John Adams
Library.

IN THE CUSTODY OF THE
BOSTON PUBLIC LIBRARY.

SHELF No
ADAMS
52.7

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBRI IX.

ITEM

VITA HOMERI

Græce & Latine.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ
ΛΟΓΟΙ Θ
ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΟΙ ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBRI IX
Musarum Nominibus Inscripti

Gr. & Lat. cum interpretatione LAURENTII VALLÆ

Ex MS. membrana Medicea post ALDI MANUTII, JOACH. CAMERARII, HENR. STEPHANI, GOTH. JUNGERMANNI, TH. GALE in edendo operas non tantum adjutis locis, ubi ab Viris doctis sentiebatur corruptela, sed etiam Græcismo per singulas fere paginas remollito

INDUSTRIA

JACOBI GRONOVII,
cujus accedunt notæ.

Τοῦ αὐτοῦ Ἐξήγησις περὶ τῆς Ὁμήρου βιοτῆς.

Ejusdem Narratio de vita HOMERI Gr. Lat. interprete CONR. HERESBACHIO.

Accedunt Excerpta ex XENOPHONTE, STRABONE, DINONE, HERACLIDE CYMÆO, CLEARCHO, AGATHOCLE, CHERETE, PLUTARCHO, NYMPHODORO, de Persicis, Ægyptiis, & Indicis;

item

de incremento Nili ex PLUTARCHO, THEOPHYLACTO SIMOCATA, ATHENÆO, DIOD. SICULO, ARISTIDE, DIONE, HELIODORO & præsertim CTESIA &c.

LUGDUNI BATAVORUM,
Apud SAMUELEM LUCHTMANS, 1715.

**
ADAMS
5V.7

ILLUSTRIBUS, AMPLISSIMIS & NOBILISSIMIS VIRIS

INCLITÆ CIVITATIS

LEIDENSIS CONSULIBUS SAPIENTISSIMIS

D. ABRAHAMO AB ALPHEN, J.C.
CONSULUM PRÆSIDI.

D. CONRADO RUYSCH, J.C.

D. NICOLAO VAN BANCHEM, J.C.

D. JOHANNI ALEXANDRO VAN LANSCHOT, J.C.

PER TRIBUNALIA ET VARIA REIPUBL. NEGOTIA AC HONORARIA COLLEGIA MULTUM SPECTATIS

Patronis ſuis Perpetuis

JACOBUS GRONOVIUS

Perennem felicitatem P.

IPSA quidem feſtivitas propoſiti hujus, quo Herodotum nova & prima apud Batavos editione decoratum eo, exigere videtur, ut plurima vel inventionis induſtria vel verborum comitate utar, atque ipſa ſcribendi ſedulitate oſtendam, quam ardenter poſt triginta & amplius annorum lucubrationes probatas cupiam nunc quoque placere, & hanc dedicationem Vobis favorabilem reddere.

dere. Sed nec labor in primariam antiqui temporis hiſtoriam editus tali genio fruitur, propter quem in diſcrimen aliquod me conjici ſuſpicer; tum cauſa univerſa adeo ſingularis eſt, ut ſimile unquam occurriſſe nec meminerim nec credam. Unde ſicut ipſa res & materia clamat ſe averſari & odiſſe, quod non eſt ſimpliciſſimum; ita ego cenſere cogor melius eſſe nihil artificioſum huc arceſſere, nec felicitatem applauſus Veſtri ulla arte circumvenire.

Agebatur enim præterito ſæculo annus LXII, quum menſe Majo ludus hujus civitatis literarius more ſanctiſſimo inſpiceretur, ut poſt exploratos frequentantium ſucceſſus, auſpiciis Deceſſorum Veſtrorum in Supremo Magiſtratu, ab IIII Viris Scholæ Lugdunenſis conſtituendæ, quorum tunc erant præſentes ſuperſtites Willi. Paedtz, Joh. Coccejus, Jac. Golius, donandus, acceperim ex manu Cornelii Schrevelii, Rectoris equidem prudentis & nati ad tenera illa ingenia colenda continendaque, exemplar hiſtoriarum hujus Herodoti ex editione Gothofr. Jungermanni. Verum dixero, ſi confitear fuiſſe id fatale rudimenti per adoleſcentiam editi & optatum decus, ſed & ſtudiorum totius poſtea vitæ adjumentum prædulce. Sic enim poſſeſſor factus magni voluminis, non oculos tantum pavi placito lemniſcorum & fulgentis in membrana auri nitore; ſed quod hortantibus laborum gradibus poſtpaulo & patre me ad Juſtini hiſtorias vertente cogebar, per varia momenta advocabam Herodotum. Advocabam, dico, ſed ut in univerſis narrationibus aliquam opem adſequebar, ita perſæpe oppido exiguam capere me ſenſi, quum nec Vallæ verſionem cum Græcis conferre poſſem utpote nimis inde digreſſam, & Græca continuam parerent offenſam, ut ita quod hiſtoriæ liquidum quærebam, ſatis certe non nanciſcerer. Hoc ipſum dubitari non debet, quin obtinuerit per omnem primæ Academicæ meæ vitæ ætatem, atque ideo nihil niſi reſervare Herodotum magnæ occaſioni, ſi qua ventura eſſet, fui compulſus.

Quæ ipſa quum non ſolum venerit, ſed tantopere etiam felicis exſtiterit fœturæ, ut Herodotus importunis variorum corruptelis circumſeſſus, immo in eis deliteſcere compulſus, modò redierit ad ſuam lenitatem, quam Græcæ aures olim tantopere in eo agnoverunt; quomodo proferam concinnos plauſus & impetus multiplicis gratulationis, quam Veſtræ iſtius Liberalitatis ratio ab majoribus comparata meretur? Etenim obtinuit illa & tunc, & ſemper obtinet, quod ſolum & unum quaſi videtur ſpectare, nempe ut donatio bene meritos coronans moveat omnium ſtudia & æmulandi acrimoniam. At iſta ipſa præter hunc ſcopum prominet mirabiliter in futurum, & peragens extraordinaria quædam, inopinanter experitur ex ſe ſurgere in publicum quoque, non modo in privatum bonum,

num, commoditates & occaſiones, quæ ſeris etiam annis ſtimulos præbeant ad egregios impetus. Sic certe agrum colentibus jucundum eſt, ſi ille, quod expetebant, juſto tempore ſplendeat fertili ſemente; ſed magnopere inſuper delectat, ſi quod non prævidebant, in fodiendo aperiatur theſaurus. Gaviſus fuit ſine dubio Fulvius Nobilior, quum Ambracia ſubacta triumpharet, quod multis laboribus quæſiverat; ſed & volupe illi fuit tunc, quod præconcipere vix poterat, Romam per ipſum deportatas ad ſpectandum invehi in illo triumpho ignotas antea novem Muſarum imagines ſub Hercule Muſagete, varios ad mitiora ſtudia tracturas.

Neque verò tacere hîc debeo, quantopere has primas cogitationis in me adoleſcentis umbras, aut verius dixerim, hanc quaſi prærogativam, vagam licet incertamque, & tam longo tempore antecurrentem, memorabili & maximo momento muniverit dies anni MDCLXVIII, qui dies erat a. d. IV Idus Januar. quem Veſtra Curia conſenſit indici feſtum huic Academiæ. Quantus ille ſplendor erat, quum ſpectaculum certe inuſitatum præberent Sereniſſima Regia Celſitudo COSMI III benigniſſime audiens & ſpectans, tum Pater meus venerans & alloquens. Id placuiſſe tunc quidem paſſim memini; ſed mihi penitius intuenti jam ardua deſideriorum meorum, tacita quoque tunc conformatio immittebatur, quæ oculos erraturos alioquin in peregrinando ultra Alpes in formoſiſſimam Etruriæ vallem dirigeret.

Per has ſcalas mihi tandem venit licentia eſcendendi ad iſta Parnaſſia culmina felicitatis uberrimæ, & qua majorem nec ratio mihi nec fors ſubjecerit, ut in rempublicam literariam conferam Herodotum, ſi non penitus, qualis ex auctoris manu ante ſæcula prodierat, certe infinitis in locis ita reparatum. Quod quum rem magnæ molis eſſe cernam; tum ſi ruminando circumagar & revertar ad dies illos, quibus inter locupletes illos pleniſſimoſque pluteos Mediceos ſpatians, Herodoteum iſtud exemplar, palmaria prædicatione dignum, non videndi modo, ſed dum res dabat, in complexu & manibus habendi volvendique poteſtate fruens exultabam ad veritatem antiquæ ſcripturæ, vix mei compos maneo. Stellas ad me deſcendere credebam, quoties aut in hiſtoria cognoſcenda aut in Græca narratione aliquid liquidius repente oculos meos ſubibat. Satis dextre enim deprehendebam lucri præſentis pretium, ut ab iſta hora non ultra cogerer peccatis alienis concedere; immo conceptam Herodoteis exemplaribus obſcuritatem diſſipari tandem atque exoleſcere ſentirem. Ita apparet ab unica Veſtra liberalitate primos appetendæ hujus operæ cœptus mihi innatos, ultra decennium occultatos & inanes, denique Altorem & Fautorem in-

veniſſe Veſtra vehementer arte conciliatum. Fors fuat, ut lux illa nominum Veſtrorum in Italiam aliquando deferat notitiam præſtantiæ, qua excellit ſuper omnia iſte codex tantopere hiſtoriam veterem per univerſa ſupplens, ſanans & redintegrans, & Florentiam exhilaret publica humani generis commoditate aucta, ut tam conſpicua antiquiſſimæ notitiæ adjumento illuſtrato per ſanctam ejus cuſtodiam, gaudeat porro ſimilibus exemplis decorari.

Cæterum dum in hac conſectatione munditiæ Herodoti me recreo, ambigere incipio, utrum Academiæ, quam colo, an magis ludo literario, quem colui, hoc donum conſecrari à me debeat. Utraque Veſtræ Curiæ adminiſtratio eſt; utriuſque cuſtodia amabiliter per annos in Veſtram curam & manum recepta floret; utramque juſſu Veſtro percenſeo & pro virili parte confero, ut diſciplinam utrobique deſignatam habeatis ſartam tectamque; in poſteriore etiam hoc ago, ut forſan alicui munificentia Veſtra inſigat parem mihi indolem & quod opto, annis futuris glorioſam. In proximis ludo annis, dum audiendi & erudiendi cauſa adfui Academiæ, contigit mihi præparare imperitiam meam eamque ſentire, quod in morbis multum eſt; redux deinde in eandem ſæpe diffundi me, ſæpe refici expertus fui ob Herodotum à ſe ipſo per vitia aliorum diductum & disjunctum nunc ſibi reconciliatum. Quod quum ita ſit ſibi innexum, ut decidi à me nequeat, & vix debeat; ſtatuo optime ex cærimonia antiqua Veſtram Laurum utrobique tam feliciter florentem à me pro faſcino apprehendi, & hanc Herodoti novam reparationem, velut ſacram coronam Græciæ, ad poſtes figi Curiæ Veſtræ, ut ei præſidens Minerva non modo urbis amor, ſed etiam clavium in adytis ſancte habendis arbitra, ſicut apud ſuos cognominabatur tum πολιοῦχος, tum κληδοῦχος, hanc æternam Benignitatis Veſtræ fidem ſervare & conſignare velit, Deum precans, ut Leidam Herodoti fautricem tum aliis rebus omnibus, tum etiam ſtudiis vigentem ſub præſidio Veſtro cernat & celebret Chriſtianus orbis. Dabam in Urbe Veſtra a. d. XIV Calendas Julias anni MDCCXV.

LECTO-

LECTORI BENEVOLO S.

NOlo te paginis concidere, sed indulge quæso spatium ad explicandam disputationem hanc, quam omni ratione confido non fore ingratam, sed certe necessariam. Quum per ordines pluteorum in Bibliotheca Medicea pervium mihi factum esset, ut liceret ubicunque cernere & destinare; ita constitui signavique, ut mixta vice aliquid majus aggrederer minore profligato. Etiam hæc varietas recreabat. In cujus vicissitudinis proposito contigit, ut ad Herodotum pervenirem post duo exemplaria epistolarum Ignatii accuratissime perlecta & editiones ad ea exactas. Vel si nihil dignum annotatu reperissem, mihi sufficiebat prorsus scire ita legi in priscis illis membranis, ut certa solidaque notitia & ab meis oculis collecta, non alienis, fulcire lectionem meam Ignatianam possem. Cæterum ultra exspectationem locupletavit me hæc collatio. Neque enim ab eo tempore possedi illa ipsa tantum, quæ Oxonii nuper vulgata sunt anno MDCCIX *ab Cl. Thoma Smitho, in his Epistolis juxta Exemplar Mediceum denuo recensitis, sed plura. Ne dubites, accipe specimen, & quidem statim in principio, & quidem unum, sed tanti, ut quoslibet illos bene notos lectores in pudorem conjiciat. In ipsa enim inscriptione epistolæ ad Smyrnæos edidit Vossius* τῇ οὔσῃ ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας, ἐν ἀμώμῳ πνεύματι, λόγῳ θεοῦ, *quo nihil aliud probavit, quam se nolle sequi antiquitatis fidem, & hoc agere, ut soli suo arbitratui innitatur; quod ei concedens miror tamen, quum in opposita versione Latina præbeat* in incoinquinato spiritu & verbo Dei, *judicavisse vim copulativæ debere exprimi in signo commatis, quod in MS. est nullum. Unde nihil aliud promovit, quam ut daretur oportunitas viris eruditis in Britannia, cui mirabiliter blandiuntur hæ epistolæ, immittendi in spatium inepte vacuum particulam* καὶ, *prout nuperrime continuavit editio Oxoniensis* MDCCIX *per eundem Cl. virum, quum id jam anno* MDCXLIV *etiam editio Oxoniensis biennio antecedens Vossianam inchoavisset per summum in literis & sacris Virum Usserium. Hinc vide suspicionem ipsius Smithi de hoc loco & fortuitam hujus particulæ conjunctivæ omissionem in versione Vossiana, quum vere nihil genuinum sit in isto* καὶ. *Nam in MS. Mediceo manifeste legitur* αμωμω ΠΝΙ λογω *quod explanari oportet* ἀμώμῳ πνευματικῷ λόγῳ Θεοῦ. *Alia dabuntur alio tempore, si Deus volet.*

Quum ita cessisset inspectio codicis, quem adhibuit Vossius, & qui jactatur genuina continere; an potui hoc tam dulci gustu inescatus, statim post hæc decisa ab Ignatianis discedere? Omnino adamavi etiam alia, quæ proscribi vulgo solent ut supposita. Decrevi prorsus illa pariter recognoscere, præsertim quum reperissem, ut dico, alium codicem, qui ea exhibebat; ut forsan non æqualem ætati voluminis, de quo actum est, certe tamen veterem & aut nihil aut parum natu minore. Itaque enimvero & legi & tum passim exsignavi, tum in Epistola ad Philippenses deprehendi pag. 99 *Vossianæ editionis illic legi* τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διαδιδόμενον, *non modo* διδόμενον, *quod prius est illic nervosius; pag.* 101 ὄλεθρον γὰρ ἑαυτοῦ γινώσκει *&c. non* ἑαυτῶν, *quod firmatur ab Latina versione, sicut etiam pag.* 106 μαρτυρία πνεύματος καὶ Θεοῦ ὑπεράνωθεν, *non* Πατρὸς; *& pag.* 107 μετὰ τὴν νηστείαν πεινῶντι, *non* πεινῶντα. *Etiam pag.* 110 *legebam* καὶ τῆς ἐντολῆς ἠκέισας τοὺς ὅθεν ἀδικήσαντάς σε, *non* ἐξώσας, *ut editur; in Latinis,* & à mandato Dei eos avertisti. *An igitur cap.* IX

de

de pernicie Judæ occasione epistolæ istius ad Philippenses non licuit mihi notare, quod scripsi? Quin etiam si qua codici Mediceo fides, non meretur minorem auctoritatem, quam reliquæ, quum & illum versaverimus, & hanc jucundissime illic perlegerimus. *In eo codice quem Vossius tractavit exstare epistolam ad Philippenses ego utique non scribo; relinquo Vossium, qualis est; & quis supponi potest tam perversus, ut id scribere vellet, quum & Vossius esset testatus, & tu ipse aliter vidisses? sed tamen & alter codex est codex Mediceus, & de eo loquor; sed fervor inhumanus maluit durum strepere, quam recte intelligere, idque etiam sicut percepi, sciscitatione instituta ex eo, quem ut antea fautorem studiorum præcipuum & mihi deditissimum, ita nunc comitatis & prolixitatis immensæ memoria venerabilem revereri non desino, quum res ipsa satis loqueretur. Non est ut roget Tentzelius* Utri magis credamus: *non est ut scribat* Vossio qui MStum diligentissime excussit, an Gronovio, qui tantam procul dubio curam in eo evolvendo non adhibuit. *Nihil de hoc postremo prorsus novit, & ego non aperiam, nisi quod ipse locus ex principio peroret. Sed est ista argumentatio par & similis aliarum, quibus turget iste liber, plane talem hominem decens. Et est tamen ex vicino semigermanus, quem ista delectaverunt. Sed pereant illa; ego cursu recto Thespias tendo, ut post hanc explosionem Cupidinem, quo me adigit serenior tempestas, visam & pervisam diligentius, quam ab Vossio factum, & divinæ prorsus delectationi me dedo, ut post Ignatii Epistolas ex Herodoto discam: ad illum enim ex ratione vicissitudinis me contuli.*

Quum enim res ad id se daret, memini doluisse aliquoties, non adsequi me nec intelligere, quid adferret iste scriptor; idque plane accidebat præter exspectationem. Nactus enim fueram editionem Francofurti exaratam, cujus indicem insignia nomina condecorant, Valla, Henr. Stephanus, Frid. Sylburgius, Gothofr. Jungermanus. Et jam audiveram aliunde ab Aldo paratam primam editionem & ab Joach. Camerario duas ex officina Frobenii; ac denique plurimam operam illi impensam ab Æmilio Porto. Huic tanto pulcherrimorum ingeniorum concilio quum placuisset Herodotus, jure opinabar fore, ut à me inveniretur sicut ille ab Cicerone descriptus est, sine ullis salebris quasi sedatus amnis fluens; utque hinc descendens ad occupationem ejus legendi ingrederer penitus dimoto dejectoque ab hoc ipsorum alveari, ab hac antiquitatis extremæ saluberrima peregrinatione, quidquid sordidum aut distortum ex medii temporis situ & incuria inolevisse potuerat, omniaque occursura mihi sic decentia, sic apta, ut nihil desideria mea morari posset. Non sperabam me illic reperturum (loquor manifeste exempli ergo ex libro 1) *vel cap.* 30 ὡς φιλοσοφέων τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας, *cum tam festiva interpretationis variaque fabrica; vel c.* 41 Ἀχαρί τι τοι οὐκ ὀνειδίζω, *hinc de adjectivi istius sensu ambigente Valla & Stephano; cap.* 52 Σάκος τε χρύσεον πᾶν ὁμοίως, καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην καὶ τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον· τὰ ἀμφότερα *&c. c.* 58 Ἀπὸ σμικροῦ τέως τὴν ἀρχὴν ὁρμεώμενον. *c.* 91 Κροῖσος πέμπτου γονέος ἁμαρτάδα ἐξέπλησε. *c.* 98 *in domo Deiocis* κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτά. *c.* 116 *character faciei in Cyro* προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἑωυτόν. *c.* 173 Καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται *vel* ἀναμνάεται τὰς μητέρας. *cap.* 194 Νομέας τοῦ πλοίου καὶ καλάμην πᾶσαν ἀποκηρύξαν. *cap.* 186. Τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας. *Denique cap.* 191. Κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ ὑπονενοστηκότος ἀνδρείως, *quibus similia exstant plurima,*

sin-

singula profecto & stomachi & mentis & oculorum fastidia, & prorsus talia, ut Endymionis somnum mihi optare maluissem, quam procedere ad ista legenda. Audimus quidem in istis diductis & separatis vocabula bene Græca, sed quæ quomodo ab illis in unum conjungi potuerunt? immo vero illi, quod mærebam, non modo legerunt juncta, etiam interpretati sunt Latine, sed ut inde pateat sæpe illos parum duxisse officii & existimationis rationem, & exstare Herodotum cum magno elegantiæ eorum detrimento. Hinc cavere non poteram, quin succresceret mihi etiam in hac indignatione macerante sibilus, quod ab hoc primi Græcorum temporis donario dicam, an diario? cui eximia veterum Ægypti, Asiæ, Africæ & Europæ fatorum ab Carico ingenio pars erat commissa, non in antecessum abegissent vel quamcunque obscuritatem. Utique hinc contigit, ut Dan. Heinsius potuerit ingenuitatem Scaligeri ac candorem prædicare, qui locorum emendationes, quas ex tempore illi suggesserit aut cum eo communicaverit, nomine apposito in margine expresserit; id quod in Herodoto Hesychioque factum sit. Deus bone, ubi istud exemplar? Hinc fieri potuit, ut in primis annis sæculi MDC *Parisios profectus Nobilissimus ille Jac. Palmerius à Grentemesnil Casaubonum Herodoti illustrationi vacantem audire sategerit, ut in illius vita notavit St. Morinus. Quo evaserunt istæ Herodoto tam faventes horæ? Habeo plures, quorum vulgatur pollicitatio notarum ad Herodotum: sed valeant; quia intellexerunt nihil.*

Attamen si omnia recte expendas, elaboravit hæc omnis, quam nominavi, tribus quidem ad officium suum, ut quoad licuit, Herodoto succurrentes evigilaverint in studio, quod susceperant; sed tam infesta auctori nostro deinde fuerunt quædam sæcula, & tam malevola variorum ex posteris sortitus fuit judicia, ut mirari non oporteat, si sparsis turbidis & fallacibus lectionibus nequierit per eosdem nunc cito elucere aut sanitatem plenam ita vel quacunque adjuvandi contentione ac industria repetere. Ut enim ego rem concipio, quum frueretur justa gloria, & ne etiam in mortuo Herodoto quidem mox imminueretur eadem celebratio, quæ historias viventis prosequuta fuerat; repens incepit res novas moliri Ctesias. Huic enim satis non fuit perscribere, quæ placuerant, & novum quasi nomenclatorem Persicarum appellationum & Herodoto uberiorem apud Græcos se profiteri; sed, ut solent illi, quibus statutum est subdole agere, jactare se voluit & ex invidia præsertim ac detrectatione Herodoti, directo ab eo ad rejiciendum & improbe deferendum nominati, crescere, siquidem credimus Photio, cujus solâ fide hæc omnia stant caduntque. Sed tamen aliquamdiu Ctesias non auditus, non creditus. Labentibus vero & mutantibus sæculis nec quid nec quare exstitit post ætas (quam fatentur ipsa nomina mox ad partes vocanda) quâ perspicue nonnullis placere etiam Ctesias incepit adeo, ut Herodotus antea assidue laudatus quodammodo exigeretur suo honore, aut si non è manibus fuit excussus, ob vitii, quod Ctesias inchoaverat, ego autem ex veneratione Herodoti ne proferre quidem cummaxime velim, crimen diu suspensum tantum non damnatus, legeretur modo carpendi & vituperandi gratia. Ex hoc nimirum fonte orta sunt, quæ dixerunt post trecentos & ultra annos, ut cernimus ex scriptis, illi indigni nominatu in hac parte, sed ut rideantur, procedant; quæ inquam dixerunt tam serus ille Diodorus Siculus, tam serus Manethon cum novis sa-

cerdotibus, antiquissima melius scilicet sciscitatis, quam ante sæcula eorum decessores; tam serus Strabo, tam serus Ælius Harpocration aliique; hinc serus ille Plutarchus aut iræ aut vindictæ moderari nequivit: hinc alter, qui indicatus nobis est ab Eusebio Præpar. Evangel. lib. x. cap. 3 ex Porphyrii scriptis, cujus verba intelligas rogo ex ipso Eusebio, vel maxime serus Pollio. Sic enim de illis omnibus non dubito pronunciare, sicut libro octavo descripsi Dionem Chrysostomum. Ab hac gravi nube non ipse tantum obrutus fuit pudendi & fœdi criminis varie ab illis expressi reus; sed quasi injuria intra hanc criminationem non deberet stare, exemplaria historiæ ejus mirabiliter conspurcata & interpolata literis modo demptis, mutatis, appositis vitiose (quod in Græcis facile contingit) & quidem ita, ut fere dixeris ludum scribis illis librariis perinde ac malevole doctis & certamen noxæ Herodoto inferendæ fuisse, ut ista dulcedo styli quondam Olympiæ & Athenis audita nec minus materia per veracitatem placens plane deleretur. Deprehendi id potest ex illis, quæ satis macra & nævis sanequam fœda edidit Aldus acquiescente illis Camerario, & quæ mox cum tanta farragine variarum lectionum Henr. Stephanus. Stephani illa ratio docet codices Herodoti satis densos superesse, sed depravatos mira diversitate, ut exstarent in ejus scripto loquutiones vocesque nunquam ab Herodoto cogitatæ, præcipua truculentia in particulis, quod maximis modis ex codice Mediceo ad mirationem usque didici. Quis illud desperatum in libro IX Ἀμαζονίδας τὰς ἐπιθήκας non ita ex compacto conflátum, aut excogitando commentum & vel ingeniose fictum ad ludibria auctoris æque ac lectoris tædia videt? An non credimus optime hæc intellecta fuisse optimo Henr. Stephano, à quo refertur in indicem in Amazonidas præclarum facinus Atheniensium, sequuto Jungermano. Quis illam abominandam licentiam citationum in tanta diversitate non sentit inde fluxisse? quæ nequivit ex memoriæ fiducia, ut interdum in exiguis libris fieri amat, evenisse, sed quod vel gravarentur Herodoto suum relinquere, vel uterentur exemplari in tantum perdito.

Nihilominus quum hi sic baccharentur, ex tantis antiquorum probris emersit noster, quoniam interim non defuerunt prudentioris sententiæ in utraque lingua auctores, qui & Musarum exemplaria sibi comparaverunt bene explorata, relictâ istâ vulgari prostitutione illis acerbis & impotentibus dominis; & probarent sequerenturque ac laudarent Herodotum & historiam, prout ipse distribuerat atque annis, nominibus, ordine interpunxerat: imo qui sicut ipsi acquiescebant Herodotea dispensatione temporum ac rerum, sic liberos suos eam ipsam & non aliam docebant, omnino statuentes illam melioris venæ esse. Constant enim sibi Dionysius Halicarnasseus & Cicero in venerando Herodoto, nec ab eo deduci se patiuntur. Prisci certe illi negant aliud oraculum peti posse, si in hac antiquitate Herodoto caruerimus; & Ctesiana ista maluerunt mergi æternâ oblivione, quum proferrentur ubique Herodotea: ne audire quidem Ctesiana licuit, quum per grandiores Herodotea personarent. Immo nec ipsos qui Ctesiam probaverunt, quum ad causam historiæ res veniret, videas testimonio Ctesiæ uti, quum ubique id in se experiatur Herodotus. Itaque ab ipsius ævo, forsan & chirographo, quum & in ludis Olympicis & in alio loco, ubi adstabat patri Thucydides adhuc junior, hoc est, concione Attica, legerit has relationes, diu remanserunt exemplaria incorrupte exarata & notæ prorsus exquisitæ, multis haud dubie

bie illorum audientium sibi ea comparantibus & sic per nationes Græcas dispergentibus hoc scriptum. Quorum plurimis detritis aut per humanos casus amissis, non utique contigit omnia cadere in lasciviam posteriorum invidentium & Ctesiana amplectentium, qui descripturi ipsi, vel describentium tabernas instructuri falsis suppositis corrumpi & rideri Herodotum gaudebant; sed credibile est, utique postquam ista lascivia cognosci cœpit, contra talem depravationem doctiores & elegantiores possessores hoc egisse, ut caute ab suis bibliothecis illa perversa & scabiosa abigerentur; hac ratione & studiis suis bene consulentes & sic providendo etiam de posteritate amabiliter anxios. Verum excessit superavitque illa gregaria multitudo vilium codicum, quos & statim post archetypa exemplaria confieri accidit, & per omnes deinde ætates cernimus continuatos fuisse ad ipsos præli cum plumbeis literis inventi annos: unde deprehendimus in manus plurium venisse libros Herodoteos per citeriora sæcula descriptos, sed qui carerent ista laude, quam & Dionysius Halicarnasseus & Quintilianus attribuunt scriptori prorsus merenti. Pretiosiora & accurate magis exarata ejus volumina latibulis nescio quibus immersa sunt, forsan ultro se abscondentia, ne ab ista copia perditorum exemplarium suus nitor contraheret aliquid sordium, si ad contagium jungerentur; sicut occultatus latuit iste codex Herodoti in Helicone Mediceo, non aliis magnopere laudatus, & quanti deberet judicari, nulli cognitus, nisi forsan illi, per quem in istas oras invectus fuit, & postquam ad meam sitim pervenit.

Ut enim dicam quod res est, verticordiæ cujusdam faustitatis industria demorata fuit & detinuit me, ut quasi gubernans adigeret ad sacram cellam, qua salutaris hujus depositi signatus angulus neminem ante potuit advertere, quin velut nec inspectu dignum & denunciatione boni exemplaris carentem præteriret, quum ego hîc defixus ac volumina alia seponens uni illi Herodoto agglutinatus fuerim, ita ut tanquam Hector ab Ilio non recedens novem Musas peregerim non tantum sine pœnitentia, sed ut modò experiens tolli offensionem, quæ me antea aliquoties tardaverat, immo torserat, modò nescio quo odore tactus melioris unguenti exultarem creberrime, & mirabili voluptate sentirem identidem me vegetari. Itaque ne morer, hujus dulcissimi temporis memor & non pauca continenter inde ruminans, simulatque potui, Herodoto rursus secessi, & ut ad Isulæ portus otia divitias meas noscere inciperem, curavi sedulo, & tam feliciter, ut deinde non omiserim in oculis, in animo, in manibus habere hunc Herodotum ita ἐξωνυχισμένον *ex comparatione Mediceæ pergamenæ prorsus auctorem decoctæ suavitatis, & adferentem continue* μυρμηκιῶν *lætitiæ ex certa rerum Græcarum & vocum notitia, eo efficaciorem, quod post paulo, n. anno* MDCLXXIX *venit novus ex Britannia Herodotus, in quo desiderium cognoscendi & ardorem suum sic indicabat Gudius Grævio, ut patet ex pagina* 31 *epistolarum:* Narrant præterea Angli extare etiam & laudari novam editionem Herodoti . . . . Herodotum si vidisti, certiorem quæso me facias, quid in ea editione præstiterint & quibus subsidiis. *Sed de eo quum deinceps taceatur, nec vel alteruter quidquam dixerit, mihi quoque liceat eam dicere jure suo talem esse, qualis est, nisi quod codices ad eam adhibiti variis in partibus perniteant,*

un-

unde quid certe delicatius proponi agnoſco potuiſſe. Sane etiam & magis cogitavi mihi ad manum eſſe Pegaſejum melos, & urbanitatis Herodoteæ genuinum ſemen, quod qualiumcunque horarum acerba, quod omnes lectas auditaſque nugas poſſet diluere & abſtergere. In hoc potui ita mihi dulcis eſſe, ut per annos quadraginta in eo figerem ac locarem multa mea ſtudia, & diem hujus Herodoti repertorem ſupplicationibus commendarem ac venerarer domeſticis. Quid enim dicam de aliis viris doctis, qui proximo tempore poſt editionem Jungermani deruncinando aliquas partes Herodoti ſuſtinuerunt attrectare? Quid immo etiam de illis, qui intra hos L nuperos annos illam veterem Muſam expolire conati fuerunt? Sane certatim omnia benigne, ſed etiam ex putida affectatione inanis ΣΟΦΩΣ. *Quippe nullus eorum de antiquitatis erga Herodotum pietate ſollicitus, nec vel pedem movere dignatus ad conſulendam priſcam membranam, quidquam aliud quam in exiguo & incerto hæret, in hac illepida ratione magis deſpiciendus, quod quum auxilii prorſus minimum adferat quiſque, cernas commentariis adnexos indices Herodotum pluribus paginarum numeris oſtentare, quam quenquam alterum. Omnes ſolo illo genere & ſpecimine codicum veterum, unde Henr. Stephanus poſuit diverſas lectiones, magniloqui & eatenus firmi porro ita ſe gerunt, ut univerſa quæ adferunt, ruant ſponte ad notam Medicei promptuarii, quæ docet illos per ſummam levitatem agendo plus vitiaviſſe. Quid de illis, qui in Vallæ interpretatione aliquid carpere & corrigere juſſerunt, quos tamen patebat nunquam vel inſpexiſſe Lexicon Porti? Nam & paulatim hæc à me adſtruebantur, non tantum cernente, quid eſſet penes me, ſed quanta ipſorum diſtantia ab Herodoto; occurrentque horum experimenta, ſed plura futura, niſi adſuetus mea pleraque chartulis & conciſis fruſtis credere, ſæpe quererer ea disjici, prout nunc multa Herodotea queror periiſſe. Quod mutare in hoc nequivi, ad editionis decus pretioſa ſatis collata eſſe mihi imaginans, ita tamen ut Herodotea reliqua abhinc cariora habiturus ſim, ſervemque, ſi quid hinc inde recepero.*

Sic potui in his jucunde & amœne gerere multam ætatem. Etiam potuiſſem totius porro vitæ domicilium in eiſdem reperiviſſe, niſi & gratus in bene merito eſſe vellem, & fortunam publicam in conſilio habens etiam ab ipſis annis cogerer poſſeſſionis hujus ſocietate delinire omnes, qui ad rempubl. literariam pertinent. Cui propoſito ut dicarem aliquod nunc ſtudium ratione optima, non potui aliter quam omnia quæ producta erant & edita ſordide, quum flectere in melius nequirem, delendo & jubendo ire unde venerant, reponere fideliter ea, quæ clare docerent earum ineptiarum auctores, falſi gaudii uſuram non uſquequaque permanere. Potuit diſcrimen aliquod fieri, ut ſemper in tam multis; ſed ea quæ probitatem ſuam fidemque bono exemplo indicabant, tanti erant, ut potuerint etiam trahere ea, de quibus cuperes deliberare. Hinc ne quid ſurriperem, vulgata illa & pulcherrimi alias Herodoti mentem manumque & ſenſum turbantia, & ſane ejus fœditatis, ut mererentur ulterius nec luce frui, nec loco, quem oculus legentis notare poſſet, minori charactere conjeci in imam oram, quum contextus offerat Herodotum redintegratum, cujus etiam egregia notis volui illuminare. Sic putavi juſtiſſime & ſimpliciter agendo, quum nihil cuiquam auferatur, exedram Herodoti in ſtudiis noſtris evulſa quantum fieri potuit importunitate validam fore. Quæ utinam porro eniteſcat, & tum primorum ſæculorum

rum intelligentias enudare pergat, tum in eo efflorescere indolem eruditæ linguæ agnoscant Musæ, quæ libris singulis insident, siquam meam diligentiam, aut incensam officio sedulitatem, tuam quoque legentis erga se benevolentiam perpetuo collaudaturæ! Nam illa multa, quæ nunc onerant Herodotum, abesse mallem, ut non addi me auctore scias; & quod nunc in oculos venit, pag. 134 *v.* 8 *interpretare*, attractis utribus ipsum duos aut tres pediculos solvere demissos. *Id ultro sæpius facias!*

EPIGRAMMATA TRIA VETERA IN HERODOTUM.

ΧΡΙΣΤΟΔΩ΄ΡΟΥ ποιητοῦ Θηβαίου Κοπτίτου.

Οὐδ' Ἁλικαρνασσοῦ με παρέδραμε θέσπις ἀοιδὸς
Ἡρόδοτος πολυΐδρις, ὃς Ὠγυγίων κλέα φωτῶν
Ὅσσά περ ἠπείρων δυὰς ἤγαγε, ὅσσά περ αἰὼν
Ἔδρακεν ἑρπύζων, ἐννάταις ἀνεθήκατο Μούσαις
Μίξας εὐεπίῃσιν Ἰωνίδος ἄνθεα φωνῆς.

CHRISTODORI POETÆ THEBANI COPTITÆ.
Interprete Cl. SALMASIO.

Nec te Alicarnasso vates divine silebo
HERODOTE *ô sapiens, quo fortia facta virorum,*
Quidquid in Europa atque Asia labentibus annis
Tempora prisca tulere, novem sacrante Camœnis
Juncta Iadi certat florens facundia linguæ.

ἈΔΗ΄ΛΟΥ.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορικῆς πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο. τῶν γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγὼν, Θούριον ἔσχε πάτρην.

INCERTI.
Eodem interprete.

Lyxidæ HERODOTI *cineres humus ista recondit*
Historiæ antiquæ patris Ioniacæ.
Quem Doris patria extulerat, patria altera posthæc
Thurias excepit, dum fugit invidiam.

Fuit epigramma & allatum ab avo meo, cum ejusdem interpretatione, infra pag. 717. Monuit me etiam SALMASIUS noster ὁ πάνυ, in tertio versu, ubi vulgo habetur Δωριέων πάτρης, Palatinos codices habere Δωριέος ἐκ πάτρης, quod ipsum tamen vulgato melius non esse censet. *Jungerman.*

ἌΛΛΟ.

Ἡρόδοτος Μούσας ξεινίσσατο· τῶν δ' ἄρ' ἑκάστη
Ἀντὶ φιλοξενίης βίβλον ἔδωκε μίαν.

***

MUSÆ

MUSÆ
HERODOTI
HALICARNASSEI
IN INTEGRUM RESTITUTÆ
A
VIRO CLARISSIMO
JACOBO GRONOVIO
GRÆCARUM LITTERARUM SERVATORE.

Antiquitatis melliflux lepos,
Æterna prisci gratia sæculi,
Rerumque gestarum propago,
HERODOTE, & cynosura Suadæ.
Rectè venusti depositi decus
Inscripsit index Mnemosynes choro,
Pulcrisque natabus, futurum
Emeriti grave pignus ævi.
His namque famæ vindicibus tuæ
Jam tot superstes sæcula substitit,
Et merce pulcrâ posterorum
Nobile opus meritò superbit.
Et hinc politæ gloria Græciæ
Jam tunc ab almâ claruit Elide
Cunctas per oras insulasque
Finitimas Asiæ, Africæque.
Illinc ad urbes Helladis Italæ,
Transmissa pennis æquor Ionium,
Orbemque Romanum refinxit
Pegasidum repetita cura.
Sed servientis rudera Græciæ,
Sed barbarorum fulmina, Romuli
Illata tectis, obruissent
Hoc pretium melioris ævi;
Si non Camœnæ delicias suas
His abstulissent, dum rabies furens,
Tempusque conspirans furori
Dejiceret decora ampla sæcli.
Posthæc sorores restituens suâ
In luce Phœbus gentibus intulit,
Et his tenebras insitamque
Barbariem ducibus removit.
Hinc lux renidens, HERODOTE, exiit
Fœdis ab umbris, nec tineæ tuis
Blattæque, vermesque situsque
Ulterius nocuere Musis.
Sed fœce quantâ; quot maculis lacer;
Ineruditis quot manibus malè
Distortus, obscuratus, impar
Dissimilisque tibi redisti!
Sic se beari posterior tamen
Gaudebat ætas; mox studio incubans
Deesse laudatos lepores
Vidit & indoluit subinde.
Quantum deesset nunc videt, & levat,
Cum digna COSMI prosapiâ domus
Suos thesauros eruditis
Explicuit generosa Musis.
Divesque ab illa sorte GRONOVIUS,
Auctus vetustæ dotibus Hellados,
Hac luce donavit, suisque
Reddidit HERODOTUM Camœnis.
Hanc in Batavis ex Italo solo
Lucem renasci post varias vices
Gaudete manes, sentiendi
Si superest genio potestas.
Secura custos Pegasidum, Charis,
GRONOVIANI nominis inclyta
Et nota fautrix, hæc perenni
Fige memor monumenta templo.
Inducta laurus HERODOTO suo
Jungat decorâ fronde GRONOVIUM,
Et sæcla vincat, posterâque
Laude recens juvenescat Orbi.

HENR. SNAKENBURG.

ΤΩ͂Ι ΠΆΝΥ

ΙΑΚΩΒΩΙ ΓΡΟΝΩΒΙΩΙ

ΤΩ͂Ι ΤΗ͂Σ ΠΑΛΛΆΔΟΣ ἙΛΛΗΝΙΚΗ͂Σ ΚΑῚ ῬΩΜΑΪΚΗ͂Σ

ΜΥΣΤΑΓΩΓΩ͂Ι ἘΝΔΟΞΟΤΆΤΩΙ,

τὰς τοῦ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΜΟΥΣΑΣ

ΚΑΤΟΡΘΏΣΑΝΤΙ, ΚΑῚ ΤᾺ ΤΩ͂Ν ΠΟΛΛΩ͂Ν

ΣΦΆΛΜΑΤΑ ἈΦΑΝΊΣΑΝΤΙ

ΧΑΊΡΕΙΝ.

Εὖ μάλα δηναιοὶ τὰ βίης Ἡρακληείης
  Ἔργα μὲν ἔκλειον κυδαλίμους τε πόνους.
Σὴν δ' ἀρετὴν τῇ τοῦδ' ἀτάλαντον ἄρ' (οὐκ ἀναφύσω
  Ἄτλα, σέ γ' ὡς αἰνῶν, ψεύδεα ῥινὸς ἄπο)
Ἔργά τε ποσσ' ἐνέποι σοῦ ΓΡΟΝΩΒΙ' ἀγανὰ κατ' αἶσαν,
  Αἰθαλὲς Πυθίου Πιερίδων τε κλέος;
Ὅσσά ποτ' Αὐσονίη δῶρ' ἢ κουρότροφος Ἑλλὰς
  Ἔγγονα τῆς Σοφίης κυδιάνειρα τρέφεν,
Σή ῥα μεταλλώσῃ πολλῶν τε δότειρά γ' ἐάων
  Θεῖα δαημοσύνη γνήσια πάντα τιθεῖ.
Οὐ σὺ μόνον θνητοῖς ἀλλ' ἀθανάτοις μέγ' ὄνειαρ
  Ἤδε χάρις· ποδόθεν τοῖσδε γὰρ ἐσσὶ φίλος.
Ἡροδότου Μούσαις, προσέτι ταὶ ἀμήχαν' ἔκειντο
  Ἀλγοῦσαι ζάθεον κάλλος ὀλέσθαι ἑόν,
Πίονα δησάμενος σὺ δ' Ἀθήνης μαζὸν ἀρωγὸς
  Ἦλθες, ἀνορθώσας τὴν πρὶν ἄρ' ἀγλαΐαν.
Κρύψασ' ἤπειρος τόδε φῶς Τυρσηνὶς ἔειχεν,
  Δῶ δὲ Γρονωβιάδου μῆτις ἀμυναμένου.
Νῦν γὰρ ἀκηράσιον Φιλομούσοις ἐστὶν ἀθέλγειν,
  Νῦν γλυκερὸν γεύειν κηρίον Ἡροδότου.
Ἀονίσιν ὡς τῷδε πόνῳ κεχαρισμένος ἐσσὶ,
  Μῶμος, ὅπου δὲ φθόρος, κεῖσε νέοιτο κακῶς.
Γῆρας εἰν οὐδῷ τοι τῆδε ΓΡΟΝΩΒΙ' ἀμοιβὴν
  Ταύτην δῶσ', ἄλυπον ζῆν βίον ὥστε ΧΡΟΝΟΥ.
Καὶ τὸ τέλος, δυνατοὶ γὰρ, ἐπεὶ Διῒ δεξιαὶ ἦνται,
  Ἡρακλέος δίου σ' ἀποθεῶσαι δίκην.

JOANNES DE BEY.

P R I V I L E G I E.

DE STATEN VAN HOLLAND ENDE WEST-VRIESLAND, Doen te Weeten: Alſoo Ons vertoond is by *Samuel Luchtmans*, Onſen onderdaan, Boekverkoper en Burger der Stad Leyden, hoe hy Suppliant nu vijff jaren beſig was geweeſt met het drukken van *Herodoti Halicarnaſſei Hiſtoriarum libri novem, item vita Homeri Gr. & Lat. in Folio:* met gantſch andere leeſingen volgens 't MSS. van Florence aldaar gecollationeert, met ſeer grooten arbeyd door de Hr Profr Gronovius, en met deſſelfs noten verreykt, als mede van Th. Gale en andere, alwaar reets exceſſive onkoſten en grooten arbeyd in was gedaan, ſoo was den Suppliant bedugt, dat de *Variæ Lectiones* en *Notæ J. Gronovii, Th. Gale & aliorum*, in 't geheel, ofte ten deele, ofte eenige van die in 't byſonder, in 't groot, ofte in 't kleyn hier te Lande oft elders door eenige nijdige en baatſoekende menſchen, hem Suppliant mogten werden nagedrukt, ſoo als den Suppliant van buytenslands reets was gedreygt, en den Suppliant daar door van zijn exceſſive onkoſten en arbeyd, tot ſeer merkelijke ſchade, zoude gefruſtreert werden; Soo keerde den Suppliant hem tot Ons, verſoekende, dat Wy hem Suppliant, met ſecluſie van alle anderen, gelieffden te verleenen Octroy en Privilegie voor den tijd van vijftien agter een volgende jaren, ſoo voor ſig zelven, als ook voor die geene, dewelke namaals zijn regt, ofte actie in deſe zoude mogen verkrijgen, omme de voorn. *Herodotus cum variis lectionibus & notis J. Gronovii, Th. Gale & aliorum*, te mogen drucken, doen drucken, uytgeven en verkoopen, in een off meer deelen, alles by malkander, off elk apart, ſoodanig als den Suppliant beſt en voor zijn intreſt oirbaar zoude vinden, met expres verbod, waar door allen en een ygelijk buyten hem Suppliant, ofte die in der tijd zijn Actie, ofte regt zoude mogen verkrijgen, verbooden wierd, de voorn. *Herodotus cum variis lectionibus & notis J. Gronovii, Th. Gale & aliorum*, te mogen drucken, doen drucken, uyt te geven, te verkoopen, ofte te verhandelen, ofte elders buyten deſen Onſen Lande gedrukt, deſelve te mogen inbrengen, te verhandelen, ofte te verkoopen, t' elkens op de verbeurte van alle de gedrukte, nagedrukte, ingebragte, verhandelde, ofte verkogte exemplaren, ſoo dikwils en meenigmaal als deſelve zoude werden agterhaald, mitſgaders te ſtellen een pœne van drie duyſend guldens tegens de contraventeurs. SOO IST: Dat Wy de ſaake ende 't verſoek voorſz. overgemerkt hebbende, ende genegen weſende ter beede van den Suppliant, uyt Onſe regte wetenſchap, Souvereyne magt ende authoriteyt, den ſelven Suppliant geconſenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, conſenteren, accorderen en Octroyeren hem mitſdeſen, dat hy off zijn actie verkrijgende gedurende den tijd van vijftien eerſt agtereenvolgende jaren, het voorſz. Boek van *Herodotus cum variis lectionibus & notis J. Gronovii, Th. Gale & aliorum*, binnen den voorſz. Onſen Lande alleen zal mogen drucken, doen drucken, uytgeven ende verkoopen, in een off meer deelen, alles by malkander, off elk apart, verbiedende daar omme allen ende een ygelijken, het ſelve Boek, in 't geheel, off ten deele te drucken, naar te drucken, te doen naardrucken, te verhandelen, ofte verkoopen, ofte elders naargedrukt binnen den ſelven Onſen Lande te brengen, uy te geven, ofte te verhandelen, ende verkoopen, op de verbeurte van alle de naargedrukte, ingebragte, verhandelde, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie duyſend guldens daar en boven te verbeuren, te appliceren een derdepart voor den Officier die de calange doen zal, een derdepart voor den Armen der plaatſe daar het caſus voorvallen zal, ende het reſterende derdepart voor den Suppliant, ende dit alles ſoo meenigmaal als deſelve zullen werden agterhaald. Alles in dien verſtande, dat Wy den Suppliant met deſen Onſen Octroye alleen willende gratificeren, tot verhoedinge van zijne ſchaade door het nadrucken van het voorſz. Boek, daar door in genigen deele verſtaan, den inhouden van dien te authoriſeren, ofte te advoueren, ende veel min het zelve onder Onſe protextie ende beſcherminge eenig meerder credit, aanſien ofte reputatie te geven, nemaar den Suppliant in cas daar inne yets onbehoorlijks zoude influeren, alle het zelve tot zijnen laſte zal gehouden weſen te verantwoorden, tot dien eynde wel expreſſelijk begerende, dat by aldien hy deſen Onſen Octroye voor het zelve Boek zal willen ſtellen, daar van geen geabrevieerde, ofte gecontraheerde mentie zal mogen maaken, nemaar gehouden weſen, het zelve Octroy in 't geheel, ende ſonder eenige omiſſie daar voor te drucken, ofte te doen drucken, ende dat hy gehouden zal zijn een Exemplaar van het voorſz. Boek, gebonden ende wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheecq van Onſe Univerſiteyt tot Leyden, ende daar van behoorlijk te doen blijken, alles op pœne van het effect van dien te verlieſen; Ende ten eynde den Suppliant deſen Onſen conſente ende Octroye moge genieten als naar behoren, Laſten Wy allen ende een ygelijken, die 't aangaan mag, dat zy den Suppliant van den inhoude van deſen, doen, laten ende gedogen,

gen, rustelijk, vreedelijk, ende volkomentlijk genieten ende gebruyken, cesserende alle belet ter contrarie. Gedaan in den Hage onder Onsen grooten Zegele hier aan doen hangen, den twintigsten July, in't jaar Onses Heere ende Saligmakers seventien honderd vijftien.

Was geparapheert,

A. HEINSIUS. v^t

Onder stont,

Ter Ordonnantie van de Staten.

Was getekent,

SIMON van BEAUMONT.

SERIES
EORUM QUÆ IN HOC OPERE CONTINENTUR.

Herodoti historiarum libri novem Græce & Latine.
Ejusdem libellus de genere vitaque Homeri, Gr. Lat. Pag. 555
antecuntibus judiciis virorum doctorum de isto.
Appendix ad Herodotum de Legibus & Institutis Persicis & Ægyptiacis ab Henr. Stephano adjecta 572 & 595
Appendix alia de incremento Nili & ejus causis ex diversis auctoribus 603
De Ctesia Henr. Stephani disquisitio 626
De διπλογραφία *quorundam nominum in Ctesia præsertim, & de Excerptis ipsis ac voce* ἐκλογῶν *ejusdem Castigationes* 629
Ctesiæ Elogium ex Brissonio 630
De eodem & ejus stylo testimonia aliquot veterum 631
Series regum Persicorum ad Ctesiæ historiam ab A. Schotto descripta 633
Ctesiæ Persicorum Excerpta ex Photio, cum interpr. H. Stephani, & variis lectionibus ex editione Græca Photii : item cum diversis interpretationibus A. Schotti ; & notis ejusdem & Henr. Stephani, Davidisque Hoeschelii 634
Ctesiæ Indicorum Excerpta ex eodem Photio cum iisdem quæ ad Persica accesserunt 655
Eadem Indicorum Excerpta ex interpretatione Laur. Rhodomani 667

Ex iisdem Persicis, Indicis, & aliis Ctesiæ scriptis fragmenta, ex variis auctoribus congesta 672

Ex Joach. Camerarii procœmio defensio Herodoti, nominatim contra Plutarchum 710

Herodoti vita, ex eodem 717

De Dialecto Ionica ex eodem 718

Herodoti vocabula Ionica & quædam genera loquendi, illi cum Homero magna ex parte communia: nec non alia; collecta & Latine reddita partim ab Joach. Camerario, partim ab Henr. Stephano 720

Ionismi Gallici, sive Ionici Gallicismi, ex eodem H. Stephano 734

Alia de Herodoti vocibus & varia in quibusdam MSS. scriptura &c. ex ejusdem Steph. prolegomenis diversis 735. 740. 743

Lexicon vel Glossæ Herodoteæ Græcæ ex MS. 745

Chronologia Herodoti ex editione Thomæ Gale 747

Variantes lectiones & Notæ Breves Th. Gale 759

Jac. Gronovii Notæ & Observationes in novem libros Herodoti 791

ΠΡΟ-

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΗΣΣΗΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ·

Ἢ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΒΙΒΛΟΙ Θʹ, ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΑΙ ΜΟΥΣΑΙ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIA.

SIVE HISTORIARUM LIBRI NOVEM, MUSARUM NOMINIBUS INSCRIPTI.

LIBER PRIMUS, qui inscribitur CLIO.

HERODOTI Halicarnassei curæ demonstratio hæc est: ut neque ea quæ facta sunt ab hominibus, tempore exolescant, neque ingentia & admiranda opera vel à Græcis edita vel à barbaris, gloria fraudentur, cum alia, tum vero etiam qua de causa inter
1 se belligeraverint. Persarum quidem igitur docti memorant dissensionis autores extitisse Phœnicas, qui à mari quod rubrum vocatur, in hoc nostrum profecti, & hanc incolentes regionem quam nunc quoque incolunt, longinquis continuo navigationibus incubuerunt: sic deportandis mercibus Ægyptiis & Assyriis cum in alias plagas, tum etiam Argos pervenerunt. Argos vero ea tempestate omnibus civitatibus regionis quæ nunc Græcia nominatur, antecellebat. Huc porro appulsos Phœnicas mercimonia venum dedisse: & quinto sextove quam appulissent die, cunctis fere divenditis, feminas ad mare venisse cum alias multas, tum vero regis filiam, cui nomen esset idem quod Græci tradunt, Io filiam Inachi. Dumque hæ feminæ puppi navis assistentes ea mercarentur quæ cujusque stu-

ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΡΩΤΗ, ἐπιγραφομένη ΚΛΕΙΩ΄.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ἁλικαρνησσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, ὡς μήτε τὰ γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται, μήτε ἔργα μεγάλα τε καὶ θωϋμαστὰ, τὰ μὲν Ἕλλησι, τὰ δὲ βαρβάροισιν ἀποδεχθέντα, ἀκλεᾶ γένηται· τά τε ἄλλα, καὶ δι' ἣν αἰτίην ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσιν, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι. ἀπαγινέοντας δὲ φορτία Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Τὸ δὲ Ἄργος τοῦτον τὸν χρόνον προεῖχεν ἅπασι τῶν ἐν τῇ νῦν Ἑλλάδι καλεομένῃ χώρῃ. ἀπικομένους δὲ τοὺς Φοίνικας ἐς δὴ τὸ Ἄργος τοῦτο, διατίθεσθαι τὸν φόρτον. πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπ' ἧς ἀπίκοντο, ἐξεμπολημένων σφι σχεδὸν πάντων, ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν θάλασσαν γυναῖκας, ἄλλας τε πολλὰς, καὶ δὴ καὶ τοῦ βασιλῆος θυγατέρα. τὸ δέ οἱ οὔνομα εἶναι κατὰ τὠυτὸ ὃ καὶ [a] Ἕλληνες λέγουσιν, Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου. ταύτας στάσας κατὰ πρύμνην τῆς νηὸς, ὠνέεσθαι τῶν φορτίων, τῶν σφιν ἦν θυμὸς μάλιστα· καὶ

a Edit. ταὐτὸ τὸ καὶ.

καὶ τοὺς Φοίνικας διακελευσαμένους ὁρμῆσαι ἐπ' αὐτάς. τὰς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν γυναικῶν ἀποφυγέειν, τὴν δὲ Ἰοῦν σὺν ἄλλῃσιν ἁρπασθῆναι. ἐσβαλλομένους δὲ ἐς τὴν νέα, οἴχεσθαι ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου. Οὕτω μὲν Ἰοῦν ἐς Αἴγυπτον ἀπικέσθαι λέγουσι Πέρσαι, οὐκ ὡς Ἕλληνες· καὶ τῶν ἀδικημάτων τούτων ἄρξαι πρῶτον. Μετὰ δὲ ταῦτα, Ἑλλήνων τινάς (οὐ γὰρ ἔχουσι τοὔνομα ἀπηγήσασθαι) φασὶ τῆς Φοινίκης ἐς Τύρον προσσχόντας, ἁρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Εὐρώπην. (εἴησαν δ' ἂν οὗτοι Κρῆτες) ταῦτα δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι [a] γενέσθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, Ἕλληνας αἰτίους τῆς δευτέρης ἀδικίης γενέσθαι. καταπλώσαντας γὰρ μακρῇ νηῒ ἐς Αἶάν τε τὴν Κολχίδα καὶ ἐπὶ Φᾶσιν ποταμόν, ἐνθεῦτεν, διαπρηξαμένους καὶ τἆλλα, τῶν εἵνεκεν ἀπίκατο [b], ἁρπάσαι τοῦ βασιλῆος τὴν θυγατέρα Μηδείην. πέμψαντα δὲ τὸν Κόλχων βασιλῆα ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυκα, αἰτέειν τε δίκας τῆς ἁρπαγῆς, καὶ ἀπαιτέειν τὴν θυγατέρα· τοὺς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς οὐδὲ ἐκεῖνοι Ἰοῦς τῆς Ἀργείης ἔδοσάν σφι δίκας τῆς ἁρπαγῆς· οὐδὲ ὦν αὐτοὶ δώσειν ἐκείνοισι. Δευτέρῃ δὲ λέγουσι γενεῇ μετὰ ταῦτα Ἀλέξανδρον τὸν Πριάμου, ἀκηκοότα ταῦτα, ἐθελῆσαί οἱ ἐκ τῆς Ἑλλάδος δι' ἁρπαγῆς γενέσθαι γυναῖκα, ἐπιστάμενον πάντως ὅτι οὐ δώσει δίκας· οὔτε γὰρ ἐκείνους διδόναι. οὕτω δὴ ἁρπάσαντος αὐτοῦ Ἑλένην, τοῖσιν Ἕλλησι δόξαι, πρῶτον πέμψαντας ἀγγέλους, ἀπαιτέειν τε Ἑλένην, καὶ δίκας τῆς ἁρπαγῆς αἰτέειν. τοὺς δέ, προϊσχομένων ταῦτα, προφέρειν σφι Μηδείης τὴν ἁρπαγήν· ὡς οὐ δόντες αὐτοὶ δίκας, οὐδὲ ἐκδόντες ἀπαιτεόντων, βουλοίατό σφι παρ' ἄλλων δίκας γίνεσθαι. Μέχρι μὲν ὦν τούτου [c], ἁρπαγὰς μούνας εἶναι παρ' ἀλλήλων· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, Ἕλληνας δὴ μεγάλως αἰτίους γενέσθαι. προτέρους γὰρ ἄρξαι στρατεύεσθαι ἐς τὴν Ἀσίην, ἢ σφέας ἐς τὴν Εὐρώπην. τὸ μέν νυν ἁρπάζειν γυναῖκας, ἀνδρῶν ἀδίκων νομίζειν ἔργον [d] εἶναι· τὸ δὲ ἁρπασθεισέων σπουδὴν ποιήσασθαι τιμωρέειν, ἀνοήτων· τὸ δὲ μηδεμίην ὤρην ἔχειν ἁρπασθεισέων, σωφρόνων. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι εἰ μὴ αὐταὶ ἐβουλέατο, οὐκ ἂν ἡρπάζοντο. σφέας μὲν δὴ τοὺς ἐκ τῆς Ἀσίης λέγουσι Πέρσαι ἁρπαζομενέων [e] τῶν γυναικῶν λόγον οὐδένα ποιήσασθαι· Ἕλληνας δὲ Λακεδαιμονίης εἵνεκεν γυναικὸς στόλον μέγαν συναγεῖραι, καὶ ἔπειτα ἐλθόντας ἐς τὴν Ἀσίην, τὴν Πριάμου δύναμιν κατελεῖν· ἀπὸ τούτου αἰεὶ [f] ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσιν εἶναι πολέμιον. τὴν γὰρ Ἀσίην καὶ τὰ ἐνοικέοντα

studium maxime ferebat, Phœnicas se-
se adhortatos in eas impetum fecisse: &
ipsarum plerisque aufugientibus, Io cum
aliis raptam fuisse: eisque in navem im-
positis Phœnicas in Ægyptum vela fe-
cisse. Sic quidem Io in Ægyptum per- 2
venisse referunt Persæ, non quemadmo-
dum Græci; & hoc injuriarum princi-
pium extitisse. Post hæc Græcorum
quosdam, quorum nomen non possunt
memorare, narrant Tyrum appulsos, fi-
liam regis rapuisse Europam: fuerint au-
tem isti Cretenses. sic illis par pari re-
pensum. Verum postea Græcos secun-
dæ injuriæ autores extitisse. longa enim
nave vectos ad Æam urbem Colchidis &
ad Phasim fluvium, illinc, quum cete-
ra transegissent quorum gratia venerant,
rapuisse filiam regis Medeam; quumque
ad pœnas de raptu petendas, & filiam
reposcendam rex Colchorum caducea-
torem misisset, Græcos respondisse, ut
illi de raptu Iûs Argivæ pœnas sibi non
dedissent; nec se igitur illis daturos. Se- 3
cunda dehinc ætate, ferunt, Alexandro
Priami filio, quum ista audisset, volun-
tatem incessisse uxoris sibi per rapinam
è Græcia comparandæ, certum habenti
omnino se pœnas non daturum; nec e-
nim illos dare. Ita quum is Helenam
rapuisset, visum esse Græcis, primum
missis nunciis & Helenam repetere, &
pœnas de raptu poscere; illos vero
quum hi ista denunciavissent, protulisse
ipsis raptum Medeæ: tanquam qui quum
nec pœnas dedissent, nec tradidissent
quum reposceretur, vellent ab aliis sibi
pœnas dari. Huc usque igitur inter eos 4
mutuis solis rapinis actum. Ab hoc au-
tem tempore quod accidit; Græcos o-
mnino præcipue autores extitisse, qui
priores in Asiam, quam ipsi in Europam,
militatum venire incepissent. Se quidem
sentire iniquorum virorum factum esse
rapere feminas: amentium vero, raptis
ulciscendis operam dare: prudentium
autem, nulla cura prosequi raptas; ma-
nifestum enim esse, si illæ non voluis-
sent, nequaquam futurum fuisse, ut ra-
perentur. Se quidem omnino ex Asia
feminarum raptarum Persæ negant ul-
lam habuisse rationem: Græcos autem
Lacedæmoniæ mulieris gratia ingentem
collegisse classem, & mox in Asiam pro-
fectos, imperium Priami evertisse: ex
eo tempore semper existimasse sibi ho-
stes esse Græcos. Siquidem Asiam & bar-
ba-

a ταῦτα δὴ ἴσα σφι πρὸς ἴσα. b ἀπίκοντο. c τούτων. d ἔργον νομίζειν. e ἁρπαζομένων. f ἀπὸ τούτου τ' αἰεί.

baras gentes quæ incolunt, Persæ sibi junctas tenent, Europam vero & Græcos putant seductos. Hunc in modum
5 Persæ memorant accidisse, & Ilii excidium sibi hostilis iræ in Græcos extitisse principium comperiunt. Cum quibus non consentiunt de Io Phœnices, quam negant se in Ægyptum duxisse raptu usos, sed eam apud Argos cum nauclero navis rem habuisse: & quum se gravidam esse comperisset, veritam parentes, sic volentem ipsam cum Phœnicibus enavigasse, ne detegeretur. Et hæc quidem Persæ Phœnicesque referunt: ego vero, utrum ista sic gesta sint, an aliter, non pluribus persequar. Ceterum quem ipse novi primum cœpisse inferre Græcis injuriam, hunc ubi indicavero, sermone ulterius progrediar, tam parvas urbes civitatesque commemorando quam magnas. Nam quæ olim magnæ erant, earum permultæ factæ sunt parvæ: rursus, quæ mea memoria magnæ erant, prius fuerant parvæ. Igitur quum sciam humanam felicitatem nequaquam in eodem tenore perstare, utrarumque mentionem habebo.

6 Croesus genere quidem fuit Lydus, filius autem Alyattis: tyrannus vero nationum quæ intra Halym amnem sunt. Hic à meridie Syros ac Paphlagonas interfluens, versus ventum aquilonem, in pontum quem vocant Euxinum exit. Iste Crœsus, è barbaris quos novimus, primus alios Græcorum ad tributum pendendum adegit, alios sibi amicos conciliavit. Subegit quidem Ionas, Æolenses & qui sunt in Asia Dorienses: amicos autem fecit Lacedæmonios, quum ante ejus imperium universi Græci liberi fuissent. Nam Cimmeriorum adversus Ioniam expeditio, vetustior illa Crœso, non urbes expugnavit, sed per incursio-
7 nem egit prædas. Ceterum principatus quum esset Heraclidarum, ad genus Crœsi, qui vocabantur Mermnadæ, sic pervenit: Candaules, is quem Græci Myrsilum nominant, Sardium fuit tyrannus, ab Alcæo Herculis filio oriundus. Siquidem Heraclidarum primus, Sardium rex extitit Agron, Nini filius, Beli nepos, Alcæi pronepos; novissimus, Candaules Myrsi filius: quum ante Agronem qui in ea regione regnaverant, fuissent oriundi à Lydo Atyis filio, à quo totus is populus cogno-

κέοντα ἔθνεα βάρβαρα οἰκειεῦνται οἱ Πέρσαι, τὴν δὲ Εὐρώπην καὶ τὸ Ἑλληνικὸν ἥγηνται κεχωρίσθαι. Οὕτω μὲν Πέρσαι λέγουσι γενέσθαι, καὶ διὰ τὴν Ἰλίου ἅλωσιν εὑρίσκουσι σφίσιν ἐοῦσαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχθρης τῆς ἐς τοὺς Ἕλληνας. περὶ δὲ τῆς Ἰοῦς οὐκ ὁμολογέουσι Πέρσῃσι οὕτως [a] Φοίνικες. οὐ γὰρ ἁρπαγῇ σφέας χρησαμένους λέγουσι [b] ἀγαγεῖν αὐτὴν ἐς Αἴγυπτον, ἀλλ' ὡς ἐν τῷ Ἄργει ἐμίσγετο τῷ ναυκλήρῳ τῆς νηός· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ἔγκυος ἐοῦσα, αἰδεομένη τοὺς τοκέας, οὕτω δὴ ἐθελοντὴν αὐτὴν τοῖσι Φοίνιξι συνεκπλῶσαι, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. ταῦτα μέν νυν Πέρσαι τε καὶ Φοίνικες λέγουσι [c]. ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτων οὐκ ἔρχομαι ἐρέων ὡς οὕτως ἢ ἄλλως κως ταῦτα ἐγένετο· τὸν δὲ οἶδα αὐτὸς πρῶτον ὑπάρξαντα ἀδίκων ἔργων ἐς τοὺς Ἕλληνας, τοῦτον σημήνας, προβήσομαι ἐς τὸ πρόσω τοῦ λόγου, ὁμοίως μικρὰ καὶ μεγάλα ἄστεα ἀνθρώπων ἐπεξιών. τὰ γὰρ τὸ πάλαι μεγάλα ἦν, τὰ πολλὰ αὐτῶν σμικρὰ γέγονε· τὰ δὲ ἐπ' ἐμεῦ ἦν μεγάλα, πρότερον ἦν σμικρά. τὴν ἀνθρωπηίην ὦν ἐπιστάμενος εὐδαιμονίην οὐδαμᾶ ἐν τὠυτῷ μένουσαν, ἐπιμνήσομαι ἀμφοτέρων ὁμοίως.

ΚΡΟΙ͂ΣΟΣ ἦν Λυδὸς μὲν γένος [d], παῖς δὲ Ἀλυάττεω· τύραννος δὲ ἐθνέων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ, ὃς ῥέων ἀπὸ μεσαμβρίης μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, ἐξίει πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐς τὸν Εὔξεινον καλεόμενον πόντον. οὗτος ὁ Κροῖσος, βαρβάρων πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, τοὺς μὲν κατεστρέψατο Ἑλλήνων ἐς φόρου ἀπαγωγήν, τοὺς δὲ φίλους προσεποιήσατο. κατεστρέψατο μὲν Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, καὶ Δωριέας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ· φίλους δὲ προσεποιήσατο Λακεδαιμονίους. πρὸ δὲ τῆς Κροίσου ἀρχῆς πάντες Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι. τὸ γὰρ Κιμμερίων στράτευμα τὸ ἐπὶ τὴν Ἰωνίην ἀπικόμενον, Κροίσου ἐὸν πρεσβύτερον, οὐ καταστροφὴ ἐγένετο τῶν πολίων, ἀλλ' ἐξ ἐπιδρομῆς ἁρπαγή. Ἡ δὲ ἡγεμονίη οὕτω περιῆλθε, ἐοῦσα Ἡρακλειδέων, ἐς τὸ γένος τὸ Κροίσου, καλεομένους δὲ Μερμνάδας. ἦν Κανδαύλης, τὸν οἱ Ἕλληνες Μυρσίλον ὀνομάζουσι [e], τύραννος Σαρδίων, ἀπόγονος δὲ Ἀλκαίου τοῦ Ἡρακλέος. Ἄγρων [f] μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου, τοῦ Ἀλκαίου, πρῶτος Ἡρακλειδέων, βασιλεὺς ἐγένετο Σαρδίων· Κανδαύλης δὲ ὁ Μύρσου, ὕστατος. οἱ δὲ πρότερον Ἄγρωνος [g] βασιλεύσαντες ταύτης τῆς χώρης, ἦσαν ἀπόγονοι Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος· ἀπὸ τοῦ ὁ δῆμος Λύδιος ἐκλήθη ὁ

a Πέρσῃσιν οὕτω. b λέγουσιν. c λέγουσιν. d μετὰ τὸ γένος. e καλέουσι. f Ἄργων. g Ἄργωνος.

πᾶς οὗτος, πρότερον Μηίων καλεόμενος. παρὰ τούτων Ἡρακλεῖδαι [a] ἐπιτραφθέντες, ἔσχον τὴν ἀρχὴν ἐκ θεοπροπίου, ἐκ δούλης τε τῆς Ἰαρδάνου γεγονότες καὶ Ἡρακλέος· ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ [b] εἴκοσι γενεὰς ἀνδρῶν, ἔτεα πέντε τε καὶ πεντακόσια, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος τὴν ἀρχὴν, μέχρι Κανδαύλεω τοῦ Μύρσου. Οὗτος δὴ ὦν ὁ Κανδαύλης ἠράσθη τῆς ἑωυτοῦ γυναικός· ἐρασθεὶς δὲ, ἐνόμιζέ οἱ εἶναι γυναῖκα πολλὸν πασέων καλλίστην. ὥς τε δὲ ταῦτα νομίζων· ἦν γάρ οἱ τῶν αἰχμοφόρων Γύγης ὁ Δασκύλου ἀρεσκόμενος μάλιστα· τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο ὁ Κανδαύλης, καὶ δὴ καὶ τὸ εἶδος τῆς γυναικὸς ὑπερεπαινέων. χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος (χρῆν γὰρ Κανδαύλῃ γενέσθαι κακῶς) ἔλεγε πρὸς τὸν Γύγην τοιάδε· Γύγη, οὐ γάρ σε δοκέω πείθεσθαί μοι λέγοντι περὶ τοῦ εἴδεος τῆς γυναικός· (ὦτα γὰρ τυγχάνει ἀνθρώποισιν ἐόντα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν) ποίεε ὅκως ἐκείνην θεήσεαι γυμνήν. ὁ δ' ἀμβώσας [c], εἶπε, Δέσποτα, τίνα λέγεις λόγον οὐκ ὑγιέα, κελεύων με δέσποιναν τὴν ἐμὴν θεήσασθαι γυμνήν; ἅμα δὲ κιθῶνι ἐκδυομένῳ συνεκδύεται καὶ τὴν αἰδῶ γυνή. πάλαι δὲ τὰ καλὰ ἀνθρώποισιν ἐξεύρηται, ἐκ τῶν μανθάνειν δεῖ. ἐν τοῖσιν ἓν τόδε ἐστὶ, σκοπέειν τινὰ [d] τὰ ἑωυτοῦ. ἐγὼ δὲ πείθομαι ἐκείνην εἶναι πασέων γυναικῶν καλλίστην· καὶ σέο δέομαι μὴ δέεσθαι ἀνόμων. Ὁ μὲν δὴ, λέγων τοιαῦτα, ἀπεμάχετο, ἀῤῥωδέων μή τι οἱ ἐξ αὐτέων γένηται κακόν. ὁ δὲ ἀμείβετο [e] τοιάδε, Θάρσει Γύγη· καὶ μὴ φοβεῦ μήτε ἐμὲ, ὡς σέο πειρώμενον λέγω λόγον [f] τόνδε· μήτε γυναῖκα τὴν ἐμὴν, μή τι τοι ἐξ αὐτῆς γένηται βλάβος. ἀρχὴν γὰρ ἐγὼ μηχανήσομαι οὕτω ὥστε [g] μηδὲ μαθεῖν μιν ὀφθεῖσαν ὑπὸ σεῦ. ἐγὼ γάρ σε ἐς τὸ οἴκημα ἐν τῷ κοιμώμεθα, ὄπισθε τῆς ἀνοιγομένης θύρης στήσω. μετὰ δ' ἐμὲ ἐσελθόντα, παρέσται καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμὴ ἐς κοῖτον [h]. κεῖται δὲ ἀγχοῦ τῆς ἐσόδου θρόνος· ἐπὶ τοῦτον τῶν ἱματίων κατὰ ἓν ἕκαστον ἐκδύνουσα θήσει, καὶ κατ' ἡσυχίην πολλὴν παρέξει τοι θεήσασθαι. ἐπεὰν δὲ ἀπὸ τοῦ θρόνου στίχῃ [i] ἐπὶ τὴν εὐνὴν, κατὰ νώτου τε αὐτῆς γένῃ, σοὶ μελέτω τὸ ἐνθεῦτεν ὅκως μή σε ὄψεται ἰόντα διὰ θυρέων [k]. Ὁ μὲν δὴ, ὡς οὐκ ἠδύνατο διαφυγέειν, ἦν ἕτοιμος. ὁ δὲ Κανδαύλης, ἐπεὶ ἐδόκεε [l] ὥρη τῆς κοίτης εἶναι, ἦγαγε τὸν Γύγεα ἐς τὸ οἴ-

nominatus est Lydius, quum Meon an-
tea vocaretur. Ab his præfecti Heracli-
dæ, imperium ex oraculo adepti sunt,
Jardani ancilla & Hercule geniti: idque
per quingentos & quinque annos, duas
& viginti virorum ætates, tenuerunt,
filius patri deinceps succedens, usque ad
Candaulem Myrsi filium. Hic igitur 8
Candaules uxoris suæ amore tenebatur,
eamque deperiens arbitrabatur sibi uxo-
rem omnium esse pulcherrimam. Hoc ita
esse sibi persuadens, apud Gygem, Dascy-
li filium, ex satellitibus suis (erat enim
is maxime ipsi acceptus, eoque in rebus
magis arduis utebatur Candaules) for-
mam quoque uxoris supra modum ex-
tollebat. Ad quem non multo interje-
cto tempore (necesse nanque erat ei
male evenire) inquit his verbis, Gyges,
non enim opinor te mihi fidem habere
referenti de conjugis forma: (quod ma-
gis incredulæ sunt hominibus aures
quam oculi) fac illam conspicias nu-
dam. Hic autem exclamans, Quem-
nam, inquit, here, sermonem profers
haudquaquam sanum, qui me jubes in-
spicere heram meam nudam? Mulier
exutâ tunicâ & verecundiam pariter e-
xuit. Jam olim hominibus sunt hone-
sta excogitata, unde discere debemus:
in quibus hoc unum est, sua quemque
inspicere debere. Ego vero tibi fidem
habeo, illam esse feminarum omnium
speciosissimam, teque oro ne me ores
illicita. Atque hæc dicendo Gyges re- 9
pugnabat, pertimescens nequid sibi ex
his mali contingeret. Cui vicissim ille
his verbis, Fidens, inquit, esto Gyges:
neque time aut me, quasi utar hoc ser-
mone tentaturo te; aut uxorem meam,
nequid tibi ex ea detrimenti creetur.
Omnino enim sic ego machinabor, ut
illa ne deprehendere quidem possit se
conspectam abs te. Te nanque secun-
dum apertam januam cubiculi in quo
cubamus, collocabo. Ubi ego fuero in-
gressus, aderit & uxor mea in cubicu-
lum: juxta cujus introitum sella posita
est, super quam vestes illa, ut quamque
exuit, reponet, sese per multum otium
spectandam præbens: quæ quum à sella
in lectum ibit, & à tergo ejus eris, cu-
ræ tibi sit deinceps, ne per fores abeun-
tem conspiciat. Gyges igitur, ubi effu- 10
gere non potuit, fuit paratus: quem Can-
daules, postea quam tempus cubandi vi-
debatur

a τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι. b ἄρξαντες ἐπὶ δύο καὶ. c ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας. d τινὰ σκοπέειν. e ἀμείβετο. f πειρώμενον λόγον. g οὕτως ὥστε. h κοιτῶνα. i στίχῃ. k μή σε ὄψεται ἰόντα διὰ τῶν θυρέων. l ἐδόκεεν.

debatur adesse, in cubiculum duxit; statimque post & uxor adfuit. ingressam ac vestimenta ponentem Gyges intuitus, ubi aversa fuit illa in lectum vadens, ipse prorepens foras abiit: & interea exiens à muliere conspectus est. Hæc ut didicit à viro actum, neque exclamavit præ pudore, neque visa est percepisse, habens in animo Candaulem ulcisci. Apud Lydos enim, & fere apud ceteros quoque barbaros, etiam virum conspici nudum magno probro
11 est. Ita quidem tunc nihil aperiens, silentium tenuit: mox autem simulac dies illuxit, quos servorum maxime sibi fideles intelligebat esse, quum præparasset, Gygem arcessit. Hic verò eam nihil suspicans scire eorum quæ acta erant, arcessitus venit: quippe & antea solitus quoties vocaret regina accedere. Ut venit, his verbis mulier inquit; Nunc duabus tibi præsentibus viis, Gyges, concedo electionem, in utram velis vertere. Aut enim me pariter ac regnum Lydorum habe, ubi Candaulem interfeceris, aut teipsum continuo occumbere sic oportet: ne omnia Candauli obsequens, posthac videas quæ te non decet. sed aut illum qui ista consuluit, interire opus est; aut te, qui nudam me es conspicatus, & illicita fecisti. Ad hæc verba Gyges primum obstupefactus, postea obsecrare illam, ne se necessitati illigaret dijudicandæ talis electionis. Ubi non persuadet, sed utique propositam necessitatem cernit aut perdendi herum, aut per alios pereundi, elegit ut ipse superesset: atque ita percontans illam, inquit, Quandoquidem me adigis invitum ad herum meum occidendum, age, audiam quo etiam pacto illum adoriemur. Excipiens illa, Ex eodem quidem, inquit, loco adoriendus erit, unde & ille me nudam ostendit: in sopitum autem impetus da-
12 bitur. Posteaquam igitur insidias instruxerunt, & nox advenit, (non enim dimittebatur Gyges, neque illi ulla devitandi facultas erat, sed necesse perire aut ipsum, aut Candaulem) mulierem in thalamum sequitur, quem illa, dato pugione, subter easdem fores occulit: unde postmodum procedens, quiescentem Candaulem obtruncat, uxoreque & regno potitus est Gyges. Cujus & Archilochus Parius, qui per idem tem-
pus

οἴκημα· καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα παρῆν καὶ ἡ γυνή. ἐσελθοῦσαν δὲ καὶ τιθεῖσαν τὰ εἵματα ἐθηεῖτο [a] ὁ Γύγης. ὡς δὲ κατὰ νώτου ἐγένετο, ἰούσης τῆς γυναικὸς ἐς τὴν κοίτην, ὑπεκδὺς ἐχώρεεν ἔξω. καὶ ἡ γυνὴ ἐπορᾷ [b] μιν ἐξιόντα. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, οὔτε ἔδοξε μαθεῖν [c], ἐν νόῳ ἔχουσα τίσεσθαι [d] τὸν Κανδαύλεα. παρὰ γὰρ τοῖσι Λυδοῖσι, σχεδὸν δὲ καὶ παρὰ τοῖσι ἄλλοισι βαρβάροισι, καὶ ἄνδρα ὀφθῆναι γυμνὸν, ἐς αἰσχύνην [e] μεγάλην φέρει. Τότε μὲν δὴ οὕτως, οὐδὲν δηλώσασα, ἡσυχίην εἶχεν· ὡς δὲ ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, τῶν οἰκετέων τοὺς μάλιστα ὥρα [f] πιστοὺς ἐόντας ἑωϋτῇ, ἑτοίμους ποιησαμένη, ἐκάλεε τὸν Γύγεα. ὁ δὲ, οὐδὲν δοκέων αὐτὴν τῶν πρηχθέντων ἐπίστασθαι, ἦλθε καλεόμενος. ἐώθεε γὰρ καὶ πρόσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ὡς δὲ ὁ Γύγης ἀπίκετο, ἔλεγε ἡ γυνὴ τάδε, „Νῦν τοι δυοῖν ὁδοῖν παρεουσέων, Γύγη, „δίδωμι αἵρεσιν, ὁκοτέρην βούλεαι τραπέσθαι. „ἢ γὰρ Κανδαύλεα ἀποκτείνας, ἐμέ τε καὶ τὴν „βασιληΐην ἔχε τὴν Λυδῶν, ἢ αὐτόν σε αὐ„τίκα οὕτω ἀποθνήσκειν [g] δεῖ· ὡς ἂν μὴ πάν„τα πειθόμενος Κανδαύλῃ, τοῦ λοιποῦ ἴδῃς τὰ „μή σε δεῖ. ἀλλ' ἤτοι κεῖνόν γε τὸν ταῦτα βου„λεύσαντα δεῖ [h] ἀπόλλυσθαι, ἢ σε τὸν ἐμὲ γυ„μνὴν θηησάμενον, καὶ ποιήσαντα οὐ νομιζόμενα. ὁ δὲ Γύγης τέως μὲν ἀπεθώμαζε [i] τὰ λεγόμενα· μετὰ δὲ, ἱκέτευε μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν διακρῖναι τοιαύτην αἵρεσιν. οὔκων δὴ ἔπειθεν, ἀλλ' ὥρα [k] ἀναγκαίην ἀληθέως προκειμένην, ἢ τὸν δεσπότεα ἀπολλύναι [l], ἢ αὐτὸν ὑπ' ἄλλων ἀπόλλυσθαι, αἱρέεται αὐτὸς περιεῖναι. ἐπειρώτα [m] δὴ λέγων τάδε, Ἐπεί με „ἀναγκάζεις δεσπότεα τὸν ἐμὸν κτείνειν, οὐκ „ἐθέλοντα, φέρε ἀκούσω τέῳ καὶ τρόπῳ ἐπιχειρήσωμεν αὐτῷ. ἡ δὲ ὑπολαβοῦσα ἔφη, Ἐκ „τοῦ αὐτοῦ μὲν χωρίου ἡ ὁρμὴ ἔσται, ὅθενπερ καὶ „ἐκεῖνος ἐμὲ ἐπεδέξατο γυμνήν· ὑπνωμέ„νῳ δὲ ἡ ἐπιχείρησις ἔσται. Ὡς δὲ ἤρτυσαν τὴν ἐπιβουλὴν, νυκτὸς γινομένης, (οὐ γὰρ ἐμετίετο [n] ὁ Γύγης, οὐδέ οἱ ἦν ἀπαλλαγὴ οὐδεμίη, ἀλλ' ἔδεε ἢ αὐτὸν ἀπολωλέναι, ἢ Κανδαύλεα) εἵπετο ἐς τὸν θάλαμον τῇ γυναικί. καί μιν ἐκείνη, ἐγχειρίδιον δοῦσα, κατακρύπτει ὑπὸ τὴν αὐτὴν θύρην. καὶ μετὰ ταῦτα, ἀναπαυομένου Κανδαύλεω, ὑπεκδύς τε καὶ ἀποκτείνας αὐτὸν, ἔσχε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν βασιληΐην Γύγης· τοῦ καὶ Ἀρχίλοχος ὁ Πάριος,

κατὰ

a ἐθηῆτο. b ὁρᾷ. c μαθέειν. d τίσασθαι. e γυμνὸν, αἰσχύνην. f μάλιστα ἑώρα. g οὕτως ἀποθνήσκειν. h βουλευσάμενον δεῖ. i ἀπεθαύμαζε. k ἀλλ' ἑώρα. l ἀποκτεῖναι. m ἐπηρώτα. n γὰρ μετίετο.

κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γενόμενος, ἐν ἰάμβῳ τριμέτρῳ ἐπεμνήσθη. Ἔσχε δὲ τὴν βασιληίην, καὶ ἐκρατύνθη ἐκ τοῦ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίου. ὡς γὰρ δὴ οἱ Λυδοὶ δεινὸν ἐποιεῦντο τὸ Κανδαύλεω πάθος, καὶ ἐν ὅπλοισι ἦσαν [a], συνέβησαν ἐς τὠυτὸ οἵ τε τοῦ Γύγεω στασιῶται [b] καὶ οἱ λοιποὶ Λυδοὶ, ἢν μὲν τὸ [c] χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι Λυδῶν [d], τόνδε βασιλεύειν· ἢν δὲ μὴ, ἀποδοῦναι ὀπίσω ἐς Ἡρακλείδας τὴν ἀρχήν. ἀνεῖλέ τε δὴ τὸ χρηστήριον, καὶ ἐβασίλευσεν οὕτω Γύγης. τοσόνδε μέντοι εἶπεν ἡ Πυθίη, ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. τούτου τοῦ ἔπεος Λυδοί τε καὶ οἱ βασιλέες αὐτῶν λόγον οὐδένα ἐποιεῦντο, πρὶν δὴ ἐπετελέσθη. Τὴν μὲν δὴ τυραννίδα οὕτως ἔσχον οἱ Μερμνάδαι, τοὺς Ἡρακλείδας ἀπελόμενοι. Γύγης δὲ τυραννεύσας ἀπέπεμψεν ἀναθήματα ἐς Δελφοὺς οὐκ ὀλίγα· ἀλλ' ὅσα μὲν ἀργύρου ἀναθήματά ἐστιν οἱ πλεῖστα ἐν Δελφοῖσι· πάρεξ δὲ τοῦ ἀργύρου, χρυσὸν ἄπλετον ἀνέθηκεν, ἄλλον τε, καὶ τοῦ μάλιστα μνήμην ἄξιον ἔχειν ἐστὶ, κρητῆρές οἱ ἀριθμὸν ἓξ χρύσεοι ἀνακέαται. ἑστᾶσι δὲ οὗτοι ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, σταθμὸν ἔχοντες τριήκοντα τάλαντα· ἀληθέϊ δὲ λόγῳ χρεωμένῳ, οὐ Κορινθίων τοῦ δημοσίου [e] ἐστὶν ὁ θησαυρὸς, ἀλλὰ Κυψέλου τοῦ Ἠετίωνος. οὗτος δὲ ὁ [f] Γύγης, πρῶτος βαρβάρων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἐς Δελφοὺς ἀνέθηκεν ἀναθήματα, μετὰ Μίδην τὸν Γορδίεω, Φρυγίης [g] βασιλῆα. ἀνέθηκε γὰρ δὴ καὶ Μίδης τὸν βασιλήϊον θρόνον, ἐς τὸν προκατίζων ἐδίκαζεν, ἐόντα ἀξιοθέητον. κεῖται δὲ ὁ θρόνος οὗτος ἔνθαπερ οἱ τοῦ Γύγεω κρητῆρες. ὁ δὲ χρυσὸς οὗτος καὶ ὁ ἄργυρος τὸν ὁ Γύγης ἀνέθηκεν, ὑπὸ Δελφῶν καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην [h]. ἐσέβαλε μέν νυν στρατιὴν καὶ οὗτος [i], ἐπεί τε ἦρξεν, ἔς τε Μίλητον καὶ ἐς Σμύρνην, καὶ Κολοφῶνος τὸ ἄστυ εἷλεν. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ μέγα ἔργον ἀπ' αὐτοῦ ἄλλο ἐγένετο, βασιλεύσαντος δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα [k] ἔτεα. τοῦτον μὲν παρήσομεν, τοσαῦτα ἐπιμνησθέντες. Ἄρδυος δὲ τοῦ Γύγεω μετὰ Γύγην βασιλεύσαντος μνήμην ποιήσομαι. οὗτος δὲ Πριηνέας τε εἷλεν, ἐς Μίλητόν τε ἐσέβαλεν. ἐπὶ τούτου τε τυραννεύοντος Σαρδίων, Κιμμέριοι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Σκυθέων τῶν Νομάδων ἐξαναστάντες, ἀπικέατο ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ Σάρδις πλὴν τῆς ἀκροπόλιος εἷλον. Ἄρδυος δὲ βασιλεύσαντος ἑνὸς δέοντα πεντήκοντα ἔτεα, ἐξεδέξατο Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος, καὶ ἐβασίλευσεν ἔτεα δυώδεκα· Σαδυάττεω

pus fuit, in jambo trimetro meminit.
Obtinuit autem regnum Gyges & in eo 13
fuit confirmatus ab Delphico oraculo.
nam quum Lydi indigno animo ferrent
Candaulis casum, atque in armis essent,
convenit inter hos ac factionem Gygianam, ut, si oraculum respondisset hunc
esse regem Lydorum, ipse regnaret: sin
minus, principatum Heraclidis restitueret. Accepto igitur oraculo Gyges ita
regnavit. Attamen tantum dixit Pythia,
Heraclidis ultionem in abnepotem Gygis
esse venturam. quod vaticinium neque Lydi neque ipsorum reges ullius momenti fecerunt, priusquam exitu comprobatum
est. Hunc in modum obtinuere tyran- 14
nidem Mermnadæ, fraudatis ea Heraclidis. Gyges, tyrannidem nactus, Delphos donaria misit non pauca; sed quamplurima ex argento donata sunt ab illo
Delphis. Et præter argentum, immensam
vim auri dedicavit: posuitque cum alia,
tum vero, quod præcipue mentione dignum est, crateras aureos, numero sex,
pondo triginta talentorum: qui in Corinthiorum thesauro collocati sunt. licet is thesaurus, si vera loquar, non
Corinthiorum publici sit, sed Cypseli
Eetionis filii. Hic vero Gyges, barbarorum quos ipsi novimus primus, munera apud Delphos posuit, secundum Midam Gordii filium, Phrygiæ regem. Nam
& Midas dedicavit regiam sellam, in
qua præsidens jus dicebat, spectatu dignam: sella autem ista eodem, quo Gygæ crateres, loco posita. Auri sane ille
& argenti, quod Gyges posuit, cumulus
vocitatur à Delphis Gygadas, cognomine ejus qui donavit. Et hic igitur postquam imperio potitus est, arma intulit Mileto & Smyrnæ, urbemque Colophonem cepit. Nec aliud ullum magnum facinus ab eo gestum est, quum
duodequadraginta annos regnaverit. Hunc
quidem nos, his duntaxat de eo memoratis, missum faciemus. Ardyis au- 15
tem ejus filii faciam mentionem, qui
post Gygem regnavit. Hic Prienenses
expugnavit, & Miletum invasit: quo
Sardium tyrannidem obtinente, Cimmerii à Scythis Nomadibus ejecti è
sedibus, in Asiam transierunt, Sardisque præter arcem ceperunt. Quum 16
autem undequinquaginta regnasset annos, successit Sadyattes Ardyis filius, regnavitque annis duodecim. Sadyattæ

a ἔνοπλοι ἦσαν. b στρατιῶται. c μὲν δὴ τό. d εἶναι τῶν Λυδῶν. e δήμου. f οὕτω δὴ ὁ. g τῆς Φρυγίης. h ἐπωνυμίην. i καὶ οὗτος στρατιήν. k τεσσαράκοντα.

dyattæ successit ALYATTES, qui & cum Cyaxare Deiocis nepote bellavit ac Medis, & Cimmerios exegit ex Asia, Smyrnam etiam à Colophone conditam cepit, & Clazomenas invasit. Unde non prout volebat discessit, sed vehementer offendens. Alia quoque opera, dum regnum tenuit, dignissima memoratu
17 memoratu edidit, quæ hæc sunt. Bello quod gessit cum Milesiis à patre traditum, hac ratione Miletum illuc progressus obsidebat: Dum fruges in regione erant copiosæ, tunc exercitum immittebat, faciens expeditionem ad cantum fistularum, fidiumque, ac tibiæ tam muliebris quam virilis. Quumque in agrum Milesium pervenerat, non ædificia quæ in agris erant, diruere, non incendere, non fores effringere, sed incolumes esse passim sinere: arboribus modo fructibusque regionis pervastatis, retro se recipiebat. Nam Milesii mare obtinebant, ut opus non esset exercitui illic considere. Ædificia autem Lydus non evertebat idcirco, ut & Milesii possent inde progressi humum serere colereque: & quum hoc illi fecissent, ipse invadens haberet aliquid quod popula-
18 retur. Hæc faciens, undecim bellavit annis: per quos duo ingentia vulnera accepere Milesii: unum, in Limeneio (quod est ipsorum regionis) pugna commissa, alterum in campo Mæandri. Horum undecim annorum sex adhuc apud Lydos regnabat Sadyattes Ardyis filius, qui cum exercitu terram Milesiam tunc invasit, & idem bellum conflavit: quinque reliquis ejus filius Alyattes, bellum quod à patre acceperat, ut à me superius commemoratum est, intentius administravit: in quo bello Milesios nulli Ionum sublevaverunt, præter Chios solos; reddentes ita vicem quòd antea Milesii Chiis bello contra Erythræos au-
19 xilia tulissent. Duodecimo autem anno incensis ab exercitu segetibus, hoc rei fieri contigit: Segetes ut celerrime conceperunt ignem valido urgente vento, is corripuit Minervæ templum, cognomine Assesiæ, quo incendio id deflagravit. Neque ullius momenti ea res tunc habita est: sed quum post exercitus reditum Sardes Alyattes decubuisset, diuturniusque ægrotaret, Delphos misit deum de valetudine sciscitaturos, sive alieno sive suopte consilio ad mittendum

δυάττεω δὲ, Ἀλυάττης. οὗτος δὲ Κυαξάρῃ τε τῷ Δηιόκεω ἀπογόνῳ ἐπολέμησε, καὶ Μήδοισι· Κιμμερίους τε ἐκ τῆς Ἀσίης ἐξήλασε· Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος [a] κτισθεῖσαν εἷλεν, ἐς Κλαζομενάς τε ἐσέβαλεν. ἀπὸ μέν νυν τούτων οὐκ ὡς ἤθελεν ἀπήλλαξεν, ἀλλὰ προσπταίσας μεγάλως. ἄλλα δὲ ἔργα ἀπεδέξατο ἐὼν ἐν τῇ ἀρχῇ ἀξιαπηγητότατα τάδε· Ἐπολέμησε Μιλησίοισι, παραδεξάμενος τὸν πόλεμον παρὰ τοῦ πατρός. ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκεε [b] τὴν Μίλητον τρόπῳ τοιῷδε· ὅκως μὲν εἴη ἐν τῇ γῇ καρπὸς ἀδρὸς, τηνικαῦτα ἐσέβαλλε τὴν στρατιήν. ἐστρατεύετο δὲ ὑπὸ συρίγγων τε καὶ πηκτίδων, καὶ αὐλοῦ γυναικηΐου τε καὶ ἀνδρηΐου. ὡς δὲ ἐς τὴν Μιλησίην ἀπίκοιτο, οἰκήματα μὲν τὰ ἐπὶ τῶν ἀγρῶν οὔτε κατέβαλλεν, οὔτε ἐνεπίμπρη, οὔτε θύρας ἀπέσπα [c], ἔα δὲ κατὰ χώρην ἑστάναι [d]· ὁ δὲ τά τε δένδρεα καὶ τὸν καρπὸν τὸν ἐν τῇ γῇ ὅκως διαφθείρειεν, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. τῆς γὰρ θαλάσσης οἱ Μιλήσιοι ἐπεκράτεον, ὥστε ἐπ' ἕδρης μὴ εἶναι ἔργον τῇ στρατιῇ. τὰς δὲ οἰκίας οὐ κατέβαλλεν ὁ Λυδὸς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως ἔχοιεν ἐνθεῦτεν ὁρμώμενοι [e] τὴν γῆν σπείρειν τε καὶ ἐργάζεσθαι οἱ Μιλήσιοι, αὐτὸς δὲ, ἐκείνων ἐργαζομένων, ἔχοι τι καὶ σίνεσθαι ἐσβάλλων. Ταῦτα ποιέων, ἐπολέμεε ἔτεα ἕνδεκα· ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο, ἔν τε ἐν Λιμενηΐῳ [f] χώρης τῆς σφετέρης μαχεσαμένων, καὶ ἐν Μαιάνδρου πεδίῳ. τὰ μέν νυν ἓξ ἔτεα τῶν ἕνδεκα Σαδυάττης ὁ Ἄρδυος ἔτι Λυδῶν ἦρχε, ὁ καὶ ἐσβαλὼν τηνικαῦτα ἐς τὴν Μιλησίην τὴν στρατιήν· (Σαδυάττης οὗτος γὰρ [g] καὶ ὁ τὸν πόλεμον ἦν συνάψας) τὰ δὲ πέντε τῶν ἐτέων τὰ ἑπόμενα τοῖσιν ἓξ Ἀλυάττης ὁ Σαδυάττεω ἐπολέμεε, ὃς παραδεξάμενος (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) παρὰ τοῦ πατρὸς τὸν πόλεμον, προσεῖχε ἐντεταμένως. τοῖσι δὲ Μιλησίοισι οὐδαμοὶ Ἰώνων τὸν πόλεμον τοῦτον συνεπελάφρυνον, ὅτι μὴ Χῖοι μοῦνοι. οὗτοι δὲ τὸ ὅμοιον ἀνταποδιδόντες ἐτιμώρεον· καὶ γὰρ δὴ πρότερον οἱ Μιλήσιοι τοῖσι Χίοισι τὸν πρὸς Ἐρυθραίους πόλεμον συνδιήνεικαν. Τῷ δὲ δυωδεκάτῳ ἔτεϊ ληΐου ἐμπιπραμένου ὑπὸ τῆς στρατιῆς, συνηνείχθη τι τοιόνδε γενέσθαι πρῆγμα· ὡς ἄφθη τάχιστα τὸ λήϊον ἀνέμῳ βιώμενον, ἅψατο νηοῦ Ἀθηναίης, ἐπίκλησιν Ἀσσησίης. ἁφθεὶς δὲ ὁ νηὸς κατεκαύθη· καὶ τὸ παραυτίκα μὲν λόγος οὐδεὶς ἐγένετο, μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης ἐς Σάρδις, ἐνόσησεν ὁ Ἀλυάττης. μακροτέρης δέ οἱ γινομένης τῆς νούσου, πέμπει ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, εἴτε δὴ συμβουλεύσαντός τευ, εἴτε

a ὑπὸ Κολοφῶνος. b ἐπολιόρκησε. c κατέσπα. d ἑστάμεναι. e ὁρμεώμενοι. f ἔν τε Λιμενηΐῳ. g γὰρ οὗτος.

εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντα[a] τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. τοῖσι δὲ ἡ Πυθίη ἀπικομένοισι ἐς Δελφοὺς οὐκ ἔφη χρήσειν, πρὶν ἢ τὸν νηὸν τῆς Ἀθηναίης ἀνορθώσωσι[b], τὸν ἐνέπρησαν χώρης τῆς Μιλησίης ἐν Ἀσσησῷ. Δελφῶν οἶδα ἐγὼ οὕτω ἀκούσας γενέσθαι· Μιλήσιοι δὲ τάδε προστιθεῖσι τούτοισι, Περίανδρον τὸν Κυψέλου, ἐόντα Θρασυβούλῳ τῷ τότε Μιλήτου τυραννεύοντι ξεῖνον ἐς τὰ μάλιστα, πυθόμενον τὸ χρηστήριον τὸ τῷ Ἀλυάττῃ γενόμενον, πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν, ὅκως ἄν τι προειδὼς πρὸς τὸ παρεὸν[c] βουλεύηται. Μιλήσιοι μέν νυν οὕτω λέγουσι γενέσθαι. Ἀλυάττης δὲ, ὥς οἱ ταῦτα ἐξηγγέλθη, αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκα[d] ἐς Μίλητον, βουλόμενος σπονδὰς ποιήσασθαι Θρασυβούλῳ τε καὶ Μιλησίοισι χρόνον ὅσον ἂν τὸν νηὸν οἰκοδομῇ. ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν· Θρασύβουλος δὲ σαφέως προπεπυσμένος[e] πάντα λόγον, καὶ εἰδὼς τὰ Ἀλυάττης μέλλοι[f] ποιήσειν, μηχανᾶται τοιάδε[g]· ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικὸς, τοῦτον πάντα συγκομίσας[h] ἐς τὴν ἀγορὴν, προεῖπε Μιλησίοισι, ἐπεὰν αὐτὸς σημήνῃ, τότε πίνειν τε πάντας καὶ κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. Ταῦτα δὲ ἐποίεέ τε καὶ προηγόρευε Θρασύβουλος, τῶνδε εἵνεκεν[i], ὅκως ἂν δὴ ὁ κῆρυξ ὁ Σαρδιηνὸς[k], ἰδών τε σωρὸν μέγαν σίτου κεχυμένον, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐν εὐπαθείῃσι ἐόντας, ἀγγείλῃ Ἀλυάττῃ. τὰ δὴ καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ δὴ ἰδών τε ἐκεῖνα ὁ κῆρυξ, καὶ εἴπας[l] πρὸς Θρασύβουλον τὰς ἐντολὰς τοῦ Λυδοῦ, ἀπῆλθεν ἐς τὰς Σάρδις, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, δι' οὐδὲν ἄλλο ἐγένετο ἡ διαλλαγή. ἐλπίζων γὰρ ὁ Ἀλυάττης σιτοδηίην τε εἶναι ἰσχυρὴν ἐν τῇ Μιλήτῳ, καὶ τὸν λεὼν τετρῦσθαι ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἤκουε τοῦ κήρυκος νοστήσαντος ἐκ τῆς Μιλήτου τοὺς ἐναντίους λόγους ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε. μετὰ δὲ, ἥ τε διαλλαγή σφι ἐγένετο, ἐπ' ᾧ τε ξείνους ἀλλήλοισι εἶναι καὶ ξυμμάχους· καὶ δύο τε ἀντὶ ἑνὸς νηοὺς τῇ Ἀθηναίῃ ᾠκοδόμησεν ὁ Ἀλυάττης ἐν τῇ Ἀσσησῷ, αὐτός τε ἐκ τῆς νούσου ἀνέστη. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν πρὸς Μιλησίους τε καὶ Θρασύβουλον πόλεμον Ἀλυάττῃ ὧδε ἔσχε. Περίανδρος δὲ ἦν Κυψέλου παῖς, οὗτος ὁ τῷ Θρασυβούλῳ τὸ χρηστήριον μηνύσας· ἐτυράννευε δὲ ὁ Περίανδρος Κορίνθου, τῷ δὴ λέγουσι Κορίνθιοι (ὁμολογέουσι δέ σφι Λέσβιοι) ἐν τῷ βίῳ θῶυμα μέγιστον παραστῆναι. Ἀρίονα τὸν Μηθυμναῖον ἐπὶ δελφῖνος ἐξενειχθέντα ἐπὶ Ταίναρον,

dum inductus. Nunciis autem, quum Delphos perveniſſent, ſe reddituram reſponſum Pythia negavit, priuſquam templum Minervæ reparaſſent, quod in terra Mileſiorum apud Aſſeſum concremaſſent.
20 Ita actum eſſe ego ex Delphis audiendo novi: ſed Mileſii his illa addunt, Periandrum, Cypſeli filium, quum audiſſet oraculum Alyatti redditum, miſſo nuncio indicaviſſe Thraſybulo, tunc Mileſiorum tyranno (cujus arctiſſimo utebatur hoſpitio) admonentem ut aliquid proſpiciendo ſibi conſuleret in præſens. Mileſii quidem ita id geſtum memorant.
21 Alyattes autem, ubi hæc ipſi nunciata ſunt, confeſtim caduceatorem Miletum mittit, ad ineundas cum Thraſybulo & Mileſiis pactiones tantiſper dum templum ædificaret. Et hic quidem navigando Miletum venit. Thraſybulus vero quum omnem ſermonem ante prædidiciſſet, noſſetque quænam Alyattes facere ſtatuiſſet, hujuſcemodi rem machinatur. Quod frumenti in urbe erat vel ſuum ipſius vel privatorum, id omne in forum congerit: præcipitque Mileſiis, ut quum ipſe ſignum dediſſet, cuncti potarent, & inter ſe comeſſationibus uterentur.
22 Hæc Thraſybulus ea gratia fecit præcepitque, ut caduceator Sardianus cernens ingentem frumenti acervum effuſum, & homines oblectationibus vacantes, renunciaret Alyattæ. Quod & contigit. nam ut illa conſpexit caduceator, Thraſybuloque Lydi mandata expoſuit, reverſus eſt Sardes: & (ut ego audio) ob nihil aliud inter eos pacificatum eſt. Sperans enim Alyattes vehementem penuriam frumenti Mileti eſſe, & populum ad extremum uſque malorum deveniſſe, ex reverſo illinc caduceatore audiebat contraria atque ipſe fuerat opinatus. Poſt hæc inter eos ita conventum eſt, ut mutuo hoſpites eſſent ac ſocii; proque uno duo delubra apud Aſſeſum Minervæ ædificavit Alyattes, etiam ipſe ex morbo convaluit. Et quæ ad bellum quidem Alyattis cum Mileſiis atque Thraſybulo pertinent, ita habuere.
23 Periander autem Cypſeli filius, fuit is qui Thraſybulo indicavit oraculum, Corinthi tyrannus: cui maximum miraculum fuiſſe oblatum populares ſui prædicant, & his Lesbii aſſentiuntur. Arionem Methymnæum delphino inſidentem ad Tænaron

a πέμψαντι. b ἀνορθώσουσι. c παρὸν. d κήρυκας. e προπεπυσμένος. f μέλλει. g τοιάνδε. h ἅπαντα συναγαγών. i εἵνεκα. k Σαρδήϊος. l εἰπών.

naron fuisse evectum, qui erat citharœdorum sui sæculi nulli secundus: quique primus hominum quos novimus, & fecit & nominavit & docuit Corinthi
24 dithyrambum. Hunc Arionem ferunt, quum permultum temporis trivisset apud Periandrum, concupisse in Italiam Siciliamque navigare: retroque, parta ingenti pecunia, voluisse Corinthum reverti: &, quum profecturus Tarento esset, quia nullis magis quam Corinthiis fidebat, navigium virorum Corinthiorum conduxisse. Quum igitur altum tenerent, istos Arioni insidiatos, ut eo exturbato, pecunia potirentur. Hoc illum intelligentem, oravisse oblata eis pecunia, mortem deprecatum. Non persuadenti nautas mandavisse, ut aut sibi manus inferret, quo sic sepulturam in terra nancisceretur, aut illico in mare desiliret. Arionem ad hanc difficultatem redactum, obsecrasse, ut quandoquidem ipsis ita placitum esset, paterentur se omni suo ornatu sumpto, stantem super foros, cantare: & quum cantasset, pollicebatur se sibi manus illaturum. Istos igitur (invaserat enim eos libido audiendi præstantissimum inter homines modulatorem) è puppe in mediam navem concessisse. Illum, induto omni ornatu, ac sumpta cithara stantem super foros, peregisse carmen quod dicitur orthium: eoque decantato, sese, ut erat cum omni isto ornatu, in mare iecisse. Et hos quidem cursum tenuisse Corinthum: illum vero aiunt à delphino exceptum, Tænaron fuisse evectum: & quum è delphino descendisset, Corinthum eodem habitu perrexisse: & ubi pervenit, quicquid contigerat enarrasse. Periandrum autem, quia non crederet, tenuisse hominem in custodia, nequò prodiret: ceterum curam intendisse in nautas. Eos accitos, ubi adfuerunt, percontatum siquid de Arione memorarent: & referentibus illum sospitem circa Italiam agere, fortunatumque Tarenti se reliquisse, Arionem apparuisse eodem quo desiluisset habitu: istos terrefactos, non potuisse amplius convictos inficiari. Hæc Corinthii ac Lesbii aiunt: extatque apud Tænaron non magnum Arionis ex ære donarium,
25 homo super delphinum vehens. Porro Alyattes Lydus, confecto cum Milesiis bello, postea, quum septem & quinquaginta

ναρόν, ἐόντα κιθαρῳδὸν τῶν τότε ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ διθύραμβον, πρῶτον ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ ὀνομάσαντα καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ. Τοῦτον τὸν Ἀρίονα λέγουσι, τὸν πολλὸν τοῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ, ἐπιθυμῆσαι πλῶσαι ἐς Ἰταλίην τε καὶ Σικελίην· ἐργασάμενον δὲ χρήματα μεγάλα, θελῆσαι ὀπίσω ἐς Κόρινθον ἀπικέσθαι. ὁρμᾶσθαι μέν νυν ἐκ Τάραντος, πιστεύοντα δὲ οὐδαμοῖσι μᾶλλον ἢ Κορινθίοισι, μισθώσασθαι πλοῖον ἀνδρῶν Κορινθίων. τοὺς δὲ ἐν τῷ πελάγει ἐπιβουλεύειν, τὸν Ἀρίονα ἐκβαλόντας, ἔχειν τὰ χρήματα. τὸν δὲ, συνέντα τοῦτο, λίσσεσθαι, χρήματα μὲν προϊέντα σφι, ψυχὴν δὲ παραιτεόμενον. οὐκ ὦν δὴ πείθειν αὐτὸν τούτοισι, ἀλλὰ κελεύειν τοὺς πορθμέας ἢ αὐτὸν διαχρᾶσθαί μιν, ὡς ἂν ταφῆς ἐν γῇ τύχῃ, ἢ ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν τὴν ταχίστην. ἀπειληθέντα δὲ τὸν Ἀρίονα ἐς ἀπορίην, παραιτήσασθαι, ἐπειδή σφι οὕτω δοκέοι, περιϊδέειν αὐτὸν ἐν τῇ σκευῇ πάσῃ στάντα ἐν τοῖσι ἑδώλοισι [a], ἀεῖσαι. ἀείσας δὲ, ὑπεδέκετο ἑωϋτὸν κατεργάσασθαι. καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν γὰρ ἡδονὴν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τοῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ, ἀναχωρῆσαι ἐκ τῆς πρύμνης ἐς μέσην νέα. τὸν δὲ, ἐνδύντα τε πᾶσαν τὴν σκευὴν, καὶ λαβόντα τὴν κιθάρην, στάντα ἐν τοῖσι ἑδώλοισι [b], διεξελθεῖν νόμον τὸν ὄρθιον. τελευτῶντος δὲ τοῦ νόμου, ῥῖψαί μιν ἐς τὴν θάλασσαν ἑωϋτὸν, ὡς εἶχε, σὺν τῇ σκευῇ πάσῃ. καὶ τοὺς μὲν ἀποπλέειν ἐς Κόρινθον [c]. τὸν δὲ, δελφῖνα λέγουσι ὑπολαβόντα, ἐξενεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον [d]. ἀποβάντα δὲ αὐτὸν χωρέειν ἐς Κόρινθον σὺν τῇ σκευῇ. καὶ ἀπικόμενον ἀπηγέεσθαι πᾶν τὸ γεγονός. Περίανδρον δὲ ὑπὸ ἀπιστίης Ἀρίονα μὲν ἐν φυλακῇ ἔχειν, οὐδαμῇ μετιέντα, ἀνακῶς δὲ ἔχειν τῶν πορθμέων· ὡς δὲ ἄρα παρεῖναι αὐτοὺς κληθέντας, ἱστορέεσθαι εἴ τι λέγοιεν περὶ Ἀρίονος. φαμένων δὲ ἐκείνων ὡς εἴη τε σῶς περὶ Ἰταλίην [e], καί μιν εὖ πρήσσοντα λίποιεν ἐν Τάραντι, ἐπιφανῆναί σφι τὸν Ἀρίονα, ὥσπερ ἔχων ἐξεπήδησε· καὶ τοὺς, ἐκπλαγέντας, οὐκ ἔχειν ἔτι ἐλεγχομένους ἀρνέεσθαι. ταῦτα μέν νυν Κορίνθιοί τε καὶ Λέσβιοι λέγουσι. καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον οὐ μέγα ἐπὶ Ταινάρῳ, ἐπὶ Δελφῖνος ἐπεὼν ἄνθρωπος. Ἀλυάττης δὲ ὁ Λυδὸς τὸν πρὸς Μιλησίους πόλεμον διενείκας, μετέπειτα τελευτᾷ, βασιλεύσας ἔτεα ἑπτὰ καὶ πεντήκοντα. ἀνέθηκε δὲ, ἐκφυ-

B γὰν

a ἑδωλίοισι. b ἑδωλίοισι. c ἐς τὴν Κόρινθον. d ἐς Ταίναρον. e περὶ τὴν Ἰταλίην.

γὼν τὴν νοῦσον, δεύτερος οὗτος τῆς οἰκίης ταύτης, ἐς Δελφοὺς κρητῆρά τε ἀργύρεον μέγαν, καὶ ὑποκρητηρίδιον σιδήρεον κολλητὸν, θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων· Γλαύκου τοῦ Χίου ποίημα, ὃς μοῦνος δὴ πάντων ἀνθρώπων σιδήρου κόλλησιν ἐξεῦρε. Τελευτήσαντος δὲ Ἀλυάττεω, ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω, ἐτέων ἐὼν ἡλικίην πέντε καὶ τριήκοντα· ὃς δὴ Ἑλλήνων πρώτοισι ἐπεθήκατο Ἐφεσίοισι. ἔνθα δὴ οἱ Ἐφέσιοι πολιορκεόμενοι ὑπ' αὐτοῦ, ἀνέθεσαν τὴν πόλιν τῇ Ἀρτέμιδι, ἐξάψαντες ἐκ τοῦ νηοῦ σχοινίον ἐς τὸ τεῖχος. ἐστι δὲ μεταξὺ τῆς τε παλαιῆς [a] πόλιος, ἣ τότε ἐπολιορκέετο, καὶ τοῦ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι. πρώτοισι μὲν δὴ τούτοισι ἐπεχείρησε ὁ Κροῖσος· μετὰ δὲ, ἐν μέρει ἑκάστοισι Ἰώνων τε καὶ Αἰολέων, ἄλλοισι ἄλλας αἰτίας ἐπιφέρων, τῶν μὲν ἐδύνατο μέζονας παρευρίσκειν, μέζονα ἐπαιτιώμενος, τοῖσι δὲ αὐτῶν [b] καὶ φαῦλα ἐπιφέρων. Ὡς δὲ ἄρα οἱ ἐν τῇ Ἀσίῃ Ἕλληνες κατεστράφατο ἐς φόρου ἀπαγωγὴν, τὸ ἐνθεῦτεν ἐπενόεε, νέας ποιησάμενος, ἐπιχειρέειν τοῖσι νησιώτῃσι. ἐόντων δέ οἱ πάντων ἑτοίμων ἐς τὴν ναυπηγίην, οἱ μὲν Βίαντα λέγουσι τὸν Πριηνέα ἀπικόμενον ἐς Σάρδις, οἱ δὲ Πιττακὸν τὸν Μιτυληναῖον, εἰρομένου Κροίσου [c] εἴ τι εἴη νεώτερον περὶ τὴν Ἑλλάδα, εἰπόντα τάδε, καταπαῦσαι τὴν ναυπηγίην, Ὦ βασιλεῦ, νησιῶται ἵππον συνωνέονται μυρίην, ἐς Σάρδις τε καὶ ἐπὶ σὲ ἔχοντες ἐν νόῳ στρατεύεσθαι. Κροῖσον δὲ, ἐλπίσαντα λέγειν ἐκεῖνον ἀληθέα, εἰπεῖν, Αἲ γὰρ τοῦτο θεοὶ ποιήσειαν ἐπὶ νόον νησιώτῃσι, ἐλθεῖν ἐπὶ Λυδῶν παῖδας σὺν ἵπποισι. τὸν δὲ, ὑπολαβόντα φάναι, Ὦ βασιλεῦ, προθύμως μοι φαίνεαι εὔξασθαι νησιώτας ἱππευομένους λαβεῖν ἐν ἠπείρῳ οἰκότα [d] ἐλπίζων· νησιώτας δὲ τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ, ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντό σε μέλλοντα ἐπὶ σφίσι ναυπηγέεσθαι νέας, λαβεῖν ἀρώμενοι [e] Λυδοὺς ἐν θαλάσσῃ, ἵνα ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ οἰκημένων Ἑλλήνων τίσωνταί σε, τοὺς σὺ δουλώσας ἔχεις; κάρτα τε ἡσθῆναι Κροῖσον τῷ ἐπιλόγῳ· καί οἱ (προσφυέως γὰρ δόξαι λέγειν) πειθόμενον, παύσασθαι τῆς ναυπηγίης· καὶ οὕτω τοῖσι τὰς νήσους οἰκημένοισι Ἴωσι ξεινίην συνεθήκατο. Χρόνου δὲ ἐπιγινομένου, καὶ κατεστραμμένων σχεδὸν πάντων τῶν ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ οἰκημένων· πλὴν γὰρ Κιλίκων καὶ Λυκίων, τοὺς ἄλλους πάντας ὑπ' ἑωϋτῷ [f] εἶχε καταστρεψάμενος ὁ Κροῖσος. εἰσὶ δὲ οἵδε,

ginta regnasset annos, vita excessit: qui secundus ex hac domo, quum è morbo convaluisset, apud Delphos dedicavit grandem ex argento craterem: itemque crateris receptaculum parvum, ex ferro, ferruminatum, spectatu dignum inter omnia quæ sunt Delphis donaria: opus Glauci Chii, qui solus omnium hominum ferruminationem excogitavit. De- 26
functo Alyatte, successit in regno filius ejus Croesus, annos natus quinque & triginta: qui primis Græcorum Ephesiis bellum intulit. Unde Ephesii ab eo obsessi, urbem Dianæ dedicarunt, fune ex ejus æde ad murum alligato. Est autem inter veterem urbem quæ tunc obsidebatur, & templum, septem stadiorum intervallum. Hos primos Crœsus aggressus est, deinde vero per vices singulos Ionum Æolensiumque, aliis alias caussas inferens, ut in quosque maximas reperire poterat, majora; in quosdam etiam frivola causatus. Postea vero quam 27
Græcos in Asia subegit ad tributum pendendum, inde constituit ædificatis navibus aggredi insulanos. Ad quas compingendas, quum omnia illi parata essent, dicunt alii Biantem Prienensem, quum Sardes venisset, alii Pittacum Mitylenæum, interrogatum à Crœso numquid apud Græciam novi esset: respondisse quod illum à facienda classe inhibuit. Inquit enim, Insulani, ô rex, decem millia equitum conducunt, habentes in animo adversus Sardes atque te militare. Et Crœsum vera loqui ratum, dixisse, Utinam dent dii hanc insulanis mentem Lydos invadendi cum equis! Atque hunc excipientem dixisse, Videris mihi, ô rex, cupide vota facturus ut insulanos in continente adipiscaris equitantes, haud absurda spe. Verum quid aliud insulanos optare censes, simulac audierunt constituisse te adversus se classem ædificare, quam precantes, ut nacti Lydos in mari intercipiant, teque pro Græcis in continente, quos tu in servitute contines, ulciscantur? Hoc sermone delectatum admodum Crœsum, atque inductum (est enim visus ille perquam scite dixisse) ab fabricanda classe destitisse, atque ita cum Ionibus qui insulas incolerent, hospitium contraxisse. Interiecto autem tempore, subactis fer- 28
me omnibus qui intra Halyn fluvium colunt. nam præter Cilices ac Lycios Crœsus ceteros omnes in suam potestatem

a τῆς παλαιῆς. b δὲ αὐτέων. c εἰρομένου δὲ Κροίσου. d εἰκότα. e ἀρᾶσθαι. f ὑπὸ ἑωυτῷ.

tem redegit, qui sunt, Lydi, Phryges, Mysi, Mariandyni, Chalybes, Paphlagones, Thraces, Thynique & Bithyni, Cares, Iones, Dorienses, Æolenses,
29 Pamphyli. His inquam subactis, & potentia Lydorum per Crœsum augescente, contulerunt se Sardes opibus florentes, tum ceteri omnes è Græcia sophistæ, qui ea tempestate erant, pro se quisque proficiscentes: tum etiam Solon, vir Atheniensis, qui quum leges iubentibus Atheniensibus tulisset, enavigando decem annos per caussam contemplandi fuit peregrinatus, ut ne quam legum quas condiderat abrogare cogeretur. Nam hoc Athenienses ipsi facere nequibant, maximo iureiurando adacti ad eas decem per annos servandas quas
30 ipsis Solon condidisset. Harum itaque legum ac contemplandi gratia Solon peregre profectus, in Ægyptum ad Amasim se contulit, & Sardes ad Crœsum. Eo quum pervenisset, hospitaliter in regiam à Crœso exceptus est; tertioque aut quarto post die, iussu Crœsi, ministri circumduxerunt Solonem circa thesauros, omniaque quæ illic erant magna ac beata, ostentarunt. Eum porro contemplatum cuncta, & ut sibi opportunum fuerat intuitum, talibus percontatus est Crœsus, Hospes Atheniensis, quia multus ad nos rumor de te emanavit ob tuam sapientiam, & ob peregrinationem, quemadmodum studio sapientiæ deditus multam mundi partem videndi studio adieris: ideo mihi nunc cupido incessit sciscitandi ex te, ecquem jam vidisti omnium beatissimum. Sperans videlicet se inter homines beatissimum esse, ita sciscitabatur. Solon autem nihil admodum assentatus, sed ut res erat respondens, Ego vero (inquit) ô rex, vidi beatissimum Tellum Atheniensem. Quod dictum admiratus Crœsus instat interrogare, Qua re Tellum judicas esse beatissimum? Quia, inquit, Tello, republica bene instituta, filii fuerunt honesti & boni, & illis vidit singulis enatos liberos, hosque omnes superstites: & quum vita bene huic cederet, quantum in nobis est, obitus splendidissimus insuper obtigit. Siquidem prœlio quod Athenienses cum finitimis gessere apud Eleusinem, quum auxilio venisset, hostesque in fugam vertisset, pulcherrimam oppetiit mortem. Quem Athe-

οἵδε, Λυδοὶ, Φρύγες, Μυσοὶ, Μαριανδυνοὶ, Χάλυβες, Παφλαγόνες, Θρῇκες, οἱ Θυνοί τε καὶ Βιθυνοὶ, Κᾶρες, Ἴωνες, Δωριέες, Αἰολέες, Πάμφυλοι. Κατεστραμμένων δὲ τούτων, καὶ προσεπικτωμένου Κροίσου Λυδοῖσι, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις ἀκμαζούσας πλούτῳ ἄλλοι τε οἱ πάντες ἐκ τῆς Ἑλλάδος σοφισταὶ, οἳ τοῦτον τὸν χρόνον ἐτύγχανον ἐόντες, ὡς ἕκαστος αὐτῶν [a] ἀπικνέοιτο· καὶ δὴ καὶ Σόλων, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοισι νόμους κελεύσασι ποιήσας, ἀπεδήμησε ἔτεα δέκα, κατὰ θεωρίης πρόφασιν ἐκπλώσας, ἵνα δὴ μή τινα [b] τῶν νόμων ἀναγκασθῇ λῦσαι τῶν ἔθετο. αὐτοὶ γὰρ οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὸ ποιῆσαι Ἀθηναῖοι· ὁρκίοισι γὰρ μεγάλοισι κατείχοντο, δέκα ἔτεα χρήσεσθαι νόμοισι τοὺς ἄν σφι Σόλων [c] θῆται. Αὐτῶν δὴ ὦν τούτων [d] καὶ τῆς θεωρίης ἐκδημήσας ὁ Σόλων εἵνεκεν [e], ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο παρὰ Ἄμασιν, καὶ δὴ καὶ ἐς Σάρδις παρὰ Κροῖσον. ἀπικόμενος δὲ, ἐξεινίζετο ἐν τοῖσι βασιληίοισι ὑπὸ τοῦ Κροίσου· μετὰ δὲ ἡμέρῃ τρίτῃ ἢ τετάρτῃ, κελεύσαντος Κροίσου, τὸν Σόλωνα θεράποντες περιῆγον κατὰ τοὺς θησαυροὺς, καὶ ἐπεδείκνυσαν [f] πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ ὄλβια. θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα, καὶ [g] σκεψάμενον ὥς οἱ κατὰ καιρὸν ἦν, εἴρετο ὁ Κροῖσος τάδε· Ξεῖνε Ἀ„θηναῖε, παρ' ἡμέας γὰρ περὶ σέο λόγος „ἀπῖκται πολλὸς, καὶ σοφίης εἵνεκεν τῆς σῆς „καὶ πλάνης, ὡς φιλοσοφέων τὴν πολλὴν [h] „θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας· νῦν ὦν ἵμε„ρος ἐπείρεσθαί με ἐπῆλθέ σε, εἴ τινα ἤδη „πάντων εἶδες ὀλβιώτατον. ὁ μὲν, ἐλπίζων εἶναι ἀνθρώπων ὀλβιώτατος, ταῦτα ἐπηρώτα· Σόλων δὲ, οὐδὲν ὑποθωπεύσας, ἀλλὰ τῷ ἐόντι χρησάμενος, λέγει, Ὦ βασι„λεῦ, Τέλλον Ἀθηναῖον. ἀποθωμάσας [i] δὲ Κροῖσος τὸ λεχθὲν, εἴρετο ἐπιστρεφέως, „Κοίῃ δὴ κρίνεις Τέλλον εἶναι ὀλβιώτατον; ὁ „δὲ εἶπε, Τέλλῳ τοῦτο μὲν, τῆς πόλιος εὖ ἡ„κούσης, παῖδες ἦσαν καλοί τε κἀγαθοὶ, „καί σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα, „καὶ πάντα παραμείναντα. τούτῳ δὲ [k] τοῦ βίου „εὖ ἥκοντι, ὡς τὰ παρ' ἡμῖν, τελευτὴ τοῦ „βίου λαμπροτάτη ἐπεγένετο. γενομένης γὰρ „Ἀθηναίοισι μάχης πρὸς τοὺς ἀστυγείτονας „ἐν Ἐλευσῖνι, βοηθήσας, καὶ τροπὴν ποιήσας „τῶν πολεμίων, ἀπέθανε κάλλιστα. καί μιν „Ἀθη-

a αὐτέων. b μὴ δή τινα. c ἄν σφίσι Σόλων. d Αὐτοῦ δὴ ὦν τούτου. e εἵνεκα. f ἐπεδείκνυον. g τὰ πάντα ἐόντα μεγάλα τε καὶ. h ὡς φιλοσοφέων, τῆς πολλῆς. i ἀποθωϋμάσας. k ἐς τοῦτο δέ.

Ἀθηναῖοι δημοσίῃ τε ἔθαψαν αὐτοῦ τῇ περ ἔπεσε, καὶ ἐτίμησαν μεγάλως. Ὡς δὲ τὰ κατὰ τὸν Τέλλον προετρέψατο ὁ Σόλων τὸν Κροῖσον, εἴπας πολλά τε καὶ ὄλβια, ἐπηρώτα τίνα δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ἴδοι· δοκέων πάγχυ δευτερεῖα γῶν οἴσεσθαι. ὁ δὲ εἶπε Κλέοβίν τε καὶ Βίτωνα. τούτοισι γὰρ ἐοῦσι γένος Ἀργείοισι βίος τε ἀρκέων ὑπῆν, καὶ πρὸς τούτῳ ῥώμη σώματος τοιήδε, ἀεθλοφόροι τε ἀμφότεροι ὁμοίως ἦσαν. καὶ δὴ καὶ λέγεται ὅδε ὁ λόγος[a]· ἐούσης ὁρτῆς τῇ Ἥρῃ τοῖσι Ἀργείοισι, ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐτῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν· οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ὥρῃ· ἐκκληϊόμενοι[b] δὲ τῇ ὥρῃ οἱ νεηνίαι, ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην, εἷλκον τὴν ἅμαξαν. ἐπὶ τῆς ἁμάξης δέ σφι ὀχέετο ἡ μήτηρ. σταδίους δὲ πέντε καὶ τεσσεράκοντα[c] διακομίσαντες, ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν[d]. ταῦτα δέ σφι ποιήσασι, καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος, τελευτὴ τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο. διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεός, ὡς ἄμεινον εἴη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζώειν. Ἀργεῖοι μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην[e]. αἱ δὲ Ἀργεῖαι, τὴν μητέρα αὐτῶν, οἵων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ μήτηρ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, στᾶσα ἀντίον τοῦ ἀγάλματος, εὔχετο, Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι, τοῖσι ἑωυτῆς τέκνοισι, οἵ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, δοῦναι τὴν θεὸν τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἄριστόν ἐστι. μετὰ ταύτην δὲ τὴν εὐχὴν, ὡς ἔθυσάν τε καὶ εὐωχήθησαν, κατακοιμηθέντες ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ οἱ νεηνίαι, οὐκέτι ἀνέστησαν, ἀλλ' ἐν τέλει τούτῳ ἔσχοντο. Ἀργεῖοι δέ σφεων εἰκόνας ποιησάμενοι, ἀνέθεσαν ἐς Δελφοὺς, ὡς ἀνδρῶν ἀρίστων γενομένων. Σόλων μὲν δὴ εὐδαιμονίης δευτερεῖα ἔνεμε τούτοισι. Κροῖσος δὲ σπερχθεὶς, εἶπε, Ὦ ξεῖνε Ἀθηναῖε, ἡ δ' ἡμετέρη εὐδαιμονίη οὕτω τοι ἀπέρριπται ἐς τὸ μηδὲν, ὥστε οὐδὲ ἰδιωτέων ἀξίους ἡμέας ἐποίησας; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ Κροῖσε, ἐπιστάμενόν με τὸ θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν τε καὶ ταραχῶδες, ἐπειρωτᾷς ἀνθρωπηΐων πρηγμάτων πέρι; ἐν γὰρ τῷ μακρῷ χρόνῳ πολλὰ μέν ἐστιν ἰδεῖν[f] τὰ μή τις ἐθέλει, πολλὰ δὲ καὶ παθεῖν[g]. ἐς γὰρ ἑβδομήκοντα ἔτεα οὖρον τῆς ζόης ἀνθρώπῳ προτίθημι. οὗτοι ἐόντες ἐνιαυτοὶ ἑβδομήκοντα, παρέχονται ἡμέρας διηκοσίας καὶ πεντακισχιλίας καὶ δισμυρίας, ἐμβολίμου μηνὸς μὴ γινομένου. εἰ δὲ δὴ

Athenienses, quo loco occubuerat, eo ipso publice humarunt, magnificeque honorarunt. Tum vero multa de Tel- 31
lo ac beata Solone referente, excitatus Crœsus, interrogat quemnam secundum ab illo vidisset; putans haud dubie secundas se partes esse laturum. Cleobin, inquit ille, & Bitonem: quippe his & genus Argivum erat, & victus suppeditabat: adhæc corporis robur tantum ut & in certaminibus ambo pariter præmia tulerint, & de his etiam ista memorentur: Quum dies festus Iunonis apud Argivos esset, oporteretque omnino matrem horum ad templum vehi bobus iunctis, hique boves ex agro eis ad horam præsto non essent: tunc juvenes exclusi tempore, ipsi iugum subeuntes, plaustrum traxerunt quo mater vehebatur, & quinque ac quadraginta per stadia trahentes ad templum pervenerunt. Quibus quum hæc fecissent, & ab omni cœtu conspecti fuissent, optimus obtigit vitæ exitus: & in his deus demonstravit, Satius homini esse mori magis quam vivere. Nam quum circunstantes Argivi laudibus tollerent, viri quidem robur adolescentium, feminæ vero matrem eorum, quod tales filios sortita esset: mater gaudio perfusa cum facto tum fama, ante simulacrum stans, precata est Deam ut Cleobi & Bitoni filiis suis qui illam magnopere honoravissent, daret id quod optimum esset homini contingere. Post hanc precationem, ubi sacrificarunt epulatique sunt, adolescentes somno quiescentes in ipso delubro, non resurrexerunt, sed hoc vitæ exitu perfuncti. Quorum effigies, tanquam virorum qui præstantissimi extitissent, Argivi factas apud Delphos collocarunt.
Et his quidem Solon secundas beatitu- 32
dinis partes attribuit. Crœsus autem conturbatus, inquit, Hospes Atheniensis, adeone à te dejicitur in nihilum nostra felicitas, ut ne privatis quidem viris nos æquiparandos ducas? Cui ille, Me, ô Crœse, gnarum omne numen invidum esse & turbulentum, de rebus humanis interrogas? In diuturno enim tempore multa videre accidit, quæ nemo velit, atque etiam tolerare multa. Propono enim homini terminum vitæ ad septuaginta annos, qui tot anni constant ex vigintiquinque millibus ac ducentis diebus, mense intercalari non posito. Quod si velis alternos isto-

a ὧδε λόγος. b ἐκκληϊζόμενοι. c τεσσαράκοντα. d ἐπὶ τὸ ἱερόν. e τῶν τεκνίων τὴν γνώμην. f ἐστὶ ἰδέειν. g παθέειν.

istorum annorum addito mense prolixiores fieri, ut tempestates opportune incidentes congruant, menses quidem intercalares per annos septuaginta, fient trigintaquinque, dies autem ex his mensibus mille quinquaginta. Horum dierum omnium, qui sunt in septuaginta annos, numero vigintisex millia ducenti quinquaginta, nullus prorsus qualem alius rem adducit. Ita igitur, Crœse, universum est homo calamitas. Ceterum tu quidem mihi videris & divitiis valde pollere, & multorum hominum rex esse: sed id de quo me interrogasti, nondum te esse dixero, priusquam te bene vita defunctum esse audiero. Neque enim beatior est magnis opibus præditus, eo qui diurnum victum habet: nisi eidem omnibus bonis prædito, fortuna concesserit bene vita defungi. Etenim multi homines perquam locupletes, minime tamen beati sunt: multi vero mediocria habentes patrimonia, fortunati. Quorum is qui divitiis affluit, sed non beatus est, duabus tantummodo rebus antecellit fortunatum: at hic divitem & non beatum pluribus. Ille ad cupiditates peragendas, & ad grandem quæ incidat offensam tolerandam validior est: hic vero istis superat illum, ærumnam quidem & cupiditatem non similiter ac ille potest tolerare; verum ista ab illo abigit felicitas: sed est inexpertus, prospera fruens valetudine, malorum exsors, in liberis lætus, formosus. Quod si ad hæc, diem quoque suum feliciter obierit, is est, quem quæris, dignus qui vocetur beatus: prius tamen quam ad obitum pervenerit, contine, & nequaquam beatum appella, sed fortunatum. Sed hæc omnia consequi hominem impossibile est: sicut nec ulla regio cuncta sibiipsi suppeditat, sed aliud habens, alio indiget; quæ tamen habet plurima, ea est optima. quemadmodum etiam hominis corpus unum aliquod sibi non sufficit; quia aliud habet, alio caret. Sed quisquis horum plurima habere perseveraverit, & postea placido animo è vita excesserit, hic apud me nomine hoc, veluti rex, donari meretur. Omnis autem rei oportet inspicere exitum, quò sit evasura: quoniam multos deus, quibus felicitatem quodammodo monstraverat,
33 radicitus evertit. Hæc Solon, neque assentando Crœso, neque ullius eum momenti faciendo, loquutus dimittitur: sane-

„δὴ ἐθελήσει τοὔτερον τῶν ἐτέων μηνὶ μακρότερον γίνεσθαι, ἵνα δὴ αἱ ὧραι συμβαίνωσι παραγινόμεναι ἐς τὸ δέον, μῆνες μὲν παρὰ τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα οἱ ἐμβόλιμοι γίνονται τριήκοντα [a] πέντε· ἡμέραι δὲ ἐκ τῶν μηνῶν τούτων, χίλιαι πεντήκοντα. τουτέων [b] τῶν ἁπασέων ἡμερέων τῶν ἐς τὰ ἑβδομήκοντα ἔτεα, ἐουσέων πεντήκοντα καὶ διηκοσίων καὶ ἑξακισχιλιέων καὶ δισμυριέων [c], ἡ ἑτέρη αὐτέων τῇ ἑτέρῃ ἡμέρῃ τὸ παράπαν οὐδὲν ὅμοιον προσάγει πρῆγμα. οὕτω ὦν, Κροῖσε, πᾶν [d] ἐστὶ ἄνθρωπος συμφορή. ἐμοὶ δὲ σὺ καὶ πλουτέειν [e] μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων· ἐκεῖνο δὲ τὸ εἴρεό με, οὔκω σε ἐγὼ λέγω, πρὶν ἂν τελευτήσαντα καλῶς τὸν αἰῶνα πύθωμαι. οὐ γάρ τι ὁ μέγα πλούσιος μᾶλλον τοῦ ἐπ' ἡμέρην ἔχοντος, ὀλβιώτερός ἐστι· εἰ μὴ οἱ τύχη [f] ἐπίσποιτο, πάντα καλὰ ἔχοντα [g] τελευτῆσαι τὸν βίον. πολλοὶ μὲν γὰρ ζάπλουτοι ἀνθρώπων, ἀνόλβιοί εἰσι· πολλοὶ δὲ μετρίως ἔχοντες βίου, εὐτυχέες. ὁ μὲν δὴ μέγα πλούσιος, ἀνόλβιος δὲ, δυοῖσι προέχει τοῦ εὐτυχέος μοῦνον· οὗτος δὲ, τοῦ πλουσίου καὶ ἀνολβίου πολλοῖσι. ὁ μὲν, ἐπιθυμίην ἐκτελέσαι, καὶ ἄτην μεγάλην προσπεσοῦσαν ἐνεῖκαι, δυνατώτερος· ὁ δὲ, τοῖσι δὴ προέχει ἐκείνου, ἄτην μὲν καὶ ἐπιθυμίην οὐκ ὁμοίως δυνατὸς ἐκείνῳ ἐνεῖκαι, ταῦτα δὲ ἡ εὐτυχίη οἱ ἀπερύκει. ἄπηρος δέ ἐστι, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν, εὔπαις, εὐειδής. εἰ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι τελευτήσει τὸν βίον εὖ, οὗτος ἐκεῖνος, τὸν σὺ ζητέεις, ὄλβιος κεκλῆσθαι ἄξιός ἐστι. πρὶν δ' ἂν τελευτήσῃ, ἐπισχεῖν [h], μηδὲ καλέειν κω ὄλβιον, ἀλλ' εὐτυχέα. τὰ πάντα μέν νυν ταῦτα συλλαβεῖν ἄνθρωπον ἐόντα, ἀδύνατον· ὥσπερ χώρη οὐδεμία [i] καταρκέει πάντα ἑωυτῇ παρέχουσα, ἀλλὰ ἄλλο μὲν ἔχει, ἑτέρου δὲ ἐπιδέεται· ἣ δὲ ἂν τὰ πλεῖστα ἔχῃ [k], αὕτη ἀρίστη. ὡς δὲ καὶ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρκές ἐστι. τὸ μὲν γὰρ ἔχει, ἄλλου δὲ ἐνδεές ἐστι. ὃς δ' ἂν αὐτῶν [l] πλεῖστα ἔχων διατελέῃ, καὶ ἔπειτα τελευτήσῃ εὐχαρίστως τὸν βίον, οὗτος παρ' ἐμοὶ τὸ οὔνομα τοῦτο, ὡς βασιλεὺς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι. σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῇ ἀποβήσεται. πολλοῖσι γὰρ δὴ ὑποδέξας ὄλβον ὁ θεὸς, προρρίζους ἀνέτρεψε. Ταῦτα λέγων τῷ Κροίσῳ, οὔκως οὔτε ἐχαρίζετο, οὔτε λόγου μιν ποιησάμενος οὐδενὸς, ἀποπέμπεται· κάρτα δό-

a τριάκοντα. b τούτων. c ἑξακισχιλίων καὶ δισμυρίων. d ὦ Κροῖσε, πᾶς. e πλουτέειν. f μὴ ἡ τύχη. g ἔχοντα. h ἐπισχέειν. i οὐδεμίη. k ἔχοι. l αὐτέων.

ξας ἀμαθέα εἶναι, ὃς τὰ παρεόντα ἀγαθὰ μετεὶς, τὴν τελευτὴν παντὸς χρήματος ὁρᾶν ἐκέλευε. Μετὰ δὲ Σόλωνα οἰχόμενον, ἔλαβε ἐκ θεοῦ [a] νέμεσις μεγάλη Κροῖσον, (ὡς εἰκάσαι) ὅτι ἐνόμισε ἑωυτὸν εἶναι ἀνθρώπων ἁπάντων ὀλβιώτατον. Αὐτίκα δέ οἱ εὕδοντι ἐπέστη ὄνειρος, ὅς οἱ τὴν ἀληθείην ἔφαινε τῶν μελλόντων γενέσθαι κακῶν κατὰ τὸν παῖδα. ἦσαν δὲ τῷ Κροίσῳ δύο παῖδες· τῶν οὕτερος μὲν διέφθαρτο· (ἦν γὰρ δὴ κωφός) ὁ δὲ ἕτερος, τῶν ἡλίκων μακρῷ τὰ πάντα πρῶτος. οὔνομα δέ οἱ ἦν Ἄτυς. τοῦτον δὴ ὦν τὸν Ἄτυν σημαίνει τῷ Κροίσῳ ὁ ὄνειρος ὡς ἀπολέει μιν αἰχμῇ σιδηρέῃ βληθέντα. ὁ δ' ἐπεί τε ἐξηγέρθη, καὶ ἑωυτῷ λόγον ἔδωκε, καταρρωδήσας τὸν ὄνειρον, ἄγεται μὲν τῷ παιδὶ γυναῖκα· ἐωθότα δὲ στρατηγέειν μιν τῶν Λυδῶν, οὐδαμῇ ἔτι ἐπὶ τοιοῦτο [b] πρῆγμα ἐξέπεμπε. ἀκόντια δὲ καὶ δοράτια, καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα τοῖσι χρέονται ἐς πόλεμον ἄνθρωποι, ἐκ τῶν ἀνδρεώνων ἐκκομίσας, ἐς τοὺς θαλάμους συνένησε, μή τί οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Ἔχοντος δέ οἱ ἐν χερσὶ τοῦ παιδὸς τὸν γάμον, ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις ἀνὴρ συμφορῇ ἐχόμενος, καὶ οὐ καθαρὸς χεῖρας ἐὼν, Φρὺξ μὲν γενεῇ, γένεος δὲ τοῦ βασιληΐου. παρελθὼν δὲ οὗτος ἐς τὰ Κροίσου οἰκία, κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους καθαρσίου ἐδέετο κυρῆσαι [c]· Κροῖσος δέ μιν ἐκάθηρε. ἔστι δὲ παραπλησίη ἡ κάθαρσις τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. ἐπεί τε δὲ τὰ νομιζόμενα ἐποίησε ὁ Κροῖσος, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν „τε καὶ τίς εἴη. λέγων τάδε, Ὤνθρωπε [d], τίς τε „ἐὼν, καὶ κόθεν τῆς Φρυγίης ἥκων, ἐπίστιος ἐμοὶ „ἐγένεο; τίνα τε ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἐφόνευσας; ὁ δὲ ἀμείβετο, Ὦ βασιλεῦ, Γορδίεω μὲν τοῦ Μί„δεω εἰμὶ παῖς, ὀνομάζομαι δὲ Ἄδρηστος. φο„νεύσας δὲ ἀδελφεὸν ἐμεωυτοῦ ἀέκων πάρειμι, „ἐξεληλαμένος τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ἐστερημέ„νος πάντων. Κροῖσος δέ μιν ἀμείβετο τοῖσδε, „Ἀνδρῶν τε φίλων τυγχάνεις ἔκγονος ἐὼν, καὶ „ἐλήλυθας ἐς φίλους· ἔνθα ἀμηχανήσεις χρή„ματος οὐδενὸς, μένων ἐν ἡμετέρου [e]. συμφορὴν „δὲ ταύτην ὡς κουφότατα φέρων, κερδανέεις „πλεῖστον. ὁ μὲν δὴ δίαιταν εἶχε ἐν Κροίσου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ τούτῳ, ἐν τῷ Μυσίῳ Οὐλύμπῳ συὸς χρῆμα γίνεται μέγα· ὁρμώμενος [f] δὲ οὗτος ἐκ τοῦ ὄρεος [g] τούτου, τὰ τῶν Μυσῶν ἔργα διαφθείρεσκε. πολλάκι δὲ οἱ Μυσοὶ ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες [h], ποιέεσκον μὲν οὐδὲν κακὸν, ἔπασχον δὲ πρὸς αὐτοῦ. τέλος δὲ, ἀπικόμενοι παρὰ τὸν Κροῖσον τῶν Μυσῶν ἄγγελοι,

neque est visus esse indoctus, qui bonis præsentibus prætermissis, juberet omnium rerum inspicere exitum. Post abi- 34
tum Solonis divinitus ingens vindicta Crœsum excepit, quod (ut coniicere licet) seipsum omnium hominum beatissimum arbitraretur. Statim igitur ei dormienti somnium oblatum est, veritatem indicans malorum quæ circa filium erant eventura. Erant autem Crœso liberi duo: quorum alter erat corruptus, utpote surdus: alter inter æquales omnia longe primus, nomine Atys. Hunc itaque Atym Crœso significat somnium fore, ut ferrea cuspide trajectum amitteret. Experrectus, & secum rem versans, somnio territus, accipit filio uxorem: & quum solitus esset præesse copiis Lydorum, nusquam eum amplius ad tale munus dimittit: jacula & hastas, omniaque hujuscemodi quibus homines in bello utuntur, è virilibus ædium partibus amovens, in thalamos coacervat, nequid suspensum in filium decideret. Quum autem nup- 35
tiæ filii sub manus essent, advenit Sardes quidam in calamitate positus, manibusque non puris, natione Phryx, regio ex genere. Hunc, quum ad ædes Crœsi venisset, ex rituque usitato, ut sibi expiari liceret, orasset, Crœsus expiavit. Modus autem expiandi apud Lydos est propinquus ei qui apud Græcos. Ubi vero legitima peregit Crœsus, percontatus est, unde ille & quisnam foret, hæc inquiens, ô homo, quis tu? & quo Phrygiæ loco profectus, domesticus mihi factus es? & quem virum aut quam feminam interemisti? Ad quem ille respondit, ô Rex, Midæ nepos, Gordii filius sum, nomine Adrastus: quia fratrem mei ipsius imprudens interemi, adsum ejectus à patre, & omnibus rebus exutus. Crœsus autem invicem eum sic alloquebatur, Ex viris amicis oriundus es, & ad amicos venisti: unde in nostris ædibus manens, nullius rei indigebis. Istam porro calamitatem quamlevissime ferendo, plurimum lucrifacies. Atque ille quidem apud Crœsum domicilium habuit. Ve- 36
rum per hoc idem tempus apud Olympum Mysium, aper eximiæ magnitudinis extitit, qui ex hoc monte progressus, Mysorum opera pervastabat: in quem sæpenumero Mysi egressi, nihil admodum mali ei fecerant, sed ab eo acceperant. Ad extremum igitur missi ad Crœsum ex My-

a θεῶν. b τοιοῦτον. c ἐδέετο ἐπικυρῆσαι. d Ἄνθρωπε. e ἡμετέροις. f ὁρμώμενος. g οὔρεος. h ἐλθόντες.

Myſia nuncii ita dixere, Apparuit, ô rex,
apud nos maximus aper, qui agreſtia cor-
rumpit opera: quem ſtudioſiſſime ca-
ptantes interimere tamen non valuimus.
Nunc itaque te obſecramus, ut nobiſ-
cum filium tuum ac delectos iuvenes ca-
neſque mittas, quò belluam è regione
tollamus. Hæc illis precantibus, Crœ-
ſus ſomnii verba memoria repetens, ita
reſpondit; Filii quidem mei nolite ampli-
us facere mentionem: neque enim eum
vobiſcum miſerim. nam eſt novus mari-
tus, & iſta nunc ſunt ei cordi. Lydo-
rum tamen delectos & venatorium offi-
cium una mittam, mandaboque euntibus
ut promptiſſime vobiſcum belluam de re-
37 gione ſummoveant. Hæc Crœſus re-
ſpondit. Cuius verbis quum contenti non
eſſent Myſi, intervenit Crœſi filius, au-
ditis quæ Myſi precarentur, & Crœſo
negante cum illis miſſurum ſe filium,
hæc inquit ad eum adoleſcens, ô Pater,
antehac interdum honeſtiſſima nobis ac
præclara maxime erant, vel in bella vel
in venationes eundo gloriam parare; ſed
horum utroque nunc excluſum me te-
nes, nulla in me animadverſa neque i-
gnavia neque ſocordia. Nunc ergo qui-
bus me oculis conſpici oportet euntem
in forum, atque illinc redeuntem? qualis
civibus, qualis uxori recens nuptæ vide-
bor? cui illa viro videbitur nupta? Pro-
inde me tu aut ſinas venatum ire, aut
mihi verbis perſuadeas, potiora iſta eſſe
38 quæ ſic facis. Cui reſpondens Crœſus, ô
fili, inquit, neque quod ignaviam, neque
quod aliud quippiam iniucundum mihi
animadverterim in te, hæc facio: ſed vi-
ſum quod in ſomno mihi oblatum eſt,
dixit te brevis ævi futurum: quippe fer-
rea periturum cuſpide. Cujus viſi gratia
& has tibi maturavi nuptias, nec ad ea
quæ ſuſcipiuntur, dimitto, obſervans ſi-
quo queam te, dum vivo, furtim ſervare.
Filius enim mihi unicus es. namque alte-
rum auribus captum pro nullo exiſtimo.
39 Ad quem viciſſim adoleſcens, ô Pater,
inquit, tibi equidem ignoſco agenti cir-
ca me cuſtodiam, qui tale videris ſom-
nium: verum tu illud non probè perci-
pis: quod (quoniam te latet) æquum eſt
me tibi interpretari. Ais tibi ſomnum
oſtendiſſe, me ferrea periturum cuſpide.
At vero quænam manus apri ſunt, quæ-
ve cuſpis ferrea, quam tu pertimeſcas?
Nam ſi dente dixiſſet aut aliquo hujus
ſimili periturum me, deberes facere quæ
facis; nunc autem dixit, cuſpide. Quare
quum

,,λοι, ἔλεγον τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὗς χρῆμα
,,μέγιστον ἀνεφάνη ἡμῖν ἐν τῇ χώρῃ, ὃς τὰ ἔρ-
,,γα διαφθείρει. τοῦτον προθυμεόμενοι ἑλέειν οὐ
,,δυνάμεθα. νῦν ὦν προσδεόμεθα σεῦ, τὸν παῖ-
,,δα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμ-
,,ψαι ἡμῖν, ὡς ἄν μιν ἐξέλωμεν ἐκ τῆς χώρης.
Οἱ μὲν δὴ τούτων ἐδέοντο. Κροῖσος δὲ μνημο-
νεύων τοῦ ὀνείρου τὰ ἔπεα, ἔλεγέ σφι τάδε, Παι-
,,δὸς μὲν πέρι τοῦ ἐμοῦ μὴ μνησθῆτε ἔτι· οὐ γὰρ ἂν
,,ὑμῖν συμπέμψαιμι· νεόγαμός τε γάρ ἐστι, καὶ
,,ταῦτά οἱ νῦν μέλει. Λυδῶν μέντοι λογάδας καὶ
,,τὸ κυνηγέσιον πᾶν συμπέμψω· καὶ διακελεύ-
,,σομαι τοῖσι ἰοῦσι, εἶναι ὡς προθυμοτάτοισι συν-
,,εξελεῖν ὑμῖν τὸ θηρίον ἐκ τῆς χώρης. Ταῦτα
ἀμείψατο. ἀποχρεωμένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν,
ἐπεσέρχεται ὁ τοῦ Κροίσου παῖς, ἀκηκοὼς τῶν ἐδέον-
το οἱ Μυσοί. οὐ φαμένου δὲ τοῦ Κροίσου τόν γε
παῖδά σφι συμπέμψειν, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ
,,νεηνίης τάδε, Ὦ πάτερ, τὰ κάλλιστα πρό-
,,τερόν κοτε καὶ γενναιότατα ἡμῖν ἦν, ἔς τε πο-
,,λέμους καὶ ἐς ἄγρας φοιτέοντας εὐδοκιμέειν·
,,νῦν δὲ ἀμφοτέρων με τούτων ἀποκληίσας ἔ-
,,χεις, οὔτε τινὰ δειλίην μοι παριδὼν, οὔτε ἀ-
,,θυμίην. νῦν τε τέοισί με χρὴ ὄμμασι ἔς τε
,,ἀγορὴν καὶ ἐξ ἀγορῆς φοιτέοντα φαίνεσθαι;
,,κοῖος μέν τις τοῖσι πολιήτῃσι δόξω εἶναι;
,,κοῖος δέ τις τῇ νεογάμῳ γυναικί; κοίῳ δὲ
,,ἐκείνη δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; ἐμὲ ὦν σὺ ἢ μέ-
,,θες ἰέναι ἐπὶ τὴν θήρην, ἢ λόγῳ ἀνάπεισον
,,ὅκως μοι ἀμείνω ἐστὶ ταῦτα οὕτω ποιεόμενα.
Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε, Ὦ παῖ, οὔτε δει-
,,λίην, οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παριδών τοι,
,,ποιέω ταῦτα· ἀλλά μοι ὄψις ὀνείρου ἐν τῷ ὕ-
,,πνῳ ἐπιστᾶσα ἔφη σὲ ὀλιγοχρόνιον ἔσεσθαι. ὑπὸ
,,γὰρ αἰχμῆς σιδηρέης ἀπολέεσθαι. πρὸς ὦν τὴν
,,ὄψιν ταύτην, τόν τε γάμον τοι τοῦτον ἔσπευ-
,,σα, καὶ ἐπὶ τὰ παραλαμβανόμενα οὐκ ἀ-
,,ποπέμπω, φυλακὴν ἔχων εἴ κως δυναίμην
,,ἐπὶ τῆς ἐμῆς σε ζωῆς διακλέψαι. εἷς γάρ μοι
,,μοῦνος τυγχάνεις ἐὼν παῖς· τὸν γὰρ δὴ ἕτε-
,,ρον, διεφθαρμένον τὴν ἀκοὴν, οὐκ εἶναί μοι
λογίζομαι. Ἀμείβεται ὁ νεηνίης τοῖσδε, Συγ-
,,γνώμη μὲν ὦ πάτερ τοι, ἰδόντι γε ὄψιν τοιαύ-
,,την, περὶ ἐμὲ φυλακὴν ἔχειν. τὸ δὲ οὐ μανθά-
,,νεις, ἀλλὰ λέληθέ σε τὸ ὄνειρον, ἐμέ τοι δί-
,,καιόν ἐστι φράζειν. φής τοι τὸ ὄνειρον ὑπὸ αἰ-
,,χμῆς σιδηρέης φάναι ἐμὲ τελευτήσειν· ὑὸς δὲ
,,κοῖαι μέν εἰσι χεῖρες, κοίη δὲ αἰχμὴ σιδηρέη,
,,τὴν σὺ φοβέαι; εἰ μὲν γὰρ ὑπὸ ὀδόντος τοι
,,εἶπε τελευτήσειν με, ἢ ἄλλου τευ ὅ, τι τού-
,,τῳ ἔοικε, χρῆν δή σε ποιέειν τὰ ποιέεις· νῦν
δὲ

Filius accipit veniam eundi Adrasto custode, a quo occiditur.

δὲ ὑπὸ αἰχμῆς. ἐπεί τε ὦν οὐ πρὸς ἄνδρας ἡμῖν γίνεται ἡ μάχη, μέθες με. Ἀμείβεται Κροῖσος a, Ὦ παῖ, ἔστι τῇ με νικᾷς γνώμην ἀποφαίνων περὶ τοῦ ἐνυπνίου. ὡς ὦν νενικημένος ὑπὸ σέο, μεταγινώσκω, μετίημί τέ σε ἰέναι ἐπὶ τὴν ἄγρην. Εἴπας δὲ ταῦτα ὁ Κροῖσος, μεταπέμπεται τὸν Φρύγα Ἄδρηστον· ἀπικομένῳ δέ οἱ λέγει τάδε, Ἄδρηστε, ἐγώ σε συμφορῇ πεπληγμένον, ἀχάριτι τοι οὐκ ὀνειδίζω b, ἐκάθηρα, καὶ οἰκίοισι ὑποδεξάμενος ἔχω, παρέχων πᾶσαν δαπάνην· νῦν ὦν (ὀφείλεις γὰρ, ἐμεῦ προποιήσαντος χρηστὰ ἐς σε, χρηστοῖσί με ἀμείβεσθαι) φύλακα παιδός σε τοῦ ἐμοῦ c χρηΐζω γενέσθαι, ἐς ἄγρην ὁρμεωμένου· μή τινες κατ' ὁδὸν κλῶπες κακοῦργοι ἐπὶ δηλήσει φανέωσι ὑμῖν. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ σέ τοι χρεών ἐστι ἰέναι ἔνθα ἀπολαμπρυνέαι τοῖσι ἔργοισι. πατρώϊόν τε γάρ τοι ἐστὶ, καὶ προσέτι ῥώμη ὑπάρχει. Ἀμείβεται ὁ Ἄδρηστος, Ὦ βασιλεῦ, ἄλλως μὲν ἔγωγε ἂν οὐκ ἤϊα ἐς ἄεθλον τοιόνδε· οὔτε γὰρ συμφορῇ τοιῇδε κεχρημένον οἰκός ἐστι d ἐς ὁμήλικας εὖ πρήσσοντας ἰέναι, οὔτε τὸ βούλεσθαι πάρα. πολλαχῇ τε ἀνῖσχον ἐμεωϋτόν· νῦν δὲ, ἐπεί τε σὺ σπεύδεις, καὶ δεῖ τοι χαρίζεσθαι (ὀφείλω γάρ σε ἀμείβεσθαι χρηστοῖσι) ποιέειν εἰμὶ ἕτοιμος ταῦτα. παῖδά τε σὸν, τὸν διακελεύεαι φυλάσσειν, ἀπήμονα τοῦ φυλάσσοντος εἵνεκεν προσδόκα τοι ἀπονοστήσειν. Τοιούτοισι ἐπεί τε οὗτος ἀμείψατο Κροῖσον, ἤϊσαν μετὰ ταῦτα ἐξηρτυμένοι λογάσι τε νεηνίῃσι καὶ e κυσί. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Οὔλυμπον τὸ ὄρος, ἐζήτεον τὸ θηρίον· εὑρόντες δὲ, καὶ περιστάντες αὐτὸ κύκλῳ, ἐσηκόντιζον. ἔνθα δὴ ὁ ξεῖνος οὗτος δὴ f ὁ καθαρθεὶς τὸν φόνον, καλεόμενος δὲ Ἄδρηστος, ἀκοντίζων τὸν σῦν, τοῦ μὲν ἁμαρτάνει, τυγχάνει δὲ τοῦ Κροίσου παιδός. ὁ μὲν δὴ βληθεὶς τῇ αἰχμῇ, ἐξέπλησε τοῦ ὀνείρου τὴν φήμην. ἔθεε δέ τις ἀγγελέων Κροίσῳ g τὸ γεγονός· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰς Σάρδις, τήν τε μάχην καὶ τὸν τοῦ παιδὸς μόρον ἐσήμηνέ οἱ h. Ὁ δὲ Κροῖσος, τῷ θανάτῳ τοῦ παιδὸς συντεταραγμένος, μᾶλλόν τι ἐδεινολογέετο ὅτι μιν ἀπέκτεινε τὸν αὐτὸς φόνου ἐκάθηρε. περιημεκτέων δὲ τῇ συμφορῇ δεινῶς, ἐκάλεε μὲν Δία καθάρσιον, μαρτυρόμενος τὰ ὑπὸ τοῦ ξείνου πεπονθὼς εἴη. ἐκάλεε δὲ ἐπίστιόν τε καὶ ἑταιρήϊον, τὸν αὐτὸν τοῦτον ὀνομάζων θεόν· τὸν μὲν ἐπίστιον καλέων, διότι δὴ i οἰκίοισι ὑποδεξάμενος τὸν ξεῖνον, φονέα τοῦ παιδὸς ἐλάνθανε βόσκων· τὸν δὲ ἑταιρήϊον, ὡς φύλακα

quum non sit nobis pugna cum viris, ire 40
me sinas. Et Crœsus, Evincis me, in-
quit, ô fili, ista loquens de somnio intel-
ligendo. Quapropter, ut abs te victus,
muto sententiam, & tibi veniam do eun-
di ad venationem. Hæc loquutus Crœ- 41
sus, Adrastum Phrygem arcessit, eique,
ubi adfuit, talia inquit; Ego te, Adraste,
calamitate pressum (non ingrato tibi
hæc exprobro) expiavi, & receptum
domi habeo, omnem suppeditans sum-
ptum: nunc ergo (debes enim de me qui
prior de te bene meritus sum, invicem be-
ne mereri) custodem te opus est esse filii
mei, venatum proficiscentis, ne qui inter
viam occulti grassatores in vestiam per-
niciem prodeant. Ad hæc, tua interest
eò te ire, ubi splendor ex rebus gestis
paratur; quod tibi paternum est, & præ-
terea robur adest. Cui Adrastus, Ego, 42
inquit, ô rex, in istud certamen alioqui
non pergerem: neque enim tali calamita-
te affectum fas est ad æquales se confer-
re fortunatos, neque istud velle mihi ad-
est, & frequenter meipsum continui:
nunc tamen quoniam tibi hoc cordi est,
cui gratificari oportet (debeo enim gra-
tiam referre per obsequia) ista exequi
paratus sum: filiumque tuum, quem me
custodire iubes, expecta incolumem re-
diturum vel custodis respectu. Postea- 43
quam his verbis Adrastus Crœso respon-
dit, mox instructi delectis iuvenibus &
canibus, discedunt. Qui ubi ad montem
Olympum pervenere, belluam indagant,
& inventam circumfusi jaculis incessunt.
Ibi hospes is qui à cæde fuerat expiatus,
& vocabatur Adrastus, vibrato in aprum
jaculo, non illum, sed frustrato ictu fili-
um Crœsi adeptus est. Iste quidem cu-
spide ictus, vocem somni implevit. Quod
factum quidam Crœso nunciaturus cu-
currit, pervenienſque Sardes, pugnam
illi & filii necem indicavit. Crœsus au- 44
tem morte filii perturbatus, eò gravius
eam ferebat, quòd is eum necasset quem
expiaverat à cæde. Et pergraviter cla-
dem istam lamentans, Iovem expiato-
rem invocabat, testificans quæ ab hospi-
te passus esset. Invocabat vero etiam
domorum præsidem & familiarem, hunc
eundem nominans deum: domorum præ-
sidem quidem, quod quum domo exce-
pisset hospitem, percussorem filii sui im-
prudens aluisset; familiarem vero quod
pro custode cum illo missum comperisset
ma-

a Κροῖσος τοῖσδε. b ἄχαρι δὲ οἱ οὐκ ὀνειδίζων. c τοὐμοῦ. d εἰκός ἐστι. e νεηνίῃσί τε καὶ. f ξεῖνος αὐτὸς δή. g τῷ Κροίσῳ. h ἐσήμαινε οἱ. i ὅτι δή.

45 maximum hoſtem. Secundum hæc, Lydi adfuerunt qui cadaver ferebant: poſt ipſum interfector ſequebatur. Stans autem hic ante cadaver, ſeſe Crœſo tradebat manus protendens, jubenſque ut ſe ſuper cadaver mactaret, referendo tum priorem calamitatem ſuam, tum quia poſt illam ſuum etiam expiatorem perdidiſſet, ſibi vivendum amplius non eſſe. Hæc Crœſus audiens, etſi in tanto domeſtico luctu poſitus, tamen Adraſtum miſeratus eſt, & ad eum inquit; Habeo abs te hoſpes omnem vindictam, quoniam teipſum morte condemnas. Neque vero tu hujus mihi cladis autor es, niſi quatenus id feciſti imprudens: ſed deorum quiſpiam, qui jampridem mihi ventura ſignificavit. Crœſus ergo filium, prout juſtum erat, ſepelivit. Adraſtus autem Gordii filius, Midæ nepos is qui tum fratris ſui, tum expiatoris interfector erat, ubi ſilentium hominum fuit ad ſepulcrum, agnoſcens ſe eſſe hominum quos ipſe noverat, calamitoſiſſimum, ſeſe ſu-
46 per buſtum transfodit. Porro Crœſus, filio orbatus, ingenti in luctu duos annos deſedit. Quem luctum poſtea finivit Aſtyagis Cyaxaris filii dominatio à Cyro Cambyſis filio ſublata, & res Perſarum creſcentes: atque in ſolicitudinem venit, ſiqua ratione poſſet, potentiam iſtam priuſquam Perſæ nimis invaleſcerent, coercere. Poſt hanc ergo cogitationem, ſtatim tentavit oracula quæque apud Græcos eſſent, quodque in Africa, aliis aliò dimiſſis, quibuſdam Delphos, quibuſdam ad Abas Phocenſium, aliis Dodonam: nonnulli etiam ad Amphiaraum & ad Trophonium, & alii quidam ïerunt ad Branchidas oræ Mileſiæ. Atque hæc ſunt Græca oracula, ad quæ conſulenda Crœſus miſit. In Africa vero ad Ammonem alios reſponſa petituros dimiſit. Omnes autem miſit exploratum oracula quid ſentirent: ut, ſi intelligentia veritatem deprehenderentur, ſecundò per ſuos rogaret nunquid in Perſas expe-
47 ditionem moliretur. Hæc mandata quum dediſſet Lydis, emiſit ad tentanda oracula, ut qua die proficiſcerentur ex Sardibus, ab ea reliquum tempus per quemlibet diem ſupputantes, quique iſta die oraculis uterentur, ſciſcitantes quidnam faceret Lydorum rex Crœſus Alyattis filius: & quod ſingula oracula reſpondiſ-

κα συμπέμψας αὐτὸν, εὑρήκοι [a] πολεμιώτατον. Παρῆσαν δὲ μετὰ τοῦτο οἱ Λυδοὶ φέροντες τὸν νεκρὸν, ὄπισθεν δὲ εἵπετό οἱ ὁ φονεύς. στὰς δὲ οὗτος πρὸ τοῦ νεκροῦ, παρεδίδου ἑωυτὸν Κροίσῳ, προτείνων τὰς χεῖρας, ἐπικατασφάξαι μιν κελεύων τῷ νεκρῷ· λέγων τήν τε προτέρην ἑωυτοῦ συμφορὴν, καὶ ὡς ἐπ' ἐκείνῃ τὸν καθήραντα [b] ἀπολωλεκὼς εἴη· οὐδέ οἱ εἴη βιώσιμον. Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούων [c], τόν τε Ἄδρηστον κατοικτείρει, καίπερ ἐὼν ἐν κακῷ οἰκηίῳ τοσούτῳ, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν, „Ἔχω ὦ ξεῖνε παρὰ σεῦ πᾶσαν τὴν δίκην, „ἐπειδὴ σεωυτοῦ καταδικάζεις θάνατον. εἷς δὲ οὐ σύ „μοι τοῦδε τοῦ κακοῦ αἴτιος, εἰ μὴ ὅσον ἀέκων „ἐξεργάσαο· ἀλλὰ θεῶν κού τις, ὅς μοι καὶ „πάλαι προεσήμαινε τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. Κροῖσος μέν νυν ἔθαψε ὡς ἐοικὸς [d] ἦν τὸν ἑωυτοῦ παῖδα. Ἄδρηστος δὲ ὁ Γορδίεω τοῦ Μίδεω, οὗτος δὴ ὁ φονεὺς μὲν τοῦ ἑωυτοῦ ἀδελφεοῦ γενόμενος, φονεὺς δὲ τοῦ καθήραντος, ἐπεί τε ἡσυχίη τῶν ἀνθρώπων ἐγένετο περὶ τὸ [e] σῆμα, συγγινωσκόμενος ἀνθρώπων εἶναι τῶν αὐτὸς ᾔδεε [f] βαρυσυμφορώτατος, ἐπικατασφάζει τῷ τύμβῳ. Κροῖσος δὲ ἐπὶ δύο ἔτεα ἐν πένθεϊ μεγάλῳ κατῆστο, τοῦ παιδὸς ἐστερημένος. μετὰ δὲ ἡ Ἀστυάγεος τοῦ Κυαξάρεω ἡγεμονίη καταιρεθεῖσα ὑπὸ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, καὶ τὰ τῶν Περσέων πρήγματα αὐξανόμενα, πένθεος μὲν Κροῖσον ἀπέπαυσε· ἐνέβησε δὲ ἐς φροντίδα, εἴκως δύναιτο, πρὶν μεγάλους γενέσθαι τοὺς Πέρσας, καταλαβεῖν [g] αὐτῶν αὐξανομένην τὴν δύναμιν. μετὰ ὦν τὴν διάνοιαν ταύτην αὐτίκα ἀπεπειρᾶτο τῶν μαντηίων τῶν τε ἐν Ἕλλησι, καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ· διαπέμψας ἄλλους ἄλλῃ, τοὺς μὲν ἐς Δελφοὺς ἰέναι, τοὺς δὲ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων [h], τοὺς δὲ ἐς Δωδώνην· οἱ δέ τινες ἐπέμποντο παρά τε Ἀμφιάρεων καὶ παρὰ Τροφώνιον· οἱ δὲ, τῆς Μιλησίης ἐς Βραγχίδας. ταῦτα μέν νυν τὰ Ἑλληνικὰ μαντήια, ἐς τὰ ἀπέπεμψε μαντευσόμενος Κροῖσος. Λιβύης δὲ παρὰ Ἄμμωνα ἀπέστελλε [i] ἄλλους χρησομένους. διέπεμπε δὲ πειρώμενος [k] τῶν μαντηίων ὅ, τι φρονέοιεν. ὡς εἰ φρονέοντα τὴν ἀληθηΐην εὑρεθείη, ἐπείρηται σφέα δεύτερα πέμπων, εἰ ἐπιχειρέοι ἐπὶ Πέρσας στρατεύεσθαι. Ἐντειλάμενος δὲ τοῖσι Λυδοῖσι τάδε, ἀπέπεμπεν ἐς τὴν διάπειραν τῶν χρηστηρίων· ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ὁρμηθέωσι ἐκ Σαρδίων, ἀπὸ ταύτης ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἕκαστος [l] τῇ ἡμέρῃ χρᾶσθαι τοῖσι χρηστηρίοισι, ἐπειρωτῶντας [m] ὅ, τι ποιέων τυγχάνοι ὁ Λυδῶν βασιλεὺς Κροῖσος ὁ Ἀλυάττεω. ἅσσα δ' ἂν ἑκα-

a αὐτῷ εὑρίσκοι. b καθήραντα. c ἀκούσας. d εἰκὸς. e παρὰ τό. f εἶδε. g καταβαλεῖν. h τῶν Φωκέων. i ἀπέστειλε. k πειρεώμενος. l ἕκαστον. m ἐπηρωτέοντας.

τα τῶν χρηστηρίων θεσπίζῃ, συγγραψαμένους ἀναφέρειν παρ' ἑωυτόν. ὅ, τι μέν νυν τὰ λοιπὰ τῶν χρηστηρίων ἐθέσπισε [a], οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν· ἐν δὲ Δελφοῖσι ὡς ἐσῆλθον τάχιστα ἐς τὸ μέγαρον οἱ Λυδοὶ χρησόμενοι τῷ θεῷ, καὶ ἐπειρώτων [b] τὸ ἐντεταλμένον, ἡ Πυθίη ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει τάδε,

> Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν, καὶ μέτρα θαλάσσης,
> Καὶ κωφοῦ συνίημι, καὶ οὐ φωνεῦντος ἀκούω.
> Ὀδμή μ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο [c] χελώνης
> Ἑψομένης ἐν χαλκῷ ἅμ' ἀρνείοισι κρέεσσιν,
> Ἧι χαλκὸς μὲν ὑπέστρωται, χαλκὸν δ' ἐπιέσται.

Ταῦτα οἱ Λυδοὶ θεσπισάσης τῆς Πυθίης συγγραψάμενοι, οἴχοντο ἀπιόντες ἐς τὰς Σάρδις. ὡς δὲ καὶ ὦλλοι οἱ περιπεμφθέντες παρῆσαν φέροντες τοὺς χρησμοὺς, ἐνθαῦτα ὁ Κροῖσος ἕκαστα ἀναπτύσσων ἐπώρα τῶν συγγραμμάτων. τῶν μὲν δὴ οὐδὲν προσίετό μιν· ὁ δὲ, ὡς τὸ ἐκ Δελφῶν ἤκουσε, αὐτίκα προσεύχετό τε καὶ προσεδέξατο, νομίσας μοῦνον εἶναι μαντήιον τὸ ἐν Δελφοῖσι, ὅτι οἱ ἐξευρήκεε τὰ αὐτὸς ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ δὴ διέπεμψε παρὰ τὰ χρηστήρια τοὺς θεοπρόπους, φυλάξας τὴν κυρίην τῶν ἡμερέων, ἐμηχανᾶτο [d] τοιάδε· ἐπινοήσας τὰ ἦν ἀμήχανον ἐξευρεῖν τε καὶ ἐπιφράσασθαι· χελώνην καὶ ἄρνα κατακόψας ὁμοῦ ἕψεε αὐτὸς ἐν λέβητι χαλκέῳ, χάλκεον ἐπίθημα ἐπιθείς. Τὰ μὲν δὴ ἐκ Δελφῶν οὕτω τῷ Κροίσῳ ἐχρήσθη· κατὰ δὲ τὴν Ἀμφιάρεω τοῦ μαντηίου ἀπόκρισιν, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὅ, τι τοῖσι Λυδοῖσι ἔχρησε, ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα. οὐ γὰρ ὦν οὐδὲ τοῦτο λέγεται ἄλλο γε, ἢ ὅτι καὶ τοῦτον ἐνόμισε μαντήιον ἀψευδὲς κεκτῆσθαι [e]. Μετὰ δὲ ταῦτα θυσίῃσι μεγάλῃσι τὸν ἐν Δελφοῖσι θεὸν ἱλάσκετο. κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαργύρους, καὶ φιάλας χρυσέας, καὶ εἵματα πορφύρεα, καὶ κιθῶνας, νήσας πυρὴν μεγάλην, κατέκαιε· ἐλπίζων τὸν θεὸν μᾶλλόν τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι [f]. Λυδοῖσί τε πᾶσι προεῖπε θύειν πάντα τινὰ αὐτῶν τούτῳ ὅ, τι ἔχοι ἕκαστος. ὡς δὲ ἐκ τῆς θυσίης ἐγένετο, καταχεάμενος χρυσὸν ἄπλετον, ἡμιπλίνθια ἐξ αὐτοῦ ἐξήλαυνε· ἐπὶ μὲν τὰ μακρότερα, ποιέων ἑξαπάλαστα [g], ἐπὶ δὲ τὰ βραχύτερα, τριπάλαστα [h]. ὕψος δὲ, παλαστιαῖα [i]. ἀριθμὸν δὲ, ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατόν. καὶ τούτων, ἀπέφθου χρυσοῦ τέσσαρα, τρία ἡμι-

dissent, id omne conscriptum ad se referrent. Quid porro cetera responderint oracula, à nullis commemoratur: apud Delphos autem, simulatque intraverunt Lydi templum, consulturi deum, & sciscitati sunt quod erat injunctum, Pythia hexametro tenore hæc inquit;

> *Æquoris est spatium & numerus mihi notus arenæ.*
> *Mutum percipio, fantis nihil audio vocem.*
> *Venit ad hos sensus nidor testudinis acris,*
> *Quæ simul agnina coquitur cum carne lebete,*
> *Ære infra strato, & stratum cui desuper est æs.*

His quæ Pythia cecinit, conscriptis, 48
Lydi digressi, Sardes rediere. Quumque alii quos circummiserat Crœsus, affuissent ferentes vaticinia, tunc singula explicans, quod scriptum esset, inspexit: quorum quidem nullum admittebat eum. Ubi autem illud Delphicum audivit, protinus adoravit & agnovit existimans solum oraculum esse illud Delphicum; quippe quod comperisset quod ipse fecerat. Nam posteaquam ad petenda oracula consultores dimiserat, statuto illo die observato, tale quiddam est machinatus: commentando ea quæ ad deprehendendum & explicandum perdifficilia forent, testudinem pariter & agnum concisos in aheno ipse coxit, operculo aheneo imposito. Atque ita è Delphis Crœso responsum est. Ex Am- 49
phiarai vaticinio quidnam responsum sit Lydis, quum in sacro illo rite sacrificassent, non queo dicere. Nam de eo nil fertur aliud, quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimavit. Post hæc autem ingentibus ho-
stiis deum qui est apud Delphos exoran- 50
dum statuit. Immolavit enim lecta pecora numero ter mille: præterea lectos aureos & argenteos, phialas aureas, & amictus purpureos, ac tunicas ingenti pyra extructa concremavit, sperans sese aliquanto magis his rebus posse deum illum sibi placare, iussis etiam Lydis omnibus, ut sua ipsorum, quicquid haberet quisque, immolarent. Quo sacrificio peracto quum immensam vim auri liquefecisset, ex eo dimidiatos lateres conflavit, longiores quidem, sex palmorum, breviores autem, trium, crassitudine palmari, numero septendecim ac centum; quorum quatuor erant auri excocti, singuli pon-

a θεσπίσοι. b ἐπηρώτεον. c κραταιρινοῖο. d ἐμηχανήσατο. e ἐκτῆσθαι. f μᾶλλόν τι τούτοισι ἀνακτήσασθαι. g ἑξαπάλαιστα. h τριπάλαιστα. i παλαιστιαῖα.

pondo duorum & dimidii talenti: ceteri vero, auri albidi, pondo binûm talentorum. Fecit quoque leonis effigiem ex auro excocto, decem talentorum pondo. qui leo quum templum Delphicum deflagravit, à semilateribus decidit: (super illos enim erat collocatus) & nunc in Corinthiorum thesauro repositus est, pondo sex talentorum atque dimidii, eliqua-
51 tis tribus talentis ac dimidio. Hæc Crœsus ubi perfecit, Delphos misit, cumque eis hæc alia, duos grandi forma crateras, aureum argenteumque: quorum aureus intrantibus templum ad dexteram positus erat, argenteus ad sinistram. Qui & ipsi, quum templum incensum est, loco moti fuerunt, aureusque in Clazomeniorum thesauro positus, pondo talentorum octo & dimidii, præterea minarum duodecim: argenteus ad angulum antetempli, sexcentarum amphorarum capax: in quo miscetur vinum à Delphis Theophaniorum festo: opus (ut Delphi aiunt) Theodori Samii, ut & ego arbitror. non enim mihi videtur opus vulgare esse. Misit præterea dolia argentea quatuor, quæ in Corinthiorum thesauro sunt collocata. Donavit item aquiminaria duo, aureum argenteumque; quorum in aureo inscriptum est, Lacedæmoniorum: qui dicunt suum esse donarium; non recte, quoniam & hoc Crœsi est. sed quidam Delphorum gratificari Lacedæmoniis volens, hoc inscripsit: cujus nomen ego cognitum habens, non tamen promam. Verum puer per cujus manum fluit aqua, Lacedæmoniorum est: sed eorum neutrum aquiminare. Alia quoque cum his multa Crœsus dona misit non insignia: item fusilia ex argento orbiculata: nec non mulieris simulacrum aureum tricubitale, quod Delphi narrant esse effigiem pistricis Crœsi. Super hoc donavit Crœsus uxoris suæ monilia à collo, ac zonas.
52 Hæc quidem Delphos transmisit. Amphiarao insuper, cujus & virtutem audierat & cladem, donavit clypeum ex auro totum, similiter & totam ex auro solido hastam, hastile perinde ac spicula totum similiter aureum. quæ ambo ad meam usque memoriam apud Thebas reposita fuerunt, ibique in Ismenii A-
53 pollinis templo. Hæc dona Lydis portaturis ad oracula Crœsus iniunxit, ut interrogarent an adversus Persas Crœsus su-

ἡμιτάλαντα ἕκαστον ἕλκοντα· τὰ δὲ ἄλλα ἡμιπλίνθια, λευκοῦ χρυσοῦ, σταθμὸν διτάλαντα. ἐποιέετο δὲ καὶ λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ ἀπέφθου, ἕλκουσαν σταθμὸν τάλαντα δέκα. οὗτος ὁ λέων, ἐπεί τε κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηὸς, κατέπεσε ἀπὸ τῶν ἡμιπλινθίων· (ἐπὶ γὰρ τούτοισι ἵδρυτο) καὶ νῦν κεῖται ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἕβδομον ἡμιτάλαντον. ἀπετάκη γὰρ αὐτοῦ τέταρτον ἡμιτάλαντον. Ἐπιτελέσας δὲ ὁ Κροῖσος ταῦτα, ἀπέπεμπε ἐς Δελφοὺς καὶ τάδε ἄλλα ἅμα τοῖσι, κρητῆρας δύο μεγάθεϊ μεγάλους, χρύσεον καὶ ἀργύρεον· τῶν ὁ μὲν χρύσεος ἐκέετο ἐπὶ δεξιὰ ἐσιόντι ἐς τὸν νηόν· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπ' ἀριστερά. μετεκινήθησαν δὲ καὶ οὗτοι ὑπὸ τὸν νηὸν κατακαέντα. καὶ ὁ μὲν χρύσεος κεῖται ἐν τῷ Κλαζομενίων θησαυρῷ, ἕλκων σταθμὸν ἔννατον ἡμιτάλαντον, καὶ ἔτι δυώδεκα μνέας· ὁ δὲ ἀργύρεος, ἐπὶ τοῦ προνηΐου τῆς γωνίης, χωρέων ἀμφορέας ἑξακοσίους. ἐπικίρναται γὰρ ὑπὸ Δελφῶν θεοφανίοισι [a]. Φασὶ δέ μιν Δελφοὶ Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ἔργον εἶναι. καὶ ἐγὼ δοκέω· οὐ γὰρ τὸ συντυχὸν φαίνεταί μοι ἔργον εἶναι. καὶ πίθους τε ἀργυρέους τέσσαρας ἀπέπεμψε, οἳ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ ἑστᾶσι· καὶ περιρραντήρια δύο ἀνέθηκε, χρύσεόν τε καὶ ἀργύρεον, τῶν τῷ χρυσέῳ ἐπιγέγραπται, Λακεδαιμονίων, φαμένων εἶναι ἀνάθημα· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἔστι γὰρ καὶ τοῦτο Κροίσου. ἐπέγραψε δὲ τῶν τις Δελφῶν, Λακεδαιμονίοισι βουλόμενος χαρίζεσθαι [b]· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, οὐκ ἐπιμνήσομαι. ἀλλ' ὁ μὲν παῖς δι' οὗ τῆς χειρὸς ῥέει τὸ ὕδωρ, Λακεδαιμονίων ἐστί· οὐ μέντοι τῶν γε περιρραντηρίων οὐδέτερον. ἄλλα τε ἀναθήματα οὐκ ἐπίσημα πολλὰ ἀπέπεμψε ἅμα τούτοισι ὁ Κροῖσος, καὶ χεύματα ἀργύρεα κυκλοτερέα· καὶ δὴ καὶ γυναικὸς εἴδωλον χρύσεον τρίπηχυ, τὸ Δελφοὶ τῆς ἀρτοκόπου τῆς Κροίσου εἰκόνα λέγουσι εἶναι. πρὸς δὲ, καὶ τῆς ἑωϋτοῦ γυναικὸς τὰ ἀπὸ τῆς δειρῆς ἀνέθηκε ὁ Κροῖσος, καὶ τὰς ζώνας. Ταῦτα μὲν ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψε. τῷ δὲ Ἀμφιάρεῳ, πυθόμενος αὐτοῦ τήν τε ἀρετὴν καὶ τὴν πάθην, ἀνέθηκε σάκος τε χρύσεον πᾶν, ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν [c] τῇσι λόγχῃσι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον. τὰ ἔτι καὶ ἀμφότερα [d] ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα ἐν Θήβῃσι, καὶ Θηβαίων ἐν τῷ νηῷ τοῦ Ἰσμηνίου Ἀπόλλωνος. Τοῖσι δὲ ἄγειν μέλλουσι τῶν Λυδῶν ταῦτα τὰ δῶρα ἐς τὰ ἱρὰ, ἐνετέλλετο ὁ Κροῖσος ἐπειρωτᾶν τὰ χρηστήρια εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας Κροῖσος,

a θεοφανίῃσι. b χαρίσασθαι. c καὶ τὸ ξυστόν. d ἔτι ἀμφότερα.

καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο [a] φίλον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὰ ἀπεπέμφθησαν οἱ Λυδοὶ, ἀνέθεσαν τὰ ἀναθήματα, ἐχρέωντο τοῖσι χρηστηρίοισι, λέγοντες· Κροῖσος ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, νομίσας τάδε μαντήια εἶναι μοῦνα ἐν ἀνθρώποισι, ὑμῖν τε ἄξια δῶρα ἔδωκε τῶν ἐξευρημάτων, καὶ νῦν ὑμέας ἐπειρωτᾷ εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, καὶ εἴ τινα στρατὸν ἀνδρῶν προσθέοιτο [b] σύμμαχον. οἱ μὲν ταῦτα ἐπειρώτων [c]. τῶν δὲ μαντηίων ἀμφοτέρων ἐς τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνέδραμον, προλέγουσαι Κροίσῳ, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν μιν καταλύσαι [d]. τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. Ἐπεί τε δὲ ἀνενειχθέντα τὰ θεοπρόπια ἐπύθετο ὁ Κροῖσος, ὑπερήσθη τε τοῖσι χρηστηρίοισι· πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην, πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ, Δελφοὺς δωρέεται, πυθόμενος αὐτῶν τὸ πλῆθος, κατ' ἄνδρα δύο στατῆρσι ἕκαστον χρυσοῦ. Δελφοὶ δὲ ἀντὶ τούτων ἔδοσαν Κροίσῳ καὶ Λυδοῖσι προμαντηίην καὶ ἀτελείην [e] καὶ προεδρίην, καὶ ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ αὐτέων γίνεσθαι Δελφὸν ἐς τὸν αἰεὶ χρόνον. Δωρησάμενος δὲ τοὺς Δελφοὺς ὁ Κροῖσος, ἐχρηστηριάζετο τὸ τρίτον. ἐπεί τε γὰρ δὴ παρέλαβε τοῦ μαντηίου ἀληθείην, ἐνεφορέετο αὐτοῦ. ἐπειρώτα δὲ τάδε χρηστηριαζόμενος, εἴ οἱ πολυχρόνιος ἔσται ἡ μουναρχίη. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισι γένηται,
Καὶ τότε Λυδὲ ποδαβρὲ πολυψηφῖδα παρ' Ἕρμον
Φεύγειν· μηδὲ μένειν, μηδ' αἰδεῖσθαι κακὸς εἶναι.

Τούτοισι ἐλθοῦσι τοῖσι ἔπεσι ὁ Κροῖσος πολλόν τι μάλιστα πάντων ἥσθη, ἐλπίζων ἡμίονον οὐδαμὰ ἀντ' ἀνδρὸς βασιλεύσειν [f] Μήδων· οὐδ' ὦν αὐτὸς, οὐδὲ οἱ ἐξ αὐτοῦ, παύσεσθαί κοτε τῆς ἀρχῆς. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐφρόντιζεν ἱστορέων τοὺς ἂν Ἑλλήνων δυνατωτάτους ἐόντας προσκτήσαιτο φίλους. ἱστορέων δὲ, εὕρισκε Λακεδαιμονίους καὶ Ἀθηναίους προέχοντας· τοὺς μὲν, τοῦ Δωρικοῦ γένεος, τοὺς δὲ, τοῦ Ἰωνικοῦ. ταῦτα γὰρ ἦν τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον· τὸ μὲν, Πελασγικὸν, τὸ δὲ, Ἑλληνικὸν ἔθνος. καὶ τὸ μὲν, οὐδαμῇ κω ἐξεχώρησε· τὸ δὲ, πολυπλάνητον κάρτα. ἐπὶ μὲν γὰρ Δευκαλίωνος βασιλῆος οἴκεε γῆν τὴν Φθιῶ-

sumeret expeditionem, & aliquorum hominum auxilia adsciſceret. Lydi ubi eò quò dimittebantur pervenerunt, donariis oblatis, oracula conſuluerunt his verbis; Crœſus, Lydorum aliarumque nationum rex, iſta in hominibus ſola eſſe oracula exiſtimans, idcirco vobis digna dona dat propter inventa, voſque percontatur, an adverſus Perſas ſit profecturus in expeditionem, & an ſocialem aliquem exercitum ſibi adiuncturus. Atque hi quidem hæc interrogarunt. Oraculi autem utriuſque in idem concurrebant ſententiæ, prædicentes Crœſo, fore, ut ſi arma Perſis inferret, magnum imperium is everteret. Conſulebant etiam, ut potentiſſimos Græcorum veſtigans & reperiens amicos compararet. His reſponſis re- 54
latis atque auditis, Crœſus vehementer elatus animo eſt, & omnino concipiens ſpem evertendi ab ſe imperii Cyri, ac rurſus mittens ad Pytho, Delphos ſingulos, quorum illic numerum ſcitatus erat, donavit viritim binis auri ſtateribus. Ob quæ munera Delphi Crœſo Lydiſque donarunt primas in conſulendo oraculo partes, immunitatemque, primumque in ſedendo locum, & jus perpetuum cuique volenti adſcribi in numerum Delphorum. Cete- 55
rum donis Crœſus proſequutus Delphos, tertio oraculum conſuluit, quippe poſt veracitatem ejus oraculi compertam, large ſibi indulgebat in eo. Quærebat autem ex oraculo, an diuturnum ſibi foret imperium. Cui Pythia in hæc verba reſpondit,

Regis apud Medos mulo jam ſede potito,
Lyde fugam mollis ſcrupoſum corripe ad Hermum,
Neve mane: ignavus poſito ſis Lyde pudore.

His ex verſibus, quum allati eſſent, 56
multo magis quam ex ceteris voluptatem Crœſus accepit, ſperans fore ut nunquam apud Medos mulus pro viro regnaret: & proinde nec ipſe nec poſteri ſui principatu privarentur. Poſt hæc putavit ſibi curandum, ut potentiſſimos Græcorum inquirens ſibi conciliaret. Idque veſtigando, comperit Lacedæmonios atque Athenienſes eminere, illos in Dorico genere, hos in Ionico. Hæ namque gentes priſco tempore præferebantur, altera Pelaſgica, altera Hellenica: quarum hæc nunquam ex illo ſolo exceſſit, illa valde multumque eſt vagata. Etenim ſub Deucalione rege oram Phthiotidem incoluit,

a προσθέηται. b προσθέηται. c ἐπειρώτεον. d καταλύσειν. e ἀτελίην. f βασιλεύειν.

coluit, sub Doro autem Hellenis filio re-
gionem quæ ad Ossam & Olympum ja-
cet, nomine Istiæotim; unde à Cadmeis
ejecta, coluit in Pindo vocatum Maced-
num; inde rursus in Dryopidem com-
migravit, atque ita hinc in Peloponne-
57 sum veniens, Dorica nominata est. Ce-
terum qua lingua Pelasgi sint usi, pro
certo affirmare non possum: sed si fas est
conjectando dicere ex his, qui cum maxi-
me supersunt, Pelasgorum, qui supra Tyr-
rhenos urbem Crestonem incolunt, ali-
quando finitimi eorum qui nunc Dori-
enses vocantur, tunc incolentes regio-
nem quæ nunc Thessaliotis nominatur;
& Placiam ac Scylacen qui Pelasgi ha-
bitaverunt in Hellesponto, qui contermi-
ni Atheniensium fuerunt; & quæcunque
alia Pelasgica oppida nomen immuta-
runt. si hinc conjectantem oportet di-
cere, Pelasgi utebantur barbara lingua.
Quod si igitur & tota gens Pelasgica talis
erat, gens Attica utpote Pelasgica, quum
in Hellenas transiit, linguam quoque i-
storum addidicit. Etenim neque Cresto-
niatarum lingua cum ullis circà habitanti-
bus consentit, neque Placianorum; inter
ipsos vero convenit; & declarant, quam
linguæ figuram intulerunt in hæc loca
transeuntes, eandem se nunc conservare.
58 At natio Hellenica, ex quo existit, eodem
sermone semper utitur, ut mihi videtur;
separata quidem ab Pelasgica, imbecil-
lis, ab exiguo prorsus profecta, in mul-
titudinem excrevit gentium plurima-
rum, quum etiam adnexuerint se illi a-
liæ gentes barbaræ frequentes. Quæ
caussa insuper mihi videtur fuisse, cur
gens Pelasgica, quum barbara esset,
nequaquam magnos profectus fecerit.
59 Ex his igitur gentibus, Atticam qui-
dem Crœsus audiebat contineri distra-
ctamque esse à Pisistrato Hippocratis fi-
lio. Hic enim ea tempestate tyrannus
Athenis erat. Cujus patri, quum pri-
vatus ivisset ad celebranda Olympia, in-
gens contigit portentum. Nam quum
hostiam immolasset, ahena adstantia ple-
na & carnibus & aqua, absque igne
ferbuerunt, ita ut aqua redundaret.
Quod portentum conspicatus Chilon La-
cedæmonius, qui forte aderat, suasit ei
primum, ne uxorem proli gignendæ a-
ptam duceret domum: sin vero jam
haberet, secundo loco uxorem istam eji-
ceret:

Φθιῶτιν· ἐπὶ δὲ Δώρου τοῦ Ἕλληνος, τὴν ὑπὸ τὴν Ὄσσαν [a] τε καὶ τὸν Οὔλυμπον χώρην, καλεομένην δὲ Ἱστιαιῶτιν. ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐνθεῦτεν δὲ αὖτις ἐς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως ἐς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Ἥντινα δὲ γλῶσσαν ἵεσαν οἱ Πελασγοὶ, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν· εἰ δὲ χρεών ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν τοῖσι νῦν ἔτι ἐοῦσι Πελασγῶν τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν Κρηστῶνα πόλιν οἰκεόντων, οἳ ὅμουροί κοτε ἦσαν τοῖσι νῦν Δωριεῦσι καλεομένοισι· οἴκεον δὲ τηνικαῦτα γῆν τὴν νῦν Θεσσαλιῶτιν καλεομένην, καὶ τὴν Πλακίην τε καὶ Σκυλάκην Πελασγῶν οἰκησάντων ἐν Ἑλλησπόντῳ, οἳ σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι· καὶ ὅσα ἄλλα Πελασγικὰ ἐόντα πολίσματα τὸ οὔνομα μετέβαλε· εἰ τούτοισι τεκμαιρόμενον δεῖ λέγειν, ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν, τὸ Ἀττικὸν ἔθνος ἐὸν Πελασγικὸν, ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ ἐς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. καὶ γὰρ δὴ οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. δηλοῦσί τε ὅτι τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Τὸ δὲ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν, ἐπείτε ἐγένετο, αἰεί κοτε τῇ αὐτῇ διαχρᾶται [b], ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι, ἀποσχισθὲν μέντοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ, ἐὸν ἀσθενὲς, ἀπὸ σμικροῦ τεο τὴν [c] ἀρχὴν ὁρμώμενον [d], αὔξηται ἐς πλῆθος τῶν ἐθνέων πολλῶν, μάλιστα προσκεχωρηκότων αὐτῷ καὶ ἄλλων ἐθνέων βαρβάρων συχνῶν. πρὸς δὴ [e] ὦν, ἐμοί τε δοκέει οὐδὲ τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, ἐὸν βάρβαρον, οὐδαμᾶ μεγάλως αὐξηθῆναι. Τούτων δὴ ὦν τῶν ἐθνέων τὸ μὲν Ἀττικὸν κατεχόμενόν τε καὶ διεσπασμένον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος ὑπὸ Πεισιστράτου τοῦ Ἱπποκράτεος, τοῦτον τὸν χρόνον τυραννεύοντος Ἀθηναίων. Ἱπποκράτεϊ γὰρ, ἐόντι ἰδιώτῃ, καὶ θεωρέοντι τὰ Ὀλύμπια, τέρας ἐγένετο μέγα. θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες, καὶ κρεῶν τε ἐόντες ἔμπλεοι καὶ ὕδατος, ἄνευ πυρὸς ἔζεσαν, καὶ ὑπερέβαλον. Χίλων [f] δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρατυχὼν, καὶ θεησάμενος τὸ τέρας, συνεβούλεε [g] Ἱπποκράτεϊ, πρῶτα μὲν γυναῖκα τεκνοποιὸν μὴ ἄγεσθαι ἐς τὰ οἰκία· εἰ δὲ τυγχάνει ἔχων, δεύτερα τὴν γυναῖκα ἐκπέμπειν· καὶ εἴ

a Ὄσσην. b χρέεται. c τέως τὴν. d ὁρμεώμενον. e ὡς δή. f Χείλων & mox Χείλωνος. g συνεβούλευεν.

τις οἱ τυγχάνει ἐὼν παῖς, τοῦτον ἀπείπασθαι. οὔκων ταῦτα παραινέσαντος Χίλωνος πείθεσθαι θέλειν τὸν Ἱπποκράτεα· γενέσθαι οἱ μετὰ ταῦτα τὸν Πεισίστρατον τοῦτον, ὃς, στασιαζόντων τῶν παράλων καὶ τῶν ἐκ τοῦ πεδίου Ἀθηναίων, καὶ τῶν μὲν προεστεῶτος Μεγακλέος τοῦ Ἀλκμαίωνος, τῶν δὲ ἐκ τοῦ πεδίου Λυκούργου Ἀριστολαΐδεω, καταφρονήσας τὴν τυραννίδα, ἤγειρε τρίτην στάσιν. συλλέξας δὲ στασιώτας, καὶ τῷ λόγῳ τῶν ὑπερακρίων προστὰς, μηχανᾶται τοιάδε. τρωματίσας ἑωυτόν τε καὶ ἡμιόνους, ἤλασεν ἐς τὴν ἀγορὴν τὸ ζεῦγος, ὡς ἐκπεφευγὼς τοὺς ἐχθροὺς, οἵ μιν ἐλαύνοντα ἐς ἀγρὸν ἠθέλησαν ἀπολέσαι δῆθεν. ἐδέετό τε τοῦ δήμου φυλακῆς τινος πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι, πρότερον εὐδοκιμήσας ἐν τῇ πρὸς Μεγαρέας γενομένῃ στρατηγίῃ, Νίσαιάν τε ἑλὼν, καὶ ἄλλα ἀποδεξάμενος μεγάλα ἔργα. ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων, ἐξαπατηθεὶς ἔδωκέ οἱ [a] τῶν ἀστῶν καταλέξας ἄνδρας τούτους, οἳ δορυφόροι μὲν οὐκ ἐγένοντο Πεισιστράτου, κορυνηφόροι δέ. ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντό οἱ ὄπισθεν. συνεπαναστάντες δὲ οὗτοι ἅμα Πεισιστράτῳ, ἔσχον τὴν ἀκρόπολιν. ἔνθα δὴ ὁ Πεισίστρατος ἦρχεν Ἀθηναίων, οὔτε τιμὰς τὰς ἐούσας συνταράξας, οὔτε θέσμια μεταλλάξας· ἐπί τε τοῖσι καλεστεῶσι ἔνεμε [b] τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον τὠυτὸ φρονήσαντες οἵ τε τοῦ Μεγακλέους στασιῶται [c] καὶ οἱ τοῦ Λυκούργου ἐξελαύνουσί μιν. Οὕτω μὲν Πεισίστρατος ἔσχε τὸ πρῶτον Ἀθήνας, καὶ τὴν τυραννίδα οὔκω κάρτα ἐρριζωμένην ἔχων, ἀπέβαλεν. οἱ δὲ ἐξελάσαντες Πεισίστρατον, αὖτις ἐκ νέης ἐπ' ἀλλήλοισιν ἐστασίασαν. περιελαυνόμενος δὲ τῇ στάσει ὁ Μεγακλέης, ἐπεκηρυκεύετο Πεισιστράτῳ, εἰ βούλοιτό οἱ τὴν θυγατέρα ἔχειν γυναῖκα ἐπὶ τῇ τυραννίδι. ἐνδεξαμένου δὲ τὸν λόγον καὶ ὁμολογήσαντος ἐπὶ τούτοισι Πεισιστράτου, μηχανῶνται δὴ ἐπὶ τῇ καθόδῳ πρῆγμα εὐηθέστατον, ὡς ἐγὼ εὑρίσκω, μακρῷ· ἐπεί γε ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ [d]· ἐὸν καὶ δεξιώτερον, καὶ εὐηθίης ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον· εἰ καὶ τότε γε οὗτοι ἐν Ἀθηναίοισι τοῖσι πρώτοισι λεγομένοισιν εἶναι Ἑλλήνων σοφίην, μηχανῶνται τοιάδε. Ἐν τῷ δήμῳ τῷ Παιανιέϊ ἦν γυνὴ τῇ οὔνομα ἦν Φύη, μέγεθος ἀπὸ τεσσέρων πηχέων [e] ἀπολείπουσα τρεῖς δακτύλους, καὶ ἄλλως εὐειδής. ταύτην τὴν γυναῖκα σκευάσαντες πανοπλίῃ, ἐς ἅρμα ἐσβιβάσαντες καὶ προδέξαντες σχῆμα οἷόν τι ἔμελλεν εὐπρεπέστατον φανέεσθαι ἔχουσα, ἤλαυνον ἐς τὸ ἄστυ,

ceret: & siquidem ex ea filium sustulisset, abdicaret. Tali Chilonis consilio nolens obsequi Hippocrates, hunc postea Pisistratum filium sustulit, qui in seditione litoralium, quibus præerat Megacles Alcmæonis filius; & campestrium, quibus præerat Lycurgus Aristolaidæ filius, tertiam seditionem excitavit, tyrannidem affectans: contractisque seditiosis, per caussam tutandi montanos, hujuscemodi rem machinatur. Seipsum ac mulos quum vulnerasset, agitavit jumenta in forum, tanquam elapsus ex hostibus, quem rus proficiscentem scilicet illi prorsus interimere voluissent: & populum precatus est ut aliquid custodiæ ab illo obtineret, quum prius laudabile specimen sui edidisset in ducatu contra Megarenses, tum capta Nisæa, tum aliis præclaris operibus editis. Populus igitur Atheniensis deceptus, dedit ei quosdam è civibus delectos viros, qui non satellites quidem Pisistrato ferrent hastas, sed clavas. Ligneas enim clavas habentes sectabantur eum à tergo. Qui simul cum Pisistrato insurgentes arcem occuparunt: & inde Atheniensium imperio potitus, nullis qui tum erant magistratibus perturbatis, neque legibus mutatis, sed priore statu integro administravit urbem bene ac pulchre exornans. Sed non multo post tem- 60
pore factio Megaclis & Lycurgi concordibus animis eum ejecit. Hunc igitur in modum Pisistratus primum obtinuit Athenas, & tyrannidem nondum valde stabilitam habens amisit: cujus ejectores denuo inter se seditionem redintegrarunt. In qua obsessus Megacles, Pisistratum misso caduceatore invitat, nunquid velit sibi filiam capere uxorem sub tyrannidis præmio. Accipiente vero sermonem & condicente hanc conditionem Pisistrato, machinantur ad illius reditum, rem (ut ego comperio) longe stultissimam: quandoquidem jam olim separatum fuit barbarum genus ab Hellenico, ut quum hoc sit dexterius & magis ab ineptia puerili abhorrens; si etiam isti in Atheniensibus, qui inter Græcos feruntur sapientia primi, talia machinantur. Erat in populo Pæaniensi mulier nomine Phya, tribus digitis minus statura quatuor cubitorum: & præsertim formosa. Hanc mulierem plena armatura quum instruxissent, in currumque sustulissent, compositam in eum habitum quo venustissima apparitura esset, in urbem agunt, præ-

a ἔδωκέν οἱ. b ἔμμε [?]. c στασιῶται. d τοῦ βαρβαρικοῦ ἔθνεος τὸ Ἑλληνικόν. e πηχέων τεσσέρων.

præmissis qui præcurrerent præconibus, qui quum in urbem venissent, hæc mandata pronunciarent, dicentes; Athenienses, bona mente excipite Pisistratum, quem Minerva ipsa præcipuo inter homines honore prosequuta, in suam reducit arcem. Isti igitur passim euntes talia prædicaverunt: & statim rumor in populos emanavit, Pisistratum à Minerva reduci. Qui vero in urbe erant, audientes hanc mulierem esse deam ipsam, feminæ supplicarunt pariter, & Pisistratum acceperunt.

61 Hunc in modum quem diximus, recuperata tyrannide, Pisistratus, ex pactione quam inierat cum Megacle, filiam Megaclis ducit uxorem. Verum quum & filii essent ei adolescentes, & Alcmæonidæ dicerentur obnoxii esse piaculo, nolens ex novo coniugio liberos tollere, haud legitime coibat cum uxore. Quam rem quum primo mulier occultasset, postea sive inquisivisset seu non, matri suæ aperuit. Mater viro indicavit. Iste vero inique ferens se à Pisistrato contumelia affici, ut erat iratus, positis inimicitiis in gratiam rediit cum seditiosis. Quæ fieri Pisistratus contra se animadvertens, regione prorsus abscedit: & ubi Eretriam pervenit, una cum filiis deliberat. Quum autem sententia Hippiæ prævaluisset de tyrannide rursus recuperanda, ibi tum munera collegerunt ex civitatibus, quæ ipsis nonnihil ante placuerant. Et cum multi magnas contulerunt pecunias tum vero Thebani liberalitate superaverunt. Post hæc ut brevi sermone dicam, tempus exortum est, & omnia ad reditum eis expedita fuerunt. Nam & ex Peloponneso Argivi aderant mercede conducti, & Naxius quidam, nomine Lygdamis, voluntarius ipsis adveniens, multum alacritatis addidit, allatis & pecuniis &

62 viris. Profecti autem Eretria, anno undecimo vertente redierunt, & primum in Attica Marathonem occuparunt. Ad quos interea ibi castra habentes cum factiosi ex urbe se conferebant, tum alii ex populis adfluebant, quibus erat tyrannis quam libertas optabilior: atque ita hi quidem congregabantur. Ceterum quandiu Pisistratus pecuniam cogebat, & postea Marathonem tenebat, Athenienses qui intra urbem degebant, rem nihili fecerunt: sed ubi acceperunt eum ex Marathone urbem versus movere, ita demum auxilia adversus eum comparant. Isti igitur

ἄστυ, προδρόμους κήρυκας προπέμψαντες, οἳ τὰ ἐντεταλμένα ἠγόρευον ἐς τὸ ἄστυ ἀπικόμενοι· „λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε ἀγαθῷ νόῳ Πεισίστρατον, τὸν αὐτὴ ἡ Ἀθηναίη τιμήσασα ἀνθρώπων μάλιστα, κατάγει ἐς τὴν ἑωυτῆς ἀκρόπολιν. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα διαφοιτέοντες ἔλεγον· αὐτίκα δὲ ἔς τε τοὺς δήμους φάτις ἀπίκετο, ὡς Ἀθηναίη Πεισίστρατον κατάγει· καὶ ἐν τῷ ἄστεϊ πυθόμενοι [a] τὴν γυναῖκα εἶναι αὐτὴν τὴν θεὸν, προσεύχοντό τε τὴν ἄνθρωπον, καὶ ἐδέκοντο τὸν Πεισίστρατον. Ἀπολαβὼν δὲ τὴν τυραννίδα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ὁ Πεισίστρατος, κατὰ τὴν ὁμολογίην τὴν πρὸς Μεγακλέα γενομένην, γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα [b]. οἷα δὲ παίδων τέ οἱ ὑπαρχόντων νεηνιέων, καὶ λεγομένων ἐναγέων εἶναι τῶν Ἀλκμαιωνιδέων, οὐ βουλόμενός οἱ γενέσθαι ἐκ τῆς νεογάμου γυναικὸς τέκνα, ἐμίσγετό οἱ οὐ κατὰ νόμον [c]. τὰ μέν νυν πρῶτα ἔκρυπτε ταῦτα ἡ γυνή· μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεούσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί· ἡ δὲ τῷ ἀνδρί. τὸν δὲ δεινόν τι ἔσχεν, ἀτιμάζεσθαι πρὸς Πεισιστράτου. ὀργῇ δὲ ὡς εἶχε, καταλλάσσετο τὴν ἔχθρην τοῖσι στασιώτῃσι. μαθὼν δὲ ὁ Πεισίστρατος τὰ ποιεύμενα ἐπ᾽ ἑωυτῷ, ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς χώρης τὸ παράπαν. ἀπικόμενος δὲ ἐς Ἐρέτριαν, ἐβουλεύετο ἅμα τοῖσι παισί. Ἱππίεω δὲ γνώμην νικήσαντος, ἀνακτᾶσθαι ὀπίσω τὴν τυραννίδα, ἐνθαῦτα ἤγειρον δωτίνας ἐκ τῶν πολίων, αἵ τινές σφι προηδέατό κου [d] τι. πολλῶν δὲ μεγάλα παρασχόντων χρήματα, Θηβαῖοι ὑπερεβάλοντο τῇ δόσει τῶν χρημάτων. μετὰ δὲ, οὐ πολλῷ λόγῳ εἰπεῖν, χρόνος διέφυ, καὶ πάντα σφι ἐξήρτυτο ἐς τὴν κάτοδον. καὶ γὰρ Ἀργεῖοι μισθωτοὶ ἀπίκοντο ἐκ Πελοποννήσου· καὶ Νάξιός σφι ἀνὴρ ἀπιγμένος ἐθελοντὴς, τῷ οὔνομα ἦν Λύγδαμις, προθυμίην πλείστην παρείχετο, κομίσας καὶ χρήματα καὶ ἄνδρας. Ἐξ Ἐρετρίης δὲ ὁρμηθέντες, διὰ ἑνδεκάτου ἔτεος ἀπίκοντο ὀπίσω· καὶ πρῶτον τῆς Ἀττικῆς ἴσχουσι Μαραθῶνα. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χώρῳ σφι στρατοπεδευομένοισιν, οἵ τε ἐκ τοῦ ἄστεος στασιῶται ἀπίκοντο, ἄλλοι τε ἐκ τῶν δήμων προσέρρεον, οἷσιν ἡ τυραννὶς πρὸ ἐλευθερίης ἦν ἀσπαστότερον. οὗτοι μὲν [e] δὴ συνηλίζοντο. Ἀθηναίων δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος, ἕως μὲν Πεισίστρατος τὰ χρήματα ἤγειρε, καὶ μεταῦτις ὡς ἔσχε Μαραθῶνα, λόγον οὐδένα εἶχον· ἐπεί τε δὲ ἐπύθοντο ἐκ τοῦ Μαραθῶνος αὐτὸν πορεύεσθαι [f] ἐπὶ τὸ ἄστυ, οὕτω δὴ βοηθέουσι

a πειθόμενοι. b γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. c κατὰ τὸν νόμον. d προσδεδέατό κου. e οὕτω μὲν. f στρατεύεσθαι.

θέουσι ἐπ᾽ αὐτόν. καὶ οὗτοί τε πανστρατιῇ ἤισαν ἐπὶ τοὺς κατιόντας· καὶ οἱ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ὡς ὁρμηθέντες ἐκ Μαραθῶνος ἤισαν ἐπὶ τὸ ἄστυ ἐς τὠυτὸ συνιόντες, ἀπικνέονται ἐπὶ Παλληνίδος Ἀθηναίης ἱρὸν, καὶ ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. ἐνθαῦτα θείῃ πομπῇ χρεώμενος παρίσταται Πεισιστράτῳ Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνὰν, χρησμολόγος ἀνὴρ, ὅς οἱ προσιὼν χρᾷ ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ, τάδε λέγων,

Ἔρριπται δ᾽ ὁ βόλος, τὸ δὲ δίκτυον ἐκπεπέτασται·
Θύννοι δ᾽ οἰμήσουσι σεληναίης διὰ νυκτός.

Ὁ μὲν δή οἱ ἐνθεάζων χρᾷ τάδε· Πεισίστρατος δὲ, συλλαβὼν τὸ χρηστήριον, καὶ φὰς δέκεσθαι τὸ χρησθὲν, ἐπῆγε τὴν στρατιήν. Ἀθηναῖοι δὲ οἱ ἐκ τοῦ ἄστεος πρὸς ἄριστον τετραμμένοι ἦσαν δὴ τηνικαῦτα· καὶ μετὰ τὸ ἄριστον μετεξέτεροι αὐτῶν, οἱ μὲν, πρὸς κύβους, οἱ δὲ, πρὸς ὕπνον. οἱ δὲ ἀμφὶ Πεισίστρατον, ἐσπεσόντες, τοὺς Ἀθηναίους τρέπουσι. φευγόντων δὲ τούτων, βουλὴν ἐνθαῦτα σοφωτάτην Πεισίστρατος ἐπιτεχνᾶται, ὅκως μήτε ἁλισθεῖεν ἔτι οἱ Ἀθηναῖοι, διεσκεδασμένοι τε εἶεν. ἀναβιβάσας τοὺς παῖδας ἐπὶ ἵππους, προέπεμπεν· οἱ δὲ, καταλαμβάνοντες τοὺς φεύγοντας, ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστον[a] ἐπὶ τὰ ἑωϋτοῦ. Πειθομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, οὕτω δὴ Πεισίστρατος τὸ τρίτον σχὼν Ἀθήνας, ἐρρίζωσε τὴν τυραννίδα, ἐπικούροισί τε πολλοῖσι, καὶ χρημάτων συνόδοισι· τῶν μὲν, αὐτόθεν, τῶν δὲ, ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ συνιόντων· ὁμήρους τε τῶν παραμεινάντων Ἀθηναίων καὶ μὴ αὐτίκα φυγόντων παῖδας λαβὼν, καὶ καταστήσας ἐς Νάξον. καὶ γὰρ ταύτην ὁ Πεισίστρατος κατεστρέψατο πολέμῳ, καὶ ἐπέτρεψε Λυγδάμι[b], πρός γε ἔτι τούτοισι, τὴν νῆσον Δῆλον καθήρας ἐκ τῶν λογίων. καθήρας δὲ ὧδε· ἐπ᾽ ὅσον ἔποψις τοῦ ἱροῦ εἶχεν, ἐκ τούτου τοῦ χώρου παντὸς ἐξορύξας τοὺς νεκροὺς, μετεφόρεεν ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Δήλου. καὶ Πεισίστρατος μὲν ἐτυράννευεν Ἀθηναίων· Ἀθηναίων δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ μάχῃ ἐπεπτώκεσαν, οἱ δὲ αὐτῶν μετ᾽ Ἀλκμαιωνιδέων ἔφευγον ἐκ τῆς οἰκηΐης[c]. Τοὺς μέν νυν Ἀθηναίους τοιαῦτα τὸν χρόνον τοῦτον ἐπυνθάνετο ὁ Κροῖσος κατέχοντα· τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ἐκ κακῶν τε μεγάλων πεφευγότας, καὶ ἐόντας ἤδη τῷ πολέμῳ κατυπερτέρους Τεγεητέων. ἐπὶ γὰρ Λέοντος βασιλεύοντος καὶ Ἡγησικλέος ἐν Σπάρτῃ, τοὺς ἄλλους πολέμους εὐτυχέοντες οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρὸς Τεγεήτας μούνους προσέπταιον.

a ἕκαστον. b Λυγδάμει. c οἰκίης.

tur cum omnibus copiis infesti in illos redeuntes tendebant. & Pisistratus cum suis, postquam è Marathone digressi, simul uno agmine ad urbem venissent, accedunt ad Minervæ Pallenidis fanum, & castra ex adverso posuerunt. Hîc divino instinctu fungens Amphilytus Acarnan ariolus, Pisistrato adfuit, eumque accedens hexametro carmine vaticinatur inquiens,

Lapsus abit jam jactus, & est quoque rete repansum.
Nocte aderunt thyni claro sub sidere lunæ.

Hoc ille oraculum isti divinitus red- 63
didit. Pisistratus vero, eo percepto, & se divinam vocem accipere affirmavit, & copias adduxit. Athenienses autem urbani tunc ad prandium se converterant, & post prandium partim ad tesseras, partim ad somnum. In hos igitur impetu facto, qui cum Pisistrato erant, eos in fugam vertunt. Ipsis autem fugientibus solertissimum ibi consilium Pisistratus excogitat, ut Athenienses nec amplius recolligerentur, & dissipati manerent: Pueros impositos equis præmisit, qui assequuti fugientes, mandata Pisistrati dicerent, juberentque eos bono
animo esse, & ad sua quemque abire. Ita 64
parentibus dicto Atheniensibus, Pisistratus tertio potitus Athenis, tyrannidem stabilivit, tum adiutoribus multis, tum pecuniarum proventibus, partim indidem, partim à flumine Strymone comparatis. Filios quoque eorum Atheniensium qui perstiterant, nec è vestigio fugam fecerant, pro obsidibus sumptos, in Naxum transtulit. Hanc enim insulam bello subegerat, Lygdamique permiserat, quum antehac etiam Delum insulam ex oraculis expiasset. Expiavit autem ita, quatenus prospectus à templo ferebatur, eatenus ex omni loco cadaveribus effossis, & in alium ejusdem insulæ locum translatis. Itaque Pisistratus tyrannide potitus est Atheniensium, eorum aliis in prœlio cæsis, aliis una cum Alcmæoni-
da è patria profugis. Talem itaque statum 65
Atheniensium esse ea tempestate Crœsus audiebat: Lacedæmonios quoque magnis è cladibus ereptos, & jam Tegeatibus bello superiores esse. Quippe Leonte Spartæ regnante & Hegesicle, Lacedæmonii quum cetera bella prospere gessissent, adversus solos Tegeatas cladem

dem acceperant. Et antea fere ex omnibus Græcis utebantur pessimis legibus & circa se se ipsos, tum etiam peregrinis intolerabiles, quæ instituta in melius ita mutavere. Lycurgo, viro inter Spartiatas probato, Delphos ad oraculum profecto, simulatque in ædem ingressus est, Pythia hæc statim inquit,

Ad mea venisti præpinguia templa Lycurge,
Grate Ioui & cunctis qui tecta tuentur olympi.
Ambigo tene deum jam nunc hominemne salutem.
Sed multo magis esse deum te credo Lycurge.

Nonnulli præter hæc ajunt Pythiam ei exposuisse instituta quæ nunc à Spartiatis servantur. Ipsi tamen Lacedæmonii dicunt, Lycurgum, quum fuisset tutor filii fratris sui Leobotæ Spartiatarum regis, è Creta hæc attulisse. Siquidem quum primum tutor factus est, omnia jura immutavit: deditque operam nequis ea transgrederetur: deinde vero quæ ad bellum pertinent, enomotias, triacadas, & syssitia: super hæc ephoros ac senatores
66 instituit Lycurgus. Ita illi ad rectum vitæ genus translati sunt & Lycurgum vita defunctum, delubro ædificato magnopere colunt. Ex quo cum bonitate soli, tum non exigua hominum copia, elevati sunt statim, ac bene floruerunt. Quin etiam non amplius suffecit illis pace & quiete frui, sed quum se Arcadibus præstantiores esse arbitrarentur, de omni Arcadum regione oraculum Delphis consuluerunt. Quibus Pythia respondit,

Me petis Arcadiam? magnum petis: haud tibi tradam.
Multi apud Arcadiam vescentes glande viri sunt,
Qui te rejicient. tibi ego haud invidero quicquam,
Saltandam Tegeam planta plaudente daturus:
Utque queas campum metiri fune feracem.

Hæc responsa ubi accepere Lacedæmonii, à ceteris Arcadibus abstinentes, bellum intulere Tegeatis, ferentes compedes: videlicet captioso freti oraculo, tanquam redacturi Tegeatas in servitutem. Verum congressi prœlio ac fugati, quicunque eorum vivi sunt capti, eisdem quas ipsi attulerunt compedibus inclusi, &

πλέον. τὸ δὲ ἔτι πρότερον τούτων, καὶ κακονομώτατοι ἦσαν σχεδὸν πάντων Ἑλλήνων, κατά τε σφέας αὐτοὺς, καὶ ξείνοισιν ἀπρόσμικτοι. μετέβαλον δὲ ὧδε ἐς εὐνομίην. Λυκούργου τῶν Σπαρτιητέων δοκίμου ἀνδρὸς ἐλθόντος ἐς Δελφοὺς ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ὡς ἐσήιεν ἐς τὸ μέγαρον, εὐθὺς ἡ Πυθίη λέγει τάδε,

Ἥκεις ὦ Λυκόοργε [a] ἐμὸν ποτὶ πίονα νηὸν,
Ζηνὶ φίλος, καὶ πᾶσιν ὀλύμπια δώματ᾽ ἔχουσι.
Δίζω ἤ σε θεὸν μαντεύσομαι, ἢ ἄνθρωπον [b].
Ἀλλ᾽ ἔτι καὶ μᾶλλον θεὸν ἔλπομαι ὦ Λυκόοργε [c].

Οἱ μὲν δή τινες πρὸς τούτοισι λέγουσι καὶ φράσαι αὐτῷ τὴν Πυθίην τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν. Ὡς δ᾽ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, Λυκοῦργον ἐπιτροπεύσαντα Λεωβώτεω, ἀδελφιδέου μὲν ἑωυτοῦ, βασιλεύοντος δὲ Σπαρτιητέων, ἐκ Κρήτης ἀγαγέσθαι ταῦτα. ὡς γὰρ ἐπετρόπευσε, τάχιστα μετέστησε τὰ νόμιμα πάντα, καὶ ἐφύλαξε ταῦτα μὴ παραβαίνειν. μετὰ δὲ, τὰ ἐς πόλεμον ἔχοντα, ἐνωμοτίας, καὶ τριηκάδας καὶ συσσίτια· πρός τε τούτοισι, τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος. Οὕτω μὲν μεταβαλόντες εὐνομήθησαν. τῷ δὲ Λυκούργῳ τελευτήσαντι ἱρὸν εἱσάμενοι, σέβονται μεγάλως. οἷα δὲ ἔν τε χώρῃ ἀγαθῇ, καὶ πλήθεϊ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν, ἀνά τε ἔδραμον αὐτίκα, καὶ εὐθηνήθησαν. καὶ δή σφιν οὐκέτι ἀπέχρεε [d] ἡσυχίην ἄγειν, ἀλλὰ καταφρονήσαντες Ἀρκάδων κρέσσονες εἶναι, ἐχρηστηριάζοντο ἐν Δελφοῖσιν ἐπὶ πάσῃ τῇ Ἀρκάδων χώρῃ. ἡ δὲ Πυθίη σφι χρᾷ τάδε,

Ἀρκαδίην μ᾽ αἰτεῖς; μέγα μ᾽ αἰτεῖς· οὔ τοι δώσω.
Πολλοὶ ἐν Ἀρκαδίῃ βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν,
Οἵ σ᾽ ἀποκωλύσουσιν. ἐγὼ δέ τοι οὔτι μεγαίρω.
Δώσω τοι Τεγέην ποσσίκροτον ὀρχήσασθαι,
Καὶ καλὸν πεδίον σχοίνῳ διαμετρήσασθαι.

ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Ἀρκάδων μὲν τῶν ἄλλων ἀπείχοντο· οἱ δὲ, πέδας φερόμενοι, ἐπὶ Τεγεήτας ἐστρατεύοντο, χρησμῷ κιβδήλῳ πίσυνοι, ὡς δὴ ἐξανδραποδιούμενοι τοὺς Τεγεήτας. ἑσσωθέντες δὲ τῇ συμβολῇ, ὅσοι αὐτῶν [e] ἐζωγρήθησαν, πέδας τε ἔχοντες τὰς ἐφέροντο αὐτοὶ, καὶ σχοίνῳ διαμετρησάμενοι τὸ πε-

a Λυκόεργε. b ἠὲ καὶ ἄνδρα. c Λυκόεργε. d ἀπέχρη. e αὐτέων.

πεδίον τὸ Τεγεητέων, ἐργάζοντο. αἱ δὲ πέδαι αὗται, ἐν τῇσιν ἐδεδέατο, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν σῶαι ἐν Τεγέῃ, περὶ τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης[a] Ἀθηναίης κρεμάμεναι. Κατὰ μὲν δὴ τὸν πρότερον πόλεμον συνεχέως αἰεὶ κακῶς ἀέθλεον πρὸς τοὺς Τεγεήτας. κατὰ δὲ τὸν κατὰ Κροῖσον χρόνον, καὶ τὴν Ἀναξανδρίδεώ τε καὶ Ἀρίστωνος βασιληΐην ἐν Λακεδαίμονι, ἤδη οἱ Σπαρτιῆται κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν, τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. ἐπειδὴ αἰεὶ τῷ πολέμῳ ἑσσοῦντο[b] ὑπὸ Τεγεητέων, πέμψαντες θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτων[c] τίνα ἂν θεῶν ἱλασάμενοι, κατύπερθε τῷ πολέμῳ Τεγεητέων γενοίατο. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὰ Ὀρέστεω τοῦ Ἀγαμέμνονος ὀστέα ἐπαγαγομένους. ὡς δὲ ἀνευρεῖν οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο[d] τὴν θήκην τοῦ Ὀρέστεω, ἔπεμπον αὖτις τὴν ἐς θεὸν ἐπειρησομένους[e] τὸν χῶρον ἐν τῷ κέοιτο ὁ Ὀρέστης. εἰρωτῶσι δὲ ταῦτα τοῖσι θεοπρόποισι λέγει ἡ Πυθίη τάδε,

> Ἔστι τις Ἀρκαδίης Τεγέη λευρῷ ἐνὶ χώρῳ,
> Ἔνθ' ἄνεμοι πνείουσι δύο κρατερῆς ὑπ' ἀνάγκης,
> Καὶ τύπος ἀντίτυπος, καὶ πῆμ' ἐπὶ πήματι κεῖται·
> Ἔνθ' Ἀγαμεμνονίδην κατέχει φυσίζοος αἶα·

Τὸν σὺ κομισσάμενος, Τεγέης ἐπιτάρροθος ἔσσῃ. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἤκουσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἀπεῖχον τῆς ἐξευρέσιος οὐδὲν ἔλασσον, πάντα διζήμενοι· ἐς οὗ δὴ Λίχης τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων ἀνεῦρεν. οἱ δὲ ἀγαθοεργοί εἰσι τῶν ἀστῶν, ἐξιόντες ἐκ τῶν ἱππέων αἰεὶ οἱ πρεσβύτατοι, πέντε ἔτεος ἑκάστου. τοὺς δεῖ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν τὸν ἂν ἐξίωσιν ἐκ τῶν ἱππέων, Σπαρτιητέων τῷ κοινῷ διαπεμπομένους, μὴ ἐλινύειν ἄλλους ἄλλῃ. Τούτων[f] ὦν τῶν ἀνδρῶν Λίχης ἀνεῦρε ἐν Τεγέῃ, καὶ συντυχίῃ χρησάμενος καὶ σοφίῃ. ἐούσης γὰρ τοῦτον τὸν χρόνον ἐπιμιξίης πρὸς τοὺς Τεγεήτας, ἐλθὼν ἐς χαλκήιον, ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον· καὶ ἐν θώματι ἦν, ὁρῶν[g] τὸ ποιεόμενον. μαθὼν δέ μιν ὁ χαλκεὺς ἀποθωμάζοντα, εἶπε παυσάμενος τοῦ ἔργου,
„Ἦ κου ἂν ὦ ξεῖνε Λάκων, εἴπερ εἶδες τό περ
„ἐγὼ, κάρτα ἂν ἐθώμαζες, ὅκου νῦν οὕτω τυγ-
„χάνεις θῶμα ποιεύμενος[h] τὴν ἐργασίην τοῦ
„σιδήρου. ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων[i] ἐν τῇ αὐλῇ φρέ-
„αρ ποιήσασθαι, ὀρύσσων, ἐπέτυχον σορῷ ἑπτα-
„πήχεϊ. ὑπὸ δὲ ἀπιστίης μὴ μὲν γενέσθαι μηδα-
„μὰ μέζονας ἀνθρώπους τῶν νῦν, ἄνοιξα αὐ-
„τὴν, καὶ εἶδον τὸν νεκρὸν μήκεϊ ἴσον ἐόντα τῇ σο-

& campum Tegeatem mensi fune in eo opus fecerunt. Compedes autem quibus vincti fuerant, ad meam usque ætatem servatæ fuerunt in Tegea circa templum Minervæ Aleæ suspensæ. Et primore quidem 67
bello adversus Tegeatas assidue semper male pugnaverant: Crœsi tamen ætate & Anaxandrida ac Aristone regnantibus Lacedæmone, jam longe superiores Spartiatæ bello extiterunt, hunc in modum tales effecti: Quum semper in bello à Tegeatis superarentur, missis Delphos consultoribus, oraculum sunt sciscitati, quemnam deorum placarent ut Tegeatarum victores existerent. His Pythia respondit, id fore, si ossa Orestis filii Agamemnonis referrent. Cujus loculum quum nequirent invenire, rursus ad deum mittunt de loco sciscitatum in quo situs Orestes esset. Hæc nunciis interrogantibus, ita Pythia inquit,

> *Est quadam Arcadia Tegea, in regione patenti:*
> *Hic duo flant venti vi pervehemente coacti,*
> *Forma hostis forma, & noxa superindita noxa,*
> *Hic Agamemnonides terra omniparente tenetur,*
> *Quo tu sublato Tegea sperabere victor.*

Ubi hæc quoque audierunt Lacedæmonii, nihilo minus inventione abstinuerunt omnia disquirentes: donec Liches, unus Spartiatarum eorum, qui benemeriti vocantur, comperit. Sunt autem benemeriti, in civibus semper ex militia equestri egressi maxime senes, quinque quotannis, quos quo anno ex equitibus exeunt, oportet à Spartiatarum communi missos alios aliò non cessare. Ex his Liches quum 68
esset, rem illam apud Tegeam adinvenit, fortuna pariter atque solertia usus. nam quum cum Tegeatis hoc tempore jus commercii esset, & iste in ærariam officinam venisset, intuebatur mirabundus ferrum dum procudebatur. Quo in spectaculo admirari eum animadvertens faber ærarius, intermisso opere, certe magis, ô Lacon hospes, inquit, admirarere, si idem quod ego tu nosses, qui tantopere admiraris ferri opificium. In hac enim corte puteum facere quum vellem, fodiens incidi in loculum septem cubitorum: & quia incredulus eram omnino fuisse majores quàm nunc sunt homines, aperui eum, & vidi cadaver ejusdem loculo lon-

a Ἀλαίης. b ἑσσῶντο. c ἐπειρώτεον. d ἐγινέατο. e αὖτις ἐς τὸν θεὸν ἐπειρησομένους. f τουτέων. g ὁρέων. h ποιεύμενος. i θέλων τῇ.

longitudinis: quam ubi mensus sum, iterum obrui. Hæc illo referente quæ viderat, Liches considerans, conjectabat hunc ex oraculo esse Orestem, hac utens conjectura: duos quidem quoscernebat fabri ærarii folles, totidem comperit esse ventos: incudem vero & malleum, formam & formæ repercussionem: ferrum vero quod cuderetur, noxam superinditam noxæ: hac ratione id conjectans, quod in noxam hominis ferrum inventum sit. Hæc itaque cum conjectavisset, Spartam regressus, rem omnem Lacedæmoniis refert. Illi ex composito & ficto sermone hominem judicio aggredientes exilio damnant. Qui Tegeam profectus, & calamitatem suam referens fabro ærario, conducebat ab eo detrectante elocare cortem. Verum aliquanto post ubi persuasit, ibi domum habuit. sic effosso sepulchro ossa collegit, eaque portans Spartam rediit. Quo ex tempore quoties se invicem experti sunt, longe superiores bello extitere Lacedæmonii: præterea vero magna etiam pars Pelo-
69 ponnesi jam eis parebat. Hæc itaque omnia Crœsus audiens, misit nuncios Spartam cum muneribus, ad rogandam belli societatem, & mandatis quæ dicere oporteret. Ii postquam pervenerunt, Nos (ajunt) Crœsus misit, Lydorum aliarumque gentium rex, ita inquiens, ô Lacedæmonii, quoniam deus oraculum reddidit, ut Græcum mihi amicum adsciscerem, & vos inter Græcos antecellere audio, vos igitur ex oraculo advoco cupiens amicus esse & socius, citra dolum fraudemque. Crœsus hæc per legatos nunciavit. Quorum adventu Lacedæmonii, qui & ipsi oraculum Crœso datum audierant, gavisi, fœdus hospitii societatisque inierunt. Etenim jam antea intercedebant nonnulla Crœsi in Lacedæmonios beneficia. Nam quum illi misissent Sardes ad aurum coemendum, quo usuri erant in id simulacrum Apollinis quod nunc positum est in Thornace Laconicæ, eo auro sunt à
70 Crœso donati. Qua de re Lacedæmonii, quodque se amicos ille præ omnibus Græcis delegisset, societatem admiserunt. Et partim quidem denuncianti sese paratos exhibuerunt; partim fabricatum craterem aheneum circa labia extrinsecus frequentibus animalium cælaturis ornatum & trecentarum amphorarum capacem avexerunt,

„σορῷ· μετρήσας δὲ, συνέχωσα ὀπίσω. ὁ μὲν δή οἱ ἔλεγε [a] τά περ ὀπώπεε· ὁ δὲ, ἐννώσας τὰ λεγόμενα, συνεβάλλετο τὸν Ὀρέστεα κατὰ τὸ θεοπρόπιον τοῦτον εἶναι, τῇδε συμβαλλόμενος [b]. τοῦ χαλκέος δύο ὁρέων [c] φύσας, τοὺς ἀνέμους εὕρισκε ἐόντας· τὸν δὲ ἄκμονα, καὶ τὴν σφῦραν, τόν τε τύπον καὶ τὸν ἀντίτυπον· τὸν δὲ ἐξελαυνόμενον σίδηρον, τὸ πῆμα ἐπὶ πήματι κείμενον· κατὰ τοιόνδε τι εἰκάζων, ὡς ἐπὶ κακῷ ἀνθρώπου σίδηρος ἀνεύρηται. συμβαλόμενος [d] δὲ ταῦτα, καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην, ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ, ἐκ λόγου πλαστοῦ ἐπενείκαντές οἱ αἰτίην, ἐδίωξαν. ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐς Τεγέην, καὶ φράζων τὴν ἑωϋτοῦ συμφορὴν πρὸς τὸν χαλκέα, ἐμισθοῦτο παρ' οὐκ ἐκδιδόντος τὴν αὐλήν. χρόνῳ δὲ ὡς ἀνέγνωσεν, ἐνοικίσθη. ἀνορύξας δὲ τὸν τάφον, καὶ τὰ ὀστέα συλλέξας, οἴχετο φέρων ἐς Σπάρτην. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου, ὅκως ἐπειρῴατο ἀλλήλων, πολλῷ κατυπέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγίνοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι· ἤδη δέ σφι καὶ ἡ πολλὴ τῆς Πελοποννήσου ἦν κατεστραμμένη. Ταῦτα δὴ ὦν πάντα πυνθανόμενος ὁ Κροῖσος, ἔπεμπε ἐς Σπάρτην ἀγγέλους δῶρά τε φέροντας, καὶ δεησομένους συμμαχίης, ἐντειλάμενός τε τὰ λέγειν χρῆν. οἱ „δὲ, ἐλθόντες ἔλεγον, Ἔπεμψε ἡμέας Κροῖσος „ὁ Λυδῶν τε καὶ ἄλλων ἐθνέων βασιλεὺς, λέ„γων τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, χρήσαντος τοῦ „θεοῦ τὸν Ἕλληνα φίλον προσθέσθαι, (ὑμέας γὰρ „πυνθάνομαι προεστάναι τῆς Ἑλλάδος) ὑμέας „ὦν κατὰ τὸ χρηστήριον προσκαλέομαι, φίλος „τε θέλων γενέσθαι καὶ σύμμαχος ἄνευ τε δόλου „καὶ ἀπάτης. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτα δι' ἀγγέλων ἐπεκηρυκεύετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἀκηκοότες καὶ αὐτοὶ τὸ θεοπρόπιον τὸ Κροίσῳ γενόμενον, ἥσθησάν τε τῇ ἀφίξει τῶν Λυδῶν, καὶ ἐποιήσαντο ὅρκια ξεινίης πέρι καὶ ξυμμαχίης, καὶ γάρ τινες αὐτοὺς εὐεργεσίαι εἶχον ἐκ Κροίσου πρότερον ἔτι γεγονυῖαι. πέμψαντες γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐς Σάρδις, χρυσὸν ὠνέοντο, ἐς ἄγαλμα βουλόμενοι χρήσασθαι τούτῳ, τὸ νῦν τῆς Λακωνικῆς ἐν Θόρνακι ἵδρυται Ἀπόλλωνος· Κροῖσος δέ σφι ὠνεομένοισι ἔδωκε δωτίνην. Τούτων [e] τε ὦν εἵνεκεν [f] οἱ Λακεδαιμόνιοι τὴν συμμαχίην ἐδέξαντο, καὶ ὅτι ἐκ πάντων σφέας προκρίνας Ἑλλήνων, αἱρέετο φίλους. καὶ τοῦτο μὲν, αὐτοὶ ἔσαν ἕτοιμοι ἐπαγγείλαντι· τοῦτο δὲ, ποιησάμενοι κρητῆρα χάλκεον, ζωδίων τε ἔξωθεν πλήσαντες περὶ τὸ χεῖλος, καὶ μεγάθεϊ τριηκοσίους ἀμφορέας

a δὴ ἔλεγε. b συμβαλλεόμενος. c ὁρῶν. d συμβαλλεόμενος. e Τουτέων. f εἵνεκα.

Crateris Crœso missi ab Spartanis, interceptio. Sandanis deterret Crœsum ab hoc bello. Persarum tunc paupertas. Syrii Cappadoces. Halys fl.

ῥέας χωρέοντα ἦγον, δῶρον βουλόμενοι ἀντιδοῦναι Κροίσῳ. οὗτος ὁ κρητὴρ οὐκ ἀπίκετο ἐς Σάρδις, δι' αἰτίας διφασίας λεγομένας τάσδε· οἱ μὲν Λακεδαιμόνιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ἀγόμενος ἐς τὰς Σάρδις ὁ κρητὴρ ἐγίνετο κατὰ τὴν Σαμίην, πυθόμενοι Σάμιοι ἀπελοίατο [a] αὐτὸν, νηυσὶ μακρῇσι ἐπιπλώσαντες· αὐτοὶ δὲ Σάμιοι λέγουσι ὡς ἐπεί τε ὑστέρησαν οἱ ἄγοντες τῶν Λακεδαιμονίων τὸν κρητῆρα, ἐπυνθάνοντο δὲ Σάρδις τε καὶ Κροῖσον ἡλωκέναι, ἀπέδοντο τὸν κρητῆρα ἐν Σάμῳ· ἰδιώτας δὲ ἄνδρας πριαμένους ἀναθεῖναί μιν ἐς τὸ Ἥραιον· τάχα δὲ ἂν καὶ οἱ ἀποδόμενοι λέγοιεν ἀπικόμενοι ἐς Σπάρτην, ὡς ἀπαιρεθείησαν ὑπὸ Σαμίων. κατὰ μέν νυν τὸν κρητῆρα οὕτως ἔσχε [b]. Κροῖσος δὲ ἁμαρτὼν τοῦ χρησμοῦ, ἐποιέετο στρατηίην ἐς Καππαδοκίην, ἐλπίσας καταιρήσειν Κῦρόν τε καὶ τὴν Περσέων δύναμιν. παρασκευαζομένου δὲ Κροίσου στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, τῶν τις Λυδῶν, νομιζόμενος καὶ πρόσθεν εἶναι σοφὸς, ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς γνώμης καὶ τὸ κάρτα ὄνομα ἐν Λυδοῖσι ἔχων, συνεβούλευσε Κροίσῳ τάδε, (οὔνομά οἱ ἦν Σάνδανις) Ὦ βασιλεῦ, ἐπ' ἄνδρας τοιούτους στρατεύεσθαι παρασκευάζεαι, οἳ σκυτίνας μὲν ἀναξυρίδας, σκυτίνην δὲ τὴν ἄλλην ἐσθῆτα φορέουσι· σιτέονται δὲ οὐκ ὅσα ἐθέλουσι, ἀλλ' ὅσα ἔχουσι, χώρην ἔχοντες τρηχείην. πρὸς δὲ, οὐκ οἴνῳ διαχρέωνται, ἀλλὰ ὑδροποτέουσι. οὐ σῦκα δὲ ἔχουσι τρώγειν, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. τοῦτο μὲν δὴ, εἰ νικήσεις, τί σφεας ἀπαιρήσεαι, τοῖσί γε μή ἐστι μηδέν [c]; τοῦτο δὲ, ἢν νικηθῇς, μάθε ὅσα ἀγαθὰ ἀποβαλέεις. γευσάμενοι γὰρ τῶν ἡμετέρων ἀγαθῶν, περιέξονται, οὐδὲ ἀπωστοὶ ἔσονται. ἐγὼ μέν νυν θεοῖσι ἔχω χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον ποιέουσι Πέρσῃσι στρατεύεσθαι ἐπὶ Λυδούς. ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Κροῖσον. Πέρσῃσι γὰρ, πρὶν Λυδοὺς καταστρέψασθαι, ἦν οὔτε ἁβρὸν οὔτε ἀγαθὸν οὐδέν. Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπὸ Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται. ἦσαν δὲ οἱ Σύριοι οὗτοι, τὸ μὲν πρότερον ἢ Πέρσας ἄρξαι, Μήδων κατήκοοι, τότε δὲ Κύρου. ὁ γὰρ ὅρος [d] ἦν τῆς τε Μηδικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς Λυδικῆς, ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ὃς ῥέει ἐξ Ἀρμενίου ὄρεος διὰ Κιλίκων, μετὰ δὲ, Ματιηνοὺς μὲν ἐν δεξιῇ ἔχει ῥέων· ἐκ δὲ τοῦ ἑτέρου, Φρύγας. παραμειβόμενος δὲ τούτους, καὶ ῥέων ἄνω πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτάμνει [e] σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον

xerunt, hoc dono volentes Crœsum remunerari: sed ille Sardes non pervenit, propter alterutram harum quæ feruntur caussarum. Lacedæmonii quidem ajunt hunc craterem quum veheretur Sardes, & prope Samum venisset, à Samiis fuisse interceptum; qui, cognita re, navibus istos longis aggressi fuere. Ipsi vero Samii ajunt, Lacedæmonios, qui craterem portabant, serò venientes, quum audissent Crœsum captum esse cum Sardibus, illum in Samo vendidisse viris privatis, qui eum Iunonis templo dedicavere: forsan autem & illi qui vendiderunt, Spartam reversi dixerint à Samiis sibi fuisse ereptum. Ac de cratere ita res se habet.
Crœsus autem aberrans in oraculo, ad- 71
versus Cappadociam exercitus comparabat, spe & Cyrum & potentiam Persarum evertendi. Cui in hac apparanda expeditione occupato, Lydus quidam, nomine Sandanis, & antehac pro sapiente habitus, & ab hac sententia plus nominis apud Lydos consequutus, hunc in modum Crœso consuluit; Adversus tales viros expeditionem paras, ô rex, qui è corio quidem subligacula, etiam è corio reliquam vestem ferunt: qui non quibus volunt cibis vescuntur, sed quos habent, utpote regionem asperam incolentes. Ad hæc potu non vini utuntur, sed aquæ: non ficos ad comedendum, nec aliud quicquam boni habent. Hinc si vinces, quid illis eripias quibus nihil est? sin victus fueris, animadverte quot bona amittes. Ubi gustaverint illi nostra bona, circumsistent nos, nec abigi poterunt. Equidem diis habeo gratiam, qui non inducunt in animum Persis ut Lydos bello invaderent. Hæc loquutus, non tamen Crœsum flexit. Etenim Persis, antequam Lydos subigerent, nihil erat neque lautum neque opiparum.
Porro Cappa- 72
doces à Græcis Syrii nominantur: & erant hi Syrii, antequam Persæ imperitarent, ditionis Medorum, tunc autem Cyro parebant. Siquidem imperium Medicum ac Lydium disterminabat fluvius Halys, qui ex Armenio monte fluit per Cilicas, dehinc ita fluens Matienos habet ad dextram, & Phrygas ad lævam; quos prælapsus & boream versus sursum tendens hinc quidem Syrios Cappadocas includit, ab lævo autem Paphlagonas. Ita fluvius Halys cuncta fere inferiora Asiæ, à mari quod Cypro objectum est, ad Euxinum

a ἀπεληίσαντο. b οὕτω ἔσχε. c τοῖσί ἐστι μηδέν. d οὖρος. e ἀποτέμνει.

xinum uſque Pontum dirimit. Eſt autem cervix hæc totius hujus regionis; longitudinem itineris quod attinet, quin-
73 que dies viro expedito inſumuntur. Itaque adverſus Cappadociam Crœſus cum exercitu profectus eſt, tum cupiditate regionis, volens hanc partem ſuæ adiicere, tum vel magis fiducia oraculi, & Cyrum ulciſci annitens propter Aſtyagem. Quippe hunc Aſtyagem Cyaxaris filium, Medorum regem, affinem Crœſi Cyrus Cambyſis filius bello victum ceperat. Erat autem Crœſo Aſtyages hunc in modum affinis: Apud Scythas Nomadas quum eſſet ſeditio, caterva virorum clam exceſſit in terram Medicam, qua tempeſtate Medorum tyrannus erat Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos; qui Scythas hos, utpote ſupplices, initio benigne excepit, & quum plurimi eos faceret, filium eis tradidit imbuendum & lingua Scythica, & artificio ſagittandi. Interjecto deinde tempore, quum Scythæ venatum aſſidue irent & ſemper aliquid afferrent, nonnunquam tamen contingebat ut nihil caperent. Quos ita revertentes manibus inanibus Cyaxares (erat enim, ut monſtravit, iræ non imperans) aſpere admodum cum contumelia inſectabatur. Id illi, ut ſe indignum, à Cyaxare pati non ferentes, conſilio habito decreverunt aliquem eorum puerorum quos docerent, concidere; apparatumque ut feras apparare conſueverant, Cyaxari offerre, perinde ac ferinam: idque quum obtuliſſent, quam celerrime ſe ad Alyattem Sadyattis filium Sardes conferrent. Quod & factum eſt. nam & Cyaxares & qui aderant convivæ ex his carnibus guſtaverunt: & Scythæ perpetrato hoc, Aly-
74 atti ſe ſupplices præbuerunt. Quos poſtea repoſcenti Cyaxari quod Alyattes reddere abnuerat, bellum inter Lydos Medoſque quinquennale conflatum eſt. Quo in bello ſæpe Medi, ſæpe Lydi victores extiterunt, & nocturnum quoddam prœlium fecerunt. Quum vero pari fortuna hoc bellum utriſque cederet, ſexto anno ſignis collatis, contigit, ut in medio pugnæ repente dies nox efficeretur. Quam immutationem diei futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat, hunc ipſum annum præfiniens quo immutatio facta eſt. Lydi ac Medi ubi diem noctеſcere viderunt, à pugnando deſtiterunt: eoque propenſius utrique ad pacem inter ſe conſtituen-

νον πόντον· ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης, μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται. Ἐστρατεύετο δὲ ὁ Κροῖσος ἐπὶ τὴν Καππαδοκίην τῶνδε εἵνεκα[a], καὶ γῆς ἱμέρῳ, προσκτήσασθαι πρὸς τὴν ἑωϋτοῦ μοῖραν[b] βουλόμενος, καὶ μάλιστα τῷ χρηστηρίῳ πίσυνος ἐὼν, καὶ τίσασθαι θέλων[c] ὑπὲρ Ἀστυάγεος Κῦρον. Ἀστυάγεα γὰρ τὸν Κυαξάρεω, ἐόντα Κροίσου μὲν γαμβρὸν, Μήδων δὲ βασιλῆα, Κῦρος ὁ Καμβύσεω καταστρεψάμενος εἶχε, γενόμενον γαμβρὸν Κροίσῳ ὧδε. Σκυθέων τῶν νομάδων εἴλη[d] ἀνδρῶν στασιάσασα, ὑπεξῆλθε ἐς γῆν τὴν Μηδικήν· ἐτυράννευε δὲ τὸν χρόνον τοῦτον Μήδων Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω, ὃς τοὺς Σκύθας τούτους τὸ μὲν πρῶτον περιεῖπε εὖ, ὡς ἐόντας ἱκέτας· ὥς τε δὲ περὶ πολλοῦ ποιεόμενος αὐτοὺς, παῖδά σφι παρέδωκε τὴν γλῶσσάν τε ἐκμαθεῖν[e], καὶ τὴν τέχνην τῶν τόξων. χρόνου δὲ γενομένου, καὶ αἰεὶ φοιτεόντων τῶν Σκυθέων ἐπ' ἄγρην, καὶ ἀεί τι φερόντων, καί κοτε συνήνεικε ἑλεῖν σφέας μηδέν· νοστήσαντας δὲ αὐτοὺς κεινῇσι χερσὶ, ὁ Κυαξάρης, (ἦν γὰρ, ὡς διέδεξε, ὀργὴν οὐκ ἄκρος) τρηχέως κάρτα περιέσπε ἀεικείῃ. οἱ δὲ, ταῦτα πρὸς Κυαξάρεω παθόντες, ὥς τε ἀνάξια σφέων ἑαυτῶν[f] πεπονθότες, ἐβούλευσαν[g] τῶν παρὰ σφίσι διδασκομένων παίδων ἕνα κατακόψαι. σκευάσαντες δὲ αὐτὸν ὥσπερ ἐώθεσαν καὶ τὰ θηρία σκευάζειν, Κυαξάρεϊ δοῦναι φέροντας, ὡς ἄγρην δῆθεν. δόντες δὲ, τὴν ταχίστην κομίζεσθαι παρὰ Ἀλυάττεα τὸν Σαδυάττεω ἐς Σάρδις. ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο. καὶ γὰρ Κυαξάρης καὶ οἱ παρεόντες δαιτυμόνες τῶν κρεῶν τούτων[h] ἐπάσαντο· καὶ οἱ Σκύθαι ταῦτα ποιήσαντες, Ἀλυάττεω ἱκέται ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα (οὐ γὰρ δὴ ὁ Ἀλυάττης ἐξεδίδου τοὺς Σκύθας ἐξαιτέοντι Κυαξάρεϊ) πόλεμος τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι[i] ἐγεγόνεε ἐπ' ἔτεα πέντε· ἐν τοῖσι πολλάκις μὲν οἱ Μῆδοι τοὺς Λυδοὺς ἐνίκησαν, πολλάκις δὲ οἱ Λυδοὶ τοὺς Μήδους· ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. διαφέρουσι δέ σφι ἐπὶ ἴσης τὸν πόλεμον, τῷ ἕκτῳ ἔτεϊ συμβολῆς γενομένης, συνήνεικε ὥς τε τῆς μάχης συνεστεώσης, τὴν ἡμέρην ἐξαπίνης νύκτα γενέσθαι. τὴν δὲ μεταλλαγὴν ταύτην τῆς ἡμέρης Θαλῆς ὁ Μιλήσιος τοῖσι Ἴωσι προηγόρευσε ἔσεσθαι, οὖρον προθέμενος ἐνιαυτὸν τοῦτον ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐγένετο ἡ μεταβολή. οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι ἐπεί τε εἶδον νύκτα ἀντὶ ἡμέρης γινομένην, τῆς μάχης τε ἐπαύσαντο, καὶ μᾶλλόν τι ἔσπευσαν καὶ ἀμ-

a εἵνεκε. b μοίρην. c ἐθέλων. d ἴλη. e ἐκμαθέειν. f ἑωυτέων. g ἐβουλεύσαντο. h τουτέων. i καὶ Μήδοισι.

ἀμφότεροι εἰρήνην ἑωυτοῖσι γενέσθαι. οἱ δὲ συμβιβάσαντες αὐτοὺς, ἦσαν οἵδε, Συέννεσίς τε ὁ Κίλιξ, καὶ Λαβύνητος ὁ Βαβυλώνιος· οὗτοί σφι καὶ τὸ ὅρκιον οἱ σπεύσαντες γενέσθαι ἦσαν, καὶ γάμων ἐπαλλαγὴν ἐποίησαν· Ἀλυάττεα γὰρ ἔγνωσαν δοῦναι τὴν θυγατέρα Ἀρύηνιν Ἀστυάγεϊ τῷ Κυαξάρεω παιδί. ἄνευ γὰρ ἀναγκαίης ἰσχυρῆς συμβάσιες ἰσχυραὶ οὐκ ἐθέλουσι συμμένειν. ὅρκια δὲ ποιέεται ταῦτα τὰ ἔθνεα τά πέρ τε Ἕλληνες· καὶ πρὸς τούτοισι, ἐπεὰν τοὺς βραχίονας ἐπιτάμωνται ἐς τὴν ὁμοχροίην, τὸ αἷμα ἀναλείχουσι ἀλλήλων. Τοῦτον δὴ ὧν Ἀστυάγεα Κῦρος ἐόντα ἑωυτοῦ μητροπάτορα καταστρεψάμενος ἔσχε, δι' αἰτίην τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὀπίσω λόγοισι σημανέω. τὰ Κροῖσος ἐπιμεμφόμενος τῷ Κύρῳ, ἔς τε τὰ χρηστήρια ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας [a]. καὶ δὴ καὶ ἀπικομένου χρησμοῦ κιβδήλου, ἐλπίσας πρὸς ἑωυτοῦ τὸν χρησμὸν εἶναι, ἐστρατεύετο ἐς τὴν Περσέων μοίραν [b]. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἅλυν ποταμὸν ὁ Κροῖσος, τὸ ἐνθεῦτεν, ὡς μὲν ἐγὼ λέγω, κατὰ τὰς ἐούσας γεφύρας διεβίβασε τὸν στρατόν· ὡς δὲ ὁ πολλὸς λόγος Ἑλλήνων, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε [c]. ἀπορέοντος γὰρ Κροίσου ὅκως οἱ διαβήσεται τὸν ποταμὸν ὁ στρατὸς, (οὐ γὰρ δὴ εἶναί κω τοῦτον τὸν χρόνον τὰς γεφύρας ταύτας) λέγεται παρεόντα τὸν Θαλῆν ἐν τῷ στρατοπέδῳ ποιῆσαι αὐτῷ, τὸν ποταμὸν ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς ῥέοντα τοῦ στρατοῦ, καὶ ἐκ δεξιῆς ῥέειν. ποιῆσαι δὲ ὧδε· ἄνωθεν τοῦ στρατοπέδου ἀρξάμενον, διώρυχα βαθέην ὀρύσσειν, ἄγοντα μηνοειδέα, ὅκως ἂν τὸ στρατόπεδον ἱδρυμένον κατὰ νώτου λάβοι· ταύτῃ κατὰ τὴν διώρυχα ἐκτραπόμενος ἐκ τῶν ἀρχαίων ῥεέθρων, καὶ αὖτις παραμειβόμενος τὸ στρατόπεδον, ἐς τὰ ἀρχαῖα ἐσβάλλοι. ὥστε ἐπεί τε καὶ ἐσχίσθη, τάχιστα ὁ ποταμὸς ἀμφοτέρῃ διαβατὸς ἐγένετο. οἱ δὲ καὶ τὸ παράπαν λέγουσι καὶ τὸ ἀρχαῖον ῥεῖθρον [d] ἀποξηρανθῆναι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐ προσίεμαι. κῶς γὰρ ὀπίσω πορευόμενοι διέβησαν αὐτόν; Κροῖσος δὲ, ἐπεί τε διαβὰς σὺν τῷ στρατῷ ἀπίκετο τῆς Καππαδοκίης ἐς τὴν Πτερίην καλεομένην. ἡ δὲ Πτερίη ἐστὶ τῆς χώρης ταύτης τὸ ἰσχυρότατον, κατὰ Σινώπην πόλιν τὴν ἐν Εὐξείνῳ πόντῳ μάλιστά κῃ κειμένην. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύετο, φθείρων τῶν Συρίων τοὺς κλήρους· καὶ εἷλε μὲν τῶν Πτερίων τὴν πόλιν, καὶ ἠνδραποδίσατο, εἷλε δὲ τὰς περιοικίδας αὐτῆς πάσας· Συρίους τε οὐδὲν ἐόντας αἰτίους, ἀναστάτους ἐποίησε. Κῦρος δὲ ἀγείρας τὸν ἑωυτοῦ στρατὸν, καὶ παραλαβὼν τοὺς μεταξὺ οἰκέοντας πάντας, ἠντιοῦτο Κροίσῳ. πρὶν δὲ

ſtituendam feſtinaverunt; autoribus conventionis Syenneſi Cilice & Labyneto Babylonio: qui ut & fœdus intercederet & matrimonii commercium fieret, eniſi ſunt; decernentes ab Alyatte Arienin filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dari: quoniam ſine vehementi neceſſitudine conventiones ſtabiles ſervari non queunt. Ineunt autem hæ gentes fœdera cum cetero ritu Græcorum, tum inſecando brachia, donec ſimili colore ſunt, ac mu-
tuum ſanguinem delingendo. Hunc igi- 75
tur Aſtyagem avum ſuum maternum Cyrus bello victum tenebat, ob eam quam in ſequentibus indicabo cauſſam. Quo nomine Crœſus ei infenſus, nunquid inferret Perſis bellum, ad oracula miſerat. Et quum reſponſum veniſſet haud ſincerum, ſibi favere interpretatus, expeditionem iniit adverſus Perſarum terram. Atque ubi ad Halym flumen pervenit, tunc (ut ego quidem narro) pontibus ibi ſitis copias traduxit: ut autem Græci plurimi dictitant, Thales Mileſius traduxit ei. Nam quum incertus animi Crœſus foret qua parte fluminis traiiceret exercitum (nullosdum enim ex illis pontibus ea tempeſtate fuiſſe) fertur Thalen, qui in his caſtris aderat, feciſſe ut fluvius qui ad lævam exercitus fluebat, flueret etiam ad dextram. Feciſſe autem hunc in modum: Foſſam altam, exorſus ſuperiore loco, quam erant caſtra, ductam in ſpeciem lunæ, depreſſit, quæ caſtra, ut erant metata, à tergo amplecteretur: illac per foſſam quum traduxiſſet ex priſtino alveo fluvium, iterum eum, ubi caſtra præteriiſſet, in ſuum alveum refunderet; ita ut quum diviſus eſſet, celerrime fluvius utrinque permeabilis effectus ſit. Quidam vero ajunt veterem etiam omnino exaruiſſe alveum. Cui rei equidem non accedo. quo enim modo qui rurſum redierunt, illum tranſ-
iverunt? Crœſus igitur exercitu traje- 76
cto, venit in Cappadociæ regionem quæ dicitur Pteria, omnium ejus plagæ tutiſſimæ, juxta urbem Sinopen fere ad pontum Euxinum ſitam. Hic ſtativa habens, prædia Syriorum vaſtat, & urbem Pteriorum expugnat diripitque. Cepit quoque cunctas circumſitas urbes, Syrioſque ipſos nihil commeritos exterminavit. Hinc Cyrus coacto ſuo exercitu, adſumptiſque omnibus qui in medio incolebant, obviam pergit: miſſo tamen, antequam exer-

a ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων. b μοίρην. c Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. ἀπορ. d ῥέεθρον.

exercitum educere conaretur, caduceatore ad Ionas tentandos ut ad ſe à Crœſo deficerent. Illis abnuentibus, profectus caſtra Crœſo oppoſuit: ibidemque in regione Pteria pro viribus ſe invicem laceſſere. Commiſſaque acri pugna, & multis utrinque cadentibus, ad extremum noctis interventu dirimuntur, neutri victores. Atque hunc in modum duo
77 exercitus dimicaverunt. Crœſus, reprehenſus propter ſuas ipſius copias reſpectu multitudinis (nam exercitus ejus qui conflixit, multo minor erat, quam Cyri) in hoc reprehenſus, quum poſtero die Cyrus ipſum ſuperſederet invadere, regreſſus eſt Sardes, habens in animo evocare Ægyptios ex fœdere; quorum cum rege Amaſi, antequam cum Lacedæmoniis, ſocietatem inierat: arceſſere etiam Babylonios, cum quibus & ipſis ſocietatem armorum pepigerat; erat autem Babyloniorum tyrannus ea tempeſtate Labynetus: denunciare item Lacedæmoniis ut ad dictam diem præſto eſſent: hiſque & ſuis copiis coactis, ubi per hyemem quieviſſet, initio ſtatim veris tendere adverſus Perſas. Hæc deſtinans Crœſus, abiit Sardes, dimiſitque caduceatores ad belli ſocios, edicentes uti ad quintum menſem Sardes convenirent. Exercitum vero qui aderat ex militibus conductis, qui cum Perſis dimicaverat, miſſum fecit ac diſſipavit: minime ſperans unquam fore, ut Cyrus, qui ſic æquo Marte pu-
78 gnaſſet, Sardes copias promoveret. Hæc Crœſo ratiocinante, omnia ſuburbana colubris impleta ſunt: quos, ut appparuerunt, equi faſtidientes paſcua tondere comedebant. Id Crœſo cernenti viſum eſt (ut erat) eſſe portentum: ideoque è veſtigio mittebat conſultores ad conjectores Telmeſſenſes. His ita profectis, ubi accepto reſponſo ab Telmeſſenſibus, didicerunt quid vellet ſignificare portentum, non contigit ut Crœſo renunciarent. Nam priuſquam retro Sardes renavigarent, Crœſus eſt captus. Attamen Telmeſſenſes ita reſponderant, exercitum externum Crœſo illuc affuturum, qui quum adveniſſet, indigenas ſubigeret: quod dicerent anguem terræ prolem eſſe; equum, hoſtem & advenam. Hæc Telmeſſenſes Crœſo ſunt interpretati, ſed jam capto; nondum tamen gnari eorum quæ de Sardibus ac ipſo Crœſo ageren-
79 tur. Cyrus certior factus, Crœſum, qui ſta-

δὲ ἐξελαύνειν ὁρμῆσαι τὸν στρατὸν, πέμψας κήρυκα [a] ἐς τοὺς Ἴωνας, ἐπειρᾶτο σφέας ἀπὸ Κροίσου ἀπιστάναι. Ἴωνες μέν νυν οὐκ ἐπείθοντο. Κῦρος δὲ ὡς ἀπίκετο, καὶ ἀντεστρατοπεδεύσατο Κροίσῳ, ἐνθαῦτα ἐν τῇ Πτερίῃ χώρῃ ἐπειρῶντο κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀλλήλων. μάχης δὲ καρτερῆς γινομένης, καὶ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, τέλος οὐδέτεροι νικήσαντες διέστησαν, νυκτὸς ἐπελθούσης. καὶ τὰ μὲν στρατόπεδα ἀμφότερα οὕτως ἠγωνίσατο. Κροῖσος δὲ, μεμφθεὶς κατὰ τὸ πλῆθος τὸ ἑωυτοῦ στράτευμα· ἦν γάρ οἱ συμβαλὼν στρατὸς πολλὸν ἐλάσσων ἢ ὁ Κύρου· τοῦτο μεμφθεὶς, ὡς τῇ ὑστεραίῃ οὐκ ἐπειρᾶτο ἐπιὼν ὁ Κῦρος, ἀπήλαυνε ἐς τὰς Σάρδις, ἐν νόῳ ἔχων, παρακαλέσας μὲν Αἰγυπτίους κατὰ τὸ ὅρκιον· (ἐποιήσατο γὰρ καὶ πρὸς Ἄμασιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου συμμαχίην πρότερον ἤπερ πρὸς Λακεδαιμονίους) μεταπεμψάμενος δὲ καὶ Βαβυλωνίους· (καὶ γὰρ πρὸς τούτους αὐτῷ ἐπεποίητο συμμαχίη· ἐτυράννευε δὲ τῶν Βαβυλωνίων τὸν χρόνον τοῦτον Λαβύνητος) ἐπαγγείλας δὲ καὶ Λακεδαιμονίους παρεῖναι ἐς χρόνον ῥητόν· ἁλίσας τε δὴ [b] τούτους, καὶ τὴν ἑωυτοῦ συλλέξας στρατιὴν, ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς, ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν ἐπὶ τοὺς Πέρσας. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα φρονέων, ὡς ἀπίκετο [c] ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας [d] κατὰ τὰς συμμαχίας, προερέοντας ἐς πέμπτον μῆνα συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις. τὸν δὲ παρεόντα καὶ μαχεσάμενον στρατὸν Πέρσῃσι, ὃς ἦν αὐτοῦ ξεινικὸς, πάντα ἀφεὶς, διεσκέδασε· οὐδαμὰ ἐλπίσας μή κοτε ἄρα ἀγωνισάμενος οὕτω παραπλησίως Κῦρος ἐλάσῃ [e] ἐπὶ Σάρδις. Ταῦτα ἐπιλεγομένῳ Κροίσῳ τὸ προάστειον πᾶν ὀφίων ἐνεπλήσθη. φανέντων δὲ αὐτῶν [f], οἱ ἵπποι μετιέντες τὰς νομὰς νέμεσθαι, φοιτῶντες [g] κατήσθιον. ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσῳ [h], ὥσπερ καὶ ἦν, ἔδοξε τέρας εἶναι. αὐτίκα δὲ ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων Τελμησσέων [i]. ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι θεοπρόποισι, καὶ μαθοῦσι πρὸς Τελμησσέων τὸ θέλει σημαίνειν τὸ τέρας, οὐκ ἐξεγένετο Κροίσῳ ἀπαγγεῖλαι. πρὶν γὰρ ἢ ὀπίσω σφέας ἀναπλῶσαι ἐς τὰς Σάρδις, ἥλω ὁ Κροῖσος. Τελμησσέες μέν τοι τάδε ἔγνωσαν, στρατὸν ἀλλόθροον προσδόκιμον εἶναι Κροίσῳ ἐπὶ τὴν χώρην· ἀπικόμενον δὲ τοῦτον καταστρέψεσθαι τοὺς ἐπιχωρίους· λέγοντες ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα, ἵππον δὲ, πολέμιόν τε καὶ [k] ἐπήλυδα. Τελμησσέες μέν νυν ταῦτα ὑπεκρίναντο Κροίσῳ ἤδη ἡλωκότι, οὐδέν κω εἰδότες τῶν ἦν περὶ Σάρδις τε καὶ αὐτὸν Κροῖσον. Κῦρος δὲ, αὐτίκα ἀπελαύνοντος Κροίσου μετὰ

a κήρυκας. b ἁλίσας δὲ δή. c φρονέων, ἀπίκετο. d ἔπεμπέ τε κήρυκας. e ἐλάσει. f αὐτέων. g φοιτέοντες. h ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο. i Τελμισσέων bis & Τελμισσέες. k πολέμιόν τε εἶναι καί.

Crœsum adsequutus Cyrus in campo ante Sardes cum eo conflixit per camelos victor. Lydorum virtus. Odor & visus cameli terret equos.

μετὰ τὴν μάχην τὴν γενομένην ἐν τῇ Πτερίῃ, μαθὼν ὡς ἀπελάσας μέλλοι[a] Κροῖσος διασκεδᾶν τὸν στρατὸν, βουλευόμενος εὕρισκε πρῆγμά οἱ εἶναι ἐλαύνειν ὡς δύναιτο τάχιστα ἐπὶ τὰς Σάρδις, πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἁλισθῆναι τῶν Λυδῶν δύναμιν[b]. ὡς δέ οἱ ταῦτα ἔδοξε, καὶ ἐποίεε κατὰ τάχος. ἐλάσας γὰρ τὸν στρατὸν ἐς τὴν Λυδίην, αὐτὸς ἄγγελος Κροίσῳ ἐληλύθεε. ἐνθαῦτα Κροῖσος ἐς ἀπορίην πολλὴν ἀπιγμένος, ὥς οἱ παρὰ δόξαν ἔσχε τὰ πρήγματα ἢ ὡς αὐτὸς κατεδόκεε, ὅμως τοὺς Λυδοὺς ἐξῆγε ἐς μάχην. ἦν δὲ τοῦτον τὸν χρόνον ἔθνος οὐδὲν ἐν τῇ Ἀσίῃ οὔτε ἀνδρειότερον, οὔτε ἀλκιμώτερον τοῦ Λυδίου. ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀφίππων[c]. δόρατά τε ἐφόρεον μεγάλα, καὶ αὐτοὶ ἔσαν ἱππεύεσθαι ἀγαθοί. Ἐς τὸ πεδίον δὲ συνελθόντων τοῦτο τὸ πρὸ τοῦ ἄστεός ἐστι τοῦ Σαρδιηνοῦ, ἐὸν μέγα τε καὶ ψιλὸν[d], (διὰ δὲ αὐτοῦ ποταμοὶ ῥέοντες καὶ ἄλλοι, καὶ Ὕλλος[e] συρρηγνῦσι ἐς τὸν μέγιστον, καλεόμενον δὲ Ἕρμον· ὃς ἐξ ὄρεος[f] ἱροῦ μητρὸς Δινδυμήνης ῥέων, ἐκδιδοῖ ἐς θάλασσαν κατὰ Φωκαίην[g] πόλιν) ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος ὡς εἶδε τοὺς Λυδοὺς ἐς μάχην τασσομένους, καταῤῥωδήσας τὴν ἵππον, ἐποίησε, Ἁρπάγου ὑποθεμένου ἀνδρὸς Μήδου, τοιόνδε· ὅσαι τῷ στρατῷ τῷ ἑωυτοῦ εἵποντο σιτοφόροι τε καὶ σκευοφόροι κάμηλοι, ταύτας πάσας ἁλίσας, καὶ ἀπελὼν τὰ ἄχθεα, ἄνδρας ἐπ' αὐτὰς ἀνέβησε[h] ἱππάδα στολὴν ἐνεσταλμένους. σκευάσας δὲ αὐτοὺς, προσέταξε τῆς ἄλλης στρατιῆς προϊέναι πρὸς τὴν Κροίσου ἵππον· τῇ δὲ καμήλῳ ἕπεσθαι τὸν πεζὸν στρατὸν ἐκέλευε. ὄπισθε δὲ τοῦ πεζοῦ ἐπέταξε τὴν πᾶσαν ἵππον. ὡς δέ οἱ πάντες διετετάχατο, παραίνεσε τῶν μὲν ἄλλων Λυδῶν μὴ φειδομένους, κτείνειν πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, Κροῖσον δὲ αὐτὸν μὴ κτείνειν, μηδὲ ἢν συλλαμβανόμενος ἀμμύνηται[i]. ταῦτα μὲν παραίνεσε. τὰς δὲ καμήλους ἔταξε ἀντία τῆς ἵππου τῶνδε εἵνεκεν[k]. κάμηλον ἵππος φοβέεται, καὶ οὐκ ἀνέχεται οὔτε τὴν ἰδέην αὐτῆς ὁρέων, οὔτε τὴν ὀδμὴν ὀσφραινόμενος. αὐτοῦ δὴ ὧν τούτου εἵνεκε ἐσεσόφιστο, ἵνα τῷ Κροίσῳ ἄχρηστον ᾖ τὸ ἱππικὸν, τῷ δή τι καὶ[l] ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι ὁ Λυδός. ὡς δὲ καὶ συνήεσαν ἐς τὴν μάχην, ἐνθαῦτα ὡς ὤσφροντο[m] τάχιστα τῶν καμήλων οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτὰς[n], ὀπίσω ἀνέστρεφον. διέφθαρτό τε τῷ Κροίσῳ ἡ ἐλπίς. οὐ μέντοι οἵ γε Λυδοὶ τὸ ἐνθεῦτεν δειλοὶ ἦσαν. ἀλλ' ὡς ἔμαθον τὸ γινόμενον, ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, πεζοὶ τοῖσι Πέρσῃσι συνέβαλλον. χρόνῳ δὲ πεσόντων ἀμφοτέρων πολλῶν,

statim post prœlium in Pteria gestum abscesserat, constituisse post abitum dispergere copias, consilio inito, comperiebat operæpretium esse quam celerrime posset promovere exercitum Sardes, ut hostem, priusquam ille contraheret iterum Lydorum copias, occuparet. Hoc ubi probavit, statim quoque exequutus est: propereque ducto in Lydiam exercitu, ipsemet nuncius Crœso advenit. Unde Crœsus in magnam sollicitudinem adductus, quod præter opinionem præterque expectationem suam se res haberent, tamen Lydos in prœlium eduxit. Lydiâ vero gente in Asiâ nulla fuit eâ tempestate nec fortior nec magis strenua: ex equisque illi pugnabant, hastasque longas gestabant, & erant equitandi sane periti. Campus in quo concursum est, 80
ante urbem Sardianam jacet, magnus & nudus: quem cum alii amnes perfluentes, tum Hyllus, perrumpunt simul in omnium maximum qui vocatur Hermus, qui è monte sacro Matris Dindymenæ lapsus infunditur mari juxta Phocæam oppidum. Hîc ubi vidit Lydos ad pugnandum instructos Cyrus, equitatum reformidans, constituit admonitu Harpagi Medi, ita faciendum: Coactis omnibus quæ ipsius exercitum sequebantur camelis, vel frumentum vel vasa portantibus, sarcinas detraxit, & viros imposuit equestri veste indutos: quibus ornatis præcepit ut præirent ceteras copias adversus Crœsi equitatum; peditatum, ut hanc cameli aciem subsequeretur, jussit. post hunc collocavit omnem equitatum. Postquam omnes ordinati erant, imperat eis ne cui ceterorum Lydorum parcerent, sed quemlibet occiderent obsistentem, præter ipsum Crœsum, ne si captus quidem repugnaret. Hæc imperavit. Camelos vero contra equitatum instruxit, hac ratione quòd camelum equus reformidat, adeo quidem ut nec speciem ejus intueri nec odorem sentire sustineat. Id ideo commentus est, ut equitatum Crœsi, quo ille se prævaliturum considerabat, inutilem redderet. Simulatque etiam in pugnam itum est, equi, olfactis protinus conspectisque camelis, retro se avertunt. unde spes Crœsi interiit. Verum non protinus Lydi ob id exterriti sunt, sed cognita re, ab equis desiliunt, ac pedites cum Persis confligunt. sed tandem, multis utrinque cadentibus, vertuntur in fugam:

a μέλλει. b Σάρδις, ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἁλισθῆναι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν, αὐτὸς ἐπικαταλάβοι. c ἀπ' ἵππων. d ὑψηλόν. e Ὕλλος. f ὄρεος. g Φωκαίην. h ἔστησε. i ἀμύνηται. k εἵνεκα. l τῷ δή τοι καὶ. m ἐνθαῦτα ὤσφραντο. n καὶ ἰδόντες αὐτάς.

gam: ac repulsi intra muros, à Persis ob-
81 sidebantur sic. Quam obsidionem in longius processuram ratus Crœsus, alios nuncios ex arce mittit ad socios. nam qui antea dimissi erant, hi ad coeundum Sardes quintum mensem indixerant. At hos dimittebat, oratum, quam celerrima auxilia mitti sibi utique jam obsesso. & cum ad alias societates misit, tum vero Lace-
82 dæmona. Ceterum per id ipsum tempus & ipsis Spartiatis inciderat cum Argivis contentio de loco, qui dicitur Thyrea. Quem locum, etsi terræ Argolidis partem, tamen Lacedæmonii abcisum tenebant. Etenim Argivorum etiam erat quicquid regionis Malea tenus ad occasum vergit, tum in continente, tum insulæ & aliæ, & Cytheria insula. Quum ergo Argivi suo territorio adempto auxilium ferrent, ibi ab utrisque in colloquium ventum est, pactique sunt ut trecenteni utrinque dimicarent; & utri superiores extitissent, eorum regio foret: atque ambo exercitus in suam terram discederent, nec permanerent dum dimicaretur; ea scilicet caussa, ne si adessent, parti succumbenti auxilium sui ferrent. His conventis, in diversa digrediuntur. Ex utrisque delecti viri qui relicti sunt conflixerunt: atque illis quidem ut æquo marte pugnantibus, ex sexcentis tres omnino reliqui fuerunt: idque noctis interventu. ex Argivis duo, Alcenor & Chromius, qui tanquam victores cursu Argos contenderunt: ex Lacedæmoniis unus Othryades, qui spoliatis Argivorum cadaveribus, eorum arma ad sua castra detulit, & se in suo ordine tenuit. Secundo die utrique re audita adfuerunt, sibique victoriam vendicabant: Argivi quidem, quod suorum plures superfuisse dicerent: Lacedæmonii vero, quod qui eorum superfuerant, fugissent; suus autem perstitisset, & istorum cadavera spoliasset. Ex contentione tandem concurrentes pugnant: ac postquam permulti utrinque ceciderunt, Lacedæmonii vincunt. Quo ex tempore Argivi tonsis capitibus, quum antea necessario comati essent, legem condiderunt se devoventes ne prius comam aleret quisquam Argivorum, neve mulieres aurum ferrent, quam Thyreas recuperassent. His è diverso legem tulere Lacedæmonii, ut

λῶν, ἐτράποντο οἱ Λυδοί. κατειληθέντες δὲ ἐς τὸ τεῖχος, ἐπολιορκέοντο ὑπὸ τῶν Περσέων· τοῖσι μὲν δὴ κατεστήκεε πολιορκίη. Κροῖσος δὲ δοκέων οἱ χρόνον ἐπὶ μακρὸν [a] ἔσεσθαι τὴν πολιορκίην, ἔπεμπε ἐκ τοῦ τείχεος ἄλλους ἀγγέλους ἐς τὰς συμμαχίας. οἱ μὲν γὰρ πρότερον διεπέμποντο ἐς πέμπτον μῆνα προερέοντες συλλέγεσθαι ἐς Σάρδις, τούτους δὲ ἐξέπεμπε τὴν ταχίστην δέεσθαι βοηθέειν, ὡς πολιορκεομένου Κροίσου. ἔς τε δὴ ὦν τὰς ἄλλας ἔπεμπε συμμαχίας, καὶ δὴ καὶ ἐς Λακεδαίμονα. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι [b] κατ' αὐτὸν τοῦτον τὸν χρόνον συνεπεπτώκεε ἔρις ἐοῦσα πρὸς Ἀργείους περὶ χώρου καλεομένου Θυρέης. τὰς γὰρ Θυρέας ταύτας, ἐούσας τῆς Ἀργολίδος μοίρης, ἀποταμόμενοι [c] ἔσχον οἱ Λακεδαιμόνιοι. ἦν δὲ καὶ ἡ μέχρι Μαλεῶν ἡ πρὸς ἑσπέρην Ἀργείων, ἥ τε ἐν τῇ ἠπείρῳ χώρη, καὶ ἡ Κυθηρίη [d] νῆσος, καὶ αἱ λοιπαὶ τῶν νήσων. βοηθησάντων δὲ Ἀργείων τῇ σφετέρῃ ἀποταμνομένῃ, ἐνθαῦτα συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες, ὥστε τριηκοσίους ἑκατέρων μαχέσασθαι· ὁκότεροι δ' ἂν περιγένωνται, τούτων εἶναι τὸν χῶρον. τὸ δὲ πλῆθος τοῦ στρατοῦ ἀπαλλάσσεσθαι ἑκάτερον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, μηδὲ παραμένειν [e] ἀγωνιζομένων, τῶνδε εἵνεκεν, ἵνα μὴ παρεόντων τῶν στρατοπέδων, ὁρῶντες οἱ ἕτεροι ἑσσουμένους [f] τοὺς σφετέρους, ἐπαμυνοίεν. συνθέμενοι ταῦτα [g] ἀπαλλάσσοντο. λογάδες δὲ ἑκατέρων ὑπολειφθέντες συνέβαλλον. μαχομένων δὲ σφέων, καὶ γινομένων ἰσοπαλέων, ὑπελίποντο ἐξ ἀνδρῶν ἑξακοσίων τρεῖς· Ἀργείων μὲν, Ἀλκήνωρ τε [h] καὶ Χρόμιος· Λακεδαιμονίων δὲ, Ὀθρυάδης. ὑπελείφθησαν δὲ οὗτοι νυκτὸς ἐπελθούσης. οἱ μὲν δὴ δύο τῶν Ἀργείων, ὡς νενικηκότες ἔθεον ἐς τὸ Ἄργος· ὁ δὲ τῶν Λακεδαιμονίων Ὀθρυάδης, σκυλεύσας τοὺς Ἀργείων νεκροὺς, καὶ προσφορήσας τὰ ὅπλα πρὸς τὸ ἑωυτοῦ στρατόπεδον, ἐν τῇ τάξει εἶχε ἑωυτόν. ἡμέρῃ δὲ δευτέρῃ παρῆσαν πυνθανόμενοι ἀμφότεροι. τέως μὲν δὴ αὐτοὶ ἑκάτεροι ἔφασαν νικᾶν· λέγοντες, οἱ μὲν, ὡς ἑωυτῶν πλεῦνες περιγεγόνασι· οἱ δὲ, τοὺς μὲν ἀποφαίνοντες πεφευγότας, τὸν δὲ σφέτερον παραμείναντα, καὶ σκυλεύσαντα τοὺς ἐκείνων νεκρούς. τέλος δὲ, ἐκ τῆς ἔριδος συμπεσόντες ἐμάχοντο. πεσόντων δὲ καὶ ἀμφοτέρων πολλῶν, ἐνίκων Λακεδαιμόνιοι. Ἀργεῖοι μέν νυν ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου κατακειράμενοι τὰς κεφαλὰς, πρότερον ἐπάναγκες κομῶντες, ἐποιήσαντο νόμον τε καὶ κατάρην, μὴ πρότερον θρέψειν κόμην Ἀργείων μηδένα, μηδὲ τὰς γυναῖκάς σφι χρυσοφορήσειν, πρὶν Θυρέας [i] ἀνασώσωνται. Λακεδαιμόνιοι δὲ τὰ

E ἐναν-

a μακρότερον. b αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι. c ἀποτεμόμενοι. d Κύθηρα. e περιμένειν. f ἑσσωμένους. g συνθέμενοι ὦν ταῦτα. h Ἀλκίνωρ. i πρὶν ἂν Θυρέας.

Ab primo Hyrœade conſcenſus Murus Sardium, cujus fata antiqua. Meles rex.

ἐναντία [a] τούτων ἔθεντο νόμον· οὐ γὰρ κομῶντες πρὸ τούτου, ἀπὸ τούτου κομᾶν. τὸν δὲ ἕνα λέγουσι τὸν περιλειφθέντα τῶν τριηκοσίων, Ὀθρυάδην, αἰσχυνόμενον ἀπονοστέειν ἐς Σπάρτην τῶν οἱ συλλοχιτέων διεφθαρμένων, αὐτοῦ μιν ἐν τῇσι Θυρέῃσι καταχρήσασθαι ἑωυτόν. Τοιούτων δὲ τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐνεστεώτων πρηγμάτων [b], ἧκε ὁ Σαρδιηνὸς κῆρυξ, δεόμενος Κροίσῳ βοηθέειν πολιορκεομένῳ. οἱ δὲ ὅμως ἐπεί τε ἐπύθοντο τοῦ κήρυκος, ὁρμέατο βοηθέειν. καί σφι ἤδη παρεσκευασμένοισι, καὶ νεῶν ἐουσέων ἑτοίμων, ἦλθε ἄλλη ἀγγελίη, ὡς ἡλώκοι τὸ τεῖχος τῶν Λυδῶν, καὶ ἔχοιτο Κροῖσος ζωγρηθείς. οὕτω δὴ οὗτοι μὲν συμφορὴν ποιησάμενοι μεγάλην, ἐπέπαυντο. Σάρδιες δὲ ἥλωσαν [c] ὧδε. ἐπειδὴ τεσσερεσκαιδεκάτη ἐγένετο ἡμέρη πολιορκεομένῳ Κροίσῳ, Κῦρος τῇ στρατιῇ τῇ ἑωυτοῦ διαπέμψας ἱππέας, προεῖπε, τῷ πρώτῳ ἐπιβάντι τοῦ τείχεος δῶρα δώσειν. μετὰ δὲ τοῦτο, πειρησαμένης [d] τῆς στρατιῆς, ὡς οὐ προεχώρεε [e], ἐνθαῦτα τῶν ἄλλων πεπαυμένων, ἀνὴρ Μάρδος ἐπειρᾶτο προσβαίνων, τῷ οὔνομα ἦν Ὑροιάδης, κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος τῇ οὐδεὶς ἐτέτακτο φύλακος. οὐ γὰρ ἦν δεινὸν κατὰ τοῦτο μὴ ἁλῷ κοτέ. ἀπότομός τε γάρ ἐστι ταύτῃ ἡ ἀκρόπολις, καὶ ἄμαχος· τῇ οὐδὲ Μήλης ὁ πρότερον [f] βασιλεὺς Σαρδίων μούνῃ οὐ περιήνεικε τὸν λέοντα, τόν οἱ ἡ παλλακὴ ἔτεκε, Τελμησσέων δικασάντων, ὡς περιενειχθέντος τοῦ λέοντος τὸ τεῖχος, ἔσονται Σάρδιες ἀνάλωτοι. ὁ δὲ Μήλης κατὰ τὸ ἄλλο τεῖχος περιενείκας, τῇ ἦν ἐπίμαχον τὸ χωρίον τῆς ἀκροπόλιος, κατηλόγησε τοῦτο, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον. ἔστι δὲ πρὸς τοῦ Τμώλου τετραμμένον τῆς πόλιος. ὁ ὦν δὴ Ὑροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος, ἰδὼν τῇ προτεραίῃ τινὰ Λυδῶν [g] κατὰ τοῦτο τῆς ἀκροπόλιος καταβάντα ἐπὶ κυνέην ἄνωθεν κατακυλισθεῖσαν, καὶ ἀνελόμενον, ἐφράσθη, καὶ ἐς θυμὸν ἐβάλετο. τότε δὲ δὴ ὁ αὐτός τε ἀναβεβήκεε, καὶ κατ' αὐτὸν [h] ἄλλοι Περσέων ἀνέβαινον. προσβάντων δὲ συχνῶν, οὕτω δὴ Σάρδιές τε [i] ἡλώκεσαν, καὶ πᾶν τὸ ἄστυ ἐπορθέετο. Κατ' αὐτὸν δὲ Κροῖσον τάδε ἐγένετο. ἦν οἱ παῖς, τοῦ καὶ πρότερον ἐπεμνήσθην, τὰ μὲν ἄλλα ἐπιεικής, ἄφωνος δέ. ἐν τῇ ὦν παρελθούσῃ εὐεστοῖ [k] ὁ Κροῖσος τὸ πᾶν ἐς αὐτὸν [l] ἐπεποιήκεε, ἄλλα τε ἐπιφραζόμενος, καὶ δὴ καὶ ἐς Δελφοὺς περὶ αὐτοῦ ἐπεπόμφεε χρησομένους [m]. ἡ δὲ Πυθίη οἱ εἶπε τάδε,

Λυδὲ γένος, πολλῶν βασιλεῦ, μέγα νήπιε Κροῖσε,

ut ab hoc tempore comati eſſent, quum antea non fuiſſent. Othryadem, qui unus e trecentis reliquus fuiſſet, ajunt pudore Spartam revertendi commilitonibus interfectis, illic apud Thyreas mortem ſibi conſciviſſe. Quum 83
hæc eſſet apud Spartiatas rerum conditio, advenit caduceator Sardianus precatum Crœſo obſeſſo auxilia. Illi, caduceatore audito, ſtatuerunt Crœſo ſtatim ſuccurrendum. Quibus jam ſe apparantibus, ac navibus paratis, alius affertur nuncius, murum Lydorum expugnatum, Crœſumque vivum eſſe captum. Sic Lacedæmonii magnitudine caſus perculſi, ſuperſederunt. Sardes autem hunc 84
in modum ſunt expugnatæ. Quartodecimo quàm obſideri cœptæ ſunt die, Cyrus, miſſis paſſim equitibus, ſuis copiis edicit, ſe dona daturum ei qui primus murum conſcendiſſet. Poſteaquam id conato exercitu res non proceſſit, ibi, quieſcentibus ceteris, Mardus quidam, cui nomen erat Hyrœades; aggredi eſt auſus à parte arcis ubi nullus ad excubandum erat collocatus, quia illinc nequando arx caperetur haud ſuſpectum erat, utpote loco prærupto atque inoppugnabili: quaque una parte Leonem Meles, qui antea fuerat Sardium rex, non circumtulerat, ex pellice ſua genitum: qui Leo ſi murum circumlatus eſſet, Sardes inexpugnabiles fore Telmeſſenſes judicaverant. Eum Meles per ceteram partem muri circumduxit, quacunque poterat arx oppugnari: per hanc partem, tanquam inoppugnabilem atque præciſam, circumducere prætermiſit, quæ ad Tmolum vergit. Ab hac igitur parte ipſe Hyrœades Mardus conſpicatus quendam Lydum pridie deſcendiſſe ad galeam ſuperne devolutam & recepiſſe, advertit animum, atque conſideravit: dehinc & ipſe tunc conſcendit, & ad ejus exemplum alii Perſæ ſubinde, atque alii frequentes. Ita urbs Sardes capta eſt, atque omnis direpta. Ipſi autem Crœſo 85
hæc contigerunt. Erat ei filius, cujus ſuperius habui mentionem, habilis ad cetera, ſed mutus. In priore igitur annorum felicitate ad vitium ejus emendandum Crœſus omnia fecerat, cum alia excogitando, tum vero Delphos mittendo ad oraculum ſciſcitandum: atque ei Pythia talibus reſpondit,

Lyde genus, rex multorum, valde inſcie Crœſe: Ne

a τἀναντία. b ἐνεστεώτων τῶν πρηγμάτων. c ἡλώκεσαν. d πειρησαμένου. e προσεχώρεε. f πρότερος. g τῶν ἐκ Λυδῶν. h μετ' αὐτόν. i οὕτω Σάρδιές τε. k εὐθενίῃ & in marg. γρ. εὐεστοῖ. l ἑωυτόν. m χρησόμενος.

Ne cura gnati exoptatam audisse loquentis
Intra ædes vocem: sine qua potior tibi longe.
Ille die quoniam primùm infelice loquetur.

Porro captis mœnibus quidam Persa in Crœsum sibi ignotum ut occisurus vadebat. Quem invadentem se Crœsus quum videret, tamen præsenti clade affectus devitare negligebat, nihil putans differre an percussus oppeteret mortem. Filius ejus mutus ubi vidit Persam irruentem, præ metu & tanta ærumna, rupit vocem, inquiens, ô homo, ne perimas Crœsum. Atque hoc ille primum effatus, postmodum per omne vitæ tempus
86 loquens extitit. Persæ & Sardibus potiti sunt, & ipso Crœso vivo, quum regnasset annos quatuordecim, totidemque dies fuisset obsessus, deleto magno suo imperio, ut ei fuerat responsum. Eum captum Persæ ad Cyrum duxerunt: quem ille vinctum compedibus super ingentem quam struxerat lignorum struem imponit, circaque eum bis septem Lydorum filios: sive habens in animo primitias has alicui deo offerre, sive volens votum persolvere, sive cupidus sciendi num quis dæmonum liberaret Crœsum, (quem religiosum esse audierat) quominus pyræ impositus vivus concremaretur. hæc quidem Cyrum fecisse ajunt. Crœso autem super pyram stanti, etsi in tanta calamitate posito, tamen venisse in mentem Solonis, quod ab eo sibi nutu dei fuisset dictum, Ex viventibus beatum neminem. Quod dictum ubi subiit Crœso, ferunt eum refectum & ingemiscentem ex vehemente taciturnitate ter Solon nominasse: & Cyrum, quum audisset, jussisse interpretes eum percontari quemnam istum invocaret. Illosque accedentes fuisse percontatos, & hunc interrogatum silentium tenuisse. Deinde quum cogeretur, dixisse, Illum quem cum omnibus tyrannis colloqui ego, quàm ingentem pecuniam præoptassem. Eum non planè illis declarantem, rursus interrogant ea quæ dicta erant. Efflagitantibus ac moleste urgentibus, inquit, quemadmodum Solon, domo Atheniensis, omnino venisset, & intuitus omnes ejus opes coram, pro nihilo duxisset, illa scilicet loquutus, quà sibi ipsi omnia cesserunt illuc, quo iste dixerat. neque hæc magis de seipso quàm de omni hominum genere, & de iis præsertim qui sibiipsis beati viderentur. Hæc Crœ-

Μὴ βούλου[a] πολύευκτον ἰὴν ἀνὰ δώματ' ἀκούειν
Παιδὸς φθεγγομένου. τόδε σοι πολὺ λώϊον ἀμφὶς
Ἔμμεναι. αὐδήσει γὰρ ἐν ἤματι πρῶτον ἀνόλβῳ.

ἁλισκομένου δὲ τοῦ τείχεος ἤιε γὰρ τῶν τις[b] Περσέων ἀλλογνώσας[c] Κροῖσον ὡς ἀποκτενέων. Κροῖσος μέν νυν ὁρέων ἐπιόντα, ὑπὸ τῆς παρεούσης συμφορῆς παρημελήκεε, οὐδέ τι οἱ διέφερε πληγέντι ἀποθανέειν. ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος, ὡς εἶδε ἐπιόντα τὸν Πέρσην, ὑπὸ δέους τε καὶ „κακοῦ ἔρρηξε φωνήν. εἶπε δέ, Ὤνθρωπε[d], μὴ „κτεῖνε Κροῖσον. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο πρῶτον ἐφθέγξατο· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη ἐφώνεε τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης. Οἱ δὲ Πέρσαι τάς τε δὴ Σάρδις ἔσχον, καὶ αὐτὸν Κροῖσον ἐζώγρησαν, ἄρξαντα ἔτεα τεσσερεσκαίδεκα, καὶ τεσσερεσκαίδεκα ἡμέρας πολιορκηθέντα, κατὰ τὸ χρηστήριόν τε καταπαύσαντα[e] τὴν ἑωϋτοῦ μεγάλην ἀρχήν. λαβόντες δὲ αὐτὸν οἱ Πέρσαι ἤγαγον παρὰ Κῦρον. ὁ δέ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἀνεβίβασεν ἐπ' αὐτὴν τὸν Κροῖσόν τε ἐν πέδῃσι δεδεμένον, καὶ δὶς ἑπτὰ Λυδῶν παρ' αὐτὸν παῖδας· ἐν νόῳ ἔχων εἴτε δὴ ἀκροθίνια ταῦτα καταγιεῖν θεῶν ὅτεῳ δή, εἴτε καὶ εὐχὴν ἐπιτελέσαι θέλων, εἴτε καὶ πυθόμενος τὸν Κροῖσον εἶναι θεοσεβέα, τοῦδε εἵνεκεν[f] ἀνεβίβασε ἐπὶ τὴν πυρήν· βουλόμενος εἰδέναι εἴ τίς μιν δαιμόνων ῥύσεται τοῦ μὴ ζῶντα κατακαυθῆναι. τὸν μὲν δὴ ποιέειν ταῦτα. τῷ δὲ Κροίσῳ ἑστεῶτι ἐπὶ τῆς πυρῆς, ἐσελθεῖν, καίπερ ἐν κακῷ ἐόντι τοσούτῳ, τὸ τοῦ Σόλωνος, ὥς οἱ εἴη σὺν θεῷ εἰρημένον, τὸ Μηδένα τῶν [g] ζώντων ὄλβιον. ὡς δὲ ἄρα μιν προσστῆναι[h] τοῦτο, ἀνενεικάμενόν τε καὶ ἀναστενάξαντα ἐκ πολλῆς ἡσυχίης[i], ἐς τρὶς ὀνομάσαι Σόλων[k]. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα, κελεῦσαι τοὺς ἑρμηνέας ἐπειρέσθαι τὸν Κροῖσον, τίνα τοῦτον ἐπικαλέοιτο. καὶ τοὺς προσελθόντας ἐπειρωτᾶν. Κροῖσον δὲ τέως μὲν σιγὴν ἔχειν εἰρωτώμενον[l]· μετὰ δέ, ὡς ἠναγκάζετο, εἰπεῖν, „Τὸν ἂν ἐγὼ πᾶσι τυράννοισι προετίμησα μεγά„λων χρημάτων ἐς λόγους ἐλθεῖν. ὡς δέ σφι ἄσημα ἔφραζε, πάλιν ἐπειρώτων[m] τὰ λεγόμενα. λιπαρεόντων δὲ αὐτῶν, καὶ ὄχλον παρεχόντων, ἔλεγε δή, ὡς ἦλθε ἀρχὴν ὁ Σόλων ἐὼν Ἀθηναῖος, καὶ θεησάμενος πάντα τὸν ἑωϋτοῦ ὄλβον, ἀποφλαυρίσειέ οἱ· ἃ δὴ εἴπας, τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε οἱ τῇ περ[n] κεῖνος εἶπε· οὐδέν τι μᾶλλον ἐς ἑωϋτὸν λέγων, ἢ ἐς ἅπαν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ μάλιστα τοὺς παρὰ σφίσι αὐτοῖσι δοκέοντας ὀλβίους

a βούλευ. b γάρ τις. c ἄλλον γνώσας. d Ἄνθρωπε. e καὶ καταπαύσαντα. f εἵνεκα. g μηδένα εἶναι τῶν. h παραστῆναι. i λειποψυχίης. k ὀνομάσαι τὸ Σόλων. l εἰρωτεώμενον. m ἐπειρώτεον. n ἀποβεβήκεε τῇ περ.

βίους εἶναι. τὸν μὲν Κροῖσον ταῦτα ἀπηγέεσθαι· τῆς δὲ πυρῆς ἤδη ἁμμένης, καίεσθαι τὰ περὶ ἔσχατα. καὶ τὸν Κῦρον ἀκούσαντα τῶν ἑρμηνέων τὰ εἶπε Κροῖσος, μεταγνόντα τε, καὶ ἐννώσαντα ὅτι καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ἐὼν, ἄλλον ἄνθρωπον, γενόμενον ἑωυτοῦ εὐδαιμονίῃ οὐκ ἐλάσσω, ζῶντα πυρὶ [a] διδοίη· πρός τε τούτοισι, δείσαντα τὴν τίσιν, καὶ ἐπιλεξάμενον ὡς οὐδὲν εἴη τῶν ἐν ἀνθρώποισι ἀσφαλέως ἔχον, κελεύειν [b] σβεννύναι τὴν ταχίστην τὸ καιόμενον πῦρ, καὶ καταβιβάζειν Κροῖσόν τε καὶ τοὺς μετὰ Κροίσου. καὶ τοὺς, πειρωμένους οὐ δύνασθαι ἔτι τοῦ πυρὸς ἐπικρατῆσαι. Ἐνθαῦτα λέγεται ὑπὸ Λυδῶν Κροῖσον μαθόντα τὴν Κύρου μετάγνωσιν, ὡς ὥρα πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, ἐπιβώσασθαι, τὸν Ἀπόλλωνα ἐπικαλεόμενον, εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη, παραστῆναι, καὶ ῥύσασθαι αὐτὸν [c] ἐκ τοῦ παρεόντος κακοῦ. τὸν μὲν, δακρύοντα ἐπικαλέεσθαι τὸν θεόν· ἐκ δὲ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης συνδραμεῖν [d] ἐξαπίνης νέφεα, καὶ χειμῶνά τε καταρραγῆναι, καὶ ὗσαι ὕδατι λαβροτάτῳ, κατασβεσθῆναί τε τὴν πυρήν. οὕτω δὴ μαθόντα τὸν Κῦρον ὡς εἴη Κροῖσος καὶ θεοφιλὴς καὶ ἀνὴρ ἀγαθὸς, καταβιβάσαντα αὐτὸν ἀπὸ τῆς πυρῆς, εἴρεσθαι τάδε, „Κροῖσε, τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, ἐπὶ γῆν τὴν ἐμὴν στρατευσάμενον, πολέμιον ἀντὶ φίλου ἐμοὶ καταστῆναι; ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ ταῦτα ἔπρηξα τῇ σῇ μὲν εὐδαιμονίῃ, τῇ ἐμεωυτοῦ δὲ κακοδαιμονίῃ. αἴτιος δὲ τούτων ἐγένετο ὁ Ἑλλήνων θεὸς, ἐπάρας ἐμὲ στρατεύεσθαι. οὐδεὶς γὰρ οὕτω ἀνόητός ἐστι, ὅς τις πόλεμον πρὸ εἰρήνης αἱρέεται. ἐν μὲν γὰρ τῇ οἱ παῖδες τοὺς πατέρας θάπτουσι, ἐν δὲ τῷ, οἱ πατέρες τοὺς παῖδας. ἀλλὰ ταῦτα δαίμοσί κου [e] φίλον ἦν οὕτω γενέσθαι. Ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Κῦρος δὲ αὐτὸν λύσας κατεῖσέ τε ἐγγὺς [f] ἑωυτοῦ, καὶ κάρτα ἐν πολλῇ προμηθίῃ εἶχε. ἀπεθώμαζέ τε ὁρέων καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ περὶ ἐκεῖνον ἐόντες πάντες. ὁ δὲ, συννοίῃ ἐχόμενος, ἥσυχος ἦν. μετὰ δὲ, ἐπιστραφείς τε καὶ ἰδόμενος τοὺς Πέρσας τὸ τῶν Λυδῶν ἄστυ κεραΐζοντας, εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, κότερον [g] λέγειν πρὸς σὲ τὰ νοέων τυγχάνω, ἢ σιγᾶν ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ χρή [h]; Κῦρος δέ μιν θαρσέοντα ἐκέλευε λέγειν ὅ, τι βούλοιτο. ὁ δὲ αὐτὸν εἰρώτα, λέγων, Οὗτος ὁ πολλὸς ὅμιλος τί ταῦτα σπουδῇ πολλῇ ἐργάζεται; ὁ δὲ εἶπε, Πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφορέει. Κροῖσος δὲ ἀμείβετο,

Crœso referente, jam pyrâ incensâ arsisse extrema: & Cyrum, auditis per interpretes quæ Crœsus dixisset, pœnituisse: quum se quoque hominem esse cogitaret, qui alium hominem, qui se inferior non fuisset opibus, vivum igni traderet. Præterea veritum ob id iram deorum, ac reputantem nihil esse in rebus humanis stabile, jussisse ignem celerrime extingui jam ardentem, Crœsumque deferri & qui cum eo erant. Verùm eos qui jussi fuerant, non potuisse amplius vim ignis superare. Ibi ferunt Lydi Crœ- 87
sum cognita Cyri sententiæ mutatione, quum cerneret unumquenque extinguendo igni incumbentem, non tamen coercere posse, exclamando invocasse Apollinem, ut ipsi adesset, siquod ab eo donum illi gratum fuisset oblatum, ipsumque præsenti malo liberaret. Ita cum lacrymis Crœso deum invocante, nubes repente, quum serenum ac tranquillum esset, contractas esse, & procellam erupisse, ac vehementissima aqua pluisse, & rogum extinctum fuisse. Ita Cyrum, cognito diis gratum ac bonum virum esse Crœsum, è pyra deposuisse: atque hunc in modum interrogasse, Crœse, quisnam tibi hominum persuasit ut cum exercitu invaderes fines meos, ex amico factus hostis? Cui Crœsus, Ego, inquit, ô rex, istud feci tuo prospero, meo infausto fato, Græcorum deo autore, qui me ad bellum gerendum impulit. Neque enim quispiam ita amens est ut bellum quàm pacem præoptet. nam in pace filii sepeliunt patres, in bello patres filios. Sed ut ista fierent, dæmonibus cordi fuit. Hæc Crœsus loquutus est: 88
quem Cyrus solutum juxta se collocavit, ac in multa sane observantia habebat: intuensque eum admirabatur, tam ipse quam omnis circa eum cœtus. Ille cogitabundus silentium tenebat. Mox attendens, ac cernens Persas Lydorum diripientes urbem, Utrum debeo, inquit, ô rex, tibi loqui quod sentio, an tacere hoc tempore? Cyrus vero eum, quæcunque liberet, audacter proloqui jussit. Tunc ille Cyrum percontatur, Ista, inquiens, tanta frequentia quid illa sic properat agere? Cui Cyrus, Tuam, inquit, urbem diripit, tuasque opes absumit. Atqui

το, (Crœ-

a πυρῇ. b Sed MS. habet κελεύει. c ῥύσασθαί μιν. d συνδραμέειν. e δαίμοσί κου. f κάτισέ τε ἐγγὺς. g κότερα. h παρεόντι χρή.

(Crœsus excipit) neque urbem meam diripit, neque meas opes. nihil enim mihi jam cum istis rebus est: sed tua ferunt aguntque. His verbis injecta cura,
89 Cyrus Crœsum semotis arbitris interrogat quidnam in his quæ fierent, sibi constituendum censeret. Ad quem Crœsus, Quoniam, ait, me dii servum tibi tradiderunt, jure debeo, siquid amplius animadvertero, id tibi indicare. Persæ natura proterva sunt, & iidem inopes. Quos si diripientes tu ac potientes magnis opibus negligis, id tibi ex his credibile est eventurum, ut quisque istorum plurimis opibus potietur, ita facillime in te rebellaturum, esse expectandum. Nunc igitur, si tibi placent hæc quæ ego dico, ita facito: Siste ad singulas portas aliquot ex tuis satellitibus custodes, qui auferentes vetent exportari opes, tanquam earum decimæ Iovi necessario reddendæ sint. Ita neque tu odium illorum contrahes, vi opes eripiendo; & ipsi agnoscentes te justa agere, non inviti facient.
90 Hæc audiens Cyrus, majorem in modum gavisus est tali admonitu, eaque vehementer approbavit; & jussis satellitibus id exequi quod Crœsus ipsi subiecisset, his verbis eum affatus est; Crœse, quandoquidem & facta & dicta tua egregia viri regis sunt, pete quid muneris à me velis impræsentiarum tibi dari. Ad quem Crœsus, ô here, inquit, maxime gratum mihi facies, si siveris me deum Græcorum, quem ego maxime omnium veneratus sum, percunctari missis ad eum his vinculis, nunquid ei fas sit bene de ipso merentes decipere. Et Cyro interroganti quidnam id esset quod incusaret, altius repetens omnem suum aperuit animum, redditaque sibi oracula, & præcipue donaria sua, & quemadmodum excitus oraculo suscepisset adversus Persas expeditionem. Hæc commemorando rediit rursus ad petendam veniam ista deo exprobrandi. Ad quem ridens Cyrus, Et hoc, inquit, Crœse, à me impetrabis, & quicquid aliud identidem tibi opus erit. Ubi hæc audivit Crœsus, Delphos misit quosdam Lydos, jussos, quum ad limen templi vincula posuissent, sciscitari deum nunquid eum puderet, per oracula qui Crœsum induxisset ad bellum Persis inferendum, tanquam Cyri potentiam eversurum; unde tales primitiæ ipsi offerrentur: compedes scilicet ostendendo. & sciscitari cum hæc, tum nunquid Græcis diis

„το, Οὔτε πόλιν τὴν ἐμὴν, οὔτε χρήματα τὰ „ἐμὰ [a] διαρπάζει· οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ ἔτι τούτων μέ„τα. ἀλλὰ φέρουσί τε καὶ ἄγουσι τὰ σά. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε· μεταστησάμενος δὲ τοὺς ἄλλους, εἴρετο Κροῖσον ὅ, τι οἱ „ἐνορῴη ἐν τοῖσι ποιευμένοισι. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπεί „τέ με θεοὶ δῶκαν δοῦλόν σοι, δικαιῶ, εἴ τι „ἐνορῶ πλέον, σημαίνειν σοι. Πέρσαι, φύσιν ἐόν„τες ὑβρισταὶ, εἰσὶ ἀχρήματοι· ἢν ὦν σὺ τούτους „περιίδῃς διαρπάσαντας καὶ κατασχόντας χρή„ματα μεγάλα, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν [b] ἐπίδοξα „γενέσθαι· ὃς ἂν αὐτῶν [b] πλεῖστα κατάσχῃ, τοῦ„τον προσδέκεσθαί τοι [c] ἐπαναστησόμενον. νῦν ὦν „ποίησον ὧδε, εἴ τοι ἀρέσκοι τὰ ἐγὼ λέγω· κά„τισον τῶν δορυφόρων ἐπὶ πάσῃσι τῇσι πύλῃσι φυ„λάκους, οἳ λεγόντων πρὸς τοὺς ἐκφέροντας τὰ „χρήματα ἀπαιρεόμενοι, ὥς σφεα ἀναγκαίως „ἔχει δεκατευθῆναι τῷ Διΐ. καὶ σύ τέ σφι οὐκ „ἀπεχθήσεαι βίῃ ἀπαιρεόμενος τὰ χρήματα, „καὶ ἐκεῖνοι συγγνόντες ποιέειν σε δίκαια, ἑκόντες προήσουσι. Ταῦτα ἀκούων ὁ Κῦρος, ὑπερήδετο, ὥς οἱ ἐδόκεε εὖ ὑποτίθεσθαι. αἰνέσας δὲ πολλὰ, καὶ ἐντειλάμενος τοῖσι δορυφόροισι τὰ Κροῖσος ὑπεθήκατο ἐπιτελέειν, εἶπε πρὸς Κροῖσον τά„δε, Κροῖσε, ἀνηρτημένου σεῦ ἀνδρὸς βασι„λέως χρηστὰ ἔργα καὶ ἔπεα ποιέειν, αἰτέο δό„σιν [d] τὴν ἵνα βούλεαί τοι γενέσθαι παραυτί„κα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, ἐάσας με χα„ριεῖ [e] μάλιστα τὸν θεὸν τῶν Ἑλλήνων, τὸν ἐτίμη„σα ἐγὼ θεῶν μάλιστα, ἐπείρεσθαι, πέμψαν„τα τάσδε τὰς πέδας, εἰ ἐξαπατᾷν τοὺς εὖ ποιεῦντας νόμος ἐστί οἱ. Κῦρος δὲ εἴρετο ὅ, τι οἱ τοῦτο ἐπηγορεύων παραιτέοιτο. Κροῖσος δέ οἱ ἐπανηλόγησε πᾶσαν τὴν ἑωϋτοῦ διάνοιαν, καὶ τῶν χρηστηρίων τὰς ὑποκρίσιας, καὶ μάλιστα τὰ ἀναθήματα· καὶ ὡς ἐπαρθεὶς τῷ μαντηΐῳ, ἐστρατεύσατο ἐπὶ Πέρσας. λέγων δὲ ταῦτα, κατέβαινε αὖτις παραιτεόμενος, ἐπεῖναί „οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. Κῦρος δὲ γελά„σας εἶπε, Καὶ τούτου τεύξεαι παρ' ἐμεῦ, „Κροῖσε, καὶ ἄλλου παντὸς τοῦ ἂν ἑκάστοτε δέῃ. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε ὁ Κροῖσος [f], πέμπων τῶν Λυδῶν ἐς Δελφοὺς, ἐνετέλλετο, τιθέντας τὰς πέδας ἐπὶ τοῦ νηοῦ τὸν οὐδὸν, εἰρωτᾷν εἰ οὔ τι ἐπαισχύνεται, τοῖσι μαντηΐοισι ἐπάρας Κροῖσον στρατεύεσθαι ἐπὶ Πέρσας, ὡς καταπαύσοντα τὴν Κύρου δύναμιν, ἀπ' ἧς οἱ ἀκροθίνια τοιαῦτα γενέσθαι· δεικνύντας τὰς πέδας. ταῦτά τε [g] ἐπειρωτᾷν, καὶ εἰ ἀχαρίστοισι νόμος εἶναι τοῖσι Ἑλ-

a τὰ ἐμά. b αὐτέων bis. c προσδέκεσθαί τοι. d τὴν δόσιν. e χαριῇ. f ἤκουε Κροῖσος. g τοιαῦτά τε.

Ἑλληνικοῖσι θεοῖσι. Ἀπικομένοισι δὲ τοῖσι Λυδοῖσι, καὶ λέγουσι τὰ [a] ἐντεταλμένα, τὴν Πυθίην
„ λέγεται εἰπεῖν τάδε, Τὴν πεπρωμένην μοίρην
„ ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγέειν καὶ θεῷ. Κροῖσος δὲ
„ πέμπτου γονέος [b] ἁμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἐὼν
„ δορυφόρος Ἡρακλειδέων, δόλῳ γυναικηΐῳ
„ ἐπισπόμενος, ἐφόνευσε τὸν δεσπότεα, καὶ ἔ-
„ σχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδέν οἱ προσήκουσαν. προ-
„ θυμεομένου δὲ Λοξίεω ὅκως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας
„ τοὺς Κροίσου [c] γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος, καὶ
„ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ οἷόν τε ἐγένετο
„ παραγαγεῖν μοίρας· ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὗται,
„ ἠνύσατο, καὶ ἐχαρίσατό οἱ. τρία γὰρ ἔτεα ἐπα-
„ νεβάλλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν. καὶ τοῦτο ἐπι-
„ στάσθω Κροῖσος, ὡς ὕστερον τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἁ-
„ λοὺς τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ τούτων, καιο-
„ μένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ
„ γενόμενον, οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται. προ-
„ ηγόρευε γάρ οἱ Λοξίης, ἢν στρατεύηται ἐπὶ Πέρ-
„ σας, μεγάλην ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν [d]. τὸν
„ δὲ, πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα βουλεύεσθαι,
„ ἐπείρεσθαι πέμψαντα, κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν
„ Κύρου λέγοι [e] ἀρχήν. οὐ συλλαβὼν δὲ τὸ ῥηθὲν,
„ οὐδ' ἐπανειρόμενος, ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαι-
„ νέτω. ᾧ καὶ τὸ τελευταῖον χρηστηριαζομένῳ
„ εἶπε τὰ εἶπε Λοξίης περὶ ἡμιόνου· οὐδὲ τοῦτο
„ συνέβαλε [f]. ἦν γὰρ δὴ ὁ Κῦρος οὗτος ἡμίο-
„ νος. ἐκ γὰρ δυοῖν οὐκ ὁμοεθνέων ἐγεγόνεε,
„ μητρὸς ἀμείνονος, πατρὸς δὲ ὑποδεεστέρου.
„ ἡ μὲν γὰρ ἦν Μηδὶς, καὶ Ἀστυάγεος θυγάτηρ
„ τοῦ Μήδων βασιλέως· ὁ δὲ, Πέρσης τε ἦν,
„ καὶ ἀρχόμενος ὑπ' ἐκείνοισι· καὶ ἔνερθε
„ ἐὼν τοῖσι ἅπασι, δεσποίνῃ τῇ ἑωυτοῦ συνοικεε [g].

Ταῦτα μὲν ἡ Πυθίη ὑπεκρίνατο τοῖσι Λυδοῖσι· οἱ δὲ ἀνήνεικαν ἐς Σάρδις, καὶ ἀπήγγειλαν Κροίσῳ [h]. ὁ δὲ, ἀκούσας, συνέγνω ἑωυτοῦ εἶναι τὴν ἁμαρτάδα, καὶ οὐ τοῦ θεοῦ. κατὰ μὲν δὴ τὴν Κροίσου τε ἀρχὴν, καὶ Ἰωνίης τὴν πρώτην καταστροφὴν, ἔσχε οὕτω. Κροίσῳ δέ ἐστι καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλὰ, καὶ οὐ τὰ εἰρημένα μοῦνα. ἐν μὲν γὰρ Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, τρίπους χρύσεος, τὸν ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι τῷ Ἰσμηνίῳ· ἐν δὲ Ἐφέσῳ, αἵ τε βόες αἱ χρύσεαι, καὶ τῶν κιόνων αἱ πολλαί· ἐν δὲ Προνηίης τῆς [i] ἐν Δελφοῖσι, ἀσπὶς χρυσέη μεγάλη. ταῦτα μὲν καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα, τὰ δ' ἐξαπόλωλε τῶν ἀναθημάτων. τὰ δ' ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων ἀναθήματα Κροίσῳ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι,

diis foret fas esse ingratis. Lydis illuc 91
profectis, & hæc mandata executis, Pythia fertur ita respondisse; Sortem fato destinatam defugere, deo quoque est impossibile. Crœsus autem quinti procreatoris crimen luit, qui quum esset satelles Heraclidarum, mulieris dolo inductus, dominum interemit: illiusque dignitate potitus est, nihil ad ipsum pertinente. Verum Apollo, quum studuerit ut hæc Sardium clades liberis Crœsi, non ipsi Crœso contingeret, tamen transferre fata non potuit: sed quatenus illa permiserunt, annixus est, atque ei gratiam retulit, utpote dilata Sardium expugnatione tres annos. Et hoc Crœsus discat, tot illis annis serius quam fata destinarant, se fuisse captum. Secundo loco, quod ipsi ardenti opem tulit. Nam quod ad oraculum pertinet, haud recte Crœsus conqueritur: quoniam Apollo prædixit, eum esse magnum imperium, si bellum Persis inferret, eversurum: de qua re ipsum recte consultare volentem, decuerat mittere sciscitatum, utrum ipsius Apollo diceret imperium, an Cyri. Sed quod dictum erat, nec considerans, nec denuo interrogans, sibiipsi acceptum referat. Quod autem ultimo responso ait Apollinem dixisse de mulo, ne hoc quidem discussit. Nam mulus hic, Cyrus erat: quippe qui duobus diversarum gentium parentibus ortus sit, generosiore matre, patre tenuiore. Nam illa quidem, Meda erat, Astyagis Medorum regis filia: hic autem, Persa, & Medis subiectus: & licet omnium infimus, tamen dominam suam in matrimonium duxit. Hæc Lydis Pythia respondit: quæ illi Sardes reversi Crœso nunciarunt. Quibus auditis Crœsus suam ipsius agnovit culpam esse, non dei. De Crœsi igitur imperio & prima Ioniæ subactione ita res se habent. Porro Crœ- 92
si non hæc solum quæ jam diximus, sed alia quoque permulta donaria in Græcia extant. Siquidem apud Thebas Bœoticas tripus est aureus, quem illic Apollini nuncupavit Ismenio: apud Ephesum quoque buculæ aureæ, atque columnæ pleræque Quinetiam in Proneæ templo apud Delphos clypeus aureus ingens. Atque hæc etiamnum ad mea usque tempora supererant: nonnulla tamen interciderunt. Ac verò quæ apud Branchidas Milesiorum à Crœso dedicata fuerunt, pondere (quantum intelligo) æqua-

a Λυδοῖσι λέγουσι ταῦτα δὴ τά. b γόνου. c τοῦ Κροίσου. d ἀρχὴν καταλύσειν. e λέγει. f συνέλαβε. g συνῴκεε. h ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ. i Προνηίοις τοῖσι.

æquali & similia erant iis quæ sunt Del-
phis. Ceterum ea quæ tum Delphos,
tum etiam ad Amphiarai misit templum,
hæc ibi, veluti domestica bona, paterna-
rumque facultatum libamina, divis con-
secravit. Quandoquidem cetera donaria
è facultatibus erant viri adversarii, qui
Crœso, priusquam regnaret, repugnans,
Pantaleontis partibus impense studens
hunc in regni potestatem provehere co-
nabatur. Pantaleon enim & ipse Alyattis
filius erat, Crœsi frater, at non ex eadem
matre. Nam Crœsus natus fuit Alyatti
ex Carica uxore, Pantaleon ex Iade.
Quum autem tradito à patre imperio
Crœsus potiretur, hominem illum qui
sibi restiterat, in fullonis officinam tra-
ctum interemit; bona autem ejusdem jam
ante consecrata, tunc uti diximus iis lo-
cis dedicavit. Atque de donariis hacte-
93 nus dictum sit. Porro Lydia quæ scriban-
tur nulla sane miranda habet, prout aliæ
regiones, præter auri ramenta è Tmolo
deferri solita. Unum tamen nobis exhi-
bet multo maximum præter Ægyptio-
rum & Babyloniorum opera. Ibi enim
est Alyattis Crœsi parentis sepulcrum,
cujus crepido è grandibus est lapidibus:
reliqua sepulchri pars, aggestio terræ. Id
construxerunt homines forenses atque
operarii, & una cum his ad quæstum pro-
stitutæ puellæ. Ceterum ad meam usque
ætatem in summo tumulo quinque ter-
mini stabant, quibus literæ insculptæ in-
dicant quæ singuli elaboraverint: appa-
rebatque ex mensura puellarum opus esse
maximum. Lydorum enim populi filiæ
omnes meretricantur, atque hoc quæstu
tantisper dotem colligunt dum nupserint:
se autem ipsæmet locant. Sepulcri hujus
ambitus, stadiorum est sex, & duorum ar-
pendiorum: latitudo, arpendiorum trede-
cim. Confinis est eidem sepulcro lacus in-
gens, quem Lydi referunt esse perennem.
vocatur autem Gygæus. Atque hoc qui-
94 dem sic habet. Lydi legibus propemodum
utuntur Græcorum similibus, nisi quod
illorum filiæ agant vitam meretriciam.
primi eorum quos novimus, nummum
aureum argenteumque ad utendum per-
cusserunt, & primi caupones institores-
que extiterunt. Ajunt & ipsi se ludos in-
venisse qui etiamnum apud Græcos &
ipsos obtinent, simul autem hæc in suis
terris invenisse, & in Tyrrheniam colo-
nos duxisse. Id quod hunc in modum
acci-

θένομαι, ἴσα τε σταθμὸν καὶ ὅμοια τοῖσι ἐν Δελ-
φοῖσι. τὰ μέν νυν ἔς τε Δελφοὺς, καὶ ἐς τοῦ
Ἀμφιάρεω, ἀνέθηκε, οἰκήιά τε ἐόντα, καὶ τῶν
πατρώων χρημάτων ἀπαρχήν· τὰ δὲ ἄλλα ἀ-
ναθήματα ἐξ ἀνδρὸς ἐγένετο οὐσίης ἐχθροῦ, ὅς
οἱ, πρὶν ἢ βασιλεῦσαι, ἀντιστασιώτης [a] κατε-
στήκεε, συσπεύδων Πανταλέοντι γενέσθαι τὴν Λυ-
δῶν ἀρχήν. ὁ δὲ Πανταλέων, ἦν Ἀλυάττεω μὲν
παῖς, Κροίσου δὲ ἀδελφεὸς οὐκ ὁμομήτριος.
Κροῖσος μὲν γὰρ ἐκ Καείρης ἦν γυναικὸς Ἀ-
λυάττῃ, Πανταλέων δὲ ἐξ Ἰάδος. ἐπεί τε δὲ
δόντος τοῦ πατρὸς ἐκράτησε τῆς ἀρχῆς ὁ Κροῖ-
σος, τὸν ἄνθρωπον τὸν ἀντιπρήσσοντα ἐπὶ
κναφηΐου ἕλκων διέφθειρε· τὴν δὲ οὐσίην αὐτοῦ
ἔτι πρότερον κατιρώσας, τότε τρόπῳ τῷ εἰ-
ρημένῳ ἀνέθηκε ἐς τὰ εἴρηται. καὶ περὶ μὲν
ἀναθημάτων τοσαῦτα εἰρήσθω. Θώυματα δὲ [b]
γῆ Λυδίη ἐς συγγραφὴν οὐ μάλα ἔχει, οἷά
τε καὶ ἄλλη χώρη, πάρεξ τοῦ ἐκ τοῦ Τμώλου
καταφερομένου ψήγματος· ἓν δὲ ἔργον πολ-
λὸν μέγιστον παρέχεται, χωρὶς τῶν τε Αἰγυ-
πτίων ἔργων καὶ τῶν Βαβυλωνίων. ἔστιν αὐτό-
θι [c] Ἀλυάττεω τοῦ Κροίσου πατρὸς σῆμα, τοῦ
ἡ κρηπὶς μέν ἐστι λίθων μεγάλων, τὸ δὲ
ἄλλο σῆμα, χῶμα γῆς. ἐξειργάσαντο δέ μιν
οἱ ἀγοραῖοι ἄνθρωποι, καὶ οἱ χειρώνακτες,
καὶ αἱ ἐνεργαζόμεναι παιδίσκαι. οὖροι δὲ πέν-
τε ἐόντες, ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν ἐπὶ τοῦ σή-
ματος ἄνω· καί σφι γράμματα ἐνεκεκό-
λαπτο, τὰ ἕκαστοι ἐξεργάσαντο· καὶ ἐφαίνετο με-
τρεόμενον τὸ τῶν παιδισκέων ἔργον ἐὸν μέγιστον. τοῦ
γὰρ δὴ Λυδῶν δήμου αἱ θυγατέρες πορνεύονται πᾶ-
σαι, συλλέγουσαι σφίσι φερνάς· ἐς ὃ ἂν συνοι-
κήσωσι τοῦτο ποιέουσαι. ἐκδιδόασι δὲ αὐταὶ ἑωυ-
τάς. ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματος, εἰσὶ στά-
διοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρός ἐστι
πλέθρα τρισκαίδεκα. λίμνη δὲ ἔχεται τοῦ σή-
ματος μεγάλη, τὴν λέγουσι Λυδοὶ ἀείναον
εἶναι. καλέεται δὲ αὕτη Γυγαίη. τοῦτο μὲν
δὴ τοιοῦτό ἐστι. Λυδοὶ δὲ νόμοισι μὲν παρα-
πλησίοισι χρέωνται καὶ Ἕλληνες· χωρὶς ἢ
ὅτι τὰ θήλεα τέκνα καταπορνεύουσι· πρῶτοι
δὲ ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, νόμισμα χρυ-
σοῦ καὶ ἀργύρου κοψάμενοι ἐχρήσαντο· πρῶτοι
δὲ καὶ κάπηλοι ἐγένοντο. Φασὶ δὲ αὐτοὶ Λυ-
δοὶ καὶ τὰς παιγνίας τὰς νῦν σφίσι τε καὶ
Ἕλλησι κατεστεώσας, ἑωυτῶν ἐξεύρημα γενέ-
σθαι. ἅμα δὲ ταύτας τε ἐξευρεθῆναι παρὰ σφί-
σι λέγουσι, καὶ Τυρσηνίην ἀποικίσαι [d], ὧδε περὶ
αὐ-

a ἀντιστασιάζας. b θώυματα δέ. c ἔστι αὐτόθι. d ἀποικῆσαι.

αὐτῶν λέγοντες· ἐπὶ Ἄτυος τοῦ Μάνεω βασιλῆος σιτοδείην ἰσχυρὴν ἀνὰ τὴν Λυδίην πᾶσαν γενέσθαι· καὶ τοὺς Λυδοὺς τέως μὲν διάγειν λιπαρέοντας· μετὰ δὲ, ὡς οὐ παύεσθαι, ἄκεα διζέεσθαι· ἄλλον δὲ ἄλλο ἐπιμηχανᾶσθαι αὐτῶν. ἐξευρεθῆναι δὴ ὦν τότε καὶ τῶν κύβων καὶ τῶν ἀστραγάλων καὶ τῆς σφαίρης, καὶ τῶν ἀλλέων [a] πασέων παιγνιέων τὰ εἴδεα, πλὴν πεσσῶν [b]. τούτων γὰρ ὦν τὴν ἐξεύρεσιν [c] οὐκ οἰκηιοῦνται Λυδοί. ποιέειν δὲ ὧδε πρὸς τὸν λιμὸν ἐξευρόντας· τὴν μὲν ἑτέρην τῶν ἡμερέων παίζειν πᾶσαν, ἵνα δὴ μὴ ζητέοιεν σιτία· τὴν δὲ ἑτέρην σιτέεσθαι, παυομένους τῶν παιγνιέων. τοιούτῳ τρόπῳ διάγειν ἐπ' ἔτεα δυῶν δέοντα εἴκοσι· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἀνιέναι τὸ κακὸν, ἀλλ' ἐπὶ μᾶλλον ἔτι βιάζεσθαι, οὕτω δὴ τὸν βασιλῆα αὐτῶν, δύο μοίρας διελόντα Λυδῶν πάντων, κληρῶσαι, τὴν μὲν ἐπὶ μονῇ, τὴν δὲ ἐπὶ ἐξόδῳ ἐκ τῆς χώρης· καὶ ἐπὶ μὲν τῇ μένειν αὐτοῦ λαγχανούσῃ τῶν μοιρέων, ἑωυτὸν τὸν βασιλέα προστάσσειν, ἐπὶ δὲ τῇ ἀπαλλασσομένῃ, τὸν ἑωυτοῦ παῖδα, τῷ οὔνομα εἶναι Τυρσηνόν. λαχόντας δὲ αὐτῶν τοὺς ἑτέρους ἐξιέναι ἐκ τῆς χώρης, καὶ καταβῆναι ἐς Σμύρνην, καὶ μηχανήσασθαι πλοῖα, ἐς τὰ ἐσθεμένους τὰ πάντα ὅσα σφι ἦν χρηστὰ ἐπίπλοα, ἀποπλέειν κατὰ βίου τε καὶ γῆς ζήτησιν· ἐς ὃ ἔθνεα πολλὰ παραμειψαμένους, ἀπικέσθαι ἐς Ὀμβρικούς· ἔνθα σφέας ἐνιδρύσασθαι πόλιας, καὶ οἰκέειν τὸ μέχρι τοῦδε. ἀντὶ δὲ Λυδῶν μετονομασθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ βασιλέως τοῦ παιδὸς, ὅς σφεας ἀνήγαγε· ἐπὶ τούτου τὴν ἐπωνυμίην ποιευμένους, ὀνομασθῆναι Τυρσηνούς. Λυδοὶ μὲν δὴ ὑπὸ Πέρσῃσι ἐδεδούλωντο [d]. Ἐπιδίζηται δὲ δὴ τὸ ἐνθεῦτεν ἡμῖν ὁ λόγος τόν τε Κῦρον, ὅστις ἐὼν τὴν Κροίσου ἀρχὴν κατεῖλε, καὶ τοὺς Πέρσας, ὅτεῳ τρόπῳ ἡγήσαντο τῆς Ἀσίης. Ὡς ὦν Περσέων μετεξέτεροι λέγουσι, οἱ μὴ βουλόμενοι σεμνοῦν τὰ περὶ Κῦρον, ἀλλὰ τὸν ἐόντα λέγειν λόγον, κατὰ ταῦτα γράψω· ἐπιστάμενος περὶ Κύρου καὶ τριφασίας ἄλλας λόγων ὁδοὺς φῆναι. Ἀσσυρίων ἀρχόντων τῆς ἄνω Ἀσίης ἐπ' ἔτεα εἴκοσι καὶ πεντακόσια, πρῶτοι ἀπ' αὐτῶν Μῆδοι ἤρξαντο ἀπίστασθαι· καί κως οὗτοι περὶ τῆς ἐλευθερίης μαχεσάμενοι τοῖσι Ἀσσυρίοισι, ἐγένοντο ἄνδρες ἀγαθοί· καὶ ἀπωσάμενοι τὴν δουλοσύνην, ἠλευθερώθησαν. μετὰ δὲ τούτους, καὶ τὰ ἄλλα [e] ἔθνεα ἐποίεε τὠυτὸ τοῖσι Μήδοισι [f]. Ἐόντων δὲ αὐτονόμων πάντων ἀνὰ τὴν

ἠπ-

accidisse referunt: Tempore Atyis regis, Manis filii, annonæ difficultatem per universam Lydiam acrem fuisse, & aliquamdiu quidem Lydos vitam assiduis laboribus tolerasse; postea vero, quum non cessaret, remedia quæsivisse, & alium aliud excogitasse. Tum igitur inventum ab iisdem & tesserarum & talorum ludum, & pilæ, ceterorumque lusuum omnium genera, præterquam calculorum. horum enim inventionem sibi non vendicant Lydi. Porro his inventis ad famem sic usos esse, alterum quidem dierum totum lusibus dedisse, ut videlicet cibos non quærerent: altero autem à lusibus abstinentes, vesci consuevisse. Atque hoc modo vixisse annis duodeviginti. Ubi autem malum non remitteret, sed magis etiam sæviret, tum regem universos Lydos bifariam divisos in sortem misisse, & hos quidem ut in sedibus suis manerent, illos vero ut exirent ex patria. Ac vero iis qui in sedibus suis mansionem sortiti essent, regem ipsum se addidisse: illis autem qui egrediebantur, filium suum, cui nomen Tyrrheno. Hos ex sortis casu è Lydia excedentes, descendisse Smyrnam: & mox fabricatis navigiis quibus ea quæ ad supellectilem commoda habebant, imponerent, ad victum sedesque quærendas oram solvisse; donec varias nationes prætervecti, ad Umbros pervenissent: ubi civitatibus constructis, ad hunc usque diem habitaverint, ac pro Lydis regii filii qui eos deduxit, nomen mutavisse, ut hujus appellatione quoque nominati fuerint Tyrrheni. Lydi itaque à Persis in servitutem redacti fuerunt. HINC jam nobis requi- 95
rit oratio & Cyrum quisnam fuerit ille qui Crœsi evertit imperium, & Persas quomodo Asiæ imperio potiti sint. Igitur quemadmodum quidam memorant Persarum, non qui res Cyri extollere, sed prout illa se habent, referre student, ita ego conscribam; gnarus triplices alias esse de Cyro narrandi vias. Quum Assyrii annis quingentis viginti superiorem Asiam obtinuissent, primi Medi ab ipsis deficere cœperunt: qui cum Assyriis pro libertate prœliati strenue se gesserunt, excussoque servitutis jugo libertatem obtinuerunt. Post quos & aliæ nationes idem fecerunt quod & Medi. Ceterum 96
quum jam per continentem gentes omnes propriis viverent legibus, hac occasione

a καὶ ἄλλων. b πεσσῶν. c τὴν εὕρεσιν. d δεδούλωντο. e καὶ τἄλλα. f ταὐτὸ Μήδοισι.

sione rursus tyrannidi subiecti fuerunt. Fuit apud Medos vir sapiens, cui nomen erat DEIOCES, filius Phraortis, qui quum ad tyrannidem aspiraret, ita se gessit. Quum Medi per vicos habitarent, Dejoces cum ante apud suos probatus, tum magis studiosiusque æquitatem colens exercebat, idque, quia videbat apud Medos universos magnam quandam legum infirmitatem, sat sciens æquitati iniquitatem esse inimicam. Medi vero qui eundem habitabant vicum, intuentes hominis mores, judicem ipsum sibi constituunt. Hic, ut qui principatum ambiret, rectum se æquumque præbuit. Quæ quum faceret, laudem apud populares obtinuit haudquaquam exiguam; adeo ut hæc intelligentes ceterorum pagorum incolæ, nempe Dejocem solum esse qui incorrupte judicaret, prius iniquis sententiis adflicti, tunc postquam audiverunt læti affluerent ad Dejocem, & ipsi litigaturi: postremo nulli alii id committerent.

97 Quum vero numerus accurrentium semper cresceret, utpote qui intelligerent sententias ex vero terminari, Dejoces, animadvertens universa in se unum incumbere, neque amplius illic considere, ubi prius præsidens judicabat, volebat, neque omnino judicare amplius dixit: siquidem non è re sua esse, si totum diem rebus suis neglectis, dirimendis aliorum litibus impenderet. Quum igitur rapinæ sceleraque passim per vicos multo etiam magis quam prius patrarentur, Medi convocato concilio, de communi rerum statu colloqui cœperunt. Et quantum mihi videtur, Dejocis amici maxime in hanc sententiam loquebantur, Nequaquam præsenti modo viventes hanc nostram regionem possumus habitare; age, constituamus nobisipsis regem, ut sic regio nostra bonis legibus administretur, & nos ad opera eamus, neque præ impunitate scelerum excidamus. Quæ quum sic referrentur, consciscunt Medi ut regnentur.

98 Continuo ubi consultatum est quemnam regem crearent, Dejoces adeo ab omnibus productus in medium & commendatus est, ut omnium suffragio rex comprobaretur. At ille jussit & ædificia sibi erigi regno digna & stipatoribus se roborari. Huic Medi hæc præstiterunt, eique ædificia ingentia probeque munita extruxerunt in ea quam designaverat regione:

ὀπίσω, ὧδε αὖτις ἐς τυραννίδας περιῆλθον· ἀνὴρ τοῖσι [a] Μήδοισι ἐγένετο σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Δηιόκης, παῖς δ' ἦν Φραόρτεω. οὗτος ὁ Δηιόκης, ἐρασθεὶς τυραννίδος, ἐποίεε τοιάδε· κατοικημένων τῶν Μήδων κατὰ κώμας, ἐν τῇ ἑωυτοῦ [b] ἐὼν καὶ πρότερον δόκιμος, καὶ μᾶλλόν τι καὶ [c] προθυμότερον δικαιοσύνην ἐπιθέμενος ἤσκεε. καὶ ταῦτα μέντοι, ἐούσης ἀνομίης πολλῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Μηδικὴν, ἐποίεε, ἐπιστάμενος ὅτι τῷ δικαίῳ τὸ ἄδικον πολέμιόν ἐστι. οἱ δ' ἐκ τῆς αὐτῆς κώμης Μῆδοι, ὁρῶντες αὐτοῦ τοὺς τρόπους, δικαστήν μιν ἑωυτῶν αἱρέοντο· ὁ δὲ δὴ, οἷα μνώμενος [d] ἀρχὴν, ἰθύς τε καὶ δίκαιος ἦν. ποιέων τε ταῦτα, ἔπαινον εἶχε οὐκ ὀλίγον πρὸς τῶν πολιτέων οὕτω, ὥστε πυνθανόμενοι οἱ ἐν τῇσι ἄλλῃσι κώμῃσι ὡς Δηιόκης εἴη ἀνὴρ μοῦνος κατὰ τὸ ὀρθὸν δικάζων, πρότερον περιπίπτοντες ἀδίκοισι γνώμῃσι, τότε ἐπεί τε ἤκουσαν, ἄσμενοι ἐφοίτων [e] παρὰ τὸν Δηιόκεα καὶ αὐτοὶ δικασόμενοι· τέλος δὲ, οὐδενὶ ἄλλῳ ἐπετράποντο. Πλεῦνος δὲ ἀεὶ γινομένου τοῦ ἐπιφοιτέοντος, οἷα πυνθανομένων τὰς δίκας ἀποβαίνειν κατὰ τὸ ἐὸν, γνοὺς ὁ Δηιόκης ἐς ἑωυτὸν πᾶν ἀνακείμενον, οὔτε κατίζειν ἔτι ἤθελε ἔνθαπερ πρότερον προκατίζων ἐδίκαζε, οὔτ' ἔφη δικᾶν ἔτι. οὐ γάρ οἱ λυσιτελέειν, τῶν ἑωυτοῦ ἐξημεληκότα, τοῖσι πέλας δι' ἡμέρης δικάζειν. ἐούσης ὦν ἁρπαγῆς καὶ ἀνομίης ἔτι πολλῷ μᾶλλον ἀνὰ τὰς κώμας ἢ πρότερον ἦν, συνελέχθησαν οἱ Μῆδοι ἐς τωὐτὸ, καὶ ἐδίδοσαν σφίσι λόγον, λέγοντες περὶ τῶν κατηκόντων. ὡς δ' ἐγὼ δοκέω, μάλιστα [f] ἔλεγον οἱ τοῦ Δηιόκεω φίλοι, Οὐ γὰρ δὴ τρόπῳ τῷ παρεόντι χρεώμενοι, δυνατοὶ εἰμὲν οἰκέειν τὴν χώρην, φέρε στήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. καὶ οὕτω ἥ τε χώρη εὐνομήσεται, καὶ αὐτοὶ πρὸς ἔργα τρεψόμεθα, οὐδὲ ὑπ' ἀνομίης ἀνάστατοι ἐσόμεθα. ταῦτά κη λέγοντες, πείθουσι ἑωυτοὺς βασιλεύεσθαι. Αὐτίκα δὲ προβαλλομένων ὅντινα στήσονται βασιλέα, ὁ Δηιόκης ἦν πολλὸς ὑπὸ παντὸς ἀνδρὸς καὶ προβαλλόμενος καὶ αἰνεόμενος· ἐς ὃ τοῦτον καταινέουσι βασιλέα σφίσι εἶναι. ὁ δ' ἐκέλευε αὐτοὺς οἰκία τε ἑωυτῷ ἄξια τῆς βασιληίης οἰκοδομῆσαι, καὶ κρατῦναι αὐτὸν δορυφόροισι. ποιεῦσι [g] δὴ ταῦτα οἱ Μῆδοι. οἰκοδομέουσί τε γὰρ αὐτῷ οἰκία μεγάλα τε καὶ ἰσχυρὰ, ἵνα αὐτὸς ἔφρασε τῆς χώρης· καὶ δο-

a ἀνὴρ ἐν τοῖσι. b ἐν τῇ ἑωυτοῦ. c μᾶλλόν τι καὶ. d μνεώμενος. e ἐφοίτεον. f κάλλιστα. g ποιέουσι.

δορυφόρους αὐτῷ ἐπιτρέπουσι ἐκ πάντων Μήδων καταλέξασθαι. ὁ δὲ, ὡς ἔσχε τὴν ἀρχήν, τοὺς Μήδους ἠνάγκασε ἓν πόλισμα ποιήσασθαι, καὶ τοῦτο περιστέλλοντας, τῶν ἄλλων ἧσσον ἐπιμέλεσθαι. πειθομένων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Μήδων, οἰκοδομέει τείχεα μεγάλα τε καὶ καρτερὰ, ταῦτα τὰ νῦν Ἐκβάτανα [a] κέκληται, ἕτερον ἑτέρῳ κύκλῳ ἐνεστεῶτα [b]. μεμηχάνηται δὲ οὕτω τοῦτο τὸ [c] τεῖχος ὥστε ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου κύκλος τοῖσι προμαχεῶσι μούνοισί ἐστι ὑψηλότερος. τὸ μέν κού τι [d] καὶ τὸ χωρίον συμμαχέει, κολωνὸς ἐὸν, ὥστε τοιοῦτο εἶναι· τὸ δὲ καὶ μᾶλλόν τι ἐπετηδεύθη, κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων [e] ἑπτὰ, ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τὰ βασιλήια ἔνεστι καὶ οἱ θησαυροί. τὸ δ' αὐτῶν μέγιστόν ἐστι τεῖχος κατὰ τὸν Ἀθηναίων κύκλον μάλιστά κῃ τὸ μέγαθος. τοῦ μὲν δὴ πρώτου κύκλου οἱ προμαχεῶνες εἰσὶ λευκοί· τοῦ δὲ δευτέρου, μέλανες· τρίτου δὲ κύκλου, φοινίκεοι· τετάρτου δὲ, κυάνεοι· πέμπτου δὲ, σανδαράκινοι. οὕτω πάντων τῶν κύκλων οἱ προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι. δύο δὲ οἱ τελευταῖοί εἰσι, ὁ μὲν καταργυρωμένους, ὁ δὲ κατακεχρυσωμένους ἔχων τοὺς προμαχεῶνας. Ταῦτα μὲν δὴ ὁ Δηιόκης ἑωυτῷ τε ἐτείχεε, καὶ περὶ τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. τὸν δὲ ἄλλον δῆμον πέριξ ἐκέλευε τὸ τεῖχος οἰκέειν. οἰκοδομηθέντων δὲ πάντων, κόσμον τόνδε Δηιόκης πρῶτός ἐστι ὁ καταστησάμενος, μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα, δι' [f] ἀγγέλων δὲ πάντα χρέεσθαι· ὁρᾶσθαί τε βασιλέα ὑπὸ μηδενός. πρός τε τούτοισι ἔτι γελᾶν τε καὶ πτύειν ἀντίον, καὶ ἅπασι τοῦτό γε εἶναι αἰσχρόν. ταῦτα δὲ περὶ ἑωυτὸν ἐσέμνυνε τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως ἂν μὴ ὁρῶντες οἱ ὁμήλικες ἐόντες σύντροφοί τε ἐκείνῳ καὶ οἰκίης οὐ φλαυροτέρης, οὐδὲ ἐς ἀνδραγαθίην λειπόμενοι, λυπεοίατο [h], καὶ ἐπιβουλεύοιεν, ἀλλ' ἑτεροῖός σφι [i] δοκέοι εἶναι μὴ ὁρῶσι [k]. Ἐπεί τε δὲ ταῦτα διεκόσμησε, καὶ ἐκράτυνε ἑωυτὸν τῇ τυραννίδι, ἦν τὸ δίκαιον φυλάσσων χαλεπός. καὶ τάς τε δίκας γράφοντες, ἔσω παρ' ἐκεῖνον ἐσεπέμπεσκον· καὶ ἐκεῖνος διακρίνων, τὰς ἐσφερομένας ἐκπέμπεσκε. ταῦτα μὲν κατὰ τὰς δίκας ἐποίεε. τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐκεκοσμέατό οἱ· εἴ τινα πυνθάνοιτο ὑβρίζοντα, τοῦτον ὅκως μεταπέμψαιτο κατ' ἀξίην ἑκάστου ἀδικήματος ἐδικαίευ. καὶ οἱ κατάσκοποί τε καὶ κατήκοοι ἦσαν ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην τῆς ἦρχε. Δηιόκης μέν

gione: permiserunt quoque satellites ex universis Medis sibi deligere. Dejoces igitur imperio potitus, Medos compulit unum oppidum condere, ut hoc uno communito exornatoque, aliorum non ita magnam curam haberent. Obsequentibus quoque hac in re Medis, mœnia constituit ampla simul & valida, ea ipsa quæ nunc Ecbatana appellantur, in quibus muri alter orbis alteri inditus erat: sic nimirum constitutis mœnibus, ut orbis alter altero solis pinnis foret excelsior. Adjuvabat huc loci ipsius commoditas, quum collis esset, ut talis fieret. Sed accessit etiam majus quiddam data opera factum. siquidem ambitus isti simul omnes numero sunt septem, in quorum postremo regia est & thesauri. Horum vero maximus murus magnitudine ferme illum Athenarum æquat ambitum. Ac primi quidem ambitus pinnæ colore sunt albicanti, secundi nigro, tertii purpureo, quarti cæruleo, quinti sandaracino. Ita per cunctos ambitus pinnæ fulserunt coloribus. Postremi vero duo, alter argentatas, alter inauratas habet pinnas. Et 99
hæc quidem munimenta Dejoces sibi struxit, & circa suam regiam; ac reliquum populum circumcirca habitare murum jussit. Ceterum universis constructis, ordinem hunc imposuit primus Dejoces, ne cui ad regem ingredi liceret, sed per internuncios cuncta transigerentur, adeo ut nec conspiceretur rex à quoquam: ad hæc, nec ridere, nec expuere coram eo, quod & omnibus factu deforme esset. Hæc ideo circa se instituit gloriosa, ne videlicet eum cernentes æquales & una cum eo educati & ex domo orti non viliore, neque virtute ac beneficentia inferiores doleant atque insidientur; sed quidam diversus & alienus ipsis esse videatur non intuentibus. Quibus quum sese Dejoces 100
jam adornasset, atque in imperio confirmasset, in exercenda justitia valde severum se præbuit. Etenim litigantes caussas suas conscriptas intro per internuncios ad eum mittebant, quas ille decisas remittebat. Et hæc quidem in judiciis factitabat. Ceteris autem in rebus hunc ordinem instituerat: Si quem intellexisset injuriam cuipiam facere, hunc ad se arcessitum, indicta pro delicti cujusque modo pœna multabat: in quem usum exploratores auscultatoresque per universam regionem habebat. Dejoces igitur solam 101
Me-

a ἀγβάτανα est in MS. b ἐνεστῶτα. c οὕτω τό. d τὸ μέν κού. e συναπάντων. f μηδένα συγχωρέειν, δι' g ἑωυτὸν ποιέοντο) ὅκως μὴ ὁρέοντες. h ἐόντες καὶ σύντροφοι ἀγαθοί τε καὶ ἄλκιμοι λυπεοίατο. i ἑτεροῖόν σφι. k ὁρέατι.

Medicam subegit nationem, eique imperavit. Cujus nationis tot numero gentes sunt, Busæ, Paretaceni, Struchates, Arizanti, Budii, Magi. Hæ sunt
102 tot Medorum gentes. Dejoce defuncto, qui annos tres & quinquaginta regnavit, filius ejus PHRAORTES suscepit imperium. Qui solo imperio Medorum non contentus, bellum ante omnes intulit Persis, eosque primos in potestatem Medorum redegit. Quibus duabus nationibus potitus, valida utraque, mox Asiam subegit, aliam deinceps atque aliam invadendo gentem: donec ad Assyrios oppugnandos pervenit, & quidem ad eos Assyriorum qui Ninum incolebant, quondam omnium principes, sed tunc à sociis per defectionem desertos: alioqui per se bene habentes. Adversus hos expeditione suscepta Phraortes, secundo ac vicesimo quàm regno potitus est anno, cum pleraque exercitus parte periit.
103 Post obitum ejus, CYAXARES filius, Dejocis nepos, successit: qui dicitur multo majoribus suis fortior fuisse, & primus Asiaticos populos per corpora ad militiam distinxisse, primusque in suum quosque ordinem distribuisse, hastatos, equites, sagittarios: quum prius omnia promiscue pariter fuissent confusa. Hic est qui cum Lydis bellum gessit; quo tempore in ipsa pugna dies in noctem est conversus: quique tota supra Halyn flumen Asia sibi conciliata, collectis suis omnibus, copias duxit adversus Ninum, simul & patrem ulturus, & civitatem volens exscindere. Ipsi porro, Assyriis prœlio superatis, Ninum obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus, duce Scytharum rege Madye Protothyæ filio, qui Cimmeriis ex Europa ejectis in Asiam eruperunt: & dum illos fugientes persequuntur, ita in Mediam
104 penetrarunt. Est autem à lacu Mæoti ad Phasim usque & in Colchos, expedito viatori iter triginta dierum: è Colchis vero non ita longo itinere perveniri potest in Mediam: sed una duntaxat natio interjecta est, Saspires: quos ubi transieris, continuò occurrit Media. Scythæ tamen hâc non irruperunt, sed alia via superiore & multo longiore deflectentes, Caucaso monte ad dextram relicto. Hîc Medi cum Scythis congressi, prœlioque fu-

μέν νυν τὸ Μηδικὸν ἔθνος συνέστρεψε μοῦνον, καὶ τούτου ἦρξε· ἔστι δὲ Μήδων τοσάδε γένεα, Βουσαὶ, Παρητακηνοὶ, Στρούχατες, Ἀριζαντοὶ, Βούδιοι, Μάγοι. γένεα μὲν δὴ Μήδων ἐστὶ τοσάδε [a]. Δηιόκεω δὲ παῖς γίνεται Φραόρτης, ὃς, τελευτήσαντος Δηιόκεω, βασιλεύσαντος τρία καὶ πεντήκοντα ἔτεα, παρεδέξατο τὴν ἀρχήν. παραδεξάμενος δὲ, οὐκ ἀπεχρᾶτο μούνων ἄρχειν τῶν Μήδων· ἀλλὰ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Πέρσας, πρώτοισί τε τούτοισι ἐπεθήκατο, καὶ πρώτους Μήδων ὑπηκόους ἐποίησε. μετὰ δὲ, ἔχων δύο ταῦτα ἔθνεα, καὶ ἀμφότερα ἰσχυρὰ, κατεστρέφετο τὴν Ἀσίην, ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο ἰὼν ἔθνος. ἐς ὃ στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους, καὶ Ἀσσυρίων τούτους οἳ Νίνον εἶχον, καὶ ἦρχον πρότερον πάντων, τότε δὲ ἦσαν μεμουνωμένοι μὲν συμμάχων, ἅτε ἀπεστεώτων, ἄλλως μέντοι ἑωυτῶν εὖ ἥκοντες· ἐπὶ τούτους δὴ στρατευσάμενος ὁ Φραόρτης, αὐτός τε διεφθάρη, ἄρξας δύο καὶ [b] εἴκοσι ἔτεα, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ὁ πολλός. Φραόρτεω δὲ τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Κυαξάρης ὁ Φραόρτεω τοῦ Δηιόκεω παῖς. οὗτος λέγεται πολλὸν ἔτι γενέσθαι ἀλκιμώτερος τῶν προγόνων· καὶ πρῶτός τε ἐλόχισε κατὰ τέλεα τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ πρῶτος διέταξε χωρὶς ἑκάστους εἶναι, τούς τε αἰχμοφόρους, καὶ τοὺς ἱππέας, καὶ τοὺς τοξοφόρους· πρὸ τοῦ δὲ ἀναμὶξ ἦν πάντα ὁμοίως ἀναπεφυρμένα. οὗτος ὁ τοῖσι Λυδοῖσι ἐστὶ μαχεσάμενος, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετό σφι μαχομένοισι· καὶ ὁ τὴν Ἅλυος ποταμοῦ ἄνω Ἀσίην πᾶσαν συστήσας ἑωυτῷ. συλλέξας δὲ τοὺς ὑπ' ἑωυτῷ ἀρχομένους πάντας, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Νίνον, τιμωρέων τε τῷ πατρὶ, καὶ τὴν πόλιν ταύτην θέλων ἐξελεῖν. καί οἱ, ὡς συμβαλὼν ἐνίκησε τοὺς Ἀσσυρίους, περικατημένῳ τὴν Νίνον, ἐπῆλθε Σκυθέων στρατὸς μέγας. ἦγε δὲ αὐτοὺς βασιλεὺς ὁ Σκυθέων Μαδύης, Πρωτοθύεω παῖς· οἳ ἐσέβαλον μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, Κιμμερίους ἐκβαλόντες ἐκ τῆς Εὐρώπης, τούτοισι δὲ ἐπισπόμενοι φεύγουσι, οὕτω ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἀπίκοντο. Ἔστι δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Φᾶσιν ποταμὸν καὶ ἐς Κόλχους τριήκοντα ἡμερέων εὐζώνῳ ὁδός. ἐκ δὲ τῆς Κολχίδος οὐ πολλὸν ὑπερβῆναι ἐς τὴν Μηδικὴν, ἀλλὰ ἓν τὸ διὰ μέσου ἔθνος αὐτῶν ἐστι, Σάσπειρες· τοῦτο δὲ παραμειβομένοισι, εἶναι ἐν τῇ Μηδικῇ. οὐ μέντοι οἵ γε Σκύθαι ταύτῃ ἐσέβαλον, ἀλλὰ τὴν κατύπερθεν ὁδὸν πολλῷ μακροτέρην ἐκτραπόμενοι, ἐν δεξιῇ ἔχοντες τὸ Καυκάσιον ὄρος. ἐνθαῦτα οἱ μὲν Μῆδοι συμβαλόντες τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, τῆς

a μὲν Μήδων ἐστὶ τάδε. b δύο τε καί.

ἀρχῆς κατελύθησαν· οἱ δὲ Σκύθαι τὴν Ἀσίην πᾶσαν ἐπέσχον. Ἐνθεῦτεν δὲ ἤισαν ἐπ' Αἴγυπτον· καὶ ἐπεί τε ἐγένοντο ἐν τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ, Ψαμμίτιχος σφέας Αἰγύπτου βασιλεὺς ἀντιάσας δώροισί τε καὶ λιτῇσι ἀποτρέπει τὸ προσωτέρω[a] μὴ πορεύεσθαι. οἱ δὲ, ἐπεί τε ἀναχωρέοντες ὀπίσω, ἐγένοντο τῆς Συρίης ἐν Ἀσκάλωνι πόλι[b], τῶν πλεόνων Σκυθέων παρεξελθόντων ἀσινέων, ὀλίγοι τινὲς αὐτῶν ὑπολειφθέντες, ἐσύλησαν τῆς Οὐρανίης Ἀφροδίτης τὸ ἱρόν. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν, (ὡς ἐγὼ πυνθανόμενος εὑρίσκω) πάντων ἀρχαιότατον ἱρῶν ὅσα ταύτης τῆς θεοῦ. καὶ γὰρ τὸ ἐν Κύπρῳ ἱρὸν ἐνθεῦτεν ἐγένετο, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Κύπριοι· καὶ τὸ ἐν Κυθήροισι, Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι, ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες[c]. τοῖσι δὲ τῶν Σκυθέων συλήσασι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἀσκάλωνι, καὶ τοῖσι τούτων[d] αἰεὶ ἐκγόνοισι ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλεαν νοῦσον· ὥστε ἅμα λέγουσί τε οἱ Σκύθαι διὰ τοῦτο σφέας νοσέειν[e], καὶ ὁρᾶν παρ' ἑωυτοῖσι τοὺς ἀπικνεομένους ἐς τὴν Σκυθικὴν χώρην ὡς διακέαται, τοὺς καλέουσι Ἐναρέας οἱ Σκύθαι. Ἐπὶ μέν νυν ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα ἦρχον τῆς Ἀσίης οἱ Σκύθαι, καὶ τὰ πάντα σφι ὑπό τε ὕβριος καὶ ὀλιγωρίης ἀνάστατα ἦν. χωρὶς μὲν γὰρ φόρον, ἔπρησσον παρ' ἑκάστων τὸ ἑκάστοισι ἐπέβαλλον. χωρὶς δὲ τοῦ φόρου, ἥρπαζον περιελαύνοντες τοῦτο ὅ, τι[f] ἔχοιεν ἕκαστοι. καὶ τούτων μὲν τοὺς πλεῦνας Κυαξάρης τε καὶ Μῆδοι ξεινίσαντες καὶ καταμεθύσαντες κατεφόνευσαν. καὶ οὕτω ἀνεσώσαντο τὴν ἀρχὴν Μῆδοι, καὶ ἐπεκράτεον τῶν περ καὶ πρότερον· καὶ τήν τε Νῖνον εἷλον, (ὡς δὲ εἷλον, ἐν ἑτέροισι λόγοισι δηλώσω) καὶ τοὺς Ἀσσυρίους ὑποχειρίους ἐποιήσαντο, πλὴν τῆς Βαβυλωνίης μοίρης. μετὰ δὲ ταῦτα, Κυαξάρης μὲν, βασιλεύσας τεσσεράκοντα[g] ἔτεα, σὺν τοῖσι Σκύθαι ἦρξαν, τελευτᾷ. Ἐκδέκεται δὲ Ἀστυάγης ὁ Κυαξάρεω παῖς τὴν βασιληΐην. καί οἱ ἐγένετο θυγάτηρ, τῇ οὔνομα ἔθετο Μανδάνην. τὴν ἐδόκεε Ἀστυάγης ἐν τῷ ὕπνῳ οὐρῆσαι τοσοῦτον ὥστε πλῆσαι μὲν τὴν ἑωυτοῦ πόλιν, ἐπικατακλύσαι δὲ καὶ τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, ἐφοβήθη, παρ' αὐτῶν[h] αὐτὰ ἕκαστα μαθών[i]. μετὰ δὲ, τὴν μὲν Μανδάνην ταύτην ἐοῦσαν ἤδη ἀνδρὸς ὡραίην, Μήδων μὲν τῶν ἑωυτοῦ ἀξίων οὐδενὶ διδοῖ γυναῖκα, δεδοικὼς τὴν ὄψιν· ὁ δὲ Πέρσῃ διδοῖ, τῷ οὔνομα ἦν Καμ-

fusi, Asiæ imperium amiserunt. Porro 105
Scythæ universa Asia potiti, hinc recta in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus occurrens Ægypti rex, muneribus precibusque effecit ne ulterius progrederentur. Scythæ, ubi regredientes venerunt in urbem Syriæ Ascalonem, maxima parte Scytharum prætergressâ sine maleficio, pauci aliquot eorum relicti Veneris Cœlestis fanum despoliarunt. Est vero illud, quantum sciscitans intelligo, inter omnia hujus deæ fana vetustissimum. Siquidem quod in Cypro est fanum, hinc prodiit; quod ipsi etiam Cyprii referunt. Quinetiam illud in Cytheris delubrum, Phœnices ex hac Syriæ regione orti condiderunt. Ac vero Scythis templi Ascalonensis spoliatoribus eorumque semper posteris numen morbum immisit femineum: quemadmodum & ipsi fatentur Scythæ se videlicet illo morbo ob id laborare; & illos, qui veniunt in Scythiam, videre quomodo constituti sint quos Enareas, diris obnoxios, appellant Scythæ. Post- 106
quam vero jam octo & viginti annis Asiæ imperium Scythæ obtinuissent, omniaque jam pæne ex lascivia & negligentia eversa essent. nam præter tributa exigebant ab singulis quod singulis imponerent; & præter hoc tributum rapiebant circumcingentes id ipsum quod singuli possidebant. tandem horum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriatamque interemerunt. Et sic Medi recuperarunt imperium, ac possederunt ea quibus prius potiebantur, & Ninum expugnaverunt: (ut autem ceperint, in aliis scriptis indicabo) Assyriosque, excepta Babylonica portione, subegerunt. Post hæc Cyaxares, ubi quadraginta annis, in quibus sunt & illi, per quos Scythæ dominati sunt, imperasset, vita functus est. Cujus regnum suscepit 107
Astyages filius. Hic filiam sustulit, appellavitque eam Mandanen: quæ visa est ei per quietem tantum urinæ fundere ut omnem ipsius urbem oppleret, atque universam Asiam inundaret. Quod somnium quum magis, somniorum interpretibus, exposuisset, conterritus est, singula quæque ab illis edoctus: postea vero Mandanen jam viro maturam, nulli Medorum suorum, qui ea dignus esset, tradendam statuit visum hoc reformidans. Immo ille jungit Persæ cuidam nomine Cam-

a ἀποτρέπει τὸ προσωτέρω. b πόλει. c ὄντες. d τούτων. e νοσεῖν. f ὅπερ. g τεσσαράκοντα. h αὐτέων. i ἕκαστα σημαθών.

Cambysi, quem compertum habebat fa-
milia quidem bona ortum, ceterum in-
genio quieto, existimans eum multo infra
108 mediocris Medi statum. Primo post
Cambysi collocatam filiam anno, visum
alterum vidit: videbatur ei ex genitali-
bus filiæ vitis enasci, quæ omnem occu-
paret Asiam. Quod visum quum retulis-
set ad interpretes somniorum, filiam jam
partui vicinam ex Persis arcessit, eique,
quum venisset, custodiam apponit, volens
quod illa peperisset interimere. Etenim
magi somniorum interpretes visum illud
portendere dicebant Astyagi, prolem fi-
liæ ipsius pro ipso regnaturam. Hoc igi-
tur cavens Astyages, ubi genitus est Cy-
rus, accito Harpago, familiari viro, &
inter Medos fidissimo, atque omnium re-
rum suarum procuratori, hæc inquit;
Harpage, negotio quod tibi injungo ca-
ve abutaris, neque vel me reiicias, vel
alios sumens, postea tibiipsi perniciem
crees. Capito quem Mandane peperit
puerum, in domumque tuam ferens, oc-
cidito: postmodum quoquo modo voles
ipse sepelito. Cui respondit ille, O rex,
neque alias unquam huic viro advertisti
aliquid ingratum; cavemus vero & in po-
sterum nequid in te delinquamus. Quod
si tibi cordi est hoc ita fieri, oportet pro
109 mea virili parte id industrie exequi. Hæc
quum respondisset Harpagus, eique pue-
rulus ornatus esset traditus ad necem, con-
tulit se domum flens: adiensque uxorem,
refert omnem habitum ab Astyage sermo-
nem. Ad quem uxor, Quid igitur, inquit,
facere tibi in animo est? Ego vero (respon-
det vir) non sicut Astyages mandavit,
neque si desipiet, pejusque insaniet quam
nunc insanit, non tamen huic voluntati
parebo, neque ad hanc necem obsequar:
multisque de caussis eum non occidam,
tum quod puer ipsi mihi cognatus est, tum
quod Astyages grandis natu est, & virili
prole orbus: quo defuncto, si tyrannis ad
hanc ejus perventura est filiam, cujus
nunc filium per me interimit, quid aliud
restat hinc mihi quam periculum maxi-
mum? Enimvero securitatis meæ caussa
expedit hunc puerum interire, sed per
aliquem ipsius Astyagis, non per aliquem
110 meorum. Hæc loquutus, è vestigio nun-
cium mittit ad bubulcum Astyagis, quem
norat pascua maxime idonea pascere, &
montes feris frequentissimos: cui nomen
erat

Καμβύσης· τὸν εὕρισκε οἰκίης μὲν ἐόντα ἀγαθῆς, τρόπου δὲ ἡσυχίου· πολλῷ ἔνερθε ἄγων αὐτὸν μέσου ἀνδρὸς Μήδου. Συνοικεούσης δὲ τῷ Καμβύσῃ τῆς Μανδάνης, ὁ Ἀστυάγης τῷ πρώτῳ ἔτεϊ εἶδε ἄλλην ὄψιν· ἐδόκεε δέ οἱ [a] ἐκ τῶν αἰδοίων τῆς θυγατρὸς ταύτης φῦναι ἄμπελον· τὴν δὲ ἄμπελον ἐπισχεῖν τὴν Ἀσίην πᾶσαν. ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ὑπερθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι, μετεπέμψατο ἐκ τῶν Περσέων τὴν θυγατέρα ἐπίτοκα [b] ἐοῦσαν. ἀπικομένην δὲ ἐφύλασσε, βουλόμενος τὸ γινόμενον ἐξ αὐτῆς διαφθεῖραι· ἐκ γάρ [c] οἱ τῆς ὄψιος οἱ τῶν μάγων ὀνειροπόλοι ἐσήμαινον ὅτι μέλλοι [d] ὁ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ γόνος βασιλεύσειν ἀντὶ ἐκείνου [e]. ταῦτα δὴ ὦν φυλασσόμενος ὁ Ἀστυάγης, ὡς ἐγένετο ὁ Κῦρος, καλέσας Ἅρπαγον, ἄνδρα οἰκήιον, καὶ πιστότατόν τε Μήδων, καὶ πάντων ἐπίτροπον τῶν ἑωυτοῦ, ἔλεγέ οἱ τοιάδε· „Ἅρπαγε, πρῆγμα τὸ ἄν τοι προσθέω, „μηδαμῶς [f] παραχρήσῃ· μηδὲ ἐμέ τε παραβάλῃ, „καὶ ἄλλους ἑλόμενος, ἐξ ὑστέρης σοι ἑωυτῷ [g] „περιπέσῃς. λάβε τὸν Μανδάνη [h] ἔτεκε παῖδα. „φέρων δὲ ἐς σεωυτοῦ [i], ἀπόκτεινον· μετὰ δὲ, θάψον „τρόπῳ ὅτεῳ αὐτὸς βούλεαι. ὁ δὲ ἀμείβεται, Ὦ „βασιλεῦ, οὔτε ἄλλοτέ κω παρεῖδες ἀνδρὶ τῷδε „ἄχαρι οὐδέν, φυλασσόμεθα δὲ ἐς σὲ καὶ ἐς τὸν „μετέπειτα χρόνον μηδὲν ἐξαμαρτεῖν. ἀλλ' εἴ τοι „φίλον τοῦτο οὕτω γίνεσθαι, χρὴ δὴ τό γε ἐμὸν ὑ„πηρετέεσθαι ἐπιτηδέως. Τούτοισι ἀμειψάμενος ὁ Ἅρπαγος, ὥς οἱ παρεδόθη τὸ παιδίον κεκοσμημένον τὴν ἐπὶ θανάτῳ, ἤιε κλαίων ἐς τὰ οἰκεῖα. παρελθὼν δὲ ἔφραζε τῇ ἑωυτοῦ γυναικὶ τὸν πάντα Ἀστυάγεος ῥηθέντα λόγον. ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν λέγει, „Νῦν ὦν τί σοι ἐν νόῳ ἐστὶ ποιέειν; ὁ δὲ ἀμείβεται· „οὐκ ᾗ ἐνετέλλετο Ἀστυάγης. Οὐδ' εἰ παραφρο„νήσει τε [k] καὶ μανέεται κάκιον ἢ νῦν μαίνεται, οὔ οἱ „ἔγωγε προσθήσομαι τῇ γνώμῃ, οὐδὲ ἐς φόνον „τοιοῦτον ὑπηρετήσω. πολλῶν δὲ εἵνεκα οὐ φονεύ„σω μιν· καὶ ὅτι αὐτῷ μοι συγγενής ἐστιν ὁ παῖς, καὶ „ὅτι Ἀστυάγης μέν ἐστι γέρων, καὶ ἄπαις ἔρσενος „γόνου· εἰ δὲ θελήσει τούτου τελευτήσαντος ἐς τὴν „θυγατέρα ταύτην ἀναβῆναι ἡ τυραννὶς, ἧς νῦν „τὸν υἱὸν κτείνει δι' ἐμεῦ, ἄλλο τι ἢ λείπεται τὸ ἐν„θεῦτεν ἐμοὶ κινδύνων ὁ μέγιστος; ἀλλὰ τοῦ μὲν „ἀσφαλέος εἵνεκα ἐμοὶ, δεῖ τοῦτον τελευτᾶν τὸν „παῖδα· δεῖ μέντοι τῶν τινα Ἀστυάγεος, αὐτοῦ „φονέα γίνεσθαι, καὶ μὴ τῶν ἐμῶν. Ταῦτα εἶπε καὶ αὐτίκα [l] ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεος [m], τὸν ἠπίστατο νομάς τε ἐπιτηδεοτάτας νέμοντα, καὶ ὄρεα θηριωδέστατα· τῷ οὔνομα ἦν

a ἐδόκεέ οἱ. b ἐπίτεκα. c καὶ ἐκ γὰρ. d μέλλει. e ἀντ' ἐκείνου. f παρθέα, μηδαμῆ. g ὑστέρης σεωυτῷ. h τὸν ἂν Μανδάνη. i ἐς ἑωυτοῦ. k παραφρονήσει τε. l ταῦτα εἴπας, αὐτίκα. m ἐπὶ τὸν βουκόλον τὸν Ἀστυάγεος.

Puer datur occidendus Mitradati bubulco qui cum uxore deliberat.

Μιτραδάτης. συνοίκεε δὲ ἑωϋτοῦ [a] συνδούλη. οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ἦν τῇ συνοίκεε, Κυνὼ, κατὰ τὴν Ἑλλήνων [b] γλῶσσαν· κατὰ δὲ τὴν Μηδικὴν, Σπακώ. τὴν γὰρ κύνα καλέουσι σπάκα Μῆδοι· αἱ δὲ ὑπώρεαι εἰσὶ τῶν ὀρέων [c] ἔνθα τὰς νομὰς τῶν βοῶν εἶχε οὗτος δὴ ὁ βουκόλος, πρὸς βορέω τε ἀνέμου τῶν Ἀγβατάνων [d], καὶ πρὸς τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου. ταύτῃ μὲν γὰρ ἡ Μηδικὴ χώρη πρὸς Σασπείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα, καὶ ὑψηλή τε, καὶ ἴδῃσι συνηρεφής· ἡ δὲ ἄλλη Μηδικὴ χώρη, ἐστὶ πᾶσα ἄπεδος. ἐπεὶ ὦν ὁ βουκόλος σπουδῇ πολλῇ καλεόμενος ἀπίκετο, ἔλεγε ὁ Ἅρπαγος τάδε, Κελεύει σε Ἀστυάγης τὸ παιδίον τοῦτο λαβόντα, θεῖναι ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων, ὅκως ἂν τάχιστα διαφθαρείη. καὶ τάδε τοι ἐκέλευσε εἰπεῖν, Ἢν μὴ ἀποκτείνῃς αὐτὸ, ἀλλά τεῳ τρόπῳ περιποιήσῃς, ὀλέθρῳ τῷ κακίστῳ σε διαχρήσεσθαι. ἐπορᾶν δὲ ἐκκείμενον τέταγμαι [e] ἐγώ. Ταῦτα ἀκούσας ὁ βουκόλος, καὶ ἀναλαβὼν τὸ παιδίον, ἤιε τὴν αὐτὴν ὀπίσω ὁδὸν, καὶ ἀπικνέεται ἐς τὴν ἔπαυλιν. τῷ δ᾽ ἄρα καὶ αὐτῷ ἡ γυνὴ ἐπίτεξ ἐοῦσα πᾶσαν ἡμέρην, τότε κως κατὰ δαίμονα τίκτει, οἰχομένου τοῦ βουκόλου ἐς πόλιν. ἦσαν δὲ ἐν φροντίδι ἀμφότεροι ἀλλήλων πέρι· ὁ μὲν, τοῦ τόκου τῆς γυναικὸς ἀῤῥωδέων· ἡ δὲ γυνὴ, ὅτι οὐκ ἐωθὼς ὁ Ἅρπαγος μεταπέμψαιτο αὐτῆς τὸν ἄνδρα· ἐπεί τε δὲ ἀπονοστήσας ἐπέστη, οἷα ἐξ ἀέλπτου ἰδοῦσα ἡ γυνὴ, εἴρετο προτέρη, ὅτι μιν οὕτω προθύμως Ἅρπαγος μετάπέμψαιτο [f]. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, εἶδόν τε ἐς πόλιν ἐλθὼν καὶ ἤκουσα τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, μήτε κοτε γενέσθαι ἐς δεσπότας τοὺς ἡμετέρους [g]. οἶκος μὲν πᾶς Ἁρπάγου κλαυθμῷ κατείχετο· ἐγὼ δὲ ἐκπλαγεὶς, ἤια ἔσω. ὡς δὲ τάχιστα ἐσῆλθον, ὁρέω παιδίον προκείμενον, ἀσπαῖρόν τε καὶ κραυγανόμενον, κεκοσμημένον χρυσῷ τε καὶ ἐσθῆτι ποικίλῃ. Ἅρπαγος δὲ ὡς εἶδέ με, ἐκέλευε τὴν ταχίστην ἀναλαβόντα τὸ παιδίον, οἴχεσθαι φέροντα, καὶ θεῖναι ἔνθα θηριωδέστατον εἴη τῶν ὀρέων [h]· φὰς Ἀστυάγεα εἶναι τὸν ταῦτα [i] ἐπιθέμενόν μοι· πόλλ᾽ ἀπειλήσας εἰ μή σφεα ποιήσαιμι. καὶ ἐγὼ ἀναλαβὼν, ἔφερον, δοκέων τῶν τινος οἰκετέων εἶναι. οὐ γὰρ ἄν κοτε κατέδοξα ἔνθεν γε ἦν [k]. ἐθάμβεον δὲ ὁρέων χρυσῷ τε καὶ εἵμασι κεκοσμημένον· πρὸς δὲ, καὶ κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. καὶ πρόκα τε δὴ [l] κατ᾽ ὁδὸν πυνθάνομαι τὸν πάντα λόγον θεράποντος, ὃς ἐμὲ προπέμπων ἔξω πόλιος, ἐνεχείρισε τὸ βρέφος· ὡς ἄρα Μανδάνης τε εἴη παῖς τῆς Ἀστυάγεος [m] θυγατρὸς, καὶ Καμβύσεω τοῦ Κύρου. καί μιν Ἀστυά-

erat Mitradates: cujus contubernalis erat conserva nomine Cyno, Græca lingua; Medica, Spaco. nam canem Medi spaca appellant. Locus ubi boum pascua ille bubulcus habebat, montium radices erant, ad ventum boream Ecbatanorum, & ad pontum Euxinum. Hoc enim tractu ad Saspires vergente, Media valde montosa est & edita, ac nemoribus frequens, reliqua vero Media tota admodum plana. Hic itaque arcessitus propere quum venisset, inquit ad eum Harpagus, Iubet te Astyages hunc capere infantem, quem in desertissimo montium exponas, ut celerrime pereat. & hæc ut tibi dicerem mihi injunxit; nisi hunc interemeris, sed aliquo pacto servaveris, pessimo exitio te occisum iri. expositum inspicere mihi injunctum est. Hæc ubi audivit bubulcus, III
sumpto infante, rediit eadem qua venerat via ad tugurium suum. Ei autem uxor sua, quæ per totam diem parturierat, tunc divinitus enititur filium, quum bubulcus in urbem iret. Ergo utrique mutua tenebantur sollicitudine; hic quidem uxori parturienti metuens, illa vicissim marito timens, propterea quod præter consuetudinem ab Harpago arcessitus esset. Ubi autem reversus affuit, eum uxor, utpote ex improviso cernens, prior interrogavit quid ita studiose ipsum Harpagus arcessivisset. Cui ille, Uxor, inquit, ubi in urbem veni, & vidi & audivi quod nec visum oportuit nec agi circa dominos nostros. Harpagi domus omnis luctu tenebatur: in quam ego perterrefactus simulatque introii, video puerulum in medio positum, palpitantem vagientemque, auro ac versicolori veste ornatum. eum Harpagus, ubi me vidit, jussit celerrime sumere, atque exponendum asportare in montanum locum quammaxime feris abundantem: dicens Astyagem esse qui hæc mihi injungeret; magnopere minatus, nisi ea facerem. Ego acceptum puerum attuli, ratus alicujus illum domesticorum esse; nunquam enim cogitassem, unde erat. Terrebar tamen quod viderem auro vestibusque ornatum: præterea quod planctus manifestus fiebat in Harpagi domo. Atqui statim in via rescisco omnem sermonem ex ministro, qui extra urbem deducens, mihi infantem tradidit, eum Mandanes Astyagis natæ & Cambysis Cyro geniti esse filium, & ab Astyage juberi in-

a δὲ τῇ ἑωϋτοῦ. b τὴν τῶν Ἑλλήνων. c οὐρέων semper. d Ἐκβατάνων. e διατέταγμαι. f μετεπέμψατο. g δεσπότας ἡμετέρους. h οὐρέων & semper mutat MS. i τὸν τοιαῦτα. k ἔνθεν ἦν. l καὶ δή. m Ἀστυάγεω.

112 interfici: atque is hîc est. Hæc loquens bubulcus, puerum detectum ostendit: quem illa intuita magnum ac speciosum, genua viri cum lacrymis amplexa, obsecrat ne qua ratione puerum exponat. Hic negare aliter ista fieri posse: superventuros enim ab Harpago speculatores ad rem explorandam; seque, nisi ista exequutus fuerit, miserrime periturum. Mulier ubi viro non persuadet, secunda hæc addit; Quandoquidem te nequeo inducere, ut non exponas, tu vero id facito, si utique necessitas prorsus est aspici puerum expositum. Quoniam ego quoque peperi, peperi autem mortuum; ablatum hunc in vicem expone, & istum ex filia Astyagis, tanquam ex nobis genitum, alamus. Ita neque tu injurius in dominos esse deprehenderis, neque nobis male consuluerimus. Nam & hic qui obiit, regale sepulchrum nanciscetur, & iste qui super-
113 est, animam non amittit. Sanequam commode visa est bubulco mulier loqui ad præsens tempus: atque ita continuo fecit. Quem puerum necaturus attulerat, eum uxori suæ tradidit: suum autem, qui mortuus erat, acceptum collocavit in eo vase in quo alterum portaverat; omnique alterius pueri cultu ornatum, in desertissimo montium exposuit. triduoque post pueri expositionem, relicto quodam pecuariorum illic ejus custode, in urbem se contulit, & ad domum Harpagi: aitque sese paratum illi ostendere puerili cadaver. Harpagus, missis suorum satellitum fidelissimis, rem per eos inspexit, ac bubulci filiolum sepelivit. Et hic quidem humatus est: alterum vero qui postea Cyrus appellatus est, uxor bubulci adsumptum nutrivit, imposito illi alio
114 quopiam ac non Cyri nomine. Qui postea quam decennis fuit, eum res ista quæ illi talis contigit, palam fecit. Ludebat in pago ubi etiam armenta illa erant, & ludebat cum aliis æqualibus in via; & colludentes pueri elegerunt suum regem esse hunc cognominatum bubulci filium. Ipse igitur ordinabat eos; ut alii domos struerent: alii satellites forent: aliquem quoque eorum, ut oculus regis esset: alii, ut internuncius esset eorum, quæ ad aulam adferebantur, tanquam unicuique munus assignans. Horum puerorum quidam collusor Artembaris filius erat, viri inter Medos clari, quem Cyrus, quod imperata non fecisset, jussit ab aliis pueris apprehendi:

„Ἀστυάγης ἐντέλλεται ἀποκτεῖναι. νῦν τε ὧδε ἐστί. Ἅμα δὲ ταῦτα ἔλεγε ὁ βουκόλος, καὶ ἐκκαλύψας ἀπεδείκνυε. ἡ δὲ, ὡς εἶδε τὸ παιδίον μέγα τε καὶ εὐειδὲς ἐὸν, δακρύσασα, καὶ λαβομένη τῶν γουνάτων τοῦ ἀνδρὸς, ἐχρήιζε μηδεμιῇ τέχνῃ ἐκθεῖναί μιν. ὁ δὲ οὐκ ἔφη οἷός τ' εἶναι ἄλλως αὐτὰ ποιέειν. ἐπιφοιτήσειν γὰρ κατασκόπους ἐξ Ἁρπάγου ἐποψομένους [a]· ἀπολέεσθαί τε κάκιστα, ἢν μή σφεα ποιήσῃ. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε ἄρα τὸν ἄνδρα, δεύτερα λέγει ἡ γυνὴ τάδε, „Ἐπεὶ τοίνυν οὐ δύναμαί σε πείθειν μὴ ἐκθεῖναι, σὺ δὲ ὧδε ποίησον, εἰ δὴ πᾶσα „ἀνάγκη [b] ὀφθῆναι ἐκκείμενον. τέτοκα γὰρ καὶ ἐ„γὼ, τέτοκα δὲ τεθνεός· τοῦτο μὲν φέρων πρόθες· „τὸν δὲ τῆς Ἀστυάγεος θυγατρὸς παῖδα ὡς ἐξ ἡμέων „ἐόντα τρέφωμεν. καὶ οὕτω οὔτε σὺ ἁλώσεαι ἀδικέ„ων τοὺς δεσπότας [c], οὔτε ἡμῖν κακῶς βεβουλευμέ„να ἔσται. ὅ, τε γὰρ τεθνεὼς βασιληίης ταφῆς κυ„ρήσει, καὶ ὁ περιεὼν οὐκ ἀπολέει [d] τὴν ψυχήν. Κάρτα τε ἔδοξε τῷ βουκόλῳ πρὸς τὰ παρεόντα εὖ λέγειν ἡ γυνὴ, καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. τὸν μὲν ἔφερε θανατώσων παῖδα, τοῦτον μὲν παραδιδοῖ τῇ ἑωϋτοῦ γυναικί· τὸν δὲ ἑωϋτοῦ ἐόντα νεκρὸν λαβὼν ἔθηκε ἐς τὸ ἄγγος ἐν τῷ ἔφερε τὸν ἕτερον. κοσμήσας δὲ τῷ κόσμῳ παντὶ τοῦ ἑτέρου παιδὸς, φέρων ἐς τὸ ἐρημότατον τῶν ὀρέων [e] τιθεῖ. ὡς δὲ τρίτη ἡμέρη τῷ παιδίῳ ἐκκειμένῳ ἐγένετο, ἤιε ἐς πόλιν ὁ βουκόλος, τῶν τινα προβοσκῶν φύλακον [f] αὐτοῦ καταλιπών. ἐλθὼν δὲ ἐς τοῦ Ἁρπάγου, ἀποδεικνύναι ἔφη ἕτοιμος εἶναι τοῦ παιδίου τὸν νέκυν. πέμψας δὲ ὁ Ἅρπαγος τῶν ἑωϋτοῦ δορυφόρων τοὺς πιστοτάτους, εἶδέ τε διὰ τούτων, καὶ ἔθαψε τοῦ βουκόλου τὸ παιδίον. καὶ τὸ μὲν ἐτέθαπτο [g]· τὸν δὲ ὕστερον τούτων Κῦρον ὀνομασθέντα, παραλαβοῦσα ἔτρεφε ἡ γυνὴ τοῦ βουκόλου, οὔνομα ἄλλο κού τι καὶ οὐ Κῦρον θεμένη. Καὶ ὅτε ἦν [h] δεκαέτης ὁ παῖς, πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε γενόμενον ἐξέφηνέ μιν. ἔπαιζε ἐν τῇ κώμῃ ταύτῃ ἐν τῇ ἦσαν καὶ αἱ βουκολίαι αὗται· ἔπαιζε δὲ μετ' ἄλλων ἡλίκων ἐν ὁδῷ· καὶ οἱ παῖδες παίζοντες εἵλοντο ἑωϋτῶν βασιλέα εἶναι τοῦτον δὴ τὸν τοῦ βουκόλου ἐπίκλησιν παῖδα. ὁ δὲ αὐτῶν [i] διέταξε τοὺς μὲν, οἰκίας οἰκοδομέειν, τοὺς δὲ, δορυφόρους εἶναι· τὸν δέ κου τινὰ αὐτῶν [k], ὀφθαλμὸν βασιλῆος εἶναι· τῷ δέ τινι, τὰς ἀγγελίας φέρειν [l] ἐδίδου γέρας, ὡς ἑκάστῳ ἔργον προστάσσων. εἷς δὴ τούτων τῶν παιδίων συμπαίζων, ἐὼν Ἀρτεμβάρεος [m] παῖς, ἀνδρὸς δοκίμου ἐν Μήδοισι· (οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου) ἐκέλευε αὐτὸν τοὺς ἄλλους παῖδας διαλαβεῖν.

a κατοψομένους. b πᾶσά γε ἀνάγκη. c δεσπότεας. d ἀπολέσει. e οὐρέων. f φύλακα. g ἐθάπτετο. h ὅτε δὴ ἦν. i αὐτέων. k τὸν δέ κου τινὰ αὐτέων. l ἐσφέρειν. m Ἀρτεμβάρεω bis.

λαβεῖν [a]. πειθομένων δὲ τῶν παίδων, ὁ Κῦρος τὸν παῖδα τρηχέως κάρτα περιέσπε μαστιγέων· ὁ δὲ, ἐπεί τε μετείθη [b] τάχιστα, ὥς γε δὴ ἀνάξια ἑωυτοῦ παθὼν, μᾶλλόν τι περιημέκτεε. κατελθὼν δὲ ἐς πόλιν, πρὸς τὸν πατέρα ἀποικτίζετο τῶν ὑπὸ Κύρου ἤντησε. λέγων δὲ οὐ Κύρου, (οὐ γάρ κω ἦν τοῦτο τοὔνομα) ἀλλὰ πρὸς τοῦ βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος παιδός. ὁ δὲ Ἀρτεμβάρης ὀργῇ, ὡς εἶχε, ἐλθὼν παρὰ τὸν Ἀστυάγεα, καὶ ἅμα ἀγόμενος τὸν παῖδα, ἀνάρσια πρήγματα ,,ἔφη πεπονθέναι, λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὑπὸ ,,τοῦ σοῦ δούλου, βουκόλου δὲ παιδὸς, ὧδε περιυ- ,,βρίσμεθα (δεικνὺς τοῦ παιδὸς τοὺς ὤμους.) Ἀκούσας δὲ καὶ ἰδὼν ὁ Ἀστυάγης, θέλων τιμωρῆσαι τῷ παιδὶ τιμῆς τῆς Ἀρτεμβάρεος εἵνεκα, μετεπέμπετο τόν τε βουκόλον καὶ τὸν παῖδα. ἐπεί τε δὲ παρῆσαν ἀμφότεροι, βλέψας πρὸς τὸν Κῦρον ὁ Ἀ- ,,στυάγης ἔφη, Σὺ δὴ ἐὼν τοῦδε τοιούτου ἐόντος ,,παῖς, ἐτόλμησας τὸν τοῦδε παῖδα ἐόντος πρώτου παρ' ἐμοὶ ἀεικείῃ [c] τοιῇδε περισπεῖν; ὁ δὲ ἀμεί- ,,βετο ὧδε, Ὦ δέσποτα, ἐγὼ ταῦτα τοῦτον ἐποίη- ,,σα σὺν δίκῃ. οἱ γάρ με ἐκ τῆς κώμης παῖδες, ,,τῶν καὶ ὅδε ἦν, παίζοντες, σφέων αὐτῶν ἐστήσαν- ,,το βασιλέα. ἐδόκεον γάρ σφι εἶναι ἐς τοῦτο ἐπι- ,,τηδεώτατος. οἱ μέν νυν ἄλλοι παῖδες τὰ ἐπι- ,,τασσόμενα ἐπετέλεον, οὗτος δὲ ἀνηκούστεέ τε καὶ ,,λόγον εἶχε οὐδένα· ἐς ὃ ἔλαβε τὴν δίκην. εἰ ,,ὦν δὴ τοῦδε εἵνεκα ἄξιός τευ κακοῦ εἰμι, ὧδέ τοι ,,πάρειμι. Ταῦτα λέγοντος τοῦ παιδὸς, τὸν Ἀστυάγεα ἐσήϊε ἀνάγνωσις αὐτοῦ· καί οἱ ὅ, τε χαρακτὴρ τοῦ προσώπου προσφέρεσθαι ἐδόκεε ἐς αὐτοὺς [d], καὶ ἡ ὑπόκρισις ἐλευθερωτέρη εἶναι, ὅ, τε χρόνος τῆς ἐκθέσιος [e] τῇ ἡλικίῃ τοῦ παιδὸς ἐδόκεε συμβαίνειν. ἐκπλαγεὶς δὲ τούτοισι, ἐπὶ χρόνον ἄφθογγος ἦν. μόγις δὲ δή κοτε ἀνενειχθεὶς, εἶπε (θέλων ἐκπέμψαι τὸν Ἀρτεμβάρεα, ἵνα τὸν βουκόλον μοῦνον ,,λαβὼν βασανίσῃ) Ἀρτέμβαρες, ἐγὼ ταῦτα ,,ποιήσω, ὥστε σε καὶ τὸν παῖδα [f] τὸν σὸν μηδὲν ἐπι- ,,μέμφεσθαι. τὸν μὲν δὴ Ἀρτεμβάρεα πέμπει· τὸν δὲ Κῦρον ἦγον εἴσω οἱ θεράποντες, κελεύσαντος τοῦ Ἀστυάγεος. ἐπεὶ δὲ ὑπελέλειπτο ὁ βουκόλος μοῦνος, μουνόθεν τάδε [g] αὐτὸν εἴρετο ὁ Ἀστυάγης, κόθεν λάβοι τὸν παῖδα, καὶ τίς εἴη ὁ παραδούς. ὁ δὲ ἐξ ἑωυτοῦ τε ἔφη γεγονέναι, καὶ τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν εἶναι παρ' ἑωυτῷ. Ἀστυάγης δέ μιν οὐκ εὖ βουλεύεσθαι ἔφη, ἐπιθυμέοντα ἐς ἀνάγκας μεγάλας ἀπικνέεσθαι. ἅμα τε λέγων ταῦτα, ἐσήμαινε τοῖσι δορυφόροισι λαμβάνειν αὐτόν. ὁ δὲ, ἀγόμενος ἐς τὰς ἀνάγκας, οὕτω δὴ ἔφαινε τὸν ἐόντα λόγον. ἀρχόμενος δὴ ἀπ'

hendi: & quum illi paruissent, aspere admodum verberibus affecit. Quæ puer tanquam se indigna passus, iniquissimo animo ferens, ubi primum dimissus est, in urbem reversus ad patrem ea quæ à Cyro pertulisset deploravit: non tamen Cyrum nominans (nondum enim ejus hoc erat nomen,) sed ab filio bubulci Astyagis. Artembares, ut erat ira percitus, ad Astyagem ducens filium secum contendit: & rem intolerandam passum esse inquiens, ejusque humeros ostendens, O rex, sic insultatur (ait) nobis ab servi tui, ejusque bubulci filio. Au- 115
diens hæc atque cernens Astyages, volens Artembaris honoris gratia ulcisci puerum, jussit arcessi bubulcum & filium. Qui quum ambo adfuissent, intuens in Cyrum Astyages, Tune (inquit) hoc tali patre genitus, ausus es hujus filium, viri apud me primarii, tam indignis concidere verberibus? Cui vicissim ille, Istud, inquit, ô here, huic ego jure feci. pueri enim ex hoc pago, quorum hic unus erat, me regem suum ludentes constituerant: quippe qui videbar eis ad hoc maxime esse idoneus. At iste, quum ceteri omnes pueri jussis obtemperarent, audiens dicto esse nolebat, ac nihili faciebat: propter quod pœnas dedit. Quod si ego propterea ullo malo sum dignus, hîc tibi præsto sum.
Hæc loquente puero, subiit Astyagi re- 116
cognitio ejus, visaque ipsi est figura oris admoveri ad ipsos, & gestus esse liberalior, & tempus expositionis cum pueri ætate congruere. His perculsus Astyages, aliquandiu sine voce mansit. vixque tandem ad se reversus, volens à se Artembarem dimittere, ut bubulcum submotis arbitris rimaretur, Ego (inquit) Artembares, efficiam ut tu & filius tuus ob hoc nihil conqueramini. Dimisso igitur Artembare, & regis jussu per famulos Cyro introducto, bubulcum, qui solus erat relictus, ipse solus percontatur, unde puerum accepisset, quisve ei tradidisset. Ille ex se genitum respondere, & genitricem ejus apud se etiamnum esse. Astyages dicere, non bene sibi illum consulere, qui cuperet ad ingentes devenire necessitates. Simulque hæc dicens, satellitibus innuit ut prehenderent ipsum. Hic autem ad necessitates redactus, ita demum rem ut erat patefecit: ab initioque exorsus, vera referen-

a διαλαβέειν. b ἐμετείθη. c ἀεικίῃ. d ὡς ἑωυτόν. e ἐκθέσιως. f ὥς τε καὶ παῖδα. g μουνωθέντα τάδε.

ferendo, descendit ad preces & petendam
117 sibi veniam. Bubulco veritatem eloquuto, Astyages minorem quoque jam ejus curam habuit; sed Harpagum, cui valde succensebat, vocari à satellitibus jussit. Quem, ubi adfuit, percontatur Astyages, Harpage, qua nece interemisti quem tibi tradidi puerum è filia mea genitum? Harpagus (ut vidit bubulcum intus esse) noluit tergiversari mendacio, ne argumentis convinceretur: sed ita respondit, Ego posteaquam infantem accepi, rex, cogitavi quo pacto voluntati tuæ satisfacerem: & tamen, quum ad te delicti insons extitissem, ne forem aut filiæ tuæ aut tibi ipsi carnifex. ideoque ita statui agendum: Arcessito huic bubulco infantem tradidi, inquiens te esse qui juberes illum interficere. In quo dicendo mentitus non sum. tu enim ita præceperas. Nihilominus huic puerum trado hac lege: jussi exponere eum in deserto monte, & perstare observantem tantisper dum expirasset: comminatus isti extrema quæque nisi hæc effecta reddidisset. Ubi hic fecit imperata, & infans obiit, missis eunuchorum fidissimis, & per eosdem vidi & eum sepelivi. Ita res habet, ô rex: at-
118 que hac morte defunctus est puer. Et Harpagus quidem rectam habuit orationem. Astyages autem dissimulata qua illi infensus erat bile ob id quod contigerat, primum rem ei vicissim enarrat quemadmodum ipse ex bubulco audierat: deinde narratione sic repetita, illuc devenit ut diceret, Puer vivit, & quod accidit, bene habet. De eo enim (inquit) quod in hoc puero factum esset, valde laborabam, & à filia mea insimulatus, haud leviter ferebam. Igitur in bonum conversa fortuna, tum filium tuum mitte ad puerum hunc qui recens venit: tum vero ad cœnam mihi adesto; siquidem constitui pro salvo puero diis, quibus honor hic con-
119 venit, sacrificare. Harpagus quidem, quum hæc audisset, adorato rege, ac sibi majorem in modum gratulatus, quod peccatum suum commode cessisset, & propter sortem prosperam ad convivium vocaretur, domum abiit. Quam ingressus, properanter filium, qui ipsi unus solus erat tredecim circiter natus annos, eum emittit jubens ire ad regiam Astyagis, & exequi quodcunque ille imperaret. Ipse gestiens, quid sibi evenisset uxori expo-

ἀπ' ἀρχῆς διεξῄει, τῇ ἀληθηίῃ χρεώμενος· καὶ κατέβαινε ἐς λιτάς τε, καὶ συγγνώμην ἑωϋτῷ κελεύων [a] ἔχειν αὐτόν. Ἀστυάγης δὲ, τοῦ μὲν βουκόλου τὴν ἀληθηίην ἐκφήναντος, λόγον ἤδη καὶ ἐλάσσω ἐποιέετο· Ἁρπάγῳ δὲ καὶ μεγάλως μεμφόμενος, καλέειν αὐτὸν τοὺς δορυφόρους ἐκέλευε. ὡς δέ οἱ παρῆν ὁ Ἅρπαγος, εἴρετό μιν ὁ Ἀστυάγης, Ἅρπαγε, τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο, τόν τοι παρέδωκα ἐκ θυγατρὸς γεγονότα τῆς ἐμῆς; ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς εἶδε τὸν βουκόλον ἔνδον ἐόντα, οὐ τρέπεται ἐπὶ ψευδέα ὁδὸν, ἵνα μὴ ἐλεγχόμενος ἁλίσκηται· ἀλλὰ λέγει τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε παρέλαβον τὸ παιδίον, ἐβούλευον σκοπῶν ὅκως σοί τε ποιῶ [b] κατὰ νόον, καὶ ἐγὼ πρὸς σε γινόμενος ἀναμάρτητος, μήτε θυγατρὶ τῇ σῇ, μήτε αὐτῷ σοι εἴην αὐθέντης. ποιῶ [c] δὴ ὧδε· καλέσας τὸν βουκόλον τόνδε, παραδίδωμι τὸ παιδίον, φὰς σέ τε εἶναι τὸν κελεύοντα ἀποκτεῖναι αὐτό. καὶ λέγων τοῦτό γε, οὐκ ἐψευδόμην, σὺ γὰρ ἐνετέλλεο οὕτω. παραδίδωμι μέντοι τῷδε κατὰ τάδε, ἐντειλάμενος θεῖναί μιν ἐς ἔρημον ὄρος, καὶ παραμένοντα φυλάσσειν ἄχρι οὗ [d] τελευτήσει· ἀπειλήσας παντοῖα τῷδε, ἢν μὴ τάδε ἐπιτελέα ποιήσῃ. ἐπείτε δὲ ποιήσαντος τούτου τὰ κελευόμενα, ἐτελεύτησε τὸ παιδίον, πέμψας τῶν εὐνούχων τοὺς πιστοτάτους, καὶ εἶδον δι' ἐκείνων, καὶ ἔθαψά μιν. οὕτως ἔσχε, ὦ βασιλεῦ, περὶ τοῦ πρήγματος τούτου· καὶ τοιούτῳ μόρῳ ἐχρήσατο ὁ παῖς. Ἅρπαγος μὲν δὴ τὸν ἰθὺν ἔφαινε λόγον. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τόν οἱ ἐνείχεε [e] χόλον διὰ τὸ γεγονὸς, πρῶτα μὲν κατάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς [f] τοῦ βουκόλου τὸ πρῆγμα, πάλιν ἀπηγέετο τῷ Ἁρπάγῳ· μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπαλλιλόγητο, κατέβαινε λέγων ὡς περίεστί τε ὁ παῖς, καὶ τὸ γεγονὸς ἔχει καλῶς. Τῷ τε γὰρ πεποιημένῳ (ἔφη λέγων) ἐς τὸν παῖδα τοῦτον ἔκαμνον μεγάλως, καὶ θυγατρὶ τῇ ἐμῇ διαβεβλημένος, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ ἐποιεύμην. ὡς ὦν τῆς τύχης εὖ μετεστεώσης, τοῦτο μὲν, τὸν σεωϋτοῦ παῖδα ἀπόπεμψον παρὰ τὸν παῖδα τὸν νεήλυδα· τοῦτο δὲ (σῶστρα τοῦ παιδὸς γὰρ μέλλω θύειν τοῖσι θεῶν τιμὴ αὕτη προσκέεται) πάρισθί μοι [g] ἐπὶ δεῖπνον. Ἅρπαγος μὲν, ὡς ἤκουσε ταῦτα, προσκυνήσας, καὶ μεγάλα ποιησάμενος ὅτι τε ἡ ἁμαρτάς οἱ ἐς δέον ἐγεγόνεε, καὶ ὅτι ἐπὶ τύχῃσι χρηστῇσι ἐπὶ δεῖπνον ἐκέκλητο, ἤιε ἐς τὰ οἰκεῖα. ἐσελθὼν δὲ τὴν ταχίστην, ἦν γάρ οἱ παῖς εἷς μοῦνος, ἔτεα τρία καὶ δέκα κου μάλιστα γεγονὼς, τοῦτον ἐκπέμπει, ἰέναι τε κελεύων ἐς Ἀστυάγεος, καὶ ποιέειν ὅ, τι ἂν ἐκεῖνος κελεύοι. αὐτὸς δὲ περιχαρὴς ἐὼν, φράζει τῇ γυναικὶ τὰ συγκυρήσαντα.

a κελεύειν. b ποιέω. c ποιέω. d ἄχρις οὗ. e ἐνεῖχε. f ἤκουσε πρὸς. g πάρεσθί μοι.

Ἀστυάγης δὲ, ὥς οἱ ἀπίκετο ὁ Ἁρπάγου παῖς, σφάξας αὐτὸν, καὶ κατὰ μέλεα διελὼν, τὰ μὲν ὤπτησε, τὰ δὲ ἕψησε τῶν κρεῶν. εὔτυκτα δὲ ποιησάμενος, εἶχε ἕτοιμα. ἐπείτε δὲ [a], τῆς ὥρης γινομένης τοῦ δείπνου, παρῆσαν οἵ τε ἄλλοι δαιτυμόνες, καὶ ὁ Ἅρπαγος, τοῖσι μὲν ἄλλοισι καὶ αὐτῷ Ἀστυάγεϊ παρετιθέατο τράπεζαι ἐπιπλέαι [b] μηλίων κρεῶν· Ἁρπάγῳ δὲ, τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ [c], πλὴν κεφαλῆς τε [d] καὶ ἄκρων χειρῶν τε καὶ ποδῶν, τἄλλα πάντα· ταῦτα δὲ χωρὶς ἔκειτο ἐπὶ κανέῳ κατακεκαλυμμένα· ὡς δὲ τῷ Ἁρπάγῳ ἐδόκεε ἅλις ἔχειν τῆς βορῆς, Ἀστυάγης εἴρετό μιν εἰ ἡσθείη τι τῇ θοίνῃ· φαμένου δὲ Ἁρπάγου καὶ κάρτα ἡσθῆναι, παρέφερον τοῖσι προσέκειτο τὴν κεφαλὴν τοῦ παιδὸς κατακεκαλυμμένην, καὶ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας. Ἅρπαγον δὲ ἐκέλευον προστάντες ἀποκαλύπτειν τε καὶ λαβεῖν τὸ βούλεται αὐτῶν [e]. πειθόμενος δὲ ὁ Ἅρπαγος, καὶ ἀποκαλύπτων, ὁρᾷ τοῦ παιδὸς τὰ λείμματα· ἰδὼν δὲ, οὔτε ἐξεπλάγη, ἐντός τε ἑωυτοῦ γίνεται. εἴρετο δὲ αὐτὸν ὁ Ἀστυάγης εἰ γινώσκοι ὅτου θηρίου κρέα βεβρώκοι [f]· ὁ δὲ καὶ γινώσκειν ἔφη, καὶ ἀρεστὸν εἶναι πᾶν τὸ ἂν βασιλεὺς ἔρδῃ [g]. τούτοισι δὲ ἀμειψάμενος, καὶ ἀναλαβὼν τὰ λοιπὰ τῶν κρεῶν, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. ἐνθεῦτεν δὲ ἔμελλε (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἁλίσας θάψειν τὰ πάντα. Ἁρπάγῳ μὲν Ἀστυάγης δίκην ταύτην [h] ἐπέθηκε. Κύρου δὲ πέρι βουλεύων, ἐκάλεε τοὺς αὐτοὺς τῶν μάγων οἳ τὸ ἐνύπνιόν οἱ ταύτῃ ἔκριναν· ἀπικομένους δὲ εἴρετο ὁ Ἀστυάγης τῇ ἔκρινάν οἱ τὴν ὄψιν. οἱ δὲ κατὰ ταὐτὰ εἶπαν, λέγοντες ὡς βασιλεῦσαι χρῆν τὸν παῖδα εἰ ἐπέζωσε [i], καὶ μὴ ἀπέθανε πρότερον. ὁ δὲ ἀμείβεται αὐτοὺς τοῖσδε, "Ἔστι τε ὁ παῖς καὶ περίεστι· καί μιν ἐπ' ἀγροῦ διαιτώμενον οἱ ἐκ τῆς κώμης παῖδες ἐστήσαντο βασιλέα. ὁ δὲ, πάντα ὅσαπερ οἱ ἀληθεῖ λόγῳ βασιλῆες, ἐτελέωσε ποιήσας. καὶ γὰρ δορυφόρους, καὶ θυρωροὺς, καὶ ἀγγελιηφόρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα διατάξας ἦρχε. καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; εἶπαν οἱ μάγοι, Εἰ μὲν περίεστί τε, καὶ ἐβασίλευσε ὁ παῖς μὴ ἐκ προνοίης τινὸς, θάρσει τε τούτου εἵνεκα, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγαθόν. οὐ γὰρ ἔτι τὸ δεύτερον ἄρξει. παρὰ σμικρὰ γὰρ καὶ τῶν λογίων ἡμῖν ἔνια [k] κεχώρηκε. καὶ τά γε τῶν ὀνειράτων ἐχόμενα, τελέως ἐς ἀσθενὲς ἔρχεται. ἀμείβεται Ἀστυάγης τοῖσδε καὶ αὐτὸς, Ὦ μάγοι, ταύτῃ πλεῖστος γνώμην [l] εἰμὶ, βασιλῆος ὀνομασθέντος τοῦ

παι-

ponit. Ejus porro filium, ubi advenit, Astyages jugulatum membratim concidens partem carnium torruit, partem elixavit, & probe apparatas in promptu habuit. Dehinc sub horam cœnæ, postquam adfuerunt cum ceteri convivæ, tum vero Harpagus; convivis quidem aliis atque ipsi Astyagi mensæ appositæ sunt ovilla refertæ carne: Harpago autem, præter caput & manus extremas ac pedes, reliquis omnibus filii sui partibus. nam illa in canistro bene operta, separatim reposita erant. Eum autem, postquam satis pastus illo cibo videbatur, Astyages interrogat nunquid sit illis oblectatus epulis. Se vero valde oblectatum dicenti Harpago, ii quibus negotium erat datum, adferunt caput filii cum extremis manibus ac pedibus tectum: & adstantes jubent eum detegere, ac sumere quod vellet ex iis. Harpagus obtemperans, ubi detexit, cernit reliquias filii. non tamen eo spectaculo consternatus est, & sui compos mansit. Sed percontanti Astyagi nunquid agnosceret cujus feræ carne pastus esset, se agnoscere respondit, & quicquid rex ageret, placere. Hoc reddito responso, receptisque reliquiis carnium, domum abiit, eas (ut ego opinor) illic collectas humaturus. Et Harpagum quidem hac 120
ultione Astyages insequutus est. De Cyro autem deliberans, eosdem ex magis arcessivit, qui fuerant ipsius somnium sic interpretati. Postquam venerunt, sciscitatur eos, quomodo sibi visum illud essent interpretati. Illi juxta eandem sententiam affirmarunt dicentes puerum illum debere regnare, si superstes esset, nec prius obiisset. Atqui puer & vivit & incolumis est, Astyages excepit, & quum ipsum ruri agentem pueri ejus pagi delegissent regem, quæ fiunt ab justis regibus, ea omnia hic perfecit. Nam satellitibus, janitoribus, internunciis, ac ceteris officiis institutis, imperium exercuit: quæ vobis quò nunc videntur spectare? Siquidem superest puer (magi respondent) atque regnavit non ex aliqua industria, confidito ob id, ac bono esto animo. Non enim adhuc regnabit iterum. Nam quædam vaticinia nobis in exigua cesserunt, & quæ adnexa sunt somniis etiam ad prorsus imbecillum deveniunt. Ego (inquit Astyages respondens) istius, ô magi, prorsus sum sententiæ, puero rege nominato

fidem

a ἔπειτα δὲ. b τράπεζαι ἐπίπλεαι. c τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς. d πλὴν τῆς κεφαλῆς. e αὐτέων. f βεβρώκοι. g ἔρδοι. h τοιαύτην. i ἐπέζησε. k ἡμῶν ἔνια. l πλεῖστος τῇ γνώμῃ.

fidem somnii impletam esse, nihilque mi-
hi amplius eum puerum esse reformidan-
dum. Vos tamen probe circumspicientes,
quænam futura sint & meæ domui & vo-
bis tutissima, consulite. Ad hæc magi,
Nostra etiam, ô rex, (inquiunt) magni
interest, tuum stare principatum: alioquin
enim alienatur ad hunc puerum, qui Per-
sa est, transgressus; & nos quoque qui Me-
di sumus, in servitutem redigemur, &
quum simus extranei, nullius erimus apud
Persas pretii: te autem regnante, qui
popularis noster es, tum ex parte impera-
mus, tum magnos abs te honores obtine-
mus. Quo magis omnino per nos & tibi
& regno tuo prospiciendum est, & nunc,
siquid cerneremus timendum, universum
tibi ante aperiremus: verum quum in rem
frivolam nunc evaserit somnium, & ipsi
confidimus, & te itidem alia hæc horta-
mur, ut hunc ableges puerum ab oculis
121 tuis in Persidem ad parentes. His auditis
Astyages gavisus est: accitoque Cyro hæc
inquit, O puer, quum ego propter quan-
dam haud perfectam somnii visionem in te
fuissem injurius, tuo tamen ipsius fato su-
perstes es. Nunc itaque lætus ad Persas ito
cum iis quos ad te deducendum mittam.
Eo perveniens, parentes tuos offendes;
nequaquam similes sorti quæ est Mitrada-
tis bubulci, & uxoris ejus. Hæc loquutus
Astyages, Cyrum dimittit. Quem ad do-
122 mum Cambysis reversum acceperunt sui
parentes, & audita re vehementer ample-
xati sunt, ut quem statim mortem obiisse
sciebant. Sciscitabantur igitur quonam
modo superstes esset. Hic se vero ait eos
antea non novisse, & in plurimo errore ver-
satum fuisse: inter viam tamen omne suum
infortunium audisse. credidisse enim se
bubulci Astyagis esse filium: verum in il-
lo itinere omnem rem gestam, ab iis qui
ipsum deduxerant accepisse. Commemo-
rabat autem se ab uxore bubulci fuisse
educatum, semper eam laudibus prose-
quens, ita ut in ejus sermone primas fer-
ret Cyno. Quod nomen accipientes ejus
parentes, ut magis divinitus videretur
Persis filius fuisse ipsis servatus, divulga-
runt, à cane Cyrum, quum esset exposi-
tus, fuisse educatum. unde hæc opinio
emanavit. Ubi Cyrus in virilem adole-
123 vit ætatem, & inter æquales robustissi-
mus evasit & amœnissimus, urgebat eum
Harpagus dona mittendo, Astyagis ulci-
scendi cupidus. Nam ab sese, qui pri-
vatus

„παιδὸς, ἐξήκειν τε τὸν ὄνειρον, καί μοι τὸν παῖ-
„δα τοῦτον εἶναι δεινὸν οὐδὲν ἔτι. ὅμως μέν γέ
„τοι [a] συμβουλεύσατέ μοι, εὖ περισκεψάμε-
„νοι, τά μέλλει ἀσφαλέστατα εἶναι οἴκῳ τε τῷ
ἐμῷ καὶ ὑμῖν. εἶπαν πρὸς ταῦτα οἱ μάγοι,
„Ὦ βασιλεῦ, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν περὶ πολλοῦ
„ἐστι κατορθοῦσθαι ἀρχὴν τὴν σήν. κείνως μὲν
„γὰρ ἀλλοτριοῦται, ἐς τὸν παῖδα τοῦτον περιιοῦσα
„ἐόντα Πέρσην· καὶ ἡμεῖς ἐόντες Μῆδοι, δουλού-
„μεθά τε, καὶ λόγου οὐδενὸς γινόμεθα πρὸς Περ-
„σέων, ἐόντες ξεῖνοι· σέο δ᾽ ἐνεστεῶτος βασι-
„λῆος, ἐόντος πολιήτεω, καὶ ἄρχομεν τὸ μέ-
„ρος, καὶ τιμὰς πρὸς σέο μεγάλας ἔχομεν.
„οὕτω ὦν πάντως ἡμῖν σέο καὶ [b] τῆς σῆς ἀρχῆς
„προοπτέον ἐστί. καὶ νῦν εἰ φοβερόν τι ἑωρῶμεν,
„πᾶν ἄν σοι προεφράζομεν· νῦν δὲ ἀποσκή-
„ψαντος τοῦ ἐνυπνίου ἐς φαῦλον [c], αὐτοί τε
„θαρσέομεν, καί σοι ἕτερα τοιαῦτα παρακε-
„λευόμεθα [d]. τὸν δὲ παῖδα τοῦτον ἐξ ὀφθαλμῶν
„ἀπόπεμψαι ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς γειναμένους.
Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, ἐχάρη τε· καὶ κα-
„λέσας τὸν Κῦρον, ἔλεγέ οἱ τάδε [e], Ὦ παῖ, σὲ
„γὰρ ἐγὼ δι᾽ ὄψιν ὀνείρου οὐ τελέην ἠδίκεον, τῇ
„σεωϋτοῦ δὲ μοίρῃ περιεῖς· νῦν ὦν ἴθι χαίρων ἐς
„Πέρσας· πομποὺς δ᾽ ἐγὼ ἅμα πέμψω. ἐλ-
„θὼν δὲ ἐκεῖ, πατέρα τε καὶ μητέρα εὑρήσεις,
„οὐ κατὰ Μιτραδάτην τε τὸν βουκόλον καὶ τὴν
„γυναῖκα αὐτοῦ. Ταῦτα εἴπας ὁ Ἀστυάγης, ἀπο-
πέμπει τὸν Κῦρον. νοστήσαντα δέ μιν ἐς τοῦ Καμβύ-
σεω τὰ οἰκία, ἐδέξαντο οἱ γειναμένοι· καὶ δεξά-
μενοι, ὡς ἐπύθοντο, μεγάλως ἀσπάζοντο [f], οἷα
δὴ ἐπιστάμενοι αὐτίκα τότε τελευτῆσαι. ἱστόρεόν
τε ὅτεῳ τρόπῳ περιγένοιτο. ὁ δέ σφι ἔλεγε, φὰς
πρὸ τοῦ μὲν οὐκ εἰδέναι, ἀλλὰ ἡμαρτηκέναι πλεῖ-
στον· κατ᾽ ὁδὸν δὲ πυθέσθαι πᾶσαν τὴν ἑωϋτοῦ πά-
θην. ἐπίστασθαι μὲν γὰρ ὡς βουκόλου τοῦ Ἀστυάγεος
εἴη παῖς· ἀπὸ δὲ τῆς κεῖθεν ὁδοῦ τὸν πάντα λόγον
τῶν πομπῶν πυθέσθαι. τραφῆναι δὲ ἔλεγε ὑπὸ τῆς
τοῦ βουκόλου γυναικός· ἤϊέ τε ταύτην αἰνέων διὰ
παντός· ἦν τέ οἱ ἐν τῷ λόγῳ τὰ πάντα ἡ Κυνώ.
οἱ δὲ τοκέες παραλαβόντες τὸ οὔνομα τοῦτο, (ἵ-
να θειοτέρως δοκέῃ τοῖσι Πέρσῃσι περιεῖναί σφι ὁ
παῖς) κατέβαλον φάτιν ὡς ἐκκείμενον Κῦρον
κύων ἐξέθρεψε. ἐνθεῦτεν μὲν ἡ φάτις αὕτη κε-
χώρηκεε. Κύρῳ δὲ ἀνδρευμένῳ, καὶ ἐόντι τῶν ἡ-
λίκων ἀνδρειοτάτῳ καὶ προσφιλεστάτῳ, προσ-
έκειτο ὁ Ἅρπαγος, δῶρα πέμπων, τίσασθαι
Ἀστυάγεα ἐπιθυμέων. ἀπ᾽ ἑωϋτοῦ γὰρ ἐόντος ἰδι-

a μέντοι. b σέο τε καὶ. c φλαῦρον. d παρακελευόμεθα. e οἱ τοιάδε. f ἠσπάζοντο.

ὥστε οὐκ ἐνεώρα τιμωρίην ἐσομένην ἐς Ἀστυάγεα· Κῦρον δὲ ὁρέων ἐπιτρεφόμενον, ἐποιέετο σύμμαχον, τὰς πάθας τὰς Κύρου τῇσι ἑωϋτοῦ [a] ὁμοιούμενος. πρὸ δέ τι τούτου [b] τάδε οἱ κατέργαστο· ἐόντος τοῦ Ἀστυάγεος πικροῦ ἐς τοὺς Μήδους, συμμίσγων ἑνὶ ἑκάστῳ ὁ Ἅρπαγος τῶν πρώτων Μήδων, ἀνέπειθε ὡς χρὴ Κῦρον προστησαμένους, Ἀστυάγεα παῦσαι τῆς βασιληΐης. κατεργασμένου δέ οἱ τούτου, καὶ ἐόντος ἑτοίμου, οὕτω δὴ τῷ Κύρῳ διαιτωμένῳ ἐν Πέρσῃσι βουλόμενος ὁ Ἅρπαγος δηλῶσαι τὴν ἑωϋτοῦ γνώμην, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε, ἅτε τῶν ὁδῶν φυλασσομένων· ὁ δὲ ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· λαγὸν μηχανησάμενος, καὶ ἀνασχίσας τούτου τὴν γαστέρα, καὶ οὐδὲν ἀποτίλας, ὡς δὲ εἶχε, οὕτω ἐσέθηκε [c] βιβλίον, γράψας τά οἱ ἐδόκεε [d]. ἀποῤῥάψας δὲ τοῦ λαγοῦ τὴν γαστέρα, καὶ δίκτυα δοὺς, ἅτε θηρευτῇ, τῶν οἰκετέων τῷ πιστοτάτῳ, ἀπέστελλε ἐς τοὺς Πέρσας· ἐντειλάμενός οἱ ἀπὸ γλώσσης, διδόντα τὸν λαγὸν Κύρῳ ἐπειπεῖν, αὐτοχειρίῃ [e] μιν διελεῖν, καὶ μηδένα οἱ ταῦτα ποιεῦντι παρεῖναι. Ταῦτα δὲ δὴ ὦν ἐπιτελέα ἐγίνετο· καὶ ὁ Κῦρος παραλαβὼν τὸν λαγὸν ἀνέσχισε. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐνεὸν, λαβὼν ἐπελέγετο. τὰ δὲ γράμματα ἔλεγε τάδε, Ὦ „ παῖ Καμβύσεω, σὲ γὰρ θεοὶ ἐπορῶσι [f]· οὐ γὰρ „ ἄν κοτε ἐς τοσοῦτον τύχης ἀπίκευ [g]. σὺ νῦν Ἀ- „ στυάγεα τὸν σεωϋτοῦ [h] φονέα τίσαι. κατὰ μὲν γὰρ „ τὴν τούτου προθυμίην τέθνηκας, τὸ δὲ κατὰ „ θεούς τε καὶ ἐμὲ περιεῖς. τά σε καὶ πάλαι δοκέω „ πάντα ἐκμεμαθηκέναι, σέο τε αὐτοῦ πέρι, ὡς „ ἐπρήχθη, καὶ οἷα ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος πέπονθα· „ ὅτι σε οὐκ ἀπέκτεινα, ἀλλὰ ἔδωκα τῷ βουκόλῳ. „ σὺ νῦν ἢν βούλῃ ἐμοὶ πείθεσθαι, τῆς περ Ἀστυάγης „ ἄρχει χώρης, ταύτης ἁπάσης ἄρξεις. Πέρσας „ γὰρ ἀναπείσας ἀπίστασθαι, στρατηλάτεε ἐπὶ Μή- „ δους. καὶ ἤν τε ἐγὼ ὑπὸ Ἀστυάγεος ἀποδε- „ χθῶ στρατηγὸς ἀντία σεῦ, ἔστι τά [i] σὺ βούλεαι, „ ἤν τε τῶν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. πρῶτοι γὰρ „ οὗτοι ἀποστάντες ἀπ' ἐκείνου, καὶ γενόμενοι πρὸς „ σέο, Ἀστυάγεα καταιρέειν πειρήσονται. ὡς ὦν ἑτοί- „ μου τοῦ γε ἐνθάδε ἐόντος, ποίεε ταῦτα, καὶ ποί- „ εε κατὰ τάχος. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Κῦρος ἐφρόντιζε ὅτεῳ τρόπῳ σοφωτάτῳ Πέρσας ἀναπείσαι [k] ἀπίστασθαι. φροντίζων δὲ, εὑρίσκεται ταῦτα [l] καιριώτατα εἶναι· ἐποίεε δὴ ταῦτα [m]. γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο, ἁλίην τῶν Περσέων ἐποιήσατο· μετὰ δὲ, ἀναπτύξας τὸ βιβλίον, καὶ ἐπιλεγόμενος ἔφη, Ἀστυάγεά μιν στρατηγὸν Περσέων ἀποδεικνύναι.

Νῦν,

vatus esset, non videbat futuram in Astyage vindictam: sed Cyrum cernens adultum, cujus casus suis assimulabat, socium comparabat. Sed & aliquo ante tempore hæc ab eo facta erant. Quum esset acerbus Astyages in Medos, Harpagus singulis quibusque eorum insinuans primoribus, persuadebat oportere Astyagem à regno summoveri, Cyro delecto. Harpagus, his transactis ac paratis, ita demum volens Cyro apud Persas agenti suam aperire sententiam, quum aliter non posset, utpote itineribus custoditis, hujusmodi rem comminiscitur. Leporem excogitans rescidit ejus ventrem; & nihil ultra lacerans, prout erat, indidit libellum in quo quæ libuit conscripserat: & rursus consuto ventre, leporem una cum retibus tradidit venatori cuidam, quippe servorum fidissimo: misitque in Persas, præcipiens dicendo, quum daret leporem Cyro, insuper diceret ut ipse suis manibus aperiret, idque sine arbitris faceret. Hæc 124
exequuto nuncio, Cyrus acceptum leporem rescidit, inventumque libellum qui in eo inerat, adeptus legit, in hæc verba: O fili Cambysis, quem dii respiciunt; nam aliter nunquam in tantum fortunæ pervenisses: ulciscere nunc Astyagem tuæ necis autorem. quoniam ex hujus tu quidem studio perieras, deorum tamen beneficio & meo superstes es. Quæ omnia quemadmodum circa te ipsum gesta sint, opinor te olim jam rescivisse: & item, qualia ego ab Astyage passus sim, quod te non occiderim, sed bubulco tradiderim. Nunc, si mihi auscultare vis, omni tu cui Astyages imperat regioni imperabis. Quum enim Persis ut deficiant persuaseris, expeditionem adversus Medos suscipe: & sive ego dux ab Astyage ad tibi occurrendum creatus fuero, adsunt, quæ tu optes, sive alius quispiam Medorum illustrium. Primi enim isti ab illo deficientes, & à te stantes Astyagem conabuntur evertere. Tanquam igitur tibi sit quodcunque hîc in expedito, ista exequere, & exsequere sine mora. Cyrus, his auditis, considerabat quonam 125
solertissimo modo Persas induceret ad rebellandum. Cogitando tandem comperit hæc esse maxime apposita, ut ita faceret: Scripto libello de iis quæ volebat, concilium Persarum coegit. Deinde resignato libello atque lecto, ducem se inquit Persarum ab Astyage esse designatum.

Et

a τὰς πάθας τοῦ Κύρου τῇ ἑωϋτοῦ. b πρὸς δ' ἔτι τούτῳ. c ἐπέθηκε. d βιβλίον τὰ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας. e αὐτοχειρί. f ἐπορέωσι. g ἀπίκνεο. h τοῦ ἑωϋτοῦ. i ἔσται τοι τά. k ἀναπείσῃ. l εὑρίσκε ταῦτα. m ἐποίεε δὴ τάδε.

Et nunc, ô Persæ (ait) edico vobis ut præsto mihi sitis cum singulis falcibus. Hoc Cyrus Persis præcepit: quorum complura sunt genera. Eorum quædam Cyrus congregavit & ad deficiendum à Medis induxit. Sunt autem hæc, ex quibus alii omnes; Arteatæ, Persæ, Pasargadæ, Maraphii, Maspii. Sed horum Pasargadæ sunt præstantissimi, in quibus & Achæmenidæ sunt sodalitium, unde reges Persidæ sunt oriundi. Alii Persæ hi sunt, Panthialæi, Derusiæi, Germanii: hi quidem omnes aratores. Alii vero, pecuarii,
126 Dai, Mardi, Dropici, Sagartii. Ubi cuncti adfuerunt habentes quod erat præceptum, ibi Cyrus jubet locum quendam dumosum (erat enim in Perside is locus circiter octo & decem stadiorum aut viginti) totum prorsus detergant intra diem. Quo labore perfunctis Persis, iterum præcipit in posterum diem ut lauti adsint. Interim coactos in unum caprarum, ovium, boum greges omnes patris sui mactat atque apparat, tanquam Persarum exercitum excepturus vinoque ac cibariis quam lautissimis. Postero die ubi convenerunt Persæ, jubet eos discumbere in prato atque epulari. Deinde cœnatos interrogat, utrum pridianam an præsentem conditionem præoptarent. Illis respondentibus, multum esse inter hæc duo intervalli: pridianam enim omnia mala habuisse, præsentem vero omnia bona habere: excepit Cyrus hoc responsum, & omnem rem denudavit, inquiens, Viri Persæ, ita res vestræ habent: volentibus vobis mihi obtemperare, & hæc & alia infinita commoda sunt sine ullo servili labore: nolentibus vero, innumerabiles, similes hesternis, ærumnæ. Nunc itaque obtemperando mihi estote liberi. nam & divina quadam sorte ipse genitus hæc bona videor in manus vestras adferre, & vos arbitror viros esse non inferiores Medis, cum in aliis, tum vero in bellicis rebus. Quæ quum ita sint, desciscite quampri-
127 mum ab Astyage. Persæ, ut qui jampridem dedignarentur parere Medis, nacti ducem, libenter in libertatem vindicabantur. Hæc moliri Cyrum Astyages quum accepisset, misso nuncio eum arcessivit. Iste nuncium jubet renunciare, se ad illum prius venturum quam Astyages ipse velit. His auditis, Astyages Medos cunctos armat, hisque utpote lymphatus

„ Νῦν, ἔφη τε λέγων, ὦ Πέρσαι, προαγορεύω „ ὑμῖν, παρεῖναι ἕκαστον ἔχοντα δρέπανον. Κῦρος μὲν ταῦτα προηγόρευσε. ἔστι δὲ Περσέων συχνὰ γένεα· καὶ τὰ μὲν αὐτέων ὁ Κῦρος συνάλισε, καὶ ἀνέπεισε ἀπίστασθαι ἀπὸ Μήδων· ἔστι δὲ τάδε, ἐξ ὧν ὦλλοι [a] πάντες, Ἀρτεάται, Πέρσαι, Πασαργάδαι, Μαράφιοι, Μάσπιοι [b]. τουτέων Πασαργάδαι εἰσὶ ἄριστοι· ἐν τοῖσι καὶ Ἀχαιμενίδαι εἰσὶ φρήτρη, ἔνθεν οἱ βασιλέες οἱ Περσεΐδαι γεγόνασι. ἄλλοι δὲ Πέρσαι εἰσὶ οἵδε, Πανθιαλαῖοι, Δηρουσιαῖοι, Γερμάνιοι. οὗτοι μὲν πάντες ἀροτῆρές εἰσι. οἱ δὲ ἄλλοι, νομάδες, Δάοι, Μάρδοι, Δροπικοὶ, Σαγάρτιοι. Ὡς δὲ παρῆσαν ἅπαντες ἔχοντες τὸ προειρημένον, ἐνθαῦτα ὁ Κῦρος· ἦν γάρ τις χῶρος τῆς Περσικῆς ἀκανθώδης ὅσον τε ἐπὶ ὀκτωκαίδεκα σταδίους, ἢ εἴκοσι· πάντη τοῦτόν σφι τὸν χῶρον προεῖπε ἐξημερῶσαι ἐν ἡμέρῃ. ἐπιτελεσάντων δὲ τῶν Περσέων τὸν προκείμενον ἄεθλον, δεύτερά σφι προεῖπε, ἐς τὴν ὑστεραίην παρεῖναι λελουμένους. ἐν δὲ τούτῳ τά τε αἰπόλια καὶ τὰς ποίμνας καὶ τὰ βουκόλια ὁ Κῦρος πάντα τοῦ πατρὸς συναλίσας ἐς τὠυτὸ, ἔθυσε [c], καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξόμενος [d] τῶν Περσέων τὸν στρατόν· πρὸς δὲ, οἴνῳ τε καὶ σιτίοισι ὡς ἐπιτηδειοτάτοισι. ἀπικομένους δὲ τῇ ὑστεραίῃ τοὺς Πέρσας κατακλίνας ἐς λειμῶνα [e], εὐώχεε. ἐπεί τε δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, εἴρετό σφεας ὁ Κῦρος, κότερα τὰ τῇ προτεραίῃ εἶχον, ἢ τὰ παρεόντα σφι εἴη αἱρετώτερα· οἱ δὲ ἔφασαν πολλὸν εἶναι αὐτέων τὸ μέσον. τὴν μὲν γὰρ προτέρην ἡμέρην πάντα σφι κακὰ ἔχειν, τὴν δὲ τότε παρεοῦσαν, πάντα ἀγαθά. παραλαβὼν δὲ τοῦτο τὸ ἔπος ὁ Κῦ„ ρος παρεγύμνου τὸν πάντα λόγον· λέγων, Ἄνδρες „ Πέρσαι, οὕτω ὑμῖν ἔχει· βουλομένοισι μὲν ἐμέο „ πείθεσθαι, ἔστι τάδε [f] τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, „ οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομέ„ νοισι δὲ ἐμέο πείθεσθαι, εἰσὶ [g] ὑμῖν πόνοι τῷ χθι„ ζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. νῦν ὦν ἐμέο πει„ θόμενοι, γίνεσθε ἐλεύθεροι. αὐτός τε γὰρ δοκέω „ θείῃ τύχῃ γεγονὼς, τάδε ἐς χεῖρας ἄγεσθαι· καὶ „ ὑμέας ἥγημαι ἄνδρας Μήδων εἶναι οὐ φαυλοτέ„ ρους, οὔτε τἄλλα, οὔτε τὰ πολέμια. ὡς ὦν ἐχόν„ των ὧδε, ἀπίστασθε ἀπ' Ἀστυάγεος τὴν ταχίστην. Πέρσαι μέν νυν προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ἄσμενοι ἐλευθεροῦντο, καὶ πάλαι δεινὸν ποιεύμενοι ὑπὸ Μήδων ἄρχεσθαι. Ἀστυάγης δὲ ὡς ἐπύθετο Κῦρον πρήσσοντα ταῦτα, πέμψας ἄγγελον ἐκάλεε αὐτόν. ὁ δὲ Κῦρος ἐκέλευε τὸν ἄγγελον ἀπαγγέλλειν ὅτι πρότερον ἥξει παρ' ἐκεῖνον ἢ αὐτὸς Ἀστυάγης βουλήσεται. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Ἀστυάγης, Μήδους τε ὥπλισε πάντας, καὶ στρατηγὸν αὐτῶν [h], ὥς τε θεοβλα-

a ἄλλοι. b Μεράφιοι, Μάσιοι. c ἔθυε. d δεξιωσόμενος. e λειμῶνας. f ἔσαι τάδε. g μὴ βουλομένοισι δὲ εἰσί. h αὐτίως vel ἀντίας

Fruſtra: nam cæditur & vivus capitur, cui inſultat Harpagus, ſed verbis; parcit Cyrus.

βὴς ἐὼν, ἀπέδεξε [a] Ἅρπαγον, λήθην ποιεύμενος τά μιν ἔοργεε. ὡς δέ οἱ Μῆδοι στρατευσάμενοι τοῖσι Πέρσῃσι συνέμισγον, οἱ μέν τινες αὐτῶν [b] ἐμάχοντο, ὅσοι μὴ τοῦ λόγου μετέσχον· οἱ δὲ αὐτομόλεον πρὸς τοὺς [c] Πέρσας, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐθελοκάκεόν τε καὶ ἔφευγον. Διαλυθέντος δὲ τοῦ Μηδικοῦ στρατεύματος αἰσχρῶς, ὡς ἐπύθετο τάχιστα ὁ Ἀστυάγης, ἔφη, ἀπειλέων τῷ Κύρῳ, Ἀλλ' οὐδ' ὧς „ὁ Κῦρός γε χαιρήσει. τοσαῦτα εἴπας, πρῶτον μὲν τῶν μάγων τοὺς ὀνειροπόλους, οἵ μιν ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον, τούτους ἀνεσκολόπισε. μετὰ δὲ, ὥπλισε τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν Μήδων ἐν τῷ ἄστεϊ, νέους τε καὶ πρεσβύτας ἄνδρας. ἐξαγαγὼν δὲ τούτους, καὶ συμβαλὼν τοῖσι Πέρσῃσι, ἑσσώθη· καὶ αὐτός τε Ἀστυάγης ἐζωγρήθη, καὶ τοὺς ἐξήγαγε τῶν Μήδων ἀπέβαλε. Ἐόντι δὲ αἰχμαλώτῳ τῷ Ἀστυάγεϊ προστὰς ὁ Ἅρπαγος κατέχαιρέ τε καὶ κατεκερτόμεε. καὶ ἄλλα λέγων ἐς αὐτὸν θυμαλγέα ἔπεα· καὶ δὴ καὶ εἴρετό μιν πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον, τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθοίνισε, ὅ τι εἴη ἡ ἐκείνου δουλοσύνη ἀντὶ τῆς βασιληΐης. ὁ δέ μιν προσιδὼν ἀντείρετο, εἰ ἑωυτοῦ ποιέεται τὸ Κύρου ἔργον. Ἅρπαγος δὲ ἔφη, αὐτὸς γὰρ γράψαι, τὸ πρῆγμα ἑωυτοῦ [d] δικαίως εἶναι. Ἀστυάγης δέ μιν ἀπέφαινε τῷ λόγῳ σκαιότατόν τε καὶ ἀδικώτατον ἐόντα πάντων ἀνθρώπων· σκαιότατον μέν γε, εἰ παρεὸν αὐτῷ βασιλέα γενέσθαι, εἰ δὴ δι' ἑωυτοῦ γε ἐπρήχθη [e] τὰ παρεόντα, ἄλλῳ περιέθηκε τὸ κράτος· ἀδικώτατον δὲ, ὅτι τοῦ δείπνου εἵνεκε Μήδους κατεδούλωσε. εἰ γὰρ δὴ δέον [f] πάντως περιθεῖναι ἄλλῳ τεῳ τὴν βασιληΐην, καὶ μὴ αὐτὸν ἔχειν, δικαιότερον εἶναι Μήδων τεῳ περιβαλεῖν τοῦτο τὸ ἀγαθὸν ἢ Περσέων. νῦν δὲ Μήδους μὲν, ἀναιτίους τούτου ἐόντας, δούλους ἀντὶ δεσποτέων γεγονέναι· Πέρσας δὲ, δούλους ἐόντας τοπρὶν Μήδων, νῦν γεγονέναι δεσπότας. Ἀστυάγης μέν νυν βασιλεύσας ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ τριήκοντα, οὕτω τῆς βασιληΐης κατεπαύθη. Μῆδοι δὲ ὑπέκυψαν Πέρσῃσι διὰ τὴν τούτου πικρότητα, ἄρξαντες τῆς ἄνω Ἅλυος ποταμοῦ Ἀσίης ἐπ' ἔτεα τριήκοντα καὶ ἑκατὸν δυῶν δέοντα, πάρεξ ἢ ὅσον οἱ Σκύθαι ἦρχον. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ μετεμέλησέ τέ σφι ταῦτα ποιήσασι, καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ Δαρείου. ἀποστάντες δὲ, ὀπίσω κατεστράφθησαν [g], μάχῃ νικηθέντες. τότε δὲ ἐπὶ Ἀστυάγεος οἱ Πέρσαι τε καὶ ὁ Κῦρος ἐπαναστάντες τοῖσι Μήδοισι, ἦρχον τὸ ἀπὸ τούτου τῆς Ἀσίης. Ἀστυάγεα δὲ Κῦρος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, εἶχε παρ' ἑωυ-

phatus Harpagum præficit, oblitus eorum quæ illi feciſſet. Comparato exercitu, ubi Medorum copiæ cum Perſicis prœlium conſeruerunt, quicunque eorum conſilii erant expertes, prœliabantur; alii vero ad Perſas tranſibant. Plerique de induſtria ignaviter agebant, fugiebantque. Dilapſo turpiter Medico exercitu, 128
Aſtyages ut primum rem cognovit, minitans Cyro, inquit, Ne ſic quidem Cyrus gaudebit. Hæc loquutus, ante omnia eos magos ſomniorum interpretes qui ſuaſiſſent ipſi Cyrum dimittere, patibulis affigit. Deinde reliquos Medorum qui in urbe erant, adoleſcentes pariter & ſenes, armat. Quibus eductis, cum Perſis confligens fugatur: vivuſque ipſe capitur, amiſſis quos eduxerat Medis. Ei captivo 129
aſtans Harpagus inſultavit, eumque dicteriis laceſſivit, cum alia quæ animo ejus dolorem darent dicens, tum vero etiam rogavit eum de cœna ſua, in qua ille ipſum carnibus filii paviſſet, quod foret ejus ſervitus pro regno. Eum intuens Aſtyages viciſſim interrogat numquid ſuum faceret Cyri opus. Harpagus vero, ſuum eſſe dicere, idque merito, quoniam ipſe ad Cyrum ſcripſiſſet. Tum Aſtyages eum conſilii læviſſimum atque iniquiſſimum omnium hominum demonſtravit: læviſſimum quidem, quòd, ſi facultas ei aderat ut rex fieret, alteri tribuerit imperium, ſi modo illa per ipſum geſta eſſent: iniquiſſimum vero, quod cœnæ cauſſa Medos in ſervitutem redegiſſet. Si enim oportebat omnino eum comparare alteri regnum, nec ſibi habere, juſtius futurum fuiſſe Medorum alicui id bonum comparare, quam Perſarum. Nunc Medos, qui hujus facinoris affines non extitiſſent, ex dominis factos eſſe ſervos: & Perſas qui fuiſſent antea Medorum ſervi, nunc dominos evaſiſſe. Hunc in modum Aſtyages, 130
quum quinque & triginta regnaſſet annos, regno excidit; ob cujus acerbitatem Medi ſuccubuerunt Perſis, centum ac duodetriginta annos, omni ſupra Halym fluvium Aſiæ dominati, excepto tempore quo Scythæ regnaverunt. Eoſdem tamen ſequenti tempore horum factorum pœnituit, ita ut à Dario defecerint: ſed poſt defectionem prœlio victi, iterum ſubacti ſunt. Tunc autem regnante Aſtyage Perſæ cum Cyro quum adverſus Medos rebellaviſſent, deinceps Aſiæ imperitaverunt. Cyrus nullo alio malo afficiens Aſtyagem,

a ἀπέδειξε. b αὐτέων. c παρὰ τούς. d γράψαι, καὶ τὸ πρῆγμα δὴ ἑωυτοῦ. e ἑωυτοῦ ἐπρήχθη. f δεῖν. g κατεστρέφθησαν.

ſtyagem, penes ſe habuit quoad vita exceſſit. Ita Cyrus genitus educatuſque, regno potitus eſt. Et poſt hæc Crœſum injuriæ auctorem ſubegit, quemadmodum à me ſuperius memoratum eſt. Quo ſubacto, ita omnem Aſiam adeptus eſt.

131 PORRO ritus quibus utuntur Perſæ, tales eſſe comperi. Neque ſtatuas, neque templa, neque aras ponere & conſecrare fas putant, quinimmo hoc facientibus inſaniæ vituperium inferunt, ob id (ut mea fert opinio) quod non, quemadmodum Græci, ſentiunt deos humanæ formæ eſſe. Moris habent, editiſſimis conſcenſis montibus, Iovi facere ſacra, omnem gyrum cœli, Iovem appellantes. Soli lunæque ſacrificant, & telluri, igni, aquæ atque ventis: hiſque ſolis ſacra faciunt jam inde ab initio. Sed præterea quoque addidicerunt Vraniæ ſacrificare, ab Aſſyriis Arabibuſque edocti. Vocant autem Aſſyrii Venerem Mylitta, Arabes eandem Alitta appellant, Perſæ vero Mitran.

132 Sacrorum autem ritum circa hos modo dictos deos hunc ex inſtituto habent Perſæ, ut ſacrificaturi, nec aras erigant, neque ignem incendant, ſed neque libamentis utantur, neque tibiis, non infulis, non molis: verum, ut quis horum unicuique ſacra facere ſtatuit, in locum mundum victimam ducens, deum illum implorat, myrto maxime cinctam geſtans tiaram. Sacrificanti autem, non licet pro ſe ſolo privatim vota nuncupare; immo ille communiter univerſis Perſis bene precatur & regi: quippe inter Perſas omnes & ipſe comprehenditur. Ubi vero jam in minutas portiones hoſtiam concidit, carnibus elixis herbam ſubſternit quammolliſſimam, maxime trifolium. In hac igitur diſpoſitis omnibus carnibus, magus vir aſtans, theogoniam accinit. ſiquidem hanc illi dicunt eſſe incantationem. Citraque magum illis nullum fit legitimum ſacrificium. Brevi ſpatio interpoſito ille, qui mactavit, ſublatis carnibus utitur in quem-

133 cunque uſum illi fert animus. Ex omnibus diebus præcipue colendum cenſent ſuum quique natalem: unde hoc die plus aliis æquum cenſent ciborum proponere. Et beatiores, integrum bovem, equum, camelum, aſinum, in fornacibus toſtos, iſto die proponunt; pauperes vero eorum ex ovibus tenuiores proponunt. Cibis autem utuntur paucis, bellariis multis, neque iis admodum bonis. Hinc eſt quòd Per-

ἑωυτῷ, ἐς ὃ ἐτελεύτησε. οὕτω δὴ Κῦρος γενόμενός τε καὶ τραφεὶς, καὶ ἐβασίλευσε, καὶ Κροῖσον ὕστερον τούτων ἄρξαντα ἀδικίης κατεστρέψατο, ὡς εἴρηταί μοι πρότερον. τοῦτον δὲ καταστρεψάμενος, οὕτω πάσης τῆς Ἀσίης ἦρξε. Πέρσας δὲ οἶδα νόμοισι τοιοῖσι χρεωμένους. ἀγάλματα μὲν καὶ νηοὺς καὶ βωμοὺς οὐκ ἐν νόμῳ ποιευμένους ἱδρύεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖσι ποιεῦσι μωρίην ἐπιφέρουσι· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν, ὅτι οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμισαν τοὺς θεοὺς, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, εἶναι. οἱ δὲ νομίζουσι Διῒ μὲν, ἐπὶ τὰ ὑψηλότατα τῶν ὀρέων [a] ἀναβαίνοντες, θυσίας ἔρδειν, τὸν κύκλον πάντα τοῦ οὐρανοῦ Δία καλέοντες· θύουσι δὲ ἡλίῳ τε καὶ σελήνῃ καὶ γῇ καὶ πυρὶ καὶ ὕδατι καὶ ἀνέμοισι. τούτοισι μὲν δὴ μούνοισι θύουσι ἀρχῆθεν. ἐπιμεμαθήκασι δὲ καὶ τῇ Οὐρανίῃ θύειν, παρά τε Ἀσσυρίων μαθόντες καὶ Ἀραβίων. καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην, Μύλιττα· Ἀράβιοι δὲ, Ἀλίττα· Πέρσαι δὲ, Μίτραν. Θυσίη δὲ τοῖσι Πέρσῃσι περὶ τοὺς εἰρημένους θεοὺς ἥδε κατέστηκε. οὔτε βωμοὺς ποιεῦνται, οὔτε πῦρ ἀνακαίουσι, μέλλοντες θύειν· οὐ σπονδῇ χρέωνται, οὐκὶ αὐλῷ, οὐ στέμμασι, οὐκὶ οὐλῇσι. τῶν δὲ ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλῃ, ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, καλέει τὸν θεὸν, ἐστεφανωμένος τὴν τιάραν [b] μυρσίνῃ μάλιστα. ἑωυτῷ μὲν δὴ τῷ θύοντι ἰδίῃ μούνῳ οὔ οἱ ἐγγίνεται ἀρᾶσθαι ἀγαθά· ὁ δὲ πᾶσι τοῖσι Πέρσῃσι κατεύχεται εὖ γίνεσθαι, καὶ τῷ βασιλέϊ. ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται. ἐπεὰν δὲ διαμιστύλας κατὰ μέρεα τὸ ἱρήϊον, ἑψήσῃ τὰ κρέα, ὑποπάσας [c] ποίην ὡς ἁπαλωτάτην, μάλιστα δὲ τὸ τρίφυλλον, ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα τὰ κρέα. διαθέντος δὲ αὐτοῦ, μάγος ἀνὴρ παρεστεὼς ἐπαείδει θεογονίην, οἵην δὴ ἐκεῖνοι λέγουσι εἶναι τὴν ἐπαοιδήν· ἄνευ γὰρ δὴ μάγου οὔ σφι νόμος ἐστὶ θυσίας ποιέεσθαι. ἐπισχὼν δὲ ὀλίγον χρόνον, ἀποφέρεται ὁ θύσας τὰ κρέα, καὶ χρᾶται ὅ, τι μιν ὁ λόγος αἱρέει. Ἡμέρην δὲ ἁπασέων μάλιστα ἐκείνην τιμᾶν νομίζουσι τῇ ἕκαστος ἐγένετο. ἐν ταύτῃ δὲ πλέω δαῖτα τῶν ἄλλων δικαιεῦσι προτίθεσθαι· ἐν τῇ οἱ εὐδαίμονες αὐτῶν, βοῦν καὶ ἵππον καὶ κάμηλον καὶ ὄνον προτιθέαται ὅλους ὀπτοὺς ἐν καμίνοισι· οἱ δὲ πένητες αὐτέων τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων προτιθέαται. σίτοισι δὲ ὀλίγοισι χρέωνται, ἐπιφορήμασι δὲ πολλοῖσι, καὶ οὐ καλέσι [d]. καὶ διὰ

τοῦτ

a οὐρέων. b τὴν τιάρην. c ὑποπάσας. d καλοῖσι.

Alii eorum mores, in potu, salutando, vicinos æstimando, sentiendo de se, externa accipiendo, populis digerendis, subolis numero.

τοῦτο φασὶ Πέρσαι τοὺς Ἕλληνας σιτεομένους, πεινῶντας παύεσθαι, ὅτι σφι ἀπὸ δείπνου παραφορέεται οὐδὲν λόγου ἄξιον· εἰ δέ τι παραφέροιτο, ἐσθίοντας ἂν οὐ παύεσθαι. οἴνῳ δὲ κάρτα προσκέαται· καί σφι οὐκ ἐμέσαι ἔξεστι, οὐκὶ οὐρῆσαι ἀντίον ἄλλου. ταῦτα μέν νυν οὕτω φυλάσσεται. μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιέστατα [a] τῶν πρηγμάτων· τὸ δ' ἂν ἅδῃ σφι βουλευομένοισι, τοῦτο τῇ ὑστεραίῃ νήφουσι προτιθεῖ ὁ στέγαρχος, ἐν τοῦ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. καὶ ἢν μὲν ἅδῃ καὶ νήφουσι, χρέωνται αὐτέῳ· ἢν δὲ μὴ ἅδῃ, μετιεῖσι. τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι. Οἱ συντυγχάνοντες [b] δ' ἀλλήλοισι ἐν τῇσι ὁδοῖσι, τῷδε ἄν τις διαγνοίη εἰ ὅμοιοί εἰσι οἱ ἐντυγχάνοντες. ἀντὶ γὰρ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους φιλέουσι τοῖσι στόμασι. ἢν δὲ ᾖ οὕτερος ὑποδεέστερος ὀλίγῳ, τὰς παρειὰς φιλέονται· ἢν δὲ πολλῷ ᾖ οὕτερος ἀγεννέστερος, προσπίπτων προσκυνέει τὸν ἕτερον. τιμῶσι δὲ ἐκ πάντων τοὺς ἄγχιστα ἑωϋτῶν οἰκέοντας, μετά γε ἑωϋτούς· δεύτερα δὲ, τοὺς δευτέρους· μετὰ δὲ, κατὰ λόγον προβαίνοντες τιμῶσι. ἥκιστα δὲ τοὺς ἑωϋτῶν ἑκαστάτω οἰκημένους ἐν τιμῇ ἄγονται, νομίζοντες ἑωϋτοὺς εἶναι ἀνθρώπων μακρῷ τὰ πάντα ἀρίστους· τοὺς δὲ ἄλλους, κατὰ λόγον τῷ λεγομένῳ τῆς ἀρετῆς ἀντέχεσθαι. τοὺς δὲ ἑκαστάτω οἰκέοντας ἀπ' ἑωϋτῶν, κακίστους εἶναι. ἐπὶ δὲ Μήδων ἀρχόντων καὶ ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι, καὶ τῶν ἄγχιστα οἰκεόντων σφίσι· οὗτοι δὲ καὶ τῶν ὁμούρων· οἱ δὲ, μάλα τῶν ἐχομένων. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον καὶ οἱ Πέρσαι τιμῶσι. προέβαινε γὰρ δὴ τὸ ἔθνος ἄρχον τε καὶ ἐπιτροπεῦον. Ξεινικὰ δὲ νόμαια Πέρσαι προσίενται ἀνδρῶν μάλιστα. καὶ γὰρ δὴ τὴν Μηδικὴν ἐσθῆτα νομίσαντες τῆς ἑωϋτῶν εἶναι καλλίω, φορέουσι, καὶ ἐς τοὺς πολέμους, τοὺς Αἰγυπτίους θώρηκας [c]. καὶ εὐπαθείας τε παντοδαπὰς πυνθανόμενοι ἐπιτηδεύουσι, καὶ δὴ καὶ ἀπ' Ἑλλήνων μαθόντες, παισὶ μίσγονται. γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτέων [d] πολλὰς μὲν κουριδίας [e] γυναῖκας, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας παλλακὰς κτῶνται. Ἀνδραγαθίη δ' αὕτη ἀποδέδεκται, μετὰ τὸ μάχεσθαι εἶναι ἀγαθὸν, ὃς ἂν πολλοὺς ἀποδέξῃ παῖδας. τῷ δὲ τοὺς πλείστους ἀποδεικνύντι, δῶρα ἐκπέμπει ὁ βασιλεὺς ἀνὰ πᾶν ἔτος. τὸ πολλὸν δ' ἡγέαται ἰσχυρὸν εἶναι. παιδεύουσι δὲ τοὺς παῖδας, ἀπὸ πενταέτεος ἀρξάμενοι,

Persæ dicunt, Græcos in vescendo desinere esurientes, quoniam ipsis à cœna adfertur nihil pretii ullius, & siquid adferatur non desinere edentes. Vino largius adhærent. Eisdem nec vomere nec urinam facere coram alio licet: quæ nunc quidem ita observantur. Potu impleti de rebus maxime seriis consultare consueverunt: quod autem placuerit ipsis consultantibus, id postera die sobriis proponit is qui ædibus illis in quibus forte consultatur præest: &, si placuerit etiam sobriis, utuntur ipso; sin minus, deserunt. etiam de quibus jejuni ante deliberaverunt, de eisdem poti insuper cognoscunt.
Quum in via invicem sibi occur- 134
runt, ex hoc quis cognoscat an pares sint: nam salutationis loco mutuo ora osculantur. quod si alter fuerit inferior paulo, malas osculantur: sin autem alter fuerit multo ignobilior, prostratus adorat alterum. In primis autem illos observant reverenter qui proxime habitant, attamen post se ipsos: secundas tribuunt iis qui à primis proximi: atque sic deinceps ut ratio dictat, progredientes; minime autem honorant longissime ab se habitantes. Sic enim existimant, se hominum omnia longe optimos esse: alios vero, prout suadet ratio, hactenus ut dicatur, virtutem usurpare. Qui autem remotissimi ab ipsis vivant, esse pessimos. Sub Medis imperium obtinentibus, nationes quoque sibi imperitabant: omnibus quidem simul præerant Medi & iis, qui proxime ipsos vivebant; isti autem etiam vicinis; illi maxime affinibus. Ad eandem etiam rationem Persæ
colunt. Quæ gens imperitans & quasi 135
tutelam gerens, late progressa fuit. Externos autem mores Persæ facillimi hominum admittunt. nam & Medicam vestem propriâ elegantiorem arbitrantes, gestant: & in pugnis utuntur thoracibus Ægyptiis. Quin voluptatibus etiam omnis generis quas rescire potuerunt, frui student. A Græcis edocti, pueris miscentur. Unusquisque eorum virgines
multas ducit uxores; sed multo plures 136
pallacas habent. Virilis præstantia hæc declaratur post bellicam fortitudinem, si quis numerosam subolem procreaverit: & illi qui liberos plurimos ostenderit, rex singulis annis munera mittit. Quod multum est, credunt robustum esse. Liberos suos, à quinto anno incipientes usque

a σπουδαιότατα. b Ἐντυγχάνοντες. c θώρακας. d αὐτῶν. e κουριδίους.

que ad vicesimum, tribus duntaxat instituunt, equitare, sagittare & vera loqui. Ante quinquennium filius in conspectum patri non venit, sed apud feminas degit. Quod ea gratia sic fit, ut si inter nutrimenta decedat, nullam patri afferat mo-
137 lestiam. Equidem hunc morem laudo: laudo item illum, ne ob unam tantum culpam liceat vel ipsi regi occidere quempiam, neque cuiquam aliorum Persarum atrocius aliquid in familiam suam consulere ob unum solum delictum: sed expendere jubetur quisque, si plura ac majora comperiat esse delicta quam obsequia, tum demum ira utatur. Suum autem patrem aut matrem ajunt à nemine unquam fuisse occisos: verum quotquot talia forte acciderunt, dicunt omnino necessum esse, ut bene hi excussi tandem deprehensi fuerint aut subditicii, aut spurii. Quippe verisimile nequaquam videri ajunt, ut is qui verus parens sit, à proprio filio in-
138 terimatur. Quæcunque illis facere non licet, ea nec dicere. Turpissimum apud eos ducitur, mentiri: secundo loco, æs alienum debere, cum ob alias multas caussas, tum maxime quod necessum esse tradant eundem qui debet, mendacio quoque obnoxium esse. Siquis è civibus lepra aut vitiligine infectus sit, hic in civitatem non accedit, neque cum aliis Persis consuetudinem habet. Dicunt enim hos morbos illi immissos, quod in solem peccaverit. Externum vero qui iisdem correptus fuerit, è regione sua multi exigunt: prout etiam albas columbas ob eandem caussam. In flumen nec immeiunt, nec inspuunt, nec manus abluunt, nec alium ista facientem negligunt, sed flumina religiosissime colunt.
139 Hoc quoque Persis accidit peculiare, quod quanquam illos lateat, nobis tamen minime est obscurum: nempe quæcunque apud illos nomina vel corporibus vel magnificentiæ sunt similia, ea omnia in eadem terminari littera, quam Dorienses san appellent, Iones sigma. Et, si animadvertas attentius, deprehendes nomina Persarum non quædam, sed omnia
140 similiter claudi. Equidem hæc probe sciens de Persis possum indubitatò affirmare. nihilominus ista tanquam abscondita referuntur, neque perinde certo, nempe de mortuo; cadaver defuncti Persæ non prius humatur quam aut ab alite aut cane tractum sit. Magos enim qui-

μενοι, μέχρι εἰκοσαέτεος, τρία μοῦνα, ἱππεύειν, καὶ τοξεύειν, καὶ ἀληθίζεσθαι. πρὶν δὲ ἢ πενταέτης γένηται, οὐκ ἀπικνέεται ἐς ὄψιν τῷ πατρὶ, ἀλλὰ παρὰ τῇσι γυναιξὶ δίαιταν ἔχει. τοῦδε εἵνεκα τοῦτο οὕτω ποιέεται[a], ἵνα ἢν ἀποθάνῃ τρεφόμενος, μηδεμίαν ἄσην τῷ[b] πατρὶ προσβάλλῃ. Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον· αἰνέω δὲ καὶ τόνδε, τὸ μὴ μιῆς αἰτίης εἵνεκα μήτε αὐτὸν τὸν βασιλέα μηδένα φονεύειν, μήτε τῶν ἄλλων Περσέων μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ οἰκετέων ἐπὶ μιῇ αἰτίῃ ἀνήκεστον πάθος ἔρδειν. ἀλλὰ λογισάμενος ἢν εὑρίσκῃ πλέω τε καὶ μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων, οὕτω τῷ θυμῷ χρᾶται· ἀποκτεῖναι δὲ οὐδένα κω λέγουσι τὸν ἑωϋτοῦ πατέρα, οὐδὲ μητέρα[c]. ἀλλὰ ὁκόσα ἤδη τοιαῦτα ἐγένετο, πᾶσαν ἀνάγκην φασὶ ἀναζητεόμενα ταῦτα ἀνευρεθῆναι ἤτοι ὑποβολιμαῖα ἐόντα, ἢ μοιχίδια. οὐ γὰρ δή φασι οἰκὸς[d] εἶναι τόν γε ἀληθέως[e] τοκέα ὑπὸ τοῦ ἑωϋτοῦ παιδὸς ἀποθνήσκειν. ἅσσα[f] δέ σφι ποιέειν οὐκ ἔξεστι, ταῦτα οὐδὲ λέγειν ἔξεστι. αἴσχιστον δὲ αὐτοῖσι τὸ ψεύδεσθαι νενόμισται· δεύτερα δὲ, τὸ ὀφείλειν χρέος· πολλῶν μὲν καὶ ἄλλων εἵνεκα, μάλιστα δὲ ἀναγκαίην φασὶ εἶναι, τὸν ὀφείλοντα καί τι ψεῦδος λέγειν. ὃς ἂν δὲ τῶν ἀστῶν λέπρην ἢ λεύκην ἔχῃ[g], ἐς πόλιν οὗτος οὐ κατέρχεται, οὐδὲ συμμίσγεται τοῖσι ἄλλοισι Πέρσῃσι. Φασὶ δέ μιν ἐς τὸν ἥλιον ἁμαρτόντα τι, ταῦτ' ἔχειν· ξεῖνον δὲ πάντα, τὸν λαμβανόμενον ὑπὸ τουτέων, πολλοὶ ἐξελαύνουσι ἐκ τῆς χώρης· καὶ τὰς λευκὰς περιστερὰς, τὴν αὐτὴν αἰτίην ἐπιφέροντες. ἐς ποταμὸν δὲ οὔτε ἐνουρέουσι, οὔτε ἐμπτύουσι, οὐ χεῖρας ἐναπονίζονται, οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι[h], ἀλλὰ σέβονται ποταμοὺς μάλιστα[i]. Καὶ τόδε ἄλλο σφι ὧδε συμπέπτωκε γίνεσθαι, τὸ Πέρσας μὲν αὐτοὺς λέληθε, ἡμέας μέν τοι οὔ[k]. τὰ οὐνόματά σφι ἐόντα ὅμοια τοῖσι σώμασι καὶ τῇ μεγαλοπρεπείῃ, τελευτῶσι πάντα ἐς τὠϋτὸ γράμμα, τὸ Δωριέες μὲν σὰν καλέουσι, Ἴωνες δὲ σίγμα. ἐς τοῦτο διζήμενος εὑρήσεις τελευτῶντα τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα, οὐ τὰ μὲν, τὰ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως. Ταῦτα μὲν ἀτρεκέως ἔχω περὶ αὐτῶν εἰδὼς εἰπεῖν. τάδε μέντοι ὡς κρυπτόμενα λέγεται, καὶ οὐ σαφηνέως περὶ τοῦ ἀποθανόντος· ὡς οὐ πρότερον θάπτεται ἀνδρὸς Πέρσεω ὁ νέκυς, πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος ἢ κυνὸς ἑλκυσθῆναι[l]. μάγους μὲν γὰρ ἀτρε-

a τοῦτο ποιέεται. b μηδεμίην ἄτην ἀνιηρὴν τῷ. c πατέρα ἢ μητέρα. d εἰκὸς. e ἀληθῶς. f ὁκόσα. g ἔχοι. h οὐδὲ ἄλλο τι οὐδὲν ποιοῦσι. i ποταμοὺς τῶν πάντων μάλιστα. k ἡμέας δὲ οὔ. l ἑλκυσθῇ.

ἀτρεκέως οἶδα ταῦτα ποιέοντας· ἐμφανέως γὰρ δὴ ποιεῦσι. κατακηρώσαντες δὴ ὦν τὸν νέκυν Πέρσαι γῇ κρύπτουσι. μάγοι δὲ κεχωρίδαται πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἱρέων. οἱ μὲν γὰρ ἁγνεύουσι ἔμψυχον μηδὲν κτείνειν, εἰ μὴ ὅσα θύουσι· οἱ δὲ δὴ μάγοι αὐτοχειρίῃ πάντα, πλὴν κυνὸς καὶ ἀνθρώπου, κτείνουσι. καὶ ἀγώνισμα τοῦτο μέγα ποιεῦνται, κτείνοντες ὁμοίως μύρμηκάς τε καὶ ὄφεις, καὶ τἆλλα ἑρπετὰ καὶ πετεινά. καὶ ἀμφὶ μὲν τῷ νόμῳ τούτῳ ἐχέτω ὡς καὶ ἀρχὴν ἐνομίσθη. ἄνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. Ἴωνες δὲ καὶ Αἰολέες, ὡς οἱ Λυδοὶ τάχιστα κατεστράφατο ὑπὸ Περσέων, ἔπεμπον ἀγγέλους ἐς Σάρδις παρὰ Κῦρον, ἐθέλοντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι εἶναι τοῖσι καὶ Κροίσῳ ἦσαν κατήκοοι. ὁ δὲ, ἀκούσας αὐτέων τὰ προΐσχοντο, ἔλεξέ σφι λόγον, ἄνδρα φὰς αὐλητὴν ἰδόντα ἰχθῦς ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐλέειν, δοκέοντά σφεας ἐξελεύσεσθαι ἐς γῆν· ὡς δὲ ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος, λαβεῖν ἀμφίβληστρον, καὶ περιβαλεῖν τε πλῆθος πολλὸν τῶν ἰχθύων καὶ ἐξειρύσαι. ἰδόντα δὲ παλλομένους, εἰπεῖν ἄρα αὐτὸν πρὸς τοὺς ἰχθῦς, „Παύεσθέ μοι ὀρχεόμενοι, ἐπεὶ οὐκ ἐμέο αὐ„λέοντος ἠθέλετε ἐκβαίνειν ὀρχεόμενοι. Κῦρος μὲν τοῦτον τὸν λόγον τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι τῶνδε εἵνεκα ἔλεξε, ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι᾽ ἀγγέλων [a] ἀπίστασθαί σφεας ἀπὸ Κροίσου, οὐκ ἐπείθοντο· τότε δὲ κατεργασμένων τῶν πρηγμάτων, ἦσαν ἕτοιμοι πείθεσθαι Κύρῳ. ὁ μὲν δὴ, ὀργῇ ἐχόμενος, ἔλεγέ σφι τάδε. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο ἕκαστοι, καὶ συνελέγοντο ἐς Πανιώνιον οἱ ἄλλοι πλὴν Μιλησίων· πρὸς μούνους γὰρ τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο, ἐπ᾽ οἷσίπερ ὁ Λυδός. τοῖσι δὲ λοιποῖσι Ἴωσι ἔδοξε κοινῷ λόγῳ πέμπειν ἀγγέλους ἐς Σπάρτην, δεησομένους Ἴωσι τιμωρέειν. Οἱ δὲ Ἴωνες οὗτοι, τῶν καὶ τὸ Πανιώνιόν ἐστι, τοῦ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῶν ὀρέων [b] ἐν τῷ καλλίστῳ ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι πόλιας πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. οὔτε γὰρ τὰ ἄνω αὐτῆς χωρία τὠυτὸ ποιέει τῇ Ἰωνίῃ [c], οὔτε τὰ κάτω, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἠῶ, οὔτε τὰ πρὸς τὴν ἑσπέρην· τὰ μὲν, ὑπὸ τοῦ ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ πιεζόμενα,

a ἀγγέλου. b ὡρέων. c τὠυτὸ ἐποίεε Ἰωνίῃ.

Magorum differentia ab sacerdotibus Ægyptiis. Metus Ionum ab Cyro, quos humiles repellit lepida fabula; unde decurrunt ad Lacedæmonios.

quidem certe scio hæc factitare: quippe in aperto faciunt. Persæ igitur cadaver postquam cera obleverunt terra condunt. Magi vero multum cum ab aliis hominibus, tum à sacerdotibus Ægyptiis differunt. Siquidem hi puros se & castos statuunt, si nullum animal occiderint præter ea duntaxat quæ immolant: Magi suis ipsorum manibus, excepto cane atque homine, quidvis occidunt; immo hoc palmarii loco ducunt, si pari modo formicas serpentesque, & alia reptilia atque volatilia necaverint. Atque de hoc quidem ritu hunc in modum dictum sit, prout omnino constitutus est: nos ad priorem narrationem recurrimus.

PORRO Iones atque Æolenses, ubi au- 141
dierunt Lydos celerrime à Persis subversos, legatos Sardes miserunt ad Cyrum, volentes iisdem conditionibus parere Cyro, quibus etiam paruerant Crœso. Verum Cyrus auditis quæ proferebant, tali narratione eis respondit; Tibicinem inquiens quendam ubi pisces in mari conspexisset, canere tibia, existimantem eos in terram egressuros: at spe sua frustratum, sumpto verriculo, & ingentem piscium vim complexum esse, & extraxisse; & quum palpitantes cerneret, utique dixisse ipsum piscibus, Temperate mihi à saltando, quando non libuit vobis me canente egredi saltando. Hanc narrationem Cyrus Ionibus Æolensibusque ideo dixit, quod Iones prius ipso Cyro per legatos petente ut à Crœso deficerent, recusaverant: ac tum demum, rebus perfectis, parati essent Cyro imperata facere. Sic quidem ille ira commotus, hoc responsum eis dedit. Iones his auditis, quum ad suas civitates ea relata essent, tum mœnia communiunt singuli, tum congregabantur in Panionium alii omnes, præter Milesios. quippe cum his solis fœdus inierat Cyrus, iisdem conditionibus quibus & Lydus. Porro reliqui Iones communi nomine decreverunt legatos Spartam mittere, qui rogarent Ionibus auxilio venire. Iones vero 142
illi ad quos Panionium quoque pertinet, urbes habent cum cœli bonitate, tum montium commoditate pulcherrime sitas præ omnibus gentibus quas nos novimus, adeo ut neque superior regio, neque inferior, neque ea quæ in orientem nec quæ in occidentem vergit plaga, Ioniam hac in parte æmulari possit. Siquidem hæc vel frigore vel aquis premitur:

mitur: illa rursus calore ac situ squalet. Lingua utuntur non eadem, sed quatuor derivationum modis. Miletus, prima earum urbs ad meridiem jacet. Post hanc Myus & Priene: hæ in Caria sitæ sunt, eadem inter se lingua utentes. Illæ vero in Lydia, Ephesus, Colophon, Lebedus, Teos, Clazomenæ, Phocæa, quæ cum jam dictis urbibus, quantum ad linguam attinet, nullo genere conveniunt, inter se tamen eadem sonant lingua. Reliquæ sunt tres urbes Ionicæ, quarum duæ insulas habitant, Samum & Chium; una in continenti sita, Erythræ. Ex his Chii & Erythræi eandem sermonis proprietatem exercent: Samii vero ab his discrepantes, propriam quandam receperunt loquendi formam. Atque hunc in modum quatuor omnino linguarum
143 fiunt proprietates. Ac horum Ionum Milesii erant qui in obtegendo metu fœdus pepigerant. Insularibus autem horum nihildum gravius fuit metuendum, quod Persis Phœnices nondum essent subjecti, & ipsi Persæ navalem usum non haberent. Porro hi non aliam ob caussam ab Ionibus erant resecti, quam quod cum imbecilles essent omnes alii Græci, tum Iones oppido quam infirmissimi, & minimi momenti. Siquidem præter unas Athenas, nulla urbs alia insignis erat. unde alii Iones & Athenienses, Ionum nomen refugerant, nolentes appellari Iones. Quinetiam nunc plerosque ex illis apparet nominis istius pudere. Ceterum duodecim istæ civitates nomine ipso gloriabantur, & fanum construxerunt, cui suum ipsorum nomen posuerunt Panionium; cujus nullos alios Ionas participes facere decreverant: nec erant qui postularent participes fieri, nisi Smyr-
144 næi. Tale quippiam Doriensibus accidit qui Pentapolin nunc regionem incolunt, quæ eadem ante Hexapolis vocabatur. nam & hi cavent ne quem è finitimis Doriensibus ad Triopicum sacrum admittant: adeo ut etiam ex popularibus suis, qui sacri legem transgressi essent, à communicatione excluserint. Nam in certamine Apollinis Triopii tripodes victoribus constituebantur olim ærei: quos acceptos non è sacro efferre, sed deo dicare ibidem oportebat. At vir quidam Halicarnassensis, nomine Agasicles, victoria

να, τὰ δὲ, ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ [a] αὐχμώδεος. γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσερας [b] παραγωγέων. Μίλητος μὲν αὐτέων [c] πρώτη κέεται πόλις πρὸς μεσαμβρίην· μετὰ δὲ, Μυοῦς τε καὶ Πριήνη· αὗται μὲν ἐν τῇ Καρίῃ κατοίκηνται, κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναί σφι. αἵδε δὲ ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος, Κολοφὼν, Λέβεδος, Τέως, Κλαζομεναὶ, Φώκαια. αὗται δὲ αἱ πόλιες τῇσι πρότερον λεχθείσῃσι ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν οὐδὲν, σφίσι δὲ [d] ὁμοφωνέουσι. ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι Ἰάδες πόλιες, τῶν αἱ δύο μὲν νήσους οἰκέαται, Σάμον τε καὶ Χίον· ἡ δὲ μία ἐν τῇ ἠπείρῳ ἵδρυται, Ἐρυθραί. Χῖοι μέν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τὠυτὸ διαλέγονται, Σάμιοι δὲ ἐπ' ἑωυτῶν μοῦνοι. οὗτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσερες [e] γίνονται. Τούτων δὴ ὦν τῶν Ἰώνων οἱ Μιλήσιοι μὲν ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ φόβου ὅρκιον [f] ποιησάμενοι· τοῖσι δὲ αὐτῶν [g] νησιώτῃσι ἦν δεινὸν οὐδέν. οὔτε γὰρ Φοίνικες ἦσάν κω Περσέων κατήκοοι, οὔτε αὐτοὶ οἱ Πέρσαι ναυβάται. ἀπεσχίσθησαν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἰώνων οὗτοι κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ἀσθενέος δὲ ἐόντος τοῦ παντὸς τότε Ἑλληνικοῦ γένεος, πολλῷ δὲ ἦν ἀσθενέστατον τῶν ἐθνέων τὸ Ἰωνικὸν, καὶ λόγου ἐλαχίστου. ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, ἦν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον. οἱ μέν νυν ἄλλοι Ἴωνες καὶ Ἀθηναῖοι ἔφυγον τοὔνομα, οὐ βουλόμενοι Ἴωνες κεκλῆσθαι. ἀλλὰ καὶ νῦν φαίνονταί μοι οἱ πολλοὶ αὐτῶν [h] ἐπαισχύνεσθαι τῷ ὀνόματι· αἱ δὲ δυώδεκα πόλιες αὗται τῷ τε οὐνόματι ἠγάλλοντο καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο, ἐπὶ τῷ σφέων αὐτέων οὔνομα [i] ἔθεντο Πανιώνιον· ἐβουλεύσαντο δὲ αὐτοῦ μεταδοῦναι μηδαμοῖσι ἄλλοισι Ἰώνων. οὐδ' ἐδεήθησαν δὲ οὐδαμοὶ μετασχεῖν, ὅτι μὴ Σμυρναῖοι. Κατάπερ οἱ ἐκ τῆς Πενταπόλιος νῦν χώρης Δωριέες, πρότερον δὲ Ἑξαπόλιος τῆς αὐτῆς ταύτης καλεομένης, φυλάσσονται ὦν μηδαμοὺς ἐσδέξασθαι τῶν προσοίκων Δωριέων ἐς τὸ Τριοπικὸν ἱρόν· ἀλλὰ καὶ σφέων αὐτέων [k] τοὺς περὶ τὸ ἱρὸν ἀνομήσαντας ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς. ἐν γὰρ τῷ ἀγῶνι τοῦ Τριοπίου Ἀπόλλωνος ἐτίθεσαν τοπάλαι τρίποδας χαλκέους τοῖσι νικῶσι· καὶ τούτους χρῆν τοὺς λαμβάνοντας ἐκ τοῦ ἱροῦ μὴ ἐκφέρειν, ἀλλ' αὐτοῦ ἀνατιθέναι τῷ θεῷ. ἀνὴρ ὦν Ἁλικαρνησεὺς, τῷ οὔνομα ἦν Ἀγασικλέης, νικήσας, τὸν νό-

a θερμοῦ καὶ. b τέσσαρας. c αὐτῶν. d σφὶ δὲ. e τέσσαρες. f ὅρκια. g αὐτέων. h αὐτέων. i ἐπὶ τε σφέων αὐτέων τοὔνομα. k αὐτῶν.

Halicarnaſſus ex corpore Dorico pulſa. Cur Ioniæ fuerint duodecim urbes, falſa opinione repulſa. Nuptarum ira in maritos Dorienſes.

μον κατηλόγησε· φέρων δὲ πρὸς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία προσεπασσάλευσε τὸν τρίποδα. διὰ ταύτην τὴν αἰτίην αἱ πέντε πόλιες, Λίνδος, καὶ Ἰηλυσός τε καὶ Κάμειρος, καὶ Κῶς τε καὶ Κνίδος, ἐξεκλήισαν τῆς μετοχῆς τὴν ἕκτην πόλιν Ἁλικαρνησσόν. τούτοισι μέν νυν ταύτην τὴν ζημίην οὗτοι ἐπέθηκαν. Δοκέουσι δέ μοι δυώδεκα πόλιας ποιήσασθαι οἱ Ἴωνες, καὶ οὐκ ἐθελῆσαι πλεῦνας ἐσδέξασθαι, τοῦδε εἵνεκα. ὅτι καὶ ὅτε ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον, δυώδεκα ἦν αὐτῶν μέρεα, κατάπερ νῦν Ἀχαιῶν, τῶν ἐξελασάντων Ἴωνας, δυώδεκά ἐστι μέρεα. Πελλήνη μέν γε πρώτη πρὸς Σικυῶνος[a]· μετὰ δὲ, Αἴγειρα, καὶ Αἰγαί· ἐν τῇ Κρᾶθις ποταμὸς ἀέναός ἐστι, ἀπ' οὗ ὁ ἐν Ἰταλίῃ ποταμὸς τὸ οὔνομα ἔσχε· καὶ Βοῦρα, καὶ Ἑλίκη, (ἐς τὴν κατέφυγον Ἴωνες ὑπὸ Ἀχαιῶν μάχῃ ἑσσωθέντες) καὶ Αἴγιον, καὶ Ῥύπες, καὶ Πατρέες, καὶ Φαρέες, καὶ Ὤλενος, ἐν τῷ Πεῖρος ποταμὸς μέγας ἐστί· καὶ Δύμη, καὶ Τριταιέες, οἳ μοῦνοι τούτων[b] μεσόγαιοι οἰκέουσι. Ταῦτα δυώδεκα μέρεα νῦν Ἀχαιῶν ἐστι, καὶ τότε γε Ἰώνων ἦν. τούτων[c] δὴ εἵνεκα καὶ οἱ Ἴωνες δυώδεκα πόλιας ἐποιήσαντο· ἐπεὶ ὥς γέ τι[d] μᾶλλον οὗτοι Ἴωνές εἰσι τῶν ἄλλων Ἰώνων, ἢ κάλλιόν τι γεγόνασι, μωρίη πολλὴ λέγειν· τῶν Ἄβαντες μὲν ἐξ Εὐβοίης εἰσὶ οὐκ ἐλαχίστη μοῖρα, τοῖσι Ἰωνίης μέτα οὐδὲ τοῦ οὐνόματος οὐδέν. Μινύαι δὲ Ὀρχομενίοισι ἀναμεμίχαται, καὶ Καδμεῖοι, καὶ Δρύοπες, καὶ Φωκέες ἀποδάσμιοι, καὶ Μολοσσοὶ, καὶ Ἀρκάδες Πελασγοὶ, καὶ Δωριέες Ἐπιδαύριοι, ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ ἀναμεμίχαται. οἱ δὲ αὐτέων, ἀπὸ τοῦ πρυτανηΐου τοῦ Ἀθηναίων ὁρμηθέντες, καὶ νομίζοντες γενναιότατοι εἶναι Ἰώνων· οὗτοι δὲ οὐ γυναῖκας ἠγάγοντο ἐς τὴν ἀποικίην, ἀλλὰ Καείρας ἔσχον, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας. διὰ τοῦτον δὲ τὸν φόνον αἱ γυναῖκες αὗται, νόμον θέμεναι, σφίσι αὐτῇσι ὅρκους ἐπήλασαν, καὶ παρέδοσαν τῇσι θυγατράσι μή κοτε ὁμοσιτῆσαι τοῖσι ἀνδράσι, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ἐφόνευσαν σφέων τοὺς πατέρας καὶ ἄνδρας καὶ παῖδας· καὶ ἐπεί τε ταῦτα ποιήσαντες, αὐτῇσι[e] συνοίκεον. ταῦτα δὲ ἦν γινόμενα ἐν Μιλήτῳ. Βασιλέας δὲ ἐστήσαντο, οἱ μὲν αὐτῶν, Λυκίους, ἀπὸ Γλαύκου τοῦ Ἱππολόχου γεγονότας· οἱ δὲ, Καύκωνας Πυλίους, ἀπὸ Κόδρου τοῦ Μελάνθου. οἱ δὲ, καὶ συναμφοτέρους. ἀλλὰ γὰρ περιέχονται τοῦ οὐνόματος μᾶλ-

a πρὸ Σικυῶνος. b τουτέων. c τουτέων. d ὥς γε τοι. e αὐτοῖσι.

ctoria potitus, ſuſtinuit legem hanc violare, tripodemque domum ſuam ferens clavo affigere. Propter quod commiſſum, quinque hæ civitates, Lindus, Ialyſſus, Camirus, Cos atque Cnidus, ſextam civitatem Halicarnaſſum à ſacrorum participatione removerunt; hac videlicet pœna Halicarnaſſeos caſtigantes. Atqui 145
mihi ſane videntur Iones duodecim feciſſe civitates, nec voluiſſe plures recipere, propterea quod eorundem etiam Peloponneſum habitantium totidem fuerint partes: quemadmodum nunc quoque Achæorum, qui Ionas è ſedibus ſuis exegerunt, duodecim ſunt partes. Nempe prima prope Sicyonem eſt Pellena, deinde Ægira & Ægæ, in qua eſt Crathis fluvius perennis, à quo & Italicus ille vocatus eſt: & Bura & Helice, in quam ab Achæis bello fracti Iones confugerunt; & Ægion, & Rhypes, & Patrenſes, & Pharenſes, atque Olenus, ubi Pirus ingens fluvius eſt. Poſtea Dyma & Tritæ-
enſes, qui ſoli mediterranea colunt. Hæ 146
nunc ſunt duodecim Achæorum portiones quæ tum quoque Ionum erant, & propterea Ionibus duodecim civitates conſtituere placuit. Nam iſtos eſſe aliquid amplius præ aliis Ionibus, aut præſtantius quippiam evaſiſſe magna inſania eſt aſſeverare: quum in his Abantes ſint Eubœæ haud minima portio, qui tamen nec cum Ionia nec cum nomine quicquam habent commune: & Minyæ Orchomeniis ſint admixti, & Cadmei, & Dryopes, & Phocenſes immunes, & Moloſſi, & Arcades Pelaſgi, & Dorienſes Epidaurii, atque aliæ multæ nationes inter ſe commixtæ ſint. Horum illi ex Athenienſium Prytaneo progreſſi & nobiliſſimos ſe Ionum exiſtimantes, hi vero non duxerunt uxores in coloniam, ſed habuerunt Caricas, quarum interemerant parentes. Propter quam cædem mulieres illæ legem tulerant, quam jurejurando inter ſe firmaverant, tradideruntque ſuis deinceps filiabus, cum maritis numquam cibum ſumere, neque nomine compellare ſuum virum; ideo quod earum patres, maritos atque filios trucidaſſent, & quum hæc patraſſent, ſecum matrimonia inirent. Hæc Mileti fiebant. Reges autem cre- 147
averant, partim Lycios, Glauco Hippolochi filio oriundos: partim Cauconas Pylios, Codro Melanthi progenie ortos: partim ex utriſque. Sed nomen tuentur acrius

acrius aliquanto quam ceteri Iones. Sint
vero etiam illi veri atque genuini Iones:
omnes tamen Iones ſunt, quotquot Athe-
nis oriundi Apaturia feſtum celebrant.
Celebrant autem omnes, præter Ephe-
ſios & Colophonios, qui ſoli ex Ionibus
ab Apaturiis arcentur, iique ob cædis pa-
148 tratæ cauſſam. Porro Panionium locus eſt
Mycales ſacer, ad ſeptentrionem vergens,
communiter ab univerſis Ionibus Nep-
tuno Heliconio dicatus. Mycale autem
promontorium eſt continentis zephyro
vento expoſitum, ad Samum pertinens.
Ad hunc montem collecti ex urbibus
Iones ſacrificium celebrabant quod Pan-
ionia vocant. Accidit hoc ſane non Ionum
ſacris duntaxat, verum communiter om-
nia Græcorum omnium feſta in eandem
literam finiunt, perinde atque Perſarum
149 nomina. Et hæ quidem Ionicæ ſunt civi-
tates. Æolicæ autem ſunt, Cyme, quæ
Phriconis vocatur, Lariſæ, Novus murus,
Tenus, Cilla, Notium, Ægiroeſſa, Pitana,
Ægææ, Myrina, Grynia. Atque hæ XI
Æolenſium priſcæ civitates. Una autem
Smyrna hinc ab Ionibus diremta fuit. A-
lioqui & hæ duodecim erant numero, in
continenti ſitæ. Iſti vero Æolenſes re-
gionem coluerunt præſtantiorem, quam
erat Ionum, ad cœli tamen temperiem ne-
150 quaquam accedebat. Smyrnam vero hac
occaſione amiſerunt Æolenſes, quod Co-
lophonios per ſeditionem inferiores &
è patria ſubmotos recepiſſent: qui poſt-
ea Smyrnæos obſervantes, dum extra
urbem Bacchi feſtum celebrarent, oc-
cluſis portis urbem occuparunt. Succur-
rentibus autem Æolenſibus univerſis, ſic
inter eos tranſigebatur, ut ſi Iones ſu-
pellectilem redderent, Æolenſes Smyr-
na cederent. Hanc conditionem quum
Smyrnæi accepiſſent, illos diſtribuerunt
inter ſe undecim civitates, ſuos quæque
151 conſtituens cives. Hæ itaque continen-
tis ſunt Æolicæ civitates, extra illas quæ
Idam habitabant: nam illæ ad has non
referuntur. Inſulares vero quinque civi-
tates Leſbum colunt. ſextam enim in
Leſbo Ariſbam Methymnæi ſibi ſubjece-
rant, licet conſanguineam. In Tenedo au-
tem una habitatur civitas, & altera quæ-
dam in Centum appellatis inſulis. Jam ve-
ro Leſbiis Tenediiſque nihil grave, perin-
de atque Ionibus inſulas tenentibus, erat
metuendum: at reliquis civitatibus com-
muniter placuit Iones ſequi, quocunque
illi

μᾶλλόν τι τῶν ἄλλων Ἰώνων. ἔστωσαν δὲ καὶ οἱ καθαρῶς γεγονότες Ἴωνες. εἰσὶ δὲ πάντες Ἴωνες, ὅσοι ἀπ' Ἀθηνέων γεγόνασι, καὶ Ἀπατούρια ἄγουσι ὁρτήν. ἄγουσι δὲ πάντες, πλὴν Ἐφεσίων καὶ Κολοφωνίων. οὗτοι γὰρ μοῦνοι Ἰώνων οὐκ ἄγουσι Ἀπατούρια· καὶ οὗτοι κατά φόνου τινὰ σκῆψιν. Τὸ δὲ Πανιώνιόν ἐστι τῆς Μυκάλης χῶρος ἱρὸς, πρὸς ἄρκτον τετραμμένος, κοινῇ ἐξαραιρημένος ὑπὸ Ἰώνων Ποσειδέωνι Ἑλικωνίῳ· ἡ δὲ Μυκάλη ἐστὶ τῆς ἠπείρου ἄκρη, πρὸς ζέφυρον ἄνεμον κατήκουσα Σάμῳ. ἐς τὴν συλλεγόμενοι ἀπὸ τῶν πολίων Ἴωνες, ἄγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο οὔνομα Πανιώνια. πεπόνθασι δὲ οὔτι μοῦναι [a] αἱ Ἰώνων ὁρταὶ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ Ἑλλήνων πάντων ὁμοίως [b] πᾶσαι ἐς τὸ αὐτὸ [c] γράμμα τελευτῶσι [d], κατάπερ τῶν Περσέων τὰ οὐνόματα. αὗται μὲν, αἱ Ἰάδες πόλιές εἰσι. Αἵδε δὲ, αἱ Αἰολίδες, Κύμη, ἡ Φρικωνὶς καλεομένη, Λήρισαι [e], Νέον τεῖχος, Τῆμνος, Κίλλα, Νότιον, Αἰγιρόεσσα, Πιτάνη, Αἰγαῖαι, Μύρινα, Γρύνεια· αὗται ἕνδεκα Αἰολέων πόλιες αἱ ἀρχαῖαι [f]. μία γάρ σφεων παρελύθη ὑπὸ Ἰώνων, Σμύρνη. ἦσαν γὰρ καὶ αὗται δυώδεκα αἱ ἐν τῇ [g] ἠπείρῳ. οὗτοι δὲ οἱ Αἰολέες χώρην μὲν ἔτυχον κτίσαντες ἀμείνω Ἰώνων, ὡρέων δὲ ἥκουσαν οὐκ ὁμοίως. Σμύρνην δὲ ὧδε ἀπέβαλον Αἰολέες. Κολοφωνίους ἄνδρας στάσι ἑσσωθέντας, καὶ ἐκπεσόντας ἐκ τῆς πατρίδος, ὑπεδέξαντο. μετὰ δὲ, οἱ φυγάδες τῶν Κολοφωνίων φυλάξαντες τοὺς Σμυρναίους ὁρτὴν ἔξω τείχεος ποιευμένους Διονύσῳ, τὰς πύλας ἀποκληίσαντες, ἔσχον τὴν πόλιν. βοηθησάντων δὲ πάντων Αἰολέων, ὁμολογίῃ ἐχρήσαντο, τὰ ἔπιπλα ἀποδόντων τῶν Ἰώνων, ἐκλιπεῖν Σμύρνην Αἰολέας. ποιησάντων δὲ ταῦτα Σμυρναίων, ἐπιδιείλοντό σφεας αἱ ἕνδεκα πόλιες, καὶ ἐποιήσαντο σφέων αὐτέων πολιήτας. Αὗται μέν νυν αἱ ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες [h], ἔξω τῶν ἐν τῇ Ἴδῃ οἰκημένων. κεχωρίδαται γὰρ αὗται. αἱ δὲ τὰς νήσους ἔχουσαι, πέντε μὲν πόλιες τὴν Λέσβον νέμονται. τὴν γὰρ ἕκτην ἐν τῇ Λέσβῳ οἰκεομένην Ἀρίσβαν ἠνδραπόδισαν Μηθυμναῖοι, ἐόντας ὁμαίμους. ἐν Τενέδῳ δὲ μία οἰκέεται πόλις, καὶ ἐν τῇσι Ἑκατὸν νήσοισι καλεομένῃσι ἄλλη μία. Λεσβίοισι μέν νυν καὶ Τενεδίοισι, κατάπερ Ἰώνων τοῖσι τὰς νήσους ἔχουσι, ἦν δεινὸν οὐδέν· τῇσι δὲ λοιπῇσι πόλισι ἕαδε κοινῇ Ἴωσι ἕπεσθαι, τῇ ἂν

a μόναι. b Ἑλλήνων ὁμοίως. c ἐς ταὐτό. d τελευτῶσαι. e Λήρισαι. f πόλιες ἀρχαῖαι. g δυώδεκα ἐν τῇ.
h ἠπειρώτιδες πόλιες.

οὗτοι ἐξηγέωνται. Ὡς δὲ ἀπίκοντο[a] ἐς τὴν Σπάρτην τῶν Ἰώνων καὶ Αἰολέων οἱ ἄγγελοι, (κατὰ γὰρ δὴ τάχος ἦν ταῦτα πρησσόμενα) εἵλοντο πρὸ πάντων λέγειν τὸν Φωκαιέα, τῷ οὔνομα ἦν Πύθερμος. ὁ δὲ, πορφύρεόν τε εἷμα περιβαλλόμενος, ὡς ἂν πυνθανόμενοι πλεῖστοι συνέλθοιεν Σπαρτιητέων, καὶ καταστὰς, ἔλεγε πολλὰ, τιμωρέειν ἑωϋτοῖσι χρηΐζων· Λακεδαιμόνιοι δὲ οὔκως ἤκουον, ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι. οἱ μὲν δὴ ἀπαλλάσσοντο. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἀπωσάμενοι τῶν Ἰώνων τοὺς ἀγγέλους, ὅμως ἀπέστελλον πεντηκοντέρῳ ἄνδρας, ὡς μὲν ἐμοὶ[b] δοκέει, κατασκόπους τῶν τε Κύρου πρηγμάτων, καὶ Ἰωνίης. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς Φώκαιαν, ἔπεμπον ἐς Σάρδις σφέων αὐτῶν[c] τὸν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Λακρίνης, ἀπερέοντα Κύρῳ Λακεδαιμονίων ῥῆσιν, γῆς τῆς Ἑλλάδος μηδεμίαν[d] πόλιν σιναμωρέειν[e], ὡς αὐτῶν οὐ περιοψομένων. Ταῦτα εἰπόντος τοῦ κήρυκος, λέγεται Κῦρον ἐπείρεσθαι τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων, τίνες ἐόντες ἄνθρωποι Λακεδαιμόνιοι, καὶ κόσοι πλῆθος, ταῦτα ἑωϋτῷ προαγορεύουσι. πυνθανόμενον δέ μιν εἰπεῖν πρὸς τὸν κήρυκα τὸν Σπαρτιήτην, Οὐκ ἔδεισά κω ἄνδρας τοιούτους, „τοῖσί ἐστι χῶρος ἐν μέσῃ τῇ πόλει ἀποδεδεγ„μένος, ἐς τὸν συλλεγόμενοι, ἀλλήλους ὀμνῦντες „ἐξαπατῶσι. τοῖσι, ἢν ἐγὼ ὑγιαίνω, οὐ τὰ „Ἰώνων πάθεα ἔσται ἔλλεσχα[f], ἀλλὰ τὰ οἰκήια. ταῦτα ἐς τοὺς πάντας Ἕλληνας ἀπέρριψε ὁ Κῦρος τὰ ἔπεα, ὅτι ἀγορὰς κτησάμενοι, ὠνῇ τε καὶ πρήσει χρέωνται. αὐτοὶ γὰρ οἱ Πέρσαι ἀγορῇσι οὐδὲν ἐώθασι χρῆσθαι, οὐδέ σφι ἐστὶ τοπαράπαν ἀγορή. μετὰ ταῦτα ἐπιτρέψας τὰς μὲν Σάρδις Ταβάλῳ ἀνδρὶ Πέρσῃ, τὸν δὲ χρυσὸν τόν τε Κροίσου καὶ τὸν τῶν ἄλλων Λυδῶν Πακτύῃ ἀνδρὶ Λυδῷ κομίζειν, ἀπήλαυνε αὐτὸς ἐς Ἀγβάτανα[g], Κροῖσόν τε ἅμα ἀγόμενος, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ἥ τε γὰρ Βαβυλὼν οἱ ἦν ἐμπόδιος, καὶ τὸ Βάκτριον ἔθνος, καὶ Σάκαι τε καὶ Αἰγύπτιοι, ἐπ' οὓς ἐπεῖχέ τε στρατηλατέειν αὐτὸς, ἐπὶ δὲ Ἴωνας ἄλλον πέμπειν στρατηγόν. Ὡς δὲ ἀπήλασε ὁ Κῦρος ἐκ τῶν Σαρδίων, τοὺς Λυδοὺς ἀπέστησε ὁ Πακτύης ἀπό τε Ταβάλου καὶ Κύρου· καταβὰς δὲ ἐπὶ θάλασσαν, ἅτε τὸν χρυσὸν ἔχων πάντα τὸν ἐκ τῶν Σαρδίων, ἐπικούρους τε ἐμισθοῦτο, καὶ τοὺς ἐπιθαλασσίους ἀνθρώπους ἔπειθε σὺν ἑωϋτῷ στρατεύεσθαι. ἐλάσας δὲ ἐπὶ τὰς Σάρδις,

ἐπο-

Lacedæmonii negato Ionibus auxilio tamen per legatos minantur Cyro eos spernenti, ut in regnum regressus Sardes & Lydos præfectis committat, quorum Pactyas descivit.

illi duxissent. Porro ubi Ionum Æolen- 152
siumque legati Spartam appulissent (id quod fiebat properanter) pro omnibus delegarunt verba facere Phocæensem quendam, cui nomen Pythermo. Hic purpurea veste amictus, ut hoc resciscentes plurimi convenirent Spartiatæ, processit: hortatusque est Lacedæmonios multis verbis ad suam defensionem. Sed Lacedæmonii nequaquam audiverunt, decretumque illis est auxilium Ionibus non ferre. Et hi quidem abierunt. Lacedæmonii, quamvis Ionum legatos repulissent, tamen pentecontoro emiserunt viros, quantum ego conjicio, qui res Cyri Ioniæque explorarent. Hi Phocæam appulsi, Sardes mittunt spectatissimum ipsorum, nomine Lacrinem, qui Cyro Lacedæmoniorum mandata perferret: nimirum ne ulli terræ Græciæ civitati damnum inferret; utpote se id minime
neglecturis. Cyrus audiens quæ Lacri- 153
nes proferret, rogasse fertur circumstantes Græcos, quinam homines essent Lacedæmonii, & quam multi numero, talia sibi præscribentes: mox ubi hæc cognovisset, ad Spartiatam præconem dixisse, Equidem non extimui unquam homines illos quibus locus est in media urbe vacuus, in quem collecti mutuo ipsi sibi jurando imponunt. Atque his, (si modo sim incolumis) non Ionum, sed propria sua incommoda erunt in circulis deploranda. Hæc in universos Græcos verba detorsit Cyrus; quod fora ampla haberent emtioni & venditioni servientia. nam Persis fora non sunt in usu, neque illis ullum est forum. Post hæc Sardes Tabalo homini Persæ commisit: Crœsi autem ceterorumque Lydorum aurum Pactyæ viro Lydo tradidit curandum, ipse versus Agbatana contendit, Crœsum una ducens: Ionum interim non magnam habendam rationem esse ex primo usu statuens. quandoquidem Babylon ei obstaculo erat, & Bactriana natio, item Sacæ atque Ægyptii, in quos ipse expeditionem facere in animo habebat, contra
Ionas autem alium ducem mittere. Ubi 154
vero Cyrus è Sardibus discessit, Lydos Pactyas à Tabalo atque Cyro desciscere impulit; & degressus ad mare, quippe Sardianum aurum omne in sua potestate habens auxilia mercede conduxit, maritimisque hominibus persuasit ut secum militarent. Et apud Sardes castra metatus,

a ἀπικέατο. b ὡς ἐμοί. c αὐτέων. d μηδεμίην. e συγκαμωρέειν. f ἄλεσχα. g Ἐκβάτανα.

tus, Tabalum in arce concluſum obſedit. Cyrus hæc in itinere intelligens, Crœſum ita alloquutus eſt, Quiſnam, inquit, Crœſe, finis erit eorum quæ mihi accidunt? non ceſſabunt Lydi (ut videntur) & ſibi & mihi negotium faceſſere. Delibero an non optimum ſit eos in ſervitutem redigere. Videor equidem nunc mihi perinde feciſſe, atque is, qui occiſo patre filiis pepercerit: ſicut quidem ego te, qui plus aliquid quam Lydorum pater eras, captum duco; ipſis autem Lydis urbem tradidi. Et deinde miror eos à me deficere? Quum hanc ſuam ſententiam Cyrus expoſuiſſet, Crœſus excepit, veritus ne Sardes funditus everteret, ô Rex, inquit, probabilia dixiſti. tu tamen ne per omnia indulgeas iræ, neque antiquam civitatem exciderıs, quæ cum ſuperiorum, tum eorum quæ nunc acciderunt, rea non eſt. nam priorum ego autor fui, id quod meopte hoc capite pendo: præſens factum Pactyas admiſit, cui tu Sardes commiſiſti: hic tibi pœnas det. Lydis autem veniam dans, hæc illis impera, ne vel defectionem meditari auſint, vel timendi eſſe poſſint. Interdicito illis per legatum, ne arma bellica poſſideant, jubetoque tunicas ſub palliis geſtare, ſubligare item cothurnos. Adhæc impera ut liberos citharam pulſare, & pſallere, & cauponari doceant. & celeriter, ô Rex, viros in mulieres videbis degeneraſſe, nihilque erit metuendum, ne
156 rebelles unquam à te deſciſcant. Hæc ideo Crœſus ſuggeſſit, quod optabiliora hæc Lydis eſſe exiſtimaret, quam ſubactos eos venundari: ſat ſciens ſe, niſi prætextum idoneum comminiſceretur, non perſuaſurum illi ut inſtitutum deſereret. Adde etiam quod formidabat ne in poſterum aliquando Lydi, ſi imminentem calamitatem effugiſſent, rebellantes à Perſis funditus extinguerentur. Cyrus hac Crœſi admonitione gaviſus, remiſſaque iracundia, reſpondit ei ſe pariturum. Arceſſitoque Mazare, homine Medo, eadem illi præcepit, quæ Crœſus ſuggeſſerat, Lydis imperanda. Atque præter hæc mandavit, illos omnes ſub corona venundari, quotquot una cum Lydis Sardes oppugnaſſent: Pactyam autem
157 prorſus vivum ad ſe perduci. Et iſta quidem ex itinere quum præcepiſſet, profectus eſt ad Perſarum ſedes. Pactyas vero intelligens exercitum contra ſe non pro-

ἐπολιόρκεε Τάβαλον, ἀπεργμένον ἐν τῇ ἀκροπόλει. Πυθόμενος δὲ κατ' ὁδὸν ταῦτα ὁ Κῦρος, εἶπε πρὸς Κροῖσον τάδε, Κροῖσε, τί ἔσται τὸ τέλος τῶν γινομένων τούτων ἐμοί; οὐ παύσονται Λυδοί, ὡς οἴκασι[a], πρήγματα παρέχοντες, καὶ αὐτοὶ ἔχοντες. Φροντίζω μὴ ἄριστον ᾖ ἐξανδραποδίσασθαι σφέας. ὁμοίως γάρ μοι νῦν γε φαίνομαι πεποιηκέναι, ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκτείνας, τῶν παίδων αὐτοῦ φείσαιτο. ὡς δὲ καὶ ἐγὼ Λυδῶν τὸν μὲν πλέον τι ἢ πατέρα ἐόντα σε λαβὼν ἄγω, αὐτοῖσι δὲ Λυδοῖσι τὴν πόλιν παρέδωκα, καὶ ἔπειτα θωϋμάζω εἴ μοι ἀπεστᾶσι. ὁ μὲν δὴ τά περ νόεε, ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, δείσας μὴ ἀναστάτους ποιήσῃ τὰς Σάρδις, Ὦ βασιλεῦ, τὰ μὲν οἰκότα[b] εἴρηκας· σὺ μέντοι μὴ πάντα θυμῷ χρέω, μηδὲ πόλιν ἀρχαίην ἐξαναστήσῃς, ἀναμάρτητον ἐοῦσαν καὶ τῶν πρότερον, καὶ τῶν νῦν ἑστεώτων. τὰ μὲν γὰρ πρότερον ἐγώ τε ἔπρηξα, καὶ ἐγὼ κεφαλῇ[c] ἀναμάξας φέρω· τὰ δὲ νῦν παρεόντα, Πακτύης γάρ ἐστι ὁ ἀδικέων, τῷ σὺ ἐπέτρεψας Σάρδις, οὗτος δότω τοι δίκην. Λυδοῖσι δὲ συγγνώμην ἔχων, τάδε αὐτοῖσι ἐπίταξον, ὡς μήτε ἀποστέωσι, μήτε δεινοί τοι ἔωσι[d]. ἄπειπε μέν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήια μὴ κεκτῆσθαι[e]· κέλευε δέ σφεας κιθῶνάς τε ὑποδύνειν τοῖσι εἵμασι, καὶ κοθόρνους ὑποδέεσθαι. πρόειπε δ' αὐτοῖσι κιθαρίζειν τε καὶ ψάλλειν, καὶ καπηλεύειν παιδεύειν τοὺς παῖδας. καὶ ταχέως σφέας, ὦ βασιλεῦ, γυναῖκας ἀντ' ἀνδρῶν ὄψεαι γεγονότας, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Κροῖσος μὲν δὴ ταῦτά τε οἱ[f] ὑπετίθετο, αἱρετώτερα ταῦτα εὑρίσκων Λυδοῖσι, ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναί σφεας· ἐπιστάμενος ὅτι ἢν μὴ ἀξιόχρεων πρόφασιν προτείνῃ, οὐκ ἀναπείσει μιν μεταβουλεύσασθαι· ἀρρωδέων δὲ μὴ καὶ ὕστερόν κοτε οἱ Λυδοί, ἢν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι, ἀποστάντες ἀπὸ τῶν Περσέων ἀπόλωνται. Κῦρος δὲ ἡσθεὶς τῇ ὑποθήκῃ, καὶ ὑπεὶς τῆς ὀργῆς, ἔφη οἱ πείθεσθαι. καλέσας δὲ Μαζάρεα ἄνδρα Μῆδον, ταῦτά οἱ ἐνετείλατο προειπεῖν Λυδοῖσι τὰ ὁ Κροῖσος ὑπετίθετο· καὶ πρὸς ἐξανδραποδίσασθαι τοὺς ἄλλους πάντας, οἳ μετὰ Λυδῶν ἐπὶ Σάρδις ἐστρατεύσαντο, αὐτὸν δὲ Πακτύην πάντως ζῶντα ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ τῆς ὁδοῦ ἐντειλάμενος, ἀπήλαυνε ἐς ἤθεα τὰ Περσέων. Πακτύης δὲ πυθόμενος ἀγχοῦ εἶναι στρατὸν, ἐπ' ἑωυτὸν ἐόντα, δείσας

a εἴκασι. b εἰκότα. c καὶ ἐμῇ κεφαλῇ. d δεινοί τι ἔωσι. e ἐκτῆσθαι. f ταῦτά οἱ.

δείσας ᾤχετο φεύγων ἐς Κύμην. Μαζάρης δὲ ὁ Μῆδος ἐλάσας ἐπὶ τὰς Σάρδις, τοῦ Κύρου στρατοῦ μοῖραν ὁσηνδήκοτε ἔχων, ὡς οὐκ εὗρε ἔτι ἐόντας τοὺς ἀμφὶ Πακτύην ἐν Σάρδισι, πρῶτα μὲν τοὺς Λυδοὺς ἠνάγκασε τὰς Κύρου ἐντολὰς ἐπιτελέειν· ἐκ τούτου δὲ κελευσμοσύνης Λυδοὶ τὴν πᾶσαν δίαιταν τῆς ζόης μετέβαλον. Μαζάρης δὲ μετὰ τοῦτο ἔπεμπε ἐς τὴν Κύμην ἀγγέλους, ἐκδιδόναι κελεύων Πακτύην· οἱ δὲ Κυμαῖοι ἔγνωσαν συμβουλῆς πέρι ἐς θεὸν ἀνωῖστον τὸν ἐν Βραγχίδῃσι. ἦν γὰρ αὐτόθι μαντήιον ἐκ παλαιοῦ ἱδρυμένον, τῷ Ἴωνές τε πάντες καὶ Αἰολέες ἐώθεσαν χρέεσθαι. ὁ δὲ χῶρος οὗτος, ἐστὶ τῆς Μιλησίης ὑπὲρ Πανόρμου λιμένος. Πέμψαντες ὦν οἱ Κυμαῖοι ἐς τοὺς Βραγχίδας θεοπρόπους, ἠρώτευν περὶ Πακτύην ὁκοῖόν τι ποιέοντες θεοῖσι μέλλοιεν χαριεῖσθαι. ἐπειρωτῶσι δέ σφι ταῦτα χρηστήριον ἐγένετο, ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. ταῦτα δὲ ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, ὁρμέατο ἐκδιδόναι· ὁρμωμένου [a] δὲ ταύτῃ τοῦ πλήθεος, Ἀριστόδικος ὁ Ἡρακλείδεω, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν ἐὼν δόκιμος, ἔσχε μὴ ποιῆσαι ταῦτα Κυμαίους, ἀπιστέων τε τῷ χρησμῷ, καὶ δοκέων τοὺς θεοπρόπους οὐ λέγειν ἀληθέως. ἐς ὃ, τὸ δεύτερον περὶ Πακτύεω ἐπειρησόμενοι, ἤισαν ἄλλοι θεοπρόποι, τῶν καὶ Ἀριστόδικος ἦν. Ἀπικομένων δὲ ἐς Βραγχίδας, ἐχρηστηριάζετο ἐκ πάντων Ἀριστόδικος, ἐπειρωτῶν [b] τάδε, „Ὦναξ, ἦλθε παρ' ἡμέας ἱκέτης Πακτύης ὁ Λυδὸς, φεύγων θάνατον βίαιον πρὸς Περσέων· οἱ δέ μιν ἐξαιτέονται, προεῖναι κελεύοντες Κυμαίους. ἡμεῖς δὲ δειμαίνοντες τὴν Περσέων δύναμιν, τὸν ἱκέτην ἐς τόδε οὐ τετολμήκαμεν ἐκδιδόναι, πρὶν ἂν τὸ ἀπὸ σεῦ ἡμῖν δηλωθῇ ἀτρεκέως ὁκότερα ποιέωμεν. ὁ μὲν ταῦτα ἐπειρώτα· ὁ δ' αὖτις τὸν αὐτόν σφι χρησμὸν [c] ἔφαινε, κελεύων ἐκδιδόναι Πακτύην Πέρσῃσι. πρὸς ταῦτα ὁ Ἀριστόδικος ἐκ προνοίης ἐποίεε τάδε· περιιὼν τὸν νηὸν κύκλῳ, ἐξαίρεε τοὺς στρουθοὺς, καὶ ἄλλα ὅσα ἦν νενοσσευμένα ὀρνίθων γένεα ἐν τῷ νηῷ. ποιέοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα, λέγεται φωνὴν ἐκ τοῦ ἀδύτου γενέσθαι, φέρουσαν μὲν πρὸς τὸν Ἀριστόδικον, λέγουσαν δὲ τάδε, „Ἀνοσιώτατε ἀνθρώπων, τί τάδε τολμᾷς ποιέειν; τοὺς ἱκέτας μου ἐκ τοῦ νηοῦ κεραΐζεις; Ἀριστόδικον δὲ οὐκ ἀπορήσαντα πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, „Ὦναξ, αὐτὸς μὲν οὕτω τοῖσι ἱκέτῃσι βοηθέεις, Κυμαίους δὲ κελεύεις τὸν ἱκέτην ἐκδιδόναι; τὸν δὲ αὖτις ἀμείψασθαι τοῖσδε, Ναὶ κελεύω, ἵνα γε ἀσεβήσαντες θᾶσσον ἀπόλησθε, ὡς

a ὁρμιωμένου. b ἐπειρωτέων. c αὐτὸν σφίσι χρησμόν.

procul abesse, conterritus fugit Cymen. Mazares vero nihil cunctatus, Cyri exercitus quotamcunque partem ducens Sardes promovit. Verum ubi Pactyam jam Sardibus abiisse cognovit, primum Lydos adegit Cyri mandatis obsecundare. Et ex hujus mandato Lydi omnem vitæ rationem commutarunt. Deinde Mazares nuncios Cymen misit jubens Pactyam dedi. Sed Cymæi consilio inito statuerunt ad deum in Branchidis referendum quid facto opus esset. Erat enim illic oraculum pervetustum, quo Iones universi & Æolenses uti consueverant. Oraculum hoc in Milesio agro est supra Panormum portum.
158 Missis igitur ad Branchidas consultoribus, rogabant circa Pactyam quidnam facientes deis gratificaturi essent. Consulentibus talia respondebatur Pactyam Persis dedere. Quæ quum relata audirent Cymæi, putaverunt dedendum. Ceterùm quum huc multitudo propensa esset, Aristodicus, Heraclidis filius, vir inter ceteros cives spectatus, oraculo parum fidens, & ipsos consultores responsum non ex vero perferre existimans tenuit quominus id facerent; donec iterum de Pactya interrogaturi alii mitterentur consultores, inter quos Aristodicus quoque erat.
159 Hi quum ad Branchidas pervenissent, vnus ex omnibus Aristodicus consulebat oraculum, sciscitans in hæc verba, O Rex, venit ad nos supplex Pactyas Lydus, mortem fugiens violentam ab Persis. Hi eundem exposcentes, jubent Cymæos hominem dimittere. Nos Persarum potentiam formidantes, tamen supplicem nondum reddere ausi sumus, donec indubitato intelligeremus ex te quid facere nos conveniret. Hunc in modum sciscitanti Aristodico, idem rursus respondebatur, nempe Pactyam Persis dedendum. Post hæc Aristodicus tale quippiam de industria aggreditur: Templum circumiens, passeres aliasque aviculas quæ forte in templo istic nidulabantur, è nidis exemit. Quæ quum ille faceret, memorant vocem ex adyto auditam quæ ad Aristodicum ferretur, atque hujusmodi quædam sonaret, Hominum scelestissime, quænam audacia te incessit ut ex templo meos supplices diripias? Aristodicum nihil dubitasse ad hunc modum respondere; Tune, ô Rex, sic auxilium fers supplicibus, & Cymæos jubes supplicem tradere? Et deum vicissim edidisse ista, Equidem jubeo, ut impii male citius pereatis, ne deinde oraculum

Pactyas ab Chiis deditus Mazari post alia Ioniæ subacta mortuo, cui successit Harpagus. Atarneus Mysiæ. Phocæensium navigatio ad Arganthonium Tartessium.

lum de dedendis supplicibus lacessatis.
160 Porro ubi hæc relata audiverunt Cymæi,
neque volentes dedendo supplice iram
divinam in se concitari, & perire, neque
eundem penes se detinendo, oppugnari,
hominem ablegant Mytilenam. Mytilenæi, quum Mazares subinde per nuncios Pactyam flagitaret, paciscuntur pro certa mercede, quod tamen non ausim liquide asseverare, quandoquidem non fuit res perfecta. Cymæi enim cognoscentes ea quæ à Mytilenæis gesta essent, misso Lesbum navigio, Pactyam deportant in Chium. Indidem vero ex Minervæ tutelaris deæ templo abstractus, à Chiis traditus fuit. Tradiderunt autem Chii pro Atarnei mercede. Atarneus autem locus est Mysiæ, è regione Lesbi situs. Et sic quidem compotes facti Persæ in custodia habebant Pactyam, ut Cyro illum monstrarent. Atque multo exinde tempore, Chiorum nullus ex Atarneo neque molis libabat hordeaceis deo cuiquam, neque bellaria fructus inde decerpti pinsebantur, & ex omnium templorum usu removebantur quæ ex
161 agro illo provenirent. Ab Chiis igitur
Pactyas traditus fuit; Mazares mox in illos castra promovit, qui una Tabalum oppugnassent: & partim Prienenses subigens pro mancipiis vendidit, partim Mæandri campum universum incursavit prædam militibus permittens; Magnesiam etiam pari modo. Post id Mazares repentino morbo correptus, vita defun-
162 gitur. Hoc mortuo suffectus successor
imperii Harpagus ad mare descendit & ipse Medus; quem Medorum rex Astyages impiis epulis exceperat, quique Cyri adiutor fuerat in regno occupando. Hic, inquam, à Cyro tunc institutus dux, simulatque in Ioniam venit, urbes ductis aggeribus cepit. Nam ubi cives mœnibus clausisset, aggeribus mox ad muros objectis expugnabat: atque sic Phocæam primam Ionum civitatem ag-
163 gressus est. Hi Phocæenses, primi Græcorum longis navigationibus usi sunt: Adriamque simul & Tyrrheniam, Iberiam atque Tartessum hi sunt qui ostenderunt. Navigiis autem utebantur non rotundis, sed penteconteris. Hi quum Tartessum venirent, grati admodum fuerunt regi, cui nomen erat Arganthonio, quique jam octoginta annis Tartessiorum regno præfuerat: vixit autem totos annos centum viginti. Atque Phocæenses Arganthonio

„ ὡς μὴ τὸ λοιπὸν περὶ ἱκετέων ἐκδόσιος ἔλθητε[a] „ ἐπὶ τὸ χρηστήριον. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι, οὐ βουλόμενοι οὔτε ἐκδόντες ἀπολέσθαι, οὔτε παρ' ἑωϋτοῖσι ἔχοντες πολιορκέεσθαι, ἐς Μυτιλήνην[b] αὐτὸν ἐκπέμπουσι. οἱ δὲ Μυτιληναῖοι[c], ἐπιπέμποντος τοῦ Μαζάρεος ἀγγελίας ἐκδιδόναι τὸν Πακτύην, παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳ δή. οὐ γὰρ ἔχω τοῦτό γε εἰπεῖν ἀτρεκέως· οὐ γὰρ ἐτελεώθη. Κυμαῖοι γὰρ ὡς ἔμαθον ταῦτα πρησσόμενα ἐκ τῶν Μυτιληναίων, πέμψαντες πλοῖον ἐς Λέσβον, ἐκκομίζουσι Πακτύην ἐς Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ ἐξ ἱροῦ Ἀθηναίης Πολιούχου ἀποσπασθεὶς, ὑπὸ Χίων ἐξεδόθη· ἐξέδοσαν δὲ οἱ Χῖοι ἐπὶ τῷ Ἀταρνέϊ μισθῷ. τοῦ δὲ Ἀταρνέως τούτου ἐστὶ χῶρος τῆς Μυσίης, Λέσβου ἀντίος. Πακτύην μέν νυν παραδεξάμενοι οἱ Πέρσαι εἶχον ἐν φυλακῇ, θέλοντες Κύρῳ ἀποδέξαι. ἦν δὲ χρόνος οὗτος οὐκ ὀλίγος γινόμενος, ὅτε Χίων οὐδεὶς ἐκ τοῦ Ἀταρνέος τούτου, οὔτε οὐλὰς κριθῶν πρόχυσιν ἐποιέετο θεῶν οὐδενὶ, οὔτε πέμματα ἐπίσσετο καρποῦ τοῦ ἐνθεῦτεν, ἀπείχετό τε τῶν πάντων ἱρῶν τὰ πάντα ἐκ τῆς χώρης ταύτης γινόμενα. Χῖοι μέν νυν Πακτύην ἐξέδοσαν. Μαζάρης δὲ μετὰ ταῦτα ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς συμπολιορκήσαντας Τάβαλον. καὶ τοῦτο μὲν, Πριηνέας ἐξηνδραποδίσατο· τοῦτο δὲ, Μαιάνδρου πεδίον πᾶν ἐπέδραμε, λῃΐην ποιεύμενος τῷ στρατῷ· Μαγνησίην δὲ ὡσαύτως. μετὰ δὲ ταῦτα, αὐτίκα νούσῳ τελευτᾷ. Ἀποθανόντος δὲ τούτου, Ἅρπαγος κατέβη διάδοχος τῆς στρατηγίης, γένος καὶ αὐτὸς ἐὼν Μῆδος, τὸν ὁ Μήδων βασιλεὺς Ἀστυάγης ἀνόμῳ τραπέζῃ ἔδαισε, ὁ τῷ Κύρῳ τὴν βασιληΐην συγκατεργασάμενος. οὗτος ὡνὴρ τότε ὑπὸ Κύρου στρατηγὸς ἀποδεχθεὶς, ὡς ἀπίκετο ἐς τὴν Ἰωνίην, αἵρεε τὰς πόλιας χώμασι. ὅκως γὰρ τειχήρεας ποιήσαιτο, τὸ ἐνθεῦτεν χώματα χῶν πρὸς τὰ τείχεα ἐπόρθεε. πρώτῃ δὲ Φωκαίῃ Ἰωνίης ἐπεχείρησε. Οἱ δὲ Φωκαιέες οὗτοι ναυτιλίῃσι μακρῇσι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, καὶ τόν τε Ἀδρίην καὶ τὴν Τυρσηνίην καὶ τὴν Ἰβηρίην καὶ τὸν Ταρτησσὸν οὗτοί εἰσι οἱ καταδέξαντες. ἐναυτίλλοντο δὲ οὐ στρογγύλῃσι νηυσὶ, ἀλλὰ πεντηκοντέροισι. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὸν Ταρτησσὸν, προσφιλέες ἐγένοντο τῷ βασιλέϊ τῶν Ταρτησσίων, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Ἀργανθώνιος· ἐτυράννευσε δὲ Ταρτησσοῦ ὀγδώκοντα[d] ἔτεα, ἐβίωσε δὲ πάντα εἴκοσι καὶ ἑκατόν. τούτῳ δὴ τῷ ἀνδρὶ προσφιλέες οἱ Φωκαιέες

a ἔλθοιτε b Μιτυλήνην c Μιτυληναῖοι & mox Μιτυληναίων. d ut infra. Sed in MS. exstat ὀγδοήκοντα

οὕτω δή τι ἐφιλέοντο, ὡς τὰ μὲν πρῶτα σφέας ἐκλιπόντας Ἰωνίην, ἐκέλευε τῆς ἑωυτοῦ χώρης οἰκῆσαι ὅκου βούλονται· μετὰ δὲ, ὡς τοῦτο οὐκ ἔπειθε τοὺς Φωκαιέας, ὁ δὲ πυθόμενος τὸν Μῆδον παρ' αὐτῶν ὡς αὔξοιτο, ἐδίδου σφι χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. ἐδίδου δὲ ἀφειδέως· καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσί· τοῦτο δὲ πᾶν, λίθων μεγάλων, καὶ εὖ συναρμοσμένων. Τὸ μὲν δὴ τεῖχος τοῖσι Φωκαιεῦσι τρόπῳ τοιῷδε ἐξεποιήθη. ὁ δὲ Ἅρπαγος ὡς ἐπήλασε τὴν στρατιὴν, ἐπολιόρκεε αὐτοὺς, προϊσχόμενος ἔπεα, ὡς οἱ καταχρᾶ εἰ βούλονται Φωκαιέες προμαχεῶνα ἕνα μοῦνον τοῦ τείχεος ἐρεῖψαι, καὶ οἴκημα ἓν κατιρῶσαι· οἱ δὲ Φωκαιέες, περιημεκτέοντες τῇ δουλοσύνῃ, ἔφασαν θέλειν βουλεύσασθαι ἡμέρην μίαν [a] καὶ ἔπειτα ὑποκρινέεσθαι. ἐν ᾧ δὲ βουλεύονται αὐτοὶ, ἀπαγαγεῖν ἐκεῖνον ἐκέλευον τὴν στρατιὴν ἀπὸ τοῦ τείχεος. ὁ δ' Ἅρπαγος ἔφη εἰδέναι μὲν εὖ τὰ ἐκεῖνοι μέλλοιεν ποιέειν, ὅμως δέ σφι παριέναι βουλεύσασθαι. ἐν ᾧ ὦν ὁ Ἅρπαγος ἀπὸ τοῦ τείχεος ἀπήγαγε τὴν στρατιὴν, οἱ Φωκαιέες ἐν τούτῳ κατασπάσαντες τὰς πεντηκοντέρους, ἐσθέμενοι τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ ἔπιπλα πάντα, πρὸς δὲ καὶ τὰ ἀγάλματα τὰ ἐκ τῶν ἱρῶν, καὶ τὰ ἄλλα ἀναθήματα, χωρὶς ὅτι χαλκὸς ἢ λίθος ἢ γραφὴ ἦν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα ἐσθέντες, καὶ αὐτοὶ ἐσβάντες, ἔπλεον ἐπὶ Χίου. τὴν δὲ Φωκαίην ἐρημωθεῖσαν ἀνδρῶν ἔσχον οἱ Πέρσαι. Οἱ δὲ Φωκαιέες, ἐπεί τε σφι Χῖοι τὰς νήσους τὰς Οἰνούσσας καλεομένας οὐκ ἐβούλοντο [b] ὠνεομένοισι πωλέειν, δειμαίνοντες μὴ αἱ μὲν ἐμπόριον γένωνται, ἡ δὲ αὐτέων νῆσος ἀποκληϊσθῇ τούτου εἵνεκα, πρὸς ταῦτα οἱ Φωκαιέες ἐστέλλοντο ἐς Κύρνον. ἐν γὰρ τῇ Κύρνῳ εἴκοσι ἔτεσι πρότερον τούτων ἐκ θεοπροπίου ἀνεστήσαντο πόλιν τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαλίη. Ἀργανθώνιος δὲ τηνικαῦτα ἤδη τετελευτήκεε. στελλόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν Κύρνον, πρῶτα καταπλεύσαντες ἐς τὴν Φωκαίην, κατεφόνευσαν τῶν Περσέων τὴν φυλακὴν, ἣ ἐφρούρεε παραδεξαμένη παρὰ Ἁρπάγου τὴν πόλιν. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτό σφι ἐξέργαστο, ἐποιήσαντο ἰσχυρὰς κατάρας τῷ ὑπολειπομένῳ ἑωυτῶν τοῦ στόλου. πρὸς δὲ ταύτῃσι, καὶ μύδρον σιδήρεον κατεπόντωσαν· καὶ ὤμοσαν μὴ πρὶν ἐς Φωκαίην ἥξειν, πρὶν ἢ τὸν μύδρον τοῦτον ἀναφῆναι. στελλομένων δὲ αὐτῶν ἐπὶ τὴν

[a] μίην. [b] ἐβούλοντο.

thonio ista occasione sic sunt conciliati,
ut primo quidem eos post Ioniam reli-
ctam jusserit in sua regione sedes deli-
gere ubicunque illis liberet. Verum
quum hoc non persuasisset Phocæensi-
bus, intelligeretque ex eis interim Me-
dum quemadmodum cresceret, pecunias
illis dedit ad urbi murum circumdandum.
Dedit autem non parce. Siquidem ipsius
muri ambitus non paucorum est stadio-
rum, totusque majusculis lapidibus, iis-
que affabre concinnatis. Et murus qui- 164
dem ille à Phocæensibus hoc pacto fuit
constructus. Porro Harpagus exercitum
admovens, urbem oppugnavit: quum
obtulisset illis verba, tanquam sibi sat es-
set, si vellent Phocæenses unum duntaxat
muri propugnaculum demoliri, & unam
habitationem consecrare. Phocæenses ser-
vitutem aversantes, responderunt diem
unum se velle consultare, & dein respon-
suros: sed interim dum consultarent, il-
lum jubebant exercitum ab urbe abdu-
cere. Harpagus autem quanquam se sci-
re diceret quid facturi essent, tamen se
illis ut consultarent permittere. Isto igi-
tur tempore quo ab muro ille exercitum
abduxit, Phocæenses usi sunt in pente-
conteris deducendis, quibus liberos una
cum uxoribus atque supellectile univer-
sa imponerent: ad hæc statuas quoque
ex templis & cetera donaria, nisi quæ
vel ferrea vel lapidea aut denique picta
essent, at reliqua omnia imposuerunt.
mox & ipsi conscendentes, navigarunt
in Chium. Phocæam sic desertam inco-
lis occupaverunt Persæ. Phocæenses au- 165
tem, quum ipsis Chii insulas quæ OE-
nussæ vocantur, licitantibus vendere nol-
lent, metuentes ne illuc emporium trans-
ferretur, obque hanc caussam eorum in-
sula excluderetur, concesserunt Phocæ-
enses in Cyrnum. In hac enim insula
ante viginti annos civitatem ex vaticinio
condiderant, nomine Alaliam. Interea
autem Arganthonius fatis concesserat.
Porro Cyrnum trajecturi Phocæenses,
prius reverterunt Phocæam, præsidiaque
illic Persarum quæ ab Harpago custo-
diæ caussa relicta fuerant, trucidarunt.
Quibus patratis, diras atroces imprecati
sunt unicuique suorum classem deserenti.
Præter has ferri quoque massam canden-
tem in mare demergunt, jurantque non
prius se Phocæam reversuros quam massa
ista rursus appareret. Sic autem quum
na-

Sic quoque ex cursu pars dimidia rediit Phocæam: reliquos ex Corsica, quam petierant, post quinquennium expulsos ab Carthaginiensibus & Tyrrhenis excepit Rhegium, mox Hyela. Cyrnus heros. Abdera a Teiis condita.

navigarent in Cyrnum, plusquam dimidiam illorum partem desiderium cepit & miseratio urbis & sedium illius regionis; atque etiam violato jurejurando renavigarunt Phocæam: qui autem eorum jurijurando inhæserunt, solventes ex OE-
166 nussis Cyrnum navigarunt. Quo quum appulissent communiter habitarunt una cum superioris temporis colonis, per annos quinque, sacraque erexerunt. Ceterum quum jam vicinos omnes hostili more popularentur, communi sententia bellum in eos adornant Tyrrheni atque Carthaginienses, utrique sexaginta navibus: Phocæenses ex adverso sexaginta & ipsi naves milite implent, obviamque illis procedunt in mare quod appellatur Sardonium. Commissa navali pugna, Phocæensibus Cadmea quædam contigit victoria. nam quadraginta illis naves perierunt, reliquæ viginti detortis rostris factæ inutiles. Reversi igitur Alaliam, sumptis liberis uxoribusque atque reliquis facultatibus quantas ferre ipsis naves poterant, relicta Cyrno navigarunt Rhe-
167 gium. Verum è navibus illis quæ perierant, quotquot viri in Carthaginiensium Tyrrhenorumque manus pervenerunt, eorum plurimos subiecerunt sorti, & hi protracti, lapidibus sunt obruti. Deinceps vero quæcunque ex Agyllensium vel pecoribus vel jumentis atque hominibus locum illum accedebant, ubi Phocæenses lapidati jacebant, continuo distorta fiebant, aut mutila aut remisso corpore. Quare Agyllenses Delphos miserunt, volentes admissum illud expiare. Pythia hæc ipsos jussit facere, quæ etiam nunc ab Agyllæis observantur. nam & justa illis persolvunt magnifice, & gymnicum celebrant ac equestre certamen. Et hæc Phocæensium portio quidem hujusmodi fato usa fuit. Qui autem illorum Rhegium confugerant, hinc progressi civitatem possederunt in agro OEnotriæ quæ nunc appellatur Hyela. Eam autem condiderunt, ab viro Posidoniate edocti, Pythiæ oraculo jussos fuisse Cyrnum condere, qui heros esset, non insulam. Atque Phocææ quidem in Ionia res
168 sic habent. Simile quiddam accidit Teiis, quorum murum simulatque per aggerem cepisset Harpagus, omnes conscensis navibus trajecerunt in Thraciam, ibidemque urbem condiderunt Abdera, cujus fundamenta prius jecerat Timesius Clazomenius:

τὴν Κύρνον, ὑπὲρ ἡμίσεας τῶν ἀστῶν ἔλαβε πόθος τε καὶ οἶκτος τῆς πόλιος, καὶ τῶν ἠθέων τῆς χώρης· ψευδόρκιοι δὲ γενόμενοι, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Φωκαίην· οἱ δὲ αὐτῶν τὸ ὅρκιον ἐφύλασσον, ἀερθέντες ἐκ τῶν Οἰνουσσέων ἔπλεον. Ἐπείτε δὲ ἐς τὴν Κύρνον ἀπίκοντο, οἴκεον κοινῇ μετὰ τῶν πρότερον ἀπικομένων ἐπ' ἔτεα πέντε, καὶ ἱρὰ ἐνιδρύσαντο. καὶ ἦγον γὰρ δὴ [a] καὶ ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας· στρατεύονται ὦν ἐπ' αὐτοὺς κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι Τυρσηνοὶ καὶ Καρχηδόνιοι, νηυσὶ ἑκάτεροι ἑξήκοντα. οἱ δὲ Φωκαιέες, πληρώσαντες καὶ αὐτοὶ τὰ πλοῖα, ἐόντα ἀριθμὸν ἑξήκοντα, ἀντίαζον ἐς τὸ Σαρδόνιον καλεόμενον πέλαγος. συμμισγόντων δὲ τῇ ναυμαχίῃ, Καδμείη τις νίκη τοῖσι Φωκαιεῦσι ἐγένετο. αἱ μὲν γὰρ τεσσεράκοντα σφίσι νῆες διεφθάρησαν, αἱ δὲ εἴκοσι αἱ περιεοῦσαι, ἦσαν ἄχρηστοι· ἀπεστρέφατο [b] γὰρ τοὺς ἐμβόλους. καταπλώσαντες δὲ ἐς τὴν Ἀλαλίην, ἀνέλαβον τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὴν ἄλλην κτῆσιν ὅσην οἷαί τε ἐγένοντο αἱ νῆές σφι ἄγειν· καὶ ἔπειτα ἀφέντες τὴν Κύρνον, ἔπλεον ἐς Ῥήγιον. Τῶν δὲ διαφθαρεισέων νεῶν τοὺς ἄνδρας οἵ τε Καρχηδόνιοι καὶ οἱ Τυρσηνοὶ ἔλαχόν τε αὐτῶν [c] πολλῷ πλείους, καὶ τούτους ἐξαγαγόντες κατέλευσαν. μετὰ δὲ Ἀγυλλαίοισι πάντα τὰ παριόντα τὸν χῶρον ἐν τῷ οἱ Φωκαιέες καταλευσθέντες ἐκέατο, ἐγίνετο διάστροφα καὶ ἔμπηρα [d] καὶ ἀπόπληκτα ὁμοίως πρόβατα καὶ ὑποζύγια καὶ ἄνθρωποι. οἱ δὲ Ἀγυλλαῖοι ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, βουλόμενοι ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευσε ποιέειν τὰ καὶ νῦν οἱ Ἀγυλλαῖοι ἔτι ἐπιτελέουσι. καὶ γὰρ ἐναγίζουσί σφι μεγάλως, καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικὸν ἐπιστᾶσι [e]. καὶ οὗτοι μὲν τῶν Φωκαιέων τοιούτῳ μόρῳ διεχρήσαντο. οἱ δὲ αὐτῶν ἐς τὸ Ῥήγιον καταφυγόντες, ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι, ἐκτήσαντο πόλιν γῆς τῆς Οἰνωτρίης ταύτην, ἥτις νῦν Ὑέλη καλέεται. ἔκτισαν δὲ ταύτην, πρὸς ἀνδρὸς Ποσειδωνιήτεω μαθόντες ὡς τὸν Κύρνον σφι ἡ Πυθίη ἔχρησε κτίσαι, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον. Φωκαίης μέν νυν πέρι τῆς ἐν Ἰωνίῃ οὕτω ἔσχε. Παραπλήσια δὲ τούτοισι καὶ Τήϊοι ἐποίησαν· ἐπεί τε γάρ σφεων εἷλε χώματι τὸ τεῖχος Ἅρπαγος, ἐσβάντες πάντες ἐς τὰ πλοῖα, οἴχοντο πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηΐκης, καὶ ἐνθαῦτα ἔκτισαν πόλιν Ἄβδηρα· τὴν πρότερος τούτων Κλαζομένιος Τιμήσιος κτίσας,

a ἄγον γὰρ ἤδη. b ἀπεστράφατο. c αὐτέων. d ἔμπυρα. e γυμνικὸν ἐπιστᾶσι

οὐκ ἀπώνητο, ἀλλ' ὑπὸ Θρηίκων ἐξελασθεὶς [a], τιμὰς νῦν ὑπὸ Τηίων τῶν ἐν [b] Ἀβδήροισι ὡς ἥρως ἔχει. Οὗτοι μέν νυν Ἰώνων μοῦνοι τὴν δουλοσύνην οὐκ ἀνεχόμενοι, ἐξέλιπον τὰς πατρίδας. οἱ δ' ἄλλοι Ἴωνες, πλὴν Μιλησίων, διὰ μάχης μὲν ἀπίκοντο [c] Ἁρπάγῳ, καθάπερ οἱ ἐκλιπόντες· καὶ ἄνδρες ἐγένοντο ἀγαθοὶ, περὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος μαχόμενοι· ἑσσωθέντες δὲ καὶ ἁλόντες, ἔμενον κατὰ χώρην ἕκαστοι [d], καὶ τὰ ἐπιτασσόμενα ἐπετέλεον. Μιλήσιοι δὲ (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι, ἡσυχίην ἦγον [e]. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἐδεδούλωτο. ὡς δὲ τοὺς ἐν τῇ ἠπείρῳ Ἴωνας ἐχειρώσατο Ἅρπαγος, οἱ τὰς νήσους ἔχοντες Ἴωνες, καταῤῥωδήσαντες ταῦτα, σφέας αὐτοὺς ἔδοσαν Κύρῳ. Κεκακωμένων δὲ Ἰώνων, καὶ συλλεγομένων οὐδὲν ἧσσον ἐς τὸ Πανιώνιον, πυνθάνομαι γνώμην Βίαντα ἄνδρα Πριηνέα ἀποδέξασθαι Ἴωσι χρησιμωτάτην, τῇ εἰ ἐπείθοντο, παρεῖχε ἂν σφι εὐδαιμονέειν Ἑλλήνων μάλιστα· ὃς ἐκέλευε κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας [f] πλέειν ἐς Σαρδὼ, καὶ ἔπειτα πόλιν μίαν κτίζειν πάντων Ἰώνων. καὶ οὕτω ἀπαλλαχθέντας σφέας δουλοσύνης, εὐδαιμονήσειν, νήσων τε ἁπασέων μεγίστην νεμομένους, καὶ ἄρχοντας ἄλλων· μένουσι δέ σφι ἐν τῇ Ἰωνίῃ οὐκ ἔφη ἐνορᾷν ἐλευθερίην ἔτι ἐσομένην. αὕτη μὲν Βίαντος τοῦ Πριηνέος γνώμη ἐπὶ διεφθαρμένοισι Ἴωσι γενομένη. χρηστὴ δὲ, καὶ πρὶν ἢ διαφθαρῆναι Ἰωνίην, Θάλεω ἀνδρὸς Μιλησίου ἐγένετο, τὸ ἀνέκαθεν [g] γένος ἐόντος Φοίνικος· ὃς ἐκέλευε ἓν βουλευτήριον Ἴωνας κεκτῆσθαι [h]. τὸ δὲ εἶναι ἐν Τέῳ. Τέων γὰρ μέσον εἶναι Ἰωνίης. τὰς δὲ ἄλλας πόλιας οἰκεομένας, μηδὲν ἧσσον νομίζεσθαι, κατάπερ εἰ δῆμοι εἶεν. οὕτω μὲν δή σφι γνώμας τοιάσδε ἀπεδέξαντο. Ἅρπαγος δὲ καταστρεψάμενος Ἰωνίην, ἐποιέετο στρατηίην ἐπὶ Κᾶρας καὶ Καυκωνίους [i] καὶ Λυκίους, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας. εἰσὶ δὲ τούτων Κᾶρες μὲν ἀπιγμένοι ἐς τὴν ἤπειρον ἐκ τῶν νήσων. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε κατήκοοι [k], καὶ καλεόμενοι Λέλεγες, εἶχον τὰς νήσους, φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες, ὅσον καὶ ἐγὼ δυνατός εἰμι μακρότατον ἐξικέσθαι ἀκοῇ· οἱ δὲ, ὅκως Μίνως δέοιτο, ἐπλήρουν οἱ τὰς νέας. ἅτε δὲ Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλὴν, καὶ εὐτυχέοντος τῷ πολέμῳ, τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λο-

zomenius: ſed qui nullum inde fructum tulit, ſed à Thracibus expulſus nunc à Teiis apud Abdera ut heros colitur. Hi 169
igitur Ionum ſoli ſervitutem non ferentes, patrium ſolum reliquere. Verum alii Iones, præter Mileſios, prœliati quidem ſunt contra Harpagum, perinde atque illi qui exierunt, viroſque ſe ſtrenuos declararunt, de ſua patria quique pugnantes. Superati autem & capti in ſua quique patria remanſerunt, eaque quæ imperabantur ſubibant. Mileſii qui jam cum ipſo Cyro fœdus fecerant, (ſicut ſuperius à me dictum eſt) quietem agebant. Sic Ionia ſecundo ſerva facta eſt. Porro quum Ionibus iis potitus eſſet Harpagus qui continentem habitabant, inſulani horum exemplo conterriti, ultro ſeſe dediderunt Cyro. Jam verò Ionibus, etiam- 170
ſi afflictis, nihilominus ad Panionium convenientibus, audio Biantem Prienenſem dediſſe ſaluberrimum illis conſilium: cui ſi obtemperaſſent, licuiſſet Græcorum omnium feliciſſimos vivere. Siquidem ille ſuadebat, ut communi claſſe ſolventes Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum conſtruerent. Hoc enim pacto eos ſervitute liberatos feliciter eſſe victuros, omnium inſularum maximam incolentes, & ceterarum imperio potientes. Sin autem manerent in Ionia, nullam inquit ſibi apparere libertatis ſpem. Hæc Biantis Prienenſis ſententia de Ionibus in ſtatu perdito fuit. Verum Thaletis quoque Mileſii, ſed genus trahentis ex Phœnice, ſalubre fuit illud conſilium, jam ante ſic corruptam Ioniam datum, qui juſſerit Ionas unam quandam curiam habere, eamque eſſe in Teo: propterea quod Teos media eſſet Ioniæ: ceteras autem civitates habitatas, nihilominus legibus ſuis uſuras, ac ſi forent populi. Atque hi quidem hujuſmodi conſilia illis declaraverunt. Harpagus, 171
ſubacta Ionia, exercitum traduxit in Caras, & Cauconios atque Lycios, una ducens Ionas atque Æolenſes. In his Cares quidem ex inſulis tranſierunt in continentem. Olim enim Minoi parebant, appellatique Leleges, inſulas habitabant, tributum quidem nullum pendentes, quantumcunque ego poſſum ad longiſſima audiendo venire. illi vero quum Minos flagitabat, naves ei implebant. Quum autem ille ſubjeciſſet ſibi magnum dominium & felix belli foret, Carica gens, omnium

a ἐξελαθείς. b Τηίων ἐν. c ἀπίκατο. d ἕκαστος. e ἄγον. f ut paulo ante. Attamen MS. αἱρεθέντας.
g ἐγένετο ἀνέκαθεν. h ἀκῆσθαι. i Καυνίους paſſim. k Μίνω κατήκοοι.

omnium quæ illo tempore simul claruerunt ingeniosissima & quidem maximopere extitit: ejusque memorantur tria inventa, quibus & Græci fuerunt usi; quippe galeis cristas adalligare ostenderunt Cares, & clypeis signa adjungere; & lora clypeis qui primi fecerunt, hi sunt. antea namque citra habenas gestabant clypeos quotquot clypeis uti solebant, balteis duntaxat coriaceis gubernantes, collo sinistroque humero circumposita habentes. Post Caras autem longo tempore succedente, Dorienses atque Iones ex insulis egressi sunt & sic in continenti sedes posuerunt. Hunc in modum Cretenses de Caribus referunt. Quanquam his non assentiuntur ipsi Cares, qui se aborigines atque indigenas continentis esse memorant, eodemque nomine semper usos quo cummaxime. atque apud Mylassa Iovis Carii delubrum ostentant vetustum, cujus etiam participes sunt Mysi atque Lydi, ut qui Caribus sint germani. Quippe Lydum & Mysum Caris fratres esse dicunt, atque ob id eodem utuntur fano: at quotquot alterius gentis, Carum lingua utuntur, non tamen

172 sacrum participant. Cauconii vero, quantum mihi videtur, indigenæ sunt: etsi ipsi se è Creta oriundos affirmant. Linguam sane aut ipsi ad Caricum populum accommodaverunt, aut Cares ad Cauconicum. id quod liquide decernere nequeo. At legibus utuntur multum diversis cum ab aliis gentibus, tum à Caribus. Nam apud illos laudatissimum habetur, pro discrimine ætatum & amicitiæ catervatim ad compotationes convenire tam viros quam mulieres atque pueros. Sacra quum ipsis constituta essent externa, eorum postea pertæsi, quum patriis duntaxat videretur utendum diis, Cauconii omnis ætatis sumptis armis ad Calyndicos usque montes persequebantur, hastis aëra cædentes, exclamantesque externos se exigere deos. Et hujusmodi moribus illi

173 utuntur. Lycii autem è Creta ab initio originem traxerunt. Cretam enim primum universam barbari incolebant: deinde contendentibus de imperio filiis Europæ Sarpedone atque Minoe, Minos per factionem superior factus expulit Sarpedonem ejusque partium socios. Hi expulsi in Asiæ regionem venerunt Milyada. Quam enim nunc Lycii incolunt, olim erat Milyas: at Milyæ tunc appellaban-

λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων κατὰ τοῦτον ἅμα τῶν χρόνων μακρῷ[a] μάλιστα. καί σφι τριξὰ ἐξευρήματα ἐγένετο, τοῖσι οἱ Ἕλληνες ἐχρήσαντο. καὶ γὰρ ἐπὶ τὰ κράνεα λόφους ἐπιδέεσθαι Κᾶρές εἰσι οἱ καταδέξαντες· καὶ ἐπὶ τὰς ἀσπίδας τὰ σημεῖα ποιέεσθαι· καὶ ὄχανα ἀσπίσι οὗτοί εἰσι οἱ ποιησάμενοι πρῶτοι· τέως δὲ ἄνευ ὀχάνων ἐφόρεον τὰς ἀσπίδας πάντες οἵπερ ἐώθεισαν ἀσπίσι χρέεσθαι, τελαμῶσι σκυτίνοισι οἰηκίζοντες, περὶ τοῖσι αὐχέσι τε καὶ τοῖσι ἀριστεροῖσι ὤμοισι περικείμενοι. μετὰ δὲ τοὺς Κᾶρας, χρόνῳ ὕστερον πολλῷ Δωριέες τε καὶ Ἴωνες ἐξανέστησαν ἐκ τῶν νήσων, καὶ οὕτω ἐς τὴν ἤπειρον ἀπίκοντο. κατὰ μὲν δὴ Κᾶρας οὕτω Κρῆτες λέγουσι γενέσθαι· οὐ μέν τοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσι αὐτοὶ ἑωϋτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ αἰεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν. ἀποδεικνῦσι δὲ ἐν Μυλάσσοισι Διὸς Καρίου ἱρὸν ἀρχαῖον, τοῦ Μυσοῖσι μὲν καὶ Λυδοῖσι μέτεστι, ὡς κασιγνήτοισι ἐοῦσι τοῖσι Καρσί. τὸν γὰρ Λυδὸν καὶ τὸν Μυσὸν λέγουσι εἶναι Καρὸς ἀδελφεούς. τούτοισι μὲν δὴ μέτεστι· ὅσοι δὲ ἐόντες ἄλλου ἔθνεος, ὁμόγλωσσοι τοῖσι Καρσὶ ἐγένοντο, τούτοισι δὲ οὐ μέτα. Οἱ δὲ Καυκώνιοι, αὐτόχθονες, δοκέειν ἐμοί, εἰσί. αὐτοὶ μέντοι ἐκ Κρήτης φασὶ εἶναι. προσκεχωρήκασι δὲ γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος, ἢ οἱ Κᾶρες πρὸς τὸ Καυκωνικόν· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι. νόμοισι δὲ χρέωνται κεχωρισμένοισι πολλὸν τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων καὶ Καρῶν. τοῖσι γὰρ κάλλιστόν ἐστι κατ᾽ ἡλικίην τε καὶ φιλότητα εἰλαδὸν[b] συγγίνεσθαι ἐς πόσιν, καὶ ἀνδράσι καὶ γυναιξὶ καὶ παισί. ἱδρυθέντων δέ σφι ἱρῶν ξεινικῶν, μετέπειτα ὥς σφι ἀπέδοξε, (ἔδοξε δὲ τοῖσι πατρίοισι μοῦνον χρᾶσθαι θεοῖσι) ἐνδύντες τὰ ὅπλα ἅπαντες Καυκώνιοι ἡβηδὸν τύπτοντες δόρασι τὸν ἠέρα, μέχρι οὔρων τῶν Καλινδικῶν ἕποντο[c], καὶ ἔφασαν ἐκβάλλειν τοὺς ξεινικοὺς θεούς. καὶ οὗτοι μὲν τρόποισι τοιούτοισι χρέωνται. Οἱ δὲ Λύκιοι ἐκ Κρήτης τὠρχαῖον γεγόνασι· τὴν γὰρ Κρήτην εἶχον τὸ παλαιὸν πᾶσαν βάρβαροι. διενειχθέντων δὲ ἐν Κρήτῃ περὶ τῆς βασιληΐης τῶν Εὐρώπης παίδων, Σαρπηδόνος τε καὶ Μίνω, ὡς ἐπεκράτησε τῇ στάσει Μίνως, ἐξήλασε αὐτόν τε Σαρπηδόνα καὶ τοὺς στασιώτας αὐτοῦ· οἱ δὲ, ἀπωσθέντες, ἀπίκοντο τῆς Ἀσίης ἐς γῆν τὴν Μιλυάδα. τὴν γὰρ νῦν Λύκιοι νέμονται, αὕτη τὸ παλαιὸν ἦν Μιλυάς. οἱ δὲ Μιλύαι, τό-

a χρόνον, καὶ μακρῷ. b ἰλαδὸν. c εἵποιτο.

Solymi & Termilæ. Lycus Ægei frater. Lyciorum genealogia ex matribus. Cnidii. eorum labor impeditus.

τότε Σόλυμοι ἐκαλέοντο. τέως μὲν δὴ αὐτῶν[a] Σαρπηδὼν ἦρχε. οἱ δὲ ἐκαλέοντο τόπερ τε ἠνείκαντο οὔνομα, καὶ νῦν ἔτι καλέονται ὑπὸ τῶν περιοίκων οἱ Λύκιοι, Τερμίλαι. ὡς δὲ ἐξ Ἀθήνεων[b] Λύκος ὁ Πανδίονος, ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ[c] Αἰγέως, ἀπίκετο ἐς τοὺς Τερμίλας παρὰ Σαρπηδόνα, οὕτω δὴ κατὰ τοῦ Λύκου τὴν ἐπωνυμίην Λύκιοι ἀνὰ χρόνον ἐκλήθησαν. νόμοισι δὲ, τὰ μὲν Κρητικοῖσι, τὰ δὲ Καρικοῖσι χρέωνται. ἓν δὲ τόδε ἴδιον νενομίκασι, καὶ οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται[d] ἀνθρώπων· καλέουσι ἀπὸ τῶν μητέρων ἑωϋτοὺς, καὶ οὐκὶ ἀπὸ τῶν πατέρων. εἰρομένου δὲ ἑτέρου τὸν πλησίον τίς εἴη, καταλέξει ἑωϋτὸν μητρόθεν, καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμεῖται[e] τὰς μητέρας. καὶ ἢν μέν γε γυνὴ[f] ἀστὴ δούλῳ συνοικήσῃ, γενναῖα τὰ τέκνα νενόμισται· ἢν δὲ ἀνὴρ ἀστὸς, καὶ ὁ πρῶτος αὐτῶν[g], γυναῖκα ξείνην ἢ παλλακὴν ἔχῃ, ἄτιμα τὰ τέκνα γίνεται. Οἱ μέν νυν Κᾶρες οὐδὲν λαμπρὸν ἔργον ἀποδεξάμενοι, ἐδουλώθησαν ὑπὸ Ἁρπάγου· οὔτε αὐτοὶ οἱ Κᾶρες ἀποδεξάμενοι οὐδὲν, οὔτε ὅσοι Ἑλλήνων ταύτην τὴν χώρην οἰκέουσι. οἰκέουσι δὲ καὶ ἄλλοι, καὶ Λακεδαιμονίων ἄποικοι Κνίδιοι, τῆς χώρης τῆς σφετέρης τετραμμένης ἐς πόντον, τὸ δὴ Τριόπιον καλέεται. ἀργμένης δὲ ἐκ τῆς Χερσονήσου τῆς Βυβασσίης[h], ἐούσης τε πάσης τῆς Κνιδίης, πλὴν ὀλίγης, περιρρόου· (τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς βορῆν ἄνεμον, ὁ Κεραμεικὸς[i] κόλπος ἀπέργει, τὰ δὲ πρὸς νότον, ἡ κατὰ Σύμην τε καὶ Ῥόδον θάλασσα) τὸ ὦν δὴ ὀλίγον τοῦτο, ἐὸν ὅσον τε ἐπὶ πέντε στάδια, ὤρυσσον οἱ Κνίδιοι, ἐν ὅσῳ Ἅρπαγος τὴν Ἰωνίην κατεστρέφετο, βουλόμενοι νῆσον τὴν χώρην ποιῆσαι. ἐντὸς δὲ πᾶσά σφι ἐγένετο. τῇ γὰρ ἡ Κνιδίη χώρη ἐς τὴν ἤπειρον τελευτᾷ, ταύτῃ ὁ ἰσθμός ἐστι τὸν ὤρυσσον. καὶ δὴ πολλῇ χειρὶ ἐργαζομένων τῶν Κνιδίων· μᾶλλον γάρ τι καὶ θειότερον ἐφαίνοντο τιτρώσκεσθαι οἱ ἐργαζόμενοι τοῦ οἰκότος[k], τά τε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, θραυομένης τῆς πέτρης· ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους ἐπειρησομένους[l] τὸ ἀντίξοον. ἡ δὲ Πυθίη σφι (ὡς αὐτοὶ Κνίδιοι λέγουσι) χρᾷ ἐν τριμέτρῳ τόνῳ τάδε,

Ἰσθμὸν δὲ μὴ πυργοῦτε, μηδ' ὀρύσσετε·
Ζεὺς γάρ κ' ἔθηκε νῆσον, εἴ κ' ἐβούλετο.

Κνί-

labantur Solymi. Olim quidem ipsis imperitavit Sarpedon, & illo ipso quod attulerant nomine vocabantur, & nunc adhuc Lycii vocantur à vicinis Termilæ. Quum vero Lycus Pandionis filius, & ipse à fratre Ægeo Athenis pulsus, ad Sarpedonem in Termilas abiisset, factum est temporis progressu ut de Lyci nomine Lycii vocarentur. Legibus utuntur partim Creticis, partim Caricis. Hoc tamen unum, præter ceteros homines, pro lege habent peculiare, & cum nullis aliis hominum conveniens; à matribus nomina sibi induunt, non à patribus: & si quis prope stantem percontetur quis sit, quave familia ortus, describet se ab matre & matris avias protinus memorabit. Adde quod siqua urbana servo nupserit, liberi qui ex his suscipiuntur, ingenui existimabuntur: sin autem vir civis, & quidem inter eos primarius, uxorem duxerit externam aut pallacam, suscepti ex his liberi reputabuntur remoti ab honoribus. Enimvero hujus tempestatis Cares 174
nullo præclaro facinore edito, ab Harpago subacti sunt. Nec Cares tantum nullum ediderunt, sed nec Græci quotquot illam regionem tenent. Tenent autem cum alii, tum Lacedæmoniorum coloni Cnidii, quorum regio declinat ad mare, quæ appellatur Triopium. Nam quum initium ex Bybassia peninsula sumat & præter exiguum quid Cnidia omnis sit circumflua: (eam enim partem qua boream spectat, Ceramicus coercet sinus, australem vero mare, in quo est Syme ac Rhodus) istud igitur exiguum, circiter quinque stadiorum, Cnidii fodiebant, interea dum Harpagus Joniam everteret, volentes suam regionem in insulæ formam redigere. Intus vero universa illis erat: nam Cnidia regio qua parte in continentem finitur, illic isthmus est, quem fodiebant. Et sane multa manu operantibus Cnidiis, amplius humano & divinius videbantur vulnerari operarii, quam solet in talibus fieri, cum alias corporis partes, tum præcipue oculos incisâ & vulneratâ petrâ: Delphos miserunt consultores oraculi, qui sciscitarentur quidnam esset quod tantopere adversaretur. Pythia, ut ipsi referunt Cnidii senario versu respondit talia,

Nec aggerate, nec vel Isthmum fodite:
Nam, si placuisset, insulam dederat Deus.

Quum

a αὐτέων. b Ἀθηνέων. c ἀδελφοῦ. d συμφέρονται. e ἀναμνέεται. f ἢν μὲν γυνή. g αὐτέων. h est emendatio Is. Vossii, & vera, pro vulgato Βυβλεσίης, quod nihil est. i Κεραμεικός. k εἰκότος. l Δελφοὺς, ἐπειρησομένους.

Quum talia reſpondiſſet Pythia, Cnidii à fodiendo deſtiterunt, & invadenti cum exercitu Harpago, ultro ſeſe ſine prœlio
175 dediderunt. Pedaſenſes erant qui mediterraneam ſupra Halicarnaſſum colunt; quibus quum incommodum aliquod eventurum eſt, ipſis ſeu eorum vicinis, ſacerdos Palladis magnam barbam accipit. id quod ter illis accidit. Hi ſoli in Caria virorum Harpago aliquamdiu reluctati ſunt, plurimumque negotii exhibuerunt, montem muniendo cui nomen Lida. Tandem tamen & ipſi expugnati fuerunt.
176 Ceterum ubi in Xanthium campum exercitum duxit Harpagus, Lycii contra procedentes, paucique cum multis confligentes, ſtrenue ſeſe geſſerunt. Superati autem prœlio fugatique in urbem, uxores, liberos atque pecunias una cum familiis in arcem congregaverunt, admotoque mox igne arcem univerſam iſtam incenderunt. Quæ ubi feciſſent, ipſi & jurejurando atroci adſtricti & clam egreſſi, pugnando Xanthii omnes oppetierunt. Ex Lyciis autem, qui Xanthios nunc dicunt ſe eſſe, hi omnes præter octoginta familias ſunt convenæ. Nam octoginta iſtæ familiæ tunc peregrinabantur, ideoque ſuperſtites remanſerunt. Xanthum quidem igitur hunc in modum obtinuit Harpagus: pari modo Caunum. Nam Caunii Lycios imitabantur magna
177 ex parte. Tum igitur inferiorem Aſiam Harpagus evertebat, ſuperiorem ipſe Cyrus, unamquamque gentem ſubigens nullamque prætermittens. At nos in præſentia illorum plura omittemus, ea duntaxat narraturi, quæ illi quamplurimo conſtiterunt labore, ſuntque memoratu digniſſima. Quum igitur Cyrus continentem univerſam ſuæ ditionis feciſſet,
178 Aſſyriis imminebat. ASSYRIÆ autem cum alia multa ſunt magna oppida, tum vero celeberrimi nominis ac validiſſimum eſt BABYLON, ubi ipſis poſt everſam Ninum regia erat, quæ urbs talis eſt. In magno campo illa ſita eſt, quod ad magnitudinem, unamquamque frontem habens centum & viginti ſtadiorum. eſt enim quadrata. Ita ſtadia quadringenta & octoginta circuitus urbis colliguntur omnia. Tanta quidem igitur eſt Babylonicæ urbis magnitudo; quæ ſic exornata eſt, ut aliud nullum ex oppidis quæ nos novimus. Jam primum foſſa ambit alta atque lata & aquæ plena. Deinde mu-

Κνίδιοι μὲν, ταῦτα τῆς Πυθίης χρησάσης, τοῦ τε ὀρύγματος ἐπαύσαντο, καὶ Ἁρπάγῳ ἐπιόντι σὺν τῷ στρατῷ, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν. Ἦσαν δὲ Πηδασέες οἰκέοντες ὑπὲρ Ἁλικαρνασσοῦ μεσόγαιαν· τοῖσι ὅκως τι μέλλοι ἀνεπιτήδεον ἔσεσθαι, αὐτοῖσί τε καὶ τοῖσι περιοίκοισι, ἡ ἱερείη τῆς Ἀθηναίης πώγωνα μέγαν ἴσχει. τρίς σφι τοῦτο ἐγένετο. οὗτοι τῶν περὶ Καρίην ἀνδρῶν μοῦνοί τε ἀντέσχον χρόνον Ἁρπάγῳ, καὶ πρήγματα παρέσχον πλεῖστα, ὄρος τειχίσαντες, τῷ οὔνομά ἐστι Λίδη. Πηδασέες μέν νυν χρόνῳ ἐξαιρέθησαν. Λύκιοι δὲ, ὡς ἐς τὸ Ξάνθιον πεδίον ἤλασε ὁ Ἅρπαγος τὸν στρατὸν, ὑπεξιόντες, καὶ μαχόμενοι ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς, ἀρετὰς ἀπεδείκνυντο· ἑσσωθέντες δὲ, καὶ κατειληθέντες ἐς τὸ ἄστυ, συνήλισαν [a] ἐς τὴν ἀκρόπολιν τάς τε γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ χρήματα καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ὑπῆψαν τὴν ἀκρόπολιν πᾶσαν ταύτην καίεσθαι. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, καὶ συνομόσαντες ὅρκους δεινοὺς, ὑπεξελθόντες ἀπέθανον πάντες Ξάνθιοι μαχόμενοι. τῶν δὲ νῦν Λυκίων φαμένων Ξανθίων εἶναι, οἱ πολλοὶ, πλὴν ὀγδώκοντα ἱστιέων, εἰσὶ ἐπήλυδες· αἱ δὲ ὀγδώκοντα ἱστίαι αὗται ἔτυχον τηνικαῦτα ἐκδημέουσαι, καὶ οὕτω περιεγένοντο. τὴν μὲν δὴ Ξάνθον οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος. παραπλησίως δὲ καὶ τὴν Καῦνον ἔσχε. καὶ γὰρ οἱ Καύνιοι τοὺς Λυκίους ἐμιμήσαντο τὰ πλέω. Τὰ μέν νυν κάτω τῆς Ἀσίης Ἅρπαγος ἀνάστατα ἐποίεε· τὰ δὲ ἄνω αὐτῆς, αὐτὸς Κῦρος, πᾶν ἔθνος καταστρεφόμενος, καὶ οὐδὲν παριείς. τὰ μέν νυν αὐτέων πλέω παρήσομεν [b]· τὰ δέ οἱ παρέσχε πόνον τε πλεῖστον καὶ ἀξιαπηγητότατά ἐστι, τούτων ἐπιμνήσομαι. Κῦρος ἐπεί τε [c] τὰ πάντα τῆς ἠπείρου ὑποχείρια ἐποιήσατο, Ἀσσυρίοισι ἐπετίθετο. Τῆς δὲ Ἀσσυρίης ἔστι τὰ μέν κου [d] καὶ ἄλλα πολίσματα μεγάλα πολλά· τὸ δὲ ὀνομαστότατον καὶ ἰσχυρότατον, καὶ ἔνθα σφι, Νίνου ἀναστάτου γενομένης, τὰ βασιλήια κατεστήκεε, ἦν Βαβυλὼν, ἐοῦσα τοιαύτη δή τις πόλις· κέεται ἐν πεδίῳ μεγάλῳ, μέγαθος ἐοῦσα μέτωπον ἕκαστον, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν σταδίων, ἐούσης τετραγώνου. οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. τὸ μέν νυν μέγαθος τοσοῦτόν ἐστι τοῦ ἄστεος τοῦ Βαβυλωνίου. ἐκεκόσμητο δὲ ὡς οὐδὲν ἄλλο πόλισμα τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. τάφρος μὲν πρῶτά μιν βαθέα τε καὶ [e] εὐρέα καὶ πλέη ὕδατος περιθέει· μετὰ δὲ, τεῖχος;

a συνείλησαν. b παρέσομαι. c Κῦρος δὲ, ἐπείτε. d ἔστι μέν κου. e πρῶτα βαθέα τε καὶ. Statim in MS. ſemper legitur Εὐφράτην & Εὐφράτης; ſed in aliis locis modo ſic, modo aliter.

χος, πεντήκοντα μὲν πηχέων βασιληΐων ἐὸν τὸ εὖρος, ὕψος δὲ, διηκοσίων πηχέων. ὁ δὲ βασιλήϊος πῆχυς τοῦ μετρίου ἐστὶ πήχεος μέζων τρισὶ δακτύλοισι. Δεῖ δή με πρὸς τούτοισι ἐπιφράσαι ἵνα τε ἐκ τῆς τάφρου ἡ γῆ ἀναισιμώθη, καὶ τὸ τεῖχος ὅντινα τρόπον ἔργαστο. ὀρύσσοντες ἅμα τὴν τάφρον, ἐπλίνθευον τὴν γῆν ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἐκφερομένην· ἑλκύσαντες δὲ πλίνθους ἱκανὰς, ὤπτησαν αὐτὰς ἐν καμίνοισι· μετὰ δὲ, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ, καὶ διὰ τριήκοντα δόμων πλίνθου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες, ἔδειμαν πρῶτα μὲν τῆς τάφρου τὰ χείλεα· δεύτερα δὲ, αὐτὸ τὸ τεῖχος τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐπάνω δὲ τοῦ τείχεος παρὰ τὰ ἔσχατα, οἰκήματα μουνόκωλα ἔδειμαν, τετραμμένα ἐς ἄλληλα. τὸ μέσον δὲ τῶν οἰκημάτων ἔλιπον τεθρίππῳ περιέλασιν. πύλαι δὲ ἐνεστᾶσι πέριξ τοῦ τείχεος ἑκατὸν, χάλκεαι πᾶσαι. καὶ σταθμοί τε καὶ ὑπέρθυρα ὡσαύτως. ἔστι δὲ ἄλλη πόλις ἀπέχουσα ὀκτὼ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Βαβυλῶνος· Ἲς οὔνομα αὐτῇ. ἔνθα ἐστὶ ποταμὸς οὐ μέγας. Ἲς καὶ τῷ ποταμῷ τὸ οὔνομα· ἐσβάλλει δὲ οὗτος ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν τὸ ῥέεθρον. οὗτος ὦν ὁ Ἲς ποταμὸς, ἅμα τῷ ὕδατι θρόμβους ἀσφάλτου ἀναδιδοῖ πολλοὺς, ἔνθεν ἡ ἄσφαλτος ἐς τὸ ἐν Βαβυλῶνι τεῖχος ἐκομίσθη. Ἐτετείχιστο μέν νυν ἡ Βαβυλὼν τρόπῳ τοιῷδε. ἔστι δὲ δύο φάρσεα τῆς πόλιος. τὸ γὰρ μέσον αὐτῆς ποταμὸς διείργει, τῷ οὔνομά ἐστι Εὐφρήτης· ῥέει δὲ ἐξ Ἀρμενίων, ἐὼν μέγας, καὶ βαθὺς, καὶ ταχύς. ἐξίει δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. τὸ ὦν δὴ τεῖχος ἑκάτερον τοὺς ἀγκῶνας ἐς τὸν ποταμὸν ἐλήλαται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, αἱ ἐπικαμπαὶ παρὰ χεῖλος ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων παρατείνει. τὸ δὲ ἄστυ αὐτὸ ἐὸν πλῆρες οἰκιέων τριωρόφων τε καὶ τετρωρόφων, κατατέτμηται τὰς ὁδοὺς ἰθείας τάς τε ἄλλας, καὶ τὰς ἐπικαρσίας τὰς ἐπὶ τὸν ποταμὸν ἐχούσας [a]. κατὰ δὴ ὦν ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἱμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν, ὅσαιπερ αἱ λαῦραι [b], τοσαῦται ἀριθμόν. ἦσαν δὲ καὶ αὗται χάλκεαι, φέρουσαι καὶ αὗται ἐς αὐτὸν τὸν ποταμόν. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ τεῖχος, θώρηξ ἐστί. ἕτερον δὲ ἔσωθεν τεῖχος περιθεῖ, οὐ πολλῷ τέῳ ἀσθενέστερον τοῦ ἑτέρου τείχεος, στεινότερον δέ. ἐν δὲ φάρσεϊ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ, ἐν τῷ ἦεν τὰ βασιλήϊα, περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ [c] ἰσχυρῷ. ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, Διὸς Βήλου ἱρὸν χαλκόπυλον, καὶ ἐς ἐμὲ τοῦτο ἔτι ἐὸν,

a ἀγυιάς. b ὅσαιπερ λαῦραι. c μεγάλῳ καὶ

Babylonis conditæ modus & forma. Is fluvius bituminosus.

murus quinquaginta cubitorum regiorum crassitudine, ducentorum celsitudine. Est autem regius cubitus, quàm is quo pro mensura utimur, tribus digitis major. Oportet certe me præter hæc 179
differere, ubi sit consumpta terra, quæ ex fossa fuerat egesta, & murus quomodo fuerit exstructus. Simul fodientes fossam, terram egestam ex illo opere formabant in lateres: quorum postquam magnam vim traxerant, eos in fornacibus coquebant. Postea pro cœno vel calce utentes bitumine fervente & per tricesimas latericias compages constipantes alas arundinum struxerunt primum labra fossæ, deinde ipsum murum ad eundem modum. Super hunc murum circa oras extruxerunt domunculas unius membri ad se invicem versas; inter quas tantum intercapedinis medium relinquebatur, ut quadriga circumagi posset. Ejus muri per ambitum centum portæ injunctæ stabant, æreæ omnes, cum cardinibus itidem & superliminibus. Babylone octo dierum itinere abest alia urbs nomine Is, ubi fluvius est haud magnus, etiam ejusdem urbi nominis, qui se devolvit in flumen Euphratem. Hic itaque fluvius Is, una cum aqua multos reddit bituminis grumos; unde bitumen ad murum Babylonis portatum fuit. Hunc igitur in modum Babylon munita est. Ejus duæ 180
sunt plagæ, quoniam illam mediam separat fluvius nomine Euphrates, qui magnus & altus & celer, ex Armeniis in rubrum mare decurrit. In hunc fluvium uterque murus cubitos exporrigit; inde curvaturæ per labrum utrumque fluminis, coctilium laterum maceria, prætendunt. Ipsa urbs plena domibus ternarum quaternarumque contignationum secta est in vias, cum rectas alias, tum etiam transversas, quæ ad flumen tendunt; ad quarum quamque viam in maceria quæ præter flumen ducebatur portulæ factæ sunt pro numero vicorum & ipsæ æreæ, & ad flumen idem ferentes. Et 181
hic quidem murus lorica est. Alius vero intus murus non multo quàm hic debilior circumtegit, sed angustior: inque utraque civitatis plaga per medium iste est erectus, quorum hic regiam comprehendit ambitu prægrandi atque valido: in altero vero Jovis Beli templum æreis portis, id quod mea etiam nunc ætate existit,

existit, duorum undecunque stadiorum amplitudine, quum sit quadratum. In templi medio turris solida, stadii longitudine simul & crassitudine, cui alia superimposita turris & huic subinde alia, ad octavam usque. Adscensus in eas forinsecus per orbem circa singulas turres tendens factus est. Adscendenti per eum in medio est diversorium, sellæque ad quiescendum factæ, in quibus adscendentes sedent ac conquiescunt. In postrema turri templum est magnum, in quo lectus est magnus splendide stratus, & apposita illi mensa aurea. Statua tamen ibi nulla est posita: neque hîc noctu cubat hominum aliquis, præter mulierem solam ex indigenis, quam ex omnibus deus delegerit, uti narrant Chaldæi hujus dei
182 sacerdotes. Narrant autem ipsi illi, mihi quidem non credibilia referentes, deum ipsum & venire in templum, & in lecto conquiescere, perinde atque Thebis Ægyptiis, eodem modo quo ferunt Ægyptii. Nam & ibi in Thebæensis Iovis fano mulier cubat; quarum mulierum utraque cum nullis viris putatur habere consuetudinem: sicut etiam dei antistita Pataris Lyciæ civitate, quando adest numen. Neque enim oraculum ibi viget perpetuo: ubi autem fuerit, tunc antistita no-
183 ctu intus in templum concluditur. Porro in Babylonis templo aliud etiam est sacellum inferius, ubi magna inest Iovis statua aurea sedens, eique mensa magna aurea apposita, simul & gradus & thronus aureus: adeo ut Chaldæi octingentorum talentorum auri opus æstimarent. Extra sacellum altare est aureum: atque præter hoc, aliud altare ingens, in quo integræ ætatis oves immolantur; nam supra aureum illud non licet adolere, præterquam solas lactentes. Insuper in hoc majusculo altari Chaldæi quotannis mille talenta thuris adolent tunc, quando festum huic deo celebrant. Eratque in hoc templo etiamdum illo tempore statua duodecim cubitorum è solido auro: quanquam ego hanc non viderim, sed ea refero quæ à Chaldæis referuntur. Hanc statuam quidem Darius Hystaspis filius insidiose captans, non ausus tamen fuit auferre: sed eam postea Xerxes Darii filius abstulit, sacrifico, qui prohibuerat statuam loco movere, interempto. Atque illud templum hoc pacto fuit ornatum, etiamsi sint peculi-
184 aria multa donaria. Hujus Babylonis mul-

ἐὸν, δύο σταδίων πάντῃ, ἐὸν τετράγωνον. ἐν μέσῳ δὲ τοῦ ἱροῦ πύργος στερεὸς οἰκοδόμηται, σταδίου καὶ τὸ μῆκος καὶ τὸ εὖρος· καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβέβηκε, καὶ ἕτερος μάλα ἐπὶ τούτῳ, μέχρις οὗ ὀκτὼ πύργων. ἀνάβασις δὲ ἐς αὐτοὺς ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας τοὺς πύργους ἔχουσα πεποίηται. μεσοῦντι δέ κου τῆς ἀναβάσιος, ἔστι καταγωγή τε καὶ θῶκοι ἀμπαυστήριοι, ἐν τοῖσι κατίζοντες ἀμπαύονται οἱ ἀναβαίνοντες. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ πύργῳ νηὸς ἔπεστι μέγας· ἐν δὲ τῷ νηῷ κλίνη μεγάλη κέεται εὖ ἐστρωμένη, καὶ οἱ τράπεζα [a] παρακέεται χρυσέη. ἄγαλμα δὲ οὐκ ἔνι οὐδὲν αὐτόθι ἐνιδρυμένον, οὐδὲ νύκτα οὐδεὶς ἐναυλίζεται ἀνθρώπων, ὅτι μὴ γυνὴ μούνη τῶν ἐπιχωρίων, τὴν ἂν ὁ θεὸς ἕληται ἐκ πασέων, ὡς λέγουσι οἱ Χαλδαῖοι, ἐόντες ἱρέες τούτου τοῦ θεοῦ. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοί, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, τὸν θεὸν αὐτὸν φοιτᾶν τε ἐς τὸν νηὸν, καὶ ἀναπαύεσθαι [b] ἐπὶ τῆς κλίνης, κατάπερ ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὡς λέγουσι οἱ Αἰγύπτιοι· καὶ γὰρ δὴ ἐκεῖθι κοιμᾶται ἐν τῷ τοῦ Διὸς τοῦ Θηβαιέος γυνή. ἀμφότεραι δὲ αὗται λέγονται ἀνδρῶν οὐδαμῶν ἐς ὁμιλίην φοιτᾶν· καὶ κατάπερ ἐν Πατάροισι τῆς Λυκίης, ἡ πρόμαντις τοῦ θεοῦ ἐπεὰν γένηται· οὐ γὰρ ὦν αἰεί [c] ἐστι χρηστήριον αὐτόθι· ἐπεὰν δὲ γένηται, τότε ὦν συγκατακληΐεται τὰς νύκτας ἔσω ἐς τὸν νηόν [d]. Ἔστι δὲ τοῦ ἐν Βαβυλῶνι ἱροῦ καὶ ἄλλος κάτω νηὸς, ἔνθα ἄγαλμα μέγα τοῦ Διὸς ἔνι καθήμενον χρύσεον. καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη, καὶ τὸ βάθρον οἱ καὶ ὁ θρόνος χρύσεός ἐστι· καί, ὡς ἔλεγον οἱ Χαλδαῖοι, ταλάντων ὀκτακοσίων χρυσίου πεποίηται ταῦτα. ἔξω δὲ τοῦ νηοῦ, βωμός ἐστι χρύσεος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος βωμὸς μέγας, ὅπου θύεται τὰ τέλεα τῶν προβάτων. ἐπὶ γὰρ τοῦ χρυσέου βωμοῦ οὐκ ἔξεστι θύειν ὅτι μὴ γαλαθηνὰ μοῦνα. ἐπὶ δὲ τοῦ μέζονος βωμοῦ καὶ καταγίζουσι λιβανωτοῦ χίλια τάλαντα ἔτεος ἑκάστου οἱ Χαλδαῖοι, τότε ἐπεὰν τὴν ὁρτὴν ἄγωσι τῷ θεῷ τούτῳ. ἦν δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ ἔτι τὸν χρόνον ἐκεῖνον καὶ ἀνδριὰς δυώδεκα πήχεων, χρύσεος, στερεός. ἐγὼ μέν μιν οὐκ [e] εἶδον· τὰ δὲ λέγεται ὑπὸ Χαλδαίων, ταῦτα λέγω. τούτῳ τῷ ἀνδριάντι Δαρεῖος μὲν ὁ Ὑστάσπεος ἐπιβουλεύσας, οὐκ ἐτόλμησε λαβεῖν· Ξέρξης δὲ ὁ Δαρείου ἔλαβε, καὶ τὸν ἱρέα ἀπέκτεινε, ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω κεκόσμηται. ἔστι δὲ καὶ ἴδια ἀναθήματα πολλά. Τῆς δὲ Βαβυλῶνος

a καὶ ἡ τράπεζα. b καὶ ἀμπαύεσθαι. c γὰρ δὴ αἰεί. d in MS. perspicue legitur ἐν τῇ νηῷ. e μέν νιν οὐκ.

Semiramis regina & Nitocris, quæ firmavit mire Babylonem, maxime contra Medos.

ταύτης πολλοὶ μέν κου καὶ ἄλλοι ἐγένοντο βασιλῆες, τῶν ἐν τοῖσι Ἀσσυρίοισι λόγοισι μνήμην ποιήσομαι, οἳ τὰ τείχεά τε ἐπεκόσμησαν καὶ τὰ ἱρά· ἐν δὲ δὴ καὶ γυναῖκες δύο· ἡ μὲν πρότερον ἄρξασα, τῆς ὕστερον γενεῇσι πέντε προτέρη γενομένη, τῇ οὔνομα ἦν Σεμίραμις. αὕτη μὲν ἀπεδέξατο χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον ἐόντα ἀξιοθέητα· πρότερον δὲ ἐώθεε ὁ ποταμὸς ἀνὰ τὸ πεδίον πᾶν πελαγίζειν. Ἡ δὲ δὴ δεύτερον γενομένη ταύτης βασίλεια, τῇ οὔνομα ἦν Νίτωκρις (αὕτη δὲ συνετωτέρη γενομένη τῆς προτέρον ἀρξάσης) τοῦτο μὲν, μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ ἐγὼ ἀπηγήσομαι· τοῦτο δὲ, τὴν Μήδων ὁρῶσα ἀρχὴν μεγάλην τε καὶ οὐκ ἀτρεμίζουσαν ἀλλά τε ἀραιρημένα ἄστεα αὐτοῖσι, ἐν δὲ δὴ καὶ τὴν Νῖνον, προεφυλάξατο ὅσα ἐδύνατο μάλιστα· πρῶτα μὲν τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα [a] πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τῆς πόλιος μέσης ῥέει, τοῦτον, ἄνωθεν διώρυχας ὀρύξασα, οὕτω δή τι ἐποίησε σκολιὸν, ὥστε δὴ τρὶς ἐς τῶν τινα κωμέων τῶν ἐν τῇ Ἀσσυρίῃ ἀπικνέεται ῥέων. τῇ δὲ κώμῃ οὔνομά ἐστι ἐς τὴν ἀπικνέεται ὁ Εὐφρήτης, Ἀρδέρικκα [b]. καὶ νῦν οἳ ἂν κομίζωνται ἀπὸ τῆσδε τῆς [c] θαλάσσης ἐς Βαβυλῶνα, καταπλέοντες ἐς τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, τρίς τε ἐς τὴν αὐτὴν ταύτην κώμην παραγίνονται, καὶ ἐν τρισὶ ἡμέρῃσι. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. χῶμα δὲ παρέχωσε παρ' ἑκάτερον τοῦ ποταμοῦ τὸ χεῖλος, ἄξιον θώυματος, μέγαθος καὶ ὕψος ὅσον τι ἐστί. κατύπερθε δὲ πολλῷ Βαβυλῶνος ὤρυσσε ἔλυτρον λίμνῃ [d], ὀλίγον τι παρατείνουσα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, βάθος μὲν ἐς τὸ ὕδωρ αἰεὶ ὀρύσσουσα, εὖρος δὲ τὸ περίμετρον αὐτοῦ ποιεῦσα εἴκοσί τε καὶ τετρακοσίων σταδίων. τὸν δὲ ὀρυσσόμενον χοῦν ἐκ τούτου τοῦ ὀρύγματος ἀναισίμου παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ παραχέουσα. ἐπεί τε δέ οἱ ὤρυκτο, λίθους ἀγαγομένη [e], κρηπῖδα κύκλῳ περὶ αὐτὴν ἤλασε. ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα, τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, καὶ τὸ ὄρυγμα πᾶν, ἕλος, ὡς ὅ, τε ποταμὸς βραδύτερος εἴη, περὶ καμπὰς πολλὰς ἀγνύμενος, καὶ οἱ πλόοι ἔωσι σκολιοὶ ἐς τὴν Βαβυλῶνα· ἔκ τε τῶν πλόων ἐκδέκηται περίοδος τῆς λίμνης μακρή [f]. κατὰ τοῦτο δὲ ἐργάζετο τῆς χώρης τῇ αἵ τε ἐσβολαὶ ἦσαν, καὶ τὰ σύντομα τῆς ἐκ Μήδων ὁδοῦ, ἵνα μὴ ἐπιμισγόμενοι οἱ Μῆδοι ἐκμανθάνοιεν αὐτῆς τὰ πρήγματα. Ταῦτα μὲν δὴ ἐκ βάθεος περιεβάλετο· τοιήνδε δὲ ἐξ αὐτῶν παρενθήκην ἐποιήσατο· τῆς πόλιος ἐούσης δύο φαρσέων, τοῦ δὲ ποταμοῦ μέσον ἔχοντος, ἐπὶ τῶν προτέρων [g] βασιλέων ὅκως τις ἐθέλοι ἐκ τοῦ ἑτέρου φάρσεος ἐς τοὔτερον διαβῆναι, χρῆν πλοίῳ διαβαίνειν.

multi quoque & alii quondam reges extitere, quorum in exponendis rebus Assyriis mentionem faciam, qui & muros amplius ornaverunt & templa: & inter eos duæ feminæ. Harum prior, quæ quinque ætatibus ante posteriorem regnavit, vocata est SEMIRAMIS. Hæc per campum aggeres excitavit spectatu dignos, quum antehac flumen per eum omnem restagnare solitum esset. Se- 185
cunda post hanc regina, NITOCRIS nomine, extitit superiore solertior. cujus cum alia monumenta extiterunt, quæ ego memorabo, tum vero hoc; quod animadvertens imperium Medorum ingens ac non quiescens, subactaque ab his alia oppida, & inter hæc Ninum, præmunivit se omnibus quàm potuit maxime. Ante omnia fluvium Euphratem, qui antea fluebat rectus mediam ipsorum urbem interfluens, tortuosum reddidit, fossis superius depressis, adeo ut quendam Assyriæ pagum, nomine Ardericcam, ter influat, & qui nunc è mari hoc per Euphratem Babylonem versus subvehuntur, ter ad hunc eundem pagum applicent, idque triduo. Et hoc quidem tale reddidit. Aggerem vero in utroque fluminis labro aggeravit visu mirandum: tantæ est & magnitudinis & sublimitatis. Multo supra Babylonem, exiguum quid deflectens à flumine, fodit paludi eluviem, profunditate quidem ad aquam usque semper effodiens, latitudine vero ejus ad circuitum sumpta quadringentorum viginti stadiorum. Hujus cavernæ fossitia humus per fluminis labra aggerendo impensa est. Quem locum ubi depressit, crepidinem ambitus ejus lapidibus advectis duxit. Hæc duo, ut flumen flexuosum & tota fossa esset lacuna, ideo fecit ut fluvius per multas flexuras fractus, tardior032 mearet, & navigationes Babylonem versus essent tortuosæ, & ex ipsis navigationibus longus ambitus lacunæ exciperet. In ea vero parte regionis fecit hæc opera, ubi erant introitus in eam, & compendia ex Medis viæ, ne Medi commercio Assyriæ negotia sua cognoscerent. Et hæc qui- 186
dem ex profundo circumjecit. Ceterum ex eis tale hausit additamentum. Quum sit urbs in duas dirempta regiones, fluvio medium tenente, quoties aliquis ex altera in alteram regionem transire volebat sub regibus superioribus, is necesse habebat

a ποταμὸν ἰόντα. b Ἀρδέρικκα. c ἀπὸ τῆς. d λίμνης. e ἀγομένη. f MS. clare habet μακρός. g προτέρων.

bat navigio transire: quod erat (ut reor) molestum. Huic autem etiam rei ista prospexit. siquidem ubi effodit effluvium paludi, aliud istud ex opere eodem monumentum reliquit. Lapides prælongos excidit; qui ubi parati fuerunt, & locus effossus, in locum ipsum quem effoderat, omnem fluminis cursum avertit. Qui locus effossus dum impleretur, interea pristino alveo arefacto, partim labia fluminis intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferunt, eduxit coctis lateribus, eadem qua murum ratione; partim extruxit circa mediam ferme urbem pontem iis quos foderat lapidibus, ferro eos ac plumbo devinciens. Per hunc pontem sublices quadratas, per quas Babylonii transirent, interdiu extendebat, easdem noctu tollebant; hac videlicet caussâ, ne per noctem transeuntes mutua furta exercerent. Ubi porro id quod effossum erat, facta fuit palus repleta ex flumine, & opus pontis exornatum, tunc fluvium Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit: atque ita palus quam effoderat, visa est decenter & utiliter facta, & pons in usum
187 civium extructus. Hæc eadem ipsa regina hunc etiam machinata est dolum: Supra portas urbis celeberrimas, loco edito atque in superficie istarum portarum, sepulcrum sibi extruxit, atque literas hæc significantes insculpsit: SI CUI REGUM BABYLONIS POST ME FUTURORUM FUERIT PECUNIAE PENURIA, APERTO SEPULCRO SUMITO QUANTUMCUNQUE LIBUERIT PECUNIAE. NE TAMEN NON INDIGENS TEMERE APERITO. NON ENIM ID MELIUS. Hoc sepulcrum tamdiu fuit immotum, dum regnum pervenit ad Darium. Is indignum etiam esse ratus neque uti quippiam his portis, neque sumere pecunias ibi positas, & eas quidem ipsas invocantes. Ideo autem non utebatur portis illis, quod supra caput ipsi transeunti mortuus esset. Hinc reseravit monumentum; in quo non quidem pecunias invenit, sed cadaver & literas hæc dicentes: NISI PECUNIAE ESSES INEXPLEBILIS ET TURPIS LUCRI CUPIDUS, DEFUNCTORUM LOCULOS NON APERUISSES. Talis extitisse hæc regina memo-
188 moratur. Adversus cujus filium Labynitum,

βαίνειν. καὶ ἦν (ὡς ἐγὼ δοκέω) ὀχληρὸν τοῦτο· αὕτη δὲ τοῦτο προεῖδε. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ, μνημόσυνον τόδε ἄλλο ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔργου ἐλίπετο· ἐτάμνετο λίθους περιμήκεας· ὡς δέ οἱ ἦσαν οἱ λίθοι ἕτοιμοι, καὶ τὸ χωρίον ὀρώρυκτο, ἐκτρέψασα τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον πᾶν ἐς τὸ ὤρυσσε χωρίον, ἐν ᾧ ἐπιμπλάατο [a] τοῦτο, ἐν τούτῳ ἀπεξηρασμένου τοῦ ἀρχαίου ῥεέθρου, τοῦτο μὲν τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς [b] καταβάσιας τὰς ἐκ τῶν πυλίδων ἐς τὸν ποταμὸν φερούσας ἀνοικοδόμησε πλίνθοισι ὀπτῇσι κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ τείχεϊ· τοῦτο δέ, κατὰ μέσην κου μάλιστα τὴν πόλιν, τοῖσι λίθοισι τοὺς ὠρύξατο, οἰκοδόμεε γέφυραν, δέουσα τοὺς λίθους σιδήρῳ τε καὶ μολίβδῳ. ἐπιτείνεσκε [c] δὲ ἐπ' αὐτήν, ὅκως μὲν ἡμέρη γίνοιτο, ξύλα τετράγωνα, ἐπ' ὧν τὴν διάβασιν ἐποιεῦντο οἱ Βαβυλώνιοι· τὰς δὲ νύκτας τὰ ξύλα ταῦτα ἀπαίρεσκον [d], τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μὴ διαφοιτέοντες [e] τὰς νύκτας κλέπτοιεν παρ' ἀλλήλων. ὡς δὲ τό, τε ὀρυχθὲν λίμνη πλήρης ἐγεγόνεε ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ περὶ τὴν γέφυραν ἐκεκόσμητο, τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν ἐς τὰ ἀρχαῖα ῥέεθρα ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε [f]· καὶ οὕτω τὸ ὀρυχθὲν ἕλος γινόμενον, ἐς δέον ἐδόκεε γεγονέναι, καὶ τοῖσι πολιήτῃσι γέφυρα ἦν κατεσκευασμένη. Ἡ δ' αὐτὴ αὕτη βασίλεια [g] καὶ ἀπάτην τοιήνδε τινὰ ἐμηχανήσατο· ὑπὲρ τῶν μάλιστα λαοφόρων [h] πυλέων τοῦ ἄστεος, τάφον ἑωυτῇ κατεσκευάσατο μετέωρον ἐπιπολῆς αὐτέων τῶν πυλέων. ἐνεκόλαψε δὲ ἐς τὸν τάφον γράμματα λέγοντα τάδε, ΤΩ͂Ν ΤΙΣ ἘΜΕΥ͂ ὙΣΤΕΡΟΝ ΓΙΝΟΜΈΝΩΝ ΒΑΒΥΛΩ͂ΝΟΣ ΒΑΣΙΛΈΩΝ, ἮΝ ΣΠΑΝΊΣῌ ΧΡΗΜΆΤΩΝ, ἈΝΟΊΞΑΣ ΤῸΝ ΤΆΦΟΝ, ΛΑΒΈΤΩ ὉΚΌΣΑ ΒΟΎΛΕΤΑΙ ΧΡΉΜΑΤΑ. ΜῊ ΜΈΝΤΟΙ ΓΕ ΜῊ ΣΠΑΝΊΣΑΣ ΓΕ, ἌΛΛΩΣ ἈΝΟΊΞῌ. ΟΥ̓ ΓᾺΡ ἌΜΕΙΝΟΝ. οὗτος ὁ τάφος ἦν ἀκίνητος, μέχρι οὗ ἐς Δαρεῖον περιῆλθε ἡ βασιληΐη. Δαρείῳ δὲ καὶ δεινὸν ἐδόκεε εἶναι τῇσι πύλῃσι ταύτῃσι μηδὲν χρᾶσθαι [i], καὶ χρημάτων κειμένων, καὶ αὐτῶν τῶν χρημάτων ἐπικαλεομένων, μὴ οὐ λαβεῖν αὐτά. τῇσι δὲ πύλῃσι ταύτῃσι οὐδὲν ἐχρᾶτο τοῦδε εἵνεκα, ὅτι ὑπὲρ κεφαλῆς οἱ ἐγίνετο ὁ νεκρὸς διεξελαύνοντι. ἀνοίξας δὲ τὸν τάφον, εὗρε χρήματα μὲν οὔ, τὸν νεκρὸν δέ, καὶ γράμματα λέγοντα τάδε, ΕἸ ΜῊ ἌΠΛΗΣΤΌΣ ΤΕ ἜΑΣ [k] ΧΡΗΜΆΤΩΝ, ΚΑῚ ΑἸΣΧΡΟΚΕΡΔῊΣ, ΟΥ̓Κ ἊΝ ΝΕΚΡΩ͂Ν ΘΉΚΑΣ ἈΝΈΩΓΕΣ. αὕτη μέν νυν ἡ βασίλεια, τοιαύτη τις λέγεται γενέσθαι. Ὁ δὲ

a ἐν τῷ ἐπίμπλατο. b καὶ κατὰ τάς. c ἐπετείνεσκε. d ἀπαιρέεσκον. e φοιτέοντες. f ἐξάγαγε. g αὐτὴ βασίλεια. h λεωφόρων. i χρέεσθαι. k ἘΉΣ.

δὴ Κῦρος ἐπὶ ταύτης τῆς γυναικὸς τὸν παῖδα ἐστρατεύετο, ἔχοντά τε τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωϋτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου καὶ τὴν Ἀσσυρίων ἀρχήν. Στρατεύεται δὲ δὴ βασιλεὺς[a] ὁ μέγας καὶ σιτίοισι εὖ ἐσκευασμένοισι ἐξ οἴκου, καὶ προβάτοισι· καὶ δὴ καὶ ὕδωρ ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω ποταμοῦ ἅμα ἄγεται τοῦ παρὰ Σοῦσα ῥέοντος, τοῦ μούνου πίνει βασιλεύς, καὶ ἄλλου οὐδενὸς ποταμοῦ. τούτου δὲ τοῦ Χοάσπεω τοῦ ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀργυρέοισι ἀγγείοισι ἕπονται ὅποι ἂν ἐλαύνῃσι[b] ἑκάστοτε. Ἐπεί τε δὲ ὁ Κῦρος πορευόμενος ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα ἐγίνετο ἐπὶ Γύνδῃ ποταμῷ, τοῦ αἱ μὲν πηγαὶ ἐν Ματιηνοῖσι[c] οὔρεσι, ῥέει δὲ διὰ Δαρδανέων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς ἕτερον ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ· τοῦτον δὴ τὸν Γύνδην ποταμὸν ὡς διαβαίνειν ἐπειρᾶτο ὁ Κῦρος, ἐόντα νηυσὶ περητόν, ἐνθαῦτά οἱ τῶν τις ἱρῶν ἵππων τῶν λευκῶν ὑπὸ ὕβριος ἐσβὰς ἐς τὸν ποταμόν, διαβαίνειν ἐπειρᾶτο. ὁ δέ μιν συμψήσας, ὑποβρύχιον οἰχώκεε φέρων· κάρτα τε δὴ[d] ἐχαλέπαινε τῷ ποταμῷ ὁ Κῦρος τούτῳ ὑβρίσαντι· καί οἱ ἐπηπείλησε, οὕτω δή μιν ἀσθενέα ποιήσειν, ὥστε τοῦ λοιποῦ καὶ γυναῖκάς μιν εὐπετέως, τὸ γόνυ οὐ βρεχούσας[e] διαβήσεσθαι. μετὰ δὲ τὴν ἀπειλήν, μετεὶς τὴν ἐπὶ Βαβυλῶνα στράτευσιν, διαίρεε τὴν στρατιὴν δίχα. διελὼν δὲ, κατέτεινε σχοινοτενέας ὑποδέξας διώρυχας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν, παρ' ἑκάτερον τὸ χεῖλος τοῦ Γύνδεω τετραμμένας πάντα τρόπον. διατάξας δὲ τὸν στρατὸν, ὀρύσσειν ἐκέλευε. οἷα δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐργαζομένου, ἤνετο[f] μὲν τὸ ἔργον, ὅμως μέντοι τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν ἐργαζόμενοι. Ὡς δὲ τὸν Γύνδην ποταμὸν ἐτίσατο Κῦρος, ἐς τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντά μιν διώρυχας διαλαβών, καὶ τὸ δεύτερον ἔαρ ὑπέλαμπε, οὕτω δὴ ἤλαυνε ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα. οἱ δὲ Βαβυλώνιοι ἐκστρατευσάμενοι, ἔμενον αὐτόν. ἐπεὶ δὲ ἐγένετο ἐλαύνων ἀγχοῦ τῆς πόλιος, συνέβαλόν τε οἱ Βαβυλώνιοι, καὶ ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, κατειλήθησαν[g] ἐς τὸ ἄστυ. οἷα δὲ ἐξεπιστάμενοι ἔτι πρότερον τὸν Κῦρον οὐκ ἀτρεμίζοντα, ἀλλ' ὁρέοντες αὐτὸν παντὶ ἔθνεϊ ὁμοίως ἐπιχειρέοντα, προεσάξαντο[h] σιτία ἐτέων κάρτα πολλῶν. ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν λόγον εἶχον τῆς πολιορκίης οὐδένα· Κῦρος δὲ ἀπορίῃσι ἐνείχετο, ἅτε χρόνου τε ἐγγινομένου συχνοῦ, ἀνωτέρω δὲ οὐδὲν τῶν πρηγμάτων προκοπτομένων. Εἴτε δὴ ὦν ἄλλος οἱ ἀπορέοντι ὑπεθήκατο, εἴτε καὶ αὐτὸς ἔμαθε τὸ ποιητέον οἱ ἦν, ἐποίεε δὴ τοιόνδε· τάξας τὴν στρατιὴν ἅπασαν ἐξ ἐμβολῆς τοῦ ποταμοῦ, τῇ ἐς τὴν πόλιν ἐσβάλλει,

tum, patris nomen & Assyriæ imperium habentem, Cyrus exercitum duxit. Ducit autem rex magnus exercitum probe domi comparata re cibaria atque pecuaria. Portatur etiam aqua ex flumine Choaspe, Susa præterfluente, ex quo uno rex potat & non ex alio flumine. Cujus Choaspis aquam decoctam, & in argentea vasa diffusam, ferentia permulta plaustra quatuor rotarum, mulis trahentibus, assidue comitantur quocunque ille proficiscitur. Cyrus igitur Babylonem 189
tendens, ubi venit ad Gynden amnem (qui in Matienis ortus montibus, per Dardaneos fluens in Tigrim alterum amnem exit, qui Opin urbem præterlabens, rubro infunditur mari) conabatur hunc traiicere, quum non posset nisi navibus traiici. Interim ei quidam è sacris equis candidis lascive ingressus fluvium transire conabatur. Hunc fluvius contorquens, submersum abripuit. Cyrus autem perquam ægre ferens hanc fluminis contumeliam, illi comminatus est, se sic redditurum eum tenuem, ut in posterum facile vel à mulieribus transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Hæc minatus, expeditione in Babylonem intermissa, copias suas bifariam divisit. Dehinc alveos ad funem designavit centenos & octogenos, utrinque ad Gyndis labra omnimodo conversos; quos distributis copiis effodi jussit. Et opus quidem, ut quod à tanta multitudine fieret, perficiebatur: tamen istic in eo faciendo illam æstatem universam triverunt. Cyrus ergo 190
quum Gynden mulctasset in trecentas & sexaginta fossas diductum, & alterum ver illuxisset, ita porro ire Babylonem pergit, Babyloniis eum educto exercitu præstolantibus. Qui, ubi propius urbem ille promovit, cum eo conflixerunt, prœlioque fugati, in oppidum compulsi fuerunt. Ii tamen, quia Cyrum jampridem animadverterant inquietum esse, viderantque omnes pariter gentes aggredientem, comportaverant permultorum annorum commeatus: ideoque tunc obsidionem nihili faciebant. Et Cyrus, quùm jam longo tempore peracto nihil admodum res ipsius proficerent, inops consilii erat. Tandem, sive alius ei anxio 191
suggessit, sive ipsi in mentem venit quid in rem esset, sic statuit faciendum: Instructis universis copiis partim quâ fluvius

a δὲ βασιλεύς. b ἐλαύνοι. c Ματιηνοῖσι. d κάρτα δὲ δή. e γόνυ μὴ βρεχούσας. f ἤνυετο. g κατειλήχθησαν. sed est vitium editionis Jungermanni. h προσάξαντο.

Aſtus Cyri ex die feſto & fluvio derivato, unde intrat urbem. Præſtantia Babylonis & Aſſyriæ. Tritantægmes. Potaba. Equorum regiorum fœtura.

vius urbem ingreditur, partim à tergo quâ egreditur, præcipit, ut, quum cernerent alveum poſſe tranſiri, illac urbem invaderent. Ita inſtructis atque formatis ſuis, cum inutiliori exercitus parte abiit ad paludem. Eo ubi pervenit, quæ Babyloniorum regina fecerat circa flumen & circa paludem, eadem alia & ipſe fecit. Nam fluvio per foſſam inducto in paludem, quæ erat ſtagnum, alveum ejus priſtinum pervium reddidit ſubſidente aqua fluvii. Quod quum ita contingeret, Perſæ qui ad hoc ipſum inſtructi erant, per alveum unde fluvius Euphrates abſceſſerat ita ut vix medium femur tranſeuntis madefaceret, illac Babylonem introierunt. Quos Babylonii, ſi factum Cyri aut prius audiſſent aut ſenſiſſent, neque contemnentes Perſarum ingreſſum, peſſimo exitio affeciſſent. Nam obſeratis omnibus quæ ad flumen ferunt portulis, conſcenſiſque maceriis, quæ erant per labra fluvii ductæ, ipſi illos progreſſos veluti in naſſa excepiſſent. Nunc ex inopinato eis Perſæ aſtiterunt: & quum capti eſſent qui extrema urbis incolebant Babylonii, propter ejus tamen magnitudinem non ſentiebant (ut fertur ab illis qui iſtic habitabant) hi qui circa medium habitabant eos captos eſſe. Sed quod forte dies feſtus eis eſſet, exercendis choreis atque oblectationibus operam dabant, donec planè etiam hoc reſciverunt. Atque ita primò tunc capta eſt Babylon.

192 CUIUS civitatis quanta ſit potentia, cum ex aliis multis declarabo, tum vero ex hoc. Quum regi magno omnis plaga cui imperat, ſit diſtributa in ipſius atque exercitus ejus alimentum, præter tributa, ex duodecim quibus annus conſtat menſibus, per quatuor menſes regio Babylonica, octo reliquis eum omnis Aſia alit. Ita hujus regionis potentia tertiam Aſiæ alterius partem æquiparat, & ejus præfectura (quam ſatrapiam Perſæ vocant) omnium ſatrapiarum longe eſt optima, adeo ut Tritantægmæ Artabazi filio, qui ab rege præfecturam hanc habebat, ſingulis diebus ſingulæ argenti plenæ artabæ penderentur. Artaba autem menſura Perſica capit quam Attica medimnus, amplius tribus chœnicibus Atticis. Ad hæc erant ei peculiares equi, præter bello deſtinatos, admiſſarii octingenti, cum equarum à quibus admittebantur, ſexdecim millibus. nam ſinguli mares à vicenis

βάλλει, καὶ ὄπισθε αὖτις τῆς πόλιος τάξας ἑτέρους, τῇ ἐξίει[a] ἐκ τῆς πόλιος ὁ ποταμός· προεῖπε τῷ στρατῷ, ὅταν διαβατὸν τὸ ῥέεθρον ἴδωνται γινόμενον, ἐσιέναι ταύτῃ ἐς τὴν πόλιν. οὕτω τε δὴ[b] τάξας, καὶ κατὰ ταῦτα παραινέσας, ἀπήλαυνε αὐτὸς σὺν τῷ ἀχρηΐῳ τοῦ στρατοῦ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τὴν λίμνην, τάπερ ἡ τῶν Βαβυλωνίων βασίλεια ἐποίησε κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην, ἐποίεε καὶ ὁ Κῦρος ἕτερα τοιαῦτα. τὸν γὰρ ποταμὸν διώρυχι ἐσαγαγὼν ἐς τὴν λίμνην ἐοῦσαν ἕλος, τὸ ἀρχαῖον ῥέεθρον διαβατὸν εἶναι ἐποίησε, ὑπονοστήσαντος τοῦ ποταμοῦ. γινομένου δὲ τούτου τοιούτου[c], οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐτετάχατο ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ, ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὡς[d] ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κῃ, κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν ἐς τὴν Βαβυλῶνα. εἰ μέν νυν προεπύθοντο ἢ ἔμαθον οἱ Βαβυλώνιοι τὸ ἐκ τοῦ Κύρου ποιεύμενον, οὐδ᾽ ἂν περιιδόντες τοὺς Πέρσας ἐσελθεῖν ἐς τὴν πόλιν, διέφθειραν κάκιστα. κατακληΐσαντες γὰρ ἂν πάσας τὰς ἐς τὸν ποταμὸν πυλίδας ἐχούσας, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἱμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἐληλαμένας, ἔλαβον ἄν σφεας ὡς ἐν κύρτῃ· νῦν δὲ ἐξ ἀπροσδοκήτου σφι παρέστησαν οἱ Πέρσαι. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῆς πόλιος, ὡς λέγεται ὑπὸ τῶν ταύτῃ οἰκημένων, τῶν περὶ τὰ ἔσχατα τῆς πόλιος ἑαλωκότων, τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. ἐς ὃ δὴ καὶ τὸ κάρτα ἐπύθοντο. καὶ Βαβυλὼν μὲν οὕτω τότε πρῶτον[e] ἀναίρητο. Τὴν δὲ δύναμιν τῶν Βαβυλωνίων πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι δηλώσω ὅση τις ἐστὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· βασιλέϊ τῷ μεγάλῳ ἐς τροφὴν αὐτοῦ τε καὶ τῆς στρατιῆς διαραίρηται πάρεξ τοῦ φόρου γῆ πᾶσα ὅσης ἄρχει. δυώδεκα ὦν μηνῶν ἐόντων ἐς τὸν ἐνιαυτὸν, τοὺς τέσσερας μῆνας τρέφει μιν ἡ[f] Βαβυλωνίη χώρη, τοὺς δὲ ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἡ λοιπὴ πᾶσα Ἀσίη. οὕτω τριτημορίη ἡ Ἀσσυρίη χώρη τῇ δυνάμει τῆς ἄλλης Ἀσίης. καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς χώρης ταύτης, τὴν οἱ Πέρσαι σατραπηΐην καλέουσι, ἔστι ἁπασέων τῶν ἀρχέων πολλόν τι κρατίστη, ὅκου Τριταντaίχμῃ[g] τῷ Ἀρταβάζου ἐκ βασιλέως ἔχοντι τὸν νόμον τοῦτον, ἀργυρίου μὲν προσήει ἑκάστης ἡμέρης ἀρτάβη μεστή· ἡ δὲ ἀρτάβη, μέτρον ἐὸν Περσικὸν, χωρέει μεδίμνου Ἀττικῆς[h] πλεῖον χοίνιξι τρισὶ Ἀττικῇσι. ἵπποι δέ οἱ αὐτοῦ ἦσαν ἰδίῃ, πάρεξ τῶν πολεμιστηρίων, οἱ μὲν ἀναβαίνοντες τὰς θηλέας, ὀκτακόσιοι· αἱ δὲ βαινόμεναι, ἑξακισχίλιαι καὶ μύριαι. ἀνέβαινε γὰρ ἕκαστος τῶν ἐρ-

a ἐξήει. b οὕτω δή. c δὲ τοιούτου. d ἀνδρείως. e οὕτω πρῶτον. f τοὺς τέσσαρας τρέφει μὲν ἡ. g Τριταίχμῃ.
h μέτρον ἐστὶ Περσικὸν χωρέον μεδίμνου Ἀττικοῦ.

Canes Indici illic habiti. Agri felicitas in frumento & irrigatio. Oleum ex ſeſamis. Palmæ ſingulares. Naves fluviatiles.

ἐρσένων τούτων εἴκοσι ἵππους. κυνῶν δὲ Ἰνδικῶν τοσοῦτον δή τι πλῆθος ἐτρέφετο, ὥστε τέσσερες τῶν ἐν τῷ πεδίῳ κῶμαι μεγάλαι, τῶν ἄλλων ἐοῦσαι ἀτελέες, τοῖσι κυσὶ προσετετάχατο σιτία παρέχειν. τοιαῦτα μὲν τῷ ἄρχοντι τῆς Βαβυλῶνος ὑπῆρχε ἐόντα. Ἡ δὲ γῆ τῶν Ἀσσυρίων ὕεται μὲν ὀλίγῳ, καὶ τὸ ἐκτρέφον τὴν ῥίζαν τοῦ σίτου, ἐστὶ τοῦτο· ἀρδόμενον [a] μέντοι ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἁδρύνεταί τε τὸ λήιον, καὶ παραγίνεται ὁ σῖτος, οὐ κατάπερ ἐν Αἰγύπτῳ, αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἀναβαίνοντος ἐς τὰς ἀρούρας, ἀλλὰ χερσί τε καὶ κηλωνηίοισι [b] ἀρδόμενος. ἡ γὰρ Βαβυλωνίη χώρη πᾶσα, κατάπερ ἡ Αἰγυπτίη, κατατέτμηται ἐς διώρυχας· καὶ ἡ μεγίστη τῶν διωρύχων ἐστὶ νηυσιπερητὸς, πρὸς ἥλιον τετραμμένη τὸν χειμερινόν. ἐσέχει δὲ ἐς ἄλλον ποταμὸν ἐκ τοῦ Εὐφρήτεω, ἐς τὸν Τίγριν, παρ' ὃν Νῖνος πόλις οἴκητο [c]. ἔστι δὲ χωρέων αὕτη ἁπασέων μακρῷ ἀρίστη, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· τὰ γὰρ δὴ ἄλλα δένδρεα οὐδὲ πειρᾶται ἀρχὴν φέρειν, οὔτε συκέην, οὔτε ἄμπελον, οὔτε ἐλαίην. τὸν δὲ τῆς Δήμητρος καρπὸν ὧδε ἀγαθὴ ἐκφέρειν ἐστὶ, ὥστε ἐπὶ διηκόσια μὲν τοπαράπαν ἀποδιδοῖ· ἐπεὰν [d] δὲ ἄριστα αὐτὴ ἑωϋτῆς ἐνείκῃ, ἐπὶ τριηκόσια ἐκφέρει. τὰ δὲ φύλλα αὐτόθι τῶν τε πυρῶν καὶ τῶν κριθέων τὸ πλάτος γίνεται τεσσέρων εὐπετέως [e] δακτύλων. ἐκ δὲ κέγχρου καὶ σησάμου ὅσον τι δένδρον μέγαθος [f] γίνεται, ἐξεπιστάμενος, μνήμην οὐ ποιήσομαι· εὖ εἰδὼς ὅτι τοῖσι μὴ ἀπιγμένοισι ἐς τὴν Βαβυλωνίην χώρην, καὶ τὰ εἰρημένα καρπῶν ἐχόμενα, ἐς ἀπιστίην πολλὴν ἀπῖκται. χρέωνται δὲ οὐδὲν ἐλαίῳ, ἀλλ' ἐκ τῶν σησάμων ποιεῦντες. εἰσὶ δέ σφι φοίνικες πεφυκότες ἀνὰ πᾶν τὸ πεδίον, οἱ πλεῦνες αὐτῶν [g] καρποφόροι· ἐκ τῶν καὶ σιτία καὶ οἶνον καὶ μέλι ποιεῦνται. τοὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι· τά τε ἄλλα, καὶ φοινίκων τοὺς ἔρσενας Ἕλληνες καλέουσι, τούτων τὸν καρπὸν περιδέουσι τῇσι βαλανηφόροισι τῶν φοινίκων, ἵνα πεπαίνῃ τέ σφι ὁ ψὴν τὴν βάλανον ἐσδύων, καὶ μὴ ἀπορρέῃ ὁ καρπὸς ὁ τοῦ φοίνικος. ψῆνας γὰρ δὴ φέρουσι ἐν τῷ καρπῷ οἱ ἔρσενες, κατάπερ οἱ [h] ὄλυνθοι. Τὸ δὲ ἁπάντων θῶϋμα μέγιστόν μοι ἐστὶ τῶν ταύτῃ, μετά γε τὴν πόλιν αὐτὴν, ἔρχομαι φράσων. τὰ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τὰ κατὰ τὸν ποταμὸν πορευόμενα ἐς τὴν Βαβυλῶνα ἐόντα κυκλοτερέα, πάντα σκύτινα. ἐπεὰν γὰρ ἐν τοῖσι Ἀρμενίοισι τοῖσι κατύπερθε Ἀσσυρίων οἰκημένοισι νομέας ἰτέης ταμόμενοι ποιήσωνται, περιτείνουσι τούτοισι διφθέρας στεγαστρίδας

nis admittebantur. Præterea canum Indicorum tanta alebatur multitudo, ut ad præbenda eis cibaria, quatuor in eadem planitie magni vici attributi eſſent, aliorum tributorum immunes. Atque hæc præſidi Babylonis eveniebant. Porro 193
in Aſſyriorum terra parum pluit, & hoc eſt, quo enutritur radix frumenti, irrigatum quidem ex fluvio, & arvum fit pingue, provenitque frumentum, non ſicut in Ægypto, flumine ipſo in arva aſcendente, ſed manibus atque tollenonibus irrigatum. Etenim Babylonica regio omnis, quemadmodum Ægyptiaca, diſſecta eſt in foſſas, quarum maxima navibus trajici poteſt, ad ſolem hibernum vergens: tendit autem ex Euphrate in alterum flumen, in Tigrim, ad quem urbs Ninus ſita erat. Hæc regio omnium quas nos vidimus, longe optima eſt, duntaxat ferendo frumento. Nam alias arbores ferre, ficum, vitem, oleam, omnino ne conatur quidem; Cereris autem fructu proferendo tam commoda eſt, ut nuſquam non ad ducena reddat: ubi autem bonitate ſeſe ipſa vincit, etiam ad tricena efferat. Quaternûm autem digitorum commode latitudo eſt tritici illic atque hordei foliis. Ex milio autem ac ſeſamo quantæ proceritatis arbor ſurgat, etſi mihi comperta, tamen memorare ſuperſedeo, probe ſciens, iis qui nunquam Babylonicam regionem adierunt, quæ de frugiferis dicta ſunt, perquam incredibilia viſum iri. Oleo autem non utuntur niſi quod ex ſeſamis faciunt. Naſcuntur eis per campum omnem palmæ, pleræque fructiferæ; ex quibus & panes & vinum & mel conficiunt, eaſque colunt ficuum more: & tum alias, tum palmarum, quas Græci maſculas vocant, quarum fructum circumligant iis palmis quæ dactylos ferunt, ut illis matureſcat culex, dactylum intrans, & non decidat fructus palmæ. Maſculæ enim in fructu ferunt culices, quemadmodum caprifici. Venio ad id, 194
quod ex omnibus quæ ſunt in ea regione, ſecundum ipſam urbem, mihi ſummo miraculo eſt, diſſerendum. Navigia illorum ſecundo flumine commeantia Babylonem, ſunt orbiculata atque omnia coriacea. Nam poſtquam in Armeniis, qui ſupra Aſſyrios incolunt, ex cæſis ſalicibus coſtas fecerunt, obducunt illis pelles tectorias extrinſecus in modum pavimenti,

a ἀρδευόμενον. b κηλωνίοισι. c πόλις οἰκέεται. d ἐπεὰν. e εὐπετέων. f δένδρου μέγαθος. g αὐτέων. h κατάπερ δὴ οἱ.

menti, neque puppe discreta, neque prora acuminata, sed in speciem clypei orbiculatam. Tale navigium omne stramento replentes fluvio deferendum permittunt oneratum mercibus: sed maxime dolia ex palmis vino onusta deferunt, dirigentibus illud duobus plectris vel palis, totidemque viris rectis stantibus; quorum alter introrsus palum trahit, alter extra pellit. Fiunt autem navigia hæc & magna admodum & minora: quorum maxima ferunt quoque pondus quinque millium talentorum, singula singulos asinos vivos habentia, majora etiam plures. Postquam igitur navigantes Babylonem pervenerunt, onusque distraxerunt, costas quidem navigii atque omnia stramenta venundant, sed pelles asinis imponunt, eosque in Armeniam agitant. adverso enim flumine navigari præ illius rapiditate nullo pacto potest. Propterea enim quoque non ex lignis, sed ex pellibus navigia fiunt. Iidem, ubi asinos agitando in Armeniam redierunt, alia ad eundem modum navigia consuunt. Et naves quidem
195 eorum tales sunt. Amictu autem tali utuntur: Duabus amiciuntur tunicis, una linea usque ad pedes demissa, cui alteram laneam superinduit: postremo candidam pænulam circumjicit, calceos gerens gentis more, soleis Thebanis pæne similes. Capita habentes comata, mitris redimiunt, unguentis toto corpore delibuti. Anulum signatorium quisque gestat, & baculum manu factum, cui adest politum aut malum, aut rosa, aut lilium, aut aquila, aut aliud quid: nam absque insigni gestare sceptrum ipsis nefas. At-
196 que hic eorum corporis est cultus. Leges vero constitutæ ipsis hæ sunt: Una quidem prudentissima, quantum ego sentio, qua Enetos qui sunt ex Illyriis, audio uti. Per singulos pagos semel quotannis ista fiebant. Ubi virgines effectæ essent nubiles, eas quum congregassent universas, unum in locum sic junctas recipiebant, quas circumsistente virorum frequentia, surgens præco singulatim vendebat: primum quidem pulcherrimam omnium; secundum hanc, postquam illa multo vendita esset auro, aliam proclamabat, quæ post illam esset speciosissima. Vendebantur autem in connubium. Babylonii igitur qui locupletes & iidem maturi nuptiis erant, licitando quisque alterum superantes mercabantur pulcherrimas quasque. At iis ex plebe qui essent parati

δας ἔξωθεν, ἐδάφεος τρόπον, οὔτε πρύμνην ἀποκρίνοντες, οὔτε πρῴρην συνάγοντες, ἀλλ' ἀσπίδος τρόπον κυκλοτερέα ποιήσαντες, καὶ καλάμης πλήσαντες πᾶν τὸ πλοῖον τοῦτο, ἀπιεῖσι [a] κατὰ τὸν ποταμὸν φέρεσθαι, φορτίων πλήσαντες· μάλιστα δὲ βίκους φοινικηΐους κατάγουσι οἴνου πλέους. ἰθύνεται δὲ ὑπό τε δύο πλήκτρων, καὶ δύο ἀνδρῶν ὀρθῶν ἑστεώτων. καὶ ὁ μὲν ἔσω ἕλκει τὸ πλῆκτρον, ὁ δὲ ἔξω ὠθέει. ποιέεται δὲ καὶ κάρτα μεγάλα ταῦτα τὰ πλοῖα, καὶ ἐλάσσω· τὰ δὲ μέγιστα αὐτῶν, καὶ πεντακισχιλίων ταλάντων γόμον ἔχει. ἐν ἑκάστῳ δὲ πλοίῳ ὄνος ζωὸς ἔνεστι, ἐν δὲ τοῖσι μέζοσι πλεῦνες. ἐπεὰν ὦν [b] ἀπίκωνται πλέοντες ἐς τὴν Βαβυλῶνα, καὶ διαθέωνται τὸν φόρτον, νομέας μὲν τοῦ πλοίου καὶ τὴν καλάμην πᾶσαν ἀπενεκήρυξαν [c]· τὰς δὲ διφθέρας ἐπισάξαντες ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνουσι ἐς τοὺς Ἀρμενίους. ἀνὰ τὸν ποταμὸν γὰρ δὴ οὐκ οἷά τέ ἐστι πλέειν οὐδενὶ τρόπῳ, ὑπὸ τάχεος τοῦ ποταμοῦ. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ οὐκ ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα, ἀλλ' ἐκ διφθερέων. ἐπεὰν δὲ τοὺς ὄνους ἐλαύνοντες ἀπίκωνται ὀπίσω ἐς τοὺς Ἀρμενίους, ἄλλα τρόπῳ τῷ αὐτῷ ποιεῦνται πλοῖα. τὰ μὲν δὴ πλοῖα αὐτοῖσι ἐστὶ τοιαῦτα. Ἐσθῆτι δὲ τοιῇδε χρέωνται, κιθῶνι ποδηνεκέϊ λινέῳ· καὶ ἐπὶ τοῦτον [d] ἄλλον εἰρίνεον κιθῶνα ἐπενδύνει, καὶ χλανίδιον λευκὸν περιβαλλόμενος, ὑποδήματα ἔχων [e] ἐπιχώρια, παραπλήσια τῇσι Βοιωτίῃσι [f] ἐμβάσι. κομῶντες δὲ τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέονται, μεμυρισμένοι πᾶν τὸ σῶμα. σφρηγῖδα δὲ ἕκαστος ἔχει, καὶ σκῆπτρον χειροποίητον· ἐπ' ἑκάστῳ δὲ σκήπτρῳ ἔπεστι πεποιημένον ἢ μῆλον, ἢ ῥόδον, ἢ κρίνον, ἢ αἰετὸς, ἢ ἄλλο τι. ἄνευ γὰρ ἐπισήμου οὔ σφι νόμος ἐστὶ ἔχειν σκῆπτρον. αὕτη μὲν δή σφι ἄρτισις περὶ τὸ σῶμά ἐστι. Νόμοι δὲ αὐτοῖσι ὧδε κατεστέαται· ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ γνώμην τὴν ἡμετέρην, τῷ καὶ Ἰλλυριῶν Ἐνετοὺς πυνθάνομαι χρῆσθαι· κατὰ κώμας ἑκάστας ἅπαξ τοῦ ἔτεος ἑκάστου ἐποιέετο τάδε· ὡς ἂν αἱ παρθένοι γινοίατο γάμων ὡραῖαι, ταύτας ὅκως συναγάγοιεν πάσας, ἐς ἓν χωρίον ἐσάγεσκον ἀλέας· πέριξ δὲ αὐτὰς ἵστατο ὅμιλος ἀνδρῶν. ἀνιστὰς δὲ κατὰ μίαν [g] ἑκάστην κήρυξ πωλέεσκε, πρῶτα μὲν τὴν εὐειδεστάτην ἐκ πασέων· μετὰ δὲ, ὅκως αὕτη εὑροῦσα πολλὸν χρυσίον πρηθείη [h], ἄλλην ἀνεκήρυσσε, ἣ μετ' ἐκείνην ἔσκε εὐειδεστάτη. ἐπωλέοντο δὲ ἐπὶ συνοικήσει. ὅσοι μὲν δὴ ἔσκον εὐδαίμονες τῶν Βαβυλωνίων ἐπίγαμοι, ὑπερβάλλοντες ἀλλήλους ἐξωνέοντο τὰς καλλιστευούσας· ὅσοι δὲ

a ἀπιεῖσι. b ἐπεὰν ὦν. c ἀπεκήρυξαν. In MS. vetus manus scripserat ἀπινεκήρυξαν, sed postea literæ tertiæ superscriptum ε. d ἐπὶ τούτῳ. e περιβαλλόμενοι, ὑποδήματα ἔχουσι. f Βοιωτικοῖσι. g μίην. h πραθείη.

Item de ægrotis, sepultura, luctu, & purgatione post concubitum.

ἡ τοῦ δήμου ἔσκον ἐπίγαμοι, οὗτοι ἡ εἴδεος μὲν οὐδὲν ἐδέοντο χρηστοῦ, οἱ δ' ἂν χρήματά τε καὶ αἰσχίονας παρθένους ἐλάμβανον. ὡς γὰρ δὴ οἱ ἐξέλθοι ὁ κῆρυξ πωλέων τὰς εὐειδεστάτας τῶν παρθένων, ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφεστάτην [a], ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε. καὶ ταύτην ἀνεκήρυσσε, ὅστις θέλοι [b] ἐλάχιστον χρυσίον λαβὼν, συνοικέειν αὐτῇ· ἐς ὃ τῷ τὸ ἐλάχιστον ὑπισταμένῳ [c] προσέκειτο. τὸ δὲ ἂν χρυσίον ἐγίνετο ἀπὸ τῶν εὐειδέων παρθένων. καὶ οὕτω αἱ εὔμορφοι τὰς ἀμόρφους καὶ ἐμπήρους ἐξεδίδοσαν. ἐκδοῦναι δὲ τὴν ἑωυτοῦ θυγατέρα ὅτεῳ βούλοιτο ἕκαστος, οὐκ ἐξῆν, οὐδὲ ἄνευ ἐγγυητέων ἀπαγαγέσθαι τὴν παρθένον πριάμενον, ἀλλ' ἐγγυητὰς χρῆν καταστήσαντα, ἦ μὴν συνοικήσειν αὐτῇ, οὕτω ἀπάγεσθαι [d]. εἰ δὲ μὴ συμφεροίατο, ἀποφέρειν τὸ χρυσίον ἔκειτο νόμος. ἐξῆν δὲ καὶ ἐξ ἄλλης ἐλθόντα κώμης τὸν βουλόμενον ὠνέεσθαι. ὁ μέν νυν κάλλιστος νόμος, οὗτός σφι ἦν· οὐ μέντοι νῦν γε διετέλεσε [e] ἐών. ἄλλο δέ τι ἐξευρήκασι νεωστὶ γενέσθαι, ἵνα μὴ ἀδικοῖεν αὐτὰς, μηδ' ἐς ἑτέρην πόλιν ἄγωνται. ἐπεί τε γὰρ ἁλόντες ἐκακώθησαν καὶ οἰκοφθορήθησαν, πᾶς τις τοῦ δήμου βίου σπανίζων καταπορνεύει τὰ θήλεα τέκνα. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατέστηκεε· τοὺς κάμνοντας ἐς τὴν ἀγορὴν ἐκφορέουσι· οὐ γὰρ δὴ χρέωνται ἰητροῖσι· προσιόντες ὦν πρὸς τὸν κάμνοντα, συμβουλεύουσι περὶ τῆς νούσου, εἴ τις καὶ αὐτὸς τοιοῦτον ἔπαθε ὁκοῖον ἂν ἔχοι ὁ κάμνων, ἢ ἄλλον εἶδε παθόντα. ταῦτα προσιόντες συμβουλεύουσι, καὶ παραινέουσι ἅσσα αὐτὸς ποιήσας ἐξέφυγε ὁμοίην νοῦσον, ἢ ἄλλον εἶδε ἐκφυγόντα. σιγῇ δὲ παρεξελθεῖν τὸν κάμνοντα οὔ σφι [f] ἔξεστι, πρὶν ἂν ἐπείρηται ἥντινα νοῦσον ἔχῃ. Ταφαὶ δέ σφι ἐν μέλιτι. θρῆνοι δὲ παραπλήσιοι τοῖσι ἐν Αἰγύπτῳ. ὁσάκις δ' ἂν μιχθῇ γυναικὶ τῇ ἑωυτοῦ ἀνὴρ Βαβυλώνιος, περὶ [g] θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει, ἑτέρωθι δὲ ἡ γυνὴ ταὐτὸ τοῦτο ποιέει. ὄρθρου δὲ γενομένου, λοῦνται καὶ ἀμφότεροι [h]· ἄγγεος γὰρ οὐδενὸς ἅψονται πρὶν ἂν λούσωνται. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀράβιοι ποιεῦσι [i]. Ὁ δὲ δὴ αἴσχιστος τῶν νόμων ἐστὶ τοῖσι Βαβυλωνίοισι, ὅδε· δεῖ πᾶσαν γυναῖκα ἐπιχωρίην ἱζομένην ἐς ἱρὸν Ἀφροδίτης, ἅπαξ ἐν τῇ ζόῃ μιχθῆναι ἀνδρὶ ξείνῳ. πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι, οἷα πλούτῳ ὑπερφρονέουσαι, ἐπὶ

rati ad nuptias, his non opus erat pulchra forma: immo isti pecunias simulque fœdiores virgines accipiebant. Nam præco, ubi virginum speciosissimarum peregisset venditionem, excitabat deformissimam, aut siqua illarum esset mutila, eamque proclamabat dicens; quisquis vellet quamminimo auri accepto eam in matrimonio habere, donec illi qui minimo contentus esset, addiceretur. Aurum vero istud ex speciosis virginibus conficiebatur, & sic speciosæ elocabant deformes ac mutilas. Elocare vero filiam suam cui quisque vellet, non licebat, nec cuiquam emptori fas erat sine fidejussoribus abducere puellam, sed datis fidejussoribus, certe se ducturum illam uxorem, ita demum abducere. si de hoc non conveniebat, lex erat ut aurum redhiberet. Quinetiam ex alio pago venienti licebat mercari si vellet. Hæc apud eos honestissima lex erat, quæ tamen ad hoc tempus non perseveravit. Sed novissime aliud quiddam excogitaverunt, ne quis feminas injuria afficiat, neve quis aliam in urbem abducat. Nam posteaquam expugnati male accepti sunt, & res domi fuit perdita, unusquisque plebeius, qui victus inopia premitur, filias suas adigit ad quæstum corpore faciendum. Alteram item 197
sapienter constitutam habent legem, qua ægrotos efferunt in forum: neque enim medicis utuntur; ut eum adeuntes, de languore consulant, siquis & ipse eundem habuit morbum, aut alium vidit correptum. Hæc illi qui illuc adeunt consulunt, hortanturque ad ea quæ ipse faciendo effugerit similem morbum, aut alium noverit effugisse. Nec fas est cuiquam ægrotantem præterire silentio, nec antequam exploraverit quonam ille morbo laboret. Sepulturæ eisdem in melle: luctus 198
funebres Ægyptiacis persimiles. Quoties autem cum uxore miscetur vir Babylonius, suffitui consecrato assidet, & ex altera parte mulier idem facit. Sub diluculum etiam abluuntur ambo; nullum quippe vas priusquam se abluerint tangent. Eadem hæc & Arabes faciunt. Una iisdem Babyloniis lex est omnibus 199
modis fœda. nempe quamque mulierem indigenam oportet semel in vita ad Veneris templum desidentem, cum externo viro consuetudinem habere. Ceterum multæ & dedignantes aliarum consortia, utpote divitiis tumentes, hæ jumentis in ca-

a ἀμορφοτάτην. b θέλει & mox in MS. est βαλών. c ἐπισαμένῳ. d ἀπάγεσθαι. e διετέλεε. f οὕτω σφι. g πυρὶ. h λοῦνται ἀμφότεροι. i ποιοῦσι.

camaris vehentes, ad templum stant, sequuta interim à tergo magna famulitii turba. Pleræque etiam sic faciunt. In fano Veneris sedent coronam funiculi in capitibus gerentes multæ mulieres, è quibus aliæ accedunt, aliæ discedunt. Nam diverticula undecunque funiculis distincta viam præbent externis per mulieres illas, quas transeuntes deligunt. Porro quum illic consederit fæmina, non prius domum regreditur, quam externorum aliquis pecuniam mulieri in genua injecerit, & cum eadem extra fanum abducta rem habuerit. illum autem qui injicit, dicere oportet, Ego tibi deam Mylitta imploro. Mylitta enim Assyrii Venerem appellant. pecunia verò pretio est quantulacunque; non enim rejiciet; nec enim fas est; siquidem in sacrum convertitur. quicunque pecuniam objecerit primus, hunc illa sequitur, neque quenquam repudiat: ubi congressa fuerit deæ consecrata & conciliata domum revertitur; & ab hoc tempore haud ita magnum illi dederis, ut eam nanciscaris. Iam, quotquot forma & proceritate potuerunt aliquos capere, cito discedunt: quæ vero deformes, diutius desident, quia nequeunt legi facere satis. Fitque interdum ut nonnullas etiam triennio atque quadriennio expectare oporteat. Alicubi quoque in Cypro similis quædam
200 lex est. Hæc sunt Babyloniorum instituta. quorum tres sunt tribus, quæ nullo alio nisi piscibus victitant. quos captos ubi arefecerunt ad solem, hoc faciunt: In pilam conjiciunt, ac pistillis mitigatos per sindonem incernunt, unde quisquis illorum vult velut placentam confectam habet; alius vero in modum panis torret.
201 CYRO, post hanc quoque gentem subactam, incessit cupido MASSAGETAS in suam potestatem redigendi. Quæ gens fertur & magna esse & strenua, ad auroram solisque ortus sita, trans Araxem fluvium è regione Issedonum. Sunt etiam qui eam Scythicam nationem esse dicant.
202 Araxes Istro major & idem minor esse memoratur; & in eo frequentes insulæ Lesbo fere pares magnitudine: & homines qui illas incolunt, æstate vesci radicibus quibuslibet quas ipsi fodiunt; arborum autem fructus quos maturos comperiunt, in cibum reponere, quo per hyemem vescantur. Ab illis inventas etiam esse arbores talem fructum ferentes, qui con-

ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι, πρὸς τὸ ἱρὸν ἑστᾶσι· θεραπηίη δέ σφι ἕπεται πολλὴ ὄπισθεν. αἱ δὲ πλεῦνες ποιεῦσιν ὧδε· ἐν τεμένεϊ Ἀφροδίτης κατέαται στέφανον περὶ τῇσι κεφαλῇσι ἔχουσαι θώμιγγος πολλαὶ γυναῖκες. αἱ μὲν γὰρ προσέρχονται, αἱ δὲ ἀπέρχονται. σχοινοτενέες δὲ διέξοδοι πάντα τρόπον ὁδὸν ἔχουσι διὰ τῶν γυναικῶν, δι' ὧν οἱ ξεῖνοι διεξιόντες ἐκλέγονται. ἔνθα ἐπεὰν ἵζηται γυνή, οὐ πρότερον ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία, ἤ τις οἱ ξείνων ἀργύριον ἐμβαλὼν ἐς τὰ γούνατα, μιχθῇ ἔξω τοῦ ἱροῦ. ἐμβαλόντα δὲ δεῖ εἰπεῖν τοσόνδε, Ἐπικαλέω τοι τὴν θεὸν Μύλιττα. Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. τὸ δὲ ἀργύριον, μέγαθός ἐστι ὅσον ὦν. οὐ γὰρ μὴ ἀπώσηται. οὐ γάρ οἱ θέμις ἐστί· γίνεται γὰρ ἱρὸν τοῦτο τὸ ἀργύριον. τῷ δὲ πρώτῳ ἐμβαλόντι ἕπεται, οὐδὲ ἀποδοκιμᾷ οὐδένα· ἐπεὰν δὲ μιχθῇ, ἀποσιωσαμένη τῇ θεῷ, ἀπαλλάσσεται ἐς τὰ οἰκία· καὶ τὠπὸ τούτου οὐκ οὕτω μέγα τί οἱ δώσεις ὥς μιν λάμψεαι. ὅσαι μέν νυν εἴδεός τε ἐπαμμέναι [a] εἰσὶ καὶ μεγάθεος, ταχὺ ἀπαλλάσσονται· ὅσαι δὲ ἄμορφοι αὐτέων εἰσί, χρόνον πολλὸν προσμένουσι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι· καὶ γὰρ τριέτεα καὶ τετραέτεα μετεξέτεραι χρόνον μένουσι. ἐνιαχῇ δὲ καὶ τῆς Κύπρου ἐστὶ παραπλήσιος τούτῳ νόμος. Νόμοι μὲν δὴ τοῖσι Βαβυλωνίοισι οὗτοι κατεστᾶσι [b]. εἰσὶ δὲ αὐτέων πατριαὶ τρεῖς, αἳ οὐδὲν ἄλλο σιτέονται εἰ μὴ ἰχθῦς μοῦνον· τοὺς ἐπεί τε ἂν θηρεύσαντες αὐήνωσι πρὸς ἥλιον, ποιεῦσι τάδε. ἐσβάλλουσι ἐς ὅλμον, καὶ λεήναντες ὑπέροισι, σῶσι διὰ σινδόνος. καὶ ὃς μὲν ἂν βούληται αὐτέων, ἅτε μάζαν μαξάμενος ἔχει· ὁ δέ, ἄρτου τρόπον ὀπτήσας. Ὡς δὲ τῷ Κύρῳ καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος κατέργαστο, ἐπεθύμησε Μασσαγέτας ὑπ' ἑωυτῷ [c] ποιήσασθαι· τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο, καὶ μέγα λέγεται εἶναι καὶ ἄλκιμον, οἰκημένον δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολάς, πέρην τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ, ἀντίον δὲ Ἰσσηδόνων ἀνδρῶν. εἰσὶ δὲ οἵ τινες καὶ Σκυθικὸν λέγουσι τοῦτο τὸ ἔθνος εἶναι. Ὁ δὲ Ἀράξης λέγεται καὶ μέζων καὶ ἐλάσσων εἶναι τοῦ Ἴστρου· νήσους δ' ἐν αὐτῷ Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας συχνάς φασι εἶναι. ἐν δὲ αὐτῇσι, ἀνθρώπους οἳ σιτέονται μὲν ῥίζας τὸ θέρος ὀρύσσοντες παντοίας· καρποὺς δὲ ἀπὸ δενδρέων ἐξευρημένους σφι ἐς φορβὴν κατατίθεσθαι ὡραίους, καὶ τούτους σιτέεσθαι τὴν χειμερινήν. ἄλλα δέ σφι ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρ-

L πους

a ἐπαγμέναι. b κατεστέασι. c ἑωυτόν.

πους τοιούσδε τινας φέροντα, τους, ἐπεί τε ἂν ἐς τὠυτὸ συνέλθωσι κατὰ εἴλας, καὶ πῦρ ἀνακαύσωνται, κύκλῳ περιϊζομένους ἐπιβάλλειν ἐπὶ τὸ πῦρ· ὀσφραινομένους δὲ καταγιζομένου a τοῦ καρποῦ τοῦ ἐπιβαλλομένου, μεθύσκεσθαι τῇ ὀδμῇ, κατάπερ Ἕλληνας τῷ οἴνῳ. πλεῦνος δὲ ἐπιβαλλομένου τοῦ καρποῦ, μᾶλλον μεθύσκεσθαι. ἐς ὃ ἐς ὄρχησίν τε ἀνίστασθαι, καὶ ἐς ἀοιδὴν ἀπικνέεσθαι. τούτων μὲν αὕτη λέγεται δίαιτα εἶναι. ὁ δὲ Ἀράξης ποταμὸς ῥέει μὲν ἐκ Ματιηνῶν b, ὅθενπερ ὁ Γύνδης, τὸν ἐς τὰς διώρυχας τὰς ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας διέλαβε ὁ Κῦρος· στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσαράκοντα, τῶν τὰ πάντα πλὴν ἑνὸς, ἐς ἑλεά τε καὶ τενάγεα ἐκδιδοῖ. ἐν τοῖσι ἀνθρώπους κατοικῆσθαι c λέγουσι ἰχθῦς ὠμοὺς σιτεομένους, ἐσθῆτι δὲ νομίζοντας χρᾶσθαι φωκέων δέρμασι. τὸ δὲ ἓν τῶν στομάτων τοῦ Ἀράξεω ῥέει διὰ καθαροῦ ἐς τὴν Κασπίην θάλασσαν. Ἡ δὲ Κασπίη θάλασσα ἐστὶ ἐπ' ἑωυτῆς, οὐ συμμίσγουσα τῇ ἑτέρῃ θαλάσσῃ. τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσα d, καὶ ἡ ἔξω στηλέων θάλασσα ἡ Ἀτλαντὶς καλεομένη, καὶ ἡ Ἐρυθρὴ, μία τυγχάνει ἐοῦσα· ἡ δὲ Κασπίη, ἐστὶ ἑτέρη ἐπ' ἑωυτῆς, ἐοῦσα μῆκος μὲν πλόου, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ, πεντεκαίδεκα ἡμερέων· εὖρος δὲ, τῇ εὐρυτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ἡμερέων. καὶ τὰ μὲν πρὸς τὴν ἑσπέρην φέροντα τῆς θαλάσσης ταύτης ὁ Καύκασος παρατείνει, ἐὼν ὀρέων καὶ πλήθεϊ μέγιστον e, καὶ μεγάθεϊ ὑψηλότατον f. ἔθνεα δὲ ἀνθρώπων πολλὰ καὶ παντοῖα ἐν ἑωυτῷ ἔχει ὁ Καύκασος· τὰ πολλὰ, πάντα ἀπ' ὕλης g ἀγρίης ζώοντα. ἐν τοῖσι καὶ δένδρεα φύλλα τοιῆσδε ἰδέης παρεχόμενα εἶναι λέγεται, τὰ τρίβοντάς τε καὶ παραμίσγοντας ὕδωρ, ζῷα ἑωυτοῖσι ἐς τὴν ἐσθῆτα ἐγγράφειν· τὰ δὲ ζῷα οὐκ ἐκπλύνεσθαι, ἀλλὰ συγκαταγηράσκειν τῷ ἄλλῳ εἰρίῳ, κατάπερ ἐνυφανθέντα ἀρχήν· μῖξιν τε τούτων τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἐμφανέα, κατάπερ τοῖσι προβάτοισι. Τὰ μὲν δὴ πρὸς ἑσπέρην τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς Κασπίης καλεομένης ὁ Καύκασος ἀπέργει· τὰ δὲ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, πεδίον ἐκδέκεται h, πλῆθος ἄπειρον ἐς ἄποψιν. τοῦ ὦν δὴ πεδίου τοῦ μεγάλου οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν μετέχουσι οἱ Μασσαγέται, ἐπ' οὓς ὁ Κῦρος ἔσχε προθυμίην στρατεύσασθαι. πολλά τε γάρ μιν καὶ μεγάλα τὰ ἐπαείροντα καὶ ἐποτρύνοντα ἦν. πρῶτον μὲν ἡ γένεσις, τὸ δοκέειν πλέον τι εἶναι ἀνθρώπου· δεύτερα i δὲ, ἡ εὐτυχίη ἡ κατὰ τοὺς πολέμους γινομένη k. ὅκῃ γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι Κῦρος, ἀμήχανον ἦν ἐκεῖνο τὸ ἔθνος διαφυγέειν. Ἦν δὲ τοῦ ἀνδρὸς ἀποθανόντος γυνὴ τῶν Μασσαγετέων

conjiciatur ab illis in ignem quem catervatim collecti accenderint: illi vero circumquaque adsidentes & olfacientes cremantem fructum perinde inebriantur odore isto ac vino Græci: & eo vehementius quo plus ejus fructus fuerit injectum, donec ad tripudiandum exsurgant & ad cantus veniant. Atque hæc fertur eorum esse vivendi consuetudo. Araxes porro fluvius à Matienis quidem, unde & Gyndes, quem Cyrus in trecentos ac sexaginta diduxit rivos, fluit; sed per quadraginta ora erumpens, quæ omnia, uno excepto, in paludes cluviesque evolvuntur. ubi feruntur homines habitare qui crudis victitent piscibus, & pro vestibus utantur phocarum pellibus. Reliquum illud inter ostia Araxis per purum & solidum fluit in mare Caspium, quod mare per sese est, nec cum alio mari commiscetur. Nam illud quod Græci pernavigant omne, & id quod extra columnas est, Atlanticum dictum & rubrum, idem est mare. Caspium vero est alterum, seorsum 203
in seipso, longitudinis quindecim dierum, cursui navis quæ remis utatur: latitudinis, ubi spatiosissimum est, octo dierum. Est autem, qua ex parte ad vesperum vergit, Caucaso prætentum monte, cujus cum maxima vastitas, tum summa est altitudo, multasque gentes atque omnigenas habet, ac plerasque omnes ab agresti materia victitantes: ubi arbores folia talis naturæ proferentes dicuntur esse, quibus tritis & aqua dilutis illi animalia sibi in veste pingunt; eaque animalia non elui, sed perinde prorsus ac si essent intexta, sic cum reliqua lana veterascere. Horum quoque hominum concubitus, sicuti pecoribus, in propatulo esse. Et hujus quidem maris quod Ca- 204
spium vocatur, partem quæ ad vesperam vergit, Caucasus disterminat: qua vero parte vergit ad auroram orientemque solem, planities excipit prospectu immensæ magnitudinis. Hujus spatiosæ planitiei non minimam partem Massagetæ possident, quibus bellum Cyrus inferre cupiebat, quum multa eum ac magna extollerent incitarentque. Primum sua nativitas & origo, quod videbatur majus quiddam homine esse: secundo loco, felicitas qua fuerat usus in bellis: quocunque enim se ad bellandum Cyrus direxerat, ea gens nullo pacto poterat evadere. Erat autem Massagetarum regina, 205
de-

a καταγιαζομένου. b Ματιανῶν. c κατοικέεσθαι. d πᾶσαν. e μέγιστος. f ὑψηλότατος. g ἐξ ὕλης. h ἐκδέχεται. i δεύτερον. k γιγνομένη.

defuncti mariti vidua, TOMYRIS nomine. Hanc per legatos procabatur Cyrus verbo, volens eam habere uxorem. at illa animadvertens non ſe ab eo conjugem peti, ſed regnum Maſſagetarum, acceſſu Cyro interdicit. Poſtea Cyrus, quum dolus illi non procederet, progreſſus ad Araxem, aperte infeſto cum exercitu in Maſſagetas tendens, tum flumen pontibus jungit, quibus copias trajiciat, tum in navibus ad tranſvehendum
206 flumen turres ædificat. Ad quem in hoc labore occupatum, Tomyris caduceatorem miſit, qui diceret, ô Rex Medorum, deſine incumbere in quæ incumbis, neſcius an iſta quæ conſtituiſti, tibi conducibilia erunt. Omiſſo incepto, in tuis regna, & nos ſine finium quorum ſumus principes, eſſe. Verum tu admonitionibus his uti noles, & omnia males quam quietem. Quod ſi tantopere affectas experiri Maſſagetas, age, quam ſuſtines ærumnam in jungendo fluvio, omitte: quin tu nobis tridui itinere ab fluvio digreſſis, trajicito in noſtram regionem: aut, ſi mavis nos excipere in veſtram, tu hoc idem facito. Hæc ubi Cyrus audivit, accitis Perſarum primoribus coactiſque, in medium rem proponit, conſulens utrum ageret. Illorum in idem convenere ſententiæ, jubentium recipi in ipſorum regionem cum ſuo exercitu
207 Tomyrin. Quam ſententiam Crœſus Lydus quum adeſſet, improbabat, contrarium diſſerens his verbis. Equidem tibi, ô Rex, etiam antea dixi, quandoquidem Jupiter tibi me tradidit, quicquid animadvertero offenſæ in tua domo, id omne me pro viribus averſurum. nam mei caſus, ingrati illi, extitere diſciplinæ. Si tibi eſſe videris immortalis, & ejuſmodi exercitui præeſſe, nihil eſt opus ut tibi dicam ſententias: ſin vero te quoque agnoſcis hominem eſſe, & aliis talibus præes, illud in primis diſcito, humanarum rerum orbem eſſe, qui rotatus, ſemper eoſdem fortunatos eſſe non ſinit. Ideoque de hac quam propoſuiſti re, ſecus ego atque iſti ſentio. Si enim hoſtes in hanc terram volemus excipere, id tibi inde periculum erit, ne fugatus omne ſimul amittas imperium: quia haud dubie victores Maſſagetæ, non ſe retro fuga recipient, ſed tua regna adorientur. Victor autem tu non perinde proficis, quantum ſi trajectu in terram illorum facto,

γετέων βασίλεια· Τόμυρίς οἱ ἦν οὔνομα. ταύτην πέμπων ὁ Κῦρος ἐμνᾶτο τῷ λόγῳ, θέλων γυναῖκα ἣν ἔχειν. ἡ δὲ Τόμυρις, συνιεῖσα[a] οὐκ αὐτήν μιν μνώμενον, ἀλλὰ τὴν Μασσαγετέων βασιληΐην, ἀπείπατο τὴν πρόσοδον. Κῦρος δὲ μετὰ τοῦτο, ὥς οἱ δόλῳ οὐ προεχώρεε[b], ἐλάσας ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, ἐποιέετο ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἐπὶ τοὺς Μασσαγέτας στρατηΐην, γεφύρας τε ζευγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ, καὶ πύργους ἐπὶ πλοίων τῶν διαπορθμευόντων τὸν ποταμὸν οἰκοδομεόμενος. Ἔχοντι δέ οἱ τοῦτον τὸν πόνον, πέμψασα ἡ „Τόμυρις κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Μή„δων, παῦσαι σπεύδων τὰ σπεύδεις. οὐ γὰρ ἂν εἰ„δείης εἴ τοι ἐς καιρὸν ἔσται ταῦτα τελεόμενα. „παυσάμενος δὲ, βασίλευε τῶν σεωυτοῦ, καὶ ἡμέας „ἀνέχευ ὁρέων ἄρχοντας τῶν περ ἄρχομεν. οὐκ ὦν „ἐθελήσεις ὑποθήκῃσι τῇσιδε χρέεσθαι, ἀλλὰ „πάντως μᾶλλον ἢ δι' ἡσυχίης εἶναι; σὺ δὲ ἢν με„γάλως[c] προθυμέαι Μασσαγετέων πειρηθῆναι, „φέρε, μόχθον μὲν, τὸν ἔχεις ζευγνὺς τὸν ποταμὸν, „ἄφες. σὺ δὲ, ἡμέων ἀναχωρησάντων ἀπὸ τοῦ πο„ταμοῦ τριῶν ἡμερέων ὁδὸν, διάβαινε ἐς τὴν ἡ„μετέρην· εἰ δ' ἡμέας βούλεαι ἐσδέξασθαι μᾶλ„λον ἐς τὴν ὑμετέρην, σὺ τὠυτὸ τοῦτο ποίεε[d]. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ Κῦρος συνεκάλεσε Περσέων τοὺς πρώτους· συναγείρας δὲ τούτους, ἐς μέσον σφι προετίθεε τὸ πρῆγμα, συμβουλευόμενος ὁκότερα ποιέῃ. τῶν δὲ κατὰ τὠυτὸ αἱ γνῶμαι συνεξέπιπτον, κελευόντων ἐσδέκεσθαι Τόμυρίν τε καὶ τὸν στρατὸν αὐτῆς ἐς τὴν χώρην. Παρεὼν δὲ, καὶ μεμφόμενος τὴν γνώμην ταύτην Κροῖσος ὁ Λυδὸς, ἀπεδείκνυτο ἐναντίην τῇ προκειμένῃ γνώμῃ, λέγων[e] τάδε, „Ὦ βασιλεῦ, εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεί „με[f] Ζεὺς ἔδωκέ τοι, τὸ ἂν ὁρῶ σφάλμα ἐὸν οἴκῳ „τῷ σῷ, κατὰ δύναμιν ἀποτρέψειν. τὰ δέ μοι πα„θήματα τὰ ἐόντα ἀχάριτα[g], μαθήματα γεγόνεε. „εἰ μὲν ἀθάνατος δοκέεις εἶναι, καὶ στρατιῆς τοιαύτης „ἄρχειν, οὐδὲν ἂν εἴη πρῆγμα γνώμας ἐμὲ σοὶ ἀπο„φαίνεσθαι· εἰ δ' ἔγνωκας ὅτι ἄνθρωπος καὶ σὺ εἶς, „καὶ ἑτέρων τοιῶνδε ἀρχεῖς, ἐκεῖνο πρῶτον μάθε, ὡς „κύκλος τῶν ἀνθρωπηΐων ἐστὶ πρηγμάτων. περιφε„ρόμενος δὲ, οὐκ ἐᾷ αἰεὶ τοὺς αὐτοὺς εὐτυχέειν. ἤδη „ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος „τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. εἰ γὰρ ἐθελήσομεν ἐσδέξασθαι „τοὺς πολεμίους ἐς τὴν χώρην, ὅδε τοι ἐν αὐτῷ κίν„δυνος ἔνι. ἑσσωθεὶς μὲν, προσαπολλύεις πᾶ„σαν τὴν ἀρχήν. δῆλα γὰρ δὴ ὅτι νικῶντες Μασ„σαγέται, οὐ τὸ ὀπίσω φεύξονται, ἀλλ' ἐπ' ἀρχὰς τὰς „σὰς ἐλῶσι. νικῶν δὲ, οὐ νικᾷς τοσοῦτον, ὅσον εἰ δια-

 βὰς

a συνεῖσα. b προεχώρεε. c δὲ εἰ μεγάλως. d πόιεε. e προκειμένῃ λέγων. f πρότερόν τοι, ἐπεί με. g ἀχάριστα.

βὰς ἐς τὴν ἐκείνων, νικῶν Μασσαγέτας, ἕποιο φεύγουσι. τοῦτο γὰρ ἀντιθήσω ἐκείνῳ, ὅτι νικήσας τοὺς ἀντιευμένους ᵃ ἐλᾷς ἰθὺς τῆς ἀρχῆς τῆς Τομύρεω ᵇ. χωρίς τε τοῦ ἀπηγημένου, αἰσχρὸν ᶜ οὐκ ἀνασχετὸν, τὸν Κῦρόν γε τὸν Καμβύσεω γυναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς χώρης ᵈ. νῦν ὦν μοι δοκέει, διαβάντας ᵉ προελθεῖν ὅσον ἂν ἐκεῖνοι ὑπεξίωσι· ἐνθεῦτεν δὲ τάδε ποιεῦντας, πειρᾶσθαι ἐκείνων περιγενέσθαι ᶠ. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι, Μασσαγέται εἰσὶ ἀγαθῶν τε Περσικῶν ἄπειροι, καὶ καλῶν μεγάλων ἀπαθέες. τούτοισι ὦν τοῖσι ἀνδράσι τῶν προβάτων ἀφειδέως πολλὰ κατακόψαντας, καὶ σκευάσαντας, προθεῖναι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ ἡμετέρῳ δαῖτα· πρὸς δὲ, καὶ κρητῆρας ἀφειδέως οἴνου ἀκρήτου, καὶ σιτία παντοῖα. ποιήσαντας δὲ ταῦτα, ὑπολειπομένους τῆς στρατιῆς τὸ φλαυρότατον, τοὺς λοιποὺς αὖτις ἐξαναχωρέειν ἐπὶ τὸν ποταμόν. ἢν γὰρ ἐγὼ γνώμης μὴ ἁμάρτω, κεῖνοι ἰδόμενοι ἀγαθὰ πολλὰ, τρέψονταί τε πρὸς αὐτὰ, καὶ ἡμῖν τὸ ἐνθεῦτεν λείπεται ἀπόδεξις ἔργων μεγάλων. Γνῶμαι μὲν αὗται συνέστασαν. Κῦρος δὲ, μετεὶς τὴν προτέρην γνώμην, τὴν Κροίσου δὲ ἑλόμενος, προηγόρευε Τομύρι ἐξαναχωρέειν, ὡς αὐτοῦ διαβησομένου ἐπ᾽ ἐκείνην. ἡ μὲν δὴ ἐξαναχώρεε, κατά περ ὑπέσχετο πρῶτα. Κῦρος δὲ Κροῖσον ἐς τὰς χεῖρας ἐσθεὶς τῷ ἑωυτοῦ παιδὶ Καμβύσῃ, τῷ περ τὴν βασιληίην ἐδίδου, καὶ πολλὰ ἐντειλάμενός οἱ τιμᾶν τε αὐτὸν καὶ εὖ ποιέειν, ἢν ἡ διάβασις ἡ ἐπὶ Μασσαγέτας μὴ ὀρθωθῇ· ταῦτα ἐντειλάμενος, καὶ ἀποστείλας τούτους ἐς Πέρσας, αὐτὸς διέβαινε τὸν ποταμὸν, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ. Ἐπεί τε δὲ ἐπεραιώθη τὸν Ἀράξεα, νυκτὸς ἐπελθούσης, εἶδε ὄψιν εὕδων ἐν τῶν Μασσαγετέων τῇ χώρῃ, τοιήνδε. ἐδόκεε ὁ Κῦρος ἐν τῷ ὕπνῳ ὁρᾶν τῶν Ὑστάσπεος παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. Ὑστάσπεϊ δὲ τῷ Ἀρσάμεος, ἐόντι ἀνδρὶ Ἀχαιμενίδῃ, ἦν τῶν παίδων Δαρεῖος πρεσβύτατος, ἐὼν τότε ἡλικίην ἐς εἴκοσί κου μάλιστα ἔτεα. καὶ οὗτος καταλέλειπτο ἐν Πέρσῃσι, οὐ γὰρ εἶχέ κω ἡλικίην στρατεύεσθαι· ἐπεὶ ὦν δὴ ἐξεγέρθη ὁ Κῦρος, ἐδίδου λόγον ἑωυτῷ περὶ τῆς ὄψιος. ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μεγάλη εἶναι ἡ ὄψις, καλέσας Ὑστάσπεα, καὶ ἀπολαβὼν μοῦνον, εἶπε, Ὕστασπες, παῖς σὸς ἐπιβουλεύων ἐμοί τε καὶ τῇ ἐμῇ ἀρχῇ ἑάλωκε. ὡς δὲ ἀτρεκέως ταῦτα οἶδα, ἐγὼ σημανέω. ἐμεῦ θεοὶ κήδονται, καί μοι πάντα προδεικνύουσι τὰ ἐπι-

facto, victoria Massagetarum potitus instabis fugientibus. Hoc ipsum enim illi opponam, ut victis hostibus, recta pergas ad Tomyris regnum. Ac præter illud, quod est memoratum, turpe est atque intolerabile, Cyrum, Cambysis filium, mulieri cedentem cessisse regione. Nunc igitur mihi placet, trajectis copiis procedere eousque dum illi in occursum prodeant: atque dehinc ista faciendo, dare operam ut illos superemus. Namque, ut ego audio, Massagetæ bonorum sunt Persicorum insueti, & magnorum commodorum expertes. his ergo talibus viris propone in nostris castris lautam instructarum epularum copiam, magna vi ovium mactata, cum crateribus etiam effuse vini meri, atque omnis cibariorum generis. Hoc ubi fecerimus, vilissimis quibusque militum ibi relictis, cum reliquis retro ad flumen nos recipiamus. Multis enim bonis conspectis illi (nisi me fallit opinio) se ad ea convertent: unde nobis supererit oportunitas egregiorum facinorum. Atque hæc quidem in medium 208
venere sententiæ. Cyrus autem, priore repudiata, Crœsique probata sententia, indixit Tomyri ut retrocederet, utpote se ad illam trajecturo. Illa, quemadmodum primo spoponderat, retrocessit. Cyrus in Cambysis filii sui (cui regnum tradebat) manus præbuit Crœsum, ac majorem in modum ut hominem honore beneficiisque prosequeretur, præcepit, si sua adversus Massagetas trajectio non recte cederet. Hæc ubi præcepit, eosque remisit in Persidem, ipse cum copiis suis flumen trajecit. Transmisso Araxe 209
ubi nox advenit, vidit per quietem in terra Massagetide talem visionem: Videbatur Cyrus in somno cernere maximum natu filiorum Hystaspis, habentem in humeris alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Hystaspi (qui Achæmenides erat, Arsamis filius) erat ex liberis natu maximus Darius, tunc ferme vicesimum ætatis annum agens, in Perside relictus quod non maturus militiæ esset. Experrectus Cyrus de visu apud se cogitabat: qui quum ei magni momenti videretur, vocato Hystaspi remotis arbitris, inquit, Filius tuus, Hystaspes, mihi atque regno meo insidiari deprehensus est: hoc unde clare certeque noverim, ego indicabo. Dii mei curam gerunt, & quæcunque eventura sunt, mihi

a ἐναντιευμένους. b Τομύριος. c αἰσχρόν τε καὶ. d τῆς μάχης. e διαβάντα. f περιγίνεσθαι.

mihi ostendunt. Igitur proxima nocte in quiete vidi liberorum tuorum natu maximum, in humeris habentem alas, quarum altera Asiam, altera Europam inumbraret. Ex quo viso nulla dubitatio est quin ab illo mihi tendantur insidiæ. Quapropter tu quamprimum in Persidem revertere: facitoque ut quum ego subactis his illuc rediero, filium tuum mihi sistas ad caus-
210 sam dicendam. Et Cyrus quidem hæc loquutus est, sibi insidiari Darium suspicatus. At dæmon huic ipsi portendebat illum ibi mortem oppetiturum, & ejus regnum ad Darium esse perventurum. Respondens igitur illi Hystaspes, Absit, inquit, ô rex, ut quispiam vir genere Perses, tibi moliatur insidias: quod siquis sit, is primo quoque tempore morte mulctetur. tu enim Persas ex servis liberos effecisti, ex subiectis aliorum, omnibus imperantes. Quod siqua tibi visio filium meum indicat rebus novis contra te studere, ego tibi eum dedo pro tuo arbitratu tractandum. Hoc reddito responso, Hystaspes trajecto Araxe in Persidem contendit, Cyro filium suum
211 Darium custoditurus. Cyrus autem ab Araxe progressus diei iter, quæ Crœsus admonuerat exequitur: relictaque illic inutili manu, mox cum integra & pura exercitus parte ad Araxem revertitur. Hos itaque relictos ex Cyri exercitu aggrediens tertia Massagetici exercitus pars, sese defensantes interimit. Eadem, conspecto epularum apparatu, post adversariorum cædem, ad epulandum discumbit; refertaque cibo ac vino soporatur. Persæ supervenientes occidunt quidem multos horum, sed multo plures vivos capiunt, cum alios, tum vero ducem eorum, regiæ Tomyris filium,
212 cui nomen erat SPARGAPISES. Tomyris, cognito exercitus ac filii sui casu, misso ad Cyrum caduceatore, ita inquit; Inexplebilis cruore Cyre, ne spiritus tollas ex hoc quod actum est. Si fructu vitino, quo ipsi distenti adeo desipitis, ut descendente in corpus vino mox improbis vos verbis expleamini, tali veneno fallens filium meum vicisti, non prœlio & viribus. Quare meum admitte consilium, bene nunc tibi consulentis: Abi, reddito mihi filio, ex hac regione, ferens impune quod tertiæ Massagetarum parti insultavisti. Quæ nisi feceris, per Solem juro Massagetarum dominum, fore ut ego

„ ἐπιφερόμενα· ἤδη ὦν ἐν τῇ παροιχομένῃ νυκτὶ εὕδων, εἶδον τῶν σῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον ἔχοντα ἐπὶ τῶν ὤμων πτέρυγας· καὶ τουτέων τῇ μὲν τὴν Ἀσίην, τῇ δὲ τὴν Εὐρώπην ἐπισκιάζειν. οὐκ ὦν ἐστι μηχανὴ ἀπὸ τῆς ὄψιος ταύτης οὐδεμία [a], τὸ μὴ κεῖνον ἐπιβουλεύειν ἐμοί. σύ νυν [b] τὴν ταχίστην πορεύεο ὀπίσω ἐς Πέρσας, καὶ ποίεε ὅκως, ἐπεὰν ἐγὼ τάδε καταστρεψάμενος ἔλθω ἐκεῖ, ὥς μοι καταστήσῃς τὸν παῖδα ἐς ἔλεγχον. Κῦρος μὲν δοκέων Δαρεῖόν οἱ ἐπιβουλεύειν, ἔλεγε τάδε· τῷ δὲ ὁ [c] δαίμων προέφαινε ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι, ἡ δὲ βασιληίη αὐτοῦ περιχωρέοι ἐς Δαρεῖον. ἀμείβεται „ οἱ ὦν [d] δὴ ὁ Ὑστάσπης τοισίδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ „ εἴη ἀνὴρ Πέρσης γεγονώς, ὅστις τοι ἐπιβουλεύσοι [e]· „ εἰ δ' ἐστί, ἀπόλοιτο ὡς τάχιστα· ὃς ἀντὶ μὲν δούλων, ἐποίησας ἐλευθέρους Πέρσας εἶναι· ἀντὶ δὲ ἄρχεσθαι ὑπ' ἄλλων, ἄρχειν ἁπάντων. εἰ δέ τίς τοι „ ὄψις ἀπαγγέλλοι παῖδα τὸν ἐμὸν νεώτερα βουλεύειν „ περὶ σέο, ἐγώ τοι παραδίδωμι χρᾶσθαι αὐτῷ τοῦτο „ ὅ, τι σὺ βούλεαι. Ὑστάσπης μὲν τούτοισι ἀμειψάμενος, καὶ διαβὰς τὸν Ἀράξην [f], ἤιε ἐς Πέρσας, φυλάξων Κύρῳ τὸν παῖδα Δαρεῖον. Κῦρος δὲ προελθὼν ἀπὸ τοῦ Ἀράξεω ἡμέρης ὁδὸν, ἐποίεε τὰς Κροίσου ὑποθήκας. μετὰ δὲ ταῦτα, Κύρου τε καὶ Περσέων τοῦ καθαροῦ στρατοῦ ἀπελάσαντος ὀπίσω ἐπὶ τὸν Ἀράξεα, λειφθέντος δὲ τοῦ ἀχρηίου, ἐπελθοῦσα τῶν Μασσαγετέων τριτημορὶς τοῦ στρατοῦ, τούς τε λειφθέντας τοῦ Κύρου στρατοῦ ἐφόνευε ἀλεξομένους, καὶ τὴν προκειμένην ἰδόντες δαῖτα, ὡς ἐχειρώσαντο τοὺς ἐναντίους, κλιθέντες ἐδαίνυντο· πληρωθέντες δὲ φορβῆς καὶ οἴνου, εὗδον. οἱ δὲ Πέρσαι ἐπελθόντες πολλοὺς μὲν σφέων ἐφόνευσαν, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνας ἐζώγρησαν, καὶ ἄλλους, καὶ τὸν τῆς βασιληίης Τομύριος [g] παῖδα, στρατηγέοντα Μασσαγετέων, τῷ οὔνομα ἦν Σπαργαπίσης. Ἡ δὲ, πυθομένη τά τε περὶ τὴν στρατιὴν γεγονότα καὶ τὰ περὶ τὸν παῖδα, πέμπουσα κήρυκα παρὰ Κῦρον, ἔλεγε τάδε, Ἄπληστε αἵματος Κῦρε, μηδὲν ἐπαερθῇς τῷ γεγονότι τῷδε πρήγματι, εἰ ἀμπελίνῳ καρπῷ, τῷ περ αὐτοὶ ἐμπιπλάμενοι μαίνεσθε οὕτω, ὥστε κατιόντος τοῦ οἴνου ἐς τὸ σῶμα, ἐπαναπλέειν ὑμῖν ἔπεα κακά· τοιούτῳ φαρμάκῳ δολώσας, ἐκράτησας παιδὸς τοῦ ἐμοῦ, ἀλλ' οὐ μάχῃ κατὰ τὸ καρτερόν. νῦν ὦν μευ εὖ παραινεούσης ὑπόλαβε τὸν λόγον. ἀποδούς μοι τὸν παῖδα, ἄπιθι ἐκ τῆσδε τῆς χώρης ἀζήμιος, Μασσαγετέων τριτημορίδι τοῦ στρατοῦ κατυβρίσας. εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις [h], ἥλιον ἐπόμνυμί τοι τὸν Μασσαγετέων δεσπότην,

a οὐδεμίη. b σύ τοίνυν. c τῷδ' ὁ. d ἀμείβετ' ὦν. e ἐπιβουλεύοι. f Ἀράξεα. g Τομύρεω & infra. h εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις.

„σπότην, ἦ μὲν σὲ ἐγὼ καὶ ἄπληστον ἐόντα, αἵ-
„ματος κορέσω. Κῦρος μέν νυν, τῶν ἐπέων οὐ-
δένα τούτων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο [a] λόγον. ὁ δὲ
τῆς βασιληΐης Τομύριος παῖς Σπαργαπίσης, ὡς
μιν ὅ, τε οἶνος ἀνῆκε, καὶ ἔμαθε ἵνα ἦν κα-
κοῦ, δεηθεὶς Κύρου ἐκ τῶν δεσμῶν λυθῆναι, ἔ-
τυχε, ὡς δὲ ἐλύθη τε τάχιστα, καὶ τῶν χειρῶν ἐ-
κράτησε, διεργάζεται ἑωυτόν· καὶ δὴ οὗτος μὲν
τρόπῳ τοιούτῳ τελευτᾷ. Τόμυρις δὲ, ὥς οἱ ὁ
Κῦρος οὐκ ἐσήκουσε, συλλέξασα πᾶσαν τὴν ἑωυ-
τῆς δύναμιν, συνέβαλε Κύρῳ. ταύτην τὴν μά-
χην, ὅσαι δὴ βαρβάρων ἀνδρῶν μάχαι ἐγένον-
το, κρίνω ἰσχυροτάτην γενέσθαι, καὶ δὴ πυνθάνο-
μαι [b] οὕτω τοῦτο γενόμενον. πρῶτα μὲν γὰρ λέγε-
ται αὐτοὺς διαστάντας ἐς ἀλλήλους τοξεύειν· μετὰ
δὲ, ὥς σφι τὰ βέλεα ἐξετετόξευτο, συμπε-
σόντας τῇσι αἰχμῇσί τε καὶ τοῖσι ἐγχειριδίοισι συν-
έχεσθαι· χρόνον τε δὴ ἐπὶ πολλὸν συνεστάναι
μαχομένους, καὶ οὐδετέρους ἐθέλειν φεύγειν· τέ-
λος δὲ, οἱ Μασσαγέται περιεγένοντο. ἥ τε δὴ
πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διεφθά-
ρη· καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, βασιλεύσας
τὰ πάντα ἑνὸς δέοντα τριήκοντα ἔτεα. ἀσκὸν δὲ
πλήσασα αἵματος ἀνθρωπηΐου Τόμυρις, ἐδί-
ζητο ἐν τοῖσι τεθνεῶσι τῶν Περσέων τὸν Κύρου νέκυν.
ὡς δὲ εὗρε, ἐναπῆπτε [c] αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν
ἀσκόν. λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ, ἐπέλεγε τάδε,
„Σὺ μὲν ἐμὲ ζώουσάν τε καὶ νικῶσαν σε μάχῃ [d] ἀ-
„πώλεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἑλὼν δόλῳ· σὲ δ' ἐγὼ,
„κατάπερ ἠπείλησα, αἵματος κορέσω. τὰ μὲν
δὴ κατὰ τὴν Κύρου τελευτὴν τοῦ βίου, πολλῶν λό-
γων λεγομένων, ὅδε μοι ὁ πιθανώτατος εἴρηται.
Μασσαγέται δὲ ἐσθῆτά τε ὁμοίην τῇ Σκυθικῇ φο-
ρέουσι, καὶ δίαιταν ἔχουσι. ἱππόται δέ εἰσι καὶ ἄνιπ-
ποι· ἀμφοτέρων γὰρ μετέχουσι. καὶ τοξόται τε καὶ
αἰχμοφόροι, σαγάρεις νομίζοντες ἔχειν. χρυ-
σῷ δὲ καὶ χαλκῷ τὰ πάντα χρέωνται. ὅσα μὲν
γὰρ ἐς αἰχμὰς καὶ ἄρδεις καὶ σαγάρεις, χαλκῷ
τὰ πάντα χρέωνται· ὅσα δὲ περὶ κεφαλὴν, καὶ
ζωστῆρας, καὶ μασχαλιστῆρας, χρυσῷ κοσμέονται.
ὡς δ' αὔτως τῶν ἵππων τὰ μὲν περὶ τὰ στέρνα,
χαλκέους θώρηκας περιβάλλουσι· τὰ δὲ περὶ
τοὺς χαλινοὺς καὶ στόμια καὶ φάλαρα, χρυσῷ. σι-
δήρῳ δὲ οὐδ' ἀργύρῳ χρέωνται οὐδέν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ
σφι ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ· ὁ δὲ χαλκὸς καὶ ὁ χρυσὸς,
ἄπλετος. Νόμοισι δὲ χρέωνται τοιοῖσδε· γυναῖ-
κα μὲν γαμέει ἕκαστος, ταύτῃσι δὲ ἐπὶ κοινὰ
χρέωνται. ὃ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν,
οὐ Σκύθαι εἰσὶ οἱ ποιεῦντες, ἀλλὰ Μασσαγέται·
τῆς

go te, etſi inſatiabilem, cruore tamen
ſatiem. Hæc verba ad ſe perlata Cyrus 213
pro nihilo habuit. Filius reginæ To-
myris Spargapiſes, ubi à vino relaxa-
tus didicit, quo in malo eſſet, exoravit
Cyrum ut vinculis ſolveretur; ſtatimque
quum ſolutus eſt ac manuum compos
effectus, ſeipſum interimit: atque hic
quidem talem obit mortem. Tomyris 214
autem, quum Cyrus ipſi non auſcultaret, contractis omnibus ſuis copiis ita conflixit cum Cyro, ut hanc pugnam ex omnibus, quæ ab barbaris viris editæ ſunt pugnæ, acerrimam cenſeam extitiſſe. Eam autem ita geſtam fuiſſe accipio: Primum illos ſpatio diſtantes, ſagittas in ſe invicem miſiſſe: deinde ſagittis abſumptis concurrentes, lanceis & gladiis conflixiſſe: ac diu pugnantes confertim ſtetiſſe, neutris fugere volentibus: ad extremum Maſſagetæ ſuperaverunt: ibique cum permagna exercitus Perſici pars proſtrata fuit; tum vero Cyrus ipſe occumbit, quum undetriginta omnino regnaſſet annos. Cujus cadaver inter cæſorum Perſarum ſtragem Tomyris perquiſitum quum inveniſſet, caput in utrem demiſit, quem humano cruore compleverat: & cadaver mutilans inquit, Tu quidem me viventem & in pugna victricem tui perdidiſti, dum dolo cepiſti filium meum: at ego te, prout interminata ſum, cruore ſaturabo. Hæc de Cyri vitæ exitu, de quo multa referuntur, mihi maxime veriſimilis videtur narra-
tio. Maſſagetæ & amictum gerunt & 215
victum habent Scythico ſimilem. Ex equis præliantur, & pedites. utroque enim genere valent. Sagittarii item ſunt atque haſtati, ſagares è more geſtantes: in omnibus auro utentes & ære. Utuntur namque ære in omnibus quæ ad haſtas, ad ſagittarum aculeos, ad ſecures pertinent: auro autem in cunctis quæ ad capitis, ad balteorum, ad axillarum ornamentum ſpectant. Equorum itidem pectoribus æreos thoraces circumdant: circa habenas, frenaque, & phaleras, aurum adhibent, ferro atque argento nihil prorſus utentes: nam quum in eorum regione immenſa ſit auri atque æris copia, ferri
tamen atque argenti nihil eſt. Moribus 216
his utuntur: Singuli quidem uxorem ducunt, ſed ea communiter utuntur. Nam quod Græci memorant facere Scythas, id non Scythæ faciunt, ſed Maſſagetæ.
ſi-

a ἐπέων τουτέων ἀνενειχθέντων οὐδένα ἐποιέετο. b καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι. c ἐναπῆκε. d ἐμεῦ ζώσης τε καὶ νικώσης ἐς μάχην.

siquidem vir Massageta quoties cupidine capitur mulieris, suspensa pro plaustro pharetra, sine metu concumbit. Terminus ætatis nullus eis propositus est: sed ubi quis admodum senuit, convenientes propinqui omnes eum immolant, & cum eo aliquot oves, quas carnes, ubi coxerunt, epulantur, & hæc quidem apud eos beatissima habentur. Languore & morbo extinctum non edunt, sed terra operiunt, loco damni putantes quod ad immolationem non pervenerit. Nihil omnino serunt: sed pecoribus victitant, piscatuque, quem eis abunde Araxes fluvius suppeditat: lac autem potitant. Ex diis unum Solem venerantur, cui equos immolant. Lex autem hæc sacrificii; deorum pernicissimo è mortalibus omnibus pernicissimum mactant.

τῆς γὰρ ἐπιθυμήσει γυναικὸς Μασσαγέτης ἀνήρ, τὸν φαρετρεῶνα ἀποκρεμάσας πρὸ τῆς ἁμάξης, μίσγεται ἀδεῶς. οὖρος δὲ ἡλικίης σφι προκέεται ἄλλος μὲν οὐδείς, ἐπεὰν δὲ γέρων γένηται κάρτα, οἱ προσήκοντές οἱ πάντες συνελθόντες θύουσί μιν, καὶ ἄλλα πρόβατα ἅμα αὐτῷ· ἑψήσαντες δὲ τὰ κρέα, κατευωχέονται. ταῦτα μὲν τὰ ὀλβιώτατά σφι νενόμισται. τὸν δὲ νούσῳ τελευτήσαντα οὐ καταστιέονται[a], ἀλλὰ γῇ κρύπτουσι, συμφορὴν ποιεύμενοι ὅτι οὐκ ἵκετο ἐς τὸ τυθῆναι. σπείρουσι δὲ οὐδέν, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων ζώουσι καὶ ἰχθύων· οἱ δὲ, ἄφθονοί σφι ἐκ τοῦ Ἀράξεω ποταμοῦ παραγίνονται. γαλακτοπόται δέ εἰσι. θεῶν δὲ μοῦνον ἥλιον σέβονται, τῷ θύουσι ἵππους· νόμος δὲ οὗτος τῆς θυσίης· τῶν θεῶν τῷ ταχίστῳ, πάντων τῶν θνητῶν τὸ τάχιστον δατέονται.

a οὐ κάρτα σιτέονται.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑ,

ΕΠΙΓΡΑΦΟΜΕΝΗ ΕΥΤΕΡΠΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER SECUNDUS,

QUI INSCRIBITUR EUTERPE.

ΤΕΛΕΥΤΗΣΑΝΤΟΣ δὲ Κύρου, παρέλαβε τὴν βασιληΐην Καμβύσης, Κύρου ἐὼν παῖς καὶ Κασσανδάνης τῆς Φαρνάσπεω θυγατρός· τῆς προαποθανούσης, Κῦρος αὐτός τε πένθος μέγα ἐποιήσατο, καὶ τοῖσι ἄλλοισι προεῖπε πᾶσι τῶν ἦρχε, μέγα πένθος ποιέεσθαι. ταύτης δὲ τῆς γυναικὸς ἐὼν παῖς καὶ Κύρου Καμβύσης, Ἴωνας μὲν καὶ Αἰολέας ὡς δούλους πατρωΐους ἐόντας ἐνόμιζε· ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο στρατηλασίην, ἄλλους τε παραλαβὼν τῶν ἦρχε, καὶ δὴ καὶ Ἑλλήνων [a], τῶν ἐπεκράτεε. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχος [b] σφέων βασιλεῦσαι, ἐνόμιζον ἑωϋτοὺς πρώτους γενέσθαι πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὴ δὲ [c] Ψαμμήτιχος βασιλεύσας, ἠθέλησε εἰδέναι οἵ τινες γενοίατο πρῶτοι, ἀπὸ τούτου νομίζουσι Φρύγας προτέρους γενέσθαι ἑωϋτῶν, τῶν δὲ ἄλλων, ἑωϋτούς. Ψαμμήτιχος δὲ ὡς [d] οὐκ ἐδύνατο πυνθανόμενος πόρον οὐδένα τούτου ἀνευρεῖν οἳ γενοίατο πρῶτοι ἀνθρώπων, ἐπιτεχνᾶται τοιόνδε· παιδία δύο νεογνὰ ἀνθρώπων τῶν ἐπιτυχόντων δίδωσι [e] ποιμένι τρέφειν ἐς τὰ ποίμνια τροφὴν τινὰ τοιήνδε· ἐντειλάμενος μηδένα ἀντίον [f] αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι, ἐν στέγῃ δὲ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωϋτῶν κέεσθαι αὐτά, καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφι αἶγας [g]. πλή-

CYRO vita functo, regnum suscepit CAMBYSES, ejus & Cassandanæ Pharnaspe genitæ filius: quam ante virum defunctam Cyrus ingenti luctu & ipse prosequutus est, & ceteris quibus imperabat, eam ingenti luctu prosequi præcepit. His parentibus ortus Cambyses, quum Iones & Æolenses pro patriis servis haberet, adversus Ægyptios fecit expeditionem, comparato cum ex subjectis aliis, tum vero è Græcis quibus dominabatur, exercitu. Ægyptii autem, priuf- 2
quam apud eos regnaret PSAMMETICHUS, omnium hominum se primos extitisse arbitrabantur: verum Psammeticho regnum adepto, quem incessit cupido noscendi quinam primi hominum extitissent, ex eo tempore putaverunt Phrygas quam se priores extitisse, se vero quam ceteros. Enimvero Psammetichus, quum sciscitando quinam primi hominum extitissent, nullam viam hujus curæ invenire posset, hujusmodi rem machinatur: Puerulos duos ex humilibus parentibus recens natos, tradit pastori inter pecora nutriendos hunc in modum: jubens nihil coram eis vocem ullam edere, sed in deserta casa ambos seorsum locari, eisdemque suo tempore capras adducere: ubi au-

a Ἕλληνας. b Ψαμμίτιχον. c ἐπεὶ δὲ. d οὐδ' ὡς. e διδοῖ. f μηδένα ἀντίον. g ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας.

autem lacte expleti forent, alia administrari. Hæc ideo faciebat jubebatque Psammetichus, quod quæ vox prima ex his puerulis erumperet, ubi inarticulate vagire desiissent, audire cuperet: prout & contigit. Nam bimatus exacto tempore, pastori qui hæc administrabat, aperienti januam atque intranti, ambo puerulì porrectis manibus allabentes, becos clamabant. Quod primo audiens pastor obticuit: quum verò crebrius adeunti & curanti idem verbum frequentaretur, ita demum re domino indicata, jussus ab eo, puerulos attulit exhibuitque. Quos quum & ipse Psammetichus audisset, percontabatur quinam homines becos quippiam appellarent. Hæc percontans comperit Phrygas panem appellare. Tali modo quum rem ponderavissent, Ægyptii Phrygas se vetustiores esse concesserunt.

3 Quod ita actum esse ex sacerdotibus Vulcani in urbe Memphi audiebam. Græci tamen cum alia multa inepta memorant, tum vero Psammetichum pueros nutriendos ita curasse apud mulieres, quarum linguas excidisset. Et talia de puerorum nutrimentis referebant. Alia quoque apud Memphin audivi ex Vulcani sacerdotibus, cum quibus in colloquium veni. Quinetiam harum ipsarum rerum gratia & Thebas & Heliopolin me contuli, animo cognoscendi, nunquid consentanea dicturi essent iis quæ Memphi dicerentur. Nam Heliopolitani feruntur Ægyptiorum esse solertissimi. Quas vero narrationes ad divina pertinentes audivi, eas non libenter in publicum enunciaverim, nisi ipsorum tantummodo nomina; existimans omnes homines idem novisse de his. quorum quicquid commemorabo, id oratione coactus commemorabo.

4 QUÆ autem humana negotia sunt, hæc ita referebant inter se convenientes. Omnium hominum primos Ægyptios annum reperisse, descriptis per eum duodecim temporum partibus. Et hæc excogitavisse ex astris dicebant; tanto prudentius, me arbitro, hoc ducentes quam Græci; quod Græci quidem tertio quoque anno intercalarem adinducunt, temporum gratia: Ægyptii vero tricenorum dierum tenentes duodecim menses, adjiciunt cuique anno quinos dies extra numerum, unde eis circulus temporum constat eôdem rediens. Ægyptios quoque primos, duodecim deorum

πλήσαντας [a] δὲ τοῦ γάλακτος, τἄλλα διαπρήσσεσθαι. ταῦτα δ᾽ ἐποίεέ τε καὶ [b] ἐνετέλλετο ὁ Ψαμμήτιχος, θέλων ἀκοῦσαι τῶν παιδίων, ἀπαλλαχθέντων τῶν ἀσήμων κνυζημάτων, ἥντινα φωνὴν ῥήξουσι πρώτην. τά περ ὦν καὶ ἐγένετο. ὡς γὰρ διέτης χρόνος ἐγεγόνεε, ταῦτα τῷ ποιμένι πρήσσοντι, ἀνοίγοντι τὴν [c] θύρην, καὶ εἰσιόντι, τὰ παιδία ἀμφότερα προσπίπτοντα, βεκὸς [d] ἐφώνεον, ὀρέγοντα τὰς χεῖρας. τὰ μὲν δὴ πρῶτα ἀκούσας, ἥσυχος ἦν ὁ ποιμήν· ὡς δὲ πολλάκι φοιτέοντι καὶ ἐπιμελομένῳ πολλὸν ἦν τοῦτο τὸ ἔπος, οὕτω δὴ σημήνας τῷ δεσπότῃ, ἤγαγε τὰ παιδία κελεύσαντος ἐς ὄψιν τὴν ἐκείνου. ἀκούσας δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ψαμμήτιχος, ἐπυνθάνετο οἵτινες ἀνθρώπων βεκός τι καλέουσι. πυνθανόμενος δὲ, εὕρισκε Φρύγας καλέοντας τὸν ἄρτον. οὕτω συνεχώρησαν Αἰγύπτιοι, καὶ τοιούτῳ σταθμησάμενοι πρήγματι, τοὺς Φρύγας πρεσβυτέρους εἶναι ἑωυτῶν. ὧδε μὲν γενέσθαι τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν [e] Μέμφι ἤκουον. Ἕλληνες δὲ λέγουσι ἄλλα τε μάταια πολλὰ, καὶ ὡς γυναικῶν τὰς γλώσσας ὁ Ψαμμήτιχος ἐκταμὼν, τὴν δίαιταν οὕτως ἐποιήσατο τῶν παιδίων παρὰ ταύτῃσι τῇσι γυναιξί. κατὰ μὲν δὴ τὴν τροφὴν τῶν παιδίων τοσαῦτα ἔλεγον. ἤκουσα δὲ καὶ ἄλλα ἐν Μέμφι, ἐλθὼν ἐς λόγους τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ Ἡφαίστου· καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας τε καὶ ἐς Ἡλιούπολιν αὐτέων τουτέων εἵνεκεν [f] ἐτραπόμην, ἐθέλων εἰδέναι εἰ συμβήσονται τοῖσι λόγοισι τοῖσι ἐν Μέμφι. οἱ γὰρ Ἡλιουπολῖται λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιώτατοι [g]. τὰ μέν νυν θεῖα τῶν ἀπηγημάτων οἷα ἤκουον, οὐκ εἰμὶ πρόθυμος ἐξηγέεσθαι, ἔξω ἢ τὰ οὐνόματα αὐτέων μοῦνον· νομίζων πάντας ἀνθρώπους ἴσον περὶ αὐτῶν ἐπίστασθαι. τὰ δ᾽ ἂν ἐπιμνησθῶ αὐτῶν, ὑπὸ τοῦ λόγου ἐξαναγκαζόμενος [h] ἐπιμνησθήσομαι. Ὅσα δὲ ἀνθρωπήια πρήγματα, ὧδε ἔλεγον ὁμολογέοντες σφίσι· πρώτους Αἰγυπτίους ἀνθρώπων ἁπάντων ἐξευρέειν τὸν ἐνιαυτὸν, δυώδεκα μέρεα δασαμένους τῶν ὡρέων ἐς αὐτόν. ταῦτα δὲ ἐξευρέειν ἐκ τῶν ἄστρων [i] ἔλεγον. ἄγουσι δὲ τοσῷδε σοφώτερον Ἑλλήνων, ἐμοὶ δοκέειν [k], ὅσῳ Ἕλληνες μὲν διὰ τρίτου ἔτεος ἐμβόλιμον ἐπεμβάλλουσι, τῶν ὡρέων εἵνεκεν· Αἰγύπτιοι δὲ τριηκοντημέρους ἄγοντες τοὺς δυώδεκα μῆνας, ἐπάγουσι ἀνὰ πᾶν ἔτος πέντε ἡμέρας πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ. καί σφι ὁ κύκλος τῶν ὡρέων ἐς τὠυτὸ περιιὼν, παραγίνεται. δυώδεκά τε θεῶν ἐπωνυμίας ἔλεγον πρώτους Αἰγυπτίους νομίσαι,

a πλήσαντας. b ἐποίεέ τε καὶ. c ἀνοίγοντί τε τὴν. d βεκκὸς idque bis. e τοῦ Ἡφαίστου ἐν. f αὐτέων εἵνεκεν. g λογιμώτατοι. h ἀναγκαζόμενος. i ἀστέρων. k ὡς ἐμοὶ δοκέει.

Item Deorum XII nomina, aras, simulacra & delubra. Mein primus rex Thebaidis, præter quam omnia erant palus. Latitudo Ægypti ad mare. Orgyiæ, stadia, parasangæ, schœni.

καὶ Ἕλληνας παρὰ σφέων ἀναλαβεῖν. βωμούς τε καὶ ἀγάλματα καὶ νηοὺς θεοῖσι ἀπονεῖμαι σφέας πρώτους, καὶ ζῷα ἐν λίθοισι ἐγγλύψαι. καὶ τούτων [a] μέν νυν τὰ πλέω ἔργῳ ἐδήλουν οὕτω γινόμενα. βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα [b]. ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θηβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον εἶναι ἕλος· καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἔνερθε λίμνης τῆς Μοίριος [c] ἐόντων· ἐς τὴν ἀνάπλους ἀπὸ θαλάσσης ἑπτὰ ἡμερέων ἐστὶ ἀνὰ τὸν ποταμόν. Καὶ εὖ μοι ἐδόκεον λέγειν περὶ τῆς χώρης. δῆλα γὰρ καὶ [d] μὴ προακούσαντι, ἰδόντι δὲ, ὅς τις γε σύνεσιν ἔχει, ὅτι Αἴγυπτος, ἐς τὴν Ἕλληνες ναυτίλλονται, ἔστι Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητός τε γῆ, καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ τὰ κατύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης, μέχρι τριῶν ἡμερέων πλόου, τῆς πέρι ἐκεῖνοι οὐδὲν ἔτι τοιόνδε ἔλεγον. Ἔστι δὲ ἕτερον τοιόνδε [e]. Αἰγύπτου γὰρ φύσις τῆς χώρης ἐστὶ τοιήδε. πρῶτα μὲν προσπλέων ἔτι, καὶ ἡμέρης δρόμον ἀπέχων ἀπὸ γῆς, κατεὶς καταπειρητηρίην, πηλόν τε ἀνοίσεις, καὶ ἐν ἕνδεκα ὀργυιῇσι ἔσεαι. τοῦτο μὲν ἐπὶ τοσοῦτον δηλοῖ πρόχυσιν τῆς γῆς ἐοῦσαν. Αὖτις δὲ αὐτῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος [f] τὸ παρὰ θάλασσαν, ἑξήκοντα σχοῖνοι, κατὰ ἡμέες διαιρέομεν εἶναι Αἴγυπτον ἀπὸ τοῦ Πλινθινήτεω [g] κόλπου μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος. ταύτης ὦν ἀπὸ οἱ [h] ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι· ὅσοι μὲν γὰρ γεωπεῖναί εἰσι ἀνθρώπων, ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην· ὅσοι δὲ ἧσσον γεωπεῖναι, σταδίοισι· οἳ δὲ πολλὴν ἔχουσι, παρασάγγῃσι· οἳ δὲ ἄφθονον λίην, σχοίνοισι. δύναται δὲ ὁ μὲν παρασάγγης τριήκοντα στάδια· ὁ δὲ σχοῖνος ἕκαστος, μέτρον ἐὸν Αἰγύπτιον, ἑξήκοντα στάδια. οὕτω ἂν εἴησαν Αἰγύπτου στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, τὸ παρὰ θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν μὲν καὶ [i] μέχρι Ἡλιουπόλιος ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἐστὶ εὐρέα Αἴγυπτος, ἐοῦσα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ ἄνυδρος, καὶ ἰλύς. ἔστι δὲ ὁδὸς ἐς τὴν Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης ἄνω ἰόντι, παραπλησίη τὸ μῆκος τῇ ἐξ Ἀθηναίων ὁδῷ τῇ ἀπὸ τῶν δυώδεκα θεῶν τοῦ βωμοῦ φερούσῃ ἔς τε Πεῖσαν [k] καὶ ἐπὶ τὸν νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου. σμικρόν τι τὸ διάφορον [l] εὕροι τις ἂν λογιζόμενος τῶν ὁδῶν τουτέων τὸ μὴ ἴσας μῆκος εἶναι [m], οὐ πλέον πεντεκαίδεκα σταδίων. ἡ μὲν γὰρ ἐς Πεῖσαν [n] ἐξ Ἀθηναίων κατα-

orum cognomina in usu habuisse, & ab illis Græcos fuisse mutuatos. Item primos ipsos diis & aras & simulacra & delubra statuisse: quinetiam animalia in saxis sculpsisse: quarum rerum pleraque sic effecta opere demonstrabant. Præterea primum in Ægypto mortalium regnasse Meinem, ac sub eo omnem Ægyptum, præter Thebaicam præfecturam, paludem fuisse: ex eaque nihil eorum quæ nunc sunt infra stagnum Mœrios, eminuisse: in quod stagnum à mari per flumen septem diebus navigatur. Atque 5
de regione bene mihi dicere videbantur. manifestum enim est ei qui, etsi antea non audierit, tamen inspexerit, modo sit solertia præditus, Ægyptum in quam Græci navigant, acquisitam Ægyptiis esse terram, ac fluminis donum: quinetiam loca quæ supra stagnum hoc sunt, ad trium usque dierum navigationem; de qua non jam tale quicquam commemorabant. Est autem aliud tale. Ægyptiacæ regionis hujuscemodi natura est: Jam primum adhuc adnavigans & distans ab ea diurno cursu, demissa bolide cœnum attolles & eris in undecim orgyis vel profunditate quatuor & quadraginta cubitorum, quæ res declarat eatenus esse profusionem telluris. Porro autem ipsius 6
Ægypti longitudo secundum mare est sexaginta schœnorum, quemadmodum nos Ægyptum esse distinguimus à sinu Plinthinete, usque ad paludem Serbonida, ad quam mons Casius. Itaque ab hac sunt sexaginta schœni. Etenim qui modicum terræ possident, mensi sunt illam per orgyias vel mensuram quatuor cubitorum: qui minus inopes terræ, stadiis: qui multum possident, parasangis: qui plurimum quantum, schœnis. Respondet autem parasanga tricenis stadiis; schœnus, mensura Ægyptiaca, sexagenis. Ita erat Ægyptus propter mare stadiorum trium millium sexcentorum. Hinc quidem etiam 7
ad Heliopolin mediterranea versus Ægyptus lata est, supina omnis & aquarum inops simul ac limosa. A mari autem versus Heliopolin adscendenti, iter est ejusdem spatii, cujus id quod ex Athenis ab ara duodecim deorum fert Pisam & ad delubrum Jovis Olympii: quæ itinera siquis computet, inveniat parum quiddam differre quominus sit par earum longitudo, non amplius quindecim stadiis. Nam viæ quæ ex Athenis Pisam fert, quin-

a ἐγγλύψαι· τουτέων. b πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα. c Μύριος. d γὰρ ἐν καὶ. e τοιοῦτον. f Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐστὶ μῆκος. g Πλινθινήτεω. h ὄρος τείνει· ταύτης ὦν οἱ. i Ἐνθεῦτεν καὶ. k Πῖσαν. l τι διαφέρον. m μὴ ἴσας εἶναι. n Πῖσαν.

quindecim ſtadia deſunt, ut ſit mille & quingentorum ſtadiorum : at ea quæ à mari ad Heliopolin ducit, hunc nume-
8 rum complet. Ab Heliopoli autem ſuperiora petenti Ægyptus anguſta eſt. nam ab una parte mons Arabiæ prætentus eſt, ab aquilone ferens ad meridiem atque ad auſtrum, ſemper ſurſum tendens ad mare quod rubrum vocatur. In eo ſunt lapidicinæ, ad pyramides, quæ ſunt apud Memphin, exciſæ. Ibi quidem deſinens mons reflectit in quæ dictum eſt. Qua vero longiſſimus ſui ipſius eſt, duorum ego audiebam id menſium itineris eſſe ab aurora ad veſperam; & ejus extrema quæ ad auroram vergunt, feracia thuris. Atque hic quidem mons talis eſt. Latus autem Ægypti verſus Africam alius mons ſaxeus urget, in quo pyramides ſunt, ſabulo obvolutus, eodem modo quo Arabici montis partes quæ ad meridiem ferunt. Quod igitur ab Heliopoli patet, tale eſt, ut non multarum regionum ſit Ægypti; ſed Ægyptus eſt anguſta, quatuor dierum navigationis. Horum quos dixi montium medium campeſtris eſt terra, ſtadiorum ferme (ut mihi videbatur) qua parte arctiſſima eſt, non amplius ducentorum, è monte Arabico ad eum qui dicitur Libycus. Illinc vero
9 rurſus Ægyptus laxa eſt. Atque ita ſitus regionis hujus natura comparatus eſt. Ab Heliopoli autem ad Thebas novem diebus ſurſum navigatur, ſpatio quatuor millium octingentorum & ſexaginta ſtadiorum, hoc eſt, unius & octoginta ſchœnorum: quæ Ægypti ſtadia compoſita, ſecundum quidem mare ſunt, prout à me ſuperius indicatum eſt, tria millia ſexcenta: quantum vero à mari ad mediterranea uſque Thebas ſit, indicabo. ſunt enim ſex millia ac centum viginti ſtadia: à Thebis autem ad urbem nomine
10 Elephantinam, octingenta & mille. Hujus igitur regionis quæ à me dicta eſt, pleraque pars, ut ſacerdotes ajebant, etiam mihi ipſi eſſe videbatur acquiſita Ægyptiis. Siquidem quod inter dictos montes, ſupra Memphin urbem poſitos, medium eſt, videbatur mihi ſinus maris aliquando fuiſſe, quemadmodum ea quæ ſunt circa Ilium, & Teuthraniam, & Epheſum, & Mæandri campum, ut hæc parva magnis comparare liceat. quoniam nullum eorum fluminum quæ has regiones

καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, μὴ [a] εἶναι πεντακοσίων καὶ χιλίων· ἡ δὲ ἐς Ἡλιούπολιν ἀπὸ θαλάσσης, πληροῖ ἐς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον. Ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἄνω ἰόντι, στεινή ἐστι Αἴγυπτος. Τῇ μὲν γὰρ τῆς Ἀραβίης ὄρος παρατέταται, φέρον ἀπ' ἄρκτου πρὸς μεσαμβρίης τε καὶ νότου [b], αἰεὶ ἄνω τεῖνον ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν· ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι [c] ἔνεισι, αἱ ἐς τὰς πυραμίδας κατατμηθεῖσαι τὰς ἐν Μέμφι. ταύτῃ μὲν λῆγον, ἀνακάμπτει ἐς τὰ εἴρηται, τὸ ὄρος. τῇ δὲ αὐτὸ ἑωυτοῦ ἐστὶ μακρότατον [d], ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην, δύο μηνῶν αὐτὸ εἶναι τῆς ὁδοῦ ἀπὸ ἠοῦς [e] πρὸς ἑσπέρην· τὰ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ [f], λιβανωτοφόρα αὐτοῦ τὰ τέρματα εἶναι. τοῦτο μέν νυν τὸ ὄρος τοιοῦτόν ἐστι. Τὸ δὲ πρὸς Λιβύης τῆς Αἰγύπτου ὄρος ἄλλο πέτρινον τείνει, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι, ψάμμῳ κατειλυμένον, τὸν [g] αὐτὸν τρόπον καὶ τοῦ Ἀραβίου τὰ πρὸς μεσαμβρίην φέροντα. τὸ ὦν δὴ ἀπὸ Ἡλιουπόλιος, οὐκέτι πολλῶν χωρίων ὡς εἶναι Αἰγύπτου, ἀλλ' ὅσον τε ἡμερέων τεσσέρων ἀναπλόου στεινή ἐστι Αἴγυπτος ἐοῦσα. τῶν ὀρέων [h] τῶν εἰρημένων τὸ μεταξὺ, πεδιὰς μὲν γῆ, στάδιοι δὲ μάλιστα ἐδόκεόν μοι εἶναι, τῇ στεινότατόν ἐστι, διηκοσίων οὐ πλέους, ἐκ τοῦ Ἀραβίου ὄρεος ἐς τὸ Λιβυκὸν καλεόμενον. τὸ δ' ἐνθεῦτεν αὖτις εὐρέα Αἴγυπτός ἐστι. Πέφυκε μέν νυν ἡ [i] χώρη αὕτη οὕτω. ἀπὸ δὲ Ἡλιουπόλιος ἐς Θήβας ἐστὶ ἀνάπλοος ἐννέα ἡμερέων· στάδιοι δὲ τῆς ὁδοῦ ἑξήκοντα καὶ ὀκτακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι, σχοίνων ἑνὸς καὶ ὀγδώκοντα ἐόντων. οὗτοι συντεθειμένοι στάδιοι Αἰγύπτου, τὸ μὲν παρὰ θάλασσαν, ἤδη μοι καὶ πρότερον δεδήλωται ὅτι ἑξακοσίων τέ ἐστι σταδίων καὶ τρισχιλίων· ὅσον δέ τι ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν μέχρι Θηβαίων ἐστὶ [k] σημανέω. στάδιοι γάρ εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. τὸ δὲ ἀπὸ Θηβαίων ἐς Ἐλεφαντίνην καλεομένην πόλιν, στάδιοι χίλιοι καὶ [l] ὀκτακόσιοι εἰσί. Ταύτης ὦν τῆς χώρης τῆς εἰρημένης ἡ πολλὴ, κατάπερ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἐδόκεε καὶ [m] αὐτῷ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι. τῶν γὰρ οὐρέων τῶν εἰρημένων τῶν ὑπὲρ Μέμφιν πόλιν κειμένων τὸ μεταξὺ ἐφαίνετό [n] μοι εἶναί κοτε κόλπος θαλάσσης, ὥσπερ γε τὰ περὶ [o] Ἴλιον, καὶ Τευθρανίην, καὶ Ἔφεσόν τε, καὶ Μαιάνδρου πεδίον· ὥστε εἶναι [p] σμικρὰ ταῦτα μεγάλοισι συμβαλέειν. τῶν γὰρ ταῦτα τὰ χωρία προσχωσάντων ποταμῶν, ἑνὶ τῶν στομάτων

a σταδίων ὡς μή. b μεσαμβρίην τε καὶ νότον. c τῷ καὶ λιθοτομίαι. d μακρότερον. e ἀπὸ ἠῶ. f τὴν ἠῶ. g κατειλημμένον, τεταμένον, τόν. h τῶν δὲ οὐρέων. i μὲν ὦν ἡ. k δὲ τῆς ἀπὸ θαλάσσης μέχρι Θηβαίων μεσόγαιά ἐστι. l στάδιοι εἴκοσι καί. m ἐδόκεε δὲ καί. n μεταξύ γ' ἐφαίνετο. o ὥσπερ τά τε περί. p ὡς εἶναι.

τῶν τοῦ Νείλου ἐόντος πενταστόμου [a], οὐδεὶς αὐτῶν πλήθεος πέρι ἄξιος συμβληθῆναί ἐστι. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλοι ποταμοὶ οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεα [b], οἵτινες ἔργα ἀποδεξάμενοι μεγάλα εἰσί· τῶν ἐγὼ φράσαι ἔχω οὐνόματα, καὶ ἄλλων, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀχελώου· ὃς ῥέων δι' Ἀκαρνανίης, καὶ ἐξιεὶς [c] ἐς τὴν θάλασσαν, τῶν Ἐχινάδων νήσων τὰς ἡμισέας ἤδη ἤπειρον πεποίηκε. Ἔστι δὲ τῆς Ἀραβίης χώρης, Αἰγύπτου δὲ οὐ πρόσω, κόλπος θαλάσσης ἐσέχων ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης, μακρὸς [d] οὕτω δή τι καὶ στεινός, ὡς ἔρχομαι φράσων. μῆκος μὲν, πλόου ἀρξαμένῳ ἐκ μυχοῦ διεκπλῶσαι ἐς τὴν εὐρέην θάλασσαν, ἡμέραι ἀναισιμοῦνται τεσσεράκοντα, εἰρεσίῃ χρεωμένῳ· εὖρος δὲ, τῇ εὐρύτατός ἐστι ὁ κόλπος, ἥμισυ ἡμέρης πλόου. ῥηχίη δ' ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι κου· τὸν [e] μὲν, ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα ἐπ' [f] Αἰθιοπίης· τὸν δὲ, Ἀράβιον, τὸν ἔρχομαι λέξων, ἐκ τῆς νοτίης φέροντα ἐπὶ Συρίης· σχεδὸν μὲν ἀλλήλοισι συντετραίνοντας [g] τοὺς μυχοὺς, ὀλίγον δέ τι παραλλάσσοντας τῆς χώρης. εἰ ὦν ἐθελήσει [h] ἐκτρέψαι τὸ ῥέεθρον ὁ Νεῖλος ἐς τοῦτον τὸν Ἀράβιον κόλπον, τί μιν κωλύει ῥέοντος τούτου ἐκχωσθῆναι [i] ἐντός γε δισμυρίων ἐτέων; ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε καὶ μυρίων [k] ἐντὸς χωσθῆναι ἄν· κου γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι, οὐκ ἀναχωσθείη [l] κόλπος, καὶ πολλῷ μέζων ἔτι τούτου, ὑπὸ τοσούτου τε ποταμοῦ καὶ οὕτως ἐργατικοῦ; Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν, καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πείθομαι, καὶ αὐτὸς οὕτω κάρτα δοκέω εἶναι, ἰδών τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχύλιά τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι ὄρεσι, καὶ ἅλμην ἐπανθέουσαν· ὥστε καὶ τὰς πυραμίδας δηλέεσθαι· καὶ ψάμμον μοῦνον Αἰγύπτου ὄρος τοῦτο τὸ ὑπὲρ Μέμφιος ἔχον. πρὸς δὲ τῇ χώρῃ, οὔτε τῇ Ἀραβίῃ προσούρῳ ἐούσῃ τὴν Αἴγυπτον προσεικέλην, οὔτε τῇ Λιβύῃ, οὐ μὲν οὐδὲ τῇ Συρίῃ, (τῆς γὰρ Ἀραβίης τὰ παρὰ θάλασσαν Σύριοι νέμονται) ἀλλὰ μελάγγαιόν τε [m] καὶ καταρρηγνυμένην, ὥστε ἐοῦσαν ἰλύν τε καὶ πρόχυσιν ἐξ Αἰθιοπίης κατενηνειγμένην [n] ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ. τὴν δὲ Λιβύην ἴδμεν ἐρυθροτέρην τε γῆν, καὶ ὑποψαμμοτέρην· τὴν δὲ Ἀραβίην τε καὶ Συρίην ἀργιλωδεστέρην τε καὶ ὑπόπετρον ἐοῦσαν. Ἔλεγον δὲ καὶ τόδε

nes oblimaverunt, dignum est comparari uni ex quinque ostiis Nili respectu copiæ & multitudinis aquarum. Sunt & alii fluvii nequaquam magnitudine Nilum æquantes, qui magna opera ediderunt, quorum nomina possem referre; cum aliorum, tum vero non minimum Acheloi, qui per Acarnaniam fluens & emissus in mare Echinadum insularum dimidiam partem fecit jam continentem. Est autem Arabicæ regio- 11
nis, non procul tamen ab Ægypto, sinus maris, invergens ex eo mari quod rubrum vocatur, ita longus atque arctus, ut differendo ostendam. Longitudo quidem, inchoanti pernavigare ex recessu in amplum æquor, consumit quadraginta dies, si remigatio usurpetur: latitudo vero, ubi sinus amplissimus est, dimidiatum diem navigationis. In quo sinu quotidie æstus & recessus est. Alium hujusmodi arbitror sinum etiam extitisse Ægyptum; ex quibus ille quidem, à mari septentrionali sinus infundens Æthiopiam versus: alter vero Arabicus (de quo à me sermo instituetur) ab austrino Syriam versus tendit: qui prope sibi invicem suos recessus perforant, sed exiguo quodam terræ intervallo dirempti. Quod si in hunc Arabicum sinum Nilus volet alveum suum convertere, quid eum prohibebit isto fluente utique intra viginti millia annorum oblimatum iri? Ego enim credo etiam intra decem millia aggeratum & oblimatum alicubi esse in eo tempore, quod ante me natum transiit. Et non rursus oblimaretur sinus etiam qui multo major esset hoc Arabico, à tanto flumine atque ita operoso? Itaque 12
quæ circa Ægyptum sunt, & dicentibus illa credo, & ipse ita habere valide existimo. quippe quum videam & Ægyptum procurrere extra vicinam regionem, & conchylia apparere in montibus, ac salsuginem efflorescere, ita ut etiam pyramides corrumpat: & hunc montem qui in Ægypto est super Memphin, arenas solas habere. Præterea autem regione nec Arabiæ conterminæ Ægyptum adsimilem esse, neque Africæ, immo nec Syriæ (etenim Arabiæ maritimam oram Syrii incolunt) sed nigram terram & confractam, quippe quæ sit limus & proluvies ex Æthiopiâ delata ab flumine. Nam Africam scimus humum magis rubram esse, & fere arenosiorem; Arabiam vero atque Syriam, argillosiorem ac suppetrosam. Quinetiam hoc magnum hu- 13
jus

a ἑπταστόμου. b μεγάθεες. c ἐξιών. d καλεομένης, μακρός. e καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι τ. f θαλάσσης ἐχόντα εἰ τ. g συντετραίνοντας. h εἰ ὦν δὴ ἐθελήσῃ. i χωσθῆναι. k ἔλπομαί γε μυρίων. l οὐκ ἂν χωσθείη. m μελάγγεόντε. n κατενηνειγμένην.

jus regionis documentum mihi ajebant sacerdotes, sub rege Mœri fluvium, quoties octo minimum cubitos adscenderet, irrigasse Ægyptum quæ infra Memphin est. necdum ab obitu Mœrios nongenti erant anni, quum hæc ego à sacerdotibus audiebam. At nunc, nisi ad sedecim aut minimum ad quindecim cubitos adscendat fluvius, in regionem non supergreditur. Quæ regio, si proportione sic in altum surgat, & tantundem ad incrementum tendat, non restagnante in eam Nilo, videntur mihi Ægyptii, utique Ægyptiorum illi qui infra paludem Mœrin incolunt cum alia loca, tum vero eum qui vocatur Delta, idem passuri omni futuro tempore Ægyptii, quod ajebant ipsi passuros aliquando Græcos. Nam quum audirent omnem Græcorum terram pluvia perfundi, non rigari fluminibus, ut suam, dicebant fore ut Græci decepti aliquando magna spe, male esurirent. Qui sermo hoc dicere vult, Græcos si nolit eis deus pluere, sed siccitatem immittere, fame extinctum iri, utpote quibus nulla sit aversio aquæ, nisi tantum à
14 Iove. Atque hæc quidem ab Ægyptiis in Græcos recte perpensa dicuntur; age, nunc vicissim dicam quomodo res ipsis Ægyptiis se habeant. Si, ut superius dicebam, quæ infra Memphin est regio, (hæc enim est quæ augescit) velit in altum crescere proportione præteriti temporis, aliud quid quam Ægyptiorum illi qui istic incolunt, esuriant, si neque pluviam accipiet regio, neque flumen exspatiari valebit super rura? Isti namque nunc tum ex aliis omnibus hominibus, tum ex reliquis Ægyptiis, maxime nullo partum labore percipiunt fructum, qui neque aperiendis aratro sulcis operantur, neque subigendo solo, neque aliud quicquam operis faciendo, quod in arvo colendo cæteri mortales sustinent: sed postquam fluvius sua sponte superveniens irrigavit rura, irrigataque reliquit rursus, tunc in suum quisque rus jacto semine sues immittit, & satis conculcato a suibus semine, messem deinde expectat: atque ubi suibus sementem concusserit, ita demum per-
15 cipit. Quod si vellem de Ægypto Ionum uti sententiis, qui solum Delta Ægyptum esse ajunt, à Persei appellata specula, dicentes illam secundum mare esse ad Pelusiacas usque taricheas, ubi quadraginta schœni sunt: partem vero à mari dicentium

δέ μοι μέγα τεκμήριον περὶ τῆς χώρης ταύτης οἱ ἱρέες, ὡς ἐπὶ Μοίριος [a] βασιλῆος, ὅκως ἔλθοι ὁ ποταμὸς ἐπὶ ὀκτὼ πήχεας τὸ ἐλάχιστον, ἄρδεσκε [b] Αἴγυπτον τὴν ἔνερθε Μέμφιος. καὶ Μοίρι [c] οὔκω ἦν ἔτεα ἐνακόσια τετελευτηκότι [d], ὅτε τῶν ἱρέων ταῦτα ἐγὼ ἤκουον. νῦν δὲ εἰ μὴ ἐπ' ἑκκαίδεκα ἢ πεντεκαίδεκα πήχεας ἀναβῇ τὸ ἐλάχιστον ὁ ποταμὸς, οὐκ ὑπερβαίνει ἐς τὴν χώρην. δοκέουσί τέ μοι [e] Αἰγυπτίων οἱ ἔνερθε τῆς λίμνης τῆς Μοίριος [f], οἰκέοντες τά τε ἄλλα χωρία καὶ τὸ καλεόμενον Δέλτα, ἢν οὕτω ἡ χώρη αὕτη κατὰ λόγον ἐπιδιδοῖ ἐς ὕψος, καὶ τὸ ὅμοιον ἀποδιδοῖ ἐς αὔξησιν, μὴ κατακλύζοντος αὐτὴν τοῦ Νείλου, πείσεσθαι τὸν πάντα χρόνον τὸν ἐπίλοιπον Αἰγύπτιοι, τό κοτε αὐτοὶ Ἕλληνας ἔφασαν πείσεσθαι. πυθόμενοι γὰρ [g] ὡς ὕεται πᾶσα ἡ χώρη τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' οὐ ποταμοῖσι ἄρδεται, κατάπερ ἡ σφετέρη, ἔφασαν Ἕλληνας ψευσθέντας κοτὲ ἐλπίδος μεγάλης, κακῶς πεινήσειν. τὸ δὲ ἔπος τοῦτο ἐθέλει λέγειν, ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν ὁ θεὸς, ἀλλ' αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, λιμῷ οἱ Ἕλληνες αἱρεθήσονται. οὐ γὰρ δή σφι ἐστὶ ὕδατος οὐδεμία ἄλλη ἀποστροφὴ ὅτι μὴ ἐκ τοῦ Διὸς μοῦνον. Καὶ ταῦτα μὲν ἐς Ἕλληνας Αἰγυπτίοισι ὀρθῶς ἔχοντα εἴρηται. φέρε δὲ νῦν καὶ αὐτοῖσι Αἰγυπτίοισι ὡς ἔχει φράσω. εἴ σφι θέλοι [h], ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἡ χώρη ἡ ἔνερθε Μέμφιος (αὕτη γὰρ ἐστὶ ἡ αὐξανομένη) κατὰ λόγον τοῦ παροιχομένου [i] χρόνου ἐς ὕψος αὐξάνεσθαι, ἄλλο τι ἢ οἱ ταύτῃ οἰκέοντες Αἰγυπτίων πεινήσουσι; εἰ μήτε γε ὕσεται [k] σφι ἡ χώρη, μήτε ὁ ποταμὸς οἷός τ' ἔσται ἐς τὰς ἀρούρας [l] ὑπερβαίνειν; ἦ γὰρ δὴ νῦν γε οὗτοι ἀπονητότατα καρπὸν κομίζονται ἐκ γῆς [m], τῶν τε ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων· οἳ οὔτε ἀρότρῳ ἀναρρηγνύντες αὔλακας, ἔχουσι πόνους, οὔτε σκάλλοντες, οὔτε ἄλλο ἐργαζόμενοι οὐδὲν, τῶν οἱ ἄλλοι [n] ἄνθρωποι περὶ λήιον πονέουσι, ἀλλ' ἐπεάν σφι ὁ ποταμὸς αὐτόματος ἐπελθὼν [o] ἄρσῃ τὰς ἀρούρας, ἄρσας δὲ, ἀπολείπῃ ὀπίσω, τότε σπείρας ἕκαστος τὴν ἑωυτοῦ ἄρουραν, ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. ἐπεὰν δὲ καταπατήσῃ τῇσι [p] ὑσὶ τὸ σπέρμα, ἀμητὸν [q] τὸ ἀπὸ τούτου μένει. ἀποδινήσας δὲ τῇσι [r] ὑσὶ τὸν σῖτον, οὕτω κομίζεται. Εἰ ὦν βουλόμεθα γνώμῃσι τῇσι [s] Ἰώνων χρᾶσθαι τὰ περὶ [t] Αἰγύπτου, οἳ φασὶ τὸ Δέλτα μοῦνον εἶναι Αἴγυπτον, ἀπὸ Περσέως καλεομένης [u] σκοπιῆς, λέγοντες τὸ παρὰ θάλασσαν εἶναι αὐτὴν, μέχρι Ταριχηίων τῶν Πηλουσιακῶν, τῇ δὴ τεσσεράκοντα εἰσὶ σχοῖνοι. τὸ δὲ

a Μύριος. b ἀρδέεσκε. c Μύρις. d τετελευτηκώς. e δοκέουσι δέ μοι. f Μύριος. g πυνθανόμενοι γάρ. h ἢν σφι ἐθελήσοι. i παρῳχημένου. k μήτε γε ὕσεται. l ἔσται ἀρούρας. m ἐκ γῆς. n τῶν ἄλλοι. o ἐπεξελθών. p καταπατηθῇ τοῖσι. q τὸν ἄμητον. r τοῖσι. s τοῖσι. t χρᾶσθαι περί. u καλεομένην.

Ionum inepta sententia de Ægypto; quæ semper fuit. Thebæ olim Ægyptus. Nili fluxus.

ἀπὸ θαλάσσης λεγόντων ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτῶν [a] μέχρι Κερκασώρου πόλιος, κατ' ἣν σχίζεται ὁ Νεῖλος, ἔς τε Πηλούσιον ῥέων καὶ ἐς Κάνωβον, τὰ δὲ ἄλλα λεγόντων τῆς Αἰγύπτου, τὰ μὲν Λιβύης, τὰ δὲ Ἀραβίης εἶναι· ἀποδεικνύοιμεν ἄν, τούτῳ τῷ λόγῳ χρεώμενοι, Αἰγυπτίοισι οὐκ ἐοῦσαν πρότερον χώρην. ἤδη γάρ σφι τό γε Δέλτα, ὡς αὐτοὶ λέγουσι Αἰγύπτιοι, καὶ ἐμοὶ δοκέει, ἐστὶ κατάρρυτόν τε, καὶ νεωστί, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναπεφηνός. εἰ τοίνυν σφι χώρη γε μηδεμία ὑπῆρχε, τί περιηργάζοντο [b] δοκέοντες πρῶτοι ἀνθρώπων γεγονέναι; οὐδὲ ἔδει σφέας ἐς διάπειραν τῶν παιδίων ἰέναι, τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπήσουσι [c]. ἀλλ' οὔτε Αἰγυπτίους δοκέω ἅμα τῷ Δέλτα τῷ ὑπ' Ἰώνων καλεομένῳ γενέσθαι, αἰεί τε εἶναι ἐξ οὗ ἀνθρώπων γένος ἐγένετο. προϊούσης δὲ τῆς χώρης, πολλοὺς μὲν τοὺς ὑπολειπομένους αὐτῶν [d] γίνεσθαι, πολλοὺς δὲ τοὺς ὑποκαταβαίνοντας. τὸ δ' ὦν πάλαι αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο· τῆς τὸ περίμετρον στάδιοί εἰσι εἴκοσι καὶ ἑκατὸν καὶ ἑξακισχίλιοι. Εἰ ὦν ἡμεῖς ὀρθῶς περὶ αὐτῶν [e] γινώσκομεν, Ἴωνες οὐκ εὖ φρονέουσι περὶ Αἰγύπτου· εἰ δὲ ὀρθή ἐστι ἡ τῶν Ἰώνων γνώμη, Ἕλληνάς τε καὶ αὐτοὺς Ἴωνας ἀποδείκνυμι οὐκ ἐπισταμένους λογίζεσθαι· οἵ φασι τρία μόρια εἶναι γῆν [f] πᾶσαν, Εὐρώπην τε καὶ Ἀσίην καὶ Λιβύην. τέταρτον γὰρ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι [g] Αἰγύπτου τὸ Δέλτα, εἰ μή τί γε ἐστὶ τῆς Ἀσίης, μήτε τῆς Λιβύης. οὐ γὰρ δὴ ὁ Νεῖλός γε ἐστὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον, ὁ τὴν Ἀσίην οὐρίζων τῇ Λιβύῃ. τοῦ Δέλτα δὲ τούτου κατὰ τὸ ὀξὺ περιρρήγνυται ὁ Νεῖλος· ὥστε ἐν τῷ μεταξὺ Ἀσίης τε καὶ Λιβύης γίνοιτ' ἄν. Καὶ τὴν μὲν Ἰώνων γνώμην ἀπίεμεν· ἡμεῖς δὲ ὧδε καὶ περὶ τούτων λέγομεν· Αἴγυπτον μὲν πᾶσαν εἶναι ταύτην τὴν ὑπ' Αἰγυπτίων οἰκεομένην, κατάπερ Κιλικίην, τὴν ὑπὸ Κιλίκων, καὶ Ἀσσυρίην, τὴν ὑπὸ Ἀσσυρίων. οὔρισμα δὲ Ἀσίῃ καὶ Λιβύῃ οἴδαμεν οὐδὲν ἐὸν ὀρθῷ λόγῳ, εἰ μὴ τοὺς Αἰγυπτίων οὔρους. εἰ δὲ τῷ ὑπ' Ἑλλήνων νενομισμένῳ χρησόμεθα, νομιοῦμεν Αἴγυπτον πᾶσαν, ἀρξαμένην ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος, δίχα διαιρέεσθαι, καὶ ἀμφοτέρων τῶν ἐπωνυμιέων ἔχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς, εἶναι τῆς Λιβύης· τὰ δέ, τῆς Ἀσίης. ὁ γὰρ δὴ Νεῖλος ἀρξάμενος ἐκ τῶν [h] Καταδούπων, ῥέει, μέσην Αἴγυπτον σχίζων, ἐς θάλασσαν. μέχρι μέν νυν Κερκασώρου πόλιος, σχίζεται τριφασίας ὁδούς· καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, τὸ καλέεται [i] Πηλούσιον στόμα· ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. τοῦτο δὲ Κανωβικὸν στόμα

tium ad mediterranea pertinere usque ad Cercasorum urbem, juxta quam scinditur Nilus in Pelusium fluens & in Canobum; cetera vero dicentium Ægypti, partim esse Africæ, partim Arabiæ: ostenderemus, hac ratione utentes, Ægyptiis primum non esse regionem. Jam quippe Delta eis, ut ipsi dicunt Ægyptii, & mihi videtur, fluctibus oppressa est, & quæ nuper, ut sic dicam, apparuit. Itaque si nulla eis terra erat, quid curiosi erant, putantes se primos homines extitisse? neque in puerulorum oportuerat eos ire experimentum, quam primam linguam proderent. Ego certe Ægyptios opinor neque cum loco quem Delta Iones vocant, pariter extitisse, sed semper esse ex quo genus humanum fuit, progressaque terra multos ex eis relictos fuisse, multos vero paulatim descendisse. Ideoque olim Thebæ Ægyptus vocabatur, cujus ambitus est stadiorum sex millium ac centum viginti. Itaque si nos 16
de eis recte sentimus, Iones non recte sentiunt de Ægypto: sin recte Iones sentiunt, ostendo Græcos & ipsos Iones ignaros computandi: qui ajunt tria membra totam esse terram, Europam, Asiam, Africam. quartum enim membrum annumerare debent Delta Ægypti, si non sit neque Asiæ, neque Africæ. Nam secundum hanc rationem non est Nilus qui Asiam ab Africa disterminat: quippe circa acumen illius Delta circumfrangitur Nilus, ut sit in eo id quod medium est Asiæ & Africæ. Sed nos Ionum 17
sententiam missam facientes, ita de his dicimus; Ægyptum quidem, eam omnem esse quæ ab Ægyptiis incolitur, quemadmodum Ciliciam, eam quæ à Cilicibus, & Assyriam, quæ ab Assyriis. Sed Asiæ & Africæ scimus recta ratione nullum esse terminum, nisi terminos Ægyptiorum. Si vero quod Græcis persuasum est sequemur, sentiemus omnem Ægyptum quæ à Catadupis & Elephantina urbe incepit, bifariam dividi, & utrique cognomini adhærere: aliam enim ejus partem, esse Africæ, aliam Asiæ. Quippe Nilus à Catadupis incipiens, mediam scindens Ægyptum, in mare fluit: usque ad Cercasorum quidem urbem fluit unus plane Nilus; inde autem scindit triplices vias. Et quæ quidem ad auroram vergit, Pelusium ostium: altera via ad vesperam tendens, Canobicum ostium

a αὐτήν. b περιεργάζονται. c ἀπύσουσι. d αὐτίκα. e αὐτέω. f εἶναι τὴν γῆν. g γὰρ δὴ σφέας προσλογ. h ἀρξάμενος ἀπὸ τ. i τρέπεται, καλέεται.

ostium nominatum est. Recta autem
viarum Nilo, talis est: Delatus ex supe-
rioribus, ad acumen Delta pervenit;
dehinc medium Delta scindens, in ma-
re exit: non minimam hanc aquæ porti-
onem præbens, nec minime celebrem.
Sebennyticum ostium appellatur. A Se-
bennytico item duo alia divisa exstant
ostia, in mare ferentia, quibus hæc sunt
imposita nomina, uni Saiticum, alteri
Mendesium. Nam quod Bolbitinum &
quod Bucolicum nominatur, non sunt
18 nativa ostia, sed effossa. Huic meæ opi-
nioni, tantam esse Ægyptum quantam
sermone demonstro, testimonium etiam
dat oraculum quod ab Hammone est red-
ditum: quod ego posterius quàm ita in
animum induxeram, circa Ægyptum
audivi. Nam qui ex urbe Marea & Apie
incolunt Ægypti partes Africæ confines,
qui & ipsi Afri, & non Ægyptii vi-
dentur, & perosi sacrorum ceremonias,
etiam recusantes bobus feminis prohibe-
ri, miserunt ad Hammonem, negantes
quicquam cum Ægyptiis sibi esse con-
mune. Habitare enim se extra Delta,
nec esse ejusdem illis sententiæ, ac velle
sibi fas esse omnia gustare. Hæc eos
deus facere non permisit, inquiens Æ-
gyptum esse eam quam Nilus supergressus
irriget: quique infra urbem Elephanti-
nem incolentes, ex hoc flumine pota-
rent, eos esse Ægyptios. Hæc illis ita
19 oraculo responsa sunt. PORRO NILUS, ubi
plurimus est, non modo Delta inundat, ve-
rum etiam aliquid ejus plagæ quæ dicitur
Africana esse, & alicubi Arabicæ: idque u-
trobique duorum dierum iter, & amplius
adhuc eo vel minus. De cujus fluminis na-
tura neque à sacerdotibus quippiam, ne-
que ab alio ullo percipere potui: sed prom-
ptissimo fui animo hæc ex illis cognosce-
re, cur Nilus aquis abundans defluat,
inchoans ab æstivo solstitio, ad centum
usque dies, & prope ad numerum horum
dierum retrocedat, relinquens fluenta:
ita ut per omnem hyemem tenuis esse
perseveret ad solstitium rursus æstivum.
De horum igitur nullo aliquid omnino
potui percipere ab Ægyptiis sciscitando
illos, quam vim Nilus haberet, ut natu-
ra diversus esset ab ceteris fluviis. Hæc
ego quæ celebrata sunt noscendi cupi-
dus, eos interrogabam, & cur solus om-
nium amnium nullas efflantes auras præ-
20 beret. De qua tamen aqua quidam Græ-
corum,

στόμα κέκληται. ἡ δὲ ἰθέα τῶν ὁδῶν τοῦ Νείλου ἐστὶ ἥδε· ἄνωθεν φερόμενος, ἐς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, σχίζων μέσον τὸ Δέλτα ἐς θάλασσαν ἐξίει, οὔτε ἐλαχίστην μοῖραν τοῦ ὕδατος παρεχόμενος ταύτην [a], οὔτε ἥκιστα ὀνομαστήν· τὸ καλέεται Σεβεννυτικὸν στόμα. ἔστι δὲ καὶ ἕτερα διφάσια στόματα ἀπὸ τοῦ Σεβεννυτικοῦ ἀποσχισθέντα, φέροντα ἐς θάλασσαν, τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε· τῷ μὲν Σαϊτικὸν αὐτέων, τῷ δὲ, Μενδήσιον. τὸ δὲ Βολβίτινον στόμα καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλ' ὀρυκτά. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ [b] γνώμῃ ὅτι τοσαύτη ἐστὶ Αἴγυπτος, ὅσην ἐγὼ [c] ἀποδείκνυμι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον γινόμενον· τὸ ἐγὼ τῆσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι ὕστερον περὶ Αἴγυπτον ἐπυθόμην. οἱ γὰρ δὴ ἐκ Μαρέης τε πόλιος καὶ Ἄπιος οἰκέοντες Αἰγύπτου τὰ πρόσουρα Λιβύῃ, αὐτοί τε δοκέοντες εἶναι Λίβυες, καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι, καὶ ἀχθόμενοι τῇ περὶ τὰ ἱρὰ θρησκείῃ, βουλόμενοι θηλέων βοῶν μὴ εἰργέσθαι [d], ἔπεμψαν ἐς Ἄμμωνα, φάμενοι οὐδὲν σφίσι τε καὶ Αἰγυπτίοισι κοινὸν εἶναι. οἰκέειν τε γὰρ ἔξω τοῦ Δέλτα, καὶ οὐκ ὁμολογέειν [e] αὐτοῖσι· βούλεσθαί τε πάντων σφίσι ἐξεῖναι γεύεσθαι. ὁ δὲ θεὸς σφέας οὐκ ἔα ποιέειν ταῦτα, φὰς Αἴγυπτον εἶναι ταύτην τὴν ὁ Νεῖλος ἐπιὼν ἄρδει· καὶ Αἰγυπτίους εἶναι τούτους, οἳ ἔνερθε Ἐλεφαντίνης πόλιος οἰκέοντες, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τούτου πίνουσι. οὕτω σφι ταῦτα ἐχρήσθη. Ἐπέρχεται δὲ ὁ Νεῖλος, ἐπεὰν πληθύῃ, οὐ μόνον τὸ Δέλτα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Λιβυκοῦ τε λεγομένου χωρίου εἶναι [f], καὶ τοῦ Ἀραβίου ἐνιαχῇ. καὶ ἐπὶ δύο ἡμερέων ἑκατέρωθι ὁδὸν, καὶ πλεῦν ἔτι τούτου, καὶ ἔλασσον. τοῦ ποταμοῦ δὲ φύσιος πέρι, οὔτε τι τῶν ἱρέων, οὔτε ἄλλου οὐδενὸς παραλαβεῖν ἐδυνάσθην. πρόθυμος δὲ ἔα τάδε παρ' αὐτέων πυθέσθαι, ὅτι κατέρχεται μὲν ὁ Νεῖλος πληθύων ἀπὸ τροπέων τῶν θερινέων [g] ἀρξάμενος ἐπὶ ἑκατὸν ἡμέρας· πέλας δ' [h] ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων ὀπίσω ἀπέρχεται, ἀπολείπων τὸ ῥέεθρον· ὥστε βραχὺς τὸν χειμῶνα ἅπαντα διατελέει ἐὼν, μέχρι οὗ αὖτις τροπέων τῶν θερινέων. τουτέων ὦν πέρι οὐδενὸς οὐδὲν οἷός τ' ἐγενόμην παραλαβεῖν παρὰ τῶν Αἰγυπτίων, ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. ταῦτά τε δὴ τὰ λελεγμένα [i] βουλόμενος εἰδέναι, ἱστόρεον. καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. Ἀλλὰ Ἑλλήνων

a ταύτῃ. b δέ μοι τῇ. c ὅσην τινὰ ἐγώ. d ἔργεσθαι. e καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν. f χώρης εἶναι. g θερινῶν. h πελάσας δέ. i τὰ λεγόμενα.

νων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ' ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον. τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον. πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ὦν ἔπνευσαν, ὁ δὲ Νεῖλος τὠυτὸ ἐργάζεται. πρὸς δὲ, εἰ ἐτησίαι αἴτιοι ἦσαν, χρῆν καὶ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς, ὅσοι τοῖσι ἐτησίῃσι ἀντίοι ῥέουσι, ὁμοίως πάσχειν καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ [a] τῷ Νείλῳ· καὶ μᾶλλον ἔτι τοσούτῳ, ὅσῳ ἐλάσσονες ἐόντες, ἀσθενέστερα τὰ ῥεύματα παρέχονται. εἰσὶ δὲ πολλοὶ μὲν ἐν τῇ Συρίῃ ποταμοὶ, πολλοὶ δὲ ἐν τῇ Λιβύῃ, οἳ οὐδὲν τοιοῦτον πάσχουσι οἷόν τι καὶ ὁ Νεῖλος. Ἡ δ' ἑτέρη, ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωμασιωτέρη [b]· ἣ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι. τὸν δ' Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται. λέγει γὰρ δὴ οὐδ' αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων τόπων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα [c]; τῶν τὰ πολλά ἐστι ἀνδρί γε λογίζεσθαι [d] τοιούτων πέρι οἵῳ τε ἐόντι, ὡς οὐδὲ εἰκὸς ἀπὸ χιόνος μιν ῥέειν· πρῶτον μὲν καὶ μέγιστον μαρτύριον οἱ ἄνεμοι παρέχονται, πνέοντες ἀπὸ τῶν χωρίων τουτέων θερμοί. δεύτερον δὲ, ὅτι ἄνομβρος ἡ χώρη, καὶ ἀκρύσταλλος διατελέει ἐοῦσα. ἐπὶ δὲ χιόνι πεσούσῃ, πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὗσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσι. ὥστε εἰ ἐχιόνιζε, ὗετ' ἂν ταῦτα τὰ χωρία. τρίτα δὲ [e], οἱ ἄνθρωποι ὑπὸ τοῦ καύματος μέλανες ἐόντες. ἰκτῖνοι δὲ καὶ χελιδόνες δι' ἔτεος ἐόντες οὐκ ἀπολείπουσι. γέρανοι δὲ φεύγουσαι τὸν χειμῶνα τὸν ἐν τῇ Σκυθικῇ χώρῃ γινόμενον, φοιτῶσι ἐς χειμασίην [f] ἐς τοὺς τόπους τούτους. εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε εἰ καὶ [g] ὁσονῶν ταύτην τὴν χώρην δι' ἧς τε ῥέει καὶ ἐκ τῆς ἄρχεται ῥέων ὁ Νεῖλος, ἦν ἂν τούτων οὐδὲν [h], ὡς ἡ ἀνάγκη ἐλέγχει. Ὁ δὲ περὶ τοῦ Ὠκεανοῦ λέξας, ἐς ἀφανὲς τὸν μῦθον ἀνενείκας, οὐκ ἔχει ἔλεγχον. οὐ γάρ τινα ἔγωγε οἶδα ποταμὸν Ὠκεανὸν ἐόντα· Ὅμηρον δὲ, ἤ τινα τῶν πρότερον γενομένων ποιητέων, δοκέω τὸ οὔνομα εὑρόντα ἐς τὴν ποίησιν ἐσενείκασθαι. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτὸν [i] περὶ

corum, quum inſignes vellent haberi ſapientia, trifariam diſſeruerunt. quarum opinionum duas ne mentione quidem dignas exiſtimo, niſi eatenus ut illas tantum velim ſignificare. Earum una ait, ventos eteſias eſſe in cauſſa cur fluvius creſcat, prohibentes Nilum effluere in mare. Atqui crebro eteſiæ non ſpiraverunt, & tamen Nilus idem agit. Ad hæc ſi eteſiæ in cauſſa forent, oporteret aliis quoque fluminibus, quæcunque eteſiis adverſa fluunt, ſimiliter aliquid contingere, & idem quod Nilo, & eo adhuc magis quo tenuiora quum ſint, imbecilliores fluctus exhibent. Sunt autem multa in Syria, multa in Africa flumina, quæ nihil tale
patiuntur quale quid etiam Nilus. Altera 21
eſt inſipientior quidem quam hæc quæ dicta eſt; ut tamen dicatur, quod res eſt, admirabilior, quæ ait illum, quod ab Oceano fluat, iſtud efficere: Oceanum
vero circumfluere omnem terram. Ter- 22
tia opinio, ut multo modeſtiſſima, ita longe falſiſſima eſt: quippe quæ & ipſa nihil dicit, inquiens è nive liqueſcente manare Nilum: qui quum ex Africa per medios Æthiopes fluens in Ægyptum evadat, ex locis calidiſſimis ad frigidiſſima, quomodo ab nive flueret? De quibus multa ſane ſunt quæ quis ad talia validus conjectare poſſit, non eſſe probabile, eum manare de nive: primum ac maximum teſtimonium perhibentibus ventis, qui ab his regionibus calidi ſpirant. Secundum, quod ea plaga ſine imbribus & ſine glacie perpetuo eſt. ſuper nivem autem quæ cecidit neceſſe omnino eſt intra quinque dies pluere: quare ſi in his regionibus ningeret, etiam plueret. Tertium, homines ab æſtu nigri; & milvi, atque hirundines illic perennare non deſinunt. Grues quoque, hyemem Scythicæ plagæ fugientes, ad hæc loca ſe conferunt hybernatum. Si igitur vel quantulumcunque ningeret in ea plaga per quam fluit & ex qua fluere incipit Nilus, profecto nihil horum eſſet, quem-
admodum neceſſitas arguit. At is qui de 23
Oceano loquutus fuit, ad occultum deferens fabulam, caret evictione. Neque enim ego ullum novi fluvium qui ſit Oceanus, ſed hoc nomen opinor Homerum, aut aliquem antiquiorum poetarum, quum inveniſſet, in poeticam intuliſſe.
Quod ſi opiniones quas propoſui, im- 24
probantem me ipſum oportet de illis oc-

a κατὰ ταυτὰ. b θωυμασιωτέρη. c θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα. d ἀνδρὶ λογίζεσθαι. e τρίτον δὲ. f χειμαδίην. g ἐχιόνιζε καὶ. h ἂν ἦν τοιούτων οὐδέν. i αὐτέων.

occultis ferre sententiam, dicam quare mihi videatur abundare Nilus æstate. Hyberno tempore sol depulsus à vetere meatu per hyemes incedit superiora Africæ. Ut quidem ergo brevissime demonstrando, totum dictum est. Etenim deus hic cuicunque regioni proximus existat, & circa quamcunque, eam maxime sitire aquas credibile est, & scaturigines indigenas amnium arescere.
25 Ut autem pluribus verbis demonstretur, ita habet: Sol Africæ superiora permeans, ea efficit. nam quum per omne tempus sit serenus aer in istis regionibus, & ipsa regio calida ac venti frigidi, peragrans, facit quale æstate facere consuevit means medium cœli. ad se enim trahit aquam, tractamque in superna abigit loca. quam suscipientes venti ac dissipantes liquefaciunt; & sunt probabiliter ab hac regione flantes, auster & africus, multo ventorum omnium pluviosissimi. Quanquam mihi videtur non omnem humorem annuum Nili sol demittere, sed & penes seipsum reservare. Idem, mitigata hyeme, rursus in medium cœlum regreditur, atque illinc jam itidem ex cunctis fluminibus trahit; quæ mox, multa illis pluviali aqua ex imbribus commixta, utpote terra per pluvias madefacta & lacunosa, magna fluunt: at æstate, quum destituantur ab imbribus, & à sole trahantur, imbecilla sunt. Nilus autem qui imbribus caret, sed qui trahitur à sole, merito solus fluviorum eo tempore fluit multo exilior quam per æstatem. Tunc enim peræque trahitur atque omnes aquæ, per hyemem vero solus urgetur. Ita solem censui harum rerum esse caussam.
26 Idem iste, mea sententia, autor est aëris sicci in ea regione, dum perurit transitum isti. Ita semper Africæ superiora æstas obtinet. Quod si temporum statio immutaretur, & in qua cœli parte nunc aquilo situs est & hyems, ibi austri situs esset & meridiei: & ubi nunc auster locatus est, illic aquilo esset: si hæc ita haberent, profecto sol amotus è medio cœlo ab hyeme & aquilone, mearet superna Europæ, quemadmodum nunc Africæ: peragransque omnem Eyropam, faceret (opinor) eadem in Istro quæ nunc facit in Nilo.
27 De aura autem quæ nulla efflat, hoc mea fert opinio: valde consentaneum esse, è locis fervidis nihil exspirare auræ: quippe quæ ab aliquo frigido flare gaudet. Ve-

περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διότι μοι δοκέει πληθύεσθαι [a] ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ [b] ἄνω. ὡς μέν νυν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται· τῆς γὰρ ἀγχοτάτω ἡ χώρης [c] οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ' ἥν τινα, ταύτην οἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν. Ὡς δὲ ἐν πλέονι λόγῳ δηλῶσαι, ὧδε ἔχει. διεξιὼν τῆς Λιβύης τὰ ἄνω ὁ ἥλιος, τάδε ποιέει, ἅτε διὰ παντὸς τοῦ χρόνου αἰθρίου τε τοῦ ἠέρος [d] τοῦ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία, καὶ ἀλεεινῆς τῆς χώρης ἐούσης, καὶ ἀνέμων ψυχρῶν, διεξιὼν, ποιέει οἷόν περ καὶ τὸ θέρος ἐώθεε ποιέειν, ἰὼν τὸ μέσον τοῦ οὐρανοῦ. ἕλκει γὰρ ἐπ' ἑωυτὸν τὸ ὕδωρ· ἑλκύσας δὲ, ἀπωθέει ἐς τὰ ἄνω χωρία· ὑπολαμβάνοντες δὲ οἱ ἄνεμοι, καὶ διασκιδνάντες, τήκουσι. καί εἰσι οἰκότως [e] οἱ ἀπὸ ταύτης τῆς χώρης πνέοντες, ὅ, τε νότος, καὶ ὁ λὶψ, ἀνέμων πολλὸν τῶν πάντων ὑετώτατοι. δοκέει δέ μοι οὐδὲ πᾶν τὸ ὕδωρ τὸ ἐπέτειον ἑκάστοτε ἀποπέμπεσθαι τοῦ Νείλου ὁ ἥλιος, ἀλλὰ καὶ ἀπολείπεσθαι περὶ ἑωυτόν. πρηϋνομένου δὲ τοῦ χειμῶνος, ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τὸν οὐρανὸν ὀπίσω· καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁμοίως ἀπὸ πάντων ἕλκει τῶν ποταμῶν. τέως δὲ οἱ μὲν, ὀμβρίου ὕδατος [f] συμμισγομένου πολλοῦ αὐτοῖσι, ἅτε ὑομένης τε τῆς χώρης καὶ κεχαραδρωμένης, ῥέουσι μεγάλοι· τοῦ δὲ θέρεος τῶν τε ὄμβρων ἐπιλειπόντων αὐτοὺς, καὶ ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἑλκόμενοι, ἀσθενέες εἰσί. ὁ δὲ Νεῖλος, ἐὼν ἄνομβρος, ἑλκόμενος δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μοῦνος ποταμῶν τοῦτον τὸν χρόνον οἰκότως αὐτὸς ἑωυτοῦ ῥέει πολλῷ [g] ὑποδεέστερος ἢ τοῦ θέρεος. τότε μὲν γὰρ μετὰ πάντων τῶν ὑδάτων ἴσον ἕλκεται, τὸν δὲ χειμῶνα, μοῦνος πιέζεται. οὕτω τὸν ἥλιον νενόμικα τούτων [h] αἴτιον εἶναι. Αἴτιος δὲ ὡυτὸς οὗτος κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν, καὶ τὸν ἠέρα ξηρὸν τὸν ταύτῃ [i] εἶναι, διακαίων τὴν διέξοδον αὐτοῦ [k]. οὕτω τῆς Λιβύης τὰ ἄνω θέρος αἰεὶ κατέχει. εἰ δὲ ἡ στάσις ἤλλακτο τῶν ὡρέων, καὶ τοῦ οὐρανοῦ, τῇ μὲν νῦν ὁ Βορέης τε καὶ ὁ χειμὼν ἑστᾶσι, ταύτῃ μὲν τοῦ νότου ἦν ἡ στάσις, καὶ τῆς μεσαμβρίης, τῇ δὲ ὁ νότος νῦν ἕστηκε, ταύτῃ δὲ ὁ Βορέης· εἰ ταῦτα οὕτως εἶχε, ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τοῦ χειμῶνος καὶ τοῦ Βορέω, ἤιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης κατάπερ νῦν τῆς Λιβύης [l] ἔρχεται. διεξιόντα δ' ἄν μιν [m] διὰ πάσης Εὐρώπης, ἔλπομαι ποιέειν ἂν τὸν Ἴστρον τά περ νῦν ἐργάζεται τὸν Νεῖλον. Τῆς αὔρης δὲ πέρι, ὅτι οὐκ ἀποπνέει, τήνδε [n] ἔχω γνώμην, ὡς κάρτα ἀπὸ θερμέων χωρέων οὐκ οἰκός [o] ἐστι οὐδὲν ἀποπνέειν. αὔρη δὲ ἀπὸ ψυχροῦ τινὸς φιλέει πνέειν.

a πληθύνεσθαι. b Λιβύης ἐς τά. c ἀγχοτάτω γε χώρης. d αἰθρίου τε ἐόντος τοῦ ἠέρος. e εἰκότως bis. f ὀμβρίου τοῦ ὕδατος. g πολλόν. h τούτου. i ξηρὸν ταύτῃ. k αὐτοῦ. l νῦν τὰ Λιβύης. m διεξιόντα δέ μιν. n ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου, τήνδε. o εἰκός.

Fontium Nili notatio ex relatione scribæ Saitæ. Psammetichi frustratio. Ultra Elephantinen Æthiopes, insula Tachompso.

Ταῦτα μέν νυν ἔστω ὡς ἔστι τε καὶ ὡς ἀρχὴν ἐγένετο. τοῦ δὲ Νείλου τὰς πηγὰς οὔτε Αἰγυπτίων, οὔτε Λιβύων, οὔτε Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἀπικομένων ἐς λόγους, οὐδεὶς ὑπέσχετο εἰδέναι, εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ ἐν Σάι πόλι ὁ γραμματιστὴς τῶν ἱρῶν χρημάτων τῆς Ἀθηναίης. οὗτος δ' ἐμοίγε παίζειν [a] ἐδόκεε, φάμενος εἰδέναι ἀτρεκέως. ἔλεγε δὲ ὧδε· εἶναι δύο ὄρεα ἐς ὀξὺ τὰς κορυφὰς ἀπηγμένα, μεταξὺ Συήνης τε πόλιος κείμενα τῆς Θηβαΐδος, καὶ Ἐλεφαντίνης. οὐνόμαζε δὲ εἶναι τοῖσι ὄρεσι, τῷ μὲν, Κρῶφι, τῷ δὲ, Μῶφι. τὰς ὦν δὴ πηγὰς τοῦ Νείλου ἐούσας ἀβύσσους, ἐκ τοῦ μέσου τῶν ὀρέων τούτων ῥέειν. καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. ὡς δὲ ἄβυσσοι εἰσὶ αἱ πηγαὶ, ἐς διάπειραν ἔφη τούτου Ψαμμήτιχον Αἰγύπτου βασιλέα ἀπικέσθαι. πολλέων γὰρ αὐτὸν χιλιάδων ὀργυιέων πλεξάμενον κάλον, κατεῖναι ταύτῃ, καὶ οὐκ ἐξικέσθαι ἐς βυσσόν. οὗτος μὲν δὴ ὁ γραμματιστὴς εἰ ἄρα ταῦτα γινόμενα ἔλεγε, ἀπέφαινε· ὡς ἐμὲ κατανοέειν δίνας τινὰς ταύτῃ ἐούσας ἰσχυρὰς, καὶ παλιρροίην οἷα ἐμβαλόντος [b] τοῦ ὕδατος τοῖσι ὄρεσι, μὴ δύνασθαι κατιεμένην καταπειρητηρίην [c] ἐς βυσσὸν ἰέναι. Ἄλλου δὲ οὐδενὸς οὐδὲν ἐδυνάμην πυθέσθαι. ἀλλὰ τοσόνδε μὲν ἄλλο ἐπὶ μακρότατον ἐπυθόμην, μέχρι μὲν Ἐλεφαντίνης πόλιος αὐτόπτης ἐλθὼν, τὸ δ' ἀπὸ τούτου [d], ἀκοῇ ἤδη ἱστορέων. ἀπὸ Ἐλεφαντίνης πόλιος ἄνω ἰόντι, ἄναντές ἐστι χωρίον· ταύτῃ ὦν δὴ τὸ πλεῖον διαδήσαντας [e] ἀμφοτέρωθεν, κατάπερ βοῦν, πορεύεσθαι· ἢν δὲ ἀπορραγῇ, τὸ πλοῖον οἴχεται [f] φερόμενον ὑπὸ ἰσχύος τοῦ ῥόου. τὸ δὲ χωρίον τοῦτο, ἐστὶ ἐπὶ ἡμέρας τέσσερας πλόος. σκολιὸς δὲ ταύτῃ, κατάπερ ὁ Μαίανδρος, ἐστὶ ὁ Νεῖλος. σχοῖνοι δὲ δυώδεκά εἰσι οὗτοι, τοὺς δεῖ τούτῳ τῷ τρόπῳ διεκπλῶσαι. καὶ ἔπειτα ἀπίξεαι [g] ἐς πεδίον λεῖον, ἐν τῷ νῆσον περιρρέει ὁ Νεῖλος. Ταχομψὼ οὔνομα αὐτῇ ἐστι. οἰκέουσι δὲ τὰ ἀπὸ Ἐλεφαντίνης ἄνω Αἰθίοπες ἤδη, καὶ τῆς νήσου τὸ ἥμισυ· τὸ δὲ ἥμισυ, Αἰγύπτιοι. ἔχεται δὲ τῆς νήσου λίμνη μεγάλη, τὴν πέριξ νομάδες Αἰθίοπες νέμονται. τὴν διεκπλώσας, ἐς τοῦ Νείλου τὸ ῥέεθρον ἥξεις, τὸ ἐς τὴν λίμνην ταύτην ἐκδιδοῖ. καὶ ἔπειτα ἀποβὰς, παρὰ τὸν ποταμὸν ὁδοιπορίην ποιήσεαι ἡμερέων τεσσεράκοντα. σκόπελοί τε γὰρ ἐν τῷ Νείλῳ ὀξέες ἀνέχουσι, καὶ χοιράδες πολλαί εἰσι, δι' ὧν οὐκ οἷά τε ἐστὶ

Verum hæc ita sint quemadmodum & sunt, & prorsus fuere. Nili tamen fon- 28
tes nemo neque Ægyptiorum, neque Afrorum, neque Græcorum, qui in colloquium mecum venerunt, se nosse professus est, præter scribam sacrarum Minervæ rerum in Ægypto, in urbe Sai: qui mihi jocari videbatur, affirmans se id procul dubio nosse. Sic autem dicebat, geminos esse montes, cacuminibus in acutum tendentibus, in medio Syenes urbis positos Thebaidis, & Elephantinæ: quorum uni nomen esset Crophi, alteri Mophi, & ex istorum montium medio Nili fontes abyssos, *hoc est*, sine fundo, fluere. cujus aquæ dimidium Ægyptum versus & ventum aquilonem flueret, reliquum dimidium Æthiopiam versus atque austrum. Quod autem abyssi forent fontes, ajebat Psammetichum Ægypti regem periculum hujus rei fecisse: nam fune mensuræ, quæ quatuor cubitorum est, millenas plurimas continente nexo, ibi eum demisisse, tamen ad fundum non devenisse. Sic quidem scriba hic, si modo hæc ut gesta dicebat, affirmabat: ut ego opiner vortices quosdam illic esse validos, ac refluxum quippe aquæ insultantis montibus, unde nequeat funis ad explorandum demissus ire in fundum. Aliud ab ullo quoquam audire 29
non potui. Sed tale quidem aliud ad longissimum indagavi usque ad Elephantinam urbem ipse ad inspiciendum profectus; quod inde ulterius est, audiendo jam inquirens. Ab urbe Elephantina ad superiora eunti est locus acclivis, ubi necesse sit, navigio utrinque alligato, tanquam bove, pergere: &, si abrumpatur, abire navigium, raptum fluxus impetu. Abest autem hic locus quatuor dierum navigatione: estque ibi Nilus tortuosus veluti Mæander, & sunt hi duodecim schœni quos hunc in modum enavigare oportet, & postea pervenire planum in campum, ubi sit insula Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantina vero superiora jam Æthiopes incolunt & dimidium insulæ: nam alterum dimidium Ægyptii. Insulæ contigua est ingens palus, accolentibus circum Æthiopibus pastoribus: quam navigando trajiciens venies in Nili alveum, qui in paludem istam effunditur. Deinde egressus, itinere pedestri quadraginta dierum perges propter flumen. nam in Nilo acuti scopuli surgunt & saxa frequentia, per quæ

a δέ μοι παίζειν. b οἷα δὲ ἐμβαλόντος. c καταπειρητηρίην. d ἀπὸ τοῦδε. e διαδήσαντας. f πλοῖον ἴξεται. g ἀπίξεαι.

quæ navigare non licet. Peragrato in quadraginta diebus eo loco, alterum rursus ingressus navigium, duodecim diebus subveheris, & postea venies in oppidum magnum nomine Meroen, quæ urbs fertur aliorum Æthiopum esse metropolis. Cujus incolæ solos deorum colunt Iovem & Liberum, eosque magnopere venerantur. Iovis etiam illis adest oraculum, cujus Dei responsis, posteaquam jubentur, & quocunque jubentur, eo sumunt expe-
30 ditionem. Ab hac urbe, per alterum tantum temporis, quo ad ipsam Æthiopum metropolin ex Elephantina pervenisti, navigando pervenies ad Automolos; quibus Automolis nomen est Ascham: quod verbum Græca in lingua idem pollet quod ab sinistra manu regi assistentes. Isti quum essent Ægyptii bellatores, ducenta & quadraginta millia, ad hos Æthiopas transiere hac de caussa. Sub rege Psammeticho fuerant in præsidiis collocati alii in urbe Elephantina adversus Æthiopas, & ad Daphnas Pelusias, alii adversus Arabes & Assyrios, alii in Marea adversus Africam. Mea adhuc ætate etiam per eadem loca Persarum præsidia locantur, quemadmodum sub rege Psammeticho erant; nam & apud Elephantinam & apud Daphnas Persæ excubias agunt. Quum igitur triennium in præsidio fuissent Ægyptii, neque vices eorum aliqui exciperent, communi usi consilio, à Psammeticho ad Æthiopiam sibi transeundum putaverunt. Quos, re audita, Psammetichus insequutus, ubi est assequutus, multis verbis obsecrabat, vetabatque patrios deos ac liberos uxoresque deserere. Ibi quidam illorum fertur ostenso veretro dixisse, ubicunque id esset, illic etiam sibi uxores & liberos fore. Hi posteaquam in Æthiopiam profecti sunt, sese Æthiopum regi tradiderunt: quos ille ita remuneratus est. Erant ei nonnulli Æthiopum dissidentes, quos quum sustulissent, terram illorum jussit istos incolere. Æthiopes, his colonis inter se collocatis, facti sunt mansuetiores, moribus Ægyptiacis imbuti.
31 Ad quatuor igitur mensium partim navigationem, partim iter, cognoscitur Nilus, præter id quo fluit per Ægyptum. Tot enim menses computanti reperiuntur impendi ab eo qui ex Elephantina ad hos Automolos pergat. Fluit autem

ἐστι πλέειν. διεξελθὼν δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκοντα [a] ἡμέρῃσι τοῦτο τὸ χωρίον, αὖτις ἐς ἕτερον πλοῖον ἐμβὰς, δυώδεκα ἡμέρας πλεύσεαι· καὶ ἔπειτα ἥξεις [b] ἐς πόλιν μεγάλην, τῇ οὔνομά ἐστι Μερόη. λέγεται δὲ αὕτη ἡ πόλις εἶναι μητρόπολις τῶν ἄλλων Αἰθιόπων. οἱ δ᾽ ἐν ταύτῃ, Δία θεῶν καὶ Διόνυσον μούνους σέβονται, τούτους τε μεγάλως τιμῶσι· καί σφι μαντήϊον Διὸς κατέστηκε. στρατεύονται δ᾽ ἐπεὰν σφέας ὁ θεὸς οὗτος κελεύῃ διὰ θεσπισμάτων· καὶ τῇ ἂν κελεύῃ, ἐκεῖσε. Ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς πόλιος πλέων ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἄλλῳ, ἥξεις ἐς τοὺς Αὐτομόλους, ἐν ὅσῳπερ ἐξ Ἐλεφαντίνης ἦλθες ἐς τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων [c]. τοῖσι δὲ Αὐτομόλοισι τούτοισι οὔνομά ἐστι Ἀσχάμ [d]. δύναται δὲ τοῦτο τὸ ἔπος, κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, οἱ ἐξ ἀριστερῆς χειρὸς παριστάμενοι βασιλέϊ. ἀπέστησαν δὲ αὗται τέσσερες καὶ εἴκοσι μυριάδες Αἰγυπτίων τῶν μαχίμων ἐς τοὺς Αἰθίοπας τούτους, δι᾽ αἰτίην τοιήνδε· Ἐπὶ Ψαμμητίχου βασιλέως φυλακαὶ κατέστασαν ἔν τε Ἐλεφαντίνῃ πόλι πρὸς Αἰθιόπων, καὶ ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι ἄλλη δὲ πρὸς Ἀραβίων καὶ [e] Ἀσσυρίων, καὶ ἐν Μαρέῃ πρὸς Λιβύης ἄλλη. ἔτι δὲ ἐπ᾽ ἐμεῦ καὶ Περσέων κατὰ ταυτὰ αἱ φυλακαὶ ἔχουσι ὡς καὶ ἐπὶ Ψαμμητίχου ἦσαν. καὶ γὰρ ἐν Ἐλεφαντίνῃ Πέρσαι φρουρέουσι, καὶ ἐν Δάφνῃσι. τοὺς ὦν δὴ Αἰγυπτίους τρία ἔτεα φρουρήσαντας ἀπέλυε οὐδεὶς τῆς φρουρῆς· οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, καὶ κοινῷ λόγῳ χρησάμενοι, πάντες ἀπὸ τοῦ Ψαμμητίχου ἀποστάντες, ἤϊσαν ἐς Αἰθιοπίην. Ψαμμήτιχος δὲ πυθόμενος, ἐδίωκε. ὡς δὲ κατέλαβε, ἐδέετο, πολλὰ λέγων, καί σφεας θεοὺς πατρώους ἀπολιπεῖν οὐκ ἔα, καὶ τέκνα, καὶ γυναῖκας· τῶν δέ τινα λέγεται δείξαντα τὸ αἰδοῖον εἰπεῖν, ἔνθα ἂν τοῦτο ᾖ, ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐνθαῦτα καὶ τέκνα καὶ γυναῖκας. οὗτοι ἐπεί τε ἐς Αἰθιοπίην ἀπίκοντο, διδοῦσι σφέας ἑωϋτοὺς [f] τῷ Αἰθιόπων βασιλέϊ. ὁ δέ σφεας τῷδε ἀντιδωρέεται. ἦσάν οἱ διάφοροί τινες γεγονότες τῶν Αἰθιόπων· τούτους ἐκέλευε ἐξελόντας, τὴν ἐκείνων γῆν οἰκέειν. τούτων δὲ ἐσοικισθέντων ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἡμερώτεροι γεγόνασι Αἰθίοπες, ἤθεα μαθόντες Αἰγύπτια. Μέχρι μέν νυν τεσσέρων μηνῶν πλόου καὶ ὁδοῦ, γινώσκεται ὁ Νεῖλος, πάρεξ τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ῥεύματος. τοσοῦτοι γὰρ συμβαλλομένῳ μῆνες εὑρίσκονται ἀναισιμούμενοι ἐξ Ἐλεφαντίνης πορευομένῳ ἐς τοὺς Αὐτομόλους τούτους. ῥέει δὲ ἀπὸ

a δὲ τῇσι τεσσαράκοντα. b ἥξεαι. c μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπων. d Ἀσμάχ. e Ἀραβίων τε καί. f σφέας αὐτούς.

Cyrenæorum sermo cum Etearcho Ammonio de interioribus Africæ. Nasamonum petulantium curiosa profectio.

ἑσπέρης τε καὶ ἡλίου δυσμέων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, οὐδεὶς ἔχει σαφέως φράσαι. ἔρημος γάρ ἐστι ἡ χώρη αὕτη ὑπὸ καύματος. Ἀλλὰ τὰ μὲν [a] ἤκουσα ἀνδρῶν Κυρηναίων, φαμένων ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὸ Ἄμμωνος χρηστήριον, καὶ ἀπικέσθαι ἐς λόγους περὶ τοῦ Νείλου Ἐτεάρχῳ [b] τῷ Ἀμμωνίων βασιλέϊ· καί κως ἐκ λόγων ἄλλων ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ τοῦ Νείλου, ὡς οὐδεὶς αὐτοῦ οἶδε τὰς πηγάς· καὶ τὸν Ἐτέαρχον φάναι ἐλθεῖν κοτὲ παρ' αὐτὸν Νασαμῶνας ἄνδρας. τὸ δὲ ἔθνος τοῦτο ἐστὶ μὲν Λιβυκὸν, νέμεται δὲ τὴν Σύρτιν τε καὶ τὴν πρὸς ἠῶ χώρην τῆς Σύρτιος οὐκ ἐπὶ πολλόν. ἀπικομένους δὲ τοὺς Νασαμῶνας, καὶ εἰρωτωμένους εἴ τι ἔχουσι πλέον λέγειν περὶ τῶν ἐρήμων τῆς Λιβύης, φάναι παρὰ σφίσι γενέσθαι ἀνδρῶν δυναστέων παῖδας ὑβριστάς· τοὺς ἄλλα τε μηχανᾶσθαι ἀνδρωθέντας περισσὰ, καὶ δὴ καὶ ἀποκληρῶσαι πέντε ἑωυτῶν, ὀψομένους τὰ ἔρημα τῆς Λιβύης, καὶ εἴ τι πλέον ἴδοιεν τῶν τὰ μακρότατα [c] ἰδομένων. τῆς γὰρ Λιβύης τὰ μὲν κατὰ τὴν βορηΐην θάλασσαν, ἀπ' Αἰγύπτου ἀρξάμενοι μέχρι Σολόεντος ἄκρης, ἣ τελευτᾷ τῆς Λιβύης, παρήκουσι παρὰ πᾶσαν Λίβυες, καὶ Λιβύων ἔθνεα πολλὰ, πλὴν ὅσον Ἕλληνες καὶ Φοίνικες ἔχουσι. τὰ δ' ὑπὲρ θαλάσσης τε καὶ τῶν ὑπὲρ θάλασσαν [d] κατηκόντων ἀνθρώπων, τὰ κατύπερθε θηριώδης ἐστὶ ἡ Λιβύη. τὰ δὲ κατύπερθε τῆς θηριώδεος, ψάμμος τέ ἐστι, καὶ ἄνυδρος δεινῶς, καὶ ἔρημος πάντων. ἐπεὶ ὦν τοὺς νεηνίας ἀποπεμπομένους ὑπὸ τῶν ἡλίκων, ὕδασί τε [e] καὶ σιτίοισι εὖ ἐξηρτυμένους, ἰέναι τὰ πρῶτα μὲν διὰ τῆς οἰκεομένης· ταύτην δὲ διεξελθόντας, ἐς τὴν θηριώδεα ἀπικέσθαι· ἐκ δὲ ταύτης, τὴν ἔρημον διεξιέναι, τὴν ὁδὸν ποιευμένους πρὸς ζέφυρον ἄνεμον· διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι, ἰδεῖν δή κοτε δένδρεα ἐν πεδίῳ πεφυκότα· καί σφεας προσελθόντας, ἅπτεσθαι τοῦ ἐπεόντος ἐπὶ τῶν δενδρέων καρποῦ. ἁπτομένοισι δέ σφι ἐπελθεῖν ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν· λαβόντας δὲ ἄγειν σφέας. φωνῆς δὲ οὔτε τι τῆς ἐκείνων τοὺς Νασαμῶνας γινώσκειν, οὔτε τοὺς ἄγοντας τῶν Νασαμώνων. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς [f] δι' ἑλέων μεγίστων· καὶ διεξελθόντας ταῦτα, ἀπικέσθαι ἐς πόλιν, ἐν τῇ ἅπαντας [g] εἶναι τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγαθος ἴσους, χρῶμα δὲ μέλανας. παρὰ δὲ τὴν πόλιν ῥέειν ποταμὸν μέγαν. ῥέειν δὲ ἀπὸ ἑσπέρης αὐτὸν πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα· φαίνεσθαι δὲ ἐν αὐτῷ

ab vespera & solis occasu: ultra quid sit, nemo potest pro comperto narrare. est enim deserta præ fervore ea regio. Sed 32
quæ accepi ex quibusdam Cyrenæis, qui se ad Ammonis oraculum isse commemorabant, colloquutosque de Nilo cum Etearcho Ammoniorum rege, & ex aliis sermonibus devenisse in confabulationem de Nilo, tanquam nemo nosceret ejus fontes: Etearchumque narrasse, aliquando quosdam ad se venisse Nasamonas, quæ gens est Africana, Syrtim incolens, & oram Syrtis quæ vergit ad auroram, non multum. Eos, quum venissent, interrogarenturque nunquid amplius haberent referre de Africæ desertis, retulisse, apud se fuisse quosdam virorum præpotentium filios petulantes: eos, quum in virilem ætatem adolevissent, cum alia supervacua fuisse machinatos, tum vero ex ipsis quinque sortito separavisse ad inspiciundas Africæ solitudines, & siquid amplius visuri essent quam ii qui longissima inspexissent. Oram enim Africæ mari septentrionali obversam Libyes & Libyum multæ gentes ab Ægypto incipientes omnem prætexunt usque ad promontorium Soloentem, quod Africæ extremum est, præter id quod aut Græci obtinent, aut Phœnices: at supra maritimam oram, & eos homines qui supra mare pertinent, ab feris ulterior Africa habetur: at ultra plagam à feris insessam, arena est, vehementerque arida, ac prorsus vasta. Igitur eos juvenes ab æqualibus dimissos, aquis atque cibariis probe instructos, primum per regionem ivisse habitatam; hanc permensos, in illam ferinam pervenisse; ex ea per solitudinem transivisse iter facientes ad ventum zephyrum; peragratoque multo spatio sabulosæ regionis & pluribus sane diebus, aspexisse demum arbores in planitie natas, & ipsos accessisse, ac fructum qui inerat decerpsisse; eisque inter decerpendum supervenisse quosdam infra mediocrem virorum staturam pusillos, arreptosque duxisse illos; quorum linguam Nasamones non cognoscebant, ut nec Nasamonum illi qui ducebant: & ab his ductos fuisse per maximas paludes: atque illas transgressos pervenisse in urbem, in qua universi forent æquali statura illis qui duxissent, colore nigro: eam urbem præterlabi grande flumen, ab vespera ad orientem solem fluens, in quo conspicerentur

a τάδε μέν. b λόγους Ἐτεάρχῳ. c τῶν μακρότατα. d τῶν ἐπὶ θάλασσαν. e ὕδασί τε. f ἄγειν τε αὐτούς. g πάντας.

33 rentur crocodili. Hactenus à me sermo Ammonii Etearchi commemoratus sit: nisi quod is aiebat Nasamonas (ut Cyrenæi referebant) revertisse, & eos homines ad quos illi pervenissent, omnes esse præstigiatores. Flumen autem quod præterfluebat, & Etearchus conjectabat Nilum esse, & ratio sic dictat. Ex Africa enim Nilus fluit, eamque mediam secat, & (ut ego conjecto ex apertis ignota arguens) pari tractu atque Ister meat. Ister namque fluvius incipiens à Celtis atque urbe Pyrrene mediam Europam scindit: Celtæ autem sunt extra columnas Herculis, Cynesiis finitimi, omnium in Europa ad occasum habitantium ultimi: totamque Europam permensus qua Istriani Milesiorum coloni incolunt, in mare
34 Euxini ponti influens finitur. Et Ister (fluit enim per terram habitatam) a multis cognoscitur: de Nili vero fontibus nemo habet quod referat, utpote Africa per quam fluit, inhabitata ac deserta. De ejus fluxu, quam potuit longissime inquirendo perveniri, dictum est. exit autem in Ægyptum. Porro Ægyptus montanæ Ciliciæ fere opposita jacet. Hinc ad Sinopen in ponto Euxino sitam, quinque dierum est rectum iter viro expedito. Sinope autem Istro mare irrumpenti ex adverso est sita. Ita Nilus totam permeans Africam, videtur mihi æquiparandus
35 Istro. Hactenus de Nilo dictum sit. VENIO ad plura de Ægypto referenda; quoniam plurima mirabilia habet quam alia omnis regio, & supra omnem regionem exhibet opera relatu majora. Horum gratia plura de ea memorabuntur. Ægyptii, pro cœlo, quod apud eos est alterius modi, & flumine diversam ab aliis fluminibus naturam ostendente, ita ipsi pleraque omnia à ceteris hominibus diversa constituerunt, seu mores seu jura respicias. Apud hos feminæ quidem negociantur cauponanturque, & institoriis operis vacant; viri autem intra domos texunt. Alii vero texentes villum subtegminis desuper tramant, Ægyptii subter. Onera viri capitibus, feminæ humeris bajulant. Feminæ erectæ mingunt; viri sedentes. Domi ventrem exonerant, foris in viis comedunt: reddentes rationem, quæ sunt turpia, sed necessaria, ea in occulto fieri debere; palam vero, quæ non sunt turpia. Mulier neque dei neque deæ ulla sacerdos est, sed viri deorum

τῶ κροκοδείλυς. Ὁ μὲν δὴ τῦ Ἀμμωνίου Ἐτεάρχου λόγος ἐς τοῦτό μοι δεδηλώσθω· πλὴν ὅτι ἀπονοστῆσαί τε ἔφασκε τοὺς Νασαμῶνας, ὡς οἱ Κυρηναῖοι ἔλεγον· καὶ ἐς τοὺς οὗτοι ἀπίκοντο ἀνθρώπους, γόητας εἶναι πάντας. τὸν δὲ δὴ ποταμὸν τοῦτον τὸν παραῤῥέοντα καὶ Ἐτέαρχος συνεβάλλετο εἶναι τὸν Νεῖλον· καὶ δὴ καὶ ὁ λόγος οὕτως αἱρέει. ῥέει γὰρ ἐκ Λιβύης ὁ Νεῖλος, καὶ μέσην τάμνων Λιβύην· καὶ (ὡς ἐγὼ συμβάλλομαι, τοῖσι ἐμφανέσι τὰ μὴ γινωσκόμενα τεκμαιρόμενος) τῷ Ἴστρῳ ἐκ τῶν ἴσων μέτρων ὁρμᾶται. Ἴστρος τε γὰρ ποταμὸς ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρήνης πόλιος, ῥέει μέσην σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσὶ ἔξω Ἡρακληΐων στηλέων· ὁμουρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος ἐς θάλασσαν ῥέων τὴν τοῦ Εὐξείνου πόντου διὰ πάσης Εὐρώπης, τῇ Ἰστριηνοὶ Μιλησίων οἰκέουσι ἄποικοι. Ὁ μὲν δὴ Ἴστρος (ῥέει γὰρ δι' οἰκεομένης) πρὸς πολλῶν γινώσκεται· περὶ δὲ τῶν τοῦ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. ἀοίκητός τε γάρ ἐστι καὶ ἐρήμη ἡ Λιβύη, δι' ἧς ῥέει. περὶ δὲ τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ, ἐπ' ὅσον μακρότατον ἱστορεῦντα ἦν ἐξικέσθαι, εἴρηται· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον. ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κῃ ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον [a] κέεται. οὕτω τὸν Νεῖλον δοκέω διὰ πάσης τῆς Λιβύης διεξιόντα ἐξισοῦσθαι τῷ Ἴστρῳ. Νείλου μέν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. Ἔρχομαι δὲ περὶ Αἰγύπτου μηκυνέων τὸν λόγον, ὅτι πλεῖστα θωμάσια [b] ἔχει ἢ ἄλλη πᾶσα χώρη, καὶ ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην· τούτων εἵνεκα πλέω περὶ αὐτῆς εἰρήσεται. Αἰγύπτιοι ἅμα τῷ οὐρανῷ τῷ κατὰ σφέας ἐόντι ἑτεροίῳ, καὶ τῷ ποταμῷ φύσιν ἀλλοίην παρεχομένῳ ἢ οἱ ἄλλοι ποταμοί, τὰ πολλὰ πάντα ἔμπαλιν τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι ἐστήσαντο ἤθεά τε καὶ νόμους. ἐν τοῖσι, αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι. ὑφαίνουσι δὲ οἱ [c] μὲν ἄλλοι, ἄνω τὴν κρόκην ὠθέοντες, Αἰγύπτιοι δέ, κάτω. τὰ ἄχθεα οἱ μὲν ἄνδρες ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι· αἱ δὲ γυναῖκες, ἐπὶ τῶν ὤμων. οὐρέουσι, αἱ μὲν γυναῖκες, ὀρθαί· οἱ δὲ ἄνδρες, κατήμενοι. εὐμαρείῃ χρέωνται ἐν τοῖσι οἴκοισι, ἐσθίουσι δὲ ἔξω ἐν τῇσι ὁδοῖσι· ἐπιλέγοντες ὡς τὰ μὲν αἰσχρά, ἀναγκαῖα δέ, ἐν ἀποκρύφῳ ἐστὶ ποιέειν χρεών· τὰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἀναφανδόν. ἱρᾶται γυνὴ μὲν οὐδεμίη οὔτε ἔρσενος θεοῦ, οὔτε θηλέης· ἄνδρες δέ, πάντων

a ἀντίη. b πλέω θωυμάσια. c ὑφαίνουσι οἱ.

των τε καὶ πασέων. τρέφειν τοὺς τοκέας τοῖσι μὲν παισὶ οὐδεμία ἀνάγκη, μὴ βουλομένοισι· τῇσι δὲ θυγατράσι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ μὴ βουλομένῃσι. Οἱ ἱρέες τῶν θεῶν, τῇ μὲν ἄλλῃ κομέουσι, ἐν Αἰγύπτῳ δὲ ξυρεῦνται[a]. τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἱκνέεται· Αἰγύπτιοι δὲ ὑπὸ τοὺς θανάτους ἀνιεῖσι τὰς τρίχας αὔξεσθαι, τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ γενείῳ, τέως ἐξυρημένοι. τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαιτα ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι. ἀπὸ πυρῶν[b] καὶ κριθέων ὧλλοι[c] ζώουσι· Αἰγυπτίων δὲ τῷ ποιευμένῳ ἀπὸ τούτων τὴν ζόην ὄνειδος μέγιστόν ἐστι· ἀλλὰ ἀπὸ ὀλυρέων ποιεῦνται σιτία, τὰς ζειὰς μετεξέτεροι καλέουσι. φυρῶσι τὸ μὲν σταῖς τοῖσι ποσὶ, τὸν δὲ πηλὸν τῇσι χερσὶ, καὶ τὴν κόπρον ἀναιρέονται. τὰ αἰδοῖα ὧλλοι[d] μὲν ἐῶσι ὡς ἐγένοντο, πλὴν ὅσοι ἀπὸ τούτων ἔμαθον· Αἰγύπτιοι δὲ περιτάμνονται. εἵματα, τῶν μὲν ἀνδρῶν ἕκαστος ἔχει δύο· τῶν δὲ γυναικῶν ἓν ἑκάστη. τῶν ἱστίων τοὺς κρίκους καὶ τοὺς κάλους οἱ μὲν ἄλλοι ἔξωθεν προσδέουσι, Αἰγύπτιοι δὲ, ἔσωθεν. γράμματα γράφουσι, καὶ λογίζονται ψήφοισι, Ἕλληνες μὲν, ἀπὸ τῶν ἀριστερῶν ἐπὶ τὰ δεξιὰ φέροντες τὴν χεῖρα, Αἰγύπτιοι δὲ, ἀπὸ τῶν δεξιῶν ἐπὶ τὰ ἀριστερά. καὶ ποιεῦντες ταῦτα, αὐτοὶ μέν φασι ἐπὶ τὰ δεξιὰ ποιέειν, Ἕλληνας δὲ ἐπ' ἀριστερά. διφασίοισι δὲ γράμμασι χρέωνται· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν, ἱρὰ, τὰ δὲ, δημοτικὰ καλέεται. Θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, νόμοισι τοιοισίδε[e] χρέωνται. ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι, διασμῶντες[f] ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· οὐχ ὁ μὲν, ὁ δ' οὔ, ἀλλὰ πάντες. εἵματα δὲ λίνεα φορέουσι αἰεὶ νεόπλυτα, ἐπιτηδεύοντες τοῦτο μάλιστα. τά τε αἰδοῖα περιτάμνονται, καθαρειότητος εἵνεκεν· προτιμῶντες καθαροὶ εἶναι ἢ εὐπρεπέστεροι. οἱ δὲ ἱρέες ξυρεῦνται πᾶν τὸ σῶμα διὰ τρίτης ἡμέρης, ἵνα μήτε φθεὶρ, μήτε ἄλλο[g] μυσαρὸν μηδὲν ἐγγίνηταί σφι θεραπεύουσι τοὺς θεούς. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἱ ἱρέες λινέην μούνην, καὶ ὑποδήματα βύβλινα. ἄλλην δέ σφισι ἐσθῆτα[h] οὐκ ἔξεστι λαβεῖν, οὐδὲ ὑποδήματα ἄλλα. λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρης ἑκάστης ψυχρῷ,[i] καὶ δὶς ἑκάστης νυκτός. ἄλλας τε θρησκείας μυρίας ἐπιτελέουσι, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. πάσχουσι δὲ καὶ ἀγαθὰ οὐκ ὀλίγα. οὔτε τι γὰρ τῶν οἰκηίων τρίβουσι, οὔτε δαπανέωνται, ἀλλὰ καὶ σιτία σφί ἐστι ἱρὰ πεσσόμενα. καὶ χηνέων καὶ βοέων κρεῶν πλῆθός τι ἑκάστῳ γίνεται πολλὸν ἑκάστης ἡμέρης. δίδοται δέ σφι καὶ οἶνος ἀμπέλινος. ἰχθύων δὲ οὔ σφι ἔξεστι πάσασθαι. κυάμους δὲ οὔτε τι μάλα σπείρουσι Αἰγύπτιοι ἐν τῇ χώρῃ, τούς τε γινομένους οὔτε τρώγουσι, οὔτε

rum omnium & dearum. Alendi parentes filiis nulla, nolentibus; filiabus, etiamsi nolint, summa necessitas est. 36 Deorum sacerdotes alibi comati sunt, in Ægypto rasi. Apud alios ritus est, statim in funere capita tonsa geri ab illis, quos maxime tangit; Ægyptii sub mortes sinunt capitis crines immitti, tum in capite, tum in mento antea rasi. Apud ceteros mortales victus à ferarum secretus est consortio; Ægyptii cum feris vivunt. Alii frumento atque hordeo victitant: Ægyptio qui ex iis vitam sectatur, maximo probro est; sed cibos è farre conficiunt, quos quidam siliginem appellant. Farinam aqua madefactam pedibus, lutum manibus subigunt & stercus tollunt. Virilia, alii talia relinquunt prout nata erant, præter eos qui ab istis didicerunt; Ægyptii circumcidunt. Viri binas vestes habent, feminæ singulas. Alii velorum ansulas & funes extrinsecus assuunt, Ægyptii intrinsecus. Græci literas scribunt & calculis computant, à sinistro in dextrum manum ferentes, Ægyptii à dextro in sinistrum; & hoc facientes ajunt se in dextrum, Græcos facere in sinistrum. Literis duplicibus utuntur, quarum unas sacras vocant, populares alteras. 37 In deos affatim supra omnes homines religiosi sunt, talibus moribus utentes: Aheneis in poculis potant, singulis ea diebus extergentes, non hic quidem, ille autem non; sed universi. Linea ferunt vestimenta semper recens lota, hanc rem præcipue curantes. Virilia circumcidunt munditiæ gratia, pluris facientes se mundos esse quam decoros. Sacerdotes tertio quoque die totum corpus radunt, nequis pediculus deos colentibus aut aliud quid sordidum omnino adsit. Iidem vestem tantummodo lineam, calceos byblinos gestant: nec aliam vestem aut alios calceos sumere eis fas est. Lavantur quotidie bis frigida, item noctu bis. Alias præterea ceremonias prope dixerim infinitas exercent. Qui etiam non paucis afficiuntur commodis. nam neque è re domestica aliquid conterunt, neque impendunt, sed ipsis cibi sacri cocti præsto sunt, & carnis anserinæ & bubulæ copia quædam ingens quotidie unicuique adest. Vinum quoque ex vite pressum illis datur. De piscibus gustare nefas est illis. Fabas Ægyptii in sua terra nec admodum ferunt, nec eas quæ provenerint, aut

a ξυρεῦνται. b πυρέων. c ὦλλοι. d ὦλλοι. e τοιοῖσδε. f διατμέοντες. g μήτε τι ἄλλο. h δέ σφι ἐσθῆτα. i ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ.

aut crudas aut in aqua coctas, edunt. Sacerdotes vero ne aspicere quidem eas sustinent, arbitrantes haud mundum illud legumen esse. Sacerdos fit non unus cuiusque deorum, sed multi, quorum unus est maximus. ubi quis defunctus est, filius ejus subrogatur. Boves mares, Epaphi esse statuunt; eaque de re hunc in modum eos explorant. Si pilum nigrum adesse vel unum viderit, nequaquam mundum esse censet. Explorat autem hæc sacerdotum aliquis ad id constitutus, pecude cum stante erecta, tum etiam resupinata: lingua etiam exerta, an pura sit ab iis signis quæ proposita sunt, & ego alio referam in libro. Inspicit & caudæ pilos, nunquid eos habeat secundum naturam procreatos. Eum, si fuerit his omnibus mundus, notat circumvolvens cornibus byblum; deinde adfingens terram sigillarem, anulum imprimit, & sic abducunt. Nam immolanti eo sigillo non notatam, pœna mors sancita est. Et hunc quidem in modum pecus exploratur.

38 (beside "lius ejus subrogatur")

39 Sacrificandi autem is eis est ritus. Pecude quæ signata est, ad aram ubi immolant adducta, pyram incendunt: deinde supra aram circa hostiam libato vino, ac deo invocato, mactant: mactatæ caput amputant, & reliquum corpus excoriant. Capiti autem illi multa imprecati, asportant illi, quibus jus est forum celebrare, & eis Græci negotiatores adfuerint; illi igitur ferentes in forum vendunt: quibus si non adfuerint Græci, in flumen abiiciunt. Execrantur autem capita in hæc verba, ut siquid mali aut ipsis immolantibus aut universæ Ægypto futurum sit, id in caput hoc vertatur. Eosdem porro hos ritus circa capita pecudum immolatarum, & vini libationem omnes pariter Ægyptii ad omnia sacra observant. Atque ex hoc ritu fit, ut nemo Ægyptiorum de capite ullius alte-

40 rius animantis degustet. At tamen sacrorum exemptio & crematio alia circa aliud sacrum ab eis instituta. Quam igitur deam maximam esse censent, & cui maximum festum celebrant, jam nunc dicam. Posteaquam corio bovem exuerunt habitis precibus, alvum illam totam extrahunt, viscera autem ejus in corpore adipemque linquunt, crura amputant, & extremum lumbum armosque, ac cervicem. His actis, reliquum bovis corpus stipant panibus puris, &

οὔτε ἕψοντες πατέονται[a]. οἱ δὲ δὴ ἱρέες, οὐδὲ ὁρέοντες ἀνέχονται, νομίζοντες οὐ καθαρόν μιν εἶναι ὄσπριον. ἱερᾶται δὲ οὐκ εἷς ἑκάστου τῶν θεῶν, ἀλλὰ πολλοί, τῶν εἷς ἐστι ἀρχιέρεως[b]. ἐπεὰν δέ τις ἀποθάνῃ, τούτου ὁ παῖς ἀντικατίσταται. Τοὺς δὲ βοῦς τοὺς ἔρσενας, τοῦ Ἐπάφου εἶναι νομίζουσι, καὶ τούτου εἵνεκα δοκιμάζουσι αὐτοὺς ὧδε· τρίχα ἢν καὶ μίαν ἴδηται ἐποῦσαν μέλαιναν, οὐ καθαρὸν εἶναι νομίζει. δίζηται δὲ ταῦτα ἐπὶ τούτῳ τεταγμένος τῶν τις ἱρέων, καὶ ὀρθοῦ ἑστεῶτος τοῦ κτήνεος καὶ ὑπτίου, καὶ τὴν γλῶσσαν ἐξειρύσας, εἰ καθαρὴ τῶν προκειμένων σημηίων, τὰ ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ ἐρέω. κατορᾷ δὲ καὶ τὰς τρίχας τῆς οὐρῆς, εἰ κατὰ φύσιν ἔχει πεφυκυίας. ἢν δὲ τούτων πάντων ᾖ καθαρὸς, σημαίνεται βύβλῳ περὶ τὰ κέρεα εἱλίσσων[c]· καὶ ἔπειτα γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας, ἐπιβάλλει τὸν δακτύλιον· καὶ οὕτω ἀπάγουσι. ἀσήμαντον δὲ θύσαντι θάνατος ἡ ζημίη ἐπικέεται. δοκιμάζεται μέν νυν τὸ κτῆνος τρόπῳ τοιῷδε. Θυσίη δέ σφι ἥδε κατέστηκε. ἀγαγόντες τὸ σεσημασμένον κτῆνος πρὸς τὸν βωμὸν ὅκου ἂν θύωσι[d], πυρὴν καίουσι. ἔπειτα δὲ ἐπ' αὐτοῦ οἶνον κατὰ τοῦ ἱρηίου ἐπισπείσαντες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεὸν, σφάζουσι. σφάξαντες δὲ, ἀποτάμνουσι τὴν κεφαλήν. σῶμα μὲν τοῦ[e] κτήνεος δείρουσι· κεφαλῇ δὲ κείνῃ[f] πολλὰ καταρησάμενοι, φέρουσι τοῖσι μὲν ἂν ᾖ ἀγορὴ, καὶ Ἕλληνές σφισι ἔωσι ἐπιδήμιοι[g] ἔμποροι, οἱ δὲ φέροντες ἐς τὴν ἀγορὴν, ἀπ' ὧν ἔδοντο· τοῖσι δὲ ἂν μὴ παρέωσι Ἕλληνες, οἱ δ' ἐκβάλλουσι ἐς τὸν ποταμόν. καταρέονται δὲ, τάδε λέγοντες τῇσι κεφαλῇσι, εἴ τι μέλλοι ἢ σφίσι τοῖσι θύουσι, ἢ Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ κακὸν γενέσθαι, ἐς κεφαλὴν ταύτην τραπέσθαι. κατὰ μέν νυν τὰς κεφαλὰς τῶν θυομένων κτηνέων, καὶ τὴν ἐπίσπεισιν τοῦ οἴνου, πάντες Αἰγύπτιοι νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται ὁμοίως ἐς πάντα τὰ ἱρά. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ νόμου, οὐδὲ ἄλλου οὐδενὸς ἐμψύχου κεφαλῆς γεύσεται Αἰγυπτίων οὐδείς. Ἡ δὲ δὴ ἐξαίρεσις τῶν ἱρῶν, καὶ ἡ καῦσις, ἄλλη περὶ ἄλλο ἱρόν σφι κατέστηκε. τὴν δ' ὦν μεγίστην τε δαίμονα ἥγηνται εἶναι, καὶ μεγίστην οἱ ὁρτὴν ἀνάγουσι, ταύτην ἔρχομαι ἐρέων. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν κατευξάμενοι, κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἷλον[g], σπλάγχνα δὲ αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι καὶ τὴν πιμελήν. σκέλεα δὲ ἀποτάμνουσι, καὶ τὴν ὀσφὺν ἄκρην, καὶ τοὺς ὤμους τε καὶ τὸν τράχηλον. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τὸ ἄλλο σῶμα τοῦ βοὸς πιμπλᾶσι ἄρτων καθαρῶν, καὶ

a θαλέονται. b ἀρχιερεύς. c ἑλίσσων. d θύσωσι. e σῶμα μὲν δὴ τοῦ. f κεφαλῇ δ' ἐκείνου. g Ἕλληνές σφι ἔωσι ἐπίδημοι. h ἱερέων· ἐπὴν προσνηστεύσωσι τῇ Ἴσι, καὶ ἐπὴν καταεύξωνται θύουσι τὴν βοῦν· καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἷλον.

Jejunium ante sacrificium, in hoc verberatio. Boves feminæ Isidi sacræ, masculi ad sacrificia; unde aversatio Græcorum. Sepultura pecudum memorabilis. Isis & Osiris communia Ægypti numina.

καὶ μέλιτος, καὶ ἀσταφίδος, καὶ σύκων, καὶ λιβανωτοῦ, καὶ σμύρνης, καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων. πλήσαντες δὲ τούτων, καταγίζουσι, ἔλαιον ἄφθονον καταχέοντες. προνηστεύσαντες δὲ, θύουσι· καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν, τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται, τὰ ἐλίποντο τῶν ἱρῶν. Τοὺς μέν νυν καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας καὶ [a] τοὺς μόσχους οἱ πάντες Αἰγύπτιοι θύουσι· τὰς δὲ θηλέας οὔ σφι ἔξεστι θύειν, ἀλλὰ ἱραί εἰσι τῆς Ἴσιος. τὸ γὰρ τῆς Ἴσιος ἄγαλμα ἐὸν γυναικήιον, βούκερών ἐστι, κατάπερ Ἕλληνες τὴν Ἰοῦν γράφουσι· καὶ τὰς βοῦς τὰς θηλέας Αἰγύπτιοι πάντες ὁμοίως σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῷ. τῶν εἵνεκα οὔτ' ἀνὴρ Αἰγύπτιος, οὔτε γυνὴ ἄνδρα Ἕλληνα φιλήσειε ἂν τῷ στόματι, οὐδὲ μαχαίρῃ ἀνδρὸς Ἕλληνος χρήσεται, οὐδ' ὀβελοῖσι, οὐδὲ λέβητι, οὐδὲ κρέως καθαροῦ βοὸς διατεταμημένου Ἑλληνικῇ μαχαίρῃ γεύσεται. θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας βοῦς, τρόπον τόνδε [b]. τὰς μὲν θηλέας ἐς τὸν ποταμὸν ἀπιᾶσι· τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα, σημηΐου εἵνεκεν [c]. ἐπεὰν δὲ σαπῇ, καὶ προσίῃ ὁ τεταγμένος χρόνος, ἀπικνέεται ἐς ἑκάστην πόλιν βᾶρις ἐκ τῆς Προσωπίτιδος καλουμένης [d] νήσου. ἡ δ' ἐστὶ μὲν ἐν τῷ Δέλτα, περίμετρος δὲ αὐτῆς εἰσὶ σχοῖνοι ἐννέα. ἐν ταύτῃ ὦν [e] τῇ Προσωπίτιδι νήσῳ ἔνεισι μὲν καὶ ἄλλαι πόλιες συχναί· ἐκ τῆς δὲ αἱ βάρις παραγίνονται ἀναιρησόμεναι τὰ ὀστέα τῶν βοῶν· οὔνομα τῇ πόλι Ἀτάρβηχις. ἐν δ' αὐτῇ Ἀφροδίτης ἱρὸν ἅγιον ἵδρυται. ἐκ ταύτης τῆς πόλιος πλανέονται πολλοὶ ἄλλοι ἐς ἄλλας πόλις [f]. ἀνορύξαντες δὲ τὰ ὀστέα ἀπάγουσι, καὶ θάπτουσι ἐς ἕνα χῶρον πάντες. κατὰ ταὐτὰ δὲ τοῖσι βουσὶ καὶ τἄλλα κτήνεα θάπτουσι [g] ἀποθνήσκοντα. καὶ γὰρ περὶ ταῦτα οὕτω σφι νενομοθέτηται. κτείνουσι γὰρ δὴ οὐδὲ ταῦτα. Ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαιέος [h] ἵδρυνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Θηβαίου εἰσὶ, οὗτοι μέν νυν πάντες [i] ὀΐων ἀπεχόμενοι, αἶγας θύουσι. θεοὺς γὰρ δὴ οὐ τοὺς αὐτοὺς ἅπαντες ὁμοίως Αἰγύπτιοι σέβονται, πλὴν Ἴσιός τε, καὶ Ὀσίριδος [k]. τὸν δὴ Διόνυσον εἶναι λέγουσι. τούτους δὲ ὁμοίως ἅπαντες σέβονται. ὅσοι δὴ [l] τοῦ Μένδητος ἔκτηνται ἱρὸν, ἢ νομοῦ τοῦ Μενδησίου εἰσὶ, οὗτοι δὲ αἰγῶν ἀπεχόμενοι, ὄϊς θύουσι. Θηβαῖοι μέν νυν, καὶ ὅσοι διὰ τούτους ὀΐων ἀπέχονται, διὰ τάδε λέγουσι τὸν νόμον τόνδε σφι τεθῆναι. Ἡρακλέα θελῆσαι πάντως ἰδέσθαι τὸν Δία, καὶ τὸν οὐκ ἐθέλειν ὀφθῆναι ὑπ' αὐτοῦ· τέλος δὲ, ἐπεί τε [m] λιπαρέειν τὸν Ἡρακλέα, τὸν Δία

& melle, & uva passa, & ficis, & thure, & myrrha, atque aliis odoribus. Ubi hæc infarserunt, adolent, multum olei adfundentes: jejunio tamen ante servato sacrificant. Dum sacrificium ardet, omnes verberant. Posteaquam satis verberaverunt, dapem ex sacrificii reliquiis proponunt. Mun- 41
dos quidem igitur mares boves, ac vitulos universi Ægyptii immolant: at feminas eis immolare non licet, utpote Isidi consecratas. Nam Isidis simulacrum muliebre bubulis præditum est cornibus, quemadmodum Io Græci pingunt; bovesque feminas similiter Ægyptii omnes venerantur ex omnibus pecudibus longe plurimum: ideoque nemo vir Ægyptius Ægyptiave mulier Græcum virum aut ore suavietur, aut cultro, vel verubus, vel olla illius utetur, aut puri bovis carnem Græco cultro dissecti gustabit. Boves qui demortui sunt hunc in modum sepeliunt: Feminas quidem in flumen demittunt, masculos autem in suburbanis singuli defodiunt, uno cornu aut utroque extante, signi gratia. Ubi computruit, & statum tempus advenit, præsto est ad singulas urbes navis ex insula nominata Prosopitide, quæ est in Delta, habetque novem schœnorum ambitum. In hac igitur Prosopitide insula cum aliæ sunt frequentes urbes, tum ea unde proficiscuntur naves ad ossa boum tollenda, nomine Atarbechis, ubi templum Veneris sanctum extructum est. ex qua urbe alii multi vagantur in alias urbes. Ubi autem effoderunt ossa, asportant, eaque uno in loco cuncti sepeliunt. Quem porro in modum boves, in eundem defuncta alia pecora sepeliunt. ita enim apud eos circa hæc legibus comparatum est. nam ne hæc quidem interimunt. Ceterum qui Iovis Thebani templum in- 42
colunt, aut Thebanæ præfecturæ sunt, ii omnes ab ovibus abstinentes, capras immolant. Non enim eosdem deos similiter colunt universi Ægyptii, præter Isin & Osirin, quem Bacchum esse ajunt. hos peræque universi colunt. Qui vero Mendetis templum obtinent, sive Mendesiæ præfecturæ sunt, hi capris abstinentes, immolant oves. Itaque Thebani, & quicunque propter illos ovibus parcunt, ajunt ideo sibi conditam hanc legem, quod Jupiter, quum ab Hercule cernere eum volente, cerni nollet, tandem quia orando instabat Hercules, hoc com-

a καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν καὶ. b τοιόνδε. c εἵνεκα. d καλεομένης. e ταύτῃ δὴ ὦν. f πόλιας. g [illegible] θάπτουσι. h Θηβαιέος. i μὲν πάντες. k Ὀσίριος. l ὅσοι μὲν δὴ. m τέλος ἐπείτε.

commentus sit, ut amputato arietis capi-
te, pelleque villosa quam illi detraxerat,
induta sibi, ita sese Herculi ostenderit:
& ob id Ægyptios instituisse Iovis simu-
lacrum facere arietina facie: & ab Æ-
gyptiis Ammonios accepisse, qui sunt
Ægyptiorum atque Æthiopum coloni,
& linguam ex utrisque mixtam usurpan-
tes. Qui etiam mihi videntur nomen
Ammonios ex hoc sibi pro cognomine
posuisse, quod Ægyptii Iovem appellant
Ammoun. Arietes vero non mactantur à
Thebanis, sed eis ob hanc rem sacri sunt.
Uno tantum die quotannis in festo Iovis,
unum arietem obtruncant, cujus pellem
detractam eundem in modum Iovis si-
mulacro induunt: ad illudque deinde a-
liud adducunt Herculis simulacrum. Hoc
acto, cuncti qui circa templum sunt,
arietem verberant, deinde in sacro eun-
43 dem loculo sepeliunt. De Hercule au-
tem hunc ego audivi sermonem, eum
esse ex diis duodecim. nam de altero
Hercule quem Græci norunt, nulla in
parte Ægypti quippiam potui audire. Et
sane ejus nomen non Ægyptios à Græ-
cis accepisse, sed Græcos potius ab Ægy-
ptiis, & eos quidem Græcos qui hoc no-
men filio Amphitryonis imposuere, cum
multa alia mihi indicia sunt id ita se ha-
bere; tum vero istud, quod hujus Hercu-
lis uterque parens, Amphitryon & Alcme-
na, fuerunt olim ab Ægypto oriundi: &
quod Ægyptii negant se aut Neptuni
aut Dioscurorum nomina nosse: neque
hi dei inter ceteros ab illis admissi fue-
runt. Quod si nomen dæmonis ullius
à Græcis mutuati essent, non minime,
imo vel maxime istorum memoriam fuis-
sent habituri: si quidem etiam tunc na-
vigationes exercebant, & nonnulli Græ-
corum navicularii erant, ut credo, &
mea fert opinio: ut Ægyptii istorum po-
tius deorum nomina quam Herculis per-
cepissent. Atqui vetustus quidam deus
est apud Ægyptios Hercules, & (ut ip-
si ajunt) septem & decem annorum mil-
lia sunt ad Amasin regem, ex quo duode-
cim dii ex octo diis exstiterunt, quorum
44 Herculem unum arbitrantur. Quibus
ego de rebus certior fieri annitens, à qui-
bus possem, in Tyrum Phœnices *urbem*
navigavi, quod ibi templum Herculis
sanctum esse audirem: quod & vidi opu-
lenter exornatum cum aliis multis dona-
riis, tum vero duobus cippis, altero ex
auro

Δία μηχανήσασθαι, κριὸν ἐκδείραντα προέχεσθαί τε [a] τὴν κεφαλὴν ἀποταμόντα τοῦ κριοῦ, καὶ ἐνδύντα τὸ νάκος, οὕτω οἱ ἑωυτὸν ἐπιδέξαι [b]. ἀπὸ τούτου, κριοπρόσωπον τὤγαλμα τοῦ Διὸς ποιεῦσι Αἰγύπτιοι· ἀπὸ δὲ Αἰγυπτίων, Ἀμμώνιοι, ἐόντες Αἰγυπτίων τε καὶ Αἰθιόπων ἄποικοι, καὶ φωνὴν μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες. δοκέειν δέ μοι, καὶ τοὔνομα Ἀμμώνιοι ἀπὸ τοῦδέ σφι τὴν ἐπωνυμίην ἐποιήσαντο. Ἀμμοῦν γὰρ Αἰγύπτιοι καλέουσι τὸν Δία. τοὺς δὲ κριοὺς οὐ θύουσι Θηβαῖοι, ἀλλ' εἰσί σφι ἱροὶ διὰ τοῦτο. μιῇ δὲ ἡμέρῃ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἐν ὁρτῇ τοῦ Διὸς, κριὸν ἕνα κατακόψαντες, καὶ ἀποδείραντες, κατὰ τὠυτὸ ἐνδύουσι τὤγαλμα τοῦ Διός· καὶ ἔπειτα ἄλλο ἄγαλμα Ἡρακλέους [c] προσάγουσι πρὸς αὐτό. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριὸν, καὶ ἔπειτα ἐν ἱρῇ θήκῃ θάπτουσι αὐτόν. Ἡρακλέους δὲ πέρι τόνδε τὸν λόγον ἤκουσα, ὅτι εἴη [d] τῶν δυώδεκα θεῶν. τοῦ ἑτέρου δὲ πέρι Ἡρακλέος, τὸν Ἕλληνες οἴδασι, οὐδαμῇ Αἰγύπτου ἐδυνάσθην ἀκοῦσαι. καὶ μὴν ὅτι γε οὐ παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον τοὔνομα τοῦ Ἡρακλέους Αἰγύπτιοι, ἀλλὰ Ἕλληνες μᾶλλον παρ' Αἰγυπτίων, καὶ Ἑλλήνων οὗτοι οἱ θέμενοι τῷ Ἀμφιτρύωνος γόνῳ οὔνομα Ἡρακλέα, πολλά μοι καὶ ἄλλα τεκμήριά ἐστι τοῦτο οὕτω ἔχειν, ἐν δὲ καὶ [e] τόδε· ὅτι τε τοῦ Ἡρακλέους τούτου οἱ γονέες ἀμφότεροι ἦσαν Ἀμφιτρύων καὶ Ἀλκμήνη, γεγονότες τὸ ἀνέκαθεν ἀπ' Αἰγύπτου· καὶ διότι Αἰγύπτιοι οὔτε Ποσειδέωνος οὔτε Διοσκούρων τὰ οὐνόματα φασὶ εἰδέναι, οὐδέ σφι θεοὶ οὗτοι ἐν τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι ἀποδεδέχαται. καὶ μὴν εἴ γε παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον οὔνομα τευ δαίμονος, τούτων οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα ἔμελλον μνήμην ἕξειν, εἴπερ καὶ τότε ναυτιλίῃσι ἐχρέωντο, καὶ ἦσαν Ἑλλήνων τινὲς ναυτίλοι, ὡς ἔλπομαί τε καὶ ἐμὴ γνώμη αἱρέει. ὥστε τούτων ἂν καὶ μᾶλλον τῶν θεῶν τὰ οὐνόματα ἐξεπιστέατο Αἰγύπτιοι ἢ τοῦ Ἡρακλέους. ἀλλά τις ἀρχαῖός ἐστι θεὸς Αἰγυπτίοισι Ἡρακλέης· ὡς δὲ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα, ἐπεί τε ἐκ τῶν ὀκτὼ θεῶν οἱ δυώδεκα θεοὶ ἐγένοντο, τῶν Ἡρακλέα ἕνα νομίζουσι. Καὶ θέλων δὲ τούτων πέρι σαφές τι εἰδέναι ἐξ ὧν οἷόν τε ἦν, ἔπλευσα καὶ ἐς Τύρον τῆς Φοινίκης, πυνθανόμενος αὐτόθι εἶναι ἱρὸν Ἡρακλέος ἅγιον· καὶ εἶδον πλουσίως κατεσκευασμένον ἄλλοισί τε πολλοῖσι ἀναθήμασι, καὶ ἐν αὐτῷ ἦσαν στῆλαι δύο, ἡ

O μὲν,

a προεχέσθαί τε. b ἐπιδέξαι. c Ἡρακλέος, quater. d ὡς εἴη. e ἐν δὲ δὴ καὶ.

μὲν, χρυσοῦ ἀπέφθου· ἡ δὲ, μαράγδου[a] λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος. ἐς λόγους δὲ ἐλθὼν τοῖσι ἱρεῦσι τοῦ θεοῦ, εἰρόμην ὁκόσος χρόνος εἴη ἐξ οὗ σφι τὸ ἱρὸν ἵδρυται· εὗρον δὲ οὐδὲ τούτους τοῖσι Ἕλλησι συμφερομένους. ἔφασαν γὰρ, ἅμα Τύρῳ οἰκιζομένῃ καὶ τὸ ἱρὸν τοῦ θεοῦ ἱδρυθῆναι[b]. εἶναι δὲ ἔτεα ἀφ' οὗ Τύρον οἰκέουσι, τριηκόσια καὶ δισχίλια. εἶδον δὲ ἐν τῇ Τύρῳ καὶ ἄλλο ἱρὸν Ἡρακλέους, ἐπωνυμίην ἔχοντος Θασίου εἶναι. ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον[c] ἱρὸν Ἡρακλέους ὑπὸ Φοινίκων ἱδρυμένον, οἳ κατ' Εὐρώπης ζήτησιν ἐκπλώσαντες, Θάσον ἔκτισαν. καὶ ταῦτα καὶ πέντε[d] γενεῇσι ἀνδρῶν πρότερά ἐστι ἢ τὸν Ἀμφιτρύωνος Ἡρακλέα ἐν τῇ Ἑλλάδι γενέσθαι. τὰ μέν νυν ἱστορημένα δηλοῖ σαφέως παλαιὸν θεὸν τὸν Ἡρακλέα ἐόντα. καὶ δοκέουσι δέ μοι οὗτοι ὀρθότατα Ἑλλήνων ποιέειν, οἳ διξὰ Ἡράκλεια ἱδρυσάμενοι ἔκτηνται. καὶ τῷ μὲν, ὡς ἀθανάτῳ, Ὀλυμπίῳ δὲ ἐπωνυμίην, θύουσι· τῷ δ' ἑτέρῳ, ὡς ἥρωϊ, ἐναγίζουσι. λέγουσι δὲ πολλὰ καὶ ἄλλα ἀνεπισκέπτως οἱ Ἕλληνες· εὐήθης δὲ αὐτέων καὶ ὅδε ὁ μῦθός ἐστι, τὸν περὶ τοῦ Ἡρακλέους λέγουσι· ὡς αὐτὸν ἀπικόμενον ἐς Αἴγυπτον στέψαντες οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ πομπῆς ἐξῆγον ὡς θύσοντες τῷ Διΐ· τὸν δὲ, τέως μὲν ἡσυχίην ἔχειν· ἐπεὶ δὲ αὐτοῦ πρὸς τῷ βωμῷ κατάρχοντο, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον, πάντας σφέας καταφονεῦσαι. ἐμοὶ μέν νυν δοκέουσι ταῦτα λέγοντες, τῆς Αἰγυπτίων φύσιος καὶ τῶν νόμων πάμπαν ἀπείρως ἔχειν οἱ Ἕλληνες. τοῖσι γὰρ οὐδὲ κτήνεα ὁσίη θύειν ἐστι, χωρὶς ὑῶν, καὶ ἐρσένων βοῶν, καὶ μόσχων, ὅσοι ἂν καθαροὶ ἔωσι, καὶ χηνέων, κῶς ἂν οὗτοι ἀνθρώπους θύοιεν; ἔτι δὲ ἕνα ὄντα τὸν Ἡρακλέα, καὶ ἔτι ἄνθρωπον (ὡς δή φασι) κῶς φύσιν ἔχει πολλὰς μυριάδας φονεῦσαι; καὶ περὶ μὲν τούτων τοσαῦτα ἡμῖν εἰποῦσι καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ παρὰ τῶν ἡρώων εὐμένεια εἴη. Τὰς δὲ δὴ αἶγας καὶ τοὺς τράγους τῶνδε εἵνεκα οὐ θύουσι Αἰγυπτίων οἱ εἰρημένοι. τὸν Πᾶνα τῶν ὀκτὼ θεῶν λογίζονται εἶναι οἱ Μενδήσιοι. τοὺς δὲ ὀκτὼ θεοὺς τούτους, προτέρους τῶν δυώδεκα θεῶν φασὶ γενέσθαι. γράφουσί τε δὴ[e] καὶ γλύφουσι οἱ ζωγράφοι, τοῦ Πανὸς τἄγαλμα, κατάπερ Ἕλληνες[f], αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα· οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ' ὅμοιον τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι.

Propria templi Herculis in Tyro, & antiquitas. Thaſus à quibus condita & ibi cultus Herculis, qui fuit diverſus à Græco. Fabula de eo Græcorum, ſed abſurda. Panis cultus.

auro excocto, altero ex lapide ſmaragdo, majorem in modum ſplendente per noctem. Venienſque in colloquium cum dei ſacerdotibus, percontabar quantum temporis foret ex quo id templum fuiſſet extructum: ſed comperi ne hos quidem congruere cum Græcis, quippe dicentes cum urbe condita fuiſſe dei templum pariter extructum: eſſe autem à Tyro ab ipſis habitata annorum duo millia ac trecentos. Vidi præterea Tyri etiam aliud Herculis templum cognomine Thaſii. Quinetiam in Thaſum profectus ſum, ubi inveni templum Herculis à Phœnicibus conditum, qui ad inveſtigandam Europam navigantes, Thaſum condiderunt: quod vel quinque virorum ætatibus prius fuit, quam Hercules Amphitryonis in Græcia exiſteret. Hæc quidem igitur inveſtigata plane declarant Herculem vetuſtum deum eſſe. eoque mihi videntur hi rectiſſime facere è Græcis, qui duplicia Herculi templa ædificata obtinent; uni quidem, ut immortali, cognomen Olympio, immolantes: alteri vero, ut heroi, parentantes.
45 Alia quoque multa inconſiderate Græci loquuntur, quorum & hæc inepta fabula eſt, quam de Hercule ferunt: Eum, quum in Ægyptum perveniſſet, ab Ægyptiis redimitum, tanquam Iovi immolandum, cum pompa fuiſſe eductum, ac illum tantiſper ſe continuiſſe; ſed quum illi ad aram eum conſecrarent, ibi ad vim converſum, omnes illos interemiſſe. Quæ quum dicunt Græci, videntur mihi ſe & naturæ Ægyptiorum & morum ignaros prorſus oſtendere. Quippe quibus nullam pecudem fas eſt immolare, præter ſues, præterque boves mares, & vitulos (dummodo mundos) & anſeres: ii qua ratione immolarent homines? Aut quomodo Hercules, quum unus eſſet, & adhuc (ut ajunt) homo, par eſſet ad multa millia virorum interimenda? Hæc tamen tot quæ de his diximus, ſint & à diis & ab heroibus in bonam partem accepta.
46 Porro capras & hircos ea de cauſſa ii quos diximus Ægyptiorum non mactant, quod Pana inter octo deos Mendeſii numerant, quos octo ajunt priores duodecim diis extitiſſe. Panos autem ſimulacrum & pingunt & ſculpunt pictores, quemadmodum Græci, caprina facie, hirciniſque cruribus: haudquaquam exiſtimantes eum eſſe talem, ſed ſimilem ceteris diis.

Qua

a σμαράγδου. b ἱδρυνθῆναι. c ἀπικόμην δὲ καὶ ἐς Θάσον εὗρον. d καὶ ταῦτα πέντε. e γράφουσι δὲ δή. f ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς, κατάπερ Ἕλληνες, τἄγαλμα.

Mendes apud Ægyptios Pan & hircus: Mendeſiorum honor erga capras. Suis averſatio, & nonniſi plenilunio immolata Lunæ ac Baccho; quis utriuſque modus. Subulci vilitas.

Qua tamen eum cauſſa talem pingant, non eſt mihi relatu jucundum. Verum Mendeſii omnes capras venerantur, & acrius capros quam feminas. Et caprarii præcipuo honore afficiuntur, & ex his unus maxime: qui quum deceſſit, ingens toti Mendeſiæ præfecturæ luctus ponitur. Vocatur autem & hircus & Pan Ægyptiacè, Mendes. In hac regione contigit hoc mea memoria prodigium: Hircus cum muliere cojit propalam, quod in oſtentationem hominum pervenit.
47 Suem autem Ægyptii ſpurcam belluam eſſe arbitrantur, unde & ſiquis iſtorum eam vel tranſeundo contigerit, cum ipſis veſtimentis demerſit ſe abiens ad flumen; & ideo ſoli omnium ſubulci, Ægyptii indigenæ, nullum in Ægypto ingrediuntur templum: nemoque aut filiam illis nuptum dare vult, aut cujuſpiam eorum filiam ducere: ſed ipſi inter ſe ſubulci dant accipiuntque filias. Aliis diis immolare ſues jus Ægyptiis non eſt, præterquam Lunæ & Baccho: quibus quum per tempus plenilunii ſues immolarunt, carne veſcuntur. Cur autem aliis diebus feſtis ſues oderint, at in iſto mactent, de hac re ab Ægyptiis eſt quidem narratio relata: ſed quam mihi notam decorum magis eſt non referre. Sacrificium autem de ſuibus Lunæ hunc in modum fit. Immolata ſue, extremam ejus caudam, & lienem, & omentum ſimul componens, adipe omni qui circa alvum pecudis exiſtat, ea operuit, ac deinde igni adolet: reliquis carnibus plenilunii die veſcuntur, quo die ſacra fecerint; alio die non amplius guſtarent. Qui ſunt ex eis inopes, propter tenuitatem victus fictas ex farina ſues poſtquam coxerunt,
48 immolant. Baccho quoque in feſti convivali cœna porcum pro foribus mactans quiſque auferendum præbet ipſi ſubulco qui illum vendiderat. Reliquum feſtum Baccho Ægyptii celebrant exceptis choris, fere per omnia eadem Græcis. Sed loco phallorum, ſunt ab eis excogitatæ aliæ ſtatuæ circiter cubitales nervis mobiles, quas feminæ circumferunt per pagos, veretro nutante, quod non multo minus eſt cætero corpore; & tibia præeunte, quam feminæ, Bacchum canentes, ſequuntur. Cur autem veretrum habeat majus & ſolum in corpore agitet, de eo eſt ſacra narratio, quam habent.
49 Jam igitur Melampus Amytheonis filius non

σι. ὅτευ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτὸν, οὔ μοι ἥδιόν ἐστι λέγειν. σέβονται δὲ πάντας τοὺς αἶγας οἱ Μενδήσιοι, καὶ μᾶλλον τοὺς ἔρσενας τῶν θηλέων· καὶ τούτων οἱ αἰπόλοι τιμὰς μέζονας ἔχουσι. ἐκ δὲ τούτων εἷς μάλιστα, ὅστις ἐπεὰν ἀποθάνῃ, πένθος μέγα παντὶ τῷ Μενδησίων νομῷ τίθεται. καλέεται δὲ ὅ, τε τράγος καὶ ὁ Πὰν Αἰγυπτιστὶ, Μένδης. ἐγένετο δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ ἐπ' ἐμεῦ τοῦτο τὸ τέρας· γυναικὶ τράγος ἐμίσγετο ἀναφανδόν. τοῦτο ἐς ἐπίδεξιν ἀνθρώπων ἀπίκετο. Ὗν δὲ Αἰγύπτιοι μιαρὸν ἥγηνται θηρίον εἶναι. καὶ τοῦτο μὲν, ἤν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑὸς, αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπ' ὧν [a] ἔβαψε ἑωϋτὸν, βὰς ἐπὶ τὸν [b] ποταμόν· τοῦτο δὲ, οἱ συβῶται, ἐόντες Αἰγύπτιοι ἐγγενέες, ἐς ἱρὸν οὐδὲν τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἐσέρχονται μοῦνοι πάντων. οὐδέ σφι ἐκδίδοσθαι θυγατέρα οὐδεὶς ἐθέλει, οὐδ' ἄγεσθαι ἐξ αὐτέων· ἀλλ' ἐκδίδονταί τε οἱ [c] συβῶται, καὶ ἄγονται ἐξ ἀλλήλων. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι θεοῖσι θύειν ὗς οὐ δικαιεῦσι Αἰγύπτιοι· Σελήνῃ δὲ καὶ Διονύσῳ μούνοισι, τοῦ αὐτοῦ χρόνου, τῇ αὐτῇ πανσελήνῳ τοὺς ὗς θύσαντες, πατέονται τῶν κρεῶν. διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι, ἔστι μὲν λόγος περὶ αὐτοῦ ὑπὸ Αἰγυπτίων λεγόμενος· ἐμοὶ μέντοι ἐπισταμένῳ οὐκ εὐπρεπέστερός ἐστι λέγεσθαι. θυσίη δὲ ἥδε τῶν ὑῶν τῇ Σελήνῃ ποιέεται· ἐπεὰν θύσῃ, τὴν οὐρὴν ἄκρην, καὶ τὸν σπλῆνα, καὶ τὸν ἐπίπλοον συνθεὶς ὁμοῦ, κατ' ὧν ἐκάλυψε πάσῃ τοῦ κτήνεος τῇ πιμελῇ τῇ περὶ τὴν νηδὺν γινομένῃ· καὶ ἔπειτα καταγίζει πυρί· τὰ δὲ ἄλλα κρέα σιτέονται ἐν τῇ πανσελήνῳ, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύσωσι [d]· ἐν ἄλλῃ δὲ ἡμέρῃ οὐκ ἂν ἔτι γευσαίατο. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν ὑπ' ἀσθενείης βίου, σταιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Τῷ δὲ Διονύσῳ τῆς ὁρτῆς τῇ δορπίῃ, χοῖρον πρὸ τῶν θυρέων σφάξας ἕκαστος, διδοῖ ἀποφέρεσθαι τὸν χοῖρον αὐτῷ τῷ ἀποδομένῳ τῶν συβωτέων. τὴν δὲ ἄλλην ἀνάγουσι ὁρτὴν τῷ Διονύσῳ οἱ Αἰγύπτιοι, πλὴν χορῶν [e] κατὰ ταὐτὰ σχεδὸν πάντα Ἕλλησι. ἀντὶ δὲ φαλλῶν, ἄλλα σφι ἐστὶ ἐξευρημένα ὅσον τε πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας γυναῖκες [f], νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τοῦ ἄλλου σώματος. προηγέεται δὲ αὐλός. αἱ δὲ ἕπονται ἀείδουσαι τὸν Διόνυσον. διότι δὲ μέζον τε ἔχει τὸ αἰδοῖον, καὶ κινέει μοῦνον τοῦ σώματος, ἔστι λόγος περὶ αὐτοῦ ἱρὸς λεγόμενος. Ἤδη ὦν δοκέει μοι Μελάμπους ὁ Ἀμυθέωνος

a ἀπιών. b βὰς ἐς τόν. c ἐκδίδονταί οἱ. d θύωσι. e πλὴν χοίρων. f κώμας ταὶ γυναῖκες.

Melampus doctor Græcorum in sacris ab Ægypto & Cadmo edoctus. Dii Græci ab Ægyptiis & Pelasgis. Neptunus ab Afris. Heroes ignoti Ægypto.

τῆς θυσίης ταύτης οὐκ εἶναι ἀδαὴς, ἀλλ' ἔμπειρος. Ἕλλησι γὰρ δὴ Μελάμπους ἐστὶ ὁ ἐξηγησάμενος τοῦ Διονύσου τό τε οὔνομα [a], καὶ τὴν θυσίην, καὶ τὴν πομπὴν τοῦ φαλλοῦ· ἀτρεκέως μὲν οὐ πάντα συλλαβὼν τὸν λόγον ἔφηνε· ἀλλ' οἱ ἐπιγενόμενοι τούτῳ σοφισταὶ μεζόνως ἐξέφηναν. τὸν δ' ὦν φαλλὸν τὸν τῷ Διονύσῳ πεμπόμενον Μελάμπους ἐστὶ ὁ κατηγησάμενος [b]· καὶ ἀπὸ τούτου μαθόντες ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν [c] Ἕλληνες. ἐγὼ μέν νυν φημὶ Μελάμποδα γενόμενον ἄνδρα σοφὸν, μαντικήν τε ἑωυτῷ συστῆσαι, καὶ πυθόμενον ἀπ' Αἰγύπτου, ἄλλα τε πολλὰ ἐσηγήσασθαι [d] Ἕλλησι, καὶ τὰ περὶ τὸν Διόνυσον, ὀλίγα αὐτῶν παραλλάξαντα. οὐ γὰρ δὴ συμπεσεῖν γε φήσω τά τε ἐν Αἰγύπτῳ ποιεύμενα τῷ θεῷ, καὶ τὰ ἐν τοῖσι Ἕλλησι. ὁμότροπα γὰρ ἂν ἦν [e] τοῖσι Ἕλλησι, καὶ οὐ νεωστὶ ἐσηγμένα [f]. οὐ μὴν οὐδὲ φήσω ὅκως Αἰγύπτιοι παρ' Ἑλλήνων ἔλαβον ἢ τοῦτο, ἢ ἄλλο κού τι νόμαιον. πυθέσθαι δέ μοι δοκέει μάλιστα Μελάμπους τὰ περὶ τὸν Διόνυσον παρὰ Κάδμου τε τοῦ Τυρίου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ἐκ Φοινίκης ἀπικομένων ἐς τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην χώρην. Σχεδὸν δὲ καὶ πάντα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐλήλυθε ἐς τὴν Ἑλλάδα. διότι μὲν γὰρ ἐκ τῶν βαρβάρων ἥκει, πυνθανόμενος οὕτω εὑρίσκω ἐόν. δοκέω δ' ὦν μάλιστα ἀπ' Αἰγύπτου ἀπῖχθαι. ὅ, τι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος, καὶ Διοσκούρων (ὡς καὶ πρότερόν μοι ταῦτα εἴρηται) καὶ Ἥρης, καὶ Ἱστίης, καὶ Θέμιος, καὶ Χαρίτων, καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων [g] θεῶν, Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόματά ἐστι ἐν τῇ χώρῃ. λέγω δὴ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Αἰγύπτιοι· τῶνδε οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ Πελασγῶν ὀνομασθῆναι, πλὴν Ποσειδέωνος. τοῦτον δὲ τὸν θεὸν παρὰ Λιβύων ἐπύθοντο· οὐδαμοὶ [h] γὰρ ἀπ' ἀρχῆς Ποσειδέωνος οὔνομα ἔκτηνται, εἰ μὴ Λίβυες· καὶ τιμέωσι τὸν θεὸν τοῦτον αἰεί. Νομίζουσι δ' ὦν Αἰγύπτιοι οὐδ' ἥρωσι οὐδέν. Ταῦτα μέν νυν, καὶ ἄλλα πρὸς τούτοισι, τὰ ἐγὼ φράσω, Ἕλληνες ἀπ' Αἰγυπτίων νενομίκασι. τοῦ δὲ Ἑρμέω τὰ ἀγάλματα ὀρθὰ ἔχειν τὰ αἰδοῖα ποιεῦντες, οὐκ ἀπ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι, ἀλλ' ἀπὸ Πελασγῶν, πρῶτοι μὲν Ἑλλήνων ἁπάντων Ἀθηναῖοι παραλαβόντες, παρὰ δὲ τούτων ὧλλοι. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα [i] ἐς Ἕλληνας τελέουσι Πελασγοὶ σύνοικοι ἐγένοντο ἐν τῇ χώρῃ· ὅθεν περ καὶ Ἕλληνες ἤρξαντο νομισθῆναι. ὅστις δὲ τὰ Καβείρων

non imperitus hujus sacri, sed gnarus fuisse mihi videtur. Siquidem Melampus fuit, qui Græcis Bacchi, & nomen & sacrificium, & pompam phalli interpretatus fuit, non tamen omnem plane rationem complexus aperuit. Verum ii qui post hunc extiterunt sapientes, rem magis explicaverunt. Itaque phallum qui in pompa Bacchi exhibetur Melampus induxit: à quo edocti Græci faciunt ea quæ faciunt. Ego quidem igitur Melampodem virum fuisse sapientem aio, artemque divinandi sibi comparasse: eundemque ab Ægypto accepta cum alia multa Græcis enarrasse, tum vero illa de Baccho pauca in illis mutantem. Neque enim dixerim quæ in Ægypto fiunt huic deo, casu congruere cum iis quæ in Græcia. nam simili modo ea fuissent Græcis, non autem recens inducta. Neque tamen dicam Ægyptios à Græcis fuisse mutuatos aut hoc aut aliud quippiam ad ritus pertinens. Videtur autem mihi Melampus quæ ad Bacchum pertinent audisse ex Cadmo Tyrio & illis qui cum eo è Phœnice venerunt in terram nunc
Bœotiam appellatam. Ac omnia fere 50
deorum nomina ex Ægypto in Græciam venerunt. Nam ex barbaris venisse sciscitatus ita esse comperio. Reor igitur ex Ægypto præcipue venisse. Nam præter Neptuni, & Castorum, quemadmodum à me superius dictum est, & Iunonis, & Vestæ, & Themidis, & Gratiarum, & Nereidum, nomina aliorum deorum fuerunt perpetuo Ægyptiis in regione. Dico autem quæ ipsi dicunt Ægyptii. Quorum vero deorum negant se noscere nomina, isti videntur mihi à Pelasgis fuisse nominati, præter Neptunum; hunc quippe Deum ab Afris audierunt. Etenim Neptuni ab initio nulli obtinuerunt nomen, nisi Afri, qui semper hunc deum in honore habent. Sed heroas Æ-
gyptii nullo cultu prosequuntur. Hos ita- 51
que ritus & alios præterea quos ego referam, Græci sunt ab Ægyptiis mutuati. Sed ut Mercurii statuas facerent rectis cum veretris, non ab Ægyptiis, sed à Pelasgis didicerunt, primi quidem ex omnibus Græcis Athenienses nacti, & ab his alii. Nam Atheniensibus jam ea tempestate inter Græcos descriptis contiguas domos in ea regione Pelasgi habuerunt, unde etiam pro Græcis inceperunt existimari. Hoc quod dico, quisquis Cabirorum

a Διονύσου τοὔνομα. b ἀπηγησάμενος. c ποιεῦσι τὰ ποιεῦσιν. d ἀπηγήσασθαι. e γὰρ ἦν. f ἐσηγμένα. g Νηρηΐδων· καὶ τῶν λέγω. h οὐδαμῇ. i γὰρ δὴ τηνικαῦτα.

Pelasgorum Samothracia. Et hi Deos non distinctos nominibus habuerunt; quæ mox ab Ægypto. Dodonæ unum oraculum Græciæ. Hesiodus & Homerus 400 annis ante auctorem.

rorum sacra initiatus est, quæ Samothraces peragunt à Pelasgis accepta, novit. Nam Samothraciam prius incolebant hi Pelasgi, qui cum Atheniensibus habitaverunt, & ab illis orgia Samothraces accipiunt. Itaque primi è Græcis Athenienses à Pelasgis edocti, statuas Mercurii ut erecta pudenda haberent fecerunt. De qua re Pelasgi sacrum quendam sermonem retulerunt, qui in Samothraciæ mysteriis declaratus est.
52 Isti Pelasgi antea diis vota facientes omnia immolabant, quemadmodum ego apud Dodonam audiendo cognovi; nulli autem eorum cognomen neque nomen imponebant, quippe non audierant uspiam. Deos autem cognominaverunt eos ob id quod cum ornatu posuerint omnes res atque omnes distributiones. Multo deinde progressu temporis quum aliorum deorum nomina resciverunt ex Ægypto digressa, post multo nomen Bacchi intellexerunt. Itemque aliquanto post de nominibus in Dodona oraculum petiverunt. Namque hoc oraculum ex eis quæ apud Græcos sunt oraculorum vetustissimum esse existimatur, atque adeo solum erat ea tempestate. Consulentibus igitur Pelasgis apud Dodonam, nunquid nomina quæ à barbaris advenirent adsciscerent, oraculum redditum est ut illis uterentur. Atque ita ex eo tempore sacrificaverunt, deorum nomina nuncupantes, & ea deinceps ab Pelasgis Græci exceperunt.
53 Unde autem unusquisque deorum extiterit, an vero cuncti semper fuerint, aut qua specie, ignorarunt usque prius & heri, ut vere dicam. Nam Hesiodus atque Homerus (quos quadringentis, & non amplius, annis ante me opinor extitisse) illi fuere qui Græcis theogoniam fecerunt, deisque & cognomina dederunt honoresque & artificia separaverunt, & figuras eorum designaverunt. Quibus viris qui poetæ feruntur extitisse priores, posteriores ut ego opinor illis fuerunt. Et prima quidem illa Dodonides sacerdotes memorant: posteriora autem ad Hesiodum & Homerum spectantia, ego
54 refero. At de oraculis sive illo, quod habent Græci, sive illo quod in Africa est, talia Ægyptii commemorant. Narrabant sacerdotes Iovis Thebæensis duas feminas, quæ essent sacerdotes, Thebis à Phœnicibus fuisse abductas: & se audisse harum unam in Africam fuisse venundatam, alteram in Græcos: atque has feminas

ρων ὄργια μεμύηται, τὰ Σαμοθρήϊκες ἐπιτελέουσι παραλαβόντες [a] παρὰ Πελασγῶν, οὗτος ὠνὴρ οἶδε τὸ λέγω [b]. τὴν γὰρ Σαμοθρηΐκην οἴκεον πρότερον Πελασγοὶ οὗτοι, οἵ περ [c] Ἀθηναίοισι σύνοικοι ἐγένοντο, καὶ παρὰ τούτων Σαμοθρήϊκες τὰ ὄργια παραλαμβάνουσι. ὀρθὰ ὦν ἔχειν τὰ αἰδοῖα τἀγάλματα τοῦ Ἑρμέω, Ἀθηναῖοι πρῶτοι Ἑλλήνων παρὰ Πελασγῶν μαθόντες, ἐποιήσαντο. οἱ δὲ Πελασγοὶ ἱρόν τινα λόγον περὶ αὐτοῦ ἔλεξαν, τὰ ἐν τοῖσι ἐν Σαμοθρηΐκῃ μυστηρίοισι δεδήλωται. Ἔθυον δὲ πάντα [d] πρότερον οἱ Πελασγοὶ θεοῖσι ἐπευχόμενοι, ὡς ἐγὼ ἐν Δωδώνῃ οἶδα ἀκούσας· ἐπωνυμίην δ' οὐδ' οὔνομα ἐποιεῦντο οὐδενὶ αὐτῶν· οὐ γὰρ ἀκηκόεσάν κω. θεοὺς δὲ προσωνόμασάν σφεας ἀπὸ τοῦ τοιούτου, ὅτι κόσμῳ θέντες τὰ πάντα πρήγματα καὶ πάσας νομὰς εἶχον. ἐπεί τε δὲ χρόνου πολλοῦ διεξελθόντος [e], ἐπύθοντο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀπικόμενα τὰ οὐνόματα τῶν θεῶν τῶν ἄλλων, Διονύσου δὲ ὕστερον πολλῷ ἐπύθοντο· καὶ μετὰ χρόνον ἐχρηστηριάζοντο περὶ τῶν οὐνομάτων ἐν Δωδώνῃ. τὸ γὰρ δὴ μαντήιον τοῦτο νενόμισται ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων εἶναι, καὶ ἦν τὸν χρόνον τοῦτον μοῦνον. ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοὶ εἰ ἀνέλωνται τὰ οὐνόματα τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἥκοντα, ἀνεῖλε τὸ μαντήιον χρᾶσθαι. ἀπὸ μὲν δὴ τούτου τοῦ χρόνου ἔθυον, τοῖσι οὐνόμασι τῶν θεῶν χρεώμενοι. παρὰ δὲ Πελασγῶν Ἕλληνες ἐξεδέξαντο [f] ὕστερον. Ἔνθεν δὲ [g] ἐγένετο ἕκαστος τῶν θεῶν, εἴτε δ' αἰεὶ [h] ἦσαν πάντες, ὁκοῖοί τέ τινες τὰ εἴδεα, οὐκ ἠπιστέατο μέχρι οὗ πρώην τε καὶ [i] χθὲς, ὡς εἰπεῖν λόγῳ. Ἡσίοδον γὰρ καὶ Ὅμηρον ἡλικίην τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μευ πρεσβυτέρους γενέσθαι, καὶ οὐ πλέοσι. οὗτοι δέ εἰσι οἱ ποιήσαντες θεογονίην Ἕλλησι, καὶ τοῖσι θεοῖσι τὰς ἐπωνυμίας δόντες, καὶ τιμάς τε καὶ τέχνας διελόντες, καὶ εἴδεα αὐτῶν σημήναντες. οἱ δὲ πρότερον ποιηταὶ λεγόμενοι τούτων τῶν ἀνδρῶν γενέσθαι, ὕστερον, ἐμοί γε δοκέειν [k], ἐγένοντο τούτων. καὶ τὰ μὲν πρῶτα αἱ Δωδωνίδες ἱρήϊαι λέγουσι· τὰ δὲ ὕστερα [l], τὰ ἐς Ἡσίοδόν τε καὶ Ὅμηρον ἔχοντα, ἐγὼ λέγω. Χρηστηρίων δὲ πέρι τοῦ τε Ἕλλησι [m] καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ τόνδε Αἰγύπτιοι λόγον λέγουσι. ἔφασαν οἱ ἱρέες τοῦ Θηβαιέος Διὸς, δύο γυναῖκας ἱρηΐας ἐκ Θηβαίων ἐξαχθῆναι ὑπὸ Φοινίκων· καὶ τὴν μὲν αὐτέων πυθέσθαι ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν, τὴν δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας. ταύτας δὲ τὰς γυναῖκας εἶναι

a παραλαβόντες. b οἶδε τὰ λέγω. c τοί περ. d ἔθυον δὲ καὶ πάντα. e ἐπεὶ δὲ χρόνου πολλοῦ διελθόντος. f ἐδέξαντο. g Ὅθεν γε. h εἴτε αἰεί. i οὐ πρώην τε καὶ. k ἐμοὶ δοκέειν. l τὰ δὲ ὕστερον. m πέρι τοῦ τε ἐν Ἕλλησι.

Narrationes priscæ de oraculo Dodonæo, & auctoris explicatio earum.

τὰς ἱδρυσαμένας τὰ μαντήια πρώτας ἐν τοῖσι εἰρημένοισι ἔθνεσι. εἰρομένου δέ μευ ὁκόθεν οὕτω ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγουσι, ἔφασαν πρὸς ταῦτα ζήτησιν μεγάλην ἀπὸ σφέων γενέσθαι τῶν γυναικῶν τουτέων· καὶ ἀνευρεῖν μέν σφεας οὐ δυνατοὶ γενέσθαι· πυθέσθαι δὲ ὕστερον ταῦτα περὶ αὐτέων τάπερ δὴ ἔλεγον. Ταῦτα μέν νυν τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων ἤκουον. τάδε δὲ [a] Δωδωναίων φασὶ αἱ προμάντιες, δύο πελειάδας μελαίνας ἐκ Θηβέων τῶν Αἰγυπτίων ἀναπτομένας [b], τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ παρὰ σφέας ἀπικέσθαι. ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν, αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, ὡς χρεὼν εἴη μαντήιον αὐτόθι Διὸς γενέσθαι. καὶ αὐτοὺς ὑπολαβεῖν θεῖον εἶναι τὸ ἐπαγγελλόμενον αὐτοῖσι, καὶ σφέας ἐκ τούτου ποιῆσαι. τὴν δὲ ἐς τοὺς Λίβυας οἰχομένην πελειάδα, λέγουσι Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λίβυας ποιέειν· ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Δωδωναίων δὲ αἱ ἱρήιαι, τῶν τῇ πρεσβυτάτῃ οὔνομα ἦν Προμένεια, τῇ δὲ μετὰ ταύτην [c], Τιμαρέτη, τῇ δὲ νεωτάτῃ, Νικάνδρη, ἔλεγον ταῦτα. συνωμολόγεον δέ σφι καὶ οἱ ἄλλοι [d] Δωδωναῖοι οἱ περὶ τὸ ἱρόν. Ἐγὼ δ' ἔχω περὶ αὐτέων γνώμην τήνδε· εἰ ἀληθέως οἱ Φοίνικες ἐξήγαγον τὰς ἱρὰς γυναῖκας, καὶ τὴν μὲν αὐτέων ἐς Λιβύην, τὴν δὲ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπέδοντο, δοκέειν ἐμοὶ ἡ γυνὴ αὕτη τῆς νῦν Ἑλλάδος, πρότερον δὲ Πελασγίης καλευμένης τῆς αὐτῆς ταύτης, πρηθῆναι ἐς Θεσπρωτούς. ἔπειτα δουλεύουσα αὐτόθι, ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν· ὥσπερ ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεύουσαν [e] ἐν Θήβῃσι ἱρὸν Διὸς, ἔνθα δ' ἀπίκετο [f], ἐνθαῦτα μνήμην αὐτοῦ ἔχειν. ἐκ δὲ τούτου, χρηστήριον κατηγήσατο, ἐπεί τε συνέλαβε τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν, φάναι δέ οἱ ἀδελφεὴν ἐν Λιβύῃ πεπρῆσθαι ὑπὸ τῶν αὐτῶν Φοινίκων ὑπ' ὧν καὶ αὐτὴ ἐπρήθη. Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κληθῆναι πρὸς Δωδωναίων ἐπὶ τοῦδε αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν· ἐδόκεε δέ σφι ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι. μετὰ δὲ χρόνον τὴν πελειάδα ἀνθρωπηίῃ [g] φωνῇ αὐδάξασθαι λέγουσι, ἐπεί τε τὰ συνετά σφι ηὔδα ἡ γυνή· ἕως δὲ ἐβαρβάριζε, ἐδόκεέ σφι ὄρνιθος τρόπον φθέγγεσθαι. ἐπεὶ τέῳ τρόπῳ ἂν πελειάς γε ἀνθρωπηίῃ [h] φωνῇ φθέγξαιτο; μέλαιναν δὲ λέγοντες εἶναι τὴν πελειάδα, σημαίνουσι ὅτι Αἰγυπτίη ἡ γυνὴ ἦν. Ἡ δὲ μαντηίη ἥ τε ἐν Θήβῃσι τῇσι Αἰγυπτίῃσι καὶ ἐν Δωδώνῃ, παραπλήσιαι ἀλλήλῃσι τυγχάνουσι·

nas esse quæ primæ apud dictas gentes oracula constituissent. Percontantique mihi unde id commemorarent tanquam sic plane compertum habentes, ad hæc responderunt, majorem in modum se institisse vestigare de his mulieribus, nec tamen unquam invenire potuisse, sed postea hæc quæ dicebant de eis audisse.
Hæc quidem igitur Thebis è sacerdoti- 55
bus audivi. Antistites autem Dodonæorum hæc ajunt: Geminas Thebis Ægyptiis columbas evolantes, utramque nigram, unam quidem in Africam venisse, alteram ad ipsos: quæ fago insidens humana voce eloquuta sit, fatum esse, ut eo loci Iovis oraculum condatur: & ipsos interpretatos esse, quod ipsis annunciaretur id fieri divinitus, & inde se ita fecisse: eam vero quæ ad Afros abisset columbam, dicunt jussisse illos Ammonis oraculum condere; quod & ipsum Iovis est. Ita referebant Dodonæorum sacerdotes, quarum vetustissimæ nomen erat Promeneæ: proximæ, Timaretæ: minimæ natu, Nicandræ; & his consentiebant reliqui Dodonæi, qui circa tem-
plum in usu erant. De quibus ita mea fert 56
opinio: Si re vera Phœnices eduxerunt feminas sacras, & earum alteram ut in Africam, alteram ut in Græciam exportarentur, vendiderunt: videtur mihi ista ipsa femina venundata esse in Thesprotos nunc dictæ Græciæ, antea vero Pelasgiæ vocatæ; deinde ancillans ibidem, condidisse sub fago ibi nata fanum Iovis; ut erat probabile, solitam Thebis tueri Iovis templum, unde processit, ideo memoriam illic ejus habere: atque hinc oraculum ab ea fuit institutum; & post linguam Græcam apprehensam, dixisse, sororem suam in Africa ab eisdem Phœni-
cibus (ut ipsa fuisset) venundatam. Quod 57
autem mulieres à Dodonæis columbæ vocatæ sunt, ob id mihi videtur factum, quia barbaræ essent; simile quid avibus sonare ipsis videbatur. Interiecto deinde tempore columbam humana voce loquutam ajunt, postquam quæ ipsi intelligerent, mulier loquebatur; tamdiu volucris modo sonare visa, quamdiu barbare loquebatur. nam columba quomodo humanam vocem sonaret? nigram autem columbam esse dicentes, Ægyptiam femi-
nam significant. Suntque similia inter 58
se oracula, & illud apud Thebas Ægyptias, & hoc apud Dodonam. estque divinan-

a τὰ δὲ. b ἀναπταμένας. c μετ' αὐτήν. d καὶ ἄλλοι. e ἦν οἰκὸς, ἀμφιπολεύουσα. f ἔνθα ἀπίκετο. g ἀνθρωπίνῃ. h ἂν πελειὰς ἀνθρωπίνῃ.

vinandi per sacerdotes ratio ex Ægypto oriunda. Ipsi certe Ægyptii extiterunt principes conventuum sacrorum & pomparum & adductionum, & ab eis Græci didicerunt. Cujus rei hoc apud me argumentum est, quod illa constet ab multo quodam tempore factitata, Græ-
59 canica vero recenter facta sunt. Nec vero semel quotannis conventum publicum celebrant Ægyptii, sed frequentes illos, præcipue quidem ac studiosissime ad urbem Bubaston, in honorem Dianæ; secundo loco ad urbem Busirin in honorem Isidis. In hac enim urbe maximum est templum Isidis, ipsa autem urbs in medio Delta Ægypti sita. Est autem Isis quæ Græca lingua dicitur Δημήτηρ, *Ceres*. Tertio celebrant conventus publicos ad urbem Sain, in honorem Minervæ; quarto ad Heliopolin, in honorem Solis; quinto ad urbem Buton, in honorem Latonæ; sexto ad urbem Pa-
60 premin, in honorem Martis. Ceterum quum se conferunt in urbem Bubaston, hæc faciunt: Navigant viri pariter & mulieres, magnaque est in unaquaque navi utrorumque multitudo. Inter navigandum assidue mulieres aliquot, crepitacula tenentes strepunt, viri tibiis canunt: ceteri ceteræque modulantur manusque complodunt. Atque ut ad quamque aliam urbem perveniunt navigando, talia agunt. Appulsa ad terram navi, mulierum aliæ ea quæ dixi faciunt, aliæ compellantes ejus urbis feminas, ingerunt probra, aliæ saltant, aliæ erectæ attrahunt vestem. Talia in singulis civitatibus ad flumen positis agunt. Quum ad urbem Bubastum perventum est, festum celebrant magnis hostiis offerendis. quo in festo plus vini ex vite absumitur quam in reliquo universi anni tempore. Commeant illuc (ut indigenæ ajunt) virorum ac mulierum, præter pueros, etiam ad septingenta millia. Atque hæc qui-
61 dem illic fiunt. At in urbe Busiri quomodo festum Isidi agant, superius à me dictum est. Verberantur enim post sacrificium cuncti & cunctæ, multa sane hominum decem millia: quem autem verberent, non est mihi fas dicere. Sed quotquot Cares Ægyptum incolunt, hi vero tanto plus in talibus faciendis excellunt, ut gladiis quoque frontes concidant. Ex quo facto datur intelligi eos ho-
62 spites esse, non Ægyptios. Ubi vero in Sain

χάνουσι ἐοῦσαι. ἔστι δὲ καὶ τῶν ἱρέων [a] ἡ μαντικὴ ἀπ᾽ Αἰγύπτου ἀπιγμένη· πανηγύρεις [b] δὲ ἄρα καὶ πομπὰς καὶ προσαγωγὰς πρῶτοι ἀνθρώπων Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ ποιησάμενοι· καὶ παρὰ τούτων Ἕλληνες μεμαθήκασι. τεκμήριον δέ μοι τούτου, τόδε· αἱ μὲν γὰρ φαίνονται ἐκ πολλοῦ τεο χρόνου ποιεύμεναι, αἱ δὲ Ἑλληνικαὶ νεωστὶ ἐποιήθησαν. Πανηγυρίζουσι δὲ Αἰγύπτιοι οὐκ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, πανηγύρις [c] δὲ συχνάς· μάλιστα μὲν καὶ προθυμότατα ἐς Βούβαστον [d] πόλιν, τῇ Ἀρτέμιδι· δεύτερα, ἐς Βούσιριν πόλιν τῇ Ἴσι· ἐν ταύτῃ γὰρ δὴ τῇ πόλεϊ ἐστὶ μέγιστον Ἴσιος ἱρόν· ἵδρυται δὲ ἡ πόλις αὕτη τῆς Αἰγύπτου ἐν μέσῳ τοῦ Δέλτα· Ἶσις δέ ἐστι κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν Δημήτηρ. τρίτα δ᾽, ἐς Σάϊν πόλιν τῇ Ἀθηναίῃ πανηγυρίζουσι· τέταρτα δὲ, ἐς Ἡλιούπολιν τῷ Ἡλίῳ· πέμπτα δὲ, ἐς Βουτοῦν πόλιν τῇ Λητοῖ· ἕκτα δὲ, ἐς Πάπρημιν πόλιν τῷ Ἄρεϊ. Ἐς μέν νυν Βούβαστον πόλιν ἐπεὰν [e] κομίζωνται, ποιεῦσι τοιάδε [f]. πλέουσί τε γὰρ δὴ ἅμα ἄνδρες γυναιξὶ, καὶ πολλόν τι πλῆθος ἑκατέρων ἐν ἑκάστῃ βάρι. αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν, κρόταλα ἔχουσαι, κροταλίζουσι· οἱ δὲ αὐλέουσι κατὰ πάντα τὸν πλόον· αἱ δὲ λοιπαὶ γυναῖκες καὶ ἄνδρες ἀείδουσι, καὶ τὰς χεῖρας κροτέουσι. ἐπεὰν δὲ πλέοντες κατά τινα πόλιν ἄλλην γένωνται, ἐγχρίμψαντες τὴν βάριν τῇ γῇ, ποιεῦσι τοιάδε [g]· αἱ μέν τινες τῶν γυναικῶν ποιέουσι [h] τάπερ εἴρηκα· αἱ δὲ τωθάζουσι, βοῶσαι τὰς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γυναῖκας· αἱ δ᾽ ὀρχέονται, αἱ δ᾽ ἀνασύρονται ἀνιστάμεναι. ταῦτα παρὰ πᾶσαν πόλιν παραποταμίην ποιεῦσι. ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὴν Βούβαστον, ἑορτάζουσι [i] μεγάλας ἀνάγοντες θυσίας. καὶ οἶνος ἀμπέλινος ἀναισιμοῦται πλέον ἐν τῇ ὁρτῇ ταύτῃ ἢ ἐν τῷ ἅπαντι ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιλοίπῳ. συμφοιτέωσι δὲ ὅ, τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι, πλὴν παιδίων, καὶ ἐς ἑβδομήκοντα μυριάδας, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι. ταῦτα μὲν δὴ ταύτῃ ποιέεται. Ἐν δὲ Βουσίρι πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρότερόν μοι. τύπτονται μὲν γὰρ [k] δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυριάδες κάρτα πολλαὶ ἀνθρώπων. τὸν δὲ [l] τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν· ὅσοι δὲ Καρῶν εἰσὶ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες, οὗτοι δὲ τοσούτῳ ἔτι πλέω ποιεῦσι τούτων, ὅσῳ καὶ τὰ μέτωπα κόπτονται μαχαίρῃσι· καὶ τούτῳ εἰσὶ δῆλοι ὅτι εἰσὶ ξεῖνοι καὶ οὐκ Αἰγύπτιοι. Ἐς Σάϊν δὲ πόλιν ἐπεὰν συλλε-

a ἱρῶν. b πανηγύριας. c πανηγύριας. d βούβασιν. e βούβαστιν ἐπεὰν, f τάδε. g τάδε. h ποιοῦσι. i βούβασιν ὀρτάζουσι. k τύπτονται γάρ. l τῶν δέ.

συλλεχθέωσι τῇσι θυσίῃσι ἔν τινι νυκτὶ [a], λύχνα καίουσι πάντες πολλὰ ὑπαίθρια περὶ τὰ δώματα κύκλῳ. τὰ δὲ λύχνα, ἐστὶ ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου· ἐπιπολῆς δὲ ἔπεστι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον, καὶ τοῦτο καίεται παννύχιον. καὶ τῇ ὁρτῇ οὔνομα κέεται λυχνοκαΐη· οἱ δ' ἂν μὴ ἔλθωσι τῶν Αἰγυπτίων ἐς τὴν πανήγυριν ταύτην, φυλάσσοντες τὴν νύκτα τῆς θυσίης, καίουσι καὶ αὐτοὶ πάντες τὰ λύχνα. καὶ οὕτω οὐκ ἐν Σάϊ μούνῃ καίεται, ἀλλὰ καὶ ἀνὰ πᾶσαν Αἴγυπτον. ὅτευ δὲ εἵνεκα φῶς ἔλαχε καὶ τιμὴν ἡ νὺξ αὕτη, ἔστι ἱρὸς περὶ αὐτοῦ λόγος λεγόμενος. Ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν [b] καὶ Βοῦτον θυσίας μούνας ἐπιτελέουσι φοιτέοντες. ἐν δὲ Παπρήμι θυσίας μὲν καὶ ἱρὰ, κατάπερ καὶ τῇ ἄλλῃ, ποιεῦσι. εὖτ' ἂν δὴ γίνηται [c] καταφερὴς ὁ ἥλιος, ὀλίγοι μέν τινες τῶν ἱρέων περὶ τὸ ἄγαλμα πεπονέαται, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῶν, ξύλων [d] κορύνας ἔχοντες, ἑστᾶσι τοῦ ἱροῦ ἐν τῇ ἐσόδῳ. ἄλλοι δὲ εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα, καὶ οὗτοι ἐπὶ τὰ ἕτερα ἁλέες ἑστᾶσι. τὸ δὲ ἄγαλμα ἐὸν ἐν νηῷ μικρῷ ξυλίνῳ κατακεχρυσωμένῳ, προεκκομίζουσι τῇ προτεραίῃ ἐς ἄλλο οἴκημα ἱρόν. οἱ μὲν δὴ ὀλίγοι οἱ περὶ τὤγαλμα λελειμμένοι ἕλκουσι τετράκυκλον ἅμαξαν, ἄγουσαν τὸν νηόν τε καὶ τὸ ἐν τῷ νηῷ ἐνεὸν ἄγαλμα· οἱ δὲ οὐκ ἐῶσι, ἐν τοῖσι προπυλαίοισι ἑστεῶτες, ἐσιέναι· οἱ δὲ εὐχωλιμαῖοι, τιμωρέοντες τῷ θεῷ, παίουσι αὐτοὺς ἀλεξόμενοι. ἐνθαῦτα μάχη ξύλοισι καρτερὴ γίνεται· κεφαλάς τε συναράσσονται· καὶ, ὡς ἐγὼ δοκέω, πολλοὶ καὶ ἀποθνήσκουσι ἐκ τῶν τρωμάτων· οὐ μέντοι γε οἵ τε Αἰγύπτιοι ἔφασαν ἀποθνήσκειν οὐδένα. Τὴν δὲ πανήγυριν ταύτην ἐκ τοῦδε νομίσαι φασὶ οἱ ἐπιχώριοι· οἰκέειν ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ τοῦ Ἄρεος τὴν μητέρα, καὶ τὸν Ἄρεα ἀπότροφον γενόμενον, ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον [e], ἐθέλοντα τῇ μητρὶ συμμίξαι, καὶ τοὺς προπόλους [f] τῆς μητρὸς, οἷα οὐκ ὀπωπότας αὐτὸν πρότερον, οὐ περιορᾶν παριέναι, ἀλλ' ἀπερύκειν· τὸν δ' ἐξ ἄλλης πόλιος ἀγαγόμενον ἀνθρώπους, τούς τε προπόλους τρηχέως περισπεῖν, καὶ ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. ἀπὸ τούτου τῷ Ἄρεϊ ταύτην τὴν πληγὴν ἐν τῇ ὁρτῇ νενομικέναι φασί. καὶ τὸ μὴ μίσγεσθαι γυναιξὶ ἐν ἱροῖσι, μηδὲ ἀλούτους ἀπὸ γυναικῶν ἐς ἱρὰ ἐσιέναι, οὗτοί εἰσι οἱ πρῶτοι θρησκεύσαντες. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι σχεδὸν πάντες ἄνθρωποι, πλὴν Αἰγυπτίων καὶ Ἑλλήνων, μίσγονται ἐν ἱροῖσι· καὶ ἀπὸ γυναικῶν ἀνιστάμενοι, ἄλουτοι ἐσέρχονται ἐς

Sain urbem sacrificatum noctu convenerunt, sub dio circum domos universi frequentes lucernas accendunt, vascula scilicet sale & oleo plena; in superficie adest ipsum ellychnium, quod tota ardet nocte. Cui festo nomen impositum est, Accensio lucernarum. Ad hunc conventum quicunque Ægyptiorum non ierint, observantes sacrificii noctem, & ipsi universi lucernas accendunt: atque ita accenduntur lucernæ non in Sai modo, sed etiam per universam Ægyptum. Qua vero gratia nox hæc lumen & honorem sortita sit, de eo sacer sermo commemoratur. Ad Heliopolin & ad Butun qui 63
veniunt, tantum sacrificant. In Papremi vero, quemadmodum alibi, & sacrificia & res divinas peragunt. Sed quando sol fit declivis, pauci sacerdotes circa simulacrum operati sunt: plures eorum tenentes ligneas clavas stant in ingressu templi; alii plus mille virorum qui vota exequuntur, cum singulis fustibus frequentes alia ex parte consistunt. Porro simulacrum in parvo ligneo sacello deaurato exportant pridie in aliud sacrum habitaculum, paucis illis qui ministerio simulacri relicti sunt, trahentibus plaustrum quatuor rotarum, quo vehitur sacellum cum simulacro quod intus est. Hos ingredi prohibent ii qui in anteforibus stant. At ii qui vota exequuntur, opitulantes deo, percutiunt hos, sese ipsi defensantes. Hic vehemens existit fustuaria pugna mutuo capita contundentium: multique ex vulneribus (ut ego opinor) pereunt, etsi Ægyptii quemquam mori negant. Ajunt autem indigenæ 64
conventum hunc inde institutum: Templum id incolere matrem Martis, & Martem nutrimentis depulsum, venisse viriliter impulsum eo proposito, ut coiret cum matre: quem maternos ministros, ut qui eum antea non viderant, non per negligentiam sinere ingredi, sed abigere; hunc, ex alia civitate adductis hominibus, illos tutores aspere mulcare, & ad matrem fuisse ingressum. Et ab ea re hanc verberationem ajunt solennem fuisse Marti die festo, & institutum, ne in templo cum feminis coiretur, neve illoti à Venere templa adirent. Hi sunt qui primi ceremoniis vacaverunt. nam ceteri fere omnes mortales, præter Ægyptios ac Græcos, coeunt in templis: & ab uxoribus surgentes, illoti introeunt templum

a συλλεχθῶσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί. b Ἡλίου τε πόλιν. c ποιέουσι. εὖτ' ἂν δὲ γίνηται. d αὐτέων, ἐκ ξύλων.
e Hæc duo verba ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον non exstant in MS. nisi in margine. f προπόλους bis.

plum, putantes hominem esse ut ceteras animantes. Etenim videre & pecudes alias & volucrum turbas coeuntes in deorum templis atque in fanis; quod si non esset deo gratum, ne pecudes quidem id esse facturas. Et hi quidem talia prætexentes faciunt, quæ mihi non probantur.
65 Ægyptii porro cum in aliis ad sacra pertinentibus, tum vero in his superstitiose agunt. Ægyptus, quum sit Africæ finitima, non tamen admodum bestiis abundat: quæ vero illic sunt, eæ omnes pro sacris habentur, partim alumnæ ipsorum hominum, partim non. Qua autem caussa pro sacris habentur, si dixero, ad res divinas oratio mea descendet, quas ego in primis enarrare devito; quarumque quicquid dixi delibando, id necessitate coactus dixi. Consuetudo quæ de bestiis est, ita habet: Eas seorsum singulas educandi curam & viri & feminæ Ægyptiorum susceperunt; in quo honore filius patri succedit. His bestiis singuli qui in urbibus sunt, vota persolvunt, hunc in modum: Supplicantes illi deo cujus illa bestia est, derasis liberorum capitibus aut in totum, aut ex media, aut ex tertia parte, appendunt crines in lance ad argentum; quod traxerit, id tradunt curatrici bestiarum. Illa pro hoc concisos pisces præbet bestiis escam. talis enim cibus illis præbetur. Quarum siquam quis necaverit, si volens, morte mulctatur: si invitus, plectitur ea mulcta quam sacerdotes statuerint. Quisquis tamen ibin aut accipitrem necaverit, sive volens sive invitus, necessario morte afficitur.
66 Quum autem multæ bestiæ una cum hominibus victitent, multo tamen plures essent, nisi hoc accideret felibus. Feles postquam sunt enixæ, non amplius adeunt masculos: eas isti coeundi gratia indagantes, tamen potiri nequeunt: ergo contra id talia comminiscuntur. Raptos & subductos earum fetus occidunt, non tamen occisos edunt. Illæ fetibus orbatæ, cupiditate aliorum (amantissima enim fetuum bestia est) ita demum ad mares se conferunt. Felem incendio orto divina res occupat. nam Ægyptii, per intervalla dispositi ignem extinguere negligentes custodias felium agunt. At illæ aut intercurrendo, aut transiliendo ipsos homines in ignem insiliunt. Hoc dum

ἐς ἱρὸν, νομίζοντες ἀνθρώπους εἶναι κατάπερ τὰ ἄλλα κτήνεα. καὶ γὰρ τὰ ἄλλα κτήνεα ὁρᾷν καὶ ὀρνίθων γένεα ὀχευόμενα ἔν τε τοῖσι νηοῖσι τῶν θεῶν καὶ ἐν τοῖσι τεμένεσι [a]. εἰ ὦν εἶναι τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, οὐκ ἂν οὐδὲ τὰ κτήνεα ποιέειν. οὗτοι μέν νυν τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι [b] ἔμοιγε οὐκ ἀρεστά. Αἰγύπτιοι δὲ θρησκεύουσι περισσῶς τά τε ἄλλα περὶ τὰ ἱρὰ, καὶ δὴ καὶ τάδε. ἐοῦσα δὲ Αἴγυπτος ὅμουρος τῇ Λιβύῃ, οὐ μάλα θηριώδης ἐστί· τὰ δὲ ἐόντα σφι, ἅπαντα ἱρὰ νενόμισται· καὶ τὰ μὲν, σύντροφα αὐτοῖσι τοῖσι ἀνθρώποισι, τὰ δὲ, οὔ· τῶν δὲ εἵνεκεν [c] ἀνεῖται τὰ ἱρὰ, εἰ λέγοιμι, καταβαίην ἂν τῷ λόγῳ ἐς τὰ θεῖα πρήγματα, τὰ ἐγὼ φεύγω μάλιστα ἀπηγέεσθαι· τὰ δὲ καὶ εἴρηκα αὐτῶν ἐπιψαύσας, ἀνάγκῃ [d] καταλαμβανόμενος εἶπον. νόμος δέ ἐστι περὶ τῶν θηρίων ὧδε ἔχων· μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τῆς τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι τῶν Αἰγυπτίων, τῶν παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδέκεται τὴν τιμήν. οἱ δὲ ἐν τῇσι πόλισι ἕκαστοι εὐχὰς τάσδε σφι ἀποτελέουσι· εὐχόμενοι τῷ θεῷ τοῦ ἂν ᾖ τὸ θηρίον, ξυροῦντες τῶν παιδίων ἢ πᾶσαν τὴν κεφαλὴν, ἢ τὸ ἥμισυ, ἢ τὸ τρίτον μέρος τῆς κεφαλῆς, ἱστᾶσι σταθμῷ πρὸς ἀργύριον τὰς τρίχας· τὸ δ' ἂν ἑλκύσῃ, τοῦτο τῇ μελεδωνῷ τῶν θηρίων διδοῖ. ἡ δ' ἀντ' αὐτοῦ τάμνουσα ἰχθῦς, παρέχει βορὴν τοῖσι θηρίοισι. τροφὴ μὲν δὴ αὐτοῖσι τοιαύτη ἀποδέδεκται. τὸ δ' ἄν τις τῶν θηρίων τούτων ἀποκτείνῃ, ἢν μὲν ἑκὼν, θάνατος ἡ ζημίη· ἢν δὲ ἀέκων, ἀποτίνει [e] ζημίην τὴν ἂν οἱ ἱρέες τάξωνται. ὃς δ' ἂν ἶβιν ἢ ἴρηκα ἀποκτείνῃ, ἤν τε ἑκὼν, ἤν τε ἀέκων, τεθνάναι ἀνάγκη. Πολλῶν δὲ ἐόντων [f] ὁμοτρόφων τοῖσι ἀνθρώποισι θηρίων, πολλῷ ἂν ἔτι πλέω ἐγίνετο, εἰ μὴ κατελάμβανε τοὺς αἰελούρους τοιάδε. ἐπεὰν τέκωσι αἱ θήλεαι, οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας. οἱ δὲ, διζήμενοι μίσγεσθαι αὐτῇσι, οὐκ ἔχουσι. πρὸς ὦν ταῦτα σοφίζονται τάδε· ἁρπάζοντες ἀπὸ τῶν θηλέων, καὶ ὑπαιρεόμενοι τὰ τέκνα, κτείνουσι· κτείναντες μέντοι, οὐ πατέονται [g]. αἱ δὲ, στερισκόμεναι τῶν τέκνων, ἄλλων δὲ ἐπιθυμέουσαι, οὕτω δὴ ἀπικνέονται παρὰ τοὺς ἔρσενας. φιλότεκνον γὰρ τὸ [h] θηρίον. πυρκαϊῆς δὲ γινομένης, θεῖα πρήγματα καταλαμβάνει τοὺς αἰελούρους· οἱ μὲν γὰρ Αἰγύπτιοι διαστάντες φυλακὰς ἔχουσι τῶν αἰελούρων [i], ἀμελήσαντες σβεννύναι τὸ καιόμενον· οἱ δὲ αἰέλουροι, διαδύοντες, καὶ ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους, ἅλλονται ἐς τὸ πῦρ. ταῦτα δὲ γινόμενα [k],

a τεμένεσι. b. τοιαῦτα ποιεῦντες, ἐπιλέγουσι. c εἵνεκα. d ἀναγκαίῃ. e ἀποτίνει. f δὲ ὄντων. g πατέονται. h φιλότεκνον γὰρ τό. i αἰλούρους & αἰλούρων & semper tum ante, tum post. k ἐσάλλονται ἐς τὸ πῦρ. τούτων δὲ γινομένων.

πένθεα μεγάλα τοὺς Αἰγυπτίους καταλαμβάνει. ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἰέλουρος [a] ἀποθάνῃ ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, οἱ ἐνοικέοντες πάντες ξυρέονται τὰς ὀφρύας μούνας· παρ' ὁτέοισι δ' ἂν κύων, πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὴν κεφαλήν. Ἀπάγονται δὲ οἱ αἰέλουροι ἀποθανόντες ἐς ἱρὰς στέγας, ἔνθα θάπτονται ταριχευθέντες ἐν Βουβάστι πόλι. τὰς δὲ κύνας ἐν τῇ ἑωϋτῶν ἕκαστοι πόλι θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. ὡσαύτως δὲ τῇσι κυσὶ οἱ ἰχνευταὶ θάπτονται. τὰς δὲ μυγαλὰς καὶ τοὺς ἴρηκας ἀπάγουσι ἐς Βουτοῦν πόλιν. τὰς δὲ ἴβις ἐς Ἑρμέω πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας σπανίας, καὶ τοὺς [b] λύκους, οὐ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας, αὐτοῦ θάπτουσι τῇ ἂν εὑρεθέωσι κείμενοι. Τῶν δὲ κροκοδείλων φύσις ἐστὶ τοιήδε· τοὺς χειμεριωτάτους μῆνας τέσσερας ἐσθίει οὐδέν· ἐὸν δὲ τετράπουν, χερσαῖον καὶ λιμναῖόν ἐστι. τίκτει μὲν γὰρ ᾠὰ ἐν γῇ, καὶ ἐκλέπει· καὶ τὸ πολλὸν τῆς ἡμέρης διατρίβει ἐν τῷ ξηρῷ, τὴν δὲ νύκτα πᾶσαν ἐν τῷ ποταμῷ. θερμότερον γὰρ δή ἐστι τὸ ὕδωρ τῆς αἰθρίης [c] καὶ τῆς δρόσου. πάντων δὲ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν θνητῶν, τοῦτο ἐξ ἐλαχίστου μέγιστον γίνεται. τὰ μὲν γὰρ ᾠὰ, χηνέων οὐ πολλῷ μέζονα [d] τίκτει· καὶ ὁ νεοσσὸς κατὰ λόγον τοῦ ᾠοῦ γίνεται· αὐξανόμενος δὲ, γίνεται καὶ ἐς ἑπτακαίδεκα πήχεας, καὶ μέζων ἔτι. ἔχει δὲ ὀφθαλμοὺς μὲν, ὑός· ὀδόντας δὲ, μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας, κατὰ λόγον τοῦ σώματος. γλῶσσαν δὲ μοῦνον θηρίων οὐκ ἔφυσε· οὐδὲ τὴν κάτω κινεῖ γνάθον, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μοῦνον θηρίων τὴν ἄνω γνάθον προσάγει τῇ κάτω· ἔχει δὲ καὶ ὄνυχας καρτεροὺς, καὶ δέρμα λεπιδωτὸν ἄρρηκτον ἐπὶ τοῦ νώτου. τυφλὸν δὲ ἐν ὕδατι, ἐν δὲ τῇ αἰθρίῃ ὀξυδερκέστατον. ἅτε δὴ ὦν ἐν ὕδατι δίαιταν ποιεύμενον, τὸ στόμα ἔνδοθεν φορέει πᾶν μεστὸν βδελλέων. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ὄρνεα καὶ θηρία φεύγει μιν· ὁ δὲ τροχίλος εἰρηναῖόν οἱ ἐστὶ, ἅτε ὠφελεομένῳ πρὸς αὐτοῦ. ἐπεὰν γὰρ ἐς τὴν γῆν ἐκβῇ ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ κροκόδειλος, καὶ ἔπειτα χάνῃ, (ἔωθε γὰρ τοῦτο ὡς ἐπίπαν ποιέειν πρὸς τὸν ζέφυρον) ἐνθαῦτα ὁ τροχίλος ἐσδύων ἐς τὸ στόμα αὐτοῦ, καταπίνει τὰς βδέλλας· ὁ δὲ, ὠφελεύμενος [e] ἥδεται, καὶ οὐδὲν σίνεται τὸν τροχίλον. Τοῖσι μὲν δὴ τῶν Αἰγυπτίων ἱροί εἰσι οἱ κροκόδειλοι, τοῖσι δ' οὔ, ἀλλ' ἅτε πολεμίους περιέπουσι. οἱ δὲ περί τε Θήβας καὶ τὴν Μοίριος λίμνην οἰκέοντες καὶ κάρτα ἥγηνται αὐτοὺς εἶναι ἱρούς. ἐκ πάντων δὲ ἕνα ἑκάτεροι τρέφουσι [f] κροκόδειλον, δεδιδαγμένον εἶναι χειροήθεα· ἀρτήματά τε

dum contingit, ingenti luctu afficiuntur Ægyptii. Quibuſcunque autem in domibus felis ſine manu hominum oppetit mortem, earum habitatores cuncti ſola ſupercilia radunt: totum autem corpus & caput, in quorum domibus *moritur* canis. Abducuntur autem feles mortuæ ad ſacra 67
tecta, ubi ſalitæ ſepeliuntur in urbe Bubaſti. Canes feminas in ſua quiſque urbe tumulant, ſacratis in loculis. Eodem modo quo canes feminæ, ichneutæ veſtigatores ſepeliuntur. Nam mygalas, & accipitres in urbem Butum aſportant, ibides vero Hermopolin; urſas autem, quæ raræ ſunt, & lupos non multo vulpibus grandiores, eo loci ſepeliunt ubi jacentes inveniuntur. At crocodilis ineſt talis natura: Quatuor 68
menſibus maxime hybernis nihil omnino edit: & quum ſit quadrupes, tamen terreſtre & paludoſum eſt. Nam ova parit in terra, excluditque: & plerumque diei in ſicco agit, ſed totam noctem in flumine, quippe calidiore aqua quam diurno ſereno & rore. Ex omnibus quæ novimus animalibus, hoc maximum exiſtit ex minimo. ſiquidem ova quod attinet, gignit haud multo majora anſeribus, & proportione ovi fetus excluditur: at creſcens, ad ſeptendecim & amplius cubitos pervenit. oculos habet ſuillos, dentes magnos proportione corporis, & prominentes, cui ex omnibus beſtiis ſoli lingua innata non eſt. Idem inferiorem maxillam non movet, ſed etiam ſolum ex animalibus ſuperiorem inferiori admovet. Ungues quoque robuſtos habet, pellemque ſquamatam circa tergum infractam. Inter aquas cæcus, ſub dio perſpicaciſſimus. Itaque quod in aqua vitam degat, os fert introrſum hirudinibus refertum. Quumque eum ceteræ volucres ac beſtiæ fugiant, ſolus trochilus pacem cum eo agit, utpote a quo percipiat utilitatem. Etenim poſteaquam crocodilus ex aqua in terram egreſſus eſt, ac deinde hiavit (ſemper enim fere hoc ad zephyrum facere ſolet) tunc in ejus os trochilus penetrans, deglutit illas ſanguiſugas. Qua utilitate delectatus, nihil omnino trochilum lædit. Quibuſdam ſane Ægyptio- 69
rum crocodili ſacri ſunt, quibuſdam non ſunt, ſed veluti hoſtes exagitant. Sacros admodum eſſe eos exiſtimant qui circa Thebas & Mœrios ſtagnum incolunt: quorum utrique unum ex omnibus crocodilis alunt edoctum manu tractari, appendentes ejus auribus inaures, nempe la-

a ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι αἴλουρος. b Βουτοῦ πόλιν. τὰς δὲ ἄρκτους ἐούσας ἱρὰς καὶ τούς. c τῆς τε αἰθρίης. d μέζω. e ὠφελεόμενος. f ἐκτρέφουσι.

Crocodilus Ionica appellatio: Ægyptis champsa. de eo varia opinio & hippopotamis & lutris & squamoso pisce & anguilla & vulpansere & phœnice.

lapillos fusiles aureosque, & primores pedes catenulis aut annulis cingentes; cibaria quoque statuta ac sacrificia præbentes, & curantes ut quam pulcherrime vivant; at ubi mortem obierunt, condientes sacris in loculis sepeliunt. At qui circa Elephantinam urbem incolunt, quod sacros esse non censeant, etiam comedunt. Neque vero crocodili vocantur, sed champsæ: verum Iones appellavere crocodilos, illi generi crocodilorum quod apud eos in sepibus gignitur, ipsorum

70 formam comparantes. Hos capiendi quum sint multa & omnimoda genera, hoc, quod maxime mihi dignum relatu videtur, scribo. Ubi tergum suillum ad illecebras hamo circumdederit, permittit in medium flumen, ipse in labro fluminis porcellum, quem vivum tenet, verberat. cujus vocem crocodilus audiens, versus illam tendit, nactusque tergum devorat. Illi vero trahunt. Et posteaquam in terram attractus est, ante omnia ejus oculos venator cœno opplet. Hoc acto, cetera facile sane comprehenditur; sin, cum la-

71 bore. Fluviatiles vero equi in plaga Papriemitana sacri sunt, in cetera Ægypto non sacri; talem speciem naturamque habentes. Quadrupes est, bifidis pedibus, ungulis bovinis, simo naso, equina juba, exertos dentes ostentans, equina cauda & voce, magnitudine maximi tauri, tam crasso corio ut ex eo arefacto

72 fiant jacula rasa. Gignuntur præterea in fluvio lutræ quos sacratos esse arbitrantur. Arbitrantur etiam sacrum esse ex omnibus piscibus qui vocatur squamosus, atque etiam anguillam. Hos pisces ajunt sacros Nili esse: ex volucri-

73 bus vero vulpanseres. Est & alia volucris sacra, nomine phœnix, quam equidem non vidi nisi in pictura. etenim perrara ad eos commeat, quingentis (ut ajunt Heliopolitani) annis, & tunc demum quum pater ei decessit. Is si picturæ assimilis est, talis tantusque est: Pennæ coloris partim aurei, partim rubei, maxima ex parte cum habitu tum magnitudine simillimus aquilæ. Eum ajunt, quod mihi non fit verisimile, hoc excogitare: Ex Arabia proficiscentem in templum Solis gestare patrem, quem myrrha obvolvit, & in Solis templo humare. sic autem gestare: primum myrrhæ ovum fingere quantum ipse ferre possit: deinde fe-

τε λίθινα χυτὰ καὶ χρύσεα ἐς τὰ ὦτα ἐνθέντες [a], καὶ ἀμφιδέας περὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, καὶ σιτία ἀποτακτὰ διδόντες, καὶ ἱρήϊα, καὶ περιέποντες ὡς κάλλιστα ζῶντας· ἀποθανόντας δὲ ταριχεύοντες [b], θάπτουσι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οἱ δὲ περὶ Ἐλεφαντίνην πόλιν οἰκέοντες, καὶ ἐσθίουσι αὐτοὺς, οὐκ ἡγεόμενοι ἱροὺς εἶναι. καλέονται δὲ οὐ κροκόδειλοι, ἀλλὰ χάμψαι. κροκοδείλους δὲ Ἴωνες ὠνόμασαν, εἰκάζοντες αὐτῶν τὰ εἴδεα τοῖσι παρὰ σφίσι γινομένοισι κροκοδείλοισι τοῖσι ἐν τῇσι αἱμασιῇσι. Ἄγραι δέ σφεων πολλαὶ κατεστέασι, καὶ παντοῖαι. ἡ δ' ὦν ἐμοὶ δοκέει [c] ἀξιωτάτη ἀπηγήσιος εἶναι, ταύτην γράφω· ἐπεὰν νῶτον ὑὸς [d] δελεάσῃ περὶ ἄγκιστρον, μετίει ἐς μέσον τὸν ποταμόν. αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ ποταμοῦ ἔχων δέλφακα ζωὴν, ταύτην τύπτει. ἐπακούσας δὲ τῆς φωνῆς ὁ κροκόδειλος, ἵεται κατὰ τὴν φωνήν· ἐντυχὼν δὲ τῷ νώτῳ, καταπίνει. οἱ δὲ ἕλκουσι· ἐπεὰν δὲ ἐξελκυσθῇ ἐς γῆν, πρῶτον ἁπάντων ὁ θηρευτὴρ [e] πηλῷ κατ' ὦν ἔπλασε αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμούς. τοῦτο δὲ ποιήσας, κάρτα εὐπετέως τὰ λοιπὰ χειροῦται· μὴ ποιήσας δὲ τοῦτο, σὺν πόνῳ. Οἱ δὲ ἵπποι οἱ ποτάμιοι νομῷ μὲν τῷ Παπρημίτῃ [f] ἱροί εἰσι, τοῖσι δὲ ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι οὐκ ἱροί. φύσιν δὲ παρέχονται ἰδέης τοιήνδε. τετράπουν ἐστὶ, δίχηλον· ὁπλαὶ βοός· σιμὸν, λοφιὴν ἔχον ἵππου, χαυλιόδοντας φαῖνον· οὐρὴν ἵππου, καὶ φωνήν· μέγαθος, ὅσον τε βοῦς ὁ μέγιστος. τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δή τι παχύ ἐστι, ὥστε αὔου γινομένου, ξυστὰ ποιέεσθαι [g] ἀκόντια ἐξ αὐτοῦ. Γίνονται δὲ καὶ ἐνύδριες ἐν τῷ ποταμῷ, τὰς ἱρὰς ἥγηνται εἶναι. νομίζουσι δὲ καὶ πάντων [h] ἰχθύων τὸν καλεόμενον λεπιδωτὸν, ἱρὸν εἶναι, καὶ τὴν ἔγχελυν. ἱροὺς δὲ τούτους εἶναι τοῦ Νείλου φασί· καὶ τῶν ὀρνίθων τοὺς χηναλώπεκας. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὄρνις ἱρὸς, τῷ οὔνομα φοῖνιξ. ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ. καὶ γὰρ δὴ καὶ σπάνιος ἐπιφοιτᾷ σφι, δι' ἐτέων (ὡς Ἡλιουπολῖται λέγουσι) πεντακοσίων. φοιτᾶν [i] δὲ τότε φασὶ ἐπεάν οἱ ἀποθάνῃ ὁ πατήρ. ἔστι δὲ, εἰ τῇ γραφῇ παρόμοιος, τοσόσδε καὶ τοιόσδε· τὰ μὲν αὐτοῦ χρυσόκομα τῶν πτερῶν, τὰ δὲ, ἐρυθρά. ἐς τὰ μάλιστα αἰετῷ περιήγησιν ὁμοιότατος, καὶ τὸ μέγαθος. τοῦτον δὲ λέγουσι μηχανᾶσθαι τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες. ἐξ Ἀραβίης ὁρμεώμενον, ἐς τὸ ἱρὸν τοῦ Ἡλίου κομίζειν τὸν πατέρα, ἐν σμύρνῃ ἐμπλάσσοντα, καὶ θάπτειν ἐν τοῦ Ἡλίου τῷ ἱρῷ. κομίζειν δὲ οὕτω· πρῶτον, τῆς σμύρνης ὠὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατός εἶναι φέ-

 ρειν.

a ἐσθέντες. b ταριχεύσαντες. c ἔμοι γε δοκέει. d συός. e θηρευτής. f Παπρημίτῃ. g ποιέεσθαι. h καὶ τῶν. i φοιτῆν.

ρειν [a]. μετὰ δὲ, πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα· ἐπεὰν δὲ ἀποπειρηθῇ, οὕτω δὴ κοιλήναντα τὸ ὠὸν, τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. σμύρνῃ δὲ ἄλλῃ ἐμπλάσσειν τοῦτο, καθότι τοῦ ὠοῦ ἐγκοιλήνας ἐνέθηκε τὸν πατέρα. ἐσκειμένου [b] δὲ τοῦ πατρὸς, γίνεσθαι τώυτὸ βάρος. ἐμπλάσαντα δὲ, κομίζειν μιν ἐπ' [c] Αἰγύπτου ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρόν. ταῦτα μὲν τοῦτον τὸν ὄρνιν λέγουσι ποιέειν. Εἰσὶ δὲ περὶ Θήβας ἱροὶ ὄφιες, ἀνθρώπων οὐδαμῶς [d] δηλήμονες· οἳ μεγάθεϊ ἐόντες μικροὶ, δύο κέρεα φορέουσι, πεφυκότα ἐξ ἄκρης τῆς κεφαλῆς. τοὺς ἀποθανόντας θάπτουσι ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Διός. τούτου γὰρ σφεας τοῦ θεοῦ φασὶ εἶναι ἱρούς. Ἔστι δὲ χῶρος τῆς Ἀραβίης κατὰ Βουτοῦν πόλιν μάλιστά κη κείμενος· καὶ ἐς τοῦτο τὸ χωρίον ἦλθον πυνθανόμενος περὶ τῶν ὀφίων [e]· ἀπικόμενος δὲ, εἶδον ὀστέα ὀφίων, καὶ ἀκάνθας· πλήθεϊ μὲν ἀδύνατα ἀπηγήσασθαι· σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων καὶ μεγάλοι, καὶ ὑποδεέστεροι, καὶ ἐλάσσονες ἔτι [f] τούτων. πολλοὶ δὲ ἦσαν οὗτοι. ἔστι δὲ ὁ χῶρος οὗτος ἐν τῷ αἱ [g] ἄκανθαι κατακεχύαται, τοιόσδε τις· ἐσβολὴ ἐξ ὀρέων στεινῶν ἐς πεδίον μέγα· τὸ δὲ πεδίον τοῦτο συνάπτει τῷ Αἰγυπτίῳ πεδίῳ. λόγος δέ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτου. τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. καὶ τὴν ἶβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾶν τὰς ὄρνιθας ταύτας. Εἶδος δὲ τῆς μὲν ἴβιος [h] τόδε· μέλαινα δεινῶς πᾶσα, σκέλεα δὲ φορέει γεράνου, πρόσωπον δὲ ἐς τὰ μάλιστα ἐπίγρυπον, μέγαθος ὅσον κρέξ. τῶν μὲν δὴ μελαινέων τῶν μαχομένων [i] πρὸς τοὺς ὄφις, ἥδε ἰδέη. τῶν δὲ ἐν ποσὶ μᾶλλον εἱλευμένων τοῖσι ἀνθρώποισι, (διξαὶ γὰρ δή εἰσι αἱ ἴβιες) ἡ ψιλὴ [k] τὴν κεφαλὴν, καὶ τὴν δειρὴν πᾶσαν· λευκὴ πτεροῖσι, πλὴν κεφαλῆς, καὶ τοῦ αὐχένος [l], καὶ ἄκρων τῶν πτερύγων, καὶ τοῦ πυγαίου [m] ἄκρου· ταῦτα δὲ τὰ εἶπον πάντα, μέλανά ἐστι δεινῶς· σκέλεα δὲ καὶ πρόσωπον, ἐμφερὴς τῇ ἑτέρῃ. τοῦ δὲ ὄφιος ἡ μορφὴ, οἵηπερ τῶν ὕδρων. πτίλα δὲ οὐ πτερωτὰ φορέει, ἀλλὰ τοῖσι τῆς νυκτερίδος πτεροῖσι μάλιστά κη ἐμφερέστατα. τοσαῦτα μὲν θηρίων πέρι ἱρῶν εἰρήσθω. Αὐτῶν δὲ δὴ Αἰγυπτίων οἱ μὲν περὶ τὴν σπειρομένην Αἴγυπτον οἰκέουσι, μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες, μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ τῶν ἐγὼ ἐς διάπειραν ἀπικόμην. τρόπῳ δὲ ζόης τοιῷδε διαχρέ-

ferendo illud experiri: hoc satis expertum, ita demum ovum excavare, atque in illud parentem ponere: & qua parte ovi exinaniti patrem intulit, eam partem alia myrrha farcire: & quum tantundem ponderis imposito parente effectum sit, obstructo rursus foramine, bajulare illud versus Ægyptum in templum Solis. Hæc facere hanc avem commemorant.
At circa Thebas sunt sacri serpentes, ni- 74
hil omnino hominibus noxii, pusillo corpore, binis præditi cornibus, è summo capite enatis: quos defunctos in Iovis æde sepeliunt. huic enim deo sacros
illos esse prædicant. Est autem Arabiæ 75
locus, ad Butun urbem fere positus: ad quem locum ego me contuli inquirens de serpentibus. Eo quum perveni, ossa serpentum aspexi & spinas, multitudine supra modum ad enarrandum; spinarum quippe acervi erant etiam magni, & his alii atque alii minores, ingenti numero. Est autem hic locus, ubi spinæ effusæ jacebant, hujuscemodi: ex arctis montibus introitus in vastam planitiem Ægyptiæ contiguam. Fertur ex Arabia serpentes alatos ineunte statim vere in Ægyptum volare, sed eis ad ingressum illius planitiei occurrentes aves ibides, non permittere, sed ipsos interimere: & ob id opus ibin magno in honore ab Ægyptiis haberi Arabes ajunt, confitentibus & ipsis Ægyptiis idcirco se his avibus hono-
rem exhibere. Ejus avis species talis est: 76
Nigra tota vehementer est, cruribus instar gruis, rostro maximum in modum adunco, eadem qua crex magnitudine. Et hæc quidem species est nigrarum quæ cum serpentibus pugnant. At earum quæ ante pedes hominibus versantur magis, (nam duplices ibides sunt) nudum caput ac totum collum, pennæ candidæ, præter caput cervicemque, & extrema alarum & natium. hæc omnia quæ dixi sunt vehementer nigra; crura vero & rostrum alteri consentanea. Serpentis porro figura qualis hydrarum: alas non pennatas gerit, sed alis vespertilionis valde similes. Hactenus de sacris bestiis dictum sit.
Ipsorum autem Ægyptiorum, ii qui cir- 77
ca partem Ægypti seminari solitam habitant, memoriam omnium hominum commentantes, sunt fere eorum, in quorum ego veni experientiam, longe excellentissimi. Tali autem vitæ genere utuntur

a ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν. b ἐγκειμένου. c κομίζειν ἐπ'. d οὐδαμά. e περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων. f ἐπί. g ἐν ᾧ αἱ. h τῆς ἴβιος. i μαχομένων. k ἴβιες) ψιλή. l καὶ αὐχένος. m καὶ πυγαίου.

tur: Singulis menſibus triduo continenti purgant ſe, vomitibus atque clyſteribus venantes ſanitatem, exiſtimantes omnes languores hominibus oriri ex cibis quibus aluntur. Nam ſunt alioqui Ægyptii omnium hominum, ſecundum Afros, maxime ſalubri corpore tempeſtatum anni (ut mihi videtur) beneficio, quæ non immutantur: ex illis enim mutationibus tum aliarum rerum, tum præſertim tempeſtatum anni, præcipue exiſtunt in hominibus morbi. Panibus veſcuntur quos ex farre conficiunt, eoſque cylleſtis nominant. Vino utuntur facto ex hordeo: neque enim illis ſunt in regione vites. Victitant quoque tum piſcibus, partim crudis ad ſolem arefactis, partim ſalſugine conditis; tum avibus crudis, prius tamen ſale conditis, coturnicibus anatibuſque & parvis avibus; ceteris autem vel volucribus vel piſcibus qui ipſis adſunt, præter illos qui ab eis ſunt recepti pro
78 ſacris, partim aſſis, partim elixis. Apud locupletes eorum in conviviis, quum à cœna diſceſſum eſt, circumfert aliquis in loculo mortuum è ligno factum, ſed pictura & opere maxime imitantem, longitudine cubitali omnino, aut bicubitali, oſtendenſque ſingulis convivarum, ait, In hunc intuens pota & oblectare, talis enim poſt mortem es futurus. Hæc illi inter convivia faciunt. Contenti vero moribus patriis, nullum alium iis aſciſcunt.
79 Et alia ſemel quædam ſunt legitima facta, tum vero etiam cantilena uſurpatur Linus, qui & in Phœnice decantatus eſt & in Cypro, & alibi. qui tamen nomen pro differentia gentium habet. Idem tamen congruit cum eo quem Græci cantant, appellantes Linum. ut ego admirer cum alia multa quæ ſunt in Ægypto, tum vero unde id nomen Linum acceperint, quem ſemper quodammodo decantare cognoſcuntur. Vocatur autem Linus Ægyptiace Maneros: quem Ægyptii tradiderunt, quum filius unicus extitiſſet primi Ægypti regis, præmaturaque morte deceſſiſſet, his lamentis ab Ægyptiis fuiſſe decoratum: & cantilenam hanc pri-
80 mam eamque ſolam ipſos habuiſſe. Congruunt præterea in hoc cum ſolis Græcorum Lacedæmoniis Ægyptii, quod minores majoribus natu obvii cedunt via, ac deflectunt, advenientibuſque è ſedili aſſurgunt. Attamen in hac re cum nullis aliis Græcorum conveniunt. In viis pro

χρέωνται[a]. συρμαΐζουσι τρεῖς ἡμέρας ἐπεξῆς μηνὸς ἑκάστου, ἐμέτοισι θηρώμενοι τὴν ὑγιείην[b] καὶ κλύσμασι, νομίζοντες ἀπὸ τῶν τρεφόντων σιτίων πάσας τὰς νούσους τοῖσι ἀνθρώποισι γίνεσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως Αἰγύπτιοι μετὰ Λίβυας ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων, τῶν[c] ὡρέων (ἐμοὶ δοκέειν) εἵνεκα[d], ὅτι οὐ μεταλλάσσουσι αἱ ὧραι. ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται, τῶν τε ἄλλων πάντων[e], καὶ δὴ καὶ τῶν ὡρέων μάλιστα. ἀρτοφαγέουσι δὲ ἐκ τῶν ὀλυρέων ποιεῦντες ἄρτους, τοὺς ἐκεῖνοι κυλλήστις[f] ὀνομάζουσι. οἴνῳ δ' ἐκ κριθέων πεποιημένῳ διαχρέωνται· οὐ γάρ σφι εἰσὶ ἐν τῇ χώρῃ ἄμπελοι. ἰχθύων δὲ τοὺς μὲν, πρὸς ἥλιον αὐήναντες, ὠμοὺς σιτέονται, τοὺς δ', ἐξ ἅλμης τεταριχευμένους[g]. ὀρνίθων δὲ τούς τε ὄρτυγας, καὶ τὰς νήσσας, καὶ τὰ μικρὰ τῶν ὀρνίθων[h] ὠμὰ σιτέονται, προταριχεύσαντες. τὰ δὲ ἄλλα ὅσα ἢ ὀρνίθων ἢ ἰχθύων ἐστί σφι ἐχόμενα, χωρὶς ἢ ὁκόσοι σφι ἱροὶ ἀποδεδέχαται, τοὺς λοιποὺς ὀπτοὺς καὶ ἑφθοὺς σιτέονται. Ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτέων, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται[i], περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον[k] ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ· μέγαθος ὅσον τε πάντη πηχυαῖον, ἢ δίπηχυν[l]. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων, λέγει, Ἐς τοῦτον „ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ· ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος. ταῦτα μὲν παρὰ τὰ συμπόσια ποιεῦσι. Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι, ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται τοῖσι· ἄλλα τε ἄπαξ ἃ ἐστι[m] νόμιμα, καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἔνεστι Λῖνος, ὅσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμός ἐστι καὶ ἐν Κύπρῳ, καὶ ἐν ἄλλῃ. κατὰ μέντοι ἔθνεα οὔνομα ἔχει. συμφέρεται δὲ ὠυτὸς εἶναι τὸν οἱ Ἕλληνες Λῖνον ὀνομάζοντες ἀείδουσι· ὥστε πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀποθωυμάζειν με τῶν περὶ Αἴγυπτον ἐόντων· ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον ὁκόθεν ἔλαβον[n] τοὔνομα. φαίνονται δὲ αἰεί κοτε τοῦτον ἀείδοντες· ἔστι δὲ Αἰγυπτιστὶ ὁ Λῖνος καλεύμενος Μανέρως. ἔφασαν δέ μιν Αἰγύπτιοι τοῦ πρώτου βασιλεύσαντος Αἰγύπτου[o] παῖδα μουνογενέα γενέσθαι· ἀποθανόντα δ' αὐτὸν ἄωρον, θρήνοισι τούτοισι ὑπὸ Αἰγυπτίων τιμηθῆναι. καὶ ἀοιδήν τε ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι[p] γενέσθαι. Συμφέρονται δὲ καὶ τόδε ἄλλο Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων μούνοισι Λακεδαιμονίοισι. οἱ νεώτεροι αὐτέων τοῖσι πρεσβυτέροισι συντυγχάνοντες, εἴκουσι τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐκτράπονται· καὶ ἐπιοῦσι, ἐξ ἕδρης ὑπανιστέαται. τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων[q] οὐδαμοῖσι συμφέρονται· ἀντὶ

a τοιῷδε διαχρέωνται. b ὑγιείην. c ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν τῶν. d εἵνεκεν. e ἄλλων εἵνεκα πάντων. f κολλῆστις. g τεταριχευκότες. h ὀρνιθίων. i γένωνται. k μεμιγμένον. l δίπηχυ. m ἐπικτέωνται. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπάξιά ἐστι. n ἔλαβε. o Αἰγυπτίων. p ταύτην μούνην εἶναι καὶ πρώτην σφίσι. q ἄλλο Ἑλλήνων.

ἀντὶ τοῦ προσαγορεύειν ἀλλήλους ἐν τῇσι ὁδοῖσι [a] προσκυνέουσι, κατιέντες μέχρι τοῦ γούνατος τὴν χεῖρα. Ἐνδεδύκασι δὲ κιθῶνας λινέους, περὶ τὰ σκέλεα θυσανωτοὺς, οὓς καλέουσι καλασίρις· ἐπὶ τούτοισι δὲ εἰρίνεα εἵματα λευκὰ ἐπαναβληδὸν φορέουσι. οὐ μέντοι ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεται εἰρίνεα, οὐδὲ συγκαταθάπτεταί σφι. οὐ γὰρ ὅσιον. ὁμολογέουσι δὲ ταῦτα τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Πυθαγορείοισι [b]. οὐδὲ γὰρ τούτων τῶν ὀργίων μετέχοντα, ὅσιόν ἐστι ἐν εἰρινέοισι εἵμασι θαφθῆναι. ἔστι δὲ περὶ αὐτῶν ἱρὸς λόγος λεγόμενος. Καὶ τάδε ἄλλα Αἰγυπτίοισι ἐστὶ ἐξευρημένα· μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτευ ἐστί· καὶ τῇ ἕκαστος ἡμέρῃ γενόμενος, τέοισι [c] ἐγκυρήσει, καὶ ὅκως τελευτήσει, καὶ ὁκοῖός τις ἔσται. καὶ τούτοισι τῶν Ἑλλήνων οἱ ἐν ποιήσει γενόμενοι ἐχρήσαντο. τέρατά τε πλέω σφίν ἀνεύρηται [d] ἢ τοῖσι ἄλλοισι ἅπασι ἀνθρώποισι. γενομένου γὰρ τέρατος, φυλάσσουσι γραφόμενοι τὠποβαῖνον· καὶ ἢν κοτε ὕστερον παραπλήσιον τούτῳ γένηται, κατὰ τὠυτὸ νομίζουσι ἀποβήσεσθαι. Μαντικὴ δὲ αὐτοῖσι ὧδε διακέεται. ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ προσκέεται ἡ τέχνη, τῶν δὲ θεῶν μετεξετέροισι. καὶ γὰρ Ἡρακλέος μαντήιον αὐτόθι ἐστὶ, καὶ Ἀπόλλωνος, καὶ Ἀθηναίης [e], καὶ Ἀρτέμιδος, καὶ Ἄρεος, καὶ Διός. καὶ ὅ γε μάλιστα ἐν τιμῇ ἄγονται πάντων τῶν μαντηίων, Λητοῦς ἐν Βουτοῖ πόλι ἐστί. οὐ μέντοι αἵ γε μαντηίαι σφι κατὰ τὠυτὸ ἑστᾶσι, ἀλλὰ διάφοροί εἰσι. Ἡ δὲ ἰητρικὴ κατὰ τάδε σφι δέδασται. μιῆς νούσου ἕκαστος ἰητρός ἐστι, καὶ οὐ πλεόνων· πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα. οἱ μὲν γὰρ, ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι· οἱ δὲ, κεφαλῆς· οἱ δὲ, ὀδόντων· οἱ δὲ, κατὰ [f] νηδύν. οἱ δὲ, τῶν ἀφανέων νούσων. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων, εἰσὶ αἵδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκηίων ἄνθρωπος, τοῦ τις καὶ λόγος ᾖ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων κατ' ὧν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ καὶ [g] τὸ πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὐταὶ ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζούς· σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι. ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. Εἰσὶ δὲ οἳ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην. οὗτοι ἐπεάν σφι κομισθῇ ὁ νεκρὸς, δεικνύασι [h] τοῖσι κομίσασι παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα, τῇ γραφῇ μεμιμημένα. καὶ τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων φασὶ

pro salutatione mutua adorant, genu te- 81
nus demissa manu. Vestibus amiciuntur lineis, circa crura fimbriatis, quas calasiris appellant, super quas candida ferunt amicula lanea superiniecta. Laneæ tamen vestes neque in ædes sacras inferuntur, neque una cum cadavere sepeliuntur: profanum enim est. Consentanea vero hæc sunt iis quæ Orphica appellantur & Pythagorea. Nam harum quoque ceremoniarum participem laneis in vestibus humari religiosum est; de quibus sacra redditur narratio. Alia insuper 82
sunt ab Ægyptiis excogitata, quis mensis diesve cujus deorum sit, & quo quis die genitus qualia sortietur, & quam mortem obibit, & qualis existet. Quibus rebus Græci qui in poesi versati sunt, usi fuerunt. Plura quinetiam ab eis prodigia reperta sunt, quam à ceteris omnibus hominibus. nam quum prodigium extitit, scribunt id, observantes quomodo eveniat: &, si quando postmodum hujus simile extiterit, exemplo prioris putant eventurum. Divinatio apud eos ita 83
est constituta, ut ejus artificium nulli mortalium vendicetur, sed certis diis. Siquidem Herculis illic oraculum est, & Apollinis, & Minervæ, Dianæque ac Martis, & Iovis. & quod præcipuo honore colunt ex omnibus oraculis, Latonæ est in urbe Buto. Verum hæc vaticinia non eodem modo sunt omnia instituta, sed differenter. Jam vero medicina 84
apud eos hunc in modum est distributa, ut singulorum morborum sint medici, non plurium. itaque omnia referta sunt medicis. Alii enim sunt oculorum, alii capitis, alii dentium, alii alvi, alii morborum occultorum. Luctus eorundem 85
ac sepulturæ tales sunt: Quibuscunque aliquis ex domesticis decessit, cujus aliquod momentum sit, ibi omnes feminæ illius familiæ caput sibi aut etiam vultum oblinunt luto. deinde relicto inter domesticos cadavere, ipsæ per urbem vagantes verberantur succinctæ & ostendentes mammas, & cum eis propinquæ omnes. Altera ex parte viri, & ipsi succincti se verberant. His actis, ita demum ad condiendum portant. Sunt autem certi 86
ad hoc ipsum constituti, qui hoc artificium factitant: qui, quum ad ipsos cadaver portatum est, ostendunt iis qui portaverunt, exemplaria cadaverum lignea, picturâ assimulata. Et earum unam accuratissi-

a τοῖσι ὁδοῖσι. b καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι. c ὁτέοισι. d σφι εὕρηται. e Ἀθηναίης. f οἱ δὲ τῶν κατὰ. g πηλῷ καὶ. h δεικνύουσι.

ratissimam esse ejus ajunt, cujus nomen nuncupare fas non puto in hac materia: alteram illa inferiorem ostendunt ac vilioris pretii: tertiam, vilissimi. Quibus expositis sciscitantur ab iis ad quam picturam velint effingi ipsis mortuum. Isti ubi de pretio convenerunt, illinc abeunt. At hi relicti in ædibus, hunc in modum diligentissime condiunt. Ante omnia incurvo ferro cerebrum per nares educunt, partim quidem ita educentes, partim medicamenta infundentes. Dehinc acuto lapide Æthiopico circa ilia conscindunt, atque illac omnem alvum protrahunt: quam ubi expurgarunt, ac vino palmeo perluerunt, rursus odoribus tritis proluunt: tum alvum complentes trita myrrha pura, & casia, & aliis (excepto thure) odoribus, postea consuunt. Ubi hæc fecere, saliunt nitro abditum septuaginta dies. nam diutius salire non licet. Exactis septuaginta diebus cadaver ubi abluerunt, sindonis byssinæ fasciis incisis universum ejus corpus involvunt, gummi sublinentes: quo Ægyptii glutinis loco plerunque utuntur. Eo deinde recepto, propinqui ligneum hominis effigie typum faciunt, in qua mox inserunt mortuum, inclusumque ita, reponunt in conclavi loculis talibus dicato, statuentes rectum ad parietem. Sic quidem sumptuosissimo modo curant cada-
87 vera. Eos autem qui mediocria volunt, nimium fugientes sumptum, ita apparant: post clysteres unguine quod è cedro gignitur completos mox eodem alvum mortui implerunt, ipsum neque scindentes neque interanea extrahentes, sed per secessum infercientes & impedientes lavationem eadem via relabi, propositis diebus condiunt. quorum dierum ultimo cedrinum unguen, quod prius ingesserant, ex alvo egerunt: quod tantam habet vim, ut una secum alvum atque intestina tabefacta educat. Nitrum autem carnes tabefacit, mortuique tantum cutis & ossa relinquuntur. Ubi ista fecere, sic reddidere mortuum, nihil amplius negocii sus-
88 cipientes. Tertia conditura hæc est, qua adornantur mortui, qui tenuiori sunt fortuna: Ablutione ubi ventrem percolaverunt, condiunt septuaginta per dies,
89 deinde sic tradunt reportandum. Uxores tamen insignium virorum, non statim

φασὶ εἶναι τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι τὸ οὔνομα ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ὀνομάζειν· τὴν δὲ δευτέρην δεικνύασι [a] ὑποδεεστέρην τε ταύτης καὶ εὐτελεστέρην· τὴν δὲ τρίτην, εὐτελεστάτην. φράσαντες δὲ, πυνθάνονται παρ' αὐτῶν κατὰ ἥν τινα βούλονταί σφι σκευασθῆναι τὸν νεκρόν. οἱ μὲν δὴ ἐκποδὼν μισθῷ ὁμολογήσαντες, ἀπαλλάσσονται. οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι ἐν οἰκήμασι, ὧδε τὰ σπουδαιότατα ταριχεύουσι. πρῶτα μὲν σκολιῷ σιδήρῳ διὰ τῶν μυξωτήρων ἐξάγουσι τὸν ἐγκέφαλον, τὰ μὲν αὐτοῦ οὕτω ἐξάγοντες, τὰ δὲ φάρμακα ἐγχέοντες. μετὰ δὲ λίθῳ Αἰθιοπικῷ ὀξέϊ παρασχίσαντες παρὰ τὴν λαπάρην, ἐξ ὧν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. ἐκκαθήραντες δὲ αὐτὴν, καὶ διηθήσαντες οἴνῳ φοινικηΐῳ, αὖτις διηθέουσι θυμιήμασι τετριμμένοισι [b]. ἔπειτα τὴν νηδὺν σμύρνης ἀκηράτου τετριμμένης, καὶ κασίης, καὶ τῶν ἄλλων θυμιημάτων [c], πλὴν λιβανωτοῦ, πλήσαντες, συρράπτουσι ὀπίσω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ταριχεύουσι λίτρῳ [d], κρύψαντες ἡμέρας ἑβδομήκοντα· πλεῦνας δὲ τουτέων οὐκ ἔξεστι ταριχεύειν. ἐπεὰν δὲ παρέλθωσι αἱ ἑβδομήκοντα, λούσαντες τὸν νεκρὸν, κατειλίσσουσι πᾶν αὐτοῦ τὸ σῶμα σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατατετμημένοισι, ὑποχρίοντες τῷ κόμμι, τῷ δὴ ἀντὶ κόλλης τὰ πολλὰ χρέωνται Αἰγύπτιοι. ἐνθεῦτεν δὲ παραδεξάμενοί μιν οἱ προσήκοντες, ποιεῦνται ξύλινον τύπον ἀνθρωποειδέα· ποιησάμενοι δὲ, ἐσεργνῦσι τὸν νεκρόν. καὶ κατακληΐσαντες οὕτω, θησαυρίζουσι ἐν οἰκήματι θηκαίῳ, ἱστάντες ὀρθὸν πρὸς τοῖχον. οὕτω μὲν τοὺς τὰ πολυτελέστατα σκευάζουσι νεκρούς· τοὺς δὲ τὰ μέσα βουλομένους, τὴν δὲ πολυτελείην φεύγοντας [e], σκευάζουσι ὧδε. ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας [f] πλήσωνται τοῦ ἀπὸ κέδρου ἀλείφατος γινομένου, ἐν ὧν ἔπλησαν τοῦ νεκροῦ τὴν κοιλίην, οὔτε ἀναταμόντες αὐτὸν, οὔτε ἐξελόντες τὴν νηδύν· κατὰ δὲ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες, καὶ ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ταριχεύουσι τὰς προκειμένας ἡμέρας· τῇ δὲ τελευταίῃ ἐξιεῖσι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην, τὴν ἐσῆκαν πρότερον· ἣ δὲ ἔχει τοσαύτην δύναμιν, ὥστε ἅμα ἑωυτῇ τὴν νηδὺν καὶ τὰ σπλάγχνα κατατετηκότα ἐξάγει. τὰς δὲ σάρκας τὸ νίτρον κατατήκει· καὶ δὴ λείπεται τοῦ νεκροῦ τὸ δέρμα μοῦνον, καὶ τὰ ὀστέα. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, ἀπ' ὧν ἔδωκαν οὕτω τὸν νεκρὸν, οὐδὲν ἔτι πρηγματευθέντες. Ἡ δὲ τρίτη ταρίχευσις ἐστὶ ἥδε, ἣ τοὺς χρήμασι ἀσθενεστέρους σκευάζει. συρμαίῃ διηθήσαντες τὴν κοιλίην, ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα [g] ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἀπ' ὧν ἔδωκαν ἀποφέρεσθαι. Τὰς δὲ γυναῖκας τῶν ἐπιφανέων ἀνδρῶν, ἐπεὰν τε-

a δεικνῦσι. b θυμιήμασι προτετριμμένοισι. c θυωμάτων. d νίτρῳ. e ἐκφεύγοντας. f ἐπεὰν κλυστῆρας. g ταριχεύουσι ἑβδομήκοντα.

τελευτήσωσι, οὐ παραυτίκα διδοῦσι ταριχεύειν, οὐδὲ ὅσαι ἂν ὦσι εὐειδέες κάρτα καὶ λόγου πλεῦνος γυναῖκες· ἀλλ' ἐπεὰν τριταῖαι ἢ τεταρταῖαι γένωνται, οὕτω παραδιδοῦσι τοῖσι ταριχεύουσι. τοῦτο δὲ ποιεῦσι οὕτω τοῦδε εἵνεκα, ἵνα μή σφι οἱ ταριχευταὶ μίσγωνται τῇσι γυναιξί. λαμφθῆναι γάρ τινα φασὶ μισγόμενον νεκρῷ προσφάτῳ γυναικός· κατειπεῖν [a] δὲ τὸν ὁμότεχνον. Ὃς δ' ἂν ἢ αὐτῶν Αἰγυπτίων ἢ ξείνων ὁμοίως ὑπὸ κροκοδείλου ἁρπαχθεὶς, ἢ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ φαίνηται τεθνηὼς, κατ' ἣν ἂν πόλιν ἐξενειχθῇ, τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας αὐτὸν, καὶ περιστείλαντας ὡς κάλλιστα, θάψαι ἐν ἱρῇσι θήκῃσι. οὐδὲ ψαῦσαι ἔξεστι αὐτοῦ ἄλλον οὐδένα οὔτε τῶν προσηκόντων, οὔτε τῶν φίλων· ἀλλά μιν οἱ ἱρέες αὐτοὶ οἱ τοῦ Νείλου, ἅτε πλέον τι ἢ ἀνθρώπου [b] νεκρὸν, χειραπτάζοντες θάπτουσι. Ἑλληνικοῖσι δὲ νομαίοισι φεύγουσι χρᾶσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἰπεῖν, μηδ' ἄλλων μηδαμὰ μηδαμῶν ἀνθρώπων νομαίοισι. οἱ μέν νυν ἄλλοι Αἰγύπτιοι οὕτω τοῦτο φυλάσσουσι· ἔστι δὲ Χέμμις πόλις μεγάλη νομοῦ τοῦ Θηβαϊκοῦ, ἐγγὺς Νέης πόλιος· ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ἐστὶ Περσέος τοῦ Δανάης ἱρὸν τετράγωνον· πέριξ δὲ αὐτοῦ φοίνικες πεφύκασι. τὰ δὲ πρόπυλα τοῦ ἱροῦ, λίθινά ἐστι, κάρτα μεγάλα· ἐπὶ δὲ αὐτοῖσι ἀνδριάντες δύο ἑστᾶσι λίθινοι μεγάλοι. ἐν δὲ τῷ περιβεβλημένῳ τούτῳ νηός τε ἔνι, καὶ ἄγαλμα ἐν αὐτῷ ἐνέστηκε Περσέος. οὗτοι οἱ Χεμμῖται λέγουσι τὸν Περσέα πολλάκι μὲν ἀνὰ τὴν γῆν φαίνεσθαί σφι, πολλάκι δὲ ἔσω τοῦ ἱροῦ. σανδάλιόν τε αὐτοῦ πεφορημένον εὑρίσκεσθαι, ἐὸν τὸ μέγαθος, δίπηχυ· τὸ ἐπεὰν φανῇ, εὐθηνέειν ἅπασαν Αἴγυπτον [c]. ταῦτα μὲν λέγουσι· ποιεῦσι δὲ τάδε Ἑλληνικὰ τῷ Περσέϊ. ἀγῶνα γυμνικὸν τιθεῖσι διὰ πάσης ἀγωνίης ἔχοντα· παρέχοντες ἄεθλα, κτήνεα, καὶ χλαίνας, καὶ δέρματα· εἰρομένου δέ μευ ὅτι σφι μούνοισι ἔωθε ὁ Περσεὺς ἐπιφαίνεσθαι, καὶ ὅτι κεχωρίδαται Αἰγυπτίων τῶν ἄλλων, ἀγῶνα γυμνικὸν τιθέντες, ἔφασαν τὸν Περσέα ἐκ τῆς ἑωυτῶν πόλιος γεγονέναι. τὸν γὰρ Δαναὸν καὶ τὸν Λυγκέα ἐόντας Χεμμίτας, ἐκπλῶσαι ἐς τὴν Ἑλλάδα. ἀπὸ δὲ τούτων γενεηλογέοντες, κατέβαινον ἐς τὸν Περσέα. ἀπικόμενον δὲ αὐτὸν ἐς Αἴγυπτον, κατ' αἰτίην τὴν καὶ [d] Ἕλληνες λέγουσι, οἴσοντα ἐκ Λιβύης τὴν Γοργοῦς κεφαλὴν, ἔφασαν ἐλθεῖν καὶ παρὰ σφέας, καὶ ἀναγνῶναι τοὺς συγγενέας πάντας. ἐκμεμαθηκότα δέ μιν, ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον, τὸ τῆς Χέμμιος οὔνομα πεπυσμένον παρὰ τῆς μητρός· ἀγῶνα δέ οἱ

tim vita defunctas tradunt condiendas, nec quotquot formosæ valde & majoris pretii feminæ fuerunt, sed triduo atque quatriduo post mortem tradunt his unctoribus; ea de caussa facientes ita, ne cum feminis isti coeant. Deprehensum enim quendam ajunt coeuntem cum recenti cadavere muliebri, delatumque ab ejusdem artificii socio. Quisquis autem 90
vel ipsorum Ægyptiorum vel externorum deprehendatur, sive à crocodilo raptus, sive ab ipso flumine mortuus, necessarium prorsus est ei civitati ad quam ejectus est, condire, & quam honestissime comparantes sepelire in sacris loculis. quem ne contingere quidem fas est alteri aut propinquorum aut amicorum, sed eum ipsi Nili sacerdotes, utpote majus quiddam quam hominis cadaver manibus tractantes sepeliunt. Græcanicis institu- 91
tis uti recusant, & (ut semel dicam) nullorum hominum aliorum institutis uti volunt. Et hoc quidem ceteri Ægyptii observant. Est autem Chemmis oppidum grande Thebaicæ regionis, prope Neapolin: quo in oppido est templum Persei, Danaæ filii, quadratum ac palmeto circumdatum; antefores hujus templi sunt è saxis, valde magnæ; in his stant duæ grandes è lapide statuæ. In hoc ambitu est templum, & in eo simulacrum Persei: quem Chemmitæ memorant sibi apparere frequenter per terram, frequenter intra templum: ejusque sandalium quod gestabat, inveniri, bicubitali magnitudine: quod postquam apparuerit, exuberare omnem Ægyptum. Hæc quidem ajunt. Celebrant autem Perseo Græcanica hæc; gymnicos ludos faciunt per omne certandi genus, propositis præmiis tum pecorum, tum palliorum, tum pellium. Percontanti autem mihi cur eis solis consuevisset apparere Perseus, & cur ab Ægyptiis aliis discreparent edendo gymnico certamine, ajebant Perseum ex ipsorum civitate esse oriundum: Danaum enim & Lynceum, qui essent Chemmitæ, enavigasse in Græciam: à quibus originem posteritatis recensentes deveniebant ad Perseum. Hunc in Ægyptum profectum eam ob caussam quam & Græci dicunt, laturum ex Africa caput Gorgonis, ajebant venisse quoque ad ipsos, ac cognatos omnes agnovisse. quos postquam agnovisset, nomine Chemmis ex matre audito in Ægyptum ve-

a καλεῖπαι. b ἄνθρωπον. c ἅπασαν τὴν Αἴγυπτον. d αἰτίην τὴν ἢ.

venisse, & se ei, quod jussisset, gymni-
92 cum certamen celebrare. Hæc omnia Ægyptii qui supra paludes incolunt pro institutis habent. Qui vero in paludibus, utuntur eisdem quidem quibus ceteri Ægyptii legibus, ut tum alia, tum quod unusquisque ducit unam uxorem, quemadmodum Græci: ceterum ad victus facilitatem alia hæc sunt eis excogitata. Siquidem quum fluvius est plenissimus & campi sunt instar æquoris, in ipsa aqua oritur ingens vis liliorum, quæ loton Ægyptii vocant. Ea ubi demessuerunt, ad solem exsiccant: deinde quod medium loti est, papaveri assimile, postquam coxerunt, ex eo faciunt panes assos igne. Est autem hujus loti radix quoque esculenta, etiam temperate edulcat, orbiculatum, mali magnitudine. Sunt & alia lilia rosis similia, & ipsa in flumine nascentia: quorum fructus in alio folliculo adnascente ex radice, simillimus specie est favo vesparum. In eo bellaria instar nuclei olivæ innascuntur densa, quæ & tenera comeduntur & arefacta. Iam vero byblum annuam ubi è paludibus extraxerunt, superiorem ejus partem amputantes in aliud quiddam convertunt; quod relictum est inferius, longitudine cubitali, id edunt, ac venundant: & siqui admodum utili byblo uti cupiunt, in luculento furno torrefactam ita comedunt. Sunt præterea ex eis qui solis piscibus victitant; quos ubi ceperunt, exenteratos ad solem siccant, siccatisque
93 deinde vescuntur. In fluminibus non fere gignuntur pisces gregales; sed qui nutriuntur in stagnis, hæc faciunt. Simulac incessit eis libido gignendi, gregatim in mare enatant, ducibus masculis genituram spargentibus, quam feminæ consectantes absorbent, & ex ea concipiunt. Eædem ubi repletæ in mari sunt, remeant singuli rursus ad loca sibi consueta, non amplius iisdem anteeuntibus, sed feminarum est ducatus. Gregatim autem præeuntes, faciunt quemadmodum fecerant mares, ova fundentes instar milii parva, quæ mares sequentes deglutiunt. Sunt autem ea milii grana, pisces: quum ex granis quæ manent integra, nec absorbentur, sed ubi sunt nutrita, pisces fiant. Ex his piscibus qui capiuntur, dum in mare exeunt, capitum sinistram partem attriti apparent: qui autem retro remeantes, dextram habent attritam. idque

οἱ γυμνικὸν αὐτοῦ κελεύσαντος ἐπιτελέειν. Ταῦτα μὲν πάντα οἱ κατύπερθε τῶν ἑλέων οἰκέοντες Αἰγύπτιοι νομίζουσι. οἱ δὲ δὴ ἐν τοῖσι ἕλεσι κατοικημένοι, τοῖσι μὲν αὐτοῖσι νόμοισι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ἄλλοι Αἰγύπτιοι· καὶ τἆλλα, καὶ γυναικὶ μιῇ ἕκαστος αὐτῶν συνοικέει, κατάπερ Ἕλληνες. ἀτὰρ πρὸς εὐτελείην τῶν σιτίων, τάδε σφι ἄλλα ἐξεύρηται· ἐπεὰν πλήρης γένηται ὁ ποταμὸς, καὶ τὰ πεδία πελαγίσῃ, φύεται ἐν τῷ ὕδατι κρίνεα πολλὰ, τὰ Αἰγύπτιοι καλέουσι λωτόν. ταῦτ᾽ ἐπεὰν δρέψωσι[a], αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον. καὶ ἔπειτα τὸ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ λωτοῦ, τῷ μήκωνι[b] ἐὸν ἐμφερὲς, ὀπτήσαντες, ποιεῦνται ἐξ αὐτοῦ ἄρτους ὀπτοὺς πυρί· ἔστι δὲ καὶ ἡ ῥίζα τοῦ λωτοῦ τούτου ἐδωδίμη καὶ ἐγγλύσσει[c] ἐπιεικέως ἐὸν στρογγύλον, μέγαθος κατὰ μῆλον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλα κρίνεα ῥόδοισι ἐμφερέα, ἐν τῷ ποταμῷ γινόμενα καὶ ταῦτα· ἐξ ὧν ὁ καρπὸς ἐν ἄλλῃ κάλυκι παραφυομένῃ ἐκ τῆς ῥίζης γίνεται κηρίῳ σφηκῶν ἰδέην ὁμοιότατον. ἐν τούτῳ τρωκτὰ ὅσον τε πυρὴν ἐλαίης ἐγγίνεται συχνά. τρώγεται δὲ καὶ ἁπαλὰ ταῦτα καὶ αὖα. τὴν δὲ βύβλον τὴν ἐπέτειον γινομένην, ἐπεὰν ἀνασπάσωσι ἐκ τῶν ἑλέων, τὰ μὲν ἄνω αὐτῆς ἀποτάμνοντες, ἐς ἄλλο τι τράπουσι· τὸ δὲ κάτω λελειμμένον ὅσον τε ἐπὶ πῆχυν, τρώγουσι, καὶ πωλέουσι. οἳ δὲ ἂν καὶ κάρτα βούλωνται χρηστῇ τῇ βύβλῳ χρᾶσθαι, ἐν κλιβάνῳ διαφανέι πνίξαντες, οὕτω τρώγουσι. οἱ δέ τινες αὐτῶν ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μούνων· τοὺς ἐπεὰν λάβωσι, καὶ ἐξέλωσι τὴν κοιλίην, αὐαίνουσι πρὸς ἥλιον, καὶ ἔπειτα αὔους ἐόντας σιτέονται. Οἱ δὲ ἰχθύες οἱ ἀγελαῖοι ἐν μὲν τοῖσι ποταμοῖσι οὐ μάλα γίνονται· τρεφόμενοι δὲ ἐν τῇσι λίμνῃσι, τοιάδε ποιεῦσι[d]· ἐπεάν σφεας ἐσίῃ οἶστρος κυΐσκεσθαι, ἀγεληδὸν ἐκπλώουσι ἐς τὴν θάλασσαν· ἡγέονται δὲ οἱ ἔρσενες, ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ· αἱ δὲ, ἑπόμεναι ἀνακάπτουσι, καὶ ἐξ αὐτοῦ κυΐσκονται· ἐπεὰν δὲ πλήρεες γένωνται ἐν τῇ θαλάσσῃ, ἀναπλώουσι ὀπίσω ἐς ἤθεα τὰ ἑωυτῶν ἕκαστοι. ἡγέονται μέντοι γε οὐκέτι οἱ αὐτοὶ, ἀλλὰ τῶν θηλέων γίνεται ἡ ἡγεμονίη. ἡγεύμεναι δὲ ἀγεληδὸν, ποιεῦσι οἷόν περ ἐποίευν οἱ ἔρσενες. τῶν γὰρ ᾠῶν ἀπορραίνουσι κατ᾽ ὀλίγους τῶν κέγχρων· οἱ δὲ ἔρσενες καταπίνουσι ἑπόμενοι[e]. εἰσὶ δὲ οἱ κέγχροι οὗτοι, ἰχθύες. ἐκ δὲ τῶν περιγινομένων καὶ μὴ καταπινομένων κέγχρων οἱ τρεφόμενοι, ἰχθύες γίνονται· οἳ δ᾽ ἂν αὐτῶν ἁλῶσι ἐκπλώοντες ἐς θάλασσαν, φαίνονται τετριμμένοι τὰ ἐπ᾽ ἀριστερὰ τῶν κεφαλέων· οἳ δ᾽ ἂν ὀπίσω ἀναπλώοντες, τὰ ἐπὶ δεξιὰ

a δρέψαντες. b τῇ μήκωνι. c ἐγγλύσσει. d ποιέουσι. e ἐρχόμενοι.

Piscium mira fertilitas. Sillicypria præbent materiam lucernis pro oleo. Retia adversus culices. Navis vectoriæ fabrica.

τετρέφαται. πάσχουσι δὲ ταῦτα διὰ τόδε· ἐχόμενοι τῆς γῆς ἐπ᾽ ἀριστερὰ καταπλώουσι ἐς θάλασσαν· καὶ ἀναπλώοντες ὀπίσω, τῆς αὐτῆς ἀντέχονται ἐγχριμπτόμενοι, καὶ ψαύοντες ὡς μάλιστα, ἵνα μὴ[a] ἁμάρτοιεν τῆς ὁδοῦ διὰ τὸν ῥόον. ἐπεὰν δὲ πληθύεσθαι ἄρχηται ὁ Νεῖλος, τά τε κοῖλα τῆς γῆς, καὶ τὰ τέλματα τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν, πρῶτα ἄρχεται πιμπλᾶσθαι[b], διηθέοντος τοῦ ὕδατος ἐκ τοῦ ποταμοῦ· καὶ αὐτίκα τε πλέα γίνεται ταῦτα, καὶ παραχρῆμα ἰχθύων σμικρῶν πίπλαται πάντα. κόθεν δὲ οἰκὸς αὐτοὺς γίνεσθαι, ἐγώ μοι δοκέω κατανοεῖν τοῦτο. τοῦ προτέρου ἔτεος ἐπεὰν ἀπολίπῃ ὁ Νεῖλος, οἱ ἰχθύες ἐκτεκόντες ᾠὰ ἐς τὴν ἰλὺν, ἅμα τῷ ἐσχάτῳ ὕδατι ἀπαλλάσσονται· ἐπεὰν δὲ περιελθόντος τοῦ χρόνου πάλιν ἐπέλθῃ τὸ ὕδωρ, ἐκ τῶν ᾠῶν τούτων παραυτίκα γίνονται οἱ ἰχθύες. καὶ περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς οὕτω[c] ἔχει. Ἀλείφατι δὲ χρέωνται Αἰγυπτίων οἱ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέοντες, ἀπὸ τῶν σιλλικυπρίων τοῦ καρποῦ, τὸ καλεῦσι μὲν Αἰγύπτιοι κίκι[d]. ποιεῦσι δὲ ὧδε· παρὰ τὰ χείλεα τῶν τε ποταμῶν καὶ τῶν λιμνέων σπείρουσι τὰ σιλλικύπρια ταῦτα, τὰ ἐν Ἕλλησι[e] αὐτόματα ἄγρια φύεται. ταῦτα ἐν τῇ Αἰγύπτῳ σπειρόμενα, καρπὸν φέρει πολλὸν μὲν, δυσώδεα δέ. τοῦτον ἐπεὰν συλλέξωνται, οἱ μὲν, κόψαντες, ἀπιποῦσι· οἱ δὲ καὶ φρύξαντες ἀπέψουσι, καὶ τὸ ἀπορρέον ἀπ᾽ αὐτοῦ[f] συγκομίζονται. ἔστι δὲ πῖον, καὶ οὐδὲν ἧσσον τοῦ ἐλαίου τῷ λύχνῳ προσηνές· ὀδμὴν δὲ βαρέαν παρέχεται. Πρὸς δὲ τοὺς κώνωπας ἀφθόνους ἐόντας τάδε σφι ἐστὶ μεμηχανημένα· τοὺς μὲν τὰ ἄνω τῶν ἑλέων οἰκέοντας οἱ πύργοι ὠφελέουσι, ἐς τοὺς ἀναβαίνοντες, κοιμῶνται[g]· οἱ γὰρ κώνωπες ὑπὸ τῶν ἀνέμων οὐκ οἷοί τε εἰσὶ ὑψοῦ πέτεσθαι. τοῖσι δὲ περὶ τὰ ἕλεα οἰκέουσι τάδε ἀντὶ τῶν πύργων ἄλλα μεμηχάνηται. πᾶς ἀνὴρ αὐτέων ἀμφίβληστρον κέκτηται[h], τῷ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον. καὶ ἔπειτα ἐνδὺς ὑπ᾽ αὐτῷ, καθεύδει· οἱ δὲ κώνωπες, ἢν μὲν ἐν ἱματίῳ ἐνελιξάμενος[i] εὕδῃ, ἢ σινδόνι, διὰ τούτων δάκνουσι· διὰ δὲ τοῦ δικτύου οὐδὲ πειρῶνται ἀρχήν. Τὰ δὲ δὴ πλοῖά σφι τοῖσι φορτηγέουσι, ἐστὶ ἐκ τῆς ἀκάνθης ποιεύμενα, τῆς ἡ μορφὴ μέν ἐστι ὁμοιοτάτη[k] τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ· τὸ δὲ δάκρυον, κόμμι ἐστί. ἐκ ταύτης ὦν τῆς ἀκάνθης κοψάμενοι ξύλα ὅσον τε διπήχεα, πλινθηδὸν συντιθεῖσι, ναυπηγεύμενοι τρόπον τοιόνδε· περὶ γόμφους πυκνοὺς καὶ μακροὺς περιείρουσι τὰ διπήχεα ξύλα· ἐπεὰν δὲ τρόπῳ τούτῳ ναυπηγήσωνται

que ea de caussa patiuntur, quod in mare tendunt, à sinistra terram legentes; & rursus revertentes, eandem oram stringunt incursantes tangentesque validissime, ne itinere aberrent propter aquæ decursum. Nilo incipiente augescere, in primis cava terræ & lacunæ fluvio proximæ impleri incipiunt, percolante aqua ex flumine, & tum hæc statim plena fiunt, tum continuo cuncta pisciculis minutis opplentur. Unde autem verisimile sit eos gigni, hoc mihi videor intelligere; superiore anno postquam Nilus abscessit, pisces qui ova in cœno pepererant, una cum postrema abeunt aqua: circumacto rursus tempore, ubi aqua restagnavit, protinus ex his ovis gignuntur pisces. Et circa pisces quidem ita se res habet. Porro 94
Ægyptii qui palustria accolunt, unguento utuntur ex fructu sillicypriorum, quod appellant Ægyptii TEKI, hunc in modum conficientes. Sillicypria hæc, quæ apud Græcos ultro agrestia nascuntur, ad labra fluminum stagnorumque Ægyptii serunt, eaque in Ægypto multum quidem fructum ferunt, sed graveolentem. Hunc ubi collegerunt, alii tusum, ad ignem, alii in sartagine coquunt, & quod ex eo defluit excipiunt, pingue quiddam, & non minus ad lucernam idoneum quam oleum, sed graveolentiam exhibens. Sunt 95
autem adversus culices, quorum magna vis est, hæc ab eis excogitata. Illos quidem qui supra paludes incolunt, juvant turres quas dormituri ascendunt. nam culices ventus prohibet in alto volare. At qui circa paludes habitant, alia turrium vice sunt machinati, hæc videlicet: Singuli suum habent rete, quo per diem pisces capiunt, eodem noctu utuntur ad cubile in quo requiescunt. Circundant illud reti: deinde ingressi sub illo somnum capiunt. qui si in veste involuti aut in sindone dormirent, eos per ista culices morderent: per retia vero omnino nec conantur. Naves eorum vectoriæ 96
sunt factæ è spina, cujus figura simillima est loto Cyrenæo, & cujus lacryma gummi est. Ex hac igitur spina ligna cædentes, fere bicubitalia, more laterum componunt, hoc modo navem fabricantes: Ligna hæc bicubitalia circum densos ac longos stipites circumnectunt: ubi hunc in modum compegerunt, desuper tran-

a ἵνα δὴ μή. b πίμπλασθαι & mox πίμπλαται. c ἰχθύες οὗτοι· καὶ περὶ μὲν τῶν ἰχθύων οὕτω. d κίκι. e τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι. f ἀπορρέον αὐτοῦ. g κοιμέονται. h ἔκτηται. i ἑλιξάμενος. k ἐμοί.

tranſtra in illis tendunt. Coſtis nequaquam utuntur, ſed introrſum compages byblo inferciunt. Gubernaculum unum faciunt, & hoc per carinam trajicitur. Malo etiam ſpineo, & velis ex byblo utuntur. Hæc navigia quidem flumen ſubire non poſſunt, niſi luculentus ingruat ventus, verum è terra propter trahuntur. Cum decurſu autem hoc pacto feruntur: Eſt crates ex myricâ facta, vimine arundinum conſuta, & lapis perforatus duorum fere talentorum pondo. ex his cratem fune ligatam, in anteriore parte navis ſinit inferri; lapidem verò alio fune ab tergo. Ita crates impetu aquæ incidente, celeriter meat & trahit barim: hoc enim his navigiis eſt nomen. Lapis autem dum a tergo trahitur, fundo admotus dirigit curſum. Horum navigiorum ingens apud illos eſt copia, quorum quædam vehunt multa millia talentorum
97 pondo. Quum regionem ſupergreſſus eſt Nilus, ſolæ urbes apparent extantes, inſulis Ægæi maris fere aſſimiles. Nam cetera Ægypti, pelagus ſunt: ipſæque urbes ſolæ extant. Nec jam, quum hoc contingit, per alveos fluminis, ſed per medium campi tranſmittuntur. Ex Naucrati quidem ſi aſcendas Memphin verſus, juxta pyramides ipſas fit navigatio: ſed etiam hæc tunc nulla eſt, verum juxta acumen Delta & urbem Cercaſorum. A mari autem & Canobo Naucratin verſus per campum navigans ad Anthyllam urbem venies, & illam quæ vocatur Ar-
98 chandri. Harum urbium Anthylla, quæ eſt inſignis, datur peculiaris in calceamenta uxori ſemper ejus qui in Ægypto regnat. quod factum eſt ex quo Ægyptus fuit ditionis Perſarum. Altera videtur mihi nomen habere ab Archandro Danai genero, Phthii filio, Achæi nepote. Archandri enim urbs nominatur. Sit forſitan & alius quis Archandrus; nequa-
99 quam tamen Ægyptium nomen eſt. Hactenus quæ vidi, quæ novi, quæ interrogando percepi dicta ſunt: hinc pergam diſſerere ſermones Ægyptios quos audivi, addens & aliquid quod ipſe viderim. MINEM, qui primus apud Ægyptum regnavit, ajebant ſacerdotes pontibus ſeparaviſſe quoque Memphin. nam fluvium totum præterlabi montem ſabuloſum Africam verſus. hunc ergo regem ſupra Memphin centum circiter inde ſtadia an-

ται, ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι [a] αὐτῶν. νομεῦσι δὲ οὐδὲν χρέωνται· ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὦν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. πηδάλιον δὲ ἓν ποιεῦνται, καὶ τοῦτο διὰ τῆς τρόπιος διαβύνεται [b]. ἱστῷ δὲ ἀκανθίνῳ χρέωνται, ἱστίοισι δὲ βυβλίνοισι. ταῦτα τὰ πλοῖα ἀνὰ μὲν τὸν ποταμὸν οὐ δύνανται [c] πλέειν, ἢν μὴ λαμπρὸς ἄνεμος ἐπέχῃ· ἐκ γῆς δὲ παρέλκεται. κατὰ ῥόον δὲ κομίζεται ὧδε· ἔστι ἐκ μυρίκης πεποιημένη θύρη, κατερραμμένη ῥιπεῖ καλάμων, καὶ λίθος τετρημένος διτάλαντος μάλιστά κῃ σταθμόν. τούτων τὴν μὲν θύρην δεδεμένην κάλῳ ἔμπροσθε τοῦ πλοίου ἀπιεῖ ἐπιφέρεσθαι, τὸν δὲ λίθον ἄλλῳ κάλῳ ὄπισθε. ἡ μὲν δὴ θύρη, τοῦ ῥόου ἐμπίπτοντος, χωρέει ταχέως, καὶ ἕλκει τὴν βᾶριν· (τοῦτο γὰρ δὴ οὔνομά ἐστι τοῖσι πλοίοισι τούτοισι) ὁ δὲ λίθος ὄπισθεν ἑλκόμενος [d], καὶ ἐὼν ἐν βυσσῷ, κατιθύνει τὸν πλόον. ἔστι δέ σφι τὰ πλοῖα ταῦτα πλήθεϊ πολλὰ, καὶ ἄγει ἔνια πολλὰς χιλιάδας ταλάντων. Ἐπεὰν δ' ἐπέλθῃ ὁ Νεῖλος τὴν χώρην, αἱ πόλιες [e] μοῦναι φαίνονται ὑπερέχουσαι, μάλιστά κῃ ἐμφερέες τῇσι ἐν τῷ Αἰγαίῳ πόντῳ [f] νήσοισι. τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τῆς Αἰγύπτου, πέλαγος γίνεται· αἱ δὲ πόλιες μοῦναι ὑπερέχουσι. πορθμεύονται ὦν, ἐπεὰν τοῦτο γένηται, οὐκέτι κατὰ τὰ ῥέεθρα τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ διὰ μέσου τοῦ πεδίου. ἐς μέν γε Μέμφιν ἐκ Ναυκράτιος ἀναπλώοντι, παρ' αὐτὰς τὰς πυραμίδας γίνεται ὁ πλόος. ἔστι δὲ οὐδ' οὗτος, ἀλλὰ παρὰ τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα, καὶ παρὰ Κερκάσωρον πόλιν. ἐς δὲ Ναύκρατιν ἀπὸ θαλάσσης καὶ Κανώβου διὰ πεδίου πλέων, ἥξεις κατ' Ἄνθυλλάν τε πόλιν, καὶ τὴν Ἀρχάνδρου καλευμένην. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα, ἐοῦσα λογίμη πόλις, ἐς ὑποδήματα ἐξαίρετος δίδοται τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου τῇ γυναικί. τοῦτο δὲ γίνεται ἐξ ὅσου ὑπὸ Πέρσῃσι ἐστὶ Αἴγυπτος. ἡ δ' ἑτέρη πόλις δοκέει μοι τὸ οὔνομα ἔχειν ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου, τοῦ Ἀχαιοῦ. καλέεται γὰρ δὴ Ἀρχάνδρου πόλις. εἴη δ' ἂν καὶ ἄλλος τις Ἄρχανδρος· οὐ μέντοι γε Αἰγύπτιον τὸ οὔνομα. Μέχρι μὲν τούτου, ὄψις τε ἐμὴ, καὶ [g] γνώμη, καὶ ἱστορίη ταῦτα λέγουσά ἐστι· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, Αἰγυπτίους ἔρχομαι λόγους ἐρέων, κατὰ ἤκουον. προσέσται δὲ αὐτοῖσι [h] τι καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Τὸν Μῖνα [i] πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου, οἱ ἱρέες ἔλεγον τοῦτο μὲν ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν [k] Μέμφιν. τὸν γὰρ ποταμὸν πάντα ῥέειν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ψάμμινον [l] πρὸς Λιβύης· τὸν δὲ Μῖνα ἄνωθεν, ὅσον τε ἑκατὸν σταδίους ἀπὸ Μέμφιος, τὸν πρὸς μεσαμβρίης ἀγκῶ-

a τείνουσι. b διαβαίνεται. c δύναται. d ὄπισθ. ἐπελκόμενος. e πόλις. f κόλπῳ. g ὄψις τε ἐμοὶ, καὶ. h δέ τοι καὶ αὐτοῖσι. i Μῖνα bis & mox Μηνὶ: ſed eodem id tendit, quo cap. IV. k ἀπογεφυρῶσαί τὴν. l ψάμμιον.

ἀγκῶνα προσχώσαντα, τὸ μὲν ἀρχαῖον ῥέεθρον ἀποξηρῆναι, τὸν δὲ ποταμὸν ὀχετεῦσαι, τὸ μέσον τῶν οὐρέων ῥέειν. ἔτι δὲ καὶ νῦν ὑπὸ Περσέων ὁ ἀγκὼν οὗτος τοῦ Νείλου ὃς ἀπεργμένος ῥέει, ἐν φυλακῇσι μεγάλῃσι ἔχεται, φρασσόμενος ἀνὰ πᾶν ἔτος. εἰ γὰρ ἐθελήσει ῥήξας ὑπερβῆναι ὁ ποταμὸς ταύτῃ, κίνδυνος πάσῃ Μέμφι κατακλυσθῆναί ἐστι. ὡς δὲ τῷ Μῖνι τούτῳ τῷ πρώτῳ γενομένῳ βασιλέϊ χέρσον γεγονέναι τὸ ἀπεργμένον, τοῦτο μὲν, αὐτῷ [a] πόλιν κτίσαι ταύτην, ἥτις νῦν Μέμφις καλέεται. ἔστι γὰρ καὶ ἡ Μέμφις ἐν τῷ στεινῷ τῆς Αἰγύπτου· ἔξωθεν δὲ αὐτῆς περιορύξαι λίμνην ἐκ τοῦ ποταμοῦ πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἑσπέρην [b]. τὸ γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ αὐτὸς ὁ Νεῖλος ἀπέργει. τοῦτο δὲ, τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν ἱδρύσασθαι ἐν αὐτῇ, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιαπηγητότατον. Μετὰ δὲ τοῦτον, κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βύβλου ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα. ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μία δὲ γυνὴ ἐπιχωρίη· οἱ δὲ ἄλλοι, ἄνδρες Αἰγύπτιοι. τῇ δὲ γυναικὶ οὔνομα ἦν, ἥτις ἐβασίλευσε, τόπερ ἐν τῇ [c] Βαβυλωνίῃ, Νίτωκρις. τὴν ἔλεγον τιμωρέουσαν ἀδελφεῷ, τὸν Αἰγύπτιοι βασιλεύοντα σφέων ἀπέκτειναν· ἀποκτείναντες δὲ, οὕτω ἐκείνῃ ἀπέδοσαν τὴν βασιληΐην· τούτῳ τιμωρέουσαν, πολλοὺς Αἰγυπτίων διαφθεῖραι δόλῳ. ποιησαμένην γάρ μιν οἴκημα περίμηκες, ὑπόγαιον, καινοῦν τῷ λόγῳ, νόῳ δὲ ἄλλα μηχανᾶσθαι. καλέσασαν [d] δέ μιν Αἰγυπτίων τοὺς μάλιστα μεταιτίους τοῦ φόνου ᾔδεε πολλοὺς ἑστιᾶν· δαινυμένοισι δὲ, ἐπεῖναι τὸν ποταμὸν δι' αὐλῶνος κρυπτοῦ μεγάλου. ταύτης μὲν πέρι τοσαῦτα ἔλεγον. πλὴν ὅτι αὐτήν μιν, ὡς [e] τοῦτο ἐξέργαστο, ῥῖψαι ἐς οἴκημα σποδοῦ πλέον, ὅκως ἀτιμώρητος γένηται. Τῶν δὲ ἄλλων βασιλέων, οὐ γὰρ ἔλεγον οὐδεμίην ἔργων ἀπόδεξιν, κατ' οὐδὲν εἶναι λαμπρότητος, πλὴν ἑνὸς τοῦ ἐσχάτου αὐτῶν Μοίριος. τοῦτον δὲ ἀποδέξασθαι μνημόσυνα, τοῦ Ἡφαίστου τὰ πρὸς βορέην ἄνεμον τετραμμένα προπύλαια, λίμνην τε ὀρύξαι, τῆς ἡ περίοδος ὅσων [f] ἐστὶ σταδίων ὕστερον δηλώσω· πυραμίδας τε ἐν αὐτῇ οἰκοδομῆσαι, τῶν τοῦ μεγάθεος πέρι, ὁμοῦ αὐτῇ τῇ λίμνῃ ἐπιμνήσομαι. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι· τῶν δὲ οὐδένα ἄλλων οὐδέν. Παραμειψάμενος ὦν τούτους, τοῦ ἐπὶ τούτοισι γενομένου βασιλέως, τῷ οὔνομα ἦν Σέσωστρις, τού-

τοῦ

anfractum fluminis meridiem versus aggesta humo arefecisse quidem pristinum alveum; sed flumen facto alveo duxisse, ut per medium montium flueret. Adeo nunc quoque sub Persis iste anfractus Nili qui coercitus fluit, magnis præsidiis custoditur, quotannis obseptus. Quod si refringens flumen velit ea parte redundare, omnis Memphis adibit periculum ne aquis operiatur. Ab hoc Mine, qui primus extitit rex, quum id unde abactus erat fluvius, facta esset continens, partim eidem urbem hanc condidisse quæ nunc Memphis appellatur. (est enim quoque Memphis in angustiis Ægypti sita) & extra eam aquilonem versus & vesperum ex flumine circumfodisse stagnum; (nam ab aurora ipse Nilus abigit) partim in ea urbe extruxisse templum Vulcani magnum & memoratu dignissimum. Post 100
hunc recensebant è libro sacerdotes nominatim alios trecentos ac triginta reges. In quibus tot ætatibus hominum, octo & decem fuissent Æthiopes, & una mulier indigena: ceteri, viri Ægyptii. Mulieri quæ regnavit, fuit nomen idem quod in Babylonia, NITOCRIS. Quam dicebant ultam fuisse fratrem, ab Ægyptiis, apud quos regnabat, interemptum: quum eo interempto, regnum ad hanc detulissent. ultam autem fratrem, multis Ægyptiorum dolo absumptis. Nam extruxisse eam perlongum ædificium subterraneum, per caussam quidem novi operis, animo autem aliud agitantem: & convocatis ad convivium multis, quos præcipue noverat fraternæ cædis autores, per occultum magnum canalem immisisse flumen discumbentibus. Hæc quidem de illa referebant, atque insuper quum id fecisset eam jecisse se in conclave cineris plenum, quò impunita esset. Aliorum au- 101
tem regum (non enim referebant aliquam operum spectationem) nullum esse splendorem, nisi unius, qui postremus horum extitit MOERIS. Hunc enim monumenta exstruxisse Vulcani antefores, ad ventum aquilonem vergentes: & stagnum fodisse, cujus ambitus quot sit stadiorum, posterius aperiam: & pyramides in eo erexisse, de quarum magnitudine simul cum ipso lacu mentionem faciam. Hunc itaque tantum operum edidisse: alios autem nihil prorsus. Istos ergo præ- 102
tergressus, ejus, qui his successit, regis nomine SESOSTRIS mentionem habebo.

a τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ. b καὶ ἑσπέρην. c τόπερ τῇ. d καλέουσαι. e αὐτὴν μὲν, δή. f ἡ περίμετρος ὅσων.

bebo. Istum dicebant sacerdotes, primùm quidem longis navibus ex Arabico sinu profectum, rubri maris accolas in suam potestatem redegisse: usque dum progrediens longius, venit in mare non jam navigabile vadis. Illinc ubi retro se in Ægyptum recepisset, secundum sacerdotum commemorationem, coacto ingenti exercitu per continentem perrexisse; omnesque gentes, quæ occurrerent subegisse. Et quascunque earum nanciscebatur fortes & vehementer studiosas libertatis, in earum regionibus cippos statuebat, indicantes per litteras suum nomen & patriam, & quemadmodum ipse illas suis viribus subegisset: quarum vero urbes nullo prœlio & facile cepisset, harum cippis inscripsit eadem, quæ scripserat eis gentibus, quæ viriles extiterant; atque etiam adscripsit muliebria genitalia, planum facere volens, illas imbelles extitisse.

103 Hæc faciendo peragrabat continentem, donec ex Asia in Europam transgressus, Scythas subegit & Thraces; ad quos usque & non ulterius mihi videtur Ægyptius exercitus pervenisse, quoniam in istorum terra tituli positi apparent, non ultra. Hinc digressus retro abiit, & posteaquam ad Phasin flumen subsedit, quid inde contigerit, non habeo liquide dicere, utrum ipse rex Sesostris, diviso suo exercitu, partem qualemcunque reliquerit ad eam regionem incolendam, an aliqui militum pertæsi peregrinationis errorem circa fluvium Phasin substiterint.

104 Nam Colchi videntur Ægyptii esse: quod ipse prius cogitatum quàm ex aliis auditum refero. Cujus rei quum mihi cura incessisset ut utrosque percontarer, magis Colchi reminiscebantur Ægyptiorum, quam Ægyptii Colchorum. Dicebant autem Ægyptii se opinari Colchos è Sesostris esse exercitu. Ipse autem ex hoc conjectabam, quod atro colore sunt & crispo capillo, (tametsi hoc pro nihilo putari posset, quum & alii sint hujuscemodi) sed magis etiam inde, quod soli omnium hominum Colchi & Ægyptii & Æthiopes ab initio pudenda circumcidunt. Nam & Phœnices & Syri, qui sunt in Palæstina, didicisse ab Ægyptiis & ipsi confitentur. Syrii vero qui fluvium Thermodontem & Parthenium accolunt, & horum contermini Macrones, à Colchis se nuper didicisse ajunt. Hi enim ex hominibus soli

τοῦ μνήμην ποιήσομαι· τὸν ἔλεγον οἱ ἱρέες πρῶτον μὲν πλοίοισι μακροῖσι ὁρμηθέντα ἐκ τοῦ Ἀραβίου κόλπου, τοὺς παρὰ τὴν [a] Ἐρυθρὴν θάλασσαν κατοικημένους καταστρέφεσθαι. ἐς ὃ πλέοντά μιν πρόσω, ἀπικέσθαι ἐς θάλασσαν, οὐκέτι [b] πλωτὴν ὑπὸ βραχέων. ἐνθεῦτεν δὲ, ὡς ὀπίσω [c] ἀπίκετο ἐς Αἴγυπτον, κατὰ τῶν ἱρέων τὴν φάτιν, στρατιὴν πολλὴν τῶν λαβὼν ἤλαυνε διὰ τῆς ἠπείρου, πᾶν ἔθνος τὸ ἐμποδὼν καταστρεφόμενος. ὁτέοισι μέν νυν αὐτέων ἀλκίμοισι ἐνετύγχανε, καὶ δεινῶς γλιχομένοισι περὶ τῆς ἐλευθερίης, τούτοισι μὲν στήλας ἐνίστη [d] ἐς τὰς χώρας, διὰ γραμμάτων λεγούσας τό, τε ἑωυτοῦ οὔνομα, καὶ τῆς πάτρης, καὶ ὡς δυνάμι [e] τῇ ἑωυτοῦ κατεστρέψατο σφέας· ὅτεων δὲ ἀμαχητὶ καὶ εὐπετέως παρέλαβε τὰς πόλιας [f], τούτοισι δὲ ἐνέγραφε ἐν τῇσι στήλῃσι κατὰ ταυτὰ καὶ τοῖσι ἀνδρηίοισι τῶν ἐθνέων γινομένοισι· καὶ δὴ καὶ αἰδοῖα γυναικὸς προσενέγραφε [g], δῆλα βουλόμενος ποιέειν ὡς εἴησαν [h] ἀνάλκιδες· Ταῦτα δὴ ποιέων, διεξήιε τὴν ἤπειρον· ἐς ὃ ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην διαβὰς, τούς τε Σκύθας κατεστρέψατο καὶ τοὺς Θρήικας. ἐς τούτους δέ μοι δοκέει καὶ οὐ προσωτέρω ἀπικέσθαι ὁ Αἰγύπτιος στρατός. ἐν μὲν γὰρ τῇ τούτων χώρῃ φαίνονται σταθεῖσαι αἱ στῆλαι· τὸ δὲ προσωτέρω τούτων, οὐκέτι. ἐνθεῦτεν δὲ ἐπιστρέψας ὀπίσω ἤιε· καὶ ἐπεί τε ἐγένετο ἐπὶ Φάσι ποταμῷ, οὐκ ἔχω τὸ ἐνθεῦτεν ἀτρεκέως εἰπεῖν εἴτε αὐτὸς ὁ βασιλεὺς Σέσωστρις ἀποδασάμενος τῆς ἑωυτοῦ στρατιῆς μόριον ὅσον δὴ, αὐτοῦ κατέλιπε [i] τῆς χώρης οἰκήτορας· εἴτε τῶν τινες στρατιωτέων τῇ [k] πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες, περὶ Φᾶσιν ποταμὸν κατέμειναν. φαίνονται μὲν γὰρ ἐόντες οἱ Κόλχοι Αἰγύπτιοι. νοήσας δὲ πρότερον αὐτὸς, ἢ ἀκούσας ἄλλων, λέγω. ὡς δέ μοι ἐν φροντίδι ἐγένετο, εἰρόμην ἀμφοτέρους· καὶ μᾶλλον οἱ Κόλχοι ἐμεμνέατο τῶν Αἰγυπτίων, ἢ οἱ Αἰγύπτιοι τῶν Κόλχων. νομίζειν δ᾽ ἔφασαν Αἰγύπτιοι τῆς Σεσώστριος στρατιῆς εἶναι τοὺς Κόλχους. αὐτὸς δὲ εἴκασα τῇδε, καὶ ὅτι μελάγχροές εἰσι καὶ οὐλότριχες. καὶ τοῦτο μὲν ἐς οὐδὲν ἀνήκει· εἰσὶ γὰρ καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι. ἀλλὰ τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον [l], ὅτι μοῦνοι πάντων ἀνθρώπων Κόλχοι καὶ Αἰγύπτιοι καὶ Αἰθίοπες περιτάμνονται ἀπ᾽ ἀρχῆς τὰ αἰδοῖα. Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι [m] οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι παρ᾽ Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι· Σύριοι δὲ οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμὸν, καὶ Μάκρωνες οἱ τούτοισι ἀστυγείτονες ἐόντες, ἀπὸ Κόλχων φασὶ νεωστὶ μεμαθηκέναι· οὗτοι γάρ εἰσι οἱ περιταμνόμενοι

a τὰς παρὰ τὴν. b μηκέτι. c δὲ, ὀπίσω. d ἀνίστη. e δυνάμει. f πόλις. g προσεπενέγραφε. h ἀσῆται. i κατέλιπε. k στρατιωτέων ἐν τῇ. l δὴ μᾶλλον. m Σύριοι.

Quinam Phœnices non circumciderint. Linum Colchicum & Ægyptium. Cippos duos vidit auctor circa Ioniam, male intellectos de Memnone. Periculum Sesostri a fratre in reditu.

μενοι ἀνθρώπων μοῦνοι· καὶ οὗτοι Αἰγυπτίοισι φαίνονται ποιεῦντες κατὰ ταὐτά. αὐτῶν δὲ Αἰγυπτίων καὶ Αἰθιόπων οὐκ ἔχω εἰπεῖν ὁκότεροι παρὰ τῶν ἑτέρων ἐξέμαθον. ἀρχαῖον γὰρ δή τι φαίνεται ἐόν· ὡς δὲ ἐπιμισγόμενοι Αἰγύπτῳ ἐξέμαθον, μέγα μοι καὶ τόδε τεκμήριον γίνεται [a]. Φοινίκων ὁκόσοι τῇ Ἑλλάδι ἐπιμίσγονται, οὐκέτι Αἰγυπτίους μιμέονται κατὰ τὰ αἰδοῖα, ἀλλὰ τῶν ἐπιγινομένων οὐ περιτάμνουσι τὰ αἰδοῖα. Φέρε νυν καὶ [b] ἄλλο εἴπω περὶ τῶν Κόλχων, ὡς Αἰγυπτίοισι προσφερέες εἰσί. λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται καὶ κατὰ [c] ταὐτά. καὶ ἡ ζόη πᾶσα καὶ ἡ γλῶσσα ἐμφερής ἐστι ἀλλήλοισι. λίνον δὲ τὸ μὲν Κολχικὸν, ὑπὸ Ἑλλήνων Σαρδονικὸν κέκληται· τὸ μέντοι ἀπ᾽ Αἰγύπτου ἀπικνεύμενον, καλέεται Αἰγύπτιον. Αἱ δὲ στῆλαι, τὰς ἵστη κατὰ τὰς χώρας ὁ [d] Αἰγύπτου βασιλεὺς Σέσωστρις, αἱ μὲν πλεῦνες οὐκέτι φαίνονται περιεοῦσαι· ἐν δὲ τῇ Παλαιστίνῃ Συρίῃ αὐτὸς ὥρεον ἐούσας, καὶ τὰ γράμματα τὰ εἰρημένα ἐνεόντα, καὶ γυναικὸς αἰδοῖα. εἰσὶ δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην δύο τύποι ἐν πέτρῃσι ἐγκεκολαμμένοι τούτου τοῦ ἀνδρὸς, τῇ τε ἐκ τῆς Ἐφεσίης ἐς Φώκαιαν ἔρχονται [e], καὶ τῇ ἐκ Σαρδίων ἐς Σμύρνην. ἑκατέρωθι δὲ [f] ἀνὴρ ἐγγέγλυπται, μέγαθος πέμπτης σπιθαμῆς, τῇ μὲν δεξιῇ χειρὶ ἔχων αἰχμὴν, τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα [g], καὶ τὴν ἄλλην σκευὴν ὡσαύτως· καὶ γὰρ Αἰγυπτίην καὶ Αἰθιοπίδα εἶχε. ἐκ δὲ τοῦ ὤμου ἐς τὸν ἕτερον ὦμον διὰ τῶν στηθέων γράμματα ἱρὰ Αἰγύπτια διήκει ἐγκεκολαμμένα, λέγοντα τάδε, ἘΓῺ ΤΉΝΔΕ ΤῊΝ ΧΏΡΗΝ ὪΜΟΙΣΙ ΤΟΙ͂ΣΙ ἘΜΟΙ͂ΣΙ ἘΚΤΗΣΆΜΗΝ. ὅστις δὲ καὶ ὁκόθεν ἐστὶ, ἐνθαῦτα μὲν οὐ δηλοῖ, ἑτέρωθι δὲ δεδήλωκε. τὰ δὴ καὶ μετεξέτεροι τῶν θεησαμένων, Μέμνονος εἰκόνα εἰκάζουσί μιν εἶναι, πολὺ τῆς ἀληθηΐης ἀπολελειμμένοι. Τοῦτον δὴ τὸν Αἰγύπτιον Σέσωστριν ἀναχωρέοντα, καὶ ἀνάγοντα πολλοὺς [h] ἀνθρώπους τῶν ἐθνέων τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, ἔλεγον οἱ ἱρέες, ἐπεί τε ἐγένετο ἀνακομιζόμενος ἐν Δάφνῃσι τῇσι Πηλουσίῃσι, τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ [i], τῷ ἐπέτρεψε Σέσωστρις τὴν Αἴγυπτον, τοῦτον ἐπὶ ξείνια αὐτὸν καλέσαντα, καὶ πρὸς αὐτῷ τοὺς παῖδας, περινῆσαι ἔξωθεν τὴν οἰκίην ὕλῃ· περινήσαντα δὲ, ὑποπρῆσαι. τὸν δὲ ὡς μαθεῖν τοῦτο, αὐτίκα συμβουλεύεσθαι τῇ γυναικί· καὶ γὰρ δὴ καὶ τὴν γυναῖκα αὐτὸν ἅμα ἄγεσθαι. τὴν δέ οἱ συμβουλεῦσαι, τῶν παίδων ἐόντων ἓξ, τοὺς δύο ἐπὶ τὴν πυρὴν ἐκτείναντα,

soli sunt qui circumciduntur: & apparet eos hoc facere more eodem Ægyptiis. Ipsi vero Ægyptii atque Æthiopes, non queo dicere utri ab utris didicerint. nam videtur esse aliquid antiquum. Sed quod ex Ægypto, quum illic commercium haberent, didicerint, magnum mihi conjectanti robur est, quod Phœnices quotquot cum Græcis commercium habent, non amplius circa virilia imitantur Ægyptios, sed eorum qui nascuntur, virilia non circumcidunt. Agedum & aliud 105
de Colchis dicam, quemadmodum sint similes Ægyptiorum. Hi soli atque Ægyptii linum, & quidem eadem ratione elaborant: omnisque utrorumque vita & lingua similis est. Linum autem Colchicum à Græcis Sardonicum appellatum est, quum illud quod ab Ægypto venit, appelletur Ægyptium. Titulorum quos 106
Sesostris rex Ægypti per regiones erexit, plerosque jam patet non superesse. quosdam vero in Syria Palæstina ipse vidi superstites, & inscriptos, tum quibus dixi litteris, tum mulieris genitalibus. Circa Ioniam quoque duæ hujus viri figuræ visuntur in petris incisæ: una quidem quâ ex Ephesio agro Phocæam itur, altera vero, quâ è Sardibus Smyrnam versus. In utraque insculptus est vir magnitudine quinûm palmorum, dextra spiculum tenens, sinistra arcus, ceteramque item armaturam & Ægyptiam & Æthiopicam gestans: & ex humero ad alterum humerum pertinent per pectora sacræ litteræ Ægyptiæ insculptæ hæc indicantes: HANC EGO REGIONEM MEIS OBTINUI HUMERIS. Quis tamen aut cujas fuerit, hîc quidem non indicat, sed indicavit alibi. Ea quidam conspicati, Memnonis imaginem esse conjectant, multum à veritate relicti. Hunc 107
igitur Sesostrin Ægyptium sacerdotes dicebant, redeuntem, multosque mortales earum gentium, quarum regiones subegerat, adducentem, eundem, posteaquam ad Daphnas Pelusias revertens venerat, fuisse à fratre suo, quem Ægypto Sesostris præfecerat, ad hospitalia officia invitatum una cum liberis: & quum ille domum exterius materia circumstipasset, struemque incendisset, re hunc intellecta extemplo cum uxore deliberasse, (nam & uxorem simul duxerat) & ea suadente, ut duos è sex liberis super pyram exten-

a τόδε μαρτύριον γίνεται. b Φέρε δὴ καὶ. c ἐργάζονται κατὰ. d κατὰ χώρας ὁ. e κατέρχονται. f ἑκατέρωθεν δὲ. g τόξον. h πολέας. i αὐτοῦ.

Seſoſtris frātrem punit: captivi trahunt lapides ad templum Vulcani & foſſis ſecant regionem, cujus agri æqualiter adſignantur. Geometriæ origo. Æthiopia paruit Seſoſtri, cujus ſtatua ad Vulcani.

tendens, pontem imponeret parti ardenti, ſuper quos ipſi tranſeuntes evaderent, ita feciſſe: & duobus filiis ita combuſtis, ceteros una cum patre fuiſſe ſervatos.
108 Seſoſtrin in Ægyptum reverſum, ultionem de fratre ſumpſiſſe: quam vero multitudinem è terris in poteſtatem redactis abduxerat, ea uſum in hæc fuiſſe. Nempe iſti fuerunt, qui ſub hoc rege immenſæ longitudinis lapides in templum Vulcani portatos traxerunt, quique divortia aquarum, quæ nunc in Ægypto ſunt, cuncta fodiebant neceſſitate adacti, faciebantque non volentes, ut Ægyptum, totam prius equis & plauſtris agendis ubique idoneam, redderent his carentem. Nam ab eo tempore Ægyptus, quæ omnis campeſtris eſt, inequitabilis & plauſtris inhabilis extitit, propter multiplices foſſas & omnigenis modis ductas. Sic autem terram rex ſcindendam putavit, quia civitates quæ non accolerent flumen, ſed in medio Ægypti eſſent, refluente flumine laborantes penuria aquarum denſioribus utebantur potionibus è puteis.
109 Propter hæc Ægyptus inciſa eſt; & ab hoc rege, ut dicebant, regio in omnes Ægyptios diſpartita, ſoli quadrati æqua portione viritim per ſortem data: atque hinc proventus inſtituti, impoſita penſione, quam illi quotannis ſolverent. Quod ſi cujus portionem alluvione flumen decurtaſſet, is adiens regem, rei quæ contigerat certiorem faciebat. rexque ad prædium inſpiciendum mittebat qui metirentur quanto minus factum eſſet, ut ex reſiduo pro portione taxatum vectigal penderetur: atque hinc geometria orta mihi videtur in Græciam tranſcendiſſe. Nam polum & gnomonem, & duodecim diei partes à Babylo-
110 niis Græci didicerunt. Solus hic Ægyptius rex imperio potitus eſt Æthiopiæ: monumentum quoque reliquit ante ædem Vulcani, lapideas ſtatuas, duas quidem tricenûm, ſe & uxorem; quatuor autem filios, vicenûm ſingulas cubitorum. His ſtatuis longo poſt tempore quum Darii Perſæ ſtatua anteponeretur, non tulit id ſacerdos Vulcani, negans eum tales res geſſiſſe quales geſſiſſet Seſoſtris Ægyptius: quippe qui cum alias nationes non pauciores quam Darius, tum vero Scythas ſubegiſſet; Darium autem Scythas vincere non potuiſſe, eoque iniquum eſſe eum qui rebus geſtis non ſupergre-

τείναντα, γεφυρῶσαι τὸ καιόμενον, αὐτοὺς δ' ἐπ' ἐκείνων ἐπιβαίνοντας ἐκσώζεσθαι. ταῦτα ποιῆσαι τὸν Σέσωστριν· καὶ δύο μὲν τῶν παίδων κατακαῆναι τρόπῳ τοιούτῳ [a]. τοὺς δὲ λοιποὺς ἀποσωθῆναι ἅμα τῷ πατρί. Νοστήσας δὲ ὁ Σέσωστρις ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ τισάμενος τὸν ἀδελφεὸν, τῷ μὲν ὁμίλῳ τὸν ἐπηγάγετο, τῶν τὰς χώρας κατεστρέψατο, τούτῳ μὲν τάδε ἐχρήσατο· τούς τε οἱ λίθους τοὺς ἐπὶ τούτου τοῦ βασιλέος κομισθέντας ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸ ἱρὸν, ἐόντας μεγάθεϊ περιμήκεας, οὗτοι ἦσαν οἱ ἑλκύσαντες. καὶ τὰς διώρυχας τὰς νῦν ἐούσας ἐν Αἰγύπτῳ, πάσας οὗτοι ἀναγκαζόμενοι ὤρυσσον [b]. ἐποίευν τε οὐκ ἑκόντες Αἴγυπτον, τὸ πρὶν ἐοῦσαν ἱππασίμην, καὶ ἁμαξευομένην πᾶσαν, ἐνδεᾶ τούτων. ἀπὸ γὰρ τούτου τοῦ χρόνου Αἴγυπτος ἐοῦσα πεδιὰς πᾶσα, ἄνιππος καὶ ἀναμάξευτος γέγονε. αἴτιαι δὲ τούτων αἱ διώρυχες γεγόνασι, ἐοῦσαι πολλαὶ, καὶ παντοίους τρόπους ἔχουσαι. κατέταμνε δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν χώρην ὁ βασιλεύς· ὅσοι τῶν Αἰγυπτίων μὴ ἐπὶ τῷ ποταμῷ ἔκτηντο τὰς πόλις [c], ἀλλ' ἀναμέσους, οὗτοι ὅκως τε ἀπίοι ὁ ποταμὸς σπανίζοντες ὑδάτων, πλατυτέροισι ἐχρέωντο τοῖσι πόμασι ἐκ φρεάτων χρεώμενοι. Τούτων μὲν δὴ εἵνεκα κατετμήθη ἡ Αἴγυπτος. κατανεῖμαι δὲ τὴν χώρην Αἰγυπτίοισι ἅπασι τοῦτον ἔλεγον τὸν βασιλέα, κλῆρον ἴσον ἑκάστῳ τετράγωνον διδόντα. καὶ ἀπὸ τούτου τὰς προσόδους ποιήσασθαι, ἐπιτάξαντα ἀποφορὴν ἀποτελέειν [d] κατ' ἐνιαυτόν. εἰ δέ τινος τοῦ κλήρου ὁ ποταμός τι παρέλοιτο, ἐλθὼν ἂν πρὸς αὐτὸν, ἐσήμαινε τὸ γεγενημένον· ὁ δὲ, ἔπεμπε τοὺς ἐπισκεψομένους, καὶ ἀναμετρήσοντας ὅσῳ ἐλάσσων ὁ χῶρος γέγονε, ὅκως τοῦ λοιποῦ κατὰ λόγον τῆς τεταγμένης ἀποφορῆς τελέοι. δοκέει δέ μοι ἐνθεῦτεν γεωμετρίη εὑρεθεῖσα, ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπανελθεῖν. πόλον μὲν γὰρ, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δυώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης παρὰ Βαβυλωνίων ἔμαθον Ἕλληνες. Βασιλεὺς μὲν δὴ οὗτος μοῦνος [e] Αἰγύπτιος Αἰθιοπίης ἦρξε. μνημόσυνα δὲ ἐλίπετο πρὸ τοῦ Ἡφαιστείου, ἀνδριάντας λιθίνους· δύο μὲν, τριήκοντα πήχεων, ἑωυτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα· τοὺς δὲ παῖδας ἐόντας τέσσερας, εἴκοσι πήχεων ἕκαστον. τῶν δὴ ὁ ἱρεὺς τοῦ Ἡφαίστου χρόνῳ μετέπειτα πολλῷ Δαρεῖον τὸν Πέρσην οὐ περιεῖδε ἱστάντα ἔμπροσθεν ἀνδριάντα, φὰς οὔ οἱ πεποιῆσθαι ἔργα οἷάπερ Σεσώστρϊ τῷ Αἰγυπτίῳ. Σέσωστριν μὲν γὰρ ἄλλα τε καταστρέψασθαι ἔθνεα οὐκ ἐλάσσω ἐκείνου, καὶ δὴ καὶ Σκύθας· Δαρεῖον δὲ οὐ δυνασθῆναι Σκύθας ἑλεῖν. οὔκων δίκαιον εἶναι ἱστάναι [f] ἔμπροσθεν τῶν ἐκείνου ἀναθημάτων, μὴ οὐκ ὑπερ-

a τοιῷδε. b ὤρυξαν. c ἔκτηντο πόλις. d ἐπιτελέειν. e οὗτος δὴ μοῦνος. f στάναι.

Pheron filius impie spiculo in Nilum misso occæcatus; visum ita post XI annos recipit, quo omnes fœminæ probantur adulteræ præter unam. Succeſſit Proteus. Helena Venus hoſpita.

ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἔργοισι [a]. Δαρεῖον μέν νυν λέγουσι πρὸς ταῦτα συγγνώμην ποιήσασθαι. Σεσώστριος δὲ τελευτήσαντος, ἐκδέξασθαι ἔλεγον τὴν βασιληΐην τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν [b]. τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηΐην, συνενειχθῆναι δέ οἱ τυφλὸν γενέσθαι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα. τοῦ ποταμοῦ κατελθόντος μέγιστα δὴ τότε ἐπ' ὀκτωκαίδεκα πήχεας, ὡς ὑπερέβαλε τὰς ἀρούρας, πνεύματος ἐμπεσόντος, κυματίης ὁ ποταμὸς ἐγένετο. τὸν δὲ βασιλέα λέγουσι τοῦτον ἀτασθαλίῃ χρησάμενον, λαβόντα αἰχμὴν, βαλέειν ἐς μέσας τὰς δίνας τοῦ ποταμοῦ· μετὰ δὲ, αὐτίκα καμόντα αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τυφλωθῆναι. δέκα μὲν δὴ ἔτεα εἶναί μιν τυφλόν· ἑνδεκάτῳ δὲ ἔτεϊ ἀπικέσθαι οἱ μαντήϊον ἐκ Βουτοῦς πόλιος, ὡς ἐξήκει τέ οἱ ὁ χρόνος τῆς ζημίης, καὶ ἀναβλέψει, γυναικὸς οὔρῳ νιψάμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε, ἄλλων ἀνδρῶν ἐοῦσα ἄπειρος. καὶ τὸν πρώτης τῆς ἑωυτοῦ γυναικὸς πειρᾶσθαι· μετὰ δὲ, ὡς οὐκ ἀνέβλεπε [c], ἐπεξῆς πασέων πειρᾶσθαι· ἀναβλέψαντα δὲ, συναγαγεῖν τὰς γυναῖκας τῶν ἐπειρήθη, πλὴν ἢ τῆς τῷ οὔρῳ νιψάμενος ἀνέβλεψε, ἐς μίην πόλιν, ἣ νῦν καλέεται Ἐρυθρὴ βῶλος· ἐς ταύτην συναλίσαντα, ὑποπρῆσαι πάσας σὺν αὐτῇ τῇ πόλι. τῆς δὲ νιψάμενος τῷ οὔρῳ ἀνέβλεψε, ταύτην δὲ εἶχε αὐτὸς γυναῖκα. ἀναθήματα δὲ, ἀποφυγὼν τὴν πάθην τῶν ὀφθαλμῶν, ἄλλα τε ἀνὰ τὰ ἱρὰ πάντα τὰ λόγιμα ἀνέθηκε, καὶ τοῦ γε λόγον μάλιστα ἄξιόν ἐστι ἔχειν, ἐς τοῦ Ἡλίου τὸ ἱρὸν ἀξιοθέητα ἀνέθηκε ἔργα, ὀβελοὺς δύο λιθίνους ἐξ ἑνὸς ἐόντα ἑκάτερον [d] λίθου, μῆκος μὲν ἑκάτερον πήχεων ἑκατὸν, εὖρος δὲ ὀκτὼ πηχέων. Τούτου [e] δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληΐην ἔλεγον ἄνδρα Μεμφίτην, τῷ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων [f] γλῶσσαν οὔνομα Πρωτέα εἶναι· τοῦ νῦν τέμενός ἐστι ἐν Μέμφι κάρτα καλόν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένον, τοῦ Ἡφαιστηΐου πρὸς νότον ἄνεμον κείμενον. περιοικέουσι δὲ τὸ τέμενος τοῦτο Φοίνικες Τύριοι. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας, Τυρίων στρατόπεδον. ἔστι δὲ ἐν τῷ τεμένεϊ τοῦ Πρωτέος ἱρὸν, τὸ καλέεται ξείνης Ἀφροδίτης· συμβάλλομαι δὲ τοῦτο τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης [g] τῆς Τυνδάρεω· καὶ τὸν λόγον ἀκηκοὼς, ὡς ἐδιαιτήθη [h] Ἑλένη παρὰ Πρωτέϊ· καὶ δὴ καὶ ὅτι ξείνης Ἀφροδίτης ἐπωνύμιόν [i] ἐστι. ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδίτης [k] ἱρά ἐστι, οὐδαμῶς [l] ξείνης ἐπικαλέεται. Ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ

grederetur ſiſti ante illius donaria. Hæc
loquuto ſacerdoti tamen ignoviſſe Da-
rium ferunt. Defuncto Seſoſtre, re- 111
gnum ſuſcepiſſe PHERON ejus filium
ajebant, & hunc quidem nullam ſumpſiſ-
ſe expeditionem, ſed ei contigiſſe ut lu-
minibus caperetur. idque hac de cauſſa:
Quum flumen eo tempore copioſiſſimum
deſcenderet ad octo & decem cubita,
ita ut rura tranſcenderet, vento ingru-
ente, magnos fluctus ciere fluvius incepit.
Ferunt hunc regem facinus admiſiſſe,
quod ſumptum ſpiculum in medios flu-
minis vortices contorſerit: ſtatimque poſt
laboraſſe ex oculis, ac viſum amiſiſſe,
decennioque cæcum fuiſſe. Undecimo
autem anno ex urbe Buto ei oraculum
adveniſſe, jam exactum eſſe illi tempus
calamitatis; viſumque ei rediturum, ſi
oculos abluiſſet lotio mulieris, quæ ad
ſuum ſolius virum acceſſiſſet, aliorum vi-
rorum expers. Eum ergo ante omnes
urinam uxoris ſuæ expertum, quum ni-
hil amplius cerneret, omnium deinceps
urinam expertum, tandem vidiſſe. Tum-
que omnes mulieres quas fuiſſet exper-
tus (præter eam cujus lotio lotus vi-
ſum recepiſſet) unam in urbem coegiſ-
ſe, quæ Erythrebolos, *rubra gleba*, nunc
dicitur, & eas illic coactas cum ipſa ur-
be omnes concremaſſe: at eam cujus lo-
tio lotus viſum recepiſſet, uxorem duxiſ-
ſe. Hac oculorum clade liberatus cum
alia in omnibus templis fama celebratis
donaria poſuit, tum cujus maxime æ-
quum eſt mentionem facere, in templo
Solis digna ſpectaculo poſuit, geminos
ſaxeos obelos, ex uno utrumque lapide,
centenûm cubitorum longitudinis, octo-
nûm latitudinis. Huic in regno ſucceſ- 112
ſiſſe ajebant virum Memphiten, cui no-
men eſſet lingua Græca PROTEUS.
cujus nunc apud Memphin viſitur fanum,
decorum valde ac ſane adornatum, ad au-
ſtralem partem templi Vulcani poſitum,
circumquaque Phœnicibus Tyriis habi-
tantibus: qui locus plane omnis caſtra
Tyriorum appellatur. In hoc fano Pro-
tei eſt ædes ſacra, quæ vocatur Veneris
hoſpitæ: quam conjicio eſſe Helenæ Tyn-
dari filiæ; tum quia apud Proteum fuiſſe
diverſatam audivi, tum etiam quod cog-
nomine Veneris hoſpitæ appellatum eſt.
Nam quæcunque ſunt alia Veneris tem-
pla, neutiquam hoſpitæ appellantur. Et 113
ſane percontanti mihi ſacerdotes de He-
lena,

a τοῖσι ἐκείνου ἔργοισι. b Φέρωνα. c ἀνέβλεψε. d ἐόντας ἑκάτερον. e οὗτω. Τὸν κ. f κατὰ τὴν Ἑλλήνων. g ἱρὸν Ἑλένης. h ὡς διαιτήθη. i ἐπώνυμον. k γὰρ ἄλλη ἄλλης Ἀφροδίτης. l οὐδαμοῦ.

lena, referebant ita rem esse gestam: Alexandrum, rapta Helena è Sparta, quum renavigaret domum, in Ægæo ab expulsoribus ventis cursu excussum in Ægyptium pelagus: atque illinc, non remittentibus flatibus appulsum in Ægyptum, & quidem ad ostium Nili, quod nunc vocatur Canobicum, atque ad Taricheas. Erat in eo litore templum Herculis, quod nunc quoque est: ad quod siquis cujuscunque hominis servus confugiens inuri sibi curet sacras notas, sese deo tradens, eum nefas est tangere. Quæ sanctio ab initio ad meam usque ætatem similiter non mutata perseveravit. Eam templi legem mancipia Alexandri quum audissent, ab eo profugerunt: sedentesque numinis supplices, Alexandrum insimulabant, ei nocere volentes: remque omnem exponebant ut circa Helenam gesta erat, & illatam Menelao injuriam. Insimulabant autem de his apud sacerdotes & apud hujus ostii præfectum, nomine

114 Thonin. His auditis, Thonis quam raptissime Memphin ad Proteum mittit hoc nuncium, his verbis: Peregrinus venit genere Teucer, qui rem nefariam in Græcia perpetravit: quippe decepit hospitis uxorem, quam ducens cum multis admodum opibus, in hanc terram ventis appulsus est: utrumne sinemus ergo eum abire illæsum, an ea quæ attulit secum eripiemus? Ad hæc remisit Proteus qui diceret, Virum istum, quicunque is sit qui rem nefariam in hospitem suum perpetravit, comprehensum ad me deduci-

115 te, ut quidnam dicturus sit sciam. Hoc ubi accepit Thonis, Alexandrum comprehendit, navesque ejus detinet: dehinc illum Helenamque cum opibus, atque etiam supplices Memphin duxit. Quibus omnibus allatis, Proteus percontatus est Alexandrum quisnam esset, & unde incepisset navigare. Alexander illi & genus suum commemoravit, & patriæ nomen, & unde navigationem instituisset. Sed interrogante Proteo unde Helenam accepisset, titubantem in loquendo ac obscurantem quod res erat coarguebant ii qui erant supplices, exponentes omnia quæ in scelere admittendo gesta essent. Tandem Proteus eis hanc sententiam tulit, inquiens, Ego, nisi magni interesse arbitrarer nullum peregrinum

περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε· Ἀλέξανδρον ἁρπάσαντα Ἑλένην ἐκ Σπάρτης, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωυτοῦ· καί μιν ὡς ἐγένετο ἐν τῷ Αἰγαίῳ, ἐξῶσται ἄνεμοι ἐκβάλλουσι ἐς τὸ Αἰγύπτιον πέλαγος. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἀνίει τὰ πνεύματα) ἀπικνέεται ἐς Αἴγυπτον, καὶ Αἰγύπτου ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν καλεύμενον στόμα τοῦ Νείλου, καὶ ἐς Ταριχείας· ἦν δὲ ἐπὶ τῆς ἠϊόνος, ὃ καὶ νῦν ἐστι, Ἡρακλέος ἱρόν. ἐς τὸ ἢν καταφυγὼν οἰκέτης ὅτεω ἀνθρώπων ἐπιβάληται στίγματα ἱρὰ, ἑωυτὸν διδοὺς τῷ θεῷ, οὐκ ἔξεστι τούτου ἅψασθαι. ὁ νόμος οὗτος διατελέει ἐὼν ὅμοιος μέχρις ἐμεῦ τῷ ἀπ' ἀρχῆς. τοῦ ὦν δὴ Ἀλεξάνδρου ἀπιστέαται θεράποντες, πυθόμενοι τὸν περὶ τὸ ἱρὸν ἔχοντα νόμον. ἱκέται δὲ ἱζόμενοι [a] τοῦ θεοῦ, κατηγόρεον τοῦ Ἀλεξάνδρου, βουλόμενοι βλάπτειν αὐτόν· πάντα λόγον ἐξηγεύμενοι ὡς εἶχε περὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὴν ἐς Μενέλεων ἀδικίην. κατηγόρεον δὲ ταῦτα πρός τε τοὺς ἱρέας καὶ τὸν τοῦ στόματος τούτου φύλακον, τῷ οὔνομα ἦν Θῶνις. Ἀκούσας δὲ τούτων ὁ Θῶνις, πέμπει τὴν ταχίστην ἐς Μέμφιν παρὰ Πρωτέα ἀγγελίην, λέγουσαν τάδε, Ἥκει ξεῖνος, γένος μὲν Τευκρὸς, ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος [b]. ξείνου γὰρ τοῦ ἑωυτοῦ ἐξαπατήσας τὴν γυναῖκα, αὐτήν τε ταύτην ἄγων ἥκει, καὶ πολλὰ κάρτα χρήματα, ὑπὸ ἀνέμων ἐς γῆν ταύτην ἀπενεχθείς [c]. κότερα δῆτα τοῦτον ἐῶμεν ἀσινέα ἐκπλέειν, ἢ ἀφελώμεθα τὰ ἔχων ἦλθε; ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ὁ Πρωτεὺς λέγοντα τάδε, Ἄνδρα τοῦτον, ὅστις κοτὲ ἐστὶ ἀνόσια ἐργασμένος [d] ξεῖνον τὸν ἑωυτοῦ, συλλαβόντες, ἀπάγετε παρ' ἐμὲ, ἵνα εἰδῶ ὅτι κοτε [e] καὶ λέξει. Ἀκούσας δὲ ταῦτα [f] ὁ Θῶνις, συλλαμβάνει τὸν Ἀλέξανδρον, καὶ τὰς νέας αὐτοῦ κατίσχει· μετὰ δὲ, αὐτόν τε τοῦτον ἀνήγαγε [g] ἐς Μέμφιν, καὶ τὴν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἱκέτας. ἀνακομισθέντων [h] δὲ πάντων, ἠρώτα τὸν Ἀλέξανδρον ὁ Πρωτεὺς, τίς εἴη [i], καὶ ὁκόθεν πλέοι. ὁ δέ οἱ καὶ τὸ γένος κατέλεξε, καὶ τῆς πάτρης εἶπε τοὔνομα. καὶ δὴ καὶ τὸν πλόον ἀπηγήσατο ὁκόθεν πλέοι. μετὰ δὲ, ὁ Πρωτεὺς ἠρώτα αὐτὸν ὁκόθεν τὴν Ἑλένην λάβοι· πλανωμένου δὲ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ λόγῳ, καὶ οὐ λέγοντος τὴν ἀληθείην, ἤλεγχον οἱ γενόμενοι ἱκέται, ἐξηγεύμενοι πάντα λόγον τοῦ ἀδικήματος. τέλος δὲ δή σφι [k] λόγον τόνδε ἐκφαίνει ὁ Πρωτεὺς, λέγων ὅτι, Ἐγὼ εἰ [l] μὴ περὶ πολλοῦ ἡγεύμην μηδένα ξείνων κτεί-

a ἱζόμενοι. b ἐργασμένος. c γῆν τὴν σὴν ἀπενειχθείς. d ἐξεργασμένος. e ἵνα ἰδῶ τί κοτε. f τοῦτο. g ἀνῆγε. h ἀνακομισθέντας. i τίς τε εἴη. k δέ σφι. l ὅτι, Εἰ.

Helenæ adventum in Ægyptum novit Homerus, & cur non perspicue indicaverit.

„κτείνειν, ὅσοι ὑπ' ἀνέμων ἤδη ἀπολαμφθέντες „ἦλθον ἐς χώρην τὴν ἐμὴν, ἐγὼ ἂν σε ὑπὲρ τοῦ „Ἕλληνος ἐτισάμην· ὃς, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ξει-„νίων τυχὼν, ἔργον ἀνοσιώτατον ἐργάσαο. τοῦ [a] „σεωϋτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα παρὰ ἦλθες [b]. καὶ „μάλα ταῦτά τοι οὐκ ἤρκεσε, ἀλλ' [c] ἀναπτερώσας „αὐτὴν, οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας. καὶ οὐδὲ [d] ταῦ-„τά τοι μοῦνα ἤρκεσε, ἀλλὰ καὶ οἰκία τοῦ ξείνου κε-„ραΐσας ἥκεις. νῦν ὦν ἐπειδὴ περὶ πολλοῦ ἥγημαι „μὴ ξεινοκτονέειν, γυναῖκα μὲν ταύτην καὶ τὰ „χρήματα οὔ τοι προήσω ἀπάγεσθαι, ἀλλ' αὐτὰ „ἐγὼ τῷ Ἕλληνι ξείνῳ φυλάξω, ἐς ὃ ἂν αὐτὸς „ἐλθὼν ἐκεῖνος ἀπαγαγέσθαι ἐθέλῃ. αὐτὸν δέ σε „καὶ τοὺς σοὺς συμπλόους τριῶν ἡμερέων προαγορεύω „ἐκ τῆς ἐμῆς γῆς ἐς ἄλλην τινὰ μετορμίζεσθαι· „εἰ δὲ μὴ, ἅτε πολεμίους περιέψεσθαι. Ἑλένης μὲν ταύτην ἄπιξιν παρὰ Πρωτέα ἔλεγον οἱ ἱρέες γενέσθαι. δοκέει δέ μοι καὶ Ὅμηρος τὸν λόγον τοῦτον πυθέσθαι· ἀλλ' οὐ γὰρ ὁμοίως ἐς τὴν ἐποποιΐην εὐπρεπὴς ἦν τῷ ἑτέρῳ, τῷπερ ἐχρήσατο· ἐς ὃ μετῆκε αὐτὸν, δηλώσας ὡς καὶ τοῦτον ἐπίσταιτο τὸν λόγον. δῆλον δὲ, κατὰ γὰρ ἐποίησε ἐν Ἰλιάδι, καὶ οὐδαμῆ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωϋτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου, ὡς ἀπηνείχθη ἄγων Ἑλένην· τῇ τε δὴ ἄλλῃ πλαζόμενος, καὶ ὡς ἐς Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀπίκετο. ἐπιμέμνηται δὲ αὐτοῦ ἐν Διομήδεος ἀριστείῃ. λέγει δὲ τὰ ἔπεα οὕτω [e].

Ἔνθ' ἔσαν οἱ πέπλοι παμποίκιλοι, ἔργα γυναικῶν
Σιδονίων, ἃς [f] αὐτὸς Ἀλέξανδρος θεοειδὴς
Ἤγαγε Σιδονίηθεν, ἐπιπλὼς εὐρέα πόντον,
Τὴν ὁδὸν ἣν Ἑλένην περ ἀνήγαγεν εὐπατέρειαν.

ἐπιμέμνηται δὲ καὶ ἐν Ὀδυσσείῃ, ἐν τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

Τοῖα Διὸς θυγάτηρ ἔχε φάρμακα μητιόεντα,
Ἐσθλὰ, τά οἱ Πολυδάμνα πόρεν Θῶνος παράκοιτις
Αἰγυπτίη· τῇ πλεῖστα φέρει ζείδωρος ἄρουρα
Φάρμακα, πολλὰ μὲν ἐσθλὰ μεμιγμένα, πολλὰ δὲ λυγρά.

καὶ τάδε ἕτερα πρὸς Τηλέμαχον Μενέλεως [g] λέγει,

Αἰγύπτῳ μ' ἔτι δεῦρο θεοὶ μεμαῶτα νέεσθαι
Ἔσχον, ἐπεὶ οὔ σφιν ἔρεξα τεληέσσας ἑκατόμβας.

ἐν τούτοισι τοῖσι ἔπεσι δηλοῖ ὅτι ἠπίστατο τὴν ἐς Αἴγυπτον Ἀλεξάνδρου πλάνην. ὁμουρέει γὰρ ἡ Συ-

num interficere, quotquot jam ad terram meam venerunt ventis appulsi, supplicium pro Græco illo de te sumerem, qui, ô virorum deterrime, hospitii fidem adeptus, scelestissimum facinus admisisti. Ad hospitis tui uxorem intravisti: neque sane his contentus fuisti, sed cum eam extulisses abisti retinens per furtum. Ac ne sic quidem satis consceleratus, etiam compilata hospitis domo venis. Itaque quoniam magni momenti esse duco non necare hospitem, mulierem hanc atque opes tibi ut abducas non permittam, sed ego hæc Græco hospiti servabo, dum ille ipse veniens constituerit reportare. Tibi vero ipsi, tuisque convectoribus, ut è mea terra in aliam triduo transfretetis, præcipio, alioqui vos pro hostibus persequuturus. Hunc Helenæ ad Protea 116
adventum fuisse sacerdotes referebant. Quam famam videtur mihi & Homerus accepisse: sed quia non perinde ad carminis formam decora erat, ac ista, qua est usus; in quod eam transtulit, declarans se hanc famam notam habuisse. Id manifestum est ex eo quod in Iliade facit mentionem ejusdem erroris Alexandri: nec usquam alibi retractat, Alexandrum abducentem Helenam, cum alibi fuisse errabundum, tum etiam Sidonem Phœnices applicuisse. Meminit enim hujus rei in eo loco, ubi est virtus Diomedis: ita autem versus inquiunt;

Picturata inerant ibi pallia, facta puellis
Sidoniis, quas ipse Paris formosus ab urbe
Sidonia duxit, sulcans freta lata carinis,
Quum retulit magnis Helenam natalibus ortam.

Meminit quoque in Odyssea his versibus,

Hoc habuit Iove nata probum præsensque venenum,
Quod Polydamna sibi Thonis donaverat uxor
Ægypti, cui terra ferax fert plurima mixtim,
Multa quidem proba, multa autem damnosa venena.

Hæc quoque alia ad Telemachum Menelaus inquit,

Huc etiam Ægypto dii me tenuere reverti
Conantem, quibus haud tuleram solennia sacra.

In his carminibus fatetur Homerus se nosse errationem Alexandri in Ægyptum. Est

a ἐργάσαο· περὶ οὗ. b γυναῖκα, τὴν ἔχων ἦλθες. c καὶ μάλα οὐκ ἤρκεσέ τοι τὸ συγγενέσθαι αὐτῇ, ἀλλ'. d αὐτὴν οἴχεο λαβών. καὶ οὐδέ. e ὧδε. f τάς. g Μενέλαος.

Est enim Syria Ægypto contermina, & Phœnices, quorum Sidon est, in Syria
117 incolunt. Itaque cum hi versus, tum vero hic locus, non minimum, imo maxime probant, Cyprios versus, non Homeri, sed cujuspiam alterius esse: in quibus dicitur Alexander Helenam ducens, triduo Ilium ex Sparta pervenisse, secundo vento usus ac tranquillo mari: quum in Iliade dicat illum, quum Helenam
118 duceret, errasse. Sed Homerus & Cypria carmina valeant. Ceterum, nunquid Græci vana quæ circa Ilium gesta memorarent necne, percontanti mihi, sacerdotes ita respondebant, se cognovisse ex ipso Menelao, rapta Helena magnas Græcorum copias auxilio venisse Menelao in Teucrida: quæ in terram egressæ, locoque communito, miserunt Ilium nuncios, cumque eis & ipsum Menelaum isse. Hos, postquam ingressi sunt mœnia, tum Helenam, opesque quas Alexander furto sibi abstulisset, repoposcisse, tum injuriarum pœnas postulavisse. Teucros autem & tunc & postea eadem narrasse, vel juratos vel injuratos, non habere se Helenam, neque opes, de quibus arguerentur, sed ea in Ægypto esse omnia: neque se juste reatum sustinere earum rerum quas Proteus Ægyptius rex teneret: Græcos, quum se ab illis derideri arbitrarentur, ita obsedisse Ilium, donec expugnaverunt. Urbe capta, quum Helena non appareret, & eandem orationem quam prius audirent: ita demum habita prioribus verbis fide, Græci Menelaum i-
119 psum ad Proteum mittunt. Hic ubi in Ægyptum pervenit, & Memphin nave ascendit, exposita rei gestæ veritate, honorificentissime hospitio exceptus, Helenam malorum immunem recepit, & insuper omnes pecunias suas. Et quum hæc assequutus esset Menelaus, tamen injurius in Ægyptios extitit. nam quum proficisci conaretur, nec per ventos posset, idque jam diu, rem nefariam excogitavit. Sumptis enim duobus pueris quorundam indigenarum filiis, exsectisque, haruspicinam fecit. Quod ubi eum fecisse rescitum est, invisus & exagitatus fugiens navibus in Africam abiit. Inde quo se contulerit, non amplius referre Ægyptii poterant. Atque horum alia sese inquirendo comperisse dicebant, alia ut apud

Συρίη Αἰγύπτῳ· οἱ δὲ Φοίνικες, τῶν ἐστι Σιδών, ἐν τῇ Συρίῃ οἰκέουσι. Κατὰ ταῦτα δὲ τὰ ἔπεα καὶ τόδε τὸ χωρίον οὐκ ἥκιστα, ἀλλὰ μάλιστα δηλοῖ ὅτι οὐκ Ὁμήρου τὰ Κύπρια ἔπεα ἐστί, ἀλλ' ἄλλου τινός. ἐν μὲν γὰρ τοῖσι Κυπρίοισι εἴρηται ὡς τριταῖος Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐκ Σπάρτης ἐς τὸ Ἴλιον ἄγων τὴν Ἑλένην, εὐαέϊ πνεύματι [a] χρησάμενος καὶ θαλάσσῃ λείῃ· ἐν δὲ Ἰλιάδι λέγει ὡς ἐπλάζετο ἄγων αὐτήν. Ὅμηρος μέν νυν καὶ τὰ Κύπρια ἔπεα χαιρέτω. εἰρομένου δέ μευ τοὺς ἱρέας εἰ μάταιον λόγον λέγουσι οἱ Ἕλληνες τὰ περὶ Ἴλιον γενέσθαι, ἢ οὔ, ἔφασαν πρὸς ταῦτα τάδε, ἱστορίῃσι φάμενοι εἰδέναι παρ' αὐτοῦ Μενέλεω. ἐλθεῖν γὰρ [b] μετὰ τὴν Ἑλένης ἁρπαγὴν ἐς τὴν Τευκρίδα τὴν Ἑλλήνων στρατιὴν πολλὴν βοηθεῦσαν Μενέλεῳ. ἐκβᾶσαν δὲ ἐς γῆν καὶ ἱδρυθεῖσαν τὴν στρατιήν, πέμπειν ἐς τὸ Ἴλιον ἀγγέλους· σὺν δέ σφι ἰέναι καὶ αὐτὸν Μενέλεων. τοὺς δ' ἐπεί τε ἐσελθεῖν ἐς τὸ τεῖχος, ἀπαιτέειν Ἑλένην τε καὶ τὰ χρήματα, τά οἱ οἴχετο [c] κλέψας Ἀλέξανδρος, τῶν τε ἀδικημάτων δίκας αἰτέειν. τοὺς δὲ Τευκροὺς τὸν αὐτὸν λόγον λέγειν τότε καὶ μετέπειτα, καὶ ὀμνύντας, καὶ ἀνωμοτί, μὴ μὲν ἔχειν Ἑλένην, μηδὲ τὰ ἐπικαλεύμενα χρήματα, ἀλλ' εἶναι αὐτὰ πάντα ἐν Αἰγύπτῳ. καὶ οὐκ ἂν δικαίως αὐτοὶ δίκας ὑπέχειν, ἃ Πρωτεὺς ὁ Αἰγύπτιος βασιλεὺς ἔχει. οἱ δὲ Ἕλληνες καταγελᾶσθαι δοκέοντες ὑπ' αὐτῶν, οὕτω δὴ ἐπολιόρκεον, ἐς ὃ ἐξεῖλον. ἑλοῦσι δὲ τὸ τεῖχος ὡς οὐκ ἐφαίνετο ἡ Ἑλένη, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν λόγον τῷ προτέρῳ ἐπυνθάνοντο, οὕτω δὴ πιστεύσαντες τῷ λόγῳ τῷ πρώτῳ οἱ Ἕλληνες, αὐτὸν Μενέλεων ἀποστέλλουσι παρὰ Πρωτέα. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Μενέλεως ἐς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀναπλώσας ἐς τὴν Μέμφιν, εἴπας τὴν ἀληθείην τῶν πρηγμάτων, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων, καὶ Ἑλένην ἀπαθέα κακῶν ἀπέλαβε· πρὸς δέ, καὶ τὰ ἑωυτοῦ χρήματα πάντα. τυχὼν μέντοι τούτων, ἐγένετο ἀνὴρ Μενέλεως ἄδικος ἐς Αἰγυπτίους. ἀποπλέειν γὰρ ὡρμημένον αὐτὸν ἶσχον ἄπλοιαι· ἐπειδὴ δὲ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν, ἐπιτεχνᾶται πρῆγμα οὐκ ὅσιον. λαβὼν γὰρ δύο παιδία ἀνδρῶν ἐπιχωρίων, ἔντομά σφεα ἐποίησε. μετὰ δέ, ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασμένος, μισηθείς τε καὶ διωκόμενος, οἴχετο φεύγων τῇσι νηυσὶ ἐπὶ Λιβύης. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ ὅκου ἐτράπετο, οὐκ εἶχον [d] εἰπεῖν Αἰγύπτιοι. τούτων δὲ τὰ μὲν ἱστορίῃσι ἔφασαν ἐπίστασθαι, τὰ δέ, παρ' ἑωυτοῖσι γενό-

a εὐαέϊ τε πνεύματι. b ἐλθεῖν μὲν γάρ. c τὰ οἴχετο. d ὅκου ἐτράπετο, οὐκ ἔτι εἶχον.

μενα, ἀτρεκέως ἐπιστάμενοι λέγειν. Ταῦτα μὲν Αἰγυπτίων οἱ ἱρέες ἔλεγον. ἐγὼ δὲ τῷ λόγῳ τῷ περὶ Ἑλένης λεχθέντι καὶ αὐτὸς προστίθεμαι, τάδε ἐπιλεγόμενος· εἰ ἦν Ἑλένη ἐν Ἰλίῳ, ἀποδοθῆναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἕλλησι, ἤτοι ἑκόντος γε ἢ ἀέκοντος Ἀλεξάνδρου. οὐ γὰρ δὴ οὕτω γε φρενοβλαβὴς ἦν ὁ Πρίαμος, οὐδὲ οἱ ἄλλοι προσήκοντες αὐτῷ, ὥστε τοῖσι σφετέροισι σώμασι καὶ τοῖσι τέκνοισι καὶ τῇ πόλι κινδυνεύειν ἐβούλοντο, ὅκως Ἀλέξανδρος Ἑλένῃ συνοικέῃ. εἰ δέ τοι καὶ ἐν τοῖσι πρώτοισι χρόνοισι ταῦτα ἐγίνωσκον, ἐπεὶ πολλοὶ μὲν τῶν ἄλλων Τρώων, ὁκότε συμμίσγοιεν τοῖσι Ἕλλησι, ἀπώλλυντο· αὐτοῦ δὲ Πριάμου οὐκ ἔστι ὅτε ἢ δύο[a], ἢ τρεῖς, ἢ καὶ ἔτι πλέους τῶν παίδων μάχης γινομένης ἀπέθνησκον, εἰ χρή τι τοῖσι[b] ἐποποιοῖσι χρεώμενον λέγειν· τούτων δὲ τοιούτων συμβαινόντων, ἐγὼ μὲν ἔλπομαι, εἰ καὶ αὐτὸς Πρίαμος συνοίκεε Ἑλένῃ, ἀποδοῦναι ἂν αὐτὴν τοῖσι Ἀχαιοῖσι, μέλλοντά γε δὴ τῶν παρεόντων κακῶν ἀπαλλαγήσεσθαι. οὐ μὲν οὐδὲ ἡ βασιληίη ἐς Ἀλέξανδρον περιήιε, ὥστε γέροντος Πριάμου ἐόντος, ἐπ' ἐκείνῳ τὰ πρήγματα εἶναι, ἀλλὰ Ἕκτωρ, καὶ πρεσβύτερος, καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλόν γ' ἐὼν, ἔμελλε αὐτὴν Πριάμου ἀποθανόντος παραλάμψεσθαι, τὸν οὐ προσῆκε ἀδικέοντι τῷ ἀδελφεῷ ἐπιτρέπειν· καὶ ταῦτα, μεγάλων κακῶν δι' αὐτὸν συμβαινόντων, ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ[c], καὶ τοῖσι ἄλλοισι πᾶσι Τρωσί. ἀλλ' οὐ γὰρ εἶχον Ἑλένην ἀποδοῦναι, οὐδὲ λέγουσι αὐτοῖσι τὴν ἀληθείην ἐπίστευον οἱ Ἕλληνες· ὡς μὲν ἐγὼ γνώμην ἀποφαίνομαι, τοῦ δαιμονίου παρασκευάζοντος, ὅκως πανωλεθρίῃ ἀπολόμενοι, καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθρώποισι ποιήσωσι[d], ὡς τῶν μεγάλων ἀδικημάτων μεγάλαι εἰσὶ καὶ αἱ τιμωρίαι παρὰ τῶν θεῶν. καὶ ταῦτα μὲν τῇ ἐμοὶ δοκέει εἴρηται.

Πρωτέος δὲ ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην Ῥαμψίνιτον ἔλεγον· ὃς μνημόσυνα ἐλίπετο τὰ προπύλαια τὰ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένα τοῦ Ἡφαιστείου· ἀντίους δὲ τῶν προπυλαίων ἔστησε ἀνδριάντας δύο, ἐόντας τὸ μέγαθος πέντε καὶ εἴκοσι πήχεων. τῶν Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πρὸς βορέω[e] ἑστεῶτα καλέουσι θέρος· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα. καὶ τὸν μὲν καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιέουσι· τὸν δὲ χειμῶνα καλεόμενον[f], τὰ ἔμπαλιν τούτων ἔρδουσι. πλοῦτον δὲ τούτῳ τῷ βασιλέϊ γενέσθαι ἀργύρου μέγαν, τὸν οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιτραφέντων[g] βασιλέων δύνασθαι ὑπερβαλέσθαι, οὐδὲ ἐγγὺς ἐλθεῖν. βουλόμενον δὲ αὐτὸν ἐν ἀσφαληίῃ τὰ χρήματα θησαυρίζειν, οἰκοδομέεσθαι οἴκημα λίθινον· τοῦ τῶν τοίχων ἕνα ἐς τὸ ἔξω μέρος τῆς οἰκίης ἔχειν. τὸν δὲ ἐργαζό-

apud ipsos gesta, sese liquide habere cognita. Et hæc quidem ajebant Ægypti- 120
orum sacerdotes. Ego vero ad ea quæ de Helena commemorata sunt, & ipse deferor hoc adjiciens, Si intra Ilium fuisset Helena, utique fuisset Græcis tradita, sive volente Alexandro sive invito. Neque enim ita desipiebat Priamus, aut alii ejus propinqui, ut suis ipsorum corporibus ac liberis, atque etiam urbe periclitari vellent, quo Alexander Helenæ nuptiis potiretur. Quod si etiam inter initia ita sensissent, tamen, posteaquam conflictibus contra Græcos habitis cum multi aliorum Trojanorum, tum vero Priami filiorum duo tresve aut plures perierant prœliantes, siquid referentibus credi versificatoribus debet: hæc, inquam, talia quum contigissent, ego crediderim, Priamum, vel si ipse contubernalem Helenam habuisset, Achæis redditurum fuisse, cupiditate præsentia mala devitandi. Neque vero regnum ad Alexandrum pertinebat, ut jam sub eo res essent, seniore Priamo, quum Hector & natu major & virtute præstantior quàm ille, regnum esset defuncto Priamo suscepturus: quem haudquaquam decuisset fratri injuste agenti indulgere, quum præsertim tanta mala propter eum, tum privatim ipsi, tum ceteris Trojanis omnibus evenirent. Sed nec poterant reddere Helenam, nec verum dicentibus eis Græci fidem habebant, numine (ut quod sentio dicam) disponente, ut funditus eversi planum facerent hominibus, Magnarum injuriarum magnas à diis etiam venire ultiones. Et hæc quidem, ut mihi videntur, dicta
sunt. Protei autem regnum dicebant sus- 121
cepisse RHAMPSINITUM, qui monumenta reliquit antefores ad occasum spectantes templi Vulcani; & è regione istarum statuit duo simulacra quinûm & vicenûm cubitorum magnitudinis: quorum quod versus aquilonem stat, Ægyptii Æstatem vocant; quod versus austrum, Hyemem: & quod quidem vocant Æstatem, id adorant & placant; Hiemem vero quod vocant, vice versa in eo consulunt. Huic regi ingentem etiam pecuniarum vim fuisse, quam nemo regum qui deinceps Ægyptum tenuerunt, superare potuerit, ac ne proxime quidem accedere. Et quum in tuto eam pecuniam collocare vellet, ædificium exstruxisse lapideum, cujus parietum unus in exteriorem ædium par-

a ὅτε οὐ δύο. b χρὴ τοῖσι. c ἰδίῃσι αὐτῷ. d ποιήσωνται. e βορέην. f ἑστεῶτα καλέουσι θέρος, τοῦτον μὲν προσκυνέουσί τε καὶ εὖ ποιοῦσι· τὸν δὲ πρὸς νότον, χειμῶνα καλεόμενον. g ἐπιγενομένων.

partem pertinebat. sed structorem insidiantem hæc fuisse machinatum: unum è lapidibus ita struxisse ut è pariete facile eximi à duobus viris, etiam ab uno posset. Ædificio absoluto, regem in eo pecuniam reposuisse: interjecto tempore, structorem illum, quum esset circa vitæ finem, vocasse ad se filios (nam duo huic erant) eisque narrasse, se illis prospicientem, ut copiosum victum haberent, astu usum fuisse in ædificando regis thesauro; denique plane omnia illis exposuisse quæ pertinerent ad lapidem eximendum, etiam dedisse mensuras ejus ac dixisse, illos hæc observantes, regis pecuniarum quæstores fore. Patre vita functo, haud in longum filios rem distulisse. noctu enim ad regiam accedentes, lapidem in ædificio inventum nullo negocio amovisse, multumque pecuniæ extulisse. Quum autem rex forte aperuisset ædificium, videretque vasa pecuniarum imminuta, obstupuisse: nec habuisse quem insimularet, quum & signa salva & ædificium obseratum esset. Ubi autem iterum ac tertio aperienti minor assidue pecunia apparebat, (nam fures non desinebant diripere) hoc fecisse: Laqueos fieri imperavisse, & eos circa vasa in quibus pecuniæ inerant collocasse: fures, quemadmodum superiori tempore, quum venissent, & alter eorum penetrans ad vas rectà perrexisset, eum fuisse laqueo innexum; & ubi agnovit quo in malo esset, protinus fratrem vocasse, & præsentis conditionis suæ certiorem fecisse; jussisseque ut quamcelerrime introgressus sibi caput abscinderet, ne ipse conspectus agnitusque quis esset, etiam illius vitam perderet. Qui quum visus esset probe dicere, fratrem ei obsequentem ita fecisse: & adaptato lapide domum abisse, fratris caput asportantem. Ubi dies illuxit, ingressum in ædificium regem expavisse, cernentem corpus furis in laqueo sine capite, & ædificium incorruptum, nullumque neque ingressum neque egressum habens. Ita quum hæreret, faciendum statuisse, ut furis cadaver è muro suspenderet: custodesque illic apposuisse, jussos ut siquem plorantem aut miserantem animadvertissent, eum apprehensum ad se ducerent. Suspenso cadavere matrem indigne tulisse, alloquutamque filium qui supererat, imperasse ut quacunque ratione machinari posset, corpus fratris resolveret asportaretque: id si negligeret, mi-

ζόμενον, ἐπιβουλεύοντα, τάδε μηχανᾶσθαι· τῶν λίθων παρασκευάσασθαι ἕνα ἐξαίρετον εἶναι ἐκ τοῦ τοίχου ῥηιδίως καὶ ὑπὸ δύο ἀνδρῶν καὶ ὑπ᾽ ἑνός. ὡς δὲ ἐπετελέσθη τὸ οἴκημα, τὸν μὲν βασιλέα θησαυρίσαι τὰ χρήματα ἐν αὐτῷ· χρόνου δὲ περιιόντος, τὸν οἰκοδόμον περὶ τελευτὴν τοῦ βίου ἐόντα, ἀνακαλέσασθαι τοὺς παῖδας (εἶναι γὰρ αὐτῷ δύο) τούτοισι δὲ ἀπηγήσασθαι, ὡς ἐκείνων προορέων, ὅκως βίον ἄφθονον ἔχωσι, τεχνάσαιτο οἰκοδομέων τὸν θησαυρὸν τοῦ βασιλέος. σαφέως δὲ αὐτοῖσι πάντα ἐξηγησάμενον τὰ περὶ τὴν ἐξαίρεσιν τοῦ λίθου, δοῦναι τὰ μέτρα αὐτοῦ, λέγοντα ὡς ταῦτα διαφυλάσσοντες, ταμίαι τῶν βασιλέος χρημάτων ἔσονται· καὶ τὸν μὲν τελευτῆσαι τὸν βίον, τοὺς δὲ παῖδας αὐτοῦ οὐκ ἐς μακρὸν [a] ἔργου ἔχεσθαι· ἐπελθόντας δὲ ἐπὶ τὰ βασιλήια νυκτὸς, καὶ τὸν λίθον ἐπὶ τῷ οἰκοδομήματι ἀνευρόντας ῥηιδίως μεταχειρίσασθαι, καὶ τῶν χρημάτων πολλὰ ἐξενείκασθαι. ὡς δὲ τυχεῖν τὸν βασιλέα ἀνοίξαντα τὸ οἴκημα, θωυμάσαι, ἰδόντα τῶν χρημάτων καταδεᾶ τὰ ἀγγήια· οὐκ ἔχειν δὲ ὅντινα ἐπαιτιᾶται, τῶν τε σημάντρων ἐόντων σόων, καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλῃσμένου [b]. ὡς δὲ αὐτῷ καὶ δὶς καὶ τρὶς ἀνοίξαντι, ἐλάσσω [c] φαίνεσθαι τὰ χρήματα (τοὺς γὰρ κλέπτας οὐκ ἀνιέναι κεραΐζοντας) ποιῆσαί μιν τάδε· πάγας προστάξαι ἐργάσασθαι, καὶ ταύτας περὶ τὰ ἀγγήια ἐν τοῖσι τὰ χρήματα ἐνῆν, στῆσαι· τῶν δὲ φωρῶν ὥσπερ ἐν τῷ πρὸ τοῦ χρόνῳ ἐλθόντων, καὶ ἐνδύντος τοῦ ἑτέρου αὐτῶν, ἐπεὶ πρὸς τὸ ἄγγος προσῆλθε, ἰθέως [d] τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι. ὡς δὲ γνῶναι αὐτὸν ἐν οἵῳ κακῷ ἦν, ἰθέως καλέειν τὸν ἀδελφεὸν, καὶ δηλοῦν αὐτῷ τὰ παρεόντα, καὶ κελεύειν τὴν ταχίστην ἐσδύντα, ἀποταμεῖν αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ὅκως μὴ αὐτὸς ὀφθεὶς, καὶ γνωρισθεὶς ὃς εἴη, προσαπολέσῃ καὶ ἐκεῖνον· τῷ δὲ δόξαι εὖ λέγειν, καὶ ποιῆσαί μιν πεισθέντα ταῦτα. καὶ καταρμόσαντα τὸν λίθον, ἀπιέναι ἐπ᾽ οἴκου, φέροντα [e] τὴν κεφαλὴν τοῦ ἀδελφεοῦ. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, ἐσελθόντα τὸν βασιλέα ἐς τὸ οἴκημα, ἐκπεπλῆχθαι, ὁρέοντα τὸ σῶμα τοῦ φωρὸς ἐν τῇ πάγῃ ἄνευ τῆς κεφαλῆς ἐόν· τὸ δὲ οἴκημα, ἀσινὲς, καὶ οὔτε ἔσοδον, οὔτε ἔκδυσιν οὐδεμίαν ἔχον. ἀπορεύμενον δέ μιν, τάδε ποιῆσαι· τοῦ φωρὸς τὸν νέκυν κατὰ τοῦ τείχεος κατακρεμάσαι· φυλάκους δὲ αὐτοῦ καταστήσαντα, ἐντείλασθαί σφι, τὸν [f] ἂν ἴδωνται ἀποκλαύσαντα, ἢ κατοικτισάμενον, συλλαβόντας ἄγειν πρὸς ἑωυτόν. ἀνακρεμαμένου δὲ τοῦ νέκυος, τὴν μητέρα δεινῶς φέρειν. λόγους δὲ πρὸς τὸν περιεόντα παῖδα ποιευμένην, προστάσσειν αὐτῷ, ὅτεῳ τρόπῳ δύναται, μηχανᾶσθαι ὅκως τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλύσας κομιεῖ. εἰ δὲ τούτων ἀμελήσει, δια-

a μακρὴν. b κατακεκλεισμένου. c ἀνοίξαντι, αἰεὶ ἐλάσσω. d ὀξέως. e ἀπάγοντα. f ἐντείλασθαί σφι, τόν.

διαπειλέειν αὐτὴν, ὡς [a] ἐλθοῦσα πρὸς τὸν βασιλῆα, μηνύσει αὐτὸν ἔχοντα τὰ χρήματα. ὡς δὲ χαλεπῶς ἐλαμβάνετο [b] ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος παιδὸς, καὶ πολλὰ πρὸς αὐτὴν λέγων οὐκ ἔπειθε, ἐπιτεχνήσασθαι τοιάδε μιν· ὄνους κατασκευασάμενον, καὶ ἀσκοὺς πλήσαντα οἴνου, ἐπιθεῖναι ἐπὶ τῶν ὄνων, καὶ ἔπειτα ἐλαύνειν αὐτούς. ὡς δὲ κατὰ τοὺς φυλάσσοντας ἦν τὸν κρεμάμενον νέκυν, ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀφαμμένους [c]. ὡς δὲ ἔρρεε ὁ οἶνος, τὴν κεφαλήν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα, ὡς οὐκ ἔχοντα πρὸς ὁκοῖον τῶν ὄνων πρῶτον τράπηται. τοὺς δὲ φυλάκους, ὡς ἰδεῖν πολλὸν ῥέοντα τὸν οἶνον, συντρέχειν ἐς τὴν ὁδὸν, ἀγγήια ἔχοντας, καὶ τὸν ἐκκεχυμένον οἶνον συγκομίζειν, ἐν κέρδεϊ ποιευμένους. τὸν δὲ διαλοιδορέεσθαι πᾶσι, ὀργὴν προσποιεύμενον. παραμυθευμένων δὲ αὐτὸν τῶν φυλάκων, χρόνῳ πρηΰνεσθαι προσποιέεσθαι, καὶ ὑπίεσθαι [d] τῆς ὀργῆς. τέλος δὲ, ἐξελάσαι αὐτὸν τοὺς ὄνους ἐκ τῆς ὁδοῦ, καὶ κατασκευάζειν. ὡς δὲ λόγους τε πλέους ἐγγίνεσθαι, καί τινα καὶ σκῶψαί μιν, καὶ ἐς γέλωτα προαγαγέσθαι [e], ἐπιδοῦναί σφι τὸν ἀσκὸν ἕνα αὐτοῖσι. τοὺς δὲ αὐτοῦ ὥσπερ εἶχον κατακλιθέντας πίνειν διανοέεσθαι, καὶ ἐκεῖνον παραλαμβάνειν, καὶ κελεύειν μετ' ἑωυτῶν μείναντα συμπίνειν· τὸν δὲ πεισθῆναί τε δὴ, καὶ καταμεῖναι. ὡς δέ μιν παρὰ τὴν πόσιν φιλοφρόνως ἠσπάζοντο, ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν [f]. δαψιλέι δὲ τῷ ποτῷ χρησαμένους τοὺς φυλάκους, ὑπερμεθυσθῆναι· καὶ κρατηθέντας ὑπὸ τοῦ ὕπνου, αὐτοῦ ἔνθαπερ ἔπινον κατακοιμηθῆναι. τὸν δὲ, ὡς πρόσω ἦν τῆς νυκτὸς, τό, τε σῶμα τοῦ ἀδελφεοῦ καταλῦσαι, καὶ τῶν φυλάκων ἐπὶ λύμῃ πάντων ξυρῆσαι τὰς δεξιὰς παρηΐδας. ἐπιθέντα δὲ τὸν νέκυν ἐπὶ τοὺς ὄνους, ἀπελαύνειν ἐπ' οἴκου, ἐπιτελέσαντα τῇ μητρὶ τὰ προσταχθέντα. τὸν δὲ βασιλέα, ὡς αὐτῷ ἀπηγγέλθη τοῦ φωρὸς ὁ νέκυς ἐκκεκλεμμένος, δεινὰ ποιέειν. πάντως δὲ βουλόμενον εὑρεθῆναι ὅστις κοτὲ εἴη ὁ ταῦτα μηχανώμενος, ποιῆσαί μιν τάδε, ἐμοὶ μὲν οὐ πιστά. τὴν δὲ θυγατέρα [g] τὴν ἑωυτοῦ καθίσαι ἐπ' οἰκήματος, ἐντειλάμενον πάντας τε ὁμοίως προσδέκεσθαι· καὶ πρὶν συγγίνεσθαι, ἀναγκάζειν λέγειν αὐτῇ ὅ, τι δὴ ἐν τῷ βίῳ ἔργασται αὐτῷ σοφώτατον καὶ ἀνοσιώτατον· ὃς δ' ἂν ἀπηγήσηται τὰ περὶ τὸν φῶρα γεγενημένα, τοῦτον συλλαμβάνειν, καὶ μὴ ἀπιέναι ἔξω. ὡς δὲ τὴν παῖδα ποιέειν τὰ ἐκ τοῦ πατρὸς προσταχθέντα, τὸν φῶρα πυθόμενον τῶν εἵνεκα ταῦτα ἐπρήσσετο, βουληθέντα πολυτροπίῃ τοῦ βασιλῆος περιγενέσθαι, ποιέειν τάδε· νεκροῦ προσφάτου ἀποταμόντα τὴν χεῖρα ἐν τῷ ὤμῳ, ἰέναι αὐτὸν ἔχοντα αὐτὴν ὑπὸ τῷ ἱματίῳ· ἐσελ-

minatam se regem esse adituram ad eum deferendum quod pecunias haberet. Adversus hanc quum filius multa verba faceret, nec persuaderet, quod illa cum graviter accipiebat, cum talem rem fuisse commentum: Instructis asinis utres vino plenos imposuisse: & postquam agendo asinos juxta custodes suspensi cadaveris fuit, attractis ligaculis aut petiolis ipsum duobus tribusve utrium solvisse laxatos: & quum vinum flueret, tum caput sibi cædentem, vehementer vociferatum esse, tanquam nescientem ad quem prius asinorum se converteret. Custodes quum multum vini fluere viderent, concurrisse cum vasis in viam: & id quod effusum esset lucrifacientes comportasse. Illum simulata iracundia omnibus maledixisse, aliquantoque post illis consolantibus, finxisse se mitigatum, & ab irascendo desisse. Tandem exegisse à via asinos atque reparavisse: & quum plura verba inter eos fierent, & quidam faceto dicto hominem lacesseret, ut risum eliceret, donasse illis unum ex utribus. Atque eos illic, ut erant discumbentes potare constituisse, prehensantes hominem ac jubentes ut secum ad compotandum maneret: atque istum obsequutum remansisse, & quum inter potandum comiter acciperetur, insuper donasse utres. Ita se vino ingurgitantes custodes, admodum temulentos esse factos, somnoque oppressos, ibidem ubi potaverant obdormisse. Istum, ubi multum noctis erat, tunc corpus fratris dissolvisse, & custodum malas dextras in contumeliam derasisse, & asinos imposito cadavere domum versus agitasse, exequutumque imperia matris. Regem, ubi ei renunciatum est furis cadaver surreptum, acerbe tulisse: & quum vellet quoquomodo invenire quinam esset ista machinatus, hoc fecisse, quod apud me caret fide: Filiam suam domi prostituisse, jussam omnes indifferenter excipere: sed priusquam coirent, adigere ad sibi dicendum quidnam in vita esset actum à se solertissimum ac scelestissimum: & qui narraret quæ circa furem acta essent, eum comprehenderet, neque exire permitteret. Quum itaque filia patris imperia faceret, furem, quum audisset quamobrem ista fierent, ac vellet superare versutia regem, hoc egisse: Recentis mortui amputatam in humero manum sub pallio ferentem isse, atque ingressum ad filiam

a αὐτῷ, ὡς. b ἐπελαμβάνετο. c ἀπαμμένους. d ὑπίξεσθαι. e προσαγαγέσθαι. f αὐτοῖσι καὶ ἄλλον τῶν ἀσκῶν. g τὴν θυγατέρα.

filiam regis, quum interrogatus esset eadem quæ ceteri, enarrasse, hoc se scelestissimum perpetrasse, quod fratris in thesauro regis laqueo capti caput amputasset: solertissimum autem, quod custodibus ebriis factis cadaver fratris suspensi resolvisset. Illam, quum hæc audisset, manum in hunc injecisse: eique furem in tenebris manum mortui porrexisse. quam mulier quum apprehendisset, manum se hujus tenere rata, istum per fores se proripuisse, muliere delusa. Postquam & hæc renunciata sunt regi, stuporem incussisse tum astutiam, tum audaciam hominis. Ad extremum, dimissis per omnes urbes nunciis, regem edixisse, non modo veniam sed etiam magna munera manere furem, si in conspectum ipsius veniret; ita furem, fide habita, ad eum venisse, eique Rhampsinitum, magna viri admiratione ductum, filiam suam collocasse, tanquam ex omnibus mortalibus plurima scienti: nam Ægyptios quidem ceteris, hunc autem Ægyptiis antecelle-
122 re. Post hæc ajebant regem hunc descendisse vivum sub terram eo, ubi Græci opinantur sedes infernas esse, & ibi cum Cerere alea ludere: & aliquando victorem, aliquando victum fuisse: & sursum iterum fuisse reversum, munus ab ea obtinentem mantile aureum. Quod tempus à Rhampsiniti descensu ad reditum, dicebant feriatum esse apud Ægyptios. Idque ego ad meam memoriam scio observatum. Sed utrum ob aliud quid, an ob ista ipsa ferientur Ægyptii, asseverare non possum. Sacerdotes autem pallium postquam uno illo die detexuerunt, uni ex suis oculos mitra alligant: quem gestantem pallium ubi in viam deduxerunt quæ fert ad Cereris templum, ipsi retro discedunt. Hunc autem sacerdotem oculos obstrictos habentem ajunt à geminis lupis duci ad Cereris templum, quod ab urbe viginti stadia abest: & postea rursus ex templo in eundem locum à lupis
123 reduci. Hæc quidem ab Ægyptiis relata sic cuique placeant, prout credibilia videntur; mihi autem in omni sermone constitutum est ea scribere quæ auditu ex singulis cognovi. Inferorum principatum tenere Cererem & Liberum Ægyptii ajunt. Hi denique primi extiterunt qui dicerent animam hominis esse immortalem; sed exolescente corpore subinde in aliud animal quod assidue nasci-

ἐσελθόντα δὲ ὡς τοῦ [a] βασιλῆος τὴν θυγατέρα, καὶ εἰρωτώμενον τάπερ καὶ οἱ ἄλλοι, ἀπηγήσασθαι ὡς ἀνοσιώτατον μὲν εἴη ἐργασμένος, ὅτε τοῦ ἀδελφεοῦ ἐν τῷ θησαυρῷ τοῦ βασιλῆος ὑπὸ πάγης ἁλόντος ἀποτάμοι τὴν κεφαλήν· σοφώτατον δέ, ὅτι τοὺς φυλάκους καταμεθύσας, καταλύσειε τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμαμένου [b] τὸν νέκυν. τὴν δέ, ὡς ἤκουσε, ἅπτεσθαι αὐτοῦ. τὸν δὲ φῶρα ἐν τῷ σκότεϊ προτεῖναι αὐτῇ τοῦ νεκροῦ τὴν χεῖρα. τὴν δέ, ἐπιλαβομένην, ἔχειν νομίζουσαν αὐτοῦ ἐκείνου τῆς χειρὸς ἀντέχεσθαι. τὸν δὲ φῶρα προέμενον αὐτῇ, οἴχεσθαι διὰ θυρέων φεύγοντα. ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενείχθη, ἐκπεπλῆχθαι μὲν ἐπὶ τῇ πολυφροσύνῃ τε καὶ τόλμῃ τἀνθρώπου. τέλος δέ, διαπέμποντα ἐς πάσας τὰς πόλις, ἐπαγγέλλεσθαι ἄδειάν τε διδόντα, καὶ μεγάλα ὑποδεκόμενον ἐλθόντι ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. τὸν δὲ φῶρα, πιστεύσαντα, ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν. Ῥαμψίνιτον δὲ μεγάλως θωυμάσαι, καί οἱ τὴν θυγατέρα ταύτην συνοικίσαι, ὡς πλεῖστα ἐπισταμένῳ ἀνθρώπων. Αἰγυπτίους μὲν γὰρ τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, ἐκεῖνον δέ, Αἰγυπτίων. Μετὰ δὲ ταῦτα, ἔλεγον τοῦτον τὸν βασιλῆα ζωὸν καταβῆναι κάτω ἐς τὸν οἱ Ἕλληνες ἀΐδην νομίζουσι εἶναι, κἀκεῖθι συγκυβεύειν τῇ Δήμητρι. καὶ τὰ μέν, νικᾶν αὐτήν, τὰ δέ, ἑσσοῦσθαι ὑπ᾽ αὐτῆς. καί μιν πάλιν ἀπικέσθαι δῶρον ἔχοντα παρ᾽ αὐτῆς χειρόμακτρον χρύσεον. ἀπὸ δὲ τῆς Ῥαμψινίτου καταβάσιος, ὡς πάλιν ἀπίκετο, ὁρτὴν δὴ ἀνάγειν Αἰγυπτίους ἔφασαν, τὴν καὶ ἐγὼ οἶδα ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐπιτελέοντας αὐτούς. οὐ μέντοι εἴτε δι᾽ ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὁρτάζουσι, ἔχω λέγειν· φάρος δὲ αὐτημερὸν ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες, κατ᾽ ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. ἀγαγόντες δέ μιν ἔχοντα τὸ φάρος ἐς ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρος, αὐτοὶ ἀπαλλάσσονται ὀπίσω. τὸν δὲ ἱρέα τοῦτον καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς, λέγουσι ὑπὸ δύο λύκων ἄγεσθαι ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Δήμητρος, ἀπέχον τῆς πόλεος ἐείκοσι σταδίους· καὶ αὖτις ὀπίσω ἐκ τοῦ ἱροῦ ἀπάγειν μιν τοὺς λύκους ἐς τὠυτὸ χωρίον. Τοῖσι μέν νυν ὑπ᾽ Αἰγυπτίων λεγομένοισι χράσθω ὅτεῳ τὰ τοιαῦτα πιθανά ἐστι· ἐμοὶ δὲ παρὰ πάντα τὸν λόγον ὑπόκειται, ὅτι τὰ λεγόμενα ὑπ᾽ ἑκάστων ἀκοῇ γράφω. ἀρχηγετεύειν δὲ τῶν κάτω Αἰγύπτιοι λέγουσι Δήμητρα [c] καὶ Διόνυσον. πρῶτοι δὲ καὶ τόνδε τὸν λόγον Αἰγύπτιοι εἰσὶ οἱ εἰπόντες [d], ὡς ἀνθρώπου ψυχὴ ἀθάνατός ἐστι· τοῦ σώματος δὲ καταφθίνοντος, ἐς ἄλλο ζῶον αἰεὶ γινόμενον ἐσ-

a δὲ ἐς τοῦ. b κρεμάμενον. c Δήμητραν. d εἰσὶ εἰπόντες,

ἐσδύεται· ἐπεὰν δὲ περιέλθῃ πάντα τὰ χερσαῖα καὶ τὰ θαλάσσια καὶ τὰ πετηνὰ [a], αὖτις ἐς ἀνθρώπου σῶμα γινόμενον ἐσδύνειν. τὴν περιήλυσιν [b] δὲ αὐτῇ γίνεσθαι ἐν τρισχιλίοισι ἔτεσι. τούτῳ τῷ λόγῳ εἰσὶ οἳ Ἑλλήνων ἐχρήσαντο, οἱ μὲν πρότερον, οἱ δὲ, ὕστερον, ὡς ἰδίῳ ἑωυτῶν ἐόντι· τῶν ἐγὼ εἰδὼς τὰ οὐνόματα, οὐ γράφω. Μέχρι μέν νυν Ῥαμψινίτου βασιλῆος εἶναι ἐν Αἰγύπτῳ πᾶσαν εὐνομίην ἔλεγον, καὶ εὐθηνέειν Αἴγυπτον μεγάλως· μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεύσαντά σφεων Χέοπα, ἐς πᾶσαν κακότητα ἐλάσαι. κατακληΐσαντα γάρ μιν πάντα τὰ ἱρὰ, πρῶτα μέν σφεας θυσιέων τουτέων ἀπέρξαι· μετὰ δὲ, ἐργάζεσθαι ἑωυτῷ κελεύειν πάντας Αἰγυπτίους. τοῖσι μὲν δὴ ἀποδεδέχθαι, ἐκ τῶν λιθοτομιέων τῶν ἐν τῷ Ἀραβίῳ ὄρεϊ, ἐκ τουτέων ἕλκειν λίθους μέχρι τοῦ Νείλου· διαπεραιωθέντας δὲ τὸν ποταμὸν πλοίοισι τοὺς λίθους ἑτέροισι ἔταξε ἐκδέκεσθαι, καὶ πρὸς τὸ Λιβυκὸν καλεύμενον ὄρος, πρὸς τοῦτο ἕλκειν. ἐργάζοντο δὲ κατὰ δέκα μυριάδας ἀνθρώπων αἰεὶ τὴν τρίμηνον ἑκάστην. χρόνον δὲ ἐγγενέσθαι τριβομένῳ τῷ λαῷ [c], δέκα μὲν ἔτεα τῆς ὁδοῦ κατ' ἣν εἷλκον τοὺς λίθους, τὴν ἔδειμαν, ἔργον ἐὸν οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον τῆς πυραμίδος, ὡς ἐμοὶ δοκέειν. τῆς μὲν γὰρ μῆκός ἐστι πέντε στάδιοι· εὖρος δὲ, δέκα ὀργυιαί. ὕψος δὲ, τῇ ὑψηλοτάτη ἐστὶ αὐτὴ ἑωυτῆς, ὀκτὼ ὀργυιαί· λίθου τε ξεστοῦ καὶ ζώων ἐγγεγλυμμένων. ταύτῃ δὲ δὴ τὰ δέκα ἔτεα γενέσθαι καὶ τῶν ἐπὶ τοῦ λόφου, ἐπ' οὗ ἑστᾶσι αἱ πυραμίδες, τῶν ὑπὸ γῆν οἰκημάτων, τὰς ἐποιέετο θήκας ἑωυτῷ ἐν νήσῳ, διώρυχα τοῦ Νείλου ἐσαγαγών. τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ, τῆς ἐστὶ πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου, καὶ ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου τὰ μάλιστα· οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων. Ἐποιήθη δὲ ὧδε αὕτη ἡ πυραμὶς ἀναβαθμῶν τρόπον, τὰς μετεξέτεροι κρόσσας, οἱ δὲ βωμίδας ὀνομάζουσι. τοιαύτην τὸ πρῶτον ἐπεί τε ἐποίησαν αὐτὴν, ἤειρον τοὺς ἐπιλοίπους λίθους μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι· χαμᾶθεν [d] μὲν ἐπὶ τὸν πρῶτον στοῖχον τῶν ἀναβαθμῶν ἀείροντες· ὅκως δὲ ἀνίοι ὁ λίθος ἐπ' αὐτὸν, ἐς ἑτέρην μηχανὴν ἐτίθετο, ἑστεῶσαν ἐπὶ τοῦ πρώτου στοίχου· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸν δεύτερον ἥλκετο [e] στοῖχον, ἐπ' ἄλλης μηχανῆς. ὅσοι γὰρ δὴ στοῖχοι ἦσαν τῶν ἀναβαθμῶν, τοσαῦται καὶ αἱ μη-

scitur, immigrare. Atque ubi per omnia se circumtulisset, terrestria, marina, volucria, rursus in hominis corpus, quod gigneretur, introire. atque hunc ab ea circuitum fieri intra annorum tria millia. Hanc rationem sunt è Græcis qui usurpaverint velut propriam ipsorum, alii prius, alii posterius. quorum ego nomina sciens, non scribo. Ad Rhampsi- 124
nitum usque regem ajebant in Ægypto viguisse sane legum præstantiam & præclare omni copia eam floruisse. Post hunc autem, qui in regno successit, CHEOPEM in omnem pravitatem fuisse prolapsum. Omnibus namque eum templis obseratis primo Ægyptiis ne sacrificarent interdixisse: Deinde jussisse ut sibi laborarent omnes Ægyptii: aliis assignando, ut ex lapidicinis Arabici montis saxa exciderent, & ad Nilum traherent: aliis, ut transmisso navibus flumine, illa acciperent, & ad montem qui dicitur Libycus traherent. Faciebant autem opus hominum centum millia, ternis semper mensibus singula. Tempus autem, quo populus attritus fuit, fuisse decennale circa viam, per quam traxerunt saxa, quam struxerunt; opus, ut mihi videtur, non multo minoris molitionis, quam ipsa pyramis. Cujus longitudo est quinque stadiorum, latitudo cubitorum quadraginta; altitudo, ubi altissima ipsa sui est, triginta duo cubitorum, lapide polito & animalibus insculptis. Illic decem annos fuisse etiam consumptos in subterraneis conclavibus in colle, supra quem pyramides stant, quas fecit sibi repositoria, in insula per introductam fossam Nili. Verum in ipsa pyramide hac facienda annos viginti absumptos: cujus singulæ frontes (nam est formæ quadratæ pari altitudine) sunt octingentorum pedum, saxo dolato accuratissimeque coagmentato, in quo nullum est minus triginta pedum. Fuit autem sic 125
extructa hæc pyramis in speciem graduum, quas quidam scalas, quidam arulas vocant. Postea quam eam primo talem fecerant, attollebant reliquos lapides machinis factis è brevibus lignis ab humo in primum ordinem graduum levantes. Ubi ad hunc lapis ascenderat, alteri machinæ imponebatur, quæ in ipso primo ordine stabat. Ab hoc deinde in alterum ordinem trahebatur, super alteram machinam. Nam quot erant ordines graduum, totidem quoque machinæ erant,

a πτηνά. b περιήλυσιν. c MS. τῷ ἄλλῳ. d χαμόθεν. e εἵλκετο.

Impenſæ in eam factæ, quibus exhauſtus filiam proſtituit, cujus etiam pyramis, & tertia Chephrenis ſucceſſoris & fratris Cheopis.

erant, ſive etiam eandem machinam,
quæ erat una & facilis ad ferendum, trans-
ferebant ad unumquemque ordinem,
quoties ſaxum exemerant. Dictum eſto
à nobis in utrumque, ſicut dicitur. Ef-
fecta ſunt igitur ita prima ejus quæque
altiſſima: deinde ſequentia abſolverunt:
noviſſima vero quæ ſolo ſunt juncta &
infima peregerunt. In ipſa pyramide per
litteras Ægyptiacas ſignatum eſt, quan-
tum in raphanum, cæpas, & allia eroga-
tum ſit operantibus, & quod interpres ea-
rum litterarum, poſtquam legerat, (ut
probe reminiſcor) ajebat in ſumma mil-
le & ſexcenta talenta pecuniæ eſſe. Quod
ſi ita ſe habet, quot alia credibile eſt fuiſ-
ſe conſumpta, vel in ferrum, quo opera-
bantur, vel in cibos, vel in veſtem ope-
rantium? quando per id quod dixi tem-
pus opera extruebant; per aliud (ut ego
opinor) lapides exciderunt atque vexe-
runt, & per aliud non exiguum effe-
126 cerunt ſubterraneum cavum. Quin &
eo flagitii veniſſe Cheopem, ut pecunia
defectus, filiam ſuam in lupanari proſti-
tuerit, imperans quantumcunque faceret
quæſtum. (non enim dicebant quantum)
eamque cum patris juſſa feciſſe, tum ve-
ro privatim de relinquendo monumento
cogitaſſe; itaque ſingulos ad ſe intrantes
oraſſe, ut ſibi ad opera ſingulos lapides
donarent. Ex his lapidibus ajebant ex-
tructam fuiſſe pyramidem quæ ſtat in
medio trium, ante pyramidem magnam,
cujus unumquodque latus centum &
127 quinquaginta eſt pedum. Quinquaginta
annos regnaſſe hunc Cheopem Ægyptii
dicebant: eoque defuncto excepiſſe re-
gnum fratrem ejus CHEPHRENEM: &
hunc eodem alteri inſtituto uſum cum in
aliis, tum vero in facienda pyramide, non
tamen quæ ad menſuram fraternæ acce-
deret. eas namque & nos ſumus dimenſi.
Nam ſubterranea non ſubſunt conclavia,
neque foſſa derivatur in eam ex Nilo
(quemadmodum in alteram) fluens; ſed
extructo canali introrſum inſulam cir-
cumluit, in qua ſitum eſſe ipſum Che-
opem ajunt. Sed quum primam compa-
gem ex Æthiopico lapide verſicolore
ſtruxiſſet, quadraginta pedes degreſſus, al-
terius eandem magnitudinem, contiguam
magnæ fabricæ. Stant autem ambæ ſu-
per eundem tumulum, centum fere pe-
128 des celſum. Porro quinquaginta ſex annos
regnaſſe Chephrenem ajebant. Hi cen-
tum

μηχαναὶ ἦσαν· εἴτε καὶ τὴν αὐτὴν μηχανὴν ἐοῦσαν μίαν τε καὶ εὐβάστακτον μετεφόρεον ἐπὶ στοῖχον ἕκαστον, ὅκως τὸν λίθον ἐξέλοιεν. λελέχθω ἡμῖν [a] ἐπ' ἀμφότερα, κατάπερ λέγεται. ἐξεποιήθη δ' ὦν τὰ ἀνώτατα αὐτῆς πρῶτα· μετὰ δὲ, τὰ ἐπόμενα τούτων ἐξεποίευν· τελευταῖα δὲ, αὐτῆς τὰ ἐπίγαια καὶ τὰ κατωτάτω ἐξεποίησαν. σεσήμανται δὲ διὰ γραμμάτων Αἰγυπτίων ἐν τῇ πυραμίδι, ὅσα ἔς τε συρμαίην καὶ κρόμμυα καὶ σκόροδα ἀναισιμώθη τοῖσι ἐργαζομένοισι. καὶ, ὡς ἐμὲ εὖ μεμνῆσθαι τὰ ὁ ἑρμηνεύς μοι, ἐπιλεγόμενος τὰ γράμματα, ἔφη, ἑξακόσια καὶ χίλια τάλαντα ἀργυρίου τετελέσθαι. εἰ δ' ἐστὶ οὕτως ἔχοντα ταῦτα, κόσα εἰκὸς ἄλλα δεδαπανῆσθαί ἐστι ἔς τε σίδηρον, τῷ ἐργάζοντο, καὶ σιτία καὶ ἐσθῆτα τοῖσι ἐργαζομένοισι; ὁκότε χρόνον μὲν οἰκοδόμεον τὰ ἔργα τὸν εἰρημένον· ἄλλον δὲ (ὡς ἐγὼ δοκέω) ἐν τῷ τοὺς λίθους ἔταμνον, καὶ ἦγον [b]. καὶ τὸ ὑπὸ γῆν ὄρυγμα ἐργάζοντο οὐκ ὀλίγον χρόνον. Ἐς τοῦτο δὲ ἐλθεῖν Χέοπα κακότητος, ὥστε τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ, χρημάτων δεόμενον, κατίσαντα ἐπ' οἰκήματος, προστάξαι πρήσσεσθαι ἀργύριον ὁκόσον δή τι. οὐ γὰρ δὴ τοῦτό γε ἔλεγον. τὴν δὲ, τά τε ὑπὸ τοῦ πατρὸς ταχθέντα πρήσσεσθαι· ἰδίῃ δὲ καὶ αὐτὴν διανοηθῆναι μνημήιον [c] καταλιπέσθαι. καὶ τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου δέεσθαι, ὅκως ἂν αὐτῇ ἕνα λίθον ἐν τοῖσι ἔργοισι δωρέοιτο. ἐκ τούτων δὲ τῶν λίθων ἔφασαν τὴν πυραμίδα οἰκοδομηθῆναι, τὴν ἐν μέσῳ τῶν τριῶν ἑστηκυῖαν, ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης πυραμίδος· τῆς ἐστὶ τὸ [d] κῶλον ἕκαστον, ὅλου καὶ ἡμίσεος πλέθρου. Βασιλεῦσαι δὲ τὸν Χέοπα τοῦτον Αἰγύπτιοι ἔλεγον [e] πεντήκοντα ἔτεα. τελευτήσαντος δὲ τούτου, ἐκδέξασθαι τὴν βασιληίην τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Χεφρῆνα. καὶ τοῦτον δὲ τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι τῷ ἑτέρῳ· τά τε ἄλλα, καὶ πυραμίδα ποιῆσαι, ἐς μὲν τὰ ἐκείνου μέτρα οὐκ ἀνήκουσαν· ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ἐμετρήσαμεν. οὔτε γὰρ ὕπεστι οἰκήματα ὑπὸ γῆν, οὔτε ἐκ τοῦ Νείλου διῶρυξ ἥκει ἐς αὐτὴν, ὥσπερ ἐς τὴν ἑτέρην, ῥέουσα· διοικοδομημένου δὲ αὐλῶνος ἔσω νῆσον περιρρέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸν πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας ὑποβὰς, τῆς ἑτέρης τὠυτὸ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου τοῦ αὐτοῦ ἀμφότεραι, μάλιστα ἐς ἑκατὸν πόδας ὑψηλοῦ. βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα ἓξ καὶ πεντή-

a λελέχθω γὰρ ἡμῖν. b καὶ ἄγον. c μνημόσυνον. d τοῦ τό. e λέγουσι.

Philitis pastor. Mycerinus Cheopis f. melior rex. Cujus filiæ sepulchrum singulare, & ideo fabulosum.

πεντήκοντα ἔτεα. Ταῦτα ἕξ τε καὶ ἑκατὸν λογίζονται ἔτεα, ἐν τοῖσι, Αἰγυπτίοισί τε πᾶσαν εἶναι κακότητα, καὶ τὰ ἱρὰ χρόνου τοσούτου κατακληϊσθέντα, οὐκ ἀνοιχθῆναι. τούτους ὑπὸ μίσεος οὐ κάρτα θέλουσι Αἰγύπτιοι ὀνομάζειν, ἀλλὰ καὶ τὰς πυραμίδας καλέουσι ποιμένος Φιλίτιος[a], ὃς τοῦτον τὸν χρόνον ἔνεμε κτήνεα κατὰ ταῦτα τὰ χωρία. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι Αἰγύπτου Μυκερῖνον ἔλεγον, Χέοπος παῖδα· τῷ τὰ μὲν τοῦ πατρὸς ἔργα ἀπαδεῖν. τὸν δὲ τά τε ἱρὰ ἀνοῖξαι, καὶ τὸν λεὼ[b] τετρυμένον ἐς τὸ ἔσχατον κακοῦ, ἀνεῖναι πρὸς ἔργα τε καὶ θυσίας. δίκας δέ σφι πάντων βασιλέων δικαιοτάτας κρίνειν. κατὰ τοῦτο μέν νυν τὸ ἔργον, ἁπάντων ὅσοι ἤδη βασιλέες ἐγένοντο Αἰγυπτίων, αἰνέουσι μάλιστα τοῦτον. τά τε γάρ μιν ἄλλα κρίνειν εὖ, καὶ δὴ καὶ τῷ ἐπιμεμφομένῳ ἐκ τῆς δίκης παρ' ἑωϋτοῦ διδόντα ἄλλα, ἀποπιμπλάναι αὐτοῦ τὸν θυμόν. ἐόντι δὲ ἠπίῳ τῷ Μυκερίνῳ κατὰ τοὺς πολιήτας, καὶ ταῦτα ἐπιτηδεύοντι, πρῶτον κακῶν ἄρξαι τὴν θυγατέρα ἀποθανοῦσαν αὐτοῦ, τὴν μοῦνόν οἱ εἶναι ἐν τοῖσι οἰκηΐοισι τέκνον. τὸν δὲ, ὑπεραλγήσαντά τε τῷ περιεπεπτώκεε πρήγματι, καὶ βουλόμενον περιοσότερόν τι τῶν ἄλλων θάψαι τὴν θυγατέρα, ποιήσασθαι βοῦν ξυλίνην κοίλην, καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην, ἔσω ἐν αὐτῇ θάψαι ταύτην δὴ τὴν[c] ἀποθανοῦσαν θυγατέρα. Αὕτη ὦν ἡ βοῦς γῇ οὐκ ἐκρύφθη, ἀλλ' ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν φανερή· ἐν Σάϊ μὲν πόλεϊ ἐοῦσα, κειμένη δὲ ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, ἐν οἰκήματι ἠσκημένῳ. θυμιήματα δὲ παρ' αὐτῇ παντοῖα καταγίζουσι ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην· νύκτα δὲ ἑκάστην πάννυχος λύχνος παρακαίεται. ἀγχοῦ δὲ τῆς βοὸς ταύτης ἐν ἄλλῳ οἰκήματι εἰκόνες τῶν παλλακέων τῶν Μυκερίνου ἑστᾶσι, ὡς ἔλεγον οἱ ἐν Σάϊ πόλεϊ ἱρέες. ἑστᾶσι μὲν γὰρ ξύλινοι κολοσσοὶ, ἐοῦσαι ἀριθμὸν ὡς εἴκοσι μάλιστά κη, γυμναὶ ἐργασμέναι[d]. αἵτινες μέντοι εἰσὶ, οὐκ ἔχω εἰπεῖν, πλὴν ἢ τὰ λεγόμενα. Οἱ δέ τινες λέγουσι περὶ τῆς βοὸς ταύτης, καὶ τῶν κολοσσῶν, τόνδε τὸν λόγον· ὡς Μυκερῖνος ἠράσθη τῆς ἑωϋτοῦ θυγατρὸς, καὶ ἔπειτα ἐμίγη οἱ ἀεκούσῃ. μετὰ δὲ, λέγουσι ὡς ἡ παῖς ἀπήγξατο ὑπὸ ἄχεος· ὁ δέ μιν ἔθαψε ἐν τῇ βοῒ ταύτῃ. ἡ δὲ μήτηρ αὐτῆς τῶν ἀμφιπόλων τῶν προδουσέων τὴν θυγατέρα τῷ πατρὶ ἀπέταμε τὰς χεῖρας· καὶ νῦν τὰς εἰκόνας αὐτέων εἶναι πεπονθυίας τά περ ζωαὶ ἔπαθον. ταῦτα δὴ λέγουσι φλυηρέοντες, ὡς ἐγὼ δοκέω, τά τε ἄλλα, καὶ δὴ καὶ τὰ περὶ τὰς χεῖρας τῶν κολοσσῶν. ταῦτα γὰρ ὦν καὶ ἡμεῖς ὡρέομεν ὅτι ὑπὸ χρόνου τὰς χεῖρας ἀποβεβλήκασι, αἳ ἐν ποσὶ αὐτέων ἐφαίνοντο ἐοῦσαι ἔτι καὶ ἐς ἐμέ[e]. Ἡ δὲ βοῦς τὰ μὲν ἄλλα κατακε-

tum & sex anni supputantur; quibus Ægyptii in omni pravitate versati sunt, & templa tanto tempore occlusa non licuit aperiri. Hos reges Ægyptii præ odio ne nominare quidem volunt, sed eorum pyramidas vocant pastoris Philitidis, qui ea tempestate pecudes per hæc loca pascebat. Post hunc regnasse in Æ- 129
gypto dicebant MYCERINUM Cheopis filium, eumque paterna perosum facta, & templa reserasse, & populo ad ultimum calamitatis afflicto dedisse veniam eundi ad opera & sacrificia: quinetiam super omnes reges justitiam ipsis exercuisse. Quo nomine ex universis regibus hunc Ægyptii maxime prædicant, tum ob alia quæ bene judicabat, tum vero quod conquerenti de ipsius sententia, de suo donans indignationi hominis satisfecerit. Quum autem esset in cives clemens Mycerinus, atque ita ageret, principium ei malorum contigisse obitum filiæ, quæ domi unica suboles erat. Qua clade supra modum quum doleret, velletque filiam excellentiori aliquo genere sepelire quam ceteri, fecisse ligneam bovem cavam, quam quum inaurasset, in ea filiam istam defunctam sepelisse.
Neque humo bos hæc condita est, sed 130
ad meam usque memoriam erat conspicua, in urbe Sai, in regia, in conclavi exornato posita. Cui singulis diebus omnigenæ odores adolentur; noctibus autem singulis pernox incensa lucerna astat. In altero conclavi prope illam bovem imagines stant concubinarum Mycerini, ut in urbe Sai sacerdotes ajebant. Stant enim colossi lignei, numero circiter viginti, nudi facti: qui quarum sint mulierum, non possum dicere, præterquam
quæ narrantur. Sunt qui de hac bove & 131
colossis hæc referant: Mycerinum amore filiæ suæ captum, vim ei invitæ intulisse: deinde illam quum præ mœrore se strangulavisset, patrem in hac bove sepelisse: matrem autem manus ministrarum quæ filiam patri prodidissent, præcidisse: & nunc earum hæc simulacra passa esse id malum quod vivæ sustinuerant. Hæc (ut ego opinor) dicunt nugantes, ut alia, ita & de manibus colossorum: quippe quas ipsi videbamus temporis diuturnitate delapsas, quæ ad me usque ad
pedes eorum stratæ visebantur. Bos quo- 132
que cum ceterum corpus operta est purpureo

a Φιλιτίωνος. b τὸν λαόν. c θάψαι τήν. d κείμεναι. e ἔτι ἐς ἐμέ.

pureo pallio, tum vero cervicem & caput craſſo admodum inducta auro: & inter media cornua ſolis circulus ad ſimilitudinem factus adeſt aureus. Neque erecta eſt bos, ſed ingeniculata, magnitudine quanta eſt grandis vacca viva. Effertur autem è conclavi quotannis. Quando Ægyptii verberant deum quendam, in tali negocio non mihi nominandum, tunc & bovem in lucem proferunt. Ajunt enim eam morientem oraſſe patrem Mycerinum, ut quotannis ſemel ſol eam
133 intueretur. Huic regi, poſt calamitatem filiæ, iſtud ſecundum accidiſſe: Ex urbe Buto veniſſe ipſi oraculum, fore ut ſex omnino annos viveret, ſeptimo defuncturus. Id hunc ægre ferentem, viciſſim miſiſſe ad oraculum contumelioſas deo querimonias exprobrantem, quod, quum pater ſuus & patruus qui & templa claudi juſſerant & deos non curaverant, hominesque perdiderant, diu vixiſſent, ipſe pietatem colens tam cito foret moriturus. Ei veniſſe altera ex oraculo reſponſa, eapropter ipſum propere vitam finiturum, quod non id faceret quod deberet. Oportuiſſe enim Ægyptum centum quinquaginta annis affligi: idque duos qui ante eum fuiſſent reges didiciſſe, ipſum vero nequaquam. Hæc ubi accepit Mycerinus, ſe jam à numinibus damnatum, lucernas feciſſe permultas, quibus quum noctesceret accenſis, potaret ac ſe oblectaret; neque die neque noctu intermittens per paludes perque nemora vagari, & ubi cognoſceret voluptaria diverticula eſſe aptiſſima. Hæc autem idcirco excogitarat, quod vellet oraculum convincere mendacii, ut duodecim pro ſex fie-
134 rent anni, diebus factis ex noctibus. Pyramidem & hic reliquit longe minorem paterna, vicenis pedibus breviorem, omni latere trecentorum pedum & quadrangularem, Æthiopico ex lapide ad medium uſque. Hanc quidam Græcorum volunt eſſe Rhodopis mulieris meretricis, non recte ſentientes: qui ne noſſe quidem mihi videntur quænam fuerit Rhodopis de qua loquuntur. Neque enim talis pyramidis ſtructuram ad illam retuliſſent, in qua talentorum infinita (ut brevi dicam) millia conſumpta ſunt. Ad hæc, non iſtius ſed Amaſis regis temporibus Rhodopis floruit. Multis enim poſt hos reges, qui iſtas pyramides reliquerunt, annis Rhodopis extitit, genere Thra-

τακέκρυπται φοινικέῳ εἵματι· τὸν αὐχένα δὲ καὶ τὴν κεφαλὴν φαίνει κεχρυσωμένα παχέϊ κάρτα χρυσῷ. μεταξὺ δὲ τῶν κερέων, ὁ τοῦ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. ἔστι δὲ ἡ βοῦς οὐκ ὀρθὴ, ἀλλ᾽ ἐν γούνασι κειμένη· μέγαθος δὲ ὅσηπερ μεγάλη βοῦς ζωή. ἐκφέρεται δὲ ἐκ τοῦ οἰκήματος ἀνὰ πάντα τὰ ἔτεα· ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ᾽ ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι, τότε ὦν καὶ τὴν βοῦν ἐκφέρουσι ἐς τὸ φῶς. φασὶ γὰρ αὐτὴν δεηθῆναι τοῦ πατρὸς Μυκερίνου ἀποθνήσκουσαν, ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἅπαξ μιν τὸν ἥλιον κατιδεῖν. Μετὰ δὲ τῆς θυγατρὸς τὸ πάθος, δεύτερα τούτῳ τῷ βασιλέϊ τάδε γενέσθαι· ἐλθεῖν οἱ μαντήιον ἐκ Βουτοῦς πόλεος, ὡς μέλλοι ἓξ ἔτεα μοῦνον βιοὺς, τῷ ἑβδόμῳ τελευτήσειν. τὸν δὲ, δεινὸν ποιησάμενον, πέμψαι ἐς τὸ μαντήιον τῷ θεῷ ὀνείδισμα, ἀντιμεμφόμενον ὅτι ὁ μὲν αὐτοῦ πατὴρ καὶ πάτρως, ἀποκληίσαντες τὰ ἱρὰ, καὶ θεῶν οὐ μεμνημένοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους φθείροντες, ἐβίωσαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· αὐτὸς δ᾽ εὐσεβὴς ἐὼν, μέλλοι[a] ταχέως οὕτω τελευτήσειν. ἐκ δὲ τοῦ χρηστηρίου αὐτῷ δεύτερα ἐλθεῖν λέγοντα, τούτων εἵνεκα καὶ συνταχύνειν αὐτῷ τὸν βίον· οὐ γὰρ ποιῆσαί μιν τὸ χρέων ἦν[b] ποιέειν. δεῖν γὰρ Αἴγυπτον κακοῦσθαι ἐπ᾽ ἔτεα πεντήκοντά τε καὶ ἑκατόν· καὶ τοὺς μὲν δύο τοὺς πρὸ ἐκείνου γενομένους βασιλέας, μαθεῖν τοῦτο, κεῖνον δὲ οὔ. ταῦτα ἀκούσαντα[c] τὸν Μυκερῖνον, ὡς κατακεκριμένον ἤδη οἱ τούτων, λύχνα ποιησάμενον πολλὰ, ὅκως γίνοιτο νὺξ, ἀνάψαντα αὐτὰ, πίνειν τε καὶ εὐπαθέειν, οὔτε ἡμέρης, οὔτε νυκτὸς ἀνιέντα, ἔς τε τὰ ἕλεα καὶ τὰ ἄλσεα πλανώμενον, καὶ ἵνα πυνθάνοιτο εἶναι ἐνηβητήρια ἐπιτηδεότατα. ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο, θέλων τὸ μαντήιον ψευδόμενον ἀποδέξαι, ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένηται, αἱ νύκτες ἡμέραι ποιεύμεναι. Πυραμίδα δὲ οὗτος[d] ἀπελίπετο πολλὸν ἐλάσσω τοῦ πατρὸς, ἐείκοσι ποδῶν καταδέουσαν, κῶλον ἕκαστον τριῶν πλέθρων, ἐούσης τετραγώνου· λίθου δὲ ἐς τὸ ἥμισυ Αἰθιοπικοῦ. τὴν δὴ μετεξέτεροί φασι Ἑλλήνων Ῥοδώπιος ἑταίρης γυναικὸς εἶναι, οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. οὐδὲ ὦν οὐδὲ εἰδότες μοι φαίνονται λέγειν οὗτοι ἥτις ἦν ἡ Ῥοδῶπις. οὐ γάρ οἱ[e] πυραμίδα ἀνέθεσαν ποιήσασθαι τοιαύτην, ἐς τὴν ταλάντων χιλιάδες ἀναρίθμητοι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἀναισίμωνται. πρὸς δὲ, ὅτι κατὰ Ἄμασιν βασιλεύοντα ἦν ἀκμάζουσα Ῥοδῶπις, ἀλλ᾽ οὐ κατὰ τοῦτον. ἔτεσι γὰρ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων τῶν βασιλήων τῶν τὰς πυραμίδας ταύτας λιπόντων, ἦν Ῥοδῶπις· γενεὴν μὲν, ἀπὸ Θρηί-

a μέλλει. b χρέων εἴη. c ταῦτα δὲ ἀκούσαντα. d δὲ καὶ οὗτος. e οὐ γὰρ ἄν οἱ.

Θρηΐκης· δούλη δὲ ἦν Ἰάδμονος τοῦ Ἡφαιστοπόλιος, ἀνδρὸς Σαμίου, σύνδουλος δὲ Αἰσώπου τοῦ λογοποιοῦ. καὶ γὰρ οὗτος Ἰάδμονος ἐγένετο, ὡς διέδεξε τῇδε οὐκ ἥκιστα. ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων Δελφῶν ἐκ θεοπροπίου, ὃς βούλοιτο ποινὴν τῆς Αἰσώπου ψυχῆς ἀνελέσθαι, ἄλλος μὲν οὐδεὶς ἐφάνη, Ἰάδμονος δὲ παιδὸς παῖς ἄλλος Ἰάδμων ἀνείλετο· οὕτω καὶ Αἴσωπος Ἰάδμονος ἐγένετο. Ῥοδῶπις δὲ ἐς Αἴγυπτον ἀπίκετο, Ξάνθεω τοῦ Σαμίου κομίσαντος. ἀπικομένη [a] δὲ κατ' ἐργασίην, ἐλύθη χρημάτων μεγάλων ὑπ' ἀνδρὸς Μιτυληναίου Χαράξου, τοῦ Σκαμανδρωνύμου παιδὸς, ἀδελφεοῦ δὲ Σαπφοῦς τῆς μουσοποιοῦ. οὕτω δὴ ἡ Ῥοδῶπις ἐλευθερώθη, καὶ κατέμεινέ τε ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ κάρτα ἐπαφρόδιτος γενομένη, μεγάλα ἐκτήσατο χρήματα, ὡς ἂν εἶναι Ῥοδῶπιν, ἀτὰρ οὐκ ὥς γε ἐς πυραμίδα τοιαύτην ἐξικέσθαι. τῆς γὰρ τὴν δεκάτην τῶν χρημάτων ἰδέσθαι ἔστι ἔτι καὶ ἐς τόδε παντὶ τῷ βουλομένῳ, οὐδὲν δεῖ μεγάλα οἱ χρήματα ἀναθεῖναι. ἐπεθύμησε γὰρ Ῥοδῶπις μνημήϊον αὐτῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι καταλιπέσθαι, ποίημα ποιησαμένη τοῦτο, τὸ μὴ τυγχάνει ἄλλῳ ἐξευρημένον, καὶ ἀνακείμενον ἐν ἱρῷ, τοῦτο ἀναθεῖναι ἐς Δελφοὺς μνημόσυνον ἑωϋτῆς. τῆς ὦν δεκάτης τῶν χρημάτων ποιησαμένη ὀβελοὺς βουπόρους πολλοὺς σιδηρέους, ὅσον ἐνεχώρεε ἡ δεκάτη οἱ, ἀπέπεμπε ἐς Δελφούς· οἳ καὶ νῦν ἔτι συννενέαται, ὄπισθε μὲν τοῦ βωμοῦ τὸν Χῖοι ἀνέθεσαν, ἀντίον δὲ αὐτοῦ τοῦ νηοῦ. φιλέουσι δέ κως ἐν τῇ Ναυκράτι ἐπαφρόδιτοι γίνεσθαι αἱ ἑταῖραι. τοῦτο μὲν γὰρ, αὕτη, τῆς πέρι λέγεται ὅδε ὁ λόγος, οὕτω δή τι κλεινὴ ἐγένετο, ὡς καὶ οἱ πάντες [b] Ἕλληνες Ῥοδώπιος τοὔνομα ἐξέμαθον· τοῦτο δὲ, ὕστερον ταύτης, τῇ οὔνομα ἦν Ἀρχιδίκη, ἀοίδιμος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα ἐγένετο, ἧσσον δὲ τῆς ἑτέρης περιλεσχήνευτος. Χάραξος δὲ ὡς λυσάμενος Ῥοδῶπιν ἀπενόστησε ὡς Μιτυλήνην [c], ἐν μέλεϊ Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν. Ῥοδώπιος μέν νυν πέρι πέπαυμαι. Μετὰ δὲ Μυκερῖνον γενέσθαι Αἰγύπτου βασιλέα ἔλεγον οἱ ἱρέες Ἄσυχιν [d], τὸν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ποιῆσαι τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια, ἐόντα πολλῷ τε κάλλιστα καὶ πολλῷ μέγιστα. ἔχει μὲν γὰρ καὶ τὰ πάντα προπύλαια τύπους τε εὖ γεγλυμμένους, καὶ ἄλλην ὄψιν οἰκοδομημάτων μυρίην, ἐκεῖνα δὲ καὶ μακρῷ μάλιστα. ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἔλεγον ἀμιξίης ἐούσης πολλῆς χρημάτων, γενέσθαι νόμον

Æsopus servus Iadmonis. Charaxus frater Sapphûs. Donarium Rhodopis in templo Delphico. Meretrices Naucratiticæ. Asychis Mycerini successor.

Thracia, ancilla Iadmonis cui pater Hephæstopolis, viri Samii, conserva Æsopi fabularum scriptoris; nam & hic Iadmonis fuit, ut non minime hinc demonstravit. Siquidem quum sæpenumero Delphi ex oraculo pronunciarent, siquis sumere pœnas vellet animæ Æsopi, alius nullus extitit, sed Iadmonis ex filio nepos, alius Iadmon sumsit. ita & Æsopus Iadmonis fuit.
Rhodopis autem in Ægyptum ab- 135
iit, à Xantho Samio transportata. Et quum eo ad quæstum faciendum venisset, magnis pecuniis fuit redempta à viro Mitylenæo, Charaxo Scamandronymi filio, Sapphûs poetriæ fratre. Hunc in modum Rhodopis libertatem nacta est, & in Ægypto remansit; & venusta vehementer ingentes opes comparavit, ut esset Rhodopis, sed non quæ ad talem pyramidem ascenderet. Cujus enim opum decimam partem cuicunque volenti etiam nunc cognoscere licet, magnam illi pecuniam attribuere nihil oportet. Quum enim Rhodopis illa optaret memoriam sui in Græcia relinquere, faciendo opere quod ab alio excogitatum non est neque in templo dedicatum, id dedicavit in templo Delphico monumentum sui. E decima igitur suarum opum parte quum multa è ferro verua ad boves transfigendos fecisset, quantum sufficeret decima ipsi, Delphos misit: quæ nunc quoque posita sunt è regione templi, post aram quam Chii donaverunt. Solent autem quodammodo in Naucrati prostibula esse venusta. nam & hæc de qua nunc mentionem habeo, partim nobilitata est famâ, ut nemo Græcorum non edidicerit Rhodopis nomen: partim alterius quæ posterior fuit, nomine Archidicæ fama per Græciam celebris extitit, sed minus quam prior in circulis garrientium jactata. Charaxus vero postquam cum redempta Rhodopi Mitylenen rediit, in carminibus crebro Sappho conviciis eum fuit insectata. & de Rhodope quidem
hactenus. Post Mycerinum autem Ægy- 136
pti regem fuisse dicebant sacerdotes ASYCHIN, eumque fecisse Vulcano antefores ad solem orientem, longe pulcherrimas longeque maximas. Habere enim illas ubique cum figuras concinne sculptas, tum alium infinitum ædificiorum conspectum; has vero etiam multo maxime. Sub hoc rege fuisse factum dicunt, ut quum vehementer laboraretur inopia pecuniæ & hinc abstinentia esset à commerciis, lex Ægy-

a κομίσαντός μιν. ἀπικομένη. b ὡς καὶ πάντες. c ἀπενόστησε ἐς Μιτυλήνην. d ἱρέες γενέσθαι Ἄσυχιν.

Ægyptiis promulgata fuerit, ut ita demum quis pecuniam mutuam acciperet, si cadaver patris pignori traderet. Hoc item ad hanc legem adjectum fuisse, ut penes creditorem esset potestas omnis sepulcri debitoris, utque hæc irrogaretur mulcta pignus illud supponenti, si dissolvere æs alienum recusaret, fas ne esset illi ipsi sepeliri aut in isto paterno aut ullo in alio sepulcro: ac ne alius quisquam ex ipso progenitus sepeliret. Hunc præterea regem superiores ipso reges Ægypti antecellendi cupidum, reliquisse memoriam sui pyramidem latericiam, incisis saxo litteris in hæc verba, NE ME AD SAXEAS PYRAMIDES EXIGENDO DIMINUERIS, QUÆ TANTUM ILLIS PRÆCELLO QUANTUM JUPITER CETERIS DIIS. NAM FUNDUM LACUS CONTO VERBERANTES, QUICQUID LUTI CONTO ADHÆRESCEBAT, ID COLLIGENTES, LATERES DUXERUNT, ET ME ISTO MODO ELABORARUNT. atque
137 ista opera hunc regem edidisse. Post hunc regnasse cœcum quendam ex urbe Anysi, nomine ANYSIN: atque eo regnante, excurrisse in Ægyptum magna cum manu Æthiopas & SABACUM Æthiopum regem; & quum cœcus hic fuga se in palustria proripuisset, illum Æthiopem regnasse in Ægypto quinquaginta annos; idque intra tempus ista edidisse: Quoties Ægyptiorum quisquam aliquid deliquisset, neminem voluisse morte afficere: sed pro sui quemque delicti magnitudine, damnare ad aggerendum aggerem ad urbem unde quisque delinquentium erat. Atque ita urbes sunt adhuc sublimiores effectæ. nam primum aggestæ fuerant sub rege Sesostre ab iis qui canales effoderunt: iterum sub rege Æthiope etiam valde sunt factæ excelsæ, cum ceteræ quæ in Ægypto sunt, tum vero (ut mihi videtur) Bubasti urbi præcipue quidem adaggeratum est. In qua urbe templum est Bubastis dignis-
138 simum memoratu. Quo etsi alia sunt tum grandiora, tum sumptuosiora, nullum tamen est aspectu jucundius. Bubastis autem in sermone Græco est Artemis, Diana. Templum ejus ita habet: Cetera præter accessum insula est: nam è Nilo fluenta insinuant, nec confluunt, sed ad ingressum usque fani utrumque im-

μον Αἰγυπτίοισι, ἀποδεικνύντα ἐνέχυρον τοῦ πατρὸς τὸν νέκυν, οὕτω λαμβάνειν τὸ χρέος. προστεθῆναι δὲ ἔτι τούτῳ τῷ νόμῳ τόνδε, τὸν διδόντα τὸ χρέος, καὶ ἁπάσης κρατέειν τῆς τοῦ λαμβάνοντος θήκης. τῷ δὲ ὑποτιθέντι τοῦτο τὸ ἐνέχυρον τήνδε ἐπεῖναι ζημίην, μὴ [a] βουλομένῳ ἀποδοῦναι τὸ χρέος, μηδὲ αὐτῷ ἐκείνῳ τελευτήσαντι εἶναι ταφῆς κυρῆσαι μήτ' ἐν ἐκείνῳ τῷ πατρῴῳ τάφῳ, μήτ' ἐν ἄλλῳ μηδενὶ, μήτ' ἄλλον μηδένα τῶν ἑωϋτοῦ ἀπογινόμενον θάψαι. ὑπερβαλέσθαι δὲ βουλόμενον τοῦτον τὸν βασιλέα τοὺς πρότερον ἑωϋτοῦ βασιλέας γενομένους Αἰγύπτου, μνημόσυνον πυραμίδα λιπέσθαι ἐκ πλίνθων ποιήσαντα· ἐν τῇ γράμματα ἐν λίθῳ ἐγκεκολαμμένα τάδε λέγοντά ἐστι, ΜΉ ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗ͂Σ [b] ΠΡῸΣ ΤᾺΣ ΛΙΘΊΝΑΣ ΠΥΡΑΜΊΔΑΣ. ΠΡΟΈΧΩ ΓᾺΡ ΑΥ̓ΤΈΩΝ ΤΟΣΟΥ͂ΤΟΝ, ὍΣΟΝ Ὁ ΖΕῪΣ ΤΩ͂Ν ἌΛΛΩΝ ΘΕΩ͂Ν. ΚΟΝΤΩ͂ ΓᾺΡ ὙΠΟΤΎΠΤΟΝΤΕΣ ἘΣ ΛΊΜΝΗΝ, Ὅ, ΤΙ ΠΡΟΣΧΟΙ͂ΤΟ ΤΟΥ͂ ΠΗΛΟΥ͂ ΤΩ͂ ΚΟΝΤΩ͂, ΤΟΥ͂ΤΟ ΣΥΛΛΈΓΟΝΤΕΣ, ΠΛΊΝΘΟΥΣ ΕἼΡΥΣΑΝ· ΚΑΊ ΜΕ ΤΡΌΠΩ ΤΟΙΟΎΤΩ ἘΞΕΠΟΊΗΣΑΝ. τοῦτον μὲν τοσαῦτα ἀποδέξασθαι. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι ἄνδρα τυφλὸν ἐξ Ἀνύσιος πόλεος, τῷ οὔνομα Ἄνυσιν εἶναι· ἐπὶ τούτου βασιλεύοντος, ἐλάσαι ἐπ' Αἴγυπτον [c] χειρὶ πολλῇ Αἰθίοπάς τε καὶ Σαβακῶν τὸν Αἰθιόπων βασιλέα. τὸν μὲν δὴ τυφλὸν τοῦτον οἴχεσθαι φεύγοντα ἐς τὰ ἕλεα· τὸν δὲ Αἰθίοπα βασιλεύειν Αἰγύπτου ἐπ' ἔτεα πεντήκοντα. ἐν τοῖσι αὐτὸν τάδε ἀποδέξασθαι. ὅκως τῶν τις Αἰγυπτίων ἁμάρτοι τι, κτείνειν μὲν αὐτῶν οὐδένα ἐθέλειν· τὸν δὲ, κατὰ μέγαθος τοῦ ἀδικήματος ἑκάστῳ δικάζειν, ἐπιτάσσοντα χώματα χοῦν πρὸς τῇ ἑωϋτῶν πόλι, ὅθεν ἕκαστος ἦν τῶν ἀδικεόντων. καὶ οὕτω ἔτι αἱ πόλιες ἐγένοντο ὑψηλότεραι. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ἐχώσθησαν ὑπὸ τῶν τὰς διώρυχας ὀρυξάντων, ἐπὶ Σεσώστριος βασιλέος· δεύτερα δὲ, ἐπὶ τοῦ Αἰθίοπος καὶ κάρτα [d] ὑψηλαὶ ἐγένοντο. ὑψηλέων δὲ καὶ ἑτέρων χωσομένων ἐν τῇ Αἰγύπτῳ πολίων, ὡς ἐμοὶ δοκέει, μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι [e] ἐξεχώσθη, ἐν τῇ καὶ ἱρόν ἐστι Βουβάστιος ἀξιαπηγητότατον. μέζω μὲν γὰρ ἄλλα [f], καὶ πολυδαπανώτερά ἐστι ἱρά· ἡδονῇ δὲ ἰδέσθαι οὐδὲν τούτου μᾶλλον. ἡ δὲ Βούβαστις, κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐστὶ Ἄρτεμις. Τὸ δὲ ἱρὸν αὐτῆς ὧδε ἔχει. πλὴν τῆς ἐσόδου, τὸ ἄλλο νῆσός ἐστι· ἐκ γὰρ τοῦ Νείλου διώρυχες ἐσέχουσι, οὐ συμμίσγουσαι ἀλλήλῃσι, ἀλλ' ἄχρι

a ζημίην, καὶ μή. b κατονοσθῇς. c ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον. d Αἰθίοπος κάρτα. e μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις. f μὲν γὰρ καὶ ἄλλα.

τῆς ἐσόδου τοῦ ἱροῦ ἑκατέρη ἐσέχει. ἡ μὲν, τῇ περιρρέουσα, ἡ δὲ, τῇ· εὖρος ἐοῦσα ἑκατέρη ἑκατὸν ποδῶν, δένδρεσι κατάσκιος. τὰ δὲ προπύλαια, ὕψος μὲν δέκα ὀργυιέων ἐστὶ, τύποισι δὲ ἑξαπήχεσι ἐσκευάδαται ἀξίοισι λόγου. ἐὸν δ' ἐν μέσῃ τῇ πόλι τὸ ἱρὸν, κατορᾶται πάντοθεν περιϊόντι. ἅτε γὰρ τῆς πόλεως μὲν ἐκκεχωσμένης ὕψος, τοῦ δ' ἱροῦ οὐ κεκινημένου ὡς ἀρχῆθεν ἐποιήθη, ἔσοπτόν ἐστι[a]. περιθέει δ' αὐτὸ αἱμασιὴ ἐγγεγλυμμένη τύποισι. ἔστι δ' ἔσωθεν ἄλσος δενδρέων μεγίστων πεφυτευμένων περὶ νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὤγαλμα ἔνι. εὖρος δὲ καὶ μῆκος τοῦ ἱροῦ, πάντη σταδίου ἐστί· κατὰ μὲν δὴ τὴν ἔσοδον, ἐστρωμένη ἐστὶ ὁδὸς λίθου ἐπὶ σταδίους τρεῖς μάλιστά κῃ, διὰ τῆς ἀγορῆς φέρουσα ἐς τὸ πρὸς ἠῶ· εὖρος δὲ, ὡς τεσσέρων πλέθρων. τῇ δὲ καὶ τῇ τῆς ὁδοῦ, δένδρεα οὐρανομήκεα πέφυκε· φέρει δ' Ἑρμέω[b] ἱρόν. τὸ μὲν δὴ ἱρὸν τοῦτο οὕτω ἔχει. Τέλος δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ Αἰθίοπος ὧδε ἔλεγον γενέσθαι· ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε ἰδόντα αὐτὸν, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἐδόκεέ οἱ ἄνδρα ἐπιστάντα, συμβουλεύειν τοὺς ἱρέας τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ συλλέξαντα πάντας, μέσους διαταμέειν[c]. ἰδόντα δὲ τὴν ὄψιν ταύτην λέγειν αὐτὸν, ὡς πρόφασίν οἱ δοκέοι ταύτην τοὺς θεοὺς προδεικνύναι, ἵνα ἀσεβήσας περὶ τὰ ἱρὰ, κακόν τι πρὸς θεῶν ἢ πρὸς ἀνθρώπων λάβοι· οὐκ ὦν ποιήσειν ταῦτα. ἀλλὰ γάρ οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρόνον, ὁκόσον κεχρῆσθαι ἄρξαντα Αἰγύπτου ἐκχωρήσειν[d]. ἐν γὰρ τῇ Αἰθιοπίῃ ἐόντι αὐτῷ τὰ μαντήια, τοῖσι χρέωνται Αἰθίοπες, ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. ὡς ὦν ὁ χρόνος οὗτος ἐξήιε, καὶ αὐτὸν ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου ἐπετάρασσε, ἑκὼν ἀπαλλάσσετο ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὁ Σαβακῶς. Ὡς δ' ἄρα οἴχεσθαι τὸν Αἰθίοπα ἐξ Αἰγύπτου, αὖτις τὸν τυφλὸν ἄρχειν ἐκ τῶν ἑλέων ἀπικόμενον· ἔνθα πεντήκοντα ἔτεα νῆσον χώσας σποδῷ τε καὶ γῇ, οἴκεε. ὅκως γάρ οἱ φοιτᾶν σῖτον ἄγοντας Αἰγυπτίων, ὡς ἑκάστοισι προστετάχθαι σιγῇ τοῦ Αἰθίοπος ἐς τὴν δωρεὴν κελεύειν σφέας καὶ σποδὸν κομίζειν. ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν· ἀλλὰ ἔτεα ἐπὶ πλέω ἢ ἑπτακόσια οὐκ οἷοί τε ἦσαν αὐτὴν ἀνευρεῖν οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου. οὔνομα δὲ ταύτῃ τῇ νήσῳ Ἐλβώ. μέγαθος δ' ἐστὶ[e] πάντη δέκα σταδίων. Μετὰ δὲ τοῦτον, βασιλεῦσαι τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου, τῷ οὔνομα εἶναι Σεθών.

τὸν

immittitur, alterum hac circumfluens,
alterum illac, centum in unoquoque pedum latitudine, arboribus inumbrata. Ejus antefores quadraginta cubita sublimes figuris senûm cubitorum memoratu dignis adornantur. Id templum in media urbe situm, undique circumeuntium oculis subjicitur. nam quum urbs sit in altum aggerata, templum non motum, sicut fuit à principio conditum, patet conspectui. Illud maceria figuris insculpta ambit. Intus, ingens maximarum arborum manu consitarum lucus ambit templum, in quo statua est. Latitudo & longitudo templi quoquoversus est stadii. Ad ejus ingressum via strata lapide est, tria circiter stadia quæ fert per forum orientem versus quadringentorum pedum latitudinis, utrinque arboribus consitis in cœlum euntibus; & fert Mercurii templum. Atque hunc quidem in modum templum habet. Verum se ita ad extre- 139
mum liberatos Æthiope referebant, quod ille per quietem oblata sibi visione, fugæ se mandaverit. Visus est sibi videre quendam subito oblatum, qui suaderet ipsi ut congregatos cunctos Ægypti sacerdotes dissecaret medios. Hac eum visione conspecta dixisse, videri sibi deos demonstrare hanc occasionem, ut piaculo in sacra commisso, aliquid cladis aut à diis aut ab hominibus acciperet: se vero nequaquam ista facturum, sed nempe sibi excessisse tempus, quantum oracula cecinerant regno Ægypti possesso exiturum. Etenim quum in Æthiopia ageret, oracula quibus utuntur Æthiopes, responderant, fore ut is in Ægypto quinquaginta regnaret annos. Id tempus quum excessisset, & viso insomnii perturbatus esset, ultro ex Ægypto discessit Sabacos.
Eo profecto ex Ægypto, rursus cœcum 140
è palustribus egressum accepisse imperium: ubi quinquaginta annos habitavit insulam cinere atque humo aggestam. Nam ut quique Ægyptiorum jussi illuc ibant portantes frumentum, eis singulis mandabat ut clam Æthiope ad se dono etiam cinerem ferrent. Hanc insulam nemo ante Amyrtæum invenire potuit, sed septingentis & amplius annis superiores Amyrtæo reges nequierunt eam invenire: cui insulæ nomen est Elbo, decem undiquaque stadiorum magnitudinis. Post hunc regnasse sacerdotem Vul- 141
cani, nomine SETHON: cumque bel-

lato-

a ἔσοπτόν ἐστι. b φέρει δ' ἐς Ἑρμέω. c διαταμεῖν. d ἐκχωρέειν e μέγαθος ἐστί.

latoribus Ægyptiis abusum fuisse, contemptui habentem tanquam sibi non fore opportunos, & cum aliis ignominiis eos affecisse, tum vero aruras vel arva L pedum abstulisse, quas eximias à superioribus regibus dono acceperant singuli duodenas. Postea, quum Sanacharibus Arabum Assyriorumque rex cum magnis copiis invasisset Ægyptum, noluerunt bellatores Ægyptiorum ei opitulari. Tunc sacerdotem consilii inopem, in delubrum se contulisse; & apud simulacrum comploraſſe quanta pati periclitaretur: eique inter lamentationem obrepsisse somnum: & in quiete visum venisse deum exhortantem, quippe nihil eum molesti passurum, si copiis Arabum obviam iret: se enim auxiliarios ei missurum. His insomniis fretum sacerdotem, sumptis Ægyptiorum iis qui sequi vellent, castra in Pelusio posuisse; hàc enim sunt ingressus. nec eum fuisse quempiam bellatorum sequutum, sed institores, & operarios, & forenses homines. Eo quum pervenissent, noctu infusam in ipsos hostes vim agrestium murium, qui illorum tum pharetras, tum arcus, tum scutorum habenas ambederunt, ita ut postera die hostes nudi, inermes fugam sumentes, multos amiserint. Eoque nunc iste rex in templo Vulcani lapideus stat, manu murem tenens, atque hæc per litteras dicens, IN ME QUIS INTUENS, PIUS ESTO.

142 Ad hunc usque narrationis locum & Ægyptii & sacerdotes referebant, demonstrantes à primo rege ad Vulcani sacerdotem hunc qui postremus regnavit, generationes vel ætates hominum fuisse trecentas quadraginta unam, & totidem interea sacerdotes maximos totidemque reges. Trecentæ autem generationes decem millia annorum æquant. Nam tres virorum generationes, centum anni sunt. una & quadraginta, quæ reliquæ sunt ultra trecentas, sunt anni mille trecenti quadraginta. Ita intra undecim millia trecentosque & quadraginta annos, negabant ullum deum forma humana extitisse: sed neque aut prius aut posterius in reliquis Ægypti regibus aliquid tale dicebant fuisse: sed intra hoc tempus quater solem extra sedes suas fuisse ortum. bis denuo illinc exortum ubi nunc occidit; bis autem unde nunc oritur, illic occidisse: nec tamen sub hæc aliquid in Ægypto esse immutatum, nec ea quæ ex

τὸν ἐν ἀλογίῃσι ἔχειν παραχρησάμενον τῶν μαχίμων Αἰγυπτίων, ὡς οὐδὲν δεησόμενον αὐτῶν. ἄλλα τε δὴ ἄτιμα ποιεῦντα ἐς αὐτοὺς, καί σφεας ἀπελέσθαι τὰς ἀρούρας, τοῖσι ἐπὶ τῶν προτέρων βασιλήων δεδόσθαι ἐξαιρέτους ἑκάστῳ δυώδεκα ἀρούρας. μετὰ δὲ, ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατὸν μέγαν Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. οὔκων δὴ ἐθέλειν τοὺς μαχίμους τῶν Αἰγυπτίων βοηθέειν. τὸν δὲ ἱρέα ἐς ἀπορίην ἀπειλημμένον, ἐσελθόντα ἐς τὸ μέγαρον, πρὸς τὤγαλμα ἀποδύρεσθαι[a] οἷα κινδυνεύει παθέειν. ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καί οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψι[b] ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι, ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν. αὐτὸς γάρ οἱ πέμψειν τιμωρούς. τούτοισι δή μιν πίσυνον[c] τοῖσι ἐνυπνίοισι, παραλαβόντα Αἰγυπτίων τοὺς βουλομένους οἱ ἕπεσθαι, στρατοπεδεύσασθαι ἐν Πηλουσίῳ. ταύτῃ γάρ εἰσι αἱ ἐσβολαί. ἕπεσθαι δέ οἱ τῶν μαχίμων μὲν οὐδένα ἀνδρῶν, καπήλους δὲ καὶ χειρώνακτας, καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, ἐνθαῦτα ἀπικομένους, τοῖσι ἐναντίοισι αὐτοῖσι ἐπιχυθέντας νυκτὸς μῦς ἀρουραίους, κατὰ μὲν φαγέειν τοὺς φαρετρεῶνας αὐτέων, κατὰ δὲ τὰ τόξα· πρὸς δὲ, τῶν ἀσπίδων τὰ ὄχανα, ὥστε τῇ ὑστεραίῃ φευγόντων σφέων γυμνῶν ἀνόπλων[d], πεσέειν πολλούς. καὶ νῦν οὗτος ὁ βασιλεὺς ἕστηκε ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου λίθινος, ἔχων ἐπὶ τῆς χειρὸς μῦν· λέγων διὰ γραμμάτων τάδε, ἘΣ ἘΜΈ ΤΙΣ ὉΡΈΩΝ, ΕΥ̓ΣΕΒῊΣ ἜΣΤΩ. Ἐς μὲν τοσόνδε τοῦ λόγου Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον, ἀποδεικνύντες, ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέος, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιρέας καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καίτοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἐστί. μιῆς δὲ καὶ τεσσεράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεέων[e], αἳ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα. οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι· οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι· ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι· καὶ ἔνθεν νῦν ἀνατέλλει[f], ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι[g]. καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα

a ἀποδύρασθαι. b ὄψει. c τούτοισι μὲν δὴ πίσυνον. d γυμνῶν ὅπλων. e γενεῶν. f ἀντέλλει. g καταδῦναι.

Hecatæi divinam originem asserentis vanitas rejecta. Piromis. Reges in Ægypto olim Dii. Orus. Opinio de Pane, Hercule & Libero.

ταῦτα ἑτεροιωθῆναι, οὔτε τὰ ἐκ τῆς γῆς, οὔτε τὰ ἐκ τοῦ ποταμοῦ σφι γινόμενα, οὔτε τὰ ἀμφὶ νούσους, οὔτε τὰ κατὰ τοὺς θανάτους. Πρότερον δὲ Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε τὴν πατριὴν ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἐποίησαν οἱ ἱρέες τοῦ Διὸς, οἷόν τι καὶ ἐμοὶ οὐ γενεηλογήσαντι[a] ἐμεωυτόν. ἐσαγαγόντες ἐς τὸ μέγαρον ἔσω ἐὸν μέγα, ἐξηρίθμεον δεικνύντες κολοσσοὺς τοσούτους ὅσουσπερ εἶπον. ἀρχιρεὺς γὰρ ἕκαστος αὐτόθι ἵσταται ἐπὶ[b] τῆς ἑωυτοῦ ζόης εἰκόνα ἑωυτοῦ. ἀριθμέοντες ὦν καὶ δεικνύντες οἱ ἱρέες ἐμοὶ ἀπεδείκνυσαν παῖδα πατρὸς ἕκαστον ἑωυτὸν ἐόντα, ἐκ τοῦ ἄγχιστα ἀποθανόντος τῆς εἰκόνος, διεξιόντες διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς[c]. Ἑκαταίῳ δὲ γενεηλογήσαντι ἑωυτὸν, καὶ ἀναδήσαντι ἐς ἑκκαιδέκατον θεὸν, ἀντεγενεηλόγησαν ἐπὶ τῇ ἀριθμήσει, οὐ δεκόμενοι παρ' αὐτοῦ, ἀπὸ θεοῦ γενέσθαι ἄνθρωπον. ἀντεγενεηλόγησαν δὲ ὧδε, φάμενοι ἕκαστον τῶν κολοσσῶν Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγονέναι. ἐς ὃ τοὺς πέντε καὶ τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίους ἀπέδεξαν κολοσσούς· Πίρωμιν ἐπονομαζόμενον, καὶ οὔτε ἐς θεὸν, οὔτε ἐς ἥρωα ἀνέδησαν αὐτούς. Πίρωμις δέ ἐστι κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν, καλὸς κἀγαθός. Ἤδη ὦν τῶν αἱ εἰκόνες ἦσαν, τοιούτους ἀπεδείκνυσάν σφεας πάντας ἐόντας, θεῶν δὲ πολλὸν ἀπαλλαγμένους. τὸ δὲ πρότερον τῶν ἀνδρῶν τούτων, θεοὺς εἶναι τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ἄρχοντας, οὐκ ἐόντας ἅμα τοῖσι ἀνθρώποισι· καὶ τούτων αἰεὶ ἕνα τὸν κρατέοντα εἶναι· ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Ὄσιρις δέ ἐστι Διόνυσος κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν. Ἐν Ἕλλησι μέν νυν νεώτατοι τῶν θεῶν νομίζονται εἶναι Ἡρακλῆς τε καὶ Διόνυσος καὶ Πάν. παρ' Αἰγυπτίοισι δὲ, Πὰν μὲν, ἀρχαιότατος, καὶ τῶν ὀκτὼ τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν· Ἡρακλῆς[d] δὲ, τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων εἶναι· Διόνυσος[e] δὲ, τῶν τρίτων, οἳ ἐκ τῶν δυώδεκα θεῶν ἐγένοντο. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν βασιλέα, δεδήλωταί μοι πρόσθε. Πανὶ δὲ ἔτι τούτων πλέονα λέγεται εἶναι, Διονύσῳ δ' ἐλάχιστα τούτων· καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι ἐς Ἄμασιν βασιλέα. καὶ ταῦτα Αἰ-

ex terra, nec ea quæ è flumine ipsis pro-
veniunt, nec quæ ad morbos aut quæ ad
mortes pertinent. Atque antea Hecatæo 143
historiæ scriptori, apud Thebas originem
generis recensenti, ac propagationem fa-
miliæ suæ referenti ad sextumdecimum
deum, sacerdotes Iovis tale quiddam fe-
cerant, quale & mihi quid non recensen-
ti familiam meam. Introducto in tem-
plum intus grande, enumerabant mon-
strando tot è ligno colossos quot dixi.
Ibi namque quisque summus sacerdos po-
nit suam imaginem dum vivit. numeran-
tes itaque & monstrantes sacerdotes o-
stendebant mihi unumquemque filium pa-
tris ipsum esse ex imagine ejus qui proxi-
me esset mortuus eundo per imagines eo-
rum, donec omnes illas exposuerant. He-
catæo igitur originem suam recensenti,
& ad sextumdecimum deum alliganti,
occurrebant simili ratione per numerati-
onem, non admittentes id quod ab illo di-
ceretur, hominem generari è deo. Occur-
rebant autem repetenda progenie hunc in
modum, dicentes unumquemque colosso-
rum fuisse Piromin ex Piromi genitum,
donec trecentos quadraginta quinque co-
lossos commemorarent: Piromin cogno-
minatum: eosque referentes nec ad deum
nec ad heroa. Est autem Piromis Græ-
ca lingua expositum *honestus & bonus.*
Eos itaque quorum imagines erant, de- 144
monstrabant tales omnes extitisse, sed
multum à diis distantes. Tempore autem
hos viros antecedente fuisse deos in Æ-
gypto principes, non agentes cum homi-
nibus, & eorum semper unum extitisse
dominatorem: & postremum illic regnas-
se Orum Osiridis filium, quem Græci A-
pollinem nominant. Hunc, postquam
extinxit Typhonem, regnasse in Ægy-
pto postremum. Osiris autem Græca
lingua est, *Liber.* Atqui apud Græcos 145
novissimi deorum esse censentur Hercu-
les, Liber & Pan: at apud Ægyptios Pan
vetustissimus est, etiam ex octo diis, qui
primi dicuntur: Hercules, ex secundis,
qui dicuntur duodecim esse: Liber, ex
tertiis, qui ab illis duodecim diis sunt
procreati. Herculi autem quantum an-
norum ad Amasin regem esse ipsi Æ-
gyptii dicant, superius à me patefactum
est: Pani autem plus adhuc annorum esse
dicitur; minimum horum Libero; quan-
quam huic ad Amasin regem quindecim
millia annorum esse supputentur. Et hæc
Ægy-

a συγγενεηλογήσαντι. b ἱστᾶ ἐπί. c in MS. legitur διεξιόντες. Ἑκαταίῳ, & media absunt. d θεῶν εἶναι. Ἡρακλῆς. e λεγομένων. Διόνυσος.

Ætas Bacchi, Herculis, Panis: opinio Ægyptiorum; unde hæc nomina ad Græcos venerint. Ægyptus orba regno sumit reges XII, ipsa Ægypto in tot partes divisa. Hinc labyrinthus.

Ægyptii liquide asseverant se scire, &
assidue supputando, & semper annos describendo. Baccho quidem certe, qui ex
Semele Cadmi genitus fertur, ad meam
ætatem sunt anni ferme mille sexcenti:
Herculi autem Alcmenæ filio, prope
nongenti anni: Pani autem Penelopes
(ex hac enim & Mercurio Pan genitus
dicitur à Græcis) minus annorum est
quam à bello Trojano, octingenti fere
146 ad me anni. Utrum horum quæ dicuntur probabilius sibi videtur, eo quisque
utatur licet; mihi autem de his opinio
demonstrata est. Nam si & isti in Græcia cum celebres fuissent, tum senuissent,
quemadmodum Hercules ex Amphitryone genitus, atque etiam Bacchus ex Semele, & Pan ex Penelope natus, dixerit
aliquis & hos viros natos habere illorum
deorum nomina, qui prius geniti fuerant:
nunc vero Græci ajunt & Bacchum, statim, ut editus fuit, ab Iove insutum femori, portatumque in Nyssam quæ est
supra Ægyptum in Æthiopia: de Pane
ne habent quidem quod dicant, quonam
à partu sit delatus. ex quo fit mihi manifestum, Græcos audivisse posterius horum, quàm aliorum deorum nomina: &
ex eo tempore quo de iis audierant illorum nativitatem recensuisse; atque hæc
147 quidem ipsi Ægyptii ajunt. QUÆ vero
ceteri homines, & Ægyptii consentientes
illis aliis memorant in hac regione fuisse
gesta, hæc jam explicabo; aliquid etiam
his quod ego vidi admiscebitur. Post
Vulcani sacerdotis regnum Ægyptii libertatem adepti, duodecim reges (nullo
enim tempore poterant sine rege vivere)
deligunt, in totidem portiones omni Ægypto distincta. Isti juncti inter se affinitatibus regnabant, pactionibus his initis ne se invicem tollerent, neve alius
plus alio quippiam obtinere quæreret,
sed ut essent quam amicissimi. Atque ea
de caussa has pactiones inierunt valide
circummunientes, quod eis inter initia,
simulatque tyrannides invaserunt, responsum oraculo fuerat, Qui eorum in templo
Vulcani ærea phiala libasset, eum totius
Ægypti regno potiturum: per omnia e-
148 nim templa congregabantur. Etiam placitum est eis relinquere communiter monumenta: ex eoque placito fecerunt labyrinthum, paulo supra stagnum Mœrios, maxime urbem versus quæ dicitur
crocodilorum: quem ego jam aspexi fama

Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι, αἰεί τε λογιζόμενοι, καὶ αἰεὶ ἀπογραφόμενοι τὰ ἔτεα. Διονύσῳ μέν νυν τῷ ἐκ Σεμέλης τῆς Κάδμου λεγομένῳ γενέσθαι, κατὰ ἑξακόσια ἔτεα καὶ χίλια μάλιστά ἐστι ἐς ἐμέ· Ἡρακλέϊ δὲ τῷ Ἀλκμήνης, κατὰ εἰνακόσια ἔτεα· Πανὶ [a] δὲ τῷ ἐκ Πηνελόπης (ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Ἑρμέω λέγεται γενέσθαι ὑπὸ Ἑλλήνων ὁ Πὰν) ἐλάσσω ἔτεά ἐστι τῶν Τρωϊκῶν, κατὰ τὰ ὀκτακόσια [b] μάλιστα ἐς ἐμέ. Τούτων ὦν ἀμφοτέρων πάρεστι χρᾶσθαι τοῖσι τις πείσεται λεγομένοισι μᾶλλον· ἐμοὶ δ᾽ ὦν ἡ περὶ αὐτέων γνώμη ἀποδέδεκται. εἰ μὲν γὰρ φανεροί τε ἐγένοντο, καὶ κατεγήρασαν καὶ οὗτοι ἐν τῇ Ἑλλάδι, κατάπερ Ἡρακλέης ὁ ἐξ Ἀμφιτρύωνος γενόμενος, καὶ δὴ καὶ Διόνυσος ὁ ἐκ Σεμέλης, καὶ Πὰν ὁ ἐκ Πηνελόπης γενόμενος, ἔφη ἄν τις καὶ τούτους ἄλλους γενομένους ἄνδρας ἔχειν τὰ ἐκείνων οὐνόματα τῶν προγεγονότων θεῶν. νῦν δὲ Διόνυσόν τε λέγουσι οἱ Ἕλληνες ὡς αὐτίκα γενόμενον, ἐς τὸν μηρὸν ἐνερράψατο Ζεὺς, καὶ ἤνεικε ἐς Νύσαν τὴν ὑπὲρ Αἰγύπτου ἐοῦσαν ἐν τῇ Αἰθιοπίῃ. καὶ Πανός γε πέρι οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν ὅκη ἐτράπετο γενόμενος. δῆλά μοι ὦν γέγονε ὅτι ὕστερον ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες τούτων τὰ οὐνόματα, ἢ τὰ τῶν ἄλλων θεῶν. ἀπ᾽ οὗ δὲ ἐπύθοντο χρόνου, ἀπὸ τούτου γενεηλογέουσι αὐτέων τὴν γένεσιν. ταῦτα μέν νυν αὐτοὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι. Ὅσα δὲ οἱ ἄλλοι [c] ἄνθρωποι, καὶ Αἰγύπτιοι λέγουσι, ὁμολογέοντες τοῖσι ἄλλοισι κατὰ ταύτην τὴν χώρην γενέσθαι, ταῦτ᾽ ἤδη φράσω· προσέσται δέ τι αὐτοῖσι καὶ [d] τῆς ἐμῆς ὄψιος. Ἐλευθερωθέντες Αἰγύπτιοι μετὰ τὸν ἱρέα τοῦ Ἡφαίστου βασιλεύσαντα, (οὐδένα γὰρ χρόνον οἷοί τε ἦσαν ἄνευ βασιλῆος διαιτᾶσθαι) ἐστήσαντο δυώδεκα βασιλέας, ἐς δυώδεκα μοίρας δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. οὗτοι ἐπιγαμίας ποιησάμενοι, ἐβασίλευον, νόμοισι τοῖσιδε [e] χρεώμενοι, μήτε καταιρέειν ἀλλήλους, μήτε πλέον τι δίζησθαι ἔχειν τὸν ἕτερον τοῦ ἑτέρου· εἶναί τε φίλους τὰ μάλιστα. τῶνδε δὲ εἵνεκα τοὺς νόμους τούτους ἐποιεῦντο, ἰσχυρῶς περιστέλλοντες· ἐκέχρηστό σφι κατ᾽ ἀρχὰς αὐτίκα ἐνισταμένοισι ἐς τὰς τυραννίδας, τὸν χαλκέῃ φιάλῃ σπείσαντα αὐτέων ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦτον ἁπάσης βασιλεύσειν Αἰγύπτου. ἐς γὰρ δὴ τὰ πάντα ἱρὰ συνελέγοντο. Καὶ δή σφι μνημόσυνα ἔδοξε λιπέσθαι κοινῇ. δόξαν δέ σφι, ἐποιήσαντο λαβύρινθον, ὀλίγον ὑπὲρ τῆς λίμνης τῆς Μοίριος, κατὰ Κροκοδείλων καλεομένην πόλιν μάλιστά κῃ κείμενον. τὸν ἐγὼ ἤδη ἴδον λό-

T γου

a εἰνακόσια. Πανί. b κατὰ ὀκτακόσια. c οἵ τε ἄλλοι. d αὐτοῖς καί. e τοῖσδε.

γου μέζω. εἰ γάρ τις τὰ ἐξ Ἑλλήνων τείχεά τε καὶ ἔργων ἀπόδεξιν συλλογίσαιτο, ἐλάσσονος πόνου τε ἂν καὶ δαπάνης φανείη ἐόντα τοῦ λαβυρίνθου τούτου· καί τοι ἀξιόλογός γε καὶ ὁ ἐν Ἐφέσῳ ἐστὶ νηὸς, καὶ ὁ ἐν Σάμῳ. ἦσαν μέν νυν καὶ αἱ πυραμίδες λόγου μέζονες, καὶ πολλῶν ἑκάστη αὐτέων Ἑλληνικῶν ἔργων καὶ μεγάλων [a] ἀνταξίη. ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει· τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέω [b], ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν, ὑπόγαια· τὰ δὲ, μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι [c] τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα. τὰ μέν νυν μετέωρα τῶν οἰκημάτων αὐτοί τε ὡρέομεν διεξιόντες, καὶ αὐτοὶ θεησάμενοι λέγομεν· τὰ δὲ αὐτέων ὑπόγαια λόγοισι ἐπυνθανόμεθα. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνύναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον, φάμενοι θήκας αὐτόθι εἶναι τῶν τε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τούτων [d] οἰκοδομησαμένων βασιλήων, καὶ τῶν ἱρῶν κροκοδείλων. οὕτω τῶν μὲν κάτω πέρι οἰκημάτων ἀκοῇ παραλαβόντες λέγομεν. τὰ δὲ ἄνω, μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων αὐτοὶ ὡρέομεν. αἵ τε γὰρ ἔξοδοι διὰ τῶν στεγέων, καὶ οἱ ἑλιγμοὶ διὰ τῶν αὐλέων ἐόντες ποικιλώτατοι, θαῦμα μυρίον παρέχοντο, ἐξ αὐλῆς τε ἐς τὰ οἰκήματα διεξιοῦσι, καὶ ἐκ τῶν οἰκημάτων ἐς παστάδας ἐς στέγας τε ἄλλας ἐκ τῶν παστάδων, καὶ ἐς αὐλὰς ἐκ τῶν οἰκημάτων. ὀροφὴ δὲ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. οἱ δὲ τοῖχοι, τύπων ἐγγεγλυμμένων πλέοι· αὐλὴ δὲ ἑκάστη περίστυλος, λίθου λευκοῦ ἁρμοσμένου τὰ μάλιστα. τῆς δὲ γωνίης τελευτῶντος τοῦ λαβυρίνθου ἔχεται πυραμὶς τεσσερακοντόργυιος, ἐν τῇ ζῶα μεγάλα ἐγγέγλυπται, ὁδὸς δ' ἐς αὐτὴν ὑπὸ γῆν πεποίηται. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου, θῶϋμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωϋτῆς, πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κῃ ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· καὶ τὸ κατ' ὕδατος οἰκοδόμηται ἑτε- ρον

ma majorem. Si quis enim aliquam castellorum aut operum Græcorum speciem consideret, minori labore & sumptu deprehendentur stetisse, quam fuit hujus labyrinthi. Tametsi enim istud in urbe Epheso templum est memoratu dignum, & in Samo; etiam pyramides erant narratione majores, quarum singulæ multis ac magnis operibus Græcis æquiparandæ sunt. At vero eas quoque labyrinthus superjacit. Etenim duodecim ejus aulæ sunt tecto opertæ, portis oppositis altrinsecus: sex ad aquilonem, totidem ad austrum vergentes contiguæ, eodem extrinsecus muro præclusæ. Duplicia in eo sunt domicilia, subterranea, & superna illis imposita, numero tria millia, in singulis mille quingenta. Quorum ea quæ superna sunt, ipsi peragentes videbamus, & quæ aspeximus enarramus; subterranea vero auditu didicimus. Nam præpositi Ægyptiorum nolebant ullo pacto illa monstrare, quod dicerent illic loculos esse tum eorum regum, qui penitus ædificaverunt labyrinthum istum, tum sacrorum crocodilorum. Ita de infernis ædificiis auditu cognita referimus. Superna ipsi perspiciebamus humanis operibus majora. nam egressus per tecta, & anfractus per aulas diversissimi, infinita me admiratione afficiebant: & ex aula in ædificia transitur, ex ædificiis in cubicula, & è cubiculis in solaria & tecta alia & ex ædificiis in alias aulas. Horum omnium lacunar, quemadmodum parietes, lapideum est; parietes sculptilibus passim figuris ornati. Singulæ aulæ columnarum ambitu redimitæ lapide arctissime juncto albo. Angulo quo finit labyrinthus, adhæret pyramis centum sexaginta cubitorum, in qua grandia sunt insculpta animalia, in quam iter sub terra factum est. Et quum 149
talis sit hic labyrinthus, tamen stagnum Mœrios, ad quod labyrinthus ædificatus est, plus adhuc præbet admirationis. Cujus in circuitu mensura trium millium & sexcentorum stadiorum est, schœnorum sexaginta, quanta & ipsius Ægypti ad mare latitudo est. Jacet autem stagnum longo situ aquilonem versus austrumque: altitudine, ubi ejus profundissimum est, ducentorum cubitorum. Quod autem manu facta sit ac depressa, ipsa indicat; nam in ejus ferme medio stant duæ pyramides, cubita ducenta ex aqua extantes, altero tanto ædificii aquis tecto. Super

a μεγίστων. b βορέω. c ὑπ' ἐκείνοισι. d τούτων.

per quarum utraque lapideus est colossus in solio sedens: ita pyramides sunt quadringentorum cubitorum. Tot autem cubita justa sunt stadium sexcentorum pedum. Orgyja quidem mensurata sex pedum & quatuor cubitorum: pedibus quidem, quatuor palmorum; cubito autem, sex palmorum. Aqua stagni nativa non est, utpote solo illo admodum arido, sed è Nilo per rivum inducta, & sex quidem mensibus in stagnum influit, totidem retro in Nilum; illisque sex mensibus quibus ex eo effluit, ditans regium fiscum talentis argenti singulis, in singulos dies, proventu piscium; quum aqua
150 influit, viginti minis. Hoc stagnum dicebant etiam indigenæ evadere in Syrtin Africæ sub terram, versum in mediterranea ad occidentem, secundum montem qui est supra Memphin. Verum quum humum è fossa illa egestam nusquam viderem (hoc enim mihi indagare curæ erat) percontabar proximos accolarum ubinam esset humus illinc effossa. Illi dicere, quò fuerit exportata; & facile persuadebant: quippe qui aliud tale factum apud Ninum quoque urbem Assyriorum auditu cognoveram. Siquidem fures magnam vim pecuniæ Sardanapali, qui Nini rex erat, in thesauris subterraneis custoditam, compilare quum constituissent, à suis igitur domibus exorsi dimensi viam sub terra ad regias ædes foderunt, eamque humum è cuniculo egestam, ubi nox aderat, in flumen Tigrim, qui Ninum præterfluit, exportabant, donec id quod optabant perfecere. Eodem modo audivi in Ægypto hanc alteram fuisse factam lacunam, præterquam quod non noctu hæc, sed interdiu est facta: Ægyptios enim humum quam effodiebant, in Nilum extulisse, quam ille acceptam dissiparet. Et hic quidem la-
151 cus ita fertur fuisse depressus. Duodecim autem reges quum juste degerent, & interjecto tempore in templo Vulcani sacrificassent, & ultimo festi die libaturi essent, porrexit eis summus sacerdos aureas phialas, quibus libare consueverant, aberrans numero, undecim, quum essent ipsi duodecim. Ibi PSAMMITICHUS, qui postremus eorum stabat, quum non haberet phialam, detractam sibi æream galeam tenuit, libavitque. Ferebant autem & ceteri omnes reges, & tunc quoque gestabant galeas. Nullo quidem igitur dolo malo

ρον τοσοῦτον· καὶ ἐπ' ἀμφοτέρῃσι ἔπεστι κολοσσὸς λίθινος, κατήμενος ἐν θρόνῳ. οὕτω αἱ μὲν πυραμίδες εἰσὶ ἑκατὸν ὀργυιέων, αἱ δὲ ἑκατὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι εἰσὶ στάδιον ἑξάπλεθρον. ἑξαπέδου[a] μὲν τῆς ὀργυιῆς μετρεομένης καὶ τετραπήχεος, τῶν ποδῶν μὲν τετραπαλαίστων ἐόντων, τοῦ δὲ πήχεος, ἑξαπαλαίστου. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ λίμνῃ, αὐθιγενὲς μὲν οὐκ ἔστι· (ἄνυδρος γὰρ δὴ δεινῶς ἐστὶ ταύτῃ) ἐκ τοῦ Νείλου δὲ κατὰ διώρυχα ἐσῆκται. καὶ ἓξ μὲν μῆνας ἔσω ῥέει ἐς τὴν λίμνην, ἓξ δὲ μῆνας ἔξω ἐς τὸν Νεῖλον αὖτις. καὶ ἐπεὰν μὲν ἐκρέῃ ἔξω ἥδε, τότε τοὺς ἓξ μῆνας ἐς τὸ βασιλήιον καταβάλλει ἐπ' ἡμέρην ἑκάστην τάλαντον ἀργυρίου ἐκ τῶν ἰχθύων· ἐπεὰν δὲ ἐσίῃ τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν, εἴκοσι μνέας. Ἔλεγον δὲ οἱ ἐπιχώριοι καὶ ὡς ἐς τὴν Σύρτιν τὴν ἐς Λιβύην[b] ἐκδιδοῖ ἡ λίμνη αὕτη ὑπὸ γῆν, τετραμμένη τὸ πρὸς ἑσπέρην ἐς τὴν μεσόγαιαν παρὰ τὸ ὄρος τὸ ὑπὲρ Μέμφιος. ἐπεί τε δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου οὐκ ὥρεον τὸν χοῦν οὐδαμοῦ ἐόντα, ἐπιμελὲς γὰρ δή μοι ἦν, εἰρόμην τοὺς ἄγχιστα οἰκέοντας τῆς λίμνης ὅκου εἴη ὁ χοῦς ὁ ἐξορυχθείς· οἱ δὲ ἔφρασάν μοι ἵνα ἐξεφορήθη. καὶ εὐπετέως ἔπειθον· ᾔδεα γὰρ λόγῳ καὶ ἐν Νίνῳ τῇ Ἀσσυρίων πόλι γενόμενον ἕτερον τοιοῦτο[c]. τὰ γὰρ Σαρδαναπάλου[d] τοῦ Νίνου βασιλῆος χρήματα ἐόντα μεγάλα, καὶ φυλασσόμενα ἐν θησαυροῖσι καταγαίοισι, ἐπενόησαν κλῶπες ἐκφορῆσαι. ἐκ δὴ ὧν τῶν σφετέρων οἰκίων ἀρξάμενοι οἱ κλῶπες, ὑπὸ γῆν σταθμεώμενοι ἐς τὰ βασιλήια οἰκία ὤρυσσον. τὸν δὲ χοῦν τὸν ἐκφορεόμενον[e] ἐκ τοῦ ὀρύγματος, ὅκως γένοιτο νύξ, ἐς τὸν Τίγριν ποταμόν, παραρρέοντα τὴν Νίνον, ἐξεφόρεον· ἐς ὃ κατεργάσαντο ὅ, τι ἐβούλοντο. τοιοῦτον ἕτερον ἤκουσα καὶ τὸ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ λίμνης ὄρυγμα γενέσθαι· πλὴν οὐ νυκτός, ἀλλὰ μετ' ἡμέρην ποιεύμενον. ὀρύσσοντας γὰρ τὸν χοῦν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐς τὸν Νεῖλον φορέειν· ὁ δέ, ὑπολαμβάνων, ἔμελλε διαχέειν. ἡ μέν νυν λίμνη αὕτη οὕτω λέγεται ὀρυχθῆναι. Τῶν δὲ δυώδεκα βασιλήων δικαιοσύνῃ χρεωμένων, ἀνὰ χρόνον ὡς ἔθυσαν ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἡφαίστου, τῇ ὑστάτῃ τῆς ὁρτῆς μελλόντων κατασπείσειν, ὁ ἀρχιρεὺς ἐξένεικέ σφι φιάλας χρυσέας, τῇσίπερ ἐώθεσαν σπένδειν, ἁμαρτὼν τοῦ ἀριθμοῦ, ἕνδεκα, δυώδεκα ἐοῦσι. ἐνθαῦτα ὡς οὐκ εἶχε φιάλην ὁ ἔσχατος ἑστεὼς αὐτέων Ψαμμίτιχος, περιελόμενος τὴν κυνέην ἐοῦσαν χαλκέην, ὑπέσχε τε καὶ ἔσπενδε. κυνέας δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες[f] ἐφόρεόν τε βασιλῆες, καὶ ἐτύγχανον τότε ἔχοντες. Ψαμμίτιχος μέν νυν[g] οὐδενὶ δολερῷ

a ἐξαπόδου. b ἐν Λιβύῃ. c ἕτερόν τι τοιοῦτο. d in MS. scribitur Σαρδανα πάλλου. e ἐκφερόμενον. f κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες. g δέ νυν.

νόῳ χρεώμενος, ὑπέσχε τὴν κυνέην. οἱ δὲ, ἐν φρενὶ λαβόντες τό, τε ποιηθὲν ἐκ Ψαμμιτίχου, καὶ τὸ χρηστήριον, ὅτι ἐκέχρηστό σφι, τὸν χαλκέῃ σπείσαντα αὐτῶν φιάλῃ, τοῦτον βασιλέα ἔσεσθαι μοῦνον Αἰγύπτου· ἀναμνησθέντες τοῦ χρησμοῦ, κτεῖναι μὲν οὐκ ἐδικαίωσαν Ψαμμίτιχον, ὡς ἀνεύρισκον βασανίζοντες ἐξ οὐδεμιῆς προνοίης αὐτὸν ποιήσαντα· ἐς δὲ τὰ ἕλεα ἔδοξέ σφι διῶξαι, ψιλώσαντας τὰ πλεῖστα τῆς δυνάμεως· ἐκ δὲ τῶν ἑλέων ὁρμώμενον [a] μὴ ἐπιμίσγεσθαι τῇ ἄλλῃ Αἰγύπτῳ. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα τὸν Αἰθίοπα Σαβακῶν, ὅς οἱ τὸν πατέρα Ἔκων ἀπέκτεινε [b], τοῦτον φεύγοντα τότε ἐς Συρίην, ὡς ἀπαλλάχθη ἐκ τῆς ὄψιος τοῦ ὀνείρου ὁ Αἰθίοψ, κατήγαγον Αἰγυπτίων οὗτοι οἳ ἐκ νομοῦ τοῦ Σαΐτεω εἰσί. μετὰ δὲ, βασιλεύοντα τὸ δεύτερον πρὸς τῶν ἕνδεκα βασιλέων καταλαμβάνει μιν διὰ τὴν κυνέην φεύγειν [c] ἐς τὰ ἕλεα. ἐπιστάμενος ὢν ὡς περιυβρισμένος εἴη πρὸς αὐτῶν, ἐπενόει [d] τίσασθαι τοὺς διώξαντας. πέμψαντι δέ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον τῆς Λητοῦς, ἔνθα δὴ Αἰγυπτίοισί ἐστι μαντήϊον ἀψευδέστατον, ἦλθε χρησμὸς, ὡς τίσις ἥξει ἀπὸ θαλάσσης χαλκέων ἀνδρῶν ἐπιφανέντων. καὶ τῷ μὲν δὴ ἀπιστίη μεγάλη ὑπεκέχυτο, χαλκέους οἱ ἄνδρας ἥξειν ἐπικούρους· χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἀναγκαίη κατέλαβε Ἴωνάς τε καὶ Κᾶρας ἄνδρας, κατὰ ληΐην ἐκπλώσαντας, ἀπενειχθῆναι ἐς Αἴγυπτον· ἐκβάντας δὲ ἐς γῆν, καὶ ὁπλισθέντας χαλκῷ, ἀγγέλλει τις Αἰγυπτίων ἐς τὰ ἕλεα ἀπικόμενος τῷ Ψαμμιτίχῳ, (ὡς οὐκ ἰδὼν πρότερον χαλκῷ ἄνδρας ὁπλισθέντας) ὡς χάλκεοι ἄνδρες ἀπιγμένοι ἀπὸ θαλάσσης ληΐζουσι τὸ πεδίον. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ χρηστήριον ἐπιτελεύμενον, φίλα τε τοῖσι Ἴωσι καὶ Καρσὶ ποιέεται· καί σφεας, μεγάλα ὑπισχνεύμενος, πείθει μετ' ἑωυτοῦ γενέσθαι. ὡς δὲ ἔπεισε, οὕτω ἅμα τοῖσι μετ' ἑωυτοῦ βουλομένοισι Αἰγυπτίοισι, καὶ τοῖσι ἐπικούροισι, καταιρέει τοὺς βασιλέας. Κρατήσας δὲ Αἰγύπτου πάσης ὁ Ψαμμίτιχος, ἐποίησε τῷ Ἡφαίστῳ προπύλαια ἐν Μέμφι, τὰ πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα· αὐλήν τε τῷ Ἄπι, ἐν τῇ τρέφεται ἐπεὰν φανῇ ὁ Ἄπις, οἰκοδόμησε, ἐναντίον τῶν προπυλαίων, πᾶσάν τε περίστυλον ἐοῦσαν, καὶ τύπων πλέην. ἀντὶ δὲ κιόνων, ὑπεστᾶσι κολοσσοὶ δυώδεκα πήχεες τῇ αὐλῇ. ὁ δὲ Ἄπις κατὰ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν ἐστὶ Ἔπαφος. Τοῖσι δὲ Ἴωσι καὶ τοῖσι Καρσὶ τοῖσι συγκατεργασαμένοισι αὐτῷ, ὁ Ψαμμίτιχος δίδωσι χώρους ἐνοικῆσαι ἀντίους ἀλλήλων,

malo usus Psammitichus galeam tenuit. Ceteri tamen mente advertentes id factum Psammitichi & simul oraculum, quod ipsis cecinerat, qui eorum ærea in phiala libasset, eum solum regem Ægypti futurum; ejus igitur reminiscentes non censuerunt quidem æquum esse Psammitichum morte mulctari, postquam rimando compererunt non id illum fecisse industria aliqua; sed maxima potentiæ parte exutum in palustria relegandum, ex quibus ne egressus, reliquæ Ægypto se immisceret. Hunc Psammitichum, quum 152
antea fugiens Sabacum Æthiopem, qui patrem ejus Econ interemerat, hunc exulem tunc in Syria, postquam Æthiops ex insomnii visione abiit, reduxerunt ii Ægyptii qui sunt è regione Saiti: deinde secunda vice regnanti ab undecim regibus contigit ei ut in exilium iret propter illam galeam in paludes. Igitur intelligens quam ignominiose tractatus ab illis esset, statuit ultum ire qui ipsum persequuti essent. Itaque ex oraculo Latonæ, quod in urbe Buto apud Ægyptios veracissimum est, ad quod ipse miserat, venit responsum, venturam ultionem è mari, quum viri ærei apparuissent. Quod responsum ei magnam incredulitatem suffudit, viros æreos ipsi in auxilium venturos. Non longo tempore interjecto, Iones quosdam & Cares prædandi gratia navigantes, necessitas compulit applicare ad Ægyptum. Hi quum in terram exissent ære armati, Ægyptiorum quidam nuncium fert Psammiticho ad paludes, ut qui nunquam viderat viros ære armatos, appulsos è mari æreos viros campestria populari. Ille agnoscens oraculum esse impletum, amicitiam cum Ionibus & Caribus facit: eosque magnis pollicitationibus hortatur ad suas partes fovendas. Ubi persuasit, ita demum una cum iis Ægyptiis qui secum sentiebant, cumque auxiliariis, reges sustulit. Omni 153
potitus Ægypto, fecit in Memphi Vulcano antefores ad ventum austrum vergentes, & aulam exstruxit Api, in qua Apis educatur, quum apparuerit, adversus antefores undique columnis cinctam, ac figuris refertam: cui aulæ stant suppositi loco columnarum colossi duodenûm cubitorum. Apis autem Græcorum lingua Epaphus est. His Ionibus Cari- 154
busque, quibus fuerat usus adjutoribus, Psammitichus dedit ad habitandum opposita

a ὁρμεώμενον. b πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε. c φεύγοντα. d ἐπενόεε.

posita invicem prædia, Nilo medio dirempta, quibus nomina posita sunt Castra. Et cum hæc eis loca dedit, tum vero cetera quæ fuerat pollicitus omnia tradidit. Pueros quinetiam Ægyptios illis commisit lingua Græca imbuendos, à quibus linguam istam edoctis orti sunt nunc in Ægypto interpretes. Incoluerunt autem Iones & Cares hæc loca longo tempore, & sunt ea prope exiguum maris, infra urbem Bubastin, ad ostium Nili quod dicitur Pelusiacum. Unde postea Amasis rex educens Memphin eos transtulit, in sui tutelam adversus Ægyptios. Post sedes ab istis in Ægypto collocatas, nos Græci cum illis ita commixti res circa Ægyptum à Psammiticho rege exorsi, & quæ deinceps extiterunt, omnia liquide cognita habemus. Hi enim primi Ægyptum, qui alterius linguæ essent, incoluerunt. Atque ex quibus locis demigrarunt, ibi & vestigia navalium, & domorum rudera, ad meam usque ætatem ostendebantur. Atque hunc quidem in modum Psammitichus Ægy-
155 pto potitus est. De oraculo autem quod est in Ægypto, cum feci multa verba, tum faciam, utpote quod dignum est. Etenim oraculum hoc in Ægypto, sacrum est Latonæ, positum in magna urbe cui nomen est (ut superius à me nominatum est) Buto, ad ostium Nili quod Sebennyticum appellatur, ab mari flumen subeuntibus. In hac urbe templum est Apollinis Dianæque; & illud Latonæ in quo redduntur oracula, tum ipsum grande est, tum antefores habens quadraginta cubitorum altitudinem. Ubi quid mihi ex iis quæ in aperto erant, maximo miraculo fuerit, referam: Est in hoc fano Latonæ ædes ex uno facta lapide, quod ad longitudinem attinet ac altitudinem; & cujus paries quilibet his æqualis; unumquodque ex his est quadragenûm cubitorum; cujus lacunari pro tecto impositus est alius lapis quatuor cubitorum
156 per oras crassitudinis. Itaque eorum quæ circa templum hoc sunt in propatulo posita, maxime admirabilis apud me fuit ista ædes. Secundo loco insula quæ vocatur Chemmis, in lacu profundo ac spatioso sita propter templum quod Buto est; quæ insula ab Ægyptiis fertur innare. Ego tamen eam neque innantem vidi, neque motam: sed hoc audire admiratus sum, si vere est insula natans. In hac igitur tem-

λήλων, τοῦ Νείλου τὸ μέσον ἔχοντος· τοῖσι οὐνόματα ἐτέθη Στρατόπεδα. τούτους τε δή σφι τοὺς χώρους δίδωσι, καὶ τἄλλα τὰ ὑπέσχετο πάντα ἀπέδωκε. καὶ δὴ παῖδας [a] παρέβαλε αὐτοῖσι Αἰγυπτίους, τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν ἐκδιδάσκεσθαι. ἀπὸ δὲ τούτων ἐκμαθόντων τὴν γλῶσσαν [b], οἱ νῦν ἑρμηνέες ἐν Αἰγύπτῳ γεγόνασι· οἱ δὲ Ἴωνές τε καὶ οἱ Κᾶρες τούτους τοὺς χώρους οἴκησαν χρόνον ἐπὶ πολλόν· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ χῶροι πρὸς ὀλίγον θαλάσσης ἔνερθε Βουβάστιος πόλεος, ἐπὶ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου· τούτους μὲν δὴ χρόνῳ ὕστερον βασιλεὺς Ἄμασις ἐξαναστήσας, ἐνθεῦτεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν, φυλακὴν ἑωϋτοῦ ποιεύμενος πρὸς Αἰγυπτίων. τούτων δὲ οἰκισθέντων ἐν Αἰγύπτῳ οἱ Ἕλληνες οὕτω ἐπιμισγόμενοι τούτοισι, τὰ περὶ Αἴγυπτον γινόμενα, ἀπὸ Ψαμμιτίχου βασιλῆος ἀρξάμενοι, πάντα καὶ τὰ ὕστερον ἐπιστάμεθα ἀτρεκέως. πρῶτοι γὰρ οὗτοι ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλόγλωσσοι κατοικίσθησαν. ἐξ ὧν δὲ ἐξανέστησαν [c] χώρων, ἐν τούτοισι δὴ οἵ τε ὁλκοὶ τῶν νεῶν καὶ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκημάτων τὸ μέχρι ἐμεῦ ἦσαν. Ψαμμίτιχος μέν νυν οὕτω ἔσχε Αἴγυπτον. Τοῦ δὲ χρηστηρίου τοῦ ἐν Αἰγύπτῳ πολλὰ ἐπεμνήσθην ἤδη· καὶ δὴ λόγον περὶ αὐτοῦ ὡς ἀξίου ἐόντος ποιήσομαι. τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο ἐν [d] Αἰγύπτῳ, ἐστὶ μὲν Λητοῦς ἱρὸν, ἐν πόλι δὲ μεγάλῃ ἱδρυμένον, κατὰ τὸ Σεβεννυτικὸν καλεόμενον στόμα τοῦ Νείλου, ἀναπλέοντι ἀπὸ θαλάσσης ἄνω. οὔνομα δὲ τῇ πόλι ταύτῃ, ὅκου τὸ χρηστήριόν ἐστι, Βουτὼ, ὡς καὶ πρότερον οὐνόμασταί μοι. ἱρὸν δέ ἐστι ἐν τῇ Βουτοῖ ταύτῃ Ἀπόλλωνος καὶ Ἀρτέμιδος. καὶ ὅ γε νηὸς τῆς Λητοῦς, ἐν τῷ δὴ τὸ χρηστήριον ἔνι, αὐτός τε τυγχάνει ἐὼν μέγας, καὶ τὰ προπύλαια ἔχει ἐς ὕψος δέκα ὀργυιέων. τὸ δέ μοι τῶν φανερῶν θῶμα [e] μέγιστον παρεχόμενον φράσω. ἔστι ἐν τῷ τεμένεϊ τούτῳ Λητοῦς νηὸς, ἐξ ἑνὸς λίθου πεποιημένος, ἔς τε ὕψος, καὶ ἐς μῆκος· καὶ τοῖχος ἕκαστος τούτοισι ἴσος· τεσσαράκοντα πήχεων τουτέων ἕκαστόν ἐστι. τὸ δὲ καταστέγασμα τῆς ὀροφῆς, ἄλλος ἐπίκειται [f] λίθος, ἔχων τὴν παρωροφίδα τετράπηχυν. Οὕτω μέν νυν ὁ νηὸς τῶν φανερῶν μοι τῶν περὶ τοῦτο τὸ ἱρόν ἐστι θωμαστότατον [g]· τῶν δὲ δευτέρων, νῆσος ἡ Χέμμις καλευμένη [h]. ἔστι μὲν ἐν λίμνῃ βαθέῃ καὶ πλατέῃ κειμένη παρὰ τὸ ἐν Βουτοῖ ἱρὸν, λέγεται δὲ ὑπ' Αἰγυπτίων αὕτη ἡ νῆσος εἶναι πλωτή. αὐτὸς μὲν ἔγωγε οὔτε πλέουσαν, οὔτε κινηθεῖσαν εἶδον. τέθηπα δὲ ἀκούων εἰ νῆσος ἀληθέως ἐστὶ πλωτή.

a καὶ δὴ καὶ παῖδας. b τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν. c ἀνέστησαν. d τοῦτο τὸ ἐν. e φανερῶν ἦν θῶϋμα. f ἐπικέεται. g θωϋμαστότερον. h καλεομένη.

τή. ἐν δὴ ὦν ταύτῃ νηός τε Ἀπόλλωνος μέγας ἔνι, καὶ βωμοὶ τριφάσιοι ἐνιδρύαται. ἐμπεφύκασι δ᾽ ἐν αὐτῇ φοίνικες συχνοὶ, καὶ ἄλλα δένδρεα, καὶ καρποφόρα καὶ ἄφορα πολλά. λόγον δὲ τόνδε [a] ἐπιλέγοντες οἱ Αἰγύπτιοι, φασὶ εἶναι αὐτὴν πλωτήν· ὡς ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ οὐκ ἐούσῃ πρότερον πλωτῇ, Λητὼ, ἐοῦσα τῶν ὀκτὼ θεῶν τῶν πρώτων γενομένων, οἰκέουσα δὲ ἐν Βουτοῖ πόλι, ἵνα δή οἱ τὸ χρηστήριον τοῦτό ἐστι, Ἀπόλλωνα παρὰ Ἴσιος παρακαταθήκην δεξαμένη, διέσωσε κατακρύψασα ἐν τῇ νῦν πλωτῇ λεγομένῃ νήσῳ· ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τυφῶν ἐπῆλθε, θέλων ἐξευρεῖν τοῦ Ὀσίριος [b] τὸν παῖδα. Ἀπόλλωνα δὲ, καὶ Ἄρτεμιν, Διονύσου καὶ Ἴσιος λέγουσι εἶναι παῖδας. Λητὼ δὲ [c], τροφὸν αὐτοῖσι καὶ σώτειραν γενέσθαι. Αἰγυπτιστὶ δὲ Ἀπόλλων μὲν, Ὧρος· Δημήτηρ δὲ, Ἶσις· Ἄρτεμις δὲ, Βούβαστις. ἐκ τούτου δὲ τοῦ λόγου καὶ οὐδενὸς ἄλλου, Αἰσχύλος ὁ Εὐφορίωνος ἥρπασε τὸ ἐγὼ φράσω, μοῦνος δὴ ποιητέων τῶν προγενομένων. ἐποίησε γὰρ Ἄρτεμιν εἶναι θυγατέρα Δήμητρος, τὴν δὲ νῆσον, διὰ τοῦτο γενέσθαι πλωτήν. ταῦτα μὲν οὕτω λέγουσι. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσερα καὶ πεντήκοντα ἔτεα. τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα, Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν, προσκατήμενος ἐπολιόρκεε, ἐς τὸ ἐξεῖλε· αὕτη δὲ ἡ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. Ψαμμιτίχου δὲ Νεκὼς παῖς ἐγένετο, καὶ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου, ὃς τῇ διώρυχι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούσῃ· τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δεύτερα διώρυξε· τῆς μῆκός ἐστι πλόος ἡμέραι τέσσερες· εὖρος δὲ ὠρύχθη, ὥστε τριήρεας δύο πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένας [d]. ἦκται δὲ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὸ ὕδωρ ἐς αὐτήν. ἦκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίην πόλιν. ἐσέχει δὲ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν. ὤρυκται δὲ πρῶτον μὲν τοῦ πεδίου τοῦ Αἰγυπτίου τὰ πρὸς Ἀραβίην ἔχοντα· ἔχεται δὲ κατύπερθε τοῦ πεδίου τὸ κατὰ Μέμφιν τεῖνον ὄρος, ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι. τοῦ ὦν δὴ ὄρεος τούτου παρὰ τὴν ὑπωρέην ἦκται ἡ διῶρυξ ἀπ᾽ ἑσπέρης μακρὴ πρὸς τὴν ἠῶ, καὶ ἔπειτα τείνει ἐς διασφάγας φερούσας ἀπὸ τοῦ ὄρεος πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον. τῇ δὴ ἐλάχιστόν ἐστι καὶ συντομώτατον ἐκ τῆς Βορηίης θαλάσσης ὑπερβῆναι ἐς τὴν Νοτίην καὶ Ἐρυθρὴν τὴν αὐτὴν ταύτην καλεομένην, ἀπὸ τοῦ Κασίου [e] ὄρεος τοῦ οὐρίζοντος Αἴγυπτόν τε καὶ Συρίην, ἀπὸ τούτου εἰσὶ στάδιοι χίλιοι ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. τοῦτο μὲν

templum Apollinis magnum, & aræ triplices extructæ sunt, & palmæ frequentes in eadem enatæ: aliæque multæ partim fructiferæ, partim steriles arbores. Cur autem ea natans sit, hanc Ægyptii rationem reddunt: quod in hac insula olim fixa & tunc non natante Latona (quæ ex octo numinibus quæ prima extiterunt, unum est) quum in urbe Buto, ubi hoc ejus oraculum est, habitaret: Apollinem ab Iside instar depositi accipiens, occultavit in ea jam natante insula, ac sospitem reddidit; quo tempore Typhon omnia indagans ut Osiris filium inveniret, advenisset. Nam Apollinem & Dianam ajunt Bacchi & Isidis liberos esse; Latonam vero, nutricem horum ac servatricem. Et Apollo quidem Ægyptiace Orus, Ceres autem Isis, Diana vero Bubastis. Atque ex hac narratione, non aliunde Æschylus Euphorionis filius, rapuit quod dicam: ut solus omnium qui poetæ antecesserunt, fecerit Dianam Cereris filiam, ideoque insulam redditam esse natantem. Hæc quidem sic ajunt. Psammitichus vero in 157
Ægypto quatuor & quinquaginta regnavit annos: per quorum undetriginta magnam Syriæ urbem obsidens oppugnavit, donec cepit. Hæc est Azotos, quæ diutissimam inter omnes urbes (quas novimus) sustinuit obsidionem. Psammiti- 158
chi filius qui & regnum Ægypti suscepit, extitit NECUS, qui fossam in rubrum mare ferentem primus aggressus est, quam Darius Perses secundo loco depressit, longitudinis quidem quatuor dierum navigationis; latitudinis, ut per eam duæ possent simul agi triremes. Aqua quæ in hanc è Nilo deducta est, paulo supra Bubastin urbem, juxta oppidum Arabiæ Patumon deducitur, pertinens in mare rubrum. Initium fodiendi sumptum est à planitie Ægypti Arabiam versus, cui planitiei supra contiguus est extensus prope Memphin mons, in quo lapidicinæ sunt. Itaque juxta hujus montis radices ducta est fossa ab occidente orientem versus longo tractu: & deinde pertinet ad divortia, quæ ab monte ad meridiem & ventum austrum ferunt in sinum Arabicum. Quâ sane brevissimus & maxime compendiarius est à mari septentrionali transitus ad australe & idem hoc rubrum vocatum; à monte Casio, qui Ægyptum Syriamque disterminat, stadia mille sunt in Arabicum sinum. Et hoc

a τοιόνδε. b Ὀσίριδος. c Λητοῦν δὲ. d ἐλαστρευμένας. e ἀπὸ Κασίου.

hoc quidem brevissimum est: verum fossa multo longior, scilicet quanto est magis inflexa. In qua fodienda sub rege Neco centum viginti millia Ægyptiorum perierunt. Inque ejus medio opere Necos destitit, hoc interpellatus oraculo, eum id opus barbaro præmunire. Ægyptii autem barbaros omnes vocant, qui non
159 ipsorum lingua loquuntur. Supersedens itaque à facienda fossa Necos, ad militum copias se convertit; & naves bellicæ partim ad mare septentrionale, partim in sinu Arabico ad rubrum mare sunt perfectæ: quarum adhuc vestigia navalium clara. Et his, ubi opus fuit, utens, ac terrestri quidem acie congressus Necos cum Syris in Magdolo, victoria potitus est, & post prœlium, Cadyti, magna Syriæ urbe. Vestem autem in qua id peregit, Apollini dicavit & ad Branchidas Milesiorum misit. Post id perfectis septem & decem omnino imperii sui annis decessit, tradito imperio Psammi filio.
160 Ad eum in Ægypto regnantem, nuncii quidam Eleorum advenerunt, jactantes in Olympia justissime ac pulcherrime inter mortales omnes proponi certamen, ita ut existimarent ne Ægyptios quidem hominum sapientissimos aliquid ultra hæc invenisse. Isti ubi in Ægyptum venientes, ea exposuerunt quorum gratia venerant, ibi tum iste rex convocavit ex Ægyptiis eos qui sapientissimi haberentur. Qui quum convenissent, & Eleos audissent omnia commemorantes quæ par erat ab ipsis fieri in edendo certamine, & se venisse dicentes sciscitatum num quid possent Ægyptii reperire justius, habito inter se consilio, interrogarunt Eleos numquid apud eos certarent cives. Et illis respondentibus, sine discrimine & suorum & ceterorum Græcorum cuicunque volenti certare fas esse. Atqui, inquiunt, illos quum tale certamen proponerent, ab omni jure recessisse. Nullo etenim pacto posse fieri, quin civi certanti cives faverent, facientes injuriam peregrino. Sed si vellent juste ponere, & ejus gratia venissent in Ægyptum, jusserunt peregrinis certatoribus ponere certamen,
161 nullo Eleorum certare permisso. Hæc Ægyptii Eleos submonuerunt. Psammis autem, quum sex tantum regnasset annos in Ægypto, facta in Æthiopiam expeditione, mox vita defunctus est. Cujus regnum Apries filius accepit, qui post

μὲν τὸ συντομώτατον. ἡ δὲ διώρυξ πολλῷ μακροτέρη, ὅσῳ σκολιωτέρη ἐστί. τὴν ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντες Αἰγυπτίων [a] ἀπώλοντο δυώδεκα μυριάδες. Νεκῶς μέν νυν μεταξὺ ὀρύσσων ἐπαύσατο, μαντηΐου ἐμποδίου γενομένου τοιοῦδε, τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι [b]. βαρβάρους δὲ πάντας οἱ Αἰγύπτιοι καλέουσι τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους [c]. Παυσάμενος δὲ τῆς διώρυχος ὁ Νεκῶς, ἐτράπετο πρὸς στρατηΐας· καὶ τριήρεες αἱ μὲν, ἐπὶ τῇ Βορηΐῃ θαλάσσῃ ἐποιήθησαν, αἱ δ' ἐν τῷ Ἀραβίῳ κόλπῳ, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· τῶν ἔτι [d] οἱ ὁλκοὶ ἐπίδηλοι. καὶ ταύτῃσί τε ἐχρᾶτο ἐν τῷ δέοντι· καὶ Σύροισι πεζῇ ὁ Νεκῶς συμβαλὼν ἐν Μαγδόλῳ ἐνίκησε· μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐοῦσαν μεγάλην εἷλε. ἐν τῇ δὲ ἐσθῆτι ἔτυχε ταῦτα κατεργασάμενος, ἀνέθηκε τῷ Ἀπόλλωνι, πέμψας ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. μετὰ δὲ, ἑκκαίδεκα ἔτεα τὰ πάντα ἄρξας, τελευτᾷ, τῷ παιδὶ Ψάμμι παραδοὺς τὴν ἀρχήν. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Ψάμμιν βασιλεύοντα Αἰγύπτου ἀπίκοντο Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι [e], αὐχέοντες δικαιότατα καὶ κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα πάντων ἀνθρώπων· καὶ δοκέοντες παρὰ ταῦτα οὐδ' ἂν τοὺς σοφωτάτους ἀνθρώπων Αἰγυπτίους οὐδὲν ἐπεξευρεῖν. ὡς δὲ ἀπικόμενοι ἐς τὴν Αἴγυπτον οἱ Ἠλεῖοι ἔλεγον τῶν εἵνεκα ἀπίκοντο, ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς οὗτος συγκαλέεται Αἰγυπτίων τοὺς λεγομένους εἶναι σοφωτάτους. συνελθόντες δὲ οἱ Αἰγύπτιοι, ἐπυνθάνοντο τῶν Ἠλείων, λεγόντων ἅπαντα τὰ κατήκει σφέας ποιέειν περὶ τὸν ἀγῶνα· ἀπηγησάμενοι δὲ τὰ πάντα, ἔφασαν ἥκειν ἐπιμαθησόμενοι εἴ τι ἔχοιεν Αἰγύπτιοι τούτων δικαιότερον ἐπεξευρεῖν. οἱ δὲ, βουλευσάμενοι, ἐπηρώτων τοὺς Ἠλείους εἴ σφιν οἱ [f] πολιῆται ἐναγωνίζονται. οἱ δὲ ἔφασαν καὶ σφέων καὶ τῶν ἄλλων [g] Ἑλλήνων ὁμοίως τῷ βουλομένῳ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἔφασαν σφέας οὕτω τιθέντας, παντὸς τοῦ δικαίου ἡμαρτηκέναι. οὐδεμίαν γὰρ εἶναι μηχανὴν ὅκως οὐ τῷ ἀστῷ ἀγωνιζομένῳ προσθήσονται, ἀδικέοντες τὸν ξεῖνον. ἀλλ' εἰ δὴ βούλονται δικαίως τιθέναι, καὶ τούτου εἵνεκα ἀπικοίατο ἐς Αἴγυπτον, ξείνοισι ἀγωνιστῇσι ἐκέλευον τὸν ἀγῶνα τιθέναι, Ἠλείων δὲ μηδενὶ εἶναι [h] ἀγωνίζεσθαι. ταῦτα μὲν Αἰγύπτιοι Ἠλείοισι ὑπεθήκαντο. Ψάμμιος δὲ ἓξ ἔτεα μοῦνον βασιλεύσαντος Αἰγύπτου, καὶ στρατευσαμένου ἐς Αἰθιοπίην, καὶ μεταυτίκα τελευτήσαντος, ἐξεδέξατο Ἀπρίης [i] ὁ Ψάμμιος. ὃς μετὰ

a ὀρύσσοντος, Αἰγυπτίων. b προσεργάζεσθαι. c μὴ σφι ὁμογλώσσους. d ὧν ἔτι. e MS. habet tantum Ἠλείων ἄγγελοι. f εἰ σφι οἱ. g καὶ ἄλλων. h ἐξεῖναι. i ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην Ἀπρίης.

Apries filius & successor, post alia gesta infelix in bello Cyrenaico Amasin patitur rebellem.

μετὰ Ψαμμίτιχον τὸν ἑωυτοῦ προπάτορα ἐγένετο εὐδαιμονέστατος τῶν πρότερον βασιλήων, ἐπ' ἔτεα πέντε καὶ εἴκοσι ἄρξας. ἐν τοῖσι ἐπί τε Σιδῶνα στρατὸν ἤλασε, καὶ ἐναυμάχησε τῷ Τυρίῳ. ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι, ἐγίνετο ἀπὸ προφάσιος, τὴν ἐγὼ μεζόνως μὲν ἐν τοῖσι Λιβυκοῖσι λόγοισι ἀπηγήσομαι, μετρίως δ' ἐν τῷ παρεόντι· ἀποπέμψας γὰρ στράτευμα ὁ Ἀπρίης ἐπὶ [a] Κυρηναίους, μεγαλωστὶ προσέπταισε. Αἰγύπτιοι δὲ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι, ἀπέστησαν ἀπ' αὐτοῦ, δοκέοντες τὸν Ἀπρίην ἐκ προνοίης αὐτοὺς ἀποπέμψαι ἐς φαινόμενον κακὸν, ἵνα δὴ σφέων φθορὴ γένηται, αὐτὸς δὲ τῶν λοιπῶν Αἰγυπτίων ἀσφαλέστερον ἄρχοι [b]. ταῦτα δὲ δεινὰ ποιεύμενοι οὗτοί τε οἱ ἀπονοστήσαντες, καὶ οἱ τῶν ἀπολομένων φίλοι, ἀπέστησαν ἐκ τῆς ἰθέης. Πυθόμενος δὲ Ἀπρίης ταῦτα, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Ἄμασιν καταπαύσοντα λόγοισι. ὁ δὲ, ἐπεί τε ἀπικόμενος κατελάμβανε τοὺς Αἰγυπτίους, ταῦτα μὴ ποιέειν λέγοντος αὐτοῦ, τῶν τις Αἰγυπτίων ὄπισθε στὰς περιέθηκέ οἱ κυνέην. καὶ περιτιθεὶς, ἔφη ἐπὶ βασιληΐῃ περιτιθέναι. καὶ τῷ οὔκως ἀεκούσιον ἐγένετο τὸ ποιεύμενον, ὡς διεδείκνυε. ἐπεί τε γὰρ ἐστήσαντό μιν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων οἱ ἀπεστεῶτες, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐπὶ τὸν Ἀπρίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ἔπεμπε ἐπ' Ἄμασιν ἄνδρα δόκιμον τῶν περὶ ἑωυτὸν Αἰγυπτίων, τῷ οὔνομα ἦν Πατάρβημις· ἐντειλάμενος αὐτῷ, ζῶντα Ἄμασιν ἀγαγεῖν παρ' ἑωυτόν. ὡς δὲ ἀπικόμενος ὁ Πατάρβημις, τὸν Ἄμασιν ἐκάλεε, ὁ Ἄμασις [c] (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεματάισε· καὶ τοῦτό μιν ἐκέλευσε Ἀπρίῃ ἀπάγειν· ὅμως δὲ αὐτὸν ἀξιοῦν τὸν Πατάρβημιν, βασιλέως μεταπεμπομένου, ἰέναι πρὸς αὐτόν· τὸν δὲ αὐτῷ ὑποκρίνεσθαι [d] ὡς ταῦτα πάλαι παρεσκευάζετο ποιέειν, καὶ αὐτῷ οὐ μέμψεσθαι Ἀπρίην, παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς, καὶ ἄλλους ἄξειν. τὸν δὲ Πατάρβημιν ἔκ τε τῶν λεγομένων οὐκ ἀγνοεῖν τὴν διάνοιαν· καὶ παρασκευαζόμενον ὁρέοντα σπουδῇ ἀπιέναι, βουλόμενον τὴν ταχίστην βασιλέϊ δηλῶσαι τὰ πρησσόμενα [e]. ὡς δὲ ἀπικέσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀπρίην οὐκ ἄγοντα [f] τὸν Ἄμασιν, οὐδένα αὐτῷ λόγον δόντα, ἀλλὰ περιθύμως ἔχοντα, περιταμεῖν προστάξαι αὐτοῦ τά τε ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα. ἰδόμενοι δ' οἱ λοιποὶ τῶν Αἰγυπτίων, οἳ ἔτι τὰ ἐκείνου ἐφρόνεον, ἄνδρα τὸν δοκιμώτατον ἑωυτῶν οὕτω αἰσχρῶς λύμῃ διακείμενον, οὐδένα δὴ χρόνον ἐπισχόντες, ἀπιστέατο πρὸς τοὺς ἑτέρους, καὶ ἐδίδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀμάσι. Πυθόμενος δὲ καὶ ταῦτα ὁ Ἀπρίης, ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε

post Psammitichum avum suum, fortunatissimus extitit omnium ad eam ætatem regum, quinque & viginti dominatus annos. Quod intra tempus & bellum Sidoni intulit, & cum Tyro pugna navali dimicavit. Sed quum deberet illi improspere cedere, contigit ab occasione, quam ego pluribus, dum res Libycas exsequar, exponam, paucis contentus in præsenti. Quum enim adversus Cyrenæos Apries exercitu misso magnam cladem accepisset, id ei imputantes Ægyptii rebellaverunt, opinati se ab illo in apertam perniciem consulto fuisse dimissos: ut his internecione deletis, ipse ceteris Ægyptiis imperitaret securius. Hæc perquam graviter ferentes tum ii qui redierunt, tum eorum qui interierant amici, palam desciverunt. Id ubi rescivit 162
Apries, mittit ad eos verbis sedandos Amasin. Qui quum pervenisset, reprehendensque dissuaderet ne talia facerent, quidam Ægyptiorum ei à tergo stans galeam circumdat: eaque circumdata, inquit se illam ob regnum imposuisse. Neque id eo invito factum fuit, ut ostendit. nam simulatque ab iis qui desciverant Ægyptiis declaratus est rex, sese apparabat tanquam adversus Aprien moturus. His cognitis Apries mittit ad Amasin ex iis qui secum erant Ægyptiis, spectatum quendam hominem, nomine Patarbemin, jussum ut ad se vivum Amasin perduceret. Hic ubi pervenit, Amasin ad se vocat. Amasis (sedebat enim in equo) elevans crus pepedit, & hoc jubet hunc adducere ad Aprien, & quum tamen Patarbemis eum rogaret ut regem adiret accitus, respondit se jamdudum dare operam ut id ageret: nec de se Aprien esse questurum; se enim illi præsto futurum & alios ducturum. Patarbemis non ignarus sententiæ illius ex oratione, etiam apparatum quem curabat videns, abiit, statuens quamcelerrime regem rerum quæ agerentur facere certiorem. Huic redeunti, quod Amasin non duceret, nullo verbo edito Apries ira percitus præcidi aures nasumque jussit. Id intuentes ceteri Ægyptii qui cum eo adhuc senserant, virum inter eos probatissimum ita fœde indigneque affectum, ne tantisper quidem differentes ad ceteros transeunt, seseque Amasi tradunt. 163
His quoque auditis Apries armatis auxiliariis (habebat autem auxiliariorum cir-

a Ἀπρίης μέγα ἐπὶ. b ἄρχῃ. c ὁ δὲ Ἄμασις. d ὑποκρίνασθαι. e τὰ πρησσόμενα. f ἔχοντα.

Ægyptii divisi in septem genera, & quæ; ex his Calasiries & Hermotybies bellici incolunt certos nomos. Jactantia militarium. & vilitas opificum. Arura. Cubitus Ægyptius.

circa se ex Ionibus & Caribus triginta millia) in Ægyptios tendit. Erat autem ei regia in urbe Sai ingens ac spectatu digna. Itaque utrique adversus alteros tendebant, Apries cum suis contra Ægyptios, Amasis cum suis adversus peregrinos; & in Momemphi urbe constiterunt tentaturi invicem. Sunt autem Ægyptiorum septem genera: quorum alii sacerdotes, alii pugnatores appellantur, alii bubulci, alii subulci, alii institores, alii in-
164 terpretes, alii gubernatores navales. Tot sunt Ægyptiorum genera, quibus à suis artibus sunt data nomina. sed ex iis pugnatores vocantur Calasiries, & Hermotybies, qui horum nomorum sunt: nam in nomos, *plagas*, distincta est omnis Ægyptus.
165 Hermotybium quidem hæ sunt plagæ, Busiritis, Saitis, Chemmitis, Papremitis, insula Prosopitis quæ vocatur, Natho ex dimidia parte. Ex his tractibus Hermotybies, quum plurimi, centum ac sexaginta millia sunt: quorum nemo quippiam opificii quæstuarii didicit, sed o-
166 mnes rei militari vacant. Calasirium hæ aliæ plagæ sunt, Thebana, Bubastitis, Aphthitis, Tanitis, Mendesia, Sebennitis, Athribitis, Pharbæthitis, Thmuitis, Onuphitis, Anytia, Myecphoritis. Hæc plaga insulam incolit ex adverso Bubastis urbis. Hæ plagæ Calasirium, qui quum ad plurimos redacti sunt, ducenta quinquaginta millia virorum sunt: quibus nec ipsis licet ulli arti operam dare, sed solum rei militari, filio discente à patre.
167 Hoc ab Ægyptiisne mutuati sint Græci, non possum liquide dijudicare, quum videam & apud Thracas & Scythas Persasque & Lydos, denique apud omnes fere barbaros haberi pro ignobilioribus civibus eos qui artificia discunt, eorumque posteros: generosiores autem eos qui à manuariis operibus abstineant, præsertim qui secernuntur ad bellum. Hoc itaque cum ceteri Græci omnes didicerunt, tum præcipue Lacedæmonii. Corinthii autem minime contemnunt opi-
168 fices. His solis Ægyptiorum præter sacerdotes, hoc eximii honoris habebatur, ut singulis duodecim aruræ essent exemptæ & immunes. est autem arura centum cubitorum Ægyptiorum quoquoversus. Ægyptius vero cubitus Samio par est. Hæc tamen universis illis exempta erant: istis vero per vices in orbem fruebantur, & nequaquam iidem. Calasirium millleni,

ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. εἶχε δὲ περὶ ἑωυτὸν Κᾶράς τε καὶ Ἴωνας, ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους [a]. ἦν δέ οἱ τὰ βασιλήια ἐν Σάϊ πόλι μεγάλα ἐόντα, καὶ ἀξιοθέητα· καὶ οἵ τε περὶ τὸν Ἀπρίην ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἤισαν, καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄμασιν, ἐπὶ τοὺς ξείνους. ἔν τε δὴ Μωμέμφι πόλι ἐγένοντο ἀμφότεροι, καὶ πειρᾶσθαι ἔμελλον ἀλλήλων. Ἔστι δὲ Αἰγυπτίων ἑπτὰ γένεα. καὶ τούτων, οἱ μὲν, ἱρέες, οἱ δὲ, μάχιμοι κεκλέαται· οἱ δὲ, βουκόλοι· οἱ δὲ, συβῶται· οἱ δὲ, κάπηλοι· οἱ δὲ, ἑρμηνέες· οἱ δὲ, κυβερνῆται. γένεα μὲν Αἰγυπτίων τοσαῦτά ἐστι. οὐνόματα δέ σφι κέεται ἀπὸ τῶν τεχνέων. οἱ δὲ μάχιμοι αὐτέων καλέονται μὲν Καλασίριές τε καὶ Ἑρμοτύβιες. ἐκ νομῶν δὲ τῶνδέ εἰσι· κατὰ γὰρ δὴ νομοὺς Αἴγυπτος ἅπασα διαραίρηται. Ἑρμοτυβίων μὲν οἵδε εἰσὶ νομοί· Βουσιρίτης, Σαΐτης, Χεμμίτης, Παπρημίτης, νῆσος ἡ Προσωπῖτις καλεομένη, Ναθὼ τὸ ἥμισυ. ἐκ μὲν τουτέων τῶν νομῶν Ἑρμοτύβιες εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο [b], ἑκκαίδεκα μυριάδες. καὶ τούτων βαναυσίης οὐδεὶς δεδάηκε οὐδὲν, ἀλλ' ἀνέονται ἐς τὸ μάχιμον. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι· Θηβαῖος, Βουβαστίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης, Ἀθριβίτης, Φαρβαιθίτης, Θμουίτης, Ὀνουφίτης, Ἀνύτιος, Μυεκφορίτης· οὗτος ὁ νομὸς ἐν νήσῳ οἰκέει, ἀντίον Βουβάστιος πόλιος. οὗτοι δὲ οἱ νομοὶ Καλασιρίων εἰσὶ γενόμενοι, ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο, πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδες ἀνδρῶν. οὐδὲ τούτοισι ἔξεστι τέχνην ἐπασκῆσαι οὐδεμίαν, ἀλλὰ τὰ ἐς πόλεμον ἐπασκέουσι μοῦνα, παῖς παρὰ πατρὸς ἐκδεκόμενος [c]. Εἰ μέν νυν καὶ τοῦτο παρ' Αἰγυπτίων μεμαθήκασι οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι· ὁρέων καὶ Θρήικας καὶ Σκύθας καὶ Πέρσας καὶ Λυδοὺς, καὶ σχεδὸν πάντας τοὺς βαρβάρους, ἀποτιμοτέρους τῶν ἄλλων ἡγημένους πολιητέων [d] τοὺς τὰς τέχνας μανθάνοντας, καὶ τοὺς ἐκγόνους τούτων· τοὺς δὲ ἀπαλλαγμένους τῶν χειρωναξιέων, γενναίους νομιζομένους [e] εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ἐς τὸν πόλεμον ἀνειμένους. μεμαθήκασι δ' ὦν τοῦτο πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ μάλιστα Λακεδαιμόνιοι. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας. Γέρεα δέ σφι ἦν τάδε ἐξαραιρημένα μούνοισι Αἰγυπτίων πάρεξ τῶν ἱρέων· ἄρουραι ἐξαίρετοι δυώδεκα ἑκάστῳ ἀτελέες. ἡ δὲ ἄρουρα ἑκατὸν πηχέων ἐστὶ Αἰγυπτίων πάντη. ὁ δὲ Αἰγύπτιος πῆχυς τυγχάνει ἴσος ἐὼν τῷ Σαμίῳ. ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι ἅπασι ἦν ἐξαραιρημένα. τάδε δὲ ἐν περιτροπῇ ἐκαρποῦντο, καὶ οὐδαμὰ ὡυτοί· Καλασιρίων χίλιοι,

a Hæc vox non est in MS. sed nova manus in margine adscripsit. b γενοίατο. c ἐκδεκόμενοι. d ἡγεομένους πολιητέων. e νομίζοντας.

Victus prælio Apries captusque & brevi post strangulatus. Sepulchra Regum Ægypti. Mysteria. Sacra Græca ex Ægypto.

χίλιοι, καὶ Ἑρμοτυβίων, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστοι [a] τὸν βασιλέα. τούτοισι ὦν τάδε πάρεξ τῶν ἀρουρέων ἄλλα ἐδίδοτο ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ· ὀπτοῦ σίτου σταθμὸς πέντε μνέαι ἑκάστῳ, κρεῶν βοέων δύο μνέαι, οἴνου τέσσερες ἀρυστῆρες. ταῦτα τοῖσι αἰεὶ δορυφορέουσι ἐδίδοτο. Ἐπεί τε δὲ συνιόντες, ὅ, τε Ἀπρίης, ἄγων τοὺς ἐπικούρους, καὶ ὁ Ἄμασις πάντας τοὺς Αἰγυπτίους, ἀπίκοντο ἐς Μώμεμφιν [b] πόλιν, συνέβαλον· καὶ ἐμαχέσαντο μὲν εὖ οἱ ξεῖνοι, πλήθεϊ δὲ πολλῷ ἐλάσσονες ἐόντες, κατὰ τοῦτο ἑσσώθησαν. Ἀπρίεω δὲ λέγεται εἶναι ἥδε ἡ διάνοια, μηδ' ἂν θεόν μιν μηδένα δύνασθαι παῦσαι τῆς βασιληΐης· οὕτω ἀσφαλέως ἑωυτῷ ἱδρῦσθαι ἐδόκεε. καὶ δὴ τότε συμβαλὼν ἑσσώθη· καὶ ζωγρηθεὶς, ἀπήχθη ἐς Σάϊν πόλιν, ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία πρότερον ἐόντα, τότε δὲ Ἀμάσιος ἤδη βασιλήϊα. ἐνθαῦτα δὲ τέως μὲν ἐτρέφετο ἐν τοῖσι βασιληΐοισι, καί μιν Ἄμασις εὖ περιεῖπε· τέλος δὲ, μεμφομένων Αἰγυπτίων ὡς οὐ ποιοῖ [c] δίκαια τρέφων τὸν σφίσι τε καὶ ἑωυτῷ ἔχθιστον, οὕτω δὴ παραδιδοῖ τὸν Ἀπρίην τοῖσι Αἰγυπτίοισι. οἱ δέ μιν ἀπέπνιξαν, καὶ ἔπειτα ἔθαψαν ἐν τῇσι πατρῴῃσι ταφῇσι. αἱ δέ εἰσι ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ἀγχοτάτω τοῦ μεγάρου, ἐσιόντι ἀριστερῆς χερός. ἔθαψαν δὲ Σαΐται πάντας τοὺς ἐκ νομοῦ τούτου γενομένους βασιλέας ἔσω ἐν τῷ ἱρῷ. καὶ γὰρ τὸ τοῦ Ἀμάσιος σῆμα, ἑκαστέρω μέν ἐστι τοῦ μεγάρου ἢ τὸ τοῦ Ἀπρίεω καὶ τῶν τούτου προπατόρων. Ἔστι μέντοι καὶ τοῦτο ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ ἱροῦ, παστὰς λιθίνη μεγάλη, καὶ ἠσκημένη στύλοισί τε φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι, καὶ τῇ ἄλλῃ δαπάνῃ. ἔσω δὲ ἐν τῇ παστάδι διξὰ θυρώματα ἕστηκε· ἐν δὲ τοῖσι θυρώμασι ἡ θήκη ἐστί. εἰσὶ δὲ καὶ αἱ ταφαὶ τοῦ οὐκ ὅσιον ποιεῦμαι ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι ἐξαγορεύειν τοὔνομα, ἐν Σάϊ, ἐν τῷ ἱρῷ τῆς Ἀθηναίης, ὄπισθε τοῦ νηοῦ παντὸς τοῦ τῆς Ἀθηναίης ἐχόμενον τοίχου· καὶ ἐν τῷ τεμένεϊ ὀβελοὶ ἑστᾶσι μεγάλοι λίθινοι· λίμνη τέ ἐστι ἐχομένη λιθίνῃ κρηπῖδι κεκοσμημένη, καὶ ἐργασμένη εὖ κύκλῳ, καὶ μέγαθος (ὡς ἐμοὶ ἐδόκεε) ὅση περ ἡ ἐν Δήλῳ, ἡ τροχοειδὴς καλεομένη. ἐν δὲ τῇ λίμνῃ ταύτῃ τὰ δείκηλα τῶν παθέων αὐτοῦ νυκτὸς ποιεῦσι, τὰ καλέουσι μυστήρια Αἰγύπτιοι. Περὶ μέν νυν τούτων, εἰδότι μοι ἐπὶ πλέον ὡς ἕκαστα αὐτέων ἔχει, εὔστομα κείσθω. καὶ τῆς Δήμητρος τελετῆς πέρι, τὴν οἱ Ἕλληνες θεσμοφόρια καλέουσι, καὶ ταύτης μοι πέρι εὔστομα κείσθω, πλὴν ὅσον αὐτῆς ὁσίη ἐστὶ λέγειν. αἱ Δαναοῦ

δὲ θυ-

leni & Hermotybium per annos circa regem fungebantur singuli satellitum munere. Istis igitur præter aruras dabantur quovis die alia, panis tosti pondo quinæ minæ unicuique, carnis bubulæ binæ, vini sextarii quaterni. Hæc semper satellitibus præbebantur. Ubi igitur è diverso 169
venientes, Apries cum auxiliariis, Amasis cum universis Ægyptiis ad urbem Momemphin pervenere, congressi sunt. Et peregrini quidem egregie pugnaverunt; tamen quod erant multo inferiores numero, ea parte victi sunt. Fertur Apries ea fuisse persuasione, ne deum quidem quenquam posse sibi adimere regnum: adeo videbatur sibi illud in stabili positum esse. Et tamen tunc congressus, prœlio victus est, vivusque captus ad urbem Sain ductus in ædes quæ ipsius antea fuissent, tunc autem jam Amasis regia. Ibi aliquamdiu in regia alebatur, eumque Amasis honeste asservavit. Tandem incusantibus Ægyptiis non juste agere, qui ipsorum & suum inimicissimum aleret, ita illis Aprien tradidit. Eum isti ubi strangulavere, paternis in monumentis sepelierunt, quæ sunt in templo Minervæ, proxime ædem ad lævam manum intranti. Saitæ autem cunctos qui ex illa sua præfectura fuere reges, intra templum sepelierunt. Etenim Amasis sepulchrum magis procul est ab æde quàm illud Apriæ ejusque progenitorum. In ejus tamen templi aula hoc quoque est, ingens cubiculum lapideum, tum columnis excultum palmas arbores imitantibus, tum alio sumptu. Intra id cubiculum gemini 170
postes stant, in quibus loculus est. Sunt etiam illius sepulcra, cujus nomen nuncupare hac in re, haud sanctum opinor in urbe Sai in templo Minervæ post ædem, idque contiguum est toti parieti Minervæ: atque in fano stant ingentes ex lapide obeli, lacusque adest contiguus lapidea crepidine adornatus, & circumquaque probe elaboratus, magnitudine (ut mihi videbatur) quanta in Delo, qui dicitur orbicularis. In hoc lacu imagines 171
casuum ejus noctu faciunt, quæ vocant Ægyptii mysteria: de quibus quum plurimum ego norim, quo pacto habeant singula, tamen absit ut proloquar. De Cereris quoque initiatione, quam Græci thesmophoria vocant *à ferendis legibus*, absit ut eloquar, nisi quatenus sanctum est de illa dicere. Danai filiæ

ritum

a Ἑρμοτυβίων ἄλλοι, ἐδορυφόρεον ἐνιαυτὸν ἕκαστον. b Μέμφιν. c ποιέοι.

ritum hunc ex Ægypto extulerunt, eoque Pelasgiotidas feminas imbuerunt. Sed deinde omni Peloponneso à Doriensibus excita ritus ille abolitus est, à solis Arcadibus, qui ex Peloponnensibus relicti sunt & non exciti, conservatus.

172 Aprie sic sublato, regnavit AMASIS è præfectura Saitica, & urbe cui nomen est Siuph. Eum inter initia Ægyptii contemnere, nec ullius sane momenti ducere, ut qui plebejus paulo ante fuisset, nec insigni familia ortus. Eos vero postea Amasis solertia, non asperitate, conciliavit. Erant ei cum alia bona infinita, tum vero pelvis aurea, in qua tam ipse quam omnes convivæ identidem pedes abluebant: hanc ille confregit, ex eaque dæmonis statuam fecit, & in appositissimo urbis loco statuit. Ægyptii simulacrum adeuntes, magnopere venerari. Id Amasis fieri à popularibus edoctus, convocatis Ægyptiis aperit, ex illa pelvi in qua prius Ægyptii evomere immingereque, & in qua pedes abluere consuessent, factum esse simulacrum quod tunc tantopere venerarentur. Itaque suum ajebat idem atque pelvis esse fatum: etsi enim antehac fuisset plebejus, in præsenti tamen esse ipsorum regem, eoque jubere ut sibi honor haberetur atque reverentia. Hunc in modum ad se traduxit Ægyptios, ita ut æquum censerent

173 ei servire. Idem hoc usus est in rebus agendis instituto: ab aurora usquedum refertum esset forum, accurate negocia oblata agebat: deinde potabat, & inter compotores jocabatur, morionem agens ac scurram. Quibus rebus offensi amici, talibus eum verbis monebant, Rex, dicentes, non è dignitate tua te contines, qui ad nimiam te projicis nequitiam. Nam deberes venerando in solio sedens venerabilis, interdiu res administrare; ita & Ægyptii scirent à magno se viro regi, & tu melius audires. Nunc haudquaquam facis regia. His ille respondit; arcus illi qui obtinent, quum debent uti, intendunt; sed quando sunt usi, remittunt: si enim perpetuo intendantur, rumperentur, nec possent eis quum res exigeret, uti: ita & hominis conditio est: si assiduo laborare studio, nec vicissim ad lusum vacare velit, pedetentim aut mente captus erit aut membris. Quod ego intelligens, utrique rei partem impertio. Hæc amicis respondit.

θυγατέρες ἦσαν αἱ τὴν τελετὴν ταύτην ἐξ Αἰγύπτου ἐξαγαγοῦσαι, καὶ διδάξασαι τὰς Πελασγιώτιδας γυναῖκας. μετὰ δὲ, ἐξαναστάσης πάσης Πελοποννήσου ὑπὸ Δωριέων, ἐξαπώλετο ἡ τελετή. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες Πελοποννησίων, καὶ οὐκ ἐξαναστάντες Ἀρκάδες, διέσωζον αὐτὴν μοῦνοι. Ἀπρίεω δὲ ὧδε καταραιρημένου, ἐβασίλευσε Ἄμασις, νομοῦ μὲν Σαΐτεω ἐών· ἐκ τῆς δὲ ἦν πόλεος, οὔνομά οἱ ἐστι Σιοὔφ. τὰ μὲν δὴ πρῶτα κατώνοντο τὸν Ἄμασιν Αἰγύπτιοι, καὶ ἐν οὐδεμιῇ μοίρῃ μεγάλῃ ἦγον, ἅτε δὴ δημότην τοπρὶν ἐόντα[a], καὶ οἰκίης οὐκ ἐπιφανέος· μετὰ δὲ, σοφίῃ αὐτοὺς ὁ Ἄμασις, οὐκ ἀγνωμοσύνῃ[b] προσηγάγετο. ἦν οἱ ἄλλα τε ἀγαθὰ μυρία, ἐν δὲ καὶ ποδανιπτὴρ χρύσεος· ἐν τῷ αὐτός τε ὁ Ἄμασις καὶ οἱ δαιτυμόνες οἱ πάντες τοὺς πόδας ἑκάστοτε ἐναπενίζεατο. τοῦτον κατ' ὦν κόψας, ἄγαλμα δαίμονος ἐξ αὐτοῦ ἐποιήσατο, καὶ ἵδρυσε τῆς πόλεος ὅκου ἦν ἐπιτηδεώτατον. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φοιτέοντες πρὸς τὤγαλμα, ἐσέβοντο μεγάλως. μαθὼν δὲ ὁ Ἄμασις τὸ ἐκ τῶν ἀστῶν ποιεύμενον, συγκαλέσας Αἰγυπτίους, ἐξέφηνε, φὰς ἐκ τοῦ ποδανιπτῆρος τὤγαλμα γεγονέναι, ἐς τὸν πρότερον μὲν τοὺς Αἰγυπτίους ἐνεμέειν τε καὶ ἐνουρέειν, καὶ πόδας ἐναπονίζεσθαι, τότε δὲ μεγάλως σέβεσθαι. ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. εἰ γὰρ πρότερον εἶναι[c] δημότης, ἀλλ' ἐν τῷ παρεόντι εἶναι αὐτέων βασιλεύς· καὶ τιμᾶν τε καὶ προμηθέεσθαι ἑωυτοῦ ἐκέλευε. τοιούτῳ μὲν τρόπῳ προσηγάγετο τοὺς Αἰγυπτίους, ὥστε δικαιοῦν δουλεύειν. Ἐχρᾶτο[d] δὲ καταστάσι πρηγμάτων τοιῆδε· τὸ μὲν ὄρθριον, μέχρι ὅτου πληθώρης ἀγορῆς, προθύμως ἔπρησσε τὰ προσφερόμενα πρήγματα· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας· καὶ ἦν μάταιός τε καὶ παιγνιήμων. ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ, ἐνουθέτεον αὐτὸν, τοιάδε λέγοντες, „Ὦ βασιλεῦ, οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, ἐς τὸ ἄγαν φαῦλον προάγων σεωυτόν. σὲ γὰρ ἐχρῆν[e] ἐν θρόνῳ σεμνὸν σεμνῶς θωκέοντα, δι' ἡμέρης πρήσσειν τὰ πρήγματα· καὶ οὕτω Αἰγύπτιοί τ' ἂν ἐπιστέατο ὡς ὑπ' ἀνδρὸς μεγάλου ἄρχονται, καὶ ἄμεινον σὺ ἂν ἤκουες· νῦν δὲ ποιέεις οὐδαμῶς βασιλικά. ὁ δ' ἀμείβετο τοισίδε αὐτοὺς[f], „Τὰ τόξα οἱ κεκτημένοι, ἐπεὰν μὲν δέωνται χρᾶσθαι, ἐντανύουσι· ἐπεὰν δὲ χρήσωνται, ἐκλύουσι[g]. εἰ γὰρ δὴ τὸν πάντα χρόνον ἐντεταμένα εἴη, ἐκραγείη ἄν· ὥστε ἐς τὸ δέον οὐκ ἂν ἔχοιεν αὐτοῖσι χρῆσθαι. οὕτω δὴ καὶ ἀνθρώπου κατάστασις· εἰ ἐθέλοι κατεσπουδάσθαι αἰεὶ, μηδὲ ἐς παιγνίην τὸ μέρος ἑωυτὸν ἀνιέναι, λάθοι ἂν ἤτοι μανεὶς, ἢ ὅγε ἀπόπληκτος γενόμενος. τὰ ἐγὼ ἐπιστάμενος, μέρος ἑκατέρῳ νέμω. ταῦτα μὲν τοὺς φίλους ἀμείψατο.

a δημότην τοπρότερον ἐόντα. b εὐγνωμοσύνῃ. c πρότερον ἦεν. d ἐχρῆτο. e σὲ γὰρ χρῆν. f τοισίδε αὐτούς. g Hæc quatuor verba absunt ab MS.

το. Λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις, καὶ ὅτε [a] ἦν ἰδιώτης, ὡς φιλοπότης ἦν καὶ φιλοσκώμμων, καὶ οὐδαμῶς κατεσπουδασμένος ἀνήρ· ὅκως δέ μιν ἐπιλείποι πίνοντά τε καὶ εὐπαθέοντα τὰ ἐπιτήδεια, κλέπτεσκε ἂν περιϊών. οἱ δ' ἄν μιν φάμενοι ἔχειν τὰ σφέτερα χρήματα, ἀρνεύμενον ἄγεσκον ἐπὶ μαντήιον, ὅκου ἑκάστοισι εἴη. πολλὰ μὲν δὴ κατηλίσκετο ὑπὸ τῶν μαντηίων, πολλὰ δὲ καὶ ἀπέφευγε [b]. ἐπεί τε δὲ καὶ ἐβασίλευσε, ἐποίησε τοιάδε [c]· ὅσοι μὲν αὐτὸν τῶν θεῶν ἀπέλυσαν μὴ φῶρα εἶναι, τούτων μὲν τῶν ἱρῶν οὔτε ἐπεμέλετο, οὔτε ἐς ἐπισκευὴν ἐδίδου οὐδέν· οὐδὲ φοιτέων ἔθυε· ὡς οὐδενὸς ἐοῦσι ἀξίοισι, ψευδέα τε μαντήια κεκτημένοισι· ὅσοι δέ μιν κατέδησαν φῶρα εἶναι, τούτων δὲ ὡς ἀληθέων ἐόντων καὶ ἀψευδέα μαντήια παρεχομένων, τὰ μάλιστα ἐπεμέλετο. Καὶ τοῦτο μὲν, ἐν Σάϊ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θωϋμάσιά οἱ ἐξεποίησε, πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμενος τῷ τε ὕψεϊ καὶ τῷ μεγάθεϊ, ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστὶ, καὶ ὁκοίων τέων· τοῦτο δὲ, κολοσσοὺς μεγάλους καὶ ἀνδρόσφιγγας περιμήκεας ἀνέθηκε. λίθους τε ἄλλους ἐς ἐπισκευὴν ὑπερφυέας τὸ μέγαθος ἐκόμισε· ἠγάγετο δὲ τουτέων τοὺς μὲν, ἐκ τῶν κατὰ Μέμφιν ἐουσέων λιθοτομιέων, τοὺς δὲ ὑπερμεγάθεας, ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, πλόον καὶ εἴκοσι [d] ἡμερέων ἀπεχούσης ἀπὸ Σάϊος. τὸ δὲ οὐκ ἥκιστα αὐτέων, ἀλλὰ μάλιστα θωϋμάζω, ἔστι τόδε· οἴκημα μουνόλιθον ἐκόμισε ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος· καὶ τοῦτο ἐκόμιζον [e] μὲν ἐπ' ἔτεα τρία, δισχίλιοι δέ οἱ προσετετάχατο ἄνδρες ἀγωγέες, καὶ οὗτοι ἅπαντες ἦσαν κυβερνῆται. τῆς δὲ στέγης ταύτης τὸ μὲν μῆκος ἔξωθέν ἐστι, εἷς τε καὶ εἴκοσι πήχεες· εὖρος δὲ, τεσσερεσκαίδεκα· ὕψος δὲ, ὀκτώ. ταῦτα μὲν τὰ μέτρα ἔξωθεν τῆς στέγης τῆς μουνολίθου ἐστί. ἀτὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκος, ὀκτωκαίδεκα πήχεων, καὶ πυγόνος· τὸ δὲ εὖρος, δυώδεκα πήχεων [f]· τὸ δὲ ὕψος, πέντε πήχεων ἐστί. αὕτη τοῦ ἱροῦ κέεται παρὰ τὴν ἔσοδον. ἔσω γάρ μιν ἐς τὸ ἱρὸν φασὶ τῶνδε εἵνεκα οὐκ ἐσελκύσαι· τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς ἑλκομένης τῆς στέγης, ἀναστενάξαι, οἷά τε χρόνου ἐγγεγονότος πολλοῦ, κατεχθόμενον τῷ ἔργῳ· τὸν δὲ Ἄμασιν, ἐνθύμιστον ποιησάμενον, οὐκ ἐᾶν ἔτι προσωτέρω ἑλκύσαι. ἤδη δέ τινες λέγουσι ὡς ἄνθρωπος διεφθάρη ὑπ' αὐτῆς τῶν τις αὐτὴν μοχλευόντων, καὶ ἀπὸ τούτου οὐκ ἐσελκυσθῆναι. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἐν τοῖσι ἄλλοισι ἱροῖσι ὁ Ἄμασις πᾶσι τοῖσι ἐλλογίμοισι ἔργα τὸ μέγαθος ἀξιοθέητα· ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι, τὸν ὕπτιον κεί-

dit. Etenim fertur Amasis, quum priva- 174
tus foret, fuisse potandi jocandique per
dicteria studiosus, & vir neutiquam se-
rius: & quum eum potantem ac volupta-
tes sectantem necessaria defecissent, soli-
tus circumeundo furari: illi vero dicentes
eum ipsorum habere pecunias, negantem
adducebant ad oraculum quodcunque eo
in loco erat. Frequenter ab oraculis con-
victus, frequenter absolutus. Postquam
vero etiam assequutus est regnum, ista
egit: quicunque dii eum furti absolve-
rant, horum templa neque curæ habuit,
neque ulla re ad refectionem donavit,
neque adiens sacrificavit, tanquam nihil
mererentur, quod obtinerent falsa oracu-
la; quicunque autem eum alligaverant
furti crimine, hos tanquam vere deos,
nec mendacia reddentes oracula, maxime
coluit. Itaque partim in Sai Minervæ 175
fecit antefores, opus admirandum, lon-
ge superans omnes tum sublimitate, tum
magnitudine. & quantorum est magnitudo
lapidum atque qualium eorum: partim in-
gentes colossos, & immanes androsphingas
posuit. Alia quoque saxa prægrandia ad
reficiendum curavit, ducta partim è la-
pidicinis quæ juxta Memphin sunt, par-
tim utique quæ maximæ molis sunt, ex
urbe Elephantina, quæ Sai distat viginti
dierum navigatione. Adhæc, quod non
minime, sed maxime omnium admiror,
attulit ædificium ex solido saxo ab urbe
Elephantina, in quo afferendo triennium
consumpserunt duo millia ductorum vi-
rorum, qui omnes erant gubernatores.
Hujus autem tecti extrinsecus est unius
& viginti cubitorum longitudo: quatuor-
decim, latitudo: octo, altitudo. Hæc est
dimensio exterior tecti ex uno lapide.
Introrsum autem duodeviginti cubito-
rum & xx digitorum est longitudo: lati-
tudo vero cubitorum duodecim, quinque
sublimitas. Tectum hoc ad ingressum
templi collocatum est. nam ob id ajunt
in templum non fuisse pertractum ab ar-
chitecto, quod quum suspirasset ille dum
ista adtraheretur, utpote pertæsus diu-
tini temporis operæ, id advertens Amasis
non permisit ulterius trahere. Nonnulli
ajunt quendam ex iis qui vectibus tectum
agebant, ab illo fuisse oppressum, ideo-
que non introductum. Donavit præter- 176
ea operibus ob magnitudinem spectatu
dignis cum alia omnia templa insignia,
tum in Memphi colosso supino ante tem-
plum

a Ἄματις, ὅτι. b ὑπέφευγε. c τάδε. d πλέον ἢ εἴκοσι. e ἐκόμιζον. f Hæc quinque verba non sunt in MS.

plum Vulcani posito, longitudinis quin-
que & septuaginta pedum. Superque idem
fundamentum gemini colossi stant ex eo-
dem lapide, vicenûm pedum magnitudi-
nis quilibet, hinc & hinc ædi illi assisten-
tes: quorum instar est alter in Sai lapideus,
eodem, quo hi in Memphi, habitu jacens.
Illud etiam quod in Memphi est templum
Isidis ingens & spectatu dignissimum,
177 Amasis est qui exædificavit. Sub Amasi
rege dicitur Ægyptus fuisse maxime tunc
beata, in iis quæ vel regioni ex flumine,
vel hominibus ex regione proveniunt,
& urbes quæ incolerentur tunc, fuisse
omnes numero illic viginti millia. Amasis
quoque extitit, qui legem hanc Ægyptiis
præscripsit, ut singulis annis apud regio-
nis præsidem Ægyptii omnes demonstra-
rent unde se tuerentur: & qui aut hoc non
faceret, aut non demonstraret legitimam
vitam, is morte afficeretur. Quam legem
Solon ab Ægypto mutuatus, Atheniensi-
bus tulit, quam illi, quod sit irreprehensa,
178 assidue usurpant. Amasis porro, quoniam
Græcorum erat studiosus, cum alia in
quosdam Græcos officia contulit, tum iis
qui in Ægyptum concederent, dedit fa-
cultatem Naucratin urbem incolendi; qui
vero eorum nollent illic habitare, sed na-
vigandi commercio frui, fecit potestatem
certis locis aras & fana diis inædificandi.
Et maximum quidem eorum fanum ac
præcipue famigeratum atque celeberri-
mum vocatur Hellenium *Græcum*: civi-
tates autem quæ communiter illud ex-
truxerunt, sunt, Ionum quidem, Chius,
Teus, Phocæa, Clazomenæ: Doriensium
autem, Rhodus, Cnidus, Halicarnassus,
Phaselis: Æolensium vero, una Mityle-
ne. Harum civitatum hoc fanum est, &
ab his præfecti emporii præbentur. Ce-
teræ civitates quæ consortes hujus rei
esse volunt rem ad ipsos minime perti-
nentem vindicant. Separatim tamen æ-
dificaverunt Æginetæ fanum Iovis; &
Samii aliud, Iunonis; Milesii quoque
179 Apollinis. Nam emporium erat antiqui-
tus sola Naucratis: præter hoc in Ægy-
pto aliud nullum. Quod siquis in aliud
aliquod Nili ostium applicuisset, is ne-
cesse habebat dejerare se venisse non vo-
lentem, datoque jurejurando eadem navi
ad Canobicum navigare: &, si id minus
per contrarios ventos posset, onera flu-
vialibus navigiis circumagere circa Del-
ta, donec perveniret Naucratin. ita Nau-
180 cratis in honore erat. Jam vero quum
Amphictyones templum quod nunc Del-

κείμενον κολοσσὸν, τοῦ Ἡφαιστείου ἔμπροσθε· τοῦ πόδες πέντε καὶ ἑβδομήκοντά εἰσι τὸ μῆκος. ἐπὶ δὲ τῷ αὐτῷ βάθρῳ ἑστᾶσι, τοῦ αὐτοῦ ἐόντος λίθου, δύο κολοσσοὶ, εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθος ἐὼν ἑκάτερος· ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ' ἔνθεν τοῦ μεγάρου. ἔστι δὲ λίθινος ἕτερος τοσοῦτος καὶ ἐν Σάϊ, κείμενος κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τῷ ἐν Μέμφι. τῇ Ἴσι τε τὸ ἐν Μέμφι ἱρὸν Ἄμασίς ἐστι ὁ ἐξοικοδομήσας, ἐὸν μέγα τε καὶ ἀξιοθεητότατον. Ἐπ' Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι, καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας. νόμον τε Αἰγυπτίοισι τόνδε Ἄμασίς ἐστι ὁ καταστήσας· ἀποδεικνύναι ἔτεος ἑκάστου τῷ νομάρχῃ πάντα τινὰ Αἰγυπτίων, ὅθεν βεβαιοῦται [a]· μηδὲ ποιεῦντα ταῦτα, μηδὲ ἀποφαίνοντα δικαίην ζόην, ἰθύνεσθαι θανάτῳ. Σόλων δὲ ὁ Ἀθηναῖος λαβὼν ἐξ Αἰγύπτου τοῦτον τὸν νόμον, Ἀθηναίοισι ἔθετο· τῷ ἐκεῖνοι ἐς αἰεὶ χρέωνται, ἐόντι ἀμώμῳ νόμῳ. Φιλέλλην δὲ γενόμενος ὁ Ἄμασις, ἄλλα τε ἐς Ἑλλήνων μετεξετέρους ἀπεδέξατο, καὶ δὴ καὶ τοῖσι ἀπικνευμένοισι ἐς Αἴγυπτον ἔδωκε Ναύκρατιν πόλιν ἐνοικῆσαι· τοῖσι δὲ μὴ βουλομένοισι αὐτέων οἰκέειν, αὐτοῦ δὲ ναυτιλλομένοισι, ἔδωκε χωρίοις ἐνιδρύσασθαι [b] βωμοὺς καὶ τεμένεα θεοῖσι. τὸ μέν νυν μέγιστον αὐτέων τέμενος, καὶ οὐνομαστότατον ἐὸν καὶ χρησιμώτατον, καλεύμενον δὲ Ἑλλήνιον, αἵδε πόλις εἰσι [c] αἱ ἱδρυμέναι κοινῇ, Ἰώνων μὲν, Χῖος, καὶ Τέως, καὶ Φώκαια, καὶ Κλαζομεναί· Δωριέων δὲ, Ῥόδος, καὶ Κνίδος, καὶ Ἁλικαρνησσὸς, καὶ Φάσηλις· Αἰολέων δὲ, ἡ Μιτυληναίων μούνη. τουτέων μέν ἐστι τὸ τέμενος τοῦτο, καὶ προστάτας τοῦ ἐμπορίου αὗται αἱ πόλις εἰσι αἱ παρέχουσαι. ὅσαι δὲ ἄλλαι πόλις [d] μεταποιεῦνται, οὐδέν σφι μετεὸν μεταποιεῦνται. χωρὶς δὲ, Αἰγινῆται ἐπ' ἑωϋτῶν ἱδρύσαντο τέμενος Διός· καὶ ἄλλο Σάμιοι, Ἥρης· καὶ Μιλήσιοι, Ἀπόλλωνος. Ἦν δὲ τὸ παλαιὸν μούνη ἡ Ναύκρατις ἐμπόριον, καὶ ἄλλο οὐδὲν Αἰγύπτου. εἰ δέ τις ἐς τῶν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου ἀπίκοιτο, χρῆν ὀμόσαι, μὴ μὲν ἑκόντα ἐλθεῖν. ἀπομόσαντα δὲ, τῇ νηῒ αὐτῇ πλέειν ἐς τὸ Κανωβικόν. ἢ εἰ μή γε οἷά τε εἴη πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν, τὰ φορτία ἔδεε περιάγειν ἐν βάρισι περὶ τὸ Δέλτα, μέχρι οὗ ἀπίκοιτο ἐς Ναύκρατιν. οὕτω μὲν δὴ Ναύκρατις ἐτετίμητο. Ἀμφικτυόνων δὲ μισθωσάντων τὸν ἐν Δελφοῖσι νῦν ἐόντα νηὸν τριηκο-

a βιεῦται. b ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι. c πόλιές εἰσι bis. d πόλιες.

σίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι[a]. (ὁ γὰρ πρότερον ἐὼν αὐτόθι, αὐτομάτως κατεκάη) τοὺς Δελφοὺς δὲ ἐπέβαλε τεταρτημόριον τοῦ μισθώματος παρασχεῖν· πλανώμενοι δὲ οἱ Δελφοὶ περὶ τὰς πόλις, ἐδωτίναζον. ποιεῦντες δὲ τοῦτο, οὐκ ἐλάχιστον ἐξ Αἰγύπτου ἠνείκαντο. Ἄμασις μὲν γάρ σφι ἔδωκε χίλια συρίης[b] τάλαντα· οἱ δὲ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκέοντες Ἕλληνες, εἴκοσι μνέας. Κυρηναίοισι δ' ἐς ἀλλήλους φιλότητά τε[c] καὶ συμμαχίην συνεθήκατο. ἐδικαίωσε δὲ καὶ γῆμαι αὐτόθεν[d], εἴτ' ἐπιθυμήσας Ἑλληνίδος γυναικὸς, εἴτε καὶ ἄλλως φιλότητος Κυρηναίων εἵνεκα. γαμέει δ' ὦν, οἱ μὲν λέγουσι Βάττεω, οἱ δ' Ἀρκεσίλεω θυγατέρα, οἱ δὲ, Κριτοβούλου, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου· τῇ οὔνομα ἦν Λαδίκη. τῇ ἐπεί τε συγκλίνοιτο Ἄμασις, μίσγεσθαι οὐκ οἷός τε ἐγίνετο· τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρᾶτο. ἐπεί τε δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε ὁ[e] Ἄμασις πρὸς τὴν Λαδίκην ταύτην καλεομένην, „Ὦ γύναι, κατά με ἐφάρμαξας, καὶ ἔστι τι οὐδεμία[f] μηχανὴ μὴ οὐκ ἀπολωλέναι κάκιστα γυναικῶν πασέων. ἡ δὲ Λαδίκη, ἐπεί τέ οἱ ἀρνευμένῃ οὐδὲν ἐγίνετο πρηΰτερος Ἄμασις, εὔχεται ἐν τῷ νηῷ[g] τῇ Ἀφροδίτῃ, ἢν οἱ ἐπ' ἐκείνην τὴν νύκτα μιχθῇ ὁ Ἄμασις, (τοῦτο γάρ οἱ κακοῦ εἶναι μῆχος) ἄγαλμά οἱ ἀποπέμψειν ἐς Κυρήνην. μετὰ δὲ τὴν εὐχὴν αὐτίκα οἱ ἐμίχθη ὁ Ἄμασις. καὶ τὸ ἐνθεῦτεν ἤδη ὁκότε ἔλθοι Ἄμασις πρὸς αὐτὴν, ἐμίσγετο· καὶ κάρτα μιν ἔστερξε μετὰ τοῦτο. ἡ δὲ Λαδίκη ἀπέδωκε τὴν εὐχὴν τῇ θεῷ. ποιησαμένη γὰρ ἄγαλμα, ἀπέπεμψε ἐς Κυρήνην, τὸ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν σῶον, ἔξω τετραμμένον τοῦ Κυρηναίων ἄστεος. ταύτην τὴν Λαδίκην, ὡς ἐπεκράτησε Καμβύσης Αἰγύπτου, καὶ ἐπύθετο αὐτῆς ἥ τις εἴη, ἀπέπεμψε ἀσινέα ἐς Κυρήνην. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα ὁ Ἄμασις ἐς[h] τὴν Ἑλλάδα· τοῦτο μὲν, ἐς Κυρήνην ἄγαλμα ἐπίχρυσον Ἀθηναίης, καὶ εἰκόνα ἑωυτοῦ γραφῇ εἰκασμένην· τοῦτο δὲ, τῇ ἐν Λίνδῳ Ἀθηναίῃ δύο τε ἀγάλματα λίθινα, καὶ θώρηκα λίνεον ἀξιοθέητον· τοῦτο δ' ἐς Σάμον τῇ Ἥρῃ, εἰκόνας ἑωυτοῦ διφασίας ξυλίνας, αἳ ἐν τῷ νηῷ τῷ μεγάλῳ ἱδρύατο ἔτι καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ, ὄπισθε τῶν θυρέων. ἐς μέν νυν Σάμον ἀνέθηκε κατὰ ξεινίην τὴν ἑωυτοῦ τε καὶ Πολυκράτεος τοῦ Αἰάκεος· ἐς δὲ Λίνδον, ξεινίης μὲν οὐδεμιῆς εἵνεκεν· ὅτι δὲ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Λίνδῳ τὸ τῆς Ἀθηναίης λέγεται τὰς τοῦ Δαναοῦ θυγατέρας ἱδρύσασθαι[i] προσχούσας, ὅτε ἀπεδίδρησκον τοὺς Αἰγύπτου παῖδας. ταῦτα μὲν ἀνέθηκε ὁ Ἄμασις. εἷλε δὲ Κύπρον πρῶτος ἀνθρώπων, καὶ κατεστρέψατο ἐς φόρου ἀπαγωγήν.

phis est, (quia illud prius sua sponte deflagraverat) trecentis talentis construendum locassent, Delphis autem imperata esset locationis quarta pars, tum Delphi, circa civitates vagi, & dona colligentes, non minimum ex Ægypto retulerunt. nam Amasis quidem eis mille talenta odorati aromatis, Græci autem qui Ægyptum incolebant, vicenas minas donaverunt. Cyrenæis quoque amicitiam soci- 181
etatemque inter ipsos constituit, ita ut illinc uxorem etiam putaret sibi esse ducendam, sive feminæ Græcæ amore captus, sive alias ob benevolentiam Cyrenæorum. Uxorem quam duxit, alii volunt filiam fuisse Batti, alii Arcesilai, alii Critobuli, inter suos populares viri spectati, nomine Ladicen: cum qua dum Amasis in toro cubaret, coire non poterat, quum tamen aliis mulieribus uteretur. Id quum diu fieret, ad eam nomine Ladicen Amasis, Tu vero, inquit, uxor veneficio me læsisti: ideoque nullo pacto vales effugere, quominus inter omnes mulieres teterrima pereas morte. Ladice, quum pernegando nihilo placatiorem redderet Amasin, vovit in templo Veneri, si ea nocte secum coiret Amasis, (hoc enim ipsius mali esse remedium) statuam Cyrenas se illi missuram. Facto autem voto, coiit statim cum ea Amasis, ac deinceps quoties adiret, cum ea coibat: ac postmodum eam perquam dilexit. Et Ladice votum deæ persolvit, facta statua Cyrenasque missa, quæ ad meam usque memoriam incolumis erat, extra urbem Cyrenensem posita. Hanc Ladicen Cambyses, posteaquam Ægypto potitus est, cognito quænam esset, Cyrenas illæsam remisit. Dicavit item Amasis dona in Græ- 182
ciam: partim quidem Cyrenas, statuam Minervæ inauratam, & sui imaginem pictura adsimulatam: partim autem Minervæ Lindi duo lapidea simulacra, & thoracem lineum spectaculo dignum: sed & in insulam Samum, Junoni duplices sui imagines ligneas, quæ magno in templo erectæ erant post januas, ad meam usque ætatem. Samum quidem, propter hospitium quod inter ipsum erat & Polycratem Æacis filium: Lindum autem, nullius quidem hospitii gratia, sed quia templum quod Lindi est Minervæ feruntur extruxisse Danai filiæ, illuc appellentes, quum filios Ægypti fugerent. Hæc quidem donaria dedicavit Amasis, primusque mortalium Cyprum cepit, & compulit ad tributi solutionem.

a ἐξεργάσασθαι. b συπτηρίης. c ἀλλήλους Ἄμασις φιλότητά τε. d αὐτόθι. e εἶπε δὴ ὁ. f ἔστι οὐδεμίη. g ἐν τῷ νηῷ. h Ἄμασις πέμψας ἐς. i ἱδρύσασθαι.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΡΙΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΘΑΛΕΙΑ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER TERTIUS,

QUI INSCRIBITUR THALIA.

ADVERSUS hunc Amasin CAMBYSES Cyri filius, comparato cum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Jonibus Æolensibusque exercitu, bellum movit ob hanc caussam. Misso in Ægyptum legato, Cambyses petiit ab Amasi filiam; & petiit consilio cujusdam Ægyptii, qui Amasi erat infensus, quod se potissimum ex omnibus Ægypti medicis Amasis ab uxore & liberis abstraxisset, amandando in Persas, quo tempore Cyrus ad Amasin miserat petitum ocularium medicum, omnium qui in Ægypto essent præstantissimum. Ob id infensus Amasi ille Ægyptius, institit suadere Cambysi ut ab Amasi filiam peteret; ut ille aut mœrore afficeretur data filia, aut non data, Cambysi redderetur invisus. Amasis Persarum potentiam exosus horrensque eam nec dare audebat, nec abnuere. nam Cambysen intelligebat non habiturum illam uxoris loco, sed pellicis. Hæc reputans, ita sibi faciendum statuit. Erat Apriæ superioris regis filia, nomine Nitetis, unica domi relicta, grandis admodum atque speciosa. Hanc puellam Amasis vestitu pariter & auro exornatam, pro sua filia in Persas dimittit. Quam quum post aliquantum tempus Cambyses salutasset

ἘΠΙ τοῦτον δὴ τὸν Ἄμασιν Καμβύσης ὁ Κύρου ἐστρατεύετο, ἄγων καὶ ἄλλους τῶν ἦρχε, καὶ Ἑλλήνων Ἴωνάς τε καὶ Αἰολέας, δι' αἰτίην τοιήνδε. Πέμψας Καμβύσης ἐς Αἴγυπτον κήρυκα, αἴτεε Ἄμασιν θυγατέρα. αἴτεε δὲ ἐκ βουλῆς ἀνδρὸς Αἰγυπτίου, ὃς μεμφόμενος Ἄμασιν, ἔπρηξε ταῦτα, ὅτι μιν ἐξ ἁπάντων τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἰητρῶν ἀποσπάσας ἀπὸ γυναικός τε καὶ τέκνων, ἔκδοτον ἐποίησε ἐς Πέρσας, ὅτε Κῦρος πέμψας παρὰ Ἄμασιν αἴτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν, ὃς εἴη ἄριστος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ. ταῦτα δὴ ἐπιμεμφόμενος ὁ Αἰγύπτιος, ἐνῆγε τῇ συμβουλῇ [a], κελεύων αἰτέειν τὸν Καμβύσεα Ἄμασιν θυγατέρα· ἵνα ἢ δοὺς ἀνιῷτο, ἢ μὴ δοὺς, Καμβύσῃ ἀπέχθοιτο. ὁ δὲ Ἄμασις τῇ δυνάμει τῶν Περσέων ἀχθόμενος καὶ ἀρρωδέων, οὐκ εἶχε οὔτε δοῦναι οὔτε ἀρνήσασθαι. εὖ γὰρ ἠπίστατο ὅτι οὐκ ὡς γυναῖκά μιν ἔμελλε Καμβύσης ἕξειν, ἀλλ' ὡς παλλακήν. ταῦτα δὴ ἐκλογιζόμενος, ἐποίησε τάδε [b]· ἦν Ἀπρίεω τοῦ προτέρου βασιλέος θυγάτηρ κάρτα μεγάλη τε καὶ εὐειδὴς, μούνη τοῦ οἴκου λελειμμένη. οὔνομα δέ οἱ ἦν Νίτητις. ταύτην δὴ τὴν παῖδα ὁ Ἄμασις κοσμήσας ἐσθῆτί τε καὶ [c] χρυσῷ, ἀποπέμπει ἐς Πέρσας ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα. μετὰ δὲ χρόνον ὥς μιν ἠσπάζετο, πα-

a συμβουλίῃ. b ἐποίησε ταῦτα. c ἐσθῆτι καὶ.

πατρόθεν ὀνομάζων, λέγει πρὸς αὐτὴν ἡ παῖς, „Ὦ βασιλεῦ, διαβεβλημένος ὑπὸ Ἀμάσιος οὐ μανθάνεις, ὃς ἐμέ σοι κόσμῳ ἀσκήσας ἀπέπεμψε, ὡς ἑωυτοῦ θυγατέρα διδοὺς, ἐοῦσαν τῇ ἀληθηίῃ Ἀπρίεω· τὸν ἐκεῖνος ἐόντα ἑωυτοῦ δεσπότεα, μετ᾽ Αἰγυπτίων ἐπαναστὰς ἐφόνευσε. τοῦτο δὴ τὸ ἔπος καὶ αὕτη ἡ αἰτίη ἐγγινομένη ἤγαγε Καμβύσεα τὸν Κύρου, μεγάλως θυμωθέντα, ἐπ᾽ Αἴγυπτον. οὕτω μέν νυν λέγουσι Πέρσαι. Αἰγύπτιοι δὲ οἰκειεῦνται Καμβύσεα· φάμενοί μιν ἐκ ταύτης δὴ τῆς Ἀπρίεω θυγατρὸς γενέσθαι· Κῦρον γὰρ εἶναι τὸν πέμψαντα παρὰ Ἄμασιν ἐπὶ τὴν θυγατέρα, ἀλλ᾽ οὐ Καμβύσεα. λέγοντες δὲ ταῦτα, οὐκ ὀρθῶς λέγουσι. οὐ μὴν οὐδὲ λέληθε αὐτοὺς (εἰ γάρ τινες καὶ ἄλλοι, τὰ Περσέων νόμιμα ὀρθῶς ἐπιστέαται καὶ Αἰγύπτιοι) ὅτι πρῶτα μὲν νόθον οὔ σφι νόμος ἐστὶ βασιλεῦσαι, γνησίου παρεόντος· αὖθις δὲ, ὅτι Κασσανδάνης [a] τῆς Φαρνάσπεω θυγατρὸς ἦν παῖς Καμβύσης, ἀνδρὸς Ἀχαιμενίδεω, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ τῆς Αἰγυπτίης. ἀλλὰ παρατρέπουσι τὸν λόγον, προσποιεύμενοι τῇ Κύρου οἰκίῃ συγγενέες εἶναι. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε ἔχει. Λέγεται δὲ καὶ ὧδε λόγος, ἐμοὶ μὲν οὐ πιθανός· ὡς τῶν Περσίδων γυναικῶν ἐσελθοῦσά τις [b] παρὰ τὰς Κύρου γυναῖκας, ὡς εἶδε τῇ Κασσανδάνῃ παρεστεῶτα τέκνα εὐειδέα τε καὶ μεγάλα, πολλῷ ἐχρᾶτο τῷ ἐπαίνῳ, ὑπερθωυμάζουσα. ἡ δὲ Κασσανδάνη, ἐοῦσα τοῦ Κύρου γυνὴ, εἶπε τάδε· „Τοιῶνδε μέντοι ἐμὲ παίδων μητέρα ἐοῦσαν Κῦρος ἐν ἀτιμίῃ ἔχει· τὴν δ᾽ ἀπ᾽ Αἰγύπτου ἐπίκτητον ἐν τιμῇ τίθεται. τὴν μὲν ἀχθομένην τῇ Νιτήτι εἰπεῖν ταῦτα. τὸν δὲ οἱ παίδων τὸν πρεσβύτερον εἰπεῖν Καμβύσεα, „Τοιγάρ τοι, ὦ μῆτερ [c], ἐπεὰν ἐγὼ γένωμαι ἀνὴρ, „Αἰγύπτου τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω· τὰ δὲ κάτω, ἄνω. ταῦτα εἰπεῖν αὐτὸν ἔτεα ὡς δέκα κου γεγονότα, καὶ τὰς γυναῖκας ἐν θωύματι γενέσθαι· τὸν δὲ, διαμνημονεύοντα, οὕτω δὴ, ἐπεί τε ἀνδρώθη, καὶ ἔσχε τὴν βασιληίην, ποιήσασθαι τὴν ἐπ᾽ Αἴγυπτον στρατηίην. Συνήνεικε δὲ καὶ ἄλλό τι τοιόνδε πρῆγμα γενέσθαι ἐς τὴν ἐπιστράτευσιν [d] ταύτην. ἦν τῶν ἐπικούρων Ἀμάσιος ἀνὴρ γένος μὲν Ἁλικαρνησσεὺς, οὔνομα δέ οἱ Φάνης, καὶ γνώμην ἱκανὸς, καὶ τὰ πολεμικὰ [e] ἄλκιμος. οὗτος ὁ Φάνης μεμφόμενός κου τι Ἀμάσι, ἐκδιδρήσκει πλοίῳ ἐξ Αἰγύπτου, βουλόμενος Καμβύσῃ ἐλθεῖν ἐς λόγους. οἷα δὲ ἐόντα αὐτὸν ἐν τοῖσι ἐπικούροισι λόγου οὐ μικροῦ, ἐπιστάμενόν τε τὰ περὶ Αἴγυπτον ἀτρεκέστατα, μεταδιώκει ὁ Ἄμασις, σπου-

taſſet filiam Amaſis appellans, ipſa ad eum, Rem, inquit, rex, ignoras, ab Amaſi eluſus, qui me ornatu comptam tibi tranſmiſit, tradens pro ſua filia, quum revera ſim Apriæ filia, quem ille dominum ſuum cum Ægyptiis rebellans interemit. Hic ſermo & hæc cauſſa exorta 2
Cambyſen Cyri filium vehementer indignatum impulit adverſus Ægyptum. Atque ita quidem memorant Perſæ. Ægyptii autem Cambyſen ſuum vendicant aſſeverantes ex hac Apriæ filia illum eſſe genitum: Cyrum enim fuiſſe qui ad Amaſin miſerit ſuper filia, non Cambyſen. Quod quum dicunt, non recte dicunt. Equidem eos hoc non latet (nam ſiqui alii, profecto & Ægyptii recte norunt mores Perſarum) apud eos primo vetari lege ſpurium regnare, ſi adſit legitimus. Præterea Caſſandanes filius erat Cambyſes, Pharnaſpe viro Achæmenida genitæ, non mulieris Ægyptiæ. Sed Ægyptii hiſtoriam invertunt, fingentes ſibi cum Cyri familia intercedere cognationem. & hæc quidem ita habent. Ceterum ille 3
etiam ſermo jactatur, mihi quidem non probabilis; mulierem quandam Perſidem ad uxores Cyri introgreſſam, quum liberos Caſſandanæ aſſiſtentes forma ac ſtatura egregia conſpicaretur, ſupra modum admirabundam magnis tuliſſe illam laudibus: eique Caſſandanen Cyri uxorem ita dixiſſe, Me, quæ talium filiorum ſum mater, Cyrus contemptui habet, illam vero ex Ægypto adquiſitam æſtimat. At illam infenſam Niteti iſta dixiſſe: & majore natu filium Cambyſen ei ſubjeciſſe, Ego vero, mater, quum in virilem ætatem adolevero, ſumma Ægypti reddam ima, & ima, ſumma: eaque dixiſſe ipſum circiter decem natum annos, admirantibus mulieribus. Et quum in virilem adoleviſſet ætatem, & regnum obtinuiſſet, hujus rei memorem, Ægypto bellum intuliſſe. Acceſſit huc & aliud quiddam, 4
ad hanc ſumendam expeditionem. Erat quidam auxiliariorum Amaſis, nomine Phanes, genere Halicarnaſſenſis, vir conſilio præſtans, & in re bellica ſtrenuus. hic Phanes neſcio quid Amaſi ſuccenſens, navigio profugit ex Ægypto, volens in colloquium venire Cambyſis. Eum Amaſis (quod inter auxiliares non parvi momenti eſſet, quodque de rebus Ægypti nihil non compertiſſimum haberet) inſequi ſtatuit, adhibita diligentia aſſe-

a Κασανδάνης, ſed MS. ſemper geminat literam tertiam. b ἐσελθοῦσά τις. c τοιγάρ, ὦ μῆτερ. d τὴν στρατηίην. e πολέμια.

assequendi. Itaque ad hominem insequendum mittit cum triremi eunuchorum fidissimum, qui Phanem assequutus in Lycia cepit, sed ne sic quidem reduxit in Ægyptum; astu enim illum circumvenit Phanes. Nam postquam inebriaverat custodes, abiit in Persas, Cambysemque molientem adversus Ægyptum expeditionem, & quo pacto carentia aquis loca transmitteret ambigentem, adiit; eique cum alias Amasis res exposuit, tum vero quæ ad transmittendum pertinebant, suadens, ad regem Arabum mitteret oratum ut sibi tutum præberet transitum.

5 Hâc enim duntaxat patet ingressus in Ægyptum. Nam à Phœnice usque ad montes Cadytis, urbis Syrorum, qui Palæstini vocantur: ab urbe Cadyti, non multo minore, ut mea fert opinio, quam Sardes, ab hac, inquam, emporia ab mari usque ad urbem Ienysum Arabicæ ditionis sunt. Ab urbe Ienyso rursus Syriacæ, usque ad paludem Serbonidem, juxta quam Casius mons pertinet ad mare. A Serbonide palude in qua Typho fertur occultatus, ab illa plane Ægyptus est. Hoc tamen intercapedinis quod est inter urbem Ienysum & montem Casium & paludem Serbonidem, non exiguus tractus est, sed itineris instar trium dierum, vehementer aridus.

6 Verum quod pauci eorum qui in Ægyptum navigant, notum habent, hoc dicere institui. Ex omni Græcia, & præterea ex Phœnice, portatur in Ægyptum bis quotannis testa vini plena: & tamen ibi ne unum quidem numero (ut vere dicam) dolium vinarium aspici jacens potest. Ubinam ergo (dicat aliquis) hæc vasa consumuntur? hoc quoque ego depromam. Præfectus populi necesse habet ex sua quisque urbe colligere vasa testacea omnia, quæ Memphin portentur: eadem incolæ Memphis aquæ referta portare in hæc arida Syriæ loca. Ita testa adveniens & exempta in Ægypto, ad veterem in Syriam portatur.

7 Atque hoc modo Persæ usi fuerunt in hoc ingressu contra Ægyptum aqua apparando, prout dixi, quum ex ratione, quæ narrata est, traxissent, simulatque Ægypto potiti sunt. Sed tunc, quum alicubi parata aqua non esset, Cambyses, audito hospitis Halicarnassensis consilio, missis ad regem Arabum nunciis tutum iter precatus, obtinuit, data acceptaque

8 ab eo fide. Servant autem fidem Arabes in-

σπουδὴν ποιεύμενος ἑλεῖν. μεταδιώκει δέ, τῶν εὐνούχων τὸν πιστότατον ἀποστείλας τριήρη [a] κατ' αὐτόν, ὃς αἱρέει μιν ἐν Λυκίῃ, ἑλὼν δέ, οὐκ ἀνήγαγε ἐς Αἴγυπτον· σοφίῃ γάρ μιν περιῆλθε ὁ Φάνης. καταμεθύσας γὰρ τοὺς φυλάκους, ἀπαλλάσσετο ἐς Πέρσας. ὁρμημένῳ δὲ Καμβύσῃ στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ ἀπορέοντι τὴν ἔλασιν ὅκως τὴν ἄνυδρον διεκπερᾷ, ἐπελθὼν φράζει μὲν καὶ τἄλλα τὰ Ἀμάσιος πρήγματα· ἐξηγέεται δὲ καὶ τὴν ἔλασιν, ὧδε παραινέων· πέμψαντα παρὰ τὸν Ἀραβίων βασιλέα δέεσθαι, τὴν διέξοδόν οἱ ἀσφαλέα παρασχεῖν. Μούνῃ δὲ ταύτῃ εἰσὶ φανεραὶ ἐσβολαὶ ἐς Αἴγυπτον. ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Σύρων [b] τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος, ὡς ἐμοὶ δοκέει, Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἀπὸ θαλάσσης [c] μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τοῦ Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Σύρων [d] μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. ἀπὸ δὲ Σερβωνίδος λίμνης, ἐν τῇ δὴ λόγος τὸν Τυφῶ κεκρύφθαι, ἀπὸ ταύτης δὴ [e] Αἴγυπτος. τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος, καὶ Κασίου τε ὄρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης, ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον, ἀλλ' ὅσον τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδόν, ἄνυδρόν ἐστι δεινῶς. Τὸ δὲ ὀλίγοι τῶν ἐς Αἴγυπτον ναυτιλλομένων ἐννενώκασι, τοῦτο ἔρχομαι φράσων. ἐς Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἑλλάδος πάσης, καὶ πρὸς ἐκ Φοινίκης [f], κέραμος ἐσάγεται πλήρης οἴνου δὶς τοῦ ἔτεος ἑκάστου. καὶ ἓν κεράμιον οἰνηρὸν ἀριθμῷ κείμενον οὐκ ἔστι, ὡς λόγῳ εἰπεῖν, ἰδέσθαι [g]. κοῦ δῆτα (εἴποι τις ἄν) ταῦτα ἀναισιμοῦται [h]; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω. δεῖ τὸν μὲν δήμαρχον ἕκαστον συλλέξαντα ἐκ τῆς ἑωυτοῦ πόλιος πάντα τὸν κέραμον, ἄγειν ἐς Μέμφιν· τοὺς δὲ ἐκ Μέμφιος ἐς ταῦτα δὴ τὰ ἄνυδρα τῆς Συρίης κομίζειν, πλήσαντας ὕδατος. Οὕτω ὁ ἐπιφοιτέων κέραμος, καὶ ἐξαιρεόμενος ἐν Αἰγύπτῳ ἐπὶ τὸν παλαιὸν [i] κομίζεται ἐς Συρίην. Οὕτω μέν νυν Πέρσαι εἰσὶ οἱ τὴν ἐσβολὴν ταύτην παρασκευάσαντες ἐπ' Αἴγυπτον [k], κατὰ δὴ τὰ εἰρημένα ἕλξαντες ὕδατι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον Αἴγυπτον· τότε δὲ οὐκ ἐόντος κω ὕδατος ἑτοίμου, Καμβύσης πυθόμενος τοῦ Ἁλικαρνασσῆος ξείνου, πέμψας παρὰ τὸν Ἀράβιον ἀγγέλους, καὶ δεηθεὶς τῆς ἀσφαλείης ἔτυχε, πίστις δούς τε καὶ δεξάμενος παρ' αὐτοῦ. Σέβονται δὲ Ἀράβιοι

πίστις

a τριήρεϊ. b Συρίων. c τὰ ἐπὶ θαλάσσης. d Συρίων. e ταύτης ἤδη. f Φοινίκων. g εἰδέσθαι. h ἀναισιμοῦνται. i τῶν παλαιῶν. k ἐς Αἴγυπτον.

πίστις ἀνθρώπων ὁμοῖα τοῖσι μάλιστα. ποιεῦνται δὲ αὐτὰς τρόπῳ τοιῷδε· τῶν βουλομένων τὰ πιστὰ ποιέεσθαι, ἄλλος ἀνὴρ ἀμφοτέρων αὐτῶν ἐν μέσῳ ἑστεὼς, λίθῳ ὀξέϊ τὸ εἴσω τῶν χειρῶν παρὰ τοὺς δακτύλους τοὺς μεγάλους ἐπιτάμνει τῶν ποιευμένων τὰς πίστις· καὶ ἔπειτα λαβὼν ἐκ τοῦ ἱματίου ἑκατέρου κροκύδα [a], ἀλείφει τῷ αἵματι ἐν μέσῳ κειμένους λίθους ἑπτά. τοῦτο δὲ ποιέων, ἐπικαλέει τόν τε Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίην. ἐπιτελέσαντος [b] δὲ τούτου ταῦτα, ὁ τὰς πίστις ποιησάμενος τοῖσι φίλοισι παρεγγυᾷ τὸν ξεῖνον, ἢ καὶ τὸν ἀστὸν, ἢν πρὸς ἀστὸν ποιέηται. οἱ δὲ φίλοι, καὶ αὐτοὶ τὰς πίστις δικαιεῦσι σέβεσθαι. Διόνυσον δὲ θεὸν μοῦνον καὶ τὴν Οὐρανίην ἡγεῦνται εἶναι· καὶ τῶν τριχῶν τὴν κουρὴν κείρεσθαί φασι, κατάπερ αὐτὸν τὸν Διόνυσον κεκάρθαι. κείρονται δὲ περιτρόχαλα, περιξυροῦντες τοὺς κροτάφους. ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Διόνυσον, Οὐροτάλτ· τὴν δὲ Οὐρανίην, Ἀλιλάτ. Ἐπεὶ ὦν τὴν πίστιν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι παρὰ Καμβύσεω ἀπιγμένοισι ἐποιήσατο ὁ Ἀράβιος, ἐμηχανᾶτο τοιάδε· ἀσκοὺς καμήλων πλήσας ὕδατος, ἐπέσαξε ἐπὶ τὰς ζωὰς τῶν καμήλων πάσας· τοῦτο δὲ ποιήσας, ἤλασε ἐς τὴν ἄνυδρον, καὶ ὑπέμενε ἐνθαῦτα τὸν Καμβύσεω στρατόν. οὗτος μὲν ὁ πιθανώτερος τῶν λόγων εἴρηται. δεῖ δὲ καὶ τὸν ἧσσον πιθανὸν, ἐπεί γε δὴ λέγεται, ῥηθῆναι. ποταμός ἐστι μέγας ἐν τῇ Ἀραβίῃ, τῷ οὔνομα Κόρυς· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην θάλασσαν. ἀπὸ τούτου δὴ ὦν τοῦ ποταμοῦ λέγεται τὸν βασιλέα τῶν Ἀραβίων, ἀψάμενον τῶν ὠμοβοέων [c] καὶ τῶν ἄλλων δερμάτων ὀχετὸν μήκεϊ ἐξικνεύμενον ἐς τὴν ἄνυδρον, ἀγαγεῖν διὰ δὴ τούτων τὸ ὕδωρ. ἐν δὲ τῇ ἀνύδρῳ μεγάλας δεξαμενὰς ὀρύξασθαι, ἵνα δεκόμεναι τὸ ὕδωρ σώζωσι. ὁδὸς δ᾽ ἐστὶ δυώδεκα ἡμερέων ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἐς ταύτην τὴν ἄνυδρον. ἄγειν δέ μιν διὰ ὀχετῶν ἐς [d] τριξὰ χωρία. Ἐν δὲ τῷ Πηλουσίῳ καλεομένῳ στόματι τοῦ Νείλου ἐστρατοπεδεύετο [e] Ψαμμήνιτος ὁ Ἀμάσιος παῖς, ὑπομένων Καμβύσεα. Ἄμασιν γὰρ οὐ κατέλαβε ζῶντα Καμβύσης ἐλάσας ἐπ᾽ Αἴγυπτον. ἀλλὰ βασιλεύσας ὁ Ἄμασις τέσσερα καὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, ἀπέθανεν. ἐν τοῖσι οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον [f] πρῆγμα συνηνείχθη. ἀποθανὼν δὲ, καὶ ταριχευθεὶς, ἐτάφη ἐν τῇσι ταφῇσι τῇσι ἐν τῷ ἱρῷ, τὰς αὐτὸς οἰκοδομήσατο. ἐπὶ Ψαμμηνίτου δὲ τοῦ Ἀμάσιος βασιλεύοντος Αἰγύπτου, φάσμα Αἰγυπτίοισι μέγιστον δὴ ἐγένετο. ὕσθησαν γὰρ Θῆβαι αἱ Αἰγύπτιαι, οὔτε πρότερον οὐδαμᾶ ὑσθεῖσαι, οὔτε ὕστερον τὸ μέχρι ἐμεῦ, ὡς λέγουσι αὐτοὶ Θηβαῖοι. οὐ γὰρ δὴ ὕεται τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοπαράπαν· ἀλλὰ

inter homines ut qui maxime, quam hunc in modum paciscuntur: Quoties fœdus inire volunt, alius vir medius inter utrosque stans, acuto lapide secat volam juxta majores digitos eorum qui fœdus ineunt. Deinde sumpto flocco ex utriusque vestimento, inungit eo sanguine septem lapides in medio positos, inter inungendum invocans Bacchum & Uraniam. Hoc per istum acto, is qui facit fœdus, amicis vadatur hospitem aut etiam civem, si cum cive res agitur. Amici vero & & ipsi fidem colere justum censent. Bacchum unum Deum, & Uraniam esse arbitrantur. Et capillorum tonsuram tonderi dicunt, quemadmodum Bacchum ipsum tonsum fuisse. tondentur autem in rotundum tempora subradentes. Appellant vero Bacchum quidem Urotalt, Uraniam A-
lilat. Igitur postquam fœdus cum nunciis 9
a Cambyse missis iniit Arabs, talem rem commentus est: Camelos omnes posteaquam utribus camelinis aqua completis oneravit, egitque ad loca humore carentia, ibi Cambysis exercitum opperiebatur. Et iis quæ narrantur, hoc quod dixi propius fidem est; tamen id quoque quod minus credibile est, quandoquidem refertur, commemorare debeo. Est magnum in Arabia flumen nomine Corys, exiens in mare quod dicitur rubrum: ab hoc flumine fertur Arabum rex canalem ex bovinis aliisque crudis coriis aptatum, tanta longitudine produxisse, ut ad loca arida per illa aquam produceret: inque ipso arido solo ingentes cisternas fodisse, quibus recepta aqua servaretur: & quum sit à flumine ad hanc aridam duodecim dierum via, per canales in tres regiones a-
quam ducere. Ceterum apud Nili ostium 10
quod dicitur Pelusium bellabat PSAMMENITUS Amasis filius, Cambysem opperiens. Nam Amasin Cambyses in Ægyptum progressus vivum nactus non est, sed defunctum, quum quatuor & quadraginta annis regnasset: per quos nihil admodum magnæ calamitatis est expertus. defunctusque & conditus sepultus fuit in sepulchris in templo quæ ipse ædificaverat. Sub ejus autem filio Psammenito jam regnante maximum extitit Ægyptiis portentum: Apud Thebas Ægyptias (quod neque prius unquam neque postea ad meam usque ætatem contigit, ut ipsi Thebani ajunt) pluit. Nam superiora Ægypti penitus pluviam non sentiunt. at-

a κροκύδω. b ἐπικαλέσαντος. c ῥαψάμενον ὠμοβοέων. d ὀχετῶν τριῶν. e ἐστρατοπεδεύετο. f οἱ ἀνάρσιον.

Phanis liberi occisi, & sanguis vino & aqua mixtus pro potu fuit. Ægyptii victi, quorum crania duriora Persicis, & sine calvitie. Achæmenes Darii f. Inarus Afer. Sævitia Ægyptiorum in navem Mitylenæam & legatum.

11 attamen Thebis tunc pluit guttis. Persæ
porro ubi siccâ transmissâ subsedere vi-
cini Æygptiis, tanquam congressuri; Ibi
Ægyptiorum auxiliatores Græci & Ca-
res, Phani qui externum exercitum in
Ægyptum adduxisset, exprobrantes hoc
rei in illum sunt machinati: Filios qui
erant à Phane relicti in Ægypto, in ca-
stra perduxerunt, atque in conspectum
patris, positoque in medio duorum ex-
ercituum cratere; dehinc productos sin-
gulos puerorum super craterem obtrun-
caverunt. Omnibus interfectis, vinum
& aquam in craterem intulerunt: hunc
sanguinem quum bibissent omnes auxilia-
tores, ita conflixerunt. Acri prœlio com-
misso, perquam multis utrinque cadenti-
12 bus, in fugam vertuntur Ægyptii. Ibi ego
rem mirandam vidi, ab indigenis edoctus:
Ossa utrorumque qui in acie ista cecide-
runt, quum seorsum jacerent circumfusa,
ut ab initio distincta fuerant, seorsum e-
rant Persarum, aliorsum Ægyptiorum:
sed Persarum capita adeo fragilia sunt,
ut si velis ferire vel solo calculo, perfora-
re possis: Ægyptiorum autem ita firma,
ea vix ictu lapidis perfringes. Cujus rei
caussam hanc illi reddebant, facile mihi
persuadentes, quod Ægyptii statim à pu-
eris radere capita incipiunt, & os ad so-
lem redditur compactum. Quæ eadem
caussa est non calvescendi. nam ex omni-
bus hominibus paucissimos quis Ægyptios
calvos videat. His igitur hoc caussæ est
cur robusta capita gestent. At Persis cur
fragilia sint capita, id in caussa est quod
à principio assuefiunt in umbra nutrire,
gestantes pileos tiaras. Hæc ergo quidem
talia. Vidi item alia istis similia in Pa-
premi, eorum qui una cum Achæmene
13 filio Darii ab Inaro Afro sunt cæsi. Æ-
gyptii quoque postquam ex acie terga de-
derunt, nullo ordine fugam capessunt.
Ad quos, quum se recepissent Memphin,
misit Cambyses per flumen navim Mity-
lenæam cum caduceatore viro Persa, qui
illos ad pactionem hortaretur. Isti ubi
navim ingredi Memphin vident, fre-
quentes ex castello effusi, navim corru-
perunt, virosque instar carnis dilaniatos
in castellum afferunt. Et Ægyptii qui-
dem post hæc obsessi aliquamdiu restite-
runt. Afri vero finitimi ea quæ Ægypto
contigissent veriti, sese citra pugnam
dediderunt, tributumque descripserunt
ac

ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψακάδι [a]. Οἱ δὲ Πέρσαι, ἐπεί τε διεξελάσαντες τὴν ἄνυδρον, ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων, ὡς συμβαλέοντες, ἐνθαῦτα οἱ ἐπίκουροι οἱ τοῦ Αἰγυπτίου, ἐόντες ἄνδρες Ἕλληνές τε καὶ Κᾶρες, μεμφόμενοι τῷ Φάνῃ ὅτι στρατὸν ἤγαγε ἐπ' Αἴγυπτον ἀλλόθροον, μηχανῶνται πρῆγμα ἐς αὐτὸν τοιόνδε· ἦσαν τῷ Φάνῃ παῖδες ἐν Αἰγύπτῳ καταλελειμμένοι· τοὺς ἀγαγόντες ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἐς ὄψιν τοῦ πατρὸς, κρητῆρα ἐν μέσῳ ἔστησαν ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων· μετὰ δὲ, ἀγινέοντες κατὰ ἕνα ἕκαστον τῶν παίδων, ἔσφαζον ἐς τὸν κρητῆρα. διὰ πάντων δὲ διεξελθόντες τῶν παίδων, οἶνόν τε καὶ ὕδωρ ἐσεφόρεον ἐς αὐτόν. ἐμπιόντες δὲ τοῦ αἵματος πάντες οἱ ἐπίκουροι, οὕτω δὴ συνέβαλον. μάχης δὲ γενομένης καρτερῆς, καὶ πεσόντων ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων πλήθεϊ πολλῶν, ἐτράποντο οἱ Αἰγύπτιοι. Θῶυμα δὲ μέγα εἶδον πυθόμενος παρὰ τῶν ἐπιχωρίων. τῶν γὰρ ὀστέων περικεχυμένων χωρὶς ἑκατέρων τῶν ἐν τῇ μάχῃ ταύτῃ πεσόντων (χωρὶς μὲν γὰρ τῶν Περσέων ἐκέετο τὰ ὀστέα, ὡς ἐχωρίσθη κατ' ἀρχὰς, ἑτέρωθι δὲ, τῶν Αἰγυπτίων) αἱ μὲν τῶν Περσέων κεφαλαί εἰσι ἀσθενέες οὕτω, ὥστε εἰ θέλεις ψήφῳ μούνῃ βαλεῖν, διατετρανέεις· αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων, οὕτω δή τι ἰσχυραὶ, μόγις [b] ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξεις [c]. αἴτιον δὲ τούτου τόδε ἔλεγον (καὶ ἐμέ γ' εὐπετέως ἔπειθον) ὅτι Αἰγύπτιοι μὲν, αὐτίκα ἀπὸ παιδίων ἀρξάμενοι, ξυρεῦνται τὰς κεφαλὰς, καὶ πρὸς τὸν ἥλιον παχύνεται τὸ ὀστέον. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ τοῦ μὴ φαλακροῦσθαι αἴτιόν ἐστι. Αἰγυπτίων γὰρ ἄν τις ἐλαχίστους ἴδοιτο φαλακροὺς πάντων ἀνθρώπων. τούτοισι μὲν δὴ τοῦτό ἐστι αἴτιον ἰσχυρὰς φορεῖν τὰς κεφαλάς. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλὰς, αἴτιον [d] τόδε· σκιητροφέουσι ἐξ ἀρχῆς, πίλους τιάρας φορέοντες [e]. ταῦτα μέν νυν τοιαῦτα. εἶδον δὲ καὶ ἄλλα ὅμοια τούτοισι ἐν Παπρήμι, τῶν ἅμα Ἀχαιμένεϊ τῷ Δαρείου διαφθαρέντων ὑπὸ Ἰνάρω τοῦ Λίβυος. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐκ τῆς μάχης ὡς ἐτράποντο, ἔφευγον οὐδενὶ κόσμῳ. κατειληθέντων δὲ ἐς Μέμφιν, ἔπεμπε ἀνὰ ποταμὸν Καμβύσης νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην, ἐς ὁμολογίην προκαλεόμενος Αἰγυπτίους. οἱ δὲ, ἐπεί τε τὴν νέα εἶδον ἐσελθοῦσαν ἐς τὴν Μέμφιν, ἐκχυθέντες ἁλέες ἐκ τοῦ τείχεος, τήν τε νέα διέφθειραν, καὶ τοὺς ἄνδρας κρεουργηδὸν διασπάσαντες, ἐφόρεον ἐς τὸ τεῖχος. καὶ Αἰγύπτιοι μὲν μετὰ τοῦτο πολιορκεύμενοι, χρόνῳ παρέστησαν· οἱ δὲ προσεχέες Λίβυες, δείσαντες τὰ περὶ τὴν Αἴγυπτον γεγονότα, παρέδοσαν σφέας αὐτοὺς ἀμαχητί· καὶ φόρον τε

a ψεκάσι. b ἰσχυραὶ, ὡς μόγις. c διαρρήξειας. d φορέουσι, αἴτιον. e τιάρας τε φορέοντες.

Afri, Cyrenæi, Barcæi submittunt se Cambysi. Hujus varia & sæva insultatio in Psammenitum & Ægyptios proceres.

τε ἐτάξαντο, καὶ δῶρα ἔπεμπον. ὡς δὲ Κυρηναῖοι καὶ Βαρκαῖοι, δείσαντες ὁμοίως ὡς καὶ οἱ Λίβυες, τοιαῦτα ἐποίησαν. Καμβύσης δὲ τὰ μὲν παρὰ Λιβύων ἐλθόντα δῶρα, φιλοφρόνως ἐδέξατο· τὰ δὲ παρὰ Κυρηναίων ἀπικόμενα μεμφθεὶς, ὡς ἐμοὶ δοκέει, ὅτι ἦν ὀλίγα. ἔπεμψαν γὰρ δὴ πεντακοσίας μνέας ἀργυρίου οἱ Κυρηναῖοι· ταύτας δρασσόμενος, αὐτοχειρίῃ διέσπειρε τῇ στρατιῇ. Ἡμέρῃ δὲ δεκάτῃ ἀπ' ἧς παρέλαβε τὸ τεῖχος τὸ ἐν Μέμφι Καμβύσης, κατίσας ἐς τὸ προάστειον ἐπὶ λύμῃ τὸν βασιλέα τῶν Αἰγυπτίων Ψαμμήνιτον, βασιλεύσαντα μῆνας ἕξ, τοῦτον κατίσας σὺν ἄλλοισι Αἰγυπτίοισι, διεπειρᾶτο αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ποιέων τοιάδε[a]. στείλας αὐτοῦ τὴν θυγατέρα ἐσθῆτι δουληίῃ, ἐξέπεμπε ἐπ' ὕδωρ ἔχουσαν ὑδρήιον· συνέπεμπε δὲ καὶ ἄλλας παρθένους ἀπολέξας ἀνδρῶν τῶν πρώτων, ὁμοίως ἐσταλμένας τῇ τοῦ βασιλέος. ὡς δὲ βοῇ τε καὶ κλαυθμῷ παρῇσαν αἱ παρθένοι παρὰ τοὺς[b] πατέρας, οἱ μὲν ἄλλοι πάντες ἀνεβόων τε καὶ ἀντέκλαιον[c], ὁρέοντες τὰ τέκνα κεκακωμένα· ὁ δὲ Ψαμμήνιτος, προϊδὼν καὶ μαθὼν, ἔκυψε ἐς τὴν γῆν. παρελθουσέων δὲ τῶν ὑδροφόρων, δεύτερά οἱ τὸν παῖδα ἔπεμπε[d] μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων δισχιλίων τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἐχόντων· τοὺς δὲ αὐχένας κάλῳ δεδεμένους, καὶ[e] τὰ στόματα ἐγκεχαλινωμένους. ἤγοντο δὲ ποινὴν τίσοντες Μυτιληναίων τοῖσι ἐν Μέμφι ἀπολομένοισι σὺν τῇ νηΐ. ταῦτα γὰρ ἐδίκασαν οἱ βασιλήιοι δικασταὶ, ὑπὲρ ἀνδρὸς ἑκάστου δέκα Αἰγυπτίων τῶν πρώτων ἀνταπόλλυσθαι. ὁ δὲ, ἰδὼν παρεξιόντας, καὶ μαθὼν τὸν παῖδα ἡγεόμενον[f] ἐπὶ θάνατον, τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῶν περικατημένων αὐτὸν κλαιόντων καὶ δεινὰ ποιεύντων, τὠυτὸ ἐποίησε τὸ ἐπὶ[g] τῇ θυγατρί. παρελθόντων δὲ καὶ τούτων, συνήνεικε ὥστε τῶν συμποτέων οἱ ἄνδρα ἀπηλικέστερον ἐκπεπτωκότα ἐκ τῶν ἐόντων, ἔχοντά τε οὐδὲν, εἰ μὴ ὅσα πτωχὸς, καὶ προσαιτέοντα τὴν στρατιὴν παριέναι, Ψαμμήνιτόν τε τὸν Ἀμάσιος, καὶ τοὺς ἐν τῷ προαστείῳ κατημένους Αἰγυπτίων. ὁ δὲ Ψαμμήνιτος ὡς εἶδε, ἀνακλαύσας μέγα, καὶ καλέσας ὀνομαστὶ τὸν ἑταῖρον, ἐπλήξατο τὴν κεφαλήν· ἦσαν δ' ἄρα αὐτοῦ φύλακοι[h], οἳ τὸ ποιεύμενον πᾶν ἐξ ἐκείνου ἐπ' ἑκάστῃ ἐξόδῳ, Καμβύσῃ ἐσήμαινον. θωυμάσας δὲ ὁ Καμβύσης τὰ ποιεύμενα[i], πέμψας ἄγγελον, ἠρώτα „αὐτὸν, λέγων τάδε, Δεσπότης σε Καμβύ„σης, Ψαμμήνιτε, ἐρωτᾷ διότι δὴ τὴν μὲν θυ„γατέρα ὁρέων κεκακωμένην, καὶ τὸν παῖδα ἐπὶ „θάνατον στείχοντα, οὔτε ἀνεβώσας, οὔτε ἀνέκλαυσας,

ac dona miserunt. Cyrenæi quoque ac Barcæi itidem ut Afri timentes, similia & ipsi fecere. Cambyses munera quæ ab Afris venere, perbenigne accepit: quæ autem à Cyrenæis, succensens, ut opinor, quod exigua erant. quingentas enim minas argenti miserant, quas sua manu prehensas dispersit in milites. Decimo 14
autem die quàm castellum in urbe Memphi cepisset Cambyses, Psammenito Ægyptiorum rege, qui sex omnino regnarat menses, collocato in suburbio ignominiæ gratia, cum Ægyptiis aliis, hoc fecit ut ejus animum experiretur; Filiam illius, vestitu servili indutam, cum hydria ad aquam emisit; & cum ea similiter indutas alias quas delegerat, primorum virorum filias virgines. Quæ ubi ad patres pervenerunt cum ejulatu ploratuque, ceteri quidem patres omnes conspectis filiabus tam male acceptis, vociferati sunt atque fleverunt: Psammenitus autem prospiciens atque intelligens, humi vultum demisit. Prætergressis puellis aquam ferentibus, secundo loco Cambyses ante oculos Psammeniti misit filium ejus cum duobus millibus Ægyptiorum æqualis ætatis. vinctas fune cervices & frenata ora habentibus. Ducebantur autem luituri pœnas his Mitylenæis qui cum navi fuerant ad Memphin obtruncati. Ita enim censuerant regii judices, pro singulis suorum interfectis denos primorum Ægyptiorum interficiendos. Psammenitus præter se exeuntes intuens, & filium animadvertens duci ad mortem, aliis Ægyptiis qui circum sedebant complorantibus, & gravia sibi accidere dolentibus, ipse idem quod in filia fecit. His quoque prætergressis, accidit ut quidam compotorum ejus natu grandior, pristinis bonis elapsus, ac nihil habens nisi quæ inops mendicus, obiret exercitum mendicans, nec non Psammenitum Amasis filium aliosque Ægyptios in suburbio considentes. Quem ut conspexit Psammenitus erumpente ingente fletu, compellans nomine amicum, caput suum cædebat. Aderant autem ei observatores, qui ut quicquid ab illo fiebat in unoquoque exitu, Cambysi renunciarent. Ea quæ fiebant admiratus Cambyses, misso nuncio percontatus eum est, inquiens; herus te Cambyses, Psammenite, interrogat quamobrem tu, qui visa filia malo affecta, viso etiam filio ad mortem eunte, ne-

a τάδε. b παρθένοι κατὰ τοὺς. c ἀνέκλαιον. d ἐξέπεμπε. e δεδεμένους ἦγον, καὶ. f ἀγεόμενοι. g κλαιόντων, τὠυτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπί. h αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι. i τὸ ποιεύμενον.

neque ejulasti neque flevisti, sed pauperem tanti feceris, tibi (ut ab aliis audivit) non propinquum. Et ille quidem ita interrogavit. Psammenitus autem his verbis respondit; O fili Cyri, domestica mala erant majora, quam ut possem ea deflere: at lamentatio amici digna lacrymis fuit, qui è multis ac fortunatis opibus evolutus ad inopiam recidit, in limine senectutis. Hæc ubi delata ab hoc, sibi videri illa recte dicta esse; ut vero ab Ægyptiis fertur, Crœsum (quippe hic quoque adscitus erat ab Cambyse in expeditionem Ægyptiacam) illacrymasse, item qui aderant Persæ, ipsique Cambysi commiserationem subiisse, ut protinus jusserit & filium ex his qui morti addicti essent liberari, & patrem è subur-
15 bio excitum ad se duci. Sed filium quidem qui adierunt, non jam superstitem invenerunt, sed primo loco trucidatum: ipsum vero Psammenitum adsumtum ad Cambysem duxerunt: ubi reliquum vitæ vixit, nihil violentum passus. Qui si compertus etiam fuisset non affectasse res novas, accepisset Ægyptum ut eam procuraret. Nam consueverunt Persæ in honore habere filios regum; quorum si qui etiam ab eis defecerint, tamen illorum filiis restituunt principatum. Quod eos ita facere consuesse, cum aliis permultis potest probari documentis, tum vero hoc, quod Thannyras Inari filius recepit, quem pater obtinuerat, principatum: quodque Pausiris Amyrtæi filius & ipse paternum recuperavit imperium: quamvis Inaro & Amyrtæo infestius nunquam ulli Persis mala intulerint. Nunc Psammenitus male cogitans, mercedem accepit. nam ad defectionem Ægyptios inducere deprehensus est: ac deinde à Cambyse convictus, epoto cruore taurino, statim expiravit. Atque
16 hunc in modum iste decessit. Cambyses autem è Memphi in urbem Sain abiit, animo faciendi quæ fecit. Etenim simulatque in ædes Amasis ingressus est, statim imperavit cadaver Amasis è conditorio efferri: deinde prolatum verberibus cædi ac pilos avelli, & stimulis pungi, omni denique contumelia infestari. Quod facientes postquam defatigati erant, (nam cadaver utpote conditum resistebat, nec quicquam diffundebatur) jussit cremari: haudquaquam sancta jubens; quia Persæ deum ignem esse arbitrantur. Quin a-
apud

„κλαύσας, τὸν δὲ πτωχὸν, οὐδέν σοι προσήκοντα, „ὡς ἄλλων πυνθάνεται[a], ἐτίμησας. ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἐπηρώτα. ὁ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ „Κύρου, τὰ μὲν οἰκήια ἦν μέζω κακὰ ἢ ὥστε „ἀνακλαίειν· τὸ δὲ τοῦ ἑταίρου πένθος[b], ἄξιον „ἦν δακρύων· ὃς ἐκ πολλῶν τε καὶ εὐδαιμό„νων ἐκπεσὼν, ἐς πτωχηίην[c] ἀπῖκται, ἐπὶ „γήραος οὐδῷ. καὶ ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ὑπὸ τούτου, εὖ δοκέειν οἱ εἰρῆσθαι. ὡς δὲ λέγεται ὑπ' Αἰγυπτίων, δακρύειν μὲν Κροῖσον (ἐτετεύχεε γὰρ καὶ οὗτος ἐπισπώμενος Καμβύσῃ ἐπ' Αἴγυπτον) δακρύειν δὲ Περσέων τοὺς παρεόντας. αὐτῷ τε Καμβύσῃ ἐσελθεῖν οἶκτόν τινα· καὶ αὐτίκα κελεύειν τόν τε οἱ παῖδα ἐκ τῶν ἀπολλυμένων σώζειν, καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ προαστείου ἀναστήσαντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν. Τὸν μὲν δὴ παῖδα εὗρον οἱ[d] μετιόντες, οὐκέτι περιεόντα, ἀλλὰ πρῶτον κατακοπέντα. αὐτὸν δὲ Ψαμμήνιτον ἀναστήσαντες, ἦγον παρὰ Καμβύσεα· ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον. εἰ δὲ καὶ ἠπιστήθη μὴ πολυπραγμονέειν, ἀπέλαβε ἂν Αἴγυπτον, ὥστε ἐπιτροπεύειν αὐτῆς. ἐπεὶ τιμᾶν ἐώθασι Πέρσαι τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας· τῶν, εἰ καί[e] σφεων ἀποστέωσι, ὅμως τοῖσί γε παισὶ αὐτῶν ἀποδιδοῦσι τὴν ἀρχήν. πολλοῖσι μέν νυν καὶ ἄλλοισί ἐστι σταθμώσασθαι ὅτι τοῦτο οὕτω νενομίκασι ποιέειν· ἐν δὲ καὶ[f] τῷδε Ἰνάρω[g] παιδὶ Θαννύρα, ὃς ἀπέλαβε τὴν οἱ ὁ πατὴρ εἶχε ἀρχήν· καὶ τῷ Ἀμυρταίου Παυσίρι· καὶ γὰρ οὗτος ἀπέλαβε τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχήν. καίτοι Ἰνάρω τε καὶ Ἀμυρταίου οὐδαμοί κω Πέρσας κακὰ πλέω[h] ἐργάσαντο. νῦν δὲ μηχανώμενος κακὰ ὁ Ψαμμήνιτος, ἔλαβε τὸν μισθόν· ἀπιστὰς γὰρ Αἰγυπτίους ἥλω. ἐπεί τε δὲ ἐπάιστος ἐγένετο ὑπὸ Καμβύσεω, αἷμα ταύρου πιὼν, ἀπέθανε παραχρῆμα. οὕτω δὴ οὗτος ἐτελεύτησε. Καμβύσης δὲ ἐκ Μέμφιος ἀπίκετο ἐς Σάιν πόλιν, βουλόμενος ποιῆσαι τὰ δὴ καὶ ἐποίησε. ἐπεί τε γὰρ ἐσῆλθε ἐς τὰ τοῦ Ἀμάσιος οἰκία, αὐτίκα ἐκέλευε ἐκ τῆς ταφῆς τὸν Ἀμάσιος νέκυν ἐκφέρειν ἔξω. ὡς δὲ ταῦτα ἐπιτελέα ἐγένετο, μαστιγοῦν τὸν νέκυν ἐκέλευε, καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν, καὶ κεντοῦν, καὶ τἄλλα πάντα λυμαίνεσθαι. ἐπεί τε δὲ καὶ ταῦτα ἔκαμον ποιεῦντες, (ὁ γὰρ δὴ νεκρὸς, ἅτε τεταριχευμένος, ἀντεῖχέ τε καὶ οὐδὲν διεχέετο) ἐκέλευσέ μιν ὁ Καμβύσης κατακαῦσαι· ἐντελλόμενος οὐκ ὅσια. Πέρσαι γὰρ θεὸν νομίζουσι εἶναι τὸ πῦρ· τὸ
ὦν

a πυνθάνομαι. b πάθος. c πτωχίην. d εὗρον αὐτοῦ οἱ. e τ', ἦν καὶ. f ἐν ᾗ δὴ καὶ. g τῷδε, τῷ Λίβυος Ἰνάρῳ. h πλέα.

ὦν κατακαίειν τε τοὺς [a] νεκροὺς, οὐδαμῶς ἐν νόμῳ οὐδετέροισί ἐστι, Πέρσῃσι μὲν, δι' ὅπερ εἴρηται, θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγοντες [b] νέμειν νεκρὸν ἀνθρώπου· Αἰγυπτίοισι δὲ νενόμισται πῦρ θηρίον εἶναι ἔμψυχον· πάντα δὲ αὐτὸ κατεσθίειν τάπερ ἂν λάβῃ· πλησθὲν δὲ αὐτὸ τῆς βορῆς, συναποθνήσκειν τῷ κατεσθιομένῳ. οὔκων θηρίοισι νόμος οὐδαμῶς φησίν ἐστι [c] τὸν νέκυν διδόναι. καὶ διὰ ταῦτα ταριχεύουσι, ἵνα μὴ κείμενος ὑπὸ εὐλέων καταβρωθῇ. οὕτω οὐδετέροισι νομιζόμενα ἐνετέλλετο ποιέειν ὁ Καμβύσης. ὡς μέντοι Αἰγύπτιοι λέγουσι, οὐκ Ἄμασις ἦν ὁ ταῦτα παθὼν, ἀλλὰ ἄλλός τις τῶν Αἰγυπτίων, ἔχων τὴν αὐτὴν ἡλικίην Ἀμάσι. ᾧ λυμαινόμενοι Πέρσαι, ἐδόκεον Ἄμασιν [d] λυμαίνεσθαι. λέγουσι γὰρ ὡς πυθόμενος ἐκ μαντηΐου ὁ Ἄμασις τὰ περὶ ἑωϋτὸν ἀποθανόντα μέλλοντα γίνεσθαι, οὕτω δὴ ἀκεόμενος τὰ ἐπιφερόμενα, τὸν μὲν ἄνθρωπον τοῦτον τὸν μαστιγωθέντα, ἀποθανόντα ἔθαψε ἐπὶ τῇσι [e] θύρῃσι ἐντὸς τῆς ἑωϋτοῦ θήκης, ἑωϋτὸν δὲ ἐνετείλατο τῷ παιδὶ ἐν μυχῷ τῆς θήκης ὡς μάλιστα θεῖναι. αἱ μέν νυν ἐκ τοῦ Ἀμάσιος ἐντολαὶ αὗται, αἱ ἐς τὴν ταφήν τε [f] τὴν τὸν ἄνθρωπον ἔχουσαι, οὔ μοι δοκέουσι ἀρχὴν γενέσθαι, ἄλλως δ' αὐτὰ Αἰγύπτιοι σεμνοῦν. Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐβουλεύσατο τριφασίας στρατηΐας, ἐπί τε Καρχηδονίους, καὶ ἐπὶ Ἀμμωνίους, καὶ ἐπὶ τοὺς μακροβίους Αἰθίοπας, οἰκημένους δὲ Λιβύης ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ. βουλευομένῳ δέ οἱ ἔδοξε, ἐπὶ μὲν Καρχηδονίους τὸν ναυτικὸν στρατὸν ἀποστέλλειν· ἐπὶ δὲ Ἀμμωνίους, τοῦ πεζοῦ ἀποκρίναντα· ἐπὶ δὲ τοὺς Αἰθίοπας, κατόπτας πρῶτον, ὀψομένους τε τὴν ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι λεγομένην εἶναι ἡλίου τράπεζαν, εἰ ἔστι ἀληθέως, καὶ πρὸς ταύτῃ τὰ ἄλλα κατοψομένους· δῶρα δὲ τῷ λόγῳ φέροντας τῷ βασιλέϊ αὐτέων. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου, τοιήδε τις λέγεται εἶναι· λειμών ἐστι ἐν τῷ προαστείῳ, ἐπίπλεος κρεῶν ἑφθῶν πάντων τῶν τετραπόδων· ἐς τὸν τὰς μὲν νύκτας ἐπιτηδεύοντας τιθέναι τὰ κρέα τοὺς ἐν τέλεϊ ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν, τὰς δὲ ἡμέρας δαίνυσθαι προσιόντα τὸν βουλόμενον. φάναι δὲ τοὺς ἐπιχωρίους ταῦτα τὴν γῆν αὐτὴν ἀναδιδόναι ἑκάστοτε. ἡ μὲν δὴ τράπεζα τοῦ ἡλίου καλεομένη, λέγεται εἶναι τοιήδε. Καμβύσῃ δὲ ὡς ἔδοξε πέμπειν τοὺς κατασκόπους, αὐτίκα μετεπέμπετο ἐξ Ἐλεφαντίνης πόλιος, τῶν Ἰχθυοφάγων ἀνδρῶν τοὺς ἐπισταμένους τὴν Αἰθιοπίδα γλῶσσαν. ἐν ᾧ δὲ τούτους μετῄσαν, ἐν τούτῳ ἐκέλευε ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα πλέειν τὸν ναυτικὸν στρατόν. Φοίνικες δὲ οὐκ ἔφασαν ποιήσειν ταῦτα· ὁρκίοισί τε γὰρ μεγάλοισι ἐνδεδέσθαι, καὶ οὐκ ἂν

pud neutros etiam moris est cremare cadavera: apud Persas quidem, propter id quod dictum est, quia nefas esse ajunt deo pascere cadaver hominis: apud Ægyptios autem, quia persuasum habent ignem animatam beluam esse, & omnia quæ nanciscitur devorare, & postquam devorando fuerit expleta, una cum ipsa re devorata emori. Non esse vero apud eos consuetudinem mortuum beluis tradendi; & ideo condiunt ne jacens & humatus devoretur à vermibus. Ita neutris licitam rem jussit agere Cambyses. Quanquam (ut ipsi ajunt Ægyptii) non Amasis fuit qui ista passus est, sed alius quidam Ægyptius eadem qua Amasis ætate; quem Persæ Amasin arbitrantes vexaverunt. Memorant enim, Amasin, quum ex oraculo audisset quæ circa se defunctum futura essent, hoc modo rei venturæ medendum putasse, ut hunc hominem qui flagellatus erat, mortuum ad fores sepeliret intus conditorii sui, se autem in conditorii quam intimo recessu collocari filio mandaret. Mihi tamen penitus non videntur hæc Amasis fuisse mandata de sua sepultura & isto homine, sed vane ab Ægyptiis adornata. SECUN- 17
DUM hæc Cambyses constituit triplex movere bellum, adversus Carthaginienses, adversus Ammonios, adversus Æthiopes macrobios, *id est longævos*, qui Africam ad australe mare incolunt. & adversus quidem Carthaginienses, nauticas copias; adversus autem Ammonios, e peditatu excerptos; adversus vero Æthiopes, primo exploratores mittere, spectatum illic mensam, quæ celebrabatur, Solis, nunquid revera esset: simulque res Æthiopicas inspecturos; interim per speciem dona laturos illorum regi. So- 18
lis autem mensa talis esse memoratur: est in suburbio pratum, omnium quadrupedum assa refertum carne, quam per noctem singuli civium magistratus properant ponere; ad eamque, ubi illuxit, cuilibet epulatum licet accedere. Hæc autem ipsa à terra reddi assidue indigenæ ajunt. Et mensa quidem quæ Solis vocatur, talis esse fertur. Cambyses au- 19
tem ubi statuit exploratores mittere, continuo ab urbe Elephantina arcessit ex Ichthyophagis gnaros Æthiopicæ linguæ. Interea dum isti veniunt, navales copias Carthaginem versus navigare jubet. verum hæc exequuturos se Phœnices negaverunt. esse enim magnis fœderibus se

a κατακαίειν τούς. b λέγουσι. c οὐδαμῶς σφί ἐστι. d Ἀμάσι. e ἐν τῇσι. f ἐς ταφήν τε.

se devinctos; neque facturos sancte, si adversus liberos suos militarent. Phœnicibus autem ire recusantibus, ceteri ad pugnandum haud idonei erant. Ita Carthaginienses servitutem Persarum evaserunt: quoniam Cambyses haud æquum ducebat vim afferre Phœnicibus, qui seipsos Persis dediderant, & ex illis nauticus omnis constabat exercitus. Sed & Cyprii, qui sese ipsi dediderant Persis, ad-
20 versus Ægyptum in militia erant. Porro Cambyses posteaquam ex Elephantina advenerunt Ichthyophagi, eos ad Æthiopes misit, jussos cum ea dicere quæ oporteret, tum dona ferre, amiculum purpureum, aureumque torquem ad cervicem, & armillas, ac unguenti alabastrum, cadumque vini Phœnicei. Æthiopes autem ii ad quos misit Cambyses, feruntur esse maximi omnium hominum atque pulcherrimi: legibus autem & aliis uti eos, & separatis ab aliorum hominum legibus, tum vero & hac circa regnum: quod quem è popularibus maximum & pro magnitudine validum judicant, hunc
21 regem deligendum censent. Ad hos itaque viros Ichthyophagi postquam venerunt, offerentes eorum regi munera ita loquuti sunt; Cambyses, Persarum rex, cupiens amicus tibi fieri atque hospes, nos misit, jubens ut in sermonem tuum veniremus, tibique hæc dona dat, quorum ipse usu maxime delectatur. Ad hos Æthiops, gnarus ad explorandum venisse, talia respondit; Neque rex Persarum vos ideo cum donis misit, quod magni faciat hospitii mei fœdus, neque vos vera loquimini, quippe qui ad explorandum meum imperium venistis: neque justus ille vir est. si enim justus foret, non alienam regionem affectaret, sed esset sua contentus, nec homines à quibus nihil læsus est in servitutem redigeret. Ei nunc vos hunc arcum date, ita dicentes, Rex Æthiopum regi Persarum consilium dat, quando Persæ tam facile adducent tantæ magnitudinis arcus, tunc adversus macrobios Æthiopes copiis exsuperans moveat bellum: interim diis gratias habeat, qui non dant mentem filiis Æthiopum, ut præter suam velint aliam com-
22 parare regionem. Hæc loquutus, arcum laxavit, eisque qui venerant dedit. Tum sumpto purpureo amiculo, rogavit quidnam esset & quomodo confectum. & quum Ichthyophagi veritatem de purpu-
ra

ἂν ποιέειν ὅσια ἐπὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἑωϋτῶν στρατευόμενοι. Φοινίκων δὲ οὐ βουλομένων, οἱ λοιποὶ οὐκ ἀξιόμαχοι ἐγίνοντο. Καρχηδόνιοι μέν νυν οὕτω δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. Καμβύσης γὰρ βίην οὐκ ἐδικαίου προσφέρειν Φοίνιξι, ὅτι σφέας τε αὐτοὺς ἐκδεδώκεσαν Πέρσῃσι, καὶ πᾶς ἐκ Φοινίκων ἤρτητο ὁ ναυτικὸς στρατός. δόντες δὲ καὶ Κύπριοι σφέας αὐτοὺς Πέρσῃσι, ἐστρατεύοντο ἐπ' Αἴγυπτον. Ἐπεί τε δὲ τῷ Καμβύσῃ ἐκ τῆς Ἐλεφαντίνης ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, ἔπεμπε αὐτοὺς ἐς τοὺς Αἰθίοπας, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρὴ· καὶ [a] δῶρα φέροντας, πορφύρεόν τε εἷμα, καὶ χρύσεον στρεπτὸν περιαυχένιον, καὶ ψέλλια [b], καὶ μύρου ἀλάβαστρον, καὶ Φοινικηΐου οἴνου κάδον. οἱ δὲ Αἰθίοπες οὗτοι ἐς τοὺς ἀπέπεμπε [c] ὁ Καμβύσης, λέγονται εἶναι μέγιστοι καὶ κάλλιστοι ἀνθρώπων πάντων. νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς καὶ κεχωρισμένοισι [d] τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὴν βασιληΐην τοιῷδε· τὸν ἂν τῶν ἀστῶν κρίνωσι μέγιστόν τε εἶναι, καὶ κατὰ τὸ μέγαθος ἔχειν τὴν ἰσχὺν, τοῦτον ἀξιοῦσι βασιλεύειν. Ἐς τούτους δὴ ὦν τοὺς ἄνδρας ὡς ἀπίκοντο οἱ Ἰχθυοφάγοι, διδόντες τὰ δῶρα τῷ βασιλέϊ αὐτέων, ἔλεγον τάδε, „Βασιλεὺς ὁ Περσέων „Καμβύσης, βουλόμενος φίλος τοι καὶ ξεῖ-„νος γενέσθαι, ἡμέας τε ἀπέπεμψε [e], ἐς λό-„γους τοι ἐλθεῖν κελεύων, καὶ δῶρα ταῦτά τοι „διδοῖ, τοῖσι καὶ αὐτὸς μάλιστα ἥδεται χρεώμενος. ὁ δὲ Αἰθίοψ, μαθὼν ὅτι κατόπται ἥ-„κοιεν, λέγει πρὸς αὐτοὺς τοιάδε, Οὔτε ὁ Περ-„σέων βασιλεὺς δῶρα ὑμέας ἔπεμψε φέρον-„τας, προτιμῶν πολλοῦ ἐμοὶ ξεῖνος γενέσθαι· „οὔτε ὑμεῖς λέγετε ἀληθέα· ἥκετε γὰρ κατόπται „τῆς ἐμῆς ἀρχῆς· οὔτε ἐκεῖνος ἀνήρ ἐστι δίκαιος. „εἰ γὰρ ἦν δίκαιος, οὔτ' ἂν ἐπεθύμησε χώρης „ἄλλης ἢ τῆς ἑωυτοῦ· οὔτ' ἂν ἐς δουλοσύνην ἀν-„θρώπους ἦγε ὑπ' ὧν μηδὲν ἠδίκηται. νῦν δὲ „αὐτῷ τόξον τόδε διδόντες, τάδε ἔπεα λέγετε, „Βασιλεὺς ὁ Αἰθιόπων συμβουλεύει τῷ Περσέων „βασιλέϊ, ἐπεὰν [f] οὕτω εὐπετέως ἕλκωσι τὰ „τόξα Πέρσαι ἐόντα μεγάθεϊ τοσαῦτα, τότε ἐπ' „Αἰθίοπας τοὺς μακροβίους πλήθεϊ ὑπερβαλλό-„μενον στρατεύεσθαι. μέχρι δὲ τούτου [g], θεοῖσι εἰ-„δέναι χάριν, οἳ οὐκ ἐπὶ νόον τρέπουσι Αἰθιό-„πων παισὶ γῆν ἄλλην προσκτᾶσθαι τῇ ἑωυτῶν. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ ἀνεὶς τὸ τόξον, παρέδωκε τοῖσι ἥκουσι. λαβὼν δὲ τὸ εἷμα τὸ πορφύρεον, ἠρώτα ὅ, τι εἴη, καὶ ὅκως πεποιημένον. εἰπόντων δὲ
τοῦ

a λέγειν χρεῶν· κ. b MS, habet ψέλια etiam infra. c ἀπέπεμψε. d αὐτοὺς κεχωρισμένοισι. e ἀπέπεμπε. f ἐπειδὰν. g τούτων.

τῶν Ἰχθυοφάγων τὴν ἀληθηΐην περὶ τῆς πορφύρης καὶ τῆς βαφῆς, δολεροὺς μὲν τοὺς ἀνθρώπους ἔφη εἶναι, δολερὰ δὲ αὐτέων τὰ εἵματα. δεύτερα δὲ, τὸν χρυσοῦν [a] ἠρώτα στρεπτὸν τὸν περιαυχένιον, καὶ τὰ ψέλλια· ἐξηγεομένων δὲ τῶν Ἰχθυοφάγων τὸν κόσμον αὐτέων, γελάσας ὁ βασιλεὺς, καὶ νομίσας εἶναί σφεα πέδας, εἶπε ὡς παρ' ἑωϋτοῖσι εἰσὶ ῥωμαλεώτεραι τουτέων πέδαι. τρίτον δὲ, ἠρώτα τὸ μύρον· εἰπόντων δὲ τῆς ποιήσιος πέρι καὶ ἀλείψιος, τὸν αὐτὸν λόγον τὸν καὶ περὶ τοῦ εἵματος εἶπε. ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο, καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ τὴν ποίησιν, ὑπερησθεὶς τῷ πόματι, ἐπείρετο ὅ, τι τε σιτέεται ὁ βασιλεὺς, καὶ χρόνον ὁκόσον μακρότατον ἀνὴρ Πέρσης ζώει. οἱ δὲ, σιτέεσθαι μὲν τὸν ἄρτον εἶπον, ἐξηγησάμενοι τῶν πυρῶν τὴν φύσιν· ὀγδώκοντα δ' ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. πρὸς ταῦτα ὁ Αἰθίοψ ἔφη, οὐδὲν θωϋμάζειν εἰ σιτεόμενοι κόπρον, ἔτεα ὀλίγα ζώουσι. οὐδὲ γὰρ ἂν τοσαῦτα δύνασθαι ζώειν σφέας, εἰ μὴ τῷ πόματι ἀνέφερον, φράζων τοῖσι Ἰχθυοφάγοισι τὸν οἶνον. τούτου γὰρ ἑωϋτοὺς ὑπὸ Περσέων ἑσσοῦσθαι. Ἀντειρομένων δὲ τὸν βασιλέα τῶν Ἰχθυοφάγων τῆς ζόης καὶ διαίτης πέρι, ἔτεα μὲν ἐείκοσι [b] καὶ ἑκατὸν τοὺς πολλοὺς αὐτέων ἀπικνέεσθαι, ὑπερβάλλειν δέ τινας καὶ ταῦτα. σίτησιν δὲ εἶναι κρέα τε ἑφθὰ, καὶ πόμα, γάλα. θῶϋμα δὲ ποιευμένων τῶν κατασκόπων περὶ τῶν ἐτέων, ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη· ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἐπ' αὐτοῦ [c] ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα. ἀλλὰ πάντα σφεα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο, εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν, τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τοῦ Ἡλίου λεγομένην τράπεζαν. Μετὰ δὲ ταύτην, τελευταίας ἐθηήσαντο τὰς θήκας αὐτέων, αἳ λέγονται σκευάζεσθαι ἐξ ὑέλου, τρόπῳ τοιῷδε. ἐπεὰν τὸν νεκρὸν ἰσχνήνωσι, εἴτε δὴ κατάπερ Αἰγύπτιοι, εἴτε ἄλλως κως, γυψώσαντες ἅπαντα αὐτὸν, γραφῇ κοσμέουσι, ἐξομοιεῦντες τὸ εἶδος ἐς τὸ δυνατόν· ἔπειτα δέ οἱ περιϊστᾶσι στήλην ἐξ ὑέλου πεποιημένην κοίλην. ἡ δέ σφι πολλὴ καὶ εὔεργος ὀρύσσεται. ἐν μέσῃ δὲ τῇ στήλῃ ἐνεὼν διαφαίνεται ὁ νέκυς, οὔτε ὀδμὴν

a χρυσόν. b μέχρις εἴκοσι. c ἀπ' αὐτοῦ.

ra deque tinctura dixissent, dolosos inquit esse homines, dolosa illorum vestimenta. Secundo loco de aureo sciscitatus ad cervicem torque atque armillis, ornatum ejus rei exponentibus Ichthyophagis, risit, atque existimans vincula esse, inquit robustiora apud se vincula esse. Tertio sciscitatus de unguento, quum illi de confectura ungendique ratione dixissent, idem dixit quod de vestimento. Ubi ad vinum pervenit, ejusque conficiendi rationem audivit, majorem in modum delectatus potu, percontatus est, quibusnam rebus vesceretur rex, & quod longissimum tempus vir Persa viveret. Isti dixerunt vesci regem pane, exposita tritici natura, plenumque & longissimum vivendi spatium homini proponi octoginta annos. Ad hæc Æthiops, Nihil se mirari inquit, si stercore vescentes, paucis viverent annis. nam ne tot quidem annis victuros, nisi potu commiscerent: Ichthyophagis indicans vinum; hoc enim ipsos à Persis superari. Interro- 23
gato vicissim rege ab Ichthyophagis de vita & victu, plerosque illorum ad centum viginti annos pervenire, nonnullos vero etiam hos transcendere: cibum eis esse carnem coctam; & potum, lac. Et quum exploratores de numero annorum mirarentur, ad fontem quendam eos duxisse, a quo loti efficiebantur magis nitentes, perinde atque olei foret; ab eodem olere, ac si violarum. Eam aquam ajebant exploratores adeo invalidam, ut in ea nihil innatare posset, ne lignum quidem, & quæ leviora sunt ligno: sed omnia pessum ire in profundum. Hæc aqua si vere apud illos est qualis commemoratur, ideo macrobii, *id est longævi*, existunt, quod ea per omnia utuntur. Deinde à fonte digressos istos regem ad carcerem duxisse, ubi viri omnes aureis vinculis erant alligati. est enim apud hos Æthiopes omnium rarissimum ac pretiosissimum æs. Inspecto etiam carcere, inspexerunt & mensam quæ dicitur solis. Post hanc ad 24
extremum inspexere eorum conditoria, quæ dicuntur è vitro esse constructa, hunc in modum: Postea quam mortuum sive Ægyptiorum sive alio quodam more arefecerunt, totum gypso inducunt, picturaque exornantes exhibent, quoad fieri potest, effigiem ejus: deinde cippum ei cavum è vitro, quod apud illos multum & labori aptum effoditur, circumdant: in cujus medio mortuus perlucet, ni-

nihil neque odoris ingrati, neque fœditatis ullius præbens, sed omnia conspicua ipsi illi cadaveri similiter habens. Hunc cippum qui maxime sunt propinqui, intra ædes annum tenent, offerentes ei omnium rerum primitias, hostiasque: post talia efferunt, circaque urbem
25 statuunt. Omnibus exploratores inspectis reversi sunt. Qui quum ista renunciassent Cambysi, continuo ira percitus adversus Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque secum ipso ratione inita quod in extrema terrarum faceret expeditionem: sed veluti vesanus, nec mentis compos, simulatque Ichthyophagos audiit, profectus est cum omni peditatu, Græcis qui aderant illi, manere jussis. Ubi ad Thebas est ventum, delegit de exercitu quinquaginta circiter millia, quibus præcepit ut Ammonios diriperent, deinde oraculum Jovis incenderent: ipse cum reliquis copiis adversus Æthiopes contendit. Sed antequam itineris partem quintam confecissent, exercitum ejus protinus commeatus omnis quem secum habebat, defecerat: mox & jumenta ad vescendum defecerunt. Quibus rebus cognitis Cambyses si resipuisset ac retroduxisset exercitum, post id quod prius admiserat peccatum, vir sapiens extitisset: nunc autem nihil pensi habens, assidue processit ulterius. Milites, quamdiu quod de terra sumerent habuerunt, herbis victitaverunt: at ubi ad sabulum pervenere, ibi nonnulli diram rem perpetraverunt. nam sortiti ex seipsis decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyses, veritus suorum mutuam depastionem, intermissa adversus Æthiopes expeditione, retro rediit, Thebasque pervenit, multis de exercitu amissis. Et quum è Thebis descendisset Memphin, Græcos missos fecit, ut illinc abnavigarent. Et expeditio
26 quidem adversus Æthiopes ita cessit. Copiæ autem quæ adversus Ammonios missæ erant, è Thebis moventes, itineris duces sequebantur: ac visæ sunt usque ad urbem Oasin pervenisse, quam incolunt Samii ii, qui feruntur è tribu Æschrionia esse, septem dierum per arenas itinere distantem Thebis: quæ regio vocatur lingua Græca μακάρων νῆσος, *beatorum insula*. in hunc locum dicitur pervenisse exercitus. Deinceps quid de eo actum sit, præter ipsos Ammonios & eos qui ab his

ὀδμὴν οὐδεμίαν ἄχαριν παρεχόμενος, οὔτε ἄλλο ἀεικὲς οὐδέν· καὶ ἔχει πάντα φανερὰ ὁμοίως αὐτῷ τῷ νέκυϊ. ἐνιαυτὸν μὲν δὴ ἔχουσι τὴν στήλην ἐν τοῖσι οἰκίοισι οἱ μάλιστα προσήκοντες, πάντων ἀπαρχόμενοι, καὶ θυσίας οἱ προσάγοντες. μετὰ δὲ ταῦτα ἐκκομίσαντες, ἱστᾶσι [a] περὶ τὴν πόλιν. Θεησάμενοι δὲ τὰ πάντα οἱ κατάσκοποι, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω· ἀπαγγειλάντων δὲ ταῦτα τούτων, αὐτίκα ὁ Καμβύσης ὀργὴν ποιησάμενος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας· οὔτε παρασκευὴν σίτου οὐδεμίαν παραγγείλας, οὔτε λόγον ἑωυτῷ δοὺς ὅτι ἐς τὰ ἔσχατα γῆς ἔμελλε στρατεύεσθαι. οἷα δὲ ἐμμανής τε ἐὼν [b] καὶ οὐ φρενήρης, ὡς ἤκουε τῶν Ἰχθυοφάγων, ἐστρατεύετο· Ἑλλήνων μὲν τοὺς παρεόντας αὐτοῦ τάξας ὑπομένειν, τὸν δὲ πεζὸν πάντα ἅμα ἀγόμενος. ἐπεί τε δὲ στρατευόμενος ἐγένετο ἐν Θήβῃσι, ἀπέκρινε τοῦ στρατοῦ ὡς πέντε μυριάδας· καὶ τούτοισι μὲν ἐνετέλλετο Ἀμμωνίους ἐξανδραποδισαμένους, τὸ χρηστήριον τὸ τοῦ Διὸς ἐμπρῆσαι· αὐτὸς δὲ τὸν λοιπὸν ἄγων στρατὸν, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας. πρὶν δὲ τῆς ὁδοῦ τὸ πέμπτον μέρος διεληλυθέναι τὴν στρατιὴν, αὐτίκα πάντα αὐτοὺς τὰ εἶχον σιτίων ἐχόμενα, ἐπελελοίπεε· μετὰ δὲ τὰ σιτία, καὶ τὰ ὑποζύγια ἐπέλιπε κατεσθιόμενα. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε, καὶ ἀπῆγε ὀπίσω τὸν στρατὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῆθεν γενομένῃ ἁμαρτάδι, ἦν ἂν σοφὸς ἀνήρ· νῦν δὲ οὐδένα λόγον ποιεύμενος, ἤιε αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω. οἱ δὲ στρατιῶται ἕως μέν τι εἶχον ἐκ τῆς γῆς λαμβάνειν, ποιηφαγέοντες διέζωον· ἐπεὶ δὲ ἐς τὴν ψάμμον ἀπίκοντο, δεινὸν ἔργον αὐτέων τινὲς ἐργάσαντο. ἐκ δεκάδος γὰρ ἕνα σφέων αὐτέων ἀποκληρώσαντες, κατέφαγον. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Καμβύσης, δείσας τὴν ἀλληλοφαγίην, ἀπεὶς τὸν ἐπ' Αἰθίοπας στόλον, ὀπίσω ἐπορεύετο. καὶ ἀπικνέεται ἐς Θήβας, πολλοὺς ἀπολέσας τοῦ στρατοῦ. ἐκ Θηβῶν δὲ καταβὰς [c] ἐς Μέμφιν, τοὺς Ἕλληνας ἀπῆκε ἀποπλέειν. ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε. Οἱ δ' αὐτέων ἐπ' Ἀμμωνίους ἀποσταλέντες στρατεύεσθαι, ἐπεί τε ὁρμηθέντες ἐκ τῶν Θηβῶν, ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς, ἀπικόμενοι μὲν φανεροί εἰσι ἐς Ὄασιν πόλιν, τὴν ἔχουσι μὲν Σάμιοι τῆς Αἰσχριωνίης φυλῆς λεγόμενοι εἶναι· ἀπέχουσι δὲ ἑπτὰ ἡμερέων ὁδὸν ἀπὸ Θηβῶν διὰ ψάμμου. ὀνομάζεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος κατὰ Ἑλλήνων γλῶσσαν, Μακάρων νῆσος. ἐς μὲν δὴ τοῦτον τὸν χῶρον λέγεται ἀπικέσθαι τὸν στρατόν. τὸ ἐνθεῦτεν δὲ, ὅτι μὴ αὐτοὶ Ἀμμώνιοι, καὶ οἱ τούτων ἀκούσαντες,

a ἱστῶσι. b ἐμμανής τε ὤν. c ἐκ Θηβέων (sic nunc ediderunt, at mox bis Θηβαίων, pro quo id quod posui, reperi in MS. longe quidem melius, & ter) δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγούς. καὶ καταβάς.

Arena obrutus exercitus prandens. Apis apparet, unde in festo Ægyptii ringente Cambyse & occidente proceres Memphi, & femur Apis, qui describitur, vulnerante.

σιμώτες, ἄλλοι οὐδένες οὐδὲν ἔχουσι εἰπεῖν περὶ αὐτῶν. οὔτε γὰρ ἐς τοὺς Ἀμμωνίους ἀπίκοντο, οὔτε ὀπίσω ἐνόστησαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπ' αὐτῶν Ἀμμωνίων· ἐπειδὴ ἐκ τῆς Ὀάσιος ταύτης ἰέναι διὰ τῆς ψάμμου ἐπὶ σφέας, γενέσθαι τε αὐτοὺς μεταξύ κου μάλιστα αὐτῶν τε καὶ τῆς Ὀάσιος· ἄριστον αἱρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι [a] νότον μέγαν τε καὶ ἐξαίσιον, φορέοντα δὲ θῖνας τῆς ψάμμου καταχῶσαί σφεας, καὶ τρόπῳ τοιούτῳ ἀφανισθῆναι. Ἀμμώνιοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι περὶ τῆς στρατιῆς ταύτης. Ἀπιγμένου δὲ Καμβύσεω ἐς Μέμφιν, ἐφάνη Αἰγυπτίοισι ὁ Ἆπις, τὸν Ἕλληνες Ἔπαφον καλέουσι. ἐπιφανέος δὲ τούτου γενομένου, αὐτίκα οἱ Αἰγύπτιοι εἵματα ἐφόρεον τὰ κάλλιστα, καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι. ἰδὼν δὲ ταῦτα τοὺς Αἰγυπτίους ποιεῦντας ὁ Καμβύσης, πάγχυ σφέας καταδόξας, ἑωυτοῦ κακῶς πρήξαντος, χαρμόσυνα ταῦτα ποιέειν, ἐκάλεσε τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μέμφιος· ἀπικομένους δὲ ἐς ὄψιν εἴρετο ὅτι πρότερον μὲν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Μέμφι ἐποίευν τοιοῦτον οὐδὲν Αἰγύπτιοι, τότε δὲ, ἐπεὶ αὐτὸς παρείη τῆς στρατιῆς πλῆθός τι ἀποβαλών. οἱ δὲ ἔφραζον ὥς σφι θεὸς εἴη [b] φανεὶς, διὰ χρόνου πολλοῦ ἐωθὼς ἐπιφαίνεσθαι· καὶ ὡς ἐπεὰν φανῇ, τότε πάντες οἱ Αἰγύπτιοι κεχαρηκότες ὁρτάζοιεν. ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης, ἔφη ψεύδεσθαί σφεας, καὶ ὡς ψευδομένους, θανάτῳ ἐζημίου. Ἀποκτείνας δὲ τούτους, δεύτερα τοὺς ἱρέας ἐκάλεε ἐς ὄψιν. λεγόντων δὲ κατὰ τὰ αὐτὰ τῶν ἱρέων, οὐ λήσειν ἔφη αὐτὸν, εἰ θεός τις χειροήθης ἀπιγμένος εἴη Αἰγυπτίοισι. τοσαῦτα δὲ εἴπας, ἀπάγειν ἐκέλευε τὸν Ἆπιν τοὺς ἱρέας. οἱ μὲν δὴ μετῆσαν ἄξοντες. ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος, γίνεται μόσχος ἐκ βοὸς ἥτις οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατίσχειν, καί μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήια τοιάδε· ἐὼν μέλας [c], ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον· ἐπὶ [d] δὲ τοῦ νώτου, αἰετὸν εἰκασμένον· ἐν δὲ τῇ οὐρῇ, τὰς τρίχας διπλᾶς, ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον. Ὡς δὲ ἤγαγον τὸν Ἆπιν οἱ ἱρέες, ὁ Καμβύσης, οἷα ἐὼν ὑπομαργότερος, σπασάμενος τὸ ἐγχειρίδιον, θέλων τύψαι τὴν γαστέρα τοῦ Ἄπιος, παίει τὸν μηρόν. „γελάσας δὲ, εἶπε πρὸς τοὺς ἱρέας, Ὦ κακαὶ „κεφαλαὶ, οὗτοι οἱ θεοὶ [e] γίνονται ἔναιμοί τε „καὶ σαρκώδεες, καὶ ἐπαΐοντες σιδηρίων; ἄξιος „μέν γε Αἰγυπτίων οὗτός γε ὁ θεός [f]. ἀτάρ τοι ὑμεῖς

his audierunt, nulli alii habent quicquam
de illis dicere. Nam neque ad Ammonios pervenerunt, neque retro reversi sunt. Ab ipsis autem Ammoniis etiam hoc fertur, quum illi ex urbe illa Oasi per arenam iter adversus ipsos facerent, jamque medio fere spatio inter Oasin & Ammonios pranderent, ingruisse magnum ac validum austrum, & ingestis arenæ cumulis eos obruisse, atque hunc in modum illos è conspectu sublatos. ita actum esse de hoc exercitu Ammonii memorant. Cambyse autem Memphin regres- 27
so, Apis, (quem Græci vocant Epaphon) apparuit. Ægyptii, quum Apis extitisset, vestimenta quampulcherrima ferebant, & celebrando festo operam dabant. Id tunc facientes Ægyptios Cambyses intuens, & omnino ratus illos ob res à se male gestas esse in his gaudiis; præpositos arcessit urbis Memphis; quos, ubi præsto fuerunt, interrogabat, quid ita, quum antea se apud Memphin agente nihil tale fecissent, tunc vero, posteaquam ipse rediisset parte copiarum amissa. Illi dicere, ipsis deum adesse conspicuum; longo autem temporis intervallo apparere solitum, & quum id fit, tunc omnes Ægyptios solennem celebrare lætitiam. Hæc ubi audiit Cambyses, mentiri eos respondit, ac tanquam mentientes morte
mulctavit. His interemptis, mox jussit 28
sacerdotes in conspectum venire. quibus eadem referentibus, dixit, Siquis deus mansuetus ad Ægyptios veniret, fore ut se non lateret. Hæc loquutus jussit sacerdotes adducere Apin. illi ad eum ducendum perrexerunt. Est autem hic Apis, idemque Epaphus, è vacca juvencus genitus quæ nullam dum aliam potest admittere genituram: eamque Ægyptii ajunt fulgure ex cœlo tangi, & ictam parere ex eo Apin. Habet autem hic vitulus qui appellatur Apis, hæc signa: est bene niger, in fronte album figuræ quadratæ: in tergo effigiem aquilæ, in cauda duplices pilos, in lingua scarabeum.
Posteaquam Apin sacerdotes duxere, 29
Cambyses veluti vecordior, educto gladiolo quum vellet ferire ventrem ejus, femur percussit, cachinnansque ad sacerdotes inquit, O capita nequam! hujuscemodi dii existunt, sanguine atque carne præditi, & ferrum sentientes? dignus nimirum Ægyptiis hic deus. vos certe me

a ἄριστον δὲ αἱρεομένοισι αὐτοῖσι ἐπιπνεῦσαι. b θεὸς παρείη. c μέγας. d τετράγωνον φορέει· ἐπὶ. e κεφαλαὶ, τοιοῦτοι θεοί. f οὗτος ὁ θεός.

me ludibrio habuisse non juvabit. Hæc loquutus imperavit iis quorum hoc munus erat, ut sacerdotes quidem acriter flagris cæderent; ceteros autem Ægyptios ut quemque festo deditum adipiscerentur, occiderent. Ita festum sane solutum est Ægyptiis, sacerdotes mulcati: Apis sauciatus femur, in templo jacens extabuit; quem è vulnere extinctum tumulavere sacerdotes clam Cam-

30 byse. Ob hoc scelus, (ut Ægyptii ajunt) continuo Cambyses insaniit: qui ne antea quidem compos mentis fuerat. Et primo quidem pravum impetum vertit in Smerdin, ex eisdem parentibus fratrem, quem ex Ægypto remiserat in Persas, livore commotus, quod ille Persarum solus arcum, quem Ichthyophagi ab Æthiope tulerant, ad duos fere digitos adduceret: quod nemo alius è Persis poterat. Smerdi igitur in Persidem profecto, hanc vidit in somnis Cambyses visionem: Nuncius quidam è Persis veniens, ei nunciare est visus, Smerdin in regio sedentem solio cœlum contigisse vertice. Ob id Cambyses sibi metuens, ne se necato à fratre occuparetur imperium, ad illum interimendum mittit in Persas Prexaspem, sibi ex Persis virum fidelissimum. Hic ubi Susa ascendit, Smerdin necandum curavit, ut quidam ajunt, quum eduxisset venatum: quidam, quum ad mare rubrum duxis-

31 set, demersisse. Et hoc quidem initium malorum Cambysis extitisse ferunt. Secundum autem perpetravit in sorore, in Ægyptum eum sequuta: quæ & uxor & ex eisdem parentibus erat soror; quam hunc in modum duxerat. Antehac enim Persæ nequaquam consueverant sorores in matrimonium accipere. Cambyses, unius sororum amore captus, cupidusque deinde ducendi illam uxorem, quum rem insolitam cogitaret efficere, arcessit eos qui regii judices nominantur. Hos Cambyses percontatur, num qua lex sit quæ jubeat volentem cum sorore contrahere matrimonium. Hi autem regii judices, probati è Persis viri, suntque perpetui, donec moriantur; aut injustum aliquid in illis compertum fuerit. Isti apud Persas inter litigantes & legum patriarum sunt interpretes, & ad eos omnia referuntur. Percunctanti igitur Cambysi & juste & caute illi respondebant, negantes ullam se invenire legem, quæ jubeat fratrem ducere

„ὑμεῖς γε οὐ χαίροντες, γέλωτα ἐμὲ θήσεσθε. ταῦτα εἴπας, ἐνετείλατο τοῖσι ταῦτα πρήσσουσι, τοὺς μὲν ἱρέας ἀπομαστιγῶσαι, Αἰγυπτίων δὲ τῶν ἄλλων τὸν ἂν λάβωσι ὁρτάζοντα κτείνειν. ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο [a] Αἰγυπτίοισι· οἱ δὲ ἱρέες ἐδικαιεῦντο. ὁ δὲ Ἆπις πεπληγμένος τὸν μηρὸν, ἔφθινε ἐν τῷ ἱρῷ κατακείμενος. καὶ τὸν μὲν, τελευτήσαντα ἐκ τοῦ τρώματος, ἔθαψαν οἱ ἱρέες λάθρῃ Καμβύσεω. Καμβύσης δὲ, ὡς λέγουσι Αἰγύπτιοι, διὰ τοῦτο τὸ ἀδίκημα αὐτίκα ἐμάνη, ἐὼν οὐδὲ πρότερον φρενήρης. καὶ πρῶτα μὲν τῶν κακῶν ἐξεργάσατο τὸν ἀδελφεὸν Σμέρδιν, ἐόντα πατρὸς καὶ μητρὸς τῆς αὐτῆς· τὸν ἀπέπεμψε ἐς Πέρσας φθόνῳ ἐξ Αἰγύπτου, ὅτι τὸ τόξον [b] μοῦνος Περσέων ὅσον τε ἐπὶ δύο δακτύλους εἴρυσε, ὁ παρὰ [c] τοῦ Αἰθίοπος ἤνεικαν οἱ Ἰχθυοφάγοι· τῶν δὲ ἄλλων Περσέων οὐδεὶς οἷός τε ἐγένετο. ἀποιχομένου ὦν ἐς Πέρσας τοῦ Σμέρδιος, ὄψιν εἶδε ὁ Καμβύσης ἐν τῷ ὕπνῳ τοιήνδε· ἔδοξέ οἱ ἄγγελον ἐλθόντα ἐκ Περσέων ἀγγέλλειν ὡς ἐν τῷ θρόνῳ τῷ βασιληΐῳ ἱζόμενος Σμέρδις, τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ ψαύσειε. πρὸς ὦν ταῦτα, δείσας περὶ ἑωυτοῦ μή μιν ἀποκτείνας ὁ ἀδελφεὸς ἄρξῃ, πέμπει Πρηξάσπεα ἐς Πέρσας (ὅς οἱ ἦν ἀνὴρ Περσέων πιστότατος) ἀποκτενέοντά μιν. ὁ δὲ, ἀναβὰς ἐς Σοῦσα, ἀπέκτεινε Σμέρδιν. οἱ μὲν λέγουσι, ἐπ' ἄγρην ἐξαγαγόντα· οἱ δὲ, ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν προσαγαγόντα καταποντῶσαι. Πρῶτον μὲν δὴ λέγουσι Καμβύσῃ τῶν κακῶν ἄρξαι τοῦτο. Δεύτερα δὲ, ἐξεργάσατο τὴν ἀδελφεὴν, ἐπισπομένην οἱ ἐς Αἴγυπτον, τῇ καὶ συνοίκεε· καὶ ἦν οἱ ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεή. ἔγημε δὲ αὐτὴν ὧδε· οὐδαμῶς γὰρ ἐώθεσαν πρότερον τῇσι ἀδελφεῇσι συνοικέειν οἱ Πέρσαι. ἠράσθη μιῆς τῶν ἀδελφεῶν Καμβύσης· καὶ ἔπειτα βουλόμενος αὐτὴν γῆμαι, ὅτι οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν, εἴρετο καλέσας τοὺς βασιληΐους δικαστὰς, εἴ τις ἐστὶ κελεύων νόμος τὸν βουλόμενον ἀδελφεῇ συνοικέειν. οἱ δὲ βασιλήιοι δικασταὶ, κεκριμένοι ἄνδρες γίνονται Περσέων, ἐς οὗ ἀποθάνωσι, ἤ σφι παρευρεθῇ [d] τι ἄδικον μέχρι τούτων. οὗτοι δὲ τοῖσι δίκας δικάζουσι καὶ ἐξηγηταὶ τῶν πατρίων θεσμῶν γίνονται, καὶ πάντα ἐς τούτους ἀνακέεται. εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίνοντο [e] αὐτῷ οὗτοι καὶ δίκαια καὶ ἀσφαλέα· φάμενοι, νόμον οὐδένα ἐξευρίσκειν ὃς κελεύει ἀδελφεῇ συνοικέειν

a μὴ διελέλυτο. b ὅτι τόξον. c εἴρυσε, τὸ παρὰ. d ἦν σφι μὴ παρευρεθῇ. e ὑπεκρίναντο.

ἀδελφεόν· ἄλλον μέντοι ἐξευρηκέναι νόμον, τῷ βασιλεύοντι Περσέων ἐξεῖναι ποιέειν τὸ ἂν βούληται. οὕτω οὔτε τὸν νόμον ἔλυσαν, δείσαντες Καμβύσεα· ἵνα τε μὴ αὐτοὶ ἀπόλωνται τὸν νόμον περιστέλλοντες, παρεξεῦρον ἄλλον νόμον σύμμαχον τῷ θέλοντι γαμέειν ἀδελφεάς. τότε μὲν δὴ ὁ Καμβύσης ἔγημε τὴν ἐρωμένην. μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον ἔσχε ἄλλην ἀδελφεήν. τουτέων δῆτα τὴν νεωτέρην ἐπισπομένην οἱ ἐπ' Αἴγυπτον κτείνει. Ἀμφὶ δὲ τῷ θανάτῳ αὐτῆς διξὸς (ὥσπερ περὶ Σμέρδιος) ἐκφέρεται λόγος. Ἕλληνες μὲν λέγουσι [a] Καμβύσεα συμβαλέειν σκύμνον λέοντος σκύλακι κυνός· θεωρέειν δὲ καὶ τὴν γυναῖκα ταύτην. νικωμένου δὲ τοῦ σκύλακος, ἀδελφεὸν αὐτοῦ ἄλλον σκύλακα, ἀπορρήξαντα τὸν δεσμὸν, παραγενέσθαι οἱ· δύο δὲ γενομένους οὕτω δὴ τοὺς σκύλακας ἐπικρατῆσαι τοῦ σκύμνου. καὶ τὸν μὲν Καμβύσεα ἥδεσθαι θεώμενον· τὴν δὲ παρημένην δακρύειν. Καμβύσεα δὲ μαθόντα τοῦτο, ἐπείρεσθαι διότι δακρύει· τὴν δὲ εἰπεῖν, ὡς ἰδοῦσα τὸν σκύλακα τῷ ἀδελφεῷ τιμωρήσαντα, δακρύσειε, μνησθεῖσά τε Σμέρδιος, καὶ μαθοῦσα ὡς κείνῳ οὐκ εἴη ὁ τιμωρήσων. Ἕλληνες μὲν δὴ διὰ τοῦτο τὸ ἔπος φασὶ αὐτὴν ἀπολέσθαι ὑπὸ Καμβύσεω. Αἰγύπτιοι δὲ, ὡς τραπέζῃ περικατημένων, λαβοῦσαν θρίδακα τὴν γυναῖκα περιτῖλαι [b]· καὶ ἐπανείρεσθαι τὸν ἄνδρα, κότερον [c] περιτετιλμένη ἡ θρίδαξ, ἢ δασεῖα, εἴη καλλίων [d]. καὶ τὸν φάναι, „δασεῖα· τὴν δ' εἰπεῖν, Ταύτην μέντοι κοτε [e] σὺ τὴν θρίδακα ἐμιμήσαο, τὸν Κύρου οἶκον ἀποψιλώσας. τὸν δὲ θυμωθέντα, ἐμπηδῆσαι αὐτῇ ἐχούσῃ ἐν γαστρὶ, καί μιν ἐκτρώσασαν ἀποθανεῖν. Ταῦτα μὲν ἐς τοὺς οἰκηΐους ὁ Καμβύσης ἐξεμάνη, εἴτε δὴ διὰ τὸν Ἆπιν, εἴτε καὶ ἄλλως, οἷα πολλὰ ἐώθεε [f] ἀνθρώπους κακὰ καταλαμβάνειν. καὶ γάρ τινα ἐκ γενεῆς νοῦσον μεγάλην λέγεται ἔχειν ὁ Καμβύσης, τὴν ἱρὴν ὀνομάζουσί τινες. οὔ νύν τοι ἀεικὲς οὐδὲν ἦν, τοῦ σώματος νοῦσον μεγάλην νοσέοντος, μηδὲ τὰς φρένας ὑγιαίνειν. Τάδε δ' ἐς τοὺς ἄλλους Πέρσας ἐξεμάνη. λέγεται γὰρ εἰπεῖν αὐτὸν πρὸς Πρηξάσπεα, τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καί οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος. τούτου τε ὁ παῖς οἰνοχόος ἦν τῷ Καμβύσῃ· τιμὴ δὲ καὶ αὕτη [g] οὐ σμικρή. „εἰπεῖν δὲ λέγεται τάδε, Πρήξασπες, κοῖόν μέ „τινα νομίζουσι Πέρσαι εἶναι ἄνδρα; τίνας τε „λόγους περὶ ἐμέο ποιεῦνται; τὸν δὲ εἰπεῖν, Ὦ „δέσποτα, τὰ μὲν ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαινέεαι,

re sororem: tamen invenisse aliam legem, qua liceat regi Persarum facere quicquid libeat. Ita neque legem solverunt metu Cambysis: & ne legem tuentes ipsi perirent, aliam adinvenerunt adjutricem ejus qui sorores in matrimonium ducere vellet. Tunc itaque Cambyses eam quam amabat accepit uxorem, & post non multum temporis habuit alteram. Harum juniorem quæ ipsum in Ægyptum co-
mitata est, interemit. Cujus mors, quem- 32
admodum illa Smerdis, anceps refertur. Græci siquidem ajunt, dum Cambyses duos catulos, alterum leonis, alterum canis, committit, hanc interfuisse spectaculo: & quum caninus catulus superaretur, alterum catulum hujus fratrem abrupto loro supervenisse; & quum duo essent, ita superiores catulos leunculo extitisse. Et Cambyse, dum id cernit, capiente voluptatem, hanc ei assidentem illacrymasse. Ea re animadversa, Cambysem interrogasse quidnam lacrymaretur: & mulierem dixisse, se viso catulo suppetias fratri ferente, ideo flere quod subierit memoria Smerdis, cujus sciret neminem fore ultorem. Ob hoc dictum Græci illam à Cambyse fuisse interemptam memorant: Ægyptii vero ob id quod quum ad mensam discumberetur, mulier lactucam sumpsit, ejusque decerptis foliis, virum interrogavit utrum discerpta lactuca an densa pulchrior foret: quum hic respondisset, densa; Hanc, inquit, lactucam aliquando imitatus es, qui Cyri domum denudasti. Ibi Cambysem indignatione percitum, insiluisse calcibus in prægnantem, eamque abortu edito
decessisse. Ita Cambyses in domesticis 33
insaniit, sive id propter Apin, sive aliunde, qualia multa humanis mala contingere solent. Etenim fertur Cambyses ab ipsis natalibus grandi quodam laborasse morbo, quem quidam sacrum nominant: ut haud ab fide fuerit, quum corpus magna infirmitate correptum esset, ejus nec
mentem sanam fuisse. At in alios quo- 34
que Persas hæc insanivit; narratur enim dixisse Prexaspi, quem præcipuo honore prosequebatur, & qui ad eum nuncios perferebat: & cujus filius pincerna Cambysis erat, qui honos & ipse non parvus est. Fertur autem dixisse ista; ô Prexaspes, Quemnam virum Persæ me esse censent? aut qualem de me sermonem habent? Et iste respondisse, o Domine, cetera quidem

a μὴ γὰρ λέγουσι. b περιτίλαι. c κότερα. d εἴη μείων. e ταύτην μὲν δήκοτε. f ἴωθε. g τιμὴ δὲ αὕτη.

dem omnia in te magnis laudibus ferunt; sed nimis te vino deditum ajunt esse. Hæc ille de Persis dicebat. Quibus ille indignatus, Siccine, respondit, me ajunt vino deditum desipere, nec mentis esse compotem? ergo in eo quod prius dixerunt, non veri fuere. Nam Persas consiliarios suos, in quibus & Crœsum, antea interrogarat Cambyses, qualis ipse videretur esse vir ad patrem Cyrum consummandum. Et illi responderant, eum patre esse præstantiorem; qui & omnia illius haberet, & Ægypti ac maris accessionem adjecisset. Hæc quidem Persæ dicebant. Sed Crœsus qui aderat, displicente ei quæ dicebatur sententia, ad Cambysem inquit, Mihi tu quidem, Cyro genite, non videris adæquandus esse patri: nondum enim tibi est filius qualem ille te reliquit. Hoc Cambyses delectatus, Crœsi sententiam approbavit.

35 Quorum nunc reminiscens, ad Prexaspem iratus inquit; Intellige nunc ipse, nunquid Persæ vera dicant, an hæc dicentes ipsi desipiant. Nam si filii tui qui in anteforibus stat, medium cor non frustrato ictu percussero, constabit nihil Persas dicere: sin aberravero, constabit Persas vera loqui, & me esse male sanum. Hoc loquutus, intendit arcum, puerumque percussit: atque eum collapsum jussit discindi, & inspici ictum. quumque in corde sagitta esset inventa, ob id lætabundus atque cachinnans, ad patrem pueri inquit; Prexaspes, facta est tibi fides non me insanire, sed Persas delirare. Verum nunc mihi dicito, quemnam ex omnibus hominibus jam noris ita ad destinatum emittere sagittas. Prexaspes hominem advertens esse vesanum, & de se timens, Here, inquit, ego ne deum quidem arbitror tam probe sagittare. Et tunc quidem hoc perpetravit. Altero die, duodecim Persarum primores similiter ob nullum dignum crimen necavit, vivos in caput defodiens.

36 Hæc eum facientem Crœsus Lydus censuit his verbis admonendum, o Rex, cuncta noli ætati atque iræ indulgere: sed cohibe & compesce teipsum. Conducit tibi te providum esse: & sapientis est prospicere: tu vero viros interficis tuos populares ob nullam dignam caussam, interficis pueros: qualia si multa facies, considera ne abs te deficiant Persæ. Enimvero pater tuus

νέεαι, τῇ δὲ φιλοινίῃ [a] σε φασὶ πλεόνως προσκέεσθαι. τὸν μὲν δὴ λέγειν ταῦτα περὶ Περσέων· τὸν δὲ θυμωθέντα, τοιάδε [b] ἀμείβεσθαι, Νῦν ἄρα με φασὶ οἴνῳ προσκείμενον παραφρονέειν, καὶ οὐκ εἶναι νοήμονα. οὐδ' ἄρα σφέων οἱ πρότεροι λόγοι ἦσαν ἀληθέες. πρότερον γὰρ δὴ ἄρα Περσέων οἱ συνέδρων ἐόντων, καὶ Κροίσου, εἴρετο Καμβύσης κοῖός τις δοκέοι [c] ἀνὴρ εἶναι πρὸς τὸν πατέρα τελέσαι Κῦρον· οἱ δὲ ἀμείβοντο ὡς εἴη ἀμείνων τοῦ πατρός· τά τε γὰρ ἐκείνου πάντα ἔχειν αὐτὸν, καὶ προσεκτῆσθαι Αἴγυπτόν τε καὶ τὴν θάλασσαν. Πέρσαι μὲν ταῦτα ἔλεγον. Κροῖσος δὲ παρεών τε καὶ οὐκ ἀρεσκόμενος τῇ κρίσι, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσεα τάδε, Ἐμοὶ μέν νυν, ὦ παῖ Κύρου, οὐ δοκέεις ὅμοιος εἶναι τῷ πατρί. οὐ γάρ κω τοι ἐστὶ υἱὸς οἷόν σε ἐκεῖνος κατελίπετο. ἥσθη τε ταῦτα ὁ [d] Καμβύσης, καὶ ἐπαίνεε τὴν Κροίσου κρίσιν. Τούτων δὴ ὧν ἐπιμνησθέντα, ὀργῇ λέγειν πρὸς τὸν Πρηξάσπεα, Σὺ νῦν μάθε εἰ λέγουσι Πέρσαι ἀληθέα, εἴτε αὐτοὶ λέγοντες ταῦτα παραφρονέουσι. εἰ μὲν γὰρ τοῦ παιδὸς τοῦ σοῦ τοῦδε ἑστεῶτος ἐν τοῖσι προθύροισι βαλὼν τύχοιμι μέσης τῆς καρδίης, Πέρσαι φανέονται λέγοντες οὐδέν· ἢν δὲ ἁμάρτω, φάναι τε Πέρσας λέγειν ἀληθέα, καί με μὴ σωφρονέειν. ταῦτα δὲ εἰπόντα, καὶ διατείναντα τὸ τόξον, βαλέειν τὸν παῖδα· πεσόντος δὲ τοῦ παιδὸς, ἀνασχίζειν αὐτὸν κελεύειν, καὶ σκέψασθαι τὸ βλῆμα. ὡς δὲ ἐν τῇ καρδίῃ εὑρεθῆναι ἐνεόντα τὸν ἰὸν, εἰπεῖν πρὸς τὸν πατέρα τοῦ παιδὸς, γελάσαντα, καὶ περιχαρέα γενόμενον, Πρήξασπες, ὡς μὲν ἔγωγε οὐ μαίνομαι, Πέρσαι τε παραφρονέουσι, δῆλά τοι γέγονε. νῦν δέ μοι εἰπὲ τίνα εἶδες ἤδη πάντων ἀνθρώπων οὕτως ἐπίσκοπα τοξεύοντα· Πρηξάσπεα δὲ ὁρέοντα ἄνδρα οὐ φρενήρεα, καὶ περὶ ἑωυτῷ δειμαίνοντα, εἰπεῖν, Δέσποτα, οὐδ' ἂν αὐτὸν ἔγωγε δοκέω τὸν θεὸν οὕτω ἂν καλῶς βαλέειν. τότε μὲν ταῦτα ἐξεργάσατο. ἑτέρωθι δὲ Περσέων ὁμοίως τοῖσι πρώτοισι δυώδεκα ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλὼν, ζώοντας ἐπὶ κεφαλὴν κατώρυξε. Ταῦτα δέ μιν ποιεῦντα ἐδικαίωσε Κροῖσος ὁ Λυδὸς νουθετῆσαι τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι, Ὦ βασιλεῦ, μὴ πάντα ἡλικίῃ καὶ θυμῷ ἐπίτρεπε· ἀλλ' ἴσχε καὶ καταλάμβανε σεωυτὸν, ἀγαθόν τε [e] πρόνοον εἶναι. σοφὸν δὲ ἡ προμηθείη. σὺ δὲ κτείνεις μὲν ἄνδρας σεωυτοῦ πολιήτας [f] ἐπ' οὐδεμιῇ αἰτίῃ ἀξιοχρέῳ ἑλὼν, κτείνεις δὲ παῖδας. ἢν δὲ πολλὰ τοιαῦτα ποιέῃς, ὅρα ὅκως μή σευ ἀποστήσονται Πέρσαι. ἐμοὶ

a Φιλονεικίῃ. b τοῖσδε. c δοκέει. d ταῦτα ἀκούσας ὁ. e ἀγαθῶν τι. f πολιήτας.

„δέ πατήρ σὸς Κῦρος ἐνετέλλετο πολλά, κελεύων „σε νουθετέειν, καὶ ὑποτίθεσθαι ὅ, τι ἂν εὑρίσκω ἀγαθόν. ὁ μὲν δὴ εὔνοιαν φαίνων συνεβούλευέ οἱ „ταῦτα· ὁ δ᾽ ἀμείβετο τοῖσδε, Σὺ καὶ ἐμοὶ τολμᾷς „συμβουλεύειν, ὃς χρηστῶς μὲν τὴν σεωϋτοῦ πατρί„δα ἐπετρόπευσας, εὖ δὲ τῷ πατρὶ τῷ ἐμῷ συνε„βούλευσας, κελεύων αὐτὸν Ἀράξην [a] ποταμὸν „διαβάντα, ἰέναι ἐπὶ Μασσαγέτας, βουλομένων „ἐκείνων διαβαίνειν ἐς τὴν ἡμετέρην; καὶ ἀπὸ μὲν „σεωϋτὸν ὤλεσας, τῆς σεωϋτοῦ πατρίδος κακῶς „προστάς, ἀπὸ δὲ ὤλεσας Κῦρον, πειθόμενόν σοι. „ἀλλ᾽ οὔτι χαίρων [b]. ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σὲ προ„φάσιός τευ ἐδεόμην ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ [c] εἴπας, ἐλάμβανε τὸ τόξον ὡς κατατοξεύσων αὐτόν. Κροῖσος δὲ ἀναδραμὼν ἔθεε ἔξω. ὁ δέ, ἐπεί τε τοξεῦσαι οὐκ εἶχε, ἐνετείλατο τοῖσι θεράπουσι λαβόντας μιν ἀποκτεῖναι. οἱ δὲ θεράποντες, ἐπιστάμενοι τὸν τρόπον αὐτοῦ, κατακρύπτουσι τὸν Κροῖσον· ἐπὶ τῷδε τῷ λόγῳ, ὥστε εἰ μὲν μεταμελήσει τῷ Καμβύσῃ, καὶ ἐπιζητῇ [d] τὸν Κροῖσον, οἱ δέ, ἐκφήναντες αὐτόν, δῶρα λάμψονται ζωάγρια Κροίσου· ἢν δὲ μὴ [e] μεταμελῆται, μηδὲ ποθῇ μιν, τότε καταχρῆσθαι. ἐπόθησέ τε δὴ ὁ Καμβύσης τὸν Κροῖσον οὐ πολλῷ μετέπειτα χρόνῳ ὕστερον, καὶ οἱ θεράποντες μαθόντες τοῦτο, ἐπηγγέλλοντο αὐτῷ ὡς περιείη. Καμβύσης δὲ Κροίσῳ μὲν συνήδεσθαι ἔφη περιεόντι, ἐκείνους μέντοι τοὺς περιποιήσαντας οὐ καταπροΐξεσθαι, ἀλλ᾽ ἀποκτενέειν· καὶ ἐποίησε ταῦτα. Ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα πολλὰ ἐς Πέρσας τε καὶ τοὺς ξυμμάχους ἐξεμαίνετο, μένων ἐν Μέμφι· καὶ θήκας τε παλαιὰς ἀνοίγων, καὶ σκεπτόμενος τοὺς νεκρούς. ὡς δὲ δὴ καὶ ἐς τὸ Ἡφαίστου ἱρὸν [f] ἦλθε, καὶ πολλὰ τῷ ἀγάλματι κατεγέλασε· ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τὤγαλμα τοῖσι Φοινικηΐοισι Παταΐκοισι ἐμφερέστατον, τοὺς οἱ Φοίνικες ἐν τῇσι πρώρῃσι τῶν τριηρέων περιάγουσι. ὃς δὲ τούτους μὴ ὄπωπε, ὧδε [g] σημανέω· πυγμαίου ἀνδρὸς μίμησίς ἐστι. ἐσῆλθε δὲ καὶ ἐς τὸ τῶν Καβείρων τὸ ἱρόν, ἐς τὸ οὐ θεμιτόν ἐστι ἐσιέναι ἄλλον γε ἢ τὸν ἱρέα. ταῦτα δὲ τἀγάλματα καὶ ἐνέπρησε, πολλὰ κατασκώψας. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα ὅμοια τοῦ [h] Ἡφαίστου. τούτου δέ σφεας παῖδας λέγουσι εἶναι. Πανταχῇ ὦν μοι δῆλά ἐστι ὅτι ἐμάνη μεγάλως ὁ Καμβύσης· οὐ γὰρ ἂν ἱροῖσί τε καὶ νομαίοισι ἐπεχείρησε καταγελᾶν. εἰ γάρ τις προθείη [i] πᾶσι ἀνθρώποισι ἐκλέξασθαι κελεύων νόμους τοὺς καλλίστους ἐκ τῶν πάντων νόμων, διασκεψάμενοι ἂν ἑλοίατο ἕκαστοι τοὺς ἑωϋτῶν· οὕτω νομίζουσι πολύ τι καλλίστους τοὺς ἑωϋτῶν νόμους ἕκαστοι εἶναι. οὐκ ὦν οἰκός ἐστι [k] ἄλλον γε ἢ μαι-

tuus Cyrus, etiam atque etiam mandans, mihi præcepit, ut te commonefacerem, subjiciendo quicquid boni comperirem. Hoc illi Crœsus benevolentiam præ se ferens consulebat. Ad quem Cambyses respondens, Etiam mihi tu, inquit, dare consilium audes, tanquam bene aut tuam ipsius patriam administraris, aut patri meo consulueris, jubens eum trajecto flumine Araxe tendere adversus Massagetas, quum illi vellent transire in terram nostram? Imo & teipsum male præsidentem patriæ tuæ, & Cyrum tibi credentem perdidisti. sed ob id nequaquam gaudens; quia olim jam debebam captare in te occasionem. Cum hoc dicto arcum corripiebat velut eum confixurus. at Crœsus cursu se foras proripuit. Hic ubi non poterat sagittare, mandat ministris ut illum comprehensum interimant. Ministri, qui mores ejus nossent, Crœsum abdiderunt: hac ratione, ut si Cambyses facti pœnitens requireret Crœsum, eo producto donis afficerentur quod illum servassent: si non pœniteret, nec desideraret, tunc hominem interficerent. Nec ita multo post quum Cambyses desideraret Crœsum, ministri hoc animadvertentes, enunciant ei hominem superesse. Cambyses se quidem inquit Crœso superstiti adgaudere, sed iis qui illum servassent, veniam non daturum, sed mortem allaturum: prout & fecit.
Multa hujusmodi tam in Persas quam in 37
socios, Cambyses insanivit, Memphi desidens, & vetusta recludens sepulcra, mortuosque inspiciens. Ut vero etiam templum Vulcani adiit, multo derisu simulacrum illius quoque cavillatus est. siquidem statua Vulcani simillima est Pataicis Phœniciis, quos in triremium proris Phœnices circumferunt: quos qui non vidit, hîc indico, esse illos Pygmæi viri imagine. In templum quoque Cabirorum, inaccessum alteri quam sacerdoti, ingressus est: & quæ illic erant simulacra, multis in ea jocatus verbis, concremavit. Sunt autem & hæc Vulcani similia, hujus autem illos ajunt
esse filios. Undique igitur mihi clarum 38
esse videtur Cambysem vehementer insanisse; non enim tentasset templa ac ritus habere ludibrio. Nam siquis universis hominibus præbeat facultatem optimas ex omnibus leges eligendi, profecto cunctas singuli rimati, suas eligerent. Ita existimant quique longe pulcherrimas esse suas leges. Non igitur credibile est alium

a Ἀράξεα. b οὔτοι χαίρων. c Hæ tres voces ἐπιλαβέσθαι. ταῦτα δὲ absunt a MS. d ἐπιζητέοι. e ἢν μὲν δὴ μή. f ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίστου τὸ ἱρόν. g ὀπώπεε, ἐγὼ δέ οἱ σημανέω. h ὅμοια τοῖσι τοῦ. i MS. habet προθείη. k οἰκός ἐστι.

Genti cuique placent avitæ consuetudines. Polycrates tyrannus Sami, infestus vicinis & nimium felix, ut vinceret Lesbios & hospes atque amicus fieret Amasi.

alium virum quam dementem, talia ludibrio habere. At ita de suis omnes homines legibus sentire, licet cum multis aliis conjecturis colligere, tum etiam hac: Darius accitos qui in sua ditione erant Græcos percontatus est, quanta pecunia vellent defunctis parentibus vesci: illis negantibus ulla se pecunia hoc esse facturos, Darius dehinc Græcis præsentibus, & quæ dicebantur per interpretem discentibus, vocatos ad se eos Indos qui Callatiæ nominati vescuntur parentibus, rogavit, quantum accipere pecuniarum vellent ut patres defunctos igne comburerent. Indi vehementer reclamantes, meliora illum ominari jubebant. Atque ita moribus comparatum est: recteque mihi videtur Pindarus in carmine fecisse ut diceret Legem omnium esse
39 regem. CETERUM dum Cambyses in Ægypto bella gerit, Lacedæmonii quoque intulere bellum Samo & Polycrati Æacis filio, qui Samum vi occupatam habebat, & urbem inter initia trifariam partitus erat cum fratribus, Pantagnoto & Sylosonte: quorum deinde altero necato, altero qui erat junior, Sylosonte ejecto, totam obtinebat Samon, & amicitiæ inito fœdere hospitii cum Amasi rege Ægypti, mittens munera, vicissimque ab eo accipiens: brevique statim tempore res ejus adeo processerunt, ut per Ioniam ceteramque Græciam celebrarentur. Quocunque enim bellare intenderet, cuncta ei prospere cedebant, quum haberet centum naves quinquaginta remorum, mille sagittarios, invadens omnes sine ullo cujusquam discrimine: quod diceret se magis gratificaturum amico, si ei quæ abstulisset redderet, quam si nihil omnino auferret. Multas itaque hic insulas, multa etiam in continente oppida capiebat. Sic etiam Lesbios cum omnibus copiis opem Milesiis ferentes navali prœlio vicit cepitque, qui omnem fossam mœnia Sami
40 ambientem vincti foderunt. Atque res Polycratis tantopere secundas esse non latuit Amasin, cui hoc curæ erat. Sed quum assidue forent multo secundiores, Amasis libellum Samum misit in hæc verba scriptum, AMASIS POLYCRATI ITA INQUIT, Mihi quidem, feliciter agi cum viro amico & hospite, au-

μαινόμενον ἄνδρα γέλωτα τοιαῦτα [a] τίθεσθαι. ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι, πολλοῖσί τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε· Δαρεῖος ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἀρχῆς καλέσας Ἑλλήνων τοὺς παρεόντας, εἴρετο ἐπὶ κόσῳ [b] ἂν χρήματι βουλοίατο τοὺς πατέρας ἀποθνήσκοντας κατασιτέεσθαι· οἱ δὲ ἐπ' οὐδενὶ ἔφασαν ἔρδειν ἂν τοῦτο. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα καλέσας Ἰνδῶν τοὺς καλεομένους Καλλατίας, οἳ τοὺς γονέας κατεσθίουσι, εἴρετο, παρεόντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δι' ἑρμηνέος μανθανόντων τὰ λεγόμενα, ἐπὶ τίνι χρήματι δεξαίατ' ἂν τελευτέοντας τοὺς πατέρας κατακαίειν πυρί· οἱ δὲ, ἀμβώσαντες μέγα, εὐφημεῖν μιν ἐκέλευον. οὕτω νῦν [c] ταῦτα νενόμισται· καὶ ὀρθῶς μοι δοκέει Πίνδαρος ποιῆσαι, νόμον πάντων βασιλέα φήσας εἶναι. Καμβύσεω δὲ ἐπ' Αἴγυπτον στρατευομένου, ἐποιήσαντο καὶ Λακεδαιμόνιοι στρατηίην ἐπὶ Σάμον τε καὶ Πολυκράτεα τὸν Αἰάκεος, ὃς ἔσχε Σάμον ἐπαναστάς. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν, τοῖσι ἀδελφεοῖσι Πανταγνώτῳ καὶ Συλοσῶντι ἔνειμε· μετὰ δὲ, τὸν μὲν αὐτέων ἀποκτείνας, τὸν δὲ νεώτερον Συλοσῶντα ἐξελάσας, ἔσχε πᾶσαν τὴν Σάμον. σχὼν δὲ, ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ φιλίην συνεθήκατο [d], πέμπων τε δῶρα, καὶ δεκόμενος ἄλλα παρ' ἐκείνου. ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ αὐτίκα τοῦ Πολυκράτεος τὰ πρήγματα ηὔξετο, καὶ ἦν βεβωμένα ἀνά τε τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα· ὅκου γὰρ ἰθύσειε στρατεύεσθαι, πάντα οἱ ἐχώρεε εὐτυχέως. ἐκέκτητο [e] δὲ πεντηκοντέρους τε ἑκατὸν, καὶ χιλίους τοξότας. ἔφερε δὲ καὶ ἦγε πάντας, διακρίνων οὐδένα. τῷ γὰρ φίλῳ ἔφη χαριεῖσθαι μᾶλλον ἀποδιδοὺς τὰ ἔλαβε, ἢ ἀρχὴν μηδὲ λαβών. συχνὰς μὲν δὴ τῶν νήσων αἱρήκεε, πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἠπείρου ἄστεα. ἐν δὲ δὴ καὶ Λεσβίους πανστρατιῇ βοηθέοντας Μιλησίοισι, ναυμαχίῃ κρατήσας εἷλε, οἳ τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τὸ ἐν Σάμῳ πᾶσαν δεδεμένοι ὤρυξαν. Καί κως τὸν Ἄμασιν εὐτυχέων μεγάλως ὁ Πολυκράτης οὐκ ἐλάνθανε, ἀλλά οἱ τοῦτ' ἦν ἐπιμελές. πολλῷ δὲ ἔτι πλεῦνός [f] οἱ εὐτυχίης γινομένης, γράψας ἐς βιβλίον τάδε, ἐπέστελλε ἐς Σάμον· „ἌΜΑΣΙΣ ΠΟΛΥΚΡΆΤΕΙ ὯΔΕ ΛΈΓΕΙ. Ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα.

a γέλωτα τὰ τοιαῦτα. b πόσῳ. c οὕτω μὲν νῦν. d ἢ ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασιλέϊ συνεθήκατο. e ἔκτητο.
f πολλῷ δέ τοι πλεῦνος.

„συνέχω· ἐμοὶ δὲ αἱ σαὶ μεγάλαι εὐτυχίαι οὐκ ἀρέσκουσι, τὸ θεῖον ἐπισταμένῳ ὡς ἔστι φθονερόν. καί κως βούλομαι καὶ αὐτὸς καὶ τῶν ἂν κήδωμαι, τὸ μέν τι εὐτυχέειν τῶν πρηγμάτων, τὸ δὲ προσπταίειν· καὶ οὕτω διαφέρειν τὸν αἰῶνα, ἐναλλὰξ πρήσσων, ἢ εὐτυχέων τὰ πάντα. οὐδένα γάρ κω λόγῳ οἶδα ἀκούσας, ὅστις ἕτερος οὐ[a] κακῶς ἐτελεύτησε πρόρριζος, εὐτυχέων τὰ πάντα. σὺ νῦν[b] ἐμοὶ πειθόμενος, ποίησον πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε· φροντίσας τὸ ἂν εὕρῃς[c] ἐόν τοι πλείστου ἄξιον, καὶ ἐπ' ᾧ σὺ ἀπολομένῳ μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀλγήσεις, τοῦτο ἀπόβαλε οὕτω, ὅκως μηκέτι ἥξει ἐς ἀνθρώπους. ἤν τε μὴ ἐναλλὰξ ἤδη τὦπὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοιαύτῃσι πάθῃσι[d] προσπίπτωσι, τρόπῳ τῷ ἐξ ἐμεῦ ὑποκειμένῳ ἀκέο. Ταῦτα ἐπιλεξάμενος ὁ Πολυκράτης, καὶ νόῳ λαβὼν ὥς οἱ εὖ ὑποτίθετο[e] Ἄμασις, ἐδίζετο ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη[f] ἀπολομένῳ τῶν κειμηλίων. διζήμενος δὲ εὕρισκε τόδε· ἦν οἱ σφρηγὶς τὴν ἐφόρεε χρυσόδετος, σμαράγδου μὲν λίθου ἐοῦσα, ἔργον δὲ Θεοδώρου τοῦ Τηλεκλέος Σαμίου· ἐπεὶ ὦν ταύτην οἱ ἐδόκεε ἀποβαλέειν, ἐποίεε τοιάδε[g]. πεντηκόντερον πληρώσας ἀνδρῶν, ἐσέβη ἐς αὐτήν· μετὰ δέ, ἀναγαγεῖν ἐκέλευε[h] ἐς τὸ πέλαγος· ὡς δὲ ἀπὸ τῆς νήσου ἑκὰς ἐγένετο, περιελόμενος τὴν σφρηγῖδα, πάντων ὁρεόντων τῶν συμπλόων, ῥίπτει ἐς τὸ πέλαγος. τοῦτο δὲ ποιήσας ἀπέπλεε· ἀπικόμενος δὲ ἐς τὰ οἰκία, συμφορῇ ἐχρῆτο. Πέμπτῃ δὲ ἢ ἕκτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τούτων, τάδε οἱ συνήνεικε γενέσθαι· ἀνὴρ ἁλιεὺς, λαβὼν ἰχθὺν μέγαν τε καὶ καλὸν, ἠξίου μιν Πολυκράτεϊ δῶρον δοθῆναι. φέρων δὲ ἐπὶ τὰς θύρας, Πολυκράτεϊ ἔφη ἐθέλειν ἐλθεῖν ἐς ὄψιν. χωρήσαντος δέ οἱ τούτου, „ἔλεγε, διδοὺς τὸν ἰχθὺν, Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ τόνδε ἑλὼν, οὐκ ἐδικαίωσα φέρειν ἐς ἀγορὴν, καίπερ ἐὼν ἀποχειροβίωτος, ἀλλά μοι ἐδόκεε σεῦ τε εἶναι ἄξιος καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς. σοὶ δή μιν φέρων δίδωμι. ὁ δὲ, ἡσθεὶς τοῖσι ἔπεσι, ἀμείβεται τοῖσδε, Κάρτα τε εὖ ἐποίησας· καὶ χάρις διπλέη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ δώρου· καί σε ἐπὶ δεῖπνον καλέομεν. ὁ μὲν δὴ ἁλιεὺς, μέγα ποιεύμενος ταῦτα, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. τὸν δὲ ἰχθὺν τάμνοντες οἱ θεράποντες, εὑρίσκουσι ἐν τῇ νηδύϊ αὐτοῦ ἐνεοῦσαν τὴν Πολυκράτεος σφρηγῖδα. ὡς δὲ εἶδόν τε καὶ ἔλαβον, τάχιστα ἔφερον κεχαρηότες[i] παρὰ τὸν Πολυκράτεα. διδόντες

audire voluptati est: tamen tuæ magnæ prosperitates mihi non placent, qui intelligo quam invidum numen sit. Quod ad me attinet, velim tum meas ipsius, tum eorum qui mihi curæ sunt res alias prospere ire, alias offendere, & ita ævum traducere vicissim, varians quam omnia prosperus. Nec enim adhuc de quoquam audisse me puto, qui quum in omnibus felix fuisset, non tandem male perierit funditus. Tu itaque mihi obtemperans, hoc adversus prosperitates agito: dispice quid tibi sit quod plurimi facias, & in quo amisso maxime sis animo doliturus; id ubi inveneris, ita abjicito ut nunquam ad homines veniat. Quod si prospera tua deinceps jam non fuerint variata adversis, medeare tu tibi subinde eo modo quem tibi subjeci. Hæc quum legisset 41
Polycrates, & in animum demisisset, tanquam bene sibi ab Amasi præcepta, disquirebat quodnam suorum ornamentorum esset quo amisso maxima ipse molestia afficeretur; atque hoc tandem quæritando invenit. Erat ei gemma signatoria smaragdus, quam gestabat, auro vincta, opus Theodori Samii Telecle geniti: hanc ubi abjiciendam statuit, ita faciebat. Quinquaginta remorum navem viris instructam conscendit, & mox in altum provehere jubet. Et postquam ab insula procul aberat, detractum sibi sigillum, iis qui una navigabant inspectantibus, abjecit in pelagus: hoc acto renavigavit. Reverso domum, quum ex ja- 42
ctura afficeretur, quinto sextove quam hæc acta sunt die, hoc ei casu evenit. Piscator quidam captum à se piscem, grandem sanè ac pulchrum, putavit dignum quo Polycratem donaret. eum ad fores quum attulisset, dixit se in conspectum Polycratis ire velle: à janitore permissus, donans Polycrati piscem, O Rex, inquit, hunc ego quem cepi piscem, etsi operis manuariis vitam tolero, tamen non judicavi ferendum à me esse in forum, sed te tuaque potentia dignum. Eum itaque affero tibi, donoque. His verbis iste delectatus, ita respondit, Tu vero probe, nec facto solo, sed etiam oratione apud me inisti gratiam: ad cœnamque te vocatum volo. Hæc magni faciens piscator domum abiit. piscem ministri scindentes, offendunt in ejus alvo sigillum Polycratis. Quod ubi viderunt sumpseruntque, ad Polycratem lætabundi

a ὅςις ἐς τέλος οὐ. b σὺ ὦν νῦν, & quod sequitur verbum ποίησον abest a MS. sed margini inscriptum. c εὕρῃς. d ἤδη αἱ εὐτυχίαι τοι τὰ ἀπὸ τοῦδε αὐτοῖσι πάθεσι. e ὑποτίθοιτο. f ἀσηθείη. g τάδε. h ἐκέλευσε. i κεχαρηκότες.

Amasis videns omnia felicem Polycratem, renunciat hospitio, qui auxilia mittit Cambysi, in quo facto varia incerta.

tabundi quamcelerrime tulerunt. Eoque illi reddito, referebant quo pacto fuisset inventum. Polycrates, quum illi subvenisset divinam rem esse, singula quæque à se gesta retulit in libellum, & qualia accidissent ipsi. Hæc ubi scripsit, in Æ-
43 gyptum misit. Amasis perlectis tabellis quæ à Polycrate venerant, intellexit fieri non posse, ut homo alterum hominem casui eventuro eripiat; & Polycratem non bene moriturum esse qui per omnia fuisset felix, adeo ut ea quoque reperiret quæ abjecisset. Misso itaque Samum caduceatore, dixit se jus cum illo hospitii solvere. Quod ideo fecit, ne in tristem aliquem gravemque casum incidente Polycrate, animi dolorem veluti
44 de hospite ipse contraheret. Adversus hunc igitur Polycratem in omnibus feliciter agentem, Lacedæmonii sumpsere expeditionem, acciti ab iis Samiis qui post hæc Cydoniam in Creta condiderunt. Polycrates, misso ad Cambysem Cyri filium, adversus Ægyptum copias comparantem, oravit ut nunciis etiam ad se in Samum missis, rogaret aliquid copiarum. Quod audiens Cambyses, libenter in Samum misit ad rogandas à Polycrate nauticas copias, quas secum iste mitteret in Ægyptum. Polycrates, delectos quos maxime suspicabatur ex urbanis ad rebellionem spectare, quadraginta triremibus misit, Cambysi mandans ne retro eos di-
45 mitteret. Et alii quidem negant Samios à Polycrate missos, in Ægyptum pervenisse: sed quum in Carpathio mari cursum tenerent, inter se colloquutos decrevisse ne ulterius tenderent. Alii vero ajunt pervenisse in Ægyptum, ac retentos inde fugam fecisse: & in Samum redeuntibus Polycratem cum classe occurrentem pugnavisse; sed illos, qui redirent superasse, atque in insulam exisse: ubi mox pugna pedestri commissa victi sint, atque ita Lacedæmonem navigarunt. Sunt qui dicant eosdem ab Ægypto redeuntes adversus Polycratem victoria potitos fuisse: non recte dicentes mea opinione. Neque enim oportuisset illos asciscere Lacedæmonios, si per se satis ad expellendum Polycratem validi erant. Præterea nec ratio dictat, ut cui permulti aderant, cum auxiliarii mercede conducti, tum domestici sagittarii, is à Samiis redeuntibus numero paucis fuerit superatus; eorum vero qui sub ipso erant ci-

τες δέ οἱ τὴν σφρηγῖδα, ἔλεγον ὅτεῳ τρόπῳ εὑρεθείη. τὸν δὲ ὡς ἐσῆλθε θεῖον εἶναι τὸ πρῆγμα, γράφει ἐς βιβλίον πάντα, τὰ ποιήσαντά μιν, οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ, ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Ἐπιλεξάμενος δὲ ὁ Ἄμασις τὸ βιβλίον τὸ παρὰ τοῦ Πολυκράτεος ἧκον, ἔμαθε ὅτι ἐκκομίσαι τε ἀδύνατον εἴη ἀνθρώπῳ ἄνθρωπον ἐκ τοῦ μέλλοντος γίνεσθαι πρήγματος, καὶ ὅτι οὐκ [a] εὖ τελευτήσειν μέλλει Πολυκράτης εὐτυχέων τὰ πάντα· ὃς καὶ τὰ ἀποβάλλει, εὑρίσκει. πέμψας δέ οἱ κήρυκα ἐς Σάμον, διαλύεσθαι ἔφη τὴν ξεινίην. τοῦδε εἵνεκα ταῦτα ἐποίεε, ἵνα μὴ συντυχίης δεινῆς τε καὶ μεγάλης Πολυκράτεα καταλαβούσης, αὐτὸς ἀλγήσειε τὴν ψυχὴν, ὡς περὶ ξείνου ἀνδρός. Ἐπὶ [b] τοῦτον δὴ ὦν τὸν Πολυκράτεα εὐτυχέοντα τὰ πάντα, ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπικαλεσαμένων τῶν μετὰ ταῦτα Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ κτισάντων Σαμίων. Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ [c] Καμβύσεα τὸν Κύρου συλλέγοντα στρατὸν ἐπ᾽ Αἴγυπτον, ἐδεήθη ὅκως ἂν καὶ παρ᾽ ἑωϋτὸν πέμψας ἐς Σάμον, δέοιτο στρατοῦ. Καμβύσης δὲ ἀκούσας τούτων, προθύμως ἔπεμπε ἐς Σάμον, δεησόμενος Πολυκράτεος στρατὸν ναυτικὸν ἅμα πέμψαι ἑωϋτῷ ἐπ᾽ Αἴγυπτον. ὁ δὲ, ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς ὑπώπτευε μάλιστα ἐς ἐπανάστασιν, ἀπέπεμπε τεσσεράκοντα τριήρεσι· ἐντειλάμενος Καμβύσῃ ὀπίσω τούτους μὴ ἀποπέμπειν. Οἱ μὲν δὴ λέγουσι τοὺς ἀποπεμφθέντας Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος [d], οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Αἴγυπτον· ἀλλ᾽ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, δοῦναί σφι λόγον, καί σφι ἁδεῖν τὸ προσωτέρω μηκέτι πλέειν. οἱ δὲ λέγουσι ἀπικομένους τε ἐς Αἴγυπτον καὶ φυλασσομένους, ἐνθεῦτεν αὐτοὺς ἀποδρῆναι. καταπλέουσι δὲ ἐς τὴν Σάμον Πολυκράτης νηυσὶ ἀντιάσας, ἐς μάχην κατέστη· νικήσαντες δὲ οἱ κατιόντες, ἀπέβησαν ἐς τὴν νῆσον. πεζομαχήσαντες δὲ ἐν αὐτῇ, ἑσσώθησαν· καὶ οὕτω δὴ ἔπλεον ἐς Λακεδαίμονα. εἰσὶ δὲ οἳ λέγουσι τοὺς ἀπ᾽ Αἰγύπτου νικῆσαι Πολυκράτεα· λέγοντες, ἐμοὶ δοκέειν, οὐκ ὀρθῶς. οὐδὲν γὰρ ἔδει σφέας Λακεδαιμονίους ἐπικαλέεσθαι, εἴπερ αὐτοὶ ἱκανοὶ ἦσαν Πολυκράτεα παραστήσασθαι. πρὸς δὲ τούτοισι, οὐδὲ λόγος αἱρέει, τῷ ἐπίκουροι μισθωτοὶ [e] καὶ τοξόται οἰκήιοι ἦσαν πλήθεϊ πολλοὶ, τοῦτον ὑπὸ τῶν κατιόντων Σαμίων ἐόντων ὀλίγων ἑσσωθῆναι· τῶν δὲ ὑπ᾽ ἑωϋτῷ ἐόντων πολιητέων τὰ τέκνα καὶ

a καὶ ὅτι ὡς οὐκ. b ξείνου. Ἐπὶ. c Σαμίων. Πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης παρά. d hæc verba ὑπὸ Πολυκράτεος non exstant in MS: e ἐπίκουροί τε μισθωτοί.

Laconica brevitas in loquendo & per ænigma. Lacedæmonii sumunt expeditionem in Samum caussa ambigua, sociis Corinthiis, qui infesti Samiis.

τὰς γυναῖκας ὁ Πολυκράτης ἐς τοὺς νεωσοίκους συνειλήσας, εἶχε ἑτοίμους, ἢν ἄρα προδιδῶσι οὗτοι πρὸς τοὺς κατιόντας, ὑποπρῆσαι αὐτοῖσι τοῖσι νεωσοίκοισι. Ἐπεί τε δὲ οἱ ἐξελασθέντες [a] Σαμίων ὑπὸ Πολυκράτεος ἀπίκοντο ἐς τὴν Σπάρτην, καταστάντες ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, ἔλεγον πολλὰ, οἷα κάρτα δεόμενοι. οἱ δέ σφι τῇ πρώτῃ καταστάσι ὑπεκρίναντο, τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα ἐπιλελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστατα [b] οὐ συνιέναι. μετὰ δὲ ταῦτα, δεύτερα καταστάντες, ἄλλο μὲν εἶπον οὐδὲν, θύλακον δὲ φέροντες, ἔφασαν τὸν θύλακον ἀλφίτων [c] δέεσθαι. οἱ δέ σφι ὑπεκρίναντο, τῷ θυλάκῳ περιεργάσθαι. βοηθέειν δ' ὦν ἔδοξε αὐτοῖσι. Καὶ ἔπειτα παρασκευασάμενοι ἐστρατεύοντο Λακεδαιμόνιοι ἐπὶ Σάμον. ὡς μὲν Σάμιοι λέγουσι, εὐεργεσίας ἐκτίνοντες ὅτι σφι πρότεροι αὐτοὶ νηυσὶ ἐβοήθησαν ἐπὶ Μεσσηνίους· ὡς δὲ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι [d] δεομένοισι Σαμίοισι ἐστρατεύοντο, ὡς τίσασθαι βουλόμενοι τοῦ κρητῆρος τῆς ἁρπαγῆς, τὸν ἦγον Κροίσῳ, καὶ τοῦ θώρηκος τὸν αὐτοῖσι Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς ἔπεμψε δῶρον. καὶ γὰρ θώρηκα ἐληίσαντο τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ἢ τὸν κρητῆρα, οἱ Σάμιοι· ἐόντα μὲν λίνεον, καὶ ζώων ἐνυφασμένων συχνῶν, κεκοσμημένον δὲ χρυσῷ καὶ εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου· τῶνδε εἵνεκα θωϋμάσαι ἄξιον ἁρπεδόνη ἑκάστη τοῦ θώρηκος ποιέει. ἐοῦσα γὰρ λεπτὴ, ἔχει ἁρπεδόνας ἐν ἑωυτῇ τριηκοσίας [e] καὶ ἑξήκοντα, πάσας φανεράς. τοιοῦτος ἕτερός ἐστι καὶ τὸν ἐν Λίνδῳ ἀνέθηκε τῇ Ἀθηναίῃ Ἄμασις. Συνεπελάβοντο δὲ τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ὥστε γενέσθαι, καὶ Κορίνθιοι προθύμως. ὕβρισμα γὰρ καὶ ἐς τούτους εἶχε ἐκ τῶν Σαμίων γενόμενον γενεῇ πρότερον τοῦ στρατεύματος τούτου, κατὰ δὴ τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦ κρητῆρος τῇ ἁρπαγῇ γεγονός. Κερκυραίων γὰρ παῖδας τριηκοσίων ἀνδρῶν τῶν πρώτων, Περίανδρος ὁ Κυψέλου ἐς Σάρδις ἀπέπεμψε παρὰ Ἀλυάττεα ἐπὶ ἐκτομῇ. προσσχόντων δὲ ἐς τὴν Σάμον τῶν ἀγόντων τοὺς παῖδας Κορινθίων, πυθόμενοι οἱ Σάμιοι τὸν λόγον, ἐπ' οἷσι ἀγοίατο ἐς [f] Σάρδις, πρῶτα μὲν τοὺς παῖδας ἐδίδαξαν ἱροῦ ἅψασθαι Ἀρτέμιδος· μετὰ δὲ, οὐ περιορέοντες ἀπέλκειν τοὺς ἱκέτας ἐκ τοῦ ἱροῦ, σιτίων δὲ τοὺς παῖδας ἐργόντων Κορινθίων, ἐποιήσαντο οἱ Σάμιοι ὁρτὴν, τῇ καὶ νῦν ἔτι χρέωνται κατὰ ταὐτά. νυκτὸς γὰρ ἐπιγινομένης, ὅσον χρόνον ἱκέτευον οἱ παῖδες, ἵστασαν χοροὺς παρθένων τε καὶ ἠιθέων· ἱστάντες δὲ τοὺς χοροὺς, τρωκτὰ σησα-

civium liberi atque uxores Polycrates in navalia coactos tenebat paratos, ut si ii eum redeuntibus aliis prodidissent, una cum ipsis navalibus combureret. Postea- 46
quam vero Samii qui à Polycrate exacti erant, Spartam venerunt, introducti ad principes multa sane, qualia supplices, commemorabant. Quibus illi primo congressu responderunt, eorum quæ isti dixissent, priorum quidem oblitos esse, posteriora vero non intelligere. Secundo deinde congressu nihil isti dixerunt, nisi allato panario, illud pane indigere. Quibus iidem responderunt panario curiose actum fuisse. Itaque opem ferendam eis censuerunt. Ac postea instructi 47
Lacedæmonii, cum exercitu in Samum se contulere, referendæ gratiæ caussa, ut Samii ajunt, quia illis aliquando Samii adversus Messenios navibus auxilio fuissent: ut vero Lacedæmonii ajunt, non tam ut tutarentur precantes Samios, militavisse, quam ut ulciscerentur rapinam crateris, quem Crœso portabant, & thoracis ab Amasi rege Ægypti ipsis muneri missi. Interceperant enim Samii priore quam craterem anno, thoracem quoque lineum quidem, & frequentibus animalium figuris intextis, sed ornatum auro lanisque, ex xylo: ob id admiratione dignum faciunt thoracis licia: nam quum ea tenuia & exilia, tamen in se habeant trecenta ac sexagena licia, singulaque conspicua. Qualis alter est, quem in Lindo Minervæ idem Amasis dedicavit. Adjuverunt autem hanc expeditionem 48
contra Samios, ut fieret, admodum prompte Corinthii. In quos etiam Samiorum extabat injuria ætate quæ præcessit hanc expeditionem, circa idem tempus facta quo crater interversus est. Nam quum Periander Cypseli filius, Sardes ad Alyattem castrandos mitteret trecentorum primorum in Corcyræis liberos, Corinthiique qui illos ducebant, Samum appulsi essent, audita Samii caussa cur Sardes ducerentur, primum edocuere pueros, ut templum Dianæ tangerent: deinde non negligentes abstrahere supplices a templo, quum arcerent Corinthii eos alimentis, ipsi Samii diem solennem egerunt, quem nunc quoque per eadem facta celebrant. Quum enim nox advenerat, quamdiu pueri supplicabant, exercebant choros virginum atque adolescentium, & interea dum choros exercent, ritum instituerunt

a ἐξελαθέντες. b Hæc verba ἐπιλελῆσθαι, τὰ δὲ ὕστατα non extant in MS. nisi in margine adscripta. c τῶν ἀλφίτων. d οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι. e τριηκοσίους habet MS. f ἀγοίατο οἱ παῖδες ἐς.

Inimicitia Corcyræorum & Corinthiorum; qui hinc infesti Samiis. Periandri uxor, & filii, & socer Procles, quem visunt nepotes. Mira junioris torvitas in patrem, hujusque ultio.

stituerunt ferendi esculenta ex sesamo ac melle, ut ea Corcyræorum filii rapientes, alimenta haberent. id eousque factum est, dum Corinthii puerorum custodes illis omissis abierunt. Ita Samii pueros

49 Corcyram reduxerunt. Quod si defuncto Periandro, Corinthiis cum Corcyræis amicitia extitisset, illi non fuissent portio expeditionis hujus contra Samum propter hanc causam: nunc ab ipsis insulæ originibus, Corinthii semper cum Corcyræis discordes mutuo fuere. Hujus igitur rei memores Corinthii, exulcerato in Samios animo erant. Mittebat autem Periander ad castrandum Sardes primorum Corcyræorum delectos pueros, ulciscendi gratia, quia Corcyræi priores ne-

50 fandum facinus in eum admiserant. Nam posteaquam uxorem suam Melissam necavit Periander, accidit, ut ad superiorem calamitatem hæc quoque altera illi accederet. Erant ei ex Melissa filii duo, unus septem & decem, & alter duodeviginti natus annos. hos avus maternus Procles Epidauri tyrannus, ad se accitos, ea prosequebatur charitate qua par erat nepotes ex filia sua. Quos ubi remittendos statuit, deducens illos, Scitis, inquit, pueri, quis matrem vestram interemerit? Hoc dictum, ei qui major natu erat, nullius momenti habitum est: at minor, cui nomen erat Lycophroni, ita hoc audito doluit, ut reversus Corinthum, patrem neque salutaverit, neque colloquentem vicissim alloqui, ac ne interroganti quidem sermonem aliquem dederit. Eum Periander tandem sane indignatus à lari-

51 bus ejecit. Quo ejecto, majorem natu percontatur quænam cum eis avus esset colloquutus. Ille narrare ut ipsos avus amantissime accepisset: non tamen recordari dicti illius quod Procles in eis dimittendis dixisset, quippe quod in mentem non admiserat. Periander dicere, nulla ratione fieri posse quin aliquid illis ab avo sit suggestum: itaque percontando instare. Tunc adolescens in memoriam rediens, id quoque narravit. Quod Periander etiam animo attendens, tamen nolens aliquid concedere mollius, mittit illuc apud quos filius ab ipso expulsus degebat, prohibens ne adolescentem in domum excipiant. Iste postquam ejectus in alteram se domum conferebat, ab hac quoque abigebatur; & Periandro iis qui acceperant comminante, atque ut arcerent

σησάμου τε καὶ μέλιτος ἐποιήσαντο νόμον φέρεσθαι· ἵνα ἁρπάζοντες οἱ τῶν Κερκυραίων παῖδες ἔχοιεν τροφήν. ἐς τοῦτο δέ οἱ ἐγίνετο, ἐς ὃ οἱ Κορίνθιοι τῶν παίδων οἱ φύλακοι οἴχοντο[a] ἀπολιπόντες. τοὺς δὲ παῖδας ἀπήγαγον ἐς Κέρκυραν οἱ Σάμιοι. Εἰ μέν νυν Περιάνδρου τελευτήσαντος τοῖσι Κορινθίοισι φίλα ἦν πρὸς τοὺς Κερκυραίους, οἱ δὲ οὐκ ἂν συνελάβοντο τοῦ στρατεύματος τοῦ ἐπὶ Σάμον ταύτης εἵνεκεν[b] τῆς αἰτίης· νῦν δὲ αἰεὶ ἐπεί τε ἔκτισαν τὴν νῆσον, εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες ἑωυτοῖσι. τούτων ὦν εἵνεκεν[c] ἀπεμνησικάκεον τοῖσι Σαμίοισι οἱ Κορίνθιοι. ἀπέπεμπεν δὲ[d] ἐς Σάρδις ἐπ' ἐκτομῇ Περίανδρος, τῶν πρώτων Κερκυραίων ἐπιλέξας τοὺς παῖδας, τιμωρεύμενος· πρότεροι γὰρ οἱ Κερκυραῖοι ἦρξαν ἐς αὐτὸν πρῆγμα ἀτάσθαλον ποιήσαντες. Ἐπεί τε γὰρ τὴν ἑωυτοῦ γυναῖκα Μέλισσαν Περίανδρος ἀπέκτεινε, συμφορὴν τοιήνδε οἱ ἄλλην συνέβη πρὸς τῇ γεγονυίῃ γενέσθαι. ἤσαν οἱ ἐκ Μελίσσης δύο παῖδες, ἡλικίην ὁ μὲν, ἑπτακαίδεκα· ὁ δὲ, ὀκτωκαίδεκα ἔτεα γεγονώς. τούτους ὁ μητροπάτωρ Προκλῆς, ἐὼν Ἐπιδαύρου τύραννος, μεταπεμψάμενος παρ' ἑωυτὸν, ἐφιλοφρονέετο[e], ὡς οἰκὸς ἦν, θυγατρὸς ἐόντας τῆς ἑωυτοῦ παῖδας· ἐπεί τε δέ σφεας ἀπεπέμπετο, εἶπε προπέμ„πων αὐτοὺς, Ἆρα ἴστε, ὦ παῖδες, ὃς ὑμέων „τὴν μητέρα ἀπέκτεινε; τοῦτο τὸ ἔπος ὁ μὲν πρεσβύτερος αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο· ὁ δὲ νεώτερος, τῷ οὔνομα ἦν Λυκόφρων, ἤλγησε ἀκούσας οὕτω, ὥστε ἀπικόμενος ἐς τὴν Κόρινθον, ὅτε φονέα τῆς μητρὸς τὸν πατέρα οὔτε προσεῖπε, διαλεγομένῳ τε οὐ προσδιελέγετο, ἱστορέοντί τε λόγον οὐδένα ἐδίδου. τέλος δέ μιν περιθυμῶ ἐχόμενος ὁ Περίανδρος ἐξελαύνει ἐκ τῶν οἰκίων. Ἐξελάσας δὲ τοῦτον, ἱστόρεε τὸν πρεσβύτερον τά σφι ὁ μητροπάτωρ διελέχθη· ὁ δέ οἱ ἀπηγέετο ὥς σφεας φιλοφρόνως ἐδέξατο. ἐκείνου δὲ τοῦ ἔπεος τό σφι ὁ Προκλῆς ἀποστέλλων εἶπε, ἅτε οὐ νόῳ λαβὼν, οὐκ ἐμέμνητο. Περίανδρος δὲ οὐδεμίην μηχανὴν ἔφη εἶναι μὴ οὔ σφι ἐκεῖνον ὑποθέσθαι τι· ἐλιπάρεέ τε ἱστορέων. ὁ δὲ, ἀναμνησθεὶς, εἶπε καὶ τοῦτο· Περίανδρος δὲ νόῳ λαβὼν καὶ τοῦτο, καὶ μαλακὸν ἐνδιδόναι βουλόμενος οὐδὲν, τῇ ὁ ἐξελαθεὶς[f] ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον, ἀπηγόρευε μή μιν δέκεσθαι οἰκίοισι. ὁ δὲ, ὅκως ἀπελαυνόμενος ἔλθοι ἐς ἄλλην οἰκίην, ἀπηλαύνετ' ἂν καὶ ἀπὸ ταύτης· ἀπειλέοντός τε τοῦ Περιάνδρου τοῖσι δεξαμένοισι, καὶ ἐξέργειν κελεύοντος, ἀπελαυνόμενος

a οἴχοντο. b ἕνεκα. c εἵνεκα. d ἔπεμψε. e ἐφιλοφρόνεέ τε. f ἐξελασθείς.

νόμενος ἂν [a] ᾔιε ἐπ' ἑτέρην τῶν ἑταίρων. οἱ δὲ, ἅτε Περιάνδρου ἐόντα παῖδα, καίπερ δειμαίνοντες, ὅμως ἐδέκοντο. Τέλος δὲ, ὁ Περίανδρος κήρυγμα ἐποιήσατο, ὃς ἂν ἢ οἰκίοισι [b] ὑποδέξηταί μιν, ἢ προσδιαλεχθῇ, ἱρὴν ζημίην τοῦτον τῷ Ἀπόλλωνι ὀφείλειν, ὅσην δὴ εἴπας. πρὸς ὦν δὴ τοῦτο τὸ κήρυγμα, οὔτε τίς οἱ διαλέγεσθαι, οὔτε οἰκίοισι δέκεσθαι ἤθελε. πρὸς δὲ, οὐδὲ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐδικαίου πειρᾶσθαι ἀπειρημένου, ἀλλὰ διακαρτερέων ἐν τῇσι στοῇσι ἐκαλινδέετο. τετάρτῃ δὲ ἡμέρῃ ἰδών μιν ὁ Περίανδρος ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτωκότα οἴκτειρε· ὑπεὶς δὲ τῆς ὀργῆς, ᾔιε ἆσσον, καὶ ἔλεγε, „Ὦ παῖ, κότερα τούτων αἱρετώτερά ἐστι, ταῦτα τὰ νῦν ἔχων πρήσσεις, ἢ τὴν τυραννίδα, καὶ τὰ ἀγαθὰ τὰ νῦν ἐγὼ ἔχω, ταῦτα, ἐόντα τῷ πατρὶ ἐπιτήδεον, παραλαμβάνειν; ὃς ἐὼν ἐμός τε παῖς, καὶ Κορίνθου τῆς εὐδαίμονος βασιλεὺς, ἀλήτην βίον εἵλου· ἀντιστατέων τε καὶ ὀργῇ χρεώμενος ἐς τόν σε ἥκιστα ἐχρῆν. εἰ γάρ τις συμφορὴ ἐν αὐτοῖσι ἐγεγόνεε ἐξ ἧς ὑποψίην ἐς ἐμὲ ἔχεις, ἐμοί τε αὕτη γέγονε, καὶ ἐγὼ αὐτῆς τὸ πλεῦν μέτοχός εἰμι, ὅσῳ αὐτός σφε ἐξεργασάμην [c]. σὺ δὲ μαθὼν ὅσῳ φθονέεσθαι κρέσσόν ἐστι ἢ οἰκτείρεσθαι, ἅμα τε ὁκοῖόν τι ἐς τοὺς τοκέας καὶ ἐς τοὺς κρέσσονας τεθυμῶσθαι, ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία.” Περίανδρος μὲν τούτοισι αὐτὸν κατελάμβανε. ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἀμείβεται τὸν πατέρα, ἔφη δέ μιν ἱρὴν ζημίην ὀφείλειν τῷ θεῷ, ἑωυτῷ ἐς λόγους ἀπικόμενον. μαθὼν δὲ ὁ Περίανδρος ὡς ἄπορόν τι τὸ κακὸν εἴη τοῦ παιδὸς καὶ ἀνίκητον, ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται, στείλας πλοῖον [d] ἐς Κέρκυραν. ἐπεκράτεε γὰρ καὶ ταύτης. ἀποστείλας δὲ τοῦτον ὁ Περίανδρος, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὸν πενθερὸν Προκλέα, ὡς τῶν παρεόντων οἱ πρηγμάτων ἐόντα αἰτιώτατον· καὶ εἷλε μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, εἷλε δὲ αὐτὸν Προκλέα, καὶ ἐζώγρησε. Ἐπεὶ δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος, ὅ, τε Περίανδρος παρηβήκεε, καὶ συνεγινώσκετο ἑωυτῷ οὐκέτι εἶναι δυνατὸς τὰ πρήγματα ἐπορᾶν τε καὶ διέπειν, πέμψας ἐς τὴν Κέρκυραν, ἀπεκάλεε [e] τὸν Λυκόφρονα ἐπὶ τὴν τυραννίδα. ἐν γὰρ δὴ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων οὔκων ἐώρα [f], ἀλλά οἱ κατεφαίνετο εἶναι νωθέστερος. ὁ δὲ Λυκόφρων οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Περίανδρος δὲ, περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω, δεύτερα ἀπέστελλε ἐπ' αὐτὸν τὴν ἀδελφεὴν [g], ἑωυτοῦ δὲ θυγατέρα· δοκέων μιν μάλιστα ταύτῃ ἂν πείθεσθαι. ἀπικομένης δὲ ταύτης, „καὶ λεγούσης, Ὦ παῖ, βούλεαι τήν τε τυραννίδα ἐς

rent imperante, expulsus in aliam sodalium domum se contulit. Illi etsi formidantes, tamen quod esset Periandri filius,
hominem excipiebant. Ad postremum 52
Periander per præconem edici jussit, quisquis hunc in domum reciperet, aut alloqueretur, cum sacram mulctam Apollini debiturum, quantam ipse nuncupans. Ad hoc edictum quum nemo affari, nemo illum in domum recipere vellet, etiam ipse ille non putavit rem illicitam esse tentandam: sed sustinens in porticibus assidue versabatur. Quem die quarta Periander illuvie & inedia enectum cernens, misertus est, depositaque ira propius accedens, Fili, inquit, utrum est optabilius, istud quod cummaxime toleras, an tyrannidem atque opes, quas ego nunc habeo, accipere patri obtemperantem? qui quum sis & meus filius & beatæ Corinthi rex; præoptasti mendicam vitam, obsistendo atque irascendo illi cui minime debebas. Nam siquid calamitatis in iis accidit unde suspicionem in me habes, id mihi accidit, ejusque ego particeps eo magis sum, quod ipse id perpetravi. Tu vero, edoctus quanto satius sit invideri quam miserabilem esse, & simul quid sit in parentes & in majores irasci, abi domum. Periander quidem his verbis filium corripiebat: ille autem nihil patri respondit, nisi ipsum sacram mulctam deo debere, quod in ipsius colloquium venisset. Ibi Periander animadvertens malum filii desperatum esse & insuperabile, ab oculis eum sibi amandavit, navigio in Corcyram misso. nam & huic imperitabat. Eo autem amandato, bellum socero Procli intulit, tanquam præcipuo harum rerum autori: expugnataque Epidauro, Proclem cepit,
quem tamen vivum servavit Interjecto 53
deinde tempore quum senuisset Periander, sibique esset conscius se non esse amplius parem administrandis obeundisque rebus, mittit Corcyram arcessitum Lycophronem ad tyrannidem. Nam in majore filio non erat indoles, hebetiorque esse ei videbatur. Lycophron ne interrogatione quidem est dignatus eum qui sibi nuncium afferebat. At Periander in amorem adolescentis propensus, rursus ad eum misit sororem filiam suam, sperans fore ut ille huic præcipue auscultaret. Hæc, ubi venit, ô puer, inquit, mavis tyrannidem recidere in alios, & domum

a κελεύοντος. ἀπελαυνόμενος δ' ἄν. b ἂν οἰκίοισι. c ἐξεργασάμην. d πλοίῳ. e ἐπεκάλει. f οὐκ ἐνώρα. g ἀδελφεήν.

Sororis sermo & pondus apud fratrem, quem occidunt Corcyræi. Laconum irrita expeditio contra Samum. Archiæ, cujus nepotem vidit Herodotus, & Lycopæ virtus, sed infelix.

mum patris dispergi potius, quàm tu ipse habere illuc reversus? Redi quæso ad penates, desine tibimet officere. Ambitio est possessio sinistra: noli malum medicari malo. Multi justis mansuetiora præponunt. multi jam & materna quærentes, paterna converterunt. Lubrica res est tyrannis, cujus multi sunt amatores. Pater senex jam est provectæque ætatis: tua ipsius bona ne aliis tradas. His illa verbis ad inducendum maxime appositis fratrem alloquebatur, à patre edocta. Cui iste respondens, negat se iturum Corinthum quoad patrem superesse audiret. Hoc quum mulier renunciasset, tertio Periander caduceatorem mittit, qui dicat se quidem in Corcyram velle concedere, sed ut hic Corinthum proficiscatur ad tyrannidis successionem. Id approbante filio, Periander Corcyram ipse veniebat, juvenis Corinthum. Hæc omnia edocti Corcyræi, ne ad ipsorum regionem Periander accederet, adolescentem interimunt. Ob hæc igitur Periander de Corcyræis ultionem sumebat.
54 Lacedæmonii ingenti cum classe ubi pervenere, Samum obsederunt, succedentesque muro, turrem mari imminentem in suburbio transcenderunt. Sed mox cum magna manu suppetias ipso ferente Polycrate, rejecti sunt. Sed quum à superiore turri, quæ tergo montis imposita erat, erupissent tum auxiliarii, tum ipsorum Samiorum permulti, & aliquantisper Lacedæmonios sustinuissent ipsi, retro fugam fecerunt, insequentique ab hoste cædebantur.
55 Quod si Lacedæmonii qui aderant, Archiæ & Lycopæ similes extitissent eo die, capta Samus fuisset. Siquidem Archias & Lycopes soli cum Samiis intra murum simul irruentes, interclusa ad redeundum via, intra urbem Samiorum occubuerunt. Equidem ipse cum tertio ab hoc Archia alio Archia, qui Archiæ Samii filius, congressus sum apud Pitanen (hujus enim populi erat) qui ex omnibus hospitibus maxime Samios honorabat, dicente patri suo nomen Samio fuisse inditum, quod ei pater Archias strenue pugnans in Samo mortem oppetisset: se vero ideo Samiis honorem habere, quod avus suus fuisset à Samiis publica affectus sepultura.
56 Lacedæmonii, quadraginta diebus in obsidendo absumptis, quum in suscepta re nihil admodum proficerent, in Peloponnesum redierunt.

Fer-

„ἐς ἄλλους πεσέειν, καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς διαφορηθέντα μᾶλλον, ἢ αὐτός σφε ἀπελθὼν ἔχειν; ἄπιθι ἐς τὰ οἰκία, παῦσαι σεωυτὸν ζημιῶν. φιλοτιμίη, κτῆμα σκαιόν. μὴ τὸ κακὸν τῷ κακῷ ἰῶ. πολλοὶ τῶν δικαίων τὰ ἐπιεικέστερα προτιθεῖσι. πολλοὶ δὲ ἤδη τὰ μητρῷα διζήμενοι, τὰ πατρῷα μετέβαλον[a]. τυραννίς, χρῆμα σφαλερόν· πολλοὶ δὲ αὐτῆς ἐρασταί εἰσι. ὁ δὲ, γέρων τε ἤδη καὶ παρηβηκώς. μὴ δῷς τὰ σεωυτοῦ ἀγαθὰ ἄλλοισι. ἡ μὲν δὴ τὰ ἐπαγωγότατα διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἔλεγε πρὸς αὐτόν. ὁ δὲ, ὑποκρινάμενος[b], ἔφη οὐδαμὰ ἥξειν ἐς Κόρινθον, ἔστ' ἂν πυνθάνηται περιεόντα τὸν πατέρα. ἀπαγγειλάσης δὲ ταύτης ταῦτα, τὸ τρίτον ὁ Περίανδρος κήρυκα πέμπει, βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν· ἐκεῖνον δὲ ἐκέλευε ἐς Κόρινθον ἀπικόμενον, διάδοχον γίνεσθαι τῆς τυραννίδος. καταινέσαντος δὲ ἐπὶ τούτοισι τοῦ παιδὸς, ὁ μὲν Περίανδρος ἐστέλλετο ἐς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ παῖς οἱ ἐς τὴν Κόρινθον. μαθόντες δὲ οἱ Κερκυραῖοι τούτων ἕκαστα, ἵνα μή σφι Περίανδρος ἐς τὴν χώρην ἀπίκηται, κτείνουσι τὸν νεηνίσκον. ἀντὶ τούτων μὲν Περίανδρος Κερκυραίους ἐτιμωρέετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ στόλῳ μεγάλῳ ὡς ἀπικέατο, ἐπολιόρκεον Σάμον· προσβαλόντες δὲ πρὸς τὸ τεῖχος, τοῦ μὲν πρὸς θαλάσσῃ ἑστεῶτος πύργου κατὰ τὸ προάστειον τῆς πόλιος ὑπερεβήσαν· μετὰ δὲ, αὐτοῦ βοηθήσαντος Πολυκράτεος χειρὶ πολλῇ, ἀπηλάθησαν[c]. κατὰ δὲ τὸν ἐπάνω πύργον τὸν ἐπὶ τῆς ῥάχιος τοῦ οὔρεος ἐπεόντα ἐπεξῆλθον οἵ τε ἐπίκουροι καὶ αὐτῶν Σαμίων συχνοί. δεξάμενοι δὲ τοὺς Λακεδαιμονίους ἐπ' ὀλίγον χρόνον, ἔφευγον ὀπίσω· οἱ δὲ, ἐπισπώμενοι, ἔκτεινον. Εἰ μὲν νυν οἱ παρεόντες Λακεδαιμονίων ὅμοιοι ἐγίνοντο ταύτην τὴν ἡμέρην Ἀρχίῃ τε καὶ Λυκώπῃ, αἱρέθη ἂν Σάμος. Ἀρχίης γὰρ καὶ Λυκώπης μοῦνοι συνεσπεσόντες φεύγουσι ἐς τὸ τεῖχος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ἀποκληισθέντες τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, ἀπέθανον ἐν τῇ πόλι τῇ Σαμίων. τρίτῳ δὲ ἀπ' Ἀρχίεω τούτου γεγονότι ἄλλῳ Ἀρχίῃ τῷ Σαμίου τοῦ Ἀρχίεω, αὐτὸς ἐν Πιτάνῃ συνεγενόμην· (δήμου γὰρ τούτου ἦν) ὃς ξείνων πάντων μάλιστα ἐτίμα τε Σαμίους, καί οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι, ὅτι οἱ πατὴρ Ἀρχίης ἐν Σάμῳ ἀριστεύσας ἐτελεύτησε. τιμᾶν δὲ Σαμίους ἔφη, διότι ταφῆναί οἱ τὸν πάππον δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων. Λακεδαιμόνιοι[d] δὲ, ὥς σφι τεσσεράκοντα ἐγεγόνεσαν ἡμέραι πολιορκέουσι Σάμον, ἐς τὸ πρόσω τε οὐδὲν προεκόπτετο τῶν πρηγμάτων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Πελοπόννησον[e].

 ὡς

a ἀπέβαλον. b ὑποκρινόμενος. c ἀπηλάθησαν. d Σαμίων εὖ. Λακεδαιμόνιοι. e ἐς τὴν Πελοπόννησον.

ὡς δὲ ὁ ματαιότερος λόγος ὥρμηται, λέγεται Πολυκράτεα ἐπιχώριον νόμισμα κόψαντα πολλὸν μολίβδου, καταχρυσώσαντα, δοῦναί σφι· τοὺς δὲ, δεξαμένους, οὕτω δὴ ἀπαλλάσσεσθαι. ταύτην τὴν[a] στρατιὴν ἐς τὴν Ἀσίην Λακεδαιμόνιοι Δωριέες[b] ἐποιήσαντο. Οἱ δ' ἐπὶ τὸν Πολυκράτεα στρατευσάμενοι Σαμίων, ἐπεὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι αὐτοὺς ἀπολείπειν ἔμελλον, καὶ αὐτοὶ ἀπέπλεον ἐς Σίφνον· χρημάτων γὰρ ἐδέοντο. τὰ δὲ τῶν Σιφνίων πρήγματα ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ νησιωτέων μάλιστα ἐπλούτεον, ἅτε ἐόντων αὐτοῖσι ἐν τῇ νήσῳ χρυσέων καὶ ἀργυρέων μετάλλων οὕτω, ὥστε ἀπὸ τῆς δεκάτης τῶν γινομένων αὐτόθεν χρημάτων, θησαυρὸς ἐν Δελφοῖσι ἀνακέεται, ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι. αὐτοὶ δὲ τὰ γινόμενα τῷ ἐνιαυτῷ ἑκάστῳ χρήματα διενέμοντο. ὅτε ὦν ἐποιεῦντο τὸν θησαυρὸν, ἐχρέωντο τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τε ἐστὶ πολλὸν χρόνον παραμένειν. ἡ δὲ Πυθίη ἔχρησέ σφι τάδε,

Ἀλλ' ὅταν ἐν Σίφνῳ πρυτανήϊα λευκὰ γένηται,
Λευκόφρυς τ' ἀγορὴ, τότε δὴ δεῖ φράδμονος ἀνδρὸς,
Φράσσασθαι ξύλινόν τε λόχον κήρυκά τ' ἐρυθρόν.

τοῖσι δὲ Σιφνίοισι τότε ἦν ἡ ἀγορὴ καὶ τὸ πρυτανήϊον Παρίῳ λίθῳ ἠσκημένα. Τοῦτον τὸν χρησμὸν οὐκ οἷοί τε ἦσαν γνῶναι, οὔτε τότε εὐθὺς, οὔτε τῶν Σαμίων ἀπιγμένων. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα πρὸς τὴν Σίφνον προσέσχον οἱ Σάμιοι, ἔπεμπον τῶν νεῶν μίαν πρέσβεας ἄγουσαν ἐς τὴν πόλιν. τὸ δὲ παλαιὸν ἅπασαι αἱ νῆες ἦσαν μιλτηλεφέες. καὶ ἦν τοῦτο τὸ ἡ Πυθίη προηγόρευε τοῖσι Σιφνίοισι, φυλάξασθαι τὸν ξύλινον λόχον κελεύουσα, καὶ κήρυκα ἐρυθρόν. ἀπικόμενοι δ' ὦν οἱ ἄγγελοι ἐδέοντο τῶν Σιφνίων, δέκα τάλαντά σφι χρῆσαι. οὐ φασκόντων δὲ χρήσειν τῶν Σιφνίων αὐτοῖσι, οἱ Σάμιοι τοὺς χώρους αὐτῶν ἐπόρθεον. πυθόμενοι δ' εὐθὺς ἧκον οἱ Σίφνιοι βοηθέοντες, καὶ συμβαλόντες αὐτοῖσι, ἑσσώθησαν· καὶ αὐτῶν πολλοὶ ἀπεκληΐσθησαν τοῦ ἄστεος ὑπὸ τῶν Σαμίων· καὶ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα ἑκατὸν τάλαντα ἔπρηξαν. Παρὰ δὲ Ἑρμιονέων νῆσον ἀντὶ χρημάτων παρέλαβον, Θυρέην τὴν ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ αὐτὴν Τροιζηνίοισι παρακατέθεντο. αὐτοὶ δὲ Κυδωνίην τὴν ἐν Κρήτῃ ἔκτισαν· οὐκ ἐπὶ τοῦτο πλέοντες, ἀλλὰ Ζακυνθίους ἐξελοῦντες ἐκ τῆς νήσου. ἔμειναν δ' ἐν ταύτῃ καὶ εὐδαιμόνησαν ἐπ'

ἔτεα

a ταύτην πρώτην. b Λακεδαιμονίοισι Δωριέες.

Samiorum, Polycratem fugientium, varia fortuna; præsertim in Siphno, quæ dives metallis. Ejus thesaurus Delphis, & oraculum. Trajectio Thyreæ ab Hermionensibus ad Trœzenios. Samii petierunt Cretæ Cydoniam unde ejecerunt Zacynthios.

Fertur, Polycratem, (ut rumor quidam temerarius emanavit) magnum numerum monetæ patriæ è plumbo percussisse, eamque auro induxisse, ac Lacedæmoniis dedisse: atque ea accepta illos recessisse. Hanc expeditionem Lacedæmonii Dorienses in Asiam susceperunt. Samii, qui 57 Polycrati bellum intulerant, posteaquam à Lacedæmoniis se relictum iri vident, & ipsi transmiserunt in Siphnum. deficiebant enim pecuniæ. Vigebant autem ea tempestate Siphniorum res, erantque inter insulares locupletissimi, ut quibus in insula essent auraria & argenti metalla, unde tantum pecuniæ redibat, ut ex decimis ejus reponeretur apud Delphos thesaurus locupletissimo cuique par. Siphnii autem ipsi pecuniam quæ quotannis conficiebatur distribuebant. Qui dum thesaurum parabant, nunquid diu permanere possent ipsis præsentia bona, consuluere oraculum. Eis ita Pythia respondit,

Quum tamen in Siphno fuerint prytaneia cana,
Cana fori facies, tunc vir vafer adsit oportet,
Qui notet è ligno agmen, legatumque rubentem.

Erant eo tempore Siphniis forum & prytaneium Pario lapide exculta. Hoc autem 58
oraculum Siphnii neque tunc statim, neque post adventum Samiorum intelligere potuerunt. Nam Samii quum primum ad Siphnum adplicuissent, miserunt ad urbem cum legatis unam è navibus. Veteri autem instituto naves omnes erant rubrica delibutæ: atque hoc erat quod Siphniis Pythia prædixit, ut observarent ligneum agmen ac rubrum legatum. Nuncii igitur ubi pervenere, decem sibi talenta mutuari Siphnios precabantur. Negantibus Siphniis se mutua daturos, Samii eorum agros populabantur. Id audientes Siphnii, continuo occurrentes, commissa pugna fugati sunt: eorumque multi ab urbe a Samiis interclusi, a quibus postea centum talenta exegerunt.
Ab Hermionensibus insulam Samii pecu- 59
niarum loco acceperunt, Thyream Peloponneso adjacentem, quam Trœzeniis obligaverunt: ipsi Cydoniam in Creta condiderunt, quum illuc non ea de caussa navigassent, sed ut Zacynthios ex insula summoverent. In hac quinquennium degentes, ita rem bene gesserunt, ut templa

pla

pla quæ nunc in Cydonia visuntur, isti fecerint, & Dictynnæ præterea delubrum. Sexto eos anno Æginetæ navali prœlio victos cum Cretensibus subegerunt in servitutem, ac naves aprugnis proris instructas, rostratas, mutilaverunt, easque apud Minervæ templum in Ægina dedicaverunt. Hæc Æginetæ Samiis fecere, infensi quod illi antea sub Amphicrate Sami rege, bello Æginæ illato, magnis cladibus illos affecerant, & invicem affecti fuerant. & hæc quidem fuit caussa.

60 Protraxi autem sermonem de Samiis ob hoc magis, quod tria sunt apud eos opera Græcanicorum omnium maxima. Unum montis in centum quinquaginta orgyias editi; fossa ab ejus imo incipiens habet duplex os, longitudinis fossæ septem stadiorum; celsitudinis autem ac latitudinis, utriusque octonûm pedum. Item per eum totum altera fossa depressa est viginti cubitorum altitudinis, trium pedum latitudinis, per quam derivata à magno fonte aqua, fistulis diffusa in urbem deducitur. Hujus fossæ architectus extitit Megarensis Eupalinus Naustrophi filius. Hoc primum è tribus operibus est. Alterum agger circa portum in mari, ad viginti orgyias altitudinis, duobus amplius stadiis longitudinis. Tertium opus est templum omnium quæ nos vidimus amplissimum, cujus architectus primus extitit Rhœcus, Philei filius, indigena. Horum operum gratia sermonem aliquanto

61 magis de Samiis extendi. CAMBYSE Cyri circa Ægyptum moras trahente, ac desipiente, duo magi iidemque fratres contra eum insurrexerunt: quorum alterum Cambyses reliquerat rei domesticæ curatorem. Hic cognita Smerdis nece, quæ occultabatur, paucisque Persarum erat nota, plerisque eum vivere arbitrantibus, hæc in consilium istud adhibens inhiavit regiis opibus. Erat ei frater, quem dixi una cum illo contra eum conspirasse, corporis habitu quamsimillimus Smerdi, Cyri filio, quem Cambyses fratrem suum interemit: nec specie tantum corporis Smerdi assimilis, sed etiam nomen habebat Smerdin. Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit. Hoc acto, caduceatores cum alia in loca, tum vero unum in Ægyptum dimittit ad exercitum, qui ediceret ut Smerdi Cyri filio deinceps obe-

62 dirent, non Cambysi. Hæc caduceatores alii

ἔτεα πέντε, ὥστε τὰ ἱρὰ τὰ ἐν Κυδωνίῃ ἐόντα νῦν, οὗτοί εἰσι οἱ ποιήσαντες, καὶ τὸν τῆς Δικτύνης νηόν. ἕκτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγινῆται αὐτοὺς ναυμαχίῃ νικήσαντες, ἠνδραποδίσαντο μετὰ Κρητῶν. καὶ τῶν νηῶν καπρίους ἐχουσέων τὰς πρώρας ἠκρωτηρίασαν, καὶ ἀνέθεσαν ἐς τὸ ἱρὸν τῆς Ἀθηναίης ἐν Αἰγίνῃ. ταῦτα δὲ ἐποίησαν ἔγκοτον ἔχοντες Σαμίοισι Αἰγινῆται. πρότεροι γὰρ[a] Σάμιοι ἐπ' Ἀμφικράτεος βασιλεύοντος ἐν Σάμῳ, στρατευσάμενοι ἐπ' Αἴγιναν, μεγάλα κακὰ ἐποίησαν Αἰγινήτας, καὶ ἔπαθον ὑπ' ἐκείνων. ἡ μὲν αἰτίη αὕτη. Ἐμήκυνα δὲ περὶ Σαμίων μᾶλλον, ὅτι σφι τρία ἐστὶ μέγιστα ἁπάντων Ἑλλήνων ἐξεργασμένα, οὔρεός τε ὑψηλοῦ ὄρυγμα [b] ἐς πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ὀργυιάς· τούτου τὸ ὄρυγμα κάτωθεν ἀρξάμενον, ἀμφίστομον. τὸ μὲν μῆκος τοῦ ὀρύγματος, ἑπτὰ στάδιοί εἰσι· τὸ δὲ ὕψος καὶ εὖρος, ὀκτὼ ἑκάτερον πόδες. διὰ παντὸς δὲ αὐτοῦ ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσίπηχυ βάθος ὤρυκται [c], τρίπουν δὲ τὸ εὖρος· δι' οὗ τὸ ὕδωρ μετοχετευόμενον διὰ τῶν σωλήνων, παραγίνεται ἐς τὴν πόλιν ἀγόμενον ἀπὸ μεγάλης πηγῆς. ἀρχιτέκτων δὲ τοῦ ὀρύγματος τούτου ἐγένετο Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος Ναυστρόφου. τοῦτο μὲν δὴ ἓν τῶν τριῶν ἐστι· δεύτερον δὲ περὶ λιμένα χῶμα ἐν θαλάσσῃ, βάθος κατὰ εἴκοσι ὀργυιέων· μῆκος δὲ τοῦ χώματος, μέζον δύο σταδίων. τρίτον δέ σφι ἐξέργασται νηὸς μέγιστος πάντων νηῶν τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τοῦ ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο Ῥοῖκος Φιλέω ἐπιχώριος. τούτων εἵνεκε μᾶλλόν τι περὶ Σαμίων ἐμήκυνα. Καμβύσῃ δὲ τῷ Κύρου, χρονίζοντι περὶ Αἴγυπτον, καὶ παραφρονήσαντι, ἐπανιστέαται ἄνδρες μάγοι δύο ἀδελφεοί· τῶν τὸν ἕτερον καταλελοίπεε τῶν οἰκηίων μελεδωνὸν ὁ Καμβύσης. οὗτος δὴ ὦν οἱ ἐπανέστη μαθών τε τὸν Σμέρδιος θάνατον, ὡς κρύπτοιτο γενόμενος, καὶ ὡς ὀλίγοι τε ἦσαν οἱ ἐπιστάμενοι αὐτὸν Περσέων, οἱ δὲ πολλοὶ περιεόντα μιν εἰδείησαν· πρὸς ταῦτα βουλεύσας τάδε, ἐπεχείρησε τοῖσι βασιληίοισι. ἦν οἱ ἀδελφεὸς τὸν εἶπα οἱ συνεπαναστῆναι, οἰκὼς μάλιστα τὸ εἶδος Σμέρδι τῷ Κύρου, τὸν ὁ Καμβύσης ἐόντα ἑωϋτοῦ ἀδελφεὸν ἀπέκτεινε. ἦν τε δὴ ὅμοιος εἶδος τῷ Σμέρδι, καὶ δὴ καὶ οὔνομα τὠυτὸ εἶχε Σμέρδιν [d]. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης, ὥς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ποιήσας δὲ τοῦτο, κήρυκας διέπεμπε τῇ τε ἄλλῃ καὶ δὴ καὶ ἐς Αἴγυπτον, προερέοντα τῷ στρατῷ ὡς Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἀκουστέα εἴη τοῦ λοιποῦ, ἀλλ' οὐ Καμβύσεω. Οἵ τε δὴ ὦν ἄλλοι κήρυκες

a πρότεροι μὲν γάρ. b Hæc vox ὄρυγμα non est in MS. & patet interpreti fuisse ignotam. c ὀρώρυκται. d Σμέρδις.

ρυκες προηγόρευον ταῦτα, καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπ' [a] Αἴγυπτον ταχθείς, (εὕρισκε γὰρ Καμβύσεα καὶ τὸν στρατὸν ἐόντα τῆς Συρίης ἐν Ἐκβατάνοισι) προηγόρευε στὰς ἐς μέσον [b] τὰ ἐντεταλμένα ἐκ τοῦ μάγου. Καμβύσης δὲ ἀκούσας ταῦτα ἐκ τοῦ κήρυκος, καὶ ἐλπίσας μιν λέγειν ἀληθέα, αὐτός τε προδεδόσθαι ἐκ Πρηξάσπεος (πεμφθέντα γὰρ αὐτὸν ὡς ἀποκτενέοντα Σμέρδιν, οὐ ποιῆσαι ταῦτα) βλέψας ἐς τὸν Πρηξάσπεα, εἶπε, Πρήξασπες, οὕτω μοι διεπρήξαο τό τοι προσέθηκα πρῆγμα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ δέσποτα, οὐκ ἔστι ταῦτα ἀληθέα ὅκως κοτέ σοι Σμέρδις ἀδελφεὸς ὁ σὸς ἐπανέστηκε, οὐδὲ ὅκως τι ἐξ ἐκείνου τοῦ ἀνδρὸς νεῖκός τοι ἔσται [c] ἢ μέγα ἢ σμικρόν. ἐγὼ γὰρ αὐτός, ποιήσας τὰ σύ με ἐκέλευες, ἔθαψά μιν χερσὶ τῇσι ἐμεωυτοῦ. εἰ μέν νυν οἱ τεθνεῶτες ἀνεστέασι, προσδέκεό τοι καὶ Ἀστυάγεα τὸν Μῆδον ἐπαναστήσεσθαι· εἰ δ' ἔστι ὥσπερ πρὸ τοῦ, οὐ μή τι τοι ἔκ γε ἐκείνου νεώτερον κακὸν ἀναβλάστῃ. νῦν ὦν μοι δοκέει, μεταδιώξαντας τὸν κήρυκα, ἐξετάζειν εἰρωτεῦντας παρ' ὅτευ ἥκων προαγορεύει ἡμῖν Σμέρδιος βασιλῆος ἀκούειν. Ταῦτα εἴπαντος Πρηξάσπεος, (ἤρεσε γὰρ Καμβύσῃ) αὐτίκα μεταδίωκτος γενόμενος ὁ κῆρυξ ἧκε. ἀπιγμένον δέ μιν εἴρετο ὁ Πρηξάσπης τάδε, Ὤνθρωπε, φῂς γὰρ ἥκειν παρὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἄγγελος· νῦν ὦν εἴπας τὴν ἀληθείην, ἄπιθι χαίρων· κότερα αὐτός τοι Σμέρδις φαινόμενος ἐν ὄψει ἐνετέλλετο ταῦτα, ἢ τῶν τις ἐκείνου ὑπηρετέων. ὁ δὲ εἶπε, Ἐγὼ Σμέρδιν μὲν τὸν Κύρου ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐς Αἴγυπτον, οὔκω ὄπωπα [d]· ὁ δέ μοι μάγος τὸν Καμβύσης ἐπίτροπον τῶν οἰκηίων ἀπέδεξε, οὗτος ταῦτα ἐνετείλατο, φὰς Σμέρδιν τὸν Κύρου εἶναι τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἶπαι πρὸς ὑμέας. ὁ μὲν δή σφι ἔλεγε, οὐδὲν ἐπικατεψευσμένος. Καμβύσης δὲ εἶπε, Πρήξασπες, σὺ μέν, οἷα ἀνὴρ ἀγαθός, ποιήσας τὸ κελευόμενον, αἰτίην ἐκπέφευγας· ἐμοὶ δὲ τίς ἂν εἴη Περσέων ὁ ἐπανεστεώς, ἐπιβατεύων τοῦ Σμέρδιος οὐνόματος; ὁ δὲ εἶπε, Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι τὸ γεγονὸς τοῦτο, ὦ βασιλεῦ. οἱ μάγοι εἰσί τοι οἱ ἐπανεστεῶτες, τόν τε ἔλιπες μελεδωνὸν τῶν οἰκίων, Πατιζείθης, καὶ ὁ τούτου ἀδελφεὸς Σμέρδις. Ἐνθαῦτα ἀκούσαντα Καμβύσεα τὸ Σμέρδιος οὔνομα, ἔτυψε ἡ ἀληθείη τῶν τε λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου· ὃς ἐδόκεε ἐν τῷ ὕπνῳ ἀπαγγεῖλαί τινά οἱ ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. μαθὼν δὲ ὡς μάτην ἀπολωλεκὼς εἴη τὸν ἀδελφεόν, ἀπέκλαιε Σμέρδιν. ἀπο-

alii alibi edixere. Is quoque qui ad Ægyptum delegatus erat, (invenit autem Cambyſem atque exercitum in Ecbatanis Syriæ agentem) ſtans in medio, præcepta magi expoſuit. Hæc audiens Cambyſes, vera loqui caduceatorem ratus, ſeque à Prexaſpe eſſe proditum, quod miſſus ad occidendum Smerdin, rem non peregiſſet, intuens in eum, Prexaſpes, inquit, rem mihi non exequutus es, quam injunxeram. Ad quem ille, Iſta, o here, ait, haudquaquam vera ſunt, ut aut frater tuus aliquando rebellaverit in te, aut quippiam ex illo viro certaminis exiſtat magni exiguive. quippe quum ego ipſe exequutus quæ tu mihi imperaſti eum humarim meis ipſius manibus. Quod ſi defuncti reſurrexerunt, expecta ut tibi etiam Aſtyages Medus inſurrecturus ſit: ſin autem ita habet ut antea, nullum tibi ex illo novum malum amplius germinabit. Igitur mihi videtur curare, ut reprehendamus caduceatorem, & percontando indagemus, a quo veniens nobis denunciet Smerdin regem audire. Hæc 63
loquentem Prexaſpem Cambyſes audiens quum ei placuiſſent, confeſtim reprehenſus caduceator venit. Eum, ubi rediit, Prexaſpes his verbis interrogavit, O homo, quandoquidem te ais à Smerdi Cyri filio venire nuncium, dicito veritatem, qua dicta, abito ſoſpes. Utrum Smerdis ipſe in conſpectum datus tibi iſta mandavit, an quiſpiam ejus miniſtrorum? Tum ille, Equidem, inquit, ego Smerdin Cyri filium, ex quo Cambyſes rex in Ægyptum fecit expeditionem, nunquam conſpexi: ſed magus quem Cambyſes rerum ſuarum familiarium procuratorem conſtituit, is mihi iſta mandavit, dicens Smerdin Cyri filium eſſe, qui imperet hæc apud vos dicere. Hæc ille loquutus fuit, nihil ementitus. Tum Cambyſes, Prexaſpes, inquit, tu quidem ut vir bonus, facto quod imperatum erat, culpam effugiſti: verum quiſnam è Perſis mihi inſurrexerit, occupato Smerdis nomine? Ad quem Prexaſpes, Ego, inquit, ô Rex, hoc quod actum eſt mihi videor intelligere. Magi ſunt qui adverſus te inſurrexerunt, Patizithes quem tu rerum familiarium curatorem reliquiſti, & frater ejus Smerdis. Ibi Cambyſem, quum Smer- 64
dis audiſſet nomen, percuſſit veritas ſermonis, ac ſomnii, qui viſus fuerat videre in ſomno aliquem ipſi nunciare, Smerdin regio inſidentem ſolio, cælum tangere vertice. Agnoſcens itaque ſine cauſſa fratris interemptorem ſe fuiſſe, deflebat Smerdin. Quem

a καὶ δὴ καὶ ἐπ'. b στὰς ἐν μέσοισι. c νεῖκός τι ἔσται. d οὐκ ὄπωπα.

Quem ubi deflevit (ut erat omni clade afflictus) in equum inſiluit, habens in animo quamraptiſſime Suſa verſus exercitum ducere in magum. Inſilienti in equum, fungus vaginæ gladii excidit, unde nudatus gladius percuſſit femur. Vulneratus in ea parte in qua prius ipſe Ægyptiorum deum Apin percuſſerat, poſtquam viſa fuit plaga letalis, Cambyſes, quodnam illi oppido nomen eſſet interrogavit. Illi ajunt Ecbatana. Et jam antea erat illi redditum ex urbe Buto oraculum, eum in Ecbatanis deceſſurum: & ipſe quidem interpretabatur ſe in Ecbatanis Mediæ (ubi res ejus omnis erat) ſenem vita functurum; at oraculum in Ecbatanis Syriæ utique loquebatur. Tunc poſtquam ſciſcitatus reſcivit oppidi nomen, præ calamitate, tum ex mago perculſus, tum ex vulnere, reſipuit, & oraculum expendens, Hoc in loco, inquit, fatale eſt Cambyſem Cyri decedere.
65 Hactenus tunc quidem. Viceſimo dehinc die accitis Perſarum qui aderant præſtantiſſimis, ita inquit; Quod maxime occultum volebam, Perſæ, id apprehendit me, ut apud vos efferam. ego enim quum in Ægypto agerem, inter quietem viſum vidi, quod utinam minime vidiſſem! Videbatur mihi nuncius quidam domo adveniens, nunciare Smerdin in regio ſedentem ſolio, cœlum capite contingere. Ex quo veritus ne à fratre exuerer principatu, properantius quam prudentius feci. neque enim in hominis natura ſitum eſt avertere quod eventurum eſt. Itaque vanus ego Prexaſpem Suſa ad Smerdin interimendum mitto. Quo tanto malo perpetrato ſecurius degebam, nequaquam conjectans fore, ut Smerdie ſublato, alius quiſpiam mortalium in me exſurgeret. Verum prorſus in futuro fruſtratus, & parricida fratris quod non debuerat fieri, nec opus erat, extiti, & nihilominus regno exutus ſum. nam Smerdis magus erat is quem dæmon mihi per quietem præmonſtravit in me arma ſumpturum. Hoc opus quum ego perpetrarim, jam vobis Smerdin Cyri non ſupereſſe exiſtimetis, ſed magi vobis regnum occuparunt: quorum alterum rerum domeſticarum procuratorem reliqueram, alter ejus frater eſt Smerdis. Quem

ἀποκλαύσας δὲ, καὶ περιημεκτήσας τῇ ἁπάσῃ συμφορῇ, ἀναθρώσκει ἐπὶ τὸν ἵππον, ἐν νόῳ ἔχων τὴν ταχίστην ἐς Σοῦσα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὸν μάγον. καί οἱ ἀναθρώσκοντι ἐπὶ τὸν ἵππον, τοῦ κολεοῦ τοῦ ξίφεος ὁ μύκης ἀποπίπτει. γυμνωθὲν δὲ τὸ ξίφος παίει τὸν μηρόν. τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο τῇ αὐτὸς πρότερον [a] τὸν Αἰγυπτίων θεὸν Ἆπιν ἔπληξε, ὥς οἱ καιρίη ἔδοξε τετύφθαι, εἴρετο ὁ Καμβύσης ὅ, τι τῇ πόλι οὔνομα εἴη. οἱ δὲ εἶπαν [b] ὅτι Ἐκβάτανα [c]. τῷ δὲ ἔτι πρότερον ἐκέχρηστο ἐκ Βουτοῦς πόλιος ἐν Ἐκβατάνοισι τελευτήσειν τὸν βίον. ὁ μὲν δὴ ἐν τοῖσι Μηδικοῖσι Ἐκβατάνοισι ἐδόκεε τελευτήσειν γηραιὸς, ἐν τοῖσί οἱ ἦν τὰ πάντα πρήγματα. τὸ δὲ χρηστήριον τοῖσι ἐν Συρίῃ Ἐκβατάνοισι ἔλεγε ἄρα. καὶ δὴ ὡς τότε ἐπειρόμενος ἐπύθετο τῆς πόλιος τὸ οὔνομα, ὑπὸ τῆς συμφορῆς τῆς τε ἐκ τοῦ μάγου ἐκπεπληγμένος, καὶ τοῦ τρώματος, ἐσωφρόνησε. συλλαβὼν δὲ τὸ θεοπρόπιον, εἶπε, „Ἐνθαῦτα Καμβύσεα τὸν Κύρου ἐστὶ πεπρωμένον τελευτᾶν. Τότε μὲν τοσαῦτα. ἡμέρῃσι δὲ ὕστερον ὡς εἴκοσι μεταπεμψάμενος Περσέων τῶν παρεόντων τοὺς λογιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, „Ὦ Πέρσαι, καταλελάβηκέ με, τὸ πάντων μάλιστα ἔκρυπτον πρηγμάτων, τοῦτο ἐς ὑμέας ἐκφῆναι. ἐγὼ γὰρ ἐὼν ἐν Αἰγύπτῳ, εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ τὴν μηδαμὰ ὄφελον ἰδεῖν. ἐδόκεον δέ μοι ἄγγελον ἐλθόντα ἐξ οἴκου ἀγγέλλειν, ὡς Σμέρδις ἱζόμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον, ψαύσειε τῇ κεφαλῇ τοῦ οὐρανοῦ. δείσας δὲ μὴ ἀπαιρεθέω τὴν ἀρχὴν πρὸς τοῦ ἀδελφεοῦ, ἐποίησα ταχύτερα ἢ σοφώτερα. ἐν τῇ γὰρ ἀνθρωπηίῃ φύσι οὐκ ἐνῆν ἄρα τὸ μέλλον γίνεσθαι ἀποτρέπειν. ἐγὼ δὲ ὁ μάταιος Πρηξάσπεα ἀποπέμπω ἐς Σοῦσα ἀποκτενέοντα Σμέρδιν. ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου, ἀδεῶς διαιτώμην, οὐδαμᾶ ἐπιλεξάμενος μή κοτέ τίς μοι, Σμέρδιος ὑπαραιρημένου, ἄλλος ἐπαναστῇ ἀνθρώπων. παντὸς δὲ τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι ἁμαρτὼν, ἀδελφεοκτόνος τε οὐδὲν δέον γέγονα, καὶ τῆς βασιληίης οὐδὲν ἧσσον ἐστέρημαι. Σμέρδις γὰρ δὴ ἦν ὁ μάγος, τόν μοι ὁ δαίμων προέφαινε ἐν τῇ ὄψι ἐπαναστήσεσθαι. τὸ μὲν δὴ ἔργον ἐξέργασταί μοι [d], καὶ Σμέρδιν τὸν Κύρου μηκέτι ὑμῖν ἐόντα λογίζεσθε· οἱ δὲ ὑμῖν μάγοι κρατέουσι τῶν βασιληίων, τόν τε ἔλιπον ἐπίτροπον τῶν οἰκίων, καὶ ὁ ἐκείνου ἀδελφεὸς Σμέρδις.

Aa τὸν

a τοῦτο αὐτὸς τῇ πρότερον. b εἶπον. c Ἀκβάτανα continue in MS. d ἔργασταί μοι.

Cambysis mors, quum sermo ejus careret fide. Prexaspes negat filium Cyri a se occisum. Magi liberalitas in subjectos.

„τὸν μὲν νυν μάλιστα χρῆν ἐμεῦ αἰσχρὰ πρὸς τῶν μάγων πεπονθότος τιμωρέειν ἐμοὶ, οὗτος μὲν ἀνοσίῳ μόρῳ τετελεύτηκε ὑπὸ τῶν ἑωϋτοῦ οἰκηιοτάτων. τούτου δὲ μηκέτι ἐόντος, δεύτερα τῶν λοιπῶν ὑμῖν ὦ Πέρσαι γίνεταί μοι ἀναγκαιότατον ἐντέλλεσθαι, τὰ θέλω μοι γενέσθαι, τελευτῶν τὸν βίον· καὶ δὴ ὑμῖν τάδε ἐπισκήπτω, θεοὺς τοὺς βασιληΐους ἐπικαλέων, καὶ πᾶσιν ὑμῖν, καὶ μάλιστα Ἀχαιμενιδέων τοῖσι παρεοῦσι, μὴ περιιδεῖν τὴν ἡγεμονίην αὖτις ἐς Μήδους περιελθοῦσαν· ἀλλ' εἴτε δόλῳ ἔχουσι αὐτὴν κτησάμενοι, δόλῳ ἀπαιρεθῆναι ὑπὸ ὑμέων· εἴτε καὶ σθένεϊ πῳ[a] κατεργασάμενοι, σθένεϊ κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνασώσασθαι. καὶ ταῦτα μὲν ποιεῦσι ὑμῖν γῆ τε καρπὸν ἐκφέροι, καὶ γυναῖκές τε καὶ ποῖμναι[b] τίκτοιεν, ἐοῦσι ἐς τὸν ἅπαντα χρόνον ἐλευθέροισι· μηδὲ ἀνασωσαμένοισι ἀρχὴν, μηδ' ἐπιχειρήσασι ἀνασώζειν, τὰ ἐναντία τούτοισι ἀρέομαι ὑμῖν γενέσθαι· καὶ πρὸς ἔτι τούτοισι, τὸ τέλος Περσέων ἑκάστῳ ἐπιγενέσθαι οἷον ἐμοὶ ἐπιγέγονε. ἅμα τε εἴπας ταῦτα ὁ Καμβύσης, ἀπέκλαιε πᾶσαν τὴν ἑωϋτοῦ πρῆξιν. Πέρσαι δ' ὡς τὸν βασιλέα εἶδον ἀνακλαύσαντα, πάντες τά τε ἐσθῆτος ἐχόμενα εἶχον, ταῦτα κατήρεικόν[c] τε καὶ οἰμωγῇ ἀφθόνῳ διεχρέωντο. μετὰ δὲ ταῦτα, ὡς ἐσφακέλισέ τε τὸ ὀστέον, καὶ ὁ μηρὸς τάχιστα ἐσάπη, ἀπήνεικε Καμβύσεα τὸν Κύρου, βασιλεύσαντα μὲν τὰ πάντα ἑπτὰ ἔτεα καὶ μῆνας πέντε, ἄπαιδα δὲ τὸ παράπαν ἐόντα ἔρσενος καὶ θήλεος γόνου. Περσέων δὲ τοῖσι παρεοῦσι ἀπιστίη πολλὴ ὑπεκέχυτο, τοὺς μάγους ἔχειν τὰ πρήγματα· ἀλλ' ἠπιστέατο ἐπὶ διαβολῇ εἰπεῖν Καμβύσεα τὰ εἶπε περὶ τοῦ Σμέρδιος θανάτου, ἵνα οἱ ἐκπολεμωθῇ πᾶν τὸ Περσικόν. οὗτοι μέν νυν ἠπιστέατο Σμέρδιν τὸν Κύρου βασιλέα ἀνεστεῶτα· δεινῶς γὰρ καὶ ὁ Πρηξάσπης ἔξαρνος ἦν μὴ μὲν ἀποκτεῖναι Σμέρδιν. οὐ γὰρ ἦν οἱ ἀσφαλὲς, Καμβύσεω τετελευτηκότος, φάναι τὸν Κύρου υἱὸν ἀπολωλεκέναι αὐτοχειρίῃ. Ὁ δὲ δὴ μάγος, τελευτήσαντος Καμβύσεω, ἀδεῶς ἐβασίλευσε, ἐπιβατεύων τοῦ ὁμωνύμου Σμέρδιος τοῦ Κύρου μῆνας ἑπτὰ τοὺς ἐπιλοίπους Καμβύσῃ ἐς τὰ ὀκτὼ ἔτεα τῆς πληρώσιος· ἐν τοῖσι ἀπεδέξατο ἐς τοὺς ὑπηκόους πάντας εὐεργεσίας μεγάλας, ὥστε ἀποθανόντος αὐτοῦ πόθον ἔχειν πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἀσίῃ, πάρεξ αὐτῶν Περσέων. διαπέμψας γὰρ ὁ μάγος ἐς πᾶν ἔθνος τῶν ἦρχε, προεῖπε ἀτελείην εἶναι στρατηίης καὶ φόρου ἐπ' ἔτεα τρία. προεῖπε μὲν δὴ ταῦτα αὐτίκα ἐνιστάμενος ἐς τὴν ἀρ-

Quem igitur decebat præcipue vicem meam ulcisci, si indigna à magis passus fuissem, is impia morte à proximis suis affectus est. Quum vero ille non sit amplius, secundum ex reliquis mihi est vobis, ô Persæ, maxime necessarium mandare quæ è vita exiens effici mihi volo. Ergo vobis hæc præcipio, regios deos obtestans cum omnibus vobis, tum maxime Achæmenidis qui adestis, ne negligatis imperium rursus circumire ad Medos. Sed si dolo occupatum illud tenent, dolo per vos surripiatur; sin vi aliqua præreptum, vi, prout poteritis, recuperetis. Hæc vobis facientibus, & tellus fructum efferat, uxoresque & pecua pariant in omne tempus libertate fruentibus: secus facientibus, & neque recuperantibus imperium neque aggredientibus recuperare contraria his quæ dixi vobis fieri imprecor; & præterea unicuique Persarum eum finem qualis mihi contigit. Simul hæc loquutus Cambyses, deflevit omnem suam condicionem. Persæ, ut regem lamen- 66
tantem conspexere, universi tum vestimenta rescindere, tum effuso ploratu uti. Post hæc ubi os vitiatum est, femurque celerrime computruit, Cambysi vita erepta est, Cyri filio, quum regnasset septem omnino annos & menses quinque, nulla prorsus prole suscepta virili feminea ve. At Persis qui aderant magna suffusa est incredulitas, rerum potiri magos, interpretantibus potius, Cambysem, quæ de nece Smerdis dixisset, ea dixisse ut sic ab eo omne nomen Persicum ad hostilem iram concitaretur. Itaque pro certo habebant Smerdin Cyri exsurrexisse regem, utpote etiam Prexaspe usque pernegante à se fuisse Smerdin interfectum. Neque enim tutum ei erat post Cambysis obitum fateri, ipsius manu filium Cyri interemptum. MAGUS defuncto Cam- 67
byse, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis, securus regnavit menses septem, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambysis: per quos menses in subjectos omnes munificentiam permagnam exhibuit, adeo ut ejus defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiaticos, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, magus immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit: atque hoc quidem statim adeptus imperium edixit.

a σθένεϊ τῳ. b ποίμνια. c κατήρεικον.

68 edixit. Octavo autem mense, quisnam esset compertus est hunc in modum. Erat Otanes Pharnaspis filius, sed genere atque opibus primo cuique Persarum par. Hic Otanes magum non esse Smerdin filium Cyri, primus suspicatus est, sed eum qui erat, hac conjectura, quod neque ex arce progrediebatur, neque Persarum procerum quempiam ad conspectum suum vocabat. Itaque eum suspectum habens, hoc fecit. Habebat filiam ejus nomine Phædymam Cambyses, eamque ipsam tunc magus tenebat ejusque consuetudine utebatur, ut aliarum omnium Cambysis uxorum. Otanes mittens ad eam sciscitabatur quocum homine cubaret, utrum cum Smerdie Cyri, an cum alio quopiam. Illa remisit negans se scire, quippe quæ nec Smerdin filium Cyri vidisset unquam, nec eum cum quo cubaret nosset quisnam esset. Altera vice mittit Otanes, inquiens, Si ipsa Smerdin Cyri non habes cognitum, tu vero sciscitare ab Atossa quocum viro tu atque illa cubiteris. omnino enim illa suum ipsius novit fratrem. Filia ad hoc respondit, Ne in Atossæ quidem colloquium venire possum, aut ullam aliam cernere considentium mulierum. Namque hic vir, quisquis est, quumprimum adeptus est regnum,
69 nos dispersit, aliam alibi collocans. Audienti hæc Otani res est visa manifestior. itaque tertio nuncium ad eandem mittit in hæc verba, Filia, decet te bonis ortam natalibus, suscipere periculum, quod te subire pater hortatur. Si enim iste Smerdis, filius Cyri non est, sed is quem ego suspicor, non debet tua fruens consuetudine, & potentiam Persarum obtinens, hinc lætus abire, sed pœnas luere. Nunc igitur hoc agito: quum tecum cubabit, animadvertesque somno vinctum, palpa ejus aures: quas si habentem compereris, cum Smerdie filio Cyri te cubare existima: sin minus, cum Smerdie mago. Ad hæc Phædyma remittit, se, si id faciat, magnum adituram discrimen, quoniam probe scit, si ille careat auribus, & ipsa in palpando deprehendatur, fore ut ipsa ab illo trucidetur: tamen se id facturam. Et Phædyma quidem recipit se patri hoc perfecturam. Huic autem Smerdi mago Cyrus, quum regnaret, aures præciderat, non exigua de caussa.

ἀρχήν. Ὀγδόῳ δὲ μηνὶ ἐγένετο κατάδηλος τρόπῳ τοιῷδε· Ὀτάνης ἦν Φαρνάσπεω μὲν παῖς, γένεϊ δὲ καὶ χρήμασι ὁμοίως τῷ πρώτῳ Περσέων. οὗτος ὁ Ὀτάνης[a] πρῶτος ὑπώπτευσε τὸν μάγον, ὡς οὐκ εἴη ὁ Κύρου Σμέρδις, ἀλλ' ὅσπερ ἦν· τῇδε συμβαλλόμενος, ὅτι τε οὐκ ἐξεφοίτα ἐκ τῆς ἀκροπόλιος, καὶ ὅτι οὐκ ἐκάλεε ἐς ὄψιν ἑωυτῷ οὐδένα τῶν λογίμων Περσέων. ὑποπτεύσας δέ μιν, ἐποίεε τάδε. ἔσχε αὐτοῦ ὁ Καμβύσης θυγατέρα, τῇ οὔνομα ἦν Φαιδύμη· τὴν αὐτὴν δὴ ταύτην εἶχε τότε ὁ μάγος, καὶ ταύτῃ τε συνοίκεε[b], καὶ τῇσι ἄλλῃσι πάσῃσι τῇσι τοῦ Καμβύσεω γυναιξί. πέμπων δὴ ὦν ὁ Ὀτάνης παρ' αὐτὴν[c] τὴν θυγατέρα, ἐπυνθάνετο παρ' ὅτεῳ ἀνθρώπων κοιμῷτο, εἴτε μετὰ Σμέρδιος τοῦ Κύρου, εἴτε μετὰ ἄλλου τευ. ἡ δέ οἱ ἀντέπεμπε, φαμένη οὐ γινώσκειν· οὔτε γὰρ τὸν Κύρου Σμέρδιν ἰδέσθαι οὐδαμά, οὔτε ὅστις εἴη ὁ συνοικέων αὐτῇ εἰδέναι. ἔπεμπε δεύτερα ὁ Ὀτάνης, λέγων, Εἰ μὴ αὐτὴ „Σμέρδιν τὸν Κύρου γινώσκεις, σὺ δὲ παρὰ Ἀτόσ„σης πύθευ ὅτεῳ τούτῳ συνοικέει αὐτή τε ἐκείνη, „καὶ σύ. πάντως γὰρ δή κου τόν γε ἑωυτῆς ἀδελ„φεὸν γινώσκει. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ θυγάτηρ, „Οὔτε Ἀτόσσῃ δύναμαι ἐς λόγους ἐλθεῖν, οὔτε „ἄλλην οὐδεμίαν ἰδέσθαι τῶν συγκατημένων γυναι„κῶν. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα οὗτος ἄνθρωπος, „ὅστις κοτέ ἐστι, παρέλαβε τὴν βασιληίην, διέ„σπειρε ἡμέας, ἄλλην ἄλλῃ τάξας. Ἀκούοντι δὲ ταῦτα τῷ Ὀτάνῃ, μᾶλλον κατεφαίνετο τὸ πρῆγμα. τρίτην δὲ ἀγγελίην ἐσπέμπει παρ' αὐτήν, „λέγουσαν ταῦτα, Ὦ θύγατερ, δεῖ σε γεγονυῖαν „εὖ, κίνδυνον ἀναλαβέσθαι τὸν ἂν ὁ πατὴρ ὑπο„δύνειν κελεύῃ[d]. ἢν γὰρ δὴ μή[e] ἐστι ὁ Κύρου „Σμέρδις, ἀλλὰ τὸν καταδοκέω[f] ἐγώ, οὔτοι „μιν σοί τε συγκοιμώμενον, καὶ τὸ Περσέων κρά„τος ἔχοντα, δεῖ χαίροντα ἀπαλλάσσειν, ἀλλὰ „δοῦναι δίκην. νῦν ὦν ποίησον τάδε· ἐπεάν σοι „συνεύδῃ, καὶ μάθῃς αὐτὸν κατυπνωμένον, ἄ„φασον αὐτοῦ τὰ ὦτα. καὶ ἢν μὲν φαίνηται ἔ„χων ὦτα, νόμιζε σεωυτὴν Σμέρδι τῷ Κύρου „συνοικέειν· ἢν δὲ μὴ ἔχων, σὺ δὲ τῷ μάγῳ Σμέρδι. ἀντιπέμπει πρὸς ταῦτα ἡ Φαιδύμη, φαμένη κινδυνεύσειν μεγάλως ἢν ποιῇ ταῦτα. ἢν γὰρ δὴ μὴ τυγχάνῃ τὰ ὦτα ἔχων, ἐπίλαμπτος δὲ ἀφάσσουσα[g] ἔσται, εὖ εἰδέναι ὡς ἀϊστώσει μιν. ὅμως μέντοι ποιήσειν ταῦτα. ἡ μὲν δὴ ὑπεδέξατο ταῦτα τῷ πατρὶ κατεργάσεσθαι[h]. τοῦ δὲ μάγου τούτου τοῦ Σμέρδιος Κῦρος ὁ Καμβύσεω ἄρχων τὰ ὦτα ἀπέτεμε ἐπ' αἰτίῃ δή τινι οὐ σμικρῇ. ἡ ὦν

a οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης. b ταύτῃ συνοίκεε. c MS. habet παρ' αὐτόν. Nescio an quid lateat. d κελεύσῃ. e γὰρ μὴ f τὸν ἂν καταδοκέω. g ἀφάσσουσα. h κατεργάσασθαι.

Magus ſine auribus deprehenditur fur regni. Septem Perſæ quomodo conſpiraverint, & nomina, & conſilia de tempore.

δὴ Φαιδύμη [a] αὕτη ἡ τοῦ Ὀτάνεω θυγάτηρ, πάντα ἐπιτελέουσα τὰ ὑπεδέξατο τῷ πατρὶ, ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον (ἐν περιτροπῇ γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες [b] Φοιτέουσι τοῖσι Πέρσῃσι) ἐλθοῦσα παρ' αὐτὸν ηὗδε. ὑπνωμένου δὲ καρτερῶς τοῦ μάγου, ἤφασε τὰ ὦτα. μαθοῦσα δὲ οὐ χαλεπῶς ἀλλ' εὐπετέως οὐκ ἔχοντα τὸν ἄνδρα ὦτα, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐγεγόνεε, πέμψασα ἐσήμηνε τῷ πατρὶ τὰ γενόμενα. Ὁ δὲ Ὀτάνης παραλαβὼν Ἀσπαθίνην καὶ Γωβρύην, Περσέων τε πρώτους ἐόντας καὶ ἑωϋτῷ ἐπιτηδεωτάτους ἐς πίστιν, ἀπηγήσατο πᾶν τὸ πρῆγμα. οἱ δὲ καὶ αὐτοὶ ἄρα ὑπώπτευον οὕτω τοῦτο ἔχειν. ἀνενείκαντος δὲ τοῦ Ὀτάνεω [c] τοὺς λόγους, ἐδέξαντο· καὶ ἔδοξέ σφι ἕκαστον ἄνδρα Περσέων προσεταιρίσασθαι τοῦτον ὅτῳ πιστεύει μάλιστα. Ὀτάνης μέν νυν ἐσάγεται Ἰνταφέρνεα· Γωβρύης δὲ [d], Μεγάβυζον· Ἀσπαθίνης δὲ, Ὑδάρνεα. γεγονότων δὲ τούτων ἓξ, παραγίνεται ἐς τὰ Σοῦσα Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπεος, ἐκ Περσέων ἥκων· τούτων γὰρ δὴ ἦν οἱ ὁ πατὴρ ὕπαρχος. ἐπεὶ ὦν οὗτος ἀπίκετο, τοῖσι ἓξ τῶν Περσέων ἔδοξε καὶ Δαρεῖον προσεταιρίσασθαι. Συνελθόντες δὲ οὗτοι ἐόντες ἑπτὰ, ἐδίδοσαν σφίσι πίστις [e] καὶ λόγους. ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, ἔλεγε σφι τάδε· Ἐγὼ ταῦτα ἐδόκεον μὲν ,,αὐτὸς [f] μοῦνος ἐπίστασθαι, ὅτι τε ὁ μάγος εἴη ,,ὁ βασιλεύων, καὶ Σμέρδις ὁ Κύρου τετελεύτηκε. ,,καὶ αὐτοῦ τούτου [g] εἵνεκεν ἥκω σπουδῇ, ὡς συστήσων ,,ἐπὶ τῷ μάγῳ θάνατον. ἐπεί τε δὲ συνήνεικε, ,,ὥστε καὶ ὑμέας εἰδέναι, καὶ μὴ μοῦνον ἐμὲ, ποι,,έειν αὐτίκα μοι δοκέει, καὶ μὴ ὑπερβαλέσθαι. οὐ γὰρ ἄμεινον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ὀτάνης, Ὦ ,,παῖ Ὑστάσπεος, εἷς τε πατρὸς ἀγαθοῦ, καὶ ,,ἐκφαίνειν ἔοικας σεωϋτὸν ἐόντα τοῦ πατρὸς [h] ,,οὐδὲν ἥσσω· τὴν μέντοι ἐπιχείρησιν ταύτην μὴ ,,οὕτω συντάχυνε ἀβούλως, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σωφρο,,νέστερον αὐτὴν λάμβανε. δεῖ γὰρ πλεῦνας γενο,,μένους, οὕτω ἐπιχειρέειν. λέγει πρὸς ταῦτα Δα,,ρεῖος, Ἄνδρες οἱ παρεόντες, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεω εἰ χρήσεσθε, ἐπίστασθε ὅτι ,,ἀπολέεσθε κάκιστα. ἐξοίσει γάρ τις πρὸς τὸν μά,,γον, ἰδίῃ περιβαλλόμενος ἑωϋτῷ κέρδεα. μά,,λιστα μέν νυν ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βα,,λόμενοι ποιέειν ταῦτα· ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀνα,,φέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθε,,σθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, ἢ ἴστε ὑμῖν ὅτι ἢν ,,ὑπερπέσῃ ἡ νῦν ἡμέρη, ὡς οὐκ ἄλλος φθὰς ,,ἐμεῦ κατήγορος ἔσται, ἀλλὰ σφέας αὐτοὺς ἐγὼ

cauſſà. Ergo Phædyma hæc Otanis filia, quæcunque receperat patri, exequuta eſt. nam ubi vices ejus fuerunt adeundi magum, (etenim uxores Perſarum per circuitum ad illos pergunt) adiens magum, una cubuit, ejuſque, dum vehementi ſomno correptus eſſet, aures palpavit: quibus carere hominem, non difficulter ſed facile ſane deprehendit. Ubi illuxit, celerrime patrem certiorem rei geſtæ facit. Iſte, ſumptis Aſpathine & Gobrya 70
Perſarumque primoribus, & ad fidem ſibi ſervandam accommodatiſſimis, rem omnem exponit, qui & ipſi rem ita ſe habere ſuſpicabantur. eoque verba quæ Otanes attulerat, admiſerunt: conſtitueruntque ut ſinguli ſibi ſingulos in ſocietatem deligerent è Perſis quibus maxime confiderent. Aſcivit itaque ſibi Otanes Intaphernem, Gobryas Megabyzum, Aſpathines Hydarnem. hi quum ſex forent, advenit Suſa Darius Hyſtaſpis ex Perſis veniens; nam his pater ejus præerat. qui quum adveniſſet, placuit ſex Perſis Darium quoque in ſocietatem adſciſcere. Qui quum ſeptem eſſent, con- 71
greſſi fidem mutuo dederunt & colloquuti ſunt. Quumque ad Darium ordo dicendæ ſententiæ veniſſet, ita apud ceteros verba fecit: Equidem mihi videbar ego ſolus noſſe magum regnare, & Smerdin, filium Cyri, mortem oppetiiſſe: atque ob id ipſum dedita opera huc me contuli, ad necem mago comparandam. Verum quandoquidem contigit, ut vos quoque rem ſciatis & non ſolum ego, videtur mihi conſeſtim eſſe peragendum neque differendum. neque enim id melius. Ad hæc Otanes, Fili, inquit, Hyſtaſpis, & patre egregio ortus es, & te nihilo inferiorem eſſe patre tuo videris præferre: noli tamen ita properare ad rem aggrediendam inconſulto, ſed conſiderantius illam capeſſe: oportet enim ita eam aggredi quum plures fuerimus. Tum Darius, Viri, inquit, qui adeſtis, ſi eo quem Otanes dixit utemini modo, ſciatis vos teterrime perituros. aliquis enim privati lucri ratione habita rem ad magum deferet. Et vos quidem debetis maxime in vos ſolos rem ſuſcipientes exequi: ſed quoniam ſtatuiſtis ad plures referendum & me adhibendum, aut hodie conficiamus, aut ſcitote, vobis ſi hodiernus elabatur dies, non alium occupaturum, ut me accuſet, ſed me ut vos deferam

a Φαιδυμίη eſt in MS. b αἱ γυναῖκες. c Ὀτάνεω. d ὁ δὲ Γωβρύης. e ἐδίδοσαν σφι πίστις. f ἐδόκεον αὐτός. g καὶ αὐτοῦ τούτου. h ἐόντα πατρός. i βουλόμενοι.

72 feram ad magum. Ad hæc Otanes, quum cerneret Darium properare, Quoniam, inquit, nos una maturare compellis, nec finis differre, age, expone ipse quonam pacto regiam introire possimus, & illos aggredi. excubias namque dispositas esse, ipse quoque, etsi non visu, certe auditu nosti: quas qua ratione transibimus? Cui respondens Darius, Certe multa sunt, inquit, Otanes, quæ nequeunt oratione declarari, sed facto: alia, quæ oratione quidem possunt, sed unde nihil clari operis existit. Vos vero nostis, excubias quæ dispositæ sunt, haudquaquam difficiles esse ad transeundum. Partim enim nos qui tales sumus, nemo non (quisquis ille sit) cedet nobis, vel ob reverentiam, vel ob timorem; partim habeo ipse prætextum accommodatissimum propter quem transeamus: siquidem modo è Persis venire me dicam, ac velle quædam à patre mandata regi nunciare. Ubi enim oportet mendacium dicere, dicatur. nam idem optamus, quique mendacium dicimus, quique veritatem: quippe quum illi mentiantur tunc, quum persuadendo sunt quippiam lucri facturi: & illi verum dicant, ut verum dicendo aliquod lucrum attrahant: & magis aliquid illis committatur. Sic igitur ista factitantes, idem tamen obtinemus. quod si nihil lucri facturi sunt, peræque & verax foret mendax, & mendax verax. Quod autem ad janitores attinet, siquis eorum volens prætermittat, melius ei sequenti tempore erit: siquis resistere conabitur, ibi tunc pro hoste habeatur: & deinde intro ir-
73 rumpentes, rem transigamus. Post hæc Gobryas, Viri amici, inquit, nobis pulchrius erit recuperare imperium, aut, si recuperare non poterimus, mortem oppetere, quum, qui sumus Persæ, ab viro Medo regamur, eoque aures non habente; & quicunque vestrûm Cambysi ægrotanti adfuerunt, memoria teneatis omnes, quæ ille dum vita excederet, Persis imprecatus est, imperium recuperare non tentantibus: quæ nos tunc non admittebamus, sed per calumniam dici à Cambyse existimabamus. Nunc igitur calculum pono in Darii sententiam, neque ex hoc cœtu dissolvi aliorsum euntes, quam recta adversus magum. Hæc dicta
74 à Gobrya omnes comprobarunt. Interea vero dum ab istis consultatur, forte hoc

,,ἐγὼ κατερέω πρὸς τὸν μάγον. Λέγει πρὸς ταῦτα
Ὀτάνης, ἐπειδὴ ὥρα ἐπειγόμενον Δαρεῖον, Ἐ-
,,πεί τε ἡμέας συνταχύνειν ἀναγκάζεις, καὶ
,,ὑπερβάλλεσθαι οὐκ ἐᾷς, ἴθι ἐξηγέο αὐτὸς ὅ-
,,τεῳ τρόπῳ πάριμεν ἐς τὰ βασιλήια, καὶ
,,ἐπιχειρήσομεν αὐτοῖσι. φυλακὰς γὰρ δὴ διεστε-
,,ώσας οἶδας κου καὶ αὐτὸς, εἰ μὴ ἰδὼν, ἀλλ'
,,ἀκούσας, ἃς τέῳ τρόπῳ περήσομεν; ἀμεί-
βεται Δαρεῖος τοῖσδε· Ὀτάνη, ἦ πολλά ἐστι
,,τὰ λόγῳ μὲν οὐκ οἷά τε δηλῶσαι, ἔργῳ δέ·
,,ἄλλα δ' ἐστὶ τὰ λόγῳ μὲν οἷά τε, ἔργον δὲ
,,οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν λαμπρὸν γίνεται. ὑμεῖς δὲ
,,ἴστε φυλακὰς τὰς κατεστεώσας, ἐούσας οὐδὲν
,,χαλεπὰς παρελθεῖν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡμέων
,,ἐόντων τοιῶνδε, οὐδεὶς ὅστις οὐ παρήσει· τὰ μέν
,,κου καταιδεόμενος ἡμέας, τὰ δέ κου καὶ δει-
,,μαίνων. τοῦτο δὲ, ἔχω αὐτὸς σκῆψιν εὐ-
,,πρεπεστάτην, τῇ πάριμεν· φὰς ἄρτι τε ἥ-
,,κειν ἐκ Περσέων, καὶ βούλεσθαί τι ἔπος πα-
,,ρὰ τοῦ πατρὸς σημῆναι τῷ βασιλέϊ. ἔνθα γάρ
,,τι δεῖ ψεῦδος λέγεσθαι, λεγέσθω. τοῦ γὰρ αὐ-
,,τοῦ γλιχόμεθα οἵ τε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀ-
,,ληθηΐῃ διαχρεώμενοι. οἱ μέν γε ψεύδονται τό-
,,τε, ἐπεάν τι μέλλωσι ψεύδεσι [a] πείσαντες
,,κερδήσεσθαι· οἱ δ' ἀληθίζονταί τι, ἵνα τῇ ἀ-
,,ληθηΐῃ ἐπισπάσωνται κέρδος, καί τι μᾶλλον [b]
,,σφίσι ἐπιτράπηται. οὕτω ὧν ταὐτὰ ἀσκέοντες,
,,τὠυτοῦ [c] περιεχόμεθα. εἰ δὲ μηδὲν κερδήσεσθαι
,,μέλλοιεν, ὁμοίως ἄν ὅ, τε ἀληθιζόμενος,
,,ψευδὴς εἴη, καὶ ὁ ψευδόμενος, ἀληθής.
,,ὃς ἂν μὲν νυν τῶν πυλουρῶν ἑκὼν παρείῃ, αὐτῷ
,,οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται· ὃς δ' ἂν ἀντιβαί-
,,νειν πειρᾶται, δεικνύσθω ἐνθαῦτα ἐὼν πολέμιος,
,,καὶ ἔπειτα ὠσάμενοι ἔσω, ἔργου ἐχώμεθα. Λέγει
Γωβρύης μετὰ ταῦτα, Ἄνδρες φίλοι, ἡμῖν κότε
,,κάλλιον παρέξει [d] ἀνασώσασθαι τὴν ἀρχὴν, ἤ,
,,εἴ γε μὴ οἷοί τε ἐσόμεθα αὐτὴν ἀναλαβεῖν,
,,ἀποθανεῖν. ὅτε γὰρ ἀρχόμεθα μὲν, ἐόντες Πέρ-
,,σαι, ὑπὸ Μήδου ἀνδρὸς μάγου, καὶ τούτου ὦτα
,,οὐκ ἔχοντος, ὅσοι τε ὑμέων Καμβύσῃ νοσέοντι
,,παρεγένοντο, πάντως κου μέμνησθε τὰ ἐπέσκη-
,,ψε Πέρσῃσι τελευτῶν τὸν βίον, μὴ πειρωμένοισι
,,ἀνακτᾶσθαι τὴν ἀρχήν. τὰ τότε οὐκ ἐνεδεκό-
,,μεθα, ἀλλ' ἐπὶ διαβολῇ ἐδοκέομεν εἰπεῖν Καμ-
,,βύσεα. νῦν ὦν τίθεμαι ψῆφον πείθεσθαι Δα-
,,ρείῳ, καὶ μὴ διαλύεσθαι ἐκ τοῦ συλλόγου τοῦδε
,,ἄλλοσε ἰόντας ἢ ἐπὶ τὸν μάγον ἰθέως. ταῦτα
εἶπε Γωβρύης. καὶ πάντες ταύτῃ αἴνεον. Ἐν ᾧ δὲ
οὗτοι ταῦτα ἐβουλεύοντο, ἐγίνετο κατὰ συντυχίην
τάδε·

a μέλλωσι τοῖσι ψεύδεσι. b καὶ τις μᾶλλον. c τὠυτῷ. d παρέξειν.

Prexaspis frustra ab magis sollicitati veritas & mors; & hinc inutilis Persarum convocatio à magis facta. Darius fervet re statim agenda.

τάδε· τοῖσι μάγοισι ἔδοξε βουλευομένοισι Πρηξάσπεα φίλον προσθέσθαι, ὅτι τε ἐπεπόνθεε πρὸς Καμβύσεω ἀνάρσια, ὅς οἱ τὸν παῖδα τοξεύσας ἀπολωλέκεε· καὶ διότι μοῦνος ἠπίστατο τὸν Σμέρδιος τοῦ Κύρου θάνατον, αὐτοχειρίῃ μιν ἀπολέσας· πρὸς δ' ἔτι, ἐόντα ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τὸν Πρηξάσπεα ἐν Πέρσῃσι. τούτων δή μιν εἵνεκε καλέσαντες, φίλον προσεκτέωντο, πίστι τε [a] λαβόντες, καὶ ὁρκίοισι, ἦ μὴν ἕξειν παρ' ἑωϋτῷ, μηδ' ἐξοίσειν μηδενὶ [b] ἀνθρώπων τὴν ἀπὸ σφέων ἀπάτην ἐς Πέρσας γεγονυῖαν· ὑπισχνεύμενοι τὰ πάντα οἱ μυρία δώσειν. ὑπισχομένου δὲ τοῦ Πρηξάσπεω ποιήσειν ταῦτα, ὡς ἀνέπεισάν μιν οἱ μάγοι, δεύτερα προσέφερον, αὐτοὶ μὲν φάμενοι Πέρσας πάντας συγκαλέειν ὑπὸ τὸ βασιλήιον τεῖχος, κεῖνον δ' ἐκέλευον ἀναβάντα ἐπὶ πύργον ἀγορεῦσαι, ὡς ὑπὸ τοῦ Κύρου Σμέρδιος ἄρχονται, καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἄλλου. ταῦτα δὲ οὕτω ἐνετέλλοντο, ὡς πιστοτάτου δῆθεν ἐόντος αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι, καὶ πολλάκις ἀποδεξαμένου γνώμην ὡς περιείη ὁ Κύρου Σμέρδις, καὶ ἐξαρνησαμένου τὸν φόνον αὐτοῦ. φαμένου δὲ καὶ ταῦτα ἑτοίμου εἶναι ποιέειν τοῦ Πρηξάσπεω, συγκαλέσαντες Πέρσας [c] οἱ μάγοι, ἀνεβίβασαν αὐτὸν ἐπὶ πύργον [d], καὶ ἀγορεύειν ἐκέλευον· ὁ δὲ, τῶν μέν τι ἐκεῖνοι προσεδέοντο αὐτοῦ, τούτων μὲν ἑκὼν ἐπελήθετο. ἀρξάμενος δὲ ἀπ' Ἀχαιμένεος, ἐγενεηλόγησε τὴν πατριὴν τοῦ Κύρου. μετὰ δὲ, ὡς ἐς τοῦτον κατέβη, τελευτῶν ἔλεγε ὅσα ἀγαθὰ Κῦρος Πέρσας πεποιήκοι· διεξελθὼν δὲ ταῦτα, ἐξέφαινε τὴν ἀληθείην, φάμενος πρότερον μὲν κρύπτειν· οὐ γάρ οἱ εἶναι ἀσφαλὲς λέγειν τὰ γενόμενα· ἐν δὲ τῷ παρεόντι ἀναγκαίην μιν καταλαμβάνειν φαίνειν. καὶ δὴ ἔλεγε, τὸν μὲν Κύρου Σμέρδιν ὡς αὐτὸς ὑπὸ Καμβύσεω ἀναγκαζόμενος ἀποκτείνειε, τοὺς μάγους δὲ βασιλεύειν. Πέρσῃσι δὲ πολλὰ ἐπαρησάμενος, εἰ μὴ ἀνακτησαίατο ὀπίσω τὴν ἀρχὴν, καὶ τοὺς μάγους τισαίατο, ἀπῆκε ἑωϋτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω. Πρηξάσπης μέν νυν ἐὼν τὸν πάντα χρόνον ἀνὴρ δόκιμος, οὕτω ἐτελεύτησε. Οἱ δὲ δὴ ἑπτὰ τῶν Περσέων, ὡς ἐβουλεύσαντο αὐτίκα ἐπιχειρέειν τοῖσι μάγοισι, καὶ μὴ ὑπερβάλλεσθαι, ἤισαν εὐξάμενοι τοῖσι θεοῖσι, τῶν περὶ Πρηξάσπεα πρηχθέντων εἰδότες οὐδέν. ἔν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες [e] ἐγίνοντο, καὶ τὰ περὶ Πρηξάσπεα γεγονότα ἐπυνθάνοντο. ἐνθαῦτα ἐκστάντες τῆς ὁδοῦ, ἐδίδοσαν αὐτοῖσι σφίσι λόγους· οἱ μὲν ἀμφὶ τὸν Ὀτάνην, πάγχυ κελεύοντες ὑπερβαλέεσθαι [f], μηδὲ οἰδεόντων τῶν πρηγμάτων, ἐπιτίθεσθαι· οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Δαρεῖον, αὐτίκα τε ἰέναι, καὶ τὰ δεδογμένα ποιέειν, μηδ' ὑπερβάλλεσθαι. ὠθιζομένων δ' αὐτῶν, ἐφάνη ἰρή-

hoc contigit, ut magi inito inter se consilio statuerent conciliandum sibi amicum Prexaspem, quod indigna passus à Cambyse esset, occiso ejus filio ictu sagittæ, & solus mortem Smerdis Cyro geniti nosset, quem ipse suapte manu interemisset: quod præterea apud Persas in maxima erat existimatione. His de caussis accitum hominem, sibi amicum comparabant; accipientes fidem, ac jurejurando, certe fallaciam quæ ab ipsis in Persas facta esset apud se habiturum, neque cuiquam mortalium patefacturum, pollicitantes omnia innumera se ei daturos. Recipiente Prexaspe facturum se quæ magi suaserant, iterum illi dicere, in animo se habere omnes Persas sub castellum regium convocare: ideoque jubere hunc conscensa turri prædicare, à Smerdie Cyri Persis imperari, & ab alio nemine. Hæc illi sic præcipiebant, veluti homini summæ apud Persas autoritatis, & qui sæpenumero asseverasset superesse Smerdin Cyri, ac cædem à se factam pernegasset. Hæc quoque Prexaspe se paratum exequi 75
dicente, magi convocatis Persis, hominem in turrim perductum jubent habere orationem. Prexaspes, ea quæ ab illis oratus fuerat sponte obliviscitur: exorsusque ab Achæmene, seriem familiæ Cyri recenset: & ubi devenit ad hoc, tandem commemoravit Cyri in Persas beneficia. His expositis, prompsit veritatem, caussatus ideo se antehac occultasse, quod sibi tutum non fuisset proferre rem gestam, sed in præsens ab necessitate deprehensum proferre: dixitque se à Cambyse adactum Smerdin Cyri quidem occidisse, & magos esse qui regnent. Multis quoque verbis Persas quum devovisset nisi rursus imperium recuperarent, ac magos ulciscerentur, sese in caput à turri præcipitem dedit. Hunc in modum Prexaspes, vir per omne tempus vitæ spectatus, occubuit. At septem Persæ, ubi constitue- 76
runt aggredi protinus magos, neque rem differre, deos comprecatum ierunt, omnino ignari eorum quæ circa Prexaspem acta essent: sed hæc inter eundum in medio itineris audierunt: eoque à via secedentes inter se colloquuti sunt. Et Otanes quidem censuit propositum prorsus differi, neque tumescentibus rebus insidiari: Darius vero confestim ire, & quod decretum esset peragere, neque cessare. Eis concertantibus apparuerunt septem

a πίστεις. b ἐξοίσειν παρὰ μηδενί. c συγκαλέσαντες τοὺς Πέρσας. d ἐπὶ τὸν πύργον. e στείχοντες. f ὑπερβαλέσθαι.

septem accipitrum paria, insectantium duo paria vulturum, eosque vellicantium atque infestantium. Quod intuentes illi septem, sententiam Darii omnes comprobarunt; & mox freti avibus ad regiam
77 cum fiducia perrexerunt. Ubi ad portas adfuerunt, prout Darius senserat, ita evenit. nam custodes reveriti Persarum primarios, nec aliquid hujusmodi suspicantes ex his fore, admiserunt missione divina instinctos; neque vel interrogavit quisquam. Ubi in aulam introgressi sunt, offendunt eunuchos qui erant à nunciis; & hos qua gratia venirent interrogaverunt; simulque inter percontandum janitoribus minitabantur, quod istos ingredi permisissent: atque ulterius pergere volentes eosdem prohibebant. Isti se mutuo cohortati, eductis gladiis, eos à quibus arcebantur, ibidem simul trucidant; iidemque cursu in conclave contendunt. In eo tunc forte ambo magi agebant, & de iis quæ à Prexaspe erant acta consul-
78 tabant. Qui quum vidissent tumultuantes eunuchos atque vociferantes, recurrerunt uterque: & quod fiebat animadvertentes, ad vires conversi sunt: quorum unus occupat arcum, alter lanceam sumit. atque inde adoriuntur invicem. Verum arcus ei qui illum sumpserat, quum hostes juxta essent, & arriperent, nulli usui fuit: alter qui se lancea tuebatur, tum Aspathinis femur percussit, tum oculum Intaphernis; oculoque ex vulnere Intaphernes, non tamen & vita privatus est. Hos igitur alter magorum vulneravit: alter vero, quando arcus ei nulli usui erat, in thalamum qui erat conclavi contiguus, se proripuit, fores occlusurus. Sed illuc duo de septem cum eo simul irrumpunt, Darius & Gobryas: quum autem Gobryas esset amplexus magum, Darius adstans atque hærens, utpote in tenebris, præcavebat ne Gobryam feriret. Eum cernens Gobryas ociosum adstantem, interrogavit cur non uteretur manu. Respondenti Dario, sollicitus de te, ne feriam, Tu vero, inquit Gobryas, vel per utrumque exige gladium. Cui Darius obtemperans, pugionis ictu
79 adacto magum casu percussit. Interfectis magis & capitibus eorum amputatis, eos qui saucii ex suis erant illic relinquunt, tum quod invalidi essent, tum arcis tuendæ caussa; quinque eorum habentes magorum capita currunt cum vociferatione ac

ἰρήκων ἑπτὰ ζεύγεα, δύο αἰγυπιῶν ζεύγεα διώκοντά τε καὶ τίλλοντα καὶ ἀμύσσοντα. ἰδόντες δὲ ταῦτα οἱ ἑπτὰ, τήν τε Δαρείου πάντες αἴνεον γνώμην, καὶ ἔπειτα ἤεσαν ἐπὶ τὰ βασιλήια τεθαρρηκότες τοῖσι ὄρνισι. Ἐπιστᾶσι δὲ ἐπὶ τὰς πύλας ἐγίνετο οἷόν τι Δαρείῳ ἡ γνώμη ἔφερε. καταιδεόμενοι γὰρ οἱ φύλακοι ἄνδρας τοὺς Περσέων πρώτους, καὶ οὐδὲν τοιοῦτον ὑποπτεύοντες ἐξ αὐτῶν ἔσεσθαι, παρίεσαν, θείῃ πομπῇ χρεωμένους. οὐδ' ἐπηρώτα οὐδείς. ἐπεί τε δὲ καὶ παρῆλθον ἐς τὴν αὐλὴν, ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι εὐνούχοισι, οἵ σφεας ἱστόρεον ὅ, τι θέλοντες ἥκοιεν. καὶ ἅμα ἱστορέοντες τούτους, τοῖσι πυλουροῖσι [a] ἀπείλεον ὅτι σφέας παρῆκαν· ἴσχον τε βουλομένους τοὺς ἑπτὰ ἐς τὸ πρόσω παριέναι· οἱ δὲ, διακελευσάμενοι, καὶ σπασάμενοι τὰ ἐγχειρίδια, τούτους μὲν τοὺς ἴσχοντας αὐτοῦ ταύτῃ συγκεντέουσι· αὐτοὶ δὲ ἤεσαν δρόμῳ ἐς τὸν ἀνδρεῶνα. Οἱ δὲ μάγοι ἔτυχον ἀμφότεροι τηνικαῦτα ἐόντες τε εἴσω [b], καὶ τὰ ἀπὸ Πρηξάσπεω γινόμενα ἐν βουλῇ ἔχοντες. ἐπεὶ ὦν εἶδον τοὺς εὐνούχους τεθορυβημένους τε καὶ βοῶντας, ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον, πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος· ὁ δὲ, πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. ἐνθαῦτα δὲ συνέμισγον ἀλλήλοισι. τῷ μὲν δὴ τὰ τόξα ἀναλαβόντι αὐτέων, ἐόντων τε ἀγχοῦ τῶν [c] πολεμίων, καὶ προσκειμένων, ἦν χρηστὰ οὐδέν. ὁ δ' ἕτερος τῇ αἰχμῇ ἠμύνετο· καὶ τοῦτο μὲν, Ἀσπαθίνην παίει ἐς τὸν μηρόν· τοῦτο δὲ, Ἰνταφέρνεα ἐς τὸν ὀφθαλμόν. καὶ ἐστερήθη μὲν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐκ τοῦ τρώματος ὁ Ἰνταφέρνης, οὐ μέντοι ἀπέθανέ γε. τῶν μὲν δὴ μάγων οὕτερος τρωματίζει τούτους· ὁ δὲ ἕτερος, ἐπεί τέ οἱ τὰ τόξα οὐδὲν χρηστὰ ἐγίνετο, ἦν γὰρ δὴ θάλαμος ἐσέχων ἐς τὸν ἀνδρεῶνα, ἐς τοῦτον καταφεύγει, θέλων αὐτοῦ προσθεῖναι τὰς θύρας· καί οἱ συνεσπίπτουσι τῶν ἑπτὰ δύο, Δαρεῖός τε καὶ Γωβρύης. συμπλακέντος δὲ Γωβρύεω τῷ μάγῳ, ὁ Δαρεῖος ἐπεστεὼς ἠπόρεε, οἷα ἐν σκότεϊ, προμηθεόμενος μὴ πλήξῃ τὸν Γωβρύην. ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἐπεστεῶτα ὁ Γωβρύης, „εἴρετο ὅτι οὐ χρᾶται τῇ χειρί· ὁ δὲ εἶπε, Προμηθεό„μενος σέο, μὴ πλήξω· Γωβρύης δὲ ἀμείβετο, „Ὤθει καὶ δι' ἀμφοτέρων τὸ ξίφος. Δαρεῖος δὲ πειθόμενος, ὦσε τὸ [d] ἐγχειρίδιον, καὶ ἔτυχέ κως τοῦ μάγου. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους, καὶ ἀποταμόντες αὐτέων τὰς κεφαλὰς, τοὺς μὲν τρωματίας ἑωυτῶν αὐτοῦ λείπουσι, καὶ ἀδυνασίης εἵνεκεν, καὶ φυλακῆς τῆς ἀκροπόλιος. οἱ δὲ πέντε αὐτέων ἔχοντες τῶν μάγων τὰς κεφαλὰς, ἔθεον, βοῇ τε καὶ πα-

a πυλωροῖσι. b ἐόντες εἴσω. c ἀγχοῦ αὐτῶν. d ὦσέ τε τό.

πατάγῳ χρεώμενοι. καὶ Πέρσας τοὺς ἄλλους ἐπικαλέοντες, ἐξηγεόμενοί τε τὸ πρῆγμα, καὶ δεικνύντες τὰς κεφαλάς· καὶ ἅμα ἔκτεινον πάντα τινὰ τῶν μάγων τὸν ἐν ποσὶ γινόμενον. οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ γεγονὸς ἐκ τῶν ἑπτὰ, καὶ τῶν μάγων τὴν ἀπάτην, ἐδικαίευν καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιέειν. σπασάμενοι δὲ τὰ ἐγχειρίδια, ἔκτεινον ὅκου τινὰ μάγον εὕρισκον· εἰ δὲ μὴ νὺξ ἐπελθοῦσα ἔσχε, ἔλιπον ἂν οὐδένα μάγον. ταύτην τὴν ἡμέρην θεραπεύουσι Πέρσαι κοινῇ μάλιστα τῶν ἡμερέων· καὶ ἐν αὐτῇ ὁρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι [a], ἣ κέκληται ὑπὸ Περσέων μαγοφόνια [b]· ἐν τῇ μάγον οὐδένα ἔξεστι φανῆναι ἐς τὸ φῶς, ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Ἐπεί τε δὲ κατέστη ὁ θόρυβος, καὶ ἐντὸς πέντε ἡμερέων ἐγένετο, ἐβουλεύοντο οἱ ἐπαναστάντες τοῖσι μάγοισι περὶ τῶν πρηγμάτων πάντων· καὶ ἐλέχθησαν λόγοι ἄπιστοι μὲν ἐνίοισι Ἑλλήνων, ἐλέχθησαν δ' ὦν. Ὀτάνης μὲν ἐκέλευε ἐς μέσον Πέρσῃσι καταθεῖναι τὰ πρήγματα, λέγων τάδε, Ἐμοὶ δοκέει, ἕνα μὲν ἡμέων μούναρχον μηκέτι γενέσθαι· οὔτε γὰρ ἡδὺ, οὔτε ἀγαθόν. εἴδετε μὲν γὰρ τὴν Καμβύσεω ὕβριν ἐπ' ὅσον ἐπεξῆλθε, μετεσχήκατε δὲ καὶ τῆς τοῦ μάγου ὕβριος. κῶς δ' ἂν εἴη χρῆμα κατηρτημένον μουναρχίη, τῇ ἔξεστι ἀνευθύνῳ [c] ποιέειν τὰ βούλεται; καὶ γὰρ ἂν τὸν ἄριστον ἀνδρῶν πάντων στάντα ἐς ταύτην, ἐκτὸς [d] τῶν ἐωθότων νοημάτων στήσειε. ἐγγίνεται μὲν γάρ οἱ ὕβρις ὑπὸ τῶν παρεόντων ἀγαθῶν, φθόνος δὲ ἀρχῆθεν ἐμφύεται [e] ἀνθρώπῳ. δύο δ' ἔχων ταῦτα, ἔχει πᾶσαν κακότητα. τὰ μὲν γὰρ ὕβρει κεκορημένος ἔρδει πολλὰ καὶ ἀτάσθαλα· τὰ δὲ, φθόνῳ. καίτοι ἄνδρα γε τύραννον, ἄφθονον ἔδει εἶναι, ἔχοντά γε πάντα τὰ ἀγαθά· τὸ δ' ὑπεναντίον τούτου ἐς τοὺς πολιήτας πέφυκε· φθονέει γὰρ τοῖσι ἀρίστοισι περιεοῦσί τε καὶ ζώουσι, χαίρει δὲ τοῖσι κακίστοισι τῶν ἀστῶν. διαβολὰς δὲ ἄριστον ἐνδέκεσθαι ἡγέεται. ἀναρμοστότατον δὲ πάντων· ἤν τε γὰρ αὐτὸν μετρίως θωυμάζῃς, ἄχθεται ὅτι οὐ κάρτα θεραπεύεται· ἤν τε θεραπεύῃ τις κάρτα, ἄχθεται ἅτε θωπείαν ἡγεύμενος [f]. τὰ δὲ δὴ μέγιστα ἔρχομαι ἐρέων· νόμαιά τε κινέει πάτρια, καὶ βιᾶται γυναῖκας, κτείνει τε ἀκρίτως. πλῆθος δὲ ἄρχον, πρῶτα μὲν, οὔνομα πάντων κάλλιστον ἔχει, ἰσονομίην· δεύτερα δὲ, τούτων τῶν ὁ μούναρχος, ποιέει οὐδέν. πάλῳ μὲν ἀρχὰς [g]

ἄρχει,

Hinc odium in ceteros magos ac cædes in festo hoc die. Post dies quinque deliberatum de imperio. Otani displicet monarchia.

ac strepitu: ceterosque Persas compellando, rem gestam exponebant, capita ostentantes: & simul quicunque magorum ipsis occurrebat mactabant. Persæ, cognito quod actum ab septem istis erat ac dolo magorum, & ipsi facienda sibi alia ejusmodi censuerunt; eductisque gladiis, ubicunque reperiebant magum, interficiebant, &, nisi noctis interventu cohibiti fuissent, neminem magum reliquissent. Hunc diem Persæ maxime solennem publice observant, & in eo ingens celebrant festum, vocantes id *μαγοφόνια*, *id est*, *magorum cædem.* quo die nulli mago fas est prodire in lucem, sed cuncti magi se intra domum continent. Ubi resedit 80
tumultus, diesque quinque excessere, ii qui magos invaserant, de omni rerum statu consultabant. Quorum orationes etsi apud nonnullos Græcorum fide carent, tamen hujusmodi fuerunt: Otanes hortabatur, ut rem Persicam in medium deponerent, ita inquiens; Unum è nobis principem solum amplius fieri mihi non videtur: neque enim id aut jucundum est, aut bonum. Nam & insolentiam Cambysis novistis, quo processerit, & partem sensistis insolentiæ. Quomodo autem res apta habeatur monarchia, cui licet pro libidine agere quæ vult impune? quæ virum, etiamsi optimus omnium fuerit, tamen quum in illa positus est, extra consuetos abjecerit sensus? Quippe quum præter invidiam ab initio ingenitam homini, ingeneretur ex præsentibus bonis insolentia. Itaque hæc duo habens, omnem malitiam habet; partim enim satiatus insolentia, multa & atrocia committit; partim per invidiam. Atenim vir tyrannus, ut qui omnia bona obtineat, debebat sine livore esse: verum contrario modo is comparatus est erga populares suos. siquidem eorum optimis quibusque qui superstites sunt atque vivunt, invidet, deterrimis civium delectatur: calumnias etiam admittere optimum putat. Hoc autem omnium indecentissimum est, Nam sive mireris eum modeste, offenditur quod non effuse colatur: sive effuse colat quis, offenditur, quippe adulationem existimans. Et ut exequar dicendo quæ maxima sunt, jura patriæ labefactat, feminis vim affert, sine judicio interimit. At quum dominatur multitudo, primum quidem nomen obtinet omnium pulcherrimum, juris æquabilitatem: deinde vero nihil eorum agit quæ unus omne imperium

rium

a ἐν αὐτῇ, κοινῇ ὁρτὴν μεγάλην ἄγουσι. b μαγοφονίαι. c ἀνευθύνως. d ταύτην τὴν ἀρχὴν, ἐκτὸς. e MS. habet ἐνφύεται, ita ut literæ ν sit superposita litera μ. f. verbum ἡγεύμενος non exstabat in MS. g. πάλῳ μὲν γὰρ ἀρχάς.

rium tenens. nam magistratus sorte regit, tum administrationum rationem reddit: omnia denique consilia in commune refert. Itaque dico pro sententia nobis monarchiam seponentibus multitudinem auctum ire. in multo enim insunt omnia. Otanes quidem hanc sententiam
81 dixit. Megabyzus autem imperio paucorum monebat permittere, his verbis; Quæ Otanes dixit de abolenda tyrannide, ea sint dicta à me quoque: sed quatenus hortabatur potentiam deferri ad multitudinem, ab optima erravit sententia. Etenim inutili cœtu nihil est neque insipientius, neque insolentius. Itaque eos qui tyranni insolentiam fugiunt, ad intemperantis plebis recidere insolentiam, nequaquam tolerandum est. Nam tyrannus, siquid facit, intelligens facit: at plebi hoc adest, ut nihil intelligat. quo enim pacto intelligat, qui neque edoctus est, neque quidquam honestum novit, neque domesticum? & qui incidens pellit negotia sine mente torrenti flumini similis? Quare siqui male consultum Persis cupiunt, ii statu populari utantur: nos vero conventu virorum optimorum delecto, ad eos imperium deferamus. nam inter eos & ipsi erimus, & ex optimis viris credibile est optima existere consilia. Hanc Megabyzus sententiam
82 dixit. Tertio loco suam Darius, inquiens, Quæ Megabyzus dixit, quatenus ad statum popularem pertinent, recte mihi videtur dixisse: quatenus autem ad statum paucorum, non recte. propositis enim tribus statibus, & his omnibus optimis, ut optime imperet populus, optime pauci, optime unus, inter hæc multo antecellere hoc postremum sentio. imperio enim unius viri qui optimus sit, nihil melius queat esse. Hoc enim animo utens sine reprehensione multitudinem populi curet, taceanturque sic præcipue consilia in viros infestos capta. At in statu paucorum, quum plures virtuti incumbant in publicum, vehementia privata odia excitari consuerunt. quum enim quisque princeps esse optet, & consiliis vincere, ad ingentes inter se inimicitias evadunt. Ex quibus seditiones existunt, è seditionibus cædes, è cædibus ad unius imperium devenitur. & hac re monstravit, quantum sit hoc præstantissimum. Jam vero, plebe imperante, fieri non

ἄρχει, ὑπεύθυνον δὲ ἀρχὴν ἔχει, βουλεύματα δὲ πάντα ἐς τὸ κοινὸν ἀναφέρει. τίθεμαι ὦν γνώμην, μετέντας ἡμέας μουναρχίην, τὸ πλῆθος ἀέξειν· ἐν γὰρ τῷ πολλῷ ἔνι τὰ πάντα. Ὀτάνης μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἐσέφερε. Μεγάβυζος δὲ ὀλιγαρχίῃ ἐκέλευε ἐπιτράπειν, λέγων τάδε, Τὰ μὲν Ὀτάνης εἶπε, τυραννίδα παύων, λελέχθω κἀμοὶ ταῦτα· τὰ δ᾽ ἐς τὸ πλῆθος ἄνωγε φέρειν τὸ κράτος, γνώμης τῆς ἀρίστης ἡμάρτηκε. ὁμίλου γὰρ ἀχρηΐου οὐδέν ἐστι ἀξυνετώτερον, οὐδὲ ὑβριστότερον[a]. καὶ τυράννου ὕβριν φεύγοντας ἄνδρας, ἐς δήμου ἀκολάστου ὕβριν πεσέειν, ἔστι οὐδαμῶς ἀνασχετόν· ὁ μὲν γὰρ, εἴ τι ποιέει, γινώσκων ποιέει· τῷ δὲ οὐ γινώσκειν[b] ἔνι. κῶς γὰρ ἂν γινώσκοι, ὃς οὔτ᾽ ἐδιδάχθη, οὔτε οἶδε καλὸν οὐδὲν, οὐδ᾽ οἰκήιον· ὠθέει τε ἐμπεσὼν τὰ πρήγματα ἄνευ νόου, χειμάρρῳ ποταμῷ ἴκελος. δήμῳ μέν νυν οἳ Πέρσῃσι κακὸν νοέουσι, οὗτοι χράσθων. ἡμεῖς δὲ ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἐπιλέξαντες ὁμιλίην, τούτοισι περιθέωμεν τὸ κράτος. ἐν γὰρ δὴ τούτοισι καὶ αὐτοὶ ἐνεσόμεθα. ἀρίστων δὲ ἀνδρῶν εἰκὸς ἄριστα βουλεύματα γίνεσθαι. Μεγάβυζος μὲν δὴ ταύτην γνώμην εἰσέφερε. Τρίτος δὲ Δαρεῖος ἀπεδείκνυτο γνώμην, λέγων, Ἐμοὶ δὲ τὰ μὲν εἶπε Μεγάβυζος, ἐς τὸ πλῆθος ἔχοντα, δοκέει ὀρθῶς λέξαι· τὰ δ᾽ ἐς ὀλιγαρχίην, οὐκ ὀρθῶς. τριῶν γὰρ προκειμένων, καὶ πάντων τῶν λέγω ἀρίστων ἐόντων, δήμου τε ἀρίστου, καὶ ὀλιγαρχίης, καὶ μουνάρχου, πολλῷ τοῦτο προέχειν λέγω. ἀνδρὸς γὰρ ἑνός του ἀρίστου οὐδὲν ἄμεινον ἂν φανείη. γνώμῃ γὰρ τοιαύτῃ χρεώμενος, ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος· σιγῷτό τε ἂν βουλεύματα ἐπὶ δυσμενέας ἄνδρας οὕτω μάλιστα· ἐν δὲ ὀλιγαρχίῃ, πολλοῖσι ἀρετὴν ἐπασκέουσι ἐς τὸ κοινὸν, ἔχθεα ἴδια ἰσχυρὰ φιλέει ἐγγίνεσθαι. αὐτὸς γὰρ ἕκαστος βουλόμενος κορυφαῖος εἶναι, γνώμῃσί τε νικᾶν, ἐς ἔχθεα μεγάλα ἀλλήλοισι ἀπικνέονται· ἐξ ὧν στάσιες ἐγγίνονται· ἐκ δὲ τῶν στασίων, φόνος· ἐκ δὲ τοῦ φόνου, ἀπέβη ἐς μουναρχίην. καὶ ἐν τούτῳ διέδεξε ὅσον ἐστὶ τοῦτο ἄριστον. δήμου τε αὖ ἄρχοντος ἀδύνατα

a ὑβριστικώτερον. b τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν.

Mala democratiæ, bona monarchiæ. Otanes odit regnum, nec se suosve vult regnari, idque cum honore impetrat. Reliquorum consilia de regno.

„νατα μὴ οὐ κακότητα ἐγγίνεσθαι. κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινά, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι, φιλίαι [a] δὲ ἰσχυραί. οἱ γὰρ κακοῦντες τὰ κοινὰ, συγκρύψαντες ποιεῦσι. τοῦτο δὲ τοιοῦτο γίνεται, ἐς ὃ ἂν προστάς τις τοῦ δήμου τοὺς τοιούτους παύσῃ. ἐκ δὲ αὐτῶν θωϋμάζεται οὗτος δὴ ὑπὸ τοῦ δήμου· θωϋμαζόμενος δὴ ἂν ὧν ἐφάνη μούναρχος ἐών· καὶ ἐν τούτῳ δηλοῖ καὶ οὗτος ὡς ἡ μουναρχίη κράτιστον. ἑνὶ δὲ ἔπεϊ πάντα συλλαβόντα εἰπεῖν, κόθεν ἡμῖν ἡ ἐλευθερίη ἐγένετο; καὶ τεῦ δόντος; κότερα παρὰ τοῦ δήμου, ἢ ὀλιγαρχίης, ἢ μουνάρχου; ἔχω τοίνυν γνώμην, ἡμέας ἐλευθερωθέντας διὰ ἕνα ἄνδρα, τὸ τοιοῦτο περιστέλλειν. χωρίς τε τούτου, πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. οὐ γὰρ ἄμεινον. Γνῶμαι μὲν δὴ τρεῖς αὗται προεκέαταν [b]. οἱ δὲ τέσσερες τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν προσέθεντο ταύτῃ. ὡς δὲ ἑσσώθη τῇ γνώμῃ ὁ Ὀτάνης, Πέρσῃσι ἰσονομίην σπεύδων ποιῆσαι, ἔλεξε ἐς μέσον αὐτοῖσι τάδε, Ἄνδρες στασιῶται, δῆλα γὰρ δὴ ὅτι δεῖ ἕνα γέ τινα ἡμέων βασιλέα γενέσθαι, ἤτοι κλήρῳ γε λαχόντα, ἢ ἐπιτρεψάντων τῷ Περσέων πλήθεϊ τὸν ἂν ἐκεῖνοι ἕλωνται, ἢ ἄλλῃ τινὰ μηχανῇ. ἐγὼ μέν νυν ὑμῖν οὐκ ἐναγωνιεῦμαι. οὔτε γὰρ ἄρχειν οὔτε ἄρχεσθαι ἐθέλω. ἐπὶ τούτῳ δὲ ὑπεξίσταμαι τῆς ἀρχῆς, ἐπ᾽ ᾧ τε ὑπ᾽ οὐδενὸς ὑμέων ἄρξομαι, οὔτε αὐτὸς ἐγὼ, οὔτε οἱ ἀπ᾽ ἐμεῦ αἰεὶ γινόμενοι. τούτου εἴπαντος ταῦτα ὡς συνεχώρεον [c] οἱ ἓξ ἐπὶ τούτοισι, οὗτος μὲν δή σφι οὐκ ἐνηγωνίζετο, ἀλλ᾽ ἐκ μέσου κατῆστο. καὶ νῦν αὕτη ἡ οἰκίη διατελέει μούνη ἐλευθέρη ἐοῦσα Περσέων, καὶ ἄρχεται τοσαῦτα ὅσα αὐτὴ θέλει, νόμους οὐκ ὑπερβαίνουσα τοὺς Περσέων. Οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑπτὰ ἐβουλεύοντο ὡς βασιλέα δικαιότατα στήσονται· καί σφι ἔδοξε, Ὀτάνῃ μὲν καὶ τοῖσι ἀπὸ Ὀτάνεω αἰεὶ γινομένοισι, ἢν ἐς ἄλλον τινὰ τῶν ἑπτὰ ἔλθῃ ἡ βασιληΐη, ἐξαίρετα δίδοσθαι ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ἔτεος ἑκάστου καὶ τὴν πᾶσαν δωρεὴν ἣ γίνεται ἐν Πέρσῃσι τιμιωτάτη. τοῦδε δὲ εἵνεκεν ἐβουλεύσαν οἱ δίδοσθαι ταῦτα, ὅτι ἐβούλευσέ τε πρῶτος τὸ πρῆγμα, καὶ συνέστησε αὐτούς. ταῦτα μὲν δὴ Ὀτάνῃ ἐξαίρετα. τάδε δὲ ἐς τὸ κοινὸν ἐβούλευσαν, παριέναι ἐς τὰ βασιλήϊα πάντα τὸν βουλόμενον τῶν ἑπτὰ ἄνευ ἐσαγγελέος, ἢν μὴ τυγχάνῃ εὕδων μετὰ γυναικὸς βασιλεύς· γαμέειν δὲ μὴ ἐξεῖναι ἄλλοθεν τῷ βασιλέϊ

non potest, quin malitia intret: ingressa malitia in rempublicam malis quidem illis odia non existunt, sed amicitiæ validæ. qui enim rempublicam corrumpunt, mutuo se occultant: idque tamdiu fit dum aliquis populo præpositus tales homines compescat; quem propter ista populus admiratur. Hic quum admirationi est, tunc vere monarchus ostenditur, declarans etiam in hoc monarchiam esse præstantissimum. Atque ut uno verbo omnia comprehendens dicam, unde nobis libertas extitit? & à quo data? à populóne, an oligarchia, an monarcho? Ego igitur sentio, nos per unum virum liberatos, debere illud ipsum complecti; & præter hoc leges patrias bene constitutas non dissolvere: non enim melius. Hæc tres 83
dictæ fuerunt sententiæ, & ex septem illis quatuor huic assenserunt. Otanes, qui juris æquabilitatem facere Persis studebat, ubi ipsius sententia rejecta est, apud eos ita in medium loquutus est, Viri socii, videlicet necesse est unum aliquem è nobis regem fieri, sive sorte sortiamur, sive permittamus Persarum multitudini quem illi elegerint, sive qua alia ratione; equidem ego inter vos non contendam. quippe qui neque præesse volo, neque regnari. Et hac lege cedo imperio, ut à nullo vestrûm regner aut ipse ego, aut ullus unquam meorum posterorum. Otane hæc loquuto, postquam ceteri sex ejus postulatis assenserunt, ita hic in aliis non contendens, è medio abiit alio sessum. Atque ad hunc usque diem sola hæc familia inter Persas libertatem retinet, & in tantum regnatur, quantum ipsa vult, leges Persarum non transgrediens. Ceteris autem istorum se- 84
ptem de rege justissime deligendo consultantibus, visum est, si ad aliquem ex ipsorum numero regnum perveniret, Otanem donari debere peculiariter ejusque deinceps universos posteros tum Medica quotannis veste, tum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo. Quæ ideo decreverunt ei donanda quod primus rem agitaverat, & ipsos in cœtum coegerat. Et hæc quidem decora Otani decreverunt: illa vero in commune, ut regiam introire unicuique è septem sine internuncio liceret, nisi forte cum uxore cubaret rex: neve regi fas esset aliunde quam è familia conjuratorum

a ἐγγίνεται τοῖσι, φιλίαι. b προσκέαταν. c ταῦτα, συνεχώρεον.

rum uxorem ducere. De regno autem hunc in modum; ut ſub ortum ſolis conſcenſis equis, dum in ſuburbio vectarentur, cujus equus ſonum primus edidiſſet,
85 is regnum obtineret. Erat autem Dario equiſo, vir ſolers, nomine OEbares: ad quem Darius, poſtquam è cœtu digreſſi ſunt, ita inquit, OEbares, de regni negocio ſic inter nos convenit: cujus equus ſub ipſum ſolis ortum equis conſcenſis ſonum primus ediderit, is regno potiatur. Nunc igitur ſiquid ſolertiæ habes, comminiſcere, ut nos obtineamus hoc decus, & nemo alius. Reſpondet OEbares, ô Here, ſi in hoc verſatur tibi ut rex ſis vel non, de hoc ne eſto ſollicitus, & bonum habeto animum; certe ante te rex nemo futurus eſt: ejuſmodi habeo medicamenta. Si igitur, inquit Darius, habes iſtiuſmodi commentum, adeſt tempus eo utendi, nec differendi rem, utpote craſtino die nobis eſt certamen. Hæc ut audivit OEbares, ita facit: Ubi nox advenit, unam equarum quam equus Darii maxime adamabat, iſtam in ſuburbium adductam alligat: tum equum Darii inducit: eumque ſæpius circumduxit prope equam identidem feminæ appropinquans, ac tandem permiſit aſcendere.
86 Poſtero die, quum illuceſceret, ſex Perſæ ex convento adfuerunt equis inſidentes. & quum in ſuburbio ultro citroque vectarentur, ubi ad locum iſtum pervenerunt, ubi ſuperiore nocte equa fuerat alligata, ibi Darii equus accurrens hinnitum edidit: & equo id exſequuto protinus fulgur ſereno cœlo tonitruque extitit. Hæc quum Dario ſuperveniſſent, eum inaugurarunt, tanquam ex compoſito quodam evenientia. nam ceteri ex equis deſilientes Darium ut regem adorarunt.
87 Sunt qui hoc dicant OEbarem fuiſſe machinatum, ſunt qui illud. utroque enim modo refertur à Perſis. Volunt namque OEbarem attrectatis manu hujus equæ genitalibus, ipſam manum intra ſubligacula tenuiſſe abditam: & ſub ipſum ſtatim ſolis ortum, quum equi digreſſuri eſſent, eam extuliſſe, & naribus equi Darii admoviſſe, eumque ad odoris ſenſum
88 infremuiſſe atque hinniſſe. DARIUS itaque, Hyſtaſpis filius, declaratus eſt rex: eique omnes Aſiani audientes dicto fuerunt, præter Arabas, à Cyro & poſtea rurſus à Cambyſe ſubacti; Arabes vero à Perſis nunquam in ſervitutem redacti ſunt, ſed hoſpites extiterunt, tranſmittentes Cam-

λέϊ ἢ ἐκ τῶν συνεπαναστάντων. περὶ δὲ τῆς βασιληΐης ἐβούλευσαν τοιόνδε· ὅτευ ἂν ὁ ἵππος ἡλίου ἐπανατέλλοντος πρῶτος φθέγξηται ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτῶν ἐπιβεβηκότων, τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. Δαρείῳ δὲ ἦν ἱπποκόμος, ἀνὴρ σοφὸς, τῷ οὔνομα ἦν Οἰβάρης. πρὸς τοῦτον τὸν ἄνδρα, ἐπεί τε διελύθησαν, ἔλεξε Δαρεῖος τάδε; Οἴβαρες, „ἡμῖν δέδοκται περὶ τῆς βασιληΐης ποιέειν κατὰ „τάδε· ὅτευ ἂν ὁ ἵππος πρῶτος φθέγξηται „ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι, αὐτῶν ἐπαναβεβηκότων, „τοῦτον ἔχειν τὴν βασιληΐην. νῦν ὦν εἴ τινα ἔ„χεις [a] σοφίην, μηχανῶ ὡς ἂν ἡμεῖς σχῶμεν τοῦτο τὸ γέρας, καὶ μὴ ἄλλος τις. ἀμείβεται Οἰβά„ρης τοῖσδε, Εἰ μὲν δὴ, ὦ δέσποτα, ἐν τούτῳ τοι „ἐστὶ ἢ βασιλέα εἶναι ἢ μὴ, θάρσεε τούτου εἵνεκε, καὶ „θυμὸν ἔχε ἀγαθόν· ὡς βασιλεὺς οὐδεὶς ἄλλος „πρὸ σεῦ ἔσται· τοιαῦτα ἔχω φάρμακα. λέγει Δα„ρεῖος, Εἰ τοίνυν τι τοιοῦτον ἔχεις σόφισμα, ὥρη „μηχανᾶσθαι, καὶ μὴ ἀναβάλλεσθαι· ὡς τῆς ἐπιούσης „ἡμέρης ὁ ἀγὼν ἡμῖν ἐστι. ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης, ποιέει τοιόνδε. ὡς ἐγίνετο ἡ νὺξ, τῶν θηλέων ἵππων μίην, τὴν ὁ Δαρείου ἵππος ἔστεργε μάλιστα, ταύτην ἀγαγὼν ἐς τὸ προάστειον, κατέδησε, καὶ ἐπήγαγε τὸν Δαρείου ἵππον. καὶ τὰ μὲν πολλὰ περιῆγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ, ἐγχρίμπτων τῇ θηλέϊ· τέλος δὲ, ἐπῆκε ὀχεῦσαι τὴν ἵππον. Ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ, οἱ ἓξ, κατὰ συνεθήκαντο, παρῆσαν ἐπὶ τῶν ἵππων. διεξελαυνόντων δὲ κατὰ τὸ προάστειον, ὡς κατὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἐγίνοντο ἵνα τῆς παροιχομένης νυκτὸς κατεδέδετο ἡ θήλεα ἵππος, ἐνθαῦτα ὁ Δαρείου ἵππος προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. ἅμα δὲ τῷ ἵππῳ τοῦτο ποιήσαντι, ἀστραπὴ ἐξ αἰθρίης καὶ βροντὴ ἐγένετο. ἐπιγενόμενα δὲ ταῦτα τῷ Δαρείῳ, ἐτελέωσέ μιν, ὥσπερ ἐκ συνθέτου τευ γενόμενα. οἱ δὲ, καταθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων, προσεκύνεον τὸν [b] Δαρεῖον ὡς βασιλῆα. Οἱ μὲν δή φασι τὸν Οἰβάρεα ταῦτα μηχανήσασθαι· οἱ δὲ, τοιάδε. (καὶ γὰρ ἐπ' ἀμφότερα λέγεται ὑπὸ Περσέων) ὡς τῆς ἵππου ταύτης τῶν ἄρθρων ἐπιψαύσας τῇ χειρὶ, ἔχοι [c] αὐτὴν κρύψας ἐν τῇσι ἀναξυρίσι· ὡς δὲ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι ἀπίεσθαι μέλλειν τοὺς ἵππους, τὸν Οἰβάρεα τοῦτον ἐξείραντα τὴν χεῖρα, πρὸς τοῦ Δαρείου ἵππου τοὺς μυκτῆρας προσενεῖκαι· τὸν δὲ, αἰσθόμενον, φριμάξασθαί τε καὶ χρεμετίσαι. Δαρεῖός τε δὴ ὁ Ὑστάσπεος βασιλεὺς ἀπεδέδεκτο, καί οἱ ἦσαν ἐν τῇ Ἀσίῃ πάντες κατήκοοι, πλὴν Ἀραβίων, Κύρου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον αὖτις Καμβύσεω. Ἀράβιοι δὲ οὐδαμὰ κατήκουσαν ἐπὶ δουλοσύνῃ Πέρσῃσι, ἀλλὰ ξεῖνοι ἐγένοντο, παρέν-

a ἔχοις. b προσεκύνεόν μιν τ. c ἔχειν.

Darii uxores: monumentum memoriæ causa: provinciæ viginti cum magnitudine tributorum annuorum; quæ sub Cyro & Cambyse non fuerant.

παρέντες Καμβύσεα ἐπ' Αἴγυπτον. ἀεκόντων γὰρ Ἀραβίων, οὐκ ἂν ἐσβάλλοιεν Πέρσαι ἐς Αἴγυπτον. γάμους τε τοὺς πρώτους ἐγάμεε Πέρσῃσι ὁ Δαρεῖος, Κύρου μὲν δύο θυγατέρας, Ἄτοσσάν τε καὶ Ἀρτυστώνην· τὴν μὲν Ἄτοσσαν, προσυνοικήσασαν Καμβύσῃ τε τῷ ἀδελφεῷ καὶ αὖτις τῷ μάγῳ· τὴν δὲ Ἀρτυστώνην, παρθένον. ἑτέρην δὲ Σμέρδιος τοῦ Κύρου θυγατέρα ἔγημε, τῇ οὔνομα ἦν Πάρμυς. ἔσχε δὲ καὶ τὴν τοῦ Ὀτάνεω θυγατέρα, ἣ τὸν μάγον κατάδηλον ἐποίησε. δυνάμιός τε πάντα οἱ ἐπιπλέατο[a]. πρῶτον μέν νυν τύπον ποιησάμενος λίθον[b], ἔστησε, ζῶον δέ οἱ ἐνῆν, ἀνὴρ ἱππεύς. ἐπέγραψε δὲ γράμματα λέγοντα τάδε, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ ΣΥΝ ΤΕ ΤΟΥ ΙΠΠΟΥ ΤΗΙ ΑΡΕΤΗΙ, τὸ οὔνομα λέγων, ΚΑΙ ΟΙΒΑΡΕΟΣ ΤΟΥ ΙΠΠΟΚΟΜΟΥ, ΕΚΤΗΣΑΤΟ ΤΗΝ ΠΕΡΣΕΩΝ ΒΑΣΙΛΗΙΗΝ. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐν Πέρσῃσι, ἀρχὰς κατεστήσατο εἴκοσι, τὰς αὐτοὶ καλέουσι σατραπηΐας. καταστήσας δὲ τὰς ἀρχὰς, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσας, ἐτάξατο φόρους οἱ προσιέναι κατὰ ἔθνεά τε, καὶ πρὸς τοῖσι ἔθνεσι τοὺς πλησιοχώρους προστάσσων, καὶ ὑπερβαίνων τοὺς προσεχέας, τὰ ἑκαστέρω ἄλλοισι ἄλλα ἔθνεα νέμων. ἀρχὰς δὲ καὶ φόρων πρόσοδον τὴν ἐπέτειον κατὰ τάδε διεῖλε. τοῖσι μὲν αὐτέων ἄργυρον ἀπαγινέουσι εἴρητο Βαβυλώνιον σταθμὸν τάλαντον ἀπαγινέειν· τοῖσι δὲ χρυσίον ἀπαγινέουσι, Εὐβοεικόν· τὸ δὲ Βαβυλώνιον τάλαντον δύναται Εὐβοΐδας ἑβδομήκοντα μνέας. ἐπὶ γὰρ Κύρου ἄρχοντος, καὶ αὖτις Καμβύσεω, ἦν κατεστηκὸς οὐδὲν φόρου πέρι, ἀλλὰ δῶρα ἀγίνεον. διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐπίταξιν τοῦ φόρου, καὶ παραπλήσια ταύτῃ ἄλλα, λέγουσι Πέρσαι ὡς Δαρεῖος μὲν ἦν κάπηλος· Καμβύσης δὲ, δεσπότης· Κῦρος δὲ, πατήρ. ὁ μὲν, ὅτι ἐκαπήλευε πάντα τὰ πρήγματα· ὁ δὲ, ὅτι χαλεπός τε ἦν καὶ ὀλίγωρος· ὁ δὲ, ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθά σφι τὰ ἐμηχανήσατο[c]. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰώνων, καὶ Μαγνήτων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Αἰολέων, καὶ Καρῶν, καὶ Λυκίων, καὶ Μηλυέων, καὶ Παμφύλων, (εἷς γὰρ ἦν οἱ τεταγμένος φόρος οὗτος) προσήιε τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτός οἱ νομὸς[d] κατεστήκεε. ἀπὸ δὲ Μυσῶν, καὶ Λυδῶν, καὶ Ἀλυσονίων, καὶ Καβαλίων, καὶ Ὑγεννέων, πεντακόσια τάλαντα· νομὸς[e] δεύτερος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἑλλησποντίων τῶν ἐπὶ δεξιὰ ἐσπλέοντι, καὶ Φρυγῶν, καὶ Θρηΐκων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ Παφλαγόνων, καὶ Μαριανδηνῶν, καὶ Συρίων, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια ἦν τάλαντα φόρος· νομὸς τρί-

Cambysem in Ægyptum: quippe quibus invitis haudquaquam invasissent Persæ Ægyptum. Darius matrimonia primaria ex Persis auspicatus est, ductis duabus Cyri filiabus, Atossa, quæ ante Cambysi fratri & postea mago nupserat, & Artystona virgine. Præterea alteram Smerdis, filii Cyri, filiam, nomine Parmyn, nec non filiam Otanis duxit, quæ magum prodiderat. Idem, viribus omni ex parte stabilitis, ante omnia quum effigiem fecisset lapidem statuit cui inerat animal, vir eques, inscriptis in hæc verba litteris, DARIUS, HYSTASPIS FILIUS, TUM EQUI VIRTUTE, (cujus nomen legebatur) TUM OEBARIS EQUISONIS, PERSARUM REGNUM ADEPTUS EST. His apud Persas actis, vigin- 89
ti provincias, quas ipsi satrapeias vocant, constituit: earumque singulis præsides præfecit, descriptis quæ ei penderentur tributis per nationes, & nationibus finitimos adtribuens, & supergrediens vicinos, remotiores gentes alias aliis dividens. Provincias autem & tributorum reditus annuos hunc in modum distribuit. Aliis quidem argentum afferentibus injungebatur Babylonico pondere talentum adferre: qui aurum, Euboico. Valet autem Babylonicum talentum septuaginta minas Euboicas. Etenim sub Cyro atque deinde sub Cambyse nihildum fuerat circa tributa institutum, sed munera afferebantur. Ob hanc tributi ordinationem & alia hujusmodi, Persæ ajunt Darium fuisse institorem: Cambysem autem, dominum: Cyrum vero, patrem. quoniam Darius res omnes quæstui habebat: Cambyses, asper erat ac negligens: Cyrus mitis, & bona illis quæ aggressus fuit. Ab Ionibus igitur & Magnetibus 90
qui in Asia incolunt, & Æolensibus & Caribus & Lyciis & Melyensibus & Pamphylis (unum enim erat illi positum hoc tributum) pendebantur quadringenta argenti talenta. Hæc erat ab eo prima præfectura instituta. A Mysis & Lydis & Alysoniis & Cabaliis & Hygennensibus quingena talenta. Secunda portio hæc erat. Ab Hellespontiis, qui ad dextram illuc innavigantium siti sunt, & Phrygibus & Thracibus qui Asiam incolunt, & a Paphlagonibus & Mariandenis & Syriis, trecenta & sexaginta talenta erant tributum. Hæc ter-

a ἐπιμπλέατο. b λίθινον. c ἀγαθά σφι πάντα ἐμηχανήσατο. d οὗτος μὲν δὴ πρῶτός οἱ νομός. e τάλαντα ἀργυρίου νομός.

tertia portio. A Cilicibus, equi albi trecenti sexaginta in dies singulos singuli, nec non talenta argenti quingenta: quorum centum & quadraginta erogabantur in equitatum qui Ciliciæ regionem pro præsidio custodiebat: trecenta autem & sexaginta Dario obveniebant: Hæc quar-
91 ta portio. Ab urbe Posideio, quam Amphilochus Amphiarai filius exstruxit in finibus Cilicum ac Syrorum, ab hac ad Ægyptum usque, præter Arabum partem (hæc enim erat immunis) trecenta & quinquaginta talenta erat tributum: Quinta portio hæc. cui annumeratur Phœnice omnis & Syria quæ dicitur Palæstina, & Cyprus. Ab Ægypto & Afris Ægypto conterminis, & Cyrene & Barce (in portione namque Ægyptia istæ ordinantur) septingenta proveniebant talenta, præter pecuniam è piscario proventu lacus Mœrios. Extra hanc pecuniam mensurati quoque frumenti septingenta talenta obveniebant. Nam ad centum viginti millia etiam illis Persis, qui in Albo muro Memphitico habitant, admetiuntur & eorum auxiliariis. Sexta portio hæc. Satgagydæ & Gandarii & Dadicæ & Aparytæ, in idem conjuncti, centum & septuaginta talenta pendebant: Septima portio hæc. A Susis & cetera Cissiorum regione, trecenta: Octava hæc por-
92 tio. A Babylone vero ceteraque Assyria mille talenta argenti proveniebant, & præterea pueri castrati quingenti: Nona portio hæc. Ab Ecbatanis & ab reliqua Medica & Parycaniis & Orthocorybantiis, quadringenta & quinquaginta talenta: Decima portio hæc. Caspii & Pausicæ & Pantimathi & Daritæ simul conferentes, ducenta talenta afferebant: Undecima hæc portio. A Bactrianis ad Æglos usque, trecentorum & sexaginta talentorum erat tributum: Portio duode-
93 cima hæc. A Pactyica & Armeniis, eorumque conterminis, Euxino tenus ponto, talenta quadringenta: Tertiadecima hæc portio. A Sargatiis & Sarangæis & Thamanæis & Utiis & Mecis, & iis qui rubri maris insulas incolunt, ubi rex eos qui Relegati vocantur collocat: ab his omnibus sexcentorum talentorum proveniebat tributum: Quartadecima portio hæc. Sacæ & Caspii ducenta & quinquaginta talenta afferebant: Quintadecima portio hæc. Parthi Chorasmiique & Sog-

τρίτος οὗτος. ἀπὸ δὲ Κιλίκων, ἵπποι τε λευκοὶ ἑξήκοντα καὶ τριηκόσιοι, ἑκάστης ἡμέρης εἷς γινόμενος, καὶ τάλαντα ἀργυρίου πεντακόσια. τούτων δὲ τεσσεράκοντα καὶ [a] ἑκατὸν ἐς τὴν φρουρέουσαν ἵππον τὴν Κιλικίην χώρην ἀναισιμοῦτο [b], τὰ δὲ τριηκόσια καὶ ἑξήκοντα Δαρείῳ ἐφοίτα· νομὸς τέταρτος οὗτος. Ἀπὸ δὲ Ποσιδηΐου πόλιος, τὴν Ἀμφίλοχος ὁ Ἀμφιάρεω οἴκισε ἐπ' οὔροισι [c] τοῖσι Κιλίκων τε καὶ Σύρων, ἀρξάμενον ἀπὸ ταύτης μέχρι Αἰγύπτου, πλὴν μοίρης τῆς Ἀραβίων (ταῦτα γὰρ ἦν ἀτελέα) πεντήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν. ἔστι δὲ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ Φοινίκη τε πᾶσα, καὶ Συρίη ἡ Παλαιστίνη καλεομένη, καὶ Κύπρος· νομὸς πέμπτος οὗτος. ἀπ' Αἰγύπτου δὲ, καὶ Λιβύων τῶν προσεχέων Αἰγύπτῳ, Κυρήνης τε καὶ Βάρκης (ἐς γὰρ τὸν Αἰγύπτιον νομὸν αὗται ἐκεκοσμέατο [d]) ἑπτακόσια προσήιε τάλαντα, πάρεξ τοῦ ἐκ τῆς Μοίριος [e] λίμνης γινομένου ἀργυρίου, τὸ ἐγίνετο ἐκ τῶν ἰχθύων· τούτου τε δὴ χωρὶς τοῦ ἀργυρίου, καὶ τοῦ μετρεομένου [f] σίτου προσήιε ἑπτακόσια τάλαντα. πρὸς γὰρ δύο καὶ δέκα [g] μυριάσι Περσέων τε τοῖσι ἐν τῷ Λευκῷ τείχεϊ τῷ ἐν Μέμφι κατοικημένοισι καταμετρέουσι, καὶ τοῖσι τούτων ἐπικούροισι· νομὸς ἕκτος οὗτος. Σατταγύδαι [h] δὲ, καὶ Γανδάριοι, καὶ Δαδίκαι τε καὶ Ἀπαρύται, ἐς τὠυτὸ τεταγμένοι, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα προσέφερον· νομὸς δὲ οὗτος ἕβδομος [i]. ἀπὸ Σούσων δὲ, καὶ τῆς ἄλλης Κισσίων χώρης, τριηκόσια· νομὸς ὄγδοος οὗτος. Ἀπὸ Βαβυλῶνος δὲ, καὶ τῆς λοιπῆς Ἀσσυρίης, χίλιά [k] οἱ προσήιε τάλαντα ἀργυρίου, καὶ παῖδες ἐκτομίαι πεντακόσιοι· νομὸς εἴνατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Ἐκβατάνων [l], καὶ τῆς λοιπῆς Μηδικῆς καὶ Παρυκανίων, καὶ Ὀρθοκορυβαντίων, πεντήκοντά τε καὶ τετρακόσια τάλαντα· νομὸς δέκατος οὗτος. Κάσπιοι δὲ καὶ Παυσίκαι, Παντίμαθοί τε καὶ Δαρεῖται, ἐς τὠυτὸ συμφέροντες, διηκόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἑνδέκατος οὗτος. ἀπὸ Βακτριανῶν δὲ μέχρι Αἰγλῶν, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα φόρος ἦν· νομὸς δυωδέκατος [m] οὗτος. Ἀπὸ Πακτυϊκῆς δὲ, καὶ Ἀρμενίων, καὶ τῶν προσεχέων μέχρι τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου, τετρακόσια τάλαντα· νομὸς τρίτος καὶ δέκατος οὗτος. ἀπὸ δὲ Σαργατίων [n], καὶ Σαραγγαίων, καὶ Θαμαναίων, καὶ Οὐτίων, καὶ Μύκων, καὶ τῶν ἐν τῇσι νήσοισι οἰκεόντων τῶν ἐν τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ, ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀπὸ τούτων πάντων ἑξακόσια τάλαντα ἐγίνετο φόρος· νομὸς τέταρτος καὶ δέκατος οὗτος. Σάκαι δὲ καὶ Κάσπιοι πεντήκοντα καὶ διηκόσια ἀγίνεον [o] τάλαντα· νομὸς πέμπτος καὶ δέκατος οὗτος. Πάρθοι δὲ, καὶ Χοράσμιοι, καὶ

a τεσσεράκοντα μὲν καὶ. b ἀναισιμοῦντο. c ὄρεσι. d ἐκεκοσμέατο. e Μύριος. f ἐπιμετρεομένου. g τάλαντα. σίτου γὰρ διώδεκα. h Σατταγύδαι. i νομὸς ἕβδομος οὗτος. k Ἀσσυρίης χώρης, χίλια. l MS. Ἀγβατάνων. m δυωδέκατος. n Σαγαρτίων. o ἀπαγίνεον.

Ratio thesauri Persici. Persia immunis ab tributo. Æthiopes ab Cambyse subacti & Calantiæ Indi tertio anno aliquid ferebant.

Σογδοί τε καὶ Ἄρειοι, τριηκόσια τάλαντα· νομὸς ἕκτος καὶ δέκατος οὗτος. Παρικάνιοι δὲ, καὶ Αἰθίοπες οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τετρακόσια τάλαντα ἀπαγίνεον· νομὸς ἕβδομος καὶ δέκατος οὗτος. Μαντιηνοῖσι, καὶ Σαρσπείροισι, καὶ Ἀλαροδίοισι διηκόσια ἐπετέτακτο τάλαντα· νομὸς ὄγδοος καὶ δέκατος οὗτος. Μόσχοισι δὲ, καὶ Τιβαρηνοῖσι, καὶ Μάκρωσι, καὶ Μοσσυνοίκοισι, καὶ Μάρδοισι, τριηκόσια τάλαντα προείρητο· νομὸς εἴνατος καὶ δέκατος οὗτος. Ἰνδῶν δὲ πλῆθός τε πολλῷ πλεῖστόν ἐστι πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν ἀνθρώπων, καὶ φόρον ἀπαγίνεον πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, ἑξήκοντα καὶ τριηκόσια τάλαντα ψήγματος· νομὸς εἰκοστὸς οὗτος. Τὸ μὲν δὴ ἀργύριον τὸ Βαβυλώνιον πρὸς τὸ Εὐβοϊκὸν συμβαλλεόμενον τάλαντον, εἶναι τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσια καὶ εἰνακισχίλια τάλαντα. τὸ δὲ χρυσίον τρισκαιδεκαστάσιον λογιζόμενον, τὸ ψῆγμα εὑρίσκεται ἐὸν Εὐβοϊκῶν ταλάντων ὀγδώκοντα καὶ ἑξακοσίων καὶ τετρακισχιλίων. τούτων ὦν πάντων συντιθεμένων τὸ πλῆθος, Εὐβοϊκὰ τάλαντα συνελέγετο ἐς τὸν ἐπέτειον φόρον Δαρείῳ, μύρια καὶ τετρακισχίλια καὶ πεντακόσια καὶ ἑξήκοντα. τὸ δ᾽ ἔτι τούτων ἔλασσον ἀπιεὶς, οὐ λέγω. Οὗτος Δαρείῳ προσήϊε φόρος ἀπό τε τῆς Ἀσίης, καὶ τῆς Λιβύης ὀλιγαχόθεν. προϊόντος μέντοι τοῦ χρόνου, καὶ ἀπὸ νήσων προσήϊε ἄλλος φόρος, καὶ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ μέχρι Θεσσαλίης οἰκημένων [a]. τοῦτον τὸν φόρον θησαυρίζει βασιλεὺς τρόπῳ τοιῷδε. ἐς πίθους κεραμίνους [b] τήξας καταχέει. πλήσας δὲ τὸ ἄγγος, περιαιρέει τὸν κέραμον. ἐπεὰν δὲ δεηθῇ χρημάτων, κατακόπτει τοσοῦτον ὅσου ἂν ἑκάστοτε δέηται. Αὗται μὲν ἀρχαί τε [c] ἦσαν, καὶ φόρων ἐπιτάξιες. ἡ Περσὶς δὲ χώρη μούνη μοι οὐκ εἴρηται δασμοφόρος· ἀτελέα γὰρ Πέρσαι νέμονται χώρην. οἵδε δὲ φόρον μὲν οὐδένα ἐτάχθησαν φέρειν, δῶρα δὲ ἀγίεον [d]. Αἰθίοπες οἱ πρόσουροι Αἰγύπτῳ, τοὺς Καμβύσης ἐλαύνων ἐπὶ τοὺς Μακροβίους Αἰθίοπας κατεστρέψατο· οἵ περί τε Νύσαν τὴν ἱρὴν κατοίκηνται, καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὁρτάς· οὗτοι οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ πλησιόχωροι τούτοισι, σπέρματι μὲν χρέωνται τῷ αὐτῷ τῷ καὶ οἱ Καλαντίαι Ἰνδοί· οἰκήματα δὲ ἔκτηνται κατάγαια. οὗτοι συναμφότεροι διὰ τρίτου ἔτεος ἀγίνεον, ἀγινέουσι δὲ καὶ τὸ μέχρι ἐμεῦ, δύο χοίνικας ἀπύρου χρυσίου, καὶ διηκοσίας φάλαγγας ἐβένου, καὶ πέντε παῖδας Αἰθίοπας, καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἴκοσι. Κόλχοι δ᾽ ἐτάξαν οἱ ἐς τὴν δωρεὴν, καὶ οἱ προσεχέες

Sogdi & Arii, trecenta talenta: Sextadecima portio hæc. Paricanii & qui ex Asia 94
sunt Æthiopes, quadringenta talenta: Septimadecima portio hæc. Mantienis & Sarpiribus & Alarodiis ducenta injuncta talenta erant: Duodevicesima portio hæc. Moschis & Tibarenis & Macronibus & Mosynœcis & Mardis trecenta talenta præcepta erant: Undevicesima hæc portio. Indi, ut sunt multitudine multo numerosissimi inter omnes quos novimus mortales, ita tributum ad omnes ceteros afferebant trecenta sexaginta talenta auri ramentorum: Vicesima portio hæc.
Quod si Babylonica pecunia ad talentum 95
Euboicum redigatur, fiunt novies millena quingenaque & quadraginta talenta. Aurum vero si terdecies multiplicatum computetur ad argentum, ramentum reperitur ad rationem Euboicam esse quatuor millia talentorum sexcentaque & octoginta. Quibus in unum contractis, Euboica talenta colligebantur in summam annui tributi à Dario, quatuordecim millia quingenta & sexaginta. Minorem his summam omittens non refero.
Hoc tributum Dario ex Asia obvenie- 96
bat, & aliquantulum ex Africa: ceterum procedente tempore & ab insulis obvenit aliud tributum, & ab iis qui Europam Thessalia tenus incolunt. Id tributum rex hunc ad modum in thesauris reponit. Liquefactum in fictiles fidelias defundit: expleta autem fidelia subinde testam aufert: ex eoque, quoties pecunia indiget, tantum decidit quantum usus po-
stulat. Atque hæ quidem provinciæ e- 97
rant ac tributorum taxationes. Sola autem regio Persis tributaria à me dicta non est, quod immunem regionem Persæ colunt. Illi autem ad ferendum ullum tributum non adigebantur, sed dona portabant. Æthiopes Ægypto contermini, quos Cambyses in expeditione contra Macrobios Æthiopes sumpta subegit; quique sacram Nissam incolunt, & Baccho dies festos agunt; isti Æthiopes eorumque finitimi, eodem quo Indi Calantiæ semine utuntur, subterraneasque habent domos. horum utrique tertio quoque anno portabant, portantque ad meam usque memoriam, binos chœnicas auri non igniti, & ducentas trabes ebeni, & quinque Æthiopes pueros, & viginti grandes elephanti dentes. Colchi quoque ad donationem ipsi ordinabant, eorum-

a οἰκεομένων. b κεραμίνους. c μέχρι νῦν ἀρχαί τε. d ἀγίνεον.

eorumque finitimi ad montem uſque Cau-
caſum. Ad hunc enim montem imperita-
tur à Perſis. nam qui ad aquilonem Cauca-
ſi habitant, eorum jam nulli Perſas curant.
Iſti igitur dona ſibi imperata, etiam ad
meam uſque ætatem, quinto quoque anno
afferebant, centum pueros, totidemque
virgines. Afferebant & Arabes mille quot-
annis talenta thuris. Hæc quidem iſti
dona, præter tributum, regi portabant.
98 Sed Indi id aurum tam multum, unde
ramenta, quæ dixi, regi afferunt, hac ra-
tione comparant. Indicæ regionis id
quod ad ſolem orientem vergit, ſabulo-
ſum eſt. nam ex illis quos ſcimus, de
quibus aliquid pro certo narratur, primi
ſunt hominum in Aſia ad auroram & ſo-
lis ortum habitantes. INDORUM enim
tractus qui auroram ſpectat, propter are-
nam vaſtus eſt. Eorum autem complures
ſunt gentes, atque eæ lingua inter ſe diſ-
ſonæ: & eorum alii ſunt dediti rei pecu-
ariæ, alii non: item alii in paludibus
fluvii habitant, crudis victitantes piſci-
bus, quos aggreſſi ex arundineis navigiis
captant. Singula autem navigia è ſingu-
lis arundinis genubus fiunt. Iſti quidem
ex Indis gerunt veſtem è libro; quem ubi
è flumine meſſuerunt contuderuntque,
plectentes in modum ſtoreæ, tanquam
99 thoracem induunt. Alii Indorum, ad iſto-
rum auroram habitantes ſunt pecuarii,
carnibus crudis veſcentes, nomine Pa-
dæi, qui talibus uti moribus narrantur:
Quicunque civium ſeu vir ſeu fæmina
ægrotat, virum quidem ſui maxime fa-
miliares interimunt; quod dicant illum
morbo tabeſcentem, carnes ipſis corrum-
pere: & licet ſe neget ille ægrotare, ni-
hilominus iſti non ignoſcentes necant
eum, epulanturque. Mulier vero ſi æ-
grotet, ſuæ maxime neceſſariæ fæmi-
næ, idem quod viri faciunt. Qui enim
ad ſenium pervenit, eo mactato paſcun-
tur. Sed in hujus rationem non mul-
ti eorum perveniunt; nam ante id unum-
quemque, qui in morbum incidit, necant.
100 Eſt aliorum Indorum hæc diverſa con-
ſuetudo, ut nihil animatum interimant,
utque nihil ſerant, nec domos poſſiden-
das exiſtiment, atque herbâ victitent.
Eſtque eis quoddam milii inſtar magni-
tudine, ſua ſponte naſcens è terra, ſuo in
calyce: quod cum ipſo calyce lectum co-
quunt, eduntque. Eorum quiſquis in
morbum incidit, is in locum deſertum
per-

ἐχέες μέχρι τοῦ Καυκάσιος ὄρεος. ἐς τοῦτο γὰρ τὸ οὖρος ὑπὸ Πέρσῃσι ἄρχεται. τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου τοῦ Καυκάσιος, Περσέων οὐδὲν ἔτι φροντίζει. οὗτοι ὦν δῶρα τὰ ἐτάξαντο, ἔτι καὶ ἐς ἐμεῦ διὰ πεντετηρίδος ἀγίνεον, ἑκατὸν παῖδας, καὶ ἑκατὸν παρθένους. Ἀράβιοι δὲ χίλια τάλαντα ἀγίνεον λιβανωτοῦ ἀνὰ πᾶν ἔτος. ταῦτα μὲν οὗτοι [a] δῶρα πάρεξ τοῦ φόρου βασιλέϊ ἐκόμιζον. Τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν πολλὸν οἱ Ἰνδοὶ, ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζουσι [b], τρόπῳ τοιῷδε δὲ κτέωνται [c]. ἔστι τῆς Ἰνδικῆς χώρης τὸ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα ψάμμος. τῶν γὰρ ἡμεῖς ἴδμεν, τῶν πέρι [d] ἀτρεκές τι λέγεται, πρῶτοι πρὸς ἠῶ καὶ ἡλίου ἀνατολὰς οἰκέουσι ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ. Ἰνδῶν [e] γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ ἐρημίη ἐστὶ, διὰ τὴν ψάμμον. ἔστι δὲ πολλὰ ἔθνεα Ἰνδῶν, καὶ οὐκ ὁμόφωνα σφίσι· καὶ οἱ μὲν αὐτῶν, νομάδες εἰσὶ, οἱ δὲ, οὔ· οἱ δὲ, ἐν τοῖσι ἕλεσι οἰκέουσι τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἰχθύας σιτέονται ὠμοὺς, τοὺς αἱρέουσι ἐκ πλοίων καλαμίνων ὁρμεώμενοι. καλάμου δὲ ἓν γόνυ πλοῖον ἕκαστον ποιέεται. οὗτοι μὲν δὴ τῶν Ἰνδῶν φορέουσι ἐσθῆτά τε φλοΐνην· ἐπεὰν [f] ἐκ τοῦ ποταμοῦ φλοῦν ἀμήσωσι, καὶ κόψωσι, τὸ ἐνθεῦτεν φορμοῦ τρόπον καταπλέξαντες, ὡς θώρηκα ἐνδυνέουσι. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν πρὸς ἠῶ οἰκέοντες τούτων, νομάδες εἰσὶ, κρεῶν ἐδεσταὶ ὠμῶν. καλέονται δὲ Παδαῖοι. νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι. ὃς ἂν κάμῃ τῶν ἀστῶν, ἤν τε ἀνὴρ, ἤν τε γυνὴ, τὸν μὲν ἄνδρα ἄνδρες οἱ μάλιστά οἱ ὁμιλέοντες κτείνουσι, φάμενοι αὐτὸν, τηκόμενον τῇ νούσῳ, τὰ κρέα σφίσι διαφθείρεσθαι [g]· ὁ δὲ, ἀπαρνεόμενός ἐστι μὴ μὲν νοσέειν· οἱ δὲ, οὐ συγγινωσκόμενοι, ἀποκτείναντες [h] κατευωχέονται. ἢν δὲ γυνὴ κάμῃ, ὡσαύτως αἱ ἐπιχρεώμεναι μάλιστα γυναῖκες ταὐτὰ τοῖσι ἀνδράσι ποιεῦσι. τὸν γὰρ δὴ ἐς γῆρας ἀπικόμενον θύσαντες, κατευωχέονται. ἐς δὲ τούτου λόγον [i] οὐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται· πρὸ γὰρ τοῦ τὸν ἐς νοῦσον πάντα πίπτοντα κτείνουσι. Ἑτέρων δέ ἐστι Ἰνδῶν ὅτε ἄλλος τρόπος· οὔτε κτείνουσι οὐδὲν ἔμψυχον, οὔτέ τι σπείρουσι [k], οὔτε οἰκίας νομίζουσι ἐκτῆσθαι. ποιηφαγέουσι δὲ, καὶ αὐτοῖσι ἐστὶ ὅσον κέγχρος τὸ μέγαθος ἐν κάλυκι, αὐτόματον ἐκ τῆς γῆς γινόμενον· τὸ συλλέγοντες, αὐτῇ τῇ κάλυκι ἕψουσί τε καὶ σιτέονται. ὃς δ' ἂν ἐς νοῦσον αὐτέων πέσῃ, ἐλθὼν ἐς τὴν ἔρημον κέεται. Φρον-

a μὲν ὦν οὗτοι. b Hoc verbum κομίζουσι non exſtat in MS. c τοιῷδε κτέωνται. d τῶν καὶ πέρι. e Ἀσίῃ Ἰνδοί. Ἰνδῶν. f φλοΐνην· ἣν ἐπεάν. g διαφθείρειν. h ἀποκτείνοντες. i ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου. k οὔτε σπείρουσι.

Caspatyrus urbs, Pactyica regio. Indi aurum formicis tollentes, & quomodo. Cameli a partu recentis fortitudo, & generalis descriptio. Solis vis in India.

φροντίζει δὲ οὐδεὶς οὔτ' ἀποθανόντος, οὔτε κάμνοντος. Μίξις δὲ τούτων τῶν Ἰνδῶν τῶν κατέλεξα πάντων, ἐμφανής ἐστι, κατάπερ τῶν προβάτων, καὶ τὸ χρῶμα φορέουσι ὅμοιον πάντες καὶ παραπλήσιον Αἰθίοψι. ἡ γονὴ δὲ αὐτῶν, τὴν ἀπίενται ἐς τὰς γυναῖκας, οὐ, κατάπερ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἐστὶ λευκὴ, ἀλλὰ μέλαινα, κατάπερ τὸ χρῶμα. τοιαύτην δὲ καὶ Αἰθίοπες ἀπίενται θορήν. οὗτοι μὲν τῶν Ἰνδῶν ἑκαστέρω τῶν Περσέων οἰκέουσι, καὶ πρὸς νότου ἀνέμου· καὶ Δαρείου βασιλῆος οὐδαμᾶ ὑπήκουσαν. Ἄλλοι δὲ τῶν Ἰνδῶν Κασπατύρῳ τε πόλι καὶ τῇ Πακτυϊκῇ χώρῃ εἰσὶ πρόσουροι, πρὸς ἄρκτου τε καὶ Βορέω [a] ἀνέμου κατοικημένοι, καὶ τῶν ἄλλων Ἰνδῶν, οἳ Βακτρίοισι παραπλησίην ἔχουσι δίαιταν· οὗτοι καὶ μαχιμώτατοί εἰσι Ἰνδῶν. καὶ ἐπὶ [b] τὸν χρυσὸν στελλόμενοι εἰσὶ οὗτοι· κατὰ γὰρ τοῦτό ἐστι ἐρημίη διὰ τὴν ψάμμον. ἐν δὴ ὦν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκεων [c] δὲ μέζονα. εἰσὶ γὰρ αὐτῶν καὶ [d] παρὰ βασιλέϊ τῶν Περσέων, ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ εἶδος ὁμοιότατοι αὐτοί. ἡ δὲ [e] ψάμμος ἡ ἀναφερομένη ἐστὶ χρυσῖτις. ἐπὶ δὴ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοὶ, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς, σειρηφόρον [f] μὲν ἑκατέρωθεν ἔρσενα παρέλκειν, θήλεαν δὲ, ἐς μέσον. ἐπὶ ταύτην δὴ αὐτὸς ἀναβαίνει, ἐπιτηδεύσας ὅκως ἀπὸ τέκνων ὡς νεωτάτων ἀποσπάσας ζεύξῃ. αἱ γάρ σφι κάμηλοι ἵππων οὐκ ἥσσονες ἐς ταχυτῆτά εἰσι· χωρὶς δὲ, ἄχθεα δυνατώτεραι πολλῷ [g] φέρειν. Τὸ μὲν δὴ εἶδος ὁκοῖόν τι ἔχει ἡ κάμηλος, ἐπισταμένοισι τοῖσι Ἕλλησι οὐ συγγράφω [h]. τὸ δὲ μὴ ἐπιστέαται αὐτῆς, τοῦτο φράσω. κάμηλος ἐν τοῖσι ὀπισθίοισι σκέλεσι ἔχει τέσσερας μηροὺς, καὶ γούνατα τέσσερα· τὰ δὲ αἰδοῖα, διὰ τῶν ὀπισθίων σκελέων, πρὸς τὴν οὐρὴν τετραμμένα. Οἱ δὲ δὴ Ἰνδοὶ τρόπῳ τοιούτῳ καὶ ζεύξει τοιαύτῃ χρεώμενοι, ἐλαύνουσι ἐπὶ τὸν χρυσὸν λελογισμένως, ὅκως ἂν καυμάτων τῶν θερμοτάτων ἐόντων ἔσονται ἐν τῇ ἁρπαγῇ. ὑπὸ γὰρ τοῦ καύματος οἱ μύρμηκες ἀφανέες γίνονται ὑπὸ γῆν. θερμότατος δέ ἐστι ὁ ἥλιος τούτοισι τοῖσι ἀνθρώποισι τὸ ἑωθινόν· οὐ κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι μεσαμβρίης, ἀλλ' ὑπερτείλας μέχρις οὗ ἀγορῆς διαλύσιος· τοῦτον δὲ τὸν χρόνον καίει πολλῷ μᾶλλον ἢ τῇ μεσαμβρίῃ τὴν Ἑλλάδα· οὕτως ὥστ' ἐν ὕδατι λόγος αὐτούς ἐστι βρέχεσθαι τηνικαῦτα. μεσοῦσα δὴ ἡ ἡμέρη,

pergit, ibique decumbit, ejus vel defuncti vel decumbentis curam gerente nemine. Horum omnium quos recensui 101
Indorum coitus in propatulo est, sicut pecorum: color similis ac proximus Æthiopico. genitura quam in mulieres emittunt, non alba, quemadmodum ceterorum hominum, sed atra, ut color corporis: quale virus Æthiopes quoque emittunt. Hi Indi longius a Persis absunt, & ventum austrum versus: eoque Dario neutiquam obtemperaverunt. Alii vero 102
Indorum Caspatyro urbi & Pactyicæ regioni contermini sunt, versus septentrionem & ventum aquilonem habitantes; & ex aliis Indis qui proximam Bactrianis vitam degunt; hi & pugnacissimi in eis sunt, & qui ad aurum mittuntur, hi sunt. Circa hanc enim plagam vasta sunt propter arenam loca. in ea igitur solitudine arenosa formicæ gignuntur, canum quidem magnitudine minores, vulpium vero majores. Earum quippe nonnullæ & apud regem Persarum visuntur, hinc venatu captæ. Hæ formicæ in faciendis sub terra domiciliis egerunt arenam, ut apud Græcos formicæ, atque eodem modo, ipsa etiam specie corporis simillima. Ea autem quæ egeritur arena, aurea est: ad quam in desertum mittuntur Indi; ternis singuli camelis junctis, ut utrinque funales mares trahant, femina in medio, in quam ipsi ascendunt: data opera ut a recentissimis fetibus abstractas jungant. Etenim istæ apud eos cameli nihilo sunt minori pernicitate quam equi, separatim vero ad ferenda onera multo valentiores. Qualem autem habeat 103
camelus speciem, Græcis, utpote scientibus, non conscribo: sed quod de eo animali nescitur, id dicam. Camelus in posterioribus cruribus gerit quatuor femora, & totidem genua, & veretra per posteriora crura caudam versus spectantia. Hunc in modum junctis cameli- 104
lis, Indi ad aurum tendunt dinumerate, ut quum ferventissimi fuerint æstus, sint in rapina. siquidem præ æstu formicæ sub terra se occultas tenent. Est autem illis hominibus sol ardentissimus matutinus, non quemadmodum aliis meridie, eousque capitibus imminens dum tempus est a foro discedendi: per quod spatium multo magis urit quam meridianus Græciam, adeo ut dicantur illi tum in aqua se madefacere. Meridies vero fere In-

a βορέω. b καὶ οἱ ἐπί. c ἀλωπέκων. d γὰρ ἐξ αὐτέων καὶ. e καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. ἡ δέ. f σειρηφόρον.
g MS. habet πολλόν. h οὐ γράφω.

Indos urit peræque atque alios homines: declinante meridie, talis est illic sol qualis alibi matutinus: ac deinceps magis ac magis frigescens, dum ad occasum per-
105 veniens præcipue friget. Ubi ad locum Indi pervenere, culeis quos attulere, arena completis, quamprimum retro se recipiunt. Protinus enim illos formicæ (ut à Persis fertur) olfactu perceptos insequuntur tanta pernicitate ut nulli alii sit similis; ita ut nisi viam interim dum formicæ congregantur, anticipent Indi, nemo sit ipsorum inde evasurus. Ideoque camelos mares, quod impares feminis sunt in currendo, etiam plane resolvi attractos, non pariter utrosque: feminas vero, pullorum quos reliquerunt memores, nihil remittere. Isti Indi majorem auri partem possident, ut Persæ memorant. nam quod effoditur in eadem regione
106 aurum, rarius est. Et sane pulcherrima quodammodo extremæ orbis habitati partes sortitæ sunt, quemadmodum Græcia tempestates optime temperatas nacta est. Nam, ut paulo ante dixi, ultima plagarum quæ ad orientem vergentes habitantur, Indica est: in qua tum animantes tam quadrupedes quam volucres, multo sunt grandiores quam ceteris in locis, præterquam equi. nam quod ad eam partem attinet, ab equis Medicis vincuntur qui Nisæi vocantur; tum infinita vis auri illic est, partim effossi, partim per flumina devecti, partim ut indicavi surrepti. præterea agrestes arbores illic pro fructu lanam ferentes, ovillæ tum pulchritudine tum bonitate præcellentem: & ab his arboribus veste Indi utun-
107 tur. Porro ad meridiem ultima è regionibus quæ habitantur, Arabia est: in qua sola omnium terrarum nascuntur thus, myrrha, casia, cinnamomum, & ledanum. cuncta hæc facilia Arabibus ad nanciscendum, præter myrrham. Thus quidem Arabes styrace suffientes colligunt, ea quam Phœnices ad Græcos exportant. hanc suffientes thus capiunt. Etenim thuriferas illas arbores servant colubri subalati, exiguo corpore, discolori specie, permagno numero circa singulas arbores; iidem videlicet qui adversus Ægyptum facto exercitu tendunt. Nec ullo alio ab arboribus quam styracis fumo submoventur, universam terram oppleturi, ut Arabes ajunt, nisi (ut iidem narrabant)

ρη, σχεδὸν παραπλησίως καίει τοὺς τε ἄλλους ἀνθρώπους καὶ τοὺς Ἰνδούς· ἀποκλινομένης δὲ τῆς μεσαμβρίης, γίνεταί σφι ὁ ἥλιος κατάπερ τοῖσι ἄλλοισι ὁ ἑωθινός· καὶ τὸ ἀπὸ τούτου ἀπιὼν ἐπὶ μᾶλλον ψύχει, ἐς ὃ ἐπὶ δυσμῇσι ἐὼν, καὶ τὸ κάρτα ψύχει. Ἐπεὰν δὲ ἔλθωσι ἐς τὸν χῶρον οἱ Ἰνδοὶ, ἔχοντες θυλάκια, ἐμπλήσαντες ταῦτα τῆς ψάμμου, τὴν ταχίστην ἐλαύνουσι ὀπίσω. αὐτίκα γὰρ οἱ μύρμηκες ὀδμῇ, ὡς δὴ λέγεται ὑπὸ Περσέων, μαθόντες διώκουσι. εἶναι δὲ ταχυτῆτα οὐδενὶ ἑτέρῳ ὅμοιον οὕτω, ὥστε[a] εἰ μὴ προλαμβάνειν τὸν ὁδοῦ τοὺς Ἰνδοὺς ἐν ᾧ τοὺς μύρμηκας συλλέγεσθαι, οὐδένα ἂν σφέων ἀποσώζεσθαι. τοὺς μέν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων, καὶ παραλύεσθαι ἐπελκομένους, οὐκ ὁμοῦ ἀμφοτέρους· τὰς δὲ θηλέας ἀναμιμνησκομένας τῶν ἔλιπον τέκνων, ἐνδιδόναι[b] μαλακὸν οὐδέν. τὸ μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω[c] οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται, ὡς Πέρσαι φασί· ἄλλος δὲ σπανιώτερός ἐστι ἐν τῇ χώρῃ ὀρυσσόμενος. Αἱ δ' ἐσχατιαί κως τῆς οἰκουμένης τὰ κάλλιστα ἔλαχον, κατάπερ ἡ Ἑλλὰς τὰς ὥρας πολλόν τι κάλλιστα κεκρημένας ἔλαχε. τοῦτο μὲν γὰρ πρὸς τὴν ἠῶ ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων ἡ Ἰνδική ἐστι, ὥσπερ ὀλίγον[d] πρότερον εἴρηκα. ἐν ταύτῃ τοῦτο μὲν, τὰ ἔμψυχα τετράποδά τε καὶ τὰ πετεινὰ[e] πολλῷ μέζω ἢ ἐν τοῖσι ἄλλοισι χωρίοισί ἐστι, πάρεξ τῶν ἵππων· τοῦτο δὲ ἑσσοῦνται[f] ὑπὸ τῶν Μηδικῶν, Νησαίων δὲ καλεομένων ἵππων· τοῦτο δὲ χρυσὸς ἄπλετος αὐτόθι ἐστὶ, ὁ μὲν, ὀρυσσόμενος· ὁ δὲ, καταφορεύμενος ὑπὸ ποταμῶν· ὁ δὲ, ὥσπερ ἐσήμανα, ἁρπαζόμενος. τὰ δὲ δένδρεα τὰ ἄγρια αὐτόθι φέρει καρπὸν εἴρια καλλονῇ τε προφέροντα, καὶ ἀρετῇ τῶν ἀπὸ[g] τῶν οἴων· καὶ ἐσθῆτι οἱ Ἰνδοὶ ἀπὸ τούτων τῶν δενδρέων χρέωνται. Πρὸς δ' αὖ μεσαμβρίης ἐσχάτη Ἀραβίη τῶν οἰκεομένων χωρίων ἐστί. ἐν δὲ ταύτῃ λιβανωτός τε ἐστὶ μούνῃ[h] χωρέων πασέων φυόμενος, καὶ σμύρνη, καὶ κασίη, καὶ κιννάμωμον, καὶ λήδανον. ταῦτα πάντα[i] πλὴν τῆς σμύρνης, δυσπετέως κτέωνται οἱ Ἀράβιοι. τὸν μέν γε λιβανωτὸν συλλέγουσι, τὴν στύρακα θυμιῶντες, τὴν ἐς Ἕλληνας Φοίνικες ἐξάγουσι· ταύτην θυμιῶντες λαμβάνουσι. τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα, ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσουσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον· οὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται, οὐδενὶ δὲ ἄλλῳ ἀπελαύνονται ἀπὸ τῶν δενδρέων, ἢ τῆς στύρακος τῷ καπνῷ. Λέγουσι δὲ καὶ τόδε Ἀράβιοι, ὡς πᾶσα ἂν γῆ ἐπίμ-

a ὁμοίαν τούτῳ, ὥστε. b οὐδὲν ἐνδιδέναι. c ὥ.ω. d ὀλίγῳ. e πτερνά. f ἵππων· οὗτοι γὰρ ἑσσοῦνται. g ἀρετῇ τῇ ἀπό. h ἐστὶ καὶ μούνη. i ταῦτα γὰρ πάντα.

Utilia fecit fertilia divinus ordo; maligna rariora. Leporis fertilitas, Leonis sterilitas, & viperæ, & serpentis. Casiæ collectio: etiam cinnamomi.

πλῆθος [a] τῶν ὀφίων τούτων, εἰ μὴ γίνεσθαι κατ' αὐτοὺς οἷόν τι κατὰ ἐχίδνας ἠπιστάμην γίνεσθαι. καί κως τοῦ θείου ἡ προνοίη, ὥσπερ καὶ οἰκὸς [b] ἐστι, ἐοῦσα σοφή. ὅσα μὲν γὰρ ψυχήν τε [c] δειλὰ καὶ ἐδώδιμα, ταῦτα μὲν πάντα πολύγονα πεποίηκεν, ἵνα μὴ ἐπιλίπῃ [d] κατεσθιόμενα· ὅσα δὲ σχέτλια καὶ ἀνιηρὰ, ὀλιγόγονα. τοῦτο μὲν, ὅτι ὁ λαγὼς ὑπὸ παντὸς θηρεύεται θηρίου, καὶ ὄρνιθος, καὶ ἀνθρώπου· οὕτω δή τι τὸ πολύγονόν ἐστι· ἐπικυΐσκεται μοῦνον πάντων τῶν θηρίων· καὶ τὸ μὲν δασὺ τῶν τέκνων ἐν τῇ γαστρὶ, τὸ δὲ, ψιλόν· τὸ δὲ, ἄρτι ἐν τῇσι μήτρῃσι πλάσσεται. τὸ δὲ, ἀναιρέεται· τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτό ἐστι. ἡ δὲ δὴ λέαινα, ἐὸν ἰσχυρότατον, καὶ θρασύτατον, ἅπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκτει ἕν. τίκτουσα γὰρ, συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἴτιον τούτου τόδε ἐστί· ἐπεὰν ὁ σκύμνος ἐν τῇ μήτρῃ ἐὼν ἄρχηται διακινεόμενος, ὁ δὲ, ἔχων ὄνυχας θηρίων πολλὸν πάντων ὀξυτάτους, ἀμύσσει τὰς μήτρας· αὐξανόμενός τε δὴ πολλῷ μᾶλλον ἐπικνέεται καταγράφων. πέλας τε δὴ ὁ τόκος ἐστὶ, καὶ τὸ παράπαν λείπεται αὐτέων ὑγιὲς οὐδὲ ἕν. Ὣς δὲ καὶ αἱ ἔχιδναί τε καὶ οἱ ἐν Ἀραβίοισι ὑπόπτεροι ὄφιες, εἰ ἐγίνοντο ὡς ἡ φύσις αὐτοῖσι ὑπάρχει, οὐκ ἂν ἦν βιώσιμα ἀνθρώποισι· νῦν δ' ἐπεὰν θορνύωνται κατὰ ζεύγεα, καὶ ἐν αὐτῇ ᾖ ὁ ἔρσην τῇ ἐκποιήσει, ἀπιεμένου αὐτοῦ τὴν γονὴν, ἡ θήλεα ἅπτεται τῆς δειρῆς, καὶ ἐμφῦσα, οὐκ ἀνιεῖ πρὶν διαφάγῃ [e]. ὁ μὲν δὴ ἔρσην ἀποθνήσκει τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ. ἡ δὲ θήλεα τίσιν τοιήνδε ἀποτίνει τῷ ἔρσενι· τῷ γονέϊ τιμωρέοντα ἔτι ἐν τῇ γαστρὶ ἐόντα τὰ τέκνα, διεσθίει τὴν μήτραν· διαφαγόντα δὲ τὴν νηδὺν αὐτῆς, οὕτω τὴν ἔκδυσιν ποιέεται. οἱ δὲ ἄλλοι ὄφιες, ἐόντες ἀνθρώπων οὐ δηλήμονες, τίκτουσί τε ᾠὰ, καὶ ἐκλέπουσι πολλόν τι χρῆμα τῶν ὀφίων. αἱ μέν νυν ἔχιδναι κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν εἰσί· οἱ δὲ ὑπόπτεροι ἐόντες, ἀθρόοι εἰσὶ ἐν τῇ Ἀραβίῃ, καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ· κατὰ τοῦτο δοκέουσι πολλοὶ εἶναι. Τὸν μὲν δὴ λιβανωτὸν τοῦτον οὕτω κτῶνται Ἀράβιοι. τὴν δὲ κασσίην, ὧδε· ἐπεὰν καταδήσωνται βύρσῃσι καὶ δέρμασι ἄλλοισι πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν αὐτῶν τῶν ὀφθαλμῶν, ἔρχονται ἐπὶ τὴν κασσίην· ἡ δὲ ἐν λίμνῃ φύεται οὐ βαθέῃ. περὶ δὲ αὐτὴν καὶ ἐν αὐτῇ αὐλίζεταί κου θηρία πτερωτὰ, τῇσι νυκτερίσι προσείκελα μάλιστα· καὶ τέτρυγε δεινὸν, καὶ ἐς ἀλκὴν ἄλκιμα. τὰ δὴ ἀπαμυνομένους ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν, οὕτω δρέπειν τὴν κασσίην. Τὸ δὲ δὴ κιννάμωμον ἔτι τούτων θωϋμαστότερον συλλέγουσι. ὅκου μὲν γὰρ γίνεται, καὶ ἥτις μιν γῆ ἡ τρέφουσά ἐστι, οὐκ ἔχουσι εἰπεῖν, πλὴν

rabant) simile quiddam istis contingeret ei quod novimus contingere viperis, idque (ut credere debemus) solerti divinitatis prudentia. nam quæ & timido animo sunt & esculenta, ea omnia fetuosa fecit, ne assiduo esu deperirent: contra, quæ sæva & maligna sunt, parum fetuosa. Unde fit ut lepus, quem venatur omnis fera, ales, homo, tam ferax sit: solaque ex omnibus bestiis, quum gravida est, denuo se impleri patiatur, & alium fetum in utero gestet pilis vestitum, alium nudum, alium tantum quod formatum: alium concipiat. Et lepus quidem talis est. At leæna validissimum ferocissimumque animal, semel in vita unum parit. nam una cum fetu uteros emittit. Cujus rei caussa est hæc, quod scymnus leoninus, ubi moveri in utero incipit, quum habeat ungues longe acutissimos ex omnibus feris, uteros lacerat, augescensque multo magis ungues imprimendo exulcerat: ita ut ad postremum, quum partus instat, nihil eorum relinquatur incolume. Sic quoque si viperæ 109
& alati Arabiæ serpentes gignerentur ut ipsis natura fert, non esset hominibus vivendi facultas: nunc autem, quum libidine agitantur, & per paria coeunt, femina collum maris in emittenda genitura comprehendit, & innexa non prius dimittit quam devoraverit. & mas quidem hoc modo perit. Femina vero talem luit masculo pœnam: quod fetus dum adhuc intra ventrem sunt, patrem ulciscentes uterum ambedunt: ejusque alvo ambesa, ita partum faciunt. Ceteri serpentes qui non sunt hominibus perniciosi, ova pariunt & magnam rem fetuum excludunt. Porro viperæ per universum orbem terrarum existunt: alati vero densi nusquam alibi nisi in Arabia; ideo videntur frequentes esse. Thus vero illud 110
hunc in modum Arabes comparant. Casiam autem sic: Postquam & totum corpus, & faciem præter solos oculos obligaverunt coriis aliisque pellibus, ad casiam pergunt. Ea nascitur in palude non alta, circa quam & in qua degunt feræ alatæ, vespertilionibus simillimæ, stridore diro, & viribus prævalentibus: quas ab oculis arcentes Arabes, sic casiam metunt. Cinnamomum etiam quam supe- 111
riora mirabilius colligunt. nam aut ubi nascatur aut quæ terra nutriat illud, nequeunt dicere: nisi quod probabili ratione

a ἐπιμπλέετο. b εἰκός. c ὅσα μὲν ψυχήν τε. d ἐπιλείπηται. e πρὶν ἂν διαφάγῃ.

ne utentes quidam narrent id gigni in iis
regionibus ubi Bacchus educatus est: &
ipsas festucas, quas nos ab Phœnicibus e-
docti vocamus cinnamomum, afferri à
grandibus quibusdam alitibus ad nidos è
luto constructos in præruptis montium &
homini inaccessis. Ad ista igitur Arabes
hæc excogitaverunt: boum asinorum-
que defunctorum & aliorum jumentorum
membra concisa quammaxima in ea lo-
ca portant: & ubi juxta nidos posuc-
re, procul inde abscedunt. Ad hæc fru-
sta delapsæ volucres, ad nidos carnem
jumentorum apportant: cui sustinendæ
impares nidi, dirupti ad terram labun-
tur: tunc Arabes accedentes ita collige-
re cinnamomum; quod hac ratione col-
lectum illinc in alias regiones dimittitur.
112 At ledanum (quod Arabes ladanum vo-
cant) etiam cinnamomo mirabilius com-
paratur: quippe quod in graveolentissi-
mo loco nascens, tamen fragrantissi-
me olet. Nam in barbis caprarum hir-
corum invenitur innatum, veluti mucor
ligni, cum ad conficienda multiplicia
unguenta utile, tum præcipue ad suffi-
113 tionem qua Arabes utuntur. Hactenus
de thymiamatis dictum sit. Redolet A-
rabica regio mirifice jucundo quodam
odore. Suntque in ea ovium duo gene-
ra admiratione digna, quæ nusquam alibi
sunt. Quorum unum caudas habet lon-
gas, trium cubitorum, non breviores: quas
siquis eas trahere permittat, ulcera ha-
beant certe, dum ad terram atteruntur:
nunc vero unusquisque pastorum hactenus
est doctus arte fabrili, ut plostella faci-
ant, quæ singula singularum ovium caudis
subligent, superque plostella caudas ipsas
alligent. Alterum genus ovium ad cubi-
114 talem latitudinem caudas gerit. Huic,
qua parte meridies ad solem occidentem
vergit, contermina est Æthiopia, terra-
rum habitatarum ultima. Hæc & auri
multum fert, & vastos elephantes, pro-
minentibus utrinque dentibus: & cum a-
grestes omnes arbores, tum vero ebe-
num, necnon viros maximos pulcherri-
115 mosque & ævi longissimi. Atque hæc
quidem extrema sunt Asiæ Africæque.
De extremitatibus autem Europæ ad ve-
speram quod pro comperto referam non
habeo. neque enim assentior fluvium
quendam Eridanum à barbaris vocitari,
qui exit in mare ad septentrionem spe-
ctans, unde electrum venire narratur.
Ne Cassiteridas quidem novi insulas, un-
de

πλὴν ὅτι λόγῳ εἰκότι χρεώμενοι, ἐν τοῖσι δὲ χωρίοισι φασί τινες αὐτὸ φύεσθαι, ἐν τοῖσι ὁ Διόνυσος ἐτράφη. ὄρνιθας δὲ λέγουσι μεγάλας φορέειν ταῦτα τὰ κάρφεα, τὰ ἡμεῖς ἀπὸ Φοινίκων μαθόντες κιννάμωμον καλέομεν. φορέειν δὲ τὰς ὄρνιθας ἐς νεοσσιὰς προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ[a] πρὸς ἀποκρήμνοισι ὄρεσι, ἔνθα πρόσβασιν ἀνθρώπῳ οὐδεμίην εἶναι. πρὸς ὦν δὴ ταῦτα τοὺς Ἀραβίους σοφίζεσθαι τάδε· βοῶν τε καὶ ὄνων τῶν ἀπογινομένων καὶ τῶν ἄλλων ὑποζυγίων τὰ μέλεα διαταμόντας ὡς μέγιστα, κομίζειν ἐς ταῦτα τὰ χωρία· καί σφεα θέντας ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων, ἀπαλλάσσεσθαι ἑκὰς αὐτέων· τὰς δὲ ὄρνιθας καταπετομένας, αὐτῶν τὰ μέλεα τῶν ὑποζυγίων ἀναφορέειν ἐπὶ τὰς νεοσσιάς· τὰς δὲ, οὐ δυναμένας ἴσχειν, καταρρήγνυσθαι ἐπὶ γῆν[b]. τοὺς δὲ, ἐπιόντας, συλλέγειν οὕτω τὸ κιννάμωμον[c]· συλλεγόμενον δὲ ἐκ τούτων ἀπικνέεσθαι ἐς τὰς ἄλλας χώρας. Τὸ δὲ δὴ λήδανον, τὸ Ἀράβιοι καλέουσι λάδανον, ἐκ τούτου θωϋμασιώτερον γίνεται. ἐν γὰρ δυσοδμοτάτῳ γινόμενον, εὐωδέστατόν ἐστι. τῶν γὰρ αἰγῶν τῶν τράγων ἐν τοῖσι πώγωσι εὑρίσκεται ἐγγινόμενον, οἷον γλοιὸς ἀπὸ τῆς ὕλης· χρήσιμον δ' ἐς πολλὰ τῶν μύρων ἐστί· θυμιῶσί τε μάλιστα τοῦτο Ἀράβιοι. Τοσαῦτα μὲν θυμιαμάτων[d] πέρι εἰρήσθω. ἀπόζει δὲ τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης θεσπέσιον ὡς ἡδύ. δύο δὲ γένεα οἴων σφι ἐστὶ θώϋματος ἄξια, τὰ οὐδαμόθι ἑτέρωθι ἐστί. τὸ μὲν αὐτῶν ἕτερον ἔχει τὰς οὐρὰς μακρὰς, τριπήχεας[e], οὐκ ἐλάσσονας· τὰς εἴ τις ἐπιείη σφι ἀπέλκειν, ἕλκεα ἂν ἔχοιεν, ἀνατριβομένων πρὸς τῇ γῇ τῶν οὐρέων. νῦν δ' ἅπας τις τῶν ποιμένων ἐπίσταται ξυλουργέειν ἐς τοσοῦτο· ἁμαξίδας γὰρ ποιεῦντες, ὑποδέουσι αὐτὰς τῇσι οὐρῇσι, ἑνὸς ἑκάστου κτήνεος τὴν οὐρὴν ἐπὶ ἁμαξίδα ἑκάστην καταδέοντες. τὸ δὲ ἕτερον γένος τῶν οἴων τὰς οὐρὰς πλατέας φορέουσι, καὶ ἐπὶ πῆχυν πλάτος. Ἀποκλινομένης δὲ μεσαμβρίης, παρήκει πρὸς δύνοντα ἥλιον ἡ Αἰθιοπίη χώρη, ἐσχάτη τῶν οἰκεομένων. αὕτη δὲ χρυσόν τε φέρει πολλὸν, καὶ ἐλέφαντας ἀμφιλαφέας, καὶ δένδρεα πάντα ἄγρια, καὶ ἔβενον, καὶ ἄνδρας μεγίστους καὶ καλλίστους καὶ μακροβιωτάτους. Αὗται μέν νυν ἔν τε τῇ Ἀσίῃ ἐσχατιαί εἰσι[f] καὶ ἐν τῇ Λιβύῃ. περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων ἔχω μὲν οὐκ ἀτρεκέως λέγειν. οὔτε γὰρ ἔγωγε ἐνδέκομαι Ἠριδανὸν καλέεσθαι πρὸς βαρβάρων ποταμὸν, ἐκδιδόντα ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς βορέην ἄνεμον, ἀπ' ὅτευ τὸ ἤλεκτρον φοιτᾶν λόγος ἐστί, οὔτε νήσους οἶδα κασσιτερίδας ἐούσας, ἐκ τῶν ὁ κασσί-

a πεπλασμένας πηλῷ. b ἐπὶ τὴν γῆν. c οὕτω μὲν τὸ κιννάμωμον. d In MS. est θωμάτων, sed in margine θυμάτων. e τριπήχεων. f In MS. est ἔσχαταί εἰσι.

Cassiterides insulæ & Eridanus ficta. Auri copia in Septentrione Europæ apud Gryphes & Arimaspos. Alia regio cincta montis. Persarum rapacitas ex regione humili & obstructa, quam inundat Aces.

κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ. τοῦτο μὲν γὰρ, ὁ Ἠριδανὸς αὐτὸ κατηγορέει τὸ οὔνομα, ὡς ἐστι Ἑλληνικὸν, καὶ οὔτε [a] βαρβαρικὸν· ὑπὸ ποιητοῦ δέ τινος ποιηθέν. ὅτε δὲ οὐδενὸς αὐτόπτεω γινομένου οὐ δύναμαι ἀκοῦσαι τοῦτο μελετῶν, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα Εὐρώπης. ἐξ ἐσχάτης δ' ὦν ὁ κασσίτερος ἡμῖν φοιτᾷ, καὶ τὸ ἤλεκτρον. Πρὸς δὲ ἄρκτου τῆς Εὐρώπης πολλῷ πλεῖστος [b] χρυσὸς φαίνεται ἐών· ὅκως μὲν γινόμενος, οὐκ ἔχω οὐδὲ τοῦτο ἀτρεκέως εἶπαι· λέγεται δὲ ὑπὲρ τῶν γρυπῶν ἁρπάζειν Ἀριμασποὺς, ἄνδρας μουνοφθάλμους· πείθομαι δὲ οὐδὲ τοῦτο, ὅκως μουνόφθαλμοι ἄνδρες φύονται, φύσιν ἔχοντες τὴν ἄλλην ὁμοίην τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι. αἱ δὲ ὦν ἐσχατιαὶ οἴκασι περικληίουσαι τὴν ἄλλην χώρην, καὶ ἐντὸς ἀπέργουσαι τὰ κάλλιστα δοκέοντα ἡμῖν εἶναι, καὶ σπανιώτατα ἔχειν αὗται. Ἔστι δὲ πεδίον ἐν τῇ Ἀσίῃ περικεκλεισμένον οὔρεϊ πάντοθεν· διασφάγες δὲ τοῦ οὔρεός εἰσι πέντε. τοῦτο τὸ πεδίον ἦν μέν κοτε Χορασμίων, ἐν οὔρεσι ἐόντων [c] Χορασμίων τε αὐτῶν καὶ Ὑρκανίων, καὶ Πάρθων, καὶ Σαραγγέων, καὶ Θωμαναίων [d]· ἐπεί τε δὲ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἐστὶ τοῦ βασιλέος· ἐκ δὴ ὦν τοῦ περικληίοντος οὔρεος τούτου ῥέει ποταμὸς μέγας, οὔνομα δέ οἱ ἐστὶ Ἄκης. οὗτος πρότερον μὲν ἄρδεσκε διαλελαμμένος πενταχοῦ τῶν εἰρημένων τούτων τὰς χώρας, διὰ διασφάγος ἀγόμενος ἑκάστης ἑκάστοισι· ἐπεί τε δὲ ὑπὸ τῷ Πέρσῃ εἰσὶ, πεπόνθασι τοιόνδε· τὰς διασφάγας τῶν οὐρέων ἐνδείμας ὁ βασιλεὺς, πύλας ἐπ' ἑκάστῃ διασφάγι ἔστησε. ἀποκεκληιμένου δὲ τοῦ ὕδατος τῆς ἐξόδου [e], τὸ πεδίον τὸ ἐντὸς τῶν οὐρέων, πέλαγος γίνεται, ἐνδιδόντος μὲν τοῦ ποταμοῦ, ἔχοντος δὲ οὐδαμῇ ἐξήλυσιν. οὗτοι ὦν οἵ περ ἔμπροσθεν εἰώθεσαν χρᾶσθαι τῷ ὕδατι, οὐκ ἔχοντες αὐτῷ χρᾶσθαι, συμφορῇ μεγάλῃ διαχρέονται. τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ θεὸς, ὥσπερ καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι· τοῦ δὲ θέρεος σπείροντες μελίνην, καὶ σήσαμον, χρηίσκονται τῷ ὕδατι. ἐπεὰν ὦν μηδέν σφι παραδιδῶται τοῦ ὕδατος, ἐλθόντες ἐς τοὺς Πέρσας αὐτοί τε καὶ γυναῖκες, στάντες κατὰ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, βοῶσι ὠρυόμενοι. ὁ δὲ βασιλεὺς τοῖσι δεομένοισι αὐτῶν μάλιστα ἐντέλλεται ἀνοίγειν τὰς πύλας τὰς ἐς τοῦτο φερούσας· ἐπεὰν δὲ διάκορος ἡ γῆ σφέων γένηται πίνουσα τὸ ὕδωρ, αὗται μὲν αἱ πύλαι ἀποκληίονται, ἄλλας δ' ἐντέλλεται ἀνοίγειν ἄλλοισι τοῖσι δεομένοισι μάλιστα τῶν λοιπῶν. ὡς δ' ἐγὼ οἶδα ἀκούσας, χρήματα μεγάλα

de ad nos venit cassiteros, *stannum*. nam vel ipsum coarguit nomen Eridanus, quod Græcum est, & non barbarum, ab aliquo poeta fictum. Sed etsi hoc studiose quæsivi, à nemine qui ipse viderit accipere possum, quomodo se habeat mare ad illam Europæ partem. Ab extrema itaque ad nos venit stannum electrumque. Ceterum ad septentrionem Europæ 116
quamplurimam auri vim esse constat: sed quomodo fiat, ne hoc quidem pro comperto dicere queo. Dicuntur tamen id super gryphas auferre Arimaspi, viri unoculi. quod nec ipsum crediderim, ut viri nascantur unoculi, ceteram naturam habentes aliis hominibus parem. Porro extremitates terrarum videntur circumcludere aliam regionem intusque cohibere ea quæ nobis pulcherrima esse putantur & habere rarissima istæ. Est in 117
Asia planities undique cincta monte quinque in locis interciso, quæ aliquando fuit Chorasmiorum, in montibus viventium Chorasmiorum ipsorum & Hyrcaniorum & Parthorum & Sarangensium & Thomanæorum: sed posteaquam Persæ rerum potiti sunt, facta est regis. Ex hoc igitur circumclaudente monte ingens amnis profluit, nomine Aces: qui quondam per singulas undique intercisiones ductus ac distributus, totidem quas dixi gentium regiones irrigabat: ubi vero in Persæ potestatem venerunt, hoc ab illo sunt passæ, quod sectionibus montium ab rege obstructis, & ad earum singulas portis positis, aqua ab exitu interclusa est; & planities quæ intra montes erat, pelagus facta, quum fluat in interiora amnis, sed nulla ex parte exitum habeat: atque ita ipsæ gentes pristino aquæ usu fraudatæ afficiuntur magno detrimento. Nam hyberno tempore deus illis, quemadmodum aliis hominibus, pluit: sed æstate quum serunt panicum & sesamum, aquam desiderant. Igitur quum nihil eis aquæ tribueretur, ad Persas venerunt viri atque mulieres: stantesque ad fores regis, cum ejulatu vociferabantur. Tunc rex iis qui maxime indigebant portas reserari jussit, utique eas quæ ad illud ferrent; easdem, quum illorum terra humore hausto satiata esset, rursus obserari; alias vero, ut quique ceterorum populorum maxime aqua indigerent, jubet aperire. id faciens (quantum ego auditu cognovi) magnam pecuniam

a οὔτι. b πολλῷ τοι πλεῖστος. c Hæc quatuor vocabula χωρασμίων ἐν ἔρεσι ἐόντων non exstant in MS. d Σαραγγαίων καὶ Θωμανίων. e διεξόδου.

Intaphernes pacto de licentia adeundi regis abusus vincitur cum filio & cognatis. uxor data conditione servat fratrem, & cur?

niam exigit præter tributum. Atque hæc
118 quidem ita se habent. CETERUM u-
num è septem viris qui adversus magum
conspiraverunt, Intaphernem, accidit
per insolentiam ita perire. statim post
oppressos magos regiam ingressus, vo-
lebat admitti ad colloquium regis. et-
enim hac etiam lege conventum erat
inter magi oppressores, ut eis ad re-
gem foret aditus sine internuncio, nisi
cubantem cum uxore. Itaque non opor-
tere sibi intervenire nuncium censens In-
taphernes, quia foret unus è septem, in-
troire utique volebat. sed quum janitor
& qui à responsis erat introire non si-
nerent, quod regem dicerent rei u-
xoriæ dare operam, eos mentiri ratus,
educto acinace, aures utrique naresque
præcidit, & annectens circa frenum e-
qui cervicibus ipsorum circumdedit ho-
119 minesque dimisit. Qui quum sese regi
exhibuissent & cur id passi fuerant ex-
posuissent, Darius singulatim unoquoque
arcessito, veritus ne id communi sex so-
ciorum consilio factum esset; exploravit
numquid id quod actum foret comproba-
rent. Ubi comperit sine horum consen-
su Intaphernem hæc fecisse, hominem
comprehendit ejusque filium atque om-
nem familiam; multis de caussis credens
illum cum suis propinquis rebellionem
fuisse moliturum: hos comprehensos ad
necem vinciri jussit. Tunc uxor Intapher-
nis ad regias fores accedens, plorabat at-
que lamentabatur. Id assidue faciendo ad
sui misericordiam Darium quum addu-
xisset, misso ad eam nuncio, rex inquit,
Mulier, offert tibi Darius unius electio-
nem ex vinctis domesticis tuis quem ve-
lis liberare. Illa postquam secum delibe-
ravit, ita respondit, Si quidem unius a-
nimam rex mihi gratificatur, eligo ex
omnibus fratrem. Hæc audiens rex, mi-
ratus hujus orationem, misso nuncio, in-
quit, Percontatur te rex, qua de caussa,
viro filiisque prætermissis, fratrem dele-
geris, ut superesset, qui & remotiore
abs te est gradu quam filii, & minus ju-
cundus quam maritus. Cui illa respon-
dens, o Rex, inquit, maritus mihi alius, si
dæmon voluerit, atque alii liberi, si hos
amisero, esse possunt: alius frater, paren-
tibus meis jam vita defunctis, nulla rati-
one potest esse. Hanc sequuta caussam,
ita loquuta est. visaque est mulier Dario
probe dixisse. itaque ea re delectatus, &
eum

λα πεισόμενος ἀνοίγει, πάρεξ τοῦ φόρου. ταῦτα μὲν δὴ ἔχει οὕτω. Τῶν δὲ τῷ μάγῳ ἐπαναστάντων ἑπτὰ ἀνδρῶν, ἕνα αὐτῶν Ἰνταφέρνεα κατέλαβε ὑβρίσαντα τάδε, ἀποθανεῖν. αὐτίκα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν ἤθελε ἐς τὰ βασιλήια ἐσελθὼν χρηματίσασθαι τῷ βασιλέϊ. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος [a] οὕτω εἶχε, τοῖσι ἐπαναστᾶσι τῷ μάγῳ ἔσοδον εἶναι παρὰ βασιλέα ἄνευ ἀγγέλου, ἢν μὴ γυναικὶ τυγχάνῃ μισγόμενος ὁ βασιλεύς. οὔκων δὴ Ἰνταφέρνης ἐδικαίου οὐδένα οἱ ἐσαγγεῖλαι· ἀλλ' ὅτι ἦν τῶν ἑπτά, ἤθελε ἐσιέναι. ὁ δὲ πυλουρὸς καὶ ὁ ἀγγελιηφόρος οὐ περιώρεον, φάμενοι τὸν βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι. ὁ δὲ Ἰνταφέρνης, δοκέων σφέας ψεύδεα λέγειν, ποιέει τοιάδε [b]· σπασάμενος τὸν ἀκινάκεα, ἀποτάμνει αὐτῶν τά τε ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας· καὶ ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν [c] τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς αὐχένας σφέων ἔδησε, καὶ ἀπῆκε. οἱ δὲ τῷ βασιλέϊ δεικνύασι [d] ἑωυτούς, καὶ τὴν αἰτίην εἶπον, δι' ἣν πεπονθότες εἴησαν. Δαρεῖος δέ, ἀρρωδήσας μὴ κοινῷ λόγῳ οἱ ἓξ πεποιηκότες ἔωσι ταῦτα, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον, ἀπεπειρᾶτο γνώμης, εἰ συνέπαινοί εἰσι τῷ πεποιημένῳ. ἐπεί τε δὲ ἐξέμαθε ὡς οὐ συγκειμένοισι εἴη ταῦτα πεποιηκώς, ἔλαβε αὐτόν τε τὸν Ἰνταφέρνεα, καὶ τὸν παῖδα [e] αὐτοῦ, καὶ τοὺς οἰκηίους πάντας· ἐλπίδας πολλὰς ἔχων μετὰ τῶν συγγενέων μιν ἐπιβουλεύειν οἱ ἐπανάστασιν. συλλαβὼν δέ σφεας, ἔδησε τὴν ἐπὶ θανάτῳ. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ Ἰνταφέρνεος φοιτέουσα ἐπὶ τὰς θύρας τοῦ βασιλέος, κλαίεσκε ἂν καὶ ὀδύρετο· ποιεῦσα δὲ αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο, τὸν Δαρεῖον ἔπεισε οἰκτεῖραί μιν· πέμψας δὲ ἄγγελον, ἔλεγε τάδε, « Ὦ γύναι, βασιλεύς τοι Δαρεῖος διδοῖ ἕνα τῶν δεδεμένων οἰκηίων ῥύσασθαι, τὸν βούλεαι ἐκ πάντων. ἡ δέ, βουλευσαμένη, ὑπεκρίνετο τάδε, Εἰ μὲν δή « μοι διδοῖ βασιλεὺς ἑνὸς ψυχήν, αἱρέομαι ἐκ πάντων τὸν ἀδελφεόν. πυθόμενος δὲ Δαρεῖος ταῦτα, καὶ θωυμάσας τὸν λόγον, πέμψας ἠγόρευε, « Ὦ γύναι, εἰρωτᾷ σε βασιλεύς, τίνα ἔχουσα « γνώμην, τὸν ἄνδρα τε καὶ τὰ τέκνα ἐγκαταλι- « ποῦσα, τὸν ἀδελφεὸν εἵλευ περιεῖναί τοι· ὃς καὶ « ἀλλοτριώτατός τοι τῶν παίδων, καὶ ἧσσον κεχαρισ- « μένος τοῦ ἀνδρός ἐστι. ἡ δ' ἀμείβετο τοῖσδε, « Ὦ βασιλεῦ, ἀνὴρ μέν μοι ἂν ἄλλος γένοιτο, « εἰ δαίμων ἐθέλοι, καὶ τέκνα ἄλλα, εἰ ταῦτα « ἀποβάλλοιμι· πατρὸς δὲ καὶ μητρὸς οὐκ ἔτι μευ « ζωόντων, ἀδελφεὸς ἂν ἄλλος οὐδενὶ τρόπῳ γέ- « νοιτο. ταύτῃ τῇ γνώμῃ χρεωμένη, ἔλεξα [f] ταῦτα. εὖ τε δὴ ἔδοξε τῷ Δαρείῳ εἰπεῖν ἡ γυνή, καί οἱ ἀπῆκε

a καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος. b τάδε. c ἀνείρας τὸν χαλινόν. d δεικνύουσι. e καὶ τοὺς παῖδας. f ἐξέλεξα.

τοῦτόν τε τὸν παραιτέετο, καὶ τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, ἡσθεὶς αὐτῇ· τοὺς δὲ ἄλλους ἀπέκτεινε πάντας. τῶν μὲν δὴ ἑπτὰ εἷς αὐτίκα τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ ἀπολώλεε. Κατὰ δέ κου μάλιστα τὴν Καμβύσεω νοῦσον ἐγίνετο τάδε· ὑπὸ Κύρου κατασταθεὶς ἦν Σαρδίων ὕπαρχος Ὀροίτης, ἀνὴρ Πέρσης· οὗτος ἐπεθύμησε πρήγματος οὐκ ὁσίου· οὔτε γάρ τι παθὼν οὔτε ἀκούσας μάταιον ἔπος πρὸς Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου, οὔτε ἰδὼν πρότερον, ἐπεθύμεε λαβὼν αὐτὸν ἀπολέσαι· ὡς μὲν οἱ πλεῦνες λέγουσι, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην· ἐπὶ τῶν βασιλέος θυρέων κατήμενον τόν τε Ὀροίτην καὶ ἄλλον Πέρσην τῷ οὔνομα εἶναι Μιτροβάτεα, νομοῦ ἄρχοντα τοῦ ἐν Δασκυλείῳ, τούτους ἐκ λόγων ἐς νείκεα συμπεσεῖν. κρινομένων δὲ περὶ ἀρετῆς, εἰπεῖν τὸν Μιτροβάτεα τῷ Ὀροίτῃ προφέροντα, „Σὺ γὰρ ἐν ἀνδρὸς λόγῳ, „ὃς βασιλέϊ νῆσον Σάμον πρὸς τῷ σῷ νομῷ „προσκειμένην οὐ προσεκτήσαο, ὧδε δή τι ἐοῦσαν „εὐπετέα χειρωθῆναι, τὴν τῶν τις ἐπιχωρίων „πεντεκαίδεκα ὁπλίτῃσι ἐπαναστὰς ἔσχε, καὶ νῦν αὐτῆς τυραννεύει; οἱ μὲν δή μιν φασὶ τοῦτο ἀκούσαντα, καὶ ἀλγήσαντα τῷ ὀνείδεϊ, ἐπιθυμῆσαι οὐκ οὕτω τὸν εἴπαντα ταῦτα τίσασθαι, ὡς Πολυκράτεα πάντως ἀπολέσαι, διά τινα κακῶς [a] ἤκουσε. Οἱ δὲ ἐλάσσονες λέγουσι πέμψαι Ὀροίτεα ἐς Σάμον κήρυκα ὅτευ δὴ χρήματος δεησόμενον· (οὐ γὰρ ὦν δὴ τοῦτό γε λέγεται [b]) καὶ τὸν Πολυκράτεα τυχεῖν κατακείμενον ἐν ἀνδρεῶνι· παρεῖναι δέ οἱ καὶ Ἀνακρέοντα τὸν Τήιον. καί κως εἴτ' ἐκ προνοίης αὐτὸν κατηλογέοντα τὰ Ὀροίτεω πρήγματα, εἴτε καὶ συντυχίη τις τοιαύτη ἐπεγένετο. τόν τε γὰρ κήρυκα τὸν Ὀροίτεω παρελθόντα διαλέγεσθαι, καὶ τὸν Πολυκράτεα (τυχεῖν γὰρ ἐπεστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον) οὔτε τι μεταστραφῆναι, οὔτε ὑποκρίνασθαι. Αἰτίαι μὲν δὴ αὗται διφάσιαι λέγονται τοῦ θανάτου τοῦ Πολυκράτεος γενέσθαι, πάρεστι δὲ πείθεσθαι ὁκοτέρῃ τις βούλεται αὐτέων. ὁ δὴ ὦν Ὀροίτης ἱζόμενος ἐν Μαγνησίῃ τῇ ὑπὲρ Μαιάνδρου τοῦ ποταμοῦ οἰκημένῃ [c], ἔπεμπε Μύρσον τὸν Γύγεω ἄνδρα Λυδὸν ἐς Σάμον ἀγγελίην φέροντα, μαθὼν τοῦ Πολυκράτεος τὸν νόον. Πολυκράτης γάρ ἐστι πρῶτος τῶν ἡμεῖς ἴδμεν Ἑλλήνων, ὃς θαλασσοκρατέειν ἐπενοήθη, πάρεξ Μίνωός τε τοῦ Κνωσσίου, καὶ εἰ δή τις ἄλλος πρότερος τούτου ἦρξε τῆς θαλάσσης. τῆς δὲ ἀνθρωπηίης λεγομένης γενεῆς Πολυκράτης

cum quem mulier optaverat missum fecit, & filiorum natu maximum, ceteris omnibus interfici jussis. Ita unus è septem statim eo modo, quo dixi, occubuit. Enimvero illud fere circa Cambysis infirmitatem contigit: Erat Sardibus præses quidam à Cyro præfectus, nomine Orœtes, Persa, cui nefariæ rei cupido incessit: siquidem Polycratem Samium, à quo nullo nec facto nec dicto quantulocunque læsus esset, quemque ne vidisset quidem unquam, tamen concupivit capere ad interimendum, ob hanc (ut plerique ajunt) caussam: Quum aliquando ad fores regis considerent Orœtes & alter quidam Persa nomine Mitrobates, præfectus gentis quæ est in Dascylio, è verbis ad jurgia pervenerunt. Et quum de virtute disceptaretur, Mitrobates objiciens Orœti, inquit, Tune in pretio virorum es, qui insulam Samum tuæ provinciæ adjacentem, regi non acquisivisti, ita facilem captu ut quidam è popularibus quindecim armatis fretus occuparit, ejusque tyrannide nunc potiatur? Hoc jurgium audienti Orœti adeo doluisse quidam ajunt, ut affectaverit non de objurgante vindictam, sed Polycratem prorsus occidere, propter quem male audisset. Alii (sed pauciores) inquiunt, caduceatorem in Samum ab Orœte missum cujusdam rei rogandæ caussa: (cujus autem, non dicitur) Polycratem autem tunc forte in conclavi virili cubantem fuisse, assistente ei Anacreonte Teio, sive id consulto, quod res Orœtis contemptui haberet, sive forte aliqua hujusmodi factum sit. ad quem quum accedens Orœtis caduceator, ejus mandata exponeret, Polycratem neque se ad hominem convertisse (erat enim ad parietem versus) neque quicquam respondisse. Hæ dupli- 122
ces caussæ mortis Polycratis fuisse memorantur, quarum utrilibet accommodare fidem quis potest. Itaque Orœtes in *urbe* Magnesia degens, quæ est super Mæandrum flumen sita, misit Myrsum Lydum, Gygis filium, cum nuncio in Samum ad Polycratem, cujus animum noverat. Etenim Polycrates primus extitit Græcorum, quos novimus (secundum Minoem Cnossium, & siquis alius isto prior maris imperio potitus est) qui in animum induxerit ut mari potiretur: sed quod ad generationem & ætatem attinet, quæ humana vocatur, solus est Polycrates

a διά τιν' ἂν κακῶς. b τοῦτο λέγει. c οἰκεομένῃ.

tes, qui multam conciperet ſpem Ioniæ atque inſulis dominandi. Hoc igitur eum in animo habere certior Orœtes factus, miſit nuncium in hæc verba, OROETES POLYCRATI ITA INQUIT, Audio te res ingentes agitare animo, ſed propoſito rem pecuniariam non ſuppetere. Quod ſi ita feceris ut ſuadeo, proſpexeris & tibi & ſaluti meæ. Nam rex Cambyſes (ut mihi pro comperto renunciatur) de me interficiendo cogitat. nunc igitur meipſum recipito, atque pecunias, earum partem tibi habiturus, partem mihi permiſſurus: & ipſarum pecuniarum beneficio omni Græciæ imperaturus. De quibus ſi mihi fidem non habes, mittito quempiam tibi fidiſſimum, cui
123 ego monſtrabo. Quo audito Polycrates gaviſus eſt, atque obſequi volebat. majorem enim in modum pecuniam avebat. Mittit itaque prius ad rem inſpiciendam è popularibus Mæandrium Mæandrii filium, ſcribam ſuum: qui non longo poſt hæc tempore ornatum conclavis Polycratis ſpectatu dignum templo Junonis omnem dicavit. Hunc Orœtes quum cognoviſſet ſpeculatorem eſſe exſpectandum, ita ſibi agendum putavit: Octo arcas lapidibus quum impleviſſet, præter admodum parvam partem circa ipſas oras, ac ſuperficiem lapidum aurum injecit: eaſque arcas alligatas in expedito habet. Quas adveniens Mæandrius quum
124 inſpexiſſet, Polycrati renunciavit. At ille dehortantibus multum tum vatibus, multum quoque amicis, profectus illuc eſt, quum etiam filia in ſomnio vidiſſet hoc viſum. Videbatur ſibi cernere patrem in aëre ſublimem eſſe, qui à Jove quidem lavaretur, à ſole autem ungeretur. Hanc viſionem conſpicata, inſtabat omni modo diſſuadere, ne à patria proficiſceretur ad Orœtem: quinetiam ad navem L remorum eunti male ominabatur. Cui quum ille minitaretur, ſi ſoſpes rediret, fore ut hæc perdiu maneret virgo: ipſa ut ita contingeret, ſibi imprecata eſt. malle enim ſe diutius virginem
125 eſſe quam patre orbari. Polycrates omne conſilium pro nihilo habens, ad Orœtem navigavit, cum alios multos familiarium ſecum ducens, tum vero Democedem Calliphontis filium, Crotonienſem medicum, qui eam artem optime omnium ſuæ ætatis exercebat. Ubi Magneſiam pervenit Polycrates, tetra morte eſt af-

της μοῦνος ἐλπίδας πολλὰς ἔχων Ἰωνίης τε καὶ νήσων ἄρξειν. μαθὼν ὦν ταῦτά μιν διανοεύμενον [a] ὁ Ὀροίτης, πέμψας ἀγγελίην, ἔλεγε τάδε, ΟΡΟΙΤΗΣ ΠΟΛΥΚΡΑΤΕΙ ΩΔΕ ΛΕΓΕΙ, „Πυνθάνομαι ἐπιβουλεύειν σε πρήγμασι „μεγάλοισι, καὶ χρήματά τοι οὐκ εἶναι κατὰ „τὰ φρονήματα. σὺ νῦν ὧδε ποιήσας, ὀρθώ„σεις μὲν σεωϋτόν, σώσεις δὲ καὶ ἐμέ. ἐμοὶ γὰρ [b] „βασιλεὺς Καμβύσης ἐπιβουλεύει θάνατον, καί „μοι τοῦτο ἐξαγγέλλεται σαφηνέως. σὺ νῦν ἐμὲ „ἐκκομίσας αὐτόν, καὶ χρήματα, τὰ μὲν, αὐ„τέων αὐτὸς ἔχε, τὰ δὲ, ἐμὲ ἔα ἔχειν· εἵνε„κέν τε [c] χρημάτων, ἄρξεις ἁπάσης τῆς Ἑλλά„δος [d]. εἰ δέ μοι ἀπιστέεις τὰ περὶ τῶν χρημά„των, πέμψον ὅστις τοι πιστότατος τυγχάνει ἐών, τῷ ἐγὼ ἀποδέξω [e]. Ταῦτα ἀκούσας Πολυκράτης, ἥσθη τε καὶ ἐβούλετο· καί κως (ἱμείρετο γὰρ χρημάτων μεγάλως) ἀποπέμπει πρῶτα κατοψόμενον Μαιάνδριον [f] Μαιανδρίου, ἄνδρα τῶν ἀστῶν, ὅς οἱ ἦν γραμματιστής· ὃς χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον τούτων, τὸν κόσμον τὸν ἐκ τοῦ ἀνδρεῶνος τοῦ Πολυκράτεος ἐόντα ἀξιοθέητον ἀνέθηκε πάντα ἐς τὸ Ἡραῖον. ὁ δὲ Ὀροίτης, μαθὼν τὸν κατάσκοπον ἐόντα προσδόκιμον, ἐποίεε τοιάδε [g]· λάρνακας ὀκτὼ πληρώσας λίθων, πλὴν κάρτα βραχέος τοῦ περὶ αὐτὰ τὰ χείλεα, ἐπιπολῆς τῶν λίθων, χρυσὸν ἐπέβαλε. καταδήσας δὲ τὰς λάρνακας, εἶχε ἑτοίμας. ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος [h], καὶ θεησάμενος, ἀπήγγελλε τῷ Πολυκράτεϊ. Ὁ δὲ, πολλὰ μὲν τῶν μαντίων [i] ἀπαγορευόντων, πολλὰ δὲ τῶν φίλων, ἐστέλλετο αὐτόσε. πρὸς δὲ, καὶ ἰδούσης τῆς θυγατρὸς ὄψιν ἐνυπνίου τοιήνδε· ἐδόκεέ οἱ τὸν πατέρα ἐν τῷ ἠέρι μετέωρον ἐόντα, λοῦσθαι μὲν ὑπὸ τοῦ Διός, χρίεσθαι δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ταύτην ἰδοῦσα τὴν ὄψιν, παντοίη ἐγίνετο μὴ ἀποδημῆσαι τὸν Πολυκράτεα παρὰ τὸν Ὀροίτεα· καὶ δὴ καὶ ἰόντος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν πεντηκόντορον, ἐφημίζετο [k]. ὁ δέ οἱ ἠπείλησε, ἢν σῶς ἀπονοστήσῃ, πολλόν μιν χρόνον παρθενεύεσθαι. ἡ δὲ ἠρήσατο ἐπιτελέα ταῦτα γενέσθαι. βούλεσθαι γὰρ παρθενεύεσθαι πλέω χρόνον ἢ τοῦ πατρὸς ἐστερῆσθαι. Πολυκράτης δὲ, πάσης συμβουλίης ἀλογήσας, ἔπλεε παρὰ τὸν Ὀροίτεα, ἅμα ἀγόμενος ἄλλους τε πολλοὺς τῶν ἑταίρων, ἐν δὲ δὴ καὶ Δημοκήδεα τὸν Καλλιφῶντος, Κροτωνιήτην, ἄνδρα ἰητρόν τ' ἐόντα, καὶ τὴν τέχνην ἐπασκέοντα ἄριστα τῶν κατ' ἑωϋτόν. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν Μαγνησίην ὁ Πολυκράτης, διεφθάρη κακῶς, οὔτε ἑωϋ-

a ταῦτα διανοεύμενον. b ἐμοὶ μὲν γάρ. c εἵνεκά τε. d ἁπάσης Ἑλλάδος. e ὑποδέξω. f Μαιάνδριον. g τάδε. h Μαίανδρος. i μαντηΐων. k ἐπεφημίζετο.

ἑωϋτοῦ ἀξίως οὔτε τῶν ἑωϋτοῦ φρονημάτων. ὅτι γὰρ μὴ οἱ Συρηκουσίων γενόμενοι, οὐδὲ [a] εἷς τῶν ἄλλων Ἑλληνικῶν τυράννων ἄξιός ἐστι Πολυκράτεϊ μεγαλοπρεπείην συμβληθῆναι. ἀποκτείνας δέ μιν οὐκ ἀξίως ἀπηγήσιος Ὀροίτης ἀνεσταύρωσε. τῶν δέ οἱ ἑπομένων ὅσοι μὲν ἔσαν Σάμιοι, ἀπῆκε, κελεύων σφέας ἑωϋτῷ χάριν εἰδέναι, ἐόντας ἐλευθέρους. ὅσοι δὲ ἔσαν ξεῖνοί τε καὶ δοῦλοι τῶν ἑπομένων, ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ποιεύμενος εἶχε. Πολυκράτης δὲ ἀνακρεμάμενος, ἐπετέλεσε πᾶσαν τὴν ὄψιν τῆς θυγατρός. ἐλοῦτο μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ Διὸς ὅκως ὕοι, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀνιεὶς αὐτὸς ἐκ τοῦ σώματος ἰκμάδα. Πολυκράτεος μὲν δὴ αἱ πολλαὶ εὐτυχίαι ἐς τοῦτο ἐτελεύτησαν, τῇ οἱ Ἄμασις ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς προεμαντεύσατο. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Ὀροίτεα Πολυκράτεος τίσιες μετῆλθον. μετὰ γὰρ τὸν Καμβύσεω θάνατον, καὶ τῶν μάγων τὴν βασιληίην, μένων ἐν τῇσι Σάρδισι Ὀροίτης, ὠφέλεε μὲν οὐδὲν Πέρσας, ὑπὸ Μήδων ἀπαραιρημένους τὴν ἀρχήν· ὁ δὲ ἐν ταύτῃ τῇ ἀρχῇ κατὰ μὲν ἔκτεινε Μιτροβάτεα τὸν ἐκ Δασκυλείου ὕπαρχον, ὅς οἱ ὠνείδισε τὰ ἐς Πολυκράτεα ἔχοντα· κατὰ δὲ, τὸν Μιτροβάτεω παῖδα Κρανάπην· ἄνδρας ἐν Πέρσῃσι δοκίμους. ἄλλα τε ἐξύβρισε παντοῖα, καί τινα ἀγγελιηφόρον ἐλθόντα Δαρείου παρ' αὐτὸν, ὡς οὐ πρὸς ἡδονὴν οἱ ἦν τὰ ἀγγελλόμενα, κτείνει [b] μιν ὀπίσω κομιζόμενον, ἄνδρας οἱ ὑπείσας κατ' ὁδόν. ἀποκτείνας δέ μιν, ἠφάνισε αὐτῷ ἵππῳ. Δαρεῖος δὲ ὡς ἔσχε τὴν ἀρχὴν, ἐπεθύμεε [c] τὸν Ὀροίτεα τίσασθαι, πάντων τῶν ἀδικημάτων εἵνεκε, καὶ μάλιστα Μιτροβάτεω, καὶ τοῦ παιδός· ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείης στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων, καὶ νεωστὶ ἔχων τὴν ἀρχὴν, καὶ τὸν Ὀροίτεα μεγάλην [d] τὴν ἰσχὺν πυνθανόμενος ἔχειν· τὸν χίλιοι μὲν Περσέων ἐδορυφόρεον· εἶχε δὲ νομὸν τόν τε Φρύγιον, καὶ Λύδιον, καὶ Ἰωνικόν. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν ὁ Δαρεῖος τάδε ἐμηχανήσατο· συγκαλέσας Περσέων „τοὺς δοκιμωτάτους, ἔλεγέ σφι τάδε, Ὦ Πέρσαι, τίς ἄν μοι τοῦτο ὑμέων ὑποστὰς ἐπιτελέσειε σοφίῃ τε, καὶ μὴ βίῃ τε καὶ ὁμίλῳ· ἔνθα γὰρ σοφίης δέει, βίης ἔργον οὐδέν. ὑμέων δὴ ὦν τίς μοι Ὀροίτεα ἢ ζώοντα ἀγάγοι, ἢ ἀποκτείνειε· ὃς ὠφέλησε μέν κω Πέρσας οὐδὲν, κακὰ δὲ μεγάλα ἔοργε· τοῦτο μὲν, δύο ἡμέων

affectus, nec digna vel sua persona vel cogitationibus. nam præter illos qui Syracusis extiterunt, ne unus quicem aliorum Græcorum tyrannorum ullus est magnificentia cum Polycrate comparandus. Eum Orœtes (quod indignum relatu est) postquam occidit, cruci suffixit: ex illis vero qui illum comitabantur, Samios quidem dimisit, jubens eos gratiam sibi habere quod liberi essent: peregrinos autem atque servos eorum qui comites fuerant, pro mancipiis sibi vendicans, retinuit. Polycrates ergo suspensus omnem filiæ visionem explevit. nam ab Jove quidem, quum plueret, lavabatur; à sole autem ungebatur, dum ipse ex corpore humorem emitteret. Hunc exitum habuerunt tot prosperæ res Polycratis, quem ante vaticinatus ei fuerat Amasis rex Ægypti. Verum non multo post tempore Poly- 126
cratis manes ab Orœte pœnas petiverunt. quippe post Cambysis obitum & usurpationem à magis regni, Orœtes quum maneret Sardibus, nihil de Persis qui à Medis imperio fraudati erant, bene meritus est: ille vero in ea regni usurpatione Mitrobatem Dascylii præfectum, qui illi de Polycrate exprobraverat, interemit, & ejus filium Cranapem, spectatos in Persis viros: & cum alia quoque generis omnis flagitia commisit, tum quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quod parum jucunda nunciasset, trucidandum in via curavit, summissis qui redeuntem aggrederentur; trucidatumque cum ipso equo occultavit. Da- 127
rius, ubi principatu potitus est, Orœtem ulcisci cum ob alia scelera, tum præcipue ob Mitrobatem filiumque, cupiebat: sed adversus eum directo mittere copias consilii non erat, utique rebus nondum satis tranquillis, & imperio recens parto: quum præsertim audiret Orœtem multa vi nixum, quum mille Persarum satellitio stipatus esset. nam suæ provinciæ habebat Phrygiam, Lydiam, Ioniam. Itaque Darius adversus hæc hanc rationem iniit: Accitis Persarum laudatissimis eos alloquutus est his verbis, Persæ, quis hoc vestrum mihi repromittat, exequuturus & prudentia duntaxat, & nulla vi, nullisque copiis? Ubi enim opus prudentia est, ibi vi agere nihil attinet. Ergo quis vestrum mihi Orœtem vel ducat vivum, vel interficiat? qui de Persis nihil omnino bene meruit, sed cum alia multa scelera admisit, tum hæc duo: unum, quod duos

a γενόμενοι τύραννοι, οὐδέ. b ἔκτεινε. c ἐπεθύμησε. d vox ista μεγάλην in MS. non exstat.

duos è nobis, Mitrobatem ejusque filium interemit; alterum, quod à me missos ad se arcessendum necat, insolentiam non tolerandam exhibens. ideoque priusquam majora in Persas mala admittat,
128 occupandus est nobis nece. Hæc Darius interrogabat; & triginta extiterunt qui repromitterent, singuli volentes ipsi id exequi. Quos invicem contendentes Darius reprehendens, sortiri jussit. id quum fecissent, sors Bagæum Artontis filium ex omnibus contigit. Hic sorte delectus, hac ratione usus est: Complures litteras variis de rebus ubi scripsit, sigillumque Darii impressit, cum his profectus est Sardes. Eas, posteaquam in conspectum Orœtis venit, dedit separatim recitandas regio scribæ. (regios autem scribas cuncti præsides habent.) Reddebat autem separatim Bagæus litteras, explorandi gratia animos satellitum, numquid annuerent ad deficiendum ab Orœte. Quos animadvertens magnopere venerari litteras, & ea, quæ in illis dicerentur, etiam vehementius, reddidit aliam epistolam in hæc verba; Persæ, Darius rex interdicit vobis ne apud Orœtem fungamini satellitum officio. His illi auditis lanceas deposuerunt. Tunc Bagæus cernens illos obtemperantes huic epistolæ, sumpta fiducia reddidit scribæ ultimum libellum in hæc verba scriptum; Rex Darius mandat Persis qui Sardibus sunt ut Orœtem interimant. Id ubi audiere satellites, eductis acinacibus sine mora Orœtem interemerunt. Ita vindicta Polycratis Samii Orœtem Persam insequuta est.
129 Traductis atque comportatis Susa bonis Orœtis, contigit non diu post, ut in venatu ferarum Darius rex, dum ab equo desilit, pedem torserit. Et sane tortus fuit vehementius. nam talus è juncturis exactus est. Se itaque existimans, ut etiam prius, habere ex Ægyptiis eos qui primi putarentur arte medicinæ, eorum opera utebatur. At isti retorquendo pedem ac violenter tractando malum augebant; adeo quidem ut septem dies totidemque noctes Darius præ molestia qua afficiebatur transegerit insomnes. Octavo die eidem male habenti quidam Democedis Crotoniatæ mentionem apud eum facit; cujus de artificio prius jam inde Sardibus audisset. Darius hominem quamcelerrime arcessi ad se jubet. Ille, ut inter servos Orœtis fuit inventus, ubi pro neglecto habebatur, in medium

„ἡμέων ἤϊστωσε, Μιτροβάτεά τε καὶ τὸν παῖδα „αὐτοῦ· τοὺς δὲ, τοὺς ἀνακαλέοντας αὐτὸν, „καὶ πεμπομένους ὑπ᾽ ἐμοῦ, κτείνει, ὕβριν οὐκ „ἀνασχετὸν φαίνων. πρίν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακὸν, καταλαμπτέος „ἐστὶ ἡμῖν θανάτῳ. Δαρεῖος μὲν ταῦτα ἐπηρώτα, τῷ δὲ ἄνδρες τριήκοντα ὑπέστησαν, αὐτὸς ἕκαστος ἐθέλων ποιέειν ταῦτα· ἐρίζοντας δὲ Δαρεῖος καταλάμβανε, κελεύων πάλλεσθαι. παλλομένων δὲ, λαγχάνει ἐκ πάντων Βαγαῖος ὁ Ἀρτόντεω. λαχὼν δὲ ὁ Βαγαῖος, ποιέει τοιάδε· βιβλία γραψάμενος πολλὰ, καὶ περὶ πολλῶν ἔχοντα πρηγμάτων, σφρηγῖδά σφι ἐπέβαλε τὴν Δαρείου. μετὰ δὲ ἤϊε ἔχων ταῦτα ἐς τὰς Σάρδις. ἀπικόμενος δὲ, καὶ Ὀροίτεω ἐς ὄψιν ἐλθὼν, τῶν βιβλίων ἓν ἕκαστον περιαιρεόμενος, ἐδίδου τῷ γραμματιστῇ τῷ βασιληΐῳ ἐπιλέγεσθαι. (γραμματιστὰς δὲ βασιληΐους οἱ πάντες ὕπαρχοι ἔχουσι) ἀποπειρεώμενος δὲ τῶν δορυφόρων, ἐδίδου τὰ βιβλία ὁ Βαγαῖος, εἰ ἐνδεξαίατο[a] ἀπόστασιν ἀπὸ Ὀροίτεω. ὁρέων δέ σφεας τά τε βιβλία σεβομένους μεγάλως, καὶ τὰ λεγόμενα ἐκ τῶν βιβλίων ἔτι μεζόνως, διδοῖ ἄλλο, ἐν τῷ ἐνῆν ἔπεα τάδε[b]; „Ὦ Πέρσαι, βασιλεὺς Δαρεῖος ἀπαγορεύει ὑμῖν „μὴ δορυφορέειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ, ἀκούσαντες τούτων, μετῆκάν οἱ τὰς αἰχμάς. ἰδὼν δὲ τούτῳ σφέας ὁ Βαγαῖος πειθομένους τῷ βιβλίῳ, ἐνθαῦτα δὴ θαρσήσας, τὸ τελευταῖον τῶν βιβλίων διδοῖ τῷ γραμ„ματιστῇ, ἐν τῷ ἐγέγραπτο, Βασιλεὺς Δαρεῖος „Πέρσῃσι τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐντέλλεται κτείνειν Ὀροίτεα. οἱ δὲ δορυφόροι ὡς ἤκουσαν ταῦτα, σπασάμενοι τοὺς ἀκινάκεας, κτείνουσι παραυτίκα μιν. οὕτω δὴ Ὀροίτεα τὸν Πέρσην Πολυκράτεος τοῦ Σαμίου τίσιες μετῆλθον. Ἀπικομένων δὲ καὶ ἀνακομισθέντων τῶν Ὀροίτεω χρημάτων ἐς τὰ Σοῦσα, συνήνεικε χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον βασιλέα Δαρεῖον, ἐν ἄγρῃ θηρῶν ἀποθρώσκοντα ἀπ᾽ ἵππου, στραφῆναι τὸν πόδα. καί κως ἰσχυροτέρως ἐστράφη· ὁ γάρ οἱ ἀστράγαλος ἐξεχώρησε ἐκ τῶν ἄρθρων. νομίζων δὲ καὶ πρότερον περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν, τούτοισι ἐχρῆτο. οἱ δὲ, στρεβλοῦντες καὶ βιώμενοι τὸν πόδα, κακὸν μέζον ἐργάζοντο· ἐπ᾽ ἑπτὰ μὲν δὴ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας ὑπὸ τοῦ παρεόντος κακοῦ ὁ Δαρεῖος ἀγρυπνίῃσι εἴχετο· τῇ δὲ δὴ ὀγδόῃ ἡμέρῃ ἔχοντί οἱ φλαύρως, παρακούσας τις πρότερον ἔτι ἐν Σάρδισι τοῦ Κροτωνιήτεω Δημοκήδεος τὴν τέχνην, ἀγγέλλει τῷ Δαρείῳ. ὁ δὲ ἄγειν μιν τὴν ταχίστην παρ᾽ ἑωυτὸν ἐκέλευσε. τὸν δὲ ὡς ἐξεῦρον ἐν τοῖσι Ὀροίτεω ἀνδραπόδοισι ὅκου δὴ ἀπημελημένον[c], παρη-

a εἴ οἱ ἐνδεξαίατο. b τοιάδε. c ὅκου δήκοτε ἀπημελημένον.

Et restituit, unde aureis donis ab rege & ejus fœminis ditatus fuit. Ejus ex patria digressi fata & amicitia cum Polycrate.

παρῆγον ἐς μέσον, πέδας τε ἕλκοντα, καὶ ῥάκεσι ἐσθημένον. Σταθέντα δὲ ἐς μέσον, ἠρώτα ὁ Δαρεῖος τὴν τέχνην εἰ ἐπίσταιτο. ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο, ἀρρωδέων μὴ ἑωυτὸν ἐκφήνας, τὸ παράπαν τῆς Ἑλλάδος ᾖ ἀπεστερημένος. κατεφάνη τε τῷ Δαρείῳ τεχνάζειν ἐπιστάμενος· καὶ τοὺς ἀγαγόντας αὐτὸν, ἐκέλευσε μάστιγάς τε καὶ κέντρα παραφέρειν ἐς τὸ μέσον. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ὦν ἐκφαίνει, φὰς, ἀτρεκέως μὲν οὐκ ἐπίστασθαι, ὁμιλήσας δὲ ἰητρῷ, φλαύρως ἔχειν τὴν τέχνην. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπέτρεψε, Ἑλληνικοῖσι ἰήμασι χρεώμενος, καὶ ἤπια μετὰ τὰ ἰσχυρὰ προσάγων, ὕπνου τέ μιν λαγχάνειν ἐποίεε, καὶ ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ ὑγιέα μιν ἐόντα ἀπέδεξε, οὐδαμὰ ἔτι ἐλπίζοντα ἀρτίπουν ἔσεσθαι. δωρέεται δέ μιν μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεα. ὁ δέ μιν ἐπείρετο, εἴ οἱ διπλήσιον τὸ κακὸν ἐπίτηδες νέμει, ὅτι μιν ὑγιέα ἐποίησε. ἡσθεὶς δὲ τῷ ἔπεϊ ὁ Δαρεῖος, ἀποπέμπει μιν παρὰ τὰς ἑωυτοῦ γυναῖκας. παράγοντες δὲ οἱ εὐνοῦχοι, ἔλεγον πρὸς τὰς γυναῖκας ὡς βασιλέϊ οὗτος εἴη ὃς τὴν ψυχὴν οἱ ἀπέδωκε. ὑποτύπτουσα δὲ αὐτέων ἑκάστη, φιάλῃ τοῦ[a] χρυσοῦ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα· οὕτω δή τι δαψιλέϊ δωρεῇ, ὡς τοὺς ἀποπίπτοντας ἀπὸ τῶν φιαλέων στατῆρας ἑπόμενος ὁ οἰκέτης τῷ οὔνομα ἦν Σκίτων, ἀνελέγετο, καί οἱ χρῆμα πολλόν τι χρυσοῦ συνελέχθη. Ὁ δὲ Δημοκήδης οὗτος, ὧδε ἐκ Κρότωνος ἀπιγμένος, Πολυκράτεϊ ὡμίλησε. πατρὶ, ὃς[b] συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι, ὀργὴν χαλεπῷ. τοῦτον ἐπείτε οὐκ ἐδύνατο φέρειν, ἀπολιπὼν, οἴχετο ἐς Αἴγιναν. καταστὰς δὲ ἐς ταύτην, τῷ πρώτῳ ἔτεϊ ὑπερεβάλετο τοὺς πρώτους ἰητροὺς, ἀσκευής περ ἐὼν, καὶ ἔχων οὐδὲν τῶν ὅσα περὶ τὴν τέχνην ἐστὶ ἐργαλήια· καί μιν δευτέρῳ ἔτεϊ ταλάντου Αἰγινῆται δημοσίῃ μισθοῦνται· τρίτῳ δὲ ἔτεϊ Ἀθηναῖοι, ἑκατὸν μνέων· τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Πολυκράτης δυῶν ταλάντων[c]. οὕτω μὲν ἀπίκετο ἐς τὴν Σάμον. καὶ ἀπὸ τούτου τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἥκιστα Κροτωνιῆται ἰητροὶ εὐδοκίμησαν· ἐγένετο γὰρ ὦν τοῦτο ὅτε πρῶτοι μὲν Κροτωνιῆται ἰητροὶ ἐλέγοντο ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα εἶναι, δεύτεροι δὲ, Κυρηναῖοι. κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον[d] καὶ Ἀργεῖοι ἤκουον μουσικὴν εἶναι Ἑλλήνων πρῶτοι. Τότε δὴ ὁ Δημοκήδης ἐν τοῖσι Σούσοισι ἐξιησάμενος Δαρεῖον, οἶκόν τε μέγιστον εἶχε, καὶ ὁμοτράπεζος

dium adductus est, sicut erat trahens compedes ac pannosus. In medio positum 130
Darius interrogavit numquid eam nosset artem. Democedes non promittere, veritus ne si se proderet, usquequaque Græciâ privaretur, sed tamen visus fuit Dario notitiam artis perite didicisse; unde jussit eos qui hominem duxerant, verbera & stimulos afferre in medium. Tunc ille dissimulatione missa, se plane quidem scire artem illam negavit, sed aliquantulum, ob eam consuetudinem quam cum medico habuisset. Factaque ei potestate curandi, Græcis medicamentis utens, & fomenta acria admovens, Darium compotem somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit, nequaquam amplius sperantem sibi integrum fore usum pedum. Ob quam curationem postea quum eum Darius duobus aurearum compedum paribus donasset, interrogavit Democedes numquid ideo se duplici malo ex industria mactaret, quod ipsum sospitem fecisset. Hoc dicto Darius delectatus, ad suas uxores hominem misit. Eunuchi vero qui eum deduxerunt ad feminas, dicebant hunc esse qui restituisset animam regi. tunc earum unaquæque subverberans auri phialam cum theca Democedi donavit tam amplo munere, ut famulus nomine Sciton qui sequebatur, excidentes ex phialis stateres colligens, prorsus grandem auri summam coegerit.
Hic Democedes hunc in modum è Cro- 131
tone profectus cum Polycrate consuetudinem habuit. In Crotone continebatur ab patre, sane difficili; quem cum gravaretur, eo relicto abiit in Æginam: ubi commoratus, primo anno superavit primos medicos etsi imparatus, & nihil instrumentorum habens quæ ad artem medicinæ pertinerent. Ex quo factum est, ut insequenti anno Æginetæ publice conduxerint eum talento, Athenienses tertio anno centum minis, Polycrates quarto anno talentis duobus. ita Samum profectus est. A quo viro non minimum medici Crotoniatæ inclaruerunt. Tunc enim id factum est, quando primi quidem Crotoniatæ medici celebrarentur per Græciam, secundi Cyrenæi. Qua
etiam tempestate Argivi ceteris Græcis 132
præstare musica ferebantur. Tunc itaque Democedes Dario sanato Susis maximas ædes obtinebat, & cum rege mensam communem habebat, omnibus re-

a φιάλῃ τῆς. b vocula ista ὃς non exstat in MS. prout nec videtur agnovisse Valla. c δυοῖσι ταλάντοισι. d αὐτὸν δὲ τοῦτον χρόνον.

Democedis gratia apud Darium. Atossæ ulcus in mamilla ab eo sanatum, per quam desiderio patriæ struit dolum.

rebus affluens, præter hanc unam quod
in Græciam redire non poterat. Quin-
etiam Ægyptios medicos regem antea
curare solitos, quum essent patibulis suf-
figendi, quod à Græco medico superati
forent, impetrata ab rege venia libera-
vit: item vaticinum quendam Eleum,
qui Polycratem sequutus fuerat & inter
mancipia pro neglecto relictus. Denique
maximi apud regem momenti Democe-
133 des erat. Interjecto deinde brevi tempo-
re, inter alia contigit, ut Atossæ Cyri
filiæ (quæ erat Darii uxor) in mamilla
ulcus exoriretur, deinde diruptum porro
serperet; quod ista, quoad fuit exiguum,
præ pudore occultans, nemini indicavit:
sed ubi male jam se habebat, arcessito
Democedi rem ostendit. Ille se reddītu-
rum sanam affirmans, jurejurando adigit
eam ut sibi vicissim ipsa inserviat in eo
quod oraverit; oraturum autem nihil un-
134 de dedecus redundaret. A quo postea-
quam medicis remediis curata est, edo-
cta ab eodem, Darium, dum cum eo cu-
bat, his verbis alloquuta est, O rex, quum tantum tu habeas copiarum, desides, nullam neque gentem neque potentiam Persis acquirens. atqui par est virum & juvenem & magnarum opum dominum, aliquid operis edendo se ostendere, quo etiam Persæ cognoscant sibi virum præesse. Quod ut facias, duabus de caussis interest, ut Persæ & eum qui ipsis præest, virum esse intelligant, & bello atterantur: ne otium agentes tibi insidias tendant. Nunc ergo aliquod opus edas quoad in ætate juvenili es. nam augescente corpore ingenium quoque pariter augescit, & consenescente consenescit, & ad res omnes hebetatur. Hæc Atossa ex admonitu Democedis. Ad quam Darius respondens, Quæ, inquit, uxor, ipse facere destinaveram, ea omnia dixisti. ego enim constitui Scythis bellum inferre, juncto mari è nostra continente in alteram ponte: & hæc brevi tempore perficientur. Ad eum Atossa, Animadverte, inquit, nunc; omitte primum Scythis bellum inferre, qui, quandocunque voles, tui erunt: adversus Græciam mihi tu eas in expeditionem. concupisco enim Lacænas & Argivas & Atticas & Corinthias, fando cognitas, mihi fieri ancillas. Et ad hoc virum habes ex omnibus maxime idoneum ad demonstrandas Græciæ res atque exponendas, hunc qui pedem tuum

ζος βασιλέϊ ἐγεγόνεε· πλήν τε ἑνὸς τοῦ ἐς Ἕλληνας ἀπιέναι, πάντα τἆλλά οἱ παρῆν. καὶ τοῦτο μὲν, τοὺς Αἰγυπτίους ἰητροὺς, οἳ βασιλέα πρότερον ἰῶντο, μέλλοντας ἀνασκολοπιεῖσθαι, διότι ὑπὸ Ἕλληνος ἰητροῦ ἑσσώθησαν, τούτους, βασιλέα παραιτησάμενος, ἐρρύσατο· τοῦτο δὲ, μάντιν Ἠλεῖον Πολυκράτεϊ ἐπισπόμενον, καὶ ἀπημελημένον ἐν τοῖσι ἀνδραπόδοισι, ἐρρύσατο. ἦν δὲ μέγιστον πρῆγμα Δημοκήδης παρὰ τῷ βασιλέϊ. Ἐν χρόνῳ δὲ ὀλίγῳ μετὰ ταῦτα, τάδε ἄλλα συνήνεικε γενέσθαι· Ἀτόσσῃ τῇ Κύρου μὲν θυγατρὶ, Δαρείου δὲ γυναικὶ, ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἔφυ φῦμα· μετὰ δὲ, ἐκραγὲν, ἐνέμετο πρόσω. ὅσον μὲν δὴ χρόνον ἦν ἔλασσον, ἡ δὲ, κρύπτουσα καὶ αἰσχυνομένη, ἔφραζε οὐδενί· ἐπεί τε δὲ ἐν κακῷ ἦν, μετεπέμψατο τὸν Δημοκήδεα, καί οἱ ἐπέδεξε· ὁ δὲ, φὰς ὑγιέα ποιήσειν, ἐξορκοῖ[a] μιν, ἦ μήν οἱ ἀντυπουργήσειν ἐκείνην τοῦτο τὸ ἂν αὐτῆς δεηθῇ· δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα ἐς αἰσχύνην[b] ἐστὶ φέροντα. Ὡς δὲ ἄρα μιν μετὰ ταῦτα ἰώμενος ὑγιέα ἀπεδέξατο, ἐνθαῦτα δὴ διδαχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δημοκήδεος ἡ Ἄτοσσα, προσέφερε ἐν τῇ κοίτῃ Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, „Ὦ βασιλεῦ, ἔχων δύναμιν τοσαύτην κάτησαι, οὔτε τι ἔθνος προσκτώμενος, οὔτε δύναμιν Πέρσῃσι. εἰκὸς δέ ἐστι ἄνδρα, καὶ νέον, καὶ χρημάτων δεσπότην μεγάλων, φαίνεσθαί τι ἀποδεικνύμενον, ἵνα καὶ Πέρσαι ἐκμάθωσι ὅτι ὑπ' ἀνδρὸς ἄρχονται. ἐπ' ἀμφότερα δέ τοι φέρει ταῦτα ποιέειν, καὶ ἵνα σφέων Πέρσαι ἐπιστέωνται ἄνδρα εἶναι τὸν προεστεῶτα, καὶ ἵνα τρίβωνται πολέμῳ, μηδὲ σχολὴν ἄγοντες, ἐπιβουλεύωσί τοι. νῦν γὰρ ἄν τι καὶ ἀποδέξαιο ἔργον, ἕως νέος εἶς ἡλικίην. αὐξανομένῳ γὰρ τῷ σώματι συναύξονται καὶ αἱ φρένες, γηράσκοντι δὲ συγγηράσκουσι, καὶ ἐς τὰ πρήγματα πάντα ἀπαμβλύνονται. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἐκ διδαχῆς ἔλεγε· ὁ δ' ἀμείβεται τοῖσδε, „Ὦ γύναι, πάντα ὅσα περ αὐτὸς ἐπινοέω ποιήσειν, εἴρηκας. ἐγὼ γὰρ βεβούλευμαι ζεύξας γέφυραν ἐκ τῆσδε τῆς ἠπείρου ἐς τὴν ἑτέρην ἤπειρον ἐπὶ Σκύθας στρατεύεσθαι. καὶ ταῦτα ὀλίγου χρόνου ἔσται τελεύμενα. λέγει Ἄτοσσα[c] τάδε, „Ὅρα νυν, ἐς Σκύθας[d] μὲν τὴν πρώτην ἰέναι ἔασον (οὗτοι γὰρ, ἐπεὰν σὺ βούλῃ, ἔσονταί τοι) σὺ δέ μοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατεύεσθαι. ἐπιθυμέω γὰρ, λόγῳ πυνθανομένη, Λακαίνας τέ μοι γενέσθαι θεραπαίνας καὶ Ἀργείας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας. ἔχεις δὲ ἄνδρα ἐπιτηδεώτατον ἀνδρῶν πάντων δέξαι τε ἕκαστα τῆς Ἑλλάδος καὶ κατηγήσασθαι, τοῦτον ὅς σευ τὸν πόδα

a ἐξορκέει. b ὅσα αἰσχύνην. c λέγει δὲ Ἄτοσσα. d ὅρα νυν, ἐπὶ Σκύθας.

„δα ἐξικέσθαι. ἀμείβεται Δαρεῖος, Ὦ γύναι, ἐπεὶ „τοίνυν τοι δοκέει τῆς Ἑλλάδος ἡμέας πρῶτα ἀποπει- „ρᾶσθαι, κατασκόπους μοι δοκέει Περσέων πρῶ- „τον ἄμεινον εἶναι ὁμοῦ τούτῳ τῷ σὺ λέγεις, πέμψαι „ἐς αὐτούς· οἳ μαθόντες καὶ ἰδόντες ἕκαστα αὐτῶν, „ἐξαγγελέουσι ἡμῖν. καὶ ἔπειτα ἐξεπιστάμενος, ἐπ᾽ „αὐτοὺς τρέψομαι. Ταῦτα εἶπε. καὶ ἅμα τ᾽ ἔπος ἔφα, καὶ [a] ἔργον ἐποίεε. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἡμέρη ἐπέλαμψε, καλέσας Περσέων ἄνδρας δοκίμους πεντεκαίδεκα, ἐνετέλλετό σφι, ἑπομένους Δημοκήδεϊ, διεξελθεῖν τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος· ὅκως τε μὴ διαδρήσεταί σφεας ὁ Δημοκήδης, ἀλλά μιν πάντως ὀπίσω ἀπάξωσι. ἐντειλάμενος δὲ τούτοισι ταῦτα, δεύτερα καλέσας αὐτὸν Δημοκήδεα, ἐδέετο αὐτοῦ ὅκως ἐξηγησάμενος πᾶσαν καὶ ἐπιδέξας τὴν Ἑλλάδα τοῖσι Πέρσῃσι, ὀπίσω ἥξει. δῶρα δέ μιν τῷ πατρὶ καὶ τοῖσι ἀδελφεοῖσι ἐκέλευε πάντα τὰ ἐκείνου ἔπιπλα λαβόντα ἄγειν, φὰς ἄλλα οἱ πολλαπλήσια ἀντιδώσειν. πρὸς δὲ, ἐς τὰ δῶρα, ὁλκάδα οἱ ἔφη συμβαλέεσθαι, πλήσας ἀγαθῶν παντοίων, τὴν ἅμα οἱ πλεύσεσθαι. Δαρεῖος μὲν δὴ, δοκέειν ἐμοὶ, ἀπ᾽ οὐδενὸς δολεροῦ νόου ἐπαγγέλλετό οἱ ταῦτα. Δημοκήδης δὲ, δείσας μὴ εὖ ἐκπειρῷτο Δαρεῖος, οὔτι ἐπιδραμὼν πάντων [b], τὰ διδόμενα ἐδέκετο. ἀλλὰ τὰ μὲν ἑωϋτοῦ, κατὰ χώρην ἔφη καταλείψειν, ἵνα ὀπίσω σφέα ἀπελθὼν ἔχοι· τὴν μέν τοι ὁλκάδα, τήν οἱ Δαρεῖος ἐπαγγέλλετο ἐς τὴν δωρεὴν τοῖσι ἀδελφεοῖσι, δέκεσθαι ἔφη. ἐντειλάμενος δὲ καὶ τούτῳ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, ἀποστέλλει αὐτοὺς ἐπὶ θάλασσαν. Καταβάντες δ᾽ οὗτοι ἐς Φοινίκην, καὶ Φοινίκης ἐς Σιδῶνα πόλιν, αὐτίκα μὲν τριήρεας δύο ἐπλήρωσαν, ἅμα δὲ αὐτῇσι [c] καὶ γαῦλον μέγαν, παντοίων ἀγαθῶν. παρεσκευασμένοι δὲ πάντα, ἔπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα. προσίσχοντες δὲ αὐτῆς τὰ [d] παραθαλάσσια ἐθηεῦντο, καὶ ἀπεγράφοντο. ἐς ὃ, τὰ πολλὰ αὐτῆς καὶ ὀνομαστὰ θεησάμενοι, ἀπίκοντο τῆς Ἰταλίης ἐς Τάραντα. ἐνθαῦτα δὲ ἐκ ῥηστώνης τῆς Δημοκήδεος, Ἀριστοφιλίδης τῶν Ταραντίνων ὁ βασιλεὺς, τοῦτο μὲν, τὰ πηδάλια παρέλυσε τῶν Μηδικέων νεῶν, τοῦτο δὲ, αὐτοὺς τοὺς Πέρσας ἔρξε, ὡς κατασκόπους δῆθεν ἐόντας. ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἔπασχον, ὁ Δημοκήδης ἐς τὴν Κρότωνα ἀπικνέεται. ἀπιγμένου δὲ ἤδη τούτου ἐς τὴν ἑωϋτοῦ, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἔλυσε τοὺς Πέρσας, καὶ τὰ παρέλαβε τῶν νεῶν, ἀπέδωκέ σφι. Πλέοντες δὲ ἐνθεῦτεν οἱ Πέρσαι, καὶ διώκοντες Δημοκήδεα, ἀπικνέονται ἐς τὴν Κρότωνα. εὑρόν-

Quindecim Persæ mittuntur in Græciam speculatores cum Democede, qui sic in patriam redit ab Aristophilide occasionem nactus.

tuum sanavit. Cui Darius, Quandoquidem, inquit, uxor, tibi videtur nos primum Græciam tentare debere, mihi videtur satius ante omnia mittere illuc exploratores Persas, una cum isto quem dicis, qui percepta omnia illic & visa renuncient: & mox ego ab illis edoctus, adversus Græcos tendam. Hæc loquu- 135
tus Darius, & quod fuit loquutus, re quoque aggressus est. namque ubi primum illuxit, accitis quindecim viris Persarum spectatis, præcepit ut sequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca collustrarent, neve committerent ut Democedes ab illis aufugeret, sed rursus eum omnino reducerent. Hæc illis ubi præcepit, secundo loco Democedem ipsum arcessitum orat, ut peragrata atque monstrata Persis omni Græcia, rursus redeat: jubetque eum dona ferre patri ac fratribus omnia sua instrumenta, quæ secum sumeret, affirmans se alia multo copiosiora illi in vicem donaturum. ac præter ea conferre illi ait ad dona vehenda onerariam navim, omnigenis bonis refertam, quæ cum eo esset navigatura. Quæ Darius nullo doloso consilio (ut mea fert opinio) promittebat: ille tamen veritus ne se Darius tentaret, nihil omnium offendens oblata sibi accepit: sed sua quidem se illic velle ait relinquere, ut ea reversus haberet: verum navim onerariam quam sibi Darius promitteret ad donationem fratribus, accipere respondit. Darius postquam hæc etiam Democedi præcepit, homines ad mare demisit. Isti, quum 136
in Phœnicen descendissent, & Phœnices urbem Sidonem, confestim duas triremes nautis impleverunt, & simul ingentem onerariam omnigenis bonis; comparatisque omnibus in Græciam trajiciunt. & quum appulissent adeuntes maritima ejus loca intuebantur atque describebant. Donec pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiserunt. Ibi Aristophilides Tarentinorum rex, & ipse Crotoniensis, gubernacula Medicarum navium resolvit, pariter & ipsos Persas detinuit, tanquam certos exploratores. Interea dum isti patiuntur hæc, Democedes Crotonem abiit. Quo digresso & jam reverso ad domum suam Aristophilides Persas missos fecit, restitutis iis quæ de navibus abstulisset. Illinc Persæ navigantes, ac Democedem 137
persequentes, Crotonem perveniunt: nactique

a ἅμα ἔπος τ᾽ εἶπε καὶ. b πάντως. c ἅμα δὲ αὐτοῖσι. d αὐτῇ, τὰ.

ctique in foro Democedem prehendunt. Eum Crotoniatarum quidam, res Persicas reformidantes, tradere parati erant: quidam injectis è diverso manibus, fustibus cædebant Persas, hæc verba proferentes; Viri Crotoniatæ, considerate quid faciatis, qui hominem regis fugitivum eripitis. An ex usu erit vobis hanc injuriam regi Dario intulisse, ac vobis bene cedet ista fecisse, si nos spoliaveritis? Cui enim prius quam huic urbi bellum inferemus? aut quam priorem diripere conabimur? Hæc dicendo Crotoniatis plane non persuaserunt. quinimo non modo Democede, sed etiam oneraria navi quam una duxerant, privati sunt; atque in Asiam reversi, omisso jam studio discendi ulteriora Græciæ, quod duce essent fraudati. Quibus tamen in digressu Democedes mandavit ut Dario dicerent, Democedem duxisse uxorem Milonis filiam. erat enim apud regem celebre nomen Milonis luctatoris. Quas nuptias videtur mihi eo tempore properasse magna erogata pecunia, ut ipsum etiam in patria
138 sua spectatum esse Dario appareret. Profecti Crotone Persæ, ad Iapygiam navibus suis cursu excidentes venerunt: à quibus in servitutem redactos Gillus quidam Tarentinus exul redemit, & ad regem Darium reportavit. Ob quod meritum quum rex paratus esset donare ei quicquid vellet, optavit se in patriam reduci, exposita prius sua calamitate; sed ne omnem Græciam conturbaret, si classis ingens ipsius caussâ in Italiam mitteretur, ajebat solos Cnidios pares fore ad ipsum reducendum: existimans, pro amicitia quæ Cnidiis erat cum Tarentinis, sibi præcipue reditum paratum iri. Id Darius pollicitus effecit. nam misso Cnidum nuncio jussit ut Gillum Tarentum reducerent. Cnidii Dario obsequentes, id tamen à Tarentinis non impetraverunt: nam ad vim inferendam invalidi erant. Atque hæc hunc in modum administrata sunt. hique Persæ primi extitere, qui ex Asia in Græciam trajecerunt explorandi gratia, & ob hanc
139 rem. SAMUM vero post hæc rex Darius omnium urbium tam Græcarum quam barbararum primam, evertit, ob hanc caussam: Dum Cambyses in expeditione adversus Ægyptum ageret, permulti se illuc Græcorum conferebant, partim (ut credibile est) negotiandi, partim militandi, partim ipsius regionis spe-

εὑρόντες δέ μιν ἀγοράζοντα, ἅπτοντο αὐτοῦ. τῶν δὲ Κροτωνιητέων οἱ μὲν, καταρρωδέοντες τὰ Περσικὰ πρήγματα, προϊέναι ἑτοῖμοι ἦσαν· οἱ δὲ ἀντάπτοντό τε καὶ τοῖσι [a] σκυτάλοισι ἔπαιον τοὺς Πέρσας, προϊσχομένους ἔπεα τάδε, Ἄνδρες Κροτωνιῆται, ὁρᾶτε τὰ ποιέετε· ἄνδρα βασιλέος δρηπέτην γινόμενον ἐξαιρέεσθε; κῶς ταῦτα βασιλέϊ Δαρείῳ ἐκχρήσει περιϋβρίσθαι [b]; κῶς δὲ ὑμῖν τὰ ποιεύμενα ἕξει καλῶς, ἢν ἀπέλησθε ἡμέας; ἐπὶ τίνα δὲ τῆσδε [c] προτέρην στρατευσόμεθα πόλιν; τίνα δὲ προτέρην ἀνδραποδίζεσθαι πειρησόμεθα; ταῦτα λέγοντες [d], τοὺς Κροτωνιήτας οὔκων ἔπειθον· ἀλλ' ἐξαιρεθέντες τε τὸν Δημοκήδεα, καὶ τὸν γαυλὸν τὸν ἅμα ἤγοντο [e] ἀπαιρεθέντες, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην, οὐδέ τι ἐζήτησαν τὸ προσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ἀπικόμενοι ἐκμαθεῖν, ἐστερημένοι τοῦ ἡγεμόνος. τοσόνδε μέντοι ἐνετείλατό σφι Δημοκήδης, ἀναγομένοισι κελεύων εἰπεῖν Δαρείῳ σφέας, ὅτι ἅρμοσται τὴν Μίλωνος θυγατέρα Δημοκήδης γυναῖκα. τοῦ γὰρ δὴ παλαιστέω Μίλωνος ἦν οὔνομα πολλὸν παρὰ βασιλέϊ. κατὰ δὴ τοῦτό μοι δοκέει σπεῦσαι τὸν γάμον τοῦτον, τελέσας χρήματα μεγάλα Δημοκήδης, ἵνα φανῇ πρὸς Δαρείου ἐὼν καὶ ἐν τῇ ἑωυτοῦ δόκιμος. Ἀναχθέντες δὲ ἐκ τῆς Κρότωνος οἱ Πέρσαι, ἐκπίπτουσι [f] τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην. καί σφεας δουλεύοντας ἐνθαῦτα, Γίλλος ἀνὴρ Ταραντῖνος φυγὰς ῥυσάμενος, ἀπήγαγε παρὰ βασιλέα Δαρεῖον. ὁ δὲ ἀντὶ τούτων ἑτοῖμος ἦν διδόναι τούτῳ ὅ, τι βούλοιτο αὐτός· Γίλλος δὲ αἱρέεται κάτοδόν οἱ ἐς Τάραντα γενέσθαι, προαπηγησάμενος τὴν συμφορήν. ἵνα δὲ μὴ συνταράξῃ τὴν Ἑλλάδα, ἢν δι' αὐτὸν στόλος μέγας πλέῃ ἐπὶ τὴν Ἰταλίην, Κνιδίους μούνους ἀποχρᾶν οἱ ἔφη τοὺς κατάγοντας γίνεσθαι· δοκέων ἀπὸ τούτων ἐόντων τοῖσι Ταραντίνοισι φίλων μάλιστα τὴν κάτοδόν οἱ ἔσεσθαι. Δαρεῖος δὲ ὑποδεξάμενος ἐπετέλεε. πέμψας γὰρ ἄγγελον ἐς Κνίδον, κατάγειν σφέας ἐκέλευε Γίλλον ἐς Τάραντα. πειθόμενοι δὲ Δαρείῳ Κνίδιοι Ταραντίνους οὔκων ἔπειθον, βίην δὲ ἀδύνατοι ἦσαν προσφέρειν. ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐπρήχθη. οὗτοι δὲ πρῶτοι ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀπίκοντο Πέρσαι, καὶ οὗτοι διὰ τοιόνδε πρῆγμα κατάσκοποι ἐγένοντο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Σάμον βασιλεὺς Δαρεῖος αἱρέει, πολίων πασέων πρώτην Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων, διὰ τοιήνδε τινὰ αἰτίην· Καμβύσεω τοῦ Κύρου στρατευομένου ἐπ' Αἴγυπτον, ἄλλοι τε συχνοὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπίκοντο Ἑλλήνων, οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες, καὶ αὐτῆς τῆς χώρης θεηταί, τῶν

a τῇσι σκυτάλῃσι. b περιυβρίζεσθαι. c ταύτης. d ταῦτα δὲ λέγοντες. e ἄγοντο. f ἐμπίπτουσι.

Propter Sylosontem, fratrem Polycratis, qui in Ægypto quondam Dario privato vestem dederat.

ἦν δὲ Συλοσῶν ὁ Αἰάκεος [a], Πολυκράτεός τε ἐὼν ἀδελφεὸς, καὶ φεύγων ἐκ Σάμου. τοῦτον τὸν Συλοσῶντα κατέλαβε εὐτυχίη τοιήδε τις· λαβὼν χλανίδα καὶ περιβαλόμενος πυῤῥὴν ἠγόραζε ἐν τῇ Μέμφι· ἰδὼν δὲ αὐτὸν Δαρεῖος, δορυφόρος τε ἐὼν Καμβύσεω, καὶ λόγου οὐδενός κω μεγάλου, ἐπεθύμησε [b] τῆς χλανίδος, καὶ αὐτὴν προσελθὼν ὠνέετο. ὁ δὲ Συλοσῶν ὁρέων τὸν Δαρεῖον μεγάλως ἐπιθυμέοντα τῆς χλανίδος, θείῃ „τύχῃ χρεώμενος, λέγει, Ἐγὼ ταύτην πω„λέω μὲν οὐδενὸς χρήματος· δίδωμι δὲ ἄλλως, „εἴ περ οὕτω δεῖ γενέσθαι. πάντως τοι αἰνέσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος, παραλαμβάνει τὸ εἷμα. Ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν [c] ἠπίστατό οἱ τοῦτο ἀπολωλέναι δι' εὐηθείην· ὡς δὲ τοῦ χρόνου προβαίνοντος Καμβύσης τε ἀπέθανε, καὶ τῷ μάγῳ ἐπανέστησαν οἱ ἑπτὰ, καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ Δαρεῖος τὴν βασιληίην ἔσχε, πυνθάνεται ὁ Συλοσῶν ὡς ἡ βασιληίη περιεληλύθοι ὡς τοῦτον [d] τὸν ἄνδρα τῷ κοτε αὐτὸς ἔδωκε ἐν Αἰγύπτῳ δεηθέντι τὸ εἷμα. ἀναβὰς δὲ ἐς τὰ Σοῦσα, ἵζετο ἐς τὰ πρόθυρα τῶν βασιλῆος οἰκίων, καὶ ἔφη Δαρείου εὐεργέτης εἶναι. ἀγγέλλει [e] ταῦτα ἀκούσας ὁ πυλουρὸς τῷ βασιλέϊ· ὁ δὲ, θωϋμάσας λέγει πρὸς ἑωϋτὸν, Καὶ „τίς ἐστι Ἑλλήνων εὐεργέτης, ὃν ἐγὼ προαιδεῦ„μαι, νεωστὶ μὲν τὴν ἀρχὴν ἔχων; ἀναβέβη„κε δ' ἤ τις [f] ἢ οὐδείς κω παρ' ἡμέας αὐτῶν. „ἔχω δὲ χρέος εἰπεῖν οὐδὲν [g] ἀνδρὸς Ἕλλη„νος. ὅμως δὲ αὐτὸν παράγετε ἔσω, ἵνα εἰδέω τί θέλων λέγει ταῦτα. παρῆγε ὁ πυλουρὸς τὸν Συλοσῶντα. στάντα δὲ ἐς μέσον ἠρώτευν οἱ ἑρμηνέες τίς τε εἴη, καὶ τί ποιήσας, εὐεργέτης φησὶ εἶναι βασιλῆος. εἶπε ὦν ὁ Συλοσῶν πάντα τὰ περὶ τὴν χλανίδα γενόμενα, καὶ ὡς αὐτὸς εἴη κεῖνος „ὁ δούς. ἀμείβεται πρὸς ταῦτα Δαρεῖος, Ὦ γεν„ναιότατ' ἀνδρῶν, σὺ κεῖνος εἶ, ὃς ἐμοὶ οὐδεμίην „ἔχοντί κω δύναμιν ἔδωκας; εἰ καὶ σμικρὰ, ἀλλ' „ὦν ἴση γε ἡ χάρις ὁμοίως ὡς εἰ νῦν κοθὲν τι μέ„γα λάβοιμι. ἀνθ' ὧν τοι χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἄπλε„τον δίδωμι, ὡς μή κοτέ τοι μεταμελήσῃ Δα„ρεῖον τὸν Ὑστάσπεος εὖ ποιήσαντι. λέγει πρὸς ταῦ„τα ὁ Συλοσῶν, Ἐμοὶ μήτε χρυσὸν ὦ βασιλεῦ „μήτε ἄργυρον δίδου, ἀλλ' ἀνασωσάμενός μοι δὸς „τὴν πατρίδα Σάμον· τὴν νῦν, ἀδελφεοῦ τοῦ ἐμοῦ „Πολυκράτεος ἀποθανόντος ὑπὸ Ὀροίτεω, ἔχει „δοῦλος ἡμέτερος· ταύτην μοι δὸς ἄνευ τε φό„νου καὶ ἐξανδραποδίσιος. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος, ἀπέστελλε στρατιήν τε καὶ στρατηγὸν Ὀτάνεα, ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ γενόμενον· ἐντειλάμενος ὅσων ἐδεήθη ὁ Συλοσῶν,

spectandæ gratia. E quibus fuit Syloson Æacis filius, Polycratis germanus, extorris patria. Huic Sylosonti felicitas hujusmodi contigit: sumpto hic amiculo rutilo ac sibi circumdato, in foro Mempheos spatiabatur. quem quum vidisset Darius Cambysis satelles, nullius etiamnum auctoritatis vir, captus desiderio amiculi, adit hominem ut mercetur amiculum. Syloson, animadvertens Darium magnopere amiculum cupere, divina fortuna usus, Ego, inquit, amiculum hoc nulla pecunia vendo, sed largior, præsertim si modo sic debet esse. Hæc penitus approbans Darius, accipit indumentum. Syloson, qui putarat sibi illud 140
stulte perisse, interjecto tempore, quum Cambyses decessisset, & septem illi magum oppressissent, & ex septem illis Darius regnum adeptus esset, ubi certior factus est ad eum virum pervenisse regnum, cui ipse roganti dedisset in Ægypto illud amiculum, Susa ascendit, sedensque ad antefores regiæ ait, se eum esse qui de Dario sit bene meritus. hæc audiens janitor, regi nunciavit: & admirabundus rex, secum; Et quis, inquit, Græcorum est beneficus, cui ego reverentiam ante debeam, recens regno potitus? Etiamnum aut aliquis aut nullus eorum ad nos ascendit: nec ullius Græci viri mutuum dicere habeo. tamen hominem introducite, ut sciam quid hæc dicendo velit sibi. Ubi à janitore introductus est Syloson, ac stetit in medio, interrogatur ab interpretibus quisnam esset, aut quo facto beneficus in regem extitisset. Ipse rem omnem gestam circa amiculum refert, seseque illum esse qui id donasset. Ad hæc respondens Darius, O, inquit, virorum generosissime, tune ille es qui mihi nullamdum potentiam habenti donasti ea, quamvis parva, tamen perinde grata, acsi nunc aliquid magnum acciperem? Quam ob rem immenso te auro argentoque remuneror, ut nunquam pœniteat te liberalem in Darium Hystaspis filium extitisse. Ad quæ Syloson, Mihi, inquit, o rex, neque aurum neque argentum dederis, sed patriam meam da Samum, ubi eam servaveris; quam nunc post necem fratris mei Polycratis ab Orœte interfecti, occupat servus noster: hanc mihi donato citra cædem atque direptionem. His 141
Darius auditis, misit exercitum duce Otane uno è septem viris, jusso ut quæ Syloson

a Αἰακῶος. b MS. habet ἐπιθυμέου. c ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν. d ἐς τοῦτον. e ἀναγγέλλει. f ἀναβέβηκε δέ τις. g ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, οὐδέν.

loson rogasset, ea effecta redderet. Otanes ad mare descendens, contrahebat ex-
142 ercitum. At Sami imperium obtinebat Mæandrius Mæandrii filius, acceptum à Polycrate, ut illud procuraret. Cui, justissimo virorum volenti esse, non licuit. nam ubi de Polycratis interitu allatus est nuncius, fecit ista: ante omnia Jovi Liberatori statuit aram, eique fanum in circuitu designavit, quod nunc quoque in suburbanis extat. Deinde ubi hoc perfecit, advocata omnium civium concione, ita verba fecit; Mihi sceptrum atque omnis potentia Polycratis (ut vos etiam nostis) demandata fuit; & mihi nunc suppeditat vobis dominari: sed quæ in propinquo reprehendo, ipse quoad potero non faciam. Nam neque Polycrates placebat mihi, in viros sibi ipsi pares dominatum habens, neque alius quispiam talia faciens. Et Polycrates quidem fatum suum explevit: ego autem, posito in medium dominatu, juris æquabilitatem vobis pronuncio: postulans tamen jure optimo mihi ipsi hos honores concedi, ut è pecunia Polycratis sex talenta eximia mihi cedant; & præterea Jovis Liberatoris (cui ego templum extruxi) sacerdotium tam mihi ipsi, quam meis in perpetuum posteris; & sic libertatem vobis restituo. Hæc Mæandrius à Samiis postulabat. Tunc quidam surgens, Tu vero, inquit, indignus es qui nobis imperes, tu qui malus extitisti, & es funestus, sed dignus potius qui pecuniarum, quas intervertisti, rationem reddas. Hæc Telesarchus (ita enim vocabatur) dixit, inter cives spe-
143 ctatus. Quæ Mæandrius animo accipiens, reputansque fore ut si ipse dominatum deponeret, alius quispiam in ejus locum tyrannus constitueretur, non deponendum sibi dominatum statuit: sed in arcem regressus, accitum unumquemque eorum, tanquam rationem pecuniarum redditurus, comprehendit, & in carcerem misit. Post hæc, dum hi in vinculis sunt, Mæandrius morbo corripitur: quem decessurum credens frater, nomine Lycaretus, quo facilius Sami rerum potiretur, omnes vinctos interemit; neque enim
144 videbantur velle liberi esse. Igitur ubi Samum venere Persæ, Sylosontem reducentes, nihil prorsum adversus eos manum levavit, & ii qui ejusdem Mæandrio factionis erant, se paratos esse ad se submittendum data fide dixerunt; & ipse Mæandrius

λοσῶν, ταῦτά οἱ ποιέειν ἐπιτελέα. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν ὁ Ὀτάνης, ἔστελλε τὴν στρατιήν. Τῆς δὲ Σάμου Μαιάνδριος ὁ Μαιανδρίου εἶχε τὸ κράτος, ἐπιτροπέην [a] παρὰ Πολυκράτεος λαβὼν τὴν ἀρχήν. τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. ἐπειδὴ γάρ οἱ ἐξαγγέλθη ὁ Πολυκράτεος θάνατος, ἐποίεε τοιάδε· πρῶτα μὲν, Διὸς Ἐλευθερίου βωμὸν ἱδρύσατο, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν οὔρισε τοῦτο τὸ νῦν ἐν τῷ προαστηίῳ ἐστί. μετὰ δὲ, ὥς οἱ ἐπεποίητο, ἐκκλησίην συναγείρας πάντων τῶν ἀστῶν, ἔλεξε τάδε, Ἐμοὶ (ὡς ἴστε καὶ ὑμεῖς) σκῆπτρον καὶ δύναμις πᾶσα ἡ Πολυκράτεος ἐπιτέτραπται, καί μοι παρέχει νῦν ὑμέων ἄρχειν· ἐγὼ δὲ τὰ τῷ πέλας ἐπιπλήσσω, αὐτὸς κατὰ δύναμιν οὐ ποιήσω. οὔτε γάρ μοι Πολυκράτης ἤρεσκε δεσπόζων ἀνδρῶν ὁμοίων ἑωϋτῷ, οὔτε ἄλλος ὅστις τοιαῦτα ποιέει. Πολυκράτης μέν νυν ἐξέπλησε μοῖραν τὴν ἑωϋτοῦ· ἐγὼ δὲ ἐς μέσον τὴν ἀρχὴν τιθεὶς, ἰσονομίην ὑμῖν προαγορεύω. τοσάδε μέντοι δικαιῶ γέρεα ἐμεωϋτῷ γενέσθαι· ἐκ μέν γε τῶν Πολυκράτεος χρημάτων, ἐξαίρετα ἓξ τάλαντά μοι γενέσθαι· ἱεροσύνην δὲ πρὸς τούτοισι αἱρεῦμαι αὐτῷ τ' ἐμοὶ καὶ τοῖσι ἀπ' ἐμεῦ αἰεὶ γινομένοισι, τοῦ Διὸς τοῦ Ἐλευθερίου· τῷ αὐτός τε ἱρὸν ἱδρυσάμην, καὶ τὴν ἐλευθερίην ὑμῖν περιτίθημι. ὁ μὲν δὴ ταῦτα τοῖσι Σαμίοισι ἐπαγγέλλετο· τῶν δέ τις ἐξαναστὰς εἶπε, Ἀλλ' οὐδ' ἄξιος εἶ σύ γε ἡμέων ἄρχειν, γεγονώς τε κακὸς, καὶ ἐὼν ὄλεθρος· ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως λόγον δώσεις τῶν μετεχείρισας χρημάτων. ταῦτα εἶπε, ἐὼν ἐν τοῖσι ἀστοῖσι δόκιμος, τῷ οὔνομα ἦν Τελέσαρχος [b]. Μαιάνδριος δὲ νόῳ λαβὼν ὡς εἰ μετήσει τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ τύραννος καταστήσεται, οὐ δή τι ἐν νόῳ εἶχε μετιέναι αὐτήν· ἀλλ' ὡς ἀνεχώρησε ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μεταπεμπόμενος ἕνα ἕκαστον ὡς δὴ λόγον τῶν χρημάτων δώσων, συνέλαβέ σφεας, καὶ κατέδησε. οἱ μὲν δὴ ἐδεδέατο. Μαιάνδριον δὲ μετὰ ταῦτα κατέλαβε νοῦσος· ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι ὁ ἀδελφεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Λυκάρητος, ἵνα εὐπετεστέρως κατάσχῃ τὰ ἐν τῇ Σάμῳ πρήγματα, κατακτείνει τοὺς δεσμώτας πάντας. οὐ γὰρ δὴ, ὡς ἐοίκασι, ἐβουλέατο εἶναι ἐλεύθεροι. Ἐπειδὴ ὦν ἀπίκοντο ἐς τὴν Σάμον οἱ Πέρσαι, κατάγοντες Συλοσῶντα, οὔτε τίς σφι χεῖρας ἀνταείρεται, ὑπόσπονδοί τε ἔφασαν εἶναι ἑτοῖμοι οἱ τοῦ Μαιανδρίου στασιῶται, καὶ αὐτὸς Μαιάνδριος,

a ἐπιτροπαίην. b Τελεσίαρχος.

Cui ex pacto tradita fuisset Samus integra, nisi obstitisset sævitia Charilei & invidia Mæandrii in Sylosontem.

δριος, ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς νήσου. κατῃνέσαντος δὲ ἐπὶ τούτοισι Ὀτάνεω, καὶ σπεισαμένου, τῶν Περσέων οἱ πλεῖστου ἄξιοι θρόνους θέμενοι, κατεναντίον τῆς ἀκροπόλιος ἐκατέατο. Μαιανδρίῳ δὲ τῷ τυράννῳ ἦν ἀδελφεὸς ὑπομαργότερος, τῷ οὔνομα ἦν Χαρίλεως· οὗτος ὅ τι δὴ ἐξαμαρτὼν, ἐν γοργύρῃ ἐδέδετο· καὶ δὴ τότε ἐπακούσας τε τὰ πρησσόμενα, καὶ διακύψας διὰ τῆς γοργύρης, ὡς εἶδε τοὺς Πέρσας εἰρηναίως κατημένους, ἐβόα τε καὶ ἔφη λέγων, Μαιανδρίῳ θέλειν ἐλθεῖν ἐς λόγους. ἐπακούσας δὲ ὁ Μαιάνδριος, λύσαντας αὐτὸν ἐκέλευε ἄγειν παρ᾽ ἑωυτόν· ὡς δὲ ἄχθη τάχιστα λοιδορέων τε καὶ κακίζων μιν, ἀνέπειθε ἐπιθέσθαι τοῖσι Πέρσῃσι, λέγων τοιάδε, Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνδρῶν, ἐόντα σεωυτοῦ ἀδελφεὸν, καὶ ἀδικήσαντα οὐδὲν ἄξιον δεσμοῦ, δήσας [a] γοργύρης ἠξίωσας; ὁρέων δὲ τοὺς Πέρσας ἐκβάλλοντάς τέ σε καὶ ἄνοικον ποιέοντας, οὐ τολμᾷς τίσασθαι, οὕτω δή τι ἐόντας εὐπετέας χειρωθῆναι; ἀλλ᾽ εἴ τι σὺ σφεας καταῤῥώδηκας, ἐμοὶ δὸς τοὺς ἐπικούρους, καί σφεας ἐγὼ τιμωρήσομαι τῆς ἐνθάδε ἀπίξιος· αὐτόν τέ σε ἐκπέμψαι ἐκ τῆς νήσου ἑτοιμός εἰμι. ταῦτα δὲ ἔλεξε ὁ Χαρίλεως. Μαιάνδριος δὲ ὑπέλαβε τὸν λόγον, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο ἀφροσύνης ἀπικόμενος, ὡς δόξαι τὴν ἑωυτοῦ δύναμιν περιέσεσθαι τῆς βασιλέος, ἀλλὰ φθονήσας μᾶλλον Συλοσῶντι, εἰ ἀπονητὶ ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι [b] ἀκέραιον τὴν πόλιν. ἐρεθίσας ὦν τοὺς Πέρσας, ἤθελε ὡς ἀσθενέστατα ποιήσας τὰ Σάμια πρήγματα, καὶ οὕτω παραδιδόναι· εὖ ἐξεπιστάμενος ὡς παθόντες οἱ Πέρσαι, προσεμπικρανέεσθαι [c] ἔμελλον τοῖσι Σαμίοισι· εἰδώς τε ἑωυτῷ ἀσφαλέα ἔκδυσιν ἐοῦσαν ἐκ τῆς νήσου τότε, ἐπεὰν αὐτὸς βούληται. ἐπεποίητο γάρ οἱ κρυπτὴ διῶρυξ ἐκ τῆς ἀκροπόλιος φέρουσα ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς μὲν δὴ ὁ Μαιάνδριος ἐκπλέει ἐκ τῆς Σάμου. τοὺς δὲ ἐπικούρους πάντας ὁπλίσας ὁ Χαρίλεως καὶ ἀναπετάσας τὰς πύλας, ἐξῆκε ἐπὶ τοὺς Πέρσας, οὔτε προσδεκομένους τοιοῦτο οὐδὲν, δοκέοντάς τε δὴ πάντα συμβεβάναι. ἐμπεσόντες δὲ οἱ ἐπίκουροι, τῶν Περσέων τοὺς διφροφορευμένους τε καὶ λόγου πλείστου ἐόντας ἔκτεινον. καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἐποίευν, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἡ Περσικὴ ἐπεβοήθεε. πιεζόμενοι [d] δὲ οἱ ἐπίκουροι ὀπίσω κατειλήθησαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν. Ὀτάνης δὲ ὁ στρατηγὸς, ἰδὼν πάθος μέγα Πέρσας πεπονθότας, ἐντολάς τε τὰς Δαρεῖος ἀποστέλλων [e] ἐνετέλλετο, μήτε κτείνειν μηδένα Σαμίων, μήτε ἀνδραποδίζεσθαι, ἀπαθέα τε κακῶν ἀποδοῦναι τὴν νῆσον Συλοσῶντι, τουτέων μὲν τῶν ἐντολέων μεμνημένος ἐπελανθάνετο· ὁ δὲ παρήγγελλε τῇ στρατιῇ πάντα τὸν ἂν λάβωσι, καὶ ἄνδρα καὶ παῖδα,

drius ex insula discedere. Approbante hæc Otane, atque inito fœdere, eminentissimi quique Persarum positis sellis è regione arcis sedebant. Erat autem Mæan- 145
drio frater subvecordior, nomine Charileus, qui ob quodcunque delictum in subterraneo loco erat alligatus. Hic quum audisset quæ agebantur, & per specum suspiciens vidisset Persas tranquille sedentes, vociferando dicebat velle se in colloquium venire Mæandrii. Eum audiens Mæandrius, jussit solutum ad se adduci. ubi adductus est, confestim conviciando maledicendoque illi suadebat ut impetum daret in Persas: hæc inquiens, Me tu, ô deterrime virorum, qui sum tuus frater, quique nihil vinculis dignum peccavi, in subterraneo carcere alligandum putasti: Persas autem, quos cernis te expellentes atque extorrem facientes, ulcisci non audes, tam faciles ad capiendum? Quos si tu reformidas, præbe mihi auxiliares, ut istos ob suum huc adventum ulciscar: paratus etiam teipsum ex insula ejicere. Hæc Charileus. Quem sermonem Mæ- 146
andrius suscepit, quantum ego sentio, non quia eo insipientiæ venisset, ut putaret suas vires regiis superiores esse: sed invidens Sylosonti, si civitatem integram sine labore esset accepturus. Irritatis igitur Persis maluit res Samias debilitare, atque ita tradere, probe intelligens, Persas si quid ipsis accideret sævituros esse in Samios, & sibi tutum sciens ex insula excessum esse quandocunque vellet. foderat enim sibi occultum cuniculum, ex arce ferentem ad mare. itaque ipse quidem Mæandrius è Samo enavigavit. Charileus autem, armatis cunctis auxiliariis, patefactisque portis egreditur in Persas nihil tale expectantes, sed omnia convenisse existimantes. Hos Persas qui sellas attulerant, & plurimi momenti erant, dato impetu auxiliarii occiderunt. Dum hæc isti agunt, ceteræ Persarum copiæ auxilio veniunt; à quibus repulsi auxiliarii, rursus in arcem se recipiunt. Otanes 147
imperator, cernens tantam cladem illatam Persis, memor præceptorum quæ Darius eum mittens dederat, ne quem Samiorum aut occideret aut caperet, insulamque immunem malorum Sylosonti traderet: horum dico præceptorum reminisci neglexit, jussitque milites ut quemque Samium adipiscerentur, occidere, virum pariter & puerum. Tunc pars

a δῆσαι. b ἀπολάμψασθαι. c οἱ Πέρσαι κακῶς, προσεμπικρανέεσθαι. d πιεζεύμενοι. e Δαρεῖός οἱ ἀποστέλλων.

pars copiarum arcem obsidebat, pars
obvium quemque sine discrimine tru-
cidabat, tam in delubro quam extra
148 delubrum. Mæandrius è Samo profu-
giens, Lacedæmonem navigavit. eo u-
bi pervenit, ac devexisset quæ secum
habens excesserat, id egit; postquam
pocula argentea & aurea proposuit, ser-
vi in eo erant, ut ea extergerent: in-
terea ipse Cleomenem, Anaxandridæ
filium, Spartæ regem, colloquendo
deducit ad ædes suas. Cleomenes ubi
pocula vidit, præ admiratione attoni-
tus erat. Mæandrius eum jubere, quæ-
cunque liberet, illinc asportare: idque
quum bis & ter Mæandrius diceret, ta-
men Cleomenes virorum justissimus ex-
titit, qui ea quæ sibi donabantur, re-
cipienda non putavit. Sed quum didi-
cit eadem aliis civium Mæandrium e-
largientem punitum iri, aditis epho-
ris, dixit satius esse Spartæ hospitem Sa-
mium è Peloponneso ablegari, ne aut
ipsi aut alii cuipiam Spartanorum per-
suaderet fieri malum. Illi, Cleomeni
obsequentes, Mæandrio indixerunt abi-
149 tum. Persæ ubi diripuere Samum, Sy-
losonti tradiderunt viris desolatam. In-
terjecto tamen tempore etiam Otanes
imperator frequentem incolis effecit,
tum è visione insomnii, tum ex mor-
150 bo, quo laboravit circa pudenda. CE-
TERUM, dum Samum nauticus pro-
ficiscitur exercitus, Babylonii rebella-
verunt, rebus probe admodum compa-
ratis. nam quamdiu magus imperavit,
& septem insurrexerunt, per hoc omne
tempus & per turbationem se ad feren-
dam obsidionem instruxerunt, & in his
apparandis usque latuerunt: verum ubi
è professo desciverunt, hæc sibi faci-
enda statuerunt: Matribus exceptis mu-
lierum unam, quam sibi quisque voluit,
è domesticis deligit; ceteras omnes con-
tractas strangularunt: illam vero unam
quisque ad panem pinsendum eligebat;
strangularunt autem eas, ne frumentum
151 ipsorum absumerent. His rebus cognitis
Darius collectis omnibus copiis adversus
eos contendit: & postquam pervenit,
urbem obsidione cingit. Sed illi nihili
pendere obsidionem. nam conscensis
muri propugnaculis, tripudiare probra-
que ingerere Dario atque exercitui ejus;
quorum quidam ita inquit, Quid hic
desidetis Persæ? quin potius absceditis,
quip-

παῖδα, ὁμοίως κτενέειν. ἐνθαῦτα τῆς στρατιῆς οἱ μὲν τὴν ἀκρόπολιν ἐπολιόρκεον, οἱ δὲ ἔκτεινον πάντα τὸν ἐμποδὼν γινόμενον, ὁμοίως ἔν τε ἱρῷ καὶ ἔξω ἱροῦ. Μαιάνδριος δὲ ἀποδρὰς ἐκ τῆς Σάμου, ἐκπλέει ἐς Λακεδαίμονα. ἀπικόμενος δὲ ἐς αὐτὴν, καὶ ἀνενεικάμενος τὰ ἔχων ἐξεχώρησε, ἐποίεε τοιάδε· ὅκως ποτήρια ἀργύρεά τε καὶ χρύσεα προθεῖτο, οἱ μὲν θεράποντες αὐτοῦ ἐξέσμων αὐτά. ὁ δὲ ἂν τὸν χρόνον τοῦτον τῷ Κλεομένεϊ τῷ Ἀναξανδρίδεω ἐν λόγοισι ἐὼν, βασιλεύοντι Σπάρτης, προῆγέ μιν ἐς τὰ οἰκία. ὅκως δὲ ἴδοιτο Κλεομένης τὰ ποτήρια, ἐπεθώυμαζέ τε [a] καὶ ἐξεπλήσσετο· ὁ δὲ ἂν ἐκέλευε αὐτέων ἀποφέρεσθαι αὐτὸν ὅσα βούλοιτο. τοῦτο καὶ δὶς καὶ τρὶς εἴπαντος Μαιανδρίου, ὁ Κλεομένης δικαιότατος ἀνδρῶν γίνεται· ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου· μαθὼν δὲ ὡς ἄλλοισι διδοὺς τῶν ἀστῶν εὑρήσεται τιμωρίην, βὰς ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἄμεινον εἶναι ἔφη τῇ Σπάρτῃ τὸν ξεῖνον τὸν Σάμιον ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Πελοποννήσου, ἵνα μὴ ἀναπείσῃ ἢ αὐτὸν, ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιητέων, κακὸν γενέσθαι. οἱ δὲ ὑπακούσαντες ἐξεκήρυξαν Μαιάνδριον. Τὴν δὲ Σάμον σαγηνεύσαντες οἱ Πέρσαι, παρέδωσαν Συλοσῶντι, ἔρημον ἐοῦσαν ἀνδρῶν· ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ καὶ συγκατοίκισε αὐτὴν ὁ στρατηγὸς Ὀτάνης, ἔκ τε ὄψιος ὀνείρου, καὶ νούσου ἥ μιν κατέλαβε νοσῆσαι τὰ αἰδοῖα. Ἐπὶ δὲ Σάμον στρατεύματος ναυτικοῦ οἰχομένου, Βαβυλώνιοι ἀπέστησαν, κάρτα εὖ παρεσκευασμένοι. ἐν ὅσῳ γὰρ ὅ, τε μάγος ἦρχε καὶ οἱ ἑπτὰ ἐπανέστησαν, ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ καὶ τῇ ταραχῇ ἐς τὴν πολιορκίην παρεσκευάσαντο. καί κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον. ἐπεί τε δὲ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ἀπέστησαν, ἐποίησαν τοιόνδε· τὰς μητέρας ἐξελόντες, γυναῖκα ἕκαστος μίην προσεξαιρέετο, τὴν ἐβούλετο [b] ἐκ τῶν ἑωϋτοῦ οἰκηίων· τὰς δὲ λοιπὰς ἁπάσας συναγαγόντες, ἀπέπνιξαν. τὴν δὲ μίην ἕκαστος σιτοποιὸν ἐξαιρέετο. ἀπέπνιξαν δὲ αὐτὰς, ἵνα μή σφεων τὸν σῖτον ἀναισιμώσωσι. Πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καὶ συλλέξας ἅπασαν τὴν ἑωϋτοῦ δύναμιν, ἐστρατεύετο ἐπ᾽ αὐτούς. ἐπελάσας δὲ ἐπὶ τὴν Βαβυλῶνα, ἐπολιόρκεε, φροντίζοντας οὐδὲν τῆς πολιορκίης. ἀναβαίνοντες γὰρ ἐπὶ τοὺς προμαχεῶνας τοῦ τείχεος οἱ Βαβυλώνιοι, κατωρχέοντο, καὶ κατέσκωπτον Δαρεῖον καὶ τὴν στρατιὴν αὐτοῦ· καί τις αὐτῶν εἶπε τοῦτο τὸ ἔπος, „Τί κάτησθε ἐνθαῦτα ὦ Πέρσαι, ἀλλ᾽ οὐκ ἀπ-

αλλάσσεσθε;

a ἀπεθώυμαζέ τε. b τὴν ἂν ἐβούλετο.

„ ἀπαλλάσσεσθε; τότε γὰρ αἱρήσετε ἡμέας, ἐπεὰν ἡμίονοι τέκωσι. τοῦτο εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, οὐδαμᾶ ἐλπίζων ἂν ἡμίονον [a] τεκεῖν. Ἑπτὰ δὲ μηνῶν καὶ ἐνιαυτοῦ διεληλυθότος ἤδη, ὁ Δαρεῖός τε ἤσχαλε, καὶ ἡ στρατιὴ πᾶσα, οὐ δυνατὴ ἐοῦσα ἑλεῖν τοὺς Βαβυλωνίους· καίτοι πάντα σοφίσματα καὶ πάσας μηχανὰς ἐπεποιήκεε ἐς αὐτοὺς Δαρεῖος. ἀλλ' οὐδ' ὡς ἐδύνατο ἑλεῖν σφέας· ἄλλοισί τε σοφίσμασι πειρησάμενος, καὶ δὴ καὶ τῷ Κῦρος εἷλέ σφεας, καὶ τούτῳ ἐπειρήθη. ἀλλὰ γὰρ δεινῶς ἦσαν ἐν φυλακῇσι οἱ Βαβυλώνιοι, οὐδέ σφεας οἷός τε ἦν ἑλεῖν. Ἐνθαῦτα εἰκοστῷ μηνὶ Ζωπύρῳ τῷ Μεγαβύζου, ὃς [b] τῶν ἑπτὰ ἀνδρῶν ἐγένετο τῶν τὸν μάγον κατελόντων, τούτῳ τῷ Μεγαβύζου παιδὶ Ζωπύρῳ ἐγένετο τέρας τόδε· τῶν οἱ σιτοφόρων ἡμιόνων ἡ μίη ἔτεκε. ὡς δέ οἱ ἐξαγγέλθη, καὶ ὑπὸ ἀπιστίης αὐτὸς ὁ Ζώπυρος εἶδε τὸ βρέφος, ἀπείπας τοῖσι ἰδοῦσι μηδενὶ φράζειν τὸ γεγονὸς, ἐβουλεύετο. καί οἱ πρὸς τὰ τοῦ Βαβυλωνίου ῥήματα, ὃς κατ' ἀρχὰς ἔφησε, ἐπεάν περ ἡμίονοι τέκωσι, τότε τὸ τεῖχος ἁλώσεσθαι, πρὸς ταύτην τὴν φήμην Ζωπύρῳ ἐδόκεε ἁλώσιμος εἶναι ἡ Βαβυλών. σὺν γὰρ θεῷ ἐκεῖνόν τε εἰπεῖν, καὶ ἑωυτῷ τεκεῖν τὴν ἡμίονον. Ὡς δέ οἱ ἐδόκεε μόρσιμον εἶναι ἤδη τῇ Βαβυλῶνι ἁλίσκεσθαι, προσελθὼν Δαρείῳ ἀπεπυνθάνετο εἰ περὶ πολλοῦ κάρτα ποιέεται τὴν Βαβυλῶνα ἑλεῖν. πυθόμενος δὲ ὡς πολλοῦ τιμῷτο, ἄλλο ἐβουλεύετο, ὅκως αὐτός τε ἔσται ὁ ἑλὼν αὐτὴν, καὶ ἑωυτοῦ τὸ ἔργον ἔσται. κάρτα γὰρ ἐν τοῖσι Πέρσῃσι αἱ ἀγαθοεργίαι ἐς τὸ πρόσω μεγάθεος τιμῶνται. ἄλλῳ μὲν οὐκ [c] ἐφράζετο ἔργῳ δυνατὸς [d] εἶναί μιν αὐτοχειρίην ποιῆσαι [e], εἰ δ' ἑωυτὸν λωβησάμενος αὐτομολήσει ἐς αὐτούς. ἐνθαῦτα ἐν ἐλαφρῷ ποιησάμενος ἑωυτὸν λωβᾶται λώβην ἀνήκεστον· ἀποταμὼν γὰρ ἑωυτοῦ τὴν ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα, καὶ τὴν κόμην κακῶς περικείρας, καὶ μαστιγώσας, ἦλθε παρὰ Δαρεῖον. Δαρεῖος δὲ κάρτα βαρέως ἤνεγκε, ἰδὼν ἄνδρα δοκιμώτατον λελωβημένον· ἔκ τε τοῦ θρόνου ἀναπηδήσας, ἀνέβωσέ τε καὶ εἴρετό μιν ὅστις εἴη ὁ λωβησάμενος, καὶ ὅ, τι ποιήσαντα. ὁ „ δὲ εἶπε, Οὐκ ἔστι οὗτος ὡνὴρ ὅτι μὴ σὺ, τῷ „ ἔστι δύναμις τοσαύτη ἐμὲ δὴ ὧδε διαθεῖναι. οὔ„ τε τις ἀλλοτρίων, ὦ βασιλεῦ, τάδε ἔργασται, ἀλλ' „ αὐτὸς ἐγὼ ἐμεωυτόν· δεινόν τι ποιεύμενος „ Ἀσσυρίους Πέρσῃσι καταγελᾶν. ὁ δ' ἀμείβετο, Ὦ σχετλιώτατε ἀνδρῶν, ἔργῳ τῷ „ αἰσχίστῳ οὔνομα τὸ κάλλιστον ἔθου, φὰς διὰ τοὺς

quippe tunc expugnaturi nos, quum peperint mulæ. Hoc quidam Babyloniorum dicebat, credens nunquam parere mulam. Anno ac septem mensibus in ob- 152
sidione consumptis, jam Darium, atque universum exercitum, tædere quod Babylonios expugnare non posset; etsi adversus illos omnia machinamenta atque omnes insidias expertus, cum alias, tum illas quibus eosdem Cyrus expugnaverat. Omnia hæc frustra fuerunt, quia Babylonii vehementer excubiis incumbebant.
Sed quum ne sic quidem capi possent, 153
vicesimo quam circumvallati sunt mense, Zopyro, Megabyzi filio, unius è septem viris qui magum sustulerunt, hoc contigit portentum, ut quædam mularum ejus quæ frumentum subvectabant, pareret. Quod ubi ei renunciatum fuit, non credens, fetum ipse inspicere voluit; simulque vetans suos, qui viderant, cuipiam rem aperire, consultabat, & ad illius Babylonii verba, qui inter initia dixerat, postquam mulæ peperissent, fore ut murus expugnaretur: ad hoc omen a Zopyro visa est expugnabilis Babylon. divino enim numine & illum loquutum & sibi mulam peperisse. Igitur ubi visum 154
est fatale esse jam Babylonem capi, adiens Darium, sciscitatus est numquid perquam magni faceret expugnare Babylonem. Audiens perquam magni ab illo fieri, aliud consultat, quomodo ipse foret urbis expugnator, & suum hoc esset opus. bene gesta enim apud Persas permultum ad incrementa magnitudinis valent. Alio quidem nullo opere illam se facere opus manuum suarum posse cogitabat, quam si à seipso mutilatus ad illos transfugeret. Tum igitur parvi pendens seipsum insanabili mutilatione afficit. quippe nasum sibi præcidit auresque, comamque deformiter circumtondit, & se flagris cecîdit: atque ita ad Darium perrexit. Quem il- 155
le intuens, virum videlicet spectatissimum mutilatum, adeo graviter tulit ut exiliens è solio exclamaret, interrogando quis eum & ob quod facinus mutilasset. Ad eum respondens Zopyrus, Nemo, inquit, ille vir est præter te, cujus tanta potentia est, ut ita me possis afficere. neque alienus quispiam, o rex, hæc mihi fecit, sed ipse ego: quod indigno animo fero Assyrios Persis illudere. Cui respondit, O virorum miserrime, turpissimo facto pulcherrimum nomen imposuisti, inquiens

a ἐλπίζων ἡμίονον. b Μεγαβύζου, τούτου ὅς. c ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ. d δυνατόν. e αὐτοχειρίῃ ποιῆσαι.

ens propter eos qui obsidentur, temetipsum indigne lacerasse. Numquid, ô demens, te mutilato hostes citius deditionem facient? quomodo non teipsum lanians mente excidisti? Ad eum Zopyrus, Siquidem, inquit, prodidissem, quæ eram facturus, tu mihi non permisisses: nunc memet ego adhibens, id feci. Itaque jam Babylonem capimus, nisi tu tuis deeris. ego enim ita uti sum ad murum pro transfuga ibo, dicamque illis me hæc abs te esse passum: & opinor, ubi persuasero illis hæc ita habere, militiæ fiam particeps. At tu decimo die quàm murum fuero ingressus, mille milites ex eo genere cujus jactura nihil admodum damni fiat, colloca ad portas quæ vocantur Semiramis: rursus interjectis septem diebus, colloca mihi alia duo millia ad portas quæ dicuntur Niniorum: atque tertio, viginti diebus interjectis, è regione portarum quæ dicuntur Chaldæorum, alios statue, numero quatuor millia: sed neque priores neque posteriores habeant quo se defendant, præter gladios: hoc tantum sinas eos habere. Post diem vicesimum reliquas copias jube rectà muros undique subire. Verum ad portas quæ Belides ac Cissiæ vocantur Persas mihi statuito. etenim (ut ego arbitror) Babylonii mihi, qui magna opera ediderim, committent cum alia, tum vero portarum claves. illinc mihi atque
156 Persis curæ erit operam navare. Hæc ubi mandavit, ad portas perrexit, subinde respectans tanquam vere perfuga. Eo conspecto qui in turribus ad id dispositi erant, deorsum decurrerunt, & alteram portam aliquantulum reclinantes, sciscitabantur quisnam esset, & cujus rei indigens veniret. Quumque hic dixisset se Zopyrum esse, & se ad illos transfugere, eum ad Babyloniorum magistratus deduxerunt. Ante quos ubi stetit Zopyrus, condicionem suam miserabatur, referens à Dario se passum quæ à semetipso passus erat; idque ob eam caussam quod suasisset illi discedere cum exercitu, quoniam nulla via ostenderetur urbis expugnandæ. At nunc, inquit, ad vos venio, Babylonii, futurus vobis maximo bono, Dario autem & copiis & Persis maximo malo. Neque enim quod ita me mutilavit feret impune, quum habeam exploratos omnes consiliorum ejus exitus.
157 Hæc Zopyrus commemorabat. Quem Ba-

„ τοὺς πολιορκεομένους [a] σεωυτὸν ἀνηκέστως διαθεῖναι. τί, ὦ [b] μάταιε, λελωβημένου σεῦ, θᾶσσον οἱ πολέμιοι παραστήσονται; πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν, σεωυτὸν διαφθείρας; ὁ δὲ εἶπε, Εἰ μέν τοι ὑπερετίθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπρηξα. ἤδη ὦν ἢν μὴ τῶν σῶν δεήσῃ, αἱρέομεν Βαβυλῶνα· ἐγὼ μὲν γὰρ ὡς ἔχω, αὐτομολήσω ἐς τὸ τεῖχος, καὶ φήσω πρὸς αὐτοὺς ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον, καὶ δοκέω, πείσας σφέας ταῦτα ἔχειν οὕτω, τεύξεσθαι στρατιῆς. σὺ δὲ, ἀπ' ἧς ἂν ἡμέρης ἐγὼ ἐσέλθω ἐς τὸ τεῖχος, ἀπὸ ταύτης ἐς δεκάτην ἡμέρην τῆς σεωυτοῦ στρατιῆς, τῆς οὐδεμία ἔσται ὤρη ἀπολλυμένης, ταύτης [c] χιλίους τάξον κατὰ τὰς Σεμιράμιος καλεομένας πύλας· μετὰ δὲ, αὖτις ἀπὸ τῆς δεκάτης ἐς ἑβδόμην, ἄλλους μοι τάξον δισχιλίους κατὰ τὰς Νινίων καλεομένας πύλας. ἀπὸ δὲ τῆς ἑβδόμης διαλιπὼν εἴκοσι ἡμέρας, καὶ ἔπειτα ἄλλους κάτισον, ἀγαγὼν κατὰ τὰς Χαλδαίων καλεομένας πύλας, τετρακισχιλίους. ἐχόντων δὲ μήτε οἱ πρότεροι μηδὲν τῶν ἀμυνεύντων, μήτε οὗτοι, πλὴν ἐγχειριδίων. τοῦτο δὲ ἐᾶν ἔχειν. μετὰ δὲ τὴν εἰκοστὴν ἡμέρην, ἰθέως τὴν μὲν ἄλλην στρατιὴν κελεύειν πέριξ προσβάλλειν πρὸς τὸ τεῖχος· Πέρσας δέ μοι τάξον κατά τε τὰς Βηλίδας καλεομένας πύλας καὶ Κισσίας. ὡς γὰρ ἐγὼ δοκέω, ἐμέο μεγάλα ἔργα ἀποδεξαμένου, τά τε ἄλλα ἐπιτρέψονται ἐμοὶ Βαβυλώνιοι, καὶ δὴ καὶ τῶν πυλέων τὰς βαλανάγρας· τὸ δ' ἐνθεῦτεν, ἐμοί τε καὶ Πέρσῃσι μελήσει τάδε ποιέειν. Ταῦτα ἐντειλάμενος ἤιε ἐπὶ τὰς πύλας, ἐπιστρεφόμενος ὡς δὴ ἀληθέως αὐτόμολος· ὁρέοντες δὲ ἀπὸ τῶν πύργων οἱ κατὰ τοῦτο τεταγμένοι, κατέτρεχον κάτω· καὶ ὀλίγον τι παρακλίναντες τὴν ἑτέρην πύλην, εἰρώτεον τίς τε εἴη, καὶ ὅτευ δεόμενος ἥκοι. ὁ δέ σφι ἠγόρευε ὡς εἴη τε Ζώπυρος, καὶ αὐτομολέοι ἐς ἐκείνους. ἦγον δή μιν οἱ πυλωροὶ, ταῦτα ὡς ἤκουσαν, ἐπὶ τὰ κοινὰ τῶν Βαβυλωνίων. καταστὰς δὲ ἐπ' αὐτὰ, κατοικτίζετο, φὰς ὑπὸ Δαρείου πεπονθέναι τὰ ἐπεπόνθεε [d] ὑπ' ἑωυτοῦ· παθεῖν δὲ ταῦτα διότι συμβουλεῦσαί οἱ ἀπανιστάναι τὴν στρατιὴν, ἐπεί τε δὴ οὐδεὶς [e] „ πόρος ἐφαίνετο τῆς ἁλώσιος. Νῦν τε (ἔφη „ λέγων) ἐγὼ ὑμῖν, ὦ Βαβυλώνιοι, ἥκω μέγιστον „ ἀγαθὸν, Δαρείῳ δὲ καὶ στρατιῇ καὶ Πέρσῃσι μέγιστον κακόν. οὐ γὰρ δὴ, ἐμέ γε ὧδε λωβησάμενος, καταπροΐξεται· ἐπίσταμαι δ' αὐτοῦ πάσας τὰς διεξόδους τῶν βουλευμάτων. τοιαῦτα ἔλεγε. Οἱ

a πολιορκεομένους. b τί δ' ὦ. c τὰς γ. d πεπόνθεε. e ἐπεί τε οὐδεὶς

δὲ Βαβυλώνιοι ὁρέοντες ἄνδρα τῶν ἐν Πέρσῃσι δοκιμώτατον ῥινός τε καὶ ὤτων ἐστερημένον, μάστιξί τε καὶ αἵματι ἀναπεφυρμένον, πάγχυ ἐλπίσαντες λέγειν μιν ἀληθέα, καί σφι ἥκειν σύμμαχον, ἐπιτράπεσθαι ἑτοῖμοι ἔσαν τῶν ἐδέετο σφέων· ἐδέετο δὲ στρατιῆς. ὁ δὲ, ἐπεί τε αὐτέων τοῦτο παρέλαβε, ἐποίεε τά περ τῷ Δαρείῳ συνεθήκατο. ἐξαγαγὼν γὰρ τῇ δεκάτῃ ἡμέρῃ τὴν στρατιὴν τῶν Βαβυλωνίων, καὶ κυκλωσάμενος τοὺς χιλίους, τοὺς πρώτους ἐνετείλατο Δαρείῳ τάξαι, τούτους κατεφόνευσε. μαθόντες δέ μιν οἱ Βαβυλώνιοι τοῖσι ἔπεσι τὰ ἔργα παρεχόμενον ὅμοια, πάγχυ περιχαρέες ἐόντες, πᾶν δὴ ἑτοῖμοι ἔσαν ὑπηρετέειν. ὁ δὲ, διαλιπὼν ἡμέρας τὰς συγκειμένας, αὖτις ἐπιλεξάμενος τῶν Βαβυλωνίων, ἐξήγαγε καὶ κατεφόνευσε τῶν Δαρείου στρατιωτέων τοὺς δισχιλίους. ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι, πάντες Ζώπυρον εἶχον ἐν στόμασι αἰνέοντες. ὁ δὲ, αὖτις διαλιπὼν τὰς ἐγκειμένας ἡμέρας, ἐξήγαγε ἐς τὸ προειρημένον· καὶ κυκλωσάμενος κατεφόνευσε τοὺς τετρακισχιλίους. ὡς δὲ καὶ τοῦτο κατέργαστο, πάντα δὴ ἦν ἐν τοῖσι Βαβυλωνίοισι Ζώπυρος, καὶ στρατιάρχης[a] τε οὗτός σφι καὶ τειχοφύλαξ ἀπεδέδεκτο. Προσβολὴν δὲ Δαρείου κατὰ τὰ συγκείμενα ποιευμένου πέριξ τὸ τεῖχος, ἐνθαῦτα δὴ πάντα τὸν δόλον ὁ Ζώπυρος ἐξέφαινε. οἱ μὲν γὰρ δὴ Βαβυλώνιοι ἀναβάντες ἐπὶ τὸ τεῖχος, ἠμύνοντο τὴν Δαρείου στρατιὴν προσβάλλουσαν· ὁ δὲ Ζώπυρος τάς τε Κισσίας καὶ Βηλίδας καλεομένας πύλας ἀναπετάσας, ἐσῆκε τοὺς Πέρσας ἐς τὸ τεῖχος. τῶν δὲ Βαβυλωνίων οἱ μὲν εἶδον τὸ ποιηθὲν, οὗτοι ἔφευγον ἐς τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου τὸ ἱερόν· οἳ δὲ οὐκ εἶδον, ἔμενον ἐν τῇ ἑωϋτοῦ τάξι[b] ἕκαστος, ἐς ὃ δὴ καὶ οὗτοι ἔμαθον προδεδομένοι. Βαβυλὼν μέν νυν οὕτω τὸ δεύτερον αἱρέθη. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε ἐκράτησε τῶν Βαβυλωνίων, τοῦτο μὲν, σφέων τὸ τεῖχος περιεῖλε, καὶ τὰς πύλας πάσας ἀπέσπασε. τὸ γὰρ πρότερον ἑλὼν Κῦρος τὴν Βαβυλῶνα, ἐποίησε τουτέων οὐδέτερον. τοῦτο δὲ, ὁ Δαρεῖος τῶν ἀνδρῶν τοὺς κορυφαίους μάλιστα ἐς τρισχιλίους ἀνεσκολόπισε, τοῖσι δὲ λοιποῖσι Βαβυλωνίοισι ἀπέδωκε τὴν πόλιν οἰκέειν. ὡς δ' ἕξουσι γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι, ἵνα σφι γενεὰ ὑπογίνηται, τάδε Δαρεῖος προϊδὼν ἐποίησε. τὰς γὰρ ἑωϋτῶν, ὡς καὶ κατ' ἀρχὰς δεδήλωται, ἀπέπνιξαν οἱ Βαβυλώνιοι, τοῦ σίτου προορέοντες. ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γυναῖκας[c] ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι, ὅσας δὴ ἑκάστοισι ἐπιτάσσων, ὥστε πέντε μυριάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶν γυναικῶν συνῆλθε. ἐκ τουτέων δὲ τῶν γυναικῶν οἱ νῦν Βαβυλώνιοι γεγό-

Mox credulos aliquamdiu firmans, Darium per duas portas recepit, qui muris everſis & proceribus cruci adfixis novum genus per vicinas mulieres urbi dedit.

Babylonii virum apud Perſas ſpectatiſſimum cernentes naſo atque auribus privatum, vibicibus ac ſanguine conſperſum, exiſtimantes omnino vera eum loqui, & ad ipſos venire ſocium, parati erant ad committenda ei quæcunque poſtulabat. Poſtulabat autem copias militum: quod ubi ab illis accepit, perfecit ea quæ cum Dario conſtituerat. Siquidem decimo die eductis Babyloniorum copiis, mille Perſas quos collocari primos Dario mandarat, circumventos trucidavit. Eum Babylonii animadvertentes conſentanea verbis facta præſtare, majorem in modum lætabantur, parati omni in re homini parere. Iſte rurſus interjectis diebus de quibus erat conventum, cum delectis Babyloniorum egreſſus, duo millia Darii militum interfecit. Babylonii cernentes hoc etiam opus, nihil aliud quam Zopyrum in ore omnes habere, laudibus tollere. Hic rurſus conſtitutis diebus ſuperſedens ad id quod prædixerat copias educit, circumventaque quatuor millia occidit: quo & ipſo opere edito, Zopyrus omnia apud Babylonios erat, adeo ut & dux exercitus & murorum cuſtos declararetur. U- 158
bi vero è compoſito Darius copias undique muris admovit, ibi Zopyrus dolum omnem patefecit. nam quum Babylonii conſcenſo muro copias Darii adorientes arcerent, ipſe apertis portis quas Ciſſias ac Belidas vocant, Perſas intra murum introduxit. Ex Babyloniis, qui id factum videbant, alii quidem in templum Jovis Beli fugerunt: qui non videbant, hi in ſuo quiſque loco permanſerunt, donec & ipſi ſe proditos intellexerunt. Ita Babylon iterum capta eſt. qua 159
potitus Darius & muros ejus circumevertit, & portas omnes detraxit: quorum neutrum Cyrus fecerat prius eidem à ſe captæ. Babyloniorum quoque procerum tria millia patibulis affixit, data ceteris venia urbem incolendi. Atque ut iidem uxores haberent unde ſuccreſceret ſuboles, providit. nam feminas proprias Babylonii (ut ſuperius demonſtratum eſt) rei frumentariæ conſulentes, ſtrangulaverant. Itaque Darius vicinis circum populis negocium dedit ut feminas Babylone exhiberent, injungens ſingulis numerum. In ſumma igitur quinquaginta millia feminarum convenerunt. ex quibus qui nunc ſunt Babylonii originem duxe-

a στρατάρχης. b τάξει. c MS. habet γυναῖκα, & mox omittit ὅσασδὴ.

160 duxerunt. Zopyri autem factorum præstantiam nemo Persarum, Darii judicio, supergressus est, neque eorum qui prius, neque eorum qui posterius extiterunt, præter unum Cyrum: cui comparari nullus unquam Persarum dignum se existimavit. Fertur que Darius hoc dictum sæpenumero usurpasse, præoptaturum se, Zopyrum nihil esse cladis passum, quam viginti sibi Babylones ultra illam quam haberet acquiri. Egregie vero eum remuneratus est, cum dando quotannis dona, quæ apud Persas sunt honorificentissima, tum tradita Babylone immuni, quoad viveret, in peculiarem portionem; sed & alia multa insuper dedit. Hujus Zopyri filius fuit Megabyzus, qui dux exercitus extitit in Ægypto adversus Athenienses & socios: atque hujus Megabyzi filius Zopyrus ille, qui ad Athenienses transfugit à Persis.

γεγόνασι. Ζωπύρου δὲ οὐδεὶς ἀγαθοεργίην Περσέων ὑπερεβάλετο παρὰ Δαρείῳ κριτῇ, οὔτε τῶν ὕστερον γινομένων, οὔτε τῶν πρότερον, ὅτι μὴ Κῦρος μοῦνος· τούτῳ γὰρ οὐδεὶς Περσέων ἠξίωσέ κω ἑωυτὸν συμβαλέειν. πολλάκις δὲ Δαρεῖον λέγεται γνώμην τήνδε ἀποδέξασθαι, ὡς βούλοιτο ἂν Ζώπυρον εἶναι ἀπαθέα τῆς ἀεικείης μᾶλλον, ἢ Βαβυλῶνάς οἱ εἴκοσι πρὸς τῇ ἐούσῃ προσγενέσθαι. ἐτίμησε δέ μιν μεγάλως. καὶ γὰρ δῶρά οἱ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐδίδου ταῦτα τὰ Πέρσῃσι ἐστὶ τιμιώτατα, καὶ τὴν Βαβυλῶνά οἱ ἔδωκε ἀτελέα νέμεσθαι μέχρι τῆς ἐκείνου ζόης· καὶ ἄλλα πολλὰ ἐπέδωκε [a]. Ζωπύρου δὲ τούτου γίνεται Μεγάβυζος, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ ἀντία Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων ἐστρατήγησε· Μεγαβύζου δὲ τούτου γίνεται Ζώπυρος, ὃς ἐς Ἀθήνας ηὐτομόλησε ἐκ Περσέων.

a ἀπέδωκε.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΤΕΤΑΡΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΜΕΛΠΟΜΈΝΗ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER QUARTUS,

QUI INSCRIBITUR MELPOMENE.

ΜΕΤΑ' δὲ τὴν Βαβυλῶνος αἵρεσιν ἐγένετο ἐπὶ Σκύθας αὐτοῦ Δαρείου ἔλασις. ἀνθεύσης γὰρ τῆς Ἀσίης ἀνδράσι, καὶ χρημάτων μεγάλων συνιόντων, ἐπεθύμησε ὁ Δαρεῖος τίσασθαι Σκύθας, ὅτι ἐκεῖνοι πρότεροι ἐσβαλόντες ἐς τὴν Μηδικὴν, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιουμένους, ὑπῆρξαν ἀδικίης. τῆς γὰρ ἄνω Ἀσίης ἦρξαν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) Σκύθαι ἔτεα δυῶν δέοντα τριήκοντα. Κιμμερίους γὰρ ἐπιδιώκοντες ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἀσίην, καταπαύσαντες τῆς ἀρχῆς Μήδους. οὗτοι γὰρ, πρὶν ἢ Σκύθας ἀπικέσθαι, ἦρχον τῆς Ἀσίης· τοὺς δὲ Σκύθας ἀποδημήσαντας ὀκτὼ καὶ εἴκοσι ἔτεα, καὶ διὰ χρόνου τοσούτου κατιόντας ἐς τὴν σφετέρην, ἐξεδέξατο οὐκ ἐλάσσων πόνος τοῦ Μηδικοῦ· εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. αἱ γὰρ τῶν Σκυθέων γυναῖκες, ὥς σφι οἱ ἄνδρες ἀπῆσαν χρόνον πολλὸν, ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δούλους. Τοὺς δὲ δούλους οἱ Σκύθαι πάντας τυφλοῦσι, τοῦ γάλακτος εἵνεκε, τοῦ πίνουσι, ποιεῦντες ὧδε· ἐπεὰν φυσητῆρας λάβωσι ὀστεΐνους, αὐλοῖσι προσεμφερεστάτους, τούτους ἐσθέντες ἐς τῶν θηλέων ἵππων τὰ ἄρθρα, φυσῶσι τοῖσι στόμασι· ἄλλοι δὲ ἄλλων φυσεόντων ἀμέλγωσι [a]. Φασὶ δὲ τοῦδε εἵνεκα τοῦτο ποι-

a ἀμέλγουσι.

1 POST Babylonis expugnationem, ipse Darius adversus Scythas expeditionem fecit. Nam quum floreret viris Asia & magno pecuniæ proventu, cupido incessit ei Scythas ulciscendi: quippe qui priores injuriam intulissent, quum Mediam ingressi essent, & eos qui restiterant, prœlio vicissent. Etenim Scythæ (quemadmodum & superius à me dictum est) duodetriginta annos superiori Asiæ imperitaverunt. siquidem persequentes gentem Cimmeriam, ingressi Asiam, abrogarunt imperium Medis, qui ante ipsorum adventum Asiam obtinuerant. Sed Scythas, quum octo & viginti annos peregre abfuissent, & post tantum temporis in patriam reverterentur, excepit non minor, quam Medicus fuerat, labor: offenderunt enim non exiguam militarem turbam sibi occurrentem. Uxores namque eorum, in diuturna virorum absentia cum servis consueverant.
2 Occæcant autem Scythæ servos omnes lactis gratia, quod potant, ita id facientes: Sufflatoria ossa fistulis simillima sumuntur, eaque genitalibus equarum imposita ore inflantur. aliis inflantibus, alii equas emulgent. Hoc ideo se fa-

Modus exigendi lactis ex vacca, & agitandi. Servi rebelles arcent dominos reduces ab Asia victa, sed flagellis subacti. Scythæ fiunt hostes Darii. Origines Scytharum, qui se censent novissimam gentem.

facere ajunt, quod venæ equarum sufflatæ implentur & uber demittitur. Posteaquam emulxere lac, in cava vasa lignea diffundunt: & compungentes ad illa vasa cæcos lac agitant. cujus quod summum est delibatur, pretiosiusque habetur: vilius autem, quod subsidit. Hujus rei gratia Scythæ quemcunque capiunt, visu orbant. non enim agricolæ sunt, sed pa-
3 stores. Ex his igitur servis & uxoribus Scytharum educata est juventus, quæ suorum natalium condicione cognita, obviam perrexit iis quum reverterentur à Medis. Et primum quidem regionem intersepserunt ducendo latam fossam, quæ à Tauricis montibus pertinebat ad Mæotin paludem maximam: deinde Scythis introire conantibus castris contra positis repugnabant. Sæpe commissa pugna, quum nihil tamen Scythæ pugnando proficerent, unus ex eis inquit, Quidnam rei facimus, viri Scythæ? cum nostris ipsorum servis dimicantes, dum interficimur, pauciores efficimur: & illos interficiendo, paucioribus deinceps imperabimus. Mihi videtur spiculis arcubusque omissis sumenda cuilibet flagella quibus equos verberamus, & ad illos propius eundum. Nam quoad vident nos arma habentes, arbitrantur se similes nobis, atque è similibus esse: ubi nos pro armis verbera tenere viderint, tunc se nostros servos esse intelligentes, atque id agno-
4 scentes, non perstabunt. Hoc Scythæ quum audissent, ita sibi faciendum putaverunt. Qua ex re perculsi illi, pugnæ immemores, fugam capesserunt. Ita Scythæ imperio sunt Asiæ potiti: & rursus à Medis ejecti, ad patriam hunc in modum reversi. Hac de caussa Darius ulciscendi cupidus, comparavit contra
5 eos exercitum. Scythæ gentem suam omnium novissimam esse ajunt, idque hoc modo extitisse. Virum quendam in hac terra, quum deserta esset, primum fuisse, nomine Targitaum, & ejus parentes dicunt esse (mihi quidem non credenda dicentes, dicunt tamen) Jovem, Borysthenisque fluvii filiam. Tali quidem genere ortum Targitaum: ejusque tres liberos fuisse, Lipoxain, Arpoxain, & novissimum Colaxain. His regnantibus, ex cœlo in Scythicam regionem cecidisse ex auro facta, aratrum, jugum, securim, phialam. Quæ quum primus omnium vidisset natu maximus, accessisse

πιέειν· τὰς φλέβας τε πίμπλασθαι φυσεωμένας τοῦ ἵππου, καὶ τὸ οὖθαρ κατίεσθαι. ἐπὰν δὲ ἀμέλξωσι τὸ γάλα, ἐσχέαντες ἐς ξύλινα ἀγγήια κοῖλα, καὶ περιστίξαντες[a] κατὰ τὰ ἀγγήια τοὺς τυφλοὺς, δονέουσι τὸ γάλα. καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ ἐπιστάμενον ἀπαρύσαντες, ἡγεῦνται[b] εἶναι τιμιώτερον· τὸ δὲ ὑπιστάμενον, ἧσσον τοῦ ἑτέρου. Τούτων μὲν εἵνεκα ἅπαντα τὸν ἂν λάβωσι οἱ Σκύθαι, ἐκτυφλοῦσι. οὐ γὰρ ἀρόται εἰσὶ, ἀλλὰ νομάδες. Ἐκ τουτέων δὴ ὦν σφι τῶν δούλων καὶ τῶν γυναικῶν ἐτράφη νεότης· οἳ ἐπεί τε ἔμαθον τὴν σφετέρην γένεσιν, ἠντιοῦντο αὐτοῖσι[c] κατιοῦσι ἐκ τῶν Μήδων· καὶ πρῶτα μὲν τὴν χώρην ἀπετάμοντο, τάφρον ὀρυξάμενοι εὐρέαν, κατατείνουσαν ἐκ τῶν Ταυρικῶν ὀρέων ἐς τὴν Μαιῶτιν λίμνην, ἧπερ ἐστὶ μεγίστη· μετὰ δὲ, πειρωμένοισι ἐσβάλλειν τοῖσι Σκύθῃσι ἀντικατιδύμενοι[d] ἐμάχοντο. γινομένης δὲ μάχης πολλάκις, καὶ οὐ δυναμένων οὐδὲν πλέον ἔχειν τῶν Σκυθέων τῇ μάχῃ, εἷς αὐτῶν ἔλεξε τάδε, Οἷα ποιεῦμεν, ἄνδρες Σκύθαι; δούλοισι τοῖσι ἡμετέροισι μαχόμενοι, ἐλάσσονες[e] κτεινόμενοι γινόμεθα, καὶ ἐκείνους κτείνοντες ἐλασσόνων τὸ λοιπὸν ἄρξομεν. νῦν ὦν μοι δοκέει αἰχμὰς μὲν καὶ τόξα μετεῖναι, λαβόντα δὲ ἕκαστον τοῦ ἵππου τὴν μάστιγα, ἰέναι ἆσσον αὐτῶν. μέχρι μὲν γὰρ ὥρεον ἡμέας ὅπλα ἔχοντας, οἱ δὲ ἐνόμιζον ὁμοῖοί τε καὶ ἐξ ὁμοίων ἡμῖν εἶναι· ἐπεὰν δὲ ἴδωνται μάστιγας ἀντὶ ὅπλων ἔχοντας, μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο, οὐκ ὑπομενέουσι. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι, ἐποίευν ἐπιτελέα. οἱ δὲ ἐκπλαγέντες τῷ[f] γινομένῳ, τῆς μάχης τε ἐπελάθοντο, καὶ ἔφευγον. οὕτω οἱ Σκύθαι τῆς τε Ἀσίης ἦρξαν, καὶ ἐξελασθέντες[g] αὖτις ὑπὸ Μήδων, κατῆλθον τρόπῳ τοιούτῳ ἐς[h] τὴν σφετέρην. τῶνδε εἵνεκα ὁ Δαρεῖος τίσασθαι βουλόμενος, συνήγειρε ἐπ' αὐτοὺς στράτευμα. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνέων εἶναι τὸ σφέτερον. τοῦτο δὲ γενέσθαι ὧδε· ἄνδρα γενέσθαι πρῶτον ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐούσῃ ἐρήμῳ, τῷ οὔνομα εἶναι Ταργίταον. τοῦ δὲ Ταργιτάου τούτου τοὺς γονέας λέγουσι εἶναι (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, λέγουσι δ' ὦν) Δία τε καὶ Βορυσθένεος τοῦ ποταμοῦ θυγατέρα. γένεος μὲν τοιούτου δή τινος γενέσθαι τὸν Ταργίταον· τούτου δὲ γενέσθαι παῖδας τρεῖς, Λειπόξαϊν, καὶ Ἀρπόξαϊν καὶ νεώτατον Κολάξαϊν. ἐπὶ τούτων ἀρχόντων, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρύσεα ποιήματα, ἄροτρόν τε καὶ ζυγὸν καὶ σάγαριν καὶ φιάλην, πεσεῖν ἐς τὴν Σκυθικήν. καὶ τὸν ἰδόντα πρῶτον τὸν πρεσβύτατον ἆσσον ἰέναι, βουλόμενον

a περιστήσαντες. b ἡγέονται. c ἠντίουν καὶ τοῖσι. d ἀντικατιζόμενοι. e μαχόμενοι; αὐτοί τε ἐλάσσονες. f ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῷ. g ἐξελαθέντες. h τοιῷδε ἐς.

Minor ex tribus fratribus omine firmatur ad regnum. Aurum sacrum. Primus rex Targitaus. Ætas mille annorum. Aer pennis oppletus. Græca fabulatio de Hercule.

λόμενον αὐτὰ λαβεῖν· τὸν δὲ χρυσὸν, ἐπιόντος καίεσθαι· ἀπαλλαχθέντος δὲ τούτου, προσιέναι τὸν δεύτερον· καὶ τὸν αὖτις ταυτὰ ποιέειν. τοὺς μὲν δὴ καιόμενον τὸν χρυσὸν ἀπώσασθαι· τρίτῳ δὲ τῷ νεωτάτῳ ἐπελθόντι κατασβῆναι [a], καί μιν ἐκεῖνον κομίσαι ἐς ἑωυτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ἀδελφεοὺς πρὸς ταῦτα συγγνόντας, τὴν βασιληΐην πᾶσαν παραδοῦναι τῷ νεωτάτῳ. Ἀπὸ μὲν δὴ Λειποξάϊος γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθέων οἱ Αὐχάται γένος καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου Ἀρποξάϊος, οἱ Κατίαροί τε καὶ Τράσπιες καλέονται· ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν, τοὺς βασιλῆας οἱ καλέονται Παραλάται. σύμπασι δὲ εἶναι οὔνομα Σκολότους, τοῦ βασιλῆος ἐπωνυμίην· Σκύθας δὲ Ἕλληνες ὠνόμασαν. Γεγονέναι μέν νυν σφέας ὧδε [b] λέγουσι οἱ Σκύθαι· ἔτεα δέ σφι, ἐπεί τε γεγόνασι, τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλῆος Ταργιτάου ἐς τὴν Δαρείου διάβασιν τὴν ἐπὶ σφέας, χιλίων οὐ πλέω, ἀλλὰ τοσαῦτα. τὸν δὲ χρυσὸν τοῦτον τὸν ἱρὸν φυλάσσουσι οἱ βασιλῆες ἐς τὰ μάλιστα, καὶ θυσίῃσι μεγάλῃσι ἱλασκόμενοι μετέρχονται ἀνὰ πᾶν ἔτος. ὃς δ' ἂν ἔχων τὸν χρυσὸν τὸν ἱρὸν ἐν τῇ ὁρτῇ ὑπαίθριος κατακοιμηθῇ, οὗτος λέγεται ὑπὸ Σκυθέων οὐ διενιαυτίζειν· δίδοσθαι δέ οἱ διὰ τοῦτο ὅσα ἂν ἵππῳ ἐν ἡμέρῃ μιῇ περιελάσῃ αὐτός. τῆς δὲ χώρης ἐούσης μεγάλης, τριφασίας τὰς βασιληΐας τοῖσι παισὶ τοῖσι ἑωυτοῦ καταστήσασθαι Κολάξαϊν· καὶ τουτέων μίαν μεγίστην ποιῆσαι, ἐν τῇ τὸν χρυσὸν φυλάσσεσθαι. τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾶν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων· πτερῶν γὰρ καὶ τὴν γῆν καὶ τὸν ἠέρα εἶναι πλέον, καὶ ταῦτα εἶναι τὰ ἀποκληΐοντα τὴν ὄψιν. Σκύθαι μὲν ὧδε ὑπέρ σφέων τε αὐτῶν, καὶ τῆς χώρης τῆς κατύπερθε λέγουσι. Ἑλλήνων δὲ οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες, ὧδε· Ἡρακλέα ἐλαύνοντα τὰς Γηρυόνεω βοῦς, ἀπικέσθαι ἐς γῆν ταύτην ἐοῦσαν ἐρήμην, ἥν τινα νῦν Σκύθαι νέμονται. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν, ἔξω τοῦ Πόντου, κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσι Ἐρύθειαν νῆσον, τὴν πρὸς Γηδείροισι τοῖσι ἔξω ἐπὶ Ἡρακλήϊων στηλέων ἐπὶ τῷ Ὠκεανῷ. τὸν δὲ Ὠκεανὸν λόγῳ μὲν λέγουσι ἀπὸ ἡλίου ἀνατολέων ἀρξάμενον, γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν, ἔργῳ δὲ οὐκ ἀποδεικνῦσι. ἐνθεῦτεν τὸν Ἡρακλέα ἀπικέσθαι ἐς τὴν νῦν Σκυθίην χώρην καλεομένην. καταλαβεῖν γὰρ αὐτὸν χειμῶνά τε καὶ κρυμόν. ἐπειρυσάμενον δὲ τὴν λεοντῆν, κατυπνῶσαι. τὰς δέ οἱ ἵππους τὰς ἀπὸ τοῦ ἅρματος νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ [c], ἀφανι-

a κατασβῶναι. b οὕτω. c χώρῳ.

se prope animo illa sumendi: sed eo accedente, aurum arsisse: hoc digresso, secundum accessisse, & itidem aurum arsisse. Ambobus ab ardenti auro summotis, quum minimus natu accederet tertius, aurum constitisse, & ab illo asportatum ad domum illius. eaque re majores fratres animadversa, totum regnum ad minimum detulisse. Et à Lipoxai 6
quidem progenitos esse Scythas, quorum genus Auchatæ appellatur: ab Arpoxai vero, qui medius fuit, eos qui Catiari & Traspies nominantur: à minimo autem natu, reges qui Paralatæ vocantur. Omnibus autem nomen esse Scolotis, regis cognomen. sed Scythas Græci appellavere. Hunc in modum se ex- 7
titisse Scythæ memorant, & ex quo extiterunt, à primo rege Targitao, usque ad Darii adversus ipsos transitum, annos omnino mille non amplius, sed totidem fuisse. Aurum vero illud sacrum accuratissime custoditur à regibus, placantesque magnis sacrificiis, adeunt quotannis & qui aurum sacrum habens, die festo dormierit sub dio, is ab Scythis nunquam perennare fertur: & ob id dari ipsi tantum soli quantum uno die vectus equo circumire potest. Quum autem regio sit ingens, Colaxain constituisse triplex filiis suis regnum: & in his unum maximum, ubi aurum asservatur. Quæ autem ad ventum aquilonem, ultra eos, qui supremi incolæ regionis sunt, dicunt non posse ulterius neque prospicere neque transire, propter fusas pennas. Pennis enim tum terram, tum aërem oppletum esse: & has præpedire visum. Hæc Scythæ pa- 8
riter de seipsis ac de regione superiore narrant. At Græci qui Pontum incolunt, ad hunc modum: Herculem, Geryonis vaccas agentem, in hanc pervenisse terram, quæ deserta esset, quam nunc Scythæ incolunt. Geryonem autem habitasse extra Pontum, incolam insulæ, quam Græci Erythiam vocant prope Gades, quæ sunt extra ad columnas Herculis in Oceano. Oceanum vero, ab ortu solis incipientem, circumfluere terram omnem, verbis quidem affirmant, sed re tamen non demonstrant. Herculem illinc in regionem quæ nunc Scythia vocatur venisse, adducta sibi pelle leonis obdormisse (deprehenderat enim eum hiemans tempestas & gelu) & equas ejus à curru pascentes medio tempore

9 pore divina sorte non comparuisse. Eas experrectus quum indagaret, omnem regionem perlustrans, tandem in terram quæ dicitur Hylæa devenisse; ibique in antro quandam invenisse virginem mixtæ naturæ, Echidnam geminam: superne quidem, natium tenus, feminam; inferius autem, serpentis. Eam conspicatum Herculem atque admiratum, interrogasse nuncubi equas errabundas vidisset; Illamque respondisse, Se illas habere, sed non prius reddituram ei quam cum ipsa coiisset: Herculem pro ea mercede cum illa concubuisse. Sed quum illa differret reddere equas, cupida diutissime cum Hercule concumbendi, at hic cuperet receptis equis abire, ad postremum illis redditis eam dixisse, Has ego tibi equas quæ huc venerant, servavi: tu earum servatarum pretium solvisti. Concepi enim ex te filios tres: qui ubi adoleverint, expone quid facere debeam; utrum hîc præbeo domicilium, (nam sola hujus regionis imperium teneo) an ad te mitto? Hæc percontatæ respondisse, Posteaquam eos in virilem ætatem adolevisse videris, si ita facies non delinques: quem animadverteris eorum hunc arcum ita tendentem, & hoc balteo ita præcinctum, eum tu hujus regionis incolam effice: qui autem his operibus quæ mando non erit par, eum hinc ablegabis. Hæc exequendo & ipsa lætaberis, & præceptis meis
10 obtemperabis. Atque ita quidem Herculem, postquam adduxit alterum arcum, (duos enim hucusque gestabat) & balteum insuper monstrasset, illi tradidisse & arcum & balteum, qui balteus in extrema commissura haberet auream phialam: & his donatis abiisse. Illam pueris natis quum in virilem ætatem adoleverunt, partim nomina imposuisse, uni, Agathyrso; sequenti, Gelono; minimo, Scythæ: partim eandem mandatorum memorem illa peregisse: & duos quidem filiorum, Agathyrsum ac Gelonum, qui proposito certamini non suffecissent, à matre ablegatos è regione excessisse: Scytham vero minimum natu qui rem complesset, ibidem remansisse: & ab illo Scytha Herculis *filio* progeneratos qui deinceps fuerint reges Scytharum: ab illa autem phiala, Scythas ad hanc usque ætatem phialas in balteis ferre: & id solum Scythæ matrem trem

φανισθῆναι θείῃ τύχῃ. Ὡς δ᾽ ἐγερθῆναι τὸν Ἡρακλέα, δίζεσθαι· πάντα δὲ τὰ τῆς χώρης ἐπεξελθόντα, τέλος ἀπικέσθαι ἐς τὴν Ὑλαίην καλεομένην γῆν. ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα Ἔχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός· τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος. ἰδόντα δὲ καὶ θωϋμάσαντα, ἐπείρεσθαί μιν εἴ κου ἴδοι ἵππους πλανωμένας. τὴν δὲ φάναι ἑωϋτὴν ἔχειν, καὶ οὐκ ἀποδώσειν ἐκείνῳ πρὶν οἱ μιχθῆναι[a]. τὸν δὲ Ἡρακλέα μιχθῆναι ἐπὶ τῷ μισθῷ τούτῳ. κείνην τε δὴ ὑπερβαλέσθαι τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, βουλομένην ὡς πλεῖστον χρόνον συνεῖναι τῷ Ἡρακλέϊ· καὶ τὸν, κομισάμενον, ἐθέλειν ἀπαλλάσσεσθαι. τέλος δὲ, ἀποδιδοῦσαν αὐτὴν εἰπεῖν, „Ἵππους μὲν δὴ ταύτας ἀπικομένας ἐνθάδε, ἔσωσά τοι ἐγώ· σῶστρά τε σὺ παρέσχες. ἐγὼ γὰρ ἐκ σεῦ τρεῖς παῖδας ἔχω. τούτους, ἐπεὰν γένωνται τρόφιες, ὅ, τι χρὴ ποιέειν, ἐξηγέο σύ· εἴτε αὐτοῦ κατοικίζω (χώρης γὰρ τῆσδε ἔχω τὸ κράτος αὐτὴ) εἴτε ἀποπέμπω παρὰ σέ. τὴν μὲν δὴ ταῦτα ἐπειρωτᾶν. τὸν δὲ λέγουσι πρὸς ταῦτα εἰπεῖν, „Ἐπεὰν ἀνδρωθέντας ἴδηαι τοὺς παῖδας, τάδε „ποιεῦσα οὐκ ἂν ἁμαρτάνοις. τὸν μὲν ἂν ὁρᾷς „αὐτέων τόδε τὸ τόξον ὧδε διατεινόμενον, καὶ τῷ „ζωστῆρι τῷδε καταζωννύμενον, τοῦτον μὲν τῆσ„δε τῆς χώρης οἰκήτορα ποιεῦ. ὃς δ᾽ ἂν τουτέων „τῶν ἔργων τῶν ἐντέλλομαι λείπηται, ἔκπεμπε ἐκ τῆς „χώρης. καὶ ταῦτα ποιεῦσα, αὐτή τε εὐφρανέεαι, „καὶ τὰ ἐντεταλμένα ποιήσεις. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον (δύο γὰρ δὴ φορέειν τέως Ἡρακλέα) καὶ τὸν ζωστῆρα προσδέξαντα, παραδοῦναι τὸ τόξον τε καὶ τὸν ζωστῆρα, ἔχοντα ἐπ᾽ ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην· δόντα δὲ, ἀπαλλάσσεσθαι. τὴν δ᾽, ἐπεί οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μέν σφι οὐνόματα θέσθαι· τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δ᾽ ἑπομένῳ, Γελωνόν· Σκύθην δὲ, τῷ νεωτάτῳ· τοῦτο δὲ, τῆς ἐπιτολῆς μεμνημένην αὐτὴν, ποιῆσαι τὰ ἐντεταλμένα. καὶ δὴ δύο μὲν τῶν [b] παίδων τόν τε Ἀγάθυρσον καὶ τὸν Γελωνὸν οὐκ οἵους τε γενομένους ἐξικέσθαι πρὸς τὸν προκείμενον ἄεθλον, οἴχεσθαι ἐκ τῆς χώρης, ἐκβληθέντας ὑπὸ τῆς γειναμένης. τὸν δὲ νεώτατον [c] αὐτέων Σκύθην ἐπιτελέσαντα, καταμεῖναι ἐν τῇ χώρῃ. καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέος γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλῆας γινομένους Σκυθέων. ἀπὸ δὲ τῆς φιάλης, ἔτι καὶ ἐς [d] τόδε φιάλας ἐκ τῶν ζωστήρων φορέειν Σκύθας. τὸ δὴ μοῦνον μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθην.

a πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι. b μέν οἱ τῶν. c νεώτερον. d ἔτι δὲ καὶ ἐς.

Massagetæ fugarunt Scythas. Araxes inter Scythas & Cimmerios; at horum multi per seditionem occisi & sepulti prope Tyren. Cimmerii migrarunt in Chersonesum ad Sinopen. Scythæ invadunt Mediam.

Ταῦτα δὲ Ἑλλήνων οἱ τὸν Πόντον οἰκέοντες λέγουσι. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος ἔχων ὧδε· (τῷ μάλιστα λεγομένῳ αὐτὸς προσκέομαι·) Σκύθας τοὺς νομάδας, οἰκέοντας ἐν τῇ Ἀσίῃ, πολέμῳ πιεσθέντας [a] ὑπὸ Μασσαγετέων, οἴχεσθαι διαβάντας ποταμὸν Ἀράξεα [b] ἐπὶ γῆν τὴν Κιμμερίην. τὴν γὰρ νῦν νέμονται Σκύθαι, αὕτη λέγεται τὸ παλαιὸν εἶναι Κιμμερίων. τοὺς δὲ Κιμμερίους, ἐπιόντων Σκυθέων, βουλεύεσθαι, ὡς στρατοῦ ἐπιόντος μεγάλου. καὶ δὴ τὰς γνώμας σφέων κεχωρισμένας, ἐντόνους μὲν ἀμφοτέρας, ἀμείνω δὲ τὴν τῶν βασιλήων. τὴν μὲν γὰρ δὴ τοῦ δήμου φέρειν γνώμην, ὡς ἀπαλλάσσεσθαι πρῆγμα εἴη, μηδὲ πρὸ πολλοῦ δεόμενα [c] κινδυνεύειν· τὴν δὲ τῶν βασιλήων, διαμάχεσθαι περὶ τῆς χώρης τοῖσι ἐπιοῦσι. οὔκων δὴ ἐθέλειν πείθεσθαι οὔτε τοῖσι βασιλεῦσι τὸν δῆμον, οὔτε τῷ δήμῳ τοὺς βασιλῆας. τοὺς μὲν δὴ ἀπαλλάσσεσθαι βουλεύεσθαι ἀμαχητὶ, τὴν χώρην παραδόντας [d] τοῖσι ἐπιοῦσι· τοῖσι δὲ βασιλεῦσι δόξαι ἐν τῇ ἑωυτῶν κέεσθαι ἀποθανόντας, μηδὲ συμφεύγειν τῷ δήμῳ· λογισαμένους ὅσα τε ἀγαθὰ πεπόνθασι, καὶ ὅσα φεύγοντας ἐκ τῆς πατρίδος κακὰ ἐπίδοξα καταλαμβάνει. ὡς δὲ δόξαι σφι ταῦτα, διαστάντας, καὶ ἀριθμὸν ἴσους γινομένους, μάχεσθαι πρὸς ἀλλήλους. καὶ τοὺς μὲν ἀποθανόντας πάντας ὑπ᾽ ἑωυτῶν, θάψαι τὸν δῆμον τῶν Κιμμερίων παρὰ ποταμὸν Τύρην· καί σφεων ἔτι δῆλός ἐστι ὁ τάφος. θάψαντας δὲ, οὕτω τὴν ἔξοδον ἐκ τῆς χώρης ποιέεσθαι. Σκύθας δὲ ἐπελθόντας, λαβεῖν ἐρήμην τὴν χώρην. Καὶ νῦν ἔστι μὲν ἐν τῇ Σκυθικῇ Κιμμέρια τείχεα, ἔστι δὲ πορθμήια Κιμμέρια. ἔστι δὲ καὶ χώρη οὔνομα Κιμμερίη. ἔστι δὲ Βόσπορος, Κιμμέριος καλεόμενος. Φαίνονται δὲ οἱ Κιμμέριοι φεύγοντες ἐς τὴν Ἀσίην τοὺς Σκύθας, καὶ τὴν Χερσόνησον κτίσαντες, ἐν τῇ νῦν Σινώπη πόλις Ἑλλὰς οἴκισται. φανεροὶ δὲ εἰσὶ καὶ οἱ Σκύθαι διώξαντες αὐτοὺς, καὶ ἐσβαλόντες ἐς γῆν τὴν Μηδικὴν, ἁμαρτόντες τῆς ὁδοῦ. οἱ μὲν γὰρ Κιμμέριοι αἰεὶ τὴν παρὰ θάλασσαν ἔφευγον· οἱ δὲ Σκύθαι, ἐν δεξιῇ τὸν Καύκασον ἔχοντες, ἐδίωκον· ἐς οὗ [e] ἐσέβαλον ἐς τὴν Μηδικὴν γῆν, ἐς μεσόγαιαν τῆς ὁδοῦ τραφθέντες. Οὗτος δὲ ἄλλος ξυνὸς Ἑλλήνων τε καὶ βαρβάρων γινόμενος λόγος εἴρηται. ἔφη δὲ Ἀριστέης ὁ Καϋστροβίου, ἀνὴρ Προκοννήσιος, ποιέων ἔπεα, ἀπικέσθαι ἐς Ἰσσηδόνας, φοιβόλαμπτος γινόμενος· Ἰσσηδόνων ὑπεροικέειν [f] Ἀριμασποὺς, ἄνδρας μουνοφθάλμους. ὑπὲρ δὲ τούτων, τοὺς χρυσοφύλακας γρῦπας· τούτων δὲ, τοὺς Ὑπερβορέους, κατήκοντας ἐπὶ θάλασσαν.

trem excogitasse. Hæc Græci qui habitant in Ponto referunt. Fertur & alius sermo ita habens, cui ipse præcipue assentior: Scythas Nomadas, qui Asiam incolunt, quum à Massagetis bello vexarentur, Araxe transmisso, in Cimmeriam abiisse. nam regio quam nunc Scythæ incolunt, ea fertur olim fuisse Cimmeriorum. Sed invadentibus Scythis Cimmerios, quum deliberarent, tanquam magno irruente exercitu, in sententia diversos fuisse; utraque quidem rigida, sed regum meliore. nam populum quidem sensisse consultius fore, si excederent, neque quod jampridem precabantur, periclitarentur *pugna*: at reges, pro regione cum invasoribus dimicandum. Ita quum neutris alteri obtemperare vellent, & populus consilium caperet sine prœlio demigrandi, tradita invadentibus regione; reges vero, in sua potius patria occumbentes jacere, nec una cum plebe fugiendum censuisse, quot bona habuissent, & quot mala evidentia habituri essent patria profugi, reputantes: hæc illos sentientes, dissedisse & inter se decertasse, utrosque numero pares: & omnes qui ab popularibus essent occisi, fuisse à populo Cimmeriorum sepultos ad flumen Tyren: & eorum adhuc sepulcrum manifestum est. Sepultis his, illum è regione migrasse: quam desertam supervenientes Scythas occupavisse. Extantque adhuc in Scy- 12
thia tum muri Cimmerii, tum trajectus Cimmerii, tum regio nomine Cimmeria est, & Bosporus qui Cimmerius appellatur. Constat autem Cimmerios in Asiam fugisse Scythas, & Chersonesum condidisse, ubi nunc Sinope Græca urbs sita est. Apparet etiam Scythas in persequendis illis Mediam intrasse, via aberrantes. nam Cimmerii quidem fugientes, iter semper juxta mare tenebant: Scythæ autem ad dexteram Caucasum habentes, eos insequebantur, donec ingressi sunt Mediam, itinere in mediterranea converso. Alia quoque fertur com- 13
munis Græcorum barbarorumque narratio: Aristeas quidam Proconnesius, versificator, Caustrobii filius, memoravit se Phœbo instinctum venisse ad Issedonas: supra hos incolere Arimaspos, viros unoculos: & item supra hos esse grypas, qui aurum asservent: ac super hos esse Hyperboreos, ad mare pertinentes.

(The marginal section number 11 stands beside the line "bitant in Ponto referunt. Fertur & a-".)

a πιασθέντας. b Ἀράξεα. c [illegible] d παραχωρήσαντας. e ἐς ὅ. f Ἰσσηδόνας δὲ ὑπεροικέειν.

nentes. Hos autem omnes, præter Hyperboreos, Arimaspis autoribus, assidue finitimis bellum inferre, & ab Arimaspis exterminari Issedones, ab Issedonibus Scythas: à Scythis autem vexatos Cimmerios, qui ad australe mare incolebant, regionem relinquere. Itaque ne Aristeas quidem cum Scythis de ea re-
14 gione consentit. Qui unde fuerit, qui hæc retulit, dictum est: sed à me dicetur item, quidnam de eodem viro in Proconneso & Cyzico audierim. Aristeam enim ajunt, quum nullo suæ civitatis esset inferior genere, ingressum in Proconneso fullonicam officinam, decessisse: fullonemque occlusa officina, abisse denunciatum rem propinquis defuncti. Dissipatoque jam per urbem rumore Aristeam esse vita functum, in quæstiones hoc affirmantibus quendam venisse Cyzicenum, ex urbe Artace profectum, qui diceret sibi occurrisse eunti Cyzicum, ac fuisse colloquutum. Et quum id iste contendendo asseveraret, propinquos mortui ad fullonicam præsto fuisse, habentes quæ ad efferendos homines expediunt: sed aperta domo, Aristeam nec mortuum nec vivum comparuisse; septimoque deinde anno, quum in Proconneso comparuisset, eos versus fecisse, qui nunc à Græcis Arimaspei vocantur; quibus
15 conditis, rursus evanuisse. Hæc quidem istæ civitates commemorant: sed hæc ego novi evenisse Metapontinis qui sunt in Italia, trecentis & quadraginta annis post secundum recessum Aristeæ, quemadmodum conjiciens & in Proconneso & apud Metapontinos inveni. Metapontini enim ajunt ipsum Aristeam, quum in urbe ipsorum apparuisset, jussisse aram Apollini extrui, & juxta eam erigi statuam, quæ cognomen Aristeæ Proconnesii haberet: dixisse enim ipsis Italiotarum solis Apollinem in regionem venisse, & se illum assectari qui nunc Aristeas esset; tum vero quum deum assectaretur, corvum fuisse: & istum hæc loquutum evanuisse. Eoque ajunt Metapontini se Delphos misisse sciscitatum ex Deo, quodnam illud hominis esset spectrum, sibique præcepisse Pythiam ut dicto audientes illi essent. melius enim cum ipsis actum iri, si parerent. Se igitur hæc admittentes perfecisse. Et nunc statua extat cognomine Aristeæ, juxta statuam ipsam Apollinis, in foro extructam, circum-

λασσαν. τούτους ὦν πάντας, πλὴν Ὑπερβορέων, ἀρξάντων Ἀριμασπῶν, αἰεὶ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπιτίθεσθαι· καὶ ὑπὸ μὲν Ἀριμασπῶν ἐξωθέεσθαι ἐκ τῆς χώρης Ἰσηδόνας· ὑπὸ δὲ Ἰσηδόνων, Σκύθας. Κιμμερίους δὲ οἰκέοντας ἐπὶ τῇ νοτίῃ θαλάσσῃ, ὑπὸ Σκυθέων πιεζομένους, ἐκλείπειν τὴν χώρην. οὕτω οὐδὲ οὗτος συμφέρεται περὶ τῆς χώρης ταύτης Σκύθῃσι. Καὶ ὅθεν μὲν ἦν Ἀριστέης ὁ ταῦτα εἴπας, εἴρηται. τὸν δὲ περὶ αὐτοῦ ἤκουον λόγον ἐν Προκοννήσῳ καὶ Κυζίκῳ, λέξω. Ἀριστέην γὰρ λέγουσι, ἐόντα τῶν ἀστῶν οὐδενὸς γένος [a] ὑποδεέστερον, ἐσελθόντα ἐς κναφήιον ἐν Προκοννήσῳ, ἀποθανεῖν. καὶ τὸν κναφέα κατακληίσαντα τὸ ἐργαστήριον, οἴχεσθαι ἀγγελέοντα τοῖσι προσήκουσι τῷ νεκρῷ. ἐσκεδασμένου δὲ ἤδη τοῦ λόγου ἀνὰ τὴν πόλιν ὡς τεθνηὼς [b] εἴη ὁ Ἀριστέης, ἐς ἀμφιβασίας [c] τοῖσι λέγουσι ἀπικνέεσθαι ἄνδρα Κυζικηνὸν, ἥκοντα ἐξ Ἀρτάκης πόλιος· φάντα συντυχεῖν τέ οἱ ἰόντι ἐπὶ Κυζίκου, καὶ ἐς λόγους ἀπικέσθαι. καὶ τοῦτον μὲν ἐντεταμένως ἀμφισβητέειν· τοὺς δὲ προσήκοντας τῷ νεκρῷ ἐπὶ τὸ κναφήιον παρεῖναι, ἔχοντας τὰ πρόσφορα, ὡς ἀναιρησομένους· ἀνοιχθέντος δὲ τοῦ οἰκήματος, οὔτε τεθνεῶτα, οὔτε ζῶντα φαίνεσθαι Ἀριστέην· μετὰ δὲ, ἑβδόμῳ ἔτεϊ φανέντα αὐτὸν ἐς Προκόννησον, ποιῆσαι τὰ ἔπεα ταῦτα τὰ νῦν ὑπ᾽ Ἑλλήνων Ἀριμάσπεα καλέεται· ποιήσαντα δὲ, ἀφανισθῆναι τὸ δεύτερον. Ταῦτα μὲν αἱ πόλιες αὗται λέγουσι. τάδε δὲ οἶδα Μεταποντίνοισι τοῖσι ἐν Ἰταλίῃ συγκυρήσαντα μετὰ τὴν ἀφάνισιν τὴν δευτέρην Ἀριστέω ἔτεσι [d] τεσσεράκοντα καὶ τριηκοσίοισι, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος ἐν Προκοννήσῳ τε καὶ Μεταποντίῳ εὕρισκον. Μεταποντῖνοι φασὶ [e] αὐτὸν Ἀριστέην φανέντα σφι ἐς τὴν πόλιν, κελεῦσαι βωμὸν Ἀπόλλωνι ἱδρύσασθαι, καὶ Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἐπωνυμίην ἔχοντα ἀνδριάντα παρ᾽ αὐτὸν ἱστάναι· φάναι γάρ σφι τὸν Ἀπόλλωνα Ἰταλιωτέων μούνοισι δὴ ἀπικέσθαι ἐς τὴν χώρην, καὶ αὐτός οἱ ἕπεσθαι ὁ νῦν ἐὼν Ἀριστέης· τότε δὲ ὅτε εἵπετο τῷ θεῷ, εἶναι κόραξ· καὶ τὸν, εἴπαντα ταῦτα, ἀφανισθῆναι· σφέας δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσι ἐς Δελφοὺς πέμψαντας, τὸν θεὸν ἐπειρωτᾶν ὅ, τι τὸ φάσμα τοῦ ἀνθρώπου εἴη· τὴν τε Πυθίην σφέας κελεύειν πείθεσθαι τῷ φάσματι· πειθομένοισι δὲ, ἄμεινον συνοίσεσθαι. καὶ σφέας δεξαμένους ταῦτα, ποιῆσαι ἐπιτελέα. καὶ νῦν ἕστηκε [f] ἀνδριὰς ἐπωνυμίην ἔχων Ἀριστέω, παρ᾽ αὐτῷ τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἀπόλλωνος. περὶ δὲ αὐτὸν δάφναι ἑστᾶσι· τὸ

a γόνος. b τεθνηκώς. c MS. ἀφισβατίας. d Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου ἔπεσι. e Μεταποντῖνοι γάρ φασι. f ἵστηκε.

δὲ ἄγαλμα ἐν τῇ ἀγορῇ ἵδρυται. Ἀριστέω μέν νυν πέρι τοσαῦτα εἰρήσθω. τῆς δὲ γῆς τῆς πέρι ὅδε λόγος ὅδε ὥρμηται λέγεσθαι, οὐδεὶς οἶδε ἀτρεκέως ὅ, τι τὸ κατύπερθέ ἐστι. οὐδενὸς γὰρ δὴ αὐτόπτεω εἰδέναι φαμένου δύναμαι πυθέσθαι· οὐδενὸς γὰρ [a] οὐδὲ Ἀριστέης, τοῦπερ ὀλίγῳ πρότερον τούτων μνήμην ἐποιεύμην, οὐδὲ οὗτος προσωτέρω Ἰσσηδόνων, ἐν αὐτοῖσι τοῖσι ἔπεσι ποιέων, ἔφησε ἀπικέσθαι· ἀλλὰ τὰ κατύπερθε ἔλεγε ἀκοῇ, φὰς Ἰσσηδόνας εἶναι τοὺς ταῦτα λέγοντας. ἀλλ' ὅσον μὲν ἡμεῖς ἀτρεκέως ἐπὶ μακρότατον οἷοί τ' ἐγενόμεθα ἀκοῇ ἐξικέσθαι, πᾶν εἰρήσεται. Ἀπὸ τοῦ Βορυσθενεϊτέων ἐμπορίου (τοῦτο γὰρ τῶν παραθαλασσίων μεσαίτατόν ἐστι πάσης τῆς Σκυθίης·) ἀπὸ τούτου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται, ἐόντες Ἕλληνες Σκύθαι. ὑπὲρ δὲ τούτων, ἄλλο ἔθνος, οἱ Ἀλαζόνες καλέονται. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Καλλιπίδαι τὰ μὲν ἄλλα κατὰ ταὐτὰ Σκύθῃσι ἐπασκέουσι· σῖτον δὲ καὶ σπείρουσι, καὶ σιτέονται καὶ κρόμμυα καὶ σκόρδα [b] καὶ φακοὺς καὶ κέγχρους. ὑπὲρ δὲ Ἀλαζόνων οἰκέουσι Σκύθαι ἀροτῆρες, οἳ οὐκ ἐπὶ σιτήσι σπείρουσι τὸν σῖτον, ἀλλ' ἐπὶ πρήσι. τούτων δὲ κατύπερθε οἰκέουσι Νευροί. Νευρῶν δὲ τὸ πρὸς βορέην ἄνεμον, ἔρημον ἀνθρώπων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. ταῦτα μὲν παρὰ τὸν Ὕπανιν ποταμόν ἐστι ἔθνεα πρὸς ἑσπέρης [c] τοῦ Βορυσθένεος. Ἀτὰρ διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης, ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί· τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεΐτας· σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὔνομα κεῖται Παντικάπης· τὸ δὲ πρὸς βορέην ἄνεμον, πλόον ἀνὰ τὸν Βορυσθένεα ἡμερέων ἕνδεκα. ἤδη δὲ κατύπερθε τούτων ἡ ἔρημός ἐστι ἐπιπολλόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν. τὸ δὲ τούτων κατύπερθε, ἔρημον ἤδη ἀληθέως, καὶ ἔθνος ἀνθρώπων οὐδὲν, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτε τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀροῦντες· ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης [d]. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέρρον. Πέρην δὲ τοῦ Γέρρου ταῦ-

Issedones terminus notitiæ harum gentium. Callipidæ, Græci Scythæ, Halizones, Scythæ aratores, Neuri: ad orientem Borysthenis Hylæa, Borysthenitæ, Androphagi, Nomades.

cumstantibus in orbem lauris. Hæc de
Aristea hactenus. Regione autem de qua 16
hic sermo dicere instituit, quidnam sit
ulterius, nemo exploratum habet. neque
enim id inquirere ab aliquo potui, qui
se diceret nosse quod ipse vidisset; sicut
nec ullum Aristeas, cujus paulo ante ista
feci mentionem, neque iste in iis quos
fecit versibus, ait se ultra Issedones pro-
cessisse: sed ulteriora fatebatur auditu,
testatus Issedones illa commemorare. Ve-
rum à nobis, quoad longissime auditu
penetrare liquide potuimus, omne re-
feretur. Ab emporio Borysthenitarum 17
(hoc enim ex maritimis totius Scythiæ
est maxime medium) ab eo primi inco-
lunt Callipidæ, qui sunt Græci Scythæ.
super hos alia gens, qui vocantur Hali-
zones. Horum utrique in ceteris servant
ritum Scytharum; sed frumentum serunt,
eoque vescuntur, & cæpe & allio & len-
te & milio. Supra Halizones autem in-
colunt Scythæ aratores, qui non ad e-
dendum serunt triticum, sed ad venden-
dum. Supra hos incolunt Neuri: quorum
tractus qui ad aquilonem vergit, quantum
nos scimus, ab hominibus desertus est.
Atque hæ quidem nationes juxta flumen
Hypanin colunt, ad occidentalem partem
Borysthenis. Verum transmisso Borysthe- 18
ne à mari prima est Hylæa: dehinc habi-
tant Scythæ agricolæ, quos Græci qui ad
Hypanin incolunt, Borysthenitas appel-
lant, ipsi vero se Olbiopolitas. Hi igitur
agricolæ Scythæ colunt quidem quod pa-
tet ad auroram, trium dierum iter, per-
tinentes ad flumen nomine Panticapem:
quod vero ad ventum aquilonem, unde-
cim dierum navigatione per Borysthe-
nem. tractus autem ulterior his, in mul-
tum sane spatii desertus est. Ultra quam
solitudinem habitant Androphagi, *id est, virorum carne vescentes*, separata natio,
ac nequaquam Scythica. At supra hos
deserta jam proculdubio omnia, nec ul-
la hominum gens, quantum nos scimus.
Quæ vero ad latus orientale horum Scy- 19
tharum, qui agricolæ sunt, plaga adja-
cet, transmisso flumine Panticape, Scy-
thæ jam Nomades, *id est, pastorii*, inco-
lunt, neque serentes quicquam neque a-
rantes. Nuda autem arboribus est omnis
hæc plaga præter Hylæam. Nomades
autem isti incolunt spatium quatuorde-
cim dierum itineris, auroram versus, ad
Gerrhum usque flumen. Trans Gerrhum 20
au-

a οὐδὲ γάρ. b σκόροδα. c πρὸς ἑσπέρην. d MS. legit πᾶσα αὕτη τῆς Ὑλαίης.

autem ſunt ea quæ vocantur regia, & Scythæ optimi pariter & plurimi, & qui ſuos ſervos eſſe ceteros Scythas arbitrantur; à meridie quidem ad Tauricam regionem pertinentes, ab aurora vero ad foſſam quam duxerunt illi qui è cæcis geniti fuerunt: & ad emporium paludis Mæotidis, quod vocatur Cremni, ſed eorum alia ad flumen Tanain porriguntur. At ſuperiora ad ventum aquilonem Scythis regiis, ea incolunt Melanchlæni, alia gens non Scythica; & ſupra Melanchlænos paludes ſunt, & deſerta hominibus regio, quantum nos
21 ſcimus. Trans flumen autem Tanain non amplius regio Scythica, ſed prima quidem portionum eſt Sauromatarum, qui à receſſu Mæotidis paludis incipientes, incolunt tractum qui ſpectat aquilonem, iter dierum quindecim, vacuum prorſus arboribus tam agreſtibus quam mitibus. Supra hos habitant ſecundam portionem tenentes Budini, terram colentes totam omni arborum genere ſpiſſam. Supra Budinos ad aquilonem ſtatim excipit ſoli-
22 tudo octo dierum itineris. Poſt hanc ſolitudinem declinanti magis ad ventum ſubſolanum, incolunt Thyſſagetæ, natio copioſa & propria, & è venatu victitans. His contigui, in eiſdem habitantes locis ſunt quibus nomen inditum eſt Iyrcæ, & ipſi è venatione victitantes, hunc in modum: Conſcenſis arboribus, quæ per omnem regionem frequentes ſunt, inſidiantur. ſingulis autem adeſt equus, in ventrem procumbere edoctus, humilius ſubſidendi gratia: eſt in promptu & canis. Ubi quis igitur ab arbore feram viderit, ſagittaque percuſſerit, conſcenſo equo illam perſequitur, & canis adhæret. Super hos regionem auroram verſus incolunt alii Scythæ, qui à regiis Scythis deficientes, ita in hunc locum pervene-
23 runt. Ad hos uſque Scythas regio omnis Scythica eſt campeſtris, & profundi ſoli: reliqua dehinc lapidoſa atque ſalebroſa. Cujus regionis magno tranſmiſſo ſpatio, incolunt ad excelſorum montium radicem homines qui ab ipſo natali dicuntur eſſe calvi, mares pariter & feminæ, ſimis quoque naribus, & ingenti mento; propriam vocem edentes, ſed Scythicam geſtantes veſtem: ex arboribus victitantes. cui arbori nomen eſt Ponticum, magnitudo ferè eadem quæ fico, fructus fabæ inſtar, nucleum habens.
Id

ταῦτα δὴ τὰ καλεύμενα βασιλήϊά ἐστι, καὶ Σκύθαι οἱ ἄριστοί τε καὶ πλεῖστοι· καὶ τοὺς ἄλλους νομίζοντες Σκύθας, δούλους σφετέρους εἶναι· κατοικοῦσι [a] δὲ ἐπὶ τὸ μὲν πρὸς μεσαμβρίην, ἐς τὴν Ταυρικήν· τὸ δὲ πρὸς ἠῶ, ἐπί τε τάφρον, τὴν δὴ οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γενόμενοι ὤρυξαν, καὶ ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος [b] τὸ ἐμπόριον, τὸ καλέεται Κρημνοί. τὰ δὲ αὐτῶν κατήκουσι ἐπὶ ποταμὸν Τάναϊν. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον τῶν βασιληίων Σκυθέων οἰκέουσι Μελάγχλαινοι, ἄλλο ἔθνος, καὶ οὐ Σκυθικόν. Μελαγχλαίνων δὲ τὸ κατύπερθε, λίμναι, καὶ ἔρημός ἐστι ἀνθρώπων, κατόσον ἡμεῖς ἴδμεν. Τάναϊν δὲ ποταμὸν διαβάντι, οὐκέτι Σκυθική, ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη τῶν λαξίων, Σαυροματέων ἐστὶ, οἳ ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι τῆς Μαιήτιδος λίμνης, νέμονται τὸ πρὸς [c] βορέην ἄνεμον, ἡμερέων πεντεκαίδεκα ὁδὸν, πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. ὑπεροικέουσι δὲ τούτοισι δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν· μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίνοντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζῶσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοι εἰσὶ [d] τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἴυρκαι· καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζῶντες τρόπῳ τοιῷδε· λοχᾷ ἐπὶ δένδρεον ἀναβάς. τὰ δέ ἐστι πυκνὰ ἀνὰ πᾶσαν τὴν χώρην· ἵππος δὲ ἑκάστῳ δεδιδαγμένος ἐπὶ γαστέρα κεῖσθαι, ταπεινότητος εἵνεκα· ἕτοιμός ἐστι καὶ κύων· ἐπεὰν [e] δὲ ἀπίδῃ τὸ θηρίον ἀπὸ τοῦ δενδρέου, τοξεύσας, ἐπιβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον, διώκει· καὶ ὁ κύων ἔχεται [f]. ὑπὲρ δὲ τούτων, τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τετραμμένον οἰκέουσι Σκύθαι ἄλλοι, ἀπὸ τῶν βασιληίων Σκυθέων ἀποστάντες, καὶ οὕτω ἀπικόμενοι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον. Μέχρι μὲν δὴ τῆς τούτων τῶν Σκυθέων χώρης, ἐστὶ ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα, πεδιάς τε γῆ καὶ βαθύγεως· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, λιθώδης τ' ἐστὶ καὶ τρηχέη. διεξελθόντι δὲ καὶ τῆς τρηχέης χώρης πολλὸν, οἰκέουσι ὑπώρεαν οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως· καὶ σιμοί· καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. Ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι, μέγαθος δὲ κατὰ συκέην μάλιστά κη. καρπὸν δὲ φορέει κυάμῳ ἴσον, πυρῆνα δὲ ἔχει.
τοῦτ

a κατήκουσι. b MS. habet tum hic, tum infra Μαιώτιδος. c τὰ πρὸς. d κατοικημένοισι εἰσί. e ἐπεὰν. f ἕπεται.

Afchy potus. Sacri Scythæ Argippæi. Septem linguæ illic in vicino. Fabulæ de capripedibus & VI menfes dormientibus. Iffedonum convivia de patris mortui carnibus.

τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι· ἀπορρέει δὲ ἀπ' αὐτοῦ παχὺ καὶ μέλαν. οὔνομα δὲ τῷ ἀπορρέοντί ἐστι ἄσχυ· τοῦτο καὶ [a] λείχουσι, καὶ γάλακτι συμμίσγοντες πίνουσι· καὶ ἀπὸ τῆς παχύτητος αὐτοῦ τῆς τρυγὸς παλάθας συντιθέασι, καὶ ταύτας σιτέονται. πρόβατα γάρ σφι οὐ πολλά ἐστι· οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ [b] αὐτόθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος, ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήιον ὅπλον ἐκτέαται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφεύγων καταφύγῃ [c] ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δέ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι. Μέχρι μέν νυν τῶν Φαλακρῶν τούτων, πολλὴ περιφάνεια τῆς χώρης ἐστὶ, καὶ τῶν ἔμπροσθεν ἐθνέων. καὶ γὰρ Σκυθέων τινὲς ἀπικνέονται ἐς αὐτοὺς, τῶν οὐ χαλεπόν ἐστι πυθέσθαι, καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐκ Βορυσθένεός τε ἐμπορίου καὶ τῶν ἄλλων Ποντικῶν ἐμπορίων. Σκυθέων δὲ οἳ ἂν ἔλθωσι ἐς αὐτοὺς, δι' ἑπτὰ ἑρμηνέων καὶ δι' ἑπτὰ γλωσσέων διαπρήσσονται. Μέχρι μὲν δὴ τούτων γινώσκεται. τὸ δὲ τῶν Φαλακρῶν κατύπερθε οὐδεὶς ἀτρεκέως οἶδε φράσαι· οὔρεα γὰρ ὑψηλὰ ἀποτάμνει ἄβατα, καὶ οὐδείς σφεας [d] ὑπερβαίνει. οἱ δὲ Φαλακροὶ οὗτοι λέγουσι, (ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες) οἰκέειν τὰ οὔρεα αἰγίποδας [e] ἄνδρας· ὑπερβάντι δὲ τούτους, ἄλλους ἀνθρώπους, οἳ [f] τὴν ἑξάμηνον καθεύδουσι· τοῦτο δὲ οὐκ ἐνδέκομαι τὴν ἀρχήν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρὸς ἠῶ τῶν Φαλακρῶν γινώσκεται ὑπὸ [g] Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον· τὸ μέντοι κατύπερθε πρὸς βορέην ἄνεμον, οὐ γινώσκεται, οὔτε τῶν Φαλακρῶν, οὔτε τῶν Ἰσσηδόνων, εἰ μὴ ὅσα αὐτέων τούτων λεγόντων. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα· καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα· ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι· καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, καπέπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια. ἄλλως δὲ δίκαιοι καὶ οὗτοι λέγονται εἶναι. ἰσοκρατέες δὲ ὁμοίως αἱ γυναῖκες τοῖσι ἀνδράσι. γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ

Id ubi maturuerit, veftibus excolant, & quod ab eo craffum & nigrum defluit, nomine afchy, id & lingunt, & lacte commixtum potant. ex ipfius quoque craffitudine fæcis maffas componunt & edunt. Neque enim multum eft eis ovium, utpote non funt ibi pafcua ferio culta. Sub arbore quifque habitat: per hyemem quidem, ubi arborem pileo albo firmoque contexerint; per æftatem vero, fine hoc pileo. His nemo mortalium injuriam infert. facri enim dicuntur effe: nihilque Martiorum armorum poffident. Et partim quidem hi funt, qui finitimorum controverfias dirimunt; partim vero quifquis exulans ad eos confugit, is à nemine læditur. Nomen eis eft Argippæi. Ad hos ufque calvos ingens 24
circumcirca profpectus eft regionis & gentium, quæ in anterioribus funt. Nam & Scytharum nonnulli ad eos commeant, quos non difficile eft fcifcitari; atque etiam Græcos ex emporio Boryfthenis atque aliis Ponticis emporiis. Ex Scythis vero qui ad eos commeant, per feptem interpretes totidemque linguas id peragunt. Horum tenus notitia re- 25
rum habetur. at quod fupra illos calvos eft, nemo pro comperto referre poteft. nam montes editi inacceffi præcidunt, & eos nemo tranfcendit. Ifti tamen calvi referunt, (quæ apud me fidem non habent) incoli montes ab viris capripedibus: quos ubi tranfieris, effe alios qui fenos menfes dormiant. quod ego omnino non admitto. Sed tractum illum qui ad auroram calvis eft, ab Iffedonibus habitari fine ambiguitate compertum eft. Ille vero fuperior vergens ad aquilonem ventum non cognofcitur vel ab Iffedonibus vel ab calvis, nifi quatenus ifti ipfi dicunt. Iffedones porro talibus moribus 26
uti feruntur: Quoties pater alicui deceffit, omnes propinqui pecora adducunt; quæ ubi mactaverunt conciduntque carnes, concidunt & mortuum patrem illius à quo excipiuntur, commixtifque omnibus carnibus convivium exhibent. Caput autem ejus depilatum expurgatumque inaurant, eoque pro re facrata utuntur, peragentes quotannis magna facrificia. Hæc filius patri facit, quemadmodum Græci natalitia. Alioqui dicuntur & illi jufti effe, & ipforum uxores peræque fortes ac viri. Hi & ipfi cognofcuntur. Quod ab his fuper- 27
num

a τοῦτο δὲ καὶ. b γάρ τοι σπουδαῖαι αἱ νομαί. c ἂν καταφύγῃ. d οὐδείς σφεα. e MS. habet ἱπποβάτας. f ἀνθρώπους εἶναι οἵ. g γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπό.

num est, ibi ajunt Issedones esse homines unoculos, & grypes auri custodes. Hoc ab eis nacti Scythæ narrant, à Scythis nos ceteri pro vero habuimus, & Scythice eos appellamus Arimaspos. nam *arima* Scythæ unum vocant, *spu* vero oculum.
28 Omnis autem quæ dicta est regio, adeo infestatur hyberna sævitia, ut octo mensibus intolerabile sit illic gelu; in quibus si aquam effundas, non facias lutum, facies autem si illic ignem accenderis. Mare compingitur, & omnis Cimmerius Bosporus: superque glaciem qui intra fossam incolunt Scythæ militant, & plaustra agunt trans eam usque ad Indos. Ita vis hyberna octo mensibus perstat, quatuor tamen mensibus reliquis frigora illic sunt. Ubi etiam aliam quam in ceteris regionibus condicionem habet hyems. nam quum tempus pluendi est, nihil ibi quod sit ullius momenti, pluit: æstate pluere non cessat. Quinetiam tonitrua quando alibi fiunt, tum ibi nulla existunt, per æstatem vero densa: hyeme si fiat tonitru, decernitur pro ostento habendum in admiratione; sicut terræmotus si existat seu æstate seu hyeme in Scythica regione, prodigium creditur. Eam vim hyemis equi sustinentes ferunt, muli asinique prorsus non ferunt: quum tamen alibi stantes in gelido equi tabefiant,
29 asini vero ac muli durent. Et hæc mihi videtur esse caussa, cur omnino cornua bovino generi illi mutilo istic non nascantur: astipulante sententiæ meæ Homeri carmine in Odyssea, quod ita habet,

Et Libyen, ubi sunt cornuti protinus agni.

Quod recte dictum est, in locis calidis festine cornua adnasci. at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur omnino pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix
30 oriuntur. In Scythia itaque hoc propter frigora contingit. Quo magis miror (ab initio enim oratio mea accessiones indagabat) cur in omni Eleo agro muli nequeant gigni, quum neque locus sit frigidus, neque ulla alia caussa appareat. Ajunt Elei ipsi ex imprecatione quadam non possideri ab ipsis mulos, sed quum tempus conceptus equarum adest, ad finitimos illas educunt; ibi postquam admiserint asinos, usque dum conceperint,

τὸ κατύπερθε, Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μουνοφθάλμους ἀνθρώπους καὶ χρυσοφύλακας γρῦπας εἶναι[a]. παρὰ δὲ τούτων Σκύθαι παραλαβόντες λέγουσι· παρὰ δὲ Σκυθέων ἡμεῖς οἱ ἄλλοι νενομίκαμεν, καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμόν. Δυσχείμερος δὲ αὕτη ἡ καταλεχθεῖσα πᾶσα χώρη οὕτω δή τι ἐστί· ἔνθα τοὺς μὲν ὀκτὼ τῶν μηνῶν ἀφόρητος οἷος γίνεται κρυμός, ἐν τοῖσι ὕδωρ ἐκχέας, πηλὸν οὐ ποιήσεις· πῦρ δὲ ἀνακαίων, ποιήσεις πηλόν· ἡ δὲ θάλασσα πήγνυται, καὶ ὁ Βόσπορος πᾶς ὁ Κιμμέριος. καὶ ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου οἱ ἐντὸς τάφρου Σκύθαι κατοικημένοι στρατεύονται, καὶ τὰς ἁμάξας ἐπελαύνουσι πέρην ἐς τοὺς Ἰνδούς. οὕτω μὲν δὴ τοὺς ὀκτὼ μῆνας διατελέει χειμὼν ἐών· τοὺς δ᾽ ἐπιλοίπους τέσσερας ψύχεα αὐτόθι ἐστί. κεχώρισται δὲ οὗτος ὁ χειμὼν τοὺς τρόπους πᾶσι τοῖσι ἐν ἄλλοισι χωρίοισι γινομένοισι χειμῶσι. ἐν τῷ τὴν μὲν ὡραίην οὐκ ὕει λόγου ἄξιον οὐδέν· τὸ δὲ θέρος, ὕων οὐκ ἀνίει. βρονταί τε ἦμος τῇ ἄλλῃ γίνονται, τηνικαῦτα μὲν οὐ γίνονται, θέρεος δὲ ἀμφιλαφέες· ἢν δὲ χειμῶνος βροντὴ γένηται, ὡς τέρας νενόμισται θωμάζεσθαι· ὡς δὲ ἢν[b] σεισμὸς γένηται ἤν τε θέρεος ἤν τε χειμῶνος ἐν τῇ Σκυθικῇ, τέρας νενόμισται. ἵπποι[c] δὲ ἀνεχόμενοι φέρουσι τὸν χειμῶνα τοῦτον, ἡμίονοι δὲ οὐδὲ ὄνοι ἀνέχονται τὴν ἀρχήν. τῇ δὲ ἄλλῃ ἵπποι μὲν ἐν κρυμῷ ἑστεῶτες ἀποσφακελίζουσι, ὄνοι δὲ καὶ ἡμίονοι ἀνέχονται. Δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον[d] διὰ ταῦτα οὐ φύειν κέρεα αὐτόθι. μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ Ὁμήρου[e] ἔπος ἐν Ὀδυσσείῃ, ἔχον ὧδε,

Καὶ Λιβύην, ὅθι τ᾽ ἄρνες ἄφαρ κεραοὶ τελέθουσι·

ὀρθῶς εἰρημένον, ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχήν, ἢ φύοντα φύειν μόγις. Ἐνθαῦτα μέν νυν διὰ τὰ ψύχεα γίνεται ταῦτα· θωμάζω δὲ (προσθήκας γὰρ δή μοι ὁ λόγος ἐξ ἀρχῆς ἐδίζετο) ὅτι ἐν τῇ Ἠλείῃ πάσῃ χώρῃ οὐ δυνέαται γίνεσθαι ἡμίονοι, οὔτε ψυχροῦ τοῦ χώρου ἐόντος, οὔτε ἄλλου φανεροῦ αἰτίου οὐδενός. φασὶ δὲ αὐτοὶ Ἠλεῖοι ἐκ κατάρης οὐ[f] γίνεσθαί σφι ἡμιόνους· ἀλλ᾽ ἐπεὰν προσίῃ[g] ἡ ὥρη κυΐσκεσθαι τὰς ἵππους, ἐξελαύνουσι ἐς τοὺς πλησιοχώρους αὐτάς· καὶ ἔπειτά σφι ἐν τῇ τῶν πέλας ἐπιεῖσι τοὺς ὄνους, ἐς οὗ ἂν σχῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί· ἔπειτα δὲ ἀπ-

a Id quoque substantivum verbum non est in MS. b ὡς δὲ καὶ ἤν. c Σκυθικῇ, ὡς τέρας θωμάζεται. ἵπποι. d τοκαβόλου. e δέ μου τῇ γνώμῃ καὶ Ὁμήρου. f καταρῆς τοῦ οὐ. g προσίῃ.

ὀπίσω ἀπελαύνουσι. Περὶ δὲ τῶν πτερῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἠέρα, καὶ τούτων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι, τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι. καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον ἀνοίκητα[a] τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας τὴν χιόνα, τούς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν. ταῦτα μέν νυν τὰ λέγεται, μακρότατα εἴρηται. Ὑπερβορέων δὲ πέρι ἀνθρώπων οὔτέ τι Σκύθαι λέγουσι, οὔτέ τινες[b] ἄλλοι τῶν ταύτῃ οἰκημένων, εἰ μὴ ἄρα Ἰσσηδόνες. ὡς δ᾽ ἐγὼ δοκέω, οὐδ᾽ οὗτοι λέγουσι οὐδέν. ἔλεγον γὰρ ἂν καὶ Σκύθαι, ὡς περὶ[c] τῶν μουνοφθάλμων λέγουσι. ἀλλ᾽ Ἡσιόδῳ μέν ἐστι περὶ Ὑπερβορέων εἰρημένα, ἔστι δὲ καὶ Ὁμήρῳ ἐν Ἐπιγόνοισι, εἰ δὴ τῷ ὄντι γε Ὅμηρος ταῦτα τὰ ἔπεα ἐποίησε. Πολλῷ δὴ πλεῖστα[d] περὶ αὐτέων Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν, ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα, ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας· ἀπὸ δὲ Σκυθέων ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἑκάστους, κομίζειν αὐτὰ τὸ πρὸς ἑσπέρης ἑκαστάτω ἐπὶ τὸν Ἀδρίην. ἐνθεῦτεν δὴ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι· ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον, καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὔβοιαν. πόλιν δ᾽ ἐς πόλιν πέμπειν, μέχρι Καρύστου· τὸ δ᾽ ἀπὸ ταύτης, ἐκλιπεῖν Ἄνδρον. Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τῆνον· Τηνίους δὲ, ἐς Δῆλον. ἀπικνέεσθαι μέν νυν ταῦτα τὰ ἱρὰ οὕτω λέγουσι ἐς Δῆλον[e]· πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτῇσι[f] ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἳ νῦν Περφερέες[g] καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἴ σφεας αἰεὶ καταλάμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὔρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ᾽ ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα, ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον· Οἶδα δὲ αὐτὸς τουτοισι τοῖσι ἱροῖσι τόδε

rint, tunc rursus eas reducunt. De pennis autem quibus ajunt Scythæ oppletum esse aerem, & idcirco non posse prospici longinquiora continentis, nec transiri, de illis hæc est mea sententia: Quæ super eam regionem sunt, assidue nix in ea cadit, & (ut credibile est) minus æstate quam hyeme. jam igitur cuilibet cominus intuenti cadentem nivem copiosam liquet quod dico. nix enim pennis assimilis est: & propter hanc talem hyemem inhabitabilia sunt ejus continentis loca quæ ad aquilonem spectant. Eoque opinor, pennas nivem esse interpretantes Scythas ac circumjectas gentes, ita loqui. Hæc quidem igitur, quæ dicuntur, longissime dicta sunt. De Hyperboreis autem hominibus neque Scythæ quippiam, neque alii ulli illic incolentium memorant, præter Issedones: ne ipsi quidem (ut mihi videtur) dicentes aliquid. dicerent enim & Scythæ de hoc, quemadmodum de unoculis dicunt. Quamquam & ab Hesiodo de Hyperboreis mentio fit: quinetiam ab Homero in Epigonis, si tamen Homerus re vera fecit hos versus. Sed multo plurima de his Delii memorant, narrantes sacra illigata in triticea stipula ex Hyperboreis delata venisse ad Scythas, à Scythis deinceps finitimos accepisse, gradatimque per quoslibet vicinos remotissime ad Adriam: atque illinc meridiem versus deducta, à primis Græcorum Dodonæis esse accepta, & ab his descendisse ad Meliensem sinum, pervasisseque in Eubœam, & oppidatim usque ad Carystum; ab hac vero reliquisse Andrum. Carystios enim esse qui in Tenum portarint, Tenios vero in Delum: atque ita hæc sacra in Delum ajunt pervenisse. Sed primum Hyperboreos misisse duas puellas quæ ferrent hæc sacra, quas Delii nominant esse Hyperochen & Laodicen, & cum his tutelæ gratia quinque viros è suis popularibus, qui eas deducerent, nunc Perpherees vocatos in Delo, ubi in magno honore habentur. Sed quum isti ab Hyperboreis missi retro non redirent, indigne ipsos tulisse, si id continue ipsis accideret, ut eos quos mitterent non reciperent; ita ferentes ad fines suos sacra in stipula tritici illigata, mandavisse vicinis, jubentes illos deducere ad aliam nationem: atque ita hæc gradatim missa, ajunt devenisse in Delum. His ego sacris simile quiddam fieri animad-

Margin section numbers (Latin column): 31 beside "rint, tunc rursus eas reducunt. De pen-"; 32 beside "dicuntur, longissime dicta sunt. De Hy-"; 33 beside "fecit hos versus. Sed multo plurima de".

a ἀοίκητα. b λέγουσι οὐδὲν, οὔτέ τινες. c ὡς καὶ περὶ. d πολλῷ δ᾽ ἔτι πλεῖστα. e Hæc decem connexa vocabula non sunt in MS. f αὐτοῖσι. g Περιφερέες.

animadverti à feminis Thraciis atque Pæoniis, quæ in sacrificando Regiæ Dianæ non sine stipula triticea habent sacra: at-
34 que ipse vidi eas hæc facientes. Ceterum his virginibus Hyperboreis vita functis in Delo, parentant puellæ ac pueri Deliorum, tonsis utrique crinibus: puellæ quidem ante nuptias spiram abcisam fuso circumvolutam, in monumento ponunt. Monumentum autem intra Dianæ templum ad sinistram est intranti, oleaque supra ipsum nata: quotquot autem pueri Deliorum, ad quandam herbam partes crinium circumvolutas & ipsi imponunt sepulchro. Hoc honore ab incolis
35 Deli afficiuntur hæ virgines. Ajunt vero iidem Argin & Opin virgines ex Hyperboreis eorundem hominum ætate, in Delum venisse, etiam priores Hyperoche & Laodoce: & has quidem venisse ad reddendum Lucinæ tributum, quod pro partu maturato instituerant: Argin vero & Opin una cum ipsis deis advenisse, hosque illis alios honores donasse. Illis enim colligere mulieres agnominantes nomina in hymno quem Olen vir Lycius fecit: & ab illis edoctos insulanos & Iones hymno celebrare Opin & Argin, nominantes & colligentes. Hic Olen è Lycia profectus, alios quoque vetustos fecit hymnos, qui cantantur in Delo. Et dum femora adolentur in ara, iste cinis supra capulum Opis & Argis consumitur injectus. Est autem capulus earum post Artemisium, ad auroram spectans, proxime Cejorum cœnaculum.
36 Hactenus de Hyperboreis dictum sit. Nam de fabula Abaris, qui fertur esse Hyperboreus, nihil dico; qui sagittam dicitur per universam terram circumtulisse, nihil comedens. Quod si qui sunt Hyperborei, *id est superaquilonares*, sunt & alii hypernotii, *id est superaustrales.* Nempe rideo jam multos videns descripsisse ambitus terræ, & nullum habentes in exponendo sensum, qui Oceanum scribunt circumfluere, & terram esse orbiculatam tanquam à torno, & Asiam faciunt Europæ parem. Nam ego singularum magnitudinem brevi patefaciam, & quan-
37 ta sint singula ad describendum. Ubi Persæ incolunt, id ad australe pertinet mare quod dicitur Rubrum. Super hos ad ventum aquilonem habitant Medi, super Medos Sapires, super Sapires Colchi, ad septentrionale pertinentes mare, in quod in-

δὲ ποιεύμενον προσφερές· τὰς Θρηΐσσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτέμιδι τῇ Βασιληΐῃ, οὐκ ἄνευ πυρῶν καλάμης ἐχούσας[a] τὰ ἱρά. καὶ ταῦτα δὴ[b] οἶδα ταύτας ποιεύσας. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι τῇσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ, κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν, πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμνόμεναι, καὶ περὶ ἄτρακτον εἱλίξασαι, ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι. τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός. ἐπιπέφυκε δέ οἱ ἐλαίη· ὅσοι δὲ[c] παῖδες τῶν Δηλίων, περὶ χλόην τινὰ εἱλίξαντες τῶν τριχῶν, τιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ σῆμα. αὕτη μὲν δὴ ταύτην τὴν τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων. Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ καὶ τὴν Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἐούσας παρθένους ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας, ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον, ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδόκης[d]. ταύτας μέν νυν τῇ Εἰληθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι· τὴν δὲ Ἄργιν τε καὶ τὴν Ὦπιν ἅμα αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι ἀπικέσθαι λέγουσι· καί σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων. καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ, τόν σφι Ὠλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε. παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας, ὑμνέειν Ὦπίν τε καὶ Ἄργιν, ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας. οὗτος δὴ ὁ Ὠλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθὼν, τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ. καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ, τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τῆς Ὤπιός τε καὶ Ἄργιος ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἔστι ὄπισθεν τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἠῶ τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηΐων ἱστιητορίου· Καὶ ταῦτα μὲν Ὑπερβορέων πέρι εἰρήσθω. τὸν γὰρ περὶ Ἀβάριος λόγον τοῦ λεγομένου εἶναι Ὑπερβορέω οὐ λέγω, λέγων ὡς τὸν ὀϊστὸν περιέφερε κατὰ πᾶσαν τὴν γῆν, οὐδὲν σιτεόμενος. εἰ δέ εἰσί τινες Ὑπερβόρεοι ἄνθρωποι, εἰσὶ καὶ ὑπερνότιοι ἄλλοι. γελῶ δὲ ὁρῶν γῆς περιόδους γράψαντας πολλοὺς ἤδη, καὶ οὐδένα νόον ἔχοντας ἐξηγησάμενον· οἳ Ὠκεανόν τε ῥέοντα γράφουσι πέριξ, τήν τε γῆν ἐοῦσαν κυκλοτερέα ὡς ἀπὸ τόρνου, καὶ τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεύντων ἴσην[e]. ἐν ὀλίγοισι γὰρ ἐγὼ δηλώσω μέγαθός τε ἑκάστης αὐτέων, καὶ ὅση[f] τις ἐστὶ ἐς γραφὴν ἑκάστη. Πέρσαι οἰκέουσι κατήκοντες ἐπὶ τὴν νοτίην θάλασσαν, τὴν Ἐρυθρὴν καλεομένην. τούτων δ' ὑπεροικέουσι πρὸς βορῆν ἄνεμον, Μῆδοι· Μήδων δὲ, Σάσπειρες· Σασπείρων δὲ, Κόλχοι, κατήκοντες ἐπὶ τὴν βο-

a θιεύσας. b ταῦτα μὲν δή. c οἱ δέ. d Λαοδίκης. e ποιεῦσι ἴσην. f οἵη.

Asiæ descriptio, & Africæ. Auctor censet male terram distinctam in tria.

ῥήιην θάλασσαν, ἐς τὴν Φᾶσις ποταμὸς ἐκδιδοῖ. ταῦτα τέσσερα ἔθνεα οἰκέει ἐκ θαλάσσης ἐς θάλασσαν. Ἐνθεῦτεν δὲ τὸ πρὸς ἑσπέρης [a] ἀκταὶ διφάσιαι ἀπ' αὐτῆς κατατείνουσι ἐς θάλασσαν, τὰς ἐγὼ ἀπηγήσομαι. ἔνθεν μὲν ἡ ἀκτὴ ἡ ἑτέρη τὰ πρὸς βορέην ἀπὸ Φάσιος ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς θάλασσαν παρά τε τὸν Πόντον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, μέχρι Σιγείου τοῦ Τρωϊκοῦ. τὰ δὲ πρὸς νότου [b], ἡ αὐτὴ αὕτη ἀκτὴ ἀπὸ τοῦ Μαριανδύνων [c] κόλπου τοῦ πρὸς Φοινίκῃ [d] κειμένου τείνει τὰ ἐς θάλασσαν μέχρι Τριοπίου ἄκρης. οἰκέει δ' ἐν τῇ ἀκτῇ ταύτῃ ἔθνεα ἀνθρώπων τριήκοντα. αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων. Ἡ δὲ δὴ ἑτέρη, ἀπὸ Περσέων ἀρξαμένη, παρατέταται ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν· ἥ τε Περσική, καὶ ἡ ἀπὸ ταύτης ἐκδεκομένη Ἀσσυρίη· καὶ ἀπὸ Ἀσσυρίης, ἡ Ἀραβίη· λήγει δὲ αὕτη οὐ λήγουσα, εἰ μὴ νόμῳ, ἐς τὸν κόλπον τὸν Ἀράβιον, ἐς τὸν Δαρεῖος ἐκ τοῦ Νείλου διώρυχα ἐσήγαγε. μέχρι μέν νυν Φοινίκης ἀπὸ Περσέων, χῶρος πλατὺς καὶ πολλός ἐστι· τὸ δ' ἀπὸ Φοινίκης παρήκει διὰ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἡ ἀκτὴ αὕτη παρά τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην [e], καὶ Αἴγυπτον, ἐς τὴν τελευτᾷ· ἐν τῇ ἔθνεά ἐστι τρία μοῦνα. ταῦτα μὲν ἀπὸ Περσέων τὰ πρὸς ἑσπέρης [f] τῆς Ἀσίης ἔχοντα. Τὰ [g] δὲ κατύπερθε Περσέων, καὶ Μήδων, καὶ Σαπείρων, καὶ Κόλχων, τὰ πρὸς ἠῶ τε καὶ ἥλιον ἀνατέλλοντα, ἔνθεν μὲν ἡ Ἐρυθρὴ παρήκει θάλασσα· πρὸς βορέω δὲ ἡ Κασπίη τε θάλασσα, καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ῥέων πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. μέχρι δὲ τῆς Ἰνδικῆς οἰκέεται Ἀσίη· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, ἔρημον ἤδη τὸ πρὸς τὴν ἠῶ, οὐδ' ἔχει οὐδεὶς φράσαι οἷον δή τι ἐστί. Τοιαύτη μὲν καὶ τοσαύτη ἡ Ἀσίη ἐστί. ἡ δὲ Λιβύη ἐν τῇ ἀκτῇ τῇ ἑτέρῃ ἐστί· ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου Λιβύη ἤδη ἐκδέκεται. κατὰ μέν νυν Αἴγυπτον ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐστὶ ἢ ἐστι [h]· ἀπὸ γὰρ τῆσδε τῆς θαλάσσης ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν, δέκα μυριάδες εἰσὶ ὀργυιέων· αὗται δ' ἂν εἶεν χίλιοι στάδιοι. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ στεινοῦ τούτου, κάρτα πλατέα τυγχάνει ἐοῦσα ἀκτή, ἥτις Λιβύη κέκληται. Θωυμάζω ὦν τῶν διουρισάντων καὶ διελόντων Λιβύην καὶ Ἀσίην καὶ Εὐρώπην. οὐ γὰρ σμικρὰ τὰ διαφέροντα αὐτέων ἐστί. μήκεϊ μὲν γὰρ παρ' ἀμφοτέρας παρήκει ἡ Εὐρώπη· εὔρεος δὲ πέρι, οὐδὲ συμβαλέειν ἀξίη φαίνεταί μοι εἶναι. Λιβύη μὲν γὰρ δηλοῖ ἑωϋτὴν, ἐοῦσα περίρρυτος, πλὴν ὅσον αὐτῆς πρὸς τὴν Ἀσίην οὐρίζει· Νεκῶ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέος πρώτου τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, καταδέξαντος· ὃς ἐπεί τε τὴν διώρυχα ἐπαύσατο ὀρύσσων τὴν ἐκ τοῦ Νείλου ἔχουσαν [i] ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον, ἀπέ-

influit flumen Phasis. Hæ quatuor nati-
ones à mari ad mare incolunt. Dehinc 38
vesperam versus ab ea duæ oræ terra-
rum ad mare procedunt, quas ego ex-
ponam. Hinc quidem ora una aquilo-
nem versus à Phasi incipiens porrecta est
ad mare juxta Pontum & Hellespontum,
usque ad Sigeum Troicum: sed austrum
versus, eadem ista ora à sinu Mariandy-
norum, qui Phœnicæ adjacet, tendit in
mare ad promontorium usque Trio-
pium. Incolunt autem in ora hac homi-
num nationes triginta. talis quidem est
una ora. Altera vero, à Persis incipiens 39
porrigitur ad Rubrum mare, quod &
Persicum vocatur: deinde gradatim Assy-
ria, atque inde Arabia: desinitque non
desinens, nisi jure, in sinum Arabicum,
in quem Darius è Nilo rivum induxit.
A Persis ad Phœnicen tractus amplus
est ac multus. A Phœnice quod sequi-
tur, hæc ora tendit per hoc mare præ-
ter Syriam Palæstinam & Ægyptum,
in qua terminatur: in qua tres sunt modo
nationes. Atque hæc sunt quæ à Persis
versus occasum Asiæ continentur. Quæ 40
supra Persas sunt & Medos & Sapires &
Colchos, auroram versus & solem orien-
tem, hinc mari Rubro alluuntur; aquilo-
nem autem versus, à mari Caspio &
flumine Araxe, qui contra solem orien-
tem fluit. Porro India tenus habitatur
Asia. Illinc jam auroram versus deserta
sunt: nec qualia sint dicere quispiam po-
test. Et Asia quidem talis & tanta est.
Africa autem in altera ora est. ab Ægy- 41
pto enim jam Africa excipit. Hæc ipsa
ora circa Ægyptum jam est quâ est. nam
ab hoc mari ad rubrum intercapedo est
centum millium orgyiarum, quæ effi-
ciunt mille stadia. Ab his deinceps an-
gustiis spatiosa valde ora est quæ Africa
dicitur. Itaque admiror eos qui dister- 42
minarunt atque distinxerunt Africam,
Asiam, Europam: inter quas non parum
est differentiæ. Siquidem Europa lon-
gitudine præter utramque extenditur,
latitudine vero non videtur mihi com-
parari digna. nam Africa se ipsam ma-
nifestat, circumflua mari, excepto dun-
taxat ubi Asiæ contermina est, Neco
Ægyptiorum rege, eorum quos novi-
mus primo in hoc demonstrando. Is
postquam destitit à deprimenda fossa à
Nilo ad Arabicum sinum, misit navibus
quos-

a ἑσπέρην. b νότον. c Μαριανδυνῶν. d Φοινίκην. e Συρίην τὴν παρὰ τὴν Παλαιστίνην. f ἑσπέρην. g ἔχοντά ἐστι. Τὰ h αὕτη στεινή ἐστι, i διέχουσαν.

quoſdam viros Phœnices, præcipiens ut evecti per columnas Herculeas penetrarent ad ſeptentrionale uſque mare, atque ita ad Ægyptum remearent. Phœnices igitur è rubro mari ſolventes, abierunt in mare auſtrale: qui quum autumnus adveniſſet, applicitis ad terram navibus ſementem faciebant, ubi identidem navigantes in Africa forent, ac meſſem expectabant. deinde meſſo frumento navigabant. Ita biennio conſumpto, anno tertio quum flexiſſent Herculeas columnas in Ægyptum remearunt, referentes quæ apud me fidem non habent, ſed forte apud aliquem alium: præternavigantes Africam, ſe habuiſſe ſolem ad dextram. Atque hunc in modum Africa primum eſt cognita.
43 Secundo loco, (Carthaginienſes ſunt qui dicunt) poſtquam Sataſpes, Teaſpis filius, vir Achæmenides, Africam non circumnavigavit ad hoc ipſum miſſus; ſed cum navigationis longitudine, tum terræ ſolitudine deterritus retro rediit, non impleto labore quem ei mater injunxerat. Etenim vitiaverat filiam virginem Zopyri, neptem Megabyzi, quem ob hanc cauſſam à Xerxe rege ſuffigendum cruci mater Sataſpis, quæ erat Darii ſoror, liberavit: quod diceret ſe majus illi ſupplicium irrogaturam quam rex. quippe neceſſe ei fore præternavigare Africam, dum perveniret eam circumnavigans ad Arabicum ſinum. His annuente Xerxe, Sataſpes in Ægyptum abiit, ſumptaque illinc nave ac nautis, navigavit ad columnas Herculeas: quibus tranſmiſſis, flectens Africæ promontorium, cui nomen Syloes, in meridiem curſum tenebat. Emenſuſque permultum maris intra complures menſes, quum aſſidue pluri opus eſſet, converſo curſu in Ægyptum rediit. Et illinc ad regem Xerxem regreſſus, ajebat in remotiſſimis homines puſillos præternavigaſſe, rubra utentes veſte, qui, quum ipſi terræ navim applicarent, ad montes ſe fuga proriperent relictis urbibus; ipſos autem nihil illis injuriæ intuliſſe vaſtantes, cibaria tantum illinc accepiſſe. Quod autem totam Africam non circumnavigaſſent, hæc cauſſa afferebatur, quod navigium ulterius procedere non poſſet, ſed retineretur. Hunc Xerxes negans loqui vera, & quod operam ipſi propoſitam non abſolviſſet, in crucem ſuſtulit, irrogata vetere pœna. Hujus Sataſpis eunuchus,

ἀπέπεμψε Φοίνικας ἄνδρας πλοίοισι, ἐντειλάμενος ἐς τὸ ὀπίσω δι' Ἡρακλήιων στηλέων ἐκπλέειν ἕως ἐς τὴν βορηίην θάλασσαν, καὶ οὕτω ἐς Αἴγυπτον ἀπικνέεσθαι. ὁρμηθέντες ὦν οἱ Φοίνικες ἐκ τῆς ἐρυθρῆς θαλάσσης [a], ἔπλεον τὴν νοτίην θάλασσαν. ὅκως δὲ γίνοιτο φθινόπωρον, προσσχόντες ἂν σπείρεσκον τὴν γῆν, ἵνα ἑκάστοτε τῆς Λιβύης πλέοντες γινοίατο, καὶ μένεσκον τὸν ἀμητόν· θερίσαντες δ' ἂν τὸν σῖτον, ἔπλεον. ὥστε δύο ἐτέων διεξελθόντων, τρίτῳ ἔτεϊ κάμψαντες Ἡρακληίας στήλας, ἀπίκοντο ἐς Αἴγυπτον. καὶ ἔλεγον ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ, ἄλλῳ δὲ δή τεῳ, ὡς περιπλώοντες τὴν [b] Λιβύην, τὸν ἥλιον ἔσχον ἐς τὰ δεξιά. οὕτω μὲν αὕτη ἐγνώσθη τοπρῶτον. Μετὰ δὲ, Καρχηδόνιοι εἰσὶ οἱ λέγοντες, ἐπεὶ Σατάσπης γε ὁ Τεάσπιος, ἀνὴρ Ἀχαιμενίδης, οὐ περιέπλωσε Λιβύην, ἐπ' αὐτὸ τοῦτο πεμφθείς· ἀλλὰ δείσας τό, τε μῆκος τοῦ πλόου καὶ τὴν ἐρημίην, ἀπῆλθε ὀπίσω, οὐδ' ἐπετέλεσε τὸν ἐπέταξέ οἱ ἡ μήτηρ ἄεθλον. θυγατέρα γὰρ Ζωπύρου ἐβιήσατο τοῦ Μεγαβύζου παρθένον. ἔπειτα μέλλοντος αὐτοῦ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην ἀνασκολοπιεῖσθαι ὑπὸ Ξέρξεω βασιλῆος, ἡ μήτηρ τοῦ Σατάσπεος, ἐοῦσα Δαρείου ἀδελφεὴ, παρῃτήσατο, φᾶσά οἱ αὐτὴ μέζω ζημίην ἐπιθήσειν ἤπερ ἐκεῖνον. Λιβύην γάρ οἱ ἀνάγκην ἔσεσθαι περιπλώειν, ἐς ὃ ἂν ἀφίκηται [c], περιπλέων αὐτὴν, ἐς τὸν Ἀράβιον κόλπον. συγχωρήσαντος δὲ Ξέρξεω ἐπὶ τούτοισι, ὁ Σατάσπης ἀπικόμενος ἐς Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν νέα τε καὶ ναύτας παρὰ τούτων, ἔπλεε παρὰ Ἡρακληίας στήλας. διεκπλώσας δὲ, καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριον τῆς Λιβύης, τῷ οὔνομα Συλόεις ἐστὶ, ἔπλεε πρὸς μεσαμβρίην. περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησὶ, ἐπεί τε τοῦ πλεῦνος αἰεὶ ἔδεε, ἀποστρέψας ὀπίσω, ἀπέπλεε ἐς Αἴγυπτον. ἐκ δὲ ταύτης ἀπικόμενος παρὰ βασιλέα Ξέρξεα, ἔλεγε, φὰς τὰ προσωτάτω ἀνθρώπους μικροὺς παραπλέειν, ἐσθῆτι φοινικηίῃ διαχρεωμένους· οἳ, ὅκως σφεῖς καταγοίατο τῇ νηΐ, φεύγεσκον πρὸς τὰ οὔρεα, λείποντες [d] τὰς πόλιας· αὐτοὶ δὲ ἀδικέειν οὐδὲν σινόντες, βρωτὰ δὲ μοῦνα ἐξ αὐτέων λαμβάνειν. τοῦ δὲ μὴ περιπλῶσαι Λιβύην παντελῶς, αἴτιον τόδε ἔλεγε· τὸ πλοῖον τοπρόσω οὐ δυνατὸν ἔτι προβαίνειν [e], ἀλλ' ἐνίσχεσθαι. Ξέρξης δὲ οὔ οἱ [f] συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα, οὐκ ἐπιτελέσαντά τε τὸν προκείμενον ἄεθλον, ἀνεσκολόπισε, τὴν ἀρχαίην δίκην ἐπιτιμῶν. τούτου δὲ τοῦ Σατάσπεος εὐνοῦχος ἀπέδρη

a Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης. b περιπλώοντες ἐς τὴν. c ἀπίκηται. d καταλιπόντες. e ἔτι εἴη προβαίνειν f δέ οἱ οὐ.

ἔδρη ἐς Σάμον, ἐπεί τε ἐπύθετο τάχιστα τὸν δεσπότεα τετελευτηκότα, ἔχων χρήματα μεγάλα, τὰ Σάμιος ἀνὴρ κατέσχε· τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα, ἑκὼν ἐπιλήθομαι. Τῆς δὲ Ἀσίης τὰ πολλὰ ὑπὸ Δαρείου ἐξευρέθη· ὃς βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος ποταμῶν πάντων παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι τῇ ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, πέμπει πλοίοισι ἄλλους τε τοῖσι ἐπίστευε τὴν ἀληθείην ἐρέειν, καὶ δὴ Σκύλακα[a] ἄνδρα Καρυανδέα. οἱ δὲ, ὁρμηθέντες ἐκ Κασπατύρου τε πόλιος καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς, ἔπλεον κατὰ ποταμὸν πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐς θάλασσαν. διὰ θαλάσσης δὲ πρὸς ἑσπέρην πλέοντες, τριηκοστῷ μηνὶ ἀπικνέονται ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, ὅθεν ὁ Αἰγυπτίων βασιλεὺς τοὺς Φοίνικας, τοὺς πρότερον εἶπα, ἀπέστελλε περιπλώειν Λιβύην. μετὰ δὲ τούτους περιπλώσαντας, Ἰνδούς τε κατεστρέψατο Δαρεῖος, καὶ τῇ θαλάσσῃ ταύτῃ ἐχρᾶτο. οὕτω καὶ τῆς Ἀσίης, πλὴν τὰ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τὰ ἄλλα ἀνεύρηται ὁμοῖα παρεχομένη τῇ Λιβύῃ. Ἡ δὲ Εὐρώπη πρὸς οὐδαμῶν φανερή ἐστι γινωσκομένη, οὔτε τὰ πρὸς ἥλιον ἀνατέλλοντα, οὔτε τὰ πρὸς βορέην, εἰ περίρρυτός ἐστι· μήκεϊ δὲ γινώσκεται παρ' ἀμφοτέρας παρήκουσα. οὐδ' ἔχω συμβαλέσθαι, ἐπ' ὅτευ μιῇ ἐούσῃ γῇ, οὐνόματα τριφάσια κέεται, ἐπωνυμίας ἔχοντα γυναικῶν· καὶ οὐρίσματα αὐτῇ Νεῖλός τε ὁ Αἰγύπτιος ποταμὸς ἐτέθη, καὶ Φᾶσις ὁ Κόλχος· οἱ δὲ Τάναϊν ποταμὸν, τὸν Μαιήτην, καὶ πορθμήια τὰ Κιμμέρια λέγουσι. οὐδὲ τῶν διουρισάντων τὰ οὐνόματα πυθέσθαι, καὶ ὅθεν ἔθεντο τὰς ἐπωνυμίας. ἤδη γὰρ Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης[b] λέγεται ὑπὸ τῶν πολλῶν Ἑλλήνων ἔχειν τοὔνομα γυναικὸς αὐτόχθονος· ἡ δὲ Ἀσίη, ἐπὶ τῆς[c] Προμηθέος γυναικὸς τὴν ἐπωνυμίην. καὶ τούτου μὲν μεταλαμβάνονται τοῦ οὐνόματος Λυδοὶ, φάμενοι ἐπὶ Ἀσίεω[d], τοῦ Κότυος, τοῦ Μάνεω, κεκλῆσθαι τὴν Ἀσίην, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς[e] Προμηθέος Ἀσίης· ἀπὸ τοῦ καὶ τὴν ἐν Σάρδισι φυλὴν κεκλῆσθαι Ἀσιάδα. ἡ δὲ δὴ Εὐρώπη οὔτε εἰ περίρρυτός ἐστι γινώσκεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· οὔτε ὁκόθεν τὸ οὔνομα ἔλαβε τοῦτο, οὔτε ὅστις οἱ ἦν ὁ θέμενος φαίνεται, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς Συρίης φήσομεν Εὐρώπης λαβεῖν τὸ οὔνομα τὴν χώρην· πρότερον δὲ ἦν ἄρα ἀνώνυμος, ὥσπερ αἱ ἕτεραι. ἀλλ' αὕτη γε ἐκ τῆς Ἀσίης τε φαίνεται ἐοῦσα, καὶ οὐκ ἀπικομένη ἐς τὴν γῆν ταύτην ἥτις νῦν ὑπὸ Ἑλλήνων Εὐρώπη καλέεται, ἀλλ' ὅσον ἐκ Φοινίκης ἐς Κρήτην· ἐκ Κρήτης δὲ, ἐς Λυκίην[f]. ταῦτα μέν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. τοῖσι γὰρ νομιζομένοισι

chus, audita domini nece, Samum celerrime cum magna pecunia profugit, quam Samius quidam intervertit: cujus nomen quum sciam, volens obliviscor. Ceterum 44
Asiæ bona pars à Dario pervestigata est. Is cupidus cognoscendi ubinam Indus, qui secundus omnium fluviorum crocodilos præstat, mare influat, misit navibus cum alios quosdam, quos vera renunciaturos confidebat, tum Scylacem virum Caryandensem. Isti è Caspatyro urbe & terra Pactyica solventes, secundo flumine auroram versus atque solem orientem navigantes in mare, dehinc per ipsum mare occasum versus, tricesimo demum mense tenuerunt eum locum, unde rex Ægyptiorum eos Phœnices, quos antea dixi, miserat ad Africam circumnavigandam. Post horum circumnavigationem Darius Indos subegit, & eo mari potitus est. Ita Asiæ (præter eam quæ orientem solem spectat) reliqua compertum est similia Africæ suppeditare. At 45
Europa à nullis investigata est, neque qua ad orientem neque qua ad aquilonem vergit, an circumflua sit. Longitudine tamen cognoscitur præter utramque accedere. Neque possum conjectura colligere, unde, quum una sit terra, triplicia sint ei nomina indita è mulierum cognominibus: ejusque fines ponantur Nilus fluvius Ægyptius, & Phasis Colchus: alii ajunt Tanain, Mæetam trajectusque Cimmerios: sed neque sciscitari nomina eorum qui distinxerunt, & unde nomina sumpserint. Jam enim Libya, Africa, quidem à plerisque Græcorum fertur sortita nomen à Libya muliere indigena: Asia vero, ab uxore Promethei. quamquam Lydi hoc sibi nomen participant, dicentes ab Asie filio Cotys, nepote Manis, Asiam appellatam, non ab Asia Promethei: unde & Sardibus tribum esse vocatam Asiadem. Europa autem an sit mari circumflua, ab nullis hominibus noscitur; neque unde hoc nomen acceperit, neque quis nominis autor extiterit, compertum est: nisi dicamus ab Europa Syria nomen accepisse regionem; ante vero, sicut ceteræ, erat sine nomine. Tamen illam ex Asia fuisse constat, neque in hanc commeasse terram, quæ nunc à Græcis vocatur Europa, sed è Phœnice tantum in Cretam, & è Creta in Lyciam. Hæc hactenus dicta sint. nam illis quæ existimata sunt de

a καὶ δὴ καὶ Σκύλακα. b μὲν ἀπὸ Λιβύης. c Ἀσίη, ἀπὸ τῆς. d φάμενοι ἀπὸ Ἀσίεω. e οὐκ ἀπὸ τῆς. f ἐς Λιβύην.

46 de his, utemur. PONTUS autem Euxi-
nus, in quem Darius fecit expeditionem,
nationes exhibet regionum omnium im-
peritissimas, Scythica excepta. neque e-
nim nationem earum quæ sunt intra
Pontum, aliquam sapientiæ caussa com-
parare possumus, neque virum eruditum
fuisse novimus, præter Scythicam gen-
tem & Anacharsin. Ab gente autem
Scythica unum quidem maximum re-
rum humanarum, quas nos scimus, sa-
pientissime omnium excogitatum est. at
cetera non admiror. Quod maximum
ab eis excogitatum, id est, ut neque
quispiam qui ad eos se contulerit, aufu-
gere, neque illi qui nolint inveniri,
possint deprehendi. Siquidem nullæ sunt
eis urbes, nulla mœnia exstructa: sed do-
mos ferentes singuli, equestres sunt sagit-
tarii, non ab aratione victitantes, sed ab
pecoribus: etiam domicilia sunt ad juga
jumentorum: quidni tales invicti sint & ad
47 commiscendum difficiles arduique? Hæc
autem sunt ab eis inventa cum opportu-
nitate terræ, tum fluminum commilitio.
nam hæc terra, quum sit campestris, herbi-
da, & aquis rigua, eamque interfluant flu-
mina non multo pauciora numero quam
in Ægypto fossæ. Quorum quæ sunt ce-
lebria nomine & à mari adnavigabilia, ea
recensebo. Ister, quinque ostia habens:
post hunc Tyres & Hypanis & Bory-
sthenes & Panticapes & Hypacyris &
Gerrhus & Tanais. Isti hunc in modum
48 fluunt. Ister, omnium quos novimus
fluviorum maximus, semper sibiipsi par,
tam æstate quam hyeme fluit, ab occasu
primus omnium, qui sunt in Scythia. ob
id omnium maximus, quod alii in eum
influunt, qui ipsum ingentem reddunt;
per Scythiam quidem delapsi, numero
quinque. unus quem Porata Scythæ ap-
pellant, Græci Pyreton: alius, Tiaran-
tus: tertius, Ararus: quartus, Naparis:
quintus, Ordessus. Horum primo loco
dictus fluvius, magnus est, & ad auroram
fluens cum Istro aquam communicat: mi-
nor & secundus est Tiarantus, ad occasum
magis vergens. In medio horum euntes
Ararus, Naparis & Ordessus, in Istrum
infunduntur. Hi sunt vernaculi Scythiæ
49 amnes, qui illum augent. Ex Agathyrsis
autem fluens unus, Maris, Istro se im-
miscet: ex Hæmi vero jugis tres alii in-
gentes ad aquilonem ventum, Atlas &
Auras & Tibisis: per Thraciam vero &
Cro-

μένοισι αὐτέων χρησόμεθα. Ὁ δὲ πόντος ὁ Εὔξεινος ἐπ' ὃν ἐστρατεύετο Δαρεῖος, χωρέων πασέων παρέχεται, ἔξω τοῦ Σκυθικοῦ, ἔθνεα ἀμαθέστατα. οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε ἄνδρα λόγιον οἴδαμεν γενόμενον πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος, καὶ Ἀναχάρσιος. τῷ δὲ Σκυθικῷ γένεϊ ἓν μὲν τὸ μέγιστον τῶν ἀνθρωπηίων πρηγμάτων σοφώτατα πάντων ἐξεύρηται, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· τὰ μέντοι ἄλλα οὐκ ἄγαμαι. τὸ δὲ μέγιστον οὕτω σφι ἀνεύρηται ὥστε ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας· μὴ βουλομένους τε ἐξευρεθῆναι, καταλαβεῖν μὴ οἷόν τε εἶναι. τοῖσι γὰρ μήτε ἄστεα μήτε τείχεα ᾖ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες, ἔωσι ἱπποτοξόται, ζῶντες μὴ [a] ἀπ' ἀρότου [b], ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τε σφι ᾖ ἐπὶ ζευγέων, κῶς οὐκ ἂν εἴησαν οὗτοι ἄμαχοί τε καὶ ἄποροι προσμίσγειν [c]; Ἐξεύρηται δέ σφι ταῦτα, τῆς τε γῆς ἐούσης ἐπιτηδέης καὶ τῶν ποταμῶν ἐόντων σφι συμμάχων. ἥ τε γὰρ γῆ ἐοῦσα πεδιὰς αὕτη, ποιώδης [d] τε καὶ εὔυδρός ἐστι· ποταμοί τε δι' αὐτῆς ῥέουσι οὐ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρύχων· ὅσοι δὲ οὐνομαστοί τέ εἰσι αὐτέων, καὶ προσπλωτοὶ ἀπὸ θαλάσσης, τούτους οὐνομανέω. Ἴστρος μὲν, πεντάστομος· μετὰ δὲ, Τύρης τε καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς. ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μέν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες· τόν τε Σκύθαι Πόρατα καλέουσι, Ἕλληνες δὲ Πυρετόν· καὶ ἄλλος Τιαραντὸς, καὶ Ἄραρός τε καὶ Νάπαρις, καὶ Ὀρδησσός [e]. ὁ μὲν πρῶτος λεχθεὶς τῶν ποταμῶν, μέγας, καὶ πρὸς ἠῶ ῥέων, ἀνακοινοῦται τῷ Ἴστρῳ τὸ ὕδωρ· ὁ δὲ δεύτερος λεχθεὶς Τιαραντὸς, πρὸς ἑσπέρης τε μᾶλλον, καὶ ἐλάσσων· ὁ δὲ δὴ Ἄραρός τε καὶ ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρδησσὸς [e], διὰ μέσου τούτων ἰόντες [f], ἐσβάλλουσι ἐς τὸν Ἴστρον· οὗτοι μὲν αὐθιγενέες ποταμοὶ Σκυθικοὶ συμπληθύουσι αὐτόν. Ἐκ δὲ Ἀγαθύρσων Μάρις ποταμὸς ῥέων συμμίσγεται τῷ Ἴστρῳ· ἐκ δὲ τοῦ Αἵμου τῶν κορυφέων τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ῥέοντες πρὸς βορέην ἄνεμον, ἐσβάλλουσι ἐς αὐτὸν, Ἄτλας, καὶ Αὔρας, καὶ Τίβισις [g]· διὰ δὲ Θρηίκης καὶ

a ζώοντές τε μή. b ἀρότρου. c προσμίγειν. d ποιώδης. e Ὀρδισσὸς bis. f τουτέων ῥέοντες. g Τίβισις.

Europa omnis est, quam Ister perfluit, omnium fl. maximus & semper sibi par. Nilum nullus fons aut fluvius auget. Tyres & Tyritæ. Hypanis & mater ejus.

καὶ Θρηΐκων τῶν Κροβύζων ῥέοντες, Ἄθρυς [a], καὶ Νόης, καὶ Ἀρτάνης [b], ἐκδιδοῦσι ἐς τὸν Ἴστρον· ἐκ δὲ Παιόνων, καὶ οὔρεος Ῥοδόπης, Κίος ποταμὸς μέσος [c] σχίζων τὸν Αἶμον, ἐσδιδοῖ ἐς αὐτόν. ἐξ Ἰλλυριῶν δὲ ῥέων πρὸς βορέην ἄνεμον Ἄγγρος ποταμὸς, ἐσβάλλει ἐς πεδίον τὸ Τριβαλικὸν, καὶ ἐς ποταμὸν Βρόγγον· ὁ δὲ Βρόγγος ἐς τὸν Ἴστρον· οὕτω ἀμφοτέρους ἐόντας μεγάλους ὁ Ἴστρος δέκεται [d]. ἐκ δὲ τῆς κατύπερθε χώρης Ὀμβρικῶν, Κάρπις ποταμὸς, καὶ ἄλλος Ἄλπις ποταμὸς πρὸς [e] βορέην ῥέοντες ἄνεμον, καὶ οὗτοι ἐκδιδοῦσι [f] ἐς αὐτόν. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων, καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε, ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν, ὁ Νεῖλος πλήθεϊ ἀποκρατέει [g]. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται. ἴσος [h] δὲ αἰεὶ ῥέει ἔν τε θέρεϊ καὶ χειμῶνι ὁ Ἴστρος, κατὰ τοιόνδε τι, ὡς ἐμοὶ δοκέει· τοῦ μὲν χειμῶνός ἐστι ὅσοσπέρ ἐστι· ὀλίγῳ τε μέζων τῆς ἑωϋτοῦ φύσιος γίνεται. ὕεται γὰρ ἡ γῆ αὕτη τοῦ χειμῶνος πάμπαν ὀλίγῳ· νιφετῷ δὲ πάντα χρᾶται. τοῦ δὲ θέρεος ἡ χιὼν ἡ ἐν τῷ χειμῶνι πεσοῦσα ἀμφιλαφὴς, τηκομένη πάντοθεν ἐσδιδοῖ ἐς τὸν Ἴστρον. αὕτη τε δὴ ἡ χιὼν ἐσδιδοῦσα ἐς αὐτὸν, συμπληθύει, καὶ ὄμβροι πολλοί τε καὶ λάβροι σὺν αὐτῇ. ὕει γὰρ δὴ τὸ θέρος. ὅσῳ δὲ πλέον ἐπ' ἑωϋτὸν ὕδωρ ὁ ἥλιος ἐπέλκεται ἐν τῷ θέρεϊ ἢ ἐν τῷ χειμῶνι, τοσούτῳ τὰ συμμισγόμενα τῷ Ἴστρῳ, πολλαπλήσιά ἐστι τοῦ θέρεος ἤπερ τοῦ χειμῶνος. ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα, ἀντισήκωσις γίνεται, ὥς τε ἴσον μιν αἰεὶ φαίνεσθαι ἐόντα. Εἷς μὲν δὴ τῶν ποταμῶν τοῖσι [i] Σκύθῃσι ἐστὶ ὁ Ἴστρος· μετὰ δὲ τοῦτον, Τύρης. ὃς ἀπὸ βορέω μὲν ἀνέμου ὁρμᾶται, ἄρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης, ἣ οὐρίζει τήν τε Σκυθικὴν καὶ Νευρίδα γῆν. ἐπὶ δὲ τῷ στόματι αὐτοῦ κατοίκηνται Ἕλληνες, οἳ Τυρῖται καλέονται. Τρίτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται ἐκ [k] τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν πέριξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος· ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου, πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὴν κρήνη πικρὴ, οὕτω δή τι ἐοῦσα πικρὴ, ἣ με-

Crobyzos Thraces, Athres & Noes & Artanes: at ex Pæonibus ac monte Rhodope, medius interscindens Hæmum Cius in ipsum erumpit. Quin ex Illyriis in aquilonem tendens Angrus, planitiem Tribalicam interfluens, Brongum intrat, Brongus iste Istrum. ita utrumque magnum Ister excipit. Præterea ex regione quæ est supra Umbricos, Carpis, & alius ad ventum aquilonem fluvius Alpis, in Istrum exeunt. Omnem enim Europam Ister emetitur sumpto ex Celtis initio, qui omnium in Europa ad solis occasum extremi sunt post Cynetas, totamque permensus Europam, transversa ingreditur Scythiæ. His quæ re- 50
censui fluminibus, & aliis multis aquas suas conferentibus, Ister fit omnium fluviorum maximus. nam si alterius cum alterius aqua comparetur, profecto Nilus copia aquæ antecellit, quod in eum nullus neque fluvius neque fons ingrediens, ad incrementum aquæ confert. Quod autem Ister sibi semper par fluit tam æstate quam hyeme, ob id fit, ut mihi videtur, quod hyeme est quantus est, & parvulo major fit suâ naturâ. nam per hyemem penitus paululum in ea regione pluit, sed ubique ningit. Æstate vero nix, quæ sub hyemem decidit permulta, undique liquefacta in Istrum dilabitur. Sic & ipsa hæc nix in eum immissa, simul auget, cumque ea imbres multi atque vehementes. Quippe per æstatem pluit: quo tempore quanto plus aquæ sol ad se attrahit quam hyeme, tanto magis multiplicantur Istro immixta æstate quam hyeme. Ita quum paria faciat Ister datis aquis & acceptis, fit ut semper videatur sibi esse similis. Ex fluviis ergo 51
qui apud Scythas sunt, unus est Ister. Post hunc Tyres, qui ab aquilone means, ortum trahit ex ingenti palude, quæ Scythicam terram à Neuride separat. ad ostium hujus incolunt Græci qui Tyritæ vocantur. Tertium flumen est 52
Hypanis ex Scythia veniens, & ex magna palude profluens, circum quam pascuntur equi silvestres candidi: recteque vocatur hæc palus, mater Hypanis. Ex hac igitur ortus amnis Hypanis fluit fere quinque dierum navigatione, brevis, & dulcis, sed inde quatuor à mari dierum navigatione sanequam amarus, propter amarum qui in eum fluit fontem: adeo, inquam, amarum, ut quum sit exiguus

a Ἄθρυς. b Ἀτάρνης. c μέσον. d διαδέκεται. e Ἄλπις πρὸς. f ἐσδιδοῦσι. g ἐπικρατέει. h οἱ συμβάλλεταί οἱ. ἴσος. i Hæc vox τοῖσι non est in MS. k ὁρμᾶται μὲν ἐξ.

guus magnitudine, inficiat Hypanin flumen, in paucis magnum. Est autem hic fons in finibus regionis Scytharum aratorum & Alizonum, eodem nomine quo locus unde emanat, Scythice quidem Exampæus, Græca autem lingua, *ἱραὶ ὁδοί*, *id est*, *sacræ viæ*. Apud Alizonas autem contrahunt terminos suos Tyres & Hypanis: mox deinde in diversum abeuntes, mediam intercapedinem laxant.

53 Quartus fluvius est Borysthenes, secundum Istrum maximus illorum, & nostra sententia, non modo Scythicorum fluviorum longe uberrimus, sed etiam ceterorum omnium, præter Ægyptium Nilum, cum quo non licet alium comparare. Ceterorum autem uberrimus est Borysthenes, pascua præbens amœnissima & accommodatissima pecoribus, nec non optimorum excellenter plurimorum piscium affatim: idem ad potandum suavissimus, limpidus inter turbidos fluens; juxta quem sementis optima fit, & herba, ubi non seritur regio, altissima. In hujus quoque ostio ingens vis salis sua sponte concrescit. Præbet idem ingentia cete ad salsuram, spinis carentia, quæ antacæos appellant. Alia præterea præstat admiratione digna. Porro quadraginta quidem dierum navigatione usque ad locum Gerrheum, cognoscitur ab aquilone vento fluere: at superiora per quæ fluit, nemo hominum eloqui potest: videtur tamen fluere per solitudinem ad Scytharum agricolarum plagam. nam hi Scythæ decem dierum navigatione accolunt hoc flumen. Cujus tantum ac Nili fontes nec ipse possum, nec ullum Græcorum reor posse dicere. Idem Borysthenes prope ad mare accedit, & Hypanis cum eo miscetur eundem in finem egrediens. Quod inter hos amnes interest rostrum regionis, Hippoleon promontorium vocitatur, ubi delubrum Matris exstructum est. Ultra quod delubrum ad Hypanin incolunt Borysthenitæ. Hactenus quæ ab his fluviis.

54 Post hos alius, qui quintus est, nomine Panticapes, & ipse ab aquilone fluens è palude: inter quem & Borysthenem incolunt Scythæ agricolæ. Idem in Hylæam ingreditur, qua transmissa, Borystheni immiscetur.

55 Sextus est Hypacaris, qui è palude manans, mediosque Scythas nomadas perfluens, in mare volvitur, juxta Carcinitin

ἡ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὔροισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μὲν, Ἐξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί. συνάγουσι δὲ τὰ τέρματα ὅ, τε Τύρης καὶ ὁ Ὕπανις κατὰ Ἀλαζόνας· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἀποστρέψας ἑκάτερος ῥέει εὐρύνων τὸ μέσον. Τέταρτος δὲ, ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ἐστί τε [a] μέγιστος τε μετὰ Ἴστρον τουτέων καὶ πολυαρκέστατος, κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας, οὔτι μοῦνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων, πλὴν Νείλου τοῦ Αἰγυπτίου. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τέ ἐστι συμβαλέειν ἄλλον ποταμόν· τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐκομιδεστάτας [b] κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακριδὸν πλείστους [c]· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι· σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται· ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἅλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταριχεύσιν, ἄλλα τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μέν νυν Γερρέου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. οὗτοι γὰρ οἱ Σκύθαι παρ' αὐτὸν ἐπὶ δέκα ἡμερέων πλόον νέμονται. μούνου δὲ τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ Νείλου οὐκ ἔχω φράσαι τὰς πηγάς· δοκέω δὲ, οὐδὲ οὐδεὶς Ἑλλήνων. ἀγχοῦ τε δὴ θαλάσσης ὁ Βορυσθένης ῥέων γίνεται, καί οἱ συμμίσγεται ὁ Ὕπανις ἐς τὠυτὸ τέλος ἐκδιδούς. τὸ δὲ μεταξὺ τῶν ποταμῶν τουτέων ἐὸν ἔμβολον τῆς χώρης, Ἱππολέων ἄκρη καλέεται. ἐν δὲ αὐτῷ ἱρὸν Μητρὸς [d] ἐνίδρυται· πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ ἐπὶ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται. ταῦτα μὲν τὰ ἀπὸ τουτέων τῶν ποταμῶν. Μετὰ δὲ τούτους πέμπτος ποταμὸς ἄλλος, τῷ οὔνομα Παντικάπης. ῥέει μὲν γὰρ καὶ οὗτος ἀπὸ βορέω τε ἐκ λίμνης [e], καὶ τὸ μεταξὺ τούτου τε καὶ τοῦ Βορυσθένεος νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὴν Ὑλαίην. παραμειψάμενος δὲ ταύτην, τῷ Βορυσθένεϊ συμμίσγεται. Ἕκτος δὲ Ὑπάκαρις ποταμὸς, ὃς ὁρμᾶται μὲν ἐκ λίμνης, διὰ μέσων δὲ τῶν νομάδων Σκυθέων ῥέων, ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν [f]

a ποταμὸς, ὅς ἐστί τε. b εὐνομιδεστάτας. c διακριδὸν καὶ πλείστους. d ἱρὸν Δήμητρος. e βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης.
f MS. Καρκινῖτιν.

νῖτιν πόλιν, ἐς δεξιὴν ἀπέργων τήν τε Ὑλαίην καὶ τὸν Ἀχιλλήιον καλεόμενον Δρόμον. Ἕβδομος δὲ Γέῤῥος ποταμὸς ἀπέσχισται μὲν ἀπὸ τοῦ Βορυσθένεος, κατὰ τοῦτο τῆς χώρης ἐς ὃ γινώσκεται ὁ Βορυσθένης· ἀπέσχισται μέν νυν ἐκ τούτου τοῦ χώρου· οὔνομα δὲ ἔχει τό περ ὁ χῶρος αὐτὸς, Γέῤῥος. ῥέων δ' ἐς θάλασσαν, οὐρίζει τήν τε τῶν Νομάδων χώρην, καὶ τὴν τῶν Βασιληίων Σκυθέων· ἐκδιδοῖ δὲ ἐς τὸν Ὑπάκαριν. Ὄγδοος δὲ δὴ Τάναϊς ποταμὸς, ὃς ῥέει τἀνέκαθεν ἐκ λίμνης μεγάλης ὁρμεώμενος, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς μέζω ἔτι λίμνην καλεομένην Μαιῆτιν, ἣ οὐρίζει Σκύθας τε τοὺς βασιληίους καὶ Σαυρομάτας· ἐς δὲ Τάναϊν τοῦτον ἄλλος ποταμὸς ἐσβάλλει τῷ οὔνομά ἐστι Ὕργις. Τοῖσι μὲν δὴ ὀνομαστοῖσι ποταμοῖσι οὕτω δή τι οἱ Σκύθαι ἐσκευάδαται. τοῖσι δὲ κτήνεσι ἡ ποίη ἀναφυομένη ἐν τῇ Σκυθικῇ, ἐστὶ ἐπιχυλωτάτη πασέων ποιέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἀνοιγομένοισι δὲ τοῖσι κτήνεσι ἐστὶ σταθμώσασθαι ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. τὰ μὲν δὴ μέγιστα οὕτω σφι εὔπορά ἐστι· τὰ δὲ λοιπὰ νόμαια κατὰ τάδε σφι διακέεται. θεοὺς μὲν μούνους τούσδε ἱλάσκονται, Ἱστίην μὲν μάλιστα, ἐπὶ δὲ, Δία τε καὶ Γῆν, νομίζοντες τὴν Γῆν τοῦ Διὸς εἶναι γυναῖκα. μετὰ δὲ τούτους, Ἀπόλλωνά τε καὶ οὐρανίην Ἀφροδίτην, καὶ Ἡρακλέα, καὶ Ἄρεα. τούτους μὲν πάντες οἱ Σκύθαι νενομίκασι. οἱ δὲ βασιλήιοι [a] Σκύθαι καὶ τῷ Ποσειδέωνι θύουσι. οὐνομάζεται [b] δὲ Σκυθιστὶ, Ἱστίη μὲν, Ταβιτί· Ζεὺς δὲ ὀρθότατα κατὰ γνώμην γε τὴν ἐμὴν καλεόμενος Παπαῖος· Γῆ δὲ, Ἀπία· Ἀπόλλων δὲ, Οἰτόσυρος· οὐρανίη δὲ Ἀφροδίτη, Ἀρίππασα [c]· Ποσειδέων δὲ, Θαμιμασάδας [d]. ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν, πλὴν Ἄρηϊ· τούτῳ δὲ νομίζουσι. Θυσίη δὲ ἡ αὐτὴ πᾶσι κατέστηκε περὶ πάντα τὰ ἱρὰ ὁμοίως, ἑρδομένη ὧδε [e]· τὸ μὲν ἱρήιον αὐτὸ ἐμπεποδισμένον τοὺς ἐμπροσθίους πόδας ἕστηκε [f]· ὁ δὲ θύων, ὄπισθεν τοῦ κτήνεος ἑστεὼς, σπάσας τὴν ἀρχὴν τοῦ στρόφου, καταβάλλει μιν· πίπτοντος δὲ τοῦ ἱρηίου, ἐπικαλέει τὸν θεὸν τῷ ἂν θύῃ· καὶ ἔπειτα βρόχῳ περὶ ὦν ἔβαλε τὸν αὐχένα. σκυταλίδα δὲ ἐμβαλὼν περιάγει, καὶ ἀποπνίγει· οὔτε πῦρ ἀνακαύσας, οὔτε καταρξάμενος, οὔτ' ἐπισπείσας. ἀποπνίξας δὲ καὶ ἀποδείρας, τράπεται πρὸς ἕψησιν. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται. ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήια, γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν· ἔπειτα ἐσβάλλουσι [g] ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρίους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τοὺ-

nitin oppidum, ad dexteram coercens
Hylæam, & Dromon qui dicitur Achil-
lis. Septimus est Gerrhus, nomen à lo- 56
co obtinens, qui à Borysthene dirimi-
tur circa ea loca apud quæ Borysthenes
cognoscitur: cui loco nomen est Ger-
rho; fluens autem ad mare disterminat
regionem Scytharum nomadum ac re-
giorum, & in Hypacarin dilabitur. O- 57
ctavus Tanais, qui superius è vasta pa-
lude profluens, in aliam vastiorem diffun-
ditur, nomine Mæotin, quæ discludit
regios Scythas à Sauromatis. In hunc
Tanain alius influit, nomine Hyrgis. His 58
celeberrimis amnibus ita Scythæ præ-
diti sunt. Gramen quod in Scythia ger-
minat, omnium quæ nos novimus ger-
minum succosissimum est: quod ita se ha-
bere dissectis pecoribus licet discernere.
Et sic quidem maxima apud eos abun- 59
dant. cetera autem ad ritus & leges hoc
modo sunt eis instituta. Deorum hos so-
los placant, Vestam ante omnes, deinde
Jovem ac Tellurem; existimantes Tel-
lurem Jovis conjugem esse. Post hos
Apollinem, & cœlestem Venerem, &
Herculem, & Martem. Hos cuncti Scy-
thæ deos arbitrantur. Sed qui regii Scy-
thæ vocantur, etiam Neptuno sacrifi-
cant. Appellantur autem Scythice Ve-
sta Tabiti: Jupiter, Papæus mea sen-
tentia rectissime: Tellus, Apia: Apol-
lo, OEtosyrus: cœlestis Venus, A-
rippasa: Neptunus, Thamimasades. Si-
mulacra & aras & delubra facere non sta-
tuunt, præterquam Marti; huic probant
facere. Idem sacrificium prorsus omni- 60
bus apud omnia templa fieri eodem modo
est institutum, quod tale est: Victima ipsa
primoribus implicita pedibus sistitur, cu-
jus à tergo stans qui sacrificat, tracto prin-
cipio funis, pecudem dejicit, eaque con-
cidente deum invocat, cui illam mactat:
deinde circumdat laqueum collo, tum
injecto baculo circumagit, ac strangulat
non incenso igni, non prosecans, non
adspergens; sed ubi pecudem strangula-
vit, & pellem detraxit, ad coquendum
se vertit. Verum quum Scythica regio 61
lignorum sit admodum inops, hoc ab
illis ad carnem coquendam excogita-
tum est. Ubi victimas pelle nudarunt,
nudant quoque ossa carnibus, dehinc
injiciunt, si ad manum habeant, lebetes
indigenas Lesbiis crateribus maxime
assimiles, nisi quod sunt multo capacio-
res,

a οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι. b οὐνομάζονται. c Ἀρτίμπασα. d Θαμιμασάδης. e ἑρδομένη δὲ ὧδε. f ἐμπεποδισμένον τοὺς δύο πόδας τοὺς ἐμπροσθίους ἕστηκε. Sed insuper habet MS. ἐμπεποδισμένον. g ἔπειτα δ' ἐσβάλλουσι.

res; in hos injicientes succensis ossibus ho-
stiarum, coquunt. Si autem non adfuerit
lebes, omnes carnes hostiarum in alvos
illarum injicientes aqua admixta, ossa
succendunt. Quibus acerrime ardenti-
bus, & alvis facile capientibus carnes
ossibus separatas, ita fit ut bos se ipse
excoquat: & item cetera sacrificia u-
numquodque seipsum. Coctis carnibus,
is qui immolavit, earum atque intesti-
norum proficias sumens ante se porricit.
Immolant autem & alias oves, tum præ-
62 cipue equos. Et aliis quidem diis hunc
in modum & tales pecudes immolant:
Marti vero sic legitimo ritu. Singulis
in curiis ab eis struitur tale templum:
Sarmentorum fasces congeruntur trium
in longum latumque stadiorum, mino-
ris tamen sublimitatis: desuper quadrata
planities efficitur: tria latera prærupta
sunt, quartum acclive, per quod ad-
scendatur. Eo quotannis comportant
centum quinquaginta plaustra sarmento-
rum. nam semper propter cœli atroci-
tatem illa marcescunt. Super hanc con-
geriem ferreus acinaces à singulis vetu-
stus statuitur. Idque est Martis simula-
crum, cui annuas hostias offerunt ovium
& equorum; & sane plura his sacrifi-
cant quam ceteris diis. Ex hostibus ca-
ptivis centesimum quemque immolant,
non eodem quo & pecora modo, sed
diverso. nam ubi capitibus vinum libave-
runt, ipsos in vas jugulant: dehinc in
congeriem sarmentorum sublatum aci-
naci cruorem invergunt. Hunc quidem
supra ferunt. inferius autem prope tem-
plum ista faciunt: Virorum interem-
ptorum omnes humeros dextros præci-
dunt una cum manibus & in aerem ja-
ciunt. & ceteris deinde solennibus con-
fectis abeunt: quò autem ceciderit ma-
63 nus, ibi jacet, ac seorsum cadaver. Et
sacrificia quidem hæc eis sunt instituta.
Sues vero illi nihil morantur, quas nec
64 alere omnino in regione volunt. Quæ
vero ad bellum attinent, hunc in mo-
dum sunt eis comparata. Quem primum
virum dejecerit vir Scytha, ejus sangui-
nem potat: quoscunque in prœlio inter-
emerit, eorum capita regi offert. nam
capite allato, fit prædæ quamcunque
ceperint particeps, alioqui expers. Ca-
put hoc modo pelle nudat: In orbem
illud amputat circa aures, verticeque
sumpto excutit, deinde involvens car-
ni

τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσι ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηίων· ἢν δὲ μή σφι παρῇ λέβης, οἱ δὲ ἐς τὰς γαστέρας τῶν ἱρηίων ἐσβάλλοντες τὰ κρέα πάντα, καὶ παραμίξαντες ὕδωρ, ὑποκαίουσι τὰ ὀστέα. τὰ δὲ αἴθεται κάλλιστα. αἱ δὲ γαστέρες χωρέουσι εὐπετέως τὰ κρέα ἐψιλωμένα τῶν ὀστέων· καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωυτὸν ἐξέψει, καὶ τἆλλα ἱρήια ἑωυτὸ ἕκαστον. ἐπεὰν δὲ ἑψηθῇ τὰ κρέα, ὁ θύσας, τῶν κρεῶν καὶ τῶν σπλάγχνων ἀπαρξάμενος, ῥίπτει ἐς τὸ ἔμπροσθεν. θύουσι δὲ καὶ τἆλλα πρόβατα, καὶ ἵππους μάλιστα. Τοῖσι μὲν δὴ ἄλλοισι τῶν θεῶν οὕτω θύουσι, καὶ ταῦτα τῶν κτηνέων. τῷ δὲ Ἄρηϊ ὧδε κατὰ νόμους· ἑκάστοισι τῶν ἀρχηίων ἐσίδρυταί σφι Ἄρεος ἱρὸν τοιόνδε· φρυγάνων φάκελοι συννενέαται ὅσον τ' ἐπὶ σταδίους τρεῖς μῆκος καὶ εὖρος, ὕψος δὲ ἔλασσον· ἄνω δὲ τούτου, τετράγωνον ἄπεδον πεποίηται· καὶ τὰ μὲν τρία τῶν κώλων ἐστὶ ἀπότομα, κατὰ δὲ τὸ ἕν, ἐπιβατόν. ἔτεος δὲ ἑκάστου ἁμάξας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐπινέουσι φρυγάνων. ὑπονοστέει γὰρ δὴ αἰεὶ ὑπὸ τῶν χειμώνων. ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκεϊ θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα [a] θύουσι, τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ. ἐπεὰν γὰρ οἶνον ἐπισπείσωσι κατὰ τῶν κεφαλέων, ἀποσφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους ἐς ἄγγος· καὶ ἔπειτα ἀνενείκαντες ἄνω ἐπὶ τὸν ὄγκον τῶν φρυγάνων, καταχέουσι τὸ αἷμα τοῦ ἀκινάκεος. ἄνω μὲν δὴ φορέουσι τοῦτο. κάτω δὲ παρὰ τὸ ἱρὸν ποιεῦσι τάδε· τῶν ἀποσφαγέντων ἀνδρῶν τοὺς δεξιοὺς ὤμους πάντας ἀποταμόντες σὺν τῇσι χερσί, ἐς τὸν ἠέρα ἱεῖσι· καὶ ἔπειτα καὶ τὰ ἄλλα ἀπέρξαντες ἱρήια ἀπαλλάσσονται. χεὶρ δὲ τῇ ἂν πέσῃ κέεται [b], καὶ χωρὶς ὁ νεκρός. Θυσίαι μέν νυν αὗταί σφι κατεστέασι. ὑσὶ δὲ οὗτοι οὐδὲν νομίζουσι, οὐδὲ τρέφειν τὸ παράπαν ἐν τῇ χώρῃ θέλουσι. Τὰ δ' ἐς πόλεμον ἔχοντα ὧδέ σφι διακέεται [c]· ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τούτων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλέϊ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλήν, τῆς ληίης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δέ, οὔ. ἀποδείρει δὲ αὐτὴν τρόπῳ τοιῷδε· περιταμὼν κύκλῳ περὶ τὰ ὦτα, καὶ λαβόμενος τῆς κεφαλῆς, ἐκσείει. μετὰ δέ, σαρκί-

a Vocem ἕνα non agnoscit MS. b κέεται. c διακέεται.

σας βοὸς πλευρῇ, δέψει τῇσι χερσί. ὀργάσας δὲ αὐτὸ, ἅτε χειρόμακτρον ἔκτηται. ἐκ δὲ τῶν χαλινῶν τοῦ ἵππου τὸν αὐτὸς [a] ἐλαύνῃ, ἐκ τούτου ἐξάπτει, καὶ ἀγάλλεται. ὃς γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχῃ [b], ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συῤῥάπτοντες κατάπερ βαίτας. πολλοὶ δὲ ἀνδρῶν ἐχθρῶν τὰς δεξιὰς χέρας νεκρῶν ἐόντων ἀποδείραντες αὐτοῖσι [c] ὄνυξι, καλύπτρας τῶν φαρετρέων ποιεῦνται. δέρμα δὲ ἀνθρώπου, καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν, ἦν ἄρα σχεδὸν δερμάτων πάντων λαμπρότατον λευκότητι. πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ᾽ ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. Αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτι [d] πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει· καὶ ἢν μὲν ᾖ πένης, ὁ δ᾽ ἔξωθεν ὠμοβοέην μούνην περιτείνας, οὕτω χρᾶται· ἢν δὲ ᾖ πλούσιος [e], τὴν μὲν ὠμοβοέην περιτείνει· ἔσωθεν δὲ περιχρυσώσας, οὕτω χρᾶται ποτηρίῳ. ποιεῦσι δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν οἰκηΐων, ἤν σφι διάφοροι γίνωνται, καὶ ἢν ἐπικρατήσῃ [f] αὐτοῦ παρὰ τῷ βασιλέϊ. ξείνων δέ οἱ ἐλθόντων τῶν ἂν λόγον ποιέηται, τὰς κεφαλὰς ταύτας παραφέρει, καὶ ἐπιλέγει ὡς οἱ ἐόντες οἰκήϊοι πόλεμον προσεθήκαντο, καί σφεων αὐτὸς ἐπεκράτησε, ταύτην τὴν ἀνδραγαθίην λέγοντες [g]. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ὁ νομάρχης [h] ἕκαστος ἐν τῷ ἑωϋτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ᾽ οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοισι δὴ ἄνδρες πολέμιοι ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ᾽ ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ᾽ ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ αὐτῶν [i] καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σύνδυο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ. Μάντιες δὲ Σκυθέων εἰσὶ πολλοὶ, οἳ μαντεύονται ῥάβδοισι ἰτείνῃσι πολλῇσι ὧδε· ἐπεὰν φακέλους ῥάβδων μεγάλους ἐνείκωνται, θέντες χαμαὶ, διεξελίσσουσι αὐτούς· καὶ ἐπὶ μίαν ἑκάστην ῥάβδον τιθέντες, θεσπίζουσι. ἅμα τε λέγοντες ταῦτα, συνειλέουσι τὰς ῥάβδους ὀπίσω, καὶ αὖτις κατὰ μίαν συντιθεῖσι. αὕτη μέν σφι ἡ μαντικὴ πατρωΐη ἐστί [k]. οἱ δὲ ἐνάρεες καὶ οἱ ἀνδρόγυνοι τὴν Ἀφροδίτην σφι λέγουσι μαντικὴν δοῦναι· φιλύρης ὦν φλοιῷ μαντεύονται, ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα [l] σχίσῃ διαπλέκων ἐν τοῖσι δακτύλοισι τοι-

ni ex bovis latere, manibus ſubigit ac mollitum, tanquam mantile poſſidet, eaque ex habenis equi quem agitat, appenſa gloriatur: ut quiſque enim coria mantilia plurima habet, ita vir judicatur præſtantiſſimus. Sunt quoque multi qui ex corii hujus fruſtis lænas denſari curant, conſarcinantes tanquam ſiſyras paſtorias. Multi etiam occiſorum hoſtium manus dextras cum ipſis unguibus excoriant, opercula hæc pharetrarum habentes. Eſt autem inter omnia coria humanum fere & craſſum maxime & candore ſplendidum. Multi etiam totos homines excoriatos, & ſuper ligna extentos, in equis circumferunt. Hæc ab illis ita ſunt re- 65
cepta. Ipſis autem capitibus non utique omnium, ſed inimiciſſimorum hæc faciunt; quiſque illud quod eſt infra ſupercilia, ſerra abciſum prorſus expurgat: & crudo tantum bovis corio, ſi pauper ſit; ſin dives, non modo exterius inducit bovino corio, verum etiam interius inaurat, & ſic uterque pro poculo utitur. Idem agunt de familiaribus, ſi inter eos extiterint diſcordiæ, & alter eorum apud regem victoria ſit potitus. Hæc capita hoſpitibus, qui ad eum veniunt alicujus apud ipſum exiſtimationis, exhibet: refertque illos, quum eſſent domeſtici, & ad pugnam laceſſiſſent, ab ipſo eſſe ſuperatos: id ſtrenuitatis loco ponentes. Semel 66
autem quotannis quilibet regionis princeps in eadem regione miſcet vini craterem, de quo bibunt Scythæ, à quibus hoſtes ſublati ſunt; at non inde guſtant qui nihil tale ediderint, ſed ſine honore ſeorſum ſedent: quæ res apud eos maximæ eſt ignominiæ. Qui vero illorum complures cædes fecerunt, hi duobus pariter quos habent calicibus potant. A- 67
pud eoſdem multi ſunt vaticinatores, qui pluribus virgis ſalignis divinant, ad hunc modum: Grandes virgarum faſces quum attulerunt, humi poſitos diſſolvunt, ac ſeparatim ponentes illarum ſingulas, fata prædicunt, & dum iſta dicunt, vice verſa virgas convolvunt, ac rurſus ſigillatim componunt. Hæc eſt illis tradita à majoribus divinatio. Sed Enaries & ſemiviri, ajunt ſibi à Venere tradi divinationem. Tiliæ igitur fronde vaticinantur. Tiliam ubi quis trifariam ſciderit,

a τὸν ἂν αὐτός. b ἔχοι. c ἀποδείραντες καὶ διατείναντες αὐτοῖσι. d οὔτοι. e ὁ πλούσιος. f ἢν ὁ ἐπικρατήσῃ. g λέγεται. h οὐνομάρχης. i ὅσοι δ᾽ ἂν αὐτῶν. k μήτοι ἡ μαντικὴ πατρωΐη σφι ἐστί. l τρία MS.

derit, digitis suis eam implicans ac resolvens vaticinatur.
68 Horum tres maxime probatos arcessit rex Scytharum, quoties ægrotat, eo modo quo dixi vaticinantes; & semper fere hi dicunt talia; nempe hunc aut illum civem (indicant autem hominem de quo loquuntur) pejerasse per regia solia: (est autem Scythis mos plerunque jurandi per regia solia, quum maximum volunt interponere jusjurandum) protinusque is, quem dixerint pejerasse, adductus, coarguitur scientia divinandi, tanquam compertus falso dejerasse per regia solia, & ob id regem ægrotare. Si ille inficiatur se dicens non pejerasse, atque indignatur, rex duplum numerum vaticinorum arcessit: qui inspecta divinandi ratione, si & ipsi hominem perjurii convicerint, sine mora caput abcidunt; ejusque facultates inter se partiuntur primi vaticini. Sin vero illi qui supervenerunt vaticini homines absolverint, alii atque alii præsto sunt: quorum si plures absolverint, decretum est primis illis vaticinis esse pereundum.
69 Eosque hunc in modum necant. Plaustrum concamaratum ubi sarmentis referserunt, bobusque junxerunt, vaticinos pedibus implicatis, & manibus post tergum revinctis, atque ore obstructo, infulciunt in medium sarmentorum: incensisque illis territando agitant boves. quorum boum multi cum vaticinis concremantur, multi ambusti, cremato illorum temone, aufugiunt. Hoc quem dixi modo comburunt vaticinos, etiam ob alias caussas, appellantque falsos vates.
70 Sed quos morte rex afficit, eorum nec liberos linquit, sed universos mares interficit, feminis nihil læsis. Fœdera cum quibuscunque ineunt Scythæ, hoc modo ineunt: Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscent eorum sanguinem qui feriunt fœdus, percutientes cultello aut incidentes gladio paululum corporis. deinde in calice tingunt acinacem, sagittas, securim, jaculum. Hæc ubi fecerunt, multa apprecantur: postea vinum epotant non modo ii qui fœdus faciunt, sed etiam comitum ii
71 qui sunt maximæ dignitatis. Regum autem sepulchra in Gerrhis sunt. Ubi Borysthenes jam navigabilis est, ibi, quum rex eis decessit, ingentem in terra scrobem fodiunt forma quadrata. hoc ubi præpararunt, suscipiunt cadaver, cor-

τοῖσι ἑωυτοῦ, καὶ διαλύων, χρᾷ. Ἐπεὰν δὲ βασιλεὺς ὁ Σκυθέων κάμῃ, μεταπέμπεται τῶν μαντίων ἄνδρας τρεῖς τοὺς εὐδοκιμέοντας μάλιστα, οἳ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ μαντεύονται. καὶ λέγουσι οὗτοι ὡς τοεπίπαν μάλιστα τάδε, ὡς τὰς βασιληίας ἱστίας ἐπιώρκηκε ὃς καὶ ὃς λέγοντες τῶν ἀστῶν τὸν ἂν δὴ λέγωσι· (τὰς δὲ βασιληίας ἱστίας νόμος Σκύθῃσι τὰ μάλιστά ἐστι ὀμνύναι τότε ἐπεὰν τὸν μέγιστον ὅρκον ἐθέλωσι ὀμνύναι) αὐτίκα δὲ διαλελαμμένος ἄγεται οὗτος τὸν ἂν δὴ φῶσι ἐπιορκῆσαι. ἀπιγμένον δὲ ἐλέγχουσι οἱ μάντιες ὡς ἐπιορκήσας φαίνεται ἐν τῇ μαντικῇ τὰς βασιληίας ἱστίας, καὶ διὰ ταῦτα ἀλγέει ὁ βασιλεύς. ὁ δὲ ἀρνέεται, οὐ φάμενος ἐπιορκῆσαι, καὶ δεινολογέεται. ἀρνεομένου δὲ τούτου, ὁ βασιλεὺς μεταπέμπεται ἄλλους διπλησίους μάντιας· καὶ ἢν μὲν καὶ οὗτοι ἐσορέοντες ἐς τὴν μαντικὴν, καταδήσωσι ἐπιορκῆσαι, τοῦδε ἰθέως τὴν κεφαλὴν ἀποτάμνουσι, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ διαλαγχάνουσι οἱ πρῶτοι τῶν μαντίων· καὶ ἢν δὲ [a] οἱ ἐπελθόντες μάντιες ἀπολύσωσι, ἄλλοι πάρεισι μάντιες, καὶ μάλα ἄλλοι. ἢν ὦν οἱ πλεῦνες τὸν ἄνθρωπον ἀπολύσωσι, δέδοκται τοῖσι πρώτοισι τῶν μαντίων αὐτοῖσι ἀπόλλυσθαι. Ἀπολλῦσι δῆτα αὐτοὺς [b] τρόπῳ τοιῷδε· ἐπεὰν ἅμαξαν καμάρης [c] φρυγάνων πλήσωσι, καὶ ὑποζεύξωσι βοῦς, ἐμποδίσαντες τοὺς μάντιας, καὶ χεῖρας ὀπίσω δήσαντες, καὶ στομώσαντες, κατεργνῦσι ἐς μέσα τὰ φρύγανα. ὑποπρήσαντες δὲ αὐτὰ, ἀπιεῖσι φοβήσαντες τοὺς βοῦς. πολλοὶ μὲν δὴ συγκατακαίονται τοῖσι μάντισι βόες, πολλοὶ δὲ περικεκαυμένοι ἀποφεύγουσι, ἐπεὰν αὐτῶν ὁ ῥυμὸς κατακαυθῇ. κατακαίουσι δὲ τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας τοὺς μάντιας, ψευδομάντιας καλέοντες. Τοὺς δ' ἂν ἀποκτείνῃ [d] βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τοὺς παῖδας λείπει, ἀλλὰ πάντα τὰ ἔρσενα κτείνει, τὰ δὲ θήλεα οὐκ ἀδικέει. ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ σώματος· καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀϊστοὺς, καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον· ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλὰ, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι. Ταφαὶ δὲ τῶν βασιλήων ἐν Γέρροισι εἰσί. ἐς ὃ ὁ Βορυσθένης ἐστὶ προσπλωτὸς, ἐνθαῦτα ἐπεάν σφι ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς, ὄρυγμα γῆς μέγα ὀρύσσουσι τετράγωνον. ἕτοιμον δὲ τοῦτο ποιήσαντες, ἀναλαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, κατακεκηρωμένον μὲν τὸ σῶ-

a μαντίων· ἢν δὲ. b ἀπολλῦσι δὲ αὐτούς. c vox καμάρης ignoratur in MS. d ἀποκτείνει.

μα· τὴν δὲ νηδὺν ἀνασχισθεῖσαν, καὶ καθαρθεῖσαν, πλέην κυπέρου κεκομμένου, καὶ θυμιήματος, καὶ σελίνου σπέρματος, καὶ ἀνήσου, συνερραμμένην ὀπίσω, καὶ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ ἐς ἄλλο ἔθνος. οἱ δ᾽ ἂν παραδέξωνται κομισθέντα τὸν νεκρὸν, ποιεῦσι τάπερ οἱ βασιλήιοι Σκύθαι· τοῦ ὠτὸς ἀποτάμνονται, τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται [a], μέτωπον καὶ ῥῖνα καταμύσσονται, διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβυνέονται. ἐνθεῦτεν δὲ κομίζουσι ἐν ἁμάξῃ τὸν νέκυν τοῦ βασιλέος ἐς ἄλλο ἔθνος τῶν ἄρχουσι. οἱ δέ σφι ἕπονται, ἐς τοὺς πρότερον ἦλθον. ἐπεὰν δὲ πάντας περιέλθωσι τὸν νέκυν κομίζοντες, ἐν Γέρροισι ἔσχατα κατοικημένοισι εἰσὶ τῶν ἐθνέων τῶν ἄρχουσι, καὶ ἐν τῇσι ταφῇσι. καὶ ἔπειτα ἐπεὰν θέωσι τὸν νέκυν ἐν τῇσι θήκῃσι ἐπὶ στιβάδος, παραπήξαντες αἰχμὰς ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ, ξύλα ὑπερτείνουσι, καὶ ἔπειτα ῥιψὶ καταστεγάζουσι. ἐν δὲ τῇ λοιπῇ εὐρυχωρίῃ τῆς θήκης, τῶν παλλακέων τε μίαν ἀποπνίξαντες θάπτουσι, καὶ τὸν οἰνοχόον, καὶ μάγειρον, καὶ ἱπποκόμον, καὶ διήκονον, καὶ ἀγγελιηφόρον, καὶ ἵππους, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀπαρχὰς, καὶ φιάλας χρυσέας. ἀργύρῳ δὲ οὐδὲν οὐδὲ χαλκῷ χρέωνται. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, χοῦσι πάντες χῶμα μέγα, ἁμιλλώμενοι, καὶ προθυμεόμενοι ὡς μέγιστον ποιῆσαι. Ἐνιαυτοῦ δὲ περιφερομένου, αὖτις ποιεῦσι τοιόνδε. λαβόντες τῶν λοιπῶν θεραπόντων τοὺς ἐπιτηδεωτάτους· οἱ δέ εἰσι Σκύθαι ἐγγενέες· οὗτοι γάρ εἰσι θεραπεύοντες τοὺς ἂν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς κελεύσῃ, ἀργυρώνητοι δὲ οὐκ εἰσί σφι θεράποντες· τούτων ὦν τῶν διηκόνων ἐπεὰν ἀποπνίξωσι πεντήκοντα, καὶ ἵππους τοὺς καλλίστους πεντήκοντα, ἐξελόντες αὐτῶν τὴν κοιλίην, καὶ καθήραντες, ἐμπιπλᾶσι ἀχύρων, καὶ συρράπτουσι. ἁψῖδος δὲ ἥμισυ ἐπὶ ξύλα δύο, ἥμισυ στήσαντες ὕπτιον, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ τῆς ἁψῖδος ἐπ᾽ ἕτερα δύο καταπήξαντες τρόπῳ τοιούτῳ, πολλὰ ταῦτα ἔπειτα τῶν ἵππων κατὰ μήκεα ξύλα παχέα διελάσαντες μέχρι τῶν τραχήλων, ἀναβιβάζονται [b] αὐτοὺς ἐπὶ τὰς ἁψῖδας. τῶν δὲ, αἱ μὲν πρότεραι ἁψῖδες ὑπέχουσι [c] τοὺς ὤμους τῶν ἵππων· αἱ δὲ, ὄπισθεν παρὰ τοὺς μηροὺς, τὰς γαστέρας ὑπολαμβάνουσι· σκέλεα δὲ ἀμφότερα κατακρέμαται μετέωρα. χαλινοὺς δὲ καὶ στόμια ἐμβαλόντες ἐς τοὺς ἵππους, κατατείνουσι ἐς τὸ πρόσθεν αὐτῶν, καὶ ἔπειτα ἐκ πασσάλων δέουσι. τῶν δὲ δὴ νεηνίσκων τῶν ἀποπεπνιγμένων τῶν πεντήκοντα ἕνα ἕκαστον ἀναβιβάζουσι ἐπὶ τὸν ἵππον [d], ὧδε ἀναβιβάζοντες· ἐπεὰν νεκροῦ ἑκάστου παρὰ τὴν ἄκανθαν ξύλον ὀρθὸν διελάσωσι μέχρι

corpore incerato, alvo discissa atque expurgata, quam silere contuso & thymiamate apiique semine & anisi quum expleverunt, consuunt rursus, & in plaustro ad aliam gentem ferunt. Qui vero delatum cadaver excipiunt, eadem agunt quæ regii Scythæ: auris aliquid decidunt, crinem circumtondent, brachia circumcidunt, frontem nasumque consauciant, sinistram manum sagittis trajiciunt. Postmodum regis cadaver in plaustro ferunt ad aliam gentem cui imperitant, quæ ipsos comitatur ad eos unde primum venerant. Ubi jam mortuum ferentes, lustraverunt universas gentes, in Gerrhis extrema habitantibus sunt gentium, quibus imperant, & in his sepulchris. Quem postquam in loculis posuerunt super torum, mucronibus hinc atque hinc defixis, desuper ligna extendunt, ac deinde palliis contegunt. In reliqua loculi spatiositate aliquam ejus pallacam strangulatam sepeliunt, & pincernam, & cocum, & equisonem, & ministrum, & internuncium, nec non equos & aliarum rerum omnium primitias, quinetiam phialas aureas. nam argentum aut æs in usu non habent. His actis, humum certatim atque avide injiciunt, cupientes tumulum quam maximum efficere. Circumacto anno, rursus hoc 72
agunt: E famulis reliquis aptissimos sumunt. sunt autem hi ingenui Scythæ; illi enim serviunt, quos ipse rex jusserit. nam pecunia emptos servos non habent. Horum ministrorum quinquaginta quum strangulaverunt ac totidem præstantissimos equos, alvo eorum exempta & expurgata, paleis implent, ac consuunt: & ubi dimidium fornicis super duo ligna, dimidium supinum statuentes, alterumque dimidium fornicis super altera duo ligna, tali modo defixerint, multa illa tum oblonga ligna crassa per equos ad cervicem usque quum trajecerunt, attollunt eos supra fornices, quorum priores fornices sustinent armos equorum, posteriores vero juxta femora suscipiunt ventres, utrisque cruribus superne dependentibus. Equos autem infrenant, eorumque habenas anteriora extendunt, & mox ad palos alligant: dehinc super eorum singulos statuunt singulos quinquaginta juvenum strangulatorum hunc in modum. Unicuique eorum rectum stipitem præter spinam ad cervicem usque transfigunt:

a Hæc quatuor verba τρίχας περικείρονται, βραχίονας περιτάμνονται non sunt in MS. b ἀναβιβάζουσι. c MS. ὑπερέχουσι. d ἐπ᾽ ἵππων.

gunt: quod inferius extat aliquid ſtipitis, id infigunt foramini ligni alterius quo equus trajectus eſt. His equitibus
73 ſepulchro circumpoſitis abeunt. Hunc in modum reges ſepeliunt. Alios autem Scythas, quum deceſſerunt, proximi quique in plauſtris collocatos ad amicos circumferunt. eos ſinguli amicorum excipientes, epulum comitantibus præbent; ſed & cadaveri ſimiliter ex omnibus apponit, quæ ceteris. Ad hunc modum quadraginta diebus privati homines circumaguntur: dehinc humantur. Scythæ autem qui ſepeliverunt tali modo purgantur. Ubi caput terſerunt abluerunt que, circa corpus ita agunt. Tria ligna ſtatuunt mutuo inclinata, circa hæc prætendunt lanea pilea, quam maxime conſtipantes, & in alveum in medio lignorum pileorumque poſitum lapides conjiciunt ex igne perlucidos.
74 Naſcitur autem apud eos cannabis lino ſimillima, præterquam craſſitudine ac magnitudine: ſed multo iſta cannabis eſt præſtantior, vel ſua ſponte naſcens, vel ſata: ex qua Thraces quidem etiam veſtimenta conficiunt lineis ſimillima: neque ſane niſi quis admodum peritus ſit ejus, linea ſint an cannabina, queat dignoſcere: & qui non viderit cannabem exiſtimabit lineum eſſe veſtimentum.
75 Hujus ergo cannabis ſemen ubi acceperint Scythæ ſub pileis ſuccedunt, ac deinde id ſupra lapides igne perlucidos jaciunt. Id vero aggrediens ſuffire etiam vaporem reddit tantum, ut Græcum nullum thuribulum eum ſuperet. Hoc odore gaudentes Scythæ fremunt; quod apud ipſos loco lavacri eſt. neque enim aqua lavant omnino corpus, ſed uxores eorum adfundentes aquam, ad lapidem ſcabrum conterunt a cypreſſi & cedri & thuris ligno: deinde iſtud detritum, quod eſt craſſum, etiam oblinunt toto corpore & facie. Id eas ſimul bene olentes facit, ſimul poſtero die, auferentes illud oblitum, mundas ac
76 ſplendidas. Externis vero & hi ritibus uti magnopere cavent, ne quidem mutuis inter ſe: ſed Græcorum etiam minime, ut oſtendit Anacharſis, & deinde iterum Scyles. Siquidem Anacharſis quum multum orbis terrarum contemplatus eſſet, & magnam ſapientiam inde confeciſſet, ad ſedes Scytharum proficiſcebatur.

κατὰ τοῦ τραχήλου, κάτωθεν δὲ ὑπερέχει τοῦ ξύλου τοῦτο, τὸ ἐς τόρμον πηγνῦσι τοῦ ἑτέρου ξύλου τοῦ διὰ τοῦ ἵππου. ἐπιστήσαντες δὲ κύκλῳ τὸ σῆμα ἱππέας τοιούτους ἀπελαύνουσι. Οὕτω μὲν τοὺς βασιλέας θάπτουσι. τοὺς δὲ ἄλλους Σκύθας, ἐπεὰν ἀποθάνωσι, περιάγουσι οἱ ἀγχοτάτω προσήκοντες κατὰ τοὺς φίλους ἐν ἁμάξῃ [a] κειμένους. τῶν δὲ ἕκαστος ὑποδεκόμενος εὐωχέει τοὺς ἑπομένους, καὶ τῷ νεκρῷ ἁπάντων παραπλησίως παρατίθησι ὅσα τοῖσι ἄλλοισι. ἡμέρας δὲ τεσσεράκοντα οὕτω οἱ ἰδιῶται περιάγονται, ἔπειτα θάπτονται. θάψαντες δὲ οἱ Σκύθαι, καθαίρονται τρόπῳ τοιῷδε· σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι, ποιεῦσι περὶ τὸ σῶμα τάδε· ἐπεὰν ξύλα στήσωσι τρία ἐς ἄλληλα κεκλιμένα, περὶ ταῦτα πίλους εἰρινέους περιτείνουσι· συμφράξαντες δὲ ὡς μάλιστα, λίθους ἐκ πυρὸς διαφανέας ἐσβάλλουσι ἐς σκάφην κειμένην ἐν μέσῳ τῶν ξύλων τε καὶ τῶν πίλων. Ἔστι δέ σφι κάνναβις φυομένη ἐν τῇ χώρῃ, πλὴν παχύτητος καὶ μεγάθεος, τῷ λίνῳ ἐμφερεστάτη. ταύτῃ δὲ πολλῷ ὑπερφέρει ἡ κάνναβις αὕτη· καὶ αὐτομάτη καὶ σπειρομένη φύεται· καὶ ἐξ αὐτῆς Θρήικες μὲν καὶ εἵματα ποιεῦνται τοῖσι λινέοισι ὁμοιότατα· οὐδ' ἄν, ὅστις μὴ κάρτα τρίβων εἴη αὐτῆς, διαγνοίη λίνου ἢ καννάβιός ἐστι· ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τὴν καννάβιδα, λίνεον δοκήσει εἶναι τὸ εἷμα. Ταύτης ὦν οἱ Σκύθαι τῆς καννάβιος τὸ σπέρμα ἐπεὰν λάβωσι, ὑποδύνουσι ὑπὸ τοὺς πίλους, καὶ ἔπειτα ἐπιβάλλουσι [b] τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς διαφανέας λίθους τῷ πυρί. τὸ δὲ θυμιᾶται ἐπιβαλλόμενον, καὶ ἀτμίδα παρέχεται τοσαύτην, ὥστε Ἑλληνικὴ οὐδεμίη ἄν μιν πυρίη ἀποκρατήσειε· οἱ δὲ Σκύθαι ἀγάμενοι τῇ πυρίῃ ὠρύονται. τοῦτό σφι ἀντὶ λουτροῦ ἐστί. οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι τὸ παράπαν τὸ σῶμα. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτέων ὕδωρ παραχέουσαι, καταψώχουσι περὶ λίθον τρηχὺν τῆς κυπαρίσσου, καὶ κέδρου, καὶ λιβάνου ξύλου· καὶ ἔπειτα τὸ καταψωχόμενον τοῦτο, παχὺ ἐόν, καταπλάσσονται [c] πᾶν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον· καὶ ἅμα μὲν εὐωδίη σφέας ἀπὸ τούτου ἴσχει, ἅμα δὲ ἀπαιρέουσαι τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ τὴν καταπλαστὺν [d], γίνονται καθαραὶ καὶ λαμπραί. Ξεινικοῖσι δὲ νομαίοισι καὶ οὗτοι αἰνῶς χρᾶσθαι φεύγουσι, μήτε γε ὧν ἀλλήλων, Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα [e], ὡς διέδεξαν Ἀνάχαρσίς τε καὶ δεύτερα αὖτις Σκύλης. τοῦτο μὲν γὰρ Ἀνάχαρσις, ἐπεί τε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ' αὐτὴν σοφίην πολλὴν, ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθέων· πλέων

a ἁμάξῃσι. b ὑποβάλλουσι. c ἐὸν, καταπάσσονται. d καταπλασίν. e ἢ ἥκιστα.

Anacharsidis inde calamitas & genus. Mater Deûm Cyzici. Lacedæmoniorum proprium & diversum ab Græcis aliis.

δὲ δι' Ἑλλησπόντου [a], προσίσχει ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὁρτὴν μεγαλοπρεπέως κάρτα, εὔξατο τῇ Μητρὶ ὁ Ἀνάχαρσις, ἢν σῶς καὶ ὑγιὴς ἀπονοστήσῃ ἐς ἑωυτοῦ, θύσειν τε κατὰ ταὐτὰ κατὰ ὥρα τοὺς Κυζικηνοὺς ποιεῦντας, καὶ παννυχίδα στήσειν. ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Σκυθικὴν, καταδὺς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἡ δ' ἔστι μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήιον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη· ἐς ταύτην δὴ καταδὺς ὁ Ἀνάχαρσις, τὴν ὁρτὴν πᾶσαν ἐπετέλεε τῇ θεῷ, τύμπανόν τε ἔχων, καὶ ἐκδησάμενος ἀγάλματα. καί τις τῶν Σκυθέων καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα, ἐσήμηνε τῷ βασιλέϊ Σαυλίῳ· ὁ δὲ, καὶ αὐτὸς ἀπικόμενος, ὡς εἶδε τὸν Ἀνάχαρσιν ποιεῦντα ταῦτα, τοξεύσας αὐτὸν ἀπέκτεινε. καὶ νῦν ἤν τις εἴρηται περὶ Ἀναχάρσιος, οὔ φασί μιν Σκύθαι γινώσκειν, διὰ τοῦτο ὅτι ἐξεδήμησέ τε ἐς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ξεινικοῖσι ἔθεσι διεχρήσατο. ὡς δ' ἐγὼ ἤκουσα Τίμνεω τοῦ Ἀριαπείθεος [b] ἐπιτρόπου, εἶναι αὐτὸν Ἰδανθύρσου [c] τοῦ Σκυθέων βασιλέος πάτρων, παῖδα δὲ εἶναι Γνούρου τοῦ Λύκου τοῦ Σπαργαπίθεος. εἰ ὦν ταύτης ἦν τῆς οἰκίης Ἀνάχαρσις, ἴστω ὑπὸ τοῦ ἀδελφεοῦ ἀποθανών. Ἰδάνθυρσος γὰρ ἦν παῖς Σαυλίου, Σαύλιος δὲ ἦν ὁ ἀποκτείνας Ἀνάχαρσιν. Καίτοι τινὰ ἤδη ἤκουσα λόγον ἄλλον ὑπὸ Πελοποννησίων λεγόμενον, ὡς ὑπὸ τοῦ [d] Σκυθέων βασιλέος Ἀνάχαρσις ἀποπεμφθεὶς, τῆς Ἑλλάδος μαθητὴς γένοιτο· ὀπίσω τε ἀπονοστήσας, φαίη πρὸς τὸν ἀποπέμψαντα, Ἕλληνας πάντας ἀσχόλους εἶναι ἐς [e] πᾶσαν σοφίην, πλὴν Λακεδαιμονίων· τούτοισι δὲ εἶναι μούνοισι σωφρόνως δοῦναί τε καὶ δέξασθαι λόγον. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ λόγος ἄλλως πέπλασται ὑπ' αὐτῶν [f] Ἑλλήνων. ὁ δ' ὦν ἀνὴρ, ὥσπερ πρότερον εἰρέθη, διεφθάρη. οὗτος μέν νυν οὕτω δὴ ἔπρηξε [g] διὰ ξεινικά τε νόμαια καὶ Ἑλληνικὰς ὁμιλίας. Πολλοῖσι δὲ κάρτα ἔτεσι ὕστερον Σκύλης ὁ Ἀριαπίθεος [h] ἔπαθε παραπλήσια τούτῳ. Ἀριαπείθεϊ γὰρ τῷ Σκυθέων βασιλέϊ γίνεται μετ' ἄλλων παίδων Σκύλης. ἐξ Ἰστρινῆς δὲ γυναικὸς οὗτος γίνεται, καὶ οὐδαμῶς ἐγχωρίης· τὸν ἡ μήτηρ αὐτὴ γλῶσσάν τε Ἑλλάδα καὶ γράμματα ἐδίδαξε. μετὰ δὲ, χρόνῳ ὕστερον, Ἀριαπείθης μὲν τελευτᾷ δόλῳ ὑπὸ Σπαργαπείθεος τοῦ Ἀγαθύρσων βασιλῆος· Σκύλης δὲ τήν τε βασιληίην παρέλαβε, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρὸς, τῇ οὔνομα ἦν Ὀποίη. ἦν δὲ αὐτὴ ἡ Ὀποίη ἀστὴ

batur. Is quum per Hellespontum navigans tenuisset Cyzicum, vovit Matri deorum, (offendit enim Cyzicenos ei diem festum magnifico sane apparatu celebrantes) si salvus sospesque domum revertisset, sacrificaturum se eodem ritu quo Cyzicenos sacrificantes vidisset, & pervigilium instituturum. Quum igitur in Scythiam venisset, ingressus regionem quæ dicitur Hylæa, eaque est juxta Achillis Dromon sita, ubique omnigenis arboribus referta. in hanc ingressus Anacharsis, omnem festi ceremoniam deæ persolvit, tympanum tenens, alligatisque simulacris. Hæc eum agentem quidam Scytha animadvertens, indicium detulit Saulio regi. Rex quum & ipse contulisset se eo, & Anacharsin ea facientem inspexisset, excussa sagitta necavit. Et nunc siquis de Anacharsi interroget, Scythæ negant se novisse hominem, ob id quod in Græciam peregrinatus externosque sit mores sectatus. Sicut autem ego accepi ex Timne tutore Spargapithis, esse eum patruum Idanthyrsi Scytharum regis, filium Gnuri, nepotem Lyci, pronepotem Spargapithis. Itaque si ex hac familia extitit Anacharsis, sciat se ab fratre fuisse interemptum. Idanthyrsus enim fuit filius Saulii, Saulius autem fuit qui Anacharsin interemit. Quanquam & a- 77
liud quiddam Peloponnenses audivi referentes, Anacharsin à rege Scytharum missum, Græciæ fuisse discipulum, & quum redisset, dixisse ei qui ipsum miserat, cunctos Græcos esse in omni sapientia occupatos, Lacedæmoniis exceptis, quibus solis datum esset prudenter dare & accipere rationem. Verum hæc narratio temere ab ipsis Græcis ficta est. Hic igitur vir, quemadmodum antea dictum est, trucidatus fuit, & tale aliquod fatum propter externos ritus & Græcas consuetudines consequutus. Multis autem sane annis postea interje- 78
ctis similia excepit Scyles, Aripithis filius. etenim Aripithes Scytharum rex, cum alios filios multos sustulit, tum Scylem ex uxore Istrina, haudquaquam cive, quæ filium Græcam linguam literasque edocuit. Interjecto deinde tempore, Aripithe per dolum occiso à Spargapithe Agathyrsorum rege, Scyles regnum suscepit, & uxorem patris, nomine Opœam. Erat autem Opœa hæc

a πλέων δι' Ἑλλησπόντου. b Σπαργαπείθεος. c Ἰνδαθύρσου. d τῶν. e περί. f ὑπὸ τῶν. g δή τι ἔπρηξε. h Ἀριαπείθεος semper MS.

hæc civis, ex qua erat Aripithi filius Oricus. Scyli regnum Scytharum obtinenti Scythicus tamen vivendi mos nihil prorsus cordi erat, sed multo magis convertebatur ad Græca, in quibus fuerat imbutus à puero; & tale quid fecit. Utique quum ad urbem Borysthenitarum Scythicum ducebat exercitum, (Borysthenitæ autem se à Milesiis ajunt esse oriundos.) ad hos quoties Scyles veniebat, relicto in suburbanis exercitu, ipse muros ingressus portas obserabat; deposita Scythica veste, Græcum sumebat vestimentum, & eo indutus, in foro spatiabatur, nullo neque satellitum neque alio comitatu; sed portas servabant, nequis Scytharum cerneret eum gestantem hujusmodi vestimentum: & cum in ceteris Græcorum disciplina utebatur, tum sacra diis faciebat ritu Græco. Et quum ibi tempus menstruum aut amplius triverat, abscedebat, induta sibi Scythica veste. Idque sæpenumero faciebat, extructis sibi ædibus in Borysthenide, & uxore
79 illinc accepta. Sed quum deberet ei male cedere, ex hac occasione evenit. Affectabat Baccho per Bacchanal initiari, ac initiationem jam sumpturo in manibus, oblatum est ingens ostentum. Erant ei in urbe Borysthenitarum circum ædes (quarum etiam paulo ante habui mentionem) magnas atque magnificas spatii laxitas, circaque eam è lapide candido sphinges & grypes stantes. in has ædes deus fulmen jaculatus est, totæque deflagraverunt. Scyles nihilominus propterea initiationem peragit. Enimvero Scythæ Græcis probro dant bacchari, negantes esse credibile deum invenisse quo homines ad dementiam adigantur. Posteaquam bacchanali initiatus est Scyles, quidam Borysthenitarum Scythis indicium detulit, inquiens, Nos enim irridete Scythæ quod bacchanalia agamus, quodque nos deus corripiat; at nunc dæmon hic vestrum quoque regem insedit. nam bacchatur & à deo insanit. Quod si mihi non habetis fidem, sequimini me rem vobis ostensurum. Primores Scytharum sequuti sunt: quos Borysthenita ille deductos clanculum in turri collocavit. Ubi adfuit Scyles cum thiaso, Scythæ eum bacchabundum conspicati, rem ingentis calamitatis esse duxerunt: digressique, ea quæ viderant
80 omni exercitui indicarunt. Post hæc ubi

ἀστὴ ἐξ ἧς ἦν Ὄρικος Ἀριαπείθεϊ παῖς. βασιλεύων δὲ Σκυθέων ὁ Σκύλης, διαίτῃ μὲν οὐδαμῶς ἠρέσκετο Σκυθικῇ, ἀλλὰ πολλὸν πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μᾶλλον τετραμμένος ἦν ἀπὸ παιδεύσιος τῆς ἐπεπαίδευτο. ἐποίεέ τε τοιοῦτο· εὖτε ἀγάγοι τὴν στρατιὴν τῶν Σκυθέων ἐς τὸ Βορυσθενεϊτέων ἄστυ· (οἱ δὲ Βορυσθενεῗται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους) ἐς τούτους ὅκως ἔλθοι ὁ Σκύλης, τὴν μὲν στρατιὴν καταλίπεσκε ἐν τῷ προαστείῳ, αὐτὸς δὲ ὅκως ἔλθοι ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὰς πύλας ἐγκληίσειε, τὴν στολὴν ἀποθέμενος τὴν Σκυθικὴν, λάβεσκε ἂν Ἑλληνίδα ἐσθῆτα· ἔχων δ' ἂν ταύτην, ἠγόραζε, οὔτε δορυφόρων ἑπομένων, οὔτε ἄλλου οὐδενός. τὰς δὲ πύλας ἐφύλασσον, μή τίς μιν Σκυθέων ἴδοι ἔχοντα ταύτην τὴν στολήν. καὶ τἆλλα ἐχρᾶτο διαίτῃ Ἑλληνικῇ, καὶ θεοῖσι ἱρὰ ἐποίεε κατὰ νόμους τοὺς Ἑλλήνων. ὅτε δὲ διατρίψειε μῆνα ἢ πλέον τούτου, ἀπαλλάσσετο, ἐνδὺς τὴν Σκυθικὴν στολήν. ταῦτα ποιέεσκε πολλάκις· καὶ οἰκία [a] τε ἐδείματο ἐν Βορυσθένεϊ, καὶ γυναῖκα ἔγημε ἐς αὐτὰ ἐπιχωρίην. Ἐπεί τε δὲ ἔδεέ οἱ κακῶς γενέσθαι, ἐγένετο ἀπὸ προφάσιος τοιῆσδε· ἐπεθύμησε Διονύσῳ Βακχείῳ τελεσθῆναι· μέλλοντι δέ οἱ ἐς χεῖρας ἄγεσθαι τὴν τελετὴν, ἐγένετο φάσμα μέγιστον. ἦν οἱ ἐν Βορυσθενεϊτέων τῇ πόλι, οἰκίης μεγάλης καὶ πολυτελέος περιβολὴ, (τῆς καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον) τήν τε πέριξ [b] λευκοῦ λίθου σφίγγες τε καὶ γρύπες ἕστασαν. ἐς ταύτην ὁ θεὸς ἐνέσκηψε βέλος· καὶ ἡ μὲν κατεκάη πᾶσα. Σκύλης δὲ οὐδὲν τούτου [c] εἵνεκα ἧσσον ἐπετέλεσε τὴν τελετήν. Σκύθαι δὲ τοῦ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. οὐ γάρ φασι εἰκὸς εἶναι θεὸν ἐξευρίσκειν τοῦτον ὅστις μαίνεσθαι ἐνάγει ἀνθρώπους. ἐπεί τε δὲ ἐτελέσθη τῷ Βακχείῳ ὁ Σκύλης, ἐπρήστευσε [d] τῶν τις Βορυσθενεϊτέων πρὸς τοὺς Σκύθας, λέγων, „Ἡμῖν γὰρ [e] καταγελᾶτε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν, καὶ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει· νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον „βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύει τε, καὶ [f] „ὑπὸ τοῦ θεοῦ μαίνεται. εἰ δέ μοι ἀπιστέετε, „ἕπεσθε, καὶ ὑμῖν ἐγὼ δείξω. εἵποντο τῶν Σκυθέων οἱ προεστεῶτες· καὶ αὐτοὺς ἀναγαγὼν ὁ Βορυσθενεΐτης, λάθρῃ ἐπὶ πύργον κάτισε [g]. ἐπεί τε δὲ παρήιε σὺν τῷ θιάσῳ ὁ Σκύλης, καὶ εἶδόν μιν βακχεύοντα οἱ Σκύθαι, κάρτα συμφορὴν μεγάλην ἐποιήσαντο. ἐξελθόντες δὲ ἐσήμαινον πάσῃ τῇ στρατιῇ τὰ ἴδοιεν. Ὡς δὲ μετὰ

a πολλάκις. οἰκία. b τὴν πέριξ. c τούτων. d διεπρήστευσε. e ἡμῖν δέ. f καὶ βακχεύει, καί. g ἐκάτισε.

πὶ ταῦτα ἐξήλαυνε ὁ Σκύλης ἐς ἤθεα τὰ ἑωϋτοῦ, οἱ Σκύθαι προστησάμενοι τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεγονότα ἐκ τῆς Τήρεω [a] θυγατρὸς, ἐπανιστέατο τῷ Σκύλῃ. ὁ δὲ, μαθὼν τὸ γινόμενον ἐπ᾽ ἑωϋτῷ, καὶ τὴν αἰτίην δι᾽ ἣν ἐποιέετο, καταφεύγει ἐς τὴν Θρηΐκην. πυθόμενος δὲ ὁ Ὀκταμασάδης ταῦτα, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Θρηΐκην· ἐπεί τε δὲ ἐπὶ τῷ Ἴστρῳ ἐγένετο, ἠντίασάν μιν οἱ Θρήϊκες. μελλόντων δὲ αὐτέων συνάψειν [b], ἔπεμψε Σιτάλκης παρὰ τὸν „ Ὀκταμασάδην, λέγων τοιάδε, Τί δεῖ ἡμέας ἀλ„λήλων πειρηθῆναι; εἶς μέν μευ τῆς ἀδελφεῆς παῖς, „ ἔχεις δέ μευ ἀδελφεόν· σύ τέ μοι ἀπόδος τοῦτον, „ καὶ ἐγώ σοι τὸν σὸν Σκύλην παραδίδωμι. στρατιῇ δὲ „ μήτε σὺ κινδυνεύσῃς, μήτ᾽ ἐγώ. ταῦτά οἱ πέμψας ὁ Σιτάλκης ἐπεκηρυκεύετο. ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεω πεφευγώς. ὁ δὲ [c] Ὀκταμασάδης καταινέει ταῦτα. ἐκδιδοὺς [d] δὲ τὸν ἑωϋτοῦ μήτρωα Σιτάλκῃ [e], ἔλαβε τὸν ἀδελφεὸν Σκύλην. καὶ Σιτάλκης μὲν παραλαβὼν τὸν ἀδελφεὸν, ἀπήγετο. Σκύλεω δὲ Ὀκταμασάδης αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέταμε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν περιστέλλουσι τὰ σφέτερα νόμαια Σκύθαι, τοῖσι δὲ παρακτωμένοισι ξεινικοὺς νόμους τοιαῦτα ἐπιτίμια διδοῦσι. Πλῆθος δὲ τὸ Σκυθέων οὐκ οἷός τε ἐγενόμην ἀτρεκέως πυθέσθαι, ἀλλὰ διαφόρους λόγους περὶ τοῦ ἀριθμοῦ ἤκουον. καὶ γὰρ κάρτα πολλοὺς εἶναί σφεας, καὶ ὀλίγους, ὡς Σκύθας εἶναι. τοσόνδε μέντοι ἀπέφαινόν μοι ἐς ὄψιν· ὡς ἔστι [f] μεταξὺ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ καὶ Ὑπάνιος χῶρος· οὔνομα δέ ἐστι οἱ Ἐξαμπαῖος· τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ᾽ ἧς τὸ ὕδωρ ἀπορρέον τὸν Ὕπανιν ἄποτον ποιέειν [g]. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ κέεται χαλκήϊον, μεγάθεϊ καὶ ἑξαπλήσιον [h] τοῦ ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Πόντου κρητῆρος, τὸν Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου ἀνέθηκε. ὃς δὲ μὴ εἶδέ κω τοῦτον, ὧδε δηλώσω· ἑξακοσίους ἀμφορέας εὐπετέως χωρέει τὸ ἐν Σκύθῃσι χαλκήϊον. πάχος δὲ τὸ Σκυθικὸν τοῦτο χαλκήϊόν ἐστι δακτύλων ἕξ. τοῦτο ὦν ἔλεγον οἱ ἐπιχώριοι ἀπὸ ἀρδίων γενέσθαι. βουλόμενον γὰρ τὸν σφέτερον βασιλέα, τῷ οὔνομα εἶναι Ἀριαντὰν, τοῦτον εἰδέναι τὸ πλῆθος τῶν Σκυθέων, κελεύειν μιν πάντας Σκύθας ἄρδιν ἕκαστον μίην ἀπὸ τοῦ ὀϊστοῦ κομίσαι· ὃς δ᾽ ἂν μὴ κομίσῃ, θάνατον ἀπείλεε. κομισθῆναί τε δὴ χρῆμα πολλὸν ἀρδίων, καί οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντα [i] λιπέσθαι. ἐκ τουτέων δή μιν τὸ χαλκήϊον ποιῆσαι τοῦτο, καὶ ἀναθεῖναι ἐς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. ταῦτα δὴ περὶ τοῦ πλήθεος τοῦ Σκυθέων ἤκουον. Θωϋμάσια δὲ ἡ χώρη αὕτη οὐκ ἔχει, χωρὶς

Occiditur ab fratre Octamasade. Multitudo Scytharum quanta. Crater Pausaniæ in ostio Ponti, & alius Scythicus.

bi ad lares suos redibat Scyles, præposito fratre ejus Octamasade, ex filia Terei genito, insurrexerunt contra Scylen. Scyles cognito quid de se fieret, & quam ob caussam, profugit in Thraciam. Id quum audisset Octamasades, cum exercitu adversus Thraciam contendit: cui ad Istrum progresso Thraces occurrerunt. Et quum conflicturi essent, Sitalces ad Octamasadem misit caduceatorem, cum his mandatis, Quid opus est inter nos tentare? Tu quidem sororis meæ es filius, sed habes germanum meum, quem si mihi reddideris, ego vicissim Scylen trado tibi. Ita neque tu, neque ego periclitabor exercitu. Per hæc verba pacem firmabat Sitalces. Erat enim apud Octamasadem frater Sitalcis profugus. Et Octamasades ista accepit, redditoque Sitalci avunculo suo, Scylen cepit fratrem. Et Sitalces quidem accepto fratre reduxit exercitum: Octamasades autem eodem die caput Scyli dempsit. Adeo sua instituta Scythæ observant: & iis qui externos ritus adsciscunt, tales irrogant pœnas. Mul- 81
titudinem autem Scytharum non potui exacte indagare, quum de ejus numero varia referentes audiam, & permultos illos, & rursus paucos esse utique Scythas. Quantum autem sub aspectum meum venit: Est inter Borysthenen & Hypanin flumina, locus nomine Exampæus: cujus etiam aliquanto antea habuimus mentionem, quum dicebam fontem in eo esse aquæ amaræ, Hypanin in quem fluit, impotabilem reddentis. Hoc in loco jacet ahenum sexies tantum quantus crater qui est in ostio Ponti, à Pausania Cleombroti filio dedicatus. Quod siquis illum non inspexit, hunc ei in modum declarabo: Sexcentarum est amphorarum facile capax istud in Scythis ahenum, crassitudine digitorum sex. id ajunt indigenæ ex aculeis sagittarum esse factum: regem enim suum, nomine Ariantan, quum numerum Scytharum scire vellet, jussisse singulos Scythas conferre singulos sagittarum aculeos, proposita morte ei qui non ferret. Ita magnam vim collatam esse aculeorum: & ex his confectum ahenum illud placuisse ei pro monumento relinquere, & in hoc Exampæo dedicare. Hæc de multitudine 82
Scytharum audiebam. Miracula autem hæc regio nulla habet, præter flumina cum

a Τυρέω. b συνάπτειν. c πεφευγὼς τοῦτον. ὁ δέ. d ἐκδοὺς. e Σιτάλκην. f ὄψιν. ἔστι. g ποιέειν. h μεγάθεϊ ἑξαπλάσιον. i ποιήσαντα.

cum multo maxima, tum numero pluri-
ma. Si quid tamen præter flumina & ma-
gnitudinem campi exhibetur admiratio-
ne dignum, id dicetur. Veſtigium Her-
culis oſtendunt petræ impreſſum, virili
veſtigio ſimile, bicubitali magnitudine,
juxta fluvium Tyrem. Et hoc ita ſe ha-
83 bet. REDEO ad eam quam ab initio in-
ſtitueram orationem: Dario adverſus
Scythas exercitum comparanti, dimiſ-
ſis nunciis ad imperandum, aliis ut pe-
ditatum, aliis ut claſſem præſtarent, a-
liis ut Boſporum Thracium ponte jun-
gerent: Artabanus, Hyſtaſpis filius, Da-
rii frater, nolebat illum ullo pacto Scy-
this inferre bellum, commemorans Scy-
tharum inopiam, utilia ſuadens: quum
tamen non perſuaderet illi, deſtitit à
diſſuadendo. Darius, ubi omnia ei in ex-
pedito fuere, copias eduxit ex urbe Su-
84 ſis. Ibi eum OEobazus ex Perſis, cui
tres filii erant, & omnes militantes, ob-
ſecrabat ut unum ſibi relinqueret. Cui
Darius tanquam amico & modeſta obſe-
cranti, reſpondit ſe omnes liberos reli-
cturum. Eo reſponſo OEobazus magno-
pere lætabatur, ſperans liberos ſuos miſ-
ſionem habere militiæ. At ille adſtantes
juſſit ut omnes OEobazi filios interime-
rent. Ita filii OEobazi obtruncati, illic
85 ſunt relicti. Darius Suſis movens, poſt-
quam pervenit ad Boſporum Calchedo-
niæ, ubi pons junctus erat, illinc con-
ſcenſa navi, tranſmiſit in Cyaneas, quæ
dicuntur, quas Græci prius errabundas fu-
iſſe ajunt. Ibi ſedens in templo ſubjicie-
bat oculis Pontum, rem ſpectaculo di-
gnam. nam inter omnia maria eſt maxi-
me admirabilis. Cujus longitudo eſt un-
decim millium ac centum ſtadiorum: la-
titudo (qua latiſſimus ſui eſt) trium mil-
lium ducentorum. Hujus pelagi os latitu-
dinis eſt quatuor ſtadiorum: longitudo
oris (quod eſt collum) quæ Boſporus di-
citur, ubi pons connectebatur, circiter
centum viginti ſtadia. Boſporus ad Pro-
pontidem pertinet. Propontis autem la-
titudinis quingentorum ſtadiorum eſt,
mille & quadringentorum longitudinis,
influens in Helleſpontum. Ipſe Helleſ-
pontus, ubi anguſtiſſimus, ſtadiis ſep-
tem, quadringentis longus, intrans pe-
lagi hiatum quod Ægæum vocatur.
86 Hæc autem ita dimenſa ſunt. Navis fe-
re meat omnino ſeptuaginta millia orgy-
iarum longo die, nocte vero ſexaginta
mil-

ρὶς ἢ ὅτι ποταμοὺς τε πολλῷ μεγίστους, καὶ ἀριθμὸν πλείστους. ὃ δὲ ἀποθωμάσαι ἄξιον καὶ πάρεξ [a] τῶν ποταμῶν, καὶ τοῦ μεγάθεος τοῦ πεδίου, παρέχεται, εἰρήσεται. ἴχνος Ἡρακλέος φαίνουσι ἐν πέτρῃ ἐνεὸν, τὸ ἔοικε μὲν βήματι ἀνδρὸς, ἔστι δὲ τὸ μέγαθος δίπηχυ, παρὰ τὸν Τύρην ποταμόν. τοῦτο μέν νυν τοιοῦτό ἐστι. Ἀναβήσομαι δὲ ἐς τὸν κατ᾽ ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον. Παρασκευαζομένου Δαρείου ἐπὶ τοὺς Σκύθας, καὶ ἐπιπέμποντος ἀγγέλους ἐπιτάξοντας τοῖσι μὲν πεζὸν στρατὸν, τοῖσι δὲ νέας παρέχειν, τοῖσι δὲ ζευγνύναι τὸν Θρηίκιον Βόσπορον· Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, ἀδελφεὸς ἐὼν Δαρείου, ἐχρήιζε μηδαμῶς αὐτὸν στρατηίην ἐπὶ Σκύθας ποιέεσθαι, καταλέγων τῶν Σκυθέων τὴν ἀπορίην. ἀλλ᾽, οὐ γὰρ ἔπειθε συμβουλεύων οἱ χρηστὰ, ὁ μὲν ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, ἐπειδή οἱ τὰ πάντα παρεσκεύαστο, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν ἐκ Σούσων. Ἐνθαῦτα τῶν Περσέων Οἰόβαζος ἐδεήθη Δαρείου, τριῶν ἐόντων οἱ παίδων, καὶ πάντων στρατευομένων, ἕνα αὐτῷ καταλειφθῆναι. ὁ δέ οἱ ἔφη, ὡς φίλῳ ἐόντι, καὶ μετρίων δεομένῳ, πάντας τοὺς παῖδας καταλείψειν. ὁ μὲν δὴ Οἰόβαζος περιχαρὴς ἦν, ἐλπίζων τοὺς υἱέας στρατηίης ἀπολελύσθαι· ὁ δὲ ἐκέλευσε τοὺς ἐπεστεῶτας [b], ἀποκτεῖναι πάντας τοὺς Οἰοβάζου παῖδας· καὶ οὗτοι μὲν ἀποσφαγέντες, αὐτοῦ ταύτῃ ἐλίποντο. Δαρεῖος δὲ ἐπεί τε πορευόμενος ἐκ Σούσων ἀπίκετο τῆς Καλχηδονίης ἐπὶ τὸν Βόσπορον, ἵνα ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐνθεῦτεν ἐσβὰς ἐς νέα, ἔπλεε ἐπὶ τὰς Κυανέας καλεομένας, τὰς πρότερον πλαγκτὰς Ἕλληνες φασὶ εἶναι. ἑζόμενος δὲ ἐπὶ τῷ ἱρῷ, ἐθηεῖτο [c] τὸν Πόντον ἐόντα ἀξιοθέητον. πελαγέων γὰρ ἁπάντων πέφυκε θωμασιώτατος· τοῦ τὸ μὲν μῆκος εἰσὶ στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοι· τὸ δὲ, τῇ εὐρύτατος αὐτὸς ἑωυτοῦ, στάδιοι τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. τούτου δὲ τοῦ πελάγεος τὸ στόμα, ἐστὶ εὖρος τέσσερες στάδιοι· μῆκος δὲ τοῦ στόματος, ὁ αὐχὴν, τὸ δὴ Βόσπορος κέκληται, κατ᾽ ὃ δὴ ἔζευκτο ἡ γέφυρα, ἐπὶ σταδίους εἴκοσι καὶ ἑκατόν ἐστι. τείνει δ᾽ ἐς τὴν Προποντίδα ὁ Βόσπορος. ἡ δὲ Προποντὶς, ἐοῦσα εὖρος μὲν σταδίων πεντακοσίων, μῆκος δὲ τετρακοσίων καὶ χιλίων, καταδιδοῖ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐόντα στεινότητα μὲν ἑπτὰ σταδίους, μῆκος δὲ τετρακοσίους. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Ἑλλήσποντος ἐς χάσμα πελάγεος τὸ δὴ Αἰγαῖον καλέεται. Μεμέτρηται δὲ ταῦτα ὧδε· νηῦς ἐπίπαν μάλιστά κῃ κατανύει ἐν μακρημερίῃ [d] ὀργυιὰς ἑπτακισμυρίας, νυκτὸς δὲ, ἑξακισμυρίας [e].

ἤδη

a ἄξιον, πάρεξ. b ὁ δὲ κελεύει τοὺς ἐπὶ τούτων ἐπεστεῶτας. c ἐθηῆτο. d μακρῇ ἡμέρῃ. e Hæ tres voces abſunt ab MS.

Mæotis palus. Pontis in Boſporo faber Mandrocles donatus ab Dario, cujus copiæ illic inciſæ duabus pilis lapideis.

ἤδη ὦν ἐς μὲν Φᾶσιν ἀπὸ τοῦ στόματος, (τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου μακρότατον) ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ, καὶ νυκτῶν ὀκτώ· αὗται, ἕνδεκα μυριάδες καὶ ἑκατὸν ὀργυιέων γίνονται. ἐκ δὲ τῶν ὀργυιέων τουτέων, στάδιοι ἑκατὸν καὶ χίλιοι καὶ μύριοί εἰσι. ἐς δὲ Θεμίσκυραν τὴν ἐπὶ Θερμώδοντι ποταμῷ ἐκ τῆς Ἰνδικῆς, (κατὰ τοῦτο γάρ ἐστι τοῦ Πόντου εὐρύτατον) τριῶν τε ἡμερέων καὶ δύο νυκτῶν πλόον [a]. αὗται δὲ, τρεῖς καὶ τριήκοντα μυριάδες ὀργυιέων γίνονται, στάδιοι δὲ, τριηκόσιοι καὶ τρισχίλιοι. ὁ μέν νυν Πόντος οὗτος καὶ Βόσπορός τε καὶ Ἑλλήσποντος οὕτω τέ μοι μεμετρέαται, καὶ κατὰ τὰ εἰρημένα πεφύκασι. παρέχεται δὲ καὶ λίμνην ὁ Πόντος ἐκδιδοῦσαν [b] ἐς ἑωϋτὸν, οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑωϋτοῦ· ἣ Μαιῆτίς τε καλέεται, καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου. Ὁ δὲ Δαρεῖος ὡς ἐθηήσατο τὸν Πόντον, ἔπλεε ὀπίσω ἐπὶ τὴν γέφυραν, τῆς ἀρχιτέκτων ἐγένετο Μανδροκλέης Σάμιος. θηησάμενος δὲ καὶ τὸν Βόσπορον, στήλας ἔστησε δύο ἐπ' αὐτὸν [c], λίθου λευκοῦ, ἐνταμὼν γράμματα, ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια [d]· ἐς δὲ τὴν Ἑλληνικὰ, ἔθνεα πάντα ὅσαπερ ἦγε· ἦγε δὲ πάντα τῶν ἦρχε. τουτέων μυριάδες ἐξηριθμήθησαν, χωρὶς τοῦ ναυτικοῦ, ἑβδομήκοντα σὺν ἱππεῦσι· νέες δὲ ἑξακόσιαι συνελέχθησαν. τῇσι μέν νυν στήλῃσι ταύτῃσι Βυζάντιοι, κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν, ὕστερον τουτέων ἐχρήσαντο πρὸς τὸν βωμὸν τῆς Ὀρθωσίης Ἀρτέμιδος, χωρὶς ἑνὸς λίθου. οὗτος κατελείφθη [e] παρὰ τοῦ Διονύσου τὸν νηὸν ἐν Βυζαντίῳ, γραμμάτων Ἀσσυρίων πλέος. τοῦ δὲ Βοσπόρου ὁ χῶρος, τὸν ἔζευξε βασιλεὺς Δαρεῖος, ὡς ἐμοὶ δοκέει συμβαλλομένῳ, μέσον ἐστὶ Βυζαντίου τε καὶ τοῦ ἐπὶ στόματι ἱροῦ. Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ, τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλέα τὸν Σάμιον ἐδωρήσατο παισὶ δέκα· ἀπ' ὧν δὴ Μανδροκλέης ἀπαρχὴν, ζωγραψάμενος πᾶσαν τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου, καὶ βασιλέα τε Δαρεῖον ἐν προεδρίῃ κατήμενον, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ διαβαίνοντα, ταῦτα γραψάμενος, ἀνέθηκε ἐς τὸ Ἥραιον, ἐπιγράψας τάδε,

Βόσπορον ἰχθυόεντα γεφυρώσας ἀνέθηκε
Μανδροκλέης Ἥρῃ μνημόσυνον σχεδίης·
Αὐτῷ μὲν στέφανον περιθεὶς, Σαμίοισι δὲ κῦδος·
Δαρείου βασιλέος ἐκτελέσας κατὰ νοῦν.

ταῦτα μέν νυν τοῦ ζεύξαντος τὴν γέφυραν μνημόσυνα ἐγένετο. Δαρεῖος δὲ δωρησάμενος Μανδροκλέα, διέβαινε ἐς τὴν Εὐρώπην,

millia. Itaque è faucibus Ponti ad Phaſin (hoc eſt enim Ponti longiſſimum) novem dierum eſt navigatio, & octo noctium, quæ fiunt centum ac decem millia orgyiarum & centum, hoc eſt, ſtadiorum undecim millia ac centum. E Sindica autem ad Themiſcyram, quæ eſt ſuper flumen Thermodontem (hîc namque Ponti latiſſimum eſt) trium dierum duarumque noctium eſt navigatio, quæ fiunt paſſuum trecenta ac triginta millia, ſtadiorum vero tria millia & trecenta. Hunc igitur in modum Pontus ac Boſporus & Helleſpontus à me dimenſi ſunt, & ſecundum ea quæ dixi ſitum habent. Quinetiam Pontus hic paludem habet influentem in ſe, non multo quam ipſe eſt minorem, quæ Mæotis appellatur, & mater Ponti.
Darius, ubi Pontum contemplatus eſt, 87
renavigavit ad pontem, cujus architectus extitit Mandrocles Samius. Contemplatus item Boſporum, duos ad eum cippos erexit è candido lapide, incidens litteris in uno quidem Aſſyriis, in altero autem Græcis, omnes gentes quas ducebat. Ducebat autem omnes gentes quibus imperabat, continentes numero ſeptingenta millia hominum cum equitatu, præter claſſem, quæ conſtabat è navibus ſexcentis. His poſtea cippis Byzantii in urbem ſuam translatis uſi ſunt ad aram Dianæ Orthoſiæ, præter unum lapidem, qui apud Bacchi delubrum in eadem urbe relictus eſt litteris Aſſyriis oppletus. Ceterum Boſpori locus quem rex Darius ponte commiſit, conjectanti mihi videtur medius inter Byzantium &
templum quod ad os eſt. Poſt hæc Da- 88
rius ponte ratito delectatus, autorem ejus Mandroclem Samium donavit decem pueris. Ex quorum primitiis Mandrocles pingendo totam commiſſionem Boſpori & regem Darium in ſolio ſedentem, ac copias ibi tranſeuntes, effinxit, eamque picturam templo Junonis dedicavit, cum hac inſcriptione,

Qui rate piſcoſum conjunxit Boſporon, implens
Darii regis vota, jubentis opus,
Junoni Mandrocles hæc monumenta dicavit,
Eſſet honor Samiis unde, corona ſibi.

Hæc igitur monumenta extiterunt ejus
qui pontem compegit. Quem ubi remu- 89
neratus eſt Darius, tranſmiſit in Europam,

a πλόος. b Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν. c αὐτοῦ. d τὴν ἑτέρην Ἀσσύρια. e οὗτος δὲ κατελείφθη.

pam, jussis Ionibus navigare in Pontum usque ad Istrum, atque ubi eo pervenissent, se illic opperiri fluvium ponte jungentes. Ducebant enim classem Iones & Æolenses & Hellespontii. Hi prætervecti Cyaneas, recta ad Istrum navigarunt, subvectique duorum dierum itinere à mari ad collum fluminis, ubi in ostia scinditur, illud ponte jungunt. Darius, transmisso per ratem Bosporo, faciebat per Thraciam iter, & quum ad fontes Teari amnis perventum esset, triduo hîc habuit
90 stativa. Tearus fertur ab accolis amnium esse optimus cum ad alios morbos, tum ad scabiem curandam vel hominum vel equorum. Ejus enim fontes duodequadraginta sunt, ex eadem petra manantes, partim frigidi, partim calidi. Ad hos tantundem viæ est ab Heræo urbe juxta Perinthum, & ab Apollonia quæ est in Ponto Euxino, duorum dierum utraque. Fluit autem Tearus hic in fluvium Contadesdum, Contadesdus in Agrianem, Agrianes in Hebrum, Hebrus
91 in mare juxta urbem Ænum. Ad hunc igitur amnem quum pervenisset Darius, castraque posuisset, oblectatus amne, cippum erexit etiam illic his litteris inscriptum, TEARI AMNIS CAPITA OPTIMAM AQUAM ATQUE PULCHERRIMAM CUNCTORUM AMNIUM CONTINENT, ET AD EA PERVENIT, EXERCITUM DUCENS ADVERSUS SCYTHAS, VIR OPTIMUS ATQUE PULCHERRIMUS CUNCTORUM HOMINUM, DARIUS HYSTASPIS FILIUS, PERSARUM CUNCTÆ-
92 QUE CONTINENTIS REX. Hæc sunt illic scripta. Darius hinc movens venit ad alium amnem nomine Artiscum, qui per Odrysas fluit: quo ubi pervenit, ita agendum sibi putavit. Ostenso certo loco copiis suis, jussit illic virum quemque prætereuntem ponere unum lapidem in isto demonstrato loco. Id quum exercitus fecisset, grandes acervos lapidum istic relinquens abduxit exer-
93 citum. Sed priusquam ad Istrum perveniret, primos subegit Getas, qui de immortalitate sectam sequuntur. Nam Thraces qui obtinent Salmydessum, quique supra Apolloniam & Mesambriam urbem incolunt, & qui Cyrmianæ & Mypsæi vocantur, sine pugna sese ipsos Dario dediderunt. Getæ vero ad pervicaciam conversi, statim in servitutem redacti sunt, quum sint fortissimi Thracum

πλῶ, τοῖσι Ἴωσι παραγγείλας πλέειν ἐς τὸν Πόντον, μέχρι Ἴστρου ποταμοῦ· ἐπεὰν δὲ ἀπίκωνται ἐς τὸν Ἴστρον, ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν, ζευγνύντας τὸν ποταμόν. τὸ γὰρ δὴ ναυτικὸν ἦγον Ἴωνές τε καὶ Αἰολέες καὶ Ἑλλησπόντιοι. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς τὰς Κυανέας διεκπλώσας, ἔπλεε ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἀναπλώσας δὲ ἀνὰ τὸν ποταμὸν δυῶν ἡμερέων πλόον ἀπὸ θαλάσσης, τοῦ ποταμοῦ τὸν αὐχένα, ἐκ τοῦ σχίζεται τὰ στόματα τοῦ Ἴστρου, ἐζεύγνυε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διέβη τὸν Βόσπορον κατὰ τὴν σχεδίην, ἐπορεύετο διὰ τῆς Θρηΐκης. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ Τεάρου ποταμοῦ τὰς πηγὰς, ἐστρατοπεδεύσατο ἡμέρας τρεῖς. Ὁ δὲ Τέαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιοίκων εἶναι ποταμῶν ἄριστος, τά τε ἄλλα ἐς ἄκεσιν φέροντα, καὶ δὴ καὶ ἀνδράσι καὶ ἵπποισι ψώρην ἀκέσασθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ[a] πηγαὶ δυῶν δέουσαι τεσσεράκοντα, ἐκ πέτρης τῆς αὐτῆς ῥέουσαι. καὶ αἱ μὲν αὐτέων, εἰσὶ ψυχραί· αἱ δὲ, θερμαί. ὁδὸς δ' ἐπ' αὐτάς ἐστι ἴση ἐξ Ἡραίου τε πόλιος τῆς παρὰ Περίνθῳ, καὶ ἐξ Ἀπολλωνίης τῆς ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, δυῶν ἡμερέων ἑκατέρη. ἐκδιδοῖ δὲ ὁ Τέαρος οὗτος ἐς τὸν Κοντάδεσδον ποταμόν· ὁ δὲ Κοντάδεσδος, ἐς τὸν Ἀγριάνην· ὁ δὲ Ἀγριάνης, ἐς τὸν Ἕβρον· ὁ δὲ, ἐς θάλασσαν τὴν παρ' Αἴνῳ πόλι. Ἐπὶ τοῦτον ὦν τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ὁ Δαρεῖος, ὡς ἐστρατοπεδεύσατο, ἡσθεὶς τῷ ποταμῷ, στήλην ἔστησε καὶ ἐνθαῦτα γράμματα γράψας[b], λέγοντα τάδε, ΤΕΑΡΟΥ ΠΟΤΑΜΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙ ΥΔΩΡ ΑΡΙΣΤΟΝ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΝ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΠΑΝΤΩΝ ΠΟΤΑΜΩΝ. ΚΑΙ ΕΠ' ΑΥΤΑΣ ΑΠΙΚΕΤΟ, ΕΛΑΥΝΩΝ ΕΠΙ ΣΚΥΘΑΣ ΣΤΡΑΤΟΝ, ΑΝΗΡ ΑΡΙΣΤΟΣ ΤΕ ΚΑΙ ΚΑΛΛΙΣΤΟΣ ΠΑΝΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ, ΔΑΡΕΙΟΣ Ο ΥΣΤΑΣΠΕΟΣ, ΠΕΡΣΕΩΝ ΤΕ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ. ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγράφη. Δαρεῖος δὲ ἐνθεῦτεν ὁρμηθεὶς, ἀπίκετο ἐς ἄλλον ποταμὸν, τῷ οὔνομα Ἀρτισκός ἐστι, ὃς δὴ διὰ Ὀδρυσῶν ῥέει. ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ἀπικόμενος ἐποίησε τοιόνδε· ἀποδέξας χωρίον τῇ στρατιῇ, ἐκέλευε πάντα ἄνδρα λίθον ἕνα παρεξιόντα τιθέναι ἐς τὸ ἀποδεδεγμένον τοῦτο χωρίον· ὡς δὲ ταῦτα ἡ στρατιὴ ἐπετέλεσε, ἐνθαῦτα κολωνοὺς μεγάλους[c] τῶν λίθων καταλιπὼν, ἀπήλαυνε τὴν στρατιήν. Πρὶν δὲ ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸν Ἴστρον, πρώτους αἱρέει Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας. οἱ μὲν γὰρ δὴ τὸν Σαλμυδησσὸν ἔχοντες Θρήϊκες, καὶ ὑπὲρ Ἀπολλωνίης τε καὶ Μεσαμβρίης πόλιος οἰκημένοι, καλεύμενοι δὲ Κυρμιάναι, καὶ Μυψαῖοι, ἀμαχητὶ σφέας αὐτοὺς παρέδοσαν Δαρείῳ. οἱ δὲ Γέται, πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι, αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηΐκων

a εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ. b ἐγγράψας. c MS. μεγάλων.

Getæ ἀθανατίζοντες per Zamolxin, cujus historia & fallacia late traditur etiam ætas.

κων ἐόντες ἀνδρειότατοι καὶ δικαιότατοι. Ἀθανατίζουσι δὲ τόνδε τὸν τρόπον· οὔτε ἀποθνήσκειν ἑωυτοὺς νομίζουσι, ἰέναι τε τὸν ἀπολλύμενον παρὰ Ζάμολξιν δαίμονα. οἱ [a] δὲ αὐτέων τὸν αὐτὸν τοῦτον νομίζουσι Γεβελέϊζιν [b]. διὰ πεντετηρίδος δὲ τὸν πάλῳ λαχόντα αἰεὶ σφέων αὐτέων ἀποπέμπουσι ἄγγελον παρὰ τὸν Ζάμολξιν, ἐντελλόμενοι τῶν ἂν ἑκάστοτε δέωνται. πέμπουσι δὲ ὧδε· οἱ μὲν αὐτέων ταχθέντες, ἀκόντια τρία ἔχουσι· ἄλλοι δὲ διαλαβόντες τοῦ ἀποπεμπομένου [c] παρὰ τὸν Ζάμολξιν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀνακινήσαντες αὐτὸν μετέωρον, ῥίπτουσι ἐς τὰς λόγχας. ἢν μὲν δὴ ἀποθάνῃ ἀναπαρείς, τοῖσιδε ἵλεως ὁ θεὸς δοκέει εἶναι· ἢν δὲ μὴ ἀποθάνῃ, αἰτιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, φάμενοί μιν ἄνδρα κακὸν εἶναι. αἰτιησάμενοι δὲ τοῦτον, ἄλλον ἀποπέμπουσι· ἐντέλλονται δὲ ἔτι ζῶντι. οὗτοι οἱ αὐτοὶ Θρήϊκες καὶ πρὸς βροντήν τε καὶ ἀστραπὴν τοξεύοντες ἄνω πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀπειλέουσι τῷ θεῷ οὐδένα ἄλλον θεὸν νομίζοντες εἶναι εἰ μὴ τὸν σφέτερον. Ὡς δὲ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν τὸν Ἑλλήσποντον οἰκεόντων Ἑλλήνων καὶ Πόντον [d], τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐόντα ἄνθρωπον, δουλεῦσαι ἐν Σάμῳ· δουλεῦσαι δὲ Πυθαγόρῃ τῷ Μνησάρχου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γενόμενον [e] ἐλεύθερον, χρήματα κτήσασθαι συχνά. κτησάμενον δέ, ἀπελθεῖν ἐς τὴν ἑωϋτοῦ. ἅτε δὲ κακοβίων τε ἐόντων τῶν Θρηΐκων καὶ ὑπαφρονεστέρων, τὸν Ζάμολξιν τοῦτον ἐπιστάμενον δίαιτάν τε Ἰάδα, καὶ ἤθεα βαθύτερα ἢ κατὰ Θρήϊκας (οἷα Ἕλλησί τε ὁμιλήσαντα, καὶ Ἑλλήνων οὐ τῷ ἀσθενεστάτῳ σοφιστῇ Πυθαγόρῃ) κατασκευάσασθαι ἀνδρεῶνα, ἐς τὸν πανδοκεύοντα τῶν ἀστῶν τοὺς πρώτους, καὶ εὐωχέοντα, ἀναδιδάσκειν ὡς οὔτε αὐτὸς, οὔτε οἱ συμπόται αὐτοῦ, οὔτε οἱ ἐκ τουτέων αἰεὶ γινόμενοι ἀποθανέονται, ἀλλ᾽ ἥξουσι ἐς χῶρον τοῦτον ἵνα αἰεὶ περιεόντες ἕξουσι τὰ πάντα ἀγαθά. ἐν ᾧ δὲ ἐποίεε τὰ καταλεχθέντα, καὶ ἔλεγε ταῦτα, ἐν τούτῳ κατάγαιον οἴκημα ἐποιέετο· ὡς δέ οἱ παντελέως εἶχε τὸ οἴκημα, ἐκ μὲν τῶν Θρηΐκων ἠφανίσθη· καταβὰς δὲ κάτω ἐς τὸ κατάγαιον οἴκημα, διαιτᾶτο ἐπ᾽ ἔτεα τρία· οἱ δέ μιν ἐπόθεόν τε καὶ ἐπένθεον ὡς τεθνεῶτα. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ ἐφάνη τοῖσι Θρήϊξι, καὶ οὕτω πιθανά σφι ἐγένετο τὰ ἔλεγε ὁ Ζάμολξις. ταῦτα φασί μιν ποιῆσαι. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ [f] τοῦ καταγαίου οἰκήματος οὔτε ἀπιστέω, οὔτε ὦν πιστεύω τι λίην [g]· δοκέω δὲ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τὸν Ζάμολξιν τοῦτον γενέσθαι Πυ-

cum atque justissimi. Immortalitatem 94
autem tenent hoc modo: Nec mori se putant, & eum qui defunctus est, meare ad Zamolxin dæmonem, quem nonnulli eorum opinantur eundem esse Gebeleizin. Per singula quinquennia eum qui sorte ductus est, assidue ex se ipsis dimittunt nuncium ad Zamolxin, præcipientes ea quibus semper indigent: eumque ita mittunt; Quibusdam eorum datur negocium, ut tria jacula teneant: aliis, ut comprehensis ejus qui ad Zamolxin dimittitur, manibus pedibusque, hominem agitantes in sublime, jactent in jacula. Qui si transfixus extinguitur, propicium istis deum arbitrantur: sin minus, ipsum nuncium causantur asseverantes malum illum esse virum. Hoc vituperato, alium dimittunt, dantes adhuc viventi mandata. Iidem hi Thraces, dum tonat fulguratque, in cœlum sagittas excutiunt, deo minitantes, nec ullum alium deum præter suum esse arbitrantes. Verum (ut ego à Græcis ac- 95
cepi, Hellespontum & Pontum incolentibus) Zamolxis hic, homo fuit, Samique servitutem servivit Pythagoræ Mnesarchi filio. Illinc nactus libertatem, quum multum pecuniæ comparasset, in patriam rediit. Qui quum animadverteret Thraces male viventes & subinscite, ipse edoctus Ionicum vivendi genus & mores liberaliores quam Thracum, ut qui versatus esset cum Græcis, cumque Pythagora non infirmissimo inter Græcos sophista, domicilium virile extruxit in quod primos quosque popularium convivio accipiebat, & inter convivandum docebat, neque se neque suos convivas, neque illos qui inde semper gignerentur, interire: sed in eum locum venturos ubi superstites perpetuo omnium bonorum compotes essent. Dum ea quæ commemorata sunt ageret atque diceret, interim subterraneum ædificium struebat. Quo prorsus absoluto, è Thracum conspectu subductus fuit; descendens in illud subterraneum ædificium. ubi circiter triennium egit, desiderantibus eum Thracibus, ac deflentibus tanquam mortuum. quarto anno se eisdem in conspectum dedit. atque ita credibilia sunt effecta quæ illis exposuerat. Hæc Zamolxin ajunt fecisse. Cujus subter- 96
raneo ædificio neque fidem detraho, neque valde credo, sed multis eum ante Py-

a Ζάμολξιν· οἱ. sed MS. semper vocat Σάλμοξιν. b MS. νομίζουσι Βελέϊζιν. c MS. τοὺς ἀποπεμπομένους. d Hæc duo vocabula καὶ Πόντον absunt ab MS. e γενόμενον. f Voces illæ τοῦ καὶ non sunt in MS g οὔτε πιστεύω λίην.

Pythagoram annis extitisse arbitror. Ve-
rum sive Zamolxis quispiam fuerit ho-
mo, sive sit dæmon Getarum indigena,
valeat. Getæ hoc ritu utentes, ubi à
Dario & Persis subacti fuerunt, reli-
97 quum sunt exercitum sequuti. Darius
ubi ad Istrum pervenit, & una pede-
stres copiæ, cunctique flumen transmi-
serunt, tunc vero jussit Iones, post-
quam ratem solvissent, sequi se pedestri
itinere, cum nauticis copiis. Qui quum
ratem soluturi essent & imperata factu-
ri, Coes Erxandri filius, Mitylenæorum
dux, ita apud Darium verba facit, sci-
scitatus antea nunquid ei gratum foret
audire sententiam dicere volentis: Quum
adversus eam terram rex facias expedi-
tionem, in qua fertur nihil arari, nul-
las urbes coli, finito nunc pontem hoc
loci stare, relictis ad ejus tutelam custodi-
bus iis qui eum contexuerunt: per quem
sive ex sententia rem geremus, Scythis
inventis, sive illos invenire nequibimus,
tutus nobis sit reditus. Neque enim
veritus fuerim, ne prœlio à Scythis
superemur: sed potius ne si eos invenire
nequeamus, aliquid patiamur errabundi.
At enim credat me quispiam mea ipsius
caussa hæc dicere, ut hîc subsistam: e-
go vero, quod in tuam rem esse sentio,
rex, id in medium profero. ipse tamen
te sequi volo, neque hîc relinqui. De-
lectatus admodum eo consilio Darius, ita
respondit, Hospes Lesbie, fac omnino
quum sospes domum rediero, præsto
mihi sis, ut te ob egregium consilium
98 egregiis factis remunerem. Hæc loquu-
tus, ubi sexaginta nodis lorum innoda-
vit, accitis ad colloquium tyrannis Io-
num, ita loquutus est, Viri Iones,
quam prius habueram de ponte senten-
tiam, eam missam facio. vos sumpto
hoc loro, hæc ita velim agatis: simul-
atque videritis me iter facere in Scy-
thas, ex eo tempore incipientes, solvi-
te quotidie unum nodum: intra quod
tempus nisi adfuero, sed dies nodorum
vobis exierint, vela facite in patriam
vestram. interea, quoniam consilium sic
mutavi, agite custodiam ratis, omne
studium illi & conservandæ & custodien-
dæ adhibentes: quod facientes, majorem
in modum mihi gratificabimini. Hæc
loquutus Darius, promovet exercitum.
99 Thracia tellus in mare tendens, Scy-
thicæ prætenditur; sed sinu ejus terræ
ducto

Πυθαγόρεω. εἴτε δὲ ἐγένετό τις Ζάμολξις ἄνθρω-
πος, εἴτ' ἐστὶ δαίμων τις Γέτῃσι οὗτος ἐπι-
χώριος, χαιρέτω. οὗτοι μὲν δὴ τρόπῳ τοιού-
τῳ χρεώμενοι, ὡς ἐχειρώθησαν ὑπὸ Δαρείου καὶ [a]
Περσέων, εἵποντο τῷ ἄλλῳ στρατῷ. Δαρεῖος δὲ,
ὡς ἀπίκετο καὶ ὁ πεζὸς ἅμ' αὐτῷ στρατὸς ἐπὶ τὸν
Ἴστρον, ἐνθαῦτα διαβάντων πάντων, Δαρεῖος ἐκέ-
λευσε τοὺς Ἴωνας τὴν σχεδίην λύσαντας, ἕπεσθαι
κατ' ἤπειρον ἑωϋτῷ, καὶ τὸν ἐκ τῶν νεῶν στρατόν.
μελλόντων δὲ τῶν Ἰώνων λύειν, καὶ ποιέειν τὰ
κελευόμενα, Κώης ὁ Ἐρξάνδρου, στρατηγὸς ἐὼν
Μιτυληναίων, ἔλεξε Δαρείῳ τάδε, πυθόμενος
πρότερον εἴ οἱ φίλον εἴη γνώμην ἀποδέκεσθαι [b]
,, παρὰ τοῦ βουλομένου ἀποδείκνυσθαι, Ὦ βασι-
,, λεῦ, ἐπὶ γῆν γὰρ μέλλεις στρατεύεσθαι, τῆς οὔ-
,, τε ἀρηρομένον φανήσεται οὐδὲν, οὔτε πόλις οἰ-
,, κεομένη. σύ νυν γέφυραν ταύτην ἔα κατὰ
,, χώρην ἑστάναι, φυλάκους αὐτῆς λιπὼν τού-
,, τους οἵπερ μιν ἔζευξαν. καὶ ἤν τε κατὰ νόον
,, πρήξωμεν εὑρόντες Σκύθας, ἔστι ἄποδος ἡμῖν·
,, ἤν τε καὶ μή σφεας εὑρεῖν δυνεώμεθα [c], ἥ γε
,, ἄποδος ἡμῖν ἀσφαλής. οὐ γὰρ ἔδεισά κω μὴ
,, ἑσσωθέωμεν ὑπὸ Σκυθέων μάχῃ, ἀλλὰ μᾶλ-
,, λον μὴ οὐ δυνάμενοι σφέας εὑρεῖν, πάθωμέν
,, τι ἀλώμενοι. καὶ τάδε λέγειν φαίη τις ἄν με
,, ἑωϋτοῦ εἵνεκεν, ὡς καταμένω· ἐγὼ δὲ γνώμην
,, μὲν τὴν εὕρισκον ἀρίστην σοὶ βασιλεῦ, ἐς μέσον
,, φέρω [d]· αὐτὸς μέντοι ἕψομαί τοι, καὶ οὐκ ἂν
λειφθείην. κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ Δαρεῖος,
,, καί μιν ἠμείψατο τοῖσδε, Ξεῖνε Λέσβιε, σω-
,, θέντος ἐμεῦ ὀπίσω ἐς οἶκον τὸν ἐμὸν, ἐπιφάνη-
,, θί μοι πάντως, ἵνα σε ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίης
,, χρηστοῖσι ἔργοισι ἀμείψωμαι. Ταῦτα δὲ εἴπας [e],
καὶ ἀπάψας ἄμματα ἑξήκοντα ἐν ἱμάντι, κα-
λέσας ἐς λόγους τοὺς Ἰώνων τυράννους, ἔλεγε
,, τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἡ μὲν πρότερον γνώμη
,, ἀποδεχθεῖσα ἐς τὴν γέφυραν, μετείσθω μοι.
,, ἔχοντες δὲ τὸν ἱμάντα τόνδε, ποιέετε τάδε· ἐπεάν
,, με ἴδητε τάχιστα πορευόμενον ἐπὶ Σκύθας, ἀπὸ
,, τούτου ἀρξάμενοι τοῦ χρόνου, λύετε ἅμμα ἓν ἑ-
,, κάστης ἡμέρης· ἢν δὲ τούτῳ [f] τῷ χρόνῳ μὴ πα-
,, ρέω, ἀλλὰ διέλθωσι [g] ὑμῖν αἱ ἡμέραι τῶν ἀμμά-
,, των, ἀποπλέετε ἐς τὴν ὑμετέρην αὐτέων. μέ-
,, χρι δὲ τούτου, ἐπεί τε οὕτω μετέδοξε, φυλάσσετε
,, τὴν σχεδίην, πᾶσαν προθυμίην σωτηρίης τε καὶ
,, φυλακῆς παρεχόμενοι. ταῦτα δὲ ποιεῦντες, ἐ-
,, μοὶ μεγάλως χαριεῖσθε. Δαρεῖος μὲν ταῦτα
εἴπας ἐς τὸ πρόσω ἐπείγετο. Τῆς δὲ Σκυθικῆς γῆς
ἡ Θρηΐκη τὸ ἐς θάλασσαν πρόκειται· κόλπου δὲ

a Voces hæ Δαρείου καὶ absunt à MS. b ἀποδέκεσθαι. c δυνώμεθα. d φέρω est in MS. e ταῦτα εἴπας. f δὲ ἐν τούτῳ. g διεξέλθωσιν.

ἀγομένου τῆς γῆς ταύτης, ἡ Σκυθική τε ἐκδέκεται, καὶ ὁ Ἴστρος ἐκδιδοῖ ἐς αὐτήν, πρὸς εὖρον ἄνεμον τὸ στόμα τετραμμένος. τὸ δὲ ἀπὸ Ἴστρου ἔρχομαι σημανέων, τὸ πρὸς θάλασσαν αὐτῆς Σκυθικῆς χώρης ἐς μέτρησιν. Ἀπὸ Ἴστρου αὕτη ἤδη ἀρχαίη Σκυθική ἐστι [a] πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ νότον ἄνεμον κειμένη, μέχρι πόλιος καλεομένης Καρκινίτιδος. τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης, τὴν μὲν ἐπὶ θάλασσαν τὴν αὐτὴν φέρουσαν, ἐοῦσαν ὀρεινήν τε χώρην καὶ προκειμένην τὸ ἐς Πόντον, νέμεται τὸ Ταυρικὸν ἔθνος, μέχρι Χερσονήσου τῆς τρηχέης καλεομένης. αὕτη δὲ ἐς θάλασσαν τὴν πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον κατήκει. ἔστι γὰρ τῆς Σκυθικῆς τὰ δύο μέρεα τῶν οὔρων ἐς θάλασσαν φέροντα, τήν τε πρὸς μεσαμβρίην, καὶ τὴν πρὸς τὴν ἠῶ, κατάπερ τῆς Ἀττικῆς χώρης. καὶ παραπλήσια ταύτῃ καὶ οἱ Ταῦροι νέμονται τῆς Σκυθικῆς, ὡς εἰ τῆς Ἀττικῆς ἄλλο ἔθνος καὶ μὴ Ἀθηναῖοι νεμοίατο τὸν γουνὸν τὸν Σουνιακόν, μᾶλλον ἐς τὸν πόντον τὴν ἄκρην ἀνέχοντα τὸν ἀπὸ Θορικοῦ μέχρι Ἀναφλύστου δήμου. λέγω δέ, ὡς εἶναι ταῦτα σμικρὰ μεγάλοισι συμβάλλειν. τοιοῦτον [b] ἡ Ταυρική ἐστι. ὃς δὲ τῆς Ἀττικῆς ταῦτα μὴ παραπέπλωκε, ἐγὼ δὲ ἄλλως δηλώσω· ὡς εἰ τῆς Ἰηπυγίης ἄλλο ἔθνος, καὶ μὴ Ἰήπυγες, ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος, ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. δύο δὲ λέγων ταῦτα, πολλὰ λέγω παρόμοια, τοῖσι ἄλλοισι ἔοικε ἡ Ταυρική. Τὸ δ' ἀπὸ τῆς Ταυρικῆς, ἤδη Σκύθαι τὸ κατύπερθε τῶν Ταύρων καὶ τὰ πρὸς θαλάσσης τῆς ἠοίης νέμονται, τοῦ τε Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου τὰ πρὸς ἑσπέρης, καὶ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, μέχρι Τανάϊδος ποταμοῦ, ὃς ἐκδιδοῖ ἐς μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης. ἤδη ὦν ἀπὸ μὲν Ἴστρου τὰ κατύπερθε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα ἀποκληίεται ἡ Σκυθικὴ ὑπὸ πρώτων Ἀγαθύρσων· μετὰ δὲ, Νευρῶν· ἔπειτα δὲ, Ἀνδροφάγων· τελευταίων δὲ, Μελαγχλαίνων. Ἔστι ὦν τῆς Σκυθικῆς, ὡς ἐούσης τετραγώνου, τῶν δύο μερέων κατηκόντων ἐς θάλασσαν, πάντῃ ἴσον τό, τε ἐς τὴν μεσόγαιαν φέρον καὶ τὸ παρὰ τὴν θάλασσαν. ἀπὸ γὰρ Ἴστρου ἐπὶ Βορυσθένεα δέκα ἡμερέων ὁδός· ἀπὸ Βορυσθένεός τ' ἐπὶ τὴν λίμνην τὴν Μαιῆτιν, ἑτέρων δέκα. καὶ τὸ ἀπὸ θαλάσσης ἐς μεσόγαιαν ἐς τοὺς Μελαγχλαίνους τοὺς κατύπερθε Σκυθέων οἰκημένους, εἴκοσι ἡμερέων ὁδός. ἡ δὲ ὁδὸς ἡ ἡμερησίη ἀνὰ διηκόσια στάδια συμβέβληταί μοι. οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς [c] τὰ ἐπικάρσια, τετρακισχιλίων σταδίων· καὶ τὰ ὄρθια τὰ ἐς τὴν μεσόγαιαν φέροντα, ἑτέρων τοσούτων σταδίων. ἡ μέν νυν γῆ αὕτη ἐστὶ μέγαθος τοσαύτη. Οἱ δὲ Σκύθαι δόν-

a Σκυθίη ἐστί. b τοιοῦτο. c εἴη τῆς Σκυθικῆς.

Scythiæ geographia.

ducto Scythica excipit: & Ister ad hanc in ventum eurum os conversus exit. Quod autem ab Istro soli ipsius Scythici secundum mare est, id metiendo indicare aggrediar: Ab Istro hæc jam vetus Scythia est, meridiem versus & austrum posita, usque ad urbem Carcinitin. ejusdem deinceps quod ad idem mare fert montanæ regionis, & in Pontum prominens, incolit gens Taurica usque ad Chersonesum dictam asperam. Hæc ad mare pertinet quod ad ventum subsolanum est. Sunt autem finium Scythicæ partes duæ, ferentes ad mare, tum quod ad meridiem, tum quod ad orientem, quemadmodum Atticæ regionis. Et similem partem Scythiæ Tauri incolunt, ut si Atticæ jugum Suniacum alia gens, non Athenienses, incoleret, quod magis in pontum, qui est ab Thorico usque ad Anaphlystum populum, porrigit promontorium. talis est (ut parva cum magnis comparem) Taurica regio. Qui autem non est has Atticæ partes prætervectus, huic alio modo planum faciam: ut si Japygiæ alia gens & non Japyges, incipientes à Brundusio portu præcidantur usque Tarentum, & promontorium incolant. Quum hæc duo dico, multa persimilia dico, quibus aliis Taurica est comparanda. Ab Taurica dein- 100
ceps Scythæ supra Tauros & orientale versus mare incolunt, & quæ Bospori Cimmerii sunt ad vesperam vergentia, & quæ paludis Mæotidis Tanai fluvio tenus, qui influit in hujus paludis recessum. Itaque ab Istro jam quæ ad superiora pertinet ferentia in mediterranea, secluditur Scythia ab primis Agathyrsis, deinde à Neuris, deinde ab Androphagis, postremo à Melanchlænis. Itaque 101
Scythiæ veluti formam quadratam habentis, duabus partibus ad mare pertinentibus, prorsus æquale, tum quod ad mediterranea fert, tum quod ad mare. nam ab Istro ad Borysthenem, decem dierum est iter, tantundem à Borysthene ad Mæotin paludem. A mari mediterranea versus, ad Melanchlænos qui supra Scythas habitant, viginti dierum iter. Supputantur autem à me in singulos dies itineris ducenta stadia. Ita transversa Scythiæ erunt quatuor millium stadiorum: recta quæ ad mediterranea ferunt, aliorum totidem stadiorum. Tantæ est hæc terra magnitudinis. Scythæ inter 102
se

ſe colloquuti, quum ſoli impares eſſent copiis Darii prœlio repellendis, nuncios ad finitimos miſere. Eorum reges quoque ubi convenere, conſultabant, ut ingenti exercitu invadente. Erant autem qui convenerant reges, Taurorum, & Agathyrſorum, & Neurorum, & Androphagorum, & Melanchlænorum, &
103 Gelonorum, & Budinorum, & Sauromatarum. E quibus Tauri hujuſmodi moribus utuntur; Virgini naufragos immolant, & quoſcunque Græcos ceperint illuc delatos, hoc modo: poſtquam preces peregerunt, hominis caput clava feriunt, truncum ejus quidam ajunt deturbari è rupe. nam in rupe prærupta templum eſt ſitum; cruci affigunt caput. Quidam de capite *ſuffigendo* conſentiunt, ſed truncum è præcipitio dejici negant, ſed humo contegi dicunt. Dæmonem cui immolant, ipſi Tauri ajunt eſſe Iphigeniam, Agamemnonis filiam. In hoſtes autem quos ceperint, hoc agunt: Amputatum quiſque caput hoſtis domum reportat, & ingenti fuſti transfixum ſupra tecta eminens multum ſtatuit, & plerunque ſupra fumarium: ideo in ſublimi ſuſpendi dicentes quaſi totius
104 domus cuſtodes. Vivunt autem è rapto & ex bello. At Agathyrſi lautiſſimi viri ſunt, & aurum plerunque geſtantes. In commune cum mulieribus coeunt, ut inter ſe germani ſint ac domeſtici omnes, nihil neque livoris neque odii
105 mutuo exercentes: in ceteris ad Thraeum conſuetudines accedunt. At Neuri Scythicis quidem utuntur moribus, qui una ante Darii expeditionem ætate coacti fuerant ſolum vertere propter ſerpentes. nam ſerpentum cum magna vis ex ipſorum ſolo eſt edita, tum major ſuperne è locis deſertis ingruerat: quibus uſque adeo infeſtati fuerunt, ut relicto ſuo ſolo cum Budinis habitaverint. Iidem homines in periculum veniunt, ut præſtigiatores habeantur; dicuntur enim à Scythis & ab iis qui in Scythia incolunt Græcis, ſemel quotannis ſinguli ad paucos dies effici lupi, & rurſus in priſtinum habitum redire. quod tamen dicentes mihi non perſuadent: nihilominus
106 tamen illi ajunt ita eſſe, ac dejerant. Androphagi agreſtes maxime omnium hominum mores habent, non judiciis, non legibus utentes, pecuariam exercentes, veſtem Scythicæ ſimilem geſtantes, propriam

δόντες σφίσι λόγον ὡς οὐκ οἷοί τέ εἰσι τὸν Δαρείου στρατὸν ἰθυμάχῃ διώσασθαι[a] μοῦνοι, ἔπεμπον ἐς τοὺς πλησιοχώρους ἀγγέλους. τῶνδε δὴ οἱ βασιλῆες συνελθόντες ἐβουλεύοντο ὡς στρατοῦ ἐπελαύνοντος μεγάλου. ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες βασιλῆες, Ταύρων, καὶ Ἀγαθύρσων, καὶ Νευρῶν, καὶ Ἀνδροφάγων, καὶ Μελαγχλαίνων, καὶ Γελωνῶν, καὶ Βουδίνων, καὶ Σαυροματέων. Τούτων Ταῦροι μὲν νόμοισι τοιοῖσιδε χρέωνται· θύουσι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγοὺς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας, τρόπῳ τοιῷδε· καταρξάμενοι, ῥοπάλῳ παίουσι τὴν κεφαλήν. οἱ μὲν δὴ λέγουσι ὡς τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ὠθέουσι κάτω (ἐπὶ γὰρ κρημνοῦ ἵδρυται τὸ ἱρόν) τὴν δὲ κεφαλὴν ἀνασταυροῦσι. οἱ δὲ, κατὰ μὲν τὴν κεφαλὴν ὁμολογέουσι, τὸ μέντοι σῶμα οὐκ ὠθέεσθαι ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ λέγουσι, ἀλλὰ γῇ κρύπτεσθαι. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι. πολεμίους δὲ ἄνδρας τοὺς ἂν χειρωσώνται[b], ποιεῦσι τάδε· ἀποταμὼν ἕκαστος κεφαλὴν, ἀποφέρεται ἐς τὰ οἰκία· ἔπειτα ἐπὶ ξύλου μεγάλου ἀναπείρας ἱστᾷ ὑπὲρ τῆς οἰκίης ὑπερέχουσαν πολλὸν, μάλιστα δὲ ὑπὲρ τῆς καπνοδόκης. φασὶ δὲ τούτους φυλάκους τῆς οἰκίης πάσης ὑπεραιωρέεσθαι. ζῶσι δὲ ἀπὸ ληΐης τε καὶ πολέμου. Ἀγάθυρσοι δὲ, ἁβρότατοι ἀνδρῶν εἰσὶ, καὶ χρυσοφόροι τὰ μάλιστα. ἐπίκοινον δὲ τῶν γυναικῶν τὴν μίξιν ποιεῦνται, ἵνα κασίγνητοί τε ἀλλήλων ἔωσι, καὶ οἰκήιοι ἐόντες πάντες, μήτε φθόνῳ, μήτ' ἔχθεϊ χρέωνται ἐς ἀλλήλους. τὰ δ' ἄλλα νόμαια Θρήιξι προσκεχωρήκασι. Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται τοῖσι Σκυθικοῖσι, γενεῇ δὲ μιῇ πρότερόν σφεας τῆς Δαρείου στρατηλασίης, κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώρην πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων. ὄφιας γάρ σφι πολλοὺς μὲν ἡ χώρη ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλεῦνες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον. ἐς ὃ πιεζόμενοι, οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἑωυτῶν ἐκλιπόντες. κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἔτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τὠυτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι· λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα· οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δέ εἰσι. ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην, γλῶσ-

a ἰθυμαχίῃ διώσασθαι. b χειρώσωνται. c MS. ταύτας

γλῶσσαν δὲ ἰδίην. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἐπ' ὧν [a] καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων: νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ, ἔθνος ἐὸν μέγα καὶ πολλὸν, γλαυκόν τε πᾶν ἰσχυρῶς ἐστι καὶ πυῤῥόν. πόλις δὲ ἐν αὐτοῖσι πεπόλισται ξυλίνη· οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστὶ, ὑψηλὸν δὲ, καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρὰ, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι. καὶ τῷ Διονύσῳ τριετηρίδας ἀνάγουσι, καὶ βακχεύουσι. εἰσὶ γὰρ οἱ Γελωνοὶ τὸ ἀρχαῖον Ἕλληνες: ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἐξαναστάντες, οἴκησαν ἐν τοῖσι Βουδίνοισι· καὶ γλώσσῃ τὰ μὲν, Σκυθικῇ, τὰ δὲ, Ἑλληνικῇ χρέωνται. Βουδῖνοι δὲ οὐ τῇ αὐτῇ γλώσσῃ χρέωνται καὶ Γελωνοί· οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή. οἱ μὲν γὰρ Βουδῖνοι, ἐόντες αὐτόχθονες, νομάδες τέ εἰσι καὶ φθειροτραγέουσι μοῦνοι τῶν ταύτῃ· Γελωνοὶ δὲ, γῆς τε ἐργάται, καὶ σιτοφάγοι, καὶ κήπους ἐκτημένοι οὐδὲν τὴν [b] ἰδέην ὁμοῖοι, οὐδὲ τὸ χρῶμα. ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοὶ, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι. ἡ δὲ χώρη σφέων, πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλὴ, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν. ἐν δὲ ταύτῃ ἐνύδριες ἁλίσκονται, καὶ κάστορες, καὶ ἄλλα θηρία τετραγωνοπρόσωπα, τῶν τὰ δέρματα περὶ τὰς σισύρας [c] παραῤῥάπτεται· καὶ οἱ ὄρχιες αὐτοῖσι [d] εἰσὶ χρήσιμοι ἐς ὑστερέων ἄκεσιν. Σαυροματέων δὲ πέρι ὧδε λέγεται· ὅτε Ἕλληνες Ἀμαζόσι ἐμαχέσαντο, (τὰς δὲ Ἀμαζόνας καλέουσι Σκύθαι Οἰόρπατα [e]. δύναται δὲ τὸ οὔνομα τοῦτο κατ' Ἑλλάδα γλῶσσαν ἀνδροκτόνοι. Οἰὸρ [f] γὰρ καλέουσι τὸν ἄνδρα, τὸ δὲ πατὰ, κτείνειν) τότε λόγος τοὺς Ἕλληνας νικήσαντας τῇ ἐπὶ Θερμώδοντι μάχῃ, ἀποπλέειν ἄγοντας τρισὶ πλοίοισι τῶν Ἀμαζόνων ὅσας ἐδυνέατο [g] ζωγρῆσαι· τὰς δὲ ἐν τῷ πελάγεϊ ἐπιθεμένας, ἐκκόψαι τοὺς ἄνδρας· πλοῖα δὲ οὐ γινώσκειν αὐτὰς, οὐδὲ πηδαλίοισι χρῆσθαι, οὐδὲ ἱστίοισι, οὐδὲ εἰρεσίῃ· ἀλλ' ἐπεὶ ἐξέκοψαν τοὺς ἄνδρας, ἐφέροντο κατὰ κῦμα καὶ ἄνεμον· καὶ ἀπικνέονται τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος ἐπὶ Κρημνούς. οἱ δὲ Κρημνοὶ, εἰσὶ τῆς γῆς τῶν Σκυθέων τῶν ἐλευθέρων. ἐνθαῦτα ἀποβᾶσαι ἀπὸ τῶν πλοίων αἱ Ἀμαζόνες, ὁδοιπόρεον ἐς τὴν οἰκεομένην. ἐντυχοῦσαι δὲ πρώτῳ ἱπποφορβίῳ, τοῦτο διήρπασαν· καὶ ἐπὶ τούτων ἱππαζόμεναι, ἐληΐζοντο τὰ

priam linguam habentes. Melanchlæni 107
omnes indumenta nigra gerunt, unde &
cognomen habent, qui soli humana carne
vescuntur, institutis Scythicis utentes.
Budini, ingens natio atque nume- 108
rosa, vehementer cæsiis oculis omnis ac
rufa: quorum urbs nomine Gelonus è
materia constructa est; muri ea magnitudo
est, ut singula latera tricenorum
stadiorum sint; est vero altus & totus ligneus.
Ædes quoque cum privatæ, tum
sacræ sunt è materia. Nam sunt ibi deorum
Græcorum templa Græcanice extructa,
simulacris, aris, delubris ligneis.
Baccho triennalia agunt, & bacchanal
exercent. quippe Geloni sunt ab originis
vetustate Græci, sed ex emporiis
summoti inter Budinos habitaverunt: lingua
partim Scythica, partim Græca utentes.
Budini non lingua, non victu u- 109
tuntur eodem Gelonis: nam Budini, utpote
indigenæ tum pastores sunt, tum
soli ejus regionis pediculos edunt. at
Geloni agriculturæ operam dantes frumento
victitant, & hortos possident, nihil
illis neque aspectu neque colore similes:
à Græcis autem etiam Budini vocantur
Geloni, non recte vocantibus.
Horum regio omnis est arboribus omnis
generis frequens; & ubi plurimum consita,
ibi est lacus ingens & multus, &
palus, ac circa eam arundo. In eo lacu
lutræ capiuntur, & castores, & aliæ feræ,
oris quadrati, quorum pelles circa renones
adsuuntur, & testiculos habent ad
uterorum medelam utiles. De Sauroma- 110
tis vero ita memoratur: Quum Græci
bellaverunt cum Amazonibus (quas Scythæ
OEorpata vocant, quod nomen potest
transferri, Viricidæ: œor enim virum
dicunt, pata autem occidere) feruntur
post victoriam prœlii ad Thermodontem
facti, abiisse, portantes tribus
in navibus quascunque potuerant ex Amazonibus
vivas capere: quibus illæ in
pelago insidiatæ, cunctos trucidavere.
Sed quum naves haberent incognitas,
nec gubernaculis aut velis aut remis uterentur,
interfectis viris, ferebantur secundum
fluctus & ventum; delatæque
sunt ad paludis Mæotidis Cremnos, *præ-rupta*,
quæ Scytharum liberorum telluris
sunt. Ibi è navibus egressæ Amazones,
ad loca habitata iter facientes, quod
primum nactæ sunt equorum armentum,
diripiunt, conscenduntque: & obequitantes,

a ἀπ' ὧν. b οὐδὲ τὴν. c MS. σισύρνας. d αὐτέων. e Αἰόρπατα. f αἰὸρ. g MS. ἐδυνέατο.

111 tantes, è Scythis prædas agunt. Scythæ quid hoc rei esset conjicere nequibant, quum neque vocem, neque vestem, neque gentem agnoscerent; admirabundi unde venirent, & rati cunctos esse viros ejusdem ætatis. Ergo commissa cum eis pugna fuit; unde potiti quibusdam, ita demum feminas esse cognoverunt. Itaque consilio habito visum est eis, nullo pacto posthac quampiam illarum occidere: sed ex se qui maxime juvenes essent, in eas dimitti, eodem numero quo illas esse conjectabant, qui sua prope eas castra haberent, & eadem quoque illis facerent. Si invaderentur, non quidem pugnare, sed subterfugere: ubi subsisterent illæ, ipsos etiam proxime accedentes castra ponere. Hoc Scythæ idcirco decreverunt, quod prolem ex illis suscipere cu-

112 piebant. Adolescentes qui missi sunt, mandata peregerunt. quos ubi Amazones intellexerunt neutiquam ad se lædendas venisse, valere sinebant. quotidie tamen castra castris propius admovebantur. Ceterum ne ipsi quidem adolescentes quicquam habebant, quemadmodum Amazones, præter arma & equos: & vitam eandem illis vivebant, venan-

113 do atque prædando. Circa meridiem Amazones solebant aut singulæ aut binæ separatim à reliquis ad ventrem levandum longius vagari. ea re Scythæ cognita, & ipsi idem faciunt, quorum aliquis uni illarum, quæ solivagæ erant, quum se admovisset, non se avertit Amazon, sed uti permisit: nec appellare quidem poterat (non enim intelligebant se invicem) tamen manu significavit, ut ad eundem locum postridie rediret, adducto secum altero, ut duo essent; se quoque alteram adducturam. Digressus ab ea juvenis hæc enarrat ceteris: posteroque die socium secum ducens, ad locum præsto fuit, ac reperit Amazonem cum alterâ expe-

114 ctantem. Ejus rei certiores facti reliqui juvenes, & ipsi conciliaverunt ceteras. Post hæc commixtis castris pariter habitarunt; eam quisque uxorem, cum qua primum coierat, habentes. Earum vocem quum ipsi discere non possent, ipsorum illæ discebant. Et quum se mutuo intelligerent, viri ad Amazones ista dixerunt; Nobis parentes sunt; sunt & facultates: proinde non agamus diutius hanc vitam, sed hinc digressi, in hominum fre-

τὰ τῶν Σκυθέων. Οἱ δὲ Σκύθαι οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι τὸ πρῆγμα. οὔτε γὰρ φωνὴν, οὔτε ἐσθῆτα, οὔτε τὸ ἔθνος ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἐν θώυματι ἦσαν ὁκόθεν ἔλθοιεν. ἐδόκεον δ' αὐτὰς εἶναι ἄνδρας τὴν αὐτὴν ἡλικίην ἔχοντας. μάχην τε δὴ πρὸς αὐτὰς ἐποιεῦντο· ἐκ δὲ τῆς μάχης τινὰς τῶν γυναικῶν ἐκράτησαν οἱ Σκύθαι, καὶ οὕτω ἔγνωσαν ἐούσας γυναῖκας. βουλευομένοισι ὦν αὐτοῖσι ἔδοξε κτείνειν μὲν οὐδενὶ τρόπῳ ἔτι αὐτὰς, ἑωυτῶν δὲ τοὺς νεωτάτους ἀποπέμψαι ἐς αὐτὰς, πλῆθος εἰκάσαντας ὅσαιπερ ἐκεῖναι ἦσαν· τούτους δὲ στρατοπεδεύεσθαι πλησίον ἐκείνων, καὶ ποιέειν τάπερ ἂν καὶ ἐκεῖναι ποιέωσι. ἢν δὲ αὐτοὺς διώκωσι, μάχεσθαι μὲν μὴ, ὑποφεύγειν δέ· ἐπεὰν δὲ παύσωνται, ἐλθόντας αὐτοὺς πλησίον, στρατοπεδεύεσθαι. ταῦτα ἐβουλεύσαντο οἱ Σκύθαι, βουλόμενοι ἐξ αὐτέων παῖδας ἐγγενήσεσθαι. Ἀποπεμφθέντες δὲ οἱ νεηνίσκοι, ἐποίευν τὰ ἐντεταλμένα· ἐπεὶ δὲ ἔμαθον αὐτοὺς αἱ Ἀμαζόνες ἐπ' οὐδεμιῇ δηλήσι ἀπιγμένους, ἔων χαίρειν. προσεχώρεον δὲ πλησιαιτέρω τὸ στρατόπεδον τῷ στρατοπέδῳ ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ. εἶχον δὲ οὐδὲν οὐδ' οἱ νεηνίσκοι, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες, εἰ μὴ τὰ ὅπλα, καὶ τοὺς ἵππους· ἀλλὰ ζόην ἔζωον τὴν αὐτὴν ἐκείνῃσι, θηρεύοντές τε καὶ ληϊζόμενοι. Ἐποίευν δὲ αἱ Ἀμαζόνες ἐς τὴν μεσαμβρίην τοιόνδε· ἐγίνοντο σποράδες κατὰ μίην τε καὶ δύο, πρόσω δὴ ἀπ' [a] ἀλληλέων ἐς εὐμαρείην ἀποσκιδνάμεναι. μαθόντες δὲ καὶ οἱ Σκύθαι, ἐποίευν τὠυτὸ τοῦτο· καί τις μουνωθεισέων αὐτέων τινὶ ἐνεχρίμπτετο, καὶ ἡ Ἀμαζὼν οὐκ ἀπωθέετο, ἀλλὰ περιεῖδε χρήσασθαι. καὶ φωνῆσαι μὲν οὐκ εἶχε, (οὐ γὰρ συνίεσαν ἀλλήλων) τῇ δὲ χειρὶ ἔφραζε τὴν [b] ὑστεραίην ἐλθεῖν ἐς τὠυτὸ χωρίον, καὶ ἕτερον ἄγειν· σημαίνουσα δύο γενέσθαι, καὶ αὐτὴ ἑτέρην ἄξειν. ὁ δὲ νεηνίσκος ἐπεὶ ἀπῆλθε, ἔλεξε ταῦτα πρὸς τοὺς λοιπούς. τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἦλθε ἐς τὸ χωρίον αὐτός τε οὗτος, καὶ ἕτερον ἦγε, καὶ τὴν Ἀμαζόνα εὗρε δευτέρην αὐτὴν [c] ὑπομένουσαν. Οἱ δὲ λοιποὶ νεηνίσκοι ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, καὶ αὐτοὶ ἐκτιλώσαντο τὰς λοιπὰς τῶν Ἀμαζόνων. μετὰ δὲ, συμμίξαντες τὰ στρατόπεδα, οἴκεον ὁμοῦ, γυναῖκα ἔχων ἕκαστος ταύτην τῇ τοπρῶτον συνεμίχθη. τὴν δὲ φωνὴν τὴν μὲν τῶν γυναικῶν, οἱ ἄνδρες οὐκ ἐδυνέατο [d] μαθεῖν, τὴν δὲ τῶν ἀνδρῶν αἱ γυναῖκες συνέλαβον. ἐπεὶ δὲ συνῆκαν ἀλλήλων, ἔλεξαν „ πρὸς τὰς Ἀμαζόνας τάδε οἱ ἄνδρες, Ἡμῖν εἰσὶ μὲν τοκέες, εἰσὶ δὲ κτήσιες. νῦν ὦν μηκέτι „ πλεῦνα χρόνον ζόην τοιήνδε ἔχωμεν· ἀλλ' ἀπελθόντες

a πρόσω ἀπ'. b ἔφραζε ἐς τὴν. c αὐτόν. d MS. ἐδυνέατο,

Quibus nuptæ cum viris trajecto Tanai soceros procul reliquerunt. Feminis idem mos, qui viris. Lingua corrupta. Nubendi ratio.

„ἐλθόντες ἐς τὸ πλῆθος, διαιτώμεθα. γυναῖκας δὲ ἕξομεν ὑμέας, καὶ οὐδαμέας [a] ἄλλας. αἱ δὲ πρὸς ταῦτα ἔλεξαν τάδε, Ἡμεῖς οὐκ ἂν δυναίμεθα οἰκέειν μετὰ τῶν ὑμετέρων γυναικῶν. οὐ γὰρ τὰ αὐτὰ νόμαια ἡμῖν τε κἀκείνῃσί ἐστι. ἡμεῖς μὲν τοξεύομέν τε καὶ ἀκοντίζομεν, καὶ ἱππαζόμεθα, ἔργα δὲ γυναικήια οὐκ ἐμάθομεν· αἱ δὲ ὑμέτεραι γυναῖκες, τούτων μὲν οὐδὲν τῶν ἡμεῖς κατελέξαμεν ποιεῦσι, ἔργα δὲ γυναικήια ἐργάζονται, μένουσαι ἐν τῇσι ἁμάξῃσι, οὔτ' ἐπὶ θήρην ἰοῦσαι, οὔτε ἄλλῃ οὐδαμῇ· οὐκ ἂν ὦν δυναίμεθα ἐκείνῃσι συμφέρεσθαι. ἀλλ' εἰ βούλεσθε γυναῖκας ἔχειν ἡμέας, καὶ δοκέειν εἶναι δίκαιοι, ἐλθόντες παρὰ τοὺς τοκέας, ἀπολάχετε τῶν κτημάτων τὸ μέρος· καὶ ἔπειτα ἐλθόντες, οἰκέωμεν ἐπ' ἡμέων αὐτέων. Ἐπείθοντο καὶ ἐποίησαν ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. ἐπεί τε δὲ ἀπολαχόντες τῶν κτημάτων τὸ ἐπιβάλλον, ἦλθον ὀπίσω παρὰ τὰς Ἀμαζόνας, ἔλεξαν αἱ γυναῖκες „πρὸς αὐτοὺς τάδε, Ἡμέας ἔχει φόβος τε καὶ δέος „ὅκως χρὴ οἰκέειν ἐν τῷδε τῷ χώρῳ· τοῦτο μὲν, ὑμέας ἀποστερησάσας πατέρων, τοῦτο δὲ, τὴν γῆν τὴν ὑμετέρην δηλησαμένας πολλά. ἀλλ' ἐπεί τε ἀξιοῦτε ἡμέας γυναῖκας ἔχειν, τάδε ποιέετε ἅμα ἡμῖν, φέρετε, ἐξαναστέωμεν ἐκ τῆς γῆς τῆσδε, καὶ περήσαντες Τάναϊν ποταμὸν οἰκέωμεν. Ἐπείθοντο καὶ ταῦτα οἱ νεηνίσκοι. Διαβάντες δὲ τὸν Τάναϊν, ὡδοιπόρεον πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, τριῶν μὲν ἡμερέων ἀπὸ τοῦ Τανάϊδος ὁδὸν, τριῶν δὲ ἀπὸ τῆς λίμνης τῆς Μαιήτιδος, πρὸς βορέην ἄνεμον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τοῦτον τὸν χῶρον ἐν τῷ νῦν κατοίκηνται, οἴκησαν τοῦτον, καὶ διαίτῃ ἀπὸ τούτου χρέωνται τῇ παλαιῇ τῶν Σαυροματέων αἱ γυναῖκες, καὶ ἐπὶ θήρην ἐπ' ἵππων ἐκφοιτῶσι ἅμα τοῖσι ἀνδράσι, καὶ χωρὶς τῶν ἀνδρῶν· καὶ ἐς πόλεμον φοιτῶσι, καὶ στολὴν τὴν αὐτὴν τοῖσι ἀνδράσι φορέουσι. Φωνῇ δὲ οἱ Σαυρομάται νομίζουσι Σκυθικῇ, σολοικίζοντες αὐτῇ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, ἐπεὶ οὐ χρηστῶς ἐξέμαθον αὐτὴν αἱ Ἀμαζόνες. τὰ περὶ γάμων δὲ ὧδέ σφι διακέεται· οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμία, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι. Ἐπὶ τούτων ὦν τῶν καταλεχθέντων ἐθνέων τοὺς βασιλέας ἁλισμένους ἀπικόμενοι τῶν Σκυθέων οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον ἐκδιδάσκοντες ὡς ὁ Πέρσης, ἐπειδή οἱ τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ τῇ ἑτέρῃ πάντα κατέστραπται, γέφυραν ζεύξας ἐπὶ τῷ αὐχένι τοῦ Βοσπόρου, διαβέβηκε ἐς τήνδε τὴν ἤπειρον. διαβὰς δὲ, καὶ καταστρεψάμενος Θρήικας, γε-

[a] οὐδαμάς.

frequentia degamus, ubi vos habebimus uxores, nequaquam alias. Ad hæc illæ responderunt, Nos vero non possumus vestris cum feminis habitare, quibus non iidem qui nobis sunt mores. nos enim arcu tela excutimus, & jaculamur, & equitamus, muliebria opera non edoctæ: vestræ feminæ nihil eorum quæ recensuimus, sed opera muliebria factitant, manentes in plaustris, non ad venationem atque alia hujusmodi prodeuntes. proinde non possumus inter illas versari. Quod si vobis cordi est habere nos conjuges, & justi videri vultis, ite ad parentes vestros, & facultatum sortiti partem, postea redite, ut deinde semoti ab illis habitemus. Id approbantes juvenes 115
ita fecere, & sortiendo accepta facultatum quæ ipsis contingebat portione, rursus ad Amazones redierunt. Ad quos illæ, Duplex, inquiunt, metus & terror nos tenet in hoc loco habitandi: partim quod nos parentibus vestris vos privavimus: partim, quod terram vestram magnopere vastavimus. Sed quoniam dignamini nos habere uxores, hoc una nobiscum agatis. Agedum proficiscamur è regione hac, & Tanai fluvio transmisso habitemus. Huic quoque rei obtempe- 116
ravere juvenes; trajectoque Tanai, & orientem versus trium quidem dierum itinere confecto à Tanai, trium quoque à Mæotide palude ad aquilonem. Pervenientes vero ad eum locum quem nunc incolunt, ibi subsederunt, & inde prisca consuetudine vivendi feminæ Sauromatarum utuntur. nam ad venationem una cum viris ac sine viris, equis insidentes, & ad prœlium proficiscuntur, eandemque viris vestem gerunt. Sauro- 117
matæ adsueverunt linguæ Scythicæ solœcizantes in ea jam antiquitus, quod eam non probe didicerint Amazones. Quod ad conjugia pertinet, ita ab eis est institutum: Nulla virgo nubit, priusquam aliquem hostium interemerit: ideoque nonnullæ earum decedunt jam vetulæ, antequam nubant, quod legi satisfacere nequeant. Ad harum igitur 118
quas dixi gentium coactos reges nuncii Scytharum quum pervenissent, certiores eos fecerunt, Persam, ubi omnia, quæ sunt in altera continente, in suam ditionem redegit, cervice Bospori ponte juncta, in hanc trajecisse continentem: subactisque illic Thracibus, fluvium

vium Istrum ponte junxisse, animo hæc
omnia in suam redigendi potestatem.
Proinde vos nolite ullo pacto ex medio
sedentes sinere ad perniciem nos deve-
nire; sed idem sentientes, obviam eamus
invadenti: quod nisi facitis, nos in ul-
timum discrimen adducti, aut regionem
deseremus, aut manentes conditiones in-
ibimus. quid enim cladem subeamus, no-
lentibus vobis auxilio esse? Quamquam
non commodius post id agetur vobis-
cum; venit enim Persa nequaquam ma-
gis adversus nos, quam non etiam ad-
versus vos: neque, nos subegisse con-
tentus, à vobis abstinebit. Cujus rei
magnum hinc accipite documentum;
quod si nobis solis inferret ille bellum,
animo superioris servitutis ulciscendæ, o-
portebat à ceteris hominibus abstinentem
sic in nostram tendere regionem. Osten-
deret enim omnibus se adversus Scythas,
& non adversus alios ire: at nunc, si-
mulatque trajecit in hanc continentem;
ut quisque ipsi occurrit, pacat: ceteros,
veluti Thraces & nobis confines Getas,
119 suo subjectos imperio habet. Hæc quum
Scythæ denunciassent, ii qui è nationi-
bus venerant reges deliberabant, sed dis-
cordes eorum erant sententiæ. Nam Ge-
lonus quidem & Budinus & Sauromates
concordes receperunt se Scythis auxilio
futuros: Agathyrsus autem & Neurus &
Androphagus & Melanchlænorum Tau-
rorumque reges ita Scythis responde-
runt: Si vos in injuria Persis facienda ac
bello inferendo priores non fuissetis, re-
cte videremini precari quæ precamini;
& nos vestris precibus morem gerentes,
idem vobis ageremus. Nunc autem vos
sine nobis illorum terram ingressi, im-
peritastis Persis, quamdiu deus vobis in-
dulsit: illi itidem, quandoquidem eos
idem deus excitat, vicem vobis reddunt.
Nos neque tunc quicquam intulimus in-
juriæ his viris, neque nunc conabimur
priores infestare. Quod si hic nostram re-
gionem invaserit, & prior injuriam fe-
cerit, nos haudquaquam tolerabimus. id
donec cernamus, apud nosmet ipsos ma-
nebimus. neque enim in nos venire Per-
sas opinamur, sed in eos qui fuerunt au-
120 tores injuriæ. Scythæ, ubi hæc relata
audiere, statuerunt nullam sibi pugnam
recta atque ex aperto conferendam, quan-
do ipsis isti ad societatem non accede-
bant. Itaque subducentes se ac longius
progressi, puteos quos ipsi præterirent,
ac

γεφυρώσας ποταμὸν Ἴστρον, βουλόμενος καὶ τάδε πάντα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. Ὑμέας ὦν μηδενὶ τρόπῳ ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι περιίδητε ἡμέας διαφθαρέντας· ἀλλὰ τωὐτὸ νομίσαντες, ἀντιάζομεν τὸν ἐπιόντα. οὐκ ὦν ποιήσετε ταῦτα; ἡμεῖς μὲν πιεζόμενοι, ἢ ἐκλείψομεν τὴν χώρην, ἢ μένοντες, ὁμολογίῃ χρησόμεθα. τί γὰρ πάθωμεν, μὴ βουλομένων ὑμέων τιμωρέειν; ὑμῖν δὲ οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ ἔσται ἐλαφρότερον. ἥκει γὰρ ὁ Πέρσης οὐδέν τι μᾶλλον ἐπ' ἡμέας ἢ οὐ καὶ[a] ἐπὶ ὑμέας· οὐδέ οἱ καταχρήσει ἡμέας καταστρεψαμένῳ, ὑμέων ἀπέχεσθαι. μέγα δὲ ὑμῖν λόγων τῶνδε μαρτύριον ἐρέομεν. εἰ γὰρ ἐπ' ἡμέας μούνους ἐστρατηλάτεε ὁ Πέρσης, τίσασθαι τῆς πρόσθε δουλοσύνης βουλόμενος, χρῆν αὐτὸν πάντων τῶν ἄλλων ἀπεχόμενον, οὕτω ἰέναι ἐπὶ τὴν ἡμετέρην· καὶ ἂν ἐδήλου πᾶσι ὡς ἐπὶ Σκύθας ἐλαύνει, καὶ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἄλλους. νῦν δὲ ἐπείτε τάχιστα διέβη τήνδε τὴν ἤπειρον, τοὺς αἰεὶ ἐμποδὼν γινομένους ἡμεροῦται πάντας· τούς τε δὴ ἄλλους ἔχει ὑπ' ἑωυτῷ Θρήικας, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἡμῖν ἐόντας πλησιοχώρους Γέτας. Ταῦτα Σκυθέων ἐπαγγελλομένων, ἐβουλεύοντο οἱ βασιλῆες οἱ ἀπὸ τῶν ἐθνέων ἥκοντες. καί σφεων ἐσχίσθησαν αἱ γνῶμαι· ὁ μὲν Γελωνὸς[b], καὶ ὁ Βουδῖνος, καὶ ὁ Σαυρομάτης, κατὰ τωὐτὸ γενόμενοι, ὑπεδέκοντο Σκύθῃσι τιμωρήσειν· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, καὶ Νευρὸς, καὶ Ἀνδροφάγος, καὶ οἱ τῶν Μελαγχλαίνων, καὶ Ταύρων, τάδε Σκύθῃσι ὑπεκρίναντο, Εἰ μὲν μὴ ὑμεῖς ἔατε οἱ πρότερον ἀδικήσαντες Πέρσας, καὶ ἄρξαντες πολέμου, τούτων δεόμενοι τῶν νῦν δέεσθε, λέγειν τε ἂν ἐφαίνεσθε ἡμῖν ὀρθὰ, καὶ ἡμεῖς ὑπακούσαντες, τωὐτὸ ἂν ὑμῖν ἐπρήσσομεν. νῦν δὲ ὑμεῖς τε ἐς τὴν ἐκείνων ἐσβαλόντες γῆν, ἄνευ ἡμέων, ἐπεκρατέετε Περσέων, ὅσον χρόνον ὑμῖν ὁ θεὸς παρεδίδου· καὶ ἐκεῖνοι, ἐπεί σφεας ὡυτὸς θεὸς ἐγείρει, τὴν ὁμοίην ὑμῖν ἀποδιδοῦσι. ἡμεῖς οὔτε τι[c] τότε ἠδικήσαμεν τοὺς ἄνδρας τούτους οὐδὲν, οὔτε νῦν πρότεροι πειρησόμεθα ἀδικέειν· ἢν μέντοι ἐπίῃ, καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέρην ἄρξῃ τε ἀδικέων[d], καὶ ἡμεῖς οὐ πεισόμεθα. μέχρι δὲ τοῦτο ἴδωμεν, μενέομεν παρ' ἡμῖν αὐτοῖσι. ἥκειν γὰρ δοκέομεν οὐκ ἐπ' ἡμέας Πέρσας, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς αἰτίους τῆς ἀδικίης γενομένους. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἐπύθοντο οἱ Σκύθαι, ἐβουλεύοντο ἰθυμαχίην μὲν μηδεμίην ποιέεσθαι ἐκ τοῦ ἐμφανέος, ὅτι δή σφι οὗτοί γε σύμμαχοι οὐ προσεγένοντο· ὑπεξιόντες δὲ, καὶ ὑπεξελαύνοντες, τὰ φρέατα τὰ παρεξί-

οιεν

a ἢ καὶ. b ὁ μὲν γὰρ Γελωνὸς. c ἡμεῖς δὲ οὔτε τι. d ἄρξῃ δὲ ἀδικέων.

οιεν αὐτοὶ, καὶ τὰς κρήνας συγχοῦν, τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν, διχοῦ [a] σφέας διελόντες· καὶ πρὸς μὲν τὴν μίαν τῶν μοιρέων, τῆς ἐβασίλευε Σκώπασις, προσχωρέειν Σαυρομάτας. τούτους μὲν δὴ ὑπάγειν, ἢν ἐπὶ τοῦτο τράπηται ὁ Πέρσης, ἰθὺ Τανάιδος ποταμοῦ παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην ὑποφεύγοντας· ἀπελαύνοντός τε τοῦ Πέρσεω, ἐπιόντας διώκειν. αὕτη μέν σφι μίη ἦν μοίρη τῆς βασιληίης, τεταγμένη ταύτην τὴν ὁδὸν ἥπερ εἴρηται. τὰς δὲ δύο τῶν βασιληίων, τήν τε μεγάλην, τῆς ἦρχε Ἰνδάθυρσος, καὶ τὴν τρίτην τῆς ἐβασίλευε Τάξακις, συνελθούσας ἐς τὠυτὸ, καὶ Γελωνῶν τε καὶ Βουδίνων προσγινομένων, ἡμέρης καὶ τούτους ὁδῷ προέχοντας τῶν Περσέων, ὑπεξάγειν, ὑπιόντας τε καὶ ποιεῦντας τὰ βεβουλευμένα. πρῶτα μέν νυν ὑπάγειν σφέας ἰθὺ τῶν χωρέων τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, ἵνα καὶ τούτους ἐκπολεμώσωσι· εἰ δὲ μὴ ἑκόντες γε ὑπέδυσαν τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Πέρσας, ἀλλ' ἀκοντας ἐκπολεμῶσαι. μετὰ δὲ τοῦτο, ὑποστρέφειν ἐς τὴν σφετέρην, καὶ ἐπιχειρέειν, ἢν δὴ βουλευομένοισι δοκέῃ. Ταῦτα οἱ Σκύθαι βουλευσάμενοι, ὑπηντίαζον τὴν Δαρείου στρατιὴν, προδρόμους ἀποστείλαντες τῶν ἱππέων τοὺς ἀρίστους. τὰς δὲ ἁμάξας ἐν τῇσί σφι ἐδιαιτᾶτο [b] τά τέκνα τε καὶ αἱ γυναῖκες πᾶσαι καὶ τὰ πρόβατα, πλὴν [c] ὅσα σφι ἐς φορβὴν ἱκανὰ ἦν, τοσαῦτα ὑπολιπόμενοι [d], τὰ ἄλλα ἅμα τῇσι ἁμάξῃσι προέπεμψαν, ἐντειλάμενοι αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐλαύνειν. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζετο [e]. τῶν δὲ Σκυθέων οἱ πρόδρομοι ὡς εὗρον τοὺς Πέρσας ὅσον τε τριῶν ἡμερέων ὁδὸν ἀπέχοντας ἀπὸ Ἴστρου, οὗτοι μὲν τούτους εὑρόντες ἡμέρης ὁδῷ προέχοντας, ἐστρατοπεδεύοντο, τὰ ἐκ τῆς γῆς φυόμενα λεαίνοντες. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον ἐπιφανεῖσαν τῶν Σκυθέων τὴν ἵππον, ἐπήισαν κατὰ στίβον αἰεὶ ὑπαγόντων· καὶ ἔπειτα (πρὸς γὰρ τὴν μίαν τῶν μοιρέων ἴθυσαν οἱ Πέρσαι) ἐδίωκον πρὸς ἠῶ τε καὶ τοῦ Τανάιδος. διαβάντων δὲ τούτων τὸν Τάναϊν ποταμὸν, οἱ Πέρσαι ἐπιδιαβάντες ἐδίωκον· ἐς ὃ τῶν Σαυροματέων τὴν χώρην διεξελθόντες, ἀπίκοντο ἐς τὴν τῶν Βουδίνων. Ὅσον μὲν δὴ χρόνον οἱ Πέρσαι ἤισαν διὰ τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρης, οἱ δὲ εἶχον οὐδὲν σίνεσθαι, ἅτε τῆς χώρης ἐούσης χέρσου· ἐπεί τε δὲ ἐς τὴν τῶν Βουδίνων χώρην ἐσέβαλον, ἐνθαῦτα δὴ ἐντυχόντες τῷ ξυλίνῳ τείχεϊ, ἐκλελοιπότων τῶν Βουδίνων, καὶ κεκενωμένου τοῦ τείχεος πάντων, ἐνέπρησαν αὐτό. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, εἵποντο αἰεὶ τὸ πρόσω κατὰ στίβον· ἐς ὃ διεξελθόντες ταύτην, ἐς τὴν ἔρημον ἀπι-

ac fontes obstruunt, bifariamque divisi herbam terrestrem atterunt. Et ad unam è partibus, ubi regnabat Scopasis, jubent Sauromatas pergere; qui se subducerent, si eo Persa declinaret, suffugientes recta ad flumen Tanain, secundum Mæotin: iidem Persam abscedentem invadendo persequerentur. Hæc erat una pars regni ordinata ad hanc viam, quemadmodum dictum est. Reliquas duas regiorum, & magnam, cui imperabat Indathyrsus, & tertiam in qua regnabat Taxacis, in unum coeuntes, accedentibus Gelonis atque Budinis, jubent hos uno die prægressos exercitum Persarum, clam progredi, subeuntesque & facientes ea quæ decrevissent: & ante omnia hostem subducere recta in agros illorum qui societatem ipsorum abnuissent, ut eos etiam irritarent; &, si minus volentes bellum adversus Persas susciperent, at invitos redderent istis hostes. deinde in suam terram reflectere, & aggredi, si quid ipsis consultantibus
videretur. Hæc ubi decrevere Scythæ, 121
copiis Darii ex occulto occurrebant, præstantissimis equitum præcursoribus missis: plaustra autem in quibus eorum filii uxoresque omnes degunt, una cum pecoribus, præter quæ ad victum suppetebant, tot relinquentes, reliqua cum plaustris præmiserunt, dato suis mandato, ut semper aquilonem versus tenderent.
Hæc quidem prævehebantur. Scytharum 122
vero præcursores, posteaquam compererunt Persas ab Istro trium fere dierum & ante se unius diei itinere abesse, positis castris, germina terræ vastant. Persæ, ubi Scytharum equitatus in conspectum se dedit, incesserunt per vestigia se semper subducentium: & deinde (nam ad unam partium recta tetenderunt Persæ) auroram versus & Tanain, persecuti sunt. Quibus Tanain fluvium trajicientibus, Persæ itidem trajecto eo insequuntur, donec peragrata Sauromatarum
plaga, pervenirent in Budinicam. Ce- 123
terum quamdiu Persæ fuerunt in Scythica ac Sauromatide regione, nihil eis detrimenti inferre potuerunt, quippe quum regio foret vasta: ubi vero Budinicam ingressi sunt, ibi obvii ligneo castello à Budinis deserto & omnibus rebus vacuo, id incenderunt. His actis, ipso vestigio ire porro tendunt, dum eam regionem pervagati, in solitudinem devene-

a διχῇ. b διαιτᾶτο. c πρόβατα πάντα, πλὴν. d ὑπολιπόμενοι. e προεκομίζοντο.

venerunt. Hæc solitudo à nemine hominum colitur, posita supra Budinorum regionem, septem dierum itineris magnitudine: ultra quam Thyssagetæ incolunt, ex quibus quatuor ingentes amnes per Mæotas effluunt in paludem nomine Mæotin: quibus hæc sunt indita nomina, Lycus, Oarus, Tanais, Syr-
124 gis. Darius, ut ad solitudinem pervenit, cursu omisso copias super fluvium Oarum locavit. Post hæc, octo castella eaque ingentia condidit, pari inter se spatio distantia, sexaginta fere stadiorum, quorum ad meam usque memoriam adhuc ruinæ extabant. Dum in his Darius occupatur, interim Scythæ (quos ille insequebatur) circumitis locis superioribus, reverterunt in Scythiam. Quibus è conspectu omnino semotis, nec se amplius exhibentibus, ita Darius castellis illic relictis dimidiatis, convertit iter ad occasum, ratus & hos esse cunctos Scythas, & ad occasum fugere. Proinde cum exercitu maturans ire, in Scythiam devenit; ubi in duas Scytharum incidit partes. Hos nactus insequebatur u-
125 nius diei spatio subterfugientes. Et Scythæ (non enim intermittens incedebat Darius) subterfugiebant ex consulto in terram eorum qui societatem ipsorum respuerant, & primum in Melanchlænorum. Quos quum perturbassent tam Persæ quam Scythæ eorum terram ingressi, Scythæ in loca Androphagorum Persas adducunt. Perturbatis autem & Androphagis, hostem in Neuridem ducunt. Neuris quoque consternatis, tendunt subterfugiendo ire ad Agathyrsos. Sed Agathyrsi cernentes fugari finitimos à Scythis ac perturbari, priusquam à Scythis ager ipsorum invaderetur, misso caduceatore, Scythis ingressum suorum finium prohibent, prædicentes, si conarentur invadere agrum suum, cum eis primum se prœlium commissuros. Hoc interminati Agathyrsi, in fines procurrunt, animo arcendi ingredientes. At Melanchlæni & Androphagi & Neuri, invadentibus Persis una cum Scythis, neque virium neque minarum memores, sed timore perculsi, fugam capesserunt aquilonem versus in solitudinem. Scythæ partim ad Agathyrsos, jam non recusantes societatem, se conferebant, partim è Neuride regione in suam Persis præ-
126 ibant. Id quum diu factitaretur, neque de-

ἀπικόντο. ἡ δὲ ἔρημος αὕτη ὑπὸ οὐδαμῶν νέμεται ἀνδρῶν, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Βουδίνων χώρης, ἐοῦσα πλῆθος ἑπτὰ ἡμερέων ὁδοῦ. ὑπὲρ δὲ τῆς ἐρήμου Θυσσαγέται οἰκέουσι. ποταμοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν τέσσερες μεγάλοι ῥέοντες διὰ Μαιητέων ἐκδιδοῦσι ἐς τὴν λίμνην τὴν καλεομένην Μαιῆτιν· τοῖσι οὐνόματα κέεται τάδε, Λύκος, Ὄαρος, Τάναϊς, Σύργις. Ἐπεὶ ὦν ὁ Δαρεῖος ἦλθε ἐς τὴν ἔρημον, παυσάμενος [a] τοῦ δρόμου, ἵδρυσε τὴν στρατιὴν ἐπὶ ποταμῷ Ὀάρῳ. τοῦτο δὲ ποιήσας, ὀκτὼ τείχεα ἐτείχεε μεγάλα, ἴσον ἀπ' ἀλλήλων ἀπέχοντα, σταδίους ὡς ἑξήκοντα μάλιστά κῃ· τῶν ἔτι ἐς ἐμὲ τὰ ἐρείπια σόα ἦν. ἐν ᾧ δὲ οὗτος πρὸς ταῦτα ἐτράπετο, οἱ διωκόμενοι Σκύθαι περιελθόντες τὰ κατύπερθε, ὑπέστρεφον ἐς τὴν Σκυθικήν. ἀφανισθέντων δὲ τούτων τὸ παράπαν, ὡς οὐκέτι ἐφαντάζοντό σφι, οὕτω δὴ ὁ Δαρεῖος τείχεα μὲν ἐκεῖνα ἡμίεργα μετῆκε· αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας ἤιε πρὸς ἑσπέρην· δοκέων τούτους τε πάντας τοὺς Σκύθας εἶναι, καὶ πρὸς ἑσπέρην σφέας φεύγειν. ἐλαύνων δὲ τὴν ταχίστην τὸν στρατὸν, ὡς ἐς [b] τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο, ἐνέκυρσε [c] ἀμφοτέρῃσι τῇσι μοίρῃσι τῶν Σκυθέων. ἐντυχὼν δὲ, ἐδίωκε ὑπεκφέροντας ἡμέρης ὁδῷ. καὶ (οὐ γὰρ ἀνίεε ἐπιὼν ὁ Δαρεῖος) οἱ Σκύθαι κατὰ τὰ βεβουλευμένα ὑπέφευγον ἐς τῶν ἀπειπαμένων τὴν σφετέρην συμμαχίην, πρώτην δὲ ἐς τῶν Μελαγχλαίνων τὴν γῆν. ὡς δὲ ἐσβαλόντες τούτους ἐτάραξαν οἵ τε Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, κατηγέοντο οἱ Σκύθαι ἐς τῶν Ἀνδροφάγων τοὺς χώρους· ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, ὑπῆγον ἐπὶ τὴν Νευρίδα. ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων, ἤισαν ὑποφεύγοντες οἱ Σκύθαι ἐς τοὺς Ἀγαθύρσους. Ἀγάθυρσοι δὲ ὁρέοντες καὶ τοὺς ὁμούρους φεύγοντας ὑπὸ Σκυθέων, καὶ τεταραγμένους, πρὶν ἤ σφι ἐμβαλέειν τοὺς Σκύθας, πέμψαντες κήρυκα, ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὔρων· προλέγοντες ὡς εἰ πειρήσονται ἐσβαλόντες, σφίσι πρῶτα διαμαχήσονται. Ἀγάθυρσοι μὲν προείπαντες ταῦτα, ἐβοήθεον ἐπὶ τοὺς οὔρους, ἐν νῷ ἔχοντες ἐρύκειν τοὺς ἐπιόντας. Μελάγχλαινοι δὲ καὶ Ἀνδροφάγοι καὶ Νευροὶ, ἐσβαλόντων τῶν Περσέων ἅμα Σκύθῃσι, οὔτε πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο· ἐπιλαθόμενοί τε τῆς ἀπειλῆς, ἔφευγον αἰεὶ τὸ πρὸς βορέω ἐς τὴν ἔρημον τεταραγμένοι. οἱ δὲ Σκύθαι ἐς μὲν τοὺς Ἀγαθύρσους οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέονται [d]· οἱ δὲ ἐκ τῆς Νευρίδος χώρης ἐς τὴν σφετέρην κατηγέοντο τοῖσι Πέρσῃσι. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγίνετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο,

a παυσάμενος. b στρατὸν ἐς. c ἀπίκετο· ἐς ὃ ἐνέκυρσε. d ἀπικνέοντο.

πέμψας Δαρεῖος ἱππέα παρὰ τὸν Σκυθέων „βασιλῆα Ἰνδάθυρσον, λέγει τάδε [a], Δαι„μόνιε ἀνδρῶν, τί φεύγεις αἰεί, ἐξόν τοι „τῶνδε τὰ ἕτερα ποιέειν; εἰ μὲν γὰρ ἀξιόχρεως „δοκέεις εἶναι σεωυτῷ, τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι „ἀντιωθῆναι, σὺ δὲ στῆθι, καὶ μάχεο· εἰ δὲ μή, „καὶ οὕτω παυσάμενος τοῦ δρόμου, δεσπότῃ τῷ „σῷ δῶρα φέρων γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἐλθὲ ἐς λόγους. Πρὸς ταῦτα ὁ Σκυθέων βασιλεὺς Ἰνδά„θυρσος ἔλεγε τάδε, Οὕτω τὸ ἐμὸν ἔχει ὦ Πέρ„σαι [b]· ἐγὼ οὐδένα κω ἀνθρώπων δείσας ἔφυγον, „οὔτε πρότερον, οὔτε νῦν σε φεύγω· οὐδέ τι νε„ώτερον εἰμὶ ποιήσας νῦν ἢ καὶ ἐν εἰρήνῃ ἐώθεα [c] „ποιέειν. ὅτι δὲ οὐκ αὐτίκα μάχομαί τοι, ἐγὼ „καὶ τοῦτο σημανέω· ἡμῖν οὔτε ἄστεα, οὔτε γῆ „πεφυτευμένη ἐστί, τῶν πέρι δείσαντες μὴ ἁλώῃ „ἢ καρῇ, ταχύτερον [d] συμμίσγοιμεν ἂν ἐς μά„χην ὑμῖν. εἰ δὲ δέοι πάντως ἐς τοῦτο κατὰ τά„χος ἀπικνέεσθαι, τυγχάνουσι ἡμῖν ἐόντες τά„φοι πατρώιοι, φέρετε, τούτους ἀνευρόντες, „συγχέειν πειρᾶσθε αὐτούς· καὶ γνώσεσθε τότε „εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ „οὐ μαχησόμεθα. πρότερον δὲ ἢν μὴ ἡμέας λό„γος αἱρῇ, οὐ συμμίξομέν τοι. ἀμφὶ μὲν „μάχῃ τοσαῦτα εἰρήσθω. δεσπότας δὲ ἐμοὺς, Δία „τε ἐγὼ νομίζω τὸν ἐμὸν πρόγονον, καὶ Ἱστίην τὴν „Σκυθέων βασίλειαν, μούνους εἶναι. σοὶ δὲ ἀντὶ „μὲν δώρων γῆς τε καὶ ὕδατος, δῶρα πέμψω „τοιαῦτα οἷά σοι πρέπει ἐλθεῖν· ἀντὶ δὲ τοῦ ὅτι „δεσπότης ἔφησας εἶναι ἐμὸς, κλαίειν λέγω. τοῦτό ἐστι ἡ ἀπὸ Σκυθέων ῥῆσις. ὁ μὲν δὴ κῆρυξ οἰχώκεε ἀγγελέων ταῦτα Δαρείῳ. Οἱ δὲ Σκυθέων βασιλῆες, ἀκούσαντες τῆς δουλοσύνης τὸ οὔνομα, ὀργῆς ἐπλήσθησαν. τὴν μὲν δὴ μετὰ Σαυροματέων μοῖραν ταχθεῖσαν, τῆς ἦρχε Σκώπασις, πέμπουσι, Ἴωσι κελεύοντες ἐς λόγους ἀπικέσθαι τούτοισι οἳ τὸν Ἴστρον ἐζευγμένον ἐφρούρεον. αὐτῶν δὲ τοῖσι ὑπολειπομένοισι ἔδοξε πλανᾶν μὲν μηκέτι Πέρσας, σῖτα δὲ ἑκάστοτε ἀναιρεομένοισι ἐπιτίθεσθαι. νωμῶντες ὦν σῖτα ἀναιρεομένους τοὺς Δαρείου, ἐποίευν τὰ βεβουλευμένα. ἡ μὲν δὴ ἵππος τὴν ἵππον αἰεὶ τρέπεσκε ἡ τῶν Σκυθέων· οἱ δὲ τῶν Περσέων ἱππόται φεύγοντες ἐσέπιπτον ἐς τὸν πεζόν. ὁ δὲ πεζὸς ἂν ἐπεκούρεε [e]. οἱ δὲ Σκύθαι ἐσαράξαντες τὴν ἵππον, ὑπέστρεφον, τὸν πεζὸν φοβεόμενοι. ἐποιέοντο δὲ καὶ τὰς νύκτας παραπλησίας προσβολὰς οἱ Σκύθαι. Τὸ δὲ τοῖσι Πέρσῃσί τε ἦν σύμμαχον καὶ τοῖσι Σκύθῃσι ἀντίξοον, ἐπιτιθεμένοισι τῷ Δαρείου στρατοπέδῳ, θῶυμα μέγιστον ἐρέω· τῶν τε ὄνων

desisteretur, Darius ad Indathyrsum Scytharum regem misso equite, inquit, Virorum infelicissime, quid assidue fugam facis, quum liceat tibi horum facere alterutrum? si tibi videris idoneus ad resistendum negociis meis, siste cursum, ac prœliare: sin agnoscis te imparem esse, sic quoque siste cursum, & hero tuo munera offerens terram atque aquam, in colloquium veni. Ad hæc Scy- 127
tharum rex Indathyrsus ita respondit; Sic res meæ habent, ô Persa, ut neque ullum mortalium ego metuens ante fugerim, neque nunc fugiam te, neque quicquam feci diversum nunc atque in pace facere consueveram. Cur autem non protinus tecum ineam prœlium, id ego etiam declarabo. Nobis neque oppida sunt neque agri culti, quos invadi aut tonderi metuentes, properemus vobiscum conferre pugnam. ad quam si opus est continuo devenire, sunt paterna sepulcra, quæ vos quum nacti fueritis, agedum tentate labefactare: & tunc intelligetis, pugnaturi vobiscum simus pro sepulcris, necne: prius autem (nisi nos ratio traxerit) tecum prœlium non conseremus. Hactenus, quod ad prœlium pertinet, dictum sit. heros autem meos ego solos arbitror Jovem progenitorem meum, & Histiam Scytharum reginam. Tibi autem pro donis terræ & aquæ, mittam quæ decet ad te venire dona: pro eo quod herum te meum esse dixisti, jubeo te flere. Hoc à Scythis responsum est: quod caduceator reversus Dario renunciavit. Scytharum 128
reges, audito nomine servitutis, ira perfusi, partem illam quæ cum Sauromatis ordinata erat, cui præerat Scopasis, mittunt ad colloquendum cum Ionibus qui Istrum ponte junctum asservabant. At ipsorum illis, qui relinquebantur, visum fuit non amplius errare Persas, sed assidue commeatu erepto insidias tendere. Distributis igitur illis, qui copiis Darii frumenta auferrent, quæ decreta erant exequebantur. Enimvero equitatus Scytharum semper in fugam vertebat equitatum, sed Persarum equites fugientes incidendo in peditatum, ab eo defensabantur. Ita Scythæ summoto equitatu hostili, tamen metu peditum recedebant, & nihilominus noctibus quoque tales incursiones faciebant. Ceterum quod Persis auxi- 129
lio erat, Scythis vero infestum, aggressis castra Darii, referam: res valde admi-

a ἔλεγε τάδε. b Πέρσα. c ἔωθα. d τάχιον. e πεζὸς αἰεὶ ἐπικούρεε.

mirabilis, asinorum vox ac mulorum species. Nam (ut superius à me demonstratum est) nullus in terra Scythica neque asinus neque mulus gignitur, ac neuter omnino visitur, propter frigora. Itaque rudentes asini perturbabant Scytharum equos: & quum Scythæ sæpenumero Persas adorirentur, interim equi audita asinorum voce consternati avertebantur, arrectis auribus stupefacti, utpote insolentia tum vocis quam prius non audissent, tum formæ quam nunquam inspexissent. Atque hoc quidem paululum quiddam momenti ad bellum
130 afferebat. Ceterum Scythæ ubi animadverterunt Persas tumultuantes, quo diutius in Scythia illi commorarentur, & commorantes torquerentur omnium rerum inopes, faciendum ita sibi putarunt, ut suis ipsorum pecoribus una cum pastoribus relictis, in alium ipsi abscederent locum. Persæ illuc se conferentes,
131 excipiebant pecora. Quo facto exsultabant. Sed quum sæpius idem tentarent, ad ultimum Darius inopia rerum laboravit. Id reges Scytharum intelligentes, mittunt ad eum cum muneribus caduceatorem, ave, mure, rana, & quinque sagittis. Persæ, eum qui munera ferebat, percontabantur quid illa significarent. Iste negare sibi aliud esse mandatum, nisi ut quum illa tradidisset, celerrime rediret. jubere tamen ipsos Persas, si solertes forent, interpretari quid si-
132 bi dona vellent. Hoc quum audissent Persæ, consultabant. Et Darii quidem sententia erat, Scythas seipsos ei donare, & terram atque aquam: hac ratione conjectantis, quod mus quidem in terra gignatur, eodem quo homines fructu victitans; rana autem in aquis; avis vero sit equo assimilis: at sagittis dandis, quod suum robur traderent. In hanc sententiam Darius interpretabatur. At Gobryas unus è septem viris qui magum sustulerunt, hoc dicere dona conjectabat, O Persæ, nisi conversi in aves subvoletis in cœlum, aut effecti mures subeatis terram, aut collati in ranas insiliatis in paludes, non remeabitis unde venistis, his sagittis confecti. Et Persæ quidem
133 illa munera sic interpretabantur. At una pars Scytharum, cui datum ante erat negocium Mæotidis paludis custodiendæ, tunc autem cum Ionibus qui ad Istrum erant colloquendi, ubi ad pontem venit, ita

ὄνων ἡ φωνὴ, καὶ τῶν ἡμιόνων τὸ εἶδος· οὔτε γὰρ ὄνον οὔτε ἡμίονον γῆ ἡ Σκυθικὴ φέρει, ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται· οὐδέ ἐστι ἐν τῇ Σκυθικῇ πάσῃ χώρῃ τοπαράπαν οὔτε ὄνος, οὔτε ἡμίονος, διὰ τὰ ψύχεα. ὑβρίζοντες ὦν οἱ ὄνοι ἐτάρασσον τὴν ἵππον τῶν Σκυθέων· πολλάκις δὲ ἐπελαυνόντων ἐπὶ τοὺς Πέρσας, μεταξὺ ὅκως ἀκούσειαν οἱ ἵπποι τῶν ὄνων τῆς φωνῆς, ἐταράσσοντό τε ὑποστρεφόμενοι, καὶ ἐν θώυματι ἔσκον, ὀρθὰ ἱστάντες[a] τὰ ὦτα· ἅτε οὔτε ἀκούσαντες πρότερον φωνῆς τῆς τοιαύτης, οὔτε ἰδόντες τὸ εἶδος. ταῦτα μέν νυν ἐπὶ σμικρόν τι ἐφέροντο τοῦ πολέμου. Οἱ δὲ Σκύθαι ὅκως τοὺς Πέρσας ἴδοιεν τεθορυβημένους, ἵνα παραμένοιέν τε ἐπὶ πλέω χρόνον ἐν τῇ Σκυθικῇ, καὶ παραμένοντες ἀνιῴατο[b], τῶν πάντων ἐπιδεέες ἐόντες, ἐποίευν τοιάδε[c]· ὅκως τῶν προβάτων τῶν σφετέρων αὐτῶν καταλίποιεν μετὰ τῶν νομέων, αὐτοὶ ἂν ὑπεξήλαυνον ἐς ἄλλον χῶρον· οἱ δὲ ἂν Πέρσαι ἐπελθόντες ἐλάβεσκον τὰ πρόβατα, καὶ λαβόντες, ἐπήροντο ἂν τῷ πεποιημένῳ. Πολλάκις δὲ τοιούτου γινομένου, τέλος Δαρεῖός τε ἐν ἀπορίῃσι εἴχετο, καὶ οἱ Σκυθέων βασιλῆες μαθόντες τοῦτο, ἔπεμπον κήρυκα δῶρα Δαρείῳ φέροντα, ὄρνιθά τε καὶ μῦν καὶ βάτραχον καὶ οἰστοὺς πέντε. Πέρσαι δὲ τὸν φέροντα τὰ δῶρα ἐπηρώτεον τὸν νόον τῶν διδομένων. ὁ δὲ οὐδὲν ἔφη οἱ ἐπεστάλθαι ἄλλο ἢ δόντα τὴν ταχίστην ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτοὺς δὲ τοὺς Πέρσας ἐκέλευε, εἰ σοφοί εἰσι, γνῶναι τὸ ἐθέλει[d] τὰ δῶρα λέγειν. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι, ἐβουλεύοντο. Δαρείου μέν νυν ἡ γνώμη ἦν[e], Σκύθας ἑωϋτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζοντος[f] τῇδε, ὡς μῦς μὲν ἐν τῇ γῇ γίνεται, καρπὸν τὸν αὐτὸν ἀνθρώπῳ σιτεόμενος· βάτραχος δὲ ἐν ὕδατι· ὄρνις δὲ μάλιστα ἔοικε ἵππῳ· τοὺς δὲ οἰστοὺς, ὡς τὴν ἑωϋτῶν ἀλκὴν παραδιδοῦσι. αὕτη μὲν Δαρείου ἡ γνώμη ἀπεδέδεκτο. συνεστήκεε δὲ ταύτῃ ἡ γνώμη Γοβρύεω, τῶν ἀνδρῶν τῶν ἑπτὰ ἑνὸς τῶν τὸν μάγον κατελόντων, εἰκάζοντος τὰ δῶρα λέγειν,
„Ἢν μὴ ὄρνιθες γενόμενοι ἀναπτῆσθε ἐς τὸν οὐρα-
„νὸν, ὦ Πέρσαι, ἢ μύες γενόμενοι κατὰ τῆς γῆς
„καταδύητε, ἢ βάτραχοι γενόμενοι ἐς τὰς λί-
„μνας ἐσπηδήσητε[g], οὐκ ἀπονοστήσετε ὀπίσω,
„ὑπὸ τῶνδε τῶν τοξευμάτων βαλλόμενοι. Πέρσαι μὲν δὴ τὰ[h] δῶρα εἴκαζον. Ἡ δὲ Σκυθέων μία μοίρη ἡ ταχθεῖσα πρότερον μὲν παρὰ τὴν Μαιῆτιν λίμνην φρουρέειν, τότε δὲ ἐπὶ τὸν Ἴστρον Ἴωσι ἐς λόγους ἐλθεῖν, ὡς ἀπίκετο ἐπὶ τὴν γέφυραν,

a ἱστῶντες. b ἀνιῷντο. c τοιόνδε. d θέλει. e ἔην. f MS. εἰκάζων. g ἐκπηδήσητε. h δὴ οὕτω τά.

φυρανʼ, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Ἴωνες, ἐλευθε-
,,ρίην ὑμῖν ἥκομεν φέροντες, ἤνπερ γε ἐθέλητε
,,ἐσακούειν. πυνθανόμεθα γὰρ Δαρεῖον ἐντείλα-
,,σθαι ὑμῖν, ἑξήκοντα ἡμέρας μούνας φρουρή-
,,σαντας τὴν γέφυραν, αὐτοῦ μὴ παραγινομένου
,,ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἀπαλλάσσεσθαι ἐς τὴν ὑ-
,,μετέρην. νῦν ὦν ὑμεῖς τάδε ποιεῦντες, ἐκτὸς
,,μὲν ἔσεσθε πρὸς ἐκείνου αἰτίης, ἐκτὸς δὲ πρὸς
,,ἡμέων· τὰς προκειμένας ἡμέρας παραμείναν-
τες, τὸ ἀπὸ τούτου ἀπαλλάσσεσθε. οὗτοι μέν νυν,
ὑποδεξαμένων Ἰώνων ποιήσειν ταῦτα, ὀπίσω τὴν
ταχίστην ἐπείγοντο. Πέρσῃσι δὲ μετὰ τὰ δῶρα τὰ ἐλ-
θόντα Δαρείῳ, ἀντετάχθησαν οἱ ὑπολειφθέντες
Σκύθαι πεζῷ καὶ ἵπποισι, ὡς συμβαλέοντες. τεταγ-
μένοισι δὲ τοῖσι Σκύθῃσι λαγὸς ἐς τὸ μέσον διήιξε· τῶν
δὲ, ὡς ἕκαστοι ὥρεον τὸν λαγὸν, ἐδίωκον. ταραχθέντων
δὲ τῶν Σκυθέων, καὶ βοῇ χρεωμένων, εἴρετο ὁ Δα-
ρεῖος τῶν ἀντιπολεμίων τὸν θόρυβον. πυθόμενος δέ
σφεας τὸν λαγὸν διώκοντας, εἶπε ἄρα πρὸς τούσπερ
,,ἐώθεε καὶ τὰ ἄλλα λέγειν, Οὗτοι ἄνδρες ἡ-
,,μέων πολλὸν καταφρονέουσι. καί μοι νῦν φαί-
,,νεται Γωβρύης εἰπεῖν [a] περὶ τῶν Σκυθικῶν δώρων ὀρ-
,,θῶς· ὡς ὦν οὕτως ἤδη δοκεόντων καὶ αὐτῷ μοι ἔ-
,,χειν, βουλῆς ἀγαθῆς δεῖ, ὅκως ἀσφαλέως ἡ κο-
μιδὴ ἡμῖν ἔσται ὀπίσω. πρὸς ταῦτα Γωβρύης εἶπε,
,,Ὦ βασιλεῦ, ἐγὼ σχεδὸν μὲν καὶ λόγῳ ἠπιστάμην
,,τούτων τῶν ἀνδρῶν τὴν ἀπορίην· ἐλθὼν δὲ,
,,μᾶλλον ἐξέμαθον, ὁρέων αὐτοὺς ἐμπαίζοντας ἡ-
,,μῖν. νῦν ὦν μοι δοκέει, ἐπὴν τάχιστα νὺξ ἔλθῃ [b],
,,ἐκκαύσαντας τὰ πυρὰ (ὡς καὶ ἄλλοτε ἐώθαμεν
,,ποιέειν) τῶν στρατιωτέων τοὺς ἀσθενεστάτους ἐς τὰς
,,ταλαιπωρίας ἐξαπατήσαντας, καὶ τοὺς ὄνους πάν-
,,τας καταδήσαντας, ἀπαλλάσσεσθαι, πρὶν ἢ καὶ ἐπὶ
,,τὸν Ἴστρον ἰθῦσαι Σκύθας λύσοντας τὴν γέφυραν, ἢ
,,καί τι Ἴωσι δόξαι, τὸ ἡμέας οἷόν τε ἔσται [c] ἐξερ-
,,γάσασθαι. Γωβρύης μὲν ταῦτα συνεβούλευε. μετὰ δὲ,
νύξ τε ἐγίνετο, καὶ Δαρεῖος ἐχρᾶτο τῇ γνώμῃ ταύ-
τῃ· τοὺς μὲν καματηροὺς τῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ἦν ἐ-
λάχιστος ἀπολλυμένων λόγος, καὶ τοὺς ὄνους πάν-
τας καταδήσας, κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν [d] τῷ στρα-
τοπέδῳ· κατέλιπε δὲ τούς τε ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενέας τῆς
στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκεν [e]· ἵνα οἱ μὲν ὄνοι βοὴν πα-
ρέχωνται· οἱ δὲ ἄνθρωποι ἀσθενείης μὲν εἵνεκεν [e] κα-
τελίποντο, προφάσιος δὲ τῆσδε δηλαδή· αὐτὸς μὲν
σὺν τῷ καθαρῷ τοῦ στρατοῦ ἐπιθήσεσθαι μέλλοι τοῖσι
Σκύθῃσι, οὗτοι δὲ τὸ στρατόπεδον τοῦτον τὸν χρόνον ῥυοί-
ατο. ταῦτα τοῖσι ὑπολελειμμένοισι [f] ὑποθέμε-
νος ὁ Δαρεῖος, καὶ πυρὰ ἐκκαύσας, τὴν ταχίστην
ἐπείγετο ἐπὶ τὸν Ἴστρον. οἱ δὲ ὄνοι ἐρημωθέντες τοῦ ὁμί-
λου,

Tentatio Ionum per Scythas. Lepus percurrens movit tumultum. Darius terrefactus recedere incipit cum damno suorum.

ita verba fecit, Viri Iones, libertatem
vobis ferentes venimus, si modo exau-
dire volueritis. Accepimus enim, Dari-
um vobis præcepisse, ut ad sexaginta dun-
taxat dies custodiam pontis ageretis; si
intra id tempus ipse non afforet, domum
abiretis. Itaque vos id facientes, & apud
illum & apud nos culpam devitaveritis.
proinde quum ad præstitutam diem per-
manseritis, jam abscedite. Hæc se fa-
cturos recipientibus Ionibus, Scythæ
celerrime retro abiere. At ceteri Scy- 134
thæ, post missa Dario dona, cum pe-
ditatu ac equitatu adversus Persas in acie
instructi steterunt tanquam conflicturi.
quum interim lepus in medium prosiluit,
quem ut quisque vidit, insequebatur. Per-
turbatis Scythis ac vociferantibus, sci-
scitabatur Darius unde hostium tumul-
tus exsisteret: & quum audisset illos le-
porem insectari, inquit ad eos Persas
cum quibus cetera colloqui consueverat,
Hi viri videntur magno nos habere con-
temptui, & nunc Gobryas recte dixisse
de Scythicis donis. Unde quum mihi
quoque jam ipsi ita habere videantur,
bono consilio est opus, ut tutus nobis
eo unde venimus sit receptus. Ad hæc
Gobryas, Equidem, inquit, ô rex,
horum ego virorum inopiam videbar
mihi fere fama habere cognitam, sed ubi
adveni, evidentius intellexi, animad-
vertens eos habere nos ludibrio. Proin-
de mihi videtur, quum primum nox
venerit, incensis ignibus, prout alias
quoque consuevimus facere, maxime im-
becillis ad ærumnas deceptis asinisque o-
mnibus alligatis, abeundum, priusquam
versus Istrum recta pergant Scythæ
ad pontem solvendum, aut Ionibus ali-
quid videatur, quod nos queat perdere.
Hoc Gobryas consilium dabat. Cui as- 135
sentiens Darius, ubi nox adfuit, reli-
quit in castris viros languidos, & eos
quorum amissio minimi facienda esset,
nec non omnes asinos alligatos: reliquit
vero & asinos & infirmos ex agmine id-
circo, ut asini quidem vocem ederent;
homines autem relinquebantur infirmita-
tis causa, sed scilicet hoc titulo; quasi
ipse cum flore copiarum adoriturus foret
Scythas, isti interea castra tutarentur.
Hæc persuadens iis qui relinquebantur
Darius, accensis ignibus quammaturrime
ad Istrum contendit. Asini, quod mul-
titu-

a εἶπαι. b ἐπεὰν τάχιστα νὺξ ἐπέλθοι. c Verbum ἔσται non est in MS. d αὐτοῦ ἐν. e εἵνεκα bis. f ὑπολειπομένοισι.

titudine destituti essent, eo magis rudere. quos audientes Scythæ, credere omnino Persas in eisdem permanere castris.
136 Verum ubi illuxit, ii qui relicti erant, cognito se proditos esse à Dario, manus protendere ad Scythas, & quæ decebat edere. His illi auditis, repente collecti, duæ Scytharum partes, & una, Sauromatæ Budinique ac Geloni, Persas recta ad Istrum persequuntur. Quum vero Persicus exercitus magnam partem essent pedites, & itinera nesciret, utpote viis non sectis, Scythicus vero forent equites, & compendia viarum scientes, utrique ab alteris aberrantes, multo priores ad pontem Scythæ pervenere quam Persæ. Ibi cognito nondum venisse Persas, ita ad Ionas qui in navibus erant verba fecerunt, Viri Iones, & dierum numerus jam pertransiit, & injurii estis qui adhuc permanetis: sed quoniam antea præ timore mansistis, nunc solvite trajectum, atque quam celerrime abite liberi, diis ac Scythis gratiam habentes. Nam eum qui antea dominus vester erat, ita tractabimus ut adversus nullum mortalium sit facturus ex-
137 peditionem. De hac re consultantibus Ionibus, Miltiadis quidem Atheniensis ducis ac tyranni Chersonensium (qui sunt in Hellesponto) sententia erat, Scythis obtemperandum esse, & Ioniam servitute liberandam. At Histiæi Milesii diversa, quod diceret nunc quidem eos suæ quemque urbis tyrannos esse ob Darium: potentia vero Darii sublata, neque se Milesiis, neque alium quemquam usquam præesse posse. Fore enim ut singulæ civitates popularem statum quam tyrannicum mallent. Hanc sententiam quum dixisset Histiæus, omnes confestim qui Miltiadi assensi fuerant, in eam
138 transierunt. Fuere autem qui sententias tulerunt & alicujus apud regem existimationis, Hellespontiorum quidem tyranni, & Daphnis Abydenus, & Hippoclus Lampsacenus, & Herophantus Parienus, & Metrodorus Proconnesius, & Aristagoras Cyzicenus, & Ariston Byzantius: & isti quidem ex Hellesponto. Ab Ionia autem, & Stratias Chius, & Æacides Samius, & Laodamas Phocæensis, & Histiæus Milesius: cujus sententia prælata est contraria sententiæ Miltiadis. Æolensium vero unus affuit qui esset alicujus auctoritatis, Aristagoras Cy-
139 mæus. Hi, posteaquam Histiæi probavere

λου, οὕτω δὴ [a] μᾶλλον πολλῷ ἵεσαν τῆς φωνῆς. ἀκούσαντες δὲ οἱ Σκύθαι τῶν ὄνων, πάγχυ κατὰ χώρην ἤλπιζον τοὺς Πέρσας εἶναι. Ἡμέρης δὲ γινομένης γνόντες οἱ ὑπολειφθέντες ὡς προδεδομένοι εἶεν ὑπὸ Δαρείου, χεῖράς τε προτείνοντο [b] τοῖσι Σκύθῃσι, καὶ ἔλεγον τὰ κατήκοντα. οἱ δὲ ὡς ἤκουσαν ταῦτα, τὴν ταχίστην συστραφέντες, αἵ τε δύο μοῖραι τῶν Σκυθέων, καὶ ἡ μία, Σαυρομάται καὶ Βουδῖνοι καὶ Γελωνοί, ἐδίωκον τοὺς Πέρσας ἰθὺ τοῦ Ἴστρου. ἅτε δὲ τοῦ Περσικοῦ μὲν τοῦ πολλοῦ ἐόντος πεζοῦ στρατοῦ, καὶ τὰς ὁδοὺς οὐκ ἐπισταμένου, ὥστε οὐ τετμημένων τῶν ὁδῶν, τοῦ δὲ Σκυθικοῦ, ἱππότεω, καὶ τὰ σύντομα τῆς ὁδοῦ ἐπισταμένου, ἁμαρτόντες ἀλλήλων, ἔφθησαν πολλῷ οἱ Σκύθαι τοὺς Πέρσας ἐπὶ τὴν γέφυραν ἀπικόμενοι. μαθόντες δὲ τοὺς Πέρσας οὔκω ἀπιγμένους, ἔλεγον πρὸς τοὺς Ἴωνας ἐόντας ἐν τῇσι νηυσί, Ἄνδρες Ἴωνες, „αἵ τε ἡμέραι ὑμῖν τοῦ ἀριθμοῦ διοίχηνται, καὶ οὐ „ποιέετε δίκαια ἔτι παραμένοντες. ἀλλ' ἐπεὶ πρότερον „δειμαίνοντες ἐμένετε, νῦν λύσαντες τὸν πόρον, „τὴν ταχίστην ἄπιτε χαίροντες ἐλεύθεροι, „θεοῖσί τε καὶ Σκύθῃσι εἰδότες χάριν. τὸν δὲ πρότερον „ἐόντα ὑμέων δεσπότην ἡμεῖς παραστησόμεθα „οὕτω, ὥστε ἐπὶ μηδαμοὺς ἔτι ἀνθρώπους αὐτὸν στρατεύσασθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἐβουλεύοντο. Μιλτιάδεω μὲν τοῦ [c] Ἀθηναίου στρατηγέοντος καὶ τυραννεύοντος Χερσονησιτέων [d] τῶν ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἦν γνώμη πείθεσθαι Σκύθῃσι, καὶ ἐλευθεροῦν Ἰωνίην. Ἱστιαίου δὲ τοῦ Μιλησίου ἐναντίη ταύτῃ, λέγοντος ὡς νῦν μὲν διὰ Δαρεῖον ἕκαστος αὐτέων τυραννεύει πόλιος, τῆς Δαρείου δὲ δυνάμεως καταιρεθείσης, οὔτε αὐτὸς Μιλησίων οἷός τε ἔσεσθαι ἄρχειν, οὔτε ἄλλον οὐδένα οὐδαμῶν. βουλήσεσθαι γὰρ ἑκάστην τῶν πολίων δημοκρατέεσθαι μᾶλλον ἢ τυραννεύεσθαι. Ἱστιαίου δὲ γνώμην ταύτην ἀποδεικνυμένου, αὐτίκα πάντες ἦσαν τετραμμένοι πρὸς ταύτην τὴν γνώμην, πρότερον τὴν Μιλτιάδεω αἱρεόμενοι. Ἦσαν δὲ οὗτοι οἱ διαφέροντές τε τὴν ψῆφον, καὶ ἐόντες λόγου πρὸς βασιλῆος, Ἑλλησποντίων μὲν τύραννοι, Δάφνις τε Ἀβυδηνός, καὶ Ἵπποκλος Λαμψακηνός, καὶ Ἡρόφαντος Παριηνός, καὶ Μητρόδωρος Προκοννήσιος, καὶ Ἀρισταγόρης Κυζικηνός, καὶ Ἀρίστων Βυζάντιος. οὗτοι μὲν ἦσαν οἱ ἐξ Ἑλλησπόντου. ἀπ' Ἰωνίης δέ, Στρατίης τε Χῖος, καὶ Αἰακίδης Σάμιος, καὶ Λαοδάμας Φωκαιεύς [e], καὶ Ἱστιαῖος Μιλήσιος· τοῦ ἦν γνώμη προκειμένη ἐναντίη τῇ Μιλτιάδεω. Αἰολέων δὲ παρῆν λόγιμος μοῦνος Ἀρισταγόρης ὁ Κυμαῖος. Οὗτοι ὦν ἐπεί τε τὴν Ἱστιαίου αἱ-

a οὕτω μὲν δή. b προετείνοντο. c Μιλτιάδεω μὲν τοῦ. d Χερσονησιτέων. e Φωκεύς.

ρέοντο γνώμην, ἔδοξέ σφι πρὸς ταύτῃ τάδε ἔργα τε καὶ ἔπεα προσθεῖναι· τῆς μὲν γεφύρης λύειν τὰ κατὰ τοὺς Σκύθας ἐόντα, λύειν δὲ ὅσον τόξευμα ἐξικνέεται· ἵνα καὶ ποιέειν τι δοκέωσι, ποιεῦντες μηδέν· καὶ οἱ Σκύθαι μὴ πειρῴατο βιώμενοι, καὶ βουλόμενοι διαβῆναι τὸν Ἴστρον κατὰ τὴν γέφυραν· εἰπεῖν τε λύοντας τῆς γεφύρης τὸ ἐς τὴν Σκυθικὴν ἔχον, ὡς πάντα ποιήσουσι τὰ Σκύθῃσι ἐστὶ ἐν ἡδονῇ. ταῦτα μὲν προσέθηκαν τῇ γνώμῃ. μετὰ δὲ, ἐκ πάντων ,,ὑπεκρίνατο Ἱστιαῖος, τάδε λέγων, Ἄνδρες ,,Σκύθαι, χρηστὰ ἥκετε φέροντες, καὶ ἐς καιρὸν ,,ἐπείγεσθε. καὶ τά τε ἀπ' ὑμέων ἡμῖν χρηστῶς ,,ὁδοῦται, καὶ τὰ ἀπ' ἡμέων ἐς ὑμέας ἐπιτηδέως ,,ὑπηρετέεται. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, καὶ λύομεν τὸν πό-,,ρον, καὶ προθυμίην πᾶσαν ἕξομεν, θέλοντες εἶ-,,ναι ἐλεύθεροι. ἐν ᾧ δὲ ἡμέες τάδε λύομεν, ὑ-,,μέας καιρός ἐστι δίζεσθαι ἐκείνους· εὑρόντας δὲ, ,,ὑπέρ τε ἡμέων καὶ ὑμέων αὐτέων[a] τίσασθαι οὕ-,,τως ὡς ἐκείνοισι πρέπει. Σκύθαι μὲν τὸ δεύτερον Ἴωσι πιστεύσαντες λέγειν ἀληθέα, ὑπέστρεφον ἐπὶ ζήτησιν τῶν Περσέων, καὶ ἡμάρτανον πάσης τῆς ἐκείνων διεξόδου. αἴτιοι δὲ τούτου αὐτοὶ οἱ Σκύθαι ἐγένοντο, τὰς νομὰς τῶν ἵππων τὰς ταύτῃ διαφθείραντες, καὶ τὰ ὕδατα συγχώσαντες. εἰ γὰρ ταῦτα μὴ ἐποίησαν, παρεῖχε ἄν σφι, εἰ ἐβούλοντο, εὐπετέως ἐξευρέειν τοὺς Πέρσας· νῦν δὲ τά σφι ἐδόκεε ἄριστα βεβουλεῦσθαι, κατὰ ταῦτα ἐσφάλησαν. Σκύθαι μέν νυν τῆς σφετέρης χώρης τῇ χιλός τε τοῖσι ἵπποισι καὶ ὕδατα ἦν, ταύτῃ διεξιόντες, ἐδίζηντο τοὺς ἀντιπολεμίους, δοκέοντες καὶ ἐκείνους διὰ τοιούτων τὴν ἀπόδρησιν ποιέεσθαι[b]. οἱ δὲ δὴ Πέρσαι τὸν πρότερον ἑωυτῶν γενόμενον στίβον, τοῦτον φυλάσσοντες ἤισαν[c]. καὶ οὕτω μόγις εὗρον τὸν πόρον. οἱ δὲ, νυκτός τε ἀπικόμενοι, καὶ λελυμένης τῆς γεφύρης ἐντυχόντες, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκοντο μή σφεας οἱ Ἴωνες ἔωσι ἀπολελοιπότες. Ἦν δὲ περὶ Δαρεῖον ἀνὴρ Αἰγύπτιος, φωνέων μέγιστον ἀνθρώπων· τοῦτον δὴ τὸν ἄνδρα καταστάντα ἐπὶ τοῦ χείλεος τοῦ Ἴστρου, ἐκέλευε Δαρεῖος καλέειν Ἱστιαῖον Μιλήσιον. ὁ μὲν δὴ ἐποίεε ταῦτα· Ἱστιαῖος δὲ, ἐπακούσας τῷ πρώτῳ κελεύσματι, τάς τε νέας ἁπάσας παρεῖχε διαπορθμεύειν τὴν στρατιὴν, καὶ τὴν γέφυραν ἔζευξε. Πέρσαι μὲν ὦν οὕτω ἐκφεύγουσι. Σκύθαι δὲ διζήμενοι, καὶ τὸ δεύτερον ἥμαρτον τῶν Περσέων. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς ἐόντας Ἴωνας ἐλευθέρους, κακίστους τε καὶ ἀνανδροτάτους κρίνουσι εἶναι ἁπάντων ἀνθρώπων· τοῦτο δὲ, ὡς δούλων Ἰώνων τὸν λόγον ποιεύμενοι, ἀνδράποδα φιλοδέσποτά φασι εἶναι,

vere sententiam, hoc sibi præterea agendum dicendumque censuerunt, pontis partem versus Scythicam ripam solvere, solvere autem quantum ex arcu sagitta adsequitur; ut & facere aliquid viderentur, quum tamen nihil facerent; neve Scythæ tentarent vim afferentes, & volentes Istrum ponte transire, & dicere solventes ab ista parte pontem, quasi omnia ad voluntatem Scytharum facerent. Hæc sententiæ Histiæi addiderunt; & mox pro universis ad Scythas Histiæus ista verba fecit, Viri Scythæ, utilem nobis rem attulistis, & opportune instatis: atque ut vos nobis probe viam ostenditis, ita nos vobis obsequenter obtemperamus. Ut enim cernitis, & trajectum rescindimus, & adhibebimus omnem pronitatem mentis, cupidi assequendæ libertatis. Ceterum dum nos hæc solvimus, interea vos inquirere illos tempus admonet, & inventos, tam vestro quam nostro nomine ita ulcisci ut merentur. Scythæ, Ionibus iterum fi- 140
dem habentes, tanquam vera eloquutis, ad inquirendos Persas reverterunt: atque ab omni illorum itinere aberrarunt; cujus ipsi fuerunt caussa, quod pabula equorum illis in locis corruperant, fontesque obstruxerant. quæ nisi fecissent, facile si voluissent Persas invenissent: nunc ita faciendo, visi sibi fuerant optime consuluisse, ob quæ tamen eos res frustrata est. Quippe eam suæ regionis partem consectantes in qua cibaria equis atque aquæ forent, hostem indagabant, rati illum eadem parte fugam intendisse: at ille observato quod prius tenuerat itinere, abierat, atque ita ægre trajectus reperit locum. Et quum noctu pervenisset, nactus pontem solutum, animo prorsus concidit, veritus ne se relicto Iones abiissent. Erat autem apud Dari- 141
um Ægyptius vir, omnium hominum vocalissimus: hunc Darius supra labrum Istri positum jubet inclamare Histiæum Milesium: Histiæus primam inclamationem exaudiens, omnes naves admovit ad trajiciendum exercitum, & pontem junxit. Atque hunc in modum Persæ effu- 142
gerunt, quos indagantes Scythæ, iterum aberraverunt. & ob id Iones tum quasi liberos, sed pessimos & ignavissimos omnium hominum esse judicant; tum de eis tanquam de servis loquentes, mancipia dominos amantia esse ajunt, & mi-

a αὐτῶν. b ποιήσασθαι. c ἤεσαν.

minime fugientia. Hæc in Iones Scy-
143 thæ probra jaciunt. Darius per Thraci-
am iter faciens, Sestum Chersonesi per-
venit, atque illinc in Asiam navibus ipse
transivit, relicto in Europa exercitus du-
ce Megabazo, viro Persa, cui Darius
aliquando hunc honorem habuit, ut hoc
verbum inter Persas diceret: quum esset
esurus mala Punica, simulac primum
malum aperuit, interrogatus à fratre Ar-
tabano, quid tam multiplex fieri sibi o-
ptaret quantum in malo esset acinorum,
respondit, Se præoptare tot numero si-
bi esse Megabazos quàm Græciam sub-
ditam. His verbis apud Persas hominem
honoravit: quem tunc prætorem reli-
quit cum octoginta millibus suorum mi-
144 litum. Megabazus autem hic immorta-
lem sui memoriam apud Hellespontios
reliquit, hoc dicto, quod quum Byzantii
rogans & inquirens audisset Chalcedoni-
os septem & decem annis ante Byzan-
tios regionem condidisse, inquit Chal-
cedonios eo tempore cæcos fuisse; qui,
quum pulchrior adesset locus ad conden-
dum, nequaquam turpiorem elegissent
nisi cæci fuissent. Hic igitur Megaba-
zus in Hellespontiorum plaga pro præ-
tore relictus, eos qui diversarum à Me-
dis partium erant, subigebat. & iste
145 quidem talia agebat. PER idem sane
tempus alia ingens in Africam extitit mi-
litaris expeditio, ob eam quam ego
commemorabo caussam, his prius expo-
sitis: Argonautarum posteri quum à Pe-
lasgis qui feminas Atheniensium ex Brau-
rone prædati sunt, essent ejecti à Lemno,
Lacedæmonem navigaverunt, confiden-
tesque apud Taygetum ligneum acervum
accenderunt. Quos Lacedæmonii quum
vidissent, nuncium misere sciscitatum
quinam & unde essent. Illi nuncio scisci-
tanti responderunt se Minyas fuisse, ab iis
heroibus oriundos qui in Argo navigas-
sent, quique quum Lemnum appulissent,
illic eos procreassent. Hanc mentionem
stirpis Minyarum quum audissent Lace-
dæmonii, misso iterum nuncio sciscitan-
tur quid sibi velit ipsorum adventus in
hanc regionem, atque ignis accensio. Il-
li vero se respondent à Pelasgis ejectos,
redire ad parentes, (æquissimum enim
id factu esse) orareque ut liceat una cum
eis habitare, tum honorum, tum agro-
rum participes. Eos recipere conditione
qua ipsi vellent, Lacedæmoniis placuit,
cum

εἶναι, καὶ ἀδρηστὰ μάλιστα. ταῦτα μὲν δὴ Σκύθησι ἐς Ἴωνας ἀπέρριπται. Δαρεῖος δὲ διὰ τῆς Θρηΐκης πορευόμενος, ἀπίκετο ἐς Σηστὸν τῆς Χερσονήσου. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸς μὲν διέβη τῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀσίην, λείπει δὲ στρατηγὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ Μεγάβαζον, ἄνδρα Πέρσην· τῷ Δαρεῖός κοτε ἔδωκε γέρας, τοιόνδε εἴπας ἐν Πέρσῃσι ἔπος. ὡρμημένου Δαρείου ῥοιὰς τρώγειν, ὡς ἄνοιξε τάχιστα τὴν πρώτην τῶν ῥοιέων, εἴρετο αὐτὸν ὁ ἀδελφεὸς Ἀρτάβανος, ὅ, τι βούλοιτ' ἄν οἱ τοσοῦτον πλῆθος γενέσθαι ὅσοι ἐν τῇ ῥοιῇ κόκκοι. Δαρεῖος δὲ εἶπε, Μεγαβάζους ἄν οἱ τοσούτους ἀριθμὸν γενέσθαι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον. ἐν μὲν δὴ Πέρσῃσι ταῦτά μιν εἴπας ἐτίμα· τότε δὲ αὐτὸν ὑπέλιπε στρατηγὸν, ἔχοντα τῆς στρατιῆς τῆς ἑωϋτοῦ ὀκτὼ μυριάδας. Οὗτος δὲ ὁ Μεγάβαζος, εἴπας τόδε ἔπος, ἐλίπετο ἀθάνατον μνήμην πρὸς Ἑλλησποντίων. ἐρόμενος [a] γὰρ ἐν Βυζαντίῳ ἐπύθετο ἑπτακαίδεκα ἔτεσι πρότερον Χαλκηδονίους κτίσαντας τὴν χώρην Βυζαντίων· πυθόμενος δὲ, ἔφη Χαλκηδονίους τοῦτον τὸν χρόνον τυγχάνειν ἐόντας τυφλούς· οὐ γὰρ ἂν τοῦ καλλίονος παρεόντος κτίζειν χώρου, τὸν αἰσχίονα ἑλέσθαι, εἰ μὴ ἦσαν τυφλοί. οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μεγάβαζος στρατηγὸς λειφθεὶς ἐν τῇ χώρῃ Ἑλλησποντίων, τοὺς μὴ μηδίζοντας κατεστρέφετο. οὗτος μέν νυν ταῦτα ἔπρησσε. Τὸν αὐτὸν δὴ τοῦτον χρόνον ἐγίνετο ἐπὶ Λιβύην ἄλλος στρατιῆς μέγας στόλος, διὰ πρόφασιν τὴν ἐγὼ ἀπηγήσομαι, προδιηγησάμενος πρότερον τάδε· τῶν ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπιβατέων παίδων παῖδες, ἐξελαθέντες ὑπὸ Πελασγῶν τῶν ἐκ [b] Βραυρῶνος ληϊσαμένων τὰς Ἀθηναίων γυναῖκας, ὑπὸ τούτων δὲ ἐξελαθέντες [c] ἐκ Λήμνου, οἴχοντο πλέοντες ἐς Λακεδαίμονα. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Τηϋγέτῳ, πυρὴν ἔκαιον [d]. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἰδόντες, ἄγγελον ἔπεμπον, πευσόμενοι [e] τίνες τε καὶ ὁκόθεν εἰσί. οἱ δὲ τῷ ἀγγέλῳ εἰρωτέοντι ἔλεγον, ὡς εἴησαν μὲν Μινύαι, παῖδες δὲ εἶεν τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ πλεόντων ἡρώων· προσσχόντας γὰρ τούτους [f] ἐς Λῆμνον, φυτεῦσαι σφέας. οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ἀκηκοότες τὸν λόγον τῆς γενεῆς τῶν Μινυέων, πέμψαντες τὸ δεύτερον, εἰρώτεον τί θέλοντες ἥκοιέν τε ἐς τὴν χώρην, καὶ πῦρ αἴθοιεν. οἱ δὲ ἔφασαν, ὑπὸ Πελασγῶν ἐκβληθέντες, ἥκειν ἐς τοὺς πατέρας· δικαιότατον γὰρ εἶναι οὕτω τοῦτο γίνεσθαι· δέεσθαί τε οἰκέειν ἅμα τούτοισι, μοίρας τε τιμέων μετέχοντες, καὶ τῆς γῆς ἀπολαχόντες. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκε-

σθαι

a γενόμενος. b Πελασγῶν ἐκ. c ὑπὸ τουτέων ἐξελαθέντες. d πῦρ ἀνέκαιον. e πευσόμενοι. f προσσχόντας δὲ τούτους.

Minyæ rursus egressi ex Sparta, unde & Theres ex Cadmi posteris ac tutor regum abiit. Thera insula.

ἔχειν τοὺς Μινύας ἐπ᾽ οἷσι θέλουσι αὐτοί· μάλιστα δὲ ἐνῆγέ σφεας ὥστε ποιέειν ταῦτα, τῶν Τυνδαριδέων ἡ ναυτιλίη ἐν τῇ Ἀργοῖ. δεξάμενοι δὲ τοὺς Μινύας, γῆς τε μετέδοσαν, καὶ ἐς φυλὰς διεδάσαντο. οἱ δὲ αὐτίκα μὲν γάμους ἔγημαν, τὰς δὲ ἐκ Λήμνου ἤγοντο, ἐξέδοσαν ἄλλοισι. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διεξελθόντος, αὐτίκα οἱ Μινύαι ἐξύβρισαν, τῆς τε βασιληΐης μεταιτέοντες, καὶ ἄλλα ποιέοντες οὐκ ὅσια. τοῖσι ὦν Λακεδαιμονίοισι ἔδοξε αὐτοὺς ἀποκτεῖναι· συλλαβόντες δέ σφεας κατέβαλον ἐς ἑρκτήν. κτείνουσι δὲ τοὺς ἂν κτείνωσι Λακεδαιμόνιοι, νυκτός· μετ᾽ ἡμέρην δὲ, οὐδένα. ἐπεὶ ὦν ἔμελλόν σφεας καταχρήσεσθαι, παραιτήσαντο αἱ γυναῖκες τῶν Μινυέων, ἐοῦσαι ἀσταί τε, καὶ τῶν πρώτων Σπαρτιητέων θυγατέρες, ἐς ὃ ἐλθεῖν τε ἐς [a] τὴν ἑρκτὴν, καὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν ἑκάστη τῷ ἑωϋτῆς ἀνδρί. οἱ δέ σφεας παρῆκαν, οὐδένα δόλον [b] δοκέοντες ἐξ αὐτέων ἔσεσθαι. αἱ δὲ ἐπεί τε ἐσῆλθον, ποιέουσι τοιάδε [c]· πᾶσαν τὴν εἶχον ἐσθῆτα παραδοῦσαι τοῖσι ἀνδράσι, αὐταὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἔλαβον. οἱ δὲ Μινύαι, ἐνδύντες τὴν γυναικηΐην ἐσθῆτα, ἅτε γυναῖκες, ἐξήϊσαν ἔξω. ἐκφυγόντες δὲ τρόπῳ τούτῳ [d] ἵζοντο αὖτις ἐς τὸ Τηΰγετον. Τὸν δὲ αὐτὸν τοῦτον χρόνον Θήρας ὁ Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος, ἔστελλε ἐς ἀποικίην ἐκ Λακεδαίμονος. ἦν δὲ ὁ Θήρας οὗτος γένος ἐὼν Καδμεῖος, τῆς μητρὸς ἀδελφεὸς τοῖσι παισὶ Ἀριστοδήμου, Εὐρυσθένεϊ καὶ Προκλέϊ. ἐόντων δὲ ἔτι τῶν παίδων τούτων νηπίων, ἐπιτροπαίην εἶχε ὁ Θήρας τὴν ἐν Σπάρτῃ βασιληΐην. αὐξηθέντων δὲ τῶν ἀδελφιδέων [e], καὶ παραλαβόντων τὴν ἀρχὴν, οὕτω δὴ ὁ Θήρας δεινὸν ποιεύμενος ἄρχεσθαι ὑπ᾽ ἄλλων, ἐπεί τε ἐγεύσατο ἀρχῆς, οὐκ ἔφη μενέειν ἐν τῇ Λακεδαίμονι, ἀλλ᾽ ἀποπλεύσεσθαι ἐς τοὺς συγγενέας· ἦσαν δὲ ἐν τῇ νῦν Θήρῃ καλεομένῃ νήσῳ, πρότερον δὲ Καλλίστῃ τῇ αὐτῇ ταύτῃ, ἀπόγονοι Μεμβλιάρεω τοῦ Ποικίλεω, ἀνδρὸς Φοίνικος. Κάδμος γὰρ ὁ Ἀγήνορος, Εὐρώπην διζήμενος, προσέσχε ἐς τὴν νῦν Θήρην καλεομένην· προσσχόντι δὲ, εἴτε δή οἱ ἡ χώρη ἤρεσε, εἴτε καὶ ἄλλως ἠθέλησε ποιῆσαι τοῦτο, καταλείπει γὰρ ἐν [f] τῇ νήσῳ ταύτῃ ἄλλους τε τῶν Φοινίκων, καὶ δὴ καὶ τῶν ἑωϋτοῦ συγγενέων Μεμβλίαρον. οὗτοι ἐνέμοντο τὴν Καλλίστην καλεομένην ἐπὶ γενεὰς, πρὶν ἢ Θήραν ἐλθεῖν ἐκ Λακεδαίμονος, ὀκτὼ ἀνδρῶν. Ἐπὶ τούτοις δὴ ὦν ὁ Θήρας λαὸν ἔχων ἀπὸ τῶν φυλέων, ἔστελλε συνοικήσων τούτοισι· καὶ οὐδαμῶς ἐξελῶν αὐτοὺς, ἀλλὰ κάρτα οἰκηιεύμενος.

cum ob alia ad hoc faciendum inductis, tum præcipue quod Tyndaridæ in Argo navigaverant. Receptos Minyas & agris impertierunt & in tribus cooptarunt. Ibi confestim ablocatis in alios quas è Lemno duxerant mulieribus, matrimonia contraxerunt. Non longo deinde interjecto tempore, statim Minyæ lascivierunt, tum regnum affectantes, tum alia flagitiosa perpetrantes. Quo nomine eos Lacedæmonii morte mulctandos quum censuissent, comprehensos in carcerem conjecerunt. Quoscunque autem Lacedæmonii morte plectendos censent, eos noctu plectunt, interdiu neminem. Quum igitur essent in illos animadversuri, exorati sunt ab eorum uxoribus, quæ cives erant & primorum Spartanorum filiæ, veniam ingrediendi carcerem, & cum suo cujusque viro colloquendi, nullum in illis dolum fore suspicantes. Horum permissu Minyarum uxores ingressæ carcerem, omni veste quam gestabant viris tradita, illorum vestem illæ sumpserunt. Ita Minyæ muliebri veste amicti, veluti mulieres, foras prodierunt, & hoc modo erepti rursus ad Teygetum consederunt.
Hac eadem tempestate Theras, Autesio- 147
nis filius, Tisameni nepos, Thersandri pronepos, Polynicis abnepos, missus est in coloniam ex Lacedæmone. Erat hic Theras genere Cadmeo, avunculus Aristodemi filiorum, Eurysthenis & Proclis: quorum, quum pupilli essent, tutelarem habebat regni Spartani curam. Adultis mox sororis filiis, ac recepto imperio, Theras ita graviter tulit sibi ab aliis imperari, quoniam imperium gustasset, ut negaret se Lacedæmone moraturum, sed ad cognatos navigaturum. Erant autem in insula, quæ nunc Thera vocatur, quondam Callista, posteri Membliaris Pœcilis filii qui fuerat Phœnix. Cadmus enim Agenoris filius Europam quæritans, in insulam quæ nunc Thera vocatur quum appulsus esset, sive regionis amore captus, sive qua alia voluntate, relinquit illic cum alios quosdam Phœnices, tum Membliarem consanguineum suum. Isti hominum ætatibus octo antequam Theras Lacedæmone venisset, insulam quæ Callista vocabatur, incoluerunt. Ad quos Theras 148
cum multitudine ex tribubus petita discessit nequaquam ad illos ejiciendos, sed

ad

a θυγατέρες, ἐσελθεῖν ἐς. b λόγον. c τάδε. d τῷ τρόπῳ τούτῳ. e ἀδελφιδῶν. f καταλείπει ἐν.

Membliaris poſteri in ea. Eleorum ſex oppida. Oiolycus filius Theræ. Tribus Spartæ Ægidæ. Grinus rex Theræ, & filius Battus.

ad una habitandum, & valde concilians. Poſtea vero quàm Minyas è carcere elapſos & ad Teygetum conſidentes, Lacedæmonii necare deliberant, Theras necem eorum deprecabatur ne fieret, recipiens ſe illos ex regione abducturum. Et huic poſtulato Lacedæmoniis aſſentientibus, cum tribus triginta remorum navibus ad poſteros Membliaris navigavit, ducens ſecum non univerſos Minyas, ſed paucos quoſdam, quia plurimi ex ipſis ad Paroreatas Cauconaſque diverterunt, quos quum è regione expuliſſent, ſeipſos in ſex partes diſtribuerunt, & totidem illic oppida condiderunt, Lepreum, Magiſtum, Thrixas, Pyrgum, Epium, Nudium, quorum pleraque Elei memoria mea deleverunt. Inſulæ autem à conditore Thera nomen eſt inditum.
149 At filius omnino negabat ſe cum eo navigaturum; propterea dixit ſe relicturum ovem in lupis. ex quo dicto nomen adoleſcenti impoſitum eſt Oiolycus, & id nomen valuit. Oiolyco natus eſt filius Ægeus, à quo vocantur Ægidæ, in Sparta ingens tribus. Ex hac tribu viri, quum ſibi non permanerent filii, ex oraculo delubrum Erinnyum Laji & OEdipodis extruxerunt: quod ipſum poſtea in Thera manſit illis qui ex
150 his viris procreati fuere. Hactenus Lacedæmonii in narrando cum Theræis conſentiunt: quod deinceps contigit, ſoli Theræi factum hoc modo eſſe memorant. Grinus, Æſanii filius, ab hoc Thera oriundus, quum eſſet Theræ inſulæ rex, contulit ſe Delphos, ducens ex urbe ſacrificium centum victimarum, comitantibus eum tum aliis civibus, tum etiam Batto, filio Polymneſti, apud Minyas proſapia ex Euthymi poſteris. Conſulenti autem Grino Theræorum regi de aliis rebus, Pythia reſpondit, urbem in Africa condere. Cui viciſſim iſte, Equidem (inquit) ego, ô domine, ſenior ſum & gravis ad moliendum: tu vero quempiam horum jube iſta facere. Simul hæc dicens, Battum oſtendebat. Hæc hactenus. Deinde ubi reverſi ſunt, pro nihilo habuere reſponſum; neque ubi terrarum Africa eſſet gnari, neque in negotium ignotum coloniam mittere au-
151 dentes. Septem poſt hæc annos quum in Thera non pluiſſet, & omnes ipſis præter unam arbores in inſula exaruiſſent, conſulentibus Theræis Pythia objecit

ἰσόμενος. ἐπεί τε δὲ καὶ οἱ Μινύαι ἐκδράντες ἐκ τῆς ἑρκτῆς ἵζοντο ἐς τὸ Τηΰγετον, τῶν Λακεδαιμονίων βουλομένων [a] σφέας ἀπολλύναι, παραιτέεται ὁ Θήρας ὅκως μήτε φόνος γένηται, αὐτός τε ὑπεδέκετό σφεας ἐξάξειν ἐκ τῆς χώρης. συγχωρησάντων δὲ τῇ γνώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, τρισὶ τριηκοντέροισι ἐς τοὺς Μεμβλιάρεω ἀπογόνους ἔπλωσε· οὔτι πάντας ἄγων τοὺς Μινύας, ἀλλ᾽ ὀλίγους τινάς. οἱ γὰρ πλεῦνες αὐτῶν ἐτράποντο ἐς τοὺς Παρωρεάτας καὶ Καύκωνας. τούτους δὲ ἐξελάσαντες ἐκ τῆς χώρης, σφέας ἑωυτοὺς ἐς ἓξ μοίρας διεῖλον· καὶ ἔπειτα ἔκτισαν πόλιας τάσδε ἐν αὐτοῖσι, Λέπρεον, Μάγιστον, Θρίξας, Πύργον, Ἔπιον, Νούδιον. τουτέων δὲ τὰς πλεῦνας ἐπ᾽ ἐμέο Ἠλεῖοι ἐπόρθησαν. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ [b] οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ὁ δὲ παῖς, οὐ γὰρ ἔφη οἱ συμπλεύσεσθαι, τοιγαρῶν [c] ἔφη αὐτὸν καταλείψειν ὄιν ἐν λύκοισι· ἐπὶ τοῦ [d] ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα τῷ νεηνίσκῳ τούτῳ Οἰόλυκος ἐγένετο· καί κως τὸ οὔνομα τοῦτο [e] ἐπεκράτησε. Οἰολύκου δὲ γίνεται Αἰγεύς· ἐπ᾽ οὗ [f] Αἰγεῖδαι καλεῦνται, φυλὴ μεγάλη ἐν Σπάρτῃ. τοῖσι δὲ ἐν τῇ φυλῇ ταύτῃ ἀνδράσι (οὐ γὰρ ὑπέμεινον τὰ τέκνα) ἱδρύσαντο ἐκ θεοπροπίου Ἐριννύων τῶν Λαΐου τε καὶ Οἰδιπόδεω ἱρόν· καὶ μετὰ τοῦτο, ὑπέμεινε τὠυτὸ τοῦτο καὶ ἐν Θήρῃ τοῖσι ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεγονόσι. Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ λόγου Λακεδαιμόνιοι Θηραίοισι κατὰ ταὐτὰ λέγουσι· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου μοῦνοι Θηραῖοι ὧδε γενέσθαι λέγουσι. Γρῖνος ὁ Αἰσανίου ἐὼν Θήρα τούτου ἀπόγονος, καὶ βασιλεύων Θήρης τῆς νήσου, ἀπίκετο ἐς Δελφοὺς, ἄγων ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκατόμβην. εἵποντο δέ οἱ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν πολιητέων, καὶ δὴ καὶ Βάττος ὁ Πολυμνήστου, ἐὼν γένος Εὐθυμίδης [g] τῶν Μινυέων. χρεωμένῳ δὲ τῷ Γρίνῳ τῷ βασιλέϊ τῶν Θηραίων περὶ ἄλλων, χρᾷ „ἡ Πυθίη κτίζειν ἐν Λιβύῃ πόλιν. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἐγὼ μὲν, ὦναξ, πρεσβύτε„ρός τε ἤδη εἰμὶ, καὶ βαρὺς ἀείρεσθαι· σὺ δέ „τινα τῶνδε [h] τῶν νεωτέρων κέλευε ποιέειν τάδε. ἅμα τε ἔλεγε ταῦτα, καὶ ἐδείκνυε ἐς τὸν Βάττον. τότε μὲν τοσαῦτα. μετὰ δὲ, ἀπελθόντες, ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου, οὔτε Λιβύην εἰδότες ὅκου γῆς εἴη, οὔτε τολμῶντες ἐς ἀφανὲς χρῆμα ἀποστέλλειν ἀποικίην. Ἑπτὰ δὲ ἐτέων μετὰ ταῦτα οὐκ ὗε τὴν Θήρην· ἐν τοῖσι τὰ δένδρεα πάντα σφι τὰ ἐν τῇ νήσῳ, πλὴν ἑνὸς, ἐξαυάνθη. χρεωμένοισι δὲ τοῖσι Θηραίοισι προέφερε ἡ Πυθίη τὴν

a βουλομένων. b νήσῳ ἀπὸ τοῦ. c τοιγαροῦν. d λύκοισι· ἀπὸ τοῦ. e καί κως τοῦτο. f ἀπ᾽ οὗ. g Εὐθυμίδης. h Hæc vox τῶνδε non eſt in MS. & ſtatim κέλευε ταῦτα ποιέειν. ἅμα τε.

Thera ins. cogitur coloniam in Africam mittere Corobio duce, & occupata Platea. Cibaria ab Samiis, & felix horum procella. Tartessus emporium.

τὴν ἐς Λιβύην ἀποικίην. ἐπεί τε δὲ κακοῦ οὐδὲν ἦν σφι μῆχος[a], πέμπουσι ἐς Κρήτην ἀγγέλους, διζημένους εἴ τις Κρητῶν ἢ μετοίκων ἀπιγμένος εἴη ἐς Λιβύην. περιπλανώμενοι δὲ αὐτὴν οὗτοι, ἀπίκοντο καὶ ἐς Ἴτανον πόλιν. ἐν ταύτῃ δὲ συμμίσγουσι ἀνδρὶ πορφυρέϊ, τῷ οὔνομα ἦν Κορώβιος· ὃς ἔφη ὑπ᾽ ἀνέμων ἀπενειχθεὶς ἀπικέσθαι ἐς Λιβύην, καὶ Λιβύης ἐς Πλατέαν[b] νῆσον. μισθῷ δὲ τοῦτον πείσαντες ἦγον ἐς Θήρην. ἐκ δὲ Θήρης ἔπλεον κατάσκοποι ἄνδρες, τὰ πρῶτα οὐ πολλοί. κατηγησαμένου δὲ τοῦ Κορωβίου ἐς τὴν νῆσον ταύτην δὴ τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορώβιον λείπουσι, σιτία καταλιπόντες ὅσον δύο μηνῶν[c]· αὐτοὶ δὲ ἔπλεον τὴν ταχίστην ἀπαγγελέοντες Θηραίοισι περὶ τῆς νήσου. Ἀποδημεόντων δὲ τούτων πλέω χρόνον τοῦ συγκειμένου, τὸν Κορώβιον ἐπέλιπε τὰ πάντα. μετὰ δὲ, νηῦς Σαμίη, τῆς ναύκληρος ἦν Κωλαῖος, πλέουσα ἐπ᾽ Αἰγύπτου[d], ἀπηνείχθη ἐς τὴν Πλατέαν ταύτην. πυθόμενοι δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορωβίου τὸν πάντα λόγον, σιτία οἱ ἐνιαυτοῦ καταλείπουσι· αὐτοὶ δὲ ἀναχθέντες ἐκ τῆς νήσου, καὶ γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ἔπλεον, ἀποφερόμενοι ἀπηλιώτῃ ἀνέμῳ. καὶ, οὐ γὰρ ἀνίει τὸ πνεῦμα, Ἡρακλέας στήλας διεκπερήσαντες, ἀπίκοντο ἐς Ταρτησσὸν, θείῃ πομπῇ χρεώμενοι. τὸ δὲ ἐμπόριον τοῦτο ἦν ἀκήρατον τοῦτον τὸν χρόνον· ὥστε ἀπονοστήσαντες οὗτοι ὀπίσω, μέγιστα δὴ Ἑλλήνων πάντων, τῶν ἡμεῖς ἀτρεκείην ἴσμεν, ἐκ φορτίων ἐκέρδησαν, μετά γε Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, Αἰγινήτην. τούτῳ γὰρ οὐκ οἷά τέ ἐστι ἐρίσαι ἄλλον. οἱ δὲ Σάμιοι τὴν δεκάτην τῶν ἐπικερδέων ἐξελόντες ἓξ τάλαντα, ἐποιήσαντο χαλκήϊον, κρητῆρος Ἀργολικοῦ τρόπον. πέριξ δὲ αὐτὸ[e], γρυπῶν κεφαλαὶ πρόκροσσοί εἰσι· καὶ ἀνέθηκαν ἐς τὸ Ἡραῖον, ὑποστήσαντες αὐτῷ τρεῖς χαλκέους κολοσσοὺς ἑπταπήχεας, τοῖσι γούνασι ἐρηρεισμένους. Κυρηναίοισι δὲ καὶ Θηραίοισι ἐς Σαμίους ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου πρῶτα φιλίαι μεγάλαι συνεκεράσθησαν[f]. Οἱ δὲ Θηραῖοι, ἐπεί τε, τὸν Κορώβιον λιπόντες ἐν τῇ νήσῳ, ἀπίκοντο ἐς τὴν Θήρην, ἀπήγγελλον ὥς σφι εἴη νῆσος ἐπὶ Λιβύῃ ἐκτισμένη· Θηραίοισι δὲ ἕαδε ἀδελφεόν τε ἀπ᾽ ἀδελφεοῦ[g] πέμπειν πάλῳ λαγχάνοντα[h], καὶ ἀπὸ τῶν χώρων ἁπάντων ἑπτὰ ἐόντων, ἄνδρας. εἶναι δέ σφεων καὶ βασιλέα καὶ ἡγεμόνα Βάττον. οὕτω δὴ στέλλουσι δύο πεντηκοντέρους ἐς τὴν Πλατέαν. Ταῦτα δὲ Θηραῖοι λέγουσι· τὰ δ᾽ ἐπίλοιπα τοῦ λόγου, συμφέρονται ἤδη Θηραῖοι Κυρηναίοισι. Κυ-

jecit coloniam in Africam. Illi, quoniam nullum mali remedium erat, mittunt in Cretam nuncios investigatum, siquis aut indigenarum aut advenarum illic esset qui in Africam navigasset. Nuncii, quum Cretam pererrassent, & ad urbem Itanum pervenissent, in ea notitiam contraxerunt cum purpurario, cui nomen erat Corobius; is ajebat se ventis abreptum in Africam applicuisse ad Plateam insulam Africæ. Hunc nuncii mercede inductum in Theram duxerunt. Verum non multi ad rem explorandam ex Thera primo profecti sunt; sed quum ipse in eam insulam deduxisset Corobius, relinquunt eum cum duorum circiter mensium cibariis; ipsi vero quamcelerrime navigaverunt ad renunciandum de insula civibus. Qui- 152
bus ultra præstitutum tempus redire differentibus, omnia Corobio deerant: sed appulsa in insulam Plateam navi Samia quæ versus Ægyptum navigabat (cujus gubernator erat Colæus) Samii, omni re gesta à Corobio audita, in annum homini cibaria reliquerunt. Ipsi ex hac insula quum solvissent, Ægyptum optantes, vento subsolano abrepti navigabant: nec intermittente flatu, Herculeas transvecti columnas, pervenerunt in Tartessum, divina vi eos mittente. Erat ea tempestate id emporium intemeratum, adeo ut inde revertentes isti ex mercibus quæstum maximum fecerint inter omnes quos novimus Græcos, duntaxat post Sostratum Laodamantis filium Æginetam, cum quo nemo possit contendere. Ex hoc quæstu Samii decima (id est sex talentis) exempta, fecerunt ahenum ad exemplum crateris Argolici, gryphum capitibus in circuitu altrinsecus obversis: & in templo Junonis collocarunt, sustinentibus illud tribus colossis septenûm cubitorum, genu nixis. Ex hoc facto primum ingens amicitia Cyrenæis Theræisque cum Samiis contracta est. Theræi, ubi relicto in insula Co- 153
robio ad Theram reversi renunciarunt esse illis insulam Africæ appositam conditam, placuit Theræis ut è singulis oppidis, quæ septem erant, viri mitterentur, fratribus inter se sortitis uter mitteretur, & rex simul eorum ac dux foret Battus. Ita duas quinquaginta remorum naves in Plateam miserunt. Hæc Theræi memorant. Cetera jam The- 154
ræis cum Cyrenæis conveniunt. nam quod

a μῆχος. b Sic MS. ubique habet, non Πλαταίαν. c MS. habet ὅσον δὴ μηνῶν. d ἀπ᾽ Αἰγύπτου. e αὐτοῦ, f MS. habet συνεκρήθησαν. g ἐπ᾽ ἀδελφεοῦ. h λαχόντα.

quod ad Battum pertinet, Cyrenæi nequaquam cum Theræis consentiunt. sic enim narrant. Est in Creta oppidum Oaxus, in quo fuit Etearchus rex. hic amissa uxore, induxit filiæ, nomine Phronimæ, novercam: quæ domum ingressa, ut erat, ita re ipsa se Phronimæ novercam præstitit, cum lædendo atque omne genus injuriarum excogitando, tum ad extremum impudicitiam exprobrando: atque ita rem habere viro persuasit. Iste ab uxore deceptus rem de filia nefariam commentus est. Erat in Oaxo negociator quidam Theræus, nomine Themison: hunc ad hospitii sacra acceptum Etearchus jurejurando obstringit, ut quam rem oraret, in ea se ministrum præberet. Ubi hominem jurejurando adegit, adductam ei tradidit filiam suam; jubens ut eam abductam in mare demergeret. Themison tristi animo ferens se deceptum jurejurando & hospitium gravatus ita sibi faciendum putavit: accepta puella mare ingressus, quum in alto fuit, jurijurando quod instituerat Etearchus satisfaciens, revinctam funibus puellam demisit in pelagus: ea deinde re-
155 tracta Theram pervenit. Ibi Polymnestus, vir inter Theræos spectatus, in concubinatum puellam accepit, ex qua interjecto tempore natus est ei filius, sono vocis exili ac balbutienti, cui nomen impositum est Batto, ut Theræi & Cyrenæi ajunt: ut autem ego sentio, aliud aliquod; sed eum cognominatum Battum, postquam in Africam abiit, cum propter oraculum apud Delphos sibi redditum, tum propter honorem quem assequutus est. Battum enim Afri regem appellant, & ob id reor Pythiam quum oraculum reddidit, lingua Africana vocasse Battum, quia noverat futurum regem esse in Africa. Hic enim, ubi in virilem adolevit ætatem, Delphos adiit de voce. Cui consulenti Pythia respondit,

Batte ades ad vocem, sed tu, Rex Phœbus Apollo,
Lanigeram in Libyam venias, vult, conditor urbis.

Perinde acsi lingua Græca oraculum reddens dixisset, O rex, vocis caussa venisti. Ad hæc Battus sic vicissim inquit, O Rex, ego ad te veni gratia consulendi de voce: tu de aliis mihi respondes quæ nequeunt fieri, jubens colonos ducere in

Κυρηναῖοι γὰρ τὰ περὶ Βάττον οὐδαμῶς ὁμολογέουσι Θηραίοισι. λέγουσι γὰρ οὕτω· ἔστι τῆς Κρήτης Ὄαξος πόλις· ἐν τῇ ἐγένετο Ἐτέαρχος βασιλεύς. ὃς ἐπὶ θυγατρὶ ἀμήτορι, τῇ οὔνομα ἦν Φρονίμη, ἐπὶ ταύτῃ ἔγημε ἄλλην γυναῖκα. ἡ δὲ ἐπεσελθοῦσα ἐδικαίου εἶναι καὶ τῷ ἔργῳ μητρυιὴ τῇ Φρονίμῃ, παρέχουσά τε κακὰ, καὶ πᾶν ἐπ᾽ αὐτῇ μηχανωμένη· καὶ τέλος, μαχλοσύνην ἐπενεγκοῦσά οἱ [a], πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω· ὁ δὲ, ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρί. ἦν γὰρ δὴ Θεμίσων ἀνὴρ Θηραῖος ἔμπορος ἐν τῇ Ὀάξῳ· τοῦτον ὁ Ἐτέαρχος παραλαβὼν ἐπὶ ξείνια [b], ἐξορκοῖ ἦ μήν οἱ διηκονήσειν ὅ, τι ἂν δεηθῇ. ἐπεί τε δὲ ἐξώρκωσε, ἀγαγών οἱ παραδιδοῖ τὴν ἑωϋτοῦ θυγατέρα· καὶ ταύτην ἐκέλευε καταποντῶσαι ἀπαγαγόντα. ὁ δὲ Θεμίσων, περιημεκτήσας τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὅρκου, καὶ διαλυσάμενος [c] τὴν ξενίην, ἐποίεε τοιάδε· παραλαβὼν τὴν παῖδα ἀπέπλεε. ὡς δὲ ἐγένετο ἐν τῷ πελάγεϊ, ἀποσιεύμενος [d] τὴν ἐξόρκωσιν τοῦ Ἐπάρχου, σχοινίοισι [e] αὐτὴν διαδήσας καθῆκε ἐς τὸ πέλαγος· ἀνασπάσας δὲ ἀπίκετο ἐς τὴν Θήρην. Ἐνθεῦτεν δὲ τὴν Φρονίμην παραλαβὼν Πολύμνηστος, ἐὼν τῶν Θηραίων ἀνὴρ δόκιμος, ἐπαλλακεύετο· χρόνου δὲ περιιόντος ἐξεγένετό οἱ παῖς ἰσχνόφωνος καὶ τραυλὸς, τῷ οὔνομα ἐτέθη Βάττος, ὡς Θηραῖοί τε καὶ Κυρηναῖοι λέγουσι. ὡς μέντοι ἐγὼ δοκέω, ἄλλό τι· Βάττος δὲ μετωνομάσθη ἐπεί τε ἐς Λιβύην ἀπίκετο, ἀπό τε τοῦ χρηστηρίου τοῦ γενομένου ἐν Δελφοῖσι αὐτῷ, καὶ ἀπὸ τῆς τιμῆς τὴν ἔσχε [f], τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενος. Λίβυες γὰρ τὸν βασιλέα Βάττον καλέουσι. καὶ τούτου εἵνεκα δοκέω θεσπίζουσαν τὴν Πυθίην, καλέσαι μιν Λιβυκῇ γλώσσῃ, εἰδυῖαν ὡς βασιλεὺς ἔσται ἐν Λιβύῃ. ἐπεί τε γὰρ ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθε ἐς Δελφοὺς περὶ τῆς φωνῆς· ἐπειρωτέοντι δέ οἱ χρᾷ ἡ Πυθίη τάδε,

Βάττ᾽, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες· ἄναξ δέ σε Φοῖβος Ἀπόλλων
Ἐς Λιβύην πέμπει μηλοτρόφον οἰκιστῆρα.

ὥσπερ εἰ εἴποι Ἑλλάδι γλώσσῃ χρεωμένη, Ὦ „βασιλεῦ, ἐπὶ φωνὴν ἦλθες. ὁ δ᾽ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον παρά σε „χρησόμενος περὶ τῆς φωνῆς· σὺ δέ μοι ἄλλα „ἀδύνατα χρᾷς, κελεύων Λιβύην ἀποικίζειν.

τέῳ

a ἐπενείκασά οἱ. b ἐπὶ ξεινίῃ. c ὅρκου, διαλυσάμενος. d ἀποσειόμενος. e σχοίνοισι. f MS. τὴν δ᾽ ἔσχε.

„ τέῳ δυνάμι; κοίῃ χειρί; ταῦτα λέγων, οὐκὶ[a] ἔπειθε ἄλλά οἱ χρᾶν. ὡς δὲ κατὰ ταυτὰ ἐθεσπίζέ οἱ ἢ καὶ[b] πρότερον, οἴχετο μεταξὺ ἀπολιπὼν ὁ Βάττος ἐς τὴν Θήρην. Μετὰ δὲ, αὐτῷ τε τούτῳ καὶ τοῖσι ἄλλοισι Θηραίοισι συνεφέρετο παλιγκότως. ἀγνοεῦντες δὲ τὰς συμφορὰς οἱ Θηραῖοι, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς περὶ τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἔχρησε, συγκτίζουσι Βάττῳ Κυρήνην τῆς Λιβύης ἄμεινον πρήξειν. ἀπέστελλον μετὰ ταῦτα τὸν Βάττον οἱ Θηραῖοι δύο πεντηκοντέροισι. πλώσαντες δὲ ἐς τὴν Λιβύην οὗτοι, (οὐ γὰρ εἶχον ὅ, τι ποιέωσι ἄλλο) ὀπίσω ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Θήρην. οἱ δὲ Θηραῖοι καταγομένους ἔβαλλον, καὶ οὐκ ἔων τῇ γῇ προσίσχειν, ἀλλ' ὀπίσω πλώειν ἐκέλευον· οἱ δὲ, ἀναγκαζόμενοι, ὀπίσω ἀπέπλεον. καὶ ἔκτισαν νῆσον ἐπὶ Λιβύῃ κειμένην, τῇ οὔνομα ἐστὶ (ὡς καὶ πρότερον ἐρρέθη) Πλατέα. λέγεται δὲ ἴση εἶναι ἡ νῆσος τῇ νῦν Κυρηναίων πόλι. Ταύτην οἰκέοντες δύο ἔτεα, οὐδὲν γάρ σφι χρηστὸν συνεφέρετο, ἕνα αὐτῶν καταλιπόντες, οἱ λοιποὶ πάντες ἀπέπλεον ἐς Δελφούς. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τὸ χρηστήριον, ἐχρέωντο, φάμενοι οἰκέειν τε τὴν Λιβύην, καὶ οὐδὲν ἄμεινον πρήσσειν οἰκεῦντες. ἡ δὲ Πυθίη σφι πρὸς ταῦτα χρᾷ τάδε,

> Αἴ σὺ[c] ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον οἶδας ἄμεινον
> Μὴ ἐλθών. ἐλθόντος ἄγαν ἄγαμαι σοφίην σεῦ.

ἀκούσαντες δὲ τούτων[d] οἱ ἀμφὶ τὸν Βάττον, ἀπέπλωον ὀπίσω. οὐ γὰρ δή σφεας ἀπίει ὁ θεὸς τῆς ἀποικίης, πρὶν δὴ ἀπίκωνται ἐς αὐτὴν Λιβύην. ἀπικόμενοι δὲ ἐς τὴν νῆσον, καὶ ἀναλαβόντες τὸν ἔλιπον, ἔκτισαν αὐτῆς τῆς Λιβύης χῶρον ἀντίον τῆς νήσου τῷ[e] οὔνομα ἦν Ἀζίριστον. νάπαι τε κάλλισται ἐπ' ἀμφότερα συγκλήουσι, καὶ ποταμὸς τὰ ἐπὶ θάτερα παραρρέει. Τοῦτον οἴκεον τὸν χῶρον ἓξ ἔτεα· ἑβδόμῳ δέ σφεας ἔτεϊ παραιτησάμενοι Λίβυες, ὡς ἐς ἀμείνονα[f] χῶρον ἄξουσι, ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν. ἦγον δέ σφεας ἐνθεῦτεν οἱ Λίβυες ἀναστήσαντες πρὸς ἑσπέρην, καὶ τὸν κάλλιστον τῶν χώρων· ἵνα διεξιόντες οἱ Ἕλληνες μὴ ἴδοιεν, συμμετρησάμενοι τὴν ὥρην τῆς ἡμέρης, νυκτὸς παρεξῆγον. ἔστι δὲ τῷ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Ἴρασα. ἀγαγόντες δέ σφεας ἐπὶ κρήνην λεγομένην εἶναι Ἀπόλλωνος, εἶπαν, Ἄνδρες Ἕλ-
„ ληνες, ἐνθεῦτα μὲν ἐπιτήδεον[g] οἰκέειν· ἐνθαῦ-
„ τα γὰρ ὁ οὐρανὸς τέτρηται. Ἐπὶ μέν νυν Βάττεω τοῦ οἰκιστέω τῆς ζόης ἄρξαντος ἐπὶ τεσσεράκοντα ἔτεα, καὶ

in Africam. qua copia? quave manu? Hæc loquens non perſuaſit illi ut alia reſponderet; ſed eadem quæ prius reſpondente, illinc digreſſus abiit in Theram.
Mox deinde & huic ipſi & ceteris The- 156
ræis male cedebat; ſed ignorantes caſuum originem mittunt Delphos de præſentibus adverſis. Quibus quum reſpondiſſet Pythia, melius cum ipſis actum iri, ſi Cyrenen in Africa conderent cum Batto, miſerunt Theræi Battum cum duabus quinquaginta remorum navibus. Iſti in Africam profecti (quandoquidem non aliud habebant quod agerent) retro ad Theram ſe receperunt. Sed eos Theræi arcentes acceſſu Theræ repellebant, ac rurſus reverti jubebant. neceſſitate adacti, remenſo iterum mari, condiderunt oppidum in inſula Africæ adjacenti, nomine ut prius dictum eſt, Platea, quæ fertur Cyrenæorum urbi quæ nunc
eſt, par eſſe magnitudine. Hanc bien- 157
nio incolentibus, quum nihilo melius ſecum ageretur, uno è ſuis relicto, ceteri Delphos navigaverunt ad oraculum conſulendum. Eo poſtquam venerunt, ſciſcitantibus quid ita ſecum in Africam profectis nihilo tamen melius ageretur, Pythia reſpondit his verbis,

> *Lanigeræ Libyæ ſcis quam nec adiveris urbem,*
> *Me melius: tuum ego ingenium mirabor euntis.*

His auditis, ii qui cum Batto erant, rurſus abnavigarunt. neque enim dimittebat eos deus ab colonia priuſquam in Africam ipſam deveniſſent. Reverſi ad inſulam, recepto quem reliquerant, condiderunt locum in Africa ipſa, è regione inſulæ, nomine Aziriſtum, amœniſſimis collibus utrinque concluſum, & alterum
latus flumine præterlabente. Hunc lo- 158
cum ſex annis quum incoluiſſent, ſeptimo deprecantes Afri perſuaſerunt relinquere, ut in meliorem tranſirent. Ita illinc eos Afri quum exciviſſent, veſperum verſus & ad locorum ſpecioſiſſimum duxerunt, & quidem noctu, ne Græci interdiu facientes iter, diurnum ſpatium metiendo animadverterent. Eſt autem huic loco nomen Iraſa. Eos, ubi ad fontem qui Apollinis eſſe fertur, duxerunt, inquiunt, Viri Græci, hic vobis incolere commodum eſt, ubi cœlum
foratum eſt. Sub Batto igitur, qui con- 159
didit Zoam, & annos quadraginta regnavit,

a οὔκη. b MS. tantum habet οἱ καὶ. c αἴ τυ. d ἀκούσαντες τούτων. e τῇ. f ὡς ἀμείνονα. g ἐνθαῦτα ὑμῖν ἐπιτήδεον.

gnavit, & sub ejus filio Arcesilao, qui regnavit annos sexdecim, Cyrenæi habitaverunt tot omnino quot in coloniam missi fuerant. Sub tertio autem Batto, qui Felix est appellatus, cunctos Græcos ad navigandum, ut Africam cum Cyrenæis habitarent, induxit suo oraculo Pythia. Nam arcessebant Cyrenæi ad agri partitionem. Induxit autem hæc verba respondens,

Serior in Libyen quisquis pervenerit almam
Post discretum agrum, mox hunc, affirmo, pigebit.

Quum ergo ingens multitudo Cyrenen se contulisset, finitimi Afri spoliati magna agrorum parte eorumque rex, nomine Adicran, quippe agris exuti & contumeliose habiti à Cyrenæis, missis in Ægyptum quibusdam, sese dediderunt Apriæ Ægypti regi. Iste comparatum grandem Ægyptiorum exercitum misit adversus Cyrenen. Cyrenæi, instructa apud Irasa locum & ad fontem Thesten acie, cum Ægyptiis conflixerunt, eosque superaverunt, utpote inexpertos antea atque contemptores Græcorum: adeoque profligarunt ut pauci ex eis in Ægyptum redirent. Qua de re Ægyptii succensentes Apriæ, ab eo descive-
160 runt. Hujus autem Batti filius extitit Arcesilaus, qui regnum adeptus, inter initia cum fratribus suis seditiones exercuit, donec illi relicto eo in alium Africæ locum migraverunt, ubi inter se deliberantes urbem hanc condiderunt, quæ, ut tunc, Barce nunc appellatur. Et inter condendum Afros sollicitabant ad deficiendum à Cyrenæis. Arcesilaus tam illis, qui ex Afris eos receperant, quam ipsis iis, qui defecerant, bellum intulit: quem reformidantes Afri, fugam ad orientales Afros intenderunt. Sed fugientibus Arcesilaus usque institit insequendo, dum ad Leuconem Africæ perveniret: & Afris visum fuit eum adoriri. Itaque congressi cum eo, adeo superavere Cyrenæos, ut ex illis septem millia gravis armaturæ ibi ceciderint. Post hanc cladem, Arcesilaum ægrotantem epoto medicamento frater Aliarchus strangulavit: sed hunc dolo uxor Arcesilai interfecit, no-
161 mine Eryxo. Arcesilao successit in regno puer Battus, claudus, & pedibus non integer. Cyrenæi ob acceptam calamitatem, Delphos miserunt per quosdam

καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Ἀρκεσίλεω ἄρξαντος ἑκκαίδεκα ἔτεα, οἴκεον οἱ Κυρηναῖοι, ἐόντες τοσοῦτοι ὅσοι ἀρχὴν ἐς τὴν ἀποικίην ἐστάλησαν. ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου Βάττεω, τοῦ Εὐδαίμονος καλεομένου, Ἕλληνας πάντας ὥρμησε χρήσασα ἡ Πυθίη πλέειν, συνοικήσοντας Κυρηναίοισι Λιβύην. ἐπεκαλέοντο γὰρ οἱ Κυρηναῖοι ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. ἔχρησε δὲ ὧδε ἔχοντα,

Ὃς δέ κεν ἐς Λιβύην πολυήρατον ὕστερον ἔλθῃ
Γᾶς ἀναδαιομένας, μετά οἵ ποκα φαμὶ μελήσειν.

συλλεχθέντος δὲ ὁμίλου πολλοῦ ἐς τὴν Κυρήνην, περιταμνόμενοι γῆν πολλὴν οἱ περίοικοι Λίβυες, καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, τῷ οὔνομα ἦν Ἀδικράν, οἷα τῆς τε χώρης στερισκόμενοι, καὶ περιυβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, πέμψαντες ἐς Αἴγυπτον ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ. ὁ δὲ, συλλέξας στρατὸν Αἰγυπτίων πολλὸν, ἔπεμπε ἐπὶ τὴν Κυρήνην· οἱ δὲ Κυρηναῖοι ἐκστρατευσάμενοι ἐς Ἴρασα χῶρον, καὶ ἐπὶ κρήνην Θέστην[a], συνέβαλόν τε τοῖσι Αἰγυπτίοισι, καὶ ἐνίκησαν τῇ συμβολῇ. ἅτε γὰρ οὐ πεπειρημένοι πρότερον Αἰγύπτιοι Ἑλλήνων, καὶ παραχρεώμενοι, διεφθάρησαν οὕτω ὥστε ὀλίγοι τινὲς αὐτέων ἀπενόστησαν ἐς Αἴγυπτον. ἀντὶ τούτων Αἰγύπτιοι κατὰ ταῦτα ἐπιμεμφόμενοι Ἀπρίῃ, ἀπέστησαν ἀπ᾽ αὐτοῦ. Τούτου δὲ τοῦ Βάττεω γίνεται παῖς Ἀρκεσίλεως[b], ὃς βασιλεύσας, πρῶτα τοῖσι ἑωυτοῦ ἀδελφεοῖσι ἐστασίασε, ἐς ὅ μιν οὗτοι ἀπολιπόντες οἴχοντο ἐς ἄλλον χῶρον τῆς Λιβύης· καὶ ἐπ᾽ ἑωυτῶν βαλλόμενοι, ἔκτισαν πόλιν ταύτην, ἣ τότε καὶ νῦν Βάρκη καλέεται. κτίζοντες δ᾽ ἅμα αὐτὴν, ἀπιστᾶσι ἀπὸ τῶν Κυρηναίων τοὺς Λίβυας. μετὰ δὲ, Ἀρκεσίλεως ἐς τοὺς ὑποδεξαμένους τε τῶν Λιβύων, καὶ ἀποστάντας τοὺς αὐτοὺς τούτους, ἐστρατεύετο· οἱ δὲ Λίβυες δείσαντες αὐτὸν, οἴχοντο φεύγοντες πρὸς τοὺς ἠοίους τῶν Λιβύων. ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως εἵπετο φεύγουσι· ἐς οὗ ἐν[c] Λεύκωνί τε τῆς Λιβύης ἐγίνετο ἐπιδιώκων, καὶ ἔδοξε τοῖσι Λίβυσι ἐπιθέσθαι οἱ. συμβαλόντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τοσοῦτο, ὥστε ἑπτακισχιλίους ὁπλίτας Κυρηναίων ἐνθαῦτα πεσέειν. μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, Ἀρκεσίλεων μὲν κάμνοντά τε καὶ φάρμακον πεπωκότα, ὁ ἀδελφεὸς Ἁλίαρχος ἀποπνίγει· Ἁλίαρχον δὲ ἡ γυνὴ Ἀρκεσίλεω δόλῳ κτείνει, τῇ οὔνομα ἦν Ἐρυξώ. Διεδέξατο δὲ τὴν βασιληΐην τοῦ[d] Ἀρκεσίλεω ὁ παῖς Βάττος, χωλός τε ἐὼν[e], καὶ οὐκ ἀρτίπους. οἱ δὲ Κυρηναῖοι πρὸς τὴν καταλαβοῦσαν συμφορὴν, ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους

a Θέστιν. b Ἀρκεσίλαος. ut & bis infra. c ἐς ὃ ἐν. d βασιληΐην τούτου τοῦ. e χωλὸς ἐών.

Demonax ab Mantinea corrector Cyrenes. sed cujus instituta gravans Arcesilaus expulsus, abiit Samum, mater Cyprum, quæ exercitum sæpe orans, derisa est ab rege Euelthonte.

ὅν τινα τρόπον καταστησάμενοι, κάλλιστα ἂν οἰκέοιεν. ἡ δὲ Πυθίη ἐκέλευε ἐκ τῆς Μαντινέης τῆς Ἀρκάδων καταρτιστῆρα ἀγαγέσθαι. αἴτεον ὧν οἱ Κυρηναῖοι, καὶ οἱ Μαντινέες ἔδοσαν ἄνδρα τῶν ἀστῶν δοκιμώτατον, τῷ οὔνομα ἦν Δημῶναξ. οὗτος ὧν ὡνὴρ ἀπικόμενος ἐς τὴν Κυρήνην, καὶ μαθὼν ἕκαστα, τοῦτο μὲν, τριφύλους ἐποίησέ σφεας, τῇδε διαθείς· Θηραίων μὲν γὰρ καὶ τῶν περιοίκων μίαν μοίρην ἐποίησε· ἄλλην δὲ, Πελοποννησίων καὶ Κρητῶν· τρίτην δὲ, νησιωτέων πάντων. τοῦτο δὲ, τῷ βασιλέϊ Βάττῳ τεμένεα ἐξελὼν, καὶ ἱρωσύνας, τὰ ἄλλα πάντα τὰ πρότερον εἶχον οἱ βασιλῆες, ἐς μέσον τῷ δήμῳ ἔθηκε. Ἐπὶ μὲν δὴ τούτου τοῦ Βάττεω, οὕτω διετέλεε ἐόντα· ἐπὶ δὲ τοῦ τούτου παιδὸς Ἀρκεσίλεω πολλὴ ταραχὴ περὶ τῶν τιμέων ἐγένετο. Ἀρκεσίλεως γὰρ ὁ Βάττου τε τοῦ χωλοῦ καὶ Φερετίμης, οὐκ ἔφη ἀνέξεσθαι κατὰ τὰ ὁ Μαντινεὺς Δημῶναξ ἔταξε, ἀλλὰ ἀπαίτεε τὰ τῶν προγόνων γέρεα. ἐνθεῦτεν στασιάζων ἑσσώθη, καὶ ἔφυγε ἐς Σάμον· ἡ δὲ μήτηρ οἱ ἐς Σαλαμῖνα τῆς Κύπρου ἔφυγε. τῆς δὲ Σαλαμῖνος τοῦτον τὸν χρόνον ἐπεκράτεε Εὐέλθων, ὃς τὸ ἐν Δελφοῖσι θυμιητήριον ἐὸν ἀξιοθέητον ἀνέθηκε, τὸ ἐν τῷ Κορινθίων θησαυρῷ κέεται. ἀπικομένη δὲ παρὰ τοῦτον ἡ Φερετίμη, ἐδέετο στρατιῆς, ἥ κατάξει σφέας ἐς τὴν Κυρήνην. ὁ δὲ Εὐέλθων πᾶν μᾶλλον ἢ στρατιήν οἱ ἐδίδου· ἡ δὲ, λαμβάνουσα τὸ διδόμενον, καλὸν μὲν ἔφη καὶ τοῦτο εἶναι, κάλλιον δὲ ἐκεῖνο, τὸ δοῦναί οἱ δεομένῃ στρατιήν. τοῦτο γὰρ ἐπὶ παντὶ τῷ διδομένῳ ἔλεγε. τελευταῖόν οἱ ἐξέπεμψε δῶρον ὁ Εὐέλθων ἄτρακτον χρύσεον καὶ ἠλακάτην· προσῆν δὲ καὶ [a] εἴριον. εἰπάσης [b] δὲ αὖτις τῆς Φερετίμης τὠυτὸ ἔπος, ὁ Εὐέλθων ἔφη, τοιούτοισι γυναῖκας δωρέεσθαι, ἀλλ' οὐ στρατιῇ. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλεως τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σάμῳ, συνήγειρε πάντα ἄνδρα ἐπὶ γῆς ἀναδασμῷ. συλλεγομένου δὲ στρατοῦ πολλοῦ, ἐστάλη ἐς Δελφοὺς Ἀρκεσίλεως, χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ περὶ κατόδου. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ [c]
„τάδε, Ἐπὶ μὲν τέσσερας Βάττους, καὶ Ἀρ-
„κεσίλεως τέσσερας, ὀκτὼ ἀνδρῶν γενεὰς,
„διδοῖ ὑμῖν Λοξίης βασιλεύειν Κυρήνης. πλέ-
„ον μέντοι τούτου οὐδὲ πειρᾶσθαι παραινέει.
„σὺ μέντοι ἥσυχος εἶναι, κατελθὼν ἐς τὴν
„σεωϋτοῦ. ἢν δὲ τὴν κάμινον εὕρῃς πλέην ἀμ-
„φορέων, μὴ ἐξοπτήσῃς τοὺς ἀμφορέας,
„ἀλλ' ἀπόπεμπε κατ' οὖρον· εἰ δὲ ἐξοπτήσῃς τὴν

dam interrogatum, quam rationem ineuntes optime habitarent. His Pythia respondens, jussit ex Mantinea Arcadum adducerent moderatorem. Itaque petentibus Cyrenæis Mantineenses dederunt quendam nomine Demonactem, virum inter populares probatissimum. Hic igitur vir Cyrenen profectus, ubi singula quæque edoctus est, tum in tres tribus distribuens illos, ita digessit, ut unam quidem partem faceret Theræorum atque confinium: alteram autem Peloponnesiorum atque Cretum: tertiam vero, cunctorum insulanorum; tum Batto regi fana ac sacerdotia eximens, alia omnia quæ superiores reges obtinuerant, contulit in medium populo.
Quæ instituta sub hoc quidem Batto sin- 162
cera permanserunt: verum sub ejus filio Arcesilao de honoribus vehementes sunt excitatæ turbæ, negante Arcesilao Batti illius claudi & Pheretimæ filio se toleraturum quæ Mantinensis Demonax constituisset, ac reposcente honores suorum majorum. Hinc seditione orta, inferior profugit in Samum, mater ejus Salaminem Cypri. Obtinebat ea tempestate Salaminis imperium EUelthon, qui Delphis dedicavit thuribulum spectatu dignum, quod in thesauro Corinthiorum situm est. Ad hunc profecta Pheretima precabatur ut se filiumque Cyrenen cum exercitu reduceret. Ille omnia potius quam exercitum huic dabat. Pheretima id quod dabatur accipiens, dicere etiam bonum id quidem esse, sed melius facturum eum si ei petenti daret exercitum. Quumque identidem ad omnia quæ dabantur, hoc diceret, tandem misit ad eam EUelthon dono fusum aureum, atque colum penso circumdatam. dicentique quæ consueverat verba Pheretimæ, inquit talibus rebus donari feminas, non exercitu. Arcesilaus interea 163
Sami agens, unumquemque solicitabat conditione divisionis agrariæ: coactoque ingenti exercitu, navigavit Delphos ad consulendum de reditu. Cui Pythia ita respondit, Ad quatuor Battos, ac totidem Arcesilaos, octo hominum ætates dat vobis Apollo Cyrene regnare: ulterius vel conari dehortatur. Tibi vero suadet, ut reversus in domum tuam, quietem agas. Quod si fornacem inveneris plenam amphorarum, ne eas excoquas, sed ad auram emittas. Sin fornacem incen-

a δὲ οἱ κ. b ἐπειπάσης. c Πυθίη χρᾷ.

cenderis, ne committas ut circumfluam
introëas: alioqui peribis tu pariter &
taurus optime opus faciens. Hæc Ar-
164 cesilao Pythia respondit. Iste sumptis
iis qui erant è Samo, rediit Cyrenen:
recuperatoque rerum dominio, imme-
mor oraculi, vocatis ad dicendam caus-
sam iis qui contra ipsum in partibus fue-
rant, objecit culpam fugæ suæ. At il-
lorum alii exilio solum vertebant, alii ab
eo comprehensi, in Cyprum ad perni-
ciem mittebantur: quos Cnidii ad suam
terram appulsos liberaverunt, ad The-
ramque dimiserunt. Quosdam, qui in
grandem quandam & privatam Aglo-
machi turrim refugerant, circumdata
materia Arcesilaus igni cremavit. His
perpetratis, agnoscens id esse oracu-
lum, quo Pythia non sinebat eum in-
ventas in fornace amphoras excoque-
re, arcebatur ex urbe Cyrene, extime-
scens necem oraculo prædictam, &
Cyrenen existimans esse circumfluam.
Uxorem vero habebat cognatam suam
regis Barcæorum, cui nomen erat A-
lazir, filiam. Ad hunc proficiscitur. Et
quidam tum Barcæi, tum exules Cy-
renæi quum in foro agentem eum ani-
madvertissent, obtruncarunt, insuper &
ejus socerum Alazira. Ita Arcesilaus,
sive volens sive invitus oraculo non ob-
165 sequutus, fatum suum implevit. Ma-
ter ejus Pheretima, dum filius Arcesi-
laus mali sui sibi autor Barcæ agit, ip-
sa interea honoribus filii Cyrene funge-
batur, ac munera obibat cum alia, tum
in senatu præsidebat. Ubi autem co-
gnovit filium suum Barcæ occisum esse,
fuga se proripuit in Ægyptum. nam
Arcesilaus fuerat de Cambyse Cyri bene
meritus; quod is extitisset qui Cyrenen
Cambysi tradiderat, ac tributum insti-
tuerat. Hæc in Ægyptum quum per-
venisset, supplex Aryandi sedit: hor-
tansque eum ad se ulciscendam, etiam præ-
tendens titulum quod ideo filius suus,
quia cum Medis sentiret, interemptus
166 esset. Erat hic Aryandes Ægypti præ-
tor à Cambyse constitutus, qui aliquan-
to post tempore, quum æmulari Darium
vellet, ab eo est interfectus. Siquidem au-
diens atque animadvertens Dario cordi
esse memoriam sui relinquere opere quod
à nullo alio regum factum esset, id sibi
imitandum putavit: donec mercedem
accepit. Etenim Darius ex auro quàm
po-

„τὴν κάμινον, μὴ εἰσέλθῃς ἐς τὴν ἀμφίρρυ-
„τον· εἰ δὲ μή, ἀποθανέεαι καὶ αὐτὸς, καὶ
„ταῦρος ὁ καλλιστεύων. Ταῦτα ἡ Πυθίη Ἀρ-
κεσίλεῳ χρᾷ. ὁ δὲ, παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς
Σάμου, κατῆλθε ἐς τὴν Κυρήνην· καὶ ἐπικρα-
τήσας τῶν πρηγμάτων, τοῦ μαντηίου οὐκ ἐμέμνητο,
ἀλλὰ δίκας τοὺς ἀντιστασιώτας αἴτεε τῆς ἑωϋτοῦ
φυγῆς. τῶν δὲ οἱ μὲν τὸ παράπαν ἐκ τῆς χώρης
ἀπαλλάσσοντο, τοὺς δέ τινας χειρωσάμενος ὁ
Ἀρκεσίλεως ἐς Κύπρον ἀπέστελλε ἐπὶ διαφθο-
ρῇ. τούτους μέν νυν Κνίδιοι ἀπενειχθέντας πρὸς
τὴν σφετέρην, ἐρρύσαντο, καὶ ἐς Θήρην ἀπέ-
στειλαν. ἑτέρους δέ τινας τῶν Κυρηναίων ἐς πύρ-
γον μέγαν Ἀγλωμάχου καταφυγόντας ἰδιωτι-
κὸν, ὕλην περινήσας, Ἀρκεσίλεως ἐνέπρησε.
μαθὼν δὲ ἐπ' ἐξεργασμένοισι τὸ μαντήιον ἐὸν τοῦ-
το, ὅτι μιν ἡ Πυθίη οὐκ ἔα εὑρόντα ἐν τῇ κα-
μίνῳ τοὺς ἀμφορέας ἐξοπτῆσαι, ἔργετο ἐκ τῆς
τῶν Κυρηναίων [a] πόλιος, δειμαίνων τε τὸν κεχρη-
μένον θάνατον, καὶ δοκέων ἀμφίρρυτον τὴν Κυ-
ρήνην εἶναι. εἶχε δὲ γυναῖκα συγγενέα ἑωϋτοῦ,
θυγατέρα δὲ τοῦ τῶν Βαρκαίων βασιλῆος, τῷ οὔνο-
μα ἦν Ἀλαζίρ [b]· παρὰ τοῦτον ἀπικνέεται· καί
μιν Βαρκαῖοί τε ἄνδρες, καὶ [c] τῶν ἐκ Κυρήνης
φυγάδων τινὲς καταμαθόντες ἀγοράζοντα, κτεί-
νουσι· πρὸς δὲ, καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαζίρα [d].
Ἀρκεσίλεως μέν νυν εἴτε ἑκὼν εἴτε ἄκων ἁμαρ-
τὼν [e] τοῦ χρησμοῦ, ἐξέπλησε μοίρην τὴν ἑωϋτοῦ.
Ἡ δὲ μήτηρ Φερετίμη, τέως μὲν ὁ Ἀρκεσίλεως
ἐν τῇ Βάρκῃ διαιτᾶτο ἐξεργασμένος ἑωϋτῷ κα-
κὸν, ἡ δὲ εἶχε αὐτὴ τοῦ παιδὸς τὰ γέρεα ἐν Κυ-
ρήνῃ, καὶ τἆλλα νεμομένη, καὶ ἐν βουλῇ παρί-
ζουσα· ἐπεί τε δὲ ἔμαθε ἐν τῇ Βάρκῃ ἀποθανόν-
τά οἱ τὸν παῖδα, φεύγουσα οἰχώκεε ἐς Αἴγυπτον.
ἦσαν γάρ οἱ ἐκ τοῦ Ἀρκεσίλεω εὐεργεσίαι ἐς
Καμβύσεα τὸν Κύρου πεποιημέναι· οὗτος γὰρ ἦν
Ἀρκεσίλεως ὃς Κυρήνην Καμβύσῃ ἔδωκε, καὶ
φόρον [f] ἐτάξατο. ἀπικομένη δὲ ἐς Αἴγυπτον ἡ
Φερετίμη, Ἀρυάνδεω ἱκέτις ἵζετο [g], τιμωρῆσαι
ἑωϋτῇ κελεύουσα· προϊσχομένη πρόφασιν, ὡς
διὰ τὸν μηδισμὸν ὁ παῖς οἱ τέθνηκε. Ὁ δὲ Ἀρυ-
άνδης ἦν οὗτος τῆς Αἰγύπτου ὕπαρχος ὑπὸ Καμ-
βύσεω κατεστεώς· ὃς ὑστέρῳ χρόνῳ τούτων πα-
ρισούμενος Δαρείῳ διεφθάρη. πυθόμενος γὰρ καὶ
ἰδὼν Δαρεῖον ἐπιθυμέοντα μνημόσυνον ἑωϋτῷ
λιπέσθαι τοῦτο τὸ μὴ ἄλλῳ εἴη βασιλέϊ κατερ-
γασμένον, ἐμιμέετο τοῦτον· ἐς οὗ [h] ἔλαβε τὸν
μισθόν. Δαρεῖος μὲν γὰρ χρυσίον καθαρώτατον

 ἀπε-

a ἔργετο ἐκ τῶν Κυρηναίων. b Ἀλαζῆρ. c Hæc copulativa non est in MS. d Ἀλαζῆρα. Sed in MS. est Ἀλιζέρα manifeste pro Ἀλαζίρα. e ἐξαμαρτών. f φόρους. g MS. ἕζετο. h ἐς ὅ.

Nummus Daricus & Aryandicus. Sub titulo auxilii Pheretimæ Perſicus exercitus Cyrenen miſſus ad Afros vincendos, quorum varii populi.

ἀπεψήσας ἐς τὸ δυνατώτατον, νόμισμα ἐκόψατο· Ἀρυάνδης δὲ ἄρχων Αἰγύπτου, ἀργύριον ταὐτὸ τοῦτο ἐποίεε. καὶ νῦν ἔτι ἀργύριον καθαρώτατον τὸ Ἀρυανδικόν. μαθὼν δὲ Δαρεῖος μιν ταῦτα ποιεῦντα, αἰτίην οἱ ἄλλην ἐπενείκας, ὥς οἱ ἐπανισταῖτο[a], ἀπέκτεινε. Τότε δὲ οὗτος ὁ Ἀρυάνδης κατοικτείρας Φερετίμην, διδοῖ αὐτῇ στρατὸν τὸν ἐξ Αἰγύπτου ἅπαντα, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν. στρατηγὸν δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ, Ἄμασιν ἀπέδεξε, ἄνδρα Μαράφιον· τοῦ δὲ ναυτικοῦ Βάδρην, ἐόντα Πασαργάδην γένος. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι[b] τὴν στρατιὴν ὁ Ἀρυάνδης πέμψας ἐς τὴν Βάρκην κήρυκα, ἐπυνθάνετο τίς εἴη ὁ Ἀρκεσίλεων ἀποκτείνας· οἱ δὲ Βαρκαῖοι αὐτὸ ὑπεδέκοντο[c] πάντες. πολλά τε γὰρ καὶ κακὰ πάσχειν ὑπ' αὐτοῦ. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀρυάνδης, οὕτω δὴ τὴν στρατιὴν ἀπέστελλε ἅμα τῇ Φερετίμῃ. αὕτη μέν νυν αἰτίη πρόσχημα τοῦ λόγου ἐγίνετο. Ἀπεπέμπετο δὲ ἡ στρατιὴ, ὡς ἐμοὶ δοκέειν[d], ἐπὶ Λιβύων καταστροφῇ. Λιβύων γὰρ δὴ ἔθνεα πολλὰ καὶ παντοῖά ἐστι· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ὀλίγα, βασιλέος ἦν ὑπήκοα, τὰ δὲ πλέω ἐφρόντιζε βασιλέος Δαρείου οὐδέν. οἰκέουσι δὲ κατὰ τάδε Λίβυες ἀπ' Αἰγύπτου ἀρχόμενοι· πρῶτοι Ἀδυρμαχίδαι Λιβύων κατοίκηνται, οἳ νόμοισι μὲν τὰ πλέω Αἰγυπτίοισι χρέωνται, ἐσθῆτα δὲ φορέουσι οἵην περ οἱ[e] ἄλλοι Λίβυες. αἱ δὲ γυναῖκες αὐτῶν, ψέλλιον[f] περὶ ἑκατέρῃ τῶν κνημέων φορέουσι χάλκεον· τὰς κεφαλὰς δὲ κομῶσαι, τοὺς φθεῖρας ἐπεὰν λάβωσι τοὺς ἑωϋτοῦ ἑκάστη ἀντιδάκνει, καὶ οὕτω ῥίπτει. οὗτοι δὲ μοῦνοι Λιβύων τοῦτο ἐργάζονται. καὶ τῷ βασιλέϊ μοῦνοι τὰς παρθένους μελλούσας συνοικέειν ἐπιδεικνύουσι· ἣ δὲ ἂν τῷ βασιλέϊ ἀρεστὴ γένηται, ὑπὸ τούτου διαπαρθενεύεται. παρήκουσι δὲ οὗτοι οἱ Ἀδυρμαχίδαι ἀπ' Αἰγύπτου μέχρι λιμένος, τῷ οὔνομα Πλευνός ἐστι. Τούτων δὲ ἔχονται Γιγάμαι[g], νεμόμενοι τὴν πρὸς ἑσπέρην χώρην, μέχρι Ἀφροδισιάδος νήσου. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ ἥ τε[h] Πλατέα νῆσος ἐπικέεται, τὴν ἔκτισαν Κυρηναῖοι· καὶ ἐν τῇ ἠπείρῳ Μενελάϊος λιμήν ἐστι, καὶ Ἄζιρις, τὴν οἱ Κυρηναῖοι οἴκεον· καὶ τὸ Σίλφιον ἄρχεται ἀπὸ τούτου. παρήκει δὲ ἀπὸ Πλατέης νήσου, μέχρι τοῦ στόματος τῆς Σύρτιος τὸ Σίλφιον. νόμοισι δὲ χρέωνται οὗτοι παραπλησίοισι τοῖσι ἑτέροισι. Γιγαμέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Ἀσβύσται[i]. οὗτοι ὑπὲρ[k] Κυρήνης οἰκέουσι. ἐπὶ θάλασσαν δὲ οὐ κατήκουσι Ἀσβύσται. τὸ γὰρ παρὰ θάλασσαν Κυρηναῖοι νέμονται. τεθριπποβάται δὲ οὐκ ἥκιστα ἀλλὰ μάλιστα Λιβύων εἰσί. νόμους δὲ τοὺς πλεῦνας μιμέεσθαι ἐπιτηδεύουσι τοὺς Κυρηναίων. Ἀσβυστέων δὲ ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Αὐσχίσαι· οὗτοι ὑπὲρ Βάρκης οἰκέουσι, κατήκοντες ἐπὶ

potuit purgatiſſimo monetam percuſſit: Aryandes autem Ægypti prætor idem ex argento fecit; & nunc quoque exſtat puriſſimum argentum Aryandicum.
Ea re comperta Darius inſimulatum qua- 167
ſi rebellaret, morte affecit. Tunc autem Aryandes hic miſertus Pheretimæ, omnes ei copias Ægypti tradidit, pedeſtres ſimul & nauticas, præpoſito quidem pedeſtribus Amaſi viro Maraphio, nauticis autem Badre, qui genere Paſargades erat. Sed priuſquam copias mitteret, caduceatore Barcam miſſo percontabatur quiſnam percuſſor Arceſilai extitiſſet. Barcæi ſe omnes extitiſſe reſpondent: multa etenim ſe ab illo mala eſſe perpeſſos. His auditis Aryandes ita exercitum una cum Pheretima mittit.
Atque hic quidem titulus infe- 168
rendi belli extitit. Verum (ut mea fert opinio) exercitus mittebatur ad Afros ſubigendos. Afrorum enim multæ ſunt & variæ nationes, quarum paucæ regi obtemperabant, pleræque Darium contemnebant. Habitant autem Afri hoc modo ab Ægypto incipientes, Afrorum primi Adyrmachidæ, eiſdem fere quibus Ægyptii moribus utentes. Veſtem geſtant qualem & alii Afri; uxores eorum in utraque tibia armillam æream. Eædem capitis comam alentes, pediculos ſi capiant, quæque ſuos mordet, atque ita abjicit. Hoc iſti ex omnibus Afris ſoli factitant: ſolique virgines nupturas regi exhibent, & quæ illi placuerit, eam devirginat. Pertinent hi Adyrmachidæ ab Ægypto ad portum uſ-
que nomine Pleunum. His confines ſunt 169
Gigamæ, regionem verſus occaſum incolentes, Aphrodiſiade tenus inſula. In hujus loci medio adſita eſt inſula Platea, quam condidere Cyrenæi. Atque in continente eſt portus Menelaius & Aziris, quam Cyrenæi incoluere. Et hinc Silphium incipit, ab inſula Platea pertinens uſque ad os Syrtis. Apud hos iidem pe-
ne ritus qui apud alios ſunt. Gigamas 170
ab occaſu contingunt Asbyſtæ, qui ſupra Cyrenen incolentes non pertinent ad mare. nam maritima Cyrenæi incolunt. Iidem non poſtremi, ſed præcipui Afrorum ſunt in quadrigis regendis, ſtudioſi in Cyrenæorum legibus pleraque ex
parte imitandis. Horum ſunt occaſum 171
verſus confines AUſchiſæ, qui ſupra Barcam incolentes ad mare pertinent prope EUeſpe-

a ἐπανισταῖτο. b πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι. c αὐτὸν ὑπεδικέετο. d δοκέει. e οἵην οἱ. f MS. habet ψέλιον. g MS. habet Γιλιγάμμαι & mox Γιλιγαμμέων. h μεταξὺ χώρῳ τούτῳ ἥ τε. i MS. Ἀσύνται bis atque item mox Ἀσυντέων. k οὗτοι τὸ ὑπέρ.

EUesperidas. Circa mediam AUschi-
sarum plagam habitant Cabales, exigua
natio, ad mare pertinentes circa Tau-
chiram oppidum agri Barcæi, eisdem
quibus ii qui supra Cyrenen sunt, legi-
172 bus utentes. AUschisarum quod ad oc-
casum vergit, contingunt Nasamones,
grandis natio, qui sub æstatem relictis
ad mare pecoribus, adscendunt ad lo-
cum Augila decerpturi palmulas. nam
palmæ illic & permultæ sunt, & spa-
tiosæ, & fructiferæ omnes. Locustas
ubi venando ceperint ad solem siccan-
tes, molunt, deinde lacte adsperso sor-
billant. Uxores multas singuli è con-
suetudine habent, & cum eis commu-
nem faciunt coitum, eodem pæne quo
Massagetæ modo, prius scipione præ-
fixo. Nasamonibus mos est, quum quis
primum ducit uxorem, prima nocte
ut sponsa singulos convivas obeat con-
cubitus gratia, & ut quisque illorum
cum ea concubuit, donum det illi quod
secum habet domo allatum. Jurejuran-
do ac divinatione tali utuntur: Per eos
viros qui justissimi atque optimi apud il-
los fuisse dicuntur, jurant, illorum sepul-
cra tangentes. Divinant, ad majorum
accedentes monumenta, & illis, ubi pre-
ces peregerunt, indormiunt: ubi quod-
cunque per quietem insomnium vide-
runt, eo utuntur. Fidei dandæ con-
suetudo hæc est: De manu alterius u-
terque invicem bibit. quod si nihil hu-
moris habuerint, sumptum è terra ci-
173 nerem lingunt. Nasamonibus confines
sunt Psylli, qui hunc in modum inter-
ciderunt: Notus eis omnia receptacula
aquarum arefecerat: erat autem omnis
eorum regio intra Syrtin & aquarum in-
ops. Ob id isti publico colloquio atque
consilio expeditionem fecere adversus
notum. (quæ Afri memorant ipsa refe-
ro) & quum ad arenas venissent, no-
tus spirans ipsos obruit. Psyllis extinctis,
174 eorum terram Nasamones obtinent. Su-
per hos notum versus, in regione feris
frequenti Garamantes habitant, qui fu-
giunt quemcunque hominem & cujus-
cunque commercium, nihil bellicæ ar-
maturæ habentes, ac ne defendere qui-
175 dem sese scientes. Hi supra Nasamones
incolunt. Circa maritima vero, occa-
sum versus, confines sunt Macæ, qui
cristas tondentur; in medio capillos cre-
scere sinentes, hinc atque hinc ad cu-
tem

ἐπὶ θάλασσαν καὶ Εὐεσπερίδας. Αὐσχισέων δὲ κατὰ μέσον τῆς χώρης οἰκέουσι Κάβαλες, ὀλίγον ἔθνος, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν κατὰ Ταύχειρα πόλιν τῆς Βαρκαίης. νόμοισι δὲ τοῖσι αὐτοῖσι χρέωνται τοῖσι καὶ οἱ ὑπὲρ Κυρήνης. Αὐσχισέων δὲ τούτων τὸ πρὸς ἑσπέρης ἔχονται Νασαμῶνες, ἔθνος ἐὸν πολλόν· οἳ τὸ θέρος καταλείποντες ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ τὰ πρόβατα, ἀναβαίνουσι ἐς Αὔγιλα [a] χῶρον ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας· οἳ δὲ, πολλοὶ καὶ ἀμφιλαφέες πεφύκασι, πάντες ἐόντες καρποφόροι. τοὺς δὲ ἀττελέβους ἐπεὰν θηρεύσωσι, αὐήναντες πρὸς τὸν ἥλιον, καταλέουσι· καὶ ἔπειτα γάλα ἐπιπάσσοντες, πίνουσι. γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται· τρόπῳ παραπλησίῳ τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα [b] προστήσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασαμῶνος ἀνδρὸς, νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην. τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὁρκίοισι [c] δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ κατευξάμενοι, ἐπικοιμῶνται [d]. τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ [e] ὄψι ἐνύπνιον, τούτῳ χρῶνται. πίστισι δὲ τοιῇσι χρέωνται. ἐκ τῆς χειρὸς διδοῖ πιεῖν, καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς τοῦ ἑτέρου πίνει. ἢν δὲ μὴ ἔχωσι ὑγρὸν μηδὲν, οἱ δὲ τῆς χαμάθεν [f] σποδοῦ λαβόντες λείχουσι. Νασαμῶσι δὲ πρόσουροί εἰσι Ψύλλοι. οὗτοι ἐξαπολώλασι τρόπῳ τοιῷδε· ὁ νότος σφι πνέων ἄνεμος τὰ ἔλυτρα τῶν ὑδάτων ἐξηύηνε. ἡ δὲ χώρη σφι πᾶσα ἐντὸς ἐοῦσα τῆς Σύρτιος, ἦν ἄνυδρος· οἱ δὲ βουλευσάμενοι κοινῷ λόγῳ, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τὸν νότον· (λέγω δὲ ταῦτα τὰ λέγουσι Λίβυες) καὶ ἐπεί τε ἐγίνοντο ἐν τῇ ψάμμῳ, πνεύσας ὁ νότος κατέχωσέ σφεας. ἐξαπολομένων δὲ τούτων, ἔχουσι τὴν χώρην οἱ Νασαμῶνες. Τούτων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι Γαράμαντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην· καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων. τὸ δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν ἔχονται τὸ πρὸς ἑσπέρης Μάκαι, οἳ λόφους κείρονται· τὸ μὲν μέσον τῶν τριχῶν ἀνιέντες αὔξεσθαι, τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες [g] ἐν

a Αἴγιλα. b σκίμπωνα. c ὅρκοισι. d ἐπικατακοιμέωνται. e ἂν ἴδοιεν τῇ. f χαμόθεν. g κείρονται.

ἐν χροΐ· ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φέρουσι [a] προβλήματα. διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλεομένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασὺς ἴδῃσί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύης ψιλῆς. ἀπὸ θαλάσσης δὲ ἐς αὐτὸν στάδιοι διηκόσιοί εἰσι. Μακέων δὲ τούτων ἐχόμενοι Γινδανές εἰσι· τῶν αἱ γυναῖκες περισφύρια δερμάτων πολλὰ ἑκάστη φορέει κατὰ τοιόνδε τι, ὡς λέγεται· κατ' ἄνδρα ἕκαστον μιχθέντα περισφύριον περιδέεται· ἣ δ' ἂν πλεῖστα ἔχῃ, αὕτη ἀρίστη δέδοκται εἶναι, ὡς ὑπὸ πλείστων ἀνδρῶν φιληθεῖσα. Ἀκτὴν δὲ προέχουσαν ἐς τὸν πόντον τούτων τῶν Γινδάνων νέμονται Λωτοφάγοι· οἳ τὸν καρπὸν μοῦνον τοῦ λωτοῦ τρώγοντες ζώουσι. ὁ δὲ τοῦ λωτοῦ καρπός, ἐστι μέγαθος ὅσον τε τῆς [b] σχίνου· γλυκύτητα δέ, τοῦ φοίνικος τῷ καρπῷ προσείκελος. ποιεῦνται δὲ ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον. Λωτοφάγων δὲ τὸ παρὰ θάλασσαν ἔχονται Μάχλυες, τῷ λωτῷ [c] μὲν καὶ οὗτοι χρεώμενοι, ἀτὰρ ἧσσόν γε τῶν πρότερον λεχθέντων. κατήκουσι δὲ ἐπὶ ποταμὸν μέγαν, τῷ οὔνομα Τρίτων ἐστί· ἐκδιδοῖ δὲ οὗτος ἐς λίμνην μεγάλην Τριτωνίδα. ἐν δὲ αὐτῇ νῆσος ἔνι τῇ οὔνομα Φλά. ταύτην δὲ τὴν νῆσον Λακεδαιμονίοισι φασὶ λόγιον εἶναι κτίσαι. Ἔστι δὲ καὶ ὅδε λόγος λεγόμενος· Ἰήσονα, ἐπεί τέ οἱ ἐξεργάσθη ὑπὸ τῷ Πηλίῳ ἡ Ἀργώ, ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν ἄλλην τε ἑκατόμβην, καὶ δὴ καὶ τρίποδα χάλκεον, περιπλώειν Πελοπόννησον, βουλόμενον ἐς Δελφοὺς ἀπικέσθαι. καί μιν ὡς πλέοντα γενέσθαι κατὰ Μαλέην, ὑπολαβεῖν ἄνεμον βορέην, καὶ ἀποφέρειν πρὸς τὴν Λιβύην. πρὶν δὲ κατιδέσθαι γῆν, ἐν τοῖσι βράχεσι γενέσθαι λίμνης τῆς Τριτωνίδος. καί οἱ ἀπορέοντι τὴν ἐξαγωγὴν λόγος ἐστὶ φανῆναι Τρίτωνα, καὶ κελεύειν τὸν Ἰήσονα ἑωυτῷ δοῦναι τὸν τρίποδα· φάμενόν σφι καὶ τὸν πόρον δέξειν, καὶ ἀπήμονας ἀποστελέειν· πειθομένου δὲ τοῦ Ἰήσονος, οὕτω δή τόν τε διέκπλοον τῶν βραχέων δεικνύναι τὸν Τρίτωνά σφι, καὶ τὸν τρίποδα θεῖναι ἐν τῷ ἑωυτοῦ ἱρῷ· ἐπιθεσπίσαντά τε τῷ τρίποδι, καὶ τοῖσι σὺν Ἰήσονι σημήναντα τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐπεὰν τὸν τρίποδα κομίσηται τῶν ἐκγόνων τις τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ συμπλεόντων, τότε ἑκατὸν πόλιας οἰκῆσαι περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην Ἑλληνίδας, πᾶσαν εἶναι ἀνάγκην. ταῦτα ἀκούσαντας τοὺς ἐπιχωρίους τῶν Λιβύων, κρύψαι τὸν τρίποδα. Τού-

tem usque tondentur. In bellum pelles subterraneorum struthionum ferunt pro tegumento. Per eos flumen Cinyps è colle, qui vocatur Gratiarum, fluens, in mare influit. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, quum cetera, cujus memini, Africa sit arboribus nuda. ducentorum ab eo ad mare stadiorum
est intercapedo. Horum Macarum fi- 176
nitimi sunt Gindanes: quorum uxores ferunt fascias ad pedum malleolos ex pellibus singulæ multas, ob hoc, ut memoratur, quod ut à quoque viro venerem passa est, fasciam circumligat, & ut quæque plurimas habet, ita præclarissima censetur, tanquam à pluribus
viris adamata. Horum Gindanum oram 177
in mare porrectam incolunt Lotophagi, qui solum loti fructum manducantes victitant: cujus fructus est magnitudine instar lentisci, suavitate assimilis
fructui palmarum. Ex hoc fructu Lotophagi vinum quoque conficiunt. Lo- 178
tophagis secundum mare vicini sunt Machlyes, loto & ipsi utentes, sed minus quàm superiores. Pertinent autem usque ad ingentem amnem nomine Tritonem, qui in grandem paludem Tritonidem influit, in qua est insula quæ dicitur Phla. Hanc vero insulam ajunt dici oraculum esse Lacedæmoniis condere.
Ajunt autem & hæc: Jasonem, postea- 179
quam sub Pelio compacta est ab eo Argo, quum eam oneravisset tum alio centum victimarum onere, tum vero etiam tripode æreo, circuisse Peloponnesum, animo Delphos eundi: eumque, quum teneret cursum circa Maleam, abreptum à vento aquilone, & abductum in Africam, & priusquam tellurem cerneret, in brevibus paludis Tritonidis fuisse: eique hæsitanti de egressu fama fert apparuisse Tritonem, ac jussisse dari sibi tripodem, quod diceret ostensurum se illis exitum, atque incolumes dimissurum. Assentiente Jasone, ita demum Tritonem ostendisse qua ratione è brevibus enavigarent, & tripodem in suo templo posuisse, eique tripodi oraculum indidisse, & iis qui cum Jasone erant, rem omnem indicasse. Fore enim, ut quum quis ex posteris eorum qui in Argo simul navigarent, tripodem acceperit, necessario tunc centum Græcæ civitates accolerent paludem Tritonidem. hæc quum audissent Afri incolæ, tripodem oc-

a φορέουσι. b ὅσον τὸ τῆς. c Μάχλυες, λωτῷ.

180 occultasse. Juxta hos Machlyes habitant Ausenses: & circum paludem Tritonidem utrique habitant, ita ut medio Tritone dirimantur. Quorum Machlyes quidem occiput crinitum gestant, Ausenses vero sinciput. Horum virgines, anniversario Minervæ festo, in honorem ipsius deæ inter se bifariam divisæ, prœliantur lapidibus fustibusque, dicentes se ritus patrios peragere ei quam Minervam nominamus: & quæ virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant. Sed priusquam à pugnando desistant, hoc faciunt: Quæ virgo in pugna navavit optimam operam, eam semper communi consensu ornant cum cetera armatura Græca, tum galea Corinthia, & currui impositam circa paludem circumducunt. Quibus autem rebus ornarentur olim hæ virgines antequam accolerent Græci, non habeo dicere. arbitror autem ornari suetas armis Ægyptiis. nam ab Ægypto affirmarim & scutum & galeam Græcis esse tradita. Ajunt autem Minervam Neptuni esse filiam ac paludis Tritonidis eamque succensentem nescio quid patri donasse seipsam Jovi, & Jovem sibi illam ascivisse filiam. Hæc illi ajunt. Iidem promiscue cum mulieribus, non una habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus est factus, cui virorum similis sit puer, (nam tertio quoque mense viri
181 conveniunt) ejus filius censetur. Isti quidem maritimi Afrorum Nomadum dicti sunt. Supra hos autem ad partem mediterraneam Africa est feris abundans. Supra hanc ferinam supercilium soli sabulosum est, porrectum à Thebis Ægyptiis ad columnas Herculis. In hoc supercilio ferme decem dierum itinere sunt frusta salis, fere grumi grandes in collibus, & singulorum collium vertices è medio sale ejaculantur aquam dulcem pariter & gelidam. Circa quam homines habitant ultimi solitudinem versus, & supra *plagam* ferinam *dictam*, à Thebis itinere dierum decem primi Ammonii, habentes templum ab Thebano Jove. Etenim Thebis (quemadmodum à me etiam memoratum est) aspectu arietino Jovis simulacrum est. Apud hos est alia quoque aqua fontana, quæ sub matutinum quidem tepet, sub horam autem fori repleti frigescit: sub meridiem valde frigida est. eaque hora hor-

Τούτων δὲ ἔχονται τῶν Μαχλύων Αὐσῆς. οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πέριξ τὴν Τριτωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσῆς, τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῇ αὐθιγενέϊ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέομεν [a]. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν τρωϋμάτων [b], ψευδοπαρθένους καλέουσι. πρὶν δὲ ἀνεῖναι αὐτὰς μάχεσθαι, τάδε ποιεῦσι. κοινῇ παρθένον τὴν καλλιστεύουσαν ἑκάστοτε κοσμήσαντες κυνέῃ τε Κορινθίῃ καὶ πανοπλίῃ Ἑλληνικῇ, καὶ ἐπ' ἅρμα ἀναβιβάσαντες, περιάγουσι τὴν λίμνην κύκλῳ. ὁτέοισι δὲ τὸ πάλαι ἐκόσμεον τὰς παρθένους πρὶν ἤ σφι Ἕλληνας παροικισθῆναι, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δ' ὦν Αἰγυπτίοισι ὅπλοισι κοσμέεσθαι αὐτάς. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου καὶ τὴν ἀσπίδα καὶ τὸ κράνος φημὶ ἀπῖχθαι ἐς τοὺς Ἕλληνας. τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ, δοῦναι ἑωυτὴν τῷ Διΐ· τὸν δὲ Δία ἑωυτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. μῖξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἁδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ [c] τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Οὗτοι μὲν οἱ παραθαλάσσιοι τῶν Νομάδων Λιβύων εἰρέαται. ὑπὲρ δὲ τούτων ἐς μεσόγαιαν ἡ θηριώδης ἐστὶ Λιβύη. ὑπὲρ δὲ τῆς θηριώδεος, ὀφρύη ψάμμης [d] κατήκει, παρατείνουσα ἀπὸ Θηβέων τῶν Αἰγυπτιέων ἐπὶ Ἡρακληίας στήλας. ἐν δὲ τῇ ὀφρύῃ ταύτῃ μάλιστα διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἁλός ἐστι τρύφεα κατὰ χόνδρους μεγάλους ἐν κολωνοῖσι, καὶ ἐν κορυφῇσι ἑκάστου τοῦ κολωνοῦ [e] ἀνακοντίζει ἐκ μέσου τοῦ ἁλὸς ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκύ. περὶ δὲ αὐτὸ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἔσχατοι πρὸς τῆς ἐρήμου, καὶ ὑπὲρ τῆς θηριώδεος, πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διός. καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι (ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι) κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὤγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλό σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν· τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλι-

a καλέουσι. b MS. habet τρωμάτων. c ἥκῃ. d ψάμμος. e τῶν κολωνῶν.

κλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς ὃ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελάζει[a]. τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου. Μετὰ δὲ Ἀμμωνίους, διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου δι᾽ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, κολωνός τε ἁλός ἐστι ὅμοιος τῷ Ἀμμωνίῳ, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι· τῷ δὲ χώρῳ τούτῳ οὔνομα Αὔγιλά[b] ἐστι. ἐς τοῦτον τὸν χῶρον οἱ Νασάμωνες ὀπωριεῦντες τοὺς φοίνικας φοιτέουσι. Ἀπὸ δὲ Αὐγίλων, διὰ δέκα ἡμερέων ἀλλέων ὁδοῦ, ἕτερος ἁλὸς κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ φοίνικες καρποφόροι πολλοὶ, κατάπερ καὶ ἐν τοῖσι ἑτέροισι· καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι οὔνομα Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς· οἳ ἐπὶ τὸ ἅλα γῆν ἐπιφορέοντες, οὕτω σπείρουσι. συντομώτατον δ᾽ ἐστὶ ἐς τοὺς Λωτοφάγους· ἐκ τῶν τριήκοντα ἡμερέων ἐς αὐτοὺς ὁδός ἐστι· ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται· ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε καὶ τρῖψιν. οἱ Γαράμαντες δὲ οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας θηρεύουσι τοῖσι τεθρίπποισι. οἱ γὰρ Τρωγλοδύται Αἰθίοπες πόδας τάχιστοι ἀνθρώπων πάντων εἰσὶ, τῶν ἡμεῖς πέρι λόγους ἀποφερομένους ἀκούομεν. σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι, κατάπερ αἱ νυκτερίδες. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων δι᾽ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος ἁλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομα ἐστὶ Ἄτλαντες· οἳ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλέσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. μετὰ δὲ, δι᾽ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ[c], ἄλλος κολωνὸς ἁλὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι. ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου οὖρος, τῷ οὔνομα ἐστὶ Ἄτλας[d]· ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω τι[e] λέγεται ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος οὔτε χειμῶνος. τοῦτο τὸν κίονα[f] τοῦ οὐρανοῦ λέγουσι οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ οὔρεος οἱ ἀν-

hortos irrigant. Declinante jam die remittitur frigus, donec sol occidit: tunc tepescit; magis ac magis calescens, ad mediam accedit noctem; quo tempore fervens exæstuat: præterita nocte media, ad auroram usque refrigescit. cognominatur autem fons iste, Solis. Post Ammoni- 182
os autem per supercilium sabuli, decem rursus dierum itinere est collis salis, illi Ammonio par & aqua, hominibus circumhabitantibus: cui loco nomen est Augila, ad quem locum Nasamones veniunt palmulas decerptum. Rursus decem 183
dierum spatio ab Augilis alius collis est salis, & aqua, & palmularum fructiferarum magna vis, quemadmodum apud alios: incolentibus illic hominibus quibus nomen est Garamantibus, natione sane magna, qui inducta super salem humo, ita serunt. Ab his ad Lotophagos brevissimum iter. A quibus triginta dierum spatium est ad eos, apud quos gignuntur boves retro pascentes. Propterea autem retro pascentes, quod cornua inclinata anterius habent, & ob id cessim euntes pascunt. nam præinjicientibus in terram cornibus, progrediendo nequeunt: alioqui nihil differentes à ceteris bobus, præter hoc ipsum & crassitudinem pellis atque duritiem. Garamantes hi Troglodytas Æthiopes quadrigis venantur. nam Troglodytæ Æthiopes, omnium hominum quos fando cognovimus, pernicissimis pedibus sunt, serpentibus, lacertisque & aliis id genus reptilibus vescentes, lingua nulli alteri simili utentes, sed vespertilionum more stridentes. A Garamantibus decem quo- 184
que dierum itinere alius collis est salis, & aqua: accolentibus hominibus quibus nomen est Atlantibus, solis omnium hominum, quos ipsi novimus, innominatis. nam congregati quidem vocantur Atlantes, singulis autem eorum nullum nomen imponitur. Hi solem transcendentem execrantur eique præterea omnia convitia ingerunt, quod torridus & ipsos & regionem perdat. Post totidem dierum iter alius tumulus salis est, cum aqua, & hominibus accolentibus. Cui sali confinis est mons nomine Atlas, angustus, & undique teres: & (ut fertur) adeo celsus ut ejus cacumen nequeat cerni, quod à nubibus nunquam relinquatur, neque æstate neque hyeme: quem esse columnam cœli indigenæ ajunt.

a πελαγίζει. b Αὔγιλα & mox Αἰγίλων. c Hæc vox ὁδοῦ nunc in MS. non agnoscitur. d οὔνομα Ἄτλας. e οὕτω δή τι. f τοῦτο κίονα.

Ultra Atlantes montana, In quibus salis fodina, ubi nulla pluvia; & sic excipit vasta. Inter Ægyptum & Tritonem vacca sacra. Medicina infantum.

junt. Ab hoc monte cognominantur hi homines: nam Atlantes vocantur. dicunturque nec ulla animante vesci, nec
185 ulla somnia cernere. Ad hos usque Atlantes possum recensere nomina eorum qui in supercilio habitant, post hos non amplius. Porrigitur autem id supercilium ad columnas usque Herculeas, atque extra illas. Intra quod est salis metallum, decem dierum itinere, & homines incolentes, qui domicilia sua faciunt ex grumis salinis. isti enim jam tractus Libyæ vacant imbribus. nam si plueret, non possent manere parietes salis. ibi autem & albus & purpureus sal foditur. Supra autem hoc supercilium, notum versus ac mediterranea Africæ, deserta jam plaga est, & sine aqua ferisque, sine pluvia ac lignis, omni pror-
186 sus humore vacans. Ita ab Ægypto ad Tritonidem paludem, pastoricii Afri sunt carne victitantes ac lacte, nihil vaccinum gustantes, quia nec Ægyptii; & neque suem alentes. Vaccam quidem nec Cyrenææ feminæ tangere sibi fas putant, ob Isidem, quæ est in Ægypto, cui etiam jejunia & dies festos studiose agunt. At mulieres Barcææ non modo gustu vaccinæ carnis, sed etiam suillæ abstinent. Atque hæc quidem ita
187 habent. Ad occasum vero Tritonidis paludis jam non sunt pascuales Afri, neque eisdem moribus utentes, neque idem circa infantes quod pascuales solent, factitantes. Nam Afrorum qui pastorales sunt plerique hoc faciunt, an omnes, non queo pro certo dicere. Ubi filii ipsorum quadrimi effecti sunt, venas verticis illorum lana ovium succida inurunt, nonnulli venas temporum: eam ob caussam ne eis ullo unquam tempore phlegma, *id est*, *pituita*, defluens è capite, officiat. eaque de re se ajunt esse optima valetudine. Et sunt revera Afri inter omnes quos nos novimus homines saluberrimo corpore: incertum mihi an ob hanc utique caussam, certe optima valetudine sunt. Quod si pueris inurendis convulsio existat, inventa est ab eis medicina. urina enim hirci aspersa eos liberant. Ea autem refero quæ A-
188 fri ipsi narrant. Porro sacrificia apud pastoricios talia sunt: Ubi pro primitiis aurem pecudis præsecuerunt, eam supra domum abjiciunt: hoc acto, cervicem ejus avertunt. Solis autem immolant

ἄνθρωποι οὗτοι ἐπώνυμοι ἐγένοντο· καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Μέχρι μὲν δὴ τῶν Ἀτλάντων τούτων, ἔχω τὰ οὐνόματα τῶν ἐν τῇ ὀφρύῃ κατοικημένων καταλέξαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτων, οὐκέτι. διήκει δ' ὦν ἡ ὀφρύη μέχρι Ἡρακληίων στηλέων, καὶ τὸ ἔξω τουτέων. ἔστι δὲ ἁλός τε μέταλλον ἐν αὐτῇ διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, καὶ ἄνθρωποι οἰκέοντες· τὰ δὲ οἰκία τούτοισι πᾶσι ἐκ τῶν ἁλίνων χόνδρων οἰκοδομέαται. ταῦτα γὰρ ἤδη τῆς Λιβύης ἄνομβρά ἐστι· οὐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο[a] μένειν οἱ τοῖχοι ἐόντες ἅλινοι, εἰ ὗε. ὁ δὲ ἅλς αὐτόθι καὶ λευκὸς καὶ πορφύρεος τὸ εἶδος ὀρύσσεται. ὑπὲρ δὲ τῆς ὀφρύης ταύτης, τὸ πρὸς νότον καὶ μεσόγαιαν τῆς Λιβύης, ἔρημος καὶ ἄνυδρος καὶ ἄθηρος καὶ ἄνομβρος καὶ ἄξυλός ἐστι ἡ χώρη· καὶ ἰκμάδος ἐστὶ ἐν αὐτῇ οὐδέν. Οὕτω μὲν μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης ἀπ' Αἰγύπτου νομάδες εἰσὶ κρεοφάγοι τε καὶ γαλακτοπόται Λίβυες· καὶ θηλέων τε βοῶν οὔ τι γευόμενοι, διόπερ οὐδὲ Αἰγύπτιοι, καὶ ὗς οὐ τρέφοντες. βοῶν μέν νυν θηλέων οὐδ' αἱ Κυρηναίων γυναῖκες δικαιεῦσι ἅπτεσθαι[b], διὰ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ Ἶσιν, ἀλλὰ καὶ νηστείας αὐτῇ καὶ ὁρτὰς ἐπιτελέουσι· αἱ δὲ τῶν Βαρκαίων γυναῖκες οὐδὲ ὑῶν πρὸς τῇσι βουσὶ γεύονται. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἔχει. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης τῆς Τριτωνίδος λίμνης οὐκέτι νομάδες εἰσὶ Λίβυες, οὐδὲ νόμοισι τοῖσι αὐτοῖσι χρεώμενοι, οὐδὲ κατὰ τὰ παιδία ποιεῦντες οἷόν τι καὶ οἱ νομάδες ἐώθασι ποιέειν. οἱ γὰρ δὴ τῶν Λιβύων νομάδες, εἰ μὲν πάντες, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως τοῦτο εἰπεῖν[c]· ποιεῦσι δὲ αὐτῶν συχνοὶ τοιάδε. τῶν παιδίων τῶν σφετέρων, ἐπεὰν τετραετὲς γίνηται, οἰσύπῃ[d] προβάτων καίουσι τὰς ἐν τῇσι κορυφῇσι φλέβας· μετεξέτεροι δὲ αὐτέων, τὰς ἐν τοῖσι κροτάφοισι, τοῦδε εἵνεκα, ὡς μή σφεας ἐς τὸν πάντα χρόνον καταῤῥέον φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς δηλῆται. καὶ διὰ τοῦτό σφεας λέγουσι εἶναι ὑγιηροτάτους (εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· εἰ μὲν διὰ τοῦτο, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν[e], ὑγιηρότατοι δ' ὦν εἰσί) ἢν δὲ καίουσι τὰ παιδία σπασμὸς ἐπιγένηται, ἐξεύρηταί σφι ἄκος· τράγου γὰρ οὖρον σπείσαντες ῥύονταί σφεας. λέγω δὲ τὰ λέγουσι αὐτοὶ Λίβυες. Θυσίαι δὲ τοῖσι νομάσι εἰσὶ αἵδε. ἐπεὰν τοῦ ὠτὸς ἀπάρξωνται τοῦ κτήνεος, ῥιπτέουσι ὑπὲρ τὸν δόμον. τοῦτο δὲ ποιήσαντες, ἀποστρέφουσι τὸν αὐχένα αὐτοῦ. θύουσι δὲ

a γὰρ ἠδυνάατο. b πατέεσθαι. c εἴπαι. d οἰσύπῃ. e εἴπαι.

Sol & Luna pro Diis; circa Tritonem & Pallas & Triton & Neptunus. Minervæ vestis & ægis hinc ad Græcos venit. Ejulatus in facris. Quadrigæ. Sedentes sepeliri. Domus ex caulibus asphodeli.

ἡλίῳ καὶ σελήνῃ μούνοισι. τούτοισι μέν νυν πάντες Λίβυες θύουσι· ἀτὰρ οἱ περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην νέμοντες, τῇ Ἀθηναίῃ μάλιστα, μετὰ δὲ, τῷ Τρίτωνι καὶ τῷ Ποσειδῶνι. Τὴν δὲ ἄρα ἐσθῆτα καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαλμάτων τῆς Ἀθηναίης ἐκ τῶν Λιβυσσέων ἐποιήσαντο οἱ Ἕλληνες. πλὴν γὰρ ἢ ὅτι [a] σκυτίνη ἡ ἐσθὴς τῶν Λιβυσσέων ἐστὶ, καὶ οἱ θύσανοι, οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇ εἰσι [b], οὐκ ὄφιές εἰσι, ἀλλὰ ἱμάντινοι· τὰ δὲ ἄλλα πάντα κατὰ τὠυτὸ ἔσταλται. καὶ δὴ καὶ τοὔνομα κατηγορέει ὅτι ἐκ Λιβύης ἥκει ἡ στολὴ τῶν Παλλαδίων. αἰγίδας γὰρ περιβάλλονται ψιλὰς περὶ τὴν ἐσθῆτα θυσανωτὰς αἱ Λίβυσσαι, κεχριμένας ἐρευθεδάνῳ. ἐκ δὲ τῶν αἰγέων τούτων αἰγίδας οἱ Ἕλληνες μετωνόμασαν. δοκέει δ' ἔμοιγε καὶ ὀλολυγὴ ἐν ἱροῖσι ἐνθαῦτα πρῶτον γενέσθαι. κάρτα γὰρ ταύτῃ χρέωνται καλῶς αἱ Λίβυσσαι. καὶ τέσσερας ἵππους συζευγνύναι [c] παρὰ Λιβύων οἱ Ἕλληνες μεμαθήκασι. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες, κατάπερ οἱ Ἕλληνες, πλὴν Νασαμώνων. οὗτοι δὲ κατημένους θάπτουσι, φυλάσσοντες, ἐπεὰν ἀπίῃ τὴν ψυχὴν, ὅκως μιν κατίσουσι, μηδὲ ὕπτιος ἀποθανέεται. οἰκήματα δὲ σύμπηκτα ἐξ ἀνθερίκων ἐνειρμένων [d] περὶ σχοίνους ἐστὶ, καὶ ταῦτα περιφορητά. νόμοισι μὲν τοιούτοισι οὗτοι χρέωνται. Τὸ δὲ πρὸς ἑσπέρης [e] τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, Αὐσέων ἔχονται ἀροτῆρες ἤδη Λίβυες, καὶ οἰκίας νομίζοντες ἐκτῆσθαι, τοῖσι οὔνομα κέεται Μάξυες· οἳ τὰ ἐπιδέξια τῶν κεφαλέων κομόωσι, τὰ δ' ἐπαρίστερα κείρουσι· τὸ δὲ σῶμα μίλτῳ χρίονται. φασὶ δὲ οὗτοι εἶναι τῶν ἐκ Τροίης ἀνδρῶν. ἡ δὲ χώρη αὕτη τε καὶ ἡ λοιπὴ τῆς Λιβύης ἡ πρὸς ἑσπέρην, πολλῷ θηριωδεστέρη τε καὶ δασυτέρη ἐστὶ τῆς τῶν νομάδων χώρης. ἡ μὲν γὰρ δὴ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς Λιβύης, τὴν οἱ νομάδες νέμουσι, ἐστὶ ταπεινή τε καὶ ψαμμώδης, μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ. ἡ δὲ ἀπὸ τούτου τὸ πρὸς ἑσπέρην, ἡ τῶν ἀροτήρων, ὀρεινή τε κάρτα καὶ δασέα καὶ θηριώδης. καὶ γὰρ οἱ ὄφιες οἱ ὑπερμεγάθεες, καὶ οἱ λέοντες κατὰ τούτους εἰσὶ, καὶ οἱ ἐλέφαντές τε καὶ ἄρκτοι, καὶ ἀσπίδες τε καὶ ὄνοι οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες· καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ [f] ἐν τοῖσι στήθεσι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἔχοντες (ὡς δὴ λέγονταί γε [g] ὑπὸ Λιβύων) καὶ ἄγριοι ἄνδρες, καὶ

lant Soli & Lunæ. & his quidem universi Afri sacrificant: at qui circa Tritonidem paludem incolunt, etiam Minervæ inprimis, tum Tritoni ac Neptuno. A quibus Afris Græci vestem 189
& ægidas simulacrorum Minervæ mutuati sunt; præterquam enim quod coriacea sit vestis Africanarum, & prodeuntes ex ægidibus ipsi fimbriæ non sunt serpentes, sed è loris factæ: cetera vero omnia ad eandem formam effi-cta est: nomine quoque ipso testificante venisse ex Africa Palladiorum stolam. Quippe Africanæ mulieres circa vestem amiciuntur nudis ægidibus, *caprinis pellibus non villosis*, fimbriatis ac rubrica delibutis, à quibus ægeis, *caprinis pellibus*, ægidas denominavere Græci. Quinetiam hinc primum mihi videtur ejulatus in templis extitisse, quod eo Africanæ mulieres vehementer utuntur ac belle. Et ab Africa quadrijugos equos jungere Græci didicere. Sepeli- 190
unt autem pastorales Afri defunctos ut Græci, præter Nasamones, qui illos sedentes sepeliunt, observantes ut dum quis cœpit agere animam, eum sedentem constituant, ne supinus expiret. Domicilia eorum sunt compacta ex asphodeli caulibus immissis circa juncos, & ea quoquoversus mobilia. Et isti quidem talibus utuntur moribus. Contingunt autem hos Ausenses ab oc- 191
cidentali parte Tritonis fluminis ii Afri qui sunt aratores, & domos possidere in usu habent; quibus nomen impositum est Maxyes, qui dextram capitis partem comatam gestant, sinistram tondent, corpus minio tingunt, asseverantes se à Trojanis esse oriundos. Regio autem hæc & reliqua Africæ ad occidentem vergens, multo frequentior est feris sylvisque quàm regio pastoralium. Nam quæ ad auroram Africæ respicit, quam pastorales incolunt, Tritone flumine tenus & depressa est & arenosa: hinc deinceps quæ aratorum est, vesperam spectans, montana valde est ac nemorosa, ferisque frequens. Siquidem apud hos & serpentes sunt supra modum grandes ac leones, elephantes quoque & ursi, & aspides, & asini cornibus præditi; & cynocephali, *capita canina habentes*, & acephali, *non habentes capita*, qui in pectoribus oculos habent, ut ab Afris memorantur, viri feminæque feræ,

a γὰρ ὅτι. b αὐτῇ ἔτι. c ζευγνῦναι. d ἐνειρμένων. e ἑσπέρην. f καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ. g λέγονταί γε.

feræ, & aliæ permultæ feræ haud e-
192 mentitæ. Quorum nihil apud pastorales est, sed alia, veluti pygargi, & capreæ, & bubali, & asini, non illi quidem cornua habentes, sed alii impoti: nunquam enim bibunt; & oryes, quorum cornua Phœnicibus inserviunt ad fidium normas in cithara. hujus feræ magnitudo est ad bovem: & bassaria, & hyænæ, & hystriches, & arietes feri, & dictyes, & thoës, & pantheræ, & boryes, & crocodili tricubitales ferme terrestres, lacertis simillimi & struthi subterranei, & serpentes pusilli cum singulis cornibus. Hæc sunt illic feræ, & item ceteræ quæ alibi, præter cervum & aprum. cervus enim & aper prorsus in Africa nullus est. Sunt ibidem quoque tria murium genera, quorum alii bipedes vocantur, alii zegeries, Africana lingua (quod in Græca pollet idem quod *βουνοί*, *colles*) alii echines. Sunt præterea mustelæ quæ in silphio nascuntur, Tartessiacis simillimæ. Tot habet feras Afrorum pastoralium regio, quantum nos maxime scrutando longissime
193 investigare potuimus. Maxyum autem Afrorum confines sunt Zaueces, quibus feminæ aurigantur currus ad bellum.
194 His finitimi sunt Zygantes, ubi magnam vim mellis apes conficiunt, sed multo plus opifices viri facere dicuntur. omnes autem minio inficiuntur, ac simiis vescuntur, quarum est affatim iis in mon-
195 tibus nascentium. Juxta hos ajunt Carthaginienses sitam esse insulam nomine Cyranin, ducentorum stadiorum longitudine, arctam latitudine, in quam transiri è continente potest, oleis refertam ac vitibus; & in ea esse lacum, unde virgines indigenarum pennis volucrum pice illitis ramenta auri referunt è limo. Hæc an vera sint haud equidem scio, sed quæ narrantur scribo. Fuerit autem totum, ut ipse ego in Zacyntho vidi picem è lacu & aqua referri. Sunt eo loci quoque complures lacus, quorum qui maximus, septuaginta quoquoversus pedum est, altitudinis duûm orgyiarum. in hunc demittunt contum, cujus in summitate myrtus alligata est, deinde efferunt myrto picem, odorem quidem bituminis habentem, sed cetera præstantiorem pice Pieriâ: eamque in scrobem quam juxta lacum foderunt, infundunt, & ubi multum illius aggesserunt, ita è scrobe in amphoras transfundunt. Quicquid autem in lacum decidit,

καὶ γυναῖκες ἄγριαι, καὶ ἄλλα πλήθεϊ πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα. Κατὰ τοὺς Νομάδας δέ ἐστι τουτέων οὐδὲν, ἀλλ᾽ ἄλλα τοιάδε [a], πύγαργοι, καὶ ζορκάδες, καὶ βουβάλιες, καὶ ὄνοι οὐκ οἱ τὰ κέρεα ἔχοντες, ἀλλὰ ἄλλοι ἄποτοι· οὐ γὰρ δὴ πίνουσι· καὶ ὄρυες, (τῶν τὰ κέρεα [b] τοῖσι Φοίνιξι οἱ πήχεες ποιεῦνται· μέγαθος δὲ τὸ θηρίον τοῦτο κατὰ βοῦν ἐστι) καὶ βασσάρια, καὶ ὕαιναι, καὶ ὕστριχες, καὶ κριοὶ ἄγριοι, καὶ δίκτυες, καὶ θῶες, καὶ πάνθηρες, καὶ βόρυες, καὶ κροκόδειλοι ὅσον τε τριπήχεες χερσαῖοι, τῇσι σαύρῃσι ἐμφερέστατοι· καὶ στρουθοὶ κατάγαιοι, καὶ ὄφιες μικροὶ, κέρας ἓν ἕκαστος ἔχοντες. ταῦτά τε δὴ αὐτόθι ἐστι θηρία, καὶ ἅπερ τῇ ἄλλῃ, πλὴν ἐλάφου τε καὶ ὑὸς ἀγρίου. ἔλαφος δὲ καὶ ὗς ἄγριος ἐν Λιβύῃ πάμπαν οὐκ ἔστι. μυῶν δὲ γένεα τριξὰ αὐτόθι ἐστί· οἱ μὲν, δίποδες καλέονται· οἱ δὲ, ζεγέριες· (τὸ δὲ οὔνομα τοῦτο ἐστι μὲν Λιβυκὸν, δύναται δὲ κατ᾽ Ἑλλάδα γλῶσσαν, βουνοί) οἱ δὲ, ἐχινέες [c]. εἰσὶ δὲ καὶ γαλαῖ ἐν τῷ σιλφίῳ γινόμεναι, τῇσι Ταρτησσίῃσι ὁμοιόταται. τοσαῦτα μέν νυν θηρία ἡ τῶν Νομάδων Λιβύων γῆ ἔχει, ὅσον ἡμεῖς ἱστορέοντες ἐπὶ μακρότατον οἷοί τε ἐγινόμεθα ἐξικέσθαι. Μαξύων δὲ Λιβύων Ζαύηκες ἔχονται, τοῖσι αἱ γυναῖκες ἡνιοχεῦσι τὰ ἅρματα ἐς τὸν πόλεμον. Τούτων δὲ Ζύγαντες [d] ἔχονται, ἐν τοῖσι μέλι μὲν πολλὸν μέλισσαι κατεργάζονται, πολλῷ δ᾽ ἔτι πλέον λέγεται δημιουργοὺς ἄνδρας ποιέειν. μιλτοῦνται δ᾽ ὧν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται. Κατὰ τούτους δὲ λέγουσι Καρχηδόνιοι κέεσθαι νῆσον τῇ οὔνομα εἶναι Κύραυιν [e]. μῆκος μὲν, διηκοσίων σταδίων, πλάτος δὲ, στεινὴν, διαβατὸν ἐκ τῆς ἠπείρου· ἐλαιέων τε μεστὴν καὶ ἀμπέλων. λίμνην δὲ ἐν αὐτῇ εἶναι, ἐκ τῆς αἱ παρθένοι τῶν ἐπιχωρίων, πτεροῖσι ὀρνίθων κεχριμένοισι πίσσῃ, ἐκ τῆς ἰλύος ψῆγμα ἀναφέρουσι χρυσοῦ. ταῦτα εἰ μέν ἐστι ἀληθέως, οὐκ οἶδα, τὰ δὲ λέγεται γράφω. εἴη δ᾽ ἂν πᾶν, ὅκου καὶ ἐν Ζακύνθῳ ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος πίσσαν ἀναφερομένην αὐτὸς ἐγὼ ὥρεον. εἰσὶ μὲν καὶ πλεῦνες αἱ λίμναι αὐτόθι· ἡ δ᾽ ὧν μεγίστη αὐτέων, ἑβδομήκοντα ποδῶν πάντῃ, βάθος δὲ, διόργυιός ἐστι· ἐς ταύτην κοντὸν καθιεῖσι, ἐπ᾽ ἄκρῳ μυρσίνην προσδήσαντες, καὶ ἔπειτα ἀναφέρουσι τῇ μυρσίνῃ πίσσαν, ὀδμὴν μὲν ἔχουσαν ἀσφάλτου, τὰ δ᾽ ἄλλα, τῆς Πιερικῆς πίσσης ἀμείνω. ἐσχέουσι δὲ ἐς λάκκον ὀρωρυγμένον ἀγχοῦ τῆς λίμνης. ἐπεὰν δὲ ἀθροίσωσι συχνὴν, οὕτω ἐς τοὺς ἀμφορέας ἐκ τοῦ λάκκου καταχέουσι. ὅ, τι δ᾽ ἂν ἐσπέσῃ ἐς [f] τὴν λίμνην,

a τάδε. b τῶν καὶ κέρεα. c ἐχῖνες. d Γύζαντες habet MS. e MS. habet Κυραύνιν. f ἐσπέσοι ἐς.

Modus mercandi sine sermone, sed plenus fidei. Indigenæ Afri & Æthiopes. Cinypis regionis bonitas, & Euesperitarum.

ὑπὸ γῆν ἰὸν, ἀναφαίνεται ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ ἀπέχει ὡς τέσσερα στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. οὕτω ὦν καὶ τὰ ἀπὸ τῆς νήσου τῆς ἐπὶ Λιβύῃ κειμένης εἰκότα ἐστὶ ἀληθηΐῃ. Λέγουσι δὲ καὶ τάδε Καρχηδόνιοι, εἶναι τῆς Λιβύης χῶρόν τε καὶ ἀνθρώπους ἔξω Ἡρακληΐων στηλέων κατοικημένους, ἐς τοὺς ἐπεὰν ἀπίκωνται καὶ ἐξέλωνται τὰ φορτία, θέντες αὐτὰ ἐπεξῆς [a] παρὰ τὴν κυματωγὴν, ἐσβάντες ἐς τὰ πλοῖα, τύφειν καπνόν· τοὺς δ' ἐπιχωρίους, ἰδομένους τὸν καπνὸν, ἰέναι ἐπὶ τὴν θάλασσαν· καὶ ἔπειτα ἀντὶ τῶν φορτίων χρυσὸν τιθέναι, καὶ ἐξαναχωρέειν πρόσω ἀπὸ τῶν φορτίων. τοὺς δὲ Καρχηδονίους ἐκβάντας, σκέπτεσθαι [b]. καὶ ἢν μὲν φαίνηταί σφι ἄξιος ὁ χρυσὸς τῶν φορτίων, ἀπολόμενοι [c] ἀπαλλάσσονται· ἢν δὲ μὴ εἴη ἄξιος [d], ἐσβάντες ὀπίσω ἐς τὰ πλοῖα κατέαται· οἱ δὲ, προσελθόντες, ἄλλον πρὸς ὦν ἔθηκαν χρυσὸν, ἐς οὗ ἂν πείθωσι. ἀδικέειν δὲ οὐδετέρους· οὔτε γὰρ αὐτοὺς τοῦ χρυσοῦ ἅπτεσθαι πρὶν ἄν σφι ἀπισωθῇ τῇ [e] ἀξίῃ τῶν φορτίων, οὔτ' ἐκείνους τῶν φορτίων ἅπτεσθαι πρότερον ἢ αὐτοὶ τὸ χρυσίον λάβωσι. Οὗτοι μέν εἰσι τοὺς ἡμεῖς ἔχομεν Λιβύων ὀνομάσαι· καὶ τούτων οἱ πολλοὶ βασιλῆος τοῦ Μήδων οὔτε τι νῦν οὔτε τότε ἐφρόντιζον οὐδέν. τοσὸν δὲ ἔτι [f] ἔχω εἰπεῖν περὶ τῆς χώρης ταύτης, ὅτι τέσσερα ἔθνεα νέμεται ταύτην [g], καὶ οὐ πλέω τούτων, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν· καὶ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα τῶν ἐθνέων, τὰ δὲ δύο, οὔ. Λίβυες μὲν καὶ Αἰθίοπες, αὐτόχθονες· οἱ μὲν, τὰ πρὸς βορέω, οἱ δὲ, τὰ πρὸς νότου τῆς Λιβύης οἰκέοντες· Φοίνικες δὲ καὶ Ἕλληνες, ἐπήλυδες. Δοκέει δέ μοι οὐδ' ἀρετὴν εἶναί τις ἡ Λιβύη σπουδαίη, ὥστε ἢ Ἀσίῃ ἢ Εὐρώπῃ παραβληθῆναι, πλὴν Κίνυπος μούνης. τὸ γὰρ δὴ αὐτὸ οὔνομα ἡ γῆ τῷ ποταμῷ ἔχει. αὕτη δὲ ὁμοίη τῇ ἀρίστῃ γαιῶν, Δήμητρος καρπὸν ἐκφέρειν· οὐδὲ οἴκε οὐδὲν τῇ ἄλλῃ Λιβύῃ. μελάγγαιός τε [h] γάρ ἐστι, καὶ ἔπυδρος πίδαξι, καὶ οὔτε αὐχμοῦ φροντίζουσα οὐδὲν, οὔτε ὄμβρον πλέω πιεῦσα, δεδήληται. ὕεται γὰρ δὴ ταῦτα τῆς Λιβύης. τῶν δὲ ἐκφορίων τοῦ καρποῦ ταὐτὰ μέτρα τῇ Βαβυλωνίων γῇ κατίσταται. ἀγαθὴ δὲ γῆ καὶ τὴν Εὐεσπερῖται νέμονται. ἐπ' ἑκατοστὰ γὰρ, ἐπεὰν αὐτὴ ἑωϋτῆς ἄριστα ἐνείκῃ, ἐκφέρει· ἡ δὲ ἐν τῇ Κίνυπι, ἐπὶ τριηκόσια. Ἔχει δὲ καὶ ἡ Κυρηναίη χώρη, ἐοῦσα ὑψηλοτάτη ταύτης τῆς Λιβύης τὴν οἱ Νομάδες νέμονται, τρεῖς ὥρας [i] ἐν ἑωϋτῇ, ἀξίας θώματος [k]. πρῶτα μὲν γὰρ τὰ παραθαλάσσια τῶν καρπῶν ὀργᾷ ἀμᾶσθαί τε καὶ τρυγᾶσθαι. τούτων τε δὴ συγκεκομισμένων, τὰ ὑπερθα-

dit, id sub terram means rursus apparet in
mari, quod à lacu quatuor stadiis abest.
Ita quæ de insula adjacenti Africæ di-
cuntur, consentanea sunt veritati. A- 196
junt præterea Carthaginienses, locum
esse Africæ extra columnas Herculis ha-
bitatum hominibus: eo quoties ipsi ap-
plicuere, se merces è navibus exponere,
easque in crepidine terræ ordine collo-
care; tum conscensis navibus fumum
excitare: fumo autem conspecto, indi-
genas ad mare contendere: dehinc auro
pro mercibus posito, procul ab eis abs-
cedere, tum se è navibus egressos con-
siderare, & si dignum mercibus aurum
videatur, eo sumpto abire; sin minus,
conscensis iterum navibus considere. il-
los vero accedentes, plus auri ad id quod
posuerunt addere, donec persuadeant.
Neutros autem injuste agere: neque e-
nim illos aurum attingere, priusquam
illis adæquatum fuerit ratione mercium,
neque illos contingere merces priusquam
ipsi sumpserint aurum. Atque hi sunt 197
Afrorum quos nominare possumus. quo-
rum plerique neque tunc de rege Me-
dorum curabant quicquam, neque nunc
curant. De qua regione eatenus adhuc
queo dicere, à quatuor eam nationibus,
quantum nos scimus, & non à pluribus in-
coli: quarum duæ sunt indigenæ, toti-
dem non indigenæ. Indigenæ quidem,
Afri atque Æthiopes: quorum alteri ad
aquilonem, alteri ad notum Africæ in-
colunt; advenæ vero, Phœnices & Græ-
ci. Neque vero videtur mihi bonitas A- 198
fricanæ terræ cum bonitate Asiæ atque
Europæ comparanda, præter unam Ciny-
pem, quæ tellus fluvio cognominis est.
Hæc autem optimæ cuique telluri par
est proventu fructus cerealis, nec o-
mnino similis est ceteræ Africæ. Est e-
nim nigra glebis & uda fontibus, ac secu-
ra siccitatis aëris: ac ne imbre quidem,
qui sit vehementior, læditur. nam in eo
tractu Africæ pluit. Ex proventibus au-
tem fructuum terræ, totidem mensuræ
illic quot è Babylonica tellure percipiun-
tur. Bonum solum & illud est, quod EU-
esperitæ colunt. nam quoties id eximie
seipsum ubertate superat, centuplum red-
dit: at illud Cinypis, circiter trecenta.
Porro Cyrenaica regio quæ hujus Africæ 199
editissima est, quam pastorales incolunt,
tres in se tempestates continet admira-
tione dignas. Primi enim in locis propter
mare fructus desiderant meti vindemiari-
que:

a ἐφεξῆς. b σκέψασθαι. c ἀνελόμενοι. d μὴ ἄξιος. e ἀντισωθέῃ τῇ. f τοσοῦτον δὲ ἔτι. g νέμεται αὐτήν.
h MS. tamen hic habet μελάγγεός τε. i χώρας. k MS. θώματος.

que: his comportatis, media in locis quæ supra maritimam sunt, quos bunos appellant comportari fructus appetunt: & simul hic medius fructus collectus est, etiam is qui in editissima plaga, maturuit & idem petit. Itaque primus fructus bibitur atque editur & simul adest ultimus. Atque hunc in modum ad octo menses perceptio fructuum Cyrenæos occupat.

200 Hæc hactenus de his dicta sint. Persæ autem ad ulciscendam Pheretimam ab Aryande missi, postquam ex Ægypto Barcen pervenerunt, oppidum obsederunt, missis illico qui denunciarent dedi autores necis Arcesilai. Eorum verbis oppidani, ut qui cædis omnes participes essent, non adnuerunt. Ita novem menses Barcen quum obsedissent Persæ subterraneos cuniculos fodientes ad murum ferentes, & validos incursus fecerunt. sed cuniculos quidem faber quidam ærarius deprehendit æreo scuto, sic ratiocinans. Circumferens illud intra murum, admovebat pavimento urbis: & alia quidem quibuscunque admovebatur, erant surda: ad locum autem qui fodiebatur, æs clypei sonabat. ubi contra fodientes Barcæi, Persas terræ fossores interemerunt. sic quidem istud adinventum est.

201 Irruptiones autem Barcæi ipsi repulsabant. Verum quum multum temporis contereretur, & multi utrinque caderent, nec pauciores ex Persis, Amasis, dux peditatus, talem rem commentus est: Animadvertens Barcæos vi non posse superari, sed dolo, hoc facit; latam fossam per noctem depressit, eique fragilia superstravit ligna, & super ea humum ingessit, reddens solum cetero æquabile. simulatque illuxit, Barcæos in colloquium evocat. Illi libenter obtemperavere, quod eis cordi erat ad pactionem venire. Pactionem autem in hanc formulam inierunt, inter sacra jurantes super illam occultam fossam: ut quoad humus ea ita se haberet, tamdiu fœdus & jusjurandum ratum foret, Barcæis, quod æquum foret se pensuros regi, & Persis, se nihil rerum novarum adversus Barcæos esse molituros, promittentibus. Barcæi dehinc fœderibus freti, & ipsi ex urbe prodibant, & ex hostibus cuicunque libebat intrandi urbem faciebant potestatem, patefactis omnibus portis. At Persæ rescisso ponte occulto in urbem foras proruperunt: ideo autem pontem quem fecerant resciderunt,

θαλασσιδίων [a] χώρων τὰ μέσα ὀργᾷ συγκομίζεσθαι, τὰ βουνοὺς καλέουσι. συγκεκόμισταί τε οὗτος ὁ μέσος καρπὸς, καὶ ὁ ἐν τῇ κατυπερτάτῃ τῆς γῆς πεπαίνεταί τε καὶ ὀργᾷ. ὥστε ἐκπέποταί τε καὶ καταβέβρωται ὁ πρῶτος καρπὸς, καὶ ὁ τελευταῖος συμπαραγίνεται. οὕτω ἐπ᾽ ὀκτὼ μῆνας Κυρηναίους ὀπώρη ἐπέχει. ταῦτα μέν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω. Οἱ δὲ Φερετίμης τιμωροὶ Πέρσαι, ἐπεί τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου σταλέντες ὑπὸ Ἀρυάνδεω, ἀπίκατο [b] ἐς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκεον τὴν πόλιν, ἐπαγγελλόμενοι ἐκδιδόναι τοὺς αἰτίους τοῦ φόνου τοῦ Ἀρκεσίλεω. τῶν δὲ, (πᾶν γὰρ ἦν τὸ πλῆθος μεταίτιον) οὐκ ἐδέκοντο τοὺς λόγους. ἐνθαῦτα δὴ ἐπολιόρκεον τὴν Βάρκην ἐπὶ μῆνας ἐννέα, ὀρύσσοντές τε ὀρύγματα ὑπόγαια, φέροντα ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προσβολὰς καρτερὰς ποιεύμενοι. τὰ μέν νυν ὀρύγματα ἀνὴρ χαλκεὺς ἀνεῦρε, ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι, ὧδε ἐπιφρασθείς· περιφέρων αὐτὴν ἐντὸς τοῦ τείχεος, προσῖχε [c] πρὸς τὸ δάπεδον τῆς πόλιος. τὰ μὲν δὴ ἄλλα ἔσκε κωφὰ πρὸς ἃ προσίσχε, κατὰ δὲ τὰ ὀρυσσόμενα ἤχεσκε ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος. ἀντορύσσοντες δ᾽ ἂν ταύτῃ οἱ Βαρκαῖοι ἔκτεινον τῶν Περσέων τοὺς γεωρυχέοντας. τοῦτο μὲν δὴ οὕτω ἐξευρέθη· τὰς δὲ προσβολὰς ἀπεκρούοντο οἱ Βαρκαῖοι. Χρόνων δὲ δὴ πολλῶν τριβομένων, καὶ πιπτόντων ἀμφοτέρων πολλῶν, καὶ οὐκ ἥσσον τῶν Περσέων, Ἄμασις, ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ, μηχανᾶται τοιάδε· μαθὼν τοὺς Βαρκαίους, ὡς κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ αἱρετοὶ εἶεν, δόλῳ δὲ αἱρετοὶ, ποιέει τοιάδε [d]· νυκτὸς τάφρην [e] ὀρύξας εὐρέην, ἐπέτεινε ξύλα ἀσθενέα ὑπὲρ αὐτῆς· κατύπερθε δὲ ἐπιπολῆς τῶν ξύλων χοῦν γῆς ἐπεφόρησε, ποιέων τῇ ἄλλῃ γῇ ἰσόπεδον. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐς λόγους προσεκαλέετο τοὺς Βαρκαίους· οἱ δὲ ἀσπαστῶς ὑπήκουσαν, ἐς ὅ σφι ἕαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. τὴν δὲ ὁμολογίην ἐποιεῦντο τοιήνδε τινά. ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου τάμνοντες ὅρκια, ἔστ᾽ ἂν ἡ γῆ αὕτη οὕτω ἔχῃ, μένειν τὸ ὅρκιον κατὰ χώρην· καὶ Βαρκαίους τε ὑποτελέειν [f] φάναι ἀξίην βασιλέϊ, καὶ Πέρσας μηδὲν ἄλλο νεοχμοῦν κατὰ Βαρκαίους [g]. μετὰ δὲ τὸ ὅρκιον, Βαρκαῖοι μὲν πιστεύσαντες τούτοισι, αὐτοί τε ἐξῄεσαν ἐκ τοῦ ἄστεος, καὶ τῶν πολεμίων ἔων παριέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸν βουλόμενον, τὰς πύλας πάσας ἀνοίξαντες. οἱ δὲ Πέρσαι καταῤῥήξαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν, ἔθεον ἔξω [h] ἐς τὸ τεῖχος· κατέῤῥηξαν δὲ τοῦδε εἵνεκα τὴν ἐποίησαν γέφυραν,

a τὰ ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων. b ἀπίκοντο. c προσῖχε. d τάδε. e τάφρον. f ὑποτελέειν. g Βαρκαίων. h ἔθεον ἔσω.

Pheretimæ ſævitia in viros & fœminas, ſed diis inviſa & punita. Reditus Perſarum in Ægyptum plena ſtragis.

ρεαν, ἵνα ἐμπεδορκέοιεν, ταμόντες τοῖσι Βαρκαίοισι χρόνον μένειν αἰεὶ τὸ ὅρκιον ὅσον ἂν ἡ γῆ μένῃ κατὰ τὰ τότε εἶχε· καταρρήξασι δὲ, οὐκέτι ἔμενε τὸ ὅρκιον κατὰ χώρην. Τοὺς μέν νυν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη, ἐπεί τε οἱ ἐκ τῶν Περσέων παρεδόθησαν, ἀνεσκολόπισε κύκλῳ τοῦ τείχεος· τῶν δέ σφι γυναικῶν τοὺς μαζοὺς ἀποταμοῦσα, περιέστιξε καὶ τούτοισι τὸ τεῖχος. τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων, ληΐην ἐκέλευσε θέσθαι τοὺς Πέρσας, πλὴν ὅσοι αὐτέων ἔσαν Βαττιάδαι τε καὶ τοῦ φόνου οὐ μεταίτιοι· τούτοισι δὲ τὴν πόλιν ἐπέτρεψε ἡ Φερετίμη. Τοὺς ὦν δὴ λοιποὺς τῶν Βαρκαίων οἱ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι[a] ἀπήεσαν ὀπίσω· καὶ ἐπεί τε ἐπὶ τῇ Κυρηναίων πόλι ἐπέστησαν, οἱ Κυρηναῖοι λόγιόν τι ἀποσιεύμενοι διεξῆκαν αὐτοὺς διὰ τοῦ ἄστεος. διεξιούσης δὲ τῆς στρατιῆς, Βάρης μὲν ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς ἐκέλευε αἱρέειν τὴν πόλιν, Ἄμασις δὲ ὁ τοῦ πεζοῦ, οὐκ ἔα· ἐπὶ Βάρκην γὰρ ἀποσταλῆναι μούνην Ἑλληνίδα πόλιν. ἐς ὃ διεξελθοῦσι, καὶ ἱζομένοισι ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθον[b], μετεμέλησέ σφι οὐ σχοῦσι τὴν Κυρήνην, καὶ ἐπειρῶντο τὸ δεύτερον παριέναι ἐς αὐτήν. οἱ δὲ Κυρηναῖοι οὐ περιώρεον. τοῖσι δὲ Πέρσῃσι, οὐδενὸς μαχομένου, φόβος ἐνέπεσε· ἀποδραμόντες δὲ ὅσον ἑξήκοντα στάδια, ἵζοντο. ἱδρυθέντι δὲ τῷ στρατοπέδῳ ταύτῃ ἦλθε παρὰ Ἀρυάνδεω ἄγγελος, ἀποκαλέων αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι, Κυρηναίων δεηθέντες ἐφόδιά σφι[c] δοῦναι, ἔτυχον. λαβόντες δὲ ταῦτα, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Αἴγυπτον. παραλαβόντες δὲ τοἐνθεῦτεν αὐτοὺς Λίβυες, τῆς τε ἐσθῆτος εἵνεκα καὶ τῆς σκευῆς, τοὺς ὑπολειπομένους αὐτέων καὶ ἐπελκομένους ἐφόνευον, ἐς ὃ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπικέατο[d]. Οὗτος ὁ Περσέων στρατὸς τῆς Λιβύης ἑκαστάτω ἐς Εὐεσπερίδας ἦλθε. τοὺς δὲ ἠνδραποδίσαντο τῶν Βαρκαίων, τούτους δὲ ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἀνασπάστους ἐποίησαν παρὰ βασιλῆα. βασιλεὺς δέ σφι Δαρεῖος ἔδωκε τῆς Βακτρίης χώρης κώμην ἐγκατοικῆσαι. οἱ δὲ τῇ κώμῃ ταύτῃ οὔνομα ἔθεντο Βάρκην, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν οἰκεομένη ἐν τῇ γῇ τῇ Βακτρίῃ. Οὐ μὲν οὐδὲ ἡ Φερετίμη εὖ τὴν ζόην κατέπλεξε. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐκ τῆς Λιβύης τισαμένη τοὺς Βαρκαίους ἀπενόστησε ἐς τὴν Αἴγυπτον, ἀπέθανε κακῶς. ζῶσα γὰρ εὐλέων ἐξέζεσε. ὡς ἄρα ἀνθρώποισι αἱ λίην ἰσχυραὶ τιμωρίαι πρὸς θεῶν ἐπίφθονοι γίνονται. ἡ μὲν δὴ Φερετίμης τῆς Βάττεω τοιαύτη τε καὶ τοσαύτη τιμωρίη ἐγένετο ἐς Βαρκαίους.

derunt, ut ſtarent jurejurando, quo cum Barcæis pacti erant, tamdiu ratum fore fœdus quamdiu maneret terra in ſtatu, quem tunc habebat: refracto enim ponte, non manebat jusjurandum in ſuo loco amplius. Pheretima deditos ſibi à Perſis 202
Barcæos qui faciendæ cædis principes fuerant, crucibus ſuffixit per ambitum murorum. Feminarum quoque deciſas mammas circa muros appendit. Ceteros Barcæos Perſis ut diriperent imperavit, præter Battiadas, & qui cædis affines non extiterant, hiſque urbem permiſit Pheretima. Reliquis igitur Barcæo- 203
rum in ſervitutem abreptis Perſæ redierunt. qui quum ad urbem Cyrenen rediſſent, Cyrenæi eos oraculi cujuſdam ſervandi gratia, per urbem deduxerunt. ſed inter tranſeundum præfectus navalis exercitus Bares illis præcepit, ut urbem diriperent, recuſante Amaſi peditum duce. ſe enim adverſus unam Barcen Græcam civitatem eſſe miſſos. Verum poſtquam tranſierunt, & ad collem Lycæi Jovis ſubſederunt, pœnitentia eos ſubiit quod Cyrenen non occupaſſent: eamque iterum ingredi conati ſunt, Cyrenæis non permittentibus. Et licet nemo contra ferret arma, tamen inceſſit eis metus: illincque curſu ſe proripientes ſexaginta circiter ſtadia conſederunt. ubi ſtativa habentibus, ab Aryande nuncius advenit ad eos revocandos. Quum igitur à Cyrenæis commeatum ſibi præberi precati eſſent Perſæ, & eum accepiſſent, in Ægyptum revertebantur. Quos deinde Afri excipientes, veſtitus atque utenſilium gratia, ut quiſque relinquebatur trahebaturque, interficiebant, donec in Ægyptum perventum eſt. Hic Perſarum exercitus in Afri- 204
cam longiſſime ad EUeſperidas proceſſit. Quos autem Barcæorum cepere, eos ex Ægypto eduxere ad regem; iis Darius rex ad incolendum dedit vicum Bactrianæ regionis, (cui vico nomen impoſuere Barcæ) ad meam uſque memoriam etiam incolis in Bactriana regione frequentem. Verum ne ipſa quidem Phe- 205
retima facilem vitæ finem habuit. nam ſimulatque ulta Barcæos ex Africa in Ægyptum rediit, male periit. Vivens enim vermibus exæſtuavit. Sic acres admodum ultiones hominibus ſunt invidioſæ apud Deos. Talis ac tanta Pheretimæ Batti filiæ in Barcæos vindicta extitit.

a ἐξανδραποδισάμενοι. b ὄχθην. c ἐπόδιά σφι. d MS. habet ἀπίκοντο.

HERO-

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΠΕΜΠΤΗ,
ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΤΕΡΨΙΧΌΡΗ.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER QUINTUS,
QUI INSCRIBITUR TERPSICHORE.

1 At Persæ qui in Europa ſub Megabazo relicti à Dario erant, primos ex Helleſpontiis Perinthios, Dario parere recuſantes, ſubegerunt, antea quoque à Pæonibus male affectos. Siquidem à Strymone Pæones, admoniti divino reſponſo ut bellum Perinthiis inferrent: & ſi quidem à Perinthiis ex adverſo conſidentibus provocarentur, nominatim compellantibus, eos invaderent; ſin minus, ab invadendo abſtinerent; ita fecerunt. Enimvero conſidentibus Perinthiis è regione Pæonum in ſuburbanis, ibi ſingulare certamen triplex ex provocatione commiſſum eſt, viri cum viro, equi cum equo, canis cum cane. Et quum victores duobus certaminibus Perinthii præ gaudio pæana cantarent, tunc Pæones hoc ipſum eſſe reſponſum dei conjectantes, inter ſe dixere, Nunc oraculum dei perfectum eſt, nunc noſtrum eſt opus. Atque ita in Perinthios pæana canentes impetum fecerunt, egregieque vincentes ex illis paucos reli-
2 quere. Sic iſta quidem prius à Pæonibus geſta hunc in modum acciderant. Tunc autem Perinthii pro libertate ſtrenue pugnantes, tamen multitudine à Per-

ΟΙ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν Περσέων καταλειφθέντες ὑπὸ Δαρείου, τῶν ὁ Μεγάβαζος ἦρχε, πρώτους μὲν Περινθίους Ἑλλησποντίων, οὐ βουλομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρείου, κατεστρέψαντο, περιεφθέντας πρότερον καὶ ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. οἱ γὰρ ὦν ἀπὸ Στρυμόνος Παίονες, χρήσαντος τοῦ θεοῦ στρατεύεσθαι ἐπὶ Περινθίους, καὶ ἢν μὲν ἀντικατιζόμενοι ἐπικαλέσωνταί σφεας οἱ Περίνθιοι, ὀνομαστὶ βώσαντες, τοὺς δὲ ἐπιχειρέειν· ἢν δὲ μὴ ἐπιβώσωνται, μὴ ἐπιχειρέειν· ἐποίεον οἱ Παίονες ταῦτα. ἀντικατιζομένων [a] δὲ τῶν Περινθίων ἐν τῷ προαστείῳ, ἐνθαῦτα μουνομαχίη τριφασίη ἐκ προκλήσιος ἐγένετο [b]· καὶ γὰρ ἄνδρα ἀνδρὶ καὶ ἵππον ἵππῳ συνέβαλλον, καὶ κύνα κυνί. νικώντων δὲ τὰ δύο τῶν Περινθίων, ὡς ἐπαιώνιζον κεχαρηκότες, συνεβάλλοντο οἱ Παίονες τὸ χρηστήριον αὐτὸ τοῦτο εἶναι· καὶ εἶπάν κου „παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, Νῦν ἂν εἴη ὁ χρησμὸς „ἐπιτελεόμενος ἡμῖν, νῦν ἡμέτερον τὸ ἔργον. οὕτω τοῖσι Περινθίοισι παιωνίσασι ἐπιχειρέουσι οἱ Παίονες, καὶ πολλόν τε ἐκράτησαν, καὶ ἔλιπον σφεων ὀλίγους. Τὰ μὲν δὴ ἀπὸ Παιόνων πρότερον γενόμενα, ὧδε ἐγένετο. τότε δὲ ἀνδρῶν ἀγαθῶν περὶ τῆς ἐλευθερίης γινομένων τῶν Περινθίων, οἱ Πέρ-

a ἀντιζομένων. b προκλήσιός σφι ἐγένετο.

Perinthus urbs subigitur ab Persis, & pars Thraciæ, cujus potentia, discordia, mos singularis in nascendo & moriendo &c.

Πέρσαι τε καὶ ὁ Μεγάβαζος ἐπεκράτησαν πλήθεϊ. ὡς δὲ ἐχειρώθη ἡ Πέρινθος, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θρηΐκης, πᾶσαν πόλιν καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ταύτῃ οἰκημένων ἡμερούμενος βασιλέϊ. ταῦτα [a] γάρ οἱ ἐντέταλτο ἐκ Δαρείου, Θρηΐκην καταστρέφεσθαι. Θρηΐκων δὲ ἔθνος μέγιστόν ἐστι, μετά γε Ἰνδοὺς, πάντων ἀνθρώπων· εἰ δὲ ὑπ' ἑνὸς ἄρχοιτο, ἢ φρονέοι [b] κατὰ τὠυτὸ, ἄμαχόν τ' ἂν εἴη, καὶ πολλῷ κράτιστον πάντων ἐθνέων, κατὰ γνώμην τὴν ἐμήν. ἀλλὰ γὰρ τοῦτο ἄπορόν σφι καὶ ἀμήχανον μή κοτε ἐγγένηται [c]. εἰσὶ δὴ κατὰ τοῦτο ἀσθενέες. οὐνόματα δὲ πολλὰ ἔχουσι κατὰ χώρας ἕκαστοι· νόμοισι δὲ οὗτοι παραπλησίοισι πάντες χρέωνται κατὰ πάντα, πλὴν Γετέων, καὶ Τραυσῶν, καὶ τῶν κατύπερθε Κρηστωναίων οἰκεόντων. Τούτων δὲ τὰ μὲν Γέται οἱ ἀθανατίζοντες ποιεῦσι, εἴρηταί μοι· Τραυσοὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα πάντα κατὰ ταὐτὰ τοῖσι ἄλλοισι Θρηΐξι ἐπιτελέουσι, κατὰ δὲ τὸν γινόμενόν σφι καὶ ἀπογινόμενον, ποιεῦσι τοιάδε [d]· τὸν μὲν γινόμενον περιϊζόμενοι οἱ προσήκοντες ὀλοφύρονται, ὅσα μιν δεῖ, ἐπεί τε ἐγένετο, ἀναπλῆσαι κακά· ἀνοιγεόμενοι τὰ ἀνθρωπήϊα πάντα πάθεα· τὸν δ' ἀπογινόμενον, παίζοντές τε καὶ ἡδόμενοι, γῇ καλύπτουσι, ἐπιλέγοντες ὅσων κακῶν ἐξαπαλλαχθεὶς, ἔστι ἐν πάσῃ εὐδαιμονίῃ. Οἱ δὲ κατύπερθε Κρηστωναίων, ποιεῦσι τοιάδε [d]· ἔχει γυναῖκας ἕκαστος πολλάς· ἐπεὰν ὦν τις αὐτέων ἀποθάνῃ, κρίσις γίνεται μεγάλη τῶν γυναικῶν, καὶ φίλων σπουδαὶ ἰσχυραὶ περὶ τοῦδε, ἥτις αὐτέων ἐφιλέετο μάλιστα ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. ἣ δ' ἂν κριθῇ καὶ τιμηθῇ, ἐγκωμιασθεῖσα ὑπό τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, σφάζεται ἐς τὸν [e] τάφον ὑπὸ τοῦ οἰκηϊοτάτου ἑωυτῆς. σφαχθεῖσα δὲ, συνθάπτεται τῷ ἀνδρί. αἱ δὲ ἄλλαι συμφορὴν μεγάλην ποιεῦνται. ὄνειδος γάρ σφι τοῦτο μέγιστον γίνεται. Τῶν δὲ δὴ ἄλλων Θρηΐκων ἐστὶ ὅδε νόμος· πωλεῦσι τὰ τέκνα ἐπ' ἐξαγωγῇ· τὰς δὲ παρθένους οὐ φυλάσσουσι, ἀλλ' ἐῶσι τοῖσι αὐταὶ βούλονται ἀνδράσι μίσγεσθαι. τὰς δὲ γυναῖκας ἰσχυρῶς φυλάσσουσι, καὶ ὠνέονται τὰς γυναῖκας παρὰ τῶν γονέων χρημάτων μεγάλων. καὶ τὸ μὲν ἐστίχθαι, εὐγενὲς κέκριται· τὸ δ' ἄστικτον, ἀγεννές. ἀργὸν εἶναι, κάλλιστον· γῆς δὲ ἐργάτην, ἀτιμότατον. τὸ ζῆν ἀπὸ πολέμου καὶ ληϊστύος, κάλλιστον. οὗτοι μέν σφεων οἱ ἐπιφανέστατοι

Persis & Megabazo superati sunt. Perintho capta, Megabazus per Thraciam arma circumferebat, omnes ejus urbes atque omnes nationes inibi viventes pacatas regi reddens. Hoc enim illi a Dario fuerat imperatum, ut Thraciam subigeret. Gens Thracum, secundum Indos, 3
omnium hominum maxima est: quæ si aut unius imperio regeretur, aut idem sentiret, ut mea fert opinio, inexpugnabilis foret, & omnium gentium multo validissima: sed quia id nimis arduum illis est, & nulla ratione contingere potest, ideo imbecilles sunt. Habent autem multa nomina per singulas regiones singuli. Moribus tamen ac opinionibus consimilibus imbuti sunt, præter Getas & Trausos, & qui supra Crestonæos incolunt. Ex quibus quæ à Getis 4
fiant qui se pro immortalibus gerunt, à me commemoratum est. Trausi vero in ceteris quidem omnibus idem quod Thraces, verum circa natalia suorum atque obitus hoc factitant: Edito puero, propinqui eum circumsidentes cum ploratione prosequuntur, ob ea mala quæ necesse est illi, quod vitam ingressus sit, perpeti, humanas omnes calamitates recensentes; hominem autem fato functum, per lusum atque lætitiam terræ demandant, referentes quod malis liberatus in omni sit felicitate. At qui su- 5
pra Crestonæos incolunt, ista agunt: Singuli plures uxores habent: quorum ubi quis decessit, disceptatio magna fit inter uxores, acri amicorum circa hanc rem studio, quænam dilecta fuerit à marito præcipue. Quæ talis judicata est & hunc honorem adepta, ea à viris ac mulieribus exornata, in tumulo à suo propinquissimo mactatur, unaque cum viro humatur, ceteris uxoribus id sibi pro ingenti calamitate ducentibus. nam id eis summo dedecori datur. Reliquis 6
Thracibus hic mos est: Liberos sub conditione avehendi venundant. Virgines autem non asservant, sed quibus libuerit cum viris concumbere sinunt. at uxores asservant vehementer, easque magno ære à parentibus coëmunt. Punctam notis habere cutem, nobile judicatur: non habere notas, ignobile. Otiosum esse, pro honestissimo habetur: agricolam vero, pro contemptissimo. E bello atque rapto vivere, pulcherrimum. Atque hi quidem sunt eorum maxime in-

a βασιλέϊ Δαρείῳ. ταῦτα. b φρονέοιεν. c ἐγγένηται. d τάδε bis. e ἐπὶ τόν.

7 insignes mores. Deos autem hos solos colunt, Martem, Liberum, Dianam: sed reges, præter populares alios, etiam Mercurium, eumque è diis præcipue: per quem solum jurant, à quo progenitos quo-
8 que se ajunt. Optimatibus eorum tales sunt sepulturæ: Prolato triduum cadavere, mactatisque omnis generis hostiis, convivantur, illudque defletum prius, deinde combustum sepeliunt, aut aliter humo tectum. Aggestoque desuper tumulo, omnis generis agona proponunt, in quo præmia maxima ponuntur ex ratione singularis certaminis. Et sepultu-
9 ræ quidem Thracum hujusmodi. Quod autem hujus regionis ad aquilonem vergit, nemo potest pro comperto referre quinam homines eam incolant: sed illam quæ trans Istrum plaga est, apparet vastam esse atque infinitam. Solos tantum rescifscere possum habitantes ultra eum homines nomine Sigynna, veste Medica utentes, eorumque equos toto corpore hirsutos esse, ad quinque digitos altitudine pilorum, eosdemque pusillos ac simos, invalidosque ad viros gestandos, sed currui junctos esse pernicissimos: atque ob hæc curribus indigenas uti. Horum fines pertinere prope ad Enetos, qui sunt in Adria. Eos quoque se colonos Medorum dicere: qui quo pacto coloni Medorum fuerint, equidem non queo cogitare: sed fiat quidlibet in longo tempore. Sigynas Ligures qui supra Massiliam incolunt, institores appellant; Cy-
10 prii autem jacula. Verum, ut Thraces ajunt, apes loca quæ sunt trans Istrum, obtinent, & supra illas ulterius procedi non potest. Quæ quum dicunt, haud credibilia apud me dicunt, quoniam hoc animal constat frigoris intolerans esse. Sed mihi videntur loca quæ septemtrionibus subsunt, ob gelu inhabitabilia esse. Hactenus de hac regione: cujus oram maritimam Megabazus Persis obedientem
11 reddidit. Darius simulatque transmisso Hellesponto Sardes venit, recordatus est beneficii in se ab Histiæo collati, & consilii Cois Mitylenæi. Quibus arcessitis in eam urbem, obtulit electionem. Histiæus, ut qui esset Mileti tyrannus, nullam sibi insuper tyrannidem poposcit: sed Myrcinum Edonidem, animo urbis in ea condendæ. Et iste quidem hanc elegit. Coës autem, ut qui non tyrannus sed privatus esset, optavit Mi-
tylenes

τοι νόμοι εἰσί. Θεοὺς δὲ σέβονται μούνους τούσδε, Ἄρεα, καὶ Διόνυσον, καὶ Ἄρτεμιν. οἱ δὲ βασιλῆες αὐτῶν, παρὲξ τῶν ἄλλων πολιητέων, σέβονται Ἑρμῆν μάλιστα θεῶν· καὶ ὀμνύουσι μοῦνον τοῦτον, καὶ λέγουσι γεγονέναι ἀπὸ Ἑρμέω ἑωυτούς. Ταφαὶ δὲ τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν εἰσὶ αἵδε· τρεῖς μὲν ἡμέρας προτιθέασι τὸν νεκρόν· καὶ παντοῖα σφάξαντες ἱρήια, εὐωχέονται, προκλαύσαντες πρῶτον· ἔπειτα δὲ θάπτουσι κατακαύσαντες, ἢ ἄλλως γῇ κρύψαντες. χῶμα δὲ χέαντες, ἀγῶνα τιθεῖσι παντοῖον· ἐν τῷ τὰ μέγιστα ἄεθλα τίθεται κατὰ λόγον μουνομαχίης. ταφαὶ μὲν δὴ Θρηΐκων εἰσὶ αἵδε. Τὸ δὲ πρὸς βορέω ἔτι τῆς χώρης ταύτης, οὐδεὶς ἔχει φράσαι τὸ ἀτρεκὲς οἵ τινές εἰσι ἄνθρωποι οἱ οἰκέοντες αὐτήν· ἀλλὰ πέρην[a] ἤδη τοῦ Ἴστρου ἔρημος χώρη φαίνεται ἐοῦσα καὶ ἄπειρος. μούνους δὲ δύναμαι πυθέσθαι οἰκέοντας πέρην τοῦ Ἴστρου ἀνθρώπους, τοῖσι οὔνομα εἶναι Σιγύννας, ἐσθῆτι δὲ χρεωμένους[b] Μηδικῇ. τοὺς δὲ ἵππους αὐτῶν εἶναι λασίους ἅπαν τὸ σῶμα, ἐπὶ πέντε δακτύλους τὸ βάθος τῶν τριχῶν· μικροὺς δὲ καὶ σιμοὺς, καὶ ἀδυνάτους ἄνδρας φέρειν· ζευγνυμένους δὲ ὑπ᾽ ἅρματα, εἶναι ὀξυτάτους. ἁρματηλατέειν δὲ πρὸς ταῦτα τοὺς ἐπιχωρίους. κατήκειν δὲ τούτων τοὺς οὔρους ἀγχοῦ Ἐνετῶν τῶν ἐν τῷ Ἀδρίῃ. εἶναι δὲ Μήδων σφέας ἀποίκους λέγουσι. ὅκως δὲ οὗτοι Μήδων ἄποικοι γεγόνασι, ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω ἐπιφράσασθαι· γένοιτο δ᾽ ἂν πᾶν ἐν τῷ μακρῷ χρόνῳ. Σιγύννας δ᾽ ὦν καλέουσι Λίγυες οἱ ἄνω ὑπὲρ Μασσαλίης οἰκέοντες, τοὺς καπήλους· Κύπριοι δὲ, τὰ δόρατα. Ὡς δὲ Θρήϊκες λέγουσι, μέλισσαι κατέχουσι τὰ πέρην τοῦ Ἴστρου· καὶ ὑπὸ τουτέων οὐκ εἶναι διελθεῖν τὸ προσωτέρω. ἐμοὶ μέν νυν, ταῦτα λέγοντες, δοκέουσι λέγειν οὐκ οἰκότα. τὰ γὰρ ζῶα ταῦτα φαίνεται εἶναι δύσριγα· ἀλλά μοι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον ἀοίκητα δοκέει εἶναι, διὰ τὰ ψύχεα. ταῦτα μέν νυν τῆς χώρης ταύτης πέρι λέγεται· τὰ παραθαλάσσια δ᾽ ὦν αὐτῆς Μεγάβαζος Περσέων κατήκοα ἐποίεε. Δαρεῖος δὲ, ὡς διαβὰς τάχιστα τὸν Ἑλλήσποντον, ἀπίκετο ἐς Σάρδις, ἐμνήσθη τῆς ἐξ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου εὐεργεσίης, καὶ τῆς παραινέσιος τοῦ Μιτυληναίου Κώεω. μεταπεμψάμενος δέ σφεας ἐς Σάρδις, ἐδίδου αὐτοῖσι αἵρεσιν. ὁ μὲν δὴ Ἱστιαῖος, ἅτε τυραννεύων τῆς Μιλήτου, τυραννίδος μὲν οὐδεμιῆς προσεχρήιζε· αἰτέει δὲ Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, βουλόμενος ἐν αὐτῇ πόλιν κτίσαι. οὗτος μὲν δὴ ταύτην αἱρέεται· ὁ δὲ Κώης, οἷά τε οὐ τύραννος, δημότης τε ἐών, αἰτέει Μι-
τυλήνης

a ἀλλὰ τὰ πέρην. b Σιγύνας, ἐσθῆτι χρεωμένους.

Induſtria fœminæ Pæoniæ, quæ ſubigendæ iſtius regionis cupidum Darium facit.

τυλήνης τυραννεῦσαι. τελεωθέντων δὲ ἀμφοτέροισι, οὗτοι μὲν κατὰ εἵλοντο [a] ἐτράποντο. Δαρεῖον δὲ συνήνεικε, πρῆγμα τοιόνδε ἰδόμενον, ἐπιθυμῆσαι ἐντείλασθαι Μεγαβάζῳ, Παίονας ἑλόντα ἀνασπάστους ποιῆσαι ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίην. ἦν Πίγρης καὶ Μαντύης [b], ἄνδρες Παίονες· οἳ ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐς [c] τὴν Ἀσίην, αὐτοὶ ἐθέλοντες Παιόνων τυραννεύειν, ἀπικνέονται ἐς Σάρδις, ἅμα ἀγόμενοι ἀδελφεὴν μεγάλην τε καὶ εὐειδέα. φυλάξαντες δὲ Δαρεῖον προκατιζόμενον ἐς τὸ προάστειον τὸ τῶν Λυδῶν, ἐποίησαν τοιόνδε· σκευάσαντες τὴν ἀδελφεὴν ὡς εἶχον ἄριστα, ἐπ᾽ ὕδωρ ἔπεμπον, ἄγγος ἐπὶ τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν, καὶ ἐκ τοῦ βραχίονος ἵππον ἐπέλκουσαν καὶ κλώθουσαν [d] λίνον. ὡς δὲ παρεξήιε ἡ γυνή, ἐπιμελὲς τῷ Δαρείῳ ἐγένετο. οὔτε γὰρ Περσικὰ ἦν οὔτε Λύδια τὰ ποιεύμενα ἐκ τῆς γυναικός, οὔτε πρὸς τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης οὐδαμῶν. ἐπιμελὲς δ᾽ ὥς οἱ ἐγένετο, τῶν δορυφόρων τινὰς πέμπει, κελεύων φυλάξαι ὅ, τι χρήσεται [e] τῷ ἵππῳ ἡ γυνή. οἱ μὲν δὴ ὄπισθεν εἵποντο· ἡ δέ, ἐπεί τε ἀπίκετο ἐπὶ τὸν ποταμόν, ἤρσε τὸν ἵππον. ἄρσασα δέ, καὶ τὸ ἄγγος τοῦ ὕδατος ἐμπλησαμένη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν παρεξήιε, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐπέλκουσα ἐκ τοῦ βραχίονος τὸν ἵππον, καὶ στρέφουσα τὸν ἄτρακτον. θωυμάζων δὲ ὁ Δαρεῖος τά τε ἤκουσε ἐκ τῶν κατασκόπων, καὶ τὰ αὐτὸς ὥρα, ἄγειν αὐτὴν ἐκέλευε ἑωυτῷ ἐς ὄψιν. ὡς δὲ ἄχθη, παρῆσαν καὶ οἱ ἀδελφεοὶ αὐτῆς, οὔκη πρόσω σκοπιὴν ἔχοντες τούτων. εἰρωτέοντος δὲ τοῦ Δαρείου ὁποδαπὴ [f] εἴη, ἔφασαν οἱ νεηνίσκοι εἶναι Παίονες, καὶ ἐκείνην εἶναι σφέων ἀδελφεήν. ὁ δ᾽ ἀμείβετο, τίνες δὲ οἱ Παίονες ἄνθρωποί εἰσι, καὶ κοῦ γῆς οἰκημένοι, καὶ τί κεῖνοι [g] ἐθέλοντες ἔλθοιεν ἐς Σάρδις. οἱ δέ οἱ ἔφραζον ὡς ἔλθοιεν μὲν ἐκείνῳ δώσοντες σφέας αὐτούς· εἴη δὲ ἡ Παιονίη ἐπὶ τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πεπολισμένη· ὁ δὲ Στρυμὼν οὐ πρόσω τοῦ Ἑλλησπόντου· εἴησαν δὲ Τευκρῶν τῶν ἐκ Τροίης ἄποικοι. οἱ μὲν δὴ αὐτὰ ἕκαστα [h] ἔλεγον. ὁ δὲ εἰρώτα εἰ καὶ πᾶσαι εἴησαν αὐτόθι αἱ γυναῖκες οὕτω ἐργάτιδες. οἱ δὲ καὶ τοῦτο ἔφασαν προθύμως οὕτω ἔχειν. αὐτοῦ γὰρ ὧν τούτου εἵνεκα ἐποιέετο [i]. Ἐνθαῦτα Δαρεῖος γράφει γράμματα πρὸς Μεγάβαζον [k], τὸν ἔλιπε ἐν τῇ Θρηίκῃ στρατηγόν· ἐντελλόμενος ἐξαναστῆσαι ἐξ ἠθέων Παίονας, καὶ παρ᾽ ἑωυτὸν ἀγαγεῖν καὶ αὐτοὺς καὶ τέκνα τε καὶ γυναῖκας αὐτέων. αὐτίκα δὲ ἱππεὺς ἔθεε φέρων τὴν ἀγγελίην ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. περαιωθεὶς δέ, διδοῖ τὸ βιβλίον

τῷ

tylenes tyrannidem. Impetrato uterque quod optaverat, eo ſe contulit. At Dario res hujuſcemodi oblata eſt, ut illam videnti inceſſerit cupido mandandi Megabazo, ut Pæonas ex Europæ ſedibus in Aſiam tranſportaret. Erant Pigres & Mantyes viri Pæones, qui, poſtquam Darius tranſmiſit in Aſiam, & ipſi Sardes venere, cupidi tyrannidis apud Pæonas potiundæ, ducentes una ſororem procera ſtatura atque ſpecioſa. Obſervato tempore dum in ſuburbano Lydorum Darius ante fores ſederet, talem rem ſibi agendam putarunt, ſororem quamoptime poterant quum exornaſſent, ad aquam mittunt, vas capite tenentem, equumque è brachio trahentem, linumque nentem. Eam prætereuntem Darius attente conſiderabat, quod neque Perſica erant illa quæ ageret mulier, neque Lydica, neque ullarum ex Aſia feminarum. Hæc conſiderans, miſit quoſdam ſuorum ſatellitum, juſſos obſervare in quam rem uteretur mulier equo. Iſtis a tergo ſequentibus, femina ubi pervenit ad flumen, equum curavit; & mox vas aqua implevit. His actis, eadem via regreditur, aquam capite ſuſtinens, equum è brachio trahens, ac fuſum verſans. Admiratus Darius, tum iis quæ ab explo- 13
ratoribus audiſſet, tum iis quæ ipſe vidiſſet, adduci coram feminam jubet. Ea adducta, adoleſcentes fratres qui aderant, non procul rem ipſam ſpeculantes, interroganti Dario cujas illa eſſet, ajunt ſe Pæonas eſſe, & illam ſuam ſororem. Ad quos Darius, quinam homines eſſent Pæones, & ubi locorum habitarent, & cujus rei gratia illi veniſſent Sardes, percontari. Adoleſcentes, ſe vero veniſſe dicere ut ſeſe ei donarent. Pæoniam autem eſſe ad flumen Strymonem ſitam, qui Strymon non procul abeſſet ab Helleſponto. Eſſe vero Pæonas coloniam Teucrorum qui è Troia fuerunt. Hæc ſingulatim illi referebant. Interrogantique Dario nunquid omnes illic feminæ tam laborioſæ eſſent, affirmare prompte id ita ſe habere. hujus enim rei gratia illud fiebat. Ibi Da- 14
rius litteras ad Megabazum dat, quem in Thracia præfectum reliquerat, jubens è ſedibus ſuis Pæonas ad ipſum transferri cum liberis pariter & uxoribus. Eques cum hoc nuncio confeſtim ad Helleſpontum cucurrit; Helleſpontoque tranſmiſ-

ſo

a κατὰ τὰ εἵλοντο. b Μαστύης. c διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς. d MS. habet κλῶσαν, cui ſuper adſcripſit alia manus ſyllabam σα. e χρήσαιτο. f ποδαπή. g τί δὴ κεῖνοι. h δὴ ταῦτα ἕκαστα. i εἵνεκα καὶ ἐποιέετο. k γράμματα Μεγαβάζῳ habet MS.

so litteras Megabazo reddidit. Quibus ille lectis, sumptis è Thracia ducibus, adversus Pæoniam exercitum du-
15 cit. Pæones, cognito Persarum in se adventu, contractis copiis processere ad mare, rati illac Persas ingressuros ad dimicandum. Et Pæones quidem ad arcendum exercitus Megabazi ingressum parati erant: Persæ autem certiores facti Pæonas convenisse ad intercludendum ab ora maritima ingressum, usi ducibus, quos habebant, iter ad superiora convertunt, hostemque fallentes in Pæonum oppida irrumpunt, & illa, utpote vacua, facile occupant. Quod ubi rescivere Pæones, protinus dispersi, ad sua quisque dilabuntur, seque Persis dedunt. Ita è Pæonibus Syropæones & Pæoplæ, & qui ad Prasiadem usque paludem incolunt, è suis se-
16 dibus emoti, in Asiam sunt abducti. Qui vero circa Pangæum montem incolunt, Doberasque & Agrianas & Odomantos, & ipsam Prasiadem paludem, omnino non cepit Megabazus. Tentavit tamen eos etiam expugnare qui paludem incolunt, hunc in modum: In media palude stant tabulata compacta in altissimis sublicis, angustum à continente ingressum uno ponte habentia. Has sublicas tabulatis suppositas, olim quidem communiter omnes cives statuerunt: mox tali lege usi statuunt, ut pro singulis uxoribus quas quisque duceret (ducunt autem singuli multas uxores) ternas defigeret sublicas, è monte sumptas cui nomen est Orbelus. Hoc autem habitant modo: obtinent singuli super ea tabulata tugurium in quo degunt, & januam depactam per tabulata ferentem deorsum ad paludem. Parvulos autem liberos per pedem reste illigant, metuentes ne devolvantur. Equis autem & jumentis pisces pro pabulo præbent. Porro piscium tanta est copia, ut quoties quis januam depactam resupinaverit, demissam fune sportam vacuam in paludem non multo post retrahat piscium plenam. quorum duo sunt genera, unum quod
17 vocant Papraces, alterum Tilones. Ceterum è Pæonibus ii qui capti fuere, in Asiam sunt abducti. Pæonibus subactis, Megabazus nuncios in Macedoniam, septem Persas, qui post eum erant in exercitu spectatissimi, misit ad Amyntam, petituros regi Dario terram & aquam. Est autem è palude Prasiade brevis admo-

τῷ Μεγαβάζῳ. ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος, καὶ λαβὼν ἡγεμόνας ἐκ τῆς Θρηίκης, ἐστρατεύετο ἐπὶ τὴν Παιονίην. Πυθόμενοι δὲ οἱ Παίονες τοὺς Πέρσας ἐπὶ σφέας ἰέναι, ἁλισθέντες ἐξεστρατεύσαντο πρὸς θαλάσσης· δοκέοντες ταύτῃ ἐπιχειρήσειν τοὺς Πέρσας ἐμβάλλοντας[a]. οἱ μὲν δὴ Παίονες ἦσαν ἕτοιμοι τὸν Μεγαβάζου στρατὸν ἐπιόντα ἐρύκειν· οἱ δὲ Πέρσαι πυθόμενοι συναλίσθαι[b] τοὺς Παίονας, καὶ τὴν πρὸς θαλάσσης ἐσβολὴν φυλάσσοντας, ἔχοντες ἡγεμόνας, τὴν ἄνω ὁδὸν τράπονται). λαθόντες δὲ τοὺς Παίονας, ἐσπίπτουσι ἐς τὰς πόλιας αὐτῶν, ἐούσας ἀνδρῶν ἐρήμους. οἷα δὲ κεινῇσι ἐπιπεσόντες, εὐπετέως κατέσχον. οἱ δὲ Παίονες ὡς ἐπύθοντο ἐχομένας τὰς πόλιας, αὐτίκα διασκεδασθέντες, κατ' ἑωυτοὺς ἕκαστοι ἐτράποντο, καὶ παρεδίδοσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Πέρσῃσι. οὕτω δὴ Παιόνων Σειροπαίονές τε καὶ Παιόπλαι, καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης, ἐξ ἠθέων ἐξαναστάντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Οἱ δὲ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος, καὶ Δόβηρας, καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ Ὀδομάντους, καὶ αὐτὴν τὴν λίμνην τὴν Πρασιάδα, οὐκ ἐχειρώθησαν ἀρχὴν ὑπὸ Μεγαβάζου. ἐπειρήθη δὲ καὶ τοὺς ἐν τῇ λίμνῃ κατοικημένους ἐξαιρέειν ὧδε· ἴκρια ἐπὶ σταυρῶν ὑψηλῶν ἐζευγμένα ἑστήκεε ἐν μέσῃ τῇ λίμνῃ, ἔσοδον ἐκ τῆς ἠπείρου στεινὴν ἔχοντα μιῇ γεφύρῃ. τοὺς δὲ σταυροὺς τοὺς ὑπεστεῶτας τοῖσι ἰκρίοισι τὸ μέν κου ἀρχαῖον ἔστησαν κοινῇ πάντες οἱ πολιῆται· μετὰ δὲ, νόμῳ χρεώμενοι ἱστᾶσι τοιῷδε· κομίζοντες ἐξ ὄρεος τῷ οὔνομά ἐστι Ὄρβηλος, κατὰ γυναῖκα ἑκάστην ὁ γαμέων τρεῖς σταυροὺς ὑπίστησι· ἄγεται δὲ ἕκαστος πολλὰς γυναῖκας. οἰκέουσι δὲ τοιοῦτον τρόπον· κρατέων ἕκαστος ἐπὶ τῶν ἰκρίων καλύβης τε ἐν τῇ διαιτᾶται, καὶ θύρης καταπακτῆς διὰ τῶν ἰκρίων κάτω φερούσης ἐς τὴν λίμνην· τὰ δὲ νήπια παιδία δέουσι τοῦ ποδὸς σπάρτῳ, μὴ κατακυλισθῇ δειμαίνοντες· τοῖσι δὲ ἵπποισι καὶ τοῖσι ὑποζυγίοισι παρέχουσι χόρτον ἰχθῦς. τῶν δὲ πλῆθός ἐστι τοσοῦτον, ὥστε ὅταν τὴν θύρην τὴν καταπακτὴν ἀνακλίνῃ, κατιεὶς σχοινίῳ σπυρίδα κοίλην[c] ἐς τὴν λίμνην, καὶ οὐ πολλόν τινα χρόνον ἐπισχὼν, ἀνασπᾷ πλήρεα ἰχθύων. τῶν δὲ ἰχθύων ἐστὶ γένεα δύο, τοὺς καλέουσι πάπρακάς τε καὶ τίλωνας. Παιόνων μὲν δὴ οἱ χειρωθέντες ἤγοντο ἐς τὴν Ἀσίην. Μεγάβαζος δὲ ὡς ἐχειρώσατο τοὺς Παίονας, πέμπει ἀγγέλους ἐς Μακεδονίην, ἄνδρας ἑπτὰ Πέρσας, οἳ μετ' αὐτὸν ἐκεῖνον ἦσαν δοκιμώτατοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἐπέμποντο δὲ οὗτοι παρ' Ἀμύντην, αἰτήσοντες γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ βασιλέϊ. ἔστι δὲ ἐκ τῆς Πρασιάδος λίμνης σύντο-

a ἐσβαλόντας. b συναλισθέντας. c MS. tamen hoc loco habet κεινήν.

Amyntas Macedo ſe Perſis dedidit, quorum laſciviam in convivio non fert filius Alexander.

μος κάρτα ἐς τὴν Μακεδονίην. πρῶτον [a] μὲν γὰρ ἔχεται τῆς λίμνης τὸ μέταλλον, ἐξ οὗ ὕστερον τούτων τάλαντον ἀργυρίου Ἀλεξάνδρῳ ἡμέρης ἑκάστης ἐφοίτα. μετὰ δὲ τὸ μέταλλον, Δύσωρον καλεόμενον ὄρος ὑπερβάντα εἶναι ἐν Μακεδονίῃ. Οἱ ὦν Πέρσαι οἱ πεμφθέντες οὗτοι παρὰ τὸν Ἀμύντην ὡς ἀπίκοντο, αἴτεον, ἐλθόντες ἐς ὄψιν τὴν Ἀμύντεω, Δαρείῳ βασιλέϊ γῆν τε καὶ ὕδωρ. ὁ δὲ ταῦτα ἐδίδου, καί σφεας ἐπὶ ξείνια καλέει [b]· παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς, ἐδέκετο τοὺς Πέρσας φιλοφρόνως. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο διαπίνοντες, εἶπαν οἱ Πέρσαι τάδε, „Ξεῖνε Μακεδὼν, ἡμῖν νόμος ἐστὶ τοῖσι Πέρσῃσι, ἐπεὰν δεῖπνον προτιθώμεθα μέγα, τότε καὶ τὰς παλλακὰς καὶ τὰς κουριδίας γυναῖκας ἐσάγεσθαι παρέδρους. σύ νυν, ἐπεί περ προθύμως μὲν ἐδέξαο, μεγάλως δὲ ξεινίζεις, Δαρείῳ δὲ βασιλέϊ διδοῖς γῆν τε καὶ ὕδωρ, ἕπεο νόμῳ τῷ ἡμετέρῳ. εἶπε πρὸς ταῦτα Ἀμύντης, „Ὦ Πέρσαι, νόμος μὲν ἡμῖν γέ ἐστι οὐκ οὗτος, ἀλλὰ κεχωρίσθαι ἄνδρας γυναικῶν· ἐπεί τε δὲ ὑμεῖς ἐόντες δεσπόται προσχρηΐζετε τούτων, παρέσται ὑμῖν καὶ ταῦτα. εἴπας τοσαῦτα ὁ Ἀμύντης μετεπέμπετο τὰς γυναῖκας· αἱ δ' ἐπεί τε καλεόμεναι ἦλθον, ἐπεξῆς ἀντία ἵζοντο τοῖσι Πέρσῃσι. ἐνθαῦτα οἱ Πέρσαι ἰδόμενοι γυναῖκας εὐμόρφους, ἔλεγον πρὸς Ἀμύντην, φάμενοι τὸ ποιηθὲν τοῦτο, οὐδὲν εἶναι σοφόν. κρέσσον γὰρ εἶναι ἀρχῆθεν μὴ ἐλθεῖν τὰς γυναῖκας, ἢ ἐλθούσας καὶ μὴ παριζομένας, ἀντίας ἵζεσθαι, ἀλγηδόνας σφι ὀφθαλμῶν. ἀναγκαζόμενος δὲ ὁ Ἀμύντης ἐκέλευε παρίζειν. πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, αὐτίκα οἱ Πέρσαι μαζῶν τε ἅπτοντο, οἷα πλεόνως οἰνωμένοι, καί κού τις καὶ φιλέειν ἐπειρᾶτο. Ἀμύντης μὲν δὴ ταῦτα ὁρέων, ἀτρέμας εἶχε, καίπερ δυσφορέων, οἷα ὑπερδειμαίνων τοὺς Πέρσας· Ἀλέξανδρος δὲ ὁ Ἀμύντεω, παρεών τε καὶ ὁρέων ταῦτα, ἅτε νέος τε ἐὼν καὶ κακῶν ἀπαθὴς, οὐδαμῶς ἔτι κατέχειν οἷός τ' ἦν· ὥστε δὲ βαρέως φέρων, εἶπε πρὸς Ἀμύντην τάδε, „Σὺ μὲν ὦ πάτερ εἶκε τῇ ἡλικίῃ, ἀπιών τε ἀναπαύεο, μηδὲ λιπάρεε τῇ πόσι· ἐγὼ δὲ προσμένων αὐτοῦ τῇδε, πάντα τὰ ἐπιτήδεα παρέξω τοῖσι ξείνοισι. πρὸς ταῦτα συνεὶς Ἀμύντης ὅτι νεώτερα πρήγματα πρήξειν μέλλει „Ἀλέξανδρος, λέγει, Ὦ παῖ, σχεδὸν γάρ σευ „ἀνακαιομένου συνίημι τοὺς λόγους, ὅτι ἐθέλεις „ἐμὲ ἐκπέμψας ποιέειν τι νεώτερον· ἐγὼ ὦν σευ χρηΐ-

modum in Macedoniam via. nam in
primis paludi confinis eſt fodina, unde
poſt ea tempora Alexandro in ſingulos
dies ſingula argenti talenta proveniebant.
Poſt fodinam ſuperato monte quem vo-
cant Dyſorum, Macedonia intratur.
Igitur iſti Perſæ ad Amyntam miſſi ubi 18
pervenere, in conſpectum Amyntæ ad-
miſſi regi Dario terram & aquam petunt:
Amyntas & ea dedit, & homines in ho-
ſpitium vocavit: inſtructaque ſplendide
cœna, percomiter accepit. Perſæ, poſt-
quam à cœna ad potum pervenere, Ho-
ſpes, inquiunt, Macedo, nobis Perſis
conſuetudinis eſt, quoties magnam ex-
hibuimus cœnam, tunc etiam concubinas
& quas virgines duximus uxores ad aſſi-
dendum introducere. Proinde tu nunc,
quoniam comiter excepiſti nos, & li-
berali hoſpitio proſequutus es, & regi
Dario & terram das & aquam, ſectare
conſuetudinem noſtram. Ad hæc A-
myntas, Nobis, inquit, Perſæ, iſta
conſuetudo non eſt, ſed viros à feminis
ſemovendi: verum quandoquidem vos
exigitis qui domini eſtis, hoc quoque
vobis præſtabitur. Hæc loquutus A-
myntas, feminas arceſſit. Illæ, ut vocaban-
tur, præſto fuerunt, & è regione Per-
ſarum deinde conſederunt. Quas Per-
ſæ conſpicati formoſas, Amyntam allo-
quuntur, negantes omnino id factum
eſſe ſapienter. ſatius enim futurum fu-
iſſe, ab initio non veniſſe feminas, quam,
poſtquam venerant, non aſſidere, ſed
ex adverſo ſedere, oculorum ipſis dolo-
res. Ita coactus Amyntas illas aſſidere
juſſit. Quæ quum obtemperaſſent, illi-
co Perſæ mamillas illarum tractare, ut-
pote pluſculo vino temulenti, nonnemo
etiam tentare ſuaviari. Hæc Amyntas 19
intuens etſi iniquo ferebat animo, tamen
præ metu Perſici nominis quieſcere. Ve-
rum ejus filius Alexander quum adeſſet,
atque hæc aſpiceret, utpote adoleſcens,
& malorum inexpertus, nequaquam am-
plius tolerare poſſe. itaque graviter fe-
rens, ad Amyntam inquit, Tu quidem
pater cede ætati, abique hinc ad requie-
ſcendum, neque adeſto potationi: ego
vero hîc remanens, omnia hoſpitibus
quæ oportet exhibebo. Amyntas eum
juvenile aliquid facturum animadver-
tens, ad hæc reſpondit, Fili, inquiens,
verba tua hinc me ſummoventis pæne in-
telligo. ideo enim me dimittis, quod a-
liquid novi agere in animo habes. Qua-
re

a πρῶτα. b ἐκάλεε

Eamque cæde ipsorum vindicat, quam impunitam sibi astu fecit.

re nolo te quicquam novi in hos viros perpetrare, futurum in perniciem nostram: sed tolera adspectans quæ geruntur. nam quod ad discessum meum pertinet, parebo. His responsis Amyntas
20 abiit. Tum Alexander ad Persas, Vobis, inquit, hospites, cum his feminis vel omnibus, si libet, facillime licet concumbatis: sed cum qua earum concumbere libeat indicate. Nunc enim fere tempus cubandi adventat, & vos bene potos esse temulentosque video. Proinde has feminas, si vobis cordi est, finite ire ad lavandum; lotas denuo exspectate. Hæc loquutus Alexander, approbantibus Persis, egressas feminas in muliebre remittit conclave: ac totidem viros læves malas habentes, muliebri veste exornat, traditisque pugionibus introducit: idque faciens Persis dixit, Vos vero, Persæ, à nobis in convivium estis omni munificentia accepti: quippe quibus & quæ habemus, atque insuper, quæ invenire potuimus, ea omnia adsunt: &, quod omnium maximum est, etiam nostras ipsorum matres & sorores liberaliter vobis exhibemus: ut prorsus universo honore affectos vos esse à nobis intelligatis quo digni estis: ac denique ut regi qui vos misit, à Græco Macedonum principe vos & mensa & lecto bene acceptos esse renuncietis. Hæc loquutus Alexander, singulos Macedonas quos feminas esse ajebat, assidere jussit singulis Persis. qui posteaquam à Persis attrectari cœpere, illos obtrun-
21 cavere. Et hac quidem morte affecti sunt Persæ ipsi & eorum comitatus. Comitabantur enim eos & vehicula, & famulitia, & omnis generis multus apparatus, quæ cuncta cum illis omnibus pariter intercepta sunt. Non multo deinde interjecto tempore, quum magna horum virorum à Persis inquisitio fieret, Alexander illos prudentia occupavit, tum multas pecunias dando, tum sororem suam nomine Gygæam. His datis Bubari, viro Persæ, uni ex inquisitoribus interfectorum ducum rem disjecit. Et horum quidem Persarum cædes tali astu
22 perfecta silentio suppressa est. Esse autem Græcos hos qui à Perdicca progeniti sunt, quemadmodum ipsi ajunt, & ego scio, & esse tales ostendam in iis quæ postea dicam. Quinetiam & ii qui in Olym-

„χρήιζω μηδὲν νεοχμῶσαι κατ' ἄνδρας [a] τούτους, „ἵνα μὴ ἐξεργάσῃ ἡμέας· ἀλλὰ ἀνέχευ ὁρέων „τὰ ποιεύμενα. ἀμφὶ δὲ ἀπόδῳ τῇ ἐμῇ πείσομαί „τοι. Ὡς δὲ Ἀμύντης χρήσας τουτέων οἰχώκεε, „λέγει ὁ [b] Ἀλέξανδρος πρὸς τοὺς Πέρσας, Γυ„ναικῶν τουτέων ὦ ξεῖνοι πολλή ἐστι ὑμῖν [c] εὐ„πετείη, καὶ εἰ πάσῃσι βούλεσθε μίσγεσθαι, καὶ „ὁκόσῃσι ὦν αὐτέων. τούτου μὲν πέρι αὐτοὶ ἀπο„σημανέετε. νῦν δὲ (σχεδὸν γὰρ ἤδη τῆς κοίτης „ὥρη προσέρχεται ὑμῖν, καὶ καλῶς ἔχοντας „ὑμέας ὁρέω μέθης) γυναῖκας ταύτας, εἰ ὑ„μῖν φίλον ἐστὶ, ἄφετε λούσασθαι· λουσαμένας „δὲ, ὀπίσω προσδέκεσθε. εἴπας ταῦτα (συνέπαινοι γὰρ ἔσαν οἱ Πέρσαι) γυναῖκας μὲν ἐξελθούσας ἀπέπεμπε ἐς τὴν γυναικηΐην· αὐτὸς δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἴσους τῇσι γυναιξὶ ἀριθμὸν ἄνδρας λειογενείους τῇ τῶν γυναικῶν ἐσθῆτι σκευάσας, καὶ ἐγχειρίδια δοὺς, ἦγε [d] ἔσω. παρά„γων δὲ τούτους, ἔλεγε τοῖσι Πέρσῃσι τάδε, Ὦ „Πέρσαι, οἴκατε πανδαισίῃ τελέῃ ἱστιῆσθαι [e]. τά „τε γὰρ ἄλλα ὅσα εἴχομεν, καὶ πρὸς, τὰ οἷά „τε ἦν ἐξευρόντας παρέχειν, πάντα ὑμῖν πάρ„εστι. καὶ δὴ καὶ τόδε τὸ πάντων μέγιστον, τάς „τε ἑωυτῶν μητέρας καὶ τὰς ἀδελφεὰς ἐπιδα„ψιλευόμεθα [f] ὑμῖν· ὡς παντελέως μάθητε τι„μεώμενοι πρὸς ἡμέων τῶνπερ ἐστὲ ἄξιοι. πρὸς „δὲ, καὶ βασιλέϊ τῷ πέμψαντι ἀπαγγείλητε, „ὡς ἀνὴρ Ἕλλην Μακεδὼν ὕπαρχος εὖ ὑμέας „ἐδέξατο καὶ τραπέζῃ καὶ κοίτῃ. ταῦτα εἴπας Ἀλέξανδρος, παρίζει Πέρσῃ ἀνδρὶ ἄνδρα Μακεδόνα, ὡς γυναῖκα τῷ λόγῳ. οἱ δὲ, ἐπεί τε σφέων οἱ Πέρσαι ψαύειν ἐπειρῶντο, διεργάζοντο αὐτούς. Καὶ οὗτοι μὲν τούτῳ τῷ μόρῳ διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ καὶ ἡ θεραπηΐη αὐτέων. εἵπετο γὰρ δή σφι καὶ ὀχήματα, καὶ θεράποντες, καὶ ἡ πᾶσα πολλὴ παρασκευή. πάντα δὴ ταῦτα, ἅμα κείνοισι [g] ἠφάνιστο. μετὰ δὲ χρόνῳ οὐ πολλῷ ὕστερον, ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τουτέων μεγάλη ἐκ τῶν Περσέων ἐγίνετο· καί σφεας Ἀλέξανδρος κατέλαβε σοφίῃ, χρήματά τε δοὺς πολλὰ, καὶ τὴν ἑωυτοῦ ἀδελφεὴν, τῇ οὔνομα ἦν Γυγαίη. δοὺς δὲ ταῦτα κατέλαβε ὁ Ἀλέξανδρος Βουβάρῃ ἀνδρὶ Πέρσῃ τῶν διζημένων τοὺς ἀπολομένους τῶν στρατηγῶν. ὁ μέν νυν τῶν Περσέων τουτέων θάνατος οὕτω καταλαμφθεὶς ἐσιγήθη. Ἕλληνας δὲ τούτους εἶναι τοὺς ἀπὸ Περδίκκεω γεγονότας, κατάπερ αὐτοὶ λέγουσι, αὐτός τε οὕτω τυγχάνω ἐπιστάμενος, καὶ δὴ καὶ ἐν τοῖσι ὄπισθε λόγοισι ἀποδέξω ὡς εἰσὶ Ἕλληνες. πρὸς δὲ, καὶ οἱ τὸν Ὀλυμ-

a πρὸς ἄνδρας. b ἔλεγε ὁ. c πολλή ἐστι ἐν ὑμῖν. d δοὺς, παρῆγε. e εἰσιῆσθαι. f ἐπιδαψιλευόμεθα. g ἅμα πᾶσι κείνοισι.

Macedo Græci generis. Histiæus ab muniendo in Thracia Myrcino avocatur summo astu ad aulam Persicam.

Ὀλυμπίῃ [a] διέποντες ἀγῶνα Ἑλληνοδίκαι οὕτω ἔγνωσαν εἶναι. Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀεθλεύειν ἑλομένου, καὶ καταβάντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ ἀντιθευσόμενοι Ἑλλήνων ἐξεῖργόν μιν, φάμενοι οὐ βαρβάρων ἀγωνιστέον εἶναι τὸν ἀγῶνα, ἀλλὰ Ἑλλήνων. Ἀλέξανδρος δὲ, ἐπειδὴ ἀπέδεξε ὡς εἴη Ἀργεῖος, ἐκρίθη τε εἶναι Ἕλλην, καὶ ἀγωνιζόμενος στάδιον, συνεξέπιπτε τῷ πρώτῳ. Ταῦτα μέν νυν οὕτω κῃ ἐγένετο. Μεγάβαζος δὲ ἄγων τοὺς Παίονας, ἀπίκετο ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον· ἐνθεῦτεν [b] διαπεραιωθεὶς, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἅτε δὲ τειχέοντος ἤδη Ἱστιαίου τοῦ Μιλησίου τὴν παρὰ Δαρείου αἰτήσας ἔτυχε μισθὸν δωρεὴν φυλακῆς τῆς σχεδίης· ἐόντος δὲ τοῦ χώρου τούτου παρὰ Στρυμόνα ποταμὸν, τῷ οὔνομά ἐστι Μύρκινος. μαθὼν δὲ ὁ Μεγάβαζος τὸ ποιεύμενον ἐκ τοῦ Ἱστιαίου, ὡς ἦλθε τάχιστα ἐς τὰς Σάρδις ἄγων τοὺς Παίονας, ἔλεγε Δαρείῳ τάδε, „Ὦ βασιλεῦ, κοῖόν τι [c] χρῆμα ἐποίησας, ἀνδρὶ Ἕλληνι δεινῷ τε καὶ σοφῷ δοὺς ἐγκτίσασθαι πόλιν ἐν Θρηΐκῃ; ἵνα ἴδη τε ναυπηγήσιμός ἐστι ἄφθονος, καὶ πολλοὶ κωπέες, καὶ μέταλλα ἀργύρεα· ὅμιλός τε πολλὸς μὲν Ἕλλην περιοικέει, πολλὸς δὲ βάρβαρος· οἱ προστάτεω ἐπιλαβόμενοι, ποιήσουσι τοῦτο τὸ ἂν κεῖνος ἐξηγέηται καὶ ἡμέρης καὶ νυκτός. σὺ τοίνυν τοῦτον τὸν ἄνδρα παῦσον ταῦτα ποιεῦντα, ἵνα μὴ οἰκηΐῳ πολέμῳ συνέχηαι. τρόπῳ δὲ ἠπίῳ μεταπεμψάμενος, παῦσον. ἐπεὰν δὲ αὐτὸν περιλάβῃς, ποιέειν ὅκως μηκέτι κεῖνος ἐς Ἕλληνας ἀπίξεται. Ταῦτα λέγων ὁ Μεγάβαζος, εὐπετέως ἔπειθε Δαρεῖον, ὡς εὖ προορέων τὸ μέλλον γίνεσθαι· μετὰ δὲ ἄγγελον πέμψας ὁ Δαρεῖος ἐς τὴν Μύρκινον, ἔλεγε τάδε, „Ἱστιαῖε, βασιλεὺς Δαρεῖος τάδε λέγει, Ἐγὼ φροντίζων εὑρίσκω ἐμοί τε καὶ τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι οὐδένα εἶναι σεῦ ἄνδρα εὐνοέστερον. τοῦτο δὲ οὐ λόγοισι ἀλλ' ἔργοισι οἶδα μαθών. νῦν ὦν (ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι) ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. τούτοισι τοῖσι ἔπεσι πιστεύσας ὁ Ἱστιαῖος, καὶ ἅμα μέγα ποιεύμενος βασιλῆος σύμβουλος γενέσθαι, ἀπίκετο ἐς Σάρδις. ἀπικομένῳ δέ οἱ ἔλεγε Δαρεῖος „τάδε, Ἱστιαῖε, ἐγώ σε μετεπεμψάμην τῶνδε εἵνεκεν· ἐπεί τε τάχιστα ἐνόστησα ἀπὸ Σκυθέων, καὶ σύ μοι ἐγένεο ἐξ ὀφθαλμῶν, οὐδέν κω ἄλλο χρῆμα οὕτω ἐν βραχεῖ ἐπεζήτησα ὡς σὲ ἰδέειν τε καὶ ἐς λόγους μοι ἀπικέσθαι· ἐγνωκὼς ὅτι κτημάτων πάντων ἐστὶ τιμιώτατον ἀνὴρ φίλος, συνετός τε καὶ εὔνοος. τά τοι ἐγὼ καὶ ἀμφότερα συνειδὼς, ἔχω μαρτυρέειν ἐς πρήγματα τὰ ἐμά. νῦν ὦν (εὖ γὰρ ἐποίη-

Olympia certamini Græcorum præsunt, ita esse decreverunt. Nam quum Alexander certandi studio captus ad hoc ipsum descendisset, æmuli in cursu Græci arcebant eum, quod negarent barbarorum id esse certamen, sed Græcorum. at ubi probavit sese Argivum, tum Græcus esse judicatus est; tum stadium certans, proximus primo extitit. Et hæc 23
quidem ita gesta sunt. Megabazus autem Pæonas ducens, abiit ad Hellespontum: illo transmisso, pervenit Sardes. quum interim Histiæus Milesius jam muris cingeret locum, quo à se petito donatus à Dario fuerat in pretium servatæ ratis, qui locus est ad flumen Strymonem nomine Myrcinus. At Megabazus, cognito quod fiebat ab Histiæo, quum primum venit Sardes ducens Pæonas, ita est Darium alloquutus, ô Rex, quidnam tu rei fecisti, dato loco ad urbem condendam in Thracia viro Græco, eique solerti atque industrio? ubi affatim materiæ est ad naves fabricandas, multumque remigum, quin & aurifodinæ? multis etiam cum Græcis, tum barbaris accolentibus? qui nacti ducem, facient quicquid ille vel die vel nocte præceperit. Nunc igitur tu virum hunc ita facientem inhibe, ne domestico bello afflicteris. Inhibe autem miti modo arcessitum: quem quum acceperis, da operam nequando in Græciam revertatur.
Hæc loquutus Megabazus, facile Dario 24
persuasit, tanquam probe prospiciens quod esset eventurum. Darius misso in Myrcinum nuncio ad Histiæum, hæc inquit, Histiæe, rex Darius hæc dicit, Mihi rebusque meis melius consulentem quam te invenio neminem: quod non verbis, sed factis compertum habeo. proinde quum res magnas agere destinem, præsto mihi sis ut eas tibi aperiam. His verbis fidem habens Histiæus, & simul magni faciens consiliarium regis fieri, Sardes profectus est. Cui advenienti Darius, Histiæe, ego (inquit) ea de caussa te arcessivi, simulatque ab Scythis redii, & tu ab oculis meis abfuisti, nullius rei desiderium brevi tam me tenuit, quam ut tu in aspectum & colloquium meum venires: quum sciam omnium possessionum pretiosissimam esse virum amicum, solertem, bene sentientem: quæ tibi ambo ad res meas adesse ego testari possum. Quare tibi ego,

a τῇ ἐν Ὀλυμπίῃ. b καὶ ἐνθεῦτεν. c οἷόν τι.

go, qui fecisti probe quod veneris, hæc offero, ut omissa Mileto, & recens condita in Thracia urbe, me sequaris Susa, eadem quæ ego habiturus, meusque con-
25 victor ac consiliarius futurus. Hæc loquutus Darius, una secum Histiæum ducens, Susa versus iter intendit, præfecto Sardibus Artapherne, fratre suo ex eodem patre: item præfecto Otane oræ maritimæ; cujus patrem Sisamnem, unum è regiis judicibus, quod injuste ob pecuniam judicasset, rex Cambyses quum mactavisset, pellem humanam totam detraxit, eamque in lora concidit, illisque tribunal in quo ille sedens judicarat, intendit; ibidem ejus filium Otanem pro Sisamne patre deglupto esse judicem præcipiens, atque in memoria habere in quo
26 tribunali sedens judicaret. Hic igitur Otanes in eo tribunali sedere jussus, tunc Megabazi in ducatu successor, Byzantios ac Calchedonios cepit: cepit item Antandrum, quæ est in terra Troade; cepit quoque Lamponium. Sumpta etiam à Lesbiis classe, cepit Lemnum & Imbrum, à Pelasgis tunc adhuc utram-
27 que habitatam. Sed Lemnii quoniam egregie repugnaverant, etiam aliquamdiu se defendentes, mala perpessi sunt: quorum qui superfuere, iis præfectum Persæ imposuere Lycaretum, Mæandrii ejus qui Sami regnavit, germanum. Hic Lycaretus quum Lemno præesset, hac de caussa mortem oppetiit, quod omnes in captivitatem redigebat, atque evertebat, alios insimulans desertores Scythicæ expeditionis, alios vexatores copiarum Darii à Scythis revertentium. Hæc iste in sua præfectura perpetrabat: sed non diu post malis fuit resolutus.
28 ET cœperunt iterum è Naxo atque Mileto calamitates Ionibus afferri. è Naxo quidem, quod inter insulas felicitate præstabat: è Mileto autem, quod ea tempestate prope seipsa superata maxime florebat, eratque Ioniæ prætextum: quum ægrotavisset duabus superioribus ætatibus seditione, donec eam Parii sedaverunt, ex omnibus Græcis
29 restitutores à Milesiis delecti. Hunc autem in modum eos Parii conciliaverunt: Quum Miletum venissent viri ex illis præstantissimi, cernerentque eos domi vehementer labefactatos, dixerunt velle se regionem ipsorum peragrare. Id facientes, & omnem agrum Milesium lustrantes, ut

„ ἐποίησας ἀπικόμενος) τάδε τοι ἐγὼ προτείνομαι· Μίλητον μὲν ἔα, καὶ τὴν νεόκτιστον ἐν Θρηίκῃ πόλιν· σὺ δέ μοι ἑπόμενος ἐς Σοῦσα, ἔχε τά περ ἂν ἐγὼ ἔχω, ἐμός τε σύσσιτος ἐὼν καὶ σύμβουλος. Ταῦτα Δαρεῖος εἴπας, καὶ καταστήσας Ἀρταφέρνεα ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ ὁμοπάτριον, ὕπαρχον εἶναι Σαρδίων, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα, ἅμα ἀγόμενος Ἱστιαῖον· Ὀτάνεα δὲ ἀποδέξας στρατηγὸν εἶναι τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν, τοῦ τὸν πατέρα Σισάμνην βασιλεὺς Καμβύσης, γενόμενον τῶν βασιληίων δικαστέων, ὅτι ἐπὶ χρήμασι δίκην ἄδικον ἐδίκασε, σφάξας, ἀπέδειρε πᾶσαν τὴν ἀνθρωπηίην. σπαδίξας δὲ αὐτοῦ τὸ δέρμα ἱμάντας ἐξ αὐτοῦ ἔταμε, καὶ ἐνέτεινε τὸν θρόνον ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε. ἐντανύσας δὲ ὁ Καμβύσης, ἀπέδεξε δικαστὴν εἶναι ἀντὶ τοῦ Σισάμνεω, τὸν ἀποκτείνας ἀπέδειρε, τὸν παῖδα τοῦ Σισάμνεω, ἐντειλάμενός οἱ μεμνῆσθαι ἐν τῷ κατίζων θρόνῳ δικάζει. Οὗτος ὦν ὁ Ὀτάνης ὁ ἐγκατιζόμενος ἐς τοῦτον τὸν θρόνον, τότε διάδοχος γενόμενος Μεγαβάζῳ τῆς στρατηγίης, Βυζαντίους τε εἷλε καὶ Καλχηδονίους. εἷλε δὲ Ἄντανδρον, τὴν ἐν τῇ Τρῳάδι γῇ· εἷλε δὲ Λαμπώνιον. λαβὼν δὲ παρὰ Λεσβίων νέας, εἷλε Λῆμνόν τε καὶ Ἴμβρον, ἀμφοτέρας ἔτι τότε ὑπὸ Πελασγῶν οἰκεομένας. Οἱ μὲν δὴ Λήμνιοι καὶ ἐμαχέσαντο εὖ, καὶ ἀμυνόμενοι ἀνὰ χρόνον, ἐκακώθησαν. τοῖσι δὲ περιεοῦσι αὐτέων οἱ Πέρσαι ὕπαρχον ἐπιστᾶσι Λυκάρητον, τὸν Μαιανδρίου τοῦ βασιλεύσαντος Σάμου ἀδελφεόν. οὗτος ὁ Λυκάρητος ἄρχων ἐν Λήμνῳ, τελευτᾷ. αἰτίη δὲ τούτου ἥδε· πάντας ἠνδραποδίζετο καὶ κατεστρέφετο· τοὺς μὲν, λειποστρατίης ἐπὶ Σκύθας αἰτιώμενος, τοὺς δὲ, σίνεσθαι τὸν Δαρείου στρατὸν τὸν ἀπὸ Σκυθέων ὀπίσω ἀποκομιζόμενον. οὗτος μέν νυν τοσαῦτα [a] ἐξεργάσατο στρατηγήσας. μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον ἄνεως κακῶν ἦν. Καὶ ἤρχετο τὸ δεύτερον ἐκ Νάξου τε καὶ Μιλήτου Ἴωσι γίνεσθαι κακά. τοῦτο μὲν γὰρ, ἡ Νάξος εὐδαιμονίῃ τῶν νήσων προέφερε· τοῦτο δὲ, κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ἡ Μίλητος αὐτή τε ἑωυτῆς μάλιστα δὴ τότε ἀκμάσασα, καὶ δὴ καὶ τῆς Ἰωνίης ἦν πρόσχημα. κατύπερθε δὲ τούτων, ἐπὶ δύο γενεὰς ἀνδρῶν νοσήσασα ἐς τὰ μάλιστα στάσι, μέχρι οὗ μιν Πάριοι κατήρτισαν. τούτους γὰρ καταρτιστῆρας ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων εἵλοντο οἱ Μιλήσιοι. Κατήλλαξαν δέ σφεας ὧδε Πάριοι· ὡς ἀπίκοντο αὐτέων ἄνδρες ἄριστοι ἐς τὴν Μίλητον (ὥρεον γὰρ δή σφεας δεινῶς οἰκοφθορημένους) ἔφασαν αὐτέων βούλεσθαι διεξελθεῖν τὴν χώρην. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, καὶ διεξιόντες πᾶσαν τὴν Μιλησίην, ὅκως

a MS. habet οὗτος δὲ τοσαῦτα.

I Parii Milesios sedant. Naxiorum exulum fuga ad Aristagoram preceſque, cujus per Artaphernen consilia Græcis noxia.

ὅκως τινὰ ἴδοιεν ἀνεστηκυίῃ τῇ χώρῃ ἀγρὸν εὖ ἐξεργασμένον, ἀπεγραφέατο τοὔνομα τοῦ δεσπότεω τοῦ ἀγροῦ. διεξελάσαντες δὲ πᾶσαν τὴν χώρην, καὶ σπανίους εὑρόντες τούτους, ὡς τάχιστα κατέβησαν ἐς τὸ ἄστυ, ἁλίην ποιησάμενοι, ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν τῶν εὗρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. δοκέειν γὰρ ἔφασαν καὶ τῶν δημοσίων οὕτω δή σφεας ἐπιμελήσεσθαι ὥσπερ τῶν [a] σφετέρων. τοὺς δὲ ἄλλους Μιλησίους τοὺς πρὶν στασιάζοντας, τούτοις ἔταξαν πείθεσθαι. Πάριοι μέν νυν οὕτω Μιλησίους κατήρτισαν. Τότε δὲ ἐκ τουτέων τῶν πολίων ὧδε ἤρχετο κακὰ γίνεσθαι τῇ Ἰωνίῃ. ἐκ Νάξου ἔφυγον ἄνδρες τῶν παχέων ὑπὸ τοῦ δήμου· φυγόντες δὲ ἀπίκοντο ἐς Μίλητον· τῆς δὲ Μιλήτου ἐτύγχανε ἐπίτροπος ἐὼν Ἀρισταγόρης ὁ Μολπαγόρεω, γαμβρός τε ἐὼν καὶ ἀνεψιὸς Ἱστιαίου τοῦ Λυσαγόρεω, τὸν ὁ Δαρεῖος ἐν Σούσοισι κατεῖχε. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος, τύραννος ἦν Μιλήτου, καὶ ἐτύγχανε τοῦτον τὸν χρόνον ἐὼν ἐν Σούσοισι ὅτε οἱ Νάξιοι ἦλθον, ξεῖνοι πρὶν ἐόντες τῷ Ἱστιαίῳ. ἀπικόμενοι δὲ οἱ Νάξιοι ἐς τὴν Μίλητον, ἐδέοντο τοῦ Ἀρισταγόρεω, εἴ κως αὐτοῖσι παράσχοι δύναμίν τινα, καὶ κατέλθοιεν ἐς τὴν ἑωυτῶν· ὁ δὲ, ἐπιλεξάμενος ὡς ἢν δι᾽ ἑωυτοῦ κατέλθωσι ἐς τὴν πόλιν, ἄρξει τῆς Νάξου· σκῆψιν δὲ ποιεύμενος τὴν ξεινίην τὴν Ἱστιαίου, τόνδε σφι λόγον προσέφερε, „Αὐτὸς μὲν ὑμῖν οὐ φερέγγυός „εἰμι δύναμιν τοσαύτην παρασχεῖν, ὥστε κατάγειν ἀεκόντων τῶν τὴν πόλιν ἐχόντων Ναξίων. „πυνθάνομαι γὰρ ὀκτακισχιλίην ἀσπίδα Ναξίοισι „εἶναι, καὶ πλοῖα μακρὰ πολλά· μηχανήσομαι „δὲ, πᾶσαν σπουδὴν ποιεύμενος. ἐπινοέω δὲ τῇ„δε. Ἀρταφέρνης μοι τυγχάνει ἐὼν φίλος. ὁ „δὲ Ἀρταφέρνης, Ὑστάσπεος μέν ἐστι παῖς, Δα„ρείου δὲ τοῦ βασιλῆος ἀδελφεός· τῶν δ᾽ ἐπι„θαλασσίων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἄρχει πάντων, ἔχων „στρατιήν τε πολλὴν καὶ πολλὰς νέας. τοῦτον ὦν δοκέω τὸν ἄνδρα ποιήσειν τῶν ἂν χρηΐζωμεν. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Νάξιοι, προσέθεσαν [b] τῷ Ἀρισταγόρῃ πρήσσειν τῇ δύναιτο ἄριστα· καὶ ὑπίσχεσθαι δῶρα ἐκέλευον, καὶ δαπάνην τῇ στρατιῇ, ὡς αὐτοὶ διαλύσοντες· ἐλπίδας πολλὰς ἔχοντες, ὅταν ἐπιφανέωσι ἐς τὴν Νάξον, πάντα ποιήσειν τοὺς Ναξίους τὰ ἂν αὐτοὶ κελεύωσι· ὡς δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας. τῶν γὰρ νήσων τουτέων τῶν Κυκλάδων οὐδεμίη κω ἦν ὑπὸ Δαρείῳ. Ἀπικόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐς τὰς Σάρδις, λέγει πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, ὡς Νάξος εἴη νῆσος [c] μεγάθεϊ μὲν οὐ μεγάλη, ἄλλως δὲ, καλή τε καὶ ἀγαθὴ,

ut quemque fundum acclivi regione animadvertebant bene cultum, conscribebant domini nomen. Peragrata omni regione, quum paucos hujusmodi fundos comperissent, simulatque ad urbem descenderunt: coactoque populo, decreverunt urbem ab iis esse administrandam, quorum fundos bene cultos invenissent. videri enim illos ita curaturos publica ut sua ipsorum curavissent. Ceteros Milesios, qui prius seditionem movissent, jusserunt his dicto audientes esse. Ita Milesios Parii correxerunt. Ex his tunc 30
urbibus hoc modo cœperunt Ioniæ mala contingere: Ex Naxo quidam locupletes à plebe in exilium missi, Miletum se contulerunt. Miletum autem procurabat Aristagoras, Molpagoræ filius, idemque gener ac consobrinus Histiæi, Lysagoræ filii, quem Darius Susis detinebat. nam Histiæus Mileti erat tyrannus, & per id tempus Susis degebat, quum Naxii venere iampridem Histiæi hospites. Quum autem Miletum Naxii advenere, obsecrarunt Aristagoram, ut aliquantulum copiarum ipsis præstaret ad redeundum in patriam. Ille colligens, si per eum isti in patriam redirent, fore ut Naxo imperaret, tamen prætendens Histiæi hospitium, ita eos est alloquutus, Meæ quidem vires ad tantum copiarum præbendum non suppetunt, ut invitis iis qui Naxum tenent, vos possim reducere; quum audiam octo millia scutatorum Naxiis esse ac multas longas naves: tamen omne studium ad istud efficiendum adhibebo, hoc scilicet in animo versans: Est mihi amicus Artaphernes, Hystaspis filius, Darii regis frater, qui præses est omnium in Asia litoralium, multo exercitu instructus ac multa classe: hunc ego virum opinor facturum omnia ex animi nostri sententia. His auditis Naxii tradiderunt Aristagoræ negotium, ut quamoptime posset conficeret: utque munera homini polliceretur, jubent, & exercitui sumptum, utpote ipsis suppeditaturis; magnam videlicet spem habentes, quum ipsi in Naxo apparuissent, Naxios omnia quæ ipsi juberent esse facturos, atque adeo ceteros insulanos. nulladum enim Cycladum insularum sub Dario erat. Profectus Sardes Aristago- 31
ras, ait Artapherni esse insulam Naxum, non spatiosam illam quidem, sed pulchram

a ὥσπερ καὶ τῶν. b προσέθεντο. c Hæc vox μεγάθεϊ non est in MS.

chram alioqui & bonam, Ioniæque vicinam, multis præterea & pecuniis & mancipiis refertam. Proinde tu adversus hanc regionem ducito exercitum, ejus exules illuc reducens. Quod ubi feceris, partim magnæ tibi sunt penes me in expedito pecuniæ, præter illas quæ in exercitum erogabuntur; has enim æquum est nos præbere, qui ducimus: partim insulas regi acquires, ipsam Naxum & quæ ex hac pendent, Parum & Andrum, ceterasque quæ Cyclades nominantur. Unde progressus, haud difficulter invades Eubœam, insulam magnam ac beatam, nec inferiorem Cypro, ac facilem sane ad capiendum, centum omnino navibus ad has omnes occupandas suffecturis. Huic respondens Artaphernes, Tu vero, inquit, quæ sunt ex utilitate regiæ domus exponis, & probe ista suades omnia, præterquam de numero navium. nam pro centum navibus, ducentæ tibi ineunte statim vere in promptu erunt. Oportet tamen in his rebus auctoritatem quoque regis accedere.
32 His auditis Aristagoras lætus Miletum rediit. Artaphernes autem misso Susa ad Darium nuncio, per quem de rebus ab Aristagora dictis eum certiorem faceret, ubi ille rem approbavit, ducentas triremes instruxit, tum Persarum, tum aliorum sociorum magna sane multitudine, præfecto eis duce Megabate, viro Persa, è familia Achæmenidarum, suo ac Darii consanguineo: cujus (si vera sunt quæ dicuntur) posteriore tempore filia pacta fuit Pausaniæ Lacedæmonio, Cleombroti filio, Græciæ tyrannidem affectanti. Delecto itaque duce Megabate, exercitum Artaphernes ad
33 Aristagoram misit. Megabates ex Mileto Aristagora assumpto atque Ionum exercitu cum Naxiis, navigavit simulans ire in Hellespontum. Atque ubi Chium pervenit, classem continuit apud Caucasa, ut illinc vento aquilone trajiceret in Naxum. Sed quoniam non erat fatale Naxios ea classe deleri, hoc contigit: Megabates in circumeundis navium excubiis offendit navem Myndiam à nemine custodiri. quam rem indigne ferens, jussit satellites inventum ejus navis rectorem, nomine Scylacem, vincire trajectum per thalamiam navis, *id est*, foramen per quod infimi remi extant: ita ut caput extaret, corpus intus esset. Aristagoras au-

ἀγαθὴ, καὶ ἀγχοῦ Ἰωνίης· χρήματα δ' ἔνι πολλὰ [a], καὶ ἀνδράποδα. Σὺ ὦν ἐπὶ ταύτην τὴν χώρην στρατηλάτεε, κατάγων ἐς αὐτὴν τοὺς φυγάδας ἐξ αὐτῆς. καί τοι ταῦτα ποιήσαντι τοῦτο μέν ἐστι ἕτοιμα παρ' ἐμοὶ χρήματα μεγάλα πάρεξ τῶν ἀναισιμωμάτων τῇ στρατιῇ· ταῦτα μὲν γὰρ δίκαιον [b] ἡμέας τοὺς ἄγοντας παρέχειν ἐστί· τοῦτο [c] δὲ, νήσους προσκτήσεαι βασιλέϊ, αὐτήν τε Νάξον καὶ τὰς ἐκ ταύτης ἠρτημένας, Πάρον τε καὶ Ἄνδρον καὶ ἄλλας τὰς Κυκλάδας καλουμένας. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, εὐπετέως ἐπιθήσεαι Εὐβοίῃ νήσῳ μεγάλῃ τε καὶ εὐδαίμονι, οὐκ ἐλάσσονι Κύπρου, καὶ κάρτα εὐπετεῖ χειρωθῆναι. ἀποχρῶσι δὲ ἑκατὸν νέες ταύτας πάσας χειρώσασθαι. ὁ δὲ, ἀμείβετο αὐτὸν τοῖσδε, Σὺ ἐς οἶκον τὸν βασιλῆος ἐξηγητὴς γίνεαι πρηγμάτων ἀγαθῶν, καὶ ταῦτα εὖ παραινέεις πάντα, πλὴν τῶν νεῶν τοῦ ἀριθμοῦ. ἀντὶ δὲ τῶν [d] ἑκατὸν νεῶν, διηκόσιαί τοι ἕτοιμοι ἔσονται ἅμα τῷ ἔαρι. δεῖ δὲ τούτοισι καὶ αὐτὸν [e] βασιλῆα συνέπαινον γίνεσθαι. Ὁ μὲν δὴ Ἀρισταγόρης ὡς ταῦτα ἤκουσε, περιχαρὴς ἐὼν, ἀπήιε [f] ἐς Μίλητον. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὥς οἱ πέμψαντι ἐς Σοῦσα, καὶ ὑπερθέντι τὰ ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω λεγόμενα, συνέπαινος καὶ αὐτὸς Δαρεῖος ἐγένετο, παρεσκευάσατο μὲν διηκοσίας τριήρεας, πολλὸν δὲ κάρτα ὅμιλον Περσέων τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων. στρατηγὸν δὲ τουτέων ἀπέδεξε Μεγαβάτην, ἄνδρα Πέρσην τῶν Ἀχαιμενιδέων, ἑωϋτοῦ τε καὶ Δαρείου ἀνεψιόν· τοῦ Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου Λακεδαιμόνιος, εἰ δὴ ἀληθής γε ὁ λόγος, ὑστέρῳ χρόνῳ τουτέων ἡρμόσατο θυγατέρα, ἔρωτα σχὼν τῆς Ἑλλάδος τύραννος γενέσθαι. ἀποδέξας δὲ Μεγαβάτην στρατηγὸν Ἀρταφέρνης, ἀπέστειλε τὸν στρατὸν παρὰ τὸν Ἀρισταγόρεα. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μιλήτου τόν τε Ἀρισταγόρεα καὶ τὴν Ἰάδα στρατιὴν, καὶ τοὺς Ναξίους, ἔπλεε πρόφασιν ἐπ' Ἑλλησπόντου· ἐπεί τε δὲ ἐγίνετο ἐν Χίῳ, ἔσχε τὰς νέας ἐς Καύκασα [g], ὡς ἐνθεῦτεν βορέῃ ἀνέμῳ ἐς τὴν Νάξον διαβάλοι. καὶ (οὐ γὰρ ἔδεε τούτῳ τῷ στόλῳ Ναξίους ἀπολέσθαι) πρῆγμα τοιόνδε συνηνείχθη γενέσθαι· περιιόντος Μεγαβάτεω τὰς ἐπὶ τῶν νεῶν φυλακὰς, ἐπὶ νεὸς Μυνδίης ἔτυχε οὐδεὶς φυλάσσων· ὁ δὲ, δεινόν τι ποιησάμενος, ἐκέλευσε τοὺς δορυφόρους ἐξευρόντας τὸν ἄρχοντα ταύτης τῆς νεὸς, τῷ οὔνομα ἦν Σκύλαξ, τοῦτον δῆσαι διὰ θαλαμίης διελόντας τῆς νεὸς κατὰ τοῦτο· ἔξω μὲν κεφαλὴν ποιεῦντας, ἔσω δὲ τὸ σῶμα. δεθέντος δὲ τοῦ Σκύ-

a χρήματα δ' ἔχοι πολλά. b δίκαια. c παρέχειν· τοῦτο. d ἀντὶ γὰρ τῶν. e καὶ τόν. f ἀπήει. g Καύκαζον.

λακος, ἐξαγγέλλει τις τῷ Ἀρισταγόρῃ ὅτι τὸν ξεῖνόν οἱ τὸν Μύνδιον Μεγαβάτης δήσας λυμαίνοιτο. ὁ δ' ἐλθὼν παραιτέετο τὸν Πέρσην. τυγχάνων δὲ οὐδενὸς τῶν ἐδέετο, αὐτὸς ἐλθὼν ἔλυσε· πυθόμενος δὲ, κάρτα δεινὸν ἐποιήσατο ὁ Μεγαβάτης, καὶ „ἐσπέρχετο τῷ Ἀρισταγόρῃ. ὁ δὲ εἶπε, Σοὶ δὲ „καὶ τούτοισι τοῖσι πρήγμασι τί ἐστι; οὐ σὲ [a] „ἀπέστειλε Ἀρταφέρνης ἐμέο πείθεσθαι, καὶ „πλέειν τῇ ἂν ἐγὼ κελεύω; τί πολλὰ πρήσσεις; ταῦτα εἶπε Ἀρισταγόρης. ὁ δὲ, θυμωθεὶς τούτοισι, ὡς νὺξ ἐγένετο, ἔπεμπε ἐς Νάξον πλοίῳ ἄνδρας φράσοντας τοῖσι Ναξίοισι πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα. Οἱ γὰρ ὦν Νάξιοι οὐδὲν πάντως προσεδέκοντο ἐπὶ σφέας τὸν στόλον τοῦτον ὁρμήσεσθαι. ἐπεὶ μέν τοι ἐπύθοντο, αὐτίκα μὲν ἐσενείκαντο τὰ ἐκ τῶν ἀγρῶν ἐς τὸ τεῖχος, παρεσκευάσαντο δὲ, ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ σῖτα [b] καὶ ποτὰ, καὶ τεῖχος ἐσάξαντο. καὶ οὗτοι μὲν παρεσκευάδατο ὡς παρεσομένου σφι πολέμου· οἱ δ' ἐπεί τε διέβαλον ἐκ τῆς Χίου τὰς νέας ἐς τὴν Νάξον, πρὸς πεφραγμένους προσεφέροντο, καὶ ἐπολιόρκεον μῆνας τέσσερας. ὡς δὲ τά τε ἔχοντες ἦλθον χρήματα οἱ Πέρσαι, ταῦτα κατεδεδαπάνητό σφι, καὶ αὐτῷ τῷ Ἀρισταγόρῃ προσαναισίμωτο πολλὰ, τοῦ πλεῦνός τε ἐδέετο ἡ πολιορκίη, ἐνθαῦτα τείχεα τοῖσι φυγάσι τῶν Ναξίων οἰκοδομήσαντες, ἀπαλλάσσαντο [c] ἐς τὴν ἤπειρον, κακῶς πρήσσοντες. Ἀρισταγόρης δὲ οὐκ εἶχε τὴν ὑπόσχεσιν τῷ Ἀρταφέρνεϊ ἐκπληρῶσαι· ἅμα δὲ ἐπίεζέ μιν ἡ δαπάνη τῆς στρατιῆς ἀπαιτεομένη, ἀρρώδεέ τε, τοῦ στρατοῦ πρήξαντος κακῶς· καὶ Μεγαβάτῃ διαβεβλημένος, ἐδόκεέ τε τὴν βασιληίην τῆς Μιλήτου ἀπαιρεθήσεσθαι [d]. ἀρρωδέων τε τούτων ἕκαστα, ἐβουλεύετο ἀπόστασιν. συνέπιπτε γὰρ καὶ τὸν ἐστιγμένον τὴν κεφαλὴν ἀπῖχθαι ἐκ Σούσων παρ' Ἱστιαίου, σημαίνοντα ἀπίστασθαι Ἀρισταγόρην ἀπὸ βασιλῆος. ὁ γὰρ Ἱστιαῖος βουλόμενος τῷ Ἀρισταγόρῃ σημῆναι ἀποστῆναι, ἄλλως μὲν οὐδαμῶς εἶχε ἀσφαλέως σημῆναι, ὥστε φυλασσομενέων τῶν ὁδῶν· ὁ δὲ, τῶν δούλων τὸν πιστότατον ἀποξυρήσας τὴν κεφαλὴν, ἔστιξε, καὶ ἀνέμεινε ἀναφῦναι τὰς τρίχας. ὡς δὲ ἀνέφυσαν, τάχιστα ἀπέπεμπε ἐς Μίλητον, ἐντειλάμενος αὐτῷ ἄλλο μὲν οὐδέν· ἐπεὰν δὲ ἀπίκηται ἐς Μίλητον, κελεύειν Ἀρισταγόρην ξυρήσαντά μιν τὰς τρίχας, κατιδέσθαι ἐς τὴν κεφαλήν. τὰ δὲ στίγματα ἐσήμαινε (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἀπόστασιν. ταῦτα δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐποίεε, συμφορὴν ποιεύμενος μεγάλην τὴν

autem à quodam factus certior, hospitem suum Myndium à Megabate vinctum affligi, Persam adit & hominem excusans reposcit: quum nihil exoraret, ipse accedens Scylacem solvit. Id ubi rescivit Megabates, graviter admodum ferens, Aristagoram vituperavit. Cui Aristagoras, Quid tibi, inquit, est cum istis negociis? nonne te misit Artaphernes ut me sequereris, atque eo navigares quocunque ego juberem? quid multa agis? His verbis indignatus Megabates, ubi nox adfuit, misit Naxum quosdam cum navi, ad rem Naxiis quæ impenderet exponendam. Naxii, ut qui ni- 34
hil minus quam hanc adversus se classem venturam expectabant, ubi tamen id audierunt, omnia confestim ex agris in urbem comportare; & se, ut qui obsidendi essent, instruere cibariis, potu, murorum refectione. Et isti quidem tanquam instante sibi bello sese apparabant: illi vero, postea quam è Chio in Naxum trajecerunt, jam præmunitos aggressi sunt; consumptisque quatuor in oppugnando mensibus, absumptaque à Persis quam secum attulerant pecunia, & magna etiam ab ipso Aristagora, quum plus desideraret obsidio, ubi castella Naxiis exulibus exstruxerunt, in continentem reverterunt male affecti. Ari- 35
stagoras ita nec quod Artapherni receperat præstare poterat, & simul angebat eum militiæ impensa quæ exigebatur, etiam timebat ob exercitum male affectum, præsertim Megabate insimulante, verebaturque præterea ne regno Mileti fraudaretur, his de caussis trepidus, de defectione cogitabat. Contigit enim quoque e Susis ab Histiæo venire quendam compuncto notis capite, quibus Histiæus Aristagoram commonefaciebat ut ab rege deficeret. Id namque volens Histiæus Aristagoræ indicare, quia alia ratione secure facere non poterat, utpote itineribus custoditis, fidelissimo e servis caput abrasum notis signavit, & hominem retinens quoad capilli renascerentur, ubi illi renati sunt, raptissime dimisit Miletum, nihil aliud mandans nisi ut quum Miletum pervenisset, juberet Aristagoram eraso suo capite inspicere. Ea autem stigmata significabant (ut à me superius dictum est) defectionem. Hæc ideo Histiæus faciebat quod magnam calami-

a ἐστί. b σιτία. c ἀπαλλάσσοντο. d ἀπαιρεθήσεσθαι.

lamitatem ducebat se Susis detineri: etiam atque etiam sperans fore ut si ab Aristagora rebellaretur ad mare proficisceretur: sin Miletus nil novi moliretur, nullam sibi viam amplius esse ad eam re-
36 vertendi intelligebat. Eum quidem nuncium Histiæus hæc considerans mittebat. Aristagoras autem, quum ei hæc omnia consentanea per idem tempus contigissent, retulit ad suæ factionis homines tam de sua sententia quam de Histiæi mandatis. Cui quum ceteri omnes assensissent, jubentes ut rebellaret, Hecatæus tamen historiographus initio dissuadere bellum sumi adversus regem Persarum, enumerans cunctas nationes quibus Darius imperaret, illiusque potentiam: sed quum hoc persuadere non posset, secundo loco suadere, ut classe mare occuparent, negans se videre qua alia ratione id esset eventurum. scire enim se Milesiorum vires esse imbecillas: si tamen pecuniæ è templo quod est in Branchidis tollerentur, quas Crœsus Lydus dedicavisset, multum spei recipere maris potiundi, atque ita pecuniam & ipsos habituros ad utendum, nec hostes eam spoliaturos. Erant autem hæ ingentes pecuniæ, quemadmodum à me in primo libro declaratum est. Verum ne hæc quidem sententia vicit; & nihilominus placuit, ut omnino rebellaretur: utque unus eorum Myuntem navigaret ad exercitum qui è Naxo reversus illic agebat, ut conaretur duces classiariorum
37 comprehendere. Missus autem ad hoc ipsum Iatragoras, dolo cepit Oliatum Ibanolis filium Mylassensem, & Histiæum Tymnis Termenensem, & Coëm Erxandri filium, quem Darius Mitylene donaverat, & Aristagoram Heraclidis filium Cymæum, compluresque alios. Ita ex professo Aristagoras defecit, omnia in Darium comminiscens: & primum quidem, verbo duntaxat tyrannidem deferens, statum reipublicæ Mileti constituit, ut secum libenter Milesii deficerent. Idem dehinc quoque in reliqua Ionia fecit, tyrannorum alios ejiciens, ex aliis autem quos tyrannos ceperat è navibus iis, quæ adversus Naxum una ierant, ut civitatibus gratificaretur, dedidit alium in aliam urbem tradens,
38 ex qua quisque illorum erat. Quorum Coëm Mitylenæi ut acceperunt, sine mora productum lapidibus interemerunt: Cy-

τὴν ἑωυτοῦ κατοχὴν τὴν ἐν Σούσοισι. ἀποστάσιος ὦν γινομένης, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας μετήσεσθαι ἐπὶ θάλασσαν, μηδὲ νεώτερόν τι ποιεύσης τῆς Μιλήτου, οὐδαμὰ ἐς αὐτὴν ἥξειν ἔτι ἐλογίζετο. Ἱστιαῖος μέν νυν ταῦτα διανοεύμενος, ἀπέπεμπε τὸν ἄγγελον· Ἀρισταγόρῃ δὲ συνέπιπτε τοῦ αὐτοῦ χρόνου πάντα ταῦτα συνελθόντα. ἐβουλεύετο ὦν μετὰ τῶν στασιωτέων, ἐκφήνας τήν τε ἑωυτοῦ γνώμην καὶ τὰ παρὰ τοῦ Ἱστιαίου ἀπιγμένα. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι πάντες γνώμην κατὰ τὠυτὸ ἐξεφέροντο, κελεύοντες ἀπίστασθαι· Ἑκαταῖος δ᾽ ὁ λογοποιὸς πρῶτα μὲν οὐκ ἔα πόλεμον βασιλέϊ τῶν Περσέων ἀναιρέεσθαι, καταλέγων τά τε ἔθνεα πάντα τῶν ἦρχε Δαρεῖος, καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπεί τε δὲ οὐκ ἔπειθε, δεύτερα συνεβούλευε ποιέειν ὅκως ναυκρατέες τῆς θαλάσσης ἔσονται· ἄλλως μέν νυν οὐδαμῶς ἔφη λέγων ἐνορᾶν ἐσόμενον τοῦτο. ἐπίστασθαι γὰρ τὴν δύναμιν τὴν Μιλησίων [a] ἐοῦσαν ἀσθενέα· εἰ δὲ τὰ χρήματα καταιρεθείη τὰ ἐκ τοῦ ἱροῦ τοῦ ἐν Βραγχίδῃσι, τὰ Κροῖσος ὁ Λυδὸς ἀνέθηκε, πολλὰς εἶχε ἐλπίδας ἐπικρατήσειν τῆς θαλάσσης· καὶ οὕτω αὐτούς τε ἕξειν χρήμασι χρᾶσθαι, καὶ τοὺς πολεμίους οὐ συλήσειν αὐτά. τὰ δὲ χρήματα ἦν ταῦτα μεγάλα, ὡς δεδήλωταί μοι ἐν τῷ προτέρῳ τῶν λόγων. αὕτη μὲν δὴ οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη. ἐδόκεε δὲ ὅμως ἀπίστασθαι· ἕνα τε αὐτῶν πλώσαντα ἐς Μυοῦντα ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἀπὸ τῆς Νάξου ἀπελθόν, ἐὸν ἐνθαῦτα, συλλαμβάνειν πειρᾶσθαι τοὺς ἐπὶ τῶν νεῶν ἐπιπλέοντας στρατηγούς. Ἀποπεμφθέντος δὲ Ἰητραγόρεω κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο, καὶ συλλαβόντος δόλῳ Ὀλίατον Ἰβανώλιος Μυλασσέα, καὶ Ἱστιαῖον Τύμνεω Τερμερέα, καὶ Κώην Ἐρξάνδρου, τῷ Δαρεῖος Μιτυλήνην ἐδωρήσατο, καὶ Ἀρισταγόρην Ἡρακλείδεω Κυμαῖον, καὶ ἄλλους συχνούς· οὕτω δὴ ἐκ τοῦ ἐμφανέος ὁ Ἀρισταγόρης ἀπεστήκεε, πᾶν ἐπὶ Δαρείῳ μηχανώμενος. καὶ πρῶτα μὲν λόγῳ μετεὶς τὴν τυραννίδα, ἰσονομίην ἐποίεε τῇ Μιλήτῳ, ὡς ἂν ἑκόντες αὐτῷ οἱ Μιλήσιοι συναπιστέατο [b]· μετὰ δὲ, καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεε, τοὺς μὲν ἐξελαύνων τῶν τυράννων, τοὺς δ᾽ ἔλαβε τυράννους ἀπὸ τῶν νεῶν τῶν συμπλευσασέων ἐπὶ Νάξον, τούτους δὲ φίλα βουλόμενος ποιέεσθαι τῇσι πόλισι, ἐξεδίδου, ἄλλον ἐς ἄλλην πόλιν παραδιδούς, ὅθεν εἴη ἕκαστος. Κώην μέν νυν Μιτυληναῖοι, ἐπεί τε τάχιστα παρέλαβον, ἐξαγαγόντες κατέλευσαν· Κυ-

Pp 2

a δύναμιν τῶν Μιλησίων. b συναπισταίατο.

Aristagoras quærit societatem Spartæ, cujus regnum tenebat Cleomenes Anaxandridæ filius miro casu.

Κυμαῖοι δὲ τὸν σφέτερον αὐτέων ἀπῆκαν. ὡς δὲ καὶ ἄλλοι οἱ πλεῦνες αὐτῶν ἀπίεσαν, τυράννων μέν νυν κατάπαυσις ἐγίνετο ἀνὰ τὰς πόλιας. Ἀρισταγόρης δὲ ὁ Μιλήσιος ὡς τοὺς τυράννους κατέπαυσε, στρατηγοὺς ἐν ἑκάστῃ τῶν πολίων κελεύσας ἑκάστους καταστῆσαι, δεύτερα αὐτὸς ἐς Λακεδαίμονα τριήρεϊ ἀπόστολος ἐγίνετο. ἔδεε γὰρ δὴ συμμαχίης τινός οἱ μεγάλης ἐξευρεθῆναι. Τῆς δὲ Σπάρτης Ἀναξανδρίδης μὲν ὁ Λέοντος οὐκέτι περιεὼν ἐβασίλευε, ἀλλὰ ἐτετελευτήκεε· Κλεομένης δὲ ὁ Ἀναξανδρίδεω εἶχε τὴν βασιληΐην, οὐ κατὰ ἀνδραγαθίην σχὼν, ἀλλὰ κατὰ γένος. Ἀναξανδρίδῃ γὰρ ἔχοντι γυναῖκα ἀδελφεῆς ἑωϋτοῦ θυγατέρα, καὶ ἐούσης ταύτης οἱ καταθυμίης παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. τούτου δὲ τοιούτου ἐόντος, οἱ ἔφοροι εἶπαν, ἐπικαλεσάμενοι αὐτὸν, Εἴ τι σύ γε σεωϋτοῦ μὴ προορᾷς, ἀλλ' ἡμῖν τοῦτ' ἐστὶ οὐ περιοπτέον, γένος τὸ Εὐρυσθένεος [a] γενέσθαι ἐξίτηλον. σύ νυν τὴν μὲν ἔχεις γυναῖκα, ἐπεί τέ τοι οὐ τίκτει ἐκ σέο, ἄπες [b], ἄλλην δὲ γῆμον· καὶ ποιέων ταῦτα, Σπαρτιήτῃσι ἁδήσεις. ὁ δὲ ἀμείβετο, φὰς τουτέων οὐδέτερα ποιήσειν· ἐκείνους τε οὐ καλῶς συμβουλεύειν, παραινέοντας, τὴν ἔχει γυναῖκα, ἐοῦσαν ἀναμάρτητον ἑωϋτῷ, ταύτην ἀπέντα, ἄλλην ἐσαγαγέσθαι· οὐδέ σφι πείσεσθαι. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες βουλευσάμενοι [c], προσέφερον Ἀναξανδρίδῃ τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν τοι περιεχόμενόν σε ὁρέομεν τῆς ἔχεις γυναικὸς, σὺ δὲ ταῦτα ποίεε, καὶ μὴ ἀντίβαινε τούτοισι, ἵνα μή τι ἀλλοῖον περὶ σεῦ οἱ Σπαρτιῆται βουλεύσωνται. γυναικὸς μὲν τῆς ἔχεις οὐ προσδεόμεθά σευ τῆς ἐξέσιος· σὺ δὲ ταύτῃ τε πάντα ὅσα νῦν παρέχεις πάρεχε, καὶ ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἐσάγαγε γυναῖκα τεκνοποιόν. ταῦτά κῃ λεγόντων, συνεχώρησε ὁ Ἀναξανδρίδης. μετὰ δὲ, γυναῖκας ἔχων δύο, διξὰς ἱστίας οἴκεε, ποιέων οὐδαμῶς [d] Σπαρτιητικά. Χρόνου δὲ οὐ πολλοῦ διελθόντος, ἡ ἐσύστερον ἐπελθοῦσα γυνὴ τίκτει τὸν δὴ Κλεομένεα τοῦτον. καὶ αὕτη τε ἔφεδρον βασιλέα Σπαρτιήτῃσι ἀπέφαινε· καὶ ἡ προτέρη γυνὴ τὸν πρότερον χρόνον ἄτοκος ἐοῦσα, τότε κως ἐκύησε, συντυχίῃ ταύτῃ χρησαμένη. ἔχουσαν δὲ αὐτὴν ἀληθεῖ λόγῳ, οἱ τῆς ἐπελθούσης γυναικὸς οἰκήϊοι πυθόμενοι ὤχλεον, φάμενοι αὐτὴν κομπέειν ἄλλως, βουλομένην ὑποβαλέσθαι. δεινὰ δὲ ποιεύντων αὐτέων, τοῦ χρόνου συντάμνοντος, ὑπ' ἀπιστίης οἱ ἔφοροι τίκτουσαν τὴν γυναῖκα περιιζόμενοι

Cymæi suum dimiserunt. Postea quam autem & alii complures tyranni fuga solum vertêre, passim per civitates eorum abdicatio facta est. Tyrannis summotis, Aristagoras Milesius singulos jussit in singulis civitatibus constituere magistratus: quod secundum fuit, ipse Lacedæmonem triremi navigavit. opus enim erat magnam aliquam comparare societatem. Spartæ regnum jam non 39
tenebat Anaxandrides, Leontis filius, quia non superstes erat, sed ejus obitu filius Cleomenes regnabat; non ille quidem propter virtutis specimen, sed propter genus. Etenim Anaxandrides duxerat in matrimonium sororis suæ filiam, quæ etsi cordi erat, tamen ex ea liberos non suscipiebat. Id quum ita esset, ephori his eum verbis hortati sunt: Si tu tibi non prospicis, at certe nobis hoc non est despiciendum, Eurysthenis genus intercidere. Tu igitur quandoquidem uxorem habes quæ ex te non parit, ea repudiata aliam ducito, gratissimam rem in hoc Spartiatis facturus. His ille respondens, negat se earum rerum alterutram esse facturum: & hos non recte consulere ait, qui ipsum hortentur repudiata quam habeat uxore innoxia, alteram inducere: eoque se non esse pariturum. Cui ephori atque seni- 40
ores consilio habito retulerunt: Quoniam te cernimus amore conjugis quam habes implicitum, facito quod dicemus, ac noli repugnare, nequid de te Spartiatæ gravius consulant. Conjugem quam habes ut repudies non postulamus: quæcunque ei præstas nunc, ea omnino præstato: alteram tamen ducito præter hanc uxorem, quæ sit fecunda. Hæc dicentibus assensus est Anaxandrides: qui duas dehinc uxores habens, binis ædibus habitabat, haudquaquam Spartana faciens. Non longo inter- 41
jecto tempore, uxor quæ posterius ducta est parit hunc Cleomenem, & ipsa successorem regni Spartiatarum protulit. At uxor prior quæ præcedente tempore sterilis fuerat, & ipsa tunc concepit, hoc fato usa: quæ quum revera prægnans esset, consanguinei tamen posterioris uxoris id audientes, ac moleste ferentes, dicere, jactari hoc ab illa animo subjiciendi sibi partum. Itaque his indigne ferentibus, exacto tempore ephori increduli feminam parientem

a Εὐρυσθένος. b Verbum hoc ἄπες non exstat in MS. c συμβουλευσάμενοι. d οὐδαμᾶ.

Id dolens Dorieus colonos duxit in Africam, sed inde pulsus Siciliam petebat, ni detentus bello inter Sybarin & Crotona & occisus movisset varias fabulas.

tem circumsidentes observarunt: quæ Dorieum peperit, moxque Leonidem, & post hunc recta Cleombrotum. Sunt etiam qui dicant Cleombrotum atque Leonidem fuisse geminos. At quæ Cleomenem peperit, secundo loco in matrimonium ducta, filia Prinetadæ, neptis Demarmeni, alium filium præterea non
42 genuit. Et Cleomenes quidem mentis non compos (ut fertur) sed admodum furens, Dorieus autem inter æquales omnes primus erat, meritoque putans se ob virilitatem regno potiturum. hoc ita opinione præsumens, defuncto Anaxandrida quum Lacedæmonii Cleomenem ex lege, quod maximus natu esset, creassent, indigne id tulit, sibi à Cleomene imperari. Igitur petita à Spartiatis plebe, coloniam duxit, neque Delphico usus oraculo, in quam terram ad urbem condendam tenderet, neque quippiam legitime aut ex more exequutus: adeo rem indigne ferebat. In Africam autem navigans ducibus Theræis ad Cinypen delatus, locum incoluit totius Africæ pulcherrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio ejectus anno à Macis & Afris & Carthaginiensibus, in Pelopon-
43 nesum abiit. Ubi Antichares vir Eleonius ei consilium dedit ex Laii oraculis, ut Heracleam in Sicilia conderet, affirmans Erycis regionem omnem esse Heraclidarum, ad ipso Hercule possessam. Hoc ille audito Delphos se contulit ad oraculum consulendum numquid regione ad quam proficiscebatur potiturus esset. Pythia eum potiturum respondit. Sumptaque Dorieus classe quam & in Africam du-
44 xerat, Italiam prætervehebatur. Ea tempestate (ut ferunt) Sybaritæ cum Tely rege suo bellum Crotoniatis erant illaturi: id metuentes Crotoniatæ Dorieum ut sibi opem ferret oravere. Hic precibus inductus, una cum illis adversus Sybarin contendit, eamque cepit. Hæc Sybaritæ Dorieum & qui cum illo erant fecisse ajunt. at Crotoniatæ negant quempiam sibi adjutorem peregrinum fuisse belli adversus Sybaritas, præter unum Calliam Eleum ex familia Iamidarum vatem: & hunc à Tely Sybaritarum tyranno ad ipsos transfugisse, hoc modo, quod sacrificans de eundo adversus Crotonem, non litaret. Hæc isti
45 non ajunt. Harum rerum utrique testimonia hæc adferunt; Sybaritæ quidem, par-

ζόμενοι ἐφύλαξαν. ἡ δὲ ὡς ἔτεκε Δωριέα, ἰθέως ἴσχει Λεωνίδην· καὶ μετὰ τοῦτον, ἰθέως ἴσχει Κλεόμβροτον. οἱ δὲ καὶ διδύμους λέγουσι Κλεόμβροτον καὶ Λεωνίδην γενέσθαι. ἡ δὲ, Κλεομένεα τεκοῦσα, καὶ δεύτερον ἐπελθοῦσα γυνὴ, ἐοῦσα θυγάτηρ Πρινητάδεω [a] τοῦ Δημαρμένου, οὐκέτι ἔτικτε τὸ δεύτερον. Ὁ μὲν δὴ Κλεομένης, ὡς λέγεται, ἦν τε οὐ φρενήρης, ἀκρομανής τε. ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος· εὖ τε ἠπίστατο κατ' ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληΐην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὅ, τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λεὼν [b], Σπαρτιήτας ἦγε [c] ἐς ἀποικίην· οὔτε τῷ ἐν Δελφοῖσι χρηστηρίῳ χρησάμενος, ἐς ἥντινα γῆν κτίσων ἴῃ, οὔτε ποιήσας οὐδὲν τῶν νομιζομένων, οἷα βαρέως φέρων, ἀπίει ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα· κατηγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηραῖοι [d]. ἀπικόμενος δὲ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν. ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτεϊ ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. Ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε οἱ ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ' ἣν στέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. Τὸν χρόνον δὲ τοῦτον, ὡς λέγουσι Συβαρῖται, σφέας τε αὐτοὺς, καὶ Τῆλυν τὸν ἑωυτῶν βασιλῆα ἐπὶ Κρότωνα μέλλειν στρατεύεσθαι· τοὺς δὲ Κροτωνιήτας περιδεέας γενομένους, δεηθῆναι Δωριέος σφίσι τιμωρῆσαι, καὶ τυχεῖν δεηθέντας. συστρατεύεσθαί τε δὴ ἐπὶ Σύβαριν Δωριέα, καὶ συνελεῖν τὴν Σύβαριν. ταῦτα μέν νυν Συβαρῖται λέγουσι ποιῆσαι Δωριέα τε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ. Κροτωνιῆται δὲ οὐδένα σφίσι φασὶ ξεῖνον προσεπιλαβέσθαι τοῦ πρὸς Συβαρίτας πολέμου, εἰ μὴ Καλλίην τῶν Ἰαμιδέων μάντιν Ἠλεῖον μοῦνον· καὶ τοῦτον τρόπῳ τοιῷδε· παρὰ Τήλυος τοῦ Συβαριτέων τυράννου ἀποδράντα ἀπικέσθαι παρὰ σφέας, ἐπεί τέ οἱ τὰ ἱρὰ οὐ προεχώρεε [e] χρηστὰ θυομένῳ ἐπὶ Κρότωνα. ταῦτα δὲ οὗτοι λέγουσι. Μαρτύρια δὲ τουτέων ἑκάτεροι ἀποδεικνῦσι τάδε. Συβαρῖται μὲν τέ-

a Περινητάδεω. b λαόν. c ἄγε. d Θηβαῖοι. e προσεχώρεε.

Doriei memoriâ, & quidam eius comites, sed in Sicilia occisi. Euryleon Minoæ & Selinuntis tyrannus. Philippus olympionices. Cleomenis breve regnum.

τέμενός τε καὶ νηὸν ἐόντα παρὰ τὸν ξηρὸν Κρᾶστιν, τὸν ἱδρύσασθαι συνελόντα τὴν πόλιν Δωριέα λέγουσι Ἀθηναίῃ ἐπωνύμῳ Κραστίῃ. τοῦτο δὲ, αὐτοῦ Δωριέος τὸν θάνατον μαρτύριον μέγιστον ποιεῦνται, ὅτι παρὰ τὰ μεμαντευμένα ποιέων διεφθάρη. εἰ γὰρ δὴ μὴ παρέπρηξε μηδὲν, ἐπ' ᾧ δὲ ἐστάλη ἐποίεε, εἷλε ἂν τὴν Ἐρυκίνην χώρην, καὶ ἑλὼν κατέσχε, οὐδ' ἂν αὐτός τε καὶ ἡ στρατιὴ διεφθάρη. οἱ δ' αὖ Κροτωνιῆται ἀποδεικνῦσι Καλλίῃ μὲν τῷ Ἠλείῳ ἐξαίρετα ἐν γῇ τῇ Κροτωνιήτιδι πολλὰ δοθέντα, τὰ καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι ἐνέμοντο οἱ Καλλίεω ἀπόγονοι· Δωριέϊ δὲ καὶ τοῖσι Δωριέος ἀπογόνοισι, οὐδέν. καίτοι εἰ συνεπελάβετό γε τοῦ[a] Συβαριτικοῦ πολέμου Δωριεὺς, δοθῆναι ἄν οἱ πολλαπλάσια ἢ Καλλίῃ. ταῦτα μέν νυν ἑκάτεροι αὐτῶν μαρτύρια ἀποφαίνονται· καὶ πάρεστι ὁκοτέροισί τις πείθεται αὐτῶν, τούτοισι προσχωρέειν. Συνέπλεον δὲ Δωριέϊ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θεσσαλὸς καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην, ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων[b]. μοῦνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην τὴν Σελινουσίων ἀποικίην· καὶ συνελευθέρου Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πειθαγόρεω[c]. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος, καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ' ὀλίγον. οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν καταφυγόντα ἐπὶ Διὸς ἀγοραίου βωμόν. Συνέσπετο δὲ Δωριέϊ καὶ συναπέθανε Φίλιππος ὁ Βουτακίδεω, Κροτωνιήτης ἀνήρ· ὃς ἁρμοσάμενος Τήλυος τοῦ Συβαρίτεω θυγατέρα, ἔφυγε ἐκ Κρότωνος· ψευσθεὶς δὲ τοῦ γάμου εἴχετο πλέων ἐς Κυρήνην· ἐκ ταύτης δὲ ὁρμεώμενος συνέσπετο οἰκηίῃ τε τριήρεϊ καὶ οἰκηίῃ ἀνδρῶν δαπάνῃ, ἐών τε Ὀλυμπιονίκης καὶ κάλλιστος Ἑλλήνων τῶν κατ' ἑωυτόν· διὰ δὲ τὸ ἑωυτοῦ κάλλος ἐνείκατο παρὰ Αἰγεσταίων τὰ οὐδεὶς ἄλλος. ἐπὶ γὰρ τοῦ τάφου αὐτοῦ ἡρῷον ἱδρυσάμενοι, θυσίῃσι αὐτὸν ἱλάσκονται. Δωριεὺς μέν νυν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτελεύτησε. εἰ δὲ ἠνέσχετο βασιλευόμενος ὑπὸ Κλεομένεος, καὶ κατέμενε ἐν Σπάρτῃ, ἐβασίλευσε ἂν Λακεδαίμονος. οὐ γάρ τινα πολλὸν χρόνον ἦρξε ὁ Κλεομένης, ἀλλ' ἀπέθανε ἄπαις, θυγατέρα μούνην λιπὼν τῇ οὔνομα

partim fanum ac templum prope ſiccum flumen Craſtin, quod Dorieum capta urbe ajunt extruxiſſe Minervæ cognomine Craſtiæ: partim ipſius Doriei necem, quam volunt eſſe maximum teſtimonium, quoniam contra vaticinia agens interemptus fuit. Si enim nihil niſi id ad quod proficiſcebatur feciſſet, nec tranſgreſſus eſſet, Erycinam regionem obtinuiſſet, & obtentam poſſediſſet, non ipſe cum exercitu conſumptus eſſet. At Crotoniatæ multa monſtrant eximie donata Calliæ Eleo in agro Crotonienſi, quæ etiam ad meam uſque memoriam prognati Calliæ colebant: Dorieo autem & ejus poſteris nihil. cui tamen, ſi in bello Sybaritano fuiſſet Crotoniatis auxilio, multo plura quam Calliæ fuiſſent donata. hæc pro ſe utrique eorum teſtimonia referunt, quorum utris accedere quiſque mavult, his accedat licet.
Navigarunt autem cum Dorieo & alii 46
Spartiatarum, deducendæ coloniæ ſocii, Theſſalus & Paræbates & Celees & EUryleon: qui quum omni claſſe Siciliam tenuerunt, ſuperati à Phœnicibus atque Ægeſtanis, in prœlio occubuerunt, uno tantum ex hac adverſa pugna ſuperſtite EUryleonte: qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam Selinuſiorum coloniam, Selinuſioſque liberavit monarchia Pithagoræ. Hunc quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis invaſit. Sed ad breve tempus eam obtinuit. nam Selinuſii impetu in eum facto, quum ad Jovis forenſis aram
confugiſſet, obtruncarunt. Dorieo & 47
viæ & mortis ſocius fuit Philippus Butacidæ filius, vir Crotoniata, qui deſponſa ſibi filia Telyos Sybaritæ, Crotone profugerat, abnegatoque matrimonio tranſmiſit Cyrenen. Ex hac diſcedens, ſectatus eſt propria trireme, ac proprio virorum ſumptu, qui erat & olympionices, & omnium ſui temporis Græcorum pulcherrimus. Ob quam corporis ſpeciem ab Ægeſtanis ea quæ nemo alius reportavit. nam ad ſepulchrum ejus monumento extructo, ſacrificiis
eum placant. Hunc in modum Dorieus 48
vita functus eſt. qui ſi in animum induxiſſet ferre Cleomenis regnum, & in Sparta permanſiſſet, regno fuiſſet Lacedæmoniorum potitus. Neque enim diu Cleomenes imperavit: ac ſine liberis deceſſit, una duntaxat relicta filia, cui

a συνεπελάβετο τοῦ. b MS. habet Ἐγισταίων tum hic, tum infra. c Πυθαγόρεω.

49 cui nomen Gorgo. Cleomene igitur imperium tenente, Spartam venit Ariſtagoras Mileti tyrannus: cui etiam in ſermonem venit, habens (ut Lacedæmonii ajunt) æream tabellam, in qua totius terræ ambitus erat inciſus, cunctumque mare, atque omnia flumina. Accedens igitur in colloquium Ariſtagoras, ita ad eum inquit: Studium meum, Cleomenes, qui huc advenerim, ne mireris. officia enim ſunt talia. Ionas pro liberis ſervos eſſe, dedecus dolorque maximus eſt cum nobis ipſis, tum vero inter cæteros vobis, quanto præeſtis Græciæ. proinde igitur, per deos Græcos, eripite Iones à ſervitute, conſanguineos veſtros. quod facile eſt ad præſtandum: nam neque barbari ſunt viri ſtrenui, & vos in ſummum rei bellicæ per virtutem evaſiſtis, & pugna eorum hujuſcemodi eſt; arcus ac breve ſpiculum, bracaſque induti veniunt ad pugnas, & in capitibus pileos. ſic faciles captu ſunt. Ad hæc, tantum bonorum eſt iis qui eam incolunt continentem, quantum non eſt ceteris univerſis, tum auri, (ut ab hoc incipiamus) tum argenti, tum æris, tum variæ veſtis, tum jumentorum, tum mancipiorum: quibus vos, ſi potiri libuerit, potiemini. Sunt quoque inter ſe confines, ut ego diſſeram; his quidem Ionibus ſunt Lydi, qui terram incolunt bonam, & circumfluunt argento. Hæc autem dicebat, oſtendens in ambitu terræ inciſo tabellæ quam ferebat. Lydis vero (dicebat Ariſtagoras) confines ſunt hi Phryges, auroram verſus, pecorum copia & fructuum ubertate, omnium quos ego novi longe beatiſſimi. Phrygibus annexi ſunt Cappadoces, quos nos Syrios appellamus. His proximi ſunt Cilices, hujus maris accolæ, ubi hæc Cyprus inſula eſt ſita: qui tributum annuum regi pendunt quingena talenta. His Cilicibus confines ſunt hi Armenii, & ipſi re pecuaria abundantes. Armeniis his Matieni, iſtam regionem tenentes, quorum terræ Ciſſia hæc adhæret: in qua juxta fluvium hunc Choaſpem ſita ſunt hæc Suſa, ubi rex magnus domicilium habet, atque hic pecuniarum theſauri ſunt. Hanc vos urbem ſi ceperitis, bona fide jam cum Jove de divitiis licet certetis. Verum de terra neque multa neque ita feraci, & pro exiguis finibus oportet vos rejicere

νομα ἦν Γοργώ. Ἀπικνέεται δ᾽ ὦν ὁ Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος ἐς τὴν Σπάρτην, Κλεομένεος ἔχοντος τὴν ἀρχήν. τῷ δὴ ἐς λόγους ἤιε, ὡς Λακεδαιμόνιοι λέγουσι, ἔχων χάλκεον πίνακα, ἐν τῷ γῆς ἁπάσης περίοδος ἐνετέτμητο, καὶ θάλασσά τε πᾶσα καὶ ποταμοὶ πάντες. ἀπικνεόμενος δὲ ἐς λόγους ὁ Ἀρισταγόρης, ἔλε-
,, γε πρὸς αὐτὸν τάδε [a], Κλεόμενες, σπουδὴν
,, μὲν τὴν ἐμὴν μὴ θωϋμάσῃς τῆς ἐνθαῦτα ἀπί-
,, ξιος· τὰ κατήκοντα γάρ ἐστι τοιαῦτα. Ἰώνων
,, παῖδας δούλους εἶναι ἀντ᾽ ἐλευθέρων, ὄνειδος
,, καὶ ἄλγος μέγιστον μὲν αὐτοῖσι ἡμῖν, ἔτι δὲ
,, τῶν λοιπῶν ὑμῖν, ὅσῳ προέστατε [b] τῆς Ἑλλά-
,, δος. νῦν ὦν πρὸς θεῶν τῶν Ἑλληνίων ῥύσασθε
,, Ἴωνας ἐκ τῆς δουλοσύνης, ἄνδρας ὁμαίμονας.
,, εὐπετέως δὲ ὑμῖν ταῦτα χωρέειν οἷά τε ἐστί. οὔτε
,, γὰρ οἱ βάρβαροι ἄλκιμοί εἰσι, ὑμεῖς τε τὰ ἐς
,, τὸν πόλεμον, ἐς τὰ μέγιστα ἀνήκετε ἀρετῆς πέ-
,, ρι. ἥτε μάχη αὐτέων, ἐστὶ τοιήδε, τόξα, καὶ
,, αἰχμὴ βραχέα· ἀναξυρίδας δὲ ἔχοντες ἔρ-
,, χονται ἐς τὰς μάχας, καὶ κυρβασίας ἐπὶ τῇσι
,, κεφαλῇσι. οὕτω εὐπετέες χειρωθῆναί εἰσι. ἔστι
,, δὲ καὶ ἀγαθὰ τοῖσι τὴν ἤπειρον ἐκείνην νεμομέ-
,, νοισι, ὅσα οὐδὲ τοῖσι συνάπασι ἄλλοισι· ἀπὸ
,, χρυσοῦ ἀρξαμένοισι, ἄργυρος, καὶ χαλκὸς,
,, καὶ ἐσθὴς ποικίλη, καὶ ὑποζύγιά τε καὶ ἀνδρά-
,, ποδα. τὰ θυμῷ βουλόμενοι, αὐτοὶ ἂν ἔχοιτε.
,, κατοίκηνται δὲ ἀλλήλων ἐχόμενοι, ὡς ἐγὼ
,, φράσω. Ἰώνων μὲν τῶνδε οἵδε Λυδοὶ, οἰκέον-
,, τές τε χώρην ἀγαθὴν καὶ πολυαργυρώτατοι ἐόντες.
δεικνὺς δὲ ἔλεγε ταῦτα ἐς τὴν τῆς γῆς περίοδον, τὴν ἐφέρετο ἐν τῷ πίνακι ἐντετμημένην. Λυδῶν
,, δὲ (ἔφη λέγων ὁ Ἀρισταγόρης) οἵδε ἔχονται
,, Φρύγες οἱ πρὸς τὴν ἠῶ, πολυπροβατώτατοί τε
,, ἐόντες ἁπάντων τῶν ἐγὼ οἶδα καὶ πολυκαρπότατοι.
,, Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συ-
,, ρίους καλέομεν. τούτοισι δὲ πρόσουροι Κίλικες,
,, κατήκοντες ἐπὶ θάλασσαν τήνδε, ἐν ᾗ ἥδε Κύ-
,, προς νῆσος κέεται· οἳ πεντακόσια τάλαντα βα-
,, σιλέϊ τὸν ἐπέτειον φόρον ἐπιτελεῦσι. Κιλίκων δὲ
,, τῶνδε ἔχονται Ἀρμένιοι οἵδε, καὶ οὗτοι ἐόντες πολυ-
,, πρόβατοι· Ἀρμενίων δὲ, Ματιηνοὶ, χώρην τήν-
,, δε ἔχοντες. ἔχεται δὲ τούτων γῆ ἥδε Κισσίη, ἐν τῇ
,, δὴ παρὰ ποταμὸν τόνδε Χοάσπεα κείμενά ἐστι τὰ
,, Σοῦσα ταῦτα, ἔνθα βασιλεύς τε μέγας δίαιταν
,, ποιέεται, καὶ τῶν χρημάτων οἱ θησαυροὶ ἐνθαῦτά εἰσι.
,, ἑλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν, θαρσέοντες ἤδη τῷ
,, Διῒ πλούτου πέρι ἐρίζετε. ἀλλὰ περὶ μὲν χώρης
,, ἄρα οὐ πολλῆς, οὐδὲ οὕτω χρηστῆς, καὶ οὔρων σμι-
κρῶν,

a τοιάδε. b MS. habet προέστατε.

Ariſtagoræ fraus infelix propter veritatem intervalli expoſitam. Supplex ergo factus ne pecunia Cleomenem expugnaret, arcuit hujus filiola.

„ κρῶν, χρεών ἐστι ὑμέας μάχας ἀναβάλλεσθαι „ πρός τε Μεσσηνίους ἐόντας ἰσοπαλέας, καὶ Ἀρ„ κάδας τε καὶ Ἀργείους· τοῖσι οὔτε χρυσοῦ ἐχόμενόν „ ἐστι οὐδὲν, οὔτε ἀργύρου, τῶν πέρι καί τινα ἐνάγει „ προθυμίη μαχόμενον ἀποθνήσκειν. παρέον δὲ τῆς „ Ἀσίης πάσης ἄρχειν εὐπετέως, ἄλλό τι αἱρήσεσθε; Ἀρισταγόρης μὲν ταῦτα ἔλεξε. Κλεομένης δὲ ἀμεί„ βετο τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀναβάλλομαί „ τοι ἐς τρίτην ἡμέρην ἀποκρινέεσθαι. Τότε μὲν ἐς τοσοῦτον ἤλασαν. ἐπείτε δὲ ἡ κυρίη ἡμέρη ἐγένετο τῆς ἀποκρίσιος, καὶ ἦλθον ἐς τὸ συγκείμενον, εἴρετο ὁ Κλεομένης τὸν Ἀρισταγόρην ὁκοσέων ἡμερέων ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἰώνων ὁδὸς εἴη παρὰ βασιλῆα· ὁ δὲ Ἀρισταγόρης, τἆλλα ἐὼν σοφὸς, καὶ διαβάλλων ἐκεῖνον εὖ, ἐν τούτῳ ἐσφάλη. χρεὼν γάρ μιν μὴ λέγειν τὸ ἐὸν, βουλόμενόν γε Σπαρτιήτας ἐξαγαγεῖν ἐς τὴν Ἀσίην, λέγει δ' ὦν, τριῶν μηνῶν φὰς εἶναι τὴν ἄνοδον. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, τὸν ὁ Ἀρισταγόρης ὥρμητο λέγειν περὶ τῆς ὁδοῦ, εἶπε, Ὦ „ ξεῖνε Μιλήσιε, ἀπαλλάσσεο ἐκ Σπάρτης πρὸ „ δύντος ἡλίου. οὐδένα γὰρ λόγον εὐεπέα λέγεις Λα„ κεδαιμονίοισι, ἐθέλων σφέας ἀπὸ θαλάσσης „ τριῶν μηνῶν ὁδὸν ἀγαγεῖν. ὁ μὲν δὴ Κλεομένης ταῦτα εἴπας, ἤιε ἐς τὰ οἰκία. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρης λαβὼν ἱκετηρίην, ἤιε ἐς τοῦ Κλεομένεος· ἐσελθὼν δὲ ἔσω, ἅτε ἱκετεύων, ἐπακούσας, ἐκέλευε τὸν Κλεομένεα ἀποπέμψαι τὸ παιδίον. προεστήκεε γὰρ δὴ τῷ Κλεομένεϊ ἡ θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Γοργώ· τοῦτο δέ οἱ καὶ μοῦνον τέκνον ἐτύγχανε, ἐὸν ἐτέων ὀκτὼ ἢ ἐννέα ἡλικίην. Κλεομένης δὲ λέγειν μιν ἐκέλευε τὰ βούλεται, μηδὲ ἐπισχεῖν τοῦ παιδίου εἵνεκα· ἐνθαῦτα δὴ ὁ Ἀρισταγόρης ἄρχετο ἐκ δέκα ταλάντων ὑπισχνεόμενος, ἤν οἱ ἐπιτελέσῃ τῶν ἐδέετο. ἀνανεύοντος δὲ τοῦ Κλεομένεος, προέβαινε τοῖσι χρήμασι ὑπερβάλλων ὁ Ἀρισταγόρης· ἐς οὗ πεντήκοντά τε τάλαντα ὑποδέ„ δεκτο[a], καὶ τὸ παιδίον ηὐδάξατο, Πάτερ, δια„ φθερέει σε ὁ ξεῖνος, ἢν μὴ ἀποστὰς ἴῃς. ὅ τε δὴ Κλεομένης ἡσθεὶς τοῦ παιδίου τῇ παραινέσει, ἤιε ἐς ἕτερον οἴκημα· καὶ ὁ Ἀρισταγόρης ἀπαλλάσσετο τοπαράπαν ἐκ τῆς Σπάρτης, οὐδέ οἱ ἐξεγένετο ἐπὶ πλέον ἔτι σημῆναι περὶ τῆς ἀνόδου τῆς παρὰ βασιλῆα. Ἔχει γὰρ ἀμφὶ τῇ ὁδῷ ταύτῃ ὧδε· σταθμοί τε πανταχῇ εἰσι βασιλήιοι, καὶ καταλύσιες κάλλισται· διὰ οἰκεομένης τε ἡ ὁδὸς ἅπασα καὶ ἀσφαλέος· διὰ μέν γε Λυδίης καὶ Φρυγίης σταθμοὶ τείνοντες εἴκοσί εἰσι, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἥμισυ. ἐκδέκεται δ' ἐκ τῆς Φρυγίης ὁ Ἅλυς ποταμὸς, ἐπ' ᾧ πύλαι

a ὑπεδέδεκτο.

cere bella adverſus Meſſenios vobis pares; & Arcades & Argivos, quibus nihil eſt neque auri neque argenti, quarum rerum cupiditate quis inducitur ad mortem periclitandam: at quum offeratur occaſio facile potiundi tota Aſia, aliudne quippiam præoptabitis? Hæc Ariſtagoras dicebat. Cui reſpondens Cleomenes, Mileſie, inquit, hoſpes, in triduum tibi differo reſpondere. Tunc 50
quidem hactenus proceſſum eſt. ubi vero dies reſponſioni præſtituta adfuit, & ad locum de quo convenerant, ventum eſt, interrogavit Ariſtagoram Cleomenes, quot dierum ab Ionum mari ad regem eſſet iter. Ariſtagoras, alioqui ſolers, & illum præclare decipiens prudentia, in hoc tamen lapſus eſt: qui quum non deberet rem ut ſe habebat illi aperire, volens Spartiatas in Aſiam educere, dixit trium menſium eſſe adſcenſum. Cleomenes, interpellata hujus quam ordiri inſtituerat oratione de itinere, inquit, Hoſpes Mileſie, abſcede è Sparta ante ſolem occidentem. nec enim ſermonem auditu gratum dicis Lacedæmoniis, volens eos trimeſtri itinere abducere à mari. Hæc loquutus Cleomenes domum abiit. Ariſtagoras, ſumpto oleæ ramo in- 51
ſtar ſupplicis ad domum Cleomenis ſe contulit, eamque ingreſſus ut ſupplex, jubebat ad ſe audiendum dimitti illius filiam. Stabat enim ante Cleomenem filia cui nomen erat Gorgo, unica illius proles, eaque octo aut novem annos nata. Cleomene jubente eum dicere quæ vellet, neque reticere filiolæ gratia, tunc Ariſtagoras incepit polliceri illi ab decem talentis, ſi precibus ſuis annueret; abnuente Cleomene, ſubinde adjiciendo illuc pervenit, ut quinquaginta talenta polliceretur. Ad quod puella, Pater, inquit, hoſpes te corrumpet, niſi hinc abis. Prudenti monito puellæ delectatus Cleomenes, in aliud conclave abiit: & Ariſtagoras è Sparta prorſus abſceſſit, non facta ei amplius poteſtate indicandi adſcenſus ad regem. Ea 52
namque iſtius itineris ratio ita habet. Ubique ſunt regii ſtathmi, *id eſt*, manſiones, ac diverſoria pulcherrima. Iter omne per loca culta, ac tuta. Et per Lydiam quidem & Phrygiam, ſtathmi vel manſiones tendunt viginti, paraſangæ nonaginta quatuor & dimidiatus. E Phrygia excipit fluvius Halys, cui imminent

minent portæ, quas transire omnino necesse, atque ita fluvium transmittere. est & custodia magna ad illum. Transgresso in Cappadociam, & eam permetienti usque ad fines Cilicios, duodetriginta stathmi sunt, parasangæ centum quatuor. In horum finibus positas duplices portas ac totidem custodias pertransis. Has transgresso, & per Ciliciam iter facienti, tres stathmi sunt, parasangæ quindecim ac dimidiatus. Terminus Ciliciæ & Armeniæ est flumen quod navibus transitur, nomine Euphrates. In Armenia stathmi sunt diversoriorum quindecim, parasangæ quinquaginta sex & dimidiatus, in quibus & custodia est. Eam fluvii qui navibus transeuntur quatuor perfluunt, quos transmittere prorsus necessarium est: primus, Tigris: secundus dehinc ac tertius ejusdem nominis, etsi non idem fluvius, nec ex eodem fluens loco. nam horum quos enumeravi primus ex Armeniis fluit, alter ex Matienis. quartus fluvius nominatur Gyndes, quem Cyrus aliquando in trecentos ac sexaginta diduxit alveos. Ex hac Armenia in terram Matienam tendentes stathmi sunt quatuor: unde in regionem Cissiam transeunti sunt undecim stathmi, parasangæ vero quadraginta duo & dimidiatus, ad fluvium Choaspem, qui & ipse navibus transmittitur. supra quem urbs Susa est sita. Omnes hi stathmi, sunt centum undecim. diversoria igitur stathmorum tot sunt ad-
53 scendenti Sardibus Susa. Quod si iter regium recte metiamur parasangis, & parasanga valet triginta stadia, (ut valet) sunt è Sardibus ad regiam quæ dicitur Memnonia, tredecim millia stadiorum & quingenta: quum sint parasangæ quadringenti quinquaginta. Itaque peragrando singulis diebus centena & quinquagena stadia, consumuntur solidi no-
54 naginta dies. Hunc in modum ab Aristagora Milesio apud Cleomenem Lacedæmonium dicente trium mensium adscensum esse ad regem recte dicebatur. Quod siquis exploratius ista inquirat, hoc quoque ego indicabo. nam iter ab Epheso ad Sardis huic rationi decet apponi in computando. A Græco igitur mari ad Susa (hæc enim urbs Memnonia vocatur) dico esse quatuordecim millia stadiorum & quadraginta. Ex Epheso enim ad Sardes, quingenta & quadra-

πύλαι τε ἔπεισι, τὰς διεξελάσαι πᾶσα ἀνάγκη, καὶ οὕτω διεκπερᾶν τὸν ποταμόν· καὶ φυλακτήριον μέγα ἐπ' αὐτῷ. διαβάντι δὲ ἐς τὴν Καππαδοκίην, καὶ ταύτῃ πορευομένῳ μέχρι οὔρων τῶν Κιλικίων, σταθμοὶ δυῶν δέοντες εἰσὶ τριήκοντα, παρασάγγαι δὲ τέσσερες καὶ ἑκατόν. ἐπὶ δὲ τοῖσι τούτων οὔροισι διξάς τε πύλας διεξελᾶς, καὶ διξὰ φυλακτήρια παραμείψεαι. ταῦτα δὲ διεξελάσαντι, καὶ διὰ τῆς Κιλικίης ὁδὸν ποιευμένῳ, τρεῖς εἰσι σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ πεντεκαίδεκα, καὶ ἥμισυ. οὖρος δὲ Κιλικίης καὶ τῆς Ἀρμενίης ἐστὶ ποταμὸς νηυσὶ περητὸς, τῷ οὔνομα Εὐφρήτης. ἐν δὲ τῇ Ἀρμενίῃ σταθμοὶ μέν εἰσι καταγωγέων πεντεκαίδεκα, παρασάγγαι δὲ ἓξ καὶ πεντήκοντα, καὶ ἥμισυ· καὶ φυλακτήριον ἐν αὐτοῖσι. ποταμοὶ δὲ νηυσὶ περητοὶ τέσσερες διὰ ταύτης ῥέουσι, τοὺς πᾶσα ἀνάγκη διαπορθμεῦσαί ἐστι· πρῶτος μὲν, Τίγρης· μετὰ δὲ, δεύτερός τε καὶ τρίτος ὠυτὸς ὀνομαζόμενος· οὐκ ὠυτὸς ἐὼν ποταμὸς, οὐδὲ ἐκ τοῦ αὐτοῦ ῥέων. ὁ μὲν γὰρ πρότερος αὐτῶν καταλεχθεὶς, ἐξ Ἀρμενίων ῥέει· ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ματιηνῶν. ὁ δὲ τέταρτος τῶν ποταμῶν, οὔνομα ἔχει Γύνδης, τὸν Κῦρος διέλαβέ κοτε ἐς διώρυχας ἑξήκοντα καὶ τριηκοσίας. ἐκ δὲ ταύτης τῆς Ἀρμενίης ἐσβάλλοντες [a] ἐς τὴν Ματιηνὴν γῆν, σταθμοί εἰσι τέσσερες. ἐκ δὲ ταύτης ἐς τὴν Κισσίην χώρην μεταβαίνοντι, ἕνδεκα σταθμοὶ, παρασάγγαι δὲ δύο καὶ τεσσεράκοντα καὶ ἥμισυ ἐστὶ ἐπὶ ποταμὸν Χοάσπην, ἐόντα καὶ τοῦτον νηυσὶ περητόν· ἐπ' ᾧ Σοῦσα πόλις πεπόλισται. οὗτοι οἱ πάντες σταθμοὶ εἰσὶ ἕνδεκα καὶ ἑκατόν. καταγωγαὶ μέν νυν σταθμῶν τοσαῦταί εἰσι ἐκ Σαρδίων ἐς Σοῦσα ἀναβαίνοντι. Εἰ δὲ ὀρθῶς μεμέτρηται ἡ ὁδὸς ἡ βασιληΐη τοῖσι παρασάγγῃσι, καὶ ὁ παρασάγγης δύναται τριήκοντα στάδια, (ὥσπερ οὗτός γε δύναται ταῦτα) ἐκ Σαρδίων στάδιά ἐστι ἐς τὰ βασιλήια τὰ Μεμνόνια καλεόμενα, πεντακόσια καὶ τρισχίλια καὶ μύρια, παρασαγγέων ἐόντων πεντήκοντα καὶ τετρακοσίων. πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐνενήκοντα. Οὕτω τῷ Μιλησίῳ Ἀρισταγόρῃ, εἴπαντι πρὸς Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, εἶναι τριῶν μηνῶν τὴν ἄνοδον τὴν παρὰ βασιλῆα, ὀρθῶς εἴρητο. εἰ δέ τις τὸ ἀτρεκέστερον τούτων ἔτι δίζηται, ἐγὼ καὶ τοῦτο σημανέω. τὴν γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις ὁδὸν δεῖ προσλογίσασθαι ταύτῃ. καὶ δὴ λέγω σταδίους εἶναι τοὺς πάντας ἀπὸ θαλάσσης τῆς Ἑλληνικῆς μέχρι Σούσων (τοῦτο γὰρ Μεμνόνιον ἄστυ καλέεται) τεσσεράκοντα καὶ τετρακισχιλίους καὶ μυρίους. οἱ γὰρ ἐξ Ἐφέσου ἐς Σάρδις εἰσὶ τεσσεράκοντα καὶ πεντακόσιοι στά-

a ἐσβάλλοντος.

στάδιοι· καὶ οὕτω τρισὶ ἡμέρῃσι μηκύνεται ἡ τρίμηνος ὁδός. Ἀπελαυνόμενος δὲ ὁ Ἀρισταγόρης ἐκ τῆς Σπάρτης, ἤιε ἐς τὰς Ἀθήνας, γινομένας ὧδε τυράννων ἐλευθέρας· ἐπεὶ Ἵππαρχον τὸν Πεισιστράτου, Ἱππίεω δὲ τοῦ τυράννου ἀδελφεὸν, ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου τῷ ἑωυτοῦ πάθεϊ ἐναργεστάτην, κτείνουσι Ἀριστογείτων καὶ Ἁρμόδιος, γένος ἐόντες τὰ ἀνέκαθεν Γεφυραῖοι, μετὰ ταῦτα ἐτυραννεύοντο Ἀθηναῖοι ἐπ᾽ ἔτεα τέσσερα, οὐδὲν ἧσσον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ πρὸ τοῦ. Ἡ μέν νυν ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου ἦν ἥδε· ἐν τῇ προτέρῃ νυκτὶ τῶν Παναθηναίων ἐδόκεε ὁ Ἵππαρχος ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν καὶ εὐειδέα αἰνίσσεσθαι τάδε τὰ ἔπεα,

Τλῆθι λέων ἄτλητα παθὼν τετληότι θυμῷ.
Οὐδεὶς ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει.

ταῦτα δὲ, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα, φανερὸς ἦν ὑπερτιθέμενος ὀνειροπόλοισι. μετὰ δὲ, ἀπειπάμενος τὴν ὄψιν, ἔπεμπε τὴν πομπὴν ἐν τῇ δὴ τελευτᾷ. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, τῶν ἔσαν οἱ φονέες Ἱππάρχου, ὡς μὲν αὐτοὶ λέγουσι, ἐγεγόνεσαν ἐξ Ἐρετρίης τὴν ἀρχήν· ὡς δὲ ἐγὼ ἀναπυνθανόμενος εὑρίσκω, ἔσαν Φοίνικες τῶν σὺν Κάδμῳ ἀπικομένων Φοινίκων ἐς γῆν τὴν νῦν Βοιωτίην καλεομένην. οἴκεον δὲ τῆς χώρης ταύτης ἀπολαχόντες τὴν Ταναγρικὴν μοίρην. ἐνθεῦτεν δὲ Καδμείων πρότερον ἐξαναστάντων ὑπ᾽ Ἀργείων, οἱ Γεφυραῖοι οὗτοι δεύτερα ὑπὸ Βοιωτῶν ἐξαναστάντες ἐτράποντο ἐπ᾽ Ἀθηνέων [a]. Ἀθηναῖοι δέ σφεας ἐπὶ ῥητοῖσι ἐδέξαντο, σφέων αὐτῶν εἶναι πολιήτας, πολλῶν τεων καὶ οὐκ ἀξιαπηγήτων ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι. Οἱ δὲ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέειν [b]. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες· μετὰ δὲ, χρόνου προβαίνοντος, ἅμα τῇ φωνῇ μετέβαλον καὶ τὸν ῥυθμὸν τῶν γραμμάτων. περιοίκεον δέ σφεας τὰ πολλὰ τῶν χώρων τοῦτον τὸν χρόνον Ἑλλήνων Ἴωνες· οἳ παραλαβόντες διδαχῇ παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα, μεταρρυθμίσαντές σφεων ὀλίγα, ἐχρέωντο. χρεώμενοι δὲ, ἐφάτισαν, ὥσπερ καὶ τὸ δίκαιον ἔφερε, ἐσαγαγόντων Φοινίκων ἐς τὴν Ἑλλάδα, Φοινικήια κεκλῆσθαι. καὶ τὰς βίβλους διφθέρας κα-

a Ἀθηναίων. b δοκέειν.

Harmodius & Ariſtogiton proſapia Gephyræi, à quibus Hipparchus interfectus, & origo Gephyræorum, unde primæ Græcorum literæ & ſcholæ.

draginta ſtadia: atque ita tribus omnino
diebus augetur ſpatium itineris trimeſtris. 55
Digreſſus è Sparta Ariſtagoras Athenas
contendit, tyrannis liberatas, hoc modo: Poſtquam Hipparchum Piſiſtrati
filium, Hippiæ tyranni fratrem, qui
in ſomnis viſionem cladis ſuæ evidentiſſimam viderat, interfecere Ariſtogiton
& Harmodius, priſca origine Gephyræi;
poſt hæc nihilominus Athenienſes, imo
magis quam prius, tyrannidem quadriennio pertulerunt. Viſio autem inſomnii 56
Hipparchi hæc erat: Nocte quæ anteceſſit Panathenæa videbatur Hipparchus cernere virum adeſſe ſibi procerum
atque ſpecioſum, hos verſus per ænigma
dicentem,

Intoleranda leo tolera, tolerans animo ægro.
Nemo hominum injuſtus non ſolvit tempore pœnam.

Hæc ſimulatque dies illuxit, palam referebat ad ſomniorum conjectores: ſed
mox ſpreta viſione, celebravit pompam, ubi mortem oppetiit. Gephyræi 57
autem è quibus erant percuſſores Hipparchi, fuere à principio ex Eretria oriundi, ut ipſi ajunt: verum, ut ego
interrogando comperio, fuere Phœnices, ex iis qui cum Cadmo in terram
quæ nunc vocatur Bœotia venere, atque
eam incoluere, ſortiti Tanagricum tractum. unde Cadmeis prius per Argivos
exactis, iterum per Bœotos hi Gephyræi expulſi, Athenas diverterunt. Athenienſes autem receperunt ſub conditionibus, ut inter ſuos cives eſſent,
multis quibuſdam nec memoratu dignis abſtinere jubentes. Phœnices iſti 58
qui cum Cadmo advenerunt, quorum
Gephyræi fuere, dum hanc regionem
incolunt, cum alias multas doctrinas
in Græciam induxere, tum vero litteras, quæ apud Græcos, ut mihi videtur, antea non fuerant. Et primas
quidem illas, quibus omnes etiam Phœnices utuntur: ſed progreſſu temporis,
una cum ſono mutaverunt & modulum
litterarum. Et quum ea tempeſtate in
pleriſque circa locis eorum accolæ ex
Græcis eſſent Iones, qui quum litteras
à Phœnicibus diſcendo accepiſſent, earum illi pauca commutantes, in uſu habuerunt: & utentes confeſſi ſunt, ut æquitas ferebat, vocari Phœnicias, quod
eſſent à Phœnicibus in Græciam illatæ:
priſ-

ſcaque conſuetudine biblos Iones appellant pelles, quod aliquando penuria biblorum Ægypti & Syriæ, pellibus caprinis ovilliſque utebantur: adhuc quoque ad meam uſque memoriam multi barbarorum talibus in pellibus ſcribunt.

59 Quin ipſe vidi apud Thebas Bœotias in Iſmenii Apollinis templo, litteras Cadmeas in tripodibus quibuſdam inciſas, magna ex parte conſimiles Ionicis. quorum tripodum unus habet hoc epigramma,

Obtulit Amphitryon me gentis Teleboarum.

Hæc fuere circa ætatem Laii, qui fuit filius Labdaci, nepos Polydori, pronepos Cadmi.
60 Alter tripus hexametro carmine ait,

Scæus in aſſueto pugilum certamine victor,

Me tibi ſacravit ſpecioſum munus, Apollo.

Scæus autem hic Hippocoontis filius fuerit: ſi quidem hic eſt qui tripodem dicavit, & non alius idem Hippocoontis *filii* nomen habens circa ætatem OE-
61 dipi Laio geniti. Tertius tripus, & is hexametro carmine, ait,

Laodamas ipſum tripodem ſua in urbe monarchus,

Hoc inſigne decus tibi magne dicavit Apollo.

Sub hoc Laodamante Eteoclis filio, qui ſolus imperavit, ejecti ſunt Cadmei ab Argivis, & ſe ad Encheleas contulerunt. Gephyræi autem derelicti poſtea ab Bœotis recedunt Athenas: ubi ſunt ab eis templa extructa, cum quibus nihil eſt ceteris Athenienſibus, & cum alia ſeparata ab aliis templis, tum quoque Cereris Achæiæ & templum & orgia.

62 Quod igitur fuerit viſum Hipparchi in ſomnis, & unde fuerint oriundi Gephyræi, ex quibus fuere percuſſores Hipparchi, à me commemoratum eſt. Super iſta oportet adhuc altius repetere ſermonem quem à principio inſtitueram, qua ratione ſint Athenienſes liberati tyrannis. Hippia tyrannidem obtinente, & exacerbato Athenienſibus propter cædem Hipparchi, Alcmæonidæ, qui genere ſunt Athenienſes, profugi patria propter Piſiſtratidas, quoniam ipſis una cum ceteris exulibus res de redeundo tentata omni ope infeliciter cedebat, conatique Athenas reverti & liberare, ve-

a αἰγέῃσί τι.

καλέουσι ἀπὸ τοῦ παλαιοῦ Ἴωνες, ὅτι κοτὲ ἐν σπάνι βίβλων ἐχρέωντο διφθέρῃσι αἰγέῃσί τε [a] καὶ οἰέῃσι. ἔτι δὲ καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι. Ἴδον δὲ καὶ αὐτὸς Καδμήια γράμματα ἐν τῷ ἱρῷ τοῦ Ἀπόλλωνος τοῦ Ἰσμηνίου ἐν Θήβῃσι τῇσι Βοιωτῶν, ἐπὶ τρίποσί τισι ἐγκεκολαμμένα, τὰ πολλὰ ὁμοῖα ἐόντα τοῖσι Ἰωνικοῖσι· ὁ μὲν δὴ εἷς τῶν τριπόδων ἐπίγραμμα ἔχει,

Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν, ἐὼν ἀπὸ Τηλεβοάων.

ταῦτα ἡλικίην ἂν εἴη κατὰ Λάϊον τὸν Λαβδάκου τοῦ Πολυδώρου τοῦ Κάδμου. Ἕτερος δὲ τρίπους ἐν ἑξαμέτρῳ τόνῳ λέγει,

Σκαῖος πυγμαχέων με ἑκηβόλῳ Ἀπόλλωνι

Νικήσας ἀνέθηκε τεῒν περικαλλὲς ἄγαλμα.

Σκαῖος δ' ἂν εἴη ὁ Ἱπποκόωντος· εἰ δὴ οὗτός γ' ἐστὶ ὁ ἀναθεὶς, καὶ μὴ ἄλλος τὠυτὸ οὔνομα ἔχων τῷ Ἱπποκόωντος, ἡλικίην κατὰ Οἰδίπουν τὸν Λαΐου. Τρίτος δὲ τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ,

Λαοδάμας τρίποδ' αὐτὸν ἐϋσκόπῳ Ἀπόλλωνι

Μουναρχέων ἀνέθηκε τεῒν περικαλλὲς ἄγαλμα.

ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ Λαοδάμαντος τοῦ Ἐτεοκλέος μουναρχέοντος ἐξανιστέαται Καδμεῖοι ὑπ' Ἀργείων, καὶ τρέπονται ἐς τοὺς Ἐγχελέας. οἱ δὲ Γεφυραῖοι ὑπολειφθέντες ὕστερον ὑπὸ Βοιωτῶν, ἀναχωρέουσι ἐς Ἀθήνας. καί σφι ἱρά ἐστι ἐν Ἀθήνῃσι ἱδρυμένα, τῶν οὐδὲν μέτα τοῖσι λοιποῖσι Ἀθηναίοισι, ἄλλα τε κεχωρισμένα τῶν ἄλλων ἱρῶν, καὶ δὴ καὶ Ἀχαιίης Δήμητρος ἱρόν τε καὶ ὄργια. Ἡ μὲν δὴ ὄψις τοῦ Ἱππάρχου ἐνυπνίου, καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὅθεν ἐγεγόνεσαν, τῶν ἔσαν οἱ Ἱππάρχου φονέες, ἀπήγηταί μοι. δεῖ δὲ πρὸς τούτοισι ἔτι ἀναλαβεῖν τὸν κατ' ἀρχὰς ἤια λέξων λόγον, ὡς τυράννων ἐλευθερώθησαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἱππίεω τυραννεύοντος, καὶ ἐμπικραινομένου Ἀθηναίοισι διὰ τὸν Ἱππάρχου θάνατον, Ἀλκμαιωνίδαι, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, καὶ φεύγοντες Πεισιστρατίδας, ἐπεί τε σφι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Ἀθηναίων φυγάσι πειρωμένοισι κατὰ τὸ ἰσχυρὸν οὐ προεχώρεε κάτοδος, ἀλλὰ προσέπταιον μεγάλως, πειρώμενοι κατιέναι τε καὶ ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, Λιψύ-

Λιψύδριον τὸ ὑπὲρ Παιονίης τειχίσαντες, ἐνθαῦτα οἱ Ἀλκμαιωνίδαι πᾶν ἐπὶ τοῖσι Πεισιστρατίδῃσι μηχανώμενοι, παρ' Ἀμφικτυόνων τὸν νηὸν μισθοῦνται τὸν ἐν Δελφοῖσι, τὸν νῦν ἐόντα, τότε δὲ οὔκω, τοῦτον ἐξοικοδομῆσαι. οἷα δὲ χρημάτων εὖ ἥκοντες, καὶ ἐόντες ἄνδρες δόκιμοι ἀνέκαθεν ἔτι, τόν τε νηὸν ἐξεργάσαντο τοῦ παραδείγματος κάλλιον, τά τε ἄλλα, καὶ συγκειμένου σφι Πωρίνου λίθου ποιέειν τὸν νηὸν, Παρίου τὰ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἐξεποίησαν. Ὡς ὦν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσι, οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐν Δελφοῖσι κατήμενοι ἀνέπειθον τὴν Πυθίην χρήμασι, ὅκως ἔλθοιεν Σπαρτιητέων ἄνδρες, εἴ τε ἰδίῳ στόλῳ εἴτε δημοσίῳ χρησόμενοι, προφέρειν σφι τὰς Ἀθήνας ἐλευθεροῦν. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς σφι αἰεὶ τὠυτὸ πρόφαντον ἐγίνετο, πέμπουσι Ἀγχιμόλιον τὸν Ἀστέρος, ἐόντα τῶν ἀστῶν ἄνδρα δόκιμον, σὺν στρατῷ, ἐξελῶντα Πεισιστρατίδας ἐξ Ἀθηνέων [a], ὅμως καὶ ξεινίους σφι ἐόντας τὰ μάλιστα. τὰ γὰρ τοῦ θεοῦ πρεσβύτερα ἐποιεῦντο ἢ τὰ τῶν ἀνδρῶν. πέμπουσι δὲ τούτους κατὰ θάλασσαν πλοίοισι. ὁ μὲν δὴ προσσχὼν ἐς Φάληρον τὴν στρατιὴν ἀπέβησε. οἱ δὲ Πεισιστρατίδαι προπυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπεκαλέοντο ἐκ Θεσσαλίης ἐπικουρίην· ἐπεποίητο γάρ σφι συμμαχίη πρὸς αὐτούς. Θεσσαλοὶ δέ σφι δεομένοισι ἀπέπεμψαν, κοινῇ γνώμῃ χρεώμενοι, χιλίην τε ἵππον, καὶ τὸν βασιλῆα τὸν σφέτερον Κινέην, ἄνδρα Κονιαῖον. τοὺς ἐπεί τε ἔσχον συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανέατο τοιάδε· κείραντες τῶν Φαληρέων τὸ πεδίον, καὶ ἱππάσιμον ποιήσαντες τοῦτον τὸν χῶρον, ἐπῆκαν τῷ στρατοπέδῳ τὴν ἵππον. ἐμπεσοῦσα δὲ διέφθειρε ἄλλους τε πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ δὴ καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περιγινομένους αὐτέων ἐς τὰς νέας κατέρξαν. ὁ μὲν δὴ πρῶτος στόλος ἐκ Λακεδαίμονος οὕτω ἀπήλλαξε· καὶ Ἀγχιμολίου εἰσὶ ταφαὶ τῆς Ἀττικῆς Ἀλωπεκῆσι, ἀγχοῦ τοῦ Ἡρακλήιου τοῦ ἐν Κυνοσάργεϊ. Μετὰ δὲ, Λακεδαιμόνιοι μέζω στόλον στείλαντες, ἀπέπεμψαν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, στρατηγὸν τῆς στρατιῆς ἀποδέξαντες βασιλῆα Κλεομένεα τὸν Ἀναξανδρίδεω, οὐκέτι κατὰ θάλασσαν στείλαντες, ἀλλὰ κατ' ἤπειρον. τοῖσι δὲ ἐσβαλοῦσι ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην ἡ τῶν Θεσσαλέων ἵππος πρώτη προσέμιξε, καὶ οὐ μετὰ πολὺ ἐτράπετο. καί σφεων ἔπεσον ὑπὲρ τεσσεράκοντα ἄνδρες· οἱ δὲ περιγινόμενοι, ἀπαλλάσσοντο ὡς εἶχον ἰθὺς ἐπὶ Θεσσαλίης. Κλεομένης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὸ ἄστυ ἅμα Ἀθη-

a Ἀθηναίων.

Hi patriæ cupidi templum Delphicum exstruunt, unde occasio stimulandi Lacedæmonios ad liberandas Athenas, unde pulsi Thessali, socii Pisistratidarum.

vehementer spe deciderunt, Lipsydrium super Pæoniam communierunt: dehinc omnia adversus Pisistratidas comminiscendo, mercede conduxerunt ab Amphictyonibus templum Delphis ædificandum, id quod nunc est, tunc autem non erat. Enimvero quum divitiis abundarent, ac viri spectati forent jam inde à suis majoribus, extruxerunt templum exemplari pulchrius. Inter cetera etiam quum ex lapide Porino conventum esset ut illud facerent, tamen anteriora ejus
Pario lapide effecerunt. Ut igitur A- 63
thenienses ajunt, hi viri Delphis sedentes, Pythiam pecunia induxerunt, ut & quoties viri Spartiatæ venirent, sive privato sive publico missu, petentes oraculum, proponeret ipsis liberare Athenas. Lacedæmonii autem, quum sibi idem semper diceretur, mittunt Anchimolium, Asteris filium, inter populares eximium, cum exercitu ad expellendos Athenis Pisistratidas, tametsi hospites suos in primis: antiquiora enim duxerunt quæ ad deum quam quæ ad homines pertinent. Hos itaque mari navibus miserunt: cum quibus Anchimolius ad Phalerum appulsus, copias exposuit. Id præsciscentes Pisistratidæ auxilia ex Thessalia evocaverunt. societatem enim armorum cum Thessalis fecerant. quibus rogantibus, communi decreto Thessali miserunt mille equites cum suo rege Cinea, viro Coniæo. Hos socios ubi habuere Pisistratidæ, hoc excogitavere: planitiem campi Phalereorum detondent, eumque locum equitando habilem reddunt, atque illac equitatum in castra immittunt. Equitatus in Lacedæmonios irruens, cum alios multos, tum vero Anchimolium interemit: ceteros qui superfuere, ad naves repulit. Hunc in modum prima ex Lacedæmone classis discessit. Extantque Alopecis Atticæ sepulchra Anchimolii, juxta Herculis
templum quod est in Cynosargi. Post- 64
ea vero Lacedæmonii majores copias contra Athenas miserunt, non mari, sed terra, præfecto illis rege Cleomene Anaxandridæ filio: cum quibus regionem Atticam invadentibus congressus primum Thessalorum equitatus, non diu post in fugam versus est, cæsis supra quadraginta è suis. qui superfuere, ut erant, recta in Thessaliam rediere. Cleomenes ad urbem pergens, una cum iis Athe-

thenienfibus qui liberi esse cupiebant, obsedit tyrannos intra murum Pelasgicum redactos.
65 Nec tamen omnino Pisistratidas ejecissent Lacedæmonii, quippe qui de obsidione paranda non cogitabant, & Pisistratidæ cibo potuque bene instructi erant. Itaque quum paucos dies Lacedæmonii tyrannos obsedissent, Spartam abiere. Nunc tamen qui casus aliis infaustus extitit, aliis idem iste commilito fuit. nam filii Pisistratidarum qui clam extra regionem educebantur, capti sunt. Quo ex facto omnes eorum res perturbatæ sunt, & pro redimendis filiis ad voluntatem Atheniensium transegerunt, ut intra quinque dies ex Attica excederent. Moxque in Sigeum quod est supra Scamandrum concesserunt, quum sex & triginta annos regnassent, oriundi è Pylo atque à Neleo, ex eisdem prognati etiam Codrus ac Melanthus, qui prius adventicii, Athenienfium reges evasere. Eaque de re Hippocrates Pisistrati pater, repetita memoria Pisistrati filii Nestoris, idem nomen filio suo imposuit. Hoc Athenienses modo tyrannis liberati sunt. Qui recepta libertate, quæcumque aut fecere aut passi sunt memoratu digna, antequam Ionia defecerit à Dario, & Aristagoras Milesius Athenas oratum auxilia venerit,
66 hæc prius edisseram. Athenæ, quum magnæ fuissent antea, tunc tamen tyrannis liberatæ, extitere majores. in quibus duo viri præpollebant, Clisthenes, vir Alcmæonides, qui (ut fama fert) Pythiam induxerat: & Isagoras, Tisandri filius, illustri quidem familia, sed anteriora non queo affirmare: ejus tamen cognati Jovi Cario immolant. Hi viri per factiones de opibus in republica contendebant. Clisthenes, quum vinceretur, populum conciliavit; & ex quatuor tribubus mox decem effecit, cognominibus Ionis filiorum, Teleontis & Ægicoris & Argadei & Hopletis, in alia commutatis quæ ipse invenit, aliorum heroum indigenarum, præterquam Ajacis: quem etsi peregrinum, tamen ad-
67 jecit, utpote finitimum ac socium. Qua in re videtur mihi Clisthenes hic avum suum maternum Clisthenem Sicyonis tyrannum fuisse imitatus. ille enim, quum bellum gessisset cum Argivis, tum summovit è Sicyone certamina rhapsodorum canentium poemata, ob Homeri carmina,

Ἀθηναίων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐπολιόρκεε τοὺς τυράννους, ἀπεργμένους ἐν τῷ Πελασγικῷ τείχεϊ. Καὶ οὐδέν τι πάντως ἂν ἐξεῖλον τοὺς Πεισιστρατίδας οἱ Λακεδαιμόνιοι· οὔτε γὰρ ἐπέδρην ἐπενόεον ποιήσασθαι, οἵ τε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο· πολιορκήσαντές τε ἂν ἡμέρας ὀλίγας, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὴν Σπάρτην. νῦν δὲ συντυχίη τοῖσι μὲν κακὴ ἐπεγένετο, τοῖσι δὲ, ἡ αὐτὴ αὕτη σύμμαχος. ὑπεκτιθέμενοι γὰρ ἔξω τῆς χώρης οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδέων ἥλωσαν. τοῦτο δὲ ὡς ἐγένετο, πάντα αὐτῶν τὰ πρήγματα συνετετάρακτο. παρέστησαν δὲ ἐπὶ μισθῷ τοῖσι τέκνοισι, ἐπ' οἷσι ἐβούλοντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὥστε ἐν πέντε ἡμέρῃσι ἐκχωρῆσαι ἐκ τῆς Ἀττικῆς. μετὰ δὲ, ἐξεχώρησαν ἐς Σίγειον τὸ ἐπὶ τῷ Σκαμάνδρῳ, ἄρξαντες μὲν Ἀθηναίων ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τριήκοντα, ἐόντες δὲ καὶ οὗτοι ἀνέκαθεν Πύλιοί τε καὶ Νηλεΐδαι, ἐκ τῶν αὐτῶν γεγονότες καὶ οἱ ἀμφὶ Κόδρον τε καὶ Μέλανθον· οἳ πρότερον ἐπήλυδες ἐόντες, ἐγένοντο Ἀθηναίων βασιλέες. ἐπὶ τούτου δὲ καὶ τὠυτὸ οὔνομα ἀπεμνημόνευσε Ἱπποκράτης τῷ παιδὶ θέσθαι τὸν Πεισίστρατον, ἐπὶ τοῦ Νέστορος Πεισιστράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. οὕτω μὲν Ἀθηναῖοι τυράννων ἀπηλλάχθησαν. ὅσα δὲ ἐλευθερωθέντες ἔρξαν ἢ ἔπαθον ἀξιόχρεα [a] ἀπηγήσιος, πρὶν ἢ Ἰωνίην τε [b] ἀποστῆναι ἀπὸ Δαρείου, καὶ Ἀρισταγόρεα τὸν Μιλήσιον ἀπικόμενον ἐς Ἀθήνας χρηΐσαι σφέων βοηθέειν, ταῦτα πρῶτα φράσω. Ἀθῆναι, ἐοῦσαι καὶ πρὶν μεγάλαι, τότε ἀπαλλαχθεῖσαι τυράννων, ἐγένοντο μέζονες. ἐν δὲ αὐτῇσι [c] δύο ἄνδρες ἐδυνάστευον, Κλεισθένης τε, ἀνὴρ Ἀλκμαιωνίδης, ὅσπερ δὴ λόγον ἔχει τὴν Πυθίην ἀναπεῖσαι· καὶ Ἰσαγόρης ὁ Τισάνδρου, οἰκίης μὲν ἐὼν δοκίμου, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν οὐκ ἔχω φράσαι. θύουσι δὲ οἱ συγγενέες αὐτοῦ Διῒ Καρίῳ. οὗτοι οἱ ἄνδρες ἐστασίασαν περὶ δυνάμιος· ἑσσούμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν δῆμον προσεταιρίζεται· μετὰ δὲ, τετραφύλους ἐόντας Ἀθηναίους, δεκαφύλους ἐποίησε, τῶν Ἴωνος παίδων Τελέοντος καὶ Αἰγικόρεος καὶ Ἀργάδεω καὶ Ὅπλητος, ἀπαλλάξας τὰς ἐπωνυμίας· ἐπιχωρίων δ' ἑτέρων ἡρώων ἐπωνυμίας ἐξευρὼν, πάρεξ Αἴαντος. τοῦτον δὲ, ἅτε ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον ξεῖνον ἐόντα, προσέθετο. Ταῦτα δὲ, δοκέειν ἐμοὶ, ἐμιμέετο ὁ Κλεισθένης οὗτος τὸν ἑωυτοῦ μητροπάτορα Κλεισθένεα τὸν Σικυῶνος τύραννον. Κλεισθένης γὰρ Ἀργείοισι πολεμήσας, τοῦτο μὲν, ῥαψῳδοὺς ἔπαυσε ἐν Σικυῶνι ἀγωνίζεσθαι τῶν Ὁμηρείων ἐπέων εἵνε-

a ἀξιόχρεω. b πρὶν Ἰωνίην τε. c αὐτοῖσι.

εἵνεκα, ὅτι Ἀργεῖοί τε καὶ Ἄργος τὰ πολλὰ πάντων ὑμνέαται· τοῦτο δὲ, ἡρῶον γὰρ ἦν καὶ ἔστι ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορῇ τῶν Σικυωνίων Ἀδρήστου τοῦ Ταλαοῦ, τοῦτον ἐπεθύμησε ὁ Κλεισθένης ἐόντα Ἀργεῖον, ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς χώρης. ἐλθὼν δὲ ἐς Δελφοὺς, ἐχρηστηριάζετο εἰ ἐκβάλοι τὸν Ἄδρηστον· ἡ δέ γε Πυθίη χρᾷ οἱ φᾶσα, Ἄδρηστον μὲν εἶναι Σικυωνίων βασιλῆα, ἐκεῖνον δὲ λευστῆρα. ἐπεὶ δὲ ὁ θεὸς τοῦτό γε οὐ παρεδίδου, ἀπελθὼν ὀπίσω, ἐφρόντιζε μηχανὴν τῇ αὐτὸς ὁ Ἄδρηστος ἀπαλλάξεται. ὡς δέ οἱ ἐξευρῆσθαι ἐδόκεε, πέμψας ἐς Θήβας τὰς Βοιωτίας, ἔφη θέλειν ἐπαγαγέσθαι Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ [a]. οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔδοσαν. ἐπαγαγόμενος δὲ ὁ Κλεισθένης τὸν Μελάνιππον, τέμενός οἱ ἀπέδεξε ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανηΐῳ, καί μιν ἵδρυσε ἐνθαῦτα ἐν τῷ ἰσχυροτάτῳ. ἐπηγάγετο δὲ τὸν Μελάνιππον ὁ Κλεισθένης (καὶ γὰρ τοῦτο δεῖ ἀπηγήσασθαι) ὡς ἔχθιστον ἐόντα Ἀδρήστῳ· ὃς τόν τε ἀδελφεόν οἱ Μηκιστέα ἀπεκτόνεε, καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. ἐπεί τε δέ οἱ τὸ τέμενος ἀπέδεξε, θυσίας τε καὶ ὁρτὰς Ἀδρήστου ἀπελόμενος, ἔδωκε τῷ Μελανίππῳ. οἱ δὲ Σικυώνιοι ἐώθεσαν [b] μεγαλωστὶ κάρτα τιμᾶν τὸν Ἄδρηστον. ἡ γὰρ χώρη ἦν αὕτη Πολύβου· ὁ δὲ Ἄδρηστος ἦν Πολύβου θυγατριδέος· ἄπαις δὲ Πόλυβος τελευτῶν διδοῖ Ἀδρήστῳ τὴν ἀρχήν. τά τε δὴ ἄλλα οἱ Σικυώνιοι ἐτίμων τὸν Ἄδρηστον, καὶ δὴ πρὸς, τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμέωντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον. Κλεισθένης δὲ χοροὺς μὲν τῷ Διονύσῳ ἀπέδωκε, τὴν δὲ ἄλλην θυσίην τῷ Μελανίππῳ. ταῦτα μὲν ἐς Ἄδρηστόν οἱ ἐπεποίητο. φυλὰς δὲ τὰς Δωριέων, ἵνα δὴ μὴ αἱ αὐταὶ ἔωσι τοῖσι Σικυωνίοισι καὶ τοῖσι Ἀργείοισι, μετέβαλε ἐς ἄλλα οὐνόματα. ἔνθα καὶ πλεῖστον κατεγέλασε τῶν Σικυωνίων. ἐπὶ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μετατιθεὶς, αὐτὰ τὰ τελευταῖα ἐπέθηκε, πλὴν τῆς ἑωϋτοῦ φυλῆς. ταύτῃ δὲ τοὔνομα ἀπὸ τῆς ἑωϋτοῦ ἀρχῆς ἔθετο. οὗτοι μὲν δὴ Ἀρχέλαοι ἐκαλέοντο· ἕτεροι δὲ, Ὑᾶται· ἄλλοι δὲ, Ὀνεᾶται· ἕτεροι δὲ, Χοιρεᾶται. τούτοισι τοῖσι οὐνόμασι τῶν φυλέων ἐχρέωντο οἱ Σικυώνιοι, καὶ ἐπὶ Κλεισθένεος ἄρχοντος, καὶ ἐκείνου τεθνεῶτος, ἔτι ἐπ᾽ ἔτεα ἑξήκοντα. μετέπειτα μέντοι λόγον σφίσι δόντες, μετέβαλον ἐς τοὺς Ὑλλέας καὶ Παμφύλους καὶ Δυμανάτας· τετάρτους δὲ αὐτοῖσι προσέθεντο ἐπὶ τοῦ Ἀδρήστου παιδὸς Αἰγιαλέος, τὴν ἐπωνυμίην ποιεύμενοι κεκλῆσθαι Αἰγιαλέας. Ταῦ-

Clisthenis Sicyonii tentamina contra memoriam & honores Adrasti. Tribus in ea urbe.

na, in quibus Argos atque Argivi tantopere celebrantur; tum etiam cupivit monumentum Adrasti, Talai filii, quod erat in ipso Sicyoniorum foro, quia fuerat Argivus, exterminare; ideoque Delphos adiit ad oraculum consulendum numquid Adrastum ejiceret. Cui Pythia respondens, inquit, Adrastum quidem Sicyonium regem esse, ipsum vero lapidatorem. Id non concedente sibi deo, Clisthenes domum reversus excogitabat modum, quo Adrastus ipse demigraret. Quem ubi excogitasse sibi visus est, misit ad Bœotias Thebas, dicens velle se reducere Sicyonem Melanippum Astaci filium: eumque tribuentibus Thebanis postquam reduxit, ei fanum in ipso prytaneio designavit, eumque locavit munitissimo in loco. Reduxit autem Clisthenes Melanippum (nam id oportet narrari) ut inimicissimum Adrasto, quod & Mecistem fratrem ejus & Tydeum generum Melanippus interfecisset. Clisthenes ubi fanum extruxit, sacrificia & dies festos Melanippo dedit Adrasto ablatos, quibus illum Sicyonii magnifice admodum honorare consueverant. Etenim regio ista Polybi fuerat, qui quum sine liberis decederet, imperium Adrasto legavit nepoti suo ex filia. Hunc igitur Sicyonii cum aliis honoribus prosequebantur, insuper vero tragicis choris casus ejus venerabantur, ita ut non Bacchum, sed Adrastum colerent. at Clisthenes choros quidem Libero, reliquam vero solennitatem Melanippo dicavit. Hæc quidem ille in Adrastum egit. Tribus autem Doriensium ne fo- 68
rent eædem Sicyoniis quæ Argivis, in alia nomina trajecit, ita ut Sicyonios plurimum ridiculos redderet. quippe ab *hyos & onou* vel sue & asino cognomina transponens, partes ultimas apposuit præterquam in tribu sua, cui à sua *arche*, vel imperio, nomen indidit. itaque hi tribules Archelai vocabantur: ceterorum autem alii Hyatæ ab suibus: alii Oneatæ, ab asinis: alii Chœreatæ ab porcis. His tribuum nominibus Sicyonii, & Clisthene imperante, & eo defuncto, ad sexaginta annos usi sunt; attamen postea inter se consilio habito transtulerunt in Hylleas, Pamphylos, Dymanatas: quartam tribum adjecerunt ab Ægialeo Adrasti filio imponentes cognomen, ut vocarentur Ægialenses. Hæc

a MS. habet Ὀστακοῦ. b ἰώθατι.

Mutatio ſtatus Athenarum per Cliſthenem, qui cum reis in ſcelere Cylonis ab Cleomene expulſi etiam male regreſſo.

69 Hæc Sicyonius Cliſthenes fecerat. A-
thenienſis autem Cliſthenes, quum hu-
jus Sicyonii eſſet ex filia nepos, & ab
eo nomen haberet, & ipſe, ut mihi vi-
detur, præ contemptu Ionum, ne tri-
bus forent eædem ipſis & Ionibus, Cli-
ſthenem ſibi cognominem imitatus eſt.
Poſtquam enim populum Athenienſem
antea alienatum, tunc omnem ad ſuam
unius autoritatem redegit, tum tri-
buum nomina immutavit, & plures
ex paucioribus fecit, decem phylarchos
pro quatuor, atque etiam decem demos,
id eſt, populos diſtribuit in tribus: at-
que ita populum augebat multo ut eſſet
70 ſuperior contraria factione. Viciſſim
ſuperatus Iſagoras, hæc contra moli-
tus fuit, ut Cleomenem Lacedæmonium
advocaret, jam inde ab obſidione Piſi-
ſtratidarum ſibi hoſpitem factum: qui
quidem culpabatur quod ad uxorem Iſa-
goræ ventitaret. is miſſo primum Athe-
nas caduceatore, Cliſthenem ejecit, &
cum eo alios complures Athenienſes, eos
enageas inſuper vocans, *q. d. piacula-
res*. Hæc autem mittens dicebat admo-
nitu Iſagoræ. nam Alcmæonidæ & qui
horum ſectam ſequebantur erant affines
cædis hujus; ipſe autem & amici ejus
71 non erant participes. Hi vero Athenien-
ſium enagees *piaculo obſtricti*, ita nomi-
nabantur. Cylon Athenienſis vir Olym-
picorum ludorum victor, affectatæ ty-
rannidis compertus eſt. Conciliato nam-
que æqualium ſodalitio arcem occupa-
re conatus eſt. Id quum efficere non po-
tuiſſet, aſſedit ſimulacro deæ ſupplex,
ipſe ac ſocii. hos illinc ſubmoverunt qui-
dem prytanes Naucrarorum, qui tunc
Athenas regebant, data fide puniendi
eos citra mortem: ſed culpa horum mox
interfectorum fuit penes Alcmæonidas.
Hæc ante Piſiſtrati ætatem geſta ſunt.
72 Ubi autem Cleomenes mittens ejecit Cli-
ſthenem atque piaculares, quamvis Cli-
ſthenes ipſe profugiſſet, nihilo ſecius A-
thenas venit, non magna cum manu, at-
que illinc ſeptingentas familias Athenien-
ſium, tanquam piaculo contaminatas, re-
legavit, quas ei ſuggerebat Iſagoras. Hoc
acto conabatur ſecundo loco ſenatum diſ-
ſolvere, & magiſtratus trecentis Iſagoræ
factionis ſociis mandare: verum reluctan-
te ſenatu, atque obtemperare nolente,
Cleomenes Iſagoraſque cum ſuæ factio-
nis hominibus arcem occuparunt. quos
ceteri Athenienſes cum ſenatu ſentien-
tes, biduo obſederunt: tertio die accepta
fide ex Attica diſceſſerunt, quicunque
La-

Ταῦτα μέν νυν ὁ Σικυώνιος Κλεισθένης ἐπεποιήκεε. ὁ δὲ δὴ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, ἐὼν τοῦ Σικυωνίου τούτου θυγατριδέος, καὶ τὸ οὔνομα ἐπὶ τούτου ἔχων, δοκέειν ἐμοὶ, καὶ οὗτος ὑπεριδὼν Ἴωνας, ἵνα μὴ σφίσι αἱ αὐταὶ ἔωσι φυλαὶ καὶ Ἴωσι, τὸν ὁμώνυμον Κλεισθένεα ἐμιμήσατο. ὡς γὰρ δὴ τὸν Ἀθηναίων δῆμον πρότερον ἀπωσμένον, τότε πάντων πρὸς τὴν ἑωϋτοῦ μοίρην προσεθήκατο, τὰς φυλὰς μετωνόμασε, καὶ ἐποίησε πλεῦνας ἐξ ἐλασσόνων. δέκα τε δὴ φυλάρχους ἀντὶ τεσσέρων ἐποίησε, δέκα δὲ καὶ τοὺς δήμους κατένεμε ἐς τὰς φυλάς· ἦν τε τὸν δῆμον προσθέμενος πολλῷ κατύπερθε τῶν ἀντιστασιωτέων. Ἐν τῷ μέρεϊ δὲ ἑσσούμενος ὁ Ἰσαγόρης ἀντιτεχνᾶται τάδε· ἐπικαλέεται Κλεομένεα τὸν Λακεδαιμόνιον, γενόμενον ἑωϋτῷ ξεῖνον ἀπὸ τῆς Πεισιστρατιδέων πολιορκίης. τὸν δὲ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. τὰ μὲν δὴ πρῶτα πέμπων ὁ Κλεομένης ἐς τὰς Ἀθήνας κήρυκα, ἐξέβαλε Κλεισθένεα, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίων, τοὺς ἐναγέας ἐπιλέγων. ταῦτα δὲ πέμπων, ἔλεγε ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρεω. οἱ μὲν γὰρ Ἀλκμαιωνίδαι καὶ οἱ συστασιῶται αὐτέων εἶχον αἰτίην τοῦ φόνου τούτου· αὐτὸς δὲ οὐ μετεῖχε, οὐδ᾽ οἱ φίλοι αὐτοῦ. Οἱ δ᾽ ἐναγέες Ἀθηναίων ὧδε ὠνομάσθησαν· ἦν Κύλων τῶν Ἀθηναίων ἀνὴρ Ὀλυμπιονίκης· οὗτος ἐπὶ τυραννίδι ἐκόμησε· προσποιησάμενος δὲ ἑταιρηίην τῶν ἡλικιωτέων, καταλαβεῖν τὴν ἀκρόπολιν ἐπειρήθη· οὐ δυνάμενος δὲ ἐπικρατῆσαι, ἱκέτης ἵζετο πρὸς τὤγαλμα. τούτους ἀνιστέασι μὲν οἱ πρυτάνιες τῶν Ναυκράρων, οἵπερ ἔνεμον τότε τὰς Ἀθήνας, ὑπεγγύους, πλὴν θανάτου. φονεῦσαι δὲ αὐτοὺς αἰτίη ἔχει Ἀλκμαιωνίδας. ταῦτα πρὸ τῆς Πεισιστράτου ἡλικίης ἐγένετο. Κλεομένης δὲ ὡς πέμπων ἐξέβαλε Κλεισθένεα καὶ τοὺς ἐναγέας, Κλεισθένης μὲν αὐτὸς ὑπεξέσχε· μετὰ δὲ, οὐδὲν ἧσσον παρῆν ἐς τὰς Ἀθήνας ὁ Κλεομένης, οὐ σὺν μεγάλῃ χειρί. ἀπικόμενος δὲ ἀγηλατέει ἑπτακόσια ἐπίστια Ἀθηναίων, τά οἱ ὑπέθετο ὁ Ἰσαγόρης. ταῦτα δὲ ποιήσας, δεύτερα τὴν βουλὴν καταλύειν ἐπειρᾶτο. τριηκοσίοισι δὲ τοῖσι Ἰσαγόρεω στασιώτῃσι τὰς ἀρχὰς ἐνεχείριζε. ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς, καὶ οὐ βουλομένης πείθεσθαι, ὅ, τε Κλεομένης καὶ ὁ Ἰσαγόρης καὶ οἱ στασιῶται αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· Ἀθηναίων δὲ οἱ λοιποὶ τὰ αὐτὰ φρονήσαντες, ἐπολιόρκεον αὐτοὺς ἡμέρας δύο. τῇ δὲ τρίτῃ ὑπόσπονδοι ἐξέρχονται ἐκ τῆς χώρης ὅσοι ἔσαν
αὐ-

Cleomenis impia fraus punita, & Clisthenes redux conatur socios facere frustra Persas superbos contra Cleomenem arma parantem.

αὐτέων Λακεδαιμόνιοι. ἐπεπλέετο δὲ τῷ Κλεομένεϊ ἡ φήμη. ὡς γὰρ ἀνέβη ἐς τὴν ἀκρόπολιν, μέλλων δὴ αὐτὴν κατασχήσειν, ἤιε ἐς τὸ ἄδυτον τῆς θεοῦ, ὡς προσερέων. ἡ δὲ ἱρείη ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου, πρὶν ἢ τὰς θύρας αὐτὸν ἀμεῖψαι, „εἶπε· Ὦ ξεῖνε Λακεδαιμόνιε, πάλιν χώρει, „μηδ' ἔσιθι ἐς [a] τὸ ἱρόν. οὐ γὰρ θεμιτὸν Δωριεῦσι παριέναι ἐνθαῦτα. ὁ δὲ εἶπε, Ὦ γύναι, „ἀλλ' οὐ Δωριεύς εἰμι, ἀλλ' Ἀχαιός. ὁ μὲν δὴ τῇ κληηδόνι οὐδὲν χρεώμενος, ἐπεχείρησέ τε, καὶ τότε πάλιν ἐξέπιπτε μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. τοὺς δὲ ἄλλους Ἀθηναῖοι κατέδησαν τὴν ἐπὶ θανάτῳ· ἐν δὲ αὐτοῖσι, καὶ Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεὸν, τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. οὗτοι μέν νυν δεδεμένοι ἐτελεύτησαν. Ἀθηναῖοι δὲ μετὰ ταῦτα Κλεισθένεα καὶ τὰ ἑπτακόσια ἐπίστια τὰ διωχθέντα ὑπὸ Κλεομένεος μεταπεμψάμενοι, πέμπουσι ἀγγέλους ἐς Σάρδις, συμμαχίην βουλόμενοι ποιήσασθαι πρὸς Πέρσας. ἠπιστέατο γάρ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους τε καὶ Κλεομένεα ἐκπεπολεμῶσθαι. ἀπικομένων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐς τὰς Σάρδις, καὶ λεγόντων τὰ ἐντεταλμένα, Ἀρταφέρνης ὁ Ὑστάσπεος, Σαρδίων ὕπαρχος, ἐπηρώτα τίνες ἐόντες ἄνθρωποι, καὶ κοῦ γῆς οἰκεόμενοι, δεοίατο Περσέων σύμμαχοι γενέσθαι. πυθόμενος δὲ πρὸς τῶν ἀγγέλων, ἀπεκορύφου σφι τάδε· εἰ μὲν διδοῦσι βασιλέϊ Δαρείῳ Ἀθηναῖοι γῆν τε καὶ ὕδωρ, ὁ δὲ συμμαχίην σφι συνετίθετο· εἰ δὲ μὴ διδοῦσι, ἀπαλλάσσεσθαι αὐτοὺς ἐκέλευε. οἱ δὲ ἄγγελοι ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, διδόναι ἔφασαν, βουλόμενοι τὴν συμμαχίην ποιήσασθαι. οὗτοι μὲν δὴ ἀπελθόντες ἐς τὴν ἑωυτῶν, αἰτίας μεγάλας εἶχον. Κλεομένης δὲ ἐπιστάμενος περιυβρίσθαι ἔπεσι καὶ ἔργοισι ὑπὸ Ἀθηναίων, συνέλεγε ἐκ πάσης Πελοποννήσου στρατόν, οὐ φράζων ἐς τὸ συλλέγει· τίσασθαί τε ἐθέλων τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων, καὶ Ἰσαγόρεα βουλόμενος τύραννον καταστῆσαι. συνεξῆλθε γάρ οἱ οὗτος ἐκ τῆς ἀκροπόλιος. Κλεομένης τε δὴ στόλῳ μεγάλῳ ἐσέβαλε ἐς τὴν Ἐλευσῖνα, καὶ οἱ Βοιωτοὶ ἀπὸ συνθήματος Οἰνόην αἱρέουσι, καὶ Ὑσιάς, δήμους τοὺς ἐσχάτους τῆς Ἀττικῆς. Χαλκιδέες τε ἐπὶ τὰ ἕτερα ἐσίνοντο, ἐπιόντες χώρους τῆς Ἀττικῆς. Ἀθηναῖοι δὲ, καίπερ ἀμφιβολίῃ ἐχόμενοι, Βοιωτῶν μὲν καὶ Χαλκιδέων ἐσύστερον ἔμελλον μνήμην ποιήσεσθαι [b], Πελοποννησίοισι δὲ ἐοῦσι ἐν Ἐλευσῖνι ἀντία ἔθεντο τὰ ὅπλα. Μελλόντων δὲ συνάψειν τὰ στρατόπεδα

ἐς

a ἴτιθ' ἐς. b ποιήσασθαι.

Lacedæmonii ibi erant. Cleomeni autem peragebatur omen. nam ei ad occupandam arcem ascendenti, & ad deæ penetrale alloquendi gratia eunti, exsurgens è sella sacerdos, antequam ille valvas reseraret, Lacedæmonie, inquit, hospes, retro redeas, neve templum introeas. non enim Doriensibus huc introire fas est. Cui Cleomenes, At ego, inquit, ô mulier, Doriensis non sum, sed Achæus. Itaque admonitu uti nolens, atque in conatu pergens, tunc quoque iterum cum Lacedæmoniis excidit. Ceteros autem ad necem vinxere Athenienses, & in iis Timesitheum fratrem ejus, cujus manuum opera atque strenuitatem maximam referre possem. Atque hi quidem in vincula conjecti mortem oppetiere. Athenienses autem post hæc 73
revocatis cum Clisthene septingentis familiis, quas Cleomenes exegerat, Sardes mittunt ad contrahendam cum Persis societatem. Intelligebant enim sibi cum Cleomene atque Lacedæmoniis esse bellandum. Ut Sardes venere nuncii, mandataque exposuere, percontatus est eos Artaphernes Hystaspis filius, Sardium prætor, quinam homines essent, & ubi terram incolentes, qui socii Persarum fieri orarent. Ubi id ex nunciis audivit, hæc eis in breve contracta obtulit, Si regi Dario terram Athenienses darent & aquam, se contracturum cum eis societatem: sinminus, illos abscedere præcepit. Nuncii inter se colloquuti, quod societatem facere cuperent, daturos se esse dixerunt. quo nomine, ubi reversi sunt domum, vehementer accusati sunt. Cleomenes intelligens ab A- 74
theniensibus se & verbis & factis lædi, ex omni Peloponneso copias coëgit, dissimulans quem ad finem, quum haberet in animo tum populum Atheniensem ulcisci, tum Isagoram constituere tyrannum, qui una cum eo ex arce decesserat. Comparato exercitu ingenti, ipse Eleusina invasit, & ex composito Bœoti OEnoën occuparunt & Hysias, ultimos Atticæ populos: & ab altera parte Chalcidenses oræ Atticæ loca populabantur. Athenienses etsi ancipiti bello districti, Bœotorum & Chalcidensium ultione dilata, arma contra Peloponnenses in Eleusine agentes ferunt. Dumque ambo exercitus conserturi præ- 75
lium

lium essent, Corinthii, primi omnium secum reputantes injuste à se agi, averterunt se, atque abscesserunt: secundum hos Demaratus Aristonis filius, qui & ipse erat rex Spartiatarum, & è Lacedæmone copias simul eduxerat, nec à Cleomene superiori tempore dissenserat. Ob quam regum dissensionem lex apud Spartam lata est non licere utrique regi sequi, exercitu progresso. nam prius sequebantur ambo. & altero horum vacante ab militia, alterum quoque è Tyndaridis relinqui; nam & isti antehac ab eis evocati ambo comitabantur. Porro tunc ceteri socii qui erant in Eleusine, cernentes non convenire inter reges, & Corinthios aciem deseruisse, etiam ipsi
76 dilapsi abierunt. Quartum istud Dorienses in Atticam profecti sunt, bis ad bellum ingressi, bis ob Atheniensium multitudinis commodum: Primo, quum & Megara coloniam deduxerunt, hæc expeditio recte vocetur sub Codro Athenarum rege: iterum ac tertio, quum ad expellendos Pisistratidas ex Sparta ventum est: quarta vice, quum Cleomenes Peloponnenses ducens, Eleusina invasit. Ita quarto tunc Dorienses in Athenas
77 irruerunt. Dilapso igitur inglorie hoc exercitu, ibi Athenienses volentes ultum ire injurias, primam expeditionem fecerunt adversus Chalcidenses: quibus Bœoti ad Euripum iere suppetias. His conspectis Athenienses putarunt sibi cum eis prius quam cum Chalcidensibus pugnam conserendam. itaque congressi cum illis egregie superant, permultisque eorum cæsis, septingentos vivos capiunt. Eodem die transgressi in Eubœam, cum Chalcidensibus conflixere: quibus etiam victis, quatuor millia colonorum in prædiis hippobotarum reliquerunt. hippobotæ autem apud Chalcidenses vocabantur locupletes. Horum etiam quoscunque vivos ceperunt, una cum Bœotorum captivis vinctos compedibus in carcerem conjecerunt; quos aliquanto post binis mulctatos minis solverunt: eorumque vincula quibus alligati fuerant, in arce suspenderunt, quæ ad meam usque memoriam extabant, pendentia è muris à Medo ambustis, è regione penetralis ad occasum spectantis. Decimas quoque pretii redemptionis consecrarunt, facta ærea quadriga, quæ ad sinistram ma-

ἐς μάχην, Κορίνθιοι μὲν πρῶτοι σφι [a] αὐτοῖσι δόντες λόγον ὡς οὐ ποιοῖεν τὰ δίκαια, μετεβάλλοντό τε [b] καὶ ἀπαλλάσσοντο· μετὰ δὲ, Δημάρητος, ὁ Ἀρίστωνος, ἐὼν καὶ οὗτος βασιλεὺς Σπαρτιητέων, καὶ συνεξαγαγών τε τὴν στρατιὴν ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ οὐκ ἐὼν διάφορος ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ Κλεομένεϊ. ἀπὸ δὲ ταύτης τῆς διχοστασίης, ἐτέθη νόμος ἐν Σπάρτῃ, μὴ ἐξεῖναι ἕπεσθαι ἀμφοτέρους τοὺς βασιλῆας, ἐξιούσης τῆς στρατιῆς. τέως γὰρ ἀμφότεροι εἵποντο. παραλυομένου [c] δὲ τούτων τοῦ ἑτέρου, καταλείπεσθαι καὶ τῶν Τυνδαριδέων τὸν ἕτερον. πρὸ τοῦ γὰρ δὴ καὶ οὗτοι ἀμφότεροι, ἐπίκλητοί σφι ἐόντες, εἵποντο. τότε δὴ ἐν τῇ Ἐλευσῖνι ὁρέοντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων τούς τε βασιλῆας τῶν Λακεδαιμονίων οὐκ ὁμολογέοντας, καὶ Κορινθίους ἐκλιπόντας τὴν τάξιν, οἴχοντο καὶ αὐτοὶ ἀπαλλασσόμενοι. Τέταρτον δὴ τοῦτο ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ἀπικόμενοι Δωριέες, δίς τε ἐπὶ πολέμῳ ἐσβαλόντες, καὶ δὶς ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ πλήθεος τοῦ Ἀθηναίων· πρῶτον μὲν, ὅτε καὶ Μέγαρα κατοίκισαν, οὗτος ὁ στόλος ἐπὶ Κόδρου βασιλεύοντος Ἀθηναίων, ὀρθῶς ἂν καλέοιτο· δεύτερον δὲ καὶ τρίτον, ὅτε ἐπὶ Πεισιστρατιδέων ἐξέλασιν ὁρμηθέντες, ἐκ Σπάρτης ἀπίκοντο· τέταρτον δὲ τότε, ὅτε ἐς Ἐλευσῖνα Κλεομένης ἄγων Πελοποννησίους ἐσέβαλε. οὕτω τέταρτον τότε Δωριέες ἐσέβαλον ἐς Ἀθήνας. Διαλυθέντος ὦν τοῦ στόλου τούτου ἀκλεῶς, ἐνθαῦτα Ἀθηναῖοι τίνυσθαι βουλόμενοι, πρῶτα στρατηίην ποιεῦνται ἐπὶ Χαλκιδέας. Βοιωτοὶ δὲ τοῖσι Χαλκιδεῦσι βοηθέουσι ἐπὶ τὸν Εὔριπον. Ἀθηναίοισι δὲ ἰδοῦσι τοὺς Βοιωτοὺς, ἔδοξε πρότερον τοῖσι Βοιωτοῖσι ἢ τοῖσι Χαλκιδεῦσι ἐπιχειρέειν· συμβάλλουσί τε δὴ τοῖσι Βοιωτοῖσι οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ πολλῷ ἐκράτησαν· κάρτα δὲ πολλοὺς φονεύσαντες, ἑπτακοσίους αὐτῶν ἐζώγρησαν. τῆς δὲ αὐτῆς ταύτης ἡμέρης οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες ἐς τὴν Εὔβοιαν, συμβάλλουσι καὶ τοῖσι Χαλκιδεῦσι. νικήσαντες δὲ καὶ τούτους, τετρακισχιλίους κληρούχους ἐπὶ τῶν ἱπποβοτέων [d] τῇ χώρῃ λείπουσι· οἱ δὲ ἱπποβόται [e] ἐκαλέοντο οἱ παχέες τῶν Χαλκιδέων. ὅσους δὲ καὶ τούτων ἐζώγρησαν, ἅμα τοῖσι Βοιωτῶν ἐζωγρημένοισι εἶχον ἐν φυλακῇ, ἐς πέδας δήσαντες· χρόνῳ δὲ ὕστερον [f] ἔλυσάν σφεας δίμνεως ἀποτιμησάμενοι. τὰς δὲ πέδας αὐτῶν, ἐν τῇσι ἐδεδέατο, ἀνεκρέμασαν ἐς τὴν ἀκρόπολιν, αἵπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦσαν περιεοῦσαι, κρεμάμεναι ἐκ τειχέων περιπεφλευσμένων πυρὶ ὑπὸ τοῦ Μήδου, ἀντίον δὲ τοῦ μεγάρου τοῦ πρὸς ἑσπέρην τετραμμένου, καὶ τῶν λύτρων τὴν δεκάτην ἀνέθηκαν, ποιησάμενοι τέθριππον χάλκεον· τὸ δὲ, ἀριστερῆς χειρὸς ἕστηκε πρῶτον [g]

a πρῶτά σφι. b μετέβαλόντε. c MS. habet παραλυομένων. d ἱπποβοτείων. e ἱπποβάται. f Hæc vox ὕστερον non est in MS. g πρῶτα.

ἐσιόντι ἐς τὰ προπύλαια τὰ ἐν τῇ ἀκροπόλι. ἐπιγέγραπται δέ οἱ τάδε,

Ἔθνεα Βοιωτῶν καὶ Χαλκιδέων δαμάσαντες
Παῖδες Ἀθηναίων ἔργμασιν ἐν πολέμου,
Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι [a] σιδηρέῳ ἔσβεσαν ὕβριν·
Τῶν ἵππους δεκάτην Παλλάδι τάσδ᾽ ἔθεσαν.

Ἀθηναῖοι μέν νυν ηὔξηντο. δηλοῖ δὲ οὐ κατ᾽ ἓν μοῦνον, ἀλλὰ πανταχῇ ἡ ἰσηγορίη ὡς ἔστι χρῆμα σπουδαῖον, εἰ καὶ Ἀθηναῖοι τυραννευόμενοι μὲν, οὐδαμῶν τῶν σφέας περιοικεόντων ἔσαν τὰ πολέμια ἀμείνους, ἀπαλλαχθέντες δὲ τυράννων, μακρῷ πρῶτοι ἐγένοντο. δηλοῖ ὦν ταῦτα ὅτι κατεχόμενοι μὲν, ἐθελοκάκεον, ὡς δεσπότῃ ἐργαζόμενοι· ἐλευθερωθέντων δὲ, αὐτὸς ἕκαστος ἑωυτῷ προεθυμέετο κατεργάζεσθαι. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἔπρησσον. Θηβαῖοι δὲ μετὰ ταῦτα ἐς θεὸν ἔπεμπον, βουλόμενοι τίσασθαι Ἀθηναίους. ἡ δὲ Πυθίη ἀπὸ σφέων μὲν αὐτέων οὐκ ἔφη αὐτοῖσι εἶναι τίσιν, ἐς Πολύφημον δὲ ἐξενείκαντας ἐκέλευε τῶν ἄγχιστα δέεσθαι. ἀπελθόντων ὦν τῶν θεοπρόπων, ἐξέφερον τὸ χρηστήριον, ἁλίην ποιησάμενοι. ὡς ἐπυνθάνοντο δὲ λεγόντων αὐτέων τῶν ἄγχιστα δέεσθαι, εἶπαν οἱ Θηβαῖοι ἀκούσαντες τουτέων, „Οὐκ ὦν ἄγχιστα ἡμέων οἰκέουσι Ταναγραῖοί τε καὶ Κορωναῖοι καὶ Θεσπιέες, καὶ οὗτοί γε ἅμα ἡμῖν αἰεὶ μαχόμενοι, προθύμως συνδιαφέρουσι τὸν πόλεμον; τί δεῖ τούτων γε δέεσθαι; ἀλλὰ μᾶλλον μὴ οὐ τοῦτο ᾖ τὸ χρηστήριον. Τοιαῦτα δὴ ἐπιλεγομένων, εἶπε δή κοτε μαθών τις, „Ἐγώ μοι δοκέω συνιέναι [b] τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον [c]: Ἀσωποῦ λέγονται γενέσθαι θυγατέρες Θήβη τε καὶ Αἴγινα· τουτέων ἀδελφεῶν ἐουσέων, δοκέω ἡμῖν Αἰγινητέων δέεσθαι τὸν θεὸν χρῆσαι τιμωρητήρων γενέσθαι. καὶ, οὐ γάρ τις γνώμη ταύτης ἀμείνων ἐδόκεε φαίνεσθαι, αὐτίκα πέμψαντες ἐδέοντο Αἰγινητέων, ἐπικαλεόμενοι κατὰ τὸ χρηστήριόν σφι βοηθέειν, ὡς ἐόντων ἀγχιστέων. οἱ δέ σφι αἰτέουσι ἐπικουρίην τοὺς Αἰακίδας συμπέμπειν [d] ἔφασαν. Πειρησαμένων δὲ τῶν Θηβαίων κατὰ τὴν συμμαχίην τῶν Αἰακιδέων, καὶ τρηχέως περιεφθέντων ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων, αὖθις οἱ Θηβαῖοι πέμψαντες, τοὺς μὲν Αἰακίδας σφι ἀπεδίδοσαν, τῶν δὲ ἀνδρῶν ἐδέοντο. Αἰγινῆται δὲ, εὐδαιμονίῃ τε μεγάλῃ ἐπαρθέντες, καὶ ἔχθρης παλαιῆς ἀναμνησθέντες ἐούσης πρὸς Ἀθηναί-

ους

manum intranti ſtatim in propylæa arcis ſtabat, cum hac inſcriptione,

Attica perdomitis acri ſub marte juventus
Bœotûm populis Chalcidicaque manu,
Damna rependerunt vinclis & carcere cæco,
Quorum hæ de decima ſtant tibi Pallas equæ.

Et Athenienſes quidem augeſcebant. Ju- 78
ris autem æquabilitatem eſſe rem ſeriam, non ex uno tantum, ſed undique datur intelligi: ſiquidem Athenienſes etiam quamdiu tyrannis ſubjecti fuerunt, nullis finitimorum in bello præſtantiores erant; liberati vero tyrannis, multo primi extitere. Unde liquet, eos, dum continebantur, ſegnis propoſiti fuiſſe, tanquam domino laborantes: at libertate parta, ſibiipſi quiſque rem gerere properabat. Athenienſes ita agebant. The- 79
bani autem poſt hæc ulciſcendi illos cupidi, ſciſcitatum ad deum miſerunt. Quibus reſpondens Pythia, negabat per ſeſe eos poſſe illos ulciſci, ſed ad Polyphemum referentes jubebat ut rogarent proximos. Digreſſis igitur conſultoribus reſponſum vulgaverunt convocato populo Thebani. Ut vero ſciſcitati ſunt dicentibus illis à proximis peti debere, auditis his dicebant; Numquid non proxime nos incolunt Tanagræi Coronæique & Theſpienſes, qui noſtri aſſidue commilitones, alacri atque concordi in partes animo bella nobiſcum tolerant? quid hos rogari oportet? ſed potius non hoc eſt oraculum. Hæc illis ſermoci- 80
nantibus, quidam re audita, inquit, Ego quid nobis ſignificare velit oraculum videor mihi intelligere. Aſopi duæ filiæ fuiſſe traduntur, Thebe & Ægina; quæ quoniam ſorores ſunt, opinor deum reſpondere nobis, ut Æginetas rogemus vicem noſtram ulciſci. Thebani, quoniam nulla quam hæc viſa eſt excogitari poſſe potior ſententia, protinus miſere ad Æginetas orandos auxilia, tanquam proximos, ex dei oraculo. Illi petentibus his auxilia dixerunt ſe mittere cum eis Æacidas. Societate Æacidarum freti 81
Thebani, quum laceſſiſſent Athenienſes, aſpere ab iiſdem excepti, iterum auxilia virorum remiſſis Æacidis oraverunt. Quorum prece moti Æginetæ, tum magnitudine opum inflati, tum priſtinæ inimicitiæ quam geſſere cum Athenien-

ſibus

a ἀχνυνθέντι eſt in MS. b συνεῖναι. c MS. habet λέγειν τὸ μαντήιον, omiſſa etiam voce ἡμῖν. d MS. habet συμπέμπειν.

Æginetæ vastarunt Atticam; hujus iræ origo. Damiæ & Auxesiæ numina & simulacra Epidauri, unde deficit Ægina, domina maris, & simulacra in se transfert. Cultus harum dearum per choros muliebres.

sibus memores, bellum illis haud indictum intulerunt. Nam quum Athenienses vertissent omnes vires adversus Bœotos, ipsi longis navibus in Atticam trajicientes, tum Phalerum diripuerunt, tum multos populos in cetera ora maritima, magnam ex hac re calamitatem Athe-
82 niensibus afferentes. Inimicitia autem quæ Æginetas stimulabat adversus Athenienses, ab initio extitit talis: Epidaurii, quum sua ipsis terra nihil fructuum efferret, de hac calamitate Delphicum consuluere oraculum. Quos Pythia jussit Damiæ & Auxesiæ simulacra erigere; & postquam erexissent, melius actum iri. Sciscitantibus igitur Epidauriis utrum ex ære facerent illa an ex lapide, Pythia ex neutro permisit fieri, sed è ligno mitis oleæ. Rogabantur ergo ab Epidauriis Athenienses ut sibi permitterent oleam cædere, oleas illas rati sacratissimas esse. Fertur etiam nusquam gentium nisi Athenis illa tempestate oleas fuisse. Athenienses se vero dixerunt concessuros, hac tamen lege, si quotannis illi sacra Minervæ Urbicæ & Erechtheo afferrent. Accepta condicione Epidaurii quæ rogabant impetraverunt, & simulacra ex his oleis fabricata statuerunt: terraque sua fructum eis ferente, quod con-
83 venerat Atheniensibus persolvebant. Eo adhuc tempore atque superiori Æginetæ Epidauriis parebant, tum in aliis, tum vero in litibus, quas Æginetæ inter se vel actores, vel rei, illuc transeuntes agebant: verum ex eo tempore fabricatis navibus, ad contumaciam versi, ab Epidauriis desciverunt: & jam potentiores vastabant eos, quippe maris imperio potiti, tum quoque simulacra ista Damiæ & Auxesiæ surripuerunt: eaque asportata, in regionis suæ mediterraneo loco statuerunt, cui nomen est OEæ, viginti ferme procul ab urbe stadiis. Hoc in loco illis erectis supplicabant sacrificiis atque jocabundis choris mulierum, denis viris utrique dæmonum assignatis, qui choris præessent. Chori autem neminem virum jocis lacessebant, sed indigenas feminas: quæ ceremoniæ apud ipsos quo-
84 que Epidaurios fuerant. Sunt illis etiam arcana sacra. Surreptis statuis, Epidaurii quod fuerant pacti Atheniensibus non solvebant: cujus rei quum à nunciis Atheniensium admonerentur, reddidere

ους, τότε Θηβαίων δεηθέντων, πόλεμον ἀκήρυκτον Ἀθηναίοισι ἐπέφερον. ἐπικειμένων γὰρ αὐτέων Βοιωτοῖσι, ἐπιπλώσαντες μακρῇσι νηυσὶ ἐς τὴν Ἀττικὴν, κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. ποιεῦντες δὲ ταῦτα, μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο. Ἡ δὲ ἔχθρη ἡ προοφειλομένη ἐς Ἀθηναίους ἐκ τῶν Αἰγινητέων, ἐγένετο ἐξ ἀρχῆς τοιήδε [a]. Ἐπιδαυρίοισι ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἐδίδου [b]. περὶ ταύτης ὦν τῆς συμφορῆς οἱ Ἐπιδαύριοι ἐχρέωντο ἐν Δελφοῖσι. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Δαμίης τε καὶ Αὐξησίης ἀγάλματα ἱδρύσασθαι· καί σφι ἱδρυσαμένοισι ἄμεινον συνοίσεσθαι. ἐπηρώτεον ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι κότερα χαλκοῦ ποιέωνται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου. ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. ἐδέοντο ὦν οἱ Ἐπιδαύριοι Ἀθηναίων ἐλαίην σφι δοῦναι ταμέσθαι, ἱρωτάτας δὴ κείνας νομίζοντες εἶναι· λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἔσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἢ Ἀθήνῃσι [c]. οἱ δὲ ἐπὶ τοῖσδε δώσειν ἔφασαν, ἐπ' ᾧ ἀπάξουσι ἔτεος ἑκάστου τῇ Ἀθηναίῃ τε τῇ Πολιάδι ἱρὰ, καὶ τῷ Ἐρεχθέϊ. καταινέσαντες δὲ ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἐπιδαύριοι, τῶν τε ἐδέοντο ἔτυχον, καὶ ἀγάλματα ἐκ τῶν ἐλαιέων τουτέων ποιησάμενοι, ἱδρύσαντο. καὶ ἥ τε γῆ σφι ἔφερε [d], καὶ Ἀθηναίοισι ἐπετέλεον τὰ συνέθεντο. Τοῦτον δ' ἔτι τὸν χρόνον, καὶ τὸν πρὸ τούτου, Αἰγινῆται Ἐπιδαυρίων ἤκουον, τά τε ἄλλα, καὶ δίκας, διαβαίνοντες ἐς Ἐπίδαυρον, ἐδίδοσάν τε καὶ ἐλάμβανον παρ' ἀλλήλων οἱ Αἰγινῆται, τότε δὲ [e] ἀπὸ τοῦδε, νῆάς τε πηξάμενοι, καὶ ἀγνωμοσύνῃ χρησάμενοι, ἀπέστησαν ἀπὸ τῶν Ἐπιδαυρίων· ἅτε δὴ ἐόντες διάφοροι, ἐδηλέοντο αὐτούς. ὥστε δὴ θαλασσοκράτορες ἐόντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ἀγάλματα ταῦτα τῆς τε Δαμίης καὶ τῆς Αὐξησίης ὑπαιρέονται αὐτέων. καί σφεα ἐκομίσαντο [f] καὶ ἱδρύσαντο τῆς σφετέρης χώρης ἐς τὴν μεσόγαιαν, τῇ Οἴη μέν ἐστι οὔνομα, στάδια δὲ μάλιστά κη ἀπὸ τῆς πόλιος ὡς εἴκοσι [g] ἀπέχει. ἱδρυσάμενοι δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ, θυσίῃσί τέ σφεα καὶ χοροῖσι γυναικηΐοισι κερτόμοισι ἱλάσκοντο, χορηγῶν ἀποδεικνυμένων ἑκατέρῃ τῶν δαιμόνων δέκα ἀνδρῶν. κακῶς δὲ ἠγόρευον οἱ χοροὶ ἄνδρα μὲν οὐδένα, τὰς δὲ ἐπιχωρίας γυναῖκας. ἔσαν δὲ καὶ τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι αἱ τοιαῦται ἱροργίαι [h]· εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄρρητοι ἱροργίαι [h]. Κλεφθέντων δὲ τῶνδε τῶν ἀγαλμάτων, οἱ Ἐπιδαύριοι τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰ ξυνέθεντο, οὐκ ἐπετέλεον. πέμψαντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐμήνιον τοῖσι Ἐπιδαυρίοισι. οἱ δὲ ἀπέφαινον λό-

 γῳ

a τοιῇδε. b ἀπεδίδου. c ἢ ἐν Ἀθήναις est in MS. d ἔφερε καρπὸν, καὶ. e τὸ δὲ. f ἐκομίσαντό τε καὶ. g ἐς εἴκοσι. h ἱρουργίαι bis.

γω ὡς οὐκ ἀδικοῖεν. ὅσον μὲν γὰρ χρόνον εἶχον τὰ ἀγάλματα ἐν τῇ χώρῃ, ἐπιτελέειν τὰ συνέθεντο. ἐπεὶ δὲ ἐστερῆσθαι αὐτέων, οὐ δίκαιον εἶναι ἀποφέρειν ἔτι, ἀλλὰ τοὺς ἔχοντας αὐτὰ Αἰγινήτας πρήσσεσθαι ἐκέλευον. πρὸς ταῦτα Ἀθηναῖοι, ἐς Αἴγιναν πέμψαντες, ἀπαίτεον τὰ ἀγάλματα· οἱ δὲ Αἰγινῆται ἔφασαν σφίσι τε καὶ Ἀθηναίοισι εἶναι οὐδὲν πρῆγμα. Ἀθηναῖοι μέν νυν λέγουσι, μετὰ τὴν ἀπαίτησιν ἀποσταλῆναι τριήρεϊ μιῇ τῶν ἀστῶν τούτους, οἳ ἀποπεμφθέντες ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, καὶ ἀπικόμενοι ἐς Αἴγιναν, τὰ ἀγάλματα ταῦτα, ὡς σφετέρων ξύλων ἐόντα, ἐπειρῶντο [a] ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν, ἵνα σφεα ἀνακομίσωνται· οὐ δυναμένους δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ αὐτέων κρατῆσαι, περιβαλόντας σχοινία ἕλκειν τὰ ἀγάλματα. καί σφι ἕλκουσι, βροντήν τε, καὶ ἅμα τῇ βροντῇ σεισμὸν ἐπιγενέσθαι· τοὺς δὲ τριηρίτας τοὺς ἕλκοντας, ὑπὸ τούτων ἀλλοφρονῆσαι· παθόντας δὲ τοῦτο, κτείνειν ἀλλήλους ἅτε πολεμίους· ἐς ὃ ἐκ πάντων ἕνα λειφθέντα, ἀνακομισθῆναι αὐτὸν ἐς Φάληρον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω [b] λέγουσι γενέσθαι· Αἰγινῆται δὲ, οὐ νηῒ μιῇ ἀπικέσθαι Ἀθηναίους, (μίαν μὲν γὰρ, καὶ ὀλίγῳ πλεῦνας μιῆς, καὶ εἴ σφι μὴ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες, ἀπαμύνεσθαι ἂν εὐπετέως) ἀλλὰ πολλῇσι νηυσὶ ἐπιπλέειν σφι ἐπὶ τὴν χώρην· αὐτοὶ δέ σφι εἶξαι, καὶ οὐ ναυμαχῆσαι. οὐκ ἔχουσι δὲ τοῦτο διασημῆναι ἀτρεκέως, οὔτε εἰ ἑσσονες συγγινωσκόμενοι εἶναι τῇ ναυμαχίῃ, κατὰ τοῦτο εἶξαν, οὔτε εἰ βουλόμενοι ποιῆσαι οἷόν τι καὶ ἐποίησαν. Ἀθηναίους μέν νυν, ἐπεί τέ σφι οὐδεὶς ἐς μάχην κατίστατο, ἀποβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν, τραπέσθαι πρὸς τὰ ἀγάλματα· οὐ δυναμένους δὲ ἀνασπάσαι ἐκ τῶν βάθρων αὐτὰ, οὕτω δὴ περιβαλλομένους σχοινία, ἕλκειν, ἐς οὗ ἑλκόμενα τὰ ἀγάλματα ἀμφότερα τὠυτὸ ποιῆσαι· ἐμοὶ μὲν οὐ πιστὰ λέγοντες, ἄλλῳ δέ τεῳ. ἐς γούνατα γάρ σφι αὐτὰ πεσέειν, καὶ τὸν ἀπὸ τούτου χρόνον διατελέειν οὕτω ἔχοντα. Ἀθηναίους μὲν δὴ ταῦτα ποιέειν. σφέας δὲ Αἰγινῆται λέγουσι πυθομένους τοὺς Ἀθηναίους, ὡς μέλλοιεν ἐπὶ σφέας στρατεύεσθαι, ἑτοίμους Ἀργείους ποιέεσθαι· τούς τε δὴ Ἀθηναίους ἀποβεβάναι ἐς τὴν Αἰγιναίην [c], καὶ ἥκειν [d] βοηθέοντάς σφι τοὺς Ἀργείους, καὶ λαθεῖν τε ἐξ Ἐπιδαύρου διαβάντας ἐς τὴν νῆσον, καὶ οὐ προακηκοόσι τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπιπεσέειν ὑποταμομένους τὸ ἀπὸ τῶν νεῶν· ἅμα τε ἐν τούτῳ τὴν βροντήν τε γενέσθαι καὶ τὸν σεισμὸν αὐτοῖσι. Λέγεται μέν νυν ὑπ' Ἀργείων τε καὶ Αἰγινη-

Simulacris spoliati Epidaurii jubent, quod putant jus esse, ut Athenienses exigant debitum vectigal ab Æginetis, qui rapuissent. Varietas historiæ de illis, qui ad violente eripienda missi sunt.

dere rationem cur injurii non essent: se enim quamdiu apud se statuas habuissent, quod conventum erat exsolvisse, eisdem jam viduatos jure non debere exsolvere, sed Æginetas, qui illas haberent; à quibus id exigi jubebant. Hoc responso accepto, ad eas repetendas Æginam Athenienses misere. Æginetæ negare quicquam negocii esse sibi cum Athéniensibus. Athenienses igitur ajunt, post repetitionem illam, triremi una huc navigavisse cives illos, qui ab republica missi Æginam quum venerunt, simulacra illa, tanquam è suis lignis facta, conati sint suis sedibus emoliri ut asportarent: quumque eo pacto auferre nequirent, circumdatis funibus trahere tentasse. Sed dum trahunt, tonitrum & cum tonitru terræmotum extitisse: eaque de re illos remiges qui trahebant simulacra, in amentiam esse conversos: & ex hoc morbo sese tanquam hostes mutuo trucidasse, donec unus ex omnibus relictus est, qui ad Phalerum se recepit. Athenienses quidem ita rem gestam esse memorant: Æginetæ vero non illos una navi venisse, (facile enim se unam navim, atque etiam paulo plures unâ, etiam si sibi nullæ fuissent naves, fuisse propulsaturos) sed multis navibus in ipsorum terram invasisse, se vero cessisse, nec pugna navali contendisse. Qui tamen planum facere nequeunt, an quia impares se esse ad pugnam navalem agnoscerent, cesserint; an volentes facere quod etiam fecerunt. Athenienses certe, quod nulli propugnatores obstarent, egressos è navibus ad simulacra se convertisse: & quum ea è suis basibus amoliri nequirent, circumdatis restibus trahere ita conatos, donec illic ambo simulacra, dum traherentur, fecere rem candem; sed apud me fide carentem, alicui forsan alteri credibilem. ajunt enim illa procubuisse sibi in genua, atque ex eo tempore semper in hoc gestu permansisse. Et hæc quidem Athenienses fecisse: Se vero, quod audirent sibi bellum ab Atheniensibus illatum iri, præparasse Argivos; & quum Athenienses in Æginam exscendissent, Argivos illis adfuisse auxilio, eosque, quum latuissent hostem in trajiciendo ex Epidauro in insulam, in Athenienses, qui nihil præscissent, à navibus disclusos irruisse: & interea tonitrum ipsis terræque motum extitisse. Hæc ab Argivis Æ-gine-

Margin numbers printed beside the Latin column: 85 (at "Athenienses igitur"), 86 (at "Athenienses quidem ita rem"), 87 (at "Hæc ab Argivis Æ-").

a MS. habet πειρᾶν. b μέν νυν οὕτω. c Αἰγινίην. d παρεῖναι.

ginetiſque commemorantur. Athenienſes quoque confitentur unum omnino è ſuis incolumem in Atticam revertiſſe, quem tamen Argivi ajunt ſuperſtitem fuiſſe ipſis Atticum exercitum profligantibus; Athenienſes autem dæmonio: nihilo ſecius ne hunc quidem incolumem manſiſſe, ſed periiſſe, hunc in modum: Quum Athenas ſe recepiſſet, clademque renunciaſſet, uxores eorum qui adverſus Æginam militatum profecti fuerant, indigne ferentes unum iſtum ex omnibus eſſe reducem, circumfuſas hominem prehendiſſe, ac fibulis veſtimentorum pupugiſſe, percontantes ſingulas ubi ſuus vir eſſet, atque hoc modo hunc fuiſſe confectum. Idque factum mulierum viſum eſſe Athenienſibus ipſa clade triſtius. in quas quum alia ratione animadvertere non poſſent, veſtem illarum in Ionicam mutaverunt. nam antea Doricam veſtem gerebant Athenienſium feminæ, ſimillimam Corinthiæ: eam itaque mutaverunt in lineam, ne fibulis uterentur.
88 Quanquam ſi ex vero ſermocinemur, non Ionica hæc olim veſtis fuit, ſed Carica: quoniam omnis priſca veſtis feminarum Græcanica eadem erat, quam nunc Doricam appellamus. Argivos quod attinet, & Æginetas, inſuper adhuc id etiam feciſſe, ut pro lege haberetur apud illorum utroſque, fibulas facere ſeſquialteras, quam erat menſura quæ tunc obtinebat, & has præſertim ab feminis in eorum numinum templis conſecrari: Atticum vero neque aliud quicquam ad templum offerre, ne urceum quidem, ſed lege juberi ex ollis gentilibus in poſterum ibidem potare. Eoque contentionis proceſſere Argivorum atque Æginetarum mulieres cum Atticis, ut ad meam uſque ætatem fibulas geſtaverint
89 quam antea grandiores. Inimicitiæ principium ab Athenienſibus in Æginetas ortum, hoc prout commemoratum eſt, extitit. Cujus rei circa ſtatuas geſtæ memoriam retinentes, libenter Thebanorum rogatu auxilium tulere Bœotis Æginetæ. Qui quum maritima Atticæ vaſtarent, Athenienſeſque adverſus Æginetas expeditionem inirent, advenit è Delphis oraculum, ut ab Æginetis lædendis triginta annos abſtinerent; triceſimo anno, quum fanum Æaco dicaſſent, bellum cum Æginetis inchoarent, ad votum eis re ſucceſſura. Sin bellum continuo in-

γινητέων τάδε· ὁμολογέεται δὲ καὶ ὑπ' Ἀθηναίων ἕνα μοῦνον τὸν ἀποσωθέντα αὐτέων ἐς τὴν Ἀττικὴν γενέσθαι. πλὴν Ἀργεῖοι μὲν λέγουσι, αὐτέων τὸ Ἀττικὸν στρατόπεδον διαφθειράντων, τὸν ἕνα τοῦτον [a] περιγενέσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, τοῦ δαιμονίου. περιγενέσθαι μέντοι οὐδὲ τοῦτον τὸν ἕνα, ἀλλ' ἀπολέσθαι τρόπῳ τοιῷδε. κομισθεὶς ἄρα [b] ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀπήγγελλε τὸ πάθος· πυθομένας δὲ τὰς γυναῖκας τῶν ἐπ' Αἴγιναν στρατευσαμένων ἀνδρῶν, δεινόν τι ποιησαμένας κεῖνον μοῦνον ἐξ ἁπάντων σωθῆναι, πέριξ τὸν ἄνθρωπον τοῦτον λαβούσας, καὶ κεντεύσας τῇσι περόνῃσι τῶν ἱματίων, εἰρωτᾶν ἑκάστην αὐτέων ὅκου [c] εἴη ὁ ἑωϋτῆς ἀνήρ. καὶ τοῦτον μὲν οὕτω διαφθαρῆναι. Ἀθηναίοισι δὲ ἔτι τοῦ πάθεος δεινότερόν τι δόξαι εἶναι τὸ τῶν γυναικῶν ἔργον· ἄλλῳ μὲν δὴ οὐκ ἔχειν ὅτεῳ ζημιώσουσι τὰς γυναῖκας, τὴν δὲ ἐσθῆτα μετέβαλον αὐτέων ἐς τὴν Ἰάδα. ἐφόρεον γὰρ δὴ πρὸ τοῦ αἱ τῶν Ἀθηναίων γυναῖκες ἐσθῆτα Δωρίδα, τῇ Κορινθίων παραπλησιωτάτην· μετέβαλον ὦν ἐς τὸν λίνεον κιθῶνα, ἵνα δὴ περόνῃσι μὴ χρέωνται. Ἔστι δὲ, ἀληθέι λόγῳ χρεωμένοισι, οὐκ Ἰὰς αὕτη ἡ ἐσθὴς τὸ παλαιὸν, ἀλλὰ Κάειρα· ἐπεὶ ἥ γε Ἑλληνικὴ ἐσθὴς πᾶσα ἡ ἀρχαίη τῶν γυναικῶν, ἡ αὐτὴ ἦν, τὴν νῦν Δωρίδα καλέομεν. τοῖσι δὲ Ἀργείοισι καὶ τοῖσι Αἰγινήτῃσι, καὶ πρὸς ταῦτα ἔτι τόδε ποιῆσαι νόμον εἶναι παρὰ σφι ἑκατέροισι, τὰς περόνας ἡμιολίας ποιέεσθαι τοῦ τότε κατεστεῶτος μέτρου, καὶ ἐς τὸ ἱρὸν τῶν θεῶν τουτέων περόνας μάλιστα ἀνατιθέναι τὰς γυναῖκας· Ἀττικὸν δὲ μήτε τι ἄλλο προσφέρειν πρὸς τὸ ἱρὸν, μήτε κέραμον, ἀλλ' ἐκ χυτρίδων ἐπιχωριέων [d] νόμον τολοιπὸν αὐτόθι εἶναι πίνειν. Ἀργείων μέν νυν καὶ Αἰγινητέων αἱ γυναῖκες ἔκ τε τόσου κατ' ἔριν τῶν Ἀθηναίων, περόνας ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἐφόρεον μέζονας ἢ πρὸ τοῦ. Τῆς δὲ ἔχθρης τῆς πρὸς Αἰγινήτας ἐξ Ἀθηναίων γενομένης [e] ἀρχὴ κατὰ τὰ εἴρηται ἐγένετο· τότε δὴ Θηβαίων ἐπικαλεομένων προθύμως τῶν περὶ τὰ ἀγάλματα γενομένων ἀναμιμνησκόμενοι οἱ Αἰγινῆται ἐβοήθεον τοῖσι Βοιωτοῖσι. Αἰγινῆται δὴ ἐδήιουν τῆς Ἀττικῆς τὰ παραθαλάσσια· καὶ Ἀθηναίοισι ὁρμεωμένοισι ἐπ' Αἰγινήτας στρατεύεσθαι, ἦλθε μαντήιον ἐκ Δελφῶν, ἐπισχόντας ἀπὸ τοῦ Αἰγινητέων ἀδικίου [f] τριήκοντα ἔτεα, τῷ ἑνὶ καὶ τριηκοστῷ, Αἰακῷ τέμενος ἀποδέξαντας, ἄρχεσθαι τοῦ πρὸς Αἰγινήτας πολέμου· καί σφι χωρήσειν τὰ βούλονται. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπιστρατεύωνται,

a τουτέων. b γάρ. c ὅκῃ. d ἐπιχωρίων. e Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης. f αἰκίου.

τῃ, πολλὰ μέν σφεας ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ χρόνου πείσεσθαι, πολλὰ δὲ καὶ ποιήσειν· τέλος μέντοι καταστρέψασθαι. ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν [a] οἱ Ἀθηναῖοι, τῷ μὲν Αἰακῷ τέμενος ἀπέδεξαν τοῦτο τὸ νῦν ἐπὶ τῆς ἀγορῆς ἵδρυται· τριήκοντα δὲ ἔτεα οὐκ ἀνέσχοντο, ἀκούσαντες ὅκως χρεὸν εἴη ἐπισχεῖν πεπονθότας ὑπ' Αἰγινητέων ἀνάρσια. Ἐς τιμωρίην δὲ παρασκευαζομένοισι αὐτοῖσι, ἐκ Λακεδαιμονίων πρῆγμα ἐγειρόμενον, ἐμπόδιον ἐγένετο. πυθόμενοι γὰρ Λακεδαιμόνιοι τὰ ἐκ τῶν Ἀλκμαιωνιδέων ἐς τὴν Πυθίην μεμηχανημένα, καὶ τὰ ἐκ τῆς Πυθίης ἐπὶ σφέας τε καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, συμφορὴν ἐποιεῦντο διπλῆν, ὅτι τε ἄνδρας ξείνους σφι ἐόντας ἐξεληλάκεσαν ἐκ τῆς ἐκείνων, καὶ ὅτι ταῦτα ποιήσασι χάρις οὐδεμίη ἐφαίνετο πρὸς τῶν Ἀθηναίων. ἔτι τε πρὸς τούτοισι ἐνῆγόν σφεας οἱ χρησμοὶ, λέγοντες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ἔσεσθαι αὐτοῖσι ἐξ Ἀθηναίων, τῶν πρότερον μὲν ἔσαν ἀδαέες, τότε δὲ, Κλεομένεος κομίσαντος ἐς Σπάρτην, ἐξέμαθον. ἐκτήσατο δὲ ὁ Κλεομένης ἐκ τῆς Ἀθηναίων ἀκροπόλιος τοὺς χρησμοὺς, τοὺς ἐκέκτηντο [b] πρότερον μὲν οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐξελαυνόμενοι δὲ ἔλιπον ἐν τῷ ἱρῷ· καταλειφθέντας δὲ ὁ Κλεομένης ἀνέλαβε. Τότε δὲ ὡς ἀνέλαβον οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς, καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἑώρων αὐξομένους, καὶ οὐδαμῶς ἑτοίμους ἐόντας πείθεσθαί σφι, νόῳ λαβόντες ὡς ἐλεύθερον μὲν ἐὸν τὸ γένος τὸ Ἀττικὸν, ἰσόρροπον τῷ ἑωυτῶν γίνοιτο [c], κατεχόμενον δὲ ὑπὸ τυραννίδος, ἀσθενὲς, καὶ πειθαρχέεσθαι ἑτοῖμον· μαθόντες δὲ τουτέων [d] ἕκαστα, μετεπέμποντο Ἱππίην τὸν Πεισιστράτου ἀπὸ Σιγείου τοῦ ἐν Ἑλλησπόντῳ, ἐς ὃ καταφεύγουσι οἱ Πεισιστρατίδαι. ἐπεί τε δέ σφι Ἱππίης καλεόμενος ἧκε, μεταπεμψάμενοι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἀγγέλους, ἔλεγόν σφι Σπαρτιῆται τάδε, „Ἄνδρες σύμμαχοι, συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς. ἐπαρθέντες γὰρ κιβδήλοισι μαντηΐοισι, ἄνδρας ξείνους ἐόντας ἡμῖν τὰ μάλιστα, καὶ ἀναδεκομένους ὑποχειρίας παρέξειν τὰς Ἀθήνας, τούτους ἐκ τῆς πατρίδος ἐξηλάσαμεν, καὶ ἔπειτα ποιήσαντες ταῦτα, δήμῳ ἀχαρίστῳ παρεδώκαμεν τὴν πόλιν· ὃς ἐπεί τε δι' ἡμέας ἐλευθερωθεὶς ἀνέκυψε, ἡμέας μὲν καὶ τὸν βασιλέα ἡμέων περιϋβρίσας ἐξέβαλε, δόξαν δὲ φύσας αὐξάνεται· ὥστε ἐκμεμαθήκασι μάλιστα μὲν οἱ περίοικοι αὐτέων Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδέες, τάχα δέ τις καὶ ἄλλος ἐκμαθήσεται ἁμαρτών. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνα ποιήσαντες ἡμάρτομεν, νῦν πειρησόμεθά σφεας ἅμα ὑμῖν

Æaci fanum in foro Athenis, quibus ardentibus bello contra Æginam obstitit Lacedæmon. Hujus ira in Athenienses. Oracula Pisistratidarum, qui Sigeum migrarunt.

inferrent, fore ut interea multa ipsi detrimenta acciperent, sed & multa inferrent; sed ad extremum subigerent. Hoc oraculum ad se Athenienses allatum ubi audiere, Æaco quidem fanum dicaverunt, id quod nunc in foro extructum visitur, sed triginta annos non abstinuerunt, quod videlicet audissent fieri debere ut multa paterentur indigna ab Æginetis, si bello abstinerent. His tamen ad ulciscendum se pa- 90
rantibus, Lacedæmonium factum extitit impedimento. Siquidem Lacedæmonii, audito commento Alcmæonidarum erga Pythiam, & quæ egisset Pythia in ipsos atque Pisistratidas, duplicem se jacturam fecisse animadvertebant: quod & suos hospites è patria ejecissent, & nulla sibi ex hoc facto gratia ab Atheniensibus haberetur. Præterea oraculis urgebantur, denunciantibus multa ipsis & atrocia ex Atheniensibus futura, quorum antehac ignari fuissent, tunc autem Cleomene Spartam ferente didicerant. Etenim Cleomenes potitus est ex arce Atheniensium oraculis quæ à Pisistratidis prius possessa, ab iisdem expulsis relicta fuerant in templo, & relicta Cleomenes sumpserat. Ea Lacedæmonii oracula ubi 91
per Cleomenem accepere, & videbant Athenienses augescentes, nec ad ipsis obtemperandum ullo modo esse animatos: præterea animadvertentes genus Atticum quod sub tyrannide mansurum esset infirmum, & parendo promptum, nunc parta libertate vel suo par exstiturum: hæc singula considerantes, arcessiverunt Hippiam Pisistrati à Sigeo Hellesponti, quo Pisistratidæ confugerant. Postquam Hippias arcessitus adfuit, accitis etiam aliorum sociorum nunciis, ita Spartiatæ apud eos verba fecere, Agnoscimus, viri socii, nos haud recte egisse, qui ementitis oraculis inducti, viros qui erant nostri in primis hospites, quique receperant præbere nobis Athenas obnoxias, illos è patria ejecimus, & post id peractum ingrato populo urbem tradidimus: qui posteaquam per nos liberatus caput erexit, nos pariter ac regem nostrum per dedecus ejecit; inflatusque superbe, famam auget, ut præcipue quidem Bœoti illorum finitimi atque Chalcidenses didicerunt, fortassis & alius quis, si peccaverit, idem discet. Quare, quoniam in illis agendis peccavimus, nunc dabimus operam ut illuc euntes

a ἀκούσαν. b ἔκτηντο. c ἑωυτῶν ἂν γένοιτο. d μαθόντες τουτέων.

euntes una vobiſcum, illos puniamus. Hac enim de cauſſa & Hippiam & vos è ſua quoſque urbe arceſſivimus, ut publico conſenſu & communi exercitu introducentes hunc Athenas, reddamus quæ
92 abſtulimus. Hæc Spartiatæ. Quæ quum alii plerique ſocii non probarent, attamen ſilentium tenerent, Corinthius Soſicles ita
1 loquutus eſt: Certe quo tempore & hoc cœlum infra terram, ac terra ſublimis ſupra cœlum erit, homineſque domicilium in mari habebunt, & piſces, quod antea homines; quando vos, Lacedæmonii, rebus publicis everſis, tyrannides in urbes introducere conabimini. quibus nihil eſt in rebus humanis neque injuſtius, neque magis pollutum cædibus. Quod ſi bonum vobis videtur civitates ſubeſſe tyrannidi, ipſi vobis primi tyrannum conſtituite, atque ita ut aliis conſtituatis operam date. At nunc ipſi tyrannorum expertes, & ne id in Sparta contingat vehementiſſime caventes, hoc in ſocios ſtudetis efficere: qui ſi eſſetis, ut nos ſumus, experti, meliorem quam nunc facitis, de hac re ſententiam conferre
2 poſſetis. Nam iſte apud Corinthios civitatis ſtatus fuit. Erat paucorum regimen: & ii qui Bacchiadæ vocabantur, urbem gubernabant; ultro citroque inter eos matrimonia contrahebantur. Horum uni nomine Amphioni nata eſt filia clauda, cui nomen erat Labda: quam quoniam nemo Bacchiadarum ducere volebat, duxit Eetion Echecratis filius, è Petra quidem populo, ſed ab prima origine Lapitha ac Cænides. Qui quum neque ex hac muliere, neque ex alia tolleret liberos, profectus eſt Delphos ad conſulendum de prole. eum introeuntem ſtatim Pythia his verſibus compellavit,

Eetion, te nemo (licet ſis tantus) honorat.
Conceptum pariet ſaxum grave Labda, monarchos
Quod cadet in cives, emendabitque Corinthum.

Hoc oraculum Eetioni redditum, enunciatur caſu Bacchiadis, quibus prius de Corintho editum oraculum erat obſcurum & ignotum, eodem reſpiciens, quo etiam iſtud Eetionis & in hæc verba,

Concipit in petris aquila, enixura leonem
Robuſtum, ſævum, genua & qui multa reſolvet.

Hæc

„ὑμῖν ἀπικόμενοι ποιεῦσι. αὐτοὶ γὰρ δὴ τοῦδε εἵνεκε τόνδε τε Ἱππίην μετεπεμψάμεθα καὶ ὑμέας ἀπὸ τῶν πολίων, ἵνα κοινῷ τε λόγῳ καὶ κοινῷ στόλῳ ἐσαγαγόντες αὐτὸν ἐς τὰς Ἀθήνας, ἀποδῶμεν τὰ καὶ ἀπωλόμεθα [a]. Οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον· τῶν δὲ συμμάχων τὸ πλῆθος οὐκ ἐνεδέκετο τοὺς λόγους. οἱ μέν νυν ἄλλοι ἡσυχίην ἦγον· Κορίνθιος δὲ Σωσικλέης [b] ἔλεξε τάδε, „Ἦ δὴ ὅτε ὁ οὐρανὸς ἔσται ἔνερθε τῆς γῆς, καὶ ἡ γῆ μετέωρος ὑπὲρ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι νομὸν ἐν θαλάσσῃ ἕξουσι, καὶ οἱ ἰχθύες τὸν πρότερον ἄνθρωποι, ὅτε γε ὑμεῖς [c] ὦ Λακεδαιμόνιοι ἰσοκρατίας καταλύοντες, τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας κατάγειν παρασκευάζεσθε· τοῦ οὔτε ἀδικώτερον οὐδέν ἐστι κατ' ἀνθρώπους, οὔτε μιαιφονώτερον. εἰ γὰρ δὴ τοῦτό γε δοκέει ὑμῖν εἶναι χρηστὸν, ὥστε τυραννεύεσθαι τὰς πόλιας, αὐτοὶ πρῶτοι τύραννον καταστησάμενοι παρὰ σφίσι αὐτοῖσι, οὕτω καὶ τοῖσι ἄλλοισι δίζεσθε καθιστάναι· νῦν δὲ, αὐτοὶ ἄπειροι ἐόντες τυράννων, καὶ φυλάσσοντες δεινότατα τοῦτο ἐν τῇ Σπάρτῃ μὴ γενέσθαι, παραχρᾶσθε ἐς τοὺς συμμάχους. εἰ δὲ αὐτοῦ ἔμπειροι ἔατε, κατάπερ ἡμεῖς, εἴχετε ἂν περὶ αὐτοῦ γνώμας ἀμείνονας συμβάλλεσθαι ἤπερ νῦν. Κορινθίοισι γὰρ ἦν πόλιος κατάστασις τοιήδε. ἦν ὀλιγαρχίη, καὶ οὗτοι Βακχιάδαι καλεόμενοι ἔνεμον τὴν πόλιν· ἐδίδοσαν δὲ καὶ ἤγοντο ἐξ ἀλλήλων. Ἀμφίονι δὲ ἐόντι τούτων τῶν ἀνδρῶν, γίνεται θυγάτηρ χωλή· οὔνομα δέ οἱ ἦν Λάβδα. ταύτην, Βακχιαδέων γὰρ οὐδεὶς ἤθελε γῆμαι, ἴσχει Ἠετίων ὁ Ἐχεκράτεος· δήμου μὲν ἐκ Πέτρης ἐὼν, ἀτὰρ τὰ ἀνέκαθεν Λαπίθης τε καὶ Καινίδης. ἐκ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς, οὐδ' ἐξ ἄλλης, παῖδες ἐγίνοντο· ἐστάλη ὦν ἐς Δελφοὺς περὶ γόνου. ἐσιόντα δὲ αὐτὸν, ἰθέως ἡ Πυθίη προσαγορεύει τοῖσιδε τοῖσι ἔπεσι,

„Ἠετίων, οὔτις σε τίει πολύτιτον ἐόντα.
„Λάβδα κύει, τέξει δὲ ὀλοίτροχον· ἐν δὲ πεσεῖται
„Ἀνδράσι μουνάρχοισι, δικαιώσει δὲ Κόρινθον.

„ταῦτα χρησθέντα τῷ Ἠετίωνι, ἐξαγγέλλεταί κως τοῖσι Βακχιάδῃσι, τοῖσι τὸ μὲν πρότερον γινόμενον χρηστήριον ἐς Κόρινθον ἦν ἄσημον, φέρον τε ἐς τὠυτὸ καὶ τὸ τοῦ Ἠετίωνος, καὶ λέγον ὧδε,

„Αἰετὸς ἐν πέτρῃσι κύει. τέξει δὲ λέοντα
„Καρτερὸν, ὠμηστήν· πολλῶν δ' ὑπὸ γούνατα λύσει.

Ταῦ-

a τὰ ἀπελόμεθα. b MS. habet continue Σωκλῆς. c ὅτι ὑμεῖς.

Mox tamen parit filium, mire præsenti periculo ereptum, Cypselum.

,, Ταῦτά νυν εὖ φράζεσθε Κορίνθιοι, οἳ περὶ
,, καλὴν
,, Πειρήνην οἰκεῖτε καὶ ὀφρυόεντα Κόρινθον.
,, τοῦτο μὲν δὴ τοῖσι Βακχιάδῃσι πρότερον γινόμε-
,, νον, ἦν ἀτέκμαρτον· τότε δὲ τῷ Ἠετίωνι γινόμε-
,, νον ὡς ἐπύθοντο, αὐτίκα καὶ τὸ πρότερον συνῆκαν,
,, ἐὸν συνῳδὸν τῷ Ἠετίωνος. συνέντες δὲ καὶ τοῦτο,
,, εἶχον ἐν ἡσυχίῃ, ἐθέλοντες τὸν μέλλοντα Ἠετίωνι
,, γίνεσθαι γόνον διαφθεῖραι. ὡς δ᾽ ἔτεκε ἡ γυνὴ,
,, τάχιστα πέμπουσι σφέων αὐτέων δέκα ἐς τὸν δῆ-
,, μον ἐν τῷ κατοίκητο Ἠετίων, ἀποκτενέοντας τὸ
,, παιδίον. ἀπικόμενοι δὲ οὗτοι ἐς τὴν Πέτρην, καὶ
,, παρελθόντες ἐς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἠετίωνος, αἴ-
,, τεον τὸ παιδίον· ἡ δὲ Λάβδα, εἰδυῖά τε οὐδὲν τῶν
,, εἵνεκα ἐκεῖνοι ἀπικοίατο, καὶ δοκέουσά σφεας
,, φιλοφροσύνης τοῦ πατρὸς εἵνεκα αἰτέειν, φέ-
,, ρουσα ἐνεχείρισε αὐτέων ἑνί. τοῖσι δὲ ἄρα ἐ-
,, βεβούλευτο κατ᾽ ὁδὸν, τὸν πρῶτον αὐτέων λα-
,, βόντα τὸ παιδίον προσουδίσαι. ἐπεί τε ὦν ἔδω-
,, κε φέρουσα ἡ Λάβδα, τὸν λαβόντα τῶν ἀν-
,, δρῶν θείῃ τύχῃ προσεγέλασε τὸ παιδίον. καὶ
,, τὸν, φρασθέντα τοῦτο, οἶκτός τις ἴσχει ἀποκτεῖ-
,, ναι. κατοικτείρας δὲ παραδιδοῖ τῷ δευτέρῳ·
,, ὁ δὲ, τῷ τρίτῳ. οὕτω δὴ διεξῆλθε διὰ πάν-
,, των τῶν δέκα παραδιδόμενον, οὐδενὸς βουλομέ-
,, νου διεργάσασθαι. ἀποδόντες ὦν ὀπίσω τῇ τεκούσῃ
,, τὸ παιδίον, καὶ ἐξελθόντες ἔξω, ἑστεῶτες ἐπὶ τῶν
,, θυρέων, ἀλλήλων ἅπτοντο, καταιτιώμενοι· καὶ
,, μάλιστα τοῦ πρώτου λαβόντος, ὅτι οὐκ ἐποίησε
,, κατὰ τὰ δεδογμένα· ἐς ὃ δή σφι χρόνου ἐγγι-
,, νομένου, ἔδοξε αὖτις παρελθόντας πάντας τοῦ
,, φόνου μετίσχειν. ἔδει δὲ ἐκ τοῦ Ἠετίωνος γόνου
,, Κορίνθῳ κακὰ ἀναβλαστεῖν· ἡ Λάβδα γὰρ πάντα
,, ταῦτα ἤκουε ἑστεῶσα πρὸς αὐτῇσι τῇσι [a] θύρῃσι·
,, δείσασα δὲ μή σφι μεταδόξῃ, καὶ τὸ δεύτερον
,, λαβόντες τὸ παιδίον ἀποκτείνωσι, φέρουσα κα-
,, ταχρύπτει [b] ἐς τὸ ἀφραστότατόν οἱ ἐφαίνετο εἶ-
,, ναι, ἐς κυψέλην· ἐπισταμένη ὡς εἰ ὑποστρέ-
,, ψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικνέοιντο [c], πάντα ἐρευ-
,, νήσειν μέλλοιεν. τὰ δὴ καὶ ἐγίνετο. ἐλθοῦσι δὲ
,, καὶ [d] διζημένοισι αὐτοῖσι ὡς οὐκ ἐφαίνετο,
,, ἐδόκεε ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ λέγειν πρὸς τοὺς
,, ἀποπέμψαντας, ὡς πάντα ποιήσειαν τὰ ἐκεῖ-
,, νοι ἐνετείλαντο. οἱ μὲν δὴ ἀπελθόντες, ἔλε-
,, γον ταῦτα. Ἠετίωνι δὲ μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ηὐ-
,, ξάνετο· καί οἱ διαφυγόντι τοῦτον τὸν κίνδυ-
,, νον, ἀπὸ τῆς κυψέλης ἐπωνυμίην Κύψελος
,, οὔνομα ἐτέθη. ἀνδρωθέντι δὲ καὶ μαντευομέ-
,, νῳ Κυψέλῳ ἐγένετο ἀμφιδέξιον χρηστήριον ἐν
Δελ-

Hæc bene nunc animis versate Corinthia proles,
Qua colis ad pulchram Pirenem, altumque Corinthum.

Id quidem antea Bacchiadis datum non 3
erat intellectum; tunc autem Eetioni datum quum percepissent, statim etiam istud prius intellexerunt, quippe concinens oraculo Eetionis. Hoc quum animadvertissent, silentio suppressere, animo futurum Eetionis filium extinguendi. Et ut primum mulier enixa est, miserunt è suo numero decem viros ad populum, in quo habitabat Eetion, qui puerulum extinguerent. Isti, postquam ad Petram pervenere, & ad Eetionis atrium accessere, puerum petunt. Labda cur venissent ignara, paternæque amicitiæ officio venisse eos rata, affert filium, & in unius eorum manum porrigit. erat autem inter viam illis constitutum, ut qui primus eorum puerulum cepisset, is humi illum alliderct. Verum divina quadam fortuna puerulus ei viro cui à Labda traditus erat, arrisit. quam rem illi consideranti miseratio subiit ejus occidendi. Sic misertus alteri tradidit, & ille tertio, atque ita deinceps per manus traditus infans, per omnes decem transiit: ac nemine interimere volente, rursus matri est redditus. Illi egressi atque ante januam stantes, alius alium incusabant castigabantque, sed primum præcipue, qui eum nactus ex convento non fecisset; donec interjecto temporis spatio placitum est, ut rursus introgressi 4
omnes fierent participes cædis. Sed erat necesse ex Eetionis prole germinari Corintho perniciem. nam Labda stans ad easdem fores, hæc omnia exaudiebat: eoque metuens ne illi immutata voluntate acceptum rursus puerulum interimerent, asportavit, & occuluit in eo, ubi minime cogitari poterat, nempe in mensura frumentaria: quum sciret, illos, si redirent ad investigandum, scrutaturos omnia: ut & contigit. nam introgressis & scrutantibus ubi non apparuit, visum est eis abeundum, atque iis à quibus missi essent, dicendum se cuncta quæ illi mandassent perpetrasse: 5
atque ita reversi dixerunt. Post hæc Eetionis filio crescenti impositum est nomen Cypselo, ob periculum hoc quod devitaverat in cypsela, *vel mensura frumentaria.* Ubi autem in virilem adolevit ætatem, consulenti oraculum
Del-

a πρὸς τῇσι. b καταχρύπτει. c ἀπικοίατο. d ἐσελθοῦσι γὰρ καί.

Delphis, anceps redditum, quo fretus Corinthum aggreſſus occupavit. oraculum autem hoc erat,

Vir locuples noſtras hic qui deſcendit ad ædes
Cypſelus Eetides, claræ rex ille Corinthi,
Ipſe, & eo nati, ſed nulli deinde nepotes.

Et oraculum quidem hoc erat. Cypſelus vero tyrannide potitus, talis extitit, ut Corinthiorum multos inſequutus ſit, multos pecunia, longe plurimos anima
6 privaverit. Cui, quum triginta regnaſſet annos, bene vita defuncto ſucceſſit in tyrannide filius Periander, qui inter initia mitius agebat quam pater: ſed ubi per nuncios conſuetudinem habuit cum Thraſybulo Mileti tyranno, multo magis quam pater cruentus effectus eſt. Miſſo enim legato, Thraſybulum interrogavit qua ratione ipſe rebus tutius conſtitutis, civitatem pulcherrime gubernaret. Thraſybulus, eo qui à Periandro miſſus erat, extra oppidum educto, ingreſſus eſt arvum quoddam ſatum, & una cum eo ſegetem interambulans, ſciſcitabatur & repetebat hominem de ſuo adventu è Corintho, detruncans identidem ut quamque videbat ſpicam ſupra alias extantem, donec ſegetem formoſiſſimam atque profundiſſimam hunc in modum corrupit: prædiumque illud pervagatus, nullo verbo reddito legatum remiſit. Reverſus Corinthum legatus, avido præceptionis audiendæ Periandro, negavit ſibi quippiam reſpondiſſe Thraſybulum, & mirari quod ſe ad virum veſanum Periander miſiſſet, & ſua ipſius deſtruentem: exponitque quæ
7 ex Thraſybulo vidiſſet. Periander id quod à Thraſybulo actum erat intelligens, atque interpretans ſibi ab illo præceptum ut eminentiſſimos quoſque popularium interimeret, tunc vero omnem in cives malitiam exercuit, interficiendo ac perſequendo conſummans id quod à Cypſelo fuerat omiſſum. Atque adeo die uno univerſas mulieres Corinthias exuit, popter Meliſſam uxorem ſuam. nam quum ad Theſprotos ad flumen Acherontem miſiſſet nuncios ſciſcitatum necyomantium de hoſpitis depoſito, Meliſſa apparens negavit ſe indicaturam aut dicturam ubinam depoſitum eſſet collocatum; algere enim ſe & nudam eſſe. nihil enim ſibi prodeſſe veſtes cum quibus

„Δελφοῖσι, τῷ πίσυνος γενόμενος ἐπεχείρησέ
„τε καὶ ἔσχε Κόρινθον. ὁ δὲ χρησμὸς, ὅδε ἦν·
„Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ ὃς ἐμὸν δόμον ἐσκαταβαίνει,
„Κύψελος Ἠετίδης, βασιλεὺς κλεινοῖο Κορίνθου·
„Αὐτὸς, καὶ παῖδες, παίδων γε μὲν οὐκέτι παῖδες.
„τὸ μὲν δὴ χρηστήριον τοῦτο ἦν. τυραννεύσας δὲ ὁ
„Κύψελος, τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς[a]
„μὲν Κορινθίων ἐδίωξε, πολλοὺς δὲ χρημάτων ἀ-
„πεστέρησε, πολλῷ δ' ἔτι πλείστους τῆς ψυχῆς. ἄρξαν-
„τος δὲ τούτου ἐπὶ τριήκοντα ἔτεα, καὶ διαπλεύσαν-
„τος τὸν βίον εὖ, διάδοχός οἱ τῆς τυραννίδος ὁ παῖς
„Περίανδρος γίνεται. ὁ τοίνυν Περίανδρος κατ' ἀρ-
„χὰς μὲν ἦν ἠπιώτερος τοῦ πατρός· ἐπεί τε δὲ ὡμί-
„λησε δι' ἀγγέλων Θρασυβούλῳ τῷ Μιλήτου τυράν-
„νῳ, πολλῷ ἔτι ἐγένετο Κυψέλου μιαιφονώτερος.
„πέμψας γὰρ παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα, ἐπυνθά-
„νετο ὅντινα ἂν τρόπον[b] ἀσφαλέστερον καταστησά-
„μενος τῶν πρηγμάτων, κάλλιστα τὴν πόλιν ἐπιτρο-
„πεύοι· Θρασύβουλος δὲ τὸν ἐλθόντα παρὰ τοῦ Πε-
„ριάνδρου ἐξῆγε ἔξω τοῦ ἄστεος. ἐσβὰς δὲ ἐς ἄ-
„ρουραν ἐσπαρμένην, ἅμα τε διεξήιε τὸ λήιον,
„ἐπειρωτῶν τε καὶ ἀναποδίζων τὸν κήρυκα κατὰ τὴν
„ἀπὸ Κορίνθου ἄπιξιν· καὶ ἐκόλουε αἰεὶ ὅκως
„τινὰ ἴδοι[c] τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα· κολούων[d]
„δὲ, ἔρριπτε· ἐς ὃ τοῦ ληίου τὸ κάλλιστόν τε καὶ βαθύ-
„τατον διέφθειρε τρόπῳ τοιούτῳ. διεξελθὼν δὲ τὸ
„χωρίον, καὶ ὑποθέμενος ἔπος οὐδὲν, ἀποπέμπει
„τὸν κήρυκα. νοστήσαντος δὲ τοῦ κήρυκος ἐς τὴν Κό-
„ρινθον, ἦν πρόθυμος πυνθάνεσθαι τὴν ὑποθή-
„κην ὁ Περίανδρος· ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλον
„ὑποθέσθαι· θωϋμάζειν τε αὐτοῦ, παρ' οἷόν μιν
„ἄνδρα ἀποπέμψειε, ὡς παραπλῆγά τε καὶ τῶν ἑωϋ-
„τοῦ σινάμορον· ἀπηγεόμενος τάπερ πρὸς Θρα-
„συβούλου ὀπώπεε. Περίανδρος δὲ, συνιεὶς τὸ ποι-
„ηθὲν, καὶ νόῳ ἴσχων ὥς οἱ ὑπετίθετο Θρασύβουλος
„τοὺς ὑπειρόχους[e] τῶν ἀστῶν φονεύειν, ἐνθαῦτα δὴ
„πᾶσαν κακότητα ἐξέφαινε ἐς τοὺς πολιήτας. ὅσα
„γὰρ Κύψελος ἀπέλιπε, κτείνων τε καὶ διώκων Πε-
„ρίανδρός σφεα ἀπετέλεσε· μιῇ δὲ ἡμέρῃ ἀπέδυσε
„πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας, διὰ τὴν ἑωϋτοῦ
„γυναῖκα Μέλισσαν. πέμψαντι γάρ οἱ ἐς Θεσ-
„πρωτοὺς ἐπ' Ἀχέροντα ποταμὸν ἀγγέλους ἐπὶ τὸ νε-
„κυομαντήιον παρακαταθήκης πέρι ξεινικῆς, οὔτε
„σημανέειν ἔφη ἡ Μέλισσα ἐπιφανεῖσα, οὔτε κατα-
„ρέειν ἐν τῷ κέεται χώρῳ ἡ παρακαταθήκη· ῥιγοῦν
„τε γὰρ, καὶ εἶναι γυμνή· τῶν γάρ οἱ συγκατέθαψε
ἱμα-

a ἔη τις ἦν ἀνήρ. πολλοὺς. Ita exſtat hic locus in MS. b ὅντινα τρόπον. c τινὰς ἴδοι. d ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων κολούων. e ὑπερόχους.

,, ἱματίων ὄφελος εἶναι οὐδὲν, οὐ κατακαυθέντων.
,, μαρτύριον δέ οἱ εἶναι ὡς ἀληθέα ταῦτα λέγει, ὅτι
,, ἐπὶ ψυχρὸν τὸν ἰπνὸν Περίανδρος τοὺς ἄρτους ἐπ-
,, έβαλε. ταῦτα δὲ ὡς ὀπίσω ἀπηγγέλθη τῷ Πε-
,, ριάνδρῳ, πιστὸν γάρ οἱ ἦν τὸ συμβόλαιον, ὃς νε-
,, κρῷ [a] ἐούσῃ Μελίσσῃ ἐμίγη, ἰθέως δὴ μετὰ τὴν ἀγ-
,, γελίην, κήρυγμα ἐποιήσατο, ἐς τὸ Ἡραῖον ἐξιέ-
,, ναι πάσας τὰς Κορινθίων γυναῖκας. αἱ μὲν δή,
,, ὡς ἐς ὁρτὴν ἤισαν κόσμῳ τῷ καλλίστῳ χρεώμε-
,, ναι· ὁ δ' ὑποστήσας τοὺς δορυφόρους, ἀπέδυσε
,, σφέας, πάσας ὁμοίως τάς τ' ἐλευθέρας καὶ τὰς
,, ἀμφιπόλους. συμφορήσας δὲ ἐς ὄρυγμα, Με-
,, λίσσῃ ἐπευχόμενος κατέκαιε. ταῦτα δέ οἱ
,, ποιήσαντι, καὶ τὸ δεύτερον πέμψαντι, ἔφραζε
,, τὸ εἴδωλον τὸ Μελίσσης ἐς τὸν κατέθηκε χῶρον
,, τοῦ ξείνου τὴν παρακαταθήκην. τοιοῦτο μέν ἐστι
,, ὑμῖν ἡ τυραννὶς ὦ Λακεδαιμόνιοι, καὶ τοιοῦτον
,, ἔργον. ἡμέας δὲ τοὺς [b] Κορινθίους τότε αὐτίκα
,, θῶυμα μέγα εἶχε, ὅτι ὑμέας εἴδομεν μετα-
,, πεμπομένους Ἱππίην· νῦν τε δὴ καὶ μεζόνως
,, θωϋμάζομεν λέγοντας ταῦτα· ἐπιμαρτυρό-
,, μεθά τε ἐπικαλεόμενοι ὑμῖν θεοὺς τοὺς Ἑλλη-
,, νίους, μὴ κατιστάναι τυραννίδας ἐς τὰς πόλιας.
,, οὔκων ἢν μὴ παύσησθε, ἀλλὰ πειρήσησθε παρὰ
,, τὸ δίκαιον κατάγοντες Ἱππίην, ἴστε ὑμῖν Κο-
,, ρινθίους γε οὐ συναινέοντας. Σωσικλέης μὲν ἀπὸ
Κορίνθου πρεσβεύων ἔλεξε τάδε. Ἱππίης δὲ αὐτὸν ἀμείβετο, τοὺς αὐτοὺς ἐπικαλέσας θεοὺς κείνῳ, ἦ μὲν Κορινθίους μάλιστα πάντων ἐπιποθήσειν Πεισιστρατίδας, ὅταν σφι ἥκωσι ἡμέραι αἱ κύριαι ἀνιᾶσθαι ὑπ' Ἀθηναίων. Ἱππίης μὲν τούτοισι ἀμείψατο, οἷα τοὺς χρησμοὺς ἀτρεκέστατα ἀνδρῶν ἐξεπιστάμενος. οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ξυμμάχων τέως μὲν εἶχον ἐν ἡσυχίῃ σφέας αὐτούς· ἐπεί τε δὲ Σωσικλέος ἤκουσαν εἴπαντος ἐλευθέρως, πᾶς [c] τις αὐτέων φωνὴν ῥήξας, αἱρέετο τοῦ Κορινθίου τὴν γνώμην· Λακεδαιμονίοισί τε ἐπεμαρτυρέοντο, μὴ ποιέειν μηδὲν νεώτερον περὶ πόλιν Ἑλλάδα [d]. οὕτω μὲν τοῦτο [e] ἐπαύσθη. Ἱππίῃ δὲ ἐνθεῦτεν ἀπελαυνομένῳ, ἐδίδου μὲν Ἀμύντης ὁ Μακεδόνων βασιλεὺς Ἀνθεμοῦντα, ἐδίδοσαν δὲ Θεσσαλοὶ Ἰωλκόν. ὁ δὲ τούτων μὲν οὐδέτερα αἱρέετο, ἀνεχώρεε δὲ ὀπίσω ἐς Σίγειον, τὸ εἷλε Πεισίστρατος αἰχμῇ παρὰ Μιτυληναίων. κρατήσας δὲ αὐτοῦ, κατέστησε τύραννον εἶναι παῖδα τὸν ἑωυτοῦ νόθον Ἡγησίστρατον, γεγονότα [f] ἐξ Ἀργείης γυναικός· ὃς οὐκ ἀμαχητὶ εἶχε τὰ παρέλαβε παρὰ Πεισιστράτου. ἐπολέμεον γὰρ, ἔκ τε Ἀχιλληΐου πόλιος ὁρμεώμενοι καὶ Σιγείου,

bus ſepulta fuiſſet, utpote non concrematas. Cujus rei, quod vera loqueretur, teſtimonio foret, quod Periander in frigidum furnum panes ingeſſiſſet. Hæc Periandro renunciata, ob illud argumentum fidem fecere, quod ipſe cum Meliſſa jam cadavere coierat. Itaque ſtatim poſt id nuncium per præconium edixit, ut omnes Corinthiorum mulieres ad Junonis templum prodirent. Eo, tanquam ad feſtum, quam ornatiſſime poterant quum iſſent mulieres iſtæ, poſitis clam ſatellitibus, omnes ſine diſcrimine, ingenuas pariter & ancillas, exuit atque ad foveam comportatas veſtes Meliſſam precando cremavit. Hæc ubi fecit, & nuncios iterum eoſdem miſit, tunc ei Meliſſæ idolum expoſuit ubinam depoſitum hoſpitis collocaſſet. Hujuſmodi quidem vobis, Lacedæmonii, eſt tyrannis, & tale opus: eoque nos Corinthios cum magna admiratio cepit, ſimulatque vidimus vos arceſſere Hippiam, tum vero major nunc dum iſta dicitis. Propterea deos Græcorum invocantes obteſtamur vos, ne velitis tyrannides in civitatibus conſtituere; quod ſi non omittitis, ſed tentabitis præter æquum reducere Hippiam, ſcitote Corinthios vobis non aſſenſuros.
Hæc quidem Soſicles ab Corintho legatus 93
dixit; quem excipiens Hippias eoſdem illi deos invocando dixit, Certe Corinthios maxime omnium deſideraturos Piſiſtratidas, quum ipſis veniſſent dies ſtatuti vexationibus quas ab Athenienſibus paſſuri forent. Hactenus reſpondit Hippias, quoniam oracula ipſe accuratiſſime nota haberet. Ceteri ſocii, qui antea ſilentium tenuerant, audito Soſicle ſtatuente liberare, pro ſe quiſque vocem rumpentes, accedere ſententiæ Corinthii, obteſtarique Lacedæmonios, nequid agerent novi circa Græcam civitatem. Ita ab ea re ceſſatum
eſt. Hippias illinc profectus, offeren- 94
te ſibi Amynta Macedonum rege Anthemuntem, & Theſſalis Iolcon, neutrum accipere voluit, ſed rurſus ad Sigeum conceſſit, quod armis Piſiſtratus Mitylenæis eripuerat. Eoque capto, tyrannum ibi conſtituerat Hegeſiſtratum, filium nothum ex muliere Argiva, qui tamen, quæ à Piſiſtrato acceperat, non tenuit ſine prœliis. nam diu inter Mitylenæos ac Athenienſes pugnatum

a νεκρῷ. b ἢ αὐτοὺς τούς. c ἐλευθέρως ἅπας. d Ἑλληνίδα. e ταῦτα. f ὄντα.

Atheniensium jura obtinendi Sigei, unde bellum cum Mitylenæis, cui adfuit Alcæus, sed infelix; pace reconciliata per Periandrum: qui etiam ab calumniis Hippiæ frustra apud Artaphernem se liberant, Aristagora eos incendente ad bellum Persicum.

tum est, hos ex oppido Achilleo, illos è Sigeo prodeuntes: hos repetentes regionem, illos non consentientes, & refellentes hac ratione, quod dicerent nihilo magis juris esse Æolensibus in agrum Iliensem, quam sibi ac ceteris Græcis qui Menelao in raptu Helenes
95 operam navassent. His assidue bellantibus, cum alia in prœliis gesta sunt, tum illud, quod Alcæus poeta in prœlio quod collatis signis gerebatur, vincentibus Atheniensibus, ipse quidem fugæ se mandans evasit: sed armis ejus potiti sunt Athenienses, quæ apud templum Minervæ in Sigeo suspenderunt. Hanc rem Alcæus carmine conscribens, in Mitylenem reposuit, indicans Melanippo viro sodali suam calamitatem. Mitylenæos tamen atque Athenienses reduxit in gratiam Periander Cypseli filius, qui delectus arbiter, ita eos reconciliavit, ut utrique ea colerent quæ haberent. Atque ita Sigeum factum est A-
96 theniensium. Hippias, posteaquam Lacedæmone in Asiam abiit, cuncta agitabat, insimulando Athenienses apud Artaphernem, atque omnem operam dando, ut Athenæ in illius ac Darii venirent potestatem. Quæ agitare Hippiam quum accepissent Athenienses, mittunt Sardes nuncios non passuros, ut Persæ fidem habeant exulibus Atheniensium. Sed Artaphernes jubere Athenienses si salvi esse vellent, rursus Hippiam recipere: Athenienses eam condicionem recusare, & malle professi esse Persarum
97 hostes. Dum ita animati sunt atque apud Persas insimulantur, hoc interim tempore Milesius Aristagoras à Cleomene Lacedæmonio rejectus è Sparta Athenas venit. nam ea civitas inter ceteras præpollebat. ubi ad concionem venit Aristagoras, eadem quæ in Sparta commemoravit de commodis quæ essent in Asia, deque Persico bello, quod neque scutum neque hastam in usu haberent, facilesque essent ad subjugandum. Hæc ille referens, ea quoque addebat, Milesios esse Atheniensium colonos, quos æquum esset ab eis liberari qui multum pollerent. Denique nihil non pollicebatur, omnibus precibus obsecrans, donec eos induxit. Facilius enim ei visum est multos decipere quam unum: qui si Cleomenem solum fallere non potuit, id tamen in triginta millibus Athe-

γείου, χρόνον ἐπὶ συχνὸν, Μιτυληναῖοί τε καὶ Ἀθηναῖοι· οἱ μὲν, ἀπαιτέοντες τὴν χώρην· Ἀθηναῖοι δὲ, οὔτε συγγινωσκόμενοι, ἀποδεικνῦντές τε λόγῳ οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μετεὸν τῆς Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι ἄλλοισι, ὅσοι Ἑλλήνων συνεπρήξαντο Μενέλεῳ [a] τὰς Ἑλένης ἁρπαγάς. Πολεμεόντων δέ σφεων, καὶ ἄλλα πολλὰ παντοῖα ἐγένετο ἐν τῇσι [b] μάχῃσι· ἐν δὲ δὴ καὶ Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς, συμβολῆς γινομένης, καὶ νικώντων Ἀθηναίων, αὐτὸς μὲν φεύγων ἐκφεύγει, τὰ δέ οἱ ὅπλα ἴσχουσι Ἀθηναῖοι, καί σφε ἀνεκρέμασαν πρὸς τὸ Ἀθήναιον τὸ ἐν Σιγείῳ. ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος ἐν μέλεϊ ποιήσας, ἐπιτιθεῖ ἐς Μιτυλήνην, ἐξαγγελλόμενος τὸ ἑωυτοῦ πάθος Μελανίππῳ ἀνδρὶ ἑταίρῳ. Μιτυληναίους δὲ καὶ Ἀθηναίους κατήλλαξε Περίανδρος ὁ Κυψέλου. τούτῳ γὰρ διαιτητῇ ἐπετράποντο. κατήλλαξε δὲ ὧδε· νέμεσθαι ἑκατέρους [c] τὴν ἔχουσι. Σίγειον μέν νυν οὕτω ἐγένετο ὑπ' Ἀθηναίοισι. Ἱππίης δὲ ἐπεί τε ἀπίκετο ἐκ Λακεδαίμονος ἐς τὴν Ἀσίην, πᾶν χρῆμα ἐκίνεε, διαβάλλων τούς τε Ἀθηναίους πρὸς τὸν Ἀρταφέρνεα, καὶ ποιέων ἅπαντα ὅκως αἱ Ἀθῆναι γινοίατο ὑπ' ἑωυτῷ καὶ Δαρείῳ. Ἱππίης τε δὴ ταῦτα ἔπρησσε, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι πυθόμενοι ταῦτα, πέμπουσι ἐς Σάρδις ἀγγέλους, οὐκ ἐῶντας τοὺς Πέρσας πείθεσθαι Ἀθηναίων τοῖσι φυγάσι. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐκέλευέ σφεας, εἰ βουλοίατο σῶοι εἶναι, καταδέκεσθαι ὀπίσω Ἱππίην. οὔκων δὴ ἐνεδέκοντο τοὺς λόγους ἀποφερομένους Ἀθηναῖοι· οὐκ ἐνδεκομένοισι δέ σφι, ἐδέδοκτο ἐκ τοῦ φανεροῦ τοῖσι Πέρσῃσι πολεμίους εἶναι. Νομίζουσι δὴ ταῦτα, καὶ διαβεβλημένοισι ἐς τοὺς Πέρσας, ἐν τούτῳ δὴ τῷ καιρῷ ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρης ὑπὸ Κλεομένεος τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξελαθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης, ἀπίκετο ἐς Ἀθήνας. αὕτη γὰρ ἡ πόλις τῶν λοιπέων ἐδυνάστευε μέγιστον. ἐπελθὼν δὲ ἐπὶ τὸν δῆμον ὁ Ἀρισταγόρης, ταῦτα ἔλεγε τὰ καὶ ἐν τῇ Σπάρτῃ, περὶ τῶν ἀγαθῶν τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ, καὶ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, ὡς οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ νομίζουσι, εὐπετέες τε χειρωθῆναι εἴησαν. ταῦτά τε δὴ ἔλεγε, καὶ πρὸς τοῖσι, τάδε, ὡς οἱ Μιλήσιοι τῶν Ἀθηναίων εἰσὶ ἄποικοι, καὶ οἰκός σφεας εἴη [d] ῥύεσθαι δυναμένους μέγα. καὶ οὐδὲν ὅ, τι οὐκ ὑπίσχετο, οἷα κάρτα δεόμενος· ἐς ὃ ἀνέπεισέ σφεας. πολλοὺς γὰρ οἶκε εἶναι εὐπετέστερον διαβάλλειν ἢ ἕνα, εἰ Κλεομένεα μὲν τὸν Λακεδαιμόνιον μοῦνον οὐκ οἷός τε ἐγένετο διαβαλέειν, τρεῖς δὲ μυριάδας Ἀ-

a τοῖσι Ἕλλησι, ὅσοι συνεπρήξαντο Μενελάῳ. b ἐγίνετο τῇσι. c ἀμφοτέρους. d εἰκός σφι εἴη.

θεωαίων ἐποίησε τούτου. Ἀθηναῖοι μὲν δὴ ἀναπεισθέντες ἐψηφίσαντο εἴκοσι νέας ἀποστεῖλαι βοηθοὺς Ἴωσι, στρατηγὸν ἀποδέξαντες αὐτέων εἶναι Μηλάνθιον, ἄνδρα τῶν ἀστῶν ἐόντα τὰ πάντα δόκιμον· αὗται δὲ αἱ νέες, ἀρχὴ [a] κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροισι. Ἀρισταγόρης δὲ προπλώσας, καὶ ἀπικόμενος ἐς τὴν Μίλητον, ἐξευρὼν βούλευμα ἀπ' οὗ Ἴωσι μὲν ἔμελλε οὐδεμίη ὠφέλεια ἔσεσθαι, οὐδ' ὦν οὐδὲ τούτου εἵνεκα ἐποίεε, ἀλλ' ὅκως βασιλῆα Δαρεῖον λυπήσειε, ἔπεμψε ἐς τὴν Φρυγίην ἄνδρα ἐπὶ τοὺς Παίονας τοὺς ἀπὸ Στρυμόνος ποταμοῦ αἰχμαλώτους γενομένους ὑπὸ Μεγαβάζου, οἰκέοντας δὲ τῆς Φρυγίης χῶρόν τε καὶ κώμην ἐπ' ἑωϋτῶν· ὃς ἐπειδὴ ἀπίκετο ἐς τοὺς Παίονας, ἔλεγε τάδε, Ἄνδρες Παίονες, ἔπεμψέ με Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήτου τύραννος, σωτηρίην ὑμῖν ὑποθησόμενον, ἤνπερ βούλησθε πείθεσθαι. νῦν γὰρ Ἰωνίη πᾶσα ἀπέστηκε ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ὑμῖν παρέχει σώζεσθαι ἐπὶ τὴν ὑμετέρην αὐτέων· μέχρι μὲν θαλάσσης, αὐτοῖσι ὑμῖν· τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, ἡμῖν ἤδη μελήσει. ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ Παίονες, κάρτα τε ἀσπαστὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἀναλαβόντες παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, ἀπεδίδρησκον ἐπὶ θάλασσαν· οἱ δέ τινες αὐτέων καὶ κατέμειναν, ἀρρωδήσαντες, αὐτοῦ. ἐπεί τε δὲ οἱ Παίονες ἀπικέατο ἐπὶ θάλασσαν, ἐνθεῦτεν ἐς Χίον διέβησαν. ἐόντων δὲ ἤδη ἐν Χίῳ, κατὰ πόδας ἐληλύθεε Περσέων ἵππος πολλὴ, διώκουσα τοὺς Παίονας. ὡς δὲ οὐ κατέλαβον, ἐπηγγέλλοντο ἐς τὴν Χίον τοῖσι Παίοσι, ὅκως ἂν ὀπίσω ἀπέλθοιεν. οἱ δὲ Παίονες τοὺς λόγους οὐκ ἐνεδέκοντο· ἀλλ' ἐκ Χίου μὲν Χῖοί σφεας ἐς Λέσβον ἤγαγον, Λέσβιοι δὲ ἐς Δορίσκον ἐκόμισαν. ἐνθεῦτεν δὲ πεζῇ κομιζόμενοι, ἀπικέατο ἐς Παιονίην. Ἀρισταγόρης δὲ, ἐπειδὴ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἀπίκατο [b] εἴκοσι νηυσὶ, ἅμα ἀγόμενοι Ἐρετριέων πέντε τριήρεας, οἳ οὐ τὴν Ἀθηναίων χάριν ἐστρατεύοντο, ἀλλὰ τὴν αὐτέων Μιλησίων, ὀφειλόμενά σφι ἀποδιδόντες. οἱ γὰρ δὴ Μιλήσιοι πρότερον τοῖσι Ἐρετριεῦσι τὸν πρὸς Χαλκιδέας πόλεμον συνδιένεικαν, ὅτε περ καὶ Χαλκιδεῦσι ἀντία Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων Σάμιοι ἐβοήθεον. οὗτοι ὦν ἐπεί τέ σφι ἀπικοίατο, καὶ οἱ ἄλλοι σύμμαχοι παρῆσαν, ἐποιέετο στρατηίην ὁ Ἀρισταγόρης ἐς Σάρδις· αὐτὸς μὲν δὴ οὐκ ἐστρατεύετο, ἀλλ' ἔμενε ἐν Μιλήτῳ· στρατηγοὺς δὲ ἄλλους ἀπέδεξε Μιλησίων εἶναι, τὸν ἑωϋτοῦ ἀδελφεὸν Χαροπῖνον, καὶ τῶν ἄλλων ἀστῶν, Ἑρμόφαντον. Ἀπικόμενοι δὲ τῷ στόλῳ τούτῳ Ἴωνες ἐς Ἔφεσον, πλοῖα μὲν κατέλιπον ἐν Κορήσσῳ τῆς Ἐφε-

a ἀρχαί. b ἀπικέατο.

Et placuit Atheniensibus mitti auxilium. Aristagoras porro Pæonas in Asiam traductos incitat ad reditum qui bene illis cessit. Sed & expeditio Milesia contra Sardes.

theniensium effecit. Itaque Athenienses persuasi, decrevere viginti naves Ionibus auxilio mittendas, Melanthio illis præfecto, viro inter populares per omnia spectato. Hæ naves initium malorum extiterunt Græcis pariter & barbaris. Ante harum egressum Arista- 98
goras revectus Miletum, excogitavit consilium, quod in nullam Ionum utilitatem erat redundaturum. quamquam ne ille quidem hac ratione faciebat, sed ut regi Dario molestiam afferret. Etenim misit quendam in Phrygiam ad Pæones à flumine Strymone in captivitatem abductos per Megabazum, incolentes locum atque vicum seorsum, ad quos ut pervenit nuncius, ita verba fecit, Viri Pæones, misit me Aristagoras Mileti tyrannus ad ostendendam vobis, si obtemperare velitis, salutem. Nunc enim cuncta Ionia ab rege defecit, vobisque præstat, ut salvi redeatis ad patriam vestram; per vos quidem solos usque ad mare, deinceps nobis jam curæ erit. His auditis Pæones & magnam sane voluptatem acceperunt, & sumptis liberis atque uxoribus, ad mare fuga se proripuerunt; nonnullis eorum præ metu illic remanentibus. Ubi ad mare pervenere, illinc in Chium transmisere. quo postquam applicuere, eorum vestigia insequutus adfuit ingens equitatus Persarum: & quia eos assequi non potuit, misit in Chium ad illos ut eodem redirent. Cujus oratione repudiata, à Chiis sunt ex insula ista in Lesbum transportati, mox à Lesbiis in Doriscum, unde terrestri itinere se in Pæoniam receperunt. Post hæc ad Arista- 99
goram Athenienses viginti cum navibus venere, ducentes una quinque triremes Eretriensium, qui non Atheniensium gratia militabant, sed ipsorum Milesiorum, vicem debitam illis reddentes. Nam Milesii antehac pro Eretriensibus in bello contra Chalcidenses præstiterant auxilia, quum Samii contra Eretrienses atque Milesios Chalcidensibus opem tulissent. Aristagoras, ubi isti atque alii socii adfuere, expeditionem fecit adversus Sardes, non tamen ipse proficiscens, sed Mileti remanens, præfectis aliis ducibus Milesiorum, fratre suo Charopino, & ceterorum civium Hermophanto. Hac classe Iones ubi pervenere Ephe- 100
sum, relictis navibus apud Coresum agri Ephe-

Quæ cremantur præter arcem. Pactolus & Hermus fl. Cybebæ templum. Mox collecti ex Asia Persæ prælio eos vincunt circa Ephesum fœde dilapsos, nec ultra juvantur ab Atheniensibus.

Ephesii; ipsi cum ingenti manu, sumptis viæ ducibus Ephesiis, ad superiora tendebant, secundum flumen Caystrum tenentes iter. Illinc superato Tmolo Sardes adveniunt, easque obsistente nemine capiunt, omniaque ejus urbis, præter arcem, quam Artaphernes ipse tutabatur, habens non exiguas virorum copias.

101 Quod autem impedivit, quominus qui ceperant urbem, diriperent, hoc fuit. Erant Sardibus domus pleræque arundineæ: quæ autem istarum etiam latericiæ erant, tamen ex arundinibus tabulata habebant. harum unam quidam è militibus quum incendisset, repente ignis ab domo in domum progressus totam urbem absumpsit. Ardente urbe, Lydi & Persarum quicunque in urbe erant, undique circumventi, utpote vastante jam extrema incendio, nec præbente regressum, ex urbe in forum confluunt, & ad amnem Pactolum, qui medium forum interfluens, ramenta auri è Tmolo illis deferens, medium forum interfluit, ac deinde flumini Hermo immiscetur, & ille mari. Ad hunc amnem & in forum conglobati Lydi pariter & Persæ sese defendere adigebantur. Iones videntes hostium alios sese tutantes, alios magna multitudine se obviam ferentes, metu perculsi, ad montem qui dicitur Tmolus sese recipiunt, atque illinc

102 noctu ad naves discedunt. Crematis Sardibus, deflagravit una templum Cybebes indigenæ deæ: cujus prætextu postea Persæ templa in Græcis cremaverunt. Hoc ubi Persæ qui intra Halyn domicilia habebant, resciverunt, tunc vero ad ferendam Lydis opem convenerunt: nec adepti Sardibus Iones jam illinc profectos, eadem via insequuti, comperiunt Ephesi: congressique cum illis ex adverso instructis, in fugam eos vertunt, multosque occidunt, & in his cum alios illustres viros, tum EUalcidem Eretriensium ducem, qui in certaminibus quorum præmia erant coronæ, illas adeptus fuerat, & à Simonide Ceo majorem in modum celebratus. Ex ea pugna qui evasere, per urbes fue-

103 re dissipati. Et tunc quidem ita dimicatum est. Athenienses autem, post hæc desertis prorsus Ionibus, etsi per nuncios Aristagoras magnopere rogaret, negaverunt se auxilio futuros. Quorum societate fraudati Iones, tamen quoniam ista adversus Darium egerant, nihilo se-

Ἐφεσίης· αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον χειρὶ πολλῇ, ποιεύμενοι Ἐφεσίους ἡγεμόνας. πορευόμενοι δὲ παρὰ ποταμὸν Καΰστριον, ἐνθεῦτεν ἐπεί τε ὑπερβάντες τὸν Τμῶλον ἀπίκοντο, αἱρέουσι Σάρδις, οὐδενός σφι ἀντιωθέντος. αἱρέουσι δὲ χωρὶς τῆς ἀκροπόλιος τἆλλα πάντα· τὴν δὲ ἀκρόπολιν ἐρρύετο αὐτὸς Ἀρταφέρνης, ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην. Τὸ δὲ μὴ λεηλατῆσαι ἑλόντας σφεας τὴν πόλιν, ἔσχε τόδε. ἦσαν ἐν τῇσι Σάρδισι οἰκίαι, αἱ μὲν πλεῦνες, καλάμιναι· ὅσαι δ᾽ αὐτέων καὶ πλίνθιναι ἦσαν, καλάμου εἶχον τὰς ὀροφάς· τουτέων δὴ μίαν τῶν τις στρατιωτέων ὡς ἐνέπρησε, αὐτίκα ἀπ᾽ οἰκίης ἐς οἰκίην ἰὸν τὸ πῦρ, ἐπενέμετο τὸ ἄστυ ἅπαν. καιομένου δὲ τοῦ ἄστεος, οἱ Λυδοί τε καὶ ὅσοι Περσέων ἐνῆσαν ἐν τῇ πόλι, ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, καὶ οὐκ ἔχοντος ἐξήλυσιν ἐκ τοῦ ἄστεος, συνέρρεον ἔς τε τὴν ἀγορὴν καὶ ἐπὶ τὸν Πακτωλὸν ποταμὸν, ὅς σφι ψῆγμα χρυσοῦ καταφορέων ἐκ τοῦ Τμώλου, διὰ μέσης τῆς ἀγορῆς ῥέει, καὶ ἔπειτα ἐς τὸν Ἕρμον ποταμὸν ἐκδιδοῖ, ὁ δὲ ἐς θάλασσαν· ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλὸν, καὶ [a] ἐς τὴν ἀγορὴν ἀθροιζόμενοι οἵ τε Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι, ἠναγκάζοντο ἀμύνεσθαι. οἱ δὲ Ἴωνες ὁρέοντες τοὺς μὲν τῶν πολεμίων ἀμυνομένους, τοὺς δὲ, σὺν πλήθεϊ πολλῷ προσφερομένους, ἐξανεχώρησαν δείσαντες πρὸς τὸ οὖρος τὸ Τμῶλον καλεόμενον· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπὸ νύκτα ἀπαλλάσσοντο ἐπὶ τὰς νέας. Αἱ δὲ Σάρδις ἐνεπρήσθησαν [b], ἐν δὲ αὐτῇσι καὶ ἱρὸν ἐπιχωρίης θεοῦ Κυβήβης· τὸ σκηπτόμενοι οἱ Πέρσαι, ὕστερον ἀντενεπίμπρασαν τὰ ἐν Ἕλλησι ἱρά. τότε δὲ οἱ Πέρσαι οἱ ἐντὸς Ἅλυος ποταμοῦ νομοὺς ἔχοντες, προπυνθανόμενοι ταῦτα, συνηλίζοντο καὶ ἐβοήθεον τοῖσι Λυδοῖσι· καί κως ἐν μὲν Σάρδισι οὐκέτι ἐόντας τοὺς Ἴωνας εὑρίσκουσι, ἑπόμενοι δὲ κατὰ στίβον, αἱρέουσι αὐτοὺς ἐν Ἐφέσῳ. καὶ ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, συμβαλόντες δὲ, πολλὸν ἑσσώθησαν. καὶ πολλοὺς αὐτέων οἱ Πέρσαι φονεύουσι, ὀνομαστούς τε ἄλλους· ἐν δὲ δὴ, καὶ Εὐαλκίδεα [c] στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας ἀναραιρηκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα [d] ἀπέφυγον τὴν μάχην, ἐσκεδάσθησαν ἀνὰ τὰς πόλιας. Τότε μὲν δὴ οὕτω ἠγωνίσαντο. μετὰ δὲ, Ἀθηναῖοι μὲν τὸ παράπαν ἀπολιπόντες τοὺς Ἴωνας ἐπικαλεομένους σφέας πολλὰ δι᾽ ἀγγέλων Ἀρισταγόρεω, οὐκ ἔφασαν τιμωρήσειν σφίσι. Ἴωνες δὲ τῆς Ἀθηναίων συμμαχίης στερηθέντες, (οὕτω γάρ σφι ὑπῆρχε πεποιημένα ἐς Δαρεῖον) οὐδὲν δὴ ἧσσον [d]

τὸν

a τὸν ποταμὸν, καὶ. b νέας. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν. c MS. habet Εὐελκίδην. d Hæc vox αὐτίκα non est in MS. c οὐδὲν ἧσσον.

Pergunt tamen Iones turbare tum ultra Helleſpontum, tum in Caria & Cypro, quæ deficit ab Perſis, occaſione fratrum Gorgi & Oneſili. Darii ardor ad vindictam.

τὸν πρὸς τὸν βασιλῆα πόλεμον ἐσκευάζοντο. πλώ-
σαντες δὲ ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, Βυζάντιόν τε καὶ τὰς
ἄλλας πόλιας ἁπάσας τὰς ταύτῃ, ὑπ' ἑωϋτοῖ-
σι ἐποιήσαντο· ἐκπλώσαντές τε ἔξω τὸν Ἑλλήσπον-
τον, Καρίης τὴν πολλὴν προσεκτήσαντο σφίσι
σύμμαχον εἶναι. καὶ γὰρ τὴν Καῦνον πρότερον οὐ
βουλομένην συμμαχέειν, ὡς ἐνέπρησαν τὰς Σάρ-
δις, τότε σφι καὶ αὕτη προσεγένετο. Κύπριοι δὲ
ἐθελονταί σφι πάντες προσεγένοντο, πλὴν Ἀ-
μαθουσίων. ἀπέστησαν γὰρ καὶ οὗτοι ὧδε ἀπὸ Μήδων·
ἦν Ὀνήσιλος, Γόργου μὲν τοῦ Σαλαμινίων βα-
σιλῆος ἀδελφεὸς νεώτερος, Χέρσιος δὲ τοῦ Σι-
ρώμου τοῦ Εὐέλθοντος παῖς. οὗτος ὡνὴρ πολλάκις
μὲν καὶ πρότερον τὸν Γόργον παρηγορέετο ἀπίστασθαι ἀπὸ
βασιλῆος, τότε δὲ ὡς καὶ τοὺς Ἴωνας ἐπύθετο ἀπε-
στάναι, πάγχυ ἐπικείμενος ἐνῆγε. ὡς δὲ οὐκ ἔπει-
θε τὸν Γόργον, ἐνθαῦτά μιν φυλάξας ἐξελθόντα τὸ
ἄστυ τὸ Σαλαμινίων ὁ Ὀνήσιλος, ἅμα τοῖσι ἑωϋτοῦ
στασιώτῃσι, ἀπεκλήισε τῶν πυλέων. Γόργος μὲν δὴ
στερηθεὶς τῆς πόλιος, ἔφευγε ἐς Μήδους· Ὀνήσιλος
δὲ ἦρχε Σαλαμῖνος, καὶ ἀνέπειθε πάντας Κυπρίους
συναπίστασθαι. τοὺς μὲν δὴ ἄλλους ἀνέπεισε· Ἀμα-
θουσίους δὲ οὐ βουλομένους οἱ πείθεσθαι, ἐπολιόρκεε
προσκατήμενος. Ὀνήσιλος μέν νυν ἐπολιόρκεε
Ἀμαθοῦντα. βασιλέϊ δὲ Δαρείῳ, ὡς ἐξαγγέλθη
Σάρδις ἁλούσας ἐμπεπρῆσθαι [a] ὑπό τε Ἀθηναίων
καὶ Ἰώνων, τὸν δὲ ἡγεμόνα γενέσθαι τῆς συλλογῆς,
ὥστε ταῦτα συνυφανθῆναι, τὸν Μιλήσιον Ἀρι-
σταγόρην, πρῶτα μὲν λέγεται αὐτόν, ὡς ἐπύθε-
το ταῦτα, Ἰώνων οὐδένα λόγον ποιησάμενον, εὖ
εἰδότα ὡς οὗτοί γε οὐ καταπροΐξονται ἀποστάν-
τες, εἴρεσθαι οἵ τινες εἶεν οἱ Ἀθηναῖοι. μετὰ δὲ
πυθόμενον, αἰτῆσαι τὸ τόξον. λαβόντα δὲ καὶ
ἐπιθέντα οἰστὸν, ἄνω πρὸς τὸν [b] οὐρανὸν ἀπεῖ-
„ναι· καί μιν ἐς τὸν ἠέρα βαλόντα, εἰπεῖν, Ὦ
„Ζεῦ, ἐκγενέσθαι [c] μοι Ἀθηναίους τίσασθαι. εἴ-
παντα δὲ ταῦτα, προστάξαι ἑνὶ τῶν θεραπόντων,
δείπνου προκειμένου αὐτῷ, ἐς τρὶς ἑκάστοτε εἰ-
„πεῖν, Δέσποτα, μέμνεο τῶν Ἀθηναίων. Προστά-
ξας δὲ ταῦτα, εἶπε, καλέσας ἐς ὄψιν Ἱστιαῖον
τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁ Δαρεῖος κατεῖχε χρόνον
„ἤδη πολλόν, Πυνθάνομαι Ἱστιαῖε ἐπίτροπον τὸν
„σόν, τῷ σὺ Μίλητον ἐπέτρεψας, νεώτερα ἐς
„ἐμὲ πεποιηκέναι πρήγματα. ἄνδρας γάρ μοι ἐκ
„τῆς ἑτέρης ἠπείρου ἐπαγαγών, καὶ Ἴωνας σὺν αὐτοῖ-
„σι, τοὺς δώσοντας ἐμοὶ δίκην τῶν ἐποίησαν, τούτους
„ἀναγνώσας ἅμα ἐκείνοισι ἕπεσθαι, Σαρδίων με
„ἀπεστέρησε. νῦν ὦν κῶς τοι φαίνεται ταῦτα ἔχειν
„καλῶς; κῶς δὲ ἄνευ τῶν σῶν βουλευμάτων τοι-
οῦτον

a ἐμπρησθῆναι. b ἄνω ἐς τὸν. c ἐκγενέσθω.

ſegnius bellum adverſus regem parabant: Helleſpontumque invecti, Byzantium ac ceteras circa urbes in ſuam poteſtatem redegerunt. Inde eundem evecti, magnam Cariæ partem in belli ſocietatem adſciverunt. nam Caunus, quæ prius ſocietatem facere recuſaverat, ubi Sardes conflagrarunt, & ipſa Ionibus acceſſit.
Cyprii quoque omnes ultro, exceptis A- 104
mathuſiis, acceſſerunt. Defecerunt autem Cyprii à Medis in hunc modum: Erat Oneſilus, Gorgi Salaminiorum regis frater minor, Cherſis filius, Siromi nepos, EUelthontis pronepos. Hic vir, quum ſæpenumero antea Gorgum ſolicitaſſet ad rebellandum ab rege, tunc audiens etiam Ionas rebellaſſe, vehementius urgere hominem inſtitit. In quo quia nihil proficiebat Oneſilus, obſervato tempore dum oppidum Salaminiorum egreſſus foret, una cum ſuæ factionis hominibus, eum portis excluſit. Gorgus oppido exutus, ad Medos fugit: eo potitus Oneſilus Cypriis omnibus ut rebellarent ſuadebat: perſuaſis ceteris, Amathuſios rebellare abnuentes obſidione circumdedit.
Dum hic Amathuntem obſidet, Darius, 105
ut ei nunciatum eſt Sardes captas incenſaſque ab Athenienſibus atque Ionibus, & hujus cœtus ducem fuiſſe, ut talia contexerentur, Ariſtagoram Mileſium, fertur primo, ut hæc audivit, Iones nihili feciſſe, probe ſciens non fuiſſe illos præ contemptu ſui rebellaturos; interrogaſſe quinam eſſent Athenienſes: dein id quum audiſſet, tum arcum popoſciſſe, eoque ſumpto, ſagittam quam impoſuerat, in cœlum emiſiſſe: & ea in aërem emiſſa, dixiſſe, O Jupiter, contingat mihi Athenienſes ulciſci! Atque hæc loquutus, cuidam famulorum præcepiſſe, ut ſibi ſemper appoſita cœna ter diceret, Here, memento Athe-
nienſium. Et quum hoc præcepiſſet, 106
accito ad ſuum conſpectum Hiſtiæo Mileſio, quem Darius jam diu detinebat, ita eum fuiſſe alloquutus, Audio, Hiſtiæe, procuratorem tuum, cui tu Miletum demandaſti, novas adverſum me res eſſe molitum. viros enim ex altera continente adductos & cum illis Iones (qui mihi commiſſorum pœnas dabunt) eos quum commoviſſet cum illis alteris me Sardibus privavit. Nunc igitur quomodo videntur hæc tibi bene habere? quomodo tale quid ſine tuis conſiliis actum eſt? Pro-

Proinde vide ne rursus teipsum in culpam induas. Ad hæc Histiæus, Quodnam, inquit, rex protulisti verbum? mene consulere rem, quæ tibi sit quippiam sive multum sive parum molestiæ allatura? Quid mihi quærens ista facerem? aut cujus rei indigens? cui omnia adsunt quæ tibi? quem tu omnium consiliorum tuorum communione dignaris? Quod si istud quod ais egit procurator meus, sic habeto, id eum fecisse suo consilio. Sed prorsus sermonem istum non admitto, quasi Milesii ac meus procurator quippiam rerum novarum fecerint circa imperium tuum: siquid tamen hujusmodi faciunt, & tu id quod est audisti, rex, intellige quid rei egeris, dum me à mari ablegandum putasti. nam Iones id agere aggressi videntur, postquam ego ex ipsorum conspectu sum amotus, cujus aggrediendi jam pridem libidine tenebantur: quum me manente in Ionia, nulla civitas vel minimum commoverit. Proinde nunc propere dimitte me ut in Ioniam contendam, illic omnia negocia tibi in integrum restituturus, & hunc Mileti procuratorem, talium rerum machinatorem, in tuam potestatem redacturus. Hæc, quum ex animi tui sententia confecero, juro per deos regios me non prius exuturum hanc vestem, qua indutus in Ioniam descendam, quam Sardiniam insulam maximam tibi tributariam reddam.

107 Hæc Histiæus fallendi gratia dicebat, quibus persuasus Darius hominem dimisit, præcipiens ut posteaquam ea quæ spoponderat præstitisset, ad se Susa rever-

108 teretur. Dum nuncius de Sardibus ad regem venit, Dariusque illud circa arcum fecit, & Histiæum est alloquutus, Histiæusque ab eo dimissus ad mare se contulit, isto interea omni tempore hæc gesta sunt: Onesilo Salaminio Amathusios obsidenti nuncius affertur, Artybium virum Persam navibus magnam vim Persarum vehentibus cursum tenere in Cyprum. Quo accepto, Onesilus legatos passim in Ioniam dimittit ad Iones evocandos: qui non diu in deliberando cunctati, cum magna classe ad eum se contulerunt. Et quum Cyprum tenuissent, Persæ navibus è Cilicia trajecerunt, terrestrique itinere Salaminem contenderunt, Phœnicibus classe circumeuntibus promontorium quæ

τοιοῦτόν τι ἐπρήχθη; ὅρα μὴ ἐξ ὑστέρης σεωυτὸν ἐν αἰτίῃ σχῇς. Εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ Ἱστιαῖος, Βασιλεῦ, κοῖον ἐφθέγξαο ἔπος, ἐμὲ βουλεῦσαι πρῆγμα, ἐκ τοῦ σοί τι ἢ μέγα ἢ σμικρὸν ἔμελλε λυπηρὸν ἀνασχήσειν; τί δ' ἂν ἐπιδιζήμενος ποιέοιμι ταῦτα; τεῦ δὲ ἐνδεὴς ἐών; τῷ πάρα μὲν πάντα ὅσαπερ σοί, πάντων δὲ πρὸς σέο βουλευμάτων ἐπακούειν ἀξιεῦμαι; ἀλλ' εἴπερ τι τοιοῦτον οἷον σὺ εἴρηκας πρήσσει ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος, ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτοῦ βαλλόμενον πεποιηκέναι[a]. ἀρχὴν δὲ ἔγωγε οὐδὲ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, ὅκως τι Μιλήσιοι καὶ ὁ ἐμὸς ἐπίτροπος νεώτερον πρήσσουσι περὶ πρήγματα τὰ σά· εἰ δ' ἄρα τι τοιοῦτο ποιεῦσι, καὶ σὺ τὸ ἐὸν ἀκήκοας ὦ βασιλεῦ, μάθε οἷον πρῆγμα ἐργάσαο, ἐμὲ ἀπὸ θαλάσσης ἀνάσπαστον ποιήσας. Ἴωνες γὰρ οἴκασι, ἐμεῦ ἐξ ὀφθαλμῶν σφι γενομένου, ποιῆσαι τῶν πάλαι ἵμερον εἶχον· ἐμέο δ' ἂν ἐόντος ἐν Ἰωνίῃ, οὐδεμίη πόλις ὑπεκίνησε. νῦν ὦν ὡς τάχος με ἄφες πορευθῆναι ἐς Ἰωνίην, ἵνα τοι κεῖνά τε πάντα καταρτήσω ἐς τὠυτό, καὶ τὸν Μιλήτου ἐπίτροπον τοῦτον τὸν ταῦτα μηχανησάμενον, ἐγχειρίθετον παραδῶ. ταῦτα δὲ κατὰ νόον τὸν σὸν ποιήσας, θεοὺς ἐπόμνυμι τοὺς βασιληΐους, μὴ μὲν πρότερον ἐκδύσασθαι, τὸν ἔχων κιθῶνα[b] καταβήσομαι ἐς Ἰωνίην, πρὶν ἄν τοι Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην δασμοφόρον ποιήσω. Ἱστιαῖος μὲν λέγων ταῦτα, διέβαλε· Δαρεῖος δὲ ἐπείθετο· καί μιν ἀπίει, ἐντειλάμενος, ἐπεὰν τὰ ὑπέσχετό οἱ ἐπιτελέα ποιήσῃ, παραγίνεσθαί οἱ ὀπίσω ἐς τὰ Σοῦσα. Ἐν ᾧ δὲ ἡ ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλῆα ἀνήιε, καὶ Δαρεῖος τὰ περὶ τὸ τόξον ποιήσας, Ἱστιαίῳ ἐς λόγους ἦλθε, καὶ Ἱστιαῖος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου, ἐκομίζετο ἐπὶ θάλασσαν· ἐν τούτῳ παντὶ τῷ χρόνῳ ἐγίνετο τάδε. πολιορκέοντι τῷ Σαλαμινίῳ Ὀνησίλῳ Ἀμαθουσίους ἐξαγγέλλεται, νηυσὶ στρατιὴν πολλὴν ἄγοντα Περσικὴν Ἀρτύβιον, ἄνδρα Πέρσην, προσδόκιμον ἐς τὴν Κύπρον εἶναι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενός σφεας. Ἴωνες δὲ οὐκ ἐς μακρὴν βουλευσάμενοι, ἧκον πολλῷ στόλῳ. Ἴωνές τε δὴ παρῆσαν ἐς τὴν Κύπρον, καὶ οἱ Πέρσαι νηυσὶ διαβάντες ἐκ τῆς Κιλικίης, ἤισαν ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα πεζῇ· τῇσι δὲ νηυσὶ οἱ Φοίνικες περιέπλωον τὴν ἄκρην, αἳ καλέονται Κληΐδες τῆς

a πεποιηκέναι. b ἔχω κιθῶνα. c ἀγγελίη τῶν Σαρδίων. Ita solum habet MS.

τῆς Κύπρου. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, ἔλεξαν οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τῶν Ἰώνων τοὺς στρατηγούς, Ἄνδρες Ἴωνες, αἵρεσιν ὑμῖν δίδομεν ἡμεῖς οἱ Κύπριοι, ὁκοτέροισι βούλεσθε προσφέρεσθαι, ἢ Πέρσῃσι [a], ἢ Φοίνιξι. εἰ μὲν γὰρ πεζῇ βούλεσθε ταχθέντες Περσέων διαπειρᾶσθαι, ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν, ἐκβάντας ἐκ τῶν νεῶν τάσσεσθαι πεζῇ, ἡμέας δὲ ἐς τὰς νέας ἐμβαίνειν τὰς ὑμετέρας, Φοίνιξι ἀνταγωνιευμένους· εἰ δὲ Φοινίκων μᾶλλον βούλεσθε διαπειρᾶσθαι, ποιέειν χρεών ἐστι ὑμέας. ὁκότερ' ἂν δὴ τουτέων ἕλοισθε, ὅκως τὸ κατ' ἡμέας ἔσται ἥ τε Ἰωνίη καὶ ἡ Κύπρος ἐλευθέρη. εἶπαν οἱ Ἴωνες πρὸς ταῦτα, Ἡμέας ἀπέπεμψε τὸ κοινὸν τῶν Ἰώνων, φυλάξοντας τὴν θάλασσαν, ἀλλ' οὐκ ἵνα Κυπρίοισι τὰς νέας παραδόντες, αὐτοὶ Πέρσῃσι πεζῇ προσφερώμεθα. ἡμεῖς μέν νυν ἐπ' οὗ [b] ἐτάχθημεν, ταύτῃ πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί [c]· ὑμέας δὲ χρεών ἐστι ἀναμνησθέντας οἷα ἐπάσχετε δουλεύοντες πρὸς τῶν Μήδων, γίνεσθαι ἄνδρας ἀγαθούς. Ἴωνες μὲν τούτοισι ἀμείψαντο. Μετὰ δέ, ἡκόντων ἐς τὸ πεδίον τὸ Σαλαμινίων τῶν Περσέων, διέταξαν οἱ βασιλῆες τῶν Κυπρίων, τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τοὺς ἄλλους στρατιώτας ἀντιτάσσοντες· Σαλαμινίων δὲ καὶ Σολίων ἀπολέξαντες τὸ ἄριστον, ἀντέταξαν Πέρσῃσι. Ἀρτυβίῳ δὲ τῷ στρατηγῷ τῶν Περσέων ἐθελοντὴς ἀντετάσσετο Ὀνήσιλος. Ἤλαυνε δὲ ἵππον ὁ Ἀρτύβιος δεδιδαγμένον πρὸς ὁπλίτην ἀνίστασθαι ὀρθόν. πυθόμενος ὦν ταῦτα ὁ Ὀνήσιλος, ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς γένος μὲν Κάρ, τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος [d], καὶ ἄλλως λήματος πλέος, εἶπε πρὸς τοῦτον, Πυνθάνομαι τὸν Ἀρτυβίου ἵππον ἱστάμενον ὀρθὸν, καὶ ποσὶ καὶ στόματι κατεργάζεσθαι πρὸς τὸν ἂν προσενεχθῇ· σὺ ὦν βουλευσάμενος, αὐτίκα εἰπὲ ὁκότερον βούλεαι φυλάξας πλῆξαι, εἴτε τὸν ἵππον, εἴτε αὐτὸν Ἀρτύβιον. εἶπε πρὸς ταῦτα ὁ ὀπάων αὐτοῦ, Ὦ βασιλεῦ, ἕτοιμος μὲν ἐγώ εἰμι ποιέειν καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸ ἕτερον αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἂν ἐπιτάσσῃς σύ. ὡς μέντοι ἔμοιγε δοκέει εἶναι τοῖσι σοῖσι πρήγμασι προσφερέστερον, φράσω. βασιλῆα μὲν καὶ στρατηγὸν χρεὼν εἶναί φημι βασιλέϊ τε καὶ στρατηγῷ προσφέρεσθαι. ἤν τε γὰρ κατέλῃς ἄνδρα στρατηγόν, μέγα τοι γίνεται· καὶ δεύτερον [e], ἢν σὲ ἐκεῖνος (τὸ μὴ γένοιτο) ὑπ' ἀξιοχρέω καὶ ἀποθανεῖν, ἡμίσεα συμφορή. ἡμέας δὲ τοὺς ὑπηρέτας ἑτέροισί τε ὑπηρέτῃσι προσφέρεσθαι· καὶ πρὸς ἵππον, τοῦ σὺ τὰς μηχανὰς μηδὲν φοβηθῇς· ἐγὼ γὰρ δή τοι ὑποδέκομαι μή μιν ἀνδρὸς ἔτι γε μηδενὸς στήσεσθαι ἐναντίον. Ταῦτα εἶπε, καὶ μεταυτίκα συνέμισγε

quæ Claves Cypri vocantur. His ea 109
facientibus, Cyprii tyranni convocatis Ionum ducibus dixere, Viri Iones, vobis nos Cyprii optionem damus cum utris dimicare velitis, cum Persis an cum Phœnicibus. Si terra mavultis cum Persis acie confligere, jam tempus est è navibus egrediendi, & in acie standi, ut nos vestras ingressi naves, cum Phœnicibus dimicemus: sin cum Phœnicibus fortunam tentare mavultis, facere vos opus est. Eligite horum alterutrum, ut quantum in nobis situm est, Ionia atque Cyprus sint liberæ. Ad hæc Iones, Commune, inquiunt, Ioniæ nos misit ad mare tutandum, non ut naves Cypriis tradentes, ipsi cum Persis in terra confligeremus. Nos quidem igitur ubicunque collocati fuerimus, ut operam navemus enitemur: vos vero debetis qualia servientes fueritis passi ab Medis reminiscentes, viros egregios vos ostendere. Hæc Iones responderunt. Post 110
hæc Persis in campum Salaminiorum tendentibus, Cyprii reges adversus alios milites constituerunt alios Cyprios; adversus Persas optimum quodque Salaminiorum ac Solensium. adversus Artybium Persarum ducem Onesilus ultro constitit. Insidebat Artybius equo in arma- 111
tum erigere se docto. Quod audiens Onesilus, (erat enim ei satelles genere Car, sanequam peritus rei bellicæ, & alioqui audaciæ plenus) ad hunc, Audio, inquit, Artybii equum stantem & erectum, & pedibus simul atque ore pugnam adjuvare adversus adversarium; proinde tu propere inita ratione dicito utrum malis observare, equumne tibi feriendum, an ipsum Artybium. Ad quem servus suus, Ego vero, inquit, rex, paratus sum & utrumque & alterutrum & omnino quicquid imperaveris, facere. promam tamen quod rebus tuis esse conducibilius sentiam, regem ac ducem oportere cum rege ac duce certare. sive enim talem occidas, decori tibi fore: sive (quod secundum est) ille te, (quod absit!) ab digno occidi dimidiata calamitas; nos vero famulos cum famulis aliis confligere: & quod ad equum attinet, non est caussa cur ejus artificium extimescas. recipio enim tibi eum posthac adversus neminem se erecturum. Hæc 112
illo loquuto, mox exercitus conflixere ter-

a προσφέρεσθαι, Πέρσῃσι. b [illegible] c χρηστοὶ γενέσθαι. d γενόμενος μὲν καὶ τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος. e δεύτερα.

terrestres navalesque: & classe quidem
Iones eo die strenue pugnantes superavere Phœnices: Samiorum tamen præcipua virtus extitit. In terra autem, ubi concursum est, dum acies dimicant, circa ambos imperatores hoc actum est. Ubi Artybius equo cui insidebat in Onesilum invectus est, Onesilus (uti convenerat cum satellite) ipse invadentem Artybium ferit, mox equo pedes injiciente in scutum Onesili, ibi Car falce percutiens equi pedes abscidit. quo ictu Artybius Persarum imperator illic una cum
113 equo corruit. Ceteris autem pugnando occupatis, Stesenor Curii tyrannus, non parum circa se copiarum habens, prodidit socios. Curienses hi Argivorum coloni dicuntur esse. Post horum proditionem, statim Salaminiorum bellici currus idem Curiensibus fecere. quo ex facto Persæ Cypriis superiores extitere. Horum acie in fugam versa, cum alii multi occubuere, tum vero Onesilus Chersis filius, qui Cyprios ad defectionem induxerat, & Soliorum rex Aristocyprus Philocypri filius, ejus, inquam, Philocypri, quem Solon Atheniensis Cyprum profectus inter tyrannos maxime versibus ce-
114 lebravit. Onesili quidem caput Amathusii, quoniam ipsos obsederat, abcisum in oppidum retulerunt ac supra portas suspenderunt. Quod suspensum quum jam exinanitum esset, ingressum apum examen favo refersit. Quod quum tale contigisset, oraculum Amathusiis (nam oraculum consuluere) redditum est, ut tollentes caput humarent, Onesiloque quotannis tanquam heroi sacrificarent. hoc facientibus, melius cum eis actum iri. quod Amathusii ad meam usque memo-
115 riam faciebant. Iones, qui in Cypro navali pugna dimicaverant, ubi didicere res Onesili perditas, & ceteras Cypriorum urbes obsideri præter Salaminem, eam autem Gorgo pristino regi Salaminios restituisse, in Ioniam redire maturaverunt. Civitatum autem Cypriarum diutissime obsidionem Soli urbs pertulit, sed eam Persæ quinto mense circum suf-
116 fosso muro expugnaverunt. Ita Cyprii, quum annum liberi fuissent, denuo in servitutem sunt redacti. At Daurises, qui filiam Darii uxorem habebat, Hymæesque & Otanes, atque alii Persarum duces, & ipsi filias Darii in matrimonio habentes persequuti eos Iones qui ad-

ἔμισγε τὰ στρατόπεδα πεζῇ, καὶ νηυσί. νηυσὶ μέν νυν Ἴωνες ἄκροι γενόμενοι, ταύτην τὴν ἡμέρην ὑπερεβάλοντο τοὺς Φοίνικας, καὶ τούτων Σάμιοι ἠρίστευσαν· πεζῇ δὲ, ὡς συνῆλθε τὰ στρατόπεδα, συμπεσόντα ἐμάχοντο. κατὰ δὲ τοὺς στρατηγοὺς ἀμφοτέρους τάδε ἐγίνετο. ὡς προσεφέρετο πρὸς τὸν Ὀνήσιλον ὁ Ἀρτύβιος ἐπὶ τοῦ ἵππου κατήμενος, ὁ Ὀνήσιλος, κατὰ συνεθήκατο τῷ ὑπασπιστῇ, παίει προσφερόμενον αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον· ἐπιβαλόντος δὲ τοῦ ἵππου τοὺς πόδας ἐπὶ τὴν Ὀνησίλου ἀσπίδα, ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας, ἀπαράσσει τοῦ ἵππου τοὺς πόδας. Ἀρτύβιος μὲν δὴ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσέων ὁμοῦ τῷ ἵππῳ πίπτει αὐτοῦ ταύτῃ. Μαχομένων δὲ καὶ τῶν ἄλλων Στησήνωρ, τύραννος ἐὼν Κουρίου, προδιδοῖ ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν περὶ ἑωυτὸν οὐ μικρήν. οἱ δὲ Κουριέες οὗτοι λέγονται εἶναι Ἀργείων ἄποικοι. Προδόντων δὲ Κουριέων, αὐτίκα καὶ τὰ Σαλαμινίων πολεμιστήρια ἅρματα τὠυτὸ τοῖσι Κουριεῦσι ἐποίεε. γινομένων δὲ τούτων, κατυπέρτεροι ἔσαν οἱ Πέρσαι τῶν Κυπρίων. τετραμμένου δὲ τοῦ στρατοπέδου, ἄλλοι τε ἔπεσον πολλοὶ, καὶ δὴ καὶ Ὀνήσιλός τε ὁ Χέρσιος, ὅσπερ τὴν Κυπρίων ἀπόστασιν ἔπρηξε, καὶ ὁ Σολίων βασιλεὺς Ἀριστόκυπρος, ὁ Φιλοκύπρου· Φιλοκύπρου δὲ τούτου τὸν Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἀπικόμενος ἐς Κύπρον, ἐν ἔπεσι αἴνεσε τυράννων μάλιστα. Ὀνησίλου μέν νυν Ἀμαθούσιοι, ὅτι σφέας ἐπολιόρκησε, ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν, ἐκόμισαν ἐς Ἀμαθοῦντα· καί μιν ἀνεκρέμασαν [a] ὑπὲρ τῶν πυλέων. κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς, καὶ οὔσης ἤδη κοίλης, ἐσμὸς μελισσέων ἐσδὺς ἐς αὐτὴν, κηρίων μιν ἐνέπλησε. τούτου δὲ γενομένου τοιούτου, ἐχρέωντο γὰρ περὶ αὐτῆς οἱ Ἀμαθούσιοι, ἐμαντεύθη σφι, τὴν μὲν κεφαλὴν κατελόντας θάψαι, Ὀνησίλεῳ δὲ θύειν ὡς ἥρωϊ ἀνὰ πᾶν ἔτος· καί σφι ποιεῦσι ταῦτα, ἄμεινον συνοίσεσθαι. Ἀμαθούσιοι μὲν ἐποίευν [b] ταῦτα καὶ τὸ μέχρις ἐμεῦ. Ἴωνες δὲ οἱ ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ἐπεί τε ἔμαθον τὰ πρήγματα τὰ Ὀνησίλου διεφθαρμένα, καὶ τὰς πόλιας τῶν Κυπρίων πολιορκουμένας τὰς ἄλλας, πλὴν Σαλαμῖνος, ταύτην δὲ Γόργῳ τῷ προτέρῳ βασιλέϊ τοὺς Σαλαμινίους παραδιδόντας, αὐτίκα μαθόντες οἱ Ἴωνες ταῦτα, ἀπέπλωον ἐς τὴν Ἰωνίην. τῶν δὲ ἐν Κύπρῳ πολίων ἀντέσχε χρόνον ἐπιπλεῖστον πολιορκουμένη Σόλοι, τὴν πέριξ ὑπορύσσοντες τὸ τεῖχος, πέμπτῳ μηνὶ εἷλον οἱ Πέρσαι. Κύπριοι μὲν δὴ ἐνιαυτὸν ἐλεύθεροι γενόμενοι, αὖτις ἐκ νέης κατεδεδούλωντο· Δαυρίσης δὲ ἔχων Δαρείου θυγατέρα, καὶ Ὑμαίης τε [c] καὶ Ὀτάνης, καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοὶ ἔχοντες καὶ οὗτοι Δαρείου θυγατέρας, ἐπιδιώξαντες τοὺς ἐς Σάρδις [d] στρατευσαμένους Ἰώνων,

a ἀπεκρέμασαν. b μέχρι νῦν ἐποίευν. c Ὑμέης τε, sic MS. & infra. d MS. habet τοὺς ἐν Σάρδεσι.

νων, καὶ ἐσαράξαντές σφεας ἐς τὰς νέας, τῇ μάχῃ ὡς ἐπεκράτησαν, τοὐνθεῦτεν ἐπιδιελόμενοι τὰς πόλιας ἐπόρθεον. Δαυρίσης μὲν τραπόμενος πρὸς τὰς ἐν Ἑλλησπόντῳ πόλιας, εἷλε μὲν Δάρδανον, εἷλε δὲ Ἄβυδόν τε καὶ Περκώτην, καὶ Λάμψακον καὶ Παισόν. ταύτας μὲν ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ [a] αἵρεε. ἀπὸ δὲ Παισοῦ ἐλαύνοντί οἱ ἐπὶ Πάριον πόλιν, ἦλθε οἱ ἀγγελίη [b], τοὺς Κᾶρας τὠυτὸ Ἴωσι φρονήσαντας, ἀπεστάναι ἀπὸ Περσέων. ἀποστρέψας ὦν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἤλαυνε τὸν στρατὸν ἐπὶ τὴν Καρίην. Καί κως ταῦτα τοῖσι Καρσὶ ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν [c] ἢ τὸν Δαυρίσην ἀπικέσθαι. πυθόμενοι δὲ οἱ Κᾶρες συνελέγοντο ἐπὶ Λευκάς τε Στήλας καλεομένας, καὶ ποταμὸν Μαρσύην· ὃς ῥέων ἐκ τῆς Ἰδρυάδος χώρης, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ. συλλεχθέντων δὲ τῶν Καρῶν ἐνθαῦτα, ἐγίνοντο βουλαὶ ἄλλαι τε πολλαί, καὶ ἀρίστη γε δοκέουσα εἶναι ἐμοί, Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος, ὃς τοῦ Κιλίκων βασιλῆος Συεννέσιος εἶχε θυγατέρα. τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἔφερε, διαβάντας τὸν Μαίανδρον τοὺς Κᾶρας, καὶ κατὰ νώτου ἔχοντας τὸν ποταμόν, οὕτω ξυμβάλλειν· ἵνα μὴ ἔχοντες ὀπίσω φεύγειν οἱ Κᾶρες, αὐτοῦ τε μένειν ἀναγκαζόμενοι, γενοίατο ἔτι ἀμείνονες τῆς φύσιος. αὕτη μέν νυν οὐκ ἐνίκα ἡ γνώμη, ἀλλὰ τοῖσι Πέρσῃσι κατὰ νώτου γίνεσθαι τὸν Μαίανδρον μᾶλλον ἢ σφίσι. δηλαδὴ ἢν [d] φυγὴ τῶν Περσέων γένηται, καὶ ἑσσωθέωσι τῇ συμβολῇ, ὡς οὐκ ἀπονοστήσουσι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσπίπτοντες. Μετὰ δέ, παρεόντων, καὶ διαβάντων τὸν Μαίανδρον τῶν Περσέων, ἐνθαῦτα ἐπὶ τῷ Μαρσύῃ ποταμῷ συνέβαλόν τε [e] τοῖσι Πέρσῃσι οἱ Κᾶρες, καὶ μάχην ἐμαχέσαντο ἰσχυρήν, καὶ ἐπὶ χρόνον πολλόν. τέλος δὲ ἑσσώθησαν διὰ πλῆθος. Περσέων μὲν δὴ ἔπεσον ἄνδρες ἐς δισχιλίους, Καρῶν δέ, ἐς μυρίους. ἐνθεῦτεν δὲ οἱ διαφυγόντες αὐτέων κατειλήθησαν ἐς Λάβραυνδα [f], ἐς Διὸς Στρατίου ἱρόν, μέγα τε καὶ ἅγιον ἄλσος πλατανίστων. μοῦνοι δέ, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Κᾶρές εἰσι οἳ Διῒ Στρατίῳ θυσίας ἀνάγουσι. κατειληθέντες δὲ ὦν [g] οὗτοι ἐνθαῦτα, ἐβουλεύοντο περὶ σωτηρίης, ὁκότερα ἢ παραδόντες [h] σφέας ἑωυτοὺς Πέρσῃσι, ἢ ἐκλιπόντες τοπαράπαν τὴν Ἀσίην, ἄμεινον πρήξουσι. Βουλευομένοισι δέ σφι ταῦτα παραγίνονται βοηθέοντες Μιλήσιοί τε καὶ οἱ τούτων ξύμμαχοι. ἐνθαῦτα δέ, τὰ μὲν πρότερον οἱ Κᾶρες ἐβουλεύοντο, μετῆκαν, οἱ δὲ αὖτις πολεμέειν ἐξ ἀρχῆς ἀρτέοντο. καὶ ἐπιοῦσι τε τοῖσι Πέρσῃσι συμβάλλουσι, καὶ μαχεσάμενοι ἐπὶ πλέον ἢ πρότερον, ἑσσώθησαν. πεσόντων δὲ πολλῶν, Μιλήσιοι μάλιστα ἐπλήγησαν. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ τρῶμα, ἀνέλαβόν τε καὶ ἀνεμαχέσαντο οἱ Κᾶρες.

adversus Sardes expeditionem fecerant,
postquam in naves repulerunt prœlio vi-
ctos, dehinc partiti urbes expugnarunt.
Daurises quidem conversus ad urbes in 117
Hellesponto sitas, cepit Dardanum, ce-
pit & Abydum, & Percoten, & Lam-
psacum, & Pæson, singulas diebus sin-
gulis. Cui à Pæso ad urbem Parion con-
tendenti nuncius adfertur, Cares cum
Ionibus sentientes, à Persis defecisse.
igitur converso itinere ex Hellesponto
adversus Cariam copias duxit. Sed an- 118
tequam Daurises perveniret, de ejus ad-
ventu certiores facti Cares conveniunt
ad Columnas Albas quæ dicuntur atque
amnem Marsyam, qui ex Hidryade re-
gione defluit in Mæandrum. Ibi co-
actis Caribus, multæ sunt aliæ dictæ
sententiæ: sed optima omnium, meo
judicio, à Pixodaro Mausoli filio, vi-
ro Cindyensi, qui Syennesis Cilicum re-
gis filiam in matrimonio habebat. Ab
hoc sententia dicebatur, ut transmisso
Mæandro Cares flumen à tergo haben-
tes, ita cum hoste congrederentur, ut
sublata spe retro fugiendi, atque ibidem
manere coacti, redderentur meliores
quam natura essent. Verum hæc sen-
tentia non vicit, sed illa, ut Persis po-
tius à tergo Mæander esset, quam sibi,
ut si Persarum fuga accideret, & acie vin-
cerentur, ne redirent in flumen inciden-
tes. Post hæc quum adessent Persæ, 119
ac Mæandrum transissent, ibi super a-
mnem Marsyam Cares prœlium conseru-
ere cum Persis acre atque diuturnum:
ad postremum præ multitudine hostium
terga vertunt. Quo in prœlio, Persa-
rum cecidere duo millia, Carum decem
millia: ex quibus qui effugerunt, ad
Labraunda in Jovis Militaris templum,
& magnum atque sanctum lucum pla-
tanorum compulsi sunt. Soli autem ex
iis quos novimus, Cares sunt, qui Jovi
Militari sacrificia offerant. Huc igitur
compulsi Cares de salute consultabant,
utrum sese Persis dedere, an Asiam pe-
nitus relinquere satius esset. De hac re 120
consultantibus, subsidio venere Milesii
cum horum sociis. Ibi Cares immutata
priori voluntate, rursus ad bellum in-
staurandum animantur: & cum invaden-
tibus Persis concurrunt; & quum diu-
tius quam prius dimicatum esset, fugan-
tur, multis cæsis, Milesiorum præci- 121
pue. Post acceptam calamitatem hanc
Cares copiis reparatis denuo pugnave-
runt.

a ἐπ' ἡμέρης ἑκάστης. b ἦλθε ἀγγελίη. c Hæc vocula πρὶν abest a MS. d δηλαδὴ ἵνα ἢν. e συνέβαλόν τε. f Λάβρανδα. g κατειληθέντες ὦν. h ὁκότερα οἱ παραδόντες.

Persarum strages per insidias Carum; etiam Hymeæ mors. Æolis reducta ad obsequium Persarum, item Gergithes, Clazomenæ, Cyma, ut desperet Aristagoras ab Thracibus occisus.

runt. Audientes enim urbes suas invasum iri à Persis, insidias illis in via quæ in Pidaso est collocaverunt. In eas insidias Persæ noctu incidentes, obtruncati sunt cum ducibus suis Daurise & Amorge & Sisimace. Periit cum istis etiam Myrses
122 Gygis filius. Harum vero insidiarum præfectus erat Heraclides Ibanolis filius, vir Mylassensis. Hunc in modum interiere hi Persæ. Hymees autem (qui & ipse erat ex insequentibus Iones qui adversus Sardes militaverant) ad Propontidem conversus cepit Cion Mysiam. Hac expugnata, audiens Daurisem relicto Hellesponto tendere adversus Cariam, omissa Propontide, in Hellespontum duxit exercitum, cepitque Æolenses omnes qui oram Iliadem incolunt. cepit item Gergithas, qui ex priscis Teucris reliqui fuerant. Et ipse quidem Hymees, quum has gentes caperet, morbo decessit Troade: & hic quidem ita
123 mortem obiit. Artaphernes autem Sardium præfectus, & Otanes tertius dux, adversus Ioniam confinemque Æolidem delecti ad ducendum exercitum, cepere ex Ionia quidem Clazomenas, ex Æo-
124 lide vero Cymam. Quibus oppidis captis, Aristagoras Milesius, ut declaravit, non erat compos mentis, ut qui perturbasset Ioniam, & magna negocia confudisset. Itaque cernens hæc, atque insuper ubi constitit non posse Darium regem superari, de fugiendo deliberabat, convocatisque suæ factionis hominibus, consultabat, dicens satius fore eis, si Mileto expellerentur, aliquod perfugium in promptu habere, sive ex hoc loco ducat coloniam vel in Sardiniam, vel in Myrcinum Edonorum, quam Histiæus, à Dario ea donatus, mœnibus sepserat.
125 Hæc Aristagoras percontabatur. Verum Hecatæus Hegesandri filius, vir historicus, negabat coloniam alterutrò ducendam: sed, si Mileto ejiceretur, castellum in Lero insula exstruendum, atque illic quiescendum: deinde illinc Miletum remeaturum. Hoc consulebat Hecatæus.
126 Sed Aristagoræ sententia præcipue erat abeundi in Myrcinum. Itaque demandata Mileto Pythagoræ, viro inter populares probato, ipse sumptis secum omnibus ita volentibus in Thraciam navigavit, regionemque obtinuit ad quam concesserat. Ex ea profectus, dum urbem obsidet, tam ipse quam ejus exercitus à Thracibus, tametsi illinc accepta fide excedere volentibus, interemptus est.

Κᾶρες. πυθόμενοι γὰρ ὡς στρατεύεσθαι ὁρμέαται οἱ Πέρσαι ἐπὶ τὰς πόλιας σφέων, ἐλόχισαν τὴν ἐν Πιδάσῳ ὁδόν [a]· ἐς τὴν ἐμπεσόντες οἱ Πέρσαι νυκτὸς, διεφθάρησαν, καὶ αὐτοὶ, καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτέων, Δαυρίσης καὶ Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης [b]. σὺν δέ σφι ἀπέθανε καὶ Μύρσης ὁ Γύγεω. τοῦ δὲ λόχου τούτου ἡγεμὼν ἦν Ἡρακλείδης Ἰβανώλιος, ἀνὴρ Μυλασσεύς. οὗτοι μέν νυν τῶν Περσέων οὕτω διεφθάρησαν. Ὑμέης δὲ καὶ αὐτὸς ἐὼν τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους Ἰώνων, τραπόμενος ἐς τὴν Προποντίδα, εἷλε Κίον τὴν Μυσίην. ταύτην δὲ ἐξελὼν, ὡς ἐπύθετο τὸν Ἑλλήσποντον ἐκλελοιπέναι Δαυρίσην, καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ Καρίης, καταλιπὼν τὴν Προποντίδα, ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἦγε τὸν στρατόν· καὶ εἷλε μὲν Αἰολέας πάντας, ὅσοι τὴν Ἰλιάδα νέμονται, εἷλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. αὐτός τε Ὑμέης [c] αἱρέων ταῦτα τὰ ἔθνεα, νούσῳ τελευτᾷ ἐν τῇ Τρῳάδι. οὗτος μὲν δὴ οὕτω ἐτελεύτησε. Ἀρταφέρνης δὲ ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγὸς, ἐτάχθησαν ἐπὶ τὴν Ἰωνίην, καὶ τὴν προσεχέα Αἰολίδα στρατεύεσθαι. Ἰωνίης μέν νυν, Κλαζομενὰς αἱρέουσι· Αἰολέων δὲ, Κύμην. Ἁλισκομενέων [d] δὲ τῶν πολίων, ἦν γὰρ δὴ ὡς διέδεξε [e], Ἀρισταγόρης ὁ Μιλήσιος ψυχὴν οὐκ ἄκρος, ὃς ταράξας τὴν Ἰωνίην, καὶ ἐγκερασάμενος πρήγματα μεγάλα, δρησμὸν ἐβούλευε, ὁρέων ταῦτα. πρὸς δέ οἱ καὶ ἀδύνατα ἐφαίνετο βασιλῆα Δαρεῖον ὑπερβαλέσθαι. πρὸς ταῦτα δὴ ὦν συγκαλέσας τοὺς συστασιώτας, ἐβουλεύετο, λέγων ὡς ἄμεινόν σφι εἴη κρησφύγετόν τι ὑπάρχον εἶναι, ἢν ἄρα ἐξωθέωνται ἐκ τῆς Μιλήτου. εἴτε δὴ ὦν ἐς Σαρδὼ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἄγοι ἐς ἀποικίην, εἴτε ἐς Μύρκινον τὴν Ἠδωνῶν, τὴν Ἱστιαῖος ἐτείχεε παρὰ Δαρείου δωρεὴν λαβών. ταῦτα ἐπηρώτα ὁ Ἀρισταγόρης. Ἑκαταίου μέν νυν τοῦ Ἡγησάνδρου, ἀνδρὸς λογοποιοῦ, τουτέων μὲν ἐς οὐδετέρην στέλλειν ἔφερε ἡ γνώμη, ἐν Λέρῳ δὲ τῇ νήσῳ τεῖχος οἰκοδομησάμενον ἡσυχίην ἄγειν, ἢν ἐκπέσῃ ἐκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ ἐκ ταύτης ὁρμεώμενον, κατελεύσεσθαι ἐς τὴν Μίλητον. ταῦτα μὲν δὴ Ἑκαταῖος συνεβούλευε. Αὐτῷ δὲ Ἀρισταγόρῃ ἡ πλείστη γνώμη ἦν ἐς τὴν Μύρκινον ἀπάγειν. τὴν μὲν δὴ Μίλητον ἐπιτρέπει Πυθαγόρῃ, ἀνδρὶ τῶν ἀστῶν δοκίμῳ. αὐτὸς δὲ παραλαβὼν πάντα τὸν βουλόμενον, ἔπλεε ἐς τὴν Θρηΐκην· καὶ ἔσχε τὴν χώρην ἐπ' ἣν ἐστάλη. ἐκ δὲ ταύτης ὁρμεώμενος, ἀπόλλυται ὑπὸ Θρηΐκων αὐτός τε ὁ Ἀρισταγόρης, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ πόλιν περικατήμενος, καὶ βουλομένων τῶν Θρηΐκων ὑποσπόνδων ἐξιέναι.

a τὴν ἐπὶ Δάτῳ ὁδόν. b Σισαμάκης. c αὐτὸς μὲν Ὑμέης. d Ἁλισκομένων. e διέδοξε.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΚΤΗ,

ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ἘΡΑΤΏ.

HERODOTI HALICARNASSEI HISTORIARUM LIBER SEXTUS,

QUI INSCRIBITUR ERATO.

Ἀρισταγόρης μέν νυν Ἰωνίην ἀποστήσας, οὕτω τελευτᾷ. Ἱστιαῖος δὲ ὁ Μιλήτου τύραννος μεμετιμένος ὑπὸ Δαρείου, παρῆν ἐς Σάρδις. ἀπιγμένον δὲ αὐτὸν ἐκ τῶν Σούσων, ἤρετο[a] Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, κατὰ κοῖόν τι δοκέοι[b] Ἴωνας ἀπεστάναι· ὁ δὲ οὔτε εἰδέναι ἔφη, ἐθώυμαζέ τε τὸ γεγονός, ὡς οὐδὲν δῆθεν τῶν παρεόντων πρηγμάτων ἐπιστάμενος. ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ὁρέων αὐτὸν τεχνάζοντα, εἶπε, εἰδὼς τὴν ἀτρεκείην τῆς ἀποστάσιος, „Οὕτω τοι Ἱστιαῖε ἔχει κατὰ „ταῦτα τὰ πρήγματα· τοῦτο τὸ ὑπόδημα ἔρραψας μὲν σύ, ὑπεδήσατο δὲ ὁ Ἀρισταγόρης. Ἀρταφέρνης μὲν ταῦτα ἐς τὴν ἀπόστασιν ἔχοντα εἶπε· Ἱστιαῖος δέ, δείσας ὡς συνιέντα Ἀρταφέρνεα, ὑπὸ τὴν πρώτην ἐπελθοῦσαν νύκτα ἀπέδρη ἐπὶ θάλασσαν, βασιλῆα Δαρεῖον ἐξηπατηκώς· ὃς Σαρδὼ νῆσον τὴν μεγίστην ὑποδεξάμενος κατεργάσασθαι, ὑπέδυνε τῶν Ἰώνων τὴν ἡγεμονίην τοῦ πρὸς Δαρεῖον πολέμου. διαβὰς δὲ ἐς Χίον, ἐδέθη ὑπὸ Χίων, καταγνωσθεὶς πρὸς αὐτέων[c] νεώτερα πρήσσειν πρήγματα ἐς ἑωυτοὺς ἐκ Δαρείου. μαθόντες μέντοι οἱ Χῖοι τὸν πάντα λόγον, ὡς πολέμιος εἴη βασιλέϊ, ἔλυσαν αὐτόν. Ἐνθαῦτα δὴ εἰρωτεώμενος ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ Ἱστιαῖος κατότι προθύμως οὕτω ἐπέστειλε τῷ Ἀρισταγό-

a εἴρετο. b δοκέει. c καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων.

1 Aristagoras quidem Ionicæ rebellionis auctor ita oppetiit. Histiæus autem Mileti tyrannus à Dario dimissus Sardes venit. eo quum venisset è Susis, interrogatus est ab Artapherne Sardium præfecto, quidnam ei videretur Iones ad rebellandum induxisse: & quum negaret se id scire, quinimo mirari quod actum esset, tanquam rerum præsentium prorsus ignarus, Artaphernes, qui eum artificio uti comperisset, & veram defectionis originem nosset, inquit, Histiæe, sic res istæ se habent; hunc calceum tu quidem suisti, Aristagoras autem calceavit. Hoc Arta- 2
phernes ad rebellionem pertinens dixit: quem Histæus tanquam rei gnarum veritus, prima statim nocte fuga se ad mare proripuit, regem Darium frustratus, cui Sardiniam insulam maximam in illius potestatem redacturum se pollicitus, subiit ducatum Ionum belli adversus Darium. Is quum in Chium transmisisset, à Chiis in vincula conjectus est, vituperatus ab eis quasi res novas moliretur contra ipsos ab Dario: sed ubi omnem cognovere rationem, quod regi hostis esset, hominem solverunt. Ibi interrogatus 3
Histiæus ab Ionibus, cur ita propense Arista-

Histiæus falso responso placans Iones, ab Hermippo deceptus, multis Persis exitio Sardibus fuit: ille ab solis Lesbiis receptus vexat naves e Ponto venientes. Persæ tendunt Miletum versus, & consilia incolarum.

Aristagoræ ut à rege deficeret mandasset, & tanta clade Iones affecisset, caussam quæ ipsis fuerat plane non aperuit, sed dixit regem Darium constituisse, Phœnices è sedibus suis amotos in Ioniam transferre, & Iones in Phœnicen, & hac caussa sic monuisse: quum nihil omnino tale rex deliberavisset, ipse
4 Iones terrefaciebat. Post hæc ad Persas qui Sardibus erant, literas dat, tanquam secum antea de rebellione fabulatos; quas literas misit per quendam Hermippum Atarnitam. Eas Hermippus non iis ad quos dabantur reddidit, sed in manum dedit Artapherni. Ille, omnibus quæ agebantur cognitis, jubet Hermippum eas quidem reddere, quibus Histiæus mittebat, sed quæ vicissim à Persis ad Histiæum responderentur, sibi dare. Ita rebus palam factis, Artaphernes de mul-
5 tis Persarum supplicium sumpsit. Et Sardibus quidem tumultus extitit: Histiæus autem hac spe lapsus, exoratis Chiis, Miletum ab illis reductus est. Sed Milesii, libenter etiam ab Aristagora liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, utpote gustata libertate. Histiæus igitur sub noctem conatus per vim redire Miletum, à quodam Milesio femur vulneratus est. Ita rejectus à patria sua, se recepit Chium: atque illinc, quoniam Chios ad tradendas sibi naves inducere non poterat, trajecit Mitylenen: & quum Lesbiis ut sibi traderent naves persuasisset, hi sane octo triremibus instructis Byzantium cum eo navigarunt. Ibique subsidentes, navigia è Ponto enavigantia intercipiebant, præter eorum qui se paratos obsequi Histiæo ipsi
6 assentiebantur. Histiæo & Mitylenæis hæc agentibus, ad ipsam Miletum ingens exercitus navalis pariter & terrestris expectabatur. Duces enim Persarum coactis in unum exercitum copiis versus eam ducebant, minoris cetera oppida facientes. Inter classiarios promptissimi erant Phœnices, cum quibus militabant, & Cyprii recens subacti, & Cilices, &
7 Ægyptii. Hos adversus Miletum & ceteram Ioniam venturos quum intellexissent Iones, miserunt suos quique primores ad commune Ioniæ concilium. Quibus in eum locum coactis atque deliberantibus, visum est, non debere terrestres copias adversus Persas contrahi, sed ab

Ἀρισταγόρῃ ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμένος· τὴν μὲν γενομένην αὐτοῖσι αἰτίην οὐ μάλα ἐξέφαινε, ὁ δὲ ἔλεγέ σφι, ὡς βασιλεὺς Δαρεῖος ἐβουλεύσατο Φοίνικας μὲν ἐξαναστήσας, ἐν τῇ Ἰωνίῃ κατοικίσαι, Ἴωνας δὲ, ἐν τῇ Φοινίκῃ· καὶ τούτων εἵνεκα ἐπιστείλειε. οὐδέ τι πάντως ταῦτα βασιλῆος βουλευσαμένου, ἐδειμάτου τοὺς Ἴωνας. Μετὰ δὲ, ὁ Ἱστιαῖος δι' ἀγγέλου ποιεύμενος Ἑρμίππου, ἀνδρὸς Ἀταρνείτεω, τοῖσι ἐν Σάρδισι ἐοῦσι Περσέων ἔπεμπε βιβλία, ὡς προλελεσχηνευμένων αὐτῷ, ἀποστάσιος πέρι. ὁ δὲ Ἕρμιππος πρὸς τοὺς μὲν ἀπεπέμφθη, οὐ διδοῖ, φέρων δὲ ἐνεχείρισε τὰ βιβλία Ἀρταφέρνεϊ. ὁ δὲ, μαθὼν ἅπαν τὸ γινόμενον, ἐκέλευε τὸν Ἕρμιππον τὰ μὲν παρὰ τοῦ Ἱστιαίου, δοῦναι φέροντα τοῖσί περ ἔφερε; τὰ δὲ ἀμοιβαῖα τὰ παρὰ τῶν Περσέων ἀντιπεμπόμενα Ἱστιαίῳ, ἑωϋτῷ δοῦναι. τούτων δὲ γενομένων φανερῶν, ἀπέκτεινε ἐνθαῦτα πολλοὺς Περσέων ὁ Ἀρταφέρνης. Περὶ Σάρδις μὲν δὴ ἐγένετο ταραχή. Ἱστιαῖον δὲ, ταύτης ἀποσφαλέντα τῆς ἐλπίδος, Χῖοι κατῆγον ἐς Μίλητον, αὐτοῦ Ἱστιαίου δεηθέντος· οἱ δὲ Μιλήσιοι ἄσμενοι ἀπαλλαχθέντες καὶ Ἀρισταγόρεω, οὐδαμῶς πρόθυμοι ἔσαν ἄλλον τύραννον δέκεσθαι ἐς τὴν χώρην, οἷα ἐλευθερίης γευσάμενοι. καὶ δὴ (νυκτὸς γὰρ ἐούσης βίῃ ἐπειρᾶτο κατιὼν ὁ Ἱστιαῖος ἐς τὴν Μίλητον) τιτρώσκεται τὸν μηρὸν ὑπό τευ τῶν Μιλησίων. ὁ μὲν δὴ ὡς ἀπωστὸς τῆς [a] ἑωϋτοῦ γίνεται, ἀπικνέεται ὀπίσω ἐς τὴν Χίον. ἐνθεῦτεν δὲ (οὐ γὰρ ἔπειθε τοὺς Χίους ὥστε ἑωϋτῷ δοῦναι νέας) διέβη ἐς Μιτυλήνην, καὶ ἔπεισε Λεσβίους δοῦναι οἱ νέας. οἱ δὲ, πληρώσαντες ὀκτὼ τριήρεας, ἔπλεον ἅμα Ἱστιαίῳ ἐς Βυζάντιον. ἐνθαῦτα δὲ ἱζόμενοι, τὰς ἐκ τοῦ Πόντου ἐκπλωούσας τῶν νεῶν ἐλάμβανον, πλὴν ἢ ὅσοι αὐτῶν Ἱστιαίῳ [b] ἔφασαν ἑτοῖμοι εἶναι πείσεσθαι [c]. Ἱστιαῖος μέν νυν καὶ Μιτυληναῖοι ἐποίευν ταῦτα. ἐπὶ δὲ Μίλητον αὐτὴν ναυτικὸς πολλὸς καὶ πεζὸς ἦν στρατὸς προσδόκιμος. συστραφέντες γὰρ οἱ στρατηγοὶ τῶν Περσέων, καὶ ἓν ποιήσαντες στρατόπεδον, ἤλαυνον ἐπὶ τὴν Μίλητον, τἆλλα πολίσματα περὶ ἐλάσσονος ποιησάμενοι. τοῦ δὲ ναυτικοῦ Φοίνικες μὲν ἔσαν προθυμότατοι, συνεστρατεύοντο δὲ καὶ Κύπριοι, νεωστὶ κατεστραμμένοι, καὶ Κίλικές τε καὶ Αἰγύπτιοι. οἱ μὲν δὴ ἐπὶ τὴν Μίλητον καὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην ἐστράτευον [d]. Ἴωνες δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἔπεμπον προβούλους σφέων αὐτέων ἐς Πανιώνιον· ἀπικομένοισι δὲ τούτοισι ἐς τοῦτον τὸν χῶρον, καὶ βουλευομένοισι, ἔδοξε πεζὸν μὲν στρατὸν μὴ συλλέγειν [e] ἀντίξοον Πέρσῃσι, ἀλλὰ τὰ

a ἀπωστὸς ἐκ τῆς. b ὅσοι αὐτέων Ἱστιαίῳ. c πείθεσθαι. d ἐστρατεύοντο. e στρατὸν μηδένα συλλέγειν.

Qui classe numerosa sistunt se prœlio, ut Persæ terrefacti cogantur eos astu distrahere per tyrannos è Ionia nuper expulsos.

τὰ τείχεα ῥύεσθαι [a] αὐτοὺς Μιλησίους· τὸ δὲ ναυτικὸν πληροῦν, ὑπολειπομένους μηδεμίαν τῶν νεῶν. πληρώσαντας δὲ, συλλέγεσθαι τὴν ταχίστην ἐς Λάδην, προναυμαχήσοντας Μιλήτου. ἡ δὲ Λάδη, ἐστὶ νῆσος μικρὴ ἐπὶ τῇ πόλι τῇ Μιλησίων κειμένη. Μετὰ δὲ ταῦτα, πεπληρωμένῃσι τῇσι νηυσὶ παρῆσαν οἱ Ἴωνες· σὺν δέ σφι, καὶ Αἰολέων ὅσοι τὴν Αἰολίδα γῆν νέμονται. ἐτάσσοντο δὲ ὧδε· τὸ μὲν πρὸς τὴν ἠῶ εἶχον κέρας αὐτοὶ Μιλήσιοι, νέας παρεχόμενοι ὀγδώκοντα. εἴχοντο δὲ τούτων Πριηνέες δυώδεκα νηυσὶ, καὶ Μυούσιοι τρισὶ νηυσί· Μυουσίων δὲ Τήιοι εἴχοντο ἑπτακαίδεκα νηυσί· Τηίων δὲ εἴχοντο Χῖοι ἑκατὸν νηυσί. πρὸς δὲ τούτοισι, Ἐρυθραῖοί τε ἐτάσσοντο καὶ Φωκαιέες· Ἐρυθραῖοι μὲν, ὀκτὼ νέας παρεχόμενοι, Φωκαιέες δὲ, τρεῖς. Φωκαιέων δὲ εἴχοντο Λέσβιοι νηυσὶ ἑβδομήκοντα. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο ἔχοντες τὸ πρὸς ἑσπέρην κέρας Σάμιοι, ἑξήκοντα νηυσί. πασέων [b] δὲ τουτέων ὁ σύμπας ἀριθμὸς ἐγένετο, τρεῖς καὶ πεντήκοντα καὶ τριηκόσιαι τριήρεες. αὗται μὲν Ἰώνων ἦσαν. Τῶν δὲ βαρβάρων τὸ πλῆθος τῶν νεῶν ἦσαν ἑξακόσιαι· ὡς δὲ καὶ αὗται ἀπίκατο [c] πρὸς τὴν Μιλησίην, καὶ ὁ πεζός σφι ἅπας παρῆν, ἐνθαῦτα οἱ Περσέων στρατηγοὶ πυθόμενοι τὸ πλῆθος τῶν Ἰάδων νεῶν, καταρρώδησαν μὴ οὐ δυνατοὶ γένωνται ὑπερβαλέσθαι, καὶ οὕτω οὔτε τὴν Μίλητον οἷοί τε ἔωσι ἐξελεῖν, μὴ οὐκ ἐόντες ναυκράτορες, πρός τε Δαρείου κινδυνεύσωσι κακόν τι λαβεῖν. ταῦτα ἐπιλεγόμενοι ἔλεξαν συλλέξαντες [d] τῶν Ἰώνων τοὺς τυράννους, οἳ ὑπ' Ἀρισταγόρεω μὲν τοῦ Μιλησίου καταλυθέντες τῶν ἀρχαίων, ἔφυγον ἐς Μήδους, (ἐτύγχανον δὲ τότε συστρατευόμενοι ἐπὶ τὴν Μίλητον) τουτέων τῶν ἀνδρῶν τοὺς παρεόντας συγκαλέσαντες, ἔλεγόν σφιν τάδε [e]· „Ἄνδρες Ἴωνες, νῦν τις ὑμέων εὖ ποιήσας φανήτω τὸν βασιλῆος οἶκον· τοὺς γὰρ αὐτέων ἕκαστος [f] ὑμέων πολιήτας πειράσθω ἀποσχίζων ἀπὸ τοῦ λοιποῦ συμμαχικοῦ· προϊσχόμενοι δὲ ἐπαγγείλασθε τάδε, ὡς πείσονταί τε ἄχαρι οὐδὲν διὰ τὴν ἀπόστασιν, οὐδέ σφι οὔτε τὰ ἱρὰ οὔτε τὰ ἴδια ἐμπρήσεται [g]· οὐδὲ βιαιότερον ἕξουσι οὐδὲν, ἢ πρότερον εἶχον. εἰ δὲ ταῦτα μὲν οὐ ποιήσουσι [h], οἱ δὲ πάντως διὰ μάχης ἐλεύσονται, τάδε ἤδη σφι λέγετε ἐπηρεάζοντες, τά περ σφέας κατέξει, ὡς ἑσσωθέντες τῇ μάχῃ, ἐξανδραποδιεῦνται, καὶ ὡς σφέων τοὺς παῖδας ἐκτομίας ποιήσομεν, τὰς δὲ παρθένους ἀνασπάστους ἐς Βάκτρα· καὶ ὡς τὴν χώρην ἄλλοισι παραδώσομεν.

ab ipsis Milesiis muros defendi, classem sociis navalibus instruere nulla navi prætermissa: instructaque classe, primo quoque tempore contrahi apud Ladam pugna navali decreturos ad juvandam Miletum. Lada autem, parva est in- 8
sula, urbi Milesiorum objacens. Post hæc impletis navibus Iones præsto fuerunt, comitantibus Æolensibus quicunque incolunt Æolidem terram, atque ita aciem instruxerunt. Cornu quod erat auroram versus, ipsi Milesii cum octoginta navibus quas etiam præbebant, tenebant. His contigui Prienenses erant, duodecim cum navibus & Myusii cum tribus. His contigui Teii, septem & decem cum navibus; illis juncti Chii cum centum. Ultra hos locati erant Erythræi & Phocæenses: Erythræi quidem, collatis octo navibus, Phocæenses vero tribus. Phocæensibus adhærebant Lesbii cum navibus septuaginta. Ultimi in cornu occasum versus erant Samii cum sexaginta navibus. In summa omnium numerus, trecentæ quinquaginta tres triremes. Tot fuere 9
Ionum naves. Barbarorum vero, numero sexcentæ. Quæ ubi & ipsæ ad agrum Milesium venere, omnisque eis peditatus adfuit, tum vero duces Persarum, audita multitudine Ionicarum navium, extimuerunt ne hostem superare, atque ita nec Miletum capere possent classe non potentes, simulque ob id apud Darium caderent in periculum pœnæ subeundæ. Hæc reputantes, contractis Ionum tyrannis, qui ab Aristagora Milesio dejecti imperiis, ad Medos fugerant, & tunc adversus Miletum simul militabant, horum quicunque aderant convocatis, ita verba fecerunt, Viri Iones, nunc aliquis vestrûm bene merens de domo regia appareat. Suos enim populares quisque vestrûm conetur abducere à reliquis sociis, eliciendo illos hac promissione, nihil eos quod rebellarint, molestiæ sensuros, nullas eorum vel sacras vel privatas res incensum iri, nihil violentius quam antea passuros; sin minus ista facere, sed omnino decernere prœlio voluerint, hæc eis damna dicite eventura, quæ certe evenient; ipsos prœlio victos in servitutem rapiendos, liberos eorum a nobis castrandos, virgines in Bactra asportandas. terram aliis traden-

a ἀλλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι. b MS. habet πάντων. c ἀπίκοντο. d ἐπιλεγόμενοι, συλλέξαντες. e ἔλεγον τάδε. f γὰρ ἑωυτοῦ ἕκαστος. g MS. habet ἐμπιπρήσεται. h μὲν μὴ ποιήσωσι.

Iones fraudem proditionis sapienter discutiunt, sed ad insulam Laden coacti utiliter monentem Dionysium spernunt, exosi laborem belli.

10 dendam. Hæc loquutis Persarum duci-
bus, Ionum tyranni sub noctem ad
suos quisque populares denunciatum mi-
serunt. Iones ad quos ii nuncii etiam
pervenerunt, contemnere hæc nec ad-
mittere proditionem, sibi quique solis
illa à Persis denunciari existimantes. Hæc
quidem, simulatque Miletum Persæ
11 applicuere, gesta sunt. Mox quum ad
Laden Iones coacti essent, concilia-
que haberentur, & aliæ ab aliis senten-
tiæ dicerentur, etiam in his Dionysius
Phocæensis dux ita loquutus est: In a-
cie quippe novaculæ res nostræ sunt, vi-
ri Iones, ut aut liberi simus aut servi,
& quidem tanquam fugitivi. Itaque vos,
si vultis ærumnas excipere, cummaxi-
me quidem subeundus erit vobis labor;
verumtamen superatis hostibus, liberi
esse poteritis: sin autem ignavi fueritis,
& per tumultum omnia confuderitis,
nullam vestri spem habeo quominus pœ-
nas regi rebellionis detis. Sed assentiami-
ni mihi, & vos ipsos mihi permittite; &
ego, diis ex æquo juvantibus, recipio vo-
bis aut non concursuros hostes, aut si con-
12 current, multo inferiores futuros. His
auditis, Iones sese Dionysio permisere.
Ille naves identidem in cornua producens,
ut remigibus uteretur, navibus inter se
trajectum procurans, & propugnatores
armaret, reliquum diei naves in ancoris re-
tinebat, & quotidie laborem Ionibus ex-
hibebat; ad septimum usque diem obtem-
peraverunt atque imperata fecerunt. Post
dies istos proximo Iones, utpote talium
vexationum insueti, tum laboris hac to-
lerantia, tum sole afflictati, inter se di-
xere, Quo nos deorum offenso ista pa-
timur? qui desipientes ac de cursu men-
tis dejecti viro Phocæensi superbo tres na-
ves habenti, omnino nos ipsos permisi-
mus? quos ille sumptos perdit insana-
bilibus ærumnis? quorum multi quidem
in morbum inciderunt, multi idem pas-
suri videntur. quibus satius est quidvis
aliud quam hæc mala pati, atque adeo
servitutem futuram, siqua erit, susti-
nere, quam præsenti afflictari. Agite,
huic ne deinceps obtemperemus. Hæc
inter se loquuti; & mox deinde nemo
illi parere velle, sed tentoriis more mi-
litari in insula defixis, frui umbraculis,
ac nolle naves ingredi, neque experi-
13 mentis explorari. Id ab Ionibus fieri a-
nimadvertentes Samiorum duces, tunc
per

μεν. Οἱ μὲν δὴ ἔλεγον ταῦτα· τῶν δὲ Ἰώνων οἱ τύ-
ραννοι διέπεμπον νυκτὸς ἕκαστος ἐς τοὺς ἑωυτοῦ
ἐξαγγελλόμενος. οἱ δὲ Ἴωνες, ἐς τοὺς καὶ ἀπίκοντο
αὗται αἱ ἀγγελίαι, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο, καὶ
οὐ προσίεντο τὴν προδοσίην· ἑωυτοῖσι τε ἕκαστοι ἐ-
δόκεον μούνοισι ταῦτα τοὺς Πέρσας ἐξαγγέλλεσθαι.
ταῦτα μέν νυν ἰθέως ἀπικομένων ἐς τὴν Μίλητον, τῶν
Περσέων ἐγίνετο. Μετὰ δὲ, τῶν Ἰώνων συλλεχθέντων
ἐς τὴν Λάδην, ἐγίνοντο ἀγοραί· καὶ δή κου σφι καὶ ἄλλοι
ἠγορόωντο, ἐν δὲ δὴ καὶ ὁ Φωκαεὺς στρατηγὸς Διονύσιος,
„λέγων τάδε, Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν
„τὰ πρήγματα, Ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι
„ἢ δούλοισι, καὶ τούτοισι ὡς δρηπέτῃσι. νῦν ὦν ὑμέες,
„ἢν μὲν βούλησθε ταλαιπωρίην ἐνδέκεσθαι [a], τὸ
„παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται, οἷοί τε δὲ ἔσε-
„σθε, ὑπερβαλλόμενοι τοὺς ἐναντίους, εἶναι ἐλεύ-
„θεροι· εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε,
„οὐδεμίην ὑμέων ἔχω ἐλπίδα μὴ οὐ δώσειν ὑμέας δί-
„κην τῷ βασιλέϊ τῆς ἀποστάσιος. ἀλλ' ἐμοί τε πεί-
„θεσθε, καὶ ἐμοὶ ὑμέας αὐτοὺς ἐπιτρέψατε. καὶ ὑμῖν
„ἐγὼ, θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, ὑποδέκομαι ἢ οὐ
„συμμίξειν τοὺς πολεμίους, ἢ συμμίσγοντας, πολ-
„λὸν ἐλασσωθήσεσθαι [b]. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες
ἐπιτράπουσι σφέας αὐτοὺς τῷ Διονυσίῳ· ὁ δὲ, ἀνά-
γων ἑκάστοτε ἐπὶ κέρας τὰς νέας, ὅκως τοῖσι ἐρέτη-
σι χρήσαιτο, διέκπλοον ποιεύμενος τῇσι νηυσὶ δι'
ἀλληλέων, καὶ τοὺς ἐπιβάτας ὁπλίσειε, τὸ λοιπὸν τῆς
ἡμέρης τὰς νέας ἔχεσκε ἐπ' ἀγκυρέων. παρεῖχέ τε
τοῖσι Ἴωσι πόνον δι' ἡμέρης. μέχρι μέν νυν ἡμε-
ρέων ἑπτὰ ἐπείθοντό τε καὶ ἐποίευν τὸ κελευόμενον.
τῇ δὲ ἐπὶ ταύτῃσι, οἱ Ἴωνες, οἷα ἀπαθέες ἐόντες
πόνων τοιούτων, τετρυμένοι τε ταλαιπωρίῃσί τε καὶ
„ἡλίῳ, ἔλεξαν πρὸς ἑωυτοὺς τάδε, Τίνα δαιμό-
„νων παραβάντες, τάδε ἀναπίμπλαμεν; οἵτινες
„παραφρονήσαντες, καὶ ἐκπλώσαντες ἐκ τοῦ νόου,
„ἀνδρὶ Φωκαέϊ ἀλαζόνι, παρεχομένῳ νέας τρεῖς,
„ἐπιτρέψαντες ἡμέας ἑωυτοὺς ἔχομεν; ὁ δὲ, παρα-
„λαβὼν ἡμέας, λυμαίνεται λύμῃσι ἀνηκέστοισι· καὶ
„δὴ πολλοὶ μὲν ἡμέων ἐς νούσους πεπτώκασι, πολλοὶ
„δὲ ἐπίδοξοι τὠυτὸ τοῦτο πείσεσθαι εἰσί. πρό τε [c] τού-
„των τῶν κακῶν, ἡμῖν γε κρέσσον καὶ ὁτιοῦν ἄλλο πα-
„θεῖν ἐστὶ, καὶ τὴν μέλλουσαν δουληίην ὑπομεῖναι,
„ἥτις ἔσται, μᾶλλον ἢ τῇ παρεούσῃ συνέχεσθαι. Φέ-
„ρετε, τοῦ λοιποῦ μὴ πειθώμεθα αὐτοῦ. Ταῦτα ἔλεξαν.
καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα πείθεσθαι οὐδεὶς ἤθελε, ἀλλ' οἷα
στρατιὴ, σκηνάς τε πηξάμενοι ἐν τῇ νήσῳ, ἐσκιη-
τροφέοντο, καὶ ἐσβαίνειν οὐκ ἐθέλεσκον ἐς τὰς νέας,
οὐδ' ἀναπειρᾶσθαι. Μαθόντες δὲ ταῦτα τὰ γινόμενα
ἐκ τῶν Ἰώνων οἱ στρατηγοὶ τῶν Σαμίων, ἐνθαῦτα
δὴ

a ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι. b ἐλασσώσεσθαι. c πείσεσθαι. πρό τε.

δὴ παρ' Αἰάκεος τοῦ Συλοσῶντος, κείνους τοὺς πρότερον ἔπεμπε λόγους Αἰάκης, κελευόντων τῶν Περσέων, δεόμενός σφεων ἐκλιπεῖν τὴν Ἰώνων συμμαχίην· οἱ Σάμιοι ὦν, ὁρέοντες ἅμα μὲν ἐοῦσαν ἀταξίην πολλὴν ἐκ τῶν Ἰώνων, ἐδέκοντο τοὺς λόγους· ἅμα δὲ κατεφαίνετό σφι εἶναι ἀδύνατον τὰ βασιλῆος πρήγματα ὑπερβαλέσθαι, εὖ τε ἐπιστάμενοι ὡς εἰ καὶ τὸ παρεὸν ναυτικὸν ὑπερβαλοίατο τὸν Δαρεῖον, ἄλλό σφι παρέσται πενταπλήσιον. προφάσιος ὦν ἐπιλαβόμενοι, ἐπεί τε τάχιστα εἶδον τοὺς Ἴωνας οὐ βουλομένους εἶναι χρηστοὺς, ἐν κέρδεϊ ἐποιεῦντο περιποιῆσαι τά τε ἱρὰ τὰ σφέτερα καὶ τὰ ἴδια. ὁ δὲ Αἰάκης, παρ' οὗ [a] τοὺς λόγους ἐδέκοντο, παῖς μὲν ἦν Συλοσῶντος τοῦ Αἰάκεος, τύραννος δὲ ἐὼν Σάμου, ὑπὸ τοῦ Μιλησίου Ἀρισταγόρεω ἀπεστέρητο τὴν ἀρχὴν, κατάπερ οἱ ἄλλοι τῆς Ἰωνίης τύραννοι. Τότε ὦν ἐπεὶ ἐπέπλεον οἱ Φοίνικες, οἱ Ἴωνες ἀντανῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας ἐπὶ κέρας. ὡς δὲ καὶ ἀγχοῦ ἐγίνοντο, καὶ συνέμισγον ἀλλήλοισι, τοὐνθεῦτεν οὐκ ἔχω ἀτρεκέως συγγράψαι οἵτινες τῶν Ἰώνων ἐγένοντο ἄνδρες κακοὶ ἢ ἀγαθοὶ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ. ἀλλήλους γὰρ καταιτιῶνται. λέγονται δὲ Σάμιοι ἐνθαῦτα, κατὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Αἰάκεα, ἀειράμενοι τὰ ἱστία, ἀποπλῶσαι ἐκ τῆς τάξιος ἐς τὴν Σάμον, πλὴν ἕνδεκα νεῶν· τουτέων δὲ οἱ τριήραρχοι παρέμενον [b] καὶ ἐναυμάχεον, ἀνηκουστήσαντες τοῖσι στρατηγοῖσι. καί σφι τὸ κοινὸν τῶν Σαμίων ἔδωκε διὰ τοῦτο τὸ πρῆγμα, ἐν στήλῃ ἀναγραφῆναι πατρόθεν, ὡς ἀνδράσι ἀγαθοῖσι γενομένοισι· καὶ ἔστι αὕτη ἡ στήλη ἐν τῇ ἀγορῇ. ἰδόμενοι δὲ καὶ Λέσβιοι τοὺς προσεχέας φεύγοντας, τὠυτὸ ἐποίευν τοῖσι Σαμίοισι· ὡς δὲ καὶ οἱ πλεῦνες τῶν Ἰώνων ἐποίευν τὰ αὐτὰ ταῦτα. Τῶν δὲ παραμεινάντων ἐν τῇ ναυμαχίῃ περιέφθησαν τρηχύτατα Χῖοι, ὡς ἀποδεικνύμενοί τε ἔργα λαμπρὰ καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες. παρείχοντο μὲν γὰρ, ὥσπερ [c] καὶ πρότερον ἐῤῥήθη, νέας ἑκατὸν, καὶ ἐπ' ἑκάστης αὐτέων, ἄνδρας τεσσεράκοντα τῶν ἀστῶν λογάδας ἐπιβατεύοντας· ὁρέοντες δὲ τοὺς πολλοὺς τῶν συμμάχων προδιδόντας, οὐκ ἐδικαίευν γενέσθαι τοῖσι κακοῖσι αὐτέων ὅμοιοι, ἀλλὰ μετ' ὀλίγων ξυμμάχων μεμουνωμένοι, διεκπλώοντες ἐναυμάχεον, ἐς ὃ τῶν πολεμίων ἑλόντες νέας συχνὰς, ἀπέβαλον τῶν σφετέρων νεῶν τὰς πλεῦνας. Χῖοι μὲν δὴ τῇσι λοιπῇσι τῶν νεῶν ἀποφεύγουσι ἐς τὴν ἑωυτῶν. Ὅσοισι δὲ τῶν Χίων ἀδύνατοι ἔσαν αἱ νέες ὑπὸ τρωμάτων, αὐτοὶ [d] δὲ ὡς ἐδιώκοντο, καταφυγγάνουσι πρὸς τὴν Μυκάλην.
νέας

a παρ' ὅτεῳ. b ἔμμενον. c οἳ παρείχοντο μὲν, ὥσπερ. d οὗτοι.

Unde Samii per Æacem fraude Persica corrupti & subtrahentes se prœlio, præter XI naves, quæ manserunt, causam dederunt magnæ Ionum stragis. Chiorum virtus.

per Æacem Sylosontis filium, illos quos
antea miserat sermones Æaces, jubentibus Persis rogans illos, ut desererent societatem Ionum: Samii igitur, videntes simul gravem confusionem Ionum existere, admiserunt eos sermones, simul quod fieri non posse videretur, ut regis potentiam superarent, ac probe scirent, si præsens copia navalis superaretur Darii, aliam quintuplo majorem adfuturam. Nacti igitur occasionem, ubi primum viderunt Iones negantes se in officio futuros, lucrifaciendam putaverunt suorum sacrorum atque privatarum rerum conservationem. Æaces autem cujus orationem admisere Samii, filius Sylosontis Æacis filii fuit, Sami tyrannus, ab Aristagora Milesio exutus principatu, quemadmodum alii Ioniæ tyranni. Itaque posteaquam Phœni- 14
ces adnavigare cœperunt, Ionesque & ipsi naves in cornua digestas contra educere, ac propius ventum est, prœliumque consertum, tunc quinam Iones ignavi, quive egregii fuerint, haud queo pro comperto scribere, quia alius in alium rejicit culpam. Dicuntur tamen Samii tunc, quemadmodum cum Æace composuerant, sublatis velis ex ordine excessisse Samumque abiisse, præter undecim naves, quarum trierarchi permanserunt, dimicaruntque, nolentes dicto audientes esse ducibus. Quo ex facto commune Samiorum eis donavit, ut ipsorum nomina à majoribus paternis repetita, tanquam egregiorum virorum in columna scriberentur: exstatque ea columna in foro. Lesbii videntes Samios qui juxta erant fugam capessere, idem fecere quod Samii, sicut etiam plurimi Ionum fecerunt hæc eadem. Ex iis vero qui in pu- 15
gna perstiterunt Chii, asperrime circumventi sunt, & quia nolebant perfide agere, & propter edita egregia opera. Qui (ut superius dictum est) centum naves quum præberent, singulas cum quadragenis propugnatoribus delectorum civium, etsi cernerent permultos sociorum esse proditores, tamen non existimaverunt sibi licere istis pravis similes esse. sed desolati cum paucis sociis discursando dimicaverunt, donec compluribus captis hostium navibus, pluribus suarum amissis, cum ceteris in terram suam perfugerunt.
Quorum vero naves invalidæ erant pro- 16
pter vulnera, illi, quum insequeretur hostis, ad Mycalen fugientes, impactis
ter-

terræ navibus atque ibi relictis, per
continentem pedestre iter fecerunt. Et
quum in agrum Ephesium ingressi essent,
sub noctem ad urbem contenderunt,
quum illic à mulieribus sacra legiferæ
Cereris fierent. quos armatos Ephesii in-
gressos agrum suum videntes, quum de eis
nihil audissent, prorsus suspicati fures esse
& ad mulieres tendere, universi ad vim
arcendam procurrerunt, Chiosque in-
teremerunt: & hi quidem hoc casu oc-
17 ciderunt. Dionysius autem Phocæensis,
posteaquam res Ionum accisas intellexit,
captis tribus hostium navibus abiit non
jam versus Phocæam, (probe sciens e-
am cum reliqua Ionia direptum iri) sed
ut erat, recta contendit in Phœnicen:
ubi navibus onerariis mersis raptaque in-
genti pecunia, in Siciliam navigavit: at-
que illinc prodeundo, latrocinia agita-
vit, in nullum quidem Græcorum, sed
18 in Carthaginenses ac Tyrrhenos. At
Persæ, victis pugna navali Ionibus, Mi-
letum à terra atque mari obsederunt,
suffossisque muris, & omni genere tor-
mentorum admoto, eam vi & armis ce-
perunt sexto quàm rebellaverat Aristago-
ras anno, atque diripuerunt: ut defun-
cta sit ea calamitate quam oraculum præ-
19 dixerat. Siquidem Argivis apud Del-
phos de civitatis suæ salute consulenti-
bus, oraculum commune redditum est,
partim ipsos quidem Argivos spectans,
sed adjectionem habuit, de Milesiis
eventura prædicentem, Illud quidem
quod ad Argivos pertinet, quum ad eum
locum venero, referam: quatenus au-
tem absentibus Milesiis cecinit, ita habet,

Tunc quoque commentrix operum Mi-
lete malorum,
Permultis cœna & præstantia munera
fies,
Crinitisque pedes tua pluribus abluet u-
xor:
Nostri erit ast aliis delubri cura gemellis.

Hæc tunc Milesiis contigerunt, quum
ex iis plerique viri à Persis, qui criniti
erant, sunt cæsi, uxores ac liberi in
mancipiorum numerum cesserunt, tem-
plumque quod erat in Didymis, & de-
lubrum juxta oraculum exspoliata de-
flagrarunt. Pecuniarum autem quæ in
hoc templo erant, sæpe alibi mentio-
20 nem feci. Milesii conservati à cæde,
dehinc Susa perducti sunt: quos rex
Darius nulla alia pœna afficiens, collo-
cavit

νέας μὲν δὴ αὐτοῦ ταύτῃ ἐποκείλαντες κατέλιπον, οἱ δὲ πεζῇ ἐκομίζοντο διὰ τῆς ἠπείρου. ἐπεὶ δὲ ἐσέβαλον ἐς τὴν Ἐφεσίην κομιζόμενοι οἱ Χῖοι, νυκτός τε ἀπικέατο ἐς αὐτὴν, καὶ ἐόντων τῇσι γυναιξὶ αὐτόθι θεσμοφορίων, ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἐφέσιοι, οὔτε προακηκοότες ὡς εἶχε [a] περὶ τῶν Χίων, ἰδόντες τε στρατὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβεβληκότα, πάγχυ σφέας καταδόξαντες εἶναι κλῶπας, καὶ ἰέναι ἐπὶ τὰς γυναῖκας, ἐξεβοήθεον πανδημεὶ, καὶ ἔκτεινον τοὺς Χίους. οὗτοι μέν νυν [b] τοιαύτῃσι περιέπιπτον τύχῃσι. Διονύσιος δὲ ὁ Φωκαεὺς, ἐπεί τε ἔμαθε τῶν Ἰώνων τὰ πρήγματα διεφθαρμένα, νέας ἑλὼν τρεῖς τῶν πολεμίων, ἀπέπλεε ἐς μὲν Φώκαιαν οὐκέτι, εὖ εἰδὼς ὡς ἀνδραποδιεῖται σὺν τῇ ἄλλῃ Ἰωνίῃ, ὁ δὲ ἰθέως ὡς εἶχε, ἔπλεε ἐς Φοινίκην· γαύλους δὲ ἐνθαῦτα καταδύσας, καὶ χρήματα λαβὼν πολλὰ, ἔπλεε ἐς Σικελίην. ὁρμεώμενος δὲ ἐνθεῦτεν, ληϊστὴς κατεστήκεε Ἑλλήνων μὲν οὐδενὸς, Καρχηδονίων δὲ καὶ Τυρσηνῶν. Οἱ δὲ Πέρσαι ἐπεί τε τῇ ναυμαχίῃ ἐνίκων τοὺς Ἴωνας, τὴν Μίλητον πολιορκέοντες ἐκ γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ὑπορύσσοντες τὰ τείχεα, καὶ παντοίας μηχανὰς προσφέροντες, αἱρέουσι κατ᾽ ἄκρης, ἕκτῳ ἔτεϊ ἀπὸ τῆς ἀποστάσιος τῆς Ἀρισταγόρεω· καὶ ἠνδραποδίσαντο τὴν πόλιν, ὥστε συμπεσεῖν τὸ πάθος τῷ χρηστηρίῳ τῷ ἐς Μίλητον γενομένῳ. Χρεωμένοισι γὰρ Ἀργείοισι ἐν Δελφοῖσι περὶ σωτηρίης τῆς πόλιος τῆς σφετέρης, ἐχρήσθη ἐπίκοινον χρηστήριον· τὸ μὲν ἐς αὐτοὺς τοὺς Ἀργείους φέρον, τὴν δὲ παρενθήκην ἔχρησε ἐς Μιλησίους. τὸ μέν νυν ἐς αὐτοὺς [c] Ἀργείους ἔχον, ἐπεὰν κατὰ τοῦτο γένωμαι τοῦ λόγου, τότε μνησθήσομαι. τὰ δὲ τοῖσι Μιλησίοισι οὐ παρεοῦσι ἔχρησε, ἔχει ὧδε,

Καὶ τότε δὴ Μίλητε, κακῶν ἐπιμήχανε ἔργων,
Πολλοῖσι δεῖπνόν τε καὶ ἀγλαὰ δῶρα γενήσῃ·
Σαὶ δ᾽ ἄλοχοι πολλοῖσι πόδας νίψουσι κομήταις·
Νηοῦ δ᾽ ἡμετέρου Διδύμοις ἄλλοισι μελήσει.

Τότε δὴ ταῦτα τοὺς Μιλησίους κατελάμβανε, ὁπότε ἄνδρες μὲν οἱ πλεῦνες ἐκτείνοντο ὑπὸ τῶν Περσέων ἐόντων κομητέων, γυναῖκες δὲ καὶ τέκνα ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ ἐγίνοντο· ἱερὸν δὲ τὸ ἐν Διδύμοισι, καὶ ὁ νηός τε [d] καὶ τὸ χρηστήριον, συληθέντα ἐνεπίμπρατο. τῶν δ᾽ ἐν τῷ ἱρῷ τούτῳ χρημάτων πολλάκις μνήμην ἑτέρωθι τοῦ λόγου ἐποιησάμην. Ἐνθεῦτεν οἱ ζωγρηθέντες τῶν Μιλησίων ἤγοντο ἐς Σοῦσα· βασιλεὺς δέ σφεας Δαρεῖος, κακὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας, κατοίκισε ἐπὶ

a ὅπως εἶχε. b μέν νυν. c ἐς τούς. d Διδύμοισι, ὁ νηός τε.

τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ [a], ἐν Ἄμπῃ [b] πόλι, παρ' ἣν Τίγρης ποταμὸς παραρρέων ἐς θάλασσαν ἐξιεῖ. τῆς δὲ Μιλησίων χώρης αὐτοὶ μὲν οἱ Πέρσαι εἶχον τὰ περὶ τὴν πόλιν καὶ τὸ πεδίον, τὰ δὲ ὑπεράκρια ἔδοσαν Καρσὶ Πηδασεῦσι ἐκτῆσθαι. Παθοῦσι δὲ ταῦτα Μιλησίοισι πρὸς Περσέων, οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην Συβαρῖται, οἳ Λάον τε καὶ Σκίδρον οἴκεον, τῆς πόλιος ἀπεστερημένοι. Συβάριος γὰρ ἁλούσης ὑπὸ Κροτωνιητέων, Μιλήσιοι πάντες ἡβηδὸν ἀπεκείραντο τὰς κεφαλὰς, καὶ πένθος μέγα προεθήκαντο. πόλιες γὰρ αὗται μάλιστα δὴ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλήλῃσι ἐξεινώθησαν, οὐδὲν ὁμοίως καὶ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναῖοι μὲν γὰρ δῆλον ἐποίησαν ὑπεραχθεσθέντες τῇ Μιλήτου ἁλώσει, τῇ τε ἄλλῃ πολλαχῇ, καὶ δὴ καὶ ποιήσαντι Φρυνίχῳ δρᾶμα Μιλήτου ἅλωσιν, καὶ διδάξαντι, ἐς δάκρυά τε ἔπεσε [c] τὸ θέητρον, καὶ ἐζημίωσάν μιν, ὡς ἀναμνήσαντα οἰκήια κακὰ, χιλίῃσι δραχμῇσι· καὶ ἐπέταξαν μηκέτι μηδένα χρᾶσθαι τούτῳ τῷ δράματι. Μίλητος μὲν νυν Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἤ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας, Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεϊ [d] δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίης, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων· ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη, ἐστὶ μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. τούτων ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων [e] ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. Ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι συνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγίνοντο ἐπὶ Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο πόλιν τῶν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, ὥστε ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἔρημον [f] ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ, καὶ ἐπεκαλέοντο Ἱπποκράτεα τὸν Γέλης τύραννον· ἦν γὰρ δή σφι οὗτος σύμμαχος. ἐπείτε δὲ αὐτοῖσι καὶ ὁ Ἱπποκράτης σὺν τῇ στρατιῇ ἧκε βοηθέων, Σκύθην μὲν τὸν μούναρχον τῶν Ζαγκλαίων, ἀπο-

Ampe urbs ad Tigrim. Ingrata Sybaritarum ratio. Atheniensium misericordia. Phrynichi ætas. Samiorum magnanima patriæ derelictio, invitantibus Zanclæis, qui turbantur ab Anaxilao.

cavit in urbe Ampe ad mare rubrum sita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in mare. Agrum Milesium urbi circumjectum atque planitiem ipsi Persæ obtinuere, montana Caribus Pedasensibus possidenda dederunt. Hæc Milesiis quum ab 21
Persis accidissent, non reddiderunt vicem Sybaritæ, qui urbe exuti Laon & Scidron incolebant. nam Sybari à Crotoniatis capta, universi Milesii puberes capita detonderunt, & ingentem luctum exhibuerunt. Ex omnibus enim civitatibus (quas novimus) hæ præcipue mutuo hospitio jungebantur. At non similiter Athenienses; hi enim Mileti expugnationem se permoleste tulisse cum aliis multifariam rebus declararunt, tum vero hac, quod Phrynicho docente fabulam, quam de Mileto direpta fecerat, theatrum illacrymavit, & Athenienses eum, quod domestica mala refricuisset, mille drachmis mulctaverunt; adjecto interdicto nequis postea ea fabula uteretur. Et Miletus quidem Milesiis de- 22
solata est. Samiis autem iis qui aliquid habebant, adeo non id quod sui duces erga Medos fecerant, probabatur, ut inito statim post pugnam navalem consilio, visum sit, priusquam eò tyrannus Æaces veniret, in coloniam proficisci, neque manentes & Medis servire & Æaci. Etenim per hoc idem tempus Zanclæi ab Sicilia missis in Ioniam nunciis solicitabant Iones ad Pulchrum litus, cupientes illic urbem Ionum condere. Hoc autem litus quod Pulchrum dicitur, Siculorum quidem est, sed in ea parte Siciliæ quæ ad Tyrrheniam vergit. His ergo solicitantibus, soli ex Ionibus Samii cum iis qui effugere Milesiis eo concesserunt. Quibus 23
in Siciliam tendentibus, jamque navigantibus circa Locros Epizephyrios, hoc rei contigit, ut interea Zanclæi una cum suo rege, cui nomen erat Scythes, obsiderent urbem Siculorum eam expugnaturi; idque quum audisset Anaxileus tyrannus Rhegii, offensus Zanclæis, adiens Samios, suasit satius esse, ut Pulchrum litus, ad quod navigabant, valere sinerent, & Zanclam occuparent viris desertam. Samii persuasi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audissent, urbi suæ suppetias ferunt, advocato Hippocrate Gelæ tyranno. erat enim is eorum socius. Qui posteaquam ad illos juvandos cum exercitu venit, Scythæ Zanclæorum monarcho, orbato

a Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ. b Ἄμπι. c ἔπεσον. d Αἰάκεϊ. e Ἴωνες. f ἐρήμην.

to urbe, & fratri ejus Pythogeni vincula indidit, eosque in oppidum Inycum relegavit: at ceteros Zanclæos ex compacto agens cum Samiis, dato & accepto jurejurando, prodidit, pacta mercede ut dimidium omnis supellectilis ac mancipiorum in urbe ipse haberet; quæ vero in agris essent, omnia ipsi cederent. Ergo plerosque Zanclæorum titulo mancipiorum in vinculis ipse habebat: quorum præstantiores trecentos Samiis occidendos tradidit: quod tamen illi facere no-
24 luerunt. Ceterum Scythes Zanclæorum monarcha ex Inyco profugit Himeram, atque illinc transmisit in Asiam, ascenditque ad Darium regem: quem Darius justissimum virorum omnium censuit qui è Græcia ad se ascendissent. nam quum exorato rege in Siciliam abiisset, rursus è Sicilia ad regem rediit: donec præ senio admodum beatus apud Persas excessit è
25 vita. Samii itaque Medis liberati, Zanclam urbem pulcherrimam nullo negocio adepti sunt. Ceterum post navale prœlium pro Mileto gestum, Phœnices jubentibus Persis Æacem Sylosontis filium, utpote de ipsis bene meritum, & qui egregiam operam navasset, Samum reduxerunt. Quæ civitas, sola ex omnibus quæ Dario rebellaverant, ea fuit cujus neque urbs neque templa incenderentur, quod in pugna navali à sociis defecisset. Statim expugnata Mileto Persæ Cariam cepere, civitatibus partim se ultro dedentibus, partim vi adactis. Et hæc quidem ita ge-
26 sta sunt. Histiæo autem Milesio, dum circa Byzantium agit, & Ionum onerarias naves quæ è Ponto cursum tenebant intercipit, affertur nuncius de rebus ad Miletum gestis. Itaque negociis ad Hellespontum pertinentibus Bisaltæ Apollophanis filio Abydeno delegatis, ipse habens Lesbios, Chium navigat, & apud locum quendam agri Chii, quem vocant Cava, cum Chiorum præsidio, quod ipsum non recipiebat, congressus, permultos eorum interfecit: simulque ceteros Chios, utpote ex pugna navali male affectos subegit, quodam ex eorum oppi-
27 dulo cum Lesbiis progrediens. Sed videlicet quoties ingentes sunt eventuræ calamitates civitati vel nationi, solent signis prænunciari. etenim Chiis ante hanc cladem ingentia signa contigerant: unum, quod ex choro centum adolescentum quos miserant Delphos, duo omni-

ἀπολαβόντα[a] τὴν πόλιν, ὁ Ἱπποκράτης πεδήσας, καὶ τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Πυθογένεα, ἐς Ἴνυκον πόλιν ἀπέπεμψε. τοὺς δὲ λοιποὺς Ζαγκλαίους, κοινολογησάμενος τοῖσι Σαμίοισι, καὶ ὅρκον δοὺς καὶ δεξάμενος, προέδωκε· μισθὸς δέ οἱ ἦν εἰρημένος ὅδε ὑπὸ τῶν Σαμίων, πάντων τῶν ἐπίπλων καὶ ἀνδραπόδων τὰ ἡμίσεα λαβεῖν τῶν ἐν τῇ πόλι· τὰ δ' ἐπὶ τῶν ἀγρῶν πάντα, Ἱπποκράτεα[b] λαγχάνειν. τοὺς μὲν δὴ πλεῦνας τῶν Ζαγκλαίων αὐτὸς ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ εἶχε δήσας· τοὺς δὲ κορυφαίους αὐτῶν τριηκοσίους, ἔδωκε τοῖσι Σαμίοισι κατασφάξαι· οὐ μέν τοι οἵ γε Σάμιοι ἐποίησαν ταῦτα. Σκύθης δὲ ὁ τῶν Ζαγκλαίων μουνάρχος, ἐκ τῆς[c] Ἰνύκου ἐκδιδρήσκει ἐς Ἱμέρην· ἐκ δὲ ταύτης, παρῆν ἐς τὴν Ἀσίην, καὶ ἀνέβη παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον. καί μιν ἐνόμισε Δαρεῖος πάντων ἀνδρῶν δικαιότατον εἶναι, ὅσοι ἐκ τῆς Ἑλλάδος παρ' ἑωυτὸν ἀνέβησαν. καὶ γὰρ παραιτησάμενος βασιλῆα, ἐς Σικελίην ἀπίκετο· καὶ αὖτις ἐκ τῆς Σικελίης ὀπίσω παρὰ βασιλῆα, ἐς ὃ γήρα μέγα ὄλβιος ἐὼν ἐτελεύτησε ἐν Πέρσῃσι. Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβαλέατο. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίην τὴν ὑπὲρ Μιλήτου γενομένην, Φοίνικες, κελευσάντων Περσέων, κατῆγον ἐς Σάμον Αἰάκεα τὸν Συλοσῶντος, ὡς πολλοῦ τε ἄξιον γενόμενον σφίσι, καὶ μεγάλα κατεργασάμενον. καὶ Σαμίοισι μούνοισι τῶν ἀποστάντων ἀπὸ Δαρείου διὰ τὴν ἔκλειψιν τῶν νεῶν τῶν ἐν τῇ ναυμαχίῃ, οὔτε ἡ πόλις, οὔτε τὰ ἱρὰ ἐνεπρήσθη. Μιλήτου δὲ ἁλούσης, αὐτίκα Καρίην ἔσχον οἱ Πέρσαι· τὰς μὲν ἐθελοντὴν[d] τῶν πολίων ὑποκυψάσας, τὰς δὲ ἀνάγκῃ προσηγάγοντο. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω ἐγίνετο. Ἱστιαίῳ δὲ τῷ Μιλησίῳ ἐόντι περὶ Βυζάντιον, καὶ συλλαμβάνοντι τὰς Ἰώνων ὁλκάδας ἐκπλεούσας ἐκ τοῦ Πόντου, ἐξαγγέλλεται τὰ περὶ Μίλητον γενόμενα. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἑλλήσποντον ἔχοντα πρήγματα, ἐπιτράπει Βισάλτῃ Ἀπολλοφάνεος παιδὶ Ἀβυδηνῷ· αὐτὸς δὲ ἔχων Λεσβίους, ἐς Χίον ἔπλεε. καὶ Χίων φρουρῇ οὐ προσιεμένῃ μιν, συνέβαλε ἐν Κοίλοισι καλεομένοισι τῆς Χίης χώρης. τούτων τε δὴ ἐφόνευσε συχνούς, καὶ τῶν λοιπῶν Χίων, οἷα δὴ κεκακωμένων ἐκ τῆς ναυμαχίης, ὁ Ἱστιαῖος ἔχων τοὺς Λεσβίους ἐπεκράτησε, ἐκ Πολίχνης τῆς Χίων ὁρμεώμενος. φιλέει δέ κως προσημαίνειν, εὖτ' ἂν μέλλῃ μεγάλα κακὰ πόλι[e] ἢ ἔθνεϊ ἔσεσθαι. καὶ γὰρ Χίοισι πρὸ τούτων σημήια μεγάλα ἐγένετο· τοῦτο μέν σφι πέμψασι ἐς Δελφοὺς χορὸν

a Ζαγκλαίων, ὡς ἀπολαβόντα. b Ἱπποκράτει. c Hæ voces ἐκ τῆς non sunt in MS. d ἐθελοντί. e κακὰ ἢ πόλι.

νεηνιέων ἑκατὸν, δύο μοῦνοι τουτέων ἀπενόστησαν, τοὺς δὲ ὀκτώ τε καὶ ἐνενήκοντα αὐτέων λοιμὸς ὑπολαβὼν[a] ἀπήνεικε· τοῦτο δὲ, ἐν τῇ πόλι τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον, ὀλίγον πρὸ τῆς ναυμαχίης, παισὶ γράμματα διδασκομένοισι, ἐνέπεσε ἡ στέγη, ὥστε ἀπ᾽ ἑκατὸν καὶ εἴκοσι παίδων εἷς μοῦνος ἀπέφυγε. ταῦτα μέν σφι σημήια ὁ θεὸς προέδειξε[b]. μετὰ δὲ ταῦτα, ἡ ναυμαχίη ὑπολαβοῦσα, ἐς γόνυ τὴν πόλιν ἔβαλε. ἐπὶ δὲ τῇ ναυμαχίῃ ἐπεγένετο Ἱστιαῖος Λεσβίους ἄγων. κεκακωμένων δὲ τῶν Χίων, καταστροφὴν εὐπετέως αὐτέων ἐποιήσαντο[c]. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Ἱστιαῖος ἐστρατεύετο ἐπὶ Θάσον, ἄγων Ἰώνων καὶ Αἰολέων συχνούς. περικατημένῳ δέ οἱ Θάσον ἦλθε ἀγγελίη ὡς οἱ Φοίνικες ἀναπλώουσι ἐκ τῆς Μιλήτου ἐπὶ τὴν ἄλλην Ἰωνίην. πυθόμενος δὲ ταῦτα, Θάσον μὲν ἀπόρθητον λείπει, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Λέσβον ἠπείγετο ἄγων πᾶσαν τὴν στρατιήν. ἐκ Λέσβου δὲ λιμηνεούσης οἱ τῆς στρατιῆς, πέρην διαβαίνει, ἐκ τοῦ[d] Ἀταρνέος ὡς ἀμήσων τὸν σῖτον, τόν τε ἐνθεῦτεν, καὶ τὸν ἐκ Καΐκου πεδίου τὸν τῶν[e] Μυσῶν. ἐν δὲ τούτοισι τοῖσι χωρίοισι ἐτύγχανε ἐὼν Ἅρπαγος, ἀνὴρ Πέρσης, στρατηγὸς στρατιῆς οὐκ ὀλίγης· ὅς οἱ ἀποβάντι συμβαλὼν, αὐτόν τε Ἱστιαῖον ζωγρίῃ ἔλαβε, καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ τὸν πλέω διέφθειρε. Ἐζωγρήθη δὲ ὁ Ἱστιαῖος ὧδε· ὡς ἐμάχοντο οἱ Ἕλληνες τοῖσι Πέρσῃσι ἐν τῇ Μαλήνῃ τῆς Ἀταρνείτιδος χώρης, οἱ μὲν συνέστασαν χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἡ δὲ ἵππος ὕστερον ὁρμηθεῖσα ἐπιπίπτει τοῖσι Ἕλλησι. τό τε δὴ ἔργον τῆς ἵππου τοῦτο ἐγένετο. καὶ τετραμμένων τῶν Ἑλλήνων, ὁ Ἱστιαῖος ἐλπίζων οὐκ ἀπολέεσθαι ὑπὸ βασιλῆος διὰ τὴν παρεοῦσαν ἁμαρτάδα, φιλοψυχίην τοιήνδε τινὰ ἀναιρέεται· ὡς φεύγων τε κατελαμβάνετο ὑπ᾽ ἀνδρὸς Πέρσεω, καὶ ὡς καταιρεόμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ ἔμελλε συγκεντηθήσεσθαι, Περσίδα γλῶσσαν μετιεὶς, καταμηνύει ἑωυτὸν, ὡς εἴη Ἱστιαῖος ὁ Μιλήσιος. Εἰ μέν νυν, ὡς ἐζωγρήθη, ἄχθη ἀγόμενος παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον, ὁ δὲ οὔτ᾽ ἂν ἔπαθε κακὸν οὐδὲν, δοκέειν ἐμοὶ, ἀφῆκέ τ᾽ ἂν αὐτῷ τὴν αἰτίην· νῦν δέ μιν, αὐτέων τε τουτέων εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ διαφυγὼν, αὖτις μέγας παρὰ βασιλέϊ γένηται, Ἀρταφέρνης τε ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, καὶ ὁ λαβὼν Ἅρπαγος, ὡς ἀπίκετο ἀγόμενος ἐς Σάρδις, τὸ μὲν αὐτοῦ σῶμα αὐτοῦ ταύτῃ ἀνεσταύρωσαν, τὴν δὲ κεφαλὴν ταριχεύσαντες, ἀνήνεικαν παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον ἐς Σοῦσα. Δαρεῖος δὲ πυθόμενος ταῦτα καὶ ἐπαιτιησάμενος τοὺς ταῦτα ποιήσαντας, ὅτι μιν οὐ ζώοντα ἀνήγαγον ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ, τὴν κεφαλὴν τὴν Ἱστιαίου λούσαντάς τε καὶ περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο[f] θά-

omnino rediere, nonaginta octo tabe intercipiente absumptis: alterum, quod sub idem tempus, paulo ante navalem pugnam, tectum supra pueros litteras discentes corruit, ita ut ex centum viginti pueris unus modò evaserit. hæc eis signa deus præmonstravit. Post hæc excepit pugna navalis, quæ civitatem in genu dejecit. Post eam pugnam accessit Histiæus cum Lesbiis, qui Chios jam exhaustos facile excidit. Histiæ- 28
us autem illinc cum multa Ionum & Æolensium copia adversus Thasum contendit. Cui Thasum obsidenti quum esset nunciatum Phœnices à Mileto in reliquam Ioniam proficisci, Thasum inexpugnatam reliquit, atque in Lesbum trajecit cum omnibus copiis: & illinc eas formidine invadente trajicit in oppositam continentem, ex Atarneo messurus frumentum tam illinc quam ex campo Caici qui erat Mysorum. Erat in his locis forte Harpagus, vir Persa, non parvi exercitus dux: qui cum Histiæo egresso in terram certamen committens, & ipsum Histiæum vivum cepit, & majorem exercitus ejus partem occidit. Hunc autem in modum captus est Hi- 29
stiæus: Dum Græci cum Persis pugnarent in Malena regionis Atarnitidis, illi quidem diu perstiterunt, deinde vero equitatus emissus in Græcos impetum dedit, & inde tota acies pependit; adeo ut versis in fugam Græcis, Histiæus sperans se ob præsentem noxam non interfectum iri ab rege, talem quandam vitæ cupiditatem concipit, ut quum fugiens caperetur à quodam Persa, atque captus ab eodem esset transfodiendus, sese Milesium Histiæum esse, lingua Persica utens indicaverit. Quem opinor si ita vivus captus 30
ad regem Darium perductus fuisset, nihil mali fuisse passurum, & remissurum ei Darium culpam; nunc ne id contingeret, neve fuga elapsus apud regem magnus rursus existeret, Artaphernes Sardium prætor & Harpagus, qui ceperat, ut Sardes reversus est captivum ducens, corpus quidem ejus illic in crucem sustulerunt, caput sale conditum Susa ad regem Darium detulerunt. Ea re audita Darius objurgatis qui id fecerant, quod hominem vivum in conspectum suum non adduxissent, jussit Histiæi caput eos elotum atque decorè obvolu-

a ἀπολαβών. b προέδεξε. c ἐποιήσατο. d διαβαίνεις τοῦ. e πεδίου τοῦ. f περιστείλαντας εὐπρεπέως ἐνετείλατο.

Insulis Chio & Lesbo & Tenedo subactis etiam Ionia subjugata & dira exempla in pueros & puellas edita: mox & Europæ maritima Persis cesserunt. Casus Byzantii, Chalcedonis, Cyzici.

volutum sepelire, tanquam viri de ipso
ac de Persis bene meriti. Ita res Histi-
31 æi se habuerunt. PERSARVM autem
nauticæ copiæ circa Miletum hybernan-
tes, altero anno ut inde navigarunt, haud
difficulter insulas continenti adjacentes
ceperunt, Chium, Lesbum, Tenedum:
quarum insularum ut quamque capiebant,
singulas barbari subactas verriculabant.
verriculant autem hunc in modum: Vir
viri manum tenens prehensam, à mari
boreali ad australe transiverunt: post
hæc omnem insulam peragrant, venan-
do homines. Ceperunt quoque in conti-
nente urbes Ionicas eadem ratione, præ-
terquam quod non verriculabant homi-
32 nes. neque enim poterant. Hîc autem
non falso cesserunt ea quæ duces Persa-
rum minati sunt Ionibus, quum ex ad-
verso castra haberent. nam posteaquam
potiti sunt urbibus, formosissimos quos-
que puerorum seligentes exciderunt, ut
exsectis testibus pro viris integris facerent
eunuchos; virginesque forma præstantis-
simas ad regem transportarunt: & su-
per hæc, urbes cum ipsis templis cre-
maverunt. Ita tertio Iones sunt in ser-
vitutem redacti, primum à Lydis, bis
33 deinceps à Persis. Profectus ab Ionia
navalis exercitus, omnia quæ ad lævam
sunt Hellespontum innavigantibus sub-
egit. nam quæ sunt ad dexteram, jam
subacta erant à Persis per continentem.
Hellesponti autem hæc in Europa sunt,
Chersonesus, in qua frequentes sunt ur-
bes, & Perinthus, & castella per Thra-
ciam, & Selymbria, & Byzantium. Quo-
rum Byzantii, & qui ulteriori in litore sunt
Chalcedonii, ne expectaverunt quidem
adventum Phœniciæ classis: sed relicta
regione sua, in interiora Euxini ponti
recesserunt, ibique urbem Mesambriam
condiderunt. at Phœnices his locis quæ
deserta erant incensis, ad Prœconnesum
& Artacen se convertunt. Quibus &
ipsis igni traditis, rursus in Chersonesum
revehuntur, eversuri ceteras urbes, quas
superiore accessu non everterant. nam
Cyzicum omnino ne accesserunt quidem;
quod ipsi Cyziceni, jam ante adven-
tum hunc classis Phœnicum sub rege e-
rant, quum se OEbari, qui Dascylii præ-
ses erat, filio Megabazi, dedissent. Ce-
teras Chersonesi urbes præter Cardiam
34 Phœnices subegerunt. Quarum usque
ad id tempus tyrannus erat Miltiades, fi-
lius

θάψαι, ὡς ἀνδρὸς μεγάλως ἑωυτῷ τε καὶ Πέρ-
σῃσι εὐεργέτεω. τὰ μὲν περὶ Ἱστιαῖον οὕτω ἔσχε.
Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Περσέων, χειμερίσας περὶ
Μίλητον τῷ δευτέρῳ ἔτεϊ ὡς ἀνέπλωσε, αἱρέει
εὐπετέως τὰς νήσους τὰς πρὸς τῇ ἠπείρῳ κειμέ-
νας, Χίον καὶ Λέσβον καὶ Τένεδον. ὅκως δὲ λά-
βοι τινὰ τῶν νήσων, ὡς ἑκάστην αἱρέοντες οἱ βάρ-
βαροι ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους. σαγηνεύουσι
δὲ τόνδε [a] τὸν τρόπον. ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος τῆς
χειρὸς, ἐκ θαλάσσης τῆς βορηΐης ἐπὶ τὴν νοτίην
διήκουσι [b], καὶ ἔπειτα διὰ πάσης τῆς νήσου διέρχονται
ἐκθηρεύοντες τοὺς ἀνθρώπους. αἵρεον δὲ καὶ τὰς ἐν ἠ-
πείρῳ πόλιας τὰς Ἰάδας κατὰ ταὐτά· πλὴν οὐκ
ἐσαγήνευον τοὺς ἀνθρώπους· οὐ γὰρ οἷά τ᾽ ἦν. Ἐνθαῦτα
Περσέων οἱ στρατηγοὶ οὐκ ἐψεύσαντο τὰς ἀπειλὰς
τὰς ἐπηπείλησαντο [c] τοῖσι Ἴωσι στρατοπεδευομένοισι
ἐναντία σφίσι. ὡς γὰρ δὴ ἐπεκράτησαν τῶν πολίων,
παῖδάς τε τοὺς εὐειδεστάτους ἐκλεγόμενοι ἐξέτα-
μνον, καὶ ἐποίευν ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους [d]·
καὶ παρθένους τὰς καλλιστευούσας, ἀνασπάστους
παρὰ βασιλῆα. ταῦτά τε δὴ ἐποίευν, καὶ τὰς πό-
λιας ἐνεπίμπρασαν αὐτοῖσι τοῖσι ἱροῖσι. οὕτω δὴ
τὸ τρίτον Ἴωνες κατεδουλώθησαν· πρῶτον μὲν,
ὑπὸ Λυδῶν, δὶς δὲ ἑξῆς [e] τότε ὑπὸ Περσέων.
Ἀπὸ δὲ Ἰωνίης ἀπαλλασσόμενος ὁ ναυτικὸς στρα-
τὸς, τὰ ἐπ᾽ ἀριστερὰ ἐσπλέοντι τοῦ Ἑλλησπόντου,
αἵρεε πάντα. τὰ γὰρ ἐπιδέξια αὐτοῖσι τοῖσι Πέρ-
σῃσι ὑποχείρια ἦν γεγονότα κατ᾽ ἤπειρον. εἰσὶ
δὲ αἱ ἐν [f] τῇ Εὐρώπῃ αἵδε τοῦ Ἑλλησπόντου, Χερσό-
νησός τε, ἐν τῇ πόλιες συχναὶ ἔνεισι [g], καὶ Πέριν-
θος, καὶ τὰ τείχεα τὰ ἐπὶ Θρηΐκης, καὶ Ση-
λυμβρίη τε [h] καὶ Βυζάντιον. Βυζάντιοι μέν νυν
καὶ οἱ πέρηθεν Χαλκηδόνιοι, οὐδ᾽ ὑπέμειναν ἐπι-
πλέοντας τοὺς Φοίνικας, ἀλλ᾽ οἴχοντο ἀπολι-
πόντες τὴν σφετέρην, ἔσω [i] ἐς τὸν Εὔξεινον
πόντον· καὶ ἐνθαῦτα πόλιν Μεσαμβρίην οἴκη-
σαν. οἱ δὲ Φοίνικες κατακαύσαντες ταύτας τὰς
χώρας τὰς καταλειφθείσας [k], τράπονται ἐ-
πί τε Προικόννησον, καὶ Ἀρτάκην. πυρὶ δὲ
καὶ ταύτας νείμαντες, ἔπλεον αὖτις ἐς τὴν
Χερσόνησον, ἐξαιρήσοντες τὰς ἐπιλοίπους τῶν πο-
λίων, ὅσας πρότερον προσχόντες [l] οὐ κατέσυ-
ραν· ἐπὶ δὲ Κύζικον οὐδὲ ἔπλωσαν τὴν ἀρχήν.
αὐτοὶ γὰρ Κυζικηνοὶ ἔτι πρότερον τοῦ Φοινίκων
ἔσπλου, ἐγεγόνεσαν [m] ὑπὸ βασιλέϊ, Οἰβάρεϊ
τῷ Μεγαβάζου ὁμολογήσαντες τῷ ἐν Δασκυ-
λίῳ ὑπάρχῳ. τῆς δὲ Χερσονήσου, πλὴν Καρδίης
πόλιος, τὰς ἄλλας πάσας ἐχειρώσαντο οἱ Φοίνι-
κες. Ἐτυράννευε δὲ αὐτέων μέχρι τότε Μιλτιάδης
ὁ

a τοῦτον. b διήκουσι. c ἐπηπείλησαν. d ἀντὶ ἐνόρχων εἶναι εὐνούχους. e δὲ ἐπεξῆς. f εἰσὶ δὲ ἐν. g πόλιες πολέες εἰσί. h Σηλυβρίη τε. i οἴχοντο, φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν, ἔσω. k καταλεχθείσας. l ὅσας προσχόντες. m ἔσπλου τούτου, ἐγεγόνεισαν.

Miltiades Cypseli filius per Doloncos tyrannus Chersonesi, quam munivit contra Absinthios Thracas. mox ab Lampsacenis captus.

ὁ Κίμωνος τοῦ Στησαγόρεω, κτησαμένου τὴν ἀρχὴν ταύτην πρότερον Μιλτιάδεω τοῦ Κυψέλου, τρόπῳ τοιῷδε· εἶχον Δόλογκοι Θρήϊκες τὴν ἀρχὴν τῆς Χερσονήσου ταύτην· οὗτοι ὦν οἱ Δόλογκοι πιεσθέντες πολέμῳ ὑπὸ Ἀψινθίων, ἐς Δελφοὺς ἔπεμψαν τοὺς βασιλῆας περὶ τοῦ πολέμου χρησομένους. ἡ δὲ Πυθίη σφι ἀνεῖλε οἰκιστὴν ἐπάγεσθαι ἐπὶ τὴν χώρην τοῦτον, ὃς ἄν σφεας ἀπιόντας ἐκ τοῦ ἱροῦ πρῶτος ἐπὶ ξείνια καλέσῃ. ἰόντες δὲ οἱ Δόλογκοι τὴν ἱρὴν ὁδὸν, διὰ Φωκέων τε καὶ Βοιωτῶν ἤισαν. καί σφεας ὡς οὐδεὶς ἐκάλεε, ἐκτράπονται ἐπ' Ἀθηνέων [a]. Ἐν δὲ τῇσι Ἀθήνῃσι τηνικαῦτα εἶχε μὲν τὸ πᾶν κράτος Πεισίστρατος, ἀτὰρ ἐδυνάστευέ τε καὶ [b] Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου, ἐὼν οἰκίης τεθριπποτρόφου, τὰ μὲν ἀνέκαθεν, ἀπ' Αἰακοῦ τε καὶ Αἰγίνης γεγονώς· τὰ δὲ νεώτερα, Ἀθηναῖος, Φιλαίου τοῦ Αἴαντος παιδὸς γινομένου πρώτου τῆς οἰκίης ταύτης Ἀθηναίου. οὗτος ὁ Μιλτιάδης, κατήμενος ἐν τοῖσι προθύροισι τοῖσι ἑωϋτοῦ, ὁρέων τοὺς Δολόγκους παριόντας, ἐσθῆτα οὐκ ἐγχωρίην ἔχοντας, καὶ αἰχμὰς, προσεβώσατο· καί σφι προσελθοῦσι, ἐπηγγείλατο καταγωγὴν καὶ ξείνια. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ ξεινισθέντες ὑπ' αὐτοῦ, ἐξέφαινον πᾶν τὸ μαντήϊον. ἐκφήναντες δὲ, ἐδέοντο αὐτοῦ τῷ θεῷ μιν πείθεσθαι. Μιλτιάδεα δὲ ἀκούσαντα, παραυτίκα ἔπεισε ὁ λόγος, οἷα ἀχθόμενόν τε τῇ Πεισιστράτου ἀρχῇ, καὶ βουλόμενον ἐκποδὼν εἶναι. αὐτίκα δὲ ἐστάλη ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησόμενος τὸ χρηστήριον εἰ ποιέῃ τά περ αὐτοῦ οἱ Δόλογκοι προσεδέοντο. Κελευούσης δὲ καὶ τῆς Πυθίης, οὕτω δὴ Μιλτιάδης ὁ Κυψέλου ὀλύμπια ἀνῃρηκὼς πρότερον τούτων τεθρίππῳ, τότε παραλαβὼν Ἀθηναίων πάντα τὸν βουλόμενον μετέχειν τοῦ στόλου, ἔπλεε ἅμα τοῖσι Δολόγκοισι, καὶ ἔσχε τὴν χώρην· καί μιν οἱ ἐπαγαγόμενοι [c] τύραννον κατεστήσαντο. ὁ δὲ πρῶτον μὲν ἐπετείχισε [d] τὸν ἰσθμὸν τῆς Χερσονήσου, ἐκ Καρδίης πόλιος ἐς Πακτύην, ἵνα μὴ ἔχοιεν σφέας οἱ Ἀψίνθιοι δηλέεσθαι ἐσβάλλοντες ἐς τὴν χώρην. εἰσὶ δὲ οὗτοι στάδιοι ἕξ τε καὶ τριήκοντα τοῦ ἰσθμοῦ. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τούτου ἡ Χερσόνησος ἔσω πᾶσά ἐστι σταδίων εἴκοσι καὶ τετρακοσίων τὸ μῆκος. Ἀποτειχίσας ὦν τὸν αὐχένα τῆς Χερσονήσου ὁ Μιλτιάδης, καὶ τοὺς Ἀψινθίους τρόπῳ τοιῷδε ὠσάμενος, τῶν λοιπῶν πρώτοισι ἐπολέμησε Λαμψακηνοῖσι· καί μιν οἱ Λαμψακηνοὶ λοχήσαντες [e] αἱρέουσι ζωγρίῃ. ἦν δὲ ὁ Μιλτιάδης Κροίσῳ τῷ Λυδῷ ἐν γνώμῃ γεγονώς. πυθόμενος ὦν ὁ Κροῖσος ταῦτα, πέμπων προηγόρευε τοῖσι Λαμψακηνοῖσι

lius Cimonis, nepos Stesagoræ: cujus imperii autor fuerat Miltiades Cypseli filius, ad hunc modum. Dolonci Thraces imperium hoc Chersonesi tenebant. Hi Dolonci quum ab Absinthiis bello vexarentur, reges suos, ut de bello consulerent, Delphos miserunt. quibus Pythia respondit, ut coloniæ in suam terram deducendæ eum autorem asciscerent, qui primus eos templo abeuntes hospitio invitasset. Dolonci sacram viam ingressi, per Phocenses atque Bœotios iter fecerunt: à quorum nemine invitati, Athenas divertunt. Ea tempestate Athenis omne 35
quidem imperium tenebat Pisistratus, dominabatur tamen & Miltiades Cypseli filius è familia quadrigas alente ad Olympia, primam originem repetens ab Æaco & Ægina, sed recentiora Atheniensis, ab Philæo Ajacis filio, qui primus in ea domo Atheniensis extitit. Miltiades hic, ut sedebat in suis anteforibus, cernens Doloncos prætereuntes, non illius loci vestem gerentes neque hastas, homines inclamavit: accedentibusque obtulit domicilium & hospitalia dona. Illi admissa oblatione, hospitaliter ab eo accepti, aperuerunt ei totum oraculum, precesque addiderunt ut deo obsequeretur. Miltiadi ea oratione audita, confestim persuasum est, ut qui pertæsus imperium Pisistrati, cuperet illinc emigrare: protinusque Delphos se contulit oraculum consulturus, nunquid faceret quæ Dolonci ab eo petiverant. Jubente etiam 36
Pythia, ita Miltiades Cypseli filius, quadrigæ curriculo jam antea in Olympiacis victor, una cum Doloncis navigavit, assumptis Atheniensium voluntariis quibusque ad expeditionem. & ubi locum illum tenuit, ab iis qui se deduxerant, tyrannus creatus est. Is ante omnia Chersonesi isthmum operibus munivit, ab urbe Cardia ad Pactyam, ne ab Absinthiis regionem incursantibus infestari posset. sunt autem isthmi ista sex ac triginta stadia. ab hoc autem isthmo introrsus, omnis Chersonesus quadringentorum viginti stadiorum est longitudinis. Mil- 37
tiades igitur, interseptis faucibus Chersonesi, atque hoc modo Absinthiis expulsis, primis ceterorum Lampsacenis intulit bellum: illi dispositis insidiis eum vivum cepere. Ea re Crœsus Lydus audita (erat autem Crœso Miltiades charus) per nuncios Lampsacenis præcepit, ut

a ἐπ' Ἀθηναίων. b ἐδυνάστευε καὶ. c ἐπαγόμενοι. d ἀπετείχισε. e Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες.

Crœsus amicus Miltiadis. In morem pinus exterere. Miltiadæ plures imperarunt Chersoneso, etiam Stesagoras. Scytharum irruptio.

ut hominem missum facerent: alioqui se
illos in morem pinus extriturum mina-
tus est. Hac oratione nutantibus Lam-
psacenis, quid sibi vellet quod Crœsus
minabatur se illos in morem pinus extri-
turum, vix tandem quidam e majoribus
natu intelligens, quid illud esset expo-
suit, inquiens pinum ex omnibus arbori-
bus solam esse, quæ excisa nullam subolem
remittat, sed prorsus emoriatur. Eapro-
pter veriti Crœsum Lampsaceni, solutum
38 Miltiadem remiserunt. Ita Miltiades ob
Crœsum evasit: qui postea sine liberis
moriens, imperium atque opes tradidit
Stesagoræ, Cimonis sui fratris uterini fi-
lio. Cui defuncto Chersonesitæ, ut mos
est, conditori sacrificant, certamenque e-
questre ac gymnicum statuto tempore
celebrant, in quo nulli Lampsacenorum
certare permittitur. Durante autem cum
Lampsacenis bello, contigit ut Stesagoras
quoque liberis orbus decederet, in pry-
taneo percussus securi caput à quodam
qui se transfugam verbis simulabat, sed
39 re ipsa hostis erat & subardentior. Ste-
sagora hunc in modum defuncto, tum
Pisistratidæ Miltiadem Cimonis filium
fratrem defuncti Stesagoræ, cum trire-
me ad suscipiendas in Chersoneso res di-
miserunt: in quem etiam Athenis be-
neficia contulerant, tanquam non sane
conscii mortis Cimonis patris ejus; quam
mortem alio in libro qualis fuerit com-
memorabo. Miltiades ut venit in Cher-
sonesum, domi tenebat fratrem Stesago-
ram, videlicet puniens. Quod quum au-
dissent Chersonesitæ, undique ex omni-
bus civitatibus principes congregati sunt;
quum autem communi profectione ute-
rentur, quasi ad simul lugendum, in vincu-
la ab eo conjecti sunt, & Miltiades Cher-
sonesum obtinet, adjutores nutriens quin-
gentos; filiamque Olori regis Thra-
cum Hegesipylam duxit uxorem. Hic
40 Cimonis filius Miltiades nuper quidem
in Chersonesum venerat, tamen post-
quam venit, alia graviora negotia quam
præsentia erant, illum exceperunt. nam
tertio quam hæc gesta sunt anno Scythas
profugit. Scythæ enim pastorii à rege
Dario irritati, coactis copiis ad hanc
usque Chersonesum processerant. Hos
non ausus expectare venientes Miltiades
fugit ab Chersoneso. Donec illis digres-
sis eum postea Dolonci reduxere tribus
41 annis antequam hæc ei acciderent. Tunc
Phœ-

κελεύουσι μετιέναι Μιλτιάδεα· εἰ δὲ μή, σφέας πίτυος τρόπον ἀπείλεε ἐκτρίψειν. πλανωμένων δὲ τῶν Λαμψακηνῶν ἐν τοῖσι λόγοισι, τί θέλει τὸ [a] ἔπος εἶναι τό σφι ἀπείλησεν ὁ Κροῖσος, πίτυος τρόπον ἐκτρίψειν, μόγις κοτὲ μαθὼν τῶν τις πρεσβυτέρων, εἶπε τὸ ἐόν, ὅτι πίτυς μούνη δενδρέων πάντων ἐκκοπεῖσα, βλαστὸν οὐδένα μετιεῖ, ἀλλὰ πανωλέθρως ἐξαπόλλυται. δείσαντες ὦν οἱ Λαμψακηνοὶ Κροῖσον, λύσαντες μετῆκαν Μιλτιάδεα. οὗτος μὲν δὴ διὰ Κροῖσον ἐκφεύγει. μετὰ δὲ τελευτᾷ [b] ἄπαις, τὴν ἀρχήν τε καὶ τὰ χρήματα παραδοὺς Στησαγόρῃ τῷ Κίμωνος ἀδελφεοῦ παιδὶ ὁμομητρίου. καί οἱ τελευτήσαντι Χερσονησῖται θύουσι, ὡς νόμος οἰκιστῇ, καὶ ἀγῶνα ἱππικόν τε καὶ γυμνικὸν ἐπιστᾶσι, ἐν τῷ Λαμψακηνῶν οὐδενὶ ἐγγίνεται ἀγωνίζεσθαι. πολέμου δὲ ἐόντος πρὸς Λαμψακηνοὺς, καὶ Στησαγόρεα κατέλαβε ἀποθανεῖν ἄπαιδα, πληγέντα τὴν κεφαλὴν πελέκεϊ ἐν πρυτανηΐῳ, πρὸς ἀνδρὸς αὐτομόλου μὲν τῷ λόγῳ, πολεμίου δὲ καὶ ὑποθερμοτέρου τῷ ἔργῳ. Τελευτήσαντος δὲ καὶ Στησαγόρεω τρόπῳ τοιῷδε, ἐνθαῦτα Μιλτιάδεα τὸν Κίμωνος, Στησαγόρεω δὲ τοῦ τελευτήσαντος ἀδελφεὸν, καταλαμψόμενον τὰ πρήγματα, ἐπὶ Χερσονήσου ἀποστέλλουσι τριήρεϊ οἱ Πεισιστρατίδαι· οἵ μιν καὶ ἐν Ἀθήνῃσι ἐποίευν εὖ, ὡς οὐ συνειδότες δῆθεν τοῦ πατρὸς Κίμωνος αὐτοῦ τὸν θάνατον· τὸν ἐγὼ ἐν ἄλλῳ λόγῳ σημανέω ὡς ἐγένετο. Μιλτιάδης δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Χερσόνησον, εἶχε κατ' οἴκους τὸν [c] ἀδελφεὸν Στησαγόρεα, δηλαδὴ ἐπιτιμέων· οἱ δὲ Χερσονησῖται πυνθανόμενοι ταῦτα, συνελέχθησαν ἀπὸ πασέων τῶν πολίων οἱ δυναστεύοντες πάντοθεν· κοινῷ δὲ στόλῳ ἀπικόμενοι ὡς συλλυπηθησόμενοι, ἐδέθησαν ὑπ' αὐτοῦ. Μιλτιάδης τε δὴ ἴσχει τὴν Χερσόνησον, πεντακοσίους βόσκων ἐπικούρους, καὶ γαμέει Ὀλόρου τοῦ Θρηΐκων βασιλῆος τὴν θυγατέρα Ἡγησιπύλην. Οὗτος δὲ ὁ Κίμωνος Μιλτιάδης, νεωστὶ μὲν ἐληλύθεε ἐς τὴν Χερσόνησον, κατελάμβανε δέ μιν ἐλθόντα ἄλλα τῶν κατεχόντων πρηγμάτων χαλεπώτερα. τρίτῳ μὲν γὰρ ἔτεϊ τούτων, Σκύθας ἐκφεύγει. Σκύθαι γὰρ οἱ νομάδες ἐρεθισθέντες ὑπὸ βασιλῆος Δαρείου, συνεστράφησαν καὶ ἤλασαν μέχρι Χερσονήσου ταύτης. τούτους ἐπιόντας οὐκ ὑπομείνας ὁ Μιλτιάδης, ἔφυγε ἀπὸ Χερσονήσου [d]· ἐς ὃ οἵ τε Σκύθαι ἀπαλλάχθησαν, καὶ ἐκεῖνον Δόλογκοι κατήγαγον ὀπίσω. ταῦτα μὲν δὴ τρίτῳ ἔτεϊ πρότερον ἐγεγόνεε τῶν τότε μιν κατεχόντων. Τότε δὴ πυνθανόμενος εἶναι τοὺς φοί-

a MS. habet τὸ θέλει τό. b μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ. c οἴκους τῶν. d ἔφευγε Χερσόνησον.

Fuga Miltiadis Athenas, filio Metiocho ab Persis excepto & Susa perducto, ubi vixit. Ionia formata ad arbitrium Persicum. Parasangæ. Mardonius, gener regis, descendit cum novis copiis ad mare.

Φοίνικας ἐν Τενέδῳ, πληρώσας χρημάτων τριήρεας πέντε τῶν παρεόντων, ἀπέπλεε ἐς τὰς Ἀθήνας. καὶ ὥσπερ ὡρμήθη ἐκ Καρδίης πόλιος, ἔπλεε διὰ τοῦ Μέλανος κόλπου. παραμείβετό τε τὴν Χερσόνησον, καὶ οἱ Φοίνικές οἱ περιπίπτουσι τῇσι νηυσί. αὐτὸς μὲν δὴ Μιλτιάδης σὺν τῇσι τέσσερσι τῶν νεῶν καταφεύγει ἐς Ἴμβρον· τὴν δέ οἱ πέμπτην τῶν νεῶν κατεῖλον διώκοντες οἱ Φοίνικες· τῆς δὲ νεὸς ταύτης ἔτυχε τῶν Μιλτιάδεω παίδων ὁ πρεσβύτατος ἄρχων Μητίοχος, οὐκ ἐκ τῆς Ὀλόρου τοῦ Θρήικος ἐὼν θυγατρὸς, ἀλλ' ἐξ ἄλλης· καὶ τοῦτον ἅμα τῇ νηῒ εἷλον οἱ Φοίνικες· καί μιν πυθόμενοι ὡς εἴη Μιλτιάδεω παῖς, ἀνήγαγον παρὰ βασιλέα, δοκέοντες χάριτα μεγάλην καταθήσεσθαι· ὅτι δὴ Μιλτιάδης γνώμην ἀπεδέξατο ἐν τοῖσι Ἴωσι, πείθεσθαι κελεύων τοῖσι Σκύθῃσι, ὅτε οἱ Σκύθαι προσεδέοντο, λύσαντας τὴν σχεδίην, ἀποπλέειν ἐς τὴν ἑωϋτῶν· Δαρεῖος δὲ, ὡς οἱ Φοίνικες Μητίοχον τὸν Μιλτιάδεω ἀνήγαγον, ἐποίησε κακὸν μὲν οὐδὲν Μητίοχον, ἀγαθὰ δὲ συχνά· καὶ γὰρ οἶκον καὶ κτῆσιν ἔδωκε, καὶ Περσίδα γυναῖκα, ἐκ τῆς οἱ τέκνα ἐγένετο, τὰ ἐς Πέρσας κεκοσμέαται. Μιλτιάδης δὲ ἐξ Ἴμβρου ἀπικνέεται ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐκ τῶν Περσέων οὐδὲν ἐπὶ πλέον [a] ἐγένετο τουτέων, ἐς νεῖκος φέρον Ἴωσι, ἀλλὰ τάδε μὲν χρήσιμα κάρτα τοῖσι Ἴωσι ἐγένετο. τούτου τοῦ ἔτεος Ἀρταφέρνης ὁ Σαρδίων ὕπαρχος, μεταπεμψάμενος ἀγγέλους ἐκ τῶν πολίων [b], συνθήκας σφίσι αὐτοῖσι τοὺς Ἴωνας ἠνάγκασε ποιήσασθαι, ἵνα δοσίδικοι εἶεν, καὶ μὴ ἀλλήλους φέροιέν τε καὶ ἄγοιεν. ταῦτά τε ἠνάγκασε ποιέειν, καὶ τὰς χώρας σφέων μετρήσας κατὰ παρασάγγας, τοὺς καλέουσι οἱ Πέρσαι τὰ τριήκοντα στάδια· κατὰ δὴ τούτους μετρήσας, φόρους ἔταξε ἑκάστοισι, οἳ κατὰ χώρην διατελέουσι ἔχοντες ἐκ τούτου τοῦ χρόνου αἰεὶ καὶ ἔτι ἐς ἐμὲ, ὡς ἐτάχθησαν ἐξ Ἀρταφέρνεος· ἐτάχθησαν δὲ σχεδὸν κατὰ ταὐτὰ τὰ καὶ πρότερον εἶχον. καί σφι ταῦτα μὲν εἰρηναῖα ἦν. Ἅμα δὲ τῷ ἔαρι τῶν ἄλλων καταλελυμένων στρατηγῶν ἐκ βασιλῆος, Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω κατέβαινε ἐπὶ θάλασσαν, στρατὸν πολλὸν μὲν κάρτα πεζὸν ἅμα ἀγόμενος, πολλὸν δὲ ναυτικόν· ἡλικίην τε νέος ἐὼν, καὶ νεωστὶ γεγαμηκὼς βασιλῆος Δαρείου θυγατέρα Ἀρτοζώστρην. ἄγων δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον ὁ Μαρδόνιος, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν τῇ Κιλικίῃ, αὐτὸς μὲν ἐπιβὰς ἐπὶ νεὸς, ἐκομίζετο ἅμα τῇσι ἄλλῃσι νηυσὶ, στρατιὴν δὲ τὴν πεζὴν ἄλλοι ἡγεμόνες ἦγον ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ παραπλέων τὴν Ἀσίην ἀπίκετο ὁ Μαρδόνιος ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐνθαῦτα μέγιστον θῶυμα ἐρέω τοῖσι μὴ ἀποδεκομένοισι Ἑλλήνων, Περσέων τοῖσι ἑπτὰ Ὀτά-

Phœnices apud Tenedum esse quum audisset, quinque cum triremibus (quas præsentibus facultatibus impleverat) Athenas navigavit; & sicut solverat ex urbe Cardia, per sinum Melana navigabat, prætervehens Chersoneson, & Phœnicum classe circumventus, ipse quidem cum quatuor navibus ad Imbrum evasit, quintam vero Phœnices insequuti ceperunt, cui præerat Miltiadis filius natu maximus Metiochus, non ex filia Olori Thracis, sed ex alia muliere. Eum Phœnices cum navi cepere; & quum Miltiadis filium esse cognovissent, ad regem perduxerunt, rati se magnam apud eum gratiam inituros: quoniam Miltiades dixerat apud Iones sententiam, ut suaderet Scythis, rogantibus soluta rate domum abire, obtemperare. Oblato tamen sibi Metiocho Darius tantum abest ut quicquam mali fecerit, ut permultis eum bonis affecerit. donavit enim domo & possessione, uxore etiam Perside: ex qua liberi geniti sunt qui inter Persas censentur. Miltiades autem ex Imbro 42
Athenas pervenit. Neque hoc anno quicquam est à Persis amplius in Ionas statutum contentiosum, sed benigna sane hæc eis contigerunt. Hoc anno Artaphernes Sardium præses accitis civitatium legatis, adegit Iones ad pactiones inter se faciendas de jure dando, & ne sese invicem ferrent aut agerent. Ad hoc adactis Ionibus, per parasangas (ita enim Persæ triginta stadia appellant) regiones eorum divisit: regionatimque tributa singulis instituit, quæ ab Artapherne instituta, ad meam usque ætatem illic obtinuerunt, juxta eadem pæne quæ prius fuerant. Et hæc quidem illis pacata erant. Ceterum ineunte statim vere 43
aliis ducibus ab rege abdicatis, Mardonius Gobryæ filius, adhuc adolescens, & recens in matrimonium accepta Darii filia Artozostra, ad mare descendit, permagnas ducens peditum classiariorumque copias. Qui cum exercitu postquam in Ciliciam pervenit, ipse conscensa navi cum classe reliqua abiit, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus. Posteaquam autem prætervectus Asiam in Ioniam pervenit Mardonius, miram hîc rem ego referam iis Græcis qui non assentiuntur Ota-

a ἔτι πλέον. b πολεμίκοι.

Is in Ioniam induxit democratias. Strages classis ejus circa Athon, militum ab Brygis, debellatio reliquorum Macedonum. Thasiorum aurifodinæ.

Otanem inter septem Persas suasisse potiorem esse Persis statum popularem, abdicatis Ionum tyrannis Mardonius statum popularem per civitates constituit. his actis, in Hellespontum ire contendit: ubi coacta ingenti vi navium, etiam multo peditatu, eas copias navibus trajecit Hellespontum, perque Europam iter Eretriam versus atque Athenas faciebat.
44 Hæc enim civitates erant prætextus expeditionis: sed in animo habebat quam plurimas posset Græcarum civitatum subigere. Nam & classe Thasios nec manum ex adverso levantes subegit, & peditatu Macedones, ultra eos qui jam erant, in servitutem redegit. etenim quæ intra Macedones sunt nationes, jam subactæ omnes erant. Hæc classis è Thaso transmittens, ac oppositam continentem legens, ad Acanthum usque processit: & ex Acantho solvens, dum Athon circumflectit, ventus aquilo vehemens atque arcens transitu in eam ingruit, naviumque valde multas in Athon expulit; adeo ut dicatur ad trecentas afflixisse, & supra viginti millia hominum interiisse: quippe quum feris illud mare circa Athon plane scateat, perierunt rapti ab illis, aut petris allisi, partim quod natare nescirent, partim gelu absumpti. Et cum nautico quidem
45 exercitu ita actum est. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedonia stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invasere, & cum alios multos ex eis occidunt, tum ipsum Mardonium vulnerant. Sed non tamen vel ipsi servitutem Persarum devitare potuerunt. nam Mardonius non prius ex iis locis decessit, quam illos in suam redegit potestatem. His subactis reduxit exercitum, tum ob eam quam adversus Brygos in exercitu terrestri, tum ob majorem quam in classe ad Athon acceperat calamitatem. Ita hic exercitus turpi-
46 ter re gesta rediit in Asiam. Altero post hæc anno Darius ante omnia Thasios à vicinis insimulatos tanquam defectionem molientes, misso nuncio jussit diruere muros, & naves in Abdera transportare. nam Thasii, ut qui ab Histiæo Milesio fuerant obsessi, & proventus magnos habebant, opibus utebantur, cum in texendis navibus longis, tum validioribus muris urbi circumdandis. Erat autem eis proventus hic ex conti-
nenti

Ὀτάνεα γνώμην ἀποδέξασθαι, ὡς χρεὼν εἴη δημοκρατέεσθαι Πέρσας. τοὺς γὰρ τυράννους τῶν Ἰώνων καταπαύσας πάντας ὁ Μαρδόνιος, δημοκρατίας κατίστα ἐς τὰς πόλιας. ταῦτα δὲ ποιήσας, ἠπείγετο ἐς τὸν Ἑλλήσποντον. ὡς δὲ συνελέχθη μὲν χρῆμα πολλῶν νεῶν, συνελέχθη δὲ καὶ πεζὸς στρατὸς πολλός, διαβάντες τῇσι νηυσὶ τὸν Ἑλλήσποντον, ἐπορεύοντο διὰ τῆς Εὐρώπης· ἐπορεύοντο δὲ ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας. Αὗται μὲν ὦν σφι πρόσχημα ἔσαν τοῦ στόλου, ἀτὰρ ἐν νόῳ ἔχοντες ὅσας ἂν πλείστας δύνωνται καταστρέφεσθαι τῶν Ἑλληνίδων πολίων. τοῦτο μὲν δή, τῇσι νηυσὶ Θασίους οὐδὲ χεῖρας ἀνταειραμένους, κατεστρέψαντο· τοῦτο δέ, τῷ πεζῷ Μακεδόνας πρὸς τοῖσι ὑπάρχουσι δούλους προσεκτήσαντο. τὰ γὰρ ἐντὸς Μακεδόνων ἔθνεα πάντα σφι ἤδη ἦν ὑποχείρια γεγονότα. ἐκ μὲν δὴ Θάσου διαβαλόντες πέρην ὑπὸ τὴν ἤπειρον ἐκομίζοντο μέχρι Ἀκάνθου· ἐκ δὲ Ἀκάνθου ὁρμεώμενοι, τὸν Ἄθων περιέβαλλον. ἐπιπεσὼν δέ σφι περιπλέουσι βορῆς ἄνεμος, μέγας τε καὶ ἄπορος, κάρτα τρηχέως περιέσπε πλήθεϊ πολλὰς τῶν νεῶν ἐκβάλλων πρὸς τὸν Ἄθων. λέγεται γὰρ τριηκοσίας μὲν τῶν νεῶν τὰς διαφθαρείσας εἶναι, ὑπὲρ δὲ δύο μυριάδας ἀνθρώπων. ὥστε γὰρ θηριωδεστάτης ἐούσης τῆς θαλάσσης ταύτης τῆς περὶ τὸν Ἄθων, οἱ μὲν ὑπὸ τῶν θηρίων διεφθείροντο ἁρπαζόμενοι· οἱ δέ, πρὸς τὰς πέτρας ἀρασσόμενοι· οἱ δὲ αὐτέων νέειν οὐκ ἐπιστέατο, καὶ κατὰ τοῦτο διεφθείροντο· οἱ δέ, ῥίγεϊ. ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς οὕτω ἔπρησσε. Μαρδονίῳ δὲ καὶ τῷ πεζῷ στρατοπεδευομένῳ [a] ἐν Μακεδονίῃ, νυκτὸς Βρύγοι Θρήικες ἐπεχείρησαν· καί σφεων πολλοὺς φονεύουσι οἱ Βρύγοι, Μαρδόνιον δὲ αὐτὸν τρωματίζουσι. οὐ μέντοι οὐδὲ αὐτοὶ δουλοσύνην διέφυγον πρὸς Περσέων. οὐ γὰρ δὴ πρότερον ἀπανέστη ἐκ τῶν χωρέων τουτέων Μαρδόνιος, πρὶν ἤ σφεας ὑποχειρίους ἐποιήσατο. τούτους μέντοι καταστρεψάμενος, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας πρὸς τοὺς Βρύγους, καὶ τῷ ναυτικῷ μεγάλως περὶ τὸν Ἄθων. οὗτος μέν νυν ὁ στόλος αἰσχρῶς ἀγωνισάμενος, ἀπαλλάχθη [b] ἐς τὴν Ἀσίην. Δευτέρῳ δὲ ἔτεϊ τουτέων ὁ Δαρεῖος, πρῶτα μὲν Θασίους διαβληθέντας ὑπὸ τῶν ἀστυγειτόνων ὡς ἀπόστασιν μηχανοίατο, πέμψας ἄγγελον, ἐκέλευέ σφεας τὸ τεῖχος περιαιρέειν, καὶ τὰς νέας ἐς Ἄβδηρα κομίζειν. οἱ γὰρ δὴ Θάσιοι, οἷα ὑπὸ Ἱστιαίου τε τοῦ Μιλησίου πολιορκηθέντες, καὶ προσόδων ἐουσέων μεγάλων, ἐχρέωντο τοῖσι χρήμασι, ναῦς τε ναυπηγεύμενοι μακράς, καὶ τεῖχος ἰσχυρότερον περιβαλλόμενοι. ἡ δὲ πρόσοδός σφι ἐγίνετο ἔκ τε τῆς ἠπείρου
Xx καὶ

a πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ. b ἀπηλλάχθη.

Thasus à Phœnicibus condita, & unde nominata. Darius tentat Græcos petendo aquam & terram, & accipit, etiam ab Æginetis, quos Lacedæmone accusant Athenienses, mittiturque Cleomenes puniturus.

καὶ ἀπὸ τῶν μετάλλων. ἐκ μέν γε τῶν ἐν Σκαπτῇ ὕλῃ τῶν χρυσέων μετάλλων, τεπίπαν ὀγδώκοντα τάλαντα προσῄει· ἐκ δὲ τῶν ἐν αὐτῇ Θάσῳ, ἐλάσσω μὲν τουτέων, συχνὰ δὲ οὕτω, ὥστε τεπίπαν Θασίοισι ἐοῦσι καρπῶν ἀτελέσι, προσῄει ἀπό τε τῆς ἠπείρου καὶ τῶν μετάλλων ἔτεος ἑκάστου, διηκόσια τάλαντα· ὅτε δὲ τὸ πλεῖστον προσῆλθε, τριηκόσια. Εἶδον δὲ καὶ αὐτὸς τὰ μέταλλα ταῦτα· καὶ μακρῷ ἦν αὐτῶν θωμασιώτατα τὰ οἱ Φοίνικες ἀνεῦρον οἱ μετὰ Θάσου κτίσαντες τὴν νῆσον ταύτην, ἥ τις νῦν ἀπὸ τοῦ Θάσου τούτου τοῦ Φοίνικος τοὔνομα ἔσχε· τὰ δὲ μέταλλα τὰ Φοινικικὰ ταῦτά ἐστι τῆς Θάσου, μεταξὺ Αἰνύρων τε χώρου καλεομένου, καὶ Κοινύρων. ἀντίον δὲ Σαμοθρηίκης ὄρος μέγα ἀνεστραμμένον ἐν ζητήσι. τοῦτο μέν νυν ἐστὶ τοιοῦτο. Οἱ δὲ Θάσιοι τῷ βασιλέι κελεύσαντι καὶ τὸ τεῖχος τὸ σφέτερον κατεῖλον, καὶ τὰς νέας τὰς πάσας [a] ἐκόμισαν ἐς Ἄβδηρα. Μετὰ δὲ τοῦτο, ἀπεπειρᾶτο ὁ Δαρεῖος τῶν Ἑλλήνων ὅ, τι ἐν νόῳ ἔχοιεν, κότερα πολεμέειν ἑωυτῷ, ἢ παραδιδόναι σφέας αὐτούς. διέπεμπε ὦν κήρυκας, ἄλλους ἄλλῃ τάξας, ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, κελεύων αἰτέειν βασιλέι γῆν τε καὶ ὕδωρ. τούτους μὲν δὴ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἔπεμπε· ἄλλους δὲ κήρυκας διέπεμπε ἐς τὰς ἑωυτοῦ δασμοφόρους πόλιας τὰς παραθαλασσίους, κελεύων νέας τε μακρὰς καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Οὗτοί τε δὴ παρεσκευάζοντο ταῦτα, καὶ τοῖσι ἥκουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα κήρυξι, πολλοὶ μὲν ἠπειρωτέων ἔδοσαν τὰ προΐσχετο αἰτέων ὁ Πέρσης· πάντες δὲ νησιῶται, ἐς τοὺς ἀπικοίατο αἰτήσοντες, οἵ τε δὴ ἄλλοι νησιῶται διδοῦσι γῆν τε καὶ ὕδωρ Δαρείῳ, καὶ δὴ καὶ Αἰγινῆται. ποιήσασι δέ σφι ταῦτα, ἰθέως Ἀθηναῖοι ἐπεκέατο, δοκέοντες ἐπὶ σφίσι ἐπέχοντας [b] τοὺς Αἰγινήτας δεδωκέναι, ὡς ἅμα τῷ Πέρσῃ ἐπὶ σφέας στρατεύωνται). καὶ ἄσμενοι προφάσιος ἐπελάβοντο· φοιτέοντές τε ἐς τὴν Σπάρτην, κατηγόρεον Αἰγινητέων τὰ πεποιήκοιεν, προδόντες τὴν Ἑλλάδα. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν κατηγορίην, Κλεομένης ὁ Ἀναξανδρίδεω, βασιλεὺς ἐὼν Σπαρτιητέων, διέβη ἐς Αἴγιναν, βουλόμενος συλλαβεῖν Αἰγινητέων τοὺς αἰτιωτάτους. ὡς δὲ ἐπειρᾶτο συλλαμβάνων [c], ἄλλοι τε δὴ αὐτῷ ἐγίνοντο ἀντίξοοι τῶν Αἰγινητέων, ἐν δὲ δὴ καὶ Κριὸς ὁ Πολυκρίτου μάλιστα· ὃς οὐκ ἔφη αὐτὸν οὐδένα ἄξειν χαίροντα Αἰγινητέων. ἄνευ γάρ μιν Σπαρτιητέων τοῦ κοινοῦ ποιέειν ταῦτα, ὑπ' Ἀθηναίων ἀναγνωσθέντα χρήμασι· ἅμα γὰρ ἄν μιν τῷ ἑτέρῳ βασιλέι ἐλθόντα συλλαμβάνειν. ἔλεγε δὲ ταῦτα ἐξ ἐπιστολῆς τῆς Δημαρήτου.

a τὰς νέας πάσας. b σφίσι ἔχοντας. c συλλαμβάνειν.

nenti atque ex metallis. ex auri quidem fodinis in Scaptesyla plerumque redibant octoginta talenta: ex Thasiis autem metallis pauciora quidem his, sed tamen ita densa ut quum Thasii forent plerumque immunes circa fructus, eis in summam provenerint quotannis ex continenti atque ex metallis ducenta talenta; & quando plurimum, trecenta. Quæ metalla ipse 47
quoque inspexi, & ex ipsis longe admiratu dignissima erant, quæ Phœnices ii, qui cum Thaso eam insulam condiderunt, invenere; quæ ab hoc Thaso Phœnice nomen obtinuit. Hæc autem Thasi Phœnicia metalla sita sunt inter Ænyra locum appellatum & Cœnyra: atque è regione Samothraciæ ingens mons indagando eversus est. Et hoc quidem hu- 48
jusce modi est. Thasii autem jubente Dario, & murum suum diruerunt, & naves omnes Abdera devexerunt. Post hæc Darius, quid in animo Græci haberent, bellarene secum an sese ipsos dedere, tentandum ratus, caduceatores per Græciam alios alio dimittit, regi terram & aquam petere jussos. Et hos quidem in Græciam misit; alios autem ad tributarias sibi maritimas civitates dimisit, imperans longas naves fieri, & navigia quibus equi vehuntur. Hæc igitur 49
isti comparabant, & legatis per Græciam euntibus, & quæ Persa præceperat petentibus, multi in continente populi dederunt: insulani quoque omnes, ad quos eadem petituri accessere, & tum alii insulani dant terram & aquam Dario, tum etiam Æginetæ. Qua re continuo Athenienses irritati sunt, quod putarent hostili in ipsos animo dedisse Æginetas, ut una cum Persa adversus eosdem militarent. Itaque libenter occasionem amplexi, Spartam profecti illos insimulaverunt, quasi eo quod fecerant Græciam prodidissent. Ad hanc delationem Cleo- 50
menes Anaxandridæ filius, Spartiatarum rex, Æginam transmisit, animo præcipuos ejus rei autores comprehendendi. Conanti autem illos comprehendere cum alii Æginetæ intercessere, tum præcipue Crius Polycriti filius, negans fore, ut gaudens quemquam duceret Æginetarum: nam id eum facere sine communi Spartiatarum, ab Atheniensibus pecunia corruptum; alioqui cum altero rege venturum fuisse ad comprehendendum. Hoc autem dicebat ex epistola Demarati.

Dictum mordens Cleomenis erga Crium. Demaratus illius obtrectator. Aristodemus auctor Lacedæmonis, pater geminorum, sed quorum ordo in nascendo ignoratus.

marati. Crium Cleomenes ex Ægina repulsus interrogavit quod ei nomen esset. Ille respondit quod erat. Cui Cleomenes, Crie, inquit, jam nunc præferrato cornua, tanquam occursurus magno malo.
51 Spartæ autem calumniabatur Cleomenem per id tempus remanens Demaratus Aristonis filius & ipse rex Spartiatarum, sed ex familia inferiore, non tamen ob aliud inferiore, (ab eodem enim oriundi) quam quod familia EUrysthenis, quia primogenituræ jus
52 habebat, honoratior erat. Etenim Lacedæmonii, nulli poëtarum assentientes, negant se in eam quam nunc possident regionem ductos à filiis Aristodemi, sed ab ipso Aristodemo, filio Aristomachi, nepote Cleodæi, pronepote Hylli regnante. Et post non multo Aristodemi uxorem nomine Argiam, (quam dicunt fuisse filiam Autesionis, neptem Tisameni, proneptem Thersandri, abneptem Polynicis) peperisse geminos: eisque conspectis Aristodemum morbo decessisse. Lacedæmonios autem qui tum erant, inito consilio creasse regem è pueris eum qui esset primogenitus, ut lex jubebat. Hinc igitur nescientes utrum eligerent, quum essent similes ac pares; id quum nequirent scire, aut etiam ante hoc tempus, fuisse percontatos genitricem: ea quoque ipsa negante se dignoscere, etsi optime nosset illa aperire, quod cuperet ambos effici reges: ita de hoc dubitantes Lacedæmonios misisse Delphos sciscitatum quid in ea re agerent; & iis Pythiam imperavisse, ut utrumque puerorum regem ducerent, sed primogenitum magis honorarent. Hoc responso à Pythia edito, Lacedæmonios nihilominus incertos quo pacto primogenitum reperirent, admonitos fuisse ab Messenio, cui nomen Panites, ut observarent utrum puerorum mater priorem lavaret cibaretque; quam si deprehenderent eodem semper modo factitare, illos vero habituros id omne quod quærerent, & vellent invenire: sin & illa alternando erraret, palam eis fore ne ipsam quidem quippiam magis nosse; & ut isti aliam rationem inirent. Ibi Spartiatas ex admonitu Messenii observantes matrem Aristodemi puerorum, ignaram cur observaretur, animadvertentesque illam uno modo præferentem primogenitum tum cibando, tum lavando, accepisse puerum

μαρήτου. Κλεομένης δὲ ἀπελαυνόμενος ἐκ τῆς Αἰγίνης, εἴρετο τὸν Κριὸν ὅ, τι οἱ εἴη τὸ οὔνομα· ὁ δὲ τὸ ἐὸν ἔφρασέ οἱ. ὁ δὲ Κλεομένης πρὸς αὐτὸν ἔφη, „Ἤδη νῦν καταχαλκοῦ ὦ Κριὲ τὰ „κέρεα, ὡς συνοισόμενος μεγάλῳ κακῷ. Ἐν δὲ τῇ Σπάρτῃ τοῦτον τὸν χρόνον ὑπομένων Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος, διέβαλε τὸν Κλεομένεα, ἐὼν βασιλεὺς καὶ οὗτος Σπαρτιητέων, οἰκίης δὲ τῆς ὑποδεεστέρης· κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν ὑποδεεστέρης, (ἀπὸ γὰρ τοῦ αὐτοῦ γεγόνασι) κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος. Λακεδαιμόνιοι γὰρ, ὁμολογέοντες οὐδενὶ ποιητῇ, λέγουσι αὐτὸν Ἀριστόδημον τὸν Ἀριστομάχου τοῦ Κλεοδαίου τοῦ Ὕλλου βασιλεύοντα, ἀγαγεῖν σφέας ἐς ταύτην τὴν χώρην τὴν νῦν ἐκτέαται, ἀλλ' οὐ τοὺς Ἀριστοδήμου παῖδας. μετὰ δὲ χρόνον οὐ πολλὸν, Ἀριστοδήμῳ τεκεῖν τὴν γυναῖκα, τῇ οὔνομα εἶναι Ἀργείην. θυγατέρα δὲ αὐτὴν λέγουσι εἶναι Αὐτεσίωνος, τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θερσάνδρου, τοῦ Πολυνείκεος. ταύτην δὲ τεκεῖν δίδυμα· ἐπιδόντα δὲ τὸν Ἀριστόδημον τὰ τέκνα, νούσῳ τελευτᾶν. Λακεδαιμονίους δὲ τοὺς τότε ἐόντας, βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα τῶν παίδων τὸν πρεσβύτερον ποιήσασθαι· οὐκ ὦν δή σφεας ἔχειν ὁκότερον ἕλωνται, ὥστε καὶ ὁμοίων καὶ ἴσων ἀμφοτέρων [a] ἐόντων. οὐ δυναμένους δὲ γνῶναι, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐπειρωτᾶν τὴν τεκοῦσαν. τὴν δὲ, οὐδὲ αὐτὴν φάναι διαγινώσκειν, εἰδυῖαν μὲν καὶ τὸ κάρτα λέγειν ταῦτα, βουλομένην δὲ εἴ κως ἀμφότεροι γενοίατο βασιλῆες. τοὺς ὦν δὴ Λακεδαιμονίους ἀπορέειν. ἀπορέοντας δὲ, πέμπειν ἐς Δελφοὺς, ἐπειρησομένους ὅ, τι χρήσονται τῷ πρήγματι. τὴν δὲ Πυθίην κελεύειν σφέας ἀμφότερα τὰ παιδία ἡγήσασθαι βασιλῆας, τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸν γεραίτερον [b]. τὴν μὲν δὴ Πυθίην ταῦτά σφι ἀνελεῖν. τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι ἀπορέουσι οὐδὲν ἧσσον ὅκως ἐξεύρωσι αὐτέων τὸν πρεσβύτερον, ὑποθέσθαι ἄνδρα Μεσσήνιον, τῷ οὔνομα εἶναι Πανίτην. ὑποθέσθαι δὲ τοῦτον τὸν Πανίτην τάδε τοῖσι Λακεδαιμονίοισι, φυλάξαι τὴν γειναμένην, ὁκότερον τῶν παίδων πρότερον λούει καὶ σιτίζει· καὶ ἢν μὲν κατὰ ταὐτὰ φαίνηται αἰεὶ ποιεῦσα, τοὺς δὲ πᾶν ἕξειν ὅσον τι καὶ δίζηνται καὶ θέλουσι ἐξευρεῖν· ἢν δὲ πλανᾶται καὶ ἐκείνη, ἐναλλὰξ ποιεῦσα, δῆλά σφι ἔσεσθαι ὡς οὐδὲ ἐκείνη πλέον οὐδὲν οἶδε· ἐπ' ἄλλην τε σφέας τραπέσθαι ὁδόν. ἐνθαῦτα δὴ τοὺς Σπαρτιήτας, κατὰ τὰς τοῦ Μεσσηνίου ὑποθήκας, φυλάξαντας τὴν μητέρα τῶν Ἀριστοδήμου παίδων, λαβεῖν κατὰ ταὐτὰ τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σιτίοισι καὶ λουτροῖσι, οὐκ εἰδυῖαν τῶν εἵνεκεν ἐφυλάσσετο. λαβόντες

a Hæc vox ἀμφοτέρων non exstat in MS. b In MS. est πρεσβύτερον.

βούλεσθαι δὲ τὸ παιδίον τὸ τιμώμενον πρὸς τῆς γειναμένης, ὡς ἐὸν πρότερον, τρέφειν ἐν τῷ δημοσίῳ· καί οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα· τῷ δὲ νεωτέρῳ [a], Προκλέα. τούτους ἀνδρωθέντας, αὐτούς τε ἀδελφεοὺς ἐόντας, λέγουσι διαφόρους εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς ζόης αὐτέων [b] ἀλλήλοισι, καὶ τοὺς ἀπὸ τούτων γινομένους, ὡσαύτως διατελέειν. Λακεδαιμόνιοι μὲν ταῦτα λέγουσι μοῦνοι Ἑλλήνων· τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα [c] ὑπ' Ἑλλήνων, ἐγὼ γράφω. τούτους τοὺς Δωριέων βασιλῆας, μέχρι μὲν Περσέος τοῦ Δανάης τοῦ θεοῦ ἀπεόντος, καταλεγομένους ὀρθῶς ὑπ' Ἑλλήνων, καὶ ἀποδεικνυμένους ὡς εἰσὶ Ἕλληνες· ἤδη γὰρ τηνικαῦτα ἐς Ἕλληνας οὗτοι ἐτέλεον. ἔλεξα δὲ, μέχρι Περσέος, τοῦδε εἵνεκα, ἀλλ' οὐκ ἀνέκαθεν ἔτι ἔλαβον, ὅτι οὐκ ἔπεστι ἐπωνυμίη Περσέϊ οὐδεμίη πατρὸς θνητοῦ, ὥσπερ Ἡρακλέϊ Ἀμφιτρύων. ἤδη ὦν ὀρθῷ λόγῳ χρεωμένῳ, μέχρι τοῦ Περσέος ὀρθῶς εἴρεταί μοι [d]. ἀπὸ δὲ Δανάης τῆς Ἀκρισίου καταλέγοντι τοὺς ἄνω αἰεὶ πατέρας αὐτέων, φαινοίατο ἂν ἐόντες οἱ τῶν Δωριέων ἡγεμόνες Αἰγύπτιοι ἰθαγενέες. ταῦτα μέν νυν κατὰ τὰ Ἕλληνες λέγουσι γεγενεηλόγηται. Ὡς δὲ ὁ Περσέων λόγος λέγεται, αὐτὸς ὁ Περσεὺς ἐὼν Ἀσσύριος, ἐγένετο Ἕλλην, ἀλλ' οὐκ οἱ Περσέος πρόγονοι. τοὺς δὲ Ἀκρισίου πατέρας ὁμολογέοντας κατ' οἰκηϊότητα Περσέϊ οὐδὲν, τούτους δὲ εἶναι, κατάπερ Ἕλληνες λέγουσι, Αἰγυπτίους. Καὶ ταῦτα μέν νυν περὶ τουτέων εἰρήσθω. ὅτι δὲ ἐόντες Αἰγύπτιοι, καὶ ὅτι ἀποδεξάμενοι ἔλαβον τὰς Δωριέων βασιληΐας, ἄλλοισι γὰρ περὶ αὐτέων εἴρηται, ἐάσομεν αὐτά· τὰ δὲ ἄλλοι οὐ κατελάβοντο, τούτων μνήμην ποιήσομαι. Γέρεά τε δὴ τάδε τοῖσι βασιλεῦσι Σπαρτιῆται δεδώκασι, ἱρωσύνας δύο, Διός τε Λακεδαίμονος, καὶ Διὸς οὐρανίου· καὶ πόλεμόν γε ἐκφέρειν ἐπ' ἣν ἂν βούλωνται χώρην. τούτου δὲ μηδένα εἶναι Σπαρτιητέων διακωλυτήν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸν ἐν τῷ ἄγει ἐνέχεσθαι. στρατευομένων δὲ, πρώτους ἰέναι τοὺς βασιλῆας, ὑστάτους δὲ ἀπιέναι· ἑκατὸν δὲ ἄνδρας λογάδας ἐπὶ στρατιῆς φυλάσσειν αὐτούς. προβάτοισι δὲ χρᾶσθαι ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι [e], ὁκόσοισι ἂν ἐθέλωσι· τῶν δὲ θυομένων ἁπάντων τὰ δέρματά τε καὶ τὰ νῶτα λαμβάνειν σφέας. ταῦτα μὲν τὰ ἐμπολέμια. Τὰ δὲ ἄλλα τὰ εἰρηναῖα κατὰ τάδε σφι δέδοται· ἢν θυσίη τις δημοτελὴς [f] ποιέηται, πρώτους ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἵζειν τοὺς βασιλῆας· καὶ ἀπὸ τούτων πρῶτον ἄρχεσθαι, διπλήσια νέμοντας ἑκατέρῳ τὰ πάντα ἢ τοῖσι ἄλλοισι δαιτυμόνεσι. καὶ σπονδαρχίας εἶναι τουτέων, καὶ τῶν τυθέντων προβάτων τὰ δέρματα. νεομηνίας δὲ πάσας [g] καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνὸς, δίδο-

rum qui honorabatur à matre, tanquam primogenitum publiceque alendum curasse, imposito ei nomine EUrysthene; juniori, Procle. Hos autem fratres, ubi adoleverunt, per omne vitæ tempus inter se dissensisse, & itidem eorum posteros perseverasse. Hæc soli Græcorum Lace- 53
dæmonii ajunt. At hæc secundum ea, quæ commemorantur à Græcis, ego scribo; hos Doriensium reges usque ad Perseum Danaæ filium deo omisso, recenseri recte à Græcis, & demonstrari Græcos esse. jam tum enim isti inter Græcos censebantur. Ideo autem dixi, usque ad Perseum, nec altius repetii, quod nullum Perseo cognomentum adest mortalis patris, quemadmodum Herculi Amphitryon. Itaque à me rectam rationem sequente dictum recte est usque ad Perseum. A Danae vero Acrisii filia retrorsum patres eorum superiores recensendo, constabit principes Doriensium esse Ægyptios indigenas. Hæc generis recensio ex commemoratione Græcorum facta est. Ut autem à Persis narratur, Per- 54
seus ipse, quum esset Assyrius, factus est Græcus, non tamen progenitores ejus. nam majores Acrisii fateri, quod ad cognationem, nihil cum Perseo sibi esse; eosque quemadmodum Græci ajunt, Ægyptios esse. Hæc de his hactenus. Quod 55
autem in regna Doriensium, quum Ægyptii essent, successerint, & ea acceperint, hæc (quoniam ab aliis dicta sunt) omittemus: quæ vero alii non attigerunt, eorum faciam mentionem. Hæc autem 56
decora regibus Spartiatæ tribuerunt: duo sacerdotia, Jovis Lacedæmonis & Jovis cœlestis: & jus belli in quamcunque libuerit regionem efferendi, ut id nulli Spartiatarum prohibere fas sit; sin, piaculari crimine teneatur. Ut in militando primi eant reges, abeant postremi. Centum delecti viri eis in militia custodes adsint. In profectionibus ad bellum utantur ovibus quotcunque libuerit: quarum immolatarum omnium pelles ac terga accipiant ipsi. Bellica hæc. Alia sunt quæ pacis 57
tempore eis tribuuntur: Ut quoties aliquod publicum sacrificium fit, primi in cœna reges discumbant, & iis primis dari partes incipiant, unicuique eorum dupla omnia quàm ceteris convivis: libaminumque initia penes illos sint, & immolatarum ovium coria. Singulis quoque calendis & septimis diebus ingressi mensis, sin-

a Etiam hæc vox νεωτέρῳ non est in MS. b Hæc quoque vox αὐτέων non legitur in MS. c τάδε δὲ κατὰ λεγόμενα. d εἴρηταί μοι. e τοῖσι ἐξοδίοισι. f δημοτελής. g νεομηνίας δὲ ἀνὰ πάσας.

singula pecora perfecta utrique è publico dentur in Apollinis: & farinæ medimnus, & vini Laconicus quartarius: & in omnibus certaminibus primaria sint exempta loca; & penes illos sit constituere proxenos, quos ex civibus velint; & utrique binos eligere Pythios. sunt autem Pythii, qui Delphos ad consulenda oracula mittuntur, quique publice cum regibus pascuntur. Regibus ad cœnam non euntibus domum mittantur bini farinæ chœnices, & vini cotyla: præsentibus dupla dentur omnia. eadem ratione à privatis quoque invitati ad cœnam honorentur. Vaticinia quæ contigerunt, ab illis custodiantur: sed simul ea noscant Pythii. Reges soli de his solis judicent: de virgine ad quam tota hereditas devenerit, quem habere eam oporteat, si pater eam nondum desponderit: nec non de viis publicis: & si quis adoptivum filium facere velit, coram regibus id fieri: eosdem quoque consultantibus assidere senioribus, qui sunt duodetriginta: si eo non accesserint, eorum maxime propinqui senes decora regum obtineant, duos calculos ponendi, tertium pro seipsis.

58 Viventibus hæc regibus à republica Spartiatarum tribuuntur; ista defunctis. Equites per universam Laconicam quid acciderit nunciant: feminæ per urbem circumeuntes lebetem pulsitant. quumque hoc fit, necesse est ex singulis domibus duos ingenuos, marem ac feminam, contaminari, magnis pœnis, nisi hoc faxint, impositis. Eadem autem circa mortes regum consuetudo Lacedæmoniis est, quæ barbaris Asianis. nam plerique barbarorum eodem ritu in mortibus regum utuntur. Siquidem posteaquam mortem obiit Lacedæmoniorum rex, oportet ejus exequiis adesse ex omni Lacedæmone absque Spartanis aliquo numero vicinos apertis pectoribus. Horum igitur & hilotarum atque ipsorum Spartiatarum posteaquam multa millia in unum coacta sunt, promiscue cum mulieribus frontes suas intrepide pulsant, & ululatu immenso utuntur, ultimum semper quemque regum dicentes fuisse optimum. Qui vero regum in bello periit, ejus simulacrum quum expresserunt, in toro bene strato efferunt; & cum sepeliverunt decem dies justitium est, nullusque comitiorum consessus, sed luctus continens.

59 Aliud autem hoc istis convenit cum Persis, quod defuncto rege

δίδοσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου ἱρήιον τέλεον ἑκατέρῳ ἐς Ἀπόλλωνος, καὶ μέδιμνον ἀλφίτων, καὶ οἴνου τετάρτην Λακωνικήν· καὶ ἐν τοῖσι ἀγῶσι πᾶσι προεδρίας ἐξαιρέτους, καὶ προξείνους ἀποδεικνύναι τούτοισι προκεῖσθαι[a] τοὺς ἂν ἐθέλωσι τῶν ἀστῶν, καὶ Πυθίους αἱρέεσθαι δύο ἑκάτερον. οἱ δὲ Πύθιοι, εἰσὶ θεοπρόποι ἐς Δελφοὺς, σιτεόμενοι μετὰ τῶν βασιλήων τὰ δημόσια. μὴ ἐλθοῦσι δὲ τοῖσι βασιλεῦσι ἐπὶ τὸ δεῖπνον, ἀποπέμπεσθαί σφι ἐς τὰ οἰκία ἀλφίτων τε δύο χοίνικας ἑκατέρῳ, καὶ οἴνου κοτύλην· παρεοῦσι δὲ διπλήσια πάντα δίδοσθαι. τώυτὸ δὲ τοῦτο καὶ πρὸς ἰδιωτέων κληθέντας ἐπὶ δεῖπνον τιμᾶσθαι. τὰς δὲ μαντηίας τὰς γινομένας, τούτους φυλάσσειν· συνειδέναι δὲ καὶ τοὺς Πυθίους. δικάζειν δὲ μούνους τοὺς βασιλῆας τοσάδε μοῦνα· πατρούχου τε παρθένου πέρι, ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, ἢν μή περ ὁ πατὴρ αὐτὴν ἐγγυήσῃ· καὶ ὁδῶν δημοσιέων πέρι· καὶ ἤν τις θετὸν παῖδα ποιέεσθαι ἐθέλῃ, βασιλήων ἐναντίον ποιέεσθαι. καὶ παρίζειν βουλεύουσι τοῖσι γέρουσι, ἐοῦσι δυῶν δέουσι τριήκοντα. ἢν δὲ μὴ ἔλθωσι, τοὺς μάλιστά σφι τῶν γερόντων προσήκοντας ἔχειν τὰ τῶν βασιλήων γέρεα, δύο ψήφους τιθεμένους, τρίτην δὲ, τὴν ἑωυτῶν. Ταῦτα μὲν ζῶσι τοῖσι βασιλεῦσι δέδοται ἐκ τοῦ κοινοῦ τῶν Σπαρτιητέων· ἀποθανοῦσι δὲ, τάδε· ἱππέες περιαγγέλλουσι τὸ γεγονὸς κατὰ πᾶσαν τὴν Λακωνικήν· κατὰ δὲ τὴν πόλιν γυναῖκες περιιοῦσαι, λέβητα[b] κροτέουσι. ἐπεὰν ὦν τοῦτο γίνηται τοιοῦτο, ἀνάγκη ἐξ οἰκίης ἑκάστης ἐλευθέρους δύο καταμιαίνεσθαι, ἄνδρα τε καὶ γυναῖκα· μὴ ποιήσασι δὲ τοῦτο, ζημίαι μεγάλαι ἐπικέαται. νόμος δὲ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι κατὰ τῶν βασιλήων τοὺς θανάτους ἐστὶ ὠυτὸς καὶ τοῖσι βαρβάροισι τοῖσι ἐν τῇ Ἀσίῃ. τῶν γὰρ ὦν βαρβάρων[c] οἱ πλεῦνες τώυτῷ νόμῳ χρέωνται κατὰ τοὺς θανάτους τῶν βασιλήων. ἐπεὰν γὰρ ἀποθάνῃ βασιλεὺς Λακεδαιμονίων, ἐκ πάσης δεῖ Λακεδαίμονος, χωρὶς Σπαρτιητέων, ἀριθμῷ τῶν περιοίκων ἀναμαθοὺς ἐς τὸ κῆδος ἰέναι. τούτων ὦν καὶ τῶν εἱλωτέων, καὶ αὐτέων Σπαρτιητέων ἐπεὰν συλλεχθέωσι ἐς τώυτὸ πολλαὶ χιλιάδες, σύμμιγα τῇσι γυναιξὶ κόπτονταί τε τὰ μέτωπα προθύμως, καὶ οἰμωγῇ διαχρέωνται ἀπλέτῳ· φάμενοι τὸν ὕστατον αἰεὶ ἀπογενόμενον τῶν βασιλήων, τοῦτον δὴ γενέσθαι ἄριστον. ὃς δ᾽ ἂν ἐν πολέμῳ τῶν βασιλήων ἀποθάνῃ, τούτῳ δὲ εἴδωλον σκευάσαντες, ἐν κλίνῃ εὖ ἐστρωμένῃ ἐκφέρουσι. ἐπεὰν δὲ θάψωσι[d], ἀγορὴ δέκα ἡμερέων οὐκ ἵσταταί σφι, οὐδ᾽ ἀρχαιρεσίη συνίζει, ἀλλὰ πενθέουσι ταύτας τὰς ἡμέρας. Συμφέρονται δὲ ἄλλο τόδε[e] τοῖσι Πέρσῃσι· ἐπεὰν ἀπο-

a προσκεῖσθαι. b λέβητας. c γὰρ βαρβάρων. d Hæc tria verba non sunt in MS. e ἄλλο οὗτοι τόδε.

ἀποθανόντος τοῦ βασιλῆος ἄλλος ἐνίσταται βασιλεὺς, οὗτος ὁ ἐσιὼν ἐλευθεροῖ ὅστις τι Σπαρτιητέων τῷ βασιλέϊ ἢ τῷ δημοσίῳ ὤφειλε. ἐν δ' αὖ Πέρσῃσι ὁ κατιστάμενος βασιλεὺς τὸν προοφειλόμενον φόρον μετιεῖ πάσῃσι τῇσι πόλισι. Συμφέρονται δὲ καὶ τάδε Αἰγυπτίοισι Λακεδαιμόνιοι· οἱ κήρυκες αὐτέων καὶ αὐληταὶ καὶ μάγειροι ἐκδέκονται τὰς πατρωΐας τέχνας· καὶ αὐλητής τε αὐλητέω γίνεται, καὶ μάγειρος μαγείρου, καὶ κῆρυξ κήρυκος, οὐ κατὰ λαμπροφωνίην ἐπιτιθέμενοι ἄλλοι σφέας παρακληΐουσι [a], ἀλλὰ κατὰ τὰ πάτρια ἐπιτελέουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω γίνεται. Τότε δὲ τὸν Κλεομένεα ἐόντα ἐν τῇ Αἰγίνῃ, καὶ κοινὰ τῇ Ἑλλάδι [b] ἀγαθὰ προεργαζόμενον, ὁ Δημάρητος διέβαλε, οὐκ Αἰγινητέων οὕτω κηδόμενος, ὡς φθόνῳ καὶ ἄτῃ χρεώμενος. Κλεομένης δὲ νοστήσας ἀπ' Αἰγίνης, ἐβούλευε τὸν Δημάρητον παῦσαι τῆς βασιληΐης, διὰ πρῆγμα τοιόνδε ἐπίβασιν ἐς αὐτὸν ποιεύμενος. Ἀρίστωνι βασιλεύοντι ἐν Σπάρτῃ, καὶ γήμαντι γυναῖκας δύο, παῖδες οὐκ ἐγίνοντο. καὶ, οὐ γὰρ συνεγινώσκετο αὐτὸς τούτου εἶναι αἴτιος, γαμέει τρίτην γυναῖκα. ὧδε δὲ γαμέει. ἦν οἱ φίλος τῶν Σπαρτιητέων ἀνὴρ, τῷ προσεκέετο τῶν ἀστῶν μάλιστα ὁ Ἀρίστων. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ἐτύγχανε ἐοῦσα γυνὴ καλλίστη μακρῷ τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν· καὶ ταῦτα μέντοι καλλίστη ἐξ αἰσχίστης γενομένη. ἐοῦσαν γάρ μιν τὸ εἶδος φλαύρην, ἡ τροφὸς αὐτῆς, οἷα ἀνθρώπων τε ὀλβίων θυγατέρα, καὶ δυσειδέα ἐοῦσαν, πρὸς δὲ καὶ ὁρέουσα τοὺς γονέας συμφορὴν τὸ εἶδος αὐτῆς ποιευμένους, ταῦτα ἕκαστα μαθοῦσα, ἐπιφράζεται τοιάδε· ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην ἐς τὸ τῆς Ἑλένης ἱρὸν, τό ἐστι ἐν τῇ Θεράπνῃ καλεομένῃ, ὕπερθε τοῦ Φοιβηΐου ἱροῦ. ὅκως δὲ ἐνείκειε ἡ τροφὸς, πρός τε τὤγαλμα ἵστα, καὶ ἐλίσσετο τὴν θεὸν ἀπαλλάξαι τῆς δυσμορφίης τὸ παιδίον. καὶ δή κοτε ἀπιούσῃ ἐκ τοῦ ἱροῦ τῇ τροφῷ γυναῖκα λέγεται ἐπιφανῆναι· ἐπιφανεῖσαν δὲ, ἐπείρεσθαί μιν ὅ, τι φέρει ἐν τῇ ἀγκάλῃ. καὶ τὴν φράσαι, ὡς παιδίον φέρει [c]. τὴν δὲ κελεῦσαί οἱ δεῖξαι· τὴν δὲ οὐ φάναι· ἀπειρῆσθαι γάρ οἱ ἐκ τῶν γειναμένων μηδενὶ ἐπιδεικνύναι. τὴν δὲ πάντως ἑωυτῇ κελεύειν ἐπιδεῖξαι. ὁρῶσαν [d] δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. τὴν δὲ, καταψῶσαν τοῦ παιδίου τὴν κεφαλὴν, εἶπαι ὡς καλλιστεύσει πασέων τῶν ἐν Σπάρτῃ γυναικῶν. ἀπὸ μὲν δὴ ταύτης τῆς ἡμέρης μεταπεσεῖν τὸ εἶδος. γαμέει δέ μιν ἐς γάμου ὥρην ἀπικομένην Ἄγητος ὁ Ἀλκείδεω,

ge alter qui succedit liberat ære alieno, quicunque Spartiatarum aliquid aut reipublicæ debebat: & apud Persas item qui rex creatus est, omnibus civitatibus tributum quod debebant remittit. Cum Ægyptiis 60
etiam Lacedæmonii in hoc congruunt, quod eorum præcones & tibicines & coqui excipiunt paterna artificia: & tibicen è tibicine, & coquus è coquo, & præco ex præcone gignitur, neque alii propter vocalitatem impositi ipsos excludunt, sed in paterno opere perseverant: atque hæc quidem ita fiunt. Cleome- 61
nem autem tunc quum apud Æginam esset, ac communi Græciæ bono operam daret, insimulabat Demaratus, non tam Æginetis studens, quam invidia & damni studio ductus. Quem Cleomenes ab Ægina reversus consultabat ut regno submoveret; ob hanc rem intendens in eum actionem. Ariston Spartæ regnum obtinens, quum duabus uxoribus ductis liberos non susciperet, in se culpam ejus rei non esse agnoscens, tertiam duxit uxorem, & duxit hunc in modum. Erat ei amicus quidam Spartiata, cujus opera ex omnibus civibus maxime utebatur; cui viro erat uxor longe speciosissima omnium Spartanarum, idque sane ex turpissima talis facta: siquidem quum haberet faciem minus luculentam, nutrix ejus, utpote filia parentum locupletum & formæ indecoræ, insuper videns parentes ægre ferre, hoc excogitavit, ut puellam singulis diebus bajularet ad Helenæ templum, quod est in loco qui dicitur Therapne, supra Phœbieum fanum. eo quoties nutrix intulerat puellam, adstans simulacro, deam precabatur ut alumnam deformitate liberaret. Cui aliquando abeunti è templo mulier quædam apparuisse fertur, atque interrogasse illam quidnam in ulnis gestaret: & quum nutrix se infantem gestare respondisset, jussisse sibi ostendi: quumque negaret nutrix id se facturam, quod infantem parentes vetuissent ostendi cuipiam, jussisse prorsus ut sibi ostenderetur. Nutricem vero, quum videret mulierem illam magni æstimare visum, ei tandem puellam ostendisse. Hanc autem demulcentem caput puellæ dixisse, futuram eam omnium Spartæ mulierum formosissimam: atque ab eo die pristinam speciem mutari cœpisse. Hanc, quum ad nubilem pervenit ætatem, duxit uxorem Agetus Alcidis

a MS. effert diserte παρακληΐουσι. b MS. habet κοινὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι. c φορέει. d MS. habet ὁρῶσα.

Modus astutus ductæ ab Aristone tertiæ uxoris, unde natus Demaratus citato partu, in quo temere quid projecit pater, ob quod filius dein spoliatus regno, subjecto Leutychide.

62 cidis filius, ille amicus Aristonis. Ejus
mulieris amore titillatus quum esset Ari-
ston, hanc rem commentus est: Ageto
sodali suo, cujus illa erat uxor, recepit se
dono daturum unam è suis rebus omnibus
quamcunque ille optaret; atque invicem
jussit illum simile munus sibi dare. Age-
tus nihil de uxore suspicatus, quum vi-
deret Aristoni quoque uxorem esse, ac-
cepit condicionem, & in eam rem jus-
jurandum interposuerunt. Cui mox A-
riston è suis rebus pretiosis donavit,
quæcunque fuit, quam ille elegit: ita ipse
vicissim pro scopo habens donari ab illo,
ibi tum ergo optavit uxorem amici abdu-
cere. Agetus dicere, se præter hoc
unum cetera annuisse; jurejurando ta-
men adactus ac doli astutia permittit ab-
63 duci. Ita tertiam hanc Ariston repu-
diata secunda duxit uxorem: quæ intra
brevius tempus, nondum exactis decem
mensibus, hunc ei genuit Demaratum.
Ariston, quum ei sedenti in sella regia
cum ephoris quidam ex domesticis nun-
cium nati filii attulisset, sciens ab quo
tempore duxisset uxorem, deductis
per digitos mensibus, dixit adjurans,
Hic non est filius meus. Quod audi-
entes ephori, haud magni fecere im-
præsentiarum; sed posteaquam puer
adolevit, pœnituit Aristonem dicti,
opinantem utique filium sibi esse Dema-
ratum: cui ideo nomen impositum est
Demaratus, quod ante eum natum o-
mnis populus vota fecit, ut Aristoni, o-
mnium ante id tempus regum viro pro-
batissimo, filius gigneretur. ea de re
64 id nomen huic impositum est. Inter-
jecto deinde tempore Aristone vita fun-
cto, Demaratus obtinuit regnum: sed
videlicet necesse erat ut hæc quæ in no-
titiam venerant, hominem regno priva-
rent. Eapropter à Cleomene vehemen-
ter insimulabatur, cum antea quod ab
Eleusine abduxisset exercitum, tum eo
tempore quum adversus Æginetas cum
65 Medo sentientes trajecit Cleomenes. Er-
go ingressus eum ulcisci Cleomenes,
componit cum Leutychide Menaris fi-
lio, Agidis nepote, ex eadem qua e-
rat Demaratus familia, ut si eum regem
in locum Demarati constituisset, se ad-
versus Æginetas comitaretur. Erat au-
tem Leutychides Demarato maxime i-
nimicus, ob hanc caussam, quod quum
Percalum filiam Chilonis, neptem De-
mar-

κείδεω, ἐὼν δὴ ὁ τοῦ Ἀρίστωνος φίλος. Τὸν δὲ Ἀρίστωνα ἔκνιζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ὁ ἔρως. μηχανᾶται δὴ τοιάδε· αὐτός τε τῷ ἑταίρῳ, τοῦ ἦν ἡ γυνὴ αὕτη, ὑποδέκεται [a] δωτίνην δώσειν τῶν ἑωυτοῦ πάντων ἓν τὸ [b] ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἕληται, καὶ τὸν ἑταῖρον ἑωυτῷ ἐκέλευε ὡσαύτως τὴν ὁμοίην διδόναι. ὁ δὲ, οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικὶ, ὁρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα, καταινέει ταῦτα. ἐπὶ τούτοισι δὲ ὅρκους ἐπήλασαν. μετὰ δὲ, αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τοῦτο ὅ, τι δὴ ἦν τὸ εἵλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου. ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἑταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειρᾶτο ἀπάγεσθαι. ὁ δὲ, πλὴν τούτου μούνου, τἄλλα ἔφη καταινέσαι. ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὅρκῳ, καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ, ἀπίησι [c] ἀπάγεσθαι. Οὕτω μὲν δὴ τὴν τρίτην ἐσηγάγετο γυναῖκα ὁ Ἀρίστων, τὴν δευτέρην ἀποπεμψάμενος. ἐν δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι, καὶ οὐ πληρώσασα τοὺς δέκα μῆνας ἡ γυνὴ αὕτη, τίκτει τοῦτον τὸν Δημάρητον. καί τις οἱ τῶν οἰκετέων ἐν θώκῳ κατημένῳ μετὰ τῶν ἐφόρων, ἐξαγγέλλει ὥς οἱ παῖς γέγονε. ὁ δὲ, ἐπιστάμενός τε τὸν χρόνον ἐξ ὅτου ἠγάγετο [d] τὴν γυναῖκα, καὶ ἐπὶ δακτύλων [e] συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, εἶπε ἀπομόσας, Οὐκ ἂν ἐμὸς εἴη. τοῦτο ἤκουσαν μὲν οἱ ἔφοροι. πρῆγμα μέντοι οὐδὲν ἐποιήσαντο τὸ παραυτίκα· ὁ δὲ παῖς ηὔξετο· καὶ τῷ Ἀρίστωνι τὸ εἰρημένον μετέμελε, παῖδα γὰρ τὸν Δημάρητον ἐς τὰ μάλιστά οἱ ἐνόμισε εἶναι· Δημάρητον δὲ αὐτῷ οὔνομα ἔθετο, διὰ τόδε· πρότερον τουτέων, πανδημεὶ Σπαρτιῆται Ἀρίστωνι ὡς ἀνδρὶ εὐδοκιμέοντι διὰ πάντων δὴ τῶν βασιλήων τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ γενομένων, ἀρὴν ἐποιήσαντο παῖδα γενέσθαι. διὰ τοῦτο μέν οἱ τὸ οὔνομα Δημάρητος ἐτέθη. Χρόνου δὲ προϊόντος Ἀρίστων μὲν ἀπέθανε, Δημάρητος δὲ ἔσχε τὴν βασιληΐην. ἔδεε δὲ (ὡς ἔοικε) ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα, καταπαῦσαι Δημάρητον τῆς βασιληΐης, διὰ τὰ Κλεομένεϊ διεβλήθη μεγάλως, πρότερόν τε ὁ Δημάρητος ἀπαγαγὼν τὴν στρατιὴν ἐξ Ἐλευσῖνος, καὶ δὴ καὶ τότε ἐπ' Αἰγινητέων τοὺς μηδίσαντας διαβάντος Κλεομένεος. Ὁρμηθεὶς ὦν ἀποτίνυσθαι ὁ Κλεομένης, συντίθεται Λευτυχίδῃ τῷ Μενάρεος τοῦ Ἄγιος, ἐόντι οἰκίης τῆς αὐτῆς Δημαρήτῳ, ἐπ' ᾧ τε, ἢν αὐτὸν καταστήσῃ βασιλῆα ἀντὶ Δημαρήτου, ἕψεταί οἱ ἐπ' Αἰγινήτας· ὁ δὲ Λευτυχίδης ἦν ἐχθρὸς τῷ Δημαρήτῳ μάλιστα γεγονὼς, διὰ πρῆγμα τοιόνδε· ἁρμοσαμένου Λευτυχίδεω Πέρκαλον τὴν Χίλωνος τοῦ Δημαρ-

a ὑπεδέκετο. b ἔν τι τό. c ἀπιεῖ. d χρόνον τῷ ἠγάγετο. e δακτύλῳ.

μαρμένου θυγατέρα, ὁ Δημάρητος ἐπιβουλεύσας, ἀποστερέει Λευτυχίδεα τοῦ γάμου, φθήσας αὐτὸς τὴν Πέρκαλον ἁρπάσας καὶ σχὼν γυναῖκα. κατὰ τοῦτο μὲν τῷ Λευτυχίδῃ ἡ ἔχθρη ἡ ἐς τὸν Δημάρητον ἐγεγόνεε· τότε δὲ ἐκ τῆς Κλεομένεος προθυμίης ὁ Λευτυχίδης κατόμνυται Δημαρήτου, φὰς αὐτὸν οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν Σπαρτιητέων, οὐκ ἐόντα παῖδα Ἀρίστωνος. μετὰ δὲ τὴν κατωμοσίην, ἐδίωκε ἀνασώζων ἐκεῖνο τὸ ἔπος τὸ εἶπε Ἀρίστων τότε, ὅτε οἱ ἐξήγγελε ὁ οἰκέτης παῖδα γεγονέναι, ὁ δὲ, συμβαλλεόμενος τοὺς μῆνας, ἀπώμοσε, φὰς οὐκ ἑωυτοῦ εἶναι [a]. τούτου δὴ ἐπιβατεύων τοῦ ῥήματος ὁ Λευτυχίδης, ἀπέφαινε τὸν Δημάρητον οὔτε ἐξ Ἀρίστωνος γεγονότα, οὔτε ἱκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης, τοὺς ἐφόρους μάρτυρας παρεχόμενος ἐκείνους, οἳ τότε ἐτύγχανον πάρεδροί τε ἐόντες καὶ ἀκούσαντες ταῦτα Ἀρίστωνος. Τέλος δὲ, ἐόντων περὶ αὐτῶν νεικέων, ἔδοξε Σπαρτιήτῃσι ἐπείρεσθαι τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, εἰ Ἀρίστωνος [b] εἴη παῖς ὁ Δημάρητος. ἀνωίστου δὲ γινομένου ἐκ προνοίης τῆς Κλεομένεος ἐς τὴν Πυθίην, ἐνθαῦτα προσποιέεται Κλεομένης Κόβωνα τὸν Ἀριστοφάντου, ἄνδρα ἐν Δελφοῖσι δυναστεύοντα μέγιστον. ὁ δὲ Κόβων Περίαλλαν τὴν πρόμαντιν ἀναπείθει τὰ Κλεομένης ἐβούλετο [c] λέγεσθαι, λέγειν. οὕτω δὴ ἡ Πυθίη, ἐπειρωτώντων τῶν θεοπρόπων, ἔκρινε μὴ Ἀρίστωνος εἶναι Δημάρητον παῖδα. ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα, καὶ Κόβων τε ἔφυγε ἐκ Δελφῶν, καὶ Περίαλλα ἡ πρόμαντις ἐπαύσθη τῆς τιμῆς. Κατὰ μὲν δὴ τὴν Δημαρήτου κατάπαυσιν τῆς βασιληίης οὕτω ἐγένετο. ἔφευγε δὲ Δημάρητος ἐκ Σπάρτης ἐς Μήδους ἐκ τοιοῦδε ὀνείδεος· μετὰ τῆς βασιληίης τὴν κατάπαυσιν ὁ Δημάρητος ἦρχε αἱρεθεὶς ἀρχήν. ἦσαν μὲν δὴ γυμνοπαιδίαι· θεωμένου δὲ τοῦ Δημαρήτου, ὁ Λευτυχίδης, γεγονὼς ἤδη αὐτὸς βασιλεὺς ἀντ' ἐκείνου, πέμψας τὸν θεράποντα ἐπὶ γέλωτί τε καὶ λάσθῃ, εἰρώτα τὸν Δημάρητον ὁκοῖόν τι εἴη τὸ ἄρχειν μετὰ τὸ βασιλεύειν. ὁ δὲ, ἀλγήσας τῷ ἐπειρωτήματι, εἶπε φὰς, αὐτὸς „μὲν ἀμφοτέρων ἤδη πεπειρῆσθαι, κεῖνον δὲ, οὔ. τὴν „μέντοι ἐπειρώτησιν ταύτην ἄρξειν Λακεδαιμονίοισι „ἢ μυρίης κακότητος, ἢ μυρίης εὐδαιμονίης. Ταῦτα δὲ εἴπας, καὶ κατακαλυψάμενος, ἤιε ἐκ τοῦ θεήτρου ἐς τὰ ἑωυτοῦ οἰκία. αὐτίκα δὲ παρασκευασάμενος ἔθυε τῷ Διῒ βοῦν. θύσας δὲ, τὴν μητέρα ἐκάλεσε. Ἀπικομένῃ δὲ τῇ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων, κατικέτευε, λέγων τοιάδε,

Id quo ordine contigerit, & Cleomenis nefas in Pythia. Sed & contumelia Leutychidæ urget Demaratum relicta patria fugere ad Darium.

marmeni sponsam haberet, Demaratus
insidiose hominem conjugio privavit,
præveniens & præripiens Percalum ac pro
uxore retinens. Ob hanc caussam Leu-
tychidi inimicitiæ cum Demarato exti-
tere. Is tunc, Cleomene sollicitante,
contra Demaratum juravit, negans eum
rite in Spartanis regnare, qui Aristonis
filius non esset; postquam ita juraverat,
institit persequi, repetens quod Ariston
tunc dixerat, quum ei nunciasset dome-
sticus filium natum, & menses conferens,
jurejurando negasset illum esse suum.
Huic verbo insistens Leutychides, pro-
nunciabat Demaratum neque ex Aristo-
ne genitum esse, neque rite Spartæ re-
gnare; eisdem ephoris adhibitis testibus,
qui Aristoni assidentes tunc hæc ex illo
audierant. Tandem re in contentio- 66
nem deducta, visum est Spartiatis ora-
culum quod Delphis est consulendum,
an foret Demaratus Aristonis filius.
Quum ergo nihil suspicionis exstaret
de Cleomenis providentia ad concilian-
dam Pythiam, ibi ille subornat Cobo-
nem Aristophanti filium maxima apud
Delphos autoritate, ut persuadeat Pe-
riallæ antistiti, dicere ea quæ Cleome-
nes volebat dici. Ita Pythia sciscitanti-
bus iis qui ad oraculum erant missi nega-
vit Aristonis filium esse Demaratum.
quæ tamen res sequenti tempore palam
factæ sunt, & Cobon è Delphis profu-
git, & Perialla honore spoliata est. Hac- 67
tenus quæ ad dejiciendum regno De-
maratum acta sunt. Is vero è Sparta ad
Medos profugit, ob hanc contumeliam:
post ejectionem ex regno gerebat ele-
ctus magistratum, quum esset spectacu-
lum luctæ nudorum puerorum, & ad-
esset Demaratus, misit ad eum Leuty-
chides, in locum Demarati jam rex fa-
ctus, deridendi insultandique caussa, mi-
nistrum, qui interrogaret qualis esset
hæc præfectura post regnum. Eam in-
terrogationem ægre ferens Demaratus,
respondit se utrumque expertum esse,
illum vero non; eam tamen interroga-
tionem Lacedæmoniis futuram initium
plurimæ aut calamitatis aut felicitatis.
Hæc loquutus, velato capite è theatro
domum abiit, confestimque præpara-
tum Jovi bovem immolavit: quo im-
molato matrem arcessivit. Quæ quum 68
advenisset, positis in ejus manus extis,
mulierem obsecravit his verbis, Per ego
te

a οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι. b εἰ ἄρα Ἀρίστωνος. c ἐβούλετο.

te, mater, cum alios deos, tum Jovem hunc Herceum tangens, precor, promas mihi veritatem : quisnam revera meus est pater ? Nam Leutychides quidem in contentionibus objecit, te è priore viro gravidam, ita ad Aristonem venisse. Alii etiam dementius referentes, ajunt te ad asinarium ex tuis servis ventitasse, illiusque me filium esse. ego igitur te obsecro per Deos, ut verum dicas. Siquid enim eorum quæ dicuntur fecisti, non sola fecisti, sed cum multis : & multus in urbe Sparta sermo est, negantium Aristoni fuisse semen procreando aptum. nam si fuisset, priores uxores ei
69 fuisse pariturus. Hæc Demaratus. Cui mater ita respondens, Fili, inquit, quoniam precibus mecum agis ut dicam veritatem, omne tibi verum exponetur. Ut me domum Ariston duxit, tertia quàm me duxerat nocte imago tanquam Aristonis ad me venit, quæ posteaquam mecum concubuit, coronis quas gestabat, me circumdedit, atque abiit. Dehinc Ariston advenit, qui cernens me coronas habentem, sciscitabatur quisnam me illis donasset. Ego ipsum dedisse respondi : eoque id abnuente, juravi, asseverans non bene illum facere qui negaret, quippe qui paulo ante ingressus, ubi mecum coiisset, coronis me donasset. Ariston, cernens me jurantem, intellexit eam rem divinam fuisse. compertumque est partim illas coronas fuisse sumptas ex heroico conditorio, quod est juxta januam aulæ extructum, quod vocant Astrobaci : partim vates esse hunc eundem heroëm responderunt. Habet igitur, fili, ita omne, quod volebas audire. aut enim ex hoc heroë genitus es, paterque tibi est Astrobacus heros, aut Ariston. nam ea te nocte concepi. Verum quod tibi præcipue exprobrant inimici, quod Ariston, quum ei te natum esse nunciatum est, multis audientibus negavit te suum esse, quia tempus, decem menses, non exisset, per inscitiam talium rerum illi hoc verbum excidit. nam mulieres novem etiam mensium ac septem mensium partum edunt, non omnes decimum mensem explentes. ego autem, fili, septimestrem te genui. Ipse quoque Ariston non diu post agnovit, se per dementiam id verbum ejecisse. Alias narrationes de tua origine noli admittere. omnia enim ve-

„ἄδε, Ὦ μῆτερ, θεῶν σε τῶν τε ἄλλων καταπτόμενος ἱκετεύω, καὶ τοῦ Ἑρκείου Διὸς τοῦδε, φράσαι μοι τὴν ἀληθείην, τίς μεύ ἐστι πατὴρ ὀρθῷ λόγῳ. Λευτυχίδης μὲν γὰρ ἔφη ἐν τοῖσι νείκεσι λέγων, κυέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς, οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα· οἱ δὲ καὶ τὸν ματαιότερον λόγον λέγοντες, φασί σε ἐσελθεῖν παρὰ τῶν οἰκετέων τὸν ὀνοφορβὸν, καὶ ἐμὲ εἶναι ἐκείνου παῖδα. ἐγὼ δέ σε ὦν μετέρχομαι πρὸς θεῶν [a], εἰπεῖν τὠληθές. οὔτε γὰρ, εἰ πεποίηκάς τι τῶν λεγομένων, μούνη δὴ πεποίηκας, μετὰ πολλέων δέ· ὅ, τε λόγος πολλὸς ἐν Σπάρτῃ, ὡς Ἀρίστωνι σπέρμα παιδοποιὸν οὐκ ἐνείη· τεκεῖν γὰρ ἄν οἱ καὶ τὰς προτέρας γυναῖκας. ὁ μὲν δὴ τοιαῦτα ἔλεγε. Ἡ δὲ ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ παῖ, ἐπεί τε με λιτῇσι μετέρχεαι εἰπεῖν τὴν ἀληθείην, πᾶν εἰς σὲ κατειρήσεται τὠληθές. ὥς με ἠγάγετο Ἀρίστων ἐς ἑωυτοῦ, νυκτὶ τρίτῃ ἀπὸ τῆς πρώτης ἦλθέ μοι φάσμα εἰδόμενον Ἀρίστωνι· συνευνηθὲν δὲ, τοὺς στεφάνους οὓς εἶχε, ἐμοὶ περιετίθει. καὶ τὸ μὲν οἰχώκεε, ἧκε δὲ μετὰ ταῦτα Ἀρίστων. ὡς δέ με εἶδε ἔχουσαν στεφάνους, εἰρώτα τίς εἴη ὅ, μοι δούς. ἐγὼ δὲ ἐφάμην ἐκεῖνον· ὁ δὲ οὐκ ὑπεδέκετο. ἐγὼ δὲ κατωμνύμην, φαμένη αὐτὸν οὐ καλῶς ποιέειν ἀπαρνεόμενον· ὀλίγον [b] γάρ τι πρότερον ἐλθόντα καὶ συνευνηθέντα, δοῦναί μοι τοὺς στεφάνους. ὁρέων δέ με κατομνυμένην ὁ Ἀρίστων, ἔμαθε ὡς θεῖον εἴη τὸ πρῆγμα. καὶ τοῦτο μὲν, οἱ στέφανοι ἐφάνησαν ἐόντες ἐκ τοῦ ἡρώου τοῦ παρὰ τῇσι θύρῃσι τῇσι αὐλείῃσι ἱδρυμένου, τὸ καλέουσι Ἀστροβάκου· τοῦτο δὲ, οἱ μάντιες τὸν αὐτὸν τοῦτον ἥρωα ἀναίρεον εἶναι. οὕτω δὴ ὦ παῖ ἔχεις πᾶν ὅσον τι καὶ βούλεαι πυθέσθαι. ἢ γὰρ ἐκ τοῦ ἥρωος τούτου γέγονας, καί σοι [c] πατήρ ἐστι Ἀστρόβακος ὁ ἥρως, ἢ Ἀρίστων. ἐν γάρ σε τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἀναιρέομαι. τῇ δέ σευ μάλιστα κατάπτονται οἱ ἐχθροὶ, λέγοντες ὡς αὐτὸς ὁ Ἀρίστων, ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγενημένος [d], πολλῶν ἀκουόντων οὐ φήσειέ σε ἑωϋτοῦ εἶναι· τὸν χρόνον γὰρ τοὺς δέκα μῆνας οὐδέκω ἐξήκειν· ἀϊδρείῃ τῶν τοιούτων κεῖνος τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος. τίκτουσι γὰρ γυναῖκες καὶ ἐννεάμηνα καὶ ἑπτάμηνα, καὶ οὐ πᾶσαι δέκα μῆνας ἐκτελέσασαι. ἐγὼ δέ σε ὦ παῖ ἑπτάμηνον ἔτεκον. ἔγνω δὲ καὶ ὁ αὐτὸς Ἀρίστων οὐ μετὰ πολλὸν χρόνον ὡς ἀνοίῃ τὸ ἔπος ἐκβάλλοι τοῦτο. λόγους δὲ ἄλλους περὶ γενέσιος τῆς σεωϋτοῦ μὴ δέκεο. τὰ γὰρ ἀληθέστα-

a MS. habet μετέρχομαι τῶν θεῶν. b MS. ὀλίγῳ. c καί τοι. d αὐτῷ ἐγγέλθης γενόμενος. Sed MS. etiam habebat ἐγγέλθη.

„τὰ πάντα [a] ἀκήκοας. ἐκ δὲ ὀνοφορβῶν αὐτῷ τε „Λευτυχίδῃ καὶ τοῖσι ταῦτα λέγουσι τίκτοιεν αἱ „γυναῖκες παῖδας. ἡ μὲν δὴ ταῦτα ἔλεγε. Ὁ δὲ, πυθόμενός τε τὰ ἐβούλετο, καὶ ἐφόδια λαβὼν, ἐπορεύετο ἐς Ἦλιν· τῷ λόγῳ φὰς ὡς ἐς Δελφοὺς χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ πορεύεται. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὑποτοπηθέντες Δημάρητον δρησμῷ ἐπιχειρέειν, ἐδίωκον· καί κως ἔφθη ἐς Ζάκυνθον διαβὰς ὁ Δημάρητος ἐκ τῆς Ἤλιδος. ἐπιδιαβάντες [b] δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι, αὐτοῦ τε ἅπτοντο [c], καὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ ἀπαιρέονται. μετὰ δὲ, (οὐ γὰρ [d] ἐξεδίδοσαν αὐτὸν οἱ Ζακύνθιοι) ἐνθεῦτεν διαβαίνει ἐς τὴν Ἀσίην παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον· ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε αὐτὸν μεγαλωστὶ, καὶ γῆν τε καὶ πόλιας ἔδωκε. οὕτω ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀσίην Δημάρητος, καὶ τοιαύτῃ χρησάμενος τύχῃ· ἄλλα τε Λακεδαιμονίοισι συχνὰ ἔργοισί τε καὶ γνώμῃσι ἀπολαμπρυνθεὶς, ἐν δὲ δὴ καὶ Ὀλυμπιάδα σφι ἀνελόμενος τεθρίππῳ προσέβαλε, μοῦνος τοῦτο πάντων δὴ τῶν γενομένων βασιλέων ἐν Σπάρτῃ ποιήσας. Λευτυχίδης δὲ ὁ Μενάρεος, Δημαρήτου καταπαυσθέντος, διεδέξατο τὴν βασιληΐην· καί οἱ γίνεται παῖς Ζευξίδημος, τὸν δὴ Σπαρτιητέων μετεξέτεροι Κυνίσκον ἐκάλεον. οὗτος ὁ Ζευξίδημος οὐκ ἐβασίλευσε Σπάρτης· πρὸ Λευτυχίδεω γὰρ τελευτᾷ, λιπὼν παῖδα Ἀρχίδημον. Λευτυχίδης δὲ στερηθεὶς Ζευξιδήμου, γαμέει δευτέρην γυναῖκα Εὐρυδάμην, ἐοῦσαν Μενίου μὲν ἀδελφεὴν, Διακτορίδεω δὲ θυγατέρα· ἐκ τῆς οἱ ἔρσεν μὲν γίνεται οὐδὲν, θυγάτηρ δὲ, Λαμπιτώ· τὴν Ἀρχίδημος ὁ Ζευξιδήμου γαμέει, δόντος αὐτῷ Λευτυχίδεω. Οὐ μὲν οὐδὲ Λευτυχίδης κατεγήρα ἐν Σπάρτῃ, ἀλλὰ τίσιν τοιήνδε τινὰ Δημαρήτῳ ἐξέτισε· ἐστρατήγησε Λακεδαιμονίοισι ἐς Θεσσαλίην· παρεὸν δέ οἱ ὑποχείρια πάντα ποιήσασθαι, ἐδωροδόκησε ἀργύριον πολλόν· ἐπ' αὐτοφώρῳ δὲ ἁλοὺς αὐτοῦ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐπικατήμενος χειρῖδι πλέῃ ἀργυρίου, ἔφυγε ἐκ Σπάρτης, ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς· καὶ τὰ οἰκία οἱ κατεσκάφη. ἔφυγε δὲ ἐς Τεγέην, καὶ ἐτελεύτησε ἐν ταύτῃ. ταῦτα μὲν δὴ ἐγένετο χρόνῳ ὕστερον. Τότε δὲ ὡς τῷ Κλεομένεϊ εὐωδώθη [e] τὸ ἐς τὸν Δημάρητον πρῆγμα, αὐτίκα παραλαβὼν Λευτυχίδεα, ἤιε ἐπὶ τοὺς Αἰγινήτας, δεινόν τινά σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμὸν ἔχων. οὕτω δὴ οὔτε οἱ Αἰγινῆται ἀμφοτέρων τῶν βασιλέων ἡκόντων ἐπ' αὐτοὺς ἐδικαίευν ἔτι ἀντιβαίνειν, ἐκεῖνοί τε ἐπιλεξάμενοι ἄνδρας δέκα Αἰγινητέων

verissima audisti. Nam quod ad asinarios attinet, ipsi Leutychidæ & iis qui talia loquuntur, suæ uxores de asinariis pariant filios! Hæc illa dixit. Demaratus auditis quæ volebat, sumpto viatico per speciem eundi Delphos ad oraculum consulendum, Elin contendit. Eum suspicati Lacedæmonii fugam capessere, insequuti sunt. sed Demaratus ante jam ex Elide Zacynthum trajecerat, quem illuc transgressi Lacedæmonii prehenderunt, ejusque famulos auferunt; sed Zacynthiis eum dedere abnuentibus, Demaratus illinc in Asiam ad regem Darium trajecit: à quo magnifice exceptus est, terraque ac urbibus donatus. Ita in Asiam Demaratus abiit, ac tali fortuna usus vir cum aliis in multis factis dictisque apud Lacedæmonios illustris, tum quod illis Olympiacam palmam quadrijugo certamine adjecit, quod ille solus omnium Spartæ regum confecit. Leu- 71
tychidi autem Menaris filio, qui in regnum amoti Demarati successerat, natus est filius Zeuxidamus, quem nonnulli Spartiatarum Cyniscon, catulum, vocabant. Is Spartæ non regnavit, ante Leutychidem defunctus, relicto filio Archidamo. Leutychides orbatus filio, alteram duxit uxorem EUrydamen, Menii sororem, Diactoridis filiam, ex qua nullam prolem virilem suscepit, sed filiam nomine Lampito: quam Archidamus Zeuxidami filius in matrimonium accepit, ab ipso Leutychide datam. At 72
ne Leutychides quidem ipse Spartæ consenuit, sed has quasdam pœnas Demarato rependit: In expeditione Thessalica dux Lacedæmoniorum quum omnia subjugandi potestatem haberet, multum pecuniæ per corruptelam dono accepit, ipsaque in re deprehensus ibi in castris, quum sederet utraque manu pecuniam tenens, in judicium delatus è Sparta profugit, domusque ejus excisa fuit: & Tegeæ in quam profugerat, mortem obiit. Sed hæc insequenti tempore acta sunt. Tunc autem Cleomenes, 73
quum sibi res in Demaratum bene cessisset, assumpto protinus Leutychide, contendit adversus Æginetas, majorem in modum illis propter ignominiam infensus. Ita & Æginetæ utriusque regis contra se adventu non repugnandum jam sibi esse putaverunt, & isti quum elegissent viros decem, divitiis ac genere Æginetas

a Hæc vox πάντα non exstat in MS. b MS. habet tantum ἐπιβάντες. c ἅπτονται. d οὐδὲ γάρ. e MS. habet Κλεομένεϊ ὠδώθη.

Æginetæ principes male tractantur ab Cleomene, qui suorum iram veritus fugit, & mox reversus insanivit, ut se conciderct. Aqua Stygis ad Nonacrin.

tarum eminentissimos duxerunt, cum alios, tum Crium Polycriti, & Casambum Aristocratis filium, qui plurimum habebant potentiæ. Eos in Atticam adductos, penes inimicissimos Æginetis Athenienses deposuerunt.
74 Post hæc Cleomenes, jam manifestus maleficii in Demaratum perpetrati, quum eum subiisset metus Spartiatarum, in Thessaliam subterfugit: atque illinc in Arcadiam profectus, res novas moliebatur, solicitans Arcadas adversus Spartam; adigensque eos tum alio jurisjurandi genere ad se sequendum quocunque ipsos educeret; tum etiam in animo habebat primores illorum ad urbem Nonacrin ductos adigere ad jusjurandum per aquam Stygis. In hac ipsa autem urbe Arcadum fertur esse Stygis aqua: & est videlicet talis aliqua. E petra aqua exigua quæ apparet, stillat in vallem, in gyrum maceriâ præseptam. Nonacris autem ubi fons hic visitur, urbs Arcadiæ est ad
75 Pheneon. Talia molientem Cleomenem Lacedæmonii quum didicissent, timentes sibiipsis, Spartam revocarunt eadem conditione, qua & ante regnabat. Sed eum reversum statim morbus insania excepit, jam etiam antea subinsanum. nam ut cuique Spartiatarum obvius erat, in ejus faciem infligebat sceptrum. Hæc illum facientem ac desipientem propinqui cippo illigaverunt. Qui custodem digressis aliis solum remansisse cernens, petiit ab eo gladium. custode abnuente dare ab initio, comminabatur quæ mox ei faceret, donec minis conterritus custos (erat enim hilotarum quidam) gladium illi tradidit. Eo accepto, Cleomenes à tibiis incipiens sese truncabat. In longum namque discindens carnes, è tibiis ad femora processit, è femoribus ad coxarum vertebras atque ilia, quousque pervenit ad ventrem, in quo rescindendo sic expiravit, ut quidem plerique Græcorum memorant, quia Pythiam corruperat ad ea dicenda quæ circa Demaratum acta sunt: ut autem soli Athenienses, quod adortus Eleusinem, fanum dearum fuerat depopulatus: ut Argivi, quia eos qui è pugna fugerant, Argivos ex Argi templo ipsorum abductos obtruncarat; & ipsum lucum
76 irreverenter incenderat. Cleomeni enim Delphis oraculum poscenti responsum fuerat eum Argos esse capturum. qui posteaquam ad flumen Erasinum copias Spar-

γινητέων τοὺς πλείστου ἀξίους καὶ πλούτῳ καὶ γένεϊ, ἦγον καὶ ἄλλους καὶ [a] δὴ καὶ Κριόν τε τὸν Πολυκρίτου, καὶ Κάσαμβον τὸν Ἀριστοκράτεος, οἵπερ ἔχον μέγιστον κράτος. ἀγαγόντες δέ σφεας ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν, παραθήκην παρατίθεν)[b] ἐς τοὺς ἐχθίστους Αἰγινήτῃσι Ἀθηναίους. Μετὰ δὲ ταῦτα, Κλεομένεα ἐπάϊστον γενόμενον κακοτεχνήσαντα ἐς Δημάρητον, δεῖμα ἔλαβε Σπαρτιητέων, καὶ ὑπεξέσχε ἐς Θεσσαλίην. ἐνθεῦτεν δὲ ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀρκαδίην, νεώτερα ἔπρησσε πρήγματα, συνιστὰς τοὺς Ἀρκάδας ἐπὶ τῇ Σπάρτῃ, ἄλλους τε ὅρκους προσάγων σφι, ἦ μὲν ἕψεσθαί σφεας αὐτῷ τῇ ἂν ἐξηγῆται· καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκῶν[c] τὸ Στυγὸς ὕδωρ. ἐν δὲ ταύτῃ τῇ πόλι λέγεται εἶναι τῶν Ἀρκάδων[d] τὸ Στυγὸς ὕδωρ. καὶ δὴ καὶ ἐστὶ τοιόνδε τι· ὕδωρ ὀλίγον φαινόμενον, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος[e], τὸ δὲ ἄγκος αἱμασιῆς τις περιθέει κύκλος. ἡ δὲ Νώνακρις, ἐν τῇ ἡ πηγὴ αὕτη τυγχάνει ἐοῦσα, πόλις ἐστὶ τῆς Ἀρκαδίης πρὸς Φενεῷ. Μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι Κλεομένεα ταῦτα πρήσσοντα, κατῆγον αὐτὸν δείσαντες ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι ἐς Σπάρτην, τοῖσι καὶ πρότερον ἦρχε. κατελθόντα δὲ αὐτὸν, αὐτίκα ὑπέλαβε μανίη νοῦσος[f], ἐόντα καὶ πρότερον ὑπομαργότερον. ὅκως γὰρ τεῳ ἐντύχοι Σπαρτιητέων, ἐνέχραυε ἐς τὸ πρόσωπον τὸ σκῆπτρον. ποιεῦντα δὲ αὐτὸν ταῦτα, καὶ παραφρονήσαντα, ἔδησαν οἱ προσήκοντες ἐν ξύλῳ. ὁ δὲ, δεθεὶς, τὸν φύλακον μουνωθέντα ἰδὼν τῶν ἄλλων, αἴτεε μάχαιραν. οὐ βουλομένου δὲ τὰ πρῶτα τοῦ φυλάκου διδόναι, ἀπείλεε τά μιν αὖτις ποιήσει· ἐς ὃ δείσας τὰς ἀπειλὰς ὁ φύλακος (ἦν γὰρ τῶν τις εἱλωτέων) διδοῖ οἱ μάχαιραν. Κλεομένης δὲ παραλαβὼν τὸν σίδηρον, ἄρχετο ἐκ τῶν κνημέων ἑωυτὸν λωβώμενος. ἐπιτάμνων γὰρ κατὰ μῆκος τὰς σάρκας, προέβαινε ἐκ τῶν κνημέων ἐς τοὺς μηρούς· ἐκ δὲ τῶν μηρῶν ἐς τὰ ἰσχία, καὶ τὰς λαπάρας· ἐς ὃ ἐς τὴν γαστέρα ἀπίκετο, καὶ ταύτην καταχορδεύων, ἀπέθανε τρόπῳ τοιούτῳ· ὡς μὲν οἱ πολλοὶ λέγουσι Ἑλλήνων, ὅτι τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ[g] περὶ Δημάρητον γενόμενα λέγειν· ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι[g] λέγουσι, διότι ἐς Ἐλευσῖνα ἐσβαλὼν, ἔκειρε τὸ τέμενος τῶν θεῶν· ὡς δὲ Ἀργεῖοι, ὅτι ἐξ ἱροῦ αὐτέων τοῦ Ἄργου, Ἀργείων τοὺς καταφυγόντας ἐκ τῆς μάχης καταγινέων, κατέκοπτε, καὶ αὐτὸ τὸ ἄλσος ἐν ἀλογίῃ ἔχων, ἐνέπρησε. Κλεομένεϊ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι, ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν· ἐπεί τε δὲ Σπαρτιήτας ἄ-

a ἦγον ἄλλους τε καὶ. b καταιτίθεν). c MS. ἐξόρκου. d εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων. e ἄγγος bis. f μανίης νοῦσος. g ἀνέγνωσε ἐς τά. h Hæc vox μοῦνοι non legitur in MS.

γων ἀπίκετο ἐπὶ ποταμὸν Ἐρασῖνον, ὃς λέγεται ῥέειν ἐκ τῆς Στυμφαλίδος λίμνης. τὴν γὰρ δὴ λίμνην ταύτην ἐς χάσμα ἀφανὲς ἐκδιδοῦσαν, ἀναφαίνεσθαι ἐν Ἄργεϊ, τὸ ἐνθεῦτεν δὲ τὸ ὕδωρ ἤδη τοῦτο ὑπ᾽ Ἀργείων Ἐρασῖνον καλέεσθαι. ἀπικόμενος δ᾽ ὦν ὁ Κλεομένης ἐπὶ τὸν ποταμὸν τοῦτον, ἐσφαγιάζετο αὐτῷ. καὶ, οὐ γὰρ οὐδαμῶς ἐκαλλιέρεε διαβαίνειν μιν, ἄγασθαι μὲν ἔφη τοῦ Ἐρασίνου οὐ προδιδόντος τοὺς πολιήτας, Ἀργείους μέντοι οὐδ᾽ ὧς χαιρήσειν. μετὰ δὲ ταῦτα ἐξαναχωρήσας τὴν στρατιὴν κατήγαγε [a] ἐς Θυρέην. σφαγιασάμενος δὲ τῇ θαλάσσῃ ταῦρον, πλοίοισί σφεας ἤγαγε ἔς τε τὴν Τιρυνθίην χώρην καὶ Ναυπλίην. Ἀργεῖοι δ᾽ ἐβοήθεεν, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐπὶ θάλασσαν. ὡς δὲ ἀγχοῦ μὲν ἐγίνοντο τῆς Τίρυνθος, χώρῳ δὲ ἐν τούτῳ τῷ κέεται ἡ Σίπεια τοὔνομα, μεταίχμιον οὐ μέγα ἀπολιπόντες, ἵζοντο ἀντίοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. ἐνθαῦτα δὴ οἱ Ἀργεῖοι τὴν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ μάχην οὐκ ἐφοβέοντο, ἀλλὰ μὴ δόλῳ αἱρεθέωσι. καὶ γὰρ δή σφι ἐς τοῦτο τὸ πρῆγμα εἶχε τὸ χρηστήριον, τὸ ἐπίκοινα ἔχρησε ἡ Πυθίη τούτοισί τε καὶ Μιλησίοισι, λέγον ὧδε [b],

Ἀλλ᾽ ὅταν ἡ θήλεια τὸν ἄρσενα νικήσασα
Ἐξελάσῃ, καὶ κῦδος ἐν Ἀργείοισιν ἄρηται,
Πολλὰς Ἀργείων ἀμφιδρυφέας τότε θήσει.
Ὥς ποτέ τις ἐρέει καὶ ἐπ᾽ ἐσομένων ἀνθρώπων,
Δεινὸς ὄφις ἀέλικτος [c] ἀπώλετο δουρὶ δαμασθείς.

ταῦτα δὴ πάντα συνελθόντα, τοῖσι Ἀργείοισι φόβον παρεῖχε. καὶ δή σφι πρὸς ταῦτα ἔδοξε τῷ κήρυκι τῶν πολεμίων χρᾶσθαι. δόξαν δέ σφι, ἐποίευν τοιόνδε· ὅκως ὁ Σπαρτιήτης κῆρυξ προσημαίνοι τι Λακεδαιμονίοισι, ἐποίευν καὶ οἱ Ἀργεῖοι τὠυτὸ τοῦτο. Μαθὼν δὲ ὁ Κλεομένης ποιεῦντας τοὺς Ἀργείους ὁκοῖόν τι ὁ σφέτερος κῆρυξ σημήνειε, παραγγέλλει σφι ὅταν σημήνῃ ὁ κῆρυξ ποιέεσθαι ἄριστον, τότε ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, χωρέειν ἐς τοὺς Ἀργείους. ταῦτα καὶ ἐγένετο ἐπιτελέα ἐκ τῶν Λακεδαιμονίων. ἄριστον γὰρ ποιευμένοισι τοῖσι Ἀργείοισι ἐκ τοῦ κηρύγματος ἐπεκέατο· καὶ πολλοὺς μὲν ἐφόνευσαν αὐτῶν, πολλῷ δ᾽ ἔτι πλεῦνας ἐς τὸ ἄλσος τοῦ Ἄργου καταφυγόντας περιιζόμενοι ἐφύλασσον. Ἐνθεῦτεν δὲ ὁ Κλεομένης ἐποίεε τοιόνδε· ἔχων αὐτομόλους ἄνδρας, καὶ πυνθανόμενος τούτων, ἐξεκάλεε πέμπων κήρυκα, ὀνομαστὶ λέγων τοὺς ἐν τῷ ἱρῷ ἀπεργμένους τῶν Ἀργείων. ἐξεκάλεε δὲ, φὰς αὐτῶν ἔχειν τὰ ἄποινα. ἄποινα δέ ἐστι

Spartiatarum duxit, quod flumen è lacu Stymphalio manare fertur: hunc enim lacum in voraginem obscuram condi, & Argis rursus exorientem apparere, illincque jam eam aquam ab Argivis vocari Erasinum: ad hoc igitur flumen posteaquam pervenit, ei hostias immolavit; & quum læta non essent exta de flumine transmittendo, dixit delectari se quidem Erasino, qui nollet prodere cives suos, non tamen vel sic Argivos gavisuros. Moxque illinc motis castris ad Thyream venit, & mari taurum quum mactasset, navibus copias ad regionem Tirynthiam ac Naupliam duxit. Id audientes Argivi ad eos arcen- 77
dos obviam tendunt ad mare. Et quum adventarent Tirynthem, in loco cui nomen inditum est Sipia, relicta non magna inter duas acies intercapedine, consederunt è regione Lacedæmoniorum. Neque vero illic pugnam ex aperto reformidabant, sed ne dolo caperentur. nam ad hanc rem attinebat oraculum quod Pythia ediderat communiter eis atque Milesiis, in hæc verba;

Verum quando marem prævertet fœmina victrix,
Inter & Argivos referet prælustris honorem:
Tunc Argivarum reddet plerasque gementes,
Ut venturorum ajat quis quandoque virorum,
Telo sævus obit sinuoso corpore serpens.

Hæc omnia Argivis quum contigissent, metum incutiebant; ideoque eis visum est præcone hostium esse utendum. Quod quum decrevissent, sic egerunt, ut quoties præco Spartiata quippiam Lacedæmoniis denunciaret, idem facerent ipsi. Cleomenes autem animadvertens Argi- 78
vos facientes quicquid suus præco denunciasset, præcepit suis, ut quum præco denunciaret prandendum, tunc raptis armis tenderent in Argivos. Hoc exequentes etiam Lacedæmonii, in Argivos è voce præconis prandentes impetum faciunt, eorumque cum multos occiderunt, tum plures in lucum Argi fuga elapsos circumsederunt. Qui dum asservantur, Cleo- 79
menes hoc sibi faciendum putavit: Sciscitatus quosdam quos secum habebat perfugas, misit præconem ad evocandum nominatim eos Argivos qui in luco præclusi erant. Evocavit autem dicens se pro illis accepisse redemptionis pretia. est autem

a κατῆγε. b καὶ τοῖσι Μιλησίοισι, λέγον οὕτω. c τριέλικτος.

tem apud Peloponnenses redemptio in
singulos captos viros, binæ minæ. Ita
Argivorum quinquaginta, ut quisque e-
vocatus fuerat, Cleomenes interimebat.
quod faciens, latebat ceteros qui in fa-
no erant, utpote denso luco interjecto,
qui vetabat interiores cernere, quid illis
foras eductis accideret. nisi postquam qui-
dam conscensa arbore, quod fiebat in-
spexit; unde non amplius qui vocaban-
80 tur prodiere. Ibi Cleomenes jussit u-
numquemque hilotarum lucum materia
circumdare, atque illis obtemperanti-
bus, lucum incendit. Eoque jam ar-
dente, percontatus est quendam perfu-
garum cujus deorum esset ille lucus: per-
fuga, Argi esse respondit. Quo audi-
to Cleomenes vehementer ingemiscens,
O Apollo, inquit, vaticine, sane ma-
gnopere me frustratus es, dicens Argos
esse capturum. conjicio jam exitum ha-
81 buisse oraculum. Post hæc majore copia-
rum parte Spartam redire permissa, ipse
cum mille eorum delectis perrexit ad tem-
plum Junonis sacrificaturus. Sed sacrifi-
care super aram volens, quum à sacerdo-
te vetaretur, negante fas esse externo illic
sacra facere, jussit hilotas abductum ab
ara sacerdotem verberare & ipse immola-
82 vit: quo facto, Spartam abiit. Reversum
inimici ad ephoros citaverunt, crimini
dantes quod pecunia corruptus, Argos,
quum facile posset, non cepisset. Qui-
bus respondit Cleomenes, incertum mi-
hi vere an falso. Respondit igitur, postea-
quam templum Argi cepissent, visum sibi
esse dei evenisse oraculum, & proinde non
prius tentandam urbem quam sacris ope-
ratus sciret utrum sibi deus illam traderet,
an impedimento esset. Sibi autem apud
Junonis templum litanti effulsisse flam-
mam ignis è pectore simulacri: atque ita
se intellexisse clare non expugnare Argos.
Si enim è capite simulacri effulsisset, ur-
bem vi caperet: quum vero è pectore illa
extitisset, id omne fuisse confectum quod
deus confici voluisset. Hæc dicens, cre-
denda ac probabilia Spartiatis dicere visus
est, multoque majore parte sententiarum
83 absolutus. Ceterum Argos ita viris desola-
tum est, ut servi eorum res omnes suscepe-
rint, atque magistratus administrarint,
dum filii cæsorum accesserunt, qui urbem
in suum jus redigentes, mancipia ejece-
runt. Servi ejecti prœlio Tirynthem obti-
nuere. Aliquamdiu quidem igitur fuit in
eis mutua benevolentia; sed postea ad eos
venit

ἐστὶ Πελοποννησίοισι, δύο μνέαι τεταγμέναι κατ' ἄνδρα αἰχμάλωτον ἐκτίνειν. κατὰ πεντήκοντα δὴ ὦν [a] τῶν Ἀργείων ὡς ἑκάστους ἐκκαλεύμενος [b] ὁ Κλεομένης ἔκτεινε [c]. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς λοιποὺς τοὺς ἐν τῷ τεμένεϊ· ἅτε γὰρ πυκνοῦ ἐόντος τοῦ ἄλσεος, οὐκ ὥρων οἱ ἐντὸς τοὺς ἐκτὸς, ὅ, τι ἔπρησσον· πρίν γε δὴ αὐτέων τις ἀναβὰς ἐπὶ δένδρος [d] κατεῖδε τὸ ποιεύμενον. οὔκων δὴ ἔτι καλεόμενοι ἐξήεσαν. Ἐνθαῦτα δὴ ὁ Κλεομένης ἐκέλευε πάντα τινὰ τῶν εἱλωτέων περινέειν ὕλη τὸ ἄλσος· τῶν δὲ πειθομένων, ἐνέπρησε τὸ ἄλσος. καιομένου δὲ ἤδη, ἐπείρετο τῶν τινα αὐτομόλων [e], τίνος εἴη θεῶν τὸ ἄλσος. ὁ δὲ ἔφη Ἄργου εἶναι. ὁ δὲ, ὡς ἤκουσε, ἀναστενάξας μέγα, εἶπε, „Ὦ Ἄπολλον χρηστήριε, ἦ μεγάλως με ἠπάτη- „κας, φάμενος Ἄργος αἱρήσειν [f]. συμβάλλομαι δ' „ἐξήκειν μοι τὸ χρηστήριον. Μετὰ δὲ ταῦτα, ὁ Κλεομένης τὴν μὲν πλέω στρατιὴν ἀπῆκε ἀπιέναι ἐς Σπάρτην· χιλίους δὲ αὐτέων λαβὼν τοὺς ἀριστέας, ἤιε ἐς τὸ Ἡραῖον θύσων. βουλόμενον δὲ αὐτὸν θύειν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, ὁ ἱρεὺς ἀπηγόρευε, φὰς οὐκ ὅσιον εἶναι ξείνῳ αὐτόθι θύειν. ὁ δὲ Κλεομένης τὸν ἱρέα ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ἀπάγοντας [g] μαστιγῶσαι, καὶ αὐτὸς ἔθυσε. ποιήσας δὲ ταῦτα, ἀπήιε ἐς τὴν Σπάρτην. Νοστήσαντα δέ μιν ὑπῆγον οἱ ἐχθροὶ ὑπὸ τοὺς ἐφόρους, φάμενοί μιν δωροδοκήσαντα, οὐκ ἑλέειν τὸ Ἄργος, παρεὸν εὐπετέως μιν ἑλεῖν. ὁ δέ σφι ἔλεξε, οὔτε εἰ ψευδόμενος, οὔτε εἰ ἀληθέα λέγων, ἔχω σαφηνέως εἶπαι· ἔλεξε δ' ὦν φάμενος, ἐπεί τε δὴ τὸ τοῦ Ἄργου ἱρὸν εἷλον [h], δοκέειν οἱ ἐξεληλυθέναι τὸν χρησμὸν τοῦ θεοῦ. πρὸς ὦν ταῦτα οὐ δικαιεῦν πειρᾶν τῆς πόλιος, πρίν γε δὴ ἱροῖσι χρήσηται, καὶ μάθῃ εἴτε οἱ ὁ θεὸς παραδιδοῖ, εἴτε οἱ ἐμποδὼν ἕστηκε. καλλιερευμένῳ δὲ ἐν τῷ Ἡραίῳ, ἐκ τοῦ ἀγάλματος τῶν στηθέων φλόγα πυρὸς ἐκλάμψαι. μαθεῖν δὲ αὐτὸς οὕτω τὴν ἀτρεκηΐην, ὅτι οὐκ [i] αἱρέει τὸ Ἄργος. εἰ μὲν γὰρ ἐκ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγάλματος ἐξέλαμψε, αἱρέειν ἂν κατ' ἄκρης τὴν πόλιν· ἐκ τῶν στηθέων δὲ λάμψαντος [k], πᾶν οἱ πεποιῆσθαι ὅσον ὁ θεὸς ἐβούλετο γενέσθαι. ταῦτα δὲ λέγων, πιστά τε καὶ εἰκότα ἐδόκεε Σπαρτιήτῃσι λέγειν, καὶ διέφυγε [l] πολλὸν τοὺς διώκοντας. Ἄργος δὲ ἀνδρῶν ἐχηρώθη οὕτω, ὥστε οἱ δοῦλοι αὐτέων ἔσχον πάντα τὰ πρήγματα, ἄρχοντές τε καὶ διέποντες, ἐς ὃ ἐπήβησαν οἱ τῶν ἀπολομένων παῖδες· ἔπειτά σφεας, οὗτοι [m] ἀνακτώμενοι ὀπίσω ἐς ἑωυτοὺς τὸ Ἄργος, ἐξέβαλον· ἐξωθεύμενοι δὲ οἱ δοῦλοι μάχῃ ἔσχον Τίρυνθα. τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους· ἔπειτα δὲ ἐς τοὺς δούλους

ἦλθε

a πεντήκοντα δὴ ὦν. b ἐκκαλεόμενος. c ἀπέκτεινε. d δένδρου. e τῶν αὐτομόλων. f Ἄργος με αἱρήσειν. g ἀπαγαγόντας. h εἷλε. i ἀτρεκηΐην, ὡς οὐκ. k ἐκλάμψαντος. l ἀπέφυγε. m οὗτοι.

Causæ variæ, unde creditus insanivisse. Scytharum societas cum Spartanis ad ulciscendum Darium. Accusatio Leutychidæ & damnatio.

ἦλθε ἀνὴρ μάντις Κλέανδρος, γένος ἐὼν Φιγαλεὺς ἀπ' Ἀρκαδίης· οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι τοῖσι δεσπότῃσι. ἐκ τούτου δὲ πόλεμός σφι ἦν ἐπὶ χρόνον συχνὸν, ἐς ὃ δὴ μόγις οἱ Ἀργεῖοι ἐπεκράτησαν. Ἀργεῖοι μέν νυν διὰ ταῦτα Κλεομένεα φασὶ μανέντα ἀπολέσθαι κακῶς. αὐτοὶ δὲ Σπαρτιῆται φασὶ ἐκ δαιμονίου μὲν οὐδενὸς μανῆναι Κλεομένεα, Σκύθῃσι δὲ ὁμιλήσαντά μιν, ἀκρητοπότην γενέσθαι, καὶ ἐκ τούτου μανῆναι. Σκύθας γὰρ τοὺς νομάδας, ἐπεί τέ σφι Δαρεῖον ἐσβαλεῖν ἐς τὴν χώρην, μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι· πέμψαντας δὲ ἐς Σπάρτην, συμμαχίην τε ποιέεσθαι, καὶ συντίθεσθαι ὡς χρεὸν εἴη αὐτοὺς μὲν τοὺς Σκύθας παρὰ Φᾶσιν ποταμὸν πειρᾶν ἐς τὴν Μηδικὴν ἐσβαλεῖν, σφέας δὲ τοὺς Σπαρτιήτας κελεύειν ἐξ Ἐφέσου ὁρμεωμένους ἀναβαίνειν, καὶ ἔπειτα ἐς τὠυτὸ ἀπαντᾶν. Κλεομένεα δὲ λέγουσι, ἡκόντων τῶν Σκυθέων ἐπὶ ταῦτα, ὁμιλέειν σφι μεζόνως· ὁμιλέοντα δὲ μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου, μαθεῖν τὴν ἀκρητοποσίην παρ' αὐτέων. ἐκ τούτου δὲ μανῆναί μιν νομίζουσι Σπαρτιῆται. ἔκ τε τοῦ, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πιεῖν, Ἐπισκύθισον λέγουσι. οὕτω δὴ Σπαρτιῆται τὰ περὶ Κλεομένεα λέγουσι· ἐμοὶ δὲ δοκέει τίσιν ταύτην ὁ Κλεομένης Δημαρήτῳ ἐκτίσαι [a]. Τελευτήσαντος δὲ Κλεομένεος, ὡς ἐπύθοντο Αἰγινῆται, ἔπεμπον ἐς Σπάρτην ἀγγέλους καταβωσομένους Λευτυχίδεω περὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ὁμήρων ἐχομένων. Λακεδαιμόνιοι δὲ δικαστήριον συναγαγόντες, ἔγνωσαν περιυβρίσθαι Αἰγινήτας ὑπὸ Λευτυχίδεω· καί μιν κατέκριναν, ἔκδοτον ἄγεσθαι ἐς Αἴγιναν ἀντὶ τῶν ἐν Ἀθήνῃσι ἐχομένων ἀνδρῶν. μελλόντων δὲ ἄγειν τῶν Αἰγινητέων τὸν Λευτυχίδεα, εἶπέ σφι Θεασίδης ὁ Λεωπρέπεος, ἐὼν ἐν „τῇ Σπάρτῃ δόκιμος ἀνὴρ, Τί βούλεσθε ποιέειν, „ἄνδρες Αἰγινῆται, τὸν βασιλῆα τῶν Σπαρτιητέων „ἔκδοτον γενόμενον ὑπὸ τῶν πολιητέων ἄγειν; εἰ „νῦν ὀργῇ χρεώμενοι ἔγνωσαν οὕτω Σπαρτιῆται, „ὅκως ἐξ ὑστέρης μή τι ὑμῖν, ἢν ταῦτα πρήσσητε, „πανώλεθρον κακὸν ἐς τὴν χώρην ἐσβάλωσι. ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Αἰγινῆται, ἔσχοντο τῆς ἀγωγῆς. ὁμολογίῃ δὲ ἐχρήσαντο τοιῇδε, ἐπισπόμενον Λευτυχίδεα ἐς Ἀθήνας, ἀποδοῦναι Αἰγινήτῃσι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ἀπικόμενος Λευτυχίδης ἐς τὰς Ἀθήνας ἀπαίτεε τὴν παρακαταθήκην, οἱ Ἀθηναῖοι προφάσιας εἷλκον, οὐ βουλόμενοι ἀποδοῦναι, φάντες δύο σφέας ἐόντας βασιλῆας παραθέσθαι, καὶ οὐ δικαιοῦν τῷ ἑτέρῳ ἄνευ τοῦ ἑτέρου ἀποδιδόναι. οὐ φαμένων δὲ ἀποδώσειν τῶν Ἀθηναίων, „ἔλεξέ σφι Λευτυχίδης τάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, ποι-

a ἐκτῖσαι.

venit vates quidam Cleander, genere Phigalensis ab Arcadia. is persuasit servis ut dominos adorirentur: unde bellum inter eos diuturnum extitit, donec Argivi ægre evasere victores. Ob hæc ajunt Ar- 84
givi Cleomenem ad insaniam redactum, male perisse. Ipsi autem Spartiatæ negant ab ullo dæmonio Cleomenem ad insaniam redactum, sed conversatione Scytharum, meribibam esse factum, & inde furiosum. Scythas enim Nomades, post illatum sibi à Dario bellum, ad illum ulciscendum perstitisse, missisque Spartam nunciis ad societatem faciendam, ita pepigisse, ut oporteret ipsos quidem Scythas juxta flumen Phasin conari Medicam regionem invadere, Spartiatas vero jussisse ab Epheso exorsos ascendere, & deinde in idem occurrere. Cum iis Scythis qui ad hoc missi sunt, consuetudinem habuisse Cleomenem ajunt, atque plus nimio familiarem didicisse potationem meri; seque ob id eum insanisse arbitrari. Unde etiam quoties intemperantius bibere volunt, ajunt, Episcythison, *adde Scythicum*. Ita de Cleomene referunt Spartiatæ. Mihi vero videtur ille has pœnas Demarato pependisse. Eum vero esse defunctum ubi audi- 85
vere Æginetæ, Spartam nuncios misere, exprobraturos Leutychidæ de obsidibus qui Athenis tenerentur. His Lacedæmonii, judicio habito, multum injuriæ à Leutychide illatum esse censuerunt, hominemque dedendum, quem illi Æginam deportarent pro iis qui Athenis tenerentur. Hunc quum essent ducturi Æginetæ, tunc ad eos Theasides Leoprepis filius, vir Spartæ probatus, Quid, inquit, viri Æginetæ, facere vultis? regemne Spartiatarum deditum à suis civibus ducere? Si nunc præ iracundia Spartiatæ ita decreverunt, ut nequod exitiale malum posthac in vestram regionem, si hoc feceritis, inferant. His auditis Æginetæ ab illo ducendo supersederunt, hac tamen condicione ut secum profectus Athenas Leutychides redderet sibi viros qui illic depositi essent. Ubi Athe- 86
nas venit Leutychides, ac depositum repoposcit, Athenienses (ut qui reddere nollent) tergiversari, quod dicerent duos in deponendo reges fuisse, ideoque iniquum esse id alteri sine altero reddi. Quibus negantibus se reddituros, 1
Leutychides, Facite, inquit, Athenienses

ses utrum ipsi vultis: si reddetis, sancte facturi; è contrario, si non redditis. Qualis autem res circa depositum contigerit Spartæ, volo referre. Dicimus nos Spartiatæ fuisse in urbe Lacedæmone tertia abhinc ætate Glaucum Epicydis filium, qui cum aliis summis laudibus excellebat, tum justitia audiebat optime super omnes, qui per id tempus Lacedæmonem incolebant. Et huic procedente tempore contigisse, ut vir Milesius Spartam venerit hominis conveniendi gratia, atque hæc præ se tulerit; Milesius sum, qui ad tuam, Glauce, fruendam justitiam venio. Nam quum esset tuæ justitiæ fama celebris cum per omnem aliam Græciam, tum vero per Ioniam, apud memetipsum ratiocinatus sum, Ionia quidem semper obnoxia periculis est, Peloponnesus autem tuto fundata, & quod nuspiam videre licet eosdem habere pecunias. Hæc reputanti mihi atque consultanti visum est dimidium mei census in pecuniam redactum deponere penes te, quod probe intelligo hæc penes te deposita mihi salva fore: tu vero has mihi pecunias accipe, & has notas, quas una custodi; quas notas, quisquis habens reposcet pecuniam, ei reddito. Hæc hospes qui Mileto venerat dixit; atque ea condicione depositum Glaucus accepit.

2 Multo deinde tempore interjecto, filii ejus qui pecuniam deposuerat, Spartam veniunt, Glaucum conveniunt: exhibitisque notis pecuniam reposcunt. Ille enimvero repellere, atque his verbis è contrario respondere, Neque istius rei quicquam reminiscor, neque ad me pertinet de illis scire quæ dicitis. Volo tamen reminiscens, quicquid justum fuerit facere, &, si accepi, jure optimo reddere: sin omnino non accepi, Græcorum legibus in vos utar. Ad quod confirmandum præstituo vobis tempus hinc ad
3 quatuor menses. Ita Milesii deplorantes casum suum, discessere tanquam fraudati pecunia: & Glaucus Delphos se contulit ad oraculum consultandum. Cui consultanti, an jurejurando pecuniam prædaretur, Pythia respondit his versibus,

Glauce Epicydide, sane expedit ad breve tempus
Jurando vicisse, intervertisseque nummos;
Jura: jurandi memorem quia mors quoque tollit. Ju-

„ποιέετε μὲν ὁκότερα βούλεσθε αὐτοί. καὶ γὰρ ἀποδι-
„δόντες, ποιέετε ὅσια· καὶ μὴ ἀποδιδόντες, τὰ ἐναν-
„τία τούτων. ὁκοῖον μέντοι τι ἐν τῇ Σπάρτῃ συνη-
„νείχθη γενέσθαι περὶ παρακαταθήκης, βούλομαι ὑ-
„μῖν εἴπαι. λέγομεν ἡμεῖς οἱ Σπαρτιῆται γενέσθαι
„ἐν τῇ Λακεδαίμονι κατὰ τρίτην γενεὴν τὴν ἀπ'
„ἐμέο, Γλαῦκον Ἐπικύδεος [a] παῖδα· τοῦτον τὸν
„ἄνδρα φαμὲν τά τε ἄλλα πάντα περιήκειν τὰ
„πρῶτα, καὶ δὴ καὶ ἀκούειν ἄριστα δικαιοσύνης πέ-
„ρι, πάντων ὅσοι τὴν Λακεδαίμονα τοῦτον τὸν χρό-
„νον οἴκεον. συνενειχθῆναι δέ οἱ ἐν χρόνῳ ἱκνευ-
„μένῳ τάδε λέγομεν· ἄνδρα Μιλήσιον, ἀπικό-
„μενον ἐς Σπάρτην, βούλεσθαί οἱ ἐλθεῖν ἐς λό-
„γους, προϊσχόμενον τοιάδε· Εἰμὶ μὲν Μιλή-
„σιος, ἥκω δὲ τῆς σῆς Γλαῦκε δικαιοσύνης βου-
„λόμενος ἀπολαῦσαι· ὡς γὰρ δὴ ἀνὰ πᾶσαν μὲν
„τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, ἐν δὲ καὶ περὶ Ἰωνίην τῆς σῆς δι-
„καιοσύνης ἦν λόγος πολλός, ἐμεωυτῷ λόγους ἐ-
„δίδουν καὶ ὅτι ἐπικίνδυνός ἐστι αἰεί κοτε ἡ Ἰωνίη, ἡ
„δὲ Πελοπόννησος ἀσφαλέως ἱδρυμένη· καὶ διότι
„χρήματα οὐδαμὰ τοὺς αὐτοὺς ἐστι ὁρᾶν ἔχοντας.
„ταῦτά τε ὦν ἐπιλεγομένῳ, καὶ βουλευομένῳ, ἔ-
„δοξέ μοι, τὰ ἡμίσεα πάσης τῆς οὐσίης ἐξαργυρώσαν-
„τα, θέσθαι παρά σοι· εὖ ἐξεπισταμένῳ ὡς μοι κεί-
„μενα ἔσται παρά σοι σῶα. σὺ δή μοι καὶ τὰ χρήμα-
„τα δέξαι, καὶ τάδε τὰ σύμβολα σῶζε λαβών· ὃς
„δ' ἂν ἔχων ταῦτα ἀπαιτέῃ, τούτῳ ἀποδοῦναι. ὁ
„μὲν δὴ ἀπὸ Μιλήτου ἥκων ξεῖνος τοσαῦτα ἔλεξε·
„Γλαῦκος δὲ ἐδέξατο τὴν παρακαταθήκην ἐπὶ
„τῷ εἰρημένῳ λόγῳ. χρόνου δὲ πολλοῦ διελθόντος,
„ἦλθον ἐς τὴν Σπάρτην τούτου τοῦ παραθεμένου τὰ
„χρήματα οἱ παῖδες. ἐλθόντες δὲ ἐς λόγους τῷ
„Γλαύκῳ, καὶ ἀποδεικνύντες τὰ σύμβολα, ἀπαί-
„τεον τὰ χρήματα. ὁ δὲ διωθέετο, ἀντυποκρινό-
„μενος τοιάδε, Οὔτε μέμνημαι τὸ πρῆγμα, οὔτε με
„περιφέρει οὐδὲν εἰδέναι τουτέων ὧν ὑμεῖς λέγετε. βου-
„λομαί τε, ἀναμνησθείς, ποιέειν πᾶν τὸ δίκαιον. καὶ
„γὰρ εἰ ἔλαβον, ὀρθῶς ἀποδοῦναι· καὶ εἴγε ἀρχὴν μὴ
„ἔλαβον, νόμοισι τοῖσι Ἑλλήνων χρήσομαι ἐς ὑμέας.
„ταῦτα ὦν ὑμῖν ἀναβάλλομαι κυρώσειν ἐς τέταρτον
„μῆνα ἀπὸ τοῦδε. οἱ μὲν δὴ Μιλήσιοι συμφορὴν
„ποιεύμενοι, ἀπαλλάσσοντο, ὡς ἀπεστερημένοι τῶν
„χρημάτων. Γλαῦκος δὲ ἐπορεύετο ἐς Δελφοὺς
„χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ. ἐπειρωτῶντα δὲ αὐ-
„τὸν τὸ χρηστήριον εἰ ὅρκῳ τὰ χρήματα ληΐσεται,
„ἡ Πυθίη μετέρχεται τοῖσδε τοῖσι ἔπεσι,

„Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, τὸ μὲν αὐτίκα κέρδιον οὕτω,
„Ὅρκῳ νικῆσαι, καὶ χρήματα ληΐσασθαι·
„Ὄμνυ· ἐπεὶ θάνατός γε καὶ εὔορκον μένει ἄνδρα.
Ἀλλ'

a Ἐπικυδείδεος.

„Ἀλλ' ὅρκου παῖς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες,
„Οὐδὲ πόδες· κραιπνὸς δὲ μετέρχεται, εἰσόκε πᾶσαν
„Συμμάρψας ὀλέσῃ γενεὴν, καὶ οἶκον ἅπαντα·
„Ἀνδρὸς δ' εὐόρκου γενεὴ μετόπισθεν ἀμείνων.
„ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος συγγνώμην τὸν θεὸν παρ-
„αιτέετο αὐτῷ ἴσχειν [a] τῶν ῥηθέντων· ἡ δὲ Πυθίη ἔφη,
„Τὸ πειρηθῆναι τοῦ θεοῦ, καὶ τὸ ποιῆσαι, ἴσον δύνα-
„σθαι. Γλαῦκος μὲν δὴ, μεταπεμψάμενος τοὺς
„Μιλησίους ξείνους, ἀποδιδοῖ σφι τὰ χρήματα. τοῦ
„δὲ εἵνεκα ὁ λόγος, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅδε ὡρμήθη λέγε-
„σθαι ἐς ὑμέας, εἰρήσεται. Γλαύκου νῦν οὔτε τι ἀ-
„πόγονόν ἐστι οὐδὲν, οὔτ' ἱστίη οὐδεμία νομιζομένη
„εἶναι Γλαύκου· ἐκτέτριπταί τε πρόρριζος ἐκ
„Σπάρτης. οὕτω ἀγαθὸν μηδὲ διανοέεσθαι περὶ
„παρακαταθήκης ἄλλό γε, ἢ ἀπαιτεόντων ἀποδι-
δόναι. Λευτυχίδης μὲν εἴπας ταῦτα, ὥς οἱ οὐδὲ οὕτω ἐσήκουον οἱ Ἀθηναῖοι, ἀπαλλάσσετο. Οἱ δὲ Αἰγινῆται, πρὶν τῶν πρότερον ἀδικημάτων δοῦναι δίκας, τῶν ἐς Ἀθηναίους ὕβρισαν, Θηβαίοισι χαριζόμενοι, ἐποίησαν τοιόνδε· μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ ἀξιοῦντες ἀδικέεσθαι, ὡς τιμωρησόμενοι τοὺς Ἀθηναίους παρεσκευάζοντο· καὶ, ἦν γὰρ δὴ τοῖσι Ἀθηναίοισι πεντήρης ἐπὶ Σουνίῳ· λοχήσαντες ὦν, τὴν θεωρίδα νῆα εἷλον πλήρεα ἀνδρῶν τῶν πρώτων Ἀθηναίων. λαβόντες δὲ τοὺς ἄνδρας ἔδησαν. Ἀθηναῖοι δὲ παθόντες ταῦτα πρὸς Αἰγινητέων, οὐκέτι ἀνεβάλλοντο μὴ οὐ τὸ πᾶν μηχανήσασθαι ἐπ' Αἰγινήτῃσι. Ἦν γὰρ [b] Νικόδρομος Κνοίθου καλεόμενος ἐν τῇ Αἰγίνῃ ἀνὴρ δόκιμος. οὗτος μεμφόμενος μὲν τοῖσι [c] Αἰγινήτῃσι, προτέρην [d] ἑωυτὸν ἐξέλασιν ἐκ τῆς νήσου· μαθὼν δὲ τότε τοὺς Ἀθηναίους ἀναρτημένους ἔρδειν Αἰγινήτας κακῶς, συντίθεται Ἀθηναίοισι προδοσίην Αἰγίνης, φράσας ἐν ᾗ τε ἡμέρῃ ἐπιχειρήσει, καὶ ἐκείνους ἐς τὴν ἥκειν δεήσει βοηθέοντας. μετὰ ταῦτα, καταλαμβάνει μὲν κατὰ τὰ συνεθήκατο ὁ Νικόδρομος Ἀθηναίοισι τὴν παλαιὴν καλεομένην πόλιν. Ἀθηναῖοι δὲ οὐ παραγίνονται ἐς δέον· οὐ γὰρ ἔτυχον ἐοῦσαι νέες σφι ἀξιόμαχοι τῇσι Αἰγινητέων συμβαλέειν. ἐν ᾧ ὦν Κορινθίων ἐδέοντο χρῆσαί σφι νέας, ἐν τούτῳ διεφθάρη τὰ πρήγματα. οἱ δὲ Κορίνθιοι (ἔσαν γάρ σφι τοῦτον τὸν χρόνον φίλοι ἐς τὰ μάλιστα) Ἀθηναίοισι διδοῦσι δεομένοισι εἴκοσι νέας, διδοῦσι δὲ πενταδράχμους ἀποδόμενοι. δωρεὴν γὰρ ἐν τῷ νόμῳ οὐκ ἐξῆν δοῦναι. ταύτας τε δὴ λαβόντες οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τὰς σφετέρας, πλη-

Æginetarum adversus Athenienses inimicitia. Navis horum sacra mitti Delum solenniter solita abripitur ab illis. Nicodromi pactum ad Æginam prodendam destitutum ab Atheniensibus.

Jurandi tamen est natus sine nomine, nullis
Et manibus pedibusque, citusque supervenit, omnem
Corripiens, donec tulerit subolemque domumque:
Postera jurandi memorem sed laudat origo.

His auditis Glaucus veniam sibi eorum quæ dixisset ut daret, deum obsecrabat. Cui Pythia inquit, idem pollere, tentare deum & facere. Tunc Glaucus accitis Milesiis hospitibus pecuniam reddidit. Cur autem, ô Athenienses, hæc oratio apud vos institui cœperit, dicetur: Glauci nunc neque ulla superest suboles, neque domus ulla, quæ Glauci censeatur: sed ex Sparta radicitus extrita est. Ita bonum est nihil aliud de deposito
cogitare, quam ut repetentibus reddatur. 5
Leutychides hæc loquutus, quum nihilo magis ab Atheniensibus audiretur,
discessit. At Æginetæ priusquam su- 87
periorum injuriarum, quas Atheniensibus intulerant gratificantes Thebanis, darent pœnas, hæc fecerant. Quum Atheniensibus succenserent, & sibi ab illis injuriam fieri arbitrarentur, se ad castigandos eos apparabant. Erat autem Atheniensium in Sunio quinqueremis: hanc igitur Æginetæ locatis insidiis navem ad sacra mitti solitam intercepere, plenam primoribus Atheniensium, virosque alligavere. Hæc ab Æginetis passi Athenienses non amplius differendum putaverunt quin omnia in illos excogita-
rent. Erat igitur nomine Nicodromus 88
Cnœthi filius, in Ægina vir spectatus: hic vituperans Æginetas antea se ex Ægina ejecit: sed cognito Athenienses esse animatos ad nocendum Æginetis, composuit cum illis de prodenda Ægina, statuens certum diem, quo esset rem aggressurus ipse, & illos oporteret venire subsidio. Atque ita ex composito
urbem quæ vetus vocabatur occupat. Sed 89
Athenienses ad constitutum non adfuerunt, quia ipsis classis par ad pugnandum Ægineticæ non erat comparata. Dum igitur à Corinthiis commodari sibi naves rogant, interim res corrupta est. Corinthii autem per id tempus Atheniensibus amicissimi dedere rogantibus naves viginti, sed dedere vendentes singulas quinis drachmis: quoniam eas dono dare vetabantur lege. His acceptis Athenienses, & suis instructis in summam se-

a χεῖν. b Αἰγινήτῃσι. Καὶ γάρ. c μεμφόμενος τοῖσι. d πρότερον.

Cui exulanti Sunium datum, unde infestavit Æginam. Sævitia procerum Æginæ in plebem cum piaculo in Cererem: ut post infelicem pugnam contra Athenienses frustra implorent Argivos.

septuaginta numero, in Æginam navi-
gaverunt, perveneruntque postridie e-
90 jus diei qui erat destinatus. Qui quum
ad diem non adessent, conscenso navi-
gio Nicodromus ex Ægina profugit,
aliis nonnullis Æginetarum eum comi-
tantibus, quibus Athenienses Sunium
incolendum dederunt. Unde isti pro-
deuntes, eos qui in insula erant Ægine-
tas & ferebant & agebant. sed hæc poste-
91 rius acta sunt. Ceterum proceres Ægine-
tarum, superata plebe quæ una cum Ni-
codromo tumultum in ipsis fecerat, mox
eos quos ceperant, ad necem educebant.
Unde piaculum admisere quod nullo sa-
crificio expiare potuerunt, quum id se-
dulo facerent, præoccupatique, prius
ex insula sunt dejecti quam sibi deam pro-
pitiarent. nam quum septingentos è ple-
be quos vivos ceperant, ad necem edu-
cerent, unus eorum è vinculis elapsus
fugit ad Cereris legiferæ antefores, e-
jusque cardinibus prehensis adhærebat:
quem illi quum avellere, quod tentabant,
non possent, abscissis viri manibus ita
duxerunt; quæ manus cardinibus con-
92 sertæ manserunt. Sic in se ipsis consu-
luerunt Æginetæ. Mox classe septua-
ginta navium cum Atheniensibus, qui su-
pervenere, congressi superantur. Victi
navali prœlio, eosdem quos prius Ar-
givos in auxilium vocaverunt: sed illi
noluere eis amplius auxilio esse, caussa-
ti quod & naves Æginææ per necessita-
tem sumptæ à Cleomene oram Argoli-
dem tenuissent, & cum Lacedæmoniis
in terram descendissent, ut nonnulli quo-
que è Sicyoniis navibus descenderunt in
illa ipsa expeditione. Quo nomine utris-
que mulcta ab Argivis injuncta est mille
talentorum, quorum quingena quisque
populus solveret. sed quum Sicyonii
suam culpam agnoscentes, centum ta-
lentis cum Argivis decidissent, Ægine-
tæ ne agnoscere quidem culpam volue-
re: erant enim superbiores. Eapropter
rogantibus eis nemo amplius Argivorum
publice auxilium tulit, sed voluntario-
rum circiter mille, duce quodam cui no-
men erat EUrybates, quinquertionem
adeptus. quorum plures non remeavere,
sed in Ægina ab Atheniensibus occu-
buere. Et ipse dux EUrybates singu-
lari certamine ter victor, quarto sub So-
93 phane Decelensi oppetiit. Verum Æ-
ginetæ sua classe adorti incompositos A-
the-

πληρώσαντες ἑβδομήκοντα τὰς πάσας νέας, ἔπλεον ἐπὶ τὴν Αἴγιναν· καὶ ὑστέρησαν [a] ἡμέρῃ μιῇ τῆς συγκειμένης. Νικόδρομος δὲ, ὡς οἱ Ἀθηναῖοι ἐς τὸν καιρὸν οὐ παρεγίνοντο, ἐς πλοῖον ἐσβὰς, ἐκδιδρήσκει ἐκ τῆς Αἰγίνης. σὺν δέ οἱ καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν [b] Αἰγινητέων εἵποντο, τοῖσι Ἀθηναῖοι Σούνιον οἰκῆσαι ἔδοσαν. ἐνθεῦτεν δὲ οὗτοι ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τοὺς ἐν τῇ νήσῳ Αἰγινήτας. ταῦτα μὲν δὴ ὕστερον ἐγίνετο. Αἰγινητέων δὲ οἱ παχέες, ἐπαναστάντος τοῦ δήμου σφι ἅμα Νικοδρόμῳ, ἐπεκράτησαν. καὶ ἔπειτα σφέας χειρωσάμενοι, ἐξῆγον ἀπολέοντες. ἀπὸ τούτου δὲ καὶ ἄγος σφι ἐγίνετο, τὸ ἐκθύσασθαι οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐπιμηχανώμενοι, ἀλλ' ἔφθησαν ἐκπεσόντες πρότερον ἐκ τῆς νήσου ἤ σφι ἵλεων γενέσθαι τὴν θεόν. ἑπτακοσίους γὰρ δὴ τοῦ [c] δήμου ζωγρήσαντες, ἐξῆγον ὡς ἀπολέοντες· εἷς δέ τις τουτέων ἐκφυγὼν τὰ δεσμὰ, καταφεύγει πρὸς πρόθυρα Δήμητρος θεσμοφόρου· ἐπιλαμβανόμενος [d] δὲ τῶν ἐπισπαστήρων, εἴχετο. οἱ δὲ, ἐπεί τέ μιν ἀποσπάσαι οὐκ οἷοί τε ἀπέλκοντες ἐγίνοντο, ἀποκόψαντες αὐτοῦ τὰς χεῖρας, ἦγον οὕτω· αἱ χεῖρες δὲ κεῖναι ἐμπεφυκυῖαι ἔσαν τοῖσι ἐπισπαστῆρσι. Ταῦτα μέν νυν σφέας αὐτοὺς οἱ [e] Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἥκουσι ἐναυμάχησαν νηυσὶ ἑβδομήκοντα· ἑσσωθέντες δὲ τῇ ναυμαχίῃ, ἐπεκαλέοντο τούτους αὐτοὺς τοὺς καὶ πρότερον, Ἀργείους· καὶ δή σφι οὗτοι μὲν οὐκέτι βοηθέουσι, μεμφόμενοι ὅτι Αἰγιναῖαι νέες ἀνάγκῃ λαμφθεῖσαι ὑπὸ Κλεομένεος, ἔσχον τε ἐς τὴν Ἀργολίδα χώρην, καὶ συναπέβησαν Λακεδαιμονίοισι. συναπέβησαν δὲ καὶ ἀπὸ Σικυωνίων νεῶν ἄνδρες [f] τῇ αὐτῇ ταύτῃ ἐσβολῇ· καί σφι ὑπ' Ἀργείων ἐπεβλήθη ζημίη, χίλια τάλαντα ἐκτῖσαι, πεντακόσια ἑκατέρους. Σικυώνιοι μέν νυν συγγνόντες ἀδικῆσαι, ὡμολόγησαν, ἑκατὸν τάλαντα ἐκτίσαντες, ἀζήμιοι εἶναι· Αἰγινῆται δὲ οὔτε συνεγινώσκοντο, ἔσαν τε αὐθαδέστεροι. διὰ δὴ ὦν σφι ταῦτα [g] δεομένοισι, ἀπὸ μὲν τοῦ δημοσίου οὐδεὶς Ἀργείων ἔτι ἐβοήθεε, ἐθελονταὶ δὲ ἐς χιλίους. ἦγε δὲ αὐτοὺς στρατηγὸς ἀνὴρ ᾧ ὄνομα Εὐρυβάτης [h], πεντάεθλον ἐπασκήσας· τουτέων οἱ πλεῦνες οὐκ ἀπενόστησαν ὀπίσω, ἀλλ' ἐτελεύτησαν ὑπ' Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ. αὐτὸς δὲ ὁ στρατηγὸς Εὐρυβάτης μουνομαχίην ἐπασκέων, τρεῖς μὲν ἄνδρας τρόπῳ τοιούτῳ κτείνει [i], ὑπὸ δὲ τοῦ τετάρτου Σωφάνεος τοῦ Δεκελέως ἀποθνήσκει. Αἰγινῆται δὲ, ἐοῦσι ἀτάκτοισι Ἀ-

Zz θηναίοισι

a ὑστέρησαν. b ἄλλοι τῶν. c γὰρ τοῦ. d ἐπιλαβόμενος. e σφέας οἱ. f Σικυωνίων ἄνδρες. g δὴ ταῦτα. h στρατηγὸς Εὐρυβάτης. i ἀποκτείνει.

Darius iræ in Græcos indulgens, Datin & Artaphernem pro Mardonio substituens, mittit magnas copias in Græciam. Earum cursus per insulas. Naxus direpta & incensa. Delo parcitur.

θηναίοισι συμβαλόντες τῇσι νηυσὶ, ἐνίκησαν· καί σφεων νέας τέσσερας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον. Ἀθηναίοισι μὲν δὴ πόλεμος συνῆπτο πρὸς Αἰγινήτας. Ὁ δὲ Πέρσης τὸ ἑωυτοῦ ἐποίεε, ὥστε ἀναμιμνήσκοντός τε αἰεὶ τοῦ θεράποντος, μεμνῆσθαί μιν τῶν Ἀθηναίων, καὶ Πεισιστρατιδέων προσκατημένων καὶ διαβαλλόντων Ἀθηναίους. ἅμα δὲ βουλόμενος ὁ Δαρεῖος, ταύτης ἐχόμενος τῆς προφάσιος, καταστρέφεσθαι τῆς Ἑλλάδος τοὺς μὴ δόντας αὐτῷ γῆν τε καὶ ὕδωρ, Μαρδόνιον μὲν δὴ φλαύρως πρήξαντα τῷ στόλῳ, παραλύει τῆς στρατηγίης· ἄλλους δὲ στρατηγοὺς ἀποδέξας, ἀπέστελλε ἐπί τε Ἐρέτριαν καὶ Ἀθήνας, Δᾶτίν τε, ἐόντα Μῆδον γένος, καὶ Ἀρταφέρνεα τὸν Ἀρταφέρνεος παῖδα, ἀδελφιδέον ἑωυτοῦ. ἐντειλάμενος δὲ ἀπέπεμπε ἐξανδραποδίσαντας Ἀθήνας καὶ Ἐρέτριαν, ἄγειν ἑωυτῷ ἐς ὄψιν τὰ ἀνδράποδα. Ὡς δὲ οἱ στρατηγοὶ οὗτοι οἱ ἀποδεχθέντες πορευόμενοι παρὰ βασιλῆος, ἀπίκοντο τῆς Κιλικίης ἐς τὸ Ἀλήιον πεδίον, ἅμα ἀγόμενοι στρατὸν πολλὸν πεζὸν καὶ εὖ [a] ἐσκευασμένον, ἐνθαῦτα στρατοπεδευομένοισι ἐπῆλθε μὲν ὁ ναυτικὸς πᾶς στρατὸς ὁ ἐπιταχθεὶς ἑκάστοισι· παρεγένοντο δὲ καὶ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες, τὰς τῷ προτέρῳ ἔτεϊ προεῖπε τοῖσι ἑωυτοῦ δασμοφόροισι Δαρεῖος ἑτοιμάζειν. ἐσβαλόμενοι δὲ τοὺς ἵππους ἐς ταύτας, καὶ τὸν πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίῃσι [b] τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. ἐνθεῦτεν δὲ οὐ παρὰ τὴν ἤπειρον εἶχον τὰς νέας ἰθὺ τοῦ τε Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Θρηίκης, ἀλλ' ἐκ Σάμου ὁρμεώμενοι, παρά τε Ἴκαρον καὶ διὰ νήσων τὸν πλόον ἐποιεῦντο· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει, δείσαντες μάλιστα τὸν περίπλοον τοῦ Ἄθω, ὅτι τῷ προτέρῳ ἔτεϊ ποιεύμενοι ταύτῃ τὴν [c] κομιδὴν, μεγάλως προσέπταισαν· πρὸς δὲ, καὶ ἡ Νάξος σφέας ἠνάγκαζε, πρότερον οὐκ ἁλοῦσα. Ἐπεὶ δὲ ἐκ τοῦ Ἰκαρίου πελάγεος προσφερόμενοι προσέμιξαν τῇ Νάξῳ (ἐπὶ ταύτην γὰρ δὴ πρώτην ἐπεῖχον στρατεύεσθαι οἱ Πέρσαι) μεμνημένοι τῶν πρότερον οἱ Νάξιοι, πρὸς τὰ ὄρεα οἴχοντο φεύγοντες, οὐδὲ ὑπέμειναν. οἱ δὲ Πέρσαι ἀνδραποδισάμενοι τοὺς κατέλαβον αὐτῶν, ἐνέπρησαν καὶ τὰ ἱρὰ καὶ τὴν πόλιν. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἐπὶ τὰς ἄλλας νήσους ἀνάγοντο. Ἐν ᾧ δὲ οὗτοι ταῦτα ἐποίευν, οἱ Δήλιοι, ἐκλιπόντες καὶ αὐτοὶ τὴν Δῆλον, οἴχοντο φεύγοντες ἐς Τῆνον. τῆς δὲ στρατιῆς καταπλεούσης, ὁ Δᾶτις προπλώσας, οὐκ ἔα τὰς νέας πρὸς τὴν νῆσον [d] προσορμίζεσθαι, ἀλλὰ πέρην ἐν τῇ Ῥηναίῃ. αὐτὸς δὲ πυθόμενος ἵνα ἦσαν οἱ Δήλιοι, πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε, „Ἄνδρες ἱροὶ, τί φεύγοντες οἴχεσθε, οὐκ

a πεζὸν εὖ. b ἑξακοσίοισι. c ταύτην τὴν. d Δῆλον.

thenienses superavere, eorumque naves quatuor cum omnibus viris cepere. Et Athenienses quidem bellum cum Æginetis contraxerant. Persa autem quæ 94 ipsius partes erant exequebatur, cum famulo assidue in memoriam redigente ut reminisceretur Atheniensium, tum Pisistratidis assidentibus Atheniensesque criminantibus; tum cupiditate per hunc prætextum quo nixus erat, subigendi in Græcia illos quicunque sibi terram & aquam denegassent. Itaque Mardonium, qui male rem navalem gesserat, præfectura amovit, aliosque designatos duces adversus Eretriam & Athenas misit, Datin genere Medum, & Artaphernem Artaphernis fratris sui filium, datis mandatis ut Athenas atque Eretriam penitus diriperent, & mancipia in conspectum sibi ducerent. Postquam hi 95 duces declarati, ab rege digressi, ad campum Ciliciæ Aleium devenere cum ingenti pedestri ac bene instructo exercitu, ibi castris positis supervenerunt nauticæ copiæ omnes, ut singulis erant imperatæ; ad hæc equos vehentes naves, quas superiore Darius anno mandaverat tributariis suis parandas. Quum has oneravissent equis, atque terrestri exercitu navibus imposito, sexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. Hinc non secundum continentem recto cursu, Hellespontum & Thraciam versus navigabant, sed è Samo unde solverant, per Icarium, interque insulas vehebantur: præcipue quidem (ut ego sentio) metu circumnavigandi Athon, quia cursum superiori anno illac peragentes, magnam jacturam fecerant; sed & coacti propter Naxon, quam antea non ceperant. Ad 96 quam posteaquam ex Icario pelago appulsi sunt (in hanc enim ut primum copiæ ducerentur, Persæ urgebant) Naxii memores priorum, fuga se in montes concitaverunt, non ausi resistere. Eorum autem quos adepti sunt Persæ quum in servitutem rapuissent, delubra atque urbem incenderunt. His actis ad ceteras insulas appellunt. Hæc dum isti agunt, Delii relicta & ipsi Delo fuga Tenum abeunt. Eo tendentes naves præcedens Datis non sinebat ad insulam habere stationem, sed trans eam ad Rhenæam. Et simul cognito ubi Delii essent, misso caduceatore his eos verbis affatus est, Viri sacri, quid fugientes

Delos ab Persis servata tremuit ad omen malorum Græciæ. quæ toleravit sub tribus Persiæ regibus. Carystus subacta. Eretria accipit auxilia Athenis.

entes abitis, non pro merito de me male opinantes? Ego enim & ipse etiam talia intelligo, & ab rege jussus sum, qua in regione duo dii geniti sunt, nequid aut eam regionem aut ejus incolas lædam. Et nunc igitur abite ad vestra ipsorum, & colite insulam. Hæc Deliis per caduceatorem dixit: mox trecenta thuris
98 talenta super aram aggesta adolevit. His actis Datis adversus Eretriam primum navigavit, simul omnem exercitum, simul Iones pariter atque Æolenses ducens. Statimque ab illius inde digressu Delos tremuit, ut Delii ajebant, & primum & postremum ad meam usque ætatem mota, deo mala ventura hominibus per hoc prodigium portendente. Nam sub Dario Hystaspis, & Xerxe Darii, & Artoxerxe Xerxis filio, tribus iis deinceps ætatibus, plus malorum passa est Græcia, quam viginti aliis ætatibus, partim à Persis, partim ab ipsis primoribus de principatu bellantibus: ut non ab re Delos mota sit, prius immobilis: de qua etiam in oraculo ita scriptum erat,

Et Delon, quamvis sit adhuc immota, movebo.

Et sane in Græca lingua pollent hæc nomina, Darius, idem quod *coërcitor:* Xerxes, idem quod *martius*: Artoxerxes, idem quod *magnus bellator.* Hos igitur reges ita recte Græci ex suo sermone vocaverint ἑρξείης, Ἀρήιος,
99 μέγας Ἀρήιος. Barbari, postquam à Delo ad insulas profecti sunt, sumebant illinc tum copias, tum liberos insulanorum obsides. Ut vero insulas prætemavigantes, Carystum appulerunt, Carystiique negarunt se vel obsides dare vel militare adversus vicinas civitates, Athenas & Eretriam significantes, Carystii tunc obsessi sunt, eorumque ager vastatus, donec in deditionem Persarum
100 venerunt. Eretrienses autem audito Persarum exercitum adversus se venire, auxilia ab Atheniensibus imploravere. Quibus non deneganda auxilia rati Athenienses, concesserunt subsidio illis ea quatuor millia hominum, qui sorte Chalcidensium equis euntium obtinuerant prædia. Sed Eretriensium haudquaquam sincerum erat consilium, qui tametsi arcessebant Athenienses, tamen ancipiti sententia vacillabant; quibusdam eorum censentibus urbem deserendam, & in

„οὐκ ἐπιτήδεα καταγνόντες κατ᾽ ἐμεῦ; ἐγὼ γὰρ „καὶ αὐτὸς ἐπί γε[a] φρονέω, καί μοι ἐκ βασι„λῆος ὧδε ἐπέσταλται· ἐν τῇ χώρῃ οἱ δύο θεοὶ ἐγένον„το, ταύτην μηδὲν σίνεσθαι, μήτε αὐτὴν τὴν χώρην, „μήτε τοὺς οἰκήτορας αὐτῆς. νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ „τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε. ταῦτα μὲν ἐπεκηρυκεύσατο τοῖσι Δηλίοισι· μετὰ δὲ, λιβανωτοῦ τριηκόσια τάλαντα κατανήσας ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐθυμίησε. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ποιήσας, ἔπλεε ἅμα τῷ στρατῷ ἐπὶ τὴν Ἐρέτριαν πρῶτα, ἅμα ἀγόμενος καὶ Ἴωνας καὶ Αἰολέας· μετὰ δὲ τοῦτον ἐνθεῦτεν ἐξαναχθέντα, Δῆλος ἐκινήθη, ὡς ἔλεγον[b] Δήλιοι, καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα[c]. καὶ τοῦτο μέν κου τέρας ἀνθρώποισι τῶν μελλόντων ἔσεσθαι κακῶν ἔφηνε ὁ θεός. ἐπὶ γὰρ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, καὶ Ξέρξεω τοῦ Δαρείου, καὶ Ἀρτοξέρξεω τοῦ Ξέρξεω, τριῶν τουτέων ἐπεξῆς γενεέων, ἐγένετο πλέω κακὰ τῇ Ἑλλάδι ἢ ἐπὶ εἴκοσι ἄλλας γενεὰς τὰς πρὸ Δαρείου γενομένας· τὰ μὲν, ἀπὸ τῶν Περσέων αὐτῇ γενόμενα, τὰ δὲ, ἀπ᾽ αὐτέων τῶν κορυφαίων περὶ τῆς ἀρχῆς πολεμεόντων. οὕτω οὐδὲν ἦν ἀεικὲς κινηθῆναι Δῆλον, τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε,

Κινήσω καὶ Δῆλον, ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.

δύναται δὲ[d] κατὰ Ἑλλάδα γλῶσσαν ταῦτα τὰ οὐνόματα, Δαρεῖος, ἑρξείης· Ξέρξης, ἀρήιος· Ἀρτοξέρξης, μέγας ἀρήιος. τούτους δὴ τοὺς βασιλῆας ὧδε ἂν ὀρθῶς κατὰ γλῶσσαν τὴν σφετέρην Ἕλληνες καλέοιεν. Οἱ δὲ βάρβαροι ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς νήσου[e], προσίσχον πρὸς[f] τὰς νήσους. ἐνθεῦτεν δὲ στρατιήν τε παρελάμβανον, καὶ ὁμήρους τῶν νησιωτέων παῖδας ἐλάμβανον. ὡς δὲ περιπλέοντες τὰς νήσους, προσέσχον καὶ ἐς Κάρυστον, οὐ γὰρ δή σφι οἱ Καρύστιοι οὔτε ὁμήρους ἐδίδοσαν, οὔτε ἔφασαν ἐπὶ πόλις ἀστυγείτονας στρατεύεσθαι, λέγοντες Ἐρέτριάν τε καὶ Ἀθήνας, ἐνθαῦτα τούτους ἐπολιόρκεόν τε καὶ τὴν γῆν σφέων ἔκειρον, ἐς ὃ καὶ οἱ Καρύστιοι παρέστησαν ἐς τῶν Περσέων τὴν γνώμην. Ἐρετριέες δὲ, πυνθανόμενοι τὴν στρατιὴν τὴν Περσικὴν ἐπὶ σφέας ἐπιπλέουσαν, Ἀθηναίων ἐδεήθησαν σφίσι βοηθοὺς γενέσθαι. Ἀθηναῖοι δὲ οὐκ ἀπείπαντο τὴν ἐπικουρίην, ἀλλὰ τοὺς τετρακισχιλίους κληρουχέοντας τῶν ἱπποβοτέων Χαλκιδέων τὴν χώρην, τούτους σφι διδοῦσι τιμωρούς. τῶν δὲ Ἐρετριέων ἦν ἄρα οὐδὲν ὑγιὲς βούλευμα, οἳ μετεπέμποντο μὲν Ἀθηναίους, ἐφρόνεον δὲ διφασίας ἰδέας. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων ἐβουλεύοντο ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν ἐς τὰ

a ἐπὶ τοσοῦτο γε. b λέγουσι. c ὕστατα τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σεισθεῖσα. d MS. habet τοπρὶν ἐοῦσαν ἀκίνητον. Δύναται δὲ, mediis omissis. e τῆς Δήλου. f MS. habet προσίσχοντο περὶ.

ἄκρα τῆς Εὐβοίης· ἄλλοι δὲ αὐτῶν, ἴδια κέρδεα προσδεκόμενοι παρὰ τοῦ Πέρσεω οἴσεσθαι, προδοσίην ἐσκευάζοντο. μαθὼν δὲ τούτων ἑκάτερα ὡς εἶχε Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα, φράζει τοῖσι ἥκουσι τῶν Ἀθηναίων πάντα τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· προσεδέετό τε ἀπαλλάσσεσθαι σφέας ἐς τὴν σφετέρην, ἵνα μὴ προσαπόλωνται. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα Αἰσχίνῃ συμβουλεύσαντι πείθονται. καὶ οὗτοι μὲν διαβάντες ἐς Ὠρωπὸν, ἔσωζον σφέας αὐτούς. οἱ δὲ Πέρσαι πλέοντες κατέσχον τὰς νέας τῆς Ἐρετρικῆς χώρης κατὰ Τέμενος, καὶ Χοιρέας, καὶ Αἰγίλια. κατασχόντες δὲ ἐς ταῦτα τὰ χωρία, αὐτίκα ἵππους τε ἐξεβάλλοντο, καὶ παρεσκευάζοντο ὡς προσοισόμενοι τοῖσι ἐχθροῖσι. οἱ δὲ Ἐρετριέες ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μάχεσθαι [a] οὐκ ἐποιεῦντο βουλὴν, εἴκως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι, ἐπεί τε ἐνίκα μὴ ἐκλιπεῖν τὴν πόλιν. προσβολῆς δὲ γινομένης καρτερῆς πρὸς τὸ τεῖχος ἔπιπτον ἐπὶ [b] ἓξ ἡμέρας πολλοὶ μὲν ἀμφοτέρων· τῇ δὲ ἑβδόμῃ Εὔφορβός τε ὁ Ἀλκιμάχου, καὶ Φίλαγρος ὁ Κυνέου, ἄνδρες τῶν ἀστῶν δόκιμοι, προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι. οἱ [c] δὲ, ἐσελθόντες ἐς τὴν πόλιν, τοῦτο μὲν, τὰ ἱρὰ συλήσαντες ἐνέπρησαν, ἀποτινύμενοι τῶν ἐν Σάρδισι κατακαυθέντων ἱρῶν· τοῦτο δὲ, τοὺς ἀνθρώπους ἠνδραποδίσαντο, κατὰ τὰς Δαρείου ἐντολάς. Χειρωσάμενοι δὲ τὴν Ἐρέτριαν, καὶ ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας, ἔπλεον ἐς τὴν Ἀττικὴν κατέργοντές τε πολλὸν καὶ δοκέοντες ταῦτα τοὺς Ἀθηναίους ποιήσειν τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν. καὶ, ἦν γὰρ ὁ Μαραθὼν [d] ἐπιτηδεώτατον χωρίον τῆς Ἀττικῆς ἐνιππεῦσαι, καὶ ἀγχοτάτω τῆς Ἐρετρίης, ἐς τοῦτό σφι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, ἐβοήθεον καὶ αὐτοὶ ἐς τὸν Μαραθῶνα· ἦγον δέ σφεας στρατηγοὶ δέκα· τῶν ὁ δέκατος ἦν Μιλτιάδης, τοῦ τὸν πατέρα Κίμωνα τὸν Στησαγόρεω κατέλαβε φυγεῖν ἐξ Ἀθηνέων [e] Πεισίστρατον τὸν Ἱπποκράτεος· καὶ αὐτῷ φεύγοντι, ὀλυμπιάδα ἀνελέσθαι τεθρίππῳ συνέβη. καὶ ταύτην μὲν τὴν νίκην ἀνελόμενόν [f] μιν, τὠυτὸ ἐξενείκασθαι τῷ ὁμομητρίῳ ἀδελφεῷ Μιλτιάδῃ. μετὰ δὲ, τῇ ὑστέρῃ ὀλυμπιάδι τῇσι αὐτῇσι [g] ἵπποισι νικῶν, παραδιδοῖ Πεισιστράτῳ ἀνακηρυχθῆναι· καὶ τὴν νίκην παρεὶς τούτῳ, κατῆλθε ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ ὑπόσπονδος. καί μιν ἀνελόμενον τῇσι αὐτῇσι [g] ἵπποισι ἄλλην ὀλυμπιάδα, κατέλαβε ἀποθανεῖν ὑπὸ τῶν Πεισιστράτου παίδων, οὐκέτι περιεόντος αὐτοῦ Πεισιστράτου. κτείνουσι δὲ

in promontoria Eubœæ eundum; quibusdam, qui privata lucra à Persis expectarent, proditionem molientibus. Horum utrorumque animos animadvertens Æschines Nothonis filius, Eretriensium primarius, patefecit Atheniensibus omnem præsentium rerum statum, oravitque ut domum abirent, ne una cum illis occumberent. Hæc consulenti Æschini obtemperantes Athenienses, illinc in Oropum transgressi, salutem si-
bi pepererunt. At Persæ eo advecti, na- 101
ves oræ Eretricæ ad fanum & Chœreas & Ægilia applicuerunt: potitique his locis, continuo equos exposuere, & tanquam cum hostibus conflicturi se instruxere. Adversus quos non decreverunt Eretrienses sibi esse prodeundum: sed quandoquidem sententia de urbe non deserenda vicerat, dabant operam ut mœnia custodirent. Adorientibus autem ea Persis, acri pugna per sex dies certatum est: multisque utrimque cadentibus, septimo die EUphorbus Alcimachi filius, & Philagrus Cyneæ, inter populares suos viri spectati, urbem hostibus prodidere. Quam ingressi Persæ, templa postquam spoliavere, incenderunt, in ultionem eorum templorum quæ Sardibus deflagraverant, hominibus jussu
Darii in servitutem redactis. Potiti Ere- 102
tria, & paucos illic dies morati, in Atticam navigaverunt, tum acriter se coërcentes, tum rati idem se illaturos Atheniensibus quod Eretriensibus intulissent. etenim erat locus Atticæ Marathon ad equitandum opportunissimus, & proxime Eretriam; ideo huc illos Hippias Pisistra-
ti filius deducebat. Eodem Athenienses 103
& ipsi re audita ad vim arcendam processerunt, decem præfectis sibi ducibus: quorum decimus erat Miltiades, cujus patrem Cimonem Stesagoræ filium, ut fugeret ex Athenis Pisistratum filium Hippocratis coëgerat casus, & dum exul erat, obtinere palmam Olympicam quadrijugo certamine contigerat: quam victoriam muneris gratia transtulit in Miltiadem fratrem uterinum: proximaque Olympiade eisdem equabus iterum vincens concessit Pisistrato, ut renunciaretur, & sic victoria in hunc translata rediit in domum suam reconciliatus, idemque quum eisdem equabus aliam Olympiadem vicisset, à filiis Pisistrati interfectus est, non jam vivo Pisistrato. Interfecerunt au-

a μαχέσασθαι. b ἔπιπτον μὲν ἐπί. c Πέρσαι τὴν πόλιν. οἱ. d MS. ἡ Μαραθών. e Ἀθηναίων. f MS. habet ἀνελομένῳ. g τοῖσι αὐτοῖσι, idque bis.

autem eum ad Prytaneum, noctu summissis percussoribus, sepultusque ante urbem trans viam quæ vocatur percava: & è regione ejus sepultæ sunt equæ illæ quæ tres Olympicas victorias reportarant. Idem quod istæ, jam aliæ equæ fecerant, quæ fuerunt Euagoræ Laconis: aliæ prætera nullæ. Per idem tempus major natu filiorum Cimonis Stesagoras, apud Miltiadem patruum in Chersoneso educabatur: minor autem apud ipsum Cimonem Athenis erat, nomen habens
Miltiades à Miltiade Chersonesi condi-
104 tore. Hic igitur Miltiades è Chersoneso tunc profectus, dux Atheniensium erat, è duplici cæde elapsus; nam simul eum Phœnices usque ad Imbrum persequuti, in magno negotio habebant capere hominem, ut ad regem perducerent; simul ab iis elapsum, & domum suam reversum, ac se salvum esse existimantem, inimici sui inde exceperunt, & judicio subjecerunt, accusantes occupatæ in Chersoneso tyrannidis. Sed & hoc reatu liberatus, ita suffragiis populi dux Atheniensium declaratus est.
105 Duces autem quum adhuc in urbe essent, ante omnia præconem Spartam mittunt Phidippidem, illum quidem Atheniensem, sed diurnum cursorem & id ipsum meditantem. Huic Phidippidi, ut ipse dicebat, & Atheniensibus renunciavit, circa Parthenium montem, qui supra Tegeam est, obvius fuit Pan: compellatoque nominatim Phidippide, jussit nunciari Atheniensibus, quid ita illi nullam gererent curam sui, qui ipsis bene nunc vellet, quique jam sæpenumero de eis bene meritus fuisset atque etiam futurus esset. His verbis fide habita, Athenienses, quando eorum tandem status erat bene constitutus, extruxerunt sub arce templum Panis: illique annuis sacrificiis ex quo nuncium accepere, sacrificant, & lampadis cursu suppli-
106 cant. Tunc autem Phidippides hic à ducibus missus, quando sibi dixit etiam Pana apparuisse, secundo die postquam Atheniensium urbe exivit, Spartam pervenit, adiensque magistratus, Lacedæmonii, inquit, orant vos Athenienses ut sibi opem feratis, nec civitatem inter Græcos vetustissimam negligatis, in discrimen adductam, ut barbaris serviat. Etenim Eretria direpta est, insignique civitate Græcia imbecillior reddita. His man-

δὲ οὗτοί μιν κατὰ τὸ πρυτανήϊον, νυκτὸς ὑπείσαντες ἄνδρας. τέθαπται δὲ Κίμων πρὸ τοῦ ἄστεος, πέρην τῆς Διακοίλης καλεομένης ὁδοῦ. καταντίον δ' αὐτοῦ αἱ ἵπποι τεθάφαται αὗται αἱ τρεῖς ὀλυμπιάδας ἀνελόμεναι. ἐποίησαν δὲ καὶ ἄλλαι ἵπποι ἤδη τὠυτὸ τοῦτο Εὐαγόρεω Λάκωνος· πλέω δὲ τουτέων, οὐδαμαί. ὁ μὲν δὴ πρεσβύτερος τῶν παίδων τῷ Κίμωνι Στησαγόρης ἦν τηνικαῦτα παρὰ τῷ πάτρῳ Μιλτιάδῃ τρεφόμενος ἐν τῇ Χερσονήσῳ· ὁ δὲ νεώτερος παρ' αὐτῷ Κίμωνι ἐν Ἀθήνῃσι [a], τοὔνομα ἔχων ἀπὸ τοῦ οἰκιστέω τῆς Χερσονήσου Μιλτιάδεω, Μιλτιάδης. Οὗτος δὴ ὦν τότε ὁ Μιλτιάδης ἥκων ἐκ τῆς Χερσονήσου, καὶ ἐκπεφευγὼς [b] διπλόον θάνατον, ἐστρατήγεε Ἀθηναίων. ἅμα μὲν γὰρ, οἱ Φοίνικες αὐτὸν οἱ ἐπιδιώξαντες μέχρι Ἴμβρου, περὶ πολλοῦ ἐποιεῦντο λαβεῖν τε καὶ ἀναγαγεῖν παρὰ βασιλέα· ἅμα δὲ, ἐκφυγόντα τε τούτους, καὶ ἀπικόμενον ἐς τὴν ἑωυτοῦ, δοκέοντά τε εἶναι ἐν σωτηρίῃ, ἤδη τὸ ἐνθεῦτέν μιν οἱ ἐχθροὶ ὑποδεξάμενοι, ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἀγαγόντες [c], ἐδίωξαν τυραννίδος τῆς ἐν Χερσονήσῳ. ἀποφυγὼν δὲ καὶ τούτους, στρατηγὸς οὕτω Ἀθηναίων ἀπεδέχθη, αἱρεθεὶς ὑπὸ τοῦ δήμου. Καὶ πρῶτα μὲν, ἐόντες ἔτι ἐν τῷ ἄστεϊ οἱ στρατηγοὶ, ἀποπέμπουσι ἐς Σπάρτην κήρυκα Φειδιππίδην, Ἀθηναῖον μὲν ἄνδρα, ἄλλως δὲ ἡμεροδρόμον τε καὶ τοῦτο μελετῶντα. τῷ δὴ (ὡς αὐτός τε ἔλεγε Φειδιππίδης, καὶ Ἀθηναίοισι ἀπήγγελε) περὶ τὸ Παρθένιον ὄρος τὸ ὑπὲρ Τεγέης ὁ Πὰν περιπίπτει. βώσαντα δὲ τοὔνομα τοῦ Φειδιππίδεω τὸν Πᾶνα, Ἀθηναίοισι κελεῦσαι ἀπαγγεῖλαι, διότι ἑωυτοῦ οὐδεμίην ἐπιμέλειαν ποιεῦνται, ἐόντος εὔνου ἤδη Ἀθηναίοισι, καὶ πολλαχοῦ γενομένου ἤδη σφίσι χρησίμου, τὰ δέ τι καὶ ἐσομένου. καὶ ταῦτα μὲν Ἀθηναῖοι, καταστάντων σφίσι εὖ ἤδη τῶν πρηγμάτων, πιστεύσαντες εἶναι ἀληθέα, ἱδρύσαντο ὑπὸ τῇ ἀκροπόλι Πανὸς ἱρὸν, καὶ αὐτὸν ἀπὸ ταύτης τῆς ἀγγελίης θυσίῃσι ἐπετείῃσι καὶ λαμπάδι ἱλάσκονται. Τότε δὲ πεμφθεὶς ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ὁ Φειδιππίδης οὗτος, ὅτε πέρ οἱ ἔφη καὶ τὸν Πᾶνα φανῆναι, δευτεραῖος ἐκ τοῦ Ἀθηναίων ἄστεος ἦν ἐν Σπάρτῃ. ἀπικόμενος δὲ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἔλεγε, „Ὦ Λακεδαιμόνιοι, Ἀθηναῖοι ὑμέων δέονται σφίσι βοηθῆσαι, καὶ μὴ περιϊδεῖν πόλιν ἀρχαιοτάτην ἐν τοῖσι Ἕλλησι δουλοσύνῃ περιπεσοῦσαν πρὸς ἀνδρῶν βαρβάρων. καὶ γὰρ Ἐρέτριά τε νῦν ἠνδραπόδισται, καὶ πόλι λογίμῳ ἡ Ἑλλὰς γέγονε ἀσθενεστέρη. ὁ μὲν δή

a Κίμωνι Ἀθήνῃσι. b Χερσονήσου, ἐκπεφευγώς. c ἐσαγαγόντες.

δή σφι τὰ ἐντεταλμένα ἀπήγγελε· τοῖσι δὲ ἕαδε μὲν βοηθέειν Ἀθηναίοισι, ἀδύνατα δέ σφι ἦν τὸ παραυτίκα ποιέειν ταῦτα, οὐ βουλομένοισι λύειν τὸν νόμον. ἦν γὰρ ἱσταμένου τοῦ μηνὸς εἰνάτη· εἰνάτῃ δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθαι ἔφασαν, μὴ οὐ πλήρεος ἐόντος τοῦ κύκλου. οὗτοι μέν νυν τὴν πανσέληνον ἔμενον. Τοῖσι δὲ βαρβάροισι κατηγέετο Ἱππίης ὁ Πεισιστράτου ἐς τὸν Μαραθῶνα, τῆς παροιχομένης νυκτὸς ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ [a] τοιήνδε· ἐδόκεε ὁ Ἱππίης τῇ μητρὶ τῇ ἑωυτοῦ συνευνηθῆναι. συνεβάλλετο ὦν ἐκ τοῦ ὀνείρου, κατελθὼν ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ ἀνασωσάμενος τὴν ἀρχὴν, τελευτήσειν ἐν τῇ ἑωυτοῦ γηραιός. ἐκ μὲν δὴ τῆς ὄψιος συνεβάλλετο ταῦτα. τότε δὲ κατηγεόμενος, τοῦτο μὲν, τὰ ἀνδράποδα τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀπέβησε ἐς τὴν νῆσον τὴν Στυρέων, καλεομένην δὲ Αἰγίλειαν· τοῦτο δὲ, καταγομένας ἐς τὸν Μαραθῶνα τὰς νέας ὅρμιζε οὗτος. ἐκβάντας δὲ ἐς τὴν γῆν τοὺς βαρβάρους διέτασσε. καί οἱ ταῦτα διέποντι ἐπῆλθε πταρεῖν τε καὶ βῆξαι μεζόνως ἢ ὡς ἐώθεε· οἷα δὲ πρεσβυτέρῳ ἐόντι, τῶν ὀδόντων οἱ πλεῦνες ἐσείοντο. τουτέων ὦν ἕνα τῶν ὀδόντων ἐκβάλλει ὑπὸ βίης βήξας. ἐκπεσόντος δὲ ἐς τὴν ψάμμον αὐτοῦ, ἐποιέετο πολλὴν σπουδὴν ἐξευρεῖν. ὡς δὲ οὐκ ἐφαίνετό οἱ ὁ ὀδοὺς, ἀναστενάξας, εἶπε πρὸς τοὺς „παρεστεῶτας, Ἡ γῆ ἥδε οὐκ ἡμετέρη ἐστὶ, οὐδέ „μιν δυνησόμεθα ὑποχειρίην ποιήσασθαι. ὅκοσον „δέ τι μοι μέρος μετῆν, ὁ ὀδοὺς μετέχει. Ἱππίης μὲν δὴ ταύτῃ τὴν [b] ὄψιν συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι. Ἀθηναίοισι δὲ τεταγμένοισι ἐν τεμένεϊ Ἡρακλέος, ἐπῆλθον βοηθέοντες Πλαταιέες πανδημεί. καὶ γὰρ καὶ ἐδεδώκεσαν σφέας αὐτοὺς τοῖσι Ἀθηναίοισι οἱ Πλαταιέες, καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτέων οἱ Ἀθηναῖοι συχνοὺς ἤδη ἀναιρέοντο. ἔδοσαν δὲ ὧδε· πιεζεύμενοι [c] ὑπὸ Θηβαίων οἱ Πλαταιέες, ἐδίδοσαν πρῶτα παρατυχοῦσι Κλεομένεΐ τε τῷ Ἀναξανδρίδεω καὶ Λακεδαιμονίοισι σφέας αὐτούς. οἱ δὲ, οὐ δεκόμενοι, ἔλεγόν σφι τάδε, „Ἡμεῖς μὲν ἑκαστέρω τε οἰκέομεν, καὶ ὑμῖν τοι„ήδε τις γίνοιτ' ἂν ἐπικουρίη ψυχρή. φθαίητε „γὰρ ἂν πολλάκις ἐξανδραποδισθέντες ἤ τινα πυ„θέσθαι ἡμέων. συμβουλεύομεν δὲ ὑμῖν δοῦναι ὑ„μέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι, πλησιοχώροισί τε ἀνδράσι, καὶ τιμωρέειν ἐοῦσι οὐ κακοῖσι. ταῦτα συνεβούλευον οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐ κατὰ εὐνοίην οὕτω τῶν Πλαταιέων, ὡς βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους ἔχειν πόνους, συνεστεῶτας Βοιωτοῖσι. Λα-

mandatis à Phidippide expositis, placebat quidem Lacedæmoniis opem ferre Atheniensibus: sed id sibi impossibile confestim facere erat, nolentibus legem rumpere. nam erat nonus dies stantis mensis, quo die negabant se progressuros, orbe lunari non impleto. Et isti quidem plenilunium expectabant. Hippiæ 107
autem Pisistrati filio, qui barbaros in Marathonem ducebat, visum hoc in somnis superiore nocte oblatum est: Videbatur sibi Hippias cum matre concumbere. Quo ex somnio conjectabat fore, ut reversus Athenas, ac recepto dominatu senex domi suæ obiret. Hunc in modum interpretabatur visum suum. Tunc autem ducis officio fungens, partim mancipia Eretriensia in insulam Styreorum, nomine Ægileam, deportat; partim naves ad Marathonem appulsas ipse in stationibus locat; sed & barbaros in terram egressos disponit. Ei talia administranti contigit* sternutatio, tussisque solito vehementior. unde concussis ejus, utpote senis, plerisque dentibus unus illorum ex violentia tussiendi excussus est, & in arenam delapsus: qui magna adhibita ad inveniendum diligentia, quum tamen non appareret, suspirans Hippias, ad eos qui aderant ait, Hæc terra non est nostra, nec eam poterimus nobis subjectam efficere; quanta autem pars ad me pertinebat, dens obtinet. Ita Hip- 108
pias ista visione interpretabatur se defunctum esse. Atheniensibus autem apud Herculis fanum instructis supervenere auxilio Platæenses, omni cum populo; quippe qui sese Atheniensibus dediderant, & pro quibus frequentes jam labores susceperant Athenienses. Dediderant autem sese hoc modo: Quum à Thebanis premerentur Platæenses, primum Cleomeni Anaxandridæ atque Lacedæmoniis qui intervenerant, sese dedidetant; à quibus tamen recepti non sunt, hac oratione utentibus: à nobis qui procul habitamus, frigidum quoddam fuerit vobis auxilium. nam priusquam nostrûm quisquam audiat, possitis occupati ab hostibus sæpe expugnari. Suademus autem, ut vosipsos Atheniensibus dedatis, vicinis pariter & ad tutandum non invalidis. Hoc Lacedæmonii non tam consulebant Platæensibus quod eis bene vellent, quam quod optarent Athenienses defatigari Bœotorum bello. Id suadentibus La-

a Hæ voces ἐν τῷ ὕπνῳ absunt ab MS. b ταύτην τὴν. c πιεζόμενοι.

Lacedæmoniis non adverſati Platæenſes, aditis Athenienſibus, dum rem divinam duodecim diis faciunt, eis ad aram ſuppliciter ſedentes ſeſe dediderunt. Adverſus quos Thebani re audita exercitum duxerunt, in eorumque auxilium Athenienſes venerunt. Sed conſerturos prœlium, Corinthii non neglexerunt; verum occurrentes reconciliandi gratia, utrorumque permiſſu regionem hunc in modum terminarunt, ut Thebani eos Bœotos qui nollent inter Bœotos cenſeri, ſinerent facere quod vellent. Hoc ubi decrevere Corinthii, abſceſſere. Abſcedentes quoque Athenienſes aggreſſi Bœoti ſunt, ſed commiſſa pugna repulſi. unde Athenienſes tranſgreſſi quos Corinthii ſtatuerant Platæenſibus terminos, illos dico excedentes, Aſopum ipſum ſtatuerunt limitem eſſe Thebanis verſus Platæenſes & Hyſias. Ergo Platæenſes Athenienſibus ſeſe quum dedidiſſent eo quo dixi modo, ad Marathonem tunc auxilio
109 venerunt. Erant autem in Athenienſium ducibus ancipites ſententiæ, aliis vetantibus fieri prœlium: paucos enim ſe eſſe, ut cum Medis confligerent; aliis, quorum erat Miltiades, ad pugnandum hortantibus. Itaque quum ſepararentur, & deterior ſententia vinceret, ibi Miltiades Callimachum Aphidnæum adiit, tunc forte polemarchum, *belli principem:* qui magiſtratus per fabæ ſortitionem electus in ferendo ſuffragio undecimus eſt. nam quondam Athenienſes vi ſententiæ parem ducibus faciebant polemarchum. Ad hunc Miltiades, In te, inquit, nunc, Callimache, ſitum eſt, utrum in ſervitutem Athenæ redigantur, an tu eas liberando memoriam tui in omne ævum relinquas, qualem ne Harmodius quidem atque Ariſtogiton reliquerunt. Nam Athenienſes nunc in maximum omnium ex quo fuerunt veniunt diſcrimen: qui ſi Medis ſuccumbant, palam eſt quæ paſſuri ſint, traditi Hippiæ: ſin autem ſuperent, poterit hæc civitas urbium Græciæ effici prima. Quo autem pacto hæc fieri poſſint, &, quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat, nunc exponam. Noſtræ, qui duces ſumus numero decem, diviſæ ſunt ſententiæ de prœlio committendo: aliis id ſuadentibus, aliis diſſuadentibus. Qui niſi prœlium committimus, vereor ne magna exiſtat ſeditio, quæ mentes civium ſollicitet

Λακεδαιμόνιοι μέν νυν Πλαταιεῦσι ταῦτα συνεβούλευον· οἱ δὲ οὐκ ἠπίστησαν, ἀλλ' Ἀθηναίων ἱρὰ ποιεύντων τοῖσι δώδεκα θεοῖσι, ἱκέται ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν βωμὸν, ἐδιδοσάν σφεας αὐτούς. Θηβαῖοι δὲ πυθόμενοι ταῦτα, ἐστρατεύοντο ἐπὶ τοὺς Πλαταιέας· Ἀθηναῖοι δέ σφι ἐβοήθεον. μελλόντων δὲ συνάπτειν [a] μάχην, Κορίνθιοι οὐ περιεῖδον· παρατυχόντες δὲ, καὶ καταλλάξαντες, ἐπιτρεψάντων ἀμφοτέρων, οὔρισαν τὴν χώρην ἐπὶ τοῖσδε· ἐὰν Θηβαίους Βοιωτῶν τοὺς μὴ βουλομένους ἐς Βοιωτοὺς τελέειν. Κορίνθιοι μὲν δὴ ταῦτα γνόντες ἀπαλλάσσοντο. Ἀθηναίοισι δὲ ἀπιοῦσι ἐπεθήκαντο Βοιωτοί· ἐπιθέμενοι δὲ, ἑσσώθησαν τῇ μάχῃ. ὑπερβάντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς οἱ Κορίνθιοι ἔθηκαν Πλαταιεῦσι εἶναι οὔρους, τούτους ὑπερβάντες, τὸν Ἀσωπὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο οὖρον Θηβαίοισι πρὸς Πλαταιέας εἶναι καὶ Ὑσιάς. ἔδοσαν μὲν δή οἱ Πλαταιέες σφέας αὐτοὺς Ἀθηναίοισι τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ· ἧκον δὲ τότε ἐς Μαραθῶνα βοηθέοντες. Τοῖσι δὲ Ἀθηναίων στρατηγοῖσι ἐγίνοντο δίχα αἱ γνῶμαι· τῶν μὲν, οὐκ ἐώντων συμβάλλειν· ὀλίγους γὰρ εἶναι στρατιῇ τῇ Μήδων συμβαλέειν· τῶν δὲ, καὶ Μιλτιάδεω, κελευόντων. ὡς δὲ δίχα ἐγίνοντο, καὶ ἐνίκα ἡ χείρων τῶν γνωμέων, ἐνθαῦτα, ἦν γὰρ ἑνδέκατος ψηφιδοφόρος ὁ τῷ κυάμῳ λαχὼν Ἀθηναίων πολεμαρχέειν· τὸ παλαιὸν γὰρ Ἀθηναῖοι ὁμόψηφον τὸν πολέμαρχον ἐποιεῦντο τοῖσι στρατηγοῖσι. ἦν δὲ τότε πολέμαρχος Καλλίμαχος Ἀφιδναῖος· πρὸς τοῦτον ἐλθὼν Μιλτιάδης, ἔλεγε τάδε, „Ἐν σοὶ νῦν Καλλίμαχε ἐστὶ ἢ καταδουλῶσαι Ἀθήνας, ἢ ἐλευθέρας ποιήσαντα, μνημόσυνον λιπέσθαι ἐς τὸν ἅπαντα ἀνθρώπων βίον, οἷον οὐδὲ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων λείπουσι. νῦν γὰρ δὴ ἐξ οὗ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι, ἐς κίνδυνον ἥκουσι μέγιστον· καὶ ἢν μέν γε ὑποκύψωσι τοῖσι Μήδοισι, δέδοκται τὰ πείσονται παραδεδομένοι Ἱππίῃ· ἢν δὲ περιγένηται αὕτη ἡ πόλις, οἵη τέ ἐστι πρώτη τῶν Ἑλληνίδων πολίων γενέσθαι. κῶς ὦν δὴ ταῦτα οἷά τε ἐστὶ γενέσθαι, καί κως ἐς σέ τι [b] τουτέων ἀνήκει τῶν πρηγμάτων τὸ κῦρος ἔχειν, νῦν ἔρχομαι φράσων. ἡμέων τῶν στρατηγῶν ἐόντων δέκα, δίχα γίνονται αἱ γνῶμαι, τῶν μὲν, κελευόντων, τῶν δὲ, οὐ συμβάλλειν. ἢν μέν νυν μὴ συμβάλωμεν, ἔλπομαί τινα στάσιν μεγάλην ἐμπεσοῦσαν

Δια-

a δέ σφέων συνάψειν. b ἐς ἔτι τούτ.

Callimachus sequens Miltiadem auctor est pugnæ, cui acies instruitur in Marathone, quam valido in cursu inchoant Athenienses.

„διασείσειν τὰ Ἀθηναίων φρονήματα, ὥστε „μηδίσαι· ἢν δὲ συμβάλωμεν πρίν τι καὶ „σαθρὸν Ἀθηναίων μετεξετέροισι ἐγγενέσθαι, „θεῶν τὰ ἴσα νεμόντων, οἷοί τε εἰμὲν περιγενέ„σθαι τῇ συμβολῇ. ταῦτα ὦν πάντα ἐς σὲ νῦν „τείνει, καὶ ἐκ σέο ἤρτηται. ἢν γὰρ σὺ γνώμῃ „τῇ ἐμῇ προσθῇ, ἔστι τοι πατρίς τε ἐλευθέρη, „καὶ πόλις πρώτη τῶν ἐν τῇ Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὴν „ἀποσπευδόντων τὴν συμβολὴν ἕλῃ, ὑπάρξει „τοι τῶν ἐγὼ κατέλεξα ἀγαθῶν τἀναντία. Ταῦτα λέγων ὁ Μιλτιάδης, προσκτᾶται τὸν Καλλίμαχον. προσγενομένης δὲ τοῦ πολεμάρχου τῆς γνώμης, ἐκεκύρωτο συμβάλλειν. μετὰ δὲ, οἱ στρατηγοὶ, τῶν ἡ γνώμη ἔφερε συμβάλλειν, ὡς ἑκάστου αὐτῶν [a] ἐγίνετο πρυτανηΐη τῆς ἡμέρης, Μιλτιάδῃ παρεδίδοσαν. ὁ δὲ, δεκόμενος, οὔτι κω [b] συμβολὴν ἐποιέετο, πρίν γε δὴ αὐτοῦ πρυτανηΐη ἐγένετο. Ὡς δὲ ἐς ἐκεῖνον περιῆλθε, ἐνθαῦτα δὴ ἐτάσσοντο ὧδε Ἀθηναῖοι ὡς συμβαλέοντες. τοῦ μὲν δεξιοῦ κέρεος [c] ἡγέετο ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος. ὁ γὰρ νόμος εἶχε οὕτω τοῖσι Ἀθηναίοισι, τὸν πολέμαρχον ἔχειν κέρας τὸ δεξιόν· ἡγεομένου δὲ τούτου, ἐξεδέκοντο ὡς ἀριθμέοντο αἱ φυλαὶ, ἐχόμεναι ἀλλήλων. τελευταῖοι δὲ ἐτάσσοντο, ἔχοντες τὸ εὐώνυμον κέρας, Πλαταιέες. ἀπὸ ταύτης γάρ σφι τῆς μάχης, θυσίας Ἀθηναίων ἀναγόντων ἐς πανηγύριας τὰς ἐν τῇσι πεντετηρίσι γινομένας, κατεύχεται ὁ κήρυξ ὁ Ἀθηναῖος, ἅμα τε Ἀθηναίοισι λέγων γίνεσθαι ἀγαθὰ καὶ Πλαταιεῦσι. τότε δὲ τασσομένων τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ Μαραθῶνι, ἐγίνετο τοιόνδε τι. τὸ στρατόπεδον ἐξισούμενον τῷ Μηδικῷ στρατοπέδῳ, τὸ μὲν αὐτοῦ μέσον ἐγίνετο ἐπὶ τάξιας ὀλίγας· καὶ ταύτῃ ἦν ἀσθενέστατον τὸ στρατόπεδον. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἔρρωτο πλήθεϊ. Ὡς δέ σφι διετέτακτο, καὶ τὰ σφάγια ἐγίνετο καλὰ, ἐνθαῦτα ὡς ἀπείθησαν οἱ Ἀθηναῖοι, δρόμῳ ἵεντο ἐς τοὺς βαρβάρους. ἦσαν δὲ στάδιοι οὐκ ἐλάσσονες τὸ μεταίχμιον αὐτέων, ἢ ὀκτώ. οἱ δὲ Πέρσαι, ὁρέωντες δρόμῳ ἐπιόντας, παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι· μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον, καὶ πάγχυ ὀλεθρίην, ὁρέωντες αὐτοὺς ἐόντας [d] ὀλίγους, καὶ τούτους δρόμῳ ἐπειγομένους, οὔτε ἵππου ὑπαρχούσης σφι, οὔτε τοξευμάτων. ταῦτα μέν νυν οἱ βάρβαροι κατείκαζον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐπεί τε ἀθρόοι προσέμιξαν τοῖσι βαρβάροισι, ἐμάχοντο ἀξίως λόγου. πρῶτοι μὲν γὰρ Ἑλλήνων πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν,

citet ad sentiendum cum Medis: sin pugnamus antequam aliquid putre in nonnullis Atheniensium existat, possumus diis æquis cum victoria discedere. Hæc omnia ad te tendunt, & abs te dependent: qui si meæ sententiæ accesseris, est & tibi patria libera, & civitas Græcarum omnium princeps: sin accesseris consilio dissuadentium pugnam, eorum quæ recensui bonorum tibi contraria existent. Hæc dicens Miltiades Cal- 110
limachum induxit. Ita accedente sententia polemarchi, obtentum est ut confligeretur. Post hæc ii duces quorum sententia de confligendo fuerat, ut cujusque dies imperitandi venerat, vicem suam Miltiadi dabant: quam ille accipiens, non tamen prius decertandum putavit, quam sua dies imperii advenit. I- 111
taque ubi vices ejus fuere, tunc Athenienses hunc in modum instructi sunt ad confligendum: Dextro cornu præerat Callimachus polemarchus. ita enim lex apud Athenienses tunc postulabat, ut polemarchus dextrum cornu teneret. Hoc duce sequebantur deinceps ceteræ tribus, ut quæque ordine erat, junctim cohærentes. Novissimi autem sunt collocati Platæenses, sinistrum cornu tenentes. Quo factum est, ut ab hujus pugnæ tempore, quoties Athenienses offerunt hostias apud sacros populorum conventus, qui quinto quoque anno fiunt, Atheniensis præco precetur bona Atheniensibus pariter & Platæensibus. Igitur Atheniensium acie tunc apud Marathonem instructa exstabat tale quid. Acies æquata aciei Medicæ in medio paucis constabat ordinibus, ideoque illic maxime debilis acies; utroque autem in cornu per multitudinem validior. Posteaquam vero 112
structa est, ac sacrificium litavit, Athenienses ubi fuerunt emissi, cursu in barbaros tendunt. erat autem inter utramque aciem non minus octo stadiorum intercapedinis. Quos cursu ferri in se videntes Persæ, aptabant se tanquam illos excepturi; insaniæ eorum dantes & perniciem omnium prædicentes inde quod cernerent eos cursu tendere, quum pauci essent, & nec equitatu nec sagittis freti. Hoc ita barbari auspicabantur. at vero Athenienses, posteaquam conferti admixti sunt barbaris, pugnam memoratu dignam edebant. Quippe primi omnium Græcorum (quos ipsi novimus) cursu in

a ἑκάστη αὐτέων. b οὔκω δή. c κέρως. d Hæc vox ἐόντας non exstat in MS.

Eorundem victoria, & aciei caſus, & numerus cæſorum, cum quorundam nominibus, fruſtra etiam ipſas Athenas tentantibus Perſis, qui ſic Aſiam repetiverunt. Suſpicio de Alcmæonidis.

in hoſtem uſi ſunt; ac primi ſuſtinuerunt cernere Medicam veſtem & viros ea indutos: quum antehac vel audire nomen Medorum Græcis terror fuiſſet.
113 In Marathone quum diu pugnatum eſſet, barbari circa mediam aciem vincebant, ubi Perſæ ſtabant & Sacæ; ibi ergo vincentes barbari eamque perrumpentes, hoſtem in mediterranea perſequebantur: at in utroque cornu vincentes Athenienſes Platæenſeſque, barbaris, qui terga dederant, fugam liberam dantes, contraxerunt utraque cornua, & cum iis, qui mediam ipſorum aciem perfregerant, dimicantes, quum ſuperaſſent, fugientes Perſas urgebant cædebantque, donec ad mare pervenientes, petito igne naves cor-
114 ripuere. Quo in certamine Callimachus polemarchus interficitur, egregia navata opera. Occubuit quoque è ducibus Steſileus Thraſyli, & Cynægirus EUphorionis filius, qui illic apluſtre navis apprehendens, abſciſſa manu ſecuri cecidit: nec non alii Athenienſes multi & cla-
115 ri. Ac ſeptem quidem naves obtinuerunt Athenienſes hoc modo: navibus ceteris barbari inhibuerunt, receptaque præda Eretrienſi ex inſula ubi reliquerant, circumvecti ſunt Sunium, animo prævertendi Athenienſes, ut in ipſam urbem venirent; quod conſilium eos excogitaviſſe apud Athenienſes in crimen conjecit Alcmæonidas ex eo, quod ex compoſito Perſis jam in naves redactis
116 ſcutum oſtenderint. Dum illi Sunium circumvehuntur, Athenienſes è veſtigio abeuntes celerrime ad ferendam urbi opem properarunt, barbaroſque eodem tendentes præverterunt: progreſſique ex Herculis templo quod eſt in Marathone, in aliud Herculis fanum quod eſt in Cynoſargi, caſtra poſuerunt. Barbari, quum claſſe Phalerum ſuperaſſent (hîc enim Athenienſium navale tunc erat) ſuper eum locum ad ancoras ſuſpenſis navibus
117 morati, rurſus in Aſiam abierunt. Quorum in hac pugna apud Marathonem pugnata occubuere circiter ſex millia quadringenta: Athenienſium vero, centum nonaginta duo. tot ex utriſque cecidere. In qua pugna hæc res mira contigit, ut Athenienſis quidam Epizelus Cuphagoræ filius, dum ſtans in acie pugnat ſtrenue, luminibus caperetur, neque ſaucius ulla parte corporis, neque eminus ictus: atque ita cæcus in reliquum vitæ tempus per-

ἴδμεν, δρόμῳ ἐς πολεμίους ἐχρήσαντο, πρῶτοί τε ἀνέσχοντο ἐσθῆτά τε Μηδικὴν ὁρέωντες, καὶ τοὺς ἄνδρας ταύτην ἐσθημένους· τέως δὲ ἦν τοῖσι Ἕλλησι καὶ τοὔνομα τὸ Μήδων φόβος ἀκοῦσαι. Μαχομένων δὲ ἐν τῷ Μαραθῶνι, χρόνος ἐγίνετο πολλός· καὶ τὸ μὲν μέσον τοῦ στρατοπέδου ἐνίκων οἱ βάρβαροι, τῇ Πέρσαι τε αὐτοὶ καὶ Σάκαι ἐτετάχατο. κατὰ τοῦτο μὲν δὴ ἐνίκων οἱ βάρβαροι, καὶ ῥήξαντες, ἐδίωκον ἐς τὴν μεσόγαιαν. τὸ δὲ κέρας ἑκάτερον ἐνίκων Ἀθηναῖοί τε καὶ Πλαταιέες· νικῶντες δέ, τὸ μὲν τετραμμένον τῶν βαρβάρων φεύγειν ἔων· τοῖσι δὲ τὸ μέσον ῥήξασι αὐτέων, συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα, ἐμάχοντο [a], καὶ ἐνίκων Ἀθηναῖοι· φεύγουσι δὲ τοῖσι Πέρσῃσι εἵποντο κόπτοντες, ἐς ὃ ἐς [b] τὴν θάλασσαν ἀπικόμενοι, πῦρ τε αἴτεον, καὶ ἐπελαμβάνοντο τῶν νεῶν. Καὶ τοῦτο μέν, ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ [c] ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος [d] διαφθείρεται, ἀνὴρ γενόμενος ἀγαθός· ἀπὸ δ' ἔθανε τῶν στρατηγῶν Στησίλεως ὁ Θρασύλεω· τοῦτο δέ, Κυναίγειρος [e] ὁ Εὐφορίωνος, ἐνθαῦτα ἐπιλαβόμενος τῶν ἀφλάστων νηός, τὴν χεῖρα ἀποκοπεὶς πελέκεϊ, πίπτει· τοῦτο δέ, ἄλλοι Ἀθηναίων πολλοί τε καὶ ὀνομαστοί. Ἑπτὰ μὲν δὴ τῶν νεῶν ἐπεκράτησαν τρόπῳ τοιούτῳ [f] Ἀθηναῖοι. τῇσι δὲ λοιπῇσι οἱ βάρβαροι ἐξανακρουσάμενοι, καὶ ἀναλαβόντες ἐκ τῆς νήσου, ἐν τῇ ἔλιπον, τὰ ἐξ Ἐρετρίης ἀνδράποδα, περιέπλωον Σούνιον, βουλόμενοι φθῆναι τοὺς Ἀθηναίους ἀπικόμενοι ἐς τὸ ἄστυ. αἰτίη δὲ ἔσχε Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι. τούτους γὰρ συνθεμένους τοῖσι Πέρσῃσι ἀναδέξαι [g] ἀσπίδα, ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί. Οὗτοι μὲν δὴ περιέπλωον Σούνιον. Ἀθηναῖοι δὲ ὡς ποδῶν εἶχον, τάχιστα ἐβοήθεον ἐς τὸ ἄστυ. καὶ ἔφθησάν τε ἀπικόμενοι, πρὶν ἢ τοὺς βαρβάρους ἥκειν, καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπιγμένοι ἐξ Ἡρακληΐου τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἐν ἄλλῳ Ἡρακληΐῳ τῷ ἐν Κυνοσάργεϊ· οἱ δὲ βάρβαροι τῇσι νηυσὶ ὑπεραιωρηθέντες Φαλήρου, (τοῦτο γὰρ ἦν ἐπίνειον τότε τῶν Ἀθηναίων) ὑπὲρ τούτου ἀνακωχεύσαντες τὰς νέας, ἀπέπλεον ὀπίσω ἐς τὴν Ἀσίην. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐν Μαραθῶνι μάχῃ ἀπέθανον τῶν βαρβάρων κατὰ ἑξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους ἄνδρας· Ἀθηναίων δέ, ἑκατὸν ἐνενήκοντα καὶ δύο. ἔπεσον μὲν ἀμφοτέρων τοσοῦτοι. συνήνεικε δὲ αὐτόθι θῶυμα τοιόνδε γενέσθαι· Ἀθηναῖον ἄνδρα Ἐπίζηλον τὸν Κουφαγόρεω ἐν τῇ συστάσι μαχόμενόν τε, καὶ ἄνδρα γινόμενον ἀγαθόν, τῶν ὀμμάτων στερηθῆναι, οὔτε πληγέντα οὐδὲν τοῦ σώματος, οὔτε βληθέντα· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ζόης διατελέειν

 ἀπὸ

a κέρεα, ἐμάχοντο. b ἐπὶ. c πολέμῳ. d abeſt hoc nomen ab MS. e in MS. eſt Κυνέγειρος. f τοιῷδε. g ἀναδέξαι.

ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου ἐόντα τυφλόν. λέγειν δὲ αὐτὸν ἤκουσα περὶ τοῦ πάθεος τοιόνδε τινὰ λόγον· ἄνδρα οἱ δοκέειν ὁπλίτην ἀντιστῆναι μέγαν, τοῦ τὸ γένειον τὴν ἀσπίδα πᾶσαν σκιάζειν. τὸ δὲ φάσμα τοῦτο ἑωϋτὸν μὲν παρεξελθεῖν, τὸν δὲ ἑωϋτοῦ παραστάτην ἀποκτεῖναι. ταῦτα μὲν δὴ Ἐπίζηλον ἐπυθόμην λέγειν. Δᾶτις δὲ πορευόμενος ἅμα τῷ στρατῷ ἐς τὴν Ἀσίην, ἐπεί τε ἐγένετο ἐν Μυκόνῳ, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ. καὶ ἥτις μὲν ἦν ἡ ὄψις, οὐ λέγεται· ὁ δὲ, ὡς ἡμέρη τάχιστα ἐπέλαμψε, ζήτησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν. εὑρὼν δὲ ἐν Φοινίσσῃ νηῒ ἄγαλμα Ἀπόλλωνος κεχρυσωμένον, ἐπυνθάνετο ὁκόθεν σεσυλημένον εἴη· πυθόμενος δὲ ἐξ οὗ ἦν ἱροῦ, ἔπλεε τῇ ἑωϋτοῦ νηῒ ἐς Δῆλον· καὶ, ἀπίκατο [a] γὰρ τηνικαῦτα οἱ Δήλιοι ὀπίσω ἐς τὴν νῆσον, κατατίθεταί τε ἐς τὸ ἱρὸν τὸ ἄγαλμα, καὶ ἐντέλλεται τοῖσι Δηλίοισι ἀπαγαγεῖν τὸ ἄγαλμα ἐς Δήλιον τὸ Θηβαίων. τὸ δ' ἐστὶ ἐπὶ θαλάσσῃ, Χαλκίδος καταντίον. Δᾶτις μὲν δὴ ταῦτα ἐντειλάμενος ἀπέπλεε. τὸν δὲ ἀνδριάντα τοῦτον Δήλιοι οὐκ ἀπήγαγον, ἀλλά μιν δι' ἐτέων εἴκοσι Θηβαῖοι αὐτοὶ ἐκ θεοπροπίου ἐκομίσαντο ἐπὶ Δήλιον. Τοὺς δὲ τῶν Ἐρετριέων ἀνδραποδισμένους Δᾶτίς τε καὶ Ἀρταφέρνης, ὡς προσέσχον πρὸς τὴν [b] Ἀσίην πλέοντες, ἀνήγαγον ἐς Σοῦσα. βασιλεὺς δὲ Δαρεῖος, πρὶν μὲν αἰχμαλώτους γενέσθαι τοὺς Ἐρετριέας, ἐνεῖχέ σφι δεινὸν χόλον, οἷα ἀρξάντων ἀδικίης προτέρων τῶν Ἐρετριέων· ἐπεί τε δὲ εἶδέ σφεας ἀπαχθέντας παρ' ἑωϋτὸν, καὶ ὑποχειρίους ἑωϋτῷ ἐόντας, ἐποίησε κακὸν ἄλλο οὐδὲν, ἀλλά σφεας τῆς Κισσίης χώρης κατοίκισε ἐν σταθμῷ ἑωϋτοῦ, τῷ οὔνομά ἐστι Ἀρδέρικκα· ἀπὸ μὲν Σούσων δέκα καὶ διηκοσίους σταδίους ἀπέχοντι, τεσσεράκοντα δὲ ἀπὸ τοῦ φρέατος, τὸ παρέχεται τριφασίας ἰδέας. καὶ γὰρ ἄσφαλτον καὶ ἅλας καὶ ἔλαιον ἀρύσσονται ἐξ αὐτοῦ τρόπῳ τοιῷδε· ἀντλέεται μὲν κηλωνηΐῳ, ἀντὶ δὲ γαυλοῦ, ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδέδεται [d]. ὑποτύψας δὲ τούτῳ ἀντλέει, καὶ ἔπειτα ἐγχέει ἐς δεξαμενήν· ἐκ δὲ ταύτης ἐς ἄλλο διαχεόμενον, τρέπεται τριφασίας ὁδούς. καὶ ἡ μὲν ἄσφαλτος, καὶ οἱ ἅλες πήγνυνται παραυτίκα, τὸ δὲ ἔλαιον συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ [c] οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἔστι δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. ἐνθαῦτα τοὺς Ἐρετριέας κατοίκισε βασιλεὺς Δαρεῖος, οἳ καὶ μέχρι ἐμέο εἶχον τὴν χώρην ταύτην, φυλάσσοντες τὴν ἀρχαίην γλῶσσαν. τὰ μὲν δὴ περὶ Ἐρετριέας, ἔσχε οὕτω. Λακεδαιμονίων δὲ ἧκον ἐς τὰς Ἀθήνας δισχίλιοι μετὰ τὴν πανσέληνον, ἔχοντες σπουδὴν πολλὴν καταλαβεῖν οὕτω ὥστε τριταῖοι [f] ἐκ Σπάρτης ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ. ὕστεροι δὲ ἀπικόμενοι

Cæcitas Epizeli. Delio ablatum ſimulacrum Apollinis reſtituitur. Eretrienſes captivi collocati in Ciſſia. Puteus edens bitumen, ſales & oleum. Poſt prœlium duo millia Lacedæmoniorum venerunt.

permanſerit. Quem audivi dicere ſolitum de ſua clade, viſum ſibi eſſe obſiſtere virum armatum, procero corpore, cujus barba omnem clypeum inumbraret: & hoc ſpectrum præter ipſum quidem iviſſe, ſed illum qui ſibi aſſiſteret occidiſſe. Hæc Epizelum ſolitum com-
memorare audivi. Porro Datis in Aſiam 118
cum claſſe rediens, ubi Myconum tenuit, vidit in ſomnis viſum. id tamen quod fuerit, non traditur: ſed ubi primum dies illuxit, naves rimatus eſt; compertoque in navi Phœniſſa ſimulacro Apollinis inaurato, ſciſcitatus eſt unde ſublatum eſſet: & ubi audivit ex quo templo foret, navigans ſua navi Delum (jam enim Delii in inſulam redierant) ibi ſimulacrum in templo depoſuit, præcepitque Deliis ut illud in Delium Thebanorum referrent, quod eſt ad mare è regione Chalcidis. Hoc ubi præcepit Datis, vela illinc fecit. Delii tamen hanc ſtatuam non reportaverunt, ſed viceſimo poſt anno eam Thebani ex oraculo
in Delium tulerunt. Datis autem & Ar- 119
taphernes, poſteaquam in Aſiam navigavere, captivos Eretrienſes Suſa perduxere. quos Darius rex, etſi in eos ante captivitatem bilem contraxerat acerbam, quod priores cœpiſſent injuſte agere, tamen ut in conſpectum ſuum abductos vidit ac ſibi ſubjectos, nullo alio malo affecit, ſed in ſuo Ciſſiæ regionis ſtathmo collocavit, cui nomen eſt Ardericca: ducentis ac decem ſtadiis procul à Suſis, quadraginta à puteo qui exhibet triplices rerum ſpecies. nam ex eo bitumen & ſales & oleum hauriunt, ad hunc modum. Hauritur quidem tollenone; pro ſitula autem, dimidiatus uter ei eſt alligatus: quo in puteum decuſſo hauritur, & mox in ciſternam diffunditur, atque hinc aliò effuſum, triplici varietate concreſcit: bitumen quidem & ſales protinus; oleum autem (quod Perſæ rhadinacen appellant) in vaſa colligunt. eſt autem atrum ac graviter olens. Hoc loco rex Darius locavit Eretrienſes, quem ad meam uſque memoriam tenuere, ſervantes priſtinam linguam. Quod ad Eretrien-
ſes attinet, ita habet. Ceterum poſt ple- 120
nilunium duo millia Lacedæmoniorum Athenas venerunt, tanta feſtinatione adipiſcendi hoſtem, ut triduo quam ex Sparta diſceſſere, in Atticam pervenerint: &

a ἀπίκοντο. b προσέσχον ἐς τὴν. c Ἀνδέρικκα. d ἀσκοῦ προσδέδεται. e Hæ voces συνάγουσι ἐν ἀγγείοις, τὸ non leguntur in MS. quatuor. f Poſt hanc vocem in MS. iterantur voces μετὰ τὴν πανσέληνον.

& licet serius post pugnam venissent, ta-
men intuendi Medos cupidi, ad illos in-
tuendos in [a] Marathonem perrexerunt.
Deinde laudatis Atheniensibus & eorum
facinore, rursus redierunt. Tenet autem
admiratio me, nec rationem inire pos-
sum, Alcmæonidas unquam Persis ex
composito ostentasse clypeum, quod vel-
lent Athenienses barbaris atque Hippiæ
subesse. quippe quos constat vehemen-
tiore aut simili odio in tyrannos fuisse,
quam fuit Callias Phænippi, pater Hip-
ponici. nam Callias cum alia omnia in
Pisistratum inimicissime commentus est,
tum vero solus Atheniensium omnium,
illius Athenis ejecti quum publice sub
præcone venderentur bona, emere au-
122 sus est. Cujus Calliæ mentionem crebro
plerique omnes habere debent cum ob
ea quæ dicta sunt, ut viri summopere
patriam liberantis, tum ob hæc quæ in
Olympia fecit. nam & in equorum cur-
su palmam obtinuit, & in quadrigario
fuit secundus: & in ludis Pythiis quum
primas obtinuisset, in universos Græcos
sumptuosissimus extitit: tum ob id quod
talem se in filias suas quæ tres fuerunt,
exhibuit. nam posteaquam nubiles ex-
titere, hoc eis magnificentissimum mu-
nus est gratificatus, ut quem sibi una-
quæque vellet ex omnibus Atheniensibus,
eum deligeret: atque ita eam illi nu-
123 ptum dedit. At Alcmæonidæ aut perinde
aut nihil minus quam Callias, perosi ty-
rannos fuere. Quo major me admiratio
subit, minusque admitto criminationem,
eos clypeum Persis ostentasse, qui per
omne tempus tyrannidis in exilio vixe-
runt, & quorum astutia Pisistratidæ ty-
rannidem dereliquerunt: atque ita mul-
to magis Athenarum liberatores extite-
runt illi meo judicio, quam Harmodius
& Aristogiton. Illi enim Hipparcho in-
terempto, non tam ceteros Pisistratidas
ab affectanda tyrannide represserunt,
quam asperaverunt: Alcmæonidæ autem
ex aperto Athenas liberaverunt, si mo-
do ipsi fuere qui Pythiæ persuasere, ut
imperaret Lacedæmoniis Athenas libera-
re, quemadmodum superius à me com-
124 memoratum est. Atenim propter aliquam
causam forsitan succensentes Atheni-
ensi populo patriam prodiderunt? Imo
nulli erant viri illustriores eis inter A-
thenienses, neque qui magis essent ho-
norati. Ita neque ratio probat clypeum
ab

κόμενοι τῆς συμβολῆς, ἱμείροντο ὅμως θεήσασθαι τοὺς Μήδους. ἐλθόντες δὲ ἐς τὸν Μαραθῶνα, ἐθεήσαντο. μετὰ δὲ αἰνέσαντες Ἀθηναίους, καὶ τὸ ἔργον αὐτέων, ἀπαλλάσσοντο ὀπίσω. Θῶϋμα δέ μοι, καὶ οὐκ ἐνδέκομαι τὸν λόγον, Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα, βουλομένους ὑπὸ βαρβάροισί τε εἶναι Ἀθηναίους καὶ ὑπὸ Ἱππίῃ· οἵτινες μᾶλλον ἢ ὁμοίως Καλλίῃ τῷ Φαινίππου, Ἱππονίκου δὲ πατρὶ, φαίνονται μισοτύραννοι ἐόντες. Καλλίης τε γὰρ μοῦνος Ἀθηναίων ἁπάντων ἐτόλμα, ὅκως Πεισίστρατος ἐκπέσοι ἐκ τῶν Ἀθηνέων [a], τὰ χρήματα αὐτοῦ κηρυσσόμενα ὑπὸ τοῦ δημοσίου ὠνέεσθαι; καὶ τἄλλα τὰ ἔχθιστα ἐς αὐτὸν πάντα ἐμηχανᾶτο. Καλλίεω δὲ τούτου ἄξιον πολλαχοῦ μνήμην ἐστὶ πάντα τινὰ ἔχειν. τοῦτο μὲν γὰρ, τὰ προλελεγμένα, ὡς ἀνὴρ ἄκρος ἐλευθερῶν τὴν πατρίδα· τοῦτο δὲ, τὰ ἐν Ὀλυμπίῃ ἐποίησε, ἵππῳ νικήσας· τεθρίππῳ δὲ, δεύτερος γενόμενος. Πύθια δὲ πρότερον ἀνελόμενος, ἐφανερώθη ἐς τοὺς Ἕλληνας πάντας μεγίστῃσι δαπάνῃσι. τοῦτο δὲ, κατὰ τὰς ἑωυτοῦ θυγατέρας, ἐούσας τρεῖς, οἷός τις ἀνὴρ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ ἐγένοντο γάμου ὡραῖαι, ἔδωκέ σφι δωρεὴν μεγαλοπρεπεστάτην, ἐκείνῃσί τε ἐχαρίσατο. ἐκ γὰρ πάντων τῶν Ἀθηναίων τὸν ἑκάστη ἐθέλοι ἄνδρα ἑωυτῇ ἐκλέξασθαι, ἔδωκε τούτῳ τῷ ἀνδρί [b]. Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι ὁμοίως, ἢ οὐδὲν ἧσσον τούτου ἔσαν μισοτύραννοι. Θῶϋμα ὦν μοι, καὶ οὐ προσίεμαι τὴν διαβολὴν, τούτους γε ἀναδέξαι [c] ἀσπίδα, οἵτινες ἔφευγόν τε τὸν πάντα χρόνον τοὺς τυράννους, ἐκ μηχανῆς τε τῆς τούτων ἐξέλιπον οἱ Πεισιστρατίδαι τὴν τυραννίδα. καὶ οὕτω τὰς Ἀθήνας οὗτοι ἔσαν οἱ ἐλευθερώσαντες πολλῷ μᾶλλον ἤπερ Ἁρμόδιός τε καὶ Ἀριστογείτων, ὡς ἐγὼ κρίνω. οἱ μὲν γὰρ ἐξηγρίωσαν τοὺς λοιποὺς [d] Πεισιστρατιδέων Ἵππαρχον ἀποκτείναντες, οὐδέ τι μᾶλλον ἔπαυσαν τοὺς λοιποὺς τυραννεύοντας. Ἀλκμαιωνίδαι δὲ ἐμφανέως ἐλευθέρωσαν, εἰ δὴ οὗτοί γε ἀληθέως ἔσαν οἱ τὴν Πυθίην ἀναπείσαντες προσημαίνειν Λακεδαιμονίοισι ἐλευθεροῦν τὰς Ἀθήνας, ὥς μοι πρότερον δεδήλωται. Ἀλλὰ γὰρ ἴσως τι ἐπιμεμφόμενοι [e] τῷ Ἀθηναίων δήμῳ προεδίδοσαν τὴν πατρίδα; οὐ μὲν ὦν ἦσάν σφεων ἄλλοι δοκιμώτεροι ἔν γε Ἀθηναίοισι ἄνδρες, οὐδ᾽ οἳ μᾶλλον ἐτετιμέατο. οὕτω οὐδὲ λόγος αἱρέει ἀναδε-

a Ἀθηναίων. b Καλλίεω δὲ τούτου usque ad τούτῳ τῷ ἀνδρί hæc omnia absunt ab MS. c ἀναδέξασθαι. d ὑπολοίπους. e ἴσως ἐπιμεμφόμενοι.

Alcmæonidæ clari & divites Athenis ab tempore Crœsi, & quomodo. Clariores ab tempore Clisthenis Sicyonii tyranni.

χθῆναι ἐκ γε ἂν τούτων ἀσπίδα ἐπὶ τοιούτῳ λόγῳ. ἀνεδέχθη μὲν γὰρ ἀσπίς· καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν· ἐγένετο γάρ. ὃς μέντοι ἦν ὁ ἀναδέξας, οὐκ ἔχω προσωτέρω εἰπεῖν τούτων. Οἱ δὲ Ἀλκμαιωνίδαι ἦσαν μὲν καὶ τὰ ἀνέκαθεν λαμπροὶ ἐν τῇσι Ἀθήνῃσι, ἀπὸ δὲ Ἀλκμαίωνος καὶ αὖτις Μεγακλέος ἐγένοντο καὶ κάρτα λαμπροί. τοῦτο μὲν γὰρ, Ἀλκμαίων ὁ Μεγακλέος τοῖσι ἐκ Σαρδίων Λυδοῖσι παρὰ Κροίσου ἀπικνεομένοισι ἐπὶ τὸ χρηστήριον τὸ ἐν Δελφοῖσι, συμπρήκτωρ τε ἐγίνετο καὶ συνελάμβανε προθύμως· καί μιν Κροῖσος πυθόμενος τῶν Λυδῶν τῶν ἐς τὰ χρηστήρια φοιτεόντων ἑωυτὸν εὖ ποιέειν, μεταπέμπεται ἐς Σάρδις. ἀπικόμενον δὲ δωρέεται χρυσῷ, τὸν ἂν δύνηται τῷ ἑωυτοῦ σώματι ἐξενείκασθαι[a] εἰσάπαξ. ὁ δὲ Ἀλκμαίων πρὸς τὴν δωρεὴν ἐοῦσαν τοιαύτην τοιάδε ἐπιτηδεύσας, προσέφερε· ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν[b], καὶ κόλπον βαθὺν καταλιπόμενος τοῦ κιθῶνος, κοθόρνους τοὺς[c] εὕρισκε εὐρυτάτους ἐόντας ὑποδησάμενος, ἤιε ἐς τὸν θησαυρὸν ἐς τόν οἱ κατηγέοντο. ἐσπεσὼν δὲ ἐς σωρὸν ψήγματος, πρῶτον μὲν παρέσαξε παρὰ τὰς κνήμας τοῦ χρυσοῦ ὅσον ἐχώρεον οἱ κόθορνοι· μετὰ δὲ, τὸν κόλπον πάντα πλησάμενος χρυσοῦ, καὶ ἐς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς διαπάσας τοῦ ψήγματος, καὶ ἄλλο λαβὼν ἐς τὸ στόμα, ἐξήιε ἐκ τοῦ θησαυροῦ, ἕλκων μὲν μόγις τοὺς κοθόρνους, παντὶ δέ τεῳ οἰκὼς μᾶλλον ἢ ἀνθρώπῳ· τοῦ τό, τε στόμα ἐβέβυστο, καὶ πάντα ἐξώγκωτο. ἰδόντα δὲ τὸν Κροῖσον γέλως ἐσῆλθε· καί οἱ πάντα ἐκεῖνα διδοῖ, καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται[d], οὐκ ἐλάσσω[e] ἐκείνων. οὕτω μὲν ἐπλούτησε ἡ οἰκία αὕτη μεγάλως· καὶ ὁ Ἀλκμαίων οὗτος οὕτω τεθριπποτροφήσας, Ὀλυμπιάδα ἀναιρέεται. Μετὰ δὲ, γενεῇ δευτέρῃ ὕστερον, Κλεισθένης μιν ὁ Σικυώνιος τύραννος ἐξήειρε[f], ὥστε πολλῷ ὀνομαστοτέρην γενέσθαι ἐν τοῖσι Ἕλλησι ἢ πρότερον ἦν[g]. Κλεισθένεϊ γὰρ τῷ Ἀριστωνύμου τοῦ Μύρωνος τοῦ Ἄνδρέω, γίνεται θυγάτηρ τῇ οὔνομα ἦν Ἀγαρίστη. ταύτην ἠθέλησε, Ἑλλήνων πάντων ἐξευρὼν τὸν ἄριστον, τούτῳ γυναῖκα προσθεῖναι. Ὀλυμπίων ὦν ἐόντων, καὶ νικῶν ἐν αὐτοῖσι τεθρίππῳ ὁ Κλεισθένης, κήρυγμα ἐποιήσατο, ὅστις Ἑλλήνων ἑωυτὸν ἀξιοῖ Κλεισθένεος γαμβρὸν γενέσθαι, ἥκειν ἐς ἑξηκοστὴν ἡμέρην, ἢ καὶ πρότερον, ἐς Σικυῶνα, ὡς κυρώσοντος Κλεισθένεος τὸν γάμον ἐν ἐνιαυτῷ, ἀπὸ τῆς ἑξηκοστῆς ἀρξαμένου ἡμέρης. ἐνθαῦτα Ἑλλήνων ὅσοι σφίσι τε αὐτοῖσι ἦσαν καὶ πάτρῃ ἐξωγκωμένοι, ἐφοίτεον μνηστῆρες· τοι-

ab his esse ostensum ob talem causam. Nam certe ostensus fuit clypeus, idque non licet aliter dicere: factum est enim. sed quis tamen ostenderit, nequeo ulterius dicere, quam dixi. Quamquam 125
Alcmæonidæ jampridem extiterant Athenis clari sane: sed ab Alcmæone atque etiam Megacle extiterunt omnino splendidissimi. Etenim Alcmæon Megaclis filius, iis Lydis qui Sardibus à Crœso Delphos ad oraculum ierant, administrum se præbuit, eosque comiter accepit. Cujus beneficentiam Crœsus à Lydis ad oracula euntibus quum audisset, hominem Sardes arcessivit, & ubi advenit, eum donavit tanto auro quantum semel corpore suo efferre posset. Ad istam doni condicionem Alcmæon hanc astutiam attulit: pergrandem tunicam amictus, ingenti in ea sinu relicto, cothurnisque quos latissimos reperit calceatus, ad thesaurum perrexit ad quem illi ducebant. Ibi in acervum ramentorum procumbens, primum quidem præter tibias, quantum auri capiebant cothurni, infersit: deinde omnem sinum implens atque etiam crines ramentis perspargens, & parte in os desumpta, è thesauro processit, ægre trahens cothurnos, cuivis alteri rei quam homini similior: cujus & os turgidum erat, & omnia exporrecta. Id cernens Crœsus, in cachinnumque erumpens, ea omnia illi donavit: nec minora his alia dona dedit. Ita domus hæc vehementer locupletata est, & sic Alcmæon iste quadrijugos equos alens, vicit Olympia. Sed eam 126
deinde secunda ætate Clisthenes Sicyonius tyrannus extulit, ut multo magis quam prius inter Græcos celebris extiterit. Erat enim Clistheni Aristonymi filio, Myronis nepoti, Andri pronepoti, filia nomine Agarista: quam pater destinabat nuptum dare ei quem præstantissimum Græcorum omnium comperisset. Quum igitur ludi Olympiaci celebrarentur, & eis Clisthenes curriculo quadrigæ victor extitisset, exclamari jussit voce præconis, ut quisquis sese dignum putaret qui Clisthenis gener esset, is ad sexagesimum diem aut prius, Sicyone præsto foret, quod Clisthenes intra annum à sexagesimo die incipiens, exequi nuptias destinasset. Itaque Græci omnes & sua ipsorum & patriæ claritate arrogantes, eo proci contenderunt:

a ἐξενεῖκαι. b vox hæc μέγαν non apparet in MS. c τῶν. d ἑτέροισί μιν δωρέε. e ἐλάσσοσι. f ἐξῆρε. g Hoc verbum ἦν abest ab MS.

runt: quibus Clisthenes & spatium currendi, & palæstram ad certandum præ-
127 paraverat. Ex Italia illuc se contulit Smindyrides Hippocratis filius Sybarita, qui unus vir in delicias plurimum processerat; florebat autem maxime Sybaris ea tempestate: & Damas Samyris filius, ejus qui sapiens appellabatur Sirites. & hi quidem ab Italia venerunt. Ab Ionio autem sinu Amphimnestus Epistrophi filius Epidamnius. Ætolus vero Males, frater Titormi illius qui Græcos robore fuerat supergressus, & in extrema Ætoliæ homines fugerat. E Peloponneso autem Leocedes Phidonis Argivorum tyranni filius, ejus inquam Phidonis, qui mensuras Peloponnensibus statuit, longe omnium Græcorum insolentissimus; qui summotis Eliensium agonothetis ipse agonotheta extitit in Olympia: necnon Amiantus Lycurgi filius Arcas, ex Trapezunte: & Laphanes Azenus, ex urbe Pæo, filius EUphorionis ejus qui (ut in Arcadia fertur fama) in domum suam excepit Castorem & Pollucem, & ab eo in omnes homines hospitalis: & Onomastus Agæi filius Eleus. Isti quidem ex ipsa Peloponneso venerunt. Ex Atheniensibus autem, Megacles, Alcmæonis ejus filius qui ad Crœsum se contulerat: alter, Hippoclides, Tisandri filius, divitiis ac forma inter Athenienses præcipuus. Ex Eretria autem, quæ per id tempus florebat, Lysanias: solus hic ab Eubœa. E Thessalia vero à Scopadeis Diactorides Cranonius. Ex Molossis au-
128 tem Alcon. Tot proci fuere. Qui quum ad diem præstitutam adfuissent, Clisthenes ante omnia patrias singulorum familiamque percontatur. deinde eos annum apud se detinens, exploravit uniuscujusque & virilitatem, & iracundiam, & eruditionem, & mores; nunc cum singulis, nunc cum universis congrediens, & juniores in gymnasia educens: præcipue tamen in convivio experiebatur. quandiu enim eos apud se tenuit, omnia fecit ac magnifice accepit. Sed ei inter procos præcipue cordi erant Athenienses: & illorum magis Hippoclides Tisandri filius, & strenuus esse judicabatur, & quod ejus majores Cypselidarum fuissent in urbe Corintho propinqui.
129 Quum autem illuxit dies destinatus & accubitui nuptiali, & pronunciationi ipsius Clisthenis, quem ex omnibus legeret,

τοῖσι Κλεισθένης καὶ δρόμον καὶ παλαίστρην ποιησάμενος, ἐπ' αὐτῷ τούτῳ εἶχε. Ἀπὸ μὲν δὴ Ἰταλίης ἦλθε Σμινδυρίδης ὁ Ἱπποκράτεος Συβαρίτης, ὃς ἐπὶ πλεῖστον δὴ χλιδῆς εἷς ἀνὴρ ἀπίκετο· ἡ δὲ Σύβαρις ἤκμαζε τοῦτον τὸν χρόνον μάλιστα. καὶ Σιρίτης Δάμας ὁ Σαμύριος τοῦ σοφοῦ λεγομένου παῖς. οὗτοι μὲν ἀπὸ Ἰταλίης ἦλθον. ἐκ δὲ τοῦ κόλπου τοῦ Ἰονίου, Ἀμφίμνηστος Ἐπιστρόφου Ἐπιδάμνιος· οὗτος δὲ ἐκ τοῦ Ἰονίου κόλπου. Αἰτωλὸς δὲ ἦλθε, Τιτόρμου τοῦ ὑπερφύντος τε Ἕλληνας ἰσχύϊ, καὶ φυγόντος ἀνθρώπους ἐς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Αἰτωλίδος[a] χώρης· τούτου τοῦ Τιτόρμου ἀδελφεὸς Μάλης. ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου, Φείδωνος τοῦ Ἀργείων τυράννου παῖς Λεωκήδης[b]. Φείδωνος δὲ τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος Πελοποννησίοισι, καὶ ὑβρίσαντος μέγιστα δὴ Ἑλλήνων ἁπάντων· ὃς ἐξαναστήσας τοὺς Ἠλείων ἀγωνοθέτας, αὐτὸς τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα ἔθηκε. τούτου τε δὴ παῖς, καὶ Ἀμίαντος Λυκούργου Ἀρκὰς ἐκ Τραπεζοῦντος, καὶ Ἀζὴν ἐκ Παίου[c] πόλιος Λαφάνης Εὐφορίωνος, τοῦ δεξαμένου τε (ὡς λόγος ἐν Ἀρκαδίῃ λέγεται) τοὺς Διοσκούρους οἰκίοισι, καὶ ἀπὸ τούτου ξεινοδοκέοντος πάντας ἀνθρώπους· καὶ Ἠλεῖος Ὀνόμαστος Ἀγαίου· οὗτοι μὲν δὴ ἐξ αὐτῆς Πελοποννήσου ἦλθον. ἐκ δὲ Ἀθηναίων ἀπίκοντο Μεγακλέης τε ὁ Ἀλκμαίωνος τούτου τοῦ παρὰ Κροῖσον ἀπικομένου, καὶ ἄλλος Ἱπποκλείδης Τισάνδρου, πλούτῳ καὶ εἴδεϊ προφέρων Ἀθηναίων. ἀπὸ δὲ Ἐρετρίης, ἀνθεύσης τοῦτον τὸν χρόνον, Λυσανίης. οὗτος δὲ ἀπ' Εὐβοίης μοῦνος. ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε[d] τῶν Σκοπαδέων Διακτορίδης Κραννώνιος. ἐκ δὲ Μολοσσῶν, Ἄλκων. τοσοῦτοι μὲν ἐγένοντο οἱ μνηστῆρες. Ἀπικομένων δὲ τουτέων ἐς τὴν προειρημένην ἡμέρην, ὁ Κλεισθένης πρῶτα μὲν τὰς πάτρας τε αὐτέων ἀνεπύθετο[e], καὶ γένος ἑκάστου· μετὰ δὲ, κατέχων ἐνιαυτὸν, διεπειρᾶτο αὐτέων τῆς τε ἀνδραγαθίης, καὶ τῆς ὀργῆς, καὶ παιδεύσιός τε καὶ τρόπου, καὶ ἑνὶ ἑκάστῳ ἰὼν ἐς συνουσίην, καὶ συνάπασι· καὶ ἐς γυμνάσιά τε ἐξαγινέων ὅσοι ἔσαν αὐτέων νεώτεροι· καὶ τό γε μέγιστον ἐν τῇ συνεστίῃ διεπειρᾶτο. ὅσον γὰρ κατεῖχε χρόνον αὐτοὺς, τοῦτον πάντα ἐποίεε, καὶ ἅμα ἐξείνιζε μεγαλοπρεπέως. καὶ δή κου μάλιστα τῶν μνηστήρων ἠρέσκοντο οἱ ἀπ' Ἀθηναίων ἀπιγμένοι, καὶ τουτέων μᾶλλον Ἱπποκλείδης ὁ Τισάνδρου, καὶ κατ' ἀνδραγαθίην ἐκρίνετο, καὶ ὅτι τὸ ἀνέκαθεν τοῖσι ἐν Κορίνθῳ Κυψελίδῃσι ἦν προσήκων. Ὡς δὲ ἡ κυρίη ἐγένετο τῶν ἡμερέων, τῆς τε κατακλίσιος τοῦ γάμου, καὶ ἐκφάσιος αὐτοῦ Κλεισθένεος, τὸν κρίνοι ἐκ πάντων,

a Αἰολίδος. b Λεωκίδης. c MS. habet Παΐου. d In eodem legitur ἦρχε. e MS. ἐπύθετο.

Absurditas Hippoclidæ, qua prodidit suam causam. Omnibus præfertur Megacles.

θύσας βοῦς ἑκατὸν ὁ Κλεισθένης, εὐώχεε αὐτούς τε τοὺς μνηστῆρας καὶ τοὺς Σικυωνίους πάντας. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἐγίνοντο οἱ μνηστῆρες, εἶχον ἔριν ἀμφί τε μουσικῇ καὶ τῷ λεγομένῳ ἐς τὸ μέσον. προϊούσης δὲ τῆς πόσιος, κατέχων πολλὸν τοὺς ἄλλους ὁ Ἱπποκλείδης, ἐκέλευσε τὸν αὐλητὴν αὐλῆσαί οἱ ἐμμέλειαν. πειθομένου δὲ τοῦ αὐλητέω, ὠρχήσατο. καί κως ἑωυτῷ μὲν ἀρεστῶς ὠρχέετο, ὁ δὲ Κλεισθένης ὁρέων ὅλον τὸ πρῆγμα ὑπώπτευε. μετὰ δὲ, ἐπισχὼν ὁ Ἱπποκλείδης χρόνον, ἐκέλευσέ τινα τράπεζαν ἐσενεῖκαι. ἐσελθούσης δὲ τῆς τραπέζης, πρῶτα μὲν ἐπ' αὐτῆς ὠρχήσατο Λακωνικὰ σχημάτια· μετὰ δὲ, ἄλλα Ἀττικά. τὸ τρίτον δὲ, τὴν κεφαλὴν ἐρείσας ἐπὶ τὴν τράπεζαν τοῖσι σκέλεσι ἐχειρονόμησε. Κλεισθένης δὲ τὰ μὲν πρῶτα καὶ τὰ δεύτερα ὀρχεομένου ἀποστυγέων γαμβρὸν ἄν οἱ ἔτι γενέσθαι Ἱπποκλείδεα διά τήν τε ὄρχησιν καὶ τὴν ἀναιδείην, κατεῖχε ἑωυτὸν, οὐ βουλόμενος ἐκραγῆναι ἐς αὐτόν· ὡς δὲ εἶδε τοῖσι σκέλεσι χειρονομήσαντα, οὐκέτι κατέχειν δυνάμενος, εἶπε, „Ὦ παῖ Τισάνδρου, ἀπωρχήσαό γε μὲν τὸν γάμον. ὁ δὲ Ἱπποκλείδης ὑπολαβὼν εἶπε, Οὐ „φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. ἀπὸ τούτου μὲν τοῦτο οὐνομάζεται. Κλεισθένης δὲ σιγὴν ποιησάμενος, „ἔλεξε ἐς μέσον τάδε, Ἄνδρες παιδὸς τῆς ἐμῆς „μνηστῆρες, ἐγὼ καὶ πάντας ὑμέας ἐπαινέω, „καὶ πᾶσιν ὑμῖν, εἰ οἷόν τ' εἴη, χαριζοίμην ἄν, „μήτ' ἕνα ὑμέων ἐξαίρετον ἀποκρίνων, μήτε „τοὺς λοιποὺς ἀποδοκιμάζων. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷά τε „ἐστὶ, μιῆς πέρι παρθένου βουλεύοντα, πᾶσι „κατὰ νόον ποιέειν. τοῖσι μὲν ὑμέων ἀπελαυ„νομένοισι τοῦδε τοῦ γάμου, τάλαντον ἀργυρίου „ἑκάστῳ δωρεὴν δίδωμι τῆς ἀξιώσεως εἵνεκα τῆς „ἐξ ἐμεῦ γῆμαι, καὶ τῆς ἐξ οἴκου ἀποδημίης· „τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ [a] παῖδα „τὴν ἐμὴν Ἀγαρίστην, νόμοισι τοῖσι Ἀθηναί„ων. φαμένου δὲ ἐγγυᾶσθαι Μεγακλέος, ἐκεκύρωτο ὁ γάμος Κλεισθένεϊ. Ἀμφὶ μὲν κρίσι [b] τῶν μνηστήρων τοσαῦτα ἐγένετο, καὶ οὕτω Ἀλκμαιωνίδαι ἐβώσθησαν ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα. τούτων δὲ συνοικησάντων, γίνεται Κλεισθένης τε ὁ τὰς φυλὰς καὶ τὴν δημοκρατίην Ἀθηναίοισι καταστήσας, ἔχων τὸ οὔνομα ἀπὸ τοῦ μητροπάτορος τοῦ Σικυωνίου· οὗτός τε δὴ γίνεται Μεγακλέϊ καὶ Ἱπποκράτης. ἐκ δὲ Ἱπποκράτεος, Μεγακλέης τε ἄλλος, καὶ Ἀγαρίστη ἄλλη, ἀπὸ τῆς Κλεισθένεος Ἀγαρίστης ἔχουσα τοὔνομα. ἢ συνοικήσασά τε Ξανθίππῳ τῷ Ἀρίφρονος, καὶ

ret, mactatis centum bubus, in convivium tum ipsos procos, tum omnes Sicyonios accepit. Postea vero quàm cœnatum est, proci certamen de musica habebant, & de sermone, qui proferebatur in medium: procedente autem potatione, Hippoclides, quum longe alios antecederet, jussit tibicinem sibi canere *ἐμμέλειαν, id est, concinnum quoddam saltationis genus.* Tibicine obsequente saltavit, sibi quidem placens, sed Clisthenes omnem rem cernens dissimulabat. Post hæc aliquantulum interquiescens Hippoclides, jussit aliquam inferri mensam: qua illata, primum super eam Laconicos saltavit modulos, mox alios Atticos: tertio super mensam capite statuto, cruribus veluti manibus gesticulabatur. Ad cujus primam ac secundam saltationem, etsi aversabatur Clisthenes, Hippocliden adhuc generum sibi esse propter saltationem & impudentiam, tamen sese continebat, nolens in eum erumpere: at ubi vidit cruribus veluti manibus gesticulantem, jam se ultra continere non sustinens, inquit, Fili Tisandri, exsaltasti sane matrimonium. Cui excipiens ille ait, Nulla cura Hippoclidæ. Unde proverbium factum 130
est. Tunc Clisthenes silentio imposito, in medium hæc protulit, Viri proci meæ filiæ, vos equidem omnes laudo, vobisque omnibus, si fieri posset, gratificarer, neque unum è vobis præcipuum probans, neque ceteros improbans: verum fieri non potest, ut de unica virgine deliberans, omnium voto satisfaciam. Itaque singulis vestrûm, qui compotes hujus matrimonii non estis, quod ita dignati fuistis uxorem petere ex me genitam, quodque domo peregre abfuistis, singula argenti talenta dono: Megacli autem Alcmæonis filio meam filiam Agaristam despondeo ritu Atheniensium. Annuente condicioni Megacle, nuptiæ Clistheni confirmatæ sunt. De judicio inter 131
procos hæc evenerunt, atque hunc in modum Alcmæonidæ per Græciam celebrati fuerunt. Porro ex horum conjugio, cum Clisthenes, avo materno Sicyonii cognominis, procreatur, (qui Atheniensium tribus populariumque statum instituit) tum Hippocrates: ex Hippocrate autem alius Megacles & alia Agarista, ab Agarista Clisthenis nomen habens. quæ nupta Xanthippo Ariphronis filio quum

a MS. legit ἀποδημίης· Μεγακλέϊ δὲ ἐγγυῶ omisso nomine patris. b MS. habet κρίσιος.

quum prægnans esset, visa est sibi in somnis parere leonem, paucosque post dies
132 peperit Xanthippo Periclem. Miltiades autem cum antea probatus apud Athenienses, tum vero post vulnus in Marathone hostibus inflictum magis tunc increvit, & quum petivisset septuaginta naves cum militum copia & pecunia, ab Atheniensibus, non promens eis cui regioni bellum esset illaturus, sed tantummodo illos locupletes futuros, si se sequerentur: ad eam enim regionem se ducturum, unde affatim auri nullo negocio deportarent. His Athenienses erecti
133 tradiderunt. Itaque militibus acceptis Miltiades in Parum navigat, per speciem ulciscendi, quod Parii triremibus in Marathonem una cum Persa venientes bellum priores intulissent. Hoc quidem colore orationis utebatur, sed odium quoddam gerebat adversus Parios ob Lysagoram Tisiæ filium, genere Parium, qui ipsum apud Hydarnem Persam accusaverat. Eo postquam pervenit Miltiades, Parios intra mœnia coactos obsedit, missoque caduceatore poposcit centum talenta, dicens, si ea sibi non darent, se non prius illinc abducturum copias quam eos evertisset. At Parii ut quicquam pecuniæ Miltiadi darent, non consultabant; sed ut custodirent urbem, id excogitabant, cum alia loca obsepientes, tum maxime unde ea oppugnari poterat; quæ pars noctu in duplum quam fuerat vetus, ex-
134 citata erat. Hactenus Græci omnes in hac re commemoranda consentiunt; deinceps gesta ipsi Parii referunt hoc modo: Miltiadem, quum inops consilii esset, adisse atque alloquutam fuisse mulierem captivam, genere Pariam, nomine Timoun, quæ esset inferorum deorum subministra: hanc, quum in conspectum Miltiadi venisset, consilium ei dedisse ut si magni faceret Parum capere, exequeretur quæ à se præciperentur. Ejus deinde præceptis auditis Miltiadem quum accessisset ad collem qui est ante urbem, maceriam Cereris legiferæ transsiluisse, quum nequiret fores aperire; & quum tamen transsiluisset, ivisse in ipsum delubrum ad aliquid intus faciendum, sive ad movendum aliquid quod moveri nefas esset, sive ad aliquid quodcunque agendum. Et quum ad fores esset, repente horrore objecto, eadem via revertisse, deque maceria desilientem femur convulsisse. alii

καὶ ἔγκυος ἐοῦσα, εἶδε ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, ἐδόκεε δὲ λέοντα τεκεῖν· καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, τίκτει Περικλέα Ξανθίππῳ. Μετὰ δὲ τὸ ἐν Μαραθῶνι τρῶμα γενόμενον, Μιλτιάδης, καὶ πρότερον εὐδοκιμέων παρὰ Ἀθηναίοισι, τότε μᾶλλον αὔξετο. αἰτήσας δὲ νέας ἑβδομήκοντα, καὶ στρατιήν τε καὶ χρήματα τοὺς Ἀθηναίους, οὐ φράσας σφι ἐπ' ἣν ἐπιστρατεύεται χώρην, ἀλλὰ φὰς αὐτοὺς καταπλουτιεῖν ἤν οἱ ἕπωνται· ἐπὶ γὰρ χώρην τοιαύτην δή τινα ἄξειν, ὅθεν χρυσὸν εὐπετέως ἄφθονον οἴσονται· λέγων τοιαῦτα, αἴτεε τὰς νέας. Ἀθηναῖοι δὲ τούτοισι ἐπαερθέντες παρέδοσαν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Μιλτιάδης τὴν στρατιὴν, ἔπλεε ἐπὶ Πάρον, πρόφασιν ἔχων ὡς οἱ Πάριοι ὑπῆρξαν πρότεροι στρατευόμενοι τριήρεσι ἐς Μαραθῶνα ἅμα τῷ Πέρσῃ. τοῦτο μὲν δὴ πρόσχημα λόγων ἦν, ἀτάρ τινα καὶ ἔγκοτον [a] εἶχε τοῖσι Παρίοισι διὰ Λυσαγόρεα [b] τὸν Τισίεω, ἐόντα γένος Πάριον, διαβαλόντα μιν πρὸς Ὑδάρνεα τὸν Πέρσην. ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν ἔπλεε ὁ Μιλτιάδης τῇ στρατιῇ, ἐπολιόρκεε Παρίους, ἐγκατειλημμένους ἐντὸς τείχεος· καὶ ἐσπέμπων κήρυκας, αἴτεε ἑκατὸν τάλαντα, φὰς, ἢν μιν οἱ δῶσι [c], οὐκ ἀπονοστήσειν τὴν στρατιὴν, πρὶν ἢ ἐξέλῃ σφέας. οἱ δὲ Πάριοι, ὅκως μέν τι δώσουσι Μιλτιάδῃ ἀργύριον, οὐδὲν διενοεῦντο· οἱ δὲ ὅκως διαφυλάξουσι τὴν πόλιν, τοῦτο ἐμηχανῶντο· ἄλλα τε ἐπιφραζόμενοι, καὶ τῇ μάλιστα ἔσκε ἑκάστοτε ἐπίμαχον τοῦ τείχεος, τοῦτο ἅμα νυκτὶ ἐξήρετο διπλήσιον τοῦ ἀρχαίου. Ἐς μὲν δὴ τοσοῦτο τοῦ λόγου οἱ πάντες Ἕλληνες λέγουσι· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ αὐτοὶ Πάριοι γενέσθαι ὧδε λέγουσι. Μιλτιάδῃ ἀπορέοντι ἐλθεῖν ἐς λόγους αἰχμάλωτον γυναῖκα, ἐοῦσαν μὲν Παρίην γένος, οὔνομα δέ οἱ εἶναι Τιμοῦν. εἶναι δὲ ὑποζάκορον τῶν χθονίων θεῶν. ταύτην ἐλθοῦσαν ἐς ὄψιν Μιλτιάδεω, συμβουλεῦσαι οἱ, εἰ περὶ πολλοῦ ποιέεται Πάρον ἑλεῖν, τὰ ἂν αὐτὴ ὑποθῆται, ταῦτα ποιέειν· μετὰ δὲ, τὴν μὲν ὑποθέσθαι, τὸν δὲ, ἀπικόμενον ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν πρὸ τῆς πόλεος ἐόντα, ἕρκος θεσμοφόρου Δήμητρος ὑπερθορέειν, οὐ δυνάμενον τὰς θύρας ἀνοῖξαι. ὑπερθορόντα [d] δὲ, ἰέναι ἐπὶ τὸ μέγαρον, ὅ τι δὴ ποιήσοντα ἐντὸς, εἴτε κινήσοντά τι τῶν ἀκινήτων, εἴτε ὅ τι δήποτε πρήξοντα· πρὸς τῇσι θύρῃσί τε γενέσθαι, καὶ πρόκα τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ὀπίσω τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἵεσθαι. καταθρώσκοντα δὲ τὴν αἱμασιὴν, τὸν μηρὸν σπασθῆναι·

οἱ

a ἀτάρ τινα ἔγκοτον. b Λυσαγόρεω. c ἢν μὴ οἱ δῶσι. d ὑπερθορέοντα.

Miltiadis morbus, ægritudine judicii auctus, eum tollit, damnatum L talentis. Lemnus quomodo ab eo capta. Pelasgi in Attica. Hecatæus. Enneacrunos.

οἱ δέ, αὐτὸν τὸ γόνυ προσπταῖσαι λέγουσι. Μιλτιάδης μέν νυν φλαύρως ἔχων, ἀπέπλεε ὀπίσω, οὔτε χρήματα Ἀθηναίοισι ἄγων, οὔτε Πάρον προσκτησάμενος, ἀλλὰ πολιορκήσας ἓξ καὶ εἴκοσι ἡμέρας, καὶ δηιώσας τὴν νῆσον. Πάριοι δὲ πυθόμενοι ὡς ἡ ὑποζάκορος τῶν θεῶν Τιμὼ Μιλτιάδῃ κατηγήσατο, βουλόμενοί μιν ἀντὶ τούτων τιμωρήσασθαι, θεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς, ὥς σφεας ἡσυχίη τῆς πολιορκίης ἔσχε. ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους εἰ καταχρήσονται τὴν ὑποζάκορον τῶν θεῶν, ὡς ἐξηγησαμένην τοῖσι ἐχθροῖσι πατρίδος ἅλωσιν, καὶ τὰ ἐς ἔρσενα γόνον ἄρρητα ἱρὰ ἐκφήνασαν Μιλτιάδῃ. ἡ δὲ Πυθίη οὐκ ἔα, φᾶσα οὐ Τιμοῦν εἶναι τὴν αἰτίην τούτων, ἀλλά, δεῖν γὰρ Μιλτιάδεα τελευτᾶν μὴ εὖ, φανῆναί οἱ τῶν κακῶν κατηγεμόνα. Παρίοισι μὲν δὴ ταῦτα ἡ Πυθίη ἔχρησε. Ἀθηναῖοι δὲ ἐκ Πάρου Μιλτιάδεα ἀπονοστήσαντα ἔσχον ἐν στόμασι, οἵ τε ἄλλοι, καὶ μάλιστα Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος, ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν [a] ὑπὸ τὸν δῆμον Μιλτιάδεα ἐδίωκε τῆς Ἀθηναίων ἀπάτης εἵνεκα. Μιλτιάδης δέ, αὐτὸς μὲν παρεὼν οὐκ ἀπελογέετο, (ἦν γὰρ ἀδύνατος, ὥστε σηπομένου τοῦ μηροῦ) προκειμένου δὲ αὐτοῦ ἐν κλίνῃ, ὑπεραπελογέοντο οἱ φίλοι, τῆς μάχης τε τῆς ἐν Μαραθῶνι πολλὰ ἐπιμεμνημένοι, καὶ τὴν Λήμνου αἵρεσιν· ὡς ἑλὼν Λῆμνόν τε καὶ τισάμενος τοὺς Πελασγούς, παρέδωκε Ἀθηναίοισι. προσγενομένου δὲ τοῦ δήμου αὐτῷ κατὰ τὴν ἀπόλυσιν τοῦ θανάτου, ζημιώσαντος δὲ κατὰ τὴν ἀδικίην πεντήκοντα ταλάντοισι, Μιλτιάδης μὲν μετὰ ταῦτα, σφακελίσαντος αὐτῷ τοῦ μηροῦ, καὶ σαπέντος αὐτοῦ τελευτᾷ· τὰ δὲ πεντήκοντα τάλαντα ἐξέτισε ὁ παῖς αὐτοῦ Κίμων. Λῆμνον δὲ Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος ὧδε [b] ἔσχε· Πελασγοί, ἐπεί τε ἐκ τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Ἀθηναίων ἐξελάθησαν, εἴτε ἂν δὴ δικαίως, εἴτε ἀδίκως, τοῦτο γὰρ οὐκ ἔχω φράσαι, πλὴν τὰ λεγόμενα, ὅτι Ἑκαταῖος μὲν ὁ Ἡγησάνδρου ἔφησε ἐν τοῖσι λόγοισι λέγων ἀδίκως· ἐπεί τε γὰρ ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους τὴν χώρην, τὴν σφίσι αὐτοῖσι ὑπὸ τὸν Ὑμησσὸν ἐοῦσαν ἔδοσαν οἰκῆσαι, μισθὸν τοῦ τείχεος τοῦ περὶ τὴν ἀκρόπολίν κοτε ἐληλαμένου· ταύτην ὡς ἰδεῖν τοὺς Ἀθηναίους ἐξεργασμένην εὖ, τὴν πρότερον εἶναι κακήν τε καὶ τοῦ μηδενὸς ἀξίην, λαβεῖν φθόνον τε καὶ ἵμερον τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐξελαύνειν αὐτούς, οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν προϊσχομένους τοὺς Ἀθηναίους. ὡς δὲ αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι, δικαίως ἐξελάσαι. κατοικημένους γὰρ τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ τῷ Ὑμησσῷ, ἐνθεῦτεν ὁρμεωμένους, ἀδικέειν τάδε· φοιτᾶν γὰρ ἀεὶ τὰς σφετέρας θυγατέρας τε καὶ παῖδας ἐπ' ὕδωρ ἐπὶ τὴν Ἐννεάκρουνον. (οὐ γὰρ εἶναι

alii illum impegisse genu ajunt. Ita Mil- 135
tiades male habens, retro navigavit, neque
pecuniam Atheniensibus portans, neque
Paro acquisita; urbe tantum per sex & viginti dies obsessa, & insula vastata. Parii, cognito sub ministram deorum Timoun Miltiadem edocuisse, volentes ob id de ea supplicium sumere, postquam obsideri desierunt, Delphos miserunt sciscitatum nunquid sub ministram deorum occiderent, ut quæ rationem capiendæ patriæ hostibus detexisset, quæque Miltiadi exposuisset sacra quæ ad virilem sexum efferri nefas esset. Id Pythia fieri non permisit, negans Timoun earum rerum esse causam: sed quia Miltiadi misera morte pereundum esset, ideo ei ducem malorum apparuisse: Hæc Pariis Pythia re-
spondit. Miltiadem autem è Paro rever- 136
sum cum alii Athenienses in ore habebant, tum præcipue Xanthippus Ariphronis filius, qui eum apud populum crimine capitali accusavit, quod Athenienses circumscripsisset. Cui accusationi Miltiades non per se ipse respondit, (neque enim poterat, qui putrescente femore jaceret in lecto) sed acriter eum defenderunt amici, sæpe memorantes pugnam in Marathone gestam, & Lemnum expugnatam, quam ultus Pelasgos, Atheniensibus tradidisset. Interventu tamen populi ne capitis damnaretur, quinquaginta talentis culpa mulctata est. Post hæc Miltiades dissoluto atque putrefacto femore decessit: quinquaginta autem talenta Cimon filius
exsolvit. Porro Lemnum Miltiades Ci- 137
monis filius hunc in modum obtinuerat: Pelasgi posteaquam ex Attica ab Atheniensibus exacti sunt, sive jure, sive injuria: nam de hoc nihil habeo præter relata, quia Hecatæus Hegesandri filius in historiis ait abrupte injuria. Athenienses enim, quum viderent regionem quæ ipsorum propria erat sub Hymesso, quam illis habitandam dederant, mercedem muri circa arcem ducti, bene excultam, quæ prius mala fuisset & nullius pretii, livore captos fuisse & amore terræ habendæ; & ita exegisse illos, nullam aliam speciem prætexentes Athenienses. Ut autem ipsi Athenienses ajunt jure ejecisse; quippe Pelasgos sub Hymesso habitantes, illinc prodire solitos hanc injuriam intulisse: filias enim ac filios Atheniensium assidue ad Novem fontes ire & aquam petere solitos (nulladum enim

a MS. habet ἀγαγών. b οὕτω.

Pelasgi ob noxam pulsi Attica, & Lemnum nacti rapiunt Atticas feminas, quas mox cum liberis inde quæsitis occidunt, divinitus inde puniti oraculum consulunt. Lemnia facinora.

enim aut eis aut ullis Græcis per id tempus servitia erant) quum ergo illæ irent, Pelasgos eis per libidinem & contemptum vim attulisse, neque hoc fecisse contentos, quippe ad extremum manifesto deprehensos, de invadendis Atheniensibus consilia agitasse. se vero adeo meliores quam illi fuerant, viros fuisse, ut quum haberent facultatem interimendi Pelasgos, ut quos sibi insidiatos deprehendissent, tamen noluerint; sed eis præceperint ut è regione excederent: atque ita illos solum vertentes, tum alia loca, tum
138 vero Lemnum obtinuisse. Illa Hecatæus, hæc Athenienses ajunt. At Pelasgi Lemnum tunc incolentes, hanc Atheniensium injuriam ulciscendi avidi, bene gnari quando dies festi Atheniensium celebrarentur, navibus quinquaginta remorum instructis, insidias collocarunt uxoribus Atheniensium diem festum Dianæ apud Brauronem agentibus: permultisque illarum inde raptis abierunt, & in Lemnum delatas pro concubinis habuerunt. Hæ feminæ posteaquam liberis abundavere, lingua Attica ac moribus Atheniensium pueros imbuerunt. At illi consuetudinem cum Pelasgidum filiis habere abnuebant: & siquis è suis ab illorum ullo vapularet, cuncti auxilio aderant, & mutuo sese tutabantur: ac dignos se qui aliis pueris dominarentur existimabant, atque adeo longe prævalebant. Qua re animadversa Pelasgi inter se colloquuti sunt, considerantesque indignatio quædam intravit; Si autem isti pueri dignoscunt etiam sibi opitulari adversus pueros uxorum istarum, quas virgines duxerant, & eis continuo præesse conantur, quidnam facient in virilem adulti ætatem? itaque placitum est ut eos filios è mulieribus Atticis susceptos necarent. his necatis, addunt & cædes matrum. Ex hoc facinore, & illo superiore feminarum, quæ viros suos una cum Thoante interemerunt, usu receptum est per Græciam, ut teterrima quæque facinora Lemnia appellentur. Pelas-
139 gi, quum eis post necem liberis suis atque mulieribus illatam neque tellus fructum redderet, neque uxores neque pecudes ut prius gignerent, pariter fame & liberorum sterilitate vexati, Delphos miserunt petitum aliquod laxamentum præsentium malorum. Jussi autem à Pythia pœnas Atheniensibus quas illi vellent pendere, Athe-

εἶναι τοῦτον τὸν χρόνον σφίσι κω οὐδὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι οἰκέτας) ὅκως δὲ ἔλθοιεν αὗται, τοὺς Πελασγοὺς ὑπὸ ὕβριός τε καὶ ὀλιγωρίης βιᾶσθαι σφέας· καὶ ταῦτα μέντοι σφίσι οὐκ ἀποχρᾶν ποιέειν, ἀλλὰ τέλος καὶ ἐπιβουλεύοντας ἐπιχειρήσειν, ἐπ' αὐτοφώρῳ φανῆναι. ἑωυτοὺς δὲ γενέσθαι τοσούτῳ ἐκείνων ἄνδρας ἀμείνονας, ὅσῳ [a] παρεὸν αὐτοῖσι ἀποκτεῖναι τοὺς Πελασγοὺς, ἐπεί σφεας ἔλαβον ἐπιβουλεύοντας, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλά σφι προειπεῖν ἐκ τῆς γῆς ἐξιέναι. τοὺς δὲ, οὕτω δὴ ἐκχωρήσαντας, ἄλλα τε δὴ σχεῖν χωρία καὶ Λῆμνον. ἐκεῖνα μὲν δὴ Ἑκαταῖος ἔλεξε, ταῦτα δὲ Ἀθηναῖοι λέγουσι. Οἱ δὲ Πελασγοὶ οὗτοι, Λῆμνον τότε νεμόμενοι, καὶ βουλόμενοι τοὺς Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι, εὖ τε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς [b], πεντηκοντέρους κτησάμενοι, ἐλόχησαν Ἀρτέμιδι ἐν Βραυρῶνι ἀγούσας ὁρτὴν τὰς τῶν Ἀθηναίων γυναῖκας. ἐνθεῦτεν δὲ ἁρπάσαντες τουτέων πολλὰς, οἴχοντο ἀποπλέοντες· καί σφεας ἐς Λῆμνον ἀγαγόντες, παλλακὰς εἶχον. ὡς δὲ τέκνων αὗται αἱ γυναῖκες ὑπεπλήσθησαν, γλῶσσάν τε τὴν Ἀττικὴν καὶ τρόπους τῶν Ἀθηναίων ἐδίδασκον τοὺς παῖδας. οἱ δὲ οὔτε συμμίσγεσθαι [c] τοῖσι ἐκ τῶν Πελασγίδων γυναικῶν παισὶ ἤθελον· εἴ τε τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινὸς, ἐβοήθεόν τε πάντες, καὶ ἐτιμώρεον ἀλλήλοισι. καὶ δὴ καὶ ἄρχειν τε τῶν παίδων οἱ παῖδες ἐδικαίευν, καὶ πολλῷ ἐπεκράτεον. μαθόντες δὲ ταῦτα οἱ Πελασγοὶ, ἑωυτοῖσι λόγους ἐδίδοσαν [d]· καί σφισι βουλευομένοισι, δεινόν τι ἐσέδυνε· εἰ δὴ διαγινώσκοιεν σφίσι τε βοηθέειν οἱ παῖδες πρὸς τῶν κουριδίων γυναικῶν τοὺς παῖδας, καὶ τουτέων αὐτίκα ἄρχειν πειρώατο, τί δὴ ἀνδρωθέντες δῆθεν ποιήσουσι; ἐνθαῦτα ἔδοξέ σφι κτείνειν τοὺς παῖδας τοὺς ἐκ τῶν Ἀττικέων γυναικῶν. ποιεῦσι δὴ ταῦτα· προσαπολλύουσι δὲ σφέων καὶ τὰς μητέρας. ἀπὸ [e] τούτου δὲ τοῦ ἔργου, καὶ τοῦ προτέρου τούτων τὸ ἐργάσαντο [f] αἱ γυναῖκες, τοὺς ἅμα Θόαντι ἄνδρας σφετέρους ἀποκτείνασαι, νενόμισται ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα τὰ σχέτλια ἔργα πάντα, Λήμνια καλέεσθαι. Ἀποκτείνασι δὲ τοῖσι Πελασγοῖσι τοὺς σφετέρους παῖδάς τε καὶ γυναῖκας, οὔτε γῆ καρπὸν ἔφερε, οὔτε γυναῖκές τε καὶ ποίμναι ὁμοίως ἔτικτον καὶ [g] πρὸ τοῦ. πιεζόμενοι δὲ λιμῷ τε καὶ ἀπαιδίῃ, ἐς Δελφοὺς ἔπεμπον, λύσιν τινὰ αἰτησόμενοι τῶν παρεόντων κακῶν. ἡ δὲ Πυθίη σφέας ἐκέλευε Ἀθηναίοισι δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθη-

a ὅσον. b ὁρτὰς αὐτῶν. c συμμίγνυσθαι. d ἔδοσαν. e δὲ καὶ τὰς μητέρας αὐτέων. ἀπό. f προτέρου τούτου τὸ ἐργάσαντο. g ἔτικτον ὡς καί.

Ἀθηναῖοι δικάσωσι. ἦλθόν τε δὴ ἐς τὰς Ἀθήνας οἱ Πελασγοὶ, καὶ δίκας ἐπαγγέλλοντο βουλόμενοι διδόναι παντὸς τοῦ ἀδικήματος. Ἀθηναῖοι δὲ ἐν τῷ πρυτανηΐῳ κλίνην στρώσαντες, ὡς εἶχον κάλλιστα, καὶ τράπεζαν ἐπιπλέην ἀγαθῶν πάντων παραθέντες, ἐκέλευον τοὺς Πελασγοὺς τὴν χώρην σφίσι παραδιδόναι οὕτω ἔχουσαν. οἱ δὲ Πελασγοὶ ὑπολαβόντες εἶπαν, „Ἐπεὰν βορέῃ ἀνέμῳ αὐτημερὸν νηῦς ἐξανύσῃ ἐκ τῆς ὑμετέρης ἐς τὴν ἡμετέρην, „τότε παραδώσομεν. τοῦτο εἶπαν[a], ἐπιστάμενοι τοῦτο εἶναι ἀδύνατον γενέσθαι. ἡ γὰρ Ἀττικὴ πρὸς νότον κέεται, πολλὸν τῆς Λήμνου. Τότε μὲν τοσαῦτα· ἔτεσι δὲ κάρτα πολλοῖσι ὕστερον τούτων, ὡς ἡ Χερσόνησος ἡ ἐπ' Ἑλλησπόντῳ ἐγένετο ὑπὸ Ἀθηναίοισι, Μιλτιάδης ὁ Κίμωνος, ἐτησιέων ἀνέμων κατεστηκότων, νηῒ κατανύσας ἐξ Ἐλαιοῦντος[b] τοῦ ἐν Χερσονήσῳ ἐς τὴν Λῆμνον, προηγόρευε ἐξιέναι ἐκ τῆς νήσου τοῖσι Πελασγοῖσι, ἀναμιμνήσκων σφέας τὸ χρηστήριον, τὸ οὐδαμὰ ἤλπισαν σφίσι οἱ Πελασγοὶ ἐπιτελέεσθαι. Ἡφαιστιέες μέν νυν ἐπείθοντο. Μυριναῖοι δὲ οὐ συγγινωσκόμενοι εἶναι τὴν Χερσόνησον Ἀττικὴν, ἐπολιορκέοντο, ἐς ὃ καὶ οὗτοι[c] παρέστησαν. οὕτω δὴ Λῆμνον ἔσχον Ἀθηναῖοί τε καὶ Μιλτιάδης.

Athenas iere; pollicitique sunt daturos se pœnas illis omnis injuriæ. Athenienses, stratis in prytaneo toris quam poterant splendidissime, appositaque mensa omnium bonorum refertissima, jusserunt Pelasgos ita comparatam regionem sibi tradere. Tunc Pelasgi excipientes dicere, Si vento aquilone navis peraget uno die cursum è vestra regione in nostram, ita trademus. Hoc dixere quod scirent fieri hoc non posse. nam Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus. Hæc hactenus. Tunc 140
compluribus deinde interjectis annis, ubi Chersonesus quæ est ad Hellespontum, Atheniensium ditionis fuit, Miltiades Cimonis filius, ventis etesiis perflantibus, ex Elæunte quæ est in Chersoneso, solvens, in Lemnum delatus est, præcepitque Pelasgis ut ex insula excederent: redigens eos in memoriam oraculi, quod nunquam illi expletum iri sperassent. Quorum Hephæstienses quidem obtemperaverunt: Myrinæi autem, non agnoscentes Chersonesum esse Atticam, tamdiu obsessi sunt donec in deditionem venerunt. Ita Lemno potiti sunt Athenienses atque Miltiades.

a Hæ duæ voces τοῦτο εἶπαν absunt ab MS. b Ἐλεοῦντος. c αὐτοί.

HERO-

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΒΔΟΜΗ,
ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΠΟΛΎΜΝΙΑ.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER SEPTIMUS,
QUI INSCRIBITUR POLYMNIA.

1 POSTEAQUAM nuncius pugnæ in Marathone peractæ ad regem Darium Hystaspis filium allatus est, quum antea etiam vehementer infensus esset ille Atheniensibus quod Sardes invasissent, longe tunc infensior factus est, ac propensior ad bellum Græciæ inferendum: missisque continuo nunciis ad civitates, edixit ut colligerent turbam militum, & singulæ multo quam antea plures naves longas, equos, rem frumentariam & onerarias compararent. Dum autem hæc circumquaque denunciantur, Asia triennium agitata est. Ubi dum delectus agitur optimi cujusque, utpote adversus Græciam militaturi, & apparatui opera datur, quarto anno Ægyptii qui fuerant à Cambyse subacti, defecere à Persis: quo magis etiam adversus utrosque Darius expeditionem sumere properabat, Ægyptios atque Athenien-
2 ses. Dum autem huc tendit, interea ingens inter ejus filios de principatu exorta dissensio est, quoniam ex instituto Persarum, oportebat ita demum ire in expeditionem, quum regem declarasset. Erant autem Dario jam antequam regnaret, filii tres è priore uxore Gobryæ filia

ἘΠΕῚ δὲ ἡ ἀγγελίη ἀπίκετο περὶ τῆς μάχης τῆς ἐν Μαραθῶνι γενομένης παρὰ βασιλῆα Δαρεῖον τὸν Ὑστάσπεος, καὶ πρὶν μεγάλως κεχαραγμένον τοῖσι Ἀθηναίοισι διὰ τὴν ἐς Σάρδις ἐσβολήν, καὶ δὴ καὶ τότε πολλῷ τε δεινότερα ἐποίεε, καὶ μᾶλλον ὥρμητο στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· καὶ αὐτίκα μὲν ἐπηγγέλλετο, πέμπων ἀγγέλους κατὰ πόλις, ἑτοιμάζειν στρατιήν, πολλῷ τε πλεῖον ἐπιτάσσων ἑκάστοισι ἢ πρότερον παρέχειν, καὶ νέας τε καὶ ἵππους, καὶ σῖτον, καὶ πλοῖα [a]. τούτων δὲ περιαγγελλομένων, ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ [b] τρία ἔτεα. καταλεγομένων δὲ τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων, καὶ παρασκευαζομένων, τετάρτῳ ἔτει [c] Αἰγύπτιοι ὑπὸ Καμβύσεω δουλωθέντες, ἀπέστησαν ἀπὸ Περσέων. ἐνθαῦτα δὴ καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' [d] ἀμφοτέρους στρατεύεσθαι. Στελλομένου δὲ Δαρείου ἐπ' Αἴγυπτον καὶ Ἀθήνας, τῶν παίδων αὐτοῦ στάσις ἐγένετο μεγάλη περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς δεῖ μιν ἀποδέξαντα βασιλῆα κατὰ τὸν Περσέων νόμον, οὕτω στρατεύεσθαι. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι γεγονότες τρεῖς παῖδες ἐκ τῆς προτέρης γυναικὸς Γοβρύεω

 θυγα-

a Hæ voces καὶ πλοῖα non exstant in MS. b ἐδονέετο πᾶσα ἐπί. c MS. habet τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ. d ὥρμητο ἐπ'.

θυγατρὸς· καὶ βασιλευσάσῃ, ἐξ Ἀτόσσης τῆς Κύρου ἕτεροι τέσσερες. τῶν μὲν δὴ προτέρων ἐπρέσβευε Ἀρτοβαζάνης, τῶν δὲ ἐπιγενομένων, Ξέρξης. ἐόντες δὲ μητρὸς οὐ τῆς αὐτῆς, ἐστασίαζον. ὁ μὲν γὰρ Ἀρτοβαζάνης [a], κατότι πρεσβύτατός τε εἴη παντὸς τοῦ γόνου, καὶ ὅτι νομιζόμενον εἴη πρὸς πάντων ἀνθρώπων, τὸν πρεσβύτατον τὴν ἀρχὴν ἔχειν· Ξέρξης δὲ, ὡς Ἀτόσσης τε παῖς εἴη τῆς Κύρου θυγατρὸς, καὶ ὅτι Κῦρος εἴη ὁ κτησάμενος τοῖσι Πέρσῃσι τὴν ἐλευθερίην. Δαρείου δὲ οὐκ ἀποδεικνυμένου κω γνώμην, ἐτύγχανε κατὰ τὠυτὸ τούτοισι καὶ Δημάρητος ὁ Ἀρίστωνος ἀναβεβηκὼς ἐς Σοῦσα, ἐστερημένος τε τῆς ἐν Σπάρτῃ βασιληΐης, καὶ φυγὴν ἐπιβαλὼν ἑωυτῷ ἐκ Λακεδαίμονος. οὗτος ὡνὴρ πυθόμενος τῶν Δαρείου παίδων τὴν διαφορὴν, ἐλθὼν, ὡς ἡ φάτις μιν ἔχει, Ξέρξῃ συνεβούλευε λέγειν πρὸς τοῖσι ἔλεγε ἔπεσι, ὡς αὐτὸς μὲν γένοιτο Δαρείῳ ἤδη βασιλεύοντι, καὶ ἔχοντι τὸ Περσέων κράτος, Ἀρτοβαζάνης δὲ, ἔτι ἰδιώτῃ ἐόντι Δαρείῳ. οὔκων οὔτ᾽ εἰκὸς εἴη οὔτε δίκαιον, ἄλλον τινὰ τὸ γέρας ἔχειν πρὸ ἑωυτοῦ. ἐπεί γε καὶ ἐν Σπάρτῃ, ἔφη ὁ Δημάρητος ὑποτιθέμενος, οὕτω νομίζεσθαι, ἢν οἱ μὲν προγεγονότες ἔωσι πρὶν ἢ τὸν πατέρα σφέων βασιλεῦσαι, ὁ δὲ βασιλεύοντι ὀψίγονος ἐπιγένηται, τοῦ ἐπιγενομένου τὴν ἔκδεξιν τῆς βασιληΐης γίνεσθαι. χρησαμένου δὲ Ξέρξεω τῇ Δημαρήτου ὑποθήκῃ, γνοὺς ὁ Δαρεῖος ὡς λέγει δίκαια, βασιλῆά μιν ἀπέδεξε. Δοκέει δέ μοι καὶ ἄνευ ταύτης τῆς ὑποθήκης βασιλεῦσαι ἂν Ξέρξης. ἡ γὰρ Ἄτοσσα εἶχε τὸ πᾶν κράτος. Ἀποδέξας δὲ βασιλῆα Πέρσῃσι Δαρεῖος Ξέρξεα, ὁρμᾶτο στρατεύεσθαι. ἀλλὰ γὰρ μετὰ ταῦτά τε καὶ Αἰγύπτου ἀπόστασιν, τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ παρασκευαζόμενον συνήνεικε αὐτὸν Δαρεῖον, βασιλεύσαντα τὰ πάντα ἓξ καὶ τριήκοντα ἔτεα, ἀποθανεῖν· οὐδέ οἱ ἐξεγένετο οὔτε τοὺς ἀπεστεῶτας Αἰγυπτίους οὔτε Ἀθηναίους τιμωρήσασθαι. Ἀποθανόντος δὲ Δαρείου, ἡ βασιληΐη ἀνεχώρησε ἐς τὸν παῖδα τὸν ἐκείνου Ξέρξεα. ὁ τοίνυν Ξέρξης ἐπὶ μὲν τὴν Ἑλλάδα οὐδαμῶς πρόθυμος ἦν κατ᾽ ἀρχὰς στρατεύεσθαι, ἐπὶ δὲ Αἴγυπτον ἐποιέετο τὴν στρατιῆς ἄγερσιν. παρεὼν δὲ καὶ δυνάμενος παρ᾽ ἑωυτῷ μέγιστον Περσέων Μαρδόνιος ὁ Γωβρύεω, ὃς ἦν Ξέρξῃ μὲν ἀνεψιὸς, Δαρείου δὲ ἀδελφεῆς παῖς, τοιούτου λόγου εἴχετο, λέγων, „Δέσποτα οὐκ εἰκός ἐστι Ἀθηναίους ἐργασαμένους πολλὰ ἤδη κακὰ Πέρσας, μὴ οὐ δοῦναι δίκην τῶν ἐποίησαν. ἀλλ᾽ εἰ τὸ [b] μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τά περ ἐν χερσὶν ἔχεις· ἡμερώσας δὲ Αἴγυπτον τὴν ἐξυβρίσασαν, στρατηλάτεε ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἵνα λόγος τέ σε [c] ἔχῃ πρὸς ἀνθρώπων

a ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης. b ἀλλὰ τό. c λόγος τε.

Controversia filiorum Darii de successione. Demarati Lacedæmonii exilium Susa, & consilium datum Xerxi, qui vicit Atossæ matris potentia. Mors Darii, & statim deliberatum de Ægypto, an Græcia invadenda.

filia suscepti, & post partum regnum, alii quatuor ex Atossa Cyri filia. Superiorum maximus natu erat Artobazanes, posteriorum Xerxes. qui quum ex eadem matre non essent, disceptabant: nam Artobazanes quidem, quod omnis paternæ subolis ipse maximus natu foret, & quod apud universos homines sit institutum, ut maximus natu obtineat principatum: Xerxes vero, quod ipse Atossa genitus esset, filia Cyri, & quod Cyrus foret, qui Persis libertatem acquisisset. Dario autem nondum ferente 3
sententiam, aderat forte Demaratus Aristonis filius, qui per id tempus altercationis Spartano regno exutus, ac Lacedæmone profugus, Susa ascenderat. hic vir audita liberorum Darii controversia, adiit (ut fama fertur) Xerxem, admonuitque ut ad cetera quæ pro se dicebat hoc adderet, se quidem genitum Dario jam regi & Persarum imperium obtinenti; Artobazanem vero, Dario etiamdum privato: proinde neque æquum neque justum esse alium quempiam potius quam se illud decus adipisci; quoniam Spartæ quoque sic usurparetur, ut sicui antequam regnet filii nati fuerint, deinde regnanti alius nascatur, hujus postea nati successio regni fit. Hac à Demarato suggesta ratione utentem Xerxem, tanquam justa dicentem, Darius regem declaravit. Quamquam etiam citra præceptum Demarati Xerxes (ut mea fert opinio) regnavisset: quippe quum omnis potentia penes Atossam esset. Declara- 4
to Darius Xerxe rege quum conaretur rebus apparatis exire in expeditionem, altero ab defectione Ægyptiorum anno, supremum diem obiit, sex & triginta annis regni expletis, haud compos voti ut rebellantes Ægyptios & Athenienses ulcisceretur. Ejus morte regnum ad Xer- 5
xem filium devenit, qui ab initio nequaquam animatus erat ad bellum Græciæ inferendum, sed Ægypto. Ceterum Mardonius consobrinus ejus, Gobryæ & sororis Darii filius, eum adiens, his verbis est alloquutus, Domine; haud decorum est Athenienses tam male jam de Persis meritos non dare pœnas eorum quæ perpetraverunt. tu vero si quod in manibus habes nunc perficias: tamen ubi Ægyptum illam contumeliosam domueris, sume adversus Athenas expeditionem; ut & bene de te loquantur homines, & post-

posthac abstineat quisque belli causa in terras tuas veniendo. Et hæc quidem erat ratio ultionis exigendæ: illa autem rationis accessio, Europam esse regionem admodum speciosam, omniaque genera felicium arborum ferentem, ac summæ bonitatis, & dignam quæ à solo inter mor-
6 tales rege possideatur. Hæc Mardonius dicebat ut novorum operum cupidus, & ambiens Græciæ præfectus esse. Tempore tandem intercedente etiam confecit, ac Xerxi persuasit, ut talia aggrederetur. Contigit enim quoque, ut alia ad hoc persuadendum adjumenta fuerint. primum è Thessalia nuncii ab Aleuadis ad regem invocandum, se enim adversus Græciam omne obsequium præstituros: Aleuadæ autem isti erant Thessaliæ reges. deinde ii Pisistratidæ qui Susa ascenderant: qui cum eisdem sermonibus inniterentur quibus & Aleuadæ, tum vero aliquid super hæc amplius adporrigebant, Onomacritum virum Atheniensem habentes sortilegum, & Musæi sortium venditorem. Ascenderant autem ante cum eo reversuri in gratiam. nam Onomacritus ab Hipparcho Pisistrati filio Athenis fuerat ejectus, quod à Laso Hermionensi manifestò deprehensus fuisset, versibus Musæi etiam inseruisse oraculum fore ut insulæ, Lemno adjacentes, mari submergerentur. Ob id Hipparchus hominem ejecerat, familiarissime illo antea usus. Et tunc cum simul ascendisset, quoties in conspectum regis veniret, honorifice de eo Pisistratidis loquentibus, ordine recensebat quædam oracula. Si igitur alicui inesset aliquid cladem barbaro nuncians, ex illis nullum recitavit; sed quibus felicissima significabantur, ea excerpens dicebat & Hellespontum jungi in fatis esse ab viro Persa, & expeditionem
7 enarrans. Hic igitur oracula promens conversabatur, & Pisistratidæ sententias dicentes. Ubi autem Xerxes ad inferendum Græciæ bellum inductus est, altero à morte Darii anno, primam expeditionem fecit adversus eos qui rebellaverant: quos subactos, & Ægyptum omnem magis servam reddens quam sub Dario fuerat, tradidit gubernandam Achæmeni fratri suo, Darii filio: quem præsidem Ægypti interjecto deinde tempore interemit Inarus Psammitichi filius,
8 vir Afer. Xerxes recepta Ægypto, ducturus in operas adversus Athenas exercitum,

„πων ἀγαθὸς, καί τις ὕστερον φυλάσσηται ἐπὶ „γῆν τὴν σὴν στρατεύεσθαι. οὗτος μέν οἱ ὁ λόγος ἦν τιμωρός. τοῦδε δὲ [a] τοῦ λόγου παρενθήκην ποιέεσκε [b] τήνδε, ὡς ἡ Εὐρώπη περικαλλὴς εἴη χώρη [c], καὶ δένδρεα παντοῖα φέρει τὰ ἥμερα, ἀρετήν τε ἄκρη, βασιλέϊ τε μούνῳ θνητῶν ἀξίη ἐκτῆσθαι. Ταῦτα δὲ ἔλεγε, οἷα νεωτέρων ἔργων ἐπιθυμητὴς ἐὼν, καὶ θέλων αὐτὸς τῆς Ἑλλάδος ὕπαρχος εἶναι. χρόνῳ δὲ κατεργάσατό τε καὶ ἀνέπεισε Ξέρξεα ὥστε ποιέειν ταῦτα. συνέλαβε γὰρ καὶ ἄλλα οἱ σύμμαχα γενόμενα ἐς τὸ [d] πείθεσθαι Ξέρξεα· τοῦτο μὲν, ἀπὸ τῆς Θεσσαλίης παρὰ τῶν Ἀλευαδέων ἀπιγμένοι ἄγγελοι ἐπεκαλέοντο βασιλῆα, πᾶσαν προθυμίην παρεχόμενοι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οἱ δὲ Ἀλευάδαι οὗτοι ἔσαν Θεσσαλίης βασιλῆες· τοῦτο δὲ, Πεισιστρατιδέων οἱ ἀναβεβηκότες ἐς Σοῦσα, τῶν τε αὐτῶν λόγων ἐχόμενοι τῶν καὶ οἱ Ἀλευάδαι· καὶ δή τι πρὸς τούτοισι ὅτι [e] πλέον προσωρέγοντο οἱ ἔχοντες Ὀνομάκριτον, ἄνδρα Ἀθηναῖον χρησμολόγον τε καὶ διαθέτην χρησμῶν τῶν Μουσαίου. ἀναβεβήκεσαν γὰρ τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι. ἐξηλάθη γὰρ ὑπὸ Ἱππάρχου τοῦ Πεισιστράτου ὁ Ὀνομάκριτος ἐξ Ἀθηναίων, ἐπ' αὐτοφώρῳ ἁλοὺς ὑπὸ Λάσου τοῦ Ἑρμιονέος ἐμποιέων ἐς τὰ Μουσαίου χρησμὸν, ὡς αἱ ἐπὶ Λήμνου ἐπικείμεναι νῆσοι ἀφανιζοίατο ἐκ τῆς θαλάσσης. διὸ ἐξήλασέ μιν ὁ Ἵππαρχος, πρότερον χρεώμενος τὰ μάλιστα. τότε δὲ συναναβὰς, ὅκως ἀπίκοιτο ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, λεγόντων τῶν Πεισιστρατιδέων περὶ αὐτοῦ σεμνοὺς λόγους, κατέλεγε τῶν χρησμῶν. εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγε οὐδὲν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, ἔλεγε τόν τε Ἑλλήσποντον ὡς ζευχθῆναι χρεὼν εἴη ὑπ' ἀνδρὸς Πέρσεω, τήν τε ἔλασιν ἐξηγεόμενος. οὗτός τε δὴ χρησμῳδέων προσεφέρετο, καὶ οἵ τε Πεισιστρατίδαι γνώμας [f] ἀποδεικνύμενοι. ὡς δὲ ἀνεγνώσθη Ξέρξης στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐνθαῦτα δευτέρῳ μὲν ἔτεϊ μετὰ τὸν θάνατον Δαρείου, πρῶτα στρατιὴν ποιέεται ἐπὶ τοὺς ἀπεστεῶτας. τούτους μέν νυν καταστρεψάμενος, καὶ Αἴγυπτον πᾶσαν πολλῷ δουλοτέρην ποιήσας ἢ ἐπὶ Δαρείου ἦν, ἐπιτρέπει Ἀχαιμένεϊ, ἀδελφεῷ μὲν ἑωυτοῦ, Δαρείου δὲ παιδί. Ἀχαιμένεα μέν νυν ἐπιτροπεύοντα Αἰγύπτου, χρόνῳ μετέπειτα ἐφόνευσε Ἰνάρως ὁ Ψαμμιτίχου, ἀνὴρ Λίβυς. Ξέρξης δὲ μετὰ Αἰγύπτου ἅλωσιν, ὡς ἔμελλε ἐς χεῖρας ἄξεσθαι τὸ στράτευμα τὸ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, συλλο-

a τούτου δὲ. b ἐποίεε. c περικαλλὴς χώρη. d γενόμενα πρὸς τό. e ἔτι. f Πεισιστρατίδαι καὶ οἱ Ἀλευάδαι γνώμας.

σύλλογον ἐπίκλητον Περσέων τῶν ἀρίστων ἐποιέετο,
ἵνα γνώμας τε πύθηταί σφέων, καὶ αὐτὸς ἐν πᾶσι
εἴπῃ τὰ θέλει. ὡς δὲ συνελέχθησαν, ἔλεξε Ξέρξης
,, τάδε. Ἄνδρες Πέρσαι, οὔτ' αὐτὸς κατηγήσομαι
,, νόμον τόνδε ἐν ὑμῖν τιθεὶς, παραδεξάμενός τε,
,, αὐτῷ χρήσομαι. ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθάνομαι τῶν πρε-
,, σβυτέρων, οὐδαμά κω ἠτρεμήσαμεν, ἐπεί τε πα-
,, ρελάβομεν τὴν ἡγεμονίην τήνδε παρὰ τῶν Μήδων,
,, Κύρου κατελόντος Ἀστυάγεα. ἀλλὰ θεός τε οὕτω
,, ἄγει, καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πολλὰ ἐπέπουσι συμφέρεται
,, ἐπὶ τὸ ἄμεινον. τὰ μέν νυν Κῦρός τε [a] καὶ Καμ-
,, βύσης πατήρ τε ἐμὸς Δαρεῖος κατεργάσαντο καὶ
,, προσεκτήσαντο ἔθνεα, ἐπισταμένοισι εὖ οὐκ ἄν τις
,, λέγοι· ἐγὼ δὲ ἐπεί τε παρέλαβον τὸν θρόνον, τοῦ-
,, το ἐφρόντιζον, ὅκως μὴ λείψωμαι τῶν πρότερον
,, γενομένων ἐν τιμῇ τῇδε, μηδὲ ἐλάσσω προσκτήσω-
,, μαι δύναμιν Πέρσῃσι. φροντίζων δὲ εὑρίσκω, ἅ-
,, μα μὲν κῦδος ἡμῖν τε προσγινόμενον, χώρην τε
,, τῆς νῦν ἐκτήμεθα οὐκ ἐλάσσονα οὐδὲ φλαυροτέ-
,, ρην [b], παμφορωτέρην δέ· ἅμα δὲ τιμωρίην τε
,, καὶ τίσιν γινομένην. διὸ ὑμέας νῦν ἐγὼ [c] συνέ-
,, λεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν, ὑπερθέωμαι ὑ-
,, μῖν. μέλλω, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρα-
,, τὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἵνα Ἀθη-
,, ναίους τιμωρήσωμαι, ὅσα δὴ πεποιήκασι Πέρ-
,, σας τε καὶ πατέρα τὸν ἐμόν. ὡρᾶτε μέν νυν καὶ
,, πατέρα τὸν ἐμὸν Δαρεῖον ἰθύοντα στρατεύεσθαι ἐπὶ
,, τοὺς ἄνδρας τούτους· ἀλλ' ὁ μὲν τετελεύτηκε, καὶ
,, οὐκ ἐξεγένετο αὐτῷ τιμωρήσασθαι· ἐγὼ δὲ ὑπέρ
,, τε ἐκείνου καὶ τῶν ἄλλων Περσέων οὐ πρότερον
,, παύσομαι, πρὶν ἢ ἕλω τε καὶ πυρώσω τὰς Ἀθή-
,, νας, οἵ γε ἐμὲ καὶ πατέρα τὸν ἐμὸν ὑπῆρξαν
,, ἄδικα ποιεῦντες· πρῶτα μὲν, ἐς Σάρδις ἐλ-
,, θόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ
,, ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι, ἐνέπρησαν τά τε ἄλσεα
,, καὶ τὰ ἱρά· δεύτερα δὲ, ὑμέας οἷα ἔρξαν ἐς
,, τὴν σφετέρην ἀποβάντας, ὅτε Δᾶτίς τε καὶ
,, Ἀρταφέρνης ἐστρατήγεον, τὰ ἐπίστασθέ κου
,, πάντες. τούτων μέντοι εἵνεκα ἀνάρτημαι ἐπ'
,, αὐτέους [d] στρατεύεσθαι. ἀγαθὰ δὲ ἐν αὐτοῖσι το-
,, σάδε ἀνευρίσκω λογιζόμενος [e], εἰ τούτους τε
,, καὶ τοὺς τούτοισι πλησιοχώρους καταστρεψόμεθα,
,, οἳ Πέλοπος τοῦ Φρυγὸς νέμονται χώρην, γῆν τε
,, τὴν Περσίδα ἀποδέξομεν τῷ Διὸς αἰθέρι ὁμου-
,, ρέουσαν. οὐ γὰρ δὴ χώρην γε οὐδεμίην κατόψε-
,, ται ὁ ἥλιος ὁμουρέουσαν [f] τῇ ἡμετέρῃ, ἀλλά
,, σφεας πάσας ἐγὼ ἅμα ὑμῖν μίαν χώρην θή-
,, σω, διὰ πάσης διεξελθὼν τῆς Εὐρώπης. πυνθάνο-
,, μαι γὰρ ὧδε ἔχειν· οὔτε τινὰ πόλιν ἀνδρῶν οὐδεμίην,
οὔτε

citum, præstantissimos quosque Persarum in concilium vocavit, ut & illorum sententias audiret, & ipse coram omnibus diceret quæ liberet. Quibus coactis, ita loquutus est, Viri Persæ, 1
equidem ego non ero hujus instituti autor, sed ab aliis traditi imitator. nam quemadmodum à majoribus natu accepi, ex quo imperium hoc Medis eripuimus, Astyage per Cyrum amoto, nunquam conquievimus, sed ita deus ducit, & ipsis nobis multa adsequentibus in melius confert. Atque ea quidem quæ Cyrus Cambysesque ac pater meus Darius fecere, quasque gentes imperio addidere, non attinet referre apud probe scientes: ego autem posteaquam hanc sedem accepi, dedi operam ne ab iis qui hoc honore sunt functi degenerarem, neve minus potentiæ Persis acquirerem. Quod animo versans, invenio nobis accedentem gloriam pariter, & regionem ea quam nunc possedimus, neque minorem neque deteriorem, sed feraciorem, una cum ultione injuriæ atque vindicta. Ideoque ego vos contraxi, ut id quod agere constitui vobis exponerem. Constitui, jun- 2
cto Hellesponto, copias per Europam ducere in Græciam, ut Atheniensium ulciscar injurias, quas cum Persis aliis, tum patri meo intulere. Noratis autem & Darium adversus hos viros bellum movere destinasse: verum ei morte prævento non contigit ut illos ulcisceretur. Ego vero ejus vicem aliorumque Persarum ulcisci non prius desinam, quam expugnavero incenderoque Athenas; cujus cives & me & patrem meum priores injuria affecerunt: primum quum Sardes una cum Aristagora Milesio servo nostro venientes cremaverunt lucosque ac delubra. Deinde in vos quid fecerint terram suam ingressos, quum Datis & Artaphernes duces fuere, omnes scitis. Harum rerum gratia allevor ad in- 3
ferendum eis bellum: in quibus tot bona ratiocinando comperio, si hos atque ipsorum finitimos, regionem Pelopis Phrygis incolentes, in potestatem redegerimus; terram Persidem ætheri Jovis conterminam reddemus. nullam enim regionem spectabit sol finitimam nostræ, sed ego omnem permensus Europam, una vobiscum cunctas illas in unam redigam. Nam ita rem habere audio, nullam reliquam esse neque virorum civita-

a μή τοι Κῦρός τε. b φαυλοτέρην. c ὑμέας ἐγώ. d ἐπ' αὐτούς. e εὑρίσκω ἀναλογιζόμενος. f ὅμουρον ἐοῦσαν.

vitatem neque gentem aliquam hominum, quæ nobiſcum dimicare poſſit exſtirpatis his quos dixi. Ita & qui nos laceſſierunt, & qui ſunt ſine culpa, jugum
4 ſervile ſuſtinebunt. In quo vos mihi hæc faciendo gratificemini: ubi tempus vobis indicavero quo præſto eſſe oportet, tunc unuſquiſque debebit impigre adeſſe. Quorum qui ornatiſſimis cum copiis aderit, eum donabo iis quæ in noſtra domo pretioſiſſima habentur. Et hæc quidem ita agenda ſunt. Sed ne meo videar arbitrio privatim conſulere, rem pono in medio, jubens unumquemque quam libet ſententiam dicere. His dictis loquendi
9 finem fecit. Poſt quem Mardonius, Domine, inquit, tu vero non modo natis Perſis, ſed etiam venturis es præſtantior: qui cum alia & optima & veriſſima commemoras, tum vero Iones qui Europam incolunt, non ſines inſultare nobis, ſane illos indignos. Etenim res miſeranda fuerit, ſi Sacas & Indos & Æthiopes & Aſſyrios, aliaſque multas ac grandes nationes, quæ nihil Perſas læſere, tamen potentiæ prolatandæ gratia in ſatrapias redegimus; Græcos, qui nos laceſſere injuria inceperunt, non ulciſcemur. quidnam metuentes? quam multitudinis colluviem? quam pecuniarum vim? Eorum pugnam novimus, eorum novimus vires quæ ſunt imbecilles, eorum poſtquam ſubegimus liberos habemus, hos qui in regione noſtra habitantes, Iones & Æolenſes & Dorienſes appellantur. Quos ipſe quoque expertus jam ſum, quum eis juſſu patris tui intuli bellum: ac mihi quum Macedoniam uſque proceſſiſſem, & pene uſque ad ipſas Athenas, ne-
2 mo pugnaturus occurrit. Quanquam conſuevere Græci (ut audio) inconſultiſſime inire bella, propter imperitiam ac ſiniſteritatem. nam quum bellum inter eos indictum eſt, in locum quem pulcherrimum planiſſimumque invenere deſcendentes, ibi prœlia faciunt, ita ut magno cum ſuo malo victores inde diſcedant: de victis prorſus nihil dico. nam ad internecionem deveniunt. quos oportebat, quum ſint ejuſdem linguæ, interpoſitis caduceatoribus ac nunciis dirimere controverſias, & omnia alia potius agere quam pugnare: aut, ſi neceſſe habent inter ſe omnino pugnare, invenire qua parte utrique ſint expugnatu difficillimi, & ibi fortunam belli tentare.

,,οὔτε ἔθνος οὐδὲν ἀνθρώπων ὑπολείπεσθαι, τὸ
,,ἡμῖν οἷόν τε ἔσται ἐλθεῖν ἐς μάχην, τουτέων τῶν
,,κατέλεξα, ὑπεξαραιρημένων. οὕτω οἵ τε ἡ-
,,μῖν αἴτιοι ἕξουσι δούλιον ζυγὸν, οἵ τε ἀναίτιοι.
,,ὑμεῖς δ' ἄν μοι τάδε ποιέοντες χαρίζοισθε·
,,ἐπεὰν ὑμῖν σημήνω τὸν χρόνον ἐς τὸν ἥκειν δεῖ,
,,προθύμως πάντα τινὰ ὑμέων χρήσει παρεῖναι.
,,ὃς ἂν δὲ ἔχων ἥκῃ παρεσκευασμένον στρατὸν
,,κάλλιστα, δώσω οἱ δῶρα τὰ τιμιώτατα νομί-
,,ζεται εἶναι ἐν ἡμετέρου [a]. ποιητέα μέν νυν ταῦ-
,,τά ἐστι οὕτω. ἵνα δὲ μὴ ἰδιοβουλεύειν ὑμῖν δοκέω,
,,τίθημι τὸ πρῆγμα ἐς μέσον, γνώμην κελεύων
,,ὑμέων τὸν βουλόμενον ἀποφαίνεσθαι. ταῦτα εἴ-
πας ἐπαύετο. Μετ' αὐτὸν δὲ Μαρδόνιος ἔλεγε,
,,Ὦ δέσποτα, οὐ μόνον εἶς τῶν γενομένων Περσέων
,,ἄριστος, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐσομένων· ὃς τά τε ἄλ-
,,λα λέγων ἐπίκεο ἄριστα καὶ ἀληθέστατα, καὶ
,,Ἴωνας τοὺς ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένους οὐκ ἐ-
,,άσεις καταγελάσαι ἡμῖν, ἐόντας ἀναξίους. καὶ γὰρ
,,δεινὸν ἂν εἴη πρῆγμα, εἰ Σάκας μὲν καὶ Ἰνδοὺς
,,καὶ Αἰθίοπας καὶ Ἀσσυρίους, ἄλλα τε ἔθνεα πολ-
,,λὰ καὶ μεγάλα, ἀδικήσαντα Πέρσας οὐδὲν, ἀλλὰ
,,δύναμιν προσκτᾶσθαι βουλόμενοι, καταστρεψά-
,,μενοι δούλους ἔχομεν, Ἕλληνας δὲ, ὑπάρξαν-
,,τας ἀδικίης, οὐ τιμωρησόμεθα. τί δείσαντες;
,,κοίην πλήθεος συστροφήν; κοίην δὲ χρημάτων
,,δύναμιν; τῶν ἐπιστάμεθα μὲν τὴν μάχην, ἐπι-
,,στάμεθα δὲ τὴν δύναμιν ἐοῦσαν ἀσθενέα· ἔχο-
,,μεν δὲ αὐτέων παῖδας καταστρεψάμενοι, τούτους
,,οἳ ἐν τῇ ἡμετέρῃ κατοικημένοι, Ἴωνές τε καὶ Αἰο-
,,λέες καὶ Δωριέες καλέονται. ἐπειρήθην δὲ καὐτὸς
,,ἤδη ἐπελαύνων ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους ὑπὸ
,,πατρὸς τοῦ σοῦ κελευσθείς· καί μοι μέχρι Μα-
,,κεδονίης ἐλάσαντι, καὶ ὀλίγον ἀπολιπόντι ἐς αὐ-
,,τὰς Ἀθήνας ἀπικέσθαι, οὐδεὶς ἠντιώθη ἐς μάχην.
,,καί τοι ἐώθασι Ἕλληνες (ὡς πυνθάνομαι)
,,ἀβουλότατα πολέμους ἵστασθαι, ὑπό τε ἀγνωμο-
,,σύνης καὶ σκαιότητος. ἐπεὰν γὰρ ἀλλήλοισι πό-
,,λεμον προείπωσι, ἐξευρόντες τὸ κάλλιστον χω-
,,ρίον καὶ λειότατον, ἐς τοῦτο κατιόντες μάχον-
,,ται· ὥστε σὺν κακῷ μεγάλῳ οἱ νικῶντες ἀπ-
,,αλλάσσονται. περὶ δὲ τῶν ἑσσωμένων οὐδὲ λέγω
,,ἀρχήν. ἐξώλεες γὰρ δὴ γίνονται. τοὺς χρῆν,
,,ἐόντας ὁμογλώσσους, κήρυξί τε διαχρεωμέ-
,,νους καὶ ἀγγέλοισι, καταλαμβάνειν τὰς δια-
,,φορὰς καὶ παντὶ μᾶλλον ἢ μάχῃσι. εἰ δὲ πάν-
,,τως ἔδεε πολεμέειν πρὸς ἀλλήλους, ἐξευρί-
,,σκειν χρῆν τῇ ἑκάτεροί εἰσι δυσχειρωτότατοι,
καὶ

a ἡμετέρῳ.

Quem excipit patruus Xerxis Artabanus, casum belli & Græcam fortitudinem proponens.

καὶ πενίη πέρι. τρόπῳ τοίνυν οὐ χρηστῷ Ἕλληνες διαχρεώμενοι, ἐμέο ἐλάσαντος μέχρι Μακεδονίης γῆς, οὐκ ἦλθον ἐς τούτου λόγον ὥστε μάχεσθαι. σοὶ δὲ δὴ μέλλει τις ὦ βασιλεῦ ἀντιώσεσθαι πόλεμον προφέρων, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας; ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, οὐκ ἐς τοῦτο θράσεος ἀνήκει τὰ Ἑλλήνων πρήγματα. εἰ δὲ ἄρα ἐγώ γε ψευσθείην [a] γνώμῃ, καὶ ἐκεῖνοι ἐπαρθέντες ἀβουλίῃ ἔλθοιεν ἡμῖν ἐς μάχην, μάθοιεν ἂν ὡς εἰμὲν ἀνθρώπων ἄριστοι τὰ πολέμια. ἔστω δ' ὦν μηδὲν ἀπείρητον. αὐτόματον γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' ἀπὸ πείρης πάντα ἀνθρώποισι φιλέει γίνεσθαι. Μαρδόνιος μὲν τοσαῦτα ἐπιλεήνας τὴν Ξέρξεω γνώμην, ἐπέπαυτο. Σιωπώντων δὲ τῶν ἄλλων Περσέων, καὶ οὐ τολμώντων γνώμην ἀποδείκνυσθαι ἀντίην τῇ προκειμένῃ, Ἀρτάβανος ὁ Ὑστάσπεος, πάτρως ἐὼν Ξέρξῃ, τῷ δὴ καὶ πίσυνος ἐὼν, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ, μὴ λεχθεισέων μὲν γνωμέων ἀντιέων ἀλλήλῃσι, οὐκ ἔστι τὴν ἀμείνω αἱρεόμενον ἑλέσθαι, ἀλλὰ δεῖ τῇ εἰρημένῃ χρῆσθαι· λεχθεισέων δὲ, ἔστι· ὥσπερ τὸν χρυσὸν τὸν ἀκήρατον, αὐτὸν μὲν ἐπ' ἑωυτοῦ οὐ διαγινώσκομεν, ἐπεὰν δὲ παρατρίψωμεν ἄλλῳ χρυσῷ, διαγινώσκομεν τὸν ἀμείνω. ἐγὼ δὲ καὶ πατρὶ [b] τῷ σῷ, ἀδελφεῷ δὲ ἐμῷ, Δαρείῳ, ἠγόρευον μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ Σκύθας, ἄνδρας οὐδαμόθι γῆς ἄστυ νέμοντας· ὁ δὲ, ἐλπίζων Σκύθας τοὺς Νομάδας καταστρέψεσθαι, ἐμοί τε οὐκ ἐπείθετο, στρατευσάμενός τε, πολλούς τε καὶ ἀγαθοὺς τῆς στρατιῆς ἀποβαλὼν ἀπῆλθε. σὺ δὲ, ὦ βασιλεῦ, μέλλεις ἐπ' ἄνδρας στρατεύεσθαι πολλὸν ἀμείνονας ἢ Σκύθας· οἳ κατὰ θάλασσάν τε ἄριστοι καὶ κατὰ γῆν λέγονται εἶναι. τὸ δὲ αὐτοῖσι ἔνεστι δεινὸν, ἐμέ σοι δίκαιόν ἐστι φράζειν· ζεύξας φὴς τὸν Ἑλλήσποντον, ἐλᾶν στρατὸν διὰ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἑλλάδα. καὶ δὴ καὶ συνήνεικε [c] ἢ καὶ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν ἑσσωθῆναι, ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. οἱ γὰρ ἄνδρες λέγονται εἶναι ἄλκιμοι. πάρεστι δὲ καὶ σταθμώσασθαι, εἰ στρατιήν γε τοσαύτην σὺν Δάτι καὶ Ἀρταφέρνεϊ ἐλθοῦσαν ἐς τὴν Ἀττικὴν χώρην μοῦνοι Ἀθηναῖοι διέφθειραν, οὔκων ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε [d]. ἀλλ' ἢν τῇσι νηυσὶ ἐμβάλωσι, καὶ νικήσαντες ναυμαχίῃ, πλέωσι ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἔπειτα λύσωσι τὴν γέφυραν, τοῦτο δὴ, βασιλεῦ, γίνεται δεινόν. ἐγὼ δὲ οὐδεμιῇ σοφίῃ οἰκηίῃ αὐτὸς συμβάλλομαι ταῦτα· ἀλλ' οἷόν κοτε ἡμέας ὀλίγου ἐδέησε καταλαβεῖν πάθος, ὅτε πατὴρ σὸς ζευ-

a ἐγὼ ψευσθείην. b δὲ πατρί. c καὶ δὴ συνήνεικε. d ἀμφοτέρῃ ἐχώρησε.

tare. Hoc itaque ritu haud probo utentes Græci, nunquam mecum verbis egerunt de dimicando, quum Macedonia terra tenus promovissem. Tibi autem, 3
rex, quis obviam venturus est bellandi caussa, copias Asiæ atque omnem classem agenti? non eo audaciæ procedunt, ut reor, Græcorum res. Quod si me fallit opinio, & illi vecordia elati ad pugnandum nobiscum venient, discant nos esse in re bellica præstantissimos hominum. Nihil igitur sit quod non experiamur. nam sua sponte nihil fit, sed omnia ab experimento hominibus fieri consuerunt. His Mardonius sententiæ Xerxis assentatus, loqui cessavit. Tum silenti- 10
bus aliis Persis, nec diversam eis quæ dicta essent sententiam dicere audentibus, Artabanus Hystaspis filius, Xerxis patruus, eoque fretus, ita inquit, Rex, 1
nisi diversæ inter se sententiæ dicantur, non potest quis eligere meliorem, sed necesse habet ea quæ dicta est uti: at quum plures dictæ sunt, licet; sicut aurum purum ipsum in se non discernimus, sed quum affricuerimus alteri, melius discernimus. Ego autem etiam patri tuo Dario eidemque fratri meo suadebam, ne sumeret adversus Scythas expeditionem, viros nulla usquam oppida incolentes: sed ille sperans Scythas Nomades se subacturum, mihi non est assensus, & sumpta expeditione, multis & egregiis viris de exercitu amissis abscessit. Tu vero, rex, bellum inferre destinas viris multo quam Scythæ sunt præstantioribus, quique & mari & terra optimi esse dicuntur: in quibus quid formidandum sit, hoc me tibi justum est promere. Quum ponte junxeris Hel- 2
lespontum, ais te copias per Europam in Græciam ducturum: atqui contigerit aut in terra aut in mari aut utrobique te superari; siquidem feruntur viri esse fortes. Cujus rei licet hinc argumentum capere: Si tot copias ductu Datis & Artaphernis Atticam regionem ingressas soli Athenienses profligaverunt, ergo non utraque in parte illis successit. Quod si iidem conscensis navibus pugna navali victores ad Hellespontum navigent, ac deinde pontem solvant, hoc formidabile, rex, fuerit. Neque vero hoc ex mea 3
unius privata prudentia conjecto, sed eo casu quo aliquando parum abfuit quin opprimeremur, quum pater tuus juncto

cto Bosporo Thracio, ac flumine Istro pontibus commisso, trajecit ad Scythas: eum trajectum Scythæ omnibus modis institere precari Iones, quibus custodia pontium Istri delegata erat, ut interscinderent. Quo tempore si Histiæus Mileti tyrannus aliorum sententiæ accessisset, ac non contradixisset, actum erat de rebus Persarum. Atqui res est dictu & auditu quoque horribilis, omnem regis
4 statum in uno viro positum fuisse. Quare ne delibera tu ullum tale adire discrimen, nulla exigente necessitate, sed mihi obtempera: hunc cœtum in præsens missum facito, iterumque quum tibi videbitur, re apud teipsum ante considerata, edicito quod optimum esse arbitraberis. bene enim consultare, comperio maximum esse lucrum. nam etiamsi quid è contrario evenire volet, nihilo tamen minus bene consultum est, sed superavit fortuna consilium: at qui turpiter consultavit, si ei fortuna obsecundet, ille est quidem voti compos, nihilo tamen minus male consilium cepit. Vides ut prægrandia animalia fulmine deus ferit nec sinit inso-
5 lescere: parva vero nec leviter lædit? Vides ut maximas semper domos & arbores talia tela percutiunt? Gaudet enim deus eminentissima quæque mutilare. Unde & ingens exercitus ab exiguo profligatur, quoties deus iis invidens, aut metum incutit aut tonitru, per quæ indignis priore fortuna modis labuntur. Deus enim neminem alium quam seipsum sinit
6 magnum sapere. Quodcunque igitur quidem negotium properando parit errores, unde magna detrimenta fieri adsolent: in cunctando autem bona insunt, si non talia quæ statim appareant esse, certe suo tempore quis comperiat. Et hoc qui-
7 dem tibi, rex, suadeo. Tu vero, Gobryæ fili Mardonie, desine loqui stulta de Græcis, haud dignis qui male audiant. nam Græcos calumniando, ipsum regem excitas ad bellandum; ad id tu omni aviditate contendere videris; Ne quæso ita sit. Calumnia namque importunissima res est: in qua duo sunt qui injuriam faciunt, unus cui injuria fit. Qui enim calumniatur, injurius est, quod non præsens aliquid accusat: item injurius est, qui sibi patitur ab hoc persuaderi, prius quam rem vere compertam habeat. & illi qui ab sermone abest, ob id fit injuria quod ab altero per calumniam traducitur, ab
8 altero malus putatur. Quod si omnino bel-

„ζεύξας Βόσπορον τὸν Θρηΐκιον, γεφυρώσας δὲ „ποταμὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας· τότε παντοῖοι ἐγένοντο Σκύθαι, δεόμενοι Ἰώνων λῦσαι „τὸν πόρον τοῖσι ἐπετέτραπτο ἡ φυλακὴ τῶν γεφυρέων τοῦ Ἴστρου. καὶ τότε γε Ἱστιαῖος ὁ Μιλήτου „τύραννος εἰ ἐπέσπετο τῶν ἄλλων τυράννων τῇ „γνώμῃ, μηδὲ ἠναντιώθη [a], διέργαστο ἂν τὰ „Περσέων πρήγματα. καί τοι καὶ λόγῳ ἀκοῦσαι „δεινὸν, ἐπ᾽ ἀνδρί γε ἑνὶ πάντα τὰ βασιλέος „πρήγματα γεγενῆσθαι [b]. σὺ ὦν μὴ βουλεύεο [c] „ἐς κίνδυνον μηδένα τοιοῦτον ἀπικέσθαι, μηδεμιῆς ἀνάγκης ἐούσης. ἀλλ᾽ ἐμοὶ πείθευ [d]· νῦν „μὲν τὸν σύλλογον τόνδε διάλυσον· αὖτις τε ὅταν „τοι δοκῇ [e], προσκεψάμενος ἐπὶ σεωυτοῦ, „προαγόρευε τά τοι δοκέει εἶναι ἄριστα. τὸ γὰρ „εὖ βουλεύεσθαι, κέρδος μέγιστον εὑρίσκω ἐόν. „εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναί τι θέλει, βεβούλευται „μὲν οὐδὲν ἧσσον εὖ, ἕσσωται δὲ ὑπὸ τῆς τύχης „τὸ βούλευμα· ὁ δὲ βουλευσάμενος αἰσχρῶς, „εἴ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, εὕρημα εὕρηκε, ἧσσον „δὲ οὐδέν οἱ κακῶς βεβούλευται. ὁρᾷς ὡς τὰ „ὑπερέχοντα ζῶα κεραυνοῖ ὁ θεὸς, οὐδὲ ἐᾷ „φαντάζεσθαι, τὰ δὲ σμικρὰ οὐδέ μιν κνίζει; „ὁρᾷς δὲ ὡς ἐς οἰκήματα τὰ μέγιστα αἰεὶ καὶ δένδρεα, τὰ τοιαῦτ᾽ ἀποσκήπτει τὰ βέλεα [f]; φιλέει γὰρ ὁ θεὸς τὰ ὑπερέχοντα πάντα κολούειν. „οὕτω δὴ καὶ στρατὸς πολλὸς ὑπὸ ὀλίγου διαφθείρεται κατὰ τοιόνδε· ἐπεάν σφι ὁ θεὸς φθονήσας „φόβον ἐμβάλῃ, ἢ βροντὴν, δι᾽ ὧν ἐσφάλησαν [g] ἀναξίως ἑωυτῶν. οὐ γὰρ ἐᾷ φρονέειν ἄλλον μέγα ὁ θεὸς ἢ ἑωυτόν. ἐπειχθῆναι μέν νυν „πᾶν πρῆγμα, τίκτει σφάλματα, ἐκ τῶν ζημίαι „μεγάλαι φιλέουσι γίνεσθαι· ἐν δὲ τῷ ἐπισχεῖν „ἔνεστι ἀγαθὰ, εἰ μὴ παραυτίκα δοκέοντα εἶναι, „ἀλλ᾽ ἀνὰ χρόνον ἐξεύροι [h] τις ἄν. σοὶ μὲν δὴ „ταῦτα, ὦ βασιλεῦ, συμβουλεύω. σὺ δὲ, ὦ παῖ Γωβρύεω Μαρδόνιε, παῦσαι λέγων λόγους ματαίους περὶ Ἑλλήνων, οὐκ ἐόντων ἀξίων φλαύρως ἀκούειν. Ἕλληνας γὰρ διαβάλλων, ἐπαίρεις „αὐτὸν βασιλῆα στρατεύεσθαι. αὐτοῦ δὲ τούτου εἵνεκα δοκέεις μοι πᾶσαν προθυμίην ἐκτείνειν. „μή νυν οὕτω γένηται. διαβολὴ γάρ ἐστι δεινότατον· ἐν τῇ δύο μέν εἰσι οἱ ἀδικέοντες, εἷς δὲ „ὁ ἀδικεόμενος. ὁ μὲν γὰρ διαβάλλων, ἀδικέει, „οὐ παρεόντι κατηγορέων [i]· ὁ δὲ ἀδικέει ἀναπειθόμενος πρὶν ἢ ἀτρεκέως ἐκμάθῃ. ὁ δὲ δὴ „ἀπεὼν τοῦ λόγου τάδε ἐν αὐτοῖσι ἀδικέεται, διαβληθείς τε ὑπὸ τοῦ ἑτέρου, καὶ νομισθεὶς πρὸς „τοῦ ἑτέρου κακὸς εἶναι. ἀλλ᾽ εἰ δὴ δεῖ γε πάντως

a ἠλιώθη. b γεγονέναι. c βουλεύου. d πείθεο. e δοκέει. f ἐπισκήπτει βέλεα. g MS. habet ἐφθάρησαν. h εὕροι. i παρεόντων κατηγορέων.

,, ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τούτους στρατεύεσθαι, φέρε, βα-
,, σιλεὺς μὲν αὐτὸς ἐν ἤθεσι τοῖσι Περσέων μενέ-
,, τω· ἡμέων δὲ ἀμφοτέρων παραβαλλομένων τὰ
,, τέκνα, στρατηλάτεε αὐτὸς σὺ ἐπιλεξάμενός τε
,, ἄνδρας τοὺς ἐθέλεις, καὶ λαβὼν στρατιὴν ὁκό-
,, σην τινὰ βούλεαι. καὶ ἢν μὲν τῇ σὺ λέγεις,
,, ἀναβαίνῃ βασιλέϊ τὰ πρήγματα, κτεινέσθων
,, οἱ ἐμοὶ παῖδες, πρὸς δὲ αὐτοῖσι, καὶ ἐγώ· ἢν
,, δὲ τῇ ἐγὼ προλέγω, οἱ σοὶ ταῦτα πασχόντων,
,, σὺν δέ σφι καὶ σύ, ἢν ἀπονοστήσῃς. εἰ δὲ ταῦ-
,, τα μὲν ὑποδύνειν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάν-
,, τως στράτευμα ἀνάξεις ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀ-
,, κούσεσθαί τινα φημὶ τῶν αὐτοῦ τῇδε ὑπολειπο-
,, μένων, Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασμέ-
,, νον [a] Πέρσας ὑπὸ κυνῶν τε καὶ ὀρνίθων διαφο-
,, ρεύμενον, ἤ κου ἐν γῇ τῇ Ἀθηναίων, ἤ σέ
,, γε ἐν τῇ Λακεδαιμονίων· εἰ μὴ ἄρα [b] καὶ
,, πρότερον κατ' ὁδόν, γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας
ἀναγινώσκεις στρατεύεσθαι βασιλῆα. Ἀρτάβα-
νος μὲν ταῦτα ἔλεξε. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς
,, ἀμείβεται τοῖσδε, Ἀρτάβανε, πατρὸς εἷς τοῦ
,, ἐμοῦ ἀδελφεός. τοῦτό δέ σε ῥύσεται μηδένα ἄξιον
,, μισθὸν λαβεῖν ἐπέων ματαίων· καί τοι ταύ-
,, την τὴν ἀτιμίην προστίθημι, ἐόντι κακῷ τε
,, καὶ ἀθύμῳ, μήτε συστρατεύεσθαι ἐμοί γε ἐπὶ τὴν
,, Ἑλλάδα, αὐτοῦ τε μένειν ἅμα τῇσι γυναιξί.
,, ἐγὼ δὲ καὶ ἄνευ σέο, ὅσα περ εἶπα, ἐπιτελέα
,, ποιήσω. μὴ γὰρ εἴην ἐκ Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος,
,, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀρμνεω [c], τοῦ Τείσπεος,
,, τοῦ Κύρου, τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ [d] Ἀ-
,, χαιμένεος γεγονώς, μὴ τιμωρησάμενος Ἀ-
,, θηναίους· εὖ ἐπιστάμενος ὅτι εἰ ἡμεῖς ἡσυχίην
,, ἕξομεν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μάλα
,, στρατεύσονται ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, εἰ χρὴ σταθμώ-
,, σασθαι τοῖσι ὑπαργμένοισι ἐξ ἐκείνων· οἱ Σάρ-
,, δις τε ἐνέπρησαν, καὶ ἤλασαν ἐς τὴν Ἀσίην. οὐκ-
,, ὦν ἐξαναχωρέειν οὐδετέροισι δυνατῶς ἔχει, ἀλ-
,, λὰ ποιέειν ἢ παθέειν προκέεται ἀγών· ἵνα ἢ τάδε
,, πάντα ὑπὸ Ἕλλησι ἢ ἐκεῖνα πάντα ὑπὸ Πέρ-
,, σῃσι γένηται· τὸ γὰρ μέσον οὐδὲν τῆς ἔχθρης ἐστί. κα-
,, λὸν ὦν προπεπονθότας ἡμέας τιμωρέειν ἤδη [e] γί-
,, νεται, ἵνα καὶ τὸ δεινόν, τὸ πείσομαι, τοῦτο μάθω,
,, ἐλάσας ἐπ' ἄνδρας τούτους· τούς γε καὶ Πέλοψ ὁ
,, Φρὺξ, ἐὼν ἐμῶν πατέρων δοῦλος, κατεστρέψατο
,, οὕτω ὡς καὶ ἐς τόδε αὐτοί τε ὤνθρωποι καὶ ἡ γῆ αὐ-
,, τέων ἐπώνυμοι τοῦ καταστρεψαμένου καλέονται. ταῦ-
,, τα μὲν ἐπὶ τοσοῦτο ἐλέγετο. Μετὰ δὲ, εὐφρόνη
τε ἐγίνετο, καὶ Ξέρξεα ἔκνιζε ἡ Ἀρταβάνου γνώμη.
νυκτὶ δὲ βουλὴν διδοὺς, πάγχυ εὕρισκέ οἱ οὐ πρῆγ-
μα

bellum his viris inferre oportet, agedum: rex ipſe permaneat domi apud Perſas, nobis ambobus liberos offerentibus ipſe tu in expeditionem ito, delectis quos velis viris ac quantiſcunque velis copiis: &, ſiquidem qua tu dicis, res ſuccedent regi, interimantur liberi mei, & inſuper ego: ſin cedent ut ego prædico, talia patiantur tui, & inſuper tu, ſi redieris. Quod ſi hanc ſubire condicionem recuſas, & omnino in Græciam deduces exercitum, affirmo fore ut aliquis eorum qui hic relinquentur, audiat Mardonium poſt allatam Perſis magnam aliquam calamitatem, à canibus volucribuſque diſcerpi aut in Athenienſium ſolo aut in Lacedæmoniorum, niſi forte & antea inter viam; ſciens adverſus quales viros ſuadeas regi ut moveat bellum. Hæc 11
Artabano loquuto, Xerxes ira percitus his verbis excepit, Artabane, quod patris mei frater es, hoc te ſublevat, ne dignam ſtulta oratione mercedem recipias. hac tamen te notabo ignominia, quia inſtrenuus es & ignavus, ne comes ſis meæ in Græciam expeditionis, ſed hic una cum feminis maneas. Ego etiam ſine te quæ dixi conficiam. neque enim fuerim Darii filius, (qui fuit Hyſtaſpis, qui fuit Arſamis, qui fuit Armnis, qui fuit Teiſpei, qui Cyri, qui fuit Cambyſis, qui fuit Teiſpei, qui fuit Achæmenis filius) niſi Athenienſes ultus fuero: probe intelligens, ſi nos quieverimus, non quieturos illos, ſed noſtram terram cum exercitu invaſuros: prout colligere licet ex iis quæ illi facere cœperunt, qui & Sardes incenderunt, & Aſiam incurſarunt. Itaque neutri poſſunt exire & recedere, ſed propoſitum eſt certamen aut agendi, aut patiendi, ut aut hæc omnia ſub Græcis, aut illa omnia ſub Perſis ſint. medium enim inimicitiarum nullum eſt. Quare honeſtum erit nos laceſſitos jam exigere ultionem, ut formidoloſum iſtud quod paſſurus ſum intelligam, profectus adverſus eos viros, quos etiam Pelops Phryx meorum majorum ſervus ita ſubegit, ut ad hoc uſque tempus & ipſi homines & eorum regio ab illius qui ſubegit cognomine appellentur. Hæc hactenus loquutus eſt. Poſt 12
iſta advenit nox, & Xerxem momordit Artabani ſententia; unde per noctem apud ſe conſultans, comperit pror-

a ἐξεργασάμενον. b εἰ μὴ καὶ ἄρα. c Ἀριαράμνεω. d Καμβύσεω, τοῦ Ἀχαιμένεος. e ἔτι.

prorſus non eſſe ſuum opus inferre Græ-
ciæ bellum. Itaque poſtquam hæc rur-
ſus ſederunt, obdormiit: & in iſta tunc
nocte vidit, ut fertur à Perſis, hoc vi-
ſum; ſomniabat virum corpore ingenti
atque ſpecioſo repente apparentem ſibi
dicere. Reſiliſne ab decreto & ſtatuis, ô
Perſa, exercitus non ducere in Græciam,
quum imperaveris, ut Perſæ comparent
exercitum? Neque igitur mutans animum
bene facis, neque qui tibi aſſentiatur ad-
eſt. quare perge ire eam viam, quam in-
terdiu ire deſtinaveras. Hæc loquutus
13 ille viſus eſt Xerxi avolare. Ubi dies il-
luxit, Xerxes hujus inſomnii nullam ratio-
nem habuit; imo ille coactis Perſis quos &
antea coëgerat, ita verba fecit: Viri Per-
ſæ, veniam mihi date dicenti contrariam
ſuperiori ſententiam. nam & ipſe non-
dum ad ſummum quo perveniendum eſt
mihi prudentiæ perveni; & qui ut illud
faciam ſuadent, nullo unquam à me tem-
pore abſcedunt. Equidem mihi Artabani
ſententiam audienti, confeſtim juventus
efferbuit, ut verba in virum grandiorem
natu effunderem petulantiora quam de-
bui. nunc itaque agnoſcens erratum me-
um, utar illius ſententia: & quoniam re-
vocavi expeditionis contra Græciam ſu-
mendæ ſententiam, vos quieti eſtote.
Hæc ubi audiere Perſæ, lætitia affecti
14 adoravere. Inſequenti nocte idem rurſus
inſomnium quieſcenti Xerxi apparens,
inquit: Fili Darii, videris expeditionem
apud Perſas revocaſſe, verbis meis pro ni-
hilo habitis, quaſi illa à nemine audiſſes.
Hoc igitur nunc bene intellige; niſi ex-
templo inis expeditionem, id tibi ex ea
re continget: quemadmodum brevi ma-
gnus & amplus effectus es, ita brevi rur-
15 ſus humilis eris. Hoc viſo perterrefactus,
è cubili exiluit pariter & nuncium mi-
ſit ad arceſſendum Artabanum. qui ubi
advenit, ita ad eum inquit, Artabane,
ego ſtatim quum in te bene conſulen-
tem mihi ſtultis verbis invectus ſum, non
fui compos mentis: ſed non multo poſt
pœnitens, cognovi id mihi eſſe facien-
dum quod tu præcipiebas. Tamen id vo-
lens exequi non poſſum. nam mihi jam
animo immutato, & prioris ſententiæ
pœnitenti, apparet in ſomnis viſio, diſ-
ſuadens omnino hoc quod poſterius fa-
cere conſtitueram: quinetiam nunc in-
terpoſitis minis abſceſſit. Quod ſi Deus
eſt qui inſomnium miſit, eique prorſus
eſt

μα εἶναι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. δεδογμένων δέ οἱ αὖτις τούτων, κατύπνωσε· καὶ δή κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν τοιήνδε, ὡς λέγεται ὑπὸ Περσέων· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἄνδρα οἱ ἐπιστάντα μέγαν τε καὶ εὐειδέα εἰπεῖν, Μετὰ
,, δὴ βουλεύεαι, ὦ Πέρσα, στράτευμα μὴ ἄγειν [a]
,, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, προείπας ἁλίζειν Πέρσας
,, στρατόν [b]; οὔτε ὦν μεταβουλευόμενος ποιέεις
,, εὖ, οὔτε ὁ συγγνωσόμενός τοι πάρα· ἀλλ' ὥσπερ
,, τῆς ἡμέρης ἐβουλεύσαο [c] ποιέειν, ταύτην ἴθι τῶν ὁ-
δῶν. τὸν μὲν, ταῦτα εἴπαντα, ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἀποπτάσθαι. Ἡμέρης δὲ ἐπιλαμψάσης, ὀνείρου μὲν τούτου λόγον οὐδένα ἐποιέετο, ὁ δὲ Περσέων συναλίσας τοὺς [d] καὶ πρότερον συνέλεξε, ἔλεγέ
,, σφι τάδε· Ἄνδρες Πέρσαι, συγγνώμην μοι
,, ἔχετε ὅτι ἀγχίστροφα βουλεύομαι. φρενῶν τε
,, γὰρ ἐς τὰ ἐμεωυτοῦ πρῶτα οὔκω ἀνήκω, καὶ οἱ
,, παρηγορεόμενοι κεῖνα ποιέειν, οὐδένα χρόνον
,, μευ ἀπέχονται. ἀκούσαντι μέντοι μοι τῆς Ἀρτα-
,, βάνου γνώμης, παραυτίκα μὲν ἡ νεότης ἐπέ-
,, ζεσε, ὥστε ἀεικέστερα ἀπορρῖψαι ἔπεα ἐς
,, ἄνδρα πρεσβύτερον ἢ χρεών· νῦν μέντοι συγ-
,, γνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ὡς ὦν με-
,, ταδεδογμένον μοι μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλ-
,, λάδα, ἥσυχοί ἐστε. Πέρσαι μὲν, ὡς ἤκου-
σαν ταῦτα, κεχαρηκότες προσεκύνεον. Νυ-
κτὸς δὲ γενομένης, αὖτις τὠυτὸ ὄνειρον ἔλε-
,, ξε τῷ Ξέρξῃ, κατυπνωμένῳ ἐπιστάν· Ὦ παῖ
,, Δαρείου, καὶ δὴ φαίνεαι ἐν Πέρσῃσί τε ἀπει-
,, πάμενος τὴν στρατηλασίην, καὶ τὰ ἐμὰ ἔπεα
,, ἐν οὐδενὶ ποιησάμενος λόγῳ, ὡς παρ' οὐδενὸς
,, ἀκούσας. εὖ νυν τόδ' ἴσθι, ἤν περ μὴ αὐτίκα
,, στρατηλατέῃς, τάδε τοι ἐξ αὐτῶν προσδόκα
,, ἀνασχήσειν· ὡς καὶ μέγας καὶ πολλὸς ἐγένεο ἐν
,, ὀλίγῳ χρόνῳ, οὕτω καὶ ταπεινὸς ὀπίσω κατὰ
,, τάχος ἔσεαι. Ξέρξης μὲν περιδεὴς ἐγένετο [e]
τῇ ὄψει, ἀνά τε ἔδραμε ἐκ τῆς κοίτης, καὶ πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον [f] καλέοντα. ἀπικο-
,, μένῳ δέ οἱ ἔλεγε [g] Ξέρξης τάδε· Ἀρτάβανε,
,, ἐγὼ τὸ παραυτίκα μὲν οὐκ ἐσωφρόνεον [h], εἴπας
,, ἐς σὲ μάταια ἔπεα χρηστῆς εἵνεκα συμβουλίης [i].
,, μετὰ μέντοι οὐ πολλὸν χρόνον μετέγνων. ἔγνων δὲ
,, ταῦτά μοι ποιητέα ἐόντα τὰ σὺ ὑπεθήκαο.
,, οὐκ ὦν δυνατός τοι εἰμὶ ταῦτα ποιέειν βουλόμε-
,, νος. τετραμμένῳ γὰρ δὴ καὶ μετεγνωκότι ἐπι-
,, φοιτῶν ὄνειρον φαντάζεταί μοι, οὐδαμῶς συνεπ-
,, αινέον ποιέειν με ταῦτα· νῦν δὲ καὶ διαπειλῆσαν
,, οἴχεται. εἰ ὦν θεός ἐστι ὁ ἐπιπέμπων, καί οἱ

παν-

a στράτευμα ἄγειν. b Πέρσῃσι στρατόν. c ἐβούλευσας. d συναλίσας τοὺς αὐτοὺς τοὺς. e γενόμενος. f ἄγγελον, Ἀρτάβανον. g ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε. h MS. habet οὐκ ἐφρόνεον. i συμβουλῆς.

πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστὶ γενέσθαι στρατηλασίην[a] ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπιπτήσεται καί σοι τὠυτὸ ὄνειρον, ὁμοίως ὡς καὶ ἐμοὶ ἐντελλόμενον. εὑρίσκω δὲ ὧδ' ἂν γινόμενα ταῦτα, εἰ λάβοις τὴν ἐμὴν σκευὴν πᾶσαν, καὶ ἐνδὺς, μετὰ τοῦτο ἵζοιο ἐς τὸν ἐμὸν θρόνον, καὶ ἔπειτα ἐν κοίτῃ τῇ ἐμῇ κατυπνώσειας. Ξέρξης μὲν ταῦτά οἱ ἔλεγε. Ἀρτάβανος δὲ οὐ τῷ πρώτῳ κελεύσματι πειθόμενος, οἷα οὐκ ἀξιεύμενος ἐς τὸν βασιλήιον θρόνον ἵζεσθαι, τέλος ὡς ἠναγκάζετο, εἴπας τάδε, ἐποίεε τὸ κελευόμενον, Ἴσον ἐκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, παρ' ἐμοὶ κέκριται, φρονέειν τε εὖ, καὶ τῷ λέγοντι χρηστὰ ἐθέλειν πείθεσθαι· τά σε καὶ[b] ἀμφότερα περιήκοντα, ἀνθρώπων κακῶν ὁμιλίαι[c] σφάλλουσι. κατάπερ τὴν πάντων χρησιμωτάτην ἀνθρώποισι θάλασσαν, πνεύματά φασι ἀνέμων ἐμπίπτοντα, οὐ περιορᾶν φύσι τῇ ἑωυτῆς χρῆσθαι. ἐμὲ δὲ ἀκούσαντα πρὸς σεῦ κακῶς, οὐ τοσοῦτον ἔδακε λύπη, ὅσον γνωμέων δύο προκειμενέων[d] Πέρσῃσι, τῆς μὲν, ὕβριν αὐξανούσης[e], τῆς δὲ, καταπαυούσης, καὶ λεγούσης ὡς κακὸν εἴη διδάσκειν τὴν ψυχὴν πλέον τι δίζεσθαι αἰεὶ ἔχειν τοῦ παρεόντος, τουτέων προκειμένων γνωμέων, ὅτι τὴν σφαλερωτέρην σεωυτῷ τε καὶ Πέρσῃσι ἀναιρέο. νῦν ὦν, ἐπειδὴ τέτραψαι ἐπὶ τὴν ἀμείνω, φής τοι μετιέντι τὸν ἐπ' Ἕλληνας στόλον, ἐπιφοιτᾶν ὄνειρον θεοῦ τινος πομπῇ, οὐκ ἐῶντός σε καταλύειν τὸν στόλον. ἀλλ' οὐδὲ ταῦτά ἐστι θεῖα, ὦ παῖ. ἐνύπνια γὰρ τὰ ἐς ἀνθρώπους πεπλανημένα, τοιαῦτά ἐστι οἷά σε ἐγὼ διδάξω, ἔτεσι σεῦ πολλοῖσι πρεσβύτερος ἐών. πεπλανῆσθαι αὗται μάλιστα ἐώθασι αἱ ὄψιες τῶν ὀνειράτων, τά τις ἡμέρης φροντίζει. ἡμεῖς δὲ τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας ταύτην τὴν στρατηλασίην καὶ τὸ κάρτα εἴχομεν μετὰ χεῖρας. εἰ δὲ ἄρα μή ἐστι τοῦτο τοιοῦτο[f] οἷον ἐγὼ διαιρέω, ἀλλά τι τοῦ θεοῦ μετέχον, σὺ πᾶν αὐτὸ συλλαβὼν εἴρηκας. φανήσεται γὰρ δὴ κἀμοὶ ὡς καὶ σοὶ διακελευόμενον. φανῆναι δὲ οὐδὲν μᾶλλόν μοι ὀφείλει ἔχοντι τὴν σὴν ἐσθῆτα, ἢ οὐκὶ τὴν ἐμήν· οὐδέ τι μᾶλλον ἐν κοίτῃ τῇ σῇ ἀναπαυομένῳ, ἢ οὐ καὶ ἐν τῇ ἐμῇ· εἴπερ γε καὶ ἄλλως ἐθέλει φανῆναι. οὐ γὰρ δὴ ἐς τοσοῦτό γε εὐηθείης ἀνήκει τοῦτο ὅ, τι δή κοτέ ἐστι τὸ ἐπιφαινόμενόν τοι ἐν τῷ ὕπνῳ, ὥστε δόξει, ἐμὲ ὁρῶν, σὲ εἶναι, τῇ σῇ ἐσθῆτι τεκμαιρόμενον. εἰ δὲ ἐμὲ μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιήσεται, οὐδὲ ἀξιώσει ἐπιφανῆναι, οὔτε ἢν τὴν ἐμὴν ἐσθῆτα ἔχω, οὔτε ἢν τὴν σὴν, οὐδὲ ἐπιφοιτήσει· τοῦτο

est cordi expeditionem sumi adversus Græciam, advolabit hoc tibi quoque insomnium, itidem ut mihi præcipiens. Quod ita fore conjecto, si omnem meum ornatum sumas, eoque indutus in solio meo considеas, & deinde in cubili meo capias somnum. Hæc loquuto Xerxi, 16
Artabanus initio nolle obsequi, atque negare se dignum qui regio in solio sederet: tandem quum cogeretur, fecit imperata, hæc præloquutus, Apud me, 1
rex, tantundem valet bene sentire per se, & alteri bonam dicenti sententiam accedere velle: quæ ambo tibi quum adsint, malorum tamen hominum colloquia depravant: quemadmodum mare, quod est hominibus omnium utilissimum, ferunt ingruentes ventorum flatus non sinere, ut natura sua utatur. Me vero ex te mala verba audientem non tam dolor momordit, quam illud, quod quum propositæ essent duæ sententiæ Persis, una quæ contumeliam augeret, altera quæ tolleret, ac diceret perniciosum esse imbui animum plus aliquid semper expetendi quam præsens est; his propositis sententiis, tu elegisti eam quæ & tibi ipsi & Persis est periculosior. Nunc igitur quum mutato in melius con- 2
silio, tamen ais tibi remittenti adversus Græcos expeditionem accedere insomnium, alicujus dei nutu, quod te vetat dimittere exercitum, hoc non res divina est, fili. insomnia enim ista, quæ adeuntia homines frustrantur, talia sunt, qualia ego te docebo, multis quam tu annis natu grandior. Consueriunt ipsa somniorum visa plerumque frustari ob ea quæ quis per diem mente agitat. nos autem nudiustertius expeditionem hanc & quidem vehementer agitavimus. Quod si 3
hoc non est cujusmodi ego discutio, sed aliquid divini particeps, tu ipse omnia in verbis tuis comprehendisti. apparebit enim & mihi ita, ut tibi, jubens. Verum nihilo magis apparere mihi debet tuum amictum gerenti, quam etiam non meum: neque magis quiescenti in tuo toro quam non & in meo: si etiam alias vult se exhibere. Neque enim eo vesaniæ pervenit illud quicquid est quod sese obtulit tibi in somnis, ut me cernens putet esse te, ducto è vestibus argumento. Id autem si me contemptui habebit, nec aspectu suo dignabitur, sive mea geram vestimenta, sive tua, non mihi superveniet;

a MS. habet στρατηλατίην. b τάδε καὶ c ὁμιλίη. d προκειμένων. e αὐξούσης. f τοῦτο τοιόνδε.

Obtemperans tamen Xerxi in somnis videt eadem, quæ ille, cum verbis truculentis & minis circa oculos, crediturque bellum divinitus justum.

perveniet; quod jam animadvertendum erit. Nam si frequentius accesserit, ipse quoque faterer divinum esse. Ceterum si ita tibi agendum videtur, neque id revocari potest, en ad cubandum in tuo cubili pergo. Age, mihi quoque, quum ista fecero, appareat. hac tantum con-
17 dicione tuæ sententiæ acquiescam. Hæc loquutus Artabanus, qui speraret probaturum se Xerxem dicere nihil, jussa exequutus est. Et quum induta sibi Xerxis veste, regali solio resedisset, moxque cubitum ivisset, idem insomnium dormienti adfuit quod Xerxem adierat, eique superadstans, ita inquit, Tune ille es qui festinantem bellare contra Græciam Xerxem detines, tanquam ejus curam gerens? Tu neque in futurum neque in præsens consideras, qui dissuades id quod debet contingere. Quid autem Xerxem pati necesse sit, dicto non audientem, ei ipsi demonstratum est.
18 His verbis Artabano visa est illa visio in somnis minitari, candentibusque ferramentis conari oculos ipsius exurere. Quare vehementer exclamans Artabanus exiluit, & sedens prope Xerxem, ubi obversatam sibi in somnis visionem exposuit, secundo loco hæc inquit: Equidem, rex, ego, utpote homo, qui multa jam videram & magna negocia cecidisse sub inferioribus, non sinebam te omnia ætati indulgere, gnarus rem esse malam multa concupiscere, memoria tenens expeditionem Cyri contra Massagetas quemadmodum cecidisset; etiam reminiscens, quomodo actum fuerit cum exercitu Cambysis contra Æthiopes: qui etiam cum Dario militavi adversus Scythas. Hæc sciens ego, sentiebam te, si quiesceres, ab omnibus hominibus pro beato celebratum iri. Sed quoniam divinus quidam instinctus est, & Græcos clades quædam (ut videtur) missa divinitus manet, ego quoque & ipse mutor, ac sentio aliter. Tu vero quæ divinitus missa sunt, indicato Persis, jubetoque ut iis quæ ad apparatum pertinentia prima præceperas, operam dent. Ita autem agito, ut nihil tuorum, deo tribuente, desit. His dictis, & elatis ex ea visione animis, simulatque dies extitit, ibi confestim & Xerxes hæc Persis exponit, & Artabanus, quem constabat prius solum omnium fuisse dehortatum, tunc
19 palam exhortabatur. Post hæc ineunti expe-

,, τοῦτο μαθητέον ἤδη ἐστί [a]. εἰ γὰρ δὴ ἐπιφοιτή-
,, σει συνεχέως, φαίην ἂν καὶ αὐτὸς θεῖον εἶναι.
,, εἰ δέ τοι οὕτω δεδόκηται [b] γίνεσθαι, καὶ οὐκ οἷά
,, τε αὐτὸ παρατρέψαι, ἀλλ' ἤδη ἴημι ἐν κοίτῃ
,, τῇ σῇ κατυπνῶσαι, φέρε, τούτων ἐξ ἐμεῦ
,, ἐπιτελευμένων, φανήτω καὶ ἐμοί. μέχρι δὲ
,, τούτου τῇ παρεούσῃ γνώμῃ χρήσομαι. Τοσαῦτα
εἴπας Ἀρτάβανος, ἐλπίζων [c] Ξέρξεα ἀποδέ-
ξειν λέγοντα οὐδέν, ἐποίεε τὸ κελευόμενον. ἐνδὺς
δὲ τὴν Ξέρξεω ἐσθῆτα, καὶ ἱζόμενος ἐς τὸν βασι-
λήιον θρόνον, ὡς μετὰ ταῦτα κοῖτον ἐποιέετο,
ἦλθέ οἱ κατυπνωμένῳ τὠυτὸ ὄνειρον τὸ καὶ παρὰ
Ξέρξεα ἐφοίτα. ὑπερστὰν δὲ τοῦ Ἀρταβάνου,
,, εἶπε, Ἆρα [d] σὺ δὴ κεῖνος εἷς ὁ ἀποσπεύδων
,, Ξέρξεα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ὡς
,, δὴ κηδόμενος αὐτοῦ; ἀλλ' οὔτε ἐς τὸ μετέ-
,, πειτα, οὔτε ἐς τὸ παραυτίκα νῦν καταπροΐ-
,, ξεαι, ἀποτρέπων τὸ χρεὸν γενέσθαι. Ξέρξεα
,, δὲ τὰ δεῖ ἀνηκουστέοντα παθεῖν, αὐτῷ ἐκείνῳ
,, δεδήλωται. Ταῦτά τε δὴ ἐδόκεε Ἀρτάβανος
τὸ ὄνειρον ἀπειλέειν, καὶ θερμοῖσι σιδηρίοισι ἐκ-
καίειν αὐτοῦ μέλλειν τοὺς ὀφθαλμούς. καὶ ὃς,
ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει· καὶ παριζόμενος
Ξέρξῃ, ὡς τὴν ὄψιν οἱ τοῦ ἐνυπνίου διεξῆλθε
,, ἀπηγεόμενος, δεύτερά οἱ λέγει τάδε· Ἐγὼ
,, μέν, ὦ βασιλεῦ, οἷα ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη
,, πολλά τε καὶ [e] μεγάλα πεσόντα πρήγματα
,, ὑπὸ ἡσσόνων, οὐκ ἔων σε τὰ πάντα τῇ ἡλι-
,, κίῃ εἴκειν· ἐπιστάμενος ὡς κακὸν εἴη τὸ πολ-
,, λῶν ἐπιθυμέειν· μεμνημένος μὲν τὸν ἐπὶ
,, Μασσαγέτας Κύρου στόλον ὡς ἔπρηξε, μεμνη-
,, μένος δὲ καὶ τὸν ἐπ' Αἰθίοπας τοῦ Καμβύσεω,
,, συστρατευόμενος δὲ καὶ Δαρείῳ ἐπὶ Σκύθας.
,, ἐπιστάμενος ὦν ταῦτα, γνώμην εἶχον, ἀ-
,, τρεμίζοντά σε μακαριστὸν εἶναι πρὸς πάν-
,, των ἀνθρώπων. ἐπεὶ δὲ δαιμονίη τις γίνεται
,, ὁρμή, καὶ Ἕλληνας (ὡς ἔοικε) φθορή τις
,, καταλαμβάνει θεήλατος, ἐγὼ μὲν καὶ αὐ-
,, τὸς τράπομαι, καὶ τὴν γνώμην μετατίθεμαι·
,, σὺ δὲ σήμηνον μὲν Πέρσῃσι τὰ ἐκ τοῦ θεοῦ πεμ-
,, πόμενα, χρᾶσθαι δὲ κέλευε τοῖσι ἐκ σέο πρώ-
,, τοισι προειρημένοισι ἐς τὴν παρασκευήν. ποίεε
,, δὲ οὕτω ὅκως τοῦ θεοῦ παραδιδόντος, τῶν σῶν ἐν-
δεήσῃ μηδέν. Τούτων λεχθέντων, ἐνθαῦτα ἐπ-
αερθέντες τῇ ὄψει, ὡς ἡμέρη ἐγένετο τάχιστα,
Ξέρξης τε ὑπερετίθετο ταῦτα Πέρσῃσι· καὶ Ἀρ-
τάβανος, ὃς πρότερον ἀποσπεύδων μοῦνος ἐ-
φαίνετο, τότε ἐπισπεύδων φανερὸς ἦν. Ὁρ-

 μημένῳ

a ἤδη ἐστί. b δεδόκηται. c νομίζων. d εἶπε τάδε· Ἆρα. e ἰδών τε πολλὰ καὶ.

μημένῳ δὲ Ξέρξῃ στρατηλατέειν, μετὰ ταῦτα τρίτη ὄψις ἐν τῷ ὕπνῳ ἐγένετο, τὴν οἱ μάγοι ἔκριναν ἀκούσαντες, φέρειν τε ἐπὶ πᾶσαν γῆν, δουλεύσειν τέ οἱ πάντας ἀνθρώπους. ἡ δὲ ὄψις ἦν ἥδε· ἐδόκεε ὁ Ξέρξης ἐστεφανῶσθαι ἐλαίης θαλλῷ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐλαίης τοὺς κλάδους γῆν πᾶσαν ἐπισχεῖν. μετὰ δὲ, ἀφανισθῆναι περὶ τῇ κεφαλῇ κείμενον τὸν στέφανον. κρινάντων δὲ ταύτῃ τῶν μάγων, Περσέων τε τῶν συλλεχθέντων, αὐτίκα πᾶς ἀνὴρ ἐς τὴν ἀρχὴν τὴν ἑωϋτοῦ ἀπελάσας, εἶχε προθυμίην πᾶσαν ἐπὶ τοῖσι εἰρημένοισι [a], θέλων αὐτὸς ἕκαστος τὰ προκείμενα δῶρα λαβεῖν. Καὶ Ξέρξης τοῦ στρατοῦ οὕτω ἐπάγερσιν ποιέεται, χῶρον πάντα ἐρευνῶν τῆς ἠπείρου. ἀπὸ γὰρ Αἰγύπτου ἁλώσιος, ἐπὶ μὲν τέσσερα ἔτεα πλήρεα παραρτέετο στρατιήν τε καὶ τὰ πρόσφορα τῇ στρατιῇ· πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ ἐστρατηλάτεε χειρὶ μεγάλῃ πλήθεος. στόλων γὰρ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν πολλῷ δὴ μέγιστος οὗτος ἐγένετο· ὥστε μήτε τὸν Δαρείου τὸν ἐπὶ Σκύθας παρὰ τοῦτον μηδὲν φαίνεσθαι, μήτε τὸν Σκυθικὸν, ὅτε Σκύθαι Κιμμερίους διώκοντες, ἐς τὴν Μηδικὴν χώρην ἐμβαλόντες, σχεδὸν πάντα τὰ ἄνω τῆς Ἀσίης καταστρεψάμενοι, ἐνέμοντο· τῶν εἵνεκεν ὕστερον Δαρεῖος ἐτιμωρέετο. μήτε κατὰ τὰ λεγόμενα τὸν Ἀτρειδέων ἐς Ἴλιον, μήτε τὸν Μυσῶν τε καὶ Τευκρῶν, τὸν πρὸ τῶν Τρωϊκῶν γενόμενον· οἳ διαβάντες ἐς τὴν [b] Εὐρώπην κατὰ Βόσπορον, τούς τε Θρήικας κατεστρέψαντο πάντας, καὶ ἐπὶ τὸν Ἰόνιον πόντον κατέβησαν, μέχρι τε Πηνειοῦ ποταμοῦ τοῦ πρὸς μεσαμβρίης [c] ἔλασαν. Αὗται αἱ πᾶσαι, οὐδ' εἰ ἕτεραι [d] πρὸς ταύτῃσι γενόμεναι αἱ στρατηλασίαι, μιῆς τῆσδε οὐκ ἄξιαι. τί γὰρ οὐκ ἤγαγε ἐκ τῆς Ἀσίης ἔθνος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης; κοῖον δὲ πινόμενόν μιν ὕδωρ [e] οὐκ ἐπέλιπε, πλὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν; οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δὲ ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δὲ ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δὲ ἱππαγωγὰ πλοῖα, ἅμα [f] στρατευομένοισι· τοῖσι δὲ ἐς τὰς γεφύρας μακρὰς νέας παρέχειν· τοῖσι δ' ἐς σῖτά τε [g] καὶ νέας. καὶ τοῦτο μὲν, ὡς προσπταισάντων τῶν πρώτων περιπλεόντων περὶ τὸν Ἄθων, προετοιμάζετο ἐκ τριῶν ἐτέων κου μάλιστα [h] ἐς τὸν Ἄθων. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι [i] τῆς Χερσονήσου ὅρμεον τριήρεες· ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὤρυσσον ὑπὸ μαστίγων παντοδαποὶ τῆς στρατιῆς, διάδοχοι δ' ἐφοίτων· ὤρυσσον δὲ καὶ οἱ περὶ τὸν Ἄθων κα-

expeditionem Xerxi tertium in somno visum oblatum est: quod magi auditum, conjectarunt ad universam terram pertinere, portenderéque omnes homines Xerxi servituros. visum autem tale erat: Videbatur sibi Xerxes surculo oleagino coronatus esse, cujus oleæ ramis universa tellus occuparetur, & mox coronam capiti circumdatam evanescere. Hæc magis interpretando illuc trahentibus, & Persis congregatis, sine mora quilibet eorum ad suam præfecturam digressus, omni studio incubuit ad exequenda jussa, certantes dona quæ proposita fuerant obtinere. Xerxes autem ita copias 20 militares suscitavit, ut omnem continentis locum scrutaretur. siquidem à debellata Ægypto per totum quadriennium comparaverat exercitum, atque ejus apparatum, quinto autem anno ineunte movit cum ingenti copiarum manu. Nam omnium quas novimus expeditionum hæc multo maxima extitit: adeo ut ad eam nihil fuisse videatur aut illa Darii adversus Scythas sumpta, aut illa Scythica, quæ Cimmerios insequens Medicam regionem invasit, ac pene omnia superiora Asiæ subegit ac tenuit; quo nomine Darius postea Scythas ivit ultum: neque ad illa quæ jactantur Atridarum adversus Ilium, aut illa ante Troica Mysorum Teucrorumque, qui per Bosporum in Europam transgressi, omnes Thraces in ditionem suam redegerunt, ad Ioniumque pontum descendentes, ad Peneum usque amnem, qui ad meridem vergit, processerunt. Neque illæ 21 omnes expeditiones neque aliæ præter has, cum una hac comparari merentur. Quam enim ex Asia gentem non duxit contra Græciam Xerxes? quæ aqua præter ingentes amnes potando non defecit? Alii namque naves præstabant; aliis ut peditatum, aliis ut equitatum, aliis ut navigia ad vectandos equos una militantibus, aliis ut naves longas in usum pontium præberent, injunctum erat; aliis ut frumentum & naves: eaque triennio præparata erant, præcipue propter Athon, ut in quo superior classis dum circumvehitur afflictata fuisset. Ad Elæuntem enim Chersonesi triremes habebant stationem, illincque omnes copiæ sub flagellis cœperunt Athon effodere, quuum per vices alii aliis succederent adjuvantibus etiam in ef-

a ἀνειρημένοισι. b MS. tantum habet διαβάντες τοί. c μεσαμβρίην. d οὐδ' ἕτεραι. e πινόμενον ὕδωρ. f Vox ista ἅμα non exstat in MS. g τοῖσι δὲ, σῖτά τε. h προετοιμάζετο πρὸ τριῶν ἐτέων, καὶ μάλιστα. i Ἐλεοῦντι.

effodiendo accolis montis: præpositis operi, Bubare Megabazi, & Artachæa
22 Artæi filio, viris Persis. Est autem Athos mons ingens ac nobilis, ad mare pertinens, ab hominibus cultus; qua ad continentem desinit, habet speciem peninsulæ, & est isthmus duodecim fere stadiorum. Hæc planities, atque tumuli, è mari Acanthiorum ad mare quod est contra Toronen, non sunt magni. In hoc isthmo ubi Athos finitur, sita est urbs Græca nomine Sana. Quæ autem intra Sanam & intus in Atho sitæ sunt urbes, & quas tunc Persa ex continentibus insulanas facere aggressus est, sunt hæ, Dion, Olophyxus, Acrothoon, Thyssum, Cleonæ. Istæ quidem sunt urbes,
23 quæ Athon obtinent. Hoc autem modo fodi placuit. barbari locum nationatim divisum circa Sanam urbem fune porrecto metientes posteaquam depressa alte erat fossa, illi quidem in imo versantes pergebant fodere, alii humum effossam assidue tradebant aliis super scalas stantibus: & isti excipientes deinceps aliis, dum ad summos perveniebatur, qui illam efferebant atque ejiciebant. Qua in re aliis quidem deruptæ & præcipites ripæ operis, præterquam Phœnicibus, duplum laborem præbebant: nam quum eandem facerent mensuram oris superioris & ejus quod erat inferius in fundo, id necesse fuit illis contingere. At Phœnices cum aliis in rebus, tum vero in illa prudentiam suam declaraverunt: quippe partem, quanta ipsis sorte ducta erat, ita excavaverunt, ut superius os fossæ duplum facerent, quàm ipsam fossam esse oportebat, procedenteque opere assidue illam coarctabant: ut & ad imum deveniret ac fossa ceterorum partibus adæquaretur. Est autem hoc loco pratum quoddam, ubi illorum erat & forum & mercatus, quo multum etiam ex Asia frumenti moliti comportabatur.
24 Hanc fossam Xerxes (ut ego conjectura colligo) jactantiæ gratia deprimi jussit, potentiæ ostentandæ cupidus, ac monumenta relinquendi. nam quum liceret nullo negocio naves per isthmum transportare, jussit isthmum intercidi, ad mare recipiendum in fossam tantæ latitudinis, ut duæ triremes pariter illac agitari possent. Eisdem autem quibus fuerat imperatum ut fossam facerent, etiam imperatum fuit, ut flumen Strymonem

κατοικημένοι. Βυβάρης δὲ ὁ Μεγαβάζου, καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρταίου, ἄνδρες Πέρσαι, ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Ὁ γὰρ Ἄθως ἐστὶ ὄρος μέγα τε καὶ οὐνομαστὸν, ἐς θάλασσαν κατῆκον, οἰκημένον ὑπὸ ἀνθρώπων. τῇ δὲ τελευτᾷ ἐς τὴν ἤπειρον τὸ ὄρος, χερσονησοειδές τε ἐστὶ, καὶ ἰσθμὸς ὡς δυώδεκα σταδίων· πεδίον δὲ τοῦτο, καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων, ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης· ἐν δὲ τῷ ἰσθμῷ τούτῳ, ἐς ὃν τελευτᾷ ὁ Ἄθως, Σάνη πόλις Ἑλλὰς οἴκηται. αἱ δὲ ἐντὸς Σάνης, ἔσω δὲ τοῦ Ἄθω οἰκημέναι, τὰς τότε ὁ Πέρσης νησιώτιδας ἀντὶ ἠπειρωτίδων ὥρμητο ποιέειν, εἰσὶ αἵδε, Δῖον, Ὀλόφυξος, Ἀκρόθωον, Θύσσον [a], Κλεωναί. πόλιες μὲν αὗται αἳ τὸν Ἄθων νέμονται. Ὤρυσσον δὲ ὧδε· δασάμενοι τὸν χῶρον οἱ βάρβαροι κατὰ ἔθνεα, κατὰ Σάνην πόλιν σχοινοτενὲς ποιησάμενοι· ἐπεὶ δὲ ἐγίνετο βαθέα ἡ διῶρυξ, οἱ μὲν, κατώτατα ἑστεῶτες, ὤρυσσον· ἕτεροι δὲ παρεδίδοσαν τὸν αἰεὶ ἐξορυσσόμενον χοῦν ἄλλοισι κατύπερθε ἑστεῶσι ἐπὶ βάθρων· οἱ δ' αὖ ἐκδεκόμενοι, ἑτέροισι, ἕως ἀπίκοντο ἐς τοὺς ἀνωτάτω· οὗτοι δὲ ἐξεφόρεόν τε καὶ ἐξέβαλλον. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι πλὴν Φοινίκων, καταρρηγνύμενοι οἱ κρημνοὶ τοῦ ὀρύγματος, πόνον διπλήσιον παρεῖχον. ἅτε γὰρ τοῦ τε ἄνω στόματος καὶ τοῦ κάτω τὰ αὐτὰ μέτρα ποιευμένων, ἔμελλέ σφι τοιοῦτον ἀποβήσεσθαι· οἱ δὲ Φοίνικες σοφίην ἔν τε τοῖσι ἄλλοισι ἔργοισι ἀποδείκνυνται, καὶ δὴ καὶ ἐν ἐκείνῳ. ἀπολαχόντες γὰρ μόριον ὅσον αὐτοῖσι ἐπέβαλλε, ὤρυσσον· τὸ μὲν ἄνω στόμα τῆς διώρυχος ποιεῦντες διπλήσιον ἢ ὅσον ἔδεε αὐτὴν τὴν διώρυχα γενέσθαι· προβαίνοντος δὲ τοῦ ἔργου, συνῆγον αἰεί. κάτω τε δὴ ἐγίνετο, καὶ ἐξισοῦτο τοῖσι ἄλλοισι τὸ ἔργον. ἐνθαῦτα δὴ λειμών ἐστι, ἵνα σφι ἀγορή τε ἐγίνετο καὶ πρητήριον· σῖτος δέ σφισι πολλὸς ἐφοίτα ἐκ τῆς Ἀσίης ἀληλεσμένος. Ὡς μὲν ἐμὲ συμβαλλεόμενον εὑρίσκειν, μεγαλοφροσύνης εἵνεκα αὐτὸ Ξέρξης ὀρύσσειν ἐκέλευε, ἐθέλων τε δύναμιν ἀποδείκνυσθαι, καὶ μνημόσυνα λιπέσθαι. παρεὸν γὰρ, μηδένα πόνον λαβόντας, τὸν ἰσθμὸν τὰς νέας διειρύσαι [b], ὀρύσσειν ἐκέλευε διώρυχα τῇ θαλάσσῃ, εὖρος ὡς δύο τριήρεας πλέειν ὁμοῦ ἐλαστρεομένας. τοῖσι δὲ αὐτοῖσι τούτοισι τοῖσί περ καὶ τὸ ὄρυγμα, προσετέτακτο καὶ τὸν Στρυμόνα ποταμὸν ζεύξαντας γεφυρῶσαι.

a Θύσσος. b διαρύσαι.

Cura rei frumentariæ per loca Thraciæ & Macedoniæ. Xerxes cum exercitu movet ex Cappadocia venitque Celænas, ubi & memoria Marsyæ & habitatio ditissimi Pythii.

φυρῶσι. Ταῦτα μέν νυν οὕτω ἐποίεε [a]. παρεσκεύαζε δὲ καὶ ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας βύβλινά τε καὶ λευκολίνου· ἐπιτάξας Φοίνιξί τε καὶ Αἰγυπτίοισι καὶ σιτία τῇ στρατιῇ καταβάλλειν, ἵνα μὴ λιμήνειε ἡ στρατιή, μηδὲ τὰ ὑποζύγια ἐλαυνόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀναπυθόμενος δὲ τοὺς χώρους, καταβάλλειν ἐκέλευε ἵνα ἐπιτηδεώτατον εἴη, ἄλλα ἄλλῃ ἀγινέοντας ὁλκάσι τε καὶ πορθμηίοισι ἐκ τῆς Ἀσίης πανταχόθεν· τὸν δὲ ὦν πλεῖστον ἐς Λευκὴν ἀκτὴν καλεομένην τῆς Θρηίκης ἀγίνεον, οἱ δὲ, ἐς Τυρόδιζαν τὴν Περινθίων, οἱ δὲ, ἐς Δορίσκον, οἱ δὲ, ἐς Ἠιόνα τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, οἱ δὲ, ἐς Μακεδονίην διατεταγμένοι. Ἐν τῷ δὲ οὗτοι τὸν προκείμενον πόνον ἐργάζοντο, ἐν τούτῳ ὁ πεζὸς ἅπας συλλελεγμένος ἅμα Ξέρξῃ, ἐπορεύετο ἐς Σάρδις, ἐκ Κριτάλων ὁρμηθεὶς τῶν ἐν Καππαδοκίῃ. ἐνθαῦτα γὰρ εἴρητο συλλέγεσθαι πάντα τὸν κατ᾽ ἤπειρον μέλλοντα ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορεύεσθαι στρατόν. ὃς μέν νυν τῶν ὑπάρχων στρατὸν κάλλιστα ἐσταλμένον ἀγαγὼν, τὰ προκείμενα παρὰ βασιλέος ἔλαβε δῶρα, οὐκ ἔχω φράσαι. οὐδὲ ἀρχὴν [b] ἐς κρίσιν τούτου πέρι ἐλθόντας οἶδα. οἱ δὲ, ἐπεί τε διαβάντες τὸν Ἅλυν ποταμὸν, ὡμίλησαν τῇ Φρυγίῃ, δι᾽ αὐτῆς πορευόμενοι, παρεγένοντο ἐς Κελαινὰς, ἵνα πηγαὶ ἀναδιδοῦσι Μαιάνδρου ποταμοῦ, καὶ ἑτέρου οὐκ ἐλάσσονος ἢ Μαιάνδρου, τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρρήκτης· ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελαινέων ἀνατέλλων, ἐς τὸν Μαίανδρον ἐκδιδοῖ· ἐν τῇ καὶ ὁ τοῦ Σιληνοῦ Μαρσύεω ἀσκὸς ἐν τῇ πόλι ἀνακρέμαται· τὸν ὑπὸ Φρυγῶν λόγος ἔχει ὑπὸ Ἀπόλλωνος ἐκδαρέντα ἀνακρεμασθῆναι. Ἐν ταύτῃ τῇ πόλι ὑποκατήμενος Πύθιος ὁ Ἄτυος, ἀνὴρ Λυδὸς, ἐξείνισε τὴν βασιλέος στρατιὴν πᾶσαν ξεινίοισι μεγίστοισι, καὶ αὐτὸν Ξέρξεα· χρήματά τε ἐπαγγέλλετο, βουλόμενος ἐς τὸν πόλεμον παρέχειν. ἐπαγγελλομένου δὲ χρήματα Πυθίου, εἴρετο Ξέρξης Περσέων τοὺς παρεόντας, τίς τε ἐὼν ἀνδρῶν Πύθιος, καὶ κόσα χρήματα κεκτημένος, ἐπαγγέλλοιτο ταῦτα. οἱ δὲ εἶπαν, Ὦ βασιλεῦ, οὗτός ἐστι ὅς τοι τὸν πατέρα Δαρεῖον ἐδωρήσατο τῇ πλατανίστῳ τῇ χρυσέῃ, καὶ τῇ ἀμπέλῳ· ὃς καὶ νῦν ἐστι πρῶτος ἀνθρώπων πλούτῳ τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, μετά σε. Θωυμάσας δὲ τῶν ἐπέων τὸ τελευταῖον Ξέρξης, αὐτὸς δεύτερα εἴρετο Πύθιον ὁκόσα οἱ εἴη χρήματα· ὁ δὲ εἶπε, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε σε ἀποκρύψω, οὔτε σκήψομαι τὸ μὴ εἰδέναι τὴν ἐμεωυτοῦ οὐσίην, ἀλλ᾽ ἐπιστάμενός τοι ἀτρεκέως κατα-

nem pontibus jungerent. Ista Xerxes
hunc in modum fecit. Comparabantur 25
item ad pontes armamenta juncea & ex
albo lino, dato hoc Phœnicibus atque
Ægyptiis negocio ut commeatum quoque
exercitui comportarent: ne fame
vexaretur exercitus, neve jumenta quæ
ducebantur in Græciam. Sed admonitus
jussit illum deponere in loca quæ ubique
opportunissima essent, alium alia
via comportantes undique ex Asia navibus
onerariis & vectoriis. Verum ex plurimis
collectum portarunt in oram Thraciæ
quæ dicitur Album litus: alii in Tyrodizam
Perinthiorum, alii in Doriscum,
alii in Eionem, quæ est ad Strymonem:
alii in Macedoniam ex jussu. Dum isti in 26
imposito opere occupantur, interea Xerxes,
coactis omnibus pedestribus copiis,
iter ingressus est Sardes versus, movens
ex Critalis Cappadociæ. Illuc enim edictum
erat, ut cunctæ copiæ cogerentur,
quæ per continentem erant cum
Xerxe ituræ. In quibus quisnam præfectorum
agmen pulcherrime instructum
ducens, ab rege donatus fuerit propositis
donis, affirmare non possum; neque omnino
venisse aliquos de ea re in judicium
novi. Posteaquam autem transmisso
flumine Haly, attigerunt Phrygiam, itinere
per eam facto, pervenerunt Celænas,
ubi fontes Mæandri existunt, & alterius
amnis non minoris Mæandro, nomine Catarractæ,
qui ex eo ipso foro Celænarum
exoriens influit in Mæandrum. In qua urbe
& in quo foro visitur suspensa Sileni
Marsyæ pellis in utrem formata: quam à
Phrygibus fertur Apollo illi detractam
suspendisse. In hac urbe residens Pythius 27
Atyis filius, vir Lydus, omnem regis
exercitum atque ipsum Xerxem magnificentissimo
hospitio excepit: spopondit-
que se pecuniam ei in bellum suppeditaturum.
Ob quam sponsionem Xerxes
eos qui aderant Persas interrogavit quisnam
esset Pythius, & quantum possidens,
qui hoc polliceretur. Illi, Rex,
inquiunt, hic ille est qui Darium patrem
tuum aurea platano ac vite donavit:
quique nunc omnium hominum divitiis
princeps est secundum te. Hæc 28
ultima verba Xerxes admiratus, secundo
loco percontatus est ipse Pythium
quantum ei pecuniarum esset. Cui ille,
Neque te, inquit, celabo rex, neque
prætexam me nescire meas ipsius facultates:
sed sciens, proinde exacte recen-

a ἐποιέετο. Mox MS. habet παρεσκευάζοντο. b οὐδὲ γὰρ ἀρχήν.

Pythii summa patrimonii, & celebratio regia. Terminus Phrygiæ à Lydia. Bivium in Cariam ducens ac Sardes. Huc se vertens Xerxes platano delectatur.

censebo. Etenim simulatque accepi te ad mare Græcum descendere, volens tibi ad bellum pecuniam dare, subducta ratione comperi mihi esse argenti quidem duo millia talentorum, auri vero quadragies centena millia staterum Daricorum, septem millibus minus: quæ tibi dono do. nam mihi ipsi victus è mancipiis atque ex agricolis suppetit.
29 Hæc Pythius. Quibus verbis delectatus Xerxes, Hospes Lyde, inquit, ego ex quo Persidem regionem egressus sum, neminem adhuc nactus sum qui in exercitum meum hospitalia officia exercere voluerit, aut qui in conspectum meum veniens, sua sponte pecuniam mihi ad bellum conferret, præter te; qui & exercitum meum magnifice hospitali comitate prosequutus es, & ingentem pecuniam polliceris. Pro his vicissim ego tibi ea decora confero. Hospitem meum te facio: & ista quadragies centena millia staterum de meo ipsius explebo, datis septem millibus: ne quadringentæ myriades destituantur septem chiliadibus, sed sit tibi è me suppleta summa solida. quæque possedisti, ipse possideto, ac scito semper talem agere. nam ita agentem te, neque in præsens neque in
30 posterum pœnitebit. Hæc loquutus, & quæ dixerat exequutus, perrexit assidue progredi: prætergressusque urbem Phrygiam nomine Anaua, & stagnum ex quo conficitur sal, pervenit Colossas Phrygiæ majus oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ subiens occulitur, deinde fere quinque post stadia emergens, elabitur & ipse in Mæandrum. Movens autem è Colossis exercitus, venit ad confinia Phrygum ac Lydorum in oppidum Cydrara: ubi cippus defixus atque erectus à Crœso est, indicans lit-
31 teris eos fines. Ubi autem è Phrygia in Lydiam ventum est, ad divortia viarum, quarum sinistra in Cariam fert, dextra Sardes: quam tenenti necesse est prorsus Mæandrum transire, urbemque Callatebum præterire, in qua sunt opifices mellis è myrica & tritico conficiendi: hanc viam tenens Xerxes, reperit platanum, quam ob pulchritudinem aureo monili donavit, eamque tuendam viro immortali delegavit: & ad urbem
32 Lydorum altero die pervenit. Postquam Sar-

,,καταλέξω. ἐπεί τε γὰρ τάχιστά σε ἐπυθόμην ἐπὶ
,,θάλασσαν καταβαίνοντα τὴν Ἑλληνίδα, βου-
,,λόμενός τοι δοῦναι ἐς τὸν πόλεμον χρήματα, ἐξέ-
,,μαθον, καὶ εὗρον λογιζόμενος, ἀργυρίου μὲν
,,δύο χιλιάδας ἐούσας μοι ταλάντων, χρυσίου δὲ
,,τετρακοσίας μυριάδας στατήρων Δαρεικῶν, ἐπι-
,,δεούσας ἑπτὰ χιλιαδέων· καὶ τούτοισί σε ἐγὼ δω-
,,ρέομαι. αὐτῷ δέ μοι ἀπὸ ἀνδραπόδων τε καὶ
γεωπέδων ἐστὶ βίος. ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. Ξέρ-
ξης δὲ ἡσθεὶς τοῖσι εἰρημένοισι, εἶπε, Ξεῖνε Λυ-
,,δέ, ἐγὼ, ἐπεί τε ἐξῆλθον τὴν Περσίδα χώ-
,,ρην, οὐδενὶ ἀνδρὶ συνέμιξα ἐς τόδε, ὅστις ἠθέ-
,,λησε ξείνια προθεῖναι στρατῷ τῷ ἐμῷ, οὐδὲ ὅστις
,,ἐς ὄψιν τὴν ἐμὴν καταστὰς, αὐτεπάγγελτος
,,ἐς τὸν πόλεμον ἐμοὶ ἠθέλησε συμβαλέσθαι χρήμα-
,,τα, ἔξω σεῦ. σὺ δὲ καὶ ἐξείνισας μεγάλως στρα-
,,τὸν τὸν ἐμὸν, καὶ χρήματα μεγάλα [a] ἐπαγγέλλεαι.
,,σοὶ ὦν ἐγὼ ἀντὶ αὐτέων γέρεα τοιάδε δίδωμι,
,,ξεῖνόν τέ σε ποιεῦμαι ἐμὸν, καὶ τὰς τετρακοσίας
,,μυριάδας τοι τῶν στατήρων ἀποπλήσω παρ' ἐμε-
,,ωυτοῦ, δοὺς τὰς ἑπτὰ χιλιάδας· ἵνα μή τοι
,,ἐπιδεέες ἔωσι αἱ τετρακόσιαι μυριάδες ἑπτὰ
,,χιλιαδέων, ἀλλ' ᾖ τοι ἀπαρτιλογίη ὑπ' ἐμέο
,,πεπληρωμένη. κέκτησό τε αὐτὸς τάπερ αὐτὸς
,,ἐκτήσαο [b], ἐπίστασό τε εἶναι αἰεὶ τοιοῦτος.
,,οὐ γάρ τοι ταῦτα ποιέοντι, οὔτε ἐς τὸ παρεὸν,
,,οὔτε ἐς χρόνον μεταμελήσει [c]. Ταῦτα δὲ εἴπας,
καὶ ἐπιτελέα ποιήσας, ἐπορεύετο αἰεὶ τὸ πρόσω.
Ἄναυα δὲ καλεομένην Φρυγῶν πόλιν παραμει-
βόμενος, καὶ λίμνην, ἐκ τῆς ἅλες γίνονται,
ἀπίκετο ἐς Κολοσσὰς, πόλιν μεγάλην Φρυγίης,
ἐν τῇ Λύκος ποταμὸς ἐς χάσμα γῆς ἐσβάλλων
ἀφανίζεται· ἔπειτα διὰ σταδίων ὡς μάλιστά κη
πέντε ἀναφαινόμενος, ἐκδιδοῖ καὶ οὗτος ἐς τὸν
Μαίανδρον. ἐκ δὲ Κολοσσέων ὁρμεώμενος ὁ στρα-
τὸς ἐπὶ τοὺς οὔρους τῶν Φρυγῶν καὶ τῶν Λυδῶν, ἀπί-
κετο ἐς Κύδραρα [d] πόλιν· ἔνθα στήλη καταπεπη-
γυῖα, σταθεῖσα δὲ ὑπὸ Κροίσου, καταμηνύει διὰ
γραμμάτων τοὺς οὔρους. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Φρυγίης ἐσέ-
βαλε ἐς τὴν Λυδίην, σχιζομένης τῆς ὁδοῦ, καὶ τῆς
μὲν ἐπ' ἀριστερὴν, ἐπὶ Καρίην [e] φερούσης, τῆς
δὲ ἐς δεξιὴν, ἐς Σάρδις, τῇ καὶ πορευομένῳ δια-
βῆναι τὸν Μαίανδρον ποταμὸν πᾶσα ἀνάγκη γίνε-
ται, καὶ ἰέναι παρὰ Καλλάτηβον πόλιν, ἐν τῇ
ἄνδρες δημιοεργοὶ ἐκ μυρίκης τε καὶ πυροῦ μέλι ποι-
έουσι· ταύτην ἰὼν ὁ Ξέρξης τὴν ὁδὸν, εὗρε πλατά-
νιστον, τὴν κάλλεος εἵνεκα, δωρησάμενος κόσμῳ
χρυσέῳ, καὶ μελεδωνῷ ἀθανάτῳ ἀνδρὶ ἐπιτρέψας,
δευτέρῃ ἡμέρῃ ἀπίκετο ἐς τῶν Λυδῶν τὸ ἄστυ. Ἀπι-
κόμενος

a Hæc vox μεγάλα non est in MS. b κέκτησό τε αὐτὸς τάπερ ἐκτήσαο. c ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσει. d Κύδραρα.
e MS. habet μὲν ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης.

Sardibus cur miſerit ad Græcos petitum terram & aquam. Locus pontis in Helleſponto & longitudo. Artayctæ caſus. Ob pontes tempeſtate disjectos ſtolide furit.

κόμενος δὲ ἐς Σάρδις, πρῶτα μὲν ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα, αἰτήσοντας γῆν τε καὶ ὕδωρ, καὶ προερέοντας δεῖπνα βασιλέϊ παρασκευάζειν. πλὴν οὔτε ἐς Ἀθήνας, οὔτε ἐς Λακεδαίμονα ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆς αἴτησιν, τῇ δὲ ἄλλῃ πάντῃ. τοῦ δὲ εἵνεκα τὸ δεύτερον ἀπέπεμπε ἐπὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· ὅσοι πρότερον οὐκ ἔπεμψαν Δαρείῳ πέμψαντι, τούτους πάγχυ ἐδόκεε τότε δείσαντας δώσειν· βουλόμενος ὦν αὐτὸ τοῦτο ἐκμαθεῖν ἀκριβέως, ἔπεμπε. Μετὰ δὲ ταῦτα, παρεσκευάζετο ὡς ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· οἱ δὲ ἐν τούτῳ τὸν Ἑλλήσποντον ἐζεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην. ἔστι δὲ τῆς Χερσονήσου τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ, Σηστοῦ τε πόλιος μεταξὺ τε καὶ Μαδύτου, ἀκτὴ παχέα ἐς θάλασσαν κατήκουσα, Ἀβύδῳ καταντίον· ἔνθα μετὰ ταῦτα, χρόνῳ ὕστερον οὐ πολλῷ, ἐπὶ Ξανθίππου τοῦ Ἀρίφρονος, στρατηγοῦ Ἀθηναίων, Ἀρταΰκτην ἄνδρα Πέρσην λαβόντες Σηστοῦ ὕπαρχον, ζῶντα πρὸς σανίδα προσδιεπασσάλευσαν· ὃς καὶ ἐς τοῦ Πρωτεσίλεω τὸ ἱρὸν τὸ ἐς Ἐλαιοῦντα ἀγινεόμενος γυναῖκας, ἀθέμιστα ἔρδεσκε[a]. Ἐς ταύτην ὦν τὴν ἀκτὴν ἐξ Ἀβύδου ὁρμεώμενοι, ἐγεφύρουν τοῖσι προσέκειτο· τὴν μὲν λευκολίνου, Φοίνικες· τὴν δ' ἑτέρην τὴν βυβλίνην, Αἰγύπτιοι. ἔστι δὲ ἑπτὰ στάδια[b] ἐξ Ἀβύδου ἐς τὴν ἀπαντίον. καὶ δὴ ἐζευγμένου τοῦ πόρου, ἐπιγενόμενος χειμὼν μέγας συνέκοψέ τε ἐκεῖνα πάντα καὶ διέλυσε. Ὡς δ' ἐπύθετο Ξέρξης, δεινὰ ποιεύμενος, τὸν Ἑλλήσποντον ἐκέλευσε τριηκοσίας ἐπικέσθαι μάστιγι πληγάς, καὶ κατεῖναι ἐς τὸ πέλαγος πεδέων ζεῦγος. ἤδη δὲ ἤκουσα ὡς καὶ στιγέας[c] ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας τὸν Ἑλλήσποντον. ἐνετέλλετο δὴ ὦν ῥαπίζοντας, λέγειν „βάρβαρά τε καὶ ἀτάσθαλα, Ὦ πικρὸν ὕδωρ „καὶ ἁλμυρὸν[d], δεσπότης τοι δίκην ἐπιτιθεῖ „τήνδε, ὅτι μιν ἠδίκησας, οὐδὲν πρὸς ἐκείνου „ἄδικον παθόν. καὶ βασιλεὺς μὲν Ξέρξης διαβήσεταί σε, ἤν τε σύ γε βούλῃ, ἤν τε μή· σοὶ „δὲ κατὰ δίκην ἄρα οὐδεὶς[e] ἀνθρώπων θύει, ὡς „ἐόντι καὶ δολερῷ τε καὶ ἁλμυρῷ ποταμῷ. τήν τε δὴ θάλασσαν ἐνετέλλετο τούτοισι ζημιοῦν, καὶ τῶν ἐπεστεώτων τῇ ζεύξι τοῦ Ἑλλησπόντου ἀποταμεῖν τὰς κεφαλάς. Καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἐποίεον τοῖσι προσέκειτο αὕτη ἡ ἄχαρις τιμή· τὰς δὲ ἄλλοι ἀρχιτέκτονες ἐζεύγνυσαν. ἐζεύγνυσαν δὲ ὧδε· πεντηκοντέρους καὶ τριήρεας συνθέντες, ὑπὸ μὲν τὴν πρὸς τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας· ὑπὸ δὲ τὴν ἑτέρην τεσσαρεσκαίδεκα καὶ τριηκοσίας, τοῦ μὲν[f] Πόντου, ἐπικαρσίας· τοῦ

Sardes advenit, principio caduceatores dimiſit in Græciam petitum terram & aquam; edictumque ut cœnas regi inſtruerent. Sed neque Athenas neque Lacedæmonem dimiſit ad petitionem terræ, ſed prorſus in ceteras. Ea vero cauſſa dimittebat ſecunda vice ad terram & aquam; quia quotquot hæc ante Dario mittenti non miſerant, hos tunc perterritos omnino daturos arbitrabatur. Id igitur volens accurate explorare, miſit. Se- 33
cundum hæc ſeſe apparabat tanquam Abydum profecturus, quum interea alii Helleſpontum ex Aſia in Europam jungerent. Eſt autem Cherſoneſi in Helleſponto, Seſtum inter & Madytum urbes, ora denſa, quæ in mare procurrit è regione Abydi: ubi non longo poſt tempore ſub Xanthippo Ariphronis filio Athenienſium duce, Artayctem virum Perſam Seſti præfectum cepere, vivumque ſtipiti ſuffixerunt; qui in templum etiam Proteſilai quod eſt in Elæunte adductis feminis nefanda perpetrabat. Ad hanc oram ex Abydo progreſſi 34
jungebant pontem ii quibus hoc munus erat delegatum: hinc Phœnices albo lino, illinc Ægyptii ſirpo. Eſt autem ex Abydo ad oppoſitam continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia contudit atque diſſolvit. Quod 35
quum audiſſet Xerxes, indigne ferens, juſſit trecenta Helleſponto verbera flagello infligi, & in pelagus par compedum demitti. Jam vero audivi miſiſſe quoque cum his tortores, ſtigmata Helleſponto inuſturos. Certe mandavit ut flagellantes eum dicerent barbara ac veſana, O aqua amara, dominus hanc tibi irrogat pœnam quod eum læſiſti, qui de te nihil male meritus erat. Te tamen rex Xerxes, velis noliſve, tranſmittet: meritoque nemo hominum tibi ſacrificat, ut doloſo & ingratæ ſalſuginis flumini. Hac pœna mare Xerxes plecti juſſit, atque eis qui præpoſiti jungendo Helleſponto erant, capita præcidi. Et quidem iſta fecerunt 36
ii quibus hic ingratus honor propoſitus erat. At alii architecti illos junxerunt. Junxerunt autem hoc modo: quinquaginta remorum naves triremeſque trecentas ſexaginta Euxinum verſus Pontum compoſuere: item ab altero latere trecentas quatuordecim, Ponto quidem tranſ-

a ἀθέμιστα ἔργα ἔρδεσκε. b MS. habet στάδιοι. c μαστιγίας. d Hæ duæ voces καὶ ἁλμυρὸν non exſtant in MS.
e ἄρα ὡς οὐδεὶς. f ἑξήκοντά τε καὶ τριηκοσίας· τοῦ μὲν.

Exacta descriptio pontis in Hellesponto. Xerxes ex hibernis Sardium pergit petiturus Abydum. Sol deficit. Unde inconsulta petitio Pythii de vacatione majoris filii.

transversas, Hellesponto autem secundum fluxum, ut laxa esset fluitatio intentionis armamentorum. Quibus compositis, prægrandes ancoras demiserunt, partim ab latere contra Pontum, ventorum caussa qui intrinsecus exspirant: partim ab altero contra occasum & Ægæum, euri & austri caussa: relicto sub lumen navium L remorum transitu tribus in locis: ut qui vellet in Pontum minutis navigiis & ex Ponto navigare posset. His actis, intenderunt armamenta à terra torquentes asinis ligneis, non jam separatim utraque ordinantes, sed bina ex albo lino partientes in utramque, quaterna è byblo. hæc quidem erat crassitudo & species: sed prout ratio dictat, linea erant robustiora, quorum cubitus talentum pendebat. Porro trajectu pontibus juncto, truncos lignorum serra discissos & ad latitudinem pontis adæquatos apte imposuerunt super armamenta intenta. Hos ubi gradatim posuerunt, tum ibi rursus superjunxerunt. Quod posteaquam fecere, materiam intulerunt concinneque imposuerunt, deinde terram importarunt: qua complanata sepem hinc atque hinc, ne maris aspectu jumenta
37 & equi terrerentur, prætenderunt. Perfectis iis quæ ad pontes pertinent, quum & opera circa Athon, item aggeres ad ora fossæ jacti propter æstum maris, ne ipsa ora alvei implerentur, atque etiam ipsa fossa penitus perfecta nunciaretur: Sardibus, ubi hybernaverat, ineunte vere instructus exercitus profectus est Abydum versus. cui moventi sol suam in cœlo sedem relinquens apparere desiit, quum nullæ nubes, verum serenissimus aër esset: & pro die nox extitit. Id animadvertenti Xerxi quum cura incessisset percontandi magos quid ostentum id vellet portendere, illi responderunt, deum præsignificare Græcis civitatum defectum: quod dicerent, solem, Græcorum; lunam, ipsorum esse præsidem. Ea re audita Xerxes majorem in modum
38 lætatus ire pergebat. Quem procedentem adiens Pythius Lydus cœlesti ostento perterritus, elato animo propter munera his verbis alloquutus est; Domine, indulgeas quid quod impetrare cupio, tibi leve concessu, sed mihi pro magno futurum? Xerxes nihil non potius, quàm petebat, illum petiturum ratus, se indulturum respondit, & ut peteret proloqui

τοῦ δὲ Ἑλλησπόντου, κατὰ ῥόον, ἵνα ἀνακωχεύῃ τὸν τόνον τῶν ὅπλων. συμβάντες δὲ, ἀγκύρας κατῆκαν περιμήκεας, τὰς μὲν πρὸς τοῦ Πόντου τῆς ἑτέρης, τῶν ἀνέμων εἵνεκα τῶν ἔσωθεν ἐκπνεόντων· τῆς δὲ ἑτέρης τῆς πρὸς ἑσπέρης τε καὶ τοῦ Αἰγαίου, εὔρου τε καὶ νότου εἵνεκα. διέκπλοον δὲ ὑπόφαυσιν κατέλιπον τῶν πεντηκοντέρων, καὶ τριχοῦ, ἵνα καὶ ἐς τὸν Πόντον ἔχῃ ὁ βουλόμενος πλέειν πλοίοισι λεπτοῖσι, καὶ ἐκ τοῦ Πόντου ἔξω. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, κατέτεινον ἐκ γῆς, στρεβλοῦντες ὄνοισι [a] ξυλίνοισι, τὰ ὅπλα· οὐκέτι χωρὶς ἑκάτερα τάξαντες, ἀλλὰ δύο μὲν λευκολίνου δασάμενοι ἐς ἑκατέρην, τέσσερα δὲ τῶν βυβλίνων. παχύτης μὲν ἦν αὐτή, καὶ καλλονή. κατὰ λόγον δὲ ἦν ἐμβριθέστερα τὰ λίνεα, τοῦ τάλαντον ὁ πῆχυς εἷλκε. ἐπεὶδὴ [b] δὲ ἐγεφυρώθη ὁ πόρος, κορμοὺς ξύλων καταπρίσαντες, καὶ ποιήσαντες ἴσους τῆς σχεδίης τῷ εὔρεϊ, κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε [c] τῶν ὅπλων τοῦ τόνου. θέντες δὲ ἐπεξῆς, ἐνθαῦτα αὖτις ἐπεζεύγνυον. ποιήσαντες δὲ ταῦτα, ὕλην ἐπεφόρησαν· κόσμῳ δὲ θέντες καὶ τὴν ὕλην, γῆν ἐπεφόρησαν. κατανάξαντες δὲ καὶ τὴν γῆν, φραγμὸν παρείρυσαν ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἵνα μὴ φοβέηται τὰ ὑποζύγια τὴν θάλασσαν ὑπερορῶντα, καὶ οἱ ἵπποι. Ὡς δὲ τά τε τῶν γεφυρέων κατεσκεύαστο, καὶ τὰ περὶ τὸν Ἄθων, οἵ τε χυτοὶ περὶ τὰ στόματα τῆς διώρυχος, οἳ τῆς ῥηχίης εἵνεκεν ἐποιήθησαν, ἵνα μὴ πίμπληται [d] τὰ στόματα τοῦ ὀρύγματος, καὶ αὐτὴ ἡ διώρυξ παντελέως πεποιημένη ἀγγέλλετο, ἐνθαῦτα χειμερίσας, ἅμα τῷ ἔαρι παρεσκευασμένος ὁ στρατὸς, ἐκ τῶν Σαρδίων ὡρμᾶτο ἐλῶν ἐς Ἄβυδον· ὡρμημένῳ δέ οἱ, ὁ ἥλιος ἐκλιπὼν τὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἕδρην, ἀφανὴς ἦν, οὔτ' ἐπινεφέλων ἐόντων [e], αἰθρίης τε τὰ μάλιστα· ἀντὶ ἡμέρης τε, νὺξ ἐγένετο. ἰδόντι δὲ καὶ μαθόντι τοῦτο τῷ Ξέρξῃ ἐπιμελὲς ἐγένετο· καὶ εἴρετο τοὺς μάγους τὸ θέλει προφαίνειν τὸ φάσμα. οἱ δὲ ἔφασαν ὡς Ἕλλησι προδεικνύει ὁ θεὸς ἔκλειψιν τῶν πολίων· λέγοντες ἥλιον εἶναι Ἑλλήνων προδέκτορα, σελήνην δὲ, σφέων. πυθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ξέρξης, περιχαρὴς ἐὼν, ἐποιέετο τὴν ἐξέλασιν. Ὡς δ' ἐξήλαυνε τὴν στρατιὴν, Πύθιος ὁ Λυδὸς καταῤῥωδήσας τὸ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φάσμα, ἐπαρθείς τε τοῖσι δωρήμασι, ἐλθὼν παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε „τάδε, Ὦ δέσποτα, χρήσας ἄν τι τεῦ βουλοίμην τυχεῖν, τὸ σοὶ μὲν ἐλαφρὸν τυγχάνει „ἐὸν ὑπουργῆσαι, ἐμοὶ δὲ μέγα γινόμενον; Ξέρξης δὲ πᾶν μᾶλλον δοκέων μιν χρήσειν ἢ τὸ ἐδεήθη, ἔφη τε ὑπουργήσειν, καὶ δὴ ἀγορεύειν ἐκέλευε

a ὄνευσι. b ἐπεὶ δέ. c MS. habet κόσμῳ ἐτίθεσαν καὶ ὕπερθε. d μὴ ἐμπιπλῆται. e ἐπινεφέων ἐόντων;

ὅτευ δέοιτο. ὁ δὲ, ἐπεί τε ταῦτα ἤκουσε, ἔλεγε „θαρσήσας τάδε, Ὦ δέσποτα, τυγχάνουσί μοι „παῖδες ἐόντες πέντε, καί σφεας καταλαμβάνει πάντας ἅμα σοὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν „Ἑλλάδα. σὺ δὲ ὦ βασιλεῦ, ἐμὲ ἐς τόδε ἡλικίης ἥκοντα οἰκτείρας, τῶν μοι παίδων ἕνα „παράλυσον τῆς στρατιῆς τὸν πρεσβύτατον, ἵνα „αὐτοῦ τε ἐμεῦ καὶ τῶν χρημάτων ᾖ μελεδωνός· „τοὺς δὲ τέσσερας ἄγε ἅμα σεωυτῷ· καὶ πρήξας „τὰ νοέεις, νοστήσειας ὀπίσω. Κάρτα τε ἐθυμώθη ὁ Ξέρξης, καὶ ἀμείβεται[a] τοῖσδε, Ὦ „κακὲ ἄνθρωπε, σὺ ἐτόλμησας ἐμεῦ στρατευομένου αὐτοῦ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἄγοντος παῖδας ἐμοὺς καὶ ἀδελφεοὺς καὶ οἰκηΐους καὶ „φίλους, μνήσασθαι περὶ σέο παιδὸς, ἐὼν ἐμὸς „δοῦλος· τὸν χρῆν πανοικίῃ αὐτῇ γυναικὶ συνέπεσθαι; εὖ νυν τόδ' ἐξεπίστασο, ὡς ἐν τοῖσι ὠσὶ τῶν „ἀνθρώπων οἰκέει ὁ θυμός· ὃς χρηστὰ μὲν ἀκούσας, τέρψιος ἐμπιπλέει τὸ σῶμα· ὑπεναντία δὲ τούτοισι ἀκούσας, ἀνοιδέει[b]. ὅτε μέν „νυν χρηστὰ ποιήσας ἕτερα τοιαῦτα ἐπηγγέλλεο, „εὐεργεσίῃσι βασιλῆα οὐ καυχήσεαι ὑπερβαλέσθαι· ἐπεί τε δὲ ἐς τὸ ἀναιδέστερον ἐτράπεο, „τὴν μὲν ἀξίην οὐ λάμψεαι, ἐλάσσω δὲ τῆς „ἀξίης. σὲ μὲν γὰρ καὶ τοὺς τέσσερας τῶν παίδων ῥύεται τὰ ξείνια· τοῦ δὲ ἑνὸς τοῦ περιέχεαι „μάλιστα, τὴν ψυχὴν ζημιώσεαι. ὡς δὲ ταῦτα ὑπεκρίνατο, αὐτίκα ἐκέλευε τοῖσι προσετέτακτο ταῦτα πρήσσειν, τῶν Πυθίου παίδων ἐξευρόντας τὸν πρεσβύτατον, μέσον διαταμεῖν· διαταμόντας δὲ, τὰ ἡμίτομα διαθεῖναι, τὸ μὲν, ἐπὶ τὰ δεξιὰ τῆς ὁδοῦ, τὸ δ', ἐπ' ἀριστερά· καὶ ταύτῃ διεξιέναι τὸν στρατόν. Ποιησάντων δὲ τούτων τοῦτο[c], μετὰ ταῦτα διεξήιε ὁ στρατός. ἡγέοντο δὲ πρῶτοι μὲν οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια· μετὰ δὲ τούτους, σύμμικτος[d] στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμὶξ, οὐ διακεκριμένοι· τῇ δὲ ὑπερημισέες ἔσαν, ἐνθαῦτα διελέλειπτο, καὶ οὐ συνέμισγον[e] οὗτοι βασιλέϊ. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππόται[f] χίλιοι, ἐκ Περσέων πάντων ἀπολελεγμένοι, μετὰ δὲ αἰχμοφόροι χίλιοι καὶ οὗτοι ἐκ πάντων ἀπολελεγμένοι, τὰς λόγχας κάτω ἐς τὴν γῆν τρέψαντες· μετὰ δὲ, ἱροὶ Νισαῖοι καλεόμενοι ἵπποι δέκα, κεκοσμημένοι ὡς κάλλιστα. Νισαῖοι δὲ καλέονται ἵπποι ἐπὶ τοῦδε· ἔστι πεδίον μέγα τῆς Μηδικῆς τῷ οὔνομά ἐστι Νίσαιον· τοὺς ὦν δὴ ἵππους τοὺς μεγάλους φέρει τὸ πεδίον τοῦτο. ὄπισθεν δὲ τούτων τῶν δέκα ἵππων, ἅρμα Διὸς ἱρὸν ἐπετέτακτο, τὸ ἵπποι μὲν εἷλκον λευ-

qui jussit. Pythius ubi hoc audivit, sumpta fiducia, Domine, inquit, quinque mihi filii sunt, quos omnes contingit in militiam tecum ire adversus Græciam: horum unum tu quæso, rex, misertus mei qui huc processi ætatis, dimitte ab militia eum, qui natu est maximus: ut & mei ipsius & census curam gerat; quatuor tecum ducas. ita confectis quæ in animo habes, rursus revertaris! Rex ob 39
id admodum indignatus, his verbis respondit, Homo improbe, tune, quum ego ipse in expeditionem eam adversus Græciam, filiosque meos & fratres & domesticos & amicos ducam, ausus es mentionem filii tui facere, qui meus es servus, quem oportebat cum omni familia & ipsa uxore me comitari? Probe nunc discito hoc, animum in hominum habitare auribus. Qui bona quum audivit, corpus voluptate implet: qui his contraria, is exacerbatur. Tu itaque quum bene fecisti, & alia ejusdem generis promisisti, non gloriaris te supergressum esse regem munificentia: quum vero ad impudentiora conversus es, non tu quidem pro merito, sed minora quam pro merito accipies. nam te & quatuor filios liberant hospitalia munera: unius autem quem præcipue complecteris, damno mulctabere. Hæc quum respondisset, subito imperavit iis quibus delegatum erat ista exequi, ut maximum natu filiorum Pythii inventum discinderent medium: ejusque discissi dimidium ad dexteram viæ, & dimidium ad sinistram disponerent, & illac transiret exercitus.
Hoc illi ubi exequuti sunt, illac exerci- 40
tus pertransivit. In quo præcedebant ii qui sarcinas portabant & impedimenta. Post hos omnigenarum gentium non distinctæ sed promiscuæ copiæ, numero ultra dimidium exercitus. Post has intercedebat intervallum: neque enim isti cum rege miscebantur. Præcedebant mille equites è Persis omnibus delecti: secundum hos totidem hastati, & ii delecti ex omnibus, versis deorsum in terram spiculis. Post hos sacri equi decem quam pulcherrime ornati, qui Nisæi dicuntur, ideo sic dicti, quod est ingens Medicæ regionis campus nomine Nisæus, qui grandes fert equos. Hos decem equos sequebatur sacer Jovis currus, quem octo equi albi trahebant, pone

a ἀμείβετο. b τούτοισι, ἀνοιδέει. c Vox hæc τοῦτο abest ab MS. d Vox ista σύμμικτος non legitur in MS. e MS. habet συνέσμιγον. f μετὰ γὰρ ἱππόται.

ne auriga comitante, qui pedibus ingre-
diens habenas tenebat, hanc enim sellam
nemo mortalium inscendit. Post quem
ipse Xerxes in curru equorum Nisæorum,
ad latus incedente auriga, cui nomen erat
41 Patiramphes, Otanis filius, viri Persæ.
Hunc quidem in modum Sardibus exces-
sit Xerxes: sed è curru, quoties ratio exi-
gebat, in essedum transcendebat. Eum se-
quebantur hastati Persarum optimi ac no-
bilissimi mille, è more spicula gestantes.
Post hos alius delectus equitatus mille
Persarum. Dehinc è ceteris Persis decem
millia peditum delecta, quorum mille in
hastis pro imis cuspidibus gestabant mala
punica aurea, & reliquos undique inclu-
debant; at novem millia sic ab eis cir-
cumdata habebant argentea mala punica;
sed & aurea mala punica habebant illi,
quorum terram versus spectabant spicula:
etiam mala, ii qui Xerxem proxime se-
quebantur. Hæc decem millia ordine sub-
sequebatur equitatus è decem millibus
Persarum. Relicta post hos duorum sta-
diorum intercapedine, mox ibat cete-
42 ra multitudo promiscue. Ita exercitus
è Lydia perrexit ad flumen Caicum &
regionem Mysiam: à Caico autem à
læva habens montem Canæ, per A-
tarnem ad urbem Carinam. Ab hac per
campum Thebæ, urbem Adramyttium
& Antandrum Pelasgidem prætergre-
diens, & Idam ad sinistram manum
stringens, ad terram Iliensem pervenit.
cui primùm sub Ida noctem agenti, to-
nitrua & fulgura ingruerunt, & com-
plures ibidem ex eo exercitu occiderunt.
Deinde ad Scamandrum est ventum,
quem fluviorum primum, ex quo iter è
Sardibus fieri cœptum est, aqua desti-
tuit, nec hominibus jumentisque po-
43 tantibus suffecit. Ad istum amnem Xer-
xes postquam pervenit, Priami Perga-
mum ascendit, loci visendi cupidus.
Quod ubi contemplatus est, & singula
quæque eorum audivit, Minervæ Iliadi
mille boves immolavit: sed & libamina
Magi heroibus dederunt. His actis ter-
ror per noctem exercitum invasit. Si-
mulatque illuxit, illinc movit, à læva
stringens Rhœtion urbem, & Ophry-
neon, & Dardanon, quæ Abydo con-
termina est: à dextra, Gergithas & Teu-
44 cros. Ubi in mediam Abydon venerunt,
Xerxi incessit cupido omnem exercitum
oculis subjiciendi. itaque in exedra pro-
minente, quam ei Abydeni prius ab illo
jussi

λευκοὶ ὀκτώ. ὄπισθε δὲ τῶν ἵππων εἵπετο πεζῇ ἡνίοχος, ἐχόμενος τῶν χαλινῶν. οὐδεὶς γὰρ δὴ ἐπὶ τοῦτον τὸν θρόνον ἀνθρώπων ἀναβαίνει. τούτου δὲ ὄπισθεν αὐτὸς Ξέρξης ἐπ᾽ ἅρματος ἵππων Νισαίων· παρεβεβήκεε δέ οἱ ἡνίοχος, τῷ οὔνομα ἦν Πατιράμφης, Ὀτάνεω παῖς, ἀνδρὸς Πέρσεω. Ἐξήλασε μὲν δὴ οὕτω ἐκ Σαρδίων Ξέρξης· μετεκβαίνεσκε δέ, ὅκως μιν ὁ λόγος αἱρέοι, ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς ἁρμάμαξαν. αὐτοῦ δὲ ὄπισθεν αἰχμοφόροι Περσέων οἱ ἄριστοί τε καὶ γενναιότατοι, χίλιοι, κατὰ νόμον τὰς λόγχας ἔχοντες. μετὰ δέ, ἵππος ἄλλη χιλίη ἐκ Περσέων ἀπολελεγμένη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον, ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων ἀπολελεγμένοι μύριοι. οὗτος πεζὸς ἦν. καὶ τουτέων χίλιοι μὲν ἐπὶ τοῖσι δόρασι οἱ ἀντὶ τῶν σαυρωτήρων ῥοιὰς εἶχον χρυσέας, καὶ πέριξ συνέκληιον τοὺς ἄλλους· οἱ δὲ εἰνακισχίλιοι ἐντὸς τουτέων ἐόντες, ἀργυρέας ῥοιὰς εἶχον· εἶχον δὲ χρυσέας ῥοιὰς καὶ οἱ εἰς τὴν γῆν τρέποντες τὰς λόγχας, καὶ μῆλα, οἱ ἄγχιστα ἑπόμενοι Ξέρξῃ. τοῖσι δὲ μυρίοισι ἐπετέτακτο ἵππος Περσέων μυρίη. μετὰ δὲ τὴν ἵππον διέλειπε καὶ δύο σταδίους, καὶ ἔπειτα ὁ λοιπὸς ὅμιλος ἤιε ἀναμίξ. Ἐποιέετο δὲ τὴν ὁδὸν ἐκ τῆς Λυδίης ὁ στρατὸς ἐπί τε ποταμὸν Κάικον καὶ τὴν γῆν Μυσίην· ἀπὸ δὲ Καΐκου ὁρμεώμενος, Κάνης ὄρος ἔχων ἐν ἀριστερῇ, διὰ τοῦ Ἀταρνέος ἐς Καρίνην [a] πόλιν. ἀπὸ δὲ ταύτης, διὰ Θήβης πεδίου ἐπορεύετο, Ἀδραμύττειόν τε πόλιν καὶ Ἄντανδρον τὴν Πελασγίδα παραμειβόμενος. τὴν Ἴδην δὲ λαβὼν ἐς ἀριστερὴν χέρα, ἤιε ἐς τὴν Ἰλιάδα γῆν. καὶ πρῶτα μέν οἱ ὑπὸ τῇ Ἴδῃ νύκτα ἀναμείναντι βρονταί τε καὶ πρηστῆρες ἐπεσπίπτουσι, καί τινα αὐτοῦ ταύτῃ συχνὸν ὅμιλον διέφθειραν. ἀπικομένου δὲ τοῦ στρατοῦ ἐπὶ ποταμὸν Σκάμανδρον, ὃς πρῶτος ποταμῶν, ἐπεί τε ἐκ Σαρδίων ὁρμηθέντες ἐπεχείρησαν τῇ ὁδῷ, ἐπέλιπε [b] τὸ ῥέεθρον, οὐδ᾽ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τε καὶ τοῖσι κτήνεσι πινόμενος. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμὸν ὡς ἀπίκετο Ξέρξης, ἐς τὸ Πριάμου Πέργαμον ἀνέβη, ἵμερον ἔχων θεήσασθαι. θεησάμενος δέ, καὶ πυθόμενος κείνων ἕκαστα, τῇ Ἀθηναίῃ τῇ Ἰλιάδι ἔθυσε βοῦς χιλίας· χοὰς δὲ οἱ μάγοι τοῖσι ἥρωσι ἐχέαντο. ταῦτα δὲ ποιησαμένοισι, νυκτὸς φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐνέπεσε. ἅμα ἡμέρῃ δὲ ἐπορεύετο ἐνθεῦτεν, ἐν ἀριστερῇ μὲν ἀπέργων Ῥοίτειον πόλιν καὶ Ὀφρύνειον, καὶ Δάρδανον, ἥπερ δὴ Ἀβύδῳ ὅμουρός ἐστι· ἐν δεξιῇ δέ, Γέργιθας τε καὶ Τευκρούς. Ἐπεὶ δ᾽ ἐγένοντο ἐν Ἀβύδῳ μέσῃ, ἠθέλησε Ξέρξης ἰδέσθαι πάντα τὸν στρατόν, καὶ προεπεποίητο γὰρ ἐπὶ κολωνοῦ ἐπίτηδες αὐτῷ ταύτῃ προεξέδρη λίθου λευκοῦ· ἐποίησαν δὲ Ἀβυδηνοί, ἐντειλαμένου

 προ-

a MS. habet Κάρνην. b ἀπέλιπε.

Simul post copias universas, & navalis pugnæ formam spectatam ridens rex & flens dat causam colloquii Artabano de brevitate vitæ & ærumnis.

πρότερον βασιλῆος. ἐνθαῦτα, ὡς ἵζετο κατορῶν ἐπὶ τοῦ ἠιόνος ἐθηεῖτο καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὰς νέας· θηεύμενος δὲ, ἱμέρθη τῶν νεῶν ἅμιλλαν γινομένην ἰδέσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐγένετό τε καὶ ἐνίκων Φοίνικες Σιδώνιοι, ἥσθη τε τῇ ἁμίλλῃ καὶ τῇ στρατιῇ. Ὡς δὲ ὥρα πάντα μὲν τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ τῶν νεῶν ἀποκεκρυμμένον, πάσας δὲ τὰς ἀκτὰς καὶ τὰ Ἀβυδηνῶν πεδία ἐπίπλεα ἀνθρώπων, ἐνθαῦτα Ξέρξης ἑωυτὸν ἐμακάρισε· μετὰ δὲ τοῦτο, ἐδάκρυσε. Μαθὼν δέ μιν Ἀρτάβανος ὁ πάτρως, ὃς τοπρῶτον γνώμην ἀπεδέξατο ἐλευθέρως οὐ συμβουλεύων Ξέρξῃ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· οὗτος ὡνὴρ φρασθεὶς Ξέρξεα δακρύσαντα, εἴρετο τάδε, Ὦ βασιλεῦ, ὡς πολὺ ἀλλήλων κεχωρισμένα ἐργάσαο νῦν τε καὶ ὀλίγῳ πρότερον. μακαρίσας γὰρ σεωυτὸν, δακρύεις. ὁ δὲ εἶπε, Ἐπῆλθε γάρ με λογισάμενον κατοικτεῖραι ὡς βραχὺς εἴη ὁ πᾶς ἀνθρώπινος βίος, εἰ τουτέων γε ἐόντων τοσούτων, οὐδεὶς ἐς ἑκατοστὸν ἔτος περιέσται. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἕτερα τούτου παρὰ τὴν ζόην πεπόνθαμεν οἰκτρότερα [a]. ἐν γὰρ οὕτω βραχέϊ βίῳ οὐδεὶς οὕτω ἄνθρωπος ἐὼν εὐδαίμων πέφυκε, οὔτε τουτέων, οὔτε τῶν ἄλλων, τῷ οὐ παραστήσεται πολλάκις, καὶ οὐκὶ ἅπαξ, τεθνάναι βούλεσθαι μᾶλλον ἢ ζώειν [b]. αἵ τε γὰρ συμφοραὶ προσπίπτουσαι, καὶ αἱ νοῦσοι συνταράσσουσαι, καὶ βραχὺν ἐόντα, μακρὸν δοκέειν εἶναι ποιεῦσι τὸν βίον. οὕτω ὁ μὲν θάνατος, μοχθηρῆς ἐούσης τῆς ζόης, καταφυγὴ αἱρετωτάτη τῷ ἀνθρώπῳ γέγονε· ὁ δὲ θεὸς, γλυκὺν γεύσας τὸν αἰῶνα, φθονερὸς ἐν αὐτῷ εὑρίσκεται ἐών. Ξέρξης δὲ ἀμείβετο λέγων, Ἀρτάβανε, βιοτῆς μέν νυν ἀνθρωπηΐης πέρι, ἐούσης τοιαύτης οἵηνπερ σὺ [c] διαιρέεαι εἶναι, παυσώμεθα, μηδὲ κακῶν μεμνώμεθα, χρηστὰ ἔχοντες πρήγματα ἐν χερσί. Φράσον δέ μοι τόδε, εἴ τοι ἡ ὄψις τοῦ ἐνυπνίου μὴ ἐναργὴς οὕτω ἐφάνη, εἶχες ἂν τὴν ἀρχαίην γνώμην, οὐκ ἐῶν με στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἢ μετέστης ἄν; Φέρε μοι τοῦτο ἀτρεκέως εἰπέ. ὁ δὲ ἀμείβετο λέγων, Ὦ βασιλεῦ, ὄψις μὲν ἡ ἐπιφανεῖσα τοῦ ὀνείρου, ὡς βουλόμεθα ἀμφότεροι τελευτήσειε· ἐγὼ δὲ ἔτι καὶ ἐς τόδε δείματός εἰμι ὑπόπλεος, οὐδ' ἐντὸς ἐμεωυτοῦ· ἄλλα τε πολλὰ ἐπιλεγόμενος, καὶ δὴ καὶ ὁρέων τοι δύο [d] τὰ μέγιστα πάντων ἐόντα

a οἰκτότερα. b ζῆν. c οἵην σύ. d ὁρέων δύο.

jussi è candido lapide in tumulo industrie extruxerant, residebat prospiciens & in litore spectabat pedestres copias atque classem. Quam dum intuetur, subiit eum cupiditas spectandi navale certamen. Id certamen postquam commissum est, in quo Phœnices Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cum certaminis, tum copiarum spectaculo. Et 45
quum intueretur omnem Hellespontum navibus obductum, omnia vero litora atque Abydenorum campos hominibus refertos, ibi se beatum esse jactavit, & post hæc lacrymas fudit. Sed 46
animadvertens Artabanus eum patruus, qui primo libere sententiam protulerat dissuadens bellum Græciæ inferendum, hic vir considerans Xerxem lacrymantem, his verbis alloquebatur, Quam valde diversa, rex, inter se nunc facis & paulo ante: nam qui te beatum esse dixeras, nunc lacrymas fundis. Et ille, Reputantem me, inquit, quam brevis sit omnis humana vita, subiit horum miseratio; quorum, quum tot sint, nemo ad centesimum annum supererit. Excipiens Artabanus, Atqui, inquit, alia, quam istud est, vivendo miserabiliora patimur. Nam in tam brevi vita nullus hominum adeo felix extitit, neque horum neque aliorum, cui non crebro, nedum semel, subitura sit animo moriendi voluntas potius quam vivendi. Incidunt enim calamitates & morbi perturbant: efficiuntque ut quum vita brevis sit, tamen perlonga videatur. Ita mors optatissimum est perfugium ærumnosæ vitæ; sed deus, dulce gustans sæculum, in eo invidus esse deprehenditur.
Cui Xerxes, Artabane, inquit, de humana 47
quidem vita, cujus condicio talis est qualem tu exponis, commemorare supersedeamus: neque tristium meminerimus, quum jucunda in manibus habeamus. Hoc mihi potius edissere: nisi tibi ita evidens insomnii visio fuisset oblata, perstaresne adhuc in priore sententia, dissuadens mihi adversus Græciam bellum? an eam desereres? agedum aperte hoc mihi dicito. Ei respondens Artabanus, Visio, inquit, rex, quæ in somnis objecta est, ad votum succedat amborum! ego autem adhuc adeo metu perculsus sum, ut non sim apud me; etiam mecum reputans alia multa, tum quoque duo, omnium maxima, videns tibi summopere

48 pere hostilia. Ad hæc hæc Xerxes, Di-
vine vir, inquit, quænam ista ais duo
mihi summopere hostilia esse? utrum
terrestris exercitus tibi improbandus
est, tanquam non satis copiosus? &
multo numerosior ille Græcus futurus
esse nostro videtur? an classis, tanquam
illorum classe inferior? an hæc ambo?
Nam si ob hoc imbecilliores tibi viden-
tur nostræ res, celerrime alterum quis
49 exercitum comparet. Respondit Ar-
tabanus, Neque hunc, Rex, exercitum
improbaverit quisquam, qui sit mentis
compos; neque hanc navium multitudi-
1 nem. Si vero plures coëgeris, quæ duo
dico, erunt tibi multo magis hostilia.
Ea vero duo sunt, terra & mare. neque
enim usquam maris portus est ejusmodi,
(ut ego conjecto) qui surgente tempe-
state sit capax hujus tuæ classis, idone-
usque ad eam tutandam: neque vero u-
num illum portum esse oportet, sed per
universam continentem, quam præter-
veharis. Itaque quum portus tibi op-
portuni desint, intellige homines in ar-
bitrio fortuitorum, non fortuita in ar-
2 bitrio hominum esse. Et sic è duobus
uno exposito, pergo dicere alterum:
Terra tibi hostilis est; si nihil illic adver-
sarium tibi vult constituere, eo hosti-
lior tibi est, quo longius processeris,
assidue ulterius surripiens. Nulla enim
est hominibus rei feliciter cedentis satie-
tas. Unde etiam, ut nemo tibi occur-
rat, dico majorem majori in tempore
regionem, famem esse allaturam. At
vir ita demum fuerit optimus, si in de-
liberando quidem, omnem rem se pas-
surum reputans, extimescat, in re au-
50 tem agenda sit audax. Cui Xerxes, Ar-
1 tabane, inquit, probabiliter tu quidem
horum singula discrevisti: tamen non
est ut omnia reformides, omniaque per-
æque consideres. Nam si velis in nego-
tii cujuscunque supervenientis consulta-
tione semper omnia perinde considerare,
nunquam aliquid efficias. Satius autem
omnia alacriter aggredientem dimidium
ærumnarum pati, quam omni in re præ-
sumpto metu nihil omnino pati. Quod
si repugnando omnibus quæ dicuntur,
neque quod firmum est, demonstrave-
ris, labi debes in illis, perinde atque is
qui contraria istis dicat. Hoc sane per-
inde se habet. Scire vero aliquem (quum
sit homo) qua ratione quid firmum esse
oporteat, nequaquam arbitror. At eos
qui

ἐόντα τοι πολεμιώτατα. Ξέρξης δὲ πρὸς ταῦτα ,, ἀμείβετο τοῖσδε, Δαιμόνιε ἀνδρῶν, κοῖα ταῦτα λέγεις μοι εἶναι δύο πολεμιώτατα; κότερά τοι ὁ πεζὸς μεμπτὸς κατὰ τὸ πλῆθός ἐστι, καὶ τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα φαίνεται πολλαπλήσιον ἔσεσθαι τοῦ ἡμετέρου; ἢ τὸ ναυτικὸν τὸ ἡμέτερον λείψεσθαι τοῦ ἐκείνων; ἢ καὶ συναμφότερα ταῦτα; εἰ γάρ τοι ταύτῃ ἐνδεέστερα φαίνεται εἶναι τὰ ἡμέτερα πρήγματα, στρατοῦ ἂν ἄλλου τις τὴν ταχίστην ἄγερσιν ποιοῖτο. Ὁ δ' ἀμείβετο λέγων, ,, Ὦ βασιλεῦ, οὔτε στρατὸν τοῦτον, ὅστις γε σύνεσιν ἔχει, μέμφοιτ' ἄν, οὔτε τῶν νεῶν τὸ πλῆθος· ἢν δὲ πλεῦνας συλλέξῃς, τὰ δύο τοι τὰ λέγω, πολλῷ ἔτι πολεμιώτερα γίνεται. τὰ δὲ δύο ταῦτα, ἐστὶ γῆ τε καὶ θάλασσα. οὔτε γὰρ τῆς θαλάσσης ἐστὶ λιμὴν τοσοῦτος οὐδαμόθι (ὡς ἐγὼ εἰκάζω) ὅστις ἐγειρομένου χειμῶνος, δεξάμενός σευ τοῦτο τὸ ναυτικόν, φερέγγυος ἔσται διασῶσαι τὰς νέας. καίτοι οὐκὶ ἕνα αὐτὸν δεῖ εἶναι τὸν λιμένα, ἀλλὰ παρὰ πᾶσαν τὴν ἤπειρον, παρ' ἣν δὴ κομίζεαι. οὐκ ὦν δὴ ἐόντων τοι τῶν [a] λιμένων ὑποδεξίων, μάθε ὅτι αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι, καὶ οὐκὶ ὥνθρωποι τῶν συμφορέων. καὶ δὴ τῶν δύο τοι τοῦ ἑτέρου εἰρημένου, τὸ ἕτερον ἔρχομαι ἐρέων. γῆ δὲ πολεμίη τῇδέ τοι κατίσταται. εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι, τοσούτῳ τοι γίνεται πολεμιωτέρη, ὅσῳ ἂν προβαίνῃς ἑκαστέρω, τὸ πρόσω αἰεὶ κλεπτόμενος. εὐπρηξίης γὰρ οὐκ ἔστι ἀνθρώποισι οὐδεμίη πληθώρη. καὶ δή τοι ὡς οὐδενὸς ἐναντιουμένου, λέγω τὴν χώρην πλεῦνα ἐν πλέονι χρόνῳ γινομένην, λιμὸν τέξεσθαι. ἀνὴρ δὲ οὕτω ἂν εἴη ἄριστος, εἰ βουλευόμενος μὲν ἀῤῥωδέοι, πᾶν ἐπιλεγόμενος πείσεσθαι χρῆμα, ἐν δὲ τῷ ἔργῳ θρασὺς εἴη. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀρτάβανε, εἰκότως μὲν σύ γε ,, τουτέων ἕκαστα διαιρέεαι· ἀτὰρ μήτε πάντα φοβέο, μήτε πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεο. εἰ γὰρ δὴ βούλοιο ἐπὶ τῷ αἰεὶ ἐπεσφερομένῳ πρήγματι τὸ πᾶν ὁμοίως ἐπιλέγεσθαι, ποιήσειας ἂν οὐδαμὰ οὐδέν. κρέσσον δέ, πάντα θαρσέοντα, ἥμισυ τῶν δεινῶν πάσχειν μᾶλλον, ἢ πᾶν χρῆμα προδειμαίνοντα, μηδαμὰ μηδὲν παθεῖν. εἰ δὲ ἐρίζων πρὸς πᾶν τὸ λεγόμενον, μήτε βέβαιον [b] ἀποδέξῃς, σφάλλεσθαι ὀφείλεις ἐν αὐτοῖσι· ὁμοίως καὶ ὁ ὑπεναντία τούτοισι λέξας. τοῦτο μέν νυν ἐπ' ἴσης ἔχει· εἰδέναι δὲ ἄνθρωπον ἐόντα κῶς χρὴ τὸ βέβαιον, δοκέω μὲν οὐδαμῶς. τοῖσι τοίνυν βουλομέ-

a ἐόντων τ. b μὴ τὸ βέβαιον.

,, λομένοισι ποιέειν, ὡς τοεπίπαν φιλέει γίνεσθαι
,, τὰ κέρδεα· τοῖσι δὲ ἐπιλεγομένοισί τε πάντα
,, καὶ ὀκνέουσι, οὐ μάλα ἐθέλει. ὁρᾷς τὰ Περσέων
,, πρήγματα ἐς ὃ δυνάμιος προκεχώρηκε; εἰ
,, τοίνυν ἐκεῖνοι οἱ πρὸ ἐμεῦ γενόμενοι βασιλῆες
,, γνώμῃσι ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ [a] σὺ, ἢ μὴ χρεώ-
,, μενοι γνώμῃσι τοιαύτῃσι, ἄλλους συμβούλους εἶ-
,, χον τοιούτους, οὐκ ἄν κοτε [b] εἶδες αὐτὰ ἐς τοῦτο
,, προελθόντα· νῦν δὲ κινδύνους ἀναῤῥιπτέοντες ἐς
,, τοῦτό σφεα [c] προηγάγοντο. μεγάλα γὰρ πρήγ-
,, ματα μεγάλοισι κινδύνοισι ἐθέλει καταιρέεσθαι.
,, ἡμεῖς τοίνυν ὁμοιεύμενοι κείνοισι, ὥρην τε τοῦ
,, ἔτεος καλλίστην πορευόμεθα, καὶ καταστρεψά-
,, μενοι πᾶσαν τὴν Εὐρώπην, νοστήσομεν ὀπίσω,
,, οὔτε λιμῷ ἐντυχόντες οὐδαμόθι, οὔτε ἄλλο ἄχα-
,, ρι οὐδὲν παθόντες. τοῦτο μὲν γὰρ, αὐτοὶ πολλὴν
,, φορβὴν φερόμεθα πορευόμενοι· τοῦτο δὲ, τῶν ἂν
,, κου ἐπιβέωμεν γῆν καὶ ἔθνος, τούτων τὸν σῖτον
,, ἕξομεν. ἐπ' ἀροτῆρας δὲ καὶ οὐ νομάδας στρατευ-
όμεθα ἄνδρας. Λέγει Ἀρτάβανος μετὰ ταῦτα,
,, Ὦ βασιλεῦ, ἐπεί τε ἀῤῥωδέειν οὐδὲν ἐᾷς πρῆγ-
,, μα, σὺ δέ μευ συμβουλίην ἔνδεξαι. ἀναγκαίως
,, γὰρ ἔχει περὶ πολλῶν πρηγμάτων πλεῦνα λό-
,, γον ἐκτεῖναι. Κῦρος ὁ Καμβύσεω Ἰωνίην πᾶ-
,, σαν πλὴν Ἀθηναίων κατεστρέψατο δασμοφό-
,, ρον εἶναι Πέρσῃσι. τούτους ὦν τοὺς ἄνδρας συμ-
,, βουλεύω τοι μηδεμιῇ μηχανῇ ἄγειν ἐπὶ τοὺς πα-
,, τέρας. καὶ γὰρ ἄνευ τουτέων οἷοί τε εἰμὲν τῶν
,, ἐχθρῶν κατυπέρτεροι γίνεσθαι. ἢ γὰρ σφέας, ἢν
,, ἕπωνται, δεῖ ἀδικωτάτους γίνεσθαι καταδουλου-
,, μένους τὴν μητρόπολιν, ἢ δικαιοτάτους, συνε-
,, λευθεροῦντας. ἀδικώτατοι μέν νυν γινόμενοι,
,, οὐδὲν κέρδος μέγα ἡμῖν προσβάλλουσι· δικαιό-
,, τατοι δὲ γινόμενοι, οἷοί τε δηλήσασθαι μεγάλως
,, τὴν σὴν στρατιὴν γίνονται. ἐς θυμὸν ὦν βαλεῦ
,, καὶ τὸ παλαιὸν ἔπος, ὡς εὖ εἴρηται, τὸ μὴ ἅμα
,, ἀρχῇ πᾶν τέλος καταφαίνεσθαι. Ἀμείβεται πρὸς
ταῦτα [d] Ξέρξης, Ἀρτάβανε, τῶν ἀπεφήναο γνω-
,, μέων, σφάλλεαι κατὰ ταύτην δὴ μάλιστα,
,, ὃς Ἴωνας φοβέεαι μὴ μεταβάλλωσι· τῶν ἔχομεν
,, γνῶμα μέγιστον, τῶν σύ τε μάρτυς γίνεαι, καὶ οἱ
,, συστρατευσάμενοι Δαρείῳ ἄλλοι ἐπὶ Σκύθας, ὅτι
,, ἐπὶ τούτοισι ἡ πᾶσα Περσικὴ στρατιὴ ἐγένετο δια-
,, φθεῖραι καὶ περιποιῆσαι· οἱ δὲ δικαιοσύνην καὶ
,, πιστότητα ἐνέδωκαν, ἄχαρι δὲ οὐδέν. πάρεξ [e]
,, δὲ τούτου, ἐν τῇ ἡμετέρῃ καταλιπόντας τέκνα καὶ
,, γυναῖκας καὶ χρήματα, οὐδ' ἐπιλέγεσθαι χρὴ
,, νεώτερόν τι ποιήσειν. οὕτω δὲ μηδὲ τοῦτο φοβέο,
,, ἀλλὰ θυμὸν ἔχων [f] ἀγαθὸν, σῶζε οἶκόν τε τὸν
ἐμὸν,

qui facere quid volunt, conſueverunt plerunque ſequi lucra: raro autem illos qui perpenſant omnia, & qui agere cunctantur. Cernis quo res Perſica poten- 2
tiæ proceſſit: quo nunquam progreſſam videres, ſi ii qui ante me extitere reges, iſtiuſmodi conſiliis, quibus tu, uſi fuiſſent; aut non utentes iſtis, alios ſuaſores tales habuiſſent: nunc pericula contemnentes, tantopere illam provexerunt. Magna enim negocia magnis cum periculis ſuſcipi volunt. Quare nos, illorum facta æmulantes, optimo anni tempore ingredimur: ſubactaque omni Europa, rurſus revertemur, nullam uſquam neque famem neque rem triſtem paſſi. nam & commeatus affatim ipſi nobiſcum portamus: & ad quamcunque vel regionem vel gentem veniemus, ejus re frumentaria potiemur. nam aratoribus viris, non paſtoribus inferimus bel-
lum. Poſthæc Artabanus, Quandoqui- 51
dem, inquit, non ſinis ullam rem formidari, tu tamen meum admitte conſilium: neceſſe eſt enim de multis negociis in longius extrahi orationem: Cyrus, Cambyſe genitus, omnem præter Athenas Ioniam Perſis tributariam reddidit. quare ſuadeo ne quo pacto hos viros adverſus parentes ſuos ducas. nam ſine Ionibus ſatis ſuperque ſufficimus hoſtem ſuperare: quos neceſſe eſt aut injuſtiſſimos eſſe, ſi metropolim ſuam in ſervitutem redigant; aut juſtiſſimos, ſi illius libertatem adjuvent. Si injuſtiſſimi erunt, nullo modo certe nobis magnum lucrum adferunt: ſin juſtiſſimi, magnam poterunt tuo exercitui afferre perniciem. Itaque hoc vetus dictum tanquam probum in mente habe, non ſtatim cum ini-
tio exitum omnem eſſe manifeſtum. Ad 52
hæc excipiens Xerxes, Artabane, inquit, ſententiarum quas dixiſti in hac præcipue falleris, qui Iones metuis ne immutentur; quorum maximum habemus documentum; quorum & tu teſtis es, & qui alii cum Dario adverſus Scythas militaverunt; quia in eorum poteſtate ſitum fuit univerſas Perſarum copias & perdere & ſervare: illi vero fidem juſtitiamque præſtiterunt, nihil ingratum committentes. Præterea quum liberos ſuos atque uxores & opes in noſtra terra reliquerint, ne cogitare quidem oportet eos aliquid rerum novarum molituros. Quare neque hoc extimeſcas, ſed bonum habens animum, tutare

a ἐχρέωντο τῇσι καί. b οὐκ ἄν ποτε. c MS. habet σφέας. d MS. habet ἀμείβεται καὶ ταῦτα. e ἄχαρι οὐδὲν ποιήσαντες. πάρεξ. f MS. habet ἔχε.

re meam domum atque tyrannidem. ti-
bi enim soli ex omnibus ego sceptra mea
53 permitto. Hæc loquutus Xerxes Arta-
banum Susa dimisit, iterumque illustris-
simos quosque Persarum arcessivit. Qui
postea quam præsto fuere, his eos ver-
bis alloquutus est, ô Persæ, ego hæc
à vobis contendens, vos contraxi, ut
viri præstantes existatis, neve res ante-
hac gestas à Persis magnas præclarasque
dedecoretis: sed cum singuli, tum uni-
versi exhibeamus alacritatem. commune
enim hoc omnibus bonum procuratur.
Eaque de re vobis impero bellum gna-
viter excipere: nam, ut ego audio, ad-
versus viros egregios tendimus; quos si
superaverimus, nullus unquam nobis a-
lius hominum exercitus obstabit. Nunc
igitur deos præsides terræ Persidis pre-
54 cati, transeamus. Ac eo quidem die se-
se ad transeundum paraverunt. Postero
autem tantisper morati sunt, volentes
solem exorientem cernere, omnis ge-
neris odores in pontibus adolentes, ac
myrto iter consternentes. Ubi sol exor-
tus est, ex aurea phiala Xerxes libans in
mare, ad solem vota concepit, ne-
quid sibi adversi contingeret, quo prius
desisteret Europam subigere, quam ad
illius terminos pervenisset. Hæc preca-
tus, phialam in Hellespontum abjecit,
aureumque craterem, ac gladium Per-
sicum, quem acinacem vocant. Hoc
pro comperto dijudicare non possum,
utrum soli dedicans gladium demiserit in
pelagus; an Hellespontum, quod eum
flagellasse pœniteret, in compensatio-
55 nem gladio donaverit. His actis, per al-
terum pontium, qui vergebat in Pon-
tum, peditatus omnis equitatusque transi-
vit: per alterum, qui vergebat in Æ-
gæum, jumenta atque servitia, præce-
dentibus decem millibus Persarum, co-
ronatis omnibus, quos promiscuus o-
mnium nationum sequebatur exercitus.
& hi quidem eo die. Insequenti autem
die primi transiere equites, quique spi-
cula deorsum versa gestabant, & hi et-
iam coronati, dehinc equi sacri, ac sa-
cer currus, tum ipse Xerxes, post ha-
stati, & mille equites; post hos alius
exercitus, & naves pariter ad ulterius li-
tus agebantur: quanquam audivi quo-
que postremum omnium transisse regem.
Xer-

„ ἐμὸν, καὶ τυραννίδα τὴν ἐμήν. σοὶ γὰρ ἐγὼ μού-
„ νῳ ἐκ πάντων σκῆπτρα τὰ ἐμὰ ἐπιτράπω.
Ταῦτα εἴπας, καὶ Ἀρτάβανον ἀποστείλας ἐς Σοῦ-
σα, δεύτερα μετεπέμψατο Ξέρξης Περσέων τοὺς
δοκιμωτάτους. ἐπεὶ δὲ οἱ παρῆσαν, ἔλεγέ σφι
„ τάδε, Ὦ Πέρσαι, τῶνδ᾽ ἐγὼ ὑμέων χρηΐζων,
„ ὑμέας [a] συνέλεξα ἄνδρας τε γίνεσθαι ἀγαθοὺς,
„ καὶ μὴ καταισχύνειν τὰ πρόσθεν ἐργασμένα
„ Πέρσῃσι, ἐόντα μεγάλα τε καὶ πολλοῦ ἄξια·
„ ἀλλ᾽ εἷς τε ἕκαστος καὶ οἱ σύμπαντες προθυμίην
„ ἔχωμεν. ξυνὸν γὰρ τοῦτο πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδε-
„ ται. τῶνδε δὲ [b] εἵνεκα προαγορεύω ἀντέχεσθαι
„ τοῦ πολέμου ἐντεταμένως· ὡς γὰρ ἐγὼ πυνθά-
„ νομαι, ἐπ᾽ ἄνδρας στρατευόμεθα ἀγαθούς· τῶν
„ ἢν κρατήσωμεν, οὐ μή τις ἡμῖν ἄλλος στρα-
„ τὸς ἀντιστῇ κοτε ἀνθρώπων. νῦν δὲ διαβαίνω-
„ μεν ἐπευξάμενοι τοῖσι θεοῖσι τοὶ Περσίδα γῆν
„ λελόγχασι. Ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πα-
ρεσκευάζοντο [c] ἐς τὴν διάβασιν· τῇ δὲ ὑστεραίῃ
ἀνέμενον τὸν ἥλιον, ἐθέλοντες ἰδέσθαι ἀνίσχοντα,
θυμιήματά τε παντοῖα ἐπὶ τῶν γεφυρέων καταγί-
ζοντες, καὶ μυρσίνῃσι στορνῦντες τὴν ὁδόν. ὡς
δ᾽ ἐπανέτελλε ὁ ἥλιος, σπένδων ἐκ χρυσέης
φιάλης Ξέρξης ἐς τὴν θάλασσαν, εὔχετο πρὸς
τὸν ἥλιον μηδεμίην οἱ συντυχίην τοιαύτην γενέ-
σθαι, ἥ μιν παύσει καταστρέψασθαι τὴν Εὐρώπην
πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι τοῖσι ἐκείνης γένηται.
εὐξάμενος δὲ, ἐσέβαλε τὴν φιάλην ἐς τὸν Ἑλ-
λήσποντον, καὶ χρύσεον κρητῆρα, καὶ Περσι-
κὸν ξίφος, τὸ ἀκινάκην καλέουσι. ταῦτα οὐκ
ἔχω ἀτρεκέως διακρῖναι οὔτε εἰ τῷ ἡλίῳ ἀνα-
τιθεὶς κατῆκε ἐς τὴν θάλασσαν [d], οὔτε εἰ μετε-
μέλησέ οἱ τὸν Ἑλλήσποντον μαστιγώσαντι, καὶ ἀν-
τὶ τούτων τὴν θάλασσαν ἐδωρέετο. Ὡς δὲ ταῦ-
τά οἱ ἐπεποίητο, διέβαινον κατὰ μὲν τὴν ἑτέ-
ρην τῶν γεφυρέων τὴν πρὸς τοῦ Πόντου, ὁ πεζός
τε καὶ ἡ ἵππος ἅπασα· κατὰ δὲ τὴν πρὸς τὸ
Αἰγαῖον, τὰ ὑποζύγια, καὶ ἡ θεραπηΐη. ἡγέον-
το δὲ πρῶτα μὲν οἱ μύριοι Πέρσαι, ἐστεφανω-
μένοι πάντες· μετὰ δὲ τούτους, ὁ σύμμικτος
στρατὸς παντοίων ἐθνέων. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην
οὗτοι. τῇ δὲ ὑστεραίῃ, πρῶτοι μὲν οἵ τε ἱππό-
ται, καὶ οἱ τὰς λόγχας κάτω τρέποντες. ἐστε-
φάνωντο δὲ καὶ οὗτοι. μετὰ δὲ, οἵ τε ἵπποι
οἱ ἱροὶ, καὶ τὸ ἅρμα τὸ ἱρόν· ἐπὶ δὲ, αὐτός
τε Ξέρξης, καὶ οἱ αἰχμοφόροι, καὶ οἱ ἱππόται
οἱ χίλιοι· ἐπὶ δὲ τούτοισι, ὁ ἄλλος στρατὸς καὶ
αἱ νῆες ἅμα ἀνήγοντο ἐς τὴν ἀπεναντίον. ἤδη δὲ
ἤκουσα καὶ ὕστατον διαβῆναι βασιλῆα πάντων.

a Hæc vox non est in MS. b τῶν δὲ, sed & modo ante erat in MS. σπουδέτω. c MS. habet παρεσκευάζετο.
d MS. habet ἐς τὸ πέλαγος.

Transitus fuit septem dierum & noctium. Omina infausta. Progressus per Europam usque ad Doriscum.

Ξέρξης δὲ ἐπεί τε διέβη ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐθηεῖτο τὸν στρατὸν ὑπὸ μαστίγων διαβαίνοντα. διέβη δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ ἐν ἑπτὰ ἡμέρῃσι καὶ ἐν ἑπτὰ εὐφρόνῃσι, ἐλινύσας οὐδένα χρόνον. ἐνθαῦτα λέγεται, Ξέρξεω ἤδη διαβεβηκότος τὸν Ἑλλήσποντον, ἄνδρα εἰπεῖν Ἑλλησπόντιον, Ὦ Ζεῦ, τί δὴ ἀνδρὶ εἰδόμενος Πέρσῃ, καὶ οὔνομα ἀντὶ Διὸς Ξέρξεα θέμενος, ἀνάστατον τὴν Ἑλλάδα ἐθέλεις ποιῆσαι, ἄγων πάντας ἀνθρώπους; καὶ γὰρ ἄνευ τούτων ἐξῆν τοι ποιέειν ταῦτα. Ὡς δὲ διέβησαν πάντες, ἐς ὁδὸν ὡρμημένοισι τέρας σφι ἐφάνη μέγα, τὸ Ξέρξης ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιήσατο, καίπερ εὐσύμβλητον ἐόν. ἵππος γὰρ ἔτεκε λαγών. εὐσύμβλητον ὦν τῇδε ἐγένετο, ὅτι ἔμελλε μὲν ἐλᾶν στρατιὴν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα Ξέρξης ἀγαυρότατα καὶ μεγαλοπρεπέστατα, ὀπίσω δὲ περὶ ἑωυτοῦ τρέχων ἥξειν ἐς τὸν αὐτὸν χῶρον. ἐγένετο δὲ καὶ ἕτερον αὐτῷ τέρας ἐόντι ἐν Σάρδισι. ἡμίονος γὰρ ἔτεκε ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα, τὰ μὲν, ἔρσενος, τὰ δὲ, θηλέης· κατύπερθε δὲ ἦν τὰ τοῦ ἔρσενος. Τῶν ἀμφοτέρων λόγον οὐδένα ποιησάμενος, τὸ πρόσω ἐπορεύετο, σὺν δέ οἱ πεζὸς στρατός· ὁ δὲ ναυτικὸς ἔξω τὸν Ἑλλήσποντον πλέων, παρὰ γῆν ἐκομίζετο, τὰ ἔμπαλιν πρήσσων τοῦ πεζοῦ. ὁ μὲν γὰρ πρὸς ἑσπέρην ἔπλεε, ἐπὶ Σαρπηδονίης ἄκρης τὴν ἄπιξιν ποιεύμενος, ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν· ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου· ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τὸν Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορή, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων, τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἐπ' οὗ [a] καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἤιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιὼν, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος, ἐστὶ τῆς Θρηίκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα. διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήιον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ καθεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ

a ἀπ' οὗ.

Xerxes, posteaquam in Europam trajecit, conspicabatur exercitum sub flagellis transeuntem. Transivit autem ejus exercitus septem per dies totidemque noctes nullo tempore intermisso. Ibi jam transgresso Hellespontum Xerxe, fertur quidam vir Hellespontius dixisse, O Jupiter, quidnam tu sub specie viri Persæ, & accepto Xerxis pro Jovis nomine, Græciam è sedibus suis exturbare vis, omnes homines ducens, quum etiam sine his tibi id facere liceret? Transgressis omnibus & iter ingredientibus, ingens prodigium oblatum est: quod Xerxes nihili fecit, etsi ad conjecturam patens; siquidem equa leporem enixa est. quod facile erat inde ad conjectandum; quod Xerxes quidem exercitum adversus Græciam cum maximo strepitu & ambitiosissime ducturus foret, rursusque pro seipso sollicitus, ad eundem locum fuga recursurus. Alterum quoque ei prodigium, dum Sardibus foret, exhibitum est. mula enim mulam edidit ancipitia genitalia habentem, maris & feminæ; sed maris erant superiora. Quorum prodigiorum utrumque pro nihilo habens, ire pergebat, comitante eum pedestri copia, quum navalis exercitus extra Hellespontum navigans terram legeret, diverso pedestribus cursu. nam iste quidem vesperam versus ad promontorium Sarpedonium navigabat; quo quum pervenisset, jussus erat permanere: at terrestris exercitus ad auroram & solis exortum iter faciebat per Chersonesum, dextrorsum habens sepulcrum Helles filiæ Athamantis, sinistrorsum Cardiam urbem; tum progressus per medium oppidi, cui nomen est Agora, illinc deflectens ad sinum nomine Melana, & fluvium, cui idem est nomen, fluxu non sufficientem exercitui, sed deficientem, hunc dico fluvium, unde etiam sinus iste accepit appellationem, transgressus vesperam versus contendit, & Ænon urbem Æolidem & paludem Stentoridem prætereiens, donec ad Doriscon pervenit. Est autem
59
Doriscus Thraciæ litus & campus ingens, quem grande flumen Hebrus interfluit: ubi extructum est castellum regium quod Doriscus appellabatur, in quo Persarum erat præsidium à Dario jam inde impositum, quum Scythis inferebat bellum. Quum igitur locus dige-

56 (beside "Xerxes, posteaquam") · 57 (beside "iam sine his tibi") · 58 (beside "feminæ; sed maris erant superiora. Quo-")

gerendis recenſendiſque copiis idoneus videretur, Xerxes ita ſibi faciendum putavit. Ejus juſſu navarchi, quum eo appuliſſent, omnes naves ad litus Doriſco contiguum receperunt, ubi Sala urbs Samothracica & Zona ſitæ ſunt: cujus litoris ultima Serrium, celebre promontorium, qui locus quondam erat Ciconum. In hoc litus appulſa ac ſubducta claſſe, reſpiravere. Xerxes autem per hoc tempus apud Doriſcon colligebat numerum mili-
60 tantium. Equidem quantam ſinguli turbam ad numerum præbuerint, pro certo affirmare non poſſum; quoniam à nullis prorſus hominibus id refertur: pedeſtris autem exercitus multitudo comperta fuit centum ſeptuaginta myriades, vel *decies ſepties centena millia.* Numerum hoc modo inierunt: Conduxerunt unum in locum myriadem, vel *decem millia* hominum: qua coarctata quammaxime poterant, intus circulum circumſcripſerunt; quo facto emiſſaque illinc myriade, ſepem ex circuli modo circumdederunt, in altum excitantes umbilico viri tenus. Eam ubi fecere, aliam ſubinde intra illud circumſtructum myriadem introduxerunt: donec omnes iſto pacto enumeraverunt; numeratos autem natio-
61 natim digeſſerunt. Ex quibus qui militabant, hi erant. Perſæ, hunc in modum ornati: Circa capita geſtabant pilea (quas vocant tiaras) non denſata; circa corpus tunicas, manicis auctas, varii coloris, ſquama è ferro conſerta in ſimilitudem piſcium: femoralia circa crura: pro clypeis gerra, pharetris ſubter pendentibus: haſtas breves, arcus grandes, ſagittas arundineas: inſuper ad dextrum femur pugiones è zona ſuſpenſos. Hi ducem habebant Otanem patrem Ameſtris, quæ erat uxor Xerxis. Vocabantur autem quondam Perſæ à Græcis Cephenes; à ſe vero ipſis atque ab accolis, Artæi: verum poſteaquam Perſeus Danaës & Jovis filius ad Cepheum Beli filium commeavit, & Andromedam ejus filiam duxit uxorem, ſuſtulit ex ea filium quem Perſem appellavit, eumque illic reliquit: à quo (nam Cepheus carebat virili pro-
62 le) cognomen ſortiti ſunt Perſæ. Medi eodem ornatu inſtructi militabant. nam hæc armatura Medica eſt, non Perſica. Habebant autem ducem Tigranem, virum Achæmenidem. Hi quondam ab omnibus vocabantur Arii: ſed ubi ad iſtos Arios conceſſit ex Athenienſibus Medea

τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατὸν, καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναύαρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν· ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηϊκίη[a] πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὐτοῦ, Σέῤῥειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν κατασχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. Ὅσον μέν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμὸν[b], οὐκ ἔχω εἰπεῖν τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων· σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα[c] καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηρίθμησαν[d] δὲ τόνδε τὸν τρόπον· συναγαγόντες[e] ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συνάξαντες[f] ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔξωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ, καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον· μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν. ἀριθμήσαντες δὲ, κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο[g]. Οἱ δὲ στρατευόμενοι, οἵδε ἔσαν. Πέρσαι μὲν, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας· περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας χειριδωτοὺς ποικίλους, λεπίδος σιδηρέης ὄψιν ἰχθυοειδέος· περὶ δὲ τὰ σκέλεα, ἀναξυρίδας· ἀντὶ δὲ ἀσπίδων, γέῤῥα. ὑπὸ δὲ, φαρετρεῶνες ἐκρέμαντο. αἰχμὰς δὲ βραχέας εἶχον, τόξα δὲ μεγάλα, ὀϊστοὺς δὲ καλαμίνους. πρὸς δὲ, ἐγχειρίδια παρὰ τὸν δεξιὸν μηρὸν παραιωρεύμενα ἐκ τῆς ζώνης. καὶ ἄρχοντα παρείχοντο Ὀτάνεα τὸν Ἀμήστριος πατέρα, τῆς Ξέρξεω γυναικός. ἐκαλέοντο δὲ πάλαι ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων Κηφῆνες, ὑπὸ μέντοι σφέων αὐτέων καὶ τῶν περιοίκων, Ἀρταῖοι. ἐπεὶ δὲ Περσεὺς ὁ Δανάης τε καὶ Διὸς ἀπίκετο παρὰ Κηφέα τὸν Βήλου, καὶ ἔσχε αὐτοῦ τὴν θυγατέρα Ἀνδρομέδην, γίνεται αὐτῷ παῖς τῷ οὔνομα ἔθετο Πέρσην. τοῦτον δὲ αὐτοῦ καταλείπει. ἐτύγχανε γὰρ ἄπαις ἐὼν ὁ Κηφεὺς ἔρσενος γόνου. ἐπὶ τούτου δὲ τὴν ἐπωνυμίην ἔσχον. Μῆδοι δὲ τὴν αὐτὴν ταύτην ἐσταλμένοι ἐστρατεύοντο. Μηδικὴ γὰρ αὕτη ἡ σκευή ἐστι, καὶ οὐ Περσική. οἱ δὲ Μῆδοι ἄρχοντα μὲν παρείχοντο Τιγράνην, ἄνδρα Ἀχαιμενίδην· ἐκαλέοντο δὲ πάλαι πρὸς πάντων Ἄριοι. ἀπικομένης δὲ Μηδείης τῆς Κολχίδος ἐξ Ἀθηναίων

a Σαμοθρηΐκη. b πλήθει ἀριθμόν. c πλῆθος, ἑβδομήκοντα. d MS. habet ἐξηρίθμηται. e Etiam habet MS. συνήγαγόν τε. f συνάψαντες. g MS. habet διέτασσον.

ἐς τοὺς Ἀρείους τούτους, μετέβαλον καὶ οὗτοι τὸ οὔνομα. αὐτοὶ περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι. Κίσσιοι δὲ στρατευόμενοι, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Πέρσαι ἐσκευάδατο· ἀντὶ δὲ τῶν πίλων, μιτροφόροι ἔσαν. Κισσίων δὲ ἦρχε Ἀνάφης ὁ Ὀτάνεω. Ὑρκάνιοι δὲ, κατάπερ Πέρσαι ἐσεσάχατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Μεγάπανον, τὸν Βαβυλῶνος ὕστερον τούτων ἐπιτροπεύσαντα. Ἀσσύριοι δὲ στρατευόμενοι, περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον χάλκεά τε, καὶ [a] πεπλεγμένα τρόπον τινὰ βάρβαρον οὐκ εὐαπήγητον· ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς καὶ ἐγχειρίδια παραπλήσια τῇσι Αἰγυπτίῃσι [b] εἶχον· πρὸς δὲ, ῥόπαλα ξύλων τετυλωμένα σιδήρῳ, καὶ λινέους θώρηκας. οὗτοι δὲ ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι ἐκλήθησαν. τούτων δὲ μεταξὺ Χαλδαῖοι· ἦρχε δέ σφεων Ὀτάσπης ὁ Ἀρταχαίου. Βάκτριοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀγχότατα [c] τῶν Μηδικῶν ἔχοντες ἐστρατεύοντο, τόξα δὲ καλάμινα ἐπιχώρια, καὶ αἰχμὰς βραχέας. Σάκαι δὲ οἱ Σκύθαι περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυρβασίας ἐς ὀξὺ ἀπηγμένας ὀρθὰς εἶχον πεπηγυίας, ἀναξυρίδας δὲ ἐνεδεδύκεσαν [d]. τόξα δὲ ἐπιχώρια, καὶ ἐγχειρίδια, πρὸς δὲ, καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρις [e] εἶχον. τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους [f], Σάκας ἐκάλεον. οἱ γὰρ Πέρσαι [g] πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας. Βακτρίων δὲ καὶ Σακέων ἦρχε Ὑστάσπης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης τῆς Κύρου. Ἰνδοὶ δὲ εἵματα μὲν ἐνδεδυκότες ἀπὸ ξύλων πεποιημένα, τόξα δὲ καλάμινα εἶχον, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους· ἐπὶ δὲ, σίδηρον [h] ἦν. ἐσταλμένοι μὲν δὴ ἔσαν οὕτω Ἰνδοί· προσετετάχατο δὲ συστρατευόμενοι Φαρναζάθρῃ [i] τῷ Ἀρταβάτεω. Ἄριοι δὲ τόξοισι μὲν ἐσκευασμένοι ἔσαν Μηδικοῖσι, τὰ δὲ ἄλλα, κατάπερ Βάκτριοι. Ἀρίων δὲ ἦρχε Σισάμνης ὁ Ὑδάρνεος. Πάρθοι δὲ καὶ Χοράσμιοι, καὶ Σογδοί τε καὶ Γανδάριοι καὶ Δαδίκαι, τὴν αὐτὴν σκευὴν ἔχοντες τὴν καὶ Βάκτριοι, ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Πάρθων μὲν καὶ Χορασμίων, Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεω· Σογδῶν δὲ, Ἀζάνης ὁ Ἀρταίου· Γανδαρίων δὲ, καὶ Δαδικέων, Ἀρτύφιος ὁ Ἀρταβάνου. Κάσπιοι δὲ σισύρας τε [k] ἐνδεδυκότες, καὶ τόξα ἐπιχώρια καλάμινα ἔχοντες καὶ ἀκινάκεας, ἐστρατεύοντο. οὗτοι μὲν οὕτω ἐσκευάδατο, ἡγεμόνα παρεχόμενοι Ἀριόμαρδον τὸν Ἀρτυφίου ἀδελφεόν. Σαράγγαι δὲ, εἵματα μὲν βεβαμμένα ἔχοντες, ἐνέπρεπον· πέδιλα δὲ ἐς γόνυ ἀνατείνοντα εἶχον, τόξα δὲ καὶ αἰχμὰς Μηδικάς. Σαραγγέων δὲ ἦρχε Φερενδάτης ὁ Μεγαβάζου. Πάκτυες δὲ, σισυροφόροι [k] τε ἔσαν, καὶ τόξα ἐπιχώρια εἶχον καὶ ἐγχειρίδια. Πάκτυες δὲ ἄρχοντα παρείχοντο Ἀρτύντην τὸν Ἰθαμάτρεω.

dea Colchis. immutaverunt & ipsi nomen. Ita de se ipsi Medi commemorant. Cissii in militia cetero ornatu ut Persæ erant armati, sed pro pileis mitras ferebant. Eis dux erat Anaphes Otanis filius. Hyrcani quoque Persica armatura ornati ducem habebant Megapanum, qui postea Babylonis procurator fuit.
Assyrii autem qui militabant, hunc ha- 63
bebant ornatum: æra in capitibus, barbarico quodam modo conserta nec facili ad enarrandum: clypeos autem, hastas, pugiones Ægyptiacis adsimiles: & præterea ligneas clavas ferro quasi callo horridas, ac lineos thoraces. Isti à Græcis Syrii vocabantur, sed à barbaris Assyrii sunt vocati. inter quos Chal-
dæi sunt. iis præerat Otaspes Artachæi 64
filius. Bactrii ornatu capitis persimili illius Medici militabant, sed more gentis, arundineis arcubus & hastis brevibus. Sacæ, qui Scythæ sunt, in capitibus gestabant pilea, in acutum erectas atque compactiles, induti femoralibus: necnon arcus gentiles atque pugiones, ad hoc secures ac bipennes. Hos, quum sint Scythæ Amyrgii, Sacas appellabant; quod cunctos Scythas Persæ Sacas appellant. Bactriis & Sacis præerat Hystaspes, Darii filius & Atossæ Cyri
filiæ. Indi vestiti erant amictu è lignis 65
confecto: arcus arundineos gestabant, itemque arundineas sagittas ferro præfixas: ita instructi Indi, erant sub duce Pharnazathre Artabatis filio. Arii Medicis arcubus muniti erant, cetera Bactriorum similes. Iis præerat Sisamnes
Hydarnis filius. Parthi & Chorasmii & 66
Sogdi & Gandarii & Dadicæ eandem quam Bactrii armaturam gestantes militabant. quorum Parthis & Chorasmiis præerat Artabazus Pharnacis filius: Sogdis, Azanes Artæi filius: Gandariis &
Dadicis Artyphius Artabani filius. Ca- 67
spii, sisyris (*genus est rude vestis*) induti, arcus gentili more arundineos gestabant & acinaces, ducem sui agminis habentes Ariomardum Artyphii germanum. Sarangæ indumenta gestantes versicoloria decori erant, caligasque genuum tenus allevatas; sed arcus lanceasque Medicas, duce Pherendate Megabazi filio. Pactyes, & ipsi sisyras ferebant, & vernaculos arcus atque pugiones: quorum dux erat Artyntes Ithamatris filius.

Utii

a χάλκεά τε κράνεα καί. b τοῖσι Αἰγυπτίοισι. c ἀγχοτάτω. d ἐνδεδύκεσαν. e MS. habet ἀξίνας σαγάρεις absque interposito καί. f Idem MS. habet Αἰμυργίους. g οἱ δὲ Πέρσαι. h σίδηρος. i MS. habet φαρναζάθη. k In MS. est σισύρνας τε. & mox σισυρνοφόροι.

68 Utii & Myci & Paricanii eodem quo
Pactyes modo armati erant sub his ducibus:
bus: Utii quidem & Myci, sub Arsamene
mene Darii filio: Paricanii vero sub Si-
69 romitre OEobazi filio. Arabes succin-
cti erant ziras, *amiculi genus*, arcusque
recurvos, habiles & longos gestabant.
Æthiopes pardorum pellibus leonum-
que amicti, arcus è palmarum spathis
factos gerebant, longos, quatuor non
minus cubitis; item breves ex arundine
sagittas, pro ferro præfixas eo lapide
acuminato quo sigilla sculpunt: præter-
ea hastas & in eis capreæ cornu erat a-
cuminatum & instar lanceæ factum; sed &
clavas callo clavorum duratas habebant.
Hi quum eunt in pugnam, dimidiatum
corpus gypso, alterum minio illinunt. A-
rabum autem Æthiopumque qui super
Ægyptum incolunt, dux erat Arsanes,
Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ: quam
Darius ex uxoribus maxime adamans,
statuam auream malleo ductam fecit.
Arsanes quidem Æthiopibus qui sunt
super Ægyptum, atque Arabibus præ-
70 erat. Ii autem Æthiopes qui sunt ab or-
tu solis, (nam duplices militabant) ac-
censebantur Indis, forma nihil admo-
dum à ceteris differentes, sed voce dun-
taxat atque capillicio. Nam Æthio-
pes qui ab sole sunt, promissos crines;
qui ex Africa, crispos maxime inter o-
mnes homines habent. Æthiopes autem
hi ex Asia, pleraque arma eadem Indis
gestabant, sed antefrontes equinas cum
auribus excoriatas atque juba in capi-
tibus, ut ipsa juba pro crista esset, &
hirtæ aures equinæ rigerent. in locum
clypeorum pelles gruum prætendebant.
71 Libyes autem corio armati iere, ac ja-
culis adustis, duce Massage Oarizi filio.
72 Paphlagones autem capitibus gerebant
consertas plectendo cassides, scuta exi-
gua, hastas haud magnas; præterea
jacula, pugionesque; pedibus inductas
caligas populares ad mediam tibiam a-
scendentes. Eandem Paphlagonibus ar-
maturam gestabant Ligyes & Matieni &
Maryandeni & Syri. Isti autem Syri à
Persis Cappadoces vocantur. Paphlago-
num & Matienorum dux erat Dotus
Megasidræ filius: Maryandenorum &
Ligyum & Syrorum, Bryas Darii filius
73 & Artystonæ. Phryges autem proximam
Paphlagonicæ armaturam gerebant paul-
lum differentes: qui (ut Macedones a-
junt)

μάτρεω [a]. Οὔτιοι δὲ καὶ Μύκοι τε καὶ Παρικάνιοι ἐσκευασμένοι ἔσαν κατάπερ Πάκτυες. τούτων δὲ ἦρχον οἵδε· Οὐτίων μὲν καὶ Μύκων, Ἀρσαμένης ὁ Δαρείου· Παρικανίων δὲ, Σιρομίτρης ὁ Οἰοβάζου [b]. Ἀράβιοι δὲ, ζειρὰς ὑπεζωσμένοι ἔσαν· τόξα δὲ παλίντονα εἶχον πρὸς δεξιὰ, μακρά. Αἰθίοπες δὲ παρδαλέας τε καὶ λεοντέας ἐναμμένοι [c], τόξα δὲ εἶχον ἐκ φοίνικος σπάθης πεποιημένα μακρὰ, τετραπηχέων οὐκ ἐλάσσω· ἐπὶ δὲ, καλαμίνους ὀϊστοὺς μικρούς [d]. ἀντὶ δὲ σιδήρου ἐπῆν λίθος ὀξὺς πεποιημένος, τῷ καὶ τὰς σφρηγῖδας γλύφουσι. πρὸς δὲ, αἰχμὰς εἶχον, ἐπὶ δὲ, κέρας δορκάδος ἐπῆν ὀξὺ, πεποιημένον τρόπον λόγχης. εἶχον δὲ καὶ ῥόπαλα τυλωτά. τοῦ δὲ σώματος τὸ μὲν ἥμισυ ἐξηλείφοντο ἰόντες ἐς μάχην, γύψῳ· τὸ δὲ ἕτερον ἥμισυ, μίλτῳ. Ἀραβίων δὲ καὶ Αἰθιόπων τῶν ὑπὲρ Αἰγύπτου οἰκημένων ἦρχε Ἀρσάνης [e] ὁ Δαρείου καὶ Ἀρτυστώνης τῆς Κύρου θυγατρός· τὴν μάλιστα στέρξας τῶν γυναικῶν Δαρεῖος, εἰκὼ χρυσέην σφυρήλατον ἐποιήσατο. τῶν μὲν δὴ ὑπὲρ Αἰγύπτου Αἰθιόπων καὶ Ἀραβίων ἦρχε Ἀρσάνης [e]. Οἱ δὲ ἀπ᾽ ἡλίου ἀνατολέων Αἰθίοπες (διξοὶ γὰρ δὴ ἐστρατεύοντο) προσετετάχατο τοῖσι Ἰνδοῖσι, διαλλάσσοντες εἶδος μὲν οὐδὲν τοῖσι ἑτέροισι, φωνὴν δὲ καὶ τρίχωμα μοῦνον. οἱ μὲν γὰρ ἀπ᾽ ἡλίου Αἰθίοπες, ἰθύτριχές εἰσι· οἱ δὲ ἐκ τῆς Λιβύης, οὐλότατον τρίχωμα ἔχουσι πάντων ἀνθρώπων. οὗτοι δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης Αἰθίοπες, τὰ μὲν πλέω κατάπερ Ἰνδοὶ ἐσεσάχατο, προμετωπίδια δὲ ἵππων εἶχον ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι, σύν τε τοῖσι ὠσὶ ἐκδεδαρμένα, καὶ τῇ λοφιῇ [f]. καὶ ἀντὶ μὲν λόφου, ἡ λοφιὴ κατέχρα· τὰ δὲ ὦτα τῶν ἵππων, ὀρθὰ πεπηγότα εἶχον. προβλήματα δὲ ἀντ᾽ ἀσπίδων ἐποιεῦντο γεράνων δοράς. Λίβυες δὲ σκευὴν μὲν σκυτίνην ἔσαν ἔχοντες, ἀκοντίοισι δὲ ἐπικαύτοισι χρεώμενοι· ἄρχοντα δὲ παρείχοντο Μασσάγην τὸν Ὀαρίζου [g]. Παφλαγόνες δὲ ἐστρατεύοντο, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἔχοντες κράνεα πεπλεγμένα, ἀσπίδας δὲ μικρὰς, αἰχμὰς δὲ οὐ μεγάλας· πρὸς δὲ, ἀκόντια καὶ ἐγχειρίδια· περὶ δὲ τοὺς πόδας, πέδιλα ἐπιχώρια ἐς μέσην κνήμην ἀνατείνοντα. Λίγυες δὲ, καὶ Ματιηνοὶ, καὶ Μαριανδυνοί τε καὶ Σύροι, τὴν αὐτὴν ἔχοντες Παφλαγόσι, ἐστρατεύοντο. οἱ δὲ Σύροι [h] οὗτοι ὑπὸ Περσέων Καππαδόκαι καλέονται. Παφλαγόνων μέν νυν καὶ Ματιηνῶν Δῶτος ὁ Μεγασίδρου [i] ἦρχε· Μαριανδυνῶν δὲ καὶ Λιγύων, καὶ Σύρων, Βρύης [k] ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀρτυστώνης. Φρύγες δὲ ἀγχοτάτω τῆς Παφλαγονικῆς σκευὴν εἶχον, ὀλίγον παραλλάσσοντες. οἱ δὲ Φρύγες (ὡς Μακεδόνες λέγουσι)

a Ἀτραμύττην τὸν Ἰτραμίτεω. b Οἰβάζου. c ἀναμμένοι. d μακρούς. e Ἀρσάμης bis. f τῇσι λοφιῇσι. g Μασσάγγην τὸν Ἀοείζου. h Σύριοι. i Μεγασίδου. k Γωβρύης.

Pergit continuatio ejusdem argumenti. Briges, mox Phryges. Meones facti Lydi. Mysi coloni Phrygum. Bithyni olim Thraces ad Strymonem.

γουσι) ἐκαλέοντο Βρίγες[a] χρόνον ὅσον Εὐρωπήιοι ἐόντες συνοίκησαν[b] Μακεδόσι· μεταβάντες δὲ ἐς τὴν Ἀσίην, ἅμα τῇ χώρῃ καὶ τὸ οὔνομα μετέβαλον ἐς Φρύγας. Ἀρμένιοι δὲ κατάπερ Φρύγες ἐσεσάχατο, ἐόντες Φρυγῶν ἄποικοι. τουτέων συναμφοτέρων ἦρχε Ἀρτόχμης, Δαρείου ἔχων θυγατέρα. Λυδοὶ δὲ ἀγχοτάτω τῶν Ἑλληνικῶν εἶχον ὅπλα. οἱ δὲ Λυδοὶ, Μηόνες ἐκαλεῦντο πάλαι· ἐπὶ δὲ Λυδοῦ τοῦ Ἄτυος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην, μεταβαλόντες τὸ οὔνομα. Μυσοὶ δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον κράνεα ἐπιχώρια, ἀσπίδας δὲ μικράς. ἀκοντίοισι δὲ ἐχρέωντο ἐπικαύτοισι. οὗτοι δέ εἰσι Λυδῶν ἄποικοι· ἀπ' Οὐλύμπου δὲ οὔρεος καλέονται Οὐλυμπιηνοί. Λυδῶν δὲ καὶ Μυσῶν ἦρχε Ἀρταφέρνης ὁ Ἀρταφέρνεος, ὃς ἐς Μαραθῶνα ἐσέβαλε ἅμα Δάτι. Θρήικες δὲ, ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι ἀλωπεκέας ἔχοντες, ἐστρατεύοντο, περὶ δὲ τὸ σῶμα, κιθῶνας· ἐπὶ δὲ, ζειρὰς περιβεβλημένοι ποικίλας· περὶ δὲ τοὺς πόδας τε καὶ τὰς κνήμας, πέδιλα νεβρῶν[c]· πρὸς δὲ, ἀκόντιά τε καὶ πέλτας, καὶ ἐγχειρίδια μικρά. οὗτοι δὲ διαβάντες μὲν ἐς τὴν Ἀσίην, ἐκλήθησαν Βιθυνοί· τὸ δὲ πρότερον ἐκαλέοντο (ὡς αὐτοὶ λέγουσι) Στρυμόνιοι, οἰκέοντες ἐπὶ Στρυμόνι· ἐξαναστῆναι δέ φασι ἐξ ἠθέων ὑπὸ Τευκρῶν τε καὶ Μυσῶν. Θρηίκων δὲ τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ ἦρχε Βασσάκης[d] ὁ Ἀρταβάνου. ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας εἶχον μικράς, καὶ προβόλους δύο λυκοεργέας[e] ἕκαστος εἶχε· ἐπὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χάλκεα· πρὸς δὲ τοῖσι κράνεσι, ὦτά τε καὶ κέρεα προσῆν βοὸς χάλκεα. ἐπῆσαν δὲ καὶ λόφοι. τὰς δὲ κνήμας ῥάκεσι φοινικέοισι κατειλίχατο. ἐν τούτοισι τοῖσι ἀνδράσι Ἄρεός ἐστι χρηστήριον. Καβηλέες δὲ οἱ Μηόνες, Λασόνιοι δὲ καλεύμενοι, τὴν αὐτὴν Κίλιξι εἶχον σκευήν· τὴν ἐγὼ, ἐπεὰν κατὰ τὴν Κιλίκων τάξιν διεξιὼν γένωμαι, τότε σημανέω. Μιλύαι δὲ αἰχμάς τε βραχέας εἶχον, καὶ εἵματα ἐνεπεπορπέατο. εἶχον δὲ αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι ἐκ διφθερέων πεποιημένας κυνέας. τουτέων πάντων ἦρχε Βάδρης ὁ Ὑστάνεος. Μόσχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας ξυλίνας εἶχον, ἀσπίδας δὲ καὶ αἰχμὰς σμικράς· λόγχαι δὲ ἐπῆσαν μεγάλαι. Τιβαρηνοὶ δὲ, καὶ Μάκρωνες, καὶ Μοσύνοικοι, κατάπερ Μόσχοι ἐσκευασμένοι ἐστρατεύοντο. τούτους δὲ συνέτασσον ἄρχοντες οἵδε· Μόσχους μὲν καὶ Τιβαρηνοὺς, Ἀριόμαρδος ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ Πάρμυος τῆς Σμέρδιος τοῦ Κύρου· Μάκρωνας δὲ καὶ Μοσυνοίκους, Ἀρταΰκτης ὁ Χεράσμιος, ὃς Σηστὸν τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ ἐπετρόπευε. Μᾶρες δὲ ἐπὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια πλε-

κτὰ

junt) tamdiu vocati sunt Briges, quamdiu EUropæi fuerunt, Macedonum accolæ; transgressi autem in Asiam, una cum loco nomen immutavere in Phryges. Armenii Phrygum cultu armati erant, utique illorum coloni. His utrisque præerat Artochmes, qui Darii filiam in matrimonio habebat.
74 Lydi proxime ad Græcorum armaturam accedebant, olim Meones vocati: pristinoque nomine mutato, à Lydo Atyis filio cognomen acceperunt. Mysi super capita gentiles galeas ferebant, scutula quoque ac adusta jacula. Sunt autem Lydorum coloni, à monte Olympo Olympieni nominati. Horum utrisque præerat Artaphernes Artaphernis filius, qui collega Datis Marathonem invasit.
75 Thraces vulpinas pelles capitibus gestabant, corpus tunicis, & insuper circumdati variis ziris; ad pedes ac tibias caligæ hinnulorum: ferentes prætere a jacula & peltas & pugiunculos. Isti transgressi in Asiam, vocati sunt Bithyni, prius appellati (ut ipsi ajunt) Strymonii, quod Strymonem accolerent: à suisque sedibus exactos se dicunt à Teucris & Mysis.
76 Thracibus autem qui Asiam incolunt præerat Bassaces Artabani filius, gestantibus brevia è crudo corio scuta, & bina singulis venabula ad lupos urgendos, in capitibus æreas cassides, & super cassides ex ære factas aures bovis & cornua, impositis etiam cristis; tibias autem fasciis purpureis involutas. Martis oraculum apud hos viros est.
77 Cabelees Meones (qui Lasonii vocantur) eundem cultum gerebant Cilicibus: quem ego, quum ordine ad Cilices veniam, indicabo. Milyæ autem hastas breves gerebant, & vestes fibulis substrictas, & eorum nonnulli Lycios arcus, in capitibus galeas è pellibus factas. Horum omnium præfectus erat Badres Hystanis filius. Moschi ligneas circa capita galeas gerebant, scutaque ac hastilia brevia, sed longa in hastilibus spicula.
78 Eodem quo Moschi ornatu militabant Tibareni, & Macrones, & Mosynœci, quos hi regebant: Moschos & Tibarenos Ariomardus, Darii filius & Parmyis filiæ Smerdis, filii Cyri. Macrones & Mosynœcos Artayctes, Cherasmis filius, qui Sesti in Hellesponto præses erat.
79 Mares in capitibus gentiles cassides plexas gerebant,

a MS. habet Φρίγες. b συνοίκουν. c νευρῶν. d Βαγασάκης. e Λυκιοεργέας.

bant, scutaque coriacea parva & jacula.
Colchi capita tegebant galeis ligneis;
aderant scuta ex crudo bovis tergore
parva & hastæ breves, præterea machæ-
ræ. Præerat autem Maribus & Colchis
Pharandates Teaspis filius. Allarodii &
Saspires eodem quo Colchi ornatu mili-
tabant, duce Masistio Siromitræ filio.
80 Insulanæ gentes, quæ rubro è mari se-
quutæ sunt ex iis insulis ad quas trans-
portare rex solet quos è suis locis sum-
movet, gerebant proxima Medis & ve-
stimenta & arma: quibus præerat Mar-
dontes Bagæi filius, qui apud Mycalen
dux secundo post hæc anno in pugna
81 oppetiit. Hæ erant nationes quæ per
continentem ibant, ex quibus consta-
bat pedester exercitus: quibus ii præe-
rant qui commemorati sunt, quique or-
dinarant milites enumeraverantque &
præfectos mille militum, & præfectos
decem millium delegerant. nam hi cre-
averant centuriones decurionesque. E-
rant & alii agminum & gentium præto-
res: verum ii qui nominati sunt, erant
82 duces. Horum tamen & totius exerci-
tus pedestris imperatores erant, Mardo-
nius Gobryæ filius, & Trintatæchmes
filius Artabani, qui dissuaserat bellum
Græciæ inferendum, & Smerdones O-
tanis filius, ambo hi fratrum Darii filii,
Xerxis patrueles: & Masistes Dario &
Atossa genitus, & Gergis Arizi & Me-
83 gabyzus Zopyri filius. Hi erant impe-
ratores omnium pedestrium copiarum,
præter illa delecta Persarum decem mil-
lia, quibus præerat Hydarnes Hydarnis
filius: qui Persæ vocabantur immorta-
les, ob hoc, quod siquis eorum aut ne-
ce aut morbo numerum imminueret,
alius sufficiebatur: nec unquam plures
erant paucioresve decem millibus. Præ-
cipuo inter omnes cultu erant Persæ de-
cori, & iidem præstantissimi. Armatu-
ram quidem habebant talem, quæ dicta
est: & præterea multo & immenso au-
ro conspicui, ducentes una carrucas cum
pallacis ac familia permulta eaque belle
ornata: necnon camelos ac jumenta,
præter ceteros milites, quæ commea-
84 tum portabant. Equitant autem hæ na-
tiones: sed non omnes habebant equos,
verum hæ solæ: Persæ, qui eadem e-
rant qua peditatus armatura ornati, ni-
si quod quidam illorum gestabant in ca-
pitibus opera ex ære ferroque ductilia.
Sunt

κτὰ εἶχον, ἀσπίδας δὲ δερματίνας μικρὰς, καὶ ἀκόντια. Κόλχοι δὲ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ξύλινα, ἀσπίδας δὲ ὠμοβοΐνας μικρὰς, αἰχμάς τε βραχέας· πρὸς δὲ, καὶ μαχαίρας εἶχον. Μαρῶν δὲ καὶ Κόλχων ἦρχε Φαρανδάτης [a] ὁ Τεάσπιος. Ἀλλαρόδιοι δὲ καὶ Σάσπειρες, κατάπερ Κόλχοι ὡπλισμένοι ἐστρατεύοντο. τούτων δὲ Μασίστιος ὁ Σιρομίτρεω ἦρχε. Τὰ δὲ νησιωτικὰ ἔθνεα τὰ ἐκ τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης ἑπόμενα, νήσων δὲ ἐν τῇσι τοὺς ἀνασπάστους καλεομένους κατοικίζει βασιλεὺς, ἀγχοτάτω τῶν Μηδικῶν εἶχον ἐσθῆτά τε καὶ ὅπλα. τούτων δὲ τῶν νησιωτέων ἦρχε Μαρδόντης ὁ Βαγαίου, ὃς ἐν Μυκάλῃ στρατηγέων, δευτέρῳ ἔτεϊ τούτων ἐτελεύτησε ἐν τῇ μάχῃ. Ταῦτα ἦν τὰ κατ᾽ ἤπειρον στρατευόμενά τε ἔθνεα, καὶ τεταγμένα ἐς τὸ πεζόν [b]. τούτου ὦν τοῦ στρατοῦ ἦρχον οὗτοι οἵπερ εἰρέαται· καὶ οἱ διατάξαντες καὶ ἐξαριθμήσαντες, οὗτοι ἔσαν· καὶ χιλιάρχας τε καὶ μυριάρχας ἀποδέξαντες· ἑκατοντάρχας δὲ καὶ δεκάρχας οἱ μυριάρχαι. τελέων δὲ καὶ ἐθνέων ἔσαν ἄλλοι σημάντορες. ἔσαν μὲν δὴ οὗτοι, οἵπερ εἰρέαται, ἄρχοντες. Ἐστρατήγεον δὲ τούτων τε καὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ, Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω, καὶ Τριντατάιχμης ὁ Ἀρταβάνου, τοῦ γνώμην θεμένου μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Σμερδομένης ὁ Ὀτάνεω, Δαρείου ἀμφότεροι οὗτοι ἀδελφεῶν παῖδες, Ξέρξῃ δὲ ἐγίνοντο ἀνεψιοί· καὶ Μασίστης ὁ Δαρείου τε καὶ Ἀτόσσης παῖς, καὶ Γέργις ὁ Ἀρίζου [c], καὶ Μεγάβυζος ὁ Ζωπύρου. Οὗτοι ἔσαν στρατηγοὶ τοῦ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ [d], χωρὶς τῶν μυρίων. τῶν δὲ μυρίων τούτων Περσέων τῶν ἀπολελεγμένων ἐστρατήγεε μὲν Ὑδάρνης ὁ Ὑδάρνεος· ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε [e]· εἴ τις αὐτέων ἐξέλιπε τὸν ἀριθμὸν, ἢ θανάτῳ βιασθεὶς, ἢ νούσῳ, ἄλλος ἀνὴρ ἀραίρητο [f]. καὶ ἐγίνοντο οὐδαμὰ οὔτε πλεῦνες μυρίων, οὔτε ἐλάσσονες. κόσμον δὲ πλεῖστον παρείχοντο διὰ πάντων Πέρσαι, καὶ αὐτοὶ ἄριστοι ἔσαν. σκευὴν μὲν τοιαύτην εἶχον ἤπερ εἴρηται· χωρὶς δὲ χρυσόν τε πολλὸν καὶ ἄφθονον ἔχοντες ἐνέπρεπον· ἁρμαμάξας τε ἅμα ἤγοντο, ἐν δὲ, παλλακὰς καὶ θεραπηΐην πολλήν τε καὶ εὖ ἐσκευασμένην. σιτία δέ σφι, χωρὶς τῶν ἄλλων στρατιωτέων, κάμηλοί τε καὶ ὑποζύγια ἦγον. Ἱππεύει δὲ ταῦτα τὰ ἔθνεα· πλὴν οὐ πάντα παρείχετο ἵππον, ἀλλὰ τοσάδε μοῦνα· Πέρσαι μὲν, τὴν αὐτὴν ἐσκευασμένοι καὶ ὁ πεζὸς αὐτέων. πλὴν ἐπὶ τῇσι κεφαλῇσι εἶχον ἔνιοι αὐτέων καὶ χάλκεα καὶ σιδήρεα ἐξεληλαμένα ποιήματα.
Εἰσὶ

a Φερενδάτης. b ἐς τὸ πεζόν. c Ἀριάζου. d σύμπαντος πεζοῦ. e MS. habet οὗτοι διὰ τάδε ἐπὶ τοῦδε. f ἀναίρετο.

Εἰσὶ δέ τινες νομάδες ἄνθρωποι Σαγάρτιοι καλεόμενοι, ἔθνος μὲν Περσικὸν καὶ φωνῇ, σκευὴν δὲ μεταξὺ ἔχουσι πεποιημένην τῆς Περσικῆς τε καὶ τῆς Πακτυϊκῆς· οἳ παρείχοντο μὲν ἵππον ὀκτακισχιλίην, ὅπλα δὲ οὐ νομίζουσι ἔχειν οὔτε χάλκεα, οὔτε σιδήρεα, ἔξω ἐγχειριδίων. χρέωνται δὲ σειρῇσι πεπλεγμένῃσι ἐξ ἱμάντων, ταύτῃσι [a] πίσυνοι ἔρχονται ἐς πόλεμον. ἡ δὲ μάχη τούτων τῶν ἀνδρῶν, ἥδε· ἐπεὰν συμμίσγωσι τοῖσι πολεμίοισι, βάλλουσι τὰς σειρὰς, ἐπ᾽ ἄκρῳ βρόχους ἐχούσας· ὅτευ δ᾽ ἂν τύχῃ, ἤν τε ἵππου, ἤν τε ἀνθρώπου, ἐπ᾽ ἑωυτὸν ἕλκει. οἱ δὲ ἐν ἕρκεσι [b] ἐμπαλασσόμενοι διαφθείρονται. τούτων μὲν αὕτη ἡ μάχη, καὶ ἐπετετάχατο ἐς τοὺς Πέρσας. Μῆδοι δὲ, τήν περ ἐν τῷ πεζῷ εἶχον σκευὴν, καὶ Κίσσιοι ὡσαύτως. Ἰνδοὶ δὲ σκευῇ μὲν ἐσεσάχατο τῇ αὐτῇ καὶ ἐν τῷ πεζῷ, ἤλαυνον δὲ κέλητας καὶ ἅρματα· ὑπὸ δὲ τοῖσι ἅρμασι ὑπῆσαν ἵπποι καὶ ὄνοι ἄγριοι. Βάκτριοι δὲ ἐσκευάδατο ὡσαύτως καὶ ἐν τῷ πεζῷ, καὶ Κάσπιοι ὁμοίως. Λίβυες δὲ καὶ αὐτοὶ κατάπερ ἐν τῷ πεζῷ. ἤλαυνον δὲ καὶ οὗτοι πάντες ἅρματα. ὡς δ᾽ αὔτως Κάσπιοι καὶ Παρικάνιοι ἐσεσάχατο ὁμοίως καὶ ἐν τῷ πεζῷ. Ἀράβιοι δὲ σκευὴν μὲν εἶχον τὴν αὐτὴν τὴν καὶ [c] ἐν τῷ πεζῷ· ἤλαυνον δὲ πάντες καμήλους, ταχυτῆτα [d] οὐ λειπομένας ἵππων. Ταῦτα τὰ ἔθνεα μοῦνα ἱππεύει. ἀριθμὸς δὲ τῆς ἵππου ἐγένετο ὀκτὼ μυριάδες, πάρεξ τῶν καμήλων [e] καὶ τῶν ἁρμάτων. οἱ μέν νυν ἄλλοι ἱππέες ἐπετετάχατο [f] κατὰ τέλεα· Ἀράβιοι δὲ, ἔσχατοι ἐπετάχατο. ἅτε γὰρ τῶν ἵππων οὔτι ἀνεχομένων τὰς καμήλους, ὕστεροι ἐπετάχατο, ἵνα μὴ φοβέοιτο τὸ ἱππικόν. Ἵππαρχοι δὲ ἦσαν Ἁρμαμίθρης τε καὶ Τιθαῖος, Δάτιος παῖδες· ὁ δὲ τρίτος σφίσι συνίππαρχος Φαρνούχης κατελέλειπτο ἐν Σάρδισι νοσέων· ὡς γὰρ ὁρμέωντο ἐκ Σαρδίων, ἐπὶ συμφορὴν περιέπεσε [g] ἀνεθέλητον. ἐλαύνοντι γάρ οἱ, ὑπὸ τοὺς πόδας τοῦ ἵππου ὑπέδραμε κύων· καὶ ὁ ἵππος οὐ προϊδὼν ἐφοβήθη τε, καὶ στὰς ὀρθὸς ἀπεσείσατο τὸν Φαρνούχεα· πεσὼν δὲ, αἷμά τε ἤμεε, καὶ ἐς φθίσιν περιῆλθε ἡ νοῦσος. τὸν δὲ ἵππον αὐτίκα κατ᾽ ἀρχὰς ἐποίησαν οἱ οἰκέται ὡς ἐκέλευε· ἐς τὸν χῶρον ἐν τῷ περ κατέβαλε τὸν δεσπότεα ἀπαγαγόντες, ἐν τοῖσι [h] γούνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα. Φαρνούχης μὲν οὕτω παρελύθη τῆς ἡγεμονίης. Τῶν δὲ τριήρεων ἀριθμὸς μὲν ἐγένετο ἑπτὰ καὶ διηκόσιαι καὶ χίλιαι, παρείχοντο δὲ αὐτὰς οἵδε·

Φοί-

Sunt autem quidam pastorii homines, 85
qui Sagartii appellantur, gens quidem etiam sermone Persica, sed cultu inter Persicum & Pactyicum, qui contulerunt equitatum octo millium equitum, armaturam neque aheneam neque ferream assueti ferre, præter pugiones, utentes reste è loris conserta, qua freti in bellum eunt. Est autem pugna eorum virorum hujusmodi: Cum hoste congredientes injiciunt eas restes in summo habentes laqueos, qui quum aut equum aut hominem adepti sunt, eum ad se trahunt: ita illi septis illaqueati conficiuntur. Talis horum pugna est, iidemque inter Persas erant collocati.
Medi eandem equites quam pedites ar- 86
maturam gerunt: & item Cissii. Indi quoque eandem quam peditatus suus gestant armaturam. ceterum equos singulares agebant & currus: quibus curribus suberant & equi & asini agrestes. Bactrii eodem ornatu instructi erant equites quo pedites, & item Caspii. Afri & ipsi eandem quam pedites armaturam gerebant: curruum autem hi cuncti erant agitatores. Caspii quoque & Paricanii itidem atque suus peditatus instructi erant. Necnon Arabes eo quo pedites ornati cultu; sed cuncti agitabant camelos nihilo inferiores equis pernici-
tate. Hæ solæ gentes erant equestres. 87
Fuitque numerus equitum, octoginta millia, præter camelos & currus. Et alii quidem equites per ordines fuerunt appositi: Arabes autem in ultimo locati, ob id postremi ne equitatus consternaretur, equis camelos non tolerantibus.
Equitatus autem præfecti erant, Har- 88
mamithres & Tithæus, filii Datis: quorum tertius collega Pharnuches Sardibus erat relictus ægrotus. Nam quum Sardibus proficiscerentur, in calamitatem incidit insciens. equitante enim eo canis sub pedes equi intercurrit: quo equus improviso territus atque erectum sese attollens, Pharnuchem excussit. Hic collapsus sanguinem vomuit, & morbus transiit in tabem. Equo autem, à casu statim domini, fecerunt famuli ut ille jusserat: Abducto namque in eum locum ubi dominum straverat, crura in genibus absciderunt. Itaque Pharnuches
ita à præfectura summotus est. Porro 89
triremes inito numero fuere mille ducentæ & septem; quas hi præbuere:

Phœ-

a τῇσι. b ἄρκεσι. c αὐτὴν καὶ. d ταχυτῆτι. e τῶν ἄλλων καμήλων. f ἐτετάχατο. g ἐνέπεσε. h σὺν τοῖσι.

Phœnices, cum Syriis qui Palæstinam incolunt, trecentas, hunc in modum ornati: Circa capita galeas Græcanicis proximas gerebant, induti thoracibus lineis, cum scutis umbone carentibus, cumque jaculis. Hi Phœnices, ut ipsi memorant, quondam mare rubrum accolebant: illinc transgressi, maritima Syriæ habitant. Is autem tractus Syriæ, & quicquid Ægypto tenus est, Palæstina vocitatur. Ægyptii ducentas præbebant naves. Hi circa capita cassides forcipiculatas gerebant, concava autem scuta magnis umbonibus prædita, ac hastas nauticas, & grandes bipennes: eorum turba thoraces gerebat ac magnas machæras. Hunc in modum isti armati e-
90 rant. Cyprii autem centum quinquaginta naves præbebant, hoc modo armati: Reges eorum mitris redimita capita habebant; reliqui tunicas gestabant, cetera ut Græci. Quorum illæ gentes sunt partim à Salamine & Athieniensibus, partim ab Arcadia, partim à Cythno, partim à Phœnice, partim ab Æthiopia o-
91 riundi, ut ipsi Cyprii ajunt. Cilices, centum naves. hi circa capita ferebant gentiles galeas, pro scutis parmulas è crudo bovis corio factas, laneis tunicis induti: bina singuli jacula gestantes, & ensem machæris Ægyptiacis persimilem. Hi quondam Hypachæi appellati fuerant, sed à Cilice Agenoris filio, viro Phœnice, illud nomen acceperunt. Pamphyli, triginta naves, Græcanicis armis ornati: qui ab illis originem ducunt, qui cum Amphilocho & Calchante è
92 Troia disjecti fuerunt. Lycii præbuerunt naves quinquaginta, thoracibus ocreisque instructi; arcubus quoque è corno factis, & arundineis sagittis sine pennis, atque jaculis: gerentes ex humeris suspensas capræ pellem, & in capitibus pilea pennis circumcoronata, quinetiam pugiones & falces. Hi è Creta oriundi, quondam Termilæ nominati, sed à Lyco Pandionis filio, viro Atheniensi, Ly-
93 cii fuerunt cognominati. Dorienses qui sunt ex Asia, naves triginta. hi Græca gerebant arma, è Peloponneso propagati. Cares, septuaginta naves, cetera Græco more ornati, sed & falces & pugiones gerebant. qui quales prius appellati fuerint, in prioribus libris dictum
94 est. Iones, centum naves, armati Græco

Φοίνικες μὲν, σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, τριηκοσίας, ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κυνέας εἶχον ἀγχοτάτω πεποιημένας τρόπον τὸν Ἑλληνικόν· ἐνδεδυκότες δὲ θώρηκας λινέους· ἀσπίδας δὲ ἴτυς οὐκ ἐχούσας εἶχον, καὶ ἀκόντια. οὗτοι δὲ οἱ Φοίνικες τὸ παλαιὸν οἴκεον, ὡς αὐτοὶ λέγουσι, ἐπὶ τῇ Ἐρυθρῇ θαλάσσῃ· ἐνθεῦτεν δὲ ὑπερβάντες τῆς Συρίης οἰκέουσι τὰ παρὰ θάλασσαν· τῆς δὲ Συρίης τοῦτο τὸ χωρίον καὶ τὸ μέχρι Αἰγύπτου πᾶν, Παλαιστίνη καλέεται. Αἰγύπτιοι δὲ νέας παρείχοντο διηκοσίας. οὗτοι δὲ εἶχον περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα χηλευτὰ, ἀσπίδας δὲ κοίλας, τὰς ἴτυς μεγάλας ἐχούσας, καὶ δόρατά τε ναύμαχα, καὶ τύκους μεγάλους. τὸ δὲ πλῆθος αὐτέων, θωρηκοφόροι ἔσαν, μαχαίρας δὲ μεγάλας εἶχον. οὗτοι μὲν οὕτω ἐστάλατο. Κύπριοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν, ἐσκευασμένοι ὧδε· τὰς μὲν κεφαλὰς εἱλίχατο μίτρῃσι οἱ βασιλῆες αὐτέων, οἱ δὲ ἄλλοι εἶχον κιθῶνας· τὰ δὲ ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες. τουτέων δὲ τοσάδε ἔθνεά ἐστι· οἱ μὲν, ἀπὸ Σαλαμῖνος καὶ Ἀθηναίων· οἱ δὲ, ἀπ' Ἀρκαδίης· οἱ δὲ, ἀπὸ Κύθνου· οἱ δὲ, ἀπὸ Φοινίκης· οἱ δὲ, ἀπὸ Αἰθιοπίης, ὡς αὐτοὶ Κύπριοι λέγουσι. Κίλικες δὲ ἑκατὸν παρείχοντο νέας· οὗτοι δ' αὖ περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι κράνεα ἐπιχώρια, λαισήιά τε εἶχον ἀντ' ἀσπίδων, ὠμοβοΐης πεποιημένα, καὶ κιθῶνας εἰρινέους ἐνδεδυκότες. δύο δὲ ἀκόντια ἕκαστος καὶ ξίφος εἶχον, ἀγχοτάτω τῇσι Αἰγυπτίῃσι μαχαίρῃσι πεποιημένα. οὗτοι μὲν τὸ παλαιὸν Ὑπαχαιοὶ ἐκαλέοντο, ἐπὶ δὲ Κίλικος τοῦ Ἀγήνορος ἀνδρὸς Φοίνικος ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Πάμφυλοι δὲ τριήκοντα παρείχοντο νέας, Ἑλληνικοῖσι ὅπλοισι ἐσκευασμένοι. οἱ δὲ Πάμφυλοι οὗτοι, εἰσὶ τῶν ἐκ Τροίης ἀποσκεδασθέντων ἅμα Ἀμφιλόχῳ καὶ Κάλχαντι. Λύκιοι δὲ παρείχοντο νέας πεντήκοντα, θωρηκοφόροι τε ἐόντες καὶ κνημιδοφόροι. εἶχον δὲ τόξα κρανέινα, καὶ ὀϊστοὺς καλαμίνους ἀπτέρους, καὶ ἀκόντια· ἐπὶ δὲ, αἰγὸς δέρμα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενον[a]· περὶ δὲ τῇσι κεφαλῇσι πίλους πτεροῖσι περιεστεφανωμένους. ἐγχειρίδια δὲ καὶ δρέπανα εἶχον. Λύκιοι δὲ, Τερμίλαι ἐκαλέοντο ἐκ Κρήτης γεγονότες· ἀπὸ δὲ Λύκου τοῦ Πανδίονος, ἀνδρὸς Ἀθηναίου, ἔσχον τὴν ἐπωνυμίην. Δωριέες δὲ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίης, τριήκοντα παρείχοντο νέας, ἔχοντές τε Ἑλληνικὰ ὅπλα, καὶ γεγονότες ἀπὸ Πελοποννήσου[b]. Κᾶρες δὲ, ἑβδομήκοντα παρείχοντο νέας, τὰ μὲν ἄλλα κατάπερ Ἕλληνες ἐσταλμένοι· εἶχον δὲ καὶ δρέπανα καὶ ἐγχειρίδια. οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, ἐν τοῖσι πρώτοισι τῶν λόγων εἴρηται. Ἴωνες δὲ, ἑκατὸν νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι

a δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα. b γεγονότες ἐκ Πελοποννήσου.

Insulani, Æolenses, Hellespontii præter Abydenos & ex Ponto. Militares in eis Persæ, Medi & Sacæ. Qui duces classis: item illustriores in ea viri.

σμένοι ὡς Ἕλληνες. Ἴωνες δὲ, ὅσον μὲν χρόνον ἐν Πελοποννήσῳ οἴκεον τὴν νῦν καλεομένην Ἀχαιίην, καὶ πρὶν ἢ Δαναόν τε καὶ Ξοῦθον ἀπικέσθαι ἐς Πελοπόννησον, ὡς Ἕλληνες λέγουσι, ἐκαλέοντο Πελασγοὶ Αἰγιαλέες· ἐπὶ δὲ Ἴωνος τοῦ Ξούθου, Ἴωνες. Νησιῶται δὲ, ἑπτακαίδεκα παρείχοντο νέας, ὡπλισμένοι ὡς Ἕλληνες· καὶ τοῦτο Πελασγικὸν ἔθνος, ὕστερον δὲ Ἰωνικὸν ἐκλήθη κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, καὶ αἱ δυώδεκα πόλιες Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνέων [a]. Αἰολέες δὲ, ἑξήκοντα νέας παρείχοντο, ἐσκευασμένοι τε ὡς Ἕλληνες, καὶ τοπάλαι καλεόμενοι Πελασγοὶ, ὡς Ἑλλήνων λόγος. Ἑλλησπόντιοι δὲ, πλὴν Ἀβυδηνῶν· (Ἀβυδηνοῖσι γὰρ προσετέτακτο ἐκ βασιλῆος κατὰ χώρην μένουσι, φύλακας εἶναι τῶν γεφυρέων) οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας, ἐσκευασμένοι δὲ ἔσαν ὡς Ἕλληνες· οὗτοι δὲ, Ἰώνων καὶ Δωριέων ἄποικοι. Ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ πασέων τῶν νεῶν Πέρσαι, καὶ Μῆδοι, καὶ Σάκαι. τουτέων δὲ ἄριστα πλεούσας παρείχοντο νέας Φοίνικες, καὶ Φοινίκων, Σιδώνιοι. τούτοισι πᾶσι καὶ τοῖσι ἐς τὸν πεζὸν τεταγμένοισι αὐτέων ἐπῆσαν ἑκάστοισι ἐπιχώριοι ἡγεμόνες. τῶν ἐγὼ (οὐ γὰρ ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι ἐς ἱστορίης λόγον) οὐ παραμέμνημαι. οὔτε γὰρ ἔθνεος ἑκάστου ἀπάξιοι ἔσαν οἱ ἡγεμόνες, ἔν τε ἔθνεϊ ἑκάστῳ ὅσαιπερ πόλιες, τοσοῦτοι καὶ ἡγεμόνες ἔσαν. εἵποντο δὲ ὡς οὐ στρατηγοὶ, ἀλλ' ὥσπερ οἱ ἄλλοι στρατευόμενοι δοῦλοι. ἐπεὶ στρατηγοί τε καὶ ἄρχοντες οἱ τὸ πᾶν ἔχοντες κράτος, καὶ ἄρχοντες τῶν ἐθνέων ἑκάστων, ὅσοι αὐτέων ἔσαν Πέρσαι, εἰρέαταί μοι. Τοῦ δὲ ναυτικοῦ ἐστρατήγεον οἵδε· Ἀριαβίγνης τε ὁ Δαρείου, καὶ Πρηξάσπης ὁ Ἀσπαθίνεω, καὶ Μεγάβαζος ὁ Μεγαβάτεω, καὶ Ἀχαιμένης ὁ Δαρείου· τοῦ μὲν Ἰάδος τε καὶ Καρικοῦ στρατοῦ, Ἀριαβίγνης, ὁ Δαρείου τε παῖς καὶ τῆς Γωβρύεω θυγατρός· Αἰγυπτίων δὲ ἐστρατήγεε Ἀχαιμένης, Ξέρξεω ἐὼν ἀπ' ἀμφοτέρων ἀδελφεός· τοῦ δὲ ἄλλης στρατιῆς ἐστρατήγεον οἱ δύο. τριηκόντεροι δὲ, καὶ πεντηκόντεροι, καὶ κέρκουροι, καὶ ἱππαγωγὰ πλοῖα μακρὰ [b] συνελθόντα ἐς τὸν ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Τῶν δὲ ἐπιπλεόντων μετά γε τοὺς στρατηγοὺς, οἵδε ἔσαν ὀνομαστότατοι, Σιδώνιος Τετράμνηστος Ἀνύσου [c], καὶ Τύριος Μάρτην Σιρώμου [d], καὶ Ἀράδιος [e] Νέρβαλος Ἀγβάλου [f], καὶ Κίλιξ Συέννεσις Ὠρομέδοντος, καὶ Λύκιος Κυβερνίσκος Σίκα· καὶ Κύπριοι, Γόργος τε Χέρσιος, καὶ Τιμῶναξ ὁ Τιμαγόρεω· καὶ Καρῶν, Ἱστιαῖός τε ὁ Τύμνεω, καὶ Πίγρης [g] ὁ Σελδώμου, καὶ Δαμασίθυμος ὁ Κανδαύλεω. Τῶν

co ritu: qui quandiu in Peloponneso regionem, quæ vocatur nunc Achaia, incoluerunt, & ante adventum Danai & Xuthi in Peloponnesum, ut Græci ajunt, vocabantur Pelasgi Ægialees, *litorales*, sed ab Ione Xuthi filio, Iones
sunt appellati. Insulani, naves decem 95
& septem, armati ut Græci: & ipsi Pelasgica gens, sed mox Ionica ob eandem caussam, & duodecim oppida Ionica ab Athenis. Æolenses, sexaginta naves, more Græco armati, & olim Pelasgi (ut apud Græcos fertur) vocati. Hellespontii, præter Abydenos, quibus mandatum erat ab rege ut loco manerent ad pontes custodiendos, ceterique è Ponto, dabant centum naves, Græce ornati, Ionum ac Doriensium
coloni. In omnibus autem navibus epi- 96
batæ erant Persæ & Medi & Sacæ; quarum optime navigantes præbuere Phœnices, & inter Phœnices, Sidonii. His omnibus, & item pedestribus eorum copiis præfecti erant populares duces: quorum ego (quia ratio historiæ non exigit necessario) non faciam mentionem. Neque enim singularum nationum duces digni memoria fuere, quarum quot urbes, tot duces extitere: sequebantur enim non ut ductores, verum ut alii bellantes servi: quoniam duces & præfecti penes quos summa imperii erat; & singularum gentium principes, quinam eorum Persæ fuerint, à me commemo-
ratum est. Nauticis autem hi copiis præ- 97
fuere: Ariabignes Darii, & Prexaspes Aspathinis, & Megabazus Megabatis, & Achæmenes Darii filius. Ionicæ quidem classi & Caricæ Ariabignes, ex Dario & filia Gobryæ genitus: Ægyptiacæ autem Achæmenes, Xerxis ex utroque parente germanus: reliquæ autem classi reliqui duo. Porro triginta aut quinquaginta remorum navigia, & cercuri, cum hippagogis, longa, contra-
cta constat ad tria millia pervenisse. E- 98
orum autem qui in classe erant, secundum duces, illustrissimi fuere, Sidonius Tetramnestus Anysi filius, & Tyrius Marten Siromi, & Aradius Nerbalus Agbali, & Cilix Syennesis Oromedontis, & Lycius Cyberniscus Sicæ filius. Cyprii autem, Gortus Chersis, & Timonax Timagoræ filius. Carum vero Histiæus Tymnis, & Pigres Seldomi, & Damasithymus Candaulis filius. Alio-

a Ἀθηναίων. b μικρά. c Ἀλήτε. d Μάπην Σιρώνε. e Ἀρίδιος. f Ἀρβάλε. g Πύγρης.

99 Aliorum nunc præfectorum mentionem facere supersedeo, tanquam non necesse habens. Verum Artemisiæ præcipua me tenet admiratio, mulieris expeditionem adversus Græciam sequutæ: quæ defuncto viro, & ipsa tyrannidem obtinens, quum & filius ei esset adolescens, præstantia animi atque virilitate in militiam concessit nullâ adacta necessitate. Nomen ei erat Artemisiæ, Lygdamis filiæ, paternum genus ex Halicarnasso, maternum è Creta. Imperans hæc Halicarnassensibus, & Cois, & Nisyriis, & Calydniis, quinque cum navibus venit, & universæ classis post Sidonias, naves præbuit celebratissimas. Eadem apud regem optimas inter omnes socios sententias dixit. Quas civitates recensui sub illius imperio fuisse, earum universam gentem annuo Doricam esse; Halicarnassenses quidem Trœzenios, ceteros autem Epidaurios. Hactenus de

100 nautico exercitu. Xerxes, inito copiarum numero, militibus compositis, concupivit illos lustrando oculis obire: quemadmodum & fecit. Itaque inscenso curru unamquamque nationem lustrans, percontabatur; quam professionem scribæ excipiebant, donec ab extremis ad extremos equitum peditumque perventum est. Hoc perfecto, & navibus in mare deductis, ibi Xerxes è curru in navem Sidoniam transcendit: residensque sub aureo tabernaculo, prætervehensque navium proras sciscitabatur de singulis itidem ut de terrestri exercitu fecerat, describique jubebat. Enimvero navarchi productas à litore quatuor fere plethrorum spatio naves stabilierant, conversis ad terram proris, omnes versus frontem, propugnatoribus quoque tanquam ad prœlium armatis; quos Xerxes inter proras & litus navigans con-

101 spicabatur. Ubi autem & classem lustravit, egressus navi arcessivit Demaratum Aristonis filium, comitem hujus adversus Græciam expeditionis, eique arcessito ita inquit, Demarate, juvat nunc me quæ cupio abs te interrogare, qui & Græcus es, & non ex minima neque maxime invalida civitate, ut audio tam ex te quam ex aliis Græcis, qui in sermones mecum veniunt. nunc igitur hoc mihi expone, nunquid Græci sustinebunt manus contra me levare. nam, ut ego opinor, nec si omnes Græci ac ceteri

Τῶν μέν νυν ἄλλων οὐ παραμέμνημαι ταξιαρχέων, ὡς οὐκ ἀναγκαζόμενος· Ἀρτεμισίης δὲ, τῆς μάλιστα θῶυμα ποιεῦμαι, ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσαμένης γυναικὸς, ἥτις ἀποθανόντος τοῦ ἀνδρὸς, αὐτή τε ἔχουσα τὴν τυραννίδα, καὶ παιδὸς ὑπάρχοντος νεηνίεω, ὑπὸ λήματός τε καὶ ἀνδρηΐης ἐστρατεύετο, οὐδεμιῆς ἐούσης ἀναγκαίης. οὔνομα μὲν δὴ ἦν αὐτῇ Ἀρτεμισίη, θυγάτηρ δὲ ἦν Λυγδάμιος· γένος δὲ ἐξ [a] Ἁλικαρνησσοῦ, τὰ πρὸς πατρὸς, τὰ μητρόθεν δὲ, Κρῆσσα. ἡγεμόνευε δὲ Ἁλικαρνησσέων τε καὶ Κώων καὶ Νισυρίων τε καὶ Καλυδνίων, πέντε νέας παρεχομένη· καὶ συναπάσης τῆς στρατιῆς, μετά γε τὰς Σιδωνίων, νέας εὐδοξοτάτας παρείχετο. πάντων δὲ τῶν συμμάχων γνώμας ἀρίστας βασιλέϊ ἀπεδέξατο. τῶν δὲ κατέλεξα πολίων ἡγεμονεύειν αὐτὴν, τὸ ἔθνος ἀποφαίνω πᾶν ἐὸν Δωρικόν· Ἁλικαρνησσῆας μὲν, Τροιζηνίους· τοὺς δὲ ἄλλους, Ἐπιδαυρίους. ἐς μὲν τοσόνδε ὁ ναυτικὸς στρατὸς εἴρηται. Ξέρξης δὲ ἐπεὶ ἠρίθμησέ τε, καὶ διετάχθη ὁ στρατὸς, ἐπεθύμησε αὐτός σφεας διεξελάσας θεήσασθαι· μετὰ δὲ, ἐποίεε ταῦτα, καὶ διεξελαύνων ἐπ' ἅρματος παρ' ἔθνος ἓν ἕκαστον, ἐπυνθάνετο. καὶ ἀπέγραφον οἱ γραμματισταί· ἕως ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα ἀπίκετο καὶ τῆς ἵππου καὶ τοῦ πεζοῦ. ὡς δὲ ταῦτά οἱ ἐπεποίητο, τῶν νεῶν κατελκυσθεισέων ἐς θάλασσαν, ἐνθαῦτα ὁ Ξέρξης μετεκβὰς ἐκ τοῦ ἅρματος ἐς νέα Σιδωνίην, ἵζετο ὑπὸ σκηνῇ χρυσέῃ. καὶ παρέπλεε παρὰ τὰς πρώρας τῶν νεῶν, ἐπειρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, καὶ ἀπογραφόμενος. τὰς δὲ νέας οἱ ναύαρχοι ἀναγαγόντες ὅσον τε τέσσερα [b] πλέθρα ἀπὸ τοῦ αἰγιαλοῦ, ἀνεκώχευον τὰς πρώρας ἐς γῆν τρέψαντες πάντες μετωπηδὸν, καὶ ἐξοπλίσαντες τοὺς ἐπιβάτας ὡς ἐς πόλεμον. ὁ δ', ἐντὸς τῶν πρωρέων πλέων ἐθηεῖτο καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ. Ὡς δὲ καὶ ταύτας διεξέπλωσε, καὶ ἐξέβη ἐκ τῆς νεὸς, μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος συστρατευόμενον αὐτῷ ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. καλέσας δ' αὐτὸν, εἴρετο „τάδε, Ὦ Δημάρητε, νῦν μοί σε ἡδύ τι ἐστὶ „ἐπείρεσθαι τὰ θέλω. σὺ εἶς Ἕλλην τε, καὶ „(ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι σεῦ τε καὶ τῶν ἄλλων „Ἑλλήνων τῶν ἐμοὶ ἐς λόγους ἀπικνεομένων) πό„λιος οὔτ' ἐλαχίστης, οὔτ' ἀσθενεστάτης. νῦν ὦν „μοι τόδε φράσον, εἰ Ἕλληνες ὑπομενέουσι „χεῖρας ἐμοὶ ἀνταειρόμενοι. οὐ γὰρ, ὡς δοκέω „ἐγὼ, οὐδ' εἰ πάντες Ἕλληνες, καὶ οἱ λοιποὶ

a Hæc vocula ἐξ non est in MS. b ὅσον τέσσερα.

Demarati ex vero respondere jussi celebratio Græcorum, sed maxime Lacedæmoniorum, quam ridendo refutat Xerxes.

οἱ πρὸς ἑσπέρης οἰκέοντες ἄνθρωποι συλλεχθείησαν, οὐκ ἀξιόμαχοί εἰσι ἐμὲ ἐπιόντα ὑπομεῖναι, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. ἐθέλω μέντοι καὶ τὸ ἀπὸ σεῦ, ὁκοῖόν τι λέγεις περὶ αὐτῶν, πυθέσθαι. ὁ μὲν ταῦτα εἰρώτα. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Ὦ βασιλεῦ, κότερα ἀληθηίῃ χρήσωμαι πρὸς σε, ἢ ἡδονῇ; ὁ δέ μιν ἀληθηίῃ χρήσασθαι ἐκέλευε, φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. Ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσε Δημάρητος, ἔλεγε τάδε, Βασιλεῦ, ἐπειδὴ ἀληθηίῃ διαχρήσασθαι πάντως με κελεύεις ταῦτα λέγοντα, τὰ μὴ ψευδόμενός τις ὕστερον ὑπὸ σεῦ ἁλώσεται, τῇ Ἑλλάδι πενίη μὲν αἰεὶ σύντροφός [a] ἐστι· ἀρετὴ δὲ ἔπακτός ἐστι, ἀπό τε σοφίης κατεργασμένη καὶ νόμου ἰσχυροῦ· τῇ διαχρεωμένη ἡ Ἑλλὰς, τήν τε πενίην ἀπαμύνεται, καὶ τὴν δεσποσύνην. αἰνέω μέν νυν πάντας Ἕλληνας τοὺς περὶ κείνους τοὺς Δωρικοὺς χώρους οἰκημένους. ἔρχομαι δὲ λέξων οὐ περὶ πάντων τούσδε τοὺς λόγους, ἀλλὰ περὶ Λακεδαιμονίων μούνων· πρῶτα μὲν, ὅτι οὐκ ἔστι ὅκως κοτὲ σοὺς δέξονται [b] λόγους δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι· αὖτις δὲ, ὡς ἀντιώσονταί τοι ἐς μάχην, καὶ ἢν οἱ ἄλλοι Ἕλληνες πάντες τὰ σὰ φρονέωσι. ἀριθμοῦ δὲ πέρι, μὴ πύθῃ ὅσοι τινὲς ἐόντες ταῦτα ποιέειν οἷοί τέ εἰσι. ἤν τε γὰρ τύχωσι ἐξεστρατευμένοι χίλιοι, οὗτοι μαχέσονταί τοι, ἤν τε ἐλάσσονες τούτων, ἤν τε καὶ πλεῦνες. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, γελάσας ἔφη, Δημάρητε, οἷον ἐφθέγξαο ἔπος, ἄνδρας χιλίους στρατιῇ τοσῇδε μαχέσασθαι; ἄγε, εἰπέ μοι, σὺ φὴς τούτων τῶν ἀνδρῶν αὐτὸς βασιλεὺς γενέσθαι; σὺ ὦν ἐθελήσεις αὐτίκα μάλα πρὸς ἄνδρας δέκα μάχεσθαι [c], καί τοι εἰ τὸ πολιτικὸν ὑμῖν πᾶν ἐστι τοιοῦτον οἷον σὺ διαιρέεις, σέ γε τὸν κείνων βασιλῆα πρέπει πρὸς τὸ διπλήσιον ἀντιτάσσεσθαι κατὰ νόμους τοὺς ὑμετέρους. εἰ γὰρ κείνων ἕκαστος δέκα ἀνδρῶν τῆς στρατιῆς τῆς ἐμῆς ἀντάξιός ἐστι, σὲ δέ γε [d] δίζημαι εἴκοσι εἶναι ἀντάξιον· καὶ οὕτω μὲν ὀρθοῖτ' ἂν ὁ λόγος ὁ παρὰ σεῦ εἰρημένος. εἰ δὲ τοιοῦτοί τε ἐόντες, καὶ μεγάθεα τοσοῦτοι ὅσοι σύ τε καὶ οἱ παρ' ἐμὲ φοιτῶσι Ἑλλήνων ἐς λόγους, αὐχέετε τοσοῦτον, ὅρα μὴ μάτην κόμπος ὁ λόγος οὗτος ὁ εἰρημένος εἴη. ἐπεὶ φέρε ἴδω παντὶ τῷ οἰκότι, κῶς δυναίατο χίλιοι, ἢ καὶ μύριοι, ἢ καὶ πεντακισμύριοι, ἐόντες γε ἐλεύθεροι πάντες ὁμοίως, καὶ μὴ ὑπ' ἑνὸς ἀρχόμενοι, στρατῷ τοσῷδε ἀντιστῆναι· ἐπεί τοι πλεῦνες [e] περὶ

teri ad occasum incolentes homines congregarentur, pares essent ad me invadentem sustinendum, siquidem non sint concordes. Libet tamen mihi abs te audire quid de hoc dicas. His verbis ille interrogavit. Demaratus autem excipiens, Utra, inquit, apud te rex utar, veritate an jucunditate? Ille ut veritate uteretur jubere. neque enim sibi ob id eum minus jucundum fore quam antea fuisset. Hoc 102
ubi Demaratus audivit, Quoniam, inquit, me jubes, rex, omnino veritatem proloqui, ea dicentem ob quæ nemo mendacii postea à te convincetur; Græcia semper quidem alumna fuit paupertatis, hospes virtutis, quam à sapientia accivit & à severa disciplina, quam usurpans Græcia, & paupertatem abigit & dominatum. Ita laudo quidem omnes Græcos qui circa Dorica illa loca incolunt: sed non de cunctis eis hæc verba faciam, verum de Lacedæmoniis solis. Jam primum fieri non poterit, ut tuas voces admittant, afferentes Græciæ servitutem: deinde venient tibi obviam ad pugnandum, etiam si ceteri Græci omnes sentiant tecum. Neque vero de numero eorum quæras, quot illi sint qui hoc facere possint. nam si in exercitu eorum mille fuerint, ii tecum congredientur; & item sive pauciores sive etiam plures. Hæc quum au- 103
disset Xerxes, cachinnans inquit, Demarate, quodnam extulisti verbum? mille omnino viros cum tanto exercitu congressuros? Agedum, dic mihi, nonne teipsum ais istorum virorum fuisse regem? visne igitur sine mora tu cum decem viris dimicare? Quod si vestri populares omnes tales sunt, quales tu prædicas, profecto secundum vestra instituta decet te, qui illorum es rex, ad duplum comparari. nam si denis è meo exercitu singuli eorum pares sint, jure abs te posco ut viginti sis par; ita verba quæ dixisti, comprobabuntur. Atqui si tales sunt illi ac proceritate tanti, quanti tu, ac Græci qui in colloquium meum venerunt, tantopere gloriamini, vide ne frustra id insolenterque faciatis. nam age intelligam quacunque probabilitate, unde fieri queat, ut mille aut decem millia vel etiam quinquaginta millia hominum, qui pariter omnes liberi, nec unius imperio subjecti, tanto exercitui obsisterent: quum simus nos plures quam mil-

a αἰεί κοτε σύντροφος. b σὲ δέξονται. c μαχέσασθαι. d σέ γε. e ἐπεί τε πλεῦνες.

milleni ad singulos eorum, si fuerint quinque millia. Nam sub uno, quemadmodum apud nos fit, imperatore milites, illius metu etiam contra suam ipsorum naturam meliores efficiuntur; adactique flagello, vel pauciores adversus plures eunt: iidem remisso libero sibi arbitrio, neutrum horum facerent. Adeo opinor Græcos etiam pares numero Persis, ægre cum eis solis certaturos. quinimo istud apud nos est id quod ais: verum non ita multum, sed rarum. sunt enim e Persis meis satellitibus qui velint cum ternis viris Græcis pariter dimicare: quorum tu inexpertus

104 multa blateras. Ad hæc Demaratus, Intelligebam, inquit, rex, ab initio me veritate utentem, non jucunda tibi dicturum: sed quia tu dicere me verissima coegisti, dixi quæ erant ex officio Spartanorum. Quanquam ipse optime intelligis quantopere nunc illos ego amem, qui me honore & decore paterno exutum, extorrem profugumque fecerunt: quem pater tuus exceptum, victu ac domicilio donavit. Quare non est credibile virum prudentem respuere benevolentiam exploratam, sed maxime observare. Ego autem neque cum decem viris promittam me posse dimicare, neque cum duobus: ac ne singulari quidem certamine volens certaverim. At si necesse fuerit, aut vehemens discrimen institerit, libentissime cum uno quolibet istorum hominum dimicarem, qui se singulos ajunt idoneos ad certandum cum ternis Græcorum. Etenim Lacedæmonii pugnando cum singulis, non sunt illi quidem ullis deteriores viris: at conferti, cunctorum virorum sunt excellentissimi. nam licet sint liberi, non tamen sunt omnia liberi: quippe quibus præest domina lex, quam multo magis metuunt quam tui te. Faciunt ergo quæcunque illa cogit. cogit autem idem semper, vetans eos ex acie fugere quantamvis hominum multitudinem; sed ut ordinem non deserentes, aut vincant aut occumbant. Hæc ego loquens, si tibi blaterare videor, volo posthac in ceteris silentium agere. Hactenus loquutus sum coactus: tibi vero ex sententia contingat, rex.

105 Hæc loquuto Demarato, Xerxes ad risum versus, nulla indignatione permotus est, sed comiter hominem remisit. Post

„περὶ ἕνα ἕκαστον γινόμεθα, ἢ χίλιοι, ἐόντων „ἐκείνων πέντε [a] χιλιαδέων. ὑπὸ μὲν γὰρ ἑνὸς „ἀρχόμενοι κατὰ τρόπον τὸν ἡμέτερον, γενοίατ' „ἂν δειμαίνοντες τοῦτον καὶ παρὰ τὴν ἑωϋτῶν „φύσιν ἀμείνονες· καὶ ἴοιεν ἀναγκαζόμενοι „μάστιγι ἐς πλεῦνας ἐλάσσονες ἐόντες· ἀ„νειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον [b], οὐκ ἂν ποιέ„οιεν τουτέων οὐδέτερα. δοκέω δὲ ἔγωγε καὶ ἀν„ισωθέντας πλήθεϊ, χαλεπῶς ἂν Ἕλλη„νας Πέρσῃσι μούνοισι μάχεσθαι. ἀλλὰ παρ' „ἡμῖν τοῦτό ἐστι [c] τὸ σὺ λέγεις. ἔστι γε μέντοι „οὐ πολλὸν, ἀλλὰ σπάνιον. εἰσὶ γὰρ Περσέων „τῶν ἐμῶν αἰχμοφόρων, οἱ ἐθελήσουσι Ἑλ„λήνων ἀνδράσι τρισὶ ὁμοῦ μάχεσθαι· τῶν σὺ „ἐὼν ἄπειρος, πολλὰ φλυηρέεις. Πρὸς ταῦ„τα Δημάρητος λέγει, Ὦ βασιλεῦ, ἀρ„χῆθεν ἠπιστάμην ὅτι ἀληθηΐῃ χρεώμενος, οὐ „φίλα τοι ἐρέω· σὺ δὲ ἐπεὶ ἠνάγκασας λέ„γειν τῶν λόγων τοὺς ἀληθεστάτους, ἔλεγον τὰ „κατήκοντα Σπαρτιήτῃσι. καίτοι ὡς ἐγὼ „τυγχάνω τὰ νῦν τάδε ἐστοργὼς ἐκείνους, αὐ„τὸς μάλιστα ἐξεπίστεαι, οἵ με τιμήν τε καὶ „γέρεα ἀπελόμενοι πατρῶα, ἄπολίν τε καὶ „φυγάδα πεποιήκασι· πατὴρ δὲ σὸς ὑπο„δεξάμενος, βίον τέ μοι καὶ οἶκον δέδωκε. „οὔκων εἰκός ἐστι ἄνδρα τὸν σώφρονα εὐνοίην „φαινομένην διωθέεσθαι, ἀλλὰ στέργειν μάλιστα. „ἐγὼ δὲ οὔτε δέκα ἀνδράσι ὑπίσχομαι οἷός „τε εἶναι μάχεσθαι, οὔτε δυοῖσι· ἑκών γε εἶ„ναι οὐδ' ἂν μουνομαχέοιμι. εἰ δὲ ἀναγ„καίη εἴη, ἢ μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγὼν, „μαχοίμην ἂν πάντων ἥδιστα ἑνὶ τουτέων τῶν „ἀνδρῶν, οἳ Ἑλλήνων ἕκαστος φησὶ τριῶν „ἄξιος εἶναι. ὣς δὲ καὶ Λακεδαιμόνιοι, κα„τὰ μὲν ἕνα μαχεόμενοι, οὐδαμῶν εἰσι κα„κίονες ἀνδρῶν· ἁλέες δὲ, ἄριστοι ἀνδρῶν ἁ„πάντων. ἐλεύθεροι γὰρ ἐόντες, οὐ πάντα ἐλεύ„θεροί εἰσι. ἔπεστι γάρ σφι δεσπότης, νόμος, „τὸν ὑποδειμαίνουσι πολλῷ ἔτι μᾶλλον ἢ οἱ σοὶ „σέ. ποιεῦσι γῶν τὰ ἂν ἐκεῖνος ἀνώγῃ. ἀνώ„γει δὲ τὠυτὸ αἰεὶ, οὐκ ἐῶν φεύγειν οὐδὲν πλῆ„θος ἀνθρώπων [d] ἐκ μάχης, ἀλλὰ μένοντας „ἐν τῇ τάξει, ἐπικρατέειν, ἢ ἀπόλλυσθαι. σοὶ „δὲ, εἰ φαίνομαι ταῦτα λέγων φλυηρέειν, „τἆλλα σιγᾷν ἐθέλω [e] τολοιπόν. νῦν δὲ ἀναγ„κασθεὶς ἔλεξα. γένοιτο μέν τοι κατὰ νόον τοι „βασιλεῦ. Ὁ μὲν δὴ ταῦτα ἀμείψατο. Ξέρξης δὲ ἐς γέλωτά τε ἔτρεψε [f], καὶ οὐκ ἐποιήσατο ὀργὴν οὐδεμίην, ἀλλ' ἠπίως αὐτὸν ἀπεπέμψατο.

 τοῦ-

a ἐόντων πέντε. b ἐλευθερον. c ἡμῖν μὲν μούνοισι τοῦτό ἐστι. d ἀνδρῶν. e Habet codex MS. φλυηρέειν, ἀμαθέα. f ἐτρέψατο.

Mascames Dorisco præpositus & laudatus; ut & Boges, additis causis. Galaica vel Briantica regio Thraciæ, ubi postea Cicones.

τούτῳ δὲ ἐς λόγους ἐλθὼν Ξέρξης, καὶ ὕπαρχον ἐν τῷ Δορίσκῳ τούτῳ καταστήσας Μασκάμην τὸν Μεγαδόστεω, τὸν δὲ ὑπὸ Δαρείου σταθέντα καταπαύσας, ἐξήλαυνε τὸν στρατὸν διὰ τῆς Θρηίκης ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Κατέλιπε δὲ ἄνδρα τοιόνδε Μασκάμην γενόμενον, τῷ μούνῳ [a] Ξέρξης δῶρα πέμπεσκε, ὡς ἀριστεύοντι [b] πάντων ὅσους κατίστησε αὐτὸς ἢ Δαρεῖος ὑπάρχους· πέμπεσκε δὲ ἀνὰ πᾶν ἔτος· ὡς δὲ καὶ Ἀρτοξέρξης ὁ Ξέρξεω, τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι. κατέστασαν γὰρ ἔτι πρότερον ταύτης τῆς ἐλάσιος ὕπαρχοι ἐν τῇ Θρηίκῃ καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου [c] πανταχῇ. οὗτοι ὦν πάντες, οἵ τε ἐκ Θρηίκης καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, πλὴν τοῦ ἐν Δορίσκῳ, ὑπὸ Ἑλλήνων ὕστερον ταύτης τῆς στρατηλασίης ἐξῃρέθησαν. τὸν δὲ ἐν Δορίσκῳ Μασκάμην οὐδαμοί κω ἐδυνήθησαν ἐξελεῖν, πολλῶν πειρησαμένων. διὰ τοῦτο δέ οἱ τὰ δῶρα πέμπεται παρὰ τοῦ βασιλεύοντος αἰεὶ ἐν Πέρσῃσι. Τῶν δὲ ἐξαιρεθέντων ὑπὸ Ἑλλήνων οὐδένα βασιλεὺς Ξέρξης ἐνόμισε εἶναι ἄνδρα ἀγαθὸν, εἰ μὴ Βόγην μοῦνον τὸν ἐξ Ἠιόνος· τοῦτον δὲ αἰνέων οὐκ ἐπαύετο, καὶ τοὺς περιεόντας αὐτοῦ ἐν Πέρσῃσι παῖδας ἐτίμα μάλιστα. ἐπεὶ καὶ ἄξιος αἴνου μεγάλου ἐγένετο Βόγης· ὃς, ἐπειδὴ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων καὶ Κίμωνος τοῦ Μιλτιάδεω, παρεὸν αὐτῷ ὑπόσπονδον ἐξελθεῖν καὶ νοστῆσαι ἐς τὴν Ἀσίην, οὐκ ἐθέλησε, μὴ δειλίῃ δόξειε περιεῖναι βασιλέϊ, ἀλλὰ διεκαρτέρεε ἐς τὸ ἔσχατον. ὡς δ' οὐδὲν ἔτι φορβῆς ἐνῆν ἐν τῷ τείχεϊ, συννήσας πυρὴν μεγάλην, ἔσφαξε τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰς παλλακὰς, καὶ τοὺς οἰκέτας· καὶ ἔπειτα ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. μετὰ δὲ ταῦτα, τὸν χρυσὸν ἅπαντα τὸν ἐκ τοῦ ἄστεος καὶ τὸν ἄργυρον ἔσπειρε ἀπὸ τοῦ τείχεος ἐς τὸν Στρυμόνα. ποιήσας δὲ ταῦτα, καὶ ἑωυτὸν ἐσέβαλε ἐς τὸ πῦρ. οὕτω μὲν οὗτος δικαίως αἰνέεται ἔτι καὶ ἐς τόδε ὑπὸ Περσέων. Ξέρξης δὲ ἐκ τοῦ Δορίσκου ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. τοὺς δὲ αἰεὶ γινομένους ἐμποδὼν, συστρατεύεσθαι ἠνάγκαζε. ἐδεδούλωτο γὰρ (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) ἡ μέχρι Θεσσαλίης πᾶσα, καὶ ἦν ὑπὸ βασιλῆα δασμοφόρος, Μεγαβάζου τε καταστρεψαμένου, καὶ ὕστερον Μαρδονίου. παραμείβετο δὲ πορευόμενος ἐκ Δορίσκου, πρῶτα μὲν τὰ Σαμοθρηίκια τείχεα, τῶν ἐσχάτη πεπόλισται πρὸς ἑσπέρην πόλις τῇ οὔνομά ἐστι Μεσαμβρίη· ἔχεται δὲ ταύτης Θασίων πόλις, Στρύμη· διὰ δέ σφεων τοῦ μέσου Λίσσος ποταμὸς διαρρέει· ὃς τότε οὐκ ἀντέσχετο τὸ ὕδωρ παρέχων τῷ Ξέρξεω στρατῷ, ἀλλ' ἐπέλιπε· ἡ δὲ χώρη αὕτη πάλαι μὲν ἐκαλέετο Γαλαϊκὴ [d], νῦν δὲ Βριαντική. ἔστι μέν-

Post Demarati colloquium, ubi Dorisco illi præfecit prætorem Mascamem Megadostis filium, amoto eo quem Darius præfecerat, ire cum exercitu per Thraciam adversus Græciam pergit. Huic Mascami, quem illic reliquit Xer- 106
xes, uni tanquam omnium prætorum præstantissimo quos ipse aut Darius constituisset, dona quotannis misit; & item ejus posteris Artaxerxes filius Xerxis. Etenim ante hanc expeditionem in Thracia & in Hellesponto ubique prætores fuerant, qui omnes post eandem expeditionem à Græcis ejecti sunt & è Thracia & ex Hellesponto, præterquam iste in Dorisco, quippe hunc in Dorisco Mascamem nulli unquam, etsi multi conati fuerint, tamen ejicere nequierunt. ob id huic ab eo qui semper in Persis regnat, dona mittuntur. Eorum vero qui à Græcis ex- 107
pulsi sunt, neminem rex Xerxes virum egregium esse dixit, præter unum Bogem ex Ejone, quem laudare non desinebat, ejusque qui superfuere liberos maximo inter Persas honore prosequebatur. Siquidem magnis ferri laudibus Boges meruit: qui quum ab Atheniensibus & Cimone Miltiadis filio obsideretur, liceretque ei accepta fide egredi & in Asiam remeare, tamen abnuit, ne regi præ metu superfuisse videretur, sed ad extremum usque perstitit: atque ubi nihil in mœnibus commeatus reliquum fuit, collato ingenti rogo, interemit liberos, conjugem, concubinas, familiam, eosque mox in ignem injecit: dehinc omne aurum urbis atque argentum è muro dispersit in Strymonem. his actis, etiam semetipsum misit in ignem. Ita hic meritò à Persis ad hoc usque tempus celebratur. Xerxes è Dorisco 108
in Græciam tendens, ut quosque populos adibat, secum militare cogebat. Erat autem (ut superius à me expositum est) omnis ad Thessaliam usque tractus in ditionem redactus & regi tributarius effectus à Megabazo & mox à Mardonio. Digressus à Dorisco, præteriit primum Samothracica castella, quorum ultimum oppidum ad vesperam situm est, nomine Mesambria, cui vicinum est oppidum Thasiorum, Stryma: quæ oppida interfluit amnis Lissus, cujus aqua tunc non suffecit copiis Xerxis, sed defecit. Hæc olim regio vocabatur Galaica, nunc autem Briantica: quæ tamen

a Hæc vox non est in MS. b Habet MS. ὡς ἀρίστῳ ὄντι. c In eodem est τοῦ Ἑλλησποντου. d Habet MS. Γαλλαϊκή.

Urbes & paludes, quas prætеriit Xerxes; regiones, quas transiit ad fluvium Strymona usque. Satrarum propria. Castella Pierum. Pangæus mons. Phyllis regio.

μέντοι τῷ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὕτη Κικόνων. Διαβὰς δὲ τοῦ Λίσσου ποταμοῦ τὸ ῥέεθρον ἀπεξηρασμένον[a], πόλιας Ἑλληνίδας τάσδε παραμείβετο, Μαρώνειαν, Δικαίαν, Ἄβδηρα. ταύτας τε δὴ παρεξήιε, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας· Μαρωνείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρύμης κειμένην Ἰσμαρίδα· κατὰ δὲ Δικαίαν, Βιστωνίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ, Τραῦός τε καὶ Κόμψατος[b]. κατὰ δὲ Ἄβδηρα, λίμνην μὲν οὐδεμίην ἐοῦσαν ὀνομαστὴν παραμείψατο Ξέρξης, ποταμὸν δὲ Νέστον, ῥέοντα ἐς θάλασσαν. μετὰ δὲ ταύτας τὰς χώρας ἰὼν, τὰς ἠπειρώτιδας πόλις παρήιε· τῶν ἐν μιῇ λίμνη ἐοῦσα τυγχάνει ὡσεὶ τριήκοντα σταδίων μάλιστά κη τὴν περίοδον, ἰχθυώδης τε καὶ κάρτα ἁλμυρή. ταύτην τὰ ὑποζύγια μοῦνα ἀρδόμενα ἀνεξήρηνε. τῇ δὲ πόλι ταύτῃ οὔνομά ἐστι Πύστιρος[c]. ταύτας μὲν δὴ τὰς πόλις τὰς παραθαλασσίας τε καὶ Ἑλληνίδας ἐξ εὐωνύμου χειρὸς ἀπέργων παρεξήιε. Ἔθνεα δὲ Θρηΐκων, δι' ὧν τῆς χώρης ὁδὸν ἐποιέετο, τοσάδε· Παῖτοι, Κίκονες, Βίστονες, Σαπαῖοι, Δερσαῖοι, Ἠδωνοὶ, Σάτραι. τουτέων οἱ μὲν παρὰ θάλασσαν κατοικημένοι ἐν τῇσι[d] νηυσὶ εἵποντο· οἱ δὲ αὐτέων τὴν μεσόγαιαν οἰκέοντες, καταλεχθέντες τε ὑπ' ἐμεῦ, πλὴν Σατρέων, οἱ ἄλλοι πάντες, πεζῇ[e] ἀναγκαζόμενοι εἵποντο. Σάτραι δὲ οὐδενός κω ἀνθρώπων ὑπήκοοι ἐγένοντο, ὅσον ἡμεῖς ἴδμεν, ἀλλὰ διατελεῦσι τὸ μέχρι ἐμεῦ αἰεὶ ἐόντες ἐλεύθεροι μοῦνοι Θρηΐκων. οἰκέουσί τε γὰρ οὔρεα ὑψηλὰ, ἴδῃσί τε παντοίῃσι καὶ νιφάσι[f] συνηρεφέα· καὶ εἰσὶ τὰ πολέμια ἄκροι. οὗτοι οἱ τοῦ Διονύσου τὸ μαντήιον εἰσὶ ἐκτημένοι. τὸ δὲ μαντήιον τοῦτο, ἔστι μὲν ἐπὶ τῶν οὐρέων τῶν ὑψηλοτάτων, Βησσοὶ δὲ τῶν Σατρέων εἰσὶ οἱ προφητεύοντες τοῦ ἱροῦ· πρόμαντις δὲ ἡ χρέουσα, κατάπερ ἐν Δελφοῖσι, καὶ οὐδὲν ποικιλώτερον. Παραμειψάμενος δὲ ὁ Ξέρξης τὴν εἰρημένην, δεύτερα τουτέων παραμείβετο τείχεα τὰ Πιέρων, τῶν καὶ ἑνὶ Φάγρης ἐστὶ οὔνομα, καὶ ἑτέρῳ Πέργαμος. ταύτῃ μὲν δὴ παρ' αὐτὰ τὰ τείχεα τὴν ὁδὸν ἐποιέετο, ἐκ δεξιῆς χερὸς τὸ Πάγγαιον οὖρος ἀπέργων, ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν, ἐν τῷ χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ἔνι μέταλλα· τὰ νέμονται Πίερές τε καὶ Ὀδόμαντοι, καὶ μάλιστα Σάτραι. Ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Πάγγαιον πρὸς βορέω ἀνέμου, Παίονας, Δόβηράς τε καὶ Παιόπλας[g] παρεξιὼν, ἤιε πρὸς ἑσπέρην· ἐς ὃ ἀπίκετο ἐπὶ ποταμόν τε Στρύμονα καὶ πόλιν Ἠιόνα. τῆς ἔτι ζωὸς ἐὼν ἦρχε Βόγης, τοῦ περ ὀλίγῳ[h] πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. ἡ δὲ γῆ αὕτη ἡ περὶ τὸ Πάγγαιον οὖρος, καλέεται Φυλλὶς[i], κατα-

109 men optimo jure Ciconum est. Transmisso alveo fluminis Lissi arefacto, Xerxes has Græcas urbes prætergressus est: Maroneam, Dicæam, Abdera, eas inquam præteriit, & has quæ juxta eas sunt, nominis clarissimi paludes, Ismaridem, quæ Maroneam Strymamque interjacet: Bistonidem Dicææ contiguam, in quam duo flumina ingrediuntur, Trauus & Compsatus. Juxta Abdera autem nullum nobilem lacum præteriit Xerxes, sed fluvium Nestum mare subeuntem. Post has regiones pergens mediterraneas urbes præteriit: in quarum una est lacus triginta ferme stadiorum in circuitu, piscosus & admodum salsus: quem sola jumenta quum aquarentur exsiccavere. Huic urbi nomen est Pystirus. Has urbes & maritimas & Græcas sinistrorsum
110 relinquens præteriit Xerxes. Per quas autem gentes Thraciæ iter fecit, hæ sunt: Pæti, Cicones, Bistones, Sapæi, Dersæi, Edoni, Satræ. Quarum quæ maritimæ erant, navibus sequutæ sunt: quæ vero mediterraneæ, quæ & commemoratæ sunt à me, præter Satras, ceteræ omnes pedestres sequi coactæ sunt.
111 Satræ nulli unquam hominum, quantum nos scimus, fuere subjecti, sed soli è Thracibus ad meam memoriam liberi semper perstitere. Editos enim montes incolunt omnigenis arboribus ac nivibus obsitos: suntque viri in re bellica eximii. apud quos oraculum est Liberi, idque in editissimis montibus. Ex Satris qui in illo templo vaticinantur, sunt Bessi: antistes vero quæ reddit responsa, quemadmodum Delphis, & ni-
112 hilo magis varie. Peragrata autem quam dixi regione, Xerxes secundo loco transiit muros Pierum, quorum uni nomen est Phagræ, alteri Pergamo. Et hac quidem iter propter eos muros faciebat, à manu dextera relinquens montem Pangæum, magnum atque excelsum, in quo aurea sunt & argentea metalla, quæ cum Pieres & Odomanti, tum præcipue Sa-
113 træ exercent. Super Pangæum ad aquilonem habitantes Pæones, Doberes & Pæoples prætergressus Xerxes, occasum versus contendit, donec ad flumen Strymonem pervenit, & urbem Eionem, cujus prætor Boges (cujus paulo ante feci mentionem) adhuc vivebat. Regio autem hæc Pangæo monti circumjecta nominatur Phyllis; hinc occasum

a ἀπεξηρασμένον. b Habet MS. Τραῦός τε καὶ Κόμψαντος. c Πίστυρος. d κατοικημένοι τῇσι. e πεζοί. f Habet MS. καὶ χιόνι. g In MS. est καὶ Ὄπλας. h ὀλίγον. i Φιλλίς.

Novem viæ Edonorum urbs. Defodere vivos Persicum est. Argilus Bisaltiæ, Stagirus, Acanthus. Viæ hujus notitia servata. Artachæi mors.

κατατείνουσι, τὰ μὲν πρὸς ἑσπέρην, ἐπὶ ποταμὸν Ἀγγίτην, ἐκδιδόντα ἐς τὸν Στρυμόνα· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην, τείνουσι ἐς αὐτὸν τὸν Στρυμόνα, ἐς τὸν οἱ μάγοι ἐκαλλιερέοντο, σφάζοντες ἵππους λευκούς. Φαρμακεύσαντες δὲ ταῦτα ἐς τὸν ποταμὸν, καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοισι, ἐν Ἐννέα ὁδοῖσι τοῖσι Ἠδωνῶν, ἐπορεύοντο κατὰ τὰς γεφύρας, τὸν Στρυμόνα εὑρόντες ἐζευγμένον. Ἐννέα δὲ ὁδοὺς πυνθανόμενοι τὸν χῶρον τοῦτον καλέεσθαι, τοσούτους ἐν αὐτῷ παῖδάς τε καὶ παρθένους ἀνδρῶν τῶν ἐπιχωρίων ζώοντας κατώρυσσον. Περσικὸν δὲ τὸ ζώοντας κατορύσσειν [a]. ἐπεὶ καὶ Ἄμηστριν τὴν Ξέρξεω γυναῖκα πυνθάνομαι γηράσασαν δὶς ἑπτὰ ἐόντων ἐπιφανέων Περσέων παῖδας ὑπὲρ ἑωϋτῆς τῷ ὑπὸ γῆν λεγομένῳ εἶναι θεῷ ἀντιχαρίζεσθαι κατορύσσουσαν. Ὡς δὲ ἀπὸ τοῦ Στρυμόνος ἐπορεύετο ὁ στρατὸς, ἐνθαῦτα πρὸς ἡλίου δυσμέων ἐστὶ αἰγιαλὸς, ἐν τῷ οἰκημένην Ἄργιλον πόλιν Ἑλλάδα παρεξήιε. αὕτη δὲ, καὶ ἡ κατύπερθε ταύτης, καλέεται Βισαλτίη. ἐνθεῦτεν δὲ κόλπον τὸν ἐπὶ Ποσιδηΐου ἐξ ἀριστερῆς χερὸς ἔχων, ἤιε διὰ Συλέος πεδίου καλεομένου, Στάγειρον πόλιν Ἑλλάδα παραμειβόμενος· καὶ ἀπίκετο ἐς Ἄκανθον, ἅμα ἀγόμενος τουτέων ἕκαστον τῶν ἐθνέων, καὶ τῶν περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, καὶ τῶν πρότερον κατέλεξα· τοὺς μὲν παρὰ θάλασσαν ἔχων οἰκημένους, ἐν νηυσὶ στρατευομένους· τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης, πεζῇ ἑπομένους. τὴν δὲ ὁδὸν ταύτην τῇ βασιλεὺς Ξέρξης τὸν στρατὸν ἤλασε, οὔτε συγχέουσι Θρήϊκες, οὔτ' ἐπισπείρουσι· σέβονταί τε μεγάλως τὸ μέχρι ἐμεῦ. Ὡς δὲ ἄρα ἐς τὴν Ἄκανθον ἀπίκετο, ξεινίην τε ὁ Πέρσης τοῖσι Ἀκανθίοισι προεῖπε, καὶ ἐδωρήσατό σφεας ἐσθῆτι Μηδικῇ· ἐπαίνεέ τε, ὁρέων καὶ τοὺς, προθύμους ἐόντας ἐς τὸν πόλεμον, καὶ τὸ ὄρυγμα ἀκούων. Ἐν Ἀκάνθῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω, συνήνεικε ὑπὸ νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος Ἀρταχαίην, δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ, καὶ γένος Ἀχαιμενίδην· μεγάθεΐ τε μέγιστον ἐόντα Περσέων· (ἀπὸ γὰρ πέντε πηχέων βασιληΐων ἀπέλιπε τέσσερας δακτύλους) φωνέοντά τε μέγιστον ἀνθρώπων. ὥστε Ξέρξεα, συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην, ἐξενεῖκαί τε αὐτὸν κάλλιστα καὶ θάψαι. ἐτυμβοχόεε δὲ πᾶσα ἡ στρατιή. τούτῳ δὲ τῷ Ἀρταχαίῃ θύουσι Ἀκάνθιοι ἐκ θεοπροπίου, ὡς ἥρωϊ, ἐπονομάζοντες τοὔνομα. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης, ἀπολομένου Ἀρταχαίεω, ἐποιέετο συμφορήν. Οἱ δὲ ὑποδεκόμενοι Ἑλλήνων τὴν στρατιὴν, καὶ δειπνίζοντες Ξέρξεα, ἐς πᾶν κακοῦ ἀπικέατο, οὕτω

casum versus porrecta ad fluvium Angitem, qui Strymonem intrat: hinc meridiem versus ad ipsum Strymonem, ad quem magi mactatis equis candidis litaverunt.
His & aliis compluribus incan- 114
tamentis circa flumen factis, per Novem vias Edonorum iere ad pontes Strymonem junctum invenientes. Audientes autem eum locum Novem vias appellari, totidem illic pueros ac virgines virorum indigenarum vivos defoderunt. Persicum enim est defodere viventes. nam & Amestrin Xerxis uxorem, jam provectæ ætatis, audio bis septem illustrium Persarum liberos defodisse sic gratificantem deo qui sub terra esse fertur.
Ubi à Strymone progressus est exerci- 115
tus, illic ad solis occasum est litus, in quo sitam urbem Græcam nomine Argilum præteriit. hæc & quæ super eam est regio, vocatur Bisaltia. Illinc autem, sinum ad Neptuni templum à læva manu habens, processit trans campum nomine Syleum, præteriens Stagirum Græcam urbem, pervenitque Acanthum, ducens simul unumquemque horum populorum, & item ex accolis montis Pangæi, & ex illis quos superius commemoravi: iis qui maritimi erant, classe, qui procul à mari aberant, terrestri itinere sequentibus. Hanc autem viam qua rex Xerxes duxit exercitum, Thraces neque confundunt, neque serunt, sed ad mea usque tempora magnopere venerantur.
Posteaquam autem Acanthum per- 116
venit, imperavit Persa Acanthiis hospitalia, eosque Medica veste donavit: laudavitque quod alacres cerneret esse ad bellum, quodque audiret fossam esse absolutam.
Xerxe autem apud Acanthum 117
agente contigit, ut Artachæes, qui fossæ faciundæ præfuerat, morbo decederet, vir Xerxi spectatus, genere Achæmenides, statura inter Persas procerissima. quippe cui quatuor digiti deerant à longitudine quinque regiorum cubitorum; clamabatque maxime præ aliis. Xerxes magno damno ducens eum fato functum, apparatissime funeravit, inferias illi faciente toto exercitu: cui tanquam heroi ex oraculo Acanthii sacrificant, nomine eum nuncupantes. Et rex quidem Xerxes amisso Artachæe jacturam se fecisse existimabat.
At ii Græci 118
qui exercitum excipiebant, quum Xerxi cœnam præberent, in omnem miseriam

a Hujus monitionis nihil est in MS.

riam devenere, adeo quidem ut suis laribus fierent extorres; dum & Thasii pro suis urbibus quæ in continente sunt accipiunt Xerxis copias & cœnam iis præbent, Antipater Orgis filius, electus ab civibus, vir quam maxime probatus,
119 erogavit in cœnam quadringenta pecuniæ perfecta talenta. Sic igitur magistratus & aliarum urbium similiter proposuere rationem. Tale enim convivium parabatur, utpote jampridem indictum, & multa cura instructum; partim quidem simulatque audiverunt præcones passim annunciantes, tunc vero oppidani frumentum quod in urbibus erat, inter se distributum in farinam & pultem omnes redigebant ad complures menses: partim pecora saginabant pretio optima reperientes & altiles aves habebant terrestres palustresque, in cortibus & in vivariis, ad excipiendum exercitum: partim etiam aurea argenteaque pocula & crateres faciebant, & cetera omnia quæ ad mensam ponuntur. Hæc quidem ipsi regi & iis qui cum illo vescebantur, fiebant: cetero autem exercitui, quæ ad esum duntaxat imperata erant. adveniente autem exercitu, tabernaculum stetit fixum paratumque, in quo mansionem caperet rex; reliqui sub dio agebant. Ubi tempus cœnæ aderat, illi sane qui excipiebant distinebantur labore: isti vero, quum expleti noctem illic exegerant, postero die revulso tentorio & omni paratu sumpto,
120 ita abscedebant, nihil relinquentes, sed omnia asportantes. Unde Megacreontis viri Abderitæ elegans dictum extitit, qui suasit Abderitis, ut universi, mares pariter ac feminæ, sua delubra adirent, suppliciterque diis assidentes precarentur, ut posthac dimidium futurorum malorum à se propulsaretur. nam de præteritis magnam se gratiam illis habere, quod rex Xerxes non bis quotidie cibum capere consuesset. Fore enim ut Abderitæ, si juberentur etiam prandium simile cœnæ instruere, aut non præstolarentur Xerxem advenientem, aut præ-
121 stolati, pessime inter omnes homines affligerentur. Et isti quidem quanquam gravate, tamen quod sibi imponebatur exsequebantur. Xerxes vero ex Acantho duces classis à se dimisit, jussos ad Thermam cum classe se opperiri. Est autem Therma in Thermæo sinu sita, à qua ipse

a τίθε). b ἀγάγοιεν, τῇ.

οὕτω ὥστε ἀνάστατοι ἐκ τῶν οἰκίων ἐγίνοντο· ὅκου γε Θασίοισι ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ ἠπείρῳ πολίων τῶν σφετέρων δεξαμένοισι τὴν Ξέρξεω στρατιήν, καὶ δειπνίσασι, Ἀντίπατρος ὁ Ὀργέος ἀραιρημένος τῶν ἀστῶν, ἀνὴρ δόκιμος ὁμοῖα τῷ μάλιστα, ἀπέδεξε ἐς τὸ δεῖπνον τετρακόσια τάλαντα ἀργυρίου τετελεσμένα. Ὡς δὲ παραπλησίως καὶ ἐν τῇσι ἄλλῃσι πόλισι οἱ ἐπεστεῶτες ἀπεδείκνυσαν τὸν λόγον. τὸ γὰρ δεῖπνον τοιόνδε τι ἐγίνετο, οἷα ἐκ πολλοῦ χρόνου προειρημένον καὶ περὶ πολλοῦ ποιεύμενον. τοῦτο μέν, ὡς ἐπύθοντο τάχιστα τῶν κηρύκων τῶν περιαγγελλόντων, δασάμενοι σῖτον ἐν τῇσι πόλισι οἱ ἀστοί, ἄλευρά τε καὶ ἄλφιτα ἐποίευν πάντες ἐπὶ μῆνας συχνούς· τοῦτο δέ, κτήνεα ἐσίτευον, ἐξευρίσκοντες τιμῆς τὰ κάλλιστα, ἔτρεφόν τε ὄρνιθας χερσαίους, καὶ λιμναίους, ἔν τε οἰκήμασι καὶ λάκκοισι, ἐς ὑποδοχὰς τοῦ στρατοῦ· τοῦτο δέ, χρύσεά τε καὶ ἀργύρεα ποτήριά τε καὶ κρητῆρες ἐποιεῦντο, καὶ τἆλλα ὅσα ἐπὶ τράπεζαν τιθέαται[a] πάντα. ταῦτα μὲν δὴ αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τοῖσι ὁμοσίτοισι μετ᾽ ἐκείνου ἐπεποίητο· τῇ δὲ ἄλλῃ στρατιῇ, τὰ ἐς φορβὴν μοῦνα τασσόμενα. ὅκως δὲ ἀπίκοιτο ἡ στρατιή, σκηνὴ μὲν ἔσκε πεπηγυῖα ἑτοίμη, ἐς τὴν αὐτὸς σταθμὸν ποιεέσκετο Ξέρξης, ἡ δὲ ἄλλη στρατιὴ ἔσκε ὑπαίθριος. ὡς δὲ δείπνου γίνοιτο ὥρη, οἱ μέν, δεκόμενοι ἔχεσκον πόνον, οἱ δέ, ὅκως πλησθέντες νύκτα αὐτοῦ ἀγάγοιεν, ἐν τῇ[b] ὑστεραίῃ τήν τε σκηνὴν ἀνασπάσαντες, καὶ τὰ ἔπιπλα πάντα λαβόντες, οὕτω ἀπελαύνεσκον, λείποντες οὐδέν, ἀλλὰ φερόμενοι. Ἔνθα δὴ Μεγακρέοντος ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω ἔπος εὖ εἰρημένον ἐγένετο, ὃς συνεβούλευσε Ἀβδηρίτῃσι, πανδημεὶ αὐτοὺς καὶ γυναῖκας, ἐλθόντας ἐς τὰ σφέτερα ἱρά, ἵζεσθαι ἱκέτας τῶν θεῶν, παραιτεομένους καὶ τὸ λοιπόν σφι ἀπαμύνειν τῶν ἐπιόντων κακῶν τὰ ἡμίσεα· τῶν τε παροιχομένων ἔχειν σφι μεγάλην χάριν, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης οὐ δὶς ἑκάστης ἡμέρης ἐνόμισε σῖτον αἱρέεσθαι· παρέχειν γὰρ ἂν Ἀβδηρίτῃσι, εἰ καὶ ἄριστον προείρητο ὁμοῖα τῷ δείπνῳ παρασκευάζειν, ἢ μὴ ὑπομένειν Ξέρξεα ἐπιόντα, ἢ καταμείναντας, κάκιστα πάντων ἀνθρώπων διατριβῆναι. Οἱ μὲν δὴ πιεζόμενοι, ὅμως τὸ ἐπιτασσόμενον ἐπετέλεον. Ξέρξης δὲ ἐκ τῆς Ἀκάνθου ἐντειλάμενος τοῖσι στρατηγοῖσι τὸν ναυτικὸν στρατὸν ὑπομένειν ἐν Θέρμῃ, ἀπῆκε ἀπ᾽ ἑωυτοῦ τὰς νέας πορεύεσθαι. Θέρμῃ δὲ τῇ ἐν τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ οἰκημένῃ,

κειμένη, ἀπ' ἧς καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει. ταύτῃ γὰρ ἐπυνθάνετο συντομώτατον εἶναι. μέχρι μὲν γὰρ Ἀκάνθου ὧδε τεταγμένος ὁ στρατὸς ἐκ Δορίσκου τὴν ὁδὸν ἐποιέετο· τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατὸν, μίαν αὐτέων ἔταξε παρὰ θάλασσαν ἰέναι ὁμοῦ τῷ ναυτικῷ· ταύτης μὲν δὴ ἐστρατήγεον Μαρδόνιός τε καὶ Μασίστης. ἑτέρη δὲ τεταγμένη ἤιε τοῦ στρατοῦ τριτημορὶς τὴν μεσόγαιαν, τῆς ἐστρατήγεον Τριτανταίχμης τε καὶ Γέργις [a]. ἡ δὲ τρίτη τῶν μοιρέων μετ' ἧς ἐπορεύετο αὐτὸς ὁ Ξέρξης, ἤιε μὲν τὸ μέσον αὐτέων, στρατηγοὺς δὲ παρείχετο Σμερδομένεά τε [b] καὶ Μεγάβυζον. Ὁ μέν νυν ναυτικὸς στρατὸς ὡς ἀπείθη ὑπὸ Ξέρξεω, καὶ διεξέπλωσε [c] τὴν διώρυγα τὴν ἐν τῷ Ἄθῳ γενομένην, διέχουσαν δὲ ἐς κόλπον ἐν τῷ Ἄσσα τε πόλις καὶ Πίδωρος καὶ Σίγγος καὶ Σάργη [d] οἴκηνται. ἐνθεῦτεν, ὡς καὶ ἐκ τουτέων τῶν πολίων στρατιὴν παρέλαβε, ἔπλεε ἀπιέμενος [e] ἐς τὸν Θερμαῖον κόλπον. κάμπτων δὲ Ἄμπελον τὴν Τορωναίην ἄκρην, παραμείβετο Ἑλληνίδας τάσδε πόλις, (ἐκ τῶν νέας τε καὶ στρατιὴν παρέλαβε) Τορώνην, Γαληψὸν, Σερμύλην, Μηκύβερναν, Ὄλυνθον. ἡ μέν νυν χώρη αὕτη, Σιθωνίη καλέεται. Ὁ δὲ ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω, συντάμνων ἀπ' Ἀμπέλου ἄκρης ἐπὶ Καναστραίην ἄκρην, τὸ δὴ πάσης τῆς Παλλήνης ἀνέχει μάλιστα, ἐνθεῦτεν νέας τε καὶ στρατιὴν παρελάμβανε ἐκ Ποτιδαίης, καὶ Ἀφύτιος, καὶ Νέης πόλιος, καὶ Αἰγῆς, καὶ Θεράμβω, καὶ Σκιώνης, καὶ Μένδης, καὶ Σάνης. αὗται γάρ εἰσι αἱ τὴν νῦν Παλλήνην, πρότερον δὲ Φλέγρην καλεομένην νεμόμεναι. παραπλέων δὲ καὶ ταύτην τὴν χώρην, ἔπλεε ἐς τὸ προειρημένον, παραλαμβάνων στρατιὴν καὶ ἐκ τῶν προσεχέων πολίων τῇ Παλλήνῃ, ὁμουρεουσέων δὲ τῷ Θερμαίῳ κόλπῳ· τῇσι οὐνόματά ἐστι τάδε, Λίπαξος, Κώμβρεια, Λίσαι, Γίγωνος, Κάμψα, Σμίλα, Αἴνεια. ἡ δὲ τουτέων χώρη, Κροσσαίη ἔτι καὶ ἐς τόδε καλέεται. ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης ἤδη ἐς αὐτόν τε τὸν Θερμαῖον κόλπον ἐγίνετο τῷ ναυτικῷ στρατῷ πλόος, καὶ γῆν τὴν Μυγδονίην. πλέων δὲ ἀπίκετο ἔς τε τὴν προειρημένην Θέρμην, καὶ Σινδόν τε πόλιν καὶ Χαλέστρην, ἐπὶ τὸν Ἄξιον ποταμὸν, ὃς οὐρίζει χώρην τὴν Μυγδονίην τε καὶ Βοττιαιΐδα· τῆς ἔχουσι τὸ παρὰ θάλασσαν στεινὸν χωρίον πόλις Ἴχναι τε καὶ Πέλλα. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς στρατὸς, αὐτοῦ παρὰ [f] Ἄξιον ποταμὸν, καὶ πόλιν Θέρμην, καὶ τὰς μεταξὺ πόλις τουτέων, περιμένων βασιλῆα, ἐστρατοπεδεύετο. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς στρατὸς ἐπορεύετο ἐκ τῆς Ἀκάνθου, τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ, βουλόμενος ἐς τὴν Θέρμην ἀπικέσθαι. ἐπορεύετο δὲ

διὰ

ipse sinus habet cognomen. Hanc enim compendiariam magis viam esse audiebat. nam è Dorisco ad Acanthum usque ita instructus exercitus iter fecerat, tripartito divisus omnis, jussu Xerxis; ut una pars secundum mare iret pariter cum classe, cui parti præerant Mardonius & Masistes: altera per mediterranea, cui præerant Trintatæchmes & Gergis: tertia inter has media, cum qua Xerxes ipse incedebat, ducibus Smerdomene & Megabyzo. Nauticus porro 122
exercitus ubi à Xerxe discessit, fossam enavigavit in Atho depressam, ac perductam ad sinum, in quo Assa & Pidorus & Singus & Sarga urbes sitæ sunt. Ex quibus sumpto commilitio, perrexit ire ad sinum Thermæum: circumvectusque Ampelon promontorium Toronæum, præternavigavit has Græcas urbes, (unde & naves & commilitium sumpsit) Toronam, Galepson, Sermylam, Mecybernam, Olynthum: quæ regio nunc Sithonia nominatur. Ab eo 123
promontorio Ampelo corripiens cursum usque ad promontorium Canastræum, quod ex tota Pallene prominet maxime, illinc quoque & naves & commilitium sumpsit, ex Potidæa, ex Aphyti, ex Neapoli, ex Æga, ex Therambo, ex Sciona, ex Menda, ex Sana. Hæ sunt urbes sitæ nunc in Pallena, Phlegra prius appellata. Præternavigata hac etiam regione, ad præstitutum locum pervenit, sumptis etiam militibus è vicinis Pallenæ urbibus ac Thermæo sinui conterminis: quibus hæc nomina sunt, Lipaxus, Combrea, Lissæ, Gigonus, Campsa, Smila, Ænea. quarum regio adhuc Crossæa nominatur. Ab Ænea autem, (in qua finis enumerandarum urbium mihi factus est) jam ad ipsum Thermæum sinum cursus classi extitit, & ad terram Mygdoniam: donec ad Thermam, quo præceptum erat, perventum est, & ad urbem Sindum, & ad Chalestram super Axium sitam flumen, quod Mygdoniam terram dirimit à Bottiæide: cujus terræ Bottiæidis arctum ad mare locum obtinent urbes Ichnæ & Pella. Hîc nava- 124
les copiæ circa flumen Axium & urbem Thermam & alias in medio horum urbes stativa habuere, regem opperientes. Huc pervenire volens Xerxes, Acantho profectus cum terrestribus copiis mediterraneam viam sequebatur, peragrans

Pæo-

a Σέργις. b Σμερδόνεά τε. c διέπλωσε. d MS. habet Σάρτη. e ἀπικόμενος. f MS. habet περὶ.

Per Pæoniam & Crestonen progredientes cameli invaduntur ab leonibus, qui illic erant. Boves agrestes. Spatium, quod istæ belluæ tenent, & castrorum. Peneus inter Olympum & Ossam.

Pæonicum agrum atque Crestonicum, super amnem Chidorum, qui è Crestonæis initio sumpto, per terram Mygdoniam fluens, propter paludem quæ
125 est supra Axium evolvitur. Hâc iter faciente Xerxe, leones impetum dederunt in camelos qui commeatum portabant. Sub noctem enim relictis locis consuetis eo descendebant, nulloque alio neque jumento neque homine tacto in camelos solos grassati sunt. Cujus caussam admiror, quæcunque illa erat, quod leones compelleret abstinentes ab aliis adoriri camelos: quod animal nunquam antea nec viderant nec
126 experti illic fuerant. Sunt autem per ea loca leones multi, & boves agrestes prægrandibus cornibus, quæ ad Græcos veniunt. Leonum autem terminus est hinc Nestus flumen per Abdera, inde Achelous per Acarnaniam fluens. nam neque ad auroram trans Nestum viserit quis leonem usquam gentium in Europa, aut trans Acheloum ad occidentem in reliqua continente: sed in horum flu-
127 viorum medio leones gignuntur. Postquam autem Thermam venit Xerxes, ibi substitit, tantum ad mare spatii occupantibus castris quantum est ab urbe Therma & Mygdonia usque ad Lydian & Haliacmona, qui amnes agrum Bottiæicum Macedonicumque terminant in eundem alveum confluentes. In his locis stativa habuere barbari: quibus ad potum solus ex iis qui commemorati sunt amnibus Chidorus è Crestonæis
128 fluens non suppetiit, sed defecit. Xerxes è Therma prospiciens Thessalicos montes, Olympum & Ossam, præcelsæ magnitudinis, audiensque in medio eorum canalem angustum esse, per quem fluit Peneus, & illic viam esse quæ in Thessaliam fert, cupidine captus est navigandi ad ostium Penei inspiciundum: quia superiorem viam tenenti erat eundum per Macedones superne habitantes ad Peræbos, præter Gonnum urbem. nam hâc tutissimum iter esse audiebat. Atque ut concupivit, ita & fecit. itaque conscensa navi Sidonia, (quam semper conscendebat quoties ei tale aliquid facere libebat) extulit signum ceteris quoque navibus solvendi, relictis illic terrestribus copiis. Eo postquam pervenit, ostium Penei contemplantem ingens admiratio quum sub-

διὰ τῆς Παιονικῆς καὶ Κρηστωνικῆς ἐπὶ ποταμὸν Χείδωρον, ὃς ἐκ Κρηστωναίων ἀρξάμενος, ῥέει διὰ Μυγδονίης χώρης, καὶ ἐξίει παρὰ τὸ ἕλος τὸ ἐπ' Ἀξίῳ ποταμῷ. Πορευομένῳ δὲ ταύτῃ, λέοντές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι. καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες τὰς νύκτας, καὶ λείποντες τὰ σφέτερα ἤθεα, ἄλλου μὲν οὐδενὸς ἅπτοντο οὔτε ὑποζυγίου, οὔτε ἀνθρώπου, οἱ δὲ τὰς καμήλους ἐκεράιζον μούνας. θωυμάζω δὲ τὸ αἴτιον, ὅ, τι κοτὲ ἦν, τῶν ἄλλων τὸ ἀναγκάζον ἀπεχομένους τοὺς λέοντας, τῇσι καμήλοισι ἐπιτίθεσθαι· τὸ μήτε πρότερον ὀπώπεσαν θηρίον μήτ' ἐπεπειρέατο αὐτοῦ. Εἰσὶ δὲ κατὰ ταῦτα τὰ χωρία καὶ λέοντες πολλοὶ, καὶ βόες ἄγριοι, τῶν τὰ κέρεα ὑπερμεγάθεά ἐστι τὰ ἐς τοὺς Ἕλληνας φοιτέοντα. οὖρος δὲ τοῖσι λέουσί ἐστι ὅ, τε δι' Ἀβδήρων ῥέων ποταμὸς Νέστος, καὶ ὁ δι' Ἀκαρνανίης ῥέων Ἀχελῷος. οὔτε γὰρ τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τοῦ Νέστου οὐδαμόθι πάσης τῆς ἔμπροσθεν Εὐρώπης ἴδοι τις ἂν λέοντα, οὔτε πρὸς ἑσπέρης τοῦ Ἀχελῴου ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ἠπείρῳ, ἀλλ' ἐν τῇ μεταξὺ τουτέων τῶν ποταμῶν γίνονται. Ὡς δὲ ἐς τὴν Θέρμην ἀπίκετο ὁ Ξέρξης, ἵδρυσε αὐτοῦ τὴν στρατιήν. ἐπέσχε δὲ ὁ στρατὸς αὐτοῦ στρατοπεδευόμενος τὴν παρὰ θάλασσαν χώρην τοσήνδε [a]· ἀρξάμενος ἀπὸ Θέρμης πόλιος καὶ τῆς Μυγδονίης, μέχρι Λυδίεω τε ποταμοῦ καὶ Ἁλιάκμονος, οἳ οὐρίζουσι γῆν τὴν Βοττιαιίδα τε καὶ Μακεδονίδα, ἐς τωὐτὸ ῥέεθρον τὸ ὕδωρ συμμίσγοντες. ἐστρατοπεδεύοντο μὲν δὴ ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι [b] οἱ βάρβαροι. τῶν δὲ καταλεχθέντων τουτέων ποταμῶν, ἐκ Κρηστωναίης [c] ῥέων Χείδωρος, μοῦνος οὐκ ἀντέχρησε τῇ στρατιῇ πινόμενος, ἀλλ' ἐπέλιπε. Ξέρξης δὲ ὁρέων ἐκ τῆς Θέρμης ὄρεα τὰ Θεσσαλικὰ, τόν τε Ὄλυμπον καὶ τὴν Ὄσσαν, μεγάθεΐ τε ὑπερμήκεα ἐόντα, διὰ μέσου τε αὐτέων αὐλῶνα στεινὸν πυνθανόμενος εἶναι, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειὸς, ἀκούων τε εἶναι ταύτῃ ὁδὸν ἐς Θεσσαλίην φέρουσαν, ἐπεθύμησε πλώσας θεήσασθαι τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ· ὅτι τὴν ἄνω ὁδὸν ἔμελλε ἐλᾶν διὰ Μακεδόνων τῶν κατύπερθε οἰκημένων ἐς Περαιβοὺς παρὰ Γόννον πόλιν· ταύτῃ γὰρ ἀσφαλέστατον ἐπυνθάνετο εἶναι. ὡς δὲ ἐπεθύμησε, καὶ ἐποίεε ταῦτα, ἐσβὰς ἐς Σιδωνίην νέα, ἐς τήνπερ ἐσέβαινε αἰεὶ ὅκως τι ἐθέλοι τοιοῦτο ποιῆσαι, ἀνέδεξε σημήιον καὶ τοῖσι ἄλλοισι ἀνάγεσθαι, καταλιπὼν αὐτοῦ τὸν πεζὸν στρατόν. Ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο, καὶ ἐθεήσατο Ξέρξης τὴν ἐκβολὴν τοῦ Πηνειοῦ, ἐν θώυματι μεγάλῳ

a τοσόνδε. b χώροισι. c Κρηστωναίων.

Thessaliæ situs, & hinc Penei dominium. Neptunus terram movens. Xerxis in Thessalos scomma.

ἀνέχετο. καλέσας δὲ τοὺς κατηγεμόνας τῆς ὁδοῦ, εἴρετο εἰ τὸν ποταμόν ἐστι παρατρέψαντα, ἑτέρῃ ἐς θάλασσαν ἐξαγαγεῖν. Τὴν δὲ Θεσσαλίην λόγος ἐστὶ τὸ παλαιὸν εἶναι λίμνην, ὥστε γε συγκεκλῃμένην [a] πάντοθεν ὑπερμήκεσι οὔρεσι. τὰ μὲν γὰρ αὐτῆς πρὸς τὴν ἠῶ ἔχοντα, τό, τε Πήλειον οὖρος καὶ ἡ Ὄσσα ἀποκλείει, συμμίσγοντα τὰς ὑπωρείας ἀλλήλοισι· τὰ δὲ πρὸς βορέω ἀνέμου, Οὔλυμπος· τὰ δὲ πρὸς ἑσπέρην, Πίνδος· τὰ δὲ πρὸς μεσαμβρίην τε καὶ ἄνεμον νότον, ἡ Ὄθρυς· τὸ μέσον δὲ τουτέων τῶν λεχθέντων οὐρέων ἡ Θεσσαλίη ἐστί, ἐοῦσα κοίλη. ὥστε ὧν ποταμῶν καὶ ἄλλων συχνῶν ἐς αὐτὴν [b] ἐσβαλλόντων, πέντε δὲ τῶν δοκίμων μάλιστα τῶνδε, Πηνειοῦ, καὶ Ἀπιδανοῦ, καὶ Ὀνοχώνου, καὶ Ἐνιπέος, καὶ Παμίσου· οἱ μέν νυν ἐς τὸ πεδίον τοῦτο συλλεγόμενοι ἐκ τῶν οὐρέων τῶν περικληϊόντων τὴν Θεσσαλίην οὐνομαζόμενοι, δι' ἑνὸς αὐλῶνος καὶ τούτου στεινοῦ, ἔκροον ἔχουσι ἐς θάλασσαν, προσυμμίσγοντες τὸ ὕδωρ πάντες ἐς τὠυτό· ἐπεὰν δὲ συμμιχθέωσι τάχιστα, ἐνθεῦτεν ἤδη ὁ Πηνειὸς τῷ οὐνόματι κατακρατέων, ἀνωνύμους τοὺς ἄλλους ποιέει εἶναι. τὸ δὲ παλαιὸν λέγεται, οὐκ ἐόντος κω τοῦ αὐλῶνος καὶ διεκρόου τούτου, τοὺς ποταμοὺς τούτους, καὶ πρὸς τοῖσι ποταμοῖσι τούτοισι τὴν Βοιβηΐδα λίμνην, οὔτε οὐνομάζεσθαι κατάπερ νῦν, ῥέειν τε οὐδὲν ἧσσον ἢ νῦν· ῥέοντας δὲ, ποιέειν τὴν Θεσσαλίην πᾶσαν πέλαγος. αὐτοὶ μέν νυν Θεσσαλοί φασι Ποσειδέωνα ποιῆσαι τὸν αὐλῶνα, δι' οὗ ῥέει ὁ Πηνειός· οἰκότα λέγοντες. ὅστις γὰρ νομίζει Ποσειδέωνα τὴν γῆν σείειν, καὶ τὰ διεστεῶτα [c] ὑπὸ σεισμοῦ, τοῦ θεοῦ τούτου ἔργα εἶναι, κἂν ἐκεῖνο ἰδὼν, φαίη Ποσειδέωνα ποιῆσαι. ἔργον γάρ ἐστι σεισμοῦ, (ὡς ἐμοὶ φαίνεται) ἡ διάστασις τῶν οὐρέων. Οἱ δὲ κατηγεόμενοι, εἰρομένου Ξέρξεω εἰ ἔστι ἄλλη ἔξοδος ἐς θάλασσαν τῷ Πηνειῷ, ἐξεπιστάμενοι ἀτρεκέως, εἶπον, Βασιλεῦ, ποταμῷ τούτῳ οὐκ ἔστι ἄλλη ἐξήλυσις ἐς θάλασσαν κατήκουσα, ἀλλ' ἥδε αὐτή· οὔρεσι γὰρ περιεστεφάνωται πᾶσα ἡ Θεσσαλίη. Ξέρξεα δὲ λέγεται εἰπεῖν πρὸς ταῦτα, Σοφοὶ ἄνδρες εἰσὶ Θεσσαλοί. ταῦτ' ἄρα πρὸ πολλοῦ ἐφυλάξαντο γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετόν τε καὶ ταχυάλωτον. τὸν γὰρ ποταμὸν πρῆγμα ἂν ἦν μοῦνον ἐπεῖναί σφεων ἐπὶ τὴν χώρην, χώματι ἐκ τοῦ αὐλῶνος ἐκβιβάσαντα, καὶ παρατρέψαντα δι' ὧν νῦν ῥέει ῥεέθρων· ὥστε Θεσσαλίην πᾶσαν ἔξω τῶν οὐρέων ὑποβρυχέα γενέσθαι. ταῦτα δὲ ἔχοντα ἔλεγε ἐς τοὺς Ἀλευέω

subiret, accitos viæ ductores interrogavit nunquid flumen posset averti, ut alibi mare ingrederetur. Narratur autem 129
Thessalia quondam palus fuisse, utpote conclusa undique præaltis montibus. nam quæ ejus ad auroram spectant, ea Pelion mons & Ossa junctis inter se radicibus præcludunt; quæ ad ventum aquilonem, Olympus; quæ ad occasum, Pindus; quæ ad meridiem & ventum austrum, Othrys: quod inter hos, quos dixi, montes medium, id Thessalia est, ita cava, ut cum alii frequentes amnes in eam influant, tum hi quinque maxime præcipui, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus: qui è montibus Thessaliam cingentibus in eam planitiem confluentes & nominibus cogniti, per unum canalem & eum arctum in mare evadunt, in unam aquam omnes ante redacti: & simulac confluentem fecerunt, Peneus excellens suo nomine ceteros innominatos reddit. Fertur quondam, quum nondum esset hic canalis & effluxus, hos fluvios & præter eos paludem Bœbeidem non habuisse nomen, quemadmodum nunc, & tamen non minus quam nunc fluxisse, sed suis fluentis omnem Thessaliam effecisse pelagus. Ipsi quidem Thessali memorant Neptunum fecisse convallem per quam meat Peneus, haud absurde sentientes. qui enim arbitratur Neptunum terram quatere, & quæ terræmotu diducta sunt, hujus dei esse opera, is etiam cernens hunc locum dixerit Neptunum fecisse. namque diductio illa montium (ut mihi videtur) terræmotus est opus. Xerxi au- 130
tem interroganti nunquid alius foret exitus in mare Penei, duces viæ rem compertam habentes, Rex, inquiunt, nulli sunt huic flumini alibi in mare tendentes exitus, quam iste hic. cuncta enim undique montibus redimita Thessalia est. Ad hoc Xerxes dixisse fertur; Solertes sunt viri Thessali, qui suæ sibi imbecillitatis conscii, jampridem cum alia custodiverunt, tum vero hoc, quod regionem habeant facilem occupatu, & mature expugnabilem. Solum enim hoc esse negocium, flumen, obstructo canali, aversoque alveo per quem meat, in eorum terram inducere, a quo omnis Thessalia præter montes aquis mergeretur. Hæc vero Xerxes dixit filios Aleuæ

a συγκεκληϊσμένην. b Hæ duæ voces ἐς αὐτὴν non exstant in MS. c διεστῶτα.

leuæ respicientia, quoniam Thessali è Græcis primi sese regi tradiderant, ratus illos ab tota natione polliceri amicitiam. Hoc loquutus, & locum con-
131 templatus, Thermam renavigavit. Ubi complures dies circa Pieriam est commoratus (nam montem Macedonicum, ut illac in Peræbos omnis transiret exercitus, tertia ejus pars tondebat) eodem legati qui dimissi in Græciam fuerant ad terram petendam, regressi sunt partim inanes, partim terram & aquam
132 ferentes. Quam qui dederunt eorum, hi fuere, Thessali, Dolopes, Enienes, Peræbi, Locri, Magnetes, Melienses, Achæi Phthiotæ, & Thebani, ceterique Bœoti præter Thespienses & Platæenses: adversus quos ii Græci qui bellum contra barbarum sumpserunt, conceperunt jusjurandum: id erat hoc exemplo. Quicunque Græci se ipsos dediderunt Persæ, non adacti necessitate, rebus suis bene constitutis eos decimare deo qui Delphis est. Ita apud
133 Græcos jusjurandum se habebat. Xerxes autem neque Athenas neque Spartam legatos terram petitum miserat, ob id quod quos ante Darius ad hoc ipsum misisset, eorum alios isti in voraginem, alios in puteum dejecerant, jubentes eos illinc terram & aquam ferre ad regem. Hac de caussa nullos ad petendum misit. Et Atheniensibus quidem, quod ita legatos tractarint, quid triste contigerit non queo dicere, nisi quod eorum solum cum urbe vastatum est: quod tamen ipsum non ea caussa suspicor con-
134 tigisse. Lacedæmoniis vero ira Talthybii, qui fuit Agamemnonis præco, incubuit. est enim Spartæ Talthybii templum; sed & sunt ejus posteri Talthybiadæ nominati, quibus legationes Spartanæ omnes instar præmii tribuuntur. Itaque post eam rem Spartiatæ, quum læta exta eis immolantibus non essent, idque diu contingeret, pertæsi hujus calamitatis Lacedæmonii, cœtu frequenter coacto, hoc præconium ediderunt, siquis Lacedæmoniorum vellet pro Sparta occumbere. Tunc Sperthies Aneristi & Bulis Nicolai filius, viri Spartiatæ, & ingeniis egregii & opibus inter primos, ultro se obtulerunt ad solvendam Xerxi Darii filio ultionem ob legatos Spartæ interemptos. Ita hos Spartiatæ tanquam mortem obituros, miserunt ad Me-

λευέω παῖδας, ὅτι πρῶτοι Ἑλλήνων ἐόντες Θεσσαλοὶ ἔδοσαν ἑωυτοὺς βασιλέϊ, δοκέων ὁ Ξέρξης ἀπὸ παντός σφεας τοῦ ἔθνεος ἐπαγγέλλεσθαι φιλίην. εἴπας δὲ ταῦτα, καὶ θηησάμενος, ἀπέπλεε ἐς τὴν Θέρμην. Ὁ μὲν δὴ περὶ Πιερίην διέτριβε ἡμέρας συχνάς. τὸ γὰρ δὴ ὄρος τὸ Μακεδονικὸν ἔκειρε τοῦ στρατοῦ τριτημορίς, ἵνα ταύτῃ διεξίῃ ἅπασα ἡ στρατιὴ ἐς Περαιβούς. οἱ δὲ δὴ κήρυκες οἱ ἀποπεμφθέντες ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ γῆς αἴτησιν, ἀπικέατο, οἱ μὲν κενοὶ, οἱ δὲ φέροντες γῆν τε καὶ ὕδωρ. Τῶν δὲ δόντων ταῦτα ἐγένοντο οἵδε, Θεσσαλοὶ, Δόλοπες, Ἐνιῆνες, Περαιβοὶ, Λοκροὶ, Μάγνητες, Μηλιέες, Ἀχαιοὶ οἱ Φθιῶται, καὶ Θηβαῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων. ἐπὶ τούτοισι οἱ Ἕλληνες ἔταμον ὅρκιον, οἱ τῷ βαρβάρῳ πόλεμον ἀειράμενοι. τὸ δὲ ὅρκιον ὧδε εἶχε· Ὅσοι τῷ Πέρσῃ ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς, Ἕλληνες ἐόντες, μὴ ἀναγκασθέντες, καταστάντων σφι εὖ τῶν πρηγμάτων, τούτους δεκατεῦσαι τῷ ἐν Δελφοῖσι θεῷ. τὸ μὲν δὴ ὅρκιον ὧδε εἶχε τοῖσι Ἕλλησι. Ἐς δὲ Ἀθήνας καὶ Σπάρτην οὐκ ἀπέπεμψε Πέρσης ἐπὶ γῆς αἴτησιν κήρυκας, τῶνδε εἵνεκα· πρότερον Δαρείου πέμψαντος ἐπ' αὐτὸ τοῦτο, οἱ μὲν αὐτῶν, τοὺς αἰτέοντας ἐς τὸ βάραθρον, οἱ δ' ἐς φρέαρ ἐσβαλόντες [a], ἐκέλευον γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐκ τούτων φέρειν παρὰ βασιλέα. τούτων μὲν εἵνεκα οὐκ ἔπεμψε [b] Ξέρξης τοὺς αἰτήσοντας. ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηϊώθη. ἀλλὰ τοῦτο οὐ διὰ ταύτην τὴν αἰτίην δοκέω γενέσθαι. Τοῖσι δὲ ὦν Λακεδαιμονίοισι μῆνις κατέσκηψε Ταλθυβίου τοῦ Ἀγαμέμνονος κήρυκος. ἐν γὰρ Σπάρτῃ ἐστὶ Ταλθυβίου ἱρόν· εἰσὶ δὲ καὶ ἀπόγονοι, Ταλθυβιάδαι [c] καλεόμενοι, τοῖσι αἱ κηρυκηΐαι αἱ ἐκ Σπάρτης πᾶσαι γέρας δίδονται. μετὰ δὲ ταῦτα, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι καλλιερῆσαι θυομένοισι οὐκ ἐδύνατο· τοῦτο δ' ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἦν σφι. ἀχθομένων δὲ καὶ συμφορῇ χρεωμένων Λακεδαιμονίων, ἁλίης τε πολλάκις συλλεγομένης, καὶ κήρυγμα τοιόνδε ποιευμένων, εἴ τις βούλοιτο Λακεδαιμονίων πρὸ τῆς Σπάρτης ἀποθνήσκειν, Σπερθίης τε ὁ Ἀνηρίστου καὶ Βοῦλις ὁ Νικόλεω, ἄνδρες Σπαρτιῆται, φύσι τε γεγονότες εὖ, καὶ χρήμασι ἀνήκοντες ἐς τὰ πρῶτα, ἐθελονταὶ ὑπέδυσαν ποινὴν τίσαι Ξέρξῃ τῷ Δαρείου κηρύκων τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων. οὕτω Σπαρτιῆται τούτους ὡς ἀποθανευμένους ἐς Μη-

a ἐμβαλόντες. b οὐκ ἀπέπεμψε. c ἀπόγονοι Ταλθυβίου, Ταλθυβιάδαι.

In deditos & mori paratos Laconas mira magnanimitas Xerxis.

Μήδους ἀπέπεμψαν. Αὕτη τε ἡ τόλμα τούτων τῶν ἀνδρῶν θώματος ἀξίη, καὶ τάδε πρὸς τούτοισι τὰ ἔπεα. πορευόμενοι γὰρ ἐς Σοῦσα, ἀπικνέονται παρὰ Ὑδάρνεα. ὁ δὲ Ὑδάρνης ἦν μὲν γένος Πέρσης, στρατηγὸς δὲ τῶν παραθαλασσίων ἀνθρώπων τῶν ἐν τῇ Ἀσίῃ· ὅς σφεας, ξείνια προθέμενος, εἱστία. ξεινίζων δὲ, εἴρετο τάδε, Ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τί δὴ φεύγετε βασιλέϊ φίλοι γενέσθαι; ὁρᾶτε γὰρ, ὡς ἐπίσταται βασιλεὺς ἄνδρας ἀγαθοὺς τιμᾶν, ἐς ἐμέ τε καὶ τὰ ἐμὰ πρήγματα ἀποβλέποντες· οὕτω δὴ καὶ ὑμεῖς εἰ δοίητε ὑμέας αὐτοὺς βασιλέϊ, (δεδόξωσθε γὰρ πρὸς αὐτοῦ ἄνδρες εἶναι ἀγαθοὶ) ἕκαστος ἂν ὑμέων ἄρχοι γῆς Ἑλλάδος, δόντος βασιλῆος. πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ὕδαρνες, οὐκ ἐξ ἴσου γίνεται ἡ συμβουλίη ἡ ἐς ἡμέας τείνουσα. τοῦ μὲν γὰρ πεπειρημένος συμβουλεύεις, τοῦ δὲ ἄπειρος ἐών. τὸ μὲν γὰρ δοῦλος εἶναι ἐξεπίστεαι, ἐλευθερίης δὲ οὔκω ἐπειρήθης, οὔτ᾽ εἰ ἔστι γλυκὺ, οὔτ᾽ εἰ μή. εἰ γὰρ αὐτῆς πειρήσαιο, οὐκ ἂν δόρασι συμβουλεύοις ἡμῖν περὶ αὐτῆς μάχεσθαι, ἀλλὰ καὶ πελέκεσι. ταῦτα μὲν Ὑδάρνεα ἀμείψαντο. Ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ἀνέβησαν ἐς Σοῦσα, καὶ βασιλέϊ ἐς ὄψιν ἦλθον, πρῶτα μὲν, τῶν δορυφόρων κελευόντων, καὶ ἀνάγκην σφι προσφερόντων προσκυνέειν βασιλῆα προσπίπτοντας, οὐκ ἔφασαν, ὠθεόμενοι ὑπ᾽ αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὴν, ποιήσειν ταῦτα οὐδαμά. οὔτε γάρ σφι ἐν νόμῳ εἶναι ἄνθρωπον προσκυνέειν, οὔτε κατὰ ταῦτα ἥκειν. ὡς δὲ ἀπεμαχέσαντο τοῦτο, δεύτερά σφι λέγουσι τάδε, καὶ λόγου τοιοῦδε ἐχόμενα, Ὦ βασιλεῦ Μήδων, ἔπεμψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι ἀντὶ τῶν ἐν Σπάρτῃ ἀπολομένων κηρύκων, ποινὴν ἐκείνων τίσοντας. λέγουσι δὲ αὐτοῖσι ταῦτα, Ξέρξης ὑπὸ μεγαλοφροσύνης, οὐκ ἔφη ὁμοῖος ἔσεσθαι Λακεδαιμονίοισι· κείνους μὲν γὰρ συγχέαι τὰ πάντων ἀνθρώπων νόμιμα, ἀποκτείναντας κήρυκας· αὐτὸς δὲ, τὰ ἐκείνοισι ἐπιπλήσσει, ταῦτα οὐ ποιήσειν, οὐδ᾽ ἀνταποκτείνας ἐκείνους, ἀπολύσειν Λακεδαιμονίους τῆς αἰτίης. Οὕτω ἡ Ταλθυβίου μῆνις, καὶ ταῦτα ποιησάντων Σπαρτιητέων, ἐπαύσατο τὸ παραυτίκα, καίπερ ἀπονοστησάντων ἐς Σπάρτην Σπερθίεώ τε καὶ Βούλιος· χρόνῳ δὲ μετέπειτα πολλῷ ἐπηγέρθη κατὰ τὸν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων πόλεμον, ὡς λέγουσι Λακεδαιμόνιοι. τοῦτό μοι ἐν τοῖσι θειότατον φαίνεται γενέσθαι. ὅτι μὲν γὰρ κατέσκηψε ἐς ἀγγέλους ἡ Ταλθυβίου μῆνις, οὐδὲ ἐπαύσατο πρὶν ἢ ἐξῆλθε, τὸ δίκαιον οὕτω ἔφερε· τὸ δὲ συμπεσεῖν ἐς τοὺς παῖδας τῶν ἀνδρῶν τούτων τῶν ἀναβάντων πρὸς βασιλῆα διὰ τὴν μῆνιν, ἐς Νικόλαν τε τὸν Βούλιος, καὶ ἐς Ἀνήριστον τὸν Σπερθίεω, ὃς εἷλε ἁλιέας τοὺς ἐκ Τίρυνθος, ὁλκάδι καταπλώσας πλήρεϊ ἀνδρῶν,

Medos. Digna autem admiratione cum 135
hæc audacia horum virorum, tum verba ab eis habita. nam Susa tendentes, ad Hydarnem Persam in Asia subjectorum litoralium præfectum venerunt: qui eos hospitaliter munificeque acceptos, his verbis interrogavit, Viri Lacedæmonii, quid tandem respuitis esse amici regis? cernitis enim ex me & meo statu quam scit honore prosequi rex viros egregios. Sic & vos, si vos ipsos ei dederitis (nam ab illo existimati estis viri egregii) unusquisque vestrûm rege donante, regioni Græciæ præerit. Ad hæc illi respondentes, Hydarnes, inquiunt, non ex æquo oritur consilium tuum ad nos spectans. quippe condicionem suades, quam expertus es, alterius inexpertus. nam servitutem subire quidem nosti; libertatis autem nondum expertus es, utrum sit res dulcis an non. quæ si tibi experta foret, non ut hastis, sed ut etiam securibus pro ea dimicaremus, nobis suaderes. Hæc Hydarni responderunt. De- 136
hinc vero ut ascenderunt Susa, & in conspectum regis venerunt, principio jubentibus satellitibus ac vim afferentibus ut procumbentes regem adorarent, negaverunt, vel si in caput ab eis truderentur, se unquam id esse facturos. neque enim sibi esse consuetudinem hominem adorandi, neque se ad id venisse. Posteaquam autem in hoc repugnaverant, secundo loco hæc & his similia dixere, Rex Medorum, nos miserunt Lacedæmonii ad luendam pœnam pro iis legatis qui Spartæ interiere. Hæc illis dicentibus, Xerxes præ magnanimitate negavit se fore Lacedæmoniis similem. illos enim interimendis legatis jus omnium hominum confudisse: se vero quod illis exprobraret, id non esse facturum: neque eos vicissim occidendo, Lacedæmonios culpa soluturum.
Hac re sic per Spartiatas gesta, in præ- 137
sens ira Talthybii cessavit, etsi Spartam reversis Sperthie & Buli; sed longo deinde tempore interjecto excitata sit in bello inter Peloponnenses & Athenienses, ut Lacedæmonii ajunt. quod mihi divinitus maxime videtur esse gestum: quippe iram Talthybii ingruisse in nuncios, nec quievisse priusquam excesserit & eventum nacta fuerit, fas ita ferebat. Quod autem inciderit in eorum qui ad regem propter iram istam ascenderunt filios, Nicolaum Bulis, & Aneristum Sperthiæ filium, quum piscatores Tirynthios navi oneraria plena viris

Status Græciæ & discordia ad adventum Xerxis. Libertas Græciæ venit ab Athenis. Nisi hæ fortiter decrevissent, nihil opis erat in Lacedæmoniis.

ris adnavigans cepit; manifestum igitur est apud me divinitus id factum esse, ex ira. Nam nuncii in Asiam à Lacedæmoniis missi, proditi à Sitalce Terei filio Thracum rege, & à Nymphodoro Pythæ filio, viro Abderita, excepti sunt juxta Bisanthen quæ est in Hellesponto, & abducti in Atticam, ab Atheniensibus necati sunt: cumque iis Aristeas Adimanti filius, Corinthius. Verum hæc multis post regis expeditio-
138 nem annis gesta sunt. Quæ expeditio (ut ad superiorem orationem redeam) nomen quidem habebat, quasi tenderet contra Athenas, sed descendit contra cunctam Græciam. Eam diu ante Græci quum percepissent, non perinde omnes affecti sunt. nam ii qui terram & aquam dederant Persæ, fiduciam animo præsumebant tanquam nihil ingratum passuri à barbaro: qui non dederant, magno in metu versabantur. quippe quum nulla tanta classis esset in Græcia quæ posset excipere invadentem, etiam plerisque detrectantibus resistere, & libenter ad partes Medorum inclinanti-
139 bus. Hoc ego loco necesse habeo ferre sententiam apud plures quidem homines invidiosam, at tamen qua mihi videtur esse verum, non inhibebo. Si Athenienses formidantes periculum quod impendebat, patriam deseruissent, aut etiam, non deserentes, sed manentes sese dedissent Xerxi, nulli omnino adversus regem in mari tentavissent: si igitur nemo mari se opposuisset Xerxi, hæc in continenti gesta essent: si etiam multæ murorum essent tunicæ ductæ à Peloponnensibus per Isthmum; proditi Lacedæmonii ab sociis non voluntariis, sed necessitate per singulas urbes à classe barbara captis desolati fuissent; desolatique & magna opera edentes, generose occubuissent. Aut hæc passi essent, aut priusquam id fieret, videntes etiam alios Græcos cum Medis sentientes, fœdus cum Xerxe inivissent etiam. Ita utroque modo sub Persis Græcia fuisset. Nam murorum per Isthmum ductorum quænam utilitas futura esset rege mari potiente, nequeo percipere. Nunc autem siquis Athenienses Græciæ liberatores extitisse dicat, profecto non aberret à vero. nam hi in quæcunque advertissent, hæ partes erant præponderaturæ: quum vero prætulerint Græciam

δρῶν, δῆλον ὦν μοι ὅτι θεῖον ἐγένετο τὸ πρῆγμα ἐκ τῆς μήνιος. οἱ γὰρ πεμφθέντες ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι ἐς τὴν Ἀσίην, προδοθέντες δὲ ὑπὸ Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω[a], Θρηΐκων βασιλῆος, καὶ Νυμφοδώρου τοῦ Πύθεω ἀνδρὸς Ἀβδηρίτεω, ἥλωσαν κατὰ Βισάνθην τὴν ἐν Ἑλλησπόντῳ, καὶ ἀπαχθέντες ἐς τὴν Ἀττικὴν, ἀπέθανον ὑπὸ Ἀθηναίων· μετὰ δὲ αὐτέων, καὶ Ἀριστέας ὁ Ἀδειμάντου, Κορίνθιος ἀνήρ. τοῦτο μέν νυν πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον ἐγένετο τοῦ βασιλέος στόλου. Ἐπάνειμι δὲ ἐπὶ τὸν πρότερον λόγον. ἡ δὲ στρατηλασίη ἡ βασιλέος οὔνομα μὲν εἶχε ὡς ἐπ' Ἀθήνας ἐλαύνει, κατίετο δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα πρὸ πολλοῦ οἱ Ἕλληνες, οὐκ ἐν ὁμοίῳ πάντες ἐποιεῦντο. οἱ μὲν γὰρ αὐτέων δόντες γῆν τε καὶ ὕδωρ τῷ Πέρσῃ, εἶχον θάρσος ὡς οὐδὲν πεισόμενοι ἄχαρι πρὸς τοῦ βαρβάρου· οἱ δὲ οὐ δόντες, ἐν δείματι μεγάλῳ κατέστασαν, ἅτε οὔτε νεῶν ἐουσέων ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀριθμὸν ἀξιομάχων δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα, οὔτε βουλομένων τῶν πολλῶν ἀντάπτεσθαι τοῦ πολέμου, μηδιζόντων δὲ προθύμως. Ἐνθαῦτα ἀναγκαίῃ ἐξέργομαι γνώμην ἀποδέξασθαι, ἐπίφθονον μὲν πρὸς τῶν πλεόνων ἀνθρώπων, ὅμως δὲ, τῇ γέ μοι φαίνεται εἶναι ἀληθὲς, οὐκ ἐπισχήσω. εἰ Ἀθηναῖοι[b] καταρρωδήσαντες τὸν ἐπιόντα κίνδυνον, ἐξέλιπον τὴν σφετέρην, ἢ καὶ μὴ ἐκλιπόντες, ἀλλὰ μείναντες, ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ξέρξῃ, κατὰ τὴν θάλασσαν οὐδαμοὶ ἂν ἐπειρῶντο ἀντιούμενοι βασιλέϊ. εἰ τοίνυν κατὰ τὴν θάλασσαν μηδεὶς ἠντιοῦτο Ξέρξῃ, κατά γε ἂν τὴν ἤπειρον τοιάδε ἐγίνετο· εἰ καὶ πολλοὶ τειχέων κιθῶνες ἦσαν ἐληλαμένοι διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Πελοποννησίοισι, προδοθέντες[c] ἂν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἑκόντων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης, κατὰ πόλις ἁλισκομένων ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ τοῦ βαρβάρου, ἐμουνώθησαν. μουνωθέντες δὲ ἂν, καὶ ἀποδεξάμενοι ἔργα γενναῖα, ἀπέθανον γενναίως. ἢ ταῦτα ἂν ἔπαθον, ἢ πρὸ τοῦ, ὁρῶντες ἂν καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μηδίζοντας, ὁμολογίῃ ἂν ἐχρήσαντο πρὸς Ξέρξεα. καὶ οὕτω ἂν ἐπ' ἀμφότερα ἡ Ἑλλὰς ἐγίνετο ὑπὸ Πέρσῃσι. τὴν γὰρ ὠφελίην τὴν τῶν τειχέων τῶν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένων οὐ δύναμαι πυθέσθαι ἥτις ἂν ἦν, βασιλέος ἐπικρατέοντος τῆς θαλάσσης· νῦν δὲ Ἀθηναίους ἄν τις λέγων σωτῆρας γενέσθαι τῆς Ἑλλάδος, οὐκ ἂν ἁμαρτάνοι τἀληθές. οὗτοι γὰρ ἐπὶ ὁκότερα τῶν πρηγμάτων ἐτράποντο, ταῦτα ῥέψειν ἔμελλε· ἑλόμενοι δὲ τὴν Ἑλλάδα

a Τύρεω. b ἐπισχήσω, οἱ Ἀθηναῖοι. c προδόντες.

δα περιεῖναι ἐλευθέρην, τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν πᾶν τὸ λοιπὸν ὅσον μὴ ἐμήδισε, αὐτοὶ οὗτοι ἦσαν οἱ ἐπεγείραντες, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. οὐδέ σφεας χρηστήρια φοβερὰ ἐλθόντα ἐκ Δελφῶν, καὶ ἐς δεῖμα βαλόντα, ἔπεισε ἐκλιπεῖν τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καταμείναντες, ἀνέσχοντο τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην δέξασθαι. Πέμψαντες γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἐς Δελφοὺς θεοπρόπους, χρηστηριάζεσθαι ἦσαν ἕτοιμοι. καί σφι ποιήσασι περὶ τὸ ἱρὸν τὰ νομιζόμενα, ὡς ἐς τὸ μέγαρον ἐσελθόντες ἵζοντο, χρᾷ ἡ Πυθίη, τῇ οὔνομα ἦν Ἀριστονίκη, τάδε,

Ὦ μέλεοι, τί κάθησθε; λιπὼν φεῦγ' ἔσχατα γαίης
Δώματα, καὶ πόλιος τροχοειδέος ἄκρα κάρηνα.
Οὔτε γὰρ ἡ κεφαλὴ μένει ἔμπεδον, οὔτε τὸ σῶμα,
Οὔτε πόδες νέατοι, οὔτ' ὦν χέρες, οὔτε τι μέσσης
Λείπεται, ἀλλ' ἄζηλα πέλει. κατὰ γάρ μιν ἐρείπει
Πῦρ τε καὶ ὀξὺς Ἄρης, Συριηγενὲς ἅρμα διώκων.
Πολλὰ δὲ κἄλλ' ἀπολεῖ πυργώματα, κοὐ τὸ σὸν οἶον·
Πολλοὺς δ' ἀθανάτων νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δώσει,
Οἵ που νῦν ἱδρῶτι ῥεούμενοι ἑστήκασι,
Δείματι παλλόμενοι. κατὰ δ' ἀκροτάτοις ὀρόφοισι
Αἷμα μέλαν κέχυται, προϊδὸν κακότητος ἀνάγκας.
Ἀλλ' ἴτον ἐξ ἀδύτοιο, κακοῖς δ' ἐπικίδνατε θυμόν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ τῶν Ἀθηναίων θεοπρόποι, συμφορῇ τῇ μεγίστῃ ἐχρέωντο· προβάλλουσι δέ σφεας αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ κακοῦ τοῦ κεχρησμένου, Τίμων ὁ Ἀνδροβούλου τῶν Δελφῶν ἀνὴρ δόκιμος ὅμοια τῷ μάλιστα συνεβούλευέ σφι ἱκετηρίην λαβοῦσι, δεύτερα αὖτις ἐλθόντας χρᾶσθαι τῷ χρηστηρίῳ ὡς ἱκέτας. πειθομένοισι δὲ ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι, καὶ λέγουσι, „Ὦναξ, χρῆσον ἡμῖν „ἄμεινόν τι περὶ τῆς πατρίδος, αἰδεσθεὶς τὰς „ἱκετηρίας τάσδε τάς τοι ἥκομεν φέροντες. ἢ „οὔ τοι ἄπιμεν ἐκ τοῦ ἀδύτου, ἀλλ' αὐτοῦ τῇδε μενέομεν, ἔστ' ἂν καὶ τελευτήσωμεν. ταῦτα λέγουσι ἡ πρόμαντις χρᾷ δεύτερα τάδε,

Οὐ δύναται Παλλὰς Δί' Ὀλύμπιον ἐξιλάσασθαι,
Λισσομένη πολλοῖσι λόγοις καὶ μήτιδι πυκνῇ.
Σοὶ δὲ τόδ' αὖτις ἔπος ἐρέω, ἀδάμαντι πελάσσας.

Τῶν

ciam superesse liberam, hi ipsi fuere qui quicquid Græciæ reliquum erat cum Medis non sentiens erexerunt; quique secundum deos, regem repulerunt; neque illos oracula horrenda ac terribilia, quæ à Delphis veniebant, induxerunt ad Græciam deserendam, sed persistentes sustinuerunt excipere hostem sua invadentem. Siquidem consultoribus Del- 140
phos missis, uti oraculo Athenienses volebant: iisque factis apud templum quæ ritus postulabat, ubi ædem ingressi consederunt; Pythia cui nomen erat Aristonice, ita vaticinatur,

O miseri! quid adestis? ad extima cedite terræ,
Ædibus & globidæ desertis collibus urbis.
Non etenim firmum remanet caput, ac neque corpus,
Extremive pedes; manibus pariter medioque
Nil salvi est. destructa jacent. illam ignis & horrens
Mars vastat Syrio in curru furibundus & armis.
Hic tibi non solum, hic aliis castella revellit,
Permultasque deûm sævis dabit ignibus ædes,
Quas nunc hic illic spectas sudore fluentes,
Atque metu tremulas; & de laquearibus altis
Prospiciens fati ærumnas cruor editur ater.
Ite sed ex adyto, atque malis effundite mentem.

His auditis Atheniensium consultores 141
maximo sunt mœrore affecti. quibus inter sese agitantibus tam triste responsum, Timon Androbuli filius, vir apud Delphos illustris ut qui maxime, suasit illis, ut sumpto supplicum habitu de integro reverterentur ad consulendum oraculum ut supplices. Obtemperantibus ei Atheniensibus & dicentibus, O Rex, redde nobis oraculum melius de patria, reveritus hæc pignora supplicantium, quæ gestantes ad te venimus. alioqui ex adyto non abimus, sed hîc alibi manemus vel ad obitum usque; Hæc dicentibus, antistes iterum hoc modo respondit,

Officiosa Jovem dominantem Pallas Olympo
Nec ratione potest sed nec placare precando.
Hoc tibi sed rursum ipso adamante perennius ajo:

Nam

Oraculum de bello Xerxis secundum & benignius, sed in eo varietas interpretationum, vincente tandem Themistocle.

Nam captis reliquis, quæ limes Cecropis intus
Comprendit, quodcunque sacer penetrale Citharon,
Juppiter è ligno muris Tritonida donat.
Qui soli invicti tibi sint natisque saluti.
Tu vero adventum peditumque equitumque quietus,
Terrestresque acies ne præstolare: sed hosti
Terga dato, vel si tibi fors erit obvius usquam.
O Salamis divina, teres tu pignora matrum,
Sit licet aut dispersa Ceres, aut prompta coire.

142 Hæc legati, ut erant, arbitrati prioribus mitiora, postquam conscripserunt, Athenas rediere, reversique ad populum recitavere; tum multæ & aliæ sententiæ exstiterunt oraculi mentem quærentium, & hæ quas maxime solidas esse apparebat: quidam è majoribus natu dixere, videri sibi deum respondere salvam fore arcem. olim enim Atheniensium arx præsepta vallo fuit. & ii quidem ad vallum conjiciebant spectare hunc ligneum murum. Alii vero dicebant deum significare naves, easque ceteris omissis parari jubebant. Verum eos qui ajebant naves esse ligneum murum, fallebant duo postrema dicta ab Pythia,

O Salamis divina, teres tu pignora matrum,
Sit licet aut dispersa Ceres, aut prompta coire.

Circa hos versus confundebantur eorum sententiæ, qui naves dixerunt esse ligneum murum. nam oraculi interpretes illuc ea accipiebant, quasi oporteret circa Salaminem ipsas vinci pugnam navalem aggressos. 143 Erat autem inter Athenienses vir ad primores recens progressus, nomine Themistocles, Neoclis filius. Hic vero negabat interpretes omnia recte conjectare: talia dicens, Si illud carmen quod dictum est ad Athenienses spectaret ullo modo, non ita placide videri deum fuisse responsurum, sed sic, O Salamis misera, pro eo quod dixit, O divina Salamis; si circa eam incolæ forent oppetituri: sed enim recte conjectanti sentiendum à deo contra hostes

Τῶν ἄλλων γὰρ ἁλισκομένων ὅσα Κέκροπος οὖρος
Ἐντὸς ἔχει, κευθμών τε Κιθαιρῶνος ζαθέοιο,
Τεῖχος Τριτογενεῖ ξύλινον διδοῖ εὐρύοπα Ζεὺς
Μοῦνον ἀπόρθητον τελέθειν, τό σε τέκνα τ' ὀνήσει.
Μὴ δὲ σύ γ' ἱπποσύνην τε μένειν καὶ πεζὸν ἰόντα
Πολλὸν ἀπ' ἠπείρου στρατὸν ἥσυχος, ἀλλ' ὑποχωρεῖν,
Νῶτον ἐπιστρέψας, ἔτι τοι ποτὲ κἀντίος ἔσσῃ.
Ὦ θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἤ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

Ταῦτά σφι (ἠπιώτερα γὰρ τῶν προτέρων καὶ ἦν καὶ ἐδόκεε εἶναι) συγγραψάμενοι, ἀπαλλάσσοντο ἐς τὰς Ἀθήνας. ὡς δὲ ἀπελθόντες οἱ θεοπρόποι ἀπήγγελλον ἐς τὸν δῆμον, γνῶμαι πολλαὶ καὶ ἄλλαι ἐγίνοντο, διζημένων τὸ μαντήϊον, καὶ αἵδε συνεστηκυῖαι μάλιστα. τῶν πρεσβυτέρων ἔλεγον μετεξέτεροι [a], δοκέειν σφι τὸν θεὸν τὴν ἀκρόπολιν χρῆσαι περιέσεσθαι· ἡ γὰρ ἀκρόπολις τὸ πάλαι τῶν Ἀθηναίων ῥηχῷ ἐπέφρακτο. οἱ μὲν δὴ κατὰ τὸν φραγμὸν συνεβάλλοντο τοῦτο τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι· οἱ δ' αὖ ἔλεγον τὰς νέας σημαίνειν τὸν θεὸν, καὶ ταύτας παραρτέεσθαι ἐκέλευον, τὰ ἄλλα ἀπέντας. τοὺς ὦν δὴ τὰς νέας λέγοντας εἶναι τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔσφαλλε τὰ δύο τὰ τελευταῖα ῥηθέντα ὑπὸ τῆς Πυθίης,

Ὦ θείη Σαλαμὶς, ἀπολεῖς δὲ σὺ τέκνα γυναικῶν,
Ἤ που σκιδναμένης Δημήτερος, ἢ συνιούσης.

κατὰ ταῦτα τὰ ἔπεα συνεχέοντο αἱ γνῶμαι τῶν φαμένων τὰς νέας τὸ ξύλινον τεῖχος εἶναι. οἱ γὰρ χρησμολόγοι ταύτῃ ταῦτα ἐλάμβανον, ὡς ἀμφὶ Σαλαμῖνα δεῖ σφεας ἑσσωθῆναι, ναυμαχίην παρασκευασαμένους [b]. Ἦν δὲ τῶν τις Ἀθηναίων ἀνὴρ ἐς πρώτους νεωστὶ παριὼν, τῷ οὔνομα μὲν ἦν Θεμιστοκλέης, παῖς δὲ Νεοκλέος ἐκαλέετο. οὗτος ὡνὴρ οὐκ ἔφη πᾶν ὀρθῶς τοὺς χρησμολόγους συμβάλλεσθαι, λέγων τοιάδε, Εἰ ἐς Ἀθηναίους εἶχε τὸ ἔπος εἰρημένον ἐόν κως, οὐκ ἂν οὕτω μιν δοκέειν [c] ἠπίως χρησθῆναι, ἀλλὰ ὧδε, Ὦ σχετλίη [d] Σαλαμὶς, ἀντὶ τοῦ, Ὦ θείη Σαλαμίς· εἴπερ γε ἔμελλον οἱ οἰκήτορες ἀμφ' αὐτῇ τελευτήσειν. ἀλλὰ γὰρ ἐς τοὺς πολεμίους τῷ θεῷ εἰρῆσθαι τὸ χρηστήριον, συλλαμ-

a MS. habet μετεξέτεροι τε. b παρεσκευασμένους. c οὕτω μοι δοκέειν. d σχετλία.

βάνοντι κατὰ τὸ ὀρθὸν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐς Ἀθηναίους. παρασκευάζεσθαι ὦν αὐτοὺς ὡς ναυμαχήσοντας συνεβούλευε, ὡς τούτου ἐόντος τοῦ ξυλίνου τείχεος. ταύτῃ Θεμιστοκλέους ἀποφαινομένου, Ἀθηναῖοι ταῦτά σφι ἔγνωσαν αἱρετώτερα εἶναι μᾶλλον ἢ τὰ τῶν χρησμολόγων, οἳ οὐκ ἔων ναυμαχίην ἀρτέεσθαι. τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, οὐδὲ χεῖρας ἀνταείρεσθαι, ἀλλὰ ἐκλιπόντας χώρην τὴν Ἀττικὴν, ἄλλην τινὰ οἰκίζειν. Ἑτέρη τε Θεμιστοκλέϊ γνώμη ἔμπροσθε ταύτης ἐς καιρὸν ἠρίστευσε, ὅτε Ἀθηναίοισι, γενομένων χρημάτων μεγάλων ἐκ τῶν κοινῶν, τὰ ἐκ τῶν μετάλλων σφι προσῆλθε τῶν ἀπὸ Λαυρείου, ἔμελλον λάξεσθαι ὀρχηδὸν ἕκαστος δέκα δραχμάς· τότε Θεμιστοκλέης ἀνέγνωσε Ἀθηναίους, τῆς διαιρέσιος ταύτης παυσαμένους, νέας τούτων τῶν χρημάτων ποιήσασθαι διηκοσίας ἐς τὸν πόλεμον, τὸν πρὸς Αἰγινήτας λέγων. οὗτος γὰρ ὁ πόλεμος συστὰς, ἔσωσε τότε τὴν Ἑλλάδα, ἀναγκάσας θαλασσίους γενέσθαι Ἀθηναίους. αἱ δὲ ἐς τὸ μὲν ἐποιήθησαν, οὐκ ἐχρήσθησαν, ἐς δέον δὲ οὕτω τῇ Ἑλλάδι ἐγένοντο. αὗταί τε δὴ αἱ νέες τοῖσι Ἀθηναίοισι προποιηθεῖσαι ὑπῆρχον, ἑτέρας τε ἔδεε προσναυπηγέεσθαι. ἔδοξέ τέ σφι μετὰ τὸ χρηστήριον βουλευομένοισι, ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον δέκεσθαι τῇσι νηυσὶ πανδημεὶ, τῷ θεῷ πειθομένους, ἅμα Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι. τὰ μὲν δὴ χρηστήρια ταῦτα τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐγεγόνεε. Συλλεγομένων δὲ ἐς τὠυτὸ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα Ἑλλήνων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεόντων, καὶ διδόντων σφίσι λόγον καὶ πίστιν, ἐνθαῦτα ἐδόκεε βουλευομένοισι αὐτοῖσι, πρῶτον μὲν χρημάτων πάντων καταλλάσσεσθαι τάς τε ἔχθρας καὶ τοὺς κατ᾽ ἀλλήλους ἐόντας πολέμους. ἔσαν δὲ πρός τινας καὶ ἄλλους ἐγκεχρημένοι· ὁ δὲ ὦν μέγιστος, Ἀθηναίοισί τε καὶ Αἰγινήτῃσι. μετὰ δὲ, πυνθανόμενοι Ξέρξεα σὺν τῷ στρατῷ εἶναι ἐν Σάρδισι, ἐβουλεύσαντο κατασκόπους πέμπειν ἐς τὴν Ἀσίην τῶν βασιλέος πρηγμάτων· ἐς Ἄργος τε ἀγγέλους, ὁμαιχμίην συνθησομένους[a] πρὸς τὸν Πέρσην, καὶ ἐς Σικελίην ἄλλους πέμπειν παρὰ Γέλωνα τὸν Δεινομένεος, ἔς τε Κέρκυραν, κελεύοντας βοηθέειν τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐς Κρήτην ἄλλους· φρονήσαντες εἴ κως ἕν τε γένοιτο τὸ Ἑλληνικὸν, καὶ

εἰ

hostes editum esse oraculum, non contra Athenienses. Itaque suadebat ut sese instruerent tanquam prœlio navali certaturi, utpote quum hic esset ligneus murus. Hanc Themistoclis sententiam Athenienses potiorem esse censuerunt magis quam illorum interpretum oraculi, qui dissuadebant apparatum pugnæ navalis: sed hanc esse summam sententiæ dicebant, non levandam in hostem manum, sed ex Attica regione demigrantes aliam quandam incolere. Exti- 144
tit & alia ante hanc Themistoclis sententia ad tempus egregia. magna vis pecuniæ collecta erat ex reipublicæ vectigalibus. Unde illam è proventu metallorum quæ sunt è Laureo, erant æque divisuri viritim denis in singulos puberes drachmis; tunc Themistocles hanc dissuasit Atheniensibus distributionem, sed ex ista pecunia classem ducentarum navium ad Ægineticum bellum comparare suasit. Hoc enim bellum tunc conflatum Græciæ salutem attulit, cogens Athenienses nauticos fieri. Hæ vero naves quidem in quem usum comparatæ fuerant, non fuerunt adhibitæ; at tamen ita in oportunitatem Græciæ cesserunt. Istæ igitur naves jam præparatæ Atheniensibus erant, & alias exædificari oportebat; placuitque illis, inito post oraculum consilio, barbarum Græciam invadentem navibus excipere universos Atticos, deo obsequentes, una cum Græcis ita volentibus. Et hæc quidem oracula Atheniensibus sunt reddita. Coactis autem in eundem locum 145
Græcis qui circa Græciam melius sentiebant, interque se colloquutis interposita fide, ibi consilio habito visum est ante omnia faciendum, ut reconciliarentur inimicitiæ & bella quæ ipsis incesserant. Quippe erant jam adversus quosdam & alios inchoata; sed maximum inter Athenienses & Æginetas. Postea quam autem Xerxem cum exercitu Sardibus esse audiere, Athenienses decrevere cum aliquos in Asiam mittendos ad res regis explorandas, tum nuncios partim Argos, ad contrahendam adversus Persam belli societatem, partim in Siciliam ad Gelonem Dinomenis filium, sed & in Corcyram, etiam in Cretam, jubentes opem Græciæ ferri: eo animo ut si fieri posset, omne Græcum nomen unum esset,

&

a MS. habet ὁμαιχμίην τε συνθησομένους.

Magnus Xerxis animus erga speculatores captos circa Sardes, & in naves frumentarias Æginæ & Peloponnesi prætervagantes Abydum.

& ad idem agendum omnes incumberent, utpote calamitate cunctis similiter Græcis impendente. Ferebantur autem res Gelonis magnæ esse, ut nullis
146 Græcis non majores haberet vires. Ubi hæc eis placuere, & in gratiam inter se rediere, primo exploratores in Asiam tres viros misere: qui quum Sardes venissent, & in speculando regis exercitu deprehensi essent, à ducibus pedestrium copiarum torti ducebantur tanquam perituri, lata in eos mortis sententia. Id ubi Xerxes audiit, reprehensa ducum sententia, mittit quosdam è satellitibus jubens ut si vivos adipiscerentur speculatores, ad sese ducerent. Eos adhuc superstites adepti satellites, in regis conspectum adduxerunt; qui sciscitatus qua de caussa venissent, præcepit satellitibus, ut homines circumducerent, peditatum omnem equitatumque ostentantes: & eos, ubi contemplando illa expleti fuissent, sine noxa dimitterent quocunque locorum ire ipsis libuisset. Hoc Xerxes ea ratione imperavit, quod cogitabat fore, ut si speculatores necati fuissent, neque Græci præsciscerent potentiam suam esse fama majorem, neque graviter læderent hostem tribus viris interemptis: at iisdem in Græciam regressis, fore ut Græci (quod se opinari dicebat) auditis rebus suis antequam expeditio hæc accederet, propriam libertatem proderent, atque ita non oporteret suscipere molestiam de exerci-
147 tu in eos ducendo. Hæc sententia Xerxis cum altera quadam congruit. nam quum Abydi ageret Xerxes, vidit naves cursum tenentes per Hellespontum, quæ frumentum è Ponto in Æginam Peloponnesumque portabant. quas ubi audiere ejus assessores esse hostium, sese ad eas corripiendas accingebant, intuentes in regem, quando id agi præciperet. Xerxes eos interrogavit quonam illi tenderent; qui quum respondissent, Ad hostes tuos, domine, frumentum vehentes: tunc Xerxes excipiens inquit, Nonne eodem, quo isti, & nos navigamus, tum rebus aliis, tum frumento instructi? quid igitur hi officiunt nobis, quibus commeatum portant? Ceterum speculatores illi rebus inspectis dimissi in Europam rediere.
148 Post quorum reditum Græci qui contra Persam conjurarant, nuncios iterum Ar-

εἰ συγκύψαντες τὠυτὸ πρήξοιεν πάντες, ὡς δεινῶν ἐπιόντων ὁμοίως πᾶσι τοῖσι Ἕλλησι. τὰ δὲ Γέλωνος πρήγματα μεγάλα ἐλέγετο εἶναι, οὐδαμῶν Ἑλληνικῶν τῶν οὐ πολλὸν μέζω. Ὡς δὲ ταῦτά σφι ἔδοξε, καταλυσάμενοι τὰς ἔχθρας, πρῶτα μὲν κατασκόπους πέμπουσι ἐς τὴν Ἀσίην ἄνδρας τρεῖς. οἱ δὲ, ἀπικόμενοί τε ἐς Σάρδις καὶ καταμαθόντες τὴν βασιλέος στρατιὴν, ὡς ἐπάϊστοι ἐγένοντο, βασανισθέντες ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ πεζοῦ στρατοῦ, ἀπήγοντο ὡς ἀπολεύμενοι. καὶ τοῖσι μὲν κατεκέκριτο θάνατος. Ξέρξης δὲ ὡς ἐπύθετο ταῦτα, μεμφθεὶς τῶν στρατηγῶν τὴν γνώμην, πέμπει τῶν τινας δορυφόρων, ἐντειλάμενος, ἢν καταλάβωσι τοὺς κατασκόπους ζώοντας, ἄγειν παρ' ἑωυτόν· ὡς δὲ ἔτι περιεόντας αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ ἦγον ἐς ὄψιν τὴν βασιλέος, τὸ ἐνθεῦτεν πυθόμενος ἐπ' οἷσι ἦλθον, ἐκέλευσέ σφεας τοὺς δορυφόρους περιάγοντας ἐπιδείκνυσθαι πάντα τε τὸν πεζὸν στρατὸν καὶ τὴν ἵππον· ἐπὴν δὲ ταῦτα θηεύμενοι ἔωσι πλήρεες, ἀποπέμπειν ἐς τὴν ἂν αὐτοὶ ἐθέλωσι χώρην ἀσινέας. ἐπιλέγων δὲ τὸν λόγον τόνδε, ταῦτα ἐνετέλλετο, ὡς εἰ μὲν ἀπώλοντο οἱ κατάσκοποι, οὔτ' ἂν τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα προεπύθοντο οἱ Ἕλληνες ἐόντα λόγου μέζω, οὔτ' ἄν τι τοὺς πολεμίους μέγα ἐσινέατο, ἄνδρας τρεῖς ἀπολέσαντες· νοστησάντων δὲ τουτέων ἐς τὴν Ἑλλάδα, δοκέειν ἔφη ἀκούσαντας τοὺς Ἕλληνας τὰ ἑωυτοῦ πρήγματα πρὸ τοῦ στόλου τοῦ γινομένου, παραδώσειν σφέας τὴν ἰδίην ἐλευθερίην, καὶ οὕτω οὐδὲ δεήσειν ἐπ' αὐτοὺς στρατηλατέοντας πρήγματα ἔχειν. Οἶκε δὲ αὐτοῦ αὕτη ἡ γνώμη τῇδε ἄλλῃ. ἐὼν γὰρ ἐν Ἀβύδῳ ὁ Ξέρξης, εἶδε πλοῖα ἐκ τοῦ Πόντου σιταγωγὰ, διεκπλώοντα τὸν Ἑλλήσποντον, ἔς τε Αἴγιναν, καὶ Πελοπόννησον κομιζόμενα. οἱ μὲν δὴ πάρεδροι αὐτοῦ ὡς ἐπύθοντο πολέμια εἶναι τὰ πλοῖα, ἑτοῖμοι ἔσαν αἱρέειν αὐτὰ, ἐσβλέποντες ἐς τὸν βασιλῆα, ὁκότε παραγγελέει. ὁ δὲ Ξέρξης εἴρετο, ὅκῃ πλέοιεν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἐς τοὺς σοὺς πολεμίους, δέσποτα, σῖτον ἄγοντες. ὁ δὲ, ὑπολαβὼν ἔφη, Οὐκῶν καὶ ἡμεῖς ἐκεῖ πλέομεν, ἔνθα περ καὶ οὗτοι, τοῖσί τε ἄλλοισι ἐξηρτημένοι [a] καὶ σίτῳ. τί δῆτα ἀδικέουσι οὗτοι ἡμῖν σιτία παρακομίζοντες; Οἱ μέν νυν κατάσκοποι οὕτω θεησάμενοί τε καὶ ἀποπεμφθέντες, ἐνόστησαν ἐς τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ συνωμόται Ἑλλήνων ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, μετὰ τὴν ἀπόπεμψιν τῶν κατασκόπων, δεύτερα ἔπεμπον ἐς Ἀρ-

a ἐξηρτυμένοι.

Ἄργος ἀγγέλους. Ἀργεῖοι δὲ λέγουσι τὰ κατ᾽ ἑωϋτοὺς γενέσθαι ὧδε. πυθέσθαι γὰρ αὐτίκα κατ᾽ ἀρχὰς τὰ ἐκ τοῦ βαρβάρου ἐγειρόμενα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα· πυθόμενοι δὲ, καὶ μαθόντες ὡς σφέας οἱ Ἕλληνες πειρήσονται [a] παραλαμβάνοντες ἐπὶ τὸν Πέρσην, πέμψαι θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπειρησομένους ὥς σφι μέλλει ἄριστον ποιέουσι γενέσθαι· νεωστὶ γὰρ σφέων τεθνάναι ἑξακισχιλίους ὑπὸ Λακεδαιμονίων καὶ Κλεομένεος τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶνδε δὴ εἵνεκα πέμπειν. τὴν δὲ Πυθίην ἐπειρωτῶσι αὐτοῖσι ἀνελεῖν τάδε,

> Ἐχθρὲ περικτιόνεσσι, φίλ᾽ ἀθανάτοισι θεοῖσι,
> Εἴσω τὸν προβόλαιον ἔχων, πεφυλαγμένος ἧσο,
> Καὶ κεφαλὴν πεφύλαξο· κάρη [b] δὲ τὸ σῶμα σαώσει.

ταῦτα μὲν τὴν Πυθίην χρῆσαι πρότερον. μετὰ δὲ, ὡς ἐλθεῖν τοὺς ἀγγέλους ἐς δὴ τὸ Ἄργος, ἐσελθεῖν [c] ἐπὶ τὸ βουλευτήριον, καὶ λέγειν τὰ ἐντεταλμένα. τοὺς δὲ πρὸς τὰ λεγόμενα ὑποκρίνασθαι, ὡς ἑτοῖμοί εἰσι Ἀργεῖοι ποιέειν ταῦτα, τριήκοντα ἔτεα εἰρήνην σπεισάμενοι [d] Λακεδαιμονίοισι, καὶ ἡγεόμενοι κατὰ τὸ ἥμισυ πάσης τῆς συμμαχίης. καί τοι κατά γε τὸ δίκαιον γίνεσθαι τὴν ἡγεμονίην ἑωϋτῶν, ἀλλ᾽ ὅμως σφι ἀποχρᾶν κατὰ τὸ ἥμισυ ἡγεομένοισι. Ταῦτα μὲν λέγουσι τὴν βουλὴν ὑποκρίνασθαι, καί περ ἀπαγορεύοντός σφι τοῦ χρηστηρίου μὴ ποιέεσθαι τὴν πρὸς τοὺς Ἕλληνας συμμαχίην· σπουδὴν δὲ ἔχειν σπονδὰς γενέσθαι τριηκοντάετιδας, καί περ τὸ χρηστήριον φοβεομένοισι· ἵνα δή σφι οἱ παῖδες ἀνδρεωθέωσι ἐν τούτοισι τοῖσι ἔτεσι, μηδὲ σπονδέων ἐουσέων ἐπιλέγεσθαι, ἢν ἄρα σφέας καταλάβῃ πρὸς τῷ γεγονότι κακῷ ἄλλο πταῖσμα πρὸς τὸν Πέρσην, μὴ τὸ λοιπὸν ἔωσι τῶν Λακεδαιμονίων ὑπήκοοι. τῶν δὲ ἀγγέλων τοὺς ἀπὸ τῆς Σπάρτης πρὸς τὰ ῥηθέντα ἐκ τῆς βουλῆς ἀμείψασθαι τοῖσδε, περὶ μὲν σπονδέων ἀνοίσειν ἐς τοὺς πλεῦνας, περὶ δὲ ἡγεμονίης, αὐτοῖσι ἐντετάλθαι ὑποκρίνασθαι, καὶ δὴ λέγειν, σφι μὲν εἶναι δύο βασιλῆας, Ἀργείοισι δὲ ἕνα· οὐκ ὦν δυνατὸν εἶναι τῶν ἐκ Σπάρτης οὐδέτερον παῦσαι τῆς ἡγεμονίης. μετὰ δὲ δύο τῶν σφετέρων ὁμόψηφον τὸν Ἀργείων εἶναι, κωλύειν [e] οὐδέν. οὕτω δὴ οἱ Ἀργεῖοι φασὶ οὐκ ἀνασχέσθαι τῶν Σπαρτιητέων τὴν πλεονεξίην, ἀλλ᾽ ἑλέσθαι μᾶλλον ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἄρχεσθαι ἤ τι ὑπεῖξαι [f] Λακεδαιμονίοισι. προειπεῖν τε τοῖσι ἀγγέλοισι, πρὸ δύντος ἡλίου ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ τῆς Ἀργείων χώρης·

Argos miserunt. Sed Argivi narrant hoc negotium apud se ita confectum esse. Audisse se statim ab initio ea quæ ab barbaro excitarentur adversus Græciam, & quum accepissent intellexissentque ab Græcis se tentatum iri, ut ipsos adsciscerent contra Persam, misisse Delphos qui deum consulerent quid sibi facientibus esset optime eventurum. nuper enim sex millia suorum fuisse interempta à Lacedæmoniis & Cleomene Anaxandridæ filio, eaque de caussa se mittere. Ita qui missi fuerant interrogantibus, sic Pythiam respondisse,

> *Finitimis invise, deis dilecte beatis,*
> *Interius tutamen habens, cautusque sedeto,*
> *Et tutare caput: nam membra tuebitur illud.*

Hæc illis Pythiam prius respondisse. Postea vero quam nuncii Argos venerunt, senatumque ingressi mandata retulerunt, Argivi responderunt ad ea quæ dicebantur, se promptos esse in triginta annos pacificare cum Lacedæmoniis, percusso fœdere, & dimidium imperii penes se esse postulare. quanquam enim æquum foret jus imperandi ipsorum esse, tamen dimidio imperii se esse contentos. Hoc ajebant suum senatum re- 149
spondisse, quamvis dissuadente oraculo societatem contrahere cum Græcis: & licet formidarent oraculum, tamen serio urgere, ut fœdus triginta annorum feriretur; intra quos annos liberi sui in virilem ætatem adolescerent: hac videlicet ratione, ne si qua calamitas ad superius malum accederet in bello Persico, nisi fœdera forent, in posterum subjecti Lacedæmoniis essent. His dictis Argivorum à senatu, nuncios Spartanos ita respondisse, quod ad fœdera quidem attineret, se ad eos qui plures essent relegare: quod autem ad imperium, id vero sibi demandatum esse, ut responderent, ac sane dicere, sibi duos esse reges, Argivis unum, ideo non posse fieri ut alterutri Spartæ regi abrogaretur imperium: quominus cum iis duobus rex Argivus parem dignitatem obtineret, nihil obstare. Ita Argivi dicunt se noluisse perpeti Spartanorum insolentiam, sed præoptasse à barbaro imperari sibi, quam Lacedæmoniis cedere. atque ita edixisse nunciis, ut priusquam occideret sol, ex agro Argivo excederent;

a παρήσονται. b MS. habet κάρα. c MS. habet ἐπελθεῖν. d MS. habet σπεισόμενοι. e κωλύειν. f ἤ ὑπεῖξαι.

150 rent; alioqui hostium loco futuros. Hoc ipsi Argivi sic se habere memorant; aliter tamen per Græciam narratur, Xerxem antequam bellum Græciæ inferret, misisse Argos caduceatorem: quo quum pervenit, ita fertur verba fecisse, Viri Argivi, Xerxes rex hæc vobis inquit, Nos arbitramur, Persem, ex quo nos progeniti sumus, fuisse filium Persei Danaës filii, ex Andromeda genitum, quæ fuit Cephei filia. ita igitur ex vobis oriundi sumus. Quod quum ita sit, nefas est & nos progenitoribus nostris inferre bellum, & vos aliis opem ferendo, nobis adversarios fieri; sed potius domi vestræ vos considentes otium tenere. nam si mihi ex sententia succedet, nullos majores quam vos faciam. Hæc Argivi quum audissent, habuisse alicujus momenti dicuntur, & statim quidem nihil promittentes vicissim poscere: sed quum ab Græcis adsciscerentur, tunc partem imperii poposcisse, gnari eam Lacedæmonios non concessuros,
151 ut hoc prætextu tranquilli agerent. Quibus convenisse etiam hanc narrationem quidam Græcorum memorant, rei multis postea annis gestæ: Quum Susis Memnoniis alterius negocii gratia essent Atheniensium legati Callias Hipponici filius & collegæ qui pariter ascenderant, contigit ut Argivi & ipsi per idem istud tempus Susa miserint legatos, qui Artaxerxem filium Xerxis interrogarent, utrum amicitiam quam cum Xerxe contraxissent, ipsis adhuc continuaret, an ab illo pro hostibus haberentur. Quibus Artaxerxes, imo vero maxime perdurare respondit, nullamque sibi civitatem
152 amiciorem putare quam Argos. Verum an caduceatorem Xerxes Argos miserit ad ea dicenda, & an Argivorum nuncii qui Susa ascenderunt, Artaxerxem de amicitia interrogaverint, pro comperto dicere non possum, nec ullam de his aliam ferre sententiam, nisi quam Argivi ipsi edunt. Id demum scio, si omnes homines qui domestica mala in medium contulissent, cum vicinis mutare volentes, mala vicinorum intuiti fuissent, libenter reportaturos rursus illorum singulos ea quæ ipsi attulissent. Ita non turpissime ab Argivis actum est. Ego vero quæ dicuntur dicere debeo, attamen non omnino omnibus credere: quod in universam historiam à me dictum

ρης· εἰ δὲ μή, περιέψεσθαι ὡς πολεμίους. Αὐτοὶ μὲν Ἀργεῖοι τοσαῦτα τούτων πέρι λέγουσι. ἔστι δὲ ἄλλος λόγος λεγόμενος ἀνὰ τὴν Ἑλλάδα, ὡς Ξέρξης ἔπεμψε κήρυκα ἐς Ἄργος πρότερον ἤπερ ὁρμῆσαι στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐλθόντα δὲ „τοῦτον λέγεται εἶπαι, Ἄνδρες Ἀργεῖοι, βασι„λεὺς Ξέρξης τάδε ὑμῖν λέγει· Ἡμεῖς νομίζομεν „Πέρσην εἶναι, ἀπ' οὗ ἡμεῖς γεγόναμεν, παῖδα „Περσέος τοῦ Δανάης, γεγονότα ἐκ τῆς Κηφέος „θυγατρὸς Ἀνδρομέδης. οὕτω ἂν ὦν εἴημεν ὑμέτε„ροι ἀπόγονοι. οὔτε ὦν ἡμέας εἰκὸς ἐπὶ τοὺς ἡμε„τέρους προγόνους στρατεύεσθαι, οὔτε ὑμέας ἄλλοισι „τιμωρέοντας, ἡμῖν ἀντίξους[a] γίνεσθαι, ἀλλὰ „παρ' ὑμῖν αὐτοῖσι ἡσυχίην ἔχοντας κατῆσθαι. „ἢν γὰρ ἐμοὶ γένηται κατὰ νόον, οὐδαμοὺς μέζονας ὑμέων ἄξω. ταῦτα ἀκούσαντας Ἀργείους λέγεται πρῆγμα ποιήσασθαι, καὶ παραχρῆμα μὲν οὐδὲν ἐπαγγελλομένους[b] μεταιτέειν· ἐπεὶ δέ σφεας παραλαμβάνειν τοὺς Ἕλληνας, οὕτω δὴ ἐπισταμένους ὅτι οὐ μεταδώσουσι τῆς ἀρχῆς Λακεδαιμόνιοι, μεταιτέειν, ἵνα ἐπὶ προφάσιος ἡσυχίην ἄγωσι. Συμπεσεῖν δὲ τούτοισι καὶ τόνδε τὸν λόγον λέγουσί τινες Ἑλλήνων, πολλοῖσι ἔτεσι ὕστερον γενόμενον τούτων· τυχεῖν ἐν Σούσοισι τοῖσι Μεμνονείοισι ἐόντας ἑτέρου πρήγματος εἵνεκα ἀγγέλους Ἀθηναίων, Καλλίην τε τὸν Ἱππονίκου, καὶ τοὺς μετὰ τούτου ἀναβάντας· Ἀργείους δὲ, τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον πέμψαντας καὶ τούτους ἐς Σοῦσα ἀγγέλους, εἰρωτᾶν Ἀρτοξέρξεα τὸν Ξέρξεω, εἴ σφι ἔτι ἐμμένει τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο, ἢ νομιζοίατο πρὸς αὐτοῦ εἶναι πολέμιοι. βασιλῆα δὲ Ἀρτοξέρξεα μάλιστα ἐμμένειν φάναι, καὶ οὐδεμίην νομίζειν πόλιν Ἄργεος φιλιωτέρην. Εἰ μέν νυν Ξέρξης τε ἀπέπεμψε[c] ταῦτα λέγοντα κήρυκα ἐς Ἄργος, καὶ Ἀργείων ἄγγελοι ἀναβάντες ἐς Σοῦσα ἐπειρώτων Ἀρτοξέρξεα περὶ φιλίης, οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν[d]. οὐδέ τινα γνώμην περὶ αὐτέων ἀποφαίνομαι ἄλλην γε ἢ τήν περ αὐτοὶ Ἀργεῖοι λέγουσι· ἐπίσταμαι δὲ τοσοῦτο, ὅτι εἰ πάντες ἄνθρωποι τὰ οἰκήια κακὰ ἐς μέσον συνενείκαιαν[e], ἀλλάξασθαι βουλόμενοι τοῖσι πλησίοισι, ἐσκύψαντες ἂν ἐς τὰ τῶν πέλας κακὰ, ἀσπασίως ἕκαστοι αὐτέων ἀποφεροίατο ὀπίσω τὰ ἐσενείκαντο. οὕτω δὴ οὐκ Ἀργείοισι αἴσχιστα πεποίηται. ἐγὼ δὲ ὀφείλω λέγειν τὰ λεγόμενα, πείθεσθαί γε μὴν οὐ παντάπασι ὀφείλω. καί μοι τοῦτο τὸ ἔπος ἐχέτω ἐς πάντα τὸν λό-

a ἀντίξοος. b ἀπαγγελλομένους. c Ξέρξης ἀπέπεμψε. d εἶπαι. e συνενείκαιεν.

λόγον. ἐπεὶ καὶ ταῦτα λέγεται, ὡς ἄρα Ἀργεῖοι ἔσαν οἱ ἐπικαλεσάμενοι τὸν Πέρσην ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐπειδή σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἑστήκεε, πᾶν δὴ βουλόμενοί σφι εἶναι πρὸ τῆς παρεούσης λύπης. τὰ μὲν περὶ Ἀργείων εἴρηται. Ἐς δὲ τὴν Σικελίην ἄλλοι τε ἀπίκατο [a] ἄγγελοι ἀπὸ τῶν συμμάχων συμμίξοντες Γέλωνι, καὶ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Λακεδαιμονίων Σύαγρος. τοῦ δὲ Γέλωνος τούτου πρόγονος, οἰκήτωρ ὁ ἐν Γέλῃ ἦν ἐκ νήσου Τήλου τῆς ἐπὶ Τριοπίῳ κειμένης· ἐς κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλείφθη [b]. ἀνὰ χρόνον δὲ αὐτοῦ οἱ ἀπόγονοι γενόμενοι, ἱροφάνται τῶν χθονίων θεῶν διετέλεον ἐόντες, Τηλινέω ἑνός τευ τῶν προγόνων κτησαμένου τρόπῳ τοιῷδε. ἐς Μακτώριον πόλιν τὴν ὑπὲρ Γέλης οἰκημένην, ἔφυγον ἄνδρες Γελῴων, ἑσσωθέντες στάσι. τούτους ὦν ὁ Τηλίνης κατήγαγε ἐς Γέλην, ἔχων οὐδεμίην ἀνδρῶν δύναμιν, ἀλλ' ἱρὰ τουτέων τῶν θεῶν. ὅθεν δὲ αὐτὰ ἔλαβε, ἢ αὐτὸς ἐκτήσατο, τοῦτο δὲ οὐκ ἔχω εἶπαι. τούτοισι δ' ὦν πίσυνος ἐὼν κατήγαγε, ἐπ' ᾧ τε οἱ ἀπόγονοι αὐτοῦ ἱροφάνται τῶν θεῶν ἔσονται. θῶυμά μοι ὦν καὶ τοῦτο γέγονε πρὸς τὰ πυνθάνομαι κατεργάσασθαι Τηλίνην ἔργον τοσοῦτον. τὰ τοιαῦτα γὰρ ἔργα οὐ πρὸς τοῦ ἅπαντος ἀνδρὸς νενόμικα γίνεσθαι, ἀλλὰ πρὸς ψυχῆς τε ἀγαθῆς, καὶ ῥώμης ἀνδρηΐης. ὁ δὲ λέγεται πρὸς τῆς Σικελίης τῶν οἰκητόρων τὰ ὑπεναντία τουτέων πεφυκέναι, θηλυδρίης τε καὶ μαλακώτερος ἀνήρ. οὕτω μέν νυν ἐκτήσατο τοῦτο τὸ γέρας. Κλεάνδρου δὲ τοῦ Παντάρεος [c] τελευτήσαντος τὸν βίον, ὃς ἐτυράννευσε μὲν Γέλης ἑπτὰ ἔτεα, ἀπέθανε δὲ ὑπὸ Σαβύλλου ἀνδρὸς Γελῴου, ἐνθαῦτα ἀναλαμβάνει τὴν μουναρχίην Ἱπποκράτης, Κλεάνδρου ἐὼν ἀδελφεός. ἔχοντος δὲ Ἱπποκράτεος τὴν τυραννίδα, ὁ Γέλων ἐὼν Τηλίνεω τοῦ ἱροφάντεω ἀπόγονος, πολλῶν μετ' ἄλλων, καὶ Αἰνησιδήμου τοῦ Παταΐκου, ὃς ἦν δορυφόρος Ἱπποκράτεος, μετὰ δὲ οὐ πολλὸν χρόνον δι' ἀρετὴν ἀπεδέχθη πάσης τῆς ἵππου εἶναι ἵππαρχος. πολιορκέοντος γὰρ Ἱπποκράτεος Καλλιπολίτας τε καὶ Ναξίους, καὶ Ζαγκλαίους τε καὶ Λεοντίνους, καὶ πρὸς, Συρηκουσίους τε καὶ τῶν βαρβάρων συχνοὺς, ἀνὴρ ἐφαίνετο ἐν τούτοισι τοῖσι πολεμίοισι ἐὼν ὁ Γέλων λαμπρότατος. τῶν δὲ εἶπον πολίων τουτέων, πλὴν Συρηκουσίων, οὐδεμίη πέφευγε δουλοσύνην πρὸς Ἱπποκράτεος. Συρηκουσίους δὲ Κορίνθιοί τε καὶ Κερκυραῖοι ἐρρύσαντο, μάχῃ ἑσσωθέντας ἐπὶ ποταμῷ Ἐλώρῳ. ἐρρύσαντο δὲ οὗτοι ἐπὶ τοῖσδε καταλέξαντες, ἐπ' ᾧ τε Ἱπποκράτεϊ Καμάριναν

ctum sit. quoniam & hoc narratur, Argivos extitisse qui Persam in Græciam arcessiverint, posteaquam cum Lacedæmoniis male pugnassent, præ dolore præsenti quidvis præoptantes. Talia quidem de Argivis dicta sunt. In Siciliam autem ad 153
agendum cum Gelone, tum alii legati à sociis iere, tum vero etiam à Lacedæmoniis Syagrus. Hujus Gelonis progenitor inhabitans Gelam erat, ex insula Telo quæ Triopio adjacet: qui dum Gela conderetur à Lindiis, qui sunt è Rhodo, & Antiophemo, relictus non est. Interjecto autem tempore, posteri ejus deorum inferorum antistites esse perseveraverunt, Teline, uno ex majoribus consequuto hunc in modum: Viri Geloi in seditione inferiores, in Mactorium urbem sitam supra Gelam profugerunt: hos Telines Gelam reduxit nullis virorum copiis adjutus, sed horum deorum sacris. quæ unde acceperit, aut ipse possederit, id vero dicere non possum. His sacris fretus, reduxit illos, pactus, ut posteri sui illic deorum antistites forent. Admiratio igitur & mihi incessit ad ea, quod audio tantum opus Telinem effecisse: qualia opera non à quocunque viro effici opinor, sed ab eo qui sit bonæ mentis & virili robore. At ille fertur ab incolis Siciliæ contra fuisse ab natura comparatus, nempe & effeminatus ac mollior vir. Hunc in modum ille hoc decus adeptus est. Cleandro 154
autem Pantarei filio qui septem annos Gelæ tyrannide potitus est, vita functo, (à Sabyllo autem viro Geloo fuit interfectus) ibi frater ejus Hippocrates suscepit imperium. Quo tyrannidem obtinente, Gelon inter posteros Telinis vatis, cum aliis multis & Ænesidemo Pataici filio, qui erat satelles Hippocratis, non diu post ob virtutem declaratus est totius equitatus præfectus: nam quibus in bellis Hippocrates obsedit Callipolitanos & Naxios & Zanclæos & Leontinos, atque insuper Syracusanos & permultos barbarorum, in iis bellis Gelon extitit vir clarissimus; adeo ut nulla omnium quas retuli civitatum effugerit Hippocratis dominationem, præter Syracusanos: quos pugna ad flumen Elorum superatos Corinthii Corcyræique liberaverunt: qui id fecerunt certis conditionibus, quas recensuerunt, atque etiam hac, ut Syracusani Camarinam,

a ἀπικέατο. b ἐλίφθη. c Παταρέος.

Quomodo Gelon fuerit factus tyrannus Syracusarum & aliarum urbium. Ad eum sermo Græcorum legatorum.

nam, quæ ipsorum jam olim fuerat,
155 Hippocrati traderent. Hippocrates autem quum totidem annos quot frater Cleander tyrannidem obtinuisset, illato Siculis bello, apud urbem Hyblam periit. ita Gelon per caussam tuendi liberos Hippocratis, EUclidem & Cleandrum, ubi cives, quod abnuerent dicto amplius audientes esse, prœlio vicit, re vera ipse Geloorum imperium adeptus est, liberis Hippocratis dominatu fraudatis. Post hoc commentum, Syracusanorum Gamoros, ut vocabantur, à plebe & servis suis qui Cyllyrii nominabantur ejectos, in patriam ex urbe Casmena reducendo potitus etiam est ipsis Syracusis. nam ei venienti plebs Syracusana & urbem & seipsam tradidit.
156 Quam Gelon ubi accepit, Gelam quam tenebat minoris faciens, Hieroni fratri demandavit, sibique Syracusas habuit, & quidem omnia erant Syracusæ, ideoque ea civitas confestim convaluit ac floruit; partim deductis eo Camarinæis omnibus, quos cives fecit, quum Camarinam everteret; partim dimidio & eo amplius Geloorum perinde usus ut Camarinæis. Necnon Megarensium qui sunt in Sicilia, quum obsessi ad deditionem venissent, locupletes quoque, qui & bellum ei intulerant, & ob id se perditum iri putabant, Syracusas traducens, etiam cives fecit. at plebem Megarensem, quæ belli movendi fuerat expers, quæque nihil mali se passuram expectabat, Syracusas adductam venundedit, ea conditione, ut ex Sicilia exportaretur. Idem hoc fecit Eubœensibus qui sunt in Sicilia, postquam distinxisset. Hoc autem ideo de utrisque statuit quod arbitraretur contubernium plebis rem esse molestissimam. Ea ratione
157 magnus tyrannus effectus est Gelon. Ad quem legati Græcorum, posteaquam Syracusas venerunt & admitti contigit, ita loquuti sunt; Lacedæmonii pariter & Athenienses eorumque socii nos misere ad te in societatem assumendum adversus barbarum. nam prorsus audisti hunc irruentem in Græciam, ut vir Persa juncto pontibus Hellesponto, secum omnes orientis ex Asia copias ducens, bellum inferat Græciæ; titulo quidem utens belli Athenis inferendi, sed in animo habens omnem Græciam redigere in suam potestatem. Tu igitur, cui magna

ναν Συρηκουσίους παραδοῦναι. Συρηκουσίων δὲ ἦν Καμάρινα τὸ ἀρχαῖον. Ὡς δὲ καὶ Ἱπποκράτεα τυραννεύσαντα ἴσα ἔτεα τῷ ἀδελφεῷ Κλεάνδρῳ κατέλαβε ἀποθανεῖν πρὸς πόλι Ὕβλῃ, στρατευσάμενον ἐπὶ τοὺς Σικελούς, οὕτω δὴ ὁ Γέλων τῷ λόγῳ τιμωρέων τοῖσι Ἱπποκράτεος παισὶ Εὐκλείδῃ τε καὶ Κλεάνδρῳ[a], οὐ βουλομένων τῶν πολιητέων κατηκόων ἔτι εἶναι, τῷ ἔργῳ, ὡς ἐπεκράτησε μάχῃ τῶν Γελῴων, ἦρχε αὐτὸς ἀποστερήσας τοὺς Ἱπποκράτεος παῖδας. μετὰ δὲ τοῦτο τὸ εὕρημα, τοὺς γαμόρους καλεομένους τῶν Συρηκουσίων, ἐκπεσόντας ὑπό τε τοῦ δήμου, καὶ τῶν σφετέρων δούλων, καλεομένων δὲ Κυλλυρίων[b], ὁ Γέλων καταγαγὼν τούτους ἐκ Κασμένης πόλιος ἐς τὰς Συρηκούσας, ἔσχε καὶ ταύτας. ὁ γὰρ δῆμος ὁ τῶν Συρηκουσίων ἐπιόντι Γέλωνι παραδιδοῖ τὴν πόλιν καὶ ἑωυτόν. Ὁ δὲ, ἐπεί τε παρέλαβε τὰς Συρηκούσας, Γέλης μὲν ἐπικρατέων, λόγον ἐλάσσω ἐποιέετο, ἐπιτρέψας αὐτὴν Ἱέρωνι ἀδελφεῷ ἑωυτοῦ. ὁ δὲ τὰς Συρηκούσας ἐκράτυνε, καὶ ἔσαν ἅπαντα αἱ Συρήκουσαι· αἱ δὲ παραυτίκ' ἀνά τ' ἔδραμον καὶ ἔβλαστον[c]. τοῦτο μὲν γὰρ, Καμαριναίους ἅπαντας ἐς τὰς Συρηκούσας ἀγαγὼν, πολιήτας ἐποίησε, Καμαρίνης δὲ τὸ ἄστυ κατέσκαψε· τοῦτο δὲ, Γελῴων ὑπερημίσεας τῶν ἀστῶν τὠυτὸ τοῖσι Καμαριναίοισι ἐποίησε. Μεγαρέας τε τοὺς ἐν Σικελίῃ, ὡς πολιορκεόμενοι ἐς ὁμολογίην προσεχώρησαν, τοὺς μὲν αὐτέων παχέας, ἀειραμένους τε[d] πόλεμον αὐτῷ, καὶ προσδοκέοντας ἀπολέεσθαι διὰ τοῦτο, ἄγων ἐς τὰς Συρηκούσας, πολιήτας ἐποίησε· τὸν δὲ δῆμον τῶν Μεγαρέων, οὐκ ἐόντα μεταίτιον τοῦ πολέμου τούτου, οὐδὲ προσδεκόμενον κακὸν οὐδὲν πείσεσθαι, ἀγαγὼν καὶ τούτους ἐς τὰς Συρηκούσας, ἀπέδοτο ἐπ' ἐξαγωγῇ ἐκ Σικελίης. τὠυτὸ δὲ τοῦτο καὶ Εὐβοέας τοὺς ἐν Σικελίῃ ἐποίησε διακρίνας. ἐποίεε δὲ ταῦτα τούτους ἀμφοτέρους, νομίσας δῆμον εἶναι συνοίκημα ἀχαριστότατον. Τοιούτῳ μὲν τρόπῳ τύραννος ἐγεγόνεε μέγας ὁ Γέλων. τότε δ' ὡς οἱ ἄγγελοι τῶν Ἑλλήνων ἀπίκατο[e] ἐς τὰς Συρηκούσας, ἐλθόντες αὐτῷ ἐς λόγους, ἔλεγον τάδε, Ἔπεμ-,, ψαν ἡμέας Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ τούτων σύμ-,, μαχοι, παραλαμψομένους σε πρὸς τὸν βάρ-,, βαρον. τὸν γὰρ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πάντως ,, κου πυνθάνεαι, ὅτι Πέρσης ἀνὴρ μέλλει, ζεύ-,, ξας τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἐπάγων πάντα τὸν ἠῷον ,, στρατὸν ἐκ τῆς Ἀσίης, στρατηλατήσειν ἐπὶ τὴν ,, Ἑλλάδα· πρόσχημα μὲν ποιεύμενος ὡς ἐπ' ,, Ἀθήνας ἐλαύνει, ἐν νόῳ δὲ ἔχων πᾶσαν τὴν ,, Ἑλλάδα ὑπ' ἑωυτῷ ποιήσασθαι. σὺ δὲ δυνά-

μιος

a MS. habet καὶ Κασσάνδρῳ. b MS. habet Κιλλυρίων. c ἀνέβλαστον. d ἀειραμένους τι. e ἀπικέατο. f στρατηλατέειν.

Responsio Gelonis pollicentis plurima, sed affectantis titulum Imperatoris Græciæ; cujus spem penitus amputat Laco.

,,μιός τε ἥκεις μεγάλης, καὶ μοῖρά τοι τῆς Ἑλ-
,,λάδος οὐκ ἐλαχίστη μέτα ἄρχοντί γε Σικε-
,,λίης· βοήθει τε τοῖσι ἐλευθεροῦσι τὴν Ἑλλάδα,
,,καὶ συνελευθέρου. ἁλὴς μὲν γὰρ γενομένη πᾶσα ἡ
,,Ἑλλὰς, χεὶρ μεγάλη συνάγεται, καὶ ἀξιόμαχοι
,,γινόμεθα τοῖσι ἐπιοῦσι· ἢν δὲ ἡμέων οἱ μὲν κα-
,,ταπροδιδῶσι, οἱ δὲ μὴ θέλωσι τιμωρέειν, τὸ δὲ
,,ὑγιαῖνον τῆς Ἑλλάδος ᾖ ὀλίγον, τοῦτο δὲ ἤδη δει-
,,νὸν γίνεται, μὴ πέσῃ πᾶσα ἡ Ἑλλάς. μὴ γὰρ
,,ἐλπίσῃς, ἢν ἡμέας καταστρέψηται ὁ Πέρσης μά-
,,χῃ κρατήσας, ὡς οὐκὶ ἥξει παρά σέ γε, ἀλ-
,,λὰ πρὸ τούτου φύλαξαι. βοηθέων γὰρ ἡμῖν σε-
,,ωυτῷ τιμωρέεις· τῷ δὲ εὖ βουλευθέντι πρήγματι
,,τελευτὴ ὡς τοεπίπαν χρηστὴ ἐθέλει ἐπιγίνεσθαι.
οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Γέλων δὲ πολλὸς ἐνέκειτο
,,λέγων τοιάδε, Ἄνδρες Ἕλληνες, λόγον ἔχον-
,,τες πλεονέκτην, ἐτολμήσατε ἐμὲ σύμμαχον
,,ἐπὶ τὸν βάρβαρον παρακαλέοντες ἐλθεῖν· αὐτοὶ
,,δὲ, ἐμεῦ πρότερον δεηθέντος βαρβαρικοῦ στρα-
,,τοῦ συνεπάψασθαι, ὅτε μοι πρὸς Καρχηδονίους
,,νεῖκος συνῆπτο, ἐπισκήπτοντός τε τὸν Δωριέως
,,τοῦ Ἀναξανδρίδεω πρὸς Αἰγεσταίων φόνον ἐκ-
,,πρήξασθαι, ὑποτείνοντός τε τὰ ἐμπόρια συνε-
,,λευθεροῦν, ἀπ᾽ ὧν ὑμῖν μεγάλαι ὠφέλειαί τε
,,καὶ ἐπαυρήσιες γεγόνασι· οὔτε ἐμεῦ εἵνεκα ἤλ-
,,θετε βοηθήσοντες, οὔτε τὸν Δωριέος φόνον ἐκ-
,,πρηξόμενοι· τὸ δὲ κατ᾽ ὑμέας, τάδε πάντα
,,ὑπὸ βαρβάροισι νέμεται. ἀλλ᾽ εὖ γὰρ ἡμῖν καὶ
,,ἐπὶ τὸ ἄμεινον κατέστη· νῦν δὲ ἐπειδὴ περιελή-
,,λυθε ὁ πόλεμος καὶ ἀπῖκται ἐς ὑμέας, οὕτω
,,δὴ Γέλωνος μνῆστις γέγονε. ἀτιμίης δὲ πρὸς
,,ὑμέων κυρήσας, οὐκ ὁμοιώσομαι ὑμῖν, ἀλλ᾽
,,ἑτοῖμός εἰμι βοηθέειν, παρεχόμενος διηκο-
,,σίας τε τριήρεας, καὶ δισμυρίους ὁπλίτας,
,,καὶ δισχιλίην ἵππον, καὶ δισχιλίους τοξότας,
,,καὶ δισχιλίους σφενδονήτας, καὶ δισχιλίους ἱπ-
,,ποδρόμους ψιλούς· σῖτόν τε ἁπάσῃ τῇ Ἑλλή-
,,νων στρατιῇ, ἔστ᾽ ἂν διαπολεμήσωμεν, ὑπο-
,,δέκομαι παρέξειν. ἐπὶ δὲ λόγῳ τοιῷδε τάδε
,,ὑπίσχομαι, ἐπ᾽ ᾧ στρατηγός τε καὶ ἡγεμὼν
,,τῶν Ἑλλήνων γενήσομαι πρὸς τὸν βάρβα-
,,ρον· ἐπ᾽ ἄλλῳ δὲ λόγῳ οὔτ᾽ ἂν αὐτὸς ἔλ-
,,θοιμι, οὔτ᾽ ἂν ἄλλους πέμψαιμι. Ταῦτα ἀ-
κούσας οὔτε ἠνέσχετο ὁ Σύαγρος, εἶπέ τε τά-
,,δε, Ἦ κε μέγ᾽ οἰμώξειεν ὁ Πελοπίδης Ἀγα-
,,μέμνων, πυθόμενος Σπαρτιήτας τὴν ἡγεμο-
,,νίην ἀπαραιρῆσθαι [a] ὑπὸ Γέλωνός τε καὶ Συ-
,,ρηκουσίων. ἀλλὰ τούτου μὲν τοῦ λόγου μηκέ-
τι

gna potentia adest, nec minima Græciæ portio, quum sis Siciliæ princeps, ferto opem iis qui Græciam à servitute vindicant, eamque una cum illis liberato. Coacta enim cuncta Græcia, constabit magna manus, & ad pugnam pares erimus invadentibus nos: quod si è nobis alii proditores fuerint, alii nolint adjuvare, quod sincerum supererit Græciæ, exiguum sit; jam hoc periculum est ne omnis Græcia pessum eat. Neque enim speraveris Persam, si nos prœlio superaverit, ad te non esse venturum: quinimo hoc ante caveris. nobis namque opem ferendo, temetipsum tutaris. Rei bono consilio gestæ salubris plerumque vult adesse exitus. Hæc legati dixere.
Sed Gelon vehemens erat in urgendo, 158
utens hac oratione; Viri Græci, insolentem habetis orationem, qui ausi estis me adire, hortantes ad ineundam adversus barbarum societatem: at vos ipsi quum orarem prius adversus exercitum barbaricum juvare bellum, quod mihi erat cum Carthaginensibus; etiam quum obtestarer ut ultio necis Doriei Anaxandridæ filii de Ægestanis exigeretur; quin & quum offerrem me adjutorem ad liberanda emporia, unde vobis magna emolumenta atque commoditates provenerant, vos neque mei causa auxilii, neque ultionis de nece Doriei exigendæ venire voluistis. Itaque quod ad vos pertinet, omnia hæc à barbaris obtinentur. Verum nobis hæc bene & in melius reciderunt. nunc autem postquam circumiit bellum, atque vos attigit, ita demum Gelonis memoria fit. Sed in contemptum apud vos lapsus, non ero vestri similis; sed paratus sum ferre opem collaturus ducentas triremes, & viginti millia gravis armaturæ, ac duo millia equitum, totidem sagittariorum, totidem funditorum totidemque cursores equestres leviter armatos. Sed & rem frumentariam cunctis Græciæ copiis, donec fuerit debellatum, suppeditaturum recipio. Cæterum ea lege hæc polliceor, ut ego sim adversus barbarum Græcorum dux & imperator: aliter neque ipse venirem, neque alios mitterem.
Ea Syagrus audiens, non tulit; sed, O 159
quam ejularet, inquit, Pelopides Agamemnon, si audiret Spartiatas imperio spoliatos esse ab Gelone atque Syracusanis. Tu vero ne feceris hujus rei mentionem

a ἀπαραιρέεσθαι.

tionem amplius, ut nos tibi tradamus
ducatum; sed si tibi animus est opem
ferendi Græciæ, esto dicto audiens La-
cedæmoniis: si dedignaris mandari, o-
160 pem ne feras. Ad hæc Gelon ubi vidit
verba Syagri aversa, hanc ad extremum
protulit orationem, Hospes Spartiata,
contumeliæ homini immissæ solent irri-
tare indignationem. tu tamen contume-
lias in verbis invehens, non induces me,
ut vicem meam indecorus sim. Sed ubi
vos ita ducatum amplectimini, me ma-
gis quam vos decet illum amplecti, qui
multo majorum copiarum imperator sum
ac plurium navium. Ceterum, quoniam
vobis oratio ista tam difficilis accidit, nos
aliquantum à superiore oratione decede-
mus. Si vos terrestribus copiis præfueri-
tis, ego nauticis præero: sin vos mari
imperitare juvat, ego terrestribus volo.
Ex quo oportet vos aut ad alterutram
harum conditionum accedere, aut tantis
sociis destitutos abscedere. Hanc Gelon
161 condicionem offerebat. Cui legatus A-
theniensis Lacedæmoniorum legatum
antevertens, ita respondit, Rex Syra-
cusanorum, Græcia nos ad te misit,
non imperatoris indiga, sed exercitus:
tu vero præ te fers non missurum te ex-
ercitum, nisi sis Græciæ dux; videli-
cet ut illius exercitui imperes affectas.
Itaque quatenus quidem cuncto Græco-
rum exercitui præesse postulabas, suf-
ficiebat nobis Atheniensibus silentium
agere, intelligentibus Laconem fore
idoneum ad reddendam de utrisque ra-
tionem: quoniam vero dejectus ab im-
perio summo omnium poscis ut imperio
classis præsis, ita habeto: nos, etiam
ut Lacon permittat, non esse permissu-
ros præesse te classi. nostrum enim mu-
nus hoc est, nisi Lacedæmonii id ve-
lint: quibus præesse classi volentibus
non contradicimus, alteri vero conce-
deremus nemini. nam frustra maritimas
copias Græcorum plurimas possidere-
mus, si Syracusanis imperio cederemus,
qui sumus Athenienses, antiquissimæ
originis gens, solique Græcorum qui
nunquam solum vertimus: è quibus vi-
rum instruendo ornandoque exercitu a-
ptissimum Homerus etiam versificator
ait Ilium venisse. Adeo non est dedecus
162 nobis ista commemorare. His Gelon
ista respondit, Hospes Atheniensis, vos
qui præsint habere videmini; quibus
præ-

,, τι μνησθῇς, ὅκως τὴν ἡγεμονίην τοι παραδώ-
,, σωμεν. ἀλλ᾽ εἰ μὲν βούλεαι βοηθέειν τῇ Ἑλ-
,, λάδι, ἴσθι ἀρξόμενος ὑπὸ Λακεδαιμονίων.
,, εἰ δ᾽ ἄρα μὴ δικαιοῖς ἄρχεσθαι, σὺ δὲ μηδὲ βο-
ήθει. Πρὸς ταῦτα ὁ Γέλων, ἐπειδὴ ὥρα ἀπεστραμ-
μένους τοὺς λόγους τοῦ Συάγρου, τὸν τελευταῖόν σφι
,, τόνδε ἐξέφαινε λόγον. Ὦ ξεῖνε Σπαρτιῆτα, ὀνεί-
,, δεα κατιόντα ἀνθρώπῳ, φιλέει ἐπανάγειν τὸν θυ-
,, μόν. σὺ μέντοι ἀποδεξάμενος ὑβρίσματα ἐν τῷ
,, λόγῳ, οὔ με πείσεις ἀσχήμονα ἐν τῇ ἀμοιβῇ γενέ-
,, σθαι. ὅκου δὲ ὑμεῖς οὕτω περιέχεσθε τῆς ἡγεμονίης,
,, οἰκὸς καὶ ἐμὲ μᾶλλον ὑμέων περιέχεσθαι, στρατιῆς
,, τε ἐόντα πολλαπλασίης ἡγεμόνα, καὶ νηῶν πολὺ
,, πλεύνων. ἀλλ᾽ ἐπεί τε ὑμῖν λόγος οὕτω προσ-
,, άντης κατίσταται, ἡμεῖς τοι ὑπείξομεν τοῦ ἀρ-
,, χαίου λόγου· εἰ τοῦ μὲν πεζοῦ ὑμεῖς ἡγέοισθε, τοῦ
,, δὲ ναυτικοῦ ἐγώ· εἰ δὲ ὑμῖν ἡδονὴ τοῦ κατὰ θά-
,, λασσαν ἡγεμονεύειν, τοῦ πεζοῦ ἐγὼ θέλω. καὶ ἢ
,, τούτοισι ὑμέας χρεών ἐστι ἀρέσκεσθαι, ἢ ἀπιέ-
,, ναι συμμάχων τοιῶνδε ἐρήμους. Γέλων μὲν δὴ
ταῦτα προετείνετο. Φθάσας δὲ ὁ Ἀθηναίων ἄγγε-
λος τὸν Λακεδαιμονίων, ἀμείβετο τοῖσδε, Ὦ
,, βασιλεῦ Συρηκουσίων, οὐκ ἡγεμόνος δεομένη
,, ἡ Ἑλλὰς ἀπέπεμψεν ἡμέας πρὸς σὲ, ἀλλὰ στρα-
,, τιῆς· σὺ δὲ ὅκως μὲν στρατιὴν πέμψεις μὴ ἡ-
,, γεύμενος τῆς Ἑλλάδος, οὐ προφαίνεις· ὡς δὲ
,, στρατηγήσεις αὐτῆς, γλίχεαι. ὅσον μέν νυν
,, παντὸς τοῦ Ἑλλήνων στρατοῦ ἐδέου ἡγέεσθαι, ἐξήρ-
,, κεε ἡμῖν τοῖσι Ἀθηναίοισι ἡσυχίην ἔχειν, ἐπι-
,, σταμένοισι ὡς ὁ Λάκων ἱκανός τοι ἔμελλε ἔσε-
,, σθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρων ἀπολογεύμενος.
,, ἐπεί τε δὲ ἁπάσης ἀπελαυνόμενος, δέεαι τῆς
,, ναυτικῆς ἄρχειν [a], οὕτω ἔχει τοι, οὐδ᾽ ἢν ὁ
,, Λάκων ἐπιῇ τοι ἄρχειν αὐτῆς, ἡμεῖς ἐπήσο-
,, μεν· ἡμετέρη γάρ ἐστι αὕτη γε μὴ αὐτέων βου-
,, λομένων Λακεδαιμονίων. τούτοισι μὲν ὦν ἡγέ-
,, εσθαι βουλομένοισι οὐκ ἀντιτείνομεν, ἄλλῳ δὲ
,, παρήσομεν οὐδενὶ ναυαρχέειν. μάτην γὰρ ἂν ὧ-
,, δε πάραλον Ἑλλήνων στρατὸν πλεῖστον εἴημεν
,, ἐκτημένοι, εἰ Συρηκουσίοισι ἐόντες Ἀθηναῖοι
,, συγχωρήσωμεν τῆς ἡγεμονίης, ἀρχαιότατον μὲν
,, ἔθνος παρεχόμενοι, μοῦνοι δὲ ἐόντες οὐ με-
,, τανάσται Ἑλλήνων. τῶν καὶ Ὅμηρος ὁ ἐποποιὸς
,, ἄνδρα ἄριστον ἔφησε ἐς Ἴλιον ἀπικέσθαι, τά-
,, ξαι τε καὶ διακοσμῆσαι στρατόν. οὕτω οὐκ ὄνει-
,, δος ἡμῖν ἐστι οὐδὲν λέγειν ταῦτα. Ἀμεί-
βετο Γέλων τοῖσδε, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, ὑμεῖς οἴ-
,, κατε τοὺς ἄρχοντας ἔχειν, τοὺς δὲ ἀρξο-

a ναυτικῆς ἀρχῆς ἄρχειν.

„ μένους οὐκ ἕξειν. ἐπεὶ [a] τοίνυν οὐδὲν ἐπιέντες „ ἔχειν τὸ πᾶν ἐθέλετε, οὐκ ἂν φθάνοιτε τὴν „ ταχίστην ὀπίσω ἀπαλλασσόμενοι, καὶ ἀγγέλ- „ λοντες τῇ Ἑλλάδι ὅτι ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ τὸ ἔαρ „ αὐτῇ ἐξαραίρηται. οὗτος δὲ ὁ νόος τοῦ ῥήματος, τὸ ἐθέλει λέγειν. δῆλα γὰρ ὡς ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐστὶ τὸ ἔαρ δοκιμώτατον, τῆς δὲ τῶν Ἑλλήνων στρατιῆς, τὴν ἑωϋτοῦ στρατιήν. στερισκομένην ὦν τὴν Ἑλλάδα τῆς ἑωϋτοῦ συμμαχίης, εἴκαζε ὡς εἰ τὸ ἔαρ ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐξαραιρημένον εἴη. Οἱ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων ἄγγελοι τοσαῦτα τῷ Γέλωνι χρηματισάμενοι ἀπέπλεον. Γέλων δὲ πρὸς ταῦτα δείσας μὲν περὶ τοῖσι Ἕλλησι μὴ οὐ δύνωνται [b] τὸν βάρβαρον ὑπερβαλέσθαι, δεινὸν δὲ καὶ οὐκ ἀνασχετὸν ποιησάμενος ἐλθὼν ἐς Πελοπόννησον ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων, ἐὼν Σικελίης τύραννος, ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν ἠμέλησε, ὁ δὲ ἄλλης εἴχετο. ἐπεί τε γὰρ τάχιστα ἐπύθετο τὸν Πέρσην διαβεβηκότα τὸν Ἑλλήσποντον, πέμπει πεντηκοντέροισι τρισὶ Κάδμον τὸν Σκύθεω, ἄνδρα Κῷον, ἐς Δελφοὺς, ἔχοντα χρήματα πολλὰ, καὶ φιλίους λόγους, καραδοκήσοντα τὴν μάχην, ᾗ πεσέεται· καὶ ἢν μὲν ὁ βάρβαρος νικᾷ, τά τε χρήματα αὐτῷ διδόναι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ, τῶν ἄρχει ὁ Γέλων· ἢν δὲ οἱ Ἕλληνες, ὀπίσω ἀπάγειν. Ὁ δὲ Κάδμος οὗτος, πρότερον τούτων παραδεξάμενος παρὰ πατρὸς τὴν τυραννίδα Κῴων, εὖ βεβηκυῖαν, ἑκών τε εἶναι, καὶ δεινοῦ ἐπιόντος οὐδενὸς, ἀλλ᾽ ἀπὸ [c] δικαιοσύνης, ἐς μέσον Κῴοισι καταθεὶς τὴν ἀρχὴν, οἴχετο ἐς Σικελίην. ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην τὴν ἐς Μεσσήνην [d] μεταβαλοῦσαν τοὔνομα. τοῦτον δὴ ὦν ὁ Γέλων τὸν Κάδμον καὶ τοιούτῳ τρόπῳ [e] ἀπικόμενον, διὰ δικαιοσύνην, τήν οἱ αὐτὸς ἄλλην συνῄδεε ἐοῦσαν, ἔπεμπε. ὃς ἐπὶ τοῖσι ἄλλοισι δικαίοισι τοῖσι ἐξ ἑωϋτοῦ ἐργασμένοισι, καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτων ἐλείπετο. κρατήσας γὰρ μεγάλων χρημάτων, τῶν οἱ Γέλων ἐπετράπετο, παρεὸν κατασχέσθαι, οὐκ ἐθέλησε· ἀλλ᾽ ἐπεὶ οἱ Ἕλληνες ἐπεκράτησαν τῇ ναυμαχίῃ, καὶ Ξέρξης οἰχώκεε ἀπελαύνων, καὶ δὴ καὶ ἐκεῖνος ἀπίκετο ἐς τὴν Σικελίην, ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων. Λέγεται δὲ καὶ τάδε ὑπὸ τῶν ἐν Σικελίῃ οἰκημένων, ὡς ὅμως καὶ μέλλων ἄρχεσθαι ὑπὸ Λακεδαιμονίων ὁ Γέλων, ἐβοήθησε ἂν τοῖσι Ἕλλησι, εἰ μὴ ὑπὸ Θήρωνος τοῦ Αἰνησιδήμου Ἀκραγαντίνων μουνάρχου ἐξελαθεὶς ἐξ Ἱμέρης Τήριλλος ὁ Κρινίππου, τύραννος ἐὼν Ἱμέρης, ἐπῆγε ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν χρόνον τοῦτον, Φοινίκων, καὶ Λιβύων,

præsint nequaquam. Quocirca quum
nihil cedentes totum obtinere velitis,
quamcelerrime hinc retro abscedatis, re-
nunciaturi Græciæ, ver ex anno illi
exemptum esse. Cujus dicti sensus hic
est, quem vult dicere; constat enim
probatissimam anni partem esse ver; ta-
lem esse suum exercitum in exercitu
Græcorum. Igitur si Græcia privare-
tur sua societate, quasi quoddam ver ex
anno sublatum esse conjectabat. Hoc 163
responso Gelonis accepto legati Græ-
corum abnavigarunt. Post hæc Gelon
timens quidem ille Græcis, ne supera-
re barbarum non possent, & tamen in-
dignum atque intolerandum sibi ratus,
ut profectus in Peloponnesum subesset
Lacedæmoniis, qui Siciliæ tyrannus es-
set, omissa hac via aliam iniit. Nam
simulatque audiit Persam transmisisse
Hellespontum, Delphos misit cum tri-
bus navibus quinquagenûm remorum
Cadmum Scythæ filium Coum, mul-
ta cum pecunia ac placidis verbis, ad
observandum quo casura esset pugna: ut
si barbarus vinceret, ei pecuniam tra-
deret terramque & aquam eorum loco-
rum quibus Gelon imperaret; sin vin-
cerent Græci, retro navigaret. Hic Cad- 164
mus ante id tempus quum tyrannidem
Coorum à patre accepisset bene ceden-
tem & nullo molesto incurrente, sed
sua sponte ob justitiam, in medium
Cois reddito imperio, in Siciliam ab-
iit. ubi una cum Samiis tenuit atque in-
coluit urbem Zanclam, cujus nomen in
Messanam mutatum est. Hunc igitur
Cadmum, hoc modo accedentem, Ge-
lon ob justitiam quam illi ex aliis rebus
adesse noverat, misit: qui homo præ-
ter alia quæ edidit opera justa, hoc non
minimum illorum reliquit; quod tan-
tum pecuniæ à Gelone commissum in-
tervertere quum posset, noluit, sed post-
eaquam Græci pugna navali superio-
res extitere, & Xerxes cum exercitu ab-
iit, ipse etiam in Siciliam rediit cum
omni pecunia. Fertur autem & hoc ab 165
iis qui Siciliam incolunt, Gelonem in-
ducto ad obtemperandum Lacedæmo-
niis animo, fuisse laturum Græcis au-
xilia, nisi Terillus Crinippi filius eje-
ctus ex Himera, ubi erat tyrannus, à
Therone Ænesidemi filio Agrigentino-
rum monarcho, contra ipsum adduxis-
set per id tempus Phœnicum & Afro-
rum

a οὐκέτι. ἐπεί. b δύνωνται. c ὑπό. d MS. habet ἐν Μεσσήνῃ. e καὶ τοιῷδε τρόπῳ.

rum & Iberorum & Ligurum & Elisycorum & Sardonum & Cyrniorum trecenta millia, duce eorum Amilcare Annonis filio Carthaginensium rege: quem Terillus conciliatum & hospitii necessitudine, & præcipue prompta animi voluntate Anaxilai Cretinei filii, Rhegini tyranni, qui filios suos Amilcari obsides dedit, induxit in Siciliam ulciscendi soceri caussa. habebat enim Anaxilaus in matrimonio Terilli filiam, nomine Cydippam. Ita Gelonem, quum nequiret auxilia Græcis ferre, Del-
166 phos misisse pecuniam. Præterea ajunt iidem contigisse, ut eodem die Gelon & Theron Amilcarem Carthaginensem in Sicilia superarint, quo Græci in Salamine Persam. Quinetiam Amilcarem, qui à patre quidem Carthaginensis, à matre vero Syracusanus erat, & ob virtutem rex Carthaginensium, quum conflixisset, prœlio victum, è conspectu fuisse ablatum audio, nec usquam gentium aut vivum aut mortuum comparuisse. omnia enim Gelonem indagando
167 lustravisse. Apud ipsos autem Carthaginenses illius imaginem servantes, hæc fama est, dum barbari cum Græcis in Sicilia ab aurora ad crepusculum pugnarent, (tamdiu enim traxisse dicitur conflictus) interea Amilcarem in castris manentem sacrificasse atque litasse in ingenti pyrâ integra corpora adolentem: sed quum conspiceret suos in fugam versos, ut erat adfundens libamenta sacris, sese in ignem misisse, atque ita combustum è conspectu sublatum. Cui, sive hoc modo, ut Phœnices, sive alio, ut Carthaginenses memorant, ex oculis ablato, partim sacrificant, partim extruxerunt monumenta in omnibus coloniarum urbibus & præcipuum in ipsa Carthagine. Hactenus quæ ad Siciliam
168 attinent. Corcyræi autem aliud legatis responderunt, aliud fecerunt. nam quum eos iidem qui in Siciliam ierant, adsumerent, iisdem quibus Gelonem verbis alloquuti, hi vero polliciti sunt confestim se auxilia missuros ac præsidio futuros, negantes sibi Græciam pereuntem neglectui habendam: quæ si collaberetur, nihil aliud sibi superesse, quam ut primo quoque die servirent; ideoque sibi, quoad maxime possent, illam esse adjuvandam. Hæc illi aspectu speciosa responderunt: at ubi ferre opem oportuit, aliud habentes in animo, sexaginta

βύων, καὶ Ἰβήρων, καὶ Λιγύων, καὶ Ἐλισύκων, καὶ Σαρδόνων, καὶ Κυρνίων τριήκοντα μυριάδας, καὶ στρατηγὸν αὐτέων, Ἀμίλκαν τὸν Ἄννωνος, Καρχηδονίων ἐόντα βασιλῆα. κατὰ ξεινίην τε τὴν ἑωυτοῦ ὁ Τήριλλος ἀναγνώσας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν Ἀναξίλεω τοῦ Κρητινέω προθυμίην, ὃς Ῥηγίου ἐὼν τύραννος, τὰ ἑωυτοῦ τέκνα δοὺς ὁμήρους Ἀμίλκᾳ, ἐπῆγέ μιν ἐπὶ τὴν Σικελίην, τιμωρέων τῷ πενθερῷ. Τηρίλλου γὰρ εἶχε θυγατέρα Ἀναξίλεως, τῇ οὔνομα ἦν Κυδίππη. οὕτω δὴ οὐκ οἷόν τε γενόμενον Γέλωνα βοηθέειν τοῖσι Ἕλλησι, ἀποπέμπειν ἐς Δελφοὺς τὰ χρήματα. Πρὸς δὲ, καὶ τάδε λέγουσι, ὡς συνέβη τῆς αὐτῆς ἡμέρης ἔν τε τῇ Σικελίῃ Γέλωνα καὶ Θήρωνα νικᾶν Ἀμίλκαν τὸν Καρχηδόνιον, καὶ ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην. τὸν δὲ Ἀμίλκαν, Καρχηδόνιον ἐόντα πρὸς πατρὸς, μητρόθεν δὲ Συρηκούσιον, βασιλεύσαντά τε, κατ' ἀνδραγαθίην, Καρχηδονίων, ὡς ἡ συμβολή τε ἐγίνετο, καὶ ὡς ἑσσοῦτο τῇ μάχῃ, ἀφανισθῆναι πυνθάνομαι. οὔτε γὰρ ζῶντα, οὔτε ἀποθανόντα φανῆναι οὐδαμοῦ γῆς· τὸ πᾶν γὰρ ἐπεξελθεῖν διζήμενον Γέλωνα. Ἔστι δὲ ὑπ' αὐτέων Καρχηδονίων ὅδε ὁ λόγος λεγόμενος, εἰκόνι χρεωμένων, ὡς οἱ μὲν βάρβαροι τοῖσι Ἕλλησι ἐν τῇ Σικελίῃ ἐμάχοντο, ἐξ ἠοῦς ἀρξάμενοι μέχρι δείλης ὀψίης· ἐπὶ τοσοῦτο γὰρ λέγεται ἑλκύσαι τὴν σύστασιν. ὁ δὲ Ἀμίλκας ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ, ἐθύετο καὶ ἐκαλλιερέετο ἐπὶ πυρῆς μεγάλης σώματα ὅλα καταγίζων· ἰδὼν δὲ τροπὴν τῶν ἑωυτοῦ γινομένην, ὡς ἔτυχε ἐπισπένδων τοῖσι ἱροῖσι, ὦσε ἑωυτὸν ἐς τὸ πῦρ. οὕτω δὴ κατακαυθέντα ἀφανισθῆναι. ἀφανισθέντι δὲ Ἀμίλκᾳ τρόπῳ εἴτε τοιούτῳ (ὡς Φοίνικες λέγουσι) εἴτε ἑτέρῳ, (ὡς Καρχηδόνιοι) τοῦτο μέν οἱ θύουσι, τοῦτο δὲ, μνήματα ἐποίησαν ἐν πάσῃσι τῇσι πόλισι τῶν ἀποικίδων· ἐν αὐτῇ τε μέγιστον Καρχηδόνι [a]. Τὰ μὲν ἀπὸ Σικελίης, τοσαῦτα. Κερκυραῖοι δὲ τάδε ὑποκρινάμενοι τοῖσι ἀγγέλοισι, τοιάδε ἐποίησαν· καὶ γὰρ τούτους παρελάμβανον οἱ αὐτοὶ οἵπερ καὶ ἐς Σικελίην ἀπίκοντο, λέγοντες τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ πρὸς Γέλωνα ἔλεγον· οἱ δὲ παραυτίκα μὲν ὑπίσχοντο πέμψειν τε καὶ ἀμυνέειν, φράζοντες ὡς οὔ σφι περιοπτέη ἐστὶ ἡ Ἑλλὰς ἀπολλυμένη· (ἢν γὰρ σφαλῇ, σφεῖς γε οὐδὲν ἄλλο ἢ δουλεύσουσι τῇ πρώτῃ τῶν ἡμερέων) ἀλλὰ τιμωρητέον εἴη ἐς τὸ δυνατώτατον. ὑπεκρίναντο μὲν οὕτω εὐπρόσωπα. ἐπεὶ δὲ ἔδει βοηθέειν, ἀλλὰ

a Καρχηδόνιοι.

ἀλλὰ νοέοντες, ἐπλήρωσαν νέας ἑξήκοντα. μόγις δὲ ἀναχθέντες, προσέμιξαν τῇ Πελοποννήσῳ. καὶ περὶ Πύλον καὶ Ταίναρον γῆς τῆς Λακεδαιμονίων ἀνεκώχευον τὰς νέας, καραδοκέοντες καὶ οὗτοι τὸν πόλεμον, ᾗ πεσέεται· ἀελπτέοντες μὲν τοὺς Ἕλληνας ὑπερβαλέεσθαι, δοκέοντες δὲ τὸν Πέρσην, κατακρατήσαντα πολλὸν, ἄρξειν πάσης τῆς Ἑλλάδος. ἐποίευν ὦν ἐπιτηδέως ἵνα ἔχωσι πρὸς τὸν Πέρσην τοιάδε [a], „Ὦ βασιλεῦ, ἡμεῖς, παραλαμβανόντων τῶν „Ἑλλήνων ἡμέας ἐς τὸν πόλεμον τοῦτον, ἔχον„τες δύναμιν οὐκ ἐλαχίστην, οὐδὲ νέας ἐλα„χίστας παρασχόντες ἂν, ἀλλὰ πλείστας, „μετά γε Ἀθηναίους, οὐκ ἐθελήσαμέν τοι ἀν„τιοῦσθαι, οὐδέ τι ἀποθύμιον ποιῆσαι. τοιαῦτα λέγοντες, ἤλπιζον πλέον τι τῶν ἄλλων οἴσεσθαι. τάπερ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρὸς δὲ τοὺς Ἕλληνας σφι σκῆψις ἐπεποίητο, τῇπερ δὴ καὶ ἐχρήσαντο. αἰτιωμένων γὰρ τῶν Ἑλλήνων ὅτι οὐκ ἐβοήθεον, ἔφασαν πληρῶσαι μὲν ἑξήκοντα τριήρεας, ὑπὸ δὲ ἐτησιέων ἀνέμων ὑπερβαλέειν Μαλέην οὐκ οἷοί τε γενέσθαι. οὕτω οὐκ ἀπικέσθαι ἐς Σαλαμῖνα, καὶ οὐδεμιῇ κακότητι λειφθῆναι τῆς ναυμαχίης. οὗτοι μὲν οὕτω διεκρούσαντο τοὺς Ἕλληνας. Κρῆτες δὲ, ἐπεί τέ σφεας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τοῦ θεοῦ ἐπηρώτων εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυ„θίη ὑπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε „ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενελάω τιμωρημάτων Μίνως „ἔπεμψε, μηνίων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν οὐ „συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον „γενόμενον, ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης „ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης. λέγεται γὰρ Μίνεων [b] κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πραισίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἑλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. ὡς δὲ κατὰ Ἰηπυγίην γενέσθαι πλέοντας, ὑπολαβόντα σφεας χειμῶνα μέγαν ἐκβαλέειν ἐς τὴν γῆν. συναραχθέντων δὲ τῶν

ta naves instruxere: ægreque in altum evecti, Peloponneso applicuere, ac circa Pylon ac Tænaron oræ Lacedæmoniorum naves in salo statuerunt; observantes & ipsi bellum quo caderet, desperantes quidem fore ut Græci superarent, sed opinantes Persam multo superiorem universæ Græciæ imperaturum. Itaque studio & astu id egerunt, ut hæc ad Persam haberent, Adsciscentibus nos Græcis ad hoc bellum, O rex, qui copias habemus non sane minimas & naves præbemus non minimas, sed plurimas secundum Athenienses, tamen adversus te ire noluimus, aut quippiam tibi ingratum facere. Hæc dicendo sperabant se plus aliquid quam ceteros ablaturos. quod etiam, ut mihi videtur, contigit. Ad Græcos autem excusationem paravere, qua etiam usi sunt. accusantibus enim Græcis quod opem non tulissent, dixere sexaginta se triremes armavisse, sed per ventos etesias superare Maleam nequisse: atque ita ad Salaminem non venisse, nec ullam malitiam in causa fuisse, ut post navalem pugnam venerint. Et isti quidem ita Græcos summoverunt. Cretes autem, post- 169
quam adsciti sunt ab iis Græcis quibus hoc negocium datum erat, ita faciendum putarunt, ut communiter Delphos mitterent consultores deum rogaturos, numquid sibi satius foret Græciam defendere. Quibus Pythia respondit, O stulti, reprehendite quæcunque ob ultionem Menelai vobis Minos misit, indicans lacrimas. Quoniam illi quidem non adjuverunt ulcisci in illo cædem in Camico factam: vos autem in illis mulierem è Sparta à viro barbaro raptam. Hæc Cretes allata ubi audiere, ab auxilio ferendo supersedere. Siquidem fertur, Mi- 170
noëm, quum Dædalum vestigans in Sicaniam, quæ nunc Sicilia dicitur, pervenisset, violenta nece occubuisse: interjecto deinde tempore omnes Cretes, præter Polichnitanos & Præsios, divinitus impulsos, cum magna classe in Sicaniam trajecisse, & quinquennio obsedisse Camicum, quam mea ætate Agrigentini incolunt: ad extremum quum neque illam expugnare possent, neque permanere, fame compulsos relicta urbe abiisse: & dum circa Japygiam cursum tenerent, ingenti eos tempestate adorta, in terram fuisse ejectos: laceratisque

a Πέρσῃ λέγειν τοιάδε. b Μίνω.

tiſque navibus, quia nullus in Cretam receptus oſtendebatur, illic ſubſidentes urbem Hyriam condidiſſe: & mutato nomine pro Cretibus Japyges Meſſapios eſſe effectos, & pro inſulanis continentis incolas: & ab urbe Hyria alias incoluiſſe. quas diu poſt Tarentini evertentes, magnam in ruinam devenere, ut hæc maxima cædes omnium quas novimus, extiterit, tum ipſorum Tarentinorum, tum Rheginorum, qui à Micytho Chœri filio ad tria millia civium adacti opem ferre Tarentinis, interiere. Ipſorum autem Tarentinorum qui cæſi ſunt, numerus non eſt initus. Micythus autem, quum Anaxilai famulus eſſet, procurator Rhegii relictus, ubi ex ea urbe excidit, Tegeam Arcadum incoluit, compluresque ſtatuas in Olym-
171 pia conſecravit. Sed mihi Rheginorum & Tarentinorum res ſint interpoſitio hiſtoriæ. In Cretam igitur deſolatam Præſii ajunt cum alios homines, tum præcipue Græcos immigraſſe: tertiaque à morte Minois ætate, res Trojanas fuiſſe, in quibus non deterrimos extitiſſe Cretes Menelai defenſores: & ob id eos Troja reverſos una cum ſuis ovibus fame peſtilentiaque correptos, iterumque deſolatam Cretam cum reliquis, à tertiis Cretenſibus habitari. Harum rerum memoriam refricando, Pythia illos ad ferenda Græcis auxilia ani-
172 matos cohibuit. At Theſſali neceſſitate ſubacti circa initia Medorum partes foverunt, quum oſtenderent non placere ſibi quæ Alcuadæ excogitaſſent. nam quumprimum audierunt Perſam trajicere in Europam, legatos ad Iſthmum mittunt, ubi proviſores Græciæ delecti è civitatibus coacti erant, quæ de Græcia meliora cogitabant. Ad quos poſtquam venere legati Theſſalorum, ita verba fecere, Viri Græci, Olympicum ingreſſum cuſtodiri expedit, ut Theſſalia pariter atque omnis Græcia ſit ſepta ab bello. Nos equidem ad cuſtodiendum ſimul parati ſumus: ſed vos quoque debetis multum mittere copiarum; quas niſi mittatis, ſcitote nos pactionem inituros eſſe cum Perſa. Neque enim decet nos adeo ante ceteram Græciam poſitos pro vobis ſolos occumbere. Quibus ferre opem ſi recuſatis, nullam poteſtis injungere neceſſitatem. Nulla namque fortior neceſſitas eſt imbecil-

τῶν πλοίων, οὐδεμίην γάρ σφι ἔτι κομιδὴν ἐς Κρήτην φαίνεσθαι, ἐνθαῦτα Ὑρίην πόλιν κτίσαντας, καταμεῖναί τε· καὶ μεταβαλόντας, ἀντὶ μὲν Κρητῶν, Ἰήπυγας Μεσσαπίους γενέσθαι, ἀντὶ δὲ τοῦ εἶναι νησιώτας, ἠπειρώτας. ἀπὸ δὲ Ὑρίης πόλιος τὰς ἄλλας οἰκῆσαι, τὰς δὴ Ταραντῖνοι χρόνῳ ὕστερον πολλῷ ἐξανιστάντες, προσέπταισαν μεγάλως· ὥστε φόνος Ἑλληνικὸς μέγιστος οὗτος δὴ ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, αὐτέων τε Ταραντίνων καὶ Ῥηγίνων· οἳ ὑπὸ Μικύθου τοῦ Χοίρου ἀναγκαζόμενοι τῶν ἀστῶν, καὶ ἀπικόμενοι τιμωροὶ Ταραντίνοισι, ἀπέθανον τρισχίλιοι οὕτω. αὐτέων δὲ Ταραντίνων οὐκ ἐπῆν ἀριθμός. ὁ δὲ Μίκυθος, οἰκέτης ἐὼν Ἀναξίλεω, ἐπίτροπος Ῥηγίου καταλέλειπτο οὗτος. ὅσπερ ἐκπεσὼν ἐκ Ῥηγίου, καὶ Τεγέην τὴν Ἀρκάδων οἰκήσας, ἀνέθηκε ἐν Ὀλυμπίῃ τοὺς πολλοὺς ἀνδριάντας. Ἀλλὰ τὰ μὲν κατὰ Ῥηγίνους τε καὶ Ταραντίνους, τοῦ λόγου μοι παρενθήκη γέγονε· ἐς δὲ τὴν Κρήτην ἐρημωθεῖσαν, ὡς λέγουσι Πραίσιοι, ἐσοικίζεσθαι ἄλλους τε ἀνθρώπους, καὶ μάλιστα Ἕλληνας· τρίτῃ δὲ γενεῇ μετὰ Μίνεω [a] τελευτήσαντα, γενέσθαι τὰ Τρωϊκά· ἐν τοῖσι οὐ φλαυροτάτους φαίνεσθαι ἐόντας Κρῆτας τιμωροὺς Μενέλεω. ἀπὸ τούτων δέ σφι ἀπονοστήσασι ἐκ Τροίης [b], λιμόν τε καὶ λοιμὸν γενέσθαι καὶ αὐτοῖσι καὶ τοῖσι προβάτοισι· ἔς τε τὸ δεύτερον ἐρημωθείσης Κρήτης μετὰ τῶν ὑπολοίπων, τρίτους αὐτὴν νῦν νέμεσθαι Κρῆτας. ἡ μὲν δὴ Πυθίη ὑπομνήσασα ταῦτα, ἔσχε βουλομένους τιμωρέειν τοῖσι Ἕλλησι. Θεσσαλοὶ δὲ ὑπὸ ἀναγκαίης τὸ πρῶτον ἐμήδισαν, ὡς διέδεξαν, ὅτι οὔ σφιν ἥνδανε τὰ οἱ Ἀλευάδαι ἐμηχανέωντο. ἐπεί τε γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα μέλλοντα διαβαίνειν τὸν Πέρσην ἐς τὴν Εὐρώπην, πέμπουσι ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἀγγέλους. ἐν δὲ τῷ Ἰσθμῷ ἔσαν ἁλισμένοι πρόβουλοι τῆς Ἑλλάδος, ἀραιρημένοι ἀπὸ τῶν πολίων τῶν τὰ ἀμείνω φρονεουσέων περὶ τὴν Ἑλλάδα. ἀπικόμενοι δὲ ἐπὶ τούτους τῶν Θεσσαλῶν οἱ ἄγγελοι, ἔλεγον, Ἄνδρες Ἕλληνες, δεῖ φυλάσσεσθαι τὴν ἐσβολὴν τὴν Ὀλυμπικὴν, ἵνα Θεσσαλίη τε καὶ ἡ σύμπασα ἡ Ἑλλὰς ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου. ἡμέες μέν νυν ἕτοιμοι εἰμὲν συμφυλάσσειν. πέμπειν δὲ χρὴ καὶ ὑμέας στρατιὴν πολλήν· ὡς εἰ μὴ πέμψετε, ἐπίστασθε ἡμέας ὁμολογήσειν τῷ Πέρσῃ. οὐ γάρ τοι προκατημένους τοσοῦτο πρὸ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος μούνους πρὸ ὑμέων δεῖ ἀπολέσθαι· βοηθέειν δὲ οὐ βουλόμενοι, ἀναγκαίην ἡμῖν οὐδεμίην οἷοί τέ ἐστε προσφέρειν. οὐδαμὰ γὰρ ἀδυνασίης ἀνάγκη κρέσσων

a Μίνωι b Κρήτης.

Irrita auxilia Thessalis missa; ideo Medorum amicis. Græca consilia de Thermopylis ad belli sedem eligendis.

„ἔφυ. ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην „μηχανεώμενοι. ταῦτα ἔλεγον οἱ Θεσσαλοί. Οἱ δὲ Ἕλληνες πρὸς ταῦτα ἐβουλεύσαντο ἐς Θεσσαλίην πέμπειν κατὰ θάλασσαν πεζὸν στρατὸν φυλάξοντα τὴν ἐσβολήν. ὡς δὲ συνελέχθη ὁ στρατὸς, ἔπλεε δι' Εὐρίπου. ἀπικόμενος δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἐς Ἄλον [a], ἀποβὰς ἐπορεύετο ἐς Θεσσαλίην, τὰς νέας αὐτοῦ καταλιπών. καὶ ἀπίκετο [b] ἐς τὰ Τέμπεα ἐς τὴν ἐσβολὴν, ἥπερ ἀπὸ Μακεδονίης τῆς κάτω ἐς Θεσσαλίην φέρει παρὰ Πηνειὸν ποταμὸν, μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τοῦ ὄρεος ἐόντα καὶ τῆς Ὄσσης. ἐνθαῦτα ἐστρατοπεδεύοντο τῶν Ἑλλήνων κατὰ μυρίους ὁπλῖται συλλεγέντες· καί σφι προσῆν ἡ τῶν Θεσσαλῶν ἵππος. ἐστρατήγεε δὲ Λακεδαιμονίων μὲν, Εὐαίνετος ὁ Καρήνου ἐκ τῶν [c] πολεμάρχων ἀραιρημένος, γένεος μέντοι ἐὼν οὐ τοῦ βασιληΐου· Ἀθηναίων δὲ, Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος. ἔμειναν δὲ ὀλίγας ἡμέρας ἐνθαῦτα. ἀπικόμενοι γὰρ ἄγγελοι παρὰ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀμύντεω, ἀνδρὸς Μακεδόνος, συνεβούλευόν σφι ἀπαλλάσσεσθαι, μηδὲ μένοντας ἐν τῇ ἐσβολῇ, καταπατηθῆναι ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἐπιόντος· σημαίνοντες τὸ πλῆθός τε τῆς στρατιῆς καὶ τὰς νέας. ὡς δὲ οὗτοί σφι ταῦτα συνεβούλευον, (χρηστὰ γὰρ ἐδόκεον συμβουλεύειν, καί σφι εὔνοος ἐφαίνετο ἐὼν ὁ Μακεδὼν) ἐπείθοντο. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδίη ἦν τὸ πεῖθον, ὡς ἐπύθοντο καὶ ἄλλην ἐοῦσαν ἐσβολὴν ἐς Θεσσαλοὺς κατὰ τὴν ἄνω Μακεδονίην διὰ Περραιβῶν κατὰ Γόννον πόλιν, τῇπερ δὴ καὶ ἐσέβαλε ἡ στρατιὴ ἡ Ξέρξεω. καταβάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τὰς νέας, ὀπίσω ἐπορεύοντο ἐς τὸν Ἰσθμόν. Αὕτη ἐγένετο ἡ ἐς Θεσσαλίην στρατιὴ, βασιλέος τε μέλλοντος διαβαίνειν ἐς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ ἐόντος ἤδη ἐν Ἀβύδῳ. Θεσσαλοὶ δὲ ἐρημωθέντες συμμάχων, οὕτω δὴ ἐμήδισαν προθύμως, οὐδέ τι ἐνδοιαστῶς, ὥστε ἐν τοῖσι πρήγμασι ἐφαίνοντο βασιλέϊ ἄνδρες ἐόντες χρησιμώτατοι. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπεί τε ἀπίκατο [d] ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἐβουλεύοντο πρὸς τὰ λεχθέντα ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ᾗ τε στήσονται τὸν πόλεμον καὶ ἐν οἵοισι χώροισι. ἡ νικῶσα δὲ γνώμη ἐγένετο, τὴν ἐν Θερμοπύλῃσι ἐσβολὴν φυλάξαι. στεινοτέρη γὰρ ἐφαίνετο ἐοῦσα τῆς ἐς Θεσσαλίην [e], καὶ ἅμα ἀγχοτέρη τε τῆς ἑωϋτῶν. τὴν δὲ ἀτραπὸν δι' ἣν ἥλωσαν οἱ ἁλόντες Ἑλλήνων ἐν Θερμοπύλῃσι, οὐδὲ ᾔδεσαν ἐοῦσαν πρότερον ἤπερ ἀπικόμενοι ἐς Θερμοπύλας ἐπύθοντο Τρηχινίων. ταύτην ὦν ἐβουλεύσαντο φυλάσσοντες τὴν ἐσβολὴν, μὴ

becillitate. Itaque nosmet ipsi aliquam salutem comparare conabimur. Hæc Thessali. Ob quæ Græci illuc mitten- 173
dum decrevere exercitum pedestrem per mare ad ingressum custodiendum. Exercitus, ubi coactus est, per EUripum navigavit. Qui postquam ad Alum Achaiæ pervenit, egressus, relictis illic navibus, in Thessaliam contendit, & ad Tempe pervenit, ad ingressum, qui ab inferiore Macedonia in Thessaliam fert, juxta amnem Peneum inter Olympum & Ossam montes. Ibi castra posuere Græci, ad decem millia gravis armaturæ coacti: quibus aderat Thessalorum equitatus, ducibus Lacedæmoniorum quidem EUæneto Careni filio, delecto ex polemarchis, quamquam non esset è regio genere; Atheniensium autem, Themistocle Neoclis filio. Verum paucos illic dies morati sunt. advenientes enim ab Alexandro Amyntæ filio viro Macedone legati, suaserunt eis ut discederent, ne in illo ingressu perstantes, ab exercitu irrumpente proculcarentur; multitudinem terrestrem nauticamque indicando. Horum consilio Græci (nam & bene sibi consuli, & bono erga ipsos animo Macedo esse videbatur) obtemperaverunt. Quamquam mihi videtur diffidentia id suasisse, quum audirent alium etiam esse in Thessalos ingressum per Perrhæbos, in superiori Macedonia, juxta urbem Gonnon, quâ & transivit exercitus Xerxis. Ita Græci ad naves regressi, rursus ad Isthmum se receperunt. Hæc fuit in Thessaliam 174
sumpta expeditio, dum rex in Europam ex Asia transiturus erat, & Abydi jam agebat. A sociis autem deserti Thessali, ita prompti ad Medos transiere, jam nihil ambigentes, ut in rebus gerendis sese regi præstiterint utilissimos. Græ- 175
ci autem ad Isthmum reversi, ob ea quæ ab Alexandro dicta erant, consultabant & qua bellum statuerent, & quibus in locis. evicitque hæc sententia, ut præsidio aditum Thermopylarum custodirent, quippe qui videbatur & angustior quam ille Thessaliæ, & simul ipsorum terræ propinquior. Nam semitam qua intercepti sunt apud Thermopylas ne quidem noverant illi Græci qui capti sunt, prius quam ingressi Thermopylas ab Trachiniis sciscitati sunt. Hunc igitur aditum tuendo decreverunt, non sinere

a Ἄλ.ον. b ἀπικέατο. c Καρίνου τ. d ἀπ

re barbarum transire in Græciam, utque classis navigaret in Histiæotidem oram super Artemisium. Hæc enim loca inter se vicina sunt, ut audiri utrinque possint quæ apud alteros gerantur.
176 Quæ loca ita se habent: Artemisium quidem à pelago Thracico, ex laxitate in arctum cogitur trajectum, qui est inter insulam Sciathum & continentem Magnesiam: ab angustiis autem EUbœæ jam Artemisium excipit litus, in quo est Dianæ templum. Ingressus vero in Græciam per Trachinem, ubi arctissimus, dimidiati plethri est. quanquam ad cæteram regionem non est hic locus arctissimus, sed ante postque Thermopylas: juxtaque Alpenos à tergo sitos, tantummodo ad agendum vehiculum via patet: anterius etiam juxta flumen Phœnicem, prope urbem Anthelam solùm agendo vehiculo rursus via sufficit. Thermopylarum autem quod ad occasum vergit, mons est inaccessus & præalti præcipitii, procedens usque ad OEtam. quod autem viæ vergit ad auroram, mare excipit ac vada. In hoc autem ingressu sunt calida lavacra, quæ *χύτρους, id est ollas*, indigenæ vocant: & prope illa est ara Herculi extructa. Ad hos ingressus, murus ædificatus erat, & olim portæ aderant. Eum autem murum ædificaverant Phocenses metu Thessalorum, quoniam illi ex Thesprotis veniebant antea Æolidis terræ habitatores, quam nunc possident; quippe Thessalis conantibus eos evertere, hoc præsidio imposito se tutabantur: aquamque illam calidam in ingressum immisere, ut esset lacunosus locus; omnia excogitantes, ne in suam terram Thessali incursarent. Hic tamen antiquus murus quondam extructus, majori ex parte jam vetustate erat collapsus: quem qui rursus excitaverunt, visum est illis faciendum ut illac barbarum arcerent à Græcia. Est autem proxime viam vicus nomine Alpeni, unde frumentari Græ-
177 ci statuerant. Et hæc quidem loca videbantur Græcis opportuna. cuncta enim ante rimati atque ratiocinati, ubi barbari neque multitudine neque equitatu uti possent, ibi illum Græciæ turbatorem excipere statuerunt. Postea vero quam Persam in Pieria esse audiere, ex Isthmo digressi sunt; peditatus ad Thermopylas insidendas, ceteri mari, ad Artemisium.

μὴ παριέναι ἐς τὴν Ἑλλάδα τὸν βάρβαρον, τὸν δὲ ναυτικὸν στρατὸν πλέειν ἐπὶ γῆς τῆς Ἱστιαιώτιδος ἐπὶ Ἀρτεμίσιον· ταῦτα γὰρ ἀγχοῦ τε ἀλλήλων ἐστὶ, ὥστε πυνθάνεσθαι τὰ κατ' ἑτέρους ἐόντα. Οἵ τε χῶροι οὕτως ἔχουσι· τοῦτο μὲν τὸ Ἀρτεμίσιον ἐκ τοῦ πελάγεος τοῦ Θρηικίου ἐξ εὐρέος συνάγεται ἐς στεινὸν πόρον, τὸν μεταξὺ ἐόντα νήσου τε Σκιάθου καὶ ἠπείρου Μαγνησίης· ἐκ δὲ τοῦ στεινοῦ τῆς Εὐβοίης, ἤδη τὸ Ἀρτεμίσιον δέκεται [a] αἰγιαλός· ἐν δὲ, Ἀρτέμιδος ἱρόν. ἡ δὲ αὖ διὰ Τρηχῖνος ἔσοδος ἐς τὴν Ἑλλάδα, ἐστὶ, τῇ στεινοτάτη, ἡμίπλεθρον· οὐ μέντοι κατὰ τοῦτό γ' ἐστὶ τὸ στεινότατον τῆς χώρης τῆς ἄλλης, ἀλλ' ἔμπροσθέν τε Θερμοπυλέων καὶ ὄπισθεν· κατά τε Ἀλπηνοὺς ὄπισθεν ἐόντας ἀμαξιτὸς [b] μούνη, καὶ ἔμπροσθεν κατὰ Φοίνικα ποταμὸν, ἀγχοῦ Ἀνθήλης πόλιος, ἀμαξιτὸς ἄλλη μούνη. τῶν δὲ Θερμοπυλέων τὸ μὲν πρὸς ἑσπέρης, ὄρος ἄβατόν τε καὶ ἀπόκρημνον, ὑψηλὸν, ἀνατεῖνον ἐς τὴν Οἴτην. τὸ δὲ πρὸς τὴν ἠῶ τῆς ὁδοῦ, θάλασσα ὑποδέκεται καὶ τενάγεα. ἔστι δὲ ἐν τῇ ἐσόδῳ ταύτῃ θερμὰ λουτρὰ, τὰ χύτρους καλέουσι οἱ ἐπιχώριοι· καὶ βωμὸς ἵδρυται Ἡρακλέος ἐπ' αὐτοῖσι. ἐδέδμητο δὲ τεῖχος κατὰ ταύτας τὰς ἐσβολάς· καὶ τό γε τοπαλαιὸν [c] πύλαι ἐπῆσαν. ἔδειμαν δὲ Φωκέες τὸ τεῖχος, δείσαντες, ἐπεὶ Θεσσαλοὶ ἦλθον ἐκ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες [d] γῆν τὴν Αἰολίδα, τήνπερ νῦν ἐκτέαται. ἅτε δὴ πειρωμένων τῶν Θεσσαλῶν καταστρέφεσθαί σφεας, τοῦτο προεφυλάξαντο οἱ Φωκέες· καὶ τὸ ὕδωρ τὸ θερμὸν τότε ἐπῆκαν ἐπὶ τὴν ἔσοδον, ὡς ἂν χαραδρωθείη ὁ χῶρος· πᾶν μηχανεώμενοι ὅκως μή σφι ἐσβάλοιεν οἱ Θεσσαλοὶ ἐπὶ τὴν χώρην. τὸ μέν νυν τεῖχος τὸ ἀρχαῖον ἐκ παλαιοῦ τε ἐδέδμητο, καὶ τὸ πλέον αὐτοῦ ἤδη ὑπὸ χρόνου ἔκειτο. τοῖσι δὲ αὖτις ὀρθώσασι, ἔδοξε ταύτῃ ἀπαμύνειν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος τὸν βάρβαρον. κώμη δέ ἐστι ἀγχοτάτω τῆς ὁδοῦ, Ἀλπηνοὶ οὔνομα· ἐκ ταύτης δὲ ἐπισιτιεῖσθαι ἐλογίζοντο οἱ Ἕλληνες. Οἱ μέν νυν χῶροι οὗτοι τοῖσι Ἕλλησι εἶναι ἐμφαίνοντο [e] ἐπιτήδεοι. ἅπαντα γὰρ προσκεψάμενοι καὶ ἐπιλογισθέντες, ὅτι οὔτε πλήθεϊ ἕξουσι χρᾶσθαι οἱ βάρβαροι, οὔτε ἵππῳ, ταύτῃ σφι ἔδοξε δέκεσθαι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. ὡς δὲ ἐπύθοντο τὸν Πέρσην ἐόντα ἐν Πιερίῃ, διαλυθέντες ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ, ἐστρατεύοντο αὐτῶν οἱ μὲν, ἐς Θερμοπύλας πεζῇ, ἄλλοι δὲ, κατὰ θάλασσαν ἐπ' Ἀρτεμίσιον.

a ἐκδέκεται. b ἐόντας ἐοῦσα ἀμαξιτός. c τό γε παλαιόν. d οἰκήσοντες. e ἐφαίνοντο.

Oraculum Delphis datum de ventis Græciæ adjutoribus. Thyia locus. Decem naves præmissæ ex classe Persica fugant tres Græcas naves ad Sciathum & mox capiunt, Leon & Pythes.

τεμίσιον. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον διαταχθέντες· Δελφοὶ δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐχρηστηριάζοντο τῷ θεῷ, ὑπὲρ ἑωυτῶν καὶ τῆς Ἑλλάδος καταῤῥωδηκότες. καί σφι ἐχρήσθη ἀνέμοισι εὔχεσθαι· μεγάλους γὰρ τούτους ἔσεσθαι τῇ Ἑλλάδι συμμάχους. Δελφοὶ δὲ δεξάμενοι τὸ μαντήιον, πρῶτα μὲν Ἑλλήνων τοῖσι βουλομένοισι εἶναι ἐλευθέροισι, ἐξήγγειλαν τὰ χρησθέντα αὐτοῖσι. καί σφι δεινῶς καταῤῥωδέουσι τὸν βάρβαρον ἐξαγγείλαντες, χάριν ἀθάνατον κατέθεντο. μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Δελφοὶ τοῖσι ἀνέμοισι βωμόν τε ἀπέδεξαν ἐν Θυίῃς, (τῇπερ τῆς Κηφισσοῦ θυγατρὸς Θυίης τὸ τέμενός ἐστι, ἐπ' ἧς καὶ ὁ χῶρος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει) καὶ θυσίῃσί σφεας μετήισαν. Δελφοὶ μὲν δὴ κατὰ τὸ χρηστήριον ἔτι καὶ νῦν τοὺς ἀνέμους ἱλάσκονται. Ὁ δὲ ναυτικὸς Ξέρξεω στρατὸς ὁρμεώμενος ἐκ Θέρμης πόλιος, παρέβαλε νηυσὶ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι δέκα, ἰθὺ Σκιάθου· ἔνθα ἦσαν προφυλάσσουσαι νέες τρεῖς Ἑλληνίδες, Τροιζηνίη τε καὶ Αἰγιναίη[a] καὶ Ἀττική. προϊδόντες δὲ οὗτοι τὰς νέας τῶν βαρβάρων, ἐς φυγὴν ὥρμησαν. Τὴν μὲν δὴ Τροιζηνίην, τῆς ἦρχε Πρηξῖνος, αὐτίκα αἱρέουσι ἐπισπόμενοι οἱ βάρβαροι. καὶ ἔπειτα τῶν ἐπιβατέων αὐτῆς τὸν καλλιστεύοντα ἀγαγόντες ἐπὶ τῆς πρῴρης τῆς νηὸς ἔσφαξαν, διαδέξιον ποιεύμενοι τὸν εἷλον τῶν Ἑλλήνων πρῶτον καὶ κάλλιστον. τῷ δὲ σφαγιασθέντι τούτῳ τοὔνομα ἦν Λέων. τάχα δ' ἄν τι καὶ τοῦ οὐνόματος ἐπαύροιτο. Ἡ δὲ Αἰγιναίη, τῆς ἐτριηράρχεε Ἀσωνίδης, καί τινά σφι θόρυβον παρέσχε, Πύθεω τοῦ Ἰσχενόου ἐπιβατεύοντος, ἀνδρὸς ἀρίστου γενομένου ταύτην τὴν ἡμέρην· ὅς, ἐπειδὴ ἡ ναῦς ἡλίσκετο, ἐς τοῦτο ἀντεῖχε μαχόμενος, ἐς ὃ κατεκρεουργήθη ἅπας. ὡς δὲ πεσὼν οὐκ ἀπέθανε, ἀλλ' ἦν ἔμπνοος, οἱ Πέρσαι οἵπερ ἐπεβάτευον ἐπὶ τῶν νεῶν, δι' ἀρετὴν τὴν ἐκείνου, περιποιῆσαί μιν περὶ πλείστου ἐποιήσαντο, σμύρνῃσί τε ἰώμενοι τὰ ἕλκεα, καὶ σινδόνος βυσσίνης τελαμῶσι κατειλίσσοντες. καί μιν, ὡς ὀπίσω ἀπίκοντο ἐς τὸ ἑωυτῶν στρατόπεδον, ἐπεδείκνυσαν ἐκπαγλεόμενοι πάσῃ τῇ στρατιῇ, περιέποντες εὖ· τοὺς δὲ ἄλλους τοὺς ἔλαβον ἐν τῇ νηὶ ταύτῃ, περιεῖπον ὡς ἀνδράποδα. Αἱ μὲν δὴ δύο τῶν νεῶν οὕτω ἐχειρώθησαν. ἡ δὲ τρίτη, τῆς ἐτριηράρχεε Φίρμος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φεύγουσα, ἐξοκέλλει ἐς τὰς ἐμβολὰς τοῦ Πηνειοῦ· καὶ τοῦ μὲν σκάφεος ἐκράτησαν οἱ βάρβαροι, τῶν δὲ ἀνδρῶν, οὔ. ὡς γὰρ δὴ τάχιστα ἐπώκειλαν τὴν νέα οἱ Ἀθηναῖοι, ἀποθορόντες, κατὰ Θεσσαλίην πορευόμενοι ἐκομίσθησαν

a Αἰγινίη.

temisium. Et Græci quidem ex jussu 178
propere ad succurrendum tendunt; interea vero Delphi deum consuluere, de seipsis & de Græcia soliciti. His responsum est ut ventos precarentur: illos enim maximos fore Græciæ auxiliatores. Delphi quod accepere oraculum, cum iis primum Græcis communicavere quibus libertas cordi erat; quo nuncio illos quod barbarum magnopere timerent, immortali beneficio demeruere. Deinde statuta ventis ara in Thyiæ, ubi fanum est Thyiæ Cephissi filiæ, à qua & locus hic habet nomen, etiam hostiis illos prosequuti sunt: propter quod oraculum etiam nunc Delphi ventos propitiant.
Nauticus autem Xerxis exercitus ex ur- 179
be Therma movens, decem ex omnibus navibus velocissimas recta trajecit in Sciathum, ubi erant tres præsidiariæ naves Græcæ, Trœzenia, Æginæa, Attica: quæ prospicientes barbarorum naves, in fugam se proripuerunt. Sed ex 180
iis Trœzeniam, cui præerat Praxinus, insequuti barbari, continuo capiunt; ac deinde strenuissimum propugnatorum ejus ducentes, in prora navis jugulant, perfaustum existimantes, quem primum & strenuissimum Græcorum ceperant: huic autem, quem mactaverunt, nomen erat Leon; fortasse etiam non nihil ipso nomine fruitus est. Æginæa vero, cu- 181
jus trierarchus erat Asonides, nonnihil tumultus hostibus præstitit, quod inter propugnatores erat Pythes Ischenoi filius, vir eo die præstantissimus; qui quum caperetur navis, tamen eousque pugnando restitit, donec totus in frusta carnis concisus est; quumque collapsus non esset mortuus, sed spiraret, Persæ qui in navibus militarem operam præstabant, admiratione virtutis, magnum operæ pretium putaverunt servare, vulnera myrrha sanantes, sindonisque byssinæ fasciis obvolventes. ac rursus in castra sua reversi, hominem universo exercitui ostentabant admirabundi, ac probe excipientes: quum alios quos in eadem navi ceperant, tanquam mancipia tractarent. Duabus navibus ita in- 182
terceptis, tertia, cui præerat Phirmus vir Atheniensis, dum fugit, ad ostia Penei impacta est; qua sine viris barbari potiti sunt. nam Athenienses, simulatque navem impegerunt, ab ea desilientes, iter Thessaliam intenderunt, seque

Græci hinc ab Artemisio se receperunt Chalcidem. Persæ tribus navibus scopulo Myrmeci impactis processerunt ad oram Magnesiæ Sepiadem incolumes. Summa navium, propugnatorum, nautarum, peditum, equitum, lixarum.

seque Athenas receperunt. Hujus rei per ignes è Sciatho editos facti certiores Græci qui ad Artemisium castra habebant, & ob id perterriti, illinc Chalcidem concesserunt quidem ad EUripum tutandum, relictis tamen per edita EUbœæ loca diurnis speculatoribus.
183 Ex illis autem decem barbarorum navibus tres ad saxum, quod est inter Sciathum & Magnesiam, nomine Myrmecem, invectæ sunt. quo loco ubi barbari lapideam columnam apportatam imposuere, ipsi qui ex Therma solverunt, postquam omnia ante oculos fuerunt pura, cum totâ classe adnavigabant undecim diebus ex quo rex à Therma discesserat, interpositis: sed eos ad id saxum quod erat in trajectu deducebat præcipue Scyrius Pammon. Hinc totum diem navigantes barbari, partem oræ Magnesiæ peragunt ad Sepiadem, & litus quod est inter urbem Casthanæam & oram Sepi-
184 adem. Ad hunc usque locum atque Thermopylas exsors malorum Xerxis exercitus fuit: & adhuc multitudo erat, quemadmodum ego conjiciendo invenio navium quidem ex Asia mille ducentarum septem antiquam turbam è singulis nationibus millia ducenta & quadraginta unum ac quadringentos, ducenos supputando viros in unaquaque nave: & in his navibus præter indigenas singularum propugnatores, erant Persarum Medorumque ac Sacarum triceni epibatæ. Hæc alia turba constabat ex triginta sex millibus, ducentisque ac decem. Adjiciam autem huic & superiori numero eos qui sunt ex navibus quinquaginta remorum, supponens, quidquid plus erat in eis aut minus, ad singulas octoginta viros. Quarum navium summa, ut superius jam à me dictum est, trium millium fuit. ita in eis fuerint virorum ducenta & quadraginta millia. Hæc igitur erat classis ex Asia, quingentorum & decem millium virorum in universum, & præterea septem millium sexcentorum decem. Peditatus fuit decies septies centenum millium: equitatus, octoginta millium: quibus addo Arabes qui camelos, Afros qui currus agitabant, quos facio viginti millium. Quæ copiæ classiariæ & terrestres in summam redactæ fiunt ter & vicies centena & præterea decem & septem millia, sexcenti & viginti.

σαν ἐς τὰς Ἀθήνας. Ταῦτα οἱ Ἕλληνες οἱ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ στρατοπεδευόμενοι πυνθάνονται παρὰ πυρσῶν ἐκ Σκιάθου. πυθόμενοι δὲ καὶ καταρρωδήσαντες, ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου μετορμίζοντο ἐς Χαλκίδα, φυλάξοντες μὲν τὸν Εὔριπον, λείποντες δὲ ἡμεροσκόπους περὶ τὰ ὑψηλὰ τῆς Εὐβοίης. τῶν δὲ δέκα νεῶν τῶν βαρβάρων τρεῖς ἐπήλασαν περὶ τὸ ἕρμα τὸ μεταξὺ ἐὸν Σκιάθου τε καὶ Μαγνησίης, καλεόμενον δὲ Μύρμηκα. ἐνθαῦτα οἱ βάρβαροι, ἐπειδὴ στήλην λίθου ἐπέθηκαν, κομίσαντες ἐπὶ τὸ ἕρμα, ὁρμηθέντες αὐτοὶ ἐκ Θέρμης, ὥς σφι τὸ ἐμποδὼν ἐγεγόνεε καθαρὸν, ἐπέπλεον πάσῃσι τῇσι νηυσὶ, ἕνδεκα ἡμέρας παρέντες μετὰ τὴν βασιλέος ἐξέλασιν ἐκ Θέρμης. τὸ δὲ ἕρμα σφι κατηγήσατο ἐὸν ἐν πόρῳ μάλιστα Πάμμων Σκύριος. πανημερὸν δὲ πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἐξανύουσι τῆς Μαγνησίης χώρης ἐπὶ Σηπιάδα τε καὶ τὸν αἰγιαλὸν τὸν μεταξὺ Κασθαναίης πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς. Μέχρι μέν νυν τούτου τοῦ χώρου καὶ Θερμοπυλέων, ἀπαθής τε κακῶν ἦν ὁ στρατὸς· καὶ πλῆθος ἦν τηνικαῦτα, ὡς [a] ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὑρίσκω, τῶν [b] μὲν ἐκ τῶν νεῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀσίης ἑπτὰ καὶ διηκοσίων καὶ χιλιέων· τὸν μὲν ἀρχαῖον ἑκάστων τῶν ἐθνέων ἐόντα ὅμιλον, τέσσερας καὶ εἴκοσι μυριάδας, καὶ πρὸς, χιλιάδα τε καὶ τετρακοσίους· ὡς ἀνὰ διηκοσίους ἄνδρας λογιζομένοισι ἐν ἑκάστῃ νηΐ. ἐπεβάτευον δὲ ἐπὶ τουτέων τῶν νεῶν, χωρὶς ἑκάστων τῶν ἐπιχωρίων ἐπιβατέων, Περσέων τε καὶ Μήδων καὶ Σακέων, τριήκοντα ἄνδρες. οὗτος ἄλλος ὅμιλος γίνεται τρισμύριοι, καὶ ἑξακισχίλιοι, καὶ πρὸς, διηκόσιοί τε καὶ δέκα. προσθήσω δέ τι τούτῳ καὶ τῷ προτέρῳ ἀριθμῷ τοὺς ἐκ τῶν πεντηκοντέρων, ποιήσας ὅτι πλέον ἦν αὐτέων ἢ ἔλασσον ἀν' ὀγδώκοντα ἄνδρας ἐνεῖναι. συνελέχθη δὲ ταῦτα τὰ πλοῖα (ὡς καὶ πρότερόν μοι ἐρρήθη) τρισχίλια. ἤδη ὦν ἄνδρες ἂν εἶεν ἐν αὐτοῖσι τέσσερες μυριάδες, καὶ εἴκοσι. τοῦτο μέν νυν τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης ναυτικὸν ἦν σύμπαν ἐὸν, πεντήκοντα μυριάδες, καὶ μία· χιλιάδες τε ἔπεισι ἐπὶ ταύτῃσι ἑπτὰ, καὶ πρὸς, ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δεκάς. τοῦ δὲ πεζοῦ, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες ἐγίνοντο· τῶν δὲ ἱππέων, ὀκτὼ μυριάδες. προσθήσω δ' ἔτι τούτοισι τὰς καμήλους τοὺς ἐλαύνοντας Ἀραβίους, καὶ τοὺς τὰ ἅρματα Λίβυας, πλῆθος ποιήσας δισμυρίους ἄνδρας. καὶ δὴ τὸ, τε ἐκ τῶν νεῶν καὶ τοῦ πεζοῦ πλῆθος συντιθέμενον, γίνεται διηκόσιαί τε μυριάδες, καὶ τριήκοντα, καὶ μία, καὶ πρὸς, χιλιάδες ἑπτὰ, καὶ ἑκατοντάδες ἓξ καὶ δεκάδες

a τηνικαῦτα ἔτι (ὡς. b εὑρίσκω) τόσον· τῶν.

Summa eorum, qui Europæi collecti fuerint in Persico exercitu, & navium, ut auctor miretur cibaria illis potuisse sufficere.

δύο. τοῦτο μὲν δὴ τὸ [a] ἐξ αὐτῆς τῆς Ἀσίης στράτευμα ἐξαναχθὲν εἴρηται, ἅμα τε τῆς θεραπηΐης τῆς ἑπομένης, καὶ τῶν σιταγωγῶν πλοίων, καὶ ὅσοι ἐνέπλεον τούτοισι. Τὸ δὲ δὴ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἀγόμενον στράτευμα, ἔτι προσλογιστέα τούτῳ παντὶ τῷ ἐξηριθμημένῳ. δόκησιν δὲ δὴ δεῖ [b] λέγειν. νέας μέν νυν οἱ ἀπὸ Θρηΐκης Ἕλληνες, καὶ ἐκ τῶν νήσων τῶν ἐπικειμένων τῇ Θρηΐκῃ, παρείχοντο εἴκοσι καὶ ἑκατόν. ἐκ μέν νυν τουτέων τῶν νεῶν, ἄνδρες τετρακισχίλιοι καὶ δισμύριοι γίνονται. πεζοῦ δὲ, τὸν Θρήΐκες παρείχοντο, καὶ Παίονες, καὶ Ἐορδοὶ, καὶ Βοττιαῖοι, καὶ τὸ Χαλκιδικὸν γένος, καὶ Βρύγοι, καὶ Πίερες, καὶ Μακεδόνες, καὶ Περραιβοὶ, καὶ Ἐνιῆνες, καὶ Δόλοπες, καὶ Μάγνητες, καὶ Ἀχαιοὶ, καὶ ὅσοι τῆς Θρηΐκης τὴν παραλίην νέμονται· τουτέων τῶν ἐθνέων, τριήκοντα μυριάδας δοκέω γενέσθαι. αὗται ὦν αἱ μυριάδες ἐκείνῃσι προστεθεῖσαι τῇσι ἐκ τῆς Ἀσίης, γίνονται ἀνδρῶν αἱ πᾶσαι μάχιμοι μυριάδες διηκόσιαι, καὶ ἑξήκοντα, καὶ τέσσερες. ἔπεισι δὲ ταύτῃσι ἑκατοντάδες ἑκκαίδεκα, καὶ δεκάς. Τοῦ μαχίμου δὲ τούτου ἐόντος ἀριθμὸν τοσούτου, τὴν θεραπηΐην τὴν ἑπομένην τούτοισι, καὶ τοὺς ἐν τοῖσι σιταγωγοῖσι ἀκάτοισι [c] ἐόντας, καὶ μάλα ἐν τοῖσι ἄλλοισι πλοίοισι, τοῖσι ἅμα πλέουσι τῇ στρατιῇ, τούτους τῶν μαχίμων ἀνδρῶν οὐ δοκέω εἶναι ἐλάσσονας, ἀλλὰ πλεῦνας. καὶ δή σφεας ποιέω ἴσους ἐκείνοισι εἶναι, καὶ οὔτε πλεῦνας, οὔτε ἐλάσσονας οὐδέν. ἐξισούμενοι δὲ οὗτοι τῷ μαχίμῳ, ἐκπληροῦσι τὰς ἴσας μυριάδας ἐκείνῃσι. οὕτω πεντηκοσίας τε μυριάδας καὶ εἴκοσι καὶ ὀκτὼ, καὶ χιλιάδας τρεῖς, καὶ ἑκατοντάδας δύο, καὶ δεκάδας δύο ἀνδρῶν ἤγαγε Ξέρξης ὁ Δαρείου μέχρι Σηπιάδος, καὶ Θερμοπυλέων. Οὗτος μὲν δὴ τοῦ συνάπαντος [d] στρατεύματος τοῦ Ξέρξεω ἀριθμός. γυναικῶν δὲ σιτοποιέων, καὶ παλλακέων, καὶ εὐνούχων, οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀτρεκέα ἀριθμόν. οὐδ᾽ αὖ ὑποζυγίων τε, καὶ τῶν ἄλλων κτηνέων τῶν ἀχθοφόρων, καὶ κυνῶν Ἰνδικῶν τῶν ἑπομένων, οὐδ᾽ ἂν τουτέων ὑπὸ πλήθεος οὐδεὶς ἂν εἴποι ἀριθμόν. ὥστε οὐδέν μοι θῶυμα παρίσταται προδοῦναι τὰ ῥέεθρα τῶν ποταμῶν ἐνίων, ἀλλὰ μᾶλλον ὅκως τὰ σιτία ἀντέχρησε θῶυμά μοι μυριάσι τοσαύτῃσι. εὑρίσκω γὰρ συμβαλλεόμενος, εἰ χοίνικα πυρῶν ἕκαστος τῆς ἡμέρης ἐλάμβανε, καὶ μηδὲν πλέον, ἕνδεκα μυριάδας μεδίμνων τελεομένας ἐπ᾽ ἡμέρῃ ἑκάστῃ, καὶ πρὸς, τριηκοσίους τε ἄλλους μεδίμνους, καὶ τεσσεράκοντα. γυναιξὶ δὲ καὶ εὐνούχοισι, καὶ ὑποζυγίοισι, καὶ κυσὶ, οὐ λογίζομαι. ἀνδρέων δ᾽ ἐουσέων τοσου-

a μετὰ τό. b δόκησιν δὲ δεῖ. c ἀκάτοις. d σύμπαντος.

ginti. Has copias ex ipsa Asia fuisse eductas dictum est, præter servitia quæ comitabantur, & frumentarias naves, & quot in eis vehebantur. Huic omni enume- 185
rato exercitui adjiciendus est ille ductus ex Europa, de quo ex opinione dicere oportet. Isti igitur Græci ab Thracia, & ex insulis Thraciæ objacentibus, præbuerunt naves centum viginti, quarum viri fiunt viginti quatuor millia: terrestres copias præbuerunt Thraces, & Pæones, & Eordi, & Bottiæi, & genus Chalcidicum, & Brygi, & Pieres, & Macedones, & Perrhæbi, & Enienes, & Dolopes, & Magnetes, & Achæi, & qui maritima Thraciæ habitabant. Harum nationum reor trecenta millia fuisse: quæ myriades illis Asiaticis adjectæ, fiunt in summa virorum pugnantium ducentæ sexaginta quatuor, & præterea mille sexcenti ac decem. Hoc autem ipso tali pugnan- 186
tium numero non pauciora sed plura fuisse arbitror, quæ eos comitabantur ministerii instrumenta, & eos qui in frumentariis acatiis erant, & omnino in aliis navibus quæ una cum exercitu procedebant. Et sane facio illos istis pares esse, & neque plures neque ulla parte pauciores. Ita æquati numero pugnantium, explent easdem illis myriadas. Sic quingentas & viginti octo myriadas, & tria millia ducentos & viginti viros Xerxes Darii filius duxit ad Sepiadem usque & ad Thermopylas. Hic 187
est universarum copiarum Xerxis numerus. Nam mulierum pinsentium & pallacarum & eunuchorum numerum nemo pro comperto dixerit: ac ne impedimentorum quidem, aliorumque jumentorum sarcinariorum, neque canum Indicorum exercitum comitantium, præ multitudine quisquam iniverit numerum. Quo minus miror prodidisse fluenta quorundam amnium; magis miror, quomodo tot myriadibus cibaria suppetierint. nam subducta ratione comperio, si singuli quotidie singulos frumenti chœnicas [1], & non amplius acceperunt, absumpta fuisse singulis diebus centum decem millia medimnorum, & alios trecentos ac quadraginta medimnos [2]. Haud annumero datum mulieribus eunuchisque, & jumentis, atque canibus. In quo exercitu quum tot virorum

1 id est, semodia.
2 qui singuli constant e senis modiis.

rorum myriades forent, nec specie nec magnitudine corporis quisquam eorum Xerxe ipso erat dignior qui illud imperium obtineret.

188 Navales autem copiæ, postquam è statione solverunt, provectæque litus terræ Magnesiæ tenuerunt, quæ est inter urbem Casthanæam & oram Sepiadem, primæ quæque naves ad terram habuere stationem, aliæ deinceps in ancoris; utpote quum non magnum foret litus, capitibus in pontum obversis stabant etiam ad octavum usque ordinem, atque ita per istam noctem. Sub ipsum vero diluculum, ex sereno cœlo & tranquillo quum mare efferbuisset, incidit in eam atrox tempestas, ac vehemens ventus subsolanus, quem Hellespontiam nuncupant qui circa illa loca habitant. Eum ventum quicunque augescere animadverterunt, & quibus per condicionem stationis licuit, ii tempestatem prævenerunt retrahendo naves, & sese atque illas incolumes præstiterunt: at quas naves ventus in alto nactus est, earum alias ad loca quæ dicuntur Ἰπνοὶ, *id est*, *furni*, quæ sunt in Pelio, extulit, alias in litus, aliæ in ipsam Sepiadem illisæ sunt, aliæ in urbem Melibœam, aliæ in Casthanæam expellebantur. erat enim intoleranda vis ejus.

189 Enimvero feruntur Athenienses divinitus Boream invocasse, allato ad eas oraculo alio, ut generum suum ad sibi opitulandum invocarent. Habet autem (ut apud Græcos fertur) Boreas in matrimonio Orithyiam, Atticam, Erechthei filiam. Ex hac affinitate (ut fama est) Athenienses inducti sunt ad conjectandum Boream sibi generum esse, & dum in Chalcide Eubœæ excubarent, quum intelligerent auctum iri tempestatem, aut etiam ante hoc tempus, sacrificaverunt, & invocaverunt Boream & Orithyiam, ut sibi auxilio essent, & barbarorum naves corrumperent, quemadmodum prius etiam circa Athon. Num autem ob id Boreas ingruerit in barbaros stationem agentes, non queo dicere: certe Athenienses ajunt Boream, qui ante fuerit ipsis auxilio, etiam tunc illa effecisse. atque digressi illinc, delubrum Boreæ extruxere ad amnem Ilissum.

190 In hac clade qui paucissimas naves, ii non pauciores quadringentis periisse ajunt, viros quoque innumerabiles, ac vim pecuniarum immensam; ut A-

τοσούτέων μυριαδέων, κάλλεός τε εἵνεκα, καὶ μεγάθεος, οὐδεὶς αὐτέων ἀξιονικότερος ἦν αὐτοῦ Ξέρξεω ἔχειν τοῦτο τὸ κράτος. Ὁ δὲ δὴ ναυτικὸς στρατὸς, ἐπεί τε ὁρμηθεὶς ἔπλεε, καὶ κατέσχε τῆς Μαγνησίης χώρης ἐς τὸν αἰγιαλὸν, τὸν μεταξὺ Κασθαναίης τε πόλιος ἐόντα καὶ Σηπιάδος ἀκτῆς, αἱ μὲν δὴ πρῶται τῶν νεῶν ὥρμεον πρὸς τῇ γῇ, ἄλλαι δὲ ἐπ' ἐκείνῃσι ἐπ' ἀγκυρέων· ἅτε γὰρ τοῦ αἰγιαλοῦ ἐόντος οὐ μεγάλου, πρόκροσσαι ὁρμέοντο ἐς πόντον, καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. ταύτην μὲν τὴν εὐφρόνην οὕτω. ἅμα δὲ ὄρθρῳ, ἐξ αἰθρίης τε καὶ νηνεμίης τῆς θαλάσσης ζεσάσης, ἐπέπεσέ σφι χειμών τε μέγας καὶ πολλὸς ἄνεμος ἀπηλιώτης, τὸν δὴ Ἑλλησποντίην καλέουσι οἱ περὶ ταῦτα τὰ χωρία οἰκημένοι. ὅσοι μὲν νῦν αὐξόμενον [a] ἔμαθον τὸν ἄνεμον, καὶ τοῖσι οὕτω εἶχε ὅρμου, οἱ δὲ ἔφθησαν τὸν χειμῶνα, ἀνασπάσαντες τὰς νέας, καὶ αὐτοί τε περιῆσαν καὶ αἱ νέες αὐτέων· ὅσας δὲ τῶν νεῶν μεταρσίας ἔλαβε, τὰς μὲν ἐξέφερε πρὸς Ἰπνοὺς καλεομένους, τοὺς ἐν Πηλίῳ, τὰς δὲ ἐς τὸν αἰγιαλόν· αἱ δὲ περὶ αὐτὴν τὴν Σηπιάδα περιέπιπτον, αἱ δὲ, ἐς Μελίβοιαν πόλιν, αἱ δὲ ἐς Κασθαναίην ἐξεβράσσοντο. ἦν τε τοῦ χειμῶνος χρῆμα ἀφόρητον. Λέγεται δὲ λόγος ὡς Ἀθηναῖοι τὸν Βορέην ἐκ θεοπροπίου ἐπεκαλέσαντο, ἐλθόντος σφι ἄλλου χρηστηρίου, τὸν γαμβρὸν ἐπίκουρον καλέσασθαι. Βορῆς δὲ, κατὰ τὸν Ἑλλήνων λόγον, ἔχει γυναῖκα Ἀττικὴν, Ὠρειθυίην τὴν Ἐρεχθῆος. κατὰ δὴ τὸ κῆδος τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι (ὡς φάτις ὅρμηται) συμβαλλεόμενοί σφι τὸν Βορῆν γαμβρὸν εἶναι, καὶ ναυλοχέοντες τῆς Εὐβοίης ἐν Χαλκίδι, ὡς ἔμαθον αὐξόμενον τὸν χειμῶνα, ἢ καὶ πρὸ τούτου, ἐθύοντό τε καὶ ἐπεκαλέοντο τόν τε Βορῆν καὶ τὴν Ὠρειθυίην, τιμωρῆσαί σφι, καὶ διαφθεῖραι τῶν βαρβάρων τὰς νέας, ὡς καὶ πρότερον περὶ Ἄθων. εἰ μέν νυν διὰ ταῦτα τοῖσι βαρβάροισι ὁρμέουσι Βορῆς ἐπέπεσε, οὐκ ἔχω εἰπεῖν [b]· οἱ δ' ὦν Ἀθηναῖοί σφι λέγουσι βοηθήσαντα τὸν Βορῆν πρότερον, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι. καὶ ἱρὸν ἀπελθόντες Βορέω ἱδρύσαντο παρὰ ποταμὸν Ἰλισσόν. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας οἳ ἐλαχίστας λέγουσι διαφθαρῆναι, τετρακοσιέων οὐκ ἐλάσσονας, ἄνδρας τε ἀναριθμήτους, χρημάτων τε πλῆθος ἄφθονον· ὥστε Ἀ-

a μετ' ἐν αὐτέων αὐξόμενον. b MS. habet εἰπεῖν.

Ἀμεινοκλέϊ τῷ Κρητίνεω, ἀνδρὶ Μάγνητι, γηοχέοντι περὶ Σηπιάδα, μεγάλως ἡ ναυηγίη αὕτη [a] χρηστὴ ἐγένετο· ὃς πολλὰ μὲν χρύσεα ποτήρια ὑστέρῳ χρόνῳ ἐκβρασσόμενα ἀνείλετο, πολλὰ δὲ ἀργύρεα· θησαυρούς τε τῶν Περσέων εὗρε, ἄλλα τε χρύσεα ἄφατα [b] χρήματα περιεβάλετο. ἀλλ' ὁ μὲν, τἆλλα οὐκ εὐτυχέων, εὑρήμασι μέγα πλούσιος ἐγένετο. ἦν γάρ τις καὶ τοῦτον ἄχαρις συμφορὴ λυπεῦσα παιδοφόνος [c]. Σιταγωγῶν δὲ ὁλκάδων, καὶ τῶν ἄλλων πλοίων διαφθειρομένων, οὐκ ἐπῆν ἀριθμός· ὥστε δείσαντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ μή σφι κεκακωμένοισι ἐπιθέωνται οἱ Θεσσαλοὶ, ἕρκος ὑψηλὸν ἐκ τῶν ναυηγίων περιεβάλοντο. ἡμέρας γὰρ δὴ ἐχείμαζε τρεῖς· τέλος δὲ, ἔντομά τε ποιεῦντες, καὶ καταείδοντες γόησι τῷ ἀνέμῳ οἱ μάγοι, πρός τε τούτοισι, καὶ τῇ Θέτι καὶ τῇσι Νηρηΐσι θύοντες, ἔπαυσαν τετάρτῃ ἡμέρῃ, ἢ ἄλλως κως αὐτὸς ἐθέλων ἐκόπασε. τῇ δὲ Θέτι ἔθυον, πυθόμενοι παρὰ τῶν Ἰώνων τὸν λόγον, ὡς ἐκ τοῦ χώρου τούτου ἁρπασθείη ὑπὸ Πηλέος, εἴη τε ἅπασα ἡ ἀκτὴ ἡ Σηπιὰς ἐκείνης τε καὶ τῶν ἀλλέων Νηρηΐδων. ὁ μὲν δὴ τετάρτῃ ἡμέρῃ ἐπέπαυτο. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι οἱ ἡμεροσκόποι ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν Εὐβοϊκῶν καταδραμόντες δευτέρῃ ἡμέρῃ, ἀπ' ἧς ὁ χειμὼν πρῶτον ἐγένετο, ἐσήμαινον πάντα τὰ γενόμενα περὶ τὴν ναυηγίην. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο, Ποσειδέωνι σωτῆρι εὐξάμενοι, καὶ σπονδὰς προχέαντες, τὴν ταχίστην ὀπίσω ἠπείγοντο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον· ἐλπίσαντες ὀλίγας τινάς [d] σφι ἀντιξόους ἔσεσθαι νῆας. οἱ μὲν δὴ τὸ δεύτερον ἐλθόντες περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐναυλόχεον, Ποσειδέωνος σωτῆρος ἐπωνυμίην ἀπὸ τούτου ἔτι [e] καὶ ἐς τόδε νομίζοντες. Οἱ δὲ βάρβαροι, ὡς ἐπαύσατό τε ὁ ἄνεμος, καὶ τὸ κῦμα ἔστρωτο, κατασπάσαντες τὰς νῆας, ἔπλεον παρὰ τὴν ἤπειρον. κάμψαντες δὲ τὴν ἄκρην τῆς Μαγνησίης, ἰθεῖαν ἔπλεον ἐς τὸν κόλπον τὸν ἐπὶ Παγασέων φέροντα. ἔστι δὲ χῶρος ἐν τῷ κόλπῳ τούτῳ τῆς Μαγνησίης, ἔνθα λέγεται τὸν Ἡρακλῆα καταλειφθῆναι ὑπὸ Ἰήσονός τε καὶ τῶν συνεταίρων ἐκ τῆς Ἀργοῦς ἐπ' ὕδωρ πεμφθέντα, εὖτ' ἐπὶ τὸ κῶας ἔπλεον ἐς Αἶαν τὴν Κολχίδα. ἐνθεῦτεν γὰρ ἔμελλον ὑδρευσάμενοι ἐς τὸ πέλαγος ἀφήσειν· ἐκ τούτου δὲ τῷ χώρῳ οὔνομα γέγονε Ἀφέται. ἐπὶ τούτου [f] ὦν ὅρμον οἱ Ξέρξεω ἐποιεῦντο. Πεντεκαίδεκα δὲ τῶν νηῶν τουτέων ἐτυ-

Aminoclis locupletatio ex naufragio Persarum & tempestate quatridui. Navalia castra ex frustis naufragii. Magorum sacra. Thetis ac Nereides ab Persis, ab Græcis Neptunus Servator cultus. Pagasæ. Jason & Hercules. Aphetæ.

Aminocli Cratini filio, viro Magneti, circa Sepiadem possessiones habenti, majorem in modum fuerit fructuosum hoc naufragium, qui sequenti tempore multa pocula aurea per æstum ejecta, multa argentea sustulit, thesaurosque Persarum invenit, affatimque aliarum ex auro rerum lucratus est: & quum alioqui non esset fortunatus, è rebus repertis mirifice est ditatus. nam & hunc calamitas quædam tristis lugere cogebat ob liberorum cædem. Navium autem frumen- 191
tariarum aliorumque navigiorum quæ perierunt, numerus iniri non potest. Unde præfecti navalium copiarum, veriti ne sibi post acceptam calamitatem Thessali incursarent, excelsum vallum è naufragiis circumdederunt. Triduo enim tempestas perstitit: quarto tandem die magi humanis hostiis, & præstigiis incantando ventum, ad hæc Thetidi ac Nereidibus sacrificando, tempestatem compescuerunt; sive alioquin ipsa sua sponte cessavit. Thetidi autem sacrificavere, quod ab Ionibus acceperant Thetin ex eo loco raptam fuisse à Peleo, omnemque eam oram Sepiadem illius esse, aliarumque Nereidum. Et illa quidem quarto die conquievit. At 192
Græcis diurni sui speculatores ex Euboicis promontoriis decurrentes, altero ab exorta tempestate die indicarunt omnia quæ circa naufragium contigerant. Quæ isti ubi audiere, fusis ante votis Servatori Neptuno ac libamentis, celerrime rursus ad Artemisium revehuntur, sperantes sibi paucas aliquas naves fore adversarias. Ita ad Artemisium revecti iterum stationem habuere ad templum Neptuni cognomine Servatoris: quod nomen ab illis inditum, ad hoc usque tempus perdurat. Barbari, postea quam 193
ventus quievit, & fluctus strati sunt, deductis navibus præter continentem enavigabant, circumvehentesque promontorium Magnesiæ, rectum cursum in sinum qui ad Pagasas fert tenebant. In hoc Magnesiæ sinu locus est, in quo fertur Hercules, quum è navi Argo aquatum missus esset, derelictus fuisse ab Jasone, atque à sociis, dum in Æam urbem Colchidis ad vellus navigarent. Illinc enim aquati in pelagus erant abituri, eaque de re nomen loco fertur esse Aphetæ. Hoc in loco Xerxis naves 194
stationem habuerunt: quarum quindecim,

a Vox αὕτη non est in MS. b Vox ἄφατα non est in MS. c παιδοκτόνος. d Vox τινά. non est in MS. e ἀπὸ τοῦδε ἔτι. f ἐν τούτῳ.

Sandoces cruci olim fixus & refixus vivus. Aridolis Alabandensium tyrannus. Penthylus ex Papho. Thessalici equi infra Persicos. Onochonus & Apidanus fluvii ficcati. Jupiter Aphlystius.

cim, quæ longe ultimæ navigabant,
prospectis Græcorum ad Artemisium
navibus, ratæ suas esse, in medium ea-
rum hostilium navium delatæ sunt: qua-
rum dux erat Sandoces Thaumasiæ fi-
lius, Cymæ Æolidis præfectus: quem
ante hæc tempora Darius in hoc crimi-
ne deprehensum cruci affixerat, quod
quum è regiis judicibus esset, iniquam
sententiam ob pecuniam tulerat; sed ejus
in cruce suspensi Darius reputans plura
peccatis esse beneficia in domum regiam
collata, hoc reperiens, agnoscensque
properantius se quam prudentius egisse,
hominem solvit. Ita regem Darium e-
lapsus, ut ab eo non occideretur, su-
pererat; tunc vero in Græcos delatus,
non iterum erat elapsurus. hos enim ad
se cursum tenentes Græci ubi videre,
cognito hominum errore, contra inve-
195 cti, facile eas cepere. In quarum navi-
um una captus est Aridolis, Alabanden-
sium qui sunt in Caria tyrannus; in al-
tera Penthylus Demonoi filius, dux Pa-
phius, qui è Papho duodecim naves quum
duxisset, amissis earum undecim tempe-
state quæ ad Sepiadem extiterat, cum
una quæ superabat tendens ad Artemi-
sium, captus est. Hos Græci quæ vo-
lebant de Xerxis exercitu sciscitati, vin-
ctos ad Corinthiorum Isthmum dimise-
196 runt. Cetera barbarorum classis, præter
quindecim naves quibus præfuisse San-
docem dixi, ad Aphetas pervenit. Xer-
xes cum terrestribus copiis per Thessali-
am & Achaiam iter faciens intraverat &
quidem post triduum in Melienses: quum
in Thessalia certamen equorum suorum
fecisset, Thessalici equitatus experien-
di gratia, illum optimum in Græcis es-
se edoctus. in eo autem certamine mul-
to inferiores fuerunt equi Græci. Flu-
viorum porro qui sunt in Thessalia, so-
lus Onochonus potanti exercitui non
suffecit. Fluviorum autem Achaiæ quum
maximus sit Apidanus, ne hic quidem
197 suffecit, nisi maligne. Xerxi ad Alum
urbem Achaiæ tendenti, duces viæ cun-
cta referre cupientes, enarrabant id quod
de templo Jovis Aphlystii ab indigenis
narratur: Athamantem Æoli filium,
inito cum Ino consilio necem Phrixo
machinatum: deinde Achæos ex oraculo
tale certamen illius posteris proposuisse,
ut qui ex eo genere maximus natu es-
set, huic aditu prytanei, quod leitum
Achæi

ἔτυχόν τε ὕσταται πολλὸν ἐξαναχθεῖσαι, καί κως κατεῖδον τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ τῶν Ἑλλήνων νῆας· ἔδοξάν τε δὴ τὰς σφετέρας εἶναι οἱ βάρβαροι, καὶ πλέοντες, ἐσέπεσον ἐς τοὺς πολεμίους, τῶν ἐστρατήγεε ὁ ἀπὸ Κύμης τῆς Αἰολίδος ὕπαρχος Σανδώκης ὁ Θωϋμασίου· τὸν δὴ πρότερον τουτέων βασιλεὺς Δαρεῖος ἐπ' αἰτίῃ τοιῇδε λαβὼν, ἀνεσταύρωσε, ἐόντα τῶν βασιληΐων δικαστέων· ὅτι[a] ὁ Σανδώκης ἐπὶ χρήμασι ἄδικον δίκην ἐδίκασε. ἀνακρεμασθέντος ὦν αὐτοῦ, λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, πλέω[b] ἀγαθὰ τῶν ἁμαρτημάτων πεποιημένα ἐς οἶκον τὸν βασιλήϊον· εὑρὼν δὲ τοῦτο ὁ Δαρεῖος, καὶ γνοὺς ὡς ταχύτερα αὐτὸς ἢ σοφώτερα ἐργασάμενος[c] εἴη, ἔλυσε. βασιλῆα μὲν δὴ Δαρεῖον οὕτω διαφυγὼν μὴ ἀπολέσθαι, περιῆν· τότε δὲ ἐς τοὺς Ἕλληνας καταπλώσας, ἔμελλε οὐ τὸ δεύτερον διαφυγὼν ἔσεσθαι. ὡς γάρ σφεας εἶδον προσπλέοντας οἱ Ἕλληνες, μαθόντες αὐτέων τὴν γινομένην ἁμαρτάδα, ἐπαναχθέντες, εὐπετέως σφέας εἷλον. Ἐν τουτέων μιῇ Ἀρίδωλις πλέων ἥλω, τύραννος Ἀλαβάνδων τῶν ἐν Καρίῃ· ἐν ἑτέρῃ δὲ, ὁ Πάφιος στρατηγὸς Πενθύλος ὁ Δημονόου· ὃς ἦγε μὲν δυώδεκα νῆας ἐκ Πάφου, ἀποβαλὼν δέ σφεων τὰς ἕνδεκα τῷ χειμῶνι τῷ γενομένῳ κατὰ Σηπιάδα, μιῇ τῇ περιγινομένῃ καταπλέων ἐπ' Ἀρτεμίσιον ἥλω. τούτους οἱ Ἕλληνες ἐξιστορήσαντες τὰ ἐβούλοντο πυθέσθαι ἀπὸ τῆς Ξέρξεω στρατιῆς, ἀποπέμπουσι δεδεμένους ἐς τὸν Κορινθίων Ἰσθμόν. Ὁ μὲν δὴ ναυτικὸς ὁ τῶν βαρβάρων στρατὸς, πάρεξ τῶν πεντεκαίδεκα τῶν εἶπον[d] Σανδώκεα στρατηγέειν, ἀπίκετο ἐς Ἀφέτας. Ξέρξης δὲ καὶ ὁ πεζὸς πορευθεὶς διὰ Θεσσαλίης καὶ Ἀχαιΐης, ἐσβεβληκὼς ἦν καὶ δὴ τριταῖος ἐς Μηλιέας· ἐν Θεσσαλίῃ μὲν ἅμιλλαν ποιησάμενος ἵππων τῶν ἑωϋτοῦ, ἀποπειρώμενος καὶ τῆς Θεσσαλίης ἵππου, πυθόμενος ὡς ἀρίστη εἴη τῶν ἐν Ἕλλησι, ἔνθα δὴ αἱ Ἑλληνίδες ἵπποι ἐλίποντο πολλόν. τῶν μέν νυν ἐν Θεσσαλίῃ ποταμῶν, Ὀνόχωνος μοῦνος οὐκ ἀπέχρησε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, πινόμενος· τῶν δὲ ἐν Ἀχαιΐῃ ποταμῶν ῥεόντων, οὐδὲ ὅστις μέγιστος αὐτέων ἐστὶ Ἠπιδανὸς, οὐδὲ οὗτος ἀντέσχε, εἰ μὴ φλαύρως. Ἐς Ἄλον[e] δὲ τῆς Ἀχαιΐης ἀπικομένῳ Ξέρξῃ οἱ κατηγεμόνες τῆς ὁδοῦ βουλόμενοι τὸ πᾶν ἐξηγέεσθαι, ἔλεγόν οἱ ἐπιχώριον λόγον, τὰ περὶ τὸ ἱρὸν τοῦ Ἀφλυστίου Διὸς, ὡς Ἀθάμας ὁ Αἰόλου ἐμηχανήσατο Φρίξῳ μόρον σὺν Ἰνοῖ βουλεύσας· μετὰ δὲ, ὡς ἐκ θεοπροπίου Ἀχαιοὶ προτιθεῖσι τοῖσι ἐκείνου ἀπογόνοισι ἀέθλους τοιούσδε· ὃς ἂν ᾖ τοῦ γένεος τούτου πρεσβύτατος, τούτῳ ἐπιτάξαντες ἔργεσθαι τοῦ πρυτανηΐου, αὐτοὶ φυλακὰς ἔχουσι· Λήϊτον δὲ καλέουσι τὸ πρυτανήϊον οἱ

 Ἀχαιοί·

a Vox ὅτι non est in MS. b ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, εὗρε οἱ πλέω. c ἐργασμένος. d πεντεκαίδεκα νεῶν, ὧν εἶπον. e Ἄλον.

Ἀχαιοί· ἢν δὲ ἐσέλθῃ, οὐκ ἔστι ὅκως ἔξεισι, πρὶν ἢ θύσεσθαι μέλλῃ. ὥστε τι πρὸς τούτοισι πολλοὶ ἤδη τῶν μελλόντων τουτέων θύσεσθαι, δείσαντες, οἴχοντο ἀποδράντες ἐς ἄλλην χώρην· χρόνου δὲ προϊόντος, ὀπίσω κατελθόντες, ἢν ἁλίσκωνται, ἐστέλλοντο ἐς τὸ πρυτανήϊον, ὡς θύεταί τε ἐξηγέοντο, στέμμασι πᾶς πυκασθεὶς, καὶ ὡς σὺν πομπῇ ἐξαχθείς. ταῦτα δὲ πάσχουσι οἱ Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς ἀπόγονοι, διότι καθαρμὸν τῆς χώρης ποιευμένων Ἀχαιῶν ἐκ θεοπροπίου Ἀθάμαντα τὸν Αἰόλου, καὶ μελλόντων μιν θύειν, ἀπικόμενος οὗτος ὁ Κυτίσσωρος ἐξ Αἴης τῆς Κολχίδος, ἐρρύσατο. ποιήσας δὲ τοῦτο, τοῖσι ἐπιγινομένοισι ἐξ ἑωυτοῦ μῆνιν τοῦ θεοῦ ἐνέβαλε. Ξέρξης δὲ ταῦτα ἀκούσας, ὡς κατὰ τὸ ἄλσος ἐγένετο, αὐτός τε ἔργετο αὐτοῦ, καὶ τῇ στρατιῇ πάσῃ παρήγγειλε· τῶν τε Ἀθάμαντος ἀπογόνων τὴν οἰκίην ὁμοίως καὶ τὸ τέμενος ἐσέβετο. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ τὰ ἐν Ἀχαιΐῃ. ἀπὸ δὲ τουτέων τῶν χώρων ἤιε ἐς τὴν Μηλίδα παρὰ κόλπον θαλάσσης, ἐν τῷ ἄμπωτίς τε καὶ ῥηχίη ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην γίνεται. περὶ δὲ τὸν κόλπον τοῦτον ἐστὶ χῶρος πεδινὸς, τῇ μὲν, εὐρὺς, τῇ δὲ, καὶ κάρτα [a] στεινός. περὶ δὲ τὸν χῶρον οὔρεα [b] ὑψηλὰ καὶ ἄβατα περικληΐει πᾶσαν τὴν Μηλιάδα γῆν, Τρηχίνιαι πέτραι καλεόμεναι. πρώτη μέν νυν πόλις ἐστὶ ἐν τῷ κόλπῳ ἰόντι ἀπ' Ἀχαιΐης, Ἀντικύρη· παρ' ἣν Σπερχειὸς ποταμὸς ῥέων ἐξ Ἐνιήνων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ. ἀπὸ δὲ τούτου, διὰ εἴκοσι κου σταδίων ἄλλος ποταμὸς, τῷ οὔνομα κεῖται Δύρας, τὸν μυθεύονται βοηθέοντα Ἡρακλέϊ καιομένῳ ἀναφανῆναι. ἀπὸ δὲ τούτου, δι' ἄλλων εἴκοσι σταδίων ἄλλος ποταμός ἐστι, ὃς καλέεται Μέλας. Τρηχὶς δὲ πόλις ἀπὸ τοῦ Μέλανος τούτου ποταμοῦ πέντε στάδια ἀπέχει· ταύτῃ δὲ καὶ εὐρύτατόν ἐστι [c] πάσης τῆς χώρης ταύτης ἐκ τῶν οὐρέων ἐς θάλασσαν, κατ' ἃ Τρηχὶς πεπόλισται. δισχίλιά τε γὰρ καὶ δισμύρια πλέθρα τοῦ πεδίου ἐστί. τοῦ δὲ οὔρεος, τὸ περικληΐει τὴν γῆν τὴν Τρηχινίην, ἐστὶ διασφὰξ πρὸς μεσαμβρίην Τρηχῖνος. διὰ δὲ τῆς διασφάγος Ἀσωπὸς ποταμὸς ῥέει παρὰ τὴν ὑπωρέην τοῦ οὔρεος. Ἔστι δὲ ἄλλος Φοῖνιξ ποταμὸς οὐ μέγας πρὸς μεσαμβρίην τοῦ Ἀσωποῦ· ὃς ἐκ τῶν οὐρέων τουτέων ῥέων ἐς τὸν Ἀσωπὸν ἐκδιδοῖ. κατὰ δὲ τὸν Φοίνικα ποταμὸν στεινότατόν ἐστι· ἁμαξιτὸς γὰρ μίη [d] μούνη δέδμηται. ἀπὸ δὲ τοῦ Φοίνικος ποταμοῦ πεντεκαίδεκα στάδιά ἐστι ἐς Θερμοπύλας. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ Φοίνικος ποταμοῦ καὶ Θερμοπυλέων κώ-

Cytissorus Athamantis adjutor, iram Dei in posteros meruit. Petræ Trachiniæ. Anticyra. Sperchius, Dyras, Melas, Asopus, Phœnix amnes.

Achæi vocant, interdicentes ipsi excubias agunt; quod siquis intravisset, non prius exire posset quam mactandus esset. Ita multos, quum jam mactandi essent, eo metu in aliam profugisse regionem: interjecto deinde tempore quum reversi essent, si deprehenderentur in prytaneum mittebantur & quemadmodum mactarentur, referebant toto corpore infulis cooperto, & cum pompa educti. Hoc autem posteros Cytissori Phrixo geniti ob id pati, quod quum Achæi ad expiandam regionem elegissent ex oraculo Athamantem Æoli filium, eumque essent immolaturi, Cytissorus iste ex Æa Colchide veniens illum liberavit: eoque facto posteris ejus iram dei fuisse injectam. Hæc quum audisset Xerxes, ubi ad lucum adfuit, & ipse ab eo abstinuit, & idem suis copiis imperavit, domumque posterorum Athamantis item ac fanum veneratus est.
Hæc in Thessalia Achaiaque; à quibus 198
locis processit Xerxes in Melidem juxta maris sinum, ubi totum diem æstus atque reciprocatio fluctuum fit. Huic sinui circumjectus est locus campester, alibi spatiosus, alibi arctus admodum. Suntque ipsi campo circumjecti montes editi atque inaccessi, omnem Meliadem cingentes regionem, quæ petræ Trachiniæ nominantur. Prima in sinu urbs ab Achaia euntibus est Anticyra, quam amnis Sperchius præterlabens, ex Enienibus in mare defluit. A quo alter amnis xx ferme stadiis abest, cui nomen inditum est Dyras, quem fama est emersisse ad ferendam Herculi quum cremaretur opem. Ab hoc totidem stadiorum intercapedine alius amnis est, qui vocatur Melas. Unde urbs Trachis quinque
stadia abest. Illic est amplissimum re- 199
gionis totius ad quæ est sita urbs Trachis, spatium à montibus ad mare, utpote duorum & viginti millium plethrorum planitie; montis vero qui terram Trachiniam circumdat, est ad Trachinis meridiem anfractus, per quem A-
sopus circa radices montis defluit. Ad 200
cujus meridiem alius non magnus amnis est, nomine Phœnix ex his montibus in Asopum defluens. Juxta Phœnicem amnem est angustissimum: quippe ubi sola una via munita est, qua plaustrum agi potest. A flumine Phœnice ad Thermopylas quindecim stadiorum est intervallum: in isto autem spatio inter fluvium Phœ-

a τῇδε κάρτα. b χῶρον τοῦτον οὔρεα. c εὐρυχωρότατόν ἐστι. d Vox μίη non est in MS.

Phœnicem ac Thermopylas, in quo vicus
eſt nomine Anthela, quem præterfluens
Aſopus in mare evolvitur: & ei locus ſpa-
tioſus eſt circumjectus, ubi templum Ce-
reris Amphictyonidis, extructum viſitur,
& ſedilia Amphictyonibus, & ipſius Am-
201 phictyonis delubrum. Ceterum rex Xer-
xes quidem in Trachinia Melidis caſtra
habebat, Græci vero in tranſitu: qui lo-
cus à pleriſque Græcorum vocatur Ther-
mopylæ, ab indigenis autem atque acco-
lis Pylæ. Hæc erant utrorumque caſtro-
rum loca; Xerxe omnibus, quæ ad ven-
tum boream ſpectant uſque ad Trachi-
nem, potito: Græcis, quæ in hac con-
tinente ad auſtrum & meridiem ferunt,
202 tenentibus. Qui hoc in loco Perſam
Græci opperiebantur, hi fuere, Spar-
tanorum trecenti armati, Tegeatarum
& Mantinenſium mille, totidem ex utriſ-
que; ex Orchomeno Arcadiæ centum
viginti, ex reliqua Arcadia mille. tot
quidem Arcades. A Corintho autem qua-
dringenti: à Phliunte ducenti, & My-
cenæorum octoginta. hi ex Pelopon-
neſo aderant: ex Bœotis autem The-
ſpienſes ſeptingenti, Thebani quadrin-
203 genti. Præter hos evocati erant Locren-
ſes Opuntii cum omni copia, & Pho-
cenſium mille. Ipſi enim Græci eos e-
vocaverant, miſſis nunciis, qui dicerent
ipſos quidem præcurſores aliorum veni-
re, ceteros autem ſocios quotidie pe-
nes ipſos, atque etiam expectari: ac tu-
telam maris eſſe in Athenienſium præ-
ſidio Æginetarumque, & eorum qui-
bus res navalis injuncta eſſet. nec ipſis
quippiam eſſe formidoloſum. non enim
deum eſſe qui bellum Græciæ inferret,
ſed hominem: nec mortalem quempiam
aut eſſe aut fore, qui ex quo natus eſt,
mali exſors ſit: & ut quique maximi ſunt,
ita mala maxima. debere itaque fieri,
ut quum mortalis eſſet qui bellum infer-
ret, ab opinione ſit caſurus. Hæc illi au-
dientes, in Trachinem auxilio iere. E-
204 rant his cum alii duces ſuæ quiſque civi-
tatis, tum vero, penes quem ſumma im-
perii erat, quem maxime admirabantur,
Lacedæmonius Leonides, Anaxandridæ
filius, qui Leontis, qui EUrycratidæ,
qui Anaxandri, qui EUrycratis, qui
Polydori, qui Alcamenis, qui Telecli,
qui Archelai, qui Ageſilai, qui Do-
ryagi, qui Leobotis, qui Echeſtrati,
qui Agis, qui EUryſthenis, qui Ari-
ſto-

κώμη τέ ἐστι τῇ οὔνομα Ἀνθήλη κέεται, παρ' ἣν δὴ παραρρέων ὁ Ἀσωπὸς, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ, καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν [a] εὐρὺς, ἐν τῷ Δήμητρός τε ἱρὸν Ἀμφικτυονίδος ἵδρυται, καὶ ἕδραι εἰσὶ Ἀμφικτύοσι, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀμφικτύονος ἱρόν. Βασιλεὺς μὲν δὴ Ξέρξης ἐστρατοπεδεύετο τῆς Μηλίδος ἐν τῇ Τρηχινίῃ· οἱ δὲ δὴ Ἕλληνες, ἐν τῇ διόδῳ. καλέεται δὲ ὁ χῶρος οὗτος ὑπὸ μὲν τῶν πλεόνων Ἑλλήνων, Θερμοπύλαι· ὑπὸ δὲ τῶν ἐπιχωρίων καὶ περιοίκων, Πύλαι. ἐστρατοπεδεύοντο μέν νυν ἑκάτεροι ἐν τούτοισι τοῖσι χωρίοισι. ἐπεκράτεε δὲ, ὁ μὲν τῶν πρὸς βορῆν ἄνεμον ἐχόντων πάντων μέχρι Τρηχῖνος· οἱ δὲ [b], τῶν πρὸς νότον καὶ μεσημβρίην φερόντων τὸ ἐπὶ ταύτης τῆς ἠπείρου. Ἔσαν δὲ οἵδε Ἑλλήνων οἱ ὑπομένοντες τὸν Πέρσην ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ· Σπαρτιητέων τε τριηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ Τεγεητέων [c] καὶ Μαντινέων χίλιοι, ἡμίσεες [d] ἑκατέρων· ἐξ Ὀρχομενοῦ τε τῆς Ἀρκαδίης, εἴκοσι καὶ ἑκατόν· καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἀρκαδίης, χίλιοι. τοσοῦτοι μὲν Ἀρκάδων. ἀπὸ δὲ Κορίνθου, τετρακόσιοι· καὶ ἀπὸ Φλιοῦντος, διηκόσιοι· καὶ [e] Μυκηναίων ὀγδώκοντα. οὗτοι μὲν ἀπὸ Πελοποννήσου παρῆσαν. ἀπὸ δὲ Βοιωτῶν, Θεσπιέων τε ἑπτακόσιοι, καὶ Θηβαίων τετρακόσιοι. Πρὸς τούτοισι ἐπίκλητοι ἐγένοντο Λοκροί τε οἱ Ὀπούντιοι πανστρατιῇ, καὶ Φωκέων χίλιοι. αὐτοὶ γάρ σφεας οἱ Ἕλληνες ἐπεκαλέσαντο, λέγοντες δι' ἀγγέλων ὡς αὐτοὶ μὲν ἥκοιεν πρόδρομοι τῶν ἄλλων, οἱ δὲ λοιποὶ τῶν συμμάχων, προσδόκιμοι πᾶσαν εἰσὶ [f] ἡμέρην· ἡ θάλασσά τε σφι εἴη ἐν φυλακῇ, ὑπ' Ἀθηναίων τε φρουρεομένη, καὶ Αἰγινητέων, καὶ τῶν ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντων, καί σφι εἴη δεινὸν οὐδέν· οὐ γὰρ θεὸν εἶναι τὸν ἐπιόντα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἄνθρωπον· εἶναι δὲ θνητὸν οὐδένα, οὐδὲ ἔσεσθαι, τῷ κακὸν ἐξ ἀρχῆς γινομένῳ οὐ συνεμίχθη· τοῖσι δὲ μεγίστοισι αὐτέων, μέγιστα. ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν. οἱ δὲ, ταῦτα πυνθανόμενοι, ἐβοήθεον ἐς τὴν Τρηχῖνα. Τούτοισι ἔσαν μέν νυν καὶ ἄλλοι στρατηγοὶ κατὰ πόλιας ἑκάστων. ὁ δὲ θωϋμαζόμενος μάλιστα καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος ἡγεόμενος, Λακεδαιμόνιος ἦν, Λεωνίδης ὁ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Λέοντος, τοῦ Εὐρυκρατίδεω, τοῦ Ἀναξάνδρου, τοῦ Εὐρυκράτεος, τοῦ Πολυδώρου, τοῦ Ἀλκαμένεος [g], τοῦ Τηλέκλου [h], τοῦ Ἀρχέλεω, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Δορυάγου, τοῦ Λεωβότεω, τοῦ Ἐχεστράτου, τοῦ Ἥγιος [i], τοῦ Εὐρυσθένεος, τοῦ Ἀριστοδή-

a MS. habet αὐτῇ. b ὁ δὲ. c Τεγεατέων. d χίλιοι, καὶ ἡμίσεες. e διηκόσιοι ὁπλῖται, καὶ. f εἶεν. g MS. habet Ἀλκαμβρίος. h MS. habet Τηλέκλου. i Ἡγήσιος.

στόδημου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· κτησάμενος τὴν βασιληΐην ἐν Σπάρτῃ ἐξ ἀπροσδοκήτου. Διξῶν γὰρ οἱ ἐόντων πρεσβυτέρων ἀδελφεῶν, Κλεομένεός τε καὶ Δωριέος, ἀπήλλακτο τῆς φροντίδος περὶ τῆς βασιληΐης· ἀποθανόντος δὲ Κλεομένεος ἄπαιδος ἔρσενος γόνου, Δωριέος τε οὐκέτι ἐόντος, ἀλλὰ τελευτήσαντος καὶ τούτου ἐν Σικελίῃ, οὕτω δὴ ἐς Λεωνίδην ἀνέβαινε ἡ βασιληΐη· καὶ διότι πρότερος ἐγεγόνεε Κλεομβρότου, (οὗτος γὰρ ἦν νεώτατος Ἀναξανδρίδεω παῖς) καὶ δὴ καὶ εἶχε Κλεομένεος θυγατέρα. ὃς τότε ἤιε ἐς Θερμοπύλας ἐπιλεξάμενος ἄνδρας τε τοὺς κατεστεῶτας τριηκοσίους, καὶ τοῖσι ἐτύγχανον παῖδες ἐόντες. παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο[a] καὶ Θηβαίων τοὺς ἐς τὸν ἀριθμὸν λογισάμενος εἶπον, τῶν ἐστρατήγεε Λεοντιάδης ὁ Εὐρυμάχου. τοῦδε δὲ εἵνεκα τούτους σπουδὴν ἐποιήσατο Λεωνίδης μούνους Ἑλλήνων παραλαβεῖν, ὅτι σφέων μεγάλως κατηγόρητο μηδίζειν. παρεκάλεε ὦν ἐς τὸν πόλεμον, θέλων εἰδέναι εἴτε συμπέμψουσι, εἴτε καὶ ἀπερέουσι ἐκ τοῦ ἐμφανέος τὴν Ἑλλήνων συμμαχίην. οἱ δὲ, ἀλλοφρονέοντες, ἔπεμπον. Τούτους μὲν τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην πρώτους ἀπέπεμψαν Σπαρτιῆται, ἵνα τούτους ὁρῶντες οἱ ἄλλοι σύμμαχοι, στρατεύωνται· μηδὲ καὶ οὗτοι μηδίζωσι, ἢν αὐτοὺς πυνθάνωνται ὑπερβαλλομένους. μετὰ δὲ, Κάρνεια γάρ σφι ἦν ἐμποδὼν, ἔμελλον ὁρτάσαντες, καὶ φυλακὰς λιπόντες ἐν τῇ Σπάρτῃ, κατὰ τάχος βοηθέειν πανδημεί. ὡς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ἐνένωντο καὶ αὐτοὶ ἕτερα τοιαῦτα ποιήσειν· ἦν γὰρ κατὰ τὠυτὸ Ὀλυμπιὰς τούτοισι τοῖσι πρήγμασι συμπεσοῦσα· οὔκων δοκέοντες κατὰ τάχος οὕτω διακριθήσεσθαι τὸν ἐν Θερμοπύλῃσι πόλεμον, ἔπεμπον τοὺς προδρόμους. Οὗτοι μὲν δὴ οὕτω διενενώντο ποιήσειν. οἱ δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι Ἕλληνες ἐπειδὴ πέλας ἐγένετο τῆς ἐσβολῆς ὁ Πέρσης, καταῤῥωδέοντες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀπαλλαγῆς. τοῖσι μέν νυν ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἐδόκεε ἐλθοῦσι ἐς Πελοπόννησον, τὸν Ἰσθμὸν ἔχειν ἐν φυλακῇ· Λεωνίδης δὲ, Φωκέων καὶ Λοκρῶν περισπερχεόντων τῇ γνώμῃ ταύτῃ, αὐτοῦ τε μένειν ἐψηφίζετο, πέμπειν τε ἀγγέλους ἐς τὰς πόλιας, κελεύοντάς σφι ἐπιβοηθέειν, ὡς ἐόντων αὐτέων ὀλίγων στρατὸν τὸν Μήδων ἀλέξασθαι. Ταῦτα βουλευομένων σφέων, ἔπεμπε Ξέρξης κατάσκοπον ἱππέα, ἰδέσθαι ὅσοι τέ[b] εἰσι, καὶ ὅ,τι ποιέοιεν. ἀκηκόεε δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Θεσσαλίῃ, ὡς ἁλισμένη εἴη ταύ-

a ἀπίκετο. b ἰδέσθαι ὁκόσοι τε.

Anaxandrides pater quatuor filiorum, quorum tertius Leonides. Thebanus dux Leontiades. In evocando prudentia Leonidæ, & Græcorum variæ opiniones de Thermopylis.

ſtodemi, qui Ariſtomachi, qui Cleodæi, qui Hylli, qui Herculis filius fuit: adeptus ex inopinato Spartæ regnum. Nam 205
quum duo forent ei fratres natu majores, Cleomenes & Dorieus, aberat à cura regni adipiſcendi: verum Cleomene ſine virili ſobole defuncto, & Dorieo jam non ſuperſtite, ſed & ipſo in Sicilia vita functo, ita regnum ad Leonidem pervenit, quia & major natu erat Cleombroto (is enim noviſſimus fuit Anaxandridæ filiorum) habebatque in matrimonio Cleomenis filiam. Qui tunc ſe ad Thermopylas contulit, delectis trecentis compoſitis viris, & quibus filii erant: aſſumpſeratque eos Thebanos, quorum de numero feci mentionem, quorum dux erat Leontiades EUrymachi filius. Hac de cauſſa Leonides dedit operam ut Græcos ſumeret hos ſolos, quod eos maxime inſimulabat cum Medis ſentire. Evocabat igitur eos ad bellum, ſciendi cupidus utrum ſimul mitterent auxilia, an ex profeſſo abnegarent Græcorum ſocietatem: ſed illi aliud ſentientes, tamen auxilia miſerunt. Eos qui cum Leoni- 206
de fuere, primos miſerunt Spartiatæ, ut his inſpectis alii ſocii militiam ſumerent, neve cum Medis etiam ipſi ſentirent, ſi ipſos cunctari audirent. Ipſi autem celebratis Carniis, (hæc enim ſacra morabantur eos) relictis Spartæ cuſtodibus, erant cum omni copia illuc celerrime ituri auxilio. Reliqui autem ſocii ad id agendum itidem animati (nam tempus Olympiadis in hæc negocia inciderat) haud ſuſpicati tam cito apud Thermopylas bello decernendum, antecurſores miſerant. Ita iſti ſibi faciendum ſta- 207
tuerant. At ii Græci qui in Thermopylis erant, ubi ad ingreſſum Perſa adventabat, metu perculſi de diſcedendo conſultabant. Ac ceteri quidem Peloponnenſes cenſebant faciendum, ut reverſi in Peloponneſum, Iſthmi cuſtodiam agerent: huic autem ſententiæ quum valde infenſi eſſent Phocenſes & Locri, Leonides ſuadebat illic perſtandum, & nuncios ad arceſſenda ſubſidia per civitates dimittendos, tanquam ſe paucioribus quam ut Medorum exercitum arcerent. Hæc iſtis conſultantibus, Xer- 208
xes equitem quendam ad ſpeculandum quales illic eſſent, & quid agerent, mittit. Audierat enim jam tum quum in Theſſalia eſſet, eò loci contractam eſſe

esse exiguam copiam, ejusque duces esse Lacedæmonios, atque Leonidem è genere Herculis. Eques ubi ad stationem Græcorum successit, contemplatur aspicitque non ille quidem omnes milites (nam eos, qui intra murum quem excitaverant excubabant ad ejus custodiam, intueri nequibat) sed eos qui extra murum agebant. Erant autem eo tempore exterius manendi in Lacedæmoniorum statione vices: eos animadvertit partim se ludo gymnastico exercentes, partim comam pectentes. Hæc cum admiratione intuitus, etiam cognito eorum numero, ac omnibus plane perceptis, per otium sese recipit. nemo enim insequebatur, sed hominem magno contemptui habebant. Regressus ad Xerxem, cuncta quæ inspexerat
209 refert. Quæ Xerxes audiens, non poterat conjectare quod erat, eosque parare se, tanquam perituri, & perdituri, quantum possent. Sed (ridiculam enim rem facere sibi videbantur) arcessit Demaratum Aristonis filium, qui in exercitu erat: quem, ut venit, interrogavit horum singula, cupiens nosse quid ab Lacedæmoniis ageretur. Et ille, Audisti, inquit, & antea me, dum adversus Græciam proficisceremur, de his viris: & quum audisses loquentem hæc ipsa quæ eventura providebam, derisui habuisti: nam mihi summa contentio est adversus te, o rex, veritatem colere; audias vero nunc utique. Hi viri ad nobiscum pugnandum de introitu venere, atque hoc apparant. nam ita sese apud eos habet consuetudo: quoties adire vitæ periculum debent, tunc capita comunt. sed scito, si & hos & quod in Sparta residuum est, subegeris; nulla hominum gens alia est, quæ contra te, rex, audeat tollere manus. Etenim nunc adversus regnum atque civitatem in Græcia pulcherrimam atque viros præstantissimos tendis. Et admodum hæc dicta incredibilia Xerxi videbantur, & denuo interrogabat, quo pacto tantillæ copiæ cum suis pugnabunt. ille vero inquit, O Rex, utere me ut viro mendaci, nisi hæc ti-
210 bi evenerint, prout ego dico. Hæc dicens, tamen Xerxi non persuasit. Itaque quatriduum Xerxes supersedit, ratus eos illinc fugam esse facturos. Quinto die quum non discederent, atque ipse putaret impudentia illorum atque teme-

ταύτην στρατιὴν ὀλίγην, καὶ τοὺς ἡγεμόνας, ὡς εἴησαν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ Λεωνίδης ἐὼν γένος Ἡρακλείδης. ὡς δὲ προσήλασε ὁ ἱππεὺς πρὸς τὸ [a] στρατόπεδον, ἐθηεῖτό τε καὶ κατώρα πᾶν μὲν οὒ τὸ στρατόπεδον· τοὺς γὰρ ἔσω τεταγμένους τοῦ τείχεος, τὸ ἀνορθώσαντες εἶχον ἐν φυλακῇ, οὐκ οἷά τε ἦν κατιδέσθαι· ὁ δὲ τοὺς ἔξω ἐμάνθανε, τοῖσι πρὸ τοῦ τείχεος τὰ ὅπλα ἔκειτο. ἔτυχον δὲ τοῦτον τὸν χρόνον Λακεδαιμόνιοι ἔξω τεταγμένοι. τοὺς μὲν δὴ ὥρα γυμναζομένους τῶν ἀνδρῶν, τοὺς δὲ τὰς κόμας κτενιζομένους. ταῦτα δὴ θεώμενος, ἐθώυμαζε, καὶ τὸ πλῆθος ἐμάνθανε. μαθὼν δὲ πάντα ἀτρεκέως, ἀπήλαυνε ὀπίσω κατ᾽ ἡσυχίην. οὔτε γάρ τις ἐδίωκε, ἀλογίης τε ἐνεκύρησε πολλῆς. ἀπελθὼν δὲ, ἔλεγε πρὸς Ξέρξεα τάπερ ὀπώπεε πάντα. Ἀκούων δὲ Ξέρξης, οὐκ εἶχε συμβαλέσθαι τὸ ἐὸν, ὅτι παρασκευάζοιντο ὡς ἀπολεόμενοί τε καὶ [b] ἀπολέοντες κατὰ δύναμιν. ἀλλ᾽ (αὐτῷ γελοῖα γὰρ ἐφαίνοντο ποιέειν) μετεπέμψατο Δημάρητον τὸν Ἀρίστωνος ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ. ἀπικόμενον δέ μιν ἠρώτα Ξέρξης ἕκαστα τούτων, ἐθέλων μαθέειν τὸ ποιεύμενον πρὸς τῶν [c] Λακεδαιμονίων. ὁ δὲ εἶπε,
,, Ἤκουσας μέν μευ καὶ πρότερον, εὖτε ὁρμῶ-
,, μεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, περὶ τῶν ἀνδρῶν του-
,, τέων. ἀκούσας δὲ, γέλωτά με ἔθευ, λέγοντα
,, τάπερ ὥρων ἐκβησόμενα πρήγματα ταῦτα.
,, ἐμοὶ γὰρ τὴν ἀληθείην ἀσκέειν ἀντία σεῦ, ὦ
,, βασιλεῦ, ἀγὼν μέγιστός ἐστι· ἄκουσον δὲ καὶ
,, νῦν. οἱ ἄνδρες οὗτοι ἀπίκαται μαχεσόμενοι ἡ-
,, μῖν περὶ τῆς ἐσόδου, καὶ ταῦτα παρασκευά-
,, ζονται. νόμος γάρ σφι οὕτω ἔχων ἐστί· ἐπεὰν
,, μέλλωσι κινδυνεύειν τῇ ψυχῇ, τότε τὰς κε-
,, φαλὰς κοσμέονται. ἐπίστασο δὲ, εἰ τούτους τε
,, καὶ τὸ ὑπομένον ἐν Σπάρτῃ καταστρέψεαι,
,, ἔστι οὐδὲν ἄλλο ἔθνος ἀνθρώπων τό σε, βα-
,, σιλεῦ, ὑπομενέει χεῖρας ἀνταειρόμενον. νῦν
,, γὰρ πρὸς βασιληίην τε καὶ καλλίστην πόλιν τῶν ἐν
,, Ἕλλησι προσφέρεαι, καὶ ἄνδρας ἀρίστους. κάρτα τε δὴ ἄπιστα Ξέρξῃ ἐφαίνετο τὰ λεγόμενα, καὶ δεύτερα ἐπηρώτα, ὅντινα τρόπον, τοσοῦτοι ἐόντες, τῇ ἑωυτοῦ στρατιῇ μαχέσονται [d]. ὁ δὲ εἶπε,
,, Ὦ βασιλεῦ, ἐμοὶ χρᾶσθαι ὡς ἀνδρὶ ψεύστῃ,
,, ἢν μὴ ταῦτά τοι ἐκβῇ, τῇ ἐγὼ λέγω. Ταῦτα λέγων, οὐκ ἔπειθε τὸν Ξέρξεα. τέσσερας μὲν δὴ παρεξῆκε ἡμέρας, ἐλπίζων αἰεὶ σφέας ἀποδρήσεσθαι. πέμπτῃ δὲ, ὡς οὐκ ἀπαλλάσσοντο, ἀλλά οἱ ἐφαίνοντο, ἀναιδείῃ τε καὶ ἀβουλίῃ

a. ἱππεὺς ἐς τό. b ἀπολεύμενοι καί. c ὑπὸ τῶν. d ἐόντες, οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑω. στρατ. μαχέσασθαι.

διαχρεώμενοι, μένειν, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς Μήδους τε καὶ Κισσίους θυμωθείς· ἐντειλάμενος σφέας ζωγρήσαντας ἄγειν ἐς ὄψιν τὴν ἑωυτοῦ. ὡς δ' ἐπέπεσον φερόμενοι ἐς τοὺς Ἕλληνας οἱ Μῆδοι, ἔπιπτον πολλοί· ἄλλοι δ' ἐπεσήισαν, καὶ οὐκ ἀπήλαυνον, καίπερ μεγάλως προσπταίοντες. δῆλον δ' ἐποίευν παντί τεῳ, καὶ οὐκ ἥκιστα αὐτῷ βασιλέϊ, ὅτι πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι εἶεν, ὀλίγοι δὲ ἄνδρες· ἐγίνετο δὲ συμβολὴ δι' ἡμέρης. Ἐπεί τε δὲ οἱ Μῆδοι τρηχέως περιείποντο, ἐνθαῦτα οὗτοι μὲν ὑπεξήισαν, οἱ δὲ Πέρσαι ἐκδεξάμενοι ἐπήισαν, τοὺς ἀθανάτους ἐκάλεε βασιλεύς, τῶν ἦρχε Ὑδάρνης, ὡς δὴ οὗτοί γε εὐπετέως κατεργασόμενοι. ὡς δὲ καὶ οὗτοι συνέμισγον τοῖσι Ἕλλησι, οὐδὲν πλέον ἐφέροντο τῆς στρατιῆς τῆς Μηδικῆς, ἀλλὰ τὰ αὐτά, ἅτε ἐν στεινοπόρῳ τε χώρῳ μαχόμενοι, καὶ δόρασι βραχυτέροισι χρεώμενοι ἤπερ οἱ Ἕλληνες· καὶ οὐκ ἔχοντες πλήθεσι [a] χρήσασθαι. Λακεδαιμόνιοι δὲ ἐμάχοντο ἀξίως λόγου, ἄλλα τε ἀποδεικνύμενοι ἐν οὐκ ἐπισταμένοισι μάχεσθαι ἐξεπιστάμενοι, καὶ ὅκως ἐντρέψειαν τὰ νῶτα, ἀλέες φεύγεσκον δῆθεν. οἱ δὲ βάρβαροι ὁρέοντες φεύγοντας, βοῇ τε καὶ πατάγῳ ἐπήισαν. οἱ δ' ἂν καταλαμβανόμενοι, ὑπέστρεφον ἀντίοι εἶναι τοῖσι βαρβάροισι· μεταστρεφόμενοι δὲ, κατέβαλλον πλήθεϊ ἀναριθμήτους τῶν Περσέων. ἔπιπτον δὲ καὶ αὐτέων τῶν Σπαρτιητέων ἐνθαῦτα ὀλίγοι. ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἐδυνέατο παραλαβεῖν οἱ Πέρσαι τῆς ἐσόδου πειρεώμενοι, καὶ κατὰ τέλεα καὶ παντοίως προσβάλλοντες, ἀπήλαυνον ὀπίσω. Ἐν ταύτῃσι τῇσι προσόδοισι τῆς μάχης λέγεται βασιλῆα θηεύμενον, τρὶς ἀναδραμεῖν ἐκ τοῦ θρόνου, δείσαντα περὶ τῇ στρατιῇ. τότε μὲν οὕτω ἠγωνίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ βάρβαροι οὐδὲν ἄμεινον ἀέθλεον. ἅτε γὰρ ὀλίγων ἐόντων, ἐλπίσαντές σφεας κατατετρωματίσθαι τε, καὶ οὐκ οἵους τε ἔσεσθαι ἔτι χεῖρας ἀνταείρασθαι, συνέβαλλον. οἱ δὲ Ἕλληνες κατὰ τάξις τε καὶ κατὰ ἔθνεα κεκοσμημένοι ἦσαν, καὶ ἐν μέρεϊ ἕκαστοι ἐμάχοντο, πλὴν Φωκέων· οὗτοι δὲ ἐς τὸ οὖρος ἐτάχθησαν, φυλάξοντες τὴν ἀτραπόν. ὡς δὲ οὐδὲν εὕρισκον ἀλλοιότερον οἱ Πέρσαι ἢ τῇ προτεραίῃ ἐνώρων [b], ἀπήλαυνον. Ἀπορέοντος δὲ βασιλῆος ὅ τι χρήσηται τῷ παρεόντι πρήγματι, Ἐπιάλτης ὁ Εὐρυδήμου, ἀνὴρ Μηλιεύς, ἦλθέ οἱ ἐς λόγους, ὡς μέγα τι παρὰ

a πλήθεϊ. b ἑώρων.

meritate fieri, ut manerent, ira percitus, Medos in eos ac Cissios mittit, imperans ut illos caperent vivos & in conspectum suum ducerent. Medi, ubi facto impetu in Græcos impressionem fecerunt, multi cadebant, aliisque supervenientibus nihil tamen depellebantur, etsi vehementer ingruerent: palam facientes aliis omnibus, & non minimum ipsi regi, penes ipsum quidem multos homines esse, at paucos viros. Fuit autem hic pugnæ congressus interdiu. Post, 211
ubi Medi aspere fuissent excepti, tum vero ipsi se subduxere, Persæque subeuntes excepere, immortales quorum dux erat Hydarnes, rex appellavit, tanquam facile rem profligaturos. Ubi & hi cum Græcis congressi, nihilo magis quam Medi proficiebant, sed eodem modo, utpote in loco angusto, pugnantes, & brevioribus hastis quam Græci utentes, & nullus multitudinum erat usus: ibi Lacedæmonii dignam memoratu pugnam edebant, cum aliis in rebus ostentantes se peritos inter imperitos pugnare, tum vero in eo, quod quoties terga vertebant, conferti fugiebant. Quos barbari dum fugientes cernerent, cum vociferatione & strepitu ingruebant: at Græci deprehensi revertebantur, ut adversis pectoribus barbaros exciperent: & sic conversi quamvis Persarum innumeram multitudinem prosternebant; aliquot tamen illic ex ipsis etiam Spartiatis occubuere. Persæ, posteaquam & catervatim & universis copiis introitum occupare conati, nihil tamen promovebant, iterum sese receperunt. Fertur autem Xerxes, 212
quum ad spectaculum adesset, in his pugnæ congressibus ter è solio resiluisse, quod videlicet exercitui suo timeret. Tunc igitur ita pugnarunt. Postridie autem nihilo melius barbari prœliati sunt. Ita enim pugnabant, ut qui existimarent illos, utpote paucos, saucios esse, eisque adhuc ad tollendas manus vires non superesse. At Græci eos excepere, instructis ordinibus, ac per nationes digesti, & in suo quisque loco præter Phocenses, qui in monte ad iter obsidendum locati erant. Persæ ubi nihil aliud discriminis quam in pridiana pugna vident, abscedunt. Ibi regem ancipitem quodnam in 213
re præsenti consilium capesseret, Epialtes EUrydemi filius, vir Meliensis, alloquuturus adiit, tanquam magna aliqua re

Epialtes spe doni Xerxi indicat tramitem ad ascensum, & per eum ducit Hydarnem & milites, postea ab pylagoris ideo damnatus.

re ab illo remunerandus, indicavitque
ei tramitem qui per montem in Ther-
mopylas ferebat: quo virtutem eorum
Græcorum qui illic manserant, ever-
tit. Is postea Lacedæmoniorum metu
in Thessaliam profugit; sed cui profu-
go ab pylagoris, Amphictyonibus ad Py-
læam congregatis, pecunia præconio pu-
blico imposita fuit: qui interjecto dein-
de tempore ab Athenade viro Trachinio,
Anticyræ (nam illuc redierat) interem-
ptus est. Quem, etsi ob aliam caussam,
quam ego in sequentibus reddam, A-
thenades hic interemit, nihilo tamen
secius à Lacedæmoniis præmio affectus
est. Hunc in modum Epialtes postea in-
214 teriit. Est & alia quæ fertur fama, O-
netem Phanagoræ filium, virum Ca-
rystium, & Corydalum Anticyrensem,
fuisse, qui ea dixerint regi, & circum
montem Persas duxisse. Quod apud me
prorsus fide caret. nam partim hinc li-
cet conjectemus, quod Græcorum py-
lagori non Onetæ & Corydali, sed E-
pialtæ Trachinii capiti pecunia & præco-
nio periculum moverunt, id scilicet com-
pertissimum habentes: partim quod E-
pialten ob hoc crimen scimus se fuga pro-
ripuisse. Sane quidem etiam, quanquam
vir Meliensis Onetes tramitem illum no-
visset, si in ea regione multum versatus
fuisset: sed enim Epialtes est, qui mon-
tem circumduxit, & quod ad tramitem
215 pertinet, illi culpam adscribo. Xerxes ea
quæ Epialtes se confecturum spondebat,
probans, majorem in modum lætus, si-
ne mora Hydarnem cum iis quibus præ-
erat copiis misit. Ille circa primam facem
è castris profectus est. Tramitem vero il-
lum indigenæ Melienses vestigaverunt;
eoque investigato Thessalos deduxere ad-
versus Phocenses, eo tempore quo Pho-
censes intersepta muro semita, erant
in loco securo belli; & ex tanto tempo-
re monstratus est nihil utilis Meliensi-
216 bus. Sic autem sese habet ille callis: in-
cipit ab Asopo fluvio, qui per montis
meat anfractum, cui monti ac viæ idem
nomen est inditum Anopæa. hæc Ano-
pæa per dorsum montis porrecta, desinit
juxta Alpenum urbem, quæ prima est
ex Locridibus, Melienses versus ac jux-
ta lapidem nomine Melampygum ac jux-
ta Cercopum sedes, ubi angustissimus
217 est. Hac ipsa via atque ita se habente Per-
sæ Asopum transgressi, iter tota nocte
fe-

περὶ βασιλῆος δοκέων οἴσεσθαι· ἔφρασέ τε τὴν ἀτραπὸν τὴν διὰ τοῦ ὄρεος φέρουσαν ἐς Θερμοπύλας, καὶ διέφθειρε τοὺς ταύτῃ ὑπομείναντας [a] Ἑλλήνων. ὕστερον δὲ δείσας Λακεδαιμονίους, ἔφυγε ἐς Θεσσαλίην· καί οἱ φυγόντι, ὑπὸ τῶν πυλαγόρων, τῶν Ἀμφικτυόνων ἐς τὴν Πυλαίην συλλεγομένων, ἀργύριον ἐπεκηρύχθη· χρόνῳ δὲ ὕστερον (κατῆλθε γὰρ ἐς Ἀντικύρην) ἀπέθανε ὑπὸ Ἀθηνάδεω, ἀνδρὸς Τρηχινίου. ὁ δὲ Ἀθηνάδης οὗτος ἀπέκτεινε μὲν Ἐπιάλτεα δι' ἄλλην αἰτίην, τὴν ἐγὼ ἐν τοῖσι ὄπισθεν λόγοισι σημανέω· ἐτιμήθη μέντοι ὑπὸ Λακεδαιμονίων οὐδὲν ἧσσον. Ἐπιάλτης μὲν οὕτω ὕστερον τούτων ἀπέθανε. Ἔστι δὲ ἕτερος λεγόμενος λόγος, ὡς Ὀνήτης τε ὁ Φαναγόρεω, ἀνὴρ Καρύστιος, καὶ Κορυδαλλὸς Ἀντικυρεύς, εἰσὶ οἱ εἴπαντες πρὸς βασιλῆα τούτους τοὺς λόγους, καὶ περιηγησάμενοι τὸ ὄρος τοῖσι Πέρσῃσι· οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστός. τοῦτο μὲν γάρ, τῷδε χρὴ σταθμώσασθαι, ὅτι οἱ τῶν Ἑλλήνων πυλαγόροι [b] ἐπεκήρυξαν οὐκ ἐπὶ Ὀνήτῃ τε καὶ Κορυδαλλῷ ἀργύριον, ἀλλ' ἐπὶ Ἐπιάλτῃ τῷ Τρηχινίῳ, πάντως κου τὸ ἀτρεκέστατον πυθόμενοι· τοῦτο δέ, φεύγοντα Ἐπιάλτην ταύτην τὴν αἰτίην οἴδαμεν. εἰδείη μὲν γὰρ καὶ ἐὼν Μηλιεὺς ταύτην τὴν ἀτραπὸν Ὀνήτης, εἰ τῇ χώρῃ πολλὰ ὡμιληκὼς εἴη. ἀλλ' Ἐπιάλτης γάρ ἐστι ὁ περιηγησάμενος τὸ ὄρος καὶ κατὰ τὴν ἀτραπόν, τοῦτον αἴτιον γράφω. Ξέρξης δέ, ἐπεὶ οἱ ἤρεσε [c] τὰ ὑπέσχετο ὁ Ἐπιάλτης κατεργάσεσθαι, αὐτίκα περιχαρὴς γενόμενος, ἔπεμπε Ὑδάρνεα, καὶ τῶν ἐστρατήγεε Ὑδάρνης. ὡρμέατο δὲ περὶ λύχνων ἁφὰς ἐκ τοῦ στρατοπέδου. τὴν δὲ ἀτραπὸν ταύτην ἐξεῦρον μὲν οἱ ἐπιχώριοι Μηλιέες· ἐξευρόντες δέ, Θεσσαλοῖσι κατηγήσαντο ἐπὶ Φωκέας, τότε ὅτε οἱ Φωκέες φράξαντες τείχεϊ τὴν ἐσβολήν, ἦσαν ἐν σκέπῃ τοῦ πολέμου· ἔκ τε τόσου δὴ καταδέδεκτο [d] ἐοῦσα οὐδὲν χρηστὴ Μηλιεῦσι. Ἔχει δὲ ὧδε ἡ ἀτραπὸς αὕτη· ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ ποταμοῦ τοῦ διὰ τῆς διασφάγος ῥέοντος, οὔνομα δὲ τῷ ὄρεϊ τούτῳ καὶ τῇ ἀτραπῷ τὠυτὸ κεῖται, Ἀνόπαια. τείνει δὲ ἡ Ἀνόπαια αὕτη κατὰ ῥάχιν τοῦ ὄρεος, λήγει δὲ κατά τε Ἀλπηνὸν πόλιν, πρώτην ἐοῦσαν τῶν Λοκρίδων πρὸς τῶν Μηλιέων [e], καὶ κατὰ Μελάμπυγόν τε καλεόμενον λίθον, καὶ κατὰ Κερκώπων ἕδρας· τῇ καὶ τὸ στεινότατόν ἐστι. Κατὰ ταύτην δὴ τὴν ἀτραπὸν καὶ οὕτω ἔχουσαν οἱ Πέρσαι τὸν Ἀσωπὸν διαβάντες, ἐπορεύοντο πᾶσαν

a ὑπομένοντας. b πυλαγόραι. c MS. tantum ἐπεὶ ἤρεσε. d κατεδέδεκτο. e πρὸς Μηλιέων.

Phocenses in cacumine custodientes & turbati diffugiunt, quia spernebantur; quod teneri ab Persis tribus nunciis intellexit Leonides, aliisque digressis ipse cum suis mansit.

τὴν νύκτα, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχοντες ὄρεα τὰ Οἰταίων, ἐν ἀριστερῇ δὲ, τὰ Τρηχινίων. ἠώς τε δὴ διέφαινε, καὶ οἳ ἐγίνοντο ἐπ' ἀκρωτηρίῳ τοῦ ὄρεος. κατὰ δὲ τοῦτο τοῦ ὄρεος ἐφύλασσον (ὡς καὶ πρότερόν μοι δεδήλωται) Φωκέων χίλιοι ὁπλῖται, ῥυόμενοί τε τὴν σφετέρην χώρην, καὶ φρουρέοντες τὴν ἀτραπόν. ἡ μὲν γὰρ κάτω ἐσβολὴ ἐφυλάσσετο ὑπὸ τῶν εἴρηται· τὴν δὲ διὰ τοῦ ὄρεος ἀτραπὸν ἐθελονταὶ Φωκέες ὑποδεξάμενοι Λεωνίδῃ ἐφύλασσον. Ἔμαθον δέ σφεας οἱ Φωκέες ὧδε ἀναβεβηκότας· ἀναβαίνοντες γὰρ ἐλάνθανον οἱ Πέρσαι τὸ ὄρος, πᾶν ἐὸν δρυῶν ἐπίπλεον· ἦν μὲν δὴ νηνεμίη, ψόφου δὲ γινομένου πολλοῦ, ὡς οἰκὸς ἦν, φύλλων ὑποκεχυμένων ὑπὸ τοῖσι ποσὶ, ἀνά τε ἔδραμον οἱ Φωκέες [a], καὶ ἐνέδυνον τὰ ὅπλα, καὶ αὐτίκα οἱ βάρβαροι παρῆσαν. ὡς δὲ εἶδον ἄνδρας ἐνδυομένους ὅπλα, ἐν θώματι ἐγένοντο. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδέν σφι [b] φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν [c] στρατῷ. ἐνθαῦτα Ὑδάρνης καταῤῥωδήσας μὴ οἱ Φωκέες ἔωσι Λακεδαιμόνιοι, εἴρετο τὸν Ἐπιάλτεα ποδαπὸς εἴη ὁ στρατός· πυθόμενος δὲ ἀτρεκέως, διέτασσε τοὺς Πέρσας ὡς ἐς μάχην. οἱ δὲ Φωκέες, ὡς ἐβάλλοντο τοῖσι τοξεύμασι πολλοῖσί τε καὶ πυκνοῖσι, οἴχοντο φεύγοντες ἐπὶ τοῦ ὄρεος τὸν κόρυμβον, ἐπιστάμενοι ὡς ἐπὶ σφέας ὁρμήθησαν ἀρχὴν, καὶ παρεσκευάδατο ὡς ἀπολεόμενοι. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἐφρόνεον. οἱ δὲ ἀμφὶ Ἐπιάλτεα καὶ Ὑδάρνεα Πέρσαι Φωκέων μὲν οὐδένα λόγον ἐποιεῦντο, οἱ δὲ κατέβαινον τὸ ὄρος κατὰ τάχος. Τοῖσι δὲ ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι Ἑλλήνων, πρῶτον μὲν ὁ μάντις Μεγιστίης ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ, ἔφρασε τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι ἅμα ἠοῖ σφι θάνατον· ἐπὶ δὲ καὶ αὐτόμολοι ἦσαν οἱ ἐξαγγείλαντες τῶν Περσέων τὴν περίοδον, οὗτοι μὲν ἔτι νυκτὸς ἐσήμηναν· τρίτοι δὲ οἱ ἡμεροσκόποι, καταδραμόντες ἀπὸ τῶν ἄκρων, ἤδη διαφαινούσης ἡμέρης· ἐνθαῦτα ἐβουλεύοντο οἱ Ἕλληνες, καί σφεων ἐσχίζοντο αἱ γνῶμαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἔων τὴν τάξιν ἐκλιπεῖν, οἱ δὲ ἀντέτεινον. μετὰ δὲ τοῦτο διακριθέντες, οἱ μὲν ἀπαλλάσσοντο, καὶ διασκεδασθέντες, κατὰ πόλις ἕκαστοι ἐτράποντο· οἱ δὲ αὐτέων ἅμα Λεωνίδῃ μένειν αὐτοῦ παρεσκευάδατο. Λέγεται δὲ ὡς αὐτός σφεας ἀπέπεμψε Λεωνίδης, μὴ ἀπόλωνται κηδόμενος· αὐτῷ δὲ καὶ Σπαρτιητέων τοῖσι παρεοῦσι οὐκ ἔχειν εὐπρεπέως ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν ἐς τὴν ἦλθον

fecerunt, habentes à dextra OEtæorum montes, à sinistra Trachiniorum; ac sub exortum auroræ in cacumen montis evaserunt: quo in montis loco (sicut superius ostensum est) mille Phocensium armatorum præsidium excubabat, tum ad liberandam suam terram, tum ad callem tutandum. nam ingressus inferior à quibus dictum est custodiebatur, & hanc per montem viam ultro polliciti Leonidæ custodiebant Phocenses. Hoc au- 218
tem modo Phocenses ascendisse Persas didicerunt: nam quum montem isti ascenderent, prorsus latebant, quia totus erat obsitus quercubus. Quum vero esset cœli tranquillitas, edito multo strepitu (ut res postulabat) propter frondes sub pedibus stratas, Phocenses recurrerunt; & dum sibi arma induunt, confestim barbari adfuere: qui conspicati viros arma sibi circumdantes, obstupuere. quippe qui adversarium nihil sibi sperabant appariturum, inciderunt in exercitum. Ibi Hydarnes formidans ne Phocenses forent Lacedæmonii, Epialten percontatus est, cujas ille esset exercitus. Mox certior rei factus, Persas tanquam in aciem instruxit. quorum sagittis multis crebrisque Phocenses quum ferirentur, fugerunt in verticem montis, gnari adversus se omnino illos venisse; & se præparabant tanquam perditi. Ita isti sentiebant. Verum Phocenses hos nihili æstimantes spernebant ii qui circa Epialten & Hydarnem erant: ita illi rapide de monte descendunt. At iis 219
Græcis qui in Thermopylis erant, primum vates Megistias extis inspectis indicavit mortem illis cum aurora impendere. Postquam vero etiam transfugæ notum fecere Persarum montis circuitum, illi quidem adhuc noctu signum dederunt. Tertio loco significavere speculatores diurni, qui à verticibus montis decurrerant jam die illucescente. Hic inter se consultantes Græci, sententiis discrepabant. alii enim stationem non sinebant deserere, alii contra tendebant. Ita dissidentes partim abscedunt, dilapsique in suam quisque urbem se recipiunt: partim cum Leonide ad illic perstandum se accingunt. Fertur autem 220
ipse Leonides eos qui abscessere dimisisse, ne perirent procurans; se vero & Spartiatas, qui adessent, non facturos è sua dignitate, si stationem desererent, ad

a Φωκαέες. b οὐδένα σφι. c ἐνεκήρευσαν.

ad quam venissent omnino custodituri. Ad hanc quoque ego magis opinionem vergo, Leonidem, posteaquam animadvertit socios minime promptos esse & nolle simul periculum subire, veniam eis abeundi dedisse, sibi vero decedere inhonestum putasse: permanenti autem illic ingentem gloriam futuram, & Spartæ felicitatem non defuturam. Siquidem jam inde ab initio moti hujus belli Spartiatis consulentibus à Pythia redditum erat oraculum, fore ut aut Sparta everteretur à barbaris, aut rex ipsorum occumberet. Quod oraculum hexametris illa versibus reddidit, in hæc verba,

Vobis, amplivagæ colitis qui mœnia Spartæ,
Aut urbs clara dabit Persa victore ruinam:
Aut (si non erit hoc) oriundus ab Hercule quidam
Flebitur extinctus rex in Lacedæmonis ora.
Nam neque taurorum neque vim feret ille leonum,
Sed Jovis, & cujus reor haud tolerabile robur,
Alterutrum donec passim discerpserit horum.

Hæc reputantem Leonidem, cupidumque gloriæ solius comparandæ Spartiatis dimisisse socios potius, quam illos qui abierunt, in sententiis dissidentes,
221 tam deformite abisse. Cujus rei non minimo id mihi testimonio est, quod non modo alios, sed etiam vatem Megistian, hujus expeditionis comitem, Acarnanem, qui à Melampode oriundus dicebatur, hunc qui etiam prædixit ex extis ea quæ erant illis eventura, propalam Leonides dimiserit, ne secum periret; at iste dimissus tamen ipse non deseruit, filium modo, qui ei unicus
222 erat, una militantem missum fecit. Ita socii quos Leonides remittebat, ei obtemperantes abiere. Thespienses tantum atque Thebani perstitere cum Lacedæmoniis: Thebani quidem, inviti ac nolentes, quippe quos Leonides loco obsidum distinebat: Thespienses vero libentissimi, qui negaverunt se Leonide & iis qui cum eo erant desertis abscessuros: permanentesque una cum illo occubuerunt: quorum dux erat Demophilus
223 Diadromæ filius. Xerxes, sub exortum solis libaminibus factis, tantisper moratus

θον φυλάξοντες ἐλθεῖν. ταύτῃ καὶ μᾶλλον τῇ γνώμῃ πλεῖστός εἰμι, Λεωνίδην, ἐπεί τε ᾔσθετο τοὺς συμμάχους ἐόντας ἀπροθύμους, καὶ οὐκ ἐθέλοντας συνδιακινδυνεύειν, κελεῦσαι σφέας ἀπαλλάσσεσθαι· αὐτῷ δὲ ἀπιέναι οὐ καλῶς ἔχειν· μένοντι δὲ αὐτοῦ, κλέος μέγα ἐλείπετο, καὶ ἡ Σπάρτης εὐδαιμονίη οὐκ ἐξηλείφετο. ἐκέχρηστο [a] γὰρ ὑπὸ τῆς Πυθίης τοῖσι Σπαρτιήτῃσι χρεωμένοισι περὶ τοῦ πολέμου τούτου αὐτίκα κατ᾽ ἀρχὰς ἐγειρομένου, ἢ Λακεδαίμονα ἀνάστατον γενέσθαι ὑπὸ τῶν βαρβάρων, ἢ τὸν βασιλῆα σφέων ἀπολέσθαι. ταῦτα δέ σφι ἐν ἔπεσι ἑξαμέτροισι ἔχοντα χρᾶ, λέγοντα ὧδε,

Ὑμῖν δ᾽, ὦ Σπάρτης οἰκήτορες εὐρυχόροιο,
Ἢ μέγα ἄστυ ἐρικυδὲς ὑπ᾽ ἀνδράσι Περσείδῃσι
Πέρθεται· ἢ τὸ μὲν, οὐκὶ, ἀφ᾽ Ἡρακλέος δὲ γενέθλης
Πενθήσει βασιλῆ [b] φθίμενον Λακεδαίμονος οὖρος.
Οὐ γὰρ τὸν ταύρων σχήσει μένος οὐδὲ λεόντων
Ἀντιβίην. Ζηνὸς γὰρ ἔχει μένος· οὐδέ ἑ φημὶ
Σχήσεσθαι, πρὶν τῶνδ᾽ ἕτερον διὰ πάντα δάσηται.

ταῦτά τε δὴ ἐπιλεγόμενον Λεωνίδην, καὶ βουλόμενον κλέος καταθέσθαι μούνων Σπαρτιητέων, ἀποπέμψαι τοὺς συμμάχους μᾶλλον, ἢ γνώμῃ διενεχθέντας οὕτω ἀκόσμως οἴχεσθαι τοὺς οἰχομένους. Μαρτύριον δέ μοι καὶ τόδε οὐκ ἐλάχιστον τούτου πέρι γέγονε. οὐ γὰρ μοῦνον τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ τὸν μάντιν ὃς εἵπετο τῇ στρατιῇ ταύτῃ, Μεγιστίην τὸν Ἀκαρνῆνα, λεγόμενον εἶναι τὰ ἀνέκαθεν ἀπὸ Μελάμποδος, τοῦτον ἅπαντα ἐκ [c] τῶν ἱρῶν τὰ μέλλοντά σφι ἐκβαίνειν εἰπόντα [d], φανερός ἐστι Λεωνίδης ἀποπέμπων, ἵνα μὴ συναπόληταί σφι. ὁ δὲ, ἀποπεμπόμενος, αὐτὸς μὲν οὐκ ἀπελίπετο, τὸν δὲ παῖδα συστρατευόμενον, ἐόντα οἱ μουνογενέα, ἀπέπεμψε. Οἱ μέν νυν σύμμαχοι οἱ ἀποπεμπόμενοι, οἴχοντό τε ἀπιόντες, καὶ ἐπείθοντο Λεωνίδῃ. Θεσπιέες δὲ καὶ Θηβαῖοι κατέμειναν μοῦνοι παρὰ Λακεδαιμονίοισι. τουτέων δὲ, Θηβαῖοι μὲν, ἀέκοντες ἔμενον, καὶ οὐ βουλόμενοι· κατεῖχε γάρ σφεας Λεωνίδης, ἐν ὁμήρων λόγῳ ποιεύμενος· Θεσπιέες δὲ, ἑκόντες μάλιστα· οἳ οὐκ ἔφασαν, ἀπολιπόντες Λεωνίδην καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, ἀπαλλάξεσθαι, ἀλλὰ καταμείναντες συναπέθανον. ἐστρατήγεε δὲ αὐτέων Δημόφιλος Διαδρόμεω. Ξέρξης δὲ, ἐπεὶ ἡλίου ἀνατείλαντος σπονδὰς ἐποιήσατο,

a MS. habet ἐκέχρητο. b βασιλῆα. c MS. habet τοῦτον εἰπόντα ἐκ. d Vocem εἰπόντα ignorat MS.

ἐπισχὼν χρόνον, ἐς ἀγορῆς κου μάλιστα πληθώρην πρόσοδον ἐπιέετο. καὶ γὰρ ἐπέσταλτο ἐξ Ἐπιάλτεω οὕτω. ἀπὸ γὰρ τοῦ ὄρεος ἡ κατάβασις συντομωτέρη ἐστὶ, καὶ βραχύτερος ὁ χῶρος πολλὸν ἤπερ ἡ περίοδός τε καὶ ἀνάβασις. οἵ τε δὴ βάρβαροι οἱ ἀμφὶ Ξέρξεα προσήισαν, καὶ οἱ ἀμφὶ Λεωνίδην Ἕλληνες, ὡς τὴν ἐπὶ θανάτῳ ἔξοδον ποιεύμενοι ἤδη πολλῷ μᾶλλον ἢ κατ᾽ ἀρχὰς ἐπεξήισαν ἐς τὸ εὐρύτατον τοῦ αὐχένος. τὸ μὲν γὰρ ἔρυμα τοῦ τείχεος ἐφυλάσσετο. οἱ δὲ, ἀνὰ τὰς προτέρας ἡμέρας ὑπεξιόντες ἐς τὰ στεινόπορα [a] ἐμάχοντο· τότε δὴ συμμισγόντες ἔξω τῶν στεινῶν, ἔπιπτον πλήθεϊ πολλοὶ τῶν βαρβάρων. ὄπισθε γὰρ οἱ ἡγεμόνες τῶν τελέων ἔχοντες μάστιγας, ἐρράπιζον πάντα ἄνδρα, αἰεὶ ἐς τὸ πρόσω ἐποτρύνοντες. πολλοὶ μὲν δὴ ἐσέπιπτον αὐτέων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ διεφθείροντο· πολλῷ δ᾽ ἔτι πλεῦνες κατεπατέοντο ζωοὶ ὑπ᾽ ἀλλήλων. ἦν δὲ λόγος οὐδεὶς τοῦ ἀπολλυμένου. ἅτε γὰρ ἐπιστάμενοι τὸν μέλλοντά σφι ἔσεσθαι θάνατον ἐκ τῶν περιιόντων τὸ οὖρος, ἀπεδείκνυντο ῥώμης ὅσον εἶχον μέγιστον ἐς [b] τοὺς βαρβάρους, παραχρεώμενοί τε καὶ ἀτέοντες. Δόρατα μέν νυν τοῖσι πλέοσι αὐτέων τηνικαῦτα ἐτύγχανε κατεηγότα ἤδη, οἱ δὲ τοῖσι ξίφεσι διεργάζοντο τοὺς Πέρσας. Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ᾽ αὐτοῦ ὀνομαστοὶ, πολλοὶ δὲ καὶ οὐκ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων [c], τῶν ἐγὼ ὡς ἀνδρῶν ἀξίων γενομένων ἐπυθόμην τὰ οὐνόματα. ἐπυθόμην δὲ καὶ ἁπάντων τῶν τριηκοσίων. καὶ δὴ καὶ Περσέων πίπτουσι ἐνθαῦτα ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ οὐνομαστοὶ, ἐν δὲ δὴ καὶ Δαρείου δύο παῖδες, Ἀβροκόμης τε καὶ Ὑπεράνθης, ἐκ τῆς Ἀρτάνεω [d] θυγατρὸς Φραταγούνης γεγονότες Δαρείῳ. ὁ δὲ Ἀρτάνης, Δαρείου μὲν τοῦ βασιλέος ἦν ἀδελφεὸς, Ὑστάσπεος δὲ τοῦ Ἀρσάμεω παῖς. ὃς καὶ ἐκδιδοὺς τὴν θυγατέρα Δαρείῳ, τὸν οἶκον πάντα τὸν ἑωυτοῦ ἐπέδωκε, ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου. Ξέρξεώ τε δὴ δύο ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω· Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων ὠθισμὸς ἐγίνετο πολλός· ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν [e], καὶ ἐτρέψαντο τοὺς ἐναντίους τετράκις. τοῦτο δὲ συνεστήκεε μέχρι οὗ οἱ σὺν Ἐπιάλτῃ παρεγένοντο. ὡς δὲ τούτους ἥκειν ἐπύθοντο οἱ Ἕλληνες, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ νῖκος. ἔς τε γὰρ τὸ στεινὸν τῆς ὁδοῦ ἀνεχώρεον ὀπίσω, καὶ παραμειψάμενοι τὸ τεῖχος, ἐλθόντες,

tus dum tempus esset quo forum solet maxime frequens esse hominibus, è castris movit. etenim ita ab Epialte erat mandatum. nam descensus à monte, compendiarius magis ac brevioris multo spatii quam circuitus atque ascensus. Et Barbari igitur, qui circa Xerxem erant, accessere, & Leonides ac Græci, qui cum eo erant, tanquam ad necem exitum facturi, jam multo magis quam à principio itidem progressi sunt ad faucium partem laxissimam. nam munitiones muri eos tutabantur. Et qui superioribus diebus in loca arcta prodeuntes dimicaverant, tunc extra angustias facto conflictu permulti barbarorum cadebant. Nam duces à tergo sui quisque agminis, flagellis quæ gestabant unumquemque cædebant, assidue ad procedendum adhortantes. unde multi eorum in mare decidentes absumebantur, multo plures invicem vivi proculcabantur, quum nulla pereuntis ratio haberetur. Quumque scirent impendere sibi necem ab iis qui montem circumiverant, quantum maxime roboris poterant id in barbaros ostendebant, ingruentes ac sese intrudentes.
Quorum plerisque quum jam lanceæ 224
diffractæ essent, illi vero gladiis Persas obtruncabant, & Leonides in hoc discrimine cecidit, navata strenuissime opera, & cum eo alii insignes, multi vero etiam non insignes Spartani: quorum ego tanquam dignorum virorum nomina sciscitatus sum; sed & sciscitatus fui trecentorum omnium. Persarum quoque illic cum multi alii celebres ceciderunt, tum vero duo Darii filii, Abrocomes & Hyperanthes: quos Darius ex Phrataguna Artanis filia sustulerat. Artanes autem, Darii regis frater, & Hystaspis filius nepos Arsamis erat, qui quum Dario filiam nuptum dedit, omnem insuper ei domum tradidit, ut qui esset
unicæ pater. Xerxis igitur duo fratres 225
de cadavere Leonidæ pugnantes occubuere; adeoque vehemens fuit Persarum Lacedæmoniorumque conflictus, donec Græci & cadaver Leonidæ virtute subtraxerunt, & quater adversarios fugere compulerunt. & eousque perstiterunt, dum ii qui cum Epialte erant adfuere. Quos ubi venire audierunt Græci, tum vero pugnandi ardor immutatus est. nam ad angustias viæ sese retro recepere: & prætergressi murum, quum venissent, in tu-

a στεινότερα. b ὅσον εἶχον μέγιεθος ἐς. c μετ᾽ αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων. d Ἀτάρνεω & mox Ἀτάρνης. e ὑπεξείρυσαν.

Leo lapideus ad sepulchrum Leonidæ. Locus ubi cæteri perierint. Dieneces, Alpheus & Maron maxime laudati, & Dithyrambus Thespiensis. Carmina funebria Amphictyonum.

tumulo addensati sederunt cuncti, præter Thebanos. Est autem iste tumulus in ingressu, ubi nunc ad Leonidem stat lapideus leo. Hoc in loco defensantes se gladiis suis, qui adhuc supererant, barbari & manibus & mucronibus obruerunt incessentes; alii ex adverso urgentes, & in munitionem muri terra congesta; alii undique circumvenientes &
226 circumstantes. Lacedæmonii autem atque Thespienses quum tales extiterint, præstantissimus tamen extitisse fertur Dieneces Spartiata: quem, antequam cum Medis confligeretur, hoc dictum dixisse ajunt: quum à quodam Trachinio audisset barbaros ubi emissuri essent arcus, præ multitudine sagittarum solem obducturos, tantam eorum esse copiam, adeo non his expavefactus est, ut parvi faciens Medorum turbam, responderit, Omnia sibi bona Trachinium hospitem nunciare, si Medis solem occultantibus sub umbra cum illis, & non in sole pugna ipsis futura esset. Hæc & alia hujusmodi dicta ajunt Dienecem Lacedæ-
227 monium reliquisse monumenta. Post hunc è Lacedæmoniis duo fratres præstantissimi feruntur fuisse, Alpheus & Maron, Orsiphanto geniti: è Thespiensibus autem excelluit maxime Dithy-
228 rambus Harmatidæ filius. His eo loci ubi ceciderunt sepultis, & iis sociis qui prius occubuerunt, quam à Leonide dimissi abierunt, epigrammata his verbis inscripta sunt,

Terdecies centum hic certarunt millibus olim

E Peloponneso millia quarta virûm.

Hæc universis superscripta sunt: ista peculiariter Spartiatis,

Nos Lacedæmoniis refer hic, peregrine, jacentes,

Illorum dictis dum damus obsequium.

Et Lacedæmoniis quidem istud: vati autem quod sequitur;

Nobilis hoc bustum est (Medi occidere) Megistæ,

Sperchium ad fluvium: non sed inultus obit.

Qui vates obitum quamvis præsciret adesse,

Sparta haud sustinuit deseruisse duces.

Qui hos inscriptionibus & cippis exornarunt, præter inscriptionem vatis Amphictyones fuere: at istud vatis Megistiæ, Si-

θέντες, ἵζοντο ἐπὶ τὸν κολωνὸν πάντες ἀλέες οἱ ἄλλοι πλὴν Θηβαίων. ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος [a] ἐστι ἐν τῇ ἐσόδῳ ὅκου νῦν ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ. ἐν τούτῳ σφέας τῷ χώρῳ ἀλεξομένους μαχαίρῃσι τῇσι αὐτῶν αἳ ἐτύγχανον [b] ἔτι περιεοῦσαι, καὶ χερσὶ καὶ στόμασι κατέχωσαν οἱ βάρβαροι βάλλοντες, οἱ μὲν, ἐξ ἐναντίης ἐπισπόμενοι, καὶ τὸ ἔρυμα τοῦ τείχεος συγχώσαντες· οἱ δὲ, περιελθόντες πάντοθεν περισταδόν. Λακεδαιμονίων δὲ καὶ Θεσπιέων τοιούτων γινομένων, ὅμως λέγεται ἄριστος ἀνὴρ γενέσθαι Σπαρτιήτης Διηνέκης· τὸν τόδε φασὶ εἰπεῖν [c] τὸ ἔπος πρὶν ἢ συμμῖξαι σφέας τοῖσι Μήδοισι, πυθόμενον πρός τευ τῶν Τρηχινίων ὡς ἐπεὰν οἱ βάρβαροι ἀπιέωσι τὰ τοξεύματα, τὸν ἥλιον ὑπὸ τοῦ πλήθεος τῶν οἰστῶν ἀποκρύπτουσι· τοσοῦτό τι πλῆθος αὐτέων εἶναι. τὸν δὲ, οὐκ ἐκπλαγέντα τούτοισι, εἰπεῖν [c] (ἐν ἀλογίῃ ποιεύμενον τὸ Μήδων πλῆθος) ὡς πάντα σφι ἀγαθὰ ὁ Τρηχίνιος ξεῖνος ἀγγέλλοι, εἰ ἀποκρυπτόντων τῶν Μήδων τὸν ἥλιον, ὑπὸ σκιῇ ἔσοιτο πρὸς αὐτοὺς ἡ μάχη, καὶ οὐκ ἐν ἡλίῳ. ταῦτα μὲν καὶ ἄλλα τοιουτότροπα ἔπεα φασὶ Διηνέκεα τὸν Λακεδαιμόνιον λιπέσθαι μνημόσυνα. Μετὰ δὲ τοῦτον ἀριστεῦσαι λέγονται Λακεδαιμόνιοι δύο ἀδελφεοὶ, Ἀλφεός τε καὶ Μάρων, Ὀρσιφάντου παῖδες. Θεσπιέων δὲ εὐδοκίμεε μάλιστα τῷ οὔνομα ἦν Διθύραμβος, Ἁρματίδεω. Θαφθεῖσι δέ σφι αὐτοῦ ταύτῃ τῇπερ ἔπεσον, καὶ τοῖσι πρότερον τελευτήσασι ἢ ὑπὸ Λεωνίδεω ἀποπεμφθέντας οἴχεσθαι, ἐπιγέγραπται γράμματα λέγοντα τάδε,

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τριηκοσίαις ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοποννάσου [d] χιλιάδες τέτορες.

ταῦτα μὲν δὴ τοῖσι πᾶσι ἐπιγέγραπται. τοῖσι δὲ Σπαρτιήτῃσι ἰδίῃ,

Ὦ ξεῖν', ἀγγέλλειν Λακεδαιμονίοις ὅτι τῇδε
Κείμεθα, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι.

Λακεδαιμονίοισι μὲν δὴ τοῦτο· τῷ δὲ μάντι, τόδε,

Μνῆμα τόδε κλεινοῖο Μεγιστία, ὅν ποτε Μῆδοι
Σπερχειὸν ποταμὸν κτεῖναν ἀμειψάμενοι·
Μάντιος, ὃς τότε κῆρας ἐπερχομένας σάφα εἰδὼς,
Οὐκ ἔτλη Σπάρτης ἡγεμόνας προλιπεῖν.

ἐπιγράμμασι μέν νυν καὶ στήλῃσι, ἔξω ἢ τὸ τοῦ μάντιος ἐπίγραμμα, Ἀμφικτύονές εἰσί σφεας οἱ ἐπικοσμήσαντες· τὸ δὲ τοῦ μάντιος Μεγιστίεω, Σι-

a Hæc vox οὗτος non est in MS. b αὐτέων ἐτύγχανον. c εἶπαι bis. d Ἐκ Πελοποννήσου.

Etiam Simonidis. Mentis diversitas in Euryto & Aristodemo, & hujus infamia, mors quoque, sed honestior. Pantitæ feritas. Thebanorum cupido vitæ & transitus ad Persas.

Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπεός ἐστι κατὰ ξεινίην ὁ ἐπιγράψας. Δύο δὲ τούτων τῶν τριηκοσίων λέγεται Εὔρυτόν τε καὶ Ἀριστόδημον, παρεὸν αὐτοῖσι ἀμφοτέροισι, κοινῷ λόγῳ χρησαμένοισι, ἢ ἀποσωθῆναι ὁμοῦ ἐς Σπάρτην, ὡς μεμετιμένοι τε ἦσαν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ὑπὸ Λεωνίδεω, καὶ κατεκέατο ἐν Ἀλπηνοῖσι ὀφθαλμιῶντες ἐς τὸ μέγιστον· ἢ εἴ γε μὴ ἐβούλοντο νοστῆσαι, ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι· παρεόν σφι τούτων τὰ ἕτερα ποιέειν, οὐκ ἐθελῆσαι[a] ὁμοφρονέειν. ἀλλὰ γνώμῃ διενειχθέντας, Εὔρυτον μὲν, πυθόμενον τὴν τῶν Περσέων περίοδον, αἰτήσαντά τε τὰ ὅπλα, καὶ ἐνδύντα, ἄγειν αὐτὸν κελεῦσαι τὸν εἵλωτα ἐς τοὺς μαχομένους· ὅκως δὲ αὐτὸν ἤγαγε, τὸν μὲν ἀγαγόντα, οἴχεσθαι φεύγοντα· τὸν δὲ, ἐσπεσόντα ἐς τὸν ὅμιλον, διαφθαρῆναι. Ἀριστόδημον δὲ, λειποψυχέοντα λειφθῆναι. εἰ μέν νυν ἦν μοῦνον Ἀριστόδημον ἀλογήσαντα[b] ἀπονοστῆσαι ἐς Σπάρτην, ἢ καὶ ὁμοῦ σφέων ἀμφοτέρων τὴν κομιδὴν γενέσθαι, δοκέειν ἐμοὶ, οὐκ ἄν σφι Σπαρτιήτας μῆνιν οὐδεμίην προσθέσθαι· νυνὶ δὲ τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου[c], τοῦ δὲ, τῆς μὲν αὐτῆς ἐχομένου προφάσιος, οὐκ ἐθελήσαντος δὲ ἀποθνήσκειν, ἀναγκαίως σφι ἔχειν μηνίσαι μεγάλως Ἀριστοδήμῳ. Οἱ μέν νυν οὕτω σωθῆναι λέγουσι Ἀριστόδημον ἐς Σπάρτην, καὶ διὰ πρόφασιν τοιήνδε· οἱ δὲ, ἄγγελον πεμφθέντα ἐκ τοῦ στρατοπέδου, ἐξεὸν αὐτῷ καταλαβεῖν τὴν μάχην γινομένην, οὐκ ἐθελῆσαι, ἀλλ' ὑπομείναντα ἐν τῇ ὁδῷ, περιγενέσθαι· τὸν δὲ συνάγγελον αὐτοῦ, ἀπικόμενον ἐς τὴν μάχην, ἀποθανεῖν. Ἀπονοστήσας δὲ ἐς Λακεδαίμονα ὁ Ἀριστόδημος, ὄνειδός τε εἶχε καὶ ἀτιμίην· πάσχων δὲ τοιάδε, ἠτίμωτο· οὔτε οἱ πῦρ οὐδεὶς ἔναυε Σπαρτιητέων, οὔτε διελέγετο. ὄνειδός τε εἶχε, ὁ τρέσας Ἀριστόδημος καλεόμενος. ἀλλ' ὁ μὲν ἐν τῇ ἐν Πλαταιῇσι μάχῃ ἀνέλαβε πᾶσαν τὴν ἐπενειχθεῖσάν οἱ αἰτίην. Λέγεται δὲ καὶ ἄλλον ἀποπεμφθέντα ἄγγελον ἐς Θεσσαλίην τῶν τριηκοσίων τούτων, περιγενέσθαι, τῷ οὔνομα εἶναι Παντίτην· νοστήσαντα δὲ τοῦτον ἐς Σπάρτην, ὡς ἠτίμωτο, ἀπάγξασθαι. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, τῶν ὁ Λεοντιάδης ἐστρατήγεε, τέως μὲν μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐόντες ἐμάχοντο, ὑπ' ἀναγκαίης ἐχόμενοι, πρὸς τὴν βασιλέος στρατιήν· ὡς δὲ εἶδον κατυπέρτερα τῶν Περσέων γινόμενα τὰ πρήγματα, οὕτω δὴ τῶν σὺν Λεωνίδῃ Ἑλλήνων ἐπειγομένων ἐπὶ τὸν κολωνὸν, ἀποσχισθέντες τούτων, χεῖράς τε προέτεινον, καὶ ἤισαν ἆσσον τῶν βαρβάρων· λέγοντες τὸν ἀληθέστατον τῶν λόγων, ὡς καὶ μη-

Simonides Leoprepis filius, propter hospitii jucunditatem inscripsit. Ex his tre- 229
centis feruntur duo EUrytus & Aristodemus, & quum liceret ambobus publico jure utentibus aut salutem sibi parare Spartam euntibus, sicut erant è castris ab Leonide remissi, & decumbebant in Alpenis acerrime oculis laborantes; aut, si reverti recusarent, una cum aliis occumbere: quum liceret illis alterutrum facere, noluisse idem consilium sequi: sed quum discreparent, EUrytum quidem audita Persarum circuitione petiisse arma, & quum induisset jussisse hilotam ad pugnantes ducere. hunc ubi duxit, illum qui duxerat fugæ se mandantem abiisse, illum dato in agmen impetu occubuisse: Aristodemum vero præ ignavia remansisse. Quod si vel Aristodemus solus redire Spartam neglexisset, aut si pariter ambo reduces fuissent, videntur mihi Spartiatæ nullam iis pœnam irrogaturi fuisse; nunc autem altero eorum extincto, altero qui vicinus eidem occasioni, tamen occumbere noluerit, necessario debuisse magnopere irasci Aristodemo. Quidam hunc in modum & 230
ob hanc caussam Aristodemum sospitem rediisse Spartam ajunt. Alii autem ab exercitu pro nuncio missum, quum posset pugnæ quæ fiebat adesse, noluisse, sed moratum in via, fuisse superstitem: sociumque ejus qui una mittebatur, in pugnam profectum oppetiisse. Lacedæ- 231
monem igitur regressus Aristodemus probro & ignominia notatus est: qualia quum exciperet, erat infamis, neque eum quisquam Spartiatarum igni aut alloquio impertivit; & ignominiam subibat Aristodemus fugax appellatus. Verum hic omnem sibi objectam culpam in pugna apud Platæas gesta delevit. Fertur item alius ex eisdem trecentis su- 232
perfuisse, in Thessaliam pro nuncio missus, cui nomen erat Pantitæ: sed Spartam reversus, quum opprobrium esset, sese strangulasse. Thebani autem, quo- 233
rum dux erat Leontiades, hactenus vi retenti à partibus Græcorum dimicaverunt adversus regis copias; at ubi res Persarum superiores esse animadverterunt, ibi à Græcis cum Leonida ad tumulum ire properantibus se dissociantes, manus ad barbaros protenderunt, ad eosque propius accesserunt, referentes, quod verissimum erat, sese cum Me-

a MS. habet ἐθέλησαν. b ἀλγήσαντα. c τοῦ μὲν, ἀπολομένου.

Et tamen aspere habiti. Hinc Xerxis cum Demarato consilium de Lacedæmoniorum numero, & modo eos subigendi. Cytheræ insulæ ratio, & Chilonis de ea judicium.

Medis sentire, terramque & aquam regi inter primos dedisse; at vi coactos ad Thermopylas venisse, & à culpa cladis regi illatæ abesse. Hæc allegantes, quorum etiam Thessalos testes habebant, servati sunt: non tamen omnia fortunati fuerunt. nam barbari qui eos illuc progressos cepere, aliquos horum ut accedebant etiam obtruncaverunt; pluribus, jussu Xerxis, regias notas inusserunt, à duce Leontiade exorsi: cujus filium EUrymachum postea Platæenses, quadringentorum Thebanorum ducem, quum urbem ipsorum teneret, interemere.
234 Hunc quidem in modum Græci ad Thermopylas dimicaverunt. Xerxes autem accitum Demaratum interrogavit, hinc orsus, Demarate, virum te bonum esse indicio veritatis experior; quæ enim dixisti, ea omnia perinde evenere: nunc hoc mihi pandito, Quotnam sunt reliqui Lacedæmonii, quotve eorum tales in re bellica? an & universi? Cui Demaratus, Multitudo, rex, inquit, Lacedæmoniorum omnium magna est, & civitates multæ. Quod autem discere vis, scies: Est enim in Lacedæmone urbs Sparta octo millium ferme virorum, qui omnes iis qui hîc pugnavere sunt similes; ceteri Lacedæmonii, non illis quidem similes, sed tamen strenui. Ad hunc Xerxes, Demarate, inquit, agedum expone quo pacto hos viros minimo cum labore subigamus. tu namque calles quo tendant eorum consilia, ut-
235 pote quorum rex fuisti. Cui Demaratus, Quum, inquit, me, ô rex, libenter consulas, æquum est me tibi expromere, quod sit optimum; nempe, si trecentas naves ex navali copia in oram Lacedæmoniam mittas. adjacet autem illi insula nomine Cythera: quam obrui mari quàm extare conducibilius esse Spartiatis Chilon ajebat, vir apud nos sapientissimus: videlicet expectans semper ab ea aliquid tale futurum, quale nunc ego expono; non ille quidem tuam classem prævidens, sed quamcunque similiter extimescens. Ex hac igitur insula exorti tui Lacedæmonios territent. Ita illi ex vicino nacti domesticum bellum, nihil tibi erunt timendi, ne ceteræ Græciæ, quum à tuis pedestribus copiis expugnatur, auxilia ferant: subacta autem reliqua Græcia, Laconica sola jam linquitur invalida. Quod nisi feceris, hoc fo-

μηδίζουσι, καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ ἐν πρώτοισι ἔδοσαν
βασιλέϊ· ὑπὸ δὲ ἀναγκαίης ἐχόμενοι, ἐς Θερμο-
πύλας ἀπικοίατο, καὶ ἀναίτιοι εἶεν [a] τοῦ τρώματος τοῦ
γεγονότος βασιλέϊ· ὥστε ταῦτα λέγοντες περιεγέ-
νοντο· εἶχον γὰρ καὶ Θεσσαλοὺς τῶν λόγων τουτέων μάρ-
τυρας. οὐ μέντοι τάγε πάντα ηὐτύχησαν· ὡς γὰρ αὐ-
τοὺς ἔλαβον οἱ βάρβαροι ἐλθόντας, τοὺς μέν τινας
αὐτέων [b] καὶ ἀπέκτειναν προσιόντας, τοὺς δὲ πλεῦ-
νας αὐτέων, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἔστιζον στίγματα
βασιλήϊα, ἀρξάμενοι ἀπὸ τοῦ στρατηγοῦ Λεοντιά-
δεω. τοῦ τὸν παῖδα Εὐρύμαχον χρόνῳ μετέπειτα ἐ-
φόνευσαν Πλαταιέες, στρατηγήσαντα ἀνδρῶν Θη-
βαίων τετρακοσίων, καὶ σχόντα τὸ ἄστυ τὸ Πλαται-
έων. Οἱ μὲν δὴ περὶ Θερμοπύλας Ἕλληνες οὕτω
ἠγωνίσαντο. Ξέρξης δὲ καλέσας Δημάρητον, ἠρώτα
,, ἀρξάμενος ἐνθένδε, Δημάρητε, ἀνὴρ εἶς ἀγαθός.
,, τεκμαίρομαι δὲ τῇ ἀληθείῃ· ὅσα γὰρ εἶπας, ἅ-
,, παντα ἀπέβη οὕτω. νῦν δέ μοι εἰπὲ κόσοι τινές
,, εἰσι οἱ λοιποὶ Λακεδαιμόνιοι· καὶ τουτέων ὁκόσοι
,, τοιοῦτοι τὰ πολέμια, εἴτε καὶ ἅπαντες. ὁ δὲ εἶπε,
,, Ὦ βασιλεῦ, πλῆθος μὲν πάντων τῶν Λακεδαι-
,, μονίων πολλὸν, καὶ πόλις πολλαί· τὸ δὲ θέλεις
,, ἐκμαθεῖν, εἰδήσεις. ἔστι ἐν τῇ Λακεδαίμονι [c]
,, Σπάρτη, πόλις ἀνδρῶν ὀκτακισχιλίων μάλιστα·
,, καὶ οὗτοι πάντές εἰσι ὅμοιοι τοῖσι ἐνθάδε μαχε-
,, σαμένοισι. οἵγε μὴν ἄλλοι Λακεδαιμόνιοι, τού-
τοισι μὲν οὐκ ὅμοιοι, ἀγαθοὶ δέ. εἶπε πρὸς ταῦ-
,, τα Ξέρξης, Δημάρητε, τέῳ τρόπῳ ἀπονητότα-
,, τα τῶν ἀνδρῶν τουτέων ἐπικρατήσομεν; ἴθι, ἐξη-
,, γέο. σὺ γὰρ ἔχεις αὐτέων τὰς διεξόδους [d] τῶν βουλευ-
μάτων, οἷα βασιλεὺς γενόμενος. Ὁ δ' ἀμείβε-
,, το, Ὦ βασιλεῦ, εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προ-
,, θύμως, δίκαιόν μέ σοί ἐστι φράζειν τὸ ἄριστον.
,, εἰ τῆς ναυτικῆς στρατιῆς νέας τριηκοσίας ἀπο-
,, στείλειας ἐπὶ τὴν Λάκαιναν χώρην. ἔστι δὲ ἐπ'
,, αὐτῇ νῆσος ἐπικειμένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθη-
,, ρα· τὴν Χείλων [e], ἀνὴρ παρ' ἡμῖν σοφώτα-
,, τος γενόμενος, κέρδος μέζον ἔφη εἶναι
,, Σπαρτιήτῃσι κατὰ τῆς θαλάσσης καταδεδυκέναι
,, μᾶλλον ἢ ὑπερέχειν, αἰεί τι προσδοκῶν ἀπ'
,, αὐτῆς τοιοῦτο ἔσεσθαι οἷόν τι ἐγὼ ἐξηγέομαι· οὔτι
,, τὸν σὸν στόλον προειδὼς, ἀλλὰ πάντα ὁμοίως φο-
,, βεόμενος ἀνδρῶν στόλον. ἐκ ταύτης ὦν τῆς νή-
,, σου ὁρμεώμενοι, φοβεόντων τοὺς Λακεδαιμονίους.
,, παροίκου δὲ πολέμου σφι ἐόντος οἰκηΐου, οὐδὲν
,, δεινοὶ ἔσονταί τοι, μὴ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος ἁλισκο-
,, μένης ὑπὸ τοῦ πεζοῦ, βοηθέωσι ταύτῃ. κατα-
,, δουλωθείσης δὲ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος, ἀσθενὲς ἤδη
,, τὸ Λακωνικὸν μοῦνον λείπεται. ἢν δὲ ταῦτα μὴ
ποιῇς,

a εἶναι. b Vox hæc αὐτέων non est in MS. c Λακεδαιμονίῃ. d αὐτέων διεξόδους. e Χίλων.

Alia sententia Achæmenis, & victrix, ne pars Persicæ classis mittatur in Laconicam. Xerxis bona opinio de Demarato, & de invidia inter hospites aut cives.

ποιῇς, τάδε τοι προσδόκα ἔσεσθαι· ἔστι τῆς Πελοποννήσου ἰσθμὸς στεινός. ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ πάντων Πελοποννησίων συνομοσάντων ἐπὶ σοὶ, μάχας ἰσχυροτέρας ἄλλας τῶν γενομένων προσδέκεο ἔσεσθαί τοι. ἐκεῖνο δὲ ποιήσαντι, ἀμαχητὶ ὅ, τε ἰσθμὸς οὗτος καὶ αἱ πόλις προσχωρήσουσι. Λέγει μετὰ τοῦτον Ἀχαιμένης, ἀδελφεός τε ἐὼν Ξέρξεω, καὶ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ στρατηγὸς, παρατυχών τε τῷ λόγῳ, καὶ δείσας μὴ ἀναγνωσθῇ Ξέρξης ποιέειν ταῦτα, Ὦ βασιλεῦ, ὁρέω σε ἀνδρὸς ἐκδεκόμενον λόγους, ὃς φθονέει τοι εὖ πρήσσοντι, ἢ καὶ προδιδοῖ πρήγματα τὰ σά. καὶ γὰρ δὴ καὶ τρόποισι τοιούτοισι χρεώμενοι οἱ Ἕλληνες χαίρουσι· τοῦ τε εὐτυχέειν φθονέουσι, καὶ τὸ κρέσσον στυγέουσι. εἰ δ' ἐπὶ τῇσι παρεούσῃσι τύχῃσι, τῶν νέες νεναυηγήκασι τετρακόσιαι, ἄλλας ἐκ τοῦ στρατοπέδου τριηκοσίας ἀποπέμψεις περιπλώειν Πελοπόννησον, ἀξιόμαχοί τοι γίνονται οἱ ἀντίπαλοι· ἁλὴς δὲ ἐὼν ὁ ναυτικὸς στρατὸς, δυσμεταχείριστός τε αὐτοῖσι γίνεται, καὶ ἀρχὴν οὐκ ἀξιόμαχοί τοι ἔσονται· καὶ πᾶς ὁ ναυτικὸς τῷ πεζῷ ἀρήξει, καὶ ὁ πεζὸς τῷ ναυτικῷ, ὁμοῦ πορευόμενος. εἰ δὲ διασπάσεις, οὔτε σὺ ἔσεαι κείνοισι χρήσιμος, οὔτε κεῖνοι σοί· τὰ σεωϋτοῦ δὲ τιθέμενος εὖ, γνώμην ἔχων τὰ τῶν ἀντιπολέμων μὴ ἐπιλέγεσθαι πρήγματα, τῇ τε στήσονται τὸν πόλεμον, τά τε ποιήσουσι, ὅσοι τε πλῆθός εἰσι. ἱκανοὶ γὰρ ἐκεῖνοί γε αὐτοὶ ἑωυτῶν πέρι φροντίζειν εἰσὶ, ἡμεῖς δὲ ἡμέων ὡσαύτως. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ἢν ἴωσι ἀντία Πέρσῃσι ἐς μάχην, οὐδὲν τὸ παρεὸν τρῶμα ἀνιεῦνται. Ἀμείβεται Ξέρξης τοῖσδε, Ἀχαίμενες, εὖ τε μοι δοκέεις λέγειν, καὶ ποιήσω ταῦτα. Δημάρητος δὲ λέγει μὲν τὰ ἄριστα ἔλπεται εἶναι ἐμοὶ, γνώμη μέν τοι ἑσσοῦται ὑπὸ σεῦ. οὐ γὰρ δὴ ἐκεῖνό γε ἐνδέξομαι, ὅκως οὐκ εὐνοέει τοῖσι ἐμοῖσι πρήγμασι, τοῖσί τε λεγομένοισι πρότερον ἐκ τούτου σταθμώμενος, καὶ τῷ ἐόντι· ὅτι πολιήτης μὲν πολιήτῃ εὖ πρήσσοντι φθονέει, καὶ ἔστι δυσμενὴς τῇ σιγῇ· οὐδ' ἂν [a] συμβουλευομένου τοῦ ἀστοῦ, πολιήτης ἀνὴρ τὰ ἄριστά οἱ δοκέοντα εἶναι ὑποθέοιτο, εἰ μὴ πρόσω ἀρετῆς ἀνήκοι· (σπάνιοι δ' εἰσὶ οἱ τοιοῦτοι) ξεῖνος δὲ ξείνῳ εὖ πρήσσοντι ἐστὶ εὐμενέστατον πάντων, συμβουλευομένου τε ἂν συμβουλεύσειε τὰ ἄριστα. οὕτω ὦν κακολογίης πέρι τῆς ἐς Δημάρητον, ἐόντος ἐμοὶ ξείνου, ἀπέχεσθαι

τινα

a οὐδ' ἄν.

fore expecta: Est Peloponnesi arctus isthmus, quo in loco Peloponnensibus omnibus adversum te conjuratis, alia tibi prœlia superioribus atrociora futura expecta. At si illud feceris, citra prœlium & isthmus hic & civitates tibi se dedent. Post hunc Achæmenes, Xerxis 236
frater, classis præfectus, quum ei colloquio interesset, veritus ne Xerxes ad id agendum induceretur, Animadverto, inquit, te, ô rex, verba admittere viri qui tibi prospere agenti invidet, aut etiam res tuas prodit. His enim moribus uti Græci gaudent, ut & fortunato invideant & meliorem oderint. Quod si è præsenti condicione, quum naves quadringentæ naufragium fecerint, trecentas alias è cetera classe miseris ad obeundam Peloponnesum, fiunt nobis adversarii pares ad decertandum. at si conjuncta classis fuerit, inoppugnabilis illis reddetur, & omnino nobis illi impares erunt: simulque omnis exercitus nauticus terrestri, & invicem terrestris, una iter faciens, nautico erit auxilio. Quos si distraxeris, neque tu illis usui eris, neque illi tibi: sed tua ipsius bene constituens eoque animo agens, ut adversariorum res non perpendas, vel ubi bellum gesturi sint, vel quæ acturi, vel quot numero sint. Illi enim soli ad sibiipsis prospiciendum sufficiunt, & nos itidem ad consulendum nobis. Quod si Lacedæmonii adversus Persas in pugnam ibunt, præsens hoc vulnus minime sanabunt. Ad hæc subjiciens Xerxes, Re- 237
cte, inquit, Achæmenes, mihi videris dicere: quæ & faciam. Demaratus, quod optimum ille quidem mihi sperat esse, id suadet: ejus tamen sententia à tua superatur. Neque enim illud admitto, eum nolle rebus meis bene consultum, ut ex iis quæ antea ab eo dicta sunt, & ex ipsa re conjecto. Quoniam civis quidem civi secundis rebus prædito invidet, & in taciturnitate eum male odit: neque quidquam civi consultanti, vir civis quæ optima sibi videntur, suadeat; nisi prope accesserit ad virtutem, quales pauci sunt. Hospes autem hospiti prospera fortuna utenti, omnium est benevolentissimus, eique consultanti optima consuluerit. Quapropter ab insectatione in Demaratum, quum sit hospes mihi, posthac abstinere jubeo.

238 beo. Hæc Xerxes loquutus, inter cæsos transiit, ubi erat Leonides: quem quum audisset Lacedæmoniorum regem eundemque ducem fuisse, jussit, postquam abcidissent caput, in crucem tolli. Et mihi cum multis quidem aliis indiciis, tum hoc non minimo factum fuit manifestum, regem Xerxem maxime omnium excanduisse in Leonidem viventem: nam alioqui nunquam in defunctum hoc genere deliquisset; quum ex omnibus quos ego novi hominibus Persæ maxime soleant viros in re militari præstantes honore afficere. Illi igitur quibus impera-
239 tum erat, id exequuti sunt. Redeo ad eam narrationem unde antea defecit. Lacedæmonii primi regem adversus Græciam tendere perceperunt, atque ita Delphos ad oraculum miserunt: ubi responsum est id redditum, cujus paulo ante memini. Perceperunt autem miro modo. Demaratus enim Aristonis filius qui profugit ad Medos, non ille erat Lacedæmoniis benevolus (ut ego quidem arbitror, & ratio mecum militat) tamen hoc fecit, sive in hoc bene illis consultum vellet, ut conjectare licet, sive quod insultaret. Nam posteaquam Xerxes statuit adversus Græciam sumere expeditionem, id Demaratus qui Susis erat, quum accepisset, censuit Lacedæmoniis esse indicandum: sed quum aliter nequiret, (quippe periculosum erat ne deprehenderetur) hanc rem commentus est. Sumptis duplicium paginarum pugillaribus, ceram illinc eradit: deinde in eorum ligno consilium regis exarat. quod litteris exaratum, rursus cera inducit, nequid negocii apud viarum custodes exhiberent pugillares vacui qui ferrentur. Sed & ubi Lacedæmonem allati sunt, non poterant Lacedæmonii conjectura adsequi, antequam (ut ego accipio) Cleomenis filia, eademque Leonidæ uxor, Gorgo, illos edocuit sola ipsa, quum excogitavisset, jubens ceram eradi. fore enim ut litteras in ligno reperirent. Ita ei auscultantes litteras repertas legerunt, easque deinde ad alios Græcos miserunt.

„τινα τοῦ λοιποῦ κελεύω. Ταῦτα εἴπας Ξέρξης διεξήιε διὰ τῶν νεκρῶν· καὶ Λεωνίδεω πέρι [a] ἀκηκοὼς, ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν ἀνασταυρῶσαι. δῆλά μοι πολλοῖσι μὲν καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε οὐκ ἥκιστα γέγονε, ὅτι βασιλεὺς Ξέρξης πάντων δὴ μάλιστα ἀνδρῶν ἐθυμώθη ζώοντι Λεωνίδῃ. οὐ γάρ κοτε [b] ἐς τὸν νεκρὸν ταῦτα παρηνόμησε· ἐπεὶ τιμᾷν μάλιστα νομίζουσι τῶν ἐγὼ οἶδα ἀνθρώπων Πέρσαι ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἐποίευν τοῖσι ἐπετέτακτο ποιέειν. Ἄνειμι δὲ ἐκεῖσε τοῦ λόγου τῇ μοι πρότερον ἐξέλιπε. ἐπύθοντο Λακεδαιμόνιοι ὅτι βασιλεὺς στέλλοιτο ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, πρῶτοι, καὶ οὕτω δὴ ἐς τὸ χρηστήριον τὸ ἐς Δελφοὺς ἀπέπεμψαν. ἔνθα δή σφι ἐχρήσθη τὰ ὀλίγῳ πρότερον εἶπον. ἐπύθοντο δὲ τρόπῳ θωϋμασίῳ. Δημάρητος γὰρ ὁ Ἀρίστωνος, φυγὼν ἐς Μήδους, ὡς μὲν ἐγὼ δοκέω, καὶ τὸ οἰκὸς ἐμοὶ συμμάχεται, οὐκ ἦν εὔνοος Λακεδαιμονίοισι. πάρεστι δὲ εἰκάζειν εἴτε εὐνοίῃ ταῦτα ἐποίησε, εἴτε καὶ καταχαίρων. ἐπεί τε γὰρ Ξέρξῃ ἔδοξε στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ἐὼν ἐν Σούσοισι [c] ὁ Δημάρητος, καὶ πυθόμενος ταῦτα, ἠθέλησε Λακεδαιμονίοισι ἐξαγγεῖλαι. ἄλλως μὲν δὴ οὐκ εἶχε σημῆναι· ἐπικίνδυνον γὰρ ἦν μὴ λαμφθείη· ὁ δὲ, μηχανᾶται τοιάδε· δελτίον δίπτυχον λαβὼν, τὸν κηρὸν αὐτοῦ ἐξέκνησε, καὶ ἔπειτα ἐν τῷ ξύλῳ τοῦ δελτίου ἔγραψε τὴν βασιλέως γνώμην. ποιήσας δὲ ταῦτα, ὀπίσω ἐπέτηξε τὸν κηρὸν ἐπὶ τὰ γράμματα, ἵνα φερόμενον κεινὸν τὸ δελτίον, μηδὲν πρῆγμα παρέχοι πρὸς τῶν ὁδοφυλάκων. ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπίκετο [d] ἐς τὴν Λακεδαίμονα, οὐκ εἶχον συμβαλέσθαι οἱ Λακεδαιμόνιοι, πρίν γε δή σφι, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, Κλεομένεος μὲν θυγάτηρ, Λεωνίδεω δὲ γυνὴ, Γοργὼ, ὑπέθετο [e], ἐπιφρασθεῖσα αὐτὴ, τὸν κηρὸν κνᾷν κελεύουσα, καὶ εὑρήσειν σφέας γράμματα ἐν τῷ ξύλῳ. πειθόμενοι δὲ, εὗρον, καὶ ἐπελέξαντο, ἔπειτα δὲ τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ἐπέστειλαν [f].

a Vox hæc πέρι non est in MS. b οὐ γὰρ ἄν κοτε. c Σούσῃσι. d ἐπεὶ δὲ ἀπίκετο. e ἐπέθετο. f Apponuntur in MS. hæc verba, Ταῦτα μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. ΗΡΟΔΟΤΟΥ Ζ.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΟΓΔΟΗ,
ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΟΥ̓ΡΑΝΊΑ.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER OCTAVUS,
QUI INSCRIBITUR URANIA.

ΤΑΥ͂ΤΑ μὲν δὴ οὕτω λέγεται γενέσθαι. οἱ δὲ Ἑλλήνων ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἔσαν οἵδε. Ἀθηναῖοι μὲν, νέας παρεχόμενοι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι καὶ ἑπτά· ὑπὸ δὲ ἀρετῆς τε καὶ προθυμίης Πλαταιέες, ἄπειροι τῆς ναυτικῆς ἐόντες, συνεπλήρουν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὰς νέας. Κορίνθιοι δὲ τεσσεράκοντα νέας παρείχοντο· Μεγαρέες δὲ, εἴκοσι. καὶ Χαλκιδέες ἐπλήρουν εἴκοσι, Ἀθηναίων παρεχόντων σφι τὰς νέας· Αἰγινῆται δὲ, ὀκτωκαίδεκα· Σικυώνιοι δὲ, δυοκαίδεκα· Λακεδαιμόνιοι δὲ, δέκα· Ἐπιδαύριοι δὲ, ὀκτώ· Ἐρετριέες δὲ, ἑπτά· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Στυρέες δὲ, δύο· καὶ Κῖοι, δύο τε νέας, καὶ πεντηκοντέρους δύο. Λοκροὶ δέ σφι οἱ Ὀπούντιοι ἐπεβοήθεον πεντηκοντέρους ἔχοντες ἑπτά. Ἔσαν μὲν ὦν οὗτοι οἱ στρατευόμενοι ἐπ' Ἀρτεμίσιον. εἴρηται δέ μοι καὶ ὡς τὸ πλῆθος ἕκαστοι τῶν νεῶν παρείχοντο. ἀριθμὸς δὲ τῶν συλλεχθεισέων νεῶν ἐπ' Ἀρτεμίσιον, ἦν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, διηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ μία. τὸν δὲ στρατηγὸν τὸν τὸ μέγιστον κάρτος ἔχοντα, παρείχοντο Σπαρτιῆται, Εὐρυβιάδην τὸν Εὐρυκλείδεω. οἱ γὰρ σύμμαχοι οὐκ ἔφασαν, ἢν μὴ ὁ Λάκων ἡγεμονεύῃ, Ἀθηναίοισι ἕψεσθαι ἡγεομένοισι, ἀλλὰ λύσειν τὸ μέλλον ἔσεσθαι στράτευμα. Ἐγένε-

ATQUE hæc quidem 1
ita gesta dicuntur esse. Græci autem quibus res navalis delegata erat, hi fuere. Athenienses, qui naves centum & septem viginti præbuere; sed quas virtute & promptitudine stimulante, Platæenses rei nauticæ inexperti, propugnatoribus instruxerunt. Corinthii, qui attulere naves quadraginta: Megarenses, qui viginti. Chalcidenses totidem sibi ab Atheniensibus præbitas armaverunt: Æginetæ, duodeviginti: Sicyonii duodecim, Lacedæmonii, decem: Epidaurii, octo: Eretrienses, septem: Trœzenii, quinque: Styreenses, duas: Cii, totidem, cum totidem navigiis quinquagenûm remorum. Quibus auxiliares erant Locri Opuntii cum septem navibus L remorum. Hæ naves ad Artemi- 2
sium in statione erant: quarum quot quique præbuerint, à me dictum est. Universarum vero præter naves L remorum, ad Artemisium coactarum, numerus fuit ducentarum septuaginta unius. His ducem, penes quem summa imperii esset, Spartiatæ præbuerunt EUrybiadem EUryclidæ filium. Nam socii negaverunt se, nisi Lacon esset imperator, sequuturos esse Athenienses ductores, sed exercitum qui futurus erat soluturos. E-

Atheniensium prudens cessio imperii. Sapiens largitio Themistoclis ad socios retinendos prope Artemisium ex petitu Euboeensium.

3 Etenim jam inde ab initio, antequam in Siciliam ad societatem ineundam mitteretur, agitatum sermone erat, tanquam expediret rem nauticam Atheniensibus permittere: ceterum recusantibus sociis, cessere Athenienses, quod magni facerent Græciam superesse; quam intelligebant esse perituram, si de ducatu contenderent; recte sentientes. Nam intestina seditio tanto deterior est bello quod concorditer geritur, quanto bellum pace. Hoc itaque ipsum intelligentes, non repugnaverunt, sed cesserunt usquedum magnopere illis indigebant, quemadmodum ostenderunt. Siquidem posteaquam expulso Persa jam de illius terra certabant, superbiam Pausaniæ caussati, Lacedæmonios ducatu abdicaverunt. Verum hæc posterius gesta sunt.

4 Tunc autem ii Græci qui ad Artemisium se contulerant, ubi viderunt & multum navium ad Aphetas esse contractum, & omnia plena militum, perculsi metu, quod præter opinionem suam expectationemque res barbarorum succederent, consultabant de facienda fuga ex Artemisio intus in Græciam. Quorum consultatione cognita, EUbœenses obsecrabant EUrybiadem ut exiguum temporis præstolaretur, usquedum ipsi liberos atque mancipia subducerent. Ubi non persuadent, ad ducem Atheniensium Themistoclem transgressi, paciscuntur cum eo triginta talentis, ut manentes ante EUbœam pugna navali decreturi

5 essent. Themistocles autem hac ratione Græcos retinuit. EUrybiadæ ex hac pecunia, quinque talenta impertit, tanquam de suo donans scilicet: hoc persuaso, Adimantum Ocyti filium Corinthium ducem, qui solus reluctabatur negans se permansurum, sed ab Artemisio profecturum, ita alloquutus est jurejurando interposito; Tu vero nos non deseres, quem ego majoribus donabo muneribus, quam quæ rex Medorum tibi mitteret socios deserenti. Hæc loquutus, statim ad navem Adimanti tria misit argenti talenta. Istis donis icti obtemperabant, & EUbœensibus gratificatus est. Sed & ipse Themistocles lucratus est & clam reliqua tenuit: sed qui partem illius acceperant, putabant eam ab Atheniensibus ad hoc ipsum profectam esse.

6 Ita in EUbœa perstitere, ac prœlium mari fecere, quod ita gestum est. Barbari

Ἐγένετο γὰρ κατ' ἀρχὰς λόγος, πρινὴ καὶ ἐς Σικελίην πέμπειν ἐπὶ συμμαχίην, ὡς τὸ ναυτικὸν Ἀθηναίοισι χρεὼν εἴη ἐπιτρέπειν. ἀντιβάντων δὲ τῶν συμμάχων, εἶκον οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα πεποιημένοι περιεῖναι τὴν Ἑλλάδα· καὶ γνόντες, εἰ στασιάσουσι περὶ τῆς ἡγεμονίης, ὡς ἀπολέεται ἡ Ἑλλάς· ὀρθὰ νοεῦντες. στάσις γὰρ ἔμφυλος πολέμου ὁμοφρονέοντος τοσούτῳ κάκιόν ἐστι, ὅσῳ πόλεμος εἰρήνης. ἐπιστάμενοι ὦν αὐτὸ τοῦτο, οὐκ ἀντέτεινον, ἀλλ' εἶκον μέχρι ὅσου [a] κάρτα ἐδέοντο αὐτέων, ὡς διέδεξαν· ὡς γὰρ δὴ ὠσάμενοι τὸν Πέρσεα, περὶ τῆς ἐκείνου ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐποιεῦντο, πρόφασιν τὴν Παυσανίεω ὕβριν προϊσχόμενοι, ἀπείλοντο τὴν ἡγεμονίην τοὺς Λακεδαιμονίους. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο. Τότε δὲ οὗτοι οἱ καὶ ἐπ' Ἀρτεμίσιον Ἑλλήνων ἀπικόμενοι, ὡς εἶδον νέας τε πολλὰς καταχθείσας ἐς τὰς Ἀφέτας, καὶ στρατιῆς ἅπαντα πλέα, ἐπεὶ αὐτοῖσι παρὰ δόξαν τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἀπέβαινε ἢ ὡς αὐτοὶ κατεδόκεον, καταρρωδήσαντες, δρησμὸν ἐβουλεύοντο ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. γνόντες δέ σφεας οἱ Εὐβοέες ταῦτα βουλευομένους, ἐδέοντο Εὐρυβιάδεω περιμεῖναι χρόνον ὀλίγον· ἔστ' ἂν αὐτοὶ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας ὑπεκθέωνται. ὡς δ' οὐκ ἔπειθον, μεταβάντες, τὸν Ἀθηναίων στρατηγὸν πείθουσι Θεμιστοκλέα ἐπὶ μισθῷ τριήκοντα ταλάντοισι, ἐπ' ᾧ τε καταμείναντες πρὸ τῆς Εὐβοίης ποιήσονται τὴν ναυμαχίην. Ὁ δὲ Θεμιστοκλέης τοὺς Ἕλληνας ἐπισχεῖν ὧδε ποιέει· Εὐρυβιάδῃ τουτέων τῶν χρημάτων μεταδιδοῖ πέντε τάλαντα, ὡς παρ' ἑωϋτοῦ δῆθεν διδούς. ὡς δέ οἱ οὗτος ἀνεπέπειστο, Ἀδείμαντος γὰρ ὁ Ὠκύτου, Κορίνθιος στρατηγὸς, τῶν λοιπῶν ἤσπαιρε μοῦνος, φάμενος ἀποπλεύσεσθαί τε ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, καὶ οὐ παραμενέειν· πρὸς δὴ τοῦτον εἶπε ὁ Θεμιστοκλέης ἐπομόσας, „Οὐ σύ γε ἡμέας ἀπολείψεις. ἐπεί „τοι ἐγὼ μέζω δῶρα δώσω, ἢ βασιλεὺς ἄν „τοι ὁ Μήδων πέμψειε ἀπολιπόντι τοὺς συμμάχους. ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ πέμπει ἐπὶ τὴν νέα τὴν Ἀδειμάντου [b], τάλαντα ἀργυρίου τρία. οὗτοί τε δὴ πεπληγμένοι δώροισι, ἀναπεπεισμένοι ἔσαν, καὶ τοῖσι Εὐβοέεσι ἐκεχάριστο· αὐτός τε ὁ Θεμιστοκλέης ἐκέρδηνε, ἐλάνθανε δὲ τὰ λοιπὰ ἔχων· ἀλλ' ἠπιστέατο οἱ μεταλαβόντες τουτέων τῶν χρημάτων, ἐκ τῶν Ἀθηναίων ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ τὰ χρήματα. Οὕτω δὴ κατέμεινάν τε ἐν τῇ Εὐβοίῃ, καὶ ἐναυμάχησαν. ἐγένετο δὲ ὧδε·

a ἔ. b νέα τοῦ Ἀδειμάντου.

Consilia Persarum de Græcis ad Artemisium opprimendis, & circumnavigatio Eubœæ. Scyllias urinator transfugit ad Græcos.

ἐπί τε δὴ ἐς τὰς Ἀφέτας περὶ δείλην πρωΐην γινομένην ἀπίκατο[a] οἱ βάρβαροι, πυθόμενοι μὲν ἔτι καὶ πρότερον περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ναυλοχέειν νέας Ἑλληνίδας ὀλίγας, τότε δὲ αὐτοὶ ἰδόντες, πρόθυμοι ἔσαν ἐπιχειρέειν εἴ κως ἕλοιεν αὐτάς. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἀντίης προσπλάειν[b] οὔκω σφι ἐδόκεε, τῶνδε εἵνεκα· μή κως ἰδόντες οἱ Ἕλληνες προσπλώοντας, ἐς φυγὴν ὁρμήσειαν, φεύγοντάς τε εὐφρόνη καταλαμβάνῃ[c], καὶ ἔμελλον δῆθεν ἐκφεύξεσθαι. ἔδει δὲ μηδὲ πυρφόρον, τῷ ἐκείνων λόγῳ, ἐκφυγόντα περιγενέσθαι. Πρὸς ταῦτα ὦν τάδε ἐμηχανέοντο· τῶν νεῶν ἁπασέων ἀποκρίναντες διηκοσίας, περιέπεμπον ἔξωθεν Σκιάθου, ὡς ἂν μὴ ὀφθείησαν[d] ὑπὸ τῶν πολεμίων περιπλέουσαι Εὔβοιαν, κατά τε Καφηρέα, καὶ περὶ Γεραιστὸν, ἐς τὸν Εὔριπον, ἵνα δὴ περιλάβοιεν. οἱ μὲν, ταύτῃ ἀπικόμενοι, καὶ φράξαντες αὐτέων τὴν ὀπίσω φέρουσαν ὁδὸν, σφεῖς δὲ ἐπισπόμενοι ἐξ ἐναντίης. Ταῦτα βουλευσάμενοι, ἀπέπεμπον τῶν νεῶν τὰς ταχθείσας· αὐτοὶ οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες ταύτης τῆς ἡμέρης τοῖσι Ἕλλησι ἐπιθήσεσθαι, οὐδὲ πρότερον ἢ τὸ σύνθημά σφι ἔμελλε φανήσεσθαι παρὰ τῶν περιπλεόντων, ὡς ἡκόντων. ταύτας μὲν δὴ περιέπεμπον. τῶν δὲ λοιπέων νεῶν ἐν τῇσι Ἀφέτῃσι ἐποιεῦντο τὸν ἀριθμόν. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ, ἐν ᾧ οὗτοι ἀριθμὸν ἐποιεῦντο τῶν νεῶν, ἦν γὰρ ἐν τῷ στρατοπέδῳ τούτῳ Σκυλλίης Σκιωναῖος, δύτης τῶν τότε ἀνθρώπων ἄριστος· ὃς καὶ ἐν τῇ ναυηγίῃ τῇ κατὰ τὸ Πήλιον γενομένῃ, πολλὰ μὲν ἔσωσε τῶν χρημάτων τοῖσι Πέρσῃσι, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὸς περιεβάλετο· οὗτος ὁ Σκυλλίης ἐν νόῳ μὲν εἶχε ἄρα καὶ πρότερον αὐτομολήσειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ᾽ οὐ γάρ οἱ παρέσχε, ὡς τότε. ὅτεῳ μὲν δὴ τρόπῳ τὸ ἐνθεῦτεν ἔτι ἀπίκετο ἐς τοὺς Ἕλληνας, οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀτρεκέως· θωϋμάζω δὲ εἰ τὰ λεγόμενά ἐστι ἀληθέα. λέγεται γὰρ ὡς ἐξ Ἀφετέων δὺς ἐς τὴν θάλασσαν, οὐ πρότερον ἀνέσχε πρὶν ἢ ἀπίκετο ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, σταδίους μάλιστά κῃ τούτους ἐς ὀγδώκοντα διὰ τῆς θαλάσσης διεξελθών. λέγεται μέν νυν καὶ ἄλλα ψευδέσι εἴκελα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τούτου· τὰ δὲ μετεξέτερα, ἀληθέα. περὶ μέντοι τούτου γνώμη μοι ἀποδεδέχθω, πλοίῳ μιν ἀπικέσθαι ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ὡς δὲ ἀπίκετο, αὐτίκα ἐσήμηνε τοῖσι στρατηγοῖσι τήν τε ναυηγίην, ὡς γένοιτο, καὶ τὰς περιπεμφθείσας τῶν νεῶν περὶ Εὔβοιαν. Τοῦτο δὲ ἀκούσαντες οἱ Ἕλληνες, λόγον σφι αὐτοῖσι ἐδίδοσαν· πολλῶν δὲ λεχθέντων, ἐνίκα, τὴν ἡμέρην ἐκείνην αὐτοῦ μείναντάς τε καὶ αὐλισθέντας, μετέπειτα νύκτα μέσην παρέντας, πορεύεσθαι, καὶ ἀπαν-

bari ad Aphetas circa diluculum progressi, quum etiam ante audivissent paucas Græcas naves ad Artemisium stationem habere, tunc autem ipsi cernentes cupidine tenebantur aggrediendi, si forte eas interciperent. Ceterum ex adverso invadendum ideo non videbatur, ne Græci, conspectis ipsis obviam tendentibus, fugam capesserent, noxque fugientes exciperet, atque ita eventurum esset ut hi scilicet effugerent; at illorum, prout jactabant Persæ, ne ignifer quidem evadere debebat. Igitur ad eam rem hoc sunt ma- 7
chinati: Ducentas ex omnibus navibus delectas extra Sciathum circummittunt, ne circumvehentes EUbœam ab hoste cernerentur prope Capharea & circa Geræstum ad EUripum, ut sic circumdarent, illi quidem huc tendentes, & viam quæ retro ferebat obsepientes; ipsi vero ex adverso ingruentes. Hoc capto consilio quas constituerant naves miserunt, non habentes in animo ipsi eo die Græcos adoriri, nec priusquam signum ab illis qui circumvehebantur, ederetur jam de suo adventu. His circummissis navibus, reliquarum apud Aphetas numerum inibant. In qui- 8
bus recensendis dum occupati sunt, Scyllias quidam Scionæus qui iisdem in castris erat, omnium ejus tempestatis hominum optimus urinator, qui etiam in naufragio ad Pelium facto multam pecuniam Persis servavit, multa & sibi lucratus est. Hic Scyllias jampridem in animo habuerat ad Græcos transire, sed quum ad eam diem non fuisset nactus occasionem, tunc ad Græcos transfugit. Sed incertum quonam modo illinc transierit. demiror tamen si vera sunt quæ referuntur. Fama est enim, quum ex Aphetis mare subiisset, non prius emersisse quam ad Artemisium pervenit, octoginta ferme illa stadia per mare emensus. De hoc viro & alia memorantur, partim mendaciis similia, partim vera: de quo mihi ea probatur opinio, eum navigio ad Artemisium pervenisse. Is ubi eo pervenit, duces certiores fecit & naufragii facti & navium ad circumeundam EUbœam dimissarum. Hoc 9
Græci audito inter se colloquuti sunt: & quum multæ essent sententiæ, illa evicit, ut cum diem illic maneretur & in statione perstaretur; dehinc media nocte præterita proficiscerentur, & classi ho-

a ἀπικέατο. b MS. & hoc loco & ubique in hac parte retinet προσπλέειν. c καταλάβοι. d ὀφθέωσι.

hostium quæ circumageretur occurrerent. Post, ubi nemo se ex adverso fert, observato diei crepusculo ipsi feruntur in barbaros, animo experiundæ fortunæ cum in pugnando, tum in perrum-
10 pendo. Quos Xerxiani milites ducesque paucis cum navibus venientes in se conspicati, magnæ hoc illis dementiæ dantes, & ipsi naves educunt, sperantes facile se illos ire interceptum. merito sane id sperantes, quod viderent paucas Græcorum naves, suas vero multo plures atque velociores. itaque præ contemptu illos in medio concludunt. Ex Ionibus tamen illi qui Græcis bene volebant, inviti militabant, magnæ calamitatis loco ducentes quod viderent circumveniri illos, quorum neminem animadverterent esse rediturum: adeo infirmæ res Græcorum esse illis videbantur. At ii Iones quibus id quod fiebat voluptati erat, pro se quisque adnitebatur, ut ipse primus aliqua navi Atheniensium capta, dona ab rege acciperet. Nam apud exercitum plurimus erat per hos de Atheniensibus sermo
11 atque respectus. Græci, ubi eis signum datum est, primùm conversis in barbaros proris, puppes in medium coëgerunt; deinde secundo signo dato, opus capessunt, quanquam in exiguo spatio deprehensi, & à fronte: mox triginta barbarorum naves excipiunt, in quibus & Philaonem Chersis filium, Gorgis Salaminiorum regis germanum, & in eo exercitu virum eximium. Græcorum autem primus navem hostium cepit vir Atheniensis Lycomedes Æschreæ filius; idemque palmam rei bene gestæ retulit. In hac pugna quum invicem nunc hi, nunc illi superiores essent, interventu noctis dirempti sunt: & Græci quidem ad Artemisium avecti, barbari vero ad Aphetas, multo majus opinione sua certamen experti. In hoc prœlio, solus è Græcis qui cum rege erant, Antidorus Lemnius ad Græcos transfugit; quem Athenienses ob eam rem loco in Salamine dona-
12 runt. Ubi nox adfuit (erat autem anni tempus mediæ æstatis) immensa vis aquarum extitit per totam noctem, & dura tonitrua à Pelio. Cadavera quoque ac naufragia ad Aphetas efferebantur, & circa navium proras volvebantur, & remorum palmulas perturbabant. Hæc audientes qui illic erant milites, metu consternabantur, credentes se esse utique

ἀπαιτέων τῇσι περιπλεούσῃσι τῶν νηῶν. μετὰ δὲ τοῦτο, ὡς οὐδείς σφι ἐπέπλωε, δείλην ὀψίην γινομένην τῆς ἡμέρης φυλάξαντες, αὐτοὶ ἐπανέπλωον ἐπὶ τοὺς βαρβάρους, ἀπόπειραν αὐτέων ποιήσασθαι βουλόμενοι τῆς τε μάχης καὶ τοῦ διεκπλόου. Ὁρέοντες δέ σφεας οἵ τε ἄλλοι στρατιῶται οἱ Ξέρξεω καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐπιπλώοντας νηυσὶ ὀλίγῃσι, πάγχυ σφι μανίην ἐπενείκαντες, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ τὰς νέας, ἐλπίσαντές σφεας εὐπετέως αἱρήσειν· εἰκότα κάρτα ἐλπίσαντες. τὰς μέν γε τῶν Ἑλλήνων ὁρέοντες ὀλίγας νέας, τὰς δὲ ἑωυτῶν, πλήθεΐ τε πολλαπλησίας[a], καὶ ἄμεινον πλωούσας, καταφρονήσαντες ταῦτα, ἐκυκλοῦντο αὐτὰς ἐς μέσον. ὅσοι μέν νυν τῶν Ἰώνων ἦσαν εὔνοοι τοῖσι Ἕλλησι, ἀέκοντές τε ἐστρατεύοντο, συμφορήν τε ἐποιεῦντο μεγάλην, ὁρέοντες περιεχομένους αὐτοὺς, καὶ ἐπιστάμενοι ὡς οὐδεὶς αὐτέων ἀπονοστήσει· οὕτω ἀσθενέα σφι ἐφαίνετο εἶναι τὰ τῶν Ἑλλήνων πρήγματα. ὅσοισι δὲ καὶ ἡδομένοισι ἦν τὸ γινόμενον, ἅμιλλαν ἐποιεῦντο ὅκως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος[b] νέα Ἀττικὴν ἑλὼν, δῶρα παρὰ βασιλῆος λάμψεται. Ἀθηναίων γὰρ αὐτοῖσι λόγος ἦν πλεῖστος ἀνὰ τὰ στρατόπεδα. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐσήμηνε, πρῶτα μὲν, ἀντίπρωροι τοῖσι βαρβάροισι γινόμενοι, ἐς τὸ μέσον τὰς πρύμνας συνήγαγον· δεύτερα δὲ σημήναντος, ἔργου εἴχοντο ἐν ὀλίγῳ περ ἀπολαμφθέντες, καὶ κατὰ στόμα. ἐνθαῦτα τριήκοντα νέας αἱρέουσι τῶν βαρβάρων, καὶ τὸν Γόργου τοῦ Σαλαμινίων βασιλῆος ἀδελφεὸν Φιλάονα τὸν Χέρσιος, λόγιμον ἐόντα ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἄνδρα. πρῶτος δὲ Ἑλλήνων νέα τῶν πολεμίων εἷλε ἀνὴρ Ἀθηναῖος Λυκομήδης Αἰσχρέου[c], καὶ τὸ ἀριστήϊον ἔλαβε οὗτος. τοὺς δ᾽ ἐν τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἑτεραλκέως ἀγωνιζομένους νὺξ ἐπελθοῦσα διέλυσε. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀπέπλεον, οἱ δὲ βάρβαροι ἐς τὰς Ἀφέτας, πολλὸν παρὰ δόξαν ἀγωνισάμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Ἀντίδωρος Λήμνιος, μοῦνος τῶν σὺν βασιλέϊ Ἑλλήνων ἐόντων, αὐτομολέει ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι διὰ τοῦτο τὸ ἔργον, ἔδοσαν αὐτῷ χῶρον ἐν Σαλαμῖνι. Ὡς δὲ εὐφρόνη ἐγεγόνεε[d], ἦν μὲν τῆς ὥρης μέσον θέρος, ἐγίνετο δὲ ὕδωρ τε ἄπλετον διὰ πάσης τῆς νυκτὸς, καὶ βρονταὶ σκληραὶ ἀπὸ τοῦ Πηλίου· οἱ δὲ νεκροὶ καὶ τὰ ναυήγια ἐξεφέροντο ἐς τὰς Ἀφέτας· καὶ περί τε τὰς πρῴρας τῶν νεῶν εἱλέοντο, καὶ ἐτάρασσον τοὺς ταρσοὺς τῶν κωπέων. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ ταύτῃ ἀκούοντες ταῦτα, ἐς φόβον κατιστέατο, ἐλπί-

a πολλαπλασίας. b ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος. c MS. habet Αἰσχρίου. d Ὡς εὐφρόνη δὲ ἐγεγόνει.

Atrox tempestas nocuit parti classis, quæ circum navigabat Eubœam, ad hujus Cava superveniens. Græca classis aucta supplemento Attico, naves Cilissas destruit. Persæ denuo invadunt Græcam classem.

ἐλπίζοντες πάγχυ ἀπολέεσθαι, ἐς οἷα κακὰ ἧκον. πρὶν γὰρ ἢ καὶ ἀναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε τῆς ναυηγίης καὶ τοῦ χειμῶνος τοῦ γενομένου κατὰ Πήλιον, ὑπέλαβε ναυμαχίη καρτερή· ἐκ δὲ τῆς ναυμαχίης, ὄμβρος τε λάβρος, καὶ ῥεύματα ἰσχυρὰ ἐς θάλασσαν [a] ὡρμημένα, βρονταί τε σκληραί. καὶ τούτοισι μὲν τοιαύτη νὺξ ἐγένετο. Τοῖσι δὲ ταχθεῖσι αὐτέων περιπλώειν Εὔβοιαν, ἡ αὐτή περ ἐοῦσα νὺξ, πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρη, τοσούτῳ ὅσῳ ἐν πελάγεϊ φερομένοισι ἐπέπιπτε. καὶ τὸ τέλος σφι ἐγένετο ἄχαρι. ὡς γὰρ δὴ πλέουσι αὐτοῖσι χειμών τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐπεγίνετο, ἐοῦσι κατὰ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης, φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας. ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ [b], ὅκως ἂν ἐξισωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, μηδὲ πολλῷ πλέον εἴη. οὗτοι μέν νυν περὶ τὰ Κοῖλα τῆς Εὐβοίης διεφθείροντο. Οἱ δ' ἐν Ἀφέτῃσι βάρβαροι, ὥς σφι ἀσμένοισι ἡμέρη ἐπέλαμψε, ἀτρέμα τε [c] εἶχον τὰς νέας· καί σφι ἀπεχρέετο κακῶς πρήσσουσι ἡσυχίην ἄγειν ἐν τῷ παρεόντι. τοῖσι δὲ Ἕλλησι ἐπεβοήθεον νέες τρεῖς καὶ πεντήκοντα Ἀττικαί. αὗταί τε δή σφεας ἐπέρρωσαν ἀπικόμεναι, καὶ ἅμα ἀγγελίη ἐλθοῦσα, ὡς τῶν βαρβάρων οἱ περιπλέοντες τὴν Εὔβοιαν πάντες εἴησαν διεφθαρμένοι ὑπὸ τοῦ γενομένου χειμῶνος. φυλάξαντες δὴ τὴν αὐτὴν ὥρην, πλώοντες ἐπέπεσον νηυσὶ Κιλίσσῃσι. ταύτας δὲ διαφθείραντες, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, ἀπέπλωον ὀπίσω ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. Τρίτη δὲ ἡμέρη δεινόν τι ποιησάμενοι οἱ στρατηγοὶ τῶν βαρβάρων, νέας οὕτω σφι ὀλίγας λυμαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀπὸ Ξέρξεω δειμαίνοντες, οὐκ ἀνέμειναν ἔτι τοὺς Ἕλληνας μάχης ἄρξαι, ἀλλὰ παρακελευσάμενοι, κατὰ μέσον ἡμέρης ἀνῆγον τὰς νέας. συνέπιπτε δὲ ὥστε τὰς αὐτὰς ἡμέρας τάς τε ναυμαχίας γίνεσθαι ταύτας καὶ τὰς πεζομαχίας τὰς ἐν Θερμοπύλῃσι. ἦν δὲ πᾶς ὁ ἀγὼν τοῖσι κατὰ θάλασσαν περὶ τοῦ Εὐρίπου, ὥσπερ τοῖσι ἀμφὶ Λεωνίδεα, τὴν ἐσβολὴν φυλάσσειν. οἱ μὲν δὴ παρεκελεύοντο, ὅκως μὴ παρήσουσι ἐς τὴν Ἑλλάδα τοὺς βαρβάρους, οἱ δ' ὅκως τὸ Ἑλληνικὸν στράτευμα διαφθείραντες, τοῦ πόρου κρατήσουσι. Ὡς δὲ ταξάμενοι οἱ Ξέρξεω ἐπέπλωον, οἱ Ἕλληνες ἀτρέμας εἶχον πρὸς τῷ Ἀρτεμισίῳ. οἱ δὲ βάρβαροι μηνοειδὲς ποιήσαντες τῶν νεῶν, ἐκυκλεῦντο ὡς περιλάβοιεν αὐτούς. ἐνθεῦτεν οἱ Ἕλληνες ἐπανέπλεόν τε

a ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν. b ὑπὸ θεοῦ. c ἀτρέμας τε.

que perituros, ut qui in tantum malorum devenissent: quippe quos, antequam respirassent è naufragio & tempestate quæ ad Pelion extiterat, excepisset atrox pugna navalis, ex pugna navali vehemens imber & validi in mare fluxus turbantes, ac dura tonitrua. Et istis quidem hujusmodi nox contigit. At iis qui- 13
bus negocium datum erat, ut EUbœam circumirent, eadem sane illa nox, etiam multo atrocior erat: tanto quidem, quanto majus est quod eos dum in pelago ferrentur invasit: adeo ut tristis exitus fuerit. Ut enim eos cursum tenentes tempestas ac pluvia adorta est, quum essent ad cava EUbœæ, ac flatu ferrentur, ignari quo ferrentur, ad petras impingebantur. Et omne à deo fiebat, quo Græcæ classi par redderetur id navium Persicarum quod supererat, nec multo plus foret. Atque hi quidem circa EUbœæ cava periere. Barbari vero qui apud 14
Aphetas erant, ubi ipsis libentibus dies illuxit, naves tenebant tranquillas, satis habentes, quum male agerent, quietem captare in præsens. At Græcis auxilio tres & quinquaginta naves Atticæ supervenere: quæ suo adventu illos corroboraverunt & simul nuncium allatum, eos barbaros qui EUbœam circumvehebantur, tempestate illa quæ extiterat cunctos interiisse. Itaque Græci eadem observata hora profecti, naves Cilissas invasere. Quas ubi corrupere, & nox advenit, iterum se ad Artemisium receperunt. Tertio die barbarorum duces, 15
tum indigne ferentes naves tam paucas ipsis insultare, tum à Xerxe supplicium timentes, non expectarunt amplius, ut Græci priores pugnam capesserent, sed cohortati sese naves circa meridiem eduxerunt. Contigit autem ut per eosdem dies & hæc navalia prœlia & illa in Thermopylis terrestria gererentur. Erat autem omne certamen his in mari de EUripo, quemadmodum illis qui cum Leonide erant de transitu custodiendo. & Græci quidem sese adhortabantur, ne barbaros intrare Græciam sinerent; barbari vero, ut Græcorum copijs profligatis, transitu potirentur. Procedente 16
autem Xerxianorum classe in aciem ordinata, dum Græci se apud Artemisium immotos tenerent, tunc eos barbari, ut comprehenderent, lunata classe circumdabant. Ibi Græci ex adverso pro-

Magna utrinque clade, hinc Ægyptiis, inde Clinia celebratis. Themistoclis astus in Ionibus & Caribus mutandis. Euboeensium negligentia versus oraculum Bacidis.

prodeuntes conflixere. Qua in pugna pari marte pugnatum est. nam Xerxiana classis præ magnitudine & copia sua in se incidebat, perturbatis navibus & mutuo incursantibus: resistebat tamen neque cedebat. Indigna enim res videbatur, à paucis navibus in fugam converti. Itaque multæ Græcorum naves interibant, multi etiam viri, sed multo plures barbarorum & naves & viri: atque ita dimicantes utrique ab alteris abscessere.
17 Hoc in prœlio Xerxianos inter milites optimam Ægyptii navaverunt operam, cum aliis magnis editis operibus, tum hoc, quod quinque Græcas naves cum viris omnibus cepere. E Græcis autem eo die præstantissimi extitere Athenienses, & inter Athenienses, Clinias Alcibiadis filius; qui domestico sumptu ac propria navi cum ducentis viris militabat.
18 Ubi utrique libenter in diversum abiere, ad stationem festinabant. Græci autem dirempto prœlio revecti, etsi cæsorum corporibus ac naufragiis potiebantur, tamen quod aspere vexati essent, præcipueque Athenienses, quorum dimidium navium vulneratum erat, de fugiendo interius in Græciam deliberabant.
19 Themistocles, reputans, si ab viribus barbari abduceret Iones & Cares, fieri posse ut reliquos superarent, dum EUbœenses pecora ad mare istud propellunt, duces contraxit, eisque dixit se viam quandam habere, qua speraret optimos sociorum ab rege abductum iri. Hactenus rem enudavit, addiditque in rebus præsentibus hoc ab illis agendum esse, ut EUboicorum pecorum quantum vellet quisque mactaret; satius enim esse suos milites potiri quam hostem. Ac monuit ut suis quique popularibus præciperent ignem accendere; sibi autem de discessu tempus curæ fore, ut sine noxa abirent in Græciam. Hoc illis probatum quum esset, accensis ignibus ad pecora est itum.
20 Nam EUbœenses, contempto Bacidis oraculo, tanquam nihil dicente, neque exportaverant quicquam, neque importaverant, velut impendente eis bello, & res sibi quoque ipsis ambiguas effecerant. ita enim habebat de his oraculum Bacidis,

Dum juga barbaricus canabacea jactat in æquor,

EU-

τε καὶ συνέμισγον. ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ παραπλήσιοι ἀλλήλοισι ἐγίνοντο. ὁ γὰρ Ξέρξεω στρατὸς ὑπὸ μεγάθεός τε καὶ πλήθεος, αὐτὸς ὑπ' ἑωϋτοῦ ἔπιπτε, ταρασσομενέων τε τῶν νεῶν καὶ περιπιπτουσέων περὶ ἀλλήλας· ὅμως μέντοι ἀντεῖχε, καὶ οὐκ εἶκε· δεινὸν γὰρ χρῆμα ἐποιέοντο, ὑπὸ νεῶν ὀλίγων ἐς φυγὴν τραπέσθαι. πολλαὶ μὲν δὴ τῶν Ἑλλήνων νέες διεφθείροντο, πολλοὶ δὲ ἄνδρες, πολλῷ δ' ἔτι πλεῦνες νέες τε τῶν βαρβάρων καὶ ἄνδρες. οὕτω δὲ ἀγωνιζόμενοι, διέστησαν χωρὶς ἑκάτεροι. Ἐν ταύτῃ τῇ ναυμαχίῃ Αἰγύπτιοι μὲν τῶν Ξέρξεω στρατιωτέων ἠρίστευσαν· οἳ ἄλλα τε μεγάλα ἔργα ἀπεδέξαντο, καὶ νέας αὐτοῖσι ἀνδράσι εἷλον Ἑλληνίδας πέντε. τῶν δὲ Ἑλλήνων κατὰ ταύτην τὴν ἡμέρην ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι, καὶ Ἀθηναίων Κλεινίης ὁ Ἀλκιβιάδεω· ὃς δαπάνην οἰκηίην παρεχόμενος, ἐστρατεύετο ἀνδράσι τε διηκοσίοισι καὶ οἰκηίῃ νηΐ. Ὡς δὲ διέστησαν ἄσμενοι ἑκάτεροι, ἐς ὅρμον ἠπείγοντο. οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς διακριθέντες ἐκ τῆς ναυμαχίης ἀπηλλάχθησαν, τῶν μὲν νεκρῶν καὶ τῶν ναυηγίων ἐπεκράτεον, τρηχέως δὲ περιεφθέντες, καὶ οὐκ ἥκιστα Ἀθηναῖοι, τῶν αἱ ἡμίσεαι τῶν νεῶν τετρωμέναι ἔσαν, δρησμὸν δὴ ἐβούλευον [a] ἔσω ἐς τὴν Ἑλλάδα. Νόῳ δὲ λαβὼν ὁ Θεμιστοκλέης ὡς εἰ ἀπορραγείη ἀπὸ τοῦ βαρβάρου [b] τό, τε Ἰωνικὸν καὶ τὸ Καρικὸν φῦλον, οἷοί τε εἴησαν τῶν λοιπῶν κατύπερθε γενέσθαι· ἐλαυνόντων τῶν Εὐβοέων πρόβατα ἐπὶ τὴν θάλασσαν ταύτην, συλλέξας τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγέ σφι ὡς δοκέοι ἔχειν τινὰ παλάμην, τῇ ἐλπίζοι [c] τῶν βασιλῆος συμμάχων ἀποστήσειν τοὺς ἀρίστους. ταῦτα μέν νυν ἐς τοσοῦτο παρεγύμνου. ἐπὶ δὲ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι τάδε ποιητέα εἶναί σφι ἔλεγε· τῶν τε προβάτων τῶν Εὐβοϊκῶν ὅσα τις ἐθέλοι καταθύειν· κρέσσον γὰρ εἶναι τὴν στρατιὴν ἔχειν ἢ τοὺς πολεμίους. παραίνεέ τε προειπεῖν τοῖσι ἑωϋτῶν ἑκάστους πῦρ ἀνακαίειν [d], κομιδῆς δὲ πέρι τὴν ὥρην αὐτῷ μελήσειν· ὥστε ἀσινέας ἀπικέσθαι ἐς τὴν [e] Ἑλλάδα. ταῦτα ἤρεσέ σφι ποιέειν· καὶ αὐτίκα πῦρ ἀνακαυσάμενοι, ἐτρέποντο [f] πρὸς τὰ πρόβατα. Οἱ γὰρ Εὐβοέες παραχρησάμενοι τὸν Βάκιδος χρησμὸν ὡς οὐδὲν λέγοντα, οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδὲν οὔτε προεσάξαντο, ὡς παρεσομένου σφι πολέμου, περιπετέα τε ἐποιήσαντο σφίσι αὐτοῖσι τὰ πρήγματα. Βάκιδι γὰρ ὧδε ἔχει περὶ τούτων ὁ χρησμός,

Φράζεο, βαρβαρόφωνον ὅταν ζυγὸν εἰς ἅλα βάλλῃ

Βύ-

a ἐβούλευον. b βαρβαρικοῦ. c ἐλπίζει. d πυρὴν ἀνακαίειν. e ἀπικέσθαι ἐπὶ τὴν. f ἐτράποντο.

Quæ illis nocet. Speculatores inter copias navales ac terrestres. Illæ audito exitu Leonidæ deserunt Artemisium. Themistocles exsequitur propositum.

βύβλινον, Εὐβοίης ἀπέχειν πολυμηκάδας αἶγας.

τούτοισι δὲ οὐδὲν τοῖσι ἔπεσι χρησαμένοισι ἐν τοῖσι τότε παρεοῦσί τε καὶ προσδοκίμοισι κακοῖσι, παρῆν σφι συμφορῇ χρᾶσθαι πρὸς τὰ μέγιστα. Οἱ μὲν δὴ ταῦτα ἔπρησσον, παρῆν δὲ ὁ ἐκ Τρηχῖνος κατάσκοπος. ἦν μὲν γὰρ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ κατάσκοπος Πολύας, γένος Ἀντικυρεύς, τῷ προσετέτακτο· καὶ εἶχε πλοῖον κατῆρες ἑτοῖμον, εἰ παλήσειε ὁ ναυτικὸς στρατός, σημαίνειν τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι ἐοῦσι. ὡς δ' αὔτως ἦν Ἀβρώνυχος ὁ Λυσικλέος Ἀθηναῖος καὶ παρὰ Λεωνίδῃ ἕτοιμος τοῖσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ἐοῦσι ἀγγέλλειν τριηκοντέρῳ ἤν τι καταλαμβάνῃ νεώτερον τὸν πεζόν. οὗτος ὦν ὁ Ἀβρώνυχος ἀπικόμενος ἐσήμαινέ σφι τὰ γεγονότα περὶ Λεωνίδεα καὶ τὸν στρατὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ, ὡς ἐπύθοντο ταῦτα, οὐκέτι ἐς ἀναβολὰς ἐποιεῦντο τὴν ἀποχώρησιν, ἐκομίζοντο δὲ ὡς ἕκαστοι ἐτάχθησαν· Κορίνθιοι πρῶτοι, ὕστατοι δὲ Ἀθηναῖοι. Ἀθηναίων δὲ νέας τὰς ἄριστα πλωούσας ἐπιλεξάμενος Θεμιστοκλέης, ἐπορεύετο περὶ τὰ πότιμα ὕδατα, ἐντάμνων ἐν τοῖσι λίθοισι γράμματα, τὰ Ἴωνες ἐπελθόντες τῇ ὑστεραίῃ ἡμέρῃ ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον, ἐπελέξαντο. τὰ δὲ γράμματα τάδε ἔλεγε, Ἄνδρες Ἴωνες, οὐ ποιέετε δίκαια ἐπὶ τοὺς πατέρας στρατευόμενοι, καὶ τὴν Ἑλλάδα καταδουλούμενοι. ἀλλὰ μάλιστα μὲν πρὸς ἡμέων γίνεσθε· εἰ δὲ ὑμῖν ἐστι τοῦτο μὴ δυνατὸν ποιῆσαι, ὑμέες δὲ ἔτι καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῖν ἔσεσθε καὶ αὐτοί, καὶ τῶν Καρῶν δέεσθε τὰ αὐτὰ ὑμῖν ποιέειν. εἰ δὲ μηδέτερον τούτων οἷόν τε γίνεσθαι, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης [a] μέζονος κατέζευχθε ἢ ὥστε ἀφίστασθαι, ὑμέες γε ἐν τῷ ἔργῳ, ἐπεὰν συμμίσγωμεν, ἐθελοκακέετε, μεμνημένοι ὅτι ἀπ' ἡμέων γεγόνατε, καὶ ὅτι ἀρχῆθεν ἡ ἔχθρη πρὸς τὸν βάρβαρον ἀπ' ὑμέων ἡμῖν γέγονε. Θεμιστοκλέης δὲ ταῦτα ἔγραφε, δοκέειν ἐμοί, ἐπ' ἀμφότερα νοέων, ἵνα ἢ λαθόντα τὰ γράμματα βασιλῆα, Ἴωνας ποιήσῃ μεταβαλεῖν καὶ γενέσθαι πρὸς ἑωυτῶν, ἤ, ἐπείτε ἀνενειχθῇ, καὶ διαβληθῇ πρὸς Ξέρξεα, ἀπίστους ποιήσῃ τοὺς Ἴωνας, καὶ τῶν ναυμαχιέων [b] αὐτοὺς ἀπόσχῃ. Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα [c] ἐνέγραψε. τοῖσι δὲ βαρβάροισι αὐτίκα μετὰ ταῦτα πλοίῳ ἦλθε ἀνὴρ Ἱστιαιεὺς [d], ἀγγέλλων τὸν δρησμὸν τὸν ἀπ' Ἀρτεμισίου τῶν Ἑλλήνων. οἱ δ' ὑπ' ἀπιστίης τὸν μὲν ἀγγέλλοντα εἶχον ἐν φυλακῇ, νῆας δὲ ταχέας ἀπέστειλαν προκατοψομένας. ἀπος-

EUbœa capras mecentes fac procul absint.

His versibus quum nihil illi uterentur in malis, quæ tum aderant, tum impendebant, debebat fieri ut maxima calamitate afficerentur. Dum hæc isti 21
agebant, advenit ex Trachine speculator. nam erat apud Artemisium speculator Polyas, genere Anticyrensis, cui datum erat negocium, & habebat expeditum & remis instructum navigium, si copiæ navales conflixissent, ut renunciaret iis qui apud Thermopylas erant. Similiter Abronychus Lysiclis filius Atheniensis apud Leonidem erat paratus cum triginta remorum navigio ad nunciandum iis qui ad Artemisium agebant, si quid novi pedestribus copiis contigisset. Hic igitur Abronychus adveniens, indicavit ea quæ circa Leonidem & ejus exercitum gesta erant. Qua isti re audita non jam sibi differendum abitum putaverunt: sed ut quique locati erant, abscesserunt; primi Corinthii, postremi Athenienses. Quorum Athe- 22
niensium velocissimis navibus delectis, Themistocles ad aquas potabiles se conferens, in lapidibus litteras incidebat; quas postero die Iones ad Artemisium venientes legerunt, in hæc verba: Viri Iones, haud juste facitis, militantes adversus patres, & Græciam redigentes in servitutem. Sed maxime quidem state à nobis: sin hoc facere non potestis, at vos saltem & nunc è medio nobis eritis & ipsi & Cares ut eadem vobis faciant obsecrate. Quod si horum neutrum fieri potest, & maiori necessitate estis obstricti quam ut possitis desciscere, utique vos in re gerenda, dum pugnam conseremus, tergiversamini, memores à nobis vos esse oriundos, & inimicitiarum nobis cum barbaro principium à vobis extitisse. Hæc Themistocles (ut arbitror) duplici consilio scripsit, ut si litteræ regem laterent, Iones induceret ad deficiendum à rege ad se; sin ad eum deferrentur, darenturque crimini, infidos eidem redderet Iones, & à prœliis navalibus summoveret. Postquam autem 23
hæc Themistocles inscripsit, extemplo vir Histiæensis navigio advectus, barbaris nuncium attulit Græcos ab Artemisio profugisse. Illi homine, quod fidem non haberent, servari iusso, naves veloces ad rem explorandam miserunt. qua

a MS. tantum habet ἀνάγκης. b συμμαχιέων. c μβ̓ ἵνα ταῦτα. d Ἱστιεύς.

qua re per istas nunciata, prout erat, si-
mulatque refulsit sol, omnis classis ad-
densata ad Artemisium contendit: ubi
ad meridiem usque immorata, mox ad
Histiæam processit. Eo appulsi, urbe
Histiæorum potiti sunt, & Hellopiæ
portionis, regionis autem Histiæotidis
maritimos vicos omnes incursaverunt.
24 Dum isti hoc in loco agunt, Xerxes
præparatis quæ volebat circa cadavera,
præconem ad classiarios mittit. Hæc
autem præparaverat. Quicunque è suo
exercitu apud Thermopylas cæsi (erant
autem viginti millia) eorum mille fer-
me relictis, ceteros depressis fossis hu-
mavit: & ne à classiario exercitu cerni
possent, foliisque constravit, & humum
aggeravit. Præco ubi ad Histiæam trans-
iit, facto totius exercitus cœtu, hæc
dixit, Viri socii, rex Xerxes dat veni-
am cuicunque libet relictis ordinibus ire
visum, quemadmodum pugnet cum a-
mentibus hominibus, qui se superatu-
25 ros speraverant copias regis. Hæc de-
nunciante præcone, mox nihil infre-
quentius fuit navigiis: ita multi visere
cupiebant. Illuc transvecti & transeun-
tes cernebant cadavera. Cuncti vero scie-
bant omnes Lacedæmonios esse ac The-
spienses qui jacebant, quum etiam hilo-
tas cernerent. Itaque eos qui transmisere
non latuit Xerxes, qui circa suorum ca-
davera id fecisset. Etenim erat res pro-
fecto etiam ridicula, ut illorum quidem
mille jacentes occisi extarent, isti vero
omnes conferti eundem in locum quater
milleni comportati essent. Atque hunc
quidem diem in spectaculo consumpse-
runt: postero autem classiarii Histiæam
ad classem remeaverunt. Xerxes & qui
26 cum eo erant, iter ingressi sunt. Verum
ad hos pauci quidam ab Arcadia perfu-
gæ venerunt, victus inopes, & operam
suam præstare cupientes: qui in con-
spectum regis adducti, interrogatique
cum ab aliis Persis, tum vero præci-
pue à quodam, de Græcis, quæ age-
rent, responderunt eos agere Olympia,
& spectare certamen gymnicum atque
equestre. Rursus eodem percontante
quodnam illis præmium esset proposi-
tum propter quod certarent, oleaginam
coronam inquiunt esse qua donarentur.
Ibi Tigranes Artabani filius generosissi-
mam quum dixisset sententiam, à rege
pro timido est habitus. Audiens enim
præ-

ἀπαγγειλάντων δὲ τούτων τὰ ἦν, οὕτω δὴ ἅμ' ἡλίῳ σκιδναμένῳ πᾶσα ἡ στρατιὴ ἐπέπλεε [a] ἁλὴς ἐπὶ τὸ Ἀρτεμίσιον. ἐπισχόντες δὲ ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ μέχρι μέσου ἡμέρης, τὸ ἀπὸ τούτου ἔπλωον ἐς Ἱστιαίην. ἀπικόμενοι δὲ, τὴν πόλιν ἔσχον τῶν Ἱστιαιέων, καὶ τῆς Ἑλλοπίης μοίρης, γῆς δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος τὰς παραθαλασσίας κώμας πάσας ἐπέδραμον. Ἐνθαῦτα δὲ τούτων ἐόντων, Ξέρξης ἑτοιμασάμενος τὰ περὶ τοὺς νεκροὺς, ἔπεμπε ἐς τὸν ναυτικὸν στρατὸν κήρυκα. προετοιμάσατο δὲ τάδε· ὅσοι τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ ἦσαν νεκροὶ ἐν Θερμοπύλῃσι, (ἦσαν δὲ καὶ δύο μυριάδες) ὑπολιπόμενος τούτων ὡς χιλίους, τοὺς λοιποὺς, τάφρους ὀρυξάμενος, ἔθαψε· φυλλάδα τε ἐπιβαλὼν, καὶ γῆν ἐπαμησάμενος, ἵνα μὴ ὀφθείησαν ὑπὸ τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ. ὡς δὲ διέβη ἐς τὴν Ἱστιαίην ὁ κήρυξ, σύλλογον ποιησάμενος παντὸς τοῦ στρατοπέδου, ἔλεγε τάδε, Ἄν„δρες ξύμμαχοι, βασιλεὺς Ξέρξης τῷ βουλο„μένῳ ὑμέων παραδίδωσι, ἐκλιπόντα τὴν τά„ξιν, καὶ ἐλθόντα, θεήσασθαι ὅκως μάχεται „πρὸς τοὺς ἀνοήτους τῶν ἀνθρώπων, οἳ ἤλπι„σαν τὴν βασιλῆος δύναμιν ὑπερβαλέεσθαι. Ταῦτα ἐπαγγειλαμένου, μετὰ ταῦτα οὐδὲν ἐγίνετο πλοίων σπανιώτερον· οὕτω πολλοὶ ἤθελον θεήσασθαι. Διαπεραιωθέντες δὲ ἐθηεῦντο διεξιόντες τοὺς νεκρούς. πάντες δὲ ἠπιστέατο τοὺς κειμένους εἶναι πάντας Λακεδαιμονίους καὶ Θεσπιέας, ὁρέοντες καὶ τοὺς εἵλωτας. οὐ μὲν οὐδ' ἐλάνθανε τοὺς διαβεβηκότας Ξέρξης ταῦτα πρήξας περὶ τοὺς νεκροὺς τοὺς ἑωυτοῦ. καὶ γὰρ δὴ καὶ γελοῖον ἦν· τῶν μὲν χίλιοι ἐφαίνοντο νεκροὶ κείμενοι, οἳ δὲ πάντες ἐκέατο ἁλέες συγκεκομισμένοι ἐς τὠυτὸ χωρίον, τέσσερες χιλιάδες. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην πρὸς θέην ἐτράποντο· τῇ δ' ὑστεραίῃ οἱ μὲν ἀπέπλωον ἐς Ἱστιαίην ἐπὶ τὰς νῆας, οἱ δὲ ἀμφὶ Ξέρξην, ἐς ὁδὸν ὡρμέατο. Ἧκον δέ σφι αὐτόμολοι ἄνδρες ἀπ' Ἀρκαδίης ὀλίγοι τινὲς, βίου τε δεόμενοι, καὶ ἐνεργοὶ βουλόμενοι εἶναι. ἀγαγόντες [b] δὲ τούτους ἐς ὄψιν τὴν βασιλῆος, ἐπυνθάνοντο οἱ Πέρσαι περὶ τῶν Ἑλλήνων τὰ ποιέοιεν· εἷς δέ τις πρὸ πάντων ἦν ὁ ἐρωτῶν αὐτοὺς ταῦτα. οἱ δέ σφι ἔλεγον, ὡς Ὀλύμπια διάγοιεν [c], καὶ θεωροῖεν ἀγῶνα γυμνικὸν καὶ ἱππικόν. ὁ δὲ ἐπείρετο ὅ, τι τὸ ἄεθλον εἴη σφι κείμενον [d], περὶ ὅτευ ἀγωνίζονται· οἱ δ' εἶπον, τῆς ἐλαίης τὸν διδόμενον στέφανον. ἐνθαῦτα εἴπας γνώμην γενναιοτάτην Τιγράνης ὁ Ἀρταβάνου, δειλίην ὦφλεε πρὸς βασιλῆος. πυνθανόμε-

a ἔπλωε. b MS. habet ἄγοντες. c MS. habet Ὀλύμπια ἄγουσι. d προκείμενον.

Tigranis laudatio Græcorum. Phocensium cum Thessalis bella & illorum victoriæ, quibus hi nunc sub umbra Xerxis volunt insultare.

νόμενος [a] γὰρ τὰ ἄεθλον ἐὸν στέφανον, ἀλλ' οὐ χρήματα, οὔτε ἠνέσχετο σιγῶν, εἶπέ τε ἐς πάντας [b] τάδε, „Παπαὶ Μαρδόνιε, κοίους ἐπ' „ἄνδρας ἤγαγες μαχησομένους ἡμέας, οἳ οὐ περὶ „χρημάτων τὸν ἀγῶνα ποιεῦνται, ἀλλὰ περὶ ἀρετῆς; τούτῳ μὲν δὴ ταῦτα εἴρητο. Ἐν δὲ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐπεί τε τὸ ἐν Θερμοπύλῃσι τρῶμα ἐγεγόνεε, αὐτίκα Θεσσαλοὶ πέμπουσι κήρυκα ἐς Φωκέας, ἅτε σφι ἔχοντες αἰεὶ χόλον, ἀπὸ δὲ τοῦ ὑστάτου τρώματος καὶ τὸ κάρτα. ἐσβαλόντες γὰρ πανστρατιῇ αὐτοί τε οἱ Θεσσαλοὶ καὶ οἱ σύμμαχοι αὐτέων ἐς τοὺς Φωκέας, οὐ πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον ταύτης τῆς βασιλῆος στρατηλασίης, ἑσσώθησαν ὑπὸ τῶν Φωκέων, καὶ περιέφθησαν τρηχέως. καὶ ἐπεί τε γὰρ κατειλήθησαν ἐς τὸν Παρνησσὸν, οἱ Φωκέες ἔχοντες μάντιν Τελλίην τὸν Ἠλεῖον, ἐνθαῦτα ὁ Τελλίης οὗτος σοφίζεται αὐτοῖσι τοιόνδε· γυψώσας ἄνδρας ἑξακοσίους τῶν Φωκέων τοὺς ἀρίστους, αὐτούς τε τούτους, καὶ τὰ ὅπλα αὐτέων, νυκτὸς ἐπεθήκατο τοῖσι Θεσσαλοῖσι· προείπας αὐτοῖσι, τὸν ἂν μὴ λευκανθίζοντα ἴδωνται, τοῦτον κτείνειν. τούτους ὦν αἵ τε φυλακαὶ τῶν Θεσσαλῶν πρῶται ἰδοῦσαι, ἐφοβήθησαν, δόξασαι ἄλλο τι εἶναι τέρας· καὶ μετὰ τὰς φυλακὰς αὐτὴ ἡ στρατιὴ, οὕτω ὥστε τετρακισχιλίων κρατῆσαι νεκρῶν καὶ ἀσπίδων Φωκέας, τῶν τὰς μὲν ἡμισέας ἐς Ἄβας ἀνέθεσαν, τὰς δὲ λοιπὰς [c], ἐς Δελφούς· ἡ δὲ δεκάτη ἐγένετο τῶν χρημάτων ἐκ ταύτης τῆς μάχης, οἱ μεγάλοι ἀνδριάντες οἱ περὶ τὸν τρίποδα συνεστεῶτες, ἔμπροσθεν τοῦ νηοῦ τοῦ ἐν Δελφοῖσι, καὶ ἕτεροι τοιοῦτοι ἐν Ἄβῃσι ἀνακέαται. Ταῦτα μέν νυν τὸν πεζὸν ἐργάσαντο τῶν Θεσσαλῶν οἱ Φωκέες, πολιορκέοντας ἑωυτούς· ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώρην τὴν ἵππον αὐτέων, ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. ἐν γὰρ τῇ ἐσβολῇ ἥ ἐστι κατὰ Ὑάμπολιν, ἐν ταύτῃ τάφρον μεγάλην ὀρύξαντες, ἀμφορέας κενεοὺς ἐς αὐτὴν κατέθηκαν. χοῦν δὲ ἐπιφορήσαντες, καὶ ὁμοιώσαντες τῷ ἄλλῳ χώρῳ, ἐδέκοντο τοὺς Θεσσαλοὺς ἐσβάλλοντας. οἱ δὲ, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Φωκέας φερόμενοι, ἐσέπεσον ἐς τοὺς ἀμφορέας· ἐνθαῦτα οἱ ἵπποι τὰ σκέλεα διεφθάρησαν. Τούτων δή σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες ἔγκοτον οἱ Θεσσαλοὶ, πέμψαντες κήρυκα, ἠγόρευον τάδε, „Ὦ Φωκέες, ἤδη τι „μᾶλλον γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὅμοιοι ἡμῖν. „πρόσθεν τε γὰρ ἐν τοῖσι Ἕλλησι ὅσον χρό„νον ἐκεῖνα ἡμῖν ἥνδανε, πλέον αἰεί κοτε ὑμέων

præmium coronam esse, non pecunias, silentium tenere non potuit quin coram omnibus diceret, Papæ Mardoni, in quos viros induxisti nos ad pugnandum? qui non pecuniarum certamen agitant, sed virtutis? Hæc ab illo dicebantur. Eo interim tempore post acce- 27
ptam apud Thermopylas calamitatem confestim Thessali caduceatorem ad Phocenses mittunt, utpote iis infensi, cum semper antea, tum præcipue post novissimam cladem. Quippe non multis ante hanc regis expeditionem annis, quum ipsi Thessali omni cum copia & eorum socii aggressi essent Phocenses, à Phocensibus fugati sunt aspereque vexati. Etenim quum ad Parnassum conclusi essent, Phocenses habentes Telliam faticinum Eleum, ibi Tellias hic hujusmodi rem eis commentus est. Sexcentos viros è Phocensibus præstantissimos gypso tam ipsos quam arma illinit, eosque sub noctem in Thessalos immisit, dato præcepto ut quemcunque non albicantem cernerent, eum obtruncarent. Hos primi Thessalorum excubitores, aliud quoddam prodigium esse arbitrati, & post has excubias, ipse exercitus adeo exhorruerunt, ut quatuor millibus cæsorum atque scutorum Phocenses potiti sint; quorum scutorum dimidium apud Abas, reliqua apud Delphos dedicaverunt: & ex decimis pecuniarum hujus pugnæ factæ sunt statuæ grandes, quæ circa tripodem è regione delubri Delphis visuntur: & alteræ ejusmodi in Abis repositæ. Hæc 28
Phocenses in peditatum Thessalorum, à quibus obsidebantur, egerunt: equitatum quoque eorundem, qui in suum agrum incursaverat, insanabili clade afflixerunt. ad ingressum enim qui est juxta Hyampolin, depressa istic ingenti fossa, amphoras inanes in ea deposuerunt, humumque desuper injecerunt, eamque reliquo solo exæquaverunt: atque ibi Thessalos exceperunt incurrentes. Thessali impetu sumpto, tanquam eos rapturi, in amphoras inciderunt, ibique equorum crura corrupta sunt. Ob 29
hæc ambo Phocensibus infensi Thessali, misso caduceatore ita dixere, O Phocenses, nunc aliquid amplius resipiscentes agnoscite non esse vos nobis pares; qui & antehac inter Græcos, quandiu partes illorum nobis placuerunt, semper vo-

a πυθόμενος. b εἶπε τε πρὸς πάντας. c Hæc vox λοιπὰς non est in MS.

vobis antecelluimus, & nunc apud barbarum adeo pollemus, ut penes nos sit & agro vos exui, & præterea in servitutem redigi. Quam facultatem etsi obtinemus, tamen injuriarum non sumus memores, nisi ut eo nomine quinquaginta talenta rependatis: & nos vobis recipimus, damna omnia nos ab agro vestro aversuros.

30 Hæc Thessali Phocensibus denunciabant, quod soli Phocenses inter ejus loci homines cum Medis non sentiebant; idque nulla alia caussa, ut ego conjectura comperio, quàm Thessalorum odio; partes Medorum (ut mihi videtur) sequuturi, si Thessali partes Græcorum fovissent. Hæc deferentibus Thessalis, negarunt se Phocenses pecuniam daturos; & sibi itidem, ut Thessalis, facultatem esse sentiendi cum Medis, si aliter sentire vellent: sed nequaquam fore ut sponte

31 essent proditores Græciæ. His verbis renunciatis ita Thessali irritati in Phocenses barbaro duces itineris extiterunt, & ex Trachinia Doridem regionem incursaverunt. nam ejus regionis limes angustus illuc triginta non amplius stadia in latum pertinet, inter Meliadem ac Phocensem regionem situs, quæ olim Dryopis erat. Hæc autem regio, Doriensium qui sunt in Peloponneso, metropolis est. Hanc igitur Doridem regionem ingressi barbari nihil læserunt; cum Medis enim, etsi Thessalis non videbatur, sen-

32 tiebant. Postea quam autem è Doride in Phocidem ingressi sunt barbari, ipsos quidem Phocenses non sunt adepti: eorum enim nonnulli cacumina Parnassi conscenderant; & est vertex Parnassi juxta urbem Neonem situs, nomine Tithorea, in se aptus turbæ capiendæ, in quam aut vecti erant, aut ipsi ascenderant: sed plures ad Locros Ozolas exierant in urbem Amphissam, quæ supra Crisæum sita est campum. At barbari omnem agrum Phocensem incursaverunt: sic enim ducebant exercitum Thessali; & omnia quæ nacti sunt, igni ferroque vastarunt, in urbes etiam & sacras æ-

33 des igne injecto. Nam peragrantes Phocidem juxta Cephissum amnem, cuncta populati sunt, & hinc urbem Drymon incenderunt, illinc Charadram & Erochum & Tethronium & Amphicæam & Neonem & Pedieas & Triteas & Elateam & Hyampolin & Parapotamios, fluminis accolas, & Abas: ubi delubrum A-

„ ὑμέων ἐφερόμεθα· νῦν τε παρὰ τῷ βαρβάρῳ „ τοσοῦτον δυνάμεθα, ὥστε ἐπ' ἡμῖν ἐστι τῆς γῆς „ ἐστερῆσθαι καὶ προσηνδραποδίσθαι ὑμέας. ἡμεῖς „ μέντοι τὸ πᾶν ἔχοντες, οὐ μνησικακέομεν, „ ἀλλ' ἡμῖν γενέσθω ἀντ' αὐτῶν πεντήκοντα τά- „ λαντα ἀργυρίου· καὶ ὑμῖν ὑποδεκόμεθα τὰ „ ἐπιόντα ἐπὶ τὴν χώρην ἀποτρέψειν. Ταῦτά σφι ἐπαγγέλλοντο οἱ Θεσσαλοί. οἱ γὰρ Φωκέες μοῦνοι τῶν ταύτῃ ἀνθρώπων οὐκ ἐμήδιζον, κατ' ἄλλο μὲν οὐδὲν, ὡς ἐγὼ συμβαλλόμενος εὑρίσκω, κατὰ δὲ τὸ ἔχθος τὸ Θεσσαλῶν· εἰ δὲ Θεσσαλοὶ τὰ Ἑλλήνων ηὖξον, ὡς ἐμοὶ δοκέειν, ἐμήδιζον ἂν οἱ Φωκέες. ταῦτα ἐπαγγελλομένων Θεσσαλῶν, οὔτε δώσειν ἔφασαν χρήματα, παρέχειν τε σφι Θεσσαλοῖσι ὁμοίως μηδίζειν, εἰ ἄλλως βουλοίατο· ἀλλ' οὐκ ἔσεσθαι ἑκόντες εἶναι προδόται τῆς Ἑλλάδος. Ἐπειδὴ δὲ ἀνηνείχθησαν οὗτοι οἱ λόγοι, οὕτω δὴ οἱ Θεσσαλοὶ κεχολωμένοι τοῖσι Φωκεῦσι, ἐγένοντο ἡγεμόνες τῷ βαρβάρῳ τῆς ὁδοῦ. ἐκ μὲν δὴ τῆς Τρηχινίης ἐς τὴν Δωρίδα ἐσέβαλον. τῆς γὰρ Δωρίδος χώρης ποδεὼν στεινὸς ταύτῃ κατατείνει, ὡς τριήκοντα σταδίων μάλιστά κῃ εὖρος, κείμενος μεταξὺ τῆς τε Μηλιάδος καὶ τῆς Φωκίδος χώρης, ἥπερ ἦν τὸ παλαιὸν Δρυοπίς. ἡ δὲ χώρη αὕτη ἐστὶ μητρόπολις Δωριέων τῶν ἐν Πελοποννήσῳ. ταύτην ὦν τὴν Δωρίδα γῆν οὐκ ἐσίναντο ἐσβάλλοντες οἱ βάρβαροι· ἐμήδιζόν τε γὰρ, καὶ οὐκ ἐδόκεε Θεσσαλοῖσι. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Δωρίδος ἐς τὴν Φωκίδα ἐσέβαλον, αὐτοὺς μὲν τοὺς Φωκέας οὐκ αἱρέουσι. οἱ μὲν γὰρ τῶν Φωκέων ἐς τὰ ἄκρα τοῦ Παρνησοῦ [a] ἀνέβησαν. ἔστι δὲ καὶ ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησοῦ ἡ κορυφὴ, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη, ἐπ' ἑωυτῆς [b]. Τιθορέα οὔνομα αὐτῇ. ἐς τὴν δὴ ἀνηνείκαντο, καὶ αὐτοὶ ἀνέβησαν· οἱ δὲ πλεῦνες αὐτῶν ἐς τοὺς Ὀζόλας Λοκροὺς ἐξεκομίσαντο, ἐς Ἄμφισσαν πόλιν τὴν ὑπὲρ τοῦ Κρισαίου πεδίου οἰκεομένην. οἱ δὲ βάρβαροι τὴν χώρην πᾶσαν ἐπέδραμον τὴν Φωκίδα· Θεσσαλοὶ γὰρ οὕτω ἦγον τὸν στρατόν. ὁκόσα δὲ ἐπέσχον, πάντα ἐπέφλεγον καὶ ἔκειρον, καὶ ἐς τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ καὶ ἐς τὰ ἱρά. Πορευόμενοι γὰρ ταύτῃ παρὰ τὸν Κηφισὸν ποταμὸν, ἐδήιουν πάντα· καὶ κατὰ μὲν ἔκαυσαν Δρυμὸν πόλιν, κατὰ δὲ Χαράδραν [c], καὶ Ἔρωχον, καὶ Τεθρώνιον, καὶ Ἀμφίκαιαν, καὶ Νέωνα, καὶ Πεδιέας, καὶ Τριτέας, καὶ Ἐλάτειαν, καὶ Ὑάμπολιν, καὶ Παραποταμίους, καὶ Ἄβας· ἔνθα ἦν ἱρὸν

a ἄκρα τὰ Παρνησοῦ. b ὑπ' ἑωυτῆς. c Χαράδρην.

Ἀπόλλωνος πλούσιον, θησαυροῖσί τε καὶ ἀναθήμασι πολλοῖσι κατεσκευασμένον. ἦν δέ τι καὶ τότε καὶ νῦν ἐστι χρηστήριον αὐτόθι. καὶ τοῦτο τὸ ἱρὸν συλήσαντες ἐνέπρησαν, καί τινας διώκοντες εἷλον τῶν Φωκέων πρὸς τοῖσι οὔρεσι· καὶ γυναῖκάς τινας διέφθειραν μισγόμενοι, ὑπὸ πλήθεος. Παραποταμίους δὲ παραμειβόμενοι οἱ βάρβαροι, ἀπίκοντο ἐς Πανοπέας· ἐνθεῦτεν δὲ ἤδη διακρινομένη ἡ στρατιὴ αὐτέων ἐσχίζετο. τὸ μὲν πλεῖστον καὶ δυνατώτατον τοῦ στρατοῦ, ἅμα αὐτῷ Ξέρξῃ πορευόμενον ἐπ' Ἀθήνας, ἐσέβαλε ἐς Βοιωτοὺς, ἐς τὴν τῶν Ὀρχομενίων. Βοιωτῶν δὲ πᾶν τὸ πλῆθος ἐμήδιζε. τὰς δὲ πόλις αὐτέων ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου ἀποπεμφθέντες· ἔσωζον δὲ τῇδε, βουλόμενοι δῆλον ποιέειν Ξέρξῃ ὅτι τὰ Μήδων Βοιωτοὶ φρονέοιεν. οὗτοι μὲν δὴ τῶν βαρβάρων ταύτῃ ἐτράποντο. Ἄλλοι δὲ αὐτέων ἡγεμόνας ἔχοντες, ὁρμέατο ἐπὶ τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, ἐν δεξιῇ τὸν Παρνησὸν ἀπέργοντες. ὅσα δὲ καὶ οὗτοι ἐπέσχον τῆς Φωκίδος, πάντα ἐσιναμώρεον. καὶ γὰρ τῶν Πανοπέων τὴν πόλιν ἐνέπρησαν, καὶ Δαυλίων, καὶ Αἰολιδέων [a]. ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ [b] ἀποσχισθέντες τῆς ἄλλης στρατιῆς, τῶνδε εἵνεκα, ὅκως συλήσαντες τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, βασιλέϊ Ξέρξῃ ἀποδέξαιεν τὰ χρήματα. πάντα δ' ἠπίστατο τὰ ἐν τῷ ἱρῷ ὅσα λόγου ἦν ἄξια Ξέρξης (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ἄμεινον ἢ τὰ ἐν τοῖσι οἰκίοισι ἔλιπε, πολλῶν αἰεὶ λεγόντων, καὶ μάλιστα τὰ Κροίσου τοῦ Ἀλυάττεω ἀναθήματα. Οἱ Δελφοὶ δὲ, πυνθανόμενοι ταῦτα, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην ἀπίκατο [c]· ἐν δείματι δὲ μεγάλῳ κατεστεῶτες, ἐμαντεύοντο περὶ τῶν ἱρῶν χρημάτων, εἴ τε σφεα κατὰ γῆς κατορύξουσι, εἴτε ἐκκομίσουσι ἐς ἄλλην χώρην· ὁ δὲ θεός σφεας οὐκ ἔα κινέειν, φὰς αὐτὸς ἱκανὸς εἶναι τῶν ἑωυτοῦ προκατῆσθαι. Δελφοὶ δὲ ταῦτα ἀκούσαντες, σφέων αὐτέων πέρι ἐφρόντιζον· τέκνα μέν νυν καὶ γυναῖκας πέρην ἐς τὴν Ἀχαιΐην διέπεμψαν· αὐτέων δὲ οἱ μὲν πλεῖστοι ἀνέβησαν ἐς τοῦ Παρνησοῦ τὰς κορυφὰς, καὶ ἐς τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἀνηνείκαντο· οἱ δὲ ἐς Ἄμφισσαν τὴν Λοκρίδα ὑπεξῆλθον. πάντες δὲ ὦν οἱ Δελφοὶ ἐξέλιπον τὴν πόλιν, πλὴν ἑξήκοντα ἀνδρῶν, καὶ τοῦ προφήτεω. Ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἦσαν οἱ βάρβαροι ἐπιόντες, καὶ ἀπώρεον τὸ ἱρὸν, ἐν τούτῳ ὁ προφήτης, τῷ οὔνομα ἦν Ἀκήρατος, ὁρᾷ πρὸ τοῦ νηοῦ ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρὰ, τῶν οὐκ ὅσιον ἦν ἅπτεσθαι ἀνθρώπων οὐ-

a Αἰολίδων. b MS. habet ταύτην. c ἀπικέατο.

Abæ cum oraculo crematæ. Phocenses cum agris pessime habiti. Xerxes per Bœotos petit Athenas: reliqua pars Delphos, quos deus defendit.

Apollinis erat locuples & thesauris donariisque compluribus exornatum; ubi etiam tunc erat, sicut nunc quoque est oraculum. Hoc delubrum posteaquam diripuere, incenderunt. Phocensium etiam quosdam ad montana insequuti ceperunt, & mulieres aliquot, præ mul-
titudine stuprantium extinxerunt. Præ- 34
tergressi quoque Parapotamios, pervenere ad Panopeas. Inde copiæ delectu habito divisæ fuerunt: quarum plurima pars ac validissima cum ipso Xerxe Athenas versus tendens in Bœotos, in agrum Orchomeniorum ingressa est. Bœoti autem cum Medis universi sentiebant: quorum urbes viri Macedones in eis collocati, qui ab Alexandro missi fuerant, servaverunt, volentes planum facere Xerxi Bœotos sentire cum Medis. Et hi quidem barbari hac iter inten-
derunt. Ceteri vero commissi ducibus 35
Parnassum à dextra præstringentes, ad templum quod est Delphis processerunt; quicquid agri Phocensis etiam hi nanciscebantur, id omne fœdantes. nam & Panopensium oppidum incenderunt, & Dauliorum, & Æolidarum. Ideo autem hâc ab aliis sejuncti pergebant, ut direpto quod Delphis est templo, pecunias monstrarent Xerxi regi; qui omnia quæ in eo templo erant memoratu digna, melius norat (ut ego audio) quam quæ in ædibus suis reliquerat; permultis assidue referentibus cum alia, tum præcipue Crœsi Halyattis filii donaria.
Hoc Delphi quum audissent, in extre- 36
mam prorsus devenere formidinem: qua attoniti, deum de sacris opibus consultarunt, numquid eas humi defoderent, an alium in locum transportarent. Et deus illis interdixit, ne moverent: se enim idoneum esse, qui rebus suis præsideret. His auditis Delphi de semetipsis curandum putaverunt, liberis uxoribusque in Achaiam trajectis. Ipsorum plerique quidem vertices Parnassi superaverunt, & ad Corycium antrum delati sunt; quidam ad Amphissam Locridem se subduxerunt. Ita omnes Delphi urbem deseruerunt, præter sexaginta viros, ac prophetam.
Postea vero quam barbari subeuntes ap- 37
propinquabant, templumque cernebant, interim propheta cui nomen erat Aceratos, aspicit ante delubrum sacra arma proposita è penetrali, ab intus exprompta, quæ nefas erat cuiquam mortalium con-

contingere. quod ostentum Delphis qui aderant perrexit nunciatum. Ubi autem barbari urgentes venere ad fanum Minervæ quod est ante templum, tum vero etiam majora quam superius prodigia illis exhibita sunt. Nam & res hæc profecto valde miranda est, arma Martia sua sponte extra delubrum proposita apparuisse. Quod tamen secundo loco evenit, ex omnibus miraculis maxima est admiratione dignum. quum enim barbari ad sacellum Minervæ quod est ante templum, accederent, interea è cœlo fulmina in eos deciderunt; & à Parnasso duo abscissi vertices, magno cum fragore sunt devoluti, permultosque eorum interceperunt: atque ex ipso sacello Minervæ vociferatio jubilatioque extiterunt.

38 Quibus omnibus pariter ingruentibus, terror incussus est barbaris, ut fugæ se mandarent. Ea re cognita Delphi descendentes magnam eorum stragem edidere. Qui autem superfuere, recta ad Bœotos fugerunt: & qui ex eis redierunt, referebant (ut ego accipio) se præter ista etiam vidisse alia divina, duos armatos humana natura augustiores institisse sibi, cædem facientes atque insequentes.

39 Hos autem duos Delphi ajunt indigenas heroas esse, Phylacum & AUtonoum, quorum fana exstant circa sacellum: Phylaci quidem, secundum ipsam viam super ædem Minervæ: AUtonoi vero, prope Castaliam, sub Hyampeo vertice. Saxa autem quæ à Parnasso deciderunt, adhuc ad nostram usque memoriam salvæ erant in fano Minervæ protemplaris locata, ad quod per barbaros devoluta pervenere. Atque hic discessus à templo horum virorum fuit.

40 Græcorum autem classis ab Artemisio profecta, rogatu Atheniensium ad Salaminem substitit. Quod ut facerent ideo rogaverant Athenienses, tum ut liberos atque uxores ex Attica subducerent; tum ut consultarent quid sibi agendum esset. Nam pro rebus quæ contigerant, consilium capturi erant, tanquam opinione frustrati: quippe qui quum putassent inventuros se Peloponnenses communiter ad excipiendum barbarum in Bœotia subsidentes, horum nihil invenerant, sed audiebant illos Isthmum ad Peloponnesum muro sepire, hoc plurimi facientes ut ipsi superessent, & istam obtinentes tutarentur, omissis ce-

οὐδενί. ὁ μὲν δὴ ἤιε Δελφῶν τοῖσι παρεοῦσι σημανέων τὸ τέρας. οἱ δὲ βάρβαροι, ἐπειδὴ ἐγίνοντο ἐπειγόμενοι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προναίης Ἀθηναίης, ἐπιγίνεταί σφι τέρεα ἔτι μέζονα τοῦ πρὶν γινομένου [a] τέρεος. θῶυμα μὲν γὰρ καὶ τοῦτο κάρτα ἐστὶ, ὅπλα ἀρήια αὐτόματα φανῆναι ἔξω προκείμενα τοῦ νηοῦ· τὰ δὲ δὴ ἐπὶ τούτῳ δεύτερα ἐπιγινόμενα, καὶ διὰ πάντων φασμάτων ἄξια θωϋμάσαι μάλιστα. ἐπεὶ γὰρ δὴ ἔσαν ἐπιόντες οἱ βάρβαροι κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Προναίης Ἀθηναίης, ἐν τούτῳ ἐκ μὲν τοῦ οὐρανοῦ κεραυνοὶ αὐτοῖσι ἐνέπιπτον, ἀπὸ δὲ τοῦ Παρνησοῦ ἀπορραγεῖσαι δύο κορυφαὶ ἐφέροντο πολλῷ πατάγῳ ἐς αὐτοὺς, καὶ κατέλαβον συχνούς σφεων· ἐκ δὲ τοῦ ἱροῦ τῆς Προναίης βοή τε καὶ ἀλαλαγμὸς ἐγίνετο. Συμμιγέντων δὲ τούτων πάντων, φόβος τοῖσι βαρβάροισι ἐνεπεπτώκεε. μαθόντες δὲ οἱ Δελφοὶ φεύγοντάς σφεας, ἐπικαταβάντες, ἀπέκτειναν πλῆθός τι αὐτέων. οἱ δὲ περιεόντες, ἰθὺ [b] Βοιωτῶν ἔφευγον. ἔλεγον δὲ οἱ ἀπονοστήσαντες οὗτοι τῶν βαρβάρων (ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι) ὡς πρὸς τούτοισι καὶ ἄλλα ὥρων θεῖα. δύο γὰρ ὁπλίτας μέζονας ἢ κατὰ ἀνθρώπων φύσιν ἔχοντας, ἕπεσθαί σφι κτείνοντας καὶ διώκοντας. Τοὺς δύο δὲ τούτους Δελφοὶ λέγουσι ἐπιχωρίους ἥρωας εἶναι, Φύλακόν τε καὶ Αὐτόνοον· τῶν τὰ τεμένεα ἐστὶ περὶ τὸ ἱρόν· Φυλάκου μὲν, παρ' αὐτὴν τὴν ὁδὸν κατύπερθε τοῦ ἱροῦ τῆς Προναίης, Αὐτονόου δὲ, πέλας τῆς Κασταλίης, ὑπὸ τῇ Ὑαμπείῃ κορυφῇ. οἱ δὲ πεσόντες ἀπὸ τοῦ Παρνησοῦ λίθοι, ἔτι καὶ ἐς ἡμέας ἔσαν σῶοι, ἐν τῷ τεμένεϊ τῆς Προναίης Ἀθηναίης κείμενοι, ἐς τὸ ἐνέσκηψαν διὰ τῶν βαρβάρων φερόμενοι. τούτων μέν νυν τῶν ἀνδρῶν αὕτη ἀπὸ τοῦ ἱροῦ ἀπαλλαγὴ γίνεται. Ὁ δὲ Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, Ἀθηναίων δεηθέντων, ἐς Σαλαμῖνα κατίσχει τὰς νῆας. τῶνδε δὲ εἵνεκα προσεδεήθησαν αὐτέων σχεῖν πρὸς Σαλαμῖνα Ἀθηναῖοι, ἵνα αὐτοὶ παῖδάς τε καὶ γυναῖκας ὑπεξαγάγωνται ἐκ τῆς Ἀττικῆς· πρὸς δὲ, καὶ βουλεύσωνται τὸ ποιητέον αὐτοῖσι ἔσται. ἐπὶ γὰρ τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι βουλὴν ἔμελλον ποιήσεσθαι, ὡς ἐψευσμένοι γνώμης. δοκέοντες γὰρ εὑρήσειν Πελοποννησίους πανδημεὶ [c] ἐν τῇ Βοιωτίῃ ὑποκατημένους τὸν βάρβαρον, τῶν μὲν εὗρον οὐδὲν ἐόν, οἱ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Ἰσθμὸν αὐτοὺς τειχέοντας ἐς τὴν Πελοπόννησον, περὶ πλείστου τε ποιευμένους περιεῖναι, καὶ ταύτην ἔχοντας ἐν φυλακῇ, τἆλλα δὲ

a γεγενημένου. b MS. εὐθὺ habet. c In MS. est πανδημί.

Athenæ evacuantur, etiam angue arcis cuſtode digreſſo, quem colunt. Naves Peloponneſiorum ex Trœzene abeunt Salamina. Dorienſes & Dryopes in Peloponneſo.

δὲ ἀπιέναι. ταῦτα πυνθανόμενοι, οὕτω δὴ προσεδεήθησάν [a] σφεων σχεῖν πρὸς τὴν Σαλαμῖνα. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι κατέσχον ἐς τὴν Σαλαμῖνα, Ἀθηναῖοι δὲ ἐς τὴν ἑωυτῶν. μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν, κήρυγμα ἐποιήσαντο, Ἀθηναίων τῇ τις δύναται σώζειν τὰ τέκνα τε καὶ τοὺς οἰκέτας. ἐνθαῦτα οἱ μὲν πλεῖστοι ἐς Τροιζῆνα ἀπέστειλαν, οἱ δὲ, ἐς Αἴγιναν, οἱ δὲ, ἐς Σαλαμῖνα. ἔσπευσαν δὴ ταῦτα ὑπεκθέσθαι, τῷ χρηστηρίῳ τε βουλόμενοι [b] ὑπηρετέειν, καὶ δὴ καὶ τοῦδε [c] εἵνεκα οὐκ ἥκιστα· λέγουσι οἱ Ἀθηναῖοι ὄφιν μέγαν φύλακα τῆς ἀκροπόλιος ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν τῷ ἱρῷ. λέγουσί τε ταῦτα, καὶ δὴ ὡς ἐόντι ἐπιμήνια ἐπιτελέουσι [d] προτιθέντες. τὰ δ᾽ ἐπιμήνια, μελιτόεσσά ἐστι. αὕτη δ᾽ ἡ μελιτόεσσα ἐν τῷ πρόσθεν αἰεὶ χρόνῳ ἀναισιμουμένη, τότε ἦν ἄψαυστος. σημηνάσης δὲ ταῦτα τῆς ἱρείης, μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ πρότερον [e] ἐξέλιπον τὴν πόλιν, ὡς καὶ τῆς θεοῦ ἀπολελοιπύης [f] τὴν ἀκρόπολιν. ὡς δέ σφι πάντα ὑπεξέκειτο, ἔπλωον ἐς τὸ στρατόπεδον. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἀπ᾽ Ἀρτεμισίου ἐς Σαλαμῖνα κατέσχον τὰς νέας, συνέρρεε καὶ ὁ λοιπὸς πυνθανόμενος ὁ τῶν Ἑλλήνων ναυτικὸς στρατὸς ἐκ Τροιζῆνος. ἐς γὰρ Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι. συνελέχθησάν τε δὴ πολλῷ πλεῦνες νέες ἢ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ ἐναυμάχεον, καὶ ἀπὸ πολίων πλεύνων. ναύαρχος μέν νυν ἐπῆν ὡυτὸς ὅσπερ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ, Εὐρυβιάδης ὁ Εὐρυκλείδεω, ἀνὴρ Σπαρτιήτης, οὐ μέντοι γένεος τοῦ βασιληΐου ἐών. νέας δὲ πολλῷ πλείστας τε καὶ ἄριστα πλωούσας παρείχοντο Ἀθηναῖοι. Ἐστρατεύοντο δὲ οἵδε· ἐκ μὲν Πελοποννήσου Λακεδαιμόνιοι, ἑκκαίδεκα νῆας παρεχόμενοι· Κορίνθιοι δὲ, τὸ αὐτὸ πλήρωμα παρεχόμενοι τὸ καὶ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ· Σικυώνιοι δὲ, πεντεκαίδεκα παρείχοντο νῆας· Ἐπιδαύριοι δὲ, δέκα· Τροιζήνιοι δὲ, πέντε· Ἑρμιονέες δὲ, τρεῖς. ἐόντες οὗτοι, πλὴν Ἑρμιονέων, Δωρικόν τε καὶ Μακεδνὸν [g] ἔθνος, ἐξ Ἐρινεοῦ τε καὶ Πίνδου καὶ τῆς Δρυοπίδος ὕστατα ὁρμηθέντες. οἱ δὲ Ἑρμιονέες, εἰσὶ Δρύοπες, ὑπὸ Ἡρακλέος τε καὶ Μηλιέων ἐκ τῆς νῦν Δωρίδος καλεομένης χώρης ἐξαναστάντες. οὗτοι μέν νυν Πελοποννησίων ἐστρατεύοντο. Οἱ δὲ ἐκ τῆς ἔξω ἠπείρου, Ἀθηναῖοι μὲν, πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους, παρεχόμενοι νῆας ὀγδώκοντα καὶ ἑκατὸν μοῦνοι· ἐν Σαλαμῖνι γὰρ οὐ συνεναυμάχησαν Πλαταιέες Ἀθηναίοισι, διὰ τοιόνδε πρῆγμα [h]. ἀπαλ-

ceteris. Hæc Athenienſes quum audiſ-
ſent, ita ſocios obſecrarunt, ut ad Sala-
minem ſiſterent claſſem. Quo aliis ap- 41
pulſis, Athenienſes in terram ſuam pro-
fecti, præconio edixerunt, ut qua quiſ-
que Athenienſium ratione poſſet ſerva-
ret liberos atque domeſticos. Ibi pluri-
mi quidem Trœzenem miſerunt, qui-
dam in Æginam, nonnulli in Salami-
nem, pro ſe quiſque properantes ſua pi-
gnora exportare, & quod oraculo vel-
lent obſecundare, & non minime pro-
pterea, quod Athenienſes ajunt in-
gentem anguem arcis cuſtodem in tem-
plo ſolitum obverſari. Hæc & dicunt,
& tanquam re vera eſſet, ſerpenti men-
ſtrua non ceſſant libamina proponere.
Ea menſtrua ſunt placenta melle con-
dita: quæ quum ſemper ſuperioribus
temporibus depaſceretur, tunc illibata
manſerat. Id quum templi antiſtita in-
dicaſſet, eo magis Athenienſes eoque
prius deſeruere urbem, tanquam à dea
etiam deſtituta arce. exportatis itaque re-
bus omnibus, ad caſtra navigaverunt.
Poſteaquam autem eos qui ab Artemiſio 42
ſolverant, ad Salaminem ſubſtitiſſe au-
ditum fuit, reliqui claſſiarii qui ad Trœ-
zenem erant, eodem confluxere. nam
ut in Pogonem Trœzeniorum portum
coiretur erat edictum. ita multo plures
contractæ ſunt naves quam ad Artemi-
ſium decertaverant, & à pluribus civi-
tatibus, eodem quo ad Artemiſium du-
ce, EUrybiade EUryclidæ filio, viro
Spartiata, non tamen è genere regio:
quarum multo plurimas atque optime
navigantes præbebant Athenienſes. Quæ 43
claſſis ex his conſtabat: Ex Peloponneſo
Lacedæmonii ſedecim naves præſtabant:
Corinthii, totidem quot ad Artemiſi-
um præſtiterant: Sicyonii, quindecim:
Epidaurii, decem: Trœzenii, quinque:
Hermionenſes, tres. Hi Doricæ ac Ma-
cednæ gentis (Hermionenſibus exce-
ptis) ex Erineo & Pindo & Dryopide
noviſſime profecti. nam Hermionenſes
Dryopes ſunt, ab Hercule & Melienſi-
bus è regione quæ Doris nunc vocatur,
abducti. Hæ copiæ Peloponnenſium e-
rant. Eorum autem qui ſunt in exterio- 44
re continente, Athenienſes quidem pa-
res omnibus aliis, præſtabant naves cen-
tum octoginta ſoli; quippe quibus non
adfuerunt in pugna ad Salaminem geſta
Platæenſes, ob hanc cauſſam: quod
quum

a ταῦτα δὴ πυνθανόμενοι, οὕτω προσεδεήθησαν. b χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι καὶ βουλόμενοι. c τούτου. d ἐπιμήνια τελέουσι. e προθυμότερον. f MS. habet ἀπολελοιπυίης. g Μακεδονικόν. h τοιόνδε τι πρῆγμα.

Platæenses abfuere ab prælio ad Salaminem, & qua occasione. Recensio Græcorum ex continente & insulis, qui illic interfuere, variæque eorum origines.

quum Græci ab Artemisio discesserunt,
ubi juxta Chalcidem appulsi fuere, Platæenses
exscendentes in oppositam oram
Bœotiæ, ad exportandos domesticos
conversi sunt. ita dum in suis conservandis
occupantur, relicti fuere. Athenienses
autem sub Pelasgis eam quæ nunc
Græcia nuncupatur tenentibus, Pelasgi
erant, Cranai nominati; sub rege autem
Cecrope, Cecropidæ sunt vocati; Erechtheo
autem adepto imperium, immutato
nomine Athenienses appellati:
deinde Iones, ab Ione Xuthi filio, qui
45 dux extitit Atheniensis exercitus. Megarenses
autem tantundem copiarum,
quantum ad Artemisium, attulerunt:
Ampraciotæ septem cum navibus auxilio
venerunt: Leucadii cum tribus,
Dorica gens, & à Corintho oriunda.
46 Ex insulanis autem Æginetæ triginta
naves exhibuerunt: quibus aliæ quoque
erant naves instructæ, sed iis oram suam
tutabantur: verum cum triginta omnino
navibus ad navigationem optimis ad Salaminem
dimicaverunt. Sunt autem Æginetæ
Dorienses, ab Epidauro, cui insulæ
nomen antea fuerat OEnone. Post
Æginetas easdem quas ad Artemisium
viginti naves præbuere Chalcidenses: &
Eretrienses, septem. hi Iones sunt. Dehinc
autem Cii easdem præbuere, gens
ab Atheniensibus Ionica. Naxii autem
naves præbuere quatuor, qui quemadmodum
& ceteri insulani, à popularibus
ad Medos missi erant, sed illorum
jussa aspernati, transiere ad Græcos,
suasu Democriti, viri inter cives illustris,
& tunc trierarchi. Naxii autem Iones
sunt ab Atheniensibus ducentes originem.
Styreenses quoque easdem quas
in Artemisio naves præbuere. Cynthii
unam omnino, & penteconterum. horum
utrique Dryopes sunt. Seriphii etiam &
Siphnii & Melii fuere in partibus. hi enim
soli ex insulanis terram barbaro & a-
47 quam negaverunt. Intra Thesprotos isti
omnes & amnem Acherontem incolentes
militabant. Siquidem Thesproti, sunt
contermini Ampraciotis ac Leucadiis,
qui ex ultimis regionibus in militiam
venerunt. Eorum autem qui extra hos
habitant, soli fuere Crotoniatæ qui
Græciæ periclitanti auxilium una navi
tulere, cui præerat Phayllus, vir ter
Pythiorum victor. Sunt autem Crotoni-
48 atæ genere Achæi. Et ceteri quidem ex
hac

ἀπελλασσομένων τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Ἀρτεμισίου, ὡς ἐγίνοντο κατὰ Χαλκίδα, οἱ Πλαταιέες ἀποβάντες ἐς τὴν περαίην τῆς Βοιωτίης χώρης, πρὸς ἐκκομιδὴν ἐτράποντο τῶν οἰκετέων. οὗτοι μέν νυν τούτους σώζοντες ἐλείφθησαν. Ἀθηναῖοι δὲ ἐπὶ μὲν Πελασγῶν ἐχόντων τὴν νῦν Ἑλλάδα καλεομένην, ἔσαν Πελασγοὶ, ὀνομαζόμενοι Κραναοί· ἐπὶ δὲ Κέκροπος βασιλῆος ἐκλήθησαν [a] Κεκροπίδαι· ἐκδεξαμένου δὲ Ἐρεχθῆος τὴν ἀρχὴν, Ἀθηναῖοι μετωνομάσθησαν· Ἴωνος δὲ τοῦ Ξούθου στρατάρχεω γενομένου Ἀθηναίοισι, ἐκλήθησαν ἀπὸ τούτου Ἴωνες. Μεγαρέες δὲ τὠυτὸ πλήρωμα παρείχοντο τὸ καὶ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. Ἀμπρακιῶται δὲ, ἑπτὰ νέας ἔχοντες ἐπεβοήθησαν· Λευκάδιοι δὲ, τρεῖς, ἔθνος ἐόντες οὗτοι Δωρικὸν ἀπὸ Κορίνθου. Νησιωτέων δὲ, Αἰγινῆται, τριήκοντα παρείχοντο. ἔσαν μέν σφι καὶ ἄλλαι πεπληρωμέναι νέες· ἀλλὰ τῇσι μὲν τὴν ἑωυτῶν ἐφύλασσον, τριήκοντα δὲ τῇσι ἄριστα πλεούσῃσι ἐν Σαλαμῖνι ἐναυμάχησαν. Αἰγινῆται δέ εἰσι Δωριέες, ἀπὸ Ἐπιδαύρου· τῇ δὲ νήσῳ πρότερον οὔνομα ἦν Οἰνώνη. μετὰ δὲ Αἰγινήτας, Χαλκιδέες τὰς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ εἴκοσι παρεχόμενοι, καὶ Ἐρετριέες τὰς ἑπτά· οὗτοι δὲ, Ἴωνές εἰσι. μετὰ δὲ, Κῖοι, τὰς αὐτὰς παρεχόμενοι, ἔθνος ἐὸν Ἰωνικὸν ἀπὸ Ἀθηναίων. Νάξιοι δὲ παρείχοντο τέσσερας, ἀποπεμφθέντες μὲν ἐς τοὺς Μήδους ὑπὸ τῶν πολιητέων, κατάπερ οἱ ἄλλοι νησιῶται, ἀλογήσαντες δὲ τῶν ἐντολέων, ἀπίκατο ἐς τοὺς Ἕλληνας, Δημοκρίτου σπεύσαντος, ἀνδρὸς τῶν ἀστῶν δοκίμου, καὶ τότε τριηραρχέοντος· Νάξιοι δέ εἰσι Ἴωνες ἀπ' Ἀθηναίων γεγονότες. Στυρέες δὲ τὰς αὐτὰς παρείχοντο νῆας τάς περ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ· Κύθνιοι δὲ, μίαν καὶ πεντηκόντερον, ἐόντες συναμφότεροι οὗτοι Δρύοπες. καὶ Σερίφιοί τε καὶ Σίφνιοι καὶ Μήλιοι ἐστρατεύοντο. οὗτοι γὰρ οὐκ ἔδοσαν μοῦνοι νησιωτέων τῷ βαρβάρῳ γῆν τε καὶ ὕδωρ. Οὗτοι μὲν ἅπαντες ἐντὸς οἰκημένοι Θεσπρωτῶν καὶ Ἀχέροντος ποταμοῦ, ἐστρατεύοντο. Θεσπρωτοὶ γάρ εἰσι οἱ ὁμουρέοντες Ἀμπρακιώτῃσι καὶ Λευκαδίοισι· οἱ ἐξ ἐσχατέων χωρέων ἐστρατεύοντο. τῶν δὲ ἐκτὸς τουτέων οἰκημένων, Κροτωνιῆται μοῦνοι ἔσαν οἱ ἐβοήθησαν [b] τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ, νηῒ μιῇ, τῆς ἦρχε ἀνὴρ τρὶς πυθιονίκης, Φάυλλος· Κροτωνιῆται δὲ γένος εἰσὶ Ἀχαιοί. Οἱ μέν νυν ἄλλοι,

 τριή-

a ἐπεκλήθησαν. b οἱ βοηθήσαντες.

τριήρεας παρεχόμενοι ἐστρατεύοντο· Μήλιοι δὲ, καὶ Σίφνιοι, καὶ Σερίφιοι, πεντηκοντέρους. Μήλιοι μὲν, γένος ἐόντες ἀπὸ Λακεδαίμονος, δύο παρείχοντο· Σίφνιοι δὲ καὶ Σερίφιοι, Ἴωνες ἐόντες ἀπ' Ἀθηναίων, μίαν ἑκάτεροι. ἀριθμὸς δὲ ἐγένετο ὁ πᾶς τῶν νεῶν, πάρεξ τῶν πεντηκοντέρων, τριηκόσιαι καὶ ἑβδομήκοντα καὶ ὀκτώ. Ὡς δὲ ἐς τὴν Σαλαμῖνα συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἀπὸ τῶν εἰρημένων πολίων, ἐβουλεύοντο, προθέντος Εὐρυβιάδεω γνώμην, ἀποφαίνεσθαι τὸν βουλόμενον, ὅκου δοκέοι ἐπιτηδεώτατον εἶναι ναυμαχίην ποιέεσθαι τῶν αὐτοὶ χωρέων ἐγκρατέες εἰσί. ἡ γὰρ Ἀττικὴ ἀφεῖτο ἤδη, τῶν δὲ λοιπέων πέρι προετίθεε. αἱ γνῶμαι δὲ τῶν λεγόντων αἱ πλεῖσται συνεξέπιπτον, πρὸς τὸν Ἰσθμὸν πλώσαντας ναυμαχέειν πρὸ τῆς Πελοποννήσου· ἐπιλέγοντες τὸν λόγον τόνδε, ὡς, εἰ νικηθέωσι [a] τῇ ναυμαχίῃ, ἐν Σαλαμῖνι μὲν ἐόντες, πολιορκήσονται ἐν νήσῳ, ἵνα σφι τιμωρίη οὐδεμίη ἐπιφανήσεται· πρὸς δὲ τῷ Ἰσθμῷ, ἐς τοὺς ἑωυτῶν ἐξοίσονται. Ταῦτα τῶν ἀπὸ Πελοποννήσου στρατηγῶν ἐπιλεγομένων, ἐληλύθεε ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἀγγέλλων ἥκειν τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικὴν, καὶ πᾶσαν αὐτὴν πυρπολέεσθαι. ὁ γὰρ διὰ Βοιωτῶν τραπόμενος στρατὸς ἅμα Ξέρξῃ, ἐμπρήσας Θεσπιέων τὴν πόλιν, αὐτέων ἐκλελοιπότων ἐς Πελοπόννησον, καὶ τὴν Πλαταιέων ὡσαύτως, ἧκέ τε ἐς τὰς Ἀθήνας, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐδήου. ἐνέπρησε δὲ Θέσπειάν τε καὶ Πλάταιαν, πυθόμενος Θηβαίων ὅτι οὐκ ἐμήδιζον. Ἀπὸ δὲ τῆς διαβάσιος τοῦ Ἑλλησπόντου, ἔνθεν πορεύεσθαι ἤρξαντο οἱ βάρβαροι, ἕνα αὐτοῦ διατρίψαντες μῆνα, ἐν τῷ διέβαινον ἐς τὴν Εὐρώπην, ἐν τρισὶ ἑτέροισι μησὶ ἐγένοντο ἐν τῇ Ἀττικῇ, Καλλιάδεω ἄρχοντος Ἀθηναίοισι· καὶ αἱρέουσι ἔρημον τὸ ἄστυ, καί τινας ὀλίγους εὑρίσκουσι τῶν Ἀθηναίων ἐν τῷ ἱρῷ ἐόντας, ταμίας τε τοῦ ἱροῦ, καὶ πένητας ἀνθρώπους· οἱ φραξάμενοι τὴν ἀκρόπολιν θύρῃσί τε καὶ ξύλοισι, ἠμύνοντο τοὺς ἐπιόντας· ἅμα μὲν ὑπ' ἀσθενίης βίου οὐκ ἐκχωρήσαντες ἐς Σαλαμῖνα· πρὸς δὲ, αὐτοὶ δοκέοντες ἐξευρηκέναι τὸ μαντήιον τὸ ἡ Πυθίη σφι ἔχρησε, τὸ ξύλινον τεῖχος ἀνάλωτον ἔσεσθαι· καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο εἶναι τὸ κρησφύγετον κατὰ τὸ μαντήιον, καὶ οὐ τὰς νῆας. Οἱ δὲ Πέρσαι ἱζόμενοι ἐπὶ τὸν καταντίον τῆς ἀκροπόλιος ὄχθον, τὸν Ἀθηναῖοι καλέουσι Ἀρήιον πάγον, ἐπολιόρκεον τρόπον τοιόνδε· ὅκως στυππεῖον περὶ τοὺς ὀϊστοὺς περιθέντες ἅψειαν, ἐτόξευ-

a ὡς ἢν νικηθέωσι.

Congressi ad Salaminem Græci dum consultant de loco prælii, ut plerique Isthmum præferrent, venit fama post crematas Thespiam & Platæam Athenas captas tertio mense ab discessu Hellesponti. Quales eas acceperit Xerxes.

hac classe triremes præbuerunt: Melii autem & Siphnii & Seriphii quinquaginta remorum naves, Melii duas, Siphnii Seriphiique unam utrique: Melii, à Lacedæmone genus ducentes; Siphnii & Seriphii, ab Atheniensibus Iones. Summa navium, præter illas quinquaginta remorum, fuit trecentæ septuaginta octo. Ut vero duces ex iis quas dixi ur- 49
bibus ad Salaminem convenerunt, consultabatur, EUrybiade referente, ut qui vellet sententiam diceret, ubinam ex iis locis quibus ipsi potirentur, commodissimum videretur pugna navali decernere. jam enim Attica pro derelicta erat: itaque de ceteris deliberabatur. Pleræque igitur illorum sententiæ in hoc congruebant, ut profecti ad Isthmum ante Peloponnesum decertarent, hac videlicet ratione, quod, si male pugnassent, ad Salaminem quidem, obsessis sibi in insula nullum subsidium ostendebatur; ad Isthmum vero dabatur ad suos effugium. Hæc ratio quum à ducibus qui ex Pelo- 50
ponneso erant redderetur, advenit quidam Atheniensis nunciatum, jam Atticam barbarum ingredi, eamque omnem igne vastare. nam copiæ quæ cum Xerxe erant, Bœotiam peragrantes, incensa tum Thespiensium, qui in Peloponnesum abscesserant, tum Platæensium urbe, Athenas pervenerant, & omnia illa pervastabant. Ideo autem Thespiam & Platæam incenderunt, quod à Thebanis acceperant illas civitates non sentire cum Medis. A trajectu autem Hel- 51
lesponti ex quo iter ingredi cœpere barbari, unum mensem trivere transeundo in Europam, tres alios dum in Atticam pervenere, Calliade summum Athenis magistratum gerente; urbemque desertam cepere, paucis quibusdam Atheniensibus in templo repertis, nec non quæstoribus templi, & hominibus egenis, qui præsepta foribus atque lignis arce subeuntes arcebant: qui non exierant illinc ad Salaminem, simul præ inopia victus, simul opinione oraculi intellecti, quod reddiderat ipsis Pythia; murum ligneum inexpugnabilem fore: id interpretantes ex oraculo effugium esse, non naves. Hos Persæ, castris 52
ex adverso arcis positis in colle, quem Martium collem Athenienses vocant, hunc in modum obsederunt: Sagittas stupa circumdatas ubi incenderant, emit-

Arx Attica capta, ubi maxime erat prærupta & hinc secura. Aglauros filia Cecropis ibi culta. Nuncius Susa missus. Superstitio Xerxis ex sacra olea cremata sed tamen fruticante.

mittebant in sepem. Athenienses, quanquam obsessi, & ad ultimum malorum deducti, etiam quum sepes prodidisset, tamen resistebant; ac ne verba quidem Pisistratidarum condicionem deditionis offerentium admittebant: & cum alia ad repugnandum excogitarunt, tum vero hoc, quod in barbaros portis subeuntes devolvebant saxa molaria: adeo ut Xerxes perdiu inops consilii fuerit,
53 quod eos expugnare non posset. Tandem ex difficultatibus accessus quidam apparuit barbaris. necesse enim erat, secundum oraculum, omnem Atticam quæ in continente est, subjici Persis. Igitur à fronte arcis, à tergo autem portarum & ascensus, qua parte nemo excubabat, quaque nemo credebat quempiam hominum ascensurum, hac parte, etsi loco prærupto, quidam ascenderunt, juxta templum Aglauri filiæ Cecropis. Quos ubi in arcem ascendisse viderunt Athenienses, partim è muro sese præcipitaverunt, atque extincti sunt, partim in ædem refugerunt. At Persæ qui ascenderant, primum ad portas contendunt, eisque patefactis supplices trucidant: atque ubi omnium stragem fecerunt, direpto templo arcem totam in-
54 cendunt. Athenis omnino Xerxes potitus, equitem nuncium Susa mittit Artabano nunciaturum felicitatem præsentem. Postero die quàm nuncium miserat, convocatis Atheniensium exulibus, expeditionis suæ comitibus, jussit ut conscensa arce hostias suo ritu immolarent: sive ita jusserit ex aliquo in somniis visu, sive religio ei fuerit objecta quod templum concremasset. Exules Athenienses id quod jussi erant exequuti
55 sunt. Cujus rei cur mentionem fecerim exponam: Est in arce hac, Erechthei (qui fertur fuisse terrigena) templum, in quo olea est & mare, ut apud Athenienses prædicatur, Neptuno & Minervæ in testimonium posita quod de regione decertassent. Hanc igitur oleam una cum cetero templo contigit ab barbaris exuri: quam Athenienses qui ab rege jussi erant rem divinam facere, altero ab incensione die quum in templum ascendissent, aspexerunt fruticasse, edito à stipite virgulto cubiti instar. Et hæc
56 quidem illi narraverunt. At Græci qui apud Salaminem erant, ubi nunciatum est, uti res circa Atheniensium arcem se ha-

ἐτόξευον ἐς τὸ φράγμα. ἐνθαῦτα Ἀθηναίων οἱ πολιορκεόμενοι, ὅμως ἠμύνοντο, καίπερ ἐς τὸ ἔσχατον τοῦ κακοῦ ἀπιγμένοι, καὶ τοῦ φράγματος προδεδωκότος· οὐδὲ λόγους τῶν Πεισιστρατιδέων προσφερόντων περὶ ὁμολογίης ἐνεδέκοντο· ἀμυνόμενοι δὲ, ἄλλα τε ἀντεμηχανέοντο, καὶ δὴ καὶ προσιόντων τῶν βαρβάρων πρὸς τὰς πύλας, ὁλοιτρόχους ἀπίεσαν, ὥς τε Ξέρξεα ἐπὶ χρόνον συχνὸν ἀπορίῃσι ἐνέχεσθαι, οὐ δυνάμενόν σφεας ἑλεῖν. Χρόνῳ δ' ἐκ τῶν ἀπόρων ἐφάνη δή τις ἔσοδος τοῖσι βαρβάροισι. ἔδεε γὰρ κατὰ τὸ θεοπρόπιον πᾶσαν τὴν Ἀττικὴν τὴν ἐν τῇ ἠπείρῳ, γενέσθαι ὑπὸ Πέρσῃσι. ἔμπροσθεν ὦν πρὸ τῆς ἀκροπόλιος, ὄπισθεν δὲ τῶν πυλέων, καὶ τῆς ἀνόδου, τῇ δὴ οὔτε τις ἐφύλασσε, οὔτ' ἂν ἤλπισε μήκοτέ τις κατὰ ταῦτα ἀναβαίη ἀνθρώπων, ταύτῃ ἀνέβησάν τινες κατὰ τὸ ἱρὸν τῆς Κέκροπος θυγατρὸς Ἀγλαύρου, καίτοιπερ ἀποκρήμνου ἐόντος τοῦ χώρου. ὡς δὲ εἶδον αὐτοὺς ἀναβεβηκότας οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τὴν ἀκρόπολιν, οἱ μὲν ἐῤῥίπτεον ἑωϋτοὺς κατὰ τοῦ τείχεος κάτω, καὶ διεφθείροντο, οἱ δὲ ἐς τὸ μέγαρον κατέφευγον. τῶν δὲ Περσέων οἱ ἀναβεβηκότες, πρῶτον μὲν ἐτράποντο πρὸς τὰς πύλας, ταύτας δὲ ἀνοίξαντες, τοὺς ἱκέτας ἐφόνευον· ἐπεὶ δέ σφι πάντες κατέστρωντο, τὸ ἱρὸν συλήσαντες, ἐνέπρησαν πᾶσαν τὴν ἀκρόπολιν. Σχὼν δὲ παντελέως τὰς Ἀθήνας Ξέρξης, ἀπέπεμψε ἐς Σοῦσα ἄγγελον ἱππέα, Ἀρταβάνῳ ἀγγελλέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι εὐπρηξίην. ἀπὸ δὲ τῆς πέμψιος τοῦ κήρυκος δευτέρῃ ἡμέρῃ συγκαλέσας Ἀθηναίων τοὺς φυγάδας, ἑωϋτῷ δὲ ἑπομένους, ἐκέλευε τρόπῳ τῷ σφετέρῳ θῦσαι τὰ ἱρὰ ἀναβάντας ἐς τὴν ἀκρόπολιν· εἴτε δὴ ὦν ὄψιν τινὰ ἰδὼν ἐνυπνίου ἐνετέλλετο ταῦτα, εἴτε καὶ ἐνθύμιόν οἱ ἐγένετο ἐμπρήσαντι τὸ ἱρόν. οἱ δὲ φυγάδες τῶν Ἀθηναίων ἐποίησαν τὰ ἐντεταλμένα. Τοῦ δὲ εἵνεκεν τούτων ἐπεμνήσθην, φράσω. ἔστι ἐν τῇ ἀκροπόλι ταύτῃ Ἐρεχθῆος τοῦ γηγενέος λεγομένου εἶναι νηὸς, ἐν τῷ ἐλαίη τε καὶ θάλασσα ἔνι· τὰ λόγος παρ' Ἀθηναίων Ποσειδέωνά τε καὶ Ἀθηναίην ἐρίσαντας περὶ τῆς χώρης, μαρτύρια θέσθαι. ταύτην ὦν τὴν ἐλαίην ἅμα τῷ ἄλλῳ ἱρῷ κατέλαβε ἐμπρησθῆναι ὑπὸ τῶν βαρβάρων· δευτέρῃ δὲ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς ἐμπρήσιος, Ἀθηναῖοι οἱ θύειν ὑπὸ βασιλῆος κελευόμενοι, ὡς ἀνέβησαν ἐς τὸ ἱρὸν, ὥρων βλαστὸν ἐκ τοῦ στελέχεος ὅσον τε πηχυαῖον ἀναδεδραμηκότα. οὗτοι μέν νυν ταῦτα ἔφρασαν. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες, ὡς σφι ἐξηγγέλθη ὡς ἔσχε τὰ περὶ τὴν Ἀθηναίων ἀκρόπολιν,

Capta arce territi Græci volunt deſerta Salamine ad Iſthmum cedere, ni conſilio Mneſiphili firmaſſet Eurybiadem Themiſtocles, cujus comitas in altercando & cautela non offendendi ſocios notatur.

κρόπολιν, ἐς τοσοῦτον θόρυβον ἀπίκοντο, ὥς ἔνιοι τῶν στρατηγῶν οὐδὲ κυρωθῆναι ἔμενον τὸ προκείμενον πρῆγμα, ἀλλ' ἔς τε τὰς νῆας ἐσέπιπτον, καὶ ἱστία ἀείροντο ὡς ἀποθευσόμενοι· τοῖσί τε ὑπολειπομένοισι αὐτέων ἐκυρώθη πρὸ τοῦ Ἰσθμοῦ ναυμαχέειν. νύξ τε ἐγίνετο, καὶ οἱ διαλυθέντες ἐκ τοῦ συνεδρίου, ἐσέβαινον ἐς τὰς νῆας. Ἐνθαῦτα δὴ Θεμιστοκλῆα ἀπικόμενον ἐπὶ τὴν νῆα, εἴρετο Μνησίφιλος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὅ, τι σφι εἴη βεβουλευμένον. πυθόμενος δὲ πρὸς αὐτοῦ ὡς εἴη δεδογμένον ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμὸν, καὶ πρὸ τῆς Πελοποννήσου ναυμαχέειν, εἶπε, „Οὔτ' ἄρα ἢν ἀπαίρωσι τὰς νῆας ἀπὸ Σαλαμῖνος, περὶ οὐδεμιῆς ἔτι πατρίδος ναυμαχήσεις. κατὰ γὰρ πόλιας ἕκαστοι τρέψονται. καὶ οὔτε σφέας Εὐρυβιάδης κατέχειν δυνήσεται, οὔτε τις ἀνθρώπων ἄλλος, ὥστε μὴ οὐ διασκεδασθῆναι τὴν στρατιήν· ἀπολέεταί τε ἡ Ἑλλὰς ἀβουλίῃσι. ἀλλ' εἴ τις ἐστὶ μηχανὴ, ἴθι, καὶ πειρῶ διαχέαι τὰ βεβουλευμένα, ἤν κως δύνῃ ἀναγνῶσαι Εὐρυβιάδεα μεταβουλεύσασθαι, ὥστε αὐτοῦ μένειν. Κάρτα δὴ τῷ Θεμιστοκλέϊ ἤρεσε ἡ ὑποθήκη· καὶ οὐδὲν πρὸς ταῦτα ἀμειψάμενος, ἤιε ἐπὶ τὴν νῆα τὴν Εὐρυβιάδεω. ἀπικόμενος δὲ, ἔφη θέλειν οἱ κοινόν τι πρῆγμα συμμίξαι. ὁ δ' αὐτὸν ἐς τὴν νῆα ἐκέλευε ἐσβάντα λέγειν εἴ τι θέλει. ἐνθαῦτα ὁ Θεμιστοκλέης παριζόμενός οἱ καταλέγει κεῖνά τε πάντα τὰ ἤκουσε Μνησιφίλου, ἑωυτοῦ ποιεύμενος, καὶ ἄλλα πολλὰ προστιθείς· ἐς ὃ ἀνέγνωσε χρηΐζων ἔκ τε τῆς νηὸς ἐκβῆναι τὸν Εὐρυβιάδεα [a], συλλέξαι τε τοὺς στρατηγοὺς ἐς τὸ συνέδριον. Ὡς δὲ ἄρα συνελέχθησαν, πρὶν ἢ τὸν Εὐρυβιάδεα προθεῖναι τὸν λόγον, τῶν εἵνεκα συνήγαγε τοὺς στρατηγοὺς, πολλὸς ἦν ὁ Θεμιστοκλέης ἐν τοῖσι λόγοισι, οἷα κάρτα δεόμενος. λέγοντος δὲ αὐτοῦ, ὁ Κορίνθιος στρατηγὸς Ἀδείμαντος ὁ „Ὠκύτου εἶπε, Ὦ Θεμιστόκλεες, ἐν τοῖσι ἀγῶσι οἱ προεξανιστάμενοι ῥαπίζονται. ὁ δὲ, „ἀπολυόμενος, ἔφη, Οἱ δέ γε ἐγκαταλειπόμενοι οὐ στεφανοῦνται. Τότε μὲν ἠπίως πρὸς τὸν Κορίνθιον ἀμείψατο· πρὸς δὲ τὸν Εὐρυβιάδεα ἔλεγε ἐκείνων μὲν ἔτι οὐδὲν τῶν πρότερον λεχθέντων, ὡς ἐπεὰν ἀπαίρωσι ἀπὸ Σαλαμῖνος, διαδρήσονται. (παρεόντων γὰρ τῶν συμμάχων, οὐκ ἔφερέ οἱ κόσμον οὐδένα κατηγορέειν) ὁ δὲ ἄλλου λόγου εἴχετο, λέγων τάδε, Ἐν σοὶ „νῦν ἐστι σῶσαι τὴν Ἑλλάδα, ἢν ἐμοὶ πείθῃ ναυ-

a Hæ voces τ̃ Εὐρυβιάδεα non exſtant in MS.

haberent, eo perturbationis devenere,
ut nonnulli è ducibus non expectarent,
dum propoſitum negocium conſtitueretur,
ſed in naves irruerent, ac vela tollerent
tanquam profecturi: ceterique
qui relinquebantur, ſtatuerent ſibi ante
Iſthmum prœlio navali decernendum.
Et quum nox adfuiſſet, digreſſi è concilio,
naves conſcenderunt. Ibi The- 57
miſtoclem pergentem ad navem ſciſcitatur
Mneſiphilus vir Athenienſis, quidnam
ab ipſis decretum eſſet: & quum ab
eo audiſſet decretum eſſe, ut ad Iſthmum
navigarent, & ante Peloponneſum
dimicarent, Si iſti, inquit, à Salamine
proficiſcantur, jam tu pro nulla
adhuc patria dimicabis. ad ſuam enim
quique patriam remeabunt: ut nec EUrybiades,
nec alius hominum quiſpiam
illos cohibere poſſit quominus copiæ dilabantur;
Græciaque peribit conſilii inopia.
Quare ſiquid comminiſci potes,
perge, & quæ decreta ſunt tenta disjicere,
ſi forte poſſis EUrybiadem à ſententia
revocare, ut hic perſtet. Themi- 58
ſtocles, quum hæc admonita ſibi admodum
probarentur, nullo reddito reſponſo
ad EUrybiadæ navem perrexit. ubi
hominem conveniens, ait velle ſe de negocio
communi cum eo colloqui. Hunc
ille in navem ingreſſum jubet loqui quæ
vellet; cui Themiſtocles aſſidens, quæcunque
à Mneſiphilo acceperat, tanquam
à ſemetipſo refert, & alia adjicit
multa, donec EUrybiadem à ſententia
revocavit; perſuaſitque ut è navi prodiret,
& duces ad concilium contraheret.
Ii poſteaquam congregati ſunt, priuſ- 59
quam ad eos EUrybiades referret id cujus
gratia ipſos coëgerat, Themiſtocles
multis agebat verbis, prout magnopere
expetebat. Quem interfatus Corinthiorum
dux Adimantus Ocyti filius, Themiſtocles,
inquit, in certaminibus ii qui
ante tempus ſurgunt, colaphis cæduntur.
Eum refellens Themiſtocles, At, inquit,
qui domi relinquuntur, non coronantur. 60
Comiter autem Corinthio quum reſpondiſſet,
ad EUrybiadem converſus, nihil
amplius eorum dicebat quæ dixerat prius,
illos, poſteaquam à Salamine profecti
fuiſſent, dilapſuros: (præſentibus
enim ſociis, non putabat ſibi decorum
quempiam accuſare) ſed aliunde oratione
ſumpta, In te nunc, inquit, ſitum 1
eſt ſervare Græciam, ſi mihi aſſentiens,
na-

navale prœlium hîc manens facias, &
non ab horum quibusdam orantibus persuasus,
classem ad Isthmum retrahas.
utrumque enim, quum audieris, inter
se comparato. Si ad Isthmum confliges,
in patenti pelago dimicabis, ubi nobis
minimum expedit, naves habentibus &
graviores & numero inferiores. Ex quo,
etiam si in aliis feliciter nobis omnia sint
eventura, tamen amittes Salaminem &
Megara & Æginam. nam illorum navales
vires una comitabitur suus pedester exercitus.
atque ita tu eos in Peloponnesum
duces, omnemque Græciam discrimini
2 objicies. Sin autem id feceris quod suadeo,
hæc in eo reperies commoda: Primum
si in arcto conflixerimus, paucæ naves
cum multis, profecto si probabilia ex
bello contingent, multo superiores erimus:
quoniam in arcto pugnare, pro nobis
est; in spatioso, pro illis. Præterea Salamis
servatur, ubi nostri nunc liberi collocati
sunt & uxores. Est in his & aliud
in quod etiam præcipue incumbitis; hîc
manens similiter pro Peloponneso pugnabis,
perinde ac ad Isthmum: neque illos,
3 si sapis, ad Peloponnesum duces. Quod si
id quod spero continget, ut classe vincamus,
barbari neque ad Isthmum nobis
aderunt, neque longius ab Attica procedent,
sed nullo ordine abeunt; & nobis
lucrifaciemus quæ servaverimus, Megara,
Æginamque, atque Salaminem, in
qua etiam nobis oraculum dicit hostibus
fore superiores. Consentanea equidem rationi
deliberantibus, ut plurimum solent
evenire: secus facientibus ne deus quidem
solet velle accedere ad humanas senten-
61 tias. Hæc dicentem Themistoclem rursus
interpellabat Corinthius Adimantus,
jubens silere eum, cui patria non esset;
quin etiam EUrybiadem non sinens ex
viri extorris sententia decernere, & ita
demum id permittere, quum urbem Themistocles
habuisset: videlicet hæc exprobrans,
quod Athenæ captæ essent, tenerenturque
ab hoste. Tunc Themistocles,
& illi & Corinthiis multa ingerens
probra, ratione ostendit, sibi esse & solum,
& urbem majorem quam illis,
quamdiu naves ducentæ ipsis adessent
sociis navalibus ac militibus armatæ,
quas nulli Græcorum invadentes pos-
62 sent depellere. Hæc quum sermone significasset,
ad EUrybiadem transiens, majori
cum acrimonia loquebatur, inquiens,

„ναυμαχίην αὐτοῦ μένων ποιέεσθαι, μηδὲ πειθό-
„μενος τουτέων τοῖσι λέγουσι, ἀναζεύξῃς πρὸς
„τὸν Ἰσθμὸν τὰς νῆας. ἀντίθες γὰρ ἑκάτερον, ἀ-
„κούσας. πρὸς μὲν τῷ Ἰσθμῷ συμβάλλων, ἐν
„πελάγεϊ ἀναπεπταμένῳ ναυμαχήσεις, ἐς ὃ ἥ-
„κιστα ἡμῖν σύμφορόν ἐστι, νῆας ἔχουσι βαρυ-
„τέρας, καὶ ἀριθμὸν ἐλάσσονα [a]. τοῦτο δέ, ἀπο-
„λέεις Σαλαμῖνά τε καὶ Μέγαρα καὶ Αἴγιναν,
„ἤνπερ καὶ τὰ ἄλλα εὐτυχήσωμεν. ἅμα γὰρ
„τῷ ναυτικῷ στρατῷ αὐτέων ἕψεται καὶ ὁ πε-
„ζὸς στρατός [b]. καὶ οὕτω σφέας αὐτὸς ἄξεις ἐπὶ
„τὴν Πελοπόννησον, κινδυνεύσεις τε ἁπάσῃ τῇ
„Ἑλλάδι. ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιῇς [c], τοσάδε
„ἐν αὐτοῖσι χρηστὰ εὑρήσεις. πρῶτα μέν, ἐν στει-
„νῷ συμβάλλοντες νηυσὶ ὀλίγῃσι πρὸς πολλάς
„ἢν τὰ οἰκότα ἐκ τοῦ πολέμου ἐκβαίνῃ, πολλὸν
„κρατήσομεν. τὸ γὰρ ἐν στεινῷ ναυμαχέειν, πρὸς
„ἡμέων ἐστί· ἐν εὐρυχωρίῃ δέ, πρὸς ἐκείνων.
„αὖτις δέ, Σαλαμὶς περιγίνεται, ἐς τὴν ἡμῖν
„ὑπεκκέεται τέκνα τε καὶ γυναῖκες. καὶ μὴν
„καὶ τόδε ἐν αὐτοῖσι ἔνεστι, τοῦ καὶ περιέχεσθε
„μάλιστα ὁμοίως [d] αὐτοῦ τε μένων, προναυμα-
„χήσεις Πελοποννήσου, καὶ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· οὐ-
„δέ σφεας, εἴπερ εὖ φρονέεις, ἄξεις ἐπὶ τὴν
„Πελοπόννησον. ἢν δέ γε καὶ τὰ ἐγὼ ἐλπίζω
„γένηται, καὶ νικήσωμεν τῇσι νηυσί, οὔτε ἡμῖν
„ἐς τὸν Ἰσθμὸν παρέσονται οἱ βάρβαροι, οὔτε προ-
„βήσονται ἑκαστέρω τῆς Ἀττικῆς· ἀπίασί τε οὐδενὶ
„κόσμῳ, Μεγάροισί τε κερδανέομεν περιεοῦσι,
„καὶ Αἰγίνῃ καὶ Σαλαμῖνι, ἐν τῇ ἡμῖν καὶ λόγιόν ἐστι
„τῶν ἐχθρῶν κατύπερθε γενέσθαι. οἰκότα μέν νυν
„βουλευομένοισι ἀνθρώποισι, ὡς τὸ ἐπίπαν ἐθέ-
„λει γίνεσθαι· μὴ οἰκότα δὲ βουλευομένοισι, οὐκ
„ἐθέλει οὐδὲ ὁ θεὸς προσχωρέειν πρὸς τὰς ἀνθρω-
„πηίας γνώμας. Ταῦτα λέγοντος Θεμιστοκλέους,
αὖτις ὁ Κορίνθιος Ἀδείμαντος ἐπεφέρετο, σι-
γᾶν τε κελεύων τῷ μὴ ἔστι πατρίς, καὶ Εὐρυ-
βιάδην οὐκ ἐῶν ἐπιψηφίζειν ἄπολι ἀνδρί· πό-
λιν γὰρ τὸν Θεμιστοκλέα παρεχόμενον, οὕτω ἐκέ-
λευε γνώμας συμβάλλεσθαι. ταῦτα δέ οἱ προέ-
φερε, ὅτι ἡλώκεσάν τε καὶ κατείχοντο αἱ Ἀθῆ-
ναι. τότε δὴ ὁ Θεμιστοκλέης κεῖνόν τε καὶ τοὺς
Κορινθίους πολλά τε καὶ κακὰ ἔλεγε· ἑωυτοῖσί
τε ἐδήλου λόγῳ, ὡς εἴη καὶ πόλις καὶ γῆ μέζων
ἤπερ κείνοισι, ἔστ᾽ ἂν διηκόσιαι νῆές σφι ἔωσι
πεπληρωμέναι. οὐδαμοὺς γὰρ Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐπι-
όντας ἀποκρούσεσθαι. Σημαίνων δὲ ταῦτα τῷ λόγῳ,
διέβαινε ἐς Εὐρυβιάδεα, λέγων μᾶλλον ἐπεστραμ-

 μένα,

a ἐλάσσονας. b πεζός. καὶ. c ποιήσῃς. d τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιστα χρεών· ὁμοίως.

„μένα, Σὺ εἰ μενέεις αὐτοῦ, καὶ μένων ἔσεαι „ἀνὴρ ἀγαθός· εἰ δὲ μὴ, ἀνατρέψεις τὴν Ἑλλάδα. τὸ πᾶν γὰρ ἡμῖν τοῦ πολέμου φέρουσι αἱ „νῆες. ἀλλ' ἐμοὶ πείθεο. εἰ δὲ ταῦτα μὴ ποιήσῃς, „ἡμεῖς μὲν ὡς ἔχομεν ἀναλαβόντες τοὺς οἰκέτας, „κομιεύμεθα ἐς Σῖριν τὴν ἐν Ἰταλίῃ, ἥπερ ἡμετέρη τέ ἐστι ἐκ παλαιοῦ ἔτι, καὶ τὰ λόγια „λέγει, ὑπ' ἡμέων αὐτὴν [a] δέειν κτισθῆναι· ὑμεῖς δὲ συμμάχων τοιῶνδε [b] μουνωθέντες, μεμνήσεσθε τῶν ἐμῶν λόγων. Ταῦτα δὲ Θεμιστοκλῆος λέγοντος, ἀνεδιδάσκετο Εὐρυβιάδης. δοκέειν δέ μοι, ἀρρωδήσας μάλιστα τοὺς Ἀθηναίους, ἀνεδιδάσκετο, μή σφεας ἀπολίπωσι, ἢν πρὸς τὸν Ἰσθμὸν ἀγάγῃ τὰς νῆας. ἀπολιπόντων γὰρ Ἀθηναίων, οὐκέτι ἐγίνοντο ἀξιόμαχοι οἱ λοιποί. ταύτην δὲ αἱρέεται τὴν γνώμην, αὐτοῦ μένοντας διαναυμαχέειν. Οὕτω μὲν οἱ περὶ Σαλαμῖνα, ἔπεσι ἀκροβολισάμενοι, ἐπεί τε Εὐρυβιάδῃ ἔδοξε, αὐτοῦ παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες· ἡμέρη τε ἐγίνετο, καὶ ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνιόντι σεισμὸς ἐγένετο ἔν τε τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάσσῃ. ἔδοξε δέ σφι εὔξασθαι τοῖσι θεοῖσι, καὶ ἐπικαλέσασθαι τοὺς Αἰακίδας συμμάχους. ὡς δέ σφι ἔδοξε, καὶ ἐποίευν ταῦτα. εὐξάμενοι γὰρ πᾶσι τοῖσι θεοῖσι, αὐτόθεν μὲν ἐκ Σαλαμῖνος Αἴαντά τε καὶ Τελαμῶνα ἐπεκαλέοντο· ἐπὶ δὲ Αἰακὸν καὶ τοὺς ἄλλους Αἰακίδας νῆα ἀπέστελλον [c] ἐς Αἴγιναν. Ἔφη δὲ Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, φυγάς τε καὶ παρὰ Μήδοισι λόγιμος γενόμενος τοῦτον τὸν χρόνον, ἐπεί τε ἐκείρετο ἡ Ἀττικὴ χώρη ὑπὸ τοῦ πεζοῦ στρατοῦ τοῦ Ξέρξεω, ἐοῦσα ἐρῆμος Ἀθηναίων, τυχεῖν τότε ἐὼν ἅμα Δημαρήτῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἐν τῷ Θριασίῳ πεδίῳ· ἰδεῖν δὲ κονιορτὸν [d] χωρέοντα ἀπὸ Ἐλευσῖνος, ὡς ἀνδρῶν μάλιστά κου [e] τρισμυρίων· ἀποθωϋμάζειν τέ σφεας τὸν κονιορτὸν, ὅτεών κοτε εἴη ἀνθρώπων, καὶ πρόκατε φωνῆς ἀκούειν, καί οἱ φαίνεσθαι τὴν φωνὴν εἶναι τὸν μυστικὸν Ἴακχον. εἶναι δ' ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν τῶν ἐν Ἐλευσῖνι γινομένων τὸν Δημάρητον· εἰρέσθαι τε αὐτὸν ὅ, τι τὸ φθεγγόμενον εἴη τοῦτο. „αὐτὸς δὲ εἶπαι, Δημάρητε, οὐκ ἔστι ὅκως οὐ „μέγα τι σίνος ἔσται τῇ βασιλῆος στρατιῇ. τά„δε γὰρ ἀρίδηλα, ἐρήμου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς, ὅτι „θεῖον τὸ φθεγγόμενον, ἀπ' Ἐλευσῖνος ἐὸν ἐς „τιμωρίην Ἀθηναίοισί τε καὶ τοῖσι ξυμμάχοισι. „καὶ ἢν μέν γε κατασκήψῃ ἐς τὴν Πελοπόννησον, „κίνδυνος αὐτῷ τε βασιλέϊ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ ἐν „τῇ ἠπείρῳ ἔσται· ἢν δὲ ἐπὶ τὰς νῆας τράπηται „τὰς ἐν Σαλαμῖνι, τὸν ναυτικὸν στρατὸν κινδυνεύσει βα-

a αὐτέων. b τοιούτων. c ἀπέστελλαν. d ἰδεῖν κονιορτόν. e μάλιστά κου.

Minatur, ni pugna ad Salaminem fiat, ſe cum ſuis petiturum Sirin Italicam. Decernitur manere ad Salaminem. Terræ motus. Pietas erga Æacidas. Miraculum ex pulvere excitato.

ens, Tu vero ſi hîc manes, vir eris egregius: ſin minus, Græciæ everſor. totum enim belli momentum nobis naves ſuſtinent. Sed mihi crede, niſi hoc feceris, nos, prout ſumus, ubi domeſticos receperimus, profecturos ad Sirin quæ eſt in Italia, & ab priſco tempore noſtra ea fuit, & quam, ut oracula ajunt, à nobis condi oportet. Vos autem talibus ſociis deſtituti meorum verborum reminiſcemini. Hæc dicente 63
Themiſtocle EUrybiades edocebatur: & ob id edocebatur, ut mihi videtur, quod maxime formidabat ne ſi ad Iſthmum claſſem eduxiſſet, ab Athenienſibus desereretur: quibus deſerentibus, jam reliqui non eſſent in pugnando hoſtibus pares. Ita ſententiam eam probavit, ut illic permanentes, pugna navali decernerent. Quod ubi EUrybiadi placuit, ii 64
qui altercationibus velitati fuerant circa Salaminem, quum illic ſeſe appararent tanquam prœlium navale facturi, dies illuxit: & ſimul oriente ſole extitit terræ & maris motus; propter quod viſum eſt votum diis faciendum, & ut Æacidas in auxilium invocarent. Decretum factumque. Nam poſt omnibus diis vota nuncupata, illinc è Salamine & Ajacem & Telamonem invocaverunt, navemque ad Æacum & alios Æacidas Æginam miſerunt. 65
Narrabat autem Dicæus Theocydis filius, vir Athenienſis, atque exul, & apud Medos factus illuſtris, per id tempus quo Attica regio Athenienſibus deſolata, à pedeſtri Xerxis exercitu vaſtabatur, ſe forte fuiſſe una cum Demarato Lacedæmonio apud campum Thriaſium, vidiſſeque pulverem triginta ferme millium virorum procedentem ab Eleuſine: & quum demirarentur quorumnam hominum eſſet ille pulvis, ſtatim ſe audiſſe vocem, quæ vox ipſi videretur Iacchus myſticus: & Demaratum (ut qui eſſet ſacrorum quæ fierent in Eleuſine ignarus) interrogaſſe quidnam eſſet quod ita ſonaret? ſeque dixiſſe, Demarate, non aberit quin grandis aliqua clades contingat regis copiis. Hoc enim palam eſt, quum Attica ſit deſolata, numen ab Eleuſine reſonans, venire auxilio Athenienſibus ac ſociis: & ſiquidem in Peloponneſum incumbat, periculum ipſi regi erit, ejuſque copiis quæ ſunt in continente: ſin ad claſſem, quæ ad Salaminem eſt, vertatur, periculum adibit rex, ne nauticum ami-

Demarati utilis commendatio ſilentii. Ad Phalerum venerunt Perſæ integris copiis ob nova ſupplementa Græcorum, qui ab eis ſtabant. Ibi conſilium de bello habitum. Pariorum pravitas.

amittat exercitum. Hæc autem ſolennia Athenienſes quotannis celebrant Cereri atque Proſerpinæ; & his ſacris quicunque vult etiam aliorum Græcorum initiatur: & vocem quam audis, in hoc feſto per Iacchum emittunt. Ad hæc dixiſſe Demaratum, Sile, neve alteri cuiquam hunc ſermonem dixeris. nam ſi ad regem referantur hæc verba, capite plecteris, ut nec ego te nec alius quiſpiam hominum queat eripere. quamobrem tene ſilentium. hæc autem expeditio diis curæ erit. Hoc quidem Demaratum admonuiſſe. Ex illo autem pulvere ac voce coiiſſe nubem, eamque in ſublime eductam, Salaminem verſus ad Græcorum exercitum fuiſſe delatam. Ita ipſos didiciſſe nauticas Xerxis copias eſſe perituras. Hæc Dicæus Theocydis filius referebat, Demaratum atque alios teſtes ci-
66 tans. Claſſiariæ autem Xerxis copiæ, ubi conſpecta ſtrage Laconum ex Trachine in Hiſtiæam trajecerunt, triduum illic moratæ, per EUripum navigabant, & intra totidem dies ad Phalerum præſto fuerunt. Nec vero minore (ut mihi videtur) numero, vel qui terra venerunt vel qui navibus, Athenas invaſerunt, quam quum ad Sepiadem atque Thermopylas acceſſerunt. nam in ſupplementum eorum qui aut tempeſtate, aut ad Thermopylas, aut in navalibus ad Artemiſium prœliis interierunt, hos ſubſtituam qui nondum regem tunc ſequebantur, Melienſes, Dorienſes, Locros, Bœotos, qui cum omni copia advenerunt, exceptis Theſpienſibus & Platæenſibus: nec non Caryſtios, Andrios, Tenios, ac ceteros omnes inſulanos, præter quinque civitates, quarum nomina ſuperius commemoravimus. nam quo magis penetrabat intro in Græciam Perſes, eo plures eum
67 nationes ſequebantur. Qui omnes, exceptis Pariis, poſtquam Athenas venere, & ad Phalerum, (Parii autem in Cythno relicti, quo bellum caderet expectabant) ceteri ergo ut venerunt ad Phalerum, ibi Xerxes ipſe ad claſſem deſcendit, animo cœtum claſſiariorum adeundi, & audiendi ſententias. Eo profectus ubi præſedit, aſſidentibus qui accitu ejus ex navibus aderant, ſuæ quibuſque gentis tyrannis ac ordinum ductoribus, ut cuique rex honorem dederat; quorum primus erat Sidonius rex, tum Tyrius, deinceps alii. Sic ubi deinceps

„βασιλεὺς ἀποβαλέειν. τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι Ἀθηναῖοι ἀνὰ πάντα ἔτεα τῇ μητρὶ καὶ τῇ κόρῃ [a], καὶ αὐτέων τε ὁ βουλόμενος καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μυεῖται· καὶ τὴν φωνὴν τῆς ἀκούεις, ἐν ταύτῃ τῇ ὁρτῇ ἰακχάζουσι. πρὸς ταῦτα εἶπαι Δημάρητον, Σίγα τε καὶ μηδενὶ ἄλλῳ τὸν λόγον τοῦτον εἴπῃς. ἢν γάρ τοι ἐς βασιλῆα ἀνενειχθῇ τὰ ἔπεα ταῦτα, ἀποβαλέεις τὴν κεφαλήν· καί σε οὔτε ἐγὼ δυνήσομαι ῥύσασθαι, οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἔχ' ἥσυχος. περὶ δὲ στρατιῆς τῆσδε θεοῖσι μελήσει. τὸν μὲν δὴ ταῦτα παραινέειν. ἐκ δὲ τοῦ κονιορτοῦ καὶ τῆς φωνῆς γενέσθαι νέφος, καὶ μεταρσιωθὲν, φέρεσθαι ἐπὶ Σαλαμῖνος, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ τῶν Ἑλλήνων. οὕτω δὲ αὐτοὺς μαθεῖν ἐπι τὸ ναυτικὸν τὸ Ξέρξεω ἀπολέεσθαι μέλλοι. ταῦτα μὲν Δικαῖος ὁ Θεοκύδεος ἔλεγε, Δημαρήτου τε καὶ ἄλλων μαρτύρων καταπτόμενος. Οἱ δὲ ἐς τὸν Ξέρξεω ναυτικὸν στρατὸν ταχθέντες, ἐπειδὴ ἐκ Τρηχῖνος θεησάμενοι τὸ τρῶμα τὸ Λακωνικὸν, διέβησαν ἐς τὴν Ἱστιαίην, ἐπισχόντες ἡμέρας τρεῖς, ἔπλωον δι' Εὐρίπου, καὶ ἐν ἑτέρῃσι τρισὶ ἡμέρῃσι ἐγένοντο ἐν Φαλήρῳ· ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέειν [b], οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμὸν, ἐσέβαλον ἐς τὰς Ἀθήνας, κατά τε ἤπειρον καὶ τῇσι νηυσὶ ἀπικόμενοι, ἢ ἐπεί τε Σηπιάδα ἀπίκοντο καὶ ἐς Θερμοπύλας. ἀντιθήσω γὰρ τοῖσί τε ὑπὸ τοῦ χειμῶνος αὐτέων ἀπολομένοισι, καὶ τοῖσι ἐν Θερμοπύλῃσι, καὶ τῇσι ἐπ' Ἀρτεμισίῳ ναυμαχίῃσι, τούσδε τοὺς τότε οὔκω ἑπομένους βασιλέϊ, Μηλιέας, καὶ Δωριέας, καὶ Λοκροὺς, καὶ Βοιωτοὺς, πανστρατιῇ ἑπομένους, πλὴν Θεσπιέων τε καὶ Πλαταιέων· καὶ μάλα Καρυστίους τε καὶ Ἀνδρίους, καὶ Τηνίους τε καὶ τοὺς λοιποὺς νησιώτας πάντας· πλὴν τῶν πέντε πολίων τῶν ἐπεμνήσθημεν [c] πρότερον τὰ οὐνόματα. ὅσῳ γὰρ δὴ προέβαινε ἐσωτέρω τῆς Ἑλλάδος ὁ Πέρσης, τοσούτῳ πλέω ἔθνεά οἱ εἵπετο. Ἐπεὶ ὦν ἀπίκατο [d] ἐς τὰς Ἀθήνας πάντες οὗτοι πλὴν [e] Παρίων· Πάριοι δὲ ὑπολειφθέντες ἐν Κύθνῳ, ἐκαραδόκεον τὸν πόλεμον τῇ ἀποβήσεται· οἱ δὲ λοιποὶ ὡς ἀπίκοντο ἐς τὸ Φάληρον, ἐνθαῦτα κατέβη αὐτὸς Ξέρξης ἐπὶ τὰς νῆας, ἐθέλων σφι συμμῖξαί τε καὶ πυθέσθαι τῶν ἐπιπλεόντων τὰς γνώμας. ἐπεὶ δὲ ἀπικόμενος προΐζετο, παρῆσαν μεταπεμπτοὶ οἱ τῶν ἐθνέων τῶν σφετέρων τύραννοι καὶ ταξίαρχοι ἀπὸ τῶν νηῶν, καὶ ἵζοντο, ὥς σφι βασιλεὺς ἑκάστῳ τιμὴν ἐδεδώκεε· πρῶτος μὲν, ὁ Σιδώνιος βασιλεύς· μετὰ δὲ, ὁ Τύριος· ἐπὶ δὲ, ὧλλοι.

a MS. legit κούρῃ. b δοκέει. c ἐπεμνήσθην. d ἀπικέατο. e πάντες, πλὴν.

Plerique suadent pugnare; Artemisia dissuadet, certas producens causas.

ὤλλοι. ὡς δὲ κόσμῳ ἐπεξῆς ἵζοντο, πέμψας Ξέρξης Μαρδόνιον, ἠρώτα, ἀποπειρώμενος ἑκάστου, εἰ ναυμαχίην ποιοῖτο [a]. Ἐπεὶ δὲ περιϊὼν ἠρώτα ὁ Μαρδόνιος ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Σιδωνίου, οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τὠυτὸ γνώμην ἐξεφέροντο, κελεύοντες ναυμαχίην ποιέεσθαι. Ἀρτεμισίη δὲ τάδε ἔφη, Εἰπέ μοι [b] πρὸς βασιλῆα, Μαρδόνιε, ὡς ἐγὼ τάδε λέγω, οὔτε κακίστη γενομένη [c] ἐν τῇσι ναυμαχίῃσι τῇσι πρὸς Εὐβοίῃ, οὔτε ἐλάχιστα ἀποδεξαμένη [d], δέσποτα. τὴν δὲ ἐοῦσαν γνώμην με δίκαιόν ἐστιν ἀποδείκνυσθαι, τὰ τυγχάνω φρονέουσα ἄριστα ἐς πρήγματα τὰ σά. καίτοι τάδε λέγω, φείδεο τῶν νεῶν, μηδὲ ναυμαχίην ποιέεο. οἱ γὰρ ἄνδρες τῶν σῶν ἀνδρῶν κρέσσονες τοσοῦτόν εἰσι κατὰ θάλασσαν, ὅσον ἄνδρες γυναικῶν. τί δὲ πάντως δέει σε ναυμαχίῃσι ἀνακινδυνεύειν; οὐκ ἔχεις μὲν τὰς Ἀθήνας, τῶν περ εἵνεκα ὁρμήθης στρατεύεσθαι; ἔχεις δὲ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα; ἐμποδὼν δέ τοι ἵσταται οὐδείς· οἳ δέ τοι ἀντέστησαν, ἀπήλλαξαν οὕτω ὡς ἐκείνοις ἔπρεπε. τῇ δὲ ἐγὼ δοκέω ἀποβήσεσθαι τὰ τῶν ἀντιπολέμων πρήγματα, τοῦτο φράσω· ἢν μὲν μὴ ἐπειχθῇς ναυμαχίην ποιεύμενος, ἀλλὰ τὰς νέας αὐτοῦ ἔχῃς πρὸς γῇ μένων, ἢ καὶ προβαίνων ἐς τὴν Πελοπόννησον, εὐπετέως τοι, δέσποτα, χωρήσει τὰ νοέων ἐλήλυθας. οὐ γὰρ οἷοί τε πολλὸν χρόνον εἰσί τοι ἀντέχειν οἱ Ἕλληνες, ἀλλὰ σφεας διασκεδαῖς [e]. κατὰ δὲ πόλις ἕκαστοι φεύξονται· οὔτε γὰρ σῖτος πάρα σφίσι ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, οὔτε αὐτοὺς οἰκὸς, ἢν σὺ ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον ἐλαύνῃς τὸν πεζὸν στρατὸν, ἀτρεμιέειν τοὺς ἐκεῖθεν αὐτῶν ἥκοντας· οὐδέ σφι μελήσει πρὸ τῶν Ἀθηναίων ναυμαχέειν. ἢν δὲ αὐτίκα ἐπειχθῇς ναυμαχῆσαι, δειμαίνω μὴ ὁ ναυτικὸς στρατὸς κακωθεὶς, τὸν πεζὸν προσδηλήσηται [f]. πρὸς δὲ, ὦ βασιλεῦ, καὶ τόδε ἐς θυμὸν βάλεο [g], ὡς τοῖσι μὲν χρηστοῖσι τῶν ἀνθρώπων κακοὶ δοῦλοι φιλέουσι γίνεσθαι, τοῖσι δὲ κακοῖσι, χρηστοί. σοὶ δὲ ἐόντι ἀρίστῳ ἀνδρῶν πάντων, κακοὶ δοῦλοί εἰσι· οἳ ἐν συμμάχων λόγῳ λέγονται εἶναι, ἐόντες Αἰγύπτιοί τε καὶ Κύπριοι, καὶ Κίλικες, καὶ Πάμφυλοι, τῶν ὄφελός ἐστι οὐδέν. Ταῦτα λεγούσης πρὸς Μαρδόνιον, ὅσοι μὲν ἔσαν εὔνοοι τῇ Ἀρτεμισίῃ, συμφορὴν ἐποιεῦντο τοὺς λόγους, ὡς κακόν τι πεισομένης πρὸς βασιλῆος, ὅτι οὐκ ἐᾷ ναυμαχίην ποιέεσθαι· οἱ δὲ ἀγαιόμενοί τε καὶ φθονέοντες αὐτῇ, ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένης [h] διὰ πάντων τῶν συμμάχων, ἐτέρποντο τῇ ἀνακρίσι,

ceps ordine consederunt, misit ad eos Mardonium tentandi gratia, sciscitatum singulos, an prœlium navale facerent. Posteaquam Mardonius à Sidonio exorsus, singulos circumiens interrogavit, ceteri quidem eandem dixere sententiam, jubentes
fieri prœlium: Artemisia vero, Hæc, in- 1
quit, Mardonie, regi referas me dicere, quæ in prœliis ad EUbœam gestis non ignavissima extiti, neque minima ostendi, domine. Sententiam vero quam habeo, æquum est me proferre quæ in rem tuam maxime esse sentio. Itaque hoc tibi suadeo, ut navibus parcas, nec prœlium navale facias; illi enim viri tanto sunt tuis viris in mari præstantiores, quanto feminis viri. Quid vero necesse habes omnino venire in discrimen pugnæ navalis? nonne Athenas habes, quarum gratia expeditionem sumsisti? nonne reliquam Græciam? ac nemo tibi obsistit. Qui tibi obsistebant, ita
summoti sunt ut eos decebat. Quo au- 2
tem ego exituras hostium res arbitror, id exponam: Si non instabis pugnæ navali committendæ, sed classem perges hic continere ad terram, aut etiam tendere in Peloponnesum, tunc tibi, domine, succedent ea quorum gratia venisti. neque enim diu tibi resistere Græci possunt, sed illos dissipes, & ad suas quique urbes defugient; quoniam neque commeatus est eis in hac insula, ut ego audio, neque, si tu in Peloponnesum pedestres copias duces, hîc eos credibile est perstituros qui illinc huc advenerunt, neque de pugna pro Athe-
niensibus facienda curaturos. At si pu- 3
gnam navalem gerere approperabis, vereor ne copiæ nauticæ male re gesta insuper pedestribus sint exitio. Præterea hoc etiam, rex, in animum demitte: usu venire, ut bonis quidem hominibus mali servi sint, malis autem boni. Ideoque tibi (qui virorum omnium es optimus) servi sunt mali, qui numero sociorum censentur, Ægyptii, Cyprii, Cilices, Pamphyli, è quibus nulla utilitas
est. Hæc loquente Artemisia, quicun- 69
que ei bene volebant, noxiam illi rebantur suam orationem, tanquam aliquid mali passuræ ab rege, quem vetaret pugnam facere navalem: at ii qui male consultum illi volebant invidebantque, utpote cui inter primos sociorum omnium honos haberetur, gaudebant ejus sententia,

a ποιέοιτο. b MS. habet εἰπεῖν μοι. c MS. habet κακίστην γενομένην. d MS ἀποδεξαμένην. e διασκεδᾷς. f προσδηλήσηται. g βαλεῦ. h τετιμημένη.

Manet tamen Xerxes in consilio pugnæ ineundæ, nocte tunc diem eximente, quando Græcis anxiis de patria, exercitus terrestris tendit in Peloponnesum, Græcis iter obstruentibus, & quibusnam?

tia, tanquam perituræ. Sed Xerxes,
postquam ad eum sunt relatæ sententiæ,
magnopere delectatus est Artemisiæ sen-
tentia; & quum jam antea seriam es-
se sensisset, tunc multo impensius lau-
davit. Nihilominus ut pluribus staretur
jussit, ratus ad EUbœam suos sponte
male pugnasse, quod videlicet ipse ab-
fuisset: itaque constituit spectaculo pu-
70 gnæ navalis interesse. Classiarii, ubi nun-
ciatum est illinc esse solvendum, clas-
sem Salaminem versus ducunt, & per o-
cium in aciem sunt digesti. Sed quum
eos dies defecisset quominus prœlium
committerent, (nox enim supervenit)
in posterum diem sese instruebant: quum
interim Græcos metus formidoque ce-
pit, cum alios, tum vero non minime
Peloponnenses, quod ipsi desidentes in
Salamine, pro Atheniensium terra es-
sent certaturi: qui si superarentur, in
insula deprehensi forent obsidendi, sua
71 terra sine præsidio relicta. Per eandem
noctem pedester exercitus barbarorum
contendebat in Peloponnesum: quan-
quam cuncta quæ poterant excogitata e-
rant, ne barbari per continentem ingre-
derentur. Nam ubi Leonidem cum suis
apud Thermopylas occubuisse accepere
Peloponnenses, celerrime ex urbibus
concursu facto, Isthmum insederunt,
duce Cleombroto Anaxandridæ filio, Le-
onidæ fratre. Ibi considentes, primum
viam Scironidem obstruxerunt; deinde
consilio inito Isthmum muro inædifica-
bant, opusque perficiebant, quippe ne-
mine (quum tot millia virorum essent)
cessante. nam & lapides & lateres & li-
gna, & cistas sabulo plenas afferebant,
nullo temporis momento opus intermit-
tentes, neque diurno neque nocturno.
72 Hi autem è Græcis fuerunt qui ad Isth-
mum auxilio cum omni copia venerunt:
Lacedæmonii, & Arcades omnes, &
Elei, & Corinthii, & Sicyonii, & E-
pidaurii, & Phliasii, & Trœzenii, &
Hermionenses. Hi fuerunt qui quidem
auxilio venerunt, metuentes pericliitan-
ti Græciæ. Ceteris enim Peloponnensi-
bus id nihil admodum curæ erat, & O-
73 lympia jam & Carnia prætererant. In-
colunt autem Peloponnesum gentes se-
ptem, quarum duæ indigenæ eundem
quem habitarunt olim locum nunc habi-
tant, Arcades & Cynurii: una, Achai-
ca, quæ nunquam illa quidem è Pelo-
pon-

κρίσι, ὡς ἀπολεομένης αὐτῆς. ἐπεὶ δὲ ἀνηνείχθησαν αἱ γνῶμαι ἐς Ξέρξεα, κάρτα τε ἥσθη τῇ γνώμῃ τῆς Ἀρτεμισίης· καὶ νομίζων ἔτι πρότερον σπουδαίην εἶναι, τότε πολλῷ μᾶλλον αἴνεε. ὅμως δὲ τοῖσι πλέοσι πείθεσθαι ἐκέλευε, τάδε καταδόξας· πρὸς μὲν Εὐβοίῃ σφέας ἐθελοκακέειν, ὡς οὐ παρεόντος αὐτοῦ, τότε δὲ αὐτὸς παρεσκευάστο θεήσασθαι ναυμαχέοντας. Ἐπεὶ δὲ παρήγγελλον ἀναπλώειν, ἀνῆγον τὰς νῆας ἐπὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ παρεκρίθησαν διαταχθέντες κατ' ἡσυχίην. τότε μέν νυν οὐκ ἐξέχρησέ σφι ἡ ἡμέρη ναυμαχίην ποιέεσθαι. νὺξ γὰρ ἐπεγένετο [a]· οἱ δὲ παρεσκευάζοντο ἐς τὴν ὑστεραίην. τοὺς δὲ Ἕλληνας εἶχε δέος τε καὶ ἀῤῥωδίη, οὐκ ἥκιστα δὲ τοὺς ἀπὸ Πελοποννήσου. ἀῤῥώδεον δὲ, ὅτι αὐτοὶ μὲν ἐν Σαλαμῖνι κατήμενοι, ὑπὲρ γῆς τῆς Ἀθηναίων ναυμαχέειν μέλλοιεν· νικηθέντες τε, ἐν νήσῳ ἀπολαμφθέντες πολιορκήσονται, ἀπέντες τὴν ἑωϋτῶν ἀφύλακτον. Τῶν δὲ βαρβάρων ὁ πεζὸς ὑπὸ τὴν παρεοῦσαν νύκτα ἐπορεύετο ἐπὶ τὴν Πελοπόννησον· καίτοι τὰ δυνατὰ πάντα ἐμεμηχάνητο, ὅκως κατ' ἤπειρον μὴ ἐσβάλλοιεν οἱ βάρβαροι. ὡς γὰρ ἐπύθοντο τάχιστα Πελοποννήσιοι τοὺς ἀμφὶ Λεωνίδην ἐν Θερμοπύλῃσι τετελευτηκέναι, συνδραμόντες ἐκ τῶν πολίων, ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἵζοντο· καί σφι ἐπῆν στρατηγὸς Κλεόμβροτος ὁ Ἀναξανδρίδεω, Λεωνίδεω δὲ ἀδελφεός. ἱζόμενοι δὲ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, καὶ συγχώσαντες τὴν Σκιρωνίδα ὁδὸν, μετὰ τοῦτο ὥς σφι ἔδοξε βουλευομένοισι, ᾠκοδόμεον διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τεῖχος· ἅτε δὴ ἐουσέων μυριάδων πολλέων, καὶ παντὸς ἀνδρὸς ἐργαζομένου, ἤνυτο τὸ ἔργον. καὶ γὰρ λίθοι, καὶ πλίνθοι [b], καὶ ξύλα, καὶ φορμοὶ ψάμμου πλήρεες ἐσεφέροντο, καὶ ἐλίνυον οὐδένα χρόνον οἱ βοηθήσαντες ἐργαζόμενοι, οὔτε νυκτὸς, οὔτε ἡμέρης. Οἱ δὲ βοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν πανδημεὶ, οἵδε ἔσαν Ἑλλήνων· Λακεδαιμόνιοί τε, καὶ Ἀρκάδες πάντες, καὶ Ἠλεῖοι, καὶ Κορίνθιοι, καὶ Σικυώνιοι, καὶ Ἐπιδαύριοι, καὶ Φλιάσιοι, καὶ Τροιζήνιοι, καὶ Ἑρμιονέες. οὗτοι μὲν ἔσαν οἱ βοηθήσαντες, καὶ ὑπεραῤῥωδέοντες τῇ Ἑλλάδι κινδυνευούσῃ· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Πελοποννησίοισι ἔμελε οὐδέν. Ὀλύμπια δὲ καὶ Κάρνεια παροιχώκεε ἤδη. οἰκέει δὲ τὴν Πελοπόννησον ἔθνεα ἑπτά· τουτέων δὲ τὰ μὲν δύο, αὐτόχθονα ἐόντα, κατὰ χώρην ἵδρυται· νῦν τε καὶ τὸ πάλαι οἴκεον, Ἀρκάδες, καὶ Κυνούριοι. ἓν δὲ ἔθνος τὸ Ἀχαϊκὸν, ἐκ μὲν Πελο-

a ἐγίνετο. b Hæ duæ voces καὶ πλίνθοι absunt ab MS.

πονήσου οὐκ ἐξεχώρησε, ἐκ μέντοι τῆς ἑωυτῶν· οἰκέει δὲ τὴν ἀλλοτρίην. τὰ δὲ λοιπὰ ἔθνεα τῶν ἑπτὰ, τέσσερα ἐπήλυδά ἐστι, Δωριέες τε καὶ Αἰτωλοὶ, καὶ Δρύοπες, καὶ Λήμνιοι. καὶ[a] Δωριέων μὲν, πολλαί τε καὶ δόκιμοι πόλιες· Αἰτωλῶν δὲ Ἦλις μούνη· Δρυόπων δὲ, Ἑρμιών τε[b], καὶ Ἀσίνη ἡ πρὸς Καρδαμύλῃ τῇ Λακωνικῇ· Λημνίων δὲ, Παρωρεῆται πάντες. οἱ δὲ Κυνούριοι αὐτόχθονες ἐόντες, δοκέουσι μοῦνοι εἶναι Ἴωνες. ἐκδεδωρίευνται δὲ, ὑπό τε Ἀργείων ἀρχόμενοι, καὶ τοῦ χρόνου ἐόντες Ὀρνεᾶται[c], καὶ οἱ περίοικοι. τουτέων ὦν τῶν ἑπτὰ ἐθνέων αἱ λοιπαὶ πόλιες, πάρεξ τῶν κατέλεξα, ἐκ τοῦ μέσου ἐκατέατο· εἰ δὲ ἐλευθέρως ἔξεστι εἰπεῖν, ἐκ τοῦ μέσου κατήμενοι, ἐμήδιζον. Οἱ μὲν δὴ ἐν τῷ Ἰσθμῷ, τοιούτῳ πόνῳ συνέστασαν, ἅτε περὶ τοῦ παντὸς ἤδη δρόμου θέοντες, καὶ τῇσι νηυσὶ οὐκ ἐλπίζοντες ἐλλάμψεσθαι· οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες[d], ὅμως ταῦτα πυνθανόμενοι, ἀῤῥώδεον, οὐκ οὕτω περὶ σφίσι αὐτοῖσι δειμαίνοντες, ὡς περὶ τῇ Πελοποννήσῳ· ἕως μὲν δὴ αὐτέων ἀνὴρ ἀνδρὶ παραστὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενοι[e] τὴν Εὐρυβιάδεω ἀβουλίην· τέλος δὲ, ἐξεῤῥάγη ἐς τὸ μέσον, σύλλογός τε δὴ ἐγίνετο, καὶ πολλὰ ἐλέγετο περὶ τῶν αὐτέων. οἱ μὲν, ὡς ἐς τὴν Πελοπόννησον χρεὼν εἴη ἀποπλώειν, καὶ περὶ ἐκείνης κινδυνεύειν, μηδὲ πρὸ χώρης δοριαλώτου μένοντας μάχεσθαι· Ἀθηναῖοι δὲ, καὶ Αἰγινῆται, καὶ Μεγαρέες, αὐτοῦ μένοντας ἀμύνεσθαι. Ἐνθαῦτα Θεμιστοκλέης, ὡς ἑσσοῦτο τῇ γνώμῃ ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων, λαθὼν ἐξέρχεται ἐκ τοῦ συνεδρίου. ἐξελθὼν δὲ, πέμπει ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ Μήδων ἄνδρα πλοίῳ, ἐντειλάμενος τὰ λέγειν χρεών· τῷ οὔνομα μὲν ἦν Σίκιννος, οἰκέτης δὲ καὶ παιδαγωγὸς ἦν τῶν Θεμιστοκλῆος παίδων· τὸν δὴ ὕστερον τουτέων τῶν πρηγμάτων Θεμιστοκλέης Θεσπιέα τε ἐποίησε, ὡς ἐπεδέκοντο οἱ Θεσπιέες πολίτας, καὶ χρήμασι ὄλβιον. ὃς τότε πλοίῳ ἀπικόμενος, ἔλεγε πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν βαρβάρων τάδε, „Ἔπεμψέ με στρατηγὸς ὁ Ἀθηναίων λάθρη τῶν „ἄλλων Ἑλλήνων, (τυγχάνει γὰρ φρονέων τὰ „βασιλῆος, καὶ βουλόμενος μᾶλλον τὰ ὑμέ„τερα κατύπερθε γίνεσθαι ἢ τὰ τῶν Ἑλλήνων „πρήγματα) φράσοντα ὅτι οἱ Ἕλληνες δρησμὸν „βουλεύονται καταῤῥωδηκότες. καὶ νῦν παρέχει „κάλλιστον ὑμέας ἔργων ἁπάντων ἐξεργάσασθαι, „ἢν μὴ περιίδητε διαδράντας αὐτούς. οὔτε γὰρ „ἀλλήλοισι ὁμοφρονέουσι, οὔτε ἀντιστήσονται ὑμῖν·

Peloponnensium VII gentes earumque origines. Græca classis etiam vult illuc tendere, sed impedivit Themistocles, cujus memorandum strategema.

ponneso excessit, sed pristino loco egressa, alienum incolit: reliquæ è septem sunt quatuor adventiciæ, Dorienses, Ætoli, Dryopes, Lemnii. Ac Doriensium quidem multæ sunt & insignes civitates: Ætolorum sola Elis: Dryopum autem Hermion & Asina, quæ ad Cardamylam Laconicam sita est: Lemniorum autem, omnes Paroreatæ. Cynurii autem, quum sint indigenæ, soli putantur Iones esse, sed effecti sunt Dores, sub imperio Argivorum siti, & progressu temporis, quum essent Orneatæ, itemque accolæ. Harum igitur septem gentium ceteræ præter eas quas recensui, è medio cesserunt; & (si ingenue loqui fas est) è medio sedentes cum Medis sentiebant. Apud Isthmum quidem 74
in tali labore isti occupati erant, utpote pro omni jam cursu currentes, & nequaquam opinantes navibus se illustres futuros. Quæ audientes illi qui in Salamine erant, formidine afficiebantur, non tam pro seipsis quàm pro Peloponneso solliciti; & adhuc quidem in eis vir viro adstans clanculum loquens admirabatur in EUrybiade consilii inopiam: tandem vero erupit in medium, conciliumque contractum est, & multa de hoc ipso dicebantur, ab his quidem, oportere in Peloponnesum navigare, & pro illa adire periculum, non autem manentes, pro captiva regione pugna decernere: ab Atheniensibus vero & Æginetis & Megarensibus, satius esse illic manentes dimicare. Ibi Themistocles, postquam 75
sententia Peloponnensium evictus fuit, clanculum è concilio egressus, misit ad classem Medorum navigium, cum quodam edocto quæ dicere oporteret; cui nomen erat Sicino, domestico suo, atque eodem pædagogo liberorum suorum: quem post has res gestas ipse Thespiensem fecit, quando Thespienses in civitatem recipiebant, atque locupletem. Is tunc navigio ad duces barbarorum profectus, hæc inquit; Dux Atheniensium, quod partibus regis favet, præoptatque res vestras quàm Græcorum esse superiores, misit me clam aliis Græcis indicatum vobis, illos metu perculsos fugam facere velle, & nunc offerri vobis occasionem exequendi rem omnium præclarissimam, nisi per negligentiam eos dilabi sinatis. nam neque inter se consentiunt, neque vobis amplius obsistent:

a Vocula ista καὶ destituitur MS. b Ἑρμιόνη τε. c Ὀρνεῆται. d Hæc vox Ἕλληνες non est in MS. e ποιεύμενος.

ſtent : ſed inter ſe dimicantes cernetis eos qui vobiſcum & eos qui contra vos ſentiunt. Hac re Sicinus indicata, ab il-
76 lis abſceſſit. Cui fidem habentes barbari, tum in inſulam parvam nomine Pſyttaleam, quæ inter Salaminem & continentem ſita eſt, multos Perſarum trajiciunt, tum mediam circa noctem cornu quod ad occaſum ſpectabat producunt Salaminem verſus, eam circumituri : producunt autem qui circa Ceon & Cynoſuram inſtructi erant, occupantes navibus omne fretum Munychia tenus. Ideo autem & naves producebant, ne qua Græcis liceret effugere : ſed circumventi in Salamine pœnam redderent prœliorum ad Artemiſium geſtorum. Ad inſulam autem Pſyttaleam trajiciebant Perſas ob hanc cauſam, tanquam commiſſo navali certamine, illuc præcipue ejiciendis & viris & naufragiis, (erat enim inſula in trajectu, ubi futura erat pugna, ſita) hos quidem ſervarent, alios vero interimerent. Hoc autem ne hoſtes ſentirent, clanculum egere. Atque ita illi nulla no-
77 ctis parte conceſſa ſomno parabantur. In has ego res intuens, non habeo adverſari oraculis tanquam non veris, nolens evidenter loquentia conari refellere;

Auricomæ denſis ubi litora ſacra Dianæ
Navibus inſternent & litoream Cynoſuram,
Spe ſtolida fortes quod Athenas dilacerarunt,
Compeſcet juvenem meritiſſima pœna ſuperbum,
Inſtinctum furiis, ſibi cedere cuncta putantem.
Nam miſcebitur æs æri, mars ſanguine pontum
Inficiet : Graiis tunc libera tempora reddet
Saturno genitus, ſimul & Victoria pollens.

Quum ita evidenter in his à Bacide dicatur, profecto de contradicendo oraculis neque ipſe auſim dicere, neque ab
78 aliis dici ſuſtineam. Porro inter duces qui in Salamine erant ingens conflata eſt rixa, nondum ſcientes à barbarorum navibus ſe circumveniri; ſed ſicut per diem viderant eos collocatos, ita exiſtimabant eos illo ordine manere.
79 Quibus congregatis, applicuit ex Ægina Ariſtides Lyſimachi filius, Athenienſis

„ μῖν. πρὸς ἑωϋτοὺς τε σφέας ὄψεσθε ναυμα-„ χέοντας τοὺς τὰ ὑμέτερα φρονέοντας, καὶ τοὺς μή. ὁ μὲν, ταῦτά σφι σημήνας, ἐκποδὼν ἀπαλλάσσετο· Τοῖσι δὲ ὡς πιστὰ ἐγίνετο τὰ ἀγγελθέντα, τοῦτο μὲν, ἐς τὴν νησῖδα τὴν Ψυτάλλειαν, μεταξὺ Σαλαμῖνός τε κειμένην καὶ τῆς ἠπείρου, πολλοὺς τῶν Περσέων ἀπεβιβάσαντο· τοῦτο δὲ, ἐπειδὴ ἐγίνοντο μέσαι νύκτες, ἀνῆγον μὲν τὸ ἀπ᾽ ἑσπέρης κέρας κυκλούμενοι πρὸς τὴν Σαλαμῖνα, ἀνῆγον δὲ οἱ ἀμφὶ τὴν Κέον τε καὶ τὴν Κυνόσουραν τεταγμένοι, κατεῖχόν τε μέχρι Μουνυχίης πάντα [a] τὸν πορθμὸν τῇσι νηυσί. τῶνδε δὲ εἵνεκα ἀνῆγον τὰς νῆας, ἵνα δὴ τοῖσι Ἕλλησι μηδὲ φυγέειν ἐξῇ, ἀλλ᾽ ἀπολαμφθέντες ἐν τῇ Σαλαμῖνι, δοῖεν τίσιν τῶν ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ ἀγωνισμάτων. ἐς δὲ τὴν νησῖδα τὴν Ψυτάλλειαν καλεομένην ἀπεβίβαζον τῶν Περσέων τῶνδε εἵνεκα, ὡς ἐπεὰν γένηται ναυμαχίη, ἐνθαῦτα μάλιστα ἐξοισομένων τῶν τε ἀνδρῶν καὶ τῶν ναυηγίων (ἐν γὰρ δὴ πόρῳ ναυμαχίης τῆς μελλούσης ἔσεσθαι ἔκειτο ἡ νῆσος) ἵνα τοὺς μὲν περιποιῶσι, τοὺς δὲ διαφθείρωσι. ἐποίευν δὲ σιγῇ ταῦτα, ὡς μὴ πυνθανοίατο οἱ ἐναντίοι. οἱ μὲν δὴ ταῦτα τῆς νυκτὸς, οὐδὲν ἀποκοιμηθέντες, παραρτέοντο. Χρησμοῖσι δὲ οὐκ ἔχω ἀντιλέγειν ὡς οὐκ εἰσὶ ἀληθέες, οὐ βουλόμενος ἐναργέως λέγοντας πειρᾶσθαι καταβάλλειν, ἐς τοιάδε πρήγματα ἐσβλέψας,

Ἀλλ᾽ ὅταν Ἀρτέμιδος χρυσαόρου ἱερὸν ἀκτὴν
Νηυσὶ γεφυρώσωσι, καὶ εἰναλίην Κυνόσουραν,
Ἐλπίδι μαινομένῃ λιπαρὰς πέρσαντες Ἀθήνας,
Δῖα δίκη σβέσσει κρατερὸν κόρον, ὕβριος υἱὸν,
Δεινὸν μαιμώοντα, δοκεῦντ᾽ ἀνὰ πάντα πυθέσθαι.
Χαλκὸς γὰρ χαλκῷ συμμίξεται, αἵματι δ᾽ Ἄρης
Πόντον φοινίξει· τότ᾽ ἐλεύθερον Ἑλλάδος ἦμαρ
Εὐρύοπα Κρονίδης ἐπάγει, καὶ πότνια Νίκη.

ἐς τοιαῦτα μὲν καὶ οὕτω ἐναργέως λέγοντι Βάκιδι ἀντιλογίης χρησμῶν πέρι, οὔτε αὐτὸς λέγειν τολμέω, οὔτε παρ᾽ ἄλλων ἐνδέκομαι. Τῶν δὲ ἐν Σαλαμῖνι στρατηγῶν ἐγίνετο ὠθισμὸς λόγων πολλός. ᾔδεσαν δὲ οὔκω ὅτι σφέας περιεκυκλέοντο [b] τῇσι νηυσὶ οἱ βάρβαροι· ἀλλ᾽ ὥσπερ τῆς ἡμέρης ὥρων αὐτοὺς τεταγμένους, ἐδόκεον κατὰ χώρην εἶναι. Συνεστηκότων δὲ τῶν στρατηγῶν, ἐξ Αἰγίνης διέβη Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος

a Pro hac voce πάντα legitur in MS. διὰ. b περιεκυκλεῦντο.

Aristides tunc exul indicat Græcis facta Persarum. Hinc reconciliatio ejus cum Themistocle. Aristidi vix fides habetur, sed Tenia triremis eam firmat.

ος μὲν, ἐξωστρακισμένος δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου. τὸν ἐγὼ νενόμικα, πυνθανόμενος αὐτοῦ τὸν τρόπον, ἄριστον ἄνδρα γενέσθαι ἐν Ἀθήνῃσι καὶ δικαιότατον. οὗτος ὠνὴρ στὰς ἐπὶ τὸ συνέδριον, ἐξεκαλέετο Θεμιστοκλέα, ἐόντα μὲν ἑωυτῷ οὐ φίλον, ἐχθρὸν δὲ τὰ μάλιστα. ὑπὸ δὲ μεγάθεος τῶν παρεόντων κακῶν, λήθην ἐκείνων ποιεύμενος ἐξεκαλέετο, θέλων αὐτῷ συμμῖξαι. προακηκόεε δὲ ὅτι σπεύδοιεν οἱ ἀπὸ Πελοποννήσου ἀνάγειν τὰς νῆας πρὸς τὸν Ἰσθμόν. ὡς δὲ ἐξῆλθέ οἱ Θεμιστοκλέης, ἔλεγε Ἀριστείδης τάδε· „Ἡμέας στασιάζειν χρεών ἐστι ἔν τῷ ἄλλῳ καιρῷ, καὶ δὴ καὶ ἐν τῷδε, περὶ τοῦ ὁκότερος ἡμέων πλέω ἀγαθὰ τὴν πατρίδα [a] ἐργάσεται. λέγω δέ τοι ὅτι [b] ἴσον ἐστὶ πολλά τε καὶ ὀλίγα λέγειν περὶ ἀποπλόου τοῦ ἐνθεῦτεν Πελοποννησίοισι. ἐγὼ γὰρ αὐτόπτης τοι λέγω γενόμενος, ὅτι νῦν, οὐδ᾽ ἢν θέλωσι Κορίνθιοί τε καὶ αὐτὸς Εὐρυβιάδης οἷοί τε ἔσονται ἐκπλῶσαι. περιεχόμεθα γὰρ ὑπὸ τῶν πολεμίων κύκλῳ· ἀλλ᾽ ἐσελθών σφι ταῦτα σήμηνον. Ὁ δ᾽ ἀμείβετο τοῖσδε, Κάρτα τε χρηστὰ διακελεύεαι, καὶ εὖ ἤγγειλας. τὰ γὰρ ἐγὼ ἐδεόμην γενέσθαι, αὐτὸς αὐτόπτης γενόμενος, ἥκεις. ἴσθι γὰρ ἐξ ἐμέο τὰ ποιεύμενα ὑπὸ Μήδων. ἔδεε γὰρ ὅτε οὐκ ἑκόντες ἤθελον ἐς μάχην κατίστασθαι οἱ Ἕλληνες, ἀέκοντας παραστήσασθαι. σὺ δὲ, ἐπείπερ ἥκεις χρηστὰ ἀπαγγέλλων, αὐτός σφι ἄγγειλον. ἢν γὰρ ἐγὼ αὐτὰ λέγω, δόξω πλάσας λέγειν, καὶ οὐ πείσω, ὡς οὐ ποιεύντων τῶν βαρβάρων ταῦτα. ἀλλά σφι σήμηνον αὐτὸς παρελθὼν ὡς ἔχει. ἐπεὰν δὲ σημήνῃς, ἢν μὲν πείθωνται, ταῦτα δὴ τὰ κάλλιστα· ἢν δὲ αὐτοῖσι μὴ πιστὰ γένηται, ὅμοιον ἡμῖν ἔσται. οὐ γὰρ ἔτι διαδρήσονται, εἴπερ περιεχόμεθα πανταχόθεν, ὡς σὺ λέγεις.“ Ταῦτα ἔλεγε παρελθὼν ὁ Ἀριστείδης, φάμενος ἐξ Αἰγίνης τε ἥκειν, καὶ μόγις ἐκπλῶσαι λαθὼν τοὺς ἐπορμέοντας· περιέχεσθαι γὰρ πᾶν τὸ στρατόπεδον τὸ Ἑλληνικὸν ὑπὸ τῶν νεῶν τῶν Ξέρξεω· παραρτέεσθαί τε συνεβούλευε, ὡς ἀλεξησομένους. καὶ ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας, μετεστήκεε· τῶν δὲ αὖτις ἐγίνετο λόγων ἀμφισβησίη. οἱ πλεῦνες γὰρ τῶν στρατηγῶν οὐκ ἐπείθοντο τὰ ἐξαγγελθέντα. Ἀπιστεόντων δὲ τούτων, ἧκε τριήρης ἀνδρῶν Τηνίων αὐτομολέουσα, τῆς ἦρχε ἀνὴρ Παναίτιος ὁ Σωσιμένεος, ἥπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθηίην πᾶσαν. διὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον ἐνεγράφησαν Τήνιοι ἐν Δελφοῖσι ἐς τὸν τρί-

sis quidem, sed testa in exilium à populo ejectus, quem ego, ut ejus mores accepi, virum optimum fuisse Athenis atque justissimum censui. Hic vir concilio assistens, Themistoclem evocavit, non amicum sibi, sed in primis inimicum: verum præ magnitudine præsentium malorum oblitus simultatum, evocavit hominem colloquendi gratia. præsenserat enim Peloponnenses maturare ad Isthmum classem reducere. Qui, quum prodiisset Themistocles ad eum, inquit, Nos & alio tempore & hoc ipso contendere debemus inter nos hac de re, uter nostrûm de patria præclarius mereatur. te vero certiorem facio, peræque esse Peloponnensibus multa verba facere ac pauca de abducendis hinc navibus. Ego enim tibi quod ipsemet vidi, refero: nunc, ne si velint quidem, Corinthios atque ipsum EUrybiadem enavigare posse, quoniam circumdati ab hostibus undique sumus: quare ingressus eis hæc indicato. Cui respondens Themistocles, 80
Utilia valde, inquit, jubes, ac bene annunciasti. Nam quæ ego precabar ut fierent, ea ipse tu conspicatus fieri, venis. ut enim scias, quæ fiunt à Medis, per me fiunt: quoniam opus facto fuit, ut Græci qui nolebant sua sponte ad pugnam descendere, descenderent inviti. Tu vero, quandoquidem utilia nunciatum venis, ipse illis nunciato. Quoniam si ego retulero, videbor rem commenticiam dicere, nec persuadebo, tanquam non hoc agentibus barbaris. Itaque tute ingressus, uti res habet ipse illis referas. Quod ubi feceris, si tibi fidem habebunt, optime habet; sin minus, perinde nobis erit. neque enim si undique circumdati sumus, ut tu ais, amplius isti defugient. Aristides concilium intro- 81
gressus, eadem retulit, dicens se ex Ægina venisse, & ægre elapsum, latendo stationem hostium. Omnem enim classem Græcorum, à Xerxis classe circumventam; ideoque hortari se, ut ad defensionem sui illi sese præpararent. Hæc loquutus Aristides, retro abiit. Rursus autem inter duces altercatio orta, plerisque eorum fidem nuncio non habentibus.
Quibus non credentibus advenit triremis 82
transfuga virorum Teniorum, cui præerat Panætius Sosimenis filius, quæ omnem veritatem attulit. Cujus facti nomine Tenii in tripode qui Delphis dedicatus

a τῇ πατρίδι. b λέγω ῇ ὅτι.

catus est, inter eos qui barbarum debella-
runt, scripti fuere. Ex hac autem navi quæ
ad Salaminem & altera quæ ad Artemisi-
um transfugit Lemnia, expleta est Græ-
corum classis trecentarum & octoginta
navium. duæ namque prius ad explen-
83 dum numerum defuerant naves. Græci,
ubi eis verba Teniorum fecerunt fidem,
sese apparaverunt tanquam dimicaturi.
Et sub diluculum, quum propugnato-
rum cœtum fecissent, Themistocles ex o-
mnibus quæ expedirent præcipiebat: cu-
jus orationis summa erat, meliorum cum
pejoribus comparatio, quæcunque in
hominis natura atque industria existunt,
exhortatus ut meliora eligerent. Ubi per-
oravit, jussit illos ingredi naves. quibus
ingressis, rediit ab Ægina triremis quæ
profecta ad Æacidas erat, moxque o-
84 mnes naves Græci solverunt. In quos mo-
ventes continuo barbari sunt invecti. Ibi
ceteri quidem Græci quum inhiberent
remis, cessimque irent, Aminias Pal-
lenensis, vir Atheniensis, evectus navi in
hostilem incurrit: cui implicitus quum
hæreret, nec abstrahi posset, ita ceteri
venientes auxilio conserti sunt. Hunc in
modum ajunt Athenienses extitisse initi-
um pugnæ: Æginetæ vero, navem quæ
ad Æacidas abierat fecisse initium. Quan-
quam etiam hoc refertur, simulacrum
mulieris fuisse eis oblatum: & quum ap-
paruisset, ita illos exhortatum ut omnis
Græcorum exercitus exaudierit: sed
prius his verbis convitiatum, O imperi-
85 ti, quousque remis inhibebitis? Cete-
rum adversus Athenienses instructi erant
Phœnices. nam hi cornu tenebant quod
ad Eleusinem occidentemque vergebat.
Adversus Lacedæmonios instructi erant
Iones. hi autem cornu tenebant quod ad
auroram spectabat & Piræeum: quo-
rum pauci admonitu Themistoclis de in-
dustria ignave agebant, plerique mini-
me. Enimvero complurium trierarcho-
rum nomina commemorare possem, qui
Græcas naves expugnavere: sed nemi-
nem nominabo præter Theomestorem
Androdamantis filium, & Phylacon Hi-
stiæi filium, ambos Samios. quorum
duntaxat ideo mentionem facio, quod
Theomestor ob hanc navatam operam à
Persis tyrannus Sami sit creatus: Phyla-
cus inter bene de rege meritos adscri-
ptus sit, & multo tractu soli donatus. Be-
ne meriti autem de rege, Persica lingua
Oro-

τρίποδα, ἐν τοῖσι τὸν βάρβαρον κατελοῦσι. σὺν δὲ ὦν ταύτῃ τῇ νηῒ τῇ αὐτομολησάσῃ ἐς Σαλαμῖνα, καὶ τῇ πρότερον ἐπ' Ἀρτεμίσιον τῇ Λημνίῃ, ἐξεπληροῦτο τὸ ναυτικὸν τοῖσι Ἕλλησι ἐς τὰς ὀγδώκοντα καὶ τριηκοσίας νῆας· δύο γὰρ δὴ νηῶν τότε κατέδεε ἐς τὸν ἀριθμόν. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς πιστὰ δὴ τὰ λεγόμενα ἦν τῶν Τηνίων ῥήματα, παρεσκευάζοντο ὡς ναυμαχήσοντες. ἠώς τε διέφαινε[a], καὶ οἳ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι· προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης, τὰ δὲ ἔπεα ἦν πάντα κρέσσω τοῖσι ἥσσοσι ἀντιτιθέμενα. ὅσα δὲ ἐν ἀνθρώπου φύσι καὶ καταστάσι ἐγγίνεται, παραινέσας δὴ τούτων τὰ κρέσσω αἱρέεσθαι, καὶ καταπλέξας τὴν ῥῆσιν, ἐσβαίνειν ἐκέλευε ἐς τὰς νῆας. καὶ οὗτοι μὲν δὴ ἐσέβαινον, καὶ ἧκε ἡ ἀπ' Αἰγίνης τριήρης, ἣ κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀπεδήμησε. ἐνθαῦτα ἀνῆγον τὰς νῆας ἁπάσας οἱ Ἕλληνες. Ἀναγομένοισι δέ σφι, αὐτίκα ἐπεκέατο οἱ βάρβαροι. οἱ μὲν δὴ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ πρύμνην ἀνεκρούοντο, καὶ ὤκελλον τὰς νῆας· Ἀμεινίης δὲ Παλληνεὺς, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ἐξαναχθεὶς, νηῒ ἐμβάλλει. συμπλακείσης δὲ τῆς νηὸς, καὶ οὐ δυναμένων ἀπαλλαγῆναι, οὕτω δὴ οἱ ἄλλοι Ἀμεινίῃ βοηθέοντες συνέμισγον. Ἀθηναῖοι μὲν οὕτω λέγουσι γενέσθαι τῆς ναυμαχίης τὴν ἀρχήν· Αἰγινῆται δὲ, τὴν κατὰ τοὺς Αἰακίδας ἀποδημήσασαν ἐς Αἴγιναν, ταύτην εἶναι τὴν ἄρξασαν. λέγεται δὲ καὶ τάδε, ὡς φάσμα σφι γυναικὸς ἐφάνη· φανεῖσαν δὲ διακελεύσασθαι, ὥστε καὶ ἅπαν ἀκοῦσαι τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· ὀνειδίσασαν πρότερον τάδε, Ὦ δαιμόνιοι, μέχρι „κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε; Κατὰ μὲν δὴ Ἀθηναίους ἐτετάχατο Φοίνικες· οὗτοι γὰρ εἶχον τὸ πρὸς Ἐλευσῖνός τε καὶ ἑσπέρης κέρας. κατὰ δὲ Λακεδαιμονίους, Ἴωνες· οὗτοι δ' εἶχον τὸ πρὸς τὴν ἠῶ τε καὶ τὸν Πειραιέα. ἐθελοκάκεον μέντοι αὐτέων, κατὰ τὰς Θεμιστοκλέος ἐντολὰς, ὀλίγοι, οἱ δὲ πλεῦνες, οὔ. ἔχω μέν νυν συχνῶν οὐνόματα τριηράρχων καταλέξαι, τῶν νῆας Ἑλληνίδας ἑλόντων· χρήσομαι δὲ αὐτοῖσι οὐδὲν, πλὴν Θεομήστορός τε τοῦ Ἀνδροδάμαντος, καὶ Φυλάκου τοῦ Ἱστιαίου, Σαμίων ἀμφοτέρων. τοῦδε εἵνεκα μέμνημαι τούτων μούνων, ὅτι Θεομήστωρ μὲν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Σάμου ἐτυράννευσε, καταστησάντων τῶν Περσέων· Φύλακος δὲ, εὐεργέτης βασιλῆος ἀνεγράφη, καὶ χώρῃ οἱ ἐδωρήθη πολλή. οἱ δ' εὐεργέται τοῦ βασιλῆος, ὀροσάγγαι καλέονται Περσιστί.

a MS. habet ἠὼς τε δὴ ἔφαινε.

περὶ μέν νυν τούτους οὕτω εἶχε. Τὸ δὲ πλῆθος τῶν νηῶν ἐν τῇ Σαλαμῖνι ἐκεραΐζετο, αἱ μὲν, ὑπ' Ἀθηναίων διαφθειρόμεναι, αἱ δὲ, ὑπ' Αἰγινητέων. ἅτε γὰρ τῶν μὲν Ἑλλήνων σὺν κόσμῳ ναυμαχεόντων κατὰ τάξιν, τῶν δὲ βαρβάρων οὐ τεταγμένων ἔτι, οὔτε σὺν νόῳ ποιεόντων οὐδὲν, ἔμελλε τοιοῦτό σφι συνοίσεσθαι οἷόνπερ ἀπέβη. καίτοι ἦσάν γε καὶ ἐγένοντο ταύτην τὴν ἡμέρην μακρῷ ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, ἢ πρὸς Εὐβοίῃ, πᾶς τις προθυμεόμενος καὶ δειμαίνων Ξέρξην· ἐδόκεέ τε ἕκαστος ἑωυτὸν θεήσεσθαι βασιλῆα. Κατὰ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους, οὐκ ἔχω μετεξετέρους εἰπεῖν ἀτρεκέως, ὡς ἕκαστοι τῶν βαρβάρων ἢ τῶν Ἑλλήνων ἠγωνίζοντο· κατὰ δὲ Ἀρτεμισίην τάδε ἐγένετο, ἀπ' ὧν εὐδοκίμησε μᾶλλον ἔτι παρὰ βασιλῆϊ. ἐπειδὴ γὰρ [a] ἐς θόρυβον πολλὸν ἀπίκετο τὰ βασιλῆος πρήγματα, ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ ἡ νηῦς ἡ Ἀρτεμισίης ἐδιώκετο ὑπὸ νηὸς Ἀττικῆς· καὶ ἣ οὐκ ἔχουσα διαφυγεῖν, (ἔμπροσθεν γὰρ αὐτῆς ἦσαν ἄλλαι νῆες φίλιαι, ἡ δὲ αὐτῆς πρὸς τῶν πολεμίων μάλιστα ἐτύγχανε ἐοῦσα) ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι, τὸ καὶ συνήνεικε ποιησάσῃ. διωκομένη γὰρ ὑπὸ τῆς Ἀττικῆς, φέρουσα ἐνέβαλε νηῒ φιλίῃ, ἀνδρῶν τε Καλυνδέων, καὶ αὐτοῦ ἐπιπλέοντος τοῦ Καλυνδέων βασιλῆος Δαμασιθύμου. εἰ μὲν καί τι νεῖκος πρὸς αὐτὸν ἐγεγόνεε ἔτι περὶ Ἑλλήσποντον ἐόντων, οὐ μέντοι ἔχω γε εἰπεῖν, οὔτε εἰ ἐκ προνοίης αὐτὰ ἐποίησε, οὔτε εἰ συνεκύρησε ἡ τῶν Καλυνδέων κατὰ τύχην παραπεσοῦσα νηῦς. ὡς δὲ ἐνέβαλέ τε καὶ κατέδυσε, εὐτυχίῃ χρησαμένη, διπλᾶ ἑωυτὴν ἀγαθὰ ἐργάσατο. ὅ, τε γὰρ τῆς Ἀττικῆς νηὸς τριήραρχος, ὡς εἶδέ μιν ἐμβάλλουσαν νηῒ ἀνδρῶν βαρβάρων, νομίσας τὴν νῆα τῆς Ἀρτεμισίης ἢ Ἑλληνίδα εἶναι, ἢ αὐτομολέειν ἐκ τῶν βαρβάρων, καὶ αὐτοῖσι ἀμύνειν, ἀποστρέψας, πρὸς ἄλλας ἐτράπετο. Τοῦτο μὲν, τοιοῦτο αὐτῇ συνήνεικε γενέσθαι διαφυγέειν τε καὶ μὴ ἀπολέσθαι· τοῦτο δὲ συνέβη ὥστε κακὸν ἐργασαμένην, ἀπὸ τούτων αὐτὴν μάλιστα εὐδοκιμῆσαι παρὰ Ξέρξῃ. λέγεται γὰρ, βασιλῆα θηεύμενον, μαθεῖν τὴν νῆα ἐμβαλοῦσαν, καὶ δή τινα εἰπεῖν τῶν „παρεόντων, Δέσποτα, ὁρᾷς Ἀρτεμισίην ὡς „εὖ ἀγωνίζεται, καὶ νῆα τῶν πολεμίων κατέδυσε; καὶ τὸν ἐπείρεσθαι εἰ ἀληθέως ἐστὶ Ἀρτεμισίης τὸ ἔργον· καὶ τοὺς φάναι, σαφέως [b] τὸ ἐπίσημον τῆς νηὸς ἐπισταμένους· τὴν δὲ διαφθαρεῖσαν ἠπιστέατο εἶναι πολεμίην. τά τε γὰρ ἄλλα,

a ἐπεὶ γὰρ. b σαφῶς.

Pugna navalis ad Salaminem. Virtus Atheniensium & Æginetarum, similiterque Persarum, & singulatim Artemisiæ.

Orosangæ vocantur. De his quidem ita
res habet. Multitudo autem navium ad 86
Salaminem lacerabatur, partim ab Atheniensibus corrupta, partim ab Æginetis, utpote Græcis servato ordine ac loco certantibus, barbaris & incomposite & inconsulte agentibus: ut non eventurum illis esset aliud quam evenit. quanquam eo die fuerunt atque extiterunt longe se ipsis præstantiores, quàm ad EUbœam extiterant, pro se quisque adnitentes, ac Xerxem reformidantes, & quod ab rege se singuli conspectum iri
arbitrabantur. Et de aliis quidem vel 87
barbarorum vel Græcorum singulatim, quomodo dimicaverint, non possum pro comperto referre. Circa Artemisiam vero hoc rei gestum, ex quo impensius illa regi commendata est: Posteaquam regiæ res magno tumultu misceri cœperunt, hoc interim tempore Artemisia, quum navem suam navis Attica insequeretur, nullum habens effugium, quia ante ipsam aliæ naves amicæ, sua vero proxima hostibus erat, hoc sibi putavit faciendum, quod & fecisse profuit. nam ut fugiebat Atticam navem, in navem sociam, quæ erat virorum Calyndensium, impegit, quaque rex ipse Calyndensium Damasithymus vehebatur. Cum quo etsi huic jam inde quum essent in Hellesponto, contentio intercesserat, tamen incertum utrum consulto id fecerit, an fortuito navis Calyndensium præternavigans oblata fuerit. Eam Artemisia ubi incurrit pariter ac demersit, prospero casu usa & duplex hinc sibi bonum est adepta. nam trierarchus Atticæ navis eam conspicatus incurrisse in barbarorum virorum navem, existimans hanc Artemisiæ navem aut Græcam esse, aut è barbaris profugere, & à Græcis pugnare, ab hac ad
alias se convertit. Ita ex hoc facto con- 88
tigit Artemisiæ tum ut exitium evitaret, nec interiret; tum ut è malo opere præcipue se probatam apud Xerxem redderet. siquidem fertur, quum rex spectans animadvertisset hanc navem alteri incurrisse, quendam eorum qui aderant dixisse, Cernis Artemisiam, domine, ut bene prœliatur, utque navem hostilem depressit? Et regem interrogasse nunquid vere id opus Artemisiæ esset: & illos, utpote qui plane nossent insigne navis, ita rem habere adfirmasse, ratos eam navem quæ corrupta esset, hostilem fuisse. nam præter cetera

ra quæ mulieri (ut dictum est) prospere cesserunt, hoc quoque accessit, quod è navi Calyndensi nemo servatus est qui existeret accusator. Unde Xerxem ferunt ad ea quæ narrabantur dixisse, Viri quidem extiterunt mihi feminæ, feminæ autem, viri. Hæc ajunt dixisse

89 Xerxem. In eo prœlio cum alii multi & illustres viri tam Persarum Medorumque quàm aliorum sociorum occubuere, tum vero dux Ariabignes Darii filius Xerxisque frater: è Græcis pauci. quippe qui gnari natandi, ubi suæ naves corruptæ erant, nec in pugna peribant, ad Salaminem enatabant. cujus rei quia imperiti erant barbarorum plerique, in mari periere. Posteaquam autem primæ naves in fugam versæ sunt, tum vero plurimæ corrumpebantur. nam qui in posterioribus locati erant, in anteriora progredi navibus conantes ut & ipsi aliquod opus regi exhiberent, undique in suorum naves fugientes incidebant.

90 Quo in tumultu etiam hoc actum est, ut quidam Phœnices quorum naves corruptæ fuerant, regem adeuntes, insimulaverint Iones tanquam proditores, quod propter eos naves amissæ essent. unde id contigit, non ut Ionum duces interficerentur, sed ut ii Phœnices qui illos insimulabant, talem acciperent mercedem. Etenim illis adhuc ea loquentibus, Samothracia navis impacta Atticæ, eam demersit: & in hanc Æginæa impulsa ipsam depressit. Verum Samothraces, ut qui jaculatores essent, propugnatores navis quæ suam depresserat, jaculorum ictibus excusserunt, eorumque conscensa navi potiti sunt. quod factum Iones liberavit. Nam Xerxes ubi egregium facinus Ionum aspexit, conversus ad Phœnices, ut erat supra modum mœstus, & omnes arguens, jussit eorum capita præcidi, ne, quum ipsi imbelles essent, meliores criminarentur. Quoties enim suorum quempiam aliquod opus edentem in hoc navali prœlio cernebat, de eo homine percontabatur, sedens sub monte qui est è regione Salaminis, nomine Ægaleo, & scribæ trierarchum illum ab patre & urbe annotabant. Quinetiam cladi Phœnicum qui aderant, additus est Ariaramnes vir Persa, quanquam amicus regis.

91 Et isti quidem in Phœnices se convertebant: barbaris autem in fugam versis, & ad Phalerum elabentibus, Æginetæ in fre-

ἄλλα, ὡς εἴρηται, αὐτῇ συνήνεικε ἐς εὐτυχίην γενόμενα, καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Καλυνδικῆς νηὸς μηδένα ἀποσωθέντα κατήγορον γενέσθαι. Ξέρξην δὲ εἰπεῖν „λέγεται πρὸς τὰ φραζόμενα, Οἱ μὲν ἄνδρες, „γεγόνασί μοι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες, ἄνδρες. ταῦτα μὲν Ξέρξην φασὶ εἰπεῖν. Ἐν δὲ τῷ πόνῳ τούτῳ, ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγὸς Ἀριαβίγνης ὁ Δαρείου, Ξέρξεω ἐὼν ἀδελφεός· ἀπὸ δὲ ἄλλοι πολλοί τε καὶ ὀνομαστοὶ Περσέων καὶ Μήδων, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων· ὀλίγοι δέ τινες καὶ Ἑλλήνων. ἅτε γὰρ νέειν ἐπιστάμενοι, τοῖσι αἱ νῆες διεφθείροντο, καὶ μὴ ἐν χειρῶν νόμῳ ἀπολλύμενοι, ἐς τὴν Σαλαμῖνα διένεον. τῶν δὲ βαρβάρων οἱ πολλοὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ διεφθάρησαν, νέειν οὐκ ἐπιστάμενοι. ἐπεὶ δὲ αἱ πρῶται ἐς φυγὴν ἐτράποντο, ἐνθαῦτα αἱ πλεῖσται διεφθείροντο. οἱ γὰρ ὄπισθε τεταγμένοι, ἐς τὸ ἔμπροσθε τῇσι νηυσὶ παριέναι πειρώμενοι, ὡς ἀποδεξόμενοί τι καὶ αὐτοὶ ἔργον βασιλέϊ, τῇσι σφετέρῃσι νηυσὶ φευγούσῃσι περιέπιπτον. Ἐγένετο δὲ καὶ τόδε ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ. τῶν τινες Φοίνικες, τῶν αἱ νῆες διεφθαρέατο, ἐλθόντες παρὰ βασιλῆα, διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων· συνήνεικε ὦν οὕτω, ὥστε Ἰώνων τε τοὺς στρατηγοὺς μὴ ἀπολέσθαι, Φοινίκων τε τοὺς διαβάλλοντας, λαβεῖν τοιόνδε [a] μισθόν. ἔτι τουτέων ταῦτα λεγόντων, ἐνέβαλε νηὶ Ἀττικῇ Σαμοθρηϊκίη νηῦς. ἥ τε δὴ Ἀττικὴ κατεδύετο, καὶ ἐπιφερομένη Αἰγιναίη [b] νηῦς κατέδυσε τῶν Σαμοθρηΐκων τὴν νῆα· ἅτε δὴ ἐόντες ἀκοντισταὶ οἱ Σαμοθρήϊκες, τοὺς ἐπιβάτας ἀπὸ τῆς καταδυσάσης νηὸς βάλλοντες ἀπήρραξαν, καὶ ἐπέβησάν τε [c] καὶ ἔσχον αὐτήν. ταῦτα γενόμενα, τοὺς Ἴωνας ἐρρύσατο. ὡς γὰρ εἶδέ σφεας Ξέρξης ἔργον μέγα ἐργασαμένους, ἐτράπετο πρὸς τοὺς Φοίνικας, οἷα ὑπερλυπεόμενός τε καὶ πάντας αἰτιώμενος [d]· καί σφεων ἐκέλευσε τὰς κεφαλὰς ἀποταμεῖν, ἵνα μὴ αὐτοὶ κακοὶ γενόμενοι, τοὺς ἀμείνονας διαβάλλωσι. ὅκως γάρ τινα ἴδοι Ξέρξης τῶν ἑωϋτοῦ ἔργον τι ἀποδεικνύμενον ἐν τῇ ναυμαχίῃ, κατήμενος ὑπὸ τῷ ὄρεϊ τῷ ἀντίον Σαλαμῖνος τὸ καλέεται Αἰγάλεως, ἀνεπυνθάνετο τὸν ποιήσαντα· καὶ οἱ γραμματισταὶ ἀνέγραφον πατρόθεν τὸν τριήραρχον καὶ τὴν πόλιν. πρὸς δὲ ἔτι καὶ προσεβάλετο φίλος ἐὼν Ἀριαράμνης ἀνὴρ Πέρσης παρεὼν τούτου τοῦ Φοινικηΐου πάθεος. Οἱ μὲν δὴ πρὸς τοὺς Φοίνικας ἐτράποντο. τῶν δὲ βαρβάρων ἐς φυγὴν τραπομένων, καὶ ἐκπλεόντων πρὸς τὸ Φάληρον, Αἰγινῆται ὑπο-

a τοιοῦτον. b Αἰγινίη. c ἀπέβησάν τε. d πάντα αἰτιώμενος.

Alii notabiles casus, & egregiorum virorum nomina populorumque, à quibus res optime gesta est. Præmium captæ Artemisiæ ab Atheniensibus pronunciatum. Inertia Adimanti.

ὑποστάντες ἐν τῷ πορθμῷ, ἔργα ἀπεδέξαντο λόγου ἄξια. οἱ μὲν γὰρ Ἀθηναῖοι ἐν τῷ θορύβῳ ἐκεραΐζον τάς τε ἀντισταμένας καὶ τὰς φευγούσας τῶν νηῶν, οἱ δὲ Αἰγινῆται τὰς ἐκπλεούσας· ὅκως δέ τινες τοὺς Ἀθηναίους διαφύγοιεν, φερόμενοι ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Αἰγινήτας. Ἐνθαῦτα συνεκύρεον νῆες ἥ τε Θεμιστοκλέος διώκουσα νῆα, καὶ ἡ Πολυκρίτου τοῦ Κριοῦ, ἀνδρὸς Αἰγινήτεω, νηὶ ἐμβαλοῦσα Σιδωνίῃ· ἥπερ εἷλε τὴν προφυλάσσουσαν ἐπὶ Σκιάθῳ τὴν Αἰγιναίην, ἐπ᾽ ἧς ἔπλεε Πυθέης ὁ Ἰσχένου· τὸν οἱ Πέρσαι κατακοπέντα, ἀρετῆς εἵνεκα εἶχον ἐν τῇ νηὶ ἐκπαγλεόμενοι. τὸν δὴ περιάγουσα ἅμα τοῖσι Πέρσῃσι ἥλω νηῦς ἡ Σιδωνίη, ὥστε Πυθέην οὕτω σωθῆναι ἐς Αἴγιναν. ὡς δὲ ἐσεῖδε τὴν νῆα τὴν Ἀττικὴν ὁ Πολύκριτος, ἔγνω, τὸ σημήιον ἰδὼν τῆς στρατηγίδος· καὶ βώσας τὸν Θεμιστοκλέα, ἐπεκερτόμησε, ἐς τῶν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. ταῦτα μέν νυν νηὶ ἐμβαλὼν ὁ Πολύκριτος ἀπέρριψε ἐς Θεμιστοκλέα. οἱ δὲ βάρβαροι, τῶν αἱ νῆες περιεγένοντο, φεύγοντες, ἀπίκοντο ἐς Φάληρον ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατόν. ἐν δὲ τῇ ναυμαχίῃ ταύτῃ ἤκουσαν Ἑλλήνων ἄριστα Αἰγινῆται· ἐπὶ δὲ, Ἀθηναῖοι· ἀνδρῶν δὲ, Πολύκριτός τε ὁ Αἰγινήτης, καὶ Ἀθηναῖος Εὐμενής τε ὁ Ἀναγυράσιος, καὶ Ἀμεινίης Παλληνεύς· ὃς καὶ Ἀρτεμισίην ἀπεδίωξε. εἰ μέν νυν ἔμαθε ὅτι ἐν ταύτῃ πλώοι ἡ Ἀρτεμισίη, οὐκ ἂν ἐπαύσατο πρότερον ἢ εἷλέ μιν, ἢ καὶ αὐτὸς ἥλω. τοῖσι γὰρ Ἀθηναίων τριηράρχοισι παρακεκέλευστο· πρὸς δὲ, καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύριαι δραχμαὶ, ὃς ἄν μιν ζωὴν ἕλῃ. δεινὸν γάρ τι ἐποιεῦντο γυναῖκα ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατεύεσθαι. αὕτη μὲν δὴ (ὡς πρότερον εἴρηται) διέφυγε. ἦσαν δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τῶν αἱ νῆες περιεγεγόνεσαν ἐν τῷ Φαλήρῳ. Ἀδείμαντον δὲ τὸν Κορίνθιον στρατηγὸν λέγουσι Ἀθηναῖοι, αὐτίκα κατ᾽ ἀρχὰς ὡς συνέμισγον αἱ νῆες, ἐκπλαγέντα τε καὶ ὑπερδείσαντα, τὰ ἱστία ἀειράμενον, οἴχεσθαι φεύγοντα. ἰδόντας δὲ τοὺς Κορινθίους τὴν στρατηγίδα φεύγουσαν, ὡσαύτως οἴχεσθαι. ὡς δὲ ἄρα φεύγοντας γίνεσθαι τῆς Σαλαμινίης κατὰ τὸ ἱρὸν Ἀθηναίης Σκιράδος, περιπίπτειν σφι κέλητα θείῃ πομπῇ· τὸν οὔτε πέμψαντα φανῆναι οὐδένα, οὔτε τι τῶν ἀπὸ τῆς στρατιῆς εἰδόσι προσφέρεσθαι τοῖσι Κορινθίοισι. τῇδε δὲ συμβάλλονται εἶναι θεῖον τὸ πρῆγμα· ὡς γὰρ ἀγχοῦ γενέσθαι τῶν νηῶν, τοὺς ἀπὸ τοῦ κέλητος, λέγειν τάδε, Ἀδείμαντε, σὺ μὲν

freto subsistentes, opera memoratu digna ediderunt. nam Athenienses quidem in tumultu naves simul obsistentes fugientesque expugnabant, Æginetæ vero eas quæ elabebantur: & quoties aliqua effugiebat Athenienses, eo ipso cursu in Æginetas incidebat. Quum interim con- 92
flixerunt naves duæ, una Themistoclis insequens aliam, altera Polycriti Crio geniti, viri Æginetæ, dum navi Sidoniæ impingit, illi videlicet quæ speculatoriam Æginæam ad Sciathum ceperat, qua vehebatur Pytheas Ischeni filius: quem Persæ seminecem plagis, tamen admiratione virtutis servatum in navi habebant. Sidonia quæ hunc circumferebat navis, una cum Persis est intercepta, ut Pytheas ita sospes rediret in Æginam. Polycritus ubi inspexit Atticam navem, agnito signo navis imperatoriæ, inclamans Themistoclem, jocatus est, exprobrans Æginetis quod cum Medis sentirent. Hoc Polycritus sua navi incurrens, in Themistoclem jaculatus est. Barbari autem quorum naves supererant, 93
fuga se proripuerunt in Phalerum pedestres ad copias. In hac pugna navali è Græcis optime audierunt Æginetæ, secundo loco Athenienses: è viris, Polycritus Ægineta; Atheniensesque, EUmenes Anagyrasius, & Aminias Pallenensis, qui & Artemisiam est insequutus, non prius desiturus quam aut illam cepisset, aut ipse captus esset, si Artemisiam ea navi vehi animadvertisset. quippe trierarchis Atheniensium præceptum erat ut eam caperent, propositumque præmium decem millium drachmarum ei qui vivam cepisset. Indigne enim ferebant mulierem adversus Athenas militare. At illa (ut antea dictum est) aufugit. Fuerunt & alii, quorum naves incolumes in Phalerum evaserunt. Adi- 94
mantum autem Corinthium ducem Athenienses ferunt statim inter initia concursus navium expavefactum atque perterritum sublatis velis fugæ se dedisse: Corinthiosque, inspecta fuga navis imperatoriæ, itidem abiisse: & quum fugiendo venissent in orâ Salaminiâ ad templum Minervæ Sciradis, occurrisse eis celocem divino missu: quem quisnam misisset non apparuisse, & nihil de copiarum statu scientibus Corinthiis appropinquavisse. eos ob id conjectasse rem divinam esse: ut enim illi qui in celoce erant, propiores fuerunt, ita loquutos fuisse, Adimante, tu quidem

Aristidis opera in hoc prœlio. Exspectatio secundi apud Græcos. Colias Attica repleta naufragiis, & de ea oraculum. Xerxes aggeres duxit in Salamina, ut videretur non abire velle.

dem conversis in fugam navibus abscedere vis Græcorum proditor: at illi quantum votis conceperunt, victores hostium evadunt. Et quum his verbis fidem non haberet Adimantus, hæc iterum dixisse, ipsos posse pro obsidibus ductos mortem obire, nisi coperirentur Græci victores. Ita conversa navi Adimantum cum ceteris ad classem suorum, re jam ab aliis navata, venisse. Hic de illis apud Athenienses rumor extitit. quod ipsi Corinthii non fatentur, seque inter primos in pugna extitisse affirmant, quibus etiam testimonium dicit

95 reliqua Græcia. Aristides autem Lysimachi filius, vir Atheniensis, cujus paulo ante ut viri optimi mentionem feci, per eum tumultum qui circa Salaminem fiebat, hoc rei gessit: Permultis armatorum qui per litus Salaminis locati erant, genere Athenienses, sumptis & in Psyttaleam insulam ductis exscendit, qui omnes Persas qui in ea insula erant intereme-

96 runt. Defuncti navali pugna Græci, deductis in Salaminem naufragiis quæ illic etiamnum supererant, parati erant ad aliam navalem dimicationem, quod expectarent, regem iis quæ sibi reliquæ erant navibus adhuc usurum. Porro naufragiorum pleraque ventus zephyrus suscipiens portavit in oram Atticæ, nomine Coliadem; ut impletum sit tum aliud omne oraculum de hac pugna navali editum à Bacide & Musæo, tum vero id quod fuit de naufragiis illuc evectis ante hos multis annis prædictum in oraculo Lysistrato Atheniensi, viro sortilego, quod omnes Græcos latuerat,

Coliades multo trepidabunt remige matres.

Hoc autem futurum erat avecto rege.

97 Cognita sua clade Xerxes, veritus nequis Ionum Græcos subornaret, aut sponte ipsi cogitarent navigare in Hellespontum ad solvendos pontes, unde ipse in Europa deprehensus salute periclitaretur, de fugiendo consultabat. nolens tamen neque à Græcis neque à suis detegi, aggerem in Salaminem tentabat educere; navesque Phœnicum onerarias, ut pro ponte ac muro essent, connectebat: & se, tanquam aliam pugnam navalem facturus, ad bellum instruebat. Quæ agentem videntes ceteri, pro certo habebant eum manendi animo atque bellandi illa apparare: sed nihil eorum Mar-

„μὲν ἀποστρέψας τὰς νέας ἐς φυγὴν ὁρμῆσαι „καταπροδοὺς τοὺς Ἕλληνας· οἳ δὲ καὶ δὴ νικῶσι, „ὅσον αὐτοὶ ἠρῶντο ἐπικρατῆσαι τῶν ἐχθρῶν. ταῦτα λεγόντων, ἀπιστέειν γὰρ τὸν Ἀδείμαντον, αὖτις τάδε λέγειν· ὡς αὐτοὶ οἷοί τε εἶεν ἀγόμενοι ὅμηροι ἀποθνήσκειν, ἢν μὴ νικῶντες φαίνωνται οἱ Ἕλληνες. οὕτω δὴ ἀποστρέψαντα [a] τὴν νῆα, αὐτόν τε καὶ τοὺς ἄλλους ἐπ' ἐξειργασμένοισι ἐλθεῖν ἐς τὸ στρατόπεδον. τούτους μὲν τοιαύτη φάτις ἔχει ὑπὸ Ἀθηναίων. οὐ μέντοι αὐτοί γε Κορίνθιοι ὁμολογέουσι, ἀλλ' ἐν πρώτοισι σφέας αὐτοὺς τῆς ναυμαχίης νομίζουσι γενέσθαι. μαρτυρεῖ δέ σφι καὶ ἡ ἄλλη Ἑλλάς. Ἀριστείδης δὲ ὁ Λυσιμάχου, ἀνὴρ Ἀθηναῖος, τοῦ καὶ ὀλίγῳ τι πρότερον τουτέων ἐμνήσθην ὡς ἀνδρὸς ἀρίστου, οὗτος ἐν τῷ θορύβῳ τούτῳ τῷ περὶ Σαλαμῖνα γενομένῳ τάδε ἐποίεε· παραλαβὼν πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων, οἱ παρατετάχατο [b] παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Σαλαμινίης χώρης, γένος ἐόντες Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ψυττάλειαν νῆσον ἀπέβησε ἄγων, οἱ τοὺς Πέρσας τοὺς ἐν τῇ νησῖδι ταύτῃ κατεφόνευσαν πάντας. Ὡς δὲ ἡ ναυμαχίη διελέλυτο, κατειρύσαντες [c] ἐς τὴν Σαλαμῖνα οἱ Ἕλληνες τῶν ναυηγίων ὅσα ταύτῃ ἐτύγχανε ἔτι ἐόντα, ἑτοῖμοι ἔσαν ἐς ἄλλην ναυμαχίην· ἐλπίζοντες τῇσι περιεούσῃσι νηυσὶ ἔτι χρήσεσθαι βασιλῆα. τῶν δὲ ναυηγίων πολλὰ ὑπολαβὼν ὁ ἄνεμος ζέφυρος, ἔφερε τῆς Ἀττικῆς ἐπὶ τὴν ἠιόνα τὴν καλεομένην Κωλιάδα· ὥστε ἀποπλῆσαι τὸν χρησμὸν, τόν τε ἄλλον πάντα τὸν περὶ τῆς ναυμαχίης ταύτης εἰρημένον Βάκιδι καὶ Μουσαίῳ, καὶ δὴ καὶ κατὰ τὰ ναυήγια τὰ ταύτῃ ἐξενειχθέντα τὸ εἰρημένον πολλοῖσι ἔτεσι πρότερον τουτέων ἐν χρησμῷ, Λυσιστράτῳ Ἀθηναίῳ ἀνδρὶ χρησμολόγῳ, τὸ ἐλελήθεε πάντας τοὺς Ἕλληνας,

Κωλιάδες δὲ γυναῖκες ἐρετμοῖσι φρύξουσι.

τοῦτο δὲ ἔμελλε ἀπελάσαντος [d] βασιλῆος ἔσεσθαι. Ξέρξης δὲ ὡς ἔμαθε τὸ γεγονὸς πάθος, δείσας μή τις τῶν Ἰώνων ὑποθῆται τοῖσι Ἕλλησι ἢ αὐτοὶ νοήσωσι πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, λύσοντες τὰς γεφύρας, καὶ ἀπολαμφθεὶς ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἀπολέσθαι κινδυνεύσῃ [e], δρησμὸν ἐβούλευε [f]. θέλων δὲ μὴ ἐπίδηλος εἶναι μήτε τοῖσι Ἕλλησι μήτε τοῖσι ἑωυτοῦ, ἐς τὴν Σαλαμῖνα χῶμα ἐπειρᾶτο διαχοῦν· γαύλους τε Φοινικηίους συνέδεε, ἵνα ἀντί τε σχεδίης ἔωσι καὶ τείχεος· ἀρτέετό τε ἐς πόλεμον, ὡς ναυμαχίην ἄλλην ποιησόμενος. ὁρέοντες δέ μιν πάντες οἱ ἄλλοι ταῦτα πρήσσοντα, εὖ ἠπιστέατο ὡς ἐκ παντὸς νόου παρεσκεύασται [g] μένων πολεμήσειν·

a ἀποστρέψαντες. b οἱ πολλοὶ παρατετάχατο. c κατειρύσαντες. d ἀπελάσαντος. e κινδυνεύσαι. f ἐβούλευσε. g παρεσκεύαστο.

Nunciorum in Persia celeritas. Lampas Vulcani. Varietas motus animorum ad duos contrarios rumores. Mardonius ergo regem solatur & consilium novum offert.

Μαρδόνιον δ' οὐδὲν τούτων ἐλάνθανε, ὡς μάλιστα ἔμπειρον ἐόντα τῆς ἐκείνου διανοίης. ταῦτά τε ἅμα Ξέρξης ἐποίεε, καὶ ἔπεμπε ἐς Πέρσας ἀγγελέοντα τὴν παρεοῦσάν σφι συμφορήν. Τούτων δὲ τῶν ἀγγέλων ἐστὶ οὐδὲν ὅ, τι θᾶσσον παραγίνεται θνητὸν ἐόν· οὕτω τοῖσι Πέρσῃσι ἐξεύρηται τοῦτο. λέγουσι γὰρ ὡς ὅσων ἂν ἡμερέων ἡ πᾶσα ὁδός, τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεστᾶσι κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην, ἵπποι τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος [a]· τοὺς οὔτε νιφετὸς, οὐκ ὄμβρος, οὐ καῦμα, οὐ νὺξ ἔργει μὴ οὐ κατανύσαι τὸν προκείμενον ἑωυτῷ δρόμον τὴν ταχίστην. ὁ μὲν δὴ πρῶτος δραμὼν παραδιδοῖ τὰ ἐντεταλμένα τῷ δευτέρῳ, ὁ δὲ δεύτερος τῷ τρίτῳ· τὸ δὲ ἐνθεῦτεν ἤδη κατ' ἄλλον διεξέρχεται παραδιδόμενα, κατάπερ Ἕλλησι ἡ λαμπαδηφορίη, τὴν τῷ Ἡφαίστῳ ἐπιτελέουσι. τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι ἀγγαρήιον. Ἡ μὲν δὴ πρώτη ἐς Σοῦσα ἀγγελίη ἀπικομένη, ὡς ἔχοι Ἀθήνας Ξέρξης, ἔτερψε οὕτω δή τι Περσέων τοὺς ὑπολειφθέντας, ὡς τάς τε ὁδοὺς μυρσίνῃσι πάσας ἐστόρεσαν, καὶ ἐθυμίων θυμιήματα· καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἐν θυσίῃσί τε καὶ εὐπαθείῃσι. ἡ δὲ δευτέρη σφι ἀγγελίη ἐπεξελθοῦσα συνέχεε οὕτω, ὥστε τοὺς κιθῶνας κατερρήξαντο πάντες, βοῇ τε καὶ οἰμωγῇ ἐχρέωντο ἀπλέτῳ, Μαρδόνιον ἐν αἰτίῃ τιθέντες. οὐκ οὕτω δὲ περὶ τῶν νηῶν ἀχθόμενοι ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐποίευν, ὡς περὶ αὐτῷ Ξέρξῃ δειμαίνοντες. καὶ περὶ Πέρσας μὲν ἦν ταῦτα, τὸν πάντα μεταξὺ χρόνον γινόμενον, μέχρι οὗ Ξέρξης αὐτός σφεας ἀπικόμενος ἔπαυσε. Μαρδόνιος δὲ, ὁρέων μὲν Ξέρξην συμφορὴν μεγάλην ἐκ τῆς ναυμαχίης ποιεύμενον, ὑποπτεύων δὲ αὐτὸν δρησμὸν βουλεύειν ἐκ τῶν Ἀθηνέων, φροντίσας πρὸς ἑωυτὸν ὡς δώσει δίκην, ἀναγνώσας βασιλέα στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καί οἱ κρέσσον εἴη ἀνακινδυνεῦσαι, ἢ καταργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα, ἢ αὐτὸν καλῶς τελευτῆσαι τὸν βίον, ὑπὲρ μεγάλων αἰωρηθέντα, πλέω μέντοι ἔφερέ οἱ ἡ γνώμη καταργάσασθαι τὴν Ἑλλάδα. λογισάμενος ὦν ταῦτα, προσέφερε τὸν λόγον τόνδε, Δέσποτα, μήτε λυπέο, μήτε συμφορὴν μηδεμίην μεγάλην ποιεῦ, τοῦδε τοῦ γεγονότος εἵνεκα πρήγματος. οὐ γὰρ ξύλων ἀγὼν ὁ τὸ πᾶν φέρων ἐστὶ ἡμῖν, ἀλλ' ἀνδρῶν τε καὶ ἵππων. σοὶ δὲ οὔτε τις τούτων τῶν τὸ πᾶν σφι ἤδη δοκεόντων καταργάσθαι, ἀποβὰς ἀπὸ τῶν νεῶν πειρήσεται ἀντιωθῆναι, οὔτ' ἐκ τῆς ἠπείρου τῆσδε· οἵ τε ἡμῖν ἠντιώθησαν, ἔδοσαν δίκας. εἰ μὲν νυν

Mardonium latebat, ut maxime gnarum ingenii illius. Xerxes & hæc faciebat, & in Persidem misit qui præsentem cladem nunciaret. His nunciis nihil est in 98
rebus humanis, quod pernicius transcurrit, idque hunc in modum est à Persis excogitatum: Quot dierum est tota via, totidem equos ac viros ferunt distare ad diei uniuscujusque iter, equi nempe & vir destinatus; quos neque vis nivium, neque imber, neque æstus, neque nox arcet quin propositum sibi cursum celerrime conficiant. Quorum primus currendo mandata tradit secundo, secundus item tertio: & ita deinceps illa tradita in alium atque alium pertranseunt, quemadmodum apud Græcos lampadis gestatio quam Vulcano peragunt. Hanc equorum cursitationem Persæ angareïon appellant. Primum igitur nuncium Susa 99
perveniens, Xerxem Athenis potitum esse, tanta Persas qui relicti erant voluptate affecit, ut omnes vias myrto consternerent, & odores incenderent, & ipsi in sacrificiis ac gaudiis versarentur: secundum autem nuncium illis superveniens ita eos confudit, ut universi vestes dilaniarent, vociferationeque & ejulatu irrequieto uterentur, culpam in Mardonium refundentes. Non tamen adeo de navibus dolentes ista Persæ faciebant, quam de ipso Xerxe solliciti: eaque apud Persas duraverunt toto medio tempore, donec Xerxes ipse illos redeundo sedavit.
At Mardonius quum videret Xerxem 100
magnam è pugna navali calamitatem sibi illatam ducere, suspicans agitare eum fugam ex Athenis, de se ipso curam agebat, tanquam pœnas daturus, qui regi persuasisset inferre Græciæ bellum: putabatque sibi conducibilius esse, iterum prælio periclitari aut subigere Græciam, aut magna opera aggressum laudabiliter vita defungi; tamen opinio ejus de subigenda Græcia prævalebat. Hæc quum secum agitasset, regem hac oratione est alloquutus, Domine, noli mœrorem capere, aut gravem maculam ex hac re sic gesta tibi illatam crede. non enim certamen, quo omnia nostra constant, in lignis est, sed in viris & equis. Itaque nemo tibi aut horum qui sibi videntur jam omne confecisse, egressus è navibus conabitur obviam se ferre, aut ex hac continente, & qui se nobis obvios tulere, pœnas dedere. Quod si tibi videtur

a ἑκάστην τεταγμένοι.

Regi placet consilium Mardonii, ideoque desiderat consensum Artemisiæ, cujus sapientiam laudat; nec illa cunctatur.

tur faciendum, Peloponnesum continuo tentemus; si videtur supersedendum, supersedeamus licet. nec animo consterneris: neque enim ulla possunt ratione subterfugere Græci, quo minus rationem dent eorum quæ & nunc & antea perpetrarunt, tuique sint servi. Et hoc quidem præcipue tibi agendum puta. Quod si tibi constitutum est ut ipse cum exercitu revertaris, aliud quoque habeo ex hoc proposito consilium. Ne committas, Rex, ut Persæ Græcis ludibrio fiant. non enim ab his Persis aliquid rerum est perditum; neque tu ubinam viri fuerimus ignavi dicere potes: quales si Phœnices & Ægyptii & Cyprii & Cilices fuere, nihil ista ad Persas attinet culpa. Quare, quoniam Persæ hujus rei insontes sunt, jam mihi credito. si tibi non videbitur permanendum, remea ipse ad solum natale cum pleraque parte copiarum: ego vero cum delectis de exercitu trecentis millibus militum debeo Græciam in tuam redigere servitutem.

101 His auditis Xerxes, ut ex malis, gavisus est, voluptatemque cepit: & ad Mardonium inquit, se, ubi consilium cepisset, responsurum utrum eorum esset facturus. Et quum deliberaret cum advocatis Persarum, placuit ei Artemisiam quoque ad consultandum arcessere: quam solam constabat antea quæ facienda essent intellexisse. Quæ ubi advenit, eam Xerxes summotis aliis Persarum consiliariis atque satellitibus, hunc in modum alloquutus est; hortatur me Mardonius hîc permanere ad tentandam Peloponnesum, negans ullam culpam hujus damni esse penes Persas atque pedestres copias, sed eis volentibus fiat experimentum. Itaque aut hoc me facere hortatur, aut ipse vult trecenta millia militum deligens subactam mihi tradere Græciam: me vero ad patrias sedes monet cum reliquo exercitu discedere. Tu igitur, etenim de pugna navali quæ contigit, non committenda probe consuluisti, nunc quoque dicito utrum mihi suadeas horum,

102 quod eligendo bene consuluero. Hæc Xerxi consultanti respondens Artemisia, Arduum, inquit, rex, est me quæ dixi optima, consulenti adesse: tamen pro statu rerum præsentium censeo te ipsum retro abire; Mardonium vero hîc relinquas cum iis quos vult, si modo velit ille, atque recipiat se ista facturum.

Nam

„νῦν δοκέει, αὐτίκα πειρώμεθα τῆς Πελοποννή-
„σου· εἰ δὲ καὶ δοκέει ἐπισχεῖν, παρέχει ποιέειν
„ταῦτα. μὴ δὲ δυσθύμει. οὐ γάρ ἐστι Ἕλλησι οὐ-
„δεμίη ἔκδυσις, μὴ οὐ δόντας λόγον τῶν ἐποίησαν
„νῦν τε καὶ πρότερον, εἶναι σοὺς δούλους. μά-
„λιστα μέν νυν ταῦτα ποίεε. εἰ δ᾽ ἄρα τοι βε-
„βούλευται, αὐτὸν ἀπελαύνοντα ἀπάγειν τὴν
„στρατιὴν, ἄλλην ἔχω καὶ ἐκ τῶνδε βουλήν.
„σὺ Πέρσας, βασιλεῦ, μὴ ποιήσῃς καταγελάστους
„γενέσθαι Ἕλλησι. οὐδὲν γὰρ ἐν Πέρσῃσί τοι δε-
„δήληται τῶν πρηγμάτων, οὐδ᾽ ἐρέεις ὅκου ἐγενό-
„μεθα ἄνδρες κακοί. εἰ δὲ Φοίνικές τε καὶ Αἰ-
„γύπτιοι, καὶ Κύπριοί τε καὶ Κίλικες, κα-
„κοὶ ἐγένοντο, οὐδὲν πρὸς Πέρσας τοῦτο προσή-
„κει τὸ πάθος. ἤδη ὦν ἐπειδὴ οὐ Πέρσαι τοι
„αἴτιοί εἰσι, ἐμοὶ πείθεο. εἴ τοι δέδοκται μὴ
„παραμένειν, σὺ μὲν ἐς ἤθεα τὰ σεωυτοῦ ἀπέ-
„λαυνε, τῆς στρατιῆς ἀπάγων τὸ πολλόν· ἐμὲ
„δέ σοι χρὴ τὴν Ἑλλάδα παρασχεῖν δεδουλωμέ-
„νην, τριήκοντα μυριάδας τοῦ στρατοῦ ἀπολεξά-
μενον. Ταῦτα ἀκούσας Ξέρξης, ὡς ἐκ κα-
κῶν ἐχάρη τε καὶ ἥσθη· πρὸς Μαρδόνιόν τε
βουλευσάμενος ἔφη ὑποκρινέεσθαι, ὁκότερον
ποιήσει τουτέων. ὡς δὲ ἐβουλεύετο ἅμα Περσέων
τοῖσι ἐπικλήτοισι, ἔδοξέ οἱ καὶ Ἀρτεμισίην
ἐς συμβουλίην [a] μεταπέμψασθαι, ὅτι πρότερον
ἐφαίνετο μούνη νοέουσα τὰ ποιητέα ἦν. ὡς δὲ
ἀπίκετο ἡ Ἀρτεμισίη, μεταστησάμενος τοὺς ἄλ-
λους τούς τε συμβούλους Περσέων, καὶ τοὺς δο-
ρυφόρους, ἔλεξε Ξέρξης τάδε. Κελεύει με Μαρ-
„δόνιος μένοντα αὐτοῦ, πειρᾶσθαι [b] τῆς Πελοπον-
„νήσου· λέγων ὥς μοι Πέρσαι τε καὶ ὁ πεζὸς
„στρατὸς οὐδενὸς μεταίτιοι πάθεός εἰσι, ἀλλὰ
„βουλομένοισί σφι γένοιτ᾽ ἂν ἀπόδεξις. ἐμὲ ὦν
„ἢ ταῦτα κελεύει ποιέειν, ἢ αὐτὸς ἐθέλει τριή-
„κοντα μυριάδας ἀπολεξάμενος τοῦ στρατοῦ
„παρασχεῖν μοι τὴν Ἑλλάδα δεδουλωμένην·
„αὐτὸν δέ με κελεύει ἀπελαύνειν σὺν τῷ
„λοιπῷ στρατῷ ἐς ἤθεα τὰ ἐμά. σὺ ὦν ἐ-
„μοὶ, καὶ γὰρ περὶ τῆς ναυμαχίης εὖ συνε-
„βούλευσας τῆς γενομένης οὐκ ἐῶσα ποιέεσθαι,
„νῦν τε συμβούλευσον, ὁκότερα ποιέων ἐπι-
τύχω εὖ βουλευσάμενος. ὁ μὲν ταῦτα συνε-
βουλεύετο. Ἡ δὲ λέγει τάδε, Βασιλεῦ, χα-
„λεπὸν μέν ἐστι συμβουλευομένῳ τυχεῖν τὰ ἄριστα
„εἴπασαν. ἐπὶ μέντοι τοῖσι κατήκουσι πρήγμασι,
„δοκέει μοι αὐτὸν μέν σε ἀπελαύνειν ὀπίσω· Μαρ-
„δόνιον δὲ, εἰ ἐθέλει τε καὶ ὑποδέκεται ταῦτα
„ποιήσειν, αὐτοῦ καταλιπεῖν σὺν τοῖσι ἐθέλει.

a ἐπὶ συμβουλήν. b ἀποπειρᾶσθαι.

Et placet Artemisia eximie illi blandiens, ac missa Ephesum cum regiis nothis, custode Hermotimo eunucho, cujus refertur fatum. Pedasenses. Panionius mango eunuchorum.

„τούτων μὲν γάρ, ἢν καταστρέψηται τά φησι ἐθέλειν, καί οἱ προχωρήσῃ τὰ νοέων λέγει, σὸν τὸ ἔργον, ὦ δέσποτα, γίνεται· οἱ γὰρ σοὶ δοῦλοι κατεργάσαντο· τούτων δέ, ἢν τὰ ἐναντία τῆς Μαρδονίου γνώμης γένηται, οὐδεμίη συμφορὴ μεγάλη ἔσται, σέο τε περιεόντος, καὶ ἐκείνων τῶν πρηγμάτων περὶ οἶκον τὸν σόν. ἢν γὰρ σύ τε περιῇς, καὶ οἶκος ὁ σός, πολλοὺς πολλάκις ἀγῶνας δραμέονται περὶ σφέων αὐτέων οἱ Ἕλληνες. Μαρδονίου δέ, ἤν τι πάθῃ, λόγος οὐδεὶς γίνεται· οὐδέ τι νικῶντες οἱ Ἕλληνες νικῶσι, δοῦλον σὸν ἀπολέσαντες· σὺ δὲ (τῶν εἵνεκα τὸν στόλον ἐποιήσαο) πυρώσας τὰς Ἀθήνας, ἀπελᾷς." Ἥσθη τε δὴ τῇ συμβουλίῃ [a] Ξέρξης. λέγουσα γὰρ ἐπετύγχανε τάπερ αὐτὸς ἐπενόεε. οὐδὲ γὰρ εἰ πάντες καὶ πᾶσαι συνεβούλευον αὐτῷ μένειν, ἔμενε ἄν, δοκέειν ἐμοί· οὕτω καταρρωδήκεε. ἐπαινέσας δὲ τὴν Ἀρτεμισίην, ταύτην μὲν ἀποστέλλει ἄγουσαν αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐς Ἔφεσον. νόθοι γάρ τινες παῖδές οἱ συνέσποντο [b]. Συνέπεμπε δὲ τοῖσι παισὶ φύλακον Ἑρμότιμον, γένος μὲν ἐόντα Πηδασέα, φερόμενον δὲ οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ. οἱ δὲ Πηδασέες οἰκέουσι ὑπὲρ Ἁλικαρνησσοῦ. ἐν δὲ τοῖσι Πηδασέοισι τούτοισι τοιόνδε συμφέρεται [c] πρῆγμα γίνεσθαι· ἐπεὰν τοῖσι ἀμφικτίοσι πᾶσι τοῖσι ἀμφὶ ταύτης οἰκέουσι τῆς πόλιος μέλλῃ τι ἐντὸς χρόνου ἔσεσθαι χαλεπόν, τότε ἡ ἱρείη αὐτόθι τῆς Ἀθηναίης φύει πώγωνα μέγαν· τοῦτο δέ σφι δὶς ἤδη ἐγένετο. Ἐκ τούτων δὴ τῶν Πηδασέων ὁ Ἑρμότιμος ἦν· τῷ μεγίστη τίσις ἤδη ἀδικηθέντι ἐγένετο πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλόντα γὰρ αὐτὸν ὑπὸ πολεμίων, καὶ πωλεόμενον, ὠνέεται Πανιώνιος, ἀνὴρ Χῖος· ὃς τὴν ζόην κατεστήσατο ἀπ᾽ ἔργων ἀνοσιωτάτων. ὅκως γὰρ κτήσαιτο παῖδας εἴδεος ἐπαμμένους, ἐκτάμνων, ἀγινέων ἐπώλεε ἐς Σάρδις τε καὶ Ἔφεσον χρημάτων μεγάλων. παρὰ γὰρ τοῖσι βαρβάροισι τιμιώτεροί εἰσι οἱ εὐνοῦχοι, πίστιος εἵνεκα τῆς πάσης, τῶν ἐνορχέων. ἄλλους τε δὴ ὁ Πανιώνιος ἐξέταμε πολλούς, (ἅτε ποιεύμενος ἐκ τούτων τὴν ζόην) καὶ δὴ καὶ τοῦτον. καί, οὐ γὰρ τὰ πάντα ἐδυστύχεε ὁ Ἑρμότιμος, ἀπικνέεται ἐκ τῶν Σαρδίων παρὰ βασιλῆα μετ᾽ ἄλλων δώρων· χρόνου δὲ προϊόντος, πάντων τῶν εὐνούχων ἐτιμήθη μάλιστα παρὰ Ξέρξῃ. Ὡς δὲ τὸ στράτευμα τὸ Περσικὸν ὅρμα ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, ἐὼν ἐν Σάρδισι, ἐνθαῦτα καταβὰς κατὰ δή τι πρῆγμα ὁ Ἑρμότιμος ἐς γῆν τὴν

Nam sive ea quæ ait se velle, subegerit, & hæc ei quæ cogitans dicit succedant, tuum, domine, opus est; quia id tui servi effecerint: sive Mardonio contra opinionem contingat, non magna sane calamitas erit, salvo & te & rerum domesticarum statu. Etenim si incolumis es & domus tua, profecto Græci sæpenumero pro se ipsis multa certamina cursitabunt: at si quid contingat Mardonio cladis, id nullius erit momenti, Græcique vincendo non vicerint, servo tuo interempto. Tu vero Athenis incensis (cujus rei gratia expeditionem sumsisti) reverteris. Delectatus eo con- 103
silio Xerxes, quod idem illa suasisset quod ipse haberet in animo: quippe qui, ut ego opinor, non remansisset, si vel cuncti atque cunctæ id ei suasissent, adeo perterritus erat. Artemisiam igitur laudatam dimisit, ducentem secum liberos regios Ephesum. nam aliquot eum filii
nothi comitabantur. Cum quibus ad eo- 104
rum custodiam misit Hermotimum, genere quidem Pedasensem, sed apud regem inter eunuchos nulli secundum. Incolunt autem Pedasenses super Halicarnassum; apud quos hoc rei fertur contingere, ut quoties accolis omnibus qui circa eam urbem habitant aliquid adversi intra annum est eventurum, tunc Minervæ antistiti, quæ illic est, grandis barba nascatur: quæ res bis apud eos jam
accidit. Ex his Pedasensibus Hermoti- 105
mus erat, cui maxima ex omnibus quos quidem ipsi novimus, ultio contigit acceptæ injuriæ. Siquidem eum captum ab hostibus ac venalem mercatus est Panionius, vir Chius, ex hoc impurissimo quæstu vitam sectans. nam quos pueros forma præditos coëmerat, eos castrabat; ductosque aut Sardes aut Ephesum, magna pecunia venundabat. Apud barbaros enim pretiosiores eunuchi sunt quam qui non sunt castrati, universæ fidei gratia. Ceterum ut alios permultos, ita hunc quoque Panionius execuit, ut qui ex hac re vitam toleraret. Sed non omnia infelix Hermotimus, è Sardibus ad regem cum aliis muneribus deductus est, progressuque temporis ex omnibus eunuchis maximo in honore a-
pud regem Xerxem est habitus. Quum 106
autem rex adversus Athenas moveret è Sardibus, per id tempus Hermotimus cujusdam negocii gratia descendit in agrum

a συμβουλῇ. b συνείποντο. c φέρεται.

grum Mysium, qui à Chiis incolitur, sed Atarneus vocitatur: ibi inventum Panionium atque agnitum alloquutus est & multis & comibus verbis, primum recensens ei quot per illum esset assequutus bona, deinde pollicens quam gratiam illius meriti foret relaturus, si homo cum suis domesticis illuc commigrasset. Ea oratione libenter audita Panionius contulit se illuc cum uxore & liberis. Quem posteaquam cum omni familia adeptus est Hermotimus, his verbis affatus est, O omnium post homines natos ex nefandissima negociatione quæstum faciens; quid aut ipse ego, aut meorum quispiam majorum vel tibi vel tuorum cuipiam mali fecit, quod me ex viro feceris nihil esse? & putabas fore ut quæ tunc machinabaris laterent deos? qui justa lege utentes, te infandorum opificem tradiderunt in manus meas, ut de pœna à me tibi irroganda queri non possis. Hæc ubi exprobravit homini, filiis in conspectum adductis, coactus fuit Panionius genitalia filiorum suorum qui quatuor erant, abcidere: & coactus illa fecit, & postquam fecisset, filii adacti virilia ejus abciderunt. Ita ultio ac Hermotimus persequu-
107 tus est Panionium. Xerxes autem filiorum Ephesum deducendorum negocio Artemisiæ demandato, accitum Mardonium jussit è copiis quos liberet eligere, ut consentanea verbis facta exequi experiretur. Hactenus eo die est actum. Noctu autem regis jussu duces è Phalero naves retro Hellespontum versus abduxerunt, pro se quisque accelerantes, ad custodiendas regi rates quibus transiret. Ita navigantes barbari quum Zosteri appropinquarent, minuta quædam continentis illius prominentia promontoria suspicati navigia esse, perdiu illinc aufugerunt: tandem deinde edocti non navigia esse, sed promontoria, in agmen
108 sese receperunt. Ut autem dies illuxit, Græci cernentes ibidem pedestres copias hostium perstare, rati classem quoque circa Phalerum esse, ac pugnam navalem commissum iri, se ad resistendum apparabant. Sed cognito illam vela fecisse, confestim insequi censebant: itaque eam insequuti Andro tenus, cernere quum nequissent, ad Andrum profecti consultabant. Quibus Themistocles suadebat, ut per insulas navigatione instituta, classem hostium insequentes, recta ad Helles-

τὴν Μυσίην, (τὴν Χῖοι μὲν νέμονται, Ἀταρνεὺς δὲ καλέεται) εὑρίσκει τὸν Πανιώνιον ἐνθαῦτα. ἐπιγνοὺς δέ, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν πολλοὺς καὶ φιλίους λόγους· πρῶτα μέν οἱ καταλέγων ὅσα αὐτὸς δι' ἐκεῖνον ἔχοι ἀγαθά· δεύτερα δέ οἱ ὑπισχνεύμενος ἀντὶ τούτων ὅσά μιν ἀγαθὰ ποιήσειν, ἢν κομίσας τοὺς οἰκέτας[a] οἰκέῃ ἐκείνῃ· ὥστε ὑποδεξάμενον ἄσμενον τοὺς λόγους τὸν Πανιώνιον, κομίσαι τὰ τέκνα καὶ τὴν γυναῖκα. ὡς δὲ ἄρα πανοικίῃ μιν περιέλαβε, ἔλεγε ὁ Ἑρμότιμος τάδε, „Ὦ πάντων ἀνδρῶν ἤδη μάλιστα ἀπ' ἔργων „ἀνοσιωτάτων τὸν βίον κτησάμενε, τί σε ἐγὼ κα„κὸν ἢ αὐτὸς, ἢ τῶν ἐμῶν τίς σε προγόνων ἐργά„σατο, ἢ σέ, ἢ τῶν σῶν τινα, ὅτι με ἀντ' ἀνδρὸς „ἐποίησας τὸ μηδὲν εἶναι; ἐδόκεές τε θεοὺς λήσειν „οἷα ἐμηχανῶ τότε· οἵ σε ποιήσαντα ἀνόσια, νό„μῳ δικαίῳ χρεώμενοι, ὑπήγαγον ἐς χεῖρας „τὰς ἐμάς, ὥστε σε μὴ μέμψασθαι τὴν ἀπ' ἐ„μέο τοι ἐσομένην δίκην. ὡς δέ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε, ἀχθέντων τῶν παίδων ἐς ὄψιν, ἠναγκάζετο ὁ Πανιώνιος τῶν ἑωυτοῦ παίδων τεσσέρων ἐόντων τὰ αἰδοῖα ἀποτάμνειν. ἀναγκαζόμενος δέ, ἐποίεε ταῦτα· αὐτοῦ τε, ὡς ταῦτα ἐργάσατο, οἱ παῖδες ἀναγκαζόμενοι ἀπέταμνον. Πανιώνιον μέν νυν οὕτω περιῆλθε ἥ τε τίσις καὶ ὁ Ἑρμότιμος. Ξέρξης δέ, ὡς τοὺς παῖδας Ἀρτεμισίῃ ἐπέτρεψε ἀπάγειν ἐς Ἔφεσον, καλέσας Μαρδόνιον, ἐκέλευσέ μιν τῆς στρατιῆς διαλέγειν τοὺς ἂν βούληται, καὶ ποιέειν τοῖσι λόγοισι τὰ ἔργα πειρώμενον ὅμοια. ταύτην μὲν τὴν ἡμέρην ἐς τοσοῦτον ἐγίνετο· τῆς δὲ νυκτὸς, κελεύσαντος βασιλῆος, τὰς νῆας οἱ στρατηγοὶ ἐκ τοῦ Φαλήρου ἀπῆγον ὀπίσω ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ὡς ταχέως εἶχε ἕκαστος, διαφυλαξούσας τὰς σχεδίας πορευθῆναι βασιλεῖ[b]. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ ἦσαν Ζωστῆρος πλώοντες οἱ βάρβαροι, ἀνατείνουσι γὰρ ἄκραι λεπταὶ τῆς ἠπείρου ταύτης, ἔδοξάν τε νῆας εἶναι, καὶ ἔφευγον ἐπὶ πολλόν. χρόνῳ δὲ μαθόντες ὅτι οὐ νῆες εἶεν, ἀλλ' ἄκραι, συλλεχθέντες, ἐκομίζοντο. Ὡς δὲ ἡμέρη ἐγίνετο, ὁρέοντες οἱ Ἕλληνες κατὰ χώρην μένοντα τὸν στρατὸν τὸν πεζόν, ἤλπιζον καὶ τὰς νῆας εἶναι περὶ Φάληρον· ἐδόκεόν τε ναυμαχήσειν σφέας, παραρτέοντό τε ὡς ἀλεξησόμενοι. ἐπεὶ δὲ ἐπύθοντο τὰς νῆας οἰχωκυίας, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐδόκεε ἐπιδιώκειν. τὸν μέν νυν ναυτικὸν τὸν Ξέρξεω στρατὸν οὐκ ἐπεῖδον διώξαντες μέχρι Ἄνδρου. ἐς δὲ τὴν Ἄνδρον ἀπικόμενοι, ἐβουλεύοντο. Θεμιστοκλέης μέν νυν γνώμην ἀπεδείκνυτο, διὰ νήσων τραπομένους, καὶ ἐπιδιώξαντας τὰς νῆας, πλώειν ἰθέως ἐπὶ τὸν Ἑλλήσπον-

a παῖδας. b βασιλῆα.

λήσποντον, λύσοντας τὰς γεφύρας· Εὐρυβιάδης δὲ τὴν ἐναντίην ταύτῃ γνώμην ἐτίθετο, λέγων ὡς εἰ λύσουσι τὰς σχεδίας, τοῦτ' ἂν μέγιστον πάντων σφεῖς κακῶν τὴν Ἑλλάδα ἐργάσαιντο. εἰ γὰρ ἀναγκασθείη ἀπολαμφθεὶς ὁ Πέρσης μένειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, πειρῷτ' ἂν ἡσυχίην μὴ ἄγειν· ὡς ἄγοντι μέν οἱ ἡσυχίην οὔτε τι προχωρέειν οἷόν τε ἔσται τῶν πρηγμάτων, οὔτε τις κομιδὴ τὸ ὀπίσω φανήσεται, λιμῷ τέ οἱ ἡ στρατιὴ διαφθαρέεται [a]· ἐπιχειρέοντι δὲ αὐτῷ, καὶ ἔργου ἐχομένῳ, πάντα τὰ κατὰ τὴν Εὐρώπην οἷά τε ἔσται προσχωρῆσαι κατὰ πόλιάς τε καὶ κατὰ ἔθνεα, ἤτοι ἁλισκομένων γε, ἢ πρὸ τούτου ὁμολογεόντων· τροφήν τε ἕξειν σφέας τὸν ἐπέτειον αἰεὶ τὸν Ἑλλήνων καρπόν. ἀλλὰ δοκέειν γὰρ νικηθέντα τῇ ναυμαχίῃ, οὐ μενέειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τὸν Πέρσεα. ἐατέον ὦν εἶναι φεύγειν ἐς ὃ ἔλθοι [b] φεύγων ἐς τὴν ἑωϋτοῦ· τὸ ἐνθεῦτεν δὲ περὶ τῆς ἐκείνου ποιέεσθαι ἤδη τὸν ἀγῶνα ἐκέλευε. ταύτης δὲ εἴχοντο τῆς γνώμης καὶ Πελοποννησίων τῶν ἄλλων οἱ στρατηγοί. Ὡς δὲ ἔμαθε ὅτι οὐ πείσει τούς γε πολλοὺς πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Θεμιστοκλέης, μεταβαλὼν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, (οὗτοι γὰρ μάλιστα ἐκπεφευγότων περιημέκτεον· ὡρμέατό τε ἐς τὸν Ἑλλήσποντον πλώειν, καὶ ἐπὶ σφέων αὐτέων βαλλόμενοι, εἰ οἱ ἄλλοι μὴ βουλοίατο) ἔλεγέ σφι τάδε, Καὶ αὐ-
,, τὸς ἤδη πολλοῖσι παρεγενόμην, καὶ πολλῷ πλέω
,, ἀκήκοα τοιάδε γενέσθαι· ἄνδρας ἐς ἀναγκαίην
,, ἀπειληθέντας, νενικημένους ἀναμάχεσθαί τε καὶ
,, ἀναλαμβάνειν τὴν προτέρην κακότητα· ἡμεῖς
,, δὲ, εὕρημα γὰρ εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς
,, καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων
,, ἀνωσάμενοι, μὴ διώκωμεν ἄνδρας φεύγον-
,, τας. τάδε γὰρ οὐκ ἡμεῖς κατεργασάμεθα, ἀλ-
,, λὰ θεοί τε καὶ ἥρωες, οἳ ἐφθόνησαν ἄνδρα ἕ-
,, να τῆς τε Ἀσίης καὶ τῆς Εὐρώπης βασιλεῦσαι,
,, ἐόντα ἀνόσιόν τε καὶ ἀτάσθαλον· ὃς τὰ ἱρὰ
,, καὶ τὰ ἴδια ἐν ὁμοίῳ ἐποιέετο, ἐμπιπρεάς τε [c]
,, καὶ καταβάλλων τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα· ὃς
,, καὶ τὴν θάλασσαν ἀπεμαστίγωσε, πέδας τε
,, κατῆκε. ἀλλ' εὖ γὰρ ἔχει ἐς τὸ παρεὸν ἡμῖν·
,, νῦν μὲν ἐν τῇ Ἑλλάδι καταμείναντες, ἡ-
,, μέων τε αὐτέων ἐπιμεληθῶμεν καὶ τῶν οἰ-
,, κετέων. καί τις οἰκίην τε ἀναπλασάσθω,
,, καὶ σπόρου ἀνακῶς ἐχέτω, παντελέως [d]
,, ἀπελάσας τὸν βάρβαρον· ἅμα δὲ τῷ ἔα-
,, ρι καταπλέωμεν ἐπὶ Ἑλλησπόντου καὶ Ἰωνίης.
τοῦ-

Porro quid agendum eſſet, deliberantibus Græcis quum Themiſtocles ſuaſiſſet per inſulas Helleſpontum petere, obſtitit Eurybiades, & alter permiſit domum redire, etiam ſuadens Athenienſibus.

leſpontum navigarent, ſoluturi pontes. Huic contrariam EUrybiades opponebat ſententiam, quod diceret fore ut ſi diſſolverent pontes, maxima ob id calamitate afficerent Græciam. Perſa enim, ſi deprehenſus manere in Europa cogeretur, tentaturus eſt quietem non agere; quod ſibi otium quidem agenti nec ulla res poſſet procedere, nec ullus retro oſtenderetur receptus, & exercitus ſuus fame conficeretur: aggredienti vero & rebus gerendis operam danti omnia poſſent per Europam ſuccedere, tum in urbibus, tum in nationibus quæ vel caperentur, vel antea ſeſe dederent: quinetiam rem frumentariam habituros ex annuis ſemper fructibus Græcorum. Nunc autem videri, Perſam utpote victum navali prœlio, non perſtare in Europa: ideoque permitti oportere, ut fugiat, dum in terram ſuam fugiendo perveniret. de qua terra tunc certamen fieri jubebat. Huic ſententiæ aliorum Peloponnenſium duces aſſenſere. At The- 109
miſtocles, poſtquam animadvertit ſe non poſſe pleriſque perſuadere ut ad Helleſpontum navigarent, adiit Athenienſes, qui præcipue indignabantur hoſtem effugere, animatique erant ad navigandum in Helleſpontum, etiam per ſe ipſos, ſi ceteri recuſaſſent: eoſque ita eſt alloquutus, Et ipſe multis jam hujuſmodi caſibus interfui, & de multo pluribus audivi talia contigiſſe, viros ad neceſſitatem redactos etſi victos prœlium inſtauraſſe, & ſuperiorem inertiam emendaſſe: itaque nos, quoniam hoc lucro potiti ſumus, ut & noſipſos & Græciam tueremur, repulſa tanta hominum nube, non inſequamur viros fugientes. Neque enim nos iſta effecimus, ſed dii pariter & heroës, qui inviderunt unum virum eſſe & Aſiæ regem & Europæ, qui ſit impiiſſimus atque ſceleſtus: qui ſacra eodem loco atque profana habens, utraque incendit, deorumque ſimulacra ſubvertit; qui & mare cecîdit flagellis, & compedes in illud dejecit. Sed bene nobiſcum in præſens tempus agitur. ideoque nunc quidem ut & noſtri ipſorum & noſtrorum domeſticorum curam geramus, & ut ſpatium quis ad reficiendas ædes, faciendamque ſementem habeat, in Græcia maneamus, barbaro prorſus ejecto: quum autem ver appetet, tunc in Helleſpontum & Ioniam na-

a διαφθερέεται. b ἔλθῃ. c MS. habet ἐμπιπρείς τε. d παντελῶς.

Themistocles, assensu sociorum potitus, instigato Xerxi ad fugam salvis pontibus Hellesponti se commendat. Andrios constantes terret Themistocles frustra.

navigemus. Hæc dicebat Themistocles, animo sibi apud Persam comparandi receptum, ut siquid apud Athenienses accideret adversi sibi, haberet quo se con-

110 verteret; prout & contigit. Hæc dicenti Themistocli Athenienses, quum tamen ab eo deciperentur, assensi sunt. nam quia & antea sapiens esse visus, vere prudens ac bene consulens compertus fuit, prorsus ei ad assentiendum prompti erant. Ille, ubi Athenienses ipsius sententiam probavere, misit è vestigio viros cum navigio ad exponenda regi mandata, jussos tacere, etsi in omne tormentum devenirent; quorum etiam rursus erat Sicinnus contubernalis. Hi posteaquam ad Atticam pervenere, ceteris apud navigium remanentibus, Sicinnus ad regem ascendit, atque ita eum alloquutus est, Themistocles Neoclis filius, dux quidem Atheniensium, sed inter omnes socios vir optimus ac sapientissimus, misit me tibi denunciatum, tibi præstandi officii ergo se retinuisse Græcos, classem tuam insequi volentes, pontesque qui sunt in Hellesponto solvere: etiam nunc multa cum tranquillitate te illuc recipias. Hac re nunciata, isti denuo ab-

111 iere. At Græci, posteaquam decreverunt neque persequi ulterius barbarorum classem, neque navigare in Hellespontum ad solvendum trajectum, Andrum obsederunt, animo illam delendi. nam primi ex insulanis Andrii pecunias poscenti Themistocli denegaverant, eique alleganti Athenienses illuc ire duobus magnis numinibus fretos, Suadela & Necessitate, & ita sibi dandas utique esse pecunias, responderant ad hæc, Athenas merito magnas esse atque felices, & diis bonis bene vigere. quoniam Andrii ad maximam soli tenuitatem redacti essent & ipsorum insulam totidem damnosa numina nunquam derelinquere, sed semper incolere, Inopiam & Impossibilitatem: quibus diis potientes Andrios pecuniam non daturos; nunquam enim sua imbecillitate validiorem fore Atheniensium potentiam. Hæc illi quum respondissent, nec pecuniam dedissent, ob-

112 sidebantur. Themistocles vero, neque enim ab acquirendo cessabat, ad ceteras insulas minacia verba mittens, pecuniam flagitabat, eisdem nunciis eisdemque verbis utens quibus ad Andrios fuerat usus: nisi pecuniam darent quam posce-

ταῦτα ἔλεγε, ἀποθήκην [a] μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσεα, ἵνα ἢν ἄρα τι μιν καταλαμβάνῃ πρὸς Ἀθηναίων πάθος, ἔχῃ ἀποστροφήν. τάπερ ὦν καὶ ἐγένετο. Θεμιστοκλέης ταῦτα μὲν λέγων, διέβαλλε, Ἀθηναῖοι δὲ ἐπείθοντο· ἐπειδὴ γὰρ καὶ πρότερον δεδογμένος εἶναι σοφὸς, ἐφάνη ἐὼν ἀληθέως σοφός τε καὶ εὔβουλος, πάντως ἑτοῖμοι ἦσαν λέγοντι πείθεσθαι. ὡς δὲ οὗτοι οἱ ἀνεγνωσμένοι ἦσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ὁ Θεμιστοκλέης ἄνδρας ἀπέπεμπε ἔχοντας πλοῖον, τοῖσι ἐπίστευε σιγᾶν, ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικνεομένοισι [b], τὰ αὐτὸς ἐνετείλατο βασιλέϊ φράσαι· τῶν καὶ Σίκιννος ὁ οἰκέτης αὖτις ἐγένετο. οἱ ἐπειδὴ ἀπίκοντο πρὸς τὴν Ἀττικὴν, οἱ μὲν κατέμενον ἐπὶ τῷ πλοίῳ, Σίκιννος δὲ ἀναβὰς παρὰ Ξέρξεα, ἔλεγε τάδε, Ἔπεμψέ ,, με Θεμιστοκλέης ὁ Νεοκλέος, στρατηγὸς μὲν ,, Ἀθηναίων, ἀνὴρ δὲ τῶν συμμάχων πάντων ,, ἄριστος καὶ σοφώτατος, φράσοντά τοι ὅτι ,, Θεμιστοκλέης ὁ Ἀθηναῖος, σοὶ βουλόμενος ,, ὑπουργέειν, ἔσχε τοὺς Ἕλληνας, τὰς νῆας ,, βουλομένους διώκειν, καὶ τὰς ἐν Ἑλλησπόν- ,, τῳ γεφύρας λύειν. καὶ νῦν κατ' ἡσυχίην ,, πολλὴν κομίζεο. οἱ μὲν, ταῦτα σημήναντες, ἀπέπλεον ὀπίσω. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τέ σφι ἀπέδοξε μήτ' ἐπιδιώκειν ἔτι προσωτέρω τῶν βαρβάρων τὰς νῆας, μήτε πλώειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον λύσοντας τὸν πόρον, τὴν Ἄνδρον περιεκατέατο, ἐξελεῖν ἐθέλοντες. πρῶτοι γὰρ Ἄνδριοι νησιωτέων, χρήματα αἰτηθέντες πρὸς Θεμιστοκλέος, οὐκ ἔδοσαν· ἀλλὰ προϊσχομένου Θεμιστοκλέος λόγον τόνδε, ὡς ἥκοιεν Ἀθηναῖοι περὶ ἑωυτοὺς ἔχοντες δύο θεοὺς μεγάλους, Πειθώ τε καὶ Ἀναγκαίην, οὕτω τέ σφι κάρτα δοτέα εἶναι χρήματα· ὑπεκρίναντο πρὸς ταῦτα, λέγοντες ὡς κατὰ λόγον ἦσαν ἄρα αἱ Ἀθῆναι μεγάλαι τε καὶ εὐδαίμονες, καὶ θεῶν χρηστῶν ἥκοιεν εὖ. ἐπεὶ Ἀνδρίους γε εἶναι γεωπείνας ἐς τὰ μέγιστα [c] ἀνήκοντας, καὶ θεοὺς δύο ἀχρήστους οὐκ ἐκλείπειν σφέων τὴν νῆσον, ἀλλ' αἰεὶ φιλοχωρέειν, Πενίην τε καὶ Ἀμηχανίην· καὶ τούτων τῶν θεῶν ἐπηβόλους ἐόντας Ἀνδρίους, οὐ δώσειν χρήματα. οὐδέκοτε γὰρ τῆς ἑωυτῶν ἀδυναμίης τὴν Ἀθηναίων δύναμιν εἶναι κρέσσω. οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ὑποκρινάμενοι, καὶ οὐ δόντες χρήματα, ἐπολιορκέοντο. Θεμιστοκλέης δὲ, οὐ γὰρ ἐπαύετο πλεονεκτέων, ἐσπέμπων ἐς τὰς ἄλλας νήσους ἀπειλητηρίους λόγους, αἴτεε χρήματα διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων, χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο· λέγων ὡς εἰ μὴ δώσουσι τὸ αἰτεόμενον,

a ὑποθήκην. b ἀπικομένοισι. c ἐς τὰ μάλιστα.

τεόμενον, ἐπάξει τὴν στρατιὴν τῶν Ἑλλήνων, καὶ πολιορκέων ἐξαιρήσει. λέγων ταῦτα, συνέλεγε χρήματα μεγάλα παρὰ Καρυστίων τε καὶ Παρίων· οἳ πυνθανόμενοι τήν τε Ἄνδρον ὡς πολιορκέοιτο, διότι ἐμήδισε, καὶ Θεμιστοκλῆα, ὡς εἴη ἐν αἴνῃ μεγίστῃ τῶν στρατηγῶν, δείσαντες ταῦτα, ἔπεμπον χρήματα. εἰ δὲ δή τινες καὶ ἄλλοι ἔδοσαν νησιωτέων, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· δοκέω δέ τινας καὶ ἄλλους δοῦναι, καὶ οὐ τούτους μούνους. καίτοι Καρυστίοισι οὐδὲν, τούτου εἵνεκα, τοῦ κακοῦ ὑπερβολὴ ἐγένετο· Πάριοι δὲ Θεμιστοκλῆα χρήμασι ἱλασάμενοι, ἔφυγον [a] τὸ στράτευμα. Θεμιστοκλέης μέν νυν ἐξ Ἄνδρου ὁρμεώμενος, χρήματα παρὰ νησιωτέων ἐκτέατο [b], λάθρῃ τῶν ἄλλων στρατηγῶν. Οἱ δ' ἀμφὶ Ξέρξεα, ἐπισχόντες ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ναυμαχίην ἐξήλαυνον ἐς Βοιωτοὺς τὴν αὐτὴν ὁδόν. ἔδοξε γὰρ Μαρδονίῳ, ἅμα μὲν προπέμψαι βασιλῆα, ἅμα δὲ ἀνωρίη [c] εἶναι τοῦ ἔτεος πολεμέειν· χειμερίσαι δὲ ἄμεινον εἶναι ἐν Θεσσαλίῃ, καὶ ἔπειτα ἅμα τῷ ἔαρι πειρᾶσθαι τῆς Πελοποννήσου. ὡς δὲ ἀπίκατο [d] ἐς τὴν Θεσσαλίην, ἐνθαῦτα Μαρδόνιος ἐξελέγετο πρώτους μὲν Πέρσας πάντας τοὺς ἀθανάτους καλεομένους, πλὴν Ὑδάρνεος τοῦ στρατηγοῦ. οὗτος γὰρ οὐκ ἔφη λείψεσθαι βασιλῆος· μετὰ δὲ, τῶν ἄλλων Περσέων τοὺς θωρηκοφόρους, καὶ τὴν ἵππον τὴν χιλίην· καὶ Μήδους τε καὶ Σάκας, καὶ Βακτρίους, καὶ Ἰνδοὺς, καὶ τὸν πεζὸν, καὶ τὴν ἄλλην ἵππον. ταῦτα μὲν ἔθνεα ὅλα εἵλετο· ἐκ δὲ τῶν συμμάχων [e] ἐξελέγετο κατ' ὀλίγους, τοῖσι εἴδεά τε ὑπῆρχε διαλέγων, καὶ εἴ τεοισί τι χρηστὸν συνῄδεε πεποιημένον. ἐν δὲ, πλεῖστον ἔθνος Πέρσας αἱρέετο, ἄνδρας στρεπτοφόρους τε καὶ ψελιοφόρους· ἐπὶ δὲ, Μήδους. οὗτοι δὲ πλῆθος μὲν οὐκ ἐλάσσονες ἦσαν τῶν Περσέων, ῥώμῃ δὲ ἥσσονες. ὥστε σύμπαντας, τριήκοντα μυριάδας γενέσθαι σὺν ἱππεῦσι. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ ἐν τῷ Μαρδόνιός τε τὴν στρατιὴν διέκρινε, καὶ Ξέρξης ἦν περὶ Θεσσαλίην, χρηστήριον ἐληλύθεε ἐκ Δελφῶν Λακεδαιμονίοισι, Ξέρξεα αἰτέειν δίκας τοῦ Λεωνίδεω φόνου, καὶ τὸ διδόμενον ἐξ ἐκείνου δέκεσθαι. πέμπουσι δὴ κήρυκα τὴν ταχίστην Σπαρτιῆται· ὃς ἐπειδὴ κατέλαβε ἐοῦσαν ἔτι πᾶσαν τὴν στρατιὴν ἐν Θεσσαλίῃ, ἐλθὼν ἐς ὄψιν τὴν Ξέρξεω, ἔλεγε τάδε· „Ὦ βασιλεῦ Μήδων, Λακεδαιμόνιοί τε σε καὶ Ἡρακλεῖδαι οἱ ἀπὸ Σπάρτης αἰτέουσι φόνου δίκας, ὅτι σφέων τὸν βασιλῆα ἀπέκτεινας ῥυόμενον τὴν Ἑλλάδα.

a διέφυγον. b ἠέετο. c ἀνωρίην. d ἀπίκοντο. e τῶν ἄλλων συμμάχων.

Ex aliis insulis pecunias nactus clam reliquis ducibus. Exercitus cum Xerxe redit in Bœotiam, ut hiemet in Thessalia, unde ccc millia eligit Mardonius, inferias Leonidæ.

scerentur, exercitum se Græcorum illuc adducturum, & obsidendo deleturum. Hæc dicendo, ingentem pecuniæ vim coëgit à Carystiis atque à Pariis: qui audito tum Andrum obsideri, quod cum Medis sensisset, tum Themistoclem maximo in honore inter duces esse, hoc metu pecuniam misere. Aliarum autem insularum aliqua pecuniam dederit necne, affirmare nequeo: reor tamen alias quoque quasdam dedisse, non has solas. Quanquam Carystiis ne hac quidem re contigit effugere cladem, ut Pariis, qui Themistocle pecunia delenito, expeditionem devitarunt. Ita Themistocles ex Andro exortus, clam ceteris ducibus exegit pecunias ab insulanis. At copiæ 113
Xerxis illic aliquot post pugnam dies immoratæ, moverunt in Bœotos eadem qua venerant via. Quippe Mardonio visum est simul regem prosequi, & simul intempestivum anni tempus esse ad belligerandum; atque etiam in Thessalia satius esse hybernare, & deinde ineunte vere tentare Peloponnesum. Itaque ubi in Thessaliam perventum est, ibi Mardonius ante omnia Persas universos, qui immortales vocantur, elegit, excepto eorum duce Hydarne, qui negavit se rege esse cariturum. Item ex aliis Persis thoracatos, & millenarium equitatum: ad hæc Medorum, Sacarum, Bactrianorum, Indorum & peditatum & equitatum reliquum. Has nationes sibi totas desumpsit: ex sociis autem elegit discernens quibus aut species aderant, aut à quibus aliquod egregium facinus peractum cognoverat. Sed plurimos ex una gente Persarum delegit torquatos & armillatos; secundo loco Medos, qui non numero Persis inferiores erant, sed robore: ita ut universi, trecenta millia una cum equitibus essent. Hoc interim tempore quo 114
Mardonius habebat delectum copiarum, & Xerxes circa Thessaliam agebat, oraculum è Delphis ad Lacedæmonios venit, ut Xerxem pœnas necis Leonidæ poscerent, & quod daretur ab eo acciperent. Mittunt igitur quam citissime Spartiatæ caduceatorem. Is adhuc in Thessalia nactus integrum exercitum, ubi in conspectum Xerxis venit, ita verba fecit; Rex Medorum, Lacedæmonii te & Heraclidæ ab Sparta pœnas cædis poscunt, quod regem ipsorum interemisti, dum Græciam protegit.

git Ad ea Xerxes cachinnos tollit: ac diu reſponſo non reddito, Hic, inquit, (monſtrato Mardonio, ut ille ei aſſiſtebat) pœnas tales dabit quales illos decet. Caduceator hoc reſponſo accepto diſceſ-
115 ſit. Xerxes Mardonio in Theſſalia relicto, ipſe ad Helleſpontum ire maturabat: intraque quinque & quadraginta dies ad trajectus locum pervenit, nullam, ut ita dicam, partem copiarum ducens: quocunque autem veniebant, & ad quoſcunque homines, eorum direptis fructibus veſcebantur: ubi autem nihil fructuum reperiebant, ipſa herba, ut è ſolo germinabat; & arborum delibratis corticibus, & ſtrictis frondibus utebantur tam agreſtium quam manſuetarum, nihil omnino relinquentes. hoc autem præ fame facere cogebantur. Quos deinde peſtilentia excipiens ac dyſenteria, vel alvi tormina, inter viam extinguebat. Eorum etiam nonnullos Xerxes ægrotos reliquit, injungens civitatibus, ut in quamque veniebat, uti illos curarent & paſcerent: quoſdam etiam in Theſſalia, & aliquot in Siri Pæoniæ, & in Macedonia; ubi ſacrum Jovis currum, quem in Græciam tendens reliquerat, reverſus non offendit. Eum Pæones Thracibus quum dediſſent, tamen repoſcenti Xerxi dixere, equas paſcentes fuiſſe abactas à Thracibus ſuperioribus, qui Stry-
116 monis circa fontes incolerent. Quo in loco rex Biſaltarum ac terræ Creſtonicæ, Thrax, facinus ſupernaturam fecit. hic & ſe volentem negavit Xerxi ſerviturum, eoque in ſuperiora ad montem Rhodopen abiit: & filiis interdixit adverſus Græciam militare. Illi patre contemptui habito, ſive alioqui belli libidine inſpiciundi, militavere cum Perſa. qui poſtquam incolumes reverterunt omnes (erant autem ſex) ob eam culpam oculos pater effodit. Et iſti quidem hanc mercedem accepe-
117 runt. Perſæ autem, ubi ex Thracia ad trajectum pervenere, urgentes Helleſpontum navibus trajecere ad Abydum. non enim intentas adhuc rates invenere, ſed tempeſtate diſſolutas. Ibi copioſiorem quam in itinere commeatum adepti, nullo cum modo ſeſe reficientes, ac mutatis aquis, permulti interibant de exercitu qui ſupererat: ceteri cum
118 Xerxe Sardes pervenere. Narratur autem & alia hæc res, Xerxem, poſteaquam Athenis profectus venit ad Eïonem

ὁ δὲ, γελάσας τε καὶ κατασχὼν πολλὸν χρόνον, ὥς οἱ ἐτύγχανε παρεστεὼς Μαρδόνιος, δεικνὺς ἐς „τοῦτον, εἶπε, Τοιγάρ σφι Μαρδόνιος ὅδε δί„κας δώσει τοιαύτας οἵας ἐκείνοισι πρέπει. ὁ μὲν δὴ, δεξάμενος τὸ ῥηθὲν, ἀπαλλάσσετο. Ξέρξης δὲ Μαρδόνιον ἐν Θεσσαλίῃ καταλιπὼν, αὐτὸς ἐπορεύετο κατὰ τάχος ἐς τὸν Ἑλλήσποντον· καὶ ἀπικνέεται ἐς τὸν πόρον τῆς διαβάσιος, ἐν πέντε καὶ τεσσεράκοντα ἡμέρῃσι, ἀπάγων τῆς στρατιῆς οὐδὲν μέρος, ὡς εἰπεῖν. ὅκου δὲ πορευόμενοι γινοίατο, καὶ κατ' οὕστινας ἀνθρώπους, τὸν τούτων καρπὸν ἁρπάζοντες ἐσιτέοντο· εἰ δὲ καρπὸν μηδένα εὕροιεν, οἱ δὲ τὴν ποίην τὴν ἐκ τῆς γῆς ἀναφυομένην, καὶ τῶν δενδρέων τὸν φλοιὸν περιλέποντες, καὶ τὰ φύλλα καταδρέποντες κατήσθιον, ὁμοίως τῶν τε ἡμέρων καὶ τῶν ἀγρίων· καὶ ἔλιπον οὐδέν. ταῦτα δ' ἐποίευν ὑπὸ λιμοῦ. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν [a] στρατὸν καὶ δυσεντερίη κατ' ὁδὸν ἔφθειρε. τοὺς δὲ καὶ νοσέοντας αὐτῶν κατέλιπε, ἐπιτάσσων τῇσι πόλισι, ἵνα ἑκάστοτε γίνοιτο [b] ἐλαύνων, μελεδαίνειν τε καὶ τρέφειν· ἐν Θεσσαλίῃ τέ τινας, καὶ ἐν Σίρι τῆς Παιονίης, καὶ ἐν Μακεδονίῃ. ἔνθα καὶ τὸ ἱρὸν ἅρμα καταλιπὼν τοῦ Διὸς, ὅτε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἤλαυνε ἀπιὼν, οὐκ ἀπέλαβε· ἀλλὰ δόντες οἱ Παίονες τοῖσι Θρήιξι, ἀπαιτέοντος Ξέρξεω, ἔφασαν νεμομένας ἁρπαχθῆναι ὑπὸ τῶν ἄνω Θρηίκων τῶν περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Στρυμόνος οἰκεομένων. Ἔνθα καὶ ὁ τῶν Βισαλτέων βασιλεὺς γῆς τε τῆς Κρηστωνικῆς, Θρῆιξ, ἔργον ὑπερφυὲς ἐργάσατο· ὃς οὔτε αὐτὸς ἔφη τῷ Ξέρξῃ ἑκὼν εἶναι δουλεύσειν, ἀλλ' οἴχετο ἄνω ἐς τὸ οὖρος τὴν Ῥοδόπην, τοῖσί τε παισὶ ἀπηγόρευε μὴ στρατεύεσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. οἱ δὲ, ἀλογήσαντες, ἢ ἄλλως σφι θυμὸς ἐγένετο θεήσασθαι τὸν πόλεμον, ἐστρατεύοντο ἅμα τῷ Πέρσῃ. ἐπεὶ δὲ ἀνεχώρησαν ἀσινέες πάντες, ἓξ ἐόντες, ἐξώρυξε αὐτέων ὁ πατὴρ τοὺς ὀφθαλμοὺς, διὰ τὴν αἰτίην ταύτην. καὶ οὗτοι μὲν τοῦτον τὸν μισθὸν ἔλαβον. Οἱ δὲ Πέρσαι ὡς ἐκ τῆς Θρηίκης πορευόμενοι ἀπίκοντο ἐπὶ τὸν πόρον, ἐπειγόμενοι, τὸν Ἑλλήσποντον τῇσι νηυσὶ διέβησαν ἐς Ἄβυδον. τὰς γὰρ σχεδίας οὐκ εὗρον ἔτι ἐντεταμένας, ἀλλ' ὑπὸ χειμῶνος διαλελυμένας. ἐνθαῦτα δὴ κατεχόμενοι, σιτία πλέω ἢ κατ' ὁδὸν ἐλάγχανον· οὐδένα τε κόσμον ἐμπιπλάμενοι, καὶ ὕδατα μεταβάλλοντες, ἀπέθνησκον τοῦ στρατοῦ τοῦ περιεόντος πολλοί. οἱ δὲ λοιποὶ ἅμα Ξέρξῃ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος ὅδε λεγόμενος λόγος, ὡς, ἐπειδὴ Ξέρξης ἀπελαύνων ἐξ Ἀθηναίων, ἀπίκετο ἐπ' Ἠιόνα

a λοιμὸς τότε τ. b γίνηται.

Alia discessus illius narratio, sed haud probabilis.
Abdera ubi sita.

να τὴν ἐπὶ Στρυμόνι, ἐνθεῦτεν οὐκέτι ὁδοιπορίῃσι διεχρῆτο[a], ἀλλὰ τὴν μὲν στρατιὴν Ὑδάρνεϊ ἐπιτρέπει ἀπάγειν ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, αὐτὸς δὲ ἐπὶ νηὸς Φοινίσσης ἐπιβὰς, ἐκομίζετο ἐς τὴν Ἀσίην. πλέοντα δέ μιν ἄνεμον Στρυμονίην ὑπολαβεῖν μέγαν καὶ κυματίην· καὶ δὴ, μᾶλλον γάρ τι χειμαίνεσθαι γεμούσης τῆς νηὸς, ὥστε ἐπὶ τοῦ καταστρώματος ἐπεόντων συχνῶν Περσέων τῶν σὺν Ξέρξῃ κομιζομένων, ἐνθαῦτα ἐς δεῖμα πεσόντα τὸν βασιλῆα, εἴρεσθαι βώσαντα τὸν κυ-
,,βερνήτεα, εἴ τις ἐστί σφι σωτηρίη. καὶ τὸν εἰπεῖν,
,,Δέσποτα, οὐκ ἔστιν οὐδεμίη, εἰ μὴ τούτων ἀπ-
,,αλλαγή τις γένηται τῶν πολλῶν ἐπιβατέων.
καὶ Ξέρξεα λέγεται ἀκούσαντα ταῦτα, εἰπεῖν,
,,Ἄνδρες Πέρσαι, νῦν τις διαδεξάτω ὑμέων
,,βασιλῆος κηδόμενος· ἐν ὑμῖν γὰρ οἶκε[b] ἐμοὶ εἶναι ἡ σωτηρίη. τὸν μὲν ταῦτα λέγειν· τοὺς δὲ, προσκυνέοντας, ἐκπηδᾶν ἐς τὴν θάλασσαν· καὶ τὴν νῆα ἐπικουφισθεῖσαν, οὕτω δὴ ἀποσωθῆναι ἐς τὴν Ἀσίην. ὡς δὲ ἐκβῆναι τάχιστα ἐς γῆν τὸν Ξέρξεα, ποιῆσαι τοιόνδε· ὅτι μὲν ἔσωσε βασιλῆος τὴν ψυχὴν, δωρήσασθαι χρυσέῃ στεφάνῃ τὸν κυβερνήτεα· ὅτι δὲ Περσέων πολλοὺς ἀπώλεσε, ἀποταμεῖν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ. Οὗτος δὲ ἄλλως λέγεται ὁ λόγος περὶ τοῦ Ξέρξεω νόστου, οὐδαμῶς ἔμοιγε πιστὸς, οὔτε ἄλλως, οὔτε τὸ Περσέων τοῦτο πάθος. εἰ γὰρ δὴ ταῦτα οὕτω ἐρρήθη ἐκ τοῦ κυβερνήτεω πρὸς Ξέρξεα, ἐν μυρίῃσι γνώμῃσι μίαν οὐκ ἔχω ἀντίξοον, μὴ οὐκ ἂν ποιῆσαι βασιλῆα τοιόνδε· τοὺς μὲν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, καταβιβάσαι ἐς κοίλην νῆα, ἐόντας Πέρσας, καὶ Περσέων τοὺς πρώτους· τῶν δ' ἐρετέων, ἐόντων Φοινίκων, ὅκως οὐκ ἂν ἴσον πλῆθος τοῖσι Πέρσῃσι ἐξέβαλε ἐς τὴν θάλασσαν. ἀλλ' ὁ μὲν (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται[c]) ὁδῷ χρεώμενος ἅμα τῷ ἄλλῳ στρατῷ, ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Μέγα δὲ καὶ τόδε μαρτύριον· φαίνεται γὰρ Ξέρξης ἐν τῇ ὀπίσω κομιδῇ ἀπικόμενος ἐς Ἄβδηρα, καὶ ξεινίην τέ σφι συνθέμενος, καὶ δωρησάμενος αὐτοὺς ἀκινάκῃ τε χρυσέῳ καὶ τιήρεϊ[d] χρυσοπάστῳ. καὶ, (ὡς αὐτοὶ λέγουσι Ἀβδηρῖται, λέγοντες μὲν οὐδαμῶς ἐμοὶ πιστὰ) πρῶτον ἐλύσατο τὴν ζώνην φεύγων ἐξ Ἀθηναίων ὀπίσω, ὡς ἐν ἀδείῃ ἐών. πρὸς τοῦ Ἑλλησπόντου δὲ μᾶλλον τὰ Ἄβδηρα ἵδρυται, ἢ τοῦ Στρυμόνος, καὶ τῆς Ἠιόνος. ὅθεν δή μιν φασὶ ἐπιβῆναι ἐπὶ τὴν νῆα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπεί τε οὐκ οἷοί τε ἐγίνοντο ἐξελεῖν τὴν Ἄνδρον, τραπόμενοι ἐς Κά-

nem urbem Strymoni appositam, illinc non amplius per viam iter fecisse: sed exercitu Hydarni permisso, quem ad Hellespontum deduceret, ipsum navem Phœnissam conscendisse, ut in Asiam se reciperet: & dum cursum tenet, à Strymonia ingenti vento & fluctuoso fuisse exceptum; & eo vehementius tempestate vexatum quod navis referta vectoribus erat, utpote quum super contabulata essent frequentes Persæ qui cum Xerxe vehebantur. Ibi metu perculsum regem cum clamore interrogasse gubernatorem num qua salus eis esset. Et quum ille respondisset, Here, nulla admodum est, nisi horum multorum propugnatorum aliqua fiat abitio: tunc Xerxem eo audito ita loquutum, Viri Persæ, nunc aliquis vestrûm declaret se curam habere regis. in vobis enim videtur sita esse salus mea. Hæc ubi dixit Xerxes, illos eo adorato exsiluisse in mare: atque ita levata navi, Xerxem incolumem in Asiam pervenisse. Et ubi primum in terram egressus est, hoc egisse: gubernatorem, quod regis quidem animam servasset, aurea corona donasse; quod autem multos Persarum perdidisset, decollasse. Hic au- 119
tem alter modus qui narratur reversionis Xerxis, haudquaquam fidem apud me habet cum propter alia, tum propter istum casum Persarum. nam si ista regi à gubernatore sic dicta sunt, in infinitis sententiis unam non habeo repugnantem regem non fecisse istud: illos quidem Persas in tabulato jussurum in cavam navem demitti, utpote qui & Persæ & primores Persarum essent, at remigum, qui erant Phœnices, multitudinem Persis numero parem in mare ejecturum. Sed is (ut dictum est superius) itinere pedestri cum reliquo exercitu in Asiam reversus est. Cujus rei 120
id quoque magno est testimonio, quod apparet, Xerxem, quum rursus in Asiam reciperet se, Abdera pervenisse, & hospitii fœdus cum illis pactum esse, & acinace aureo eos ac tiara auro intertexta donasse: & ut ipsi oppidani ajunt, quod apud me fide caret, Xerxes, postquam ex Athenis retro fugit illic primum zonam solvit utpote jam terrore liber. Sunt autem Abdera propius ad Hellespontum sita quàm Strymon, atque Eïon, unde navem illum conscendisse ferunt. Ceterum Græci postaquam An- 121
drum expugnare nequibant, conversi in Ca-

a διεχρέετο. b ἔοικε. c πρότερον εἴρηται. d τιήρῃ.

Dona diis data ad memoriam pugnæ, etiam Delphos missa; sed Æginetas exigente Deo. Frustra conveniunt Græci ad monstrandum qui primas ferret, Themistocli secundæ concessæ.

Carystum, vastato illorum agro rediere Salaminem. Ibi ante omnia diis primitias exemerunt cum alias, tum Phœnissas triremes tres: quarum una reponeretur apud Isthmum, quæ ad meam usque memoriam extabat; altera apud Sunium, tertia Ajaci illic apud Salaminem. Post hoc prædam dispartivere, & primitias Delphos misere. Ex quibus statua effecta est longitudine cubitorum duodecim, aplustre manu sustinens; eodem in loco stans, ubi Alexander Macedo
122 aureus. Missis Delphos primitiis, Græci publice deum percontati sunt, nunquid perfectas & gratas primitias accepisset. Quibus ille respondit habere se à Græcis quidem aliis, verum non ab Æginetis: sed reposcebat eos donum optime navatæ ad Salaminem operæ in pugna navali. Id quum audissent Æginetæ, aureas stellas tres dedicaverunt, quæ super malum navis æreum stant apud angulum, proxime Crœsi
123 craterem. Post dispartitam prædam Græci ad Isthmum navigaverunt, daturi virtutis præmium Græcorum meritissimo in hoc bello. Eò ubi perventum est, duces Græci in aram Neptuni suam quisque sententiam scriptam detulere, quemnam ex omnibus primum & quem secundum judicarent. In ea autem suum quisque nomen inscripsit, se illum qui præstantissimus extitisset existimans: sed in secundis partibus Themistocli adjudicandis plerique congruerunt. Ita quum singuli in primo loco singulos calculos haberent, in secundo Themistocles mul-
124 to superior extitit. Et licet hanc rem Græci livore supersederint judicare, in suam quisque patriam revecti, tamen Themistocles & habitus est & celebratus per universam Græciam omnium Græcorum longe prudentissimus. Ipse tamen quia victor non fuisset honore affectus ab iis qui ad Salaminem dimicassent, ut honore afficeretur Lacedæmonem se contulit. Eum Lacedæmonii & splendide exceperunt, & magnifice honoraverunt: & primas quidem partes rei bene gestæ, EUrybiadæ; solertiæ vero ac dexteritatis, Themistocli dederunt, utrumque oleagina corona donantes: præterea hunc vehiculo, quod Spartæ erat præstantissimum: laudatumque verbis amplissimis, trecenti ex delectis Spartiatarum, qui equites vocantur, recedentem ad Tegeati-

a ἔπεμψαν. b δυώδεκα. c Κροίσου. d διενέμοντο.

Κάρυστον, καὶ δηϊώσαντες αὐτέων τὴν χώρην, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σαλαμῖνα. πρῶτα μέν νυν τοῖσι θεοῖσι ἐξεῖλον ἀκροθίνια ἄλλα τε καὶ τριήρεας τρεῖς Φοινίσσας· τὴν μὲν, ἐς Ἰσθμὸν ἀναθεῖναι, ἥπερ ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ ἦν· τὴν δὲ, ἐπὶ Σούνιον· τὴν δὲ, τῷ Αἴαντι αὐτοῦ ἐς Σαλαμῖνα. μετὰ δὲ τοῦτο, διεδάσαντο τὴν ληΐην, καὶ τὰ ἀκροθίνια ἀπέπεμψαν [a] ἐς Δελφούς· ἐκ τῶν ἐγένετο ἀνδριὰς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηὸς, ἐὼν μέγαθος δυωκαίδεκα [b] πηχέων· ἑστήκεε δὲ οὗτος τῇπερ ὁ Μακεδὼν Ἀλέξανδρος ὁ χρύσεος. Πέμψαντες δὲ ἀκροθίνια οἱ Ἕλληνες ἐς Δελφοὺς, ἐπηρώτεον τὸν θεὸν κοινῇ, εἰ λελάβηκε πλήρεα καὶ ἀρεστὰ τὰ ἀκροθίνια. ὁ δὲ παρ' Ἑλλήνων μὲν τῶν ἄλλων ἔφησε ἔχειν, παρ' Αἰγινητέων δὲ, οὔ· ἀλλ' ἀπαίτεε αὐτοὺς τὰ ἀριστήια τῆς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίης. Αἰγινῆται δὲ πυθόμενοι, ἀνέθεσαν ἀστέρας χρυσέους, οἳ ἐπὶ ἱστοῦ χαλκέου ἑστᾶσι τρεῖς ἐπὶ τῆς γωνίης, ἀγχοτάτω τοῦ Κροίσεω [c] κρητῆρος. Μετὰ δὲ τὴν διαίρεσιν τῆς ληΐης ἔπλωον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἀριστήια δώσοντες τῷ ἀξιωτάτῳ γενομένῳ Ἑλλήνων ἀνὰ τὸν πόλεμον τοῦτον. ὡς δὲ ἀπικόμενοι οἱ στρατηγοὶ διένεμον [d] τὰς ψήφους ἐπὶ τοῦ Ποσειδέωνος τῷ βωμῷ, τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεύτερον κρίνοντες ἐκ πάντων· ἐνθαῦτα πᾶς τις αὐτέων ἑωυτῷ ἐτίθετο τὴν ψῆφον, αὐτὸς ἕκαστος δοκέων ἄριστος γενέσθαι. δευτερεῖα δὲ, οἱ πολλοὶ συνεξέπιπτον Θεμιστοκλῆα κρίνοντες. οἱ μὲν δὴ ἐμουνοῦντο· Θεμιστοκλέης δὲ δευτερείοισι ὑπερεβάλλετο πολλόν. Οὐ βουλομένων δὲ ταῦτα κρίνειν τῶν Ἑλλήνων φθόνῳ, ἀλλ' ἀποπλωόντων ἑκάστων ἐς τὴν ἑωυτῶν ἀκρίτων, ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ὅτι δὲ νικῶν οὐκ ἐτιμήθη πρὸς τῶν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχησάντων, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἐς Λακεδαίμονα ἀπίκετο, θέλων τιμηθῆναι· καί μιν Λακεδαιμόνιοι καλῶς μὲν ὑπεδέξαντο, μεγάλως δὲ ἐτίμησαν. ἀριστήια μέν νυν ἔδοσαν Εὐρυβιάδῃ ἐλαίης στέφανον· σοφίης δὲ καὶ δεξιότητος, Θεμιστοκλέϊ, καὶ τούτῳ στέφανον ἐλαίης. ἐδωρήσαντο δέ μιν ὄχῳ τῷ ἐν Σπάρτῃ καλλιστεύσαντι. αἰνέσαντες δὲ πολλὰ, προέπεμψαν ἀπιόντα τριηκόσιοι Σπαρτιητέων λογάδες, οὗτοι οἵπερ ἱππέες καλέονται, μέχρι οὔρων τῶν Τεγεητικῶν.

κῶν. μοῦνον δὴ τοῦτον πάντων ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Σπαρτιῆται προέπεμψαν. Ὡς δὲ ἐκ τῆς Λακεδαίμονος ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἐνθαῦτα Τιμόδημος Ἀφιδναῖος, τῶν ἐχθρῶν μὲν τῶν Θεμιστοκλέος ἐών, ἄλλως δὲ οὐ τῶν ἐπιφανέων, φθόνῳ καταμαργέων, ἐνείκεε τὸν Θεμιστοκλέα, τὴν ἐς Λακεδαίμονα ἄπιξιν προφέρων, ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχοι [a] τὰ γέρεα τὰ παρὰ Λακεδαιμονίων, ἀλλ' οὐ δι' ἑωυτόν. ὁ δέ, ἐπεί τε ἐνέκειτο [b] καὶ οὐκ ἐπαύετο ταῦτα λέγων ὁ Τιμόδημος, εἶπε, „Οὕτω ἔχει τοι· οὔτ' ἂν ἐγὼ ἐὼν „Βελβινίτης ἐτιμήθην οὕτω πρὸς Σπαρτιητέων, „οὔτ' ἂν σὺ ὤνθρωπε, ἐὼν Ἀθηναῖος. ταῦτα μὲν ἐς [c] τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, ἀνὴρ ἐν Πέρσῃσι λόγιμος καὶ πρόσθεν ἐών, ἐκ δὲ τῶν Πλαταιικῶν καὶ μᾶλλον ἔτι γενόμενος, ἔχων ἓξ μυριάδας στρατοῦ τοῦ [d] Μαρδόνιος ἐξελέξατο, προέπεμπε βασιλῆα μέχρι τοῦ πόρου. ὡς δὲ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίῃ, ὁ δέ, ὀπίσω πορευόμενος, κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο, ἅτε Μαρδονίου τε χειμερίζοντος περὶ Θεσσαλίην τε καὶ Μακεδονίην, καὶ οὐδέν κω κατεπείγοντος ἥκειν ἐς τὸ ἄλλο στρατόπεδον, οὐκ ἐδικαίου ἐντυχὼν ἀπεστεῶσι Ποτιδαιήτῃσι μὴ οὐκ ἐξανδραποδίσασθαί σφεας. οἱ γὰρ Ποτιδαιῆται, ὡς βασιλεὺς παρεξεληλάκεε, καὶ ὁ ναυτικὸς τοῖσι Πέρσῃσι οἰχώκεε φεύγων ἐκ τῆς Σαλαμῖνος, ἐκ τοῦ φανεροῦ ἀπέστασαν ἀπὸ τῶν βαρβάρων· ὡς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τὴν Παλλήνην ἔχοντες. ἐνθαῦτα δὴ Ἀρτάβαζος ἐπολιόρκεε τὴν Ποτίδαιαν. ὑποπτεύσας δὲ καὶ τοὺς Ὀλυνθίους ἀπίστασθαι ἀπὸ βασιλῆος, καὶ ταύτην ἐπολιόρκεε. εἶχον δὲ αὐτὴν Βοττιαῖοι, οἱ ἐκ τοῦ Θερμαίου κόλπου ἐξαναστάντες ὑπὸ Μακεδόνων. ἐπεὶ δέ σφεας εἷλε πολιορκέων, κατέσφαξε ἐξαγαγὼν ἐς λίμνην· τὴν δὲ πόλιν παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν [e], καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένεϊ. καὶ οὕτω Ὄλυνθον Χαλκιδέες ἔσχον. Ἐξελὼν δὲ ταύτην ὁ Ἀρτάβαζος, τῇ Ποτιδαίῃ ἐντεταμένως προσεῖχε· προσέχοντι δέ οἱ προθύμως συντίθεται προδοσίην Τιμόξεινος ὁ τῶν Σκιωναίων στρατηγός· ὅντινα μὲν τρόπον, ἀρχὴν ἔγωγε οὐκ ἔχω εἶπαι (οὐ γὰρ ὦν λέγεται) τέλος μέντοι, τοιάδε ἐγίνετο· ὅκως βιβλίον γράψειε ἢ Τιμόξεινος ἐθέλων παρὰ Ἀρτάβαζον πέμψαι, ἢ Ἀρτάβαζος παρὰ Τιμόξεινον, τοξεύματος παρὰ τὰς γλυφίδας περιειλίξαντες, καὶ πτερώσαντες τὸ βιβλίον, ἐτόξευον ἐς συγκείμενον χωρίον. ἐπάϊστος δὲ ἐγένετο ὁ Τιμόξεινος προδιδοὺς τὴν Ποτίδαιαν. τοξεύων γὰρ ὁ Ἀρτάβαζος ἐς τὸ συγκείμενον, ἁμαρτὼν τοῦ χω-

ticos usque fines comitati sunt. Hunc solum ex omnibus quos novimus hominibus Spartiatæ abeuntem deduxerunt. Eidem, postquam ex Lacedæmone Athenas 125
venit, ibi Timodemus Aphidnæus unus ex inimicis ejus, alioqui non è claris viris, livore insaniens, crimini dabat itionem in Spartam: dicens illum Athenarum respectu, non sui, ab Lacedæmoniis honores assequutum. Et quum non faceret finem talia dicendi, inquit ei Themistocles, O homo, ita res habet, neque ego si Belbinitanus forem, sic à Spartanis honoratus fuissem: neque tu, etsi Atheniensis. Atque hæc hactenus. Artabazus au- 126
tem Pharnacis filius, vir inter Persas cum antea illustris, tum ex rebus Platæensibus factus illustrior, regem deducebat sexaginta millibus ex exercitu, unde sibi Mardonius delegerat: quem ubi trajectu tenus comitatus est, quum jam ille in Asia esset, regressus circa Pallenen agebat, utpote Mardonio per Thessaliam Macedoniamque hybernante, nec etiamdum urgente venire in alia castra, non existimabat jus esse non diripere rebelles Potidæatas, in quos casu incidisset. Etenim Potidæatæ, postquam rex præteriit, & classis Persica à Salamine fugiens abiit, manifeste à barbaris defecerant: mox aliis quoque qui Pallenen incolebant rebellantibus.
Tunc vero Artabazus Potidæam obsedit: 127
sed suspicatus etiam Olynthios ab rege deficere, & ipsam obsedit. Eam autem tenebant Bottiæi, qui è sinu Thermæo fuerant à Macedonibus ejecti. Hos Artabazus postquam obsidione cepit, in paludem deductos trucidavit, urbemque administrandam Critobulo Toronæo tradidit, etiam huic genere Chalcidico. Ita Chalcidenses Olynthum obtinuere.
Expugnata Olyntho Artabazus Potidææ 128
impensius incumbebat. Hoc faciens, cum Timoxeno Scionæorum magistratu de facienda proditione transegit, prorsus incertum mihi quonam modo; neque enim traditur. ad extremum ita evenit: Quoties exaraverat libellum aut Timoxenus ad Artabazum mittere volens, aut Artabazus ad Timoxenum, cum sagittæ circumvolvebant prope crenas, & aptatum quasi alas, ad locum de quo convenerat sagittam emittebat. Sed Timoxenus qui Potidæam prodebat, proditionis compertus est. nam Artabazus ad compactum locum sagittam dirigens, fru-

a ἔχει. b Hæ voces ἐνέκειτο καὶ non sunt in MS. c ταῦτα μέν νυν ἐς. d ἐν. e MS. habet Κριτοβούλῳ ἐπιτρέπειν, omissa voce Τορωναίῳ.

Epistolæ sagittis alligatæ, proditorem indicarunt, non tamen punitum. Circa Pallenen eluvies & cædes Persarum. Artabazus reversus ad Mardonium. Navales reliquiæ versus Ioniam.

frustrante jactu humerum cujusdam Potidæatæ percussit. Quem saucium turba quum circumcurrisset, ut adsolet in bello fieri, hi subito sagittam, quum animadverterent libellum, nacti detulerunt ad magistratus. aderat autem & cæterorum Pallenensium commilitium. Perlecto libello magistratus & cognito proditionis autore, non tamen censuerunt Timoxenum esse proditionis supplicio plectendum, Scionææ civitatis gratia, ne in posterum semper Scionæi pro proditoribus haberentur. Atque hunc quidem in modum Timoxenus proditionis manifestus fuit.

129 Artabazum vero tres jam menses obsidentem ingens æstus maris excepit, & is diutius: unde barbari videntes locum factum lacunosum, in Pallenen concesserunt. cujus itineris quum duas partes permeassent, tres aliæ supererant, quas ubi pertransissent, oportebat intrare Pallenen. sed eas ibi tanta maris æstuatio invasit, quanta nunquam extiterat, ut indigenæ ajunt, quum ea frequenter illic acciderit. Eorum qui nandi erant ignari, interiere: qui erant gnari, eos Potidæatæ navigiis adorti trucidavere. Hujus autem æstus ac restagnationis & cladis Persarum ferunt Potidæatæ hinc caussam extitisse, quod isti è Persis qui sunt à mari oppressi, in templum Neptuni & ejus simulacrum quod situm est in suburbano, impie se gesserant. Hanc fuisse caussam illi videntur mihi vere dicere. Eos autem qui superavere, Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. Et cum iis qui regem reduxerunt ita est actum.

130 Navalis autem Xerxis exercitus qui superfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Asiam, rege & copiis è Chersoneso Abydum traducto, hyemavit apud Cymam. Idem primo statim vere Samum convenit, ubi nonnullæ etiam naves hyemaverant. Ejus classis plerique propugnatores erant ex Persis & Medis, ducesque iis accesserant, Mardontes Bagæi, & Artayntes Artachæi filius, cujus patruelis Amitres ab eodem ascitus erat istorum collega. Hi utpote magnopere percussi, non altius processerant occasum versus, neque ullus ad hanc necessitatem eos adegit; sed Samo desidentes Ioniam custodiebant ne deficeret, trecentas naves cum Ioniis habentes. Neque expectabant Græcos in Ioniam ituros, sed illis satis fore, si sua tutarentur; du-

χωρίου τούτου, βάλλει ἀνδρὸς Ποτιδαιήτεω τὸν ὦμον· τὸν δὲ, βληθέντα περιέδραμε ὅμιλος, (οἷα φιλέει γίνεσθαι ἐν πολέμῳ) οἳ αὐτίκα τὸ τόξευμα λαβόντες, ὡς ἔμαθον τὸ βιβλίον, ἔφερον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς· παρῆσαν[a] δὲ καὶ τῶν ἄλλων Παλληναίων συμμαχίη. τοῖσι δὲ στρατηγοῖσι ἐπιλεξαμένοισι τὸ βιβλίον, καὶ μαθοῦσι τὸν αἴτιον τῆς προδοσίης, ἔδοξε μὴ καταπλῆξαι Τιμόξεινον προδοσίῃ, τῆς Σκιωναίων πόλιος εἵνεκα, μὴ νομιζοίατο εἶναι Σκιωναῖοι ἐς τὸν μετέπειτα χρόνον αἰεὶ προδόται. ὁ μὲν δὴ τοιούτῳ τρόπῳ ἐπάϊστος ἐγένετο. Ἀρταβάζῳ δὲ, ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες, γίνεται ἄμπωτις τῆς θαλάσσης μεγάλη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. ἰδόντες δὲ οἱ βάρβαροι τέναγος γινόμενον, παρήϊσαν ἐς τὴν Παλλήνην. ὡς δὲ τὰς δύο μὲν μοίρας διοδοιπορήκεσαν, ἔτι δὲ τρεῖς ὑπόλοιποι ἦσαν, τὰς διελθόντας χρῆν ἔσω εἶναι ἐν τῇ Παλλήνῃ, ἐπῆλθε πλημμυρὶς τῆς θαλάσσης μεγάλη, ὅση οὐδαμά κω, ὡς οἱ ἐπιχώριοι λέγουσι, πολλάκις γινομένη. οἱ μὲν δὴ νέειν αὐτέων οὐκ ἐπιστάμενοι διεφθείροντο, τοὺς δὲ ἐπισταμένους Ποτιδαιῆται ἐπιπλώσαντες πλοίοισι ἀπώλεσαν. αἴτιον δὲ λέγουσι Ποτιδαιῆται τῆς τε ῥηχίης καὶ τῆς πλημμυρίδος καὶ τοῦ Περσικοῦ πάθεος γενέσθαι τόδε, ὅτι τοῦ Ποσειδέωνος ἐς τὸν νηὸν καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ ἐν τῷ προαστείῳ ἠσέβησαν οὗτοι τῶν Περσέων τοίπερ καὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. αἴτιον δὲ τοῦτο λέγοντες, εὖ λέγειν ἔμοιγε δοκέουσι. τοὺς δὲ περιγινομένους ἀπῆγε Ἀρτάβαζος ἐς Θεσσαλίην παρὰ Μαρδόνιον. οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλῆα, οὕτω ἔπρηξαν[b]. Ὁ δὲ ναυτικὸς ὁ Ξέρξεω[c] περιγινόμενος, ὡς προσέμιξε τῇ Ἀσίῃ, φεύγων ἐκ Σαλαμῖνος, καὶ βασιλῆά τε καὶ τὴν στρατιὴν ἐκ Χερσονήσου διεπορθμεύσε ἐς Ἄβυδον, ἐχειμέριζε ἐν Κύμῃ. ἔαρος δὲ ἐπιλάμψαντος, πρώϊος συνελέγετο ἐς Σάμον· αἱ δὲ τῶν νηῶν καὶ ἐχειμέρισαν αὐτοῦ· Περσέων δὲ καὶ Μήδων οἱ πλεῦνες ἐπεβάτευον. στρατηγοὶ δέ σφι ἐπῆλθον, Μαρδόντης τε ὁ Βαγαίου καὶ Ἀρταΰντης ὁ Ἀρταχαίου· συνῆρχε δὲ τοῖσι[d] καὶ ἀδελφιδέος αὐτοῦ Ἀρταΰντεω προσελομένου ὁ Ἀμίτρης· ἅτε δὲ μεγάλως πληγέντες, οὐ προήϊσαν ἀνωτέρω τὰ πρὸς ἑσπέρης, οὐδ᾽ ἐπηνάγκαζε οὐδείς· ἀλλ᾽ ἐν τῇ Σάμῳ κατήμενοι, ἐφύλασσον τὴν Ἰωνίην μὴ ἀποστῇ, νῆας ἔχοντες σὺν τῇσι Ἰάσι τριηκοσίας. οὐ μὲν οὐδὲ προσεδέκοντο τοὺς Ἕλληνας προσελεύσεσθαι ἐς τὴν Ἰωνίην, ἀλλ᾽ ἀποχρήσειν σφι τὴν ἑωυτῶν φυλάσσειν· σταθμευμένοι

a πυρῶ. b Hæ duæ voces οὕτω ἔπρηξαν absunt ab MS. c ναυτικὸς στρατὸς ὁ Ξέρξεω. d τούτοισι.

μεύμενοι ὅτι σφέας οὐκ ἐπεδίωξαν φεύγοντας ἐκ Σαλαμῖνος, ἀλλ' ἄσμενοι ἀπαλλάσσοντο. κατὰ μὲν νυν τὴν θάλασσαν ἑσσωμένοι ἦσαν τῷ θυμῷ, πεζῇ δὲ ἐδόκεον πολλῷ κρατήσειν τὸν Μαρδόνιον. ἐόντες δὲ ἐν Σάμῳ, ἅμα μὲν ἐβουλεύοντο εἴ τι δυναίατο [a] κακὸν τοὺς πολεμίους ποιέειν, ἅμα δὲ καὶ ὠτακούστεον ὅκῃ πεσέεται τὰ Μαρδονίου πρήγματα. Τοὺς δὲ Ἕλληνας τό, τε ἔαρ γινόμενον ἤγειρε, καὶ Μαρδόνιος ἐν Θεσσαλίῃ ἐών. ὁ μὲν δὴ πεζὸς οὔκω συνελέγετο· ὁ δὲ ναυτικὸς ἀπίκετο ἐς Αἴγιναν, νῆες ἀριθμὸν δέκα καὶ ἑκατόν. στρατηγὸς δὲ καὶ ναύαρχος ἦν Λευτυχίδης ὁ Μενάρεος, τοῦ Ἡγησίλεω, τοῦ Ἱπποκρατίδεω, τοῦ Λευτυχίδεω, τοῦ Ἀναξίλεω, τοῦ Ἀρχιδήμου, τοῦ Ἀναξανδρίδεω, τοῦ Θεοπόμπου, τοῦ Νικάνδρου, τοῦ Χαρίλου, τοῦ Εὐνόμου, τοῦ Πολυδέκτεος, τοῦ Πρυτάνιος, τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος, τοῦ Ἀριστοδήμου, τοῦ Ἀριστομάχου, τοῦ Κλεοδαίου, τοῦ Ὕλλου, τοῦ Ἡρακλέος· ἐὼν τῆς ἑτέρης οἰκίης τῶν βασιλήων. οὗτοι πάντες, πλὴν τῶν δυῶν τῶν μετὰ Λευτυχίδεα πρώτων καταλεχθέντων, οἱ ἄλλοι, βασιλῆες ἐγένοντο Σπάρτης· Ἀθηναίων δὲ ἐστρατήγεε Ξάνθιππος ὁ Ἀρίφρονος. Ὡς δὲ παρεγένοντο ἐς τὴν Αἴγιναν πᾶσαι αἱ νέες, ἀπίκοντο Ἰώνων ἄγγελοι ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων· οἳ καὶ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι, ἐδέοντο Λακεδαιμονίων ἐλευθεροῦν τὴν Ἰωνίην, τῶν καὶ Ἡρόδοτος ὁ Βασιληΐδεω ἦν· οἳ στασιῶται σφι γινόμενοι, ἐπεβούλευον θάνατον Στράττι τῷ Χίου τυράννῳ, ἐόντες ἀρχὴν ἑπτά. ἐπιβουλεύοντες δὲ ὡς φανεροὶ ἐγένοντο, ἐξενείκαντος τὴν ἐπιχείρησιν ἑνὸς τῶν μετεχόντων, οὕτω δὴ οἱ λοιποὶ ἓξ ἐόντες ὑπεξέσχον ἐκ τῆς Χίου, καὶ ἐς Σπάρτην ἀπίκοντο, καὶ δὴ καὶ τότε ἐς τὴν Αἴγιναν, τῶν Ἑλλήνων δεόμενοι καταπλῶσαι ἐς τὴν Ἰωνίην· οἳ προήγαγον αὐτοὺς μόγις μέχρι Δήλου. τὸ γὰρ προσωτέρω πᾶν δεινὸν ἦν τοῖσι Ἕλλησι, οὔτε τῶν χώρων ἐοῦσι ἐμπείροισι, στρατιῆς τε πάντα πλέα ἐδόκεε εἶναι· τὴν δὲ Σάμον ἠπιστέατο δόξῃ καὶ Ἡρακλέας στήλας ἴσον ἀπέχειν. συνέπιπτε δὲ τοιοῦτο, ὥστε τοὺς μὲν βαρβάρους τὸ πρὸς ἑσπέρης ἀνωτέρω Σάμου μὴ τολμᾶν καταπλῶσαι καταρρωδηκότας, τοὺς δὲ Ἕλληνας, χρηϊζόντων Χίων τὸ πρὸς τὴν ἠῶ κατωτέρω Δήλου. οὕτω δέος τὸ μέσον ἐφύλασσόν σφεων. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες ἔπλωον ἐς τὴν Δῆλον· Μαρδόνιος δὲ περὶ τὴν Θεσσαλίην ἐχείμαζε.

a δύναιντο.

Vere primo pedites Græci tardiores, at classis coit circa Æginam Leutychide XXI ab Hercule, duce & Xanthippo. Occasio Ionum Græcos orantium liberare Ioniam. Ignari tunc Græci rerum ultra Delon.

ducta ex hoc conjectura, quod ipsos è Salamine fugientes non fuissent insequuti, sed libenter abscessissent. Ac mari quidem victi erant animo; at longe superiorem terra Mardonium futurum arbitrabantur. Qui dum Sami erant, simul consultabant si quid mali possent facere hostibus, simul etiam subauscultabant quonam res Mardonii caderent. At 131
Græcos excitabat tum veris adventus, tum Mardonius in Thessalia agens. & eorum quidem exercitus pedestris nondum cogebatur: naves autem Æginam abierant numero centum ac decem, præfecto atque navarcho Leutychide, qui fuit Menaris, qui fuit Agesilai, qui fuit Hippocratidæ, qui fuit Leutychidis, qui fuit Anaxilai, qui fuit Archidami, qui fuit Anaxandridæ, qui fuit Theopompi, qui fuit Nicandri, qui fuit Charili, qui fuit Eunomi, qui fuit Polydectis, qui fuit Prytanis, qui fuit EUryphontis, qui fuit Proclis, qui fuit Aristodemi, qui fuit Aristomachi, qui fuit Cleodæi, qui fuit Hylli, qui fuit Herculis filius, ex altera regum familia. Hi omnes, præter duos qui post Leutychidem primi commemorati sunt, reges Spartæ fuerunt: Atheniensium autem, duce Xanthippo Ariphronis filio. Hac 132
omni classe Æginam profecta, advenerunt in Græcorum castra nuncii Ionum iidem qui paulo ante ierant Spartam ad orandos Lacedæmonios ut Ioniam liberarent, quorum unus fuit Herodotus Basilidæ filius. Hi septem omnino erant, qui conjuratione inter se facta de trucidando Stratte Chii tyranno, postea conspiratione patefacta per unum qui particeps erat, ceteri qui sex erant, è Chio se subduxerunt, Spartamque se contulerunt, & tunc Æginam, oraturi Græcos ut in Ioniam navigarent; ægreque exoratos Delon usque perduxere. Nam ulteriora omnia Græcis formidolosa erant, cum locorum ignaris, tum plena omnia hostium esse videbantur, & Samum vero sciebant opinione & Herculis columnas tantundem distare. Contigitque huic rei, ut neque barbari occidentem versus supra Samum navigare auderent, metu perterriti; neque Græci Chiorum rogatu, orientem versus, infra Delon. ita timor medium eorum tuebatur. Dum 133
Græci navigavere Delon, Mardonius qui in hibernis circa Thessaliam erat, in-

Mardonii cupiditas sciendi futuri ex oraculo. Oracula Græca Mus consulit. Affinitas regum Macedoniæ cum Persis. Alabanda.

inde movens misit ad oracula quendam genere Europensem, cui nomen Mus, jubens ut ubicunque consulens vaderet ac pertentans quæ liceret. Quid tandem volens ab oraculis scire talia mandaverit, haud compertum habeo. non enim memoratur: opinor autem ob nihil aliud
134 misisse quam de rebus præsentibus. Constat hunc Myn in Lebadiam venisse, & mercede corrupto quodam indigenarum ad Trophonium descendisse, & in Abas Phocensium, ad oraculum: quinetiam ad Thebas primum quum adisset, ibi tum Apollinem Ismenium consuluisse, quod illic, quemadmodum in Olympia, fas est in templis sciscitari oracula: tum ab quodam peregrino & non Thebano, pecunia corrupto, impetravisse ut in Amphiarai iret dormitum. Ideo autem nemini Thebano licet eo in loco vaticinari, quod quum Amphiaraus optionem eis per oracula dedisset, utrum mallent eligere ex his, vate uti se an auxiliatore, alterutro carentes: Thebani sibi auxiliatorem eum maluerunt. ea propter nefas est
135 ulli Thebano illic obdormiscere. Tunc autem maximum extitisse miraculum à Thebanis mihi narratur: Myn Europensem, pervestigatis omnibus oraculis, isse etiam ad fanum Apollinis Ptoi. vocatur autem id fanum ita; sed est Thebanorum, situm supra paludem Copaidem, ad montem, proxime urbem Acræphiam. Ad hoc templum postquam pervenisset is qui Mus appellaretur, sequutos eum tres urbanos viros publice delectos ad describenda ea quæ homini responderentur. & statim antistitem barbara lingua usam: & qui eos subsequebantur, stupuisse audientes barbaram linguam pro Græca. Quumque nescirent quid in præsenti negocio agerent, Myn Europensem pugillares ab eis quos ferebant abstulisse, & in illis ea quæ dicerentur à propheta exarasse, eaque, ut dicebant, lingua Carica: & ubi illa scripsisset, digressum in Thessaliam abiisse.
136 Ea Mardonius intelligens quid dicerent, nuncium dehinc Athenas mittit Alexandrum Macedonem Amyntæ filium, tum quia in eum propensi erant Persæ, (quippe cujus sororem Gygæam Amyntæ filiam in matrimonio habuerat Bubares vir Perses, ex qua genuerat Amyntam in Asia, avi materni ferentem nomen, cui ab rege data erat colenda urbs Phrygiæ A-

ζε. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενος, ἔπεμπε κατὰ τὰ χρηστήρια ἄνδρα Εὐρωπέα γένος, τῷ οὔνομα ἦν Μῦς· ἐντειλάμενος πανταχῆ μιν χρησόμενον ἐλθεῖν, τῶν οἷά τε ἦν σφι ἀποπειρήσασθαι. ὅ, τι μὲν βουλόμενος ἐκμαθεῖν πρὸς τῶν χρηστηρίων ταῦτα ἐνετέλλετο, οὐκ ἔχω φράσαι· (οὐ γὰρ ὦν λέγεται) δοκέω δ' ἔγωγε περὶ τῶν παρεόντων πρηγμάτων, καὶ οὐκ ἄλλων πέρι πέμψαι. Οὗτος ὁ Μῦς ἔς τε Λεβάδειαν ἀπικόμενος φαίνεται, καὶ μισθῷ πείσας τῶν ἐπιχωρίων ἄνδρα, καταβῆναι παρὰ Τροφώνιον· καὶ ἐς Ἄβας τὰς Φωκέων ἀπικόμενος ἐπὶ τὸ χρηστήριον. καὶ δὴ καὶ ἐς Θήβας πρῶτα ὡς ἀπίκετο, τοῦτο μὲν, τῷ Ἰσμηνίῳ Ἀπόλλωνι ἐχρήσατο· ἔστι δὲ, κατάπερ ἐν Ὀλυμπίῃ, ἱροῖσι αὐτόθι χρηστηριάζεσθαι. τοῦτο δὲ, ξεῖνόν τινα καὶ οὐ Θηβαῖον χρήμασι πείσας, κατεκοίμισε ἐς Ἀμφιάρεω[a]· Θηβαίων δὲ οὐδενὶ ἔξεστι μαντεύεσθαι αὐτόθι διὰ τόδε· ἐκέλευσέ σφεας[b] ὁ Ἀμφιάρεως διὰ χρηστηρίων ποιεύμενος, ὁκότερα βούλονται ἑλέσθαι τουτέων, ἑωυτῷ ἢ ἅτε μάντι χρέεσθαι, ἢ ἅτε συμμάχῳ, τοῦ ἑτέρου ἀπεχομένους· οἳ δὲ σύμμαχόν μιν εἵλοντο εἶναι. διὰ τοῦτο μὲν οὐκ ἔξεστι Θηβαίων οὐδενὶ αὐτόθι κατακοιμηθῆναι. Τότε δὲ θῶϋμά μοι μέγιστον γενέσθαι λέγεται ὑπὸ Θηβαίων. ἐλθεῖν ἄρα τὸν Εὐρωπέα Μῦν, περιστρωφώμενον πάντα τὰ χρηστήρια, καὶ ἐς τοῦ Πτώου Ἀπόλλωνος τὸ τέμενος· τοῦτο δὲ τὸ ἱρὸν, καλέεται μὲν Πτῶον, ἔστι δὲ Θηβαίων, κέεται δὲ ὑπὲρ τῆς Κωπαΐδος λίμνης πρὸς ὄρεϊ, ἀγχοτάτω Ἀκραιφίης πόλιος. ἐς τοῦτο τὸ ἱρὸν ἐπεί τε παρελθεῖν τὸν καλεόμενον τοῦτον Μῦν, ἕπεσθαι δέ οἱ[c] τῶν ἀστῶν αἱρετοὺς ἄνδρας τρεῖς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ, ὡς ἀπογραψομένους τὰ θεσπιέειν ἔμελλε. καὶ πρόκα τε τὴν πρόμαντιν βαρβάρῳ γλώσσῃ χρᾶν· καὶ τοὺς μὲν ἑπομένους τῶν Θηβαίων ἐν θώματι ἔχεσθαι ἀκούοντας βαρβάρου γλώσσης ἀντὶ Ἑλλάδος· οὐδὲ ἔχειν, ὅ, τι χρήσονται τῷ παρεόντι πρήγματι· τὸν δὲ Εὐρωπέα Μῦν ἐξαρπάσαντα παρ' αὐτέων τὴν ἐφέροντο δέλτον, τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ προφήτεω γράφειν ἐς αὐτήν. (φάναι δὲ Καρίῃ μιν γλώσσῃ χρᾶν) συγγραψάμενον δὲ, οἴχεσθαι ἀπιόντα ἐς Θεσσαλίην. Μαρδόνιος δὲ ἐπιλεξάμενος ὅ, τι δὴ ἦν λέγοντα τὰ χρηστήρια, μετὰ ταῦτα ἔπεμψε ἄγγελον ἐς Ἀθήνας Ἀλέξανδρον τὸν Ἀμύντεω, ἄνδρα Μακεδόνα· ἅμα μὲν, ὅτι οἱ προσκηδέες οἱ Πέρσαι ἔσαν. (Ἀλεξάνδρου γὰρ ἀδελφεὴν Γυγαίην, Ἀμύντεω δὲ θυγατέρα, Βουβάρης ἀνὴρ Πέρσης ἔσχε, ἐκ τῆς οἱ ἐγεγόνεε Ἀμύντης ὁ ἐν τῇ Ἀσίῃ, ἔχων τὸ οὔνομα τοῦ μητροπάτορος· τῷ δὴ ἐκ βασιλῆος τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλά-

a Ἀμφιάραον. b ἐκέλευέ σφεας. c ἐπεσθαί οἱ.

Mardonii conatus in reconciliandis Athenienſibus per Alexandrum Macedonem. Occaſio regni Macedonici ab Perdicca Temenida conſtituti.

Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη νέμεται) ἅμα τε ὁ Μαρδόνιος πυθόμενος ὅτι πρόξενός τε εἴη καὶ εὐεργέτης ὁ Ἀλέξανδρος, ἔπεμπε. τοὺς γὰρ Ἀθηναίους οὕτω ἐδόκεε μάλιστα προσκτήσεσθαι, λεών τε πολλὸν ἄρα ἀκούων εἶναι καὶ ἄλκιμον· τά τε κατὰ τὴν θάλασσαν συντυχόντα σφι παθήματα κατεργασαμένους μάλιστα Ἀθηναίους ἠπίστατο. τούτων δὲ προσγενομένων, κατήλπιζε εὐπετέως τῆς θαλάσσης κρατήσειν· τάπερ ἂν καὶ ἦν. πεζῇ τε ἐδόκεε πολλῷ εἶναι κρέσσων. οὕτω τε ἐλογίζετο κατύπερθέ οἱ τὰ πρήγματα ἔσεσθαι τῶν Ἑλληνικῶν. τάχα δ' ἂν καὶ τὰ χρηστήρια ταῦτά οἱ προλέγοι [a] συμβουλεύοντα σύμμαχον τὸν Ἀθηναῖον ποιέεσθαι· τοῖσι δὴ πειθόμενος ἔπεμπε. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστὶ, ὁ κτησάμενος τῶν Μακεδόνων τὴν τυραννίδα τρόπῳ τοιῷδε· ἐξ Ἄργεος ἔφυγον ἐς Ἰλλυριοὺς τῶν Τημένου ἀπογόνων τρεῖς ἀδελφεοὶ, Γαυάνης τε καὶ Ἀέροπος καὶ Περδίκκης· ἐκ δὲ Ἰλλυριῶν ὑπερβαλόντες ἐς τὴν ἄνω Μακεδονίην, ἀπίκοντο ἐς Λεβαίην πόλιν. ἐνθαῦτα καὶ ἐθήτευον ἐπὶ μισθῷ παρὰ τῷ βασιλέϊ, ὁ μὲν, ἵππους νέμων· ὁ δὲ, βοῦς· ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Περδίκκης, τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων. ἔσαν γὰρ τὸ πάλαι καὶ αἱ τυραννίδες τῶν ἀνθρώπων ἀσθενέες χρήμασι, οὐ μόνον ὁ δῆμος. ἡ δὲ γυνὴ τοῦ βασιλῆος, αὐτὴ τὰ σιτία σφι ἔπεσσε. ὅκως δὲ ὀπτῴη [b] ὁ ἄρτος τοῦ παιδὸς τοῦ θητὸς τοῦ Περδίκκεω, διπλήσιος ἐγίνετο αὐτὸς ἑωυτοῦ. ἐπεὶ δὲ αἰεὶ τὠυτὸ τοῦτο ἐγίνετο, εἶπε πρὸς τὸν ἄνδρα ἑωυτῆς. ὡς δὲ ἤκουσε, ἐπῆλθέ οἱ αὐτίκα ὡς εἴη τέρας, καὶ φέροι ἐς μέγα τι. καλέσας δὲ τοὺς θῆτας, προηγόρευε σφι ἀπαλλάσσεσθαι ἐκ γῆς τῆς ἑωυτοῦ. οἱ δὲ, τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντες [c], οὕτω ἐξιέναι· ἐνθαῦτα ὁ βασιλεὺς, τοῦ μισθοῦ πέρι ἀκούσας, ἦν γὰρ κατὰ τὴν καπνοδόκην ἐς τὸν οἶκον ἐσέχων ὁ ἥλιος, εἶπε, θεοβλαβὴς γενό„μενος, Μισθὸν δὲ ὑμῖν ἐγὼ ὑμέων ἄξιον τόνδε ἀποδίδωμι· δείξας τὸν ἥλιον. ὁ μὲν δὴ Γαυάνης τε καὶ ὁ Ἀέροπος οἱ πρεσβύτεροι ἕστασαν ἐκπεπληγμένοι, ὡς ἤκουσαν ταῦτα. ὁ δὲ παῖς, ἐτύγχανε γὰρ ἔχων „μάχαιραν, εἴπας τάδε, Δεκόμεθα [d] ὦ βασιλεῦ „τὰ διδοῖς, περιγράφει τῇ μαχαίρῃ ἐς τοὔδαφος τοῦ οἴκου τὸν ἥλιον. περιγράψας δὲ, ἐς τὸν κόλπον τρὶς ἀρυσάμενος τοῦ [e] ἡλίου, ἀπαλλάσσετο αὐτός τε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ [f]. οἱ μὲν δὴ ἀπήεσαν. Τῷ δὲ βασιλέϊ σημαίνει τις τῶν παρέδρων οἷόν τι χρῆμα ποιήσειε ὁ παῖς, καὶ ὡς σὺν νόῳ ἐκείνων ὁ νεώτατος λάβοι τὰ διδόμενα. ὁ δὲ, ταῦτα ἀκούσας, καὶ ὀξυνθεὶς, πέμπει ἐπ' αὐτοὺς ἱππέας ἀπολέοντας. ποταμὸς δέ ἐστι

Alabanda) tum quia audiebat hoſpitalem atque munificum eſſe virum, Mardonius mittendum duxit: hac præcipue ratione arbitratus ſe conciliaturum ſibi Athenienſes, populum & multum & ſtrenuum eſſe audiens, & qui cladis Perſicæ in mari acceptæ præcipuus autor extitiſſet. Quibus ſibi conciliatis, ſpem concipiebat facile potiundi maris, prout etiam contigiſſet. nam terreſtribus copiis longe ſuperior eſſe videbatur. Ita colligebat ſuas res fore ſuperiores rebus Græcorum. Cui fortaſſis oracula illa reddita ſuadebant, ut Athenienſem ſibi ſocium aſciſceret. His obtemperans, Ale- 137
xandrum hunc mittebat ſeptimum à Perdicca, qui Macedonum tyrannidem obtinuit hunc in modum: Tres fratres à Temeno oriundi, Gavanes, Aëropus, Perdiccas, ex Argo in Illyricos profugerunt: & ex Illyriis tranſgreſſi ſuperiorem Macedoniam, pervenerunt ad urbem Lebæam. ubi ſe ad mercenariam operam regi locaverunt, unus quidem equis, alter vero bobus, minimus autem natu, minutis pecoribus paſcendis. Erant enim olim quoque imperia hominum debilia in re nummaria, non ſolum popularis ſtatus: ipſa autem regi ſua uxor coquebat cibaria. Quum panis pueri mercenarii Perdiccæ coqueretur, efficiebatur altero tanto major quam erat; id ipſum quoniam ſemper contingebat, indicavit marito. Ille ut audivit, illico eum ingreſſa eſt opinio, quaſi oſtentum foret, ac cederet in aliquid magnum: moxque accitis mercenariis, ut à ſua terra diſcederent, imperavit. Et quum iſti dicerent, ita demum ſe abſcedere juſtum eſſe, ubi mercedem accepiſſent: ibi rex de mercede audiens quum forte per fumarium ſol penetraret in domum, Hunc, inquit, ſolem oſtendens, dignam vobis mercedem reddo. Hæc audientes majores natu Gavanes & Aëropus, ſtetere attoniti. at puer, Accipimus rex quæ das, præloquutus, gladio (nam gladium gerebat) circumſcripſit in pavimento domus ſolem: circumſcriptumque quum ter in ſinum ſuum hauſiſſet, abiit cum ceteris. Quale autem eſſet id quod fece- 138
rat puer, & quod cum illorum aſſenſu acceperit minimus natu, renunciat quidam aſſeſſorum regi. Hoc audito, rex ira percitus equites ad eos interimendos mittit. Eſt autem in ea regione amnis cui

a προλέγοι. b ὀπτῷτο. c ἀπολαβόντας. d MS. habet τάδε ὧδε δεκόμεθα. e ἀρυσάμενος ἐκ τοῦ. f MS. habet μετ' ἐκείνου.

cui tanquam Sospitatori immolant ex incolis istis posteri ab Argo orti: hic amnis, postea quam eum Temenidæ transierant, ita auctus fluxit, ut ab equitibus transiri nequierit. Temenidæ in aliam Macedoniæ plagam transgressi, habitarunt prope hortos qui ferebantur esse Midæ Gordio geniti, quibus in hortis sua sponte nascuntur rosæ sexagenûm foliorum singulæ, fragrantiori odore quam ceteræ; in quibus etiam ut fertur à Macedonibus, Silenus fuit exceptus. Super eos hortos situs est mons, nomine Bermius, per hyemem inaccessus. Hinc egressi postquam eam plagam obtinuerunt Temenidæ, ce-
139 teram Macedoniam subegerunt. Ab hoc autem Perdicca hunc in modum Alexander oriundus est: Amyntæ filius fuit Alexander, Amyntas Alcetæ, pater Alcetæ fuit Aëropus, Aëropi Philippus, Philippi Argæus, hujus Perdiccas, qui paravit imperium. Ita Amyntæ fuit A-
140 lexander filius. Qui ubi Athenas venit à
1 Mardonio missus, ita verba fecit, Viri Athenienses, Mardonius hæc inquit, Nuncius mihi ab rege venit in hæc verba, Atheniensibus injurias quas mihi intulerunt omnes remitto. nunc autem, Mardoni, ita facito: partim quidem eis regionem reddito: partim aliam insuper ad istam pro suo arbitratu capiant, suisque legibus potiantur. Quinetiam eorum templa, si mecum fœdus inire volent, omnia quæ ego incendi, restituito. Hæc quum mihi allata essent, necesse habeo ista exequi, nisi per vos steterit. Ego vero hæc vobis duco dicenda. Nunc quid insanitis, bellum regi inferentes, cui nec unquam præstare, nec semper obstare poteritis? Nostis enim Xerxis & copias bellicas & facta: auditis quoque nunc de exercitu qui mecum est: quod si etiam nos superaveritis atque viceritis, cujus nulla vobis, si bene sapitis, spes est, alius huic par exercitus est adfuturus. Nolite igitur, æquiparando vos regi, privari solo vestro, & pro vobisipsis assidue currere. imo redite in amicitiam, quum honestissime liceat vobis iram deponere rege huc propenso. Estote liberi, societate belli nobiscum inita citra dolum & fraudem. Hæc me jussit, Athenienses, apud vos Mardonius dice-
2 re. Ego vero de mea in vos benevolentia nihil commemorabo. neque enim nunc primum eam cognoveritis. Obsecro au-

ἐστὶ ἐν τῇ χώρῃ ταύτῃ, τῷ θύουσι οἱ τουτέων τῶν ἀνδρῶν ἀπ' Ἄργεος ἀπόγονοι σωτῆρι. οὗτος, ἐπεί τε διέβησαν οἱ Τημενίδαι, μέγας οὕτω ἐῤῥύη ὥστε τοὺς ἱππέας μὴ οἵους τε γενέσθαι διαβῆναι. οἱ δὲ, ἀπικόμενοι ἐς ἄλλην γῆν τῆς Μακεδονίης, οἴκησαν πέλας τῶν κήπων τῶν λεγομένων εἶναι Μίδεω τοῦ Γορδίεω· ἐν τοῖσι φύεται αὐτόματα ῥόδα, ἓν ἕκαστον ἔχον ἑξήκοντα φύλλα, ὀδμῇ τε ὑπερφέροντα τῶν ἄλλων. ἐν τούτοισι καὶ ὁ Σιληνὸς τοῖσι κήποισι ἥλω, ὡς λέγεται ὑπὸ Μακεδόνων. ὑπὲρ δὲ τῶν κήπων οὖρος κέεται, Βέρμιον οὔνομα, ἄβατον ὑπὸ χειμῶνος. ἐνθεῦτεν δὲ ὁρμεώμενοι, ὡς ταύτην ἔσχον, κατεστρέφοντο καὶ τὴν ἄλλην Μακεδονίην. Ἀπὸ τούτου δὴ τοῦ Περδίκκεω Ἀλέξανδρος ὧδε ἐγεγόνεε [a]. Ἀμύντεω παῖς ἦν Ἀλέξανδρος· Ἀμύντης δὲ, Ἀλκέτεω· Ἀλκέτεω δὲ πατὴρ ἦν Ἀέροπος· τοῦ δὲ, Φίλιππος· Φιλίππου δὲ, Ἀργαῖος· τοῦ δὲ, Περδίκκης, ὁ κτησάμενος τὴν ἀρχήν. ἐγεγόνεε μὲν δὴ ὧδε Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω. Ὡς δὲ ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας πεμφθεὶς ὑπὸ Μαρδονίου, ἔλεγε τάδε,
„ Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Μαρδόνιος τάδε λέγει, Ἐ-
„ μοὶ ἀγγελίη ἥκει παρὰ βασιλέος, λέγουσα οὕ-
„ τω, Ἀθηναίοισι τὰς ἁμαρτάδας τὰς ἐξ ἐκεί-
„ νων ἐς ἐμὲ γενομένας πάσας μετίημι· νῦν τε
„ ὧδε Μαρδόνιε ποίεε. τοῦτο μὲν τὴν γῆν σφι
„ ἀπόδος· τοῦτο δὲ, ἄλλην πρὸς ταύτῃ ἑλέσθων
„ αὐτοὶ ἥντινα ἂν ἐθέλωσι, ἐόντες αὐτόνομοι. ἱρά
„ τε πάντα σφι (ἢν δὴ βούλωνταί γε ἐμοὶ ὁμολο-
„ γέειν) ἀνόρθωσον, ὅσα ἐγὼ ἐνέπρησα. τουτέων δὲ
„ ἀπιγμένων, ἀναγκαίως ἔχει μοι ποιέειν ταῦτα, ἢν
„ μὴ τὸ ὑμέτερον αἴτιον γένηται. λέγω δὲ ὑμῖν τά-
„ δε, Νῦν τί μαίνεσθε πόλεμον βασιλέϊ ἀνταει-
„ ρόμενοι; οὔτε γὰρ ἂν ὑπερβάλοισθε, οὔτε οἷοί τε
„ ἐστὲ ἀντέχειν τὸν πάντα χρόνον. εἴδετε μὲν γὰρ τῆς
„ Ξέρξεω στρατηλασίης τὸ πλῆθος, καὶ τὰ ἔργα·
„ πυνθάνεσθε δὲ καὶ τὴν νῦν παρεοῦσάν μοι δύνα-
„ μιν· ὥστε καὶ ἢν ἡμέας ὑπερβάλησθε, καὶ νική-
„ σητε, τοῦπερ ὑμῖν οὐδεμίη ἐλπὶς, εἴπερ εὖ
„ φρονέοιτε [b], ἄλλη παρέσται πολλαπλησίη. μὴ
„ ὦν βούλεσθε παρισούμενοι βασιλέϊ, στέρεσθαι
„ μὲν τῆς χώρης, θέειν δὲ αἰεὶ περὶ ὑμέων αὐτῶν·
„ ἀλλὰ καταλύσεσθε [c]. παρέχει δὲ ὑμῖν κάλλιστα
„ καταλύσασθαι, βασιλέος ταύτῃ ὡρμημένου· ἐστὲ
„ ἐλεύθεροι, ἡμῖν ὁμαιχμίην συνθέμενοι ἄνευ τε
„ δόλου καὶ ἀπάτης. Μαρδόνιος μὲν ταῦτα ὦ Ἀ-
„ θηναῖοι ἐνετείλατό μοι εἶπαι πρὸς ὑμέας. ἐγὼ
„ δὲ περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας ἐούσης ἐξ ἐμεῦ,
„ οὐδὲν λέξω. οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε. προσ-

a MS. habet ἐγένετο. b MS. φρονέοιτε. c καταλλάσσεσθε.

,, χρηίζω δὲ ὑμέων πείθεσθαι Μαρδονίῳ. συνορέω γὰρ ὑμῖν οὐκ οἵοισί τε ἐσομένοισι τὸν πάντα χρόνον πολεμέειν Ξέρξῃ. εἰ γὰρ ἐνώρων τοῦτο ἐνεὸν ὑμῖν [a], οὐκ ἄν κοτε ἐς ὑμέας ἦλθον, ἔχων λόγους τούσδε [b]. καὶ γὰρ δύναμις ὑπὲρ ἄνθρωπον ἡ βασιλῆος ἐστὶ καὶ χεὶρ ὑπερμήκης. ἢν ὦν μὴ αὐτίκα ὁμολογήσητε, μεγάλα προτεινόντων ἐπ᾽ οἷσι ὁμολογέειν ἐθέλουσι, δειμαίνω ὑπὲρ ὑμέων, ἐν τρίβῳ τε μάλιστα οἰκημένων τῶν συμμάχων πάντων, αἰεί τε φθειρομένων μούνων, ἐξαίρετόν τι μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. ἀλλὰ πείθεσθε. πολλοῦ γὰρ ὑμῖν ἄξια ταῦτα, εἰ βασιλεύς γε ὁ μέγας μούνοισι ὑμῖν Ἑλλήνων τὰς ἁμαρτάδας ἀπιεὶς, ἐθέλει φίλος γενέσθαι. Ἀλέξανδρος μὲν ταῦτα ἔλεξε.

Quem Athenas ire ad inducendos in barbari societatem Athenienses quum audissent Lacedæmonii, id ne fieret vehementer extimuerunt, reminiscentes oraculorum, quibus prædictum erat, fatale esse ut ipsi cum ceteris Doriensibus è Peloponneso ejicerentur à Medis pariter & Atheniensibus: ideoque sine mora mittendos illuc censuere legatos. 141

Λακεδαιμόνιοι δὲ, πυθόμενοι ἥκειν Ἀλέξανδρον ἐς Ἀθήνας, ἐς ὁμολογίην ἄξοντα τῷ βαρβάρῳ Ἀθηναίους, ἀναμνησθέντες τῶν λογίων, ὥς σφεας χρεών ἐστι ἅμα τοῖσι ἄλλοισι Δωριεῦσι ἐκπίπτειν ἐκ Πελοποννήσου ὑπὸ Μήδων τε καὶ Ἀθηναίων, κάρτα τε ἔδεισαν μὴ ὁμολογήσωσι τῷ Πέρσῃ Ἀθηναῖοι, αὐτίκα τέ σφι ἔδοξε πέμπειν ἀγγέλους. καὶ δὴ συνέπιπτε ὥστε ὁμοῦ σφέων γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. ἐπανέμειναν γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι διατρίβοντες, εὖ ἐπιστάμενοι ὅτι ἔμελλον Λακεδαιμόνιοι πεύσεσθαι ἥκοντα παρὰ τοῦ βαρβάρου ἄγγελον ἐπ᾽ ὁμολογίῃ· πυθόμενοί τε, πέμψειν κατὰ τάχος ἀγγέλους. ἐπίτηδες ὦν ἐποίευν, ἐνδεικνύμενοι τοῖσι Λακεδαιμονίοισι τὴν ἑωϋτῶν γνώμην.

autem ut Mardonio morem geratis, quos animadverto non semper validos fore ad gerendum cum Xerxe bellum: quales si animadverterem esse, nequaquam huc cum his verbis venissem. Quippe regis potestas supra humanam est & manus prælonga. Quod nisi propere paciscamini, quum magnas proponant condiciones, quibus pacisci volunt, timeo vestram vicem, qui ex omnibus sociis maxime in via habitatis, & soli semper perdimini, & possideatis eximiam quandam terram in acierum intervallo positam. Itaque persuadeant ista vobis, quum sint illa quantivis pretii, si rex iste magnus vobis Græcorum solis injurias remittens, velit fieri amicus. Hæc Alexander.

Et sane contigit, ut concioni adessent Lacedæmonii. extraxerant enim Athenienses tempus, probe scientes fore ut Lacedæmonii audirent venire à barbaro legatum ad societatem contrahendam, & postquam audissent, celeriter missuri essent legatos. quare de industria id fecere declarantes Lacedæmoniis sententiam suam.

Ὡς δὲ ἐπαύσατο λέγων Ἀλέξανδρος, διαδεξάμενοι ἔλεγον οἱ ἀπὸ Σπάρτης ἄγγελοι, ,, Ἡμέας δὲ ἔπεμψαν Λακεδαιμόνιοι δεησομένους ὑμέων, μήτε νεώτερον ποιέειν μηδὲν κατὰ τὴν Ἑλλάδα, μήτε λόγους ἐνδέκεσθαι παρὰ τοῦ βαρβάρου. οὔτε γὰρ δίκαιον οὐδαμῶς, οὔτε κόσμον φέρον οὔτέ γε ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι, ὑμῖν δὲ δὴ καὶ διὰ πάντων ἥκιστα, πολλῶν εἵνεκα. ἠγείρατε γὰρ τόνδε τὸν πόλεμον ὑμεῖς, οὐδὲν ἡμέων βουλομένων, καὶ περὶ τῆς ὑμετέρης ἀρχῆς ὁ ἀγὼν ἐγένετο· νῦν δὲ φέρει καὶ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. ἄλλως τε, τούτων ἁπάντων αἰτίους γενέσθαι δουλοσύνης τοῖσι Ἕλλησι Ἀθηναίους, οὐδαμῶς ἀνασχετόν· οἵτινες αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι [c] φαίνεσθε πολλοὺς ἐλευθερώσαντες ἀνθρώπων. πιεζομένοισι μέντοι ὑμῖν συναχθόμεθα, καὶ ὅτι καρπῶν ἐστερήθητε [d] διξῶν ἤδη, καὶ ὅτι οἰκοφθόρησθε χρόνον ἤδη πολλόν. ἀντὶ τούτων δὲ ὑμῖν Λακεδαιμόνιοί τε καὶ οἱ σύμμαχοι ἐπαγ-

Ubi dicendi finem fecit Alexander, excipientes nuncii ab Sparta, ita loquuti sunt, Nos vero misere Lacedæmonii oratum vos, ne quid novi circa Græciam agatis, neque verba à barbaro admittatis. Id enim nullo modo justum sit, neque decorum cum aliis ullis Græcis, tum inter omnes vobis, idque multis de caussis. Vos enim hoc bellum excitastis etiam nobis invitis, & propter imperium vestrum est decertatum: quod certamen nunc in universam Græciam emanavit: præsertim vero horum omnium autores fieri servitutis Græcis Athenienses res nullo pacto toleranda. quos constet semper jam inde à priscis temporibus vindicasse multos homines in libertatem. Et tristem quidem condicionem vestram dolemus, quod jam bis proventu frugum fraudati estis, & jam diu domibus quæ dirutæ sunt caretis. quo nomine Lacedæmonii vobis ac ceteri socii spon- 142

a MS. habet τοῦτο ἐν ὑμῖν. b τοιούσδε. c αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι. d ἐσέρχθητε.

ſpondent ſe uxores veſtras & omnia ad
bellum inutilia ad domeſticos pertinen-
tia, quoad bellum hoc ſteterit, alituros.
Neque vobis Alexander Macedo perſua-
deat, molliens Mardonii orationem. facit
enim quod ſibi faciendum eſt: quippe
qui tyrannus tyranno operam præſtat.
Sed non ſunt hæc ab vobis facienda, ſi-
quidem recte ſapitis, qui ſcitis nihil bar-
baris eſſe neque fidum neque verum.
143 Hæc quum nuncii dixiſſent, Athenien-
ſes Alexandro quidem ita reſponderunt,
Et ipſi cognitum habemus hoc, vires
Medo etiam atque etiam majores eſſe
quam nobis, ut id nihil oportuerit ex-
probrare: attamen in tutanda libertate
eatenus reſiſtemus, quatenus valebimus.
ſocietatem vero cum barbaro contrahere,
neque tu perſuadere nobis tentes, neque
nos tolerabimus. Tu vero renuncia Mar-
donio Athenienſes dicere, quoad ſol eo-
dem itinere meabit quo etiam nunc me-
at, nunquam nos cum Xerxe ſocieta-
tem inituros, ſed eum exſequuturos pro-
pulſando, fretos ope commilitonum deo-
rum atque heroum, quorum ille, nihil
penſi habens, & templa & ſimulacra
incendit. Tu quoque poſthac cum ora-
tione iſtiuſmodi ne committe ut in A-
thenienſium venias conſpectum, neve
dum videris commoda ſubminiſtrare, ad
infanda nos facienda adhorteris. nolumus
enim te ingratum quippiam ab Atheni-
enſibus pati, quibus & hoſpes & ami-
144 cus es. Hæc Alexandro reſponderunt.
nunciis autem ab Spartâ iſta, Sane
quidem Lacedæmonios vereri, ne fœ-
dus ineamus cum barbaro, valde huma-
num eſt: ſed turpiter videmini, haben-
tes mentem Athenienſium exploratam,
vereri: quoniam neque tantum auri uſ-
quam gentium eſt, neque regio ulla
ſpecie & bonitate valde præſtans, quæ
nos adepti velimus cum Medis ſentientes
tradere ſervituti Græciam. Multa enim
& magna ſunt, quæ deterrent talia fa-
cere, vel ſi velimus: primum atque i-
dem maximum, deorum ſimulacra &
ædificia cremata pariter & in tumulos
aggerata, quæ nos ultum ire vel maxi-
me neceſſe eſt potius quam cum eo fœ-
derari qui iſta fecerit: deinde, Græca-
nici ſanguinis conjunctio & ſermonis fœ-
dus, & deorum & fana communia &
ſacrificia, & mores conſimiles; quorum
proditores fieri Athenienſes, non bene
ha-

,, ἐπαγγέλλονται γυναῖκάς τε καὶ τὰ ἐς πόλε-
,, μον ἀχρήϊστα οἰκετέων ἐχόμενα πάντα ἐπιθρέ-
,, ψειν ἔστ' ἂν ὁ πόλεμος ὅδε συνεστήκῃ. μηδὲ
,, ὑμέας Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν ἀναγνώσῃ,
,, λεήνας τὸν Μαρδονίου λόγον. τούτῳ μὲν γὰρ ταῦ-
,, τα ποιητέα ἐστί· τύραννος γὰρ ἐὼν, τυράννῳ
,, συγκατεργάζεται. ὑμῖν δὲ οὐ ποιητέα, εἴπερ εὖ
,, τυγχάνετε φρονέοντες, ἐπισταμένοισι, ὡς βαρ-
,, βάροισί ἐστι οὔτε πιστὸν, οὔτε ἀληθὲς οὐδέν. ταῦτα
ἔλεξαν οἱ ἄγγελοι. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς μὲν Ἀ-
λέξανδρον ὑπεκρίναντο τάδε, Καὶ αὐτοὶ τοῦ-
,, τό γε ἐπιστάμεθα, ὅτι πολλαπλησίη ἐστὶ τῷ
,, Μήδῳ δύναμις ἤπερ ἡμῖν· ὥστε οὐδὲν δέῃ τοῦ-
,, τό γε ὀνειδίζειν. ἀλλ' ὅμως ἐλευθερίης γλιχό-
,, μενοι, ἀμυνεύμεθα οὕτω ὅκως ἂν καὶ δυ-
,, νώμεθα· ὁμολογῆσαι δὲ τῷ βαρβάρῳ μήτε
,, σὺ ἡμέας πειρῶ ἀναπείθειν, οὔτε ἡμέες πεισόμε-
,, θα. νῦν τε ἀπάγγελλε Μαρδονίῳ ὡς Ἀθη-
,, ναῖοι λέγουσι, ἔστ' ἂν ὁ ἥλιος τὴν αὐτὴν
,, ὁδὸν ἴῃ τῇπερ καὶ [a] νῦν ἔρχεται, μήκοτε ὁ-
,, μολογήσειν ἡμέας Ξέρξῃ· ἀλλὰ θεοῖσί τε συμ-
,, μάχοισι πίσυνοί μιν ἐπέξιμεν ἀμυνόμενοι,
,, καὶ τοῖσι ἥρωσι, τῶν ἐκεῖνος οὐδεμίην ὄπιν ἔ-
,, χων, ἐνέπρησε τούς τε οἴκους καὶ τὰ ἀγάλ-
,, ματα. σύ τε τοῦ λοιποῦ λόγους ἔχων τοιούσδε μὴ
,, ἐπιφαίνεο Ἀθηναίοισι· μηδὲ δοκέων χρηστὰ
,, ὑπουργέειν, ἀθέμιστα ἔρδειν παραίνεε. οὐ γάρ σε
,, βουλόμεθα οὐδὲν ἄχαρι πρὸς Ἀθηναίων παθεῖν,
,, ἐόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. Πρὸς μὲν Ἀλέξαν-
δρον ταῦτα ὑπεκρίναντο· πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ
Σπάρτης ἀγγέλους, τάδε. Τὸ μὲν δεῖσαι Λα-
,, κεδαιμονίους μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ βαρβάρῳ,
,, κάρτα ἀνθρωπήϊον ἦν. ἀτὰρ αἰσχρῶς γε οἴκατε
,, ἐξεπιστάμενοι τὸ Ἀθηναίων φρόνημα ἀρρωδῆσαι·
,, ὅτι οὔτε χρυσός ἐστι γῆς οὐδαμόθι τοσοῦτος,
,, οὔτε χώρη κάλλεϊ καὶ ἀρετῇ μέγα ὑπερφέρου-
,, σα, τὰ ἡμεῖς δεξάμενοι, ἐθέλοιμεν ἂν μη-
,, δίσαντες, καταδουλῶσαι τὴν Ἑλλάδα. πολλά
,, τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα ταῦ-
,, τα μὴ ποιέειν, μηδ' ἢν ἐθέλωμεν. πρῶτα μὲν
,, καὶ μέγιστα, τῶν θεῶν τὰ ἀγάλματα καὶ τὰ οἰ-
,, κήματα ἐμπεπρησμένα τε καὶ συγκεχωσμέ-
,, να, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς
,, τὰ μέγιστα μᾶλλον, ἤπερ ὁμολογέειν τῷ ταῦ-
,, τα ἐργασαμένῳ· αὖτις δὲ, τὸ Ἑλληνικὸν ἐὸν
,, ὅμαιμόν τε [b] καὶ ὁμόγλωσσον, καὶ θεῶν ἱδρύ-
,, ματά τε κοινὰ καὶ θυσίαι, ἤθεά τε ὁμότροπα.
,, ὧν προδότας [c] γενέσθαι Ἀθηναίους οὐκ ἂν εὖ
ἔχοι·

a MS. habet τῇ καί. b Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τι. c ὧν καὶ προδότας.

,, ἔχοι· ἐπίστασθέ τε οὕτω, εἰ μὴ πρότερον ἐ-
,, τυγχάνετε ἐπιστάμενοι, ἔστ' ἂν καὶ εἷς περιῇ
,, Ἀθηναίων, μηδαμᾶ ὁμολογήσοντας ἡμέας Ξέρ-
,, ξῃ. ὑμέων μέντοι ἀγάμεθα τὴν προνοίην, τὴν
,, πρὸς ἡμέας ἔσχετε, ὅτι προείδετε ἡμέων οἰκο-
,, φθορημένων οὕτω, ὥστε ἐπιθρέψαι ἐθέλειν ἡμέων
,, τοὺς οἰκέτας. καὶ ὑμῖν μὲν ἡ χάρις ἐκπεπλή-
,, ρωται· ἡμέες μέντοι λιπαρήσομεν οὕτω ὅκως ἂν
,, ἔχωμεν, οὐδὲν λυπέοντες ὑμέας. νῦν δὲ ὡς οὕ-
,, τω ἐχόντων, στρατιὴν ὡς τάχιστα ἐκπέμπετε.
,, ὡς γὰρ ἡμεῖς εἰκάζομεν, οὐκ ἑκὰς χρόνου πα-
,, ρέσται ὁ βάρβαρος ἐσβαλὼν ἐς τὴν ἡμετέρην·
,, ἀλλ' ἐπεὰν τάχιστα πύθηται τὴν ἀγγελίην, ὅτι
,, οὐδὲν ποιήσομεν τῶν ἐκεῖνος ἡμέων προσεδέετο·
,, πρὶν ὦν παρεῖναι ἐκεῖνον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἡ-
,, μέας καιρός ἐστι προβοηθῆσαι ἐς τὴν Βοιωτίην.

haberet. Et certe ita ſcitis, ſi antea neſciebatis, dum vel unus Athenienſium ſupererit, nunquam nos conventuros eſſe cum Xerxe. Veſtram nihilominus erga nos providentiam, quod conſulatis nobis domi perditis ita ut domeſticos noſtros alere velitis, gratam habemus. Et vobis quidem beneficium prorſus conſummatum eſt: nos tamen ita illud tolerabimus, prout poterimus, ut nihil vobis moleſtiæ adferamus. Nunc vero quum ita ſe hæ res habeant, copias primo quoque tempore emitti curate. nam, ut nos conjectamus, non diu differet barbarus invadere regionem noſtram; ſed ſimulatque acceperit nuncium nos nihil eorum eſſe facturos quæ ille oravit, aderit. qui ante quam adſit in Attica, tempus eſt nos prius in Bœotiam auxilio ire.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ
ΤΟΥ
ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΕΩΣ
ΙΣΤΟΡΙΩΝ ΕΝΝΑΤΗ,
ἘΠΙΓΡΑΦΟΜΈΝΗ ΚΑΛΛΙΌΠΗ.

HERODOTI
HALICARNASSEI
HISTORIARUM
LIBER NONUS,
QUI INSCRIBITUR CALLIOPE.

1 Hoc ab Atheniensibus reddito responso Lacedæmonii Spartam reverterunt. Mardonius autem, posteaquam regressus ad eum Alexander Atheniensium responsa indicavit, movens è Thessalia, citato agmine Athenas ire contendit, quacunque iter faciebat, illinc viros ad bellum sumens. At Thessaliæ principes adeo non pœnitebat eorum quæ antehac egerant, ut etiam multo studiosius Persam inducerent. E quibus Thorax Larissæus & Xerxem effugientem deduxerat, & tunc Mardonium propalam transmittebat in

2 Græciam. Postquam vero exercitus progrediens in Bœotos venit, Thebani Mardonium exceperunt; suadendoque non sinebant progredi longius, quod negarent ullum locum ponendis castris opportuniorem esse quam illum, ubi subsidens consequeretur, ut omnem Græciam sine prœlio subigeret. Arduum enim esse universis etiam hominibus vi subigere Græcos inter se convenientes: quod & antea cognovissent. Si vero feceris (dicebant) quod nos suademus, occupabis nullo negocio validissima quæque illorum consilia. Mitte pecuniam ad eos qui

Οἱ μὲν, ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων, ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οἱ ἀπονοστήσας Ἀλέξανδρος τὰ παρὰ Ἀθηναίων ἐσήμηνε, ὁρμηθεὶς ἐκ Θεσσαλίης, ἦγε τὴν στρατιὴν σπουδῇ ἐπὶ τὰς Ἀθήνας. ὅκου δὲ ἑκάστοτε γίνοιτο, τούτους παρελάμβανε. τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι οὔτε τὰ πρὸ τοῦ πεπρηγμένα μετεμέλε οὐδὲν, πολλῷ τε μᾶλλον ἐπῆγον τὸν Πέρσην· καὶ συμπροέπεμψέ τε Θώρηξ ὁ Ληρισσαῖος Ξέρξεα φεύγοντα, καὶ τότε ἐκ τοῦ φανεροῦ παρεῖκε Μαρδόνιον ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα. Ἐπεὶ δὲ προϊόμενος γίνεται ὁ στρατὸς ἐν Βοιωτοῖσι, οἱ Θηβαῖοι κατελάμβανον τὸν Μαρδόνιον· καὶ συνεβούλευον αὐτῷ, λέγοντες ὡς οὐκ εἴη χῶρος ἐπιτηδεώτερος ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐκείνου. οὐδὲ ἔων ἰέναι ἑκαστέρω, ἀλλ' αὐτοῦ ἱζόμενον, ποιέειν ὅκως ἀμαχητὶ τὴν πᾶσαν Ἑλλάδα καταστρέψηται. κατὰ μὲν γὰρ τὸ ἰσχυρὸν Ἕλληνας ὁμοφρονέοντας, οἵπερ καὶ πάρος ταυτὰ ἐγίνωσκον, χαλεπὰ εἶναι περιγίνεσθαι καὶ ἅπασι ἀνθρώποισι· εἰ „δὲ ποιήσεις τὰ ἡμεῖς παραινέομεν, (ἔφα„σαν λέγοντες) ἕξεις ἀπόνως ἅπαντα τὰ κεί„νων ἰσχυρὰ [a] βουλεύματα. πέμπε χρήματα ἐς τοὺς

a Vox hæc ἰσχυρὰ non est in MS.

„ τοὺς δυναστεύοντας ἄνδρας ἐν τῇσι πόλισι· πέμ-
„ πων δὲ, τὴν Ἑλλάδα διαστήσεις· ἐνθεῦτεν δὲ
„ τοὺς μὴ τὰ σὰ φρονέοντας, ῥηιδίως μετὰ τῶν στα-
„ σιωτέων καταστρέψεαι. Οἱ μὲν ταῦτα συνεβούλευον· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλά οἱ δεινὸς ἐνέστακτο ἵμερος τὰς Ἀθήνας δεύτερα ἑλεῖν· ἅμα μὲν ὑπὸ ἀγνωμοσύνης, ἅμα δὲ πυρσοῖσι διὰ νήσων ἐδόκεε βασιλέϊ δηλώσειν ἐόντι ἐν Σάρδισι, ὅτι ἔχοι Ἀθήνας. ὃς οὐδὲ τότε ἀπικόμενος ἐς τὴν Ἀττικὴν εὗρε τοὺς Ἀθηναίους, ἀλλ' ἔν τε Σαλαμῖνι τοὺς πλείστους ἐπυνθάνετο εἶναι, ἔν τε τῇσι νηυσὶ, αἱρέει τε ἔρημον τὸ ἄστυ. ἡ δὲ βασιλῆος αἵρεσις ἐς τὴν ὑστέρην [a] τὴν Μαρδονίου ἐπιστρατηΐην, δεκάμηνος ἐγένετο. Ἐπεὶ δὲ ἐν Ἀθήνῃσι ἐγένετο Μαρδόνιος, πέμπει ἐς Σαλαμῖνα Μουρυχίδην, ἄνδρα Ἑλλησπόντιον, φέροντα τοὺς αὐτοὺς λόγους τοὺς καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν τοῖσι Ἀθηναίοισι διεπόρθμευσε. ταῦτα δὲ τὸ δεύτερον ἀπέστελλε, προέχων μὲν τῶν Ἀθηναίων οὐ φιλίας γνώμας, ἐλπίζων δέ σφεας ὑπήσειν τῆς ἀγνωμοσύνης, ὡς δοριαλώτου ἐούσης τῆς Ἀττικῆς χώρης, καὶ ἐούσης ὑπ' ἑωυτῷ. τούτων μὲν εἵνεκα ἀπέπεμψε Μουρυχίδην ἐς Σαλαμῖνα. Ὁ δὲ, ἀπικόμενος ἐπὶ τὴν βουλὴν, ἔλεγε τὰ παρὰ Μαρδονίου. τῶν δὲ βουλευτέων Λυκίδης εἶπε γνώμην, ὡς ἐδόκεε ἄμεινον εἶναι, δεξαμένους τὸν λόγον τόν σφι Μουρυχίδης προφέρει, ἐξενεῖκαι ἐς τὸν δῆμον. ὁ μὲν δὴ ταύτην τὴν γνώμην ἀπεφαίνετο, εἴτε δὴ δεδεγμένος χρήματα παρὰ Μαρδονίου, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἑάνδανε. Ἀθηναῖοι δὲ, αὐτίκα δεινὸν ποιησάμενοι, οἵ τε ἐκ τῆς βουλῆς καὶ οἱ ἔξωθεν, ὡς ἐπύθοντο, περιστάντες, Λυκίδεα κατέλευσαν βάλλοντες, τὸν δὲ Ἑλλησπόντιον Μουρυχίδην ἀπέπεμψαν ἀσινέα. γενομένου δὲ θορύβου ἐν τῇ Σαλαμῖνι περὶ τὸν Λυκίδεα, πυνθάνονται τῶν Ἀθηναίων αἱ γυναῖκες τὸ γινόμενον. διακελευσαμένη δὲ γυνὴ γυναικὶ, καὶ παραλαβοῦσα, ἐπὶ τὴν Λυκίδεω οἰκίην ἤισαν αὐτοκελέες· καὶ κατὰ μὲν ἔλευσαν αὐτοῦ τὴν γυναῖκα, κατὰ δὲ τὰ τέκνα. Ἐς δὲ τὴν Σαλαμῖνα διέβησαν Ἀθηναῖοι ὧδε· ἕως μὲν προσεδέκοντο τὸν ἐκ τῆς Πελοποννήσου στρατὸν ἥξειν τιμωρήσοντά σφι, οἱ δὲ ἔμενον ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπεὶ δὲ οἱ μὲν μακρότερα τε καὶ σχολαίτερα ἐποίεον, ὁ δὲ ἐπιὼν καὶ δὴ ἐν τῇ Βοιωτίῃ [b] ἐλέγετο εἶναι, οὕτω δὴ ὑπεξεκομίσαντό τε πάντα, καὶ αὐτοὶ διέβησαν ἐς Σαλαμῖνα· ἐς Λακεδαίμονά τε ἔπεμπον ἀγγέλους, ἅμα μὲν, μεμφομένους τοῖσι Λακεδαιμονίοισι ὅτι περιεῖ-

a ὑστεραίην. b ἐς τὴν Βοιωτίην.

Thessali Thebanique eximie student Persis. Mardonius denuo capit Athenas, & incolas ejus in Salamine fallaciter allicit per Murichidem, unde Lycidas & familia ejus lapidibus occisa.

qui præpotentes sunt in civitatibus: missa pecunia Græciam separando conturbabis: hinc eos qui tecum non sentient, cum factiosis facile evertes. Hæc The- 3
bani suadebant: quibus ille obtemperandum non putavit, partim acri quadam libidine Athenas iterum occupandi, partim animi fastu; denique quod videbatur incensis per insulas ignibus significaturus regi Sardibus agenti, Athenas ab ipso teneri. Igitur in Atticam contendens, quum illic Athenienses ne tunc quidem invenisset, sed plerosque aut Salamine, aut in classe esse audiret, urbem cepit desertam, decimo mense quàm fuerat ab ipso rege capta. Illic 4
quum esset, Salaminem mittit Murichidem, virum Hellespontium, cum eisdem mandatis quæ Alexander Macedo ad Athenienses pertulerat. Mittebat autem eadem vice altera, gnarus ille quidem non benevolo erga ipsum animo esse Athenienses, sed sperans contumaciam deposituros, tanquam subacta Attica regione, & sub ipsius imperio posita. hac de caussa Murichidem misit Salaminem. Is ubi in senatum venit, Mardo- 5
nii mandata exposuit. & è senatoribus Lycidas sententiam dixit, Satius videri sibi esse, ut ea quæ Murichides apud senatum diceret, ipsi admittentes ad populum referrent. Hanc ille sententiam dicebat sive quod pecuniam à Mardonio accepisset, sive quod ea ipsi probarentur. Quod simulatque audiere Athenienses, tam ii qui ex senatu, quam qui extra eum erant, confestim indigne ferentes, Lycidam circumsteterunt, lapidibusque interemerunt: Hellespontium vero Murichidem dimiserunt illæsum. Excitato circa Lycidam Salamine tumultu cognoscunt quod gestum erat, Atheniensium uxores; & alia aliam exhortantes atque prehendentes, ultro domum Lycidæ adiere, hominisque uxorem ac liberos lapidaverunt. Hoc autem modo Athenien- 6
ses in Salaminem transierunt: Quamdiu ipsi copias è Peloponneso venturas sibi auxilio expectabant, tandiu in Attica manserunt: at ubi & socii tardius segniusque agunt, & Mardonius adventans jam esse in Bœotia audiebatur, ita exportatis omnibus rebus & ipsi in Salaminem trajecerunt, nunciosque Lacedæmonem miserunt, simul conquestum de Lacedæmoniis, qui neglectui haberent

rent barbarum in Atticam ingressum, neque cum ipsis ei in Bœotiam occurrissent; simul admonituros, quæ sibi, si ad eum deficere vellent, Persa spopondisset: tum prædicere, nisi præsidio Atheniensibus essent, se aliquod remedium inventuros. Agebant per id tempus Lacedæmonii solennia quæ vocantur Hyacinthia: quæ festa dei celebrare plurimi faciebant. ad hæc murum sibi in Isthmo extruebant, qui jam pinnas accipiebat. Posteaquam nuncii Atheniensium Lacedæmonem venerunt, ducentes simul Megarensium ac Platæensium legatos, ad Ephoros admissi, ita loquuti sunt,

1 Athenienses miserunt nos, dicentes regem Medorum cum nostram nobis regionem reddere, tum societatem nobiscum velle æquis condicionibus inire citra fraudem & dolum, tum velle quoque aliam regionem nostræ addere, quam ipsi nostro arbitrio optaverimus: nos tamen reverentia Jovis Græci, & pro atroci ducentes prodere Græciam, non annuimus, sed omnia recusavimus, quamvis injuria affecti à Græcis ac vehementer proditi. Qui, etsi non ignoremus conducibilius esse nobis societatem inire cum Persa, quam bellum gerere, tamen sponte nostra societatem non inibimus. Et sic quidem quod nostri est officii, purum simplexque admi-

2 nistratur erga Græcos. At vos, qui tunc in omnem metum deveneratis ne pacisceremur cum Persa, posteaquam compertam penitus habuistis sententiam nostram, nequaquam prodendi Græciam, & murum quem in Isthmo inædificabatis absolvistis, & sane nullam habetis Atheniensium rationem; & quum conveneritis nobiscum de occurrendo Persæ ad Bœotiam, desertores extitistis, pro nihilo ducentes barbarum Atticam esse ingressum. Itaque vobis Athenienses in præsens usque succensent, quod non estis officio functi: quod superest, ut primo quoque tempore nobiscum copias mittatis jubent; quo barbarum in Attica excipiamus. Quoniam enim in Bœotia tergiversati sumus, nostra in terra campus Thriasius appositissimus est ad

8 dimicandum. Hæc ubi accepere Ephori, responsum in diem posterum distulerunt, postero die in alterum: idque in decem dies fecerunt, diem de die extrahentes. Intra quod tempus universi Peloponnenses

περιεῖδον ἐμβαλόντα [a] τὸν βάρβαρον ἐς τὴν Ἀττικήν, ἀλλ᾽ οὐ μετὰ σφέων ἠντίασαν ἐς τὴν Βοιωτίην· ἅμα δὲ, ὑπομνήσοντας ὅτι σφι ὑπέσχετο ὁ Πέρσης μεταβαλοῦσι δώσειν· προεῖπαί τε [b] ὅτι εἰ μὴ ἀμυνεῦσι Ἀθηναίοισι, ὡς καὶ αὐτοί τινα ἀλεωρὴν εὑρήσονται. οἱ γὰρ δὴ Λακεδαιμόνιοι ὅρταζόν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καί σφι ἦν Ὑακίνθια· περὶ πλείστου δ᾽ ἦγον τὰ τοῦ θεοῦ πορσύνειν. ἅμα δὲ τὸ τεῖχός σφι τὸ ἐν τῷ Ἰσθμῷ ἐτείχεον, καὶ ἤδη ἐπάλξις ἐλάμβανε. Ὡς δὲ ἀπίκοντο ἐς τὴν Λακεδαίμονα οἱ ἄγγελοι οἱ ἀπ᾽ Ἀθηναίων, ἅμα ἀγόμενοι ἔκ τε Μεγάρων ἀγγέλους καὶ ἐκ Πλαταιέων, ἔλεγον τάδε ἐπελθόντες ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, Ἔπεμψαν ἡμέας Ἀθηναῖοι, λέγοντες ὅτι ἡμῖν βασιλεὺς ὁ Μήδων, τοῦτο μὲν, τὴν χώρην ἀποδιδοῖ· τοῦτο δὲ, συμμάχους ἐθέλει ἐπ᾽ ἴσῃ τε καὶ ὁμοίῃ ποιήσασθαι, ἄνευ τε δόλου καὶ ἀπάτης. ἐθέλει δὲ καὶ ἄλλην χώρην πρὸς τῇ ἡμετέρῃ διδόναι, τὴν ἂν αὐτοὶ ἑλώμεθα. ἡμεῖς δὲ, Δία τε Ἑλλήνιον αἰδεσθέντες, καὶ τὴν Ἑλλάδα δεινὸν ποιεύμενοι προδοῦναι, οὐ καταινέσαμεν, ἀλλὰ πάντα τε ἀπειπάμεθα, καίπερ ἀδικεόμενοι ὑπ᾽ Ἑλλήνων καὶ καταπροδιδόμενοι· ἐπιστάμενοί τε ὅτι κερδαλεώτερόν ἐστι ὁμολογέειν τῷ Πέρσῃ μᾶλλον ἤπερ πολεμέειν· οὐ μὲν οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες εἶναι. καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω [c] ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δὲ, ἐς πᾶσαν ἀρρωδίην τότε ἀπικόμενοι μὴ ὁμολογήσωμεν τῷ Πέρσῃ, ἐπεί τε ἐξεμάθετε τὸ ἡμέτερον φρόνημα σαφέως, ὅτι οὐδαμᾶ προδώσομεν τὴν Ἑλλάδα, καὶ διότι τεῖχος ὑμῖν διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐλαυνόμενον ἐντελές ἐστι, καὶ δὴ λόγον οὐδένα τῶν Ἀθηναίων ποιέεσθε· συνθέμενοί τε ἡμῖν τὸν Πέρσην ἀντιώσεσθαι ἐς τὴν Βοιωτίην, προδεδώκατε, περιείδετέ τε ἐσβαλόντα ἐς τὴν Ἀττικὴν τὸν βάρβαρον. ἐς μέν νυν τὸ παρεὸν Ἀθηναῖοι ὑμῖν μηνίουσι. οὐ γὰρ ἐποιήσατε ἐπιτηδέως. νῦν δὲ ὅτι τάχος στρατιὴν ἅμα ἡμῖν ἐκέλευσαν ὑμέας ἐκπέμπειν, ὡς ἂν τὸν βάρβαρον δεκώμεθα ἐν τῇ Ἀττικῇ. ἐπειδὴ γὰρ ἡμάρτομεν τῆς Βοιωτίης, τῆς γε ἡμετέρης ἐπιτηδεότατόν ἐστι μαχέσασθαι τὸ Θριάσιον πεδίον. Ὡς δὲ ἄρα ἤκουσαν οἱ ἔφοροι ταῦτα, ἀνεβάλλοντο ἐς τὴν ὑστεραίην ὑποκρινέεσθαι· τῇ δὲ ὑστεραίῃ, ἐς τὴν ἑτέρην. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ δέκα ἡμέρας ἐποίεον, ἐξ ἡμέρης ἐς ἡμέρην ἀναβαλλόμενοι. ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ τὸν Ἰσθμὸν ἐτεί-

a ἐσβαλόντα. b προεῖπέ τε. c MS. habet τὸ μὲν ἀπ᾽ ἡμέων οὕτω.

Causa prioris timoris & præsentis fiduciæ. Chileus Ephoros instigat, ut statim emittant auxilia sub Pausania, & præveniant querelas.

ἐτείχεον, σπουδὴν ἔχοντες πολλὴν πάντες Πελοποννήσιοι· καί σφι ἦν πρὸς τέλεϊ. οὐδ' ἔχω εἶπαι τὸ αἴτιον, διότι ἀπικομένου μὲν Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐς Ἀθήνας σπουδὴν μεγάλην ἐποιήσαντο μὴ μηδίσαι Ἀθηναίους, τότε δὲ ὤρην ἐποιήσαντο οὐδεμίαν, ἄλλο γε ἢ ὅτι ὁ Ἰσθμός σφι ἐτετείχιστο· καὶ ἐδόκεον Ἀθηναίων ἔτι δέεσθαι οὐδέν. ὅτε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἀπίκετο ἐς τὴν Ἀττικὴν, οὔκω ἀπετετείχιστο· ἐργάζοντο δὲ, μεγάλως καταρρωδηκότες τοὺς Πέρσας. Τέλος δὲ, τῆς τε ὑποκρίσιος καὶ ἐξόδου τῶν Σπαρτιητέων ἐγένετο τρόπος τοιόσδε· τῇ προτεραίῃ τῆς ὑστάτης καταστάσιος μελλούσης ἔσεσθαι, Χίλεος οὔνομα[a], ἀνὴρ Τεγεήτης, δυνάμενος ἐν Λακεδαίμονι μέγιστον ξείνων, τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθετο[b] πάντα λόγον τὸν δὴ οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον. ἀκούσας δὲ ὁ Χίλεος[c], ἔλεγε, „Ἄρα σφι τάδε οὕτω ἔχει, ἄνδρες ἔφοροι· Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων, τῷ δὲ βαρβάρῳ συμμάχων, καίπερ τείχεος διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ ἐληλαμένου καρτεροῦ, μεγάλαι κλισιάδες ἀναπεπτέαται ἐς τὴν Πελοπόννησον τῷ Πέρσῃ. ἀλλ' ἐσακούσατε πρίν τι ἄλλο Ἀθηναίοισι δόξαι σφάλμα τῇ Ἑλλάδι φέρον. Ὁ μέν σφι ταῦτα συνεβούλευε· οἱ δὲ, φρενὶ[d] λαβόντες τὸν λόγον, αὐτίκα φράσαντες οὐδὲν τοῖσι ἀγγέλοισι τοῖσι ἀπιγμένοισι ἀπὸ τῶν πολίων, νυκτὸς ἔτι ἐκπέμπουσι πεντακισχιλίους Σπαρτιητέων, καὶ ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τάξαντες τῶν εἱλώτων, Παυσανίῃ τῷ Κλεομβρότου ἐπιτάξαντες ἐξάγειν. ἐγίνετο μὲν ἡ ἡγεμονίη Πλειστάρχου τοῦ Λεωνίδεω· ἀλλ' ὁ μὲν, ἦν ἔτι παῖς, ὁ δὲ, τούτου ἐπίτροπός τε καὶ ἀνεψιός. Κλεόμβροτος γὰρ ὁ Παυσανίεω μὲν πατὴρ, Ἀναξανδρίδεω δὲ παῖς, οὐκέτι περιῆν, ἀλλὰ ἀπαγαγὼν ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τὴν στρατιὴν τὴν τὸ τεῖχος δείμασαν, μετὰ ταῦτα οὐ πολλὸν χρόνον τινὰ βιοὺς ἀπέθανε. ἀπῆγε δὲ τὴν στρατιὴν ὁ Κλεόμβροτος ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ διὰ τόδε· θυομένῳ οἱ ἐπὶ τῷ Πέρσῃ, ὁ ἥλιος ἀμαυρώθη ἐν τῷ οὐρανῷ. προσαιρέεται δὲ ἑωυτῷ Παυσανίης Εὐρυάνακτα τὸν Δωριέος, ἄνδρα οἰκίης ἐόντα τῆς αὐτῆς. οἱ μὲν δὴ σὺν Παυσανίῃ ἐξεληλύθεσαν ἔξω Σπάρτης. Οἱ δὲ ἄγγελοι, ὡς ἡμέρη ἐγεγόνεε, οὐδὲν εἰδότες περὶ τῆς ἐξόδου, ἐπῆλθον ἐπὶ τοὺς ἐφόρους, ἐν νόῳ δὴ ἔχοντες ἀπαλλάσσεσθαι καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὴν[e] ἑωυτοῦ ἕκαστος· ἐπελθόντες δὲ, ἔλεγον τάδε, „Ὑμεῖς μὲν ὦ Λακεδαιμόνιοι αὐτοῦ τῇδε μένοντες, Ὑακίνθιά τε ἄγετε καὶ παίζετε, καταπροδόντες τοὺς συμμάχους· „Ἀθηναῖοι δὲ, ὡς ἀδικεόμενοι ὑπὸ ὑμέων, χήτεϊ

ses magno studio incumbentes, Isthmum muro interclusere, ad finemque perduxere. Neque ausim dicere caussam, cur isti magnopere solliciti fuerint, quum Alexander Macedo Athenas venit, ne Athenienses Medum amplecterentur, nunc autem nihil prorsus curaverint, aliam; quam quod ipsis Isthmus inædificatus erat. Ita putabant non amplius quicquam Atheniensibus indigere. At sub adventum Alexandri in Atticam, murus nondum perfectus erat; sed extruebant, Per-
sarum vehementi metu capti. Tandem & 9
responsum & exitus Spartiatarum fuit hujusmodi: Pridie quam ultima constitutio futura esset, vir Tegeata, nomine Chileus, apud Lacedæmonios maximæ inter peregrinos potentiæ, sciscitabatur ex uno Ephororum omnia quæ Athenienses dixissent; & quum audivisset, his verbis eos alloquutus est, Ergo ita se res habet, viri Ephori: si Athenienses non sentiunt nobiscum, sed cum barbaro societatem iniverint, quamvis valido muro sit Isthmus inædificatus, tamen magnæ fores patefactæ sunt Persis in Peloponnesum. Quare prius eos audiatis, quam aliquid decernant quod cladem Græciæ
adferat. Hoc Chileus consilium dedit. 10
quod in animum admittentes Ephori, confestim nihil colloquuti cum nunciis qui à civitatibus venerant, quinque millia Spartiatarum quum adhuc nox esset emittunt, septenis helotis circa unumquemque collocatis Pausania Cleombroti filio jusso eos educere. erat quidem præfectura Plistarchi Leonidæ geniti: sed adhuc is puer erat, alter ejus tutor & patruelis. nam Cleombrotus Anaxandridæ filius, pater Pausaniæ, jam non supererat, non diu pòst quàm copias quæ murum extruebant in Isthmo, reduxerat, vita functus. Reduxerat autem ab Isthmo copias Cleombrotus ob eam caussam, quod sibi inter sacrificandum adversus Persam sol in cœlo obscuratus esset. Adscivit autem Pausanias sibi EUryanactem, Doriei
filium, suum gentilem. His copiis è 11
Sparta cum Pausania profectis, nuncii de illarum profectione ignari, ubi dies illuxit, Ephoros adeunt, habentes scilicet in animo abire in suam quique civitatem. Ubi adierunt, ita verba fecere, Vos quidem, Lacedæmonii, desidentes hîc Hyacinthia agitis, ac luditis, sociis fœde proditis: Athenienses vero, ut à vobis læsi, & ob penuriam sociorum, ita ut

a Hæc vox οὔνομα non est in MS. b MS. habet τῶν ἐφόρων ἐπύθετο, sine vocula ἕνα. c ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Χίλεος. d οἱ δὲ ἐν φρενί. e ἐπὶ τὴν habet MS.

ut poterunt inimicitias cum Persa dissolvent. Dissoluta autem inimicitia palam prorsus, quum regis fuerimus socii militiæ, commilitabimus in quamcunque regionem nos illi educent. Inde vos discetis quidnam vobis ex ea re eveniat. Hæc loquutis nunciis Ephori jurejurando interposito dixere suas se copias putare in Orestio esse, tendentes adversum peregrinos. Peregrinos enim barbaros appellabant. Hoc illi non intelligentes, quid diceretur sciscitabantur. Sciscitati, & rem omnem edocti atque stupefacti, quamcelerrime abiere ad illos insequendos, & cum iis quinque millia finitimo-
12 rum Lacedæmoniorum delecta. His Isthmum versus ire maturantibus, Argivi, ubi primum audiere copias è Sparta cum Pausania profectas, præconem, quem optimum è diurnis cursoribus invenerunt, in Atticam mittunt ad Mardonium: qui videlicet antea receperant se futuros impedimento, quominus Spartiata egrederetur. Præco ubi Athenas pervenit, Mardoni, inquit, miserunt me Argivi nunciatum tibi juventutem è Lacedæmone esse progressam, seque ne illa progrederetur præstare nequisse. Ad hæc tu bonum consilium adhibe. Hoc
13 ille loquutus, retro abscessit. Quo audito Mardonius jam non censebat amplius perstare in Attica: ubi ideo antequam istud intelligeret, immoratus fuerat quod cuperet scire consilia Atheniensium & quid acturi essent, neque populans neque lædens Atticum agrum, assidue sperans fore ut secum illi paciscerentur. Quod ubi desperavit, re comperta, priusquam Pausanias cum copiis Isthmum egrederetur, subduxit exercitum, incensis Athenis, & siquid aut murorum aut ædium aut templorum rectum extabat, eo omni diruto atque obruto. Ideo autem excedendum sibi putavit, quod neque equitabilis esset Attica regio, neque, si ipse male pugnasset, evadi poterat nisi per angustias, ubi à paucis hominibus transitu prohiberi posset. Statuit igitur recedere illinc Thebas, ut confligeret prope civitatem amicam, ac re-
14 gionem equitibus opportunam. Profecto illinc ita Mardonio & jam iter facienti perfertur nuncius properans, alium exercitum mille Lacedæmoniorum Megara iter habere. Eo audito consultabat siquo pacto hos primum posset excipere. I-

„πεί τε συμμάχων, καταλύσονται τῷ Πέρσῃ „οὕτω ὅκως ἂν δύνωνται. καταλυσάμενοι δὲ, „δῆλα γὰρ δὴ ὅτι σύμμαχοι βασιλῆος γινό„μεθα, συστρατευσόμεθα ἐπὶ τὴν ἂν ἐκεῖνοι „ἐξηγέωνται. ὑμεῖς δὲ τὸ ἐνθεῦτεν μαθήσεσθε „ὁκοῖον ἄν τι ὑμῖν ἐξ αὐτοῦ ἐκβαίνῃ. ταῦτα λεγόντων τῶν ἀγγέλων, οἱ ἔφοροι εἶπαν ἐπ᾽ ὅρκου, καὶ δὴ δοκέειν εἶναι ἐν Ὀρεστείῳ στείχοντας ἐπὶ τοὺς ξείνους. ξείνους γὰρ ἐκάλεον τοὺς βαρβάρους. οἱ δὲ, ὡς οὐκ εἰδότες, ἐπηρώτεον τὸ λεγόμενον· ἐπειρόμενοι δὲ, ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν· ὥστε ἐν θώυματι γινόμενοι, ἐπορεύοντο τὴν ταχίστην διώκοντες· σὺν δέ σφι, τῶν περιοίκων Λακεδαιμονίων λογάδες πεντακισχίλιοι ὁπλῖται τὠυτὸ τοῦτο ἐποίεον. Οἱ μὲν δὴ ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἠπείγοντο. Ἀργεῖοι δὲ, ἐπεί τε τάχιστα ἐπύθοντο τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐξεληλυθότας ἐκ Σπάρτης, πέμπουσι κήρυκα, τῶν ἡμεροδρόμων ἀνευρόντες τὸν ἄριστον, ἐς τὴν Ἀττικήν, πρότερον αὐτοὶ Μαρδονίῳ ὑποδεξάμενοι σχήσειν τὸν Σπαρτιήτην μὴ ἐξιέναι. ὃς ἐπεί τε ἀπίκετο ἐς τὰς Ἀθήνας, ἔλεγε τάδε, Μαρδόνιε, „ἔπεμψάν με Ἀργεῖοι φράσοντά τοι ὅτι ἐκ „Λακεδαίμονος ἐξελήλυθε ἡ νεότης, καὶ ὡς „οὐ δυνατοὶ αὐτὴν ἔχειν εἰσὶ Ἀργεῖοι μὴ οὐκ „ἐξιέναι. πρὸς ταῦτα τύγχανε εὖ βουλευόμενος. ὁ μὲν δὴ, εἴπας ταῦτα, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. Μαρδόνιος δὲ οὐδαμῶς ἔτι πρόθυμος ἦν μένειν ἐν τῇ Ἀττικῇ, ὡς ἤκουσε ταῦτα. πρὶν μέν νυν ἢ πυθέσθαι [a], ἀνεκώχευε, θέλων εἰδέναι τὸ παρ᾽ Ἀθηναίων, ὁκοῖόν τι ποιήσουσι· καὶ οὔτε ἐπήμαινε οὔτε ἐσίνετο γῆν τὴν Ἀττικήν, ἐλπίζων διὰ παντὸς τοῦ χρόνου ὁμολογήσειν σφέας· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπειθε, πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, πρὶν ἢ τοὺς μετὰ Παυσανίεω ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἐμβαλεῖν, ὑπεξεχώρεε· ἐμπρήσας τε τὰς Ἀθήνας, καὶ εἴ κού τι ὀρθὸν ἦν τῶν τειχέων ἢ τῶν οἰκημάτων, ἢ τῶν ἱρῶν, πάντα καταβαλὼν καὶ συγχώσας, ἐξέλαυνε τῶνδε εἵνεκα· ὅτι οὔτε ἱππασίμη ἡ χώρη ἦν ἡ Ἀττική, εἴ τε νικῷτο συμβαλὼν, ἀπάλλαξις οὐκ ἦν, ὅτι μὴ κατὰ στεινὸν, ὥστε καὶ [b] ὀλίγους σφέας ἀνθρώπους ἴσχειν. ἐβουλεύετο ὦν, ἐπαναχωρήσας ἐς τὰς Θήβας, συμβαλεῖν πρὸς πόλι τε φιλίῃ, καὶ χώρῃ ἱππασίμῃ. Μαρδόνιος μὲν δὴ οὕτω [c] ὑπεξεχώρεε. ἤδη δὲ ἐν τῇ ὁδῷ ἐόντι αὐτῷ ἦλθε ἀγγελίη πρόδρομος, ἄλλην στρατιὴν ἥκειν ἐς Μέγαρα, Λακεδαιμονίων χιλίους. πυθόμενος δὲ ταῦτα, ἐβουλεύετο, θέλων, εἴ κως τούτους πρῶ-

a μέχρι νυν πυθέσθαι. b Hæc vocula καὶ non est in MS. c Etiam hæc vox οὕτω non est in MS.

Terminus expeditionis Persicæ. Castra Mardonii ad Scolon in agro Thebano. Convivium Attagini. Persæ ibi ad convivam Thersandrum deploratio.

τὸν ἕλοι. ὑποστρέψας δὲ τὴν στρατιὴν ἦγε ἐπὶ τὰ Μέγαρα· ἡ δὲ ἵππος προελθοῦσα κατιππάσατο χώρην τὴν Μεγαρίδα. ἐς ταύτην δὴ ἑκαστάτω τῆς Εὐρώπης τὸ πρὸς ἡλίου δύνοντος ἡ Περσικὴ αὕτη στρατιὴ ἀπίκετο. Μετὰ δὲ ταῦτα, Μαρδονίῳ ἦκε [a] ἀγγελίη ὡς ἀλέες εἴησαν οἱ Ἕλληνες ἐν τῷ Ἰσθμῷ. οὕτω δὴ ὀπίσω ἐπορεύετο διὰ Δεκελείης. οἱ γὰρ βοιωτάρχαι μετεπέμψαντο τοὺς προσχώρους τῶν Ἀσωπίων. οὗτοι δὲ αὐτῷ τὴν ὁδὸν ἡγέοντο ἐς Σφενδαλέας· ἐνθεῦτεν δὲ, ἐς Τάναγραν. ἐν Τανάγρῃ δὲ νύκτα ἐναυλισάμενος, καὶ τραπόμενος τῇ ὑστεραίῃ ἐς Κῶλον, ἐν γῇ τῇ Θηβαίων ἦν. ἐνθαῦτα δὲ τῶν Θηβαίων, καίπερ μηδιζόντων, ἔκειρε τοὺς χώρους, οὔτι κατὰ ἔχθος αὐτέων, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης μεγάλης ἐχόμενος· βουλόμενος ἔρυμά τε τῷ στρατοπέδῳ ποιήσασθαι, καὶ ἢν συμβαλόντι οἱ μὴ ἐκβαίνῃ ὁκοῖόν τι ἐθέλοι [b], κρησφύγετον τοῦτο ἐποιέετο. παρῆκε δὲ αὐτοῦ τὸ στρατόπεδον, ἀρξάμενον ἀπὸ Ἐρυθραίων παρὰ Ὑσιάς. κατέτεινε δὲ ἐς τὴν Πλαταιΐδα γῆν, παρὰ τὸν Ἀσωπὸν ποταμὸν τεταγμένον. οὐ μέντοι τό γε τεῖχος τοσοῦτον ἐποιέετο, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δέκα σταδίους μάλιστά κη μέτωπον ἕκαστον. ἐχόντων δὲ τὸν πόνον τοῦτον τῶν βαρβάρων, Ἀτταγῖνος ὁ Φρύνωνος, ἀνὴρ Θηβαῖος, παρασκευασάμενος μεγάλως, ἐκάλεε ἐπὶ ξείνια αὐτόν τε Μαρδόνιον καὶ πεντήκοντα Περσέων τοὺς λογιμωτάτους· κληθέντες δὲ οὗτοι ἕποντο. ἦν δὲ τὸ δεῖπνον ποιεύμενον ἐν Θήβῃσι. Τάδε ἤδη τὰ ἐπίλοιπα ἤκουον Θερσάνδρου, ἀνδρὸς μὲν Ὀρχομενίου, λογίμου δὲ ἐς τὰ πρῶτα ἐν Ὀρχομενῷ. ἔφη δὲ ὁ Θέρσανδρος κληθῆναι καὶ αὐτὸς ὑπὸ Ἀτταγίνου ἐπὶ τὸ δεῖπνον τοῦτο· κληθῆναι δὲ καὶ Θηβαίων ἄνδρας πεντήκοντα, καί σφεων οὐ χωρὶς ἑκατέρους κλῖναι, ἀλλὰ Πέρσην τε καὶ Θηβαῖον ἐν κλίνῃ ἑκάστῃ. ὡς δὲ ἀπὸ δείπνου ἦσαν, διαπινόντων, τὸν Πέρσην τὸν ὁμόκλινον, Ἑλλάδα γλῶσσαν ἱέντα, εἴρεσθαι αὐτὸν ὁποδαπός ἐστι, αὐτὸς δὲ ὑποκρίνασθαι ὡς εἴη Ὀρχομένιος. τὸν δὲ εἶπαι, „Ἐπεὶ νῦν ὁμοτράπεζός τέ μοι καὶ ὁμόσπονδος ἐγένεο, μνημόσυνά τοι γνώμης τῆς ἐμῆς καταλιπέσθαι θέλω· ἵνα καὶ προειδὼς αὐτὸς περὶ σεωυτοῦ βουλεύεσθαι ἔχῃς τὰ συμφέροντα. ὁρᾷς τούτους τοὺς δαινυμένους Πέρσας, καὶ τὸν στρατὸν τὸν ἐλίπομεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ στρατοπεδευόμενον; τουτέων πάντων ὄψεαι, ὀλίγου τινὸς χρόνου διελθόντος, ὀλίγους τινὰς τοὺς περιγενομένους. ταῦτα ἅμα τε τὸν Πέρσην λέγειν, καὶ μετιέναι πολλὰ τῶν δακρύων. αὐτὸς δὲ θωυμάσας τὸν λόγον, „εἶπαι πρὸς αὐτὸν, Οὐκῶν Μαρδονίῳ τε ταῦ-

Itaque conversum exercitum ducebat Megara, præmisso equitatu qui oram Megaridem incursaret. Huc usque Europæ ad solem occidentem versus longissime processit hæc Persica expeditio. Post hæc nuncius ad Mardonium venit, 15
Græcos in Isthmo frequentes coactos esse: atque ita retrocessit per Deceleam. Magistratus enim Bœotorum accolas Asopiorum arcessierant, qui Mardonium in Sphendaleas & illinc in Tanagram duces itineris deduxerunt. In Tanagra noctem moratus Mardonius, postero die ad Scolon conversus in agro Thebano erat. Ibi Thebanorum rura, tametsi Medicas partes foventium, vastavit; non illorum odio, sed ingenti necessitate adactus: quod vellet munimentum castris apponere, & si sibi in acie non cederet ex sententia, effugium comparare. Exporrexit autem castra sua ab Erythræis, secundum Hysias, Platæensi tenus agro, juxta flumen Asopum: muro communiens, sed non pro magnitudine castrorum, verum per singulas frontes dena stadia habente. Hoc in opere barbaris occupatis Attaginus Phrynonis filius, vir Thebanus, convivio magnifice apparato Mardonium ipsum & Persarum honoratissimos quinquaginta ad hospitales epulas invitavit. invitati illi hominem sunt sequuti. fiebat autem cœna Thebis: Cetera quæ referam, ex 16
Thersandro accepi, viro quidem Orchomenio, sed Orchomeni inter primos honesto: qui se quoque ajebat ad hanc cœnam ab Attagino fuisse invitatum cum quinquaginta Thebanis: nec utrosque seorsum discubuisse, sed in quovis lecto Persam & Thebanum. Post cœnam quum potioni daretur opera, Persam qui eodem toro recumbebat, Græce ipsum interrogasse cujas esset; se vero respondisse Orchomenium esse: tum illum dixisse, Quoniam tu mihi mensæ consors & libaminum effectus es, volo tibi relinquere sententiæ meæ monumenta, ut ipse quoque præscius hujus rei, queas tibi consulere. Cernis hos Persas in convivium acceptos, & copias quæ ad flumen in castris relictæ sunt? horum omnium parvo post tempore pauculos cernes superstites. Et inter dicendum multas lacrymas Persam effudisse. Admiratumque se eam orationem, ad illum dixisse, Nonne hæc Mardonio expedit di-

a MS. habet ἦλθε. b ἐθέλῃ.

Necessitatem ab deo illatam non vitari. Mardonius in Bœotia. cui adsunt omnes finitimi Græci. Veniunt & M. Phocenses; ambiguum, an ab equitatu trucidandi.

dicere, & iis Persis qui secundum eum in honore sunt? Et illum post hæc subjecisse, Hospes, quicquid ex deo fieri oportet, id ab homine nulla ratione averti potest. nam ne credibilia quidem dicentibus credere quisquam vult. Atque hæc permulti Persarum quum sciamus, tamen sequimur illigati necessitate. Est autem mœror hic in hominibus acerbissimus, eum qui multum sapit nullius rei potentem esse. Hæc ego ex Orchomenio Thersandro audiebam, atque ista insuper, ipsum hæc statim per homines sparsisse, priusquam prœlium ad Platæas factum est.

17 Porro Mardonio in Bœotia stativa habenti, præbuerunt copias alii quidem omnes, & simul invaserunt Athenas, quotquot cum Medis sentiebant, ex Græcis illic habitantibus; soli hujus irruptionis non fuere participes Phocenses. nam & isti vehementer Medis studebant, non tamen voluntarii, sed coacti. Sed iidem non multis post diebus quam Thebas itum est, & ipsi advenere, mille armati, duce Harmocyde inter populares spectatissimo. Eos Mardonius, ubi Thebas pervenere, missis equitibus jussit seorsum in campo subsidere: quod quum fecissent, protinus adfuit universus equitatus. Unde postea rumor exercitum Græcorum qui cum Medis erant, pervasit, Phocenses ab equitatu jaculis confossum iri. quinetiam per ipsos Phocenses idem divulgatum est. quos tunc dux suus Harmocydes his verbis adhortabatur, O Phocenses, palam est hos homines certæ nos neci destinasse, accusatos (ut suspicor) à Thessalis. Quare unumquemque vestrûm jam oportet egregium virum esse. Præstat enim facientes aliquid & defendentes finire vitam, quam dedentes nos fœdissima morte trucidari. Sed & discat eorum aliquis illos barbaros Græcis hominibus mortem machinatos fuisse.

18 His suos Harmocydes hortabatur. Quos ubi conclusere equites, invehebant tanquam ad eos occidendos; & sane tela intendebant, veluti emissuri: & forsan aliquis emisit. Phocenses ex adverso stantes & undiquaque se vertentes & quammaxime condensati quum sese opponerent, ibi equites digressi retro abiere. Affirmare autem pro certo nequeo, an ad hos interficiendos rogatu Thessalorum ierint; & posteaquam animadverterunt eos ad defen-

„τὰ χρεὸν ἐστὶ λέγειν, καὶ τοῖσι μετ' ἐκεῖνον ἐν αἰνῇ ἐοῦσι Περσέων. τὸν δὲ μετὰ ταῦτα εἰπεῖν, „Ξεῖνε, ὅ, τι δεῖ γενέσθαι ἐκ τοῦ θεοῦ, „ἀμήχανον ἀποτρέψαι ἀνθρώπῳ· οὐδὲ γὰρ πιστὰ λέγουσι ἐθέλει πείθεσθαι οὐδείς. ταῦτα δὲ „Περσέων συχνοὶ ἐπιστάμενοι, ἑπόμεθα ἀναγκαίῃ ἐνδεδεμένοι. ἐχθίστη δὲ ὀδύνη ἐστὶ τῶν „ἐν ἀνθρώποισι αὕτη, πολλὰ φρονέοντα, μηδενὸς κρατέειν. ταῦτα μὲν τοῦ Ὀρχομενίου Θερσάνδρου ἤκουον· καὶ τάδε πρὸς τούτοισι, ὡς αὐτὸς αὐτίκα λέγοι ταῦτα πρὸς ἀνθρώπους πρότερον ἢ γενέσθαι ἐν Πλαταιῇσι τὴν μάχην. Μαρδονίου δὲ ἐν τῇ Βοιωτίῃ στρατοπεδευομένου, οἱ μὲν ἄλλοι παρείχοντο ἅπαντες στρατιὴν, καὶ συνεσέβαλον ἐς Ἀθήνας, ὅσοιπερ ἐμήδιζον Ἑλλήνων τῶν ταύτῃ οἰκημένων· μοῦνοι δὲ Φωκέες οὐ συνεσέβαλον. ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα [a] καὶ οὗτοι, οὐκ ἑκόντες, ἀλλ' ὑπ' ἀναγκαίης. ἡμέρῃσι δὲ οὐ πολλῇσι μετὰ τὴν ἄπιξιν τὴν ἐς Θήβας ὕστερον, ἦλθον αὐτῶν ὁπλῖται χίλιοι. ἦγε δὲ αὐτοὺς Ἁρμοκύδης, ἀνὴρ τῶν ἀστῶν δοκιμώτατος [b]. ἐπεὶ δὲ ἀπικέατο καὶ οὗτοι ἐς Θήβας, πέμψας ὁ Μαρδόνιος ἱππέας, ἐκέλευσέ σφεας ἐπ' ἑωυτῶν [c] ἐν τῷ πεδίῳ ἵζεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐποίησαν ταῦτα, αὐτίκα παρῆν ἡ ἵππος ἅπασα. μετὰ δὲ ταῦτα, διεξῆλθε μὲν διὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ μετὰ Μήδων ἐόντος φήμη ὡς κατακοντιεῖ σφεας· διεξῆλθε δὲ δι' αὐτῶν Φωκέων τώυτὸ τοῦτο. ἔνθα δή σφι ὁ στρατηγὸς Ἁρμοκύδης παραίνεε, λέγων τοιάδε, Ὦ Φωκέες, πρόδηλα „γὰρ ὅτι ἡμέας οὗτοι οἱ ἄνθρωποι μέλλουσι „προόπτῳ θανάτῳ δώσειν, διαβεβλημένους ὑπὸ „Θεσσαλῶν, ὡς ἐγὼ εἰκάζω. νῦν ὦν ἄνδρα „τινὰ πάντα ὑμέων χρεὸν ἐστὶ γενέσθαι ἀγαθόν. „κρέσσον γὰρ, ποιεῦντάς τι καὶ ἀμυνομένους „τελευτῆσαι τὸν αἰῶνα, ἤπερ παρέχοντας διαφθαρῆναι αἰσχίστῳ μόρῳ. ἀλλὰ μαθέτω τις „αὐτῶν ὅτι ἐόντες βάρβαροι ἐπ' Ἕλλησι ἀνδράσι φόνον ἔρραψαν. Ὁ μὲν ταῦτα παραίνεε. οἱ δὲ ἱππέες, ἐπεί σφεας ἐκυκλώσαντο, ἐπήλαυνον ὡς ἀπολέοντες, καὶ δὴ διετείνοντο τὰ βέλεα ὡς ἀπήσοντες· καί κου τις καὶ ἀπῆκε. καὶ οἱ ἀντίοι ἔστησαν, πάντῃ στρέψαντες [d] ἑωυτοὺς, καὶ πυκνώσαντες ὡς μάλιστα. ἐνθαῦτα οἱ ἱππόται ὑπέστρεφον, καὶ ἀπήλαυνον ὀπίσω. οὐκ ἔχω δ' ἀτρεκέως εἰπεῖν οὔτε εἰ ἦλθον μὲν ἀπολέοντες τοὺς Φωκέας, δεηθέντων Θεσσαλῶν· ἐπεὶ δὲ ὥρων πρὸς ἀλέξησιν τραπομένους, δείσαντες μὴ καί

a γὰρ μεγάλως. b MS. habet δυνατώτατος. c ἀπ' ἑαυτῶν. d συστρέψαντες.

καί σφισι γένηται τρώματα, οὕτω δὴ ἀπήλαυνον ὀπίσω, ὡς γάρ σφι ἐνετείλατο Μαρδόνιος· οὔτ' εἰ αὐτέων πειρηθῆναι ἠθέλησε εἴ τι ἀλκῆς μετέχουσι. ὡς δὲ ὀπίσω ἀπήλασαν οἱ ἱππόται, πέμψας Μαρδόνιος κήρυκα, ἔλεγε τάδε, Θαρσέετε ὦ Φωκέες· ἄνδρες γὰρ ἐφάνητε ἐόντες ἀγαθοί, οὐκ ὡς ἐγὼ ἐπυνθανόμην. καὶ νῦν προθύμως φέρετε τὸν πόλεμον τοῦτον· εὐεργεσίῃσι γὰρ οὐ νικήσετε οὔτε ὦν ἐμὲ [a], οὔτε βασιλῆα. τὰ περὶ Φωκέων μὲν ἐς τοσοῦτον ἐγένετο. Λακεδαιμόνιοι δὲ, ὡς ἐς τὸν Ἰσθμὸν ἦλθον, ἐν τούτῳ ἐστρατοπεδεύοντο. πυνθανόμενοι δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ Πελοποννήσιοι, τοῖσι τὰ ἀμείνω ἑάνδανε, οἱ δὲ καὶ ὁρέοντες ἐξιόντας Σπαρτιήτας, οὐκ ἐδικαίευν λείπεσθαι τῆς ἐξόδου Λακεδαιμονίων. ἐκ δὴ ὦν τοῦ Ἰσθμοῦ καλλιερησάντων τῶν ἱρῶν ἐπορεύοντο πάντες, καὶ ἀπικνέονται ἐς Ἐλευσῖνα· ποιήσαντες δὲ καὶ ἐνθαῦτα ἱρά, ὥς σφι ἐκαλλιερέετο, πρόσω ἐπορεύοντο. Ἀθηναῖοι δὲ ἅμα αὐτοῖσι, διαβάντες μὲν ἐκ Σαλαμῖνος, συμμιγέντες δὲ ἐν Ἐλευσῖνι. ὡς δὲ ἄρα ἀπίκοντο τῆς Βοιωτίης ἐς Ἐρυθράς, ἔμαθόν τε δὴ τοὺς βαρβάρους ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ στρατοπεδευομένους· φρασθέντες δὲ τοῦτο, ἀντετάσσοντο ἐπὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος. Μαρδόνιος δὲ, ὡς οὐ κατέβαινον οἱ Ἕλληνες ἐς τὸ πεδίον, πέμπει ἐς αὐτοὺς [b] πᾶσαν τὴν ἵππον, τῆς ἱππάρχεε Μασίστιος, εὐδοκιμέων παρὰ Πέρσῃσι· (τὸν Ἕλληνες Μακίστιον καλέουσι) ἵππον ἔχων Νισαῖον χρυσοχάλινόν τε, καὶ ἄλλως κεκοσμημένον καλῶς. ἐνθαῦτα ὡς προσήλασαν οἱ ἱππόται πρὸς τοὺς Ἕλληνας, προσέβαλλον κατὰ τέλεα· προσβάλλοντες δὲ, κακὰ μεγάλα ἐργάζοντο, καὶ γυναῖκάς σφεας ἀπεκάλεον. Κατὰ συντυχίην δὲ Μεγαρέες ἔτυχον ταχθέντες ἢ τὸ ἐπιμαχώτατον ἦν τοῦ χωρίου παντὸς, καὶ πρόσοδος μάλιστα ταύτῃ ἐγίνετο τῇ ἵππῳ. προσβαλλούσης ὦν τῆς ἵππου, οἱ Μεγαρέες πιεζόμενοι ἔπεμπον ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων κήρυκα. ἀπικόμενος δὲ ὁ κῆρυξ πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε τάδε, „Μεγαρέες λέγουσι, Ἡμεῖς, ἄνδρες σύμμαχοι, „οὐ δυνατοί εἰμεν τὴν Περσέων ἵππον δέκεσθαι, „μοῦνοι ἔχοντες στάσιν ταύτην ἐς τὴν ἔστημεν ἀρ„χήν· ἀλλὰ καὶ ἐς τόδε λιπαρίῃ τε καὶ ἀρετῇ ἀν„τέχομεν, καίπερ πιεζόμενοι. νῦν τε, εἰ μή τι„νας ἄλλους πέμψετε διαδόχους τῆς τάξιος, ἴστε „ἡμέας ἐκλείψοντας τὴν τάξιν. ὁ μὲν δή σφι ταῦτα ἀπήγγελλε. Παυσανίης δὲ ἀπεπειρᾶτο τῶν Ἑλλήνων, εἴ τινες ἐθέλοιεν ἄλλοι ἐθελονταὶ ἰέναι τε ἐς τὸν χῶρον τοῦτον καὶ τάσσεσθαι διάδοχοι Μεγαρεῦσι.

οὐ

a οὔτε ἐμέ. b ἐπ' αὐτούς.

Sed parcit eis Mardonius & laudat. Ex Isthmo transeunt per Eleusina Græci ad Erythras & Cithæronis radices, ubi ab equitatu Persico pressi Megarenses petunt subsidium.

fendendum se convertere, veriti ne sibi quoque vulnera inferrentur, ita retro abscesserint, tanquam à Mardonio jussi: an experiri voluerit num quid isti roboris haberent. Post abscessum autem equitatus, misso ad eos præcone, Mardonius ita inquit, Bono estote Phocenses animo: viros enim strenuos vos esse dedistis specimen, non tales quales ego audieram. Quo magis alacri animo tolerate hoc bellum. non enim aut me beneficiis aut regem vincetis. Hactenus quæ circa Phocenses sunt gesta. Lacedæmo- 19
nii ubi ad Isthmum venere, illic castra communiere. quod quum audirent ceteri Peloponnenses, quibus meliora cordi erant, alii quoque cernerent Spartiatas egressos, indignum putaverunt à Lacedæmoniis se in exeundo superari. itaque quum pulchre litatum esset, cuncti ex Isthmo profecti sunt & Eleusinem perveniunt: ubi quum factis sacris etiam pulchra fuissent exta, ire perrexerunt; cumque illis Athenienses è Salamine transmittentes, & in Eleusine admixti. Isti posteaquam ad Erythras Bœotiæ venere, cognito barbaros ad Asopum castra habere, inito de hac re consilio, è regione tetenderunt ad Cithæronis radices.
In quos Mardonius, quod in campum 20
non descenderent, omnem immittit equitatum, cui præerat Masistius (à Græcis Macisius dictus) vir apud Persas inclytus, Nisæo equo insidens, aureo freno & aliis insignibus eximie ornato. Equites ubi appropinquarunt Græcis, per turmas aggressi, multum detrimenti inferebant, & feminas eos appellabant. Erant forte Megarenses ea parte 21
collocati, qua nulla alia magis oppugnari nullaque magis ab equitatu adiri poterat: hâc, impressione facta equitum, Megarenses quia premebantur, mittunt ad duces Græcorum præconem, qui ita, quum venit, verba fecit, Megarenses ajunt, viri socii, Nos excipiendo hostium equitatui impares sumus, qui soli tenemus hanc in qua collocati sumus omnino stationem: ubi hactenus tametsi pressi, tamen strenue fortiterque resistimus. nunc nisi alios nobis substituatis, qui excipiant pugnam, scitote nos ab acie discessuros. Hæc ubi præco nunciavit, Pausanias experiri fecit Græcos, siqui alii ultro ad locum irent, ut Megarensibus succederent. Recu-

Quod præſtant Athenienſes ccc duce Olympiodoro, & Maſiſtium occidunt equo potiti, mox & cadavere, unde luctus Perſarum.

cuſantibus ceteris, Athenienſes ſuſcepere hoc munus, videlicet eorum trecenti delecti, quibus præerat Olympiodo-
22 rus Lamponis filius. Hi fuere qui ſuccederent, & præ aliis Græcis ad Erythras caſtra habentibus in aciem compoſiti fuerunt, ſagittariis aſſumptis. qui quum aliquamdiu pugnaſſent, hic fuit pugnæ exitus: Impreſſionem faciente per turmas equitatu, equus Maſiſtii, ut erat præ aliis eminens, ſagittâ latera ictus eſt: quo dolore in pedes erectus, Maſiſtium excuſſit. Collapſum confeſtim Athenienſes urgent: & tum equum prehendunt, tum hominem ſeſe defenſantem interimunt, quum aliquamdiu non potuiſſent. Ita enim erat armatus: ſcilicet intus gerebat thoracem aureis ſquamis conſertum, deſuper purpuream tunicam. Ejus thoracem quum ferirent, non prius aliquid profecerunt, quam quidam re animadverſa illum percuſſit in oculo. Ita Maſiſtius collapſus interiit. Hæc autem res latebat alios equites. non enim eum aut ab equo cadentem viderant aut occumbentem. & quum in prælio fieret nunc receſſus, nunc ſubvectio, quod actum erat non cognovere; ſed poſtquam conſtitere, quia nemo ipſis imperabat, ſtatim deſideraverunt: cognitoque quod geſtum erat, mutuo ſe adhortati, omnes in hoſtem equos admiſere, ut cadaver eriperent.
23 Eos autem conſpicati Athenienſes non jam turmatim ſed univerſos pariter irruere, ceterum exercitum inclamaverunt. Sed dum omnis peditatus auxilio veniebat, interea cietur acre prœlium de cadavere. Quamdiu igitur ſoli erant iſti trecenti, multo inferiores erant, & cadaver deſerebant: at ubi præſidio venere copiæ, non amplius perſtitere equites; neque illis contigit mortuum eripere, ſed alios ſuper illum è ſuis amiſere. Digreſſi illinc duo circiter ſtadia, conſultantes quid facto opus eſſet, decrevere ſibi carentibus præfecto eundum ad
24 Mardonium. Ubi in caſtra rediere, maximus luctus cum omnem exercitum, tum vero Mardonium cepit, extincti Maſiſtii: & ſeipſos & equos & jumenta tondentes ejulatu triſtiſſimo uſi ſunt, ita ut ejus echo omnem Bœotiam pervaſerit, utpote amiſſo viro ſecundum Mardonium honoratiſſimo tam apud Perſas quam apud regem. Et barbari quidem ſuo more Maſiſtium defunctum honorabant.

οὐ βουλομένων δὲ τῶν ἄλλων, Ἀθηναῖοι ὑπεδέξαντο, καὶ Ἀθηναίων οἱ τριηκόσιοι λογάδες, τῶν ἐλοχήγεε Ὀλυμπιόδωρος ὁ Λάμπωνος. Οὗτοι ἔσαν οἵ τε ὑποδεξάμενοι, καὶ οἱ πρὸ τῶν ἄλλων τῶν παρεόντων Ἑλλήνων ἐς Ἐρυθρὰς ταχθέντες, τοὺς τοξότας προσελόμενοι. μαχομένων δέ σφεων ἐπὶ χρόνον, τέλος τοιόνδε ἐγένετο ἐπὶ τῆς μάχης[a]· προσβαλούσης τῆς ἵππου κατὰ τέλεα, ὁ Μασιστίου προέχων τῶν ἄλλων ἵππος βάλλεται τοξεύματι τὰ πλευρά· ἀλγήσας δὲ, ἵσταται ὀρθὸς, καὶ ἀποσείεται τὸν Μασίστιον. πεσόντι δὲ αὐτῷ οἱ Ἀθηναῖοι αὐτίκα ἐπεκέατο· τὸν δὲ ἵππον αὐτοῦ λαμβάνουσι, καὶ αὐτὸν ἀμυνόμενον κτείνουσι, κατ' ἀρχὰς οὐ δυνάμενοι. ἐνεσκεύαστο γὰρ οὕτω· ἐντὸς θώρηκα εἶχε χρύσεον λεπιδωτόν· κατύπερθε δὲ τοῦ θώρηκος, κιθῶνα φοινίκεον ἐνεδεδύκεε. τύπτοντες δὲ ἐς τὸν θώρηκα αὐτοῦ[b], ἐποίευν οὐδέν· πρίν γε δὴ μαθών τις τὸ ποιεύμενον, παίει μιν ἐς τὸν ὀφθαλμόν· οὕτω δὴ ἔπεσέ τε καὶ ἀπέθανε. ταῦτα δέ κως γινόμενα ἐλελήθεε τοὺς ἄλλους ἱππέας. οὔτε γὰρ πεσόντα μιν εἶδον ἀπὸ τοῦ ἵππου, οὔτε ἀποθνήσκοντα. ἀναχωρήσιός τε γινομένης καὶ ὑποστροφῆς, οὐκ ἔμαθον τὸ γινόμενον· ἐπεί τε δὲ ἔστησαν, αὐτίκα ἐπόθεσαν, ὥς σφεας οὐδεὶς ἦν ὁ τάσσων. μαθόντες δὲ τὸ γεγονὸς, διακελευσάμενοι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους πάντες, ὡς ἂν τὸν νεκρὸν ἀνελοίατο. Ἰδόντες δὲ οἱ Ἀθηναῖοι οὐκέτι κατὰ τέλεα προσελαύνοντας τοὺς ἱππέας, ἀλλὰ πάντας, τὴν ἄλλην στρατιὴν ἐπεβώσαντο. ἐν ᾧ δὲ ὁ πεζὸς ἅπας ἐπεβοήθεε, ἐν τούτῳ μάχη ὀξέα περὶ τοῦ νεκροῦ γίνεται. ἕως μὲν νυν μοῦνοι ἔσαν οἱ τριηκόσιοι, ἑσσοῦντό τε πολλὸν, καὶ τὸν νεκρὸν ἀπέλιπον· ὡς δέ σφι τὸ πλῆθος ἐπεβοήθησε, οὕτω δὴ οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμενον[c], οὐδέ σφι ἐξεγένετο τὸν νεκρὸν ἀνελέσθαι, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνῳ ἄλλους προσαπώλεσαν τῶν ἱππέων. ἀποστήσαντες ὦν ὅσον τε δύο στάδια, ἐβουλεύοντο ὅ, τι χρεὼν εἴη ποιέειν· ἐδόκεε δέ σφι, ἀναρχίης ἐούσης, ἀπελαύνειν παρὰ Μαρδόνιον. Ἀπικομένης δὲ τῆς ἵππου ἐς τὸ στρατόπεδον, πένθος ἐποιήσαντο Μασιστίου πᾶσά τε ἡ στρατιὴ καὶ Μαρδόνιος μέγιστον· σφέας τε αὐτοὺς κείροντες, καὶ τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια, οἰμωγῇ τε χρεώμενοι ἀπλέτῳ. ἅπασαν γὰρ τὴν Βοιωτίην κατεῖχε ἠχὼ, ὡς ἀνδρὸς ἀπολομένου μετά γε Μαρδόνιον λογιμωτάτου παρά τε Πέρσῃσι καὶ βασιλέϊ. οἱ μέν νυν βάρβαροι τρόπῳ τῷ σφετέρῳ ἀποθανόντα ἐτίμων Μασίστιον.

a ἐγένετο τῆς μάχης. b Vox αὐτοῦ abeſt à MS. c MS. habet ἀπέμενον.

Hinc aucta & stimulata virtus Græcorum, ut ad Platæas transirent. Tegeatæ vindicant sibi alterum cornu. Fons Gargaphie. Androcrates heros. Heraclidæ sub Hyllo.

οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς τὴν ἵππον ἐδέξαντο προσβάλλουσαν, καὶ δεξάμενοι ὤσαντο, ἐθάῤῥησάν τε πολλῷ μᾶλλον· καὶ πρῶτα μὲν ἐς ἅμαξαν ἐσθέντες τὸν νεκρὸν, παρὰ τὰς τάξις ἐκόμιζον· ὁ δὲ νεκρὸς ἦν θέης ἄξιος, μεγάθεος εἵνεκα, καὶ κάλλεος. τῶνδε εἵνεκα καὶ ταῦτα ἐποίεον, ἐκλείποντες τὰς τάξις ἐφοίτων [a] θεησόμενοι Μασίστιον. μετὰ δὲ, ἔδοξέ σφι ἐπικαταβῆναι ἐς Πλαταιάς. ὁ γὰρ χῶρος ἐφαίνετο πολλῷ ἐὼν ἐπιτηδεώτερός σφι ἐνστρατοπεδεύεσθαι ὁ Πλαταιϊκὸς τοῦ Ἐρυθραίου, τά τε ἄλλα, καὶ εὐυδρότερος. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον, καὶ ἐπὶ τὴν κρήνην τὴν Γαργαφίην, τὴν ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ ἐοῦσαν, ἔδοξέ σφι χρεὸν εἶναι ἀπικέσθαι, καὶ διαταχθέντας στρατοπεδεύεσθαι. ἀναλαβόντες δὲ τὰ ὅπλα, ἤισαν διὰ τῆς ὑπωρείης τοῦ Κιθαιρῶνος παρὰ Ὑσιὰς ἐς τὴν Πλαταιίδα γῆν· ἀπικόμενοι δὲ, ἐτάσσοντο κατὰ ἔθνεα, πλησίον τῆς τε κρήνης τῆς Γαργαφίης, καὶ τοῦ τεμένεος τοῦ Ἀνδροκράτεος τοῦ ἥρωος, δι' ὄχθων τε οὐκ ὑψηλῶν, καὶ ἀπέδου χωρίου. Ἐνθαῦτα ἐν τῇ διατάξι ἐγίνετο λόγων πολλῶν ὠθισμὸς Τεγεητέων τε καὶ Ἀθηναίων. ἐδικαίευν γὰρ αὐτέων ἑκάτεροι ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, καὶ καινὰ καὶ παλαιὰ παραφέροντες ἔργα. τοῦτο μὲν, οἱ Τεγεῆται ἔλεγον τάδε, „Ἡμεῖς αἰεί κοτε ἀξιεύμεθα ταύτης τῆς στάσιος [b] ἐκ τῶν συμμάχων ἁπάντων, ὅσαι ἤδη ἔξοδοι κοιναὶ ἐγένοντο Πελοποννησίοισι καὶ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον, ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεὶ Ἡρακλεῖδαι ἐπειρῶντο μετὰ τὸν Εὐρυσθέος θάνατον κατιόντες ἐς Πελοπόννησον. τότε εὑρόμεθα τοῦτο, διὰ πρῆγμα τοιόνδε, ἐπεὶ μετ' Ἀχαιῶν καὶ Ἰώνων τῶν τότε ἐόντων ἐν Πελοποννήσῳ, ἐκβοηθήσαντες ἐς τὸν Ἰσθμὸν, ἱζόμεθα ἀντίοι τοῖσι κατιοῦσι. τότε ὦν λόγος Ὕλλον ἀγορεύσασθαι, ὡς χρεὸν εἴη τὸν μὲν στρατὸν τῷ στρατῷ μὴ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντα· ἐκ δὲ τοῦ Πελοποννησίου στρατοπέδου, τὸν ἂν σφέων αὐτέων κρίνωσι εἶναι ἄριστον, τοῦτόν οἱ μουνομαχῆσαι ἐπὶ διακειμένοισι. ἔδοξέ τε τοῖσι Πελοποννησίοισι ταῦτα εἶναι ποιητέα, καὶ ἔταμον ὅρκιον ἐπὶ λόγῳ τοιῷδε· ἢν μὲν Ὕλλος νικήσῃ τὸν Πελοποννησίων ἡγεμόνα, κατιέναι Ἡρακλείδας ἐπὶ τὰ πατρῷα· ἢν δὲ νικηθῇ, τὰ ἔμπαλιν Ἡρακλείδας ἀπαλλάσσεσθαι, καὶ ἀπάγειν τὴν στρατιὴν ἑκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐς Πελοπόννησον. προεκρίθη τε δὴ ἐκ πάντων συμμάχων ἐθελοντὴς

bant. Græci autem, postquam equitatum invadentem excepere, & exceptum repulere, tum multo sunt audaciores effecti, tum ante omnia cadaver plaustro impositum per ordines circumtulerunt. erat autem spectaculo digna proceritatis ac formæ gratia. Idcirco etiam istud faciebant; relictis ordinibus ad intuendum Masistium pergebant. Dehinc censuerunt ad Platæas descendendum, quod sibi Platæensis ager multo videbatur opportunior habendis castris quam Erythræus, cum propter alia, tum propter aquæ ubertatem. Ad eum locum & ad fontem Gargaphien, qui ibidem est, decreverunt abeundum esse, & bene dispositos metari castra; & sumptis armis ierunt per radices Cithæronis circum Hysias in agrum Platæensem. Eo quum pervenere, ordinati sunt nationatim proxime fontem Gargaphien, & fanum Androcratis herois, per non editos tumulos & locum planum. Ibi in disponendis na- 26
tionibus magna sane altercatio extitit inter Tegeatas & Athenienses, utrosque se dignos qui alterum cornu tenerent arbitrantes, & sua facinora præclara tum recentia tum prisca referentes. Dicebant quidem his verbis Tegeatæ, Hoc nos semper digni loco, ubi staremus, è sociis omnibus habiti sumus, quotiescunque à Peloponnensibus communiter in externas peregrinationes itum est, & proxime, & quondam, jam inde ex quo Heraclidæ post mortem EUrysthei sunt conati in Peloponnesum redire. quo tempore hanc dignitatem assequuti sumus ob hanc rem gestam. Posteaquam cum Achæis & Ionibus, qui tunc Peloponnesum incolebant, nos auxiliarii in Isthmum profecti consedimus adversus eos qui redibant; tunc Hyllus orationem habuit, non expedire ut uterque exercitus confligendo periclitaretur: sed ut ex Peloponnensi exercitu quem suorum judicarent præstantissimum esse, is secum singulari certamine dimicaret conceptis legibus. Placuitque ita fieri Peloponnensibus, & jusjurandum in hæc verba dederunt; Si vinceret Hyllus Peloponnensium ducem, ut Heraclidæ in paterna reverterentur; sin victus esset, retro Heraclidæ cederent, & exercitum abducerent, neve per annos centum de redeundo in Peloponnesum agitarent. Ab omnibus sociis ad eam rem voluntarius electus

a τάξις, καὶ ἐφοίτων. b MS. habet τάξιος.

ctus est dux atque idem rex noster Echemus Aëropi filius, Phegei nepos, qui singulari congressus certamine Hyllum interemit. Ex quo facto nos cum alia decora magna inter ejus ætatis Peloponnenses assequuti sumus, quæ adhuc obtinemus, tum hoc, ut alteri cornu præessemus quoties communiter itur in expeditionem. Et vobis quidem Lacedæmonii non adversamur, sed optionem cedentes utri cornu præesse malitis indulgemus: alteri vero cornu ut nos præsimus, dicimus convenire, quemadmodum in anteriore tempore. Etiam vero citra hoc factum quod narratum est, Atheniensibus sumus digniores, qui hujus ordinis decus obtineamus: quippe qui prospere & multa vobiscum, viri Spartiatæ, certamina decertavimus, & multa cum aliis. Quo fit ut æquius sit nos alterum cornu tenere quam Athenienses: à quibus non tales gestæ res sunt quales à nobis, neque recentes neque
27 vetustæ. Hæc Tegeatæ. Ad quæ hunc in modum responderunt Athenienses, Scimus quidem has copias pugnandi cum barbaro, non altercandi gratia esse contractas; tamen quoniam Tegeata referre constituit præclara facinora tum vetusta tum nova, quæ per omne tempus ab utrisque edita sunt, necesse habemus & nos exponere apud vos, unde nobis patrium sit, dum publice utiles sumus, semper esse primis potius quam Arcadibus. Heraclidas, quorum ducem isti apud Isthmum se prædicant interfecisse, primo quidem ejectos prius ab omnibus Græcis, quos illi adibant fugientes servitutem Mycenæorum, nos soli excepimus; & EUrysthei injuriam una cum eisdem pugnando propulsavimus, victoriaque potiti sumus de iis qui tum Peloponnesum tenebant: deinde Argivos, qui ad Thebas cum Polynice militaverant, vita defunctos & insepultos, ducta in Cadmeos expeditione dicimus recepisse sua cadavera & in nostra terra apud Eleusinem humavisse. Jam vero nostrum præclarum facinus extat etiam in Amazonidas, quæ à flumine Thermodonte aliquando in Atticam terram excurrere. Ac quidem in laboribus Troicis nequaquam fuimus segnes. Sed nihil admodum proficit horum fecisse mentionem. etenim qui tunc egregii fuere, iidem nunc queant esse inertiores, & tunc in-

,, λοντὴς Ἔχεμος ὁ Ἠερόπου τοῦ Φηγέος, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς ἡμέτερος· καὶ ἐμουνομάχησέ τε καὶ ἀπέκτεινε Ὕλλον. ἐκ τούτου τοῦ ἔργου εὑρόμεθα ἐν τοῖσι Πελοποννησίοισι τοῖσι τότε καὶ ἄλλα γέρεα μεγάλα, τὰ διατελέομεν ἔχοντες, καὶ τοῦ κέρεος τοῦ ἑτέρου αἰεὶ ἡγεμονεύειν, κοινῆς ἐξόδου γινομένης. ὑμῖν μέν νυν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, οὐκ ἀντιεύμεθα, ἀλλὰ διδόντες αἵρεσιν ὁκοτέρου βούλεσθε κέρεος ἄρχειν, παρίεμεν· τοῦ δὲ ἑτέρου φαμὲν ἡμέας ἱκνέεσθαι ἡγεμονεύειν, κατάπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ. χωρίς τε τούτου τοῦ ἀπηγημένου ἔργου, ἀξιονικότεροι εἰμὲν Ἀθηναίων ταύτην τὴν τάξιν ἔχειν. πολλοὶ μὲν γάρ τε καὶ εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται ἀγῶνες ἀγωνίδαται, πολλοὶ δὲ καὶ πρὸς ἄλλους. οὕτω ὦν ἡμέας δίκαιον ἔχειν τὸ ἕτερον κέρας, ἤπερ Ἀθηναίους. οὐ γάρ σφι ἐστὶ ἔργα οἷάπερ ἡμῖν κατεργασμένα, οὔτ' ὦν καινά, οὔτε παλαιά. οἱ μὲν ταῦτα ἔλεγον. Ἀθηναῖοι δὲ πρὸς ταῦτα ὑπεκρίναντο τάδε, Ἐπιστάμεθα μὲν σύνοδον τήνδε μάχης εἵνεκα συλλεγῆναι πρὸς τὸν βάρβαρον, ἀλλ' οὐ λόγων· ἐπεὶ δὲ ὁ Τεγεήτης προέθηκε παλαιὰ καὶ καινὰ λέγειν τὰ ἑκατέροισι ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ κατέργασται χρηστὰ, ἀναγκαίως ἡμῖν ἔχει δηλῶσαι πρὸς ὑμέας, ὅθεν ἡμῖν πατρώϊόν ἐστι, ἐοῦσι χρηστοῖσι, αἰεὶ πρώτοισι εἶναι μᾶλλον ἢ Ἀρκάσι. Ἡρακλείδας, τῶν φασι οὗτοι ἀποκτεῖναι τὸν ἡγεμόνα ἐν Ἰσθμῷ, τοῦτο μὲν, τούτους πρότερον ἐξελαυνομένους ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ἐς τοὺς ἀπικοίατο φεύγοντες δουλοσύνην πρὸς Μυκηναίων, μοῦνοι ὑποδεξάμενοι, τὴν Εὐρυσθέος ὕβριν κατείλομεν, σὺν κείνοισι μάχῃ νικήσαντες τοὺς τότε ἔχοντας Πελοπόννησον· τοῦτο δὲ, Ἀργείους τοὺς μετὰ Πολυνείκεος ἐπὶ Θήβας ἐλάσαντας, τελευτήσαντας τὸν αἰῶνα, καὶ ἀτάφους κειμένους, στρατευσάμενοι ἐπὶ τοὺς Καδμείους, ἀνελέσθαι τε τοὺς νεκροὺς φαμὲν, καὶ θάψαι τῆς ἡμετέρης ἐν Ἐλευσῖνι. ἔστι δὲ ἡμῖν ἔργον εὖ ἔχον καὶ ἐς Ἀμαζονίδας, τὰς ἀπὸ Θερμώδοντος ποταμοῦ ἐσβαλούσας κοτὲ ἐς γῆν τὴν Ἀττικήν. καὶ ἐν τοῖσι Τρωϊκοῖσι πόνοισι οὐδαμῶν ἐλειπόμεθα. ἀλλ' οὐ γάρ τι προέχει τούτων ἐπιμεμνῆσθαι. καὶ γὰρ ἂν χρηστοὶ [a] τότε ἐόντες, ὡυτοὶ νῦν ἂν εἶεν φλαυρότεροι· καὶ τότε ἐόντες φλαῦροι, νῦν ἂν εἶεν ἀμείνονες. πα-

a καὶ γὰρ χρηστοί.

„παλαιῶν μέν νυν ἔργων ἅλις ἔστω· ἡμῖν δὲ, „εἰ μηδὲν ἄλλο ἐστὶ ἀποδεδειγμένον, ὥσπερ ἐστὶ „πολλά τε καὶ εὖ ἔχοντα, εἰ τέοισι καὶ ἄλλοισι „Ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐν Μαραθῶνι ἔρ-„γου ἄξιοι εἰμὲν τοῦτο τὸ γέρας ἔχειν, καὶ ἄλ-„λα πρὸς τούτῳ· οἵτινες μοῦνοι Ἑλλήνων δὴ „μουνομαχήσαντες τῷ Πέρσῃ, καὶ ἔργῳ το-„σούτῳ ἐπιχειρήσαντες, περιεγενόμεθα, καὶ ἐ-„νικήσαμεν ἔθνεα ἓξ τε καὶ τεσσεράκοντα. ἆρ' „οὐ δίκαιοι εἰμὲν ἔχειν ταύτην τὴν τάξιν ἀπὸ „τούτου μούνου τοῦ ἔργου; ἀλλ' οὐ γὰρ ἐν τῷ τοιῷδε „τάξιος εἵνεκα στασιάζειν πρέπει. ἄρτιοι εἰ-„μὲν πείθεσθαι ὑμῖν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἵνα „δοκέῃ ἐπιτηδεώτατον ἡμέας εἶναι ἑστάναι, καὶ „κατ' οὕς τινας. πάντῃ γὰρ τεταγμένοι, πειρη-„σόμεθα εἶναι χρηστοί. ἐξηγέεσθε δὲ ὡς πεισομέ-νων. Οἱ μὲν ταῦτα ἀμείβοντο· Λακεδαιμο-νίων δὲ ἀνέβωσε ἅπαν τὸ στρατόπεδον Ἀθηναίους ἀξιονικοτέρους εἶναι ἔχειν τὸ κέρας ἤπερ Ἀρκά-δας. οὕτω δὴ ἔσχον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ὑπερε-βάλοντο τοὺς Τεγεήτας. μετὰ δὲ ταῦτα, ἐτάσ-σοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντές τε καὶ οἱ ἀρχὴν ἐλ-θόντες Ἑλλήνων. τὸ μὲν δεξιὸν κέρας εἶχον Λακεδαιμονίων μύριοι· τούτων δὲ τοὺς πεντα-κισχιλίους ἐόντας Σπαρτιήτας ἐφύλασσον ψιλοὶ τῶν εἱλωτέων πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι, περὶ ἄνδρα ἕκαστον ἑπτὰ τεταγμένοι. προσεχέας δέ σφι εἵλοντο ἑστάναι οἱ Σπαρτιῆται τοὺς Τεγεήτας, καὶ τιμῆς εἵνεκα καὶ ἀρετῆς. τούτων δ' ἔσαν ὁπλῖται χίλιοι καὶ πεντακόσιοι. μετὰ δὲ τούτους ἵσταντο Κορινθίων πεντακισχίλιοι. παρὰ δέ σφισι εὕροντο παρὰ Παυσανίεω ἑστάναι Ποτιδαιητέων τῶν ἐκ Παλλήνης τοὺς παρεόντας τριηκοσίους. τού-των δὲ ἐχόμενοι ἵσταντο Ἀρκάδες Ὀρχομένιοι ἑξακόσιοι· τούτων δὲ, Σικυώνιοι τρισχίλιοι. τού-των δὲ εἴχοντο, Ἐπιδαυρίων ὀκτακόσιοι. παρὰ δὲ τούτους, Τροιζηνίων ἐτάσσοντο χίλιοι· Τροι-ζηνίων δὲ ἐχόμενοι, Λεπρεητέων [a] διηκόσιοι. τούτων δὲ, Μυκηναίων καὶ Τιρυνθίων τετρα-κόσιοι. τούτων δὲ ἐχόμενοι, Φλιάσιοι χίλιοι. παρὰ δὲ τούτου ἔστασαν Ἑρμιονέες τριηκόσιοι. Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι ἵσταντο Ἐρετριέων τε καὶ Στυρέων ἑξακόσιοι. τούτων δὲ Χαλκιδέες [b] τετρακόσιοι. τούτων δὲ, Ἀμπρακιητέων πεντα-κόσιοι. μετὰ δὲ τούτους, Λευκαδίων καὶ Ἀνακτο-ρίων ὀκτακόσιοι ἔστασαν. τούτων δὲ ἐχόμενοι, Παλέες οἱ ἐκ Κεφαλληνίης διηκόσιοι. μετὰ δὲ τούτους Αἰγινητέων πεντακόσιοι ἐτάχθησαν. παρὰ δὲ

inſtrenui, nunc ſint meliores. Itaque ſatis ſint de rebus priſcis iſta. Ut nullæ autem res aliæ nobis geſtæ ſint, quæ multæ & præclaræ ſunt, ſi ullis etiam aliis Græcorum, certe ob rem in Marathone geſtam digni ſumus qui hoc decus & alia inſuper obtineamus: qui ſoli Græcorum per nos cum Perſa dimicavimus, & rem tantam aggreſſi, victores evaſimus, ſex & quadraginta nationibus ſuperatis. quo ſolo nomine an non meruimus, ut hunc loci honorem juſte conſequamur? Verum non decet in hac rerum condicione de ordine contendere: ubicunque & juxta quoſcunque vobis, Lacedæmonii, videbitur appoſitiſſimum nos ſtare, illuc euntes obtemperabimus. Ubicunque enim loci nos collocati fuerimus, conabimur ſtrenui exiſtere. itaque ducite nos, tanquam vobis parituros. Hæc quum pro ſua parte dixiſſent 28
Athenienſes, cunctus Lacedæmoniorum exercitus ſucclamavit digniores qui cornu tenerent Athenienſes quam Arcades. Ita Athenienſes Tegeatis ſuperiores habuere cornu. Mox hunc in modum ordinati ſunt & qui ſupervenere Græcorum, & qui à principio venerant: Dextrum cornu tenebant Lacedæmoniorum decem millia: quorum quinque millia erant Spartiatæ, quos cuſtodiebant leviter armata triginta quinque hilotarum millia, ſeptenis circa ſingulos viros collocatis. Applicuerant autem ſibi Spartiatæ Tegeatas, ut proximi ſtarent, honoris & virtutis ergo, numero mille & quingentos armatu pleno. Secundum hos ſtabant Corinthiorum quinque millia. Prope ipſos impetraverant ab Pauſania ſtare trecentos Potidæatas eorum qui ex Pallene erant. Juxta hos ſtabant Arcades Orchomenii ſexcenti: juxta hos Sicyoniorum tria millia. His adpoſiti erant Epidauriorum octingenti: ſuper hos locati erant Trœzenii mille. juxta Trœzenios ducenti Lepreatæ. poſt hos Mycenæorum & Tirynthiorum quadringenti. Secundum hos, mille Phliaſii: dehinc Hermionenſes treccenti. juxta Hermionenſes, Eretrienſium & Styrenſium ſexcenti. juxta hos, Chalcidenſes quadringenti. poſt hos, Ampraciatarum quingenti. poſt eos, Leucadiorum & Anactoriorum octingenti. Hos ſequebantur Paleenſes ex Cephallenia, ducenti. poſt hos inſtructi Æginetarum quingenti. juxta hos Me-

a Λεπρεατέων. b ἐχόμενοι, Χαλκιδέες.

Megarensium tria millia, quibus adstabant Platæenses sexcenti. Ultimi & iidem primi stabant Athenienses, lævum tenentes cornu, octo millia, duce Ari-

29 stide Lysimachi filio. Hi omnes, præter eos qui septeni circa singulos ab Spartanis statuti erant, fuerunt numero triginta octo millia & septingenti. Gravis quidem armaturæ omnes, adversus barbarum contracti, tot erant. Leviter vero armati, triginta quinque millia, septeni circa singulos Spartiatas collocati, quorum unusquisque ad pugnandum erat instructus. Ceterorum autem Lacedæmoniorum ac Græcorum leviter armati, utpote viro uno circa virum unumquemque stante, triginta quatuor millia quingenti. Summa igitur totius levis armaturæ, quæ pugnare posset, sexagin-

30 ta novem millia quingenti. Totus autem Græcus exercitus qui ad Platæas coiit pugnæ aptus, tam levis quam gravis armaturæ, fuit centum & decem millium, minus mille & octingentis. Sed numerus centum & decem millium explebatur ab Thespiensibus, qui aderant; quippe etiam Thespienses in exercitu superstites ad mille & octingentos, qui nec ipsi arma habebant. Et hi quidem ad flumen Aso-

30 pum positi castra metabantur. Barbari vero qui cum Mardonio erant, posteaquam Masistium eluxerunt, cognito Græcos apud Platæas esse, & ipsi ad Asopum qui illac fluit, ita sunt è regione à Mardonio collocati: Adversus quidem Lacedæmonios Persæ, qui quia copia antecedebant, & in ordines plures erant digesti, usque ad Tegeatas opponebantur: ita ut quod robustissimum in exercitu erat, id omne contra Lacedæmonios; quod infirmius, id contra Tegeatas esset. Hæc faciebat Mardonius Thebanorum indicio atque admonitu. Juxta Persas autem collocavit Medos, ut ex adverso essent Corinthiis & Potidæatis & Orchomeniis & Sicyoniis. Post Medos collocavit Bactrios ex adverso Epidauriorum & Trœzeniorum & Lepreatarum ac Tirynthiorum, Mycenæorumque & Phliasiorum. Secundum Bactrios collocavit Indos ex adverso Hermionensium & Eretriensium Styrensiumque & Chalcidensium. Post Indos statuit Sacas oppositos Ampraciatis, & Anactoriis, & Leucadiis, & Palensibus, & Æginetis. Post Sacas posuit ex adverso Atheni-

δὲ τούτους ἐτάσσοντο Μεγαρέων τρισχίλιοι· εἴχοντο δὲ τούτων, Πλαταιέες ἑξακόσιοι. τελευταῖοι δὲ καὶ πρῶτοι Ἀθηναῖοι ἐτάσσοντο, κέρας ἔχοντες τὸ εὐώνυμον, ὀκτακισχίλιοι· ἐστρατήγεε δ᾽ αὐτῶν Ἀριστείδης ὁ Λυσιμάχου. Οὗτοι, πλὴν τῶν ἑπτὰ περὶ ἕκαστον τεταγμένων Σπαρτιήτῃσι, ἔσαν ὁπλῖται, σύμπαντες ἐόντες ἀριθμὸν τρεῖς μυριάδες, καὶ ὀκτὼ χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες ἑπτά. ὁπλῖται μὲν οἱ πάντες συλλεγέντες ἐπὶ τὸν βάρβαρον, ἔσαν τοσοῦτοι. ψιλῶν δὲ πλῆθος ἦν τόδε· τῆς μὲν Σπαρτιητικῆς τάξιος, πεντακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἄνδρες, ὡς ἐόντων ἑπτὰ περὶ ἕκαστον ἄνδρα· καὶ τούτων πᾶς τις παρήρτητο ὡς ἐς πόλεμον. οἱ δὲ τῶν λοιπῶν Λακεδαιμονίων καὶ Ἑλλήνων ψιλοί, ὡς εἷς περὶ ἕκαστον ἐὼν ἄνδρα, πεντακόσιοι καὶ τετρακισχίλιοι καὶ τρισμύριοι ἔσαν. ψιλῶν μὲν δὴ τῶν ἁπάντων μαχίμων ἦν τὸ πλῆθος ἓξ τε μυριάδες, καὶ ἐννέα χιλιάδες, καὶ ἑκατοντάδες πέντε. τοῦ δὲ σύμπαντος τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ συνελθόντος ἐς Πλαταιὰς σύν τε ὁπλίτῃσι καὶ ψιλοῖσι τοῖσι μαχίμοισι, ἕνδεκα μυριάδες ἔσαν, μιῆς χιλιάδος, πρὸς δὲ ὀκτακοσίων ἀνδρῶν καταδέουσαι. σὺν δὲ Θεσπιέων τοῖσι παρεοῦσι ἐξεπληροῦντο αἱ ἕνδεκα μυριάδες. παρῆσαν γὰρ καὶ Θεσπιέων ἐν τῷ στρατοπέδῳ οἱ περιεόντες, ἀριθμὸν ἐς ὀκτακοσίους καὶ χιλίους. ὅπλα δὲ οὐδ᾽ οὗτοι εἶχον. οὗτοι μέν νυν ταχθέντες ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ ἐστρατοπεδεύοντο. Οἱ δ᾽ ἀμφὶ Μαρδόνιον βάρβαροι, ὡς ἀπεκήδευσαν Μασίστιον, παρῆσαν, πυθόμενοι τοὺς Ἕλληνας εἶναι ἐν Πλαταιῇσι, καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὸν Ἀσωπὸν τὸν ταύτῃ ῥέοντα. ἀπικόμενοι δὲ, ἀντιτάσσοντο ὧδε ὑπὸ Μαρδονίου· κατὰ μὲν Λακεδαιμονίους ἔστησε Πέρσας. καὶ δὴ, πολλὸν γὰρ περιέσαν πλήθεϊ Πέρσαι, ἐπί τε τάξις πλεῦνας ἐκεκοσμέατο, καὶ ἐπεῖχον τοὺς Τεγεήτας. ἔταξε δὲ οὕτω· ὅ, τι μὲν ἦν αὐτοῦ δυνατώτατον πᾶν ἀπολέξας, ἔστησε ἀντίον Λακεδαιμονίων· τὸ δὲ ἀσθενέστερον παρέταξε κατὰ τοὺς Τεγεήτας. ταῦτα δ᾽ ἐποίεε, φραζόντων τε καὶ διδασκόντων Θηβαίων. Περσέων δὲ ἐχομένους ἔταξε Μήδους· οὗτοι δὲ ἐπεῖχον Κορινθίους τε καὶ Ποτιδαιήτας, καὶ Ὀρχομενίους τε καὶ Σικυωνίους. Μήδων δὲ ἐχομένους ἔταξε Βακτρίους· οὗτοι δὲ ἐπεῖχον Ἐπιδαυρίους τε καὶ Τροιζηνίους, καὶ Λεπρεήτας τε [a] καὶ Τιρυνθίους, καὶ Μυκηναίους τε καὶ Φλιασίους. μετὰ δὲ Βακτρίους ἔστησε Ἰνδούς· οὗτοι δὲ ἐπεῖχον Ἑρμιονέας τε καὶ Ἐρετριέας, καὶ Στυρέας τε καὶ Χαλκιδέας. Ἰνδῶν δὲ ἐχομένους Σάκας ἔταξε· οἳ ἐπεῖχον Ἀμπρακιήτας τε καὶ Ἀνακτορίους, καὶ Λευκαδίους, καὶ Παλέας, καὶ Αἰγινήτας. Σακέων δὲ ἐχομένους ἔταξε ἀντία Ἀθη-

a Λεπρεαιήτας τε.

ναίων τε καὶ Πλαταιέων καὶ Μεγαρέων, Βοιωτοὺς τε καὶ Λοκροὺς, καὶ Μηλιέας, καὶ Θεσσαλοὺς, καὶ Φωκέων τοὺς χιλίους. οὐ γὰρ ὦν ἅπαντες οἱ Φωκέες ἐμήδισαν, ἀλλά τινες αὐτέων. καὶ τὰ Ἑλλήνων ηὖξον, περὶ τὸν Παρνησὸν κατειλημμένοι. καὶ ἐνθεῦτεν ὁρμεώμενοι ἔφερόν τε καὶ ἦγον τήν τε Μαρδονίου στρατιὴν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ ἐόντας Ἑλλήνων. ἔταξε δὲ καὶ Μακεδόνας τε καὶ τοὺς περὶ Θεσσαλίην οἰκημένους [a] κατὰ τοὺς Ἀθηναίους. Ταῦτα μὲν τῶν ἐθνέων τὰ μέγιστα ὀνόμασται τῶν ὑπὸ Μαρδονίου ταχθέντων, τάπερ ἐπιφανέστατά τε ἦν καὶ λόγου πλείστου. ἐνῆσαν δὲ καὶ ἄλλων ἐθνέων ἄνδρες ἀναμεμιγμένοι, Φρυγῶν τε καὶ Θρηΐκων, καὶ Μυσῶν τε καὶ Παιόνων, καὶ τῶν ἄλλων· ἐν δὲ, καὶ Αἰθιόπων τε καὶ Αἰγυπτίων, οἵ τε Ἑρμοτύβιες, καὶ οἱ Καλασίριες, καλεόμενοι μαχαιροφόροι· οἵπερ εἰσὶ Αἰγυπτίων μοῦνοι μάχιμοι. τούτους δὲ ἔτι ἐὼν ἐν Φαλήρῳ, ἀπὸ τῶν νηῶν ἀπεβιβάσατο, ἐόντας ἐπιβάτας. οὐ γὰρ ἐτάχθησαν ἐς τὸν πεζὸν τὸν ἅμα Ξέρξῃ ἀπικόμενον ἐς τὰς Ἀθήνας Αἰγύπτιοι. τῶν μὲν δὴ βαρβάρων ἔσαν τριήκοντα μυριάδες, ὡς καὶ πρότερόν μοι [b] δεδήλωται· τῶν δὲ Ἑλλήνων τῶν Μαρδονίου συμμάχων οἶδε μὲν οὐδεὶς ἀριθμόν· (οὐ γὰρ ὦν ἠριθμήθησαν) ὡς δὲ ἐπικάσαι [c] ἐστὶ, ἐς πέντε μυριάδας συλλεγῆναι εἰκάζω· οὗτοι οἱ παραταχθέντες πεζοὶ ἔσαν. ἡ δὲ ἵππος χωρὶς ἐτέτακτο. Ὡς δὲ ἄρα πάντες οἱ ἐτετάχατο κατὰ ἔθνεα καὶ κατὰ τέλεα, ἐνθαῦτα τῇ δευτέρῃ ἡμέρῃ ἔθυον καὶ ἀμφότεροι. Ἕλλησι μὲν, Τισαμενὸς Ἀντιόχου ἦν ὁ θυόμενος. οὗτος γὰρ δὴ εἵπετο τῷ στρατεύματι τούτῳ μάντις· τὸν, ἐόντα Ἠλεῖον, καὶ γένεος τοῦ Ἰαμιδέων Κλυτιάδην, Λακεδαιμόνιοι ἐποιήσαντο λεωσφέτερον. Τισαμενῷ γὰρ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι περὶ γόνου, ἀνεῖλε ἡ Πυθίη, ἀγῶνας τοὺς μεγίστους ἀναιρήσεσθαι πέντε. ὁ μὲν δὴ ἁμαρτὼν τοῦ χρηστηρίου, προσεῖχε τοῖσι γυμνασίοισι, ὡς ἀναιρησόμενος γυμνικοὺς ἀγῶνας. ἀσκέων δὲ πεντάεθλον, παρὰ ἓν πάλαισμα ἔδραμε νικᾶν ὀλυμπιάδα, Ἱερωνύμῳ τῷ Ἀνδρίῳ ἐλθὼν ἐς ἔριν. μαθόντες δὲ Λακεδαιμόνιοι οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ᾽ ἐς ἀρηΐους ἀγῶνας φέρον τὸ Τισαμενοῦ μαντήϊον, μισθῷ ἐπειρῶντο πείσαντες Τισαμενὸν ποιέεσθαι ἅμα Ἡρακλειδέων τοῖσι βασιλεῦσι ἡγεμόνα τῶν πολεμίων. ὁ δὲ, ὁρέων περὶ πολλοῦ ποιευμένους Σπαρτιήτας

Phocenſium diviſio. Sed Perſis admixta magna varietas nationum, etiam Ægyptiis ex claſſe huc tranſlatis, ut ſuper trecenta millia auctor conjectet adhuc quinquaginta millia. Tiſamenus Græcorum vates.

nienſium Platæenſiumque ac Megarenſium, Bœotos & Locros & Melienſes & Theſſalos, & mille Phocenſium. Non enim Phocenſes omnes à partibus Medorum ſtabant, ſed eorum nonnulli & Græcis ſtudebant apud Parnaſum deprehenſi; & illinc excurrentes, invadebant & vexabant Mardonii copias pariter & Græcorum qui cum illo erant. Contra Athenienſes item poſuit Macedonas, Theſſaliæque accolas. Hæ nationum ma- 31
ximæ nominatæ ſunt à Mardonio in aciem inſtructæ, quæ & celeberrimæ erant & plurimi fiebant. Aderant ceterarum quoque gentium intermixti viri, tum Phrygum, Thracum, Myſorum, Pæonum, & aliorum. Quinetiam Æthiopum & Ægyptiorum qui Hermotybies & Calaſiries nominantur, gladio cincti, qui ſoli ſunt ex Ægyptiis pugnaces: à Mardonio, quum adhuc eſſet in Phalero, è navibus in quibus propugnatores erant, in terram tranſlati. non enim cum pedeſtribus copiis, quæ cum Xerxe Athenas ierant, Ægyptii cenſi fuerant. Barbarorum igitur (ut etiam ſuperius oſtenſum eſt) trecenta millia fuere: Græcorum vero Mardonii auxiliariorum, nemo numerum (neque enim numerati fuerant) novit. Ut autem conjectura colligere licet, ad quinquaginta millia fuiſſe conjecto. Tot ex adverſo inſtructi fuere pedites: equitatus vero ſeorſum erat collocatus. Ita diſpoſiti nationatim 32
manipulatimque quum eſſent omnes, utrique etiam altero die ſacrificaverunt. Apud Græcos ſacrificus erat Tiſamenus Antiochi filius. is enim hunc exercitum vates comitabatur, Eleus quidem & ex genere Jamidarum Clytiades, à Lacedæmoniis populo ipſorum inſertus. Nam huic conſultanti oraculum apud Delphos de prole reſpondit Pythia quinque ipſum maxima certamina excepturum. Quo non intellecto Tiſamenus gymnaſiis operam dabat, tanquam gymnicos agones excepturus, quumque ſe exerceret in quinquertione, præter unum ludicrum ei proceſſit vincere Olympia, veniens in contentionem cum Hieronymo Andrio. Lacedæmonii autem interpretantes non ad gymnica certamina ſpectare Tiſameni oraculum, ſed ad bellica, conabantur eum mercede conducere, ut una cum Heraclidarum regibus dux bellicorum certaminum foret. Hic videns Spartiatas

a οἰκεομένους. b Vocula hæc μοι non eſt in MS. c MS. habet ἐπεικάσαι.

tas plurimi facere ipsius amicitiam, id animadvertens, extendebat amicitiæ suæ decus: quod negaret se alio pretio id facturum, quam si Spartiatam se civem facerent, omnia jura civitatis impertientes. Id Spartiatæ quum primo audissent, ferentes indigne, oraculum missum omnino fecerunt: tandem imminente ingenti Persici istius exercitus metu, indulgentes annuebant. Eos iste immutatos intelligens, negare jam se eis solis esse contentum: sed oportere fratrem suum Hegiam etiam fieri Spartiatam ea-
33 dem condicione qua & ipse fieret. Hoc autem dicens imitabatur, ut conjectare licet, Melampodem, regnum pariter & civitatem poscendo. Etenim Melampus quum ab Argivis mercede conduceretur è Pylo ad compescendum morbum furoris mulierum suarum, poscebat pro mercede dimidium regni. recusantibus id Argivis atque digressis, quum plures è mulieribus insanirent, ita obtemperantes, quod Melampus popolcerat daturi reverterunt. Ibi ille cernens hos esse immutatos, plura optavit, negans se indulturum quæ vellent, nisi & fratri suo Bianti tertiam partem regni donassent. Argivi in arctum redacti hoc quoque annu-
34 erunt. Ita Spartiatæ, quum majorem in modum Tisameno egerent, prorsus ei assenserunt: & concessu istorum Tisamenus Eleus Spartiata effectus quinque maxima certamina vaticinans cum eis suscepit. Hi ex omnibus hominibus soli sunt à Spartiatis civitate donati. Quinque autem certamina hæc fuere: Unum & id primum hoc quod pugnatum est ad Platæas: alterum, quod in Tegea cum Tegeatis atque Argivis: tertium, quod in Dipæensibus cum universis Arcadibus præter Mantineos: quartum, quod cum Messeniis ad Isthmum: ultimum, quod in Tanagra cum Atheniensibus & Argivis. Hoc autem ultimum peractum fuit
35 quinque certaminum. Tisamenus igitur Spartiatarum tunc ductor vaticinatus est Græcis in agro Platæensi: & apud Græcos quidem pulchre litatum est, si se defenderent: non si Asopum transgressi
36 pugnam capesserent. Mardonio autem capessendæ pugnæ avido non extitere pulchra exta, nisi & ipse sese defenderet. nam is quoque Græcis sacrificiis utebatur, haruspicem habens Hegesistratum virum Eleum, & Telliadarum præstantis-

τας φίλον αὐτὸν προσθέσθαι, μαθὼν τοῦτο, ἀνετίμα, σημαίνων σφι, ὡς ἢν μιν πολιήτην σφέτερον ποιήσωνται, τῶν πάντων μεταδιδόντες, ποιήσει ταῦτα, ἐπ' ἄλλῳ μισθῷ δ' οὔ. Σπαρτιῆται δὲ, πρῶτα μὲν ἀκούσαντες, δεινὰ ἐποίευν τε καὶ μετίεσαν τῆς χρησμοσύνης τοπαράπαν· τέλος δὲ, δείματος μεγάλου ἐπικρεμαμένου τοῦ Περσικοῦ τούτου στρατεύματος, κατήνεον μετιέντες. ὁ δὲ, γνοὺς τετραμμένους σφέας, οὐδ' οὕτω ἔφη ἔτι ἀρκέεσθαι τούτοισι μούνοισι, ἀλλὰ δεῖν ἔτι καὶ τὸν ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ Ἡγίην γίνεσθαι Σπαρτιήτην ἐπὶ τοῖσι αὐτοῖσι λόγοισι τοῖσι καὶ αὐτὸς γίνεται. Ταῦτα δὲ λέγων οὗτος ἐμιμέετο Μελάμποδα, ὡς εἰκάσαι, βασιληΐην τε καὶ πολιτηΐην αἰτεόμενος. καὶ γὰρ δὴ καὶ Μελάμπους, τῶν ἐν Ἄργεϊ γυναικῶν μανεισέων, ὥς μιν οἱ Ἀργεῖοι ἐμισθοῦντο ἐκ Πύλου παῦσαι τὰς σφετέρας γυναῖκας τῆς νούσου, μισθὸν προετείνετο τῆς βασιληΐης τὸ ἥμισυ. οὐκ ἀνασχομένων δὲ τῶν Ἀργείων, ἀλλ' ἀπιόντων, ὡς ἐμαίνοντο πολλῷ πλεῦνες τῶν γυναικῶν, οὕτω δὴ ὑποστάντες τὰ ὁ Μελάμπους προετείνετο, ἤισαν δώσοντές οἱ ταῦτα. ὁ δὲ ἐνθαῦτα δὴ ἐπορέγετο, ὁρέων αὐτοὺς τετραμμένους, φὰς, ἢν μὴ καὶ τῷ ἀδελφεῷ Βίαντι μεταδῶσι τὸ τριτημόριον τῆς βασιληΐης, οὐ ποιήσειν τὰ βούλονται. οἱ δὲ Ἀργεῖοι, ἀπειληθέντες ἐς στεινὸν, καταινέουσι καὶ ταῦτα. Ὡς δὲ καὶ Σπαρτιῆται, ἐδέοντο γὰρ δεινῶς τοῦ Τισαμενοῦ, πάντως συνεχώρεόν οἱ. συγχωρησάντων δὲ καὶ ταῦτα τῶν Σπαρτιητέων, οὕτω δὴ πέντε σφι μαντευόμενος ἀγῶνας τοὺς μεγίστους Τισαμενὸς ὁ Ἠλεῖος, γενόμενος Σπαρτιήτης, συγκαταιρέει. μοῦνοι δὲ δὴ πάντων ἀνθρώπων ἐγένοντο οὗτοι Σπαρτιήτῃσι πολιῆται. οἱ δὲ πέντε ἀγῶνες, οἵδε ἐγένοντο· εἷς μὲν καὶ πρῶτος, οὗτος ὁ ἐν Πλαταιῇσι· ἐπὶ δὲ, ὁ ἐν Τεγέῃ πρὸς Τεγεήτας καὶ Ἀργείους γενόμενος· μετὰ δὲ, ὁ ἐν Διπαιεῦσι πρὸς Ἀρκάδας πάντας, πλὴν Μαντινέων· ἐπὶ δὲ, Μεσσηνίων ὁ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ· ὕστατος δὲ, ὁ ἐν Τανάγρῃ πρὸς Ἀθηναίους τε καὶ Ἀργείους γενόμενος. οὗτος δὲ ὕστατος κατεργάσθη τῶν πέντε ἀγώνων. Οὗτος δὴ τότε τοῖσι Ἕλλησι ὁ Τισαμενὸς, ἀγόντων τῶν Σπαρτιητέων, ἐμαντεύετο ἐν Πλαταιίδι. τοῖσι μέν νυν Ἕλλησι καλὰ ἐγίνετο τὰ ἱρὰ ἀμυνομένοισι· διαβᾶσι δὲ τὸν Ἀσωπὸν, καὶ μάχης ἄρχουσι, οὔ. Μαρδονίῳ δὲ προθυμεομένῳ μάχης ἄρχειν, οὐκ ἐπιτήδεα ἐγίνετο τὰ ἱρά· ἀμυνομένῳ δὲ καὶ τούτῳ, καλά. καὶ γὰρ οὗτος Ἑλληνικοῖσι ἱροῖσι ἐχρέετο [a], μάντιν ἔχων Ἡγησίστρατον, ἄνδρα Ἠλεῖόν τε καὶ τῶν Τελλιαδέων ἐόντα

a ἐχρέετο.

Hegesistrati mirum effugium ex carcere Spartano, postea tamen ab eis occisi. Hippomachus vates Græcorum in Persicis castris. Timogenidæ consilium de tramitibus Cithæronis servandis.

τα λογιμώτατον· τὸν δὴ πρότερον τούτων Σπαρτιῆται λαβόντες, ἔδησαν ἐπὶ θανάτῳ, ὡς πεπονθότες πολλά τε καὶ ἀνάρσια ὑπ' αὐτοῦ. ὁ δὲ, ἐν τούτῳ τῷ κακῷ ἐχόμενος, ὥστε τρέχων περὶ τῆς ψυχῆς, πρό τε τοῦ θανάτου πεισόμενος πολλά τε καὶ λυγρὰ, ἔργον ἐργάσατο μέζον λόγου. ὡς γὰρ δὴ ἐδέδετο ἐν ξύλῳ σιδηροδέτῳ, ἐσενειχθέντος κως σιδηρίου ἐκράτησε. αὐτίκα δὲ ἐμηχανᾶτο ἀνδρειότατον ἔργον πάντων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σταθμησάμενος γὰρ ὅκως ἐξελεύσεταί οἱ τὸ λοιπὸν τοῦ ποδὸς, ἀπέταμε τὸν ταρσὸν ἑωυτοῦ. ταῦτα δὲ ποιήσας, ὡς φυλασσόμενος ὑπὸ φυλάκων, διορύξας τὸν τοῖχον, ἀπέδρη ἐς Τεγέην, τὰς μὲν νύκτας πορευόμενος, τὰς δὲ ἡμέρας καταδύνων ἐς ὕλην, καὶ αὐλιζόμενος οὕτω, ὥστε Λακεδαιμονίων πανδημεὶ διζημένων, τρίτη εὐφρόνη γενέσθαι ἐν Τεγέῃ· τοὺς δὲ ἐν θώυματι μεγάλῳ ἐνέχεσθαι τῆς τε τόλμης, ὁρέοντας τὸ ἡμίτομον τοῦ ποδὸς τοῦρ κείμενον, κἀκεῖνον οὐ δυναμένους εὑρεῖν. τότε μὲν οὕτω διαφυγὼν Λακεδαιμονίους, καταφεύγει ἐς Τεγέην, ἐοῦσαν οὐκ ἀρθμίην Λακεδαιμονίοισι τοῦτον τὸν χρόνον. ὑγιὴς δὲ γενόμενος, καὶ προσποιησάμενος ξύλινον πόδα, κατεστήκεε ἐκ τῆς ἰθείης Λακεδαιμονίοισι πολέμιος. οὐ μέν τοι ἔς γε τέλος οἱ συνήνεικε τὸ ἔχθος τὸ ἐς Λακεδαιμονίους συγκεκυρημένον. ἥλω γὰρ μαντευόμενος ἐν Ζακύνθῳ ὑπ' αὐτῶν, καὶ ἀπέθανε. Ὁ μέντοι θάνατος ὁ Ἡγησιστράτου, ὕστερον ἐγένετο τῶν Πλαταιϊκῶν· τότε δὲ ἐπὶ τῷ Ἀσωπῷ τῷ Μαρδονίῳ μεμισθωμένος οὐκ ὀλίγου, ἐθύετό τε καὶ προεθυμέετο κατά τε τὸ [a] ἔχθος τὸ Λακεδαιμονίων, καὶ κατὰ τὸ κέρδος. ὡς δὲ οὐκ ἐκαλλιέρεε ὥστε μάχεσθαι, οὔτε αὐτοῖσι Πέρσῃσι, οὔτε τοῖσι μετ' ἐκείνων ἐοῦσι Ἑλλήνων, (εἶχον γὰρ καὶ οὗτοι ἐπ' ἑωυτῶν μάντιν Ἱππόμαχον, Λευκάδιον ἄνδρα) ἐπιρρεόντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, καὶ γινομένων πλεύνων, Τιμογενίδης ὁ Ἕρπυος, ἀνὴρ Θηβαῖος, συνεβούλευσε Μαρδονίῳ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κιθαιρῶνος φυλάξαι· λέγων ὡς ἐπιρρέουσι οἱ Ἕλληνες αἰεὶ ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην, καὶ ὡς ἀπολάμψοιτο συχνούς. Ἡμέραι δέ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν ὀκτώ, ὅτε ταῦτα ἐκεῖνος συνεβούλευε Μαρδονίῳ. ὁ δὲ, μαθὼν τὴν παραίνεσιν εὖ ἔχουσαν, ὡς εὐφρόνη ἐγένετο, πέμπει τὴν ἵππον ἐς τὰς ἐκβολὰς τὰς Κιθαιρωνίδας, αἳ ἐπὶ Πλαταιέων φέρουσι· τὰς Βοιωτοὶ μὲν, τρεῖς κεφαλὰς καλέουσι, Ἀθηναῖοι δὲ, δρυὸς κεφαλάς· πεμφθέντες δὲ οἱ ἱππόται, οὐ μάτην ἀπίκοντο. ἐσβάλλοντα γὰρ ἐς τὸ πεδίον, λαμ-

a κατὰ τό.

tissimum. Hunc ante ea tempora Spartiatæ quum cepissent, in vincula conjecerant morte affecturi, ut à quo multa & intoleranda perpessi fuissent. Ille in hac calamitate positus, utpote de vita periclitans, & qui ante mortem multa ac tristia foret passurus, rem perpetravit dictu majorem. nam ut erat constrictus nervis ferro vinctis, ferro forte illato fuit potitus, & confestim excogitavit opus omnium, quæ nos novimus, maxime virile. Conjectans enim qua ratione reliquum pedis educeretur, præcidit sibi plantam pedis. hoc acto, quum ab excubitoribus observaretur, tamen subfosso muro profugit Tegeam, noctu progrediens, interdiu sylvis se abdens atque immorans ita, ut Lacedæmoniis eum passim perscrutantibus, trinoctio Tegeam pervenerit, utque admirarentur magnopere hominis audaciam, cujus dimidiatum pedem jacentem cernerent, ipsum invenire non possent. Ita Hegesistratus Lacedæmoniis elapsus, Tegeam, quæ per id tempus non erat pacata Lacedæmoniis, transfugit. Sanato vulnere & ligneo pede adscito, ex professo Lacedæmoniis hostis extitit. Sed non ad postremum ei protractum in Lacedæmonios odium profuit. nam in Zacyntho quum vaticinaretur, ab his captus atque interemptus est. Verum hic Hegesistrati in- 37
teritus posterior rebus Platæensibus fuit. Tunc autem is à Mardonio non exigua summa conductus, cupide sacrificabat, cum in Lacedæmonios odio, tum lucri gratia. Quum igitur exta non essent pulchra ad pugnam committendam neque ipsis Persis, neque Græcis qui cum illis erant, (habebant enim & Græci illi seorsum suum haruspicem quendam Leucadium Hippomachum) quumque adfluerent Græci, & eorum numerus cresceret, suasit Mardonio Timogenides Herpyis filius vir Thebanus, ut exitus Cithæronis custodiret, quod diceret assidue indices adfluere Græcos, ac fore, ut multos interciperet. Jam autem dies 38
octo abierant positis è regione castris, quum iste Mardonio hoc consilium dedit. Mardonius, admoneri se probe intelligens, primis tenebris equitatum mittit ad egressus Cithæronis, qui Platæas ferunt: quæ Bœoti Tria capita, Athenienses Capita quercus appellant. Equites missi non frustra pervenere. nacti enim in-

ingredientia campum quingenta jumenta, quæ commeatum e Peloponneso ad exercitum subvehebant, cum hominibus qui sequebantur vehicula, capiunt. Persæ hanc prædam nacti, immisericorditer trucidant, neque jumento ulli neque homini parcentes. In quibus occidendis posteaquam satis sunt grassati, cum ceteris quæ corripuerant, ad Mardonium sunt &

39 ad exercitum reversi. Post hanc rem gestam biduum absumptum est, neutris pugnam lacessere volentibus. nam etsi Asopo tenus barbari processerant irritandi Græcos gratia, neutri tamen sibi transeundum statuebant. equitatus modo Mardonii progrediebatur, & Græcos infestabat: quia Thebani, utpote in amorem Medorum vehementer propensi, ferebant alacriter bellum, & assidue provehebantur usque ad prœlium: deinde excipientes Persæ ac Medi, præcipue præ-

40 clara facinora edebant. His amplius ad decem usque dies nihil est actum. at ubi undecimus dies extitit considentibus ex adverso copiis ad Platæas, & Græcis longe plures accesserant, quum etiam Mardonius stativa illa gravaretur, ibi venere in colloquium Mardonius Gobryæ & Artabazus Pharnacis filius, vir apud Xerxem inter paucos Persarum probatus. quorum consultantum hæ fuere sententiæ: Artabazi quidem, expedire motis quamprimum castris ire ad mœnia Thebana, quo multum rei frumentariæ ipsis multumque pabuli jumentis comparavissent; atque ibi considentes tranquille rem conficerent ita agendo. Quippe quum multum auri tum signati, tum non signati haberent, multum etiam argenti ac poculorum, ne parcerent illis, sed ea ad Græcos mitterent, eos præcipue qui civitatibus præsiderent. fore enim, ut illi suam celeriter traderent libertatem: neque rursus pugnandi adire discrimen. Eadem autem Thebanorum quæ istius sententia erat, tanquam aliquid plus isto prospiciente. Mardonii autem sententia ferocior pertinaciorque, & nullo modo cedens: quippe opinantis multo meliorem suum esse quam Græcorum exercitum, & primo quoque tempore confligere, quam committere ut plures quam coacti erant cogerentur: Hegesistrati vero auspicia valere sinere, nec eis vim afferre: quinimo Persarum more

41 servato confligere. Mardonio ita opus fa-

λαμβάνουσι ὑποζύγιά τε πεντακόσια, σιτία ἄγοντα ἀπὸ Πελοποννήσου ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ ἀνθρώπους, οἳ εἵποντο τοῖσι ζεύγεσι. ἑλόντες δὲ ταύτην τὴν ἄγρην οἱ Πέρσαι, ἀφειδέως ἐφόνευον, οὐ φειδόμενοι [a] οὔτε ὑποζυγίου οὐδενὸς, οὔτε ἀνθρώπου. ὡς δὲ ἅδην εἶχον κτείνοντες, τὰ λοιπὰ αὐτῶν ἤλαυνον περιβαλλόμενοι παρά τε Μαρδόνιον καὶ ἐς τὸ στρατόπεδον. Μετὰ δὲ τοῦτο τὸ ἔργον, ἑτέρας δύο ἡμέρας διέτριψαν, οὐδέτεροι βουλόμενοι μάχης ἄρξαι. μέχρι μὲν γὰρ τοῦ Ἀσωποῦ ἐπήϊσαν οἱ βάρβαροι, πειρώμενοι τῶν Ἑλλήνων, διέβαινον δὲ οὐδέτεροι. ἡ μέντοι ἵππος ἡ Μαρδονίου αἰεὶ προσεκέετό τε καὶ ἐλύπεε τοὺς Ἕλληνας. οἱ γὰρ Θηβαῖοι, ἅτε μηδίζοντες μεγάλως, προθύμως ἔφερον τὸν πόλεμον, καὶ αἰεὶ κατηγέοντο μέχρι μάχης. τὸ δὲ ἀπὸ τούτου παραδεκόμενοι Πέρσαι τε καὶ Μῆδοι, μάλα ἔσκον οἳ ἀπεδείκνυντο ἀρετάς. Μέχρι μέν νυν τῶν δέκα ἡμερέων οὐδὲν ἐπὶ πλεῦν ἐγίνετο τούτων· ὡς δὲ ἑνδεκάτη ἐγεγόνεε ἡμέρη ἀντικατημένοισι ἀλλήλοισι [b] ἐν Πλαταιῇσι, οἵ τε δὴ Ἕλληνες πολλῷ πλεῦνες ἐγεγόνεσαν, καὶ Μαρδόνιος περιημεκτέε τῇ ἕδρῃ, ἐνθαῦτα ἐς λόγους ἦλθον Μαρδόνιός τε ὁ Γωβρύεω καὶ Ἀρτάβαζος ὁ Φαρνάκεος, ὃς ἐν ὀλίγοισι Περσέων ἦν ἀνὴρ δόκιμος παρὰ Ξέρξῃ. βουλευομένων δὲ αἵδε ἦσαν αἱ γνῶμαι· ἡ μὲν Ἀρταβάζου, ὡς χρεὸν εἴη ἀναζεύξαντας τὴν ταχίστην πάντα τὸν στρατὸν, ἰέναι ἐς τὸ τεῖχος τὸ Θηβαίων, ἔνθα σῖτόν τέ σφι ἐσενηνεῖχθαι πολλὸν, καὶ χόρτον τοῖσι ὑποζυγίοισι· κατ' ἡσυχίην τε ἱζομένους διαπρήξεσθαι ποιεῦντας τάδε. ἔχειν γὰρ χρυσὸν πολλὸν μὲν ἐπίσημον, πολλὸν δὲ καὶ ἄσημον· πολλὸν δὲ καὶ ἄργυρόν τε καὶ ἐκπώματα· τούτων φειδομένους μηδενὸς, διαπέμπειν ἐς τοὺς Ἕλληνας, Ἑλλήνων δὲ μάλιστα ἐς τοὺς προεστεῶτας ἐν τῇσι πόλισι· καὶ ταχέως σφέας παραδώσειν τὴν ἐλευθερίην, μηδὲ ἀνακινδυνεύειν συμβάλλοντας. τούτου μὲν ἡ αὐτὴ [c] ἐγίνετο καὶ Θηβαίων γνώμη, ὡς προειδότος πλεῦν τι καὶ τούτου· Μαρδονίου δὲ, ἰσχυροτέρη τε καὶ ἀγνωμονεστέρη, καὶ οὐδαμῶς συγγινωσκομένη. δοκέειν τε γὰρ πολλῷ κρέσσονα εἶναι τὴν σφετέρην στρατιὴν τῆς Ἑλληνικῆς, συμβάλλειν τε τὴν ταχίστην, μηδὲ περιορᾶν συλλεγομένους ἔτι πλεῦνας γίνεσθαι [d] τῶν συλλεγομένων. τά τε σφάγια τὰ Ἡγησιστράτου ἐᾶν χαίρειν, μηδὲ βιάζεσθαι, ἀλλὰ νόμῳ τῷ Περσέων χρεωμένους συμβάλλειν. Τούτου δὲ οὕτω δικαιεῦντος, ἀντι-

a ἐφόνευον, φειδόμενοι. b Vox ἀλλήλοισι non est in MS. c τούτου μέν νυν ἡ αὐτή. d Vox γίνεσθαι non est in MS.

ἀντέλεγε οὐδείς, ὥστε ἐκράτεε τῇ γνώμῃ· τὸ γὰρ κράτος εἶχε τῆς στρατιῆς οὗτος ἐκ βασιλέος, ἀλλ' οὐκ Ἀρτάβαζος. μεταπεμψάμενος ὦν τοὺς ταξιάρχους τῶν τελέων, καὶ τῶν μετ' ἑωυτοῦ ἐόντων Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς, ἠρώτα εἴ τι εἰδοῖεν λόγιον περὶ Περσέων, ὡς διαφθερέονται ἐν τῇ Ἑλλάδι. σιγώντων δὲ τῶν ἐπικλήτων, τῶν μὲν οὐκ εἰδότων τοὺς χρησμούς, τῶν δέ, εἰδότων μέν, ἐν ἀδείῃ δὲ οὐ ποιευμένων τὸ λέγειν, αὐτὸς Μαρδόνιος ἔλεγε, Ἐπεὶ τοίνυν ὑμεῖς ἢ ἴστε οὐδέν, ἢ οὐ τολμᾶτε λέγειν, ἀλλ' ἐγὼ ἐρέω ὡς εὖ ἐπιστάμενος. ἔστι λόγιον ὡς χρεών ἐστι Πέρσας ἀπικομένους ἐς τὴν Ἑλλάδα, διαρπάσαι τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Δελφοῖσι, μετὰ δὲ τὴν διαρπαγὴν ἀπολέσθαι πάντας. ἡμεῖς τοίνυν αὐτὸ τοῦτο ἐπιστάμενοι οὔτε ἴμεν ἐπὶ τὸ ἱρὸν τοῦτο, οὔτε ἐπιχειρήσομεν διαρπάζειν· ταύτης τε εἵνεκα τῆς αἰτίης οὐκ ἀπολεόμεθα. ὥστε ὑμέων ὅσοι τυγχάνουσι εὔνοοι ἐόντες Πέρσῃσι, ἥδεσθε τοῦδε εἵνεκα, ὡς περιεσομένους ἡμέας Ἑλλήνων. ταῦτά σφι εἴπας, δεύτερα ἐσήμαινε παραρτέεσθαί τε πάντα, καὶ εὐκρινέα ποιέεσθαι, ὡς ἅμα ἡμέρῃ τῇ ἐπιούσῃ συμβολῆς ἐσομένης. Τοῦτον δ' ἔγωγε τὸν χρησμὸν τὸν Μαρδόνιος εἶπε ἐς Πέρσας ἔχειν, ἐς Ἰλλυριούς τε καὶ τὸν Ἐγχελέων στρατὸν οἶδα πεποιημένον, ἀλλ' οὐκ ἐς Πέρσας. ἀλλὰ τὰ μὲν Βάκιδι ἐστὶ ἐς ταύτην τὴν μάχην πεποιημένα,

Τὴν δ' ἐπὶ Θερμώδοντι καὶ Ἀσωπῷ λεχεποίῃ
Ἑλλήνων σύνοδον, καὶ βαρβαρόφωνον ἰυγήν,
Τῇ πολλοὶ πεσέονται, ὑπὲρ λάχεσίν τε μόρον τε,
Τοξοφόρων Μήδων ὅταν αἴσιμον ἦμαρ ἐπέλθῃ.

ταῦτα μὲν καὶ παραπλήσια τούτοισι ἄλλα Μουσαίῳ ἔχοντα οἶδα ἐς Πέρσας. ὁ δὲ Θερμώδων ποταμὸς ῥέει μεταξὺ Τανάγρης τε καὶ Γλίσαντος. Μετὰ δὲ τὴν ἐπειρώτησιν τῶν χρησμῶν, καὶ παραίνεσιν τὴν ἐκ Μαρδονίου, νύξ τε ἐγίνετο, καὶ ἐς φυλακὰς ἐτάσσοντο. ὡς δὲ πρόσω τῆς νυκτὸς προελήλατο, καὶ ἡσυχίη ἐδόκεε εἶναι ἀνὰ τὰ στρατόπεδα, καὶ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι εἶναι ἐν ὕπνῳ, τηνικαῦτα προσελάσας ἵππῳ πρὸς τὰς φυλακὰς τῶν Ἀθηναίων Ἀλέξανδρος ὁ Ἀμύντεω, στρατηγός τε ἐὼν καὶ βασιλεὺς Μακεδόνων, ἐδίζητο τοῖσι στρατηγοῖσι ἐς λόγους ἐλθεῖν. τῶν δὲ φυλάκων οἱ μὲν πλεῦνες παρέμενον, οἱ δ' ἔθεον ἐπὶ τοὺς στρατηγούς. ἐλθόντες δὲ ἔλεγον ὡς ἄνθρωπος ἥκοι ἐπ' ἵππου ἐκ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Μήδων· ὃς ἄλλο μὲν οὐδὲν παραγυμνοῖ ἔπος, στρατηγοὺς δὲ ὀνομάζων,

facto eſſe cenſenti nemo contradicebat. qui, ubi ſententia ſua vicit, ſicut penes eum erat ſumma imperii, non penes Artabazum, accitis cohortium præfectis & qui ſecum erant ducibus Græcorum, eos percontabatur, num aliquod oraculum ſcirent de Perſis tanquam perituris in Græcia. Silentibus illis quos advocaverat, partim quod ignorarent oracula, partim quod haud tutum putarent proferre quod ſcirent, inquit ipſe Mardonius, Quoniam vos aut nihil noſtis, aut promere non audetis, ego rem proferam, utpote bene cognitam habens. Eſt oraculum, Perſis fatale eſſe, ut in Græciam profecti diripiant templum quod Delphis eſt, utque direpto templo omnes intereant. Quocirca, quum hoc ſciamus, neque adibimus templum iſtud, neque diripere conabimur, ob hanc cauſſam interitum devitaturi. quo nomine quicunque veſtrûm bene Perſis volunt, voluptatem capiant, tanquam nobis Græcos ſuperaturis. Hæc loquutus, ſecundo loco ſignum dedit, ut omnia appararent, & bene diſpoſita haberent, veluti ſub lucis exortu prœlio futuro.

42 Oraculum autem, quod ad Perſas ajebat ſpectare Mardonius, id ego ſcio non Perſis redditum eſſe, ſed Illyriis & Encheleum copiis. Ab Bacide autem de hoc prœlio iſta edita ſunt,

Gramineis ripis Aſopi ac Thermodontis
Barbarica Graiis acies clamore coibunt.
Hic multi occumbent defuncti munere vitæ,
Quando ſagittiferis aderit lux ultima Medis.

Hæc ego atque alia his ſimilia è Muſæo novi ad Perſas ſpectaviſſe. Fluvius autem Thermodon Tanagram ac Gliſantem interfluit.

43 Poſtquàm Mardonius de oraculis interrogavit, exhortatuſque ſuos eſt, excubiæ diſpoſitæ fuere. Ejus noctis quum multum proceſſiſſet, conticiniumque in exercitu eſſet & tempus maxime concubium, tunc Alexander Amyntæ filius, dux & idem rex Macedonum, ad excubias Athenienſium adequitavit, efflagitavitque ut cum ducibus colloqueretur. Id audientes excubitores, pleriquè quidem remanſerunt, nonnulli ad duces concurrerunt: quibus aditis inquiunt quendam equo advehere è caſtris Medorum: qui nihil aliud proloqueretur, niſi nominatim appellans duces, vel-

Alexandri verba indicantia consilium Mardonii, quæ relata ad Pausaniam cogunt agere de mutanda acie Græcorum.

velle se in colloquium illorum venire.
44 Duces, hoc audito, confestim ad locum excubiarum sequuti sunt. quos Alexander ubi venere, his verbis alloquutus est, Viri Athenienses, hæc ego vobis verba pro deposito trado arcana, ne cui efferatis nisi Pausaniæ: ne ob id me perditum eatis. Quæ haudquaquam dicerem, nisi de universa Græcia sollicitus essem: quippe qui vetusta origine Græcus sum, nec vellem videre Græciam pro libera servam. Itaque vos certiores facio, Mardonium atque exercitum litare non posse; alioqui olim jam confligeretis. Is nunc sacrificia valere sinere constituit, & ubi primum illuxerit, vobiscum confligere: extimescens admodum (quantum ego conjicio) ne plures ad copias vestras accedant. Ad hæc vos parati estote. Quod si differet Mardonius, nec committet certamen, vos perseverate hîc manere: ad paucos enim dies eis suppeditat commeatus. Quod si hoc bellum vobis ex sententia finietur, decebit etiam aliquem recordari meæ liberationis, qui Græcorum caussa rem adeo periculosam, libenter tamen feci, ut ad vos consilium Mardonii deferrem; ne barbari ex improviso vos non exspectantes adorirentur. Ego autem sum Alexander Macedo. Hæc loquutus Alexander, ad exercitum se recepit ad suamque stationem.
45 Duces Atheniensium ad cornu dextrum profecti, quæ ab Alexandro audierant Pausaniæ retulere. Hoc sermone Pausanias in metum Persarum adductus, Quoniam igitur, inquit, sub auroram prœlium fiet, necesse est vos Athenienses stare in acie adversus Persas; nos autem contra Bœotos & vobis oppositos Græcos, ideo quod Medos cognoscitis & pugnam eorum, ut qui in Marathone pugnaveritis: nos vero eorum sumus inexperti atque ignari; nemo enim Spartiata fecit periculum Medorum, sed Bœotos & Thessalos sumus experti. Itaque opus est sumptis armis vos in hoc, nos in sinistrum cornu transire. Ad hæc ita responderunt Athenienses, Nobis quoque olim jam inde ab initio, posteaquam aspeximus Persas adversus vos esse collocatos, fuit in animo istud dicere quod vos dicere occupastis: sed verebamur ne non grata esset vobis oratio. nunc quandoquidem ipsi fecistis hujus rei mentionem, & vobis jucunda oratio est, etiam

μάζων, ἐθέλειν φησὶ ἐς λόγους ἐλθεῖν. Οἱ δὲ ἐπεὶ ταῦτα ἤκουσαν, αὐτίκα εἵποντο ἐς τὰς φυλακάς. ἀπικομένοισι δὲ ἔλεγε Ἀλέξανδρος τάδε, Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραθήκην ὑμῖν τὰ ἔπεα τάδε τίθεμαι, ἀπόρρητα ποιεύμενος πρὸς μηδένα λέγειν ὑμέας ἄλλον ἢ Παυσανίην, μή με καὶ διαφθείρητε [a]· οὐδὲ γὰρ ἂν ἔλεγον, εἰ μὴ μεγάλως ἐκηδόμην συναπάσης τῆς Ἑλλάδος. αὐτός τε γὰρ Ἕλλην γένος εἰμὶ τὠρχαῖον, καὶ ἀντ' ἐλευθέρης δεδουλωμένην οὐκ ἂν ἐθέλοιμι ὁρᾶν τὴν Ἑλλάδα. λέγω δὲ ὦν ὅτι Μαρδονίῳ τε καὶ τῇ στρατιῇ τὰ σφάγια οὐ δύναται καταθύμια γενέσθαι· πάλαι γὰρ ἂν ἐμάχεσθε· νῦν δέ οἱ δέδοκται, τὰ μὲν σφάγια ἐᾶν χαίρειν, ἅμ' ἡμέρῃ δὲ διαφωσκούσῃ συμβολὴν ποιέεσθαι. καταρρώδηκε γὰρ μὴ πλεῦνες συλλεχθῆτε [b], ὡς ἐγὼ εἰκάζω. πρὸς ταῦτα ἑτοιμάζεσθε. ἢν δὲ ἄρα ὑπερβάληται τὴν συμβολὴν Μαρδόνιος, καὶ μὴ ποιῆται, λιπαρέετε μένοντες. ὀλίγων γάρ σφι ἡμερέων λείπεται σιτία. ἢν δὲ ὑμῖν ὁ πόλεμος ὅδε κατὰ νόον τελευτήσῃ, μνησθῆναί τινα χρὴ καὶ ἐμεῦ ἐλευθερώσιος πέρι, ὃς Ἑλλήνων εἵνεκα οὕτω ἔργον παράβολον [c] ἔργασμαι ὑπὸ προθυμίης, ἐθέλων ὑμῖν δηλῶσαι τὴν διάνοιαν τὴν Μαρδονίου, ἵνα μὴ ἐπιπέσωσι ὑμῖν ἐξαίφνης οἱ βάρβαροι μὴ προσδεκομένοισί κω. εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών. ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας, ἀπήλαυνε ὀπίσω ἐς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν ἑωυτοῦ τάξιν. Οἱ δὲ στρατηγοὶ τῶν Ἀθηναίων, ἐλθόντες ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας, ἔλεγον Παυσανίῃ τά περ ἤκουσαν Ἀλεξάνδρου. ὁ δὲ, τούτῳ τῷ λόγῳ καταρρωδήσας τοὺς Πέρσας, ἔλεγε τάδε, Ἐπεὶ τοίνυν ἐς ἠῶ ἡ συμβολὴ γίνεται, ὑμέας μὲν χρεών ἐστι τοὺς Ἀθηναίους στῆναι κατὰ τοὺς Πέρσας· ἡμέας δὲ κατὰ τοὺς Βοιωτούς τε καὶ τοὺς κατ' ὑμέας τεταγμένους Ἑλλήνων, τῶνδε εἵνεκεν· ὑμεῖς ἐπίστασθε τοὺς Μήδους καὶ τὴν μάχην αὐτῶν, ἐν Μαραθῶνι [d] μαχεσάμενοι· ἡμεῖς δὲ ἄπειροί τε εἰμὲν καὶ ἀδαέες τούτων τῶν ἀνδρῶν. Σπαρτιητέων γὰρ οὐδεὶς πεπείρηται Μήδων. ἡμεῖς δὲ Βοιωτῶν καὶ Θεσσαλῶν ἔμπειροι εἰμέν. ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα χρεών ἐστι ἰέναι ὑμέας μὲν ἐς τόδε τὸ κέρας, ἡμέας δὲ ἐς τὸ εὐώνυμον. πρὸς δὲ ταῦτα εἶπαν οἱ Ἀθηναῖοι τάδε, Καὶ αὐτοῖσι ἡμῖν πάλαι ἀπ' ἀρχῆς, ἐπεί τε εἴδομεν κατ' ὑμέας τασσομένους τοὺς Πέρσας, ἐν νόῳ ἐγένετο εἶπαι ταῦτα τάπερ ὑμεῖς φθάντες προφέρετε· ἀλλὰ ἀρρωδέομεν μὴ ὑμῖν οὐκ ἡδέες γένωνται οἱ λόγοι. ἐπεὶ δ' ὦν αὐτοὶ ἐμνήσθητε, καὶ ἡδομένοισι ὑμῖν οἱ λόγοι γεγόνασι,

a μή με διαφθείρητε. b συναχθῆτε. c εἵνεκα τοῦτο τὸ ἔργον οὕτω παράβολον. d αὐτέων, ἐπὶ Μαραθῶνι.

Quod & fit, sed Mardonio, ubi scivit, similiter aciem suam mutante omnia restituuntur. Mardonius hinc exprobratione facta Lacedæmoniis, equitatum emittit in Græcos.

γόναζι, καὶ ἑτοῖμοί εἰμεν ποιέειν ταῦτα. Ὡς δ' ἤρεσκε ἀμφοτέροισι ταῦτα, ἠώς τε διέφαινε, καὶ διαλλάσσοντο τὰς τάξις. γνόντες δὲ οἱ Βοιωτοὶ τὸ ποιεύμενον, ἐξαγορεύουσι Μαρδονίῳ. ὁ δ' ἐπεί τε ἤκουσε, αὐτίκα μετιστάναι καὶ αὐτὸς ἐπειρᾶτο, παράγων τοὺς Πέρσας κατὰ τοὺς Λακεδαιμονίους. ὡς δὲ ἔμαθε τοῦτο τοιοῦτο γινόμενον ὁ Παυσανίης, γνοὺς ὅτι οὐ λανθάνει, ὀπίσω ἦγε τοὺς Σπαρτιήτας ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας· ὡς δ' αὔτως καὶ ὁ Μαρδόνιος ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου. Ἐπεὶ δὲ κατέστησαν ἐς τὰς ἀρχαίας τάξις, πέμψας ὁ Μαρδόνιος κήρυκα ἐς τοὺς „Σπαρτιήτας, ἔλεγε τάδε, Ὦ Λακεδαιμόνιοι, „ὑμεῖς δὴ λέγεσθε εἶναι ἄνδρες ἄριστοι ὑπὸ τῶν „τῇδε ἀνθρώπων, ἐκπαγλεομένων ὡς οὔτε φεύγετε ἐκ πολέμου, οὔτε τάξιν ἐκλείπετε· μενοντές τε ἢ ἀπόλλυτε τοὺς ἐναντίους, ἢ αὐτοὶ ἀπόλλυσθε. τῶν δ' ἄρ' ἦν οὐδὲν ἀληθές. πρὶν γὰρ ἢ „συμμῖξαι ἡμέας, ἐς χειρῶν τε νόμον ἀπικέσθαι, „καὶ δὴ φεύγοντας καὶ στάσιν ἐκλείποντας ὑμέας εἴδομεν· ἐν Ἀθηναίοισί τε τὴν πρόπειραν ποιευμένους, αὐτούς τε ἀντία δούλων τῶν ἡμετέρων „τασσομένους. ταῦτα οὐδαμῶς [a] ἀνδρῶν ἀγαθῶν „ἔργα· ἀλλὰ πλεῖστον δὴ ἐν ὑμῖν ἐψεύσθημεν. „προσδεκόμενοι γὰρ κατὰ κλέος, ὡς δὴ πέμψετε „ἐς ἡμέας κήρυκα προκαλεύμενοι, καὶ βουλόμενοι „μούνοισι Πέρσῃσι [b] μάχεσθαι, ἄρτιοι ἐόντες ποιέειν „ταῦτα· οὐδὲν τοιοῦτο λέγοντας ὑμέας εὕρομεν, ἀλλὰ „πτώσσοντας μᾶλλον. νῦν ὦν ἐπειδὴ οὐκ ὑμεῖς ἤρξατε τούτου τοῦ λόγου, ἀλλ' ἡμεῖς ἄρχομεν, τί δὴ „οὐ πρὸ μὲν τῶν Ἑλλήνων ὑμεῖς, ἐπεί τε δεδόξωσθε „εἶναι ἄριστοι, πρὸ δὲ τῶν βαρβάρων ἡμεῖς, ἴσοι πρὸς „ἴσους ἀριθμὸν ἐμαχεσάμεθα; καὶ ἢν μὲν δοκέοι [c] „καὶ τοὺς ἄλλους μάχεσθαι, οἳ δ' ὦν μετέπειτα μαχέσθων ὕστεροι. εἰ δὲ καὶ μὴ δοκέοι, ἀλλ' ἡμέας μούνους „ἀποχρᾶν, ἡμεῖς δὲ διαμαχεσόμεθα. ὁκότεροι δ' „ἂν ἡμέων νικήσωσι, τούτους τῷ ἅπαντι στρατοπέδῳ „νικᾶν. Ὁ μὲν, ταῦτα εἴπας τε, καὶ ἐπισχὼν χρόνον, ὥς οἱ οὐδεὶς οὐδὲν ὑπεκρίνατο, ἀπαλλάσσετο ὀπίσω. ἀπελθὼν δὲ ἐσήμαινε Μαρδονίῳ τὰ καταλαβόντα. ὁ δὲ, περιχαρὴς γινόμενος, καὶ ἐπαρθεὶς ψυχρῇ νίκῃ, ἐπῆκε τὴν ἵππον ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας. ὡς δὲ ἐπήλασαν οἱ ἱππόται, ἐσίνοντο πᾶσαν τὴν στρατιὴν τὴν Ἑλληνικὴν, ἐσακοντίζοντές τε καὶ τοξεύοντες, ὥστε ἱπποτοξόται τε ἐόντες, καὶ προσφέρεσθαι ἄποροι [d]. τήν τε κρήνην τὴν Γαργαφίην, ἀπ' ἧς ὑδρεύετο πᾶν τὸ στράτευμα τὸ Ἑλληνικὸν, συνετάραξαν καὶ συνέχωσαν. ἔσαν μὲν ὦν κατὰ τὴν κρήνην Λακεδαιμόνιοι μοῦνοι τεταγμένοι· τοῖσι δὲ ἄλλοισι Ἕλλησι ἡ μὲν κρήνη πρόσω ἐγίνετο, ὡς

iam parati ſumus iſtud exequi. Ubi hoc 46
utriſque placitum eſt, ſimul aurora illu-
xit, ſimul loca permutaverunt; rem vero
advertentes Bœoti, ad Mardonium detu-
lerunt. Ea audita Mardonius extemplo
& ipſe conatus eſt Perſas contra Lacedæ-
monios obducere. Pauſanias autem hoc
fieri intelligens, nec latere factum ſu-
um, rurſus in dextrum cornu Spartiatas
reducit; ſimiliter etiam Mardonius ſuos
in ſiniſtrum. Poſtquam acies priſtino in 47
loco ſtetere, idem miſſo caduceatore ad
Spartiatas ita inquit, Lacedæmonii, vos
vero ab his gentibus mire celebramini eſſe
præſtantiſſimi, qui neque è bello fugia-
tis, neque ordines deſeratis, ſed perſtan-
tes aut interficiatis hoſtes, aut ipſi oc-
cumbatis. Horum nihil admodum veri
eſt. quippe antequam congreſſi eſſemus
& manus conſererentur, vos cernimus fu-
gientes, locumque deſerentes, & dele-
gato Athenienſibus experiendi princi-
pio, conſiſtentes ex adverſo noſtrorum
ſervorum: quod neutiquam eſt factum
præſtantium virorum. Ex quo plurimum
de vobis nos fefellit opinio, quos expe-
ctabamus pro gloria miſſuros caduceato-
rem ad nos, quo provocaretis, quod
cum ſolis Perſis, tanquam ad id parati,
pugnare velletis. At nihil tale invenimus
vos dicere, ſed potius eſſe perterritos.
Nunc igitur quoniam vos non incepi-
ſtis hoc dicere, ſed nos incipimus, quid-
ni vos pro Græcis quia præſtantiſſimi eſ-
ſe exiſtimamini, & nos pro barbaris, di-
micavimus totidem utrique numero? &,
ſi videatur ut ceteri quoque itidem, &
illi poſtmodum pugnent: ſin hoc non
videatur, ſed ſatis eſſe nos ſolos, nos ſa-
ne decernamus, & utri è nobis vicerint,
ii totum exercitum viciſſe cenſeantur.
Hæc fatus caduceator, quum aliquamdiu 48
expectaſſet, nemine quippiam reſpon-
dente, retro abiit, & rem Mardonio re-
tulit. Ille majorem in modum lætatus,
& frigida victoria elatus, equitatum in
Græcos immiſit. Equites illuc invecti,
omnem Græcum exercitum pervexa-
bant, jaculis ſagittiſque inceſſentes; quip-
pe equites ſagittarii, & acceſſu ad comi-
nus pugnandum difficiles. Itaque fontem
Gargaphien, unde cunctus Græcorum
aquabatur exercitus, conturbarunt ob-
ſtruxeruntque. Eum juxta fontem ſoli
Lacedæmonii ordinati erant; ceteri Græ-
ci, ut quique locum nacti erant, pro-
cul

a ταῦτα δὲ οὐδαμῶς. b μοῦνοι Πέρσῃσι. c δοκέῃ bis. d προσφέρεσθαι εὔποροι.

Aquæ & cibi inopia apud Græcos, & infestant Persæ, unde duces censent mutari castra: sed exercitus abiit ulterius ad ipsas Platæas.

cul aberant, Asopus autem in propinquo: sed aquari ex eo ab equitibus missilibusque prohibiti, ita ad fontem pergebant.

49 Hæc quum talia forent, duces Græcorum, quippe aqua exercitu carente, & perturbato ab equitatu, tum his, tum aliis de caussis frequentes ad Pausaniam in dextrum cornu veniunt. Qui, etsi talis esset rerum status, tamen magis angebatur, quod jam re frumentaria deficiebantur, & illorum servi in Peloponnesum missi frumentatum, intercluderentur ab equitatu quominus ad castra reverterentur.

50 De hoc autem deliberantibus ducibus visum est, si Persæ eo die supersederent committere prœlium, esse eundum in insulam quæ ab Asopo & à fonte Gargaphie, ubi tunc castra habebant, decem stadiis aberat, ante oppidum Platæense; ita ut insula sit in continente, hunc in modum: Fluvius superne è Cithærone delabens in campum, divortia facit; intercapedine trium ferme stadiorum sua fluenta separans, & post commiscet in unum. Nomen est Oëroë; quam Asopi filiam esse indigenæ ajunt. In hunc locum Græci transire decreverunt, ut & affatim aquæ ad usum haberent, neque ab equitatu, sicuti quum ex adverso erant, infestarentur. Et decreverant transire secunda noctis vigilia, ne ipsos proficiscentes conspicati Persæ, insequente equitatu in tumultum venirent. quinetiam quum ad eum locum ventum esset, ubi Asopi filia Oëroë divortio aquarum è Cithærone cingitur, mitterent sub noctem istam dimidium copiarum in Cithæronem ad recipienda servitia quæ frumentatum concesserant. erant enim illa in Cithærone interclusa.

51 Hæc ubi statuerunt, totum illum diem incessente equitatu immensum laborem pertulerunt. Sub abitum diei digressis equitibus ea noctis hora qua de abeundo convenerat, plerique sublatis utensilibus abscesserunt, non habentes in animo locum qui convenerat petere. immo illi, ut moveri cœptum est, cupide equitatum effugerunt ad urbem Platæensem, in templumque Junonis fugiendo pervenìunt, quod situm est ante urbem, à fonte Gargaphie viginti stadiis distans. Quo ubi pervenere, positis pro templo armis, circa templum ipsum castra posuere.

52 Hos Pausanias cernens ab exercitu digressos, præcepit & ipse Lacedæmoniis,

ὡς ἕκαστοι ἔτυχον τεταγμένοι, ὁ δὲ Ἀσωπὸς, ἀγχοῦ. ἐρυκόμενοι δὲ ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ, οὕτω δὴ ἐπὶ τὴν κρήνην ἐφοίτεον. ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γάρ σφι οὐκ ἐξῆν ὕδωρ φορέεσθαι, ὑπό τε τῶν ἱππέων καὶ τοξευμάτων. Τούτου δὲ τοιούτου γινομένου, οἱ τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ, ἅτε τοῦ τε ὕδατος στερηθείσης τῆς στρατιῆς, καὶ ὑπὸ τῆς ἵππου ταρασσομένης, συνελέχθησαν περὶ αὐτέων τε τουτέων καὶ ἄλλων, ἐλθόντες παρὰ Παυσανίην ἐπὶ τὸ [a] δεξιὸν κέρας. ἀλλὰ γὰρ τουτέων τοιούτων ἐόντων, μᾶλλόν σφεας ἐλύπεε. οὔτε γὰρ σιτία εἶχον ἔτι, οἵ τέ σφεων ὀπέωνες, ἀποπεμφθέντες ἐς Πελοπόννησον ὡς ἐπισιτιεύμενοι, ἀπεκεκλέατο [b] ὑπὸ τῆς ἵππου, οὐ δυνάμενοι ἀπικέσθαι ἐς τὸ στρατόπεδον. Βουλευομένοισι δὲ τοῖσι στρατηγοῖσι ἔδοξε, ἢν ὑπερβάλωνται κείνην τὴν ἡμέρην οἱ Πέρσαι συμβολὴν ποιεύμενοι, ἐς τὴν νῆσον ἰέναι. ἡ δέ ἐστι ἀπὸ τοῦ Ἀσωποῦ καὶ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης, ἐς τὴν ἐστρατοπεδεύοντο τότε, δέκα σταδίους ἀπέχουσα, πρὸ τῆς Πλαταιέων πόλιος. νῆσος δὲ οὕτω ἂν εἴη ἐν ἠπείρῳ· σχιζόμενος ὁ ποταμὸς ἄνωθεν ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ῥέει κάτω ἐς τὸ πεδίον, διέχων ἀπ' ἀλλήλων τὰ ῥέεθρα ὅσονπερ τρία στάδια· καὶ ἔπειτα συμμίσγει ἐς τωὐτό. οὔνομα δέ οἱ Ὠερόη. θυγατέρα δὲ ταύτην λέγουσι εἶναι Ἀσωποῦ οἱ ἐπιχώριοι. ἐς τοῦτον δὴ τὸν χῶρον ἐβουλεύσαντο μεταναστῆναι, ἵνα καὶ ὕδατι ἔχωσι χρᾶσθαι ἀφθόνῳ, καὶ οἱ ἱππέες σφέας μὴ σινοίατο, ὥσπερ κατιθὺ ἐόντων. μετακινέεσθαί τε ἐδόκεε τότε, ἐπεὰν τῆς νυκτὸς ᾖ δευτέρη φυλακὴ, ὡς ἂν μὴ ἰδοίατο οἱ Πέρσαι ἐξορμεωμένους, καί σφεας ἑπόμενοι ταράσσοιεν οἱ ἱππόται. ἀπικομένων δὲ ἐς τὸν χῶρον τοῦτον, τὸν δὴ ἡ Ἀσωπὶς Ὠερόη περισχίζεται, ῥέουσα ἐκ τοῦ Κιθαιρῶνος, ὑπὸ τὴν νύκτα ταύτην ἐδόκεε τοὺς ἡμίσεας ἀποστέλλειν τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὸν Κιθαιρῶνα, ὡς ἀναλάβοιεν τοὺς ὀπέωνας ἐπὶ τὰ σιτία οἰχομένους. ἔσαν γὰρ ἐν τῷ Κιθαιρῶνι ἀπολελαμμένοι. Ταῦτα βουλευσάμενοι, κείνην μὲν τὴν ἡμέρην πᾶσαν προσκειμένης τῆς ἵππου, ἔχον πόνον ἄτρυτον· ὡς δὲ ἥ τε ἡμέρη ἔληγε, καὶ οἱ ἱππέες ἐπέπαυντο, νυκτὸς δὴ γινομένης, καὶ ἐούσης τῆς ὥρης ἐς τὴν συνέκειτο σφι ἀπαλλάσσεσθαι, ἐνθαῦτα ἀερθέντες οἱ πολλοὶ ἀπαλλάσσοντο, ἐς μὲν τὸν χῶρον ἐς τὸν συνέκειτο, οὐκ ἐν νόῳ ἔχοντες· οἱ δὲ, ὡς ἐκινήθησαν, ἔφευγον ἄσμενοι τὴν ἵππον πρὸς τὴν Πλαταιέων πόλιν. φεύγοντες δὲ, ἀπικνέονται ἐπὶ τὸ Ἡραῖον. τὸ δὲ πρὸ τῆς πόλιός ἐστι τῆς Πλαταιέων, εἴκοσι σταδίους ἀπὸ τῆς κρήνης τῆς Γαργαφίης ἀπέχον. ἀπικόμενοι δὲ ἔθεντο πρὸ τοῦ ἱροῦ τὰ ὅπλα. καὶ οἱ μὲν περὶ τὸ Ἡραῖον ἐστρατοπεδεύοντο. Παυσανίης δὲ, ὁρέων σφέας ἀπαλλασσομένους ἐκ τοῦ στρατοπέδου, παρήγγελε καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι,

a παρὰ τό. b ἀπεκεκλέατο.

Amompharetus cum sua cohorte moratur in loco, morem patrium servans, ut rixaretur cum aliis Spartanis.

μουνίοισι, ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα, ἰέναι κατὰ τοὺς ἄλλους τοὺς προϊόντας, νομίσας αὐτοὺς ἐς τὸν χῶρον ἰέναι ἐς τὸν συνεθήκαντο. ἐνθαῦτα οἱ μὲν ἄλλοι ἄρτιοι ἔσαν τῶν ταξιαρχέων πείθεσθαι Παυσανίῃ· Ἀμομφάρετος δὲ ὁ Πολιάδεω, λοχηγέων [a] τοῦ Πιτανητέων λόχου, οὐκ ἔφη τοὺς ξείνους φεύξεσθαι, οὐδὲ ἑκὼν εἶναι αἰσχυνέειν τὴν Σπάρτην· ἐθώμαζέ τε ὁρέων τὸ ποιεύμενον, ἅτε οὐ παραγενόμενος τῷ προτέρῳ λόγῳ. ὁ δὲ Παυσανίης τε καὶ ὁ Εὐρυάναξ δεινὸν μὲν ἐποιεῦντο τὸ μὴ πείθεσθαι ἐκεῖνον σφίσι, δεινότερον δὲ ἔτι, κείνου ταῦτ' ἀναινομένου, ἀπολιπεῖν τὸν λόχον τὸν Πιτανήτην, μὴ, ἢν ἀπολίπωσι ποιεῦντες τὰ συνεθήκαντο τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι, ἀπόληται ὑπολειφθεὶς αὐτός τε Ἀμομφάρετος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ. ταῦτα λογιζόμενοι, ἀτρέμας εἶχον τὸ στρατόπεδον τὸ Λακωνικὸν, καὶ ἐπειρῶντο πείθοντές μιν ὡς οὐ χρεὼν εἴη ταῦτα ποιέειν. καὶ οἱ μὲν παρηγόρεον Ἀμομφάρετον, μοῦνον Λακεδαιμονίων τε καὶ Τεγεητέων λελειμμένον. Ἀθηναῖοι δὲ ἐποίευν τοιάδε· εἶχον ἀτρέμας σφέας αὐτοὺς ἵνα ἐτάχθησαν, ἐπιστάμενοι τὰ Λακεδαιμονίων φρονήματα, ὡς ἄλλα φρονεόντων καὶ ἄλλα λεγόντων. ὡς δὲ ἐκινήθη τὸ στρατόπεδον, ἔπεμπον σφέων ἱππέα, ὀψόμενόν τε εἰ πορεύεσθαι ἐπιχειρέοιεν οἱ Σπαρτιῆται, εἴτε καὶ τὸ παράπαν μὴ διανοεῦνται ἀπαλλάσσεσθαι· ἐπειρέσθαι τε Παυσανίην τὸ χρεὼν εἴη ποιέειν. Ὡς δὲ ἀπίκετο ὁ κῆρυξ ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους, ὥρα τέ σφεας κατὰ χώρην τεταγμένους, καὶ ἐς νείκεα ἀπιγμένους αὐτέων τοὺς πρώτους. ὡς γὰρ δὴ παρηγόρεον τὸν Ἀμομφάρετον ὅ,τε Εὐρυάναξ καὶ ὁ Παυσανίης, μὴ κινδυνεύειν μένοντας μούνους Λακεδαιμονίους, οὐκως ἔπειθον· ἐς ὃ ἐς νείκεά τε συμπεσόντες ἀπικέατο, καὶ ὁ κῆρυξ τῶν Ἀθηναίων παρίστατό σφι ἀπιγμένος. νεικέων δὲ ὁ Ἀμομφάρετος, λαμβάνει πέτρον ἀμφοτέρῃσι τῇσι χερσί· καὶ τιθεὶς πρὸ ποδῶν τῶν Παυσανίεω, ταύτῃ τῇ ψήφῳ ψηφίζεσθαι ἔφη, μὴ φεύγειν τοὺς ξείνους· λέγων τοὺς βαρβάρους. ὁ δὲ, μαινόμενον καὶ οὐ φρενήρεα καλέων ἐκεῖνον, πρός τε τὸν Ἀθηναίων κήρυκα ἐπειρωτῶντα τὰ ἐντεταλμένα, λέγειν ὁ Παυσανίης ἐκέλευε τὰ παρεόντα σφι πρήγματα· ἐχρήιζέ τε τῶν Ἀθηναίων προσχωρῆσαί τε πρὸς ἑωυτοὺς, καὶ ποιέειν περὶ τῆς ἀπόδου τάπερ ἂν καὶ σφεῖς. Καὶ ὁ μὲν ἀπαλλάσσετο ἐς τοὺς Ἀθηναίους· τοὺς δὲ ἐπεὶ ἀνακρινομένους πρὸς ἑωυτοὺς ἡὼς καταλάμβανε, ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ κατήμενος ὁ Παυσανίης, οὐ δοκέων τὸν Ἀμομφάρετον λείψεσθαι, τῶν ἄλλων Λακεδαιμονίων ἀπο-

a λοχηγετέων.

is, ut ſumptis armis irent quâ ceteri præcederent, ratus illos tendere ad locum conſtitutum. Ibi ad obtemperandum Pauſaniæ ceteri præfecti parati quum eſſent, Amompharetus Poliadæ filius tribunus cohortis Pitanatarum, negare ſe fugiturum peregrinos, neque ultro dedecoraturum eſſe Spartam: quinetiam mirari id quod fieri cerneret, quippe qui colloquio ſuperiori non interfuiſſet. Pauſanias autem & EUryanax cum indigne ferentes non parere ſibi illum, tum indignius cohortem Pitanenſem relictum iri tribuno repugnante: quod erat futurum, ſi ipſi eos miſſos facerent, gratia exequendi ea quæ cum aliis Græcis conſtituiſſent, ut periret deſertus Amompharetus & qui cum eo erant. hoc reputantes ſubſtiterunt cum Laconicis copiis, conabanturque perſuadere homini non id facto opus eſſe. & alii quidem hortabantur Amompharetum ſolum ex Lacedæmoniis ac Tegeatis relictum. Athenien- 53
ſes autem hoc ſibi faciendum putarunt, ut ubi collocati erant, ibi tranquille ſiſterent, intelligentes Lacedæmoniorum ingenia aliud ſentientium, aliud dicentium. Itaque ubi exercitus movere cœpit, equitem è ſuis miſerunt ſpeculatum nunquid Spartiatæ tentarent abire, an vero abire prorſus in animo non haberent; ſciſcitatumque à Pauſania quidnam facere oporteret. Nuncius ubi pervenit ad Lacedæ- 54
monios, cernit in loco inſtructos, eorumque primores deveniſſe ad rixas. Hortantibus enim Amompharetum EUryanacte & Pauſania, ne Lacedæmonii ſoli remanentes periclitarentur, necdum perſuadentibus, donec ventum eſt ad jurgia, intervenit nuncius Athenienſis, Amomphareto inter altercandum ſumente ambabus manibus ſaxum, & illud ante pedes Pauſaniæ ponente, ac dicente, ſe illo calculo ſententiæ ſuæ calculum dare, non fugere peregrinos: appellans barbaros. Eum Pauſanias inſanum nec potentem mentis vocans, ad nuncium Athenienſium, quæ juſſus erat percontantem, reſpondit ut illis referret præſentem rerum ſuarum ſtatum, obſecrans eos ut ad ſeſe venirent, & de diſceſſu eadem quæ ipſi agerent. Nuncio ad A- 55
thenienſes reverſo, hos inter ſe altercantes aurora deprehendit. Ad id tempus moratus Pauſanias, ratus Amompharetum non deſerturum alios, Lacedæmonios diſ-

discedentes, prout & contigit, dato signo ceteros omnes per edita abduxit, Tegeatis sequentibus; Athenienses vero servatis ordinibus in contrarium iverunt Lacedæmoniis; nam hi tenebant prærupta & Cithæronis radicem metu equitatus, Athenienses vero deorsum ad campum deflexere.
56 re. Amompharetus autem prorsus non credens ausurum ipsos relinquere Pausaniam, contendere, ut illic manentes non desererent ordinem. At ubi ii cum Pausania procedebant, tunc ratus ex bellicæ artis jure illum deserere, sumptis armis cohortem lento gradu duxit ad reliquum agmen, quod decem circiter stadia digressum ad amnem Moloëntem, in loco qui dicitur Argiopius (ubi situm est templum Cereris Eleusiniæ) substiterat, opperiens Amomphareti cohortem, eo consilio, ut si Amompharetus cum sua cohorte non discederet loco in quo instructa erat, sed in eo persisteret, retro ad hominem suppetias iret. Itaque & Amompharetus cum suis ad ceteros pervenit, & omnis barbarorum equitatus ingruebat, agens pro sua consuetudine. nam quum inspexisset locum, ubi superioribus diebus habuerant Græci castra, vacuum, admissis equis assidue ulteriora petens, il-
57 los adeptus urgebat. Mardonius quoque cognito Græcorum nocturno abitu, inspectoque loco deserto, accitis Thorace Larissæo & fratribus ejus EUrypylo & Thrasydejo, inquit, Filii Aleuæ, quidnam dicetis adhuc, quum hæc deserta cernatis à Lacedæmoniis, quos negabatis vos finitimi ex acie fugere, sed viros summos esse in re bellica? quos & prius vidistis locum in acie immutare, & nunc proxima nocte se fuga proripuisse videmus omnes: ostenderuntque quia illos oportebat cum iis prœlio decernere, qui non falso sunt hominum præstantissimi, nullius sese pretii, inter Græcos, & ipsos nullius pretii viros, demonstrari. Ceterum vobis Persarum inexpertis, sanequam facile ignoscebam, quum laudaretis istos in quibus aliquid etiam notum simul erat: Artabazum autem vehementius admirabar formidare Lacedæmonios, & præ formidine sententiam dicere ignavissimam, expedire ex his castris nos in urbem Thebanorum concedere obsidendos. quam sententiam ipse rex ex me audiet. Sed de hoc alias dicetur. Nunc autem istis ita facientibus non

ἀποσχόντων (τὰ δὴ καὶ ἐγένετο) σημήνας ἀπῆγε διὰ τῶν κολωνῶν τοὺς λοιποὺς πάντας· εἵποντο δὲ καὶ Τεγεῆται. Ἀθηναῖοι δὲ ταχθέντες ἤισαν τὰ ἔμπαλιν ἢ Λακεδαιμόνιοι. οἱ μὲν γὰρ τῶν τε ὄχθων ἀντείχοντο καὶ τῆς ὑπωρέης τοῦ Κιθαιρῶνος, φοβεόμενοι τὴν ἵππον· Ἀθηναῖοι δὲ, κάτω τραφθέντες ἐς τὸ πεδίον. Ἀμομφάρετος δὲ, ἀρχήν τε οὐδαμὰ δοκέων Παυσανίην τολμήσειν σφέας ἀπολιπεῖν, περιείχετο αὐτοῦ μένοντας μὴ ἐκλιπεῖν τὴν τάξιν· προτερεόντων δὲ τῶν σὺν Παυσανίῃ, καταδόξας αὐτοὺς ἰθείῃ τέχνῃ ἀπολιπεῖν αὐτὸν, ἀναλαβόντα τὸν λόχον τὰ[a] ὅπλα ἦγε βάδην πρὸς τὸ ἄλλο στῖφος. τὸ δὲ, ἀπελθὸν ὅσον τε δέκα στάδια, ἀνέμενε τὸν Ἀμομφαρέτου λόχον περὶ ποταμὸν Μολόεντα ἱδρυμένον, Ἀργιόπιόν τε χῶρον καλεόμενον, τῇ καὶ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν ἧσται. ἀνέμενε δὲ τοῦδε εἵνεκα, ἵνα ἢν μὴ ἀπολίπῃ τὸν χῶρον ἐν τῷ ἐτετάχατο ὁ Ἀμομφάρετός τε καὶ ὁ λόχος, ἀλλ' αὐτοῦ μένωσι, βοηθέοι ὀπίσω παρ' ἐκείνους. καὶ οἵ τε ἀμφὶ τὸν Ἀμομφάρετον παρεγίνοντό σφι, καὶ ἡ ἵππος ἡ τῶν βαρβάρων προσεκέετο πᾶσα· οἱ γὰρ ἱπποτόται ἐποίευν οἷόν καὶ ἐώθεσαν ποιέειν αἰεί. ἰδόντες δὲ τὸν χῶρον κεινὸν ἐν ᾧ ἐτετάχατο οἱ Ἕλληνες τῇσι προτέρῃσι ἡμέρῃσι, ἤλαυνον τοὺς ἵππους αἰεὶ τὸ πρόσω· καὶ ἅμα καταλαβόντες, προσεκέατό σφι. Μαρδόνιος δὲ, ὡς ἐπύθετο τοὺς Ἕλληνας ἀποιχομένους ὑπὸ νύκτα, εἶδέ τε τὸν χῶρον ἐρῆμον, καλέσας τὸν Ληρισαῖον Θώρηκα, καὶ τοὺς ἀδελφεοὺς αὐτοῦ Εὐρύπυλον καὶ Θεχσυδήιον[b], ἔλεγε, Ὦ
„παῖδες Ἀλεύεω, ἔτι τί λέξετε τάδε ὁρέοντες ἐ-
„ρῆμα; ὑμεῖς γὰρ οἱ πλησιόχωροι ἐλέγετε[c] Λα-
„κεδαιμονίους οὐ φεύγειν ἐκ μάχης, ἀλλὰ ἄν-
„δρας εἶναι τὰ πολέμια πρώτους· τοὺς πρότερόν
„τε μετισταμένους ἐκ τῆς τάξιος εἴδετε, νῦν τε
„ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα, καὶ οἱ πάντες
„ὁρέομεν διαδράντας. διέδεξάν τε, ἐπεί σφεας
„ἔδεε πρὸς τοὺς ἀψευδέως ἀρίστους ἀνθρώπων
„μάχῃ διακριθῆναι, ὅτι οὐδένες ἄρα ἐόντες ἐν
„οὐδαμοῖσι ἐοῦσι Ἕλλησι ἐναπεδεικνύατο· καὶ
„ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι, πολλὴ ἔκ
„γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη, ἐπαινεόντων τούτους,
„τοῖσί τι καὶ συνῄδεατε· Ἀρταβάζου δὲ θῶ-
„μα καὶ μᾶλλον ἐποιεύμην, τὸ καὶ καταρρω-
„δῆσαι Λακεδαιμονίους· καταρρωδήσαντά τε,
„ἀποδέξασθαι γνώμην δειλοτάτην, ὡς χρεὸν
„εἴη ἀναζεύξαντας τὸ στρατόπεδον, ἰέναι ἐς
„τὸ Θηβαίων ἄστυ πολιορκησομένους· τὴν ἔτι
„πρὸς ἐμεῦ βασιλεὺς πεύσεται. καὶ τούτων μὲν
„ἑτέρωθι ἔσται λόγος· νῦν δὲ ἐκείνοισι ταῦτα
ποιεῦ-

a ἀναλαβόντα τά. b Θρασυδήιον. c λέγετε.

„ποιεῦσι οὐκ ἐπιτρεπτέα ἐστί, ἀλλὰ διωκτέοι εἰσί· ἐς ὃ καταλαμφθέντες, δώσουσι ἡμῖν τῶν δὴ ἐποίησαν[a] Πέρσας πάντων δίκας. Ταῦτα εἴπας, ἦγε τοὺς Πέρσας, δρόμῳ διαβάντας Ἀσωπὸν κατὰ στίβον τῶν Ἑλλήνων, ὡς δὴ ἀποδιδρησκόντων· ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους. Ἀθηναίους γὰρ τραπομένους ἐς τὸ πεδίον, ὑπὸ τῶν ὄχθων οὐ κατώρα. Πέρσας δὲ ὁρέοντες ὡρμημένους διώκειν τοὺς Ἕλληνας οἱ λοιποὶ τῶν βαρβαρικῶν τελέων ἄρχοντες, αὐτίκα πάντες ἦραν τὰ σημήια, καὶ ἐδίωκον ὡς ποδῶν ἕκαστος εἶχον, οὔτε κόσμῳ οὐδενὶ κοσμηθέντες, οὔτε τάξι. καὶ οὗτοι μὲν βοῇ τε καὶ ὁμίλῳ ἐπήισαν, ὡς ἀναρπασόμενοι τοὺς Ἕλληνας· Παυσανίης δέ, ὡς προσέκειτο ἡ ἵππος, πέμψας πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἱππέα, λέγει τάδε, „Ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀγῶνος μεγίστου προκειμένου, ἐλευθέρην εἶναι ἢ δεδουλωμένην τὴν Ἑλλάδα, προδεδόμεθα ὑπὸ τῶν συμμάχων ἡμεῖς τε οἱ Λακεδαιμόνιοι, καὶ ὑμεῖς οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπὸ τὴν παροιχομένην νύκτα διαδράντων. νῦν ὦν δέδοκται τὸ ἐνθεῦτεν τὸ ποιητέον ἡμῖν· ἀμυνομένους γὰρ τῇ δυνάμεθα ἄριστα, περιστέλλειν ἀλλήλους. εἰ μέν νυν ἐς ὑμέας ὥρμησε ἀρχὴν ἡ ἵππος, χρῆν δὴ ἡμέας τε καὶ τοὺς μετ' ἡμέας τὴν Ἑλλάδα οὐ προδιδόντας Τεγεήτας, βοηθέειν ὑμῖν· νῦν δέ, ἐς ἡμέας γὰρ ἅπασα κεχώρηκε, δίκαιοί ἐστε ὑμεῖς πρὸς τὴν πιεζομένην μάλιστα τῶν μοιρέων ἀμυνέοντες ἰέναι. εἰ δ' ἄρα αὐτοὺς ὑμέας καταλελάβηκε ἀδύνατόν τι βοηθέειν, ὑμεῖς δ' ἡμῖν τοὺς τοξότας ἀποπέμψαντες χάριν θέσθε· συνοίδαμεν δὲ ὑμῖν ὑπὸ τὸν παρεόντα τόνδε πόλεμον ἐοῦσι πολλὸν προθυμοτάτοισι, ὥστε καὶ ταῦτα ἐσακούειν. Ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ὡς ἐπύθοντο, ὡρμέατο βοηθέειν, καὶ τὰ μάλιστα ἐπαμύνειν. καί σφι ἤδη στείχουσι ἐπιτίθενται οἱ ἀντιταχθέντες Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος γενομένων, ὥστε μηκέτι δύνασθαι βοηθῆσαι. τὸ γὰρ προσκείμενον σφέας ἐλύπεε. οὕτω δὴ μουνωθέντες Λακεδαιμόνιοι καὶ Τεγεῆται, ἐόντες σὺν ψιλοῖσι ἀριθμὸν, οἱ μὲν, πεντακισμύριοι, Τεγεῆται δέ, τρισχίλιοι· (οὗτοι γὰρ οὐδαμὰ ἀπεσχίζοντο ἀπὸ Λακεδαιμονίων) ἐσφαγιάζοντο, ὡς συμβαλέοντες Μαρδονίῳ καὶ τῇ στρατιῇ τῇ παρεούσῃ. καὶ οὐ γάρ σφι ἐγίνετο τὰ σφάγια χρηστά, ἔπιπτον δὲ αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλοί, καὶ πολλῷ πλεῦνες ἐτρωματίζοντο. Φράξαντες γὰρ τὰ γέρρα οἱ Πέρσαι, ἀπίε-

a ἐποιήσατε.

Mox trans Asopum invadit Græcos, Lacedæmoniis simul & Atheniensibus incusso metu, utque priorum multi caderent.

non est concedendum, sed instandum, donec intercepti nobis dent pœnas eorum omnium quæ in Persas perpetrarunt. Hæc loquutus, Persas Asopo trans- 58
missos cursim ducit per vestigia Græcorum, tanquam fugam capessentium; & in Lacedæmonios ac Tegeatas solos ingruebat. nam Athenienses subter prærupta in planum digressos non cernebat. Ceteri autem barbarorum agminum præfecti Persas moventes ad Græcos insequendos conspicati, sublatis confestim & ipsi signis cuncti insequuntur, pro se quisque accelerantes, nulla disciplina nulloque compositi ordine. Et isti quidem cum vociferatione ac turba instabant Græcis, tanquam rapturi. Pausa- 59
nias autem, ubi equitatu premi cœpit, equite ad Athenienses misso, hæc dicit, Viri Athenienses, proposita dimicatione maxima, ut aut libera Græcia sit aut servituti obnoxia, prodimur à sociis nocte præterita elapsis & nos Lacedæmonii & vos Athenienses. Inde igitur ita nobis visum est esse faciendum, ut quam strenuissime possumus defensantes, mutuo simus auxilio. Ac si quidem in vos prorsus impetum dedisset equitatus, oporteret sane nos, & qui post nos stant, Tegeatas Græciam non prodentes, subsidio vobis venire: nunc, quoniam totus in nos contendit, justum est vos ad partem maxime laborantem suppetias ferre. Quod si vobis ipsis aliquo discrimine occupatis fas non est subsidio venire, saltem hoc gratificamini nobis, ut sagittarios mittatis: quos agnoscimus longe omnium qui in hoc bello sunt promptissimos esse ut etiam hæc exaudiant. Hæc ubi audiere Athenienses, 60
moverunt ad ferendam opem, & strenuissime propugnandum. At hos jam incedentes ea pars Græcorum qui partes regias sequebantur ex adverso instructi, invadit, ut amplius auxilium ferre non possent; nam quod objiciebatur negocium, eos dolore afficiebat. Ita destituti Lacedæmonii, numero cum levi armatura quinquaginta millia, & Tegeatæ numero tria millia (hi enim nusquam ab Lacedæmoniis dirimebantur) sacrificaverunt tanquam conflicturi cum Mardonio præsentibusque copiis: & quum litare non possent, multi eorum interea cadebant, multo plures vulnerabantur. Confertis enim gerris Persæ ingentem vim

Sed exorata Juno & impetus Tegeatarum rem restituit. Persis nocuit mala armatura. Mardonius occisus ab Aeimnesto, cæteri fugerunt.

vim sagittarum emittebant, adeo instanter, ut laborantibus Spartiatis, & quia litare non poterant, respiciens ad templum Junonis Platæensium Pausanias, imploraverit deam, obsecraveritque ne
61 spes sua ipsos frustraretur. Adhuc eo deam his verbis invocante, Tegeatæ prius exsurgentes in barbaros tendunt: statimque post Pausaniæ preces sacrificantibus Lacedæmoniis exta pulchra extitere: qui aliquanto post & ipsi in Persas eunt. Persæ omissis arcubus ex adverso stetere. Ad quorum gerra primum pugna commissa est; quæ quum cecidissent, jam atrox pugna constitit juxta ipsum Cereris templum, eaque pertinax, donec ad propulsionem ventum est. Siquidem barbari prehensantes lanceas confringebant, nec audacia nec robore inferiores: sed inermes erant & præterea imperiti, nec hostibus prudentia pares. qui etsi in singulos deni pluresve aut pauciores irruebant, tamen quia incidebant in Spartia-
62 tas, conficiebantur. Mardonius, qua parte ipse ex equo albo ciens pugnam, mille delectis Persarum præstantissimis stipatus erat, ea maxime parte hostem urgebat. qui quamdiu superfuit, Persæ resistentes sesseque defensantes, stravere multos Lacedæmoniorum. Postea vero quàm Mardonius mortuus fuit, & agmen quod circa illum robustissimum erat occubuit, tum demum alii quoque terga vertentes cessere Lacedæmoniis; quippe eis plurimum officiebat vestis armis vacans: inermes enim cum armatis
63 prœlium faciebant. Ibi & ultio necis Leonidæ de Mardonio peracta est, secundum oraculum Spartiatis redditum: & victoria omnium quas unquam novimus speciosissima potitus est Pausanias Cleombroti filius, Anaxandridæ nepos. Hujus autem superiorum majorum nomina in Leonida recensui. illius enim iidem qui & Pausaniæ majores fuere. Oppetiit autem Mardonius ab Aeimnesto, viro inter Spartiatas eximio: qui aliquamdiu post bellum Medicum trecentos viros secum habens, apud Stenyclerum belli tempore cum omnibus Messeniis conflixit, ubi ipse & trecenti illi occubue-
64 re. Ad Platæas autem Persæ, postquam à Lacedæmoniis in fugam versi sunt, nullo ordine ad castra sua contendunt, & ad murum ligneum quem fecerant in parte agri Thebani. Tenet autem me admira-

ἀπίεσαν τοξευμάτων πολλὰ ἀφειδέως οὕτω, ὥστε πιεζομένων τῶν Σπαρτιητέων, καὶ τῶν σφαγίων οὐ γινομένων, ἀποβλέψαντα τὸν Πausανίην πρὸς τὸ Ἡραῖον τὸ Πλαταιέων, ἐπικαλέσασθαι τὴν θεὸν, χρηίζοντα μηδαμῶς σφεας ψευσθῆναι τῆς ἐλπίδος. Ταῦτα δ' ἔτι τούτου ἐπικαλεομένου, προεξαναστάντες πρότεροι οἱ Τεγεῆται ἐχώρεον ἐς τοὺς βαρβάρους. καὶ τοῖσι Λακεδαιμονίοισι αὐτίκα μετὰ τὴν εὐχὴν τὴν Παυσανίεω, ἐγίνετο θυομένοισι τὰ σφάγια χρηστά. ὡς δὲ χρόνῳ κοτὲ ἐγίνετο, ἐχώρεον καὶ οὗτοι ἐπὶ τοὺς Πέρσας, καὶ οἱ Πέρσαι ἀντίοι, τὰ τόξα μετέντες. ἐγίνετο δὲ πρῶτον περὶ τὰ γέρρα μάχη· ὡς δὲ ταῦτα ἐπεπτώκεε, ἤδη ἐγίνετο ἡ μάχη ἰσχυρὴ παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλὸν, ἐς ὃ ἀπίκοντο ἐς ὠθισμόν. τὰ γὰρ δόρατα ἐπιλαμβανόμενοι κατέκλων οἱ βάρβαροι. λήματι μέν νυν καὶ ῥώμῃ οὐκ ἑσσονες ἦσαν οἱ Πέρσαι, ἄνοπλοι δὲ ἐόντες, καὶ πρὸς, ἀνεπιστήμονες ἦσαν, καὶ οὐκ ὅμοιοι τοῖσι ἐναντίοισι σοφίην. προεξαΐσσοντες δὲ κατ' ἕνα, καὶ δεκα, καὶ πλεῦνές τε καὶ ἐλάσσονες συστρεφόμενοι, ἐσέπιπτον ἐς τοὺς Σπαρτιήτας, καὶ διεφθείροντο. Τῇ δὲ ἐτύγχανε αὐτὸς ἐὼν Μαρδόνιος, ἀπ' ἵππου τε μαχόμενος λευκοῦ, ἔχων τε περὶ ἑωυτὸν λογάδας Περσέων τοὺς ἀρίστους χιλίους, ταύτῃ δὴ καὶ μάλιστα τοὺς ἐναντίους ἐπίεσαν. ὅσον μέν νυν χρόνον Μαρδόνιος περιῆν, οἵδε ἀντεῖχον, καὶ ἀμυνόμενοι κατέβαλλον πολλοὺς τῶν Λακεδαιμονίων· ὡς δὲ Μαρδόνιος ἀπέθανε, καὶ τὸ περὶ ἐκεῖνον τεταγμένον ἐὸν ἰσχυρότατον ἔπεσε, οὕτω δὴ καὶ οἱ ἄλλοι ἐτράποντο, καὶ εἶξαν τοῖσι Λακεδαιμονίοισι. πλεῖστον γάρ σφεας ἐδηλέετο ἡ ἐσθὴς ἔρημος ἐοῦσα ὅπλων. πρὸς γὰρ ὁπλίτας ἐόντες γυμνῆτες ἀγῶνα ἐποιεῦντο. Ἐνθαῦτα ἥ τε δίκη τοῦ φόνου τοῦ Λεωνίδεω, κατὰ τὸ χρηστήριον, τοῖσι Σπαρτιήτῃσι ἐκ Μαρδονίου ἐπετελέετο, καὶ νίκην ἀναιρέεται καλλίστην ἁπασέων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, Παυσανίης ὁ Κλεομβρότου τοῦ Ἀναξανδρίδεω. τῶν δὲ κατύπερθέ οἱ προγόνων τὰ οὐνόματα εἴρηται ἐς Λεωνίδην· ὡυτοὶ γάρ σφι τυγχάνουσι ἐόντες. ἀποθνήσκει δὲ Μαρδόνιος ὑπὸ Ἀειμνήστου, ἀνδρὸς ἐν Σπάρτῃ λογίμου· ὃς χρόνῳ ὕστερον μετὰ τὰ Μηδικὰ, ἔχων ἄνδρας τριηκοσίους, συνέβαλε ἐν Στενυκλήρῳ, πολέμου ἐόντος, Μεσσηνίοισι τε πᾶσι· καὶ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ οἱ τριηκόσιοι. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι οἱ Πέρσαι ὡς ἐτράποντο [a] ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔφευγον οὐδένα κόσμον ἐς τὸ στρατόπεδον τὸ ἑωυτῶν, καὶ ἐς τὸ τεῖχος τὸ ξύλινον, τὸ ἐποιήσαντο ἐν μοίρῃ τῇ Θηβαΐδι. θῶμα δέ μοι

a ἐπ᾽ ἱππέων.

Judicium de decreto Deæ. Artabazus Phocenses petiit. Bœoti laudati. In solis Persis summa res hujus pugnæ sita fuit.

ὅκως παρὰ[a] τῆς Δήμητρος τὸ ἄλσος μαχομένων, οὐδὲ εἷς ἐφάνη τῶν Περσέων οὔτε ἐσελθὼν ἐς τὸ τέμενος, οὔτε ἐναποθανὼν περὶ τὸ ἱρὸν, οἱ δὲ πλεῖστοι ἐν τῷ βεβήλῳ ἔπεσον. δοκέω δὲ, (εἴ τι περὶ τῶν θείων πρηγμάτων δοκέειν δεῖ) ἡ θεὸς αὐτή σφεας οὐκ ἐδέκετο[b], ἐμπρήσαντας τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνάκτορον[c]. αὕτη μέν νυν ἡ μάχη ἐπὶ τοσοῦτον ἐγένετο. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος αὐτίκα τε οὐκ ἀρέσκετο, κατ' ἀρχὰς λιπομένου Μαρδονίου ἀπὸ βασιλῆος· καὶ τότε πολλὰ ἀπαγορεύων, οὐδὲν ἤνυε, συμβάλλειν οὐκ ἐῶν. ἐποίησέ τε αὐτὸς τοιάδε, ὡς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖσι πρήγμασι τοῖσι ἐκ Μαρδονίου ποιευμένοισι· τῶν ἐστρατήγεε ὁ Ἀρτάβαζος· εἶχε δὲ δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ἀλλὰ καὶ ἐς τέσσερας μυριάδας ἀνθρώπων περὶ ἑωυτόν· τούτους ὅκως ἡ συμβολὴ ἐγίνετο, εὖ ἐξεπιστάμενος τὰ ἔμελλε ἀποβήσεσθαι ἀπὸ τῆς μάχης, ἦιε[d] κατηρτισμένος, παραγγείλας κατ' αὐτὸ ἰέναι πάντας τῇ ἂν αὐτὸς ἐξηγέηται, ὅκως ἂν αὐτὸν ὁρέωσι σπουδῆς ἔχοντα. ταῦτα παραγγείλας, ὡς ἐς μάχην ἦγε δῆθεν τὸν στρατόν. προτερεύων δὲ τῆς ὁδοῦ, ὥρα δὴ καὶ φεύγοντας τοὺς Πέρσας. οὕτω δὴ οὐκέτι τὸν αὐτὸν κόσμον κατηγέετο, ἀλλὰ τὴν ταχίστην ἐτρόχαζε φεύγων, οὔτε ἐς τὸ ξύλινον οὔτε ἐς τὸ Θηβαίων τεῖχος, ἀλλ' ἐς Φωκέας, ἐθέλων ὡς τάχιστα ἐπὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀπικέσθαι. καὶ δὴ οὗτοι μὲν ταύτῃ ἐτράποντο. Τῶν δὲ ἄλλων Ἑλλήνων τῶν μετὰ βασιλῆος ἐθελοκακεόντων, Βοιωτοὶ Ἀθηναίοισι ἐμαχέσαντο χρόνον ἐπὶ συχνόν. οἱ γὰρ μηδίζοντες τῶν Θηβαίων, οὗτοι εἶχον προθυμίην οὐκ ὀλίγην, μαχεόμενοί τε καὶ οὐκ ἐθελοκακέοντες οὕτω, ὥστε τριηκόσιοι αὐτέων οἱ πρῶτοι καὶ ἄριστοι ἐνθαῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ἀθηναίων· ὡς δὲ ἐτράποντο καὶ οὗτοι, ἔφευγον ἐς τὰς Θήβας, οὐκ ἧπερ οἱ Πέρσαι, καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ὁ πᾶς ὅμιλος, οὔτε διαμαχεσάμενος οὐδενὶ, οὔτε ἀποδεξάμενός τι, ἔφευγον. Δηλοῖ τέ μοι ὅτι πάντα τὰ πρήγματα τῶν βαρβάρων ἤρτητο ἐκ Περσέων, εἰ καὶ τότε οὗτοι, πρὶν ἢ καὶ συμμῖξαι τοῖσι πολεμίοισι, ἔφευγον, ὅτι καὶ τοὺς Πέρσας ἑώρων. οὕτω τε πάντες ἔφευγον, πλὴν τῆς ἵππου τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς Βοιωτίης. αὕτη δὲ τοσαῦτα προσωφέλεε τοὺς φεύγοντας, αἰεί τε πρὸς τῶν πολεμίων ἄγχιστα ἐοῦσα, ἀπείργουσά τε τοὺς φιλίους φεύγοντας ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων. οἱ μὲν δὴ νικῶντες εἵποντο, τοὺς Ξέρξεω διώκοντες καὶ φονεύον-

ratio, quum juxta lucum Cereris dimicaretur, ne unum quidem Persarum visum esse intrasse fanum, neque circa templum occubuisse, sed plerosque in profano: sed opinor (siquid de rebus divinis opinari oportet) deam ipsam eos non recepisse, qui sacrum quod est in Eleusine Anactorum concremaverant. Hactenus pugna hæc gesta est. Artabazus 65
autem Pharnacis filius, cui jam inde ab initio displicuerat Mardonium relinqui ab rege, quique multis verbis pugnam dissuadens nec sinens præliari nihil profecerat, hoc sibi agendum putavit. Is, quod sibi non placerent quæ à Mardonio fiebant, eos quibus præerat (præerat autem non parvis copiis, sed ad quadraginta usque millibus hominum) illos, inquam, dum prœlium fiebat, quid futurum è prœlio esset probe intelligens, quum parasset, ibat, tessera data, ut omnes irent quacunque ipse duceret, & quâ viderent ipsum festinantem. Sic jussas tanquam ad pugnam copias scilicet ducens, sed paullum progressus cernit Persas fugientes. ita non servato amplius eodem ducendi ordine, sed repente effuso cursu fugæ se dedit, non ligneum murum versus, aut Thebana mœnia, sed ad Phocenses, animo celerrime perveniendi ad Hellespontum. & hi quidem istuc iter intenderunt. Ceteris autem Græcis qui sta- 66
bant à regis partibus, ignaviter de industria agentibus, Bœoti tamen perdiu cum Atheniensibus decertaverunt. Nam ex Thebanis ii qui cum Medis sentiebant, non parva strenuitate utebantur, pugnantesque & non ignaviter agentes, ita ut trecenti primores eorum ac fortissimi illic ab Atheniensibus occisi fuerint. Ubi autem & isti terga dederunt, fugerunt non quo Persæ & aliorum sociorum universa multitudo, quæ & cum nemine pugnaverat, & nihil forte demonstraverat, sed Thebas versus fugerunt. Omnem 67
autem barbarorum rem pependisse à Persis, inde mihi fides fit, quod tunc & ipsi, antequam etiam cum hoste congrederentur, fugæ se mandaverunt, quod Persas quoque cernebant fugientes. atque ita cuncti fugam capesserunt, præter equitatum, tum alium, tum Bœotium: qui hactenus profuit fugientibus, ut assidue hostibus proximus iret arcens amicos fugientes ab Græcis, qui quidem sane victores sequebantur urgendo Xer-

a περὶ. b ἐδέξατο. c ἀνακτόριον. d ἦγε.

Ad famam victoriæ ostentant se infeliciter Corinthii, à Thebanis repulsi ac cæsi. Ab Atheniensibus ruptus murus ligneus aperit viam stragi Persarum sævissimæ. Mardonii præsepe.

68 Xerxianos atque interficiendo. Inter hunc cœdis tumultum nunciatur reliquis Græcis qui circa templum Junonis constituti erant, & à prœlio absfuerant, peractum esse prœlium & Pausaniam cum suis vincere. Ea re audita, Corinthii nullo ordine eunt per radicem montis & per colles viam in alta ferentem recta qua itur ad Cereris templum: Megarenses & Phliasii per campum, quæ planissima viarum erat. Quos utrosque jam hosti propinquos nullo ordine irruere conspicati Thebanorum equites, quorum præfectus erat Asopodorus Timandri filius, equos in illos incitaverunt, & invecti sexcentos istorum straverunt: ceteros ad Cithæronem impulerunt persequendo. Et hi quidem nulla cum laude

69 perierunt. At Persæ ceteraque multitudo postquam ad ligneum murum fugerunt, turres, antequam Lacedæmonii advenirent, ascendere occupant. Illis conscensis quamoptime possunt murum præstruunt. ex quo subeuntibus mox Lacedæmoniis, acrior extitit muri oppugnatio. Nam quoad Athenienses abfuere, non modo sese defensabant, sed etiam Lacedæmoniis multo antecellebant, utpote ignaris murorum oppugnandorum: ut vero Athenienses supervenere, tum atrox circa murum pugna extitit, eaque magno temporis spatio: sed tandem virtute & pertinacia Athenienses murum transcenderunt, subrueruntque, atque ea parte Græci infundebantur, quorum Tegeatæ introiere principes; iidemque sunt, qui tentorium Mardonii diripuerunt, & ex eo cum alia, tum vero equorum præsepe ex ære totum, spectatu dignum: quod præsepe Mardonii Tegeatæ in templo Aleæ Minervæ reposuerunt. nam cetera quæ cepere, in unum cum ceterorum Græcorum præda contulerunt. Proruto muro barbari non amplius catervam cogere, nemo strenuitatis memor esse; & erant stupefacti, quippe intra exiguum tempus exterriti & multæ myriades hominum interceptæ. Quos tam licite Græci trucidabant, ut ex trecentis millibus militum (exceptis quadraginta cum quibus Artabazus aufugit) reliquorum ne tria quidem millia cœdi superfuerint. E Lacedæmoniis autem qui Spartani essent, unus & nonaginta sunt omnino desiderati: Tegeatarum, sedecim: Atheniensium, duo &

70 quinquaginta. Porro inter barbaros strenuissimi

νεύοντες. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ γινομένῳ φόβῳ ἀγγέλλεται τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι τοῖσι τεταγμένοισι περὶ τὸ Ἥραιον, καὶ ἀπογενομένοισι τῆς μάχης, ὅτι μάχη τε γέγονε, καὶ νικῷεν οἱ μετὰ Παυσανίεω. οἱ δὲ, ἀκούσαντες ταῦτα, οὐδένα κόσμον ταχθέντες, οἱ μὲν ἀμφὶ Κορινθίους, ἐτράποντο διὰ τῆς ὑπωρέης καὶ τῶν κολωνῶν τὴν φέρουσαν ἄνω, ἰθὺ τοῦ ἱροῦ τῆς Δήμητρος· οἱ δὲ ἀμφὶ Μεγαρέας τε καὶ Φλιασίους, διὰ τοῦ πεδίου τὴν λειοτάτην τῶν ὁδῶν. ἐπεί τε δὲ ἀγχοῦ τῶν πολεμίων ἐγίνοντο οἱ Μεγαρέες καὶ Φλιάσιοι, ἀπιδόντες σφεας οἱ τῶν Θηβαίων ἱππόται ἐπειγομένους οὐδένα κόσμον, ἤλαυνον ἐπ᾽ αὐτοὺς τοὺς ἵππους, τῶν ἱππάρχεε Ἀσωπόδωρος ὁ Τιμάνδρου. ἐσπεσόντες δὲ κατεστόρεσαν αὐτέων ἑξακοσίους, τοὺς δὲ λοιποὺς κατήραξαν διώκοντες ἐς τὸν Κιθαιρῶνα. οὗτοι μὲν δὴ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἀπώλοντο. Οἱ δὲ Πέρσαι, καὶ ὁ ἄλλος ὅμιλος, ὡς κατέφυγον ἐς τὸ ξύλινον τεῖχος, ἔφθησαν ἐπὶ τοὺς πύργους ἀναβάντες, πρὶν ἢ τοὺς Λακεδαιμονίους ἀπικέσθαι· ἀναβάντες δὲ, ἐφράξαντο ὡς ἠδυνέατο ἄριστα τὸ τεῖχος. προσελθόντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, κατεστήκεέ σφι τειχομαχίη ἐρρωμενεστέρη. ἕως μὲν γὰρ ἀπῆσαν οἱ Ἀθηναῖοι, οἳ δ᾽ ἠμύνοντο, καὶ πολλῷ πλέον εἶχον τῶν Λακεδαιμονίων, ὥστε οὐκ ἐπισταμένων τειχομαχέειν· ὡς δέ σφι οἱ Ἀθηναῖοι προσῆλθον, οὕτω δὴ ἰσχυρὴ ἐγίνετο τειχομαχίη, καὶ χρόνον ἐπὶ πολλόν. τέλος δὲ, ἀρετῇ τε καὶ λιπαρίῃ ἐπέβησαν Ἀθηναῖοι τοῦ τείχεος, καὶ ἤρειπον, τῇ δὴ ἐσεχέοντο οἱ Ἕλληνες. πρῶτοι δὲ ἐσῆλθον Τεγεῆται ἐς τὸ τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ Μαρδονίου οὗτοι ἔσαν οἱ διαρπάσαντες, τά τε ἄλλα ἐξ αὐτῆς, καὶ τὴν φάτνην τῶν ἵππων ἐοῦσαν χαλκέην πᾶσαν, καὶ θέης ἀξίην. τὴν μέν νυν φάτνην ταύτην τὴν Μαρδονίου ἀνέθεσαν ἐς τὸν νηὸν τῆς Ἀλέης Ἀθηναίης Τεγεῆται, τὰ δὲ ἄλλα ἐς τὠυτὸ ὅσαπερ ἔλαβον ἐσήνεικαν τοῖσι Ἕλλησι. οἱ δὲ βάρβαροι οὐδὲν ἔτι στῖφος ἐποιήσαντο πεσόντος τοῦ τείχεος, οὔτε τις αὐτέων ἀλκῆς ἐμέμνητο· ἀλύκταζόν τε οἷα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πεφοβημένοι τε καὶ πολλαὶ μυριάδες κατειλημμέναι ἀνθρώπων. παρῆν τε τοῖσι Ἕλλησι φονεύειν οὕτω, ὥστε τριήκοντα μυριάδων στρατοῦ, καταδεουσέων τεσσέρων, τὰς ἔχων Ἀρτάβαζος ἔφευγε, τῶν λοιπῶν μηδὲ τρεῖς χιλιάδας περιγενέσθαι. Λακεδαιμονίων δὲ τῶν ἐκ Σπάρτης ἀπέθανον οἱ πάντες ἐν τῇ συμβολῇ, εἷς καὶ ἐνενήκοντα· Τεγεητέων δὲ, ἑκκαίδεκα· Ἀθηναίων δὲ, δύο καὶ πεντήκοντα. Ἠρίστευσε δὲ

δὲ τῶν βαρβάρων πεζὸς μὲν, ὁ Περσέων, ἵππος δὲ, ἡ Σακέων· ἀνὴρ δὲ λέγεται Μαρδόνιος. Ἑλλήνων δὲ ἀγαθῶν γενομένων καὶ Τεγεητέων καὶ Ἀθηναίων, ὑπερεβάλοντο ἀρετῇ Λακεδαιμόνιοι. ἄλλῳ μὲν οὐδενὶ ἔχω ἀποσημήνασθαι· ἅπαντες γὰρ οὗτοι τοὺς κατ' ἑωϋτοὺς ἐνίκων. ὅτι δὲ κατὰ τὸ ἰσχυρότατον προσηνείχθησαν, καὶ τούτων ἐκράτησαν, καὶ ἄριστος ἐγένετο μακρῷ Ἀριστόδημος κατὰ γνώμας τὰς ἡμετέρας· ὃς ἐκ Θερμοπυλέων μοῦνος τῶν τριηκοσίων σωθεὶς, εἶχε ὄνειδος καὶ ἀτιμίην. μετὰ δὲ τοῦτον [a], ἠρίστευσαν Ποσειδώνιός τε καὶ Φιλοκύων καὶ Ἀμομφάρετος Σπαρτιήτης. καίτοι γενομένης λέσχης ὃς γένοιτο αὐτέων ἄριστος, ἔγνωσαν οἱ παραγενόμενοι Σπαρτιητέων, Ἀριστόδημον μὲν βουλόμενον φανερῶς ἀποθανεῖν ἐκ τῆς παρεούσης οἱ αἰτίης, λυσσῶντά τε καὶ ἐκλείποντα τὴν τάξιν, ἔργα ἀποδέξασθαι μεγάλα· Ποσειδώνιον δὲ, οὐ βουλόμενον ἀποθνήσκειν, ἄνδρα γενέσθαι ἀγαθόν· τοσούτῳ τοῦτον εἶναι ἀμείνω. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ φθόνῳ ἂν εἴποιμεν [b]. οὗτοι δὲ τοὺς κατέλεξα πάντας, πλὴν Ἀριστοδήμου, τῶν ἀποθανόντων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ, τίμιοι ἐγένοντο. Ἀριστόδημος δὲ, βουλόμενος ἀποθανεῖν διὰ τὴν προειρημένην αἰτίην, οὐκ ἐτιμήθη. Οὗτοι μὲν τῶν ἐν Πλαταιῇσι ὀνομαστότατοι ἐγένοντο. Καλλικράτης γὰρ ἔξω τῆς μάχης ἀπέθανε, ἐλθὼν ἀνὴρ κάλλιστος ἐς τὸ στρατόπεδον τῶν τότε Ἑλλήνων, οὐ μόνον αὐτέων Λακεδαιμονίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. ὃς, ἐπειδὴ ἐσφαγιάζετο Παυσανίης, κατήμενος ἐν τῇ τάξι, ἐτρωματίσθη τοξεύματι τὰ πλευρά· καὶ δὴ οἱ μὲν ἐμάχοντο, ὁ δ' ἐξενηνεγμένος ἐδυσθανάτεέ τε, καὶ ἔλεγε πρὸς Ἀρίμνηστον [c], ἄνδρα Πλαταιέα, οὐ μέλειν οἱ ὅτι περὶ τῆς Ἑλλάδος ἀποθνήσκει, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἐχρήσατο τῇ χειρὶ, καὶ ὅτι οὐδέν ἐστι οἱ ἀποδεδεγμένον ἔργον ἑωϋτοῦ ἄξιον προθυμευμένου ἀποδέξασθαι. Ἀθηναίων δὲ λέγεται εὐδοκιμῆσαι Σωφάνης ὁ Εὐτυχίδεω, ἐκ δήμου Δεκελῆθεν· Δεκελέων δὲ τῶν πότε ἐργασαμένων ἔργον χρήσιμον ἐς τὸν πάντα χρόνον, ὡς αὐτοὶ Ἀθηναῖοι λέγουσι. ὡς γὰρ δὴ τὸ πάλαι κατὰ Ἑλένης κομιδὴν Τυνδαρίδαι ἐσέβαλον ἐς γῆν τὴν Ἀττικὴν σὺν στρατοῦ πλήθεϊ, καὶ ἀνίστασαν τοὺς δήμους, οὐκ εἰδότες ἵνα ὑπεξέκειτο ἡ Ἑλένη, τότε λέγουσι καὶ τοὺς Δεκελέας, οἱ δὲ αὐτὸν Δέκελον, ἀχθόμενόν τε τῇ

nuissimi extiterunt, è peditibus quidem Persæ, ex equitibus autem Sacæ, è viris vero, Mardonius: inter Græcos autem cum Tegeatæ Athenienſesque multum eminuerunt, tum virtute ſuperaverunt Lacedæmonii. Quod nulla alia re poſſum oſtendere, niſi quod omnes hi eos qui ſibi oblati ſunt vicerunt: Lacedæmonii vero quod robuſtiſſimum fuit hoſtilis exercitus ſuperaverunt. Quorum longe præſtantiſſimus extitit mea ſententia Ariſtodemus, is qui ſolus trecentorum, quod ex Thermopylis evaſiſſet, dedecus ignominiamque acceperat. Secundum hunc navavere operam Poſidonius & Philocyon & Amompharetus Spartiata. Quanquam quum ſermo haberetur quiſnam eorum præſtantiſſimus extitiſſet, ii Spartiatæ qui adfuere, cenſuerunt, Ariſtodemum, quum vellet mori propalam ex inflicta ipſi criminatione, furibundum & deſerendo ordinem præclara facinora edidiſſe: Poſidonium vero, qui perire noluiſſet, ob id extitiſſe tanto præſtabiliorem virum. verum id quidem etiam livore dixerimus. Quos hac in pugna mortem oppetiſſe edidi, omnes honore affecti ſunt, præter Ariſtodemum: qui ideo caruit honore, quod ob cauſſam prædictam ſibi oc-
cumbendum putavit. Hi ſunt qui ad 71
Platæas nobiliſſimi extitere. nam Callicrates extra prœlium occubuit: quo nemo tunc in caſtra Græcorum præſtantior venerat, non modo ipſorum Lacedæmoniorum, ſed etiam aliorum Græcorum. Hic, quum Pauſanias ſacrificaret, ſedens in ordine, ſagitta latera ictus eſt: & aliis pugnantibus ipſe exportatus, ſeſe morientem miſerabatur, ad Arimneſtum virum Platæenſem inquiens, non ſe curare quod pro Græcia periret, ſed quod nihil manu uſus eſſet, nullamque operam navaſſet dignam ſe &
ſua cupiditate navandi. Ex Athenienſi- 72
bus eminuiſſe fertur Sophanes Eutychidis filius, è populo Decelenſi: Decelenſes autem rem aliquando geſſerunt, ut ipſi Athenienſes ajunt, in omne ævum fructuoſam. ſiquidem quum olim ad reportandam Helenam Tyndaridæ cum magnis copiis oram Atticam invaſiſſent, & populos è ſedibus ſuis eiicerent, ignari quonam loci ſubducta Helena eſſet, tunc Decelenſes feruntur, & (ut quidam volunt) ipſe Decelus, tum dolore contume-

a MS. habet τούτων. b εἴποιεν. c Ἀείμνηστον.

meliæ quam Theſeus intuliſſet, tum metu totius Athenienſium ſoli, ne vaſtaretur, expoſuiſſe illis omnem rem geſtam, eoſque deduxiſſe ad Aphidnas, quas Titacus indigena Tyndaridis proderet. Quo ex facto Decelenſibus permanſit ad hanc uſque memoriam in Sparta immunitas vectigalium, & dignitas præſidendi: adeo quidem ut bello quod multis poſtea annis inter Athenienſes atque Peloponnenſes geſtum eſt, Lacedæmonii quum ceteram Atticam popularentur, à Dece-
73 lea temperaverint. Ex hoc populo ortus Sophanes, & præclariſſime tunc inter Athenienſes navata opera, ancipiti ſermone celebratur: uno, fertur geſtaſſe ferream ancoram è balteo thoracis catena alligatam, quam, quoties adventantibus hoſtibus propinquus erat, objiciebat, ne illi irruentes, ipſum ex ordine ſummovere poſſent: rurſus eiſdem in fugam ſe vertentibus, reſumpta ancora ita fugientes inſequebatur. Altero ſermone à ſuperiori differente fertur geſtaſſe ancoram non ferream ex thorace alligatam, ſed inſignitam in ſcuto, quod nun-
74 quam quieſcens, aſſiduè rotabatur. Extat & alterum Sophanis præclarum facinus, quod obſidentibus Æginam Athenienſibus, EUrybatem virum Argivum quinquertionem ex provocatione interemit. Sed aliquanto poſt hæc geſta virum egregium exhibens, dum Athenienſium una cum Leagro Glauconis filio dux eſſet, ac de metallis aureis decertaret, contigit ut ab Edonis apud Da-
75 ton occumberet. Poſtquam barbari ab Græcis ad Platæas ſtrati ſunt, acceſſit illuc ad hos mulier quædam transfugiens, quæ quum accepiſſet Perſas periiſſe & Græcos victores, pallaca Pharandatis filii Teaſpis, viri Perſæ, multo auro ornata, tum ipſa, tum ancillæ, & cum veſte ſpecioſiſſima præ omnibus quæ aderant; deſcendens ex carpento pergit ad Lacedæmonios adhuc in cæde occupatos: & intuita Pauſaniam illa omnia adminiſtrantem, cujus & nomen jam pridem & patriam noſcebat, ut quod utrumque ſane audierat, cognovit Pauſaniam: Ejus genua amplectens, Spartæ rex, inquit, libera me ſupplicem captivitatis ſervitute, quam etiam hoc facto demeritus es quod iſtos extinxiſti neque dæmonum neque deorum reſpectum habentes. Equidem genere ſum Coa, Hе-

τῇ Θησέος ὕβρει, καὶ δειμαίνοντα περὶ πάσῃ τῇ Ἀθηναίων χώρῃ, ἐξηγησάμενόν σφι τὸ πᾶν πρῆγμα, κατηγήσασθαι ἐπὶ τὰς Ἀφίδνας, τὰς δὴ Τιτακὸς ἐὼν αὐτόχθων καταπροδιδοῖ Τυνδαρίδῃσι. τοῖσι δὲ Δεκελεῦσι ἀπὸ τούτου τοῦ ἔργου ἐν Σπάρτῃ ἀτελείη τε καὶ προεδρίη διατελέει ἐς τόδε αἰεὶ ἔτι ἐοῦσα οὕτω, ὥστε καὶ ἐς τὸν πόλεμον τὸν ὕστερον πολλοῖσι ἔτεσι τούτων γενόμενον Ἀθηναίοισί τε καὶ Πελοποννησίοισι, σινομένων τὴν ἄλλην Ἀττικὴν Λακεδαιμονίων, Δεκελέης ἀπέχεσθαι. Τούτου τοῦ δήμου ἐὼν ὁ Σωφάνης, καὶ ἀριστεύσας τότε Ἀθηναίων, διξοὺς λόγους λεγομένους ἔχει· τὸν μὲν, ὡς ἐκ τοῦ ζωστῆρος τοῦ θώρηκος ἐφόρεε χαλκέῃ ἁλύσι δεδεμένην ἄγκυραν σιδηρέην. τὴν, ὅκως πελάσειε ἀπικνεόμενος τοῖσι πολεμίοισι, βαλλέσκετο, ἵνα δή μιν οἱ πολέμιοι ἐκπίπτοντες ἐκ τῆς τάξιος μετακινῆσαι μὴ δυναίατο. γινομένης δὲ φυγῆς τῶν ἐναντίων, δέδοκτο, τὴν ἄγκυραν ἀναλαβόντα, οὕτω διώκειν. οὗτος μὲν οὕτω λέγεται. ὁ δ' ἕτερος τῶν λόγων, τῷ πρότερον λεχθέντι ἀμφισβατέων [a], λέγεται ὡς ἐπ' ἀσπίδος αἰεὶ περιθεούσης [b] καὶ οὐδαμὰ ἀτρεμιζούσης ἐφόρεε ἄγκυραν, καὶ οὐκ ἐκ τοῦ θώρηκος δεδεμένην σιδηρέην. Ἔστι δὲ καὶ ἕτερον Σωφάνεϊ λαμπρὸν ἔργον ἐξεργασμένον· ὅτι περικατημένων Ἀθηναίων Αἴγιναν, Εὐρυβάτην τὸν Ἀργεῖον ἄνδρα πεντάεθλον ἐκ προκλήσιος ἐφόνευσε. αὐτὸν δὲ Σωφάνεα χρόνῳ ὕστερον τούτων κατέλαβε, ἄνδρα γενόμενον ἀγαθὸν, Ἀθηναίων στρατηγέοντα ἅμα Λεάγρῳ τῷ Γλαύκωνος, ἀποθανεῖν ὑπὸ Ἠδωνῶν ἐν Δάτῳ, περὶ τῶν μετάλλων τῶν χρυσέων μαχεόμενον. Ὡς δὲ τοῖσι Ἕλλησι ἐν Πλαταιῇσι κατέστρωντο οἱ βάρβαροι, ἐνθαῦτά σφι ἐπῆλθε γυνὴ αὐτόμολος· ἣ ἐπειδὴ ἔμαθε ἀπολωλότας τοὺς Πέρσας, καὶ νικῶντας τοὺς Ἕλληνας, ἐοῦσα παλλακὴ Φαρανδάτεος τοῦ Τεάσπιος, ἀνδρὸς Πέρσεω, κοσμησαμένη χρυσῷ πολλῷ καὶ αὐτὴ καὶ ἀμφίπολοι, καὶ ἐσθῆτι τῇ καλλίστῃ τῶν [c] παρεουσέων, καταβᾶσα ἐκ τῆς ἁρμαμάξης, ἐχώρεε ἐς τοὺς Λακεδαιμονίους ἔτι ἐν τῇσι φονῇσι ἐόντας [d]. ὁρῶσα δὲ πάντα ἐκεῖνα διέποντα Παυσανίην, πρότερόν τε τὸ οὔνομα ἐξεπισταμένη καὶ τὴν πάτρην, ὥστε πολλάκις ἀκούσασα, ἔγνω τε τὸν Παυσανίην, καὶ λαβομένη τῶν
„ γουνάτων, ἔλεγε τάδε, Ὦ βασιλεῦ Σπάρ-
„ της, λῦσαί με τὴν ἱκέτιν αἰχμαλώτου δου-
„ λοσύνης. σὺ γὰρ καὶ ἐς τόδε ὤνησας, τούσδε
„ ἀπολέσας τοὺς οὔτε δαιμόνων οὔτε θεῶν ὄπιν
„ ἔχοντας. εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῴη, θυγάτηρ

a ἀμφισβηΐων. b ἀσπίδος περιθεούσης. c καλλίστη ἐκ τῶν d Vocem ἐόντας non agnoſcit MS.

„δὲ Ἡγητορίδεω τοῦ Ἀνταγόρεω. βίῃ δέ με λαβὼν ἐν Κῷ ἔχε ὁ Πέρσης." ὁ δὲ ἀμείβεται[a] τοῖσδε, „Γύναι, θάρσει, καὶ ὡς ἱκέτις, καὶ εἰ δὴ πρὸς τούτῳ τυγχάνεις ἀληθέα λέγουσα, καὶ εἶ θυγάτηρ Ἡγητορίδεω τοῦ Κῴου, ὃς ἐμοὶ ξεῖνος μάλιστα τυγχάνει ἐὼν τῶν περὶ ἐκείνους τοὺς χώρους οἰκεομένων." ταῦτα δὲ εἴπας, τότε μὲν ἐπέτρεψε τῶν Ἐφόρων τοῖσι παρεοῦσι, ὕστερον δὲ ἀπέπεμψε ἐς Αἴγιναν, ἐς τὴν αὐτὴ ἤθελε ἀπικέσθαι. Μετὰ δὲ τὴν ἄπιξιν τῆς γυναικὸς, αὐτίκα μετὰ ταῦτα ἀπίκοντο Μαντινέες ἐπ' ἐξεργασμένοισι. μαθόντες δὲ ὅτι ὕστεροι ἥκουσι τῆς συμβολῆς, συμφορὴν ἐποιεῦντο μεγάλην, ἄξιοί τε ἔφασαν εἶναι σφέας ζημιῶσαι. πυνθανόμενοι δὲ τοὺς Μήδους τοὺς μετὰ Ἀρταβάζου φεύγοντας, τούτους ἐδίωκον μέχρι Θεσσαλίης. Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔων φεύγοντας διώκειν. οἱ δὲ ἀναχωρήσαντες ἐς τὴν ἑωϋτῶν, τοὺς ἡγεμόνας τῆς στρατιῆς ἐδίωξαν ἐκ τῆς γῆς. μετὰ δὲ Μαντινέας, ἧκον Ἠλεῖοι. καὶ ὡσαύτως οἱ Ἠλεῖοι τοῖσι Μαντινεῦσι συμφορὴν ποιησάμενοι, ἀπαλλάσσοντο· ἀπελθόντες δὲ καὶ οὗτοι, τοὺς ἡγεμόνας ἐδίωξαν. τὰ κατὰ Μαντινέας μὲν καὶ Ἠλείους τοσαῦτα. Ἐν δὲ Πλαταιῇσι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Αἰγινητέων ἦν Λάμπων ὁ Πυθέω, Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων[b]· ὃς ἀνοσιώτατον λόγον ἔχων, ἵετο πρὸς Παυσανίην. ἀπικόμενος „δὲ σπουδῇ, ἔλεγε τάδε, Ὦ παῖ[c] Κλεομβρότου, ἔργον ἔργασταί τοι ὑπερφυὲς, μέγαθός τε καὶ κάλλος. καί τοι θεὸς παρέδωκε ῥυσάμενον τὴν Ἑλλάδα, κλέος καταθέσθαι μέγιστον Ἑλλήνων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. σὺ δὲ καὶ τὰ λοιπὰ τὰ ἐπὶ τούτοισι ποίησον, ὅκως λόγος τέ σε ἔχῃ ἔτι μέζων, καί τις ὕστερον φυλάσσηται τῶν βαρβάρων μὴ ὑπάρχειν ἔργα ἀτάσθαλα ποιέων ἐς τοὺς Ἕλληνας. Λεωνίδεω γὰρ ἀποθανόντος ἐν Θερμοπύλῃσι, Μαρδόνιός τε καὶ Ξέρξης ἀποταμόντες τὴν κεφαλὴν ἀνεσταύρωσαν. τῷ σὺ τὴν ὁμοίην ἀποδιδοὺς, ἔπαινον ἕξεις πρῶτα μὲν ὑπὸ τῶν Σπαρτιητέων πάντων, αὖτις δὲ καὶ πρὸς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Μαρδόνιον γὰρ ἀνασκολοπίσας, τετιμώρησαι ἐς πάτρων τὸν σὸν Λεωνίδην." ὁ μὲν, δοκέων χαρίζεσθαι, ἔλεγε τάδε· Ὁ δ' ἀνταμείβετο „τοῖσδε, Ὦ ξεῖνε Αἰγινῆτα, τὸ μὲν εὐνοέειν τε καὶ προορᾶν, ἄγαμαί σευ· γνώμης μέντοι ἡμάρτηκας χρηστῆς. ἐξάρας γάρ με ὑψοῦ, καὶ τὴν πάτρην καὶ τὸ ἔργον, ἐς τὸ μηδὲν κατέβαλες, παραινέων νεκρῷ λυμαίνεσθαι· καὶ, ἢν ταῦτα ποιέω, φὰς ἄμεινόν με ἀκούσεσθαι, τὰ πρέπει μᾶλ-

Hegetoridæ filia, Antagoræ neptis, quam vi raptam ex Co Persa habuit. Huic respondens Pausanias, Bono, inquit, o mulier, animo esto, tum quia supplex, tum si insuper loqueris illa vera, & filia es Hegetoridæ Coi, mihi inter omnes qui illa circa loca incolunt hospitis præcipui. Hæc loquutus, eam impræsentiarum Ephoris qui aderant commendavit: postmodum in Æginam, quo illa voluit, dimisit. Post hujus mulieris digres- 76
sum continuo Mantineenses supervenerunt rebus confectis: qui se animadvertentes venisse sero ad pugnam, magnæ jacturæ loco id sibi esse putaverunt, sed idoneos se esse ad sumendas de ipsis pœnas dixere. Itaque cognito, Medos qui cum Artabazo erant, fugæ se mandasse, eos in Thessaliam usque persequuti sunt, etsi vetantibus Lacedæmoniis insequi fugientes. Iidem postea domum reversi, duces suos exilio mulctaverunt. Post Mantineenses venere Elei, qui itidem ut Mantineenses magno id sibi detrimento existimantes, discesserunt, suosque & ipsi duces exilio mulctaverunt. Hactenus de Mantineensibus & Eleis. Erat au- 77
tem apud Platæas in exercitu Æginetarum è primoribus Lampon Pythei filius, qui Pausaniam adiens, infandissima usus est oratione, inquiens, Fili Cleombroti, rem tu mirificam & magnitudine & fulgore gessisti, cui deus tribuit ut liberata Græcia, omnes quos novimus Græcos gloria supergredereris. quod superest in hac re, agas ita, ut & tu majore fama celebreris, & aliquis barbarorum posthac caveat nefanda facinora inchoare in Græcos. Etenim Leonidæ apud Thermopylas interempti reciso capite Mardonius ac Xerxes truncum in crucem sustulerunt: cui si vicem reddes, laudem nancisceris, primum ab omnibus Spartiatis, secundo loco ab universis Græcis, siquidem suffixo Mardonio, Leonidam patruum tuum fueris ultus. Hæc Lampon gratiam se initurum ratus apud Pausaniam dicebat. Cui respon- 78
dens Pausanias, Tuam, inquit, hospes Æginéta, benevolentiam atque providentiam amplector: tamen ab æquitate judicandi deerras. nam qui & me & patriam in altum extulisti & hæc gesta, ad nihilum redigis, quum suades mihi sævire in mortuum, aisque me auditurum melius, si istud fecero, quod barbaros decet

a ἀμείβετο. b Hæc vox φέρων non est in MS. c ἔλεγε, Ὦ παῖ.

Prædæ varii generis congestio & distributio tum per deos, tum per homines, præsertim quid datum sit Pausaniæ.

cet potius facere quam Græcos, quod-
que in illis exprobramus. quare ego ne-
que Æginetis, neque iis quibus ista pro-
bantur assentior: contentusque sum Spar-
tiatis placere ut in negociis dictisque fas
tuear. Leonidæ autem, cui me jubes
parentare, affirmo magnifice esse paren-
tatum; nam funeribus horum innumerabi-
libus vindicatus est & ipse & ceteri, qui
apud Thermopylas occubuerunt. Tu ve-
ro posthac hærens in hac eadem cogita-
tione ne me adieris: quod tibi impune
79 esse, loco beneficii ponas. Hoc quum
ille audisset, abiit. Pausanias autem quum
præconio edixisset, nequis de præda quid
tangeret, jussit helotas omnem compor-
tare pecuniam. Illi per castra dispersi in-
veniunt tentoria auro & argento ornata,
lectosque ex auro & argento, crateras et-
iam aureos, phialasque, & alia vasa po-
toria, nec non saccos super plaustra, in-
terlucentibus intus inclusis ex auro & ar-
gento lebetibus. Quinetiam cæsorum ca-
davera spoliabant armillis & torquibus,
sed & acinaces aureos tollebant. Nam
diversicolora vestimenta nullius momenti
habebantur. Ibi tum multa furto subtra-
hentes helotæ Æginetis venundabant;
multa, quæ occultare non poterant,
monstrabant: prorsus ut inde extite-
rint ingentes divitiæ Æginetis, utpote
aurum ab helotis pro ære mercantibus.
80 Collata autem pecunia decimam selege-
runt deo, qui Delphis est, ex qua tum
tripes aureus ibi repositus est, insistens
super tricipiti ex ære colubro, proxi-
me aram: tum deo qui est in Olympia,
æreus decem cubitorum Jupiter: tum
deo qui est in Isthmo, æreus septem cu-
bitorum Neptunus. Hac parte selecta,
ceteras inter se distribuerunt, pro suo
quisque merito accipientes: itemque pal-
lacas Persarum, & aurum & argentum
& reliquas opes cum jumentis. Quæ au-
tem eximia data sint iis qui optimam o-
peram navaverant ad Platæas, refertur
à nemine, data tamen illis fuisse arbi-
tror: certe Pausaniæ sunt ex omnibus
dena, & ea delecta, dono data, ex mu-
lieribus, equis, talentis, camelis, & item
81 ex ceteris rebus. Feruntur autem hæc
quoque acta esse: Xerxem, dum è Græ-
cia fugit, omnem apparatum suum Mar-
donio reliquisse: & Pausaniam dum eum
apparatum videt, ex auro argentoque
& velariis diversicoloribus confectum,
juf-

„ μᾶλλον βαρβάροισι ποιέειν ἤπερ Ἕλλησι, κἀ-
„ κείνοισι δὲ ἐπιφθονέομεν. ἐγὼ δ᾽ ὦν τούτου εἵ-
„ νεκα μήτε Αἰγινήτῃσι ἅδοιμι, μήτε τοῖσι ταῦ-
„ τα ἀρέσκεται· ἀποχρᾷ δέ μοι, Σπαρτιήτῃσι
„ ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέ-
„ γειν. Λεωνίδῃ δὲ, τῷ με κελεύεις τιμωρῆσαι, φη-
„ μὶ μεγάλως τετιμωρῆσθαι. ψυχῇσί τε τῇσδε ἀν-
„ αριθμήτοισι τετίμηται αὐτός τε καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
„ ἐν Θερμοπύλῃσι τελευτήσαντες. σὺ μέντοι ἔτι
„ ἔχων λόγον τοιόνδε, μήτε προσέλθῃς ἔμοιγε,
„ μήτε συμβουλεύσῃς· χάριν τε ἴσθι, ἐὼν ἀπα-
θής. Ὁ μὲν, ταῦτα ἀκούσας, ἀπαλλάσσετο. Παυ-
σανίης δὲ κήρυγμα ποιησάμενος, μηδένα ἅπτε-
σθαι τῆς ληΐης, συγκομίζειν ἐκέλευε τοὺς εἵλωτας
τὰ χρήματα. οἱ δὲ, ἀνὰ τὸ στρατόπεδον σκιδνά-
μενοι, εὕρισκον σκηνὰς κατεσκευασμένας χρυ-
σῷ καὶ ἀργύρῳ, κλίνας τε ἐπιχρύσους καὶ ἐπαρ-
γύρους· κρητῆράς τε χρυσέους, καὶ φιάλας τε καὶ
ἄλλα ἐκπώματα· σάκκους τε ἐπ᾽ ἁμαξέων εὕ-
ρισκον, ἐν τοῖσι λέβητες ἐφαίνοντο ἐνεόντες χρύ-
σεοί τε καὶ ἀργύρεοι. ἀπό τε τῶν κειμένων νεκρῶν
ἐσκύλευον ψέλλιά τε καὶ στρεπτοὺς, καὶ τοὺς ἀκινά-
κας, ἐόντας χρυσέους· ἐπεὶ ἐσθῆτός γε ποικίλης
λόγος ἐγίνετο οὐδείς. ἐνθαῦτα πολλὰ μὲν κλέ-
πτοντες ἐπώλεον πρὸς τοὺς Αἰγινήτας οἱ εἵλωτες,
πολλὰ δὲ καὶ ἀπεδείκνυσαν, ὅσα αὐτέων οὐκ οἷά τε
ἦν κρύψαι· ὥστε Αἰγινήτῃσι οἱ μεγάλοι πλοῦτοι
ἀρχὴν ἐνθεῦτεν ἐγένοντο, οἳ τὸν χρυσὸν, ἅτε ἐόντα
χαλκὸν δῆθεν, παρὰ τῶν εἱλωτέων ὠνέοντο. Συμφο-
ρήσαντες δὲ τὰ χρήματα, καὶ δεκάτην ἐξελόντες τῷ
ἐν Δελφοῖσι θεῷ, ἀπ᾽ ἧς ὁ τρίπους ὁ χρύσεος ἀνε-
τέθη, ὁ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφιος τοῦ χαλκέου ἐπεστε-
ὼς ἄγχιστα τοῦ βωμοῦ· καὶ τῷ ἐν Ὀλυμπίῃ θεῷ ἐξελόν-
τες, ἀπ᾽ ἧς δεκάπηχυν χάλκεον Δία ἀνέθηκαν·
καὶ τῷ ἐν Ἰσθμῷ θεῷ, ἀπ᾽ ἧς ἑπτάπηχυς χάλκεος
Ποσειδέων ἐξεγένετο. ταῦτα ἐξελόντες, τὰ λοιπὰ δι-
αιρέοντο καὶ ἔλαβον ἕκαστοι, τῶν ἄξιοι ἔσαν, καὶ τὰς
παλλακὰς τῶν Περσέων, καὶ τὸν χρυσὸν, καὶ τὸν ἄργυρον,
καὶ ἄλλα χρήματά τε καὶ ὑποζύγια. ὅσα μέν νυν
ἐξαίρετα τοῖσι ἀριστεύσασι αὐτέων ἐν Πλαταιῇσι
ἐδόθη, οὐ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν, δοκέω δ᾽ ἔγω-
γε καὶ τούτοισι δοθῆναι. Παυσανίῃ δὲ πάντα δέκα
ἐξαιρέθη τε καὶ ἐδόθη, γυναῖκες, ἵπποι,
τάλαντα, κάμηλοι, ὡς δὲ αὔτως καὶ τἆλλα
χρήματα. Λέγεται δὲ καὶ τάδε γενέσθαι, ὡς Ξέρ-
ξης φεύγων ἐκ τῆς Ἑλλάδος, Μαρδονίῳ τὴν
κατασκευὴν καταλίποι τὴν ἑωυτοῦ· Παυσα-
νίην ὦν ὁρέοντα τὴν Μαρδονίου κατασκευὴν
χρυσῷ τε καὶ ἀργύρῳ καὶ παραπετάσμασι ποι-
κίλοισι κατεσκευασμένην, κελεῦσαι τούς τε

Differentia cœnæ Persicæ & Laconicæ. Loculi Persici post ab Platæensibus reperti, item notabilia in ossibus. Mardonius ab ignoto sepultus. Græci suos quo modo sepeliverint.

ἀρτοκόπους καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς κατὰ ταὐτὰ καθὼς Μαρδονίῳ δεῖπνον παρασκευάζειν. ὡς δὲ κελευόμενοι οὗτοι ἐποίευν ταῦτα, ἐνθαῦτα τὸν Παυσανίην ἰδόντα κλίνας τε χρυσέας καὶ ἀργυρέας εὖ ἐστρωμένας, καὶ τραπέζας χρυσέας καὶ ἀργυρέας, καὶ παρασκευὴν μεγαλοπρεπέα τοῦ δείπνου, ἐκπλαγέντα τὰ προκείμενα ἀγαθὰ, κελεῦσαι ἐπὶ γέλωτι τοὺς ἑωυτοῦ διηκόνους παρασκευάσαι Λακωνικὸν δεῖπνον. ὡς δὲ τῆς θοίνης ποιηθείσης ἦν πολλὸν τὸ μέσον, τὸν Παυσανίην γελάσαντα μεταπέμψασθαι τῶν Ἑλλήνων τοὺς στρατηγούς· συνελθόντων δὲ τουτέων, εἰπεῖν τὸν Παυσανίην, δεικνύντα ἐς ἑκατέρην τοῦ δείπνου τὴν παρασκευήν, „Ἄνδρες Ἕλληνες, τῶνδε „εἵνεκα ἐγὼ ὑμέας συνήγαγον, βουλόμενος ὑ„μῖν τοῦδε τοῦ Μήδων βασιλῆος τὴν ἀφροσύνην „δέξαι· ὃς τοιήνδε δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας „οὕτω οἰζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. ταῦτα μὲν Παυσανίην λέγεται εἰπεῖν πρὸς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων. Ὕστερον μέντοι χρόνῳ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν Πλαταιέων εὗρον συχνοὶ θήκας χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων. ἐφάνη δὲ καὶ τόδε ὕστερον ἐπὶ τουτέων τῶν νεκρῶν περιψιλωθέντων τὰς σάρκας· συνεφόρεον γὰρ τὰ ὀστέα οἱ Πλαταιέες ἐς ἕνα χῶρον· εὑρέθη κεφαλὴ οὐκ ἔχουσα ῥαφὴν οὐδεμίαν, ἀλλὰ ἐξ ἑνὸς ἐοῦσα ὀστέου. ἐφάνη δὲ καὶ γνάθος, καὶ τὸ ἄνω [a] τῆς γνάθου, ἔχουσα ὀδόντας μουνοφυέας, ἐξ ἑνὸς ὀστέου πάντας τούς τε ὀδόντας καὶ τοὺς γομφίους· καὶ πενταπήχεος ἀνδρὸς ὀστέα ἐφάνη. Ἐπείτε δὲ Μαρδονίου δευτέρῃ ἡμέρῃ ὁ νεκρὸς ἠφάνιστο [b], ὑπὸ ὅτεω μὲν ἀνθρώπων, τὸ ἀτρεκὲς οὐκ ἔχω εἰπεῖν· πολλοὺς δέ τινας ἤδη καὶ παντοδαποὺς ἤκουσα θάψαι Μαρδόνιον, καὶ δῶρα μεγάλα οἶδα λαβόντας πολλοὺς παρὰ Ἀρτόντεω τοῦ Μαρδονίου παιδὸς διὰ τοῦτο τὸ ἔργον· ὅστις μέντοι ἦν αὐτέων ὁ ὑπελόμενός τε καὶ θάψας τὸν νεκρὸν τὸν Μαρδονίου, οὐ δύναμαι ἀτρεκέως πυθέσθαι. ἔχει δέ τινα φάτιν καὶ Διονυσιοφάνης, ἀνὴρ Ἐφέσιος, θάψαι Μαρδόνιον. ἀλλ' ὁ μὲν τρόπῳ τοιούτῳ ἐτάφη. Οἱ δὲ Ἕλληνες ὡς ἐν Πλαταιῇσι τὴν ληίην διείλοντο, ἔθαπτον τοὺς ἑωυτῶν, χωρὶς ἕκαστοι. Λακεδαιμόνιοι μὲν τριξὰς ἐποιήσαντο θήκας. ἔνθα μὲν τοὺς ἰρέας ἔθαψαν, τῶν καὶ Ποσιδώνιος καὶ Ἀμομφάρετος ἔσαν καὶ Φιλοκύων τε καὶ Καλλικράτης. ἐν μὲν δὴ ἑνὶ τῶν τάφων ἔσαν οἱ ἰρέες, ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ, οἱ ἄλλοι Σπαρτιῆται· ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, οἱ εἵλωτες. οὗτοι μὲν οὕτω ἔθαπτον· Τεγεῆται δὲ χωρὶς πάντας ἀλέας [c]· καὶ Ἀθηναῖοι τοὺς ἑωυτῶν ὁμοῦ,

a τὸ ἐπάνω. b ἠφάνισται. c πάντας ἔθαψαν ἀλέας.

jussisse pistores & coquos cœnam sibi uti Mardonio instruere. quod quum illi ex jussu fecissent, tum Pausaniam lectos intuentem aureos argenteosque probe stratos, mensas etiam aureas ac argenteas, magnificumque cœnæ apparatum, propositis bonis stupefactum, imperasse ad risum suis ministris ut Laconicam instruerent cœnam. Ea quum esset parata & pateret magnum intervallum, ibi eundem cachinnantem arcessivisse Græcorum duces, eisque ubi convenerunt, inter ostendendum utrumque cœnæ apparatum, dixisse, Viri Græci, hac ego vos de caussa convocavi, quod volebam vobis amentiam hujus Medorum regis ostendere, qui quum talem vitam duceret, ad nos spoliandos venit qui tam misere victitamus. Hæc Pausanias apud Græcorum duces dixisse fertur. Inter- 82
jecto deinde tempore complures Platæensium repererunt loculos auri argentique & aliarum pecuniarum. Hoc quoque rei apparuit postmodum in his cadaveribus carne nudatis, ut quum eorum ossa comportarent unum in locum Platæenses, inventum sit caput nullam suturam habens, sed ex uno osse solidum; item maxilla, cum eo quod super maxillam est, habens dentes, etsi distinctos, tamen ex uno osse universos tam molares quam ceteros. quinetiam ossa viri quinque cubitorum. Postquam vero 83
cadaver Mardonii altero die subductum fuit, à quo hominum certum non habeo dicere, audivi tamen jam multos, immo omnigenas sepelisse Mardonium; & ob id multos scio ingentia dona ab Artonta Mardonii filio accepisse. Sed quis illorum curam susceperit cadaveris Mardonii subtrahendi & humandi, pro comperto non possum sciscitari. habet tamen nonnihil famæ Dionysiophanes vir Ephesius sepelisse Mardonium. At hic quidem hoc modo tumulatus est. Græci 84
vero, posteaquam prædam Platæensem dispertierunt, cæsos separatim quisque suos tumularunt. Lacedæmonii, tribus sepulcris effectis, in eorum uno sacerdotes, è quibus fuere Posidonius & Amompharetus & Philocyon & Callicrates. In uno igitur sepulchrorum fuerunt sacerdotes; in altero reliqui Spartiatæ, in tertio helotæ. Sic quidem illi humaverunt: Tegeatæ vero seorsum omnes confertos, & Athenienses suos simul, nec

nec non Megarenses atque Phliasii suos ab equitatu interemptos. Horum igitur quidem omnium sepulcra fuerunt repleta. At aliorum sepulcra quotquot ad Platæas ostenduntur, illi sunt (quantum ego accipio) tumuli ab iis singulis excitati communiter, qui erubescebant se à pugna absuisse, respectu posterorum hominum. Quippe tumulus illic est etiam qui dicitur Æginetarum: quem ego audio vel decem post hanc pugnam annis rogatu Æginetarum à Cleade AUtodici filio, viro Platæensi, illorum hospite

85 aggeratum fuisse. Græcis statim à cæsorum humatione in agro Platæensi, inito consilio visum est bellum Thebis inferendum, exposcendumque eos qui cum Medis sensissent: & in primis Timegenidem & Attaginum, qui principes factionis inter primos extitissent; &, ni eos dedidissent, non prius ab urbe discedendum quam eam evertissent. Hoc ubi decrevere, undecimo à pugna die moventes obsedere Thebanos, jubentes dedere quos diximus viros. Abnuentibus dedere Thebanis, agrum eorum popu-

86 labantur, murumque adoriebantur. Quorum ager quum continenter vastaretur, vicesimo die Timegenides ad populares ita inquit: Viri Thebani, quandoquidem Græcis ita constitutum est, non prius abscedere ab oppugnatione Thebarum, quam aut eas expugnaverint, aut nos illis dedideritis, absit ut nostra caussa Bœoti ager amplius vexetur: sed sive per caussam deposcendi nos, pecunias cupiunt, pecunias eis è publico demus: nam & publice cum Medis sensimus, non autem nos soli. sive revera deposcentes nos urbem obsident, nos ipsi nos in disceptationem exhibemus. Eum Thebani sane probe & opportune loquutum arbitrantes, è vestigio caduceatorem ad Pausaniam misere, velle se viros

87 dedere. Ea re inter eos conventa, Attaginus ex urbe profugit: cujus liberos ad se Pausanias adductos culpa absolvit, negans pueros factionis Medicæ esse participes. Ceteri quos Thebani dedidere, ipsi quidem putabant se adepturos disceptationem, atque etiam intellexerant pecunia disjectum iri. Pausanias autem hoc ipsum suspicans fore, ubi accepit, dimissis omnibus sociorum copiis, etiam illos Corinthum deductos supplicio affe-

88 cit. Hæc hactenus quæ ad Platæas & ad The-

ὁμοῦ, καὶ Μεγαρέες τε καὶ Φλιάσιοι τοὺς ὑπὸ τῆς ἵππου διαφθαρέντας. τούτων μὲν δὴ πάντων πλήρεες ἐγένοντο οἱ τάφοι. τῶν δὲ ἄλλων ὅσοι καὶ φαίνονται ἐν Πλαταιῇσι ἐόντες τάφοι, τούτους δὴ, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, ἀπαισχυνομένους [a] τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης, ἑκάστους χώματα χῶσαι κεινὰ, τῶν ἐπιγινομένων εἵνεκα ἀνθρώπων. ἐπεὶ καὶ Αἰγινητέων ἐστὶ αὐτόθι καλεόμενος τάφος, τὸν ἐγὼ ἀκούω καὶ δέκα ἔτεσι ὕστερον μετὰ ταῦτα, δεηθέντων Αἰγινητέων, χῶσαι Κλεάδην [b] τὸν Αὐτοδίκου, ἄνδρα Πλαταιέα, πρόξεινον ἐόντα ἑωϋτῶν. Ὡς δ᾽ ἄρα ἔθαψαν τοὺς νεκροὺς ἐν Πλαταιῇσι οἱ Ἕλληνες, αὐτίκα βουλευομένοισί σφι ἐδόκεε στρατεύειν [c] ἐπὶ τὰς Θήβας, καὶ ἐξαιτέειν αὐτέων τοὺς μηδίσαντας· ἐν πρώτοισι δὲ αὐτέων, Τιμηγενίδην, καὶ Ἀτταγῖνον, οἳ ἀρχηγέται ἀνὰ πρώτους ἔσαν· ἢν δὲ μὴ ἐκδιδῶσι, μὴ ἀπανίστασθαι ἀπὸ τῆς πόλιος πρότερον ἢ ἐξέλωσι. ὡς δέ σφι ταῦτα ἔδοξε, οὕτω δὴ ἑνδεκάτῃ ἡμέρῃ ἀπὸ τῆς συμβολῆς ἀπικόμενοι ἐπολιόρκεον Θηβαίους, κελεύοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. οὐ βουλομένων δὲ τῶν Θηβαίων ἐκδιδόναι, τήν τε γῆν αὐτέων ἔταμνον καὶ προσέβαλλον πρὸς τὸ τεῖχος. Καὶ, οὐ γὰρ ἐπαύοντο σινόμενοι, εἰκοστῇ ἡμέρῃ ἔλεξε τοῖσι Θη„βαίοισι Τιμηγενίδης τάδε, Ἄνδρες Θηβαῖοι, „ἐπειδὴ οὕτω δέδοκται τοῖσι Ἕλλησι, μὴ πρότερον „ἀπαναστῆναι πολιορκέοντας, πρὶν [d] ἢ ἐξέλωσι „Θήβας, ἢ ἡμέας αὐτοῖσι παραδῶτε, νῦν ὦν „ἡμέων εἵνεκα γῆ ἡ Βοιωτίη πλέω μὴ ἀναπλή„σῃ [e]. ἀλλ᾽ εἰ μὲν χρημάτων χρηΐζοντες, πρό„σχημα ἡμέας ἐξαιτέονται, χρήματά σφι δῶ„μεν ἐκ τοῦ κοινοῦ. σὺν γὰρ τῷ κοινῷ καὶ ἐμηδί„σαμεν, οὐ δὴ μοῦνοι ἡμέες. εἰ δὲ ἡμέων ἀλη„θέως δεόμενοι πολιορκέουσι, ἡμεῖς ἡμέας αὐ„τοὺς ἐς ἀντιλογίην παρέξομεν. κάρτα τε ἔδοξε εὖ λέγειν, καὶ ἐς καιρόν· αὐτίκα τε ἐπεκηρυκεύοντο πρὸς Παυσανίην οἱ Θηβαῖοι, θέλοντες ἐκδιδόναι τοὺς ἄνδρας. Ὡς δὲ ὡμολόγησαν ἐπὶ τούτοισι, Ἀτταγῖνος μὲν ἐκδιδρήσκει ἐκ τοῦ ἄστεος, παῖδας δὲ αὐτοῦ ἀπαχθέντας Παυσανίης ἀπέλυσε τῆς αἰτίης, φὰς τοῦ μηδισμοῦ παῖδας οὐδὲν εἶναι μεταιτίους. τοὺς δὲ ἄλλους ἄνδρας τοὺς ἐξέδοσαν οἱ Θηβαῖοι, οἱ μὲν ἐδόκεον ἀντιλογίης τε κυρήσειν, καὶ δὴ χρήμασι ἐπεπύθεον [f] διωθέεσθαι. ὁ δὲ, ὡς παρέλαβε, αὐτὰ ταῦτα ὑπονοέων, τὴν στρατιὴν τὴν τῶν συμμάχων ἅπασαν ἀπῆκε, καὶ ἐκείνους ἀγαγὼν ἐς Κόρινθον διέφθειρε. Ταῦτα μὲν τὰ ἐν Πλαταιῇσι καὶ Θη-

a ἐπαισχυνομένους. b MS. habet Ἀλεάδεω. c στρατεύεσθαι. d Vox ista πρὶν non est in MS, e ἀνατλήσῃ. f ἐπεπείθεσαν.

Θήβῃσι γινόμενα. Ἀρτάβαζος δὲ ὁ Φαρνάκεος, φεύγων ἐκ Πλαταιέων, καὶ δὴ πρόσω ἐγίνετο. ἀπικόμενον δέ μιν οἱ Θεσσαλοὶ παρὰ σφέας, ἐπί τε ξείνια ἐκάλεον, καὶ ἀνηρώτων περὶ τῆς στρατιῆς τῆς ἄλλης, οὐδὲν ἐπιστάμενοι τῶν ἐν Πλαταιῇσι γενομένων. ὁ δὲ Ἀρτάβαζος, γνοὺς ὅτι εἰ ἐθέλοι σφι πᾶσαν τὴν ἀληθηΐην τῶν ἀγώνων εἰπεῖν, αὐτός τε κινδυνεύσει ἀπολέσθαι καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ στρατός· ἐπιθήσεσθαι γάρ οἱ πάντα τινὰ οἴετο πυνθανόμενον τὰ γεγονότα· ταῦτα ἐκλογιζόμενος, οὔτε πρὸς τοὺς Φωκέας ἐξηγόρευε οὐδὲν, πρός τε τοὺς Θεσσαλοὺς ἔλεγε τάδε, „Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄνδρες Θεσσαλοὶ, ὡς ὁρᾶτε, ἐ„πείγομαί τε κατὰ τὴν ταχίστην ἐλῶν[a] ἐς Θρηΐ„κην, καὶ σπουδὴν ἔχω, πεμφθεὶς κατά τι „πρῆγμα ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶνδε. αὐτὸς δὲ „ὑμῖν Μαρδόνιος, καὶ ὁ στρατὸς αὐτοῦ οὗτος κατὰ „πόδας ἐμεῦ[b] ἐλαύνων, προσδόκιμός ἐστι. τοῦ„τον καὶ ξεινίζετε[c], καὶ εὖ ποιεῦντες φαίνεσθε. οὐ „γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. ταῦτα δὲ εἴπας, ἀπήλαυνε σπουδῇ τὴν στρατιὴν διὰ Θεσσαλίης τε καὶ Μακεδονίης ἰθὺ τῆς Θρηΐκης, ὡς ἀληθέως ἐπειγόμενος, καὶ τὴν μεσόγαιαν τάμνων τῆς ὁδοῦ. καὶ ἀπικνέεται ἐς Βυζάντιον, καταλιπὼν τοῦ στρατοῦ τοῦ ἑωυτοῦ συχνοὺς ὑπὸ Θρηΐκων τε κατακοπέντας κατ' ὁδὸν, καὶ λιμῷ συστάντας καὶ καμάτῳ. ἐκ Βυζαντίου δὲ διέβη πλοίοισι. αὐτὸς μὲν οὕτω ἀπενόστησε ἐς τὴν Ἀσίην. Τῆς δὲ αὐτῆς ἡμέρης τῆς περ ἐν Πλαταιῇσι τὸ τρῶμα ἐγένετο, συνεκύρησε γενέσθαι καὶ ἐν Μυκάλῃ τῆς Ἰωνίης. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Δήλῳ κατέατο οἱ Ἕλληνες, οἱ ἐν τῇσι νηυσὶ ἅμα Λευτυχίδῃ τῷ Λακεδαιμονίῳ ἀπικόμενοι, ἦλθόν σφι ἄγγελοι ἀπὸ Σάμου, Λάμπων τε Θρασυκλῆος, καὶ Ἀθηναγόρης Ἀρχεστρατίδεω, καὶ Ἡγησίστρατος Ἀρισταγόρεω, πεμφθέντες ὑπὸ Σαμίων λάθρῃ τῶν τε Περσέων καὶ τοῦ τυράννου Θεομήστορος[d] τοῦ Ἀνδροδάμαντος, τὸν κατέστησαν Σάμου τύραννον οἱ Πέρσαι. ἐπελθόντων δέ σφεων ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς, ἔλεγε Ἡγησίστρατος πολλὰ καὶ παντοῖα· ὡς ἢν μοῦνον ἴδωνται αὐτοὺς οἱ Ἴωνες, ἀποστήσονται ἀπὸ Περσέων, καὶ ὡς οἱ βάρβαροι οὐκ ὑπομενέουσι· ἢν δὲ καὶ ἄρα ὑπομείνωσι[e], οὐκ ἑτέρην ἄγρην τοιαύτην εὑρεῖν ἂν αὐτούς. θεούς τε κοινοὺς ἀνακαλέων, προέτρεπε αὐτοὺς ῥύσασθαι ἄνδρας Ἕλληνας ἐκ δουλοσύνης, καὶ ἀπαμῦναι τὸν βάρβαρον· εὐπετές τε αὐτοῖσι ἔφη ταῦτα γίνεσθαι· τάς τε γὰρ νέας αὐτῶν κακῶς πλέειν, καὶ οὐκ ἀξιο-

Thebis gesta sunt. Artabazum autem Pharnacis filium, ut è Platæis fugiens porro se proripuerat, Thessali, quum ad ipsos venit, hospitio invitatum interrogabant de reliquo exercitu, ignari prorsus rei ad Platæas gestæ. Iste intelligens, si omnem veritatem pugnarum illis referret, aditurum se vitæ discrimen cum suo exercitu; fore enim ut unusquisque cognita re ipsum adoriretur: hæc considerans, nec apud Phocenses retulerat quippiam, & tunc ad Thessalos ita loquutus est: Equidem, viri Thessali, maturo (ut cernitis) quam celerrime pervenire in Thraciam, idque operam do missus ex castris cum hac exercitus parte ad quoddam negocium. Mardonius autem ipse cum suo exercitu, meis vestigiis insistens, exspectandus est, cui & hospitium & officium præstate. non enim vos in tempus hæc præstitisse pœnitebit. Hæc fatus, copias festinabundus per Thessaliam Macedoniamque agebat; recta Thraciam versus, tanquam vere properans: ac regionem mediterraneam viæ præcidens pervenit Byzantium, permultis sui exercitus in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati fuerunt, vel fame atque labore enecti. Ex Byzantio navigiis transmisit. Hunc in modum iste quidem re- 89
diit in Asiam. Quo autem die ad Platæas vulnus illatum est, ea die contigit & apud Mycalen Ioniæ inferri: quum apud Delon Græci considerent, ii qui una cum Leutychide Lacedæmonio navibus venerant, eo appulsi sunt è Samo legati, Lampon Thrasyclis & Athenagoras Archestratidæ & Hegesistratus Aristagoræ filii, missi à Samiis clam Persis ac tyranno Theomestore Androdamantis filio, quem Persæ tyrannum Sami constituerant. Hi quum adierunt duces, verba fecit Hegesistratus multa & varia: Fore enim ut si tantummodo viderent hos Iones, à Persis deficerent, nec barbari manerent: etiam, ut manerent, tamen fore ut non aliam prædam talem isti reperirent. Præterea deos communes invocans obsecrabat, ut Græcos Græci liberarent ex servitute, ulciscerenturque barbarum. quæ facilia eis dicebat factu esse, quia naves illorum segnes essent ad cursum, nec

a ἐλθῶν. b πόδας μου. c τοῦτον ξεινίζετε. d MS. habet Θεομήτορος. e ὑπομείνωτι.

nec pares Græcis ad prœlium. Siquid
vero apud hos suspicionis subesset, ne
dolo ipsos deducerent, dicere paratos
esse se ut in horum navibus pro obsidi-
90 bus veherentur. In his obsecrandis quum
multus esset hospes Samius, sciscitaba-
tur Leutychides, (sive ominis gratia
volens audire, sive casu, deo agente)
Samie hospes, quod est tibi nomen? Il-
le respondet, Hegesistrato. Leutychi-
des interpellata reliqua oratione, si quam
instituerat, Accipio, inquit, omen He-
gesistrati, hospes Samie; effice tu, ut
& ipse fide data abnaviges, & isti qui
tecum sunt, certe Samios promptos fo-
91 re nobis socios. Hæc loquutus, & rem
pariter exequi aggressus est. nam quum
Samii extemplo fidem interposito etiam
jurejurando dedissent de societate cum
Græcis, Leutychides dimissis domum
ceteris legatis, jussit eum, cujus nomen
pro augurio acceperat, secum navigare.
Græci eum illic diem commorati, po-
stridie pulchre litavere, haruspice Dei-
phono EUenii filio Apolloniata, ex A-
92 pollonia quæ est in sinu Ionio. Hujus
patri EUenio res hujusmodi contigit.
Sunt in hac Apollonia sacræ solis oves,
quæ interdiu secundum flumen pascun-
tur, quod è monte Lacmone per Apol-
loniatem agrum fluit in mare juxta O-
ricum portum. noctu autem delecti vi-
ri, divitiis & genere inter populares
suos splendidissimi, illi custodiunt sin-
gulis annis singuli; nam ex oraculo quo-
dam Apolloniatæ eas oves permagni fa-
ciunt. Stabulantur autem in antro pro-
cul ab urbe. Ibi EUenius hic, quum
aliquando delectus ad custodiendas oves
non excubaret vigilans, sed obdormis-
set, ingressi antrum lupi oves circiter
sexaginta trucidarunt. Id ubi iste ani-
madvertit, rem suppressit, neminique
aperuit, habens in animo totidem mer-
cari, quas substitueret. at Apolloniatæ
ubi acceperunt (neque enim eos quod
gestum erat latuit) adductum in judi-
cium EUenium condemnaverunt, ut,
quia vigiliam edormisset, visu privare-
tur. Quem posteaquam excæcaverunt,
mox eis neque pecora fœtificabant, ne-
que humus pro consuetudine fructum fe-
rebat. Erant autem illis prædicta & in
Dodona & in Delphis. Interrogati mox
prophetæ de caussa mali præsentis, re-
sponderunt illis caussam esse, quia cu-
stodem

ἀξιομάχους κείνοισι εἶναι. αὐτοί τε εἴ τι ὑποπτεύουσι μὴ δόλῳ αὐτοὺς προάγοιεν, ἐν τῇσι νηυσὶ ἑτοῖμοι εἶναι τῇσι ἐκείνων ἀγόμενοι ὅμηροι εἶναι. Ὡς δὲ πολλὸς ἦν λισσόμενος ὁ ξεῖνος ὁ Σάμιος, εἴρετο Λευτυχίδης, (εἴτε κληδόνος εἵνεκε θέλων πυθέσθαι, εἴτε καὶ κατὰ συντυχίην, θεοῦ ποιεῦντος) Ὦ ξεῖνε Σάμιε, τί τοι τὸ οὔνομα; ὁ δὲ εἶπε, Ἡγησίστρατος. ὁ δὲ, ὑπαρπάσας τὸν ἐπίλοιπον λόγον, εἴ τινα ὥρμητο λέγειν ὁ Ἡγησίστρατος, εἶπε, Δέκομαι τὸν οἰωνὸν τὸν Ἡγησιστράτου, ὦ ξεῖνε Σάμιε· σὺ δὲ ἡμῖν ποίεε ὅκως αὐτός τε δοὺς πίστιν ἀποπλεύσεαι, καὶ οἱ σὺν σοὶ ἐόντες οἵδε, ἦ μὴν Σαμίους ἡμῖν προθύμως ἔσεσθαι συμμάχους. Ταῦτά τε ἅμα ἠγόρευε, καὶ τὸ ἔργον προσῆγε. αὐτίκα γὰρ οἱ Σάμιοι πίστιν τε καὶ ὅρκια ἐποιεῦντο συμμαχίης πέρι πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ταῦτα δὲ ποιήσαντες, οἱ μὲν ἀπέπλεον· (μετὰ σφέων γὰρ ἐκέλευε πλέειν [a] τὸν Ἡγησίστρατον, οἰωνὸν τὸ οὔνομα ποιεύμενος) οἱ δὲ Ἕλληνες, ἐπισχόντες ταύτην τὴν ἡμέρην, τῇ ὑστεραίῃ ἐκαλλιερέοντο, μαντευομένου σφι Δηϊφόνου τοῦ Εὐηνίου, ἀνδρὸς Ἀπολλωνιήτεω, Ἀπολλωνίης δὲ τῆς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ. Τούτου τὸν πατέρα κατέλαβε Εὐήνιον πρῆγμα τοιόνδε· ἔστι ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρόβατα, τὰ τὰς μὲν ἡμέρας βόσκεται παρὰ ποταμὸν, ὃς ἐκ Λάκμωνος ὄρεος ῥέει διὰ τῆς Ἀπολλωνίης χώρης ἐς θάλασσαν, παρ' Ὤρικον λιμένα· τὰς δὲ νύκτας ἀραιρημένοι ἄνδρες οἱ πλούτῳ τε καὶ γένεϊ δοκιμώτατοι τῶν ἀστῶν, οὗτοι φυλάσσουσι ἐνιαυτὸν ἕκαστος. περὶ πολλοῦ γὰρ δὴ ποιεῦνται Ἀπολλωνιῆται τὰ πρόβατα ταῦτα, ἐκ θεοπροπίου τινός. ἐν δὲ ἄντρῳ αὐλίζονται ἀπὸ τῆς πόλιος ἑκάς. ἔνθα δὴ τότε ὁ Εὐήνιος οὗτος ἀραιρημένος ἐφύλασσε· καί κοτε αὐτοῦ κατακοιμήσαντος τὴν φυλακὴν, παρελθόντες λύκοι ἐς τὸ ἄντρον, διέφθειραν τῶν προβάτων ὡς ἑξήκοντα. ὁ δὲ, ὡς ἐπήισε, εἶχε σιγῇ, καὶ ἔφραζε οὐδενὶ, ἐν νόῳ ἔχων ἀντικαταστήσειν ἄλλα πριάμενος. καὶ οὐ γὰρ ἔλαθε τοὺς Ἀπολλωνιήτας ταῦτα γενόμενα· ἀλλ' ὡς ἐπύθοντο, ὑπαγαγόντες μιν ὑπὸ δικαστήριον [b], κατέκριναν, ὡς τὴν φυλακὴν κατακοιμήσαντα, τῆς ὄψιος στερηθῆναι. ἐπεί τε δὲ τὸν Εὐήνιον ἐξετύφλωσαν, αὐτίκα μετὰ ταῦτα οὔτε πρόβατά σφι ἔτικτε, οὔτε γῆ ἔφερε ὁμοίως καρπόν. πρόφαντα δέ σφι ἔν τε Δωδώνῃ καὶ ἐν Δελφοῖσι ἐγίνετο. ἔπειτα ἐπειρώτεων τοὺς προφήτας τὸ αἴτιον τοῦ παρεόντος κακοῦ. οἱ δὲ αὐτοῖσι ἔφραζον ὅτι ἀδίκως τὸν φύ-

a ποιέειν. b ἐς τὸ δικαστήριον.

Græcorum classis venit Samum. Persæ fugiunt navalem pugnam.

φύλακον τῶν ἱρῶν προβάτων Εὐήνιον τῆς ὄψιος ἐστέρησαν. αὐτοὶ γὰρ ἐπορμῆσαι τοὺς λύκους· οὐ πρότερόν τε παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ, πρὶν ἢ δίκας δῶσι τῶν ἐποίησαν, ταύτας τὰς ἂν αὐτὸς ἕληται καὶ δικαιοῖ. τούτων δὲ τελεομένων, αὐτοὶ δώσειν Εὐηνίῳ δόσιν τοιαύτην τὴν πολλούς μιν μακαριεῖν ἀνθρώπων ἔχοντα. Τὰ μὲν χρηστήρια ταῦτά σφι ἐχρήσθη. οἱ δὲ Ἀπολλωνιῆται, ἀπόρρητα ποιησάμενοι, προέθεσαν τῶν ἀστῶν ἀνδράσι διαπρῆξαι. οἱ δέ σφι διέπρηξαν ὧδε· κατημένου Εὐηνίου ἐν θώκῳ, ἐλθόντες οἱ παρίζοντο, καὶ λόγους ἄλλους ἐποιεῦντο, ἐς ὃ κατέβαινον συλλυπεύμενοι τῷ πάθεϊ. ταύτῃ δὲ ὑπάγοντες, εἰρώτεον τίνα δίκην ἂν ἕλοιτο, εἰ ἐθέλοιεν Ἀπολλωνιῆται δίκας ὑποστῆναι δώσειν τῶν ἐποίησαν. ὁ δὲ, οὐκ ἀκηκοὼς τὸ θεοπρόπιον, εἵλετο, εἴπας, εἴ τις οἱ δοίη ἀγροὺς, τῶν ἀστῶν ὀνομάσας, τοῖσι ἠπίστατο εἶναι καλλίστους δύο κλήρους τῶν ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ, καὶ οἴκησιν πρὸς τούτοισι, τὴν ᾔδεε καλλίστην ἐοῦσαν τῶν ἐν τῇ πόλι. τούτων δὲ ἔφη ἐπήβολος γενόμενος, τοῦ λοιποῦ ἀμήνιτος εἶναι, καὶ δίκην οἱ ταύτην ἀποχρᾶν γενομένην. καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔλεγε. οἱ δὲ πάρεδροι εἶπαν ὑπολαβόντες, Εὐήνιε, ταύτην δίκην Ἀπολλωνιῆται τῆς ἐκτυφλώσιος ἐκτίνουσί τοι κατὰ τὰ θεοπρόπια τὰ γενόμενα. ὁ μὲν δὴ πρὸς ταῦτα δεινὰ ἐποιέετο, ἐνθεῦτεν πυθόμενος τὸν πάντα λόγον, ὡς ἐξαπατηθείς. οἱ δὲ, πριάμενοι παρὰ τῶν ἐκτημένων, διδοῦσί οἱ τὰ εἵλετο. καὶ μετὰ ταῦτα αὐτίκα ἔμφυτον μαντικὴν εἶχε, ὥστε καὶ ὀνομαστὸς γενέσθαι. Τούτου δὴ ὁ Δηΐφονος ἐὼν παῖς τοῦ Εὐηνίου, ἀγόντων Κορινθίων, ἐμαντεύετο τῇ στρατιῇ. ἤδη δὲ καὶ τόδε ἤκουσα, ὡς ὁ Δηΐφονος ἐπιβατεύων τοῦ Εὐηνίου οὐνόματος, ἐξελάμβανε ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα ἔργα, οὐκ ἐὼν Εὐηνίου παῖς. Τοῖσι δὲ Ἕλλησι ὡς ἐκαλλιέρησε, ἀνῆγον τὰς νέας ἐκ τῆς Δήλου πρὸς τὴν Σάμον. ἐπεὶ δὲ ἐγένοντο τῆς Σαμίης πρὸς Καλαμίσοισι, οἱ μὲν αὐτοῦ ὁρμισάμενοι κατὰ τὸ Ἡραῖον τὸ ταύτῃ, παρεσκευάζοντο ὡς [a] ἐς ναυμαχίην· οἱ δὲ Πέρσαι, πυθόμενοί σφεας προσπλέειν, ἀνῆγον καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἤπειρον τὰς νέας τὰς ἄλλας, τὰς δὲ Φοινίκων ἀπῆκαν ἀποπλέειν. βουλευομένοισι γάρ σφι ἐδόκεε ναυμαχίην μὴ ποιέεσθαι· οὐ γὰρ ὦν ἐδόκεον ὅμοιοι εἶναι. ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον [b], ὅκως

stodem sacrarum ovium EUenium inique luminibus orbassent. se enim immisisse lupos: nec prius ab illius ultione cessaturos quam ei satisfecissent de iis quæ in eum perpetrassent, prout ipse sibi suo arbitrio satisfactum putaret. His perfectis, daturos se EUenio tale donum, quod habentem plerique hominum putarent beatum. Hæc Apolloniatis sunt 93 reddita oracula. Quæ Apolloniatæ silentio supprimentes, quibusdam è civibus exequenda delegaverunt. Isti hunc in modum putarunt exequenda: EUenium in sella sedentem adeunt, eique assidentes aliis de rebus verba faciunt, donec deveniunt ad miserandam hominis calamitatem. Ita introducta ejus rei mentione, percontantur quam mulctam ejus injuriæ optaret, si eam promitterent pendere Apolloniatæ. Hic, qui oraculum non audisset, se optare dixit duo prædia civium, quos nominabat, quorum patrimonia omnium Apolloniatarum putabat esse pulcherrima, & præterea domicilium quod in urbe sciebat esse optimum. Horum si compos effectus esset, non infensum se posthac fore dicebat, sed hac satisfactione contentum. Hoc quum respondisset EUenius, tum ii qui ei assidebant, excipientes, EUeni, inquiunt, hanc tibi satisfactionem Apolloniatæ pro ereptis oculis rependunt, ex oraculis redditis. EUenius, ubi omnem rem audivit, indigno animo tulit sese fuisse deceptum. At cives ea prædia à dominis mercati, huic illa quæ optarat dedere: qui mox deinde insitam divinationem obtinuit, unde celebratus fuit. Hu- 94 jus EUenii filius fuit Deiphonus, qui ductus à Corinthiis exercitui vaticinabatur. Jam vero illud quoque audivi, Deiphono negocium in Græcia fuisse exhibitum, quod se filium EUenii, cujus non esset, nuncuparet. Ceterum post- 95 quam litavere Græci, classem è Delo Samum versus solverunt: & quum Samum venissent ad Calamisa, illi quidem istic applicantes circa templum Junonis sese ad prœlium navale parabant. Eos adnavigare quum Persæ audivissent, & ipsi ceteras naves ad continentem reducunt, nisiquod Phœnicum naves abire permiserunt. deliberantes enim censebant pugnam navalem sibi non esse capessendam, quum pares hosti non esse sibi viderentur. In continentem igitur abnavi-

a Vocula ὡς abest ab MS. b Hoc verbum ἀπέπλεον quoque abest a MS.

Perſæ ad Mycalen è navibus eunt in terram illic caſtra munientes, mirantibus Græcis & ſequuturis. Iones inſtigat ad defectionem Leutychides.

vigabant, ut eſſent ſub ſuo pedeſtri exercitu qui in Mycale tendebat, ex mandato Xerxis ab aliis copiis relictus ad Ioniam tutandam, numero ſexaginta millium, duce Tigrane, Perſarum & ſpecie & ſtatura eminentiſſimo. Ad hunc exercitum conſtituerunt refugere duces claſſis, ſubductiſque navibus, munimenta circumdare, in illarum præſidium ſuumque refugium.

96 que refugium. Hoc inito conſilio, profecti ſunt, & evecti prope Venerandarum templum Mycales ad Gæſonem & Scolopoëntem (ubi Cereris Eleuſiniæ cernitur templum, quod Philiſtus Paſiclis filius condidit, ſequutus Neleum Codri filium ad Miletum condendam) ibi ſubductas naves munimento circumdederunt è ſaxis ſtipitibuſque mitium arborum, quas exciderunt, & circum munitionem depactis ſudibus. Ita ſe inſtruxerunt, tanquam & obſidendi & victoria potituri. in utrumque enim caſum ratione inita ſeſe parabant.

97 ne inita ſeſe parabant. Barbaros abiiſſe in continentem poſtquam accepere Græci, tanquam qui effugiſſent, ægre ferebant, incerti quid agerent, retróne ſe reciperent, an procederent in Helleſpontum. Tandem neutrum horum viſum eſt faciendum eſſe, ſed navigandum verſus continentem. Præparatis igitur ad pugnam navalem & deſcenſuum tabulis, aliiſque quibuſcunque opus erat, ad Mycalen navigant: & quum prope caſtra hoſtium fuere, neminem ex adverſo obviam navigare vident, ſed naves intra murum ſubductas, & magnam vim peditatus pro litore diſpoſitam. Ibi primum Leutychides in nave prætervehens, litori appropinquans quammaxime, Ionibus per præconem imperabat, inquiens, Viri Iones, quicunque è vobis me exauditis, intelligite quæ dico. nihil enim horum quæ vobis mando intelligent Perſæ. Ubi pugnam conſeruerimus, primo quidem debetis reminiſci libertatis omnium: deinde teſſeræ Hebes. Atque hoc qui è vobis non audiit, ab eo qui audiit diſcat. Facti autem eadem iſta mens fuit quæ Themiſtoclis ad Artemiſium: quod videlicet hæc verba, ſi laterent barbaros, perſuaſura Ionibus eſſent; ſin mox delata ad barbaros, redditura malefidos Græcis.

98 ditura malefidos Græcis. His per Leutychidem admonitis, ſecundum opus Græcorum fuit, ut naves litori admoventes in litus egrederentur. Et hi ſeſe ad

ὅκως ἔωσι ὑπὸ τὸν πεζὸν στρατὸν τὸν σφέτερον, ἐόντα ἐν τῇ Μυκάλῃ· ὃς, κελεύσαντος Ξέρξεω, καταλελειμμένος τοῦ ἄλλου στρατοῦ, Ἰωνίην ἐφύλασσε. τοῦ πλῆθος μὲν ἦν ἓξ μυριάδες· ἐστρατήγεε δὲ αὐτοῦ Τιγράνης, κάλλεΐ τε καὶ μεγάθεϊ ὑπερφέρων Περσέων. ὑπὸ τοῦτον [a] μὲν δὴ τὸν στρατὸν ἐβουλεύσαντο καταφυγόντες οἱ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγοὶ ἀνειρύσαι τὰς νῆας, καὶ περιβαλέσθαι ἕρκος, ἔρυμα τῶν νεῶν, καὶ σφέων αὐτέων κρησφύγετον. Ταῦτα βουλευσάμενοι ἀνήγοντο. ἀπικόμενοι δὲ παρὰ τὸ τῶν Ποτνιέων ἱρὸν τῆς Μυκάλης ἐς Γαίσωνά τε καὶ Σκολοπόεντα, τῇ Δήμητρος Ἐλευσινίης ἱρὸν, τὸ Φίλιστος ὁ Πασικλῆος ἱδρύσατο, Νείλεῳ τῷ Κόδρου ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστύν· ἐνθαῦτα τάς τε νῆας ἀνείρυσαν, καὶ περιεβάλοντο ἕρκος καὶ λίθων καὶ ξύλων, δένδρεα ἐκκόψαντες ἥμερα, καὶ σκόλοπας περὶ τὸ ἕρκος κατέπηξαν. καὶ παρεσκευάδατο ὡς πολιορκησόμενοι, καὶ ὡς νικήσοντες. ἐπ' ἀμφότερα ἐπιλεγόμενοι γὰρ παρεσκευάδατο. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ὡς ἐπύθοντο οἰχωκότας τοὺς βαρβάρους ἐς τὴν ἤπειρον, ἤχθοντο ὡς ἐκπεφευγότων. ἀπορίῃ τε εἴχοντο ὅ, τι ποιέωσι, εἴτε ἀπαλλάσσωνται ὀπίσω, εἴτε καταπλέωσι ἐπ' Ἑλλησπόντου. τέλος δ' ἔδοξε τούτων μὲν μηδέτερα ποιέειν, ἐπιπλέειν δὲ ἐπὶ τὴν ἤπειρον. παρασκευασάμενοι ὦν ἐς ναυμαχίην καὶ ἀποβάθρας καὶ ἄλλα ὅσων ἔδεε, ἔπλεον ἐπὶ τῆς Μυκάλης. ἐπεὶ δὲ ἀγχοῦ τε ἐγίνοντο τοῦ στρατοπέδου, καὶ οὐδεὶς ἐφαίνετό σφι ἐπαναγόμενος, ἀλλὰ ὥρων νῆας ἀνελκυσμένας ἔσω τοῦ τείχεος, πολλὸν δὲ πεζὸν παρακεκριμένον παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, ἐνθαῦτα πρῶτον μὲν ἐν τῇ νηῒ παραπλέων, ἐγχρίμψας [b] τῷ αἰγιαλῷ τὰ μάλιστα Λευτυχίδης, ὑπὸ κήρυκος προηγόρευε τοῖσι Ἴωσι, λέγων, „Ἄνδρες Ἴωνες, οἳ ὑμέων τυγχάνουσι ἐπακούοντες, μάθετε τὰ λέγω. πάντως γὰρ οὐδὲν συνήσουσι Πέρσαι τῶν ἐγὼ ὑμῖν ἐντέλλομαι. ἐπεὰν συμμίσγωμεν, μεμνῆσθαί τινα χρὴ ἐλευθερίης μὲν πάντων πρῶτον· μετὰ δὲ, τοῦ συνθήματος Ἥβης. καὶ τάδε ἴστω καὶ ὁ μὴ ἀκούσας ὑμέων πρὸς τοῦ ἀκούσαντος. Ὡυτὸς δὲ οὗτος ἐὼν τυγχάνει νόος τοῦ πρήγματος καὶ ὁ Θεμιστοκλῆος ὁ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ. ἢ γὰρ δὴ λαθόντα τὰ ῥήματα τοὺς βαρβάρους ἔμελλε τοὺς Ἴωνας πείσειν, ἢ ἔπειτα ἀνενειχθέντα ἐς τοὺς βαρβάρους, ποιήσειν ἀπίστους τοῖσι Ἕλλησι. Λευτυχίδεω δὲ ταῦτα ὑποθεμένου, δεύτερα δὴ τάδε [c] ἐποίευν οἱ Ἕλληνες· προσσχόντες τὰς νῆας, ἀπέβησαν ἐς τὸν αἰγιαλόν. καὶ

Zzz οὗτοι

a ἐπὶ τοῦτον. b ἐγχείψας. c δεύτερα τάδε.

οὗτοι μὲν ἐτάσσοντο. οἱ δὲ Πέρσαι ὡς εἶδον τοὺς Ἕλληνας παρασκευαζομένους ἐς μάχην, καὶ τοῖσι Ἴωσι παραινέσαντας, τοῦτο μὲν, ὑπονοήσαντες τοὺς Σαμίους τὰ Ἑλλήνων φρονέειν, ἀπαιρέονται τὰ ὅπλα. οἱ γὰρ ὦν Σάμιοι, ἀπικομένων Ἀθηναίων αἰχμαλώτων ἐν τῇσι νηυσὶ τῶν βαρβάρων, τοὺς ἔλαβον ἀνὰ τὴν Ἀττικὴν λελειμμένους οἱ Ξέρξεω, τούτους λυσάμενοι πάντας, ἀποπέμπουσι ἐποδιάσαντες ἐς τὰς Ἀθήνας. τοῦ εἵνεκεν οὐκ ἥκιστα ὑποψίην εἶχον, πεντακοσίας κεφαλὰς τῶν Ξέρξεω πολεμίων λυσάμενοι. τοῦτο δὲ, τὰς διόδους τὰς ἐς κορυφὰς τῆς Μυκάλης φερούσας προστάσσουσι τοῖσι Μιλησίοισι φυλάσσειν, ὡς ἐπισταμένοισι δῆθεν μάλιστα τὴν χώρην. ἐποίευν δὲ τούτου εἵνεκεν, ἵνα ἐκτὸς τοῦ στρατοπέδου ἔωσι. τούτους μὲν Ἰώνων, τοῖσι καὶ κατεδόκεον νεοχμὸν ἄν τι ποιέειν, δυνάμιος ἐπιλαβομένοισι, τρόποισι τοιούτοισι προεφυλάσσοντο οἱ Πέρσαι. αὐτοὶ δὲ συνεφόρησαν τὰ γέρρα ἕρκος εἶναί σφι. ὡς δὲ ἄρα παρεσκευάδατο τοῖσι Ἕλλησι, προσήισαν [a]

99 πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἰοῦσι δέ σφι φήμη τε ἐσέπτατο ἐς τὸ στρατόπεδον πᾶν, καὶ κηρυκήιον ἐφάνη ἐπὶ τῆς κυματωγῆς κείμενον. ἡ δὲ φήμη διῆλθέ σφι ὧδε, ὡς οἱ Ἕλληνες τὴν Μαρδονίου στρατιὴν νικῷεν ἐν Βοιωτοῖσι μαχόμενοι. δῆλα δὴ πολλοῖσι τεκμηρίοισί ἐστι τὰ θεῖα τῶν πρηγμάτων· εἰ καὶ τότε τῆς αὐτῆς ἡμέρης συμπιπτούσης, τοῦ τε ἐν Πλαταιῇσι καὶ τοῦ ἐν Μυκάλῃ μέλλοντος ἔσεσθαι τρώματος, φήμη τοῖσι Ἕλλησι τοῖσι ταύτῃ ἐσαπίκετο, ὥστε θαρσῆσαί τε τὴν στρατιὴν πολλῷ μᾶλλον, καὶ ἐθέλειν προθυμότερον κινδυνεύειν.

100 Καὶ τόδε ἕτερον συνέπεσε γενόμενον, Δήμητρος τεμένεα Ἐλευσινίης παρὰ ἀμφοτέρας τὰς συμβολὰς εἶναι. καὶ γὰρ δὴ ἐν τῇ Πλαταιίδι παρ' αὐτὸ τὸ Δημήτριον, ἐγίνετο (ὡς καὶ πρότερόν μοι εἴρηται) ἡ μάχη, καὶ ἐν Μυκάλῃ ἔμελλε ὡσαύτως ἔσεσθαι. γεγονέναι δὲ νίκην τῶν μετὰ Παυσανίεω Ἑλλήνων, ὀρθῶς σφι ἡ φήμη συνέβαινε ἐλθοῦσα. τὸ μὲν γὰρ ἐν Πλαταιῇσι πρωῒ ἔτι τῆς ἡμέρης ἐγίνετο· τὸ δὲ ἐν Μυκάλῃ, περὶ δείλην. ὅτι δὲ τῆς αὐτῆς ἡμέρης συνέβαινε γίνεσθαι, μηνός τε τοῦ αὐτοῦ, χρόνῳ οὐ πολλῷ σφι ὕστερον δῆλα ἀναμανθάνουσι ἐγίνετο. ἦν δὲ ἀρρωδίη σφι πρὶν τὴν φήμην ἐσαπικέσθαι, οὔτι περὶ σφέων αὐτέων οὕτω, ὡς τῶν Ἑλλήνων, μὴ περὶ Μαρδονίῳ πταίσῃ ἡ Ἑλλάς. ὡς μέντοι ἡ κληδὼν αὕτη σφι ἐσέπτατο, μᾶλλόν τι καὶ ταχύτερον τὴν πρόσοδον ἐποιεῦντο. οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι ἔσπευδον ἐς τὴν μάχην, ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι καὶ

a προτίηται.

Samiis suspectis ob captivos Athenienses redemptos auferuntur arma, & Milesii extra exercitum amoventur. Fama divinitus missa de victoria ad Platæas, & utrobique templa Cereris.

ad pugnandum instruebant. Quod facientes Græcos quum cernerent Persæ, & scirent Ionas fuisse adhortatos, arma Samiis adimunt, suspicati illos sentire cum Græcis. Quippe Samii devectos illuc classe barbarorum Athenienses captivos, quos exceperat circa Atticam relictos miles Xerxis, redemerant eos omnes, Athenasque cum viatico remiserant. Quo nomine non minimum suspicionis attraxerant, qui quingenta capita hostium Xerxis liberaverant. Præterea Milesiis, tanquam maxime loci istius gnaris, Persæ imperant, ut tramites qui ad cacumina Mycales ferunt custodiant; eo consilio id facientes, ut Milesii extra exercitum essent. Hunc in modum ab iis Ionibus qui aliquid rerum novarum molituri videbantur, si facultatem nacti essent, Persæ sibi præcaverunt. Iidem facto ex scutis vimineis sepimento sese constipaverant. Græci, ubi instructi fuere, ire 99 in barbaros tendunt: quibus euntibus advolavit in universum exercitum rumor, caduceumque supra fluctus positum apparuit. Rumor autem hujusmodi ad eos ferebatur, Græcos acie in Bœotia superasse Mardonii copias. Multis nempe signis res quæ divinitus fiunt, declarantur. si etiam tunc eodem die procedente utriusque cladis, & ejus quæ ad Platæas, & ejus quæ ad Mycalen futura erat, fama huc ad Græcos venit, ita ut reddiderit eos multo ferociores, & ad subeundum ultro periculum alacriores. Al- 100 terum etiam quiddam concurrere contigit, ut prope ad utramque pugnam fuerint Cereris Eleusiniæ templa. nam & apud ipsum Cereris fanum (ut à me superius demonstratum est) in agro Platæensi pugna facta est, & similiter in Mycale futura pugna erat, ut non abs re venerit ad istos fama victoriæ ab Græcis, qui cum Pausania erant, paratæ. nam pugna ad Platæas diluculo diei gesta est, apud Mycalen vesperi. quarum utramque eodem ejusdem mensis die gestam esse, non diu post ab his rem cognoscentibus declaratum est. Ante rumoris autem adventum subibat istos timor non tam de seipsis quam de Græcis, ne in Mardonio offenderet Græcia: at ubi fama hæc ad eos advolavit, impensius atque properantius ad congrediendum processerunt. Attamen Græci ac barbari in pugnam festinarunt, tanquam & insulæ eis &

& Helleſpontus propoſita præmia eſſent.
101 Athenienſes porro, & qui juxta erant inſtructi, pæne dimidium copiarum, iter tenebant per litus atque planitiem; Lacedæmonii autem, & deinceps collocati, per confragoſa & montes. Quæ dum Lacedæmonii circuibant, interim Athenienſes in altero cornu jam prœliabantur. Perſæ, quoad ipſis ſepimenta manſere recta, ſeſe defenſavere, & nihilo inferiores in pugna erant: poſtea vero quàm Athenienſium & eorum qui cum Athenienſibus erant copiæ adnixæ ſunt vehementius, ſe mutuo adhortantes, ut laus operis ipſorum eſſet, non Lacedæmoniorum, tum commutari jam res, & dejectis ſepimentis Græci confertim impreſſionem facere in Perſas. Illi excepto impetu perdiu reſtitere, ad poſtremum in murum refugere: cum quibus pariter irruperunt Athenienſes & Corinthii & Sicyonii & Trœzenii. ita enim erant ii junctim in acie collocati. Ubi vero & murus captus eſt, ibi barbari non roboris memores eſſe, ſed fugæ, præterquam Perſæ: hi autem ad paucos redacti pugnabant, Græcis aſſidue in murum irruentibus. Et Perſici duo claſſiarii duces, Artayntes & Ithamitres, effugerunt: totidem pugnantes occubuerunt, Mardontes, & pedeſtrium copiarum dux
102 Tigranes. Adhuc autem dimicantibus Perſis ſupervenere Lacedæmonii ac ſocii, qui eos qui ſupererant trucidaverunt. Ipſorum quoque Græcorum complures illic cecidere, & cum alii ex Sicyoniis, tum eorum dux Perilaus. Quinetiam Samii qui in exercitu Medorum militabant, quibus adempta arma fuerant, ubi viderunt ſtatim ab initio pugnam pertinaciorem, quoad poterant Græcis ſuppetias iere. Quos inchoaſſe cernentes alii Iones, ita & ipſi à Perſis deficientes
103 adorti ſunt barbaros. Mileſiis autem præceptum erat ut exitus viarum cuſtodirent, Perſarum ſalutis gratia, ut ſiquis caſus, qualis accidit, eos deprehendiſſet, Mileſiis ducibus ſalutem ſibi ad Mycales cacumina compararent. hujus quidem rei cauſſa Mileſii illic collocati fuerant, neve ſi exercitui adeſſent, aliquid innovarent. At illi è contrario prorſus quam juſſi fuerant fecere: qui & per alias quæ ad hoſtem ferebant vias illos in fugam verſos deduxere, & ad extremum in eis mactandis omnium extitere maxime

καὶ ὁ Ἑλλήσποντος ἄεθλα προέκειτο. Τοῖσι μέν νυν Ἀθηναίοισι καὶ τοῖσι προσεχέσι τούτοισι τεταγμένοισι, μέχρι κου τῶν[a] ἡμισέων, ἡ ὁδὸς ἐγίνετο κατ' αἰγιαλόν τε καὶ ἄπεδον χῶρον· τοῖσι δὲ Λακεδαιμονίοισι, καὶ τοῖσι ἐπεξῆς τούτοισι τεταγμένοισι, κατά τε χαράδρην καὶ ὄρεα. ἐν ᾧ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι περιήισαν, οὗτοι οἱ ἐπὶ τῷ ἑτέρῳ κέρεϊ[b] ἔτι καὶ δὴ ἐμάχοντο. ἕως μέν νυν τοῖσι Πέρσῃσι ὄρθια ἦν τὰ γέρρα, ἠμύνοντό τε, καὶ οὐδὲν ἔλασσον εἶχον τῇ μάχῃ. ἐπεὶ δὲ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν προσεχέων ὁ στρατὸς, ὅκως ἑωϋτῶν γένοιτο τὸ ἔργον καὶ μὴ Λακεδαιμονίων, παρακελευσάμενοι, ἔργου εἴχοντο προθυμότερον, ἐνθεῦτεν ἤδη ἑτεροιοῦτο τὸ πρῆγμα. διωσάμενοι γὰρ τὰ γέρρα, οὗτοι φερόμενοι ἐσέπεσον ἀλέες ἐς τοὺς Πέρσας. οἱ δὲ δεξάμενοι, καὶ χρόνον συχνὸν ἀμυνόμενοι, τέλος ἔφευγον ἐς τὸ τεῖχος. Ἀθηναῖοι δὲ καὶ Κορίνθιοι καὶ Σικυώνιοι καὶ Τροιζήνιοι (οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐπεξῆς τεταγμένοι) συνεπισπόμενοι, συνεσέπιπτον[c] ἐς τὸ τεῖχος. ὡς δὲ καὶ τὸ[d] τεῖχος ἀραίρητο, οὔτ' ἔτι πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο οἱ βάρβαροι, πρὸς φυγήν τε ὁρμέατο οἱ ἄλλοι, πλὴν Περσέων. οὗτοι δὲ κατ' ὀλίγους γινόμενοι, ἐμάχοντο τοῖσι αἰεὶ ἐς τὸ τεῖχος ἐσπίπτουσι Ἑλλήνων· καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν Περσικῶν δύο μὲν ἀποφεύγουσι, δύο δὲ τελευτῶσι· Ἀρταΰντης μὲν καὶ Ἰθαμίτρης[e] τοῦ ναυτικοῦ στρατηγέοντες, ἀποφεύγουσι· Μαρδόντης δὲ, καὶ ὁ τοῦ πεζοῦ στρατηγὸς Τιγράνης, μαχόμενοι τελευτῶσι. Ἔτι δὲ μαχομένων τῶν Περσέων, ἀπίκοντο Λακεδαιμόνιοι, καὶ οἱ μετ' αὐτῶν, καὶ τὰ λοιπὰ συνδιεχείριζον. ἔπεσον δὲ καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων συχνοὶ ἐνθαῦτα· ἄλλοι τε καὶ Σικυώνιοι, καὶ στρατηγὸς Περίλεως. τῶν τε Σαμίων οἱ στρατευόμενοι, ἐόντες ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῷ Μηδικῷ, καὶ ἀπαραιρημένοι τὰ ὅπλα, ὡς εἶδον αὐτίκα κατ' ἀρχὰς γινομένην ἑτεραλκέα τὴν μάχην, ἔρδον ὅσον ἐδυνέατο, προσωφελέειν ἐθέλοντες τοῖσι Ἕλλησι. Σαμίους δὲ ἰδόντες οἱ ἄλλοι Ἴωνες ἄρξαντας, οὕτω δὴ καὶ αὐτοὶ ἀποστάντες ἀπὸ Περσέων, ἐπέθεντο τοῖσι βαρβάροισι. Μιλησίοισι δὲ προσετέτακτο μὲν τῶν Περσέων τὰς διόδους τηρεῖν, σωτηρίης εἵνεκά σφι· ὡς ἢν ἄρα σφέας καταλαμβάνῃ οἷά περ κατέλαβε, ἔχοντες ἡγεμόνας, σώζωνται ἐς τὰς κορυφὰς τῆς Μυκάλης. ἐτάχθησαν μέν νυν ἐπὶ τοῦτο τὸ πρῆγμα οἱ Μιλήσιοι τούτου γε εἵνεκα, καὶ ἵνα μὴ παρεόντες τῷ στρατοπέδῳ τι νεοχμὸν ποιέοιεν. οἱ δὲ πᾶν τοὐναντίον τοῦ προστεταγμένου ἐποίεον. ἄλλας τε κατηγεόμενοί σφι ὁδοὺς φεύγουσι, αἳ δὴ ἔφερον ἐς τοὺς πολεμίους· καὶ τέλος, αὐτοὶ

a μέχρι κατὰ τῶν. b κέραϊ. c συνέπιπτον. d ὡς δὲ τό. e Ἰθραμίτρης.

τοί σφι ἐγίνοντο κτείνοντες πολεμιώτατοι. οὕτω δὴ τὸ δεύτερον Ἰωνίη ἀπὸ Περσέων ἀπέστη. Ἐν δὲ ταύτῃ τῇ μάχῃ Ἑλλήνων ἠρίστευσαν Ἀθηναῖοι· καὶ Ἀθηναίων, Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθύνου [a], ἀνὴρ παγκράτιον ἐπασκήσας· τοῦτον δὲ τὸν Ἑρμόλυκον κατέλαβε ὕστερον τουτέων, πολέμου ἐόντος Ἀθηναίοισί τε καὶ Καρυστίοισι, ἐν Κύρνῳ τῆς Καρυστίης χώρης ἀποθανόντα ἐν μάχῃ, κεῖσθαι ἐπὶ Γεραιστῷ. μετὰ δὲ Ἀθηναίους, Κορίνθιοι καὶ Τροιζήνιοι καὶ Σικυώνιοι ἠρίστευσαν. Ἐπεί τε δὲ κατεργάσαντο οἱ Ἕλληνες τοὺς πολλοὺς, τοὺς μὲν μαχομένους, τοὺς δὲ καὶ φεύγοντας τῶν βαρβάρων, τὰς νέας ἐνέπρησαν, καὶ τὸ τεῖχος ἅπαν, τὴν ληίην προεξαγαγόντες ἐς τὸν αἰγιαλόν· καὶ θησαυρούς τινας χρημάτων εὗρον. ἐμπρήσαντες δὲ τὸ τεῖχος καὶ τὰς νέας, ἀπέπλεον. ἀπικόμενοι δὲ ἐς Σάμον οἱ Ἕλληνες, ἐβουλεύοντο περὶ ἀναστάσιος τῆς Ἰωνίης, καὶ ὅπη χρεὸν [b] εἴη τῆς Ἑλλάδος κατοικίσαι [c], τῆς αὐτοὶ ἐγκρατέες ἦσαν· τὴν δὲ Ἰωνίην ἀφεῖναι τοῖσι βαρβάροισι. ἀδύνατον γὰρ ἐφαίνετό σφι εἶναι ἑωυτούς τε Ἰώνων προκατῆσθαι, φρουρέοντας τὸν πάντα χρόνον· καὶ ἑωυτῶν μὴ προκατημένων, Ἴωνας οὐδεμίην ἐλπίδα εἶχον χαίροντας πρὸς τῶν Περσέων ἀπαλλάξειν. πρὸς ταῦτα Πελοποννησίων μὲν τοῖσι ἐν τέλεσι ἐδόκεε [d] τῶν μηδισάντων ἐθνέων τῶν Ἑλληνικῶν τὰ ἐμπόρια ἐξαναστήσαντας, δοῦναι τὴν χώρην Ἴωσι ἐνοικῆσαι· Ἀθηναίοισι δὲ οὐκ ἐδόκεε ἀρχὴν, Ἰωνίην γενέσθαι ἀνάστατον, οὐδὲ Πελοποννησίοισι περὶ τῶν σφετέρων ἀποικιέων βουλεύειν. ἀντιτεινόντων δὲ τουτέων, προθύμως εἶξαν οἱ Πελοποννήσιοι· καὶ οὕτω δὴ Σαμίους τε καὶ Χίους καὶ Λεσβίους, καὶ τοὺς ἄλλους νησιώτας, οἳ ἔτυχον συστρατευόμενοι τοῖσι Ἕλλησι, ἐς τὸ συμμαχικὸν ἐποιήσαντο, πίστι καταλαβόντες [e] καὶ ὁρκίοισι, ἐμμενέειν τε καὶ μὴ ἀποστήσεσθαι. τούτους δὲ καταλαβόντες ὁρκίοισι, ἔπλεον τὰς γεφύρας λύσοντες. ἔτι γὰρ ἐδόκεον ἐντεταμένας εὑρήσειν. οὗτοι μὲν δὴ ἐπ' Ἑλλησπόντου ἔπλεον. Τῶν δὲ ἀποφυγόντων βαρβάρων, ἐς τὰ ἄκρα τῆς Μυκάλης κατειληθέντων, ἐόντων οὐ πολλῶν, ἐγίνετο κομιδὴ ἐς Σάρδις· πορευομένων δὲ κατ' ὁδὸν, Μασίστης ὁ Δαρείου παρατυχὼν τῷ πάθεϊ τῷ γεγονότι, τὸν στρατηγὸν Ἀρταΰντην ἔλεγε πολλά τε καὶ κακὰ, ἄλλα τε καὶ γυναικὸς κακίω φὰς αὐτὸν εἶναι, τοιαῦτα στρατηγήσαντα· καὶ ἄξιον εἶναι παντὸς κακοῦ, τὸν βασιλῆος οἶκον κακώσαντα. παρὰ δὲ τοῖσι Πέρσῃσι, γυναικὸς κακίω ἀκοῦσαι, δέννος

me hostiles. Hunc in modum Ionia ite-
rum defecit à Persis. In hoc prœlio præ- 104
clarissimam inter Græcos operam nava-
verunt Athenienses, & ex Atheniensi-
bus Hermolycus Euthoni filius, vir in
pancratio celeber: cui postea contigit,
ut bello inter Athenienses & Carystios,
in pugna apud Cyrnum agri Carystii oc-
cisus in Geræsto sepeliretur. Secundum
autem Athenienses egregii extitere Co-
rinthii Trœzeniique ac Sicyonii. Græci 105
vero plerisque barbarorum aliis in pu-
gna, aliis in fuga interfectis, eorum na-
ves incenderunt, totumque murum, an-
te egesta illinc in litus præda, & quos-
dam pecuniarum thesauros repererunt.
Ubi murum atque naves cremavere, ve-
la fecerunt. & quum Samum appulsi
sunt, consultabant de gente Ionica trans-
ferenda, & ubinam in Græcia illam lo-
cari oporteret, cujus ipsi imperium ob-
tinerent; Ioniam autem barbaris relin-
querent. Neque enim videbatur eis fie-
ri posse, ut per omne tempus Ionibus
tutandis præessent; sin autem non tu-
tarentur, sperare non poterant, ut Io-
nes à Persis defecisse gauderent. Ad hæc
magistratus Peloponnensium censebant
emporia nationum Græcarum quæ cum
Medis sensissent, ejectis incolis danda
cum agro Ionibus habitanda. Athenienses
nullo pacto sedibus summovendos esse
Iones censebant, nec Peloponnensibus
de ipsorum coloniis consultandum; &
quum in hoc contenderent Athenienses,
libenter eis cessere Peloponnenses: atque
ita Samios & Chios & Lesbios ac cete-
ros insulanos, qui secum militabant, ad
societatis fœdus adsciverunt, data ac-
ceptaque fide cum jurejurando, se per-
mansuros in societate, nec ab ea defectu-
ros. Hoc jurejurando perfecto, ad pon-
tes solvendos navigaverunt, rati adhuc
illos intentos se esse inventuros. Et qui-
dem in Hellespontum navigabant. Ii ve- 106
ro barbari qui effugerant, quum ad ca-
cumina Mycales venissent, non ita mul-
ti se Sardes recipiebant. Qui dum iter
faciunt, Masistes Darii filius, qui pugnæ
male gestæ adfuerat, conviciari præfecto
Artayntæ cum aliis multis probris; tum
vero dicere, illum muliere esse ignavi-
orem, qui ita ducis munere fuisset fun-
ctus, dignumque omni malo esse qui de
regia domo male meritus esset. Apud
Persas autem summo opprobrio datur,
au-

a Εὐθοίνου. b ὅκοι χρεών. c κατοικῆσαι. d τέλεϊ ἐοῦσι ἐδόκεε. e πίστι τε καταλαβόντες.

audire se muliere esse ignaviorem. Artayntes igitur, ubi multa audiit, indigne ferens, acinacem in Masistem stringit, interficiendi avidus. quem irruentem præveniens Xenagoras Praxilai filius, vir Halicarnassensis, ut stabat à tergo Artayntæ, hominem medium rapit, sublatumque humi allidit. intereaque satellites Masistis adfuere. Eo facto Xenagoras & ipsius Masistis gratiam meruit, & Xerxis, cujus fratrem servasset, ita ut ab eo ob hanc rem totius Ciliciæ præfectura donatus sit. Nihil hoc amplius inter viam barbari egerunt, Sardesque pervenerunt, ubi rex erat ex eo tempore, quo Athenis prœlio navali

107 male gesto, illuc profugerat. Sardibus autem tunc agens, adamabat uxorem Masistis, quæ & ipsa illic erat. ea quum potiri non posset, neque donis missitandis, neque vim afferre vellet, fratris Masistis respectu: quæ res & mulierem retinebat, probe gnaram non se coactum iri vi. ibi Xerxes ceteris prohibitus, huc evasit, ut filio suo Dario in matrimonium daret filiam hujus mulieris ac Masistis; existimans, si hoc fecisset, commodius se illa potiturum. Contracto matrimonio, aliisque ex consuetudine celebratis, Susa profectus est. eo postquam pervenit, & uxorem Dario domum duxit, ita demum ab uxoris Masistis amore cessavit; sed mutato amore ambiit & potitus fuit Darii quidem sui uxore, sed Masistæ filia, cui nomen erat Artayntæ.

108 Qua quum potiretur, processu temporis res patefacta est, hunc in modum: Amestris uxor Xerxis, amiculum quod ipsa texuerat, grande atque variegatum, & spectatu dignum, viro donavit. Quo ille delectatus atque amictus, ad Artayntam se confert: atque ubi se oblectavit cum ea, jussit à se petere mulierem quæ optaret sibi fieri pro bene de ipso meritis. omnia enim quæ peteret, impetraturam. Ad hoc illa respondens, (debebatur enim toti familiæ infortunium) Dabisne, inquit, mihi quicquid à te petiero? Xerxes, omnia alia potius eam petituram ratus, cum jurejurando promisit. Qui postquam juravit, mulier intrepide amiculum poposcit. Xerxes enimvero recusare, non ob aliud quam quod vereretur Amestrin, ne sic illa rem quæ agebatur, jampridem suspicata, deprehenderet: sed offerre ei & urbes, & im-

νος μέγιστός ἐστι. ὁ δὲ, ἐπεὶ πολλὰ ἤκουσε, δεινὰ ποιεύμενος [a], σπᾶται ἐπὶ τὸν Μασίστην τὸν ἀκινάκεα, ἀποκτεῖναι θέλων. καί μιν ἐπιθέοντα φθὰς Ξειναγόρης ὁ Πρηξίλεω, ἀνὴρ Ἁλικαρνησσεὺς, ὄπισθε ἑστεὼς αὐτοῦ Ἀρταΰντεω, ἁρπάζει μέσον· καὶ ἐξάρας, παίει ἐς τὴν γῆν. καὶ ἐν τούτῳ οἱ δορυφόροι Μασίστεω προέστησαν. ὁ δὲ Ξειναγόρης ταῦτα ἐργάσατο, χάριτα αὐτῷ τε Μασίστῃ τιθέμενος καὶ Ξέρξῃ, ἐκσώζων τὸν ἀδελφεὸν τὸν ἐκείνου· καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἔργον Ξειναγόρης πάσης ἦρξε Κιλικίης, δόντος βασιλῆος. τῶν δὲ κατ᾽ ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων [b], οὐδὲν ἐπὶ πλέον ἐγένετο τουτέων [c], ἀλλ᾽ ἀπικνέονται ἐς Σάρδις. ἐν δὲ τῇσι Σάρδισι ἐτύγχανε ἐὼν βασιλεὺς ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου, ἐπεί τε ἐξ Ἀθηναίων προσπταίσας τῇ ναυμαχίῃ, φυγὼν ἀπίκετο. Τότε δὴ ἐν τῇσι Σάρδισι ἐὼν ἄρα, ἤρα τῆς Μασίστεω γυναικὸς, ἐούσης καὶ ταύτης ἐνθαῦτα· ὡς δέ οἱ προσπέμποντι οὐκ ἐδύνατο κατεργασθῆναι, οὐδὲ βίην προσεφέρετο, προμηθεόμενος τὸν ἀδελφεὸν Μασίστην· (τὠυτὸ δὲ τοῦτο εἶχε καὶ τὴν γυναῖκα· εὖ τε γὰρ ἐπίστατο βίης οὐ τευξομένη) ἐνθαῦτα δὴ Ξέρξης ἐργόμενος τῶν ἄλλων, πρήσσει τὸν γάμον τοῦτον τῷ παιδὶ τῷ ἑωυτοῦ Δαρείῳ θυγατέρα τῆς γυναικὸς ταύτης καὶ Μασίστεω· δοκέων αὐτὴν μᾶλλον λάμψεσθαι ἢν ταῦτα ποιήσῃ. ἁρμόσας δὲ, καὶ τὰ νομιζόμενα ποιήσας, ἀπήλαυνε ἐς Σοῦσα· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖσε ἀπίκετο, καὶ ἠγάγετο ἐς ἑωυτοῦ Δαρεῖος τὴν γυναῖκα, οὕτω δὴ τῆς Μασίστεω μὲν γυναικὸς ἐπέπαυτο· ὁ δὲ, διαμειψάμενος, ἤρα τε καὶ ἐτύγχανε τῆς Δαρείου μὲν γυναικὸς, Μασίστεω δὲ θυγατρός· οὔνομα δὲ τῇ γυναικὶ ταύτῃ ἦν Ἀρταΰντη. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀνάπυστα γίνεται τρόπῳ τοιῷδε· ἐξυφήνασα Ἄμηστρις ἡ Ξέρξεω γυνὴ φᾶρος μέγα τε καὶ ποικίλον καὶ θέης ἄξιον, διδοῖ Ξέρξῃ. ὁ δὲ, ἡσθεὶς, περιβάλλεταί τε καὶ ἔρχεται παρὰ τὴν Ἀρταΰντην. ἡσθεὶς δὲ καὶ ταύτῃ, ἐκέλευσε αὐτὴν αἰτῆσαι ὅ, τι βούλεταί οἱ γενέσθαι ἀντὶ τῶν αὐτῷ ὑπουργημένων. πάντα γὰρ τεύξεσθαι αἰτήσασαν. τῇ δὲ κακῶς γὰρ ἔδεε πανοικίῃ γενέσθαι, πρὸς ταῦτα εἶπε [d] Ξέρξῃ, Δώσεις μοι τὸ ἄν σε αἰτήσω; ὁ δὲ, πᾶν μᾶλλον δοκέων ἐκείνην αἰτῆσαι, ὑπισχνέετο καὶ ὤμοσε. ἡ δὲ, ὡς ὤμοσε, ἀδεῶς αἰτέει τὸ φᾶρος. Ξέρξης δὲ, παντοῖος ἐγίνετο, οὐ βουλόμενος δοῦναι· κατ᾽ ἄλλο μὲν οὐδὲν, φοβεόμενος δὲ Ἄμηστριν, μὴ καὶ πρὶν κατεικαζούσῃ τὰ γινόμενα, οὕτω ἐπευρεθῇ πρήσσων. ἀλλὰ πό-

λις

a ποιησάμενος. b Hæc vox βαρβάρων non est in MS. c Etiam hæc vox τουτέων abest ab MS. d εἶπαι.

λις τε ἐδίδου καὶ χρυσὸν ἄπλετον, καὶ στρατὸν τοῦ ἔμελλε οὐδεὶς ἄρξειν ἀλλ᾽ ἢ ἐκείνη· (Περσικὸν δὲ κάρτα ὁ στρατὸς δῶρον) ἀλλ᾽ οὐ γὰρ ἔπειθε. δίδοῖ τὸ φᾶρος. ἡ δὲ, περιχαρὴς ἐοῦσα τῷ δώρῳ, ἐφόρεέ τε καὶ ἠγάλλετο. Καὶ ἡ Ἄμηστρις πυνθάνεταί μιν ἔχουσαν. μαθοῦσα δὲ τὸ ποιεύμενον, τῇ μὲν γυναικὶ ταύτῃ οὐκ εἶχε ἔγκοτον· ἡ δὲ, ἐλπίζουσα τὴν μητέρα αὐτῆς εἶναι αἰτίην, καὶ ταῦτα ἐκείνην πρήσσειν, τῇ Μασίστεω γυναικὶ ἐβούλευε ὄλεθρον. Φυλάξασα δὲ τὸν ἄνδρα τὸν ἑωυτῆς Ξέρξην βασιλήιον δεῖπνον προτιθέμενον· τοῦτο δὲ τὸ δεῖπνον παρασκευάζεται ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἡμέρῃ τῇ ἐγένετο βασιλεύς. οὔνομα δὲ τῷ δείπνῳ τούτῳ, Περσιστὶ μὲν, τυκτά· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον. τότε καὶ τὴν κεφαλὴν σμᾶται μοῦνον βασιλεὺς, καὶ Πέρσας [a] δωρέεται. ταύτην δὴ τὴν ἡμέρην φυλάξασα ἡ Ἄμηστρις, χρηΐζει τοῦ Ξέρξεω, δοθῆναί οἱ τὴν Μασίστεω γυναῖκα. ὁ δὲ δεινόν τε καὶ ἀνάρσιον ἐποιέετο, τοῦτο μὲν, ἀδελφεοῦ γυναῖκα παραδοῦναι, τοῦτο δὲ, ἀναιτίην ἐοῦσαν τοῦ πρήγματος τούτου. συνῆκε γὰρ τοῦ εἵνεκεν ἐδέετο. Τέλος μέντοι, ἐκείνης τε λιπαρεούσης, καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου ἐξεργόμενος, (ὅτι ἀτυχῆσαι τὸν χρηΐζοντα, οὔ σφι δυνατόν ἐστι βασιληΐου δείπνου προκειμένου) κάρτα δὴ ἀέκων κατανεύει. καὶ παραδοὺς, ποιέει ὧδε· τὴν μὲν κελεύει ποιέειν τὰ βούλεται· ὁ δὲ, μεταπεμψάμενος τὸν ἀδελφεὸν, λέγει τάδε, Μασίστα
„, σὺ εἶς Δαρείου τε παῖς, καὶ ἐμὸς ἀδελφεός· πρὸς
„δ᾽ ἔτι τούτοισι, καὶ εἶς ἀνὴρ ἀγαθός· γυναικὶ δὲ
„ταύτῃ τῇ νῦν συνοικέεις, μὴ συνοίκεε· ἀλλά τοι
„ἀντ᾽ αὐτῆς ἐγὼ δίδωμι θυγατέρα τὴν ἐμήν. ταύ-
„τῃ συνοίκεε. τὴν δὲ νῦν ἔχεις (οὐ γὰρ δοκέει ἐμοὶ)
μὴ ἔχε γυναῖκα. ὁ δὲ Μασίστης ἀποθωϋμάσας τὰ
„λεγόμενα, λέγει τάδε, Ὦ δέσποτα, τίνα μοι λό-
„γον λέγεις ἄχρηστον, κελεύων μοι γυναῖκα, ἐκ
„τῆς μοι παῖδες νεηνίαι τε εἰσὶ τρεῖς, καὶ θυγατέρες,
„τῶν καὶ σὺ μίαν τῷ παιδὶ τῷ σεωυτοῦ ἠγάγεο γυναῖ-
„κα· αὐτή τέ μοι κατὰ νόον τυγχάνει κάρτα ἐοῦσα·
„ταύτην με κελεύεις μετέντα, θυγατέρα τὴν σεωυ-
„τοῦ γῆμαι; ἐγὼ δὲ, βασιλεῦ, μεγάλα μὲν ποιεῦ-
„μαι, ἀξιεύμενος θυγατρὸς τῆς σῆς, ποιήσω μέν τοι
„τουτέων οὐδέτερα. σὺ δὲ μηδαμῶς βιῶ πρήγματος
„τοιοῦδε δεόμενος· ἀλλὰ τῇ τε σῇ θυγατρὶ ἀνὴρ
„ἄλλος φανήσεται ἐμεῦ οὐδὲν ἥσσων, ἐμέ τε ἔα γυ-
„ναικὶ τῇ ἐμῇ συνοικέειν. ὁ μὲν δὴ τοιούτοισι ἀμείβεται. Ξέρξης δὲ θυμωθεὶς λέγει τάδε, Οὕτω δή τοι
„Μασίστα πέπρηκται. οὔτε γὰρ ἄν τοι δοίην θυγατέρα
„τὴν ἐμὴν γῆμαι, οὔτε ἐκείνῃ ἔτι [b] πλεῦνα χρόνον

immensam vim auri, & copias militum, quibus nemo præter illam esset imperaturus. Eximium autem donum est apud Persas, exercitu donari. Verum quum non posset persuadere mulieri, amiculum dedit. Quo dono illa supra modum læta, eo gestando gestiebat. Amestris ubi mu- 109
lierem habere amiculum scivit, & rem gestam, non in puellam concepit odium, sed in illius matrem, penes quam culpam & quam hujus rei autorem esse credebat, exitium machinatur. Observato itaque tempore quo vir suus Xerxes regalem instrueret cœnam, quæ cœna semel quotannis eo die quo rex creatus est instruebatur: (cœnæ nomen Persice Tycta, Græce τέλειον, id est, perfecta: in qua rex solùm caput ornatur, Persasque strenis donat) hoc die observato Amestris à Xerxe petiit, ut se Masistæ uxore donaret. Xerxes id indignum factu nefariumque arbitrari, uxorem germani dono dari, eamque insontem negocii illius cujus caussa uxor sua eam flagitaret.
Tandem hujus precibus evictus, & in- 110
stituto, quo nefas est regia cœna proposita orantem non exorare, invitus admodum annuit: tradensque uxori, ac jubens facere quod liberet, germano ad se arcessito, ita inquit, Masista, tu Darii filius es, idemque mihi frater, præterea vir eximius: tamen istam mulierem, cum qua nunc domum communicas, noli habere: in cujus locum do tibi filiam meam, cum qua domum communices. Istam autem quam in matrimonio habes (non enim mihi videtur habenda) missam facias. His verbis stupefactus Masistes, Domine, inquit, quam tu mecum orationem habes importunam: qui uxorem, ex qua liberi mihi sunt adolescentes tres, & filiæ, (quarum unam tu filio tuo duxisti uxorem) jubes me relinquere, quæ mihi est ex animi mei sententia, ut filiam tuam in matrimonio ducam? Equidem, rex, etsi magni facio me dignari conjugio filiæ tuæ, tamen neutrum istorum faciam. tu vero, qui nequaquam necesse habes, noli ad hoc rei me cogere. alius non inferior me existet maritus filiæ tuæ: sine me meæ uxoris consuetudine frui. Hæc ille quum respondisset, percitus ira Xerxes, Atqui, inquit, ita tecum, Masista, agetur, ut neque jam tibi filiam meam nuptum dem, neque tu consuetudine tuæ diu-

a Πέρσαις. b Vocula ἔτι non est in MS.

diutius fruaris: ut discas accipere oblata. Masistes his auditis, exiit, hactenus loquutus, Domine, nondum me in-
111 teremisti. Hoc interim tempore dum Xerxes cum fratre colloquitur, Amestris accitis satellitibus Xerxis, uxorem Masistæ excarnificat, mammas præcidit, easque canibus objicit: præcidit nares, aures, labra, linguam: atque ita
112 excarnificatam remittit domum. Harum rerum quum nihil audisset Masistes, metuens tamen aliquid sibi esse mali, cursu se domum proripiebat. ubi vero mutilatam uxorem vidit, confestim inito cum liberis consilio, abiit Bactra cum illis & aliis quibusdam, tanquam præfecturam Bactriam ad defectionem inducturus, & plurimum mali regi facturus. Quod & contigisset (ut mihi videtur) si occupasset ad Bactrios & ad Sacas ascendere. etenim præses erat Bactriorum, à provincialibusque diligebatur. Sed enim hæc eum perpetraturum Xerxes audiens, missis adversus hominem copiis, & ipsum & liberos & copias in itinere trucidavit. De amore Xerxis & nece Masistæ
113 hæc hactenus. Græci à Mycale profecti Hellespontum versus, primum circa Lecton stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipue caussa illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperissent solutos, deliberabant. Leutychidi & qui cum eo erant Lacedæmoniis, videbatur in Græciam redeundum: Atheniensibus autem & eorum duci Xanthippo, illic manendum, ut Chersonesum tentarent. Itaque illi quidem abiere: Athenienses autem Abydo in Chersonesum trajicientes,
114 Sestum obsidebant. Huc, postquam auditum est Græcos in Hellesponto adesse, tanquam ad omnium ejus tractus munimentum validissimum, convenere cum alii ex aliis circa locis, quæ incolebantur, tum ex Cardia urbe OEobazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. Tenebant autem id oppidum indigenæ Æolenses, junctis Persis pariter & ma-
115 gna sociorum frequentia. Tyrannidem illius præfecturæ obtinebat Xerxis prætor Artayctes, vir ille quidem Persa, sed dirus tamen & facinorosus, qui & Xerxem Athenas tendentem circumvenit, subreptis Protesilai Iphiclo geniti ex Elæunte pecuniis. Etenim est in Elæun-

„νεν συνοικίσαις· ὡς μάθῃς τὰ διδόμενα δέκεσθαι. ὁ δὲ, ὡς ταῦτα ἤκουσε, εἴπας τοσάδε, ἐχώ„ρεε ἔξω, Δέσποτα, οὐ δή κού με ἀπώλεσας. Ἐν δὲ τούτῳ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐν τῷ Ξέρξης τῷ ἀδελφεῷ διελέγετο, ἡ Ἄμηστρις μεταπεμψαμένη τοὺς δορυφόρους τοῦ Ξέρξεω, διαλυμαίνεται τὴν γυναῖκα τὴν Μασίστεω· τούς τε μαζοὺς ἀποταμοῦσα, κυσὶ προέβαλε· καὶ ῥῖνα, καὶ ὦτα, καὶ χείλεα, καὶ γλῶσσαν ἐκταμοῦσα, ἐς οἶκόν μιν ἀποπέμπει διαλελυμασμένην. Ὁ δὲ Μασίστης, οὐδέν κω ἀκηκοὼς τουτέων, ἐλπόμενος δέ τι οἱ κακὸν εἶναι, ἐσπίπτει δρόμῳ ἐς τὰ οἰκία· ἰδὼν δὲ διεφθαρμένην τὴν γυναῖκα, αὐτίκα μετὰ ταῦτα συμβουλευσάμενος τοῖσι παισὶ, ἐπορεύετο ἐς Βάκτρα σύν τε τοῖσι ἑωυτοῦ υἱοῖσι, καὶ δή κού τισι καὶ ἄλλοισι, ὡς ἀποστήσων νομὸν τὸν Βάκτριον, καὶ ποιήσων τὰ μέγιστα κακῶν βασιλῆα. τά περ ἂν καὶ ἐγένετο, ὡς ἐμοὶ δοκέει, εἴ περ ἔφθη ἀναβὰς ἐς τοὺς Βακτρίους, καὶ τοὺς Σάκας· καὶ γὰρ ἔστεργόν τέ μιν, καὶ ἦν ὕπαρχος τῶν Βακτρίων. ἀλλὰ γὰρ Ξέρξης πυθόμενος ταῦτα ἐκεῖνον πρήσσοντα, πέμψας ἐπ᾽ αὐτὸν στρατιὴν, ἐν τῇ ὁδῷ κατέκτεινεν αὐτόν τε ἐκεῖνον καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τὴν στρατιὴν τὴν ἐκείνου. κατὰ μὲν τὸν ἔρωτα τὸν Ξέρξεω, καὶ τὸν Μασίστεω θάνατον, τοσαῦτα ἐγένετο. Οἱ δὲ ἐκ Μυκάλης ὁρμηθέντες Ἕλληνες ἐπ᾽ Ἑλλησπόντου, πρῶτον μὲν περὶ Λεκτὸν ὅρμεον, ὑπὸ ἀνέμων ἀπολαμφθέντες· ἐνθεῦτεν δὲ ἀπίκοντο ἐς Ἄβυδον, καὶ τὰς γεφύρας εὗρον διαλελυμένας, τὰς ἐδόκεον εὑρήσειν ἔτι ἐντεταμένας· καὶ τουτέων οὐκ ἥκιστα εἵνεκα ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀπίκοντο. τοῖσι μέν νυν ἀμφὶ Λευτυχίδεα Πελοποννησίοισι ἔδοξε ἀποπλέειν ἐς τὴν Ἑλλάδα· Ἀθηναίοισι δὲ, καὶ Ξανθίππῳ τῷ στρατηγῷ, αὐτοῦ ὑπομείναντας, πειρᾶσθαι τῆς Χερσονήσου. οἱ μὲν δὴ ἀπέπλεον. Ἀθηναῖοι δὲ, ἐκ τῆς Ἀβύδου διαβάντες ἐς τὴν Χερσόνησον, Σηστὸν ἐπολιόρκεον. Ἐς δὲ τὴν Σηστὸν ταύτην, ὡς ἐόντος ἰσχυροτάτου τείχεος τῶν ταύτῃ, συνῆλθον, ὡς ἤκουσαν παρεῖναι τοὺς Ἕλληνας ἐς τὸν Ἑλλήσποντον, ἔκ τε τῶν ἄλλων τῶν περιοικίδων, καὶ δὴ καὶ ἐκ Καρδίης πόλιος, Οἰόβαζος, ἀνὴρ Πέρσης, ὃς τὰ ἐκ τῶν γεφυρέων ὅπλα ἐνθαῦτα ἦν κεκομικώς. εἶχον δὲ ταύτην ἐπιχώριοι Αἰολέες, συνῆσαν δὲ Πέρσαι τε καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων συχνὸς ὅμιλος. Ἐτυράννευε δὲ τούτου τοῦ νομοῦ Ξέρξεω ὕπαρχος Ἀρταΰκτης, ἀνὴρ μὲν Πέρσης, δεινὸς δὲ καὶ ἀτάσθαλος· ὃς καὶ βασιλῆα ἐλαύνοντα ἐπ᾽ Ἀθήνας ἐξηπάτησε, τὰ Πρωτεσίλεω τοῦ Ἰφίκλου χρήματα ἐξ Ἐλαιοῦντος [a] ὑφελόμενος. ἐν γὰρ Ἐλαιοῦντι

a Ἐλαιοῦντος & Ἐλαιοῦντι & Ἐλαιοῦντα.

ἔστι τῆς Χερσονήσου ἐστὶ Πρωτεσίλεω τάφος τε, καὶ τέμενος περὶ αὐτὸν, ἔνθα ἦν χρήματα πολλὰ, καὶ φιάλαι χρύσεαι καὶ ἀργύρεαι, καὶ χαλκὸς, καὶ ἐσθὴς, καὶ ἄλλα ἀναθήματα, τὰ Ἀρταΰκτης ἐσύλησε, βασιλέος δόντος. λέγων δὲ τοιάδε, Ξέρξεα διεβάλετο, Δέσποτα, ἔστι οἶκος ἀνδρὸς Ἕλληνος ἐνθαῦτα, ὃς ἐπὶ γῆν σὴν στρατευσάμενος [a], δίκης κυρήσας, ἀπέθανε· τούτου μοι δὸς τὸν οἶκον, ἵνα καί τις μάθῃ ἐπὶ γῆν τὴν σὴν μὴ στρατεύεσθαι. ταῦτα λέγων, εὐπετέως ἔμελλε ἀναπείσειν Ξέρξεα δοῦναι ἀνδρὸς οἶκον, οὐδὲν ὑποτοπηθέντα τῶν ἐκεῖνος ἐφρόνεε. ἐπὶ γῆν δὲ τὴν βασιλέος στρατεύεσθαι Πρωτεσίλεων ἔλεγε, νοέων τοιάδε· τὴν Ἀσίην πᾶσαν νομίζουσι ἑωϋτῶν Πέρσαι εἶναι, καὶ τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος. ἐπεὶ δὲ ἐδόθη τὰ χρήματα, ἐξ Ἐλαιοῦντος ἐς Σηστὸν ἐξεφόρησε, καὶ τέμενος ἔσπειρε, καὶ ἐνέμετο· αὐτός τε ὅκως ἀπίκοιτο ἐς Ἐλαιοῦντα, ἐν τῷ ἀδύτῳ γυναιξὶ ἐμίσγετο. τότε δὲ ἐπολιορκέετο ὑπὸ Ἀθηναίων, οὔτε παρεσκευασμένος ἐς πολιορκίην, οὔτε προσδεχόμενος τοὺς Ἕλληνας· ἀφύκτως δέ κως αὐτῷ ἐπέπεσον. Ἐπεὶ δὲ πολιορκεομένοισί σφι φθινόπωρον ἐπεγίνετο, καὶ ἤσχαλον οἱ Ἀθηναῖοι ἀπό τε τῆς ἑωϋτῶν ἀποδημέοντες, καὶ οὐ δυνάμενοι ἐξελεῖν τὸ τεῖχος, ἐδέοντό τε τῶν στρατηγῶν ὅκως ἀπαγάγοιεν [b] σφέας ὀπίσω. οἱ δὲ οὐκ ἔφασαν, πρὶν ἢ ἐξέλωσι, ἢ τὸ Ἀθηναίων κοινὸν σφέας μεταπέμψηται. οὕτω δὴ ἔστεργον τὰ παρεόντα. Οἱ δ᾽ ἐν τῷ τείχεϊ ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτεα [c] ἐς πᾶν ἤδη κακοῦ ἀπιγμένοι ἔσαν οὕτω, ὥστε τοὺς τόνους ἕψοντες τῶν κλινέων, ἐσιτέοντο. ἐπεί τε δὲ οὐδὲ ταῦτα ἔτι ἔχον, οὕτω δὴ ὑπὸ νύκτα οἴχονται ἀποδράντες οἵ τε Πέρσαι, καὶ ὁ Ἀρταΰκτης καὶ ὁ Οἰόβαζος, ὄπισθε τοῦ τείχεος καταβάντες, τῇ ἦν ἐρημότατον πολεμίων. ὡς δὲ ἡμέρη ἐγένετο, οἱ Χερσονησῖται ἀπὸ τῶν πύργων ἐσήμηναν τοῖσι Ἀθηναίοισι τὸ γεγονὸς, καὶ τὰς πύλας ἄνοιξαν. τῶν δὲ οἱ μὲν πλεῦνες ἐδίωκον, οἱ δὲ τὴν πόλιν ἔχον. Οἰόβαζον μέν νυν ἐκφεύγοντα ἐς τὴν Θρηΐκην, Θρήϊκες Ἀψίνθιοι λαβόντες, ἔθυσαν Πλειστώρῳ ἐπιχωρίῳ θεῷ, τρόπῳ τῷ σφετέρῳ· τοὺς δὲ μετ᾽ ἐκείνου, ἄλλῳ τρόπῳ ἐφόνευσαν. οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτην, ὕστεροι ὁρμηθέντες φυγεῖν, ὡς κατελαμβάνοντο ὀλίγοι ἐόντες ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμῶν [d], ἀλεξόμενοι

Astutia ejus in Xerxe decipiendo & impietas: mox Sesto obsessum fames compulit eligere fugam, in qua occisus est cum aliis Persis. Pleistorus Apsinthiorum numen.

unte Chersonesi sepulcrum Protesilai, &
ei fanum circumjectum, ubi inerat ingens vis pecuniæ, nec non phialæ aureæ argenteæque, & æs, & vestis, aliaque donaria, quæ Artayctes rege donante compilavit, his verbis eum circumveniens, Here, est hoc in loco domus viri Græci, qui cum militum copiis terram tuam adortus, meritas morte pœnas dedit: ejus mihi domum dato, ut discant alii non militare adversus regionem tuam. Hæc dicendo facile erat persuasurus Xerxi ut largiretur sibi domum ejus viri, de quo nihil suspicabatur eorum quæ iste statueret. Enimvero dicebat Artayctes Protesilaum in terram regis militasse, quod videlicet Persæ omnem Asiam suam esse arbitrabantur, & ejus semper qui potitur regno. Hic, postquam pecuniis ab rege donatus est, eas ab Elæunte Seston exportavit, fanumque sevit & coluit: & quoties Elæuntem pergebat, in penetrali cum mulieribus concumbebat. Tunc autem ab Atheniensibus obsidebatur, neque paratus ad obsidionem, neque expectans Græcos
qui ex improviso illum invaserunt. Illi, 116
postcaquam obsidione advenerat autumnus, tum & gravari peregrinam à patria expeditionem, & quoniam castellum expugnare non poterant, orare duces suos ut se illinc reducerent. Duces negare se prius id facturos quam aut castellum expugnassent, aut ipsos respublica Atheniensium arcessivisset: ita illi præsentem
rerum statum boni consulebant. At ii qui 117
cum Artaycte intra muros erant, in omnem adducti calamitatem, adeo ut funibus lectorum elixis vescerentur; ubi jam ne hos quidem habebant, ita sub noctem capesserunt fugam cum alii Persæ, tum Artayctes & OEobazus, delapsi ab tergo castelli, quod præcipue destitutum ab hostibus erat. Postquam illuxit, Chersonesitæ è turribus rem indicavere Atheniensibus, portasque patefecere, quorum plerisque fugientes Persas perse-
quentibus, alii urbem tenuere. OEoba- 118
zum in Thraciam fuga elapsum, Thraces Apsinthii exceptum, Pleistoro indigenæ deo, ritu suo immolaverunt; ceterum ejus comites aliter interfecerunt. Artayctes autem cum suis inita posterius fuga, quum pauci deprehenderentur supra Capræ fluenta, quum perdiu

a στρατευόμενος. b MS. habet ἀπάγοιεν. c Hæ tres voces ἀμφὶ τὸν Ἀρταΰκτεα non sunt in MS. d ποταμῶ.

Artayctes captus discit ostento futuram ultionem Protesilai, quam fatue cogitans redimere occiditur cum filio, nepos Artembaris, qui sub Cyro suadebat Persis migrare ad meliorem regionem incolendam.

diu sese defensassent, partim occubuerunt, partim vivi sunt capti. Quos Græci alligatos Sestum duxerunt, interque eos Artayctem cum filio suo æque ligatum.
119 Tunc uni eorum qui istos servabant fertur ab Chersonesitis, dum salsamenta torret, tale ostentum extitisse: salsamenta igni imposita resiluerunt palpitaveruntque quemadmodum pisces recens capti. Qua de re quum circumfusi admirarentur, Artayctes ostentum ut vidit, accito viro qui salsamenta parabat, Hospes, inquit, Atheniensis, non est quod istud metuas ostentum; quod non tua caussa effulsit, sed mihi Protesilaus qui est Elæunte, signum dat, quantopere mortuus ac sale conditus, habeat à diis potestatem, eum, à quo injuriam accepit, puniendi. Nunc igitur ei præmia redemptionis ista tribuere in animo habeo: pro pecuniis quidem quas è templo sustuli, huic deo centum talenta pendam: pro mea vero ipsius salute ac filii, ducenta talenta Atheniensibus. Hæc pollicens Xanthippum Atheniensium ducem non mitigavit, tum sua sponte animatum, tum ab Elæusiis exoratum, quo Protesilaum ulciscerentur, ut hominem interimeret. Itaque adductum hunc in litus in quo Xerxes trajectum junxerat, (ut alii ajunt, in tumulum urbi Madyto imminentem) depacto humi assere suffixerunt, filio ante patris
120 oculos lapidibus obruto. His actis Athenienses in Græciam remeaverunt, portantes tum alias pecunias, tum vero arma pontium, tanquam apud templa repo-
situri. Nec aliud præterea quippiam
121 gestum est per eum annum. Hujus autem Artayctæ, qui suspensus est, avus paternus fuit Artembares, qui orationem quandam habuit apud Persas, quam excipientes Persæ, ad Cyrum detulerunt in hæc verba, Quandoquidem Persis Jupiter principatum dedit, & ex viris tibi Cyre, Astyage dejecto, agedum demigrantes ex hac regione, quam exiguam habemus & asperam, obtineamus meliorem aliam. Multæ sunt nobis confines, multæ longinquæ: quarum unam incolentes, efficiemur pluribus admirabiliores. Decet autem hoc eos viros facere qui imperant. nam quando facultas nobis præstabitur melior, quam dum multorum hominum imperium habemus, & universæ Asiæ? Hac oratione audita, Cy-

μενοι χρόνον ἐπὶ συχνὸν, οἱ μὲν ἀπέθανον, οἱ δὲ, ζῶντες ἐλάμφθησαν. καὶ συνδήσαντές σφεας οἱ Ἕλληνες, ἦγον ἐς Σηστόν· μετ' αὐτέων δὲ καὶ Ἀρταΰκτην δεδεμένον, αὐτόν τε καὶ τὸν παῖδα αὐτοῦ. Καί τεῳ τῶν φυλασσόντων λέγεται ὑπὸ Χερσονησιτέων ταρίχους ὀπτῶντι, τέρας γενέσθαι τοιόνδε· οἱ τάριχοι ἐπὶ τῷ πυρὶ κείμενοι ἐπάλλοντό τε καὶ ἤσπαιρον, ὅκως περ ἰχθύες νεάλωτοι [a]. καὶ οἱ μὲν, περιχυθέντες, ἐθαύμαζον. ὁ δὲ Ἀρταΰκτης ὡς εἶδε τὸ τέρας, καλέσας τὸν ὀπτῶντα τοὺς ταρίχους, ἔφη, Ξεῖνε Ἀθηναῖε, μηδὲν φοβέο τὸ τέρας τοῦτο. οὐ γάρ σοι πέφηνε, ἀλλ' ἐμοὶ σημαίνει ὁ ἐν Ἐλαιοῦντι Πρωτεσίλεως, ὅτι καὶ τεθνεὼς, καὶ τάριχος ἐὼν, δύναμιν πρὸς θεῶν ἔχει τὸν ἀδικέοντα τίνεσθαι. νῦν ὦν ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι· ἀντὶ μὲν χρημάτων τῶν ἔλαβον ἐκ τοῦ ἱροῦ, ἑκατὸν τάλαντα καταθεῖναι τῷ θεῷ· ἀντὶ δ' ἐμεωυτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς, ἀποδώσω τάλαντα διηκόσια Ἀθηναίοισι περιγενόμενος. ταῦτα ὑπισχόμενος, τὸν στρατηγὸν Ξάνθιππον οὐκ ἔπειθε. οἱ γὰρ Ἐλαιούσιοι [b] τῷ Πρωτεσιλάῳ τιμωρέοντες, ἐδέοντό μιν καταχρησθῆναι, καὶ αὐτοῦ τοῦ στρατηγοῦ ταύτῃ ὁ νόος ἔφερε. ἀπαγαγόντες δὲ αὐτὸν ἐς τὴν ἀκτὴν ἐς τὴν Ξέρξης ἔζευξε τὸν πόρον, (οἱ δὲ λέγουσι, ἐπὶ τὸν κολωνὸν τὸν ὑπὲρ Μαδύτου πόλεος) σανίδα προσπασσαλεύσαντες, ἀνεκρέμασαν· τὸν δὲ παῖδα ἐν ὀφθαλμοῖσι τοῦ Ἀρταΰκτεω κατέλευσαν. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες ἀπέπλεον ἐς τὴν Ἑλλάδα, τά τε ἄλλα χρήματα ἄγοντες, καὶ δὴ καὶ τὰ ὅπλα τῶν γεφυρέων, ὡς ἀναθήσοντες ἐς ἱρά· καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, οὐδὲν ἔτι πλέον τουτέων ἐγένετο. Τούτου δὲ τοῦ Ἀρταΰκτεω τοῦ ἀνακρεμασθέντος προπάτωρ Ἀρτεμβάρης ἐστὶ, ὁ Πέρσῃσι ἐξηγησάμενος λόγον, τὸν ἐκεῖνοι ὑπολαβόντες, Κύρῳ προσήνεικαν, ,,λέγοντα τάδε, Ἐπεὶ Ζεὺς Πέρσῃσι ἡγεμονίην ,,διδοῖ, ἀνδρῶν δὲ σοὶ Κῦρε, κατελὼν Ἀστυάγεα, φέρε, γῆν γὰρ ἐκτήμεθα ὀλίγην, καὶ ταύτην τρηχέην, μεταναστάντες ἐκ ταύτης ἄλλην ἔχωμεν ἀμείνω· εἰσὶ δὲ πολλαὶ μὲν ἀστυγείτονες, πολλαὶ δὲ καὶ ἑκαστέρω· τῶν μίαν σχόντες πλέοσι ἐσόμεθα θωυμαστότεροι. εἰκὸς δὲ ἄρχοντας ἄνδρας τοιαῦτα ποιέειν. κότε γὰρ δὴ καὶ παρέξει κάλλιον, ἢ ὅτε γε ἀνθρώπων τε πολλῶν ἄρχομεν, πάσης τε τῆς Ἀσίης;

a MS. habet νεοάλωτοι. b Ἐλεοῦντιοι.

Κῦρος δὲ ταῦτα ἀκούσας, καὶ οὐ θωυμάσας τὸν λόγον, ἐκέλευε ποιέειν ταῦτα. οὕτω δὲ αὐτοῖσι παρῄνεε κελεύων παρασκευάζεσθαι ὡς οὐκέτι ἄρξοντας, ἀλλ' ἀρξομένους· φιλέειν γὰρ ἐκ τῶν μαλακῶν χώρων μαλακοὺς γίνεσθαι. οὐ γάρ τοι τῆς αὐτῆς γῆς εἶναι, καρπόν τε θωυμαστὸν φύειν, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς τὰ πολέμια. ὥστε συγγνόντες Πέρσαι οἴχοντο ἀποστάντες, ἑσσωθέντες τῇ γνώμῃ πρὸς Κύρου. ἄρχειν τε εἵλοντο, λυπρὴν οἰκέοντες, μᾶλλον ἢ πεδιάδα σπείροντες, ἄλλοισι δουλεύειν.

Cyrus haudquaquam admiratus, jussit eos illud facere: sed ita ut jubendo admoneret, se posthac præpararent non ad imperandum aliis amplius, sed aliis parendum. natura enim comparatum esse, ut è mollibus regionibus molles viri existant, neve ex eadem terra admirandæ fruges & egregii bello viri gignantur. Hac Cyri sententia Persæ superati, discesserunt suam damnantes: præoptaruntque exile solum incolentes, imperare aliis, quam campestre colentes, aliis servire.

Gerardus Jo. Vossius *libro I de Historicis Græcis.*

Præter vero Musarum opus Herodoto etiam tribuitur liber de vita Homeri. Qui tamen an genuinus sit, nondum satis convenit inter eruditos. Meminit ejus Stephanus in Νέον τεῖχος. Ὡς Ἡρόδοτος ἐν Ὁμήρου βίῳ. Mea sententia est, non esse antiqui illius Herodoti. Ac movet, quod in vita ea legere sit, fuisse Homerum annis CLXVIII post bellum Trojanum: annis IↃCXXII ante expeditionem Xerxis in Græciam. At Herodotus longe aliter: ut qui in Euterpe sua referat, Homerum, ac Hesiodum, fuisse ante se annis non amplius quadringentis: ac proinde annis totidem post captum Ilium.

Lucas Holstenius *de vita & scriptis Porphyrii Philosophi.*

Illi vero qui de vita & dogmatibus clarorum virorum, eorumque operibus tractarunt, longe plurimi ab antiquis recensentur. & supersunt etiam nunc præstantes aliquot in hoc genere scriptores, inter quos Herodotus, edito de genere & vita Homeri libro principem locum meretur.

Tanaquillus Faber *in notis in D. Longinum pag. 364, ubi agit de versu* Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ.

Unde? ex Homero? non ex Iliade tamen aut Odyssea; sed ex epitaphio Midæ. Locus integer est apud Herodotum in libello de vita Homeri. Sed ille, quem dico, libellus, non magis Herodoti est, quam Ciceronis aut T. Livii.

APPENDIX

AD

HERODOTI HISTORIAS

CONTINENS

VITAM HOMERI AB EODEM

SCRIPTAM,

EXCERPTA EX ALIIS AUCTORIBUS ET CTESIÆ,

ITEM NOTAS OMNIUM

TOM. II.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΤΟΥ ΑΛΙΚΑΡΝΑΣΣΗΟΣ ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΥ ΟΜΗΡΟΥ ΓΕΝΕΣΙΟΣ ΚΑΙ ΒΙΟΤΗΣ.

HERODOTI HALICARNASSEI DE GENERE

VITAQUE HOMERI LIBELLUS.

G. I. LECTORI.

QUum operæ Marnii nostri jam ad hunc libellum pervenissent, poscerentque porro exemplum, commodum in mentem venit, me olim dum Heidelbergæ vivebam apud patronum meum V. ampliss. Georg. Mich. Lingelshemium, ipso mihi hæc ocia faciente, illam περὶ Ὁμήρου ἐξήγησιν *ad ms. Palatinum comparasse, cum forte ea aliorum scriptis uno libro esset juncta. An quid boni tamen nec quod in faba se reperisse pueri clamitare solent inde eruissem, mehercle jam oblitus eram, ut qui inter scidas meas jacere excerpta illa neglexissem, nec inspexissem amplius. Jamjam itaque daturus typothetis nostris exemplum, quo operam suam continuare pergerent, viso etiam, H. Stephanum nihil scriptæ lectionis variantis, sicut fecerat in præcedenti novenarum sororum choro, isti libello adscripsisse, forte quod hic eum ms. deficeret, parui monenti animo, & vix inventa illa excerpta ms. Palatini, perlustrare cœpi. Quid multis?* παῦρα μὲν, ἀλλὰ μάλ᾽ ὀρθῶς. *&* διαφέρους γραφὰς *vulgatis, nisi fallor, fere meliores. verbulo etiam interdum auctior ms. immo toto versu locum cap.* IX *egregie supplens, quem cui suboluit defectum? minutiora alia, sed rectiora tamen. Et nulla invidia, credo, si nos etiam in minutis istis, quod verum & rectum, maximorum Criticorum exemplo, invenire labor habet, invenisseque juvat. Qui aliter sentiunt, iis non ideo tamen* κλαίειν λέγομεν, *uti Dario Indathyrsus. Ceterum in contextu, sicut eum H. Stephanus edidit, nihil mutavimus: sed eadem religione, qua in prioribus libris, & hic versari mihi fuit decretissimum. Ista vero excerpta omnia præpositis siglis* ℵ *in oram contextus Græci suis locis spectanda apposuimus singula. Tu ideo te Bibliothecæ Palatinæ debere scias, mi lector.*

1 HERODOTUS Halicarnasseus de natalibus, ætate atque vita Homeri ista in historiam contulit, conatus quam verissime referre. Quum enim illa quondam Æolum civitas Cyme conderetur, eodem cum aliæ omnis Græci generis gentes confluxerunt, tum è Magnesia & alii, & inter hos Melanopus Ithagene Crithonis filio genitus, homo fortunæ non per-

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ὁ Ἁλικαρνασσεὺς περὶ Ὁμήρου γενέσιος καὶ ἡλικίης καὶ βιοτῆς τάδε ἱστόρηκε, ζητήσας ἐπεξελθεῖν εἰς τὸ ἀτρεκέστατον. ἐπεὶ γὰρ ἡ πάλαι Αἰολιῶτις Κύμη ἐκτίζετο, συνῆλθον ἐν ταυτῷ παντοδαπὰ ἔθνεα Ἑλληνικὰ, καὶ δὴ καὶ ἐκ Μαγνησίας, ἄλλοι τέ τινες, καὶ Μελάνωπος ὁ Ἰθαγένεος τοῦ Κρίθωνος, οὐ πολύφορτος[a], ἀλ-

a MS. Ox. πολύφορβος.

ὰλ-

λὰ βραχέα τοῦ βίου ἔχων. οὗτος δὲ ὁ Μελάνωπος ἔγημεν ἐν τῇ Κύμῃ τὴν θυγατέρα Ὀμύρητος, καὶ αὐτῷ γίνεται ἐκ κοίτης θῆλυ τέκνον, ᾧ οὔνομα τίθεται Κρηθηΐς. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ Μελάνωπος καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐτελεύτησαν τὸν βίον· τὴν δὲ θυγατέρα ἐπιτρέπει ἀνδρὶ ᾧ ἐχρῆτο μάλιστα, Κλεάνακτι τῷ Ἀργείῳ. Χρόνου δὲ προϊόντος, συνέβη τὴν παῖδα μιγεῖσαν ἀνδρὶ λαθραίως, ἐν γαστρὶ σχεῖν. τὰ μὲν οὖν πρῶτα ἐλάνθανεν. ἐπεὶ δὲ ᾔσθετο ὁ Κλεάναξ, ἤχθετο τῇ συμφορῇ, καὶ καλεσάμενος τὴν Κρηθηΐδα χωρὶς πάντων, ἐν αἰτίῃ μεγάλῃ εἶχεν, ἐπιλεγόμενος τὴν αἰσχύνην τὴν πρὸς τοὺς πολίτας, προβουλεύεται δὲ περὶ [a] αὐτῆς τάδε· ἔτυχον οἱ Κυμαῖοι κτίζοντες τοῦ Ἑρμείου κόλπου τὸν μυχόν· κτιζομένοισι δὲ τὴν πόλιν Σμύρναν ἔθετο τὸ ὄνομα Θησεὺς, μνημεῖον ἐθέλων καταστῆσαι τῆς ἑωϋτοῦ γυναικὸς ἐπώνυμον. ἦν γὰρ αὐτῇ τοὔνομα Σμύρνη. ὁ δὲ Θησεὺς ἦν τῶν τὴν Κύμην κτισάντων ἐν τοῖς πρώτοις Θεσσαλῶν, ἀπὸ Εὐμήλου τοῦ Ἀδμήτου, κάρτα εὖ ἔχων τοῦ βίου. ἐνταῦθα ὑπεκτίθεται ὁ Κλεάναξ τὴν Κρηθηΐδα πρὸς Ἰσμηνίην τὸν Βοιώτιον τῶν ἀποίκων λελογχότα, ὃς ἔτυχεν αὐτῷ ἐὼν ἑταῖρος τὰ μάλιστα. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐξελθοῦσα ἡ Κρηθηῒς μετ' ἄλλων γυναικῶν πρὸς ἑορτήν τινα ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν καλούμενον [b] Μέλητα, ἤδη ἐπίτοκος οὖσα, τίκτει τὸν Ὅμηρον, οὐ τυφλὸν, ἀλλὰ δεδορκότα· καὶ τίθεται ὄνομα τῷ παιδὶ Μελησιγενέα, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. τέως μὲν οὖν ἡ Κρηθηῒς ἦν παρὰ τῷ Ἰσμηνίᾳ· προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἐξῆλθε, καὶ ἀπὸ ἐργασίης χειρῶν ὁρμημένη ἔτρεφε τὸ παιδίον καὶ ἑωϋτήν, ἄλλοτε παρ' ἄλλων ἔργα λαμβάνουσα· καὶ ἐπαίδευσε τὸν παῖδα ἀφ' ὧν ἐδύνατο. Ἦν δέ τις ἐν Σμύρνῃ τοῦτον τὸν χρόνον Φήμιος τοὔνομα, παῖδας γράμματα καὶ τὴν ἄλλην μουσικὴν διδάσκων πᾶσαν. οὗτος μισθοῦται τὴν Κρηθηΐδα, ὢν μονότροπος, ἐριουργῆσαι αὐτῷ ἔριά τινα ἃ παρὰ τῶν παίδων εἰς μισθοὺς ἐλάμβανεν. ἡ δὲ παρ' αὐτῷ εἰργάζετο, πολλῷ κοσμίῳ καὶ σωφροσύνῃ πολλῇ χρωμένη, καὶ τῷ Φημίῳ κάρτα ἠρέσκετο. τέλος δὲ προσενέγκατο αὐτῇ λόγους, πείθων ἑωϋτῷ συνοικεῖν, ἄλλα τε πολλὰ λέγων οἷς μιν ᾤετο προσάξεσθαι, καὶ ἔτι περὶ τοῦ παιδὸς, υἱὸν ποιούμενος· καὶ ὅτι τραφεὶς καὶ παιδευθεὶς παρ' αὐτοῦ, ἄξιος λόγου ἔσται· ἑώρα γὰρ τὸν παῖδα ὄντα συνετὸν καὶ κάρτα εὐφυέα. ἔστ' ἀνέπεισεν αὐτὴν ποιεῖν ταῦ-

perinde amplæ, ſed arctæ & expeditæ.
Hic Melanopus in iſta Cyme Omyretis
filiam duxit uxorem; procreavitque in-
de femineam prolem, cui nomen indidit
Critheidem. Et ipſe Melanopus quidem
una cum uxore vita functus eſt, com-
miſſa interim filia Cleanactis Argivi tu-
telæ, quo familiariſſime uti conſueve-
rat. Porro tempore interjecto accidit, 2
ut puella iſta è furtivo concubitu præ-
gnans fieret: id quod primo ſuppreſ-
ſum quum Cleanax reſciviſſet, vehe-
menter rei indignitate commotus, Cri-
theidem ſeorſum ad ſe arceſſitam acer-
be objurgavit, commemorans quæ fu-
tura eſſet apud populares infamia. Po-
ſtremo hujuſmodi quippiam de illa exco-
gitat. Cymæi tum in Hermei ſinus re-
ceſſu ædificabant. Civitati autem quæ
condebatur, nomen impoſuit Smyrnam
Theſeus, ab uxoris nomine, cujus me-
moriam relinquere volebat. Hic The-
ſeus ex primariis Theſſalorum fuit, qui
Cymen condiderant, ab Eumelo Adme-
ti filio oriundus, vitæ facultatibus ap-
prime inſtructus. Clam exportatam huc
Critheidem Cleanax Iſmeniæ Bœotio
commiſit, ex iis qui coloniam illuc du-
xerant, & in primis ſibi amico. Progreſſu 3
deinde temporis, Critheis cum aliis mu-
lieribus ad feſtum quoddam egreſſa, jux-
ta fluvium Meletem, quum partui jam
vicina eſſet, Homerum peperit, non
cæcum, ſed videntem; nominavitque
eum Meleſigenem à fluvio. Quum au-
tem apud Iſmeniam Critheis antea diver-
ſata eſſet, ab eo digreſſa, manuaria in-
duſtria ſe filiumque alebat, aliunde alia
ſuſcipiens opera; unde filium quoque
quantum potuit, inſtituit. Erat autem 4
eo tempore Smyrnæ quidam nomine
Phemius, qui juventuti litteras muſicen-
que aliam univerſam tradebat: hic quum
eſſet ſolitarius, Critheidem conduxit,
quæ lanas quaſdam pararet, quas à diſci-
pulis in mercedem acceperat. Illa vero
in domo ejus operabatur multa elegantia
multaque frugalitate utens, ut Phemio
impenſe placeret: adeo ut tandem eam
verbis ad conjugium ſolicitaret, referens
cum alia multa quibus ei fidem facere
putabat, tum præterea de filio quem fo-
ret adoptaturus, qui liberaliter ab ipſo
altus inſtitutuſque vir egregius futurus
eſſet. Siquidem hunc cernebat jam mi-
ram quandam & ingenii & indolis ſpem
de

a Pal. οὖν περί. b Sic Ox. vulgo τὸν ποταμὸν καλούμενον.

de se polliceri: donec persuasit illi in
5 hoc consentire. Melesigenes cum naturæ bonitate præstans, tum cura accedente institutioneque, continuo omnes adolescentes multum antecessit: atque temporis progressu vir factus, nihilo erat ipso Phemio in doctrina inferior. Et quum Phemius vita functus universa ei legasset, non multo post Critheis quoque fato concedit. Melesigenes itaque ludo præfectus, suique jam juris effectus, magnopere ab hominibus conspiciebatur, & in admiratione erat non apud suos modo, verum apud peregrinos etiam, qui illuc conveniebant. Erat enim Smyrna emporium celebre, unde frumenta è vicinis agris abunde convecta exportabantur. Peregrini igitur quum ab opere cessarent, Melesigeni libenter vacabant
6 considentes. Commodum inter hos Mentes fuit nauclerus, qui è finibus Leucadis nave sua huc navigaverat propter frumenta, vir, quantum illa ferebant tempora, & eruditus, & multarum rerum notitia excellens. Hic Melesigeni persuasit, ut relicto ludo secum navigaret, accepturus & mercedem & omnia necessaria; & quod dum juvenis esset, civitates regionesque spectare operæpretium illi fore duceret. Et per talia potissimum eum arbitror pellectum. Forsan enim quoque poesi jam animum admovere cogitabat. Proinde dissoluto ludo cum Mente navigavit: & quocunque locorum appellebat, studiose universa perrogabat, quæ forent peculiaria & inspiciens rescisebat; apparet etiam commentarios eum de sin-
7 gulis scripsisse. Porro quum ex Etruria & Hispania delati in Ithacam deveherentur, contigit Melesigenem oculis jam ante ægrum, extreme laborare: ita ut Mentes, in Leucadem trajecturus, eum medicinæ caussa apud Mentorem Alcimi filium Ithacensem reliquerit, hominem sibi vehementer amicum; multis precibus adigens eundem quo Melesigenis curam haberet tantisper dum è Leucade revertens ipsum reciperet. Mentor vero ægrotantem Melesigenem sedulo curavit, vir nimirum facultatibus pollens: quique ob egregiam æquitatem hospitalitatemque ex Ithacensibus maxime prædicaretur. Atque hîc accidit, ut de Ulysse multa Melesigenes percontando cognosceret. Narrantque ipsi Ithacenses, tum visum eum amisisse ibidem: atqui ego affirmare non dubitem, tum eundem convaluisse, at postea apud Colophonem prorsus cæcum factum fuisse.

ταῦτα. Ὁ παῖς δὲ ἅτε φύσιν ἔχων ἀγαθὴν, ἐπιμελίης τε καὶ παιδεύσιος προσγινομένης, αὐτίκα πολλὸν τῶν πάντων ὑπερεῖχε. χρόνου δὲ ἐπιγινομένου ἀνδρούμενος, οὐδὲν τοῦ Φημίου ὑποδεέστερος ἦν ἐν τῇ διδασκαλίᾳ. καὶ οὕτως ὁ Φήμιος ἐτελεύτησε τὸν βίον, καταλιπὼν πάντα τῷ παιδί. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον καὶ Κρηθηῒς ἐτελεύτησεν. ὁ δὲ Μελησιγένης ἐπὶ τῇ διδασκαλίᾳ καθειστήκει. καθ' ἑωϋτὸν δὲ γινόμενος, μᾶλλον ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐωρᾶτο· καὶ αὐτοῦ θωϋμαστὴ καθειστήκεισαν οἵ τε ἐγχώριοι καὶ τῶν ξένων οἱ ἐσαπικνεόμενοι. ἐμπόριον γὰρ ἦν ἡ Σμύρνη, καὶ σῖτος ἐξήγετο πολὺς αὐτόθι ἐκ τῆς ἐπικειμένης χώρας δαψιλέως κάρτα ἐσαγόμενος ἐς αὐτήν. οἱ οὖν ξένοι, ὁκότε παύσαιντο τῶν ἔργων, ἀπεσχόλαζον παρὰ τῷ Μελησιγένει ἐγκαθίζοντες. Ἦν δὲ ἐν αὐτοῖς τότε καὶ Μέντης ναύκληρος ἀπὸ τῶν περὶ Λευκάδα τόπων καταπεπλευκὼς ἐπὶ σῖτον, ἔχων ναῦν, πεπαιδευμένος τε ἀνὴρ ὡς ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καὶ πολυΐστωρ· ὅς μιν ἔπεισε τὸν Μελησιγένη μεθ' ἑωϋτοῦ πλεῖν καταλύσαντα τὴν διδασκαλίαν, μισθόν τε λαμβάνοντα, καὶ τὰ δέοντα πάντα, καὶ ὅτι χώρας [a] καὶ πόλιας θεήσασθαι ἄξιον εἴη αὐτῷ ἕως νέος ἐστί. καί μιν οἴομαι μάλιστα τούτοισι προσαχθῆναι· ἴσως γὰρ καὶ τῇ ποιήσει τότε ἐπενόει ἐπιθήσεσθαι. καταλύσας δὲ τὴν διδασκαλίαν, ἐναυτίλλετο μετὰ τοῦ Μέντεω. καὶ ὅπου ἑκάστοτε ἀφίκοιτο, πάντα τὰ ἐπιχώρια διερωτᾶτο, καὶ ἱστορέων ἐπυνθάνετο. εἰκὸς δέ μιν ἦν καὶ μνημόσυνα πάντων γράφεσθαι. Ἀνακομιζόμενοι δὲ ἐκ Τυρσηνίας καὶ τῆς Ἰβηρίης, ἀπικνέονται εἰς Ἰθάκην· καὶ τῷ Μελησιγένει συνέβη, νοσήσαντι τοὺς ὀφθαλμοὺς, κάρτα δεινῶς ἔχειν, καὶ αὐτὸν θεραπείης εἵνεκα, πλεῖν μέλλων εἰς τὴν Λευκάδα, καταλιπεῖν ὁ Μέντης παρὰ ἀνδρὶ φίλῳ ἑωϋτοῦ ἐς τὰ μάλιστα Μέντορι τῷ Ἀλκίμου Ἰθακησίῳ, πολλὰ δεηθεὶς ἐπιμελίην [b] ἔχειν· ἐπαναπλώσας δὲ, ἀναλήψεσθαι αὐτόν. ὁ δὲ Μέντωρ ἐνοσήλευσεν [c] αὐτὸν ἐκτενέως. καὶ γὰρ τοῦ βίου ἀρκεόντως εἶχε, καὶ ἤκουεν εὖ ἐς δικαιοσύνην τε καὶ φιλοξενίην μακρῷ μάλιστα τῶν ἐν Ἰθάκῃ ἀνδρῶν. ἐνταῦθα συνέβη τῷ Μελησιγένει περὶ Ὀδυσσέως ἐξιστορῆσαι πυθέσθαι [d]. οἱ μὲν δὴ Ἰθακήσιοι λέγουσι τότε μιν παρ' ἑωϋτοῖς τυφλωθῆναι· ὡς δὲ ἐγώ φημι, τότε μὲν ὑγιῆ γενέσθαι, ὕστερον δὲ ἐν Κολοφῶνι τυφλωθῆναι.

 συνο-

a Pal. ὅτι τε χώρας. b Pal. ἐπιμελείην. c Pal. ἐνοσήλευεν. d Pal. ἐξιστορῆσαι καὶ πυθέσθαι & Ox.

συνομολογοῦσι δέ μοι καὶ Κολοφώνιοι τούτοις. Ὁ δὲ Μέντης, ἀναπλέων ἐκ τῆς Λευκάδος προσέσχεν εἰς τὴν Ἰθάκην, καὶ ἀνέλαβε τὸν Μελησιγένεα· χρόνον τε ἐπὶ συχνὸν συμπεριέπλει αὐτῷ. ἀπικομένῳ δὲ ἐς Κολοφῶνα συνέβη πάλιν νοσήσαντα τοὺς ὀφθαλμοὺς, μὴ δύνασθαι διαφυγεῖν τὴν νόσον; ἀλλὰ τυφλωθῆναι ἐνταῦθα. ἐκ δὲ τῆς Κολοφῶνος τυφλὸς ἐὼν ἀπικνέεται εἰς τὴν Σμύρναν, καὶ οὕτως ἐπεχείρει τῇ ποιήσει. Χρόνου δὲ προϊόντος ἐν τῇ Σμύρνῃ ἄπορος ἐὼν τοῦ βίου, διενοήθη ἀπικέσθαι ἐς Κύμην· πορευόμενος δὲ διὰ τοῦ Ἕρμου πεδίου, ἀπικνέεται ἐς Νέον τεῖχος, ἀποικίην Κυμαίων. ᾠκίσθη δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ὕστερον Κύμης ἔτεσιν ὀκτώ. ἐνταῦθα λέγεται αὐτὸν ἐπιστάντα ἐπὶ σκυτεῖόν τι, εἰπεῖν πρῶτα τὰ ἔπεα τάδε,

Αἰδεῖσθε ξενίων κεχρημένον ἠδὲ δόμοιο,
Οἳ πόλιν αἰπεινὴν Κύμην Ἐριώπιδα κούρην
Ναίετε, Σαρδήνης πόδα νείατον ὑψικόμοιο·
Ἀμβρόσιον πίνοντες ὕδωρ θείου ποταμοῖο
Ἕρμου δινήεντος, ὃν ἀθάνατος τέκετο Ζεύς.

ἡ δὲ Σαρδήνη, ὄρος ἐστὶν ὑπερκείμενον τοῦ τε Ἕρμου ποταμοῦ καὶ τοῦ Νέου τείχους. τῷ δὲ σκυτεῖ ὄνομα ἦν Τυχίος· ἀκούσαντι δὲ τῶν ἐπέων ἔδοξεν αὐτῷ δέξασθαι τὸν ἄνθρωπον. ἠλέησε γὰρ ἀλγέοντα τυφλὸν, καὶ μετέχειν[a] ἔφη τῶν παρεόντων. ὁ δὲ ἐσῆλθε. κατήμενος δὲ ἐν τῷ σκυτείῳ, παρεόντων καὶ ἄλλων, τήν τε ποίησιν αὐτοῖς ἐπεδείκνυτο, Ἀμφιάρεώ τε τὴν ἐξελασίαν τὴν ἐς Θήβας, καὶ τοὺς ὕμνους τοὺς ἐς θεοὺς πεποιημένους αὐτῷ· καὶ περὶ τῶν λεγομένων ὑπὸ τῶν παρεόντων ἐς τὸ μέσον γνώμας ἀποφαινόμενος, θωύματος ἄξιος ἐφαίνετο εἶναι τοῖς ἀκούουσι. Τέως μὲν οὖν κατεῖχεν ὁ Μελησιγένης περὶ τὸ Νέον τεῖχος, ἀπὸ τῆς ποιήσιός γε τοῦ βίου τὴν μηχανὴν ἔχων. ἐδείκνυον δὲ οἱ Νεοτειχεῖς μέχρις ἐπ' ἐμοῦ τὸν χῶρον ἐν ᾧ κατίζων τῶν ἐπέων τὴν ἐπίδειξιν ἐποιέετο. καὶ κάρτα ἐσέβοντο τὸν τόπον· ἐν ᾧ καὶ αἴγειρος ἐπεφύκει, ἣν ἐκεῖνοι ἔφασαν, ἀφ' οὗ ὁ Μελησιγένης ἦλθεν, αὐτοῖς πεφυκέναι. Χρόνου δὲ προϊόντος, ἀπόρως κείμενος, καὶ μόλις τὴν τροφὴν ἔχων, ἐπενοήθη εἰς τὴν Κύμην ἀπικέσθαι, ὅτι βέλτιον πρήξει. μέλλων δὲ πορεύεσθαι, τάδε τὰ ἔπεα λέγει,

Αἶψα πόδες με φέροιεν ἐς αἰδοίων πόλιν ἀνδρῶν·
Τῶν γὰρ καὶ θυμὸς πρόφρων καὶ μῆτις ἀρίστη.

ἀπὸ

id quod ipsi quoque Colophonii mecum fatentur. At vero Mentes è Leuca- 8
de Ithacam reversus, Melesigenem recepit, cum quo inde diu huc illuc circumnavigavit; donec Colophonem appellenti eveniret, ut vetere oculorum morbo tentatus, nequiverit eum effugere, sed visu privatus fuerit. E Colophone autem jam cæcus Smyrnam remeans, ad poesin se convertit. Tempore deinde interje- 9
cto, quum Smyrnæ victu necessariisque destitueretur, constituit Cymen proficisci: commodumque transjens Hermi pratum, ad eum locum pervenit qui appellatur Novus murus, Cymæorum coloniam. qui locus post Cymen conditus fuit annis octo. Hîc memoratur Melesigenes apud coriarii officinam consistens, hæc prima carmina pronunciavisse,

Hospitium præbete viro profugoque vagoque
Qui sublimem urbem Cymen, Eriopida prolem,
Radicem incolitis Sardenes alticomantis,
Divini potatis aquam qui fluminis Hermi,
Vorticibus torti, pater est cui Juppiter ipse.

Sardena autem mons est imminens Hermo fluvio Novoque muro. At coriario illi nomen erat Tychio, cui continuo auditis versibus visum est hominem recipiendum. miseratus enim est miserum & oculis mulctatum: jussitque præsentibus secum frui. Ille fuit ingressus, & considens in sutrina, præsentibus etjam aliis, tum poesin suam ostendit, & Amphiarai in Thebas expeditionem, & hymnos quos in deos scripserat. Et quum de illis, quæ edebantur ab præsentibus in medium, judicaret, ac sensus suos proferret, in admiratione habitus est ab auscultantibus. Atque hactenus apud 10
Novum murum agens è poesi victus subsidia habebat: ostenduntque ad mea usque tempora Neoteichenses locum, ubi sedens carmina sua exhibuerit, cumque in magna habent veneratione, ubi etiam populus arbor crevit, quam ab Melesigenæ adventu in eo dixerunt natam esse. Porro egestate postea adactus, quum 11
vix alimenta haberet, statuit Cymen ad feliciorem successum reverti. Iturusque hæc pronunciat carmina,

Vos me hominum rapide plantæ portetis in urbem,
Quorum animus promptus, pollent qui mente sagaci.

F

a Pal. αἰτέοντα τυφλὸν καὶ ἐκέλευσεν ἐσιέναι τε αὐτὸν εἰς τὸ ἐργαστήριον καὶ μετέχ.

E Novo igitur muro proficiscens venit Cymam, per Larissam itinere facto, utpote facillimo: &, ut Cymæi narrant, flagitantibus ejus soceris, epigramma hoc scripsit Midæ Phrygiæ regi Gordii filio, id quod etiam nunc in cippo monumenti Gordii inscriptum extat,

Ænea sum virgo, Midæ quæ incumbo sepulcro:
Dum fluit unda levis, sublimis nascitur arbor,
Dum sol exoriens & splendida luna relucet,
Dum fluvii labuntur, inundant litora fluctus,
Hic constanter ago, lacrymasque in marmore tincto
Fixa, Midam moneo tumulatum hic, chare viator.

12 Cymæ igitur in senum conventiculis carmina quæ fecerat ostentabat, colloquiique suavitate auscultantes oblectans, etiam in sui admirationem pertrahebat. Intelligens igitur Cymæos poësin suam grate recipere, & in consuetudinem audientes ducens postremo hujusmodi condicionem proponit, dicens si publice eum alere vellent, se civitatem illorum celeberrimam redditurum. Qui præsentes hæc audiebant, probabant; addentes se quoque adiuturos, si petitionem suam ad senatum referret, quod hortabantur eum facere. Melesigenes his verbis erectus, collecto senatu in curiam processit: rogatoque eo cujus id muneris erat, ut in senatum duceretur, ille nihil recusans, ubi opportunum erat, hominem deduxit. Hic consistens Melesigenes, eadem verba de alimentis habuit in senatu quæ paulo ante in conventiculis proposuerat. Ubi dixisset, egres-
13 sus sedebat. Dum autem senatores agitarent quidnam par esset homini respondere, visumque esset cum ei qui deduxerat, tum aliis senatoribus quotquot in conventiculis eum audierant, petitionem admittendam: unus tantum è senatoribus refertur Melesigenis postulatis calculo suo repugnasse, interque alia multa, hæc quoque commemorasse: si semel ὁμήρους, hoc est, cæcos, alendos suscíperent, futurum esse, ut turbam & multam & inutilem haberent. Atque hinc primum Homeri nomen Melesigeni inditum est, ab isto casu. nam Cymæi cæcos ὁμήρους appellant. Jamque inde,

ἀπὸ δὲ τοῦ Νέου τείχεος πορευόμενος, ἀπίκετο εἰς τὴν Κύμην, διὰ Λαρίσσης τὴν πορείαν ποιησάμενος· ἦν γὰρ οὕτως αὐτῷ εὐπορώτατον. καὶ, ὡς Κυμαῖοι λέγουσι, τῷ Φρυγίης βασιλεῖ Μίδῃ τῷ Γορδίεω, δεηθέντων πενθερῶν αὐτοῦ, ποιεῖ καὶ ἐπίγραμμα τόδε [a], τὸ ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τῆς στήλης τοῦ μνήματος τοῦ Γορδίεω ἐπιγέγραπται,

Χαλκῆ παρθένος εἰμὶ, Μίδου δ' ἐπὶ σήματι κεῖμαι·
Ἔστ' ἂν ὕδωρ τε ῥέῃ, καὶ δένδρεα μακρὰ τεθήλῃ,
Ἠέλιός τ' ἀνιὼν λάμπῃ, λαμπρά τε σελήνη,
Καὶ ποταμοὶ ῥέωσιν, ἀνακλύζῃ δὲ θάλασσα,
Αὐτοῦ τῇδε μένουσα πολυκλαύτῳ ἐπὶ τύμβῳ [b]
Ἀγγελέω παριοῦσι, Μίδης ὅτι τῇδε τέθαπται.

Καθίζων δὲ ἐν ταῖς λέσχαις τῶν γερόντων ἐν τῇ Κύμῃ ὁ Μελησιγενὴς τὰ ἔπεα τὰ πεποιημένα αὐτῷ ἐπεδείκνυτο, καὶ ἐν τοῖς λόγοις ἔτερπε τοὺς ἀκούοντας· καὶ αὐτοῦ θωϋμασταὶ καθειστήκεισαν. γνοὺς δὲ ὅτι ἀποδέκονται αὐτοῦ τὴν ποίησιν οἱ Κυμαῖοι, καὶ εἰς συνήθειαν ἕλκων τοὺς ἀκούοντας, λόγους πρὸς αὐτοὺς τοιούσδε προσήνεγκε, λέγων ὡς εἰ θέλοιεν αὐτὸν δημοσίῃ τρέφειν, ἐπικλεεστάτην αὐτῶν τὴν πόλιν ποιήσει. τοῖς δὲ ἀκούουσι, βουλομένοις τε ἦν ταῦτα, καὶ αὐτοὶ παρῄνεσαν ἐλθόντα ἐπὶ τὴν βουλὴν δεηθῆναι τῶν βουλευτέων· καὶ αὐτοὶ ἔφασαν συμπρήξειν. ὁ δὲ ἐπείθετο αὐτοῖς, καὶ βουλῆς συλλεγομένης ἐλθὼν ἐπὶ τὸ βουλεῖον, ἐδεῖτο τοῦ ἐπὶ τῇ τιμῇ ταύτῃ καθεστῶτος, ἀπαγαγεῖν αὐτὸν [c] ἐπὶ τὴν βουλήν. ὁ δὲ ὑπεδέξατό τε, καὶ, ἐπεὶ καιρὸς ἦν, ἀπήγαγε. καταστὰς δὲ ὁ Μελησιγενὴς ἔλεξε περὶ τῆς τροφῆς τὸν λόγον ὃν καὶ ἐν ταῖς λέσχαις ἔλεγεν. ὡς δὲ εἶπεν, ἐξελθὼν ἐκάθητο. Οἱ δὲ ἐβουλεύοντο ὅ,τι χρεὼν εἴη ἀποκρίνασθαι αὐτῷ. προθυμουμένου δὲ τοῦ ἀπάγοντος αὐτὸν, καὶ ἄλλων ὅσοι τῶν βουλευτέων ἐν ταῖς λέσχαις ἐπήκοοι ἐγένοντο, τῶν βουλευτέων ἕνα λέγεται ἐναντιωθῆναι τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, ἄλλα τε πολλὰ λέγοντα, καὶ ὡς εἰ τοὺς ὁμήρους δόξει τρέφειν αὐτοῖς, ὅμιλον πολλόν τε καὶ ἀχρεῖον ἕξουσιν. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα Ὅμηρος ἐπεκράτησε τῷ Μελησιγενεῖ ἀπὸ τῆς συμφορῆς· οἱ γὰρ Κυμαῖοι τοὺς τυφλοὺς ὁμήρους λέγουσιν·

ὥστε

a Pal. ποιεῖ τὸ ἐπίγραμμα τόδε. b Pal. πολυκλαύτου ἐπὶ τύμβου. c Pal. αὐτόν.

ὥστε πρότερον ὀνομαζομένου αὐτοῦ Μελησιγενέος, τοῦτο γενέσθαι τοὔνομα Ὅμηρος· καὶ οἱ ξένοι διενέγκαν, ὅτε μνήμην αὐτοῦ ἐποιεῦντο. ἐτελεύτα δ' οὖν ὁ λόγος τῷ ἄρχοντι μὴ τρέφειν τὸν Ὅμηρον, ἔδοξε δέ πως καὶ τῇ [a] ἄλλῃ βουλῇ. ἐπελθὼν δὲ ὁ ἐπιστάτης καὶ παρεζόμενος αὐτῷ διηγήσατο τοὺς ἐναντιωθέντας λόγους τῇ χρήμῃ αὐτοῦ, καὶ τὰ δόξαντα τῇ βουλῇ. Ὁ δὲ, ὡς ἤκουσεν, ἐσυμφόρηνέ τε καὶ λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Οἵῃ μ' αἴσῃ δῶκε πατὴρ Ζεὺς κύρμα γενέσθαι,
Νήπιον αἰδοίης ἐπὶ γούνασι μητρὸς ἀτάλλων,
Ἥν ποτ' ἐπύργωσαν βουλῇ Διὸς αἰγιόχοιο
Λαοὶ Φρίκωνος, μάργων ἐπιβήτορες ἵππων·
Ὁπλότεροι μαλεροῖο πυρὸς κρίνοντες Ἄρηα
Αἰολίδα Σμύρνην ἁλιγείτονα ποτνιάνακτον·
Ἥν τε δι' ἀγλαὸν εἶσιν ὕδωρ ἱεροῖο Μέλητος,
Ἔνθεν ἀπορνύμεναι κοῦραι Διὸς, ἀγλαὰ τέκνα,
Ἠθελέτην κλῆσαι δῖαν χθόνα καὶ πόλιν ἀνδρῶν.
Οἱ δ' ἀπανηνάσθην ἱερὴν ὄπα, φῆμιν ἀοιδῆς.
Ἀφραδίην τῶν μέν τι παθών τις φράσσεται αὖθις,
Ὅς σφιν ὀνειδείῃσιν ἐμὸν διεμήσατο πότμον.
Κῆρα δ' ἐγὼ τὴν μοι θεὸς ὤπασε γεινομένῳ περ,
Τλήσομαι ἀκράαντον φέρων τετληότι θυμῷ.
Οὐδέ τι μοι φίλα γυῖα μένειν ἱεραῖς ἐν ἀγυιαῖς
Κύμης ὁρμαίνουσι, μέγας δέ με θυμὸς ἐπείγει
Δῆμον ἐς ἀλλοδαπὸν ἰέναι ὀλίγον περ ἐόντα.

Μετὰ τοῦτο ἀπαλλάσσεται ἐκ τῆς Κύμης ἐς Φωκαίην, Κυμαίοις ἐπαρησάμενος μηδένα ποιητὴν δόκιμον ἐν τῇ χώρᾳ γενέσθαι ὅστις Κυμαίους ἐπαγλαϊεῖ. ἀπικόμενος δὲ ἐς Φωκαίην, τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐβιότευσεν, ἔπεα ἐνδεικνύμενος ἐν ταῖς λέσχαις κατίζων. ἐν δὲ τῇ Φωκαίῃ τοῦτον τὸν χρόνον Θεστορίδης τις ἦν γράμματα διδάσκων τοὺς παῖδας, ἀνὴρ οὐ χρήγυος· κατανοήσας δὲ τοῦ Ὁμήρου τὴν ποίησιν, λόγους τοιούσδε αὐτῷ προσήνεγκε, φὰς ἕτοιμος εἶναι θεραπεύειν καὶ τρέφειν αὐτὸν ἀναλαβὼν, εἰ ἐθέλοι ἅγε πεποιημένα εἴη αὐτῷ τῶν ἐπέων ἀναγράψασθαι, καὶ ἄλλα

de, qui prius Melesigenes, nomen obtinuit Homerus. Et extraneos discrepare contigit, quum mentionem ejus facerent. Itaque terminata est deliberatio ab magistratu, non alere Homerum, placuitque id fere cætero senatui. Accedens autem præfectus & adsidens ipsi enarravit contrarias petitioni ejus sententias & consulta senatus: utque audiit, his versibus calamitatem suam deplorabat, 14

Hei mihi quam fatum dat Juppiter almus iniquum.
Infanti mihi lac venerandæ ex ubere matris
Præbuit, AEolicæ Smyrnæ, quam Martia quondam
Gens Phriconitis, certamine fortis equestri,
Condidit ad pelagus, præterlabente Melete.
Docta Iovis proles mecum hinc digressa volebat
Carminibus celebrare urbem, quam nomine dicunt
Cymam, quosque viros intra sua mœnia claudit.
Illi audire sacræ spreverunt carmina vocis.
Sed quicunque mihi cladem exitiumque paravit,
Non impune feret læva quod mente volutat.
At mihi quam dederint nascenti numina sortem,
AEgro animo quamvis, certum est perferre patique.
Sed jam per sacræ vestigia ponere Cymæ
Compita non suadet mihi mens, potiusque remota
Inque peregrina sedem mihi quærere terra.

Cyma deinde abiens Phocæam contendit, imprecans interim Cymæis, nequis unquam insignis poeta in illa regione existeret qui Cymæos celebraret. Phocææ autem eodem modo victum paravit, in conventiculis passim carmina sua ostentans & considens. Erat autem eo tempore in illa Thestorides quidam, qui pueros litteras docebat, homo fidei parum probatæ. Hic considerata Homeri poësi, hujusmodi verbis eum compellavit, paratum se inquiens & ministrare ei, & victum suppeditare, si carmina quæ meditatus esset, describere 15

a Sic MS. Ox. vulgo δέ πως τῇ.

bere pateretur ; & alia ſubinde faciens ,
16 ad ſe deferret. Homerus, jam miniſterii alicujus atque adeo neceſſariorum indigens, recipiendam hanc condicionem putavit : commoratuſque apud Theſtoridem , minorem illam facit Iliadem , cujus initium eſt,

Trojam & Dardaniam canto, quæ mater equorum,
Quæ Danais Mavorte ſatis mala plurima vexit.

Phocaidem quoque quam vocant, Phocæenſes apud ſe conditam ab Homero ajunt. Iam vero Theſtorides , ubi Phocaidem atque alia omnia ab Homero communicata deſcripſiſſet , conſtituit è Phocæa diſcedere , Homerique poëſin pro ſua venditare. Unde factum, ut quum Homeri non perinde curam haberet, ille ad Theſtoridem hujuſmodi ſit uſus diſticho,

Theſtoride, ex multis, mortalibus abdita quæ ſunt,
Mens habet in primis cæcos humana receſſus.

Theſtorides igitur ex Phocæa Chium conceſſit: ubi erecto ludo, carmina illa pro ſuis evulgans , egregiam ſimul laudem ſibi paravit & fructum. Porro Homerus iterum priſtino more vivere pergebat apud Phocæenſes, è poëſi victum
17 habens. Tempore deinde non multo , viri aliquot è Chio eorum periti Phocæam veniunt ; & audientes Homeri carmina quæ antea ſæpius in Chio à Theſtoride audierant , indicabant in Chio hæc ipſa à quodam ludimagiſtro pro ſuis cum magno fructu oſtentari. Homerus intelligens continuo Theſtoridem eſſe , toto ſtudio properabat in Chium tranſmittere. Et quum portum adiiſſet , neque offendiſſet navem quæ illuc trajiceret , eſſent autem qui ob ligna in Erythræam ſolvere pararent, belle convenire videbatur, ſi per Erythræam iter faceret. Accedens igitur nautas, oravit ut comitem ſe navigationis reciperent, multis blandiſque uſus verbis, quibus quod deſideraret perſuaderet. Nautæ admittentes hominis preces , juſſerunt navem eum conſcendere. Quo impetrato Homerus conſidens in navi, his verſibus nautis bene precatur,

Audi qui pelagus valido Neptune tridenti
Imperioque regis, ſpatioſaque culta Heliconis: Da

ἄλλα ποιῶν, πρὸς ἑωϋτὸν ἀναφέρειν αἰεί. Τῷ δὲ Ὁμήρῳ ἀκούσαντι, ἔδοξε ποιητέα εἶναι ταῦτα· ἐνδεὴς γὰρ ἦν [a] τῶν ἀναγκαίων καὶ θεραπείης. διατρίβων δὲ παρὰ τῷ Θεστορίδῃ, ποιεῖ Ἰλιάδα τὴν ἐλάσσω, ἧς ἡ ἀρχή,

Ἴλιον ἀείδω καὶ Δαρδανίην εὔπωλον,
Ἧς πέρι πολλὰ πάθον [b] Δαναοὶ, θεράποντες Ἄρηος·

καὶ τὴν καλουμένην Φωκαΐδα, ἥν φασιν οἱ Φωκαεῖς Ὅμηρον παρ' αὐτοῖσι ποιῆσαι. ἐπεὶ δὲ τήν τε Φωκαΐδα καὶ τἄλλα πάντα παρὰ τοῦ Ὁμήρου ὁ Θεστορίδης ἐγράψατο, διενοήθη ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπαλλάσσεσθαι, τὴν ποίησιν θέλων τοῦ Ὁμήρου ἐξιδιώσασθαι· καὶ οὐκ ἔτι ὁμοίως ἐν ἐπιμελείᾳ εἶχε τὸν Ὅμηρον. ὁ δὲ λέγει αὐτῷ τὰ ἔπεα τάδε,

Θεστορίδης, θνητοῖσιν ἀνωΐστων πολέων περ,
Οὐδὲν ἀφραστότερον πέλεται νόου ἀνθρώποισιν.

ὁ μὲν δὴ Θεστορίδης ἐκ τῆς Φωκαίης ἀπηλλάγη ἐς τὴν Χίον, καὶ τὴν διδασκαλίην [c] κατεσκευάσατο· καὶ τὰ ἔπεα ἐπιδεικνύμενος ὡς ἑωϋτοῦ ἐόντα, ἔπαινόν τε πολλὸν εἶχε καὶ ὠφελεῖτο· ὁ δὲ Ὅμηρος πάλιν τὸν αὐτὸν τρόπον διῃτᾶτο ἐν τῇ Φωκαίῃ, ἀπὸ τῆς ποιήσιος τὴν βιοτὴν ἔχων. Χρόνῳ δὲ οὐ πολλῷ μετέπειτα ἄνδρες Χῖοι ἔμποροι [d] ἀπίκοντο ἐς τὴν Φωκαίην· ἀκούσαντες δὲ τῶν ἐπέων τοῦ Ὁμήρου ἃ πρότερον ἀκηκόεσαν πολλάκις ἐν τῇ Χίῳ τοῦ Θεστορίδεω, ἐξήγγελλον ὅτι ἐν τῇ Χίῳ τις ἐπιδεικνύμενος τὰ ἔπεα ταῦτα γραμμάτων διδάσκαλος, κάρτα πολλὸν ἔπαινον ἔχει [e]. ὁ δὲ Ὅμηρος κατενόησεν ὅτι Θεστορίδης ἂν εἴη, καὶ παντὶ θυμῷ ἐσπούδαζεν εἰς τὴν Χίον ἀπικέσθαι. καταβὰς δὲ ἐπὶ τὸν λιμένα, ἐς μὲν τὴν Χίον οὐ καταλαμβάνει οὐδὲν πλοῖον πλέον, ἐς δὲ τὴν Ἐρυθραίην τινὲς ἐπὶ ξύλου παρεσκευάζοντο πλεῖν. καλῶς δὲ εἶχε τῷ Ὁμήρῳ δι' Ἐρυθραίης τὸν πλοῦν ποιήσασθαι. καὶ προσελθὼν ἐδέετο παρὰ τῶν ναυτέων δέξασθαι αὐτὸν σύμπλουν, πολλά τε καὶ προσαγωγὰ [f] λέγων οἷς σφέας ἔμελλε πείσειν. τοῖς δὲ ἔδοξε δέξασθαι αὐτόν· καὶ ἐκέλευον ἐσβαίνειν εἰς τὸ πλοῖον. ὁ δὲ Ὅμηρος πολλὰ ἐπαινέσας αὐτοὺς, ἐσέβη· καὶ ἐπεὶ ἕζετο, λέγει τὰ ἔπεα τάδε,

Κλῦθι Ποσείδαον μεγαλοσθενὲς ἐννοσίγαιε,
Εὐρυχόρου μεδέων ἠδὲ ξανθοῦ Ἑλικῶνος.

a Pal. γὰρ εἶναι. b Pal. πολλ' ἔπαθον. c Pal. καὶ διδασκαλίην. d Pal. ἔμποροι. e Sic cum Pal. etiam MS. Ox. vulgo πολλὸν ἔχει ſubſtantivo omiſſo. f Sic MS. Ox. vulgo πολλά τε προσαγωγά.

Δὸς δ' οὖρον καλὸν καὶ ἀπήμονα νόστον ἰδέσθαι
Ναύταις, οἳ νηὸς πομποὶ ἠδ' ἀρχοὶ ἔασι.
Δὸς δ' ἐς ὑπωρείαν ὑψικρήμνοιο Μίμαντος
Αἰδοίων μ' ἐλθόντα βροτῶν ὁσίων γε κυρῆσαι.
Φῶτά τε τισαίμην, ὃς ἐμὸν νόον ἠπεροπεύσας,
Ὠδύσατο Ζῆνα ξένιον ξενίην τε τράπεζαν.

Ἐπεὶ δὲ ἀπίκοντο εὐπλοήσαντες ἐς τὴν Ἐρυθραίην, τότε Ὅμηρος τὴν αὐλὴν [a] ἐπὶ τῷ πλοίῳ ἐποιήσατο· τῇ δὲ ὑστεραίῃ ἔχρηζε τῶν ναυτέων τινὰ ἡγήσασθαι αὐτῷ ἐς τὴν πόλιν. οἱ δὲ συνέπεμψαν ἕνα αὐτῶν. πορευόμενος δὲ Ὅμηρος ἐπεὶ ἔτυχε τῆς Ἐρυθραίης, τρηχείης καὶ ὀρεινῆς ἐούσης, φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα [b],

Πότνια γῆ, πάνδωρε, δότειρα μελίφρονος ὄλβου,
Ὡς ἄρα δὴ τοῖς μὲν φωτῶν εὔοχθος ἐτύχθης,
Τοῖσι δὲ δύσβωλος καὶ τρηχεῖ' οἷς ἐχολώθης.

ἀπικόμενος δὲ ἐς τὴν πόλιν τῶν Ἐρυθραίων ἐπηρώτησε περὶ τοῦ ἐς τὴν Χίον πλοῦ· καί τινος προσελθόντος αὐτῷ τῶν ἑωρακότων ἐν τῇ Φωκαίῃ, καὶ ἀσπασαμένου, ἔχρηζεν αὐτοῦ συνεξευρεῖν αὐτῷ πλοῖον, ὅπως ἂν εἰς τὴν Χίον διαβαίη. Ἐκ μὲν δὴ τοῦ λιμένος οὐδὲν ἦν ἀπόστολον, ἄγει δὲ αὐτὸν ἔνθα τῶν ἁλιέων τὰ πλοῖα ὁρμίζεται. καί πως ἐντυγχάνει μέλλουσί τισι διαπλεῖν ἐς τὴν Χίον, ὧν ἐδέετο προσελθὼν ὁ ἄγων αὐτὸν ἀναλαβεῖν τὸν Ὅμηρον. οἱ δὲ, οὐδένα λόγον ποιησάμενοι, ἀνήγοντο· ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τάδε τὰ ἔπεα,

Ναῦται ποντοπόροι στυγερῇ ἐναλίγκιοι ἄτῃ,
Πτωχάσιν αἰθυίῃσι βίον δύσζηλον ἔχοντες,
Αἰδεῖσθε ξενίοιο Διὸς σέβας ὑψιμέδοντος.
Δεινὴ γὰρ μέτοπις ξενίου Διὸς, ὅς κ' ἀλίτηται.

ἀναχθεῖσι δὲ αὐτοῖς συνέβη, ἐναντίου ἀνέμου γενομένου, παλινδρομῆσαι, καὶ ἐς τὸ χωρίον ἀναδραμεῖν ὅθεν ἀνηγάγοντο, καὶ τὸν Ὅμηρον

a Pal. αὔλιν. b Sic uterque MSS.

Da precor his nautis reditum, ventosque secundos,
Qui mihi sunt comites placidi, navisque magistri:
At mihi da misero sacram contingere terram,
Aërius qua parte Mimas ad sidera surgit,
Inde hominis justi me fac succedere tectis,
Ulciscique virum qui me improbitate fefellit,
Læsit & hospitii sacra jura Jovemque benignum.

Ubi autem secundo vento Erythræam 18
appulissent, Homerus in navi diversatus est. postero autem die rogavit, ut nautarum aliquis ad urbem eum duceret. Illi unum è suis simul miserunt. Quumque jam pergendo ad Erythræam appropinquasset, quæ est aspera atque montosa, in hæc prorupit carmina,

O sacra multorum largitrix terra bonorum,
Quàm tu plana aliis & parte æqualis ab omni;
Aspera contra aliis, in quos converteris iram.

Ingressus deinde Erythræorum urbem, percontatur de navigatione versus Chium. Et quum forte quidam occurrisset salutaturus, qui eum in Phocæa viderat, ab hoc contendit ut secum dispiceret sicubi navis esset qua in Chium transmitteret. Et quum in portu nullum es- 19
set trajecticium navigium, ille Homerum ad eum locum ducit, ubi piscatoriæ naviculæ stationem habebant. Et forte fortuna incidit in quosdam in Chium trajecturos. Hos adiens ille qui ducebat eum, precatus est ut Homerum acciperent. Verum illi nulla ratione ejus habita solverunt. Homerus autem hæc cecinit carmina,

Infidi nautæ, gens diris tristior ipsis,
Sæva quibus veluti mergis dant æquora victum,
Acriter à vobis Jovis hospitis ara colatur.
Tristis enim vultus Jovis est, pœnaque paratæ,
His quibus hospitii non est pia tessera curæ.

At vero in altum jam provectis contigit, ut adverso vento rapti, eodem unde solverant recurrerent, ubi etiamdum Homerum

merum in litoris crepidine confidentem offenderunt. qui cognito navis recursu, hunc in modum eos alloquitur, *Vos, ô peregrini, ventus adversus excepit; sed me nunc quoque admittite, & secunda vobis navigatio erit.* Piscatores autem, pœnitentia ducti quod prius hominem non receperant, testatique se non relicturos eum si velit simul navigare, jubent

20 navem conscendere. Recepto Homero vela faciunt, & iter peragunt. Quibus ad sua opera digressis, Homerus in litore ea nocte mansit. Ubi diluxit, itineri se accingens oberransque, ad eum locum pervenit qui appellatur Pinus: illicque quiescenti per noctem pini fructus est illapsus, quem aliqui στρόβιλον, alii κῶνον appellant. Homerus autem hos cecinit versus,

Funduntur fructus alia magis arbore dulces,
Quam fovet umbrosis felix in collibus Ida:
Hinc ferrum veniet Martis validaque secures,
His ubi consistet campis Cebrenia pubes.

Eo enim tempore Cymæi Cebrenia ad Idam montem ædificare parabant, unde

21 ferrum effoditur. Ceterum illinc abiens Homerus, vocem caprarum ibidem pascentium sequutus, in canes incidit: qui quum adlatrarent, vociferabatur. Quod audiens Glaucus (id enim erat caprario nomen) accurrit festinanter, revocatosque canes, ab Homero excussit. Atque ubi diu admiratus fuisset, quod nimirum cæcus existens solus eo locorum pervenisset & quid vellet, tandem accedens rogabat quisnam esset quibusque modis ad inhabitata illa & non calcata loca divertisset, & cujus rei indigens. Homerus, omnem suam calamitatem commemorans, ad commiserationem Glaucum pertraxit. siquidem homo erat (ut apparet) cordatus. Excipiens igitur Homerum, ad suum deduxit tugurium, incensoque igne cœnam instruxit: qua ap-

22 posita jussit cœnare hospitem. At vero quum canes à cibo abstinentes non cessarent suo more cœnitantem adlatrare, Homerus Glaucum his versibus alloquitur

Glauce precor, paucis me audi, pareque monenti:
Præ foribus stabuli canibus sua fercula primum

Fac

μηρον ἀναλαβεῖν καθήμενον ἐπὶ τῆς κυματωγῆς. μαθὼν δὲ αὐτοὺς παλινδρομηκότας, ἔλεξε τάδε, „Ὑμᾶς ὦ ξένοι ἔλαβεν ὁ ἄνεμος ἀντίος „γενόμενος· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν με δέξασθε, καὶ ὁ πλοῦς ὑμῖν ἔσται. οἱ δ' ἁλιεῖς, ἐν μεταμελίῃ[a] γενόμενοι ὅτι οὐ πρότερον ἐδέξαντο, εἴποντες ὅτι οὐ καταλιμπάνουσιν ἢν ἐθέλοι συμπλεῖν, ἐκέλευον ἐσβαίνειν· καὶ οὕτως ἀναλαβόντες αὐτὸν ἀνήχθησαν, καὶ ἴσχουσιν ἐπ' ἀκτῆς. Οἱ μὲν δὴ ἁλιεῖς πρὸς ἔργον ἐτράπησαν· ὁ δὲ Ὅμηρος τὴν νύκτα ἐπὶ τοῦ αἰγιαλοῦ κατέμεινε, τὴν δὲ ἡμέραν προϊόμενος, καὶ πλανώμενος, ἀπίκετο εἰς τὸ χωρίον ὃ Πίτυς καλεῖται. κἀνταῦθα αὐτῷ ἀναπαυομένῳ τὴν νύκτα, ἐπιπίπτει καρπὸς τῆς πίτυος, ὃν δὴ μετεξέτεροι στρόβιλον, οἱ δὲ κῶνον καλέουσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος φθέγγεται τὰ ἔπη[b] τάδε,

Ἄλλη τις σοῦ πεύκη ἀμείνονα καρπὸν ἵησιν
Ἴδης ἐν κορυφῇσι πολυπτύχου ἠνεμοέσσης,
Ἔνθα σίδηρος Ἄρηος ἐπιχθονίοισι βροτοῖσιν
Ἔσσεται, εὖτ' ἄν μιν Κεβρήνιοι ἄνδρες ἔχωσι.

τὰ δὲ Κεβρήνια τοῦτον τὸν χρόνον κτίζειν οἱ Κυμαῖοι παρεσκευάζοντο πρὸς τῇ Ἴδῃ, καὶ γίνεται αὐτόθι σίδηρος. Ἐντεῦθεν ἀναστὰς Ὅμηρος ἐπορεύετο κατὰ φωνήν τινα αἰγῶν νεμομένων. ὡς δὲ ὑλάκτεον αὐτὸν οἱ κύνες, ἀνέκραγεν. ὁ δὲ Γλαῦκος ὡς ἤκουσε τῆς φωνῆς, (ἦν γὰρ τοῦτο ὄνομα τῷ νέμοντι τὰς αἶγας) ἐπέδραμεν ὀτραλέως, τούς τε κύνας ἀνεκαλεῖτο, καὶ ἀπεσόβησεν ἀπὸ τοῦ Ὁμήρου. ἐπὶ πολλὸν δὲ χρόνον ἐν θωύματι ἦν, ὅκως τυφλὸς ὤν, μόνος ἀπίκοιτο ἐς τοιούτους χώρους, καὶ ὅ, τι θέλων· προσελθών τέ μιν ἱστόρεεν ὅστις τε ἦν, καὶ τίνι τρόπῳ ἀπίκοιτο ἐς τόπους ἀοικήτους καὶ ἀστιβέα χωρία, καὶ τίνος κεχρημένος εἴη. ὁ δὲ Ὅμηρος, αὐτῷ πᾶσαν τὴν ἑωυτοῦ πάθην καταλεγόμενος, εἰς οἶκτον προήγαγεν. ἦν γὰρ, ὡς ἔοικεν, οὐδ' ἀγνώμων ὁ Γλαῦκος. ἀναλαβὼν δὲ αὐτὸν ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν σταθμόν· πῦρ τε ἀνακαύσας[c], δεῖπνον παρασκευάζει, καὶ παραθεὶς, δειπνεῖν ἐκέλευεν ὁ Γλαῦκος. Τῶν δὲ κυνῶν μὴ ἐσθιόντων καὶ ὑλακτεόντων δειπνοῦντα, καθάπερ εἰώθεσαν, λέγει πρὸς τὸν Γλαῦκον Ὅμηρος τὰ ἔπεα τάδε,

Γλαῦκε πέπων, ἐπιών τὸ ἔπος τὸ ἐνὶ φρεσὶ θήσω·
Πρῶτον μὲν κυσὶ δεῖπνον ἐπ' αὐλείῃσι θύρῃσι

Δοῦναι.

a Pal. μεταμελείῃ. b Pal. ἔπεα. c Sic MS. Ox. vulgo πῦρ δὲ ἀνακαύσας.

Δοῦναι. ὡς γὰρ ἄμεινον· ὁ γὰρ καὶ πρῶτον ἀκούει
Ἀνδρὸς ἐπερχομένου, καὶ ἐς ἕρκεα θηρὸς ἰόντος.

ταῦτα ἀκούσας ὁ Γλαῦκος, ἥσθη τῇ παραινέσει, καὶ ἐν θώυματι εἶχεν αὐτόν. δειπνήσαντες δὲ, διὰ λόγων εἱστιῶντο. ἀπηγεομένου δὲ Ὁμήρου τήν τε πλάνην τὴν ἑωϋτοῦ καὶ τὰς πόλεις ἃς ἐσαπίκοιτο, ἔκπληκτος ἦν ὁ Γλαῦκος ἀκούων [a]. καὶ τότε μὲν, ἐπεὶ ὥρη κοίτου ἦν, ἀνεπαύετο [b]. Τῇ δ' ὑστεραίῃ διενοήθη ὁ Γλαῦκος πρὸς τὸν δεσπότην πορευθῆναι, σημανέων τὰ περὶ Ὁμήρου. ἐπιτρέψας δὲ τῷ συνδούλῳ νέμειν τὰς αἶγας, τὸν Ὅμηρον καταλείπει ἔνδον, εἴπων πρὸς αὐτὸν, ὅτι διὰ ταχέων πορεύσομαι. καταβὰς δὲ ἐς Βολισσὸν, (ἔστι δὲ πλησίον τοῦ χωρίου τούτου) καὶ συγγενόμενος τῷ δεσπότῃ, ἀπηγέετο περὶ Ὁμήρου πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, περί τε αὐτοῦ τῆς ἀφίξιος, ἐν θώυματι ποιεύμενος· ἠρώτα τε [c] ὅ, τι χρὴ ποιέειν περὶ αὐτοῦ. ὁ δὲ ὀλίγα μὲν προσίετο τῶν λόγων, κατεγίνωσκε δὲ τοῦ Γλαύκου ὡς ἄφρονος ἐόντος, καὶ τοὺς ἀναπήρους δεχομένου καὶ τρέφοντος. ἐκέλευσε δὲ ὅμως τὸν ξεῖνον ἄγειν πρὸς ἑαυτόν. Ἐλθὼν δὲ πρὸς τὸν Ὅμηρον διηγήσατο ταῦτα ὁ Γλαῦκος, καὶ ἐκέλευσε [d] πορεύεσθαι τοῦτον· οὕτω γὰρ εὖ πρήξειν· ὁ δὲ Ὅμηρος ἤθελε πορεύεσθαι. ἀναλαβὼν οὖν αὐτὸν ὁ Γλαῦκος ἤγαγε πρὸς τὸν δεσπότην. διὰ λόγων δὲ ἰὼν τῷ Ὁμήρῳ ὁ Χῖος, εὑρίσκει ἐόντα δεξιὸν καὶ πολλῶν ἔμπειρον· ἔπειθέ τε αὐτὸν μένειν, καὶ τῶν παιδίων ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι· ἦσαν γὰρ τῷ Χίῳ παῖδες ἐν ἡλικίῃ. τούτους οὖν αὐτῷ παρατίθησι παιδεύειν. ὁ δὲ ἔπρησσε ταῦτα· καὶ τοὺς Κέρκωπας, καὶ Βατραχομυομαχίαν, καὶ Ἐπικιχλίδας, καὶ τἄλλα πάντα ὅσα παίγνιά ἐστιν Ὁμήρου, ἐνταῦθα ἐποίησε παρὰ τῷ Χίῳ ἐν Βολισσῷ. ὥστε καὶ ἐν τῇ πόλει περιβόητος ἤδη ἐγένετο ἐν τῇ ποιήσει. καὶ ὁ μὲν Θεστορίδης, ὡς τάχιστα ἐπύθετο αὐτὸν παρεόντα, ᾤχετο ἐκπλέων ἐκ τῆς Χίου. Χρόνου δὲ προϊόντος, δεηθεὶς τοῦ Χίου πορεῦσαι αὐτὸν εἰς τὴν Χίον, ἀπίκετο εἰς τὴν πόλιν· καὶ διδασκαλεῖον κατασκευασάμενος, ἐδίδασκε παῖδας τὰ ἔπεα. καὶ κάρτα δεξιὸς ἐδόκεεν εἶναι τοῖς Χίοις, καὶ πολλοὶ θωϋμασταὶ αὐτοῦ καθειστήκεσαν. συλλεξάμενος δὲ βίον ἱκανὸν, γυναῖκα ἔγημεν ἐξ ἧς αὐτῷ θυγατέρες δύο ἐγένοντο· καὶ ἡ μὲν αὐτῶν ἄγαμος ἐτελεύτησε,

Fac tradas: nam sic melius. custodibus illis,
Nec fera nec fures venient ad septa dolosi.

Hæc audiens Glaucus, lætatus est admonitione illa, habuitque hominem in admiratione. Cœnati autem, ultro citroque habitis sermonibus oblectabantur. Nam quum Homerus errorem suum, civitatesque quas adiisset, commemoraret, Glaucus hæc audiens stupebat: Et tunc quidem, quia cubandi tempus erat, quieti se dabat. Postero die Glau- 23
cus cogitavit ad herum suum proficisci, ad hæc de Homero indicanda. Proinde commissis conservo capris pascendis, Homerum intra tecta reliquit, promittens se quam festinantissime iturum. Descendens autem ad Bolissum (erat vicinum huic loco) herumque suum adiens, narravit de Homero, quemadmodum res se habebat; deque ejus adventu, quem pro miraculo duceret: demum rogat quid facere in eo conveniat. Herus parum delectatus hoc nuncio, cœpit cum Glauco ut stupido expostulare, qui quoslibet mutilos reciperet aleretque; tamen præcepit ut hospitem ad se perduceret.
Glaucus vero ad Homerum reversus nar- 24
ravit, jussitque sequi se in urbem. fore enim hæc ei ad felicem fortunæ successum. Quibus non gravatim assentiens Homerus, caprarium sequitur. Hic Chius colloquutus cum Homero reperit hominem esse politum & multorum peritum, cœpit suadere ei ut apud se commoraretur, liberorumque quos habebat adolescentes, formandorum curam susciperet. Ille accepta condicione, pueros sibi creditos erudivit. Interim Cercopas, Batrachomyomachiam, Epicichlidas, & alia omnia quæcunque juvenilia ludicra Homeri extant, apud Chium illum condidit in Bolisso; ita ut ex poësi cœperit per urbem inclarescere. Jam vero Thestorides, utprimum intellexit Homerum adesse, navigans è Chio fugam capessebat. Deinde progressu temporis impetrata ab hero Chium visendi copia, urbem adiit, ludumque illic instituens, pueros carmina docebat. Id quum magna dexteritate Chiis facere videretur, etiam multos sibi admiratores conciliavit. Hinc igitur victum parans copiosum, uxorem duxit, è qua duas suscepit filias, quarum una decessit innupta,

a Pal. ἐσακούων. b Pal. ἀνέπαυε. c Pal. ποιεύμενος· ἠρώτα τε. d Pal. ἐκέλευε.

26 nupta, alteram viro Chio elocavit. Enimvero hic poësin excolens, gratiam reddidit, quam habuit; & primum quidem Mentori Ithacensi, in Odyssea, ut qui laborantem ex oculis impense curavisset in Ithaca, ejus nomine poësi suæ inserto, quem Ulyssis dicit esse socium: cujus fidei Ulysses, Trojam navigans, domum familiamque crediderit, tanquam Ithacensium præstantissimo atque æquissimo. Sæpe etiam aliis poëmatis locis eundem laudibus vehit, siquidem Minervam quoties in sermonem cum aliquo venit, Mentori tradit assimulatam. Ad hæc Phemio præceptori suo gratiam eruditionis simul & nutricationis in Odyssea retulit, præcipue in his versibus,

Phemius at cunctis præstantior arte canendi
Insignem citharam, dederat quam præco, tenebat.

Et rursum,

Fundere & hanc pulsans modulamina dulcia cœpit.

Meminit & naucleri, in cujus comitatu circumnavigans, urbes locaque plurima perlustravit. Huic nomen erat Mentæ: cujus meminit his versibus,

Anchialo Mentes forti genitore creatus,
Imperito Taphiis, quibus est ars nautica cordi.

Habuit etiam Tychio coriario gratiam, qui venientem ad sutrinam apud Novum murum hospitio excepisset. Hunc enim Iliadi inseruit his versibus,

Comminus accessit clypeo septemplice tutus
Aiax: huic clypeum turris fabricarat ad instar
Urbe in Hyle Tychius: non sutor doctior alter.

27 A poësi vero hac inclarescit Homerus circa Ioniam; jam & in ipsam usque Græciam de eodem sermo perferebatur. Et quum habitaret in Chio multis visitatum venientibus, eruditionis existimatione augescens, inciderunt qui suaderent ut in Græciam se transferret. Quod consilium admittens, impense cupiebat

28 illuc demigrare. Commodumque intelligens Argos multis egregiisque elogiis celebratum, Athenas non item, poësi suæ inserit, in majori quidem Iliade hos versus, quibus Erechtheum magnifice laudibus vehit, in navium catalogo,

Or-

λεύτησε, τὴν δὲ συνῴκισεν ἀνδρὶ Χίῳ. Ἐπιχειρήσας δὲ τῇ ποιήσει, ἀπέδωκε χάριν ἣν εἶχε, πρῶτον μὲν Μέντορι τῷ Ἰθακησίῳ ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ, ὅτι μιν κάμνοντα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐν Ἰθάκῃ ἐνοσήλευσεν [a] ἐκτενῶς, τοὔνομα αὐτοῦ ἐναρμόσας ἐς τὴν ποίησιν, Ὀδυσσέως τε ἑταῖρον φὰς εἶναι· ποιήσας, Ὀδυσσέα, ὡς ἐς Τροίην ἔπλεε, Μέντορι ἐπιτρέψαι τὸν οἶκον, ἐόντι Ἰθακησίων ἀρίστῳ καὶ δικαιοτάτῳ. πολλαχῆ δὲ καὶ ἄλλῃ τῆς ποιήσεως τιμῶν αὐτὸν, τὴν Ἀθηνᾶν, ὁπότε ἐς λόγον τινὶ καθίσταται, τῷ Μέντορι εἰκέλην ποιεῖ. ἀπέδωκε δὲ καὶ Φημίῳ τῷ ἑαυτοῦ διδασκάλῳ τροφεῖα καὶ διδασκαλεῖα ἐν τῇ Ὀδυσσείᾳ [b], μάλιστα ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσι,

Κῆρυξ δ' ἐν χερσὶν κίθαριν περικαλλέ' ἔθηκε
Φημίῳ, ὅστις πολλὸν ἐκαίνυτο πάντας ἀείδων.

καὶ πάλιν,

Αὐτὰρ ὁ φορμίζων ἀνεβάλλετο καλὸν ἀείδειν.

μέμνηται δὲ καὶ τοῦ ναυκλήρου, μεθ' οὗ ἐκπεριέπλευσεν, καὶ εἶδε πόλιάς τε πολλὰς καὶ χώρας; (ᾧ ὄνομα ἦν Μέντης) ἐν τοῖς ἔπεσι τοῖσδε,

Μέντης Ἀγχιάλοιο δαΐφρονος εὔχομαι εἶναι
Υἱὸς, ἀτὰρ Ταφίοισι φιληρέτμοισιν ἀνάσσω.

ἀπέδωκε δὲ χάριν καὶ Τυχίῳ τῷ σκυτεῖ, ὃς ἐδέξατο αὐτὸν ἐν τῷ Νέῳ τείχει, προσελθόντα πρὸς τὸ σκυτεῖον, ἐν τοῖς ἔπεσι καταζεύξας ἐν τῇ Ἰλιάδι τοῖσδε,

Αἴας δ' ἐγγύθεν ἦλθε, φέρων σάκος ἠΰτε πύργον,
Χάλκεον, ἑπταβόειον· ὅ οἱ Τυχίος κάμε τεύχων,
Σκυτοτόμων ὄχ' ἄριστος, Ὕλῃ ἔνι οἰκία ναίων.

Ἀπὸ δὲ τῆς ποιήσεως ταύτης εὐδοκιμεῖ Ὅμηρος περί τε τὴν Ἰωνίαν, καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἤδη περὶ αὐτοῦ λόγος ἀναφέρεται· καὶ οἰκέων δὲ ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εὐδοκιμέων περὶ τὴν ποίησιν, ἀπικεομένων πολλῶν, συνεβούλευον οἱ ἐντυγχάνοντες αὐτῷ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπικέσθαι· ὁ δὲ προσεδέξατο τὸν λόγον, καὶ κάρτα ἐπεθύμει ἀποδημῆσαι. Κατανοήσας δὲ ὅτι ἐς μὲν Ἄργος πολλαὶ καὶ μεγάλαι εἶεν εὐλογίαι πεποιημέναι, ἐς δὲ τὰς Ἀθήνας οὒ, ἐμποιεῖ ἐς τὴν ποίησιν, ἐς μὲν Ἰλιάδα τὴν μεγάλην, Ἐρεχθέα μεγαλύνων ἐν νεῶν καταλόγῳ, τὰ ἔπεα τάδε,

Δῆ-

a Pal. ἐνοσήλευεν. a Pal. Ὀδυσσείῃ.

Δῆμον Ἐρεχθῆος μεγαλήτορος, ὅν ποτ' Ἀθήνη
Θρέψε Διὸς θυγάτηρ, τέκε δὲ ζείδωρος ἄρουρα.

καὶ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν Μενεσθέα, ὡς πάντων εἴη ἄριστος τάξαι πεζὸν στρατὸν καὶ ἱππότας, ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν εἶπε,

Τῶν αὖθ' ἡγεμόνευ' υἱὸς Πετεῶο Μενεσθεύς·
Τῷ δ' οὔπω τις ὁμοῖος ἐπιχθόνιος γένετ' ἀνὴρ
Κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας.

Αἴαντα δὲ τὸν Τελαμῶνος καὶ Σαλαμινίους ἐν νεῶν καταλόγῳ ἔταξε πρὸς Ἀθηναίους, λέγων τάδε,

Αἴας δ' ἐκ Σαλαμῖνος ἄγεν δυοκαίδεκα νῆας,
Στῆσε δ' ἄγων ἵν' Ἀθηναίων ἵσταντο φάλαγγες.

ἐς δὲ τὴν Ὀδυσσείην τάδε ἐποίησεν, ὡς Ἀθηνᾶ ἐς λόγους ἐλθοῦσα τῷ Ὀδυσσεῖ ἐς τὴν Ἀθηναίων πόλιν ἀπίκετο, τιμῶσα ταύτην τῶν ἄλλων πολλῷ μάλιστα,

Ἵκετο δ' ἐς Μαραθῶνα καὶ εὐρυχόρους ἐς Ἀθήνας·
Δῦνε δ' Ἐρεχθῆος πυκινὸν δόμον.

Ἐμποιήσας δὲ ἐς τὴν ποίησιν ταῦτα, καὶ παρασκευασάμενος, ἐς Ἑλλάδα βουλόμενος ποιεῖσθαι [a] τὸν πλοῦν, προσίσχει τῇ Σάμῳ. ἔτυχον δὲ οἱ ἐκεῖσε τὸν τότε καιρὸν ἄγοντες ἑορτὴν Ἀπατούρια· καί τις τῶν Σαμίων ἰδὼν τὸν Ὅμηρον ἀπιγμένον, πρότερον αὐτὸν ἐπιστάμενος ἐν Χίῳ, ἐλθὼν ἐς τοὺς φράτορας διηγήσατο, ἐν ἐπαίνῳ μεγάλῳ ποιεύμενος αὐτόν. οἱ δὲ φράτορες ἐκέλευον ἄγειν αὐτόν· ὁ δέ, ἐντυχὼν τῷ Ὁμήρῳ, ἔλεξεν, „Ὦ ξένε, Ἀπατούρια ἀγούσης τῆς πόλιος, καλοῦσί σε οἱ φράτορες οἱ ἡμέτεροι συνεορτάσοντα. ὁ δὲ Ὅμηρος ἔφη ταῦτα ποιήσειν, καὶ ᾔει μετὰ τοῦ καλέσαντος. Πορευόμενος δὲ ἐγχρίμπτεται γυναιξὶ Κουροτρόφῳ θυούσαις ἐν τῇ τριόδῳ. ἡ δὲ ἱέρεια εἶπε πρὸς αὐτὸν, δυσχεράνασα „τῇ ὄψει, Ἄνερ ἀπὸ τῶν ἱερῶν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἐς θυμόν τε ἔβαλε τὸ ῥηθὲν, καὶ ἤρετο τὸν ἄγοντα τίς τε εἴη ὁ φθεγξάμενος, καὶ τίνι θεῶν ἱερὰ θύεται. ὁ δὲ αὐτῷ διηγήσατο ὅτι γυνὴ εἴη Κουροτρόφῳ θύουσα. ὁ δέ, ἀκούσας, λέγει τάδε τὰ ἔπεα,

Κλῦθί μοι εὐχομένῳ Κουροτρόφε, δὸς δὲ γυναῖκα

Τὴν-

Ortum ab Erechtheo populum: nutriverat illum
Pallas Erechtheum, tellus quem vasta crearat.

Menestheum etiam, ducem Atheniensium, tradit in exercitu tam pedestri quam equestri ordinando peritissimum, idque his carminibus,

Hos tunc ducebat patria virtute Menestheus
Maximus: huic nemo poterat certare regendis,
Aut etiam ornandis vel equis, vel in arcta locandis
Agmina militibus.

Ajacem vero Telamonium ipsosque Salaminios Atheniensibus in navium nomenclatore annumeravit, sic scribens,

Bis sex è Salamine rates Telamonius Ajax
Egit, & adduxit statuens in litore juxta
Cecropias naves.

Postremo in Odyssea Minervam, postquam cum Ulysse in colloquium venerit, ad Atheniensium urbem, quam præcipue colebat, concessisse fingit.

Ad Marathona dehinc & magnas venit Athenas,
Tectaque Erechthei subiit.

His ubi complevit suam poësin, & ap- 29
ta omnia composuit, animo in Græciam trajiciendi, Samum appulit: contigitque forte ut eodem tempore Samii Apaturia festum agerent. Hic Samius quidam agnito Homero (utpote quem jam ante in Chio vidisset) tribules suos adiens, indicavit ejus adventum cum multa hominis celebratione. Tribules vero jubebant adduci eum. Conveniens igitur Homerum Samius, Quandoquidem, inquit, hospes, Apaturiorum festum agit civitas, invitant te nostri tribules ad idem festum concelebrandum. Homerus adfuturum se affirmans, comitatur invitantem. Illuc pergens, in mulieres impe- 30
git quæ Curotropho sacra in trivio faciebant. Sacrifica occursantis aspectu indignata, exclamat, Vir, inquiens, facessas à sacris. Homerus dictum illud in animo volvens, rogabat quisnam esset qui loqueretur, & cui deo sacrificaretur. Dux ejus indicavit mulierem esse, quæ Curotropho sacrificaret. Quod audiens Homerus, hæc carmina protulit,

Dive preces audito meas, mulierque face ista

Aver-

a Pal. ποιήσασθ.

Aversata torum juvenili ætate vigentum,
Canorum veterumque senum capiatur amore,
Est ætas effœta quibus, sed prompta voluntas.

31 Ubi vero ad tribulium collegium accessit Homerus, jamque in limine conclavis, in quo epulabantur, constitit, aliqui narrant jam tum illic ardente igne poëtam cecinisse, alii postea eos accendisse, quàm carmina ista cecinisset,

Ut patris, nati, sic turres sunt decus urbis:
Sic & equi campum decorant, sic æquora naves,
Sic & opes ornant ædes: præsentia regum
Augusto in solio decorat fora læta sedentum:
At lucente domus multo est augustior igne.

Ingressus autem & accumbens, cum tribulibus epulo fruens, in magno honore admirationeque est habitus, ibidemque
32 ea nocte cubile sibi paravit. Crastino die conspicantes eum abeuntem figuli quidam in furno tenuiorem tegulam coquentes, quum intellexissent hominem esse eruditum, ad se vocantes jusserunt canere, pollicentes cum tegulas, tum quidquid aliud haberent, se illi daturos. Homerus hæc illis cecinit carmina quæ vocantur Caminus, id est fornax.

Si mihi mercedem dabitis figuli, ista canemus.
Huc ades o Pallas, dextraque foveto caminum,
Pulchre ut durescant calices, & mollia cuncta
Siccenturque probe, & figulis lucra magna reportent,
Vendita perque forum multa, & per compita, multa.
Sic illis quæstus crescat, prudentia nobis.
At si deposito juvat irridere pudore,
Huc precor ut pestes veniant quæcunque per orbem
Grassantur, fundant & in hunc mala cuncta caminum.
Irruat huc Smaragus, gravis Asbetus, atque Sabactes:
Contere tu Pallas flammamque & vasa camini,
Ille licet rapido multum nunc ferveat æstu.

In-

Τὴν δὲ νέων μὲν ἀνήνασθαι φιλότητα καὶ εὐνὴν,
Ἣ δ' ἐπιτερπέσθω πολιοκροτάφοισι γέρουσιν,
Ὧν ὥρη μὲν ἀπημβλυῶται, θυμὸς δὲ μενοινᾷ.

Ἐπεὶ δὲ ἦλθεν εἰς τὴν φρήτρην, καὶ τοῦ οἴκου ἔνθα δὴ ἐδαίνυντο, ἐπὶ τοῦ οὐδοῦ ἔστη, οἱ μὲν λέγουσι, καιομένου πυρὸς ἐν τῷ οἴκῳ, οἱ δέ φασι τότε ἐκκαῦσαι σφᾶς, ἐπειδὴ Ὅμηρος τὰ ἔπεα εἶπεν,

Ἀνδρὸς μὲν στέφανος, παῖδες· πύργοι δὲ, πόληος·
Ἵπποι δ' ἐν πεδίῳ κόσμος· νῆες δὲ, θαλάσσης·
Χρήματα δ' αὔξει οἶκον· ἀτὰρ γεραροὶ βασιλῆες
Ἥμενοι εἰν ἀγορῇ, κόσμος τ' ἄλλοισιν ὁρᾶσθαι.
Αἰθομένου δὲ πυρὸς γεραρώτερος οἶκος ἰδέσθαι.

εἰσελθὼν δὲ, [a] καὶ κατακλιθεὶς ἐδαίνυτο μετὰ τῶν φρατόρων· καὶ αὐτὸν ἐτίμων, καὶ ἐν θαύματι εἶχον· καὶ τότε μὲν τὴν κοίτην αὐτοῦ ἐποιήσατο Ὅμηρος. Τῇ δὲ εἰσαύριον ἀποπορευόμενον ἰδόντες κεραμέες τινὲς, κάμινον ἐγκαίοντες κεράμου λεπτοῦ, προσεκαλέσαντο αὐτὸν, πεπυσμένοι ὅτι σοφὸς εἴη· καὶ ἐκέλευόν σφιν ἀεῖσαι, φάμενοι δώσειν αὐτῷ τοῦ κεράμου, καὶ ὅ, τι ἂν ἄλλο ἔχωσιν. ὁ δὲ Ὅμηρος ἀείδει αὐτοῖς τὰ ἔπεα τάδε, ἃ καλεῖται κάμινος,

Εἰ μὲν δώσετε μισθὸν, ἀείσω, ὦ κεραμῆες.
Δεῦρ' ἄγ' Ἀθηναίη, καὶ ὑπείρεχε χεῖρα καμίνου·
Εὖ δὲ μελανθεῖεν κότυλοι, καὶ πάντα μάλ' ἱερά·
Φρυχθῆναί τε καλῶς καὶ τιμῆς ὦνον ἀρέσθαι,
Πολλὰ μὲν εἰν ἀγορῇ πωλεύμενα, πολλὰ δ' ἀγυιαῖς,
Πολλὰ δὲ κερδῆναι· ἡμῖν δὲ δὴ ὡς σφι νοῆσαι.
Ἢν δ' ἐπ' ἀναιδείην τρεφθέντες ψεύδε' ἄρησθε,
Συγκαλέω δ' ἤπειτα καμίνῳ δηλητῆρας,
Σύντριβ' ὁμῶς Σμάραγόν τε καὶ Ἄσβετον, ἠδὲ Σαβάκτην,

Ὠμό-

a Sic MS. Ox. vulgo δὲ, κατακλιθείς.

Ὠμόδαμόν θ' ὃς τῇδε τέχνῃ κακὰ πολλὰ πορίζει.
Πέρθε πυραίθουσαν καὶ δώματα, σὺν δὲ κάμινος
Πᾶσα κυκηθείη, κεραμέων μέγα κωκυσάντων.
Ὡς γνάθος ἱππείη βρύκει, βρύκοι δὲ κάμινος,
Πάντ' ἔντοσθ' αὐτῆς κεραμήια λεπτὰ ποιοῦσα.
Δεῦρο καὶ ἠελίου θύγατερ πολυφάρμακε Κίρκη,
Ἄγρια φάρμακα βάλλε, κάκου δ' αὐτούς τε καὶ ἔργα.
Δεῦρο δὲ καὶ Χείρων ἀγέτω πολέας Κενταύρους·
Οἵ θ' Ἡρακλῆος χεῖρας φύγον, οἵ τ' ἀπόλοντο,
Τύπτοιεν τάδε ἔργα κακῶς, πίπτοι δὲ κάμινος.
Αὐτοὶ δ' οἰμώζοντες ὁρῴατο ἔργα πονηρά.
Γηθήσω δ' ὁρόων αὐτῶν κακοδαίμονα τέχνην.
Ὃς δέ χ' ὑπερκύψῃ, περὶ τούτου πᾶν τὸ πρόσωπον
Φλεχθείη· ὡς πάντες ἐπίστωντ' αἴσιμα ῥέζειν.

Παραχειμάζων δὲ ἐν τῇ Σάμῳ, τῆς νουμηνίας προσπορευόμενος πρὸς τὰς οἰκίας τὰς εὐδαιμονεστάτας, ἐλάμβανέ τι, ἀείδων τὰ ἔπεα τάδε ἃ καλεῖται Εἰρεσιώνη, (ὡδήγουν δὲ αὐτὸν καὶ συμπαρῆσαν ἀεὶ τῶν παίδων τινὲς τῶν ἐγχωρίων)

Δῶμα προσετραπόμεσθ' ἀνδρὸς μέγα δυναμένοιο,
Ὃς μέγα μὲν δύναται, μέγα δὲ βρέμει, ὄλβιος αἰεί.
Αὐτὰρ ἀνακλίνεσθε θύραι· πλοῦτος γὰρ ἔσεισι
Πολλὸς, σὺν πλούτῳ δὲ καὶ εὐφροσύνη τεθαλυῖα,
Εἰρήνη τ' ἀγαθή. ὅσα δ' ἄγγεα, μεστὰ μὲν εἴη,
Κυρβαίη δ' αἰεὶ κατὰ καρδόπου ἕρπεο μάζα.
Τοῦ παιδὸς δὲ γυνὴ κατὰ διφράδα βήσεται ὔμμιν·
Ἡμίονοι δ' ἄξουσι κραταίποδες ἐς τόδε δῶμα.
Αὐτὴ δ' ἱστὸν ὑφαίνοι ἐπ' ἠλέκτρῳ βεβαυῖα.
Νεῦμαί σοι, νεῦμαι, ἐνιαύσιος, ὥστε χελιδών.

Ἕστηκ'

Insuper Omodamus feriatque & damna det arti.
Omnia misceto, fornacem, vasa, domumque,
Ut fragor immensus fiat, figulique tremiscant:
Non secus ac malæ crepitu clauduntur equinæ,
Sic subita fornax crepitetque cadatque ruina,
Inque lutum redeant calices & vasa minuta.
Huc quoque Solis ades nata, incantare perita,
Inque ipsos & opus tua noxia sparge venena.
Huc ducat longo Centauros agmine Chiron:
Quique manu Herculea cecidere superque fuerunt,
Illi contundant opus omne, ipsumque caminum
In nihilum penitus redigant. figuli ista videntes
Plorent, & lacrymis spectent ingentia damna.
Improbitatis ego spectabo hæc præmia lætus.
Denique qui pronus fornacem respicit, illi
Flamma vorax faciem circa penitusque perurat.
Sic scelus agnoscent omnes, atque inde cavebunt.

At vero in Samo hybernans, calendis 33
beatiorum ædes adiens aliquid accipiebat, canens hæc carmina, quæ Eiresione, hoc est, ramalia, vocantur: ducente eum semper & comitante aliquot puerorum indigenarum choro,

Venimus ad magnas ædes civemque potentem,
Cujus divitiis resonat domus atque redundat.
Vos aditum præbete fores: feliciter intrent
Divitiæ, & requies hilaris, Charitesque sequantur:
Vasa opibus tumeant, nihil hic videatur inane:
Sintque laboratæ Cereris repleta canistra.
Excelso curru nurus hic portetur, & ipsam
Veloci cursu revehant ad limina muli.
Hæc premat electrum pedibus, telasque laboret.
Ast ego vos repetam, repetam (mihi crede) quotannis,

Non

Non secus atque redit sub tectum garrula Progne.
Assumus in porta: seu munera ferre placebit,
Seu nihil, est tamen hinc abeundi certa voluntas.
Non etenim hîc habitare diu nec adesse paramus.

Atque hæc carmina postea in Samo diu à pueris decantabantur, quoties in A-
34 pollinis festo stipem colligebant. Ineunte deinde vere moliebatur Homerus è Samo Athenas navigare: solvensque una cum nonnullis incolarum, ad Ion appulit; ubi stationem non in urbe, sed in litore habebant. Hîc contigit Homerum graviter ægrotare: egressus igitur è navi, in crepidine litoris jacebat invalidus. Quumque diutius illic ob navigandi difficultatem remorarentur, subinde quidam descendentes ex urbe Homero vacabant, eumque audientes, re-
35 verenter observabant. Jam vero nautis & aliquot è civitate illic apud Homerum considentibus, forte pueri piscatores eo appulerunt: qui è navicula egressi, hæc illis verba fecerunt, Agite hospites, audite nos, numquid ea quæ vobis proponemus explicabitis? Ibi è præsentibus quidam jubebat proloqui. Illi, Nos, inquiunt, quæcunque cepimus, reliquimus: quæ vero non cepimus, nobiscum portamus. Et quum nemo ex præsentibus interpretari dicta posset, pueri explicabant: significantes nimirum, se, quum piscium nihil capere possent, desidentes in sicco, pediculos venari tentavisse; & horum quotquot cepissent reliquisse, quos autem nequiverunt, domos retulisse. Quæ audiens Homerus, hæc dixit carmina,

Hi vos, o pueri, tales genuere parentes,
Nec latis fundis, gregibus neque mille potentes.

36 Ex hac autem infirmitate extremum diem clausit Homerus in Io, non (ut arbitrantur aliqui) ænigmatis perplexitate enectus, sed morbo. Extinctus vero in Io Homerus, à comitibus suis atque civibus qui in colloquio cum eo fuerant, in litore ibidem sepultus est. Cujus sepulcro multo post tempore Ietæ, ubi poësis ejus jam publicata ab omnibus celebrabatur, hujusmodi inciderunt carmen elegiacum; neque est Homeri:

Con-

Ἕστηκ' ἐν προθύροισι· καὶ εἰ μέντοι[a] δώσεις, εἰ δὲ μή,
Οὐχ ἑστήξομεν· οὐ γὰρ συνοικήσοντες ἐνθάδε ἤλθομεν.

ᾔδετο δὲ τάδε ἐν τῇ Σάμῳ ἐπὶ πουλὺν χρόνον ὑπὸ τῶν παίδων, ὅτε ἀγείροιεν ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος. Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔαρος, ἐπεχείρησε πλεῖν Ὅμηρος εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκ τῆς Σάμου. καὶ ἀναχθεὶς μετά τινων ἐγχωρίων, ἀπηνέχθη εἰς τὴν Ἴον· καὶ ὡρμίσθησαν οὐ κατὰ πόλιν, ἀλλ' ἐπ' ἀκτῆς. συνέβη δὲ τῷ Ὁμήρῳ κατὰ πλοῦ τι ἄρξασθαι μαλακῶς ἔχειν· ἐκβὰς δὲ ἐκ[b] τοῦ πλοίου, ἐκοιμᾶτο ἐπὶ τῆς κυματωγῆς ἀδυνάτως ἔχων. πλείους δὲ ἡμέρας ὁρμεόντων αὐτῶν δι' ἀπλοΐην, καταβαίνοντες αἰεί τινες τῶν ἐκ τῆς πόλιος, ἀπεσχόλαζον παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, καὶ ἐν θώματι εἶχον αὐτόν, ἀκούοντες αὐτοῦ. Τῶν δὲ ναυτέων, καὶ τῶν ἐκ τῆς πόλιος τινῶν ἡμένων παρὰ τῷ Ὁμήρῳ, κατέπλωσαν παῖδες ἁλιῆες τὸν τόπον, καὶ ἐκβάντες ἐκ τοῦ ἀκατίου, προσελθόντες αὐτοῖς τάδε εἶπον, Ἄγετε ὦ ξένοι, ἐπακούσατε ἡμέων, ἂν ἄρα δύνησθε διαγνῶναι ἅσσ' ἂν ὑμῖν εἴπωμεν. καί τις τῶν παρεόντων ἐκέλευε λέγειν· οἱ δὲ εἶπαν, Ἡμεῖς ἅσσα εἵλομεν, κατελίπομεν· ἃ δὲ μὴ εἵλομεν, φέρομεν. οἱ δέ φασιν μέτρῳ εἰπεῖν αὐτούς,

Ἅσσ' ἕλομεν, λιπόμεσθα· ἃ δ' οὐχ ἕλομεν, φερόμεσθα.

οὐ δυναμένων δὲ τῶν παρεόντων γνῶναι τὰ ῥηθέντα, διηγήσαντο οἱ παῖδες, ὅτι ἁλιεύοντες οὐδὲν ἐδύναντο ἑλεῖν· καθήμενοι δὲ ἐν γῇ, ἐφθειρίζοντο. καὶ ὅσους μὲν ἔλαβον τῶν φθειρῶν, κατέλιπον· ὅσους δὲ μὴ ἐδύναντο, ἐς οἴκους ἀπεφέροντο. ὁ δὲ Ὅμηρος, ἀκούσας ταῦτα, ἔλεξε τὰ ἔπεα τάδε,

Τοίων γὰρ πατέρων ἐξ αἵματος ἐκγεγάατε,
Οὔτε βαθυκλήρων, οὔτ' ἄσπετα μῆλα νεμόντων.

Ἐκ δὲ τῆς ἀσθενείας ταύτης συνέβη τὸν Ὅμηρον τελευτῆσαι ἐν Ἴῳ, οὐ παρὰ τὸ μὴ γνῶναι τὸ παρὰ τῶν παίδων ῥηθὲν (ὡς οἴονταί τινες) ἀλλὰ τῇ μαλακίῃ. τελευτήσας δὲ ἐν τῇ Ἴῳ, αὐτοῦ ἐπ' ἀκτῆς ἐτάφη ὑπό τε τῶν συμπλεόντων καὶ τῶν πολιτέων[c] ὅσοι ἐν διαλογῇ ἐγένοντο[d] αὐτῷ. καὶ τὸ ἐλεγεῖον τόδε ἐπέγραψαν Ἰῆται ὕστερον χρόνῳ πολλῷ, ὡς ἤδη ἥ τε ποίησις ἐξεπεπτώκεε, καὶ ἐθαυμάζετο ὑπὸ πάντων· οὐδὲ Ὁμήρου ἐστίν.

Ἐν-

a Pal. μέν τι. b Pal. δ' ἐκ. c Pal. πολιητέων. d Pal. ἐγεγόνεσαν.

Ἐνθάδε τὴν ἱερὴν κεφαλὴν κατὰ γαῖα καλύπτει [a],
Ἀνδρῶν ἡρώων κοσμήτορα θεῖον Ὅμηρον.

Ὅτι δὲ ἦν Αἰολεὺς Ὅμηρος, καὶ οὔτε Ἴων, οὔτε Δωριεὺς, τοῖς τε εἰρημένοις δεδήλωταί μοι, καὶ δὴ καὶ τοῖσδε τεκμαίρεσθαι παρέχει· ἄνδρα ποιητὴν τηλικοῦτον εἰκός ἐστι τῶν νομίμων τῶν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ποιοῦντα ἐς τὴν ποίησιν, ἤτοι τὰ κάλλιστα ἐξευρόντα ποιέειν, ἢ τὰ ἑωϋτοῦ, πάτρια ἐόντα. ἤδη τοίνυν τὸ ἐνθένδε αὐτοὶ τῶν ἐπέων ἀκούοντες κρινεῖτε. ἱεροποιίην γὰρ ἢ τὴν κρατίστην ἐξευρὼν ἐποίησεν, ἢ τῇ ἑωϋτοῦ πατρίδι [b] προσήκουσαν. λέγει γὰρ ὧδε,

Αὖ ἔρυσαν μὲν πρῶτα καὶ ἔσφαξαν καὶ ἔδειραν,
Μηρούς τ' ἐξέταμον, κατά τε κνίσσῃ ἐκάλυψαν,
Δίπτυχα ποιήσαντες, ἐπ' αὐτῶν δ' ὠμοθέτησαν.

ἐν τούτοις ὑπὲρ ὀσφύος οὐδὲν εἴρηται, ἣ ἐς τὰ ἱερὰ χρέονται· μονώτατον γὰρ τῶν Ἑλλήνων τὸ Αἰολικὸν ἔθνος οὐ καίει ὀσφύν. δηλοῖ δὲ καὶ ἐν τοῖσδε τοῖς ἔπεσιν ὅτι Αἰολεὺς ὢν, τοῖς νόμοις τοῖς τούτων ἐχρῆτο,

Καῖε δ' ἐπὶ σχίζῃς ὁ γέρων, ἐπὶ δ' αἴθοπα οἶνον
Λεῖβε· νέοι δὲ παρ' αὐτὸν ἔχον πεμπώβολα χερσίν.

Αἰολέες γὰρ μόνοι τὰ σπλάγχνα ἐπὶ πέντε ὀβελῶν ὀπτῶσιν, οἱ δὲ ἄλλοι Ἕλληνες ἐπὶ τριῶν. καὶ γὰρ ὀνομάζουσιν οἱ Αἰολεῖς τὰ πέντε, πέμπε. Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῆς γενέσιος καὶ τελευτῆς καὶ βίου δεδήλωταί μοι. Περὶ δὲ ἡλικίης τῆς Ὁμήρου, ἐκ τῶνδ' ἄν τις ἐπισκεπτόμενος, ἀκριβῶς καὶ ὀρθῶς λογίζοιτο. ἀπὸ γὰρ τῆς εἰς Ἴλιον στρατείας, ἣν Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος ἤγειραν, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν καὶ τριάκοντα Λέσβος ᾠκίσθη κατὰ πόλεις, πρότερον ἐοῦσα ἄπολις. μετὰ δὲ Λέσβον οἰκισθεῖσαν ἔτεσιν ὕστερον εἴκοσι Κύμη ἡ Αἰολιῶτις καὶ Φρικῶτις καλεομένη ᾠκίσθη. μετὰ δὲ Κύμην, ὀκτωκαίδεκα ἔτεσιν ὕστερον Σμύρνα ὑπὸ Κυμαίων κα-

Condit humus caput hæc sacrum, qui versibus arma
Fortia divinis heroum ornavit, Homerum.

Porro quod Æolensis fuerit Homerus, 37
& non Ion, neque Doriensis, partim è jam dictis perspicuum esse poterit, partim etiam his conjecturis deprehenditur. Siquidem poëtam tantum, qui aliqua ex hominum moribus in suam poësin transferre studuerit, par est aut laudatissimos excogitasse, aut suos, quos patrios habebat, commemorasse. Jam vero ipsi carmina ejus audientes, indidem pronunciabitis. nam sacrificii ritum probatissimum retulit aut ipse eundem excogitavit, aut quod cum patriis institutis conveniret. Sic enim inquit,

Protractas jugulant pecudes, & tergora costis
Deripiunt, femorumque toros & crura recidunt,
In partesque secant geminas: tum pinguia nidor
Viscera nube tegit densa.

In his versibus de iliis nulla mentio, quibus in sacrificiis tamen utebantur ceteri, præter unam Æolicam gentem, quæ ilia non concremabat. Indicat prætereа his quoque versibus, quod Æolensis existens, suæ gentis ritibus usus sit,

—— tum segmina carnium
Ipse focis multo crepitantibus admovet igni
Cruda senex, & vina super nigrantia fundit:
Quem verubus quinis juvenes onerata tenentes
Brachia circumstant.

Æolenses enim soli intestina quinque verubus fixa torrebant, reliqui Græci tribus. etenim πέμπε dicunt Æolenses pro πέντε, id est, quinque. Atque hæc sane 38
de genere, vita interituque Homeri à nobis relata sint. Ceterum ætatem Homeri siquis diligenter recteque ratiocinetur, ex hisce facile deprehendet. Nempe ab expeditione, quam Agamemnon & Menelaus in Ilium habuerunt, annis centum post atque triginta Lesbus oppidatim habitari cœpit, quum antea nullam prorsus haberet civitatem. Post Lesbum habitatam annis viginti Cyme Æolica & Phricotis appellata habitata fuit. Porro à Cyme annis duodeviginti, in Smyrnam Cymæi coloniam deduxerunt:

a Pal. κάλυψεν. b Sic MS. male vulgo ἑωϋτοῦ πατρίδα, qui tamen male retinet τήν.

runt: quo tempore natus fuit Homerus. Ab Homero autem nato anni sunt sexcenti vigintiduo ad Xerxis usque in Græciam trajectum, qui videlicet juncto pontibus Hellesponto cum exercitu ex Asia in EUropam transivit. Ex his igitur tempus illud calculo colligere facile fuerit ei qui prætorum Atheniensium rationem habuerit. Centum autem & sexaginta octo post Trojanum bellum annis extitit Homerus.

κατῳκίσθη· καὶ ἐν τούτῳ γίνεται Ὅμηρος. ἀφ' οὗ δὲ Ὅμηρος ἐγένετο, ἔτεά ἐστιν ἑξακόσια εἰκοσιδύο μέχρι τῆς Ξέρξεω διαβάσεως, ἣν στρατευσάμενος ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, διέβη ἐκ τῆς Ἀσίας ἐς τὴν Εὐρώπην. ἀπὸ δὲ τούτου ῥηϊδίως ἐστὶν ἀριθμῆσαι τὸν χρόνον τῷ ἐθέλοντι ζητεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων Ἀθήνησι. τῶν δὲ Τρωϊκῶν ὕστερον γέγονεν Ὅμηρος ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκονταοκτώ.

ΤΕ'ΛΟΣ

τῶν ἐννέα Μουσῶν Ἡροδότου τοῦ Ἁλικαρνασῆος, καὶ ἐξηγήσιος τῆς περὶ Ὁμήρου.

APPENDIX
AD
HERODOTUM,
DE
LEGIBUS ET INSTITUTIS
TAM PERSICIS QUAM ÆGYPTIACIS.

Ut ea ex diversis auctoribus ab H. STEPHANO *fuit adjecta.*

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ,
ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΞΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

DE
PERSARUM LEGIBUS ET INSTITUTIS,
EX DIVERSIS HISTORICIS.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΞΕΝΟΦΩ͂ΝΤΟΣ,
Παιδείας Κύρου βιβλίῳ α΄.

ΟὟΤΟΙ δὲ δοκοῦσιν οἱ νόμοι ἄρχεσθαι τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ ἐπιμελούμενοι. οὐχ ὁμοίως γὰρ ταῖς πλείσταις πόλεσιν ἄρχονται. αἱ μὲν γὰρ πλεῖσται πόλεις, ἀφεῖσαι παιδεύειν ὅπως τις ἐθέλοι τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, καὶ αὐτοὺς τοὺς πρεσβυτέρους ὅπως ἐθέλουσι διάγειν, [a] ἐπιτάττουσιν αὐτοῖς μὴ κλέπτειν, μὴ ἁρπάζειν, μὴ βίᾳ εἰς οἰκίαν παριέναι, μὴ παίειν ὃν μὴ δίκαιον, μὴ μοιχεύειν, μὴ ἀπειθεῖν

EX XENOPHONTE,
Pædiæ Cyri libro I.

PRIMA his legibus cura à bono publico videtur initium ſumere. Haud enim incipiunt itidem ut aliæ plurimæ civitates, quæ parentibus permittentes pro voluntate filios educare, & ætate provectioribus pro arbitrio vitam agere, eos jubent non furari, non rapere, non in alienas ædes ingredi vi, non injuſte percutere quemquam, non adulterium patrare, non principis imperium detrectare, re-

a γρ. ἔπειτα προστάττουσιν.

reliquaque hujuſmodi eodem pacto. quod ſiquid horum tranſgreſſus quis fuerit, pœnam in eum ſtatuerunt. At Perſarum leges anticipantes, maxime curant ne omnino tales ſint cives ut cujuſquam vel improbitatis vel turpitudinis deſiderio capiantur.

Curant autem illud hoc pacto. Eſt illis forum quod vocatur liberum, ubi & regiæ, & alia ſunt palatia. Hinc & venalia, & circumforanei, & horum clamores atque ineptiæ in alium locum rejecta ſunt, ne horum turba compoſitis eorum moribus qui inſtitutionem adepti ſunt, miſceatur. Eſt autem forum circa palatia diſtributum in partes quatuor, quarum una eſt puerorum, altera puberum, tertia virorum, qui perfectam ætatem jam agunt: quarta vero eorum qui ſunt emeriti. Legeque cautum eſt ut horum ſinguli locis ſuis adſint: pueri, quum primum illuxerit, & eodem modo perfectæ ætatis viri: ſeniores vero, quum per ocium cuique licuerit, exceptis conſtitutis diebus, quibus adſint neceſſe eſt. At adoleſcentes cubant etiam in palatiis cum gymnicis armis: exceptis maritis; qui ne requiruntur quidem, niſi antea adeſſe juſſi fuerint. At neque honeſtum ducitur ſæpius abeſſe. Et præſunt cuique harum partium duodecim principes. nam in duodecim tribus Perſæ diſtributi ſunt. Ii vero pueris præſunt qui ſelecti ex ſenioribus eos videantur redditurі quamoptimos: adoleſcentibus autem, ex abſolutæ ætatis viris illi qui perquam optimos eos exiſtimentur effecturi. At ipſis abſolutæ ætatis viris ii ſunt præfecti, quorum illi inſtitutione cenſeantur quæ conſtituta ſunt & à magiſtratu maximo imperata, maxime præſtituri. Electi etiam ſunt præſides ſeniorum: qui præſunt, quo hi quoque ſuo fungantur officio.

Quæ autem cuique ætati imperantur facienda, enarrabimus, quo dilucidius fiat diligentiamne adhibeant ut cives ſint quamoptimi. Pueri igitur ventitantes ad ſcholas, juſtitiæ diſcendæ dant operam, ajuntque ita illos huic rei ſtudere quemadmodum apud nos qui eunt ad litteras perdiſcendas. Eorum autem magiſtri magnam diei partem conſumunt in eorum diſceptationibus judicandis. Habent enim pueri quoque inter ſeſe, quemadmodum viri, accuſationes & de

θεῖν ἄρχοντι, καὶ τἄλλα τὰ τοιαῦτα ὡσαύτως· ἢν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ, [a] ζημίας αὐτοῖς [b] ἐπέθεσαν. οἱ δὲ Περσικοὶ νόμοι, προλαβόντες ἐπιμέλονται ὅπως τὴν ἀρχὴν μὴ τοιοῦτοι ἔσονται οἱ πολῖται ὥστε πονηροῦ τινὸς ἔργου ἢ αἰσχροῦ ἐφίεσθαι.

Ἐπιμέλονται δὲ ὧδε· ἔστιν αὐτοῖς ἐλευθέρα ἀγορὰ καλουμένη, ἔνθα τά τε βασίλεια καὶ τὰ ἄλλα ἀρχεῖα πεποίηται· ἐντεῦθεν τὰ μὲν ὤνια, καὶ οἱ ἀγοραῖοι, καὶ αἱ τούτων φωναὶ καὶ ἀπειροκαλίαι ἀπελήλανται εἰς ἄλλον τόπον· ὡς μὴ μιγνύηται ἡ τούτων τύρβη τῇ τῶν πεπαιδευμένων εὐκοσμίᾳ. διῄρηται δὲ αὕτη ἡ ἀγορὰ ἡ περὶ τὰ ἀρχεῖα ἐς τέτταρα μέρη· τούτων δ' ἐστὶν ἓν μὲν παισὶν, ἓν δὲ ἐφήβοις, ἄλλο τελείοις ἀνδράσιν, ἄλλο τοῖς ὑπὲρ τὰ στρατεύσιμα ἔτη γεγονόσι. νόμῳ δὲ εἰς τὰς ἑαυτῶν χώρας ἕκαστοι τούτων πάρεισιν, οἱ μὲν παῖδες, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, καὶ οἱ τέλειοι ἄνδρες· οἱ δὲ γεραίτεροι, ἡνίκ' ἂν ἑκάστῳ προχωρῇ· πλὴν ἐν ταῖς τεταγμέναις ἡμέραις, ἐν αἷς δεῖ αὐτοὺς παρεῖναι. οἱ δὲ ἔφηβοι καὶ κοιμῶνται περὶ τὰ ἀρχεῖα, σὺν τοῖς γυμνικοῖς [c] ὅπλοις, πλὴν τῶν γεγαμηκότων, οὗτοι δὲ οὔτε ἐπιζητοῦνται, ἢν μὴ προρρηθῇ παρεῖναι· οὔτε πολλάκις ἀπεῖναι καλόν. ἄρχοντες δ' ἐφ' ἑκάστῳ τούτων τῶν μερῶν εἰσὶ δώδεκα· (δώδεκα γὰρ καὶ Περσῶν φυλαὶ διῄρηνται) καὶ ἐπὶ μὲν τοῖς παισὶν ἐκ τῶν γεραιτέρων ᾑρημένοι εἰσὶν οἳ ἂν δοκῶσι τοὺς παῖδας βελτίστους ἂν ἀποδεικνύναι· ἐπὶ δὲ τοῖς ἐφήβοις, ἐκ τῶν τελείων ἀνδρῶν οἳ ἂν αὐτοὺς τοὺς ἐφήβους βελτίστους δοκῶσι παρέχειν· ἐπὶ δὲ τοῖς τελείοις ἀνδράσιν, οἳ ἂν δοκῶσι παρέχειν αὐτοὺς μάλιστα τὰ τεταγμένα ποιοῦντας, καὶ τὰ παραγγελλόμενα ὑπὸ τῆς μεγίστης ἀρχῆς. εἰσὶ δὲ καὶ τῶν γεραιτέρων προστάται ᾑρημένοι οἳ προστατεύουσιν ὅπως καὶ αὐτοὶ τὰ καθήκοντα ἀποτελῶσιν.

Ἃ δὲ ἑκάστῃ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησόμεθα· ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται ᾗ ἐπιμέλονται ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. οἱ μὲν δὴ παῖδες εἰς τὰ διδασκαλεῖα φοιτῶντες, διάγουσι, μανθάνοντες δικαιοσύνην· καὶ λέγουσιν ὅτι ἐπὶ τοῦτο ἔρχονται, ὥσπερ παρ' ἡμῖν οἱ τὰ γράμματα μαθησόμενοι. οἱ δὲ ἄρχοντες αὐτῶν διατελοῦσι τὸ πλεῖστον μέρος τῆς ἡμέρας δικάζοντες αὐτοῖς. γίγνεται γὰρ δὴ καὶ παισὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥσπερ ἀνδράσιν, ἐγκλήματα καὶ

a γρ. ζημίαν. b ἐπανέθεσαν. c γυμνητικοῖς.

κλοπῆς, καὶ ἁρπαγῆς, καὶ βίας, καὶ ἀπάτης, καὶ κακολογίας, καὶ ἄλλων οἵων εἰκός. οὓς δ' ἂν γνῶσι τούτων τι ἀδικοῦντας, τιμωροῦνται· κολάζουσι δὲ καὶ οὓς ἂν ἀδίκως ἐγκαλοῦντας εὑρίσκωσι. δικάζουσι δὲ καὶ ἐγκλήματος οὗ ἕνεκα ἄνθρωποι μισοῦσι μὲν ἀλλήλους μάλιστα, δικάζονται δὲ [a] οὐχ ἥκιστα, ἀχαριστίας· καὶ ὃν ἂν γνῶσι δυνάμενον μὲν χάριν ἀποδιδόναι, μὴ ἀποδιδόντα δὲ, κολάζουσι καὶ τοῦτον ἰσχυρῶς. οἴονται γὰρ, τοὺς ἀχαρίστους, καὶ περὶ θεοὺς ἂν μάλιστα ἀμελῶς ἔχειν, καὶ περὶ γονέας καὶ πατρίδα καὶ φίλους. ἕπεσθαι δὲ δοκεῖ μάλιστα τῇ ἀχαριστίᾳ ἡ ἀναισχυντία. καὶ γὰρ αὕτη μεγίστη δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρὰ ἡγεμών. διδάσκουσι δὲ τοὺς παῖδας καὶ σωφροσύνην· μέγα δὲ συμβάλλεται εἰς τὸ μανθάνειν σωφρονεῖν αὐτοὺς ὅτι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὁρῶσιν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν σωφρόνως διάγοντας. διδάσκουσι δὲ αὐτοὺς καὶ πείθεσθαι τοῖς ἄρχουσι· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ πειθομένους τοῖς ἄρχουσιν ἰσχυρῶς. διδάσκουσι δὲ καὶ ἐγκρατεῖς εἶναι γαστρὸς καὶ ποτοῦ· μέγα δὲ καὶ εἰς τοῦτο συμβάλλεται ὅτι ὁρῶσι καὶ τοὺς πρεσβυτέρους οὐ πρόσθεν ἀπιόντας γαστρὸς ἕνεκα, πρὶν ἂν ἀφῶσιν οἱ ἄρχοντες· καὶ ὅτι οὐ παρὰ μητρὶ σιτοῦνται οἱ παῖδες, ἀλλὰ παρὰ τῷ διδασκάλῳ, ὅταν οἱ ἄρχοντες σημήνωσι. φέρονται δὲ οἴκοθεν [b] σῖτον μὲν, ἄρτον, ὄψον δὲ, κάρδαμον· πιεῖν δὲ, ἤν τις διψῇ, κώθωνα, ὡς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀρύσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις μανθάνουσι τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν. μέχρι μὲν δὴ ἓξ ἢ ἑπτακαίδεκα ἐτῶν ἀπὸ γενεᾶς οἱ παῖδες ταῦτα πράττουσιν.

Ἐκ τούτου δὲ εἰς τοὺς ἐφήβους ἐξέρχονται. οὗτοι δ' αὖ οἱ ἔφηβοι διάγουσιν ὧδε. δέκα ἔτη ἀφ' οὗ ἂν ἐκ παίδων ἐξέλθωσι, κοιμῶνται μὲν περὶ τὰ ἀρχεῖα, ὥσπερ προείρηται, καὶ φυλακῆς ἕνεκα τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνης. δοκεῖ γὰρ αὕτη ἡ ἡλικία μάλιστα ἐπιμελείας δεῖσθαι. παρέχουσι δὲ καὶ τὴν ἡμέραν ἑαυτοὺς μάλιστα τοῖς ἄρχουσι χρῆσθαι, ἤν τι δέωνται ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. καὶ ὅταν μὲν δέῃ, πάντες μένουσι περὶ τὰ ἀρχεῖα· ὅταν δὲ ἐξίῃ βασιλεὺς ἐπὶ [c] θήραν, ἐξάγει τὴν ἡμίσειαν τῆς φυλακῆς. ποιεῖ δὲ τοῦτο πολλάκις τοῦ μηνός. ἔχειν δὲ δεῖ τοὺς ἐξιόν-

de furto, & de rapina, & de vi, & de fraude, & de maledicentia, & de aliis criminibus, ut & par est. Quos autem norint horum aliquid deliquisse, eos plectunt. In illos item animadvertunt quos minus jure accusantes invenerint. Ac judicia de illo etiam crimine exercent, quod est quidem in caussa cur homines mutuo se odio quammaxime insectentur, sed tamen ita ut ne minimum quidem judicium de eo exerceant: nimirum de ingratitudine. ac quemcunque cognorint posse referre gratiam, nec referre, in hunc severissime animadvertunt: quippe qui arbitrantur, eos qui sint ingrati, & deos majorem in modum negligere, & parentes, & patriam, & amicos. Ingratitudinem vero potissimum impudentia sequitur. etenim hæc ad omnem turpitudinem maxima est dux. Docent etiam pueros temperantiam. ad quam discendam eis plurimum conducit quod vident senes ipsos toto die temperanter vitam agere. Tradunt præterea iis præcepta parendi magistratibus. Multum quoque huic rei conducit, quod seniores magno studio parere magistratibus intuentur. Eosdem insuper docent ut & cibi & potus continentiam servent: ad quam illos admodum adjuvat quòd ante oculos habent seniores non prius abire ventris implendi gratia, quam præsides permiserint: quodque non apud matrem vescuntur pueri, sed apud magistrum, quando præsides significarint: feruntque domo pro cibo panem, pro obsonio nasturtium, ad potum vero, siquis sitiat, capedinem, ut ex flumine aquam hauriant. Ad hæc etiam discunt sagittandi & jaculandi modum. Atque ad sextum usque & septimumdecimum ætatis annum hæc agunt pueri.

Dein vero in epheborum numerum exeunt: horum autem epheborum talis est vita. Decem enim annos postquam pueritiam egressi fuerint, cubant, ut antea dictum est, ad palatia, idque tum custodiendæ urbis gratia, tum ob temperantiam. Videtur enim huic ætati maxime attentione opus esse. Præstant etiam interdiu maxime præfectis suam operam, si cui eis usui sint pro republica. Et quum oportuerit, manent omnes ad palatia. Quum vero ad venationem rex exierit (id quod persæpe agit in mense) educit custodiæ dimidium. Ha-

a γρ. [illegible] ἥκιστα. vel ἥκιστα neutra partic præfixa. b σῖτα μεν, ἄρτους. c θήραν, τὰς ἡμισείας φυλακὰς καταλείπει, ποιεῖ δὲ.

Habeant autem exeuntes oportet arcus præter pharetram, in vagina gladiolum leviter curvatum, aut ſecurim, præterea cratem, & haſtas duas: ut & alteram emittant, & altera, ſi opus fuerit, cominus utantur. Ob hanc autem rem publice dant operam venationi: & rex quemadmodum in bello ſe ducem eis præſtat, & ipſe tum venatur, tum ut alii venentur curam adhibet, quod hæc eis veriſſima videtur meditatio rerum bellicarum. Etenim diluculo aſſuefacit ſurgere, frigoraque & calores tolerare. exercet etiam eos ad itinera & curſus. Neceſſarium etiam eſt ſagitta beſtiam ferire ac jaculo petere, ubicunque occurrerit. Quinetiam animum acui ſæpe neceſſe eſt in venatione, ubi ferox aliqua beſtia contra ſeſe objecerit. Nam & percutere oportet quæ concurrerit, & ab irruente ſibi cavere. Quare haud facile in venatione eorum quicquam abeſſe reperiatur quæ inter bellandum accidunt. Exeuntes autem in venationem, prandium habent, & id quidem largius, ut par eſt, quam pueri, ſed alioqui ſimile. Et donec quidem venantur, non prandent: ſed ſiquid opus fuerit aut feræ ipſius gratia præſtolari, aut alioqui velint tempus terere in venando, hoc prandio pro cœna uſi, rurſum poſtridie venantur ad cœnam uſque & duos hos dies pro uno ſupputant, quod unius diei cibum conſumunt. Hoc autem faciunt conſueſcendi gratia, ut, ſiquid facto opus fuerit etiam in bello, id facere poſſint. Ac illi quidem qui hujus ſunt ætatis, obſonium hoc habent quodcunque venati fuerint: ſin minus, naſturtio veſcuntur. Quod ſiquis eos exiſtimat aut veſci injucunde, quum ſolum naſturtium addunt in panem, aut potu minus ſuavi uti, quum aquam bibunt, reminiſcatur quanta cum voluptate offa paneque veſcatur eſuriens, quamque ſuave ſit bibere aquam ſitienti. At reliquæ tribus domi manent tum alia exercentes quæ pueri didicerunt, tum vero ſagittare & jaculari & de his inter ſe aſſidue certant. Sunt inſuper publica horum certamina præmiaque proponuntur. in qua autem tribu plurimi fuerint peritiſſimi fortiſſimique ac maxime obedientes, horum laudatur à civibus & honoratur non præſens rector duntaxat, verumetiam ille qui eos in pueritia erudivit. Et his domi manentibus ephebis utuntur magiſtratus, ſicubi

ἐξιόντας [a] τόξα παρὰ τὴν φαρέτραν, καὶ ἐν κολεῷ κοπίδα, ἢ σάγαριν· ἔτι δὲ καὶ γέρρον, καὶ παλτὰ δύο, ὥστε τὸ μὲν ἀφιέναι, τῷ δ᾽, ἂν δέῃ, ἐκ χειρὸς χρῆσθαι. διὰ τοῦτο δὲ δημοσίᾳ τοῦ θηρᾶν ἐπιμέλονται, καὶ βασιλεύς, ὥσπερ καὶ ἐν πολέμῳ, ἡγεμὼν αὐτοῖς ἐστι, καὶ αὐτός τε θηρᾷ, καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται ὅπως ἂν [b] θηρῷεν· ὅτι ἀληθεστάτη δοκεῖ αὕτη ἡ μελέτη τῶν πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι. καὶ γὰρ πρῲ ἀνίστασθαι ἐθίζει, καὶ ψύχη καὶ θάλπη ἀνέχεσθαι· γυμνάζει δὲ καὶ ὁδοιπορίαις καὶ δρόμοις. ἀνάγκη δὲ καὶ τοξεῦσαι θηρίον, καὶ ἀκοντίσαι ὅπου ἂν παραπίπτῃ. καὶ τὴν ψυχὴν δὲ πολλάκις ἀνάγκη [c] θήγεσθαι ἐν τῇ θήρᾳ, ὅταν τι τῶν ἀλκίμων θηρίων ἀνθιστῆται. παίειν μὲν γὰρ δεῖ τὸ ὁμόσε γιγνόμενον, φυλάξασθαι δὲ τὸ ἐπιφερόμενον. ὥστε οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν τί ἐν τῇ θήρᾳ ἄπεστι τῶν ἐν πολέμῳ παρόντων. ἐξέρχονται δὲ ἐπὶ τὴν θήραν, ἄριστον ἔχοντες πλεῖον μὲν, [d] ὡς τὸ εἰκὸς, τῶν παίδων, τἆλλα δὲ ὅμοιον. καὶ θηρῶντες μὲν, οὐκ ἂν ἀριστήσαιεν· ἢν δέ τι δέῃ θηρίου ἕνεκα ἐπικαταμεῖναι, ἢ ἄλλως [e] βουληθῶσι διατρῖψαι περὶ τὴν θήραν, τὸ ἄριστον τοῦτο δειπνήσαντες, τὴν ὑστεραίαν αὖ θηρῶσι μέχρι δείπνου. καὶ μίαν ἄμφω ταύτας τὰς ἡμέρας λογίζονται, ὅτι μιᾶς ἡμέρας σῖτον δαπανῶσι. τοῦτο δὲ ποιοῦσι τοῦ ἐθίζεσθαι ἕνεκα· ἵνα καὶ ἐάν τι ἐν πολέμῳ δεήσῃ, δύωνται τοῦτο ποιεῖν. καὶ ὄψον δὲ τοῦτο ἔχουσιν οἱ τηλικοῦτοι ὅ, τι ἂν θηράσωσιν· εἰ δὲ μὴ, τὸ κάρδαμον. εἰ δέ τις αὐτοὺς οἴεται ἢ ἐσθίειν ἀηδῶς, ὅταν κάρδαμον μόνον ἔχωσιν ἐπὶ τῷ σίτῳ, ἢ πίνειν ἀηδῶς, ὅταν ὕδωρ πίνωσιν, ἀναμνησθήτω πῶς μὲν ἡδὺ μᾶζα καὶ ἄρτος πεινῶντι φαγεῖν, πῶς δὲ ἡδὺ ὕδωρ διψῶντι πιεῖν. αἱ δ᾽ αὖ μένουσαι φυλαὶ διατελοῦσι μελετῶσαι τά τε ἄλλα ἃ παῖδες ὄντες ἔμαθον, καὶ ἀκοντίζειν· καὶ διαγωνιζόμενοι ταῦτα πρὸς ἀλλήλους διατελοῦσιν. εἰσὶ δὲ καὶ δημόσιοι τούτων ἀγῶνες, καὶ ἆθλα προτίθεται. [e] ἐν ᾗ δ᾽ ἂν τῶν φυλῶν πλεῖστοι ὦσι δαημονέστατοι καὶ ἀνδρικώτατοι καὶ [f] εὐπειστότατοι, ἐπαινοῦσιν οἱ πολῖται, καὶ τιμῶσιν οὐ μόνον τὸν νῦν ἄρχοντα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ὅστις αὐτοὺς παῖδας ὄντας ἐπαίδευσε. χρῶνται δὲ τοῖς μένουσι τῶν ἐφήβων αἱ ἀρχαὶ, ἤν τι ἢ φρου-

ρῆσαι

a γρ. τόξα καὶ παρὰ. b θηρῷσι. c quidam libri γήθεσθαι, quidam θάλπεσθαι, ſed prius alii multi libri comprobant. d ὡς εἰκός. e ἐθελήσωσι. e ἐν ᾗ δ᾽ ἂν φυλῇ. f πιστότατοι.

ρῆσαι δεήσῃ, ἢ κακούργους ἐρευνῆσαι, ἢ λῃστὰς ὑποδραμεῖν, ἢ καὶ ἄλλο τι ὅσα ἰσχύος ἢ τάχους ἔργα ἐστί. ταῦτα μὲν δὴ οἱ ἔφηβοι πράττουσιν.

Ἐπειδὰν δὲ [a] τὰ δέκα ἔτη [b] διατελέσωσιν, ἐξέρχονται εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας. ἀφ' οὗ δ' ἂν ἐξέλθωσι χρόνου ἐκ τῶν ἐφήβων, οὗτοι αὖ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διάγουσιν ὧδε. πρῶτον μὲν, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, παρέχουσιν ἑαυτοὺς ταῖς ἀρχαῖς χρῆσθαι ἢν τι δέῃ [c] περὶ τοῦ κοινοῦ ὅσα [d] φρονούντων τε ἤδη ἔργα ἐστὶ καὶ ἔτι δυναμένων. ἢν δέ που δεήσῃ στρατεύεσθαι, τόξα μὲν οἱ οὕτω πεπαιδευμένοι οὐκέτι ἔχοντες οὐδὲ παλτὰ στρατεύονται, τὰ δ' ἀγχέμαχα ὅπλα καλούμενα, θώρακά τε περὶ τοῖς στέρνοις, καὶ γέρρον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, οἷόν περ γράφονται οἱ Πέρσαι ἔχοντες· ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ μάχαιραν ἢ κοπίδα. καὶ αἱ ἀρχαὶ δὲ πᾶσαι ἐκ τούτων καθίστανται, πλὴν οἱ τῶν παίδων διδάσκαλοι.

Ἐπειδὰν δὲ τὰ πέντε καὶ εἴκοσιν ἔτη διατελέσωσιν, εἴησαν μὲν ἂν οὗτοι πλεῖόν τι ἢ πεντήκοντα ἔτη γεγονότες ἀπὸ γενεᾶς· ἐξέρχονται δὲ τηνικαῦτα εἰς τοὺς γεραιτέρους ὄντας τε καὶ καλουμένους. οἱ δ' αὖ γεραίτεροι οὗτοι στρατεύονται μὲν οὐκέτι ἔξω τῆς ἑαυτῶν, οἴκοι δὲ μένοντες δικάζουσι τά τε κοινὰ πάντα καὶ τὰ ἴδια. καὶ θανάτου δὲ οὗτοι κρίνουσι, καὶ τὰς ἀρχὰς οὗτοι πάσας αἱροῦνται. καὶ ἤν τις ἢ ἐν ἐφήβοις ἢ ἐν τελείοις ἀνδράσιν ἐλλίπῃ τι τῶν νομίμων, φαίνουσι μὲν οἱ φύλαρχοι ἕκαστον, καὶ τῶν ἄλλων ὁ βουλόμενος· οἱ δὲ γεραίτεροι ἀκούσαντες ἐκκρίνουσιν. ὁ δὲ ἐκκριθεὶς, ἄτιμος τὸν λοιπὸν βίον διατελεῖ.

Ἵνα δὲ σαφέστερον δηλωθῇ πᾶσα ἡ Περσῶν πολιτεία, μικρὸν ἐπάνειμι. νῦν γὰρ ἐν βραχυτάτῳ ἂν δηλωθείη διὰ τὰ προειρημένα. λέγονται μὲν γὰρ Πέρσαι ἀμφὶ τὰς δώδεκα μυριάδας εἶναι. τούτων δ' οὐδεὶς ἀπελήλαται νόμῳ τιμῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλ' ἔξεστι πᾶσι Πέρσαις πέμπειν τοὺς ἑαυτῶν παῖδας εἰς τὰ κοινὰ τῆς δικαιοσύνης διδασκαλεῖα. ἀλλ' οἱ μὲν δυνάμενοι τρέφειν τοὺς παῖδας ἀργοῦντας, πέμπουσιν· οἱ δὲ μὴ δυνάμενοι, οὐ πέμπουσιν. οἳ δ' ἂν παιδευθῶσι παρὰ τοῖς δημοσίοις διδασκάλοις, ἔξεστιν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἐφήβοις νεανισκεύεσθαι· τοῖς δὲ μὴ διαπαιδευθεῖσιν οὕτως οὐκ ἔξεστιν. οἳ δ' ἂν ἐν τοῖς ἐφήβοις διατελέσωσι τὰ νόμιμα ποιοῦντες, ἔξεστι τούτοις εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας συναλίζεσθαι,

καὶ

sicubi præsidio opus fuerit, vel malefici inquirendi, vel ad insequendos latrones, vel ad alia agenda quæcunque aut virium aut velocitatis sunt opera. Ab ephebis igitur hæc geruntur.

Sed ubi annos decem absolverint, excedunt in perfectæ ætatis viros: à quo tempore autem ex ephebis excesserint, hi rursus annos quinque & viginti ita degunt. Principio, quemadmodum ephebi præsto sunt magistratibus, ut, siquid pro republica opus fuerit, se utantur iis in rebus quas tractant prudentes & adhuc validi. Quod si militiæ alicubi danda sit opera, qui ita sunt instituti, arcubus & hastis amplius non utuntur, sed armis quibus cominus pugnatur & thorace circa pectora, & crate, in manu sinistra qualem habentes pinguntur Persæ: in manu autem dextera machæram aut copida. Et ex hujusmodi viris magistratus omnes constituuntur, exceptis puerorum magistris.

At posteaquam annos quinque & viginti complerint, agentes hi ætatis annum aliquanto amplius quam quinquagesimum, tunc egrediuntur in hos qui & sunt & vocantur seniores; hi vero seniores non etiam in militiam eunt extra solum patrium, sed manentes domi judicant & publicas omnes caussas & privatas. Judicant etiam hi caussam mortis, iidemque legunt omnes magistratus. Quod siquis aut in ephebis aut in viris deliquerit quippiam contra leges, deferunt eum singuli tribuni, & ex aliis qui voluerit. Quem seniores ubi audierint, ordine movent. At ordine motus degit reliquam vitam cum ignominia.

Verum ut omnis Persarum respub. clarius pateat, repetam paulo altius. nunc enim ob ante dicta declarari queat paucis. Persæ dicuntur esse circiter centum viginti millia hominum. Horum nemo lege excluditur à dignitatibus atque magistratibus: sed licet omnibus Persis mittere filios ad publicas justitiæ scholas. Verum qui possunt filios ociantes alere, eos mittunt ad scholas: quibus vero alendi non est facultas, nequaquam mittunt. Qui autem fuerint apud publicos magistros instituti, licet iis inter ephebos ejus ætatis opera exercere, aliis vero non institutis haud licet. Qui rursus legitima inter ephebos absolverint, possunt hi inter viros versari, magistratuum-

a Lege aut saltem intellige τὰ ἐν τοῖς ἐφήβοις δέκα ἔτη. b τελέσωσι. c ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. d σωφρονούντων.

tuumque participes atque honorum fieri. At hi qui pueritiæ atque adolescentiæ legitima non obierint, inter viros non admittuntur. At hi rursus qui inter perfectæ ætatis viros sine reprehensione se gesserint, fiunt ex ordine seniorum. Et ita seniores hi constituuntur qui per omne honestatis genus vitam egerint. Et hæc est vivendi institutio, qua utentes, optimos viros se fore existimant. Quin hoc etiam tempore testimonium durat tum moderati eorum victus, tum etiam laboribus conjuncti. Nam nunc quoque turpe est apud Persas & spuere, & emungi, & flatus videri plenos. Turpe item ducitur siquis conspiciatur quoquam ire aut mejendi, aut cujusquam hujusmodi rei gratia. Quæ quidem facere nullo pacto possent nisi & victu modico uterentur, & humiditatem per laborem consumerent, ita ut ea alio quopiam secederet. Hæc igitur de Persis omnibus dicere possumus.

καὶ ἀρχῶν καὶ τιμῶν μετέχειν· οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς παισὶ μὴ διατελέσωσιν, ἢ ἐν τοῖς ἐφήβοις, οὐκ εἰσέρχονται εἰς τοὺς τελείους. οἳ δ' ἂν αὖ ἐν τοῖς τελείοις διαγένωνται ἀνεπίληπτοι, οὗτοι τῶν γεραιτέρων γίνονται. οὕτω μὲν δὴ οἱ γεραίτεροι διὰ πάντων τῶν καλῶν ἐληλυθότες καθίστανται· καὶ ἡ πολιτεία αὕτη, ᾗ οἴονται χρώμενοι βέλτιστοι ἂν εἶναι. καὶ νῦν δ' ἔτι ἐμμένει μαρτύρια καὶ τῆς μετρίας διαίτης αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐκπονεῖσθαι τὴν δίαιταν. αἰσχρὸν μὲν γὰρ ἔτι καὶ νῦν ἐστι Πέρσαις καὶ τὸ ἀποπτύειν καὶ τὸ ἀπομύττεσθαι, καὶ τὸ φύσης μεστοὺς φαίνεσθαι. αἰσχρὸν δ' ἔτι καὶ τὸ ἰόντα που φανερὸν γενέσθαι ἢ τοῦ ἐρῆσαι ἕνεκα, ἢ καὶ ἄλλου τινὸς τοιούτου. ταῦτα δ' οὐκ ἂν ἠδύναντο ποιεῖν εἰ μὴ καὶ διαίτῃ μετρίᾳ ἐχρῶντο, καὶ τὸ ὑγρὸν ἐκπονοῦντες ἀνήλισκον, ὥστε ἄλλῃ ποι ἀποχωρεῖν. ταῦτα μὲν δὴ κατὰ πάντων Περσῶν ἔχομεν λέγειν.

Vide & locum ex hujus operis libro V, in illis quæ sequuntur ea quæ è libro VIII petita sunt.

Apud eundem, Pædiæ VIII.

Ergo Cyrus quum talis esset, fecit ut in foribus multa esset deteriorum modestia cedentium melioribus, multus etiam pudor atque modestia invicem. Insuper etiam animadvertisses illic neminem neque irascentem cum clamore, neque gaudentem risu contumelioso: sed si eos vidisses, vere eos ad normam honestatis vivere dixisses. Res igitur hujusmodi facientes videntesque degebant in foribus. At bellicæ exercitationis gratia eos ad venationem educebat quibus hæc militaria exercenda existimabat: hanc exercitationem rerum bellicarum esse omnino ratus optimam, equestris autem verissimam. Hæc enim maxime reddit ad equitandum in qubuslibet locis aptos, quod insequi oporteat feras fugientes: & hæc item reddit maxime habiles ad efficiendum ab equis quodvis opus, quia cupiditate tenentur illas capiundi, & inde etiam honorem affectant. Et hic etiam maxime familiares assuefaciebat ad continentiam, & ad labores, & frigora, & calores, & famem ac sitim tolerandam. Atque hoc etiam tempore rex ac regis familiares hæc assidue faciunt. Quod igi-

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ Παιδείας η'.

Τοιγαροῦν τοιοῦτος ὢν ἐποίησεν ἐπὶ ταῖς θύραις πολλὴν μὲν τῶν χειρόνων εὐταξίαν, ὑπεικόντων τοῖς ἀμείνοσι, πολλὴν δ' αἰδῶ καὶ εὐκοσμίαν πρὸς ἀλλήλους. ἐπέγνως δ' ἂν ἐκεῖ οὐδένα οὔτε ὀργιζόμενον κραυγῇ, οὔτε χαίροντα ὑβριστικῷ γέλωτι. ἀλλὰ ἰδὼν ἂν αὐτοὺς ἡγήσω τῷ ὄντι εἰς κάλλος ζῆν. τοιαῦτα μὲν δὴ ποιοῦντες καὶ ὁρῶντες ἐπὶ θύραις διῆγον. τῆς πολεμικῆς δ' ἕνεκα ἀσκήσεως ἐπὶ θήραν ἐξῆγεν οὕσπερ ἀσκεῖν ταῦτα ᾤετο χρῆναι· ταύτην ἡγούμενος καὶ ὅλως ἀρίστην ἄσκησιν πολεμικῶν εἶναι, καὶ ἱππικῆς δὲ ἀληθεστάτην. καὶ γὰρ ἐποχοὺς ἐν παντοδαποῖς χωρίοις αὕτη μάλιστα ἀποδείκνυσι, διὰ τὸ θηρίοις φεύγουσιν [a] ἕπεσθαι· καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἐνεργοὺς αὕτη μάλιστα ἀπεργάζεται, διὰ τὴν τοῦ λαμβάνειν φιλοτιμίαν, καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείθιζε τοὺς κοινῶνας. καὶ νῦν δ' ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. ὅτι

 μὲν

a γρ. ἐφέπεσθαι.

μὲν οὖν οὐκ ᾤετο προσήκειν οὐδενὶ ἀρχῆς ὅστις μὴ βελτίων εἴη τῶν ἀρχομένων, καὶ τοῖς προειρημένοις πᾶσι δῆλον· καὶ ὅτι οὕτως ἀσκῶν τοὺς περὶ ἑαυτὸν, πολὺ μάλιστα αὐτὸς ἐξεπόνει καὶ τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὰς πολεμικὰς τέχνας καὶ τὰς μελέτας. καὶ γὰρ ἐπὶ θήραν τοὺς μὲν ἄλλους ἐξῆγε, ὁπότε μὴ [a] μένειν ἀνάγκη τις εἴη· αὐτὸς δὲ καὶ ὁπότε ἀνάγκη εἴη, οἴκοι ἐθήρα τὰ ἐν τοῖς παραδείσοις θηρία τρεφόμενα. καὶ οὔτε αὐτός ποτε πρὶν ἱδρῶσαι δεῖπνον ᾑρεῖτο, οὔτε ἵπποις ἀγυμνάστοις σῖτον ἐνέβαλλε. συμπαρεκάλει δὲ καὶ εἰς ταύτην τὴν θήραν τοὺς περὶ αὐτὸν σκηπτούχους. τοιγαροῦν πολὺ μὲν αὐτὸς διέφερεν ἐν πᾶσι τοῖς καλοῖς ἔργοις, πολὺ δὲ οἱ περὶ ἐκεῖνον, διὰ τὴν ἀεὶ μελέτην. παράδειγμα μὲν δὴ τοιόνδε ἑαυτὸν παρείχετο. πρὸς δὲ τούτῳ, καὶ τῶν ἄλλων οὕστινας μάλιστα ὁρῴη τὰ καλὰ διώκοντας, τούτους καὶ δώροις καὶ ἀρχαῖς καὶ ἕδραις καὶ πάσαις τιμαῖς ἐγέραιρεν. ὥστε πολλὴν πᾶσι φιλοτιμίαν ἐνέβαλλεν ὅπως ἕκαστος ἄριστος φανήσοιτο Κύρῳ.

Καταμαθεῖν δὲ τοῦ Κύρου δοκοῦμεν, ὡς οὐ τούτῳ μόνῳ ἐνόμιζε χρῆναι τοὺς ἄρχοντας τῶν ἀρχομένων διαφέρειν τῷ βελτίονας αὐτῶν εἶναι, ἀλλὰ καὶ καταγοητεύειν ᾤετο χρῆναι αὐτούς. στολήν τε γοῦν εἵλετο τὴν Μηδικὴν αὐτός τε φορεῖν, καὶ τοὺς κοινῶνας ταύτην ἔπεισεν ἐνδύεσθαι. αὕτη γὰρ αὐτῷ συγκρύπτειν ἐδόκει εἴ τις τι ἐν τῷ σώματι ἐνδεὲς ἔχοι, καὶ καλλίστους καὶ μεγίστους ἐπιδεικνύναι τοὺς φοροῦντας. καὶ γὰρ τὰ ὑποδήματα τοιαῦτα ἔχουσιν ἐν οἷς μάλιστα λαθεῖν ἐστὶ καὶ ὑποτιθεμένους τι, ὥστε δοκεῖν μείζους εἶναι ἢ εἰσί. καὶ ὑποχρίεσθαι δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσίετο, ὡς εὐοφθαλμότεροι φαίνοιντο ἢ εἰσὶ, καὶ ἐντρίβεσθαι, ὡς εὐχροώτεροι ὁρῷντο ἢ πεφύκασιν. ἐμελέτησε δὲ καὶ ὡς μηδὲ πτύοντες μηδὲ ἀπομυττόμενοι φανεροὶ εἶεν· μηδὲ μεταστρεφόμενοι ἐπὶ θέαν μηδενὸς, ὡς οὐδὲν θαυμάζοντες. πάντα δὲ ταῦτα ᾤετο φέρειν τι εἰς τὸ δυσκαταφρονητοτέρους φαίνεσθαι τοῖς ἀρχομένοις. οὓς μὲν δὴ ἄρχειν ᾤετο χρῆναι δι' ἑαυτοῦ, οὕτω κατεσκεύασε καὶ μελέτῃ καὶ τῷ σεμνῶς προεστάναι αὐτῶν· οὓς δ' αὖ κατεσκεύαζεν εἰς τὸ δουλεύειν, τούτους οὔτε μελετᾶν τῶν ἐλευθερίων πόνων

igitur exiſtimaret neminem imperare decere qui præſtantior ſubditis non eſſet, & ex antedictis omnibus patet, & ex eo quod ita ſuos exercens, multo etiam magis ipſe & continentiam & bellicas artes exercitationeſque elaborabat. Etenim ad venationem alios educebat, quando aliqua manendi neceſſitas non eſſet: quod ſi etiam neceſſitas talis accideret, ipſe domi venabatur eas feras quæ in vivariis alebantur. Nec vero ipſe unquam antequam ſudaſſet cœnam capiebat, nec equis priuſquam eſſent exercitati, pabulum injiciebat. Quinetiam ad hanc venationem invitabat ſceptriferos ſuos. Itaque longe ipſe in omnibus honeſtis operibus excellebat, longe etiam præſtabant qui circa illum verſabantur, ob exercitationem aſſiduam. Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. Præterea vero alios quoque & muneribus & magiſtratibus & conſeſſibus & omnibus donabat honoribus, quos maxime intuebatur quæ honeſta eſſent conſectari. Itaque multam omnibus injiciebat æmulationem quo quiſque Cyro optimus videretur.

Inſuper hoc Cyri nobis videmur animadvertiſſe quod non hac re ſolum decere exiſtimabat principes ſubjectis præſtare quod iis forent meliores, ſed etiam exiſtimabat opus eſſe ut eos veluti præſtigiis quibuſdam deciperent. Itaque elegit ſtolam Medicam & ipſe ferre, & ut familiares ea induerentur perſuaſit. Hæc enim viſa eſt ei occultare ſiquis defectum aliquem haberet in corpore: præterea indutos ea & pulcherrimos & maximos oſtendere. Etenim calceos tales habent, in quibus qui eos ferunt clam aliquid ſubjicere poſſint, quo majores eſſe videantur quam ſunt. Sinebatque ut oculos ſuppingerent coloribus, quo pulchrioribus quam eſſent oculis eſſe viderentur: & fricarentur, ut melius viderentur colorati quam natura eſſent. Exercuit eos inſuper ut neque ſpuerent palam, neque mucum emitterent: præterea ne ad quicquam ſpectandum converterentur, perinde quaſi mirarentur nihil. Omnia vero hæc exiſtimabat aliquid conferre ad hoc ut minus forent ſubjectis contemptui. Quos igitur cenſebat dignos qui aliis præeſſent, per ſeipſum tales reddidit exercitatione, & imperium in illos gerendo cum majeſtate: quos vero deſtinabat ad ſerviendum, horum neminem incitabat ad exercendos ingenuos labores, ne-

a γρ. μένειν οἴκοι ἀνάγκη.

neque ut haberent arma permittebat: verum curabat ut neque sine cibo unquam essent, neque sine potu, ingenuarum exercitationum gratia. Etenim quando agebant feras in campos equitibus, cibum in venationem his ferre permittebat, liberorum autem nemini: & quando iter faciendum erat, agebat eos ad aquas, ut jumenta. quum item erat prandendi tempus, eos expectabat donec aliquid comedissent, ne esurirent. Itaque hi quoque eum, ut viri optimates, patrem vocabant, quod sui ipsorum haberet curam, ut indubitato semper mancipia forent.

Apud eundem, circa finem ejusdem libri.

QUOD pulcherrimum quidem ac maximum regnorum omnium Asiæ, Cyri fuerit regnum, ipsum de se testimonium præbet. Terminos enim habuit ad orientem mare rubrum, ad septemtriones pontum Euxinum, ad occidentem Cyprum & Ægyptum, ad meridiem Æthiopiam. Id autem imperium quum tanta esset magnitudine, una Cyri sententia gubernabatur: qui etiam ipse subditos suos æque ac filios & honorabat & colebat: & Cyrum subjecti perinde quasi patrem venerabantur. Ubi autem Cyrus excessit è vivis, continuo ipsi filii inter se dissedere, continuoque urbes ac gentes defecere, sicque in deterius omnia versa sunt.

Quod autem vera à me narrantur, incipiam à rebus divinis id docere. Novi enim & regem prius, & eos qui sub rege essent, etiam iis qui ultima scelera perpetrassent, sive jusjurandum juravissent, inviolatum præstare, sive dextras dedissent, constantissime observare solitos. Quod si tales non fuissent, & hujusmodi de se opinionem non præbuissent, ne unus quidem credidisset eis: quemadmodum nunc nemo amplius credit, posteaquam cognita est eorum impietas: sic neque tunc illi credidissent duces militum qui una cum Cyro ascenderant. At illi quum priori de iis opinioni credidissent, seipsos in manus eorum tradiderunt, & ad regem ducti obtruncati fuerunt. Multi etiam eorum barbarorum qui una militarant, alii alia decepti fide data, periere. Multo præterea etiam his in rebus nunc sunt deteriores.

πόνων οὐδένα παρώρμα, οὔτε ὅπλα κεκτῆσθαι ἐπέτρεπεν. ἐπεμελεῖτο δ' ὅπως μήποτε ἄσιτοι μήτε ἄποτοι ποτὲ ἔσοιντο, ἐλευθερίων ἕνεκα μελετημάτων. καὶ γὰρ ὁπότε ἐλαύνοιεν τὰ θηρία τοῖς ἱππεῦσιν εἰς τὰ πεδία, φέρεσθαι σῖτον εἰς θήραν τούτοις ἐπέτρεπε, τῶν δὲ ἐλευθέρων οὐδενί. καὶ ὁπότε πορεία εἴη, ἦγεν αὐτοὺς πρὸς τὰ ὕδατα, ὥσπερ τὰ ὑποζύγια. καὶ ὁπότε δὲ ὥρα εἴη ἀρίστου, ἀνέμενεν αὐτοὺς ἔστ' ἂν φάγοιέν τι, ὡς μὴ βουλιμιῷεν. ὥστε καὶ οὗτοι αὐτὸν ὥσπερ οἱ ἄριστοι πατέρα ἐκάλουν, ὅτι ἐπεμέλετο αὐτῶν, ὅπως ἀναμφιλόγως ἀεὶ ἀνδράποδα διατελοῖεν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, περὶ τὸ τέλος τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

ΟΤΙ μὲν δὴ [a] καλλίστη καὶ μεγίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἡ τοῦ Κύρου βασιλεία ἐγένετο, αὐτὴ ἑαυτῇ μαρτυρεῖ. ὡρίσθη μὲν πρὸς ἕω τῇ ἐρυθρᾷ θαλάττῃ· πρὸς ἄρκτον δὲ, τῷ Εὐξείνῳ [b] πόντῳ· πρὸς ἑσπέραν δὲ, Κύπρῳ καὶ Αἰγύπτῳ· πρὸς μεσημβρίαν δὲ, Αἰθιοπίᾳ. τοσαύτη δὲ γενομένη, μιᾷ γνώμῃ τῇ Κύρου ἐκυβερνᾶτο· καὶ ἐκεῖνός τε τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ ὥσπερ ἑαυτοῦ παῖδας ἐτίμα τε καὶ ἐθεράπευεν, οἵ τε ἀρχόμενοι Κῦρον ὡς πατέρα ἐσέβοντο. ἐπεὶ μέντοι Κῦρος ἐτελεύτησεν, εὐθὺς μὲν, αὐτοὶ οἱ παῖδες ἐστασίαζον, εὐθὺς δὲ πόλεις καὶ ἔθνη ἀφίσταντο, πάντα δ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἐτρέπετο.

Ὡς δ' ἀληθῆ λέγω, ἄρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θείων. οἶδα γὰρ ὅτι πρότερον μὲν βασιλεὺς καὶ οἱ ὑπ' αὐτῷ καὶ τοῖς τὰ ἔσχατα πεποιηκόσιν εἴτε ὅρκους ὀμόσαιεν, ἠμπέδουν, εἴτε δεξιὰς δοῖεν, ἐβεβαίουν. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτοι ἦσαν, καὶ τοιαύτην δόξαν εἶχον, οὐδ' ἂν εἷς αὐτοῖς ἐπίστευεν, ὥσπερ οὐδὲ νῦν πιστεύει οὐδὲ εἷς ἔτι, ἐπεὶ ἔγνωσται ἡ ἀσέβεια αὐτῶν· οὕτως οὐδὲ τότε ἐπίστευσαν ἂν οἱ τῶν σὺν Κύρῳ ἀναβάντων στρατηγοί· νῦν δὲ δὴ τῇ πρόσθεν αὐτῶν δόξῃ πιστεύσαντες, ἐνεχείρισαν ἑαυτούς, καὶ ἀναχθέντες πρὸς βασιλέα, ἀπετμήθησαν τὰς κεφαλάς. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν συστρατευσάντων βαρβάρων ἄλλοι ἄλλαις πίστεσιν ἐξαπατηθέντες ἀπώλοντο. [d] πολὺ δὲ καὶ τῶνδε χείρονες νῦν εἰσί. πρόσθεν μὲν γὰρ εἴ τις ἢ διακινδυνεύ-

a γρ. ἀρίστη καὶ καλλίστη. b Πόντῳ καὶ Προποντίδι καὶ Ἑλλησπόντῳ· πρὸς ἑσπέραν. c αὐτῷ. d πολλοὶ δὲ καὶ τάδε.

δὲ περὶ βασιλέως, ἢ πόλιν ἢ ἔθνος ὑποχείριον ποιήσειεν, ἢ ἄλλό τι καλὸν ἢ ἀγαθὸν αὐτῷ διαπράξειεν, οὗτοι ἦσαν οἱ τιμώμενοι· [a] νῦν δὲ καὶ ἤν τις, ὥσπερ Λεομίθρης, τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τοὺς τῶν φίλων παῖδας ὁμήρους παρὰ τῷ Αἰγυπτίῳ ἐγκαταλιπὼν, καὶ τοὺς μεγίστους ὅρκους παραβὰς, βασιλεῖ δόξῃ τι σύμφορον ποιῆσαι, οὗτοί εἰσιν οἱ ταῖς μεγίσταις τιμαῖς γεραιρόμενοι. ταῦτα οὖν ὁρῶντες οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ πάντες, ἐπὶ τὸ ἀσεβὲς καὶ τὸ ἄδικον τετραμμένοι εἰσίν. ὁποῖοί τινες γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ᾽ αὐτοὺς [b] ἐπιτοπολὺ γίγνονται. ἀθεμιστότεροι δὴ νῦν ἢ πρόσθεν ταύτῃ γεγένηνται. εἰς γε μὴν χρήματα, τῇδε ἀδικώτεροι· οὐ γὰρ μόνον τοὺς πολλὰ ἡμαρτηκότας, ἀλλὰ ἤδη τοὺς οὐδὲν ἠδικηκότας συλλαμβάνοντες, ἀναγκάζουσι πρὸς οὐδὲν δίκαιον χρήματα ἀποτίνειν. ὥστε οὐδὲν ἧττον οἱ πολλὰ ἔχειν δοκοῦντες τῶν πολλὰ ἠδικηκότων φοβοῦνται· καὶ εἰς χεῖρας οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσι τοῖς κρείττοσιν ἰέναι, οὐδέ γε ἀθροίζεσθαι εἰς βασιλικὴν στρατείαν θαρρoῦσι. τοιγαροῦν, ὅστις ἂν πολεμῇ αὐτοῖς, πᾶσιν ἔξεστιν ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ἀναστρέφεσθαι ἄνευ μάχης ὅπως ἂν βούλωνται, διὰ τὴν ἐκείνων περὶ μὲν θεοὺς ἀσέβειαν, περὶ δὲ ἀνθρώπους ἀδικίαν. αἱ μὲν δὴ γνῶμαι ταύτῃ τῷ παντὶ χείρους νῦν ἢ τὸ παλαιὸν, αὐτῶν.

Ὡς δὲ οὐδὲ τῶν σωμάτων ἐπιμέλονται ὥσπερ πρόσθεν, νῦν αὖ τοῦτο διηγήσομαι. νόμιμον γὰρ δὴ ἦν αὐτοῖς, μήτε πτύειν, μήτε ἀπομύττεσθαι· (δῆλον δὲ ὅτι ταῦτα, οὐ τοῦ ἐν τῷ σώματι ὑγροῦ φειδόμενοι, ἐνόμισαν, ἀλλὰ βουλόμενοι διὰ πόνων καὶ ἱδρῶτος τὰ σώματα στερεοῦσθαι) νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ πτύειν μηδὲ ἀπομύττεσθαι, ἔτι διαμένει, τὸ δὲ [c] πονεῖν οὐδαμοῦ ἐπιτηδεύεται. καὶ μὴν πρόσθεν μὲν ἦν αὐτοῖς μονοσιτεῖν νόμιμον, ὅπως ὅλῃ τῇ ἡμέρᾳ χρῷντο καὶ ἐς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὸ διαπονεῖσθαι· νῦν γε μὴν τὸ μὲν μονοσιτεῖν ἔτι διαμένει, ἀρχόμενοι δὲ τοῦ σίτου ἡνίκα περ οἱ πρωϊαίτατα ἀριστῶντες, μέχρι τούτου ἐσθίοντες καὶ πίνοντες διάγουσιν ἔς τε περ οἱ ὀψιαίτατα κοιμώμενοι. ἦν δὲ αὐτοῖς νόμιμον μηδὲ προχοΐδας εἰσφέρεσθαι εἰς τὰ συμπόσια, δη-

res. Antea enim ſiquis aut periculum ſubiiſſet pro rege, aut urbem gentemve in ſervitutem redegiſſet, aut aliud quicquam præclarum aut utile ei egiſſet, hi erant qui in honore habebantur: at nunc, etiam ſiquis, quemadmodum Leomithres, uxore ac liberis amicorumque filiis obſidibus apud Ægyptium relictis, maximumque jusjurandum tranſgreſſus, videatur aliquid emolumenti attuliſſe regi, hi ſunt qui maximis præmiis honorantur. Hæc igitur videntes Aſiatici omnes, ad impietatem & injuſtitiam verſi ſunt. Quales enim fuerint præfecti, tales etiam qui ſub ipſis ſunt, ut plurimum evadunt. Hinc igitur factum eſt ut omne fas magis contemnant quam antea. Jam vero circa pecunias hoc modo ſunt iniquiores. non enim ſolum qui magnis ſe delictis fecerunt obnoxios, ſed eos item qui nihil fecerunt injuſte, comprehenſos cogunt nullo jure pecunias ſolvere. Quo fit ut nihilo illi minus qui videntur eſſe ditiſſimi, quam qui multa injuſte admiſerunt, in metu ſint: adeo ut neque in manus hi ire velint potentiorum, neque audeant ſe adjungere exercitui regio, Igitur quicunque bellum cum iis gerat; omnibus licet in regione ipſorum ſine pugna verſari utcunque velint, propter illorum tum impietatem erga deos, tum injuſtitiam erga homines. Mentes igitur eorum ita ſunt omnino nunc deteriores, quam antiquitus.

Quod autem nec corporum exercitationis curam gerunt, ut antea conſuerant, nunc item hoc exponam. Lex enim erat apud eos neque ſpuere, neque emungere: (eſt autem manifeſtum hæc eos lege ſanxiſſe, non quia parcerent corporis humori, ſed quod vellent per labores ac ſudorem reddere corpora ſolidiora.) hoc vero tempore non ſpuere quidem neque emungi, adhuc perdurat, ſed illud inſtitutum ſe laboribus exercendi deſiit. Quinetiam antea erat Perſis lege cautum comedere ſemel, quò toto die uterentur & circa res gerendas & circa labores: hac vero tempeſtate ſemel cibum capere adhuc permanet, ſed veſci incipientes ab eo tempore quo illi qui ſummo mane prandent, ad illorum uſque tempus comedere potareque pergunt, qui lectum tardiſſime petunt. Erat præterea lege cautum apud eos ne urcei importarentur in ſympoſia: quippe qui putabant,

a γρ. νῦν δ᾽ ἄν τις, ὥσπερ Μιθριδάτης τὸν πατέρα Ἀριοβαρζάνην προδοὺς, καὶ ὥσπερ. b ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. c ἐκπονεῖν.

tabant, ſi non nimis potarent, minus corpora menteſque labefactari: hac vero tempeſtate urceos non importari, adhuc permanet: ac tantum bibunt ut non importent, ſed ipſi exportentur, quum nequeant amplius erecti egredi. Jam vero & ille mos patrius iis erat, ut, dum iter facerent, neque comederent, neque biberent, neque quicquam eorum quæ propter hæc neceſſaria ſunt, palam facerent: nunc autem ab iis abſtinere, adhuc perdurat, ſed itinera faciunt adeo brevia ut minime ſit mirandum quod à rebus neceſſariis abſtineant.

Quin & ad venationem quoque toties antea exibant ut pro exercitatione venationes ſatis eſſent & ipſis & equis: at ubi Artaxerxes rex, & qui ei erant familiares, redditi ſunt vino inferiores, non amplius eodem modo neque ipſi egrediebantur, neque alios educebant ad venationes: quin potius ſiqui laboris ſtudioſi atque induſtrii una cum ſuis equitibus venarentur, aperte iis invidebant, & ut ſeipſis meliores oderant. Præterea puerorum inſtitutio pro foribus adhuc perdurat: ſed diſciplina & exercitatio eorum quæ ad artem equeſtrem pertinent, extincta eſt, quoniam eo non eunt ubi ſpecimen edendo gloriam conſequantur.

Et quod pueri quum illic antea lites audirent ſecundum jus & æquum dijudicari, videbantur diſcere juſtitiam, & hoc omnino contrarium eſt: quoniam certo vident eos vincere cauſſam utri plus dederint. Præterea eorum vim quæ è terra oriuntur, pueri antea diſcebant, quo utilibus uterentur, & à pernicioſis abſtinerent: nunc vero videntur hæc diſcere quo mala quamplurima perpetrent. Nuſquam igitur plures quam illic, neque moriuntur, neque interficiuntur venenis.

Quinetiam multo magis indulgent mollibus & delicatis voluptatibus quam Cyri temporibus. Tum enim adhuc diſciplina Perſica & continentia utebantur, Medorum vero ſtola atque mollitie: ſed hoc tempore Perſicam conſtantiam æquo animo vident extingui, at Medorum mollitiem diligenter ſervant. Declarare autem volo eorum quoque mollem & delicatam vitam. Illis enim primum non ſatis **eſt** ſi lecti ſtrata mollia habeant verumetiam lectorum pedes tapetibus ſuper-

δηλονότι νομίζοντες τὸ μὴ ὑπερπίνειν ἧττον ἂν καὶ σώματα καὶ γνώμας σφάλλειν· νῦν δὲ τὸ μὲν μὴ εἰσφέρεσθαι, ἔτι αὖ διαμένει· τοσοῦτον δὲ πίνουσιν ὥστε ἀντὶ τοῦ εἰσφέρειν αὐτοὶ ἐκφέρονται, ἐπειδὰν μηκέτι δύνωνται ὀρθούμενοι ἐξιέναι. ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνο ἦν αὐτοῖς ἐπιχώριον, τὸ μεταξὺ πορευομένους μήτε ἐσθίειν, μήτε πίνειν, μήτε τῶν διὰ ταῦτα ἀναγκαίων μηδὲν ποιοῦντας φανεροὺς εἶναι· νῦν δ' αὖ μὲν τούτων ἀπέχεσθαι ἔτι διαμένει, τὰς μέντοι πορείας οὕτω βραχείας ποιοῦνται ὡς μηδ' ἂν ἔτι θαυμάσαι τὸ ἀπέχεσθαι τῶν ἀναγκαίων.

Ἀλλὰ μὲν καὶ ἐπὶ θήραν πρόσθεν μὲν τοσαυτάκις ἐξῄεσαν ὥστε ἀρκεῖν αὐτοῖς τε καὶ ἵπποις γυμνάσια τὰς θήρας· ἐπεὶ δὲ Ἀρταξέρξης ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἥττους τοῦ οἴνου ἐγένοντο, οὐκέτι ὁμοίως οὔτε αὐτοὶ ἐξῄεσαν, οὔτε τοὺς ἄλλους ἐξῆγον ἐπὶ τὰς θήρας· ἀλλὰ καὶ οἵτινες φιλόπονοι γενόμενοι καὶ σὺν τοῖς περὶ αὐτοὺς ἱππεῦσιν ἅμα θηρῷεν, φθονοῦντες αὐτοῖς δῆλοι ἦσαν, καὶ ὡς βελτίονας αὐτῶν ἐμίσουν. ἀλλά τοι καὶ τοὺς παῖδας τὸ μὲν παιδεύεσθαι ἐπὶ ταῖς θύραις, ἔτι διαμένει· τὸ μέντοι τὰ ἱππικὰ μανθάνειν καὶ μελετᾶν, ἀπέσβηκε, διὰ τὸ μὴ [a] ἰέναι ὅπου ἂν ἀποφαινόμενοι εὐδοκιμοῖεν.

Καὶ ὅτι γε οἱ παῖδες ἀκούοντες ἐκεῖ πρόσθεν τὰς δίκας δικαίως δικαζομένας, ἐδόκουν μανθάνειν δικαιότητα, καὶ τοῦτο παντάπασιν ἀνέστραπται. σαφῶς γὰρ ὁρῶσι νικῶντας ὁπότεροι ἂν [b] πλεῖον διαδῶσιν. ἀλλὰ καὶ τῶν φυομένων ἐκ τῆς γῆς τὰς δυνάμεις οἱ παῖδες πρόσθεν μὲν ἐμάνθανον, ὅπως τοῖς μὲν ὠφελίμοις χρῷντο, τῶν δὲ βλαβερῶν ἀπέχοιντο· νῦν δὲ ἐοίκασι ταῦτα διδασκομένοις, ὅπως ὅτι πλεῖστα κακοποιῶσιν. οὐδαμοῦ γοῦν πλείους ἢ ἐκεῖ οὔτε ἀποθνήσκουσιν, οὔτε διαφθείρονται ὑπὸ φαρμάκων.

Ἀλλὰ μὴν καὶ θρυπτικώτεροι πολὺ νῦν ἢ ἐπὶ Κύρου εἰσί. τότε μὲν γὰρ ἔτι τῇ ἐκ Περσῶν παιδείᾳ καὶ ἐγκρατείᾳ ἐχρῶντο, τῇ δὲ Μήδων στολῇ καὶ ἁβρότητι· νῦν δὲ τὴν μὲν ἐκ Περσῶν καρτερίαν περιορῶσιν ἀποσβεννυμένην, τὴν δὲ τῶν Μήδων μαλακίαν διασώζονται. σαφηνίσαι δὲ βούλομαι καὶ τὴν θρύψιν αὐτῶν. ἐκείνοις γὰρ πρῶτον [c] μὲν τὰς εὐνὰς οὐ μόνον ἀρκεῖ μαλακῶς ὑποστρώννυσθαι, ἀλλ' ἤδη καὶ τῶν κλινῶν τοὺς πόδας ἐπὶ [d] ταπίδων τιθέασιν,

a γε ἰέναι. b πλείω διδῶσιν. c μὲν οὐκέτι τάς. d δαπίδων.

σιν, ὅπως μὴ ἀντερείδῃ τὸ δάπεδον, ἀλλ' ὑπείκωσιν αἱ [a] τάπιδες. καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὕρητο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἄλλα τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται· καὶ ὄψα γε ὡσαύτως· καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῷ χειμῶνι οὐ μόνον κεφαλὴν καὶ σῶμα καὶ πόδας ἀρκεῖ αὐτοῖς ἐσκεπάσθαι, ἀλλὰ καὶ περὶ ἄκραις ταῖς χερσὶ χειρῖδας δασείας καὶ δακτυλήθρας ἔχουσιν. ἐν γε μὴν τῷ θέρει οὐκ ἀρκοῦσιν αὐτοῖς οὔθ' αἱ τῶν δένδρων οὔθ' αἱ τῶν πετρῶν σκιαί, ἀλλ' ἐν ταύταις ἑτέρας [b] σκιὰς ἄνθρωποι μηχανώμενοι αὐτοῖς παρεστᾶσι. καὶ μὴν ἐκπώματα ἢν μὲν ὡς πλεῖστα ἔχωσι, τούτῳ καλλωπίζονται· ἢν δ' ἐξ ἀδίκου φανερῶς ᾖ μεμηχανημένα, οὐδὲν τοῦτο αἰσχύνονται. πολὺ γὰρ ηὔξηται ἐν αὐτοῖς ἡ ἀδικία τε καὶ αἰσχροκέρδεια. ἀλλὰ καὶ πρόσθεν μὲν ἦν ἐπιχώριον αὐτοῖς μὴ ὁρᾶσθαι πεζῇ πορευομένοις, οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκα ἢ τοῦ ὡς ἱππικωτάτους γίγνεσθαι· νῦν δὲ στρώματα πλείω ἔχουσιν ἐπὶ τῶν ἵππων ἢ ἐπὶ τῶν εὐνῶν. οὐ γὰρ τῆς [c] ἱππείας οὕτως ὥσπερ τοῦ μαλακῶς καθῆσθαι ἐπιμέλονται.

Τά γε μὴν πολεμικὰ πῶς οὐκ εἰκότως νῦν τῷ παντὶ χείρους ἢ πρόσθεν εἰσίν; οἷς ἐν μὲν τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἐπιχώριον, οἶμαι, ὑπῆρχε τοὺς μὲν τὴν γῆν ἔχοντας, ἀπὸ ταύτης ἱππότας παρέχεσθαι, οἳ δὴ καὶ ἐστρατεύοντο· τοὺς δὲ φρουροῦντας, εἰ δέοι στρατεύεσθαι, πρὸ τῆς χώρας μισθοφόρους εἶναι· νῦν δὲ τούς τε θυρωροὺς καὶ τοὺς σιτοποιοὺς, καὶ τοὺς ὀψοποιοὺς, καὶ οἰνοχόους, καὶ λουτροχόους, καὶ παρατιθέντας καὶ ἀναιροῦντας, καὶ κατακοιμίζοντας καὶ ἀνιστάντας, καὶ τοὺς [d] κοσμητὰς οἳ ὑποχρίουσί τε καὶ ἐντρίβουσιν αὐτοὺς, καὶ τἆλλα ῥυθμίζουσι· τούτους πάντας ἱππέας οἱ δυνάσται πεποιήκασιν, ὅπως μισθοφορῶσιν αὐτοῖς. πλῆθος μὲν οὖν καὶ ἐκ τούτων φαίνεται, οὐ μέντοι ὄφελός γε οὐδὲν αὐτῶν εἰς πόλεμον. δηλοῖ δὲ καὶ αὐτὰ τὰ γιγνόμενα· κατὰ τὴν χώραν γὰρ αὐτῶν [e] ῥᾷον οἱ πολέμιοι ἢ οἱ φίλοι ἀναστρέφονται. καὶ γὰρ δὴ ὁ Κῦρος τοῦ μὲν ἀκροβολίζεσθαι ἀποπαύσας, θωρακίσας δὲ καὶ αὐτοὺς καὶ ἵππους, καὶ ἓν παλτὸν ἑκάστῳ δοὺς εἰς χεῖρα, ὁμόθεν τὴν μάχην ἐποιεῖτο· νῦν δὲ οὔτε ἀκροβολίζονται ἔτι, οὔτ' εἰς χεῖρας συνιόντες

perponunt, ne pavimentum renitatur, sed ut tapetes cedant. Insuper opere pistorio quæ conficiebantur ad mensam, & quæcunque reperta sunt antea, eorum nihil ablatum est, sed & nova semper excogitant, & obsonia identidem: etenim sibi compararunt homines qui nova utriusque harum rerum artificia inveniant. Insuper hyeme non satis est illis caput & corpus atque pedes tegere, sed in extremis manibus chirothecas villosas habent, & digitalia. At vero æstate contenti non sunt neque arborum neque rupium umbris, sed illis præsto sunt homines qui in his umbris alias moliantur. Jam vero & pocula si quamplurima habeant, hoc ornamento gloriantur: verum si injustis artibus comparata esse constet, id nulli sibi dedecori ducunt. Apud illos enim injustitia lucrique turpis cupiditas valde est aucta. Atque antea patrius eis mos erat ne conspicerentur proficisci pedites, non alius cujusquam rei gratia, quam ut equites optimi fierent: nunc autem plura super equis strata habent quam super cubilibus. Non enim ita equitandi curam habent ut molliter sedendi.

In iis vero quæ ad bellum pertinent, an non merito nunc sunt omnino deteriores quam antea? Quibus superiore tempore patrium erat, tum eos qui terram possiderent, ab hac ipsa equites suppeditare, qui etiam in expeditionem ibant: tum præsidiarios, si militandum esset, pro regione stipendiarios esse: nunc vero qui ostiarii sunt, & pistores obsoniorumque artifices, & pincernæ, & balneatores, & qui ad mensam apponunt, & qui è mensa tollunt, & qui dormitum agunt, & qui à somno excitant, & ornatores qui coloribus eos liniunt infricantque, aliaque decenter componunt: hosce omnes ii qui proceres sunt, equites faciunt, quo sub se stipendium mereant. Multitudo igitur ex his quoque apparet, at nulla eorum ad bellum utilitas. Hoc etiam patet ex iis quæ usuveniunt, nam in eorum regione hostes facilius commorantur quam amici. Cyrus enim quum ferentarios amovisset, thoracibus autem & eos & equos armasset, & pilum unum cuique dedisset in manum, cominus pugnam gerebat: sed hoc tempore neque jactu utuntur amplius neque congredientes cominus

a γρ. δάπιδες. b σκιάδας. c ἱππικῆς. d κομμωτάς. e ῥᾴδιον.

nus prœliantur. Atque pedites habent quidem ipsi crates & copides & secures (quemadmodum Cyri temporibus) quum sunt pugnaturi, sed cominus congredi ne hi quidem volunt. Nec item falcatis curribus ad id utuntur amplius ad quod eos Cyrus est fabricatus. Cyrus enim quum aurigas amplificasset honoribus strenuosque reddidisset, habebat qui in armatos impetum facerent. Persæ autem hujus temporis quum ne norint quidem eos qui præsunt curribus, censent fore ut inexercitatos similes exercitatis habeant. Et hi prosiliunt quidem, sed priusquam fuerint inter hostes, alii è curribus ultro excidunt, alii exiliunt: quo fit ut jugales aurigis carentes, pluribus sæpe malis amicos quam hostes afficiant. Quoniam vero ipsi quoque cognoscunt qualia ad bellum adminicula habeant, animo ad id remisso sunt: nemoque amplius sine Græcis ad bellum se accingit, neque quum invicem belligerant, neque quum Græci agunt contra eos exercitum, sed etiam adversus hosce statuerunt cum Græcis bellum gerere.

Et ego quidem quæ pollicitus sum, ea me præstitisse arbitror. Dico enim, Persas atque Persarum socios, & magis impios adversus deos, & magis nefarios erga necessarios, & injustiores erga alios, & ignaviores ad bellum, hoc tempore quam antea redditos fuisse. Quod siquis secus atque ego sentiat, is eorum opera considerans, ea testimonio suo verba mea comprobare comperiet.

τες μάχονται. καὶ οἱ πεζοὶ ἔχουσι μὲν γέῤῥα καὶ κοπίδας καὶ σαγάρεις, ὥσπερ ἐπὶ Κύρου, τὴν μάχην ποιησόμενοι· εἰς χεῖρας δὲ ἰέναι οὐδ᾽ οὗτοι ἐθέλουσιν. οὐδέ γε τοῖς δρεπανηφόροις ἅρμασι ἔτι χρῶνται [a] ἐφ᾽ ᾧ Κῦρος αὐτὰ ἐποιήσατο. ὁ μὲν γὰρ, τιμαῖς αὐξήσας τοὺς ἡνιόχους, καὶ ἀγαθοὺς ποιήσας, εἶχε τοὺς εἰς τὰ ὅπλα ἐμβαλοῦντας· οἱ δὲ νῦν, οὐδὲ γιγνώσκοντες τοὺς ἐπὶ τοῖς ἅρμασιν, οἴονται σφίσιν ὁμοίους τοὺς ἀνασκήτους τοῖς ἠσκηκόσιν ἔσεσθαι. οἱ δὲ ὁρμῶσι μὲν, πρὶν δ᾽ ἐν τοῖς πολεμίοις εἶναι, οἱ μὲν, ἑκόντες ἐκπίπτουσιν, οἱ δ᾽ ἐξάλλονται· ὥστε ἄνευ ἡνιόχων γιγνόμενα τὰ ζεύγη πολλάκις πλείω κακὰ τοὺς φίλους ἢ τοὺς πολεμίους ποιεῖ. ἐπεὶ μέντοι καὶ αὐτοὶ γιγνώσκουσιν οἷα σφίσι τὰ πολεμιστήρια ὑπάρχει, ὑφίενται, καὶ οὐδεὶς ἔτι ἄνευ τῶν Ἑλλήνων εἰς πόλεμον καθίσταται, [b] οὔτε ὅταν ἀλλήλοις πολεμῶσιν, οὔτε ὅταν οἱ Ἕλληνες αὐτοῖς ἀντιστρατεύωνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς τούτους ἐγνώκασι μεθ᾽ Ἑλλήνων τοὺς πολέμους ποιεῖσθαι.

Ἐγὼ μὲν δὴ οἶμαι ἅπερ ὑπεθέμην [c] ἀπειργάσθαι μοι. φημὶ γὰρ Πέρσας καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς καὶ ἀσεβεστέρους περὶ θεοὺς, καὶ ἀνοσιωτέρους περὶ συγγενεῖς, καὶ [d] ἀδικωτέρους περὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ἀνανδροτέρους τὰ εἰς τὸν πόλεμον νῦν ἢ πρόσθεν ἀποδεδεῖχθαι. εἰ δέ τις τἀναντία ἐμοὶ γιγνώσκει, τὰ ἔργα αὐτῶν ἐπισκοπῶν, εὑρήσει αὐτὰ μαρτυροῦντα τοῖς ἐμοῖς λόγοις.

Apud eundem Xenophontem, in ejusdem Pædiæ libro V.

In nullo enim neque esculento neque potulento vir Perses, ex iis qui bene instituti sunt, neque oculis commotus appareat, neque rapina, neque mente, quo minus eadem prospiciat quæ si in cibo non esset: sed quemadmodum equestres, quoniam in equis non turbantur, possint simul dum equitant & videre & audire & dicere quod sit opus: sic item illi inter epulas existimant oportere & prudentes apparere & moderatos. At moveri esculentis & potulentis, videtur iis esse caninum admodum & immane.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ τῆς αὐτῆς παιδείας ε΄.

Ἐπ᾽ οὐδενὶ γὰρ βρώματι οὐδὲ πόματι Πέρσης ἀνὴρ τῶν πεπαιδευμένων οὔτε ὄμμασιν ἂν ἐκπεπληγμένος καταφανὴς γένοιτο, οὔτε ἁρπαγῇ, οὔτε νόῳ, μὴ οὐχὶ προνοεῖν ἅπερ ἂν καὶ μὴ ἐν σίτῳ ὤν· ἀλλ᾽ ὥσπερ οἱ ἱππικοὶ, διὰ τὸ μὴ ταράσσεσθαι ἐπὶ τῶν ἵππων, δύνανται ἅμα ἱππεύοντες καὶ ὁρᾷν καὶ ἀκούειν καὶ λέγειν τὸ δέον, οὕτω καὶ ἐκεῖνοι ἐν τῷ σίτῳ οἴονται δεῖν φρόνιμοι καὶ μέτριοι φαίνεσθαι. τὸ δὲ κεκινῆσθαι ὑπὸ τῶν βρωμάτων καὶ τῆς πόσεως, πάνυ αὐτοῖς [e] κυνικὸν καὶ θηριῶδες δοκεῖ εἶναι.

Vide *& quæ hunc locum proxime sequuntur, nec non quæ præcedunt. Sed cum iis quæ hoc loco dicuntur, conferenda sunt quæ supra, pag. videlicet* 574, *legisti* de pueris domo afferentibus in cibum quidem, panem, in obsonium vero, nasturtium: ad potum autem, siquis

a γρ. ἐφ᾽ ὧν. b οὔτε ἄν ποτε. c ἀπειργάσασθαι. φημὶ. d ἀνεμωλίους. e συϊκόν.

ſiquis eorum ſitiret, vas fictile quod cothona vocabant, ut in id è flumine poſſet haurire. *Atque his addenda ſunt & quæ de puberibus, ſive adoleſcentibus (Græce ephebis) paulo poſt dicuntur*, quidquid venando ceperint, id eorum obſonium eſſe: ſin nihil ceperint, non aliud obſonium habere quam naſturtium. *Ideo autem conferendi ſunt hi loci cum illo libri* V, *ut conſideremus quantum profit à teneris aſſueſcere. Nam temperanter in ipſa etiam ſenectute vivere, in eodem illo tradit loco, quum & de pueris exemplum temperantiæ ab eis ſumentibus ſcribat. Tenuis autem victus veſtituſque vilis Perſarum mentionem facit Xenophon non in iis ſolum quæ ex eo allata jam fuerunt, ſed in hoc etiam libri primi ejuſdem operis loco, non procul ab iis quæ deprompta inde habuiſti in præcedentibus, per quandam cum molli Medorum veſtitu antitheſi* ι, Apud Perſas autem qui in patria manent, hoc etiam ſæculo & veſtimenta ſunt viliora, & victus magis eſt tenuis. *Necnon aliquanto poſt Cyrus avo ſuo Aſtyagi dicit*, Sed longe ſimplicior apud nos ac rectior eſt ad ſe explendum via. Nos enim panis & carnes ad hoc deducunt: vos autem, quum eodem ſtudeatis pervenire quo nos, per multos circuitus ac ambages ſurſum deorſum errantes, vix tandem eo pervenitis quo nos jamdudum veneramus. *Sed hanc Perſarum laudem multum minuit iſte libri ſeptimi ejuſdem operis locus, ubi de Cyro dicitur*, Quum igitur ſciret, Perſas, qui domi manerent, vitam agere duriſſimam propter inopiam, & laborioſiſſimam, tum propter regionis ſuæ aſperitatem, tum quod opus faciendo victum ſibi quærunt: hos potiſſimum exiſtimavit libenter apud ſe victuros. *Minuit (inquam) hic locus laudem illam, quod regionis natura ad tenuem illum victum eos adigere dici poſſit. Sed ex iis quæ alibi ſcribuntur, conjicere eſt, inſtitutionem bonam non ſolum hoc addidiſſe ut boni conſulerent hanc victus tenuitatem, aut ſaltem hunc moderatum victum (nam &* μετρίαν δίαιταν *dicit) ſed etiam effeciſſe ut vellent* & ſpuendi & mungendi neceſſitatem à ſe per labores abigere. *Atque hoc apud illos etiam qui ſua ætate eſſent Perſas manſiſſe, in eodem illo primi libri loco teſtatur. Videndum tamen quomodo cum hoc convenire loco poſſit ille libri octavi, ubi ſcribit, (hoc quoque exemplo oſtendens quantum Perſæ à ſuis majoribus degeneraſſent)* Nam quum antea ſancitum eſſet, (*vel* lege cautum. *niſi &* more receptum *reddi poteſt*) ut neque ſpuerent, neque emungerent. (manifeſtum eſt autem ipſos non ideo ſanxiſſe ut humori corporis parcerent, ſed quod vellent laboribus & ſudoribus corpora robuſta & velut ſolida effici) nunc quidem adhuc manet, ut non ſpuant, nec ſeſe emungant, at ſe laboribus exercere, nuſquam in uſu eſt. *Quomodo enim Xenophontis etiam ſæculo permanebant hæc duo*, non ſpuere, neque ſe emungere, *id vero per quod hæc vitabant (quæ alioqui vix poſſe vitari videntur) ut ipſe in illo altero loco ſcribit, jam aboleverat?*

Sed, hanc quæſtionem aliis ſolvendam relinquens, ad eos tranſeo locos qui contra Perſicum luxum, & quidem in regibus nominatim, deſcribunt. Meminiſſe autem hic oportet horum circa finem libri VIII *verborum*, ὁποῖοι τινὲς γὰρ ἂν οἱ προστάται ὦσι, τοιοῦτοι καὶ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γίγνονται. *id eſt*, Quales enim fuerint qui *aliis* præſunt, tales ſunt plerunque & illi qui eorum ſubjecti ſunt imperio. *Idem vero & ante Xenophontem etiam dictum fuerat, & poſt Xenophontem etiam dictum fuit: & quidem à nonnullis etiam qui vocem illam* plerunque *non addiderunt. Magna eſt autem convenientia inter illum locum, & iſtum qui eodem in libro legitur, pagina à principio tertia*, Quum enim vident homines, eum cui maxime licet inſolenter agere, modeſte ſe gerere, tanto magis ii qui ſunt inferiores ullam ſuam inſolentiam minime exſtare volunt. *Adjungendum etiam quod aliquanto poſt ſequitur, de ipſo Cyro*, Et ſe quidem in tale exemplum proponebat. *Necnon adjiciendus erit hic qui primam ejuſdem libri paginam claudit; in mea editione*, ὅταν μὲν ὁ ἐπιστάτης βελτ. &c.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀγησίλαον λόγου.

Τῷ μὲν γὰρ Πέρσῃ πᾶσαν γῆν περιέρχονται, μαστεύοντες τί ἂν ἡδέως πίοι, μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι. ὅπως γε μὴν καταδάρθοι, οὐδ' ἂν εἴποι τις ὅσα πραγματεύονται. Ἀγησίλαος δὲ, διὰ τὸ φιλόπονος εἶναι, πᾶν μὲν τὸ παρὸν ἡδέως ἔπινε, πᾶν δὲ τὸ συντυχὸν ἡδέως ἤσθιεν. εἰς δὲ τὸ ἀσμένως κοιμηθῆναι, πᾶς τόπος ἱκανὸς ἦν

Ex oratione de Ageſilao.

Habet enim rex Perſarum qui totum orbem circumeant, quæritantes potum qui ſuavis illi ſit futurus: & innumeri excogitant cibos quibus ſuaviter veſcatur: ad ſomnium vero conciliandum, non facile quis dixerit, quæ machinentur. at vero Ageſilaus, quod labori deditus eſſet, quidquid aderat jucunde bibebat, & quidquid nactus erat, jucunde edebat. ad ſomnum autem ſuaviter capiendum quivis locus idoneus illi

li erat. Ac non solum dum hæc faceret lætabatur, sed etiam exultabat quoties consideraret se quidem mediis in voluptatibus versari: at barbarum illum videret, si quidem absque dolore vellet vivere, oportere ab extremis terræ finibus ea secum trahere quæ delectationem sint allatura.

ἦν αὐτῷ. καὶ ταῦτα οὐ μόνον πράττων ἔχαιρεν, ἀλλὰ καὶ ἐνθυμούμενος ἠγάλλετο ὅτι αὐτὸς μὲν ἐν μέσαις ταῖς εὐφροσύναις ἀναστρέφοιτο· τὸν δὲ βάρβαρον ἑώρα, εἰ μέλλοι ἀλύπως βιώσεσθαι, συνελκυστέον αὐτῷ ἀπὸ περάτων τῆς γῆς τὰ τέρψοντα.

In eadem oratione proponuntur & alia, in quibus Agesilaus & rex Persarum inter se comparantur: atque hoc inter cetera, quod ille quidquid inter homines auri, quidquid argenti erat, & quæcunque erant pretiosissima, apud se congesta habere niteretur: existimans, si maximam vim pecuniarum haberet, fore ut omnia in potestatem suam redigeret: at vero Agesilaus domum suam contra instituerat, ita ut nullo horum indigeret. *Animadvertendum autem, ad hanc auri argentique coacervationem quod attinet, esse & hoc verisimile ad fovendum etiam suum luxum illam congerere conatum esse: quamvis aliam caussam afferat. Ceterum cum illis verbis,* μυρίοι δὲ τεχνῶνται τί ἂν ἡδέως φάγοι, *conferenda hæc quæ habuisti pag. 582. ex alio loco* καὶ μὴν τὰ πεττόμενα ἐπὶ τράπεζαν, ὅσα τε πρόσθεν εὕρηντο, οὐδὲν αὐτῶν ἀφῄρηται, ἀλλά τε ἀεὶ καινὰ ἐπιμηχανῶνται. καὶ γὰρ καινοποιητὰς ἀμφοτέρων τούτων κέκτηνται. *Verum hoc in loco (qui non procul abest à fine libri octavi & ultimi Pædiæ) non tantum de Persarum regibus, sed de universa Persarum gente agitur.*

Hinc ad illum digredior locum ubi contrà studium rerum bellicarum, necnon agriculturæ, (& quidem hanc præponens) in Persarum rege commendat: quum alibi rei militaris studium in certo quopiam rege, videlicet Cyro, commendasset: & quidem venationis exercitio ad res bellicas, & maxime ad artem equestrem, eos præparari dixisset, ut videre est inter illa quæ è lib. Pæd. 8. deprompta dedi, p. 577. Verum ibi postquam hæc & alia quædam eodem pertinentia scripsit, & tandem locum illum his verbis clausit, καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ, καὶ πόνους καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν, ἐνταῦθα μάλιστα προσείθιζε τοὺς κοινῶνας. *id est*, Atque hic maxime assuefaciebat sodalitia ad continentiam, & ad hoc ut labores necnon frigora & æstus, quinetiam famem & sitim tolerare possent. *Ubi (inquam) ita locum illum clausit, adjicit,* καὶ νῦν δ᾽ ἔτι βασιλεὺς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ περὶ βασιλέα ταῦτα ποιοῦντες διατελοῦσιν. *id est*, Atque hoc etiam sæculo tum rex, tum qui circa regem sunt, hæc assidue faciunt. *Hæc porro,* οἱ περὶ βασιλέα. *Philelphus vertit* regis familiares. *Quam etiam interpretationem admittere videntur illa verba: at* κοινώνων *appellatio eam minime admittit: quamvis huic quoque eam tribuat. vertit enim*, Et hic etiam maxime familiares assuefaciebat ad continentiam. *Existimo autem reddi debere hic, sicut & alibi,* sodalitia, *vel*, eos qui è sodalitiis erant. *De hoc quoque obiter moneo quod ad locum illum attinet,* καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ, *&c. afferri & hanc lectionem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δέ. *Invenitur autem & hæc,* καὶ τὴν ἐγκράτειαν δὲ, καὶ πρὸς πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δίψος δύνασθαι φέρειν. *Verum ex duabus unam faciens, libenter ita scriberem,* καὶ πρὸς ἐγκράτειαν δὲ, καὶ πόνους, καὶ ψύχη καὶ θάλπη, καὶ πρὸς τὸ λιμὸν καὶ δ. *Alioqui, nostram retinendo scripturam, saltem scribendum esset,* καὶ τὸ ψύχη καὶ θάλπη καὶ λ. καὶ δ. δύνασθαι φέρειν. *Ad illum (inquam) locum transeo ubi studium rerum bellicarum & agriculturæ (& quidem hujus mentionem prius faciens) commendat. Is autem extat in OEconomico, pag. 482. meæ editionis, ubi Socrates & Critobulus inter se colloquuntur:*

Quibus igitur artibus nobis, Socrates, utendum censes? Num (inquit Socrates) regem Persarum imitari verebimur? Illum quidem ferunt inter pulcherrima maximeque necessaria studia agriculturam artemque bellicam ducere, & utramque diligenter atque studiose simul curare. Hæc ut audiit Critobulus, An & hoc credis, inquit, ô Socrates, regi Persarum agriculturam esse curæ? Cui Socrates, Si videamus ô Critobule quid agat,

Ἡμῖν δὲ δὴ ποίαις τέχναις συμβουλεύεις ὦ Σώκρατες χρῆσθαι; Ἆρα (ἔφη ὁ Σωκράτης) μὴ αἰσχυνθῶμεν τὸν Περσῶν βασιλέα μιμήσασθαι; ἐκεῖνον γάρ φασιν, ἐν τοῖς καλλίστοις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις ἡγούμενον εἶναι ἐπιμελήμασι, γεωργίαν τε καὶ τὴν πολεμικὴν τέχνην, τούτων ἀμφοτέρων ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι. καὶ ὁ Κριτόβουλος ἀκούσας ταῦτα εἶπε, Καὶ τοῦτο, ἔφη, πιστεύεις ὦ Σώκρατες, βασιλέα τὸν Περσῶν γεωργίας τι συνεπιμελεῖσθαι; Ὧδ᾽ ἂν (ἔφη ὁ Σω-

Σωκράτης) ἐπισκοποῦντες, ὦ Κριτόβουλε, ἴσως ἂν καταμάθοιμεν εἴ τι συνεπιμελεῖται. τῶν μὲν γὰρ πολεμικῶν ἔργων ὁμολογοῦμεν αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπιμελεῖσθαι, ὅτι ἐξ ὁπόσων περ ἐθνῶν δασμοὺς λαμβάνει, τέταχε τῷ ἄρχοντι ἑκάστῳ εἰς ὁπόσους δεῖ διδόναι τροφὴν ἱππέας καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ γερροφόρους, οἵτινες τῶν τε ὑπ' αὐτοῦ ἀρχομένων ἱκανοὶ ἔσονται κρατεῖν, καὶ, ἢν πολέμιοι ἐπίωσιν, ἀρήξουσι τῇ χώρᾳ. χωρὶς δὲ τούτων, φύλακας ἐν ταῖς ἀκροπόλεσι τρέφει· καὶ τὴν μὲν τροφὴν τοῖς φρουροῖς δίδωσιν ὁ ἄρχων ᾧ τοῦτο προστέτακται· βασιλεὺς δὲ κατ' ἐνιαυτὸν ἐξέτασιν ποιεῖται τῶν μισθοφόρων καὶ τῶν ἄλλων οἷς ὡπλίσθαι προστέτακται, καὶ πάντας ἅμα συνάγων, πλὴν τοὺς ἐν ταῖς ἀκροπόλεσιν, ἔνθα δὴ ὁ σύλλογος καλεῖται. καὶ τοὺς μὲν ἀμφὶ τὴν αὑτοῦ οἴκησιν αὐτὸς ἐφορᾷ, τοὺς δὲ πρόσω ἀποικοῦντας, πιστοὺς πέμπει ἐπισκοπεῖν· καὶ οἳ μὲν ἂν φαίνωνται τῶν φρουράρχων καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ τῶν σατραπῶν τὸν ἀριθμὸν τῶν τεταγμένων ἔκπλεων ἔχοντες, καὶ τούτους [a] δοκίμους ἵπποις τε καὶ ὅπλοις κατεσκευασμένους παρέχωσι, τούτους μὲν τοὺς ἄρχοντας καὶ ταῖς τιμαῖς αὔξει, καὶ δώροις μεγάλοις καταπλουτίζει· οὓς δ' ἂν εὕροι [b] τῶν ἀρχόντων ἢ καταμελοῦντας τῶν φρουράρχων, ἢ κατακερδαίνοντας, τούτους χαλεπῶς κολάζει, καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄλλους ἐπιμελητὰς καθίστησι. τῶν μὲν δὴ πολεμικῶν ἔργων ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἡμῖν [c] ἀναμφιλόγως ἐπιμελεῖσθαι. ἔτι δὲ ὁπόσην μὲν τῆς χώρας διελαύνων ἐφορᾷ αὐτός, καὶ δοκιμάζει, ὁπόσην δὲ μὴ αὐτὸς ἐφορᾷ, πέμπων πιστοὺς ἐπισκοπεῖται. καὶ οὓς μὲν ἂν αἰσθάνηται τῶν ἀρχόντων συνοικουμένην γε τὴν χώραν παρεχομένους, καὶ ἐνεργὸν οὖσαν τὴν γῆν, καὶ πλήρη δένδρων τε ὧν ἑκάστη φέρει καὶ καρπῶν, τούτοις μὲν χώραν τὴν ἄλλην προστίθησι, καὶ δώροις κοσμεῖ, καὶ ἕδραις ἐντίμοις γεραίρει· οἷς δ' ἂν ὁρᾷ ἀργόν τε τὴν χώραν οὖσαν καὶ ὀλιγάνθρωπον, ἢ διὰ χαλεπότητα, ἢ δι' ὕβριν, ἢ δι' ἀμέλειαν, τούτους δὲ κολάζων καὶ παύων τῆς ἀρχῆς, ἄρχοντας ἄλλους καθίστησι. ταῦτα ποιῶν δοκεῖ ἧττον [d] ἐπιμελεῖσθαι ὅπως ἡ γῆ ἐνεργὸς ἔσται ὑπὸ τῶν κατοικούντων, ἢ ὅπως εὖ φυλάξεται ὑπὸ τῶν φρουρούντων;

agat, hoc modo fortasse discemus siquid sit ei curæ. Nam convenit inter nos eum res bellicas strenue curare, & diligenter administrare: quod ex quotquot nationibus tributa accipit, unicuique præfecto difinierit in quot equites, sagittarios, funditores, gerrhophoros, (*id est, scuta & ejusmodi tegumenta ferentes*) alimentum partiri debeat: qui & regere possint quibus præsunt, quique si hostes irrumpant, fines tueantur. Præter hos & custodes in arcibus alere consuevit: & custodibus quidem alimentum suggerit huic ab eo muneri præfectus. rex autem per singulos annos omnes præter eos qui custodiunt arces, eo cogens quo vocatur concilium, recenset qui stipendia merent, atque alios quos in armis esse jussit. Qui non ita procul à regia distant, ad eos ipse inspectionis caussa proficiscitur: qui longius incolunt, ad eos mittit haud dubiæ fidei viros, qui res sociorum inspiciant. Custodum præfectos, & chiliarchos, (*id est, qui mille viros ducunt*,) & satrapas, si imperatum sibi militum numerum expleant, atque lectos egregiosque viros equis & armis pulcre instructos exhibeant, & honoribus auget, & donis ingentibus ditat. quos autem magistratus ducesque reperit aut segnes aut avaros, & quæstus avidos, acerbe castigat, & abire magistratu jubet: alios qui res gerant, constituens. Hæc quum faciat, illum sine ulla dubitatione rerum bellicarum studiosum esse arbitramur. Præterea quantam potest regni sui partem percurrens inspicit ipse, ac veluti censor in judicium morum vocat: quod reliquum est, inspiciunt viri fideles ab eo missi. Porro quos præsides regionem populo frequentem, terram excultam, & arboribus quas unaquæque fert & fructibus plenam præstare cognoscit, his aliam regionem addit, donis ornat, sedibus honorificis præmii caussa donat: quibus autem videt ociosam incultamque terram, & hominibus infrequentem, sive istud asperitate, sive insolentia, sive negligentia factum sit, illos castigat, imperio privat, & aliis magistratibus constitutis abjicit. Hæc quum gerit, censen' curare eum minus quî terra à cultoribus exercebitur, quam quî tuto à præsidiis custodietur?

EX

a γρ. δοκίμοις. b Phil. legisse videtur, τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν φρουράρχων καταμελοῦντας ἢ κατακ. c ἀναμφιβόλως. d ἐπιμελεῖσθαι.

EX STRABONIS geographicis libris.

Libro XV.

ITAQUE etiam de moribus Persarum etsi permulti dixerunt, tamen dicenda nobis videntur quæ ad rem attinent. Persæ nec statuas, nec aras erigunt: sacrificant in loco excelso. cœlum esse Jovem putant: colunt & solem, quem Mithram vocant: item lunam & Venerem, & ignem, & tellurem, & ventos & aquam. Sacrificant in loco mundo, cum imprecationibus, & coronatam hostiam statuunt. Ubi magus, qui sacrificio faciendo præest, carnes in portiones distribuit, sua quisque accepta, abeunt, nulla parte diis relicta. dicunt enim deum nihil velle, præter hostiæ animam: quidam tamen (ut fertur) omenti partem igni imponunt. Præcipue igni & aquæ sacrificant, igni arida ligna imponentes adempto cortice, & arvina superinjecta: deinde infuso oleo, succendunt, non inspirantes, sed ventilantes: si quis inspirat, aut mortuum quicquam, cœnumve in ignem injicit, morte punitur. Aquæ sacra peragunt hoc modo. In lacum vel flumen vel fontem venientes, scrobem faciunt: ibique hostiam jugulant, caventes ne quid proximæ aquæ sanguine contingatur: sic enim omnia pollutum iri: postea carnibus myrto laurove impositis, eas magi gracilibus virgis comburunt: & factis imprecationibus quibusdam, oleum lacte ac melle mixtum inspergunt, non in ignem, nec in aquam, sed in terram. Imprecationes diu faciunt, fasciculum virgarum myricinarum tenuium tenentes. In Cappadocia (etenim maxima est ibi magorum multitudo, qui Pyrethi vocantur, & multa Persicorum deorum templa:) non cultro sed stipite quodam mactant, tanquam malleo verberantes. Sunt & Pyratheia septa quædam ingentia, in quorum medio ara est. In ea magi & cinerem multum & ignem perennem servant: & eo quotidie ingressi, imprecationes faciunt, per horam ante ignem virgarum fasciculum tenentes, pileis infulis velati ex utraque parte dependentibus, adeo ut vittæ labia contegant ac malas. Hæc in Anaitidis & Omani delubris fiunt. Nam

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΣΤΡΑ΄ΒΩΝΟΣ γεωγραφικῶν.

Ἐν τῷ ιε΄ βιβλίῳ.

ΔΙΑ` τοῦτο οὖν τὰ ἔθη τὰ Περσικὰ, τούτοις, καὶ Μήδοις τὰ αὐτὰ, καὶ ἄλλοις πλείοσι· περὶ ὧν εἰρήκασι μὲν πλείους, τὰ δὲ καίρια καὶ ἡμῖν λεκτέον. Πέρσαι τοίνυν ἀγάλματα μὲν καὶ βωμοὺς οὐχ ἱδρύονται· θύουσι δὲ ἐν ὑψηλῷ τόπῳ, τὸν οὐρανὸν ἡγούμενοι Δία· τιμῶσι δὲ καὶ ἥλιον, ὃν καλοῦσι Μίθραν· καὶ Σελήνην, καὶ Ἀφροδίτην, καὶ πῦρ, καὶ γῆν, καὶ ἀνέμους, καὶ ὕδωρ. θύουσι δ᾽ ἐν καθαρῷ τόπῳ, [a] κατευξάμενοι καὶ παραστησάμενοι τὸ ἱερεῖον ἐστεμμένον. μελίσαντος δὲ τοῦ μάγου τὰ κρέα, τοῦ ὑφηγουμένου τὴν ἱερουργίαν, ἀπίασι διελόμενοι· τοῖς θεοῖς οὐδὲν ἀπονείμαντες μέρος· τῆς γὰρ ψυχῆς φασι τοῦ ἱερείου δεῖσθαι τὸν θεὸν, ἄλλου δὲ οὐδενός· ὅμως δὲ τοῦ ἐπιπλόου τι μικρὸν τιθέασιν, ὡς λέγουσί τινες, ἐπὶ τὸ πῦρ. Διαφερόντως δὲ τῷ πυρὶ καὶ τῷ ὕδατι θύουσι, τῷ μὲν πυρὶ προστιθέντες ξηρὰ ξύλα, τοῦ λέπους χωρὶς, πιμελὴν ἐπιτιθέντες ἄνωθεν· εἶθ᾽ ὑφάπτουσιν, ἔλαιον [b] καταχέαντες, οὐ φυσῶντες, ἀλλὰ ῥιπίζοντες. τοὺς δὲ φυσήσαντας, ἢ νεκρὸν ἐπὶ πῦρ θέντας, ἢ βόλβιτον, θανατοῦσι. τῷ δὲ ὕδατι [c] ἐπὶ λίμνην ἢ ποταμὸν, ἢ κρήνην ἐλθόντες, βόθρον ὀρύξαντες, εἰς τοῦτον σφαγιάζονται, φυλαττόμενοι μή τι τοῦ πλησίον ὕδατος καθαροῦ αἱμαχθείη, ὡς μιανοῦντες· εἶτ᾽ ἐπὶ μυρρίνην ἢ δάφνην διαθέντες τὰ κρέα, ῥάβδοις λεπτοῖς [d] ἐφάπτονται οἱ μάγοι, καὶ ἐπάδουσιν, ἀποσπένδοντες ἔλαιον ὁμοῦ γάλακτι καὶ μέλιτι κεκραμένον, οὐκ εἰς πῦρ, οὐχ᾽ ὕδωρ, ἀλλ᾽ εἰς τοὔδαφος· τὰς δ᾽ ἐπῳδὰς ποιοῦνται πολὺν χρόνον, ῥάβδων μυρικίνων λεπτῶν δέσμην κατέχοντες. ἐν δὲ τῇ Καππαδοκίᾳ (πολὺ γάρ ἐστι τὸ τῶν μάγων φῦλον, οἳ καὶ [e] Πύραιθοι καλοῦνται· πολλὰ δὲ καὶ τῶν Περσικῶν θεῶν ἱερά) οὐδὲ μαχαίρᾳ θύουσι, ἀλλὰ κορμῷ τινι, ὡς ἂν ὑπέρῳ τύπτοντες. ἔστι δὲ καὶ [f] Πυραιθεῖα, σηκοί τινες ἀξιόλογοι· ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμὸς, ἐν ᾧ πολλή τε σποδὸς καὶ πῦρ ἄσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. καθ᾽ ἡμέραν δὲ εἰσιόντες, ἐπάδουσιν ὥραν σχεδόν τι, πρὸ τοῦ πυρὸς τὴν δέσμην τῶν ῥάβδων ἔχοντες, τιάρας περικείμενοι πιλωτὰς, καθηκούσας ἑκατέρωθεν, μέχρι τοῦ καλύπτειν τὰ χείλη καὶ τὰς παραγναθίδας. ταῦτα δ᾽ ἐν τοῖς τῆς Ἀναΐτιδος καὶ Ὠμανοῦ ἱεροῖς γενό-

a γρ. Male in Aldin. καὶ εὐξάμενοι. b ἐπιχέαντες. c Distingue post ὕδατι, & intellige τῷ δὲ ὕδατι οὕτω θύουσι, repetendo hoc verbum è præcedentibus. d ἱφάπτουσι. e Ald. Πύρεθοι. f Ald. Πυραθεῖα.

νενόμισται· τούτων δὲ καὶ σηκοί εἰσι, καὶ ξόανον τοῦ Ὠμανοῦ πομπεύει.

Ταῦτα μὲν οὖν ἡμεῖς ἑωράκαμεν· ἐκεῖνα δ' ἐν ταῖς ἄλλαις ἱστορίαις λέγεται, καὶ τὰ ἐφεξῆς. εἰς γὰρ ποταμὸν οὔτ' οὐροῦσιν, οὔτε νίπτονται Πέρσαι, οὐδὲ λούονται, οὐδὲ νεκρὸν ἐκβάλλουσι, οὐδ' ἄλλα τῶν δοκούντων εἶναι [a] μυσαρῶν· ὅτῳ δ' ἂν θύσωσι θεῷ, [b] πρώτῳ τῷ πυρὶ εὔχονται. βασιλεύονται δ' ὑπὸ τῶν ἀπὸ γένους· ὁ δ' ἀπειθῶν, ἀποτμηθεὶς κεφαλὴν καὶ βραχίονα, ῥίπτεται. γαμοῦσι δὲ πολλὰς, καὶ ἅμα παλλακὰς τρέφουσι πλείους πολυτεκνίας χάριν. τιθέασι δὲ καὶ οἱ βασιλεῖς ἆθλα πολυτεκνίας κατ' ἔτος· τὰ δὲ τρεφόμενα μέχρι τῶν τεττάρων ἐτῶν, οὐκ ἄγεται τοῖς γονεῦσιν εἰς ὄψιν. οἱ δὲ γάμοι κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας ἐπιτελοῦνται· παρέρχεται δ' ἐπὶ τὸν θάλαμον προφαγὼν μῆλον, ἢ καμήλου μυελὸν, ἄλλο δ' οὐδὲν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην. ἀπὸ δὲ πέντε ἐτῶν ἕως τετάρτου καὶ εἴκοσι, παιδεύονται τοξεύειν, καὶ ἀκοντίζειν, καὶ ἱππάζεσθαι, καὶ ἀληθεύειν· διδασκάλοις τε λόγων τοῖς σωφρονεστάτοις χρῶνται, οἳ καὶ τὸ μυθῶδες πρὸς τὸ συμφέρον [c] ἐπανάγοντες πλέκουσι, καὶ μέλους χωρὶς, καὶ μετ' ᾠδῆς, ἔργα θεῶν τε, καὶ [d] ἀνδρῶν τῶν ἀρίστων ἀναδιδόντες. συνάγουσι δ' εἰς ἕνα τόπον, ψόφῳ χαλκοῦ πρὸ ὄρθρου διεγείροντες ἐπὶ ἐξοπλισίαν, ἢ θήραν· τάξαντες δ' ἀνὰ πεντήκοντα ἡγεμόνα τῶν βασιλέως τινὰ παίδων αὐτοῖς, ἢ σατράπου, τρέχοντι κελεύουσιν ἕπεσθαι, χωρίον ἀφορίσαντες τριάκοντα, ἢ τετταράκοντα σταδίων. ἀπαιτοῦσι δὲ καὶ λόγον ἑκάστου μαθήματος, ἅμα καὶ μεγαλοφωνίαν, καὶ πνεῦμα, καὶ πλευρὰν ἀσκοῦντες· καὶ πρὸς καῦμα δὲ, καὶ πρὸς ψῦχος, καὶ [e] ὄμβρους, καὶ χειμάρρου διαβάσεις, ὥστ' ἄβροχα φυλάττειν, καὶ ὅπλα καὶ ἐσθῆτα· καὶ ποιμαίνειν δὲ, καὶ ἀγραυλεῖν, καὶ καρποῖς ἀγρίοις χρῆσθαι, τερμίνθῳ, δρυοβαλάνοις, ἀχράδι. καλοῦνται δ' οὗτοι Κάρδακες, ἀπὸ κλοπείας τρεφόμενοι· κάρδα γὰρ τὸ ἀνδρῶδες, καὶ πολεμικὸν λέγεται. ἡ δὲ καθ' ἡμέραν δίαιτα, ἄρτος μετὰ τὸ γυμνάσιον, καὶ μάζα, καὶ κάρδαμον, καὶ ἁλῶν χόνδρος, καὶ κρέα ὀπτὰ, ἢ ἑφθὰ ἐξ ὕδατος· ποτὸν δ' ὕδωρ. θηρεύουσι δὲ σαύνια ἀφ' ἵππων βάλλοντες, καὶ τοξεύματα, καὶ σφενδονοῦντες. δείλης δὲ φυτουργεῖν, καὶ ῥιζοτομεῖν ἀσκοῦσι, καὶ ὁπλοποιεῖν, καὶ λίνα καὶ ἄρκυς φιλοτεχνεῖν. [f] οὐχ ἅπτονται δὲ τῶν θηρευμάτων οἱ παῖδες, ἀλλὰ κομίζειν οἴκαδε ἔθος. τίθεται δ' ὑπὸ

Nam & horum ibi delubra sunt, & Omani statua in pompa ducitur.

Ista nos vidimus: quæ sequuntur, historici memoriæ mandaverunt. In fluvium Persæ non immejunt, nec lavant, nec abluuntur, nec cadaver injiciunt, nec alia quæ immunda esse videantur. Cuicunque deo sacrificent, primum igni imprecationes faciunt. Reges habent ex eadem stirpe. Qui non paruerit, capite & brachio amputato projicitur. Ducunt uxores complures: & multas pellices alunt, multiplicandæ sobolis gratia. Reges quotannis præmia proponunt iis qui plures filios progenuerint, pueri ante quartum annum in patris conspectum non veniunt. Nuptiæ in initio verni æquinoctii celebrantur: sponsus in thalamum venit, comesto prius malo vel cameli medulla, præter id nihil eo die. A quinto usque ad vigesimum quartum annum discunt sagittare, jaculari, equitare, & in primis vera dicere. Disciplinarum magistris continentissimis utuntur, qui & fabulas ad utilitatem accommodatas intexunt, cum cantu & sine cantu, deorum & clarorum virorum facta celebrantes. Congregant eos in unum locum, æris sonitu ante lucem excitatos ad arma aut venationem. Præficiunt quinquagenis aliquem ex regis filiis, aut satrapæ, quem currentem sequi jubent, loco triginta quadragintave stadiorum determinato. Postulant hi etiam orationem de singulis quæ illi didicerint: simul & vocem & spiritum & latus exercentes. Quin & adversus æstum, frigus, imbres, & ad torrentium transitus eos condocefaciunt, ut arma & vestes immadidas servent. Pascere etiam, & in agro pernoctare docent, & rusticari, & fructibus sylvestribus vesci: ut termintho, glandibus, pyris agrestibus. Atque hi Cardaces vocantur, furtis viventes: nam carda virile ac bellicosum signat. Quotidianus eorum cibus post exercitationem est panis durissimus, & nasturtium, & salis grana, & carnes assæ vel elixæ; potus aqua. Venantur autem pilas & sagittas ab equis mittentes, & fundantes. Vespertina eorum sunt exercitia, arbores serere, aut radices effodere, aut arma fabricari, aut lino & retibus studium impendere artificiose faciundis. Pueri venationem non attingunt, sed mos est eam domum referre. Cursus & ceterorum quæ

a γρ. μυσαρά. b πρῶτον. c ἀνάγοντες παραπλέκ. d Vox ἀνδρῶν deest in Ald. e ὄμβρων καὶ χειμάρρων. f οὐχ ἅπτ. cohæret cum θηρεύουσι δὲ &c. at δείλης δὲ φυτ. dicuntur velut in parenthesi.

quæ in quinquertio exercentur, præmia ab rege proponuntur. Pueri auro exornantur, cujus igneum fulgorem venerantur, quare id neque mortuo apponunt: quemadmodum nec ignem, ob honorem, quem ei deferunt. Militant, & ordines ducunt à vigesimo anno usque ad quinquagesimum & pedites & equites. Forum non attingunt, nam nec emunt, nec vendunt. Armantur cetra in rhombi figuram facta: præter pharetram, sagares & secures habent, capiti impositum pileum turritum, pectus thorace squamoso muniunt. Principes anaxyridem triplam habent, & tunicam manicatam, duplam, genu tenus. interula candida est, exterior vero vestis florida. Amiculum æstate purpureum vel floridum, hyeme autem floridum: tiaras magorum infulis similes, calceamentum altum ac duplum. Vulgo tunicam duplam gerunt, ad medium usque crus descendentem: circum caput sindonis cento volvitur. Quisque arcu & funda utitur. Persæ laute cœnant, integra & multa & varia apponentes: vestis & poculorum ornatus splendidissimus, auro & argento refulgent. De rebus maximis in vino consultant, eaque decreta ipsi firmiora censent quam quæ sobrii faciunt. Si notis & æqualibus in via occurrant, eos osculantur: si humilioribus, genam eis præbent, eaque osculum excipiunt: qui humiliores admodum sunt, duntaxat genu flexo digniores venerantur. Corpora mortuorum humant, prius cera oblinentes. Magos insepultos avibus edendos dimittunt: hi cum matribus etiam, instituto majorum coëunt.

Ac Persarum quidem mores sunt hujusmodi: quibus opinor addenda esse, quæ à Policrito referuntur: sunt autem hæc. Regum cuique Susis in arce domicilium extat, & thesaurus, & tributorum quæ exegerit tabulæ, administratæ rei monumentum. Exigere eos ex ora maritima argentum: ex mediterranea, quæ quæque regio ferat, ut colores, medicamenta, lanam, vel aliud tale, aut pecora. Tributa instituit Darius Longimanus, qui omnium hominum pulcherrimus fuit, dempta brachiorum & cubitorum longitudine, etiam genua contingentium. Maximam auri atque argenti partem in supellectile habent, in nummis perexiguam. Illam enim existimant &

δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἆθλα δρόμου, καὶ τῶν ἐν τοῖς πεντάθλοις. κοσμοῦνται οἱ παῖδες χρυσῷ, τὸ πυρωπὸν τιθεμένων ἐν τιμῇ· διὸ οὐδὲ νεκρῷ προσφέρουσι, καθάπερ οὐδὲ τὸ πῦρ, κατὰ τιμήν. στρατεύουσι δὲ, καὶ ἄρχουσιν, ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν, ἕως πεντήκοντα, πεζοί τε καὶ ἱππεῖς. ἀγορᾶς δὲ οὐχ ἅπτονται· οὔτε γὰρ πωλοῦσιν, οὔτ' ὠνοῦνται. ὁπλίζονται δὲ γέρρῳ ῥομβοειδεῖ. παρὰ δὲ τὰς φαρέτρας σαγάρεις ἔχουσι καὶ κοπίδας· περὶ δὲ τῇ κεφαλῇ πίλημα πυργωτόν. θώραξ δ' ἐστὶν αὐτοῖς [a] φολιδωτός. ἐσθὴς δὲ, τοῖς ἡγεμόσι μὲν, ἀναξυρὶς τριπλῆ, χιτὼν δὲ χειριδωτὸς διπλοῦς, ἕως γόνατος. ὁ ὑπενδύτης μὲν λευκὸς, ἀνθινὸς δ' ὁ ἐπάνω. ἱμάτιον θέρους μὲν πορφυροῦν, [b] ἢ ἀνθινὸν, χειμῶνος δ' ἀνθινόν. τιάραι παραπλήσιαι ταῖς τῶν μάγων, ὑπόδημα κοῖλον διπλοῦν. τοῖς δὲ πολλοῖς χιτὼν ἕως μεσοκνημίου, καὶ διπλοῦς· ῥάκος δὲ σινδόνιόν τι περὶ τῇ κεφαλῇ· ἔχει δ' ἕκαστος τόξον καὶ σφενδόνην. δειπνοῦσι πολυτελῶς Πέρσαι, τιθέντες καὶ ὁλομελῆ, καὶ πολλὰ καὶ ποικίλα. κόσμος τε λαμπρὸς [c] στολῆς, ἐκπωμάτων τε τῶν ἄλλων, ὥστε χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καταλάμπεσθαι. ἐν οἴνῳ τὰ μέγιστα βουλεύονται, καὶ βεβαιότερα τῶν ἐν νήψει τίθενται. τῶν κατὰ τὰς ὁδοὺς συναντώντων τοὺς μὲν γνωρίμους καὶ ἰσοτίμους φιλοῦσι προσιόντας, τοῖς δὲ ταπεινοτέροις παραβάλλουσι τὴν γνάθον, καὶ δέχονται ταύτῃ τὸ φίλημα· οἱ δ' ἔτι ταπεινότεροι προσκυνοῦσι μόνον. θάπτουσι δὲ κηρῷ περιπλάσοντες τὰ σώματα· τοὺς δὲ μάγους οὐ θάπτουσιν, ἀλλ' [d] οἰωνοβρότους ἐῶσι. τούτοις δὲ καὶ μητράσι συνέρχεσθαι [e] νενόμισται.

Τοιαῦτα μὲν τὰ ἔθη. ἔστι δ' ἴσως καὶ ταῦτα τῶν ἐθίμων, ἃ φησὶ Πολύκριτος. ἐν γὰρ Σούσοις ἑκάστῳ τῶν βασιλέων ἐπὶ τῆς ἄκρας ἰδίαν πεποιῆσθαι [f] οἴκησιν, καὶ θησαυροὺς, καὶ παραθέσεις [g] ὧν ἐπράττοντο φόρων, ὑπομνήματα τῆς οἰκονομίας. πράττεσθαι δ' ἐκ μὲν τῆς παραλίας ἀργύριον, ἐκ δὲ τῆς μεσογαίας, ἃ φέρει ἑκάστη χώρα, ὥστε καὶ χρώματα καὶ φάρμακα, καὶ τρίχα ἐρέαν, ἤ τι τοιοῦθ' ἕτερον, καὶ θρέμματα ὁμοίως. τὸν δὲ διατάξαντα τοὺς φόρους, Δαρεῖον εἶναι τὸν μακρόχειρα, καὶ κάλλιστον ἀνθρώπων, πλὴν τοῦ μήκους τῶν βραχιόνων, καὶ τῶν πήχεων· ἅπτεσθαι γὰρ καὶ τῶν γονάτων. τὸ δὲ πλεῖστον, καὶ χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἐν κατασκευαῖς εἶναι, νομίσματι δὲ οὐ πολλῷ. πρός τε τὰς δω-

a γρ. φαλιδωτός. b quidam ex conject. ἢ ἰάνθινον. c σεμνῆς. d Ald. οἰωνοβότους, ut scribendum est; aut certe οἰωνοβρώτους. e πάτριον νενόμισται. f Ald. ἄσκησιν. g ὧν ἐπράττον φόρων.

δωρεὰς ἐκεῖνα κεχαρισμένα νομίζειν μᾶλλον, καὶ πρὸς κειμηλίων ἀπόθεσιν· τὸ δὲ νόμισμα τὸ πρὸς τὰς χρείας ἀρκοῦν, ἱκανὸν εἶναι. κόπτειν δὲ πάλιν τὸ τοῖς ἀναλώμασι σύμμετρον. τὰ μὲν οὖν ἔθη, σωφρονικὰ τὰ πλείω· διὰ δὲ τὸν πλοῦτον εἰς τρυφὴν ἐξέπεσον οἱ βασιλεῖς, ὥστε πυρὸν μὲν ἐξ Ἄσσου τῆς Αἰολίδος μετήεσαν, οἶνον δ᾽ ἐκ Συρίας τὸν Χαλυβώνιον, ὕδωρ δὲ ἐκ τοῦ Εὐλαίου, πάντων ἐλαφρότατον, ὥστ᾽ ἐν Ἀττικῇ κοτύλῃ δραχμῇ ἀφολκότερον εἶναι. συνέβη δὲ τοῖς Πέρσαις ἐνδοξοτάτοις γενέσθαι τῶν βαρβάρων, παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι τῶν μὲν ἄλλων οὐδένες τῶν τῆς Ἀσίας ἀρξάντων, Ἑλλήνων ἦρξαν· οὐδ᾽ ᾔδεισαν οὐδ᾽ ἐκεῖνοι τούτους, οὐδ᾽ οἱ Ἕλληνες τοὺς βαρβάρους· ἀλλ᾽ ἐπὶ μικρὸν μόνον, ἐκ τῆς πόρρωθεν ἀκοῆς. Ὅμηρος γοῦν οὔτε τὴν τῶν Σύρων οὔτε τὴν Μήδων ἀρχὴν οἶδεν· οὐδὲ γὰρ ἂν Θήβας Αἰγυπτίας ὀνομάζων, καὶ τὸν ἐκεῖ καὶ τὸν ἐν Φοινίκῃ πλοῦτον, τὸν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ Νίνῳ καὶ Ἐκβατάνοις, παρεσιώπησε.

Πρῶτοι δὲ Πέρσαι καὶ Ἑλλήνων ἐπῆρξαν· Λυδοὶ δὲ ἐπῆρξαν μέν, ἀλλ᾽ οὔτε τῆς Ἀσίας ὅλης ἐπάρξαντες, ἀλλὰ μέρους τινὸς μικροῦ, τοῦ ἐντὸς Ἅλυος μόνον· καὶ τοῦτ᾽ [a] ἐπ᾽ ὀλίγων χρόνον τὸν κατὰ Κροῖσον καὶ Ἀλυάττην. κρατηθέντες δ᾽ ὑπὸ Περσῶν, εἰ καί τι τῆς δόξης ἦν αὐτοῖς, ἀφῃρέθησαν τοῦθ᾽ ὑπ᾽ ἐκείνων. Πέρσαι δ᾽ ἀφ᾽ οὗ κατέλυσαν τὰ Μήδων, εὐθὺς καὶ Λυδῶν ἐκράτησαν, καὶ τοὺς [b] κατὰ τὴν Ἀσίαν Ἕλληνας ὑπηκόους ἔσχον· ὕστερον δὲ καὶ διέβησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἡττηθέντες πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀγῶσιν, ὅμως διετέλεσαν τὴν Ἀσίαν μέχρι τῶν ἐπὶ θαλάττῃ τόπων κατέχοντες, ἕως ὑπὸ Μακεδόνων κατεπολεμήθησαν. ὁ μὲν οὖν εἰς τὴν ἡγεμονίαν καταστήσας αὐτοὺς Κῦρος ἦν· διαδεξάμενος δὲ τοῦτον Καμβύσης υἱός, ὑπὸ τῶν μάγων κατελύθη. τούτους δ᾽ ἀνελόντες οἱ ἑπτὰ Πέρσαι, Δαρείῳ τῷ Ὑστάσπου παρέδοσαν τὴν ἀρχήν· εἶθ᾽ οἱ ἀπὸ τούτου διαδεχόμενοι κατέλυσαν εἰς Νάρσην· ὃν ἀποκτείνας Βαγῶος ὁ εὐνοῦχος, κατέστησε Δαρεῖον οὐκ ὄντα τοῦ γένους τῶν βασιλέων. Τοῦτον δὲ καταλύσας Ἀλέξανδρος, αὐτὸς ἦρξε δέκα ἢ ἕνδεκα ἔτη· εἶτ᾽ εἰς πλείους τοὺς διαδεξαμένους καὶ τοὺς ἐπιγόνους τούτων μερισθεῖσα ἡ ἡγεμονία τῆς Ἀσίας διελύθη· συνέμεινε δ᾽ ὅσον πεντήκοντα ἐπὶ τοῖς διακοσίοις ἔτη. νυνὶ δ᾽ ἤδη καθ᾽ αὐτοὺς συνεστῶτες οἱ Πέρσαι, βασιλέας ἔχουσιν ὑπηκόους ἑτέροις βασιλεῦσι· πρότερον μὲν Μακεδόσι, νῦν δὲ Παρθυαίοις.

& ad donandum magis aptam, & ad reponenda adservandaque in thesauris ceimelia. Nomismatis vero tantum sufficere arbitrantur quantum usui satis sit, & tantum auri percutiunt, quantum impensis sufficiat. Persarum mores magna ex parte moderati sunt. Ceterum per opulentiam reges in delicias luxumque prolapsi sunt, adeo ut triticum ex Asso Æolia afferri vellent, vinum autem ex Syria, quod Chalybonium dicitur, aquam ex EUlæo, quod ea omnium esset levissima, ut Atticæ heminæ comparata, drachma minus appenderet. Ex omnibus autem barbaris Persis usu venit, ut notissimi apud Græcos essent, quod nulli Græcis imperaverunt eorum qui Asiam tenuere, præter eos: nec ii Græcos, nec Græci illos antea noverant, nisi quantum fama percepissent admodum exili. Non enim Homerus Syrorum, Medorumve imperium noverat: alioqui Ægyptias Thebas, & earum & Phœnicum divitias nominans, nequaquam Babylonis, Nini & Ecbatanorum opes silentio transmisisset.

Ac primo quidem Græcis Persæ imperaverunt, Lydi vero non toti Asiæ, sed parti solum cis Halym perexiguæ: idque non diu, sed duntaxat Crœsi & Alyattis tempore. & siquid gloriæ paraverant amiserunt à Persis subacti. Persæ Medorum rebus in suam potestatem redactis, statim Lydos subegere: & Græcos qui in Asia erant sibi subjectos fecerunt. postmodum in Græciam trajicientes, magnis multisque certaminibus victi sunt. Asiam tamen usque ad mare tenuerunt, donec à Macedonibus sunt debellati. Cyrus primus iis imperium comparavit: cujus successor Cambyses filius, à magis sublatus est. Septem vero Persæ qui magos interemerunt, Dario Hydaspis F. imperium tradidere. Ejus successores in Narsem desierunt: quem quum Bagoa eunuchus interfecisset, Darium regem fecit, quanquam è stirpe regia non ortum. Hunc quum Alexander evertisset, ipse decem aut undecim annos regnavit. Postea Asiæ imperium in complures successores & ab eis profectos divisum, tandem dissipatum est. Permansit annos circiter CCL. Hodie seorsim Persæ suum habent corpus, & reges aliis subjectos: ante Macedonibus, nunc Parthis.

EX

a γρ. ἐπ᾽ ὀλίγον χρόνον τὸν κατά. b εἰς τὴν Ἀσίαν.

EX DINONIS Persicis.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΔΙ͂ΝΩΝΟΣ Περσικῶν.

Athenæus Dipnosoph. lib. XII, postquam scripsit, διαβόητοι δ' ἐπὶ τρυφῇ ἐγένοντο πρῶτοι πάντων ἀνθρώπων Πέρσαι, ὧν καὶ οἱ βασιλεῖς ἐχείμαζον μὲν ἐν Σούσοις, ἐθέριζον δὲ ἐν Ἐκβατάνοις, &c. *(id est,* Primi autem omnium hominum Persæ celebres luxu fuerunt: quorum & reges Susis hyemabant, Ecbatanis æstivabant) *subjungit,*

INSIGNE vero quod suis capitibus reges Persarum imponebant, ne ipsum quidem voluptate illos frui solitos negat. Conficiebatur enim (ut scribit Dinon) è myrrha, & ex eo quod labyzus vocatur. Suaviter autem labyzus olet, & multo quam myrrha est pretiosior. Quum autem & è curru descenderet rex (inquit Dinon) nec ille desiliebat, quamvis exigua esset à terra altitudo, neque manibus eorum qui ipsum circumstabant fulciebatur: sed ei semper aurea sella admovebatur, & huic pedes imponens descendebat: ac regiæ sellæ gestator hujus rei gratia sequebatur.

ΚΑΙ τὸ περίσημον δὲ ὃ ἐπετίθεντο τῇ κεφαλῇ οἱ Περσῶν βασιλεῖς, οὐδ' αὐτὸ ἠρνεῖτο τὴν τῆς ἡδυπαθείας ἀπόλαυσιν. κατεσκευάζετο γὰρ, ὥς φησι Δίνων, ἐκ σμύρνης καὶ τοῦ καλουμένου λαβύζου. εὐώδης δ' ἐστὶν ἡ λάβυζος, καὶ [a] πολυτιμώτερον τῆς σμύρνης. ὁπότε δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ ἅρματος κατίοι (φησὶ) βασιλεὺς, οὔτε καθήλλετο, ὀλίγου ὄντος ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ὕψους, οὔτε διὰ χειρῶν ἐρειδόμενος· ἀλλ' ἀεὶ αὐτῷ χρυσοῦς δίφρος ἐτίθετο, καὶ τούτῳ ἐπιβαίνων κατῄει. καὶ ὁ βασιλέως διφροφόρος εἰς τοῦτο εἵπετο.

Apud eundem Athenæum, libro XIIII.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, βιβλίῳ ιδ'.

ATQUE adeo Dinon in Persicis scribit mensæ regiæ apponi solita cibaria quæcunque regiones ferunt ejus ditioni subjectæ, ex unoquoque quantum satis esset ad primitias. At peregrino aut cibo aut potu ullo haud putabat regibus utendum esse is qui ab initio rex fuit. Unde & lex quædam postea exstitit. nam quum ex eunuchis quidam inter reliqua bellaria caricas Atticas regi apposuisset, sciscitatum unde essent. Ubi autem intellexisset Atticas esse, jussisse emptores rerum in foro venalium eas emere: ut in ejus potestate esset accipere quoties vellet, & non emere. Fama est autem eunuchum de industria hoc fecisse ut ipsi expeditionem adversus Athenas in memoriam revocaret.

ΔΙ͂ΝΩΝ γοῦν ἐν τοῖς Περσικοῖς φησὶν, Παρετίθεντο δ' ἐπὶ τῆς τραπέζης τῆς βασιλέως ὅσα ἡ γῆ βρώματα φέρει, ἧς ἄρχει ὁ βασιλεὺς, ἀφ' ἑκάστου οἷον ἀπαρχήν. ξενικῷ δὲ οὐδενὶ οὔτε βρώματι οὔτε ποτῷ ᾤετο δεῖν ὁ ἐξ ἀρχῆς τοὺς βασιλεῖς χρῆσθαι. ὅθεν καὶ νόμος τις ὕστερον ἐγένετο. εἰσενέγκαντος γάρ ποτε τῶν εὐνούχων τινὸς ἐν τοῖς λοιποῖς τραγήμασιν ἰσχάδας Ἀττικὰς, ἐρωτῆσαι ποταπαὶ εἶεν. ἐπεὶ δὲ ἐπύθετο ἐξ Ἀθηνῶν, τοῖς ἀγορασταῖς ἐκέλευσεν ὠνεῖσθαι, ὡς ἂν ἐξουσία γένηται αὐτῷ λαμβάνειν ὅταν ἐθέλῃ, καὶ μὴ ἀγοράζειν. λέγεται δὲ τὸν εὐνοῦχον ἐπίτηδες τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα αὐτὸν ὑπομνήσῃ τῆς ἐπὶ τὰς Ἀθήνας στρατείας.

Ex eodem Dinone, *apud eundem Athenæum, libro* XIII.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Δίνωνος, παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιγ'.

APUD Persas autem regina multitudinem pallacarum tolerat, quoniam rex uxori, tanquam dominus, imperat: quinetiam quia reginam (ut scribit Dinon in Persicis) pallacæ non secus quam aliquod numen colant. ipsam enim adorant.

ΠΑΡΑ' δὲ Πέρσαις ἀνέχεται ἡ βασίλεια τοῦ πλήθους τῶν παλλακίδων, διὰ τὸ ὡς δεσπότην ἄρχειν τῆς γαμετῆς τὸν βασιλέα. ἔτι δὲ καὶ διὰ τὸ τὴν βασιλίδα (ὥς φησι Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ὑπὸ τῶν παλλακίδων θρησκεύεσθαι. προσκυνοῦσι γοῦν αὐτήν.

EX Ἐκ

a Forte πολυτιμοτέρα.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΡΑΚΛΕΊΔΟΥ τοῦ Κυμαίου.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ δ'.

Ἡρακλείδης δ' ὁ Κυμαῖος, ὁ τὰ Περσικὰ συγγράψας, ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν ἐπιγραφομένων Παρασκευαστικῶν, Καὶ οἱ θεραπεύοντες (φησὶ) τοὺς Περσῶν βασιλεῖς δειπνοῦντας, ἅπαντες λελουμένοι διακονοῦσιν, ἐσθῆτας καλὰς ἔχοντες· καὶ διατρίβουσι σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας, περὶ τὸ δεῖπνον. τῶν δὲ τοῦ βασιλέως συνδείπνων οἱ μὲν ἔξω δειπνοῦσιν, οὓς καὶ ὁρᾷν ἔξεστι παντὶ τῷ βουλομένῳ· οἱ δὲ εἴσω, μετὰ βασιλέως. καὶ οὗτοι δὲ οὐ συνδειπνοῦσιν αὐτῷ, ἀλλ' ἔστιν οἰκήματα δύο κατ' ἀντικρὺς ἀλλήλων, ἐν ᾧ ὁ βασιλεὺς τὸ ἄριστον ποιεῖται, καὶ ἐν ᾧ οἱ σύνδειπνοι. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκείνους ὁρᾷ διὰ τοῦ παρακαλύμματος τοῦ ἐπὶ τῇ θύρᾳ· ἐκεῖνοι δ' αὐτὸν οὐχ ὁρῶσιν. ἐνίοτε μέντοι, ἐπειδὰν ἑορτὴ ᾖ, ἐν ἑνὶ οἰκήματι ἅπαντες δειπνοῦσιν, ἐν ᾧ καὶ ὁ βασιλεύς, ἐν τῷ μεγάλῳ οἴκῳ. ὅταν δὲ ὁ βασιλεὺς πότον ποιῆται (ποιεῖ δὲ πολλάκις) συμπόται αὐτῷ εἰσὶν ὡς μάλιστα δώδεκα· καὶ ὅταν δειπνήσωσιν, ὅ, τε βασιλεὺς αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν καὶ οἱ σύνδειπνοι, καλεῖ τοὺς συμπότας τούτους τις τῶν εὐνούχων. καὶ ὅταν συνέλθωσι, συμπίνουσι μετ' αὐτοῦ, οὐ τὸν αὐτὸν οἶνον κἀκεῖνοι. καὶ οἱ μέν, χαμαὶ καθήμενοι, ὁ δ' ἐπὶ κλίνης χρυσόποδος κατακείμενος· καὶ ὑπερμεθυθέντες ἀπέρχονται. τὰ δὲ πλεῖστα ὁ βασιλεὺς μόνος ἀριστᾷ καὶ δειπνεῖ. ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὐτῷ συνδειπνεῖ, καὶ τῶν υἱῶν ἔνιοι. καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον ᾄδουσί τε καὶ ψάλλουσιν αἱ παλλακαὶ αὐτῷ. καὶ μία μὲν ἐξάρχει, αἱ δὲ ἄλλαι ἀθρόως ᾄδουσι. τὸ δὲ δεῖπνον (φησὶ) τοῦ βασιλέως καλούμενον, ἀκούσαντι μὲν δόξει μεγαλοπρεπὲς εἶναι, ἐξεταζόμενον δὲ φανεῖται οἰκονομικῶς καὶ ἀκριβῶς συντεταγμένον, καὶ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. ἔστι μὲν γὰρ τῷ βασιλεῖ χίλια ἱερεῖα τῆς ἡμέρας κατακοπτόμενα. τούτων δ' εἰσὶ καὶ ἵπποι, καὶ κάμηλοι, καὶ βόες, καὶ ὄνοι, καὶ ἔλαφοι, καὶ τὰ πλεῖστα πρόβατα. πολλοὶ δὲ καὶ ὄρνιθες ἀναλίσκονται, οἵ τε στρουθοὶ οἱ Ἀράβιοι· (ἔστι δὲ τὸ ζῶον μέγα) καὶ χῆνες, καὶ ἀλεκτρυόνες. καὶ μέτρια μὲν αὐτῶν παρατίθεται ἑκάστῳ τῶν συνδείπνων τοῦ βασιλέως, καὶ ἀποφέρεται ἕκαστος αὐτῶν ὅ, τι ἂν καταλίπηται ἐπὶ τῷ ἀρίστῳ. τὰ δὲ πλεῖστα τούτων τῶν ἱερείων, καὶ τῶν σιτίων, οὓς τρέφει βασιλεὺς τῶν τε δορυφόρων καὶ

EX HERACLIDE Cumano.

Apud Athenæum, libro IV.

HERACLIDES Cumanus, qui Persica composuit, libro secundo ejus operis quod Parasceuasticon inscripsit, Qui cœnanti regi Persarum ministrant, inquit, loti omnes id munus obeunt, pulchris induti vestibus, ac dici fere dimidia parte circa cœnæ apparatum occupantur. Convivarum regis alii foris cœnant, quos volenti cuivis intueri licet, intus alii cum rege, & hi quidem re vera cibum cum eo non simul capiunt: verum cœnacula duo sunt ex adverso inter se posita, unum in quo rex prandet: alterum in quo convivæ. Hos quidem rex videt per obditum januæ velum, regem autem contueri illi non possunt: aliquando tamen festis diebus in eodem atrio cœnant omnes: rex quidem in ædificio quodam magno seorsim: qui si convivatur, id quod facit sæpiuscule, convivæ illi sunt maxime duodecim. Ubi vero cœnaverunt, solus quidem rex, ac per se, reliqui convivæ simul, compotores illi ab eunucho quodam vocati conveniunt, & cum rege bibunt, non tamen idem vinum. Rex tum in lecto aureis fulto pedibus jacet, illi vero humi sedent, ac discedunt, quum immodice temulenti fuerint. Ut plurimum rex solus prandet, ac cœnat: uxor interdum cum eo, & liberorum quidam, canentibus, ut eum delectent, & citharam pulsantibus nonnullis pellicibus, quarum una cantum exorditur, reliquæ confertim confusisque vocibus accinunt. Cœnam, quam regiam vocant, si famæ creditur, magnificam esse quivis putabit: si diligenter inquiras, prudenti frugalique rei familiaris administratione dispensatam. Regi mille victimæ quotidie jugulantur, & discerpuntur, nimirum equi, asini, cameli, boves, cervi, & oves quamplurimæ: absumuntur & aves multæ, & Arabici passeres, quæ ingenti mole corporis animalia sunt, anseres, gallinæ. Ex his quæ modica sunt regis convivis apponuntur sigillatim: auferunt ii secum siquid prandii restat. Harum victimarum & cibariorum maxima pars in aulam fertur alendis quos rex stipatores &

& cuſtodes habet, peltatis & haſtatis militibus. Ibi conſpectis omnibus diribitores in æquas portiones panibus ac carnibus diviſis, cuique diſtribuunt. Nam ut in Græcia ſtipendiarii æs merent, ſic victum à rege iſti accipiunt qui in ſtipendium cedit ac imputatur. Sic apud ceteros Perſarum optimates, civitatumque ac provinciarum præſides confertim omnia edulia menſis inferuntur. Ubi vero convivæ cœnaverint, menſarum reſidua, (ſuperſunt autem plurima, nempe caro, & qui relictus eſt in menſa panis) famulis ſigillatim dantur, quibus ex iis diurnus victus eſt. Ad regem tantummodo pranſum it è convivis honoratiſſimus quiſque: ideo recuſans frequentius adire, tum ne ad cœnam revertendum ſit, tum ut ipſe convivas in cœnam accipiat.

Ex eodem Heraclide, *apud eundem Athenæum*, *lib.* XII.

IPSIUS autem regis cuſtodes ſunt (ut ſcribit Heraclides Cumanus libro rerum Perſicarum primo) trecentæ mulieres. Hæ autem, ut noctu vigilent, interdiu ſomnum capiunt. Totam autem noctem canunt & citharam pulſant, ardentibus lucernis. Cum illis rex per ſtationem clavatorum excubitorum perductis ſæpe etiam rem habet. E claſſe haſtatorum clavatores ii fuerunt, omnes Perſæ natione, numero mille, virtutis ac fortitudinis ergo ſelecti ex decem Perſarum millibus, quos vocant Immortales. In horum ſummis haſtilibus aurea mala extabant, unde & nomen. Per illorum ſtationem pedibus rex tranſibat, tapetibus glabris ſubſtratis, Sardianos appellant, per quos incedere alii nemini quam regi conceſſum erat. Ad extremam illorum ſtationem quum rex perveniſſet, in currum aſcendebat, & aliquando in equum. Nunquam certe pedes è regia progrediebatur. Ad fores uſque ſi prodiret, exibant cum eo pellices. Solium in quo ſedens jus dicebat, reſponſaque dabat legationibus, aureum, quatuor aureis & gemmatis columellis circumpoſitis ſuſtinebatur, ſuper quibus variam purpureamque veſtem extendebant.

EX

καὶ τῶν πελταστῶν, τούτοις ἐκφέρεται εἰς τὴν αὐλήν. οὗ ἰδεῖν ἅπαντα, μερίδας ποιήσαντες τῶν κρεῶν καὶ τῶν ἄρτων ἴσας, διαιροῦνται. ὥσπερ δὲ οἱ μισθοφόροι ἐν τῇ Ἑλλάδι μισθὸν ἀργύριον λαμβάνουσιν, οὕτω τὰ σιτία παρὰ τοῦ βασιλέως εἰς ὑπόλογον λαμβάνουσιν. οὕτω δὲ καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις Πέρσαις, τοῖς ἐν δυναστείᾳ οὖσιν ἀθρόα πάντα τὰ σιτία ἐπὶ τὴν τράπεζαν παρατίθεται. ἐπειδὰν δὲ οἱ σύνδειπνοι δειπνήσωσι τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης παραλειπομένων (καταλείπεται δὲ τὰ πλεῖστα κρέα, καὶ ἄρτοι) ὁ τῆς τραπέζης ἐπιμελούμενος δίδωσιν ἑκάστῳ τῶν οἰκετῶν, καὶ ταῦτα λαβὼν, τὴν καθ᾽ ἡμέραν ἔχει τροφήν. παρὰ γὰρ τὸν βασιλέα φοιτῶσιν οἱ ἐντιμότατοι τῶν συνδείπνων ἐπὶ τὸ ἄριστον μόνον. διὰ τὸ παρῃτῆσθαι, ἵνα μὴ δὶς πορεύωνται. ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ τοὺς συνδείπνους ὑποδέχωνται.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Ἡρακλείδου, παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ΄.

ΦΥΛΑ΄ΣΣΟΥΣΙ΄ τε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τριακόσιαι γυναῖκες, ὡς ἱστορεῖ ὁ Κυμαῖος Ἡρακλείδης ἐν πρώτῃ Περσικῶν. αὗται δὲ τὰς μὲν ἡμέρας κοιμῶνται, ἵνα νυκτὸς ἐγρηγορῶσι, τῆς δὲ νυκτὸς ᾄδουσαι καὶ ψάλλουσαι διατελοῦσι λύχνων καιομένων. χρῆται δὲ αὐταῖς καὶ πολλάκις ὁ βασιλεὺς διὰ τῆς τῶν μηλοφόρων αὐλῆς. ἦσαν δὲ οὗτοι τῶν δορυφόρων, καὶ τῷ γένει πάντες Πέρσαι, ἐπὶ τῶν στυράκων μῆλα χρυσᾶ ἔχοντες, χίλιοι τὸν ἀριθμόν· ἀριστίνδην ἐκλελεγμένοι ἐκ τῶν μυρίων Περσῶν τῶν ἀθανάτων καλουμένων. καὶ διήει διὰ τῆς πύτων αὐλῆς πεζὸς, ὑποτιθεμένων ψιλοταπίδων Σαρδιανῶν, ἐφ᾽ ὧν οὐδεὶς ἄλλος ἐπέβαινεν ἢ βασιλεύς. ὅτε δὲ εἰς τὴν ἐσχάτην αὐλὴν ἔλθοι, ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἅρμα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐφ᾽ ἵππου· πεζὸς δὲ οὐδέποτε ἑωράθη ἔξω τῶν βασιλείων. εἰ δὲ ἐπὶ [a] θήραν ἐξίοι, καὶ αἱ παλλακίδες αὐτῷ συνεξίεσαν. ὁ δὲ θρόνος ἐφ᾽ ᾧ ἐχρημάτιζε καθήμενος, χρυσοῦς ἦν, ὃν [b] περιειστήκεσαν τέσσαρες κιονίσκοι λιθοκόλλητοι, χρυσοῖ, ἐφ᾽ ὧν διετέτατο ἱμάτιον ποικίλον, πορφυροῦν.

Ἐκ

[a] Forte θήραν. [b] Scrib. περιειστήκεσαν.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΚΛΕΆΡΧΟΥ τοῦ Σολέως.

EX CLEARCHO Solensi.

Non solum autem eodem in libro habentur ista Clearchi apud illum, sed proxime sequuntur illum Heraclidis locum, ubi μηλοφόρων *fit mentio, sicut hic* μηλοφορίας.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Κλέαρχος δὲ ὁ Σολεὺς, ἐν τετάρτῳ βίων, προειπὼν περὶ τῆς Μήδων τρυφῆς, καὶ ὅτι διὰ ταύτην πολλοὺς εὐνούχισαιεν τῶν περικτιόνων, ἐπιφέρει, καὶ τὴν παρὰ Μήδων γενέσθαι Πέρσαις μηλοφορίαν, μὴ μόνον ὧν ἔπαθον τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ τῆς τῶν δορυφορούντων τρυφῆς, εἰς ὅσον ἦλθον ἀνανδρίας, ὑπόμνημα.

Apud eundem, eodem in libro.

Clearchus Solensis quarto Vitarum libro, quum de Persarum luxu loquutus esset, & dixisset eos propter hunc multos ex accolis castrasse: addit, hanc etiam quæ à Medis ad Persas transiit melophoriam, non solum pœnas de Persis exegisse injuriarum quas ab illis acceperant, sed etiam fuisse satellitum luxus documentum, ad quàm effeminatos mores devenissent.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΓΑΘΟΚΛΈΟΥΣ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ ιβ΄.

Ἀγαθοκλῆς δ' ἐν τρίτῳ περὶ Κυζίκου, ἐν Πέρσαις φησὶν εἶναι καὶ χρυσοῦν καλούμενον ὕδωρ. εἶναι δὲ [a] τοῦτο λιβάδας ἑβδομήκοντα, καὶ μηδένα πίνειν ἀπ' αὐτοῦ ἢ μόνον βασιλέα καὶ τὸν πρεσβύτατον αὐτοῦ τῶν παίδων. τῶν δὲ ἄλλων ἐάν τις πίῃ, θάνατος ἡ ζημία.

EX AGATHOCLE.

Apud Athenæum, libro XII.

Agathocles libro III de Cyzico, apud Persas aquam esse tradit quam auream appellant, nimirum scaturigines septuaginta: è quibus soli bibebant rex ipse ac maximus natu filius: aliorum si quis biberit, morte pœnas luit.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΧΆΡΗΤΟΣ τοῦ Μιτυληναίου.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Ἀθηναίῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Χάρης δ' ὁ Μιτυληναῖος ἐν τῇ πέμπτῃ τῶν περὶ Ἀλέξανδρον ἱστοριῶν, Εἰς τοῦτο, φησὶν, ἧκον τρυφῆς οἱ τῶν Περσῶν βασιλεῖς, ὥστε ἔχεσθαι τῆς βασιλικῆς κλίνης ὑπὲρ κεφαλῆς οἴκημά τι πεντάκλινον, ἐν ᾧ χρυσίου πεντακισχίλια διὰ παντὸς ἔκειτο τάλαντα. καὶ τοῦτο ἐκαλεῖτο προσκεφάλαιον βασιλικόν. καὶ πρὸς ποδῶν, ἕτερον οἴκημα τρίκλινον, οὗ τάλαντα τρισχίλια ἔκειτο ἀργυρίου· καὶ προσηγορεύετο βασιλικὸν ὑποπόδιον. ἦν δὲ ἐν τῷ κοιτῶνι καὶ λιθοκόλλητος ἄμπελος χρυσῆ ὑπὲρ τῆς κλίνης. τὴν δὲ ἄμπελον ταύτην Ἀμύντας φησὶν, ἐν τοῖς σταθμοῖς, καὶ βότρυας ἔχειν ἐκ τῶν πολυτελεστάτων ψήφων συντεθειμένους. οὐ μακρὰν τε ταύτης ἀνακεῖσθαι κρατῆρα χρυσοῦν, Θεοδώρου τοῦ Σαμίου ποίημα.

EX CHARETE Mitylenæo.

Apud eundem Athenæum, eodem libro.

Chares autem Mitylenæus libro quinto historiæ Alexandri, Ad tantum, inquit, luxum processerunt Persarum reges, ut supra verticem regii cubilis superne esset cœnaculum quinque lectos habens: in quo quinque talentorum auri millia reposita semper erant. Atque hoc cœnaculum cervical regium appellabant. Ad pedes autem cubilis erat alterum cœnaculum tres lectos habens, ubi tria talentorum argenti millia reposita erant. atque hoc cœnaculum scabellum regis, sive subsellium, vocabant. Quinetiam vitis aurea gemmis ornata in ejus cubiculo erat super ipso cubili. Hanc vero vitem Amyntas, in libro quem σταθμοὺς inscripsit, racemos etiam habuisse scribit ex pretiosissimis gemmis compositos: ac non procul ab ea repositum fuisse craterem aureum, Theodori Samii opus.

a Melius τούτου.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ

ΑΙΓΥΠΤΙΑΚΩΝ ΝΟΜΩΝ ΚΑΙ ΕΘΩΝ,

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ.

DE

ÆGYPTIACIS LEGIBUS ET INSTITUTIS,

EX DIVERSIS HISTORICIS, ET ALIIS SCRIPTORIBUS.

EX NYMPHODORO,

in XIII *rerum barbaricarum.*

INSTITUTIS autem partim contrariis partim similibus utuntur iis quibus & Græci. Nam in hoc ut juniores senioribus de via cedant, eodem quo nos modo se gerunt: in aliis rebus nequaquam. Apud Græcos enim viri quidem res in foro agendas administrant, at mulieres, domi manentes, lanificio dant operam: illic vero mulieres quidem in foro ambulant & cauponariam exercent, at viri domi textoriam. Sesostris enim, viros effeminare volens, utpote quum multi & in regione amplissima essent, ne conspiratione inter se facta ad consequendam juris æquabilitatem animum converterent, illorum opera mulieribus, at muliebria illis assignavit: ut non solum armis privati (quod necesse erat illis contingere) sed etiam propter eam animorum remissionem quæ illud vitæ genus consequebatur, libenter in eodem rerum statu permanerent. Unde etiam hos quidem glabros esse, at illas capillos promittere imperavit: & hos super capitibus onera portare, illas super humeris, coëgit. Deinde vero, hos quidem, sedentes, illas ve-

ΕΚ ΤΩΝ ΝΥΜΦΟΔΩΡΟΥ

ἐν τῷ τρισκαιδεκάτῳ τῶν βαρβαρικῶν.

ΕΘΕΣΙ δὲ, τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι. τὸ μὲν γὰρ ἐξίστασθαι τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοτρόπως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι, τῶν δὲ ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν, αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι, ταλασιουργοῦσιν. ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν, οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις, ἐκθηλῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγενημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ᾽ ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις προσέταξεν· ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι καταμένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν, ψιλοὺς εἶναι, τὰς δὲ ἀνιέναι τὰς τρίχας προσέταξε· καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων, ἠνάγκασεν· ἔπειτα δὲ, τοὺς μὲν, καθημένους, τὰς δὲ, ὀρθὰς ἑστώσας οὐ-

ρεῖν.

ρεῖν. καὶ ταῖς μὲν δύο ἱμάτια περιέβαλε, τοῖς δὲ, ἕν· ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλυώεσθαι. ὃ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασί.

vero corpore erecto mejere. Inſuper mulieribus quidem amicula duo, at viris unicum dedit: exiſtimans, animos etiam effeminari eorum qui vitam ita inſtituerent. Quod Lydis quoque poſtea eveniſſe ferunt.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΣΤΡΑ΄ΒΩΝΟΣ, ἐν τῷ ιζ΄.

ΠΑΡΑΠΛΕΥ΄ΣΑΝΤΙ δὲ ταῦτα ἐφ' ἑκατὸν σαδίους, πόλις ἐστὶν Ἀρσινόη. Κροκοδείλων δὲ πόλις ἐκαλεῖτο πρότερον. σφόδρα γὰρ ἐν τῷ νομῷ τούτῳ τιμῶσι τὸν κροκόδειλον· καὶ ἔστιν ἱερὸς παρ' αὐτοῖς, ἐν λίμνῃ καθ' αὑτὸν τρεφόμενος, χειροήθης τοῖς ἱερεῦσι· καλεῖται δὲ Σοῦχος. τρέφεται δὲ σιτίοις, καὶ κρέασι, καὶ οἴνῳ, προσφερόντων ἀεὶ τῶν ξένων τῶν ἐπὶ τὴν θέαν ἀφικνουμένων. ὁ γοῦν ἡμέτερος ξένος, ἀνὴρ τῶν ἐντίμων, [a] αὐτόθι μυσταγωγῶν ἡμᾶς, συνῆλθεν ἐπὶ τὴν λίμνην, κομίζων ἀπὸ τοῦ δείπνου πλακουντάριόν τι καὶ κρέας ὀπτὸν, καὶ προχοΐδιόν τι μελικράτου. εὕρομεν δὲ ἐπὶ τῷ χείλει κείμενον τὸ θηρίον· προσιόντες δὲ οἱ ἱερεῖς, οἱ μὲν διέστησαν αὐτοῦ τὸ στόμα, ὁ δὲ [b] ἐπέθηκε τὸ πέμμα, καὶ πάλιν τὸ κρέας· εἶτα τὸ μελίκρατον κατήρασε. καθαλόμενος δὲ εἰς τὴν λίμνην, διῆξεν εἰς τὸ πέραν· ἐπελθόντος δὲ καὶ ἄλλου τῶν ξένων, κομίζοντος ὁμοίως ἀπαρχὴν, λαβόντες περιῆλθον δρόμῳ, καὶ καταλαβόντες προσήνεγκαν ὁμοίως τὰ προσενεχθέντα.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀρσινοΐτην, καὶ τὸν Ἡρακλεωτικὸν νομὸν, Ἡρακλέους πόλις, ἐν ᾗ ὁ ἰχνεύμων τιμᾶται ὑπεναντίως τοῖς Ἀρσινοΐταις. οἱ μὲν γὰρ τοὺς κροκοδείλους τιμῶσι, (καὶ διὰ τοῦτο ἥ τε διῶρυξ αὐτῶν μεστή ἐστι τῶν κροκοδείλων, καὶ ἡ τοῦ Μοίριδος λίμνη· σέβονται γὰρ καὶ ἀπέχονται αὐτῶν·) οἱ δὲ τοὺς ἰχνεύμονας, τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ ταῖς ἀσπίσι· καὶ γὰρ τὰ ᾠὰ διαφθείρουσιν αὐτῶν, καὶ αὐτὰ τὰ θηρία, τῷ πηλῷ [c] θωρακισθέντα, &c.

Ἑξῆς δ' ἐστὶν ὁ Κυνοπολίτης νομὸς, καὶ Κυνῶν πόλις, ἐν ᾗ ὁ Ἄνουβις τιμᾶται, καὶ τοῖς κυσὶ τιμὴ καὶ σίτισις τέτακταί τις ἱερά.

Ἐν δὲ τῇ περαίᾳ Ὀξύρυγχος πόλις, καὶ νομὸς ὁμώνυμος· τιμῶσι δὲ τὸν ὀξύρυγχον, καὶ ἔστιν αὐτοῖς ἱερὸν ὀξυρύγχου· καίτοι καὶ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων κοινῇ τιμώντων τὸν ὀξύρυγχον. τινὰ μὲν γὰρ τῶν ζώων ἅπαντες κοινῇ τιμῶσιν Αἰγύπτιοι, καθάπερ τῶν πεζῶν μὲν τρία, βοῦν, κύνα, αἴλουρον· τῶν

EX STRABONE, libro XVII.

PRAETERNAVIGANTI hæc ad centum ſtadia, urbs eſt Arſinoë, quæ olim Crocodilorum urbs dicebatur. In hac enim præfectura mirum in modum colitur Crocodilus: & eſt ſacer apud eos, in lacu quodam ſeorſum nutritus, & ſacerdotibus manſuetus: ac Suchus vocatur. Nutritur autem pane, carne & vino, quæ à peregrinis afferuntur ad ejuſmodi ſpectaculum venientibus. Hoſpes itaque noſter, unus ex honoratis ibi viris, qui nobis ſacra commonſtrabat, ad lacum una accedens, placentulam, & carnem aſſam, & quoddam mulſi vaſculum è cœna attulit. Beſtiam in ripa lacus invenimus: ex ſacerdotibus alii ejus os aperuerunt, alius placentam ingeſſit, poſtea carnem: deinde mulſum infudit. Ille in lacum deſiliens, in ulteriorem partem trajecit: quumque alius hoſpes adveniſſet, & ſimiliter primitias attuliſſet, curſu lacum circumeuntes itidem invento Crocodilo obtulerunt.

Poſt Arſinoiticam Heracleoticamque præfecturam eſt Herculis civitas, in qua colitur Ichneumon, contra morem Arſinoitarum. Hi enim Crocodilos colunt, (& propterea foſſam habent Crocodilis plenam, & Mœridis lacum. nam venerantur, & ab eis abſtinent) Heracleotæ autem colunt Ichneumones, qui Crocodilis & Aſpidibus perniciofiſſimi ſunt. nam & earum ova delent, & ipſas beſtias interficiunt, luto armati, &c.

Sequitur Cynopolitana præfectura, & Canum urbs, in qua Anubis colitur, & honor & ſacer quidam cibus canibus eſt conſtitutus.

In ulteriore regione eſt Oxyrynchus civitas, & præfectura eodem nomine. Hîc Oxyrynchus colitur, & Oxyrynchi templum eſt: quamvis etiam ceteri Ægyptii omnes Oxyrynchum piſcem colant. Sunt etiam quædam animalia quæ Ægyptii univerſi colunt, ut de terreſtribus tria, bovem, canem, felem: è vo-

a Malim αὐτόθι cum ἐντίμων cohærere. b γρ. ἐνέθηκε. c θωρακισθέντες.

volatilibus accipitrem atque ibin: ex aquatilibus duo, lepidotum (id est squamatum) piscem, & Oxyrynchum. Sunt & quæ seorsum coluntur. Sic Saitæ & Thebani ovem: Latum vero, qui piscis quidam est in Nilo, Latopolitani: lupum Lycopolitani, Cynocephalum Hermopolitani, Cepum Babylonii, qui sunt juxta Memphim. Cepus faciem habet satyro similem, cetera inter canem atque ursum: in Æthiopia nascitur. Aquilam Thebani, leonem Leontopolitani, capram & hircum Mendesii, murem araneum (si quidem hoc est mygale Græcorum) Athribitæ, alii aliud. Caussas vero afferunt inter se non consentientes.

Et quibusdam interjectis,

Abydi Osiris colitur. in ejus templo non licet, nec cantori, nec tibicini, nec citharœdo sacrificium auspicari: quemadmodum mos est aliis deis.

Post Abydum est parva Diospolis, inde Tentyra urbs. Ejus incolæ præter ceteros Ægyptios excellenter Crocodilum detestantur, & ex omnibus belluis inimicissimum habent. Nam ceteri quanquam ejus animalis malitiam norint, & humano generi perniciosum existiment, Tentyritæ omnibus modis eos pervestigant, atque occidunt. Sunt qui dicant, quemadmodum Psylli apud Cyrenaicam regionem naturalem quandam vim habent adversus serpentes: sic & Tentyritis esse contra crocodilos, ut nihil ab eis damni accipiant, sed intrepide urineatur, & aquam tranent, alio nemine audente. &c.

Supra Memnonium autem sunt regum loculi in speluncis quibusdam in lapidem incisi, circiter XL, mirum in modum structi, spectatuque sane digni. Juxta hos in obeliscis quibusdam inscriptiones sunt, quæ regum illorum divitias ac potentiam declarant, atque imperium usque in Scythiam, & Bactrianam, & Indiam, & quæ nunc Ionia dicitur, propagatum. Item tributorum magnitudinem, & exercitus circiter mille millia. Thebani maxime sacerdotes astronomiam philosophiamque exercere dicuntur. hi non lunæ sed solis cursu annos numerant, triginta dierum duodecim mensibus, quorum quisque XXX constet diebus, quinque dies quotannis adjicientes. Ad totius vero anni complementum quum quædam diei particulæ excurrant, circui-

a Malim τῶν. b κῆπον καὶ κῆβον.

τῶν δὲ πτηνῶν δύο, ἱέρακα καὶ ἶβιν· τῶν δ' ἐνύδρων δύο, λεπιδωτὸν ἰχθὺν καὶ ὀξύρυγχον. ἄλλα δ' ἐστὶν ἃ τιμῶσι καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι, καθάπερ Σαΐται πρόβατον, καὶ Θηβαῖται· λάτον δὲ [a] τὸν ἐν τῷ Νείλῳ τινὰ ἰχθὺν, Λατοπολῖται· [b] λύκον τε Λυκοπολῖται· κυνοκέφαλον δὲ Ἑρμοπολῖται. [b] κῆπον δὲ Βαβυλώνιοι οἱ κατὰ Μέμφιν· (ἔστι δ' ὁ κῆπος τὸ μὲν πρόσωπον ἐοικὼς Σατύρῳ, τἄλλα δὲ κυνὸς καὶ ἄρκτου μεταξύ· γεννᾶται δ' ἐν Αἰθιοπίᾳ) ἀετὸν δὲ Θηβαῖοι, λέοντα δὲ Λεοντοπολῖται, αἶγα δὲ καὶ τράγον Μενδήσιοι, μυγάλην δὲ Ἀθριβῖται· ἄλλοι δ' ἄλλο τι. τὰς δ' αἰτίας οὐχ ὁμολογουμένας λέγουσιν.

Καὶ μετὰ τινά,

Ἐν δὲ τῇ Ἀβύδῳ τιμῶσι τὸν Ὄσιριν. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τοῦ Ὀσίριδος οὐκ ἔξεστιν, οὔτε ᾠδὸν, οὔτε αὐλητὴν, οὔτε ψάλτην ἀπάρχεσθαι τῷ θεῷ, καθάπερ τοῖς ἄλλοις θεοῖς ἔθος.

Μετὰ δὲ τὴν Ἄβυδον Διόσπολις ἡ μικρά· εἶτα Τέντυρα πόλις. ἐνταῦθα δὲ διαφερόντως παρὰ τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὁ κροκόδειλος ἠτίμωται, καὶ ἔχθιστος τῶν ἁπάντων θηρίων νενόμισται. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι, καίπερ εἰδότες τὴν κακίαν τοῦ ζώου, καὶ ὡς ὀλέθριον τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει, σέβονται ὅμως, καὶ ἀπέχονται· οὗτοι δὲ παντὶ τρόπῳ ἀνιχνεύουσι, καὶ διαφθείρουσιν αὐτούς. ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους τοὺς πρὸς τῇ Κυρηναίᾳ, φυσικήν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἑρπετὰ, οὕτως καὶ τοὺς Τεντυρίτας φασὶ πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μηδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν, ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς, καὶ διαπερᾶν, μηδενὸς ἄλλου θαρροῦντος.

Ὑπὲρ δὲ τοῦ Μεμνονείου, θῆκαι βασιλέων ἐν σπηλαίοις λατομηταὶ, περὶ τετταράκοντα, θαυμαστῶς κατεσκευασμέναι, θέας ἄξιαι. ἐν δὲ ταῖς θήκαις ἐπὶ τινῶν ὀβελίσκων ἀναγραφαὶ δηλοῦσι τὸν πλοῦτον τῶν τότε βασιλέων, καὶ τὴν ἐπικράτειαν, ὡς μέχρι Σκυθῶν, καὶ Βακτρίων καὶ Ἰνδῶν καὶ τῆς νῦν Ἰωνίας διατείνασαν· καὶ φόρων πλῆθος, καὶ στρατιᾶς περὶ ἑκατὸν μυριάδας. λέγονται δὲ καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι μάλιστα οἱ ἐνταῦθα ἱερεῖς. τούτων δ' ἐστὶ καὶ τὸ τὰς ἡμέρας μὴ κατὰ σελήνην ἄγειν, ἀλλὰ κατὰ ἥλιον, τοῖς τριακονθημέροις δώδεκα μησὶν ἐπαγόντων πέντε ἡμέρας κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον· εἰς δὲ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ ἐπιτρέχοντος μορίου τινὸς τῆς ἡμέρας, περίοδόν τινα

συντιθέασιν ἐξ ὅλων ἡμερῶν, καὶ ὅλων ἐνιαυτῶν, [a] τοσούτων ὅσα μόρια τὰ ἐπιτρέχοντα συνελθόντα ποιεῖ ἡμέραν. ἀνατιθέασι δὲ τῷ Ἑρμῇ πᾶσαν τὴν [b] τοιαύτην σοφίαν· τῷ δὲ Διΐ, ὃν μάλιστα τιμῶσιν, εὐειδεστάτη καὶ γένους λαμπροτάτου παρθένος ἱερᾶται, ἃς καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες παλλάκας. αὕτη δὲ καὶ παλλακεύει καὶ σύνεστιν οἷς βούλεται, μέχρις ἂν ἡ φυσικὴ γένηται τοῦ σώματος κάθαρσις· μετὰ δὲ τὴν κάθαρσιν δίδοται πρὸς ἄνδρας. πρὶν δὲ δοθῆναι, πένθος αὐτῆς ἄγεται μετὰ τὸν τῆς παλλακείας καιρόν.

Μετὰ δὲ Θήβας Ἑρμοῦθις πόλις, ἐν ᾗ ὅ, τε Ἀπόλλων τιμᾶται καὶ ὁ Ζεύς· τρέφεται δὲ καὶ ἐνταῦθα βοῦς. ἔπειτα Κροκοδείλων πόλις, τιμῶσα τὸ θηρίον. εἶτα Ἀφροδίτης πόλις· καὶ μετὰ ταῦτα Λατόπολις, τιμῶσα Ἀθηνᾶν καὶ τὸν λάτον. εἶτα Εἰληθυίας πόλις καὶ ἱερόν. ἐν δὲ τῇ περαίᾳ ἱεράκων πόλις, τὸν ἱέρακα τιμῶσα· εἶτ' Ἀπόλλωνος πόλις, καὶ αὕτη πολεμοῦσα τοῖς κροκοδείλοις.

ΠΕΡΙ' ΤΩ͂Ν ΑἸΘΙΌΠΩΝ.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

ΘΕΟ'Ν δὲ νομίζουσι, τὸν μὲν, ἀθάνατον (τοῦτον δ' εἶναι τὸν αἴτιον τῶν πάντων) τὸν δε, θνητὸν, ἀνώνυμον τινὰ, καὶ οὐ σαφῆ. ὡς δ' ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς εὐεργέτας, καὶ βασιλικοὺς, θεοὺς νομίζουσι. καὶ τούτων τοὺς μὲν βασιλέας, κοινοὺς ἁπάντων μὲν σωτῆρας καὶ φύλακας, τοὺς δ' ἰδιώτας, ἰδίως τοῖς εὖ παθοῦσιν ὑπ' αὐτῶν. τῶν δὲ πρὸς τῇ διακεκαυμένῃ τινὲς, καὶ ἄθεοι νομίζονται· [c] οἵ γε καὶ τὸν ἥλιον ἐχθαίρειν, καὶ κακῶς λέγειν ἐπειδὰν προσίδωσιν ἀνίσχοντα, ὡς καίοντα καὶ πολεμοῦντα αὐτοῖς, καταφεύγειν τε εἰς τὰ ἕλη. οἱ δ' ἐν Μερόῃ καὶ Ἡρακλέα καὶ Πᾶνα καὶ Ἶσιν σέβονται, πρὸς ἄλλῳ τινὶ βαρβαρικῷ.

Τοὺς δὲ νεκροὺς οἱ μὲν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκρίπτουσιν, οἱ δ' οἴκοι κατέχουσι, περιχέαντες ὕαλον. τινὲς δὲ ἐν κεραμίοις σοροῖς κατορύττουσι, κύκλῳ τῶν ἱερῶν. ὅρκον τε τὸν ὑπὲρ αὐτῶν ἀπαιτοῦσι, καὶ πάντων ἁγιστεύουσι μάλιστα. βασιλέας τε καθιστᾶσι τοὺς κάλλει διαφέροντας ἢ ἀρετῇ, κτηνοτροφίας ἢ ἀνδρείας, ἢ πλούτου.

Ἐν δὲ τῇ Μερόῃ κυριωτάτην τάξιν ἐπεῖχον οἱ ἱερεῖς τὸ παλαιόν· οἵ γε καὶ τῷ βασιλεῖ προσέταττον ἔσθ' ὅτε ἀποθνήσκειν, πέμψαντες ἀγγε-

cuitionem quandam componunt è totis diebus, totisque annis: quot particulæ excurrentes & coëuntes diem conficiunt. Hujusmodi sapientiam omnem Mercurio in primis tribuunt. Jovi, quem præcipue colunt, virgo quædam genere clarissima & specie pulcerrima sacratur: quales Græci pallacas (hoc est pellices) vocant. Ea pellicis more, cum quibus vult coit, usque ad naturalem corporis purgationem. Post purgationem viro datur: sed prius quam nubat, post pellicatus tempus, in mortuæ morem lugetur.

Post Thebas est Hermonthis civitas, in qua Apollo & Jupiter coluntur: hic etiam bos alitur. Deinde est Crocodilorum urbs quæ eam belluam colit. Hinc Veneris urbs, & postea Latopolis quæ Palladem & Latum colit. Postea Lucinæ civitas, & ejus templum. In ulteriore regione est Accipitrum urbs, ubi Accipiter colitur. Deinde Apollinis urbs quæ etiam Crocodilis est inimica.

DE ÆTHIOPIBUS

Apud eundem, eodem libro.

DEUM putant, alterum, immortalem, qui rerum omnium caussa sit: alterum, mortalem, qui nomine careat, & non sit cognitu facilis. Plerumque autem eos à quibus beneficium acceperunt, & regios, pro diis habent. reges suos, communes omnium servatores & custodes esse putant, ceteros vero, privatim eorum quibus benefecerunt. Ex iis qui ad torridam habitant, nonnulli sunt qui deos non credunt, qui quidem Solem oderint, & detestentur quum eum exoriri vident. propterea quod eos urat & infestet: atque ob id in paludes fugiunt. Meroës cultores etiam Herculem, Panem & Isidem venerantur: ac prætereà quendam deum barbaricum.

Mortuos alii in flumen abjiciunt, alii circumfuso vitro domi servant, alii in fictilibus alveolis eos circum templa defodiunt. Jusjurandum per eos exigunt, & sanctimoniam adhibent. Regem constituunt eum qui vel forma vel alendorum pecorum virtute, vel robore, vel opibus excellat.

Antiquitus apud Meroën summa potestas fuit penes sacerdotes, tantaque autoritas, ut nonnunquam misso nuncio mor-

a γρ. τοσαύτην. b τοσαύτην μάλιστα σοφ. c In vet. exempl. οὕς γε καὶ τὸν ἥλιον φασὶν ἐχ.

mortem regi imperarent, & ei alium sufficerent. Postmodo rex quidam consuetudinem hanc abolevit, cum manu armata in fanum irruens, ubi aureum sacellum erat, & sacerdotes omnes jugulans.

Is etiam Æthiopibus mos est, ut ubi rex aliqua parte corporis mutilatur, familiares idem quoquo modo patiantur, & cum eo etiam moriantur: idcirco maxima regi custodia adest. &c.

ἄγγελον, καὶ καθίστασαν ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον· ὕστερον δὲ κατέλυσέ τις τῶν βασιλέων τὸ ἔθος, ἐπιὼν μεθ' ὅπλων ἐπὶ τὸ ἱερὸν ὅπου ὁ χρυσοῦς νεώς ἐστι, καὶ τοὺς ἱερέας ἀποσφάξας πάντας.

Ἔστι δὲ καὶ τοῦτο ἔθος Αἰθιοπικόν. ὃς γὰρ ἂν τῶν βασιλέων [a] πηρωθῇ μέρος τι τοῦ σώματος ὁπωσοῦν, τὸ αὐτὸ πάσχουσιν οἱ συνόντες αὐτοῦ μάλιστα, οἱ δ' αὐτοὶ καὶ συναποθνήσκουσιν· ἐκ δὲ τούτου φυλακὴ τοῦ βασιλέως ἐστὶ πλείστη παρ' αὐτῶν. &c.

EX PLUTARCHO,

in libro de Iside & Osiride,

SED Ægyptiorum plerique colentes ipsa animalia, atque erga ea se gerentes tanquam erga deos, non tantum risu & sannis totam sacra faciendi rationem impleverunt: (hoc enim minimum est malorum quæ ex amentia illa proficiscuntur) sed vehemens innascitur animis opinio, quæ infirmos & simplices in meram superstitionem impingit, at illis qui aliquantum sunt acri ingenio & audaces, ad cogitationes delabitur per quas negatur esse deos, quæ belluinæ sunt.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ἐν τῷ περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος.

ΑἸΓΥΠΤΙΏΝ δὲ οἱ πολλοὶ, θεραπεύοντες αὐτὰ τὰ ζῶα, καὶ περιέποντες ὡς θεοὺς, οὐ γέλωτος μόνον οὐδὲ χλευασμοῦ καταπεπλήκασι τὰς ἱερουργίας· ἀλλὰ τοῦτο τῆς ἀβελτηρίας ἐλάχιστόν ἐστι κακόν, δόξα δὲ ἐμφύεται δεινὴ, τοὺς μὲν ἀσθενεῖς καὶ ἀκάκους εἰς ἄκρατον [b] ὑπερείδουσα τὴν δεισιδαιμονίαν, τοῖς δὲ δριμυτέροις καὶ θρασυτέροις εἰς ἀθέους ἐμπίπτουσα καὶ θηριώδεις λογισμούς.

Paulo post,

Soli enim ex Ægyptiis Lycopolitæ nunc quoque vescuntur ove, quia Lycos (*.i. lupus*) idem facit: quem pro deo habent. Atque adeo ætate nostra quum Cynopolitæ piscem oxyrynchum ederent, Oxyrynchitæ canes comprehensos & mactatos tanquam victimam comederunt. Ac quum inde ad bellum devenissent, cum gravia sibi damna invicem intulerunt, tum à Romanis, pœnas illis infligentibus, sunt allata.

Ὀλίγῳ ὕστερον,

Μόνοι γὰρ ἔτι νῦν Αἰγυπτίων Λυκοπολῖται πρόβατον ἐσθίουσιν· ἐπεὶ καὶ λύκος, ὃν θεὸν νομίζουσιν. οἱ δὲ Ὀξυρυγχῖται καθ' ἡμᾶς, τῶν Κυνοπολιτῶν τὸν ὀξύρυγχον ἰχθὺν ἐσθιόντων, κύνας συλλαβόντες καὶ θύσαντες, ὡς ἱερεῖον κατέφαγον. ἐκ δὲ τούτου καταστάντες εἰς πόλεμον, ἀλλήλους τε διέθηκαν κακῶς, καὶ ὕστερον ὑπὸ Ῥωμαίων κολαζόμενοι διετέθησαν.

Paulo post,

Bovi quidem certe & ovi & ichneumoni, usus gratia quem præstant, & utilitatis quam afferunt, eos honorem exhibuisse patet: quemadmodum Lemnii galeritis, quoniam bruchorum ova inventa confringunt: ac Thessali ciconiis, quoniam quum terra multos serpentes produceret, ciconiæ supervenientes perdiderunt universos. Ideoque legem tulerunt, ut in exilium abiret quicunque ciconiam occideret. Aspidem vero & felem

Μετ' ὀλίγα,

Βοῦν μὲν οὖν καὶ πρόβατον καὶ ἰχνεύμονα δῆλον ὅτι χρείας ἕνεκα καὶ ὠφελείας ἐτίμησαν· ὡς Λήμνιοι κορύδους, τὰ τῶν ἀττελάβων εὑρίσκοντας ᾠὰ καὶ κόπτοντας· Θετταλοὶ δὲ πελαργούς, ὅτι πολλοὺς ὄφεις τῆς γῆς ἀναδιδούσης ἐπιφανέντες ἐξώλεσαν ἅπαντας. διὸ καὶ νόμον ἔθεντο, φεύγειν ὅστις ἂν ἀποκτείνῃ πελαργόν. ἀσπίδα δὲ καὶ γαλῆν καὶ κάνθαρον,

a γρ. πηρωθῇ. b melius ἐπερείδουσα.

ρον, εἰκόνας τινὰς ἐν αὐτοῖς ἀμαυρὰς, ὥσπερ ἐν σταγόσιν, ἡλίου, τῆς τῶν θεῶν δυνάμεως καθιδόντες.

lem & cantharum *AEgyptii honore prosequuti sunt*, quum in illis divinæ potentiæ imagines quasdam obscuras, quales sunt solis in stillis, animadvertissent.

Ac, postquam rationem honoris unicuique horum animalium exhibiti reddidit, ad crocodilum veniens, scribit,

Οὐ μὴν οὐδὲ ὁ κροκόδειλος αἰτίας πιθανῆς ἀμοιροῦσαν ἔσχηκε τιμὴν· ἀλλὰ μίμημα θεοῦ λέγεται γεγονέναι, μόνος μὲν ἄγλωσσος ὤν. &c.

Ac ne crocodilus quidem honorem probabili ratione carentem habuit: sed exemplar dei fuisse dicitur, quum solus inter animalia sit elinguis. &c.

Paucissimis verbis interjectis, subjungit,

Ἀλλὰ μὴν τῶν δι' ἀμφότερα τιμωμένων, περὶ μὲν τοῦ κυνὸς εἴρηται πρόσθεν· ἡ δὲ ἶβις, ἀποκτείνουσα μὲν τὰ θανατηφόρα τῶν ἑρπετῶν, ἐδίδαξε πρώτη κενώματος ἰατρικοῦ χρείαν, κατιδόντας οὕτω κλυζομένην καὶ καθαιρομένην ὑφ' ἑαυτῆς. &c.

Jam vero inter illa quæ utraque de caussa coluntur, de cane quidem dictum est antea: at Ibis, dum reptilia mortifera interficeret, prima medicum evacuationis corporis usum docuit, quum illam hac ratione se abluentem & purgantem animadvertissent.

Alia autem de cane habes eodem in libro, in iis quæ præcedunt: sicut & de aliis non pauca, præter illa quæ inde huc translata sunt.

Tandem vero ita locum hunc claudit, περὶ μὲν οὖν τῶν τιμωμένων ζώων ταῦτα δοκιμάζω μάλιστα τῶν λεγομένων. *id est*, Atque ex iis quæ de animalibus dicuntur quibus honor exhibetur, hæc maxime sunt quæ probo.

Sunt autem & alii loci ubi rationem honoris certis quibusdam animalibus ab AEgyptiis habiti reddit: (& in nonnullis eadem quæ illo in libro dicuntur.) Ex iis est hic, Sympos. IIII, quæstione V,

Τὴν μὲν γὰρ μυγαλῆν ἐκτεθειάσθαι λέγουσιν ὑπὸ Αἰγυπτίων, τυφλὴν οὖσαν, ὅτι τὸ σκότος τοῦ φωτὸς ἡγοῦντο πρεσβύτερον· τίκτεσθαι δὲ αὐτὴν ἐκ μυῶν πέμπτη γενεᾷ, νουμηνίας οὔσης. ἔτι δὲ μειοῦσθαι τὸ ἧπαρ ἐν τοῖς ἀφανισμοῖς τῆς σελήνης.

Nam muri araneo, qui cæcus est, divinos honores tributos ab Ægyptiis fuisse ajunt, quoniam tenebras luce antiquiores arbitrabantur: eumque è muribus nasci, quinto partu, in novilunio: ac jecur ejus diminui lumine lunæ deficiente.

Deinde & honoris tam leoni quam ibidi exhibiti rationem reddit. Quum autem alibi hujus honoris mentionem faciat, tanquam ab omnibus Ægyptiis exhiberi soliti, in iis quæ locum hunc parvo intervallo præcedunt, de sacerdotibus nominatim hoc dicit. Postquam enim ab eo dictus est porcus neque in forma habere aliquid magis absurdum, neque in natura magis illepidum, quam sit in scarabeo, gryphe, crocodilo, fele: *subjungit*, οἷς ὡς ἁγιωτάτοις ἱερεῖς Αἰγυπτίων ἄλλοις ἄλλοι προσφέρονται. *id est* erga quæ, tanquam sanctissima, Ægyptii sacerdotes, alii erga alia, se gerunt. *Quamvis autem, quum scribit illos ita se erga ea ut sanctissima gerere, tacite innuat ea coli ab illis: quum tamen illud, non hoc, sonet Græcum loquendi genus, non debuit à Xylandro ita reddi*, Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum coluntur. *Quinetiam male* ἁγιωτάτοις, *quod de animalibus Plutarchus dicit, ille ipsis sacerdotibus tribuit. totum enim locum ita vertit*, Quorum alia ab aliis Ægyptiorum sacerdotum sanctissimis coluntur. *Estque insuper animadvertendum, non dici, loquendo de animalibus*, ἁγιωτάτοις, *sed* ὡς ἁγιωτάτοις. *Atque ut obiter, Plutarchum cum Plutarcho conferre, id est, ejus locos inter se, lectorem doceam: dico, genus illud loquendi*, προσφέρεσθαι αὐτοῖς ὡς ἁγιωτάτοις, *respondere illi quod habuimus antea ex libro De Iside & Osiride*, περιέποντες ὡς θεούς.

Ceteros Plutarchi locos omittens, in quibus agit de iis quæ apud Ægyptios peculiariter in more

re posita erant, venio ad quendam, qui miram quæ in conviviis eorum recepta erat consuetudinem describit. Legimus enim in eo ejus opusculo quod Convivium septem sapientum inscripsit, pag. 256 meæ editionis,

At Ægyptius sceletus (id est *cadaver hominis exsiccatum, cui ossa tantum supersunt*) quem in convivia inferentes convivis proponunt, & hortantur ut recordentur se non multo post tales futuros, is quamvis ingratus & intempestivus comessator adveniat, tamen non omnino nullum ibi locum habet: siquidem non ad potandum & ad fruendum deliciis, sed ad mutuum amorem ac dilectionem exhortatur, monetque ut vitam, quæ tempore est brevis, malis rebus longam non reddant.

Ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς, ὃν [a] ἐπιεικῶς εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια προτίθενται, καὶ παρακαλοῦσι μεμνῆσθαι τάχα δὴ τοιούτους ἐσομένους, καίπερ ἄχαρις καὶ ἄωρος ἐπίκωμος ἥκων, ὅμως ἔχει τινὰ καιρόν· εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν καὶ ἡδυπαθεῖν, ἀλλὰ πρὸς φιλίαν καὶ ἀγάπησιν ἀλλήλων προτρέπεται, καὶ παρακαλεῖ μὴ τὸν βίον, τῷ χρόνῳ βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς μακρὸν ποιεῖν.

Ab hoc Ægyptiorum in conviviis more, qui à Plutarcho describitur, ad alia quæ alii scriptores in conviviis itidem, aut etiam simpliciter in cœnis, consueta illis fuisse tradunt, veniendum est. Illorum autem scriptorum testimonia ex Athenæo depromam. Ac primum, in more positum illis fuisse conviviorum luxum, & quidem majorem quam Persis, ex hoc Lyncei in Ægyptiacis loco, ubi Ægyptiorum cœnas Persicis anteponendas esse contendens, scribit,

Quum Ægyptii Ocho Persarum regi bellum intulissent, & Persis victoria potitis rex Ægyptiorum captivus esset, comiter ac benigne illum tractans Ochus etiam invitavit ad cœnam. Quum igitur splendidus apparatus foret, irridebat Ægyptius, tanquam viles Persæ epulæ essent. Quod si vis (inquit) videre ô rex qualis beatorum regum victus esse debeat, permitte illis qui mei aliquando coqui fuerunt Ægyptiam cœnam tibi struere. Quod quum fieri jussisset Ochus, & structa esset, ea delectatus, Malum te male dii perdant (inquit) Ægyptie, qui, relictis hujusmodi cœnis, viliores epulas expetiveris.

Αἰγυπτίων ἐπιστρατευσάντων ἐπὶ Ὦχον τὸν Περσῶν βασιλέα, καὶ νικηθέντων, ἐπεὶ ἐγένετο αἰχμάλωτος ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεύς, ὁ Ὦχος αὐτὸν φιλανθρώπως ἄγων, ἐκάλεσε καὶ ἐπὶ δεῖπνον. τῆς οὖν παρασκευῆς γινομένης λαμπρᾶς ὁ Αἰγύπτιος κατεγέλα, ὡς εὐτελῶς τοῦ Πέρσου διαιτωμένου. Εἰ δὲ θέλεις (ἔφη) εἰδέναι ὦ βασιλεῦ πῶς δεῖ σιτεῖσθαι τοὺς εὐδαίμονας βασιλέας, ἐπίτρεψον τοῖς ἐμοῖς ποτὲ γενομένοις μαγείροις παρασκευάσαι σοὶ Αἰγύπτιον δεῖπνον. καὶ κελεύσαντος, ἐπεὶ παρεσκευάσθη, ἡσθεὶς ὁ Ὦχος τῷ δείπνῳ, Κακὸν κακῶς σὲ (ἔφη) ὦ Αἰγύπτιε ἀπολέσειαν οἱ θεοὶ, ὅστις δεῖπνα τοιαῦτα καταλιπὼν, ἐπεθύμησας θοίνης εὐτελεστέρας.

Sequitur apud Athenæum,

Quænam autem Ægyptiacæ cœnæ essent, Protagorides libro de Daphnicis ludis primo nos docet, his verbis, Tertia cœnarum species, est Ægyptiaca: quum mensæ non apponuntur, sed patinæ circumferuntur.

Τίνα δ' ἦν τὰ Αἰγύπτια δεῖπνα, Πρωταγορίδης ἐν τῷ πρώτῳ περὶ δαφνικῶν ἀγώνων διδάσκει ἡμᾶς, λέγων οὕτως, Τρίτη δ' ἐστὶν ἰδέα δείπνων, Αἰγυπτιακὴ, τραπεζῶν μὲν οὐ παρατιθεμένων, πινάκων δὲ περιφερομένων.

Male autem vertit quidam, Tertia cœnarum species est Ægyptiarum, in quibus non admoventur mensæ, *&c. Non enim* Αἰγυπτιακῶν, *sed* Αἰγυπτιακὴ *scribit Protagorides: & duabus cœnarum speciebus propositis, tertiam quandam addit, quam esse Ægyptiam dicit.*

Apud eundem Athenæum in fine libri primi legimus, istud esse argumento Ægyptios fuisse vinolentos, quod apud eos solos tanquam lege quadam cautum esset, ante ullum cibum brassicam elixam edere. *Intelligit enim, illos ad vitandam ebrietatem hoc facere solitos fuisse. Apud eundem, in illa libri ultimi parte quæ in omnibus typographicis editionibus desideratur, legimus*, coronam initio epularum dari solitam. *Postquam enim dixit*, Φιλόξενος δ' ὁ διθυραμβοποιὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ δείπνῳ ἀρχὴν ποιεῖται τὸν στέφανον τῆς εὐωχίας, *non longo intervallo subjungit*, τοῦτο γὰρ ἦν ἔθος καὶ παρ' Αἰγυπτίοις, ὡς Νικόστρατος φησὶν ἐν τοκιστῇ.

a Suspectum esse potest istud vocabulum.

Vinolentiæ autem illorum & alibi meminit: & quidem in fine libri primi ſcribitur ex Dione quodam Academico vinoſos & bibaces Ægyptios fuiſſe: atque adeo inventum apud eos fuiſſe inopiæ ſubſidium, ut qui propter illam vino deſtituerentur, ex ordeo confectum biberent. Ejus autem potu adeo exhilarari ſolitos ut canerent & ſaltarent, ac omnia facerent quæ qui vino ebrii ſunt facere conſueverunt.

Etiam ἀρτοφάγους vocat Ægyptios Hecatæus, apud eundem lib. x: id eſt, panis edaces: *mentionem ſimul addens illius ordeacei potus: id eſt, ex ordeo confecti.* Ac propterea (*addit Athenæus*) Alexis in libro περὶ αὐταρκείας ſcribit Bocchorin & patrem ejus Neochabin frugali victu uſos fuiſſe. *Sed miretur quis quomodo facta mentione illius edacitatis panis, necnon illius ex ordeo confecti potus (quo ſolitos non minus quam vini potu inebriari, modo legimus) ſubjungat,* Ac propterea Alexis Bocchoridi & patri ejus frugalitatis laudem tribuit. *Sed intelligit (ut opinor)* Ac propterea frugalitatis eorum tanquam rei quæ alioqui apud Ægyptios rara & notabilis eſſet, mentionem facit. *Ceterum voluiſſe illos arbitror in hac frugalitate, aut victu frugi (niſi quis μετρίαν τροφὴν moderatum victum, aut parcum & parabilem, aut etiam tenuem interpretari malit) antiquum etiam morem repræſentare, tanquam fortaſſe conantes eum revocare. Legimus enim libro* v, *ex quodam Apollonio,* καὶ παρ' Αἰγυπτίοις δὲ τὸ παλαιὸν σωφρονικῶς διεξήγετο τὸ τῶν συμποσίων γένος. καθήμενοι μὲν γὰρ ἐδείπνουν, τροφῇ τῇ λιτοτάτῃ καὶ ὑγιεινοτάτῃ χρώμενοι, καὶ οἴνῳ τοσούτῳ ὅσος ἱκανὸς ἂν γένοιτο πρὸς εὐθυμίαν. *id eſt,* Quinetiam apud Ægyptios antiquitus convivia temperanter celebrabantur. Sedentes enim cœnabant, viliſſimo quidem ſed ſaluberrimo cibo contenti: ac vino quantum ad exhilarandum animum ſatis eſſet.

HENR. STEPHANUS
Lectionis Herodoti ſtudioſis.

HACTENUS de Ægyptiacis quoque legibus & inſtitutis quædam velut appendix ad Herodotum, ſicut antea de Perſicis. Dare enim illam ampliorem minime viſum eſt, ſicut nec hanc. Quam tamen quoniam titulus promittit non hiſtoricorum tantum ſed aliorum etiam ſcriptorum locos exhibituram, duorum poëtarum, unius inter tragicos celeberrimi, alterius inter comicos non incelebris, verſus adjungam. Illius tragici, cui nomen eſt Sophocli, verſus, (qui omnino aſſentiuntur his Herodoti pag. 101, verbis, ἐν τοῖσι αἱ μὲν γυναῖκες ἀγοράζουσι καὶ καπηλεύουσι· οἱ δὲ ἄνδρες, κατ' οἴκους ἐόντες, ὑφαίνουσι in OEdipo Coloneo, pag. 283 meæ editionis, ſunt hi,

Ὦ πάντ' ἐκείνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις
Φύσιν κατεικασθέντε καὶ βίου τροφάς.
Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατὰ στέγας
Θακοῦσιν ἱστουργοῦντες, αἱ δὲ σύννομοι
Τἄξω βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί.

At vero Anaxandridæ comici verſus ſunt hi, adverſus Ægyptios, animalia, tanquam deos, colentes,

Οὐκ ἂν δυναίμην συμμαχεῖν ὑμῖν ἐγώ.
Οὔθ' οἱ τρόποι γὰρ ὁμονοοῦσ', οὔθ' οἱ νόμοι
Ἡμῶν, ἀπ' ἀλλήλων δὲ διέχουσιν πολύ.
Βοῦν προσκυνεῖς, ἐγὼ δὲ θύω τοῖς θεοῖς.
Τὴν ἔγχελυν μέγιστον ἡγῇ δαίμονα,
Ἡμεῖς δὲ τῶν ὄψων μέγιστον παρὰ πολύ.
Οὐκ ἐσθίεις ὕεια, ἐγὼ δέ γ' ἥδομαι
Μάλιστα τούτοις. κύνα σέβεις, τύπτω δ' ἐγώ,
Τοὔψον κατεσθίουσαν ἡνίκ' ἂν λάβω.
Τοὺς ἱερέας ἐνθάδε μὲν ὁλοκλήρους νόμος
Εἶναι, παρ' ὑμῖν δ', ὡς ἔοικεν, ἀπηργμένους.
Σὺ μὲν τὸν αἴλουρον κακὸν ἔχοντ' ἢν ἴδῃς,
Κλαίεις· ἐγὼ δ' ἥδιστ' ἀποκτείνας δέρω.
Δύναται παρ' ὑμῖν μυγαλῆ, παρ' ἐμοὶ δέ γ' οὔ.

Quos ita ex tempore reddidi,

Patrocinari non queo vobis ego.
Nec moribus enim nos ſumus nec legibus
Conſentientes: diſſidemus plurimum.
Bovem tu adoras, ſacrifico deis eum.
Anguilla deus eſt maximus, te judice,
Obſoniorum judicamus maximum.
Haud es ſuillam, veſcor hac ego libens.
Canem veneraris, ipſe contra verbero,
Obſonium voratur illi quum meum.
Noſtra integri vult lex ſacerdotes ſient
Omni ſui parte, integros haud veſtra.
Felem ſe habentem quum tu videris male,
Ploras: ego libens perimo, poſt pellem aufero.
Araneus mus pollet iſtic, non & hic.

APPEN-

APPENDIX ALIA AD HERODOTUM, DE INCREMENTO NILI, ET EJUS CAUSSIS.

è diversis auctoribus adjecta.

G. JUNGERMANUS LECTORI CANDIDO S.

DUPLICEM adpendicem ab H. Stephano ad Herodotum, quæ antecessit, antea habuisti, amice lector, & nunc iterum habes. Quam exaugere atque locupletare nobis consilium non fuit, forte nec facile etiam fuisset, solum per temporis illius angustias, in quas cum hac editione conjecti sumus. Bonum potius factum fore putavimus, si aliquid adjiceremus, quod quasi tertiæ adpendicis vice esset, ne prorsus ἀσύμβολοι esse voluisse videremur: pro eaque re incidere statim quæ de Nilo aliter ac Herodoto factum fuit, diversis ab auctoribus disputata ultro citroque essent. Cui cogitationi locum dedimus eo libentius, quod hæc talia cum Stephanianæ adpendicis altera parte ita conjurent amice ut quasi ejus subadpendix quædam videri queant. Et quid enim magis Ægyptiacum quam Nilus? Νεῖλος, inquam cum Aristide, ποταμῶν οὐχ ἧττον κάλλιστος, ἢ μέγιστος, καὶ χρείᾳ καὶ θέας ἡδονῇ, καὶ τοῖς πᾶσι πολὺ νικῶν. Cui, ut idem facundissimus rhetor ex aliquo τῶν οὐκ ἀμυήτων puto hausit, Ægyptiorum feriæ sollemnes atque sacrificia pleraque dicata sunt atque consecrata. Nec injuria tanto in honore & veneratione haberi à gentilibus videatur iste

Unicus in terris Ægypti totius amnis,

quum ei id omne acceptum referant, quod terræ motum non sentiant umquam, quod à peste sint liberi, quod eorum terram nullis diluviis cœlestibus misceri contingat, vel ingenti imbre obrui. In quibus & Græcos adstipulatores invenerunt. Ita enim Aristides in extrema Ægyptiaca unde & priora deprompsimus: ὡς γὰρ καὶ σεισμοῖς καὶ λοιμοῖς καὶ τοῖς ἐξ οὐρανοῦ κατακλυσμοῖς ἀνάλωτος ἡ χώρα δι' αὐτόν ἐστιν, οὐδὲ τοὺς περὶ ἡμῶν Ἕλληνας ἔλαθεν. De hujus vero fluminis potissimum incremento ejusque caussis viri prisci mire inter se decertarunt, & unusquisque sibi facilius reperire potuit qui suam sententiam refelleret, quam qui sectarentur: ita vix ullus quidquam protulit in medium, quin ceteri continuo irent in omnia alia, & sibi non videri testarentur. Ea igitur quæ de hac re istaque opinionum diversitate testata relinquere voluere optimi auctores, pluscula ex variis qui nobis ad manum erant adjecimus, in quibus plerisque Herodoti nostri mentio fit. Nec de ordine laborare multum voluimus, occupati magis in hoc ut raptim describeremus ista, ne operas moraremur. Prius tamen posuimus qui plurium de hac re sententias brevirer collegerunt, ut PLUTARCHUM; & ANONYMUM quendam, qui ex H. Stephani officina cum opusculis variis historicis ac philosophicis Aristotelis & Theophrasti, &c. anno domini ∞ IↃLVII prodiit, à quo præter aliorum & Callisthenis historici placitum refertur, quem ab aliis quos quidem hic conjunximus, haud nominatum arbitror: afferuntur ibi & è tragicis quædam quæ apud alios haud temere reperias, vel non ita plene. His tertius succedit THEOPHYLACTUS SIMOCATA prolixius singulorum è priscis ejusmodi opiniones & referens, & refellens, non tamen è suo capite, quod minime adhibuit in consilium, sed è bibliotheca Diodori Siculi, unde ista omnia descripsit fere αὐτολεξεί, quamvis bono illo viro ne nominato quidem. Sane fuerunt νῦν καὶ πάλαι à conferentibus deprehensi sæpius auctores à juratissimis & proximis veteres transcripti ad verbum, neque nominati quidem, ut Plinii loquamur verbis. Sordidum tamen hoc, & ab

ab ingenuo pudore alienum: potiusque nobis Virgiliana virtus & Ciceroniana simplicitas placeat. *Obnoxii enim profecto*, ut hoc eodem cum Plinio dicamus, *animi & infelicis ingenii est, deprehendi in furto malle, quam mutuum reddere, quum præsertim sors fiat ex usura.* Nec itaque mirum, quum & veteres ipsi olim ideo male audirent frequenter, si noster Ægyptius sequioris jam ævi, alienum partum sibi supponere clam voluerit: qua in parte tamen, nisi fallor, censoriam notam à litteratis viris, quibus hoc jus sua virtute datum est, haud lucrifaciet. Exscripsit, inquam, ista quæ illustris historicus Diodorus Siculus de Nili augmento libro primo βιβλιοθήκης ἱστορικῆς sub finem τ͂ πρώτης μερίδ☉, prolixe aliorum opinionibus allatis & confutatis, disputavit, Simocata ad verbum fere raro φράσιν immutans, quibusdam etiam omissis. & mutasset saltem ordinem, vel aliquid de suo largitus quoque fuisset. cetera eum ἄκρατον quod ad nos attinet diserte profitemur, nec quidquam volumus alias detractum, ut quem excutere diligentius nullum fuerit hactenus ocium. Quum ea itaque ex Simocatæ editione nupera adjecissemus, quamvis correctiora, haud opus esse putavimus, uti eadem ex Diodoro describeremus denuo, actum agentes scilicet: præsertim quum is è Marnii nostri officina non ita pridem in publicum editus sit à L. Rhodomano, viro amico cujus memoriam sancte colimus, cujusque ex obitu litteras Græcas detrimentum accepisse certo novimus & ut par est dolemus. Excerpsimus saltem Herodoteæ sententiæ ἀνασκευὴν, ut apud DIODORUM ipsum ea extabat. ϗ ταῦτα ταύτῃ. Post hæc insignis locus sequitur ex ARISTIDIS Adrianæi oratione Ægyptiaca qui prolixam confutationem continet eorum quæ scripsit Herodotus de Nili auctu. Merebatur sane ea oratio tota hic addi, nisi longitudo obstitisset, quum operæ nostræ vix ita sperent se hanc editionem tempori absoluturas. Copiose enim & eleganter omnem hanc opinionum varietatem pertractat, primum de etesiis ὡς γελοῖόν τε ϗ ἀναιδὲς hosce ventos afferre pro caussa illius incrementi: dein de nivibus liquescentibus quod afferant, non magis verum esse: tum sententiam, quæ in Anonymi scripto tribuitur Callistheni, redarguit. inde Herodotum nostrum, exin Ephorum, mox Euthymenem, post Oenopidem, tandem & ipsum Homerum aggreditur. Aristidem itaque ὁ φιλόλογος potest adire ipsum. Nos tantum, uti diximus, eam orationis partem quæ adversus Herodotum nostrum directa excerpere potuimus. His omnibus auctarioli loco quædam in eandem rem ex STRABONE, DIONE sive ejus abbreviatore XIPHILINO, & HELIODORO subjecimus: agmen vero hoc nobis claudit THEODORETUS Cyri episcopus, quem σύμψηφον Herodoto nostro fuisse patet, licet pie moneat nimiam curiositatem in ejusmodi abstrusis nobis abstinendam esse. Hæc sunt, amice lector quæ cum ista προσθήκῃ tibi damus. Interpretes singulorum ἀποσπασματίων ad oram paginarum exteriorem indicavimus. Unico isti τ͂ ἀνωνύμου, quod secundum numero est, nullus exstabat quod quidem nossem; inveni tamen qui tumultuaria opera in Latinam linguam converteret, rogatque sicubi aberraverit ab humano lectore veniam. Græcus textus ut in quibusdam etiam emendatior, quam antea accidit, ederetur, operam pro virili dedimus: idque adparebit spero si cui forte comparare libebit. Alia quædam quæ in mentem veniebant, vel admonenda videbantur, ut & quædam ab aliis adnotata, ea ad inferiores paginarum oras adposuimus. Vale, lector amice & candide, operamque nostram qualem qualem boni consule.

ΠΕΡῚ ΤΗ͂Σ ΤΟΥ͂

ΝΕΙΛΟΥ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ,

ἘΚ ΔΙΑΦΌΡΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΈΩΝ.

DE

NILI INCREMENTO,

EX DIVERSIS SCRIPTORIBUS.

EX PLUTARCHO,

De placitis philosophorum libro IV, cap. I.

THALES censet Etesiarum, qui venti Ægypto adversi spirant, flatu Nili aquas attolli, quod ostia ipsius quibus se exonerat, maris obtrusi influxu obthurentur. Euthymenes Massiliensis, ex Oceano marique externo suapte natura dulci fluvium impleri. Anaxagoras, nive Æthiopica, quæ hyeme frigens, æstate liquetur. Democritus, nive in partibus ad septemtriones sitis sub solstitium æstivum resoluta atque diffusa, densari ex vaporibus nubes, quæ compulsæ versus meridiem & ad Ægyptum ab etesiis ventis, in magnos ac vehementes dissolvantur imbres, quibus cum paludes, tum Nilus impleantur. Herodotus historiæ scriptor æqualem à fontibus fluere Nilum hyeme æstateque perhibet: minorem autem hyeme videri, quia tum sol Ægypto vicinior in vaporem aquas redigat. Ephorus, historicus is quoque æstate ait relaxari totam Ægyptum, ac quasi exsudare copiosam aquam. ac conferre ad hoc etiam Arabiam & Africam ob raritatem & sabulosum solum. Eudoxus ait, sacerdotes imbribus & oppositis temporum anni rationibus rem imputare: quando enim apud nos æstas est, qui sub æstivo habitamus Tropico, tum iis qui eregione sub brumæ circulo degunt hyemem esse, à quibus tum exundans aqua prorumpat.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΠΛΟΥΤΆΡΧΟΥ,

Περὶ τῶν ἀρεσκόντων τοῖς φιλοσόφοις βιβλ. δ'. κεφ. α'.

ΘΑΛΗ͂Σ τοὺς ἐτησίας ἀνέμους οἴεται πνέοντας τῇ Αἰγύπτῳ ἀντιπροσώπους ἐπαίρειν τοῦ Νείλου τὸν ὄγκον, διὰ τὸ τὰς ἐκροὰς αὐτοῦ τῇ [a] παρεισδύσει τοῦ ἀντιπαρήκοντος πελάγους ἀνακόπτεσθαι. Εὐθυμένης ὁ Μασσαλιώτης, ἐκ τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς ἔξω θαλάσσης γλυκείας [1] κατ' [b] αὐτὸν οὔσης νομίζει πληροῦσθαι τὸν ποταμόν. Ἀναξαγόρας, ἐκ τῆς χιόνος τῆς ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ, τηκομένης μὲν ἐν τῷ θέρει, ψυχομένης δὲ τῷ [c] χειμῶνι. Δημόκριτος, τῆς χιόνος τῆς ἐν τοῖς πρὸς ἄρκτον μέρεσιν ὑπὸ θερινὰς τροπὰς ἀναλυομένης τε καὶ διαχεομένης, νέφη μὲν ἐκ τῶν ἀτμῶν πιλοῦσθαι, τούτων δὲ ἀπελαυνομένων πρὸς μεσημβρίαν καὶ τὴν Αἴγυπτον ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἀνέμων, ἀποτελεῖσθαι ῥαγδαίους ὄμβρους, ὑφ' ὧν ἀναπίμπλασθαι τάς τε λίμνας καὶ τὸν Νεῖλον ποταμόν. Ἡρόδοτος ὁ συγγραφεὺς [2] ἴσον μὲν ἐκ τῶν πηγῶν φέρεσθαι χειμῶνος καὶ θέρους, φαίνεσθαι δὲ ἐλάττονα τοῦ χειμῶνος, διὰ τὸ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ πλησίον ἰόντα τὸν ἥλιον τῆς Αἰγύπτου, [d] ἐξατμίζειν τὰ νάματα. Ἔφορος ὁ ἱστοριογράφος κατὰ θέρος φησὶν ἀναχαλᾶσθαι τὴν ὅλην Αἴγυπτον, καὶ οἱονεὶ [3] ἐξυδροῦν τὸ πολὺ νᾶμα. συνδίδωσι δ' αὐτῇ καὶ ἡ Ἀραβία καὶ ἡ Λιβύη παρὰ τὸ ἀραιὸν καὶ [e] ὑπόψαμμον. Εὔδοξος τοὺς ἱερεῖς φησὶ λέγειν τὰ ὄμβρια τῶν ὑδάτων, καὶ τὴν ἀντιπερίστασιν τῶν ὡρῶν, ὅταν παρ' ἡμῖν [f] εἴη θέρος τοῖς ὑπὸ τὸν θερινὸν τροπικὸν οἰκοῦσιν, τότε τοῖς ὑπὸ τὸν χειμερινὸν τροπικὸν ἀντοίκοις χειμὼν ἐστιν, ἐξ ὧν τὸ πλημμυροῦν ὕδωρ καταῤῥήγνυται.

1. Legebatur αὐτὸν. q. d. Euthymenem sensisse, mare extremum esse dulce. MS. habet αὐτὴν, *suapte natura.* pro καθ' αὑτήν. nam adspirationem negligi non est prorsus inusitatum. αὐτὴν etiam Budæus legit. *G. Xyl.* 2. li. 2. c. 25. 3. ἐξιδροῦν reponendum existimo ex Xylandri sententia, quum & in libro scripto dein ita se reperisse dicat. Patet id ex opinione Ephori etiam uti eam Diod. Siculus, & ex hoc Theoph. Simocata retulere.

a MS. Petav. παρεισδύσει. b MS. Pet. αὐτήν. c MS. Pet. χειμῶνι. d MS. Pet. ἐξατμίζει. e MS. Pet. ὑπόψαμμον. f MS. Pet. ἦ θέρος.

Plutarchi ipsius vero sententia quænam fuerit, docere nos possint qui auctorem illum evolvere diligentius. Mihi saltem succurrunt quæ lib. περὶ Ἴσιδος καὶ Ὀσίριδος *scripsit, è quibus forte conjectare liceat eum illis qui in etesias auctus Niliaci caussam referebant, non fuisse* ἀντίψηφον. *verba ex libello, quem dixi, sunt:* ἡ δὲ συνεργὸς αὐτοῦ (Τυφῶνος) βασιλὶς Αἰθιόπων αἰνίττεται πνοὰς νοτίους ἐξ Αἰθιοπίας. ὅταν γὰρ αὗται τῶν ἐτησίων ἐπικρατήσωσι τὰ νέφη πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἐλαυνόντων, καὶ κωλύσωσι τοὺς τὸν Νεῖλον αὔξοντας ὄμβρους καταῤῥαγῆναι, κατέχων ὁ Τυφὼν ἐπιφλέγει, καὶ τότε κρατήσας παντάπασι τὸν Νεῖλον εἰς ἐναντίον ὑπὸ ἀσθενείας συσταλέντα καὶ ῥυέντα, κοῖλον καὶ ταπεινὸν ἐξέωσεν εἰς τὴν θάλασσαν. ἡ γὰρ λεγομένη κάθειρξις εἰς τὴν σορὸν Ὀσίριδος, οὐδὲν ἔοικεν ἀλλ' ἢ κρύψιν ὕδατος καὶ ἀφανισμὸν αἰνίττεσθαι. διὸ μηνὸς Ἀθὺρ ἀφανισθῆναι τὸν Ὄσιριν λέγουσιν, ὅτε τῶν ἐτησίων ἀπολειπόντων παντάπασιν ὁ μὲν Νεῖλος ὑπονοστεῖ, γυμνοῦται δὲ ἡ χώρα. *&c. Dixit autem superius eod. lib. quosdam mystice per Osiridem intelligere Nilum, mare per Typhonem. Nunc Plutarchi illa Latine, ut interpretatus fuit Xylander, adjicio:* Regina vero Æthiopum quæ Typhonem adjuverit, flatus austrinos ex Æthiopia notat: qui si vincant etesias à quibus versus Æthiopiam nubes pelluntur, prohibeantque imbres decidere quibus Nilus augetur: tum prævalens Typhon æstu urit, ac plane obtinens, Nilum in diversam partem ob imbecillitatem fluentem, cavo alveo & humili in mare expellit. Quod enim inclusus in arcam dicitur Osiris, eo nihil aliud significatur quam aquæ occultatio & defectus. Itaque mense Athyr periisse Osiridem dicunt, quando etesiis omnino deficientibus Nilus recedit & solum nudatur.

ΠΕΡΙ' ΤΗ͂Σ ΤΟΥ͂ ΝΕΙ'ΛΟΥ Α'ΝΑΠΛΗΡΩ'ΣΕΩΣ ΔΙΑ'ΦΟΡΟΙ ΔΟ'ΞΑΙ.

Α'ΝΩΝΥ'ΜΟΥ.

ΘΑΛΗ͂Σ ὁ Μιλήσιος εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν φησὶ διὰ τοὺς ἐτησίους γίνεσθαι τὴν ἀναπλήρωσιν. πνεῖν γὰρ αὐτοὺς ἐναντίους τῷ ποταμῷ, καὶ τὰ στόματα κεῖσθαι κατὰ τὴν πνοὴν αὐτῶν. τὸν μὲν οὖν ἄνεμον ἐξ ἐναντίας πνέοντα κωλύειν τὴν ἔκβασιν τοῦ ποταμοῦ ἐκπίπτειν εἰς τὴν θάλασσαν, τὸ δὲ κῦμα προσπίπτον ἀντίον τοῖς στόμασι καὶ οὔριον ὂν, ἀνακόπτειν τὸν ποταμὸν, καὶ ἀναπλήρωσιν οὕτως φησὶ γίνεσθαι τοῦ ποταμοῦ. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ φυσικός φησι τῆς χιόνος τηκομένης τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου γίνεσθαι. ὡσαύτως δὲ καὶ Εὐριπίδης καὶ ἕτεροι τινὲς τραγῳδιῶν ποιηταί. ἀλλ' Ἀναξαγόρας μὲν αὐτὴν τὴν γένεσιν, πίησιν λέγει τῆς ἀναπληρώσεως, ὡς αὐτὸς εἴρηκεν· [1] Εὐριπίδης δὲ καὶ τὸν τόπον ἀφορίζει, λέγων οὕτως ἐν δράματι [2] Ἀρχελάῳ,

[3] Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ,
Νείλου λιπὼν κάλλιστον ἐκ [4] γαίας ὕδωρ,
Ὃς ἐκ μελαμβρότοιο πληροῦται ῥοὰς
[5] Αἰθιοπίδος γῆς, ἡνίκ' ἂν τακῇ χιὼν,
Τεθρίππου ὄντος ἡλίου κατ' αἰθέρα.

καὶ ἐν Ἑλένῃ,

Νείλου μὲν αἵδε καλλιπάρθενοι ῥοαὶ,

Ὃς

DE NILI INCREMENTO diversæ sententiæ.

INCERTO AUCTORE.

THALES Milesius unus è septem sapientibus, ait quod ab etesiis fiat illud incrementum. hos enim ferri fluvio adversos, ostiaque ejus opposita esse illorum flatibus. flantem itaque ex adverso ventum prohibere effluxum fluminis, ne in mare delabi possit: fluctus vero rejectos in ostia, cumque vento ferente, repellere ipsum fluvium. sicque incrementum illius fieri adfirmat. Physicus vero Anaxagoras asserit nive liquescente effici istum auctum Nili. Nec aliter etiam Euripides, & alii quidam Tragœdiarum auctores. nisi quod Anaxagoras quidem ipsam generationem, effectionem vocat hujus augmenti, uti ipse dixit: Euripides vero locum præterea definit, ita dicens in fabula Archelao:

Danaus sororum quinquies denûm pater,
Pulcherrimi Nili relinquens flumina,
Qui augmenta sumit extumescens fluctib.
Nigrante ab Æthiopide, quum nives liquent,
Per æthera aurigante sole limpidum.

Et in Helena:

Nili fluenta conspicis amœnissima

Pro

1. Diod. Sicul. l. 1. bibl. ita: Ἀναξαγόρας δ' ὁ φυσικὸς ἀπεφήνατο τῆς ἀναβάσεως αἰτίαν εἶναι τὴν τηκομένην χιόνα κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν. ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐριπίδης μαθητὴς ὢν ἠκολούθηκε. λέγει γοῦν, Νείλου &c. eosdem versus adferens, præter primum & ultimum, qui hic leguntur plenius. Medios tres ita ibi vertit κατὰ πόδα opt. Rhodomanus: *Nili relinquens undam humo pulcerrimam, Ex Æthiopia qui fluens nigra, sinu pleno tumescit, quum nives liquefactæ eunt.* 2. Hujus fabulæ mentio & apud Stobæum, Justin. Martyrem περὶ μοναρχίας, Stephanum in Αἰθίοψ, & Strabon. lib. 5. quod didicimus ex catalogo Euripidis tragœdiarum, quem confecit v. cl. Andr. Schottus, nondum edito. 3. Primus versus exstat etiam apud Strab. l. 5. ubi tamen alii subjiciuntur quam hic. 4. γαίης est in Diod. &c. 5. Quartum hunc versum adfert & Stephanus in Αἰθίοψ.

Pro rore dio qui per Ægyptum ruens
Humectat arva, nix liquet cum candida.

Et Æschylus:

Aethiopiæ haud incognitum terræ genus
Laudare novi, Nilus unde defluit
Humum volutans quum flabra imbres concitant,
Ubi ignea dici micans vis splendida
Flamma resolvit ningidas rupes. viget
Aegyptus omnis tum beata, flumine
Sacro tumens, segetesque lætas nunciat.

Callisthenes autem scriptor historiarum contradicere voluit Anaxagoræ & Euripidis sententiæ, quam paullo ante retulimus: suaque ipse opinione usus, ait, aquis per Æthiopiam increscentibus ab exortu caniculæ ad arcturi usque ortum, quo tempore etiam etesiæ spirent: hosce quippe ventos adfirmat, quando spirant, nubes in primis ad Æthiopiam cogere: quibus nimirum impulsis ad montes, effundi maximam vim aquarum, unde Nilum pleno intumescere alveo contingat. Democritus autumat, circa brumam in locis ad septemtrionem positis nives cadere: circa solstitium vero æstivum quum sol recedat, nive soluta & vaporibus inde exhalantibus, ab ea liquefactione oriri nubes, quas etesiæ arreptas versus meridiem ferant. quum se itaque invicem protrudant coactæ nubes juxta Æthiopiam & Africam, imbrem existere ingentem, cujus delapsu Nilum impleri. Euthymenes Massiliensis vero, qui ipse navigationem suscepit, refert mare exteriora versus profluere usque in Africam, & converti ad boream ac septemtriones. jam reliquo quidem tempore mare esse vacuum: eo autem quo etesiæ spirant, flabris ventorum repulsum compleri, & ad interiora fluere. illud vero tum dulce esse, tum cete Niliacis crocodilis & hippopotamis similia alere, Oenopides Chius ait, tempore hiberno fluviorum fontes exsiccari, qui æstate ca-

[1] Ὃς ἀντὶ δίας ψακάδος Αἰγύπτου πέδον
λευκῆς τακείσης χιόνος ὑγραίνει γύας.

καὶ Αἰσχύλος,

Γένος μὲν αἰνεῖν καὶ μαθὼν ἐπίσταμαι
Αἰθιοπίδος γῆς, ἔνθα Νεῖλος ἑπτάρρους
Γαῖαν κυλίνδων πνευμάτων ἐπομβρίαις·
Ἐν ᾗ πυρωπὸν μηνὸς ἐκλάμψαν φλόγα,
Αἴγυπτος ἁγνοῦ νάματος πληρουμένη,
Τήκει πετραίαν χιόνα. πᾶσα δ' εὐθαλὴς
Φερέσβιον Δήμητρος ἀγγέλλει στάχυν.

Καλλισθένης δὲ ὁ ἱστοριογράφος πρὸς τὰ μικρῷ πρότερον εἰρημένα ὑπὸ Ἀναξαγόρου τε καὶ Εὐριπίδου ἀντεῖπεν. αὐτὸς δὲ τῇ ἑαυτοῦ γνώμῃ χρώμενος, φησὶν, ὑδάτων γινομένων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, κατὰ τὴν κυνὸς ἀνατολὴν ἕως ἐπιτολῆς ἀρκτούρου, καθ' οὓς χρόνους καὶ οἱ ἐτήσιοι πνέουσι· [2] τούτους γάρ φησι τοὺς ἀνέμους μάλιστα τὰ νέφη πνέοντας πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν ἄγειν· ὧν δὴ καὶ προσαπτόντων πρὸς τὰ ὄρη, καταρρήγνυσθαι πολὺ πλῆθος ὕδατος· ἀφ' οὗ τὸν Νεῖλον πληρούμενον ἀναβαίνειν συμβαίνει. Δημόκριτος δὲ λέγει, περὶ μὲν χειμερινὰς τροπὰς τοὺς περὶ τὰς ἄρκτους χιονίζεσθαι τόπους, πρὸς τροπὰς δὲ θερινὰς μεταστάντος τοῦ ἡλίου, τηκομένης τῆς χιόνος καὶ ἀτμιζομένης, ἀπὸ τῆς τήξεως νέφη γίνεσθαι, διὰ τὸ τοὺς ἐτησίους ὑπολαμβάνοντας φέρειν πρὸς μεσημβρίαν· συνωθουμένων δὲ τῶν νεφῶν ἐπὶ τὴν Αἰθιοπίαν καὶ τὴν Λιβύην, ὄμηρην [3] γίνεσθαι πολὺν, ὃν καταρρέοντα πληροῦν τὸν Νεῖλον. [4] Εὐμενίδης δὲ ὁ Μασσαλιώτης, αὐτὸς πεπλευκὼς, φησὶν εἰς τὴν ἔξω θάλασσαν ἐπιρρεῖν, ἕως ἐς τὴν Λιβύην, ἐστραμμένην τε εἶναι πρὸς βορέαν τε καὶ ἄρκτους. καὶ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον κενὴν εἶναι τὴν θάλασσαν, τοῖς δὲ ἐτησίοις ἀνωθουμένην ὑπὸ τῶν πνευμάτων πληροῦσθαι, καὶ ῥεῖν ἔσω ταῖς ἡμέραις ταύταις· παυσαμένων δὲ τῶν ἐτησίων, ἀναχωρεῖν. εἶναι δὲ αὐτὴν καὶ γλυκεῖαν, καὶ κήτη παραπλήσια τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ κροκοδείλοις καὶ ἱπποποτάμοις ἔχειν. Οἰνοπίδης δὲ ὁ Χῖος λέγει, τοῦ χειμῶνος, τῶν ποταμῶν ἀναξηραίνεσθαι

1. Emenda ex ipso Euripide: ὃς ἀντὶ δίας ψ. legitur etiam ψεκάδος in editione Euripidis. Versus sunt in ipso initio dramatis hic nominati. Unde & apud Aristidem in Ægyptiaca, ubi hanc opinionem refutat, moneo hos versus reconcinnandos & emendandos esse, certe duos posteriores. ἕτερον, ait, δὲ ἐξεταστέον ἄνδρα τε καὶ λόγον, ὅς φησι, Νείλου μ. α. κ. ρ. ὃς ἀντὶ ἰδίας ψεκάδος, Αἰγύπτου πέδον λευκῆς τακείσης χιόνος, ἀρδεύει Νεῖλος Αἰγύπτου γύας. ita enim mendis & glossis confusa ibi leguntur. Quis enim non videat illa Νεῖλος Αἰγύπτου ineptum esse glossema scilicet. ita & ἀρδεύει fuit additum ab eo qui ὑγραίνει volebat exponere per verbum simile. Emenda itaque locum hinc. Euripidem autem & tragicos taxare ibi Aristidem, patet ex iis quæ inferius subjicit: καὶ τί γένοιτ' ἂν τούτου τραγικώτερον ψεῦσμα, ἀντ' Εὐριπίδης, ἀντ' Αἰσχύλος αὐτὸς συνθῇ; & iterum ibidem. Sed ne omittamus G. Canteri versionem, è qua patet & illum non ignorasse veram lectionem: *Nili fluenta pulcra sunt hæc virgine; Qui rore pro dio locorum candida Ægyptiorum nive liquente agros rigat.* 2. Hanc opinionem refutat etiam Aristides prolixe in Ægyptiaca, licet ejus auctores non nominet, sed se ἐπὶ τὴν τῶν πολλῶν δόξαν, καὶ τοὺς χαριέντως πεποιηκότας αὐτὴν ἰέναι ait. 3. Ita edidit H. Steph. Sed nullus dubito quin reponendum sit ὄμβρον. v. Democriti sententiam à Plutarcho & Theophylacto, vel Diod. Siculo potius relatam. 4. Et hic non dubito emendare Εὐθυμένης, ut antea è Plutarcho habuisti. Ejus philosophi sententiam refutat & Aristides in Ægypt. cum hac irrisiuncula orsus: ἧκε δὲ ἡ θάλαττα γλυκεῖα Λιβύης ἐπέκεινα εἴσω ῥέουσα διὰ τοὺς ἐτησίας. καὶ ταύτης καὶ κροκοδείλοις, καὶ μύθοις Μασσαλιωτικοῖς ἀντὶ τῶν Συβαριτικῶν. εἰ γὰρ μὴ συνίης ὦ χαριέστατε Εὐθύμενες &c.

νεοῦν τὰς πηγὰς, ἐν δὲ τῷ θέρει θερμαινομένας ῥεῖν. τοῦ μὲν οὖν [1] ἀναπληροῦσθαι, τὴν γινομένην ξηρασίαν τὸ αἴτιον τῶν οὐρανίων ὑδάτων ἐπιγενομένων τοῖς χειμῶσι συμβαίνει. τὸν δὲ Νεῖλον οὐχ ὑόμενον τότε, ἐνδεῆ γινόμενον μὴ δύνασθαι ἀναπληροῦν· [2] καὶ διὰ τοῦτο, τοῦ χειμῶνος ἥσσονα αὐτὸν γίνεσθαι, τοῦ δὲ θέρους πλήρη. Ἡρόδοτος [3] δὲ τοῖς μὲν λοιποῖς ὑπεναντία λέγει, παραπλησίως δὲ Οἰνοπίδῃ. τὴν μὲν γὰρ ῥύσιν τοῦ Νείλου φησὶ τοιαύτην ὥστε ἀεὶ πληροῦν τὸν ποταμόν· τὸν δὲ ἥλιον τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν Λιβύην ποιούμενον τὴν πορείαν, ἀναξηραίνειν τὸν Νεῖλον· ἐπὶ δὲ τὰς θερινὰς τροπὰς μεθιστάμενον, πρὸς τὴν ἄρκτον ἰέναι.

calore refoti profluant. quo itaque repleatur illa, quæ accidit, ſiccitas, in cauſſa eſſe aquas cœleſtes hieme decidentes. at quum in Nilum non ullæ tunc cadant pluviæ, iis deſtitutus haudquaquam impleri poteſt. & hanc eſſe cauſſam, cur hieme minor is exiſtat, plenus vero ſit æſtate. Herodotus autem ceteris quidem contraria profert, cum Oenopide vero paria. fluxum enim Nili ait eſſe talem, qui ſemper impleat alveum. ceterum ſolem hiemali tempore ſupra Africam curſum facientem deſiccare Nilum: ad ſolſtitium vero æſtivum retrocedentem abire ad ſeptemtriones.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΘΕΟΦΥΛΑ͂ΚΤΟΥ τοῦ Σιμοκάτου.

ἱστοριῶν λόγ. ζ΄. κεφαλ. τὸ ιζ΄.

Οὕτος δὲ ὁ Νεῖλος [4] μέγιστος ἁπάντων τῶν περὶ τὴν οἰκουμένην καθεστὼς ποταμῶν, καὶ πολλῶν τῆς Λιβύης, καὶ τῆς Αἰθιοπίας, τῆς τε Ἰνδικῆς αὐτῆς γῆν παραμείβων, τοῦ τε Γάγγου, καὶ Ἰνδοῦ προτερεύων κατὰ τὸ μέγεθος, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὰς πηγὰς ἀποκρύπτει. θέρους τοίνυν ἀκμάζοντος, τὰς αὐξήσεις λαμβάνει, ἐναντίον τῇ φύσει τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην ἁπάντων ποταμῶν. τὰς δὲ αἰτίας τὰς παρὰ τοῖς πολλοῖς εἰρημένας τοῖς ἀρχαίοις, προτεθειμένας ἐπὶ λέξεως, τῇ παρούσῃ ὑποβάλλομεν ἱστορίᾳ. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Ἑλλανικὸν καὶ Κάδμον, ἔτι δὲ Ἑκαταῖον, εἰς τὰς μυθώδεις ἀποφάσεις [5] κατέφυγον. Ἡρόδοτος δὲ ὁ πολυπράγμων, εἰ καί τις ἄλλος [6] πολλῆς γεγονὼς ἔμπειρος ἱστορίας, ἐπικεχείρηκε [7] περὶ τούτων ἀποδοῦναι τὸν λόγον· ἠκολουθηκὼς δὲ ἀντιλεγομέναις ὑπονοίαις εὑρίσκεται. ὁ δὲ Ξενοφῶν, καὶ Θουκυδίδης ἐπαινούμενοι κατὰ τὴν ἀλήθειαν μᾶλλον τῶν ἱστοριῶν, τούτων ἀπέσχοντο. οἱ δὲ περὶ τὸν Ἔφορον, καὶ Θεόπομπον μάλιστα πάντων ἐπιτιθέντες εἰς [8] αὐτά, [9] οὐδαμῶς τῆς ἀληθείας ἐγένοντο γνώριμοι· οὐ δι' ἀμέλειαν δέ, ἀλλὰ διὰ τὴν τῆς χώρας ἰδιότητα τὸν λόγον ἠγνόησαν. ἀπὸ γὰρ τῶν [10] ἔκαθεν χρόνων ἄχρι Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου προσαγορευθέντος, [11] ξένα ὡς ἐπίπαν

EX THEOPHYLACTO Simocata.

lib. VII. *hiſtor. caput* XVII.

Iac. Pontano Interprete.

Nilus omnium fluviorum orbis terræ latiſſimus, multorumque per Libyam, Æthiopiam, Indiam regiones ſecans, ipſumque Gangem, & Indum magnitudine ſuperans, oculis humanis fontes ſuos, ſive primam originem unde erumpit, negavit. Æſtate igitur fervente (ſecus quam cetera orbis flumina ſolent) excreſcit. Cauſſas à multis & priſcis ſcriptoribus allatas, huic hiſtoriæ fideliter inſeremus. Hellanicus igitur, Cadmus, & Hecatæus ad fabulas confugiunt. Herodotus, ut eſt curioſus, & ſi quiſquam alius, hiſtoriarum gnarus, hujus rei rationem afferre conatus eſt. Sed eum ſuſpiciones potius inter ſe contrarias ſecutum apparet. Xenophon, & Thucydides, qui à rerum explicatarum veritate magis commendantur, nihil hujuſcemodi habent. Ephorus, & Theopompus, quanquam omnium maxime in hanc cognitionem intenti, non potuerunt tamen eam liquidam adipiſci. Ignorationis eorum cauſſa non negligentia, ſed regionis condicio fuit. Jam inde enim ab antiquis ſæculis, uſque ad Ptolemæum cognomento Philadelphum, pleraque locorum iſtorum ignota omnino, & inex-

1. An diſtinguendum & ſcribendum, ἀναπληροῦσθαι τὴν γινομένην ξηρασίαν, τὸ αἴτ. &c. συμβαίνειν. 2. An deeſt τὸν ποταμὸν vel tale? ut paullo poſt πληροῦν τὸν ποταμόν. 3. lib. 2. cap. 25.

Ægyptium hunc Theophylactum è Siculi Diodori Bibliotheca iſta Niliaca (auctore ſuo ne nominato quidem) transſcripſiſſe jam dictum fuit. Quædam ubi variare φράσιν voluit iſte ἀπὸ ἐπάρχων (qua dignitate fuiſſe Photius ait) notare libet: non omnia. nec vacat enim & cui bono? Ait vero cap. præcedentis fine Theophylactus, quoniam genus inde trahat, merito τοῖς περὶ τοῦ Νείλου διηγήμασιν οὐκ ἀπροσφόρως φιλοχωρήσειν. Sicque finit caput XVI, & digreſſionem ſibi parat: ἡμεῖς δέ τι μικρὸν τὴν συνέχειαν ὑπολείψαντες, περὶ τῶν θερινῶν ἀναβάσεων τοῦ Νείλου διέξιμεν, τὰ ἐπιστημότερα τῶν ἱστοριῶν διηγήματα ἀξιολόγῳ μνήμῃ τινὶ τοῖς ἀκροάμασι προσβαλλόμενοι.
4. Diodorus Siculus lib. 1. bibl. de eodem: μέγιστος δ' ὢν τῶν ἁπάντων ποταμῶν καὶ πλείστην γῆν διεξιών, &c. 5. ἀπέκλιναν Diod. 6. καὶ πολλῆς Diod. & ſine dubio ſic exſcripſerat Simocata. 7. μὲν περὶ ex Diod. rectius. 8. ταῦτα Diod. 9. ἥκιστα τῆς ἀληθείας ἐπέτυχον &c. Diod. 10. ἀρχαίων χρ. Diod. 11. ἄξενα πάντα ἦν τὰ π. Diod.

explorata, atque advenis etiam periculosa fuerunt. Postquam vero rex, de quo diximus, cum Græcis copiis Æthiopiam est ingressus, regio hæc, ut paucis dicam, multo exploratius, atque perfectius cognosci cœpta est. Sacerdotes igitur Ægyptii ab Oceano orbem circumdante Nilum oriri affirmantes, nihil dicunt, & dubium quod est, per dubium dissolvunt: rationemque ad fidem conciliandam adducentes, quæ ipsa vehementer fide indiget, quod narrant, confirmatione destitutum relinquunt. Troglodytæ, qui è superioribus locis migrarunt, & Bolgi appellantur, dictitant, in locis illis cavitates esse. Unde quispiam ratiocinetur multis fontibus in unum confluentibus, Nili fluentum intumescere. Sane omnium quoque mundi fecundissimum hunc esse ajunt. Qui vero insulam Nili, Meroë dictam, incolunt, fluvium Astapum nominant, quam vocem Græce transferas ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ, *è tenebris aqua profluens*. Naturam enim hujus fluminis incomprehensam esse isti statuunt. Thales unus de sapientibus docet, discedenti Nilo Etesias resistere, & cursus ejus eorum flatibus acto contra ostia mari sustineri: atque hinc illum exuberantem per totam Ægyptum, quæ depressa, & campestris sit, late exspatiari. Sed hujus rationis, quamvis probabilis videatur, non difficile est falsitatem ostendere. Nam si quid veritatis haberet quod ait, omnes fluvii, qui contraflantibus Etesiis mari repercutiuntur, similiter magnis auctibus excrescerent. Anaxagoras cognomento physicus, solutis in Æthiopia nivibus Nilum attolli est opinatus: cui assentiens tragicus poëta Euripides, id ipsum in poëmatis suis posuit. Hanc igitur oppositionem non multa oppositione opus habere dicimus, quandoquidem va-

παν τὰ περὶ τοὺς τόπους τούτους παντελῶς ἦν[1], καὶ τοῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπικίνδυνα. τοῦ δὲ προειρημένου βασιλέως, μεθ' Ἑλληνικῆς δυνάμεως εἰς Αἰθιοπίαν στρατεύσαντος, ἐγνώσθη τὰ κατὰ ταύτην τὴν χώραν λίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀκριβέστερον. Οἱ μὲν οὖν κατ' Αἴγυπτον ἱερεῖς, ἀπὸ τοῦ περιῤῥέοντος τὴν οἰκουμένην Ὠκεανοῦ φασὶ τὸν Νεῖλον λαμβάνειν τὴν σύστασιν, λέγοντες μὲν οὐδὲν ἀληθὲς, ἀπορίᾳ δὲ λύοντες τὴν ἀπορίαν, καὶ λόγον φέροντες εἰς πίστιν, πολλῆς προσδεόμενον πίστεως, ὀρφανὴν τὴν διήγησιν καταλιμπάνοντες βεβαιώσεως. Τῶν δὲ Τρωγλοδυτῶν οἱ μεταναστάντες ἐκ τῶν ἄνωθεν τόπων, οἱ καὶ [2] Βόλγιοι προσαγορευόμενοι, λέγουσιν [3] ἐμφάσεις εἶναί τινας περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους, ἐξ ὧν ἄν τις [4] συλλογίσαιτο διότι πολλῶν πηγῶν εἰς ἕνα τόπον ἀθροιζομένων, τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου συνίσταται. [5] ἀμέλει καὶ πολυγονώτατον [6] αὐτοὶ ὑπὲρ ἅπαντας τοὺς κατὰ τὴν οἰκουμένην ποταμοὺς πεφυκέναι φασίν. Οἱ δὲ [7] κατοικοῦντες τὴν νῆσον τὴν ὀνομαζομένην Μερόην (αὕτη δὲ ἐπὶ τὸ [8] Νείλου ἵδρυται ῥεῖθρον) τὸν ποταμὸν κεκλήκασιν [9] Ἀστάπουν. ὅπερ ἐστὶ μεθερμηνευόμενον [10] εἰς τὴν τῶν Ἑλλήνων διάλεκτον, ἐκ τοῦ σκότους ὕδωρ. [11] ἀκαταληψίᾳ γὰρ οὗτοι ἀνατιθέασι τοῦ ποταμοῦ τούτου τὴν φύσιν. Θαλῆς μὲν οὖν εἷς τῶν ἑπτὰ σοφῶν ὀνομαζόμενος, φησὶ τοὺς ἐτησίας ἀντιπνέοντας ταῖς ἐκβολαῖς τοῦ ποταμοῦ, κωλύειν εἰς τὴν θάλασσαν προχεῖσθαι [12] τὸ ῥεῖθρον· [13] καὶ διὰ τοῦτ' αὐτὸν πληρούμενον ἐπικλύζειν, ταπεινὴν οὖσαν καὶ πεδιάδα τὴν Αἴγυπτον. τοῦ δὲ λόγου τούτου, καίπερ εἶναι δοκοῦντος πιθανοῦ, ῥᾴδιον ἐξελέγξαι τὸ ψεῦδος. εἰ γὰρ ἦν ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἅπαντες οἱ ποταμοὶ, οἱ τοῖς ἐτησίαις [14] ἐναντίας κεκτημένοι τὰς ἐκβολὰς, ἂν ἐποιοῦντο τὴν ὁμοίαν ἀνάβασιν. Ἀναξαγόρας δὲ ὁ προσαγορευόμενος φυσικὸς, τὴν τηκομένην κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν χιόνα, τῆς τοῦ ποταμοῦ πληρώσεως ὑπάρχειν αἰτίαν ἐδόξασεν. [15] ᾧ καὶ ὁ τραγῳδοποιὸς Εὐριπίδης πειθόμενος, ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιήμασι τοῦτο συντέταχε. ταύτην μὲν οὖν τὴν [16] ἀντίθεσιν οὐ πολλῆς ἀντιθέσεως δεῖσθαί φαμεν, φανεροῦ καθεστῶτος

1. ὑγιὲς Diod. 2. μόλγιοι Diod. & varians ejus lectio βόλγιοι etiam, & alia βόλποι. Errorem inde natum non dubito, quia in membranis vetustis β scribitur fere ut μ, dempta modo dependula linea, vel prorsus ut Latinum u. 3. Interp. *cavitates.* non recte, ni fallor. nec enim constat an cavitates fuerint ista quæ indicium præbebant ortus Nili ex istis locis. rectius Rhodomanus noster ὁ μακαρίτης apud Diodorum: *indicia quædam esse ajunt, unde quis ratiocinetur.* ait enim illos signa dicere, unde apparere possit ibi fontes Nili esse. sic paulo infra χειμῶνος ἔμφασις apud Theophyl. & Diod. 4. συλλογίσασθαι Diod. sicque & Theophylacto rescribendum puto. 5. διὸ καὶ Diod. 6. forte αὐτὸν scrib. ut est apud Diodorum. 7. περιοικοῦντες Diod. 8. Edimus Νείλου. male enim vulgati νεῖλον. & interpres omisit illa: *Sita vero est ista super ipso Nili fluento.* Diodorus hæc verba non habet, sed alias planius & plenius hoc loco, quem vide. 9. Ἀστάπουν Diod. 10. εἰς τὴν ἑλ. δ. Diod. quæ verba fere superfluere volunt ibi viri docti. Simocatam tamen inde descripsisse credo. 11. male vulgati ἀκαταλεψεία. 12. τὸ ῥεῦμα. Diod. 13. Sic restituimus ex Diod. vulgo, τοῦτον αὐτό. ceterum πληρούμενον quoque Diodorus, quamvis id notare videantur ut superfluum. 14. Diod. ἐναντ. τὰς ἐκβ. ἔχοντες. 15. ᾧ καὶ ὁ ποιητὴς Εὐρ. μαθητὴς ὢν ἠκολούθηκε. Diod. qui & versus tragici refert: quos supra habes in Ἀνωνύμου expositione. 16. ἀπόφασιν οὐ πολλῆς ἀντιῤῥήσεως προσδεῖσθαι συμβέβηκε. Diod.

τοῦ ψεύδους. διὰ γὰρ τὴν [1] ὑπεροχὴν τῶν καυμάτων ἀδύνατον χιόνα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν [2] συνίστασθαι. καθόλου γὰρ περὶ τοὺς τόπους ἐκείνους οὐ πάγος, οὐ ψύχος, οὔτε ὅλως χειμῶνος ἔμφασις πέφυκε καὶ μάλιστα [3] τροπαῖς θεριναῖς. εἰ δὲ καί τις εἴποι τῷ τῆς συγχωρήσεως τρόπῳ εἶναι πλήθη χιόνων κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ αὖθις ἐλέγχεται τοῦ προλεχθέντος δοκιμωτάτως τὸ ἐξίτηλον. ἅπας γὰρ ποταμὸς ἀπὸ χιόνος τὴν περιουσίαν λαχὼν, ὁμολογουμένως αὔρας ψυχρὰς ἀναδίδωσιν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἀέρα παχύνειν πέφυκε. περὶ δὲ τὸν Νεῖλον τὸν ποταμὸν οὔτε νέφους ὑπόστασίν ἐστιν εὑρεῖν, οὔτε αὔρας ψυχρὰς, οὔτε παχυνομένην τοῦ ἀέρος τὴν φύσιν. Ἡρόδοτος [4] δὲ τὸν Νεῖλον εἶναι μὲν τηλικοῦτόν φησιν, ὁποῖός τις καὶ φαίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν· χειμῶνος δὲ ὥρᾳ τὸν ἥλιον κατὰ τὴν Λιβύην φερόμενον ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν ὑγρᾶς οὐσίας συστήματα ἐκ τῶν Νειλώων ὑδάτων, κἀντεῦθεν χειμῶνος ὥρᾳ ἥττονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν· τοῦ δὲ θέρους ἐπιστάντος, καὶ πρὸς τὰς ἄρκτους ποιουμένου τὴν βάδισιν, ἀναξηραίνειν, καὶ ταπεινοῦν τοὺς περὶ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὺς πεφυκότας. διὰ τοῦτο μὴ παράδοξον καθεστάναι τὴν περὶ τὰς θερινὰς τροπὰς τοῦ Αἰγυπτίου πλήρωσιν ποταμοῦ. ἀλλ' αἰδοῖ τῆς φιλομαθείας τοῦ ἀνδρὸς, οὐ [5] διεξοδικῶς κατηγοροῦμεν τοῦ σφάλματος. εἰ γὰρ ταῦτα σύμφωνα τοῖς ἀληθέσι καθίσταιτο, πάντως ἂν καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν Λιβύην ποταμῶν ὁ ἥλιος ἀνελάμβανε καὶ ἀδελφὰ τῶν παθημάτων τοῦ Νείλου. ἀλλὰ μὴν τοιοῦτον οὐδὲν περὶ τοὺς Λίβυας ποταμοὺς ἔστι θεάσασθαι. οὐκοῦν ὁ συγγραφεὺς ἀποσχεδιάζει τὸν λόγον. Δημόκριτος δὲ ὁ τῆς φύσεως ἀδελφὸς, περὶ τὰς ἄρκτους ὥρᾳ χειμῶνος καταφέρεσθαι πολλὴν διαβεβαιοῦται χιόνα, θέρους δὲ ὑπάντος ὑπὸ τῆς αἰθάλης διαλύεσθαι ταύτην. ἔνθεν φησὶ γίνεσθαι τηκεδόνα πολλήν. καὶ διὰ τοῦτο τίκτεσθαι πολλὰ νέφη παχύτερα περὶ τοὺς μετεωροτέρους τῶν τόπων, δαψιλοῦς τῆς ἀναθυμιάσεως αἰρομένης πρὸς ὕψος. ταῦτα δὲ ὑπὸ τῶν ἐτησίων ἐλαύνεσθαι, μέχρις ἂν προσπέσῃ τοῖς μεγίστοις ὄρεσι [6] τῆς περὶ τὴν οἰκουμένην. εἶναι δὲ ταῦτα περὶ τὴν Αἰθιοπίαν. [7] ἔπειτά πως τοιούτοις οὖσιν ὑψηλοῖς, βιαίως θραυόμενα, παμμεγέθεις [7] ὄγκους γεννᾶν. ἐξ ὧν πληροῦσθαι τὸν ποταμὸν κατισχυρίζεται, [8] περὶ τὰς τῶν ἐτησίων ἀνέμων πνοάς. ἀλλ' οὐ πιστευτέον αὐτῷ. ὁ γὰρ Νεῖλος ἄρχεται μὲν πληροῦσθαι κατὰ τὰς τροπὰς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς

vanam eſſe claret. Nam propter fervores incredibiles in Æthiopia, aquam in nivem denſari non eſt ut poſſit fieri. Prorſus enim in locis illis nec glacies, nec frigus, nec ulla hyems, & ſolſtitio æſtivo potiſſimum, cernitur. Quod ſi etiam concedamus, in Æthiopia nivem altam cadere, tamen quod ante de ea liquata aſſerebatur, rurſum ut vanum ac frivolum probabiliſſime refellitur. Omnis quippe fluvius aquis nivium ſolutarum accreſcens, convenienter auras quoque frigidas expirat, quin & cœlum craſſum reddit. Atqui circum Nilum neque nebulæ alicujus concretionem, neque auras gelidas, neque aërem craſſum reperias. Herodotus porro Nilum tantum eſſe ſcribit, quantus cum plenus eſt apparet. Hyeme autem ſolem ſupra Libyam volventem, ex undis Niloticis humentis ſubſtantiæ copiam attrahere, atque inde per hyberna flumen parcius ire. Æſtate redeunte, & ad Arctos ſole reverſo, Græciæ flumina ſiccari, & imminui. Quapropter Ægyptii fluminis accretionem æſtivo ſolſtitio admirabilem videri non debere. Verum nos amorem ſtudiumque perveſtigandi in hoc viro reveriti, errorem ejus uberius non caſtigabimus. Hoc tantum dicemus. Si iſta cum veritate conſentirent, omnino ſol idem ceteris Libyæ fluminibus, quod Nilo faceret. Atqui nihil tale in illis obſervatur. Non igitur hiſtoricus ille ſatis conſiderate locutus eſt. Democritus, alioqui naturæ ſecretorum peritiſſimus, in Septemtrione per hyemem imbres nivales decidere aſſeverat: per æſtatem æſtu nivem illam ubertim colliquefieri, ac diſſipari. Idcirco in locis ſublimioribus multas nubes denſiores generari, larga exſpirationum vi eo ſublata videlicet. Haſce nubes ab Eteſiis impelli, donec montibus omnium altiſſimis illidantur: eos autem montes eſſe in Æthiopia. Poſt, eorum excelſitate violenter diruptas, largiſſimos imbres effundere, quibus Nilus (Eteſiarum puta diebus) repleatur. Sed huic habenda fides non eſt. Nilus enim (ut uno verbo dicam) creſcere circa ſolſtitium æſtivum incipit,

1. ὑπερβολὴν Diod. 2. πίπτειν Diod. 3. περὶ τὴν ἀνάβασιν τοῦ Νείλου. Diod. 4. Herodoteæ ſententiæ confutationem è Diodoro ſimul edimus; cum qua hæc conferas licet. 5. Sic edimus: nec aliter putamus interp. agnoviſſe. vulgo tamen eſt διεξοδικῆς. 6 Mendoſe. ſcribendum autumo τοῖς ſcilicet ὄρεσι. Apud Diodorum eſt, τῶν κατὰ τὴν οἰκουμένην. Itaque & forte aliquis malit τῶν περὶ τ. οἰ. hic ſcribendum. 7. Diodorus, ἔπειτα πρὸς τούτοις. & ſic emendarem Simocatam quoque. ut & poſt ſtatim ὄμβρους ex Diodoro, pro ὄγκους. 3. μάλιστα κατὰ τὴν τῶν ἐτησίων ὥραν. Diod.

cipit, Etesiis nondum spirantibus: desinit æquinoctio autumnali, quando hi venti pridem posuerunt. Laudanda, nullo autem modo credenda est hæc Democritea commentatio. Ephorus incredibilem plane rationem adducit. Ægyptum totam fluminibus subterraneis refertam, ac frigidam, naturaque pumicosam seu fistulosam esse: rimas item magnas ac perpetuas habere, per quas in se copiam humoris recipiat, quam hyberno tempore contineat, æstivo autem solstitio ineunte, veluti sudores quosdam ex omni parte emittat: atque ita Nilum flumen excrescere. Ceterum non modo Ægyptum nunquam oculis obiisse Ephorum, sed neque ab iis qui eam vidissent, res ejus probe cognovisse certum est. Primum enim, si ex ipsa Ægypto incrementum suum Nilus acciperet, non utique in partibus superioribus aquas ampliores volveret, ubi per petrosam ac solidam regionem fertur. Nunc plus sex millibus stadiorum per Æthiopiam labens, augmina sumit, priusquam Ægyptum attingat. Ad hæc, si quidem fluenta Nili, terræ fluminibus perviæ raritatibus sive rimis humiliora forent, contingeret rimas illas superficiarias esse, per quas tantam vim aquarum transire est impossibile. Sin autem rimis ipsis altiora, rursum ex inferioribus cavitatibus in summum flumen aquæ confluere minime possent. Ad summam, quis fieri posse credat, ut prorumpentes ex terræ hiatibus sudores tanta flumini incrementa suppeditent, ut universæ pæne Ægypto innatet? ut nihil dicam de mendacio, subterlabi scilicet Ægypto flumina, & in cavis terræ liquentes aquas existere, cum ipsa harum assertionum falsitas manifesta sit. Nam Mæander Asiæ fluvius per multa spatia sub terra manat, nec tamen in suscipiendis auctibus quidquam omnino ei tale, quale Nilo, evenire cernitur. Quin etiam Acarnaniæ fluvius Achelous, & Bœotiæ Cephisus, è Phocide oriundus, non modicum terrarum subterlabuntur. Qui ambo Ephorum

τὰς θερινὰς, οὔπω τῶν ἐτησίων πνεόντων· λήγει δὲ ὕστερον ἰσημερίας φθινοπωρινῆς, πάλαι πεπαυμένων τῶν εἰρημένων ἀνέμων. τὴν μὲν [1] συνεπίνοιαν τοῦ Δημοκρίτου ἀποδεκτέον, τοῖς δὲ λόγοις αὐτοῦ οὐδαμῶς πιστευτέον. Ἔφορος δὲ [2] ξένην αἰτίαν τινὰ παρεισίησι. Φησὶ δὴ τὴν Αἴγυπτον ἅπασαν [3] ποταμόχωστον εἶναι, ἀλλὰ μὴν καὶ [4] ψυχράν. ἔτι δὲ καὶ κισηρώδη τὴν φύσιν, ῥαγάδας τε μεγάλας καὶ διηνεκεῖς ἔχειν. καὶ διὰ τούτων εἰς ἑαυτὴν ἀναλαμβάνειν πλῆθος ὑγρότητος. καὶ κατὰ μὲν τὴν [5] χειμερίαν ὥραν τοῦτο συνέχειν ἐν ἑαυτῇ, θερινῶν δὲ ἐπερχομένων τροπῶν, ὥσπερ ἱδρῶτάς τινας ἐξ [6] αὐτῆς πανταχόθεν ὑπεῖναι, καὶ διὰ τούτου πληροῦν τὸν ποταμόν. ὁ μὲν οὖν Ἔφορος δῆλός ἐστι μὴ μόνον οὐ τεθεαμένος τὴν Αἴγυπτον, ἀλλὰ μηδὲ παρὰ τῶν [7] ἰδόντων τὰ κατὰ τὴν χώραν ταύτην ἐπιμελῶς πεπυσμένος. πρῶτον μὲν γὰρ, εἴπερ ἐξ αὐτῆς τῆς Αἰγύπτου ὁ Νεῖλος τὴν αὔξησιν [8] ἀπελάμβανεν, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ἀνωτέρω μέρεσιν ἐπληροῦτο, [9] διὰ πετρώδους καὶ στερεᾶς χώρας φερόμενος. νυνὶ δὲ πλείω τῶν ἑξακισχιλίων σταδίων διὰ τῆς Αἰθιοπίας διαρρέων, [10] ἔχει τὴν αὔξησιν πρὶν ἢ ψαύσῃ τῆς Αἰγύπτου. ἔπειτα εἰ μὲν τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου ταπεινότερον ἦν τῶν κατὰ τὴν [11] ποταμόχωστον γῆν ἀραιωμάτων, ἐπιπολαίους ἂν εἶναι τὰς ῥαγάδας συνέβαινε, καθ᾽ ἃς ἀδύνατον ἦν [12] διαβαίνειν τοσοῦτον πλῆθος ὑδάτων. εἰ δὲ ὑψηλότερον τόπον ἐπεῖχεν ὁ ποταμὸς τῶν ἀραιωμάτων, ἀδύνατον ἦν ἐκ τῶν ταπεινοτέρων κοιλωμάτων εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ἐπιφάνειαν τὴν τῶν [13] ὑδάτων σύρρυσιν γίνεσθαι. καθόλου δὲ, τίς ἂν δυνατὸν [14] ἡγήσοιτο τοὺς [15] ἐκ τῶν κατὰ τὴν γῆν ἀραιωμάτων ἱδρῶτας τοσαύτην αὔξησιν [16] τῷ ποταμῷ εἰσποιεῖν, ὥστε ὑπ᾽ αὐτοῦ σχεδὸν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον ἐπικλύζεσθαι; ἀφίημι γὰρ καὶ τὸ ψεῦδος τό τε [17] ποταμοχώστου γῆς, καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀραιώμασι [18] τηκομένων ὑδάτων, [19] ἐπιφανῶν ὄντων [20] τῶν ἐν τούτοις ἐλέγχων. ὁ μὲν γὰρ Μαίανδρος ποταμὸς κατὰ τὴν Ἀσίαν πολλὴν χώραν [21] πεποίηκε ποταμόχωστον· καὶ περὶ τῶν συμβαινόντων περὶ τὴν ἀναπλήρωσιν τοῦ Νείλου τὸ σύνολον οὐδὲν θεωρεῖς γινόμενον. ἀλλὰ καὶ περὶ τὴν Ἀκαρνανίαν ὁ καλούμενος Ἀχελῷος ποταμὸς, περί τε τὴν Βοιωτίαν ὁ Κηφισὸς ἐκ τῶν Φωκέων, [22] οὐκ ὀλίγην χώραν προσέχωσαν. ἐφ᾽ ὧν ἀμφοτέρων ἐλέγ-

1. Ἐπίνοιαν Diod. qui pluribus etiam refutationi Democriteæ opinionis inhæret. 2. καινοτάτην Diod. 3. *Flumine congestam* reddere cum Rhodomano velim. Ægyptum enim ποταμοῦ δῶρον & Herodotus inculcat εὐτερποῖ. 4. χαύνην, *laxam*, Diodorus, pro illo ψυχράν. 5. χειμερινὴν Diod. 6. αὐτῆς πανταχ. ἀνιέναι, καὶ διὰ τούτων. Diod. 7. εἰδότων Diod. 8. ἐλάμβανεν Idem. 9. διά τε πετρ. Idem. 10. τὴν πλήρωσιν ἔχει πρὶν ψαῦσαι τῆς. Diod. 11. *aggestæ terræ* Rhodom. 12. Diodorus διηθεῖν τοσοῦτο πλ. ubi bene Rhodom. illud τοσοῦτο minime ejiciendum censet. 13. ὑγρῶν σύρρυσιν Diod. 14. ἡγήσαιτο ex Diodoro præplaceat. 15. Sic ex Diodoro restituimus. vulgo mendosissime ἑαυτῶν. 16. Diodorus τοῦ ποταμοῦ. 17. *de aggeratione soli* Rhodom. 18. τηρουμένων Diodorus, quod convenit cum superiore διηθεῖν. 19. ἐμφανῶν Diodorus. 20. sic & Diodorus; ubi tamen hunc articulum viri docti ociosum putant. 21. *limo opplevit* Rhodom. apud Diod. 22. *terræ non exiguum accumulavit*, idem Rhodom. ib.

ἐλέγχεται φανερῶς τοῦ Ἐφόρου τὸ ψεῦδος. καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τὸν Ἔφορον. Τῶν δὲ ἐν [1] Μέμφιδι φιλοσόφων τινὲς ἐπεχείρησαν αἰτίαν φέρειν τῆς πληρώσεως ταύτην· φασὶ διαιρεῖσθαι εἰς τρία τὴν γῆν. καὶ ἓν μὲν [2] ὑπεῖναι τὸ κατὰ τὴν ἡμετέραν οἰκουμένην· (δέον γὰρ οὕτως εἰπεῖν) ἕτερον δὲ τὸ τούτοις τοῖς τόποις ἀντιπεπονθὸς ταῖς ὥραις· τὸ δὲ τρίτον [3] μεταξὺ κεῖσθαι τούτων, ὑπάρχειν δὲ [4] διὰ καῦμα λίαν ἀοίκητον. εἰ μὲν οὖν ὁ Νεῖλος ἐποιεῖτο τὰς ἀναβάσεις κατὰ τὸν τοῦ χειμῶνος καιρὸν, δῆλον ὑπῆρχεν, ὡς [5] ἀπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς ζώνης λαμβάνει τὴν σύρρευσιν, διὰ τὸ περὶ τούτους τοὺς καιροὺς μάλιστα γίνεσθαι παρ' ἡμῖν τὰς ἐπομβρίας. [6] ἐπεὶ τοὐναντίον περὶ τὸ θέρος πληροῦται, πιθανὸν εἶναι, κατὰ τοὺς ἀντικειμένους τόπους γεννᾶσθαι τοὺς χειμῶνας, καὶ [7] τὸ πλεονάζον τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὑδάτων, εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς [8] γίνεσθαι οἰκουμένην. διὸ καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου μηδένα δύνασθαι παρελθεῖν, ὡς ἂν ἐκ τῆς ἐναντίας ζώνης διὰ τῆς ἀοικήτου φερομένου τοῦ ποταμοῦ. μαρτυρεῖν δὲ τούτοις [9] καὶ τὴν ὑπερβολὴν τῆς γλυκύτητος τοῦ κατὰ τὸν Νεῖλον ὕδατος. διὰ γὰρ τῆς [10] κεκαυμένης αὐτὸν ῥέοντα φασὶ λίαν καθέψεσθαι· καὶ διὰ τοῦτο γλυκύτατον εἶναι πάντων τῶν ποταμῶν, ἅτε δὴ φύσει τοῦ πυρώδους ἅπαν τὸ ὑγρὸν [11] καταγλυκαίνοντος. ἡμεῖς δὲ καὶ πρὸς τοῦτο λέξομεν. ἀδύνατον γὰρ εἶναί φαμεν, ποταμὸν ἐκ τῆς ἀντικειμένης οἰκουμένης εἰς τὴν ἡμετέραν ἀναφέρεσθαι γῆν, καὶ μάλιστα, εἴ τις [12] ὑπόθοιτο σφαιροειδῆ τὴν γῆν [13] πεφυκέναι. πῶς γὰρ μόνος ὁ Νεῖλος ἐξ ἐκείνης φέρεται τῆς οἰκουμένης πρὸς τοὺς τόπους τοὺς καθ' ἡμᾶς; εἰκὸς γὰρ εἶναι καὶ ἑτέρους ἐκεῖ ποταμοὺς, καθάπερ καὶ παρ' ἡμῖν. ἀλλὰ καὶ ἡ περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου γλυκύτητος αἰτία, παντελῶς ἄλογος, καὶ ἀναπόδεικτος πάντη καθέστηκεν. εἰ γὰρ καθεψόμενος ὑπὸ τῶν καυμάτων ὁ ποταμὸς ἐγλυκαίνετο, πολύγονος οὐκ ἂν ὑπῆρχέ ποτε, οὐδὲ ποικίλας ἰχθύων καὶ θηρίων ἰδέας ἐκέκτητο. πᾶν γὰρ ὕδωρ [14] ἀπὸ τῆς πυρώδους οὐσίας ἀλλοιωθὲν, [15] ἀλλότριόν ἐστι ζωογονίας. διόπερ τῇ παρεισαγομένῃ καθεψήσει τῆς φύσεως τοῦ Νείλου παντάπασιν ἐναντιουμένης, ψευδεῖς τὰς εἰρημένας αἰτίας τῆς πληρώσεως ἡγητέον. Οἰνοπίδης δὲ ταῦτά φησι· κατὰ μὲν τὴν θερινὴν ὥραν, τὰ ὕδατα τὰ κατὰ τὴν γῆν εἶναι ψυχρὰ, τοῦ δὲ χειμῶνος [16] ἐναντίως, θερμά. καὶ τοῦτο

rum apertæ vanitatis convincunt. Et hæc quidem adversus Ephorum. Memphitici quidam philosophi incrementi hujus istam caussam afferre ausi sunt: Tellurem in tres partes dividi. Unam, esse nostrum orbem (sic enim appellare oportet.) Alteram quæ his locis tempestatibus anni non respondet. Tertiam, inter has locatam, & ob immensos calores prorsus inhabitabilem. Quare si Nilus hyeme augesceret, certum esset eum in nostra Zona confluxum aquarum recipere, cum per hoc tempus maxime apud nos pluviæ cadant. Quoniam autem contra fit, & æstate ascendit, probabile apparere, in locis nobis è regione oppositis hyemes nasci, & redundantiam illic aquarum in orbem nostrum deferri. Atque ideo ad Nili fontes neminem posse pervenire: quia à Zona vestigiis nostris contraria, per inhabitatam seu torridam ambulat. Hoc ipsum testari mirificam illius aquæ dulcedinem. Cum enim per loca solibus usta labatur, vehementer ipsum decoqui, & hac de caussa omnium fluviorum esse dulcissimum, quandoquidem natura ignea totam vim humoris dulcem reddat. Sed nos hanc quoque sententiam confutabimus. Statuimus enim, nequaquam posse flumen aliquod ab Antipodibus in nostrum hunc orbem ascendere ac sursum ferri; præcipue si quis ponat, terram globosam esse. Cedo, quo pacto Nilus tantummodo ex illo orbe in nostras hasce regiones profluit? Est enim verisimile & alia ibidem, sicut apud nos, extare flumina. Jam vero caussa quoque dulcedinis hujus fluvii omnimodis ratione caret, nec aliqua probatione firmari potest. Si namque ardoribus illis decoctus dulcesceret, nunquam adeo fecundus esset, neque varia piscium & belluarum genera haberet. Omnis enim aqua per naturam igneam immutata, animantibus producendis inepta est. Quocirca cum natura Nili introductæ decoctioni penitus adversetur, assertas incrementi caussas à vero abhorrere putandum est. Oenopides ait, æstate aquas terræ frigidas, hyeme tepidas esse; id quod ex

1. Μέμφει Diodorus. 2. ὑπάρχειν Diodorus. 3. μεταξὺ μὲν κ. Diodorus. 4. nec Simocatæ eam particulam omissam credo. statim reposui ex Diodoro διὰ καῦμα. vulgo male una voce διάκαυμα. 5. ἐκ τῆς &c. τὴν ἐπίρρυσιν. Diodorus. 6. ἐπεὶ δὲ τ. Diodorus. & sic supple. 7. recta hæc visa Rhodomano lectio Diodori, quam & Simocatam agnovisse constat. 8. φέρεσθαι Diodorus. 9. Sic ex Diodoro correximus. mendose antea καὶ τὴν, errore ex compendiosa scriptura nato. 10. κατακεκαυμένης Diodorus. 11. Idem ἀπογλυκ. 12. ὑπόθοιτο ex Diodoro scripsimus. vulgo, ὑπόθητο. 13. Diodorus ὑπάρχειν. 14. ὑπὸ τῆς πυρ. φύσεως Diodorus. 15. ἀλλοτριώτατον Diodorus. 16. τοὐναντίον Diodorus.

ex profundis puteis animadvertitur. Nam hyeme summa ex puteis altissimis tepidæ, æstate gelidæ hauriuntur. Hinc & Nilum merito per hyemen decrescere, & contrahi; quod calor terræ humoris copiam absumat: imbribus autem Ægyptum non irrigari: æstate cum ista absumptio in terræ visceribus nulla sit, ab imis locis naturalem ejus fluxum crescentibus undis nullo impedimento augeri. Nec istuc non refellendum est. Complura Libyæ flumina similiter currentia, & undas suas per ostia in mare æque evomentia, non habent incrementa hujusmodi: quinimo, cum hyeme plenissimis sint alveis, æstate plurimum subsidant, Oenopidem mentiri demonstrant. Anarchides Cnidius præ omnibus veritatis quasi laciniam apprehendit. Docet enim, in annos singulos continuos imbres à solstitio æstivo usque ad æquinoctium autumnale in Æthiopia cœlo copiose demitti. Non sine ratione igitur Nilum per hyemem natura contractius, & à fontibus suis duntaxat, per æstatem vero propter præcipitatos in ipsum imbres abundantius fluere. Ejus dictis fidem astruit, quod in Asiæ locis quibusdam accidere fertur. Nam alicubi in Scythia ad Caucasum anniversarie, cum id tempus postulat, densissime, idque diebus plurimis ningere: & in regionibus Indiæ ad Aquilonem, certis temporibus grandinem, magnitudine & copia ingentem ruere. Sed & quod ad fluviorum incrementa attinet, ineunte æstate continenter pluere (in Æthiopia autem intervallo dierum id contingit) & hanc humidam tempestatem semper in orbem actam, cohærentia loca hyeme infestare. Non itaque novum quiddam, & inopinatum esse, etiam in Æthiopia supra

τοῦτο δῆλον ἐκ τῆς τῶν βαθέων φρεάτων κατανοήσεως. [1] κατὰ γὰρ τὴν τοῦ χειμῶνος ἀκμὴν, θερμὰ τὰ ἐν τοῖς βαθυτάτοις φρέασιν εὑρίσκεται ὕδατα· θέρους δὲ ὑπόντος, τοὐναντίον. διὸ καὶ τὸν Νεῖλον εὐλόγως κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα μικρὸν εἶναι, καὶ συστέλλεσθαι, διὰ τὸ τὴν μὲν κατὰ γῆν θερμασίαν τὸ πολὺ τῆς [2] ὑγρᾶς οὐσίας ἀναλίσκειν· ὄμβρους δὲ κατὰ τὴν Αἴγυπτον μὴ γίνεσθαι. κατὰ δὲ τὸ θέρος, μηκέτι τῆς κατὰ τὴν γῆν ἀπαναλώσεως γινομένης, ἐν τοῖς κατὰ βάθος τόποις πληροῦσθαι τὴν κατὰ φύσιν αὐτοῦ [3] ῥύμην ἀνεμποδίστως. [4] ἀλλὰ καὶ πρὸς τοῦτο ῥητέον. πολλοὶ ποταμοὶ τῆς κατὰ τὴν Λιβύην ὁμοίως [5] μὲν κείμενοι τοῖς στόμασι, [6] παραπλησίως δὲ τὰς ῥύσεις ποιούμενοι, οὐκ ἔχουσι τὴν ἀνάβασιν τῷ Νείλῳ ἀνάλογον. τοὐναντίον γὰρ, ἐν μὲν τῷ χειμῶνι πληρούμενοι, ἐν δὲ τῷ θέρει λήγοντες, ἐλέγχουσι τοῦ Οἰνοπίδου τὸ ψεῦδος. [7] Ἀναρχίδης δὲ ὁ Κνίδιος μόνος τοῦ κρασπέδου τῆς ἀληθείας κεκράτηκεν. [8] ἔφησε γὰρ, ἀν' ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν μέχρι [9] τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν μετοπώρῳ γινομένης καθέκαστα. εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι [10] συστέλλεσθαι κατὰ φύσιν, ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν πηγῶν τῶν ἑαυτοῦ· κατὰ δὲ τὸ θέρος, διὰ τοὺς ἐκχεομένους ὄμβρους λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. μαρτύριον δὲ τοῖς ὑπ' αὐτοῦ λεγομένοις καὶ τὸ γινόμενον περί τινας τόπους τῆς Ἀσίας προσφέρεται. πρὸς μὲν γὰρ τοῖς [11] τόποις τοῖς Σκυθίας, τῆς πρὸς τὸν Καύκασον, παρακεχωρηκότος χρόνου, καθ' ἕκαστον ἔτος γίνεσθαι νιφετοὺς ἐξαισίους, καὶ τοῦτο συνεχῶς ἐπὶ πλείστας ἡμέρας· ἐν δὲ τοῖς πρὸς βορρᾶν ἀπεστραμμένοις μέρεσι τῆς Ἰνδικῆς, ὡρισμένοις καιροῖς καὶ χάλαζαν [12] καταφέρεσθαι τῷ μεγέθει καὶ τῷ πλήθει μεγάλην. ἀλλὰ καὶ περὶ [13] τὸν ποταμὸν τὸν Ὕδασπιν, ἀρχομένου θέρους ὄμβρους γίνεσθαι συνεχεῖς (κατὰ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῦτο συμβαίνει) καὶ ταύτην τὴν ὑπόστασιν κυκλουμένην ἀεὶ, τοὺς συνεχεῖς τόπους χειμάζειν. οὐδὲν οὖν εἶναι παράδοξον καὶ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν τὴν [14] οἰκουμένην

1. κατὰ μὲν γὰρ Idem. 2. sic & Diodorus: cujus lectio hinc confirmari potest. Placet enim viris eruditis magis alia ibi simplicior, nempe ὑγρασίας. 3. ῥύσιν Diodorus. 4. ῥητέον δὲ καὶ πρὸς τοῦτον Diodorus. 5. vulgo inepte ἐγκείμενοι. nos ex Diodoro reponere non dubitavimus μὲν κείμενοι. 6. παραπλησίας δὲ τὰς ῥύσεις Diodorus. 7. Agatharchidæ nomen (cujus excerpta si per operas & tempus licebit, infra adjungemus) restitui libens: & miror interpretem non id vidisse, tam clari historici nomen. Anarchides vero πολλὰ χαιρέτω in posterum. Diodorus simpliciter ita: ἔγγιστα δὲ τῇ ἀληθείᾳ προσελήλυθεν Ἀγαθαρχίδης ὁ Κνίδιος. Simocata locutioni fimbrias adposuit: quam ob caussam ψυχρολογίας non nullæ magno illi librorum censori Photio notatur. 8. Diod. φησὶ γὰρ κατ' ἐνιαυτὸν ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ὄρεσι. & illud ὄρεσι sine dubio apud Simocatam supplendum est, vitio librarii omissum. 9. τῆς μετοπωρινῆς ἰσημερίας Diod. 10. συστέλλεσθαι, τὴν κατὰ φύσιν ἔχοντα. Diod. & ita in Theophylacto distinguendum videtur. 11. ὅροις τῆς Σκυθίας τοῖς πρὸς τὸ Καυκάσιον ὄρος συνάπτουσι, παρεληλυθότος ἤδη τοῦ χειμῶνος Diodorus. 12. ἄπιστον τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος καταῤῥάττεσθαι Idem. 13. Ita audacter reposui, quum vulgo, τῶν ποταμῶν τῶν ὑδάτων mendosissime esset. audacter, quod ita Diodorus hæc, καὶ περὶ μὲν τὸν Ὕδασπιν ποταμὸν ἀρχομένου. *Et circa Hydaspin fluvium.* Idem Diodorus mox ταὐτὸ συμβαίνειν, nec ista parenthesi includuntur in ejus editione. quæ etiam rectiora videntur, & apud Theophylactum ab exscriptore facile potuere corrumpi. 14. κειμένην Diodorus.

ὑπὲρ Αἰγύπτου, συνεχεῖς ἐν τοῖς ὄρεσι καταῤῥάττοντας ὄμβρους[1] ἐν τῷ θέρει, πληροῦν τὸν ποταμόν· ἄλλως τε καὶ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς[2] μαρτυρούσης ὑπὸ τῶν περὶ τοὺς τόπους οἰκούντων βαρβάρων. εἰ δὲ τοῖς παρ' ἡμῖν γινομένοις ἐναντίαν ἔχει τὰ λεγόμενα φύσιν, οὐ διὰ τοῦτο[3] ἀπιστητέον. καὶ γὰρ τὸν νότον παρ' ἡμῖν μὲν εἶναι χειμέριον, περὶ δὲ τὴν Αἰθιοπίαν αἴθριον ὑπάρχειν. καὶ τὰς βορείους πνοὰς περὶ μὲν τὴν Εὐρώπην εὐτόνους εἶναι, κατ' ἐκείνην δὲ τὴν χώραν βληχρὰς, καὶ ἀτόνους,[4] καὶ παντελῶς ἀσθενεῖς. καὶ τοῦ ἡλίου πρὸς τὸν βόρειον ἀποκλίνοντος πόλον, συμβαίνει τοὺς ὄμβρους τῷ παρ' ἡμῖν θέρει τῇ Αἰθιοπίᾳ προσγίνεσθαι, καὶ ἐντεῦθεν λαμβάνειν τὸν Νεῖλον τὴν αὔξησιν· καὶ ἔμπαλιν πρὸς τὸν νότιον ἀναζεύξαντος πόλον, πρὸς συστολὴν τὸν Νεῖλον ὁρᾷν. περὶ μὲν οὖν τῆς πληρώσεως τοῦ ποταμοῦ, ἐπὶ τοσοῦτον, ἵνα μὴ τὸν σκοπὸν τῆς ἱστορίας νοθεύσωμεν.

pra Ægyptum assiduo præcipitantes æstivo tempore imbres, fluvium Nilum complere; præsertim cum & barbari circum loca illa habitantes, id evidenter experiantur, testenturque. Quod si apud nos aliter eveniat, non idcirco dictis detrahendam fidem. Nam Austrum apud nos esse hybernum, apud Æthiopas serenum. Et spiramina borealia in Europa esse valida ac robusta; in illa regione debilia & imbecilla, & languida penitus. Et sole ad polum borealem recedente, contingit imbres nostra æstate in Æthiopia cadere, indeque Nilum excrescere. Rursus eodem ad austrinum remeante, eundem decrescere. De incremento igitur fluvii hujus hactenus, ne à proposito historiæ scopo nimium deflectamus.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΔΙΟΔΩ΄ΡΟΥ τοῦ Σικελιώτου.

ἐν α'. βιβλ. ἱστορ. περὶ τῷ τέλει τῆς πρώτης μερίδος.

Ἡρόδοτος δέ φησι τὸν Νεῖλον εἶναι μὲν φύσει τηλικοῦτον ἡλίκος γίνεται κατὰ τὴν πλήρωσιν. ἐν δὲ τῷ χειμῶνι, τὸν ἥλιον κατὰ τὴν Λιβύην φερόμενον, ἐπισπᾶσθαι πρὸς ἑαυτὸν πολλὴν[5] ὑγρασίαν ἐκ τοῦ Νείλου· καὶ διὰ τοῦτο περὶ τοὺς καιροὺς τούτους παρὰ φύσιν ἐλάττονα γίνεσθαι τὸν ποταμόν. τοῦ δὲ θέρους ἐπιστάντος, ἀποχωροῦντα τῇ φορᾷ τὸν ἥλιον πρὸς τὰς ἄρκτους, ἀναξηραίνειν καὶ ταπεινοῦν τούς τε περὶ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὺς καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἄλλην χώραν τὴν ὁμοίως ἐκείνῃ κειμένην. οὐκέτ' οὖν εἶναι παράδοξον τὸ γινόμενον περὶ τὸν Νεῖλον. οὐ γὰρ[6] ἐν τοῖς καύμασιν αὔξεσθαι, κατὰ τὸν χειμῶνα δὲ ταπεινοῦσθαι, διὰ τὴν προειρημένην αἰτίαν. ῥητέον οὖν καὶ πρὸς τοῦτον, ὅτι καθῆκον ἦν ὥσπερ ἀπὸ τοῦ Νείλου τὴν ὑγρασίαν ὁ ἥλιος ἐφ' ἑαυτὸν ἐπισπᾶται κατὰ τοὺς τοῦ χειμῶνος καιροὺς, οὕτω καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὴν Λιβύην ὄντων ποταμῶν ἀναλαμβάνειν τι τῶν ὑγρῶν, καὶ ταπεινοῦν τὰ φερόμενα ῥεύματα. ἐπεὶ δ' οὐδαμοῦ τῆς Λιβύης οὐδὲν τοιοῦτον γινόμενον θεωρεῖται, περιφανῶς ὁ συγγραφεὺς σχεδιάζων εὑρίσκεται. καὶ γὰρ οἱ περὶ τὴν Ἑλλάδα ποταμοὶ τὴν αὔξησιν ἐν τῷ χειμῶνι λαμβάνουσιν, οὐ διὰ τὸ μακρότερον ἀφίστασθαι

EX DIODORO Siculo.

lib. 1. biblioth. histor. extrema sectione prima.

Interpr. Laur. Rhodomano.

HERODOTUS natura tantum esse dicit Nilum, quantus per implementum excrescit. Per hyemem vero à Sole, qui supra Africæ tum verticem circumfertur, multum humoris attrahi è Nilo, qui ob id contra naturam decrescat; per æstatem contra, Sole versus Arctos digresso, amnes Græciæ, aliarumque regionum versus eundem cardinem sitarum, desiccari & imminui. Ob caussam igitur jam expositam, non adeo insolens esse, quod Nilo contingit, ut sub calorem æstivum augescat, sub hyemem contra depressior fluat. At respondendum etiam huic est. si Sol è Nilo humiditatem ad se hyberno tempore alliceret, ex aliis quoque Libyæ fluviis quippiam humoris accipere, amniumque cursum deminuere, illum oporteret. Quod cum nullibi per Africam fieri observetur, futilem auctoris rationem esse liquet. Græciæ enim fluvii per hyemem incrementa capiunt, non ob longinquiorem

1. Ex Diodoro esset distinguendum ὄμβρους, ἐν τῷ θέρει πλ. 2. μαρτυρουμένης Diodorus. 3. Et hoc ex Diodoro emendavimus, vulgo enim est ἀπιστέον. 4. Hæc itaque καὶ π. ἀ. forte non sunt alicujus sarcinatoris novus cento in Diodoro, uti viri docti ibi censent: cum & Theophyl. ea habeat. Post ea Diodorus suam de Nilo dissertationem claudit. 5. Recte hæc genuina Diodori censet Rhodomanus doctiss. Patet id ex Theophylacto etiam, qui exscripsit ista, ita hic luxuriando: ὑγρᾶς οὐσίας συστήματα ἐκ τῶν Νειλῴων ὑδάτων. 6. ἐν μὲν τοῖς reponit Steph. adprobatque L. Rhodom.

orem Solis recessum; sed decidentium tunc pluviarum crebritatem.

EX ARISTIDE, *in oratione AEgyptiaca.*

Interpr. Gul. Cantero.

AGE vero, Herodoti quoque sententiam, ne videamur eam prorsus, quasi refutatione indignam, contemnere, consideremus. Solem is ait à nostris brumis abactum, supra Libyam superiorem decurrere, & aquam consumere, atque ita Nilum hyeme minorem, quam est æstate, reddere. At hoc non est, quomodo crescat Nilus, exponere, verum quomodo deficiat, comminisci. Etenim cum hyeme purissimum esse fateantur omnes, prorsus æstate, cum est major ac magis limosus, crescit. Quapropter adhuc manet quæstio, donec incrementi caussam nullus ostendit, quandoquidem hæc ejus esse prima propriaque fluxio, quam hyeme cernimus, videtur. Jam si tantum faceret Solis hyemalis meatus discrimen, ut illic æstas esset, cum heic est hyems, & rursus hyems, cum heic æstas: aliquid fortasse dicerent. nunc autem ut illa loca nostris esse non paulo per hyemem calidiora, negat nemo, ita nihil etiam secundum ipsos vetat, minus habere Solem hyeme, quam æstate, virium. Non enim si æstate circa Boream & huic subjecta loca vehemens est, ab Ægypto atque Africa recedit: verum illic est etiam calidior, ac maxime quidem in supremis locis, deinde pro portione in ceteris. Nam & in Scythia atque Ponto nihil prohibet esse frigidiorem nostra æstatem, ac multo quidem: quamvis Boream versus Sol iter instituat suum. Quod si his in locis anni tempora illis ex opposita parte responderent, similiter & ad Meridiem discedente Sole, atque hyemem heic faciente, Nilus atque Ægyptus æstatem haberent, & ad Boream redeunte, calidior esset huic supposita regio: quod quidem secus contingit: nec injuria. Quanquam enim versus Boream tendit, non tamen ad eum pervenit. Quocirca quandoquidem æstate Nilum apparet augeri, manifestum fit, hyeme consumi non posse. Etenim si

διὰ τὸν ἥλιον, ἀλλὰ διὰ τὸ πλῆθος τῶν γινομένων [1] ὄμβρων.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ἈΡΙΣΤΕΙ͂ΔΟΥ, ἐν τῷ Αἰγυπτίῳ.

ἽΝΑ δὲ καὶ τὴν Ἡροδότου γνώμην [2] καὶ παντάπασιν ἀτιμάσωμεν, ὡς δὴ παντάπαν οὐδ' ἀντειπεῖν ἄξιον, φέρε σκεψώμεθα. ἀπελαυνόμενον τὸν ἥλιον ὑπὸ τῶν ἐνταυθοῖ χειμώνων, ἔρχεσθαι τῆς Λιβύης [3] τὰ ἄνω, καὶ τήκειν τὸ ὕδωρ· τήκοντα δὲ, ἐλάττω ποιεῖν τὸν Νεῖλον τοῦ χειμῶνος, ἢ τοῦ θέρους. ἔστι δὲ τοῦτο, οὐκ εἰπεῖν πῶς ὁ Νεῖλος αὔξεται, ἀλλὰ πῶς μειοῦται συμπλάσαι. ὅτι μὲν γὰρ τοῦ χειμῶνος καθαρώτατός ἐστιν, ὁμολογεῖται παρὰ πάντων. τούτου δὲ οὕτως ἔχοντος, αὔξοιτ' ἂν τοῦ θέρους, ὅτ' ἐστὶ μείζων ἅμα καὶ θολερώτερος. ἔτι οὖν μένει τὸ ζητούμενον, ἕως ἄν τις μὴ δείξῃ τοῦτο, πῶς ὁ ῥοῦς ὑψοῦται. τὸ γὰρ κύριον καὶ πρῶτον αὐτοῦ ῥεῦμα, τὸ χειμερινὸν φαίνεται. ἀντὶ δὲ τούτων, εἰ μὲν τοσοῦτον ἦν τὸ διαφέρον περὶ τὴν χειμερινὴν τοῦ ἡλίου πορείαν, ὥστε ποιεῖν θέρος περὶ τὴν ἐκεῖ γῆν, ὅταν ἐνθαῦτα χειμὼν ἵστηται, καὶ πάλιν αὖ χειμῶνα, ὁπόταν θέρος ἵστηται παρ' ἡμῖν, ἴσως ἂν ἦν παραδέξασθαι· νῦν δ' ὅτι μὲν οὐκ ὀλίγον θέρμῃ προφέρει τἀκεῖ τῶν παρ' ἡμῖν τοῦ χειμῶνος, οὐδεὶς ἀντιλέγει. οὐδὲν μὴν κωλύειν καὶ κατ' αὐτοὺς ἐκείνους, ἐλάττω τὸν ἥλιον τοῦ χειμῶνος ἢ τοῦ θέρους ἔχειν τὴν ἰσχύν. οὐδὲ γὰρ τοῦ θέρους δήπου περὶ μὲν τὴν ἄρκτον καὶ τὴν ταύτῃ γῆν ἰσχύειν αὐτὴν φήσομεν, Αἰγύπτου δὲ καὶ Λιβύης ἀποχωρεῖν. ἀλλ' ἐκεῖ καὶ μᾶλλον καίει, μάλιστα μὲν ἐν τοῖς ἀνωτάτω, ἔπειτα ἑξῆς κατὰ λόγον. ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν Σκυθικὴν γῆν καὶ τὸν Πόντον, οὐδὲν κωλύει τὸ θέρος ψυχρότερον τοῦ θέρους τοῦ παρ' ἡμῖν εἶναι πολλῷ γε· καίτοι τοῦ ἡλίου τὰ βόρεια ἐλαύνοντος τοῦ παντὸς οὐρανοῦ. καίτοι εἰ ἀντεστρέφοντο αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἐν τοῖς τόποις τούτοις, ὁμοίως μὲν ἂν πρὸς μεσημβρίαν ἀπιόντος τοῦ ἡλίου καὶ χειμῶνα ποιοῦντος ταύτῃ, θέρος ἦν κατ' Αἴγυπτον καὶ τὴν τοῦ Νείλου τάξιν· ὁμοίως δ' ἂν πρὸς ἄρκτον ἐπανιόντος, ἐπλεονέκτει τῇ θέρμῃ τὰ πρὸς βορρᾶν. ὃ πολλοῦ δεῖν οὕτως ἔχειν φαίνεται εἰκότως· κινεῖται μὲν γὰρ οἶμαι τὰ πρὸς ἄρκτον, οὐ μὴν πληροῖ γε εἰς αὐτήν. οὐκοῦν ὅτι τοῦ θέρους αὐξανόμενος φανερός ἐστιν ὁ Νεῖλος, δῆλον ὅτι τοῦ γε χειμῶνος ἀδυνάτως ἔχει τήκεσθαι. εἰ γὰρ ἦν ὁ ἥλιος αἴτιος, εἶργεν

1. γρ. ὑδάτων. ubi Rhodom. ita: *Scholiastes, in margine ὑδάτων apponens, etiam ipse σχεδιάζει, & ut solet impudenter nugatur.* 2. an μὴ; certe ita videtur Interpr. legisse. 3. an ἐς τὰ ἄνω. Sic enim Herodotus II, 24 τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. quæ Aristides respexit.

εἴργεν ἂν τοῦ θέρους ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάβασιν, ἰσχυρότερός γ' ὢν αὐτὸς αὐτοῦ, [1] τότε κἀκεῖ πολλῷ. ὥστ' αὐτὸ ἐν αὑτῷ λύεται. εἰ μέν γε τηνικαῦτα [a] ἐξέστηκεν, ἧττον ἂν εἴα πληροῦσθαι νῦν· εἰ δὲ μὴ τήκει τοῦ χειμῶνος, οὐ διὰ τοῦτο ὁ Νεῖλος μείζων τοῦ θέρους. ὅμοιον δ' εἶναί μοι δοκεῖ, τὸ, τε ἀπελαύνεσθαι φάσκειν τὸν ἥλιον ὑπὸ τῶν χειμώνων, καὶ τὸ τὸν Νεῖλον τῷ ἡλίῳ τήκεσθαι. ἀλλ' οὔθ' οἱ χειμῶνες τὸν ἥλιον ἀπελαύνουσιν, ὦ κάλλιστε λογοποιῶν· οὐδὲ γὰρ ἐφικνοῦνται τῆς τοῦ ἡλίου χώρας· ἀλλ' ὁ ἥλιος ἀποχωρῶν κατὰ τὴν αὑτοῦ πορείαν καὶ φύσιν, τοῖς ἀνέμοις παρέχει ψυχροῖς καὶ βιαίοις ἔτι μᾶλλον γίγνεσθαι· οὔτε ὁ Νεῖλος τηκόμενος, ὥσπερ ὁ Ξάνθος ὑπὸ τοῦ Ἡφαίστου, τοῦ ἡλίου, συστέλλει τὸ ῥεῦμα. ἀλλὰ γὰρ εὐφημότατα καὶ κάλλιστα εἰρηκὼς Ἡρόδοτος περὶ Αἰγύπτου καὶ Νείλου, ὀλίγα τῶν ἀληθῶν εἰρηκέναι κινδυνεύει· οὐχ ὡς ἐπὶ τὸ μεῖζον αἴροντος αὐτοῦ λέγω πάντα· ἐπεί τοι τινά γ' ἐστὶν ἃ καὶ μείζω παρέλιπεν. ὧν εἰπεῖν αὖ νῦν, οὐδὲν ἐπείγει λέγειν· ἀλλ' ἄγε τῶν ὄντων εἴρηκεν ἑτέρως, οἷον ἢ ὡς ὑπὲρ [2] Ἡλιούπολιν τεττάρων ἡμερῶν πορείαν αὖθις εὐρεῖα Αἴγυπτος, (ἄγε οὕτως εἰς στενὸν αἰεὶ κλείεται), καὶ πρὸς γωνίαν, ὥστε ὁ Νεῖλος εἰς αὐτὴν ὑπερβάλλει δι' ἀμφοῖν τῶν ὀρῶν ἤδη συμπεπτωκότων· καὶ τοῦτ' εἰσὶν οἱ καταρράκται ἡ διὰ τῶν ὀρῶν τοῦ ποταμοῦ κατάβασις, Αἰγύπτου πάσης ὥσπερεὶ κορυφή. ὡς ἔτι προσπλεόντων τῷ κατ' Ἐλεφαντίνην ὅρμῳ, εἰκάσαις κεκλεῖσθαι τὸ ῥεῦμα τοῦ Νείλου. [b] στενὸν ἤδη φαίης ἂν ὑπορρεῖν ὑπὸ τὴν πέτραν αὐτόν. ἴδοις δ' ἂν καὶ πρὶν εἰς Ἐλεφαντίνην πλεῦσαι, πρὸ οὐκ οἶδ' ὁπόσων τινῶν σχοίνων συνιόντα οὕτω τὰ ὄρη, ὡς μέσον εἶναι μηδὲν, πλὴν τοῦ ῥεύματος αὐτοῦ. καὶ τοῦτ' ἐνταῦθα εὖρος Αἰγύπτου ὅπερ τοῦ ποταμοῦ. ἢ τἆλλα ἄν τις ἐλέγχοι τὰ ἐκείνου, πόσον ἔργον ἐπεξελθεῖν; ὅς γε φησὶ, καὶ περὶ τῶν πηγῶν δῆθεν [3] τῆ Νείλου πυθέσθαι παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ τοῦ Σαΐτου· ὡς ἄρ' εἴη ὄρη δύο, μεταξὺ [4] Συίνης καὶ Ἐλεφαντίνης· τούτων δὲ τῶν ὀρῶν ἐκ τοῦ μέσου, ῥέοιεν αἱ πηγαί· καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ἐπ' Αἰθιοπίας καὶ νότου ἀνέμου ῥέοι· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰγύπτου [5] τὰ βόρεια. καίτοι ἥγ' Ἐλεφαντίνη μέχρι ἧς ἀναπλεῦσαι φησὶν, [6] ὑπ' αὐτοῖς σχεδὸν τοῦ Νείλου τοῖς καταρράκταις ἐστίν· ἀπέχουσι μάλιστα ἑπτὰ σταδίους. ἀνέπλευσα γὰρ οὖν ἔγωγε καὶ αὐτὸς, καὶ εἶδον ἀκριβέστερον, ἢ ἔδει φασίν. εἰ δὲ δεῖ καὶ κατ' αὐτὸν Ἡρό-

si esset ejus rei Sol autor, æstate magis etiam, cum est vehementior, atque illic multo quidem, incrementum prohiberet. Hoc igitur per se dissolvitur. Nam si tum exsiccaret, minus etiam nunc permitteret crescere. sin hyeme non exsiccat, non propterea crescit æstate. Ac mihi fere similiter dici videtur, Solem à brumis abigi, & Nilum à Sole consumi. Quinimo nec brumæ Solem abigunt, scriptor præclarissime, quandoquidem ad Solis regionem non pertingunt, verum Sol pro ratione motus discedens, ventos permittit frigidiores atque asperiores fieri: nec Nilus à Sole, velut à Vulcano Xanthus, exsiccatus, flumen contrahit. Quid quod in aliis etiam videtur, quæ de Ægypto atque Nilo dixit præclarissime, pauca vere tradidisse non quasi omnia majora faciat, quandoquidem etiam majora quædam reliquit, de quibus nunc non dicam. verum quæ aliter, quam se habebant, tradidit, velut cum ait, quatridui supra Heliopolim itinere rursum dilatari Ægyptum, quæ sane adeo deinceps in angustum angulum desinit, ut in eam Nilus per montem utrumque jam coëuntem incidat: quod quidem Nili inter montes defluvium cataractas facit, Ægypti totius quasi verticem. Quocirca etiam inter navigandum præter Elephantinem, Nili flumen conclusum dixeris, ac propemodum eum subter rupem credideris fluere. Quinetiam nescio quanto ante Elephantinem spatio sic videbis coire montes, ut nihil, præter flumen, interjectum cernas, atque eadem sit Ægypti, quæ Nili, latitudo. An vero sit alios ipsius sermones refutare difficile, qui de fontibus etiam Nili se à quodam scriba Saita dicit accepisse, duos esse inter Syenem & Elephantinem montes, è quorum medio fons erumpat, cujus altera pars in Æthiopiam & Austrum, altera in Ægyptum atque Boream diffluat. Atqui Elephantine, ad quam se dicit navigio pervenisse, sub ipsis fere cataractis jacet, nec ab iis ultra septem distat stadia. Etenim ego quoque eo navigavi, & rem perspexi diligentius, ut ajunt, quam fuit necesse. Atque si cum Hero-

1. sic distinxi. in edit. Pauli Stephani, quam secuti sumus, est: τότε. κἀκεῖ πολλῷ ὥστ'. distinctionem nostram firmat doctiss. interpres. 2. lib. II. capit. 7. ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι Ἡλιουπόλιος, ἐς τὴν μεσόγαιαν, ἐστὶ εὐρέα Αἴγυπτος, &c. 3. Scrib. τοῦ Νείλου. Herodotea alias sunt lib. II. cap. 28. 4. Συήνης est apud Herodotum, semper per η in medio. apud Aristidem per ι, uti infra sæpius hîc etiam scribitur. Interpres tamen *Syene* quoque nunquam non reddit. 5. an forte rectius καὶ τὰ βορ. Herodoti verba: καὶ τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ὕδατος, ἐπ' Αἰγύπτου ῥέειν, καὶ πρὸς βορέην ἄνεμον· τὸ δ' ἕτερον ἥμισυ, ἐπ' Αἰθιοπίης τε καὶ νότου. 6. lib. II. cap. 29.

a γε ἐξέστηκεν. b σχεδὸν ἤδη.

Herodoto quadam licet uti digressione, delectandi caussa, neque sermonem ab argumento deducendo: sic fere mihi contigit. Cum ad aras ascendissem; in quibus est Æthiopum præsidium, longe à ripa delatus, conscenso portu, qui primus est ultra cataractas, in Philas trajeci, quæ est inter Ægyptum & Æthiopiam insula, tantæ magnitudinis, quantæ est ejus oppidum. circum eam vero fluit Nilus, atque illam sui prorsus mediam facit. In reditu autem eadem via sum à Philis reversus, ac tum saltem cataractas me visurum putavi. verum cum de vectoribus quærerem, illi rem ignorabant. Quare Syenem relatus, quam ab Elephantine separat Nilus, præsidii præfectum obsecro, quanquam invaletudine premebar, ut me cum actuariolo quopiam remittat ad inspiciendos cataractas, & simul hominibus aliquot, qui cogerent eos, qui sunt in insula cataractarum (ii sunt nautæ, fluminis periti) tum cataractas ipsos, tum si quid esset aliud visu dignum, nobis ostendere. At ille quamvis rem esse operosam diceret, atque consilium admiraretur, quandoquidem ipse nunquam hoc ausus tentare fuerat, negare tamen non potuit, quin postquam à sententia me non valuit abducere, sic remitteret, alioqui nobis familiaris ac benevolus. Quapropter ascendi, & cum illos super scopulos, ut solebant, deferri à summa vidi insula (nam hæc è medio eminens flumine, cataractas undique conspicuos præbet) tum ipse volui lembo conscenso navigationem instituere, nec per ea tantum loca ferri, per quæ illos delabi videram (atque hæc, insulæ sunt ad orientem) verum indidem exorsus, circum cuncta, quæ forent in conspectu, navigare, & secundum alterum insulæ latus amne secundo ad urbes devehi. Hoc igitur dico, quod non audivi, sed manifeste vidi, Elephantinem sub ipsis jacere cataractis, nec inter Syenem atque Elephantinem quicquam, præter flumen, esse interjectum, utraque urbe ripæ adjacente. Jam si Herodotus unquam Elephantinem, ut ait, venisset, num

Ἡρόδοτον καὶ παρεξελθεῖν ψυχαγωγίας ἕνεκα, καὶ μηδὲν ἔξω τοῦ προκειμένου τὸν λόγον ἐξάγοντα, οὕτω συνέβη. ὡς ἀνῄειν ἐπὶ τοὺς βωμοὺς οὗ τοῖς Αἰθίοψιν ἐστὶν ἡ φρουρὰ, πολὺ τῆς ὄχθης ἀποσπάσας τοῦ ποταμοῦ, ὑπερβὰς ἐπὶ τὸν ὅρμον ὅς ἐστι πρῶτος ὑπὲρ [1] καταδούπων, εἰς Φίλας διέβαλον. ἔστι δὲ αὕτη νῆσος μεθόριον Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας· τοσαύτη τὸ μέγεθος, [2] ὅσηπερ ἡ ἐν αὐτῇ πόλις. περιρρεῖ δὲ αὐτὴν ὁ Νεῖλος, ἀκριβῶς μέσην ἑαυτοῦ ποιῶν. ἐπεὶ δὲ ἐπανῄειν, ἐχώρουν μὲν πάλιν τὴν αὐτὴν ἀπὸ τῶν Φίλων, καὶ προσεδόκων νῦν γέ που τοὺς καταρράκτας ὄψεσθαι. καὶ τοὺς ἄγοντας ἀνηρώτων· [3] οἱ δὲ ἠγνόουν. οὕτω δὴ γενόμενος πάλιν ἐν τῇ Συήνῃ ἣν ἀπὸ τῆς Ἐλεφαντίνης ὁ Νεῖλος διαιρεῖ, δέομαι τοῦ φρουράρχου, καί τοι φαύλως ὑπ' ἀρρωστίας διακείμενος, πέμψαι με ὀπίσω πλοῖόν τι κοῦφον δόντα, τῆς θέας εἵνεκα τῶν καταρρακτῶν· συμπέμψαι δὲ καὶ τοὺς ἀναγκάσοντας τοὺς ἐν τῇ νήσῳ τῶν καταρρακτῶν (εἰσὶ δ' οὗτοι ναῦται συνήθεις τοῦ ῥεύματος) ἐπιδεῖξαι ἡμῖν αὐτούς τε καὶ τὸ θέαμα δὴ τὸ [4] ναυτικὸν, ὅ, τι εἴη. ἐπυνθανόμην γὰρ τῶν αὐτόθι. ὁ δὲ, μάλα μὲν ἐργῶδες ἔφη εἶναι· καὶ ἐθαύμαζε τὴν γνώμην. οὔκουν αὐτός γε μέχρι τούτου θαρρῆσαι. ἠρνήθη δὲ, οὐ τόγε παντελές. ἀλλ' ἐπειδὴ πειρώμενος ἀποτρέπειν οὐκ ἔπειθεν, οὕτω πέμπει, καὶ τἄλλα ἔχων οἰκείως, καὶ βουλόμενος χαρίζεσθαι. ἀνέπλευσα δὴ, κἀκείνους τε ἰόντας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων ὥσπερ εἰώθεσαν, εἶδον ἀπ' ἄκρας τῆς νήσου, ἣ ἀνέχουσα ἐκ μέσου περιφανεῖς πανταχῇ τοὺς καταρράκτας. καὶ προσέτι αὐτὸς ἐπεθύμησα εἰς τὸν λέμβον ἐμβὰς, πειραθῆναι τοῦ πλοῦ οὐ μόνον διὰ τῶν αὐτῶν, δι' ὧνπερ ἐκείνους εἶδον κατενηνεγμένους· ταῦτα δ' ἦν τὰ πρὸς ἕω τῆς νήσου· ἀλλ' ἀρξάμενος αὐτόθεν, περιπλεῦσαι κύκλῳ πᾶν τὸ ὁρώμενον, καὶ κατὰ τὴν ἑτέραν τῆς νήσου πλευρὰν, ἀφεῖναι κατὰ ῥοῦν ἐπὶ τὰς πόλεις. ὅπερ οὖν λέγω οὐκ ἀκούσας, ἀλλ' ἰδὼν ἀκριβῶς οἶδα· ὅτι ἥτ' Ἐλεφαντίνη ὑπ' αὐτοῖς ἐστὶ τοῖς καταρράκταις, μεταξύ τε Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ἢ τὸ ῥεῖθρον τοῦ ποταμοῦ· καὶ προσοικεῖ τὴν ὄχθην ἑκατέρα τῶν πόλεων τούτων. εἰ τοίνυν Ἡρόδοτος εἰς Ἐλεφαντίνην ποθ' ἧκεν, ὥσπερ εἴρηκεν·

1. Καταδούπων *cataractas* vertit. scilicet & *catadupa* vocari illos cataractas, ut è Somnio Scip. apud Ciceronem notant. habes & in Macrobio ad illud Somnium commentario lib. II. cap. 4. Alias potius *Catadupi* populi cataractarum Niliacorum accolæ ut & apud Heliodorum 2. Æthiopic. ἦλθεν δὴ καὶ εἰς τὴν σὴν Αἴγυπτον, καὶ Καταδούπους αὐτοὺς, καθ' ἱστορίαν τῶν καταρρακτῶν τοῦ Νείλου. quo pacto & Aristides accepisse potest. Parum tamen hîc referat. 2. Seneca l. 4. natural. quæst. c. 2. *Philæ insula est aspera & undique prærupta: duobus in unum coituris amnibus cingitur, qui Nilo mutantur, & ejus nomen ferunt. Urbem totam complectitur.* &c. 3. an potius scrib. εἰ δ' ἠγνόουν. 4. Canterus vocem hanc non expressit. nec ipsi mendosum locum visum arbitror. omisit mox & ista ἐπυνθανόμην γὰρ τῶν αὐτόθι. Interpretatio itaque sic forte suppleatur: *tum spectaculum nauticum, quodcunque illud esset. Audiebam enim de hac re ab incolis.* Spectaculum autem nauticum intelligit, ni fallor, de quo mox sequitur: κἀκείνους τε ἰόντας ὑπὲρ τῶν σκοπέλων &c.

κεν· ἔσθ' ὅπως πρῶτον μὲν ἀκοὴν διηγεῖτο περὶ ὧν εἶδεν, ἔπειθ' οὕτω ψευδῆ. ὥστε πρῶτον μὲν περὶ τῶν ἀρχαίων πηγῶν τοῦ Νείλου ζητῶν, καὶ φήσας οὐδενός πω ἀληθὲς ἀκοῦσαι, [1] ἀλλὰ τόδε μὲν ἤκουσα τοῦ γραμματιστοῦ γράψαι· καὶ ταῦτα τοῦ ἐν τῷ Σαϊτικῷ [2] νόμῳ, περὶ τῆς ἐν Ἐλεφαντίνῃ, ἢ μνησθεὶς, εἰ μηδὲν ὧν ἤκουσεν, εἶχε σιωπῆσαι, ἄλλοις ἂν, ἢ τούτοις οἷς ἐγὼ νῦν εἶπον ἐλέγχοις ἐπὶ τὸν λόγον χρήσασθαι; νῦν δὲ φησὶ μὲν ὡς παίζειν αὐτῷ δοκοίη ὁ γραμματιστής· δι' ὧν δ' εἰκὸς ἦν ἐλέγχειν, καὶ ἀπέλιπεν. ὅτι πρῶτον μὲν, ἀπὸ πολλοστοῦ μέρους ἤρξατο φράζειν αὐτῷ τὰς πηγάς. πολλῶν γὰρ μηνῶν ἀνάπλουν ὑπὲρ τὸν τόπον τοῦτον, [a] ὅτι ὁ Νεῖλος γιγνώσκεται. ἔπειθ' ὅτι μὴ ἀμήχανον, οὐ μὴ ἔστι ῥεῖν τῷ ποταμῷ κατὰ συνήθειαν, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν πετρῶν καταρρήγνυσι βιαζόμενος τὴν κατάβασιν, ἐνταῦθα ἄνω φέρεσθαι τὸ ἥμισυ τοῦ ῥεύματος, ὥσπερ οἱ πρὸς τὰ ὑψηλὰ ὄρνιθες. τὸ γὰρ δὴ λεγόμενον, οὐχὶ ἄνω ποταμῶν τοῦτ' ἂν εἴη χωρεῖν, ἀλλ' ὀρῶν ἄνω χωρεῖν τὰς τῶν ποταμῶν ἀκούειν πηγάς. ἀλλ' οὔτ' ἐλθὼν εἰς Ἐλεφαντίνην, οὔτε σαφὲς περὶ τούτων εἰδὼς οὐδὲν, κέχρηται τῷ λόγῳ· πειθομένοις μὲν κεχαρισμένῳ, ἀπιστοῦσι δ' ἔχοντι ἀναφοράν. ἔπειτα ἐπὶ τούτοις τοῖς προειρημένοις φησὶν, εἰ ἄρα ταῦτ' ἀληθῆ, δοκεῖν αὐτῷ [3] δίνας ἐνταῦθα εἶναι καὶ παλιρροίας τοῦ ποταμοῦ. καὶ τί δεῖ παλιρροίας καὶ δίνας λέγειν, ἀμελήσαντα ὅτι οὔτ' αὐτόθεν ὁ Νεῖλος ὁρμᾶται, ἀλλὰ πολὺ πλείων ὁ ἄνω τόπος αὐτόθεν, ἤπερ ὁ πρὸς θάλατταν; οὔθ' ὑπὲρ τοὺς καταρράκτας δυνατὸν τὸ ὕδωρ ὑπερβαλεῖν, εἰ μὴ κατ' Αἰσχύλον ὡς ἀληθῶς ἐξ αἰθέρος τις αὐτὸ καταπαλτὸν φέρεσθαι θείη. οὔτ' ὄρος οὐδέν ἐστι μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης· ἀλλὰ μᾶλλον ἐν τῷ μεταξὺ τῶν ὀρῶν ἥτε Συήνη καὶ ἡ Ἐλεφαντίνη. οὐ μὴν ἅπαν ψεῦδος τὸ εἰρημένον. ἀλλ' εἰσὶ μὲν αἱ πηγαὶ ἐν τῷ μεταξὺ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ὡς ἀληθῶς· πέτραι μεγάλαι δύο ἐν μέσῳ τῷ πόρῳ ἀνέχουσι· καὶ τὸ μέσον αὐτῶν Αἰγύπτιοι φησὶν εἶναι πηγάς. εἰσὶ δ' οὐ παντὸς αὗται τοῦ ποταμοῦ· ἀλλὰ τοῦ πρὸς Αἰγύπτου κάτω συντελεῖς, οὐκ ἀρχαῖαι. καὶ μὴν καὶ τὸ βάθος γε, οὐκ ἐφικτὸν ἔφασκον εἶναι πειρωμένῳ. πειρᾶσθαι δὲ οὐ συμφέρειν. τοῦτό με καὶ ἀπέτρεψεν ὄντα πρὸς αὐτῷ καὶ δή. οὐ γὰρ ἦν τοσοῦτον τὸ διάφορον. αὗται οὖν αἱ πηγαὶ κατὰ φύσιν πως ῥέουσι. καὶ οὐ μόνον τῷ λόγῳ πείθομαι ὅτι εἰσὶν αὐτόθι πηγαὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ πράγματι. πολὺ πλείων ἀπὸ τούτων ὁ ποταμός ἐστι καὶ τὸ εὖρος, καὶ ἅπας ὡς ἔπος εἰπεῖν· καὶ πλοῖα μείζω δέχεται προϊών· καὶ οὐ μείζω μόνον, ἀλλὰ καὶ

num & ex auditu narraret ea, quæ viderat, & falsa: sicut & de antiquis Nili fontibus inquirens, ac nondum se veritatem cognovisse confessus, hoc de scriba se audivisse scriberet, idque in Saitide præfectura de rebus ad Elephantinem conspicuis: nec, si nihil, quod audiverat, poterat tacere, iisdem, quibus nos, argumentis eum sermonem refutaret? nunc autem ut ridiculum sibi videri scribam testatur, ita quibus eum debebat refellere, prætermittit. Primum enim aliquam duntaxat fontium partem explicabat: siquidem multorum etiam mensium supra hunc locum itinere, notus est Nilus. Deinde fieri non potest, ut, ubi fluvius nequit suo more delabi (nam de rupibus violenter descendit) ibi fluminis pars altera sursum feratur, sicut volant aves. Non enim hoc esset, quod dicitur, adverso flumine procedere, verum adverso monte fluminum fontes audire procedere. Sed nec Elephantinem profectus, nec certi quicquam expiscatus, hæc retulit, ut credulis grata, ita apud alios ad autoritatem referenda. Post hæc ait, si illa vera sint, vortices quosdam & refluas fluxiones heic sibi esse videri. Quid autem hæc opus est dicere, cum nec inde Nilus oriatur, verum hinc magis locus superior, quam mare, distet, nec ultra cataractas aqua possit ascendere, nisi cum Æschylo feratur ex æthere deturbata, nec inter Syenem & Elephantinem mons sit ullus, verum inter montes potius & Syene jaceat & Elephantine? Veruntamen haud omnino falsum dixit. sunt enim revera fontes inter Syenen atque Elephantinem, cautes videlicet magnæ duæ, quæ ex medio eminent vado, quarumque medium dicunt Ægyptii fontes continere. At hi non sunt antiqui, nec ad fluvium totum pertinent, verum ad inferiores Ægypti partes. Quin etiam altitudinem illorum ajebant sub mensuram non cadere, neque eam dimetiri expedire. quod quidem me, cum id jam agerem, deterruit, quandoquidem tantum discrimen non erat. Atque hi fontes secundum naturam fluunt: eosque ibi esse, non verbis modo persuadeor, sed etiam re ipsa: major hinc fit, & latior fluvius, ac multo sane majores porro fert naves. Contrarium au-

1. Lib. II. cap. 28. 2. Scribe νομῷ. 3. eod. lib. II. c. 28.
a γρ. ἔτι.

autem fluviis accidit qui progressu minores fiunt, nisi alia succurrat aqua. Quod si etiam ulterius digrediendum est, paucis tibi, quid ex Æthiope quodam, qui illic habebat imperium, cognoverim, recensebo. Nam cum Præfectus abesset eo tempore, quo nos locum conscendebamus, huic homini rei curam commiserat, qui quidem per interpretem mecum locutus est. Et ut ea quæ ad rem nihil faciunt omittam: dicebat, inde Meroën usque, quæ est Æthiopiæ urbs maxima, atque etiam Regia, quatuor aut etiam sex mensium iter esse navale, quod cataractæ plurimi deinceps interciperent, ac fere sex & triginta Meroën usque supra Pselchim. atque hoc totum esse, quod de Nili flumine cognitum esset. Jam ultra Meroën post nescio quantum spacium ajebat non esse fluxionem unam, verum duas, alteram terræ, alteram aëris colore, quæ cum coiissent, hunc Nilum efficerent. superiora vero nec sese jam, nec alium Æthiopum quenquam cognoscere, nisi quod in iis essent homines nigri, & inter se, prout altius habitarent, nigriores. denique se, unde primum oriatur fluvius, affirmare non posse. Quomodo vero fieri potest, ut non sit absurdum & arrogans, cum Æthiopes negent se Nili fontes indicare posse, nos, cum ea res nondum sit reperta, caussam incrementi quærere, & primo, quod ajunt, ignorato, secundum investigare? Atque hæc ego non ad Herodotum increpandum retuli (nam nec ego sic soleo, neque alios, qui faciunt, laudo: & Herodotus cum propter Ægypti amorem, quem nobis primus injecit, gratiam meretur, tum in ceteris, ut libere loquar, est amicus) sed quia nihil adhuc de his rebus habemus compertum. Nunc autem ad reliquas me confero rationes, ut quasi præcipuo conclusa confirmetur oratio. Etenim cum circa solstitium æstivum incipiat Nilus crescere: tum profecto supra Ægypti partem, quæ est ad Æthiopiam, & Africæ, quæ est ad Ægyptum, Sol movetur. Atque id è duobus patet signis maximis, quorum neutrum in nulla orbis terrarum parte, quam nos incolimus, reperias. Nam de duabus Ægypti superioris urbibus, quarum modo memini (Philas enim, quæ sunt ultra cataractas, inter Ægyptum & Æthiopiam pono) Elephantinæ quidem collustrantur omnia, templa, homines, columnæ: nec

καὶ πλέω· καίτοι τοὐναντίον οἱ ποταμοὶ πάσχουσι· προϊόντες ἐλάττους γίγνονται, ὅταν μὴ ἄλλο ὕδωρ ἐπιβοηθῇ. εἰ δὲ δεῖ καὶ περαιτέρω διαβῆναι, ἐρῶ σοι δι' ὀλίγων ἃ ἤκουσα ἀνδρὸς Αἰθίοπος τῶν ἐκεῖ δυνατῶν. ὁ μὲν γὰρ ὕπαρχος, ἀπὼν ἐτύγχανεν ἡνίκα ἡμεῖς ἐπέβημεν τῆς χώρας. ἐπιτροπὴν δέ τις ἔχων ἦν, ὃς ἐμοὶ δι' ἑρμηνέων εἰς λόγους ἧκε. καὶ ὅσα μὲν ἔξω τοῦ παρόντος ἐστὶ λόγου, παραλείψω. ἔφη δ' εἰς Μερόην ἥπερ ἐστὶ πόλις μεγίστη τῶν ἐν Αἰθιοπίᾳ, καὶ οὗ τὰ βασίλεια τῶν Αἰθιόπων, τεττάρων, οἶμαι δὲ καὶ ἓξ εἶπε μηνῶν, αὐτόθεν εἶναι πλοῦν. καταρράκτας δὲ ἐκδέχεσθαι πολλοὺς ἄλλους ἐπ' ἄλλοις, σχεδὸν εἰς ἓξ καὶ τριάκοντα τοὺς σύμπαντας ὑπὲρ Ψέλχιν μέχρι Μερόης. καὶ τοῦτο πᾶν εἶναι τὸ γιγνωσκόμενον δὴ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ. Μερόης δὲ ἐπέκεινα, οὐ μέμνημαι μεθ' ὁπόσον τι ἔφη οὐκ εἶναι τὸ ῥεῦμα καθ' ἕν, ἀλλὰ δύ' εἶναι ῥεύματα· ὧν τὸ μὲν ἕτερον, γήινον τὴν χρόαν· τὸ δ' ἕτερον, ἀέρος ἐγγύς· ταῦτα δὲ συνιόντα καὶ μιγνύμενα, γίγνεσθαι τὸν Νεῖλον τοῦτον. τὰ δὲ ἄνω, οὔτ' αὐτὸς ἔφη ἔτι γιγνώσκειν, οὔτ' ἄλλον Αἰθιόπων οὐδένα εἴς γε τὸ παντελές. ἀλλ' εἶναι μὲν ἀνθρώπους μέλανας, μελαντέρους ἑαυτῶν τε καὶ τῶν ὁμόρων τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀεί· εἰς ἄκρον δὲ, οὐκ ἔχειν ἀνενεγκεῖν, ὅθεν καὶ δι' ὧν φέρεται τὰ πρὸς πηγὰν ὁ ποταμός. καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον, καὶ ὑπερφυὲς, Αἰθίοπας μὲν ὁμολογεῖν μὴ ἔχειν εἰπεῖν τοῦ Νείλου τὰς πηγάς· ἡμᾶς δὲ ἀεὶ ταύτας μὲν ζητουμένας, εὑρημένας δὲ οὐδέπω καὶ νῦν, τίς ἡ τῆς ἀναβάσεως αἰτία φροντίζειν, καὶ τὸ πρῶτον φασὶν οὐκ εἰδότας, τὸ δεύτερον ζητεῖν; καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' Ἡροδότῳ πρὸς ἀηδίαν ἐπιτιμήσω διεξῆλθον· οὔτε γὰρ ἄλλως τῶν ἠσκηκότων ἔγωγε τὸ τοιοῦτον, ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ποιοῦσι συγχαίρω· Ἡροδότῳ τε καὶ αὐτοῦ τοῦ ἔρωτος, χάρις, ἐν ἡμῖν πρῶτος ἐνέβαλεν Αἰγύπτου· καὶ τἄλλα φασὶν οἱ παρρησιαζόμενοι, φίλος ἀνήρ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων τἀληθὲς εἴρηται. πρόειμι δὲ περαιτέρω τῶν ἐλέγχων, ἵνα ὥσπερ κεφαλαίῳ κατακλεισθεὶς ὁ λόγος, βεβαιωθῇ. ἄρχεται μὲν γὰρ ἡ ἀνάβασις τροπαῖς θεριναῖς ἢ ὀλίγῳ βραδύτερον. τότε δ' Αἰγύπτου τῶν πρὸς Αἰθιοπίαν, καὶ Λιβύης τῶν πρὸς Αἴγυπτον, ὑπὲρ κεφαλῆς ὁ ἥλιος ἵσταται. ὃ δῆλον ἐκ δυοῖν τῶν μεγίστων σημείων, ὧν οὐδέτερον περὶ τὴν ἄλλην συμβαίνει γῆν, ὅσην ἡμεῖς οἰκοῦμεν. δυοῖν γὰρ ὄντοιν πολισμάτοιν ὧν ἀρτίως ἐμνήσθην ἐπ' ἄκροις τῆς Αἰγύπτου, (Φίλας γὰρ τὰς ὑπὲρ τῶν καταρρακτῶν, μεθόριον Αἰγύπτου λέγω καὶ Αἰθιοπίας) ἐν μὲν Ἐλεφαντίνῃ, λάμπεται πάντα, καὶ νεὼ, καὶ ἄνθρωποι, καὶ στῆλαι, καὶ οὐδὲν ἔχει σκιὰν τῆς με-

μεσημβρίας, ἐπειδὰν τὴν μεγίστην ὁ ἥλιος πληροῖ· ἐν δὲ Συήνῃ, τῆς αὐτῆς ἡμέρας τε καὶ ὥρας, μέσος ἐν μέσῳ τῷ ἱερῷ φρέατι ὁ κύκλος τοῦ ἡλίου φαίνεται, ὥσπερ ἐπίθημα, ἴσον πανταχόθεν πρὸς τὸ χεῖλος ἐλλάμπων. καί τοι τοῦτ' ἀμφοτέρων ἐστὶ σημεῖον· τοῦ τε μὴ τοῦ χειμῶνος ἐγγυτέρω τῆς Λιβύης γίγνεσθαι τὸν ἥλιον ἢ τοῦ θέρους· εἴγε δὴ δυοῖν ὄντοιν τῆς Αἰγύπτου μερῶν, ἐπὶ τῆς Λιβύης ἡ Ἐλεφαντίνη πεπόλισται. πάντα γὰρ, ἐνταῦθα ἤδη συμπέπλωκεν, Αἴγυπτος, Ἀραβία, Λιβύη, Αἰθιοπία· τὰ μὲν, ἔνθεν, τὰ δὲ, ἔνθεν εἰς ταυτὸν ἥκοντα. ἔπειτα εἰ τὰ μάλιστα τις αὐτῷ δοίη τὸ τὸν ἥλιον τῇ Λιβύῃ πλησιάζοντα τήκειν τὸ ὕδωρ, αὐτὸ τοῦτο κατ' αὐτοῦ γίγνεται. εἰ γὰρ ἐξέτηκε τοῦ χειμῶνος τὸν ποταμὸν διὰ τὸ προσχωρεῖν, δῆλον ὅτι τοῦγε θέρους ὁπηνίκα ἐστὶ κατ' αὐτοῦ, παντελῶς ἀναρπάσας, ᾤχετ' ἄν. οὐ γὰρ ἄλλον γε που τρόπον ἐγγυτέρω τῆς γῆς ἔνι γίγνεσθαι φῆσαι τὸν ἥλιον, ἢ ὅταν εἰς κάθετον ὑψωθῇ. ἐπεί, ὅτι γε οὔτε τῇ Λιβύῃ πλησιάζει ποτὲ ὁ ἥλιος, οὔτ' ἄλλῳ μέρει τῆς γῆς οὐδενὶ, ῥᾳδίως ἄν τις ἔχοι μαθεῖν. οὐ γὰρ μέρει τῆς γῆς ἐπέρχεται δήπου, τὰ μὲν, θέρους, τὰ δὲ, χειμῶνος· ἀλλ' ἡ γῆ μᾶλλον ἐν μέρει τῆς ἐκείνου περιφορᾶς ἐστιν. ἀλλ' ἀπέχει μὲν τὸ ἴσον πάσης αἰεὶ τῆς γῆς· οἷς δ' ἂν ὑπὲρ κορυφῆς ἵσταται τὰ μεσημβρινὰ, τούτοις πλείστην φέρει τὴν φλόγα. φαίνεται τοίνυν οὐκ ἐπέχων, οὐδὲ ἱστὰς, οὐδ' ἀναρπάζων τὸν ποταμὸν ποτὲ, οὐδ' ἐλάττω ποιῶν ἐκ μείζονος, ἀλλ' αὐξανόμενον καὶ προσθήκην αἰεὶ τῷ ῥεύματι λαμβάνοντα, ἐφορῶν [a] ὡς θαυμάζεις. καί τοι πότε λοιπὸν τήκεσθαι φήσομεν τῇ θέρμῃ τὸν Νεῖλον, εἰ ὑπό γε τὴν τοιαύτην ἀκμὴν, ἀνιὼν ὁρᾶται; ὑποστρέψας τοίνυν ὁ ἥλιος ἐκ τροπῶν, ἐπ' Αἰθίοπας χωρεῖ. λέγω δέ πως καθ' Ἡρόδοτον τῷ ῥήματι. ὥστ' αἰεὶ τοῖς ἀνωτέρω ταυτὸν τοῦτ' ἔχων σχῆμα πορεύεται. ταῦτα δ' ἐστὶν, ἡ τοῦ ποταμοῦ πορεία. ὥστ' αἰεὶ παρῃρεῖτ' ἂν οὐκ ὀλίγην μοῖραν τοῦ ὕδατος, καὶ κατὰ μικρὸν ἐξήραινεν ἄν· οὐ τοὐναντίον φαίνεται ποιῶν. εἰ τοῦτ' ἄρα εἰπεῖν δεῖ· μᾶλλον δ' οὐχ ὁ ἥλιος οἶμαι φαίνεται ποιῶν, ἀλλ' ὁ Νεῖλος τοὐναντίον· εἴτ' οὖν ποιῶν, εἴτε πάσχων δεῖ λέγειν. δέον γὰρ αὐτὸν λήγειν κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου κίνησιν, ἀρξάμενος αὐξάνεσθαι, αὔξει καταμικρὸν αὐτὴν τὴν ἐπίδοσιν, καὶ τὴν αὐτὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν αὐτὴν ἀκμὴν ὁ μὲν, τοῦ καύματος, ὁ δὲ, τῆς ἐπιρροῆς παρέχεται.

nec ulla conſpicitur in meridie umbra; cum Sol diem facit longiſſimam: Syene autem eadem die atque hora medius in medio ſacro puteo Solis orbis apparet, inſtar operculi, quod undique labrum æque colluſtret. Hoc vero utriuſque eſt rei teſtimonium: nam nec hyeme propius ad Africam Sol, quam æſtate, accedit, quandoquidem de duabus Ægypti partibus Africam Elephantine occupat: ſi quidem heic omnia concurrunt, Ægyptus, Arabia, Africa, Æthiopia: partim hinc partim illinc eodem tendentes. deinde ut maxime Solem demus Africæ propinquum, aquam conſumere, hoc ipſum eum oppugnabit. Nam ſi hyeme fluvium per acceſſionum exſiccaret, æſtate profecto, cum ſupra illum conſiſtit, totum abriperet. Neque enim alio poteſt modo propius ad terram dici Sol accedere, quam cum ad perpendiculum fuerit ſublatus. alioqui nec ad Africam unquam, nec ad aliam terræ partem accedere Solem, facile demonſtrari poteſt. Non enim tam aliquam terræ partem luſtrat nunc hyeme, nunc æſtate, quam illius converſionis partem aliquam occupat terra. Itaque cum ſemper æque diſtet à terra, ſupra quos in meridie conſtiterit, iis calorem adfert maximum. Jam eo tempore non cohibere illum, nec ſiſtere, nec abripere fluvium neque diminuere apparet, verum perpetuis creſcentem incrementis quaſi mirabundum deſpicere. At quando tandem dicemus Nilum calore conſumi, ſi per tantum æſtum aſcendere conſpicitur? Iam reverſus à ſolſtitio Sol ad Æthiopes diſcedit, ut cum Herodoto loquar. quocirca ſuperioribus eundem ſemper ſe præbet. hic autem eſt fluvii curſus. Quare non exiguam aquæ partem ſemper auferret, & paulatim eum exſiccaret, quod non facit: niſi potius id Nilus vel non facere vel non pati dicendus eſt. Nam cum paulatim deberet ad motum Solis decreſcere, poſt initium incrementi deinceps in eodem progreditur, atque idem tum initium tum extremum ille fervoris, hic fluxionis exhibet.

Aliorum ſententias ut ordine refutet Ariſtides iſta oratione, ſupra lectori breviter indicavimus. quid vero ſtatuit ipſe? quæris. Sapientiæ ac providentiæ divinæ rem totam pie attribuit, ita paullo antequam orationem finiat, inquiens: *ὅπως δ' εἰς τοῦτο ἥκει καὶ ὅθεν ἤρξατο τῆς ἀναβάσεως, ἐκπέφευγε τὴν ἱστορίαν. τὸ δὲ δὴ καὶ μόνην ταύτην ἁπασῶν χωρῶν ὥσπερ τι ζῶον καθεστάναι*

θεσάναι

a γρ. ὡς θαυμάζων,

θεσάναι πρὸς ἀμφότερα ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ, τότε μὲν χερσαίαν εἶναι καὶ ἐφ' αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ξηροῦ, αὖθις δ' ἐν τῷ ὕδατι διαιτᾶσθαι, τῷ χρὴ ταῦτα προσθεῖναι, πλὴν εἰ τῇ μεγάλῃ σοφίᾳ καὶ προνοίᾳ τοῦ θεοῦ; ὅστις εἰ μὴ ἥκιστα ἔμελλεν ὕειν, τὸν Νεῖλον ἐπήγαγε μιμητήν τινα ἑαυτοῦ, καὶ ἀντὶ ὄμβρων εἶναι τοῖς ταύτης [a] τὴν δωρεὰν αὖ τηνικαῦτα ἐπήγαγεν, ἡνίκα τοῖς τε ἀνθρώποις ἔμελλε μάλιστα ἐν καιρῷ ἔσεσθαι, καὶ τῇ χώρᾳ τὴν φορὰν οὐ μόνον οὐκ ἐλάττω τῆς ἱκανῆς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστὴν πλήθει παρέξεσθαι. ταύτην ἐγὼ μόνην αἰτίαν ἐπινοῶ, δι' ἣν Νεῖλος δι' Αἰγύπτου καὶ τῇ ἐκείνῃ ῥεῖ, καὶ μέγιστος δὴ τοῦ θέρους. id est, G. Cantero interpr. *Unde autem tantum sumat incrementum, id extra nostram cognitionem est positum. Jam quod sola hac regio, velut animal quoddam, utramque naturam per fluvium participat, ac nunc terrestris est & sicca, nunc in aqua degit: id cui tribuamus caussæ, nisi magnæ Dei sapientiæ ac providentiæ, qui quem in locum nullam erat pluviam demissurus, in eum Nilum, quasi vicarium suum, induxerit, qui pluviæ vicem hujus regionis incolis præstaret: atque eo tempore donum hoc in homines conferat, quo tum ipsis opportunum sit maxime, tum regioni non minorem, quam pro necessitate, verum insigniter copiosum proventum conciliet. Hanc ego unicam video caussam, cur Nilus per Ægyptum fluat, atque æstate sit maximus.*

a γρ. τοῖς ταύτῃ καὶ τὸ ταύτης.

EX STRABONE,
libro XVII *rerum geographicarum.*
Interpr. Gu. Xylandro.

ENIMVERO antiqui conjectura; recentiores etiam visu ipso cognoverunt, Nilum augeri quando superne adsita Æthiopia imbribus æstivis proluitur maxime in extremis montibus. Imbribus autem finientibus, paulatim inundationem desinere. Quam rem ii potissimum deprehenderunt, qui in Arabicum sinum navigarunt usque ad cinnamomiferam regionem, & ii qui ad elephanthorum venationem missi fuerunt, aut si qui alii usus Ptolemæos Ægypti reges impulerunt, ut homines aliquos eo amandarent. Nam hi talia curabant: is præcipue qui cognomento fuit Philadelphus, cognitionis rerum apprime studiosus: cum propter corporis imbecillitatem semper novæ alicujus oblectationis materiam expeteret. Antiqui autem reges perexiguam harum rerum curam habuerunt: tametsi cum ipsi sapientiæ studio dediti essent, tum sacerdotes, cum quibus plurimum vivebant. Idque eo magis est admiratione dignum, quod Sesostris totam Æthiopiam permeavit, usque ad cinnamomiferam regionem & adhuc quædam ejus monumenta extant, & columnæ & inscriptiones. Cambyses quoque Ægypto potitus, cum Ægyptiis us-

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΣΤΡΆΒΩΝΟΣ,
τῶν γεωγραφικῶν ἐν
τῷ ιζ΄.

Οἱ [1] μὲν οὖν ἀρχαῖοι στοχασμῷ τὸ πλέον, οἱ δ' ὕστερον αὐτόπται γενηθέντες, ᾔσθοντο ὑπὸ ὄμβρων θερινῶν πληρούμενον τὸν Νεῖλον, τῆς Αἰθιοπίας τῆς ἄνω κλυζομένης, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐσχάτοις ὄρεσι· παυσαμένων δὲ τῶν ὄμβρων, παυομένην κατ' ὀλίγον τὴν πλημμυρίδα. τοῦτο δ' ὑπῆρξε μάλιστα δῆλον τοῖς πλέουσι τὸν Ἀράβιον κόλπον μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ τοῖς ἐκπεμπομένοις ἐπὶ τὴν τῶν ἐλεφάντων θήραν, καὶ εἴ τινες ἄλλαι χρεῖαι παρώξυνον ἐκεῖσε ἄνδρας προχειρίζεσθαι τοὺς τῆς Αἰγύπτου βασιλέας τοὺς Πτολεμαϊκούς. οὗτοι γὰρ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· διαφερόντως δ' [2] ὁ Φιλάδελφος ἐπικληθείς, φιλιστορῶν, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν τοῦ σώματος, διαγωγάς ἀεί τινας καὶ τέρψεις ζητῶν καινοτέρας. οἱ πάλαι δὲ βασιλεῖς οὐ πάνυ ἐφρόντισαν τῶν τοιούτων· καίπερ οἰκεῖοι σοφίας γεγονότες καὶ αὐτοί, καὶ οἱ ἱερεῖς, μεθ' ὧν ἦν αὐτοῖς ὁ πλείων βίος. ὥστε καὶ θαυμάζειν ἄξιον, καὶ διὰ τοῦτο, καὶ διότι Σέσωστρις τὴν Αἰθιοπίαν ἐπῆλθεν ἅπασαν μέχρι τῆς κινναμωμοφόρου, καὶ ὑπομνήματα τῆς στρατείας αὐτοῦ, καὶ νῦν ἔτι [a] δείκνυνται στῆλαι καὶ ἐπιγραφαί. Καμβίσης τε τὴν Αἴγυπτον κατασχών, προῆλθε καὶ μέχρι τῆς Μερόης μέ-

1. Primus videtur Agatharchides Cnidius hanc caussam Nili ἀναβάσεως commentus. Diodorus Siculus: ἔγγιστα δὲ τῇ &c. [*quæ jam apposuimus.*] Sane constat, sub æquinoctiali, & ubicunque etiam intra tropicos Sol fit perpendicularis, tantos imbres solitos contingere, ut hoc sit illis loco hyemis, & molestissimæ quidem: quum omnia veluti diluvio quodam natent. hanc tamen esse caussam cur Nilus intumescat nescio an concedere debeamus. Cur enim Nilo proprium esset hoc πάθος? Itaque doctis nostræ ætatis viris placet, à subterraneis potius caussis Nilum intumescere: idque eo argumento maxime probatur, quod & in Delo fons est Inopus nomine qui Nilo ὁμοιοπαθῆ, ideoque Nili ἀπόρρωξ à quibusdam dictus. Atqui dici non potest ullos imbres qui tunc nulli sunt, aut non certe magni in Delo, in caussa esse cur infletur Inopus. *Hæc Is. Casaub. Comm. & Castig. in Strab. l.* 17. 2. Ptolemæus secundus. vide Plin. & Diodor. *Idem Casaub. ibid.*

a Malim δείκνυν.) mutata distinctione Is. Casaub.

μετὰ τῶν Αἰγυπτίων· καὶ δὴ καὶ τοὔνομα τῇ τε νήσῳ, καὶ τῇ πόλει τοῦτο παρ' ἐκείνου τεθῆναι φασὶν, ἐκεῖ τῆς ἀδελφῆς ἀποθανούσης αὐτῷ Μερόης· οἱ δὲ, γυναῖκά φασι· τὴν ἐπωνυμίαν οὖν ἐχαρίσατο αὐτῇ τιμῶν τὴν ἄνθρωπον. θαυμαστὸν οὖν πῶς ἐκ τῶν τοιούτων ἀφορμῶν οὐ τελέως ἐναργὴς ἦν ἡ περὶ ὄμβρων ἱστορία τοῖς τότε· καὶ ταῦτα τῶν ἱερέων φιλοπραγμονέστερον ἀναφερόντων εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα, καὶ [a] ἀποτιθεμένων ὅσα μάθησιν περιττὴν ἐπιφαίνει. εἰ γὰρ ἄρα τοῦτ' ἐχρῆν ζητεῖν ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ζητεῖται, τί δή ποτε θέρους, χειμῶνος δὲ οὔ; καὶ ἐν τοῖς νοτιωτάτοις, ἐν δὲ τῇ Θηβαΐδι, καὶ τῇ περὶ Συήνην οὐ συμπίπτουσιν ὄμβροι, τὸ δ' ὅτι ἐξ ὄμβρων αἱ ἀναβάσεις, μὴ ζητεῖν, μηδὲ τοιούτων δεῖσθαι μαρτύρων, οἵους Ποσειδώνιος εἴρηκε. φησὶ γὰρ Καλλισθένη λέγειν τὴν ἐκ τῶν ὄμβρων αἰτίαν τῶν θερινῶν, παρὰ Ἀριστοτέλους λαβόντα· ἐκεῖνον δὲ παρὰ Θρασυάλκου τοῦ Θασίου· (τῶν ἀρχαίων δὲ φυσικῶν εἷς οὗτος·) ἐκεῖνον δὲ παρ' ἄλλου· τὸν δὲ, παρ' Ὁμήρου διϊπετέα φάσκοντος τὸν Νεῖλον·

[b] Ἂψ δ' εἰς Αἰγύπτοιο διϊπετέος ποταμοῖο.

ἀλλ' ἐῶ ταῦτα πολλῶν εἰρηκότων, ὧν ἀρκέσει δύο μηνῦσαι τοὺς ποιήσαντας καθ' ἡμᾶς τὸ περὶ τοῦ Νείλου βιβλίον, Εὔδωρόν τε καὶ Ἀρίστωνα [c] τὸν ἐκ τῶν περιπάτων· πλὴν γὰρ τῆς τάξεως τά τε ἄλλα καὶ τῇ φράσει, καὶ τῇ ἐπιχειρήσει ταὐτά ἐστι κείμενα παρ' ἀμφοτέροις. &c.

usque ad Meroën progressus est, & nomen urbi, insulæque ab illo factum ajunt, Meroë sive sorore, sive uxore ejus (nam & hoc traditur) ibi mortua, utique honorandæ caussa feminæ loco id nominis imposuit. Mirum itaque est, cur tantis oblatis investigandi occasionibus, non prorsus innotuerit imbrium historia ejus ætatis hominibus: præsertim cum sacerdotes curiosius in sacros libros referrent & confirmarent quæ subtilioris aliquid haberent cognitionis. Etenim, si dignum disquisitione visum fuit, quod adhuc quæri solet: cur æstate, & non hyeme partibus australissimis imbres cadant, in Thebaide vero & circa Syenen non item: cur non de hoc etiam disputaretur, quomodo ex imbribus Nilus augeatur? ne talibus testibus uti cogeremur, quales producit Posidonius. Ait enim Eratosthenem tradere æstivos imbres caussam esse. Idque hunc ab Aristotele sumpsisse, Aristotelem vero à Thrasyalce Thasio (hic unus ex antiquis Physicis.) Thrasyalcem autem ab alio, atque illum ab Homero qui Nilum cœlitus delapsum autor sit:

Rursus ad Ægypti cœlo delapsa fluenta.

Verum isthæc mitto, quum à multis sint tractata: de quibus satis sit duos afferre, qui ætate nostra de Nilo scripserunt, Eudorum & Aristonem peripateticos. Hi demto saltem ordine, cetera omnia & stylo & argumentis iisdem fere uterque posuerunt. &c.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΔΊΩΝΟΣ.

ἐκ τῆς ἐπιτομῆς Ῥωμαϊκῆς ἱστορίας ἣν συνέτεμεν Ἰωάννης ὁ Ξιφιλῖνος.

ΕΓΩ͂ δὲ τὰ μὲν ἄλλα τῆς Αἰγύπτου οὐδὲν δέομαι γράφειν· ὃ δὲ δὴ περὶ τοῦ Νείλου πολλαχόθεν ἀκριβώσας ἔχω, δικαιότατός εἰμι εἰπεῖν. ἐκ γὰρ τοῦ Ἄτλαντος τοῦ ὄρους σαφῶς ἀναδίδοται· τοῦτο δέ ἐστιν ἐν τῇ Μακεννίτιδι παρ' αὐτῷ τῷ Ὠκεανῷ πρὸς ἑσπέραν, καὶ ὑπεραίρει πολὺ πλεῖστον ἁπάντων ὀρῶν· ὅθεν οἱ ποιηταὶ κίονα αὐτὸν τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ἔφησαν. οὔτε γὰρ ἀνέβη ποτέ τις ἐπ' ἄκρον αὐτοῦ, οὔτε τὰς κορυφὰς αὐτοῦ εἶδε. χιόνος τε οὖν ἀεὶ διὰ ταῦτα πεπλήρωται, καὶ τὸ ὕδωρ ἐξ αὐτῆς παμπληθὲς ὑπὸ τὸ θέρος ἀφίησιν. ἔστι μὲν καὶ ἄλλως ἑλώδη πάντα τὰ περὶ τοὺς προπόδας αὐτοῦ, τότε δὲ ἐπὶ μᾶλλον πληθύνεται,

EX DIONE.

Ex epitome historiæ Rom. quam confecit Io. Xiphilinus.

Guil. Blanco interp.

MIHI [vero] non est necesse scribere cetera quæ ad Ægyptum pertinent: quanquam ea quæ de Nilo multis habeo rationibus perspecta atque cognita, jure possum referre. Is ex monte Atlante certo fluit, qui mons est in Macennitide, non longe ab Oceano, qua parte spectat ad occasum Solis. mons est longe omnium altissimus, quem poëtæ ob eam caussam columnam cœli esse dixerunt. nam ad summum ejus verticem nemo ascendit unquam, neque culmina videre potuit. quamobrem plenus est perpetuis nivibus, ex quibus æstate magnam copiam aquæ emittit, cum alioqui ad radices undique paludes habeat, quæ tunc multo fiunt majores, augeturque

a Ita Is. Cas. vulgo ἀποτιθομένων. b Ὀδυσσ. δ' 581. c Ald. Cod. τῶν & in vet. lib. τῶν περιπατητικῶν Is. C.

que Nilus propterea, quod fons ejus est; ut ex crocodilis, ceterisque quæ utrobique nascuntur, conjicitur. Neque vero mirari quisquam debet, si nos ea diximus quæ sunt à veteribus Græcis ignorata. Nam Macennitæ propter Mauritaniam inferiorem habitant, multique ex iis qui illic bella gerunt, ad Atlantem perveniunt. sed de his hactenus.

θύνεται, καὶ ἐκ τούτου τὸν Νεῖλον τὴν ὡραίαν ἐπαύξει. πηγὴ γάρ ἐστιν αὐτοῦ, ὥσπερ που καὶ τοῖς κροκοδείλοις καὶ ἄλλοις ἑκατέρωθι ὁμοίως γινομένοις τεκμηριοῦται. καὶ θαυμάσῃ μηδεὶς, εἰ τὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν ἄγνωστα ἐξειρήκαμεν. πλησίον γὰρ οἱ Μακεννῖται τῇ Μαυριτανίᾳ τῇ κάτω οἰκοῦσι, καὶ πολλοὶ τῶν ἐκεῖ στρατευομένων καὶ πρὸς τὸν Ἄτλαντα ἀφικνοῦνται. ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει.

EX HELIODORO.

libro II. *Aethiopicorum.*

Interp. Stephano Warse Wiczki.

ERANT qui quomodo nos Ægyptii deos coleremus, quærerent: alius, quamobrem alia apud alios animalia sacra & divina haberentur, & quæ esset de quolibet narratio, percontabatur. Quidam pyramidum formam & constructionem, nonnulli fistularum ductus & anfractus sciscitabantur. Quid multa? Ægyptiarum rerum nihil non inquisitum relinquebant. Etenim omnis Ægyptiaca narratio, mirum in modum Græcas delectat aures. Ad extremum tandem & de Nilo, qui essent ejus fontes, & quæ præter alios fluvios peculiaris natura, & unde æstivo tempore solus inter omnes crescat aquis, quæstionem mihi quidam ex urbanioribus proponebat. Me dicente ea quæ sciebam, & quæ de hoc fluvio sacris libris perscripta. solis antistitibus cognoscere ac legere licet: & narrante, quod in supremis Æthiopiæ, ultimis autem Libyæ partibus oriatur, qua parte orientale clima desinens, initium meridiei præbet: crescit vero æstivo tempore, non (ut quidem putarunt) Etesiarum adverso flatu rejectus, sed iis ipsis ventis circa solstitium æstivum, à septentrionalibus partibus versus meridiem, omnes nubes pellentibus ac trudentibus, donec in zona quæ torretur ardore solis colligantur, in qua illorum motus retunditur propter incredibilem circumstantis æstus vehementiam, toto qui antea fuerat paululum congregatus & condensatus, humore liquescente, & inde copiosis imbribus cadentibus. Superbitque Nilus, nec se fluvium esse patitur, sed effunditur extra ripas, & eluvione tanquam mari quodam Ægyptum operiens, adventu suo fecundat agros. Qua-

ἘΚ ΤΩ͂Ν ἩΛΙΟΔΩ͂ΡΟΥ,

ἐν τῷ β' Αἰθιοπικῶν.

ΚΑῚ ὁ μέν τις ὅπως τοὺς ἐγχωρίους οἱ Αἰγύπτιοι σέβομεν θεοὺς ἀνηρώτα· ὁ δὲ, δι' ἣν αἰτίαν ἄλλα παρ' ἄλλοις τῶν ζώων ἐκθειάζεται, καὶ τίς ὁ περὶ ἑκάστου λόγος ἐπυνθάνετο· ἄλλος πυραμίδων κατασκευὴν, ἕτερος συρίγγων πλάνην· καὶ συνελόντι τῶν κατ' Αἴγυπτον ἓν οὐδὲν ἀπελίμπανον ἱστοροῦντες. Αἰγύπτιον γὰρ ἄκουσμα καὶ διήγημα πᾶν, Ἑλληνικῆς ἀκοῆς ἐπαγωγότατον. τέλος δέ ποτε καὶ περὶ τοῦ Νείλου, καὶ τίνες μὲν αὐτῷ πηγαί· τίς δὲ ἡ παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς ἰδιάζουσα φύσις· καὶ ὁπόθεν τὴν θερινὴν ὥραν μόνος [a] τῶν πάντων πλημμυρεῖ, πεῦσίν τις ἐμοὶ προσῆγε τῶν ἀστειοτέρων. ἐμοῦ δὲ ἅπερ ἐγίγνωσκον εἰπόντος, καὶ ὅσα περὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου βίβλοις ἱεραῖς ἀναγεγραμμένα, μόνοις τοῖς προφητικοῖς καὶ γινώσκειν, καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι. καὶ διελθόντος ὡς τὰς μὲν ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Αἰθιοπίας, ἐσχάτων δὲ τῆς Λιβύης [b] ἀναλαμβάνει, καθ' ὃ μέρος τὸ κλίμα τὸ ἀνατολικὸν ἀπολῆγον, ἀρχὴν τῇ μεσημβρίᾳ δίδωσιν· αὔξεται δὲ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν, οὐχ ὥς τινες [1] ᾠήθησαν πρὸς τῶν ἐτησίων ἀντικρὺ πνεόντων ἀνακοπτόμενος· ἀλλ' αὐτῶν δὴ τούτων τῶν ἀνέμων κατὰ τροπὴν τὴν θερινὴν ἀπὸ τῶν ἀρκτῴων ἐπὶ τὴν μεσημβρίαν πᾶν νέφος ἐλαυνόντων τε καὶ ὠθούντων, ἕως ἐπὶ τὴν διακεκαυμένην ζώνην [c] συνάξωσι, καθ' ἣν τῆς πρόσω φορᾶς ἀνακόπτονται δι' ὑπερβολὴν τοῦ περὶ τὰ μέρη πυρώδους πάσης τῆς πρότερον καὶ κατὰ μικρὸν ἀθροισθείσης καὶ παχυνθείσης νοτίδος ἐξατμιζομένης, κἀκ τούτου λάβρων ὑετῶν ῥηγνυμένων, ὀργᾶται ὁ Νεῖλος, καὶ ποταμὸς εἶναι οὐκ ἀνέχεται, ἀλλὰ κατεξανίσταται τῆς ὄχθης, καὶ θαλασσώσας τὴν Αἴγυπτον, τῇ παρόδῳ γεωργεῖ τὰς ἀρούρας.

διὸ

1. Quos & refutat Herodotus lib. II. cap. 20. Eorum fuit Thales.

a γε τῶν ἄλλων Palatin. MS. b λαμβάνει, Pal. & Vatican. MSS. c Sic Comel. edit. vulgo συναύξωσι.

διὸ πιεῖν τέ ἐστι [1] γλυκύτατος, ἅτε ἐξ ὄμβρων οὐρανίων χορηγούμενος, καὶ θίγειν προσηνέστατος, οὐκ ἔτι μὲν θερμὸς ὡς ὅθεν ἤρξατο, ἔτι δὲ χλιαρὸς ὡς ἐκεῖθεν δεξάμενος. δι' ἣν αἰτίαν καὶ μόνος ποταμῶν αὔρας οὐκ ἀναδίδωσι· πάντως ἄν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἀναδοὺς, εἰ καθώς τινες ἐβουλήθησαν, ὡς πυνθάνομαι, τῶν παρ' Ἕλλησιν [2] εὐδοκίμων, χιόνος τηκομένης τὸ πλήρωμα ἐλάμβανε.

Quare ad bibendum dulcissimas præbet aquas, ut quæ illi ex cœlestibus imbribus suppeditent: & est tactu placidus ac lenis, non amplius calidus, sicut ubi incipit: veruntamen adhuc tepidus, ut in ejusmodi locis ortus. Quam ob causam solus ex fluviis, vapores non exhalat: omnium enim consentaneum esset, si exhalaret, eum ex nive liquefacta, quod quidam docti apud Græcos voluerunt, incrementum capere.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΘΕΟΔΩΡΗ͂ΤΟΥ
ἐπισκόπου Κύρου.

Ἐν τῷ Ἑλληνικῶν παθημάτων θεραπευτικῆς λόγῳ τῷ δ', ἐπιγραφέντι περὶ ὕλης καὶ κόσμου.

EX THEODORETO
Episcopo Cyri.

In Græcorum affectionum curationis sermone IV, qui inscribitur de Materia & Mundo.

Zenob. Acciaolo interp.

ΚΑΙ' οὔπω λέγω, πόθεν δὴ ἄρα τῶν ποταμῶν τὰ ῥεύματα φέρεται· ἄρρητος γὰρ δή μοι πάμπαν καὶ οὗτος ὁ λόγος· ὅπως δὲ καὶ ὁ ἥλιος τὴν ὑγρὰν οὐσίαν πέφυκεν ἀναλίσκειν, εὐπετὲς μάλα τῷ βουλομένῳ καταμαθεῖν. καὶ γὰρ δὴ ξηραίνει τὰ τέλματα, καὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀναλίσκει ξυστήματα, καὶ τὰ ἡμέτερα σώματα [a] διαυαίνει· καὶ μέν τοι τοὺς ποταμοὺς [b] σμικρυνομένους ἔστιν ἰδεῖν, ὅταν οὗτος ἀφεὶς τὰ νότια μέρη, ἐπὶ τὰ βόρεια τρέχῃ, καὶ τὸ θέρος ἐργάζηται. διά τοι τοῦτο καὶ τὸν Νεῖλόν φασιν, οὐ κατὰ τὸν αὐτὸν τοῖς ἄλλοις ποταμοῖς πλημμυρεῖν καιρὸν, ἀλλὰ μεσοῦντος τοῦ θέρους ἐπικλύζειν τὴν Αἴγυπτον· ὡς τοῦ γε ἡλίου τὴν βορειοτέραν διαθέοντος ζώνην, καὶ τοῖς ἄλλοις μὲν ποταμοῖς ἐνοχλοῦντος, τούτου δέ γε πλεῖστον ἀπέχοντος. εἰ δὲ καὶ ἄλλας αἰτίας τῆς τούτου γε πλημμυρίας εἶναί φασί τινες, ἀλλ' οὐκ [c] [ἔμοιγε] ἁρμόττειν τόνδε νῦν τὸν λόγον ὑπείληφα, καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις παρεγγυῶ τῆς μὲν θείας οἰκονομίας μὴ πολυπραγμονεῖν τὰς αἰτίας, θαυμάζειν δὲ τὰ γινόμενα, καὶ τὸν ποιητὴν ἀνυμνεῖν.

NEQUE vero nunc differendum puto, unde jugis fluviorum copia devolvatur: ineffabilis enim mihi penitusque abstrusa hæc quoque ratio est: quo autem pacto sol aptus natus sit humidam aquæ vim comminuere, pronum est cunctis volentibus edoceri. Æstuaria enim paludesque exsiccat. aquarum præterea collectiones ac stagna consumit: corpora quoque hominum sicciora efficit. Quinetiam fluvios videmus decrescendo subduci. cum sol relictis australibus locis ad boreales tractus concedit, æstatemque nobis efficit. Eamque ob rem, Nilum ajunt non eodem tempore quo ceteri solent fluvii, extra alveum inundare, sed media æstate aquis exuberantibus Ægyptum perfundere, sole tunc ad borealem circulum accedente, ac ceteris quidem fluviis radiis ardentioribus incubante, ab ipso autem Nilo magnis sane spatiis abscedente, Si vero & alias Niliaci incrementi causas quidam esse contendunt, ego tamen hoc tempore materiam hanc convenire mihi non arbitror: quippe qui alios cohorter, ne caussas divinæ gubernationis curiosius indagent, sed admirentur potius ea quæ facta sunt, ipsumque opificem hymnis laudando concelebrent.

1. Sic & Clitophon apud Achill. Tatium l. 4. de Leucip. & Clitop. Nili pota aqua γλυκὺ, ait, καὶ πινόμενον ἦν καὶ ψυχρὸν ἐν μέτρῳ τῆς ἡδονῆς. ubi ultimæ quatuor voculæ desunt in vulgatis, nos supplevimus ex MS. I. A. Thuani. Eodem loci, si libet, & alia non injucunda certe de jucundo isto aquæ istius potu, modoque potandi mirabili videas. 2. Ut Anaxagoras & tragici. refutat eandem opinionem noster Herodotus lib. II. cap. 22.

a γρ. διαυαίνων. b σμικροτέρους. c additum ex MSS.

ΕΚ ΤΩΝ

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΩΝ ΕΚΛΟΓΑΙ.

ΕΧ

CTESIÆ CNIDII PERSICIS ET INDICIS EXCERPTA A PHOTIO.

Cum interpretatione H. STEPHANI; & Indicorum quidem duplici, quarum altera L. RHODOMANI.

IN HÆC

Notæ, variæ lectiones, & diversæ interpretationes H. STEPHANI, D. HOESCHELII, A. SCHOTTI.

AD HÆC

Alia ejusdem CTESIÆ ex iisdem & aliis ipsius libris Fragmenta aucta jam & locupletata.

Kkkk

HENR. STEPHANI
DE
CTESIA HISTORICO
ANTIQUISSIMO DISQUISITIO.

Qui melius, qui certius de rebus Persicis scribere potuerit quam Ctesias, arbitror fuisse neminem. Quod quo magis mihi persuadeo semperque persuasi: eo certe magis (ut homo Persicæ historiæ studiosissimus) aliquam ejus scriptorum partem in quopiam bibliothecæ angulo reperire posse desidero ac semper desideravi. Nam istæ ex ejus scriptis ἐκλογαὶ tantum abest ut desiderio meo satisfaciant, ut illud, non aliter quam ex longo contractam sitim pauculæ aquæ guttæ, multo vehementius accendant. Ut autem Ctesiæ tantum tribuam cum alia multa faciunt, tum vero quod illum à Xenophonte laudatissimo authore laudari videam. Eum enim cujus unius ex omnibus ab illo citetur testimonium, ut locupletissimum, laudari certe, & magnificentissime quidem, interpretor. Unde fit etiam, ut Plutarcho, modestissimo alioqui & prudentissimo scriptori, succenseam: qui ita hujus historici mores exagitat, ut omnibus modis suspectam nobis ejus reddere velle videatur fidem. Sed quum duo in historico requirantur, & posse & velle de rebus vere scribere: primum, an id præstare potuerit, videamus: deinde de eo, an voluisse verisimile sit, disputabimus. At illud vel ipse Plutarchus nobis testabitur: & testatus erat ante eum laudatissimus, uti dixi, scriptor Xenophon. Respondeant igitur pro me ambo: Xenophon quidem in libro Κύρου ἀναβάσεως primo, his verbis, ubi narrat vulneratum à Cyro Artaxerxem regem, ejus fratrem, καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός. καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. & paucissimis interjectis verbis, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ᾽ ἐκείνῳ γὰρ ἦν. Plutarchus autem initio Ἀρτοξέρξου (ita enim illic nominatur, consentientibus etiam veteribus exemplaribus) hæc scribens, ἀλλὰ τὸν Κτησίαν οὐκ εἰκός ἐστιν ἀγνοεῖν τοὔνομα τοῦ βασιλέως παρ᾽ ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας. Et pagina illius libri secunda, Κτησίας δὲ, ὃν οὔτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκός ἐστι, παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἑκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον ὡς ἐπράχθη διηγούμενος. Ex his igitur quum res omnes compertas exploratasque Ctesiam habere potuisse, (præsertim quum medicorum apud reges multo major tunc temporis quam nunc authoritas esset) & ut de compertis atque exploratis vere scribere potuisse intelligamus: nunc an eum (ut φιλαλήθη, id est, veritatis amatorem) id etiam voluisse probabile sit, consideremus. Nimirum & de hoc ἁπλοῦς ὁ λόγος. Nam si mentiri volebat Ctesias, nempe assentationis studium in caussa fuisse dicamus necesse est. Si assentator erat, certe mentiendo, ejus auribus à quo plurimum commodi expectabat, aliquid dare, ejusque ambitioni subservire sibi propositum habebat. A quo autem plura quam à rege suo aut à regis matre sperare eum par erat? Superest igitur ut Ctesiam, dum Artaxerxi & Parysatidi statuit adulari, falsam illis laudem in historia sua plerunque affinxisse existimemus. Atqui tantum abest ut iis, ac Parysatidi præsertim, falsam laudem affinxerit, ut veram potius detraxisse, ex iis passim quæ de ea commemorat, omnibus videri possit. Et de his quidem ita loquor, quasi ante illorum obitum historiam suam edidisse Ctesiam constet. Nam si post eorum obitum in lucem ab eo prolatam fuisse credamus, quomodo eum hujus culpæ, imo vel hujus suspicionis dicere affinem fuisse audebimus? Quod autem ad res Indicas attinet, profecto mendacii illum multis in locis nemo non facile suspectum habuerit: sed quotusquisque est qui convincere queat & coarguere? Nescio (respondebit quispiam) quis eo tempore potuerit: at nunc possunt mercatores nostri qui illuc & ipsi navigant. Ain' tu? at unde illis, ut, quum sint ἀναλφάβητοι, ideoque judicio eo quod litteris & doctrina quæritur, omnino careant: observare & observata aliis postea commemorare eadem quæ viri docti, possint? Ne longe abeamus, unde homini omnium litterarum rudi, ut ligni παρήβου dicti naturam ita animadvertisse, & animadversam ita queat describere ut

hoc

hoc in libello à Cteſia deſcriptam habemus? ut omittam illud quod pro artis ſuæ (quum medicus eſſet) ſolertia, ut obſervavit, ita & obſervaſſe debuit: nimirum illud lignum διδοσθαι τοῖς κοιλιακοῖς βοήθημα. vel tale quid quale alio quodam loco narratur? nempe aut miram cujuſdam radicis ad corrigendum nimium lactis uſum virtutem: aut, quod de aſinorum ſylveſtrium cornu refert? qui è poculis ex eorum cornu confectis biberint, neque ſpaſmo eos, neque comitiali morbo corripi: ſed neque, dummodo aut vinum aut aquam aut poculentum aliquid aliud ex hujuſmodi poculis bibant, illos hauſto aut ante aut poſt minime interire veneno? Nequaquam profecto ab imperitis iſtis mercatoribus expectanda hæc narratio fuerit. quid igitur illi narrabunt? nimirum ſe vidiſſe ſylveſtres aſinos cornu in fronte geſtantes, quod cujus coloris eſſet diſcernere non potuerint, ſed nec ſatis ejus magnitudinem conſideraverint. Hanc autem vim huic cornu eſſe inſitam, tam ſunt neſcii, quam ii qui nunquam ne Indorum quidem nomen audiverunt. Hæc autem à me idcirco hic dicuntur, lector, ut quoties in quoſdam homines incides, qui plus fidei de illis rebus, mercatoribus etiam litterarum imperitis, quam vel doctiſſimis antiquis ſcriptoribus adhibendum eſſe credunt, in promptu tibi quod illis nugatoribus reſpondeas, eſſe poſſit. Quod ſi quis me roget, an nec Cteſiæ, nec aliis vetuſtis authoribus rerum hujuſmodi hiſtoriam deſcribentibus derogandam arbitrer eſſe fidem, ille à me hoc reſponſum feret: me domi & in patria mea tot tantaque rerum videre paſſim miracula, ut quum illos qui de peregrinarum regionum miraculis ſcripſerunt lego: tum demum velim, Scepticam uſurpans ἐποχὴν, dicere οὐ μᾶλλον, id eſt οὐ μᾶλλον πιστεύω, ἢ οὐ πιστεύω. ſi tantum illa excipias quæ ita à ratione abhorrent, ut ne ipſe quidem ſenſus communis ea quenquam patiatur admittere. Quid ſi vero, quo magis tales ſunt res aliquæ, eo etiam magis inter miracula, ſed non inter incredibilia tamen referendæ ſint? Nam vel iſtud quale ſit conſidera. Fuerunt nonnulli priſco ſæculo homines, qui quod de quadam Indica ave narrabatur, eam videlicet in India, Indicum, illinc in Græciam tranſportatam, Græcum ſermonem diſcere, & hominum more articulatas diſtinctaſque voces tandem proferre: hoc ut plane abſurdum & ineptum commentum, exſibilandum explodendumque eſſe dixerint. Quinam? nempe non alii quam quibus hujuſmodi avem ex Indicis oris advectam videre nunquam contigiſſet. Nam Ovidius & Statius, fortaſſe & ipſi, hominem id commemorantem, ut aperte mendacem, aliquando riſu exceperant: at poſtquam ipſam illis datum fuit avem cernere & audire, quam ea de re famæ & aliorum ſermoni adhibere fidem noluerant, eam ſuis ipſorum oculis adhibere coacti fuerunt. Et, ut illos taceamus, hodieque vulgaris eſt adeo illa avis, ut extare aliquem qui dicat incredibile eſſe quod de illa narratur, id demum nobis plane ſit incredibile. Quem enim, pſittacum (quem βίττακον Cteſias hic appellat) præter illum Veronenſem Claudiani ſenem, aut aliquem illi ſimilem, nunquam vidiſſe putabimus? Finge tamen reperiri ſenem aliquem (& reperiuntur forſitan aliquot ex illis etiam qui in urbibus degunt) qui nunquam eam volucrem viderit, aut, ſi viderit, loquentem certe nunquam audierit: an eum qui hanc illi avi inditam eſſe naturam affirmabit, fidem apud hujuſmodi hominem impetraturum reris? Hoc certe ſi credis, longe falleris. His igitur tandem hunc ſermonem claudamus verbis. Quemadmodum ſi pſittacus nunquam ex India advectus ad nos fuiſſet, avem apud Indos eſſe humanas voces ſonantem nemo crederet: nunc vero, quoniam vulgaris eſt illa, vix quiſquam hoc miraculi loco habet: itidem etiam multa de aliis Indicis animalibus referri, & de plantis atque arboribus, nominatim etiam de quibuſdam radicibus, item de aquis, de metallis, de aliis denique multis illi regioni peculiaribus rebus commemorari, quæ multorum fidem ſuperant: at ſi tam facilis illarum rerum, quam pſittaci, aſportatio eſſet, tam facile firma ab omnibus perſuaſione reciperentur, quam ea quæ de pſittaco ſcripta ſunt, recipiuntur. Ergo quod Plutarchus Cteſiæ Perſicis tribuit μυθώδεις (apud eum corrupte legitur θυμώδεις) ego id in eum, ne in Indicis quidem, nedum in Perſicis, cadere exiſtimo. At erat φιλολάκων. Fuerit vero φιλαθηναῖος, fuerit φιλοθηβαῖος. quid tum? Hoc certe ut aliquo in loco Lacedæmoniorum auribus aut Athenienſium aut Thebanorum potius quam veritati ſerviret, facere potuiſſe dixerim: at ex una hiſtoriæ particula totam illam mendacii arguere, hoc ego iniquiſſimi judicis eſſe cenſuerim. Sed Plutarchum, aliquo præjudicio fortaſſe præoccupatum, quicquid libuerit, impune ſcribere ſinamus, & de Cteſiæ Perſicis, penes ipſos Perſas: de Indicis, penes Indos eſto fides. Hic certe libellus, qualis qualis eſt, ſi aliud quo commendaretur, non haberet, vel hoc unum abunde ad ejus commendationem valere poſſet, quod aliquot cum ab aliis, tum vero à Plinio citati in eo

reperiantur loci. Sunt vero & maxime memorabiles in eo & minime tamen vulgares historiæ. quarum unam, lector, Latino sermone interpretatam, proferam: διήγημα certe hujusmodi quod rhetori cuipiam χρείας pulcherrimæ argumentum, poëtæ, jocoso quidem facetorum epigrammatum: severo autem, gravissimæ tragœdiæ amplissimam suppeditare possit materiam. „Mortuo, inquit, Megabyzo, uxor ejus Amytis, „libidinosa matre filia libidinosior, summe virorum erat appetens, & suam undique explebat libidinem. Forte accidit ut ægrotaret, non gravi morbo illa quidem: sed qui „tamen medici desideraret opem. Eam igitur invisens Apollonides medicus Cous, quum „jampridem ejus esset amore correptus, convalituram illam (utpote quæ hysterica esset) si cum viro congrederetur, affirmavit. Hac arte fit voti compos Apollonides, & „amata potitur Amytide. Verum tabescentem eam paulatim quum cerneret, à congressu abstinere cœpit. Illa autem tandem quum matri suæ rem totam aperuisset, eam, ne „hanc quam ab Apollonide acceperat, inultam impunitamque dimitteret injuriam, rogavit. Mater, quæ audiverat, ad Artaxerxen defert: narratque ut congressu ejus usus esset, nec, nisi ea indignis prius abusus modis, illo abstinuisset. Rex matri de his „agendi ut vellet, potestatem permittit. Illa igitur comprehensum & in vincula conjectum Apollonidem duos menses in tormentis & cruciatibus habuit, tandem vero vivum etiam defodit. Hic jam mihi lector (quod in legendis historicorum scriptis longe & jucundissimum & utilissimum est) historiam cum historia confer, Persicam nimirum cum Romana. Amytin cum Messalina, regis Persarum filiam cum imperatoris Romani conjuge mihi compara: & muliebre utrobique, quasi in speculo quodam, contemplare ingenium.

——— Claudius audi
Quæ tulerit. dormire virum quum senserat uxor,
Ausa Palatino &c.

satis enim tibi notos esse puto versus. Aptissime autem, meo quidem judicio, hoc par mulierum copulaverimus: ut quas personas & longa temporum intercapedo & longum locorum intervallum & linguæ magna discrepantia dissociaverunt, generis nobilitas (licet in altera major) & morum fœditas ac turpitudo minime nobili vinculo nobis consocient atque conjungant. Et de Messalinæ quidem ut audias libidine, tibi longe abeundum non fuerit. Amytin autem præterquam Ctesiæ, etiam Dinonis gravissimi authoris hoc infamatam reperi elogio, Ἄμυτις, καλλίστη τῶν ἐν τῇ Ἀσίᾳ γυναικῶν καὶ ἀκολαστοτάτη. id est, *Amytis omnium Asiæ feminarum ut pulcherrima, ita libidinosissima.* Historiam cum historia contulisti, lector: nunc autem poëtæ quomodo cum historicis conferri debeant, & ut cum illorum sententiis horum pulchre testimonia consonent, considera. Nimirum quod à poëta Latinorum omnium ingeniosissimo pronunciatum est, Litem magnam pudicitiæ cum forma esse, non minus vere quam eleganter esse dictum, jam antea tibi, ut opinor, persuaseras: sed ita verum tamen hoc esse, ut non in omnes hanc cadere suspicionem existimare deberemus. At nunc hæ te docent historiæ, non obscuras tantum, non privatas tantum affines huic culpæ esse personas, verum etiam imperatrices, eorum etiam qui reges regum vocabantur (& merito quidem vocabantur) filias. Sed cur ego tam memorabilem undique hanc tibi reddere conor narrationem? nimirum quod illa vel certissimum Ctesiæ φιλαληθείας datura sit testimonium. Quem enim missum me facere velle simulaveram, nunc quasi ex insidiis repetere libet sermonem. Ecquis unicuique erga suam artem & erga ejusdem artis societate junctos (quod ejusdem velut sacri sint cultores) naturaliter quosdam amoris excitari nescit igniculos? Nisi igitur Ctesiæ amica quidem ars sua, amicus vero Apollonides, sed amica magis historiæ veritas fuisset, hæccine cum tanto utriusque narrasset dedecore? At ego (dicet fortasse Plutarchus) istud factum longe aliter interpretor. Nam ut κεραμεὺς κεραμεῖ κοτέει, sic etiam ἰατρὸς ἰατρῷ. hinc illa diffamatio. Itane tandem hæc ejus diffamandi studio commemoret, quem aliquot in locis non multo ante sponte laudaverit? Quo te jam vertes Plutarche? Video video quo evadere velis. Passim ab Herodoto dissentit. Patrem fabularum mihi narras. tandem te tuo confodisti gladio. Nimirum verax Ctesias mendaci Herodoto repugnat. Quid tu autem ad hæc, lector? nonne jam tibi teneri Plutarchus videtur? Hoc si tibi persuasi, Ctesiæ τὸ φιλάληθες admirare mecum potius, quam cum Plutarcho τὸ φιλοψευδὲς reprehende. Aut, si tibi paria in utramque partem rationum videntur esse momenta, saltem te neutrum serva, & uti dixi, de Ctesiæ Persicis, penes Persas, de Indicis, penes Indos fides esto. Vale.

DE

DE ΔΙΤΤΟΓΡΑΦΙΑ QUORUNDAM NOMINUM, IN CTESIA PRÆSERTIM:

ET DE EXCERPTIS IPSIS AC VOCE ἘΚΛΟΓΩ͂Ν.

Ex ejusdem H. STEPHANI *Castigationibus ad Appiani Iberica & Annibalica, Ctesiæque Agatarchidis, & Memnonis excerpta, in fine.*

DUO sunt præterea, lector, de quibus te admonitum volo: unum, quod ad nomina multa, in Ctesiæ præsertim exemplaribus, διττογραφούμενα· alterum autem, quod ad vocem ἐκλογαὶ attinet. Exemplum hujus διττογραφίας ponam ex multis unum, Πετίσας cap. 38. in uno codice cum ι scriptum, quum in altero scribatur cum η. Certe hujus nominis & aliorum hujusmodi quærere scripturam, nescio cujus laboris, imo vero nescio cujus curiositatis esset. Nam si tandem reperiretur (quod tamen nullo fieri modo posse credo) quid tale repertum commodi nobis afferre posset, non video. Unum tamen optabile foret, ut quo modo apud unum historicum nomen aliquod proprium scribitur, eodem apud alios quoque scriptum esset: ne erroris (ut sæpe accidere videmus) diversa scriptura nobis occasionem præberet: dum quod de una eademque persona dicitur, de diversis dici existimamus. Sed illud quî fieri possit? Si tamen & hic conjectura locum habere debet, credo, quo longiora sunt, eo magis Persicæ linguæ characterem servare nomina. scimus enim Persas, in suis denominandis, nequaquam id quod quidam dixit, curasse, πάντα δοῦλον εἶναι τῷ δεσπότῃ μονοσύλλαβον, imo potius καὶ δοῦλον καὶ δεσπότην εἶναι πολυσύλλαβον καὶ μακροσύλλαβον. Quam rem videmus ut facete Plautus etiam notet. Hæc igitur ratio videtur idonea ad probandum magis veram esse scripturam (duplex enim in hoc nomine reperitur) Σφενδαδάτης quam Σφενδάτης, utpote longiorem: eandemque in id genus aliis esse debere rationem. Itidem in nonnullis nominibus, in quibus diversa scriptura, nimirum & per ζ & per ξ, quæ est per ξ meis auribus nescio quid Persicum magis sonat, ideoque magis mihi probatur. Ut Ἰξαβάτης quam Ἰζαβάτης, sic Ἀρτιβαρξάνης quam Ἀρτιβαρζάνης. nam etiam Ἀρξάνης non Ἀρζάνης dicitur. In nonnullis melioris exemplaris fidem ubique secutus sum. ut Σκυθάρκης ubique non Σκυθάρχης. Item Ἄμυτις non Ἄμυνις. quam Ἄνουτιν à Dinone appellatam reperio, si quidem non mendosum est exemplar. De duplici autem scriptura Ἀρτοξέρξης & Ἀρταξέρξης non habeo quod dicam. Quin & ἐθνικῶν in dubium vocari scriptura possit. Nam quos Δέρβικας consensu utriusque exemplaris appellatos hic habes, Stephanus ait ipsum Ctesiam appellasse Δερβίους, ἢ Τερβιοσούς. Sed & male illic Δελβίκκαι legitur pro Δερβίκαι per ρ & unum κ, prius. Alicubi certe exemplari alteri fidem audacter derogavi. ut in iis locis qui sunt cap. 17. & 21. habebat enim Καρχηδονίων & Καρχηδονίοις pro Χαλκηδονίων & Χαλκηδονίοις. (cujusmodi mendum in hoc ipso nomine in aliorum authorum antigraphis, ut Strabonis, mihi occurrit) quod exemplar etiam male & gravi cum errore permutatas nonnunquam habebat nominum quorundam sedes. ut cap. 29. [ibi, καὶ παραγίνεται Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν Ἀρτοξέρξου] in eo scriptum est Ἀρτοξέρξης ubi habes Δαρειαῖος, & Δαρειαίου ubi habes Ἀρτοξέρξου. Nec in propriis nominibus tantum, sed ubique à partibus melioris (ut mihi quidem videbatur) exemplaris stare volui: in incertis, alterutrum sine delectu, sequutus sum: sed ita ut alterius quoque lectionem tibi adnotatam in fine libri dederim, non in Ctesia solum, sed & in Agatharchide, & Memnone. Nam quod ad Appianum attinet, ejus unicum exemplar nancisci potui. Sed hoc addere oblitus eram, non esse quod in nonnullis & propriis & appellativis nominibus, Ionici idiomatis terminationes in his ex Ctesiæ libris ἐκλογαῖς reperire mireris, quum Ionica dialecto illos conscripsisse dicatur. quanquam, ut harum ἐκλογῶν testatur author, ἐν τοῖς Ἰνδικοῖς μᾶλλον ἰωνίζει ἢ ἐν τοῖς Περσικοῖς.

Alterum autem quod te ſcire tua intereſſe exiſtimo, hoc eſt. Ex Cteſiæ ſcriptis hæc ita fuerunt excerpta, ut is qui excerpſit, aliquando verba ipſius ſola poſuerit: interdum autem, & ſane plurimum, ſua illis admixta nobis dederit, ſimul etiam in pauca & velut in arctum ea quæ ille latius ac fuſius expoſuerat, contrahens. Utro igitur potius an ἐκλογῶν an ἐπιτομῆς appellanda ſint ea nomine, videamus. Ἐπιτομῆς appellationem dare ſolitos Græcos exiſtimo iis quæ ex ſcriptore aliquo ita deſcribuntur, ut primum ordo idem qui apud eum eſt, ſervetur: deinde vero ipſa etiam verba (quantum fieri poteſt) ſed ex multis pauca, aut ex paucis pauciſſima, retineantur. Eos autem locos qui ex aliquo authoris libro hinc inde, prout viſum eſt, ſed αὐτολεξεὶ deſcribuntur, ἐκλογὰς ab iis vocitari ſolitos fuiſſe arbitror. Nec vero Athenæum cum alibi, tum vero ubi ἐκλογὰς δραμάτων ποιησάμενος dicit, aliud hoc nomine ſignificare voluiſſe crediderim. Quo fit etiam ut iis quæ noviſſime in Germania editæ fuerunt poſteriorum Polybii librorum particulis, nequaquam ἐπιτομῆς ſed ἐκλογῶν imponendum fuiſſe nomen putem, & ita putem, ut affirmare audeam. Nam quin illic habeantur illa ipſa Polybii verba, mihi, qui locos aliquot ex iis à quodam Græco authore (ab Athenæo, ſi bene memini) quales illic ſunt, ex Polybio citatos repererim: minime dubium amplius eſſe poſſit. Sed quod ad hæc ex Cteſiæ libris excerpta attinet, quum, uti dixi, nonnunquam ipſa authoris verba & eum ipſum velut loquentem à nobis audiri faciat (ut Indic. cap. 25. τὸν δὲ ἀστράγαλον κάλλιστον ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷον περ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος) interdum vero, & multo frequentius id quidem, non μιμητικῶς, ut ita dicam, id eſt, non ipſum ſcriptorem loquentem inducendo, & verba quaſi ex ejus ore excipienda nobis relinquendo, ſed διηγηματικῶς, id eſt, ipſe nobis quid apud Cteſiam legerit, narrans (ut Indic. cap. 4, quum dicit, ἐξ οὗ [σιδήρου] καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι &c. Indic. item cap. 28, καί φησιν ἰδεῖν αὐτὸ [τὸ δένδρον] ὁ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς, οἵας οὔτε εἰπεῖν ἰῶ, οὔτε εἰκάσαι.) Quum, inquam, hæc ita ſint, nomen ἐκλογὰς admittere nos hic ita oportet, ut quum quid proprie hac in re ſignificet, non ignoremus, ad receptum tamen apud authores uſum ſignificationem ejus hîc non eſſe reſtringendam, ſed paulo latius extendendam ſciamus. Quod autem de ἐκλογαῖς ἐκ τῶν Κτησίου dixi, idem & de ἐκλογαῖς ἐκ τῶν Ἀγαθαρχίδου dictum tibi eſſe puta. At in Memnone paulo alia ratio eſt. quia is qui ex ejus ſcriptis hæc ἐξελέξατο, hic quoque, fateor, modo μιμητικῶς, modo διηγηματικῶς ejus nobis orationem proponit, ſed ita ut hic non ita ut in epitome, multa verba in pauca contrahat: ſed potius ejus narrationes, ut opinor, integras nobis, ſi non ubique, plurimis certe in locis proferat. Hoc autem ut credam, eo adducor, quod minutiſſima quæque plerumque in his narrationibus perſequi eum videam, & certum quendam ſermonis characterem uno eodemque quaſi tenore continuatum eſſe animadvertam.

ELOGIUM
CTESIÆ CNIDII.

Ex Barnaba Brissonio, *lib.* I. *de regio Perſarum principatu.*

IN *Perſicorum Archiatrorum ordine, & numero, non infimum locum Cteſias Cnidius tenet, quem Perſicarum rerum bonum auctorem, in primis, indictum tacitus præterire non poſſum. à me ergo is hoc* μνημόσυνον *feret, quod ei lubens, merito do dicoque. Hunc Artaxerxis Mnemonis archiatrum fuiſſe, prælioque quod inter ipſum & Cyrum fratrem commiſſum eſt, interfuiſſe, atque adeo curaſſe vulnus regi à fratre inflictum, conſtat ex Xenophonte, lib.* I. Ἀναβάσ. *& Plutarcho in Artaxerxe. Xenophontis verba quæ & Plutarchus ſtrictim attigit, ſunt,* παίει *(videlicet Cyrus minor Artaxerxem fratrem)* κατὰ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρός· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμα φησί. *Et mox,* ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν. *A quibus Diod. Siculus diſſentiens, in Cyri minoris partibus, Cteſiam fuiſſe, eoque prælio captum, in Artaxerxis poteſtatem veniſſe, & propter artis præſtantiam à rege ad curam corporis adſumptum, lib.* II. *ita ſcribit,* Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος, *&c.* [quæ ſtatim habes inter elogia è veteribus prompta] *Strabo de Cnido loquens, lib.* XIV. ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κτησίας, ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ τὰ Συριακὰ,

καὶ

καὶ τὰ Περσικά. *Extat & apud Suidam, de Ctesia, elogium hujusmodi,* Κτησίας, Κτησιάρχου, *&c.* [& hæc statim habes] *Præterea* περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων, *libros scripsisse eum, Athenæus lib.* X. *docet: quorum tertium, lib.* II. *laudat. Apud Stobæum quoque, serm.* XCVIII *ejusdem de Montibus liber* X. *citatur. Atque Ctesiam hunc potissimum ducem & auctorem in Assyriorum historia conscribenda, sese secutum esse, Diodorus Siculus profitetur. Meminit & hujus Cnidii Ctesiæ Plin. lib.* II. *cap.* CVI. *Unus in hujus Ctesiæ historia, fidem desiderat Plutarchus, qui in Artoxerxe famæ ejus non parcit his verbis,* Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας, ἐν τῇ διηγήσει, χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ μιμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. *Nec vero æquum ei fuisse Plutarchum, hæc initio vitæ Artaxerxis ab eo posita declarant,* ἀλλά τοι Κτησίαν, *& cetera.*

VETERUM QUORUNDAM
TESTIMONIA
De CTESIA, *ejusque scriptis, & dicendi genere.*

Diodorus Siculus
bibliothecæ histor. libro II.
L. Rhodomano interpr.

At Ctesias Cnidius, Herodoto recentior, sub expeditionem Cyri adversus Artaxerxem fratrem vixit. Captus enim tunc, & ob artis medicæ scientiam à rege in gratiam receptus, XVII annos cum honore apud illum exegit. Hic è regiis membranis (in quibus res antiquas Persæ, jussu legis cujusdam, ordine descriptas habebant) studiose indagavit singula, inque historicum ordinem redacta ad Græcos transtulit.

Διόδωρος ὁ Σικελιώτης
βιβλιοθήκης ἱστορικῆς ἐν τῷ δευτέρῳ.

Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος τοῖς καθ' Ἡρόδοτον μὲν χρόνοις ὑπῆρξε κατὰ τὴν Κύρου στρατείαν ἐπὶ Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφόν· γενόμενος δὲ αἰχμάλωτος, καὶ διὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἑπτακαίδεκα ἔτη διετέλεσε τιμώμενος ὑπ' αὐτοῦ. οὗτος οὖν φησὶν ἐκ τῶν βασιλικῶν [1] διφθερῶν (ἐν αἷς οἱ Πέρσαι τὰς παλαιὰς πράξεις κατά τινα νόμον εἶχον συντεταγμένας) πολυπραγμονῆσαι τὰ καθ' ἕκαστα καὶ συνταξάμενον τὴν ἱστορίαν εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐξενεγκεῖν.

Strabo
rerum geographicarum lib. XIV.
G. Xylandro interpr.

Cnidii viri memoria digni fuerunt &c. Cnidius fuit etiam Ctesias Artaxerxis medicorum princeps, qui Syriaca scripsit & Persica.

Στράβων
γεωγραφικῶν βιβλ. ιδ'.

Ἄνδρες δ' ἀξιόλογοι Κνίδιοι &c. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ Κτησίας ὁ ἰατρεύσας μὲν Ἀρταξέρξην, συγγράψας δὲ [2] τὰ Ἀσσυριακὰ καὶ τὰ Περσικά.

Suidas.
H. Wolfio interpr.

Ctesias, Ctesiarchi sive Ctesiochi filius, Cnidius, in Persia medicus fuit Artaxerxis, cognomento Mnemonis. Scripsit Persica libris XXIII.

Σουίδας.

Κτησίας, Κτησιάρχου, ἢ Κτησιόχου, Κνίδιος ἰατρός· ὃς ἰάτρευσεν ἐν Πέρσαις Ἀρταξέρξην τὸν Μνήμονα κληθέντα, καὶ συνέγραψε Περσικὰ ἐν βιβλίοις κ' καὶ τρισί.

1. *Membranis usos Persas, papyri vero & chartarum usum ignorasse & hinc colligit Brissonius l.* 2. *de reg. Pers.*
2. *Ita legendum ut Aldi codex habet, vel* Ἀσσυριακὰ *ut est in vet. lib. nec recte itaque Xylandrum* Συριακὰ *maluisse: ut vel ex initio Excerptorum è libris Ctesiæ pateat, monet Is. Casaubonus ad Strabonis locum tam ad oram quam in Comm. & Brissonius itaque non recte eandem lectionem* [Συριακὰ] *sequutus videtur l.* 1. *de reg. Pers. princ. quæ ante attulimus.*

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης
βιβλ. ἱστορ. τῷ Ἄλφα, χιλ. α'.
στίχ. πβ'.

Ὁ δὲ Κτησίας ἰατρὸς, υἱὸς τοῦ Κτησιόχου,
[1] Ἐξωρμημένος πόλεως ἐκ Κνίδου τῆς Κυπρίας,
Ὃς Ἀρταξέρξῃ κρατηθεὶς, ὡς συμμαχῶν τῷ Κύρῳ,
Ἐν Πέρσαις διετέλεσε χρόνους ἑπτὰ καὶ δέκα,
Βίβλοις τρισὶ καὶ εἴκοσι τὰ Περσικὰ συγγράψας.

Joannes Tzetzes
lib. histor. Alpha dicto, chil. 1, vers. 82.
P. Lacisio interpr.

Ctesias autem medicus, filius Ctesiochi,
Profectus ex urbe Cnido Cypriæ,
Qui cum Artaxerxa victus, velut socius Cyro,
In Persis commoratus est annis septem & decem,
Libris tribus & viginti Persicas res describens.

Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς
ἐν τῷ περὶ συνθέσεως ὀνομάτων.

Ἡ δέ τοι Θουκυδίδου λέξις, καὶ ἡ Ἀντιφῶντος τοῦ Ῥαμνουσίου, καλῶς μὲν σύγκειται νὴ Δία, εἴπερ τινὲς καὶ ἄλλαι, οὐ μὴν ἡδέως γε πάνυ· ἡ δέ γε τοῦ Κνιδίου συγγραφέως Κτησίου, καὶ ἡ τοῦ Σωκρατικοῦ Ξενοφῶντος, ἡδέως μὲν ὡς ἔνι μάλιστα, οὐ μὴν καλῶς γε ἐφ' ὅσον ἔδει. λέγω δὲ κοινότερον, ἀλλ' οὐχὶ καθάπαξ· ἐπεὶ καὶ παρ' ἐκείνοις ἡρμοσταί τινα ἡδέως, καὶ παρὰ τούτοις καλῶς.

Dionysius Halicarnasseus
de structura vel collocatione apta verborum.

Dictio vero Thucydidis, Rhamnusiique Antiphontis, quod ad compositionem attinet, proba mehercle, si ullæ aliæ: non usque quaque tamen suavis. At Cnidii illius historici Ctesiæ & Xenophontis suavis est quammaxime, non tamen quantum oportebat proba. Dico autem hoc in commune, non quod prorsus ita habeat. nam & apud illos quædam disposita sunt suaviter, & contra apud hos nonnulla probe dicuntur.

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς,
περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Ὅπερ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῆ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῆ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τῆς ἐναργείας τοῦ ἀνδρός. τίθεται γὰρ ταυτὸ, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα. &c. καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς οὗτος, ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ.

Demetrius Phalereus
de elocutione, cap. de perspicuitate orationis.

Quod vero Ctesiæ objiciunt, loquaciorem scilicet esse ob verborum repetitiones, id quidem forte recte faciunt sæpius: sæpius tamen haud animadvertunt viri in dicendo perspicuitatem. reponit enim idem, ut inde significatio efficiatur expressior. &c. in summa, poëta iste, ita enim quis non inepte adpellaverit, perspicuitatis in tota scriptione est artifex.

Exempla hujus ἐναργείας quæ Demetrius adfert, infra subjiciemus cum Ctesianis fragmentis, ubi & alia insperguntur quibus partim laudatur Ctesias, partim notatur & quidem sæpius.

1. *Verte potius*, Prof. ex urbe Cnido Cypria qui ab Artaxerxe captus ut Cyri in pugna socius, In Persia &c. *manifestum id è prioribus Diodori, è quibus sine dubio ista cantillavit Tzetzes. quamvis quod ad rem ipsam attinet, inter Diodorum & alios videatur dissensus, sicut & Brissonius dicto loco adnotavit.*

AD LECTOREM.

ΔΙΑΦΟΡΟΙ γραφαὶ *in Græci contextus Ctesiæ ora sunt ex editione Photii, quam cl. vir* DAVID HOESCHELIUS *ante aliquot annos, publicavit, quibus nimirum illa eximia editio à Stephaniana, quam nostra hac sequimur, variat: quod semper indicatum additis litteris* D.H. *Ceteræ quibus hæ litteræ non sunt additæ, sunt & istæ tamen ex ejusdem doctissimi & amicissimi viri editione eadem, ab ipso ibi in oram paginarum collocatæ, uti hic pariter repræsentamus. Quæ vero auctiora in ipsius quibusdam MSS. fuere, ut præsertim in Indicis contigit, ea contextui nostro fere inseruimus, uncinulis tamen ejusmodi [] inclusa: id quod & in interpretatione fecimus,*

mus, quam tum à clariss. A. Schotto viro pariter amico & benevolo sumus mutuati, quem diversam interpretationem in hisce Ctesiæ Persicis & Indicis adhibuisse & illustrasse ab ea (ut ipse suis προλεγομένοις *in Photium indicat) quæ typographorum* ςεφάνȣ *opera circumfertur, id inquam ex ipsius Latino Photio non te potest fugere.*

Quæ itaque extrema quoque pagina sunt adjecta priora continent interpretationes diversas in Persicis & Indicis excerptis ejusd. A. SCHOTTI, *(de cujus opera in hoc auctore collocata jam diximus) quas ex ejus Latina Photii editione excerpsimus, raptim (ne quis nos adpendisse putet) ipsius versione Ctesiana cum H. Stephani collata.*

Posteriora vero quæ signo a. b. c. incipiunt, ea exhibent Notas in Persicorum & Indicorum excerpta tam H. STEPHANI, *quam* D. HOESCHELII. *Istas ut ab his discerneres, litteris principibus* H. S. *adpositis notavimus: interdum tamen & alteras his* D. H. *ne ulla ullibi facile occasio dubitandi foret. Numeri suis in contextu singulis singuli indices. Quod autem H. Stephanus aliam MS. lectionem in Notis quoque proponit, nosse debes eum nimirum & altero MS. usum, ut ipse indicat in dissertatiuncula super* διπλογραφίᾳ *quorundam nominum in Ctesiæ præsertim eclogis, quam ante paullo positam habuisti. En vero tibi pro summario Ctesiæ Persicorum & hanc ab* A. SCHOTTO *seriem regiam.*

REGUM PERSICORUM SERIES EX CTESIA.

Rex	*Uxor*	*Liberi*	*regnavit*	*mortuus*
I. CYRUS	Amytis	Cambyses, & Tanyoxarces	annos XXX	ex vulnere in prœlio accepto.
II. CAMBYSES	Roxane		annos XVIII	casu ictus suomet cultello.
III. SPHENDADATES *magus, aliis* SMERDES			menses VII	à VII conjuratis interfectus.
IV. DARIUS *Hystaspæ* F.		Xerxes	annos XXXI	post XXX dierum morbum.
V. XERXES	Amistris	Dariæus, Hystaspes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII *aliis auctoribus.*	ab Artapano & Spamitre peremtus.
Artapanus *Xerxæ percussor ab aliis hic inseritur, & dicitur regnum tenuisse*			menses VII	eadem morte, qua Artaxerxem statuerat è medio tollere.
VI. ARTAXERXES, Longimanus *appellatus.*	Damaspia	Xerxes *solus legitimus: spurii* XVII *inter quos* SECYNDIANUS & OCHUS *postea in regnum successerunt.*	annos XLII	morte naturali.
VII. XERXES *alter*			dies XLV	Secyndiani & Pharnaciæ manu.
VIII. SECYNDIANUS, *aliis* SOGDIANUS.			menses VI. dies XXV.	in cinerem conjectus.
IX. OCHUS, *qui &* DARIÆUS, DARIUS Nothus *aliis.*	Parysatis	Arsaces, Cyrus, Artostes, Oxendras, & *alii* XIII, *qui cito vita abierunt.* Amistris *filia.*	annos XXXV	ex morbo, Babylone.
X. ARSACES, *idemque mutato nomine* ARTAXERXES, *aliis*	Statira			

Mnemon *cognominatus. adversus hunc Cyrus frater consurgens in prœlio occubuit. Reliqua hujus dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

ΕΚ ΤΩΝ ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ.

EX CTESIÆ SCRIPTIS

QUÆ PERSICA NOMINATA SUNT,

excerptæ à Photio hiſtoriæ.

Latinitate donatæ ab Henr. Stephano.

ΚΤΗΣΙΟΥ [a] τοῦ Κνιδίου τὰ Περσικὰ ἐν βιβλίοις ἐστὶ κγʹ. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς πρώτοις ἓξ τά τε Ἀσσύρια διαλαμβάνει καὶ ὅσα πρὸ τῶν Περσικῶν· ἀπὸ μέντοι τοῦ ζʹ τὰ Περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζʹ καὶ ηʹ καὶ ιʹ καὶ ιαʹ καὶ ιβʹ καὶ ιγʹ διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου καὶ τοῦ μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου· σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστορῶν, ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν [b] ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν [c] ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ. Φησὶ δὲ αὐτὸν, τῶν πλειόνων ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν Περσῶν (ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει) αὐτήκοον καταστάντα, [d] οὕτως τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρτοξέρξου (εἰς ὃν ἡ Περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν) ἐτύγχανεν.

Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κῦρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν· οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυΐγαν καλεῖ. Φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου [e] Ἀστυΐγαν ἐν Ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς [f] κρισκράνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς [g] Ἀμύτιος καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ἐπιστάντα δὲ Κύρον, ἐπιτάξαι ἀνακρίνειν διὰ στρεβλώσεων Σπιτάμαν

CTESIÆ [1] *Cnidii Perſica libris vigintitribus continentur: ſed in ſex prioribus res Aſſyriorum & quacunque res Perſicas præceſſere, tractat: à ſeptimo autem libro de Perſicis rebus agit: at in ſeptimo, octavo, nono, decimo, undecimo, duodecimo & decimo tertio, quæ ad Cyrum & Cambyſem, &* [2] *magum illum, Dariumque & Xerxem ſpectant, commemorat: fere in omnibus repugnantia* [3] *Herodoto narrans, illumque in multis mendacem &* [4] *ſcriptorem fabularum appellans illo enim poſterior eſt. Se autem eorum quæ narrat, magna ex parte oculatum teſtem fuiſſe, aut certe, quæ videre non licuit, de iis à Perſis qui viderant, edoctum, ita demum ea memoriæ prodidiſſe dicit. Nec vero tantummodo ab Herodoti, ſed etiam in aliquibus à Xenophontis Grylli filii hiſtoria diſſentit. Floruit temporibus Cyri* [5] *Dario & Paryſatide geniti: qui frater fuit* [6] *Artoxerxis ad quem regnum Perſicum devenit.* 1

Scribit itaque ſtatim de [7] Aſtyage, nulla Cyrum [8] ipſi generis propinquitate fuiſſe junctum, illumque etiam Aſtyigan vocat. Fugiſſe autem Aſtyigan à conſpectu Cyri in Ecbatana, & in criſcranis regiarum ædium ab Amyti filia ſua & ejus viro Spitama occultatum fuiſſe dicit. at ſupervenientem Cyrum, non ſolum Spitaman & 2

1. Lecta Cteſiæ Cnidii Perſica, in libros diſtributa tres ſupra viginti. &c. 2. Sphendadaten *infr. nominat c.* 10. & 11. & 15. *Herodot.* Smerden. 3. *Qui de quatuor hiſce duntaxat ſcripſit: Cteſias vero his alios quinque adjecit.* 4. fabularum confictorem. 5. Dariæum *hunc, non* Darium, *in iis quæ ſequentur vocat c.* 48. 6. *De quo infra c.* 56. &c. 7. *De Aſtyage, Ocbare, & Peteſaca (ut ibi ſcribitur) vide ex Cteſia quæ breviter excerpſit Joan. Tzetzes in Chiliadib. hiſt.* 1. *in fine.* 8. *Cyrus hic Major.*

a Ἀνεγνώσθη βιβλίον Κτησίου τοῦ Κνιδίου τὰ Π ἐν βιβλίοις κγʹ. D. H. b *Videtur prius hoc participium eſſe expungendum.* H. S. c al. ἐλέγχων. d οὕτω. D. H. e *Max. Marg. codex* Ἀστυΐαν. f alii κριοκρανίοις. g ἀμύτιος. D. H.

& Amytin, sed eorum etiam liberos Spitacem ac Megabernem de Astyiga per tormenta interrogari voluisse: Astyigan vero seipsum patefecisse, ne propter se pueri torquerentur, captumque & compedibus gravibus ab OEbara oneratum esse: nec multo post ab ipso Cyro liberatum, & non secus ac patrem honoratum observatumque fuisse: filiamque Amytin primum quidem tanquam matrem in honore habitam, postea vero Cyro nupsisse, quum Spitamas ejus vir esset interfectus, propterea quod dum quæreretur Astyigas ignorare se illum mentitus esset de quo interrogabatur. *Hæc dicit Ctesias de Cyro, iis quæ ab Herodoto referuntur dissimilia.* Itemque illum adversus Bactrios pugnavisse, & eam pugnam æquo Marte gestam fuisse. sed Bactrianos, postquam Astyigan Cyri patrem factum esse, Amytin autem matrem & uxorem, intellexerunt, sponte
3 se ipsos Amyti & Cyro dedidisse. Tradit etiam, Cyrum cum [1] Sacis bellum gessisse, & Amorgem Sacarum regem Sparethræ maritum cepisse: eam autem, capto marito, exercitum coëgisse, bellumque Cyro intulisse, & virorum quidem trecenta millia, mulierum vero ducenta in aciem eduxisse: & Cyrum superavisse, vivumque eum cum multis aliis cepisse: itemque Parmisem Amytis fratrem & tres ejus filios: propter quos postea Amorgem liberatum fuisse, quod
4 & ipsi liberati fuissent. Tradit etiam, Cyrum Amorgis ope adjutum, Crœso & Sardibus bellum intulisse. Narrat etiam quomodo OEbaræ consilio [2] lignea Persarum simulacra in muro conspecta timorem incolis injecerint, & propter hanc caussam ipsa urbs capta fuerit: & quo pacto ante captam urbem, Crœsi filius pro obside datus fuerit, quum Crœsus divino quodam spectro deceptus fuisset. Narrat etiam quomodo dolos nectente Crœso, filius in ejus conspectu fuerit interfectus, & mater hanc calamitatem intuita seipsam ex muro præcipitarit, nec tamen mortua sit: & quomodo, capta urbe, ad Apollinis ædem, quæ erat in urbe, [3] confugerit, ac mortua sit: & quomodo tertium in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertium arte oculos fallente solutus sit, quamvis templo sigilla circumposita essent, eorumque custodia

τιμᾶν τε καὶ [a] Ἄμυτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυΐγα. τὸν δὲ, ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν στρεβλωθείησαν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβαρᾶ δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι. καὶ τὴν θυγατέρα [b] Ἄμυτιν πρῶτον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιταμᾶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνῃρημένου, ὅτι ἐψεύσατο, ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρευνώμενον Ἀστυΐγαν. ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυΐγαν μὲν, πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἄμυτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα, ἔμαθον, ἑαυτοὺς ἑκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. Καὶ ὅτι πρὸς Σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τὸν Σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης· ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς, στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ, ἀνδρῶν μὲν στράτευμα, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ, εἴκοσι. καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρείαν, μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων· Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. Καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον καὶ πόλιν Σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβαρᾶ [c] Περσῶν εἴδωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἥλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε πρὸ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολορραφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ἀναιρεῖται· καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει, καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε, ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος [d] καταφεύγει, καὶ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως· καίτοι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων, καὶ τούτων τὴν φυλακὴν

1. *De Sacis & hoc Cyri bello varia scripsit Strabo l.* 11. 2. Ξύλινα λέγει πρόσωπα Σάρδεσιν ἐπιστῆσαι, Ἐν ὑποζυγίοις ἐκρήγνυσι κοντοῖς, Νυκτὸς οὐδεὶς ᾔδει μηδαμῶς. *Joan. Tzetzes hist.* 1. 3. Crœsus confugerit, perieritque. *Negantem hinc particulam in præcedentem paullo anteversum perperam translatam* (ibi οὐ θνήσκει) *plane mihi persuadeo. Alii omissa voce* Crœsi *hæc ad ejus uxorem referunt.*

a Ἀμύτην. D. H. b Ἀμύτην & sic passim. D. H. c *Scholion m. s.* ὅρα τὴν τῶν εἰδώλων ἐμφάνισιν. d καταφεύγει ὁ Κροῖσος, κ. θ. D. H.

Οἰβάρα ἐμπεπιστευμένε. ὅπως τε οἱ συνδεδεμένοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λύεσθαι Κροῖσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρε ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ περιεῖπεν, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. Ἔτι [a] δὲ διαλαμβάνει ὡς ἀποστέλλει Κῦρος ἐν Περσίδι [b] Πετισάκαν τὸν [c] ἡμιάρρενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐνέγκαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυΐγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἄμυτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βελεύει [d] Πετισάκᾳ ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυΐγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι· καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος, Πετισάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πείσεται, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου παραχωρῆσαι, αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας δι' ἡμερῶν δέκα, ἑαυτὸν ἐξήγαγεν. Ἀστυΐγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ [e] αὐτοῦ (φασὶ) μέχρι [f] Πετισάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας, Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν· καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἰσῶσιν ἐλέφαντας, καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνήρ· [g] (συνεμάχοντο γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσιν, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον) οὗτος οὖν ὁ Ἰνδὸς πεπτωκότα Κῦρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἧκεσαν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ

OEbaræ commiſſa eſſet: quomodo item illis qui una cum Crœſo vincti fuerant, amputata fuerint capita, ut quorum proditione ſolutus Crœſus eſſe putaretur. Narrat etiam, Crœſum in regias ædes adductum vinctumque firmius fuiſſe: ſed quum tonitrua fulminaque irruiſſent, rurſum fuiſſe ſolutum: tumque Cyrum vix tandem eum miſſum feciſſe. à quo tempore Cyrus cum aliis humanitatis officiis eum proſequutus ſit, tum vero urbem magnam nomine [1] Barenen prope Ecbatana ei donaverit: in qua erant quinque millia equitum, peltatorum autem jaculatorumque & ſagittariorum decem millia. Commemorat item quomodo Cyrus 5 Petiſacan eunuchum, qui apud ipſum plurimum authoritate valebat, in Perſas miſerit ut Aſtyigan à Barcaniis adduceret. nam & ipſe & Amytis filia patrem videre cupiebat. Quomodo item OEbaras conſilium dederit Petiſacæ ut in deſerto loco Aſtyigan relinqueret, & fame ſitique conficeret. id quod factum eſt. At in ſomnis ſcelere patefacto, Petiſacas puniendus traditur Amyti, identidem illud expoſcenti. Illa vero oculos ejus effodit, pellemque detraxit, & cruci deinde affixit. OEbaras autem, timens ne eadem quæ ille pateretur, quamvis Cyrus nihil tale ſe permiſſurum affirmaret, nihilominus decem dierum inedia ipſe ſibi mortem conſcivit. Aſtyigas vero magnifice ſplendideque ſepultus eſt, quippe in deſerto loco cadaver ejus intactum permanſit, neque fuit à feris comeſum. leones enim cadaver ejus, donec Petiſacas reverſus acciperet, ſervabant. Cyrus autem adverſus 6 [2] Derbices expeditionem ſuſcipit, quorum rex erat Amoræus: at Derbices ex inſidiis producunt elephantes, ac Cyri equites fugant. ubi ipſe Cyrus ex equo cecidit & quidam Indus, (nam Indi Derbicibus in bello opem ferebant: à quibus etiam acceptos elephantes in bellum ducebant.) hic igitur Indus, quum Cyrus jam cecidiſſet, eum jaculo vulneravit ſub coxa in femore: ex quo vulnere poſtea mortuus eſt. tum vero ipſum adhuc vivum, quum familiares ſui erexiſſent, ad caſtra profecti ſunt. Occubuerunt autem in

1. *Hinc forſitan Steph. Byzant.* Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. *qui & de hujus vocis ſcriptura:* Κτησίας πανταχοῦ τῶν Περσικῶν τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφει· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τοῦ ε. *Vide ibi plura.*
2. *Derbiccæ (inquit Steph. Byzant.) populus eſt Hyrcanis vicinus. Apollonius duplex cc ſcribit. Cteſias vero Derbios vocat, aut Terbiſſos.*

a Δὲ καὶ λαμβάνει. D. H. b *Max. Marg.* Πετησακᾶν. c γρ. εὐνοῦχον μεγάλως *ſic & in aliis omnibus locis in quibus* ἡμιάρρενα *habes.* H. S. d Πετισάκαν D. H. *& ad oram* Πετισακᾶν. Πετισάκᾳ *Max. Margunii codex.* e αὐτοῦ, φησὶ μ. Πετισάκα. D. H. *& ad oram* Πετισακᾶ. f *Puto legendum* Πετισάκαν, *ut ſit accuſativus.* H. S. g συνεμάχουν. D. H.

in pugna illa multi Persæ, & æquales numero Derbices. nam illorum quoque x
7 millia cecidere. Amorges vero quum audivisset quod Cyro contigerat, festinanter venit, Sacarum equitum viginti millia ducens. & quum Persæ ac Derbices inter se conflixissent, tam strenue Persæ ac Sacæ pugnarunt, ut penes eos victoria fuerit: interfecto Derbicum rege Amoræo, cum duobus ejus filiis. occubuerunt autem Derbicum triginta millia, Persarum novem millia: & regio in ditionem Cyri
8 concessit. Cyrus vero sub mortis tempus Cambysem primum filium regem creavit: juniorem vero nomine [1] Tanyoxarcem, dominum [2] Bactriorum & ipsius regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumque & Carmaniorum: & ut suas regiones à tributo solvendo liberas haberet, statuit. Ex Spitamæ autem liberis, [3] Spitadem quidem Derbicibus præfecit, Megabernem autem Barcaniis: eosque matri in omnibus obtemperare jussit. Quinetiam illos & mutuo & cum Amorge dexteras in amicitiæ testimonium jungere voluit: & illis quidem qui in mutua benevolentia permanerent, omnia fausta precabatur: at illos qui priores injuriam illaturi essent, devovebat. His dictis diem suum obiit, tertio à vulnere accepto die, quum annos triginta regnavisset. *Atque hic finem habet undecimus Ctesiæ Cnidii liber.*
9 Duodecimus vero à regno Cambysis incipit. Hic regnum adeptus patris mox corpus per Bagapatem eunuchum in Persicam sepeliendum misit, & alia quemadmodum à patre constituta erant, administravit. Plurimum vero apud ipsum authoritate valebat Artasyras Hyrcanius: ex eunuchis autem Ixabates & Aspadates & Bagapates, qui etiam apud patrem maximus fuerat. Post Petisacæ enim mortem, hic adversus Ægyptum & Amyrtæum Ægyptiorum regem exercitum ducit, quum Combapheus eunuchus, qui plurimum apud Ægyptiorum regem poterat, pontes & alias Ægyptiorum res prodidisset, ut ipse Ægypti præfecturam consequeretur. id quod factum est. ita enim cum eo Cambyses pactus fuerat, primum per Ixabatem Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Quum autem Amyr-

τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ καὶ Δερβίκων ἴσοι. μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ περὶ Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ παραγίνεται, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συῤῥαγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κατακράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται [a] δὲ καὶ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς [b] Ἀμοραῖος, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι, Περσῶν δὲ ἐννεακισχίλιοι. καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾷν, Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν, βασιλέα [c] καθίστη. Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον, [d] ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος. τῶν δὲ Σπιταμᾶ παίδων, Σπιτάδην μὲν, Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην, Μεγαβέρνην δὲ, [e] Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταττε. καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις, τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις· καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν ἀδίκων. ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λ΄. ἐν οἷς ὁ ια΄ Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου.

Ἄρχεται δὲ ὁ ιβ΄ ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας. οὗτος βασιλεύσας ἀπέστειλε τὸν τοῦ [f] πατρὸς διὰ Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάῤῥενος εἰς Πέρσας ταφῆναι νεκρόν· καὶ τἄλλα ὡς ὁ πατὴρ ὥρισατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ᾽ αὐτῷ ἠδύνατο Ἀρτασύρας Ὑρκάνιος· τῶν δὲ ἡμιαῤῥένων [g] Ἰξαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης, ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ [h] μέγιστος. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ᾽ Αἴγυπτον, καὶ [i] τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα Ἀμυρταῖον, Κομβαφέως τοῦ ἡμιάῤῥενος, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ, καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἄλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ᾽ ᾧ γενέσθαι ὕπαρχος Αἰγύπτου. καὶ γέγονε. ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης διὰ [k] Ἰξαβάτου τοῦ Κομβαφέως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. [l] ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀ-

 μυρ-

1. Smerden Cyri *perpetuo Herodotus nominat.* 2. *Videndus de his Stephan. & Strabo.* 3. Spitacen *supra.*

a Δὶ ὅ. D. H. b *alii* Ἀμοῤῥαῖος. c καθίστησε. d ἐπεστη. D. H. e Βαρκανίων. f πα. νεκρὸν δ. Ε. τ. η. ε. Π. ταφῆναι (νεκρὸν) καὶ τ. D. H. g Ἰζαβάτης. D. H. *Max. Marg.* Ἰξαλβάτης. h μεγ. ἦν. D. H. i τῶν Αἰγ. τὸν βασ. Ἀμυρταῖον· καὶ νικᾷ Ἀμυρταῖον. Κομφαβέως. D. H. k Ἰζαβατ. τοῦ Κομφαβ. D. H. l *id est* ζῶντα. *Num.* 21. v. 35. *Deuter.* 2. v. 34. *Hesych. sed* ζωγρείᾳ ἑλεῖν *Zosim.* D. H. ad pag. 41. Phot. in illa Theoph. Simocati verba ζωγρίαν ἔλαβον.

μυρτῷον, οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο. καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, Περσῶν δὲ [a] δύο. [b] Μάγος δέ τις [c] Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκην ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς εἰ κληθείη ἐλθεῖν, οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαιτούσης μένειν, ἀνεβάλετο. παρρησιάζεται [d] ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. [e] Ἄμυτις δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑπονοοῦσα, ἐνουθέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο μὴ πείθεσθαι, ἐπείθετο δὲ μάλιστα. διαπεμψαμένου δὲ τρίτον Καμβύσου πρὸς τὸν ἀδελφὸν, παραγίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, [f] οὐδὲν δὲ ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἐσπούδε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις. ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύει τοιοῦτον· ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος κάρτα τῷ Τανυοξάρκῃ. βουλεύει τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δῆθεν ἀδελφοῦ βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξαι [g] ἀποτμηθῆναι, ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον· ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην. καὶ γίνεται ταῦτα. αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης. καὶ λανθάνει πάντας ἐπὶ πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ [h] Βαγαπάτου καὶ [i] Ἰζαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάρρησε τὴν πρᾶξιν. [k] Λάβυζον δὲ [l] ἡμιαρρένων τὸν πρῶτον οἳ ἦσαν Τανυοξάρκεω, προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης, καὶ τοὺς ἄλλους [m] ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον, „Τοῦτον (ἔφη) νομίζετε Τανυοξάρκην; ὁ δὲ Λάβυζος, θαυμάσας, Καὶ τίνα „ἄλλον, ἔφη, νομίζομεν; τοσοῦτον ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βακτρίους, καὶ πράττει πάντα ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν

myrtæum vivum cepisset, nullo alio ipsum detrimento affecit, nisi quod illum in Susa cum sex millibus Ægyptiorum quos ipse delegit, relegavit. Sed & universam Ægyptum subegit: obieruntque in ea pugna Ægyptiorum quinquaginta millia, & Persarum viginti. Quidam au- 10
tem magus cui nomen erat [1] Sphendadati, quum fuisset ob delictum verberibus à Tanyoxarce cæsus, accedit ad Cambysem, & apud eum fratrem Tanyoxarcem accusat, eum ipsi insidias moliri dicens: argumentum etiam rebellionis addens, quod, si vocaretur, non veniret. Cambyses igitur fratrem ad se venire jubet. ille vero aliquo negocio detentus, profectionem distulit. Tunc vero magus eum audacius criminari. At mater Amytis id quod erat de mago suspicata, Cambysem filium ne fidem haberet mago, admonebat. at rex se non credere fingebat: quum tamen maximopere crederet. Quum autem tertium à Cambyse frater esset accersitus, venit: ipsumque frater amplexatus est, quum nihilominus de illo interficiendo cogitaret. sed hanc cogitationem ad exitum inscia Amytide perducere conabatur. id quod perfectum est. nam magus consilium cum rege communicans, hunc dolum machinatur: Quum ipse Tanyoxarci esset simillimus, consilium regi dat ut ipsi tanquam falso fratris regis accusatori, caput abscindi coram omnibus jubeat: clam autem Tanyoxarcem interfici imperet. quinetiam illius vestem sibi indui magus postulat, ut ex ipso vestitu Tanyoxarces esse judicetur. atque hæc fiunt. [2] nam hausto sanguine taurino interficitur Tanyoxarces: at magus illius veste induitur, & Tanyoxarces existimatur: diuque latet omnes præter Artosyran, Bagapatem & Ixabatem. his enim solis rem Cambyses aperire ausus est. Cambyses autem Laby- 11
zo qui primus erat inter Tanyoxarcis eunuchos, & aliis ad se vocatis, magum illa veste indutum, ostendit sedentem, dixitque, Hunc esse Tanyoxarcem existimatis? Labyzus vero miratus, Quem alium, dixit, esse putemus? Adeo propter similitudinem magus latebat. Mittitur ergo ad Bactrios, & omnia non secus ac si Tanyoxarces esset, administrat. Post annos vero

1. Smerdem magum *constanter Herodot. vocat.* 2. *Venenosum enim esse docent medici: & non alio veneno extincti Midas, Themistocles, alii. vide Ptolem. Hephæstionis excerpta apud Photium.*

a Ἑπτακισχίλιοι δύο. D. H. b *al.* μέγας. c Σφανδ. D. H. d δὲ ταῖς. D. H. e sic & D. H. ut & post. f [ἐπεὶ] οὐδὲν δ. D. H. *Max. Marg.* ἐπεὶ οὐδὲν ἀνελῶν ἐμελέτα. g ἀναλυθῆναι. ὡς δέ. h *l.* Β.ιγ. κ. Ἰξαβάτου. *at C. Vatic.* Ἰζαβάτου. D. H. i Ἰζαβ. D. H. k alii Λάουξον. l τῶν ἡμ. D. H. m καὶ ὑποδ. D. H.

ro quinque, res tota declaratur Amyti per Tibetheum eunuchum, quem magus verberaverat, petitque Sphendadatem à Cambyſe: qui dare noluit: quamobrem illa ei diras imprecatur & hauſto veneno mori-
12 tur. Sed contigit ut ſacrificante Cambyſe, quum victimæ jugularentur, ſanguis non flueret. [1] qua ipſe ex re magis etiam dejecto animo erat. Sed & Roxane puerum capite carentem peperit: magique ipſi dicebant, hanc prodigiorum ſignificationem eſſe, nullum regni ſucceſſorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in ſomnis apparens, ob cædem perpetratam minabatur: ideoque magis etiam angebatur. Quum autem Babylonem acceſſiſſet, & ibi parvum lignum cultro poliens, tempus ut falleret, femoris muſculum percuſſiſſet: undecimo die mortem obiit, quum duodeviginti annis regnaviſſet.
13 Bagapates autem & Artaſyras, antequam Cambyſes moreretur, conſilium inierunt regni mago tradendi, & poſt ejus mortem regnum detulere. At Ixabates ſumptum Cambyſis corpus in Perſidem portavit. unde veniens, dum magus ſub Tanyoxarcis nomine regno potiretur, de eo apud univerſum exercitum indicium profeſſus eſt, eumque infamavit. Quod quum feciſſet, in templum confugit: indeque comprehenſus eſt, & ei ca-
14 put abſciſſum. Unde ſeptem inter Perſas illuſtres viri una adverſus magum conſpiravere, Onophas, Idernes, Norondabates, Mardonius, Bariſſes, Artaphernes & Darius Hyſtaſpis filius. Hi, quum inter ſe fidem dediſſent, aſſumitur etiam Artaſyras, prætereaque Bagapates, qui claves omnes regiarum ædium habebat. Illi igitur ſeptem viri Bagapatis opera in regias ædes ingreſſi, magum inveniunt cum pellice Babylonia dormientem. Qui quum illos vidiſſet, proſilit, & nullo inſtrumento bellico reperto, (quoniam omnia Bagapates clam ſubtraxerat) ſedile aureum confregit, ejuſque pede arrepto, quum pugnaret, tandem à ſeptem illis viris vulneratus, mortem obiit, quum ſeptem menſes regnaviſſet.
15 Regnat vero ex ſeptem illis viris Darius,

τῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἄμυτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβέθεως τοῦ ἡμιάῤῥενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν [a] Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον, τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης, καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων αἷμα οὐκ ἀποῤῥεῖ· καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι [b] οὐ καταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον· καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτὶ, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατριβῆς χάριν, παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἑνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι.

Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης [c] τελευτήσει, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα [d] Ἰξαβάτης ἤγαγεν εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἧκεν Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον, κατέφυγεν εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθέν τε συλληφθεὶς ἀπετμήθη [e]. Ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ἐπίσημοι συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, [f] Νορονδαβάτης, Μαρδόνιος, [g] Βαρίσσης, Ἀρταφέρνης καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπεω. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν εὑρὼν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) δίφρον χρύσεον συντρίψας, καὶ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτὰ, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά.

Βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, [h] τοῦ ἵππου,

1. Qua ſane ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam poſtea, quando ei Rox. car. cap. pu. pep: & magi renunciarunt. &c.

a Σφανδ. D. H. & in not. idem l. Σφενδ. b οὐκ ἐγκαταλ. D. H. c *Melius* τελευτήσῃ *&* ν. *ſequ. pro* ἐβασίλευσαν *legendum puto* ἐβασίλευσεν. *nimirum* ὁ μάγος. *nam illos duos regnaſſe, falſum comperietur.* H. S. d Ἰξαβάνης hic D. H. & alterum ad oram. e *Aut addendum* τὴν κεφαλὴν, *aut ſubaudiri dicendum eſt.* H. S. f Νορονδ. D. H. g Βαρίσης. D. H. h *Herodot. Thaliâ, & Themiſt. orat.* 12. ἐπανήκεις δὲ αὐτοκράτωρ, οὐχ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρεῖος. οὐδὲ κυνῇ [*ſic legendum in editis, id eſt,* περικεφαλαίᾳ, *non* κυνὶ] πτείσας, ὥσπερ Ψαμμίτιχος. D. H.

του, καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις, [a] πρώτου, μηχανῇ τινὶ καὶ τέχνῃ, [b] ἐπειδὴ ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐγήγερτο, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν [c] Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει· καὶ κατασκευάζεται. ἐπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτὸν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς, ἀνελθεῖν βουληθέντες, [d] ἐπειδὴ οἱ ἱερεῖς [e] εἶδον οἱ ἀνέλκοντες αὐτοὺς, καὶ ἐφοβήθησαν, καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν· καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαὶ, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων. Ὅτι ἐπιτάσσει Δαρεῖος [f] Ἀραράμνῃ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ἐπὶ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ, διαβὰς πεντηκοντόροις λ', ᾐχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν [g] Μαρσαγέτην, ἐπὶ κακώσει εὑρὼν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον. [h] Σκυθάρκης δὲ ὁ Σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς ἔγραψεν ὑβρίζων Δαρεῖον· καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ ζεύξας τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἴστρον, διέβη ἐπὶ Σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιε'. καὶ ἀντέπεμπον ἀλλήλοις τόξα· [i] ἐπικρατέστερα δὲ ἦν τὰ τῶν Σκυθῶν. διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφυρώσεις· καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὅλον διαβῆναι στράτευμα· καὶ ἀπέθανον ὑπὸ [k] Σκυθάρκου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ Εὐρώπῃ, μυριάδες ὀκτώ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβὰς, [l] Χαλκηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν περῶν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι διαβατηρίου Διὸς, ἠφάνισαν. Δάτις δὲ ἐπανιὼν ἐκ Πόντου, καὶ τοῦ [m] Μηδικοῦ στόλου ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν Ἑλλάδα. ἐν Μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαν-

rius, quum ejus equus (juxta id quod inter eos convenerat) arte quadam adhibita primus post solis ortum hinnisset. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus est, festum, [1] magophonia dictum, apud Persas celebratur. Hic Darius sepulcrum sibi extrui in [2] bicipiti monte jubet, atque id extruitur: sed quum id videre cuperet, à Chaldæis & à parentibus prohibetur. Quum autem parentes ejus ascendere voluissent, ceciderunt atque interierunt: quum sacerdotes qui illos sursum trahebant, illud conspicati & inde timore correpti, funes laxassent. Quæ res ingentem Dario mærorem attulit: & illis qui eos trahebant, numero quadraginta, amputata capita fuerunt. Darius præterea 16
Ariaramnem Cappadociæ satrapam adversus Scythas proficisci, & viros feminasque captivos abducere jubet. Ille autem cum triginta navibus quinquagenûm remorum trajiciens, id exequutus est. Comprehendit autem & fratrem regis Scytharum Marsagetem, quum eum à suo fratre ob mala illata in vincula conjectum invenisset. At [3] Scytharces Scytha- 17
rum rex, iratus, litteras Dario scripsit contumeliosas: & similiter ipsi responsum est. Darius tandem octingentorum millium exercitu coacto, & Bosporo Istroque ponte junctis, adversus Scythas profectus est, quindecim dierum itinere progressus: sibique [4] mutuo arcus miserunt. Sed quum Scythici validiores essent, Darius fugiens pontes transivit, atque festinanter dissolvit antequam totus transiret exercitus: quare Scytharces octoginta illa hominum millia in Europa relicta, interfecit. Darius vero, quum pontem pertransisset, domus templaque Chalcedonensium combussit: quoniam pontes qui apud ipsos erant, dissolvere tentaverant, & aram, quam Darius transiens, in honorem Jovis [5] diabaterii statuerat, everterant. Datis autem ex 18
Ponto rediens & Medicum exercitum ducens, insulas Græciamque populabatur: cui apud [6] Marathonem Miltiades oc-

1. *Herodotus l. 3. & Agathias l. 2.* 2. Lege *Persepoleos arcis descriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. ubi* βασιλικὸν ὄρος *hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.* 3. Jancyrum *nominat Justin. lib. 2.* 4. *De arcu ab Æthiopum rege sic ad Cambysen misso lege Herodot. lib. 3. post init.* 5. *Solenne quippe gentibus fuit, transitus caussa diis sacrificare.* Sic *Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.* 6. *Marathonia pugna nihil unquam celebratum magis,* ccc. *ad eam describendam occupatis doctorum ingeniis, Plut. teste.*

a πρῶτον μ. D. H. b ἐπεὶ δ' ἂν. D. H. c sic & D. H. hîc. d ἐπεί. D. H. e εἶδον [ὄφεις] οἱ α. D. H. *In veteri libro inter* εἶδον *&* οἱ *insertum erat superne* ὄφεις. *sed locus hic neque emendari, neque intelligi nisi ex aliorum historia potest.* H. S. f Ἀ'ραράμνη. D. H. g Ματαγ. D. H. h alii Σκυτάρβης, & Σκυτάρης: Σκυθάρχης, *& in marg.* Σκυθάρβης. *Max. Marg.* i ἐπικρατέστερα δ' ἦν τὸ τῆς Σ. D. H. k Σκυθάρου. D. H. & in ora: al. Σκυθαρβέων. ἴσ. Σκυθῶν. l Καρχηδ. D. H. m Ποντικοῦ. D. H.

occurrit, vicitque barbaros: & ipse quo-
que Datis occubuit, ejusque cadaver pe-
19 tentibus Persis denegatum est. Darius au-
tem ad Persas reversus est, ubi celebratis sa-
crificiis, quum triginta dies morbo labo-
rasset, mortuus est: quum annos XII ante
regnum vixisset, & annos unum & trigin-
ta regnavisset. Obiit etiam diem suum Ar-
tasyras. Bagapates autem, quum septem an-
nos sepulcro Darii assedisset, mortuus est.
20 Regnat Xerxes filius ejus, apud quem
Artapanus Artasyræ filius maximam ob-
tinet autoritatem, quemadmodum ejus
pater apud patrem regis obtinuerat, item-
que Mardonius [1] antiquus. Ex eunuchis
autem plurimum apud eum poterat Na-
tacas. Xerxes [2] uxorem ducit Onophæ
filiam Amistrin, ex qua filium suscipit
Dariæum: & post biennium, alterum,
Hystaspem nomine: & præterea [3] Arto-
xerxem: duasque filias, quarum una, A-
mytis, nomine aviæ, vocatur: altera,
21 [4] Rhodogune. Xerxes adversus Græcos
expeditionem suscepit, quod Chalcedo-
nenses pontem solvere conati essent,
(quemadmodum jam dictum est) & aram
à Dario erectam diruissent: quodque Da-
tin Athenienses interfecissent, neque ca-
daver ejus dare voluissent. Primum igi-
tur Babylonem profectus est: & [5] Belitanæ
videre sepulcrum exoptavit: viditque o-
pera Mardonii adjutus: & urnam olei non
potuit, quemadmodum scriptum erat,
22 implere. Inde Ecbatana profecto, defe-
cisse Babylonios, & Zopyrum suum du-
cem interfecisse, nunciatur. *In hunc mo-
dum de his loquitur Ctesias, non quemad-
modum Herodotus. nam quæcunque hic de
Zopyro, (nisi quod mula ipsi peperit) ille à
Megabyzo facta scribit, qui Xerxis gener
erat, quum filiam ejus Amytin uxorem
duxisset.* Ita Babylon capta est per Me-
gabyzum: cui Xerxes, præter alia mul-
ta, molam auream sex talentorum pondo
donavit, quod apud Persas omnium re-
giorum munerum est pretiosissimum.
23 Xerxes autem, Persico exercitu coacto,
qui ex millibus octingentis constabat,
præter currus, instructis etiam mille
triremibus, in Græciam copias duxit,
quum Abydum ponte junxisset. Ad eum
Demaratus Lacedæmonius tum primum
ac-

ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα Πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς Πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ΄, τελευτᾷ· ζήσας μὲν ἔτη [a] ιβ΄ πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λα΄. ἀπέθανε δὲ καὶ Ἀρτασύρας. καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ΄, ἐτελεύτησε.

Βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ [b] Ἀρτάπανος ὁ Ἀρτασύρα παῖς γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαῤῥένων δὲ μέγιστον ἠδύνατο [c] Νατάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ὀνόφα θυγατέρα [d] Ἄμιστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρειαῖος· καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη, Ὑστάσπης, καὶ ἔτι Ἀρταξέρξης· καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν, Ἄμυτις, κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ, Ῥοδογούνη. Ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτι τε [e] Χαλκηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν (ὡς ἤδη εἴρηται) ἐπειράθησαν· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον· καὶ ὅτι Δάτιν Ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιτανᾶ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου· καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πληρῶσαι. Ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς Ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις Βαβυλωνίων, καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. [f] οὕτως καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ἡρόδοτος· ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τά γε ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει διαπράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἀμύτι, τοῦ Ξέρξου. [g] οὕτως μὲν ἥλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου Βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἓξ ἕλκουσαν τάλαντα· ὃ τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ Πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ συναγείρας [h] στρατιὰν Περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἤλαυνεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, ζευγνὺς τὴν Ἄβυδον. Δημάρατος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος παρεγένετο ἤδη

1. Ille priscus. ὁ παλαιὸς, *quem* Majorem *etiam dixeris.* 2. *Xerxem & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.* 3. Artaxerx. 4. *Rhodogunes cujusd. Persicæ imaginem habes apud Philostratum lib. 2. Icon. 5.* 5. *Ælian. lib. 13. ποικίλης cap. 3. legend.*

a *In altero exemplari, non sine magno errore, scriptus est inusitato modo numerus ϛω΄. pro quo hic ιβ΄. ubi etiam mendum esse quis suspicari possit.* H.S. b Ἀρτάπανος. D.H. c Ἀτακᾶς & Νατακᾶς. d Ἄμαστριν, & Ἄμηστριν. e Καρχηδ. D.H. f οὕτω. D.H. g οὕτω. D.H. h στρατείαν. D.H.

δὴ πρῶτον, καὶ σὺν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει, καὶ ἀπείργει τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυριάδας. καὶ κατεκόπη τὸ Περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων· καὶ ἧττα γίνεται κἀκείνων. εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τῷ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἔτι ἡττῶντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι, μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. [a] Θώραξ δὲ ὁ [b] Θεσσαλὸς, καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν [c] στρατιὰν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον καὶ τὸν [d] Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι εἰ μὴ κυκλωθείησαν. ἡγουμένων δὲ τῶν δύο [e] Τραχινίων διὰ δυσβάτου στρατὸς Περσικὸς διελήλυθε, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβʹ, ἡγούμενον [f] αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δ' ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιήτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ. καὶ νικᾶται κατακράτος ἡ Περσικὴ [g] στρατιὰ, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου· κἀκεῖ, φησὶ, θνήσκει, χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας· ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ' αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει. καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα. καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν [h] αἱρεῖ, καὶ [i] ἐμπίμπρησι, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως. ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην [k] συνέφλεξαν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ [l] στενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου, τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων γίνεται· Περσῶν

accessit, & cum illo trajecit, eumque ab invadenda Lacedæmone prohibuit. Xerxes porro per Artapanum decem millia ducentem, apud Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce prœlium iniit, in quo magna Persarum cæsa est multitudo, ex Lacedæmoniis tantummodo duobus aut tribus interfectis. Postea viginti millia in aciem educi jubet: qui & ipsi superantur. Quum autem verberibus etiam cæsi ut acriores ad pugnam redderentur, nihilominus victi fuissent, quinquaginta millia postridie jubet educi: & quum nihil proficeret, bellandi finem fecit. Sed Thorax Thessalus & Trachinien- 24
sium principes Calliades & Timaphernes cum exercitu aderant: quos Xerxes quum vocasset, unaque Demaratum & Hegian Ephesium, Lacedæmonios nulla ratione vinci posse, nisi circumdarentur, intellexit. Persarum itaque quadraginta millia, duobus illis Trachiniensium ducibus per invia transgressis, Lacedæmonios à tergo adoriuntur: qui circumdati, omnes ad unum fortiter pugnantes occubuerunt. Rursus Xerxes adversus Platæenses exer- 25
citum centum & viginti millium mittit, & Mardonium ejus ducem constituit. Qui autem Xerxem in Platæenses concitabant, erant Thebani. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, trecentos Spartanos & mille accolas, ex aliisque urbibus sex millia secum ducens. Ibi superato exercitu Persarum, Mardonius vulneratus aufugit. Hic Mardonius quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressus moritur: quæ res Xerxi maximum mœrorem attulit. Xerxes cum suis 26
copiis Athenas proficiscitur: sed quum Athenienses armatis centum & decem triremibus ad Salaminem fugissent, urbem vacuam capit, quam incendit, præter arcem. in ea enim etiam aliqui relicti pugnabant: tandemque quum & illi noctu fugissent, illam etiam exusserunt. Xerxes autem quum inde ad angustissimum Atticæ locum, Heracleum appellatum, venisset, aggerem Salaminem versus ducere cœpit, pedestri itinere ad eam transire cogitans. Sed consilio Themistoclis Atheniensis & Aristidis, sagittarii ex Creta accersuntur, ac veniunt: deinde bellum navale Persarum & Græcorum geritur. Persæ

a *Max. Marg.* Θάραξ. b Θέσσαλος καὶ Τραχινίων, οἱ δέ. D. H. c στρατείαν. D. H. d *Max. Marg.* Ὀγίαν. e Τραχηνίων, διὰ δ. D. H. f (δὲ) αὐτ. D. H. g στρατιά. D. H. h ἀναιρεῖ. D. H. i *Max. Marg.* ἐμπίπρησι. k συνέφλεξεν. D. H. l στενωτ'. D. H. *Codex Bavaricus & Max. Margunii etiam* στενότατον.

sæ naves habebant plusquam mille, ducemque Onophan: Græci vero septingentas. Græci tamen victores evadunt: & quingentæ naves Persarum profligantur: & fugit Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis. In reliquis vero omnibus prœliis ceciderunt Persa-
27 rum centum & viginti millia. At Xerxes, quum in Asiam trajecisset, & Sardis proficisceretur, misit Megabyzum ut templum Delphicum diriperet: illoque id suscipere recusante, Matacas eunuchus injuriam Apollini illaturus omniaque direpturus mittitur. Is confectis ita rebus ad
28 Xerxem reversus est. Xerxes ex Babylone ad Persas proficiscitur. At Megabyzus suam uxorem Amytin (quæ filia Xerxis erat, quemadmodum jam dictum est) adulterii insimulat. quam ob rem Amytis à patre acriter reprehenditur: at illa
29 spondet se castam esse. Verum Artapanus, qui plurimum apud Xerxem autoritate valebat, cum Spamitre eunucho (qui & ipse plurimum apud eum poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitat: idque perpetrant, & Artoxerxi filio persuadent ab altero filio Dariæo patrem suum necatum esse: adduciturque Dariæus ab Artapano domum Artoxerxis, cum ingenti clamore se parricidam esse negans. is tamen capite plectitur.
30 [1] Artoxerxes igitur Artapani opera regno potitur. sed idem Artapanus ejus vitæ insidians, consilium suum cum Megabyzo (qui jam ob suspectam adulterii uxorem suam, mœrore affectus erat) communicat, fidemque mutuo datam jurejurando firmant. Sed re tota Megabyzi indicio prodita, Artapanus ea morte qua Artoxerxes erat afficiendus, afficitur: atque adeo quæcunque in Xerxem Dariæumque perpetrata fuerant, patefiunt. [2] Aspamitres quoque, qui cædis Xerxis ac Dariæi conscius fuerat, [3] acerbissimo genere mortis, adhibitis videlicet per scapham tormentis, plectitur. At post Artapani mortem, eorum qui cum illo conjurarant, & Persarum aliorum pugna oritur, in qua cadunt tres Artapani filii, & graviter Megabyzus vulneratur. Quem casum Artoxerxes itemque Amytis & Rhodogune ac ipsarum mater Amistris ingenti luctu prosequuti sunt: tandem tamen, etsi ægre admodum,

τῶν μὲν ναῦς ἐχόντων ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἕλλήνων δὲ, ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται Περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες. καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανεν Περσῶν ιβ´ μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀποστέλλεται [a] Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων. καὶ δὴ [b] οὕτως ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ὑπέστρεφε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος, (ἡ θυγάτηρ, ὡς προείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἄμυτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν. [c] Ἀρτάπανος δὲ, μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος, μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάρρενος, καὶ αὐτοῦ μέγα δυναμένου, βουλεύονται ἀνελεῖν Ξέρξην· καὶ ἀναιροῦσι. καὶ πείθουσιν [d] Ἀρτοξέρξην τὸν υἱὸν ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται [e] Δαρειαῖος ἀγόμενος ὑπὸ [f] Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν [g] Ἀρτοξέρξου, πολλὰ βοῶν καὶ [h] ἀπαρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ πατρός· καὶ ἀποθνήσκει.

Καὶ βασιλεύει [i] Ἀρτοξέρξης, σπουδῇ Ἀρταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν· καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν Ἀρτοξέρξην· καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ [k] Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφευέται γὰρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρτοξέρξης καὶ ἡ Ἄμυτις καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν [l] Ἄμιστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισώζεται

1. Longimanus *cognomento*. 2. *Paulo ante* Spámitres *dictus*. 3. acerbo in primis ac duro. *Habes id à Plut. descriptum in vita Artoxerxis, mox à principio.*

a Μάταχας. b οὕτω. D. H. c Ἀρτάβανος. D H. *Max. Marg.* Ἀρτάβανος. d Ἀρξέρξ. D. H. e Ἀρξέρξης. D. H. f sic tamen hic & D. H. ut & post. g Δαρειαῖος. D. H. *Max. Marg.* Δαρειαῖος. h παραινούμενος. D. H. i Ἀρταξ. & sic semper per α in antepen. k *Max. Marg.* Δαρειαίῳ. l *Idem* Ἄμιστρις.

ται [a] Ἀπολλωνίδου ἰατροῦ τοῦ Κῴου. Ἀφίσταται Ἀρτοξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος [b] Ἀρτάπανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλής· καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου· καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρτοξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. Ἀφίσταται Αἴγυπτος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρὸς καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετήσαντος. καὶ εὐτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας. [c] καὶ μελετᾷ αὐτὸς Ἀρτοξέρξης ἐκστρατεῦσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφὸν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικὸν, νῆας δὲ π΄. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην· καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει· καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρτοξέρξην. ἐνίκησεν Ἴναρος καὶ κατὰ θάλασσαν, [d] Χαριτιμίδου εὐδοκιμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νηῶν [e] ἐχρημάτιζε ναύαρχος· καὶ ν΄ Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν, αἱ δὲ λ΄ διεφθάρησαν. Εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ΄· καὶ ἐπιστάτην αὐτοῖς [f] Ὀρίσκον. ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν, τὸ ἄλλο πλῆθος, ν΄ μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, ι΄ μυριάδες αὐτῷ, ἐξ ὧν ἦγε μ΄, συνδιεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερὰ, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοὶ, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακράτος· φεύγει δὲ [g] πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος, (πόλις [h] ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ᾽ αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον. Προσχωρεῖ δὲ Αἴγυπτος πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας, καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ᾽ ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην [i] Σαρσάμαν καὶ

dum, Apollonidæ medici Coi insigni di-
ligentia servatus est. Desciscunt ab Ar- 31
toxerxe Bactra, aliusque item præfe-
ctus Artapanus: & æquo Marte pugna-
tur. Quum autem commissa iterum pu-
gna, ventus in faciem Bactrianorum
spiraret, vincit Artoxerxes, & in ejus
ditionem universa Bactria concedit. De- 32
ficit etiam Ægyptus, Inaro Lydio &
altero Ægyptio quodam defectionis au-
toribus: omniaque ad bellum pertinen-
tia parantur. Athenienses quoque Ina-
ro petenti quadraginta naves mittunt:
& ipsemet Artoxerxes exercitum edu-
cere cogitat: sed, non ita consulenti-
bus amicis, mittit Achæmenidem fra-
trem cum quadringentis millibus pedi-
tum, & octoginta navibus. Confligit I-
narus cum Achæmenide, Ægyptiique
vincunt: atque Achæmenides quum ab
Inaro vulnus accepisset, moritur, ejusque
cadaver ad Artoxerxem mittitur. Idem
Inarus mari victor evadit, Charitimide
magnum inde nomen consequuto, qui
quadraginta navium Athenis missarum
navarchus erat. Ex quinquaginta Persa-
rum navibus, viginti cum ipsis homini-
bus captæ, triginta perierunt. Deinde 33
adversus Inarum mittitur Megabyzus,
præter exercitum qui reliquus fuerat, a-
lium ducens, qui ex ducentis hominum
millibus constabat, navibus autem tre-
centis, quibus Oriscus præerat. adeo ut
præter naves reliqua multitudo quingen-
torum hominum millium esset. nam
quum cecidit Achæmenides, centum ho-
minum millia ex quadringentis quæ du-
xerat millibus, una cæsa fuerunt. Pugna-
tur acriter, & utrinque multi, sed plures
ex Ægyptiis, cadunt. Tandem Megaby-
zus Inarum in femore vulnerat, fugatque:
& viribus fortiores facti Persæ vincunt.
Inarus vero fugiens Byblum se recipit,
(hæc est munita urbs in Ægypto) & cum
eo Græci quicunque in prœlio & cum
Charitimide cæsi non fuerant. Ægyptus 34
præter Byblum partes Megabyzi sequi-
tur: & quoniam Byblus expugnari non
posse videbatur, Megabyzus cum Inaro
& Græcis, quorum erant sex millia & am-
plius, fide data paciscitur, nullam eos à
rege injuriam accepturos, & Græcos do-
mum quum liberet reversuros. Quum igi- 35
tur Sarsamen Ægypti præfectum consti-
tuisset,

a Ἀπολλωνίου. D. H. *In utroque exemplari legitur hic* Ἀπολλωνίου. *at contra in iis locis qui sunt cap.* 41. *utrunque* Ἀπολλωνίδης & Ἀπολλωνίδην *scriptum habet.* H. S. b Ἀρτάβανος. D. H. & sic etiam editio H. Stephani prima. c (καὶ) μελ. D. H. d Χαρτύμιδου *Max. Marg.* e ἐχρημάτισε. D. H. f Ὠρίσκ. D. H. g εἰς. h δὲ ἰσχ. D. H. i Σαρτάμαν. D. H.

tuisset, una cum Inaro & Græcis ad Artoxerxem proficiscitur: eumque invenit iratum Inaro vehementer, quoniam is fratrem Achæmenidem interfecerat. Megabyzus omnia quæ gesta fuerant narrat, & quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum ceperit: atque pœnam illorum pertinaciter deprecatus, efficitur voti compos. tandemque ad exercitum defertur, Inarum & Græcos nihil detrimenti passuros.
35 Verum enimvero [1] Amytis vicem interempti filii Achæmenidis dolens, indignam rem fore arbitrabatur, nisi Inarus & Græci pœnas sibi darent. atque adeo illos à rege exposcit: sed is tradere recusat. Deinde Megabyzum ab eo exposcens, repulsam itidem patitur. Tandem tamen illa quum instando molesta esset, impetravit: & quinque post annis, Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Atque hunc quidem [2] tribus crucibus suffixit, de Græcis autem quinquaginta (nam tot capere potuit) capita amputari curavit.
36 At Megabyzus magno dolore & luctu affectus est, petiitque ut sibi in Syriam regionem suam proficisci liceret. Huc etiam clam præmisit Græcos alios, & profectus est, atque à rege descivit: maximasque copias coëgit, ad centum & quinquaginta millia seorsum equitum peditumque. Adversus eum Osiris mittitur cum ducentis millibus: pugna conseritur, seque mutuo vulnerant Megabyzus & Osiris. hic quidem jaculo Megabyzum in femore percussit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille vero similiter jaculo Osirin in femore, deinde & in humero vulneravit. unde Osirin ex equo cadere contigit. sed eum complexus Megabyzus sublatum servari jubet. Multi autem Persæ ceciderunt, Zopyro Artyphioque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. itaque tandem viribus longe superior evadit Megabyzus, & victoria potitus, magnam Osiris curam gerit, eumque ad Artoxerxem mittit id petentem.
37 Rursus autem exercitus adversus eum mittitur, & Menostanes Artarii filius. (Artarius autem erat satrapa Babylonis, & Artoxerxis frater) confligunt inter se: sed Persarum fugatur exercitus, & Menostates in humero à Megabyzo percutitur: præterea in capite

καὶ λαβὼν Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, παραγίνεται πρὸς Ξέρξην· καὶ εὑρίσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πάντα Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἴληφε. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς [a] αὐτῶν σωτηρίας· καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται πέλος τῇ [b] στρατιᾷ ὡς Ἴναρος καὶ οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἄμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ [c] τιμωρήσαιτο Ἴναρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα [d] βασιλέα, ὁ δὲ οὐκ [e] ἐνδίδωσιν· εἶτα Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα, ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱὸν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει τὸν Ἴναρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ [f] ἀνεσταύρωσε μὲν [g] ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. Καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ᾐτήσατο ἐπὶ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπιέναι. ἐνταῦθα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε, καὶ ἄπεισι· καὶ ἀφίστη βασιλέως. καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄχρι πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται [h] Οὔσιρις κατ' αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ Οὔσιρις· ὁ μὲν, ἀκοντίῳ, καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρὸν, καὶ τιτρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν τοῦ Οὐσίριος μηρόν. εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ περισχὼν Μεγάβυζος προστάσσει ἀναλαβεῖν καὶ περισῶσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν· καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες Ζώπυρος καὶ [i] Ἀρτύφιος. καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κραταιά. περιποιεῖται Οὔσιριν ἐπιμελῶς, καὶ ἀποπέμπει [k] τοῦτον αἰτησάμενον πρὸς Ἀρτοξέρξην. Πέμπεται δὲ κατ' αὐτοῦ ἑτέρα στρατιὰ, καὶ [l] Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν ἦν Βαβυλῶνος, Ἀρτοξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ [m] Μενοστάτης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου· εἶτα εἰς τὴν

1. *E. Amistris, illa Onophæ filia. Artaxerxæ mater.* 2. *Ita Plut. in Artoxerxe refert Mesabatæ corpus transversum tribus fuisse suffixum crucibus.*

a Αὐτοῦ. D. H. b στρατείᾳ. D. H. c τιμωρήσαιτο τὸν Ι. D. H. d βασιλεῖ. D. H. e *Pro* ἐνδίδωσιν *reponendum puto* ἐκδίδωσιν. H. S. f ἀνεσταύρωσε *M. Marg.* g A. S. *sic legit*, ἐπὶ γ' σταυροῖς πεντήκοντα· τῶν δ' Ἑλλήνων, ὅσους. D. H. h Ὄσιρις. D. H. & sic semper post sine *υ*. i Ἀρτίφιος. D. H. k τοῦτο D. H. l Μενοστάτης. D. H. m *Lege* Μενοστάνης. *aut, ut hic, ita etiam ante, versu abhinc quarto* Μενοστάτης. *nam duplex est scriptura.* H. S

τὴν κεφαλὴν τοξεύεται οὐ καιρίαν. Φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ σπείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ [a] αὐτὸν, οὐ μέντοι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα, ἀλλ' ἐφ' ᾧ μένειν ἐν τῇ [b] ἑαυτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ. καὶ συμβουλεύουσιν [c] Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν [d] εὐνοῦχος, ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄμιστρις, σπουδῇ σπείσασθαι, πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτὸς καὶ Ἄμυτις ἡ γυνὴ, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ [e] Οὐσίρεω καὶ Σπιτάμα πατήρ. πολλοῖς οὖν [f] λόγοις καὶ ὅρκοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι. καὶ βασιλεὺς τέλος ἔπεμπε παραγενομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν [g] ἡμαρτημένων. Ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ· μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρτοξέρξης ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε· καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τοῦ Μεγαβύζου ἀποτμηθῆναι. [h] Ἀμίστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ παραιτήσει, τοῦ μὲν θανάτου ῥύεται, ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν, ἔν τινι πόλει ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης [i] ὁ εὐνοῦχος εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. Ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διατρίψας [k] ἐν τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς [l] τὸν πισάγαν. (πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος.) ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἄμυτιν καὶ τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται· καὶ δι' [m] Ἀμίστριος καὶ δι' Ἀμύτιος καταλλάσσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἀπέθανε· καὶ κάρτα ἠχθέσθη βασιλεύς. Τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα ἦν Ἄμυτις ἀνδράσιν ὁμιλοῦσα· καὶ πρό γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ [n] Ἄμιστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῷος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ [o] βληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς, ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη εἰς τὴν ὑγείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ. τῆς γὰρ ὑστέρης εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἄνθρωπος ἐμαραίνετο, ἀπέστη τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπήγγειλε τῇ μητρὶ, ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ

te sagitta, sed non lethali vulnere, feritur, una tamen cum omnibus suis fugam capit, & Megabyzus splendida potitur victoria.
38 Artarius Megabyzum per legatos monet ut cum rege paciscatur. Ille se pacisci quidem cum rege, non tamen ad eum proficisci, sed in sua regione manere velle indicat. Hæc regi nunciantur, cui Artoxares Paphlagon eunuchus & Amistris studiose consilium dant ut paciscatur. Itaque ipse Artarius & Amytis uxor, & Artoxares, jam viginti annos natus, & Petisas Osirios filius & Spitamæ pater, mittuntur. Multis igitur sermonibus & juramentis ad fidem faciendam adhibitis, vix tamen Megabyzo ut ad regem proficiscatur persuadent. Cui tandem reverso rex per nuncios veniam se illi eorum quæ admisisset, dare significavit.
39 Sed quum egresso ad venationem rege & eum adorto leone, Megabyzus beluam hanc in pedes se erigentem jaculo percutiens interfecisset, succensens ei rex quod eam percussisset antequam ipse eam ullo ictu attigisset, caput abscindi imperavit. Sed Amistris & Amytis aliorumque precibus remissa ei mortis pœna, ad urbem quandam nomine Cyrtæ circa mare rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quod sæpe pro Megabyzo liberius apud regem loquutus esset.
40 Sed Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando: (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad Amytin domumque proficiscitur, & vix agnitus, per Amistrin & Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum antea, suæ mensæ participem facit. & quum sex & septuaginta vixisset annos, mortuus est: propter quod magno rex est mœrore affectus.
41 Mortuo Megabyzo Amytis cum multis consuetudinem habebat, & ante hanc similiter mater Amistris: Apollonides vero Cous medicus, quum Amytis leviter ægrotaret, & ipse ejus amore captus esset, fore dixit ut ea in pristinam valetudinem restitueretur si cum viris rem haberet. vulvæ enim esse morbum. Sed quum hac arte voti compos factus cum ea concumberet, illa autem tabe laborare cœpisset, à concubitu abstinuit. Tandem igitur illa morti vicina, matri in mandatis dedit ut Apollonidem ulcisceretur. Hæc ipsi

a Αὐτόν. D. H. b αὐτοῦ. D. H. c Ἀρταξάρης. d [ὁ εὐνοῦχος] D. H. e Οὐσίρ. D. H. f ὅρκ. καὶ λόγ. D. H. g ἡμαρτηκότων. h Ἀμύστρ. D. H. Ἀμίστρ. etiam Max. Marg. ut & mox v. 24. i [ὁ εὐνοῦχος.] D. H. k [ἐν.] D. H. l [εἰς] τὸν Πισ. D. H. & in ora: πισαγᾶν. m Ἀμύστρ. καὶ [δι'] Ἀμ. D. H. n Ἀμύστρ. D. H. o ἀβληχρῶς. D. H.

ipſi regi Artoxerxi rem totam expoſuit, & quomodo cum illa concumbere ſolitus, non prius deſiiſſet quam ei illius mali autor fuiſſet: & quomodo ſupplicium de Apollonide ſumi illa ſibi mandaſſet. Ille matri quicquid ipſi viſum fuerit agendi poteſtatem facit. Hæc, quum vinctum Apollonidem bimeſtri ſpatio cruciatibus affeciſſet, vivum poſtea defodit, quo nimirum tempore Amytis diem ſuum obiit.

42 Sed Zopyrus, Megabyzi & Amytis filius, ubi jam patrem & matrem amiſit, à rege deſcivit, atque Athenas profectus eſt, propterea quod Athenienſes mater ejus beneficiis effecerat. Caunum una cum aſſeclis navibus delatus, & Caunios civitatem tradere juſſit: at illi urbem ipſi quidem trandituros ſe reſpondebant, Athenienſibus vero qui eum ſequebantur, nequaquam. In Zopyri igitur murum ſubeuntis caput ſaxum jecit Alcides Caunius, ex quo ictu Zopyrus mortem obit. Amiſtris vero avia Caunium illum cruci affixit. Poſtea autem & ipſa moritur, jam ætate valde confecta. Artoxerxes item obit, quum duos & quadraginta regnaſſet annos. [*Atque hic finis ſeptimi-decimi hiſtoriarum libri, inchoaturque octavus-decimus.*]

43 Artoxerxe mortuo regnat Xerxes ejus filius, qui ſolus erat legitimus ex Damaſpia ſuſceptus, quæ eodem ipſo die quo Xerxes mortuus eſt, è vita diſceſſit: Bagorazus vero cadaver patris & matris in Perſiam tulit. Fuerunt autem Artoxerxi ſeptemdecim filii ſpurii, in quibus fuit Secyndianus ex Alogune Babylonia ſuſceptus, & Ochus, & Arſites, ex Coſmartidene, quæ etiam erat Babylonia. Ochus autem poſtea regnat, & præter hos dictos liberi ejus fuerunt, & Bagapæus & Paryſatis, ex Andia, quæ etiam erat Babylonia. Hæc Paryſatis, Artoxerxis & Cyri mater fuit. & Ochum pater vivens Hyrcaniorum præfectum conſtituerat, eique in uxorem dederat mulierem quæ Paryſatis appellabatur, Xerxis filiam, &

44 ipſius regis ſororem. Secyndianus autem, poſtquam ſibi Pharnacyam eunuchum conciliavit, (qui auctoritate Bagorazo, & [1] Menoſtane, & quibuſdam aliis inferior erat) quum Xerxes in quodam feſto ebrius eſſet atque in regia ſua dormiret, ingreſſi eum interficiunt, die à patris morte

δὲ ἀπήγγειλε πάντα Ἀρτοξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας· καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγειλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ πρασσόμενον αὐτῇ πράττειν ἐπιτρέπει. ἡ δὲ, λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα· ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ, τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐπελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον, Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, [a] οὐκέτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλήν· καὶ [b] οὕτως Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμιστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ [c] ἡ Ἄμιστρις, κάρτα γραῦς γενομένη. καὶ Ἀρτοξέρξης δὲ ἀποθνήσκει, μβʹ ἔτεα βασιλεύσας. [d] [τέλος τῆς ιζʹ ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιηʹ.]

Ἀρτοξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἣ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐπελεύτησεν, ἀπεβίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας. ἑπτακαίδεκα δὲ νόθους υἱοὺς ἔσχεν ὁ Ἀρτοξέρξης, ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος, καὶ Ἀρσίτης, ὁ ἐκ [e] Κοσμαρτιδήνης, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ [f] βασιλεύει· ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρτοξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. Ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος [g] Φαρνακύαν [h] τὸν εὐνοῦχον, ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινὰς, μεθύοντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, πεσαρακοστῇ καὶ πέμπτῃ

1. *Supra* Menoſtates.

a οὐκ ἔτι. D. H. b οὕτω. D. H. c [ἡ.] D. H. d ex edit. D. H. e γυναικὸς Μαρκιδήνης. D. H. f βασιλεύει. ἔτι. D. H. g *Max. Marg.* Φαρνακύαν. h [τὸν εὐν.] D. H.

πέμπτης ἡμέρας διαγινομένης ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρόν, οὐκ ἤθελον πορεύεσθαι. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπῄεσαν.

Βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανός, καὶ γίνεται ἀζαβαρίτης αὐτῷ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανόν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔχθρα ὑπέτυφεν, ὡς δῆθεν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τοῦ πατρὸς λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει βασιλέως λιθόλευστος ἐγεγόνει. ἐφ' [a] ᾧ ἡ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου. οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτόν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξην ἀπεκτόνει, καὶ ὅτι Βαγόραζον. Διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μέν, οὐ παραγίνεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλὴν στρατιάν, καὶ ἐπίδοξος ἦν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ἐξ Ἀρμενίας ἧκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὐχ ἑκόντι.

Βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανόν· πολλὰ [b] Μενοστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ σπένδεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται καὶ ἀπόλλυται, [c] βασιλεύσας μῆνας ἕξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. Βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος· εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς ἠδύναντο παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν [d] Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ [e] Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος, Ἀθῶος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ. ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμιστριν θυγατέρα καὶ Ἀρσάκαν υἱόν· ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρτοξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα [f] τίκτει Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καί φησιν ὁ συγγραφεύς, αὐτὸς παρ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι. ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν

te quinto & quadrageſimo. Evenit ergo
ut amborum ſimul ad Perſas corpora fer-
rentur. nam mulæ quæ currum trahe-
bant, tanquam filii etiam cadaver expe-
ctantes progredi nolebant: ſed poſtea-
quam advenit, magna cum alacritate iter
fecerunt.

Regno autem potitur Secyndianus, 45
qui Azabaritem Menoſtanem ſibi creat.
At Bagorazo ad Secyndianum reverſo,
Secyndianus jampridem cum eo ſimulta-
tem exercens, eum criminatus quod abſ-
que ejus conſilio cadaver patris ibi reli-
quiſſet, lapidibus obrui imperavit. Quod
factum ægerrime exercitus tulit: qui
quamvis ab eo muneribus donaretur, eum
nihilominus ob Bagorazi & fratris Xer-
xis cædem odio proſequebatur. Poſtea 46
autem Ochus à Secyndiano accerſitus,
venturum ſe promittit: ſed minime venit:
& hoc ab eo ſæpius fit. tandem Ochus
multo ſe munit exercitu, & regnum oc-
cupaturus ſperatur. Arbarius equitum
Secyndiani præfectus ab eo ad Ochum
deficit: deinde Arxanes Ægypti ſatrapa:
quinetiam Artoxares ex Armenia venit ad
Ochum: & ipſi [1] citarin invito impoſue-
runt.

Regnat Ochus, & nomine mutato 47
[2] Dariæus appellatur, qui dolis juramen-
tiſque, monitu Paryſatidis, Secyndia-
num tentat. at Menoſtanes Secyndianum
diligenter hortabatur ne crederet ejus ju-
ramentis, neque cum fallacibus homini-
bus paciſceretur: ſed nihilominus Secyn-
dianus perſuadetur & capitur, & in cine-
rem conjectus moritur, [3] quum VI menſes
& dies XX regnaviſſet. Regnat igitur ſo- 48
lus Ochus, qui etiam Dariæus nominaba-
tur: apud eum autem autoritate valebant
tres eunuchi, maxime quidem Artoxa-
res, tum Artibarxanes & Athoos. U-
xorem autem potiſſimum in conſilium
adhibebat, ex qua, antequam regnum
adipiſceretur, duos ſuſceperat liberos,
Amiſtrin feminam, & Arſacan marem,
qui poſtea mutato nomine dictus eſt [4] Ar-
toxerxes. Ex eadem autem etiam regnan-
te alterum ſuſcepit marem, & ei nomen
[5] Cyri à ſole eſt impoſitum: deinde Arto-
ſten: alioſque deinceps uſque ad tredecim.
*atque iſta hiſtoricus ex illa ipſa Paryſatide
ſe audiſſe tradit.* Sed reliqui filii celeriter
è

1. *De* citari *ſive* cidari *lege doctiſſ. Briſſonium in Perſicis lib.* 1. 2. *Aliis* Darius Nothus *dictus.* 3. *Eadem verſio A. S. aitque ad oram: Sequor verſionem editam, quæ locum hunc ex hiſtoriæ ratione reſtituit.* 4. *cognomento* Μνήμων. 5. *Cyrus hic minor eſt.*

a ᾧ στρ. D.H. b μετὰ Ὀστάνους. D.H. c βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος μῆνας ϛ', ἡμέρας ιε'. εὐνοῦχοι &c. D.H. d Ἀρτοξάνης, D.H. e Ἀρτιβαζάνης. D.H. f [τίκτει] D.H.

è vita migraverunt: ſuperfueruntque illi quorum fecimus mentionem, & quartus
49 filius, qui Oxendras eſt appellatus. Deſciſcunt à rege, Arſites frater ejus germanus, ex eadem matre eodemque patre genitus: & Artyphius Megabyzi filius. In eos mittitur Artaſyras, & Artyphium bello invadit: atque in duabus pugnis Artaſyras vincitur: deinde rurſus congreſſus Artyphium ſuperat, & eos qui cum illo erant Græcos muneribus ad ſe allicit, adeo ut ille cum tribus tantummodo Mileſiis relictus fuerit. tandem quum jusjurandum fidemque ab Artaſyra accepiſſet, quoniam Arſites non comparebat, regi ſe dedidit.
50 Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum animato, conſilium dedit ut ne tunc temporis illum interficeret: (hoc enim modo Arſitem deceptum ei ſe dediturum) ſed poſtquam ille deceptus captuſque eſſet, tunc utrumque necaret. id quod ita factum eſt, conſilio exitum conſequuto. Artyphius enim & Arſites in [1] cinerem conjiciuntur. Arſitem tamen rex morte mulctare nolebat, ſed Paryſatis partim precibus, partim vi id effecit. Pharnacyas item, qui una cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus eſt obrutus: & Menoſtanes ſibi ipſe mortem conſcivit, quum jam ad pœnam ſubeundam com-
51 prehenderetur. Deſciſcit Piſuthnes, & in eum Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradates, & Parmiſes. Piſuthnes vero adverſus eos tendit, ſecum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed regis duces pecuniis Lyconem Græcoſque captant, & ut à Piſuthne deſciſcant perſuadent. deinde Piſuthni fide data, & ab eo accepta, eum ad regem ducunt, qui eum in cinerem conjicit, ejuſque ſatrapiam Tiſſapherni tradit. Lycon vero & urbes & regiones mercedem pro-
52 ditionis accipit. Artoxares autem, qui plurimum apud regem poterat, ei molitur inſidias, de regno invadendo cogitans. nam, quum eſſet eunuchus, imperavit uxori ſuæ ut ſibi barbam & myſtacas conficeret, idque ut vir eſſe exiſtimaretur. Sed per eam patefacto hoc dolo, comprehenditur, & Paryſatidis in poteſtatem traditur, à qua interficitur. Arſaces autem regis

τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω· οἱ δὲ περιγεγονότες οἵ τε προῤῥηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὠνομασμένος. Ἀφίσταται βασιλέως, Ἀρσίτης [a] οἰκεῖος ἀδελφὸς ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου. πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον. καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται, εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Ἀρτύφιον· καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ Ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνονται αὐτῷ Μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Ἀρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Ἀρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ ὁρμῶντι πρὸς τὸν [b] Ἀρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν πως, (ἔσεσθαι γὰρ τοῦτο ἀπάτην, καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Ἀρσίτου) ἐπειδὰν δὲ κἀκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἄμφω διαχρήσασθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, εὐοδωθείσης τῆς συμβουλῆς. καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν [c] Ἀρτύφιος καὶ Ἀρσίτης. καίτοι Ἀρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο [d] ἀπολέσαι, ἀλλ' ἡ Παρύσατις, τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη, ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ [e] Φαρνακύας, ὁ συνανελὼν Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος. Ἀφίσταται Πισσούθνης· καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ [f] Τισσαφέρνης, καὶ [g] Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ἀντιπεξῄει δὲ Πισσούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν Ἀθηναῖον ἅμα Ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ [h] χρήμασι Λύκωνα καὶ τοὺς Ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισσούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλεν, [i] Τισσαφέρνῃ δοὺς τὴν Πισσούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Ἀρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἠδύνατο παρὰ βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλέα, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι, ἐκτομίας ὑπάρχων. πώγωνα γὰρ καὶ ὑπήνην προσέταξεν αὐτῷ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δι' ἧς καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται· καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Ἀρσάκης δὲ ὁ

1. *Clariſſime deſcripſit Valer. Maximus lib. 9. cap. 2. Externorum hiſtoria ſexta, quo ſupplicii genere perierint, qui hic* ἐμβάλλεσθαι εἰς τὴν σποδὸν *dicuntur, quod etiam Ovid. in Ibin his verſiculis indicat:* Utque necatorum Darii fraude ſecundi, Sic tua ſuccenſus devoret oſſa cinis. *Dixeris & B. Hieronymum olim hanc ipſam phraſin, alterius Machabæorum libri cap. 13. num. 6. legiſſe, quum de ſacrilego illo Menelao, eodem hoc ſupplicii genere necato, vulgata ejus verſio refert,* Inde in cinerem dejici juſſit ſacrilegum.

a οἰκ. D. H. b Ἀρτεβίου. D. H. c Ἀρτύβιος. D. H. d ἀπολέσαι. D. H. e *Max. Marg.* Φαρνακίας. f Τισαφ. D. H. g Σπιθαραδ. D. H. h Χρήμασι. D. H. i Τισσαφερνίδης τὴν Π. D. H.

ὁ δὲ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα, ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός. Ἄμιστρις ἦν ἡ θυγάτηρ, τῷ δὲ ταύτης νυμφίῳ [a] ὄνομα Τεριτούχμης· ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρῶν δὲ ταύτης ὁ Τεριτούχμης καὶ συγγινόμενος, ἐμίσει Ἄμιστριν· καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ καταρκεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν [b] ἐμελέτησεν, ἐβουλεύσατο. [c] ἀλλά τις Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα εἰ περισωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθεται καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδρισάμενον, καὶ πολλοὺς [d] ἀποκτείναντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ' φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάστου [e] Μιτραδάτης, ὑπασπιστὴς ὢν [f] Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρὼν, ἐπεὶ ἔμαθε, πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαξε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμεω. ἡ δὲ Παρύσατις τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμεω, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μητρώστην καὶ Ἥλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι· τὴν δὲ Ῥωξάνην, ζῶσαν κατατεμεῖν. καὶ ἐγένετο. Ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Ἀρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. ἀλλ' ὅ γε Ἀρσάκης [g] πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς [h] ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ [i] ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρειαῖος, εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσειν αὐτήν. [k] [τέλος τῆς ιη' ἱστορίας.] Ἐν δὲ τῇ ιθ' ἱστορίᾳ διαλαμβάνει ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λε'.

[l] Βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης, ὁ μετονομασθεὶς Ἀρτοξέρξης· καὶ ἐκτέμνεται ὁ [m] Οὐδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξελκύεται ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ Μι-

gis filius, qui postea est nominatus Artoxerxes, uxorem ducit Idernis filiam Statiram: atque regis filiam similiter uxorem ducit filius Idernis. Amistris autem erat filia, cujus sponso nomen erat Terituchmes: qui patre suo mortuo, pro ipso satrapa constitutus est. Habebat autem so- 53
rorem ex eodem patre natam, quæ Roxane vocabatur: quæ cum formosa erat, tum vero sagittandi jaculandique peritissima. Hujus amore captus Terituchmes, & cum ea rem habens, oderat Amistrin: tandemque eam in saccum conjicere statuit, ut à trecentis viris, cum quibus defectionem molitus est, confoderetur. Sed quidam cui nomen erat Udiastes, qui autoritate apud Terituchmem valebat, & litteras à rege acceperat, quibus multa ei pollicebatur si sua filia ea ab illo periculo liberaretur, Terituchmem aggressus interfecit: quum ipse Terituchmes adversus eos qui in ipsum insurgebant, strenue pugnando, multos interfecisset. nam ab eo triginta sex homines occisos fuisse tradunt. Sed fi- 54
lius Udiastis Mitradates nomine, qui Terituchmis armiger erat, nec adfuerat, postquam rem didicit, patri diras imprecatus est: & quum urbem Zarin occupasset, eam filio Terituchmis conservavit. At Parysatis matrem Terituchmis, fratresque Metrostem & Helicum, & sorores, quæ præter Statiram duæ erant, [1] vivas terra obrui, Roxanem autem [2] vivam secari jussit. Id quod factum est. Rex ve- 55
ro uxori suæ, ut simili pœna Statiram afficeret Arsacis filii ipsius uxorem, imperavit. Sed quum matrem & patrem multis fletibus & planctibus placasset, & Parysatidis animus flexus esset, pœnam remisit. Sed & ipse Ochus Dariæus Parysatidi dixit fore ut valde ipsam aliquando pœniteret. At in libro decimonono narrat quomodo Ochus Dariæus mortuus sit quum Babylone ægrotasset, & annos triginta quinque regnavisset.

Regno igitur Arsaces potitur, qui & 56
[3] Artoxerxes mutato nomine dictus est. hoc regnum adepto, Udiasti lingua exsecatur, atque extracta retro avellitur: atque ita tandem ille moritur, & filius ejus Mi-

1. *Usitato apud Persas supplicio, ut ex Herod. non uno loco discimus.* 2. *Quod genus supplicii multis etiam post sæculis apud eam gentem usurpatum, ut quando Regina, Hormisdæ regis uxor* τετεμαχίσθη *dicitur in excerptis Photii ex Theophylacti Simoc. historiarum libro* IV. 3. Mnemon *cognominatus, cujus vitam accurate descriptam habemus apud Plut.*

a [ὄνομα] Τερ. D. H. & ad oram *alii* Πεϊριτούχμης. b μελετήσαντα. D. H. c ἀλλά τις Οὐδιάστης. D. H. d ἀποκτείναντα. D. H. e Μιθραδάτης. D. H. f *Sic in utroque exemplari. & in utroque rursus statim post* Τεριτούχμεω. *Illud linguæ communis, hoc Ionicæ terminationem habet.* H. S. g *Max. Marg.* πολλὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. h ἐξιλεωσάμενος. D. H. i [δὲ] ἡ. D. H. k ex edit. D. H. *rectius dicetur* αὐτῇ. H. S. l βασιλεύει δὲ καὶ Ἀρσάκης. D. H. *in Not.* m Οὐδιαστὴς. D. H.

Mitradates pro patre ſatrapa conſtitui-
tur. Facta autem hæc fuere impulſu Sta-
tiræ: unde Paryſatis dolore afficiebatur.
Criminatur Tiſſaphernes Cyrum apud
Artoxerxem fratrem: is ad matrem Pary-
ſatin confugit, & à crimine objecto ab-
ſolvitur. Revertitur Cyrus ad ſuam ſatra-
piam, ignominia à fratre affectus, ideo-
que de defectione cogitat. Satibarzanes
Orontem criminatur, cum Paryſatide
conſuetudinem eum habere dicens, quum
alioqui caſte illa viveret. Morte igitur
mulctatur Orontes: & mater iraſcitur
ipſi regi, quod Paryſatis veneno Teritu-
chmis filium necaverit. Et de eo qui pa-
trem [1] per ignem contra legem ſepelivit,
fit mentio. unde Hellanicus & Herodotus
57 mendacii arguuntur. *Refertur etiam* Cy-
ri à [2] fratre defectio: & quomodo Græ-
cum pariter & barbaricum exercitum co-
ëgerit, & Clearchus Græcorum exerci-
tus dux fuerit. *Commemoratur deinde* quo
pacto Syenneſis Cilicum rex ambos, Cy-
rum videlicet & Artoxerxem, in bello ge-
rendo adjuverit, & quo modo Cyrus ſuum
exercitum, & Artoxerxes viciſſim ſuum
exhortatus fuerit. Sed Clearchus Lace-
dæmonius Græcorum dux, & Menon
Theſſalus, ambo Cyrum ſequentes, ſem-
per inter ſe diſſidebant, quod Cyrus Cle-
archi conſilio in omnibus uteretur, Me-
non autem in nullo apud eum loco eſſet.
Et ad Cyrum quidem ab Artoxerxe multi
transfugiebant, ſed nullus à Cyro ad Ar-
toxerxem. quam ob cauſſam etiam barba-
rus quum ad Cyrum deſciſcere tentaſſet,
& accuſatus ea de re fuiſſet, in cinerem
eſt conjectus. *Narratur etiam* ut Cyrus
in regis exercitum impreſſionem fecerit,
& victoria potitus ſit: deinde ut occubue-
rit, dum Clearcho morem non gerit. Ut
Artoxerxes contumelioſis modis in fra-
tris cadaver ſævierit: quippe qui non ſo-
lum caput ſed & manum qua percuſſus ab
eo fuerat, abſciderit, & velut de ea trium-
phans, circumtulerit. *Scribit &* ut Cle-
archus Lacedæmonius cum ſuis Græcis
noctu receſſerit, & unam ex Paryſatidis
urbibus occupaverit: & ut rex cum Græ-
58 cis fœdus inierit. Ut Paryſatis Babylo-
nem profecta ſit Cyrum lugens, & vix
tandem caput ejus manumque recupera-
verit, quæ Suſa miſerit, ibique ſepelive-
rit.

[a] Μιτραδάτης ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. ἐπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατείρας. καὶ ἠνιᾶτο Παρύσατις. Διαβάλλεται Κῦρος ὑπὸ [b] Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρτοξέρξην τὸν ἀδελφὸν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. Διαβάλλει Σατιβαρζάνης [c] Ὀρόντην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης· καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόντης. καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάψαντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. Ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ Ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε [d] Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἄμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρτοξέρξῃ. ὅπως τε Κῦρος τῇ ἰδίᾳ [e] στρατιᾷ καὶ Ἀρτοξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ παρῄνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἳ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἐτύγχανον· διότι τῷ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ηὐτομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρτοξέρξου πρὸς Κῦρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρτοξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ [f] ὁ βάρβαρος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ· καὶ [g] αἰκισμοὶ τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρτοξέρξου. τήν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρτοξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι, τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κῦρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα.

1. *Herodot. Thalia, & Strabo lib. 15.* 2. *Cyri hanc adverſus fratrem rebellionem perſecutus eſt diligentiſſime Xenophon, lib. I. & II.* ἀναβάσεως.

a ſic & D. H. & ad oram Μιθραδάτης. b Τισαφ. D. H. c Ὀρόντην D. H. & mox Ὀρόντης. d Συένεσις. D. H. Σιέννεσις etiam *Vatic. & Max. Margunii.* e στρατείᾳ. D. H. f Ἀρταβάριος. D. H. alii Ἀρβάριος. g αἰκισμὸς. D. H.

σα. τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, προστάξει βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ἐπὶ συνθήκαις παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς [a] ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος· ὅτε καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρῳ πένθος [b] αὐτὴ ἐπαύσατο, διὰ τὴν πολλὴν τοῦ Ἀρτοξέρξου δέησιν. ὡς Ἀρτοξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνεγκόντι τὸν Κύρου πῖλον, καὶ [c] ὡς τὸν [d] Κᾶρα τὸν δοκέοντα [e] Κῦρον βαλεῖν Ἀρτοξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα [f] Κᾶρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρτοξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένῃ [g] Μιτραδάτην Παρυσάτιδι, ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι [h] τὸν Κῦρον. κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς [i] ἀνεῖλε. ταῦτα δὲ ἡ ιθ´ δὲ ἡ κ´ ἱστορία.

Ἐν δὲ τῇ κα´ δὲ β´ δὲ γ´, ἥτις δὲ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε [k] περιείληπται· ὡς [l] Τισσαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θεσσαλὸν, δι' αὐτοῦ Κλέαρχον δὲ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἀπάτῃ δὲ ὅρκοις ἐχειρώσατο, τοῦ Κλεάρχου δὲ προειδομένου δὲ ἀποκρουομένου τὴν ἐπιβουλήν. ἀλλὰ τό, τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατηνάγκασε δὲ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς [m] Τισσαφέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη προαλοὺς ἀπάτῃ, συμπαρῄνει. ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρτοξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ἐπὶ θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνερρύησαν. ὡς Κτησίας αὐτὸς, ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι' αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις [n] ἔλυσεν καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρτοξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος· καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέστη. [o] αὐτόματος γὰρ ἐπ' αὐτῷ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου, ἐπὶ μέγα ἠρμένος, ἐπισυνέστη. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. Λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· (ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν μὴ

rit. De Bagapate qui jussu regis caput à cadavere Cyri avulsit: & quomodo regis mater ubi in talorum lusu eum vicit, ex pacto [1] Bagapatem obtinuit. & quomodo ipsi [2] pellis detracta fuerit à Parysatide, & cruci deinde fuerit affixus ab eadem. quo tempore ipsa propter multam Artoxerxis obsecrationem flere Cyrum cessavit. Quomodo Artoxerxes dona cuidam dederit qui Cyri tiaram attulit, & Carem qui Cyrum à se vulneratum arbitrabatur, honorifice exceperit: Parysatis autem illum qui honorifice exceptus fuerat, cruciatibus adhibitis interfecerit. Ut Artoxerxes petenti Parysatidi Mitradatem tradiderit, quippe qui in mensa se Cyrum interfecisse gloriatus esset: & ut sibi traditum acerba morte mulctaverit. *Hæc in libris* XIX *&* XX *continentur*.

In libris autem XXI *&* XXII, *&* XXIII, 59
(quo tota hæc finitur historia) hæc continentur. Quo pacto Tissaphernes Græcis insidias molitus sit, quum socium sibi adjunxisset Menonem Thessalum, & per eum dolo juramentisque Clearchum ducesque ceteros in potestatem suam redegerit, quamvis Clearchus prævideret, insidiasque amoliretur. Sed tum multitudo per Menonem decepta, Clearchum etiam invitum ad Tissaphernem coëgit accedere, tum etiam Proxenus Bœotius ante dolo circumventus, ut id faceret hortabatur. Quomodo Clearchum & ceteros compedibus vinctos Babylonem ad Artoxerxem miserit: & quomodo ad conspiciendum Clearchum omnes confluxerint: & quomodo Ctesias ipse, quum medicus esset Parysatidis, Clearcho, dum in carcere esset, multa humanitatis officia per eam præstiterit. Et ut illum Parysatis à vinculis liberasset & dimisisset, nisi Statira virum Artoxerxem ad eum interficiendum hortando compulisset. Ita Clearchus morte mulctatus est: & circa ejus cadaver ostentum hoc extitit, quod flante vento vehementissimo, sepulcralis agger magnæ altitudinis sponte sua super illud coierit. Interfecti etiam fuerunt Græci cum eo missi, præter Menonem. *Narran-* 60
tur deinceps Parysatidis in Statiram convicia, & quomodo Statira fuerit veneno necata. quod hunc in modum paratum erat: (cavebat enim sibi Statira diligenter

1. *Plut. in Artoxer. vocat* Mesabaten. 2. *Pari supplicio affectus sup. Petisacus c.* 5.
a ἀνεσταυρώθη. D. H. ἀνεσταυρώθη etiam *Max. Marg.* & *Cod. Bavaricus.* b αὐτὴ D. H. ταύτῃ *Cod. Vaticanus.* c ὡς τὸν δοκέοντα βαλεῖν Κᾶρα Κῦρον. *Max. Marg.* d Κᾶρα. D. H. e βαλεῖν Κῦρον Ἀρ. D. H. f Κᾶρα. D. H. g Μιθραδ. D. H. *Max. Marg.* etiam Μιτραδάτην. h [τὸν] D. H. i [ἂν] ἀνεῖλε. D. H. k διείληπται. D. H. & ad oram: δὴ περιείληπται. l Τισαφ. D. H. m Τισαφ. D. H. n *alii* ἔλασε. *Cod. Bav.* & *Max. Marg.* ἔλασε. o αὐτομάτως. D. H.

ter ab hoc malo, quod ei tamen contigit.)
[1] Una pars cultelli veneno ſuperillinitur,
cujus reliqua intacta remanſit: hoc ſeca-
tur avicula parva, ovi habens magnitudi-
nem, (aviculam hanc Perſæ ryndacen ap-
pellant) dividiturque in duas partes. &
ipſa Paryſatis dimidiam partem quæ vene-
no carebat, accepit, comeditque: at par-
tem veneno tinctam porrexit Statiræ. Illa
quum eam quæ porrexerat edere dimi-
diam partem vidiſſet, nec quicquam *frau-
dis* animadvertere potuiſſet, ipſa quoque
una mortiferum comedit venenum. Hinc
matri rex iraſcitur, & ejus eunuchi com-
prehenſi torquentur & morte mulctantur.
Prætereaque Ginge comprehenditur,
quæ Paryſatidi familiaris erat, atque de
ipſa judicium exercetur: à judicibus qui-
dem abſolvitur, à rege autem condemna-
tur: tandem vero cruciatibus afficitur &
necatur: eoque nomine Paryſatis filio,
61 hic viciſſim matri ſuccenſet. De Clearchi
tumulo qui octo poſt annis palmarum ple-
nus apparuit: quas Paryſatis clam per eu-
nuchos, quo tempore ille mortuus eſt,
62 aggeſta terra obruerat. Cauſſæ propter
quas rex Artoxerxes & EUagoras Sala-
minis rex inter ſe diſſiderent. & EUago-
ræ nuncii ad Cteſiam ut acciperent epi-
ſtolas ab Abulite: & Cteſiæ ad ipſum e-
piſtola de reconciliatione cum Anaxago-
ra Cypriorum rege. EUagoræ nuncio-
rum in Cyprum adventus, & à Cteſia da-
tæ ad Euagoram litteræ, ut ei fuerint red-
ditæ. Et, Cononis ad EUagoram oratio,
ſuadentis ut ad regem aſcenderet. Et,
EUagoræ epiſtola de honoribus quibus
ab eo affectus fuerat. Et, Cononis ad
Cteſiam epiſtola. Et, tributum regi da-
tum ab EUagora. Et, epiſtolæ Cteſiæ
redditæ. Et, Cteſiæ ad regem oratio de
Conone, & epiſtola ad ipſum. Munera
ab EUagora miſſa Satibarzani traduntur,
& nuncii in Cyprum perveniunt. Et Co-
nonis epiſtola ad regem & Cteſiam. Quo-
modo adhibita cuſtodia retenti ſint nun-
cii à Lacedæmoniis ad regem miſſi. Epi-
ſtola regis ad Cononem & ad Lacedæmo-
nios, quam ipſe Cteſias tulit. & quomo-
do à Pharnabazo Conon conſtitutus ſit
63 navarchus. Cteſiæque in Cnidum pa-
triam ſuam adventus & Lacedæmonem.
& diſceptatio adverſus Lacedæmonio-
rum legatos apud Rhodum: & emiſſio
ab

μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε) μαχαιρίου τὸ ἓν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ· τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος [a] ὅσον ὠοῦ· (ῥυνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα, καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἥμισυ [b] αὐτὴ λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει, τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ, μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν [c] εὐνούχων αὐτῆς, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ [d] κρίσις ἐπ' αὐτῇ· καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ παρὰ βασιλέως· καὶ αἰκισμὸς Γίγγης, καὶ ἀναίρεσις· καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱὸν, κἀκείνου πρὸς τὴν μητέρα. Καὶ τὸ χῶμα δὲ τοῦ Κλεάρχου δι' ἐτῶν ὀκτὼ μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὓς ἣν κρύφα Παρύσατις, καθ' ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ [e] τῶν εὐνούχων καταχώσασα. Αἰτίαι δι' ἃς Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρτοξέρξης διηνέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ [f] Ἀβουλίτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου, πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἀπόδοσις Εὐαγόρᾳ. καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι, καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολὴ περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος. καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ Λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς Λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς Κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις, καὶ εἰς Λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν [g] Ῥόδῳ. καὶ ἄφε-

1. Cultelli alterum latus veneno illinitur. *Hoc ipſo circumventum fuiſſe dolo à conſanguineo ſuo L. Verum imp. finxerunt quidam ut refert Aurel. Victor. in hiſtor. Auguſta, in Anton. Philoſopho.*

a *alii* ἴσον. b αὐτη. D. H. c ὑπηρετέντων δύ. αὐτῇ, D. H. d κρίσεις. D. H. e διὰ [σύνεγγυς] τῶν ὑπηρετέντων αὐτῇ καλὰχ. D. H. f Ἀβουλήτου. D. H. g λόγῳ. D. H.

ἄφεσις ἀπὸ Ἐφέσου μέχρι [a] Βάκτρων. καὶ Ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρτοξέρξου. ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

[Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διὸ καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. οὐδὲ πρὸς ἐκτροπὰς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπάγει τὸν λόγον. τῶν μέντοιγε μύθων, ἐν οἷς ἐκεῖνῳ λοιδορεῖται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις αὐτῷ Ἰνδικοῖς. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούσῃ πολὺ, καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτὴν διαποικίλλειν. καὶ διαλελυμένος δέ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ τέχνῃ, κανών ἐστιν Ἰωνικῆς διαλέκτου.]

ab Epheso usque ad Bactra: & Indicæ regionis, dierum, parasangarum enumeratio. Catalogus regum à Nino & Semiramide usque ad Artoxerxem: [1] quibus & hoc opus absolvitur.

[SCRIPTORIS *hujus Ctesiæ candidus est ac valde simplex sermo, quo etiam fit, ut non injucundus accidat. Usus vero dialecto est Ionica, etsi non per omnia, ut Herodotus, sed in quibusdam tantummodo vocibus. neque etiam in diverticula quædam, ut ille, importune sermonem avertit, quanquam à fabulis quas illi probrose objicere audet, ne ipse quidem abstinet, in eo præsertim libro, quem* INDICA *inscripsit. Jucunditas vero historiæ magnam illi partem in narrationum posita est apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexspectati. quanquam illa etiam rebus pœne fabulosis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo dissoluta, ut & in idiotismum trivialemque sermonem incidat. Herodoti autem stylus hac ipsa & simili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma est ac regula.*]

1. *Æ Nino id & Semiramide inchoatum, ad magistratum usque Ithyclis, id est, Olymp.* XCV. *an.* 3. *deduxisse Ctesiam, auctor est Diod. lib.* 14. *pag.* 421. *edit. Græc.*

a A.S.M.M. μάκτρων. *illud* (βάκτρ.) *C. B.* 2. *& H. St.*

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΤΗΣΙΟΥ ΙΝΔΙΚΩΝ

ΕΚΛΟΓΑΙ, ἘΚ ΤΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΦΩΤΙΟΥ.

EX EJUSDEM

CTESIÆ SCRIPTIS

QUÆ INDICA NOMINATA SUNT,

excerptæ ab eodem Photio historiæ.

1 INDICA Ctesiæ uno libro continentur, in quibus magis Ionice loquitur. Scribit [1] Indum fluvium, qua angustissimus est, quadraginta stadiorum esse: qua latissimus, ducentorum. Indos multitudine ceteros fere universos mortales superare dicit. De scolece, *id est, quodam verme*, qui est in flumine, & solus ex omnibus animalibus in eo nascitur. *Dicit etiam* ultra Indos non alios homines habitare. In Indica regione non pluere, sed eam à flumine rigari.

2 De [2] pantarba sigillari gemma: & quomodo septuaginta septem sigillares gemmas & lapides pretiosos in flumen projectos, (quæ omnia erant cujusdam Bactriani institoris) pantarba retraxerit inter se cohærentes.

3 De elephantibus [3] murifragis. De parvis simiis caudas quatuor cubitorum habentibus. De [4] maximis gallis gallinaceis. De ave psittaco, quam lingua humana & voce præditam esse dicit, [5] accipitris magnitudine, & fronte purpurea, barbamque gestare nigram, alioqui ad collum cærulei coloris est, quemadmodum cinnabari: loquique ipsam Indice, ut hominem:

ΚΤΗΣΙΟΥ [a] τὰ Ἰνδικά ἐστιν [b] ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ εὖρος τεσσαράκοντα σταδίων εἶναι· τὸ δὲ [c] πλατύτατον, καὶ διακοσίων. λέγει περὶ αὐτῶν τῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. Περὶ [d] παντάρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς οζ' σφραγῖδας ἀπορριφείσας καὶ τιμίους λίθους εἰς τὸν ποταμόν, ἅτινα ἦν [e] τοῦ Βακτρίων καπήλου, [f] αὐτὴ ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. περὶ τῶν [g] τειχοκαταλύτων ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. Περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ [h] βιττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν· μέγεθος μὲν, ὅσον ἱέραξ, [i] πορφύρεον δὲ πρόσωπον· καὶ πώγωνα φέρει μέλαινα. αὐτὸ δὲ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ [k] κιννάβαρι. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, [l] Ἰνδιστὶ

ἂν

1. *Hic ipse locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri.* Ac Ctesias quidem asserit Indi, qua angustissimus is est, XL stadiorum latitudine ripas inter se distare; qua vero latissimus, etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse. 2. *Ignem etiam exstinxisse refert Heliodorus in Æthiop. vide & Philostrat. de vita Apollonii, lib. 3.* 3. qui muros dissolvunt atque evertunt. *Pectore suo, cum rex Indorum jubet, iis incumbendo. lege cap. 29. Æliani de animal. lib. 17. ubi plura de his.* 4. *Hinc sumpsisse videtur, quæ de iisdem refert Ælian. de animalib. lib. 16. cap. 2.* 5. De bittaco ave. *Psittacum vocant alii. Meminit quoque Olympiodorus in excerptis apud Photium & Ælianus non semel.*

a ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικὰ ἐν ἑνὶ β. D. H. *In alio libro ms. Bavarico,* Διηγήματα Κτησίου Κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ θαυμάτων. b *C. Vat.* ἐν βιβλίῳ. c πλατύτερον. D. H. sic & C. V. d *Vide Philost. lib. 3. de Apollonio.* καὶ Ἡλιόδωρος οὕτω φησὶ περὶ τῆς παντάρβης παράδοξα, *Max. Marg.* e *Malim* του *sine accentu, pro* τινός. H. S. f αὕτη. D. H. g τειχοκαταλυτῶν. D. H. h *Hæc* ψιττάκη *est Plinio, qui lib. 10. cap. 42. docet quæ aves imitari possint sermonem humanum, ut & Suid in vocabulo Psittacus. Naz. præcept. ad Virg. v. 624.* Καὶ κόρακες κλέπτουσιν ὁμῶς ὄπα· ὡς δ' ἐραλόχροος ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἔσω πλεκτοῖο δόμοιο Ἀνδρόμεον φώνησε, καὶ ἤπαφεν ἀνέρας ἀνδρῶν. *vide Olympiodori excerpta apud Phot. p. 112.* D. H i *B. lib.* ὑποπορφύρεον. *caussam varietatis colorum tam in psittacis, quam aliis nonnullis avibus, adfert Diod. Sic. lib. 2.* D. H. k κινάβ. D. H. C. B. A. S. etiam per duplex νν. l *Bavaricus liber, ex eodem Ctesia excerptus,* οἵαν γλῶτταν ἐκδιδαχθῇ. D. H.

ἂν δὲ Ἑλληνιστὶ μάθῃ, καὶ Ἑλληνιστί. Περὶ τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου· ἐξ ἧς ἑκατὸν πρόχοαι ὀστράκιναι ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι, ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος· καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν [a] αὐτό. [b] ἡ δὲ κρήνη, τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος, τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά· ἑκάστη δὲ πρόχοη τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι· ἓν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους τε καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν [c] ἀποτρόπαιος. καὶ ἰδεῖν [d] αὐτὸν ταῦτα φησὶ, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. Περὶ τῶν κυνῶν τῶν Ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοι εἰσὶν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν [e] ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σαρδὼ ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλὴ, καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται, καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει φθείρονται. καὶ θάλασσαν φησὶν αὐτόθι [f] οὐδὲν ἔλαττον τῆς Ἑλληνικῆς. τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι. ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν προσπελάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαιτᾶσθαι. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ· ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος Ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μὲν ὅσον δύο [g] ἄνδρε περιωργυιωμένοι [h] [μόλις] περιλάβοιεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ. εἶναι δὲ τῶν καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην [i] ἐντεριώνην οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρός· ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ [k] περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου· ὡς τὸ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μέν ἐστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρὸς ὡς κιννάβαρι· τρίστιχοι δὲ ὀδόντες· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς, ὁμοίους ἀνθρώπῳ· τὴν δὲ κέρκον ἔχει οἵανπερ σκορπίος

nem: nec non Græce, si Græcum sermo-
nem docta fuerit. De [1] fonte qui quotan- 4
nis auro humido impletur, ex quo fonte centum urcei fictiles singulis annis hauriuntur. ideoque fictiles esse oportet, quoniam aurum haustum concrescit, ut ad ipsum extrahendum frangere vas necesse sit. Fons hic quadratus est, cujus ambitus est sexdecim cubitorum, altitudo unius ulnæ: singuli autem urcei *qui auro pleni hauriuntur*, talenti pondus exæquant. De ferro quod in fundo hujus fontis extat: ex quo duos gladios se habuisse dicit ipse Ctesias: unum à [2] rege, alterum à regis matre Parysatide donatum. Id ferrum si in terram defigatur, nebulas & grandines turbinesque avertere: & seipsum hæc vidisse, rege bis periculum fa-
ciente, commemorat. De [3] canibus In- 5
dicis, qui maximi sunt, adeo ut etiam cum leone pugnent. De magnis montibus ex quibus sardo & onyches aliæque gemmæ effodiuntur. De acerrimo qui ibi est calore: & ut sol decuplo major quam in aliis regionibus esse videatur, multique æstu ibi suffocentur. [4] Tradit etiam mare ibi non minus spatiosum Græco esse: atque id in summo quidem, donec quis ad quatuor digitorum altitudinem perveniat, fervidum esse: adeo ut piscis juxta calorem illum vivere non possit, sed in fundo
degat. Indum fluvium delatum per cam- 6
pos & montes interlabi *tradit*, in quibus nascatur qui [5] calamus Indicus appellatur: ejus quidem crassitudinis quam hominum duorum junctæ ulnæ complecti possint: altitudinis autem, quanta est mali navis onerariæ prægrandis. Esse & quosdam majores, quosdam item minores, utpote in spatioso monte. Esse autem inter hos calamos & marem & feminam: marem quidem medullam non habere, & esse admodum firmum; feminam autem habere. De animali Indico [6] martichora dicto, quod facie hominem refert, leonis magnitudine, cinnabaris ruborem habens. Triplex est illi dentium ordo: aures humanis similes, oculos glaucos similes homini: caudam autem qualem scorpius terrestris habet, in qua

1. *Falsa hæc esse ait Philostrat. lib. 3. de vita Apollonii.* 2. *Artaxerxe, τῷ Mnemone.* 3. *Ælianum lege lib. 4. animal. cap. 19. qui sua hinc petivisse videtur.* 4. Mare ibi nihilo minus quam Græcum flatu tumere: *φυσᾶν lego, pro φησίν.* 5. Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo te, lector remitto.* 6. *Et hoc esse mendacium vult Philostr. Ælian. lib. 4. de animal. cap. 21. postquam multis de Mantichora egit, penes Ctesiam fidem omnium esse vult. Meminit & Pausan. hujus Ctesianæ narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos* Mantichora *legitur.*

a αὐτὸν. D. H. b Φιλόστρατος ἐν τῷ εἰς τὸν Ἀπολλωνίου [*lib. 3.*] βίῳ ψεῦδος αὐτό φησι. *Max. Marg.* c ἀποτρόπαιον. d αὐτὸν ταῦτα. D. H. e ὀρέων. f *alii* οὐκ. g C. B, A. S. M. M. ἄνδρες. h *è Cod. Bavarico.* i ἐντεριώνην. D. H. k καὶ τοῦτο ψεῦδος ὁ Φιλόστρατος φησὶ. *Max. Marg.*

qua & aculeus est cubitali major. Sed & per transversum aculeis munita est cauda. Aculeum item in vertice, velut scorpius, gerit: quo accedentes pungit: nec mortem quicunque punctus fuerit, effugere potest. Quod siquis eminus adversus ipsum pugnet, & ab anteriori parte caudam prætendens aculeis petit, tanquam ab arcu eos ejaculans, & à posteriori parte eam recta protendens. Ad jugeri autem longitudinem jaculando pervenit, & quoscunque ferit, omnes ad unum interficit, præter elephantem. Ejus autem aculei longitudinem pedalem, funis tenuissimi latitudinem habent. Martichora autem Græcis ἀνθρωποφάγος sonat, *id est*, *hominivorus*, quod multos voret quos interfecerit. Sed & animalia cetera vorat. Pugnatque & unguibus & aculeis. Aculeos autem ubi ejaculatum fuerit, renasci scribit. Abundat autem his animalibus India: quæ ab hominibus interficiuntur, qui elephantis insidentes, telis ea petunt.

8 De summa Indorum justitia, & de moribus ac ritibus eorum. De [1] loco sacro qui est in tractu inhabitabili regionis, quem sub nomine solis & lunæ venerantur: ad quem à monte Sardus quindecim est dierum iter. Ut sol ibi singulis annis per dies triginta quinque aliquid refrigerationis illis concedat, propter id festum, ut ne dum ipsum celebrant & dum revertuntur, adurantur. Tonitrua & fulgura & pluviæ non sunt in India, sed frequentes ventos & turbines habet, qui omnia sibi obvia abripiunt. Sol autem oriens in majori Indiæ parte, [2] alteri diei parti frigus, alteri vehementem calorem affert.

9 Indi non à sole sed à natura sunt nigri. in quibusdam enim viris & mulieribus inter eos summum candorem conspici tradit: in paucioribus tamen. & se tales Indas duas & Indos quinque vidisse addit.

10 Confirmare volens quod de sole dixerat, cum Indiæ triginta quinque dierum refrigerationem concedere, scribit & flammam quæ ex Ætna erumpit, [3] medium regionis tractum, utpote qui à justis hominibus incolatur, non labefactare, quum cetera labefactet. & apud Zacynthum fontes esse piscium fertiles, è quibus pix educatur. & apud Naxum fontem esse è quo vinum, & quidem suavissimum, nonnunquam profluat.

πος ὁ ἰπέρωτης, ἐν ᾗ [a] τὸ κέντρον ἔχει, [b] μείζω [c] ὑπάρχουσαν πήχεως. ἔχει δὲ καὶ ἐκ πλαγίου τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρω, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτω [d] μὲν ἐὰν προσέλθῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει· ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἱστὰς τὴν κέρκον, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὄπισθεν ἐπ' εὐθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος· καὶ πάντας οὓς ἂν [e] βάλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα, τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. [f] μαρτιχόρα δὲ Ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον· ὅτι πλεῖστα ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῶα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεσθαι. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν [g] βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ. ὃ ἐπ' ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· ἐν ᾧ διὰ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τις παραγίνεται. καὶ ὅτι λε' ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τὴν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτὴν τελέσωσι, καὶ ὑποστρέψωσιν. ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ πρηστῆρες πολλοί· καὶ ἁρπάζουσιν ὅ, τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψυχρὸς τελεῖ, τὸ δὲ ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶναι [h] γάρ φησιν ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, [i] εἰ καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ [k] αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας, καὶ [l] πέντε ἄνδρας. Ὅτι πιστῶσαι τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε' ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει, λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης [m] ῥέον τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν [n] ὄντα, οὐ φθείρει, φθεῖρον τὰ ἄλλα. καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶναι ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ καὶ μάλα ἡδύς.

1. *Simile quid habet Nonnosus excerpt. Phot.* 2. *Nonnosus in excerpt. apud Phot. idem fere narrat.* 3. *Illum forte, quem* δυσσεβῶν χῶρον *appellatum fuisse, docebit Conon narrat* XLIII. *apud Photium.*

a καὶ τὸ. D. H. b μείζω ὑπάρχουσα A. S. C. B. M. M. & H. S. μείζω ὑπάρχουσαν. *l. B.* μεῖζον πήχεως. c ὑπάρχουσα. D. H. d μὴν. D. H. e βάλλῃ. D. H. f *B. lib.* Μαρτιχόρας. g *alii* βάλλουσι. h γὰρ, φησὶν, D. H. i εἰς. D. H. k αὐτὸν. D. H. l ἄνδρ. πέντε. D. H. m ῥέον, τὸν. D. H. n *alii* ὄντων.

ἡδύς. [a] [ἀλλὰ καὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ διαμεῖναν νυχθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται.] καὶ ὅτι πῦρ ἐστὶν ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγει, φορυτῷ δὲ σβέννυται. [b] [ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ διηνεκῶς ἀνάγεται πῦρ.] Ὅτι [c] μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποι εἰσὶ μέλανες, καὶ καλοῦνται Πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς. μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν, πήχεων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατώτερον, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων. ἐπειδὰν οὖν τὸν πώγωνα [d] μέγαν φύσωσιν, οὐκέτι ἀμφιέννυνται οὐδὲν ἱμάτιον, ἀλλὰ τὰς τρίχας, τὰς μὲν ἐκ τῆς κεφαλῆς, ὄπισθεν καθίενται πολὺ κάτω τῶν γονάτων· τὰς δὲ ἐκ τοῦ πώγωνος, ἔμπροσθεν μέχρι ποδῶν ἑλκομένας. ἔπειτα περιπυκασάμενοι τὰς τρίχας περὶ ἅπαν τὸ σῶμα, ζώννυνται, χρώμενοι αὐταῖς ἀντὶ ἱματίου. αἰδοῖον δὲ μέγα ἔχουσιν, ὥστε ψαύειν τῶν σφυρῶν αὐτῶν, καὶ παχύ. [e] αὐτοὶ δὲ σιμοί τε καὶ αἰσχροί. τὰ δὲ πρόβατα αὐτῶν ὡς ἄρνες· καὶ αἱ βόες καὶ οἱ ὄνοι, σχεδὸν ὅσον κριοί· καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν καὶ οἱ ἡμίονοι καὶ τὰ ἄλλα [f] κτήνη πάντα, οὐδὲν μείζω κριῶν. ἕπονται δὲ τῷ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν, τούτων τῶν Πυγμαίων ἄνδρες τρισχίλιοι. σφόδρα γάρ εἰσι τοξόται. δικαιότατοι δέ εἰσι, καὶ [g] νόμοις χρῶνται ὥσπερ καὶ οἱ Ἰνδοί. [h] λαγωοὺς δὲ καὶ ἀλώπεκας θηρεύουσιν, οὐ τοῖς κυσὶν, ἀλλὰ κόραξι καὶ ἰκτῖσι καὶ κορώναις καὶ ἀετοῖς. ὅτι λίμνη ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, σταδίων ὀκτακοσίων ἡ περίμετρος, ἐν ᾗ ἀνέμου μὴ [i] πνέοντος ἐπάνω τῆς λίμνης, ἔλαιον [k] [ὡς τὸ ἡμέτερον] ἐφίσταται. [l] καὶ πλοιαρίοις πλέοντες δι' αὐτῆς, ἐκ μέσης αὐτῆς σκαφίοις τοῦ ἐλαίου ἀπαρύονται καὶ χρῶνται. χρῶνται δὲ καὶ [m] σησάμῳ. [n] ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθύας. καὶ τῷ καρυίνῳ δὲ χρῶνται. κρεῖσσον δὲ τὸ λιμναῖον. ἔστι δὲ [o] αὐτόθι ἄργυρος πολὺς, καὶ ἀρ-

fluat. [Ita Phasidis fluvii aquam, si justum ipsa diem in vase aliquo conservetur, in suavissimum vinum commutari.] Et ignem juxta [1] Phaselidem in Lycia esse perpetuum, qui super petram semper noctes diesque ardeat: & qui aqua non extinguatur, sed redardescat: at fimo extingui possit. [2] [Hoc item modo assidue in Ætna atque Prusa ignem ascendere.] Media In- 11
dia [3] nigros habet viros qui Pygmæi appellantur, eadem qua Indi ceteri lingua utentes. sunt autem valde parvi: ut maximi duorum cubitorum, & plerique unius cubiti duntaxat cum dimidio altitudinem non excedant. Comam autem alunt longissimam usque ad genua & infra etiam demissam, barbam quoque quibusvis aliis hominibus promissiorem gestant. Atque adeo postquam illis promissa barba exorta est, nullo jam vestitu utuntur, sed capillos quidem à tergo multo infra genua demittunt, barbam autem ante ad pedes usque protrahunt: deinde, quum totum corpus pilis obduxerunt, seipsos cingunt, illis vestimenti loco utentes. Sed & veretrum illis est valde crassum, adeoque magnum ut ad pedum usque malleolos pertingat. Sunt porro simi atque deformes. Oves autem eorum sunt [4] agnis *nostris* pares: boves & asini ad *nostrorum* arietum magnitudinem accedunt. equi item eorum & muli ceteraque jumenta arietes magnitudine non superant. Horum Pygmæorum tria millia rex Indorum in suo comitatu habet. sunt enim sagittarii peritissimi. Justissimi autem sunt, & iisdem quibus reliqui Indi legibus utuntur. Lepores & vulpes non canibus, sed corvis, milvis, cornicibus & aquilis [5] venantur. Lacus est apud eos octingentorum stadiorum ambitum habens, [6] cui, quoties nullus ventus aspirat, oleum [nostro simile] supernatat: quod quidem ex ejus medio scaphiis hauriunt, navigiolis per eum navigantes. atque eo utuntur. Utuntur autem & oleo & sesamo, & ex nucibus: sed præstantius est quod è lacu illo hauritur. Habet vero etiam pisces hic lacus. Abundare præterea argento hanc regionem scribit, & in ea esse argenti fodinas, non

1. Flagrat in Phaselide mons Chimæra, *inquit Plin. dum hunc Ctesiæ locum adfert l. 2. c. 106.* 2. *E Bavarico codice ista uncis inclusa inseri hic, atque alibi, non ingratum fore putavi.* 3. *Similia Nonnosus in excerptis Phot. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Juvenalis.* 4. *Ælian. l. 16. c. 37. hist. animal. Psyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus attribuit.* 5. *Quo autem modo hasce aves venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Ælian. l. 4. c. 26. de nat. animal.* 6. *Meminit hujus loci Antigonus mirab. narrat. 165.*

a hæc B. liber addit. b & hæc B. l. c ἐν μέσ. D. H. d μέγα. D. H. e αὐτοί τε σ. τ. D. H. f πάντα ζῶα, οὐδ. D. H. g νόμοισι. D. H. h λαγωούς τε καὶ. D. H. i πνέοντος, ἐπ. D. H. k è Bav. lib. l *B. lib.* καὶ διὰ πλοιαρίων τοῦτο ἀπαιρύονται, καὶ χρῶνται. m σιτάμῳ. D. H. *C. Vatic.* σισαμίνῳ. n *Videntur hæc verba*, ἔχει δὲ ἡ λίμνη καὶ ἰχθ. *non suo loco esse posita: & pro* σησάμῳ *non dubito quin legendum sit* σησαμίνῳ. H. S. o *B. lib.* αὐτόθι καὶ ἄργυρος πολὺ, καὶ μέταλλα ἀργύρεια.

non profundas, ſed profundiores eſſe eas
12 quæ ſunt in Bactris. Aurum quoque habet India, ſed quod non reperitur in fluviis & abluitur, ut fit in flumine Pactolo: ſed multi & ſpatioſi montes id ſuggerunt: quos incolunt [1] grypes, aves quadrupedes, lupi magnitudine, cruribus & unguibus leoninis: qui pennas in pectore rubras, in reliquo corpore nigras habent. Propter has illud quod in montibus eſt copioſum
13 aurum non facile obtinetur. Oves Indorum & capræ majores ſunt aſinis, & ut plurimum quaternos atque adeo ſenos pariunt. Caudæ autem illis adeo ſunt [2] magnæ ut amputandæ ſint fœtis ut à mare poſſint iniri. At [3] porcum India nec manſuetum nec ſylveſtrem ullum habet. Palmæ Indicæ earumque fructus triplo Babyloniis ſunt majores. Eſt ibi & quidam fluvius (ut ille ſcribit) è petra mel fundens.
14 Sed multa de illorum juſtitia & de benevolentia qua regem ſuum proſequuntur, & de illorum contemptu mortis commemorat. Meminit & fontis cujuſdam, cujus aquam, ſimulatque hauſta fuerit, in morem caſei coagulari dicit: hujus autem coagulati ſi cui ad tres obolos contriveris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, quæcunque admiſerit patefacit. eo enim die mente [4] alienatur. Eo autem utitur rex erga eos qui an objectis criminibus ſint affines, certo vult cognoſcere. nam ſiquis *id de quo accuſatur* effutiverit, mortem ſibi cogitur conſciſcere: ſin *indicio ſuo* nullius criminis convincatur, abſolvi-
15 tur. Nullum ex Indis capitis aut oculorum aut dentium dolore laborare tradit, nullique circa os puſtulas oriri: [5] eorumque vitæ ſpatium eſſe centum viginti, & triginta & quinquaginta annos: atque ad-
16 eo ducentos, quorum ſit longiſſima. Eſt apud eos ſerpens ſpithamæ magnitudine, aſpectu ſimilis pulcherrimæ purpuræ: caput candidiſſimum habens, dentibus omnino carens. quem venatores in ferventiſſimis montibus nanciſcuntur, ex quibus ſardo *gemma* effoditur. Hic non mordet, ſed quemcunque locum vomitu ſuo conſperſerit, in eo putredinem oriri neceſſe

ἀργύρεα μέταλλα, οὐ βαθέα, ἀλλὰ βαθύτερα [a] εἶναι φησὶ τὰ ἐν Βάκτροις. Ἔστι δὲ καὶ χρυσὸς ἐν τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ, οὐκ ἐν τοῖς ποταμοῖς εὑρισκόμενος καὶ πλυνόμενος, ὥσπερ ἐν τῷ Πακτωλῷ ποταμῷ· [b] ἀλλ' ὄρη πολλὰ καὶ μεγάλα, ἐν οἷς οἰκοῦσι γρῦπες, ὄρνεα τετράποδα, μέγεθος ὅσον λύκος· σκέλη καὶ ὄνυχες, οἷά περ λέων. τὰ ἐν τῷ ἄλλῳ σώματι πτερὰ, μέλανα, ἐρυθρὰ δὲ τὰ ἐν τῷ στήθει. δι' αὐτοὺς δὲ ὁ ἐν τοῖς ὄρεσι χρυσὸς πολὺς ὢν, γίνεται δυσπόριστος. Ὅτι τὰ πρόβατα τῶν Ἰνδῶν καὶ αἱ αἶγες, μείζους ὄνων εἰσὶ, καὶ τίκτουσιν ἀνὰ τέσσαρα καὶ ἓξ, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ. [c] ἔχουσι οὐρὰς μεγάλας· διὸ τῶν τοκάδων ἀποτέμνουσιν, ἵνα δύνωνται ὀχεύεσθαι. ὗς δὲ οὔτε ἥμερος οὔτε ἄγριος ἐστὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ. οἱ δὲ φοίνικες οἱ ἐν Ἰνδοῖς καὶ οἱ τούτων βάλανοι, τριπλάσιοι τῶν ἐν Βαβυλῶνι. καὶ ποταμόν φησιν ἐκ πέτρας ῥέοντα μέλι [d] [ὡς τὸ καθ' ἡμᾶς.] Πολλὰ δὲ λέγει περὶ τῆς δικαιοσύνης αὐτῶν καὶ τῆς περὶ τὸν σφῶν βασιλέα εὐνοίας, καὶ τῆς τοῦ θανάτου καταφρονήσεως. λέγει δὲ ὅτι [e] πηγή ἐστι, καὶ ἐπειδὰν τις ἀρύσῃ τὸ ὕδωρ αὐτῆς, πήγνυται ὥσπερ τυρός. τούτου οὖν τοῦ πηκτοῦ ὅσον [f] τρεῖς ὀβολοὺς ἐὰν τρίψας δῷς ἐν ὕδατι πιεῖν, ἐξαγγέλλει πάντα ὅσα ἐπραξε. παραφρονεῖ γὰρ καὶ μαίνεται ταύτην τὴν ἡμέραν. χρῆται δὲ αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐφ' ὧν κατηγορουμένων τἀληθὲς εὑρεῖν [g] ἐθελήσῃ. κἂν μὲν ἐξείπῃ, προστάσσεται ἀποκαρτερῆσαι· ἂν δὲ μηδὲν ἐλεγχθῇ, ἀφίεται. Ὅτι [h] φησὶν ὡς Ἰνδῶν οὐδεὶς κεφαλαλγεῖ, οὐδὲ ὀφθαλμιᾷ, οὐδὲ ὀδονταλγεῖ, οὐδὲ [i] ἑλκοῦται τὸ στόμα, οὐδὲ σηπεδόνα οὐδεμίαν [k] ἴσχει. [l] ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν, ρκ´ καὶ λ´ καὶ ν´, καὶ σ´, οἱ τὰ πλεῖστα βιοῦντες. Ἔστιν ὄφις σπιθαμιαῖος ἐν αὐτοῖς, τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ ὡς ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ [m] οὐδ' ὅλως ἔχει. θηρεύεται ἐκ τῶν καυμαδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. οὗτος δάκνει μὲν οὔ, ὅτου δ' ἂν κατεμέσῃ, τούτου τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον

 διττὸν,

1. Gryphes. *De gryphibus hæc, & auri colligendi modo, lege c. 27. l. 4. Æliani de anim.* 2. *Cubitum totum late, ut hinc expreſſit Ælian. lib. 3. de animalib. cap. 3.* 3. *Addit Ælian. lib. 16. cap. 37. ex hoc Cteſiæ loco: Suilli generis uſum Indos deteſtari, & tantopere ab eo reſcendo, quam ab humanis carnibus abhorrere.* 4. alienatum inſanire. *An huc forte facit Antigoni Narrat. mirab. 160. Cteſiam ſcribere, in Æthiopia fontem aquam habere inſtar cinnabaris rubentem, quæ pota vecordes reddat?* 5. aut penitus ullum putreſcens ulcus pati. [De Seris ferri ait, & cetera, * *quæ è codice Bavarico hic A. S. interſerit: nos mox referemus inter fragmenta. Græcum incipit* λέγονται οἱ Σῆρες.

a εἶναί φασι. D. H. b *B. lib.* ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὄρεσιν καὶ τραχέσιν. ἐκεῖ εἰσὶ καὶ οἱ γρῦπες. c ἔχ. δὲ οὐρ. D. H. d Bav. lib. e *B. lib.* πηγὴ· ἧς τὸ ὕδωρ ἐν ἀγγείῳ βληθὲν, πήγνυται ὡς. f *B. lib.* τρεῖς κοτύλας. g ἐθελήσει. D. H. h φησὶ τῶν Ἰνδῶν. D. H. i alii ἕλκος. k alii ἔχει. l *In B. lib. initium harum narrationum admirandarum eſt hoc:* λέγονται οἱ Σῆρες &c. nos id inter fragmenta collocavimus mox, quoniam hic non ita commode inſerendi locus fuit. m οὐδόλως ἔχ. D. H.

διπλὸν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτροειδὲς καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν, ζῶντος ἀποῤῥεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον [a] σήσαμον διδόμενον, ὃ ζῶντος ἔῤῥευσεν, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος, διὰ τῶν ῥινῶν ἀποῤῥεύσαντος· τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον, εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ἐπικαλούμενον δίκαιρον, ὅπερ Ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνει· τὸ μέγεθος, ὅσον πέρδικος ὠόν. τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὑρισκόμενον δὲ, ἂν πόθῃ αὐτοῦ ὅσον [b] σησάμου, ἕωθεν ὕπνος ἐπιλαμβάνει· καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δύνοντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστὶ πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις. οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. [c] αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον σπιθαμὴ, λαμβανομένη, οὗ ἂν προσαχθῇ, [d] ἅπαντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους· καὶ τἄλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πήχεως ἡ ῥίζα ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας [e] καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ [f] καὶ ὕδωρ πῆξαι ὅσον χόα, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πήξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως. καὶ ἕξεις τῇ χειρὶ [g] αὐτὸν, ὥσπερ κηρόν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαχεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαῤῥέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίους τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ, Ἰνδιστὶ μὲν Ὕπαρχος, Ἑλληνιστὶ δὲ, Φέρων πάντα [h] τὰ ἀγαθά. οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λ' ἡμέρας ἤλεκτρον καταῤῥεῖ. Φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος. (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν ὅτε δάκρυα φέρει ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ [i] πίτυς, ἢ ἄλλό τι δένδρον· μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν Ἰνδιστὶ

cesse est. Si autem è cauda suspendatur, venenum duplex emittit, electri specie prius, & alterum nigrum, illud vivo effluit, hoc mortuo. Et illius quidem prioris quod ab eo vivente profluxerit, si tantum detur quantum est sesamum, confestim enecat, cerebro ejus qui ipsum biberit, per nares effluente: alterum autem si detur, tabem invehit, & vix intra anni spatium perimit. Meminit & [1] avis *δικαίρυ* 17
cognominatæ, (esse autem *δίκαιρον* idem quod Græcis *δίκαιον, id est justum*) quæ ovi perdicis magnitudinem non excedat. hanc stercus suum defodere tradit, ne inveniatur: quod si de invento quantum sesami granum est bibatur, mane somnus eum qui biberit corripit, & ita dormit ut nihil sentiat: vergente autem ad occasum sole, expirat. Est ibi & lignum [2] *πάρηβον* 18
dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat invenitur hortis: nec florem nec fructum producens: sed quindecim duntaxat sub terra sunt ei radices ita crassæ, quarum unaquæque brachii crassitudinem habet. hujus si [3] dodrantem quis sumpserit, omnia quibus illa admovetur ad se trahit, aurum, argentum, æs, lapides, & alia quælibet, præter electrum: sin quis tantum ejus quanta est cubiti mensura, acceperit, [4] & agnos & aves ad se trahit. nam & hac majorem avium partem venantur. Quinetiam, si aquæ coagulare vel congium integrum velis, radicis hujus obolum injiciens, concrescere facies. Idemque in vino efficere poteris: manuque, velut ceram, tenebis: sed postridie solvitur. Auxiliatur & cœliacis. Est præterea fluvius Indiam interlabens, non 19
magnus quidem, sed duorum stadiorum in latitudinem: qui ab Indis [5] *ὕπαρχος* appellatur, quod Græce sonat, *φέρων πάντα τὰ ἀγαθά, id est, ferens omnia bona*. ex hoc per triginta cujusque anni dies succinum emanare dicit. Esse enim in montibus arbores aqua extantes, (montes enim alluuntur aqua) quæ certo anni tempore lacrymas emittant, velut amygdalus, aut pinus, aut alia quæpiam arbor: (atque hoc per triginta potissimum anni dies contingere) has autem lacrymas in fluvium cadentes concrescere. vocarique hanc arborem Indica

1. *Plura excerpsit de hac avicula Ælian. l. 4. c. 41. de animal.* 2. *Apud Apollonium, cum hujus loci mentionem facit (hist. mirab. 17.) πάρηβον hodie legitur.* 3. partem aliquam vel spithamam longam. *Cod. Bavaric.* ὅσον δάκτυλος. 4. Jam agnos etiam [& boves, ac cetera animalia] ipsasque adeo au. * *Scilicet è Cod. Bav. infra 2.* 5. Hypobarus *legitur apud Plin. l. 37. c. 2. extr. ubi &* universa fere bona *ex hoc Ctesiæ loco restituas.*

a σίσαμον. D. H. b σίσαμου. D. H. c *μία γὰρ ἐκ τῶν ῥιζῶν τούτου, ὅσον δάκτυλος λαμβανομένη, οὗ ἂν &c. B. lib.* d πάντα. D. H. e *καὶ βόας καὶ τὰ λοιπά. B. lib.* f [καὶ.] D. H. g αὐτὸ, D. H. h [τὰ.] D. H. i πίτυς.

dica lingua, [1] siptachora, quod Græcis significet [2] γλυκὺ, ἡδὺ, *id est dulce, suave.* atque Indos succinum inde colligere. Sed & fructum qui à quibusdam illarum arborum, velut à vitibus producatur, esse racemos, quorum acini nuces Ponticas ma-
20 gnitudine æquent. His [3] in montibus degere scribit homines caninum caput habentes, qui agrestium animalium exuviis amiciantur: & sermone nullo utantur, sed latratum duntaxat more canum edant, [4] cujus significatio perinde ac sermonis intelligatur. His dentes quam canibus esse majores: ungues caninis esse similes, nisi quod longiores sint & rotundiores. Incolere autem montes usque ad fluvium nomine Indum: atque esse atro colore. Hos, sicut & ceteros Indos cum quibus commercium habent, esse justissimos. & hos quidem quæ ab illis dicantur intelligere, quum autem ipsi loqui non possint, latratu & manibus atque digitis, velut eos qui surdi ac muti sint, signa dare. [5] Hos ab Indis Calystrios nominari, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, *id est capita canum habentes.* [carnibus eosdem vesci crudis.] Addit, hanc nationem non pauciorum esse quam centum viginti millium
21 hominum. Ad illius autem fluminis fontes purpureum florem nasci, ex quo purpura tingatur nihilo Græca inferior, quin potius multo ea floridior. Ibi & [6] animalia scarabei magnitudine nascuntur, instar cinnabaris rubentia, longissimos autem pedes habentia: quæ mollia sunt ut vermes. nascuntur autem hæc in arboribus quæ succinum ferunt, earumque fructum depascuntur & corrumpunt, ut phthires in Græcia vites corrumpere solent. Hæc animalia terentes Indi, punicea saga & tunicas, & quicquid aliud volunt, inficiunt: suntque hæ tincturæ Persicis præ-
22 stantiores. Hi Cynocephali in montibus habitantes, nullum artificium exercent, sed è venatu sibi victum comparant: & quæ occiderint animalia, ad solem torrent. Multas præterea oves, capras & asinos alunt. lac autem ovium & oxygala (*q. d. lac acidum*) illis est potus. Vescuntur autem & fructu siptachoræ *arboris supra*

δισὶ [a] σιπταχόρα. Ἑλληνιστὶ σημαίνει, γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρειν δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥῶγας ὥσπερ κάρυα τὰ Ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φοροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων. φωνὴν δὲ διαλέγονται οὐδεμίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες, καὶ οὕτως συνιᾶσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίως κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ [b] στρογγυλωτέρους. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ [c] οἷς [d] ἐπιμίγνυνται. καὶ συνιᾶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι, ἀλλὰ τῇ [e] ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ [f] ἄλαλοι. καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν Καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν Ἑλληνιστὶ [g] Κυνοκέφαλοι [h] [ἐσθησις αὐτῶν κρέα ὠμά.] τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν ἕως δώδεκα μυριάδων. Παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται οὐδὲν ἧττον τῆς Ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ εὐανθεστέρα. ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος ἴσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι. πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων· καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ἰνδοὶ, βάπτουσι [i] τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν βούλωνται· [k] καί εἰσι βελτίω τῶν παρὰ Πέρσαις βαμμάτων. Ὅτι οἱ Κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται, ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν· [l] ὅταν δὲ ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ [m] ὄνους. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ [n] σιπταχόρου, ἀφ' οὗ τὸ

1. Sipachora. *al.* Σιπταχόρα, & Σιπταχώρα, *Plin. l.* 37. *c.* 2. Aphytacora *legit.* 2. γλ. vel ἡδ. 3. *Exscripsit (ut Indicorum Ctesiæ aliaque pleraque) Aelianus l.* 4. *c.* 46. *hist. animal.* 4. atque ita mutuo sese intelligere. 5. *Pro mendacio hæc habet Philostratus. Refert ea tamen ex Ctesia Plin. l.* 7. *c.* 2. 6. *Leges hæc apud Aelianum quoque l* 4. *c.* 46. *de anim.*

a σιπαχόρα. D. H. *alii* σιπταχώρα. b στρογγυλοτ. D. H. c οἷς [καὶ] ἐπ. D. H. d *C. Vatic.* καὶ μίγνυνται. e ὠρυγὴ *Plutarcho etiam idem quod* ὑλακὴ *Luciano, ut* ὠρύομαι, *idem quod* ὑλακτέω, *Luciano, Xiphilino, Theoc. Idyll.* 2. D H. f *Philo p.* 217. g ψεῦδος αὐτό φησιν ὁ Φιλόστρατος. *Max. Marg. Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sic. lib.* 3. *culta in Aegypto, Lucianus.* h Bav. lib. i τὰς φοίνικας A. S. M M. C. B. k εἰσὶ δὲ β. D. H. l ὅτ' ἂν [δὲ] ἀπ. D. H. m οἷς. D. H. n σιπαχόρου. D. H. *alii* σιπταχώρου.

τὸ ἤλεκτρον· γλυκὺς [a] γάρ. καὶ ξηραίνοντες [b] αὐτοὺς, σπυρίδας συῤῥάπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς Ἕλλησι τὴν [c] ἀσταφίδα. οἱ δὲ Κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τούτου· καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος [d] καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ' τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ [e] ὅσῳ τὸ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ Ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι τοῖς Ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρεα ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ, δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. Τούτοις τοῖς Κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι. λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ, ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ [f] χρίονται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλῶν τῶν μαθλημάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν [g] λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλῖναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ στιβάδας ποιοῦνται. οὗτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ· ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, παραπλησία. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχίων, οἵαν περ κύων· μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδιστὶ, ὥσπερ οἱ κύνες· ἄλλως δὲ μιγῆναι, αὐτοῖς ἐστιν αἰσχρόν. δίκαιοι δέ εἰσι καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων. ζῶσι γὰρ ἔτη ρ' καὶ ο', ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ'. Ὑπὲρ δὲ [h] τούτους, ἑτέρους φασὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ· [i] οὗτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μέν εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδὲν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ. προ-

pra memorata, è qua provenit ſuccinum.
eſt enim dulcis. Hunc item illos fructum
arefactum in corbes conſtipare, ad eum
modum quo uvas paſſas Græci. Eoſdem
illos Cynocephalos ratem quoque extem-
porariam conſtruere, qua impoſitum hu-
jus fructus onus, ut & purpuræ (ſed pur-
gato prius ejus flore) itemque electri du-
centis ſexaginta talentis, & totidem il-
lius pigmenti quo ad punicei coloris tin-
cturam utuntur, [1] & *aliis* * electri mille
talentis, Indorum regi quotannis adve-
hunt. Sed & alia hujuſmodi advehentes
Indis vendunt, ab illis viciſſim panes & fa-
rinam & ligneos amictus accipientes. Sed
& gladios quibus ad ferarum venatum u-
tuntur, arcuſque & jacula illis vendunt:
ſunt enim & ſagittarii & jaculatores peri-
tiſſimi. Sunt autem inexpugnabiles, quod
montes altos & inacceſſos habitent. Mu-
nera autem illis quinto quoque anno rex
donat, trecenta arcuum & totidem jacu-
lorum millia, peltarum centum viginti
millia, gladiorum quinquaginta millia.
His Cynocephalis nullæ ſunt domus, ſed 23
in ſpeluncis habitant. feras autem inter
venandum ſagitta vel jaculo petunt, &
eas perſequentes aſſequuntur. veloces e-
nim ſunt ad curſum. Eorum uxores ſemel
duntaxat in menſe ſe lavant, quum men-
ſtrua advenerunt, alias nunquam. At viri
ſe non lavant, ſed manus duntaxat ablu-
unt. Sed ter in menſe oleo ſe ungunt quod
è lacte conficitur, & ſe pellibus abſter-
gunt. Veſtem autem non villoſam geſtant,
ſed è glabris maceratiſque pellibus quam-
tenuiſſimis ipſos pariter & eorum uxores
induunt. At qui ſunt inter eos ditiſſimi,
lineo amictu utuntur. hi autem ſunt pau-
ci. Lectorum nullus eſt apud eos uſus,
ſed toris extemporaneis utuntur. Is vero
inter eos ditiſſimus habetur cui maxima
fuerit ovium copia & reliquæ opes his ſunt
ſimiles. Caudam [2] autem habent omnes
viri & mulieres, ſupra nates, canum mo-
re: ſed majorem magiſque piloſam. Co-
eunt cum feminis quadrupedes, canum ri-
tu, alioque modo coire turpe cenſent.
Sunt autem juſti, & vitæ, præ quibuſvis
hominibus, longiſſimæ. centum enim &
ſeptuaginta, nonnulli & ducentos vivunt
annos. Ultra hos autem alios habitare di- 24
cit ſupra fluvii fontes: qui nigri ſint, ſicut
& ceteri Indi: ocioſique degant, ac neque
frumentum edant, neque aquam bibant:
ſed

1. Electri præterea mille tal. 2. *Caudatorum hominum meminit quoque Plin. l. 7. c. 2. in fine.*
a γάρ ἐστι. D. H. b *alii* αὐτὸν ἐν σπυρίδαις συνάγουσι. c σταφίδα. D. H. d ἀγαθὸν e οὕτω. D. H. f χρῶνται. D. H. g λινᾶ. D. H. h τούτων. i αὐτοί. D. H.

sed magnam boum, caprarum, ovium copiam alant, eorumque lac potent, ac nihil aliud. Apud illos quum in lucem prodeunt infantes, sedem perforatam non habent, neque cacant: sed nates quidem habent, anus tamen ipse coaluit: quo fit ut non cacent, sed caseosum quiddam meiant, non valde crassum tamen, sed fæculentum. Quum autem mane lac biberunt, & meridie ad ejus potum revertuntur, dulcem quandam apud eos radicem esse ajunt quæ lac in eorum ventre coagulari non sinat. Hujus igitur esu vomitum vesperi provocant, omniaque facile evomunt.

25 [1] Asinos sylvestres habet India equis pares, quosdam & majores: quibus caput purpureum, oculi cærulei, reliquum corpus est album. Cornu illis in fronte cubitalis magnitudinis, [cujus scobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis] cujus inferior versus frontem pars duorum palmorum spatio sit candidissima: at superior quæ in acutum tendit, punicea sit, summum ruborem adjunctum habens: pars autem media, sit nigra. Ex his pocula conficiuntur, è quibus qui bibunt, nec spasmo nec sacro morbo corripiuntur: sed nec venena ullam in eos vim habent, si modo vel antequam illa hauriant, vel, postquam hauserint, aquam aut vinum aut aliud quippiam ex illis poculis bibant. Ac ceteri quidem asini & mansueti & sylvestres ceteraque quibus solida ungula animantia & talis, & felle in jecore carent: at hi & talum, & fel in jecore habent: & quidem talum omnium quos mihi videre contigit pulcherrimum, bovis talo & specie & magnitudine similem, perinde gravem ac plumbum, minii colore ad intima usque rubentem. Est autem & velocissimus & robustissimus: eumque nec equus nec aliud animal persequens assequi potest. Et initio quidem remissus currit: quo autem diutius cucurrerit,
26 miro quodam modo concitatior fertur, ejusque magis & magis velox est cursus. Alias igitur nunquam per venationem capi posset: ubi vero suos pullos ad pascua circumducere cœperunt, à multo equitatu circumdantur. nolentes autem

περίβατα δὲ πολλὰ τρέφουσι, καὶ βοῦς καὶ αἶγας καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηταί τινι αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πυγὴν, οὐδὲ ἀποπατεῖ· ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὔ, οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτοὺς φασιν οὐ πάνυ [a] παχὺ, ἀλλὰ θολερόν. ἐπὰν δὲ πρωῒ πίωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσην ἡμέρας αὖθις πίνοντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν [b] τρώγοντες, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως. Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις, καὶ μείζους. λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ [c] ἔχουσιν ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. [d] [τοῦ τοιούτου κέρατος τὸ ῥίνισμα δίδοται ἐν ποτῷ· καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων.] καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ἐπὶ δύο [e] παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τοῦ κέρατος· τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ· τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ [f] πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) σπασμῷ, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ. ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προπίωσιν, οὔτ' ἂν [g] τῷ φαρμάκῳ ἐπιπίωσιν ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλό τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ [h] τὰ ἄλλα μώνυχα θηρία πάντα [i] ἀστραγάλους οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος· οὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. τὸν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον [k] ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόνπερ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δὲ ὡς μόλιβδος· τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ βάθους. ταχύτατον δέ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον· οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλό τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται [l] δὲ, τρέχον βραδύτερον· ὅσον δ' ἂν [m] πλέονα χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει. Ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο· ὅταν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα περιάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱππείας πολλῆς

1. *Totam hanc narrationem, mutatis duntaxat aliquot vocabulis, retulit Aelian. in c. 52. quarti sui libri de animal.*

a *alii* παχὺ, ἀλλὰ θολερῶς. b *Malim interpunctionem ponere post* ἑσπέραν *quam post* τρώγοντες. *nam ut* πρωῒ & εἰς μέσον ἡμέρας πίνουσι τοῦ γάλακτος, *ita* εἰς ἑσπέραν τρώγουσι τὴν ῥίζαν. H. S. c ἔχει. D. H. d è *Bav. l.* e ὡς παλαιστὰς *S. Emp.* LXX *interpretibus, Philoni, Laertio, & aliis dicitur* τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος. D. H. f πίνοντες. D. H. g *alii* τοῦ φαρμάκου. h τἄλλα μ. D. H. i ἀστραγάλους οὐδὲ χ. ε. τ. ἥπατος ἔχουσι· αὐτοὶ δὲ κ. D. H. k *alii* ὅν. l δὲ τρέχον, βρ. D. H. m πλέον. D. H.

λῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους, ἀλλὰ μάχονται καὶ [a] κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν· ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι. [b] ζῶντας γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστιν· θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος, οἷόν περ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι, τὸ δὲ μῆκος, [c] πήχεων ἑπτά· καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετὴς παῖδα μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω· καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι· καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διαιτῶνται, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς [d] ἂν ἐντύχῃ τινὶ ἐν τῇ γῇ βοῒ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. [e] ἀγρεύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας [f] κρεμῶσιν αὐτὸν, καὶ ἀγγεῖα [g] ὑποτιθέασι· καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ ὅσον δέκα κοτύλας Ἀττικὰς τὸ πλῆθος. ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀποῤῥίπτουσι τὸν σκώληκα, καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν Ἰνδῶν· ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο τὸ ἔλαιον [h] [ὡς πῦρ] [i] ἐφ' ᾧ ἂν ἐπιχυθῇ, ἀνάπτει, καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα· καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ. Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν Ἰνδοῖς ὑψηλὰ ὥσπερ κέδρος ἢ [k] κυπάριττος, τὰ δὲ φύλλα ὥσπερ φοίνιξ, ὀλίγον πλατύτερα. καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. ἀνθεῖ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρσην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ Ἰνδιστὶ μὲν, κάρπιον, Ἑλληνιστὶ δὲ μυρορόδα. ἔστι δὲ σπάνια. ῥέουσι δὲ ἐξ [l] αὐτῶν [m] ἐλαίου σταγόνες, ἃς ἐρίῳ [n] ἀναψῶντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ, ὄζει δὲ πάντων ἥδιστον. ὄζειν δέ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ [o] φησιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς οἵας οὔτε εἰπεῖν ἦν, οὔτε [p] εἰκάσαι. Ὅτι τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων φησὶ γλυ-

tem relictis catulis fugam capere, cornibus calcibusque & morsibus pugnant, multosque & equos & viros interficiunt: sed tandem & ipsi sagittis & jaculis confossi ab illis capiuntur. vivos enim capere nullo modo queas. Eorum vero carnes propter amaritiem esculentæ non sunt. atque adeo non propter aliud quam propter cornua & talos hoc animal venantur.
In flumine Indico [1] vermis nascitur specie 27
quidem eum qui innasci ficui solet referens, septem autem cubitorum longitudinem, alius majorem, alius minorem habens: crassitudinem vero talem ut eum puer annos decem natus vix ulnis amplecti possit. Duo sunt illi dentes, unus supra alter infra. his dentibus quicquid prehenderit, deglutit. Et interdiu quidem in limo fluminis commoratur, at noctu egreditur: egressus autem, quemcunque obvium bovem aut camelum momorderit, ad fluvium trahit, totumque, præter ventrem, devorat. Capitur grandi hamo, cui hœdum aut agnum ferreis catenis alligaverint. Ubi ceperunt, [2] per triginta dies suspensum, vasis suppositis, relinquunt: intra quod tempus ex eo distillant quæ decem cotylas Atticas implere possint. Elapsis triginta diebus, ipsum vermem abjiciunt: oleum autem, probe ac tuto conditum, ad solum Indorum regem mittunt. alii enim id habere non licet. Oleum hoc id cui superfusum fuerit accendit, & ligna pariter animaliaque comburit: neque aliter quam multo luto, & eo quidem crasso, extingui potest.
Habent Indi arbores 28
cedro aut cupresso proceritate pares, quarum folia palmæ foliis paulo latiora, alioqui sunt similia, & axillis carent. Florem qualem laurus mas emittunt, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis est Indicum, carpion: Græcum myrorhoda. Sunt autem raræ. Ex illis olei guttæ distillant, quas lana de trunco abstersas deinde in lapideos alabastros exprimunt. Est autem id subrubrum & crassiusculum, adeoque fragrans ut ad quinque stadia ejus odor perveniat. Soli autem regi ejusque propinquis id possidere conceditur. Ex eo rex Indiæ ad Persarum regem misit: seque Ctesias id vidisse, & odorem qui nec dici nec cuiquam alii assimilari possit, se
percepisse narrat. Caseum & vinum o- 29
mnium

1. *Hæc ipsa atque alia de hoc verme plura, excerpsit ex Ctesia Ælian. l. 5. cap. 3. de animal.* 2. *Idem de eo & Philostratus refert.*

a κέρασι καὶ λακτίσμασι. b ζῶντα. D. H. c *alii* πήχεις. d ἐὰν τινὶ ἐντύχῃ. e οὕτω φησὶ περὶ τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, *Max. Marg.* f κρεμῶσι αὐτὸν. D. H. g *alii* ὑποτιθεν[illegible]. h *Bav. l.* i ἐφ' ὅ. D. H. k κυπάρισσος. D. H. l αὐτοῦ D. H. m οὕτω φησὶ περὶ τοῦ ἐλαίου τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, γαμικὸν δ'. ὁ χρῖσμα καλῶν. *Max. Marg.* n ἀνάψαντες. D. H. o φασίν. D. H. p *alii* ἀνῦσαι.

omnium ſuaviſſimum illos habere, ſe expertum ſcire, (quippe qui uſus ſit) commemorat.
30 Fons eſt apud Indos, quadratæ formæ, circuitu circiter quinque ulnas habente, aqua autem eſt intra ſaxum, quæ, antequam ad ipſam aquam perveniatur, trium cubitorum, ſub aqua trium ulnarum altitudinem habeat. In ea [cum purgandi corporis cauſſa, tum ut morborum omne genus abarceant] ſpectatiſſimi quique Indorum cum liberis & uxoribus ſe lavant & natant ſe in pedes conjicientes, quum autem in eam inſiliunt, eos ſurſum ejaculatur aqua. Nec vero ſolos homines in ſublime jacit, ſed quodvis animal, ſive vivum ſive mortuum, in terram expellit: atque adeo [1] quæcunque in eam conjiciuntur, præter ferrum, argentum, aurum & æs. hæc enim in fundum demittit. Eſt autem ejus aqua perfrigida, & potu ſuavis: quæ magnum ſtrepitum edit, non ſecus ac quæ in lebete fervefit aqua. Sed & vitiligini & ſcabiei medetur. Hæc Indico ſermone βαλλάδη, Græ-
31 co ὠφελίμη, *id eſt, utilis*, vocatur. In iis Indiæ montibus [2] ex quibus eorum calamus provenit, habitat quoddam hominum genus non pauciorum triginta millibus, quorum uxores ſemel duntaxat in vita pariunt: habentque earum fetus dentes ſuperne pariter & inferne valde pulchros: necnon univerſis tam feminis quam maribus & capitis & ſuperciliorum pili jam inde à nativitate ſunt cani. Unuſquiſque certe eorum uſque ad trigeſimum ætatis annum albos per totum corpus habet pilos: inde nigreſcere incipiunt, adeo ut quum ſexageſimum attigerunt, nulli illis pili niſi nigri conſpiciantur. Sunt iiſdem & viris & mulieribus octoni in utraque manu & utroque pede digiti. Sunt autem bellicoſiſſimi, & Indorum regem ſequuntur ex his ſagittariorum quinque millia, necnon jaculatores. Aures autem illis tantæ magnitudinis eſſe dicit ut eorum brachia ad cubitos uſque & pone totos humeros
32 operiant ſe invicem tangentes. [3] [Eſt autem in Æthiopia ſtupendi prorſus roboris animal quoddam [4] Crocottas appellatum, vulgo Cynolycus. Ferunt id humanam imi-

γλυκύτατον, ὡς αὐτὸς (φησὶ) φαγὼν, διὰ πείρας ἔμαθεν. Ὅτι κρήνη ἐν Ἰνδοῖς (φησὶν) ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ [a] περίμετρος, τετράγωνος δέ· ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ. βάθος δὲ εἶναι μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν πηχῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται [b] [πρὸς κάθαρσιν, καὶ παντοίων νοσημάτων ἀποτροπὴν] δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν Ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ἐπὶ πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς· ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν [c] ἢ ζῶον, ἐκρίπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός. καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ [d] ἀργύρου καὶ χρυσοῦ καὶ χαλκοῦ· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐκ λέβητος. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ Ἰνδιστὶ βαλλάδη, Ἑλληνιστὶ δὲ ὠφελίμη. [e] Εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς Ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι· τὸ πλῆθος αὐτῶν ἄχρι καὶ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τὰ τικτόμενα ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω [f] καὶ τὰ κάτω πάνυ καλούς. [g] καὶ τὰς τρίχας τάς τε ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ ταῖς ὀφρύσι, [h] πολιὰς ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ἐκεῖθεν μελαίνεσθαι· ἑξήκοντα δὲ ἐτῶν [i] γινομένων, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοὺς πάσας ἔχοντας [k] μελαίνας. ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' [l] ἑκατέρᾳ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ἐπὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλικαῦτα ἔχειν, ὥστε τοὺς βραχίονας αὐτῶν ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ἅπαντα συγκαλύπτειν. τὸ δὲ οὖς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνει. [m] [Ἔστι δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ ζῶον λεγόμενον Κροκότ(τ)ας, [n] κοινῶς δὲ Κυνόλυκος, ἔστι δὲ τῇ

Pppp

1. *Antigonus hiſt. mirab 165. hanc narrationem attingit, additque* ἄν τι ἐμπέσῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν. *Vitioſe autem ibi legi,* τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιέμενα καταδέχεσθαι, *omiſſa negatione, pro* μὴ καταδέχεσθαι, *ex hoc puto Cteſiæ loco intelliges.* 2. *Vide ſupra c. 6 & Plin. l. 7. c. 2.* 3. *Aſſutum hoc è Cod. Bavarico; ſi forte huc pertineat.* 4. *Hujus etiam Diodorus Siculus meminit lib. 3. Biblioth. c. 3. legendum Æliani caput 22 lib. 7. de natura animal,*

a *Videri poſſet legendum eſſe* τὴν περίμετρον, *niſi & antea ita loquutus fuiſſet.* H. S. b *Bav. lib.* c [ᾖ] D. H. d χρυ. καὶ χαλ. καὶ ἀργ. D. H. e *al.* Ἔστιν ἐν τοῖς &c. ἀνθρώπων. f καὶ κάτω. D. H. g καὶ τρίχ. ἔν τε τῇ. D. H. h πεπολιωμένας ἔ. D. H. i γινομένους. D. H. k μελ. τρίχας. ἔχ. D. H. l ἑκάστῃ. D. H. m *Sequitur in lib. Bav.* n *Diodorus Sicul. lib. 3.*

τῇ δυνάμει θαυμαστόν. τοῦτο δέ φασιν ἀνθρωπίνην μιμεῖσθαι φωνὴν, καὶ διὰ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχειν δὲ τὸ θηρίον ἀλκὴν λέοντος, ταχύτητα ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπείκειν. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ Χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τοῦ ἐκεῖσε τόπου οὐκ ἔχειν χολήν· ἀλλὰ τὰ κρέη αὐτῶν πάνυ εἰσὶ πικρὰ, ὡς οὐδὲ κύνες ἐσθίουσιν αὐτά. φασὶ γὰρ, ἐπέκεινα τῶν Μαυρουσίων πυλῶν ὕεσθαι μὲν τοῦ θέρους ὁ ἐκεῖσε τόπος, χειμῶνος δὲ, φλέγεσθαι. ἐν τῇ Κυωνίων χώρᾳ κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, οὐχ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἔποικοι τὴν χρείαν ἀναπληροῦσιν εἰς τροφὰς παντοίας. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδρίδα ἐστὶ κρήνη, οὐκ ὀλίγον διεστηκυῖα τῆς θαλάσσης, καὶ ποιεῖ ἄμπωτιν διὰ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρὰν, καὶ ἀπορρίπτει ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χέρσῳ, ὥστε μὴ δύνασθαι οἱ ἐκεῖσε οἰκοῦντες συλλέγειν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐᾶν τὰ πλεῖστα καὶ ὄζειν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς.]

Ταῦτα [a] [δὲ] γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τἀληθέστατα γράφειν· ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις ἄπιστα [b] συγγράφειν.

imitatum vocem, ex nomine noctu homines evocare, & accedentes devorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, neque ferro expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oves, carnesque harum admodum esse amaras, ut ne canes quidem iis vesci queant. Ajunt & ultra Maurusias fauces æstate complui regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis utantur. In regione adhæc, cui Metadridæ nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissime exundans, magnam ejiciat piscium copiam in terram, ut nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

Hæc quæ fabulis similia sunt, Ctesias 33
scribens, se verissima scribere ait, & quorum vel [1] ipse testis sit oculatus, vel quæ à testibus oculatis acceperit. Multa autem his mirabiliora se prætermisisse, ne, qui ea non vidissent, scribere ipsum quæ fidem non mererentur, existimarent.

1. *Contra refert Lucian. lib. 1. veræ histor. Ctesiam de Indis scripsisse*, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε.
a *lib. Bav.* b συγγράφειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα. D. H.

CTE-

CTESIÆ

Hiſtorici antiquiſſ. & optimi

NARRATIONES ABBREVIATÆ

De rebus & animantibus in India raris & admirandis, è Græco in Latinum converſæ

A LAURENTIO RHODOMANO.

CTESIÆ narrationes Indicæ uno continentur libro: in quibus magis Ionica Dialecto utitur. De Indo fluvio commemorat, qua arctiſſimus ei alveus, XL ſtadiorum latitudinem habere: qua maxime diffuſus, ducentorum. Indos perhibet plures fere eſſe, quam univerſi ſint mortales. De vermi etiam in hoc fluvio agit, quæ ſola beſtiarum in eo naſcatur. Quod ultra Indos nulli habitent mortalium. Quod Indi non pluviis, ſed fluvio humectentur. De Pantarbi lapide ſigillari: & quod LXXVII ſigilla & lapillos pretioſos in fluvium dejectos, (qui Bactriorum negociatoris fuere) inter ſe conſertos ille extraxerit. De elephantis, quibus muri deſtruuntur. De parvis ſimiis, quibus IV cubitorum ſunt caudæ. De gallis longe maximis. De avi Pſittaco, lingua & voce hominis prædita: cui magnitudo accipitris, purpurea facies & nigra barba. Ipſa autem cærulea eſt, ad collum uſque, & tunc cinnabari aſſimilis. ſermocinatur ut homo: ſed Indice. Græce etiam, ſi Græce loqui didicerit. De fonte, qui quotannis liquido auro repletur: unde c ſitulæ quotannis teſtaceæ hauriuntur. ex teſta eſſe oportet: quia inter hauriendum congelatur aurum, & vaſculum frangi neceſſe eſt, ut aurum educatur. Fons autem quadrangularis eſt, ambitu XVI cubitorum, & orgyiam profundus: & unaquæque urna talenti habet pondo. Adhæc de ferro in fontis imo: unde duos ſe gladios habuiſſe Cteſias refert, alterum à rege, alterum à matre regis Paryſatide. de cujus generis gladio confirmat, quod in terra defixus [1] nubes & grandines & ventos urentes averruncet: ſeque hoc ipſum vidiſſe ait, bis à rege factitatum. De canibus Indicis, quod magnitudine excellant, & cum leone etiam congrediantur. De magnis montibus unde ſarda effoditur & onyx, & alii ſignatorii lapides. Quod ingens ibi ſiccitas: & ſol decuplo major videatur, quam aliis in terris, multique æſtu ibi ſuffocentur. Et mare ibidem nihilo minus eſſe Græco: ſuperficie ejus uſque ad IV digitos fervida. Ideoque piſcem nullum qui ad fervorem propius accedit, vivere poſſe: ſed inferius agere. Quod Indus fluvius per campos decurrens, montes etiam permeet, in quibus calamus naſcitur quem Indicum vocant: craſſitie, quantam bini viri, extenſis utrinque brachiis, complectantur: altitudine etiam mali in navi quæ decies mille homines vehat. Sunt tamen etiam qui magnitudine ſuperent & deficiant; ut probabile eſt in ſpacioſo monte: Sexu quoque diſtinctos eſſe, ita ut mas non habeat medullam, ſitque validiſſimus, ſed femina habeat. De Martichora quadam inter ipſos beſtia, quæ facie hominem refert, & magnitudine leonem æquat, & colore [2] rutilo cinnabari imitatur. [3] Duplex ei dentium ordo, aures & oculi hominis, colore cæſio: caudam habet, qualem ſcorpius in Epiro, cubito prolixiorem, in qua etiam aculeus ineſt. tranſverſos etiam in cauda ſtimulos habet hinc & illinc. adhæc in ſummo fert ſpiculum non ſecus ac ſcorpio. Cui ſi quis appropinquarit ſtimulo

Pppp 2 pungit,

Miſit hanc L. Rhodomani verſionem ad nos vir nobilis & doctus Mel. Haiminsfeldius Goldaſtus: quam ſi cum ſtudioſis utriuſque linguæ publice communicaremus, factum noſtrum iis facile adprobatum iri confidimus. Juvat enim interpretationes inter ſe conferre doctorum virorum, à quibus jam triplicem ita horum Indicorum tranſlationem habemus, nec ea res fructu caret, quum unus raro videat omnia, vel ſemper ocioſe hoc agat. Alias ad H. Stephanum fuiſſe tranſmiſſam hanc converſionem, indicio nobis ejuſdem manus primis duabus pagellis aliquoties in ora adpoſita.

1. nebulas *ad oram adpoſuit H. Steph.* 2. rubro ἐρυθρῷ. *adſcripſerat H. Steph.* 3. Triplex τρίστιχοι ὀδόντες, *monebat hic H. Stephani manus.*

pungit, citoque præſentiſſima mors eſt. Quod ſi quis eminus contra pugnat, & ante caudam erigens, ut ex arcu, & retro directe intorquens tela jacit. Jactus ad plethri longitudinem pertingit: & quoſcunque ferit, his certam infert necem, excepto elephanto. Spicula pedis longitudinem habent & latitudinem junci tenuiſſimi. Martichora Græcis ſonat Anthropophagum, quod ut [1] plurimum homines necat & cibum facit. Aliis tamen beſtiis quoque veſcitur. pugnatque tam unguibus quam aculeis, qui jaculando effuſi denuo renaſcuntur. Frequens id genus beluæ eſt in India. Interficiunt eas homines ſi elephantibus vectati inde ſagittis impetunt. De Indis narrat, quod ſint juſtiſſimi & multa habet de moribus ipſorum & ſtatutis. Eſt ibi de ſacro quodam territorio in regione inhabitabili, quod nomine Solis & Lunæ venerentur. Ad quod xv dierum ſpacio à Sardo monte alicui iter patet, ubi per xxxv dies quolibet anno ſol refrigerat, idque propter feſtum, ut citra aduſtionem illud peragant & revertantur. Tonitrua & fulgura & pluviæ non ſunt in India, ſed venti & preſteres multi: qui quicquid corripuerunt, tollunt. Sol etiam poſt exortum dimidium diei frigus efficit: reliquum ſupra modum eſt torridum in plurimis Indiæ locis. Indorum nigredo non à ſole eſt, ſed natura. Sunt enim inter ipſos & viri & mulieres candidiſſimi, licet numero pauciores. Et vidiſſe ſe tales ex India feminas duas & v viros auctor teſtatur. Fidem narrationi de ſole adſtruere volens, quod xxxv dies in India frigore aërem temperet, addit, igni ex Ætna promanante cum alia evaſtentur, locum quendam in medio, ubi juſti degant homines, non evaſtari. Etiam in Zacyntho ſcaturigines eſſe piſciferas, unde pix hauriatur: inque Naxo fontem, unde merum admodum dulce quandoque profluat. Et quod ignis ſit juxta Phaſelidem immortalis, ſemper ardens in petra dies atque noctes nec unda exſtinguatur, ſed magis inflammetur: ſed ſtorea tandem dometur. In media India homines agunt nigri, & nominantur Pygmæi, lingua à ceteris Indis non diſcrepantes: ſed ſtatura perquam puſilla. Nam longiſſimi eorum binos cubitos plerique ſeſquicubitum attingunt. Capillus eis prolixiſſimus demittitur etiam ad genua uſque & inferius. Barbas inter mortales habent maximas. Quare ubi ad juſtam excrevere magnitudinem, veſtes amplius non induunt, ſed capillos pone demittunt ab occipitio infra poplites & barbæ crines pedibus tenus ante protendunt. Hinc denſo pilorum amictu totum circumſepti corpus zona eos conſtringunt, & pro veſtitu habent. Inguen præferunt craſſum & prolixum, ut & ad talos ipſos pertingat. Compreſſis ſunt naribus & deformes. Pecora horum, oves, boves, aſini, magnitudine arietes non multum excedunt: equi etiam & muli & cetera jumenta arietes nihil ſuperant. Sectantur Indorum regem pygmæorum circiter III millia. Sagittarii enim ſunt egregii. juſtiſſimi interim, & ad Indorum leges ſe conformant. Lepores & vulpes non canibus, ſed corvis & milviis & cornicibus aquiliſque venantur. Stagnum eſt apud illos IↃCCC [2] ſtadia in circuitu complexum, in quo, ſi ventus ſuperficiem non commovet, oleum ſupernatat: per quod lembis vecti, ex medio in uſum ſuum ſcaphiis hauriunt. Seſamo tamen interim quoque utuntur & è juglandibus expreſſo: ſed lacuſtre eſt præſtantius. Piſces etiam lacus hic alit. Magna ibidem argenti copia, & argentifodinæ non profundæ. Profundiores enim eſſe perhibent in Bactris. Producit ſimul aurum India, quod tamen non in fluviis reperiunt, eluuntque, ut fit in [3] Pactolo fluvio. Sed crebri & vaſti ſunt montes, quos Gryphes frequentant, aves quadrupedes, quæ magnitudine lupum, cruribus & unguibus leonem repræſentant. Nigræ cetero in corpore pennæ, ſed in præcordiis rubræ. Per has fit, ut aurum illud in montibus copioſum difficulter acquiri poſſit. Oves Indorum & capellæ majores aſinis: & quaternos pariunt, ſenoſque ut plurimum. Caudæ his prolixæ, quas matribus amputant, ut admiſſioni ſint aptiores. Sus autem nec cicur nec agreſtis habetur in India. Palmæ apud Indos, harumque glandes triplo grandiores Babyloniis. Amnis quidam ex petra mel profundit. Multa dehinc commemorat de juſtitia incolarum, & ſtudio erga regem, mortiſque contemptu. Fons ibi eſt, cujus quamprimum hauſeris aquam, in caſei morem coagulatur. De coagulato hoc contritum ſi ad trium obolûm pondus dederis alicui cum aqua bibendum, quæcunque peregerit enunciat. Utitur eo rex ſi quæſtione de reis habenda verum explorare ſatagit. confeſſus, mortem ſibi conſciſcere jubetur, non convictus ſuo ipſius teſtimonio,

1. *In exemplo mendoſius deſcripto erat* ut pluri homines. *nos itaque edi juſſimus* plurimum. 2. ſtadia *ſupplevi omiſſum à ſcriba.* 3. *Et hic amanuenſis ſaltem ſcripſerat* Pacto Sed cr

nio, dimittitur. Indorum nemo dolore capitis, aut oculorum ægritudine, aut cruciatu dentium laborat: nec os exhulceratur, nec putredini obnoxius est. Ætas illorum supra centum ad xx & xxx & L & cc qui diutissime vivunt, annos se extendit. Serpens apud eos spithamæ longitudine, cujus species purpuram refert pulcerrimam: caput ei candidissimum & nulli plane dentes. Capitur è montibus æstuosissimis, unde sarda eruitur. Non mordet quidem: sed quemcunque pervomuerit, ei membrum illud omnino computrescit. Cauda suspensus duplex edit venenum, electri forma & nigrum: illud è vivo adhuc destillat, hoc è mortuo. Quod è vivo effluxit, si sesami mensura propinetur, confestim enecat. Cerebrum enim his qui bibunt per nares deliquescit. Alterum vero ingestum ad phthisin perducit, & per annum vix interitum maturat. De avicula etiam scribit, quam Dicæron (quod justum significat) vocant: non majori quam perdicis ovum est. Hæc excrementa alvi defodit, ut non inveniantur. Inventa autem si ad sesami portionem bibantur, mane sopor hominem corripit, & absque sensu inde dormit: tandem sub occasum solis vitæ exitum sortitur. Lignum ibi est quod Parebum dicunt, olivæ magnitudine respondens: sed in regiis tantum invenitur hortis: nec florem fert, nec fructum: xv autem solas habet radices, easque crassas subter terra. Crassities ejus ubi subtilissima est quanta brachii. Hæc radix ad spithamæ modum sumpta, ubicunque applicita fuerit, omnia ad se pertrahit, aurum, argentum, æs, lapides, & nihil non præter electrum. Si ad cubiti modum [1] sumpta fuerit, attrahit etiam oves & aves. Hac enim maximam volucrum partem venantur. Quod si efficere velis, ut etiam aqua concrescat, de radice quantum obolus appendit, in choam injicito; & congelascet. Idem & vino continget; manuque ipsum tractabis ut ceram: sed altero die liquescit denuo. cœliacis utile datur remedium. Fluvius etiam est per Indiam labens non magnus, II stadia latus, cui Indorum lingua Hyparcho nomen, quod interpreteris, qui omnia bona adfert. Hic quotannis per xxx dies electrum defert. In montibus enim arbores esse ajunt aquis imminentes: (nam passim in montibus aquæ demanant) & certum anni tempus est, quo lacrymas illæ egerunt, ut amygdalæ aut pinus, aut id genus aliæ, ad plurimum xxx dies in anno: quæ cum in fluvium decidunt indurantur. Arborem vocant Siptachoram, quod dulce est & suave. inde succinum Indi colligunt. & fructum arbores ferunt racemos ut vitis; & acini insunt, ut nucibus Ponticis. In montibus illis [2] homines vitam agunt, quibus caninum est caput: & amictus gestant è ferarum pellibus, nec ullam articulatam vocem proferunt, sed ritu canum latrant, & ululant. Atque ita vocem eorum intelligunt. Dentes illis sunt majores quam cani: ungues vero similes, licet prolixiores, & plus turbinati. Montesque incolunt ad Indum usque fluvium. Sunt & hi nigri, & perquam justi, ut & Indorum ceteri, cum quibus eis consuetudo intercedit. Intelligunt quidem quæ ab illis dicuntur: verum ipsi differere non possunt, sed latratu & manibus & digitis significant ut surdi & muti. Indi Calystrios nominant, quod Græcis est Cynocephali. Gentis numerus ad XII myriades se extendit. Ad fontes hujus fluvii nascitur flos purpureus quo purpura tingitur non deterius, quam Græca, imo [3] multo floridior est. Creantur ibi bestiolæ, quantus est scarabæus, rubore cinnabaris: quibus prælongi sunt pedes, mollesque sunt ut vermis. Harum ortus est in arboribus electriferis, quarum fructus arrodunt & corrumpunt, ut apud Græcos phthires (volucræ) vitium pestis. His infectis Indi contusis puniceas vestes & tunicas, & quicquid libet, intingunt, & tinctura hæc melior est Persica. Cynocephali montana incolentes non opus exercent, sed ex venatione victitant: quæ occiderunt, ad solis fervorem assant. Et multis pecoribus alendis dant operam, & inter hæc capris & asinis: bibuntque lac merum & aceto temperatum, ex ovibus. Fructibus etiam Siptachoræ unde succinum exsistit; vescuntur, cum sit prædulcis. His torrefactis sportas consarcinant, ut apud Græcos fit uvis passis. Nam rates Cynocephali texunt, quibus impositas illorum sarcinas avehunt: deque fructu ejus arboris & purpuræ flore ab ipsis expurgato & de electro CCLX talenta singulis annis asportant: & totidem de pharmaco, quod puniceo pannos colore inficit. Mille etiam electri talenta anniversarie ad Indorum regem perferunt. Cetera Indis transportata vendunt,

1. *Omissa vox* sumpta *à scribæ negligentiâ, à nobis itaque immissa: quod ideo indicandum, quum & interpres* accepta *vel aliud tale usurpasse potuit.* 2. *Vide* Agatharchid. cap. 38. 3. imo est *saltem in exemplo, quod ita supplevimus, ut editum vides.*

ad panes, farinas & xylinas veſtes comparandum. Vendunt etiam enſes, quibus ad feras capiendas utuntur, & arcus & jacula. jaculandi enim & arcu feriendi ſolertia excellunt: ſed bellorum imperiti, quod montes invios & excelſos incolunt. Munera eis quinto quoque anno rex erogat xxx myriades arcuum, & tragularum totidem, peltarumque duodecim, & gladios quinquagies mille. Nec ædes habent, ſed in ſpeluncis verſantur. Feras non tantum ſagittis & tragulis in venatu domant; ſed etiam inſectando aſſequuntur & prehendunt. Nam pernicitate curſus valent. Uxores illorum in ſingulos menſes lavant ſemel, cum menſtrua eis profluunt, ceteroqui neutiquam. Viri à lavacris abſtinent: manus tamen abluunt, & ter per menſis ſpacium olivo unguntur. Veſtes non habent denſas, ſed quam tenuiſſimas, è ſimplicibus coriis, tum viri tum mulieres. Ditiſſimi quidem lineas geſtant, ſed horum ſunt perpauci. Lecti ipſis non ſunt, ſed tori & ſtragula ruſtica. Opulentiſſimus inter eos cenſetur cui plurimum eſt pecoris. cetera bonorum perinde ac vulgaris æſtimatur. Caudam omnes geſtant ſupra clunes juxta mulieres ac viri, non aliter quam canes, ſed prolixiorem & magis hirſutam. Cum feminis miſcentur in quaternos porrecti pedes, canum more. Nam aliter ipſos coire turpe. Utque juſti ſunt, ita longiſſimæ inter omnes mortales vitæ. vivunt enim annos LXX & C. nonnulli etiam CC. Ultra hos vitam producere alios perhibent ad fluvii fontes. Hoc genus hominum nigro eſt colore, ut & ceteri Indi, nihilque operis tractant: nec frugibus victitant, nec aquis ſitim reſtinguunt; ſed numeroſis pecorum gregibus alendis ſtudent, ut ſunt boves, capellæ, oves. Lac ergo bibunt, & præter hoc nihil. Infans in lucem editus nates non habet perforatas, nec feces corporis è poſterioribus excernit: ſed coxas quidem habet, foramen vero [1] coaluit. Ideo non cacare ſed mingere eos perhibent quiddam caſeo adſimile, non omnino ſpiſſum, ſed turbidum. Poſtquam igitur mane de lacte biberint, & diei medio iterum hauſerint, radicem apud eos dulcem eſſe tradunt, quæ lac in ventriculo conſolidari non ſinit. Hac comeſta circa veſperam ſibi vomitum conciliant, & ſine moleſtia per vomitum cuncta rejiciunt. Sunt præterea Indis aſini ſylveſtres equis pares & quandoque majores, corpus albi, caput purpurei, cæruleis præditi oculis: quibus unum eſt cornu in fronte cubitale. Quod inferius in eo eſt, ad frontem vergens binos longum palmos, omnino album: quod ſurſum tendit, acutum eſt, idque puniceo rubore excellit. Reliquum in medio nigrum eſt. Ex eo pocula conficiunt, unde qui biberint, ſpaſmo (ut narrant) non corripiuntur, nec morbo ſacro: adde, quod nec veneno ſuccumbunt, ſive ante, ſive poſt ex id genus poculis vel vinum, vel aquam, aut aliud quidvis biberint. Alii quidem aſini tum cicures tum ſylveſtres, & quicquid eſt ſolidungulorum animantium, nec talos, nec fel habent: ſed hi ſoli & taxillos & bilem in epate habent. Talus certe pulcerrimus eſt omnium quos mihi videre contigit, ſimilis & compar bovino: ſed gravis inſtar plumbi, colore penitus cinnaberino. Velocitate hoc animal & robore pollet: & nec equus, nec aliud quippiam perſequendo illud aſſequi valet. Principio tardius currit, ſed quo diutius curſum perſequitur, eo mirabilius ardorem & velocitatem ejus intendit. Alia ſane ratione capi hæc belua non poteſt: ſed quando teneram adhuc ſobolem ad paſcua ſecum circumducunt, à numeroſo equitatu circumventi, fugere deſertis pullis nolunt, ſed cornuum ictu & calcium impetu & dentium morſu pugnant, multoſque equos & viros interimunt. Capiuntur tamen & ipſi ſagittis & jaculis confecti: nam ſalva eos vita non ceperis. At carnes propter amaritudinem nimium ab eſu ſunt alienæ: propter aſtragalos & cornua tantum expetuntur. In fluvio Indorum vermis naſcitur forma, quali in ficubus aſſolet, VII cubitorum, interdum plus minus, prolixitate; craſſitudine, quanta vix à [2] XVII annorum adoleſcentis manibus comprehendi queat. Binos habent dentes, alterum ſupra, alterum infra, & quicquid contigerint dentibus, devorant. Interdiu in fluvii cœno commorantur, noctu exſpatiantur. Et quicunque illorum forte offenderit quemquam in terra, vel bovem, vel camelum, morſumque intulerit, correptum trahit in amnem, & totum vorat, præter alvum. Capitur autem hamo prægrandi, cui hœdus aut agnus ſit alligatus, & catenæ ex ferro accommodatæ. Captum dies XXX ſuſpendunt vaſis ſubjectis. Tunc pinguis ex eo liquor deſtillat ad heminas decem Atticas. Ela-

1. *Supplevimus interim ex aliorum verſione* coaluit; *in exemplo hujus interpretationis omiſſum. Utinam optimo & erudititiſſimo amico diutius vivere licuiſſet, & ſua hæc recenſere ipſi. Sed deo aliter viſum.* 2. *Græca ſaltem de puero decenni habent,* δεκαετέα παῖδα. *nec aliter Ælian. l.* V. *de animal. c.* 1.

Elapsis xxx diebus, abjecto vermi, oleum bene conditum soli Indorum regi transportant. Alteri enim aliquid inde vendicari non licet. Hoc oleum cuicunque rei affunditur eam incendit, comburitque ligna & animalia, nec alia materia exstinguitur quam largo & spisso luto. Sunt arbores in India excelsæ, ut cedrus & cupressus: folia palmarum, sed paulo latiora, axillisque carent: florem autem emittunt ut laurus mascula, sed absque fructu. Indi Carpium, Græci Myrorhodam nuncupant. Magna ejus raritas. Profluunt inde olei guttæ, quas lana arboribus appensa excipiunt, & in alabastra lapidea exprimunt. Color ei est placide subrubescens, & leviter spissus: odor autem omnium suavissimus, ut ad v stadia olere affirment. Soli hoc regi possidere licet ejusque propinquis. Inde Persarum regi Indus transmisit. vidisse testatur Ctesias, & odoratum esse incredibile dictu & opinione majus: ut caseum etiam & vinum omnium dulcissimum experientia magistra se cognovisse ait. Fons est apud Indos v ulnis in orbem ductus, figura quadrata, cujus aqua intra rupem: triumque cubitorum profunditas usque ad superficiem aquæ: inde ad fundum tres ulnæ. Lavantur inibi nobilissimi Indorum, viri, pueri, & mulieres. Eo in pedes se projiciunt & urinantur. Quando igitur insiliunt aqua sursum eos extrudit. Nec vero homines tantum retro jactat, sed etiam quidvis aliud excutit in siccum, vivum sit aut exanime. & quid multa? cuncta quæ injiciuntur repellit, præter ferrum, argentum, aurum & æs, quæ fundo recipit. Limpha gelida est & potu suavis: magnum vero sonitum edit, ac si aqua in aheno fervens bulliat. Sanat autem hæc aqua vitiligines & scabiem. Indica lingua dicitur Ballada: quod salubrem vertas. Sunt in montanis Indorum, ubi calamus crescit, homines ad xxx M, quorum uxores semel per vitam pariunt, & qui nascuntur dentes secum afferunt supra & infra eximie pulcros. pili autem tum in capite tum superciliis à primo eis ortu sunt cani, femellis pariter ac masculis. Et ad tricesimum ætatis annum quisque hominum illorum albos retinet crines toto corpore: dehinc nigrescere incipiunt. Ubi LX annos attigerint, omnes eorum pilos in nigrum conversos est videre. Octonos etiam in utraque manu digitos habent, & totidem in singulis pedibus, communiter viri & feminæ. Suntque insigniter bellicosi. Ideo Indorum regem quinquies mille sagittarii & funditores comitantur. Tantulis (si credere fas est) præditi, ut brachia ad flexum cubiti usque contegant, & totum retro tergum cooperiant, & altera alteram contingat. Hæc dum scribit & fabulatur Ctesias, se verissima litteris commendare affirmat, partim à se visa memoriæ prodi, partim ab oculatis testibus accepta tradi asseverans. plurima vero his magis admiranda se prætermittere, ne aliena à fide his qui talia non viderunt referre videatur.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΑΥ̓ΤΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂

ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΙΝΔΙΚΩΝ,

ΚΑῚ ἌΛΛΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΆΤΩΝ.

EX IISDEM EJUSDEM

CTESIÆ PERSICIS, INDICIS,

& aliis ſcriptis,

FRAGMENTA,

ſub nomine ejus laudata, ſi non ipſius ſemper & verba continent,

collecta & congeſta è variis auctoribus.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΚΤΗΣΙΌΥ ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΠΡΏΤΟΥ ΛΌΓΟΥ.

Παρὰ τῷ τὰ ἐθνικὰ συγγράψαντι, ἤγουν Στεφάνῳ τῷ Βυζαντίῳ, εἴ γε οὗτος ὁ γράψας.

ΧΑΎΩΝ, χώρα τῆς Μηδίας. Κτησίας ἐν πρώτῳ Περσικῶν· „Ἡ δὲ Σεμίραμις ἐντεῦθεν „ἐξελαύνει, αὐτή τε, καὶ „ἡ στρατιὰ, καὶ ἀφικνεῖται „εἰς Χαύονα τῆς Μηδίας.

Ex Ejusdem CTESIÆ PERSICIS.

Ex Libro Primo.

Apud auctorem de nominibus gentilibus, vel Stephanum Byzantium, ſi modo is auctor.

CHAUON, regio in Media. Cteſias libro primo Perſicorum: Inde vero progreditur Semiramis ipſa & exercitus, pervenitque in Chauonem regionem Mediæ.

Laudatum hunc librum invenio & apud Arnobium lib. 1. *adverſ. gent. Verba eruditiſſ. auctoris ſunt*: Age nunc veniat, qui ſuper igneam zonam, magus interiore ab orbe Zoroaſtres, Hermippo ut aſſentiamur authori. Bactrianus & ille conveniat. cujus Cteſias res geſtas hiſtoriarum exponit in primo. Armenius Hoſthanis nepos & familiaris Pamphylus Cyri, Apollonius &c. *ubi Critici tamen hodie ita interpungendum ajunt*: Zoroaſtres (Hermippo ut aſſentiamur auctori) Bactrianus. Et ille conveniat, cujus &c. *Sed quiſnam ille? cujus nomen omiſiſſe Arnobium vero ſimile non eſt. de quo liquido conſtaret, ſi Cteſiana exſtarent. Libet interim ſaltem conjectare leviter, ſi forte ita diſtinguendum*: Et ille conv. &c. primo, Armenius Hoſthanis nepos, &c.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΔΕΥΤΈΡΟΥ ΤΩ͂Ν ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Στεφάνῳ.

Τίριζα, πόλις Παφλαγονίας. τὸ ἐθνικὸν,

Ex Libro Secundo PERSICORUM.

Apud eundem Stephanum.

Tiriza, Paphlagoniæ urbs. gentile no-

nomen, Tirizi. Ctesias Tiriziphanos eos vocat, libro II. Ex Odrysis vero ad Tirizibanos incolentes in Pa. *

κὸν, Τίριζοι. Κτησίας Τιριζιφανοὺς αὐτοὺς φη„σιν, ἐν τῷ δευτέρῳ· Ἐκ δὲ τῶν Ὀδρυσῶν εἰς Τι„ριζιβανοὺς οἰκοῦντας ἐν [1] πα *

Apud Diodorum Siculum lib. II. *bibl. histor.*

Interpr. L. Rhod.

Cujus (*Sardanapali*) tempore Assyriorum imperium, cum annos CIↃ CCCLX (ut Ctesias Cnidius libro secundo tradit) duravisset, ad Medos devolutum est.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ, ἐν τῷ β΄ βιβλ. ἱστορ.

Ἐπὶ τούτου [Σαρδαναπάλου] γὰρ ἡ τῶν Ἀσσυρίων ἡγεμονία μετέπεσεν εἰς Μήδους, ἔτη διαμείνασα πλείω τῶν χιλίων καὶ τριακοσίων, ἔτι δὲ ἑξήκοντα, καθάπερ φησὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἐν τῇ δευτέρᾳ βίβλῳ.

Apud Agathiam de imperio & reb. gest. Justiniani l. II.

Interpr. B. Vulc.

Donec Sardanapalo regnante, ut illi (*Bion & Alexander Polyhistor*) scribunt, quum jam emarcuisset imperium, Arbaces Medus & Belesis Babylonius illud Assyriis eripuerunt, interfecto ipsorum rege, & ad Medos transtulerunt, sex & trecentis jam supra mille & paulo amplius annis elapsis, ex quo primum Ninus ibi summam rerum obtinuerat. Ita enim Ctesiæ Cnidio tempora describenti Diodorus etiam Siculus assentitur.

Παρὰ τῷ Ἀγαθίᾳ ἐν τῷ β΄ τόμ. περὶ τῆς Ἰουστινιανοῦ βασιλ.

Ἕως ἐς Σαρδανάπαλον, ὡς ἐκεῖνοί φασι, τῆς ἀρχῆς ἀπομαρανθείσης, Ἀρβάκης ὁ Μῆδος καὶ Βελεσυς ὁ Βαβυλώνιος ἀφῃρῆσθαι αὐτὴν τοὺς Ἀσσυρίους, καθελόντες τὸν βασιλέα καὶ ἐς τὸ Μηδικὸν μετέστησαν ἔθνος, [2] ἕξ τε καὶ τριακοσίων ἤδη πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ ὀλίγῳ πλειόνων ἐτῶν παρῳχηκότων, ἀφ᾽ οὗ τὰ πρῶτα ὁ Νῖνος τῶν ἐκείνῃ κατέσχε πραγμάτων. οὕτω γὰρ Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ τοὺς χρόνους ἀναγραψαμένῳ, καὶ Διόδωρος ξύμφησιν ὁ Σικελιώτης.

Ex Athenæo lib. XIV. *Dipnosophist.*

Interpr. H. Steph.

Berosus autem Babyloniacorum lib. I. decimasexta die mensis Loi festum Babylone quinque dierum spatio celebrari ait, Saceas dictum: per quod tempus solere dominos famulis parere: unumque ex his domui præesse, veste quæ regiæ similitudinem referat, indutum. quem & Zoganem appellari. Meminit hujus festi Ctesias quoque libro Persicorum secundo.

Ἐκ τοῦ τοῦ Ἀθηναίου, ἐν τῷ ιδ΄ Δειπνοσοφ.

Βηρωσὸς δ᾽ ἐν πρώτῳ Βαβυλωνιακῶν, τῷ Λώῳ φησὶ μηνὶ ἑκκαιδεκάτῃ ἄγεσθαι ἑορτὴν [3] Σακέας προσαγορευομένην ἐν Βαβυλῶνι ἐπὶ ἡμέρας πέντε· ἐν αἷς ἔθος ἄρχεσθαι τοὺς δεσπότας ὑπὸ τῶν οἰκετῶν· ἀφηγεῖσθαί τε τῆς οἰκίας ἕνα αὐτῶν ἐνδεδυκότα στολὴν ὁμοίαν τῇ βασιλικῇ, ὃν καὶ καλεῖσθαι [4] Ζωγάνην. μνημονεύει τῆς ἑορτῆς καὶ Κτησίας ἐν δευτέρῳ Περσικῶν.

EX LIBRO TERTIO PERSICORUM.

Apud Athenæum Dipnosoph. l. XII.

Interpr. H. Steph.

Ctesias libro Persicorum tertio scribit, omnes

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΤΡΊΤΟΥ ΤΩ͂Ν ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ΄.

Κτησίας ἐν τρίτῃ Περσικῶν καὶ πάντας μὲν φη-

1. *Supplendum arbitror* Παφλαγονίᾳ. in Paphlagonia. *Utrum vero in prioribus verius* Τιριζιφανοὺς. *an* Τιριζιβανοὺς; *quod in ipsis Ctesiæ verbis adfert; judicare alios sinam.* 2. *Non dubitavi eundem locum Agathiam respexisse, quem & Diodorus, itaque fidenter ad librum* II. *Persicorum, unde Diodorus sua laudat, retuli. Vide vero an non ex Diodoro sit* ἑξήκοντά τε *quoque pro hoc* ἕξ τε *apud Agathiam legendum* 3. *De Sacea vel Sacæorum festo isto, ejusque origine Casaubonus ὁ πάνυ* 14. *Athenaicorum* 10. *vide & Strabonem l.* XI. 4. *Falsus itaque Dalechampius qui de veste capit, ita vertens:* vestem indutus regiæ similem, quam Zoganam vocant. *& inde adnotat forte tractum* Sotanæ *Italorum nomen. Clariss. Casaubonus observat eodem loco quosd. mss.* Ζωγάνην *per o scribere parvum.*

φησι τοὺς βασιλεύσαντας τῆς Ἀσίας περὶ τρυφὴν σπουδάσαι, μάλιστα δὲ Νινύαν, τὸν Νίνου καὶ Σεμιράμιδος υἱόν. [1] καὶ οὗτος οὖν, ἔνδον μένων καὶ τρυφῶν, ὑπ' οὐδενὸς ἑωρᾶτο, εἰ μὴ ὑπὸ τῶν εὐνούχων καὶ τῶν ἰδίων γυναικῶν. τοιοῦτος δ' ἦν καὶ Σαρδανάπαλλος, ὃν οἱ μὲν [2] Ἀνακινδαράξεω λέγουσιν υἱόν, οἱ δὲ, Ἀναβαξάρου. ὅτε δὴ οὖν Ἀρβάκης, εἷς τῶν ὑπ' αὐτὸν στρατηγῶν Μῆδος γένος, διεπράξατο διά τινος τῶν εὐνούχων Παραμείζου θεάσασθαι Σαρδανάπαλλον, καὶ μόλις αὐτῷ ἐπετράπη ἐκείνου ἐθελήσαντος· ὡς οὖν εἰσελθὼν εἶδεν αὐτὸν ὁ Μῆδος, ἐψιμμυθιωμένον καὶ κεκοσμημένον γυναικιστὶ, καὶ μετὰ τῶν παλλακίδων ξαίνοντα πορφύραν, ἀναβάδην τε μετ' αὐτῶν καθήμενον [3] τὰς ὀφρῦς, γυναικείαν δὲ στολὴν ἔχοντα, καὶ κατεξυρημένον τὸν πώγωνα, καὶ κατακεκισσηρισμένον· ἦν δὲ καὶ γάλακτος λευκότερος, καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμούς. (ἐπεὶ δὲ καὶ προσεῖδε τὸν Ἀρβάκην, τὰ λευκὰ [4] ἐπαναλαβὼν τοῖς ὀφθαλμοῖς) οἱ μὲν πολλοὶ, ὧν ἐστι καὶ Δοῦρις, ἱστοροῦσιν ὑπὸ τούτου ἀγανακτήσαντος εἰ τοιοῦτος αὐτῶν βασιλεύει, συγκεντηθέντα ἀποθανεῖν. Κτησίας δὲ λέγει εἰς πόλεμον αὐτὸν καταστῆναι· καὶ ἀθροίσαντα πολλὴν στρατιὰν, καὶ καταλυθέντα ὑπὸ τοῦ Ἀρβάκου τελευτῆσαι, ἑαυτὸν ἐμπρήσαντα ἐν τοῖς βασιλείοις, πυρὰν νήσαντα ὕψος τεσσάρων [5] πλέθρων, ἐφ' ἧς ἐπέθηκε χρυσᾶς κλίνας ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα, καὶ ἴσας τραπέζας, καὶ ταύτας χρυσᾶς. ἐποίησε δὲ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ οἴκημα [6] ἑκατόμπεδον ἐκ ξύλων, κἀνταῦθα κλίνας ὑπεστόρεσε· καὶ κατεκλίθη ἐνταῦθα αὐτός τε μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακίδες ἐν ταῖς ἄλλαις κλίναις. τοὺς γὰρ τρεῖς υἱοὺς, καὶ δύο θυγατέρας, ὁρῶν τὰ πράγματα κακούμενα, προεπεπόμφει εἰς Νίνον πρὸς τὸν ἐκεῖ βασιλέα, δοὺς αὐτοῖς τρισχίλια χρυσίου τάλαντα. ἐπεστέγασε δὲ τὸ οἴκημα δοκοῖς μεγάλαις τε καὶ παχείαις· ἔπειτα ἐν κύκλῳ περιέθηκε πολλὰ ξύλα καὶ παχέα, ὥστε μὴ εἶναι ἔξοδον. ἐνταῦθα περιέθηκε μὲν χρυσίου μυριάδας χιλίας, ἀργυρίου δὲ, μυρίας μυριάδας ταλάντων, καὶ ἱμα-

omnes quidem quotquot in Asia regnarunt, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ ceteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certe hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita ut à nemine conspiceretur, præterquam ab eunuchis & suis uxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis, alii Anabaxaris filium fuisse memorant. Ac quum Arbaces, genere Medus, unus è ducibus qui illi suberant, egisset cum Parameize, (*interpr. Jac. Dalech.*) qui inter Eunuchos principis erat, regis videndi potestas ut sibi fieret: hoc rex cùm vix annuisset, ac permisisset, admissus Medus ut eum aspexit cerussa oblitum, muliebriter vestitum, cum pellicibus carminantem purpuram, ac cum illis sedentem pedibus porrectis in altumque sublatis, tinctis fuco superciliis, muliebri stola indutum, rasa barba, levigata pumicis attritu facie, colore quam lactis candidiore, picturatis oculis, multi, & inter eos Duris, scribunt, indignatum illum quod regi tam effeminato parerent, suo se gladio confodisse, ac occidisse. (*Interpr. H. Steph.*) Ctesias autem narrat, ipsum ad bellum devenisse, & quum collecto numeroso exercitu ab Arbace regno ejectus esset, mortem obiisse, quum seipsum cremasset, extructo rogo ad quatuor jugerum altitudinem: cui imposuerat lectos aureos CL, ac totidem mensas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cœnaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos straverat, in quibus cum uxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres & duas filias, quum malum rerum suarum [statum] videret, antea miserat in urbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis: quinetiam multa ligna, & ea quidem crassa, circumposuerat, ita ut nullus pateret exitus: quinetiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: necnon vestes & purpuras,

1. *Editio Commelin.* καὶ οὗτος οὖν ἔνδον &c. *non tam recte. Monuit & clariss. Casaub.* 12. *Athen.* 7. *his verbis:* Melius, καὶ οὗτος. non enim solus Ninyas: sed & alii plerique omnes reges Assyrii casarii fuerunt, & domi latuerunt. *Malim ergo vertere* Hic itaque, *vel similiter.* 2. Ἀνακυνδαράξεω. *edit. Commel.* 3. *Casaubon. dicto loco ita:* non est obscurum deesse participium cum illis jungendum τὰς ὀφρῦς. nisi malumus in alium locum eas voces transferre, & scribere mox, καὶ ὑπεγέγραπτο τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς ὀφρῦς. *ubi vide & de hoc more mollium veterum, pingendi supercilia & unguentis illinendi. Continuo autem hæc Athenæi junxi, ut & in Latinis supplementum è Dalechampii versione mutuando, quod in iis Ctesianum quiddam subodoratus fui, ut statim indico.* 4. *Gratia scilicet magno Casaubono qui è membranis hæc notis parentheseos inclusa descripsit, ut expressit Commelinus. Sunt enim tantum non Ctesiæ verba ipsa: modo emendentur. quod non infeliciter forte nos doceat Pollux noster, cujus fragmentum statim adjecimus p. seq. inde scribe hic* ἐπαναβαλών. 5. Πλέθρων· aliis stadia centum, aliis mille pedes. *Dalechamp. ad Athenæum.* 6. Vel, longitudinis, quod arbitror, vel latitudinis. *Dalechamp. ibid.*

puras, & omne genus eorum quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ quum fecisset, accendere pyram jussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant, mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli vero eunuchi rem noverant. Sardanapalus igitur, qui prodigiose voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generosissime vitam finiit.

ἱμάτια καὶ πορφύρας, καὶ στολὰς παντοδαπάς. ἔπειτα ὑφάψαι ἐκέλευσε τὴν πυρὰν, καὶ ἐκαίετο πεντεκαίδεκα ἡμέραις. οἱ δὲ ἐθαύμαζον ὁρῶντες τὸν καπνὸν, καὶ ἐδόκουν αὐτὸν [1] θυσίας ἐπιτελεῖν. ταῦτα δὲ μόνοι ᾔδεσαν οἱ εὐνοῦχοι. ὁ μὲν οὖν Σαρδανάπαλος, ἐκτόπως ἡδυπαθήσας, ὡς ἐνῆν, γενναίως ἐτελεύτησε.

Apud Pollucem lib. II. Onomast. Ita interpr. I. Cam.

Ctesias vero dicit Sardanapalum * obvertere album oculorum.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ β' ὀνομας.

Κτησίας δέ φησιν [2] ἀναβάλλειν τὰ λευκὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν Σαρδανάπαλον.

In lexico Harpocrationis.

Hypocydes significat aquosum [locum,] ut ex libro tertio Ctesiæ manifestum est.

Ἐν τῷ Ἁρποκρατίωνος λεξικῷ.

Ὑποκύδης ἐστὶν ὁ δίυγρος, ὡς ἐκ τῆς τρίτης Κτησίου φανερόν. [3]

Apud Stephanum in Ethnicis.

Cyrtæa, urbs circa mare rubrum, quo relegavit Artaxerxes Megabyzum. Ctesias libro tertio Persicorum.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Κυρταῖα, πόλις ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ εἰς ἣν ὑπερώρισεν Ἀρταξέρξης Μεγάβυζον. Κτησίας τρίτῳ Περσικῶν. [4]

ALIA QUÆDAM E PRIMIS SEX libris Persicorum, quæ Assyria continebant, ubi non certo scimus quæ ex quoto libro depromantur.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΠΡΏΤΩΝ ἝΞ ΒΙΒΛΊΩΝ ΤΩ͂Ν Περσικῶν, ἐν οἷς τὰ Ἀσσύρια διέλαβε ὁ Κτησίας, ἄλλα τινα, ἃ οὐ σαφῶς οἴδαμεν ἐκ πόσου βιβλίου.

Clemens Alexandrinus lib. I. Stromat.

Si vero res Assyriorum multis annis antiquiora sunt Græcorum rebus, quot ait Ctesias, *&c.*

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς ἐν τῷ α' στρωματ.

Εἰ δὲ τὰ Ἀσσυρίων πολλοῖς ἔτεσι [5] πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν, ἀφ' ὧν Κτησίας λέγει, *&c.*

Apud Joannem Tzetzem chil. III. v. 83.

Interpr. P. Lacisio.

Assyriorum rex Sesostris ille,
Juxta Diodorum vero Sesoosis nomine,
Assyriorum monarcha, dominatus est terræ omni.

Παρ' Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γ', στίχ. πγ'.

Ὁ Ἀσσυρίων βασιλεὺς ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Κατὰ δὲ τὸν Διόδωρον [6] Σεσόωσις τὴν κλῆσιν,
Τῶν Ἀσσυρίων μοναρχῶν, ἦρχε τῆς γῆς ἁπάσης,

Jun-

Ζό-

1. θυσίας edit. Commelin. sed Stephanus edidisse videtur rectius. *Alias de veterum exemplis qui viricomburium omnibus mortis generibus prætulerunt, accurate anquirit Casaub. 12. Athen. 7.* 2. *Ad lib.* III. *Ctesiæ hæc pertinere, patet ex præcedenti fragmento apud Athen. ubi hinc emendandum dixi* ἐπαναβάλλων. *Subjicit autem Pollux ista statim his quæ protulit de oculis patrantibus & distortis quales effeminatorum sunt & cinædorum,* βλέμμα, *ait,* ὑγρὸν, θηλυπρεπὲς, γυναικεῖον, ἀχρεῖον. ἀναπεπταμένον, καὶ τὰ ὅμοια. Κτησίας &c. 3. *Sequitur in Harpocr.* ἐφορεύων. οἷον τὸ ἐφορεύσας ὑποκύδεις. *ubi forte non tam corruptum auctoris alicujus nomen latet, quam Ctesiæ verba mendosa. Apud Hesychium vero ubi* ὑποκυδὴς, ὑποτρύδιον, *forte legendum* ὑπόδρυχιον. 4. *Exstant hæc apud nostrum Ctesiam excerptum supra in Persicis cap. 29. ubi tamen urbis nomen* Κύρται. *& viri semper* Μεγάβυζος. *Inde etiam facilius colligas ex libro decimotertio Persicorum hæc deprompta, quam ex tertio. Sed ex quoto libro, ego non conjectem hercle: ex tertio tamen, qui Assyriaca inter alios sex priores continet, non fuisse credam.* 5. Euseb. lib. x. præpar. Euang. contractius: πρεσβύτερα τῶν Ἑλληνικῶν Κτησίας λέγει. mox idem sat magnum defectum ita supplet, φαίνεται τῷ δευτέρῳ καὶ τετρακοστῷ ἔτει τῆς Ἀσσυρίων ἀρχῆς, τῆς δὲ Βηλόχου (Belochum vocat Eusebii chronicon) τοῦ ὀγδόου δυναστείας τῷ δευτέρῳ καὶ τριακοστῷ. *Hæc ex Fr. Sylb. Annotat. ad Cl. Alex. mihi Eusebius non ad manus: alias illa ipsis fragmentis interposuissem.* 6. lib. I.

Ζευγνύων ἐν τῷ ἅρματι τούτου τοὺς βασιλέας,
Καὶ ὑπ' αὐτῶν συρόμενος, ὥσπερ ὑφ' ἵππων ἄλλοι,
Καὶ κοσμοκράτωρ καὶ θεὸς ἐκέκλητο τοῖς τότε.
Τούτου ποτέ τις βασιλεὺς κατέστειλε τὸν τῦφον,
Τῆς τύχης τὸ ἀσύστατον δι' αἰνιγμῶν προδείξας.
Ἕλκων τὸ ἅρμα γὰρ αὐτὸς, τὰς τροχιὰς ἑώρα.
Βραδεῖαν δὲ τὴν βάδισιν, οὕτως ὁρῶν, ἐποίει.
Ὡς δὲ πρὸς τοῦτον ἔλεξεν ὁ Σέσωστρις ἐκεῖνος,
Τί καταργεῖς πρὸς τὴν ὁδὸν ἄνθρωπε; τάχει λέγε.
[1] Ὁ δὲ, Τροχῶν τὰς συστροφὰς βλέπων, φησὶν, οὐ τρέχω.
Γνοὺς τοιγαροῦν ὁ Σέσωστρις, ὅπερ αὐτὸς ἐδήλου,
Συστέλλει τὸ ἀγέρωχον, ἀποζευγνύει τούτους.
Καὶ τοῦ λοιποῦ τοῖς σύμπασιν ἦν πρᾶός τε καὶ σώφρων.
Κτησίας, καὶ Ἡρόδοτος, Διόδωρος, καὶ Δίων,
Καὶ Καλλισθένης σὺν αὐτοῖς, Σιμόκατος [2], καὶ ἄλλοι,
Τῆς ἱστορίας μέμνηνται στενῶς, οἱ δὲ πλατέως.

Jungens in curru hujus reges,
Et ab ipsis tractus, quemadmodum ab equis alii:
Et mundi imperator, & deus vocabatur suæ ætatis hominibus.
Hujus aliquando quidam rex compressit superbiam,
Fortunæ inconstantiam per ænigmata cum ostendisset,
Trahens enim currum ipse, rotas contemplabatur:
Tardam autem vectionem, sic contemplans, faciebat.
Ut autem ad hunc dixit Sesostris ille,
Cur ociaris ad viam homo? actutum dic.
Ille autem, Rotarum versiones videns, inquit, non curro.
Cognoscens igitur Sesostris id quod ipse declarabat,
Contraxit fastum, disjunxitque hos,
Et deinceps universis erat mitis, & modeste sapiens.
Ctesias, & Herodotus, Diodorus, atque Dion,
Et Callisthenes cum ipsis, Simocatus, & alii
Historiæ meminerunt paucis: illi autem late.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Καὶ τὰς μὲν καθ' ἕκαστα μάχας, ἢ τὸν ἀριθμὸν ἁπάντων τῶν καταπολεμηθέντων [τῷ Νίνῳ] οὐδεὶς τῶν συγγραφέων ἀνέγραψε· τὰ δ' ἐπισημότατα τῶν ἐθνῶν ἀκολούθως Κτησίᾳ τῷ Κνιδίῳ πειρασόμεθα συντόμως ἐπιδραμεῖν. κατεστρέψατο μὲν γὰρ τὴν παραθαλάττιον καὶ τὴν συνεχοῦς χώρας τήν τε Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην. ἔτι καὶ κοίλην Συρίαν, καὶ Κιλικίαν καὶ Παμφυλίαν καὶ Λυκίαν· πρὸς δὲ ταύταις, τήν τε Καρίαν καὶ Φρυγίαν καὶ Μυσίαν καὶ Λυδίαν. προσηγάγετο δὲ τήν τε Τρωάδα καὶ τὴν ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίαν, καὶ Προποντίδα καὶ Βιθυνίαν καὶ Καππαδοκίαν, καὶ τὰ κατὰ τὸν Πόντον ἔθνη βάρβαρα κατοικοῦντα μέχρι Ταναΐδος. ἐκυρίευσε δὲ τῆς τε Καδδουσίων χώρας καὶ Ταπύρων, ἔτι δ' Ὑρκανίων καὶ [3] [a] Δράγκων· πρὸς δὲ τούτοις Δερβίκων, καὶ Καρμανίων, [4] [b] Ῥόμνων· ἔτι δὲ Βορκανίων καὶ Παρθυαίων. ἐπῆλθε δὲ καὶ τὴν Περσίδα, καὶ Σουσιανὴν, καὶ τὴν καλουμένην Κασπιανήν· εἰς ἣν εἰσὶν εἰσβολαὶ στεναὶ παντελῶς, διὸ καὶ προσαγορεύονται Κάσπιαι πύλαι. πλ-

Apud Diodorum lib. II.

Interpr. L. R. ut & alia è Diod.

Singulas autem pugnas, omniumque ab ipso devictorum numerum nullus scriptorum recensuit. Ideo nobilissimas tantum gentes, Ctesiam Cnidium secuti, breviter percurremus. De terris maritimis & reliqua deinceps continente, Ægyptum & Phœniciam, cavamque Syriam cum Cilicia, Pamphylia, Lycia; & præter has Cariam, Phrygiam, Mysiam & Lydiam, subegit. Troiadem quoque & Phrygiam ad Hellespontum, cum Propontide, Bithynia, Cappadocia, & barbaris ad Pontum gentibus usque ad Tanaim adjunxit. Caddusiorum etiam terra & Tapyrorum, nec non Hyrcanis, Dacis, Derbicibus, Carmaniis, Choramnæis, Borcaniis & Parthis, est potitus. Adhæc Persiam & Susianam; & quæ Caspiana nominatur: in quam faucibus peran-

1. Interpres non distincte cepit; nos interpunctiuncula utrinque adjuvavimus sensum. 2. Extat in hist. Theophylacti illius l 6. c. 11. quæ nuper in publicum editæ. 3. Δράγγαι Gens Persidis Straboni & Stephano. Δραγγῶν itaque scribendum. *L. Rhod. cujus Notas in hunc locum vide: ubi & de Dacis, eos è Persia in Europam transiisse.* 4. Mutilatum est è Χωραμναίων ut Stephanus è Ctesia annotat. *L. Rhod.*

a γρ. Δακῶν. b Χοραμναίων.

angustis, quas Caspias hinc portas vocant, iter patet.

πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῶν ἐλαττόνων ἐθνῶν προσηγάγετο, περὶ ὧν μακρὸν ἂν εἴη λέγειν.

Apud eundem in eodem libro.

Coacto igitur undique exercitu, recensita decies septies centena peditum, & ducenta ac decem equitum, decemque curruum falcatorum millia, cum paulo minus sexcentis, Ctesias in historiis tradit. [*de Nini in Bactrianos expeditione.*]

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ.

Συναχθείσης δὲ τῆς στρατιᾶς πανταχόθεν, ἠριθμήθησαν, ὡς Κτησίας ἐν ταῖς ἱστορίαις ἀναγέγραφε, πεζῶν μὲν ρο΄ μυριάδες, ἱππέων δὲ μιᾷ πλείους τῶν εἴκοσι μυριάδων, [1] ἅρματα δὲ δρεπανηφόρα μικρὸν ἀπολείποντα τῶν μυρίων ἑξακοσίων.

Eodem libro.

Huic [*Nino*] Semiramis in regia sepulto, ingentem terræ aggerem altitudine IX, & latitudine X stadiorum, ut Ctesias auctor est, construxit. Cumque urbs [Ninus] juxta Euphratem in planicie jaceat, moles illa arcis se per multa inde stadia conspiciendam offerebat.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸν δὲ Νίνον ἡ Σεμίραμις ἔθαψεν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ κατεσκεύασεν ἐπ᾽ αὐτῷ χῶμα παμμέγεθες, οὗ τὸ μὲν ὕψος ἐννέα ἦν σταδίων· [a] τὸ δ᾽ εὖρος, ὥς φησι Κτησίας, δέκα. διὸ καὶ τῆς πόλεως παρὰ τῷ Εὐφράτῃ ἐν πεδίῳ κειμένης, ἀπὸ πολλῶν σταδίων ἐφαίνετο τὸ χῶμα καθαπερεί τις ἀκρόπολις.

Apud eundem lib. I.

Nec me fugit, diversa de urbibus istis [Babylone & Troja in Ægypto conditis] à Ctesia Cnidio referri, dum ait, quosdam ex illorum numero, qui cum Semiramide quondam in Ægyptum transierunt, urbes à se conditas patriis nominibus indigitasse.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ α΄.

Οὐκ ἀγνοῶ δ᾽ ὅτι περὶ τῶν εἰρημένων πόλεων [Βαβυλῶνος, καὶ Τροίης τῆς παρὰ τὸν Νεῖλον] Κτησίας ὁ Κνίδιος διαφόρως ἱστόρησε, φήσας τῶν μετὰ Σεμιράμιδος παραβαλόντων εἰς Αἴγυπτον τινὰς ἐκτικέναι ταύτας, ἀπὸ τῶν ἰδίων πατρίδων θεμένους τὴν προσηγορίαν.

Apud eundem Diodorum lib. II.

Tum CCCLX stadiorum muro, crebris intercepto turribus, urbem [Babylonem] ita circumdedit [Semiramis,] ut mediam amnis interflueret, eratque tanta operis magnificentia ut mœnium latitudo sex juxta curribus vehendis sufficeret. Altitudo vero omnium qui audirent fidem (ut Ctesias scribit) excederet. Ut vero Clitarchus, & qui cum Alexandro in Asiam postea trajecerunt, litteris prodiderunt, ambitus CCCLXV stadiorum; quod anni dies stadiorum numero æquare studuisset. Murum lateribus bitumine conglutinatis coagmentavit L orgyias, teste Ctesia, altum: vel,

Παρὰ τῷ αὐτῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β΄.

Ἀπολαβοῦσα [Σεμίραμις] δὲ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν εἰς μέσον, περιεβάλετο τεῖχος [2] τῇ πόλει [Βαβυλῶνι] σταδίων τριακοσίων ἑξήκοντα, διειλημμένον πύργοις πυκνοῖς καὶ μεγάλοις. τηλικοῦτον δ᾽ ἦν τὸ βάρος τῶν ἔργων, ὥστε τὸ μὲν πλάτος εἶναι τῶν τειχῶν ἓξ ἅρμασιν ἱππάσιμον, τὸ δ᾽ ὕψος ἄπιστον τοῖς ἀκούουσιν, ὥς φησι Κτησίας ὁ Κνίδιος· ὡς δὲ Κλείταρχος καὶ τῶν ὕστερον μετ᾽ Ἀλεξάνδρου διαβάντων εἰς τὴν Ἀσίαν τινὲς ἀνέγραψαν, τριακοσίων ἑξήκοντα καὶ [3] πέντε, καὶ προσέθεσαν ὅτι τῶν ἴσων ἡμερῶν εἰς τὸν ἐνιαυτὸν ὄντων, ἐφιλοτιμήθη τὸν ἴσον ἀριθμὸν τῶν σταδίων ὑποστήσασθαι. τὰς δὲ πλίνθους εἰς ἄσφαλτον ἐνδησαμένη, τεῖχος κατεσκεύασε, τὸ μὲν ὕψος, ὡς μὲν Κτησίας φη-

1. Hunc locum, curruum falcatorum inventum, quod Cyro Xenophon adstruere videatur, Assyriis regibus vindicare, ait Brisson. l. 3. de reg. Pers. quem vide. 2. *De iste dissensu auctorum in muris Babyloniis dimetiendis v. doctiss. Brisson. l.* 1. *de reg. Pers. v. & eruditiss.* † *. Capellum in accuratiss. tractatu de mensuris lib.* 1. *non longe ab initio ubi de pede Babylonio. examinat enim ibi præsertim Diodori vel Ctesiæ hæc, & emendat, ut indico.* 3. vox πέντε superflua est, *ait Capellus. quem vide hæc plane explicantem, perturbate, ut ait, à Diodoro tradita.*

a γρ. τὸ δὲ πλάτος.

σὶ, πεντήκοντα [1] ὀργυιῶν, [2] ὡς δ' ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα· τὸ δὲ πλάτος, πλεῖον ἢ δυσὶν ἅρμασιν ἱππάσιμον.

vel, ut alii referunt, L cubitos tantum; ut latitudo aliquanto plus, quam duobus curribus satis esset, spatii obtineret.

Ἐν τῷ αὐτῷ δευτέρῳ βιβλ.

Οὗτος δ' ὁ περίβολος [ὁ ἕτερος Βαβυλῶνος ὁ ἐντὸς πρώτου] ἦν τὸ μὲν μῆκος, σταδίων τεσσαράκοντα· τὸ δὲ πλάτος, ἐπὶ τριακοσίους πλίνθους· τὸ δ' ὕψος, ὡς Κτησίας φησὶν, ὀργυιῶν πεντήκοντα. τῶν δὲ πύργων ὑπῆρχε τὸ ὕψος ὀργυιῶν ἑβδομήκοντα.

Eodem libro secundo.

Is [alter intrinsecus in orbem ductus ambitus Babylonis] auctore Ctesia, XL stadia longus, lateres trecentos latus, & L orgyiarum altus erat. Turres ad LXX orgyias surgebant.

Et sequentia forte quoque è Ctesia bonam partem, ut & in prioribus fragmentis apud Diodorum, quem Ctesiam in historia Assyriorum sequutum ex ipsius indicio constat, quem tamen totum exscribere à nostro proposito alienum fuit.

Ἐκ τοῦ Τζέτζου χιλ. θ'. στιχ. φξη'.

Ἡ πᾶσα δὲ περίμετρος ὑπῆρχε Βαβυλῶνος,
Στάδιοι τριακόσιοι ἑξήκοντα, Κτησίᾳ.
Κατὰ δὲ Κλείταρχον αὐτὸν, καὶ τοὺς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Καὶ κατὰ τὸν Διόδωρον αὐτὸν τὸν Σικελόνδε,
Τριακοσιεξήκοντα καὶ πέντε δὲ σταδίων.
Κοκκειανὸς δὲ Κάσιος Δίων, γραφαῖς Λατίνων,
Τετρακοσίων ἔγραψε ταύτην σταδίων εἶναι.
Ἡρόδοτος δ' ὁ συγγραφεὺς ἐν Μούσαις ταῖς ἐννέα,
Καὶ ὁ Φιλόστρατος αὐτὸς ἐν βίῳ Τυανέως,
Σταδίων ὀγδοήκοντα σὺν τοῖς τετρακοσίοις.
Ὕψος πεντηκοντόργυιον τειχῶν, κατὰ Κτησίαν,
Ἄλλοις πεντηκοντάπηχυ. φαίνεται δὲ Κτησίας
Τῷ Τζέτζῃ ἀληθέστερα συγγράφειν τῶν ἑτέρων,
Τέως εἰς ἅπερ ἔγραψε περὶ τῆς Βαβυλῶνος.
Τριακοσίων γὰρ αὐτὸς ἑξήκοντα σταδίων,
Πᾶσαν αὐτῆς περίμετρον ὑπάρχειν διαγράφει·
Οἱ δ' ἄλλοι παραυξάνουσι πλέον καὶ πλέον ταύτην.
Ὁ περὶ τὴν περίμετρον γοῦν ἐλαττῶν τὸ μῆκος,
Οὐκ ἂν μακρὸν τοῦ δέοντος παρηύξανε τὰ ὕψη.
Ἀλλ' ὅτε ταῦτα ἴσως μὲν κατεῖδεν ὁ Κτησίας,
Ἦσαν ἑξηκοντόργυια τὰ ὕψη τὰ τῶν πύργων,
Καὶ

Ex Tzetze chil. IX. v. 568.

Interpr. P. L.

Omnis autem circuitus fuit Babylonis,
Stadiorum trecentorum sexaginta, Ctesiæ.
Secundum vero Clitarchum ipsum, & eos qui post Alexandrum,
Et secundum Diodorum ipsum Siculum,
Trecentorum sexaginta & quinque stadiorum.
Coccianus autem Casius Dion, scripturis Latinis
Quadringentorum scripsit hanc stadiorum esse.
Herodotus autem historicus in Musis novem,
Et Philostratus ipse in vita Tyanei,
Stadiorum octuaginta, cum quadringentis.
Altitudo quinquaginta † passuum murorum, juxta Ctesiam,
Aliis quinquaginta cubitorum. videtur autem Ctesias
Tzetzæ veriora describere, quam alii:
Saltem in iis quæ scripsit de Babylone.
Trecentorum enim ipse sexaginta stadiorum
Omnem illius perimetrum esse describit.
Alii autem augent plus & amplius hanc.
Qui igitur circuitum minuit longitudine,
Non longe ab eo quod deceat, auxit altitudinem.
Sed quando hæc æque quidem conspexit Ctesias,
Erant sexaginta ulnarum altitudines turrium, *Et*

1. Persicas ὀργυιὰς intellige. *Capellus.* 2. lege τὸ δὲ πλάτος, ὡς ἔνιοι τῶν νεωτέρων ἔγραψαν, πηχῶν πεντήκοντα &c. Murorum Babylonis latitudo erat Babyloniorum cubitorum 45, Persicorum 50, Atticorum 60. *Idem Capellus.* † *ulnarum.*

Et sane quinquaginta ulnarum murorum altitudines.
A bellis atque commotionibus autem forte dejectas,
Postea videlicet Clitarchus, atque omnis post Alexandrum
Conspexerunt sic humiles ulnarum altitudines,
Velut ad cubitorum diminutionem vix quantitatem accipientes.
Latitudine autem Babylonis erat, juxta aliquos, murus
Sex curribus equitabilis: tribus autem, secundum alios.

Apud Diodorum lib. II. *bibl. hist.*

Sepulturas mortuorum peculiari Æthiopes ritu instituunt. Cadaver enim salitum, & multo vitro circumfusum in cippo statuunt, ut per vitrum defuncti corpus videri queat, sicut Herodotus scriptum reliquit. At Ctesias Cnidius nugari eum confirmat, ostendens, saliri quidem cadaver, sed nudis corporibus vitrum nequaquam circumfundi. Nam sic futurum, ut ambusta & prorsus fœdata similitudinem retinere nequeant. Ideo cavam ex auro statuam conflari, circa quam cadavere incluso, vitrum tandem liquetur, & hac edito posita loco, speciem mortuo similem per vitrum exhiberi. Atque eo modo ditiorum funera curari tradit. Tenuioris autem fortunæ hominibus argenteas poni statuas, pauperibus fictiles. Et abunde sat vitri cunctis esse; quod plurimum ejus gignatur in Æthiopia, & passim incolis sit obvium.

Apud eundem ibidem.

Peditum numerus, ut Ctesias recenset, tricies centena millia, equitum, millia quingenta; currus, ad millia centum. Totidem quoque viri camelis vehebantur, gladios quatuor cubitorum stringentes. Navium resolutilium numerus erat duo millia *&c.* [*De Semiramidis copiis contra Indiam.*]

Ibidem.

Tempore aliquanto post, insidiis filii per quendam eunuchum appetita [Semiramis,] pristinum Hammonis responsum in memoriam revocat. Ideo nihil acer-

Καὶ δὴ πεντηκοντόργυια τότε τειχῶν τὰ ὕψη·
Ὑπὸ πολέμων καὶ σεισμῶν δ' ἴσως καταπτωθέντα,
Ὕστερον ἂν ὁ Κλείταρχος, καὶ πᾶς μετ' Ἀλεξάνδρου,
Κατεῖδον, οὕτω ταπεινὰ τῶν ὀργυιῶν τὰ ὕψη,
Ὡς πρὸς πηχῶν ἐλάττωσιν μόλις ποσὸν λαβόντα.
Πλάτει τῆς Βαβυλῶνος δ' ἦν κατά τινας τὸ τεῖχος,
Ἓξ ἅρμασιν ἱππάσιμον, τρισὶ δὲ καθ' ἑτέρους.

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ, βιβλ. ις. δευτέρῳ βιβ.

Ταφὰς δὲ τῶν τελευτησάντων ἰδίως οἱ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ποιοῦνται. ταριχεύσαντες γὰρ τὰ σώματα, καὶ περιχεύσαντες αὐτοῖς πολλὴν ὕαλον, ἱστᾶσιν ἐπὶ στήλης, ὥστε τοῖς παριοῦσι φαίνεσθαι διὰ τῆς ὑέλου τὸ τοῦ τετελευτηκότος σῶμα, καθάπερ Ἡρόδοτος εἴρηκε. Κτησίας δ' ὁ Κνίδιος ἀποφαινόμενος τοῦτον σχεδιάζειν, αὐτός φησι τὸ μὲν σῶμα ταριχεύεσθαι, τὴν μέντοιγε ὕελον μὴ περιχεῖσθαι γυμνοῖς τοῖς σώμασι· κατακαυθήσεσθαι γὰρ ταῦτα, καὶ λυμανθέντα τελείως τὴν ὁμοιότητα μὴ δυνήσεσθαι διατηρεῖν. διὸ καὶ χρυσῆν εἰκόνα κατασκευάζεσθαι κοίλην, εἰς ἣν ἐντεθέντος τοῦ νεκροῦ, περὶ τὴν εἰκόνα χεῖσθαι τὴν ὕελον. τοῦ δὲ κατασκευάσματος τεθέντος ἐπὶ τὸν τόπον, διὰ τῆς ὑέλου φαίνεσθαι τὸν χρυσὸν ἀφωμοιωμένον τῷ τετελευτηκότι. τοὺς μὲν οὖν πλουσίους αὐτῶν οὕτω θάπτεσθαι φησί· τοὺς δ' ἐλάττονας καταλιπόντας οὐσίας, ἀργυρᾶς τυγχάνειν εἰκόνος· τοὺς δὲ πένητας, κεραμίνης. τὴν δὲ ὕελον πᾶσιν ἐξαρκεῖν, διὰ τὸ πλείστην γίνεσθαι κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν, καὶ τελέως παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις ἐπιπολάζειν.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ.

Τὸ δὲ πλῆθος τῆς ἀθροισθείσης στρατιᾶς ἦν, ὡς Κτησίας ὁ Κνίδιος συνεγράψατο, πεζῶν μὲν τριακόσιαι μυριάδες, ἱππέων δὲ [a] πεντήκοντα μυριάδες, ἁρμάτων δὲ δέκα μυριάδες. ὑπῆρχον δὲ καὶ ἄνδρες ἐπὶ καμήλων ὀχούμενοι, μαχαίρας τετραπήχεις ἔχοντες, τὸν ἀριθμὸν [1] ἴσον τοῖς ἅρμασι. ναῦς δὲ ποταμίας κατεσκεύασε διαιρετὰς δισχιλίας, αἷς παρεσκευάσατο καμήλους τὰς πεζῇ παρακομιζούσας τὰ σκάφη.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Μετὰ δέ τινα χρόνον ὑπὸ Νινύου τοῦ υἱοῦ διʼ εὐνούχου τινὸς ἐπιβουλευθεῖσα [Σεμίραμις.] καὶ τὸ παρ' Ἄμμωνι λόγιον [2] ἀνανεωσαμένη, τὸν ἐπιβουλεύσαντα κακὸν οὐδὲν εἰργάσατο· τοὐναντίον δὲ τὴν

1. lege ἴσοι. *L. Rhod.* 2. *De quo Diodorus eodem libro paullo ante.* a γρ. εἴκοσι μυρ.

τὴν βασιλείαν αὐτῷ παραδοῦσα, καὶ τοῖς ὑπάρχοις ἀκούειν ἐκείνου προστάξασα, ταχέως ἠφάνισεν ἑαυτὴν, ὡς εἰς θεοὺς κατὰ τὸν χρησμὸν μεταστησομένη. ἔνιοι δὲ μυθολογοῦντές φασιν αὐτὴν γενέσθαι περιστερὰν, καὶ πολλῶν ὀρνέων εἰς τὴν οἰκίαν καταπετασθέντων, μετ' ἐκείνων ἐκπετασθῆναι. διὸ καὶ τοὺς Ἀσσυρίους τὴν περιστερὰν τιμᾶν ὡς θεὸν, ἀπαθανατίζοντας τὴν Σεμίραμιν. αὕτη μὲν οὖν βασιλεύσασα τῆς Ἀσίας ἁπάσης πλὴν Ἰνδῶν, ἐτελεύτησε τὸν προειρημένον τρόπον, βιώσασα μὲν ἔτη ἑξήκοντα καὶ δύο, βασιλεύσασα δὲ δύο πρὸς τεσσαράκοντα. Κτησίας μὲν οὖν ὁ Κνίδιος περὶ Σεμιράμιδος τοιαῦθ' ἱστόρηκεν.[1]

acerbi in insidiatorem statuit. Sed regno ipsi tradito, omnibusque, ut legitimo regi parere jussis, confestim ex hominum conspectu, ut ad Deos juxta oraculi fidem migratura, se subduxit. Sunt qui in columbam conversam fabulantur. Compluribus enim avibus in palatium ejus delapsis, una cum illis avolasse creditur. Et hinc factum, ut Assyrii dum Semiramidem Diis immortalibus accensent, columbam pro Dea honorent. Hujusmodi, prout jam dictum est, Semiramis totius Asiæ, præter Indiam, regina, vitæ exitum habuit; cum vixisset annos LXII, regnassetque XLII. Et hæc quidem Ctesias ille Cnidius de Semiramide litteris tradidit.

Μνημονεύει καὶ Ἀθηναγόρας ὁ Ἀθηναῖος ἐν πρεσβείᾳ περὶ Χριστιανῶν, τούτων τοῦ Κτησίου.

Meminit & Athenagoras Atheniensis legatione pro Christianis, horum à Ctesia traditorum.

Interpr. C. Ges.

Καὶ διὰ τὴν Δερκετὼ, καὶ τὰς περιστερὰς καὶ τὴν Σεμίραμιν σέβουσι Σύροι (τὸ γὰρ ἀδύνατον, εἰς περιστερὰν μετέβαλεν ἡ γυνή· ὁ μῦθος παρὰ Κτησίᾳ.)

Et propter eandem Dercetum, columbas & Semiramin honorant Syri (in columbam enim mutata est mulier, ut nugatur Ctesias.)

Παρὰ τῷ Διοδώρῳ ἐν τῷ β'.

Apud Diodorum libro II.

Φησὶν[2] οὖν [Κτησίας] μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς Ἀσσυρίων ἡγεμονίας Μήδους προστῆναι τῆς Ἀσίας, Ἀρβάκου βασιλεύοντος, τοῦ Σαρδανάπαλον καταπολεμήσαντος, καθότι προείρηται. τούτου δ' ἄρξαντος ἔτη δυσὶ λείποντα τῶν τριάκοντα, διαδέξασθαι τὴν βασιλείαν τὸν υἱὸν [a] Μαδαύκην, ὃν ἄρξαι τῆς Ἀσίας ἔτη πεντήκοντα. μετὰ δὲ τοῦτον τριάκοντα μὲν ἔτη βασιλεῦσαι Σώσαρμον, πεντήκοντα δὲ [b] Ἀρτίαν, δύο δὲ πρὸς τοῖς εἴκοσι τὸν προσαγορευόμενον Ἀρβιάνην, τεσσαράκοντα δὲ Ἀρσαῖον. ἐπὶ δὲ τούτου συστῆναι μέγαν πόλεμον τοῖς Μήδοις πρὸς Καδουσίους, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Παρσώνδην τὸν Πέρσην, θαυμαζόμενον ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ, φίλον τε ὑπάρξαι τῷ βασιλεῖ, καὶ μέγιστον ἰσχῦσαι τῶν μετεχόντων τοῦ βασιλικοῦ συνεδρίου· τοῦτον δ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἔν τινι κρίσει λυπηθέντα, φυγεῖν μετὰ πεζῶν μὲν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ χιλίων εἰς Καδουσίους· παρ' οἷς ἦν[3] ἐκδεδομένος τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν τῷ μάλιστα δυναστεύοντι κατὰ τούτους τοὺς τόπους. γενόμενον δὲ ἀποστάτην, καὶ πείσαντα τὸ σύμπαν ἔθνος ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας, αἱρεθῆναι στρατηγὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν. ἔπειτα πυνθανόμενον ἀθροιζομένην ἐπ'

Is [Ctesias] post dejectos imperio Assyrios, Medos Asiæ præfuisse tradit, imperatore Arbace, qui Sardanapalum armis superavit, ut dictum est supra. Et postquam duodeviginti regnavit annos, filium ejus Mandaucem successisse, L annos Asiæ imperitantem. Post hunc annos XXX regnasse Sosarmum; L, Artiam; XXII, Arbianen; XL, Arsæum. Hujus tempore ingens bellum Medis cum Caduſiis conflatum memoratur; idque has ob caussas. Parsodes quidam Persa in admiratione erat, ob fortitudinem & prudentiam aliasque virtutes, & regi percarus ac præ aliis in regio senatu maxime pollebat. Is in judicio quodam à rege offensus, cum IIIM peditum & CIↃ equitibus, ad Cadusios profugit: apud quos sororem cuidam nuptum collocarat, cujus magna illis in locis potestas. Nec ipse tantum defecit, sed aliis etiam, ut in libertatem se vindicent, persuadet, & statim dux belli ob fortitudinem creatur. Audiens vero ingentem ad-

1. *Quem itaque Diodorum tota ista narratione de Semiramide lib. 2. sequutum verisimile est. ego tantum excerpsi ubi Ctesiæ nominatim mentio.* 2. *Sequuntur hæc statim post honorificum illud testimonium Diodori de Ctesia, quod habuisti supra pag. 631.* 3. *Hanc lectionem reposuimus jubente L. Rhodomano. alias vulgati* ἐκδεχόμενος.

a γρ. Μανδαύκην. b Ἀρτύκαν. c γρ. τοῦ Καδουσίους. ἣν δὲ ἐκδεδομένος τὴν.

adverſus ſe exercitum cogi, ſuas & ipſe ex tota gente Caduſiorum copias non minus ducentis millibus armat; & ad exitus provinciæ caſtra ponit. Etſi autem rex Artæus Iↄↄↄ hominum millia in eum duceret, vicit tamen Parſodes, & ſupra LM cecidit, ac reliquias hoſtilis exercitus è finibus exegit. Hoc tantum admirationis ei conſcivit, ut ab incolis rex crearetur. Exinde perpetuis Mediam incurſionibus vexare, & omnia paſſim loca vaſtare. Magnam igitur aſſecutus gloriam, cum vitæ jam finis inſtaret, per diras imprecationes obteſtatur ſucceſſorem, ne unquam inimicitias adverſus Medos deponant: & ſi pacis condiciones receperint, tota ipſorum progenies cum univerſis Caduſiis radicitus male pereat. Eam ob cauſſam hoſtili in Medos animo Caduſii fuerunt perpetuo, nec unquam regibus illorum paruere, donec Cyrus imperium ad Perſas traduxit. Medis autem poſt Artæum præfuit Artynes ad XXII annos: poſt Artibarnas quadraginta, quo regnante, Parthi Medis parere recuſantes, & provinciam & urbem Sacis in poteſtatem tradunt. Hinc orto inter Sacas Medoſque bello, ad complures annos prœliis non paucis diſceptatur, & magnis utrinque ſtragibus editis, pax tandem his pactis initur, ut Parthis ad officium reductis, utrique quæ tenuiſſent antea, tenerent; & perpetuo inter ſe deinceps amici ſociique forent. Sacarum tunc regnum adminiſtrabat Zarina, mulier rerum bellicarum ſtudioſa; & omnes Sacarum feminas audacia & ad res gerendas induſtria longe ſuperans. Gens enim hæc in primis mulieres habet fortes, & ſociam viris operam in bellorum diſcrimine navantes. Illam pulcritudine etiam præ omnibus eminuiſſe, conſiliorumque ſolertia & actionum quarundam ſtrenuitate fuiſſe admirabilem, prædicant. Reges enim finitimos, qui arrogantia elati ſervitutis jugo Sacas premebant, bello ſubegit; & magnam regionis partem ad mitiorem traduxit cultum, urbeſque non paucas exſtruxit; gentis denique ſuæ vitam multo beatiorem effecit. Ideoque cives poſt obitum ejus, ut gratiam pro beneficiis referrent, virtutumque memoriam conſervarent, ſepulcrum ei cetera longe ſupereminens conſtruxere. Pyramidem enim triquetram ex fundamento

ἐπ' αὐτὸν μεγάλην δύναμιν, καθοπλίσαι τοὺς Καδουσίους πανδημεί, καὶ καταστρατοπεδεῦσαι πρὸς τὰς εἰς τὴν χώραν ἐμβολάς, ἔχοντα τοὺς σύμπαντας οὐκ ἐλάττους εἴκοσι μυριάδων. τοῦ δὲ βασιλέως Ἀρταίου στρατεύσαντος ἐπ' αὐτὸν μυριάσιν ὀγδοήκοντα, κρατῆσαι, καὶ πλείους μὲν τῶν πεντακισμυρίων ἀνελεῖν, τὴν δ' ἄλλην δύναμιν ἐκβαλεῖν ἐκ τῆς Καδουσίων χώρας. διὸ καὶ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις θαυμαζόμενον, αἱρεθῆναι βασιλέα, καὶ τὴν Μηδίαν συνεχῶς λεηλατεῖν, καὶ πάντα τόπον καταφθείρειν. μεγάλης δὲ δόξης τυχόντα, καὶ γήρᾳ μέλλοντα καταστρέψειν τὸν βίον, ἀρὰν θέσθαι παραιτησάμενον τὸν διαδεχόμενον τὴν ἀρχήν, ὅπως μηδέποτε διαλύσωνται τὴν ἔχθραν Καδούσιοι πρὸς Μήδους· εἰ δὲ συνθοῖντο ὁμολογίας, ἐξώλεις γενέσθαι τούς τε ἀπὸ τοῦ γένους αὐτοῦ καὶ Καδουσίους ἅπαντας. διὰ δὲ ταύτας τὰς αἰτίας ἀεὶ πολεμικῶς ἐσχηκέναι Καδουσίους πρὸς Μήδους, καὶ μηδέποτε τοῖς τούτων βασιλεῦσιν ὑπηκόους γεγονέναι, μέχρις ὅτου Κῦρος εἰς Πέρσας μετέστησε τὴν ἡγεμονίαν. τῶν δὲ Μήδων βασιλεῦσαι μετὰ τὴν Ἀρταίου τελευτὴν Ἀρτύνην μὲν ἔτη δύο πρὸς τοῖς εἴκοσι, Ἀρτιβάρναν δὲ μ΄. ἐπὶ δὲ τούτου Πάρθους ἀποστάντας Μήδων, Σάκαις τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν ἐγχειρίσαι. διόπερ συστάντος πολέμου τοῖς Σάκαις πρὸς Μήδους ἐπ' [a] ἔτη πλείω, γενέσθαι τε μάχας οὐκ ὀλίγας, καὶ συχνῶν παρ' ἀμφοτέρων ἀναιρεθέντων, τὸ τελευταῖον εἰρήνην αὐτοὺς ἐπὶ τοῖσδε συνθέσθαι· Πάρθους μὲν ὑπὸ Μήδους τετάχθαι, τῶν δὲ προϋπαρχόντων ἑκατέρους κυριεύσαντας, φίλους εἶναι καὶ συμμάχους ἀλλήλοις εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον. βασιλεῦσαι δὲ τότε τῶν Σακῶν γυναῖκα τὰ κατὰ πόλεμον ἐζηλωκυῖαν, καὶ τόλμῃ τε καὶ πράξει πολὺ διαφέρουσαν τῶν ἄλλων γυναικῶν τῶν ἐν Σάκαις, ὄνομα Ζαρίναν. καθόλου μὲν οὖν τὸ ἔθνος τοῦτο γυναῖκας ἀλκίμους ἔχειν, καὶ κοινωνούσας τοῖς ἀνδράσι τῶν ἐν τοῖς πολέμοις κινδύνων· ταύτην δὲ λέγεται τῷ τε κάλλει γενέσθαι πασῶν εὐπρεπεστάτην, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς καὶ τοῖς κατὰ μέρος ἐγχειρήμασι θαυμαστήν. τῶν μὲν γὰρ πλησιοχώρων βαρβάρων τοὺς ἐπηρμένους τῷ θράσει καὶ καταδουλουμένους τὸ ἔθνος τῶν Σακῶν καταπολεμῆσαι, τῆς δὲ χώρας πολλὴν ἐξημερῶσαι, καὶ πόλεις οὐκ ὀλίγας κτίσαι, καὶ τὸ σύνολον εὐδαιμονέστερον τὸν βίον τῶν ὁμοεθνῶν ποιῆσαι. διὸ καὶ τοὺς ἐγχωρίους μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτῆς χάριν ἀποδιδόντας τῶν εὐεργεσιῶν, καὶ τῆς ἀρετῆς μνημονεύοντας, τάφον οἰκοδομῆσαι πολὺ τῶν ὄντων παρ' αὐτοῖς ὑπερέχοντα. ὑποστησαμένους γὰρ πυραμίδα τρίγωνον, τριῶν μὲν

a ἔτη δύο.

σταδίων ἑκάστην πλευρὰν αὐτῆς κατασκευάσαι τὸ μῆκος, τὸ δ' ὕψος σταδιαῖον, εἰς ὀξὺ συνηγμένης τῆς κορυφῆς. ἐπιστῆσαι δὲ τῷ τάφῳ καὶ χρυσῆν εἰκόνα κολοσσικὴν, καὶ τιμὰς ἡρωϊκὰς ἀπονεῖμαι, καὶ τἄλλα πάντα μεγαλοπρεπέστερα ποιεῖν τῶν τοῖς προγεγονόσιν αὐτῆς συγχωρηθέντων. [1] Ἀστιβάρα δὲ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων γήρᾳ τελευτήσαντος ἐν Ἐκβατάνοις, τὴν ἀρχὴν [a] Ἀσπάδαν τὸν υἱὸν διαδέξασθαι, τὸν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Ἀστυάγην καλούμενον. τούτου δ' ὑπὸ Κύρου τοῦ Πέρσου καταπολεμηθέντος, μεταπεσεῖν τὴν βασιλείαν εἰς Πέρσας.

mento eduxerunt: cujus latera ad ternûm ſtadiûm longitudinem protenderentur, vertex in acutum mucronem deſinens ad ſtadii ſublimitatem aſſurgeret. Coloſſea quoque effigie ſuper buſtum erecta, heroicos illi honores conſecrarunt, reliqua omnia longe magnificentius, quam majoribus ejus impendentes. Hinc Aſtibara Medorum rege per ſenii infirmitatem exſtincto in Ecbatanis, filius ejus Aſpadan [*vel* Apandan] (quem Aſtyagem Græci vocant) regnum accepit. Eo Cyri Perſæ armis oppreſſo, ad Perſas imperium devolutum eſt.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας, εἴ γε αὐτοῦ τοῦτο τὸ βιβλίον ἐστί.

Apud Demetrium Phalereum, in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur, cap. de perſpicuitate: ſi modo ejus eſt hic liber.

Ὅπερ δὲ τῷ Κτησίᾳ ἐγκαλοῦσιν ὡς ἀδολεσχοτέρῳ διὰ τὰς διλογίας, πολλαχῇ μὲν ἴσως ἐγκαλοῦσιν ὀρθῶς· πολλαχῇ δὲ οὐκ αἰσθάνονται τῆς ἐναργείας τοῦ ἀνδρός. τίθεται γὰρ ταυτὸ, διὰ τὸ πολλάκις ποιεῖν ἔμφασιν πλείονα· οἷα τὰ τοιάδε· „Στρυάγλιός τις, ἀνὴρ Μῆδος, γυναῖκα Σακίδα καταβαλὼν ἀπὸ τοῦ ἵππου, (μάχονται γὰρ δὴ αἱ γυναῖκες ἐν Σάκαις, ὥσπερ αἱ Ἀμαζόνες) θεασάμενος δὴ τὴν Σακίδα εὐπρεπῆ καὶ ὡραίαν, μεθῆκεν ἀποσώζεσθαι· μετὰ δὲ τοῦτο, σπονδῶν γινομένων, ἐρασθεὶς τῆς γυναικὸς, ἀπετύγχανεν. ἐδέδοκτο μὲν αὐτῷ ἀποκαρτερεῖν, γράφει δὲ πρότερον ἐπιστολὴν, τῇ γυναικὶ μεμφόμενος, τοιάνδε, Ἐγὼ μέν σε ἔσωσα, καὶ σὺ μὲν δι' ἐμὲ ἐσώθης, ἐγὼ δὲ διὰ σὲ ἀπωλόμην. ἐνταῦθα ἐπιτιμήσειεν ἂν ἴσως τις βραχυλόγος οἰόμενος εἶναι, ὅτι δὶς ἐτέθη πρὸς οὐδὲν τὸ Ἔσωσα καὶ Δι' ἐμὲ ἐσώθης· ταυτὸν γὰρ σημαίνει ἀμφότερα. ἀλλ' εἰ ἀφέλοις θάτερον, συναφαιρήσεις καὶ τὴν ἐνάργειαν, καὶ τὸ ἐκ τῆς ἐναργείας πάθος. καὶ τὸ ἐπιφερόμενον δὲ τὸ Ἀπωλόμην, ἀντὶ τοῦ Ἀπόλλυμαι, ἐναργέστερον αὐτῇ τῇ συντελείᾳ ἐστί. τὸ γὰρ δὴ γεγονὸς, δεινότερον τοῦ μέλλοντος ἢ γινομένου ἔτι. καὶ ὅλως &c.

Qua de re vero Cteſiam accuſant, quaſi propter inculcata denuo verba ſit loquacior, in eo forte ſæpius ipſi nullam faciunt injuriam, ſæpius tamen quoque viri perſpicuitatem in dicendo non attendunt. Idem namque ponitur denuo, quod ita ſæpius expreſſior fiat ſignficatio. Qualia & iſta hæc (*ex interpr. H. Steph.*) Stryaglius quidam, Medus, quum ex equo Sacidem mulierem dejeciſſet (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo prœliantur) eamque & formoſam & ætate florentem vidiſſet, ſalvam dimiſit. At percuſſo poſtea fœdere quum illa quam alioqui deperibat, potiri non poſſet, ſtatuerat quidem inedia vitam finire: ſcribit tamen prius illi hanc epiſtolam, qua expoſtulat, Ego quidem te ſervavi: & tu quidem per me ſervata es, ego autem per te perii. * Hic virgula cenſoria arrepta aliquis qui ſe brevem in dicendo putat, reprehendat, bis nimirum poſita nulli rei eſſe iſtud Servavi, & iſtud Per me ſervata es. idem enim hæc ſignificare ambo. Verum ſi alterutrum ſuſtuleris, ſimul & perſpicuitatem ſuſtuleris, & ex illa virtute qui naſcitur, affectum. Quin & quod ad illa redditur Peribam ſcilicet, pro Pereo, evidentius eſt propter clauſulam. Quod enim accidit, id majorem vim & efficaciam habet eo quod futurum eſt, vel adhuc fit. Et omnino *&c.* [*Ait eum ſingularem perſpicuitatis artificem eſſe: quæ infra cum alia narratione ponemus*]

Ex

1. An Ἀρτυβάρα, uti ſupra hunc regem adpellat. 2. Sic Ald. editio. ſed ſcribendum puto: σ[illegible]. *Ceterum non inepte poſſe hic locum obtinere iſta de Stryaglio inter fragmenta putavi. Videntur enim in iſto eodem bello, de quo præcedentia quæ ex Cteſia retulit Diodorus, accidiſſe. Certe utrobique vides de Sacidarum virilitate eadem narrari, quod iſtæ & in Martis alea viris fidæ & aſſiduæ ſociæ.*

a γρ. Ἀπάνδαν. b *Fortaſſe ſcripſit* καὶ ἐδέδοκτο. H. St.

Ex Tzetze chil. XII. versu 894.
Interpr. P. L.

Sacas gentem scito, quorum inventum scutum:
Et mulieres horum autem pugnant cum viris,
Ut Ctesias inquit, atque alii complures:
Sacarum autem mulieres pugnant sane ex equis.
Et rursus vero: Stryalius, vir quidam Medus,
Mulierem Sacam quidem deturbans ab equo.

Ἐκ τοῦ Τζέτζου χιλ. ιά, στίχ. ωϟδ΄.

Τοὺς Σάκας ἔθνος γίνωσκε, ὧν εὕρεμα τὸ σάκος,
Καὶ αἱ γυναῖκες τούτων δὲ συμμάχονται ἀνδράσιν,
Ὡς ὁ Κτησίας εἴρηκε, καὶ ἕτεροι μύριοι·
Αἱ τῶν Σακῶν γυναῖκες δὲ, μάχονται δὴ ἀφ' ἵππων,
Καὶ πάλιν δέ· [1] Στρυάλιος ἀνήρ τις ἐκ τῶν Μήδων,
Γυναῖκα τῶν Σακίδων μὲν καταβαλὼν ἐξ ἵππου.

Ex Libro Nono PERSICORUM.

Apud Theonem in praexercitamentis rhetoricis sive Libanius sit auctor, ut alii volunt, cap. de descriptione.

interpr. I. C.

In nono autem Ctesias, quemadmodum simulacra Persarum super longis perticis, cum viderent mane diluculo juxta arcem Lydi è longinquo, rati plenam Persarum, ac jam occupatam esse arcem, in fugam conversi fuerint.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ἘΝΝΑ΄ΤΟΥ ΤΩ͂Ν ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

Παρὰ τῷ Θέωνι ἐν προγυμνάσμασι, ἢ τῷ Λιβανίῳ κατ' ἄλλους, κεφ. περὶ ἐκφράσεως.

„Ἐν δὲ τῇ ἐνάτῃ [2] Κτησίας. οἷον, Τὰ εἴδωλα „τῶν Περσῶν ἐπὶ τοῖς μακροῖς ξύλοις ὁρῶντες „ὑπὸ τὸν ὄρθρον πρὸς τὰς ἀκροπόλεις πόῤῥωθεν „οἱ Λυδοὶ, εἰς φυγὴν ἐτράποντο, νομίσαντες „τὴν ἀκρόπολιν πλήρη εἶναι Περσῶν, καὶ ἤδη ἑ- „αλωκέναι.

Apud Ioan. Tzetzem chiliad. I. vers. 87.

Interpr. P. Lacisio.

Astyagem quidem ait [Ctesias] dejectum à Cyro,
Barcaniis ducem factum fuisse ab illo.
Oebarem autem imperatorem magnum illum Cyri
Ligneas dicit larvas Sardibus imposuisse,
Super longissimis contis, nocte indutas,
Sicque Lydos turbasse, & detinuisse urbem.
Post captivitatem, dicit autem illam Crœsi,
Ad Astyagem misit Cyrus Petesacam,
Ut profectus Amytim videret cum Astyage.
Amytis autem existens filia Astyagis,
Hunc primum eunuchum, miserum Petesacam,

In-

Παρὰ Ἰωάννῃ τῷ Τζέτζῃ, χιλ. ά. στίχ. πζ΄.

Τὸν Ἀστυάγην μὲν φησὶ [Κτησίας] καταβληθέντα Κύρῳ,
Τῶν Βαρκανίων ἄρχοντα γενέσθαι παρὰ τούτου.
Οἰβάρην δὲ τὸν στρατηγὸν τὸν μέγαν τὸν τοῦ Κύρου,
Ξύλινα λέγει πρόσωπα Σάρδεσιν ἐπιστῆσαι
Ἐν ὑπερμήκεσι κοντοῖς, νυκτὸς ἐνδεδυμένα.
Οὕτω Λυδοὺς ταράξαι δὲ, καὶ κατασχεῖν τὴν πόλιν.
Μετὰ τὴν αἰχμαλώτισιν, φάσκει δὲ τὴν τοῦ Κροίσου,
Πρὸς Ἀστυάγην πέπομφεν ὁ Κῦρος Πετησάκαν,
Ὅπως ἐλθὼν τὴν Ἄμυτιν ἴδῃ σὺν Ἀστυάγῃ.
Ἡ Ἄμυτις ὑπάρχουσα δὲ παῖς τοῦ Ἀστυάγους,
Τοῦτον τὸν πρωτευνοῦχον, ἄθλιον Πετησάκαν,

Rrrr 2 Ἐπί-

1. Στρυάγγαιος è prioribus Phalerai apud Tzetzem repenendum videtur potius. 2. Ita optime ὁ μακαρίτης ἀνὴρ ad oram restituit, & in versione sua expressit, quum alias mendose legeretur κτῆσις. Est vero elegans hoc fragmentum, cujus mentio etiam historiæ in Excerptis Photii supra Persic. c. 4.

Ἐπίβουλον νοήσας τοῦτον δὲ Ἀστυάγης,
Τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυξεν, ἐκδείρας τε ζῶντα,
Ἀνεσκολόπισε σταυρῷ, θεὶς βορὰν ὀρνέοις [1].

Insidiatorem cum intellexisset Astyagis,
Oculos effodit, excoriatumque vivum,
Suspendit cruci, ponens escam alitibus.

ἘΚ ΤΟΥ͂ ΔΕΚΑ͂ΤΟΥ ΤΩ͂Ν ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν.

Παρὰ τῷ ἐθνικογράφῳ.

Δυρβαῖοι, ἔθνος κατῆκον εἰς Βάκτρους, καὶ Ἰνδικήν. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῃ· Χώ-
,, ρα δὲ πρὸς [2] αὐτὸν πρόσκειται Δυρβαῖοι, εὐ-
,, δαίμονες ἄνδρες, καὶ πλούσιοι, καὶ δίκαιοι, οὔτ'
,, ἀδικοῦντες, οὔτ' ἀποκτεννύοντες ἄνθρωπον. ἐὰν
,, δ' εὕρωσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἢ χρυσὸν, ἢ ἄλλό τι *

Παρὰ τῷ αὐτῷ.

Χωραμναῖοι, ἔθνος Περσικὸν ἀγρίων ἀνθρώ-
,, πων. Κτησίας ἐν Περσικῶν δεκάτῳ· Οὕτω δὲ
,, ταχύς ἐστιν ὁ ἄγριος ἄνθρωπος, [3] καὶ διώκων
,, τὰς ἐλάφους καταλαμβάνειν. καὶ ἄλλα πλεῖστα
περὶ αὐτῶν φησι.

Ἐκ τοῦ Ἀπολλωνίου ἱστοριῶν θαυμασίων, ἱστορ. κʹ.

Κτησίας δὲ ἐν τῇ δεκάτῃ Περσικῶν, καμήλους τινὰς ἐν τῇ [4] χώρᾳ γίνεσθαι, ἃς ἔχειν τρίχας πρὸς Μιλήσια ἔρια τῇ μαλακότητι· ἐκ δὲ τούτων τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς ἄλλους δυνάστας τὰς ἐσθῆτας φέρειν.

ἘΚ ΤΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΚΤΗΣΙΟΥ ΠΕΡΣΙΚΩ͂Ν,

βιβλίων ἀριθμοῦ οὐ προστεθέντος, ὑπὸ τῶν συγγραφέων.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. γʹ. στιχ. χμαʹ.

Νόμος κοινός τις Περσικός ἐστι κατ' ἀχαρίστων,
Τοὺς δυναμένους σύμπαντας χάριν ἀποδιδόναι,
Καὶ μὴ διδόντας, ἰσχυρῶς εὐθύνων, καὶ κολάζων.
Τοὺς ἀχαρίστους οἴονται καὶ γὰρ πρὸς τὴν πατρίδα,
Καὶ

EX PERSICORUM DECIMO.

Apud Stephanum.

Dyrbæi, populus pertingens ad Bactros & Indicam regionem. Ctesias Persicorum decimo: Ad cum vero sita est regio, Dyrbæi, viri beati & opulenti, iidemque justi, qui nec injuriam inferant, nec mortem homini, sique inveniant in via aurum, vel aliud quippiam *

Ibidem.

Choramnæi, gens Persica hominum agrestium. Ctesias Persicorum decimo: Adeo vero veloces sunt illi agrestes homines, ut cursu cervos assequantur. Et multa refert de iis alia.

Ex Apollonii historiis mirabilibus, histor. XX.

Interpr. G. Xyl.

Ctesias libro rerum Persicarum decimo, camelos esse ea in regione prodit, quarum pili mollicie lanas Milesias æquant: sacerdotesque & alios proceres, vestes ex iis confectas gestare.

EX EJUSDEM CTESIÆ PERSICIS,

numero librorum non addito ab auctoribus.

Apud Tzetzem chil. III. *versu* 641.

Interpr. P. L.

Lex communis quadam Persica est contra ingratos,
Omnes eos qui possunt gratias exhibere,
Nec exhibent, valde castigans, atque puniens.
Ingratos arbitrantur enim in patriam,
Et

1. *Supra in excerptis Persicis in Photio cap* 5. 2. *Suspecta hæc non injuria amico meo eximio, reconditæ eruditionis & rariss. ingenii iuveni Cl. Salmasio, quæ facile possent ex iis quæ præcesserant intelligi, ait, si haberentur.* 3. *Cl. Salmasius noster emendat* ὡς καὶ διώκοντα ἐλάφους καταλ. *non quod* τὰς ἐλάφους *improbet. vetustiss. enim Græcos vocem* ἔλαφος *sive de masculo, sive de femina loquerentur, fere extulisse: inscitiæque damnandos grammaticos qui mirantur apud poëtas cervis feminis cornua attribui, cum exploratissimum sit eas cornibus carere. Sed hæc ipse ad suum Stephanum plus sexcentis locis restitutum nos docebit: quem paratum ad editionem habet, ut nos publice quamprimum habeamus, id optamus summopere. immo docuit ante tres annos in suis ad Callimachum lectionibus, quæ ipsæ quoque lucem publicam nondum viderunt, puto. Alias de hac re & ad Pollucem nostrum in Notis quas brevi,* σὺν Θεῷ, *dabimus, erit dicendi locus. nec enim ista, quæ* κειμηλίων *loco servo, mihi soli servata velim.* 4. *Sed quænam illa regio? nam quod præcessit apud Apollonium de monte Pelio ex Heraclide, ad eum locum hæc de camelis non pertinere arbitror. lateat itaque hic mendum.*

Et in parentes, & in Deum, impiissimos esse.
Hanc quidem Cyri, Xenophon: hanc autem Persicæ legis,
Ctesias atq; Herodotus scribunt historiam.

Καὶ πρὸς γονεῖς, καὶ πρὸς θεὸν, ἀσεβεστάτους εἶναι.
[1] Τὴν μὲν τοῦ Κύρου, Ξενοφῶν· τὴν δὲ τοῦ Περσῶν νόμου
Κτησίας καὶ Ἡρόδοτος γράφουσιν ἱστορίαν.

Apud Athenæum Dipnosoph. IV.
Interpr. H. Steph.

Rex autem Persarum (ut scribunt Ctesias & Dinon in Persicis) cum virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam talenta quadraginta insumebantur.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. δ'.

Ὁ δὲ Περσῶν βασιλεὺς, (ὥς φησι Κτησίας καὶ Δίνων ἐν τοῖς Περσικοῖς) ἐδείπνει μετὰ ἀνδρῶν μυρίων πεντακισχιλίων· καὶ ἀναλίσκεται εἰς τὸ δεῖπνον τάλαντα τετρακόσια [2].

Apud eundem libro II.

Rex Persarum, ut scribit libro primo Herodotus, aquam in potum suum secum vehit à Choaspi fluvio, qui Susa præterfluit, atque ex hoc solo bibit. Hujus autem aquæ decoctæ plena vasa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipsum sequuntnr. At Ctesias Cnidius narrat etiam quomodo regia hæc Choaspis fluvii aqua coquatur, & quomodo vasis imposita, portetur ad regem. additque, illam & levissimam & suavissimam esse.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ.

Ὁ Περσῶν βασιλεὺς, ὥς φησιν ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος, ὕδωρ [3] ἀπὸ τοῦ Χοάσπεω πιεῖν ἄγεται τοῦ περὶ Σοῦσα ῥέοντος· τοῦ δὲ μόνον πίνει ὁ βασιλεύς. τοῦ δὲ τοιούτου ὕδατος ἀπεψημένου πολλαὶ κάρτα ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι κομίζουσαι ἐν ἀγγείοις ἀργυρέοισιν ἕπονταί οἱ. Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος καὶ ἱστορεῖ ὅπως ἕψεται τὸ βασιλικὸν τοῦτο ὕδωρ, καὶ ὅπως ἐναποτιθέμενον τοῖς ἀγγείοις, φέρεται τῷ βασιλεῖ· λέγων αὐτὸ καὶ ἐλαφρότατον καὶ ἥδιστον εἶναι.

Libro XI.

Verum repudianda sunt nobis fictilia pocula. Apud Persas enim, ut testatur Ctesias, quemcunque rex inhonoratum esse voluerit, fictilibus poculis utitur.

Ἐν τῷ ια' βιβλίῳ.

Παραιτητέον δ' ἡμῖν τὰ κεράμεια ποτήρια. καὶ γὰρ Κτησίας, παρὰ Πέρσαις, φησὶν, ὃν ἂν βασιλεὺς ἀτιμάσῃ, κεραμεοῖς χρῆται.

Ex Æliani de natura animal. lib. VII. *cap.* I.
Interpr. P. Gillio vel C. Gesnero.

Susidas boves numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos sicciores & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, sive quod sit eis certus & constitutus, sive etiam quia diu multumque in eo se exercuerint, promptissime obeunt: nullam enim earum ad opus remollescere videres. Ad alterum vero supra quam diximus cadum exhauriendum, nec verberibus nec blanditiis inducere posses.

Ἐκ τοῦ Αἰλιανοῦ περὶ ζώων ἰδιότ. βιβλ. ζ', κεφ. α'.

Πέπυσμαι δὲ καὶ ἀριθμητικῆς τὰς βοῦς οὐκ ἀμοίρους εἶναι τὰς Σουσίδας. καὶ ὡς οὐκ ἔστιν ἄλλως κόμπος τὸ εἰρημένον, μάρτυς ὁ λόγος ὁ λέγων, ἐν Σούσοις τῷ βασιλεῖ βοῦς ἐς τοὺς παραδείσους πολλὰς, ἐς τὰ ἧττον ἐπίρρυτα ἀντλεῖν ἑκάστην κάδους ἑκατόν. οὐκοῦν ἢ τὸν ἐθισθέντα αὐταῖς, ἢ τὸν συντεταγμένον ἐκ πολλοῦ [4] μόχθον προθυμότατα ἐκπληροῦσι· καὶ οὐκ ἂν βλακεύουσάν τινα θεάσαιο. εἰ δὲ πέρα τῆς προειρημένης ἑκατοντάδος, ἕνα γοῦν προσλιπαρήσαις κάδον ἀνιμήσασθαι, οὐ πείσεις, οὐδὲ ἀναγκάσεις, οὔτε παίων οὔτε κολακεύων, λέγει Κτησίας.

1. *Ante hæc nimirum Tzetzes multa de Cyro* ἱστορεῖ *è Xenophonte desumpta.* 2. *Hæc efficere ait Athenæus* Ἰταλικοῦ νομίσματος ἐν μυριάσι διακοσίαις τεσσαράκοντα, ducentas & quadraginta myriadas denariorum Italicorum *id est, aureorum sexaginta millia, ut ad eum locum Dalechampius, qui Budæum lib.* 3. *de Asse istum locum diligentissime exposuisse ait.* 3. *De aqua hujus potu, quo utebantur soli reges Persarum, v. copiose Brisson. l.* 1. *de reg. Pers.* 4. *Ita scripsi. vulgo* μόχθον.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιβ΄.

Κτησίας δ' ἱστορεῖ Ἄνναρον τὸν βασιλέως ὕπαρχον, καὶ τῆς Βαβυλωνίας δυναστεύσαντα, στολῇ χρῆσθαι γυναικείᾳ καὶ κόσμῳ· καὶ ὅτι βασιλέως δούλῳ ὄντι αὐτῷ, εἰς τὸ δεῖπνον εἰσῄεσαν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ψάλλουσαι καὶ ᾄδουσαι γυναῖκες. ἔψαλλον δὲ αὗται καὶ ᾖδον ἐκείνου δειπνοῦντος.

Apud Athenæum dipnosoph. XII.
Interpr. H. St.

Ctesias vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerat, veste & ornatu muliebri usum esse tradit: & ad eum cœnantem, quum regis servus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ & canebant illo cœnante.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ.

Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων [2].

Apud Stephanum.

Barene, urbs Mediæ, vicina Agbatanis.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν Ἀγβάτανα.

Κτησίας δὲ πανταχοῦ τῶν Περσικῶν, τὰ παρὰ Μήδοις Ἀγβάτανα διὰ τοῦ α γράφει [3].

Apud eundem, voce Agbatana.

Ctesias vero ubique in Persicis, Medorum Agbatana per A scribit.

Ἐν τῷ αὐτῷ.

Δερβίκαι [4], ἔθνος πλησίον τῶν Ὑρκανῶν. Ἀπολλώνιος δὲ δὶς τὸ κκ γράφει. Κτησίας δὲ Δερβίους αὐτούς φησιν, ἢ Τερβισσούς.

Ibidem.

Derbicæ, gens vicina Hyrcanis. Apollonius vero cum duplici KK scribit. Ctesias autem Derbios eos dicit, sive Terbissos.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ, Δειπνοσοφ. ιγ΄.

Καὶ ἡ ἐπ' Αἴγυπτον δὲ Καμβύσου στρατεία, ὡς φησὶ Κτησίας, διὰ γυναῖκα ἐγένετο. ὁ γὰρ Καμβύσης πυνθανόμενος τὰς Αἰγυπτίας γυναῖκας ἐν ταῖς συνουσίαις διαφέρειν τῶν ἄλλων, ἔπεμψε πρὸς Ἄμασιν, τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα, μίαν αἰτῶν πρὸς γάμον τῶν θυγατέρων. ὁ δὲ τῶν μὲν ἑαυτοῦ οὐκ ἔδωκεν, (ὑπονοήσας μὴ γυναικὸς ἕξειν αὐτὴν τιμήν, ἀλλὰ παλλακίδος) ἔπεμψε δὲ τὴν Ἀπρίου θυγατέρα Νειτῆτιν. ὁ δὲ Ἀπρίης ἐκπεπτώκει τῆς Αἰγυπτίων βασιλείας, διὰ τὴν γενομένην ἧτταν πρὸς Κυρηναίους, καὶ ἀνῄρητο ὑπὸ Ἀμάσιδος. ἡσθεὶς οὖν ὁ Καμβύσης τῇ Νειτήτιδι, καὶ σφόδρα ἐρεθισθεὶς, ἐκμανθάνει παρ' αὐτῆς πάντα· καὶ δεηθείσης ἐκδικῆσαι τὸν Ἀπρίου τὸν φόνον, πείθεται πολεμῆσαι Αἰγυπτίοις.

Πα-

Apud Athenæum Dipnosoph. XIII.
Interpr. H. Steph.

Quinetiam Cambysi suscipiendæ in Ægyptum expeditionis (ut scribit Ctesias) caussa fuit mulier. Nam quum Ægyptias mulieres in congressu præstare ceteris intellexisset, ad Amasin Ægypti regem misit, unam ex ejus filiabus in uxorem poscens. At hic è suis quidem unam haud misit, suspicatus illi non habitum iri honorem uxori debitum, sed pallacæ: verum Apriæ filiam, Neutetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem *in pugna* adversus Cyrenenses acceptam, & ab Amasi fuerat interfectus. Cambyses Neutetidis consuetudine delectatus, & valde in amorem ejus illectus, omnia ex illa discit: & quum orasset eum ut cædem Apriæ patris ulcisceretur, persuadet ut bellum Ægyptiis inferat.

Apud

1. *v. Th. Marcil. interpr. ad Suetonii Titum in cap.* 3. *ad ista:* ut qui cantaret & psalleret. *adi & in primis de his* μουσουργοῖς *mulieribus doctiss. Brissonium lib.* 1. *de reg. Pers.* 2. *Non facit Stephanus Ctesiæ mentionem de hac urbe. Ex eo tamen cum A. Schotto puto, & epitomator quidam nomen Ctesiæ omiserit. v. Excerpta Persicorum supra c.* 4. 3 *De hujus nominis* διττογραφίᾳ *plura ibi* ἐθνικῶν *scriptor.* 4. *Ita scripsi, male vulgo* Δελβίκκαι. *quod notavit & H. Stephanus supra pag.* 630. *suadet id & series nominum in Stephano. Et ait Apollonium per duplex* κκ *scribere, quod alii nimirum per unum* Δερβίκαι, *ut primum itaque posuisse videtur Stephanus.*

Apud Aelianum lib. XVI *de nat. animal. cap.* 42.
Ex interpr. Gillii à C. Gesn. recogn.

Porro Ctesias Cnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abunde gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percusserint interimere. interdiu eas haudquaquam videri solere, sub aqua natantes: noctu vero vel lintea lavantibus (quod non pauci faciunt vel propter aquæ deficientis necessitatem, vel quod impediti negociis interdiu vestes non abluerunt) perniciem inferre.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. μβ'.

Κτησίας γε μὴν ὁ Κνίδιος [1] περὶ τὴν Περσικὴν Σιττάκην ποταμὸν εἶναι Ἀργάδην ὄνομα· ὄφεις δὲ ἐπ' ἐν αὐτῷ γίνεσθαι πολλοὺς, μέλαινας τὸ σῶμα, πλήν γε τῆς κεφαλῆς. εἶναι δὲ αὐτοῖς λευκὴν ταύτην. περιέναι δὲ εἰς ὀργυιὰν τὸ μῆκος τοὺς ὄφεις τούσδε. τοὺς σὺν ὑπὸ τούτων δηχθέντας ἀποθνήσκειν. μεθ' ἡμέραν μὲν μὴ ὁρᾶσθαι, ὑφύδρους δὲ νήχεσθαι· νύκτωρ δὲ ἢ τοὺς ὑδρευομένους, ἢ τοὺς τὴν ἐσθῆτα φαιδρύνοντας διαφθείρειν. πολλοὺς δὲ ἄρα πάσχειν τοῦτο, ἢ χρείᾳ ὕδατος ἐπιλείποντος, ἢ μεθ' ἡμέραν ἀσχοληθέντας, καὶ ἀποπλῦναι τὴν ἐσθῆτα μὴ δεδυνημένους.

Quæ subjiciuntur jam de Artoxerxe & Cyro, Cyrique adversus fratrem expeditione &c. patet ex superioribus quæ Photius excerpsit, cap. 58. 59. *Vers. fuisse è libro Persicorum Ctesiæ* XIX, *& potissimum, ni fallor, ex* XX, *& posterioribus etiam aliqua.*

Apud Plutarchum, in Artoxerxis vita.
Interpr. ni fallor H. Cruserio.

Ac Cyrus à Cyro prisco nomen mutuatus est: illi à sole ajunt inditum. Cyrum enim vocare Persas solem. Artoxerxes ante Arsicas dictus fuit, quamvis Oarsem ferat nuncupatum Dinon. Verum Ctesiam, etsi alioquin absurdarum & insulsarum in libros suos variam fabularum colluviem infarserit, haud probabile sit tamen appellationem fugisse, in cujus contubernio agebat regis, medicus ejus, uxoris, matris & liberorum.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τοὔνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δὲ ἀπὸ τοῦ [2] ἡλίου γενέσθαι φασί. Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δὲ Ἀρτοξέρξης, [3] Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο καίτοι [a] Δείνων φησὶν ὅτι Ὀάρτης· ἀλλὰ τὸν Κτησίαν, εἰ καὶ τἄλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ παραφόρων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία παντοδαπὴν [4] πυλαίαν, οὐκ εἰκός ἐστιν ἀγνοεῖν τοὔνομα τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

Apud Xenophontem libro I *de expeditione Cyri.*

Quum *Cyrus* una cum his esset, regem & globum qui illum circumstabat conspicatur. Ac statim continere se non potuit: sed hæc loquutus, Video hominem, in eum invadit, & infesta hasta per loricam pectus verberat: ut refert Ctesias medicus, qui & vulnus illud se curasse dicit. Dum autem *regem* ferit, in eum nescio quis tragulam magno impetu jaculatur, & sub oculo vulnerat. Hic pugnantibus rege & Cyro, illisque qui

Παρὰ τῷ Ξενοφῶντι, ἐν τῷ α' τῆς Κύρου ἀναβάσεως.

Σὺν τούτοις δὲ ὢν [ὁ Κῦρος] καθορᾷ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ' ἐκεῖνον στῖφος· καὶ εὐθὺς οὐκ ἠνέσχετο, ἀλλ' εἰπὼν, Ὁρῶ τὸν ἄνδρα, ἵετο ἐπ' αὐτόν. καὶ παίει κατὰ τὸ στέρνον, καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὥς φησι Κτησίας ὁ ἰατρὸς· καὶ ἰᾶσθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. παίοντα δ' αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν ὀφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα μαχόμενοι καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος, καὶ οἱ

1. *Potuit hoc & ex Indicis Ctesiæ excerpsisse Ælianus, è quibus fere quæ ex hoc auctore apud eum legas. Ut itaque hoc non nego: ita hic sequi libuit amicum nostrum, clariss. A. Schottum, qui ad Persica hæc quoque retulisse videtur.* 2. *Supra in excerpt. Pers. c.* 48. *v. doctiss. Brisson. l.* 2. *de reg. Pers. non longe à fine, ubi errorem Suidæ notat in hujus nominis etymo.* 3. Ἀρσάκης *supra excerpt. Pers. c.* 48. & 56. 4. *in quibusd. mss. Plut. hoc adnotatur, ut puto, scholion:* πυλαίας, τοὺς ψεύστας λέγει, τοὺς μηδὲν ὑγιὲς, μήτε λέγοντας, μήτε πράττοντας.

a Δ. φασὶν ὁ Ἄρσης *codex Vulcob.*

οἱ ἀμφ' αὐτοὺς, ὑπὲρ ἑκατέρου, ὁπόσοι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθανον, Κτησίας λέγει· (παρ' ἐκείνῳ γὰρ ἦν) Κῦρος δὲ, αὐτός τε ἀπέθανε, καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ' αὐτῷ.

qui circa ipsos erant, quam multi quidem ceciderint eorum qui regem circumstabant, Ctesias commemorat. (apud illum enim erat.) Cyrus autem, & ipse occubuit, & octo, fortissimi eorum qui latus ejus cingebant, super illo jacebant.

Πάλιν ἐκ τοῦ Πλουτάρχου, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Iterum ex Plutarcho in Artoxerxis vita.

Interpr. H. Crus, nisallor, cujus & alia ex Plut. hic.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ἐπιτεμόντι πολλὰ, συντόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τίς ἐστι. Κῦρος, ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλαυνεν εἰς αὐτὸν βασιλέα τὸν ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ, ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισσαφέρνην δὲ, πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον, ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δὲ ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸ στῆθος, ὅσον ἐνδῦναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῆς περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν, ἀναστὰς μετ' ὀλίγων (ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν) λόφον τινὰ πλησίον καταλαβὼν, ἡσύχαζε· Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλούμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακρὰν, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίστασθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσιστὶ πολλάκις αὐτοῦ βοῶντος, οἱ μὲν ἐξίσταντο, προσκυνοῦντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμόν· ἀγνοῶν ὅστις [a] ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δὲ [b] ἐφίπτιον πῖλον ἀπορρυέντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος [c] περίπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, εὐνοῦχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι, καὶ σώζειν· ἀδυνάτως δὲ ἔχοντα, καὶ δι' αὐτοῦ προθυμούμενον βαδίζειν, ὑπολαβόντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀνακαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοί τινες ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν

Ctesiæ narratio, ut brevibus multa perstringam. hujuscemodi est: Cyrus trucidato Artagerse, equum in regem permisit, & hic in illum, silentio uterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciavit eum: rex missa lancea à Cyro aberravit, Tissaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percussit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis jaculo, vulnus pectori illius ingessit duos digitos altum. unde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex assurgens cum paucis (inter quos fuit Ctesias) tumulum vicinum cepit, ubi tenuit se quietum. Cyrum inter hostes volitantem equus ferox longe abstulit: nec tenebris jam cognoscebatur ab hostibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardorisque & fiduciæ plenus per medios vehebatur hostes: clamans, Cedite miseri. Dum hoc identidem lingua Persica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti ejus defluxisset, prætercurrens adolescens Perses (Mithridati nomen erat) tempus Cyri jaculo secundum oculum ferit, inscius qui sit. Eructante vim sanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & sopore collabitur. Equus fugiens oberrabat: stratum equi prolapsum capit comes illius qui Cyrum percussit, sanguine redundans. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem se, assistentes eunuchi pauci alteri equo imposuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibusque connitentem ire sustinentes ducebant: corpore quidem ob vulnus in capite acceptum gravem cespitantemque, sed victorem arbitrantem se, quod fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atque ut parceret ipsis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopesque, qui hu-

a Vulcob. cod. εἴη. b sic & Vulcob. cod. alias ἐφίππιον. c περίπλεων. Vulc.

humilium ministeriorum gratia regis castra sequebantur, confusi forte ut amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. hi ut tandem punicea sagula eorum advertere, (quum regii haberent omnes candida) intellexerunt hostes esse. Ita unus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum jaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit: unde animam exhalavit. Hæc Ctesiæ verba sunt, quibus quasi plumbeo gladio vix tandem interficiens hominem eum sustulit.

τινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως στρατιᾷ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον [a] ἀναμιχθέντες, ὡς φίλοι, τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ περιθωράκια φοινικᾶ, (λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἁπάντων) ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς ἀναῤῥαγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει πρός τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον, ἀνῄρηκεν.

Apud eundem Plutarchum, paulo post.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ὀλίγῳ ὕστερον.

Eduxerat autem *Artoxerxes* (ut Ctesias autor est) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui conflixere memorant. Inito cæsorum numero Ctesias novem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus XX millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controversia fuere. Illud vero jam Ctesiæ nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phayllo & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Siquidem meminit ejus, & constat hosce libros eum volvisse. Quare nuncium eum & tantæ legationis interpretem non præterisset tacitum: at Phaylli Zacynthii mentionem fecisset. Sed mire scilicet ambitiosus Ctesias, nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipse attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui à Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam Ctesiam ceterosque honoravit.

Ἐξεληλάκει δὲ [ὁ Ἀρτοξέρξης] (ὡς ὁ Κτησίας φησὶν) ἐπὶ τὴν μάχην, τεσσαράκοντα μυριάσιν· οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα, πολὺ πλείονας γενέσθαι λέγουσι τοὺς μεμαχημένους. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας, ἐννακισχιλίους ἀνενεχθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην· [1] αὐτῷ δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς κειμένους. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν. ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφθῆναι φάναι πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτὸν, μετὰ [2] Φαΰλλου τοῦ Ζακυνθίου καὶ τινῶν ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο συνδιατρίβοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φαΰλλον δὲ τὸν Ζακύνθιον ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὢν, καὶ οὐχ ἧττον φιλολάκων καὶ φιλοκλέαρχος, ἀεὶ τινὰς ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν, ἐν αἷς γενόμενος, πολλὰ καὶ καλὰ [b] μιμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος. μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδὶ, τοῦ πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν.

Apud eundem Plutarchum, in eadem vita.

Παρὰ τῷ αὐτῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ.

Postquam autem Clearchum aliosque duces interposito jurejurando circumvenit Tissaphernes, comprehensosque & vin-

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισσαφέρνης ἐξηπάτησεν καὶ παρεσπόνδησεν ὅρκων γενο-

1. *Xyl. vertit*, Ipsi cadavera visa haud pauciora XX millibus esse ait. *&* *annotat* αὐτῷ. Locus est ambiguus & obscurus. Nam neque satis liquet de Cyrine an regis exercitu perierint qui hic numerantur: & quo illud αὐτῷ pertineat, non constat. ego ad Ctesiam potius retulerim. Minime quidem Lapo assentior, qui alterum numerum ad Cyrianos, alterum ad regios retulit. Diod. Siculus de regis exercitu plures XV millibus, de Cyri autem circiter tria millia cecidisse refert. 2. *In Variis lectionibus ad Plut. adnotatur* Φαΰλλου, Φαλλήλου *è Vulcobii codice. Apud Diodor. Siculum sane lib.* 14. Φάλλινος *adpellatur.*

a συναναμιχθ. Vulc. b μεμνῆσθαι. Vulc.

γινομένων, καὶ συλλαβὼν ἀνέπεμψεν ἐν πέδαις δεδεμένους, δεηθῆναι φησὶν αὐτοῦ τὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας ὅπως κτενὸς εὐπορήσῃ. τυχόντα δὲ, καὶ τημελήσαντα τὴν κεφαλὴν, ἡσθῆναί τε τῇ χρείᾳ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους. εἶναι δὲ [a] γλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι Καρυατίδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ καταναλίσκειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. [b] ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι διαπραξάμενος, ἰδίᾳ δὲ ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλῆνος ἐπὶ τοῖς σιτίοις, παρακαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ περιιδεῖν ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ γινόμενον. αὐτὸν δὲ φοβούμενον, μὴ ἐθελῆσαι. βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραιτουμένῃ μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι. [1] πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας ἀποκτεῖναι πάντας πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ἐπιβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς. οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας, εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, διὰ Κλέαρχον ἀνελεῖν τολμήσασα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ἐπὶ βασιλείᾳ τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ἐπιτραγῳδεῖται τῇ Κλεάρχου μνήμῃ. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν, τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν σπαράττεσθαι καὶ ὀρνέων· τῷ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου γῆς θῖνα πολλὴν φέρουσαν ἐπιχῶσαι, καὶ ἐπικρύψαι τὸ σῶμα. φοινίκων δέ τινων διασπαρέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι, καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον. ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα θεοῖς φίλον ἀνῃρηκότι τὸν Κλέαρχον. ἡ δ' οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὴν Στάτειραν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὲν αὐτῆς δύναμιν, αἰδουμένου βασιλέως καὶ τιμῶντος οὖσαν, τὴν δ' ἐκείνης, ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὰν, ἐπεβούλευσεν, ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. θεράπαιναν

vinculis aſtrictos ad regem miſit: rogatum refert ſe à Clearcho Cteſias ut pectinis copiam ſibi faceret. Quo accepto, curaſſe eum caput, oblectatumque pectinis uſu, & annulum ſuum amicitiæ mutuæ ad neceſſarios & familiares Lacedæmone ſuos inſigne ſibi dediſſe. Inſculptas in pala fuiſſe Caryatidas ſaltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptivis militibus interverſa & conſumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert ſe remedium Cteſias adhibuiſſe, effeciſſeque ut copioſiora mitterentur Clearcho, ac militibus ſeparatim præberentur alia: atque hæc ſubminiſtraſſe & ſuppeditaſſe ex beneficio & ſententia Paryſatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, oraſſe ipſum Clearchum ac ſubjeciſſe, modicum pugionem ut in carnem conditum clam ſibi mitteret, neque ſineret ut fata ſua regis paterent atrocitati: ceterum abnuiſſe metu ſe. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate jurejurando annuiſſe: verum impulſu inde Statiræ cunctos fuiſſe ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendiſſe Paryſatidem inſidias, viruſque ei concinnaſſe. Verum parum probabilia affert, & conjuncta cum abſurda cauſſa, facinus admiſiſſe adeo nefarium, atque in periculum ſeſe præcipitaviſſe Paryſatidem Clearchi gratia, ſuſtinentem juſtam regis conjugem liberorumq; conſortem ad regnum educatorum necare. Ceterum non obſcure exaggerat hæc ad Clearchi commmendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoque, duces obtruncatos ceteros fuiſſe à canibus & alitibus laniatos: Clearchi cadaveri venti procellam cumulum terræ excitaſſe atque injeciſſe corpori, idque contexiſſe. quo loco enato palmeto brevi eximium nemus excreviſſe ac locum eum inumbraſſe. itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum diis charum peremiſſet Clearchum. Paryſatis ergo, quum odium jam inveteratum atque æmulationem concepiſſet in Statiram, cernens potentiam ſuam à rege ſe reverente & honorante proficiſci, illius vero amore & fide ſtabilem firmamque, inſtruxit ei inſidias de ſumma, uti arbitrabatur, aleam jaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plu-

1. *de his & ſeqq. excerpta Perſ. c. 59, & 60*
a γλυφίδας Vulc. b ἰάτασθαι Vulc.

plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam. quam administram veneni Dinon tradit fuisse, consciam modo invitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuo & una cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem utebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua avis, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe differta: unde vento arbitrantur & rore hoc animal vivere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeverat toxico, dissecuisse Parysatidem atque infecisse alteram partem veneno, partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statiræ vero dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi adversus matrem attulit, feritatem illius & animum inplacabilem cognoscenti. Unde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis laceravit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegavit regi: verum post orante illa ut domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis conprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnavit. *&c.*

παιναν εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα [1] Γίγιν. ταύτην ὁ μὲν Δείνων [a] ὑπουργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγγνῶναι δὲ μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων, Μελάνταν. ἐκ δὲ τῶν πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμεναι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως τῷ δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περιττώματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον διάπλεων πιμελῆς τὰ ἐντός· ᾗ καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῶον. ὀνομάζεται δὲ [2] ῥυντάκης. τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα τὴν Παρύσατιν διαιροῦσαν, ἐκμάξαι τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φάρμακον. καὶ τὸ μὲν ἄχραντον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαν αὐτὴν ἐσθίειν, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων, οὐ τὴν Παρύσατιν, ἀλλὰ τὸν Μελάνταν, τέμνοντα τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμασσόμενα τῶν κρεῶν, τιθέναι κατὰ τὴν Στάτειραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ σπαραγμῶν, αὐτή τε συνῃσθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρὸς, εἰδότι τὸ θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατεστρέβλωσε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ' αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτοῦντος, οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ' ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, αἰσθόμενος καὶ λόχον ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θάνατον. [3]

De eadem re, quod Statira insidiis Parysatidis perierit, Plutarchus idem supra in eadem vita.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὡς ἡ Στάτειρα ἐξ ἐπιβουλῆς τῆς Παρυσάτιδος ἀπώλετο, ὁ αὐτὸς Πλούταρχος περὶ τούτων ἐν τῷ αὐτῷ βίῳ.

Quia vero per bellum Dinon hoc scelus prodidit patratum, Ctesias vero post: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, consentaneum est: neque caussam habebat cur eam rem ultro in narrando ut fuerat gesta, ex suo loco trajiceret: quod crebro ei in scribendo accidit, ut a veritate excurrat ad vana & fabulosa) hæc, quem ille tribuit, habebit locum.

Ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὴν ἐπιβουλὴν εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, (ὃν οὔτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκός ἐστι, παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἑκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆσαι τὸ ἔργον, ὡς [b] ἐπράχθη διηγούμενος· οἷα πάσχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτοῦ, πρὸς τὸ μυθῶδες καὶ δραματικὸν ἐκτρεπόμενος τῆς ἀληθείας) τοῦτο μὲν ἣν ἐκεῖνος ἀπέδωκε χώραν ἕξει.

1. Γίγιν supra in excerpt. c. 60. 2. ῥυνδάκην habes ibidem. 3. Addit Plut. supplicium Ginges. quali nimirum venefici apud Persas afficiebantur. λίθος ἐστὶ πλατὺς, ἐφ' οὗ τὴν κεφαλὴν καταθέντες αὐτῶν, ἑτέρῳ λίθῳ παίουσι καὶ πιέζουσιν, ἄχρις οὗ συνθλάσωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλήν.

a ὑπουργῆσαι Vulc. b γρ. προετάχθη. Vulc.

Παρὰ Δημητρίῳ τῷ Φαληρεῖ, ἐν τῷ περὶ ἑρμηνείας, κεφ. περὶ ἐναργείας.

Καὶ ὅλως δὲ ὁ ποιητὴς οὗτος, [Κτησίας,] ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως, ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ· οἷον καὶ ἐν τοῖς τοῖσδε. δεῖ τὰ [a] γινόμενα οὐκ εὐθὺς λέγειν ὅτι ἐγένετο, ἀλλὰ κατὰ μικρὸν, κρεμῶντα τὸν ἀκροατὴν, καὶ ἀναγκάζοντα συναγωνιᾶν. τοῦτο ὁ Κτησίας ἐν τῇ ἀγγελίᾳ τῇ περὶ Κύρου τεθνεῶτος ποιεῖ. ἐλθὼν γὰρ ὁ ἄγγελος οὐκ εὐθὺς λέγει ὅτι ἀπέθανε Κῦρος παρὰ τὴν Παρύσατιν, (τοῦτο γὰρ ἡ λεγομένη ἀπὸ Σκυθῶν ῥῆσίς ἐστιν) ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἤγγειλεν ὅτι νικᾷ· ἡ δὲ ἥσθη, καὶ ἠγωνίασε· μετὰ δὲ τοῦτο ἐρωτᾷ, Βασιλεὺς δὲ πῶς πράττει; ὁ δὲ, Πέφευγε, φησί. καὶ ἥ, ὑπολαβοῦσα, Τισσαφέρνης γὰρ αὐτῷ τούτων αἴτιος. καὶ πάλιν ἐπανερωτᾷ, Κῦρος δὲ ποῦ νῦν; ὁ δὲ ἄγγελος ἀμείβεται, Ἔνθα χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας αὐλίζεσθαι. κατὰ μικρὸν δὲ κατὰ βραχὺ προϊὼν μόλις τὸ δὴ λεγόμενον ἀπέρρηξεν αὐτὸ μάλα ἠθικῶς καὶ ἐναργῶς· τόν τε ἄγγελον ἐμφήνας ἀκουσίως ἀγγέλλοντα τὴν συμφορὰν, καὶ τὴν μητέρα εἰς ἀγωνίαν ἐμβαλὼν καὶ τὸν ἀκούοντα.

Apud Demetrium Phalereum lib. qui περὶ ἑρμηνείας inscribitur, cap. de perspicuitate.

Et omnino hic poëta [Ctesias,] poëtam enim non immerito illum quis vocet, evidentiæ est artifex in omni scriptione: sicut & in his (*interpr. H. Steph.*) Oportet quæ facta sint, non statim fateri facta esse, sed paulatim, suspensum tenendo auditorem, & nobiscum angi cogendo. Quod Ctesias in allato de Cyri morte nuncio facit. nec enim nuncius simulatque ad Parysatin venit, ei Cyrum mortuum esse dicit: (hæc enim est quæ Scythica oratio appellatur) sed primum quidem, victoria potitum eum nunciavit (quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt) postea vero interrogat, At rex quomodo se nunc gerit? Tunc ille; Fugæ se dedit, inquit. hic illa sermonem excipiens, Tissaphernes horum ei malorum est author, inquit. Rursumque interrogat, Cyrus vero ubi nunc est: Respondet nuncius, Ubi fortes viros diversari decet. *Paullatim & breviter progrediendo ægre erumpit in illud ipsum quod dicendum erat, idque perquam facit morate & illustre: tum nuncium repræsentando invitum annunciare hunc casum, tum matrem in timorem & angorem conjiciendo, sicut & auditorem.

Ἐν τῷ Ἡσυχίου λεξικῷ.

Σάραπις, [1] Περσικὸς χιτὼν μεσόλευκος· ὡς Κτησίας, „Καὶ διαρρηξαμένη τὸν σάραπιν, „καὶ τὰς τρίχας καθειμένη, ἐτίλετο [2] τε καὶ „βοὴν ἐποίει.

In lexico Hesychii.

Sarapis, tunicæ Persicæ genus albo distinctum. ut Ctesias: Et discindens sarapin, comamque demittens, vellebat crines & clamabat.

Παρὰ τῷ Πλουτάρχῳ, ἐν τῷ Ἀρτοξέρξου βίῳ.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν

Apud Plutarchum in vita Artoxerxis.

Lacedæmonios etiam mari summovit (*Artoxerxes*) Cononis Atheniensis cum Pharnabazo ductu. Siquidem Conon in Cypro post prœlium navale ad Ægos flumen egit, non securitatem sectans, sed

1. *v. eruditiss. Brissonium lib. 2, de reg. Pers. de hac veste, ubi non sine caussa suspicatur apud Pollucem hanc vocem mendosam esse, cujus vulgati libri σαράγις habent. doctiss. viri suspicionem confirmat egregie pervetustus msf. Palatinus, qui diserte istum Pollucis locum (lib. 7. Onomastic. cap. 13. sub fin.) ita scribit: ὁ δὲ σάραπις, Μήδων τὸ φόρημα πορφυροῦν, μεσόλευκος χιτών. quod & in Notis meis ad Pollucem monebo.* 2. *Conjecturam sequor quam manu diligentiss. Sylburgii adscriptam inveni Hesychio, scilicet legendum ἐτίλλετό τε. Adposui autem hoc loci istud fragmentum, quod alicui non ita vero absimile videri queat, ista de Parysatidis luctu ob interfectum filium à Ctesia scripta fuisse, de quo Excerpt. Pers. c. 58.*

a mutandum in γενόμενα. H. S

ſed rerum converſionem ſicut in mari æſtus opperiens reciprocationem. Qui quod videret ſua conſilia viribus, & regis vires viro prudente egere, ad regem miſit de rationibus ſuis epiſtolam, quam tabellario juſſit potiſſimum Zenone interprete Cretenſi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno ſaltator, medicus Polycritus) qui ſi abeſſent, Cteſia medico. Fama eſt hunc accepta epiſtola Cononis, ſcriptis ejus adjeciſſe ut Cteſiam quoque ad ſe mitteret, ad res maritimas conducibilem. Cteſias vero regem ait ſua ſponte hoc ſibi muneris injunxiſſe.

σφάλλεσθαι ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, ὥσπερ ἐν πελάγει τροπὴν περιμένων. ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ λογισμοὺς, δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν, ἀνδρὸς ἔμφρονος δεομένην, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν βασιλεῖ περὶ ὧν διενοεῖτο· καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὸν κομίζοντα, μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι διὰ Ζήνωνος τοῦ Κρητὸς, ἢ Πολυκρίτου τοῦ Μενδαίου· (τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστὴς, ὁ δὲ Πολύκριτος, ἰατρός) ἂν δὲ οὗτοι μὴ παρῶσι, διὰ Κτησίου τοῦ ἰατροῦ. λέγεται δὲ ὁ Κτησίας, τὴν ἐπιστολὴν λαβὼν, παρεγγράψαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Κόνωνος ἐπεσταλμένοις, ὅπως καὶ Κτησίαν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα ταῖς ἐπὶ θαλάσσῃ πράξεσιν. ὁ δὲ Κτησίας αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ βασιλέα φησὶ προσθεῖναι τὴν λειτουργίαν αὐτῷ ταύτην.

Apud Diodorum Siculum lib. XIV.

Παρὰ Διοδώρῳ τῷ Σικελιώτῃ ἐν τῷ ιδʹ.

Cum hoc anno [olymp. XCV, 3. archonte Ithycle] Cteſias hiſtoriam ſuam Perſicam concludit, à Nino & Semiramide uſque deductam.

Κτησίας δ' ὁ συγγραφεὺς τὴν τῶν Περσικῶν ἱστορίαν εἰς τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν [ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἰθυκλέους] κατέστρεψεν, ἀρξάμενος ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως.

Perſicam vero hiſtoriam Cteſiæ non obſcure notare videtur Lucianus lib. πῶς δεῖ ἱστορίαν συγγράφειν, *his verbis :* τοῦ δὴ συγγραφέως ἔργον ἓν, ὡς ἐπράχθη, εἰπεῖν. οὗτος δ' οὐκ ἂν δύναιτο, ἄχρις ἂν ἢ φοβῆται Ἀρταξέρξην, ἰατρὸς αὐτοῦ ὤν, ἢ ἐλπίζει κάνδυν πορφυροῦν, καὶ στρεπτὸν χρυσοῦν, καὶ ἵππον τῶν Νισαίων λήψεσθαι, μισθὸν τῶν ἐν τῇ γραφῇ ἐπαίνων. *id eſt,* Officium hiſtorici unum eſt, rem narrare, ut acta fuit. Ille vero hoc præſtare neutiquam poſſit, quamdiu reformidet Artaxerxem, cujus eſt medicus ſcilicet, aut dum ſperat ſibi purpureum cadyn, & torquem aureum, Niſæumque equum, mercedem nimirum pro laudibus quas hiſtoriæ inſeruerit. *Qui itaque adulationem notaverit, hiſtoriæ labem ſane fœdam. Fabuloſitatem tamen maxime in illo archiatro accuſarunt, id quod de Indicis pervagatum eſt. Non nemo tamen idem quoque in Perſicis, quibus & Aſſyria comprehendo, quod ad antiquas gentis origines præſertim attinet, notavit; &, integer ô ſi Diodorus exſtaret, cognoſceremus abunde de hac re. Non tacuit tamen & Strabo qui lib.* XI. *ita :* ἀλλ' οὔτε περὶ τούτων (de Maſſagetis & Sacis) οὐδεὶς ἠκρίβωτο (*ſic ex mſ. emendavit Iſ. Caſ.*) οὐδὲν πρὸς ἀλήθειαν, οὔτε τὰ παλαιὰ τῶν Περσικῶν, οὔτε τῶν Μηδικῶν, ἢ Συριακῶν, ἐς πίστιν ἀφικνεῖτο μεγάλην, διὰ τὴν τῶν συγγραφέων ἁπλότητα, καὶ τὴν φιλομυθίαν. ὁρῶντες γὰρ τοὺς φανερῶς μυθογράφους εὐδοκιμοῦντας, ᾠήθησαν καὶ αὐτοὶ παρέξεσθαι τὴν γραφὴν ἡδεῖαν, ἐὰν ἐν ἱστορίας σχήματι λέγωσιν, ἃ μηδέποτε εἶδον μήτε ἤκουσαν, ἢ οὐ παρά γε εἰδότων σκοποῦντες· δι' αὐτὸ δὲ μόνον τοῦτο, ὅτι ἀκρόασιν ἡδεῖαν ἔχει, καὶ θαυμαστήν. ῥᾷδιον δ' ἂν τις Ἡσιόδῳ, καὶ Ὁμήρῳ πιστεύσειεν ἡρωολογοῦσι, καὶ τοῖς τραγικοῖς ποιηταῖς, ἢ Κτησίᾳ τε, καὶ Ἡροδότῳ, καὶ Ἑλλανίκῳ, καὶ ἄλλοις τοιούτοις. *id eſt, Xylandro interprete :* Sed neque de his quiſquam veritatem exacte perhibuit, neque de priſcis Perſarum, Medorum, Syrorum rebus, fidem admodum magnam invenerunt ſcriptores: idque ob ipſorum ſimplicitatem, & fabulas edendi ſtudium. Cum enim viderent in honore eſſe eos qui è profeſſo fabulas ſcriberent: exiſtimaverunt ſuam quoque ſcriptionem lectoribus jucundam fore, ſi ſub narrationis veræ ſpecie ea dicerent, quæ neque vidiſſent neque audiviſſent, ſaltem ex iis quibus cognita iſta eſſent. id unum ſpectantes, ut auditio amœna fieret atque admirabilis. Equidem facilius Heſiodo & Homero aliquis fidem adhibuerit cum de heroibus verba faciunt, itemque tragicis poëtis; quam Cteſiæ, Herodoto, Hellanico, & eorum ſimilibus. *Ob* ψευδογραφίαν *itaque hoſce hiſtoricos & Lucianus* ἀληθ. ἱστορ. βʹ, ἐν ᾅδου *collocat :* καὶ μεγίστας, *ait,* ἁπασῶν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευσάμενοί τι παρὰ τὸν βίον, καὶ οἱ μὴ τἀληθῆ συγγεγραφότες· ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ Κνίδιος ἦν *&c. Sed mittamus illum Atticum* μυκτῆρα, *& aliquot ex Indicis quoque* ἀποσπασμάτια, *vel quæ inde ſe hauſiſſe auctores teſtantur etiam optimi, adjiciamus.*

ἘΚ ΤΩ͂Ν ἸΝΔΙΚΩ͂Ν ΤΟΥ͂ ΑΥ̓ΤΟΥ͂ ΚΤΗΣΙΟΥ.

EX INDICIS EJUSDEM CTESIÆ.

Παρὰ τῷ Στράβωνι ἐν τῷ ιε΄ γεωγρ.

Κτησίου μὲν οὐκ ἐλάττω τῆς ἄλλης Ἀσίας τὴν Ἰνδικὴν λέγοντος. [1]

Apud Strabonem lib. XV *geograph.*

Ctesias dicit Indiam non esse minorem reliqua Asia.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ ἐν Ἰνδικοῖς.

Κτησίας δὲ ὁ Κνίδιος τὴν Ἰνδῶν γῆν ἴσην τῇ ἄλλῃ Ἀσίῃ λέγει, οὐδὲν λέγων.

Apud Arrianum in Indicis.
Interpr. B. Vulc.

Ctesias Cnidius Indicam reliquæ Asiæ æqualem esse magnitudine affirmat: sed errat.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. η΄, στίχ. ϡπζ΄.

Ἡρόδοτος, Διόδωρος, Κτησίας, πάντες ἄλλοι,
Λέγουσι τὴν εὐδαίμονα τυγχάνειν Ἀραβίαν,
Ὥσπερ καὶ γῆν τὴν Ἰνδικὴν, εὐωδεστάτην ἄγαν,
Ἀρώμασιν ἐκπνέουσαν, ὡς καὶ τὴν γῆν ἐκείνης,
Καὶ λίθους κοπτομένους δὲ ταύτης ἀρωματίζειν.
Τοὺς δὲ ἀνθρώπους τοὺς ἐκεῖ λυθέντας εὐωδίαις,
Ὀστᾶ τινὰ καὶ κέρατα, καὶ φύσεις τὰς ὀζώδεις,
Τότε καπνίζεσθαι λοιπὸν, καὶ ἀνακτᾶσθαι πάλιν.

Apud Tzetzem chil. VIII, *vers.* 987.
Interpr. P. L.

Herodotus, Diodorus, Ctesias, omnes alii,
Dicunt felicem esse Arabiam,
Quemadmodum & terram Indicam odoriferam valde,
Aromatibus spirantem: ut & terram illius,
Et lapides concisos hujus, aromata spirent.
Homines autem illic solutos bonis odoribus,
Ossa quædam, & cornua, & naturas olentes,
Tunc fumigari deinceps, atque refocillari rursus.

Παρ' Ἀθηναίῳ ἐν τῷ ι΄ βιβλίῳ.

Κτησίας δὲ παρ' Ἰνδοῖς φησὶν οὐκ εἶναι τῷ βασιλεῖ μεθυσθῆναι. παρὰ δὲ Πέρσαις τῷ βασιλεῖ ἐφίεται μεθύσκεσθαι μιᾷ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ θύουσι τῷ Μίθρῃ.

Apud Athenæum libro X.
Interpr. H. Steph.

Ctesias autem apud Indos regi non licere inebriari tradit. At vero apud Persas regi conceditur inebriari die uno, in quo sacrificant Mithræ.

Παρὰ τῷ Ἀρριανῷ, ἱστορ. ἀναβάσ. Ἀλεξ. ε΄.

Καὶ Κτησίας (εἰ δή τῳ ἱκανὸς καὶ Κτησίας ἐς τεκμηρίωσιν) ἵνα μὲν στενώτατος αὐτὸς αὑτοῦ ὁ Ἰνδός ἐστι, τεσσαράκοντα σταδίους ὅτι διέχουσιν αὐτοῦ αἱ ὄχθαι· ἵνα δὲ πλατύτατος, [2] καὶ ἑκατὸν

Apud Arrianum historiar. de expedit. Alexandri lib. V

Ac Ctesias quidem (si cui ejus autoritas ad probandum sufficiat) asserit Indi, qua angustissimus is est, XL stadiorum latitudine ripas inter se distare: qua vero latissimus, etiam centum summum sta-

1. *Ibi & aliorum sententias, ut Onesicriti, Nearchi, Megasthenis, & Deimachi sententias maxime discrepantes refert; quarum nullam probat. v. & Arrianum in Indicis.* 2. *An forte hic locus defectus, viri docti videant: mihi, credo, libere suspicionem meam indicare licet. Habes enim diserte initio excerptorum ex Indic. à Photio eadem quidem de latitudine* τοῦ στενοῦ αὐτοῦ· *sed de eo ubi latissimus sit,* καὶ διακοσίων σταδίων *ait. quid itaque? Facile potuit excidere in Arriani libris numeri ducenarii nota* σ΄, *quæ reponi debeat. Sicque adhuc etiam plenius Ctesiæ sententiam expositam ibi habebimus. nimirum ubi Indus angustissimus,* XL *stadiorum esse: ubi latissimus,* CC: *ubi medius, id est, nec angustiss. nec latiss. plerunque* C *stadiorum esse. Sic ego suspicabar: alii dijudicent.*

ſtadiorum ſpatium intermedium eſſe.

τὴν τὸ πολὺ δ᾽ εἶναι αὐτοῦ τὸ μέσον τέτταρων.

Apud Aelianum lib. XVII *de nat. animal. c.* 29

Indorum regem hoſtibus bellum inferentem, bellatorum centena millia elephantorum antecedunt: tum vero aliorum maximorum & fortiſſimorum tria millia ſubſequuntur, ad hoſtiles muros ipſo incurſu evertendos inſtitutorum: cum enim rex jubet, evertunt, idque pectorum ſuorum vi & impetu. Hoc ſe audiviſſe Cteſias ſcribit: idemque Babylone ſe vidiſſe dicit, palmas ab his ad moderatoris ſui juſſum violentiſſimo impetu extirpatas.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ ιζ΄ περὶ ζῴ. ἰδιοτ. κεφ. κθ΄.

Τοῦ Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαύνοντος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προηγοῦνται μαχίμων. ἑτέρους δὲ ἀκούω τρισχιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ἰσχυροτάτους ἕπεσθαι, οἵπερ οὖν εἰσι πεπαιδευμένοι τὰ τείχη τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, [1] ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεύς· ἀνατρέπειν δὲ τοῖς στήθεσι. καὶ λέγει μὲν ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκοῦσαι γράφων. ἰδεῖν δ᾽ ἐν Βαβυλῶνι ὁ αὐτὸς λέγει τοὺς φοίνικας αὐτορρίζους ἀνατρεπομένους ὑπὸ τῶν ἐλεφάντων τὸν αὐτὸν τρόπον, ἐμπηδώντων αὐτοῖς θηρίων βιαιότατα. δρῶσι δ᾽, ἂν ἄρα ὁ Ἰνδὸς ὁ πωλεύων [2] αὐτοῖς, κελεύσῃ δρᾶσαι τοῦτο αὐτοῖς.

Apud Ariſtotelem de generat. animal. lib. II, *cap.* 2.

Quæ enim Cteſias Cnidius de ſemine elephantorum narravit, illum mentitum fuiſſe claret. Ait enim iſtud deſiccatum adeo indurari, ut fiat electro ſimile. Non vero ita fit.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει ἐν τῷ β΄ περὶ ζώων γενέσ. κεφ. β΄.

Κτησίας γὰρ ὁ Κνίδιος ἃ περὶ τοῦ σπέρματος τῶν ἐλεφάντων εἴρηκε, φανερός ἐστιν ἐψευσμένος. φησὶ γὰρ οὕτω σκληρύνεσθαι ξηραινόμενον, ὥστε γίνεσθαι ἠλέκτρῳ ὅμοιον. τοῦτο δ᾽ οὐ γίνεται.

Apud eundem libro tertio extremo de hiſtor. animal.

Falſum vero eſt etiam quod Cteſias ſcripſit de elephantorum genitura.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ ἄκρῳ βιβ. γ΄. περὶ ζώων ἱστορ.

Ψεῦδος δ᾽ ἐστὶ καὶ ὅπερ Κτησίας γέγραφε περὶ τῆς γονῆς τῶν ἐλεφάντων.

Non habebam in animo quidquam infercire ubi Cteſiæ non fieret nominatim mentio. Quam enim multa talia ex Æliano alias deſcribenda, ut ille certe è Cteſia pleroſque iſtos Indicos logos deſcripſerit? Hoc tamen de gallis gallinaceis, & illud infra de avicula dicæro vel ideo inſerere viſum fuit, quod utrumque A. Schottus in ſuis Notis ad Cteſiæ Indica laudet, & è Cteſia exceptum moneat plenius ac latius, quam Photius ſcilicet fecit. De gallis ſane ex Photio ſupra cap. 3. *Indic. ſaltem habes, unde* μεγίστους *fuiſſe ſcias. Audi itaque Ælianum lib.* XVI. *de animal. c.* 2. *ita ſcribentem:*

Naſcuntur & Gallinacei maximi [apud indos:] nec rubram habent criſtam ut noſtri, ſed ita variam & floridam, quemadmodum coronam ex floribus contextam. Pennas poſteriores non inflexas habent, neque in orbem revolutas, ſed latas, quas cum non erigunt, ut pavones trahunt: eorum pennæ partim auri, partim cærulei vel ſmaragdi colorem gerunt.

Ἀλεκτρυόνες δὲ γίνονται μέγιστοι [ἐν Ἰνδοῖς,] καὶ ἔχουσι λόφον οὐκ ἐρυθρὸν, κατά γε τοὺς ἡμεδαποὺς, ἀλλὰ ποικίλον κατὰ τοὺς ἀνθινοὺς στεφάνους. τὰ δὲ πτερὰ τὰ πυγαῖα ἔχουσιν οὐ κυρτὰ, οὐδὲ εἰς ἕλικα ἐπικαμφθέντα, ἀλλὰ πλατέα, καὶ ἐπισύρουσιν αὐτὰ, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ ταῶς, ὅταν μὴ ὀρθώσωσί τε καὶ ἀναστήσωσιν αὐτά. χρόαν δὲ ἔχει τὰ πτερὰ τῶν Ἰνδῶν ἀλεκτρυόνων [a] χρυσωποὺς τε καὶ κυαναυγεῖς κατὰ τὴν σμάραγδον λίθον.

Apud eundem Aelianum lib. XVI. *de animal. nat. c.* 31.

In his libris, quos Cnidius Cteſias de

Παρὰ τῷ αὐτῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ γ΄ περὶ ζῴ. ἰδιότ. ις΄. κεφ. λα΄.

Λέγει δὲ ἄρα Κτησίας ἐν λόγοις Ἰνδικοῖς, τοὺς

1. *Iſta innuunt ſaltem excerpta Indic. ſupra c.* 3. *ubi* περὶ τῶν τειχοκαταλυτῶν *(ita enim cum Hœſchelio noſtro malim)* ἐλεφάντων. 2. ἴσ. αὐτοὺς.

a χρυσωπόν τε καὶ κυαναυγῆ.

τοὺς καλουμένους Κυναμολγοὺς τρέφειν κύνας πολλοὺς, κατὰ τοὺς Υ῾ρκανοὺς τὸ μέγεθος· καὶ εἶναί γε ἰσχυρῶς κυνοτρόφους, καὶ τὰς αἰτίας ὁ Κνίδιος ἐκείνας λέγει· ἀπὸ τῶν θερινῶν τροπῶν εἰς μεσοῦντα χειμῶνα ἐπιφοιτῶσιν αὐτοῖς ἀγέλαι βοῶν, οἱονεὶ μελιττῶν σμῆνος ἢ σφηκία κεκινημένη, πλῆθος ἀριθμοῦ κρείττους οἱ βόες. εἰσὶ δὲ ἄγριοι καὶ ὑβρισταὶ, καὶ εἰς κέρας θυμοῦνται δεινῶς. οὔκουν ἔχοντες αὐτοὺς ἀναστέλλειν ἑτέρως οἵδε, τοὺς τροφίμους αὐτῶν κύνας ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀφιᾶσιν, ἐς τοῦτο ἀεὶ τρεφομένους· οἵπερ οὖν καταγωνίζονταί τε καὶ διαφθείρουσιν αὐτοὺς ῥᾶστα. εἶτα τῶν μὲν κρεῶν τὰ δοκοῦντά σφισιν εἰς ἐδωδὴν ἐπιτήδεια, ἐξαιροῦσι· τὰ δὲ λοιπὰ τοῖς κυσὶν ἀπονέμουσι, καὶ μάλα γε ἀσμένως κοινωνοῦντες αὐτοῖς, ὥσπερ οὖν εὐεργέταις ἀπερχόμενοι. κατὰ τὴν ὥραν δὲ καθ᾽ ἣν οὐκ ἔτι φοιτῶσιν οἱ βόες, συνθήρους αὐτοὺς ἐπὶ τοῖς ζώοις τοῖς ἄλλοις ἔχουσιν· καὶ τῶν θηλειῶν ἀμέλγουσι τὸ γάλα, καὶ ἐκ τούτου κέκληνται. πίνουσι γὰρ αὐτὸ, ὥσπερ οὖν ἡμεῖς τὸ τῶν οἰῶν τε καὶ τῶν αἰγῶν.

de rebus Indicis conscripsit, Cynamolgorum gentem ait canes permultos, magnitudine Hyrcanis canibus pares alere solere. Quamobrem vero sit hæc natio tam canum studiosa, caussam idem affert. Cum ab æstivo solstitio ad mediam hyemem, tanquam apum examina, aut concitata vesparum vis, sic armenta numero ampliora boum ferorum eos cornibus vehementer incitata appetant & noceant: hi non aliter hæc retundere valentes, canes quos magna cura aluerunt, in ipsos immittunt, qui facile boves debellant, & interimunt. Deinde ante commemorati homines, quas esculentas carnes existimant, sibi auferunt, reliquas canibus impertiunt, libenterque communicant, tanquam pro accepto beneficio grati. Reliquo anni tempore cum non amplius eo boves accedunt, ad venandas alias feras secum ducunt. Idcircoque Cynamolgi appellantur, quod à canibus lac exprimunt mulctra, tum vero sic idipsum, quemadmodum nos vel ovillum, vel caprinum, bibunt.

Παρὰ τῷ Πολυδεύκει ἐν τῷ ὀνομαστικῷ ε´, κεφ. ε´.

Οἱ δὲ κυνάμολγοι, [1] κύνες εἰσὶ περὶ τὰ ἕλη τὰ μεσημβρινὰ, γάλα δὲ βοῶν ποιοῦνται τὴν τροφήν. καὶ τοὺς ἐπιόντας τῷ ἔθνει τοῦ θέρους βοῦς Ἰνδικοὺς καταγωνίζονται, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Apud Pollucem Onomastic. lib. V. *c.* 5.

Cynamolgi vero, canes sunt circa meridionales paludes [Indiæ,] qui lacte boum victitant, & incursantes gentem in æstate boves Indicos debellant, uti scribit Ctesias.

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ´. στίχ. ψλθ´.

Εἰ θαῦμα δὲ νομίζοι τις, [2] Ἀῤῥάβων τοὺς καλάμους,
Ὁ Τζέτζης λέγει, τοὺς Ἰνδῶν καλάμους τῷ Κτησίᾳ
Ὡς διοργυίους [3] γράφοντι τὸ πλάτος, τίς πιστεύσοι;
Καὶ τοῖς τὸ ἓν γονάτιον δύο ποιεῖν ὁλκάδας.

Apud Tzetzem chiliad. VII, *vers.* 739.

Si vero miraculum putet quispiam Arabum calamos,
Tzetzes recenset Indorum calamos ex Ctesia,
Instar duorum passuum scribente in latitudine: quis credat?
Et illis unum internodiolum duas facere onerarias.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ἱστορ. ζώ. ἐν τῷ β´, κεφ. α´.

Διστοίχους δὲ ὀδόντας οὐδὲν ἔχει τούτων τῶν ζώων. ἔστι δέ τι, εἰ δεῖ πιστεῦσαι Κτησίᾳ. ἐκεῖνος γὰρ ἐν

Apud Aristotelem de hist. animal. lib. II. *c.* I.

Duplicem vero dentium seriem ex his generibus animal nullum habet. Immo est quoddam, si Ctesiæ credere par est. Ille

1. *De Polluce nostro quid dicam, mehercle nescio. Ælianum certe rectius inspexisse Ctesiam credam. Et alii etiam certe auctores hos Cynamolgos populos tradunt, eosque canum feminarum lacte victitasse, unde iis nimirum nomen: in illis etiam Cnidius Agatarchides, apud quem paria habes cum Ctesianis excerptis. Cur itaque Pollux canes cum gente sua, canina licet & ipsa, confundat, caussam non comminiscor.* 2. *narravit vero ex Uranii lib.* III. Ἀραβικῶν *Tzetzes de calamis ibi, in quibus mortuos reges, & eorum uxores, fratres ac filios sepeliant* ἐν γόνυ τι κοιλάναντες *illorum calamorum, & calamum μὴ κόψαντες,* πάλιν ἐᾶντι φύειν. *quibus Ctesiana subjicit, talia scilicet illa* ψευδεπινόστερα, *quibus delectati scriptores vani.* 3. *vide Excerpt. Ind. supra c.* 6.

Ille enim animal apud Indos cui nomen sit Manticbora, habere utrinque secus dentium triplicem ordinem ait: magnitudine vero æquare leonem, & similiter pilis densum esse, nec pedes absimiles habere. facie autem & auribus humanis similem: oculisque glaucis. colore rubere ut cinnabari. caudam vero, scorpii terrestris caudæ parem esse, in qua aculeum gerat, & agnata ejaculetur spicula. vocem illi talem esse qualis fistula & tuba edatur. celeriter vero currere non aliter ac cervos, & ferum esse, devorareque homines.

ἐν Ἰνδοῖς τὸ θηρίον, ᾧ ὄνομα εἶναι [1] μαντιχώραν, τοῦτ' ἔχειν ἐπ' ἀμφότερα φησὶ τριστοίχους τοὺς ὀδόντας. εἶναι δὲ μέγεθος μὲν ἡλίκον λέοντα, καὶ δασὺ ὁμοίως, καὶ πόδας ἔχειν ὁμοίους. πρόσωπον δὲ καὶ ὦτα ἀνθρωποειδές· τὸ δ' ὄμμα γλαυκὸν, τὸ δὲ χρῶμα κινναβάρινον· τὴν δὲ κέρκον, ὁμοίαν τῇ τοῦ σκορπίου τοῦ χερσαίου, ἐν ᾗ κέντρον ἔχειν, καὶ τὰς ἀποφυάδας ἀπακοντίζειν. φθέγγεσθαι δ' ὁμοίαν φωνῇ σύριγγος καὶ σάλπιγγος· ταχὺ δὲ θεῖν οὐχ ἧττον τῶν ἐλάφων, καὶ εἶναι ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον.

De eadem bellua & Pausanias in Bœoticis ex Ctesia: Interprete R. Amasæo.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ θηρίου ἐκ τοῦ Κτησίου καὶ ὁ Παυσανίας ἐν Βοιωτικοῖς.

Jam vero eam belluam quam Ctesias in historia de Indis Mantichoram ab illis scribit appellari, à Græcis (*ob præcipuam in homines sævitiam*) Androphagum, non aliam à Tigride esse crediderim. Dentium illi in maxilla altera triplex ordo: & in extrema cauda aculeos habet, quibus & se cominus tueatur, & venatores eminus tanquam sagittis petat.

Θηρίον δὲ ἐν τῷ Κτησίου λόγῳ τῷ ἐς Ἰνδοὺς, Μαρτιόρα ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν, ὑπὸ δὲ Ἑλλήνων σφίσιν [2] ἀνδροφάγον λελέχθαι οἱ πείθομαι τὸν Τίγριν. ὀδόντας δὲ αὐτὸ τριστοίχους κατὰ [3] ἑτέραν τὴν γένυν καὶ κέντρα ἐπὶ ἄκρας ἔχειν τῆς οὐρᾶς. τούτοις δὲ τοῖς κέντροις [4] ἐγγύθι ἐναμύνεσθαι, καὶ ἀποπέμπειν ἐς τοὺς πορρωτέρω τοξότου ἀνδρὸς οἰστῷ ἴσον.

Plinius l. VIII. *c.* XXI. Apud eosdem [Indos] nasci Ctesias scribit, quam mantichoram appellat, triplici dentium ordine pectinatim coëuntium, facie & auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentem: vocis, ut si misceatur fistulæ & tubæ concentus: velocitatis magnæ, humani corporis vel præcipue appetentem.

De eodem apud Aelianum lib. IV, *de anim. c.* 21.

Περὶ τοῦ αὐτοῦ παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ δ' περὶ ζώ. κεφ. κα'.

Apud Indos nascitur violento robore præditum animal cui Indorum lingua Mantichoras nomen est, magnitudine maximi leonis, colore rubrum adeo ut cinnabarim referat: canis modo villosum: facie eadem prope quæ hominis: dentium triplici utrinque ordine mucrone acutissimorum, caninis majorum: auribus hominis similibus, nisi quod hæ & grandiores, & villosiores sunt: oculis cæsiis, & his non dissimilibus hominis: pedibus & unguibus eisdem qui leonis. summa cauda illi scorpionis modo, aculeo plusquam cubitali armata, quo le-

Θηρίον Ἰνδικὸν, βίαιον τὴν ἀλκὴν, μέγεθος κατὰ τὸν λέοντα τὸν μέγιστον, τὴν δὴ χρόαν ἐρυθρὸν, ὡς κινναβάρινον εἶναι δοκεῖν, δασὺ δὲ ὡς κύνες, φωνῇ τῇ Ἰνδῶν [a] μαρτιχόρας ὠνόμασται. τὸ πρόσωπον δὲ κέκτηται τοιοῦτον, ὡς δοκεῖν οὐ θηρίον τοῦτό γε, ἀλλ' ἀνθρωπικὸν ὁρᾶν. ὀδόντες τρίστοιχοι μὲν ἐμπεπήγασιν οἱ ἄνω αὐτῷ, τρίστοιχοι δὲ οἱ κάτω, τὴν ἀκμὴν ὀξύτατοι, τῶν κυνείων ἐκεῖνοι μείζους. τὰ δὲ ὦτα ἔοικεν ἀνθρώπῳ καὶ ταῦτα τήν γε ἑαυτῶν πλάσιν, μείζω δὲ καὶ δασέα. τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς γλαυκός ἐστι, καὶ ἐοίκασιν ἀνθρωπίνοις καὶ οὗτοι. πόδας δέ μοι νόει καὶ ὄνυχας [b] οἵους εἶναι λέοντος. τῇ δὲ οὐρᾷ ἄκρᾳ προσήρτηται σκορπίου κέντρον, καὶ εἴη ἂν ὑπὲρ πῆχυν

1. *Notanda diversitas scripturæ in hujus beluæ vocabulo. Excerpta Ind. supra c. 7. habent* μαρτιχόρα, *vel cum Bav. libro* μαρτιχόρας, *ut etiam Ælianus & Philostratus habet. Aristoteles* μαντιχώραν *vocat, & Plinius etiam* mantichoram, *sicut & Æliani varia lectio. notavit & Brodæus V. miscell.* 24. *Ctesiam super his graviter vanitatis arguens.* 2. ἀνθρωποφάγον *habent Excerpta.* 3. Ἑκατέραν *mavult Fr. Sylburgius, ut & interpretatur*, utraque mandipula tripl. 4. ἐγγύθεν ἀμύνεσθαι, *vel* ἀμύνεται *mavult idem Sylb.*
a *alii* μαντιχώρας. b ὁμοίους.

τοῦτο· καὶ παρ' ἑκάτερα αὐτῷ ἡ οὐρὰ κέντρεις διείληπται. τὸ δὲ οὐραῖον τὸ ἄκρον εἰς θάνατον ἐκέντησε τὸν περιτυχόντα, καὶ διέφθειρε παραχρῆμα. ἐὰν δέ τις αὐτὸν διώκῃ, ὁ δ' ἀφίησι τὰ κέντρα πλάγια ὡς βέλη. καὶ ἔστι τὸ ζῶον ἑκηβόλον. καὶ εἰς τοὔμπροσθεν μὲν ὅταν ἀπολύῃ τὰ κέντρα, ἀνακλᾷ τὴν οὐράν· ἐὰν δὲ εἰς τοὔπισω, κατὰ τοὺς Σάκας, ὁ δὲ ἀποτάδην αὐτὴν ἐξαρτᾷ. ὅτου δ' ἂν τὸ βληθὲν τύχῃ, ἀποκτείνει. ἐλέφαντα δὲ οὐκ ἀναιρεῖ μόνον. τὰ δὲ ἀκοντιζόμενα κέντρα ποδιαῖα τὸ μῆκός ἐστι, σχοίνου δὲ τὸ πάχος. λέγει δὲ ἄρα Κτησίας, καί φησιν ὁμολογεῖν αὐτῷ τοὺς Ἰνδοὺς, ἐν ταῖς χώραις τῶν ἀπολυομένων ἐκείνων κέντρων ὑπαναφύεσθαι ἄλλα, ὡς εἶναι τοῦ κακοῦ τοῦδε ἐπιγονήν. φιλεῖ δὲ, ὡς ὁ αὐτὸς λέγει, μάλιστα ἀνθρώπους ἐσθίων. καὶ ἀναιρεῖ δὲ ἀνθρώπους πολλοὺς, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἐλλοχᾷ, καὶ δύο δ' ἂν ἐπιθεῖτο καὶ τρισὶ, καὶ κρατεῖ τῶν τοσούτων μόνος. καταγωνίζεται δὲ καὶ τῶν ζώων τὰ λοιπὰ, λέοντα δὲ οὐκ ἂν καθέλῃ ποτέ. ὅτι δὲ κρεῶν ἀνθρωπείων ἐμπιπλάμενον τόδε τὸ ζῶον ὑπερήδεται, κατηγορεῖ καὶ τὸ ὄνομα. νοεῖται γὰρ τῇ Ἑλλήνων φωνῇ ἡ Ἰνδῶν, ἀνθρωποφάγον αὐτὸ εἶναι· ἐκ δὲ τοῦ ἔργου καὶ κέκληται. πέφυκε δὲ κατὰ τὴν ἔλαφον ὤκιστος. τὰ βρέφη δὲ τῶνδε τῶν ζώων οἱ Ἰνδοὶ θηρῶσιν ἀκέντρους τὰς οὐρὰς ἔχοντα, καὶ λίθῳ γε ἔπι διαθλῶσιν αὐτὰς, ἵνα ἀδυνατῶσι τὰ κέντρα ἀναφύειν. φωνὴν δὲ σάλπιγγος ὡς ὅτι ἐγγυτάτω προΐεται. λέγει δὲ καὶ ἑωρακέναι τόδε τὸ ζῶον ἐν Πέρσαις Κτησίας, ἐξ Ἰνδῶν κομισθὲν δῶρον τῷ βασιλεῖ Περσῶν. εἰ δή τῳ ἱκανὸς τεκμηριῶσαι ὑπὲρ τῶν τοιούτων Κτησίας. ἀκούσας γε μήν τις τὰ ἴδια τοῦδε τοῦ ζώου, εἶτα μέντοι τῷ συγγραφεῖ τῷ Κνιδίῳ προσεχέτω.

letaliter pungit, si quem attigerit. reliquum etiam caudæ, utrinque aculeis cuspidatum est, quos tanquam tela, si quis insequatur, eminus jaculatur, letaliter pungit. Cum in anteriorem partem versus aculeos jaculatur, caudam intorquet: sin retroversus Sacarum more aculeos emittit, tum extentissime caudam porrigit. Aculei quos jaculatur, pedali magnitudine, & schœni (*junci vel funis*) crassitudine sunt: quibus icta omnia, præter solum elephantum pereunt. Ctesias Indos sibi affirmasse ait, locis emissorum aculeorum alios succrescere, ut sit hujus pestis perpetua successio. Humanis, ut idem affert, carnibus maxime delectatur. quocirca complureis homines interficit: nec duntaxat in singulos homines invadit, sed plureis collectos, vel ipse solus interimit. Reliqua item animalia vincere potest, excepto leone. Quod autem humanis carnibus sese complere ei suave sit, ejus nomen ostendit. Indicè enim ideo Mantichoras appellatur, quod bestia hominum voracissima sit, ex rebus quas agit nomen trahens. Eadem est qua pernicissimi cervi corporis velocitate. Ejus pullos aculeatis nondum caudis armatos venantur, caudasque eorum ad saxum elidunt, atque crebis ictibus confringunt, ut aculeos ne postea producere queant. Vocem edunt maxime accedentem ad sonum tubæ. Ctesias apud Persas hoc animal se vidisse testatur, ex India regi Persarum muneri missum. Hæc Ctesias scriptor Cnidius, penes quem horum omnium fides esto.

Παρ' Ἀντιγόνῳ ἐν τῇ ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ, ἱστορ. ρπα΄.

Apud Antigonum mirab. narrat. cong. hist. CLXXXI.

G. Xyl. interpr.

Τὸ δ' ἐκ τῆς πέτρας Ἀρμενίων ἐκπῖπτον [ὕδωρ] Κτησίαν ἱστορεῖν [1] ὅτι συμβάλλει ἰχθῦς μέλανας, ὥστε τὸν ἀπογευσάμενον τελευτᾶν.

Ctesiam tradere, ex Armeniis petris aquam excidere, quæ simul pisces nigros ejiciat, gustataque interficiat.

Ἐν τῇ αὐτῇ ἱστορ. ρπβ΄.

Ibidem, CLXXXII.

Περὶ δὲ πυρὸς Κτησίαν φησὶν ἱστορεῖν, ὅτι περὶ τὴν τῶν Φασηλιτῶν χώραν ἐπὶ τοῦ τῆς Χιμαίρας ὄρους ἐστὶ τὸ καλούμενον ἀθάνατον πῦρ· τοῦτο δὲ ἐὰν μὲν εἰς ὕδωρ ἐμβάλῃς, καίεσθαι βέλτιον· ἐὰν δὲ [2] φορτίον ἐπιβαλὼν πήξῃ τις, σβέννυσθαι.

De igne Ctesiam ait narrare, apud Phaselitas in Chimæra monte ignem esse qui perennis nominetur. qui ignis in aquam conjectus, melius ardeat: sin onus aliquis injiciat, extingui.

Plinius lib. XXXI. *c.* 2. Ctesias in Armenia scribit esse fontem, ex quo nigros pisces illico mor-

1. *Hæc ni fallor è Callimachi Cyrenæi* ἐκλογῇ τῶν παραδόξων *affert Antigonus, ut & quod sequitur.* 2. *emendo* φορυτὸν, fimum, *vel* quisquilias, *quæ alias naturalis potius alimentum & fomes. patet ex nostri Ctesiæ excerptis Ind. supra c.* 10.

mortem afferre in cibis, quod & circa Danubii exortum audivi, donec veniatur ad fontem alveo appositum, ubi finitur id genus piscium. Ideoque ibi caput ejus amnis intelligitur fama.

Idem lib. II, *cap.* 106. Flagrat in Phaselide mons Chimæra, & quidem immortali diebus & noctibus flamma. Ignem ejus accendi aqua, extingui vero terra aut fœno, Cnidius Ctesias tradit.

Apud Aelianum lib. XVI *de animal. c.* 37.

Apud Indos Psyllos (nam sunt etiam alteri Africi) arietibus non majores equi gignuntur. Itemque oves non magnitudine agnos nostros superant. Asini quoque pares nascuntur, & similiter muli, boves, & quod illic cunque bestiarum, perparvulum est. Porro apud Indos nullum suem neque ferum neque cicurem nasci Ctesias Cnidius ait, & suilli generis usum Indos à se detestari, & tantopere ab eo vescendo, quam ab humanis carnibus, abhorrere.

Apud eundem lib. IV. *cap.* 26.

Lepores & vulpes Indi hoc modo venantur. Canibus ad venationem non egent, sed captos aquilarum, corvorum, & insuper milvorum pullos alunt, & ad venatum instituunt: Nempe leporem mansuetum & vulpem cicurem carne appensa ad cursum dimittunt: & mox immittunt aves carnem eis quam appetunt ademptura. Illæ igitur quanta possunt celeritate & impetu vel hanc vel illum consequutæ, carnem sui laboris præmium & escam desideratam sibi auferunt. Sic institutas ad prædam aves, deinceps in montanos lepores & vulpes feras emittunt: quos illæ itidem spe solitæ escæ persequuntur, & mox captos dominis adferunt, ut prodit Ctesias. loco autem carnis prius appensæ, viscera captorum eis in cibum permittuntur

Apud Stephanum in Ethnicis.

Teos. est & alia (hoc nomine) civitas apud Dirbas in Scythia, in qua narrant stagnum plenum esse piscibus. à quibus, quum tranquillum est, oleum supernatat tanta copia, ut manibus illud hauriant in scapham, eoque utantur.

Apud Aelianum lib. IV *de nat. anim. c.* 27.

Gryphem Indicum animal audio similiter

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ ις' περὶ ζῴ. κεφ. λζ'.

Παρὰ τοῖς [1] Ψύλλοις καλουμένοις τῶν Ἰνδῶν, εἰσὶ γὰρ καὶ Λιβύων ἕτεροι, ἵπποι γίνονται τῶν κριῶν οὐ μείζους. καὶ τὰ πρόβατα ἰδεῖν μικρὰ κατὰ τοὺς ἄρνας. καὶ οἱ ὄνοι δὲ τοσοῦτοι γίνονται τὸ μέγεθος· καὶ οἱ ἡμίονοι, καὶ οἱ βοῦς, καὶ πᾶν κτῆνος ἕτερον ὁποιοῦν. ὗν δὲ ἐν Ἰνδοῖς οὔ φασι γίνεσθαι, οὔτε ἥμερον, οὔτε ἄγριον. μυσάττονται δὲ καὶ ἐσθίειν τοῦδε τοῦ ζώου Ἰνδοὶ, καὶ οὐκ ἂν γεύσαιντό ποτε ὑείων, ὥσπερ οὐδὲ ἀνθρωπείων οἱ αὐτοί.

Παρὰ τῷ αὐτῷ, ἐν τῷ δ', κεφ. κϛ'.

Τοὺς λαγὼς καὶ τὰς ἀλώπεκας θηρῶσιν οἱ [2] Ἰνδοὶ τὸν τρόπον τοῦτον. κυνῶν εἰς τὰς ἄγρας οὐ δέονται, ἀλλὰ νεοττοὺς συλλαβόντες ἀετῶν καὶ τῶν κοράκων καὶ ἰκτίνων προσέτι, τρέφουσι, καὶ ἐκπαιδεύουσι τὴν θήραν. καὶ ἔστι τὸ μάθημα· πρᾴῳ λαγῷ καὶ ἀλώπεκι τιθασῷ κρέας προσαρτῶσι, καὶ μεθιᾶσι θεῖν· καὶ τοὺς ὄρνιθας αὐτοῖς κατὰ πόδας ἐπιπέμψαντες, τὸ κρέας ἀφελέσθαι συγχωροῦσιν. οἱ δὲ ἀνὰ κράτος διώκουσι, καὶ λαβόντες ἢ τὸν ἢ τὴν, ἔχουσιν ὑπὲρ τοῦ καταλαβεῖν ἆθλον τὸ κρέας. καὶ τοῦτο μὲν αὐτοῖς δέλεάρ ἐστι καὶ μάλα ἐφολκόν. οὐκοῦν ὅταν ἀκριβώσωσι τὴν σοφίαν τὴν θηρατικὴν, ἐπὶ τοὺς ὀρείους λαγὼς μεθιᾶσιν αὐτοὺς, καὶ ἐπὶ τὰς ἀλώπεκας τὰς ἀγρίας. οἱ δὲ, ἐλπίδι τοῦ δείπνου τοῦ συνήθους, ὅταν τι τούτων φανῇ, μεταθέουσι καὶ αἱροῦσιν ὤκιστα, καὶ τοῖς δεσπόταις ἀποφέρουσιν, ὡς λέγει Κτησίας. καὶ ὅτι ὑπὲρ τοῦ πρώην προσηρτημένου κρέως, αὐτοῖς τὰ σπλάγχνα τῶν ᾑρημένων τὸ δεῖπνόν ἐστιν. ἐκεῖθεν καὶ τοῦτο ἴσμεν.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Τέως. ἔστι καὶ ἑτέρα πόλις ἐν Διρβαῖς τῆς Σκυθίας, ἐν ᾗ λέγουσι λίμνην ἰχθύων ἔχουσαν πλῆθος· ἀφ' ὧν εὐδίας γινομένης, ἔλαιον ἐπιπολάζει τοσοῦτον, ὅσον ἀρύεσθαι αὐτὸ ταῖς χερσὶν εἰς σκάφος, καὶ χρῆσθαι αὐτῷ [3].

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ δ' περὶ ζῴ. ἰδιότ. κεφ. κζ'.

Τὸν γρῦπα ἀκούω τὸ ζῷον τὸ Ἰνδικὸν [4] τετράπουν εἶναι

1. *Pygmæis hæc tribuunt excerpta supra c.* 11. 2. *Pygmæi in Excerpt. c.* 11. 3. *Ubi hic Ctesiæ mentio, ais? fateor. Sed lege supra excerpt. Indic. fine c.* XI. *&* *dices lac lacti non tam simile.* 4. *vide Excerpt. Ind. c.* 12.

εἶναι κατὰ τοὺς λέοντας, καὶ ἔχειν ὄνυχας καρτεροὺς ὡς ὅτι μάλιστα, καὶ τούτους μέντοι τῶν λεόντων παραπλησίους· κατάπτερον δὲ τὰ νῶτα, καὶ τούτων τῶν πτερῶν τὴν χρόαν μέλαιναν εἶναι ᾄδουσι· τὰ δὲ πρόσθια ἐρυθρά φασι· τάς γε μὴν πτέρυγας αὐτὰς, οὐκ ἔπι τοιαύτας, ἀλλὰ λευκάς. τὴν δέρην δὲ αὐτῶν κυανοῖς διηνθίσθαι τοῖς πτεροῖς Κτησίας ἱστορεῖ· στόμα δὲ ἔχειν αἰετῶδες· καὶ τὴν κεφαλὴν, ὁποίαν οἱ χειρουργοῦντες γράφουσί τε καὶ πλάττουσι. φλογώδεις δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς φασιν αὐτοῦ. νεοττιὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὀρῶν ποιεῖται. καὶ τέλειον μὲν λαβεῖν ἀδύνατόν ἐστι, νεοττοὺς δὲ αἱροῦσι. Βάκτριοι μὲν γειτνιῶντες Ἰνδοῖς, λέγουσιν αὐτοὺς φύλακας εἶναι τοῦ χρυσοῦ αὐτόθι. καὶ ὀρύττειν τε αὐτόν φασιν αὐτοὺς, καὶ ἐκ τούτου τὰς καλιὰς ὑποπλέκειν, τὸ δὲ ἀπορρέον Ἰνδοὺς λαμβάνειν. Ἰνδοὶ δὲ οὔ φασιν αὐτοὺς φρουροὺς εἶναι τοῦ προειρημένου· μηδὲ γὰρ δεῖσθαι χρυσίου γρῦπας· (καὶ ταῦτα εἰ λέγουσι, πιστὰ ἔμοιγε δοκοῦσι λέγειν) ἀλλ' αὐτοὺς μὲν ἐπὶ τὴν τοῦ χρυσίου ἄθροισιν ἀφικνεῖσθαι· τοὺς δὲ ὑπὲρ τῶν σφετέρων βρεφῶν δεδιέναι, καὶ τοῖς ἐπιοῦσι μάχεσθαι. καὶ διαγωνίζεσθαι μὲν πρὸς τὰ ἄλλα ζῶα καὶ κρατεῖν ῥᾷστα, λέοντι δὲ μὴ ἀνθίστασθαι, μηδὲ ἐλέφαντι. δεδιότες δὲ ἄρα τὴν τῶνδε τῶν ζώων ἀλκὴν οἱ ἐπιχώριοι, μεθ' ἡμέραν ἐπὶ τὸν χρυσὸν οὐ στέλλονται, νύκτωρ δὲ ἔρχονται. ἐοίκασι γὰρ τηνικάδε τοῦ καιροῦ λανθάνειν μᾶλλον. ὁ δὲ χῶρος οὗτος ἔνθα οἵ τε γρῦπες διαιτῶνται, καὶ τὰ χωρία τὰ χρυσεῖά ἐστιν, ἔρημος πέφυκε δεινῶς. ἀφικνοῦνται δὲ οἱ τῆς ὕλης τῆς προειρημένης θηραταὶ, κατὰ χιλίους τε καὶ δὶς τοσούτους ὡπλισμένοι. καὶ ἅμας κομίζουσι σάκκους τε, καὶ ὀρύττουσιν, ἀσέληνον νύκτα ἐπιτηροῦντες. ἐὰν μὲν γὰρ λάθωσι τοὺς γρῦπας, ὤνηνται διπλῆν τὴν ὄνησιν. καὶ γὰρ σώζονται, καὶ μέντοι καὶ οἴκαδε τὸν φόρτον κομίζουσι. καὶ ἐκκαθάραντες οἱ μαθόντες [a] χρυσωρυχεῖν σοφίᾳ τινὶ σφετέρᾳ, πάμπολυν πλοῦτον ὑπὲρ τῶν κινδύνων ἔχουσι τῶν προειρημένων. ἐὰν δὲ κατάφωροι γένωνται, ἀπολώλασιν. ἐπανέρχονται δὲ εἰς τὰ οἰκεῖα, ὡς πυνθάνομαι, δι' ἔτους τρίτου καὶ τετάρτου.

liter quadrupedem ut leonem esse: robustissimis item existere unguibus leonum similibus: tum dorsum ejus pennis indui nigris, anteriorem corporis partem rubris, alas vero candidis. Ctesias eos ait cervicis pennas cæruleas & floridas habere: aquilino ore esse, & capite cujusmodi pictores fingunt: oculis autem igneis. nidosque in montibus facere: utque ætatis processu grandes non capi, ita earum pullos comprehendi posse. Bactri autem Indis finitimi eos illic auri custodes esse, aurumque effodere ajunt, & simul eo ipso nidos construere: quod vero auri in terram deciderit, Indos homines auferre. Contra Indi eos auri, quod veri quidem simile videtur, custodes esse negant: neque enim Gryphes auri egere: sed cum ad colligendum aurum homines accesserunt, hos de pullis suis majorem in modum timentes, pro eis pugnare. atque cum aliis etiam animalibus concertare, eaque facillime vincere: contra autem leones & elephantos non stare. Indigenæ, quod ab hujusmodi animalium robore timeant, non interdiu, sed ad collectionem auri noctu proficiscuntur, quod se tum melius latere arbitrentur. Locus ubi Gryphes versantur, ac ubi aurum effoditur, desertissimus est. Quocirca aurum venari studentes, mille, aut bis mille armati eo perveniunt, simulque ligones & saccos afferunt, silentem lunam observantes. Quod si Gryphes fallant, duplicem commoditatem assequuntur; quod & eorum vita ab illorum atrocitate servatur, & simul aurum domum avehunt: ubi auro purgato ab iis qui hanc artem callent, ingentes sibi pro periculis opes comparant. Sin in furto deprehendantur, perierunt. Cum semel eo profecti sunt, domum non nisi triennii, aut quadriennii intervallo revertuntur.

Παρὰ τῷ Ἀριστοτέλει, περὶ ζῴ. ἱστορ. ἐν τῷ θ', κεφ. κη'.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ, ὥς φησι Κτησίας, οὐκ ὢν ἀξιόπιστος, οὔτε ἥμερος οὔτ' ἄγριος σῦς [1].

Apud Aristotelem de histor. animal. l. VIII. *cap.* 28.

In Indica autem regione, ut ait Ctesias, parum ille fide dignus, nec cicur nec ferus sus invenitur.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ ἐν τῷ περὶ ζῴ. ἰδιότ. γ'. κεφ. γ'.

Ὗν οὔτε ἄγριον οὔτε ἥμερον ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι λέγει

Apud Aelianum lib. III *de nat. animal. cap.* 3.

Suem apud Indos neque ferum neque man-

1. *Excerpt. Indic. c.* 13. *adde & fragmentum paullo ante ex Æliani lib.* XVI. *cap.* 37. *allatum, ubi de eadem re.*
a χρυσοχοεῖν.

mansuetum nasci Ctesias prodidit: & oves eorum alicubi caudas cubitum latas habere.

λέγει Κτησίας. πρόβατα [1] δὲ τὰ ἐκείνων οὐρὰς πήχεως ἔχειν τὸ πλάτος πού φησιν.

Hic subjicienda illa quæ inter excerpta à Photio in Cod. Bavarico leguntur, pag. supra 661. cap. XV. *ut ea pag. v. penult. ad Notas D. Hæschelii monui. Sunt autem hæc:*

Interpr. A. Schotto.

De Seris ferri ait, itemque de ulterioribus Indis, immania prorsus illos habere corpora, ut tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æque vita ducentesimum excedat annum. Visos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami fere cute, quam ne tela quidem ipsa perfoderent. In illa ipsa India (ut ferunt) ad intimas marinæ insulæ partes, prælongas gestare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi solerent.

Λέγονται οἱ Σῆρες, καὶ οἱ ἄνω Ἰνδοὶ μέγιστοι σφόδρα εἶναι τὰ σώματα, ὡς εὑρίσκεσθαι ἄνδρας ιγ´ πηχῶν τὸ μῆκος· βιοῦντες δὲ ὑπὲρ τὰ σ´ ἔτη [2]. εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου Γαίτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ διακόπτεσθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ Ἰνδικῇ, εἰς τὸν μυχὸν τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κἀκεῖ οὐρὰς ἔχειν μεγίστας; ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων [3].

Apud Aelianum lib. IV. *de nat. animal. c.* 41.

Parvularum quarundam avium Indicarum natio in excelsis & inaccessis rupibus nidificat, quarum magnitudo accedit ad ovum Perdicis, sandaracino colore: Indi sua lingua Dicærum solent nominare: Græci, sicut audio, Dicæum. ejus stercus si quis milii magnitudine sumpserit in potionem dissolutum, ad vesperam morietur: mors suavi somno similis est, & nullum omnino sensum doloris habet. *&c.*

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, ἐν τῷ δ´ περὶ ζώ. ἱσ. κεφ. μα´.

Ἔθνος ὀρνίθων Ἰνδικῶν βραχυτάτων καὶ τοῦτο εἴη ἄν· ἐν δὲ τοῖς πάγοις τοῖς ὑψηλοῖς νεοττεύει, καὶ ταῖς πέτραις ταῖς καλουμέναις λιτταῖς. καὶ ἔστι τὸ μέγεθος τὰ ὀρνίφια, ὅσονπερ ᾠὸν πέρδικος. σανδαράκην δέ μοι νόει τὴν χρόαν αὐτῶν. καὶ Ἰνδοὶ μὲν αὐτὸ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ δίκαιρον φιλοῦσιν ὀνομάζειν· [4] Ἕλληνες δὲ, ὡς ἀκούω, δίκαιον. τούτου τὸ ἀποπάτημα εἴ τις λάβοι ὅσον κέγχρου μέγεθος, λυθὲν ἐν τῷ πόματι, εἶτα εἰς ἑσπέραν ἀπέθανεν. ἔοικε δὲ ὁ θάνατος ὕπνῳ, καὶ μάλα γε ἡδεῖ καὶ ἀνωδύνῳ *&c.*

Apud Apollonium histor. mirabil. histor. XVII. *Interpr. G. Xyl.*

Ctesias scriptum reliquit, lignum apud Indos nasci, quod appelletur Parybum. id omnia oblata ad se trahere, aurum, argentum, cuprum, æs, & omnia alia metalla: quinetiam passerculos in propinquo locatos. Quod si majus incrementum fecerit, trahere etiam ad se capras, oves & æqualia animalia.

Παρὰ τῷ Ἀπολλωνίῳ ἐν ἱστορίαις θαυμασίαις, ἱστορ. ιζ´.

Κτησίας παρ᾽ Ἰνδοῖς ξύλον γίνεσθαί φησιν, ὃ καλεῖται [5] πάρυβον. τοῦτο ἐφ᾽ ἑαυτὸ ἕλκει πᾶν τὸ προσκομισθὲν αὐτῷ, οἷον χρυσὸν, ἄργυρον, κασσίτερον, χαλκὸν, καὶ τἄλλα μεταλλικὰ πάντα. ἕλκει δὲ καὶ τὰ σύνεγγυς ἱστάμενα στρουθία. ἐὰν δὲ μεῖζον ᾖ τὸ ξύλον, καὶ αἶγας, καὶ πρόβατα, καὶ τὰ ὁμήλικα ζῶα.

Apud Tzetzem chil. VII, *vers.* 714.

Et Ctesias in Indis esse talia dicit,
Electriferas arbores, atque Cynocephalos,

Παρὰ τῷ Τζέτζῃ χιλ. ζ´. στίχ. ψιδ´.

Καὶ ὁ Κτησίας ἐν Ἰνδοῖς εἶναι τοιαῦτα λέγει.
Ἠλεκτροφόρα [6] δένδρα τε, καὶ τοὺς κυνοκεφάλους [7].

Justos Ttt t 3 Δι-

1. *Excerpt. Indic. supra c.* 13. 2. *Notat D. Hæschel. ex Lucian.* Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν. *Et A. Schottus:* De Seris Lucian. quoque proditum refert, ad trecentesimum eos vitæ annum pertingere. 3. *De his puto esse è Ctesia excerpta quæ Ælianus lib.* XVI. *de nat. animal c.* 21. *quæ adscribere non vacat. Et Pliniana lib.* VII. *c.* 2. Sunt & Satyri subsolanis Indorum montibus *&c. quæ videntur cum aliis è Ctesia deprompta.* 4. *v. Excerpt. c.* 17. 5. *πάρηβον est supra in Excerpt. Indic. c.* 18. 6. *v. Excerpt. c.* 19. 7. *v. Excerpt. c.* 20

Δικαίους πάνυ δὲ φησὶ, ζῆν δ' ἐκ τῶν ἀγρευμάτων.

Justos valde autem dicit, vivere vero ex venationibus.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ, περὶ ζῴ. ἰδ. βιβλ. δ', κεφ. μς'.

Apud Aelianum de nat. animal. lib. IV; *cap.* 46.

Γίνονται δὲ ἐνταῦθα τῆς Ἰνδικῆς ἔνθα οἱ κάνθαροι, καὶ οἱ καλούμενοι Κυνοκέφαλοι [1]· οἷς ἔδωκε τὸ ὄνομα ἡ τοῦ σώματος ὄψις τε καὶ φύσις· τὰ δὲ ἄλλα ἀνθρώπων ἔχουσι. καὶ ἠμφιεσμένοι βαδίζουσι δορὰς θηρίων, καὶ εἰσὶ δίκαιοι, καὶ ἀνθρώπων λυποῦσιν οὐδένα, καὶ φθέγγονται μὲν οὐδὲν, ὠρύονται δέ· τῆς γε μὴν Ἰνδῶν φωνῆς ἐπαΐουσι. τροφὴ δὲ αὐτοῖς τῶν ζῴων τὰ ἄγρια. αἱροῦσι δὲ αὐτὰ ῥᾷστα. καὶ γάρ εἰσιν ὤκιστοι, καὶ ἀποκτείνουσι καταλαβόντες, καὶ ὀπτῶσιν οὐ πυρὶ, ἀλλὰ πρὸς τὴν εἵλην τὴν τοῦ ἡλίου εἰς μοίρας διαξήναντες. τρέφουσι δὲ καὶ αἶγας καὶ ὄϊς. καὶ σῖτον μὲν ποιοῦνται τὰ ἄγρια· πίνουσι δὲ τὸ ἐκ τῶν θρεμμάτων γάλα ὧν τρέφουσι.

In eodem Indiæ tractu ubi canthari jam dicti (*v. seq. frag.*) Cynocephali etiam reperiuntur: quibus à facie & corporis specie nomen inditum. [nam caput caninum] cetera fere humana habent: & vestiti pellibus ferarum ingrediuntur. Justi sunt, hominum nemini molesti aut injurii. non sermone, sed ululatu sonant. Indorum tamen linguam intelligunt. Venatione animalium ferorum vivunt, quæ, ut sunt celerrimi, facile consecuti interimunt, & frustatim divisa ad solem assant. Capras etiam & oves alunt, ut ex lacte potu fruantur.

Τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου τὸ πρῶτον μέρος.

Ejusdem capitis prima pars.

Ἐν Ἰνδοῖς γίνεται θηρία τὸ μέγεθος ὅσον ἂν γένοιντο οἱ κάνθαροι [2]· καὶ ἔστιν ἐρυθρὰ, κινναβάρει δὲ εἰκάσαις ἂν εἰ πρῶτον θεάσαιο αὐτά. πόδας ἔχει ταῦτα μηκίστους, καὶ προσαψάσθαι μαλακά ἐστι. φύεται δὲ ἄρα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν φερόντων τὸ ἤλεκτρον. καὶ σιτεῖται τὸν τῶν φύλλων καρπὸν τῶνδε. θηρῶσι δὲ αὐτὰ οἱ Ἰνδοὶ, καὶ ἀποθλίβουσι, καὶ ἐξ αὐτῶν βάπτουσι τάς τε φοινικίδας, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῆς χιτῶνας, καὶ πᾶν ὅ, τι ἂν ἐθέλωσιν ἄλλο ἐς τήνδε τὴν χρόαν [a] ἐκτρίψαι τε καὶ χρῶσαι· κομίζεται δὲ ἄρα ἡ τοιάδε ἐσθὴς καὶ τῷ Περσῶν βασιλεῖ. καὶ τό γε εὐειδὲς τῆς ἐσθῆτος δοκεῖ θαυμαστὸν, καὶ ἀντικρινομένη γε τοῖς Περσῶν ἐπιχωρίοις, κρατεῖ κατὰ πολὺ καὶ ἐκπλήττει, ὥς φησι Κτησίας. ἐπεὶ καὶ τῶν ᾀδομένων τῶν Σαρδιανικῶν ὀξυτέρα τέ ἐστι καὶ τηλαυγεστέρα.

Nascuntur Indis animalia magnitudine qua canthari, colore rubro, cinnabari proximo, pedibus longissimis, tactu molli. Ea in arboribus quæ succino manant gignuntur, & earundem corticibus aluntur. Indi his captis expressisque, puniceas vestes exteriores interioresque tingunt, & quicquid aliud eodem colore inficere libuerit. Hujusmodi vestis etiam Persarum regi mittitur. Mirantur enim eam Persæ, & suis vernaculis pulchritudine pretioque anteponunt, authore Ctesia. nam vel celebribus illis Sardianis floridior ac splendidior est.

Παρὰ τῷ αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ βιβ. κεφ. νβ'.

Apud eundem eod. libro, c. 52

Ὄνους ἀγρίους οὐκ ἐλάττονας ἵππων τὸ μέγεθος ἐν Ἰνδοῖς γίνεσθαι πέπυσμαι. καὶ λευκοὺς μὲν τὸ ἄλλο εἶναι σῶμα, τήν γε μὴν κεφαλὴν ἔχειν πορφύρα παραπλησίαν· τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς ἀποστέλλειν κυανοῦ χρόαν· κέρας δὲ ἔχειν ἐπὶ τοῦ μετώπου, ὅσον πήχεως τὸ μέγεθος καὶ ἡμίσεως προσέτι. καὶ τὸ μὲν κάτω μέρος τοῦ κέρατος εἶναι λευκόν· τὸ δὲ ἀνωτέρω, φοινικοῦν· τό γε μὴν μέσον, μέλαν δεινῶς. ἐκ δὴ τῶνδε τῶν ποικίλων κεράτων πίνειν Ἰνδοὺς ἀκούω, καὶ ταῦτα οὐ πάντας, ἀλλὰ τοὺς τῶν Ἰνδῶν κρατίστους ἐκ διασημάτων αὐτοῖς χρυσὸν περιχέοντας, οἱονεὶ ψελλίοις τισὶ κοσμήσαντας βραχίονα ὡραῖον ἀγάλματος. καί φασι νόσων ἀφύκτων ἀμα-

Sylvestres asinos equis magnitudine non inferiores apud Indos nasci accepi, eosque reliquo corpore albos, capite vero purpureo, oculisque cyaneis esse: cornuque in fronte gerere sesquicubiti longitudine: cujus superius puniceum, inferius autem album, medium vero plane nigrum sit: atque non omnes quidem Indos, sed potentiores, cum tanquam armillis quibusdam brachia, sic cornua auro ornarunt, ex his ipsis bibere solere. Ex hoc cornu bibentem ab insanabilibus

θεῖ

1. *v. Excerpt. c.* 20. 2. *Excerpt. c.* 21.
a *alii* ἐκτρέψαι.

bilibus morbis tutum fieri, neque eum ipsum convulsionibus corripi, neque sacro morbo tentari, neque venenis ullis ferunt. Quinetiam si quid prius pestilens biberit, tum id evomere, tumque ad sanitatem redire. Cum autem ceteri asini, quibuscunque in terris sint, tam domestici, quam sylvestres, tum cetera solipeda animalia, talos non habeant, neque fel in jecore, ut fertur: asinos Indicos cornigeros Ctesias inquit, talis primum, iisque nigris, præditos esse: eosdemque si quis confregerit, interiora quoque nigra deprehensurum esse: neque felle eos carere: neque modo corporis velocitate longe multumque ceteros asinos superare, sed & velocitate eadem multo equis & elephantis præstare. Cum autem in viam se dederunt, tardius primo ingrediuntur, deinde paulatim tantum confirmantur ad contendendum iter, eos quidem ut assequi nemo possit. Postea autem quam feminæ pepererunt, patres circum pullos à partu recentes summa custodia versantur, eorumque commorationes locis Indiæ desertissimis sunt. Cum à venatoribus Indis invaduntur, pullos suos adhuc ætate infirmos à tergo suo pascentes habent, atque pro eis propugnant: contra equites audent venire, eosque cornibus ferire. Tanto sane hi robore existunt, nihil eis ut obsistere queat, quin statim vel concedat: vel, si non cesserit, frangatur, aut aliter atteratur & evadat inutile, & perdatur. equorum etiam incursu latera discerpunt, ac lacerant, ut viscera effundantur: ex quo fit, ut ad eos equites appropinquare valde metuant. appropinquatio enim capitalem ipsis pariter & equis mulctam miserabiliter infert. Pergraviter calcibus pugnant. Eorum morsus eatenus acerbiores existunt, ut quicquid comprehenderint, funditus diripiant. Ex his qui sunt confirmata ætate vivos non ceperis, jaculis & sagittis perimuntur. Carnes eorum quod amarissimæ sint, haudquaquam esculentæ.

Apud Aelianum lib. v. de natura animal. c. 3.

Indus fluvius bestiarum ferarum expers est. solum in eo nasci vermem ajunt, speciemque eorum qui ex ligno gignuntur & aluntur, gerere, ad septem cu-

θῆναι καὶ ἄπυρον γίνεσθαι τὸν ἀπογευσάμενον ἐκ τοῦδε τοῦ κέρατος· μήτε γὰρ σπασμῷ λυθῆναι ἂν αὐτὸν, μήτε τῇ καλουμένῃ ἱερᾷ νόσῳ, μήτε μὴν διαφθαρῆναι φαρμάκοις. ἐὰν δέ τι καὶ πρότερον ᾖ πεπωκὼς κακὸν, ἀνεμεῖν τοῦτο, καὶ ὑγιᾶ γίνεσθαι αὐτόν. πεπίστευται δὲ τοὺς ἄλλους τοὺς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ὄνους καὶ ἡμέρους καὶ ἀγρίους, καὶ τὰ ἄλλα τὰ μώνυχα θηρία ἀστραγάλους οὐκ ἔχειν, οὐδὲ μὴν ἐπὶ τῷ ἥπατι χολήν. ὄνους δὲ τοὺς Ἰνδοὺς λέγει Κτησίας [1] τοὺς ἔχοντας τὸ κέρας ἀστραγάλους φορεῖν, καὶ ἀχόλους μὴ εἶναι. λέγονται δὲ μέλανες εἶναι οἱ ἀστράγαλοι, καὶ εἴ τις αὐτοὺς συντρίψειε, εἶναι τοιοῦτοι τὰ ἔνδον. εἰσὶ δὲ καὶ ὤκιστοι οἵδε οὐ μόνον τῶν ὄνων, ἀλλὰ καὶ ἵππων, καὶ ἐλεφάντων. καὶ ὑπάρχονται μὲν ἡσυχῇ τοῦ δρόμου, κατὰ μικρὰ δὲ ἐπιρρώννυνται. καὶ διώκειν ἐκεῖνον, τοῦτο δὴ τὸ ποιητικὸν, μεταθεῖν τὰ ἀκίχητά ἐστιν. ὅταν γε μὴν ὁ θῆλυς τέκοι, καὶ περιάγηται τὰ ἀρτιγενῆ, σύννομοι αὐτοῖς οἱ πατέρες αὐτῶν γίνονται, φυλάττοντες τὰ βρέφη. διατρίβουσι δὲ τοῖς ὄνοις τῶν Ἰνδικῶν πεδίων τὰ ἐρημότατα. ἐπιόντων δὲ τῶν Ἰνδῶν ἐπὶ τὴν ἄγραν αὐτῶν, τὰ μὲν ἁπαλὰ καὶ ἔτι νεαρὰ, ἑαυτῶν νέμεσθαι κατόπιν ἐῶσιν, αὐτοὶ δὲ ὑπερμαχοῦσι, καὶ ἐπίασι τοῖς ἱππεῦσιν ὁμόσε, καὶ τοῖς κέρασι παίουσι. τοσαύτη δὲ ἄρα ἡ ἰσχὺς ἡ τῶνδέ ἐστιν, οὐδὲν ἀντέχει αὐτοῖς παιόμενον, ἀλλ' εἴκει καὶ διακόπτεται, καὶ ἐὰν τύχῃ κατέθλασται, καὶ ἀχρεῖόν ἐστιν. ἤδη δὲ καὶ ἵππων πλευραῖς ἐμπεσόντες διέρρηξαν, καὶ τὰ σπλάγχνα ἐξέχεαν. ἔνθεν τοι καὶ ὀρρωδοῦσιν αὐτοῖς πλησιάζειν οἱ ἱππεῖς. τὸ γάρ τοι τίμημα τοῦ γενέσθαι πλησίον, θάνατός ἐστιν οἴκτιστος αὐτοῖς, καὶ ἀπόλλυνται καὶ αὐτοὶ καὶ ἵπποι. δεινοὶ δέ εἰσι καὶ λακτίσαι. δήγματα δὲ ἄρα ἐς τοσοῦτον καθικνεῖται αὐτῶν, ὡς ἀποσπᾶν τὸ περιληφθὲν πᾶν. ζῶντα μὲν οὖν τέλειον οὐκ ἂν λάβοις, βάλλονται δὲ ἀκοντίοις καὶ οἰστοῖς. καὶ τὰ κέρατα οὕτως τὰ ἐξ αὐτῶν Ἰνδοὶ νεκρῶν σκυλεύσαντες, ὡς εἶπον περιέπουσιν. ὄνων δὲ Ἰνδῶν ἄβρωτόν ἐστι κρέας· τὸ δὲ αἴτιον, πέφυκεν εἶναι πικρότατον.

Παρὰ τῷ Αἰλιανῷ περὶ ζώων ἰδιότ. ἐν τῷ ε΄, κεφ. γ΄.

Ὁ ποταμὸς ὁ Ἰνδὸς ἄθηρός ἐστι. [2] μόνος δὲ ἐν αὐτῷ τίκτεται σκώληξ φασὶ, καὶ τὸ μὲν εἶδος αὐτοῦ, ὁποῖον δήπου καὶ τοῖς ἐκ τῶν ξύλων γινομένοις τε καὶ τρεφομένοις. ἑπτὰ δὲ πηχῶν τὸ

1. *Ista pleraque in excerpt. supra c. 25.* 2. *Excerpt. Ind. c. 1. & descriptio vermis c. 2*

τὸ μῆκος προήκουσιν οἱ ἐκεῖθι, εὑρεθεῖεν δ' ἂν καὶ μείζους ἔτι καὶ ἐλάττους. τὸ πάχος δὲ αὐτῶν, δεκαέτης παῖς γεγονὼς μόλις ταῖς χερσὶ περιβάλλειν ἀρκέσειε. τούτοις δὴ ἄνω μὲν, εἷς ὀδοὺς προσπέφυκε, κάτω δὲ ἄλλος, τετράγωνοι δὲ ἄμφω, πυγόνος τὸ μῆκος. τοσοῦτον δὴ ἄρα τῶν ὀδόντων αὐτοῖς τὸ κράτος ἐστί· πᾶν ὅ, τι ὑπ' αὐτοῖς λάβωσι, συντρίβουσι ῥᾷστα, ἐάν τε ἥμερον ζῶον ἢ ἄγριον. καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν κάτω, καὶ ἐν βυθῷ τοῦ ποταμοῦ διατρίβουσι, τῷ πηλῷ καὶ τῇ ἰλύϊ φιληδοῦντες, καὶ ἐντεῦθεν οὐκ εἰσὶν ἔκδηλοι· νύκτωρ δὲ προΐασιν ἐς τὴν γῆν, καὶ ὅτῳ ἂν περιτύχωσιν ἢ ἵππῳ, ἢ βοῒ, ἢ ὄνῳ, συντρίβουσιν αὐτόν· εἶτα σύρουσιν εἰς τὰ ἑαυτῶν ἤθη, καὶ ἐσθίουσιν ἐν τῷ ποταμῷ· καὶ πάντα βρυκῶσι τὰ μέλη, πλὴν τῆς τοῦ ζώου κοιλίας. εἰ δὲ αὐτοὺς καὶ ἐν ἡμέρᾳ πιέζοι λιμὸς, εἴ τε κάμηλος πίνοι ἐπὶ τῆς ὄχθης, εἴ τε βοῦς, ὑπανερπύσαντες καὶ λαβόμενοι ἄκρων τῶν χειλέων μάλα εὐλαβῶς, ὁρμῇ βιαιοτάτῃ καὶ ἕλξει ἐγκρατεῖ ἐς τὸ ὕδωρ ἄγουσι, καὶ δεῖπνον ἴσχουσι. δορὰ δὲ ἕκαστον περιαμπέχει τὸ πάχος καὶ δύο δακτύλων. ἄγρα δὲ ἡ κατ' αὐτῶν καὶ θήρα τρόπον τόνδε τετέχνασται· ἄγκιστρον παχὺ καὶ ἰσχυρὸν ἁλύσει σιδηρᾷ προσηρτημένον καθιᾶσι, προσδήσαντες αὐτῷ λευκολίνου πλατέος ὅπλον, ἐρίῳ κατειλήσαντες καὶ τὸ ἄγκιστρον καὶ τὸ ὅπλον, ἵνα μὴ διατράγῃ ὁ σκώληξ αὐτά. ἀναπλέξαντες δὲ ἐς τὸ ἄγκιστρον ἄρνα ἢ ἔριφον, εἶτα μέντοι εἰς τὸ τοῦ ποταμοῦ ὕδωρ μεθιᾶσιν. ἔχονται δὲ ἄνθρωποι τοῦ ὅπλου καὶ τριάκοντα, καὶ ἕκαστος ἀκόντιόν τε ἐνηγκύλωται, καὶ μάχαιραν παρήρτηται. καὶ παράκειται ξύλα εὐτρεπῆ, παίειν εἰ δέοι, κρανείας δέ ἐστι ταῦτα, ἰσχυρὰ ἄγαν. εἶτα περισχεθέντα τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ τὸ δέλεαρ καταπιόντα, τὸν σκώληκα ἕλκουσι. θηραθέντα δὲ ἀποκτείνουσι, καὶ πρὸς τὴν εἵλην κρεμῶσι τριάκοντα ἡμερῶν. λείβεται δὲ ἐξ αὐτοῦ ἔλαιον παχὺ εἰς ἀγγεῖα κεράμου. ἀφίησι δὲ ἕκαστον ζῶον εἰς κοτύλας δέκα. τοῦτο δὴ τὸ ἔλαιον βασιλεῖ τῶν Ἰνδῶν κομίζουσι, σημεῖα ἐπιβάλλοντες. ἔχειν γὰρ αὐτοῦ ἄλλον οὐδ' ὅσον ῥανίδα ἐφεῖται. ἀχρεῖον δέ ἐστι τὸ λοιπὸν τοῦ ζώου σκῆνος. ἔχει δὲ ἄρα τὸ ἔλαιον ἰσχὺν ἐκείνην· ὅντινα ἂν ξύλων σωρὸν καταπρῆσαί τε καὶ εἰς ἀνθρακιὰν στορέσαι θελήσῃς, κοτύλην ἐπιχέας τοῦδε, ἐξάψεις, μὴ πρότερον ὑποχέας πυρὸς σπέρμα· εἰ δὲ καταπρῆσαι ἄνθρωπον ἢ ζῶον, σὺ μὲν ἐπιχεῖς, τὸ δὲ παραχρῆμα ἐνεπρήσθη. τούτῳ φασὶ τὸν Περσῶν βασιλέα καὶ τὰς πόλεις αἱρεῖν, τὰς εἰς ἔχθραν προσελθούσας οἱ, καὶ μήτε κριὸν, μήτε χελώνας, μήτε τὰς ἄλλας ἑλεπόλεις ἀναμένειν, ἐπεὶ καταπιμπρὰς ᾕρηκεν. ἀγγεῖα γὰρ κεραμεᾶ ὅσον κοτύλην ἕκαστον χωροῦντα, ἐμπλήσας[a] αὐτὰ καὶ ἀποφράξας, ἄνωθεν εἰς τὰς πύλας σφενδονᾷ· ὅταν τι τύχῃ θυρίδων, τὰ

cubitorum longitudinem & eo amplius procedere. ejus craſſitudinem decem annos natus puer, manibus vix complecti queat. Iis in ſuperiori oris ſede unus dens ineſt, in inferiori alter, ambo quadranguli cubiti fere longitudinem habent: tam validi, ut quodcunque animal iis corripuerint ſive cicur ſive ferum, facillime conterant. Interdiu ima in ſede fluminis verſatur, cœno gaudens & latitans: noctu vero ad terram procedit, & in quodcunque inciderit vel equum, vel bovem, vel aſinum, conficit, atque in ſuas ſedes trahit, & in flumen abſtruſus, membra omnia, excepto ventre, exedit. De die etiam ſi fame premitur, ſive camelus ſive bos in ripa bibit, violentiſſimo impetu ſumma labra mordicus comprehendit, & robuſto tractu in aquam abreptum edit. Ejus pellis duorum digitorum craſſitudine eſt. Ejuſmodi autem machinatione capitur: Hamum robuſtum ad ferream catenam alligant, adjuncto etiam fune ex albo latoque lino. Lanis autem & hamum & funem involvunt, ne à verme præmordeatur. Tum agnum aut hœdum ad illecebram in hamum implicant: deinde in fluvium demittunt. Triginta viri, ſinguli cum jaculo, loro inſerto, & enſe accincti ad funem adſtant. Adſunt & è corno ſudes bene robuſtæ, ſi percutere ſit neceſſe. deinde hamo captum trahunt, & abſtractum interficiunt. Triginta dies appenſum ad ſolem ſinunt, atque ex eo in fictilia vaſa craſſum oleum ſtillat. Singuli vermes quinque olei ſextarios reddunt, quod quidem ipſum regi Indorum apportant, vaſis obſignatis. neque enim alii cuiquam vel guttam illius poſſidere licet. Corpus reliquum inutile. Hujus ea eſt vis olei, ut ſine ullo igne ejus infuſa hemina quemcunque lignorum acervum comburat. Ac ſi vel hominem velis vel aliud animal exurere, primum ut hoc infuderis, funditus ſtatim deflagraverit. Eodem ipſo Perſarum regem ajunt capere hoſtium urbeis: neque arietes, neque teſtudines, aliaque bellica tormenta ad eas capiendas opus eſſe. nam cum fictilia vaſa unius heminæ capacia eo impleta & obſtructa in portas jaculatur, vaſa quidem ad

a alii αὐτοῦ.

ad portas alliſa rumpuntur, at oleum delapſum ignem circumfundit, ut reſtingui non poſſit: & flamma inſaturabilis comburit homines pugnantes pariter cum armis. Reſtinguitur autem multa inutili congerie, qualis per terram & vicos converritur, in eum injecta. Hæc Cteſias Cnidius.

τὰ μὲν ἀγγεῖα προσαράττεται καὶ ἀπέρράγη, καὶ τὸ ἔλαιον κατώλισθε· καὶ τῶν θυρῶν πῦρ κατεχύθη, καὶ ἄσβεστόν ἐστι. καὶ ὅπλα δὲ καίει καὶ ἀνθρώπους μαχομένους, καὶ ἄπληστόν ἐστι τὴν ἰσχύν. κοιμίζεται δὲ καὶ ἀφανίζεται πολλῷ φορυτῷ καταχυθέντι. λέγει ὁ Κνίδιος Κτησίας ταῦτα.

Apud[1] *Antigonum mirab. narrat. cong. hiſt.* CLXV.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ, ἱστορ. παραδ. συναγ. ἱστορ. ρξε'.

De paludibus Cteſiam narrare, eſſe in India paludes, unam quæ injecta omnia demittat: ſicut & quæ in Sicilia & Media, demto auro, ære & ferro. & ſi quid obliquum incidat, rectum ejici: mederi autem vitiligini albæ. aliam, in qua ſtatis diebus oleum ſupernaret.

Περὶ δὲ λιμνῶν Κτησίαν μὲν ἱστορεῖν λέγεται[2], τῶν ἐν Ἰνδοῖς λιμνῶν, τὴν μὲν τὰ εἰς αὐτὴν ἀφιέμενα[3] καταδέχεσθαι, καθάπερ τὴν ἐν Σικελίᾳ καὶ Μήδοις, πλὴν χρυσίον καὶ σίδηρον καὶ χαλκόν· καὶ ἄν τι ἐμπέσῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβάλλειν· ἰᾶσθαι δὲ τὴν καλουμένην λεύκην. τῇ δ' ἑτέρᾳ κατὰ τὰς ἰδιαζούσας ἡμέρας ἐπιπολάζειν ἔλαιον[4].

E Sotione ex iis quæ paſſim de fluviis, fontibus & lacubus mirabilia referuntur.

Ἐκ τοῦ Σωτίωνος τοῦ σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων.

Fons eſt apud Indos, qui natantes in terram ejaculatur quaſi ab inſtrumento: ut narrat Cteſias.

Κρήνη ἐν Ἰνδοῖς, ἣ τοὺς κολυμβῶντας ἐπὶ τὴν γῆν ἐκβάλλει ὡς ἀπ' ὀργάνου, ὡς ἱστορεῖ Κτησίας.

Apud Strabonem lib. XVI. *rerum geograph.*

Παρὰ τοῦ Στράβωνος ἐν τῷ ιϛ' γεωγραφ.

Cteſiam vero Cnidium obſervaſſe, fontem quendam eſſe, qui aquam rubicundam, ac minio plenam in mare emittat.

Κτησίαν δὲ τὸν Κνίδιον πηγὴν ἱστορεῖν ἐκδιδοῦσαν εἰς τὴν θάλατταν ἐρυθρὸν, καὶ μιλτῶδες ὕδωρ[5].

Apud Antigonum mirab. narrat. CLX.

Παρὰ τῷ Ἀντιγόνῳ ἱστορ. παραδ. ρξ'.

Cteſiam ſcribere, in Æthiopia fontem aquam habere inſtar cinnabaris rubentem, quæ pota væcordes reddat.

Κτησίαν δὲ (λέγειν) τὴν ἐν Αἰθιοπίᾳ τὸ μὲν ὕδωρ ἔχειν ἐρυθρὸν, ὡσανεὶ κιννάβαρι· τοὺς δ' ἀπ' αὐτῆς πιόντας, παράφρονας γίγνεσθαι[6].

Ex ejuſdem Sotionis.

Πάλιν ἐκ τοῦ Σωτίωνος.

Cteſias narrat in Æthiopia fontem eſſe, colore cinnabari ſimilem. bibentes vero ex eo mente alienari, adeo ut & quæ clam perpetrarint eloquantur.

Κτησίας δὲ ἐν Αἰθιοπίᾳ κρήνην ἱστορεῖ τῷ χρώματι κιννάβαρι παραπλησίαν· τοὺς δὲ πίνοντας ἀπ' αὐτῆς, παραλλάττειν τὴν διάνοιαν, ὥστε καὶ τὰ κρυφίως πεπραγμένα ὁμολογεῖν.

Plinius lib. XXXI, *c.* 2.

Sed ibi in potando neceſſarius modus, ne lymphatos agat, quod in Æthiopia accidere his qui fonte rubro biberint Cteſias ſcribit.

1. *Excerpt. Indic. c.* 11. 2. *forte id tradidit idem Callimachus Cyrenæus, ni fallor, è cujus* παραδόξων ἐκλογῇ *&* *mox ſequens fragmentum Antigonus decerpſit.* 3. *A. Schott. Notis ad Excerpt. Ind. c.* 30. *ubi hæc quoque habes, emendat inde hic* μὴ καθ. 4. *ſupra, puto, Exc. Ind. c.* 11. 5. *ex Artemidoro de mari rubro tradit hæc Strabo.* 6. *forte pertinere ad c.* 14, *Indic. excerpt. conjectat ibi A. Schottus.*

Idem ibidem:

Ctesias tradit Siden vocari stagnum in Indis, in quo nihil innatet, omnia mergantur.

Idem lib. VII, *cap.* 2.

In multis autem montibus (*Indiæ*) genus hominum capitibus caninis, ferarum pellibus velari, pro voce latratum edere, unguibus armatum venatu & aucupio vesci. Horum supra centum viginti millia [1] fuisse prodente se, Ctesias scribit: & in quadam gente Indiæ, feminas semel in vita parere, genitosque confestim canescere [2]. Item hominum genus, qui Monosceli vocarentur, singulis cruribus, miræ pernicitatis ad saltum: eosdemque [3] Sciopodas vocari, quod in majori æstu humi jacentes resupini, umbra se pedum protegant: non longe eos à Trogloditis abesse. Rursusque ab his occidentem versus quosdam sine cervice, oculos in humeris habentes.

Ibidem:

Ctesias gentem ex his quæ appellatur Pandoræ, in convallibus sitam, annos ducenos vivere, in juventa candido capillo, qui in senectute nigrescat [4]. Contra alios quadragenos non excedere annos, junctos Macrobiis, quorum feminæ semel pariant: idque & Agatharchides tradit. Præterea locustis eos ali, & esse pernices.

Idem lib. XXXVII, *cap.* 2.

Ctesias Indis flumen esse Hypobarum, quo vocabulo significetur omnia vasa ferre bona: fluere à septentrione in exortivum Oceanum juxta montem sylvestrem arboribus electrum ferentibus. Arbores eas aphytacoras vocari, qua appellatione significetur prædulcis suavitas.

Λουκιανὸς ἐν τῷ α΄ ἀληθοῦς ἱστορίας λόγῳ.

Κτησίας ὁ Κτησιόχου, ὁ Κνίδιος, συνέγραψε περὶ τῆς Ἰνδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσεν.

Lucianus lib. I. *veræ historiæ.*

Ctesias, Ctesiochi filius, Cnidius, conscripsit de Indorum regione, deque iis quæ apud illos sunt, ea quæ nec ipse vidit, nec ex ullius sermone audivit.

Στράβων ἐν τῷ α΄ γεωγρ.

Θεόπομπος δὲ ἐξομολογεῖται φήσας, ὅτι καὶ μύθους ἐν ταῖς ἱστορίαις ἐρεῖ κρεῖττον, ἢ ὡς Ἡρόδοτος, καὶ Κτησίας, καὶ Ἑλλάνικος, καὶ οἱ τὰ Ἰνδικὰ συγγράψαντες.

Strabo lib. I. *geograph.*

Theopompus quidem diserte profitetur se in historia fabulas narraturum rectius quam fecerint Herodotus, Ctesias, Hellanicus, & Indicarum rerum scriptores.

Ἰωάννης ὁ Τζέτζης χιλ. ζ΄ στίχ. χλη΄.

Ὁ Σκύλαξ οὗτος γράφει δὲ, καὶ ἕτερα μυρία,
Περί γε μονοφθάλμων τε, καὶ τῶν [5] ἐνοτικτόντων.
Καὶ ἐκτραπέλων ἄλλων δὲ μυρίων θεαμάτων.
Ταῦτά φησι δ' ὡς ἀληθῆ, μηδὲ τῶν ἐψευσμένων.
Ἐγὼ τῇ ἀπειρίᾳ δὲ, ταῦτα ψευδῆ νομίζω.

Joannes Tzetzes chil. VII, *vers.* 638.

Scylax iste (Caryandeus) scribit & alia innumera,
De Monophthalmis, atque Henotictontis,
Et facetis aliis quoque compluribus spectris.
Hæc refert autem ut vera neque ut falsa.
Ego autem per inexperientiam hæc falsa opinor.

Ὅτι

Quod

1. Excerpt. Indic. supra c. 20. 2. Excerpt. Indic. c. 31. 3. *Ctesiæ fragmentum extat apud Harpocrationem in* σκιάποδες. *quod mox addemus.* 4. Excerpt. c. 31. 5. *monstra hominum monstrose in mendo cubant; atque in auribus debebant. emenda itaque mecum* ἐνωτοκοίτων (*nisi* ἐνωτόκοι τῶν *rectius*) & Enotocœtis *in versione. Strabo l.* XIII. ἐνωτοκοίτας δὲ ποδήρη τὰ ὦτα ἔχοντας, ὡς ἐγκαθεύδειν. &c. *ubi statim & Μονομμάτους subjicit.*

Quod autem sint vera, alii dicunt innumeri,
Talia, atque absurdiora spectari in vita:
Ctesias, & Jambulus, Hesigonus, Rheginus &c.

ὅτι δ' εἰσὶ τῶν ἀληθῶν, ἄλλοι φασὶ μύριοι,
Τοιαῦτα, καὶ καινότερα, θεάσασθαι ἐν βίῳ.
Κτησίας, καὶ Ἰάμβουλος, Ἡσίγονος, Ῥήγινος &c.

Æneas Platonicus in Theophrasto, interprete Ambrosio Camaldulensi.

Hujus vanitatis imitator Apollonius ille Cappadox postea fuit, dum de his, qui apud rudes erant sapientes, fabellas hujusmodi texeret, Græcisque referret, quod illi scilicet nossent, quinam aliquando fuissent. Bene sane naviter ad eos testes confugit, qui extra orbem sunt. Sic tamen & ipse mendax convincitur. Nam neque Ctesias, qui de Indis plurima ac fabulosa conscripsit, usquam has fabulas intexit, neque Arrianus, qui Alexandri historiam verius quam fabulosius scribit, ullam hujus dogmatis mentionem facit, cum Brachmanum & Alexandri congressionem diligenter exequatur[1].

Gellius lib. IX. *Noct. Attic. cap.* 4.

Cum e Græcia in Italiam rediremus, & Brundisium iremus; egressique e navi in terram in portu illo incluto spatiaremur, quem Q. Ennius remotiore paulum sed admodum scito vocabulo *præpetem* appellavit: fasces librorum venalium expositos vidimus. atque ego avide statim pergo ad libros. Erant autem isti omnes libri Græci miraculorum fabularumque pleni; res inauditæ, incredulæ; scriptores veteres non parvæ auctoritatis, Aristeas Proconnesius & Isigonus Nicæensis & Ctesias & Onesicritus & Polystephanus & Hegesias. Ipsa autem volumina ex diutino situ squallebant, & habitu adspectuque tætro erant. accessi tamen percunctatusque pretium sum: & adductus mira atque insperata vilitate, libros plurimos ære pauco emo; eosque omnis duabus proximis noctibus cursim transeo: atque in legendo carpsi exinde quædam & notavi mirabilia & scriptoribus fere nostris intentata; *&c. quæ ibidem qui volet, legat: nos pauca quæ ad Indica spectant, subjiciemus inde, ista scilicet:*

Item esse in montibus terræ Indiæ homines caninis capitibus & latrantibus; eosque vesci avium & ferarum venatibus: atque esse item alia apud ultimas orientis terras miracula homines, qui monocoli appellantur, singulis cruribus saltuatim currentes vivacissimæ pernicitatis: quosdam etiam esse nullis cervicibus, oculos in humeris habentes. jam vero hoc egreditur omnem modum admirationis, quod idem illi scriptores gentem esse ajunt, apud extrema Indiæ, corporibus hirtis & avium ritu plumantibus nullo cibatu vescentem, sed spiritu florum naribus hausto victitantem: Pygmæos quoque haud longe ab his nasci; quorum qui longissimi sint, non longiores esse, quam pedes duo & quadrantem. Hæc atque alia istiusmodi plura legimus. sed, cum ea scriberemus, tenuit nos non idoneæ scripturæ tædium nihil ad ornandum juvandumque usum vitæ pertinentis. *&c.*

EJUSDEM

CTESIÆ

Alia quædam scripta, quorum fit mentio.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ

ΚΤΗΣΙΟΥ

Ἄλλα τινὰ συγγράμματα, ὧν μνήμην ποιοῦνται.

PERIODI.

Apud Scholiasten Apollonii in lib. II. *Argonaut.*

ΠΕΡΙΟΔΟΙ.

Παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Ἀπολλωνίου εἰς τὸ β' τῶν Ἀργοναυτ.

Meminit ejus [montis Sacri] & Ctesias libro primo periodωn.

Μέμνηται αὐτοῦ [Ἱεροῦ ὄρους] καὶ Κτησίας ἐν τῷ α' περιόδων.

Item Καὶ

1. *Hæc descripta ex Ænea accepimus a viro nob. & cl. M. Goldasto.*

Καὶ ἐν τοῖς πρόσθεν ὁ αὐτός.

Ὅτι δὲ Ἀμάραντα ὄρη ἐστὶ Κόλχων, ἱστορεῖ Κτησίας ἐν [1] β΄.

Item in antecedentibus.

Quod vero Amaranta montes sint Colchorum, exponit Ctesias in libro secundo.

ΠΕΡΙ'ΠΛΟΙ, Ἢ ΠΕΡΙ'ΠΛΟΥΣ Α'ΣΙ'ΑΣ.

Παρὰ τῷ Στεφάνῳ ἐν ἐθνικοῖς.

Σίγυνος, πόλις Αἰγυπτίων, ὡς Κτησίας ἐν πρώτῳ περίπλων.

PERIPLI, VEL PERIPLUS ASIÆ.

Apud Stephanum in Ethnicis:

Sigynus, urbs Ægyptiorum, ut Ctesias primo periplωn libro.

Παρὰ τῷ Ἁρποκρατίωνι ἐν λεξικῷ· ἐν Σκιάποδες.

Κτησίας ἐν περίπλῳ Ἀσίας φησὶν, ὑπὲρ δὲ τούτων σκιάποδες ὄνομα. τοὺς τε πόδας, ὥσπερ οἱ χῆνες ἔχουσι κάρτα πλατέας. καὶ ὅταν θέρμη ᾖ, ὕπτιοι ἀναπεσόντες, ἄραντες τὰ σκέλη, σκιάζονται τοῖς ποσίν.

Apud Harpocrationem in lexico, voce Sciapodes.

Ctesias in periplo Asiæ ait: Super hos populus nomine Sciapodes. & habent pedes non aliter ac anseres admodum latos. quandoque calet, illi supini procidunt, & sublatis cruribus, umbram sibi pedibus efficiunt.

ΠΕΡῚ Ο'ΡΩ͂Ν, [2] ΕἸ ΜῊ ΣΦΑΛΛΟ'ΜΕΘΑ.

Παρὰ τῷ Στοβαίῳ, λόγῳ περὶ νόσου.

Ὄρος ἐστὶ τῆς Μυσίας Τεύθρας καλούμενον, γίνεται δ᾽ ἐν αὐτῷ λίθος ἀντιπαθὴς προσονομαζόμενος, ὃς κάλλιστα ποιεῖ πρὸς ἀλφοὺς καὶ λέπρας, δι᾽ οἴνου τριβόμενος, καὶ τοῖς πάσχουσιν ἐπιτιθέμενος.

DE MONTIBUS, SI TITULUS NON FALLIT.

Apud Stobæum, sermone de Morbo.

Est in Mysia mons, appellatus Teuthras, in quo nascitur lapis Antipathes cognominatus, qui efficacissimus est adversus vitiliginem & lepram, si vino conteratur, & ægrotis ita imponatur.

ΠΕΡῚ ΤΩ͂Ν ΚΑΤᾺ ΤῊΝ Α'ΣΙ'ΑΝ ΦΟ'ΡΩΝ.

Παρὰ τῷ Ἀθηναίῳ Δειπνοσοφ. β΄.

Κτησίας δὲ ἐν Καρμανίᾳ φησὶ γίνεσθαι ἔλαιον [3] ἀκάνθινον, ᾧ χρῆσθαι βασιλέα. ὃς καὶ καταλέγων ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων τρίτῳ βιβλίῳ πάντα τὰ τῷ βασιλεῖ παρασκευαζόμενα ἐπὶ τὸ δεῖπνον, οὔτε πεπέρεως μέμνηται, οὔτε ὄξους, ὃ μόνον ἄριστόν ἐστι τῶν ἡδυσμάτων. ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Δείνων ἐν τῇ Περσικῇ πραγματείᾳ· ὅσγε φησὶ καὶ ἅλας Ἀμμωνιακοὺς ἀπ᾽ Αἰγύπτου ἀναπέμπεσθαι βασιλεῖ, καὶ ὕδωρ ἐκ τοῦ Νείλου.

Πα-

DE ASIATICIS TRIBUTIS.

Apud Athenæum lib. II. Dipnosoph.

Ctesias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo regem uti, ait. Qui etiam in libro quem de Asiaticis tributis scripsit, cœnæ regiæ apparatum describens, neque piperis neque aceti meminit, quod unum inter condimenta est optimum. Ac ne Dino quidem in Persicis scriptis: qui memorat alioqui & salem Ammoniacum & aquam Nili ad regem mitti.

Apud

1. *Non additur ex* περιόδοις *esse in illis scholiis: inde tamen, unde & alterum, depromptum suspicor.* 2. *Opto sæpe Græce illos indices auctorum in Stobæo ad oram exstare: & non nemo, credo, mecum alius. Latinus saltem hic exstat,* Ctesiæ Cnidii. lib. 2. de Montibus. *quem interim cum Brissonio sequuti sumus.* 3. *v. clariss. Casaubon. 2. Athen. 25. ubi inter alia,* Oleum, *ait,* acanthinum ex quo spinæ genere conficerent Carmani, tam incertum mihi, quam illud est certum, falli eos qui emendant Ctesiæ locum hunc, & scribunt, οἰνάνθινον. *ostenditque eodem modo hæc Athenæi ab Eustathio adferri.*

Apud eundem lib. x.	Παρὰ τῷ αὐτῷ Δειπνοσ. ί.
Amyntas quoque, in libro qui σταθμοὶ inscribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam esse tradit, ut ne ad ungendum quidem alia re ulla quam vino utatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & justissimos esse illos tradit.	Ἀμύντας ἐν τοῖς σταθμοῖς, τὸ τῶν Ταπύρων [1] ἔθνος φησὶν οὕτω φίλοινον εἶναι, ὡς καὶ ἀλείμματι ἄλλῳ μηδενὶ χρῆσθαι ἢ τῷ οἴνῳ. τὰ δ' αὐτὰ ἱστορεῖ καὶ Κτησίας ἐν τῷ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν φόρων. οὗτος δὲ καὶ δικαιοτάτους αὐτοὺς λέγει εἶναι.

Sed fere oblitus fui loci adhuc apud Antigonum ἐν ἱστοριῶν παραδόξων συναγωγῇ *ubi tamen liquido quid scripserit Ctesias indicare tibi non possum. Postquam enim narravit Cranone, urbe Thessaliæ, esse saltem duos corvos, nec unquam plures ibi visos; quibus interjicit de incolarum æreo curru sacro, quo pulsato & deum precati impetrant pluviam: tum ex Theopompo addit, eos corvos tamdiu Cranone morari dum pullos educaverint; quibus tum relictis ipsi abeant statim. Post quæ ita ait, historia, ut signant,* XVI.

G. Xyl. interprete.	
Narrat Ctesias aliquid huic historiæ adsimile, quod Ecbatanis & in Persia fiat. Sed quia multa is mentitur, nos decerpere eam narrationem, cum monstrosa videatur, omisimus.	Καὶ ἐν Ἐκβατάνοις δὲ καὶ ἐν Πέρσαις Κτησίας ἱστορεῖ παραπλήσιόν τι τούτοις. διὰ δὲ τὸ αὐτὸν πολλὰ ψεύδεσθαι παρελείπομεν τὴν ἐκλογήν. καὶ γὰρ ἐφαίνετο τερατώδης.

1. *Tapyrorum* φιλοινίαν *& Ælianus commemorat, ut indicat Casaub.* 10. *Athen.* 12.

ΤΕ'ΛΟΣ. ΤΩ͂ ΘΕΩ͂ ΔΟ'ΞΑ.

EX

JOACHIMI CAMERARII

PROOEMIO

IN HISTORIAS HERODOTI.

QUUM Ricardus Crocus, Britannus, qui Lipſiam advenerat, ſtatuiſſet domi ſuæ quibuſdam privata opera Herodoti hiſtorias explicare, nos etiam tum ad hunc autorem cognoſcendum à magiſtro ſumus miſſi. Etſi autem Crocus vix pervenit ad ſecundum illius autoris librum enarratione ſua, ego tamen captus dulcedine & elegantia atque etiam facilitate ſcriptorum, quum celeriter diverſitatem quandam ſermonis, quam διάλεκτον vocant, percepiſſem, ita poſtea ſemper in illo legendo hæſi atque perſeveravi, ut qualemcunque (ſentio enim quàm exigua hæc ſit) facultatem Græcæ linguæ conſequuti ſumus, eam magna ex parte Herodoti lectioni acceptam referre debeamus. Itaque & nunc cum quo tum uſus fui (acceptum à magiſtro) Herodoti codicem, tractatum verſatumque à me plurimum, omnibus in pagellis notatiunculis & ſcriptura noſtra inſignem, inter alios omnes & diligo maximè, & quoties fortè aſpexi, non unquam ferè temperare mihi poſſum quin aperiam, & in eo aliquid legam. Tum redit in memoriam pueriliſ ſtudii jucundiſſima cogitatio: & illum laborem mediocrem, non tamen fuiſſe omnino ἅλιον, οὐδ' ἀτέλεστον ἱδρῶθ' ὃν ἵδρωσα, lætor. Autorem autem iſtum tanti facio animo meo, ut nullum omnium aliorum huic meritò anteponi poſſe cenſeam.

Paulo pòſt.

Neque me fugit, poſſe hoc teſtimonium de Herodoto meum videri magis amoris eſſe erga illum tam longo tempore confirmati, quàm judicii, vel etiam illo hoc eſſe corruptum. Notum enim quod & aſtrologi uſurpant, τὴν φιλίαν καὶ τὸ μῖσος ἐλαττοῦν τὰ μέγιστα, καὶ μεγαλύνειν τὰ σμικρότατα. Quapropter hoc loco placuit cauſſas exponere cur tanti facerem illum, & veluti rationes referre ſententiæ noſtræ, atque etiam reſpondere iis quæ reſciviſſemus adverſus ipſum dici ſolere: ut intelligi poſſet, neque nos temere aut de puerili perſuaſione quadam illum celebrare, & inſectatores ipſius ad malignitatis crimen quandam etiam imprudentiæ ignominiam ſibi accerſere. Ac noſtra ſententia paucis illa quidem confirmabitur. reſponſio erit longior, ut neceſſe eſt: de qua tamen & ipſa, inductio animi mei & rationum concluſio magis atque certius poterit perſpici. Quum igitur in quocunque autore in primis id quod ab illo ſuſceptum eſt ad exponendum, & ipſa expoſitio, conſiderari ſoleat: in priore hæc ferè ſpectanda ad laudem exiſtimo, ſi eæ res ſumptæ delectæque ſint quarum cognitione alii adjuvari, quæque ipſæ ſuapte bonitate placere poſſe videantur: in poſteriore, ſi expoſitio ſit verbis ſententiiſque apta atque conſentanea. Quæ breviter dicta late patent ad intelligendum. Sed in utroque quid Herodotus neglexit, vel non præſtitit potius, quominus præclariſſimus & celeberrimus autor haberi debeat? Nam quæ accedit antiquitatis autoritas, quanti & ipſa ſit putanda, quantumque ponderis habeat, quis non videt? Quiſve ignorat, omnium conſenſu maximam huic laudem, admirationem, reverentiam deberi? Quum autem priorum temporum hiſtorias, variarum quidem gentium, ſed potiſſimum Perſarum & Græcorum, componendas & narratione ſua exequendas ſuſcepiſſet, nonne potius præcipuas & præclaras res complexus eſt expoſitione ſua, quam nihili atque futiles? ut fecere, fortaſſe & veteres aliqui, certe poſteriorum ex illo genere ſophiſtico multi, qui nihil niſi inani quadam oblectatione animos levium quorundam afficere ſtuduerunt. ſicut ille Æthiopicorum & Deæ Syriæ autor: de quibus facile exiſtimari poteſt de ſimilibus operibus aliorum. Ergo nihil tale in hoc eſſe autore affirmo? Minime equidem: ſed hoc caput eſſe hiſtoriæ nego, quum ſit potius expolitio & exaggeratio quædam illius. Argumentum autem & caput quod? fundationes, everſiones, mutationes regnorum maximorum, opulentiſſimarum urbium expugnationes, ſucceſſiones potentiſſimorum regum, celeberrimarum civitatum fortunæ & imperia. Oratio vero nonne placidiſſime de-

decurrens, omnibus ornamentis conſpicua eſt & illuſtris? Sola compoſitione (ut Ciceroni placet) diſſolutior, id eſt, numeris carens: quum naturalium quædam in illa tamen numerorum modulatio inſit, à quo ipſo etiam præſtantia quædam non abeſt. Narrationes ſunt diſertæ: indicationes expreſſæ & ſpecioſæ: explicationes accuratæ & evidentes: collectiones certæ atque plenæ: in his rerum geſtarum, hominum, temporum fides: accurata compertorum relatio, dubiorum conjectura ſagax, fabuloſorum verecunda commemoratio: mira ubique ſimplicitas, & eximius quidam candor. Quæ omnia hiſtoriæ potiſſimum famam, dignitatem, virtutem conſtituunt & perficiunt.

His breviter & ſtrictim commemoratis, ad ea quæ in hoc autore reprehendi, quorumque nomine vituperari à quibuſdam ille ſolet, accedamus. Contra quæ quum dicemus, etiam eorum pleraque quæ poſuimus paulo ante, tractabuntur copioſius & enodatius. Ac primùm de illa vulgari & ſane veteri accuſatione mendaciorum pauca diſſeramus: non enim certe res ipſa multa deſiderat. Aldus etiam Manutius jam hoc ante nos crimen diluit. Sed quænam ſunt illa obſecro mendacia? Quidam ſane profitentur ea ſe annotaſſe & confutaſſe: quæ utinam perveniſſent in manus noſtras. ita enim futura eſſet reſponſio copioſior. Neque deſunt qui Herodoti potiſſimum ſcripta illi ſatyræ (*Juven. ſat.* 10.) inſectationi occaſionem præbuiſſe perhibeant, ut audaciam mentiendi in hiſtoria Græcorum exagitaret. Nam Athos (ut ille loquitur) velificatus, deridetur, & compedes Helleſponti, epotaque flumina Medo. Nonnulli fabuloſas quaſdam narratiunculas inſertas paſſim hiſtoriæ, ut hujus gravitate indignas, rejiciunt, & propter illas autorem mendacii damnant. Sed de iis quæ memorantur ab Herodoto propter magnitudinem nobis incredibilia, periniquum fuerit judicium, ſi non vera eſſe ideò ſtatuemus, quod notis cuique rebus, moribus, diſciplinæ non ſimilia, neque rationibus noſtris congruentia eſſe videantur, ſique nonniſi iis quæ facile intelligere & animo complecti poſſimus, fidem habendam eſſe ducemus. Quam multa illi ipſi qui hæc antiquiora falſa fictaque eſſe affirmare audent, ſe vidiſſe referunt & pro certis commemorant, à quibus aſſenſio legentium refugit? Etiam poſteris hoc noſtris accidet, ut multa quæ nunc nimis vere fiunt atque geruntur, expoſitione inflata & amplificata eſſe ſuſpicentur. Sunt ſane quædam inaniora (non enim nego) in talibus, ut in peregrinatorum, qui adiere illa loca quæ tellus extrema refuſo ſummovet oceano, ſermonibus. Cujus inhumanitatis tamen fuerit, univerſum genus narrationum iſtarum ſemel abjicere ut futile & vanum? Quod ſi fiat, omnem hiſtoriæ rationem confundi, habitumque perverti neceſſe ſit. Quid de Babylone prodiderit Herodotus, non eſt ignotum. Hæc nobis ſcilicet probabuntur de ſenſu & cognitione oppidulorum noſtrorum. Quid enim ad illa ſpatia, vel maximæ urbis omnium quas novimus ambitus? itaque & Ariſtoteles (*Polit.* 3.) gentem regionemve appellandam potius Babylona, & ſiqua alia æqualis fuerit, quam civitatem aut urbem, cenſet. Quid? de fertilitate ſoli Aſſyrii quæ narrat, an nos credere poterimus de noſtris arvis? Quo tamen loco ipſe ignorantiæ incredulitatem refutavit. ſic enim ait (*In Clio, c.* 193) *Ita bene fert ea terra fruges ut nunquam non reddat ducena: ſi autem quam poteſt optime tulerit, reddit trecena. Folia tritici & hordei lata naſcuntur digitis commodis quatuor. At milii & ſeſami quam proceræ arbores exeant, in ſcientia certa non memorabo. Intelligo enim, eos qui in regione Babyloniorum non fuere, minime credituros vel ea quæ de frugibus modo diximus.* Sunt autem hæc etiam diſtinguenda. Alia enim ad utilitatem aliquam legentium, vel explicationem eorum de quibus narratio fit, referuntur atque pertinent: ut Babylonis deſcriptio (*Clio, c.* 178. *& ſ.*) & copiarum Xerxis enumeratio (*Polymnia, c.* 61. *& ſ.*) de quorum altero facile perſpiceretur, merito fuiſſe ſecuros cives in tali & ita munita urbe: alterum & potentiam regni Aſiatici, & in quod tum periculum Græcia venerit, demonſtrat. Utrumque autem documentum quoddam dat, nullas, quamvis magnas, vires, infractas, neque opes invictas eſſe. In aliis nihil quæritur, niſi vel delectatio, vel ut audientium animi moveantur nova mirabilique narratione: ut de gryphibus (*Euterpe.* 73.) formicis Indicis (*Thalia c,* 102. *&* 116.) Phœnice (*Melpom. c.* 13.) & his ſimilibus. Horum, ut illa omni equidem mendacii crimine plane libero, ita haud facile conceſſero, in horum ullo mendacii manifeſti autorem redarguendum eſſe: quum tot deriſa quondam & exibilata, pæne jam comperta eſſe exiſtimentur: quumque non minus iſtis à veritate abhorrentia multa aſſeverentur ab iis, qui non audiviſſe de aliis, ſed ſeipſos aſpexiſſe dictitent: ut nihil tam ſit abſurdum quin fidem reperire poſſe videatur. Sed ab his recedamus.

Ob fabuloſas quidem narratiunculas tantum abeſt ut quaſi mendacem inceſſi vituperari-

rarique autorem hunc debere putem, ut etiam, quum & aptissime illas inseruerit, & bellissime concinnarit, & venustissime composuerit, admirandus: quumque instructionem in singulis aliquam vitæ, consiliorum, actionum comprehenderit, eximiam gratiam quoque ab omnibus meritus esse videatur. Quid quod fidem suam in his fere liberat, cavetque nequis simplicior decipiatur, quum addit semper hujusmodi quiddam, *Ut ferunt*, *Ut ego audivi*, *Quod veri mihi quidem simile non sit*. In Euterpe vero (*c.* 131.) plane refutat illam fabulam de præcisis ancillarum manibus, *Hæc garrientes ita narrare mihi quidem videntur*. Item Melpomene (*c.* 173.) fabulam de Psyllis præmunit. ea enim quæ Afri perhibeant se memorare ait. Quid autem dicit in Polymnia (*c.* 152) quod meminisse in tota historia vult lectorem? *Ego* inquit, *quæ fando cognovi*, *exponere narratione mea debeo omnia: credere autem esse vera omnia*, *non debeo*. In conjecturis quidem sequendis, quum de apparentibus (ut ipse ait *Euterpe*, *c.* 33.) obscura colligere studeret, si falsus est cui obsecro omnium hoc non accidit? Neque qui tale aliquod erratum in scriptis veterum animadvertit, sibi ideo placere & illum contemnere debet. quod fere ineruditiores isti facere consuevere, qui exultant ad hos notationum & reprehensionum successus, non secus acsi thesaurum invenissent: quum hic vere tum thesaurus (secundum vetus verbum) in carbones evadat. Sed paulum etiam ad fabulas illas revertamur: quæ, obsecro, cur offendunt animum cujusquam, quum veritati & integritati historiæ minime officiant? Sed ut insertæ apud Thucydidem conciones, (quas certe nemo, ut opinor, non confictas, neque non quidem nullas, sed non tales ab iis quibus attribuuntur habitas esse videt) illæ tamen ut in gravitate hujus autoris, admirationem, ita in dulcedine nostri, fabellæ voluptatem habent. At egressiones, & nihil ad rem pertinentium quasi inculcationes, ab historia alienæ sunt. De quo equidem aliter sentio, neque in hoc, neque ullo in genere eruditionem, intelligentiam, doctrinam quasi in angustum cogendam, ut non liceat evagari & excurrere, si libeat, longius. Immo vel solus hic fructus est ingenii & industriæ studiorum, ut veluti ostentatione jactantiaque sui gloriam laudemque petat. Auferat in his mihi aliquis ista: incorruptam, sanctam, castam, ut virginem, debere esse historiam. Non corrumpunt enim, non violant hæc illam: sed exornant, ut aurum & gemmæ pudicissimarum quoque corpora, purissima illa quidem. Nam ut malæ & profligati pudoris feminæ insigniorem reddunt comptu turpitudinem suam: ita, quamvis varia copiosaque sit quasi emblematis quibusdam, summa historiæ falsa & commentitia, merito in sua hæc infamia quasi superba improbetur. Itaque non inornatam, non nudam, non contractam, sed splendidam, vestitam, explicatam (dummodo integram, &, ut ita dicam, probam & incorruptam) decet esse historiam. Cujus fidem omnem nonne in temporum indicatione, in nominum commemoratione, in rerum tam bello quam pace à quibusque susceptarum atque gestarum certa enarratione, in occasionum consiliorumque prudenti persecutione omnes positam esse sentiunt? Quæ universa nostrum autorem existimo & custodisse diligenter, & præstitisse præclare. Quæ enim tempora indicavit falso, quæve confudit? Quorum hominum locorumve nomina posuit perperam? Res autem ab iis gestas quos complexus fuit narratione sua, accurate illas quidem retulisse non dubitarim asseverare: certo autem & vere quoque, libenter equidem crediderim, quanquam ab aliquibus assensio quodammodo refugiat. In consiliis profecto & occasionibus recensendis qui circumspectionem & prudentiam requirit majorem, nimium is quidem esse fastidiosus mihi videtur. Ad hæc, si, ut in tabula magni & memorabilis argumenti, adjuncta sunt veluti πάρεργον, quibus undique illa insignis & conspicua reddatur, cujus quæso vel rationis vel sapientiæ, ne dicam incogitantiæ & stultitiæ, fuerit reprehendere? Quum autem historia non solum delectationem cognitionis, sed instructionem etiam animorum continere debeat, ut & voluptatem & utilitatem afferat legentibus: si his ipsis quæ ut fabulosa notantur, etiam monita utilia atque salutaria multa insunt, quis jam eos non modo qui vituperent, sed qui laudent, iniquius ferre omnino possit? Fuit Candaules rex Lydorum: (*Clio*, *c.* 7.) nemo, ut opinor, negare audet. Hoc tempore in aliam familiam translatum fuit regnum Lydiæ. an quisquam falso hoc proditum dicit? Cur igitur illa jam culpant de satellite coacto aspicere nudam reginam? Quæ si, quod haud scio an non sint, conficta essent, quanti multis de caussis fieri mererentur? Nonne illam perversionem animorum, quæ ita mirabiliter, ut divinitus effici videatur, sæpe urgentibus fatalibus casibus animadvertitur, demonstrant? Quam speciosis & bonis sententiis illustris est narratio? Idem & in aliis multis poteram, sine ullo exquisitionis labore, ostendere. Expugnari præter

omnium

omnium metum & opinionem Sardis oportuit. Sit jam illud de puero nato cum capite leonino falsum, (*Clio*, *c.* 84.) (quod fortasse minime est) quam pulchrum hoc? quod non circum ille urbem totam latus fuit: quod si factum fuisset, capi secundum responsum divinorum urbs non posset. Sint sane illa Scytharum dona fictitia: (*Melpom. c.* 131.) quid incommoditatis tamen habet, vel quid potius pulchritudinis & bonitatis non habet cum enarratio tum interpretatio, elegans, festiva, acuta? Sed quare ego pravitate quadam animi, non vera esse potius, id est, ita audita cognitaque autori, putem? Eadem & de Xerxis somnio, (*Polymnia*, *c.* 14.) de regibus Macedonum, (*Urania*, *c.* 137.) deque aliis similibus dici possint. Quapropter, quod ad crimen hoc vanitatis attinet, prorsus in nostro autore turpitudinem illam & mendaciorum maculas detersas esse confido. Neque possum satis animo constituere meo, quî factum esse existimem, ut à veteribus quoque illud in hunc conferretur. Nisi unus fortasse aliquis plures in errorem induxit, aut invidia odiumve, vel (ut mollius dicam) animi certa quædam destinataque inductio quosdam ad hujuscemodi calumnias impulit. Sed hæc velle exquirere omittamus.

Nunc ad aliam majore studio susceptam & gravius atque inimicius factam accusationem veniendum, quam intendit huic vir magnæ doctrinæ & sapientiæ laude clarus, Plutarchus Chæronensis, qui nostrum autorem acerbissime postulavit & convincere conatus est malignitatis, edito libello, cui præscripsit περὶ τῆς Ἡροδότου κακοηθείας. Contra quæ, etsi singularis est viri autoritas & celebris eruditio, concedi tamen nobis oportere puto, ut pro Herodoto dicere liceat: si illi permittitur, contra non minus se, quam nobis ipse est, antiquiorem Herodotum scriptio, atque aliquanto certe præstantiorem multis nominibus virtutum. Ipse quidem Plutarchus quo paratior venit ad maledicendum Herodoto, & in eo copiosus fuit ac vehemens, hoc minus læsisse illum putari debet. Quis est vero qui non laudatissima quoque conviciis impetere posse videatur, quum Zoilos & Xenophanes suos habuerit Homerus? Quid autem verbis conquirere & comprehendere homini non infanti neque obtuso difficile? Et dicit hoc egregie Æneas ad Achillem, *Iliad. υ.*

Multa licet memoret convicia uterque vicissim,
Quæ neque centenis remis instructa carina
Perferat. ipsa etenim facilis verbisque redundans,
Sermones variis hinc lingua revolvit & & illinc:
Quisque & forte alii quod dixerit, audiet ipse.

Ut autem contra ea quæ quisque improbet dicere recte possit, ita quomodo dicat diligenter considerandum: nequid vel inscite vel etiam maligne improbare videatur. Nam horum utrumcunque deprehensum & notatum contradictionem omnem infirmat: ita quidem sæpenumero, nemo ut responsione magnopere dignam arbitretur. De quo & elegantissimis versibus & luculento sensu compositum epigramma Græcum Eueni veteris poëtæ fertur: quod nos quondam Latinum fecimus ut sequitur,

Est multis pariter mos omnia dicere contra,
Sed non & similis dicere recta labor.
His sat erit verbum me commemorasse vetustum:
Hæc mihi quum placeant, tu licet illa probes.

Plutarchus autem minime cavit ne insimulando malignitatis alterum, malignitatem ipse quandam singularem suam proderet. Nam quum collegisset quasi intimos sensus & reconditam voluntatem pravitatis malignorum, ad illa à se proposita postea, ut pueri à magistris secundum capita quædam traditas materias deducere jubentur, sic accusationem suam applicavit, in autorem hunc (ut ego quidem judico) illa conferens alienæ malignitatis crimina. Ac ne dissimulavit ipse quidem neque texit caussam iræ ac odii sui: nam suam civitatem, id est Bœotos, ignominia affectos, & infamatos (ut ait) immerito, graviter fert & dolenter. Hinc igitur illæ lacrymæ, hæc illa indignatio. Statim igitur quid autoritatis in tali criminatione sit, quam non veritatis sed ultionis cupiditas expresserit, apparet, ut illius quasi filum sequentes, refellere quæ congessit singula nihil sit necesse. Sed ad quædam tamen aliquid dicamus.

Quod vero huic incipiens, suavitatem orationis, qua jucunde commoverentur legentes, exprobrat, ad id nihil aliud respondendum censeo, quam quod Alexander Hectori fratri, qui sibi in jurgio formositatem objecisset, Οὔ τοι ἀπόβλητ' ἐστὶ θεῶν ἐρικυδέα δῶρα. Sed malignitatem omnem undique ita colligit: Primum de usu nominum asperiore, de-

que verbis durioribus, in copia molliorum & leniorum. Deinde, si extra historiæ seriem alicujus vitia, vel si in hac laudes jejunius commemorentur. Præterea, quum plurium forte sermones referantur, assentiri deterioribus. omnino enim conjecturas sequi ad pejora, esse malitiosi & infensi animi. Postremo, laudis adjectione veluti condire vituperationem. esse enim simplicitatis hanc simulationem pessimam. Quid ad hæc ergo dicemus? profecto non reperit in Herodoto ista Plutarchus, sed animo suo conquisita in illum intulit. Quare enim usum nominum verborumque in hoc autore non probat? qui quidem (ut existimo) usus est diserta & accurata oratione ætatis suæ, quam à posterioris sæculi forma differre nos quoque intelligere possumus. Quid autem caussæ fuerit cur non potius illa vere & simpliciter, quam mendaciter & invide, dici sentiamus? Egregium est quod conquerenti Lasthenis factioni, (quorum scelere prodita fuerat Olynthus) contumeliose à Macedonibus se nefarios proditores appellari, respondisse Philippum regem accepimus, *Macedonas esse indoctam nationem ac incivilem, solereque ficum nominare ficum, & ligonem ligonem.* Quid autem offendit (obsecro) Plutarchum, quod Herodotus protulit asperius quædam, ac non mollivit appellationibus? Visum enim scilicet illi fuit id dicere quod esset. Nam de conjecturis sequendis deque laude & vituperatione universa hoc licebit unum iterum atque iterum respondere: de suo illum judicio historiam susceptam exposuisse: neque recte facere eum qui ingenii sui vires in alieno opere explicare velit, præsertim ad infamiam autoris. Ego, ut quicque retulit, sic sensisse, audiisse, comperisse existimo. Et cur non in hac potius persuasione perseverem quam illam inducam malevolentiæ, perversitatis, virulentiæ? Quia enim contumelia afficit divina & humana, sacra & profana. Si vera sunt, quæ est contumelia? (recte enim ille in comœdia negat se maledicere, quum, quæ vera sint, dicat) sin falsa, ostendatur falsitas. Sed quomodo ostendit? ratiunculis quibusdam & conclusiunculis levissimis. Quod quasi ipse sentiret, ne hoc quidem agere se ait, ut mendacii, sed ut malignitatis reum peragat Herodotum. Hanc igitur defendamus, si possumus. Ac laudationibus illis minutis & tenuibus (ut vult Plutarch.) quot possunt opponi præclare, & pleno ore (ut dicitur) enunciatæ? Quale enim hoc? (*Erato*, *c.* 112.) *Omnium quos scimus hominum primi Athenienses cursu illati in hostes sunt: omnium primi sustinuere vestitus Medici & hoc ornatorum aspectum: ad illud autem usque tempus nomen quoque Medorum terribile fuerat.* Addantur his quæ de Cynægiro scripsit (*Ibid. c.* 114.) Ac nequis Athenienses tantum laudatos benignius credat, (in quo nescio quam suspicionem corruptæ largitionibus voluntatis movet Plutarchus, temere quidem, ut videtur, neque ipse quicquam explanat) quid? parcène Lacedæmonios laudavit his verbis? (*Polymn. c.* 104.) *Sunt Lacedæmonii in certaminibus singularibus haud ullis aliis inferiores: in acie vero omnium mortalium præstantissimi.* Quid? horum cives Sperthiam & Bulin parumne prædicatione sua ornavit? (*Polymn. c.* 134. *& f.*) Sed hæc innumerabilia sunt. Atque in nomen sophistæ (*Hoc nomine usus est Herod. in Clio*, *c.* 29.) etiam invehitur quasi probrosum: quum profecto eos, qui velut opifices quidam essent sapientiæ, & artem quandam facerent illius, sophistas, ut citharistas & grammatistas, vocatos, & postea vitio hominum, (ut in aliis pluribus evenit) nomen quoque male audiisse constet. Nam quod exagitat præclaram sententiam de instabili & incerta fortuna rerum humanarum, quam Herodotus Soloni attribuerit (*Clio*, *c.* 32.) (cui quidem similes & alibi leguntur) nimiæ sapientiæ & pietati hominis concedatur: qui veritus sit, ne si ita de Deo loquamur, ut humanus intellectus quæ dicuntur percipere possit, parum pii esse videamur. Cur ergo Deo oculos, manus, pedes, aures attribuimus? cur dicimus Deum irasci? cur ulcisci? etiam vereri profecto, tentare, pœnitere, lætari, dolere. πόῤῥω γὰρ λύπης καὶ χαρᾶς ἵδρυται τὸ θεῖον. sine quibus illa ne intelligi quidem possunt. Quid Xenophon? (quo nemo fuit numinis colentior, nemo observantior, nemo impietatis erga Deum acrior hostis) nonne eandem sententiam ponere non dubitavit in præclaro illo opere suo historiæ rerum Græcarum? sic enim ait (*Hellenicων l.* 5.) καὶ ὁ θεὸς δὲ, ὡς ἔοικε, πολλάκις χαίρει τοὺς μὲν μικροὺς μεγάλους ποιῶν, τοὺς δὲ μεγάλους μικρούς. Hæc igitur sacrilega est in Herodoto sententia, quia secundum hominum intelligentiam φθονερὸν dixit esse τὸ θεῖον. Sed hæc quam sint futilia quis non videt? Omissam autem illam retis fabulam & Pittaci pugnam ferat æquo animo Plutarchus: seque hoc consoletur, quod, ut ait, tot alias exposuerit non magis profecto fabulosas. Sed prætereunda sunt certe aliqua, indigna quæ refutentur. Crœsi quidem annon satis clare memorat eruditionem, & doctrinam fortunæ adversæ (*Clio*, *c.* 207.) cui τὰ παθήματα μαθήματα

μάλα ἐγεγόνεε. Neque Xenophon ſapientiſſimus vir dubitavit ſimiliter poſt amiſſum regnum prudentiorem Crœſum producere. Ad alias argumentationes illius de Epheſiis, Colophoniis, Chiis: ubi quam levi utitur ratione, quod Lampſacenus Charon, antiquior ille quidem Herodoto, quædam non ſcripſerit. Quaſi nihil oportuerit narrare Herodotum, niſi quod in litteras jam eſſet relatum. Quod dictu eſt perquam ridiculum: præſertim quum ipſe profiteatur, eorum quæ alii non comprehenderint, mentionem facere decreviſſe. Sed cum de illis, tum de Samiis, Corinthiis, Lacedæmoniis. de Iſagora, Ariſtogitone, Athenienſibus, Platæenſibus, quæ diſputat, patiamur ſane illum vincere. Quis enim, qui advertere animum paulum modo voluerit, non perſpecturus facile eſt victoriæ iſtius præclarum ſucceſſum?

Venio igitur ad plenam lunam: de qua ingenue fateor non intelligere me quæ à Plutarcho diſputantur. Herodoti luculentiſſima narratio, quum nemini non ſit evidens. Dicit enim (*Erato*, *c.* 106. *&* 120.) *negaſſe Lacedæmonios, poſſe contra legem ante plenam lunam in expeditionem ſeſe proficiſci, & remanſiſſe in patria dum lunæ orbis compleretur: ac poſtea profectos, ita acceleraſſe ut tertio die in Atticam Lacedæmone pervenirent.* Hæccine narratio illam merebatur tragicam acclamationem, hunc autorem cœlum ipſum, dierum rationem, omnes res confundere? Nam de lege, deque prœlii die, ſua fide affirmante utroque, venia (ut opinor) dabitur ei qui fidem Herodoti pluris ſibi faciendam quam Plutarchi, & illum potius quam hunc ſibi eſſe ſequendum putaverit. De Philippide etiam obſcura eſt inſectatio: & erat hic locus in noſtro libro corruptior.

Reliqua ſunt calumniis manifeſtis referta, & ubique conſperſa nigro ſale, & atrocibus quidem illis ſed infirmis criminibus referta. Sane Thebanos, ut civitatem ſuam, (notum enim, fuiſſe hunc Chæronenſem Bœotum) exquiſita & peraccurata defenſione propugnavit, & in hac parte admodum vexavit autorem noſtrum. In quo quidem ignoſcendum eſt dolori ipſius, ſed reprehendenda profecto impatientia & ira. Quam enim moleſte fert & indigne læſos oratione ab Herodoto ſuos? Hoc igitur (ut apparet) ulcus tangi noluit, neque potuit ferre. Sed mendacii crimine Herodotum (ut opinor) facile liberat non modo fama illis temporibus longe lateque vagata, ſed conſervata etiam ad poſteritatem, proditionis Thebanorum: de qua & Demoſthenes (*Philippica* 2.) argumentum duxit levitatis & infidelitatis illius civitatis: & illud in ſermonibus hominum ſemper permanſit, decimam à Thebanis Apollini perſolvi oportere. Cujus mentionem à Xenophonte ſcimus ſemel atque iterum fieri (*Hell.* 5.) Quum enim communi decreto ſtatuiſſent Græciæ civitates, quæ adverſum barbaros conſenſerant, ab iis qui nulla neceſſitate coacti Perſæ ſe ſubjeciſſent, Delphico Apollini bello confecto decimam exigi debere, Thebani quidem potentia ſua reſtitere decreto: ſed quod illo tenerentur, fama memoriaque hominum conſtantiſſime perduravit. (*Decretum fœderis extat in Polymnia*, *c.* 132.)

Præterea quamvis malitioſum & pravum Plutarchus faciat Herodotum, non ſtultum tamen fuiſſe neque hebetem confitetur. Quid autem incogitantius fieri potuiſſet, & in ſumma audacia amentius, quam ea affirmare atque tradere, quæ, ſi falſa eſſent, non modo paulo ante defunctorum dictis atque relationibus, ſed memoriæ, vivorum propemodum, teſtimonio refutari atque redargui poſſent? Et ille cum tam impudente mendacio, cum tam inconſentanea expoſitione, cum narratione tam diſſidente, in celeberrimum frequentiſſimumque totius Græciæ conventum (ita enim accepimus) venire, & illa vaniſſima atque leviſſima ſcripta, plena malevolentiæ & obtrectationis, reclamantibus divinorum & humanorum monumentorum inſcriptionibus, recitare non dubitaret? Nimis ineptum & frivolum facis autorem, contra tuam quoque exiſtimationem. Non audiviſſent ac potius exibilaſſent, vel male etiam multatum illo tanto theatro ejeciſſent eum, qui plane ad irridendum & eludendum auditores, quique in communi Græciæ ſolennique cœtu ad nomen Græcum proſcindendum lacerandumque adeſſet. De conſilio autem & facto Leonidæ retinendi Thebanos etſi aſtute differit (*Polymn.* *c.* 205. *&* 220.) nemini tamen non plurima in mentem venire arbitror quibus hoc etiam loco defendi poſſit narratio. Adduxerat invitos, ſed ſic ut à civitate delectos: ergo non modo illius, ſed ſuorum quoque metus hos continuit. Dimiſit alios, quos minus alacres in aperto eſſe diſcrimine videbat. illis enim parcendum decreverat. Quomodo voluit autem vel potuit omnino quadringentos retinere, quum trecentos ſolum haberet ipſe ſecum? Primum voluiſſe Leonidam perdere iſtos Thebanos dixerat: neque non plures quam trecenti cum illo fuêre. Nam præter Theſpienſes, etſi non dicitur, cum

trecentis tamen Spartanis ſequutos alios plures ditionis ipſorum intelligere debemus. Ita enim fieri ſolitum ſcimus, ut Spartani nequaquam veluti ſolitarii, ſed quodam ſatellitio ſuorum ſtipati in expeditionem proficiſcerentur, quum ſinguli interdum ad ſeptenos adducerent eorum quos εἵλωτας vocarunt (*Calliope*, *c.* 28.) Sed quid facerent? aut in illis anguſtiis quid experirentur tutius quam quod retulit Herodotus? Neque aliud tempus omnino videtur fuiſſe vel defectionis, vel fugæ, vel tranſitionis, quam quod memoravit Herodotus (*Polymn. c.* 233.) Sed in tanto tumultu quo pacto exaudiri potuit imploratio? Et interfectos enim ſcribit nonnullos, & vel de geſtu intellectum fuit ſupplices hos eſſe. Notas quidem cur impudentiſſime confingere voluerit, cauſſam equidem nullam reperio. Accuſat paulo poſt aſperitatem vocabuli, quod de fuga conſuluiſſe dixerit Græcos. Nimis eſt ſeverus noſter Ariſtarchus. Atque etiam illud non tulerit credo, quod rex regum cenſet aufugiendum de Troja. non enim (ut opinor) mollius eſt φεύγωμεν, quam δρησμὸν βουλεύεσθαι. Quid vero de Naxiis & Themiſtocle dicemus? (*Urania*, *c.* 4.) Scilicet in metu tanti belli, & tempeſtate barbaricæ claſſis ingruente, incredibile fuerit, inſulanos homines non ad eos proficiſci voluiſſe quibus nemo non interitum aut ſervitutem impendêre exiſtimaret. Themiſtocli vero indecorum aut turpe fuerit, adjutum ipſum alterius conſilio, non ſolum omnia commentum fuiſſe: at Agamemnonem, non unum aut alterum, ſed decem συμφράδμονας optare non puduit. Nam in Artemiſia quod facetias conſumit ſuas, quibus nequaquam abundat, feciſſe videtur incogitantius.

In iis quæ ſequuntur, quod non modo quid perperam ſcripſerit, ſed quæ ſcribere etiam debuerit Herodotus, docere vult, ſit hoc & ipſum præclaræ & ſingularis ſapientiæ Plutarchi. Cetera involuta ſuſpicionibus, & alienarum rerum mentionibus confuſa, & fallacibus complexionibus intricata, & anxietate quadam mirifica accuſationis ſeſe ipſa infirmantia, vel relinquamus ſane, vel ad priora remittamus. Ad omnia enim ferme reſponderi dicique idem videtur poſſe: inſaniam eſſe & furorem, non perverſitatem, neque fraudulentiam, ea commemorare, quæ quum primum cognita fuiſſent, hominum ſcientia reprobarentur, à poſterioribus autem inter ſe diſſidere & contraria eſſe facile perſpicerentur. Etſi autem homines docti ac ingenioſi non difficulter reperiunt quomodo aliquid dicendo evertere odioſumque reddere aut ſuſpectum poſſint, tanta eſt tamen vis veritatis, ut neſcio quo pacto, quamvis oppreſſa & obſcurata, illa plerunque tamen reſiſtat atque eluceat contra dolos & verſutiam. Quapropter non quid conquiſierit ad inſectationem Herodoti Plutarchus, neque convitia quæ illi facit nimis cupide, neque ſtudium exagitandi autorem antiquiſſimum, ſed rem ipſam ſpectabimus. Ipſi autem Plutarcho hoc dicimus, (*Iliad.* η.)

—— —— σὺ μὲν οὐ καλὰ ταῦτ᾽ ἀγορεύεις.
Οἶσθα καὶ ἄλλον μῦθον ἀμείνονα τοῦδε νοῆσαι.
Εἰ δ᾽ ἐτεὸν δὴ τοῦτον ἀπὸ σπουδῆς ἀγορεύεις,
Ἐξ ἄρα δή τοι ἔπειτα θεοὶ φρένας ὤλεσαν αὐτοί.

Sic enim videtur non ille quidem quæ ſenſerit ipſe, in hoc libello diſſeruiſſe, ſed vel aliorum voluntati aſſentatus eſſe: vel quid in mala cauſſa poſſet, oſtendere voluiſſe. Quod ſi de animi ſui judicio & inductione illa ad talem modum diſputavit, profecto in hac parte receſſit à ſe ipſe. Non enim aliter exiſtimo quam fuiſſe Plutarchum, virum non modo eruditum & ſapientem, ſed etiam bonum, quam famam, præſertim probitatis, ut tueretur, minus curaſſe illum apparet in propoſito accuſationis hujus. Sed finem faciamus. Non enim jucunda nobis fuit quaſi contentio & rixa cum tanto viro, quam tamen ut neceſſariam, omittere non potuimus, & in officii (ut rati ſumus) cuſtodia, & in ſtudio nomini bonitatique autoris excellentiſſimi debito.

Objicitur autem & hoc nobis, quod quidam volunt à Thucydide contra Herodotum dici, de fabuloſis narrationibus & hiſtoriis confictis ad auditorum voluptatem (*Thucyd. lib.* I. κτῆμά τε ἐσαεὶ μᾶλλον ἢ ἀγώνισμα ἐς τὸ παραχρῆμα ξύγκειται.) *quæ, quum delectatione tantummodo afficerent audientes, in præſentia quidem juvarent, ſed diuturnum fructum non haberent.* Ego vero non magis in Herodotum hæc conferri poſſe puto, quam in quemlibet priorum de ſcriptoribus hiſtoriarum. Et (ut verum fatear) illas plane priſcas expoſitiones antiquiſſimarum rerum oratione & verbis ad venuſtatem, & jucunditate quadam animos perfundendum, compoſitas (quales potiſſimum Pherecydis Syrii fuiſſe accepimus) graviſſimum autorem exiſtimo veritati rerum geſtarum non oportere præferri cenſuiſſe: ac hilaritatem hiſtoriæ cedere ſeveritati, neque ſuavitatis cujuſdam leni-

lenitatem, constantiæ & dignitati narrationis anteponi voluisse. Sed de hoc quisque, ut lubuerit, ita statuat atque sentiat. Nos autem hoc teneamus: non modo propter sermonis elegantiam, & illam cum ab aliis tum Cicerone laudatam dulcedinem, & quasi amœnitatem quandam, diligendum hunc autorem, & in manibus semper habendum esse: sed propter rerum cognitionem maximarum, propter maxime ad vitam utilium sententiarum copiam, ob plurima certo, accurate, prudenter, honeste dicta, magnifaciendum nobis, vel in suo potius genere anteponendum universis. Nota sunt ex Latinis Ciceronis & Quintiliani elogia præclarissima hujus autoris. Græcorum autem quæ opinio de his libris fuerit, satis indicat inscriptio nominum Musarum, quibus omnem sapientiam & doctrinam & ingenii præstantiam, antiquitatem significasse notum est. Et quicunque meminere ipsius, honoris & laudis præfationem semper usurpasse repe riuntur. Quas ob res neque me pigere operæ positæ in hoc autore debere puto, neque non hortandi mihi videntur omnes, ut studio singulari in hoc autore versari, & illum præcipuo amore complecti velint. Nam & mihi fructuosam fuisse lectionem hujus videor sentire, & aliis item futuram esse confido. Visum autem, &c.

DE HERODOTO, EX EODEM JOACH. CAMERARIO.

HERODOTI patrem fuisse Lyxem & Dryo matrem perhibent, patria Halicarnassensem: quod præscriptum nunc etiam in historia illius legitur. Parentes in sua civitate bono loco natos tradunt, ipsumque fratrem habuisse Theodorum nomine. Quum autem teneretur Halicarnassus à Lygdamide tyranno, nepote Artemisiæ reginæ Cariæ, secessit Herodotus in Samum insulam: atque ibi lingua Ionica historiam magna cum cura composuit, relatam in libros novem: (*Lucian. Herodoto, vel Eetione.*) quam quum in frequenti Græciæ conventu Olympiorum recitavisset, sic placuit universis ut ita audirent quasi Musas loquentes: ideoque libris qui novem (ut diximus) essent, Musarum novem indidere nomina. Quum reversus in patriam autor fuisset civibus suis tyranni expellendi, successit quidem res, sed invidia maxima Herodotum excepit. Ita enim fieri solet ut periculorum metum parta securitate obtrectationes fere sequantur. Cedendum igitur, relinquendos ingratos cives ratus, quum Atheniensium tum colonia in Thurios Italiæ populos deduceretur, sua sponte illis se colonis socium addidit: & ibi finivit vitam suam: sepultusque fertur in foro. etsi quidam Pellæ mortuum fuisse tradidere. Ipse facit mentionem (*Clio, c.* 109.) λόγων Ἀσσυρίων & λόγων Λιβυκῶν, (*Euterpe, c.* 161.) quos conscripserit: de quibus tamen hæc mentio solummodo restat. Herodotum scribunt, quum recitaret in Olympiis (ut supra retulimus) historias suas, audivisse Thucydidem qui adhuc ætate puer esset: quumque Thucydides tum quasi divinitus commotus lacrymas profudisset, animadvertisse hoc Herodotum; & gratulatum fuisse patri ipsius Oloro: hortatumque ut erudiendum curaret filium diligenter: gliscere enim in animo illius cupiditatem bonarum artium atque disciplinarum. De Herodoto Græcum epigramma fertur, quo memoratur & illa invidiæ fuga & discessio in Thurios.

Ἡρόδοτον Λύξεω κρύπτει κόνις ἥδε θανόντα
Ἰάδος ἀρχαίης ἱστορίης πρύτανιν,
Δωριέων πάτρης βλαστόντ' ἄπο. τῶν γὰρ ἄπλητον
Μῶμον ὑπεκπροφυγὼν, Θούριον ἔσχε πάτρην.

Extat apud Stephanum: sed magis integrum in scholiis Nebularum Aristoph.

quod nos ita aliquando convertimus,

Terra, satum Herodotum Lyxe, tegit ista sepultum,
Qui priscæ Ionicæ laudem habet historiæ.
Dorica produxit tellus hunc: unde fugatus
Invidia, hac patria Thuride sedit humo.

Ex eo factum est ut aliqui præscriptionem *Halicarnassensis* mutarent in *Thurii:* quod & Plutarchus annotavit in libello De exilio. Reperio relatum hunc in olympiadem LXXVII, & LXXXIIII. cum quo non dissentit quod traditur, floruisse Thucydidem olympiade LXXXVII, & olympiade LXXXVIII mortuum Periclem Xanthippi filium, cujus Herodotus meminit (*Erato, c.* 131.) Plinius ubi de ebeno disserit, Herodotum scribit Thuriis condidisse historiam anno ab V. C. trecentesimodecimo. Quod & ipsum cum numero LXXXVII olympiados consentit, quo aliqui floruisse Herodotum tradidere: quum acce-

perimus Romam conditam esse circiter olympiada VI. Sane cum Hellanico vixisse fuisseque apud Archelaum, traditum est: quod tempus & EUripidis poëtæ fuit, quem genitum accepimus eo die quo Persæ fuêre à Græcis fusi. Pherecydes & Hecatæus diu ante illum historias & fabulas componere primi oratione soluta cœpere. Fuit & Xanthus quidam scriptor Lydus, quem in Lydorum historia sequutum Herodotum putant. Fuit & Charon Lampsacenus paulo hoc superior, qui & ipse bellum Persicum descripsit. Sed & Hellanicus suas historias ante Herodotum edidit, quas ipse se legisse significat. Fuit hoc nomine Olophyxius Thrax, qui de nymphis & sacris scripsit: & alius, medicus.

DE DIALECTO IONICA, EX EODEM.

ORATIO Herodoti elegans est, & Ionicæ linguæ propria quadam facilitate, sine omnibus veluti anfractibus, defluens. Dialectus autem (id est peculiare orationis genus) Ionum cum Attica lingua magnam habet communitatem. Nam & hæc quodam tempore appellatio Atheniensium, & Ionicæ omnes coloniæ Atheniensium fuere. In quibus accidit ut sonus vocis & forma sermonis in alieno scilicet solo Asiæ atque insularum mutaretur. Traditum autem est, appellatos primum Cranaos incolas Atticæ, quum Pelasgi adhuc Græciam tenerent: regnante deinde Cecrope, Cecropidas. Cui quum successisset Erechtheus; tum illis fuisse inditum nomen Atheniensium: ac mox ab Ione ductore, Ionum. Hic fuit Xuthi, vel Apollinis (ut poëtæ) filius, susceptus ex Creusa Erechthei filia: & Ægiali ac Helices regnum tenuit. Cujus gens postea à Doriensibus pulsi, ab Atheniensibus in civitatem recepti fuêre. (*Pausan. Achaicis.*)

Varietates in Ionica lingua hæ fere annotantur. Α in η mutatur, nisi Doricum fuerit α. αι mutatur in η. Mutatur & ε in η, divisa diphthongo, itemque in genitivis nominum ευς. ὦν mutatum est ex οὖν. Crassæ mutantur in tenues. Attica mutatio est α in ε. Usurpant Iones & ε cum ο, in genitivis nominum ις, ubi Attici ω ponunt: quum ιος quoque communis sit & Ionica flexio. Vertunt π in κ. Item αυ in ωυ. itaque hæc diphthongus, Ionica vocatur. Pro ω accusativo faciunt ουν. Duo σσ in ξ mutant. Metaplasmus οι, in ες, Ionicus est. similiter & aliæ quædam suæ hujus dialecti formæ sunt. Est & mutatio η in α. Mutant ου in ευ. item ε in α. Addunt Iones finali σ, litteram ι, & in verbis, σι. Syllabam ῶ circumflexam, εω faciunt. Interdum & non circumflexum ου primæ declinationis, εω faciunt. Vocabulis initialibus τ præponunt. ο & ε producunt, addita υ & ι. Tertiæ declinationis genitivum in οιο, de ου, proferunt. ῳ faciunt ωι. Geminant consonantes, ut σσ, ττ, ππ. Inserunt ε, item σ. nam θα primæ personæ pluralis, σθα, & θον dualis, σθον faciunt. Inserunt α in patronymicis. Iones integris & incontractis verbis nominibusque & participiis adverbiisque, omnibus denique orationis partibus utuntur. Mutant ην in εα. Augmenta præteritorum & aliarum dictionum initia abjiciunt. Τ nominum in ας in declinatione elidunt. Utuntur reduplicatione. Utuntur & transpositione tam litterarum quam syllabarum. Abjiciunt ι de diphthongo ει. Initiales litteras abjiciunt. Ex ιε faciunt ι longum. Suas habent tertias personas plurales præteriti perfecti passivi, posita littera α ante ται finale, ut & in aliis. Infinitiva per syllabam με producunt. Sunt & contractiones & synalœphæ Ionum: sunt & apocopæ.

Horum exempla promiscue subnotavimus, & aliis quibusdam proprietatibus dialecti Ionicæ indicatis. Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε, pro Ἁλικαρνασσέως ἱστορίας ἀπόδειξις. Θωυμαστὰ, pro θαυμαστά. Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου, pro Ἰώ. Πλεῦνας, pro πλέονας. Ἀπ' ἧς, pro ἀφ' ἧς. Ἀπελόμενοι, pro ἀφελόμενοι. & Ἀξιαπηγητότατα, pro ἀξιαφηγητότατα. Διαπρηξαμένους τε τἄλλα τῶν εἵνεκεν, pro διαπραξαμένους τε τὰ ἄλλα ὧν ἕνεκα. Ἐγεγόνεε, pro ἐγεγόνει. Ἤδεε, pro ἤδει. Δεσπότεα, pro δεσπότην. Μίδης, pro Μίδας. Θρόνον βασιλήϊον, pro βασίλειον. Ἑστάμεναι, pro ἑστάναι. Ἐπεκράτεον, pro ἐπεκράτουν. Κυρίην τῶν ἡμερέων, pro κυρίαν τῶν ἡμερῶν. Κιθῶνας, pro χιτῶνας. Ἐπὶ νόον ποιέουσι, pro ἐπὶ νοῦν ποιοῦσι. Περιέσπε, pro περιεῖπε. Ἱρὸν, pro ἱερόν. Ὀρτὴ, pro ἑορτή. Κεῖνος, pro ἐκεῖνος. Ἐὼν, ἐοῦσα, pro ὢν, οὖσα. Κεχωρίδαται, pro κεχωρισμένοι εἰσί. Ἐτετάχατο, pro τεταγμένοι ἦσαν. Τὠρχαῖον, ὤνθρωπε, ὦναξ, ὡνὴρ, ἅτερος, τἀνθρώπου, pro τὸ ἀρχαῖον, ὦ ἄνθρωπε, ὦ ἄναξ, ὁ ἀνὴρ, ὁ ἕτερος, τοῦ ἀνθρώπου. quæ Attica synalœpha & in aliis reperitur: ut θατέρου, τοῦ ἑτέρου. Ὕβριος, πόλιος, pro ὕβρεως, πόλεως. Ἐγχειριδίοισι, pro ἐγχειριδίοις. Ἐπεὰν, ἀδελφεὸς, pro ἐπὰν, ἀδελφός. Τοὔνομα, μοῦνος, ξεῖνος, pro τὸ ὄνομα, μόνος, ξένος. Ποιεῦσι, pro ποιοῦσι. ἐδικαίουν.

καίων. Μέγαθος, τάμνειν, pro μέγεθος, τέμνειν. Ὀπέωνες, pro ὀπάονες. Ὀρέων, pro ὁρῶν. σαθμεώμενοι, pro σαθμώμενοι. χρεωμένων, pro χρωμένων. Κυνέη, pro κυνῆ. ἀνθρωπηΐη, pro ἀνθρωπῆ. Τυφῶ, ἄθω, pro τυφῶν, ἄθων. quod plane Atticum est. Πλεῦν, pro πλέον. Προσδέκεο, pro προσδέχου. Ὦρος, pro ἑώρος. Διξὰ, τριξὰ, pro διοσὰ, τριοσά. Αὐτόπτεω, pro αὐτόπτου. Ἐν τῇσι ἀμάξῃσι, pro ἐν ταῖς ἀμάξαις. ac concursum omnino vocalium Iones amant. Ἀέρησα, pro ἄδρασα, *quæ non solerent aufugere.* Ἐπιβαλέων, pro ἐπιβαλῶν. Ὁκόσον, ὄκου, κότε, pro ὁπόσον, ὅπου, πότε. Βουβάλιες, ὄφιες, pro βουβάλεις & ὄφεις. Ἑσσωθέντες, pro ἡσσωθέντες· & ἕσσονες, pro ἥσσονες. Ἀδαέες, pro ἀδαεῖς. Οἴκασι, pro ἐοίκασι. Κέρεα & γέρεα, pro κέρα & γέρα, contracto de κέρεα, eliso τ. Ἐσελάδατο, ἐσαλμένοι ἦσαν. Κατεσρώφατο, κατεστραμμένοι ἦσαν. Τρῶμα, pro τραῦμα, omisso υ. nisi magis est à verbo Ionico factum quod τρώειν illi dicunt. id est, τιτρώσκειν. Apud Homerum Ἐρίηρες, pro ἐρίηροι positum volunt: Ἐρυσάρματες ἵπποι. Herodotus Αὐτοκέλεες, pro αὐτοκέλευστοι. Contrà μάρτυροι & φύλακοι, Iones, pro μάρτυρες & φύλακες. Ὄψεαι, pro ὄψῃ. quod Atticis est ὄψει. Ἀπικοίατο, pro ἀφίκοιντο. Ὁρμέατο, pro ὥρμηντο. Μανασσέων, pro Μνωασσῶν. Λάξις, pro λῆξις. ΟΥ in οιο solutio, & σθα, ac σθεν, ποιητικώτερον videtur. Ὑπερώϊον, λώϊον, pro ὑπερῷον, λῷον. Κραδίη, pro καρδία. κρατερὸς, pro καρτερὸς· ut Homero Κράπαθος, pro Κάρπαθος. Reduplicationes sunt Homericæ, τετύκοντο, ἐκλέλαθον, τεταγὼν. Herodotus Ἀραιρημένοι dixit pro ᾑρημένοι. Ἐνθεῦτεν, pro ἐντεῦθεν. Ἀποθανεύμενοι, pro ἀποθανούμενοι. Duplicationes consonantium Ionicæ illæ quidem esse perhibentur, sed sunt poeticæ, ut Ὅσσον φέρτερός εἰμι. Ὅττι τοι ἐν μεγάροισι. Ὁππότ' ἀνὴρ ἐθέλῃ.

EX EODEM.

IONICUS est & articuli pleonasmus. ut, Τοὺς μὲν ἀνασήσειεν, ὁ δ' Ἀτρείδης ἐναρίξοι, pro ἐναρίξοι δέ. in quibus ὁ pronomen esse volunt, & significare αὐτὸς, Ionice. Polymnia, εἰ μέν τι ἐνέοι σφάλμα φέρον τῷ βαρβάρῳ, τῶν μὲν ἔλεγεν οὐδὲν, ὁ δὲ τὰ εὐτυχέστατα ἐκλεγόμενος, *siquid inerat quod fraudi esset barbaro, eorum nihil memorabat, sed eligens maxime fausta.*

Est autem & aliorum pronominum hic usus, εἰ δὲ ταῦτα ἀποδώσειν οὐκ ἐθελήσεις, σὺ δὲ πάντως στρατεύμα ἀνάξειν, pro ἀλλὰ πάντως ἀνάξεις. Et rursum, ἤ σέ γε, pro ἤ γε. Iliad. ρ.

Ὅς' ἐπεὶ ἄρκε κάμησι κυνάς τ' ἄνδρας τ' ἐρεθίζων,
Οἵ τέ μιν οὐκ εἰῶσι βοῶν ἐκ πῖαρ ἑλέσθαι,
Πάννυχοι ἐγρήσσοντες, ὁ δὲ κρειῶν ἐρατίζων Ἰθύει.

Ionum sunt anastrophæ. ut, ὄρνιθες ὥς. Iliad. β, -- οὐ σε ἔοικε κακὸν ὥς δειδίσσεσθαι. Sic ᾧ ἔπι, pro ἐφ' ᾧ. Et, βιοτῆς νῦν μὲν ἀνθρωπηΐης πέρι. Iliad. β. τότε δ' ἤδη ἔχεν κατὰ γαῖα μέλαινα. i. κατεῖχε.

Sunt & ἀποκοπαὶ Ionicæ verbi substantivi. ut, ἔνι pro ἔνεσι, μέτα pro μέτεσι. Hom. πάρ' ἐμοί γε καὶ ἄλλοι, id est, πάρεισιν ἐμοί.

Cum aliter, tum interposito ὦν dirimunt conjungenda. μέχρι μὲν ὦν τούτων. & βοῦλα περὶ τὰ κέρεα ἐλίσσων, id est, περιελίσσων. & κατ' ὦν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. & κατά με ἐφάρμαξας, pro κατεφάρμαξας ἐμέ. & εἶπε τῶν τις Βαβυλωνίων, pro τῶν Βαβυλωνίων τις. Sic ὡς δὲ αὔτως, pro ὡσαύτως δέ. Iliad. β, καδδέ κεν εὐχωλήν. & Iliad. ρ, -- ἀπὸ δὲ μελινδέα θυμὸν ἕλωμαι, pro κατὰ δὲ εὐχωλὴν, & ἀφέλωμαι θυμόν. Iliad. α, ἐκ δ' ἕλον Ἀτρείδης. i. ἐξεῖλον δέ. Sic ὑπὸ δ' ἤρεον, pro ὑφήρευν. Polymn. ἀπὸ πάντα τὰ χρήματα ἄγων, i. ἀπάγων.

Præpositiones absolute, quasi adverbialiter, sæpe ponunt: μετὰ δὲ, τῆς στρατιῆς ἀπικομένης εἰς Σάρδεις, *postea vero, quum exercitus Sardis venisset.* Sic, καὶ πρὸς ἀνεπιστήμονες ἔσαν, *præterea*, Iliad. χ, Πρὸς δέ με τὸν δύστηνον ἔτι φρονέοντ' ἐλέαιρε. Alibi, ἐν δ' αὐτὸς ἐδύσατο νώροπα χαλκόν. Item, διὰ πρὸ δὲ εἴσατο καὶ τό. Herod. Polymnia, ἐν δὲ Ἀρτέμιδος ἱερὸν, *in illo litore est fanum Dianæ.*

Ionicum est casum ad præpositionem referri quæ cum verbo adjuncto composita est. ut, ὅτι οἱ ἐνορώη, id est ὅ, τι ὁρῷτο ἐν αὐτῷ, *quid in se animadverteret.* Iliad. β, -- τέο δ' αὖ ἐπιμέμφεαι, id est, ἐπὶ τίνος μέμφῃ. Et ὤμοισιν ἐπείη. i. εἴη ἐπὶ τοῖς ὤμοις. Item Iliad. ν, θρασὺν Ἕκτορα εἶπε προσστάς. i. στὰς πρὸ τοῦ Ἕκτορος. Herod. Clio τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν Σαρδίων ἅλωσιν, id est, ἐπ' ἔτεα τρία, *in tertium annum distulit Sardium expugnationem.* Idem, ἀπίζει τῆς χώρης τῆς Ἀραβίης, id est, ὄζει ἀπὸ τῆς χώρης.

Singularis usus infinitivi εἶναι, Ionicus est, hoc modo, καὶ τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι, *ut hæc prima quidem cura esset* Et, οὐδὲ ὁμολογήσομεν ἑκόντες εἶναι, *quod volentibus quidem nobis fiat.* Et, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι, *In quo totum verteret*, aut *Reipsa.*

HERO-

HERODOTI VOCABULA IONICA,

ET QUÆDAM LOQUENDI GENERA, ILLI CUM HOMERO MAGNA EX PARTE COMMUNIA: NECNON ALIA.

Collecta & Latine reddita, partim ab Joachimo Camerario, partim ab Henrico Stephano: littera C illius nomen, H hujus nomen indicante; à quo & addita nunc fuerunt aliquibus Camerarii interpretationibus exempla.

HENRICUS STEPHANUS LECTIONIS HERODOTI STUDIOSIS.

Si vulgo receptum morem usurpare, quam meum tenere, maluissem, Joach. Camerarii nomen silentio præteriissem: ac titulum huic opusculo præfixissem quo hanc recensionem pariter & interpretationem vocabulorum, quæ quum Herodotus sibi habere peculiaria videatur, habet tamen cum ceteris Ionibus, & nominatim cum ipso etiam Homero (ad pleraque quod attinet) communia, totam suscepissem & in me recepissem. Nec tamen magnum onus humeris meis imposuissem. quæ enim Camerarius de illis vocabulis antea scripserat, meis infarciendo, eaque pro meis ostentando, magnum oneris levamentum in promptu mihi fore animadvertebam. Præsertim vero quum multo plures à me quam ab illo voces recenserentur & exponerentur, sub meæ commentationis prætextu dominium in illius quoque commentatiunculam usurpare, res fuisset quæ multorum exemplis defendi (si exempla malam defendere caussam queunt) potuisset. Verum ego non solum, alienis tantummodo plumis se vestire, corniculæ in morem, sed etiam vel miscere suis alienas, atque id dissimulare, vix ingenui esse hominis, semper existimavi. Atque hoc & meus Thesaurus testari abunde potest. Quinetiam Paralipomena tantum institutionis grammatices (aut saltem eorum partem) scribere malui, quam meam institutionem grammatices ad tam multas aliorum addendo, in aliena plurima manum injicere; simulque miseros lectores crambe toties repetita occidere. Neque tamen sum nescius, reperiri quotidie qui multo majori cum turpitudine plagiarii sint: id est, multo turpius & magis pudendum plagium committant, dum aliena, & quidem è multorum nonnunquam libris consarcinata, sive consuta, aut (sicui Græca vox magis placet) συνερραμμένα (licet eorum nonnulli ne artem quidem talia consarcinandi, sive consuendi, sive τὸ συῤῥάπτειν, calleant) impudentissimo novi tituli libri, aut novi saltem nominis autoris, mendacio, pro suis obtrudentes, & obtrusa venditantes, fucum faciunt: etiamsi nulla futura sit qua vel γρῦ tam multis alienis οἴκοθεν (id est, de suo) insuisse dici possint.

Ceterum, quamvis pauca illa quæ Camerarii sunt, ita meis inseruerim (apposito ubique ejus nomine) ut intacta in illis omnia reliquerim, fuisse tamen ubi ejus interpretationi nonnullarum vocum aliquid adjicere, aut in eam non sine aliquo fortasse lectoris fructu inquirere potuerim, ostendam alias (deo favente) in iis quibus Herodoti lectores, præsertimque ejus valde studiosos, amplius juvabo. Sed malui exemplorum alicubi adjectione, aut exempli; ubi Camer. nullum attulerat, contentus esse. Ne hoc quidem tacebo, me in quibusdam vocabulis exempla Homeri, in quibusdam Hippocratis, (quæ Erotiani, & Galeni lexicis, quum ea excudi, destinaveram) in nonnullis, utriusque, attulisse.

A.

Ἄγειν & φέρειν, Ionicum est de hostilibus direptionibus. Herodot. lib. I. c. 88. φέρουσί τε & ἄγουσι τὰ σά. Et rursum I, 166. καὶ ἄγον γὰρ ἤδη & ἔφερον τοὺς περιοίκους ἅπαντας. Iliad. ε. Οἷόν κ' ἤ⸗ φέροιεν Ἀχαιοὶ ἤκεν ἄγοιεν. Neque me fugit, & apud Xenophontem & alios Atticos autores hanc figuram reperiri. nam & alia, quæ ut Ionica annotavimus, illi usurparunt. utriusque enim linguæ eadem (ut supra diximus) origo fuit. C.

Ἀγινέειν vide in Ἀπαγινέειν. Pass. Ἀγινεόμενος activa signific. *Adducens*, VII, 33. ἀγινεόμενος γυναῖκας. H.

Ἀγορεύομαι, ῶμαι, *Concionor*, *Concionem habeo*. Unde ἠγορόωντο, VI, II. ἐγίνοντο ἀγοραί. καὶ δή κου σφι & ἄλλοι ἠγορόωντο. Sic Hom. Il. δ, versu I. Οἱ δὲ θεοὶ πὰρ Ζηνὶ καθήμενοι ἠγορόωντο. Sed hic est potius *Concilium habebant*, *Consultabant*. At quum dicit, ἀγορήσατο & μετέειπε, est *Concionem habuit*. Verbum autem Ἀγοράζω apud hunc (sicut apud Thucyd. & Aristoph.) est, *In foro versor*. H.

Ἀγχίστροφα, *In contrarium mutata*, *Contraria*. ἀγχίστροφα βουλεύομαι, VII, 13. Proprie autem Ἀγχίστροφον q. d. *Conversionem*, id est, mutationem, *propinquam habens*, sive *Mutationi propinquum*. H.

Ἀγωνίδαται pro ἠγωνισμένοι εἰσί, sed passiva significat. pro *Decertati sunt*: IX, 26: 2. πολλοὶ μὲν γάρ τε & εὖ ἔχοντες πρὸς ὑμέας ἡμῖν ἄνδρες Σπαρτιῆται, ἀγῶνες ἀγωνίδαται, *multa certamina decertata sunt*. Sed perperam in Aldina & Germ. edit. ἀγῶνας pro ἀγῶνες scriptum est. H.

Ἀδαέες, *Ignari*, *Imperiti*. IX, 45. ἡμεῖς δὲ ἀπειροί τε εἰμὲν & ἀδαέες τουτέων τῶν ἀνδρῶν. H.

Ab eodem pro Ἀδαὴς dicitur Ἀδαήμων, ut VIII, 65. ἀδαήμονα τῶν ἱρῶν. Quinetiam verbum Δεδάηκε, *didicit*. H.

Ἀδεῖν & Ἁνδάνειν, *Placere*, Ἀλλ' οὐκ Ἀτρείδη Ἀγαμέμνονι ἥνδανε θυμῷ. Et, Ὡς ὄφελεν θάνατός μοι ἁδεῖν κακός. C. Vide Ἀπαδεῖν & Ἑαδε.

Αἱμασιαὶ, *Septa*. Sed addit Herod. in primo, c. 180. αἱμασιὴ πλινθέων ὀπτέων. Odyss. σ. αἱμασιάς τε λέγων, *Septa struens*. C.

Αἴνη, *Existimatio*. C.

Αἰχμὴ κακῶς ἑστηκέναι dicitur πρός τινα, ab Herodoto, rarissimo sed elegantissimo loquendi genere, lib. VII. c. 152. de Argivis, ἐπειδὴ σφι πρὸς Λακεδαιμονίους κακῶς ἡ αἰχμὴ ἑστήκεε, hoc sensu, *Quum minime secundum iis adversus Lacedæmonios prœlium fuisset*. Quam interpretationem etsi aperte præcedentia & sequentia confirmant, possit tamen ea & Eustathii testimonio comprobari: qui postquam dixit δόρυ nonnunquam significare πόλεμον, id est, *bellum*, (veluti quum aliquis vocatur δουρὶ κλυτός) itidemque vocem αἰχμὴ usum istum habere: unde δοριάλωτος & αἰχμάλωτος significare pariter ὁ ἐν πολέμῳ ἁλούς· subjungit, λέγει δέπου & Ἡρόδοτος περί τινων, ὡς κακῶς αὐτοῖς ἡ αἰχμὴ ἔστηκε πρὸς τοὺς δεῖνα, ἤγουν ἐδυστυχήθη αὐτοῖς ὁ πόλεμος. Additque, hoc ex consequenti esse dictum. παρακολουθεῖ γὰρ τοῖς ἐν μάχῃ δυστυχοῦσι, κακῶς αὐτοῖς ἑστάναι τὴν αἰχμήν. Ceterum in compositione quoque nomen hoc pro *bello* usitatum esse apud Iones sciendum est, quum videlicet appellant ὁμαιχμίην quod alii συμμαχίαν. ut VIII, 140: I. ὁμαιχμίην συνθέμενοι. Ab eadem voce est μεταίχμιον. unde μεταίχμιον γῆν legimus, VIII, 140, 2. μεταίχμιον τὴν γῆν ἐκτημένων. H.

Ἀλέες, *Conferti*. Et Ἀλίζεσθαι ac Συναλίζεσθαι, *Colligi* seu *Congregari*. Et Ἀλίη, *Cœtus*. C. Exemplum verbi Ἀλίζεσθαι, I, 79. ἁλίζεσθαι τὴν τῶν Λυδῶν δύναμιν. Utitur & Hippocr. hoc verbo Ἀλίζεσθαι. Invenitur autem & activum Ἀλίζειν apud Herod. VII, 12. necnon compositum Συναλίζειν, I, 126. Ad nomen autem ἀλέες quod attinet, sciendum est, ἄλες quoque apud Hipp. exstare: atque alicubi ἄλες & πολλὸν copulari.

Ἀλεεινὴ χώρη, *Calida regio*. Et Ἀλέα, *Calor*, ut in locis apricis. C.

Ἀλεωρὴ à Valla redditur *Remedium*, IX, 6. ὡς & αὐτοὶ τινὰ ἀλεωρὴν εὑρήσονται. Proprie autem sonat *Evitatio*, *Declinatio*, *Effugium*. Ac redditur etiam *Levamen*, & *Laxamentum*, necnon *Solatium* Hippocr. ἐν παραγγελίαις utitur, Ἄνεσις γὰρ νόσου τινὰς κάμνοντι παρέχει μεγάλην ἀλεωρήν.

Ἀλκὴ ut ab Homero, ita etiam ab Herod. quibusdam loquendi generibus adhibetur: quorum vel frequentissimum est (nisi me memoria fallit) ἐς ἀλκὴν τρέπεσθαι. quo videtur significari quod vulgo dicimus, *Se mettre en defense*. Hoc autem existimatur dici à Livio, *Vim parare*: veluti quum scribit, *Alios vim parantes occidit*. III, 78. ἀνά τε ἔδραμον πάλιν ἀμφότεροι, καὶ ὡς ἔμαθον τὸ ποιεύμενον πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο. Quibus verbis subjungit. ὁ μὲν δὴ αὐτέων φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. (ubi observa simul eundem usum verbi τρέπεσθαι cum alio accusativo.) Estque πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι tanquam genus, at πρὸς αἰχμὴν τρέπεσθαι, velut species. Paulo post τῇ χειρὶ χρῆσθαι hac in signif. usurpat: ὁρέων δέ μιν ἀργὸν ἑστεῶτα ὁ Γωβρύης εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί. Alioqui χειρὶ χρῆσθαι reddi etiam potest *Manum conserere*. Fortassis tamen πρὸς ἀλκὴν ἐτράποντο eo in

loco reddendum potius fuerit, *Vi agere cœperunt*, vel, *Vim moliti sunt*, aut *Totis viribus obsistere cœperunt*. Nam illud *Vim parare*, minus est in quibusdam locis quam πρὸς ἀλκὴν τρέπεσθαι. veluti quum in principio II, 45. dicitur de Hercule, ἐς ἀλκὴν τραπόμενον πάντας σφέας καταφονεῦσαι. H.

Ἀλογέω, *Nullam rationem alicujus rei habeo*, *Contemno*. Unde ἀλογήσας, III, 124. Sic & compos. Κατηλογέω· unde κατηλογέοντα, III, 121. H.

Ἁμαρτὰς pro ἁμαρτία, *Peccatum*. ut I, 167. ἀκέσασθαι τὴν ἁμαρτάδα. H.

Ἀμβώσας, ἀναβοήσας. C. Sic Ἐπιβώσασθαι pro ἐπιβοήσασθαι, I, 87. initio. H.

Ἀμείνονες αὐτοὶ ἑωυτῶν, *Seipsos vicerunt*. C.

Ἀμφιβασία, *Disceptatio*, vel *Dissensio*. C.

Ἀναγινώσκω, *Suadeo*, *persuadeo*, (quemadmodum πείθω utrumque usum habet) ut VII, 10. γνόντα ἐπ' οἵους ἄνδρας ἀναγινώσκεις βασιλῆα στρατεύεσθαι. ubi est potius *suades*, quam *persuades*: quamvis postea persuaserit. At IV, 158. ἀνέγνωσαν ἐκλιπεῖν· non solum *suaserunt*, sed etiam *persuaserunt*. Sic etiam I, 187. τίς σε ἀνθρώπων ἀνέγνωσε, sequente infinitivo καταστῆσαι. Itidem pass. Ἀναγνωσθεὶς, *persuasus*, in IV, 154. ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἔργον οὐκ ὅσιον ἐμηχανᾶτο ἐπὶ τῇ θυγατρὶ, *Is autem, ab uxore persuasus, rem nefariam adversus filiam moliri cœpit*. At interpres male ἀναγνωσθεὶς reddidit *deceptus*. Omnemque illi excusationem præripit verbum πείθει, quod proxime præcedit, de eadem, πείθει τὸν ἄνδρα ταῦτα ἔχειν οὕτω. Quinetiam lib. III, c. 61, activæ voci ἀναγνώσας aliam tribuit significationem idem interpres: τοῦτον τὸν ἄνδρα ἀναγνώσας ὁ μάγος Πατιζείθης ὡς οἱ αὐτὸς πάντα διαπρήξει, εἷσε ἄγων ἐς βασιλήιον θρόνον. ita enim hæc reddidit, *Hunc virum magus Patizithes instructum quemadmodum ipse illi omnia peracturus esset, in regium solium perducit*. Quum debuisset ita vertere, *Huic viro quum persuasisset magus Patizithes fore ut ipse illi omnia effecta redderet*. Erat enim Patizithes qui Smerdi omnia confecturus erat, non contra: quod tamen potius præ se ferre videtur altera interpretatio. Ut autem Ἀναγινώσκω, sic etiam Συγγινώσκω apud Herodotum à vulgari usu discedit. Sed quid de Galeno & Erotiano dicemus, verbum ἀναγνῶναι apud Hippocratem, Ionica dialecto utentem & ipsum, non πεῖσαι, id est, *Persuadere*, sed μεταπεῖσαι, (id est, *Dissuadere*, vel *De sententia deducere*, *A sententia dimovere*) necnon μεταδιδάξαι exponentibus? καὶ οὐκ ἠδυνάμην (inquit Hippocr. lib. De artic.) αὐτοὺς ἀναγνῶναι, εἰ μὴ μόλις, ὅτι τόδε ἐστὶ τοιόνδε. Suspicor, unum ex altero sumpsisse, qui loco præpropere (ut fit) lecto, nec bene memoriæ mandato, horum tantum verborum recordatus sit, αὐτοὺς ἀναγνῶναι· (ac non horum etiam quæ subjunguntur, ὅτι τόδε ἐστὶ τοιόνδε) simulque præpositionis ἀνὰ verbo γνῶναι præfixæ usum eum imaginatus sit quem habet in aliis quibusdam verbis, & nominatim in Ἀναδιδάσκομαι, apud ipsum Herodotum. Hoc etiam addo, perperam Galenum, & Erotianum ἀναγνῶναι, non ἀναγνῶσαι legisse apud Hippocratem: & quosdam male lectionem hanc in illam mutandam censuisse. Nam & hîc ex I, 87. habes ἀνέγνωσε, & legitur itidem VI, 75. Eodemque modo extat ἀνέγνωσαν I, 128. Sic autem & I, 85. ἄλλον γνώσας: ubi repono ἀλογνώσας.

Ἀναγκαίη pro ἀνάγκη· ut in I, 11. μή μιν ἀναγκαίῃ ἐνδεῖν. H.

Ἀναδιδάσκεσθαι vide VIII, 63 initio, & quæ adscripsi margini. H.

Ἀναιρεῖσθαι, vide in Ἐπαναιρεῖσθαι.

Ἀναισιμοῦσθαι. ut I, 72 fine, πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται, *Quinque dies insumuntur*. sive *impenduntur*. H.

Ἀνακῶς ἔχειν, Φροντίζειν, seu ἐπιμελῶς ἔχειν. VIII, 109 fine, στόρου ἀνακῶς ἐχέτω. C.

Ἀναπλῶσαι pro ἀναπλεῦσαι. C.

Ἀνάπυστον, *Quod innotuit*, *Patefactum*, *Palam factum*. VI, 66. extremo, ὑστέρῳ μέντοι χρόνῳ ἀνάπυστα ἐγένετο ταῦτα. Sed male in Ald. & German. edit. ἀνάπιστα. contra vero recte in iisdem, paulo ante, ἀνάπυστα γενόμενα ταῦτα. H.

Ἀνεθέλητον, quod ab aliis dicitur ἀβούλητον, *de eo quod triste nobis accidit*. VII, 133 ὅ, τι δὲ τοῖσι Ἀθηναίοισι ταῦτα ποιήσασι τοὺς κήρυκας συνήνεικε ἀνεθέλητον γενέσθαι, οὐκ ἔχω εἶπαι, πλὴν ὅτι σφέων ἡ χώρη καὶ ἡ πόλις ἐδηώθη, *quid adversi illis contigerit*. Et ἀνεθέλητος συμφορὴ apud eundem, (sicut dicitur ἀβούλητος συμφορὴ) alibi ἀχαρις συμφορή. Quibus in locis vocabulum συμφορὴ ponitur tanquam μέσον, more antiquo. H.

Ἀνειμένος. II, 167. τοὺς ἐς πόλεμον ἀνειμένους. *bello deditos*. Sic paulo ante, ἀνέωνται ἐς τὸ μάχιμον. Sed ibi, sicut & in Ald. edit. male ἀνέονται. H.

Ἀνελεῖν, est *Respondere*, ut de oraculis Latini dixere. I, 13. ἢν μὲν δὴ τὸ χρηστήριον ἀνέλῃ μιν βασιλέα εἶναι τῶν Λυδῶν. *Si oraculum responderit*, *ipsum regem Lydorum esse*. Euterpe, c. 139. ἀνεῖλε ὡς δέοι αὐτὸν Αἰγύπτου βασιλεῦσαι ἔτεα πεντήκοντα. C.

Ἀνέωνται, vide in Ἀνειμένος.

Ἀντάω, ῶ, ex quo ἤντησε pro ἔτυχε II,

119,

119, initio, καὶ ξεινίων ἤντησε μεγάλων. quum præcedenti cap. 115. dixisset, ξεινίων τυχών. Sic Homerus Iliad. α. ἀντιάσας dixit pro τυχών, sive ἀπολαύσας, aut μεταλαχών· ubi canit Αἴ κέν πως ἀρνῶν κνίσσης αἰγῶν τε τελείων Βούλεται ἀντιάσας, ἡμῖν ἀπὸ λοιγὸν ἀμῦναι. Facit autem illud ἀντᾶν ut minus mirari debeamus participium ἀπαντήσαντες genitivo itidem junctum, hoc in versu, Αἱ δειλοὶ νεότητος ἀπαντήσαντες ἐκείνης Πρωτοπόρου, δι' ὅσης ἤλθετε πυρκαϊῆς. vel πρωτοβόλου, ut alibi legitur. pro quo tamen malim πρωτοβόλοι. Suspicor autem priorem illum versum mutatum fuisse ab iis quibus insolens videbatur ille usus participii ἀπαντήσαντες. Pro illo enim habetur hic, Anthol. epigr. lib. III, pag. 232. meæ editionis, Ἣν νέον ἡβήσασαν ἀποδρέψαντες ἔρωτι. H.

Ἀντίξοος, *Adversarius*, *Hostis*, ἐναντίος, πολέμιος. In cap. 218. lib. VII. ἐλπόμενοι γὰρ οὐδένα σφι φανήσεσθαι ἀντίξοον, ἐνεκύρησαν στρατῷ. Et adjective, γνώμη ἀντίξοος, *Sententia contraria*, *Sententia repugnans*, VIII, 119. H.

Ἀντιούμενοι sunt Ionibus qui aliis ἐναντιούμενοι, sive ἐναντίοι. ut initio Melpomenes, καὶ νικήσαντες μάχῃ τοὺς ἀντιουμένους. Paulo post, εὗρον γὰρ ἀντιουμένην σφι στρατιὴν οὐκ ὀλίγην. At vero alibi VII, 9. cum accus. personæ, sequente etiam præpositione ἐς, habente suum accusativum, pro *Occurrere* seu *obviam venire hostiliter*. H.

Ἀντιπόλεμοι, *Hostes*, *Adversarii*, πολέμιοι. VII, 236, fine. H.

Ἀνωσάμενοι, VII, 139. in fine, καὶ βασιλῆα μετά γε θεοὺς ἀνωσάμενοι. *Qui repulerunt*, pro ἀπωσάμενοι. nisi forte hoc ipsum reponendum sit. H.

Ἀξιεύμεναι, activa signif. pro ἀξιοῦσαι. I, 199. principio, πολλαὶ δὲ καὶ οὐκ ἀξιεύμεναι ἀναμίσγεσθαι τῇσι ἄλλῃσι. *Quæ non dignantur*, *Quæ dedignantur*. Item VII, 16 initio ἀξιεύμενος activa itidem significatione. Verum οὐκ ἀξιεύμενος ibi non est *Dedignans*, sed *Dignum non judicans sedere*, vel *rem se dignam*, aut, *Indignum se judicans qui sederet*. Eod. cap. 16. n°. 2. tamen voce activa dixit ἀξιώσει, *Dignabitur*. H.

Ἀπαγινέειν significat *Exportare* sive *Deportare*. Ἀγινέειν, *Apportare*: & simpliciter ἄγειν. C. Frequens usus horum verborum est III, 89, 92, 93, 94, 97.

Ἀπαδεῖν, *Displicere*: ut Ἁδεῖν, *Placere*. H.

Ἀπεμαράϊσε significat apud Herodotum, *Crepitum emisit*. II, 162. ὁ δὲ Ἄμασις (ἔτυχε γὰρ ἐπ' ἵππου κατήμενος) ἐπάρας ἀπεμαράϊσε. C.

Ἀπεστώ, *Absentia*, (ut Democrito εὐεστώ, *Bona constitutio*) IX, 84. ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τῆς μάχης. C.

Ἀπὸ μὲν ἔθανε pro ἀπέθανε μέν, VIII, 89. initio, Sic multa composita dividit, inserta particula ὦν. ut ἀπ' ὦν ἔδωκαν pro ἀπέδωκαν· & κατ' ὦν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. H.

Ἄρδις, *Genus teli*, & (ut volunt) *Pharetra*: sed significat apud Herodotum *Ferrum* (ut opinor) *sagittæ*. C.

Ἄρθμιος, *Concors*, *Benevolus*, *Amicus*, VII, 101. in principio, μὴ ἐόντες ἄρθμιοι. Et IX, 9. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων. At vero ἄρθμια substantivi vice fungitur, VI, 83. τέως μὲν δή σφι ἦν ἄρθμια ἐς ἀλλήλους, *concordia inter eos erat*. Item ἀρθμίη, *Concors*, *Amica*, IX, 36. H.

Ἄρθρος de natura equæ posuit Herodotus. C.

Ἄση, *Molestia*. Et, Ἀσᾶσθαι, *Molestia & dolore affici*. C. I, 136 extremo, μηδεμίαν ἄσην ἀηδῆ τῷ πατρὶ προσβάλλῃ. ubi videri possit necesse minime fuisse addere ἀηδῆ. Ab Hippocr. ἄση de certo quodam molestiæ genere dicitur: nimirum de stomachi fastidio, necnon de fastidio ciborum. Quinetiam de inquieta corporis jactatione quæ ægrotis contingit. Unde & Ἀσώδεις hi vocantur. pro quo & Ἀσσώδεις gemino σσ scribitur. Sic vero & Ἀσσᾶσθαι apud eundem, non solum Ἀσᾶσθαι. Vide Hippocr. lexicum.

Ἀσινής, *Illæsus*, *Incolumis*. IX, 5. ἀπέπεμψαν ἀσινέα, passiva signif. Apud Hippocr. activa etiam. ut ἀσινέες ῥήξιες, *innoxiæ*. Sic & adverb. Ἀσινέως apud eundem, *Innoxie*.

Ἀτάρ, sicut & apud Homerum (cui Αὐτάρ etiam in usu est) pro *Autem*, vel *Sed*. lib. VI, cap. 133. respondet particulæ μέν, cui passim δέ· ac interdum apud hunc quoque: ut IX, 115.

Ἀτάσθαλα, *Nefaria*, *Nefanda*, *Scelesta*. IX, 77. & aliis plerisque locis. Necnon aliquis dicitur ἀτάσθαλος, ut IX, 115 initio. Frequens est & Homero. H.

Ἀτέοντες, *Nihil curantes*. Est & Homerus similiter usus. C.

Ἀτρεκέως, *Vere*. vel *Certo*, ut I, 57. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Sic II, 167. οὐκ ἔχω ἀτρεκέως κρῖναι. Hoc adverbium frequens est apud Homerum etiam & Hippocratem: apud Homerum pro *Vere*, apud Hippocratem & pro *Certo*, *Explorato*: & plerumque pro ἀκριβῶς, *Exacte*. ut in Prognost. οὐ δύναται ἀριθμεῖσθαι ἀτρεκέως. Sic & Ἀτρεκής pro *Exactus*. Extat etiam Ἀτρεκηΐη apud Herodotum, quo significatur *veritas*. Apud Hippocr. ἀτρεκείη scribitur: ut ἀτρεκείη κρῖναι apud eum legitur pro eo quod attuli ex Herodoto ἀτρεκέως κρῖναι. H.

Ἄτρυτον πόνον, *Intolerabilem*, IX, 51. initio, ἔχον πόνον ἄτρυτον. C.

Αὐδάζειν, *Vocem emittere*, seu *Loqui*. C.

B.

Βαθυτάτη αὐτὴ ἑωυτῆς, *Ubi profundissimum est*. Item de Istro IV, 48. ἴσος αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει. id est *Æquabili flumine fertur*. C.

Βάρις, in Euterpe, c. 41. Navigium Ægyptiacum. C.

Βαρυσυμφορώτατος ἀνθρώπων, I, 45. id est, βαρείας συμφορὰς ἀνθρώπων μάλιστα παθών. vel βαρεῖαν συμφοράν. *Qui omnium hominum maxime graves calamitates est perpessus*. sive *gravem calamitatem*. Vel una voce, *Miserrimus*. H.

Βασίληα, I, 11. ὅκως ἡ βασίληα καλέοι. At vero βασιλεία, cum accentu in penult. in lingua communi dicitur *regnum*: apud Herodotum βασιληΐη. ut ibidem sequitur proxime βασιληΐην. H.

Βεβωμένα, id est, περιβόητα, *Celebria*. C. Vide Βῶσαι.

Βωθεῖν pro βοηθεῖν, (id est, *Auxiliari*) apud hunc scriptorem, teste Eustathio: affertur que & ab Hesychio. Legimus tamen & cum οη, βοηθησάντων I, 150. in medio. H.

Βῶσαι pro βοῆσαι (ut proxime præcedit βωθεῖν pro βοηθεῖν) *Clamare*. At in fine c. 146, l. I, μηδὲ οὐνόματι βῶσαι τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα, non male, *neque nomine compellare suum maritum*. Sic Ἀναβῶσαι pro ἀναβοῆσαι. unde ἀνέβωσεν I, 10. *exclamavit*. Sic alibi I, 8 ἀμβώσας pro ἀναβοήσας, & ἐπιβωσάμενος I, 87 pro ἐπιβοησάμενος. Passivum autem particip. βεβαωμένα pro βεβοημένα habuisti paulo ante.

Γ.

Γενέτωρ, *Progenitor*, in Urania, c. 137. Alioqui qui vulgo recepta significatione est *pater*. H.

Γένεα Ægyptiorum esse ait septem, II, 164. & alios, sacerdotes, alios, pugnatores, alios, bubulcos vocari. *&c.* Ubi Valla interpr. *Septem genera hominum*. Sed non minus placeret mihi *Septem ordines*, vel *Septem classes*. Sic alibi I, 125. aliquot γένεα Persarum esse scribit. At vero I, 56, legimus τοῦ Δωρικοῦ γένεος, & τοῦ Ἰωνικοῦ. H.

Γνωσιμαχέειν interpretantur *Perpendere suas vires, quæ inferiores sint adversariorum viribus*. Itaque posset accipi Thalia, c. 25. εἰ μέν νυν μαθὼν ταῦτα ὁ Καμβύσης ἐγνωσιμάχεε. Significare videtur simpliciter, τῇ γνώσει μάχεσθαι. hoc est, *Mutare sententiam*, & *perpendere*. Urania, c. 29, γνωσιμαχέετε μὴ εἶναι ὁμοῖοι ἡμῖν. At Polymnia, c. 130. γνωσιμαχέοντες καὶ τἆλλα, καὶ ὅτι χώρην ἄρα εἶχον εὐαίρετον. C.

Δ.

Δεῖπνα annotarunt ab Ionibus appellari Cœtus triginta hominum qui simul cibum caperent. Homero tamen δεῖπνον simpliciter cibum significat, atque etiam equorum pabulum. ut Νῦν δ' ἔρχεσθ' ἐπὶ δεῖπνον. & Εὖ δέ τις ἵπποισιν δεῖπνον δότω.

Δέννος, *Dedecus*, *Opprobrium*. Unde & verbum Δεννάζω.

Δηλήσασθαι pro βλάψαι, apud hunc scriptorem, sicut apud Homerum: ut Eustathius quoque annotat in hunc illius poëtæ locum, Il. α, Οὐδέ ποτ' ἐν Φθίῃ ἐριβώλακι βωτιανείρῃ Καρπὸν ἐδηλήσαντ'. ἐπειή, *&c.* Apud hunc IV, 198, legitur & δεδήληται, passiva signific. Hinc & Δήλησις apud Hippocratem: item Δηλητήρια φάρμακα, perniciosa atque adeo lethifera. H.

Διὰ cum genitivo, usum habens diligenter notandum, hoc in loco, I, 25. θέης ἄξιον διὰ πάντων τῶν ἐν Δελφοῖσι ἀναθημάτων, *inter omnia quæ sunt Delphis donaria*. H.

Διαβάλλειν, *Calumniari*, & *Insectari*, & *Fallere*, & *Verba dare*. C.

Δίαιταν ποιέεσθαι, *Diversari*, *Habitare*, *Commorari*. Sic III, 51. ἢ ὁ ἐξελαθεὶς ὑπ' αὐτοῦ παῖς δίαιταν ἐποιέετο, ἐς τούτους πέμπων ἄγγελον (ita enim interpungendum est, non inter παῖς & δίαιταν, ut in Ald. & Germ. editione) id est, *Ubi diversabatur*. seu, *Apud quos domicilium habebat*. At vero IX, 81. circa finem, δίαιταν interpres reddidit *vitam*: de rege Persarum, ὃς τοιαύτην δίαιταν ἔχων, ἦλθε ἐς ἡμέας οὕτω ὀϊζυρὴν ἔχοντας ἀπαιρησόμενος. Sed malim, *Cui quum talis sit ratio victus*, sive, *Qui quum tali victu utatur*. Cum hoc autem usu nominis δίαιτα, non cum illo, convenit ille qui passim apud Hippocratem occurrit, quin etiam apud medicos ejus posteros, qui ex eo sunt mutuati: nisi quod multorum ægrotorum δίαιτα, cum illa regis Persarum comparata, plane est ὀϊζυρὴ (ut loquitur illic Pausanias) præsertim si verum est illud, *Qui medice vivit, misere vivit*.

Διασφὰξ, *Crepido rupium*. C.

Διαφέρειν τὸν αἰῶνα, III, 40. *Ævum transigere*, seu *Ævum agitare*. Perinde ac si diceretur, *Perdurare in vita*. Apud Hippocr. διαφέρουσι exponitur etiam *Morbum perferunt*. Atque idem & voce pass. Διαφέρεσθαι utitur pro *Durare*: si mendo carent exemplaria.

Δια-

Διαχρῆσθαι pro simplici χρῆσθαι. ut VI, 11. εἰ δὲ μαλακίῃ τε καὶ ἀταξίῃ διαχρήσεσθε. In præcedenti autem cap. 10. dixerat, ἀγνωμοσύνῃ τε διεχρέωντο. Sic III, 72. οἵτε ψευδόμενοι καὶ οἱ τῇ ἀληθηΐῃ διαχρεώμενοι. At vero VII, 101, cum eodem dativo utitur & composito illo & simplici verbo, ὦ βασιλεῦ κότερα ἀληθηΐῃ χρήσομαι πρὸς σε, ἢ ἡδονῇ. Et sequitur, ὁ δὲ μιν ἀληθηΐῃ χρῆσθαι ἐκέλευε. Paulo post c. 102. ἀληθηΐῃ διαχρήσασθαι. Et mox, τῇ (videlicet ἀρετῇ) διαχρεωμένη ἡ Ἑλλάς.

Verum alicubi pro *Interficere*. ut I, 24. sed ibi διαχρᾶσθαι, pro διαχρῆσθαι. Quinetiam compositum Καταχρῆσθαι usum hunc apud illum habet, si bene memini: apud posteros quidem certe eum habere constat. H.

Διδόναι λόγον ἑωυτῷ, vide in Λόγος.

Δίκαιαι ὀργυιαὶ, II, 149. *Quæ sunt justæ magnitudinis*. Utitur autem & lingua Gall. illa voce Lat. hac in signific. Apud Hippocratem δίκαιον exponitur ἀνάλογον: quod non solum *rationi consentaneum*, sed *proportioni consentaneum*, alicubi interpretandum esse videtur. Alioqui ἴσον etiam exponitur. Erotianus autem & quasdam expositiones affert quæ mihi violentæ videntur. H.

Δικαιοῦν sæpe pro ἀξιοῦν, sequente infinitivo. Proprie autem sonat perinde ac si quis dicat, δίκαιον κρίνειν, id est, *judicare rem esse justam*. III, 148. ὃς λαβεῖν μὲν διδόμενα οὐκ ἐδικαίου. ubi Valla, *recipienda non putavit*: sed malim, *recipere justum esse non putavit*. Vel potius, *par esse non putavit*. H.

Διφάσιον. *Geminum*: seu *Duplex*. C.

Item plural. Διφάσια, *Duplicia*. vel *Bina*. aut *Duo*. ut διφάσια τρώματα, I, 18. *Duo vulnera*. Et διφάσιαι αἰτίαι III, 122. Et διφάσιαι εἰκόνες, II, 182. *Binæ imagines*. seu *bifariæ*. Suspicor autem ex hoc διφάσιος Latinos mutuatos esse suum *Bifarius*, itidemque *Trifarius* ex Τριφάσιος. Quod si ita sit, rectius scribentur per *ph*. H.

Δοξοῦσθαι, pro quo dictum postea fuit δοξάζεσθαι. IX, 47. ἐπεί τε δεδόξωσθε εἶναι ἄριστοι, *existimati estis*. Et VIII, 124. ὅμως Θεμιστοκλέης ἐβώσθη τε καὶ ἐδοξώθη εἶναι ἀνὴρ πολλὸν Ἑλλήνων σοφώτατος ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ubi fortasse aliquis ἐδοξώσθη ut ἐβώσθη scribendum putet. Sed quid si ἐβώσθη male pro ἐβώθη scriptum est? & scribendum est ἐβώθη, factum ex ἐβοήθη, (ut antea βῶσαι pro βοῆσαι, βεβωμένα pro βεβοημένα, atque alia hujus ipsius familiæ habuimus) manente altero ἐδοξώθη, sine σ, ut ἐχρυσώθη absque littera illa scribitur? H.

Δουλότερος, *Magis servus*. Et Δουλοτέρη, *magis serva* VII, 7. H.

Δωτίναι, δῶρα, seu δόσεις, *Munera*, *Largitiones*. Et ἔδωκε δωτίνην, *dono dedit*. Il. ι, Οἵ κέ ἑ δωτίνῃσι θεὸν ὣς τιμήσουσι. Et Δωτινάζειν, *Dona corrogare* II, 179. H.

E.

Ἕαδε, *Placuit*: ea signific. qua dicitur *Placuit ita facere*. pro *Visum est*. IV, 145. Λακεδαιμονίοισι δὲ ἕαδε δέκεσθαι τοὺς Μινύας ἐπ᾽ οἷσι θέλουσι αὐτοί. Sic alibi, ἐς ὃ σφι ἕαδε ὁμολογίῃ χρήσασθαι. Item ἑάνδανε, circa principium Calliopes, c. 5, sine infinitivo, εἴτε οἱ καὶ ταῦτα ἑάνδανε, *Sive hæc illi placebant*, *Sive hæc sentiebat*.

Ἔγκοτον in duobus Herodoti locis legi: sed alios præterea occurrere cupio in quibus hoc vocabulum legatur, antequam de eo dicere ausim quod suspicor. Vix enim in duobus illis ἔγκοτον pro κότον dictum esse, mihi persuadere possum. H.

Ἐγκυρεῖν, vide in Κυρεῖν.

Ἐθέλει, pro εἴωθε, *Solet*, *Solitum est*. Pro quo & φιλέει dicitur. Utrumque eodem loco habes, VII, 50: 1. Quum autem videamus Herodotum in priore quidem membro dicere φιλέει, in posteriore autem, ἐθέλει: minime dubium esse cuiquam debet quin ita sit accipiendum. Ideoque Galenus, apud Hippocratem ita potius exponere debuit quam verbo δύναται. H.

Ἐκ. Præpositio hæc apud Herod. usum quendam habet, qui non animadversus fecit ut huic loco absurda interpretatio daretur, I, 10. μαθοῦσα δὲ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. Male enim intellectum fuit, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, pro τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός. id est, ὑπὸ τοῦ ἀνδρός· ut alibi docebo, simulque alia hujus usus exempla proferam. H.

Ἑκαστέρω (pro quo perperam alicubi ἑκατέρω, quum positivum sit ἑκάς) *Longius*, *Remotius*, *Ulterius*: & Ἑκαστάτω, *Longissime*. H.

Ἐκγίνεσθαι, *Licere*, *in Facultate esse*. Sic III, 142, initio, τῷ δικαιοτάτῳ ἀνδρῶν βουλομένῳ γενέσθαι, οὐκ ἐξεγένετο. *Non licuit*, *Facultas ei non fuit*, *Datum non est*, sive, *concessum*. H.

Ἐκπαγλεόμενοι, *Admirantes*, vel potius *Valde admirantes*, *& ad stuporem usque*. IX, 47. initio ἐκπαγλεομένων ὡς ἔτι φεύγετε ἐκ πολέμου. Derivatum ex Ἔκπαγλος. unde & adverbium Ἐκπάγλως, apud Homerum, necnon apud Hippocratem, non simpliciter *Mirum in modum*, sed *Stupendum in modum*. Nisi quis *Ad stuporem usque* malit dicere. H.

Ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν, *De statu mentis dejectum esse*. III, 155. πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν;

εῶν; Alibi in propria signif. ἐκπλώσας, I, 29, de Solone. Sic autem & Ἀναπλώουσι, II, 93. ubi proxime præcedit & ἐκπλώοντες. Invenitur tamen alicubi in hoc verbo, & apud hunc, diphthongus ευ, more linguæ communis, non ω. sed ex errore, ut opinor. Eorum locorum unus est II, 179, πρὸς ἀνέμους ἀντίους πλέειν. H.

Ἐκτῆσθαι, pro κεκτῆσθαι, ut apud Homer. unde ἐκτημένων, VIII, 140 extremo. Sic & Hom. Il. ϐ, -- οὐδ' ὅσα φασὶν Ἴλιον ἐκτῆσθαι εὐναιόμενον πτολίεθρον. Vult tamen Eustathius non minus Atticum esse quam Ionicum. Quamvis autem hoc ex aliorum (ut credibile est) grammaticorum autoritate dicat, aut illi fides habenda non est, aut exemplaribus Aristophanis deneganda. Non ignoro alioqui Atticis cum Ionibus esse quædam communia. H.

Ἐλιννύειν, *Acquiescere*. C.

Ἐλλάμψεσθαι, pro ἐλλήψεσθαι. ut I, 80 τῷ δή τοι καὶ ἐπεῖχε ἐλλάμψεσθαι αὐτός. de equitatu Crœsi. *Quo* (inquit) *& ipse Cyrus oppressum iri se verebatur.* Et Melpom. [V, 21] καταλαμφθεὶς, pro καταληφθείς. à verbo λάμπτεσθαι, quod ἀποδέχεσθαι, id est, *accipere*, illis significat. C.

Invenitur & λάμψεαι. VII, 39. Quinetiam compositum φοιβόλαμπτος pro φοιβόληπτος, IV, 13. Cum hoc autem usu hujus verbi convenit quod & eod. lib. IV. c. 79. legitur, νῦν οὗτος ὁ δαίμων καὶ τὸν ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε, καὶ βακχεύειν. H.

Ἔμβολον, *Rostrum in navi, & veluti claustrum regionis.* Et de portis, χαλκόδετ' ἔμβολα, Phœnissis. C.

Ἐναγίζειν, vide in Καταγίζειν. H.

Ἐνάρεες, Scythæ evirati & vates Scythici, quorum & Hippocrates meminit ἐν τῷ περὶ ἀέρων, ὑδάτων, τόπων. sed ibi ἀνανδρείας vocat. Aliqui annotarunt ἐνάρεας esse *bellatores* apud Ionas. C.

Ἐνείκω, est ἐνέγκω. C.

Ἐννώσας, id est ἐννοήσας, *Quum intellexisset*, Clio, c. 68. Et ibid. c. 77. ἐνένωτο, τὸν χειμῶνα παρεὶς ἅμα τῷ ἦρι στρατεύειν, *in animo habebat*. Et, ἐνενώκασι, *Animadverterunt*, III, 6. C.

Ἔξεσις de dimissione, seu amandatione uxoris V, 40. Vide Eustathium, qui & uno verbo διαζύγιον exponit. H.

Ἐπάϊστος, *De quo auditum est aliquid.* ut II, 119. ὡς ἐπάϊστος ἐγένετο τοῦτο ἐργασάμενος. *Postquam auditum fuit eum hoc fecisse*, vel *Innotuit*, *Compertum fuit*, sive *Compertus est*. Sic VIII, 128, ἐπάϊστος ἐγένετο προδιδούς. H.

Ἐπεί τε, pro ἐπεὶ vacante particula τε, passim. H.

Ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς, vide in Ξυρόν.

Ἐπὶ, cum genitivo quoque *Ad* significat. ut ἀποπλέοντας ἐπ' Αἰγύπτου I, 1 extremo. Quod & ipsum plane Atticum est. ut ἀπῆλθον ἐπὶ φυλῆς. Calliope c. 11. ἀπαλλάσσεσθαι ἐπὶ τῆς ἑωυτοῦ ἕκαστος. Hæc ipsa præpositio ἐπὶ cum dativo interdum ubi potius moris est uti præpositione ἀπὸ cum suo genitivo. ut I, 15. καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίην, quum potius dicendum videretur, sequendo vulgarem sermonis formam, ἀπὸ τῆς τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης. Imitati autem sunt hunc præpositionis hujus usum quidam ex posteris: quorum ideo loci mendi suspecti fuerunt. Sic apud Arrianum ὀνομασθεῖσαν ἐπὶ μιᾷ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. At vero ubi hæc præpositio genitivo juncta huic rei significandæ adhibetur, ibi certum est mendosum esse locum. H.

Ἔπιπλα, *Supellex*. C.

Ἐπίστασθαι non solum pro *Scire*, *Nosse*: sed alicubi & pro *Existimare*. In quibusdam autem Homeri & Hippocratis locis exponitur δύνασθαι, ubi tamen non video quid obstet quominus significationem suam retineat. H.

Ἐπίστιος, ἐφέστιος. Et Jupiter ἐπίστιος I, 44. C.

Ἐπιστρεφέως, *Accurate*, *Vehementer*. Item *Oblique*. C.

Ἐπίτεξ, *Vicina partui*, I, 3. C.

Adjuvat autem valde Hippocratem hic locus Herodoti: quum ostendat legi perperam apud eum ἐπιτέξῃ, & ab aliis ἐπιτεύξῃ, pro ἐπίτεξ ᾖ, in hoc Περὶ γυναικ. loco, φημὶ τὴν γυναῖκα, ἢν ἐπίτεξ ᾖ. H.

Ἐπιφράζεσθαι, *Excogitare*, *Perspicere*, *Animadvertere*: in fine Polymniæ, & in cap. 10. Terpsich. Et καταφρασθεὶς αὐτὸν ταῦτα ποιεῦντα IV, 76. *Quum animadvertisset illum hæc facere*. H.

Ἔρχομαι φράσων, Ἔρχομαι ἐρέων, Ἔρχομαι λέξων, & in præterito, ἤϊα λέξων, *Ingrediar exponere*. Virg. *Sic contra est ingressa Venus*. C.

Ἐς τὸ, ἕως οὗ, *Donec*. C.

Εὐεστώ, ea forma qua alibi ἀπεστώ. Videtur autem dativus illius nominis εὐεστώ, videlicet εὐεστοῖ, quod margini adscriptum est I, 85, vera esse lectio: & εὐθηνίῃ quod in ipso textu est, ad illius expositionem positum, eo irrepsisse. H.

Εὐμαρίη, *Stercus*. C.

Εὖτ' ἂν pro ἐπειδὰν. C.

Εὐφρόνη, *Nox*. ut IX, 38. ὡς εὐφρόνη ἐγίνετο. Itidemque εὐφρόναι, *Noctes*. H.

Εὐχαρίστως, idem quod κεχαρισμένως. I, 32, fine. H.

Ἐφη-

Ἔφησε λέγων pro ἔφη, VII, 137. Sic ἔφασαν λέγοντας pro ἔφαζον, circa initium Calliopes, c. 2. H.

Ἔχειν cum præpos. ἐπί. ut ἔχοντας ἐπὶ σφίσι, eo fortasse modo quo dicimus, *Ils en ont à moy.* item, *A qui en avez-vous?* Vide inter Gallicismos Ionicos. H.

Ζ.

Ζόη, id est, βίος, *Vita.* Et Ζωός, *Vivus.* ut & Odyss. λ, Ζωὸς ἐών. Et Ζωάγρια, Odyss. θ. & Ζωγρεῖν, Iliad. ζ. C.

Quamvis autem ζόη esse Ionum dicatur, ab ipso etiam Eustathio, tamen & ζωὴ alicubi scriptum est: ut I, 38. genitivus ζωῆς. H.

Ζώνη, est Herodoto πορφυροῦν ἱμάτιον, teste Suida. H.

Η.

Ἤθεα, *Domicilia*, id est, Ea loca in quibus vel homines vel animantes aliæ degere solent. C.

Ἠμεκτεῖν, *Indignari*, *Offendi.* C.
Vide Περιημεκτεῖν.

Θ.

Θαλία, *Convivium lautum & opiparum.* Si à θάλλω derivatur, sonabit quasi quis dicat *Convivium florens*, ut in Thesauro scripsi: sed addidi vocem *lætum.* Dixi enim posse videri respondere his duobus, δαὶς τεθαλυῖα. perinde ac si diceretur *Convivium lætum & quasi florens.* Verum apud Herodotum (ut & Bud. scribit) non tantum est *Epulum* sed etiam *Dies festus.* Sic autem in isto scriptoris hujus loco in principio cap. 27. καὶ ἦσαν ἐν θαλίῃσι, Valla usus est hac interpretatione, *& celebrando festo operam dabant.* Non video tamen cur altera significatio locum habere hic non possit. H.

Θοινίζειν. *Cibo*, *Pasco.* Factum ex θοίνη, ita ut sonet quasi quis dicat, Θοίνην παρέχω, vel εἰς θοίνην παρέχω. eodem modo quo ex δεῖπνον fit δειπνίζω. In Clio, cap. 129. cum accusat. personæ & dativo rei, πρὸς τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον τό μιν ἐκεῖνος σαρξὶ τοῦ παιδὸς ἐθοίνησε. Ubi fortasse rectius τῷ quam τὸ post δεῖπνον scriberetur. Alioqui subaudiendum fuerit κατά. H.

Θορός, τὸ σπέρμα. C.

Θορτὶ non Θορὸς habet editio Basiliensis Hervagii, unde sumpta hæc Camerarii fuerunt: sed hunc tamen θορὸς scripsisse mihi persuadeo. Nam illud θορτὶ ne speciem quidem vocabuli Græci præ se fert: at θορὸς significans σπέρμα, id est, *semen* (sed intellige *semen genitale*) legitur apud hunc nostrum scriptorem; legitur apud Hippocratem. Apud hunc, ut II, 93. principio, ἀπορραίνοντες τοῦ θοροῦ: apud Hippocratem, ut quum scribit libro De morbis secundo, προσέρχεταί οἱ θορὸς πολὺς καὶ ὑγρός. Scio alioqui fuisse qui aliquantulum discriminis inter θορὸν & σπέρμα ponendum existimarint. Observandum est autem, non simpliciter σπέρμα, sed σπέρμα παιδοποιὸν, ab Herodoto dici, VI, 68. H.

Θυμαλγής, *Animo dolorem afferens.* ut θυμαλγέα ἔπεα. I, 29 initio. *Verba dolorem animo afferentia*, vel *Ægritudinem alicui afferentia*, ut loquitur Terentius. Possis & ita reddere, *Verba quæ animus ægre fert.* Quoniam autem Homerus quoque isto composito utitur, (veluti quum θυμαλγὴς ἔπος & θυμαλγέα μῦθον dicit) possis, magis poëtice loquens, reddere, *Verba animum mordentia.* H.

Θυμὸς, vocabulum valde alioqui & apud ceteros usitatum, quendam usum habet qui apud ceteros vix occurrat, nisi ex ejus imitatione. Jungit enim genitivo: ut quum lib. I, cap. I. dicit, ἀνέεσθαι τῶν φορτίων τῶν σφιν ἦν θυμὸς μάλιστα. id est, *quorum maxime* (vel *potissimum*) *erat illis cupido.*

Θύσανοι, id est, κρωσσοί, *Bullæ aut fimbriæ in Clypeis & tunicis.* C.

Θύσσανοι geminato σ apud eum antea scriptum fuit: sed ne geminetur σ obstat quantitas syllabica, quum prima brevis sit apud poëtas: etiamsi, licentia utentes, in θυσανόεις & θυσανόεσσα producant, ut metrum possit ingredi. Tum autem & duplicatur illa littera in quibusdam exemplaribus. H.

Ι.

Ἰθαγενὲς, *Germanum*, *Nativum.* II, 17. οὐκ ἰθαγενέα στόματά ἐστι, ἀλλὰ ὀρυκτὰ, *Non sunt ostia nativa*, *sed fossilia.* C.

Usus est hoc vocabulo non solum Homerus, sed Hippocrates quoque: sed uterque paulo alia significatione quam in loco qui modo ex nostro scriptore allatus fuit. Legimus enim Ὀδ. ξ.

—— ἀλλά με ἶσον ἰθαγενέεσσιν ἐτίμα.

ubi ἰθαγενέεσσιν sonat γνησίοις· apud Hippocratem vero ἰθαγενὲς κύημα potest quidem fortasse exponi itidem γνήσιον, sed alia tamen ratione. Est enim conceptus verus, & qui à falso, id est, à mola, distinguitur.

tur. Videndum an vocabula *Genuinus* & *Germanus* & hîc & illic habere locum possint. H.

Ἰθὺς & Ἰθὺ pro εὐθὺς & εὐθὺ, itidemque Ἰθεῖα pro εὐθεῖα, sicut apud Homerum & Hippocratem. Dici autem ab Herodoto ἐκ τῆς ἰθείας exponit ἐκ τοῦ προφανοῦς & παρευθύ· hunc ejus locum afferens, III, 127. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἰθείας στρατὸν ἐπ' αὐτὸν οὐκ ἐδόκεε πέμπειν, ἅτε οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. Est enim reponenda apud Suidam hæc scriptura, οἰδεόντων una voce, pro illa quæ apud eum duas voces habet, οἱ δεόντων. Vide plura super hoc loco in his verbis, Οἰδέοντος πρήγματος. H.

Ἱκνεομένως, unde Οὐκ ἱκνεομένως & Οὐκ ἱκνευμένως, *Non debitè.* & μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου, *Magis quam conveniret.* Hæc Camer. Exempla autem habes VI, 65. φὰς αὐτὸν οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν τῶν Σπαρτιητέων. Paulo post eod. cap. οὔτε ἱκνευμένως βασιλεύοντα Σπάρτης. Quod autem & aliis in locis feci in Gallorum, & aliorum qui Gallici sermonis studiosi sunt gratiam, hîc quoque faciam, ut quam bene conveniat hic adverbii istius usus cum eo quod Gallice dicitur, ostendam. Quum enim adverb. ἱκνευμένως, vel potius ἱκνεομένως, (hanc enim lectionem præfero) à verbo ἱκνέομαι originem habeat, quod est *venire*, Gallicè *venir*: animadvertendum est ista verba, οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν, posse ita nostro illo sermone exprimi, *Il ne luy vient pas de regner.* Est autem *vient* à Latino *venit*, (littera i ex fine ad principium transeunte) Ionice, οὐκ ἱκνέεται. perinde ac siquis diceret, οὐκ ἱκνέεται εἰς αὐτὸν τὸ βασιλεύειν, pro illis, οὐκ ἱκνεομένως βασιλεύειν. Alioqui & his verbis hoc exprimeret sermo noster, *Il ne luy touche pas de regner.* Alterius autem generis loquendi, Μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου, exemplum tibi suppeditat VI, 84. ὁμιλέοντα μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου. quum antea pro μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου dixisset μεζόνως· utens his verbis, ὁμιλέειν σφι μεζόνως. Nam qui aliquid facit μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου, id est, magis quam convenit, sive magis quam par est, is dici potest illud ποιέειν μεζόνως, quod Ionicum est pro μειζόνως. quasi dicas, *majorem in modum quam oporteat.* Sed Valla male hunc locum cum vertit, non secus quam si verba illa μᾶλλον τοῦ ἱκνεομένου non ad ὁμιλέειν sed ad ἀκρητοποτέειν, sive ad ἀκρητοποσίην (ut ibi legimus) referrentur. Addam & hoc, Hippocratem quoque illo adverbio usum esse, & quidem alicubi significare apud illum *Quantum par est*, *Quantum satis est.* ut quum dicit, γάλα πίνειν ἱκνεομένως. Apud eundem ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ. *Debito tempore*, *Convenienti tempore*, *Suo tempore.* Miror autem afferri ex illo loco scripturam ἱκνευομένῳ· è loco libri De fract. ἐν τῷ ἱκνευομένῳ χρόνῳ, & dici, ἱκνευόμενον χρόνον non minus quam ἱκνεόμενον, in usu esse. quasi vero illam quoque scripturam Græca lingua possit admittere, ac non jubeat nos vel ἱκνευμένῳ vel ἱκνεομένῳ dicere. Ceterum hujus generis loquendi aptum habemus hoc quoque exemplum, προγηράσκειν τοῦ χρόνου τοῦ ἱκνευμένου, *Senescere ante debitum tempus.* Et quasi quis dicat, *Ante legitimum tempus.* Alioqui & simpliciter, *Ante tempus*, dici potest. Poëtæ autem dicerent etiam (ut opinor) *Ante suum tempus.* Ex eodem affertur & hoc, φροντίδες οὐχ ἱκνούμεναι (sed malo ἱκνεόμεναι) pro *curis intempestivis.* at vero illud, ἐν τῷ ἱκνεομένῳ χρόνῳ, apud Herodotum etiam exstat. VI, 86.

Ἱστορέειν & Ἱστορέεσθαι sæpe apud hunc scriptorem occurrunt, præsertimque illa vox activa. Est autem Ἱστορέειν *Interrogare*, *Sciscitari. Percontari*, *Inquirere*: & Ἱστορέεσθαι, *Interrogari*, *Inquiri.* II, 19, Ἱστορέων αὐτοὺς ἥντινα δύναμιν ἔχει ὁ Νεῖλος τὰ ἔμπαλιν πεφυκέναι τῶν ἄλλων ποταμῶν. Et paulo post. ταῦτά τε δὴ τὰ λεγόμενα βουλόμενος εἰδέναι ἱστόρεον. Sic I, 61. μετὰ δὲ, εἴτε ἱστορεύσῃ, εἴτε καὶ οὔ, φράζει τῇ ἑωυτῆς μητρί. *Dicit matri sive percontanti sive non.* Sed Valla longe ἱστορέειν hic esse putavit *Enunciare*, ideoque alienum ab hoc loco sensum commentus est: ut tibi patebit ex collatione verborum ejus cum iis quæ margini adscripta sunt. At vero pass. vox ἱστορέεσθαι I, 24. legitur, sed ita ut activam potius significationem habere videatur. H.

K.

Καὶ δὴ frequens est apud hunc, in narrationis velut incremento: ut quum Latine dicitur *Atque etiam*, vel *Tum*, vel *Tum etiam*, & similiter. C.

Κάρτα πάνυ, *Admodum.* C.

Aliquando (I, 71.) & præfixo articulo dicit τὸ κάρτα, sive τοκάρτα. Eustathius tamen in librum ιωta Iliadis, non Ionum sed Dorum esse dicit articuli pleonasmum ante adverbia. H.

Καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρὶ, *Igni consecrare.* Item, *Immolare & sacrificare*, Clio c. 86. & Melpomene c. 35. Et Ἐναγίζειν, *Inferias mittere*: Euterpe, c. 44. in fine. ὡς ἥρωϊ ἐναγίζουσι. C.

Illi autem Καταγίζειν addendum est Καταγιάζειν· si quidem emendate scriptum est καταγιαζομένου, I, 202. Sed (verum ut fatear)

tear) suspicione apud me scriptura hæc non caret: præsertim quum & Erotianus, suo in Hippocratem lexico, Ἐναγίζειν, non Ἐναγιάζειν, scribat, exponens, τοῖς κατοιχομένοις ἢ τοῖς καταχθονίοις θύειν. sicut Hesychius, χοὰς ἐπιφέρειν, vel θύειν τοῖς κατοιχομένοις. Sed magis priorem probo expositionem quam posteriorem: & in posteriore placet quod κατοιχομένοις tantum dixerit, non autem cum Erotiano, ἢ τοῖς καταχθονίοις· quoniam hoc de diis inferis dici solet. Non solum autem *Inferias mittere* dixerunt Latini, sed etiam *Inferias ferre*, & *Inferias dare*. At *Inferias facere* (ut etiam exponitur) me legere haud memini. H.

Καταδόξαι usurpat ut alii καταγνῶναι. H.

Καταπροΐξεσθαι interpretantur, *Grate habituros aut impune laturos esse*. ἀπὸ τῆ προικὸς deducto vocabulo. ut Thalia, c. 36. extremo, ὀ καταπροΐξεσθαι, de iis qui Crœsum conservassent. Et non minus in fine ejusdem libri, c. 156. & Polym. c. 17. Sed Terpsich. c. 105. posse ita accipi videtur ut sit à verbo ἱκέσθαι Ionico, & significet, *Progredi longius* aut *effugere*, simileve aliquid. C.

Καταφερίζομαι, vide in Ἐπιφερίζομαι. H.

Κατέδησαν φῶρα εἶναι, II, 174. metaphora respondente ei quam habet ἀπέλυσαν. H.

Κατηλογέοντο, vide in Ἀλογῆσαι.

Κείρειν apud Herodotum, *Vastare*, *Populari*. veluti quum dicit VIII, 32. πάντα ἐπέφλεγον & ἔκειρον. Et IX, 15. ἔκειρε τὰς χώρας. itidemque passive, VIII, 65. ἐκείρετο ἡ Ἀττική. Quem verbi hujus usum sumpsit Herodotus ex Homero, utente non solum simplici, sed & composito Κατακείρειν· ut Odyss. χ. —— ὅτι μοι κατεκείρετε οἶκον, *Deprædabamini domum*, *Spoliabatis domum*. Herodoti autem exemplo usurparunt etiam Thucyd. & Plato. H.

Κεραΐζειν, *Diripere*, *Sternere*. II, 115. ἀλλὰ & οἰκία τὰ ξείνου κεραΐσας ἥκεις. Et Homer. — ὅθι περ Τρῶας κεράϊζε & ἄλλους. C.

Κῆ, ut πῆ, item Κη sine accentu, quum est particula παραπληρωματική, id est expletiva. Exemplum illius exstat I, 32 extremo, σκοπέειν δὲ χρὴ παντὸς χρήματος τὴν τελευτὴν κῆ ἀποβήσεται. At hujus exemplum cum alii plerique præbent loci, tum hic, IV, 124, σταδίους ὡς ἐξήκοντα μάλιστά κη. H.

Κληδὼν & Κλεηδὼν, *Rumor*, *Fama*, *Omen*. χαῖρε δὲ κλεηδόνι. Odyss. υ. C.

Κνυζημάτων, Euterpe, c. 2. *Vagitus pueriles*: significatio πεποιημένως, ut videtur Cam. Quamvis autem ita legatur in edit. illa Basiliensi, puto tamen Cam. scripsisse πεποιημένη, non πεποιημένως. aut ita, πεποιημένως (*ut videtur*) *facta*. vel potius *huic vocabulo data*. Vel tale quid.

Κόσμος, τάξις, id est, *Ordo*, *Ratio*, I, 99. κόσμον τόνδε ὁ Δηιόκης πρῶτός ἐστι καταστησάμενος. *Hanc rationem primus instituit*. vel, *Ita res regni ordinavit*. Item, II, 13, ἐφόνευον οὐδενὶ κόσμῳ, *de effusa fuga*. Inde Homerica, κοσμήτορε λαῶν. &, αὐτὰρ ἐπεὶ κόσμηθεν ἅμ' ἡγεμόνεσσιν ἕκαστοι. C.

Κουρίδιος ab Herodoto (sicut & ab Homero ante illum) dicta fuit uxor, quam duxit dum adhuc esset κούρη, id est *virgo*, & quidem *juvencula*, sive *juvenilem ætatem non excedens*. Sic in Clio cap. 135. Γαμέουσι δ' ἕκαστος αὐτῶν πολλὰς μὲν κουριδίους γυναῖκας. Sed ab Homero terminatione alia κουριδίη dicitur. Sic Il. ν, Οἱ μὲν κουριδίην ἄλοχον & κτήματα πολλὰ Μάψ οἴχεσθ' ἀνάγοντες. Sic Iliad. τ, --- Ἀχιλλῆος θείοιο Κουριδίην ἄλοχον θήσειν. Verum & Κουρίδιος πόσις (id est *maritus*) vicissim ab Homero dicitur. H.

Κυρεῖν, cum genit. τυγχάνειν, sive τυχεῖν. Item Κυρῆσαι. ut I, 59. circa finem, ἐδέετό τε τῶ δήμου φυλακῆς τινὸς πρὸς αὐτοῦ κυρῆσαι. *aliquam custodiam ab illo consequi*, vel *obtinere*. Hinc & Κυρήσας pro τυχών. Apud Hippocratem participio jungitur, eo modo quo ἔτυχε, vel τυγχάνει plerumque illi jungi videmus. Legimus enim apud illum, καὶ μήπω κυρήσῃ τὸ σῶμα τεθνεός, id est, *neque dum corpus mortuum fuerit*. Ubi alioqui τύχῃ dici potuisset.

Ἐγκυρεῖν itidem pro ἐντυχεῖν, ut lib. VII, 218. ἐνεκύρησαν στρατῷ, *inciderunt in exercitum*. Exstat vero & aliud compositum apud Hippocratem, videlicet Συγκυρεῖν, ut in libro De morb. συγκυρήσει ὥστε ῥιγῶσαι μεθύοντα. sed hoc est pro συμβήσεται, id est, *eveniet*.

Κώμῳ χρῆσθαι, *Comessationem exercere*, vel potius *comessationes* in Clio, cap. 21 extremo, τότε πίνειν τε πάντας & κώμῳ χρῆσθαι ἐς ἀλλήλους. ubi interpres vertit, *Et inter se comessationibus uterentur*. Ab hoc nomine est Κωμάζειν. At vero κῶμα, quod frequens est apud Hippocratem, quamvis consequi illas τῶν κωμαζόντων compotationes plerumque videamus, mirum tamen est si Galenus κωμάζειν prius esse quam κῶμα, & hoc ex illo deduci putavit. Nec enim rationi & artis grammatices legibus consentaneum magis puto κῶμα quam κῶμον ex illo deducere: id est, non minus præpostere illud quam hoc posse fieri.

Κῶς, & Κως enclitice, pro πῶς & πως enclitico, passim apud hunc scriptorem, præsertimque hoc posterius: ut lib. III, c. 150.

150. καὶ κως ταῦτα ποιεῦντες ἐλάνθανον.

Λ.

Λαβεῖν, unde Διαλαβεῖν I, 114. Et Λελάβηκε, IV, 79, νῦν ὗτος ὁ δαίμων ϗ τ ὑμέτερον βασιλέα λελάβηκε. Paulo ante, ϗ ἡμέας ὁ θεὸς λαμβάνει. legitur & λάβε, cum alibi, tum I, 108.

Λαισήϊα, *Parma*, aut *Pelta*. C.

Λαύρη, *Angiportum*: ut & Odyss. χ. C.

Λέσχη, *Sermo*, *Colloquium*. In Euterpe, c. 32. ἀπικέσθαι ἐς λέσχην περὶ ȣ Νείλȣ, *mentionem factam* dicit *Nili*. Et Calliope, c. 70. γινομένης λέσχης, *verba quum fierent*. Et Ἐπιλεσχα· ut I, 153. ȣ τὰ Ἰώνων πάθεα ἔσαι ἐπιλεσχα, ἀλλὰ τὰ οἰκήϊα, *non de Ionum malis sed de suis fabulabuntur*. Et Πεγιλεσχήνευτος, II, 135. *Celebris*. Et apud Hesiod. λέσχη, locus publicus, de fabulis & colloquio vulgi, ut apparet, dictus. Odyss. σ, Οὐκ ἐθέλεις εὕδειν χαλκήϊον ἐς δόμον ἐλθὼν, Ἠέ πȣ ἐς λέσχην. C.

Λῃΐζεσθαι, *Rapere*. C.

Λιπαρίη τε ϗ ἀρετῇ, IX, 21. *Constantia* (seu *tolerantia*) *& fortitudine*. Λιπαρέετε μένοντες, *durate*, Calliope c. 44. Et Euterpe, c. 42. ἐπεί τε λιπαρέειν τ Ἡρακλέα, *quum Hercules perseveraret in flagitando*. C.

Λόγος, etiam *fabulam*, id est, μῦθον, significat. ut Clio, cap. 141. ἔλεξε σφι λόγον. Et, Αἴσωπος λογοποιὸς, &, Ἑκαταῖος λογοποιὸς, Euterpe c. 134. & 143. C.

Λόγον ἑωυτῷ διδόναι, *Reputare aliquid*, seu *Secum perpendere*. C.

Λωβᾶσθαι, *Fœdare*, eo modo quo dicitur à Virgilio, *Fœdavit vultus*, de facie mutilata. Sic enim apud nostrum scriptorem Zopyrus seipsum λωβᾶται, III, 154. Atque ut hic legimus ἑωυτὸν λωβᾶται (additis etiam his duobus verbis, λώβην ἀνήκεστον) sic paulo post, ἑωυτὸν λωβᾶται. Ac parvo intervallo sequitur cap. 155. λελωβημένον signific. passiva. Apud Homerum Iliad. β, Ἦ γὰρ ἂν Ἀτρείδη νῦν ὕστατα λωβήσαιο, *Nunc postremum me injuria affecisses*. vel, *contumelia*. Λωβᾶσθαι etiam invenitur, & quidem apud Hippocratem. Ac significationem passivam habet λωβέονται in hoc ejus loco, ἀτὰρ πολλὰ μὲν δὴ ϗ ἄλλα λωβέονται. ubi redditur, *Probro & dedecore afficiuntur*. H.

M.

Μελεδωνὸς, *Curator*, vel *Curatrix*, *Cui cura rei alicujus demandata est*, *Præfectus alicui rei*, *seu alicui negotio*. l. II, c. 65. μελεδωνοὶ ἀποδεδέχαται τ τροφῆς χωρὶς ἑκάστων, ϗ ἔρσενες ϗ θήλεαι, τ Αἰγυπτίων. Paulo post, τῇ μελεδωνῷ θηρίων. Item, τ οἰκητων μελεδωνὸν, III, 61. quod reperitur & c. 63. seq. Sed & ipsum verbum Μελεδαίνειν habes VIII, 115. Μελεδαίνειν τε ϗ τρέφειν, videlicet, τȣ̀ς νοσέοντας. H.

Μέμονα, sequente infinitivo, *Fert animus hoc facere*, *Animatus sum ad hoc faciendum*. In Erato, c. 84. μετὰ ταῦτα μεμονέναι μιν τίσασθαι. Sic Homerus Iliad. σ, — μάλιστα δ' φαίδιμος Ἕκτωρ Ἑλκέμεναι μέμονεν. Sic autem dicitur μεμαὼς cum eodem infinitivo, & ad eandem rem significandam, paulo ante, Ἑλκέμεναι μεμαώς.

Μεταδόξαι dicitur, *Qui mutavit sententiam*, seu *quem pœnituit*. H.

Μεταίχμιος γῆ, vide in Αἰχμή.

Μετεξέτεροι, id est, τινές. II, 36. Ἱρέας μετεξέτεροι καλέȣσι. C.

Μῆνις, κότος & ἔγκοτος, *Vehemens ira*. C.

Μῆχος pro μηχανή. ut II, 181. τȣ̃το γάρ οἱ κακȣ̃ εἶναι μῆχος. Estque reponendum hoc ipsum verbum, & lib. IV. cap. 151. non longe à princ. pro μῆκος. Utitur & Homerus: ut Iliad. β, -- ȣ̓δέ τι μῆχος Εὑρέμεναι δυνάμεσθα. Ut autem μῆχος pro μηχανὴ ab hoc scriptore dicitur, ita viciſsim πάθη pro πάθος.

Μὶν dicunt αὐτόν. C.

Μύδρος, *Candens massa*. ut μύδρον σιδήρεον. I, 165. vel λίθος διάπυρος· ut ille philosophus dixit: solem esse μύδρον, Anaxagoras Clazomenius, Ion. C.

Μυστιλᾶν, *Dissecare*, Hom. μίστυλλόν τ' ἄρα τ' ἄλλα. In Clio, c. 132. διαμυστίλας κατὰ μέρεα τὸ ἱερήϊον, *secta in partes victima*. C.

N.

Νεοχμȣ̃ν, *Novare*, id est, νεωτερίζειν. C.

Νόμος, ut communiter, *legem* significat: ut, I, 29. Σόλων ἀνὴρ Ἀθηναῖος, ὃς Ἀθηναίοις κελεύσασι νόμȣς ποιήσας. Et, *Mores* ac *instituta*: quæ & νόμαια· ut Thalia, cap. 38. ȣ̓τω νομίζȣσι πολύ τι καλλίστȣς τȣ̀ς ἑωυτῶν νόμȣς ἕκαστοι εἶναι. In Melpom. c. 76. ξεινικοῖσι δ' νομαίοισι ϗ ȣ̃τοι αἰνῶς χρέωνται φεύγȣσι. *Et consuetudinem ac morem*. Εἰ ἐξαπατᾷν τȣ̀ς εὖ ποιεῦντας νόμος ἐσίν οἱ, in Clio, cap. 90. Significat & *Pascua*: ut apud Homer. quoque ἐπεί κε νομῷ μιγέωσι. Et *regio*: ut νομὸς Θηβαῖος, Μενδήσιος. Et *classis*: ut νομοὶ φόρων, in Thalia, c. 90. &c. Atque hæ posteriores duæ significationes sunt acuti nominis. Est & *modorum* appellatio: ut de Arione, I, 24. νόμον τ ὄρθιον διεξ-

διεξελθεῖν, quos apparet acutos fuisse, & concini solitos voce altiore. Ἐν χερῶν νόμῳ, significat, *In conflictu, consertis manibus*. C.

Νυν, particula παραπληρωματικὴ, id est, expletiva, passim apud hunc scriptorem, pro μὲν. Ac statim initio primæ Musæ, Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι Φοίνικας φασὶ γενέσθαι τῆς διαφορῆς αἰτίους. Sæpe autem his particulis μέν νυν respondet δὲ in altero membro. ut lib. II. circa finem. H.

Ξ.

Ξεινίην & Φιλίην & Ὁμαιχμίην συνθέσθαι & διαλύσασθαι, Hospitii amicitiæque & belli conjunctionem & dissolutionem significat. C.

Ξυρὸν, *Novacula*. Adhibetur autem hoc nomen cuidam loquendi generi, quo utitur VI, II. ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα, ἄνδρες Ἴωνες, ἢ εἶναι ἐλευθέροισι ἢ δούλοισι. Exstat idem loquendi genus (quod proverbiale fuisse videtur) apud Homerum: nisi quod ἵσταται est apud eum, non ἔχεται. Iliad. κ.

Νῦν γὰρ δὴ πάντεσσιν ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς
Ἢ μάλα λυγρὸς ὄλεθρος Ἀχαιοῖς, ἠὲ βιῶναι.

In quo proverbiali genere loquendi exponendo usurpari solet vox *Discrimen:* quæ tamen utrique parti convenire non potest. neque enim dicet aliquis *sibi imminere discrimen de tuenda vita*, ut dicet *discrimen de amittenda*: neque *discrimen de libertate subeunda*, ut *discrimen de subeunda servitute*. Hoc constat, eos dici ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἵστασθαι, vel, ἐπὶ ξυροῦ τῆς ἀκμῆς ἔχεσθαι dici τὰ πράγματα eorum qui ab ipso temporis articulo velut opprimuntur, quo vel prosperam vel adversam fortunam experientur. Nec aliunde videtur petitum hoc loquendi genus (quamvis alii secus sentiant) quam ab iis quæ aciei cultri seu gladii admota, levi manus impulsu amputari possunt. Atque ita pertinebit ad id quod proverbialiter itidem dicitur, *Sub cultro esse*. Unde apud Horatium, *Et me sub cultro liquit*. H.

O.

Οἰδέοντα πρήγματα, vel οἰδαίνοντα, ad verbum, *Res tumentes*, de iis quæ adhuc sunt turbulentæ, sive quæ nondum sunt compositæ: quasi quis dicat, *quarum tumor nondum resedit*. In Thalia, c. 127. ἅτε οἱ οἰδεόντων ἔτι τῶν πρηγμάτων. quod male reddit interpres, *Utique rebus nondum satis fundatis*. Sic autem & eod. lib. c. 76. ubi Ald. & Germ. editiones οἱ δεόντων habent pro οἰδεόντων. qui error est apud Suidam quoque. Sed illo in loco interpres ea verba præterit: ego in margine adscripta ibi interpretatione reddidi, *rebus flagrantibus*.

Οἰχώκεε, pro ᾤχετο. Et Iliad. β, ἐπὶ στῆθος συνοχωκότε. C.

Ὅκως pro ὅπως. *quomodo*. ut III, 116. ὅκως μὲν γινόμενος. & paulo ante, ὅκως θάλασσά ἐστι τὰ ἐπέκεινα. Sed alium etiam usum habet illud vocabulum, qui non datur illi ὅπως. ut in Clio, c. II. ἐώθεε γὰρ ἢ προσθεν, ὅκως ἡ βασίλεια καλέοι, φοιτᾶν. ubi redditur *quum* vel *quoties vocaret*. Sic ὅκως ὕοι, *quum* vel *quoties plueret*. Atque ita pluribus in locis utitur. H.

Ὁλοίτροχος, subaudito nomine πέτρος, Saxi quoddam genus est, in hostes projici vel potius devolvi soliti: quod à rotunditate nomen illud habere quidam crediderunt. Xenophon ad ὁλοιτρόχους addidit πέτρους. Homerus autem Iliad. ν, quadrisyllabe, ὀλοοίτροχος ὡς ἀπὸ πέτρης, ubi subauditur πέτρος. Quidam tenui spiritu hanc vocem scribunt, tanquam ita dicatur quasi ὀλοὸς ἐν τῷ τρέχειν. Fusius de hac voce disseritur in meo Thesauro Græcæ linguæ. H.

Ὄνομαι, *Vitupero*, vel *Contemno*, *Pro vili habeo*. ut II, 167. ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας. ubi interpres contrario sensu dixit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*. Sic apud Hom. ὄνοιτο, Iliad. ν, & Od. ξ. Et ὄνονται, Od. φ.

Ὅτι interdum pro διὰ τί. ut III, 78. εἴρετο ὅτι οὐ χρῆται τῇ χειρί. Sic II, 19. circa finem, καὶ ὅτι αὔρας ἀποπνεούσας μοῦνος πάντων ποταμῶν οὐ παρέχεται. H.

Ὅτι τάχος, pro ὅτι τάχιστα, *Quam celerrime*, *Quam citissime*. Vel, *Primo quoque tempore*. IX, 7. in fine. H.

Ὅτι μὴ significat εἰ μὴ, *Nisi*, *Præterquam*, & similia. C.

Οὐδαμοὶ, id est, οὐδένες. C.

Π.

Παραγινῶσαι, *Introducere*. C.

Παραμέμνημαι alicubi poni videtur pro simplici μέμνημαι, sicut pro hoc ponitur quibusdam in locis compositum ἐπιμέμνημαι, vel ἐπεμνήσθην. H.

Πάρεξ, *Præterquam*. C.

Παρέχει μοι, sequente infinitivo pro ἔξεστί μοι, *Licet mihi*, *Penes me est*, *In me situm est*. III, 142. H.

Παρεὸν, I, 37. οὔτε ἵνα δειλίην μοι παρεόν.

δῶν. Et paulo post, c. 38. οὔτε ἄλλο οὐδὲν ἄχαρι παιδῶν τοι. Utrobique pro ἐνιδῶν positum quidam existimarunt. H.

Παχέες, *Divites*, *Opulenti*, Αἰγινητέων οἳ οἱ παχέες, ubi interpr. vertit *proceres*. Nam sæpe hi sunt ex illorum numero. H.

Περιημεκτέω, ῶ, idem cum simplici Ἠμεκτέω significare videtur: videlicet *Ægre ferre*, *Graviter ferre*, *Indignari*: atque adeo magnam indignationem præ se ferre: quod fit querendo, sive quiritando: Unde factum est ut III, 64. περιημεκτήσας τῇ ἁπάσῃ συμφορῇ, reddiderim, *De tota calamitate questus.* Sed VIII, 109 initio, absque ullo casu ponitur περιημέκτεον. Apud Suidam & περιεμεκτήσας (non περιημεκτήσας) & περιημάκτεον, non περιημέκτεον. At vero illius περιημεκτεῖν plura tibi exempla Thesaurus meus suppeditabit.

Περιλεχήνωτος, vide in Λέχη.

Πέριξ, *Circum*: ut *Arboribus clausi circum.* vel *Circa*: ut *Corpora multa virûm circa.* C.

Πεσσόμενα σιτία, id est ὀπτώμενα. πέσσειν enim *Coquere* & *Conficere*. ut Homero quoque, metaphorice γέρα πεσσέμεν. C.

Πίσυνος, id est, πεποιθώς, *Fretus*: ut & Hom. ἠνορέῃ πίσυνοι καὶ κάρτεϊ χειρῶν. Sed & Eurip. Oreste, θορύβῳ τε πίσυνος κἀμαθεῖ παῤῥησίᾳ. C.

Πολέμια, alicubi pro πολεμικά. H.

Πρόκα, *Subito*. lib. VIII, c. 65. καὶ πρόκα τε φωνῆς ἀκούειν. C.

Σ.

Σαγάρις, *Secures*, aut *Bipennes*, aut aliud *barbarici teli genus*. Ita Camer. siquidem fides habenda est illi Basiliensi editioni: ac non potius credendum est illum σαγάρις scripsisse. H.

Σαρκάζειν, *Tondere* significat seu *Vellere*. ut Melpom. c. 64. Σαρκάσας βοὸς πλευρῇ. Atque id & Hippocrati significat verbum, ἐν τῷ περὶ ἄρθρων, ά. C.

Σακκέω, *Excolo*, in Melpom. c. 23. τοῦτο ἐπεὰν γένηται πέπον, σακκέουσι ἱματίοισι. ubi tamen interpr. verbo *exprimunt*, non verbo *excolant*, usus est. Sed Eustathius, vel potius Dionysius apud Eustathium, ex hoc nostro historico Herodoto affert etiam χρήμαθ' ἀποσακιζόμενοι. Quinetiam ἀποσακίζειν τὸ ὀδοῦ esse ait τὸ περικόπτειν καὶ ὑφαιρεῖσθαι (subaudiendum autem puto τὸ ὀδοῦ cum hoc verbo ὑφαιρεῖσθαι) atque addit, in hac significatione respici fortasse ad saccum qui paulatim evacuatur. Alioqui σακίζειν dicuntur etiam saccularii fures, sive sacculorum fures: quum Hesychius σακίζειν exponat, τὸ ἐκκενῶσαι διὰ κλοπῆς τοὺς σάκους. Sed apud illum & in verbo & in nomine littera σ geminatur (sicut & in σακκέουσι apud Herodotum) quum Ælius Dionysius σάκος etiam non σάκκος ab Atticis scriptum fuisse testetur.

Σπέρχειν, *Adversari* & *Offendi*. Et Σπερχθεὶς *Perturbatus*. C.

Συγγινώσκω (ut admonui in Ἀναγινώσκω) à vulgari usu & ipsum discedit apud Herodotum: qui duobus modis eo utitur. VII, 13. νῦν μέν τοι συγγνοὺς, χρήσομαι τῇ ἐκείνου γνώμῃ. ubi συγγνοὺς est, *Postquam mecum reputavi hanc rem.* vel, *consideravi*, seu *perpendi*. Sic in fine cap. 3. lib. IV. μαθόντες ὡς εἰσὶ ἡμέτεροι δοῦλοι, καὶ συγγνόντες τοῦτο. Sic & cap. V. in fine. (Talem autem usum esse verbi συμφρονεῖν, in meo linguæ Græcæ Thesauro docui.) Aliter in fine c. 43. lib. IV. ubi infinitivo jungitur, Ξέρξης δέ οἱ οὐ συγγινώσκων λέγειν ἀληθέα. q. d. *Non assentiens ipsi vera dicere*, ipsum videlicet. q. d. *Non conscius ipsi veritatis.* In hoc tamen loco libri V, cap. 91. συγγινώσκομεν αὐτοῖσι ἡμῖν οὐ ποιήσασι ὀρθῶς, magis proprie reddi potest, *Conscii nobis sumus.* Quinetiam voce passiva utitur alicubi hac in signific. ut V, 86. ἑσσονες συγγινωσκόμενοι εἶναι, κατὰ τοῦτο εἶξαν. Ubi autem dicit, VI, 92. οὔτε συνεγινώσκοντο, ἦσάν τε αὐθαδέστεροι, signific. *Non agnoscebant culpam.* H.

Συμψήσας interpretantur συλλέψας, Clio, c. 189. Significat autem correptionem. C.

Συναλίζω, vide in Ἀλέες.

Συναμωρέειν, *Vastare*, *Perdere*. Et Συνάμωρος, *Noxius*. C. Sed scribitur etiam Σιναμωρέειν. H.

Συννοίῃ ἐχόμενος, I, 88. *Cogitabundus*. Vel, *Quum in attenta cogitatione versaretur.* H.

Συρματίζειν, *Purgare* τῇ συρμαίῃ· quam alii potionem, alii herbam aut radicem, alii succum quempiam fuisse putaverunt. C.

Συσπεύδω τινὶ, sequente infinitivo, I, 92. *Studio meo & opera aliquem adjuvo ad aliquid efficiendum*, vel, *Studium meum alicui ad aliquid præsto.* At vero Ἐπισπεύδω & Ἀποσπεύδω alibi in locis vicinis ceu contraria ponuntur. H.

Σφι pro σφίσι ponunt. C.

Σχοινοτενὲς, *Rectum*. C.

T.

Ταρσοὺς καλάμων, Clio, c. 179. interpretantur *Areolas arundineas, super quibus lateres arescerent.* Sunt & ταρσοὶ ποδῶν. Et

Et remigia ταρσῶν habent appellationem. Nominantur etiam ταρσοὶ in volucribus. C.

Τέλεον, *Perfectum*, *Confirmatum*, *Evidens*. δι' ὄψιν ἐνείρυ ἐ τελείω. I, 121. Et, τὰ τέλεα τῶν προβάτων, I, 183. *grandes oves*. C.

Τέλη, *Impensæ*, *& Ordines*. C.

Τέῳ interrog. ut I, 117. τέῳ δὴ μόρῳ τὸν παῖδα κατεχρήσαο; *Qua morte interfecisti?* Eodem modo τεοῖσι ὄμμασι. I, 37. H.

Τετρύσθαι, *Afflictum esse*. C.

Τὸ, passim pro ὃ, id est *quod* relativum. Sic I, 51. εἴδωλον τὸ λέγουσι εἶναι. Et paulo ante, τοῦ ἐπιστάμενος τὸ οὔνομα pro τοῦ, *cujus nomen quamvis sciam*. Sic alibi ἐν τῷ pro ἐν ᾧ, *in quo*. Pluralis autem genitivus τῶν, quum est articulus præpositivus, interdum voculam τὶς interjectam habet inter nomen cum quo junctus est. ut I, 51. τῶν τὶς Δελφῶν, pro τὶς τῶν Δελφῶν. vel potius τῶν Δελφῶν τις.

Τετραφάσιον, *Triplex*: ut διφάσιον, *Duplex*. C.

Τῷ ἐόντι χρησάμενος, *Veritate usus*, *Eo quod res erat*. Et τῷ ὄντι γε, *Revera*. Et κατὰ τὸ ἐὸν, *Secundum veritatem*. C.

Τῶν ἴδμεν, pro ὧν ἴσμεν, *Quæ comperta aut cognita sunt*. usitata parenthesis Herodoto. C.

Τωὐτὸ, id est, τὸ αὐτὸ, similitudinem & æqualitatem & conjunctionem significat. κατὰ τωὐτὸ τὸ καὶ Ἕλληνες λέγουσι, I, 1. *idem ipsum quod Græci memorant*. Χῖοι μὲν νυν καὶ Ἐρυθραῖοι κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται I, 142. *eadem lingua utuntur*. Item τωὐτὸ φρονήσαντες, de consensione & concordia, in Clio, c. 59. fin. Et in Polymn. c. 145. συλλεγομένων ἐς τωὐτὸ, *quum convenissent*. C.

Υ.

Ὕβρις, *Petulantia* & *Lascivia*: ut de equis, Clio, c. 189. de mulis Melpom. C.

Ὑγιηρὸς, id est, ὑγιεινὸς, *Sanus*. C.

Ὑπερθρώσκειν, *Supersilire*, ut II, 66. ὑπερθρώσκοντες τοὺς ἀνθρώπους. Apud eundem legimus & Καταθρώσκω. apud Homerum autem & Ἀποθρώσκω & Ἐπιθρώσκω legimus.

Ὑπερτίθεμαι usum quendam apud Herodotum habet multorum auribus valde mirum futurum. Ponitur enim pro *Communico*: ea in signific. qua dicimur consilium nostrum alicui vel cum aliquo communicare, (utriusque enim exempla inveniuntur) & qua Cicero dicit, *De societate multa inter se communicarent*. lib. V, c. 24. circa finem, νῦν ὦν, ἐπινοέω γὰρ πρήγματα μεγάλα κατεργάσασθαι, ἀπικνέο μοι πάντως, ἵνα τοι αὐτὰ ὑπερθέωμαι. *Nunc igitur quum res magnas aggredi in animo habeam, fac omnino ad me accedas, ut tecum de iis communicem*. sed alterum verbum multo aptius mihi videtur. Interpr. reddidit *Aperiam*. Sic VII, 8: I. διὸ ὑμέας ἐγὼ συνέλεξα, ἵνα τὸ νοέω πρήσσειν ὑπερθέωμαι ὑμῖν. Quinetiam I, 8. τούτῳ τῷ Γύγῃ καὶ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο. Utitur vero & activa voce ὑπερτίθημι eadem in signific. ut videbis III, 155. & V, 32. H.

Φ.

Φάλαρα, Ornamenta equorum. C.

Φάρμακα, *Colores*. Clio, c. 98. προμαχεῶνες ἠνθισμένοι εἰσὶ φαρμάκοισι, *nitent coloribus*. Et φαρμακεύειν, *Tingere*. C.

Φάρσος, *Portio*. C.

Φερέγγυος, δυνάμενος, *Sufficiens*. C.

Φρενήρης, *Mentis compos*. C.

Φώρ, *Fur*. C.

Χ.

Χειρὶ χρῆσθαι, seu τῇ χειρὶ, vide in Ἀλκή.

Χρᾶν, *Respondere*, id est, Oraculum reddere. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ τάδε, I, 55. *responsum Pythia hoc reddidit*. Et, χρήσαντος τοῦ θεοῦ, Clio, c. 69. *Quum oraculum redditum mihi sit*. Inde & Χρηστήριον· sed hoc communius. C.

Χρῆμα. ut, συὸς μέγα χρῆμα. I, 36. Et, τυραννὶς χρῆμα σφαλερόν. III, 53. Et, χρῆμα πολλὸν νεῶν. VI, 43. Et, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. VII, 188. C.

Ψ.

Ψῆνες, Quæ in caprificis bestiolæ nascuntur. C.

Ω.

Ὤρην ἔχειν, I, 3. *Respectum habere*, aut *curam*. Et, οὐδεμίη ὤρη ἔσται, III, 155. *Nihil momenti attulerit*, vel, *Nihil retulerit*. C.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS, IN SECUNDA EDITIONE HERODOTI.

QUANTA ſit variis in rebus Gallicæ linguæ cum Græca convenientia, & quam multa Græcorum loquendi genera in Gallicum ſermonem ita verti poſſint ut verbum verbo reddatur, (quum Latina contra Græcis nullo modo reſpondeant) ante multos annos docui, in Gallico libro cui titulus eſt, *De la conformité du langage Francois avec le Grec* : id eſt, De conformitate (ſi ita loqui licet) Gallici ſermonis cum Græco : at quum primam Herodoti editionem dedi, vel hunc unum argumento meo non parum exemplorum ſuppeditare animadverti. Quum autem ea illi editioni præfixiſſem, ne in hac quidem prætermittenda, ſed potius cum aliquo auctario exhibenda cenſui.

IONISMI GALLICI, SIVE IONICI GALLICISMI, QUI APUD HERODOTUM LEGUNTUR.

Ἀποβαλέεις τὴν κεφαλὴν, *Tu perdras la teſte.* VIII, 65

Καμβύσεα ἔτυψε ἡ ἀληθηΐη τῶν λόγων, *Cela luy toucha le cœur.* III, 64

Τὰ μὲν ἄνω, κάτω θήσω, τὰ δὲ κάτω, ἄνω, *Je mettray ce que deſſus, deſſous.* id eſt, *Je renverſeray tout l'ordre qui y eſt eſtabli.* III, 3

Οὐκ ὀρθῶς σεωυτοῦ προέστηκας, *Vous ne vous gouvernez pas bien.* II, 173

Κόσμον τόνδε Δηϊόκης πρῶτός ἐστι ὁ καταστησάμενος, *Il fut le premier qui eſtablit ceſt ordre.* I, 99

Μωρίη πολλὴ λέγειν, *C'eſt une grande folie de dire cela.* I, 146

Ἔρχομαι φράσων, *Je vien à dire.* Utitur autem illo genere loquendi frequentiſſime: ſed mutato interdum partic. φράσων in λέξων, aut ἐρέων. I, 194

Συνέχεσθαι, *S'attacher*, de conſerentibus manus. I, 214

Ἵνα ἴδω τί κοτε καὶ λέξει, *Pour voir qu'il dira.* II, 114

Ἔλαβε τὸν μισθὸν, *Il à receu ſon ſalaire*, vel *ſon payement.* de eo qui punitus fuit pro meritis : ſeu, pœna quam meruit affectus fuit. III, 15

Ὡς δὲ ἐς τὸν οἶνον ἀπίκετο. *Quand il vint au vin*, pro, *Quand il vint à parler du vin.* III, 22

Τὸν ταῦτα ἐπιθέμενον εἰπεῖν, *Qui a donné charge de dire ceci.* III, 63

Ἀπήνεικε Καμβύσεα, *Il emporta Cambyſes.* ut dicitur, *Ceſte maladie l'emporta.* Alibi, λοιμὸς ὑπολαβὼν ἀπήνεικε. III, 66

Ἐπεί τε δὲ ἐς Δαρεῖον ἀπίκετο γνώμην ἀποφαίνεσθαι, *Quand il vint à Darius de dire ſa ſentence.* III, 71

Ἀπῆκε ἑωϋτὸν ἐπὶ κεφαλὴν φέρεσθαι ἀπὸ τοῦ πύργου κάτω, *Il ſe laiſſa tomber.* etiam de eo qui præcipitem ſe dederit. III, 75

Θυμὸν ἔχε ἀγαθὸν, *Ayez bon courage.* III, 85

Προσέφερε Δαρείῳ λόγον τοιόνδε, *Porta ceſte parole à Darius.* III, 134

Ἔσαν ἐν φυλακῇσι, *Ils eſtoyent ſur leurs gardes.* III, 152

Γνῶναι τὸ θέλει τὰ δῶρα λέγειν. ut dicimus, *Que veut dire cela?* pro, Quid hoc ſibi vult? IV, 131

Ἔδοσαν σφέας αὐτοὺς Ἀπρίῃ τῷ Αἰγύπτου βασιλεῖ, ut dicimus, *Ils ſe donnerent à un tel prince.* IV, 159

Εἰ ὑμῖν φίλον ἐστὶ, *S'il vous plaiſt.* quum rogamus ut aliquid fiat. V, 20

Οἷόν τι χρῆμα ἐποίησας; *Qu'avez vous faict?* cum increpatione. V, 23

Ἐκ νέης, *De nouveau*, pro, De integro, Rurſus. V, 116

Ἀταξίη, *Deſordre.* VI, 13

Οὐκ ἀπέδοσαν τὴν ὁμοίην, *Ils n'ont pas rendu la pareille*, vel, *Ils ne rendirent pas.* VI, 21

Τρίτῳ ἔτεϊ τουτέων, *Il y a trois ans de ceci.* pro, *Trois ans depuis ceci.* VI, 40

Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας. ut dicitur, *A qui en avez-vous?* pro, *A qui en voulez-vous?* VI, 49

Ἐς τὸν ἱκνέεται ἔχειν, *A qui il vient*, pro, *A qui il appartient.* Huc pertinent quæ de adverbio ἱκνεομένως dixi in recenſione vocab. Herodoti. VI, 57

Τοῦτο ἀπέρριψε τὸ ἔπος, *Il jetta ce propos.* VI, 69

Καὶ τοῦτο οὐκ ἔστι ἄλλως εἰπεῖν, *On ne le peut dire autrement.* id eſt, *On ne le peut nier.* VI, 124

Οὐκ ἦλθον ἐς τοῦτον τὸν λόγον ὥστε μάχεσθαι, *Ils n'en vindrent pas à ces termes.* VII, 9: 2

Τὰς πρὸ τοῦ ἡμέρας, *Ces jours paſſez*, pro, Nuper. VII, 16: 2

Νομίζων Ξέρξεα ἀποδέξειν λέγοντα οὐδέν. ut Gall. *Ce n'eſt rien dict.* VII, 17

Πρῆγμα ἂν εἴη μοῦνον, ſequente infinitivo, *On n'auroit autre choſe à faire que, &c.* VII, 130

Πρῶ-

Πρῶτον χρημάτων πάντων, *Devant toutes choses.* VII, 145

Εὑρίσκω συμβαλλόμενος, ut à nobis dicitur, *Je trouve par mon compte.* VII, 187

Διέξοδοι βουλευμάτων, ut dicimus, *Discours.* VII, 234

Ἀριθμὸν ποιέεσθαι, *Faire le compte.* VIII, 7

Ἤπερ δὴ ἔφερε τὴν ἀληθείην πᾶσαν. Tale est in nostro sermone, *On luy apporta toute la verité du faict.* VIII, 82

Φέρει δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα, *Il emporte à toute la Grece.* VIII, 142

Ἐξέμαθον πᾶν τὸ ἐόν, *Ils sceurent tout ce qui en estoit.* IX, 11

Ἐκαλὸν ὀργυιαὶ δίκαιαι, ut Gall. *Justes*, id est, *De juste mesure.* Justæ mensuræ.

Δέσποτα, aliquot in locis ad regem: ut illi dicimus *Sire*: pro quo scribi *Cyre*, postularet derivatio à voc κύριε (id est, *domine*) quæ postea depravata fuit in κύρε.

ALIA DE HERODOTI VOCIBUS, ET VARIA IN QUIBUSDAM MS. SCRIPTURA *&c.*

Ex ejusdem prolegomenis in eadem secunda editione.

RATIONI autem consentaneum mihi videtur ut à quibusdam illius recensionis [*præcedentis vocum Herodoti*] locis initium sumam, super quibus habeo quod te moneam. Primus erit ubi vocabulum ἀτέοντες (VII, 223. in fine) Camerarius interpretatur *Nihil curantes*, addens, Homerum similiter esse usum. Nam ἀτέοντα quidem legimus apud Homer. Iliad. υ, sed pro βεβλαμμένον, (videlicet εἰς τὰς φρένας, sive τὴν φρένα. unde dicitur aliquis voce composita βλαψίφρων) ab ἄτη. Pro illo igitur ἀτέοντα, ego vel ἀτίοντα (fuit autem facilis lapsus ex ἀτίοντα in ἀτέοντα) vel ἀτίζοντα reponendum censeo. Illud tamen mihi nullum lexicum sed memoria diu solicitata suppeditavit. Recordatus sum enim me legisse (apud Theognin, ni fallor) hunc versum,

Πᾶς τις πλούσιον ἄνδρα τίει, ἀτίει δὲ πενιχρόν.

At vero ἀτίζων, pro καταφρονῶν apud Homerum extat Iliad. υ. Quod si etiam incidisset Camerarius in aliquem Herodoti locum ubi vox ἀτέοντες usum illum haberet, eam pro mendosa habendam esse, ex iis quæ dixi constat.

Fuerunt alioqui vocabula quædam inter illa quæ idem recensuit, in quorum scriptura ab editione Basiliensi discedere non dubitavi, quum manifestus esse error videretur. Sed tamen, ne meo stare judicio necesse habeas, hæc sunt, αἰγινέην, mutatum in ἀγινέειν· & ἀμαρέη, in ἀμάρη· necnon θορή, (quod barbarum potius quam Græcum videri poterat) mutatum in θορός. Item χλῶες in ψῆνες, de bestiolis quæ in caprificis nascuntur. Monui autem & de nomine σαγήρις, tanquam suspecto, pro σαγάρις· quod apud Herodotum legitur.

Sed hinc ad alia venio, quæ scrupulum injicere cuipiam possint circa interpretationem. Ex his est ἀμαρέη, quod ille interpretatus est *stercus*: quum potius *ventris exoneratio* significetur: sicut & ἀπόπατος (quo illud exponitur) hoc sonat.

In vocabuli Ἐπιστρεφέως interpretatione dubitari potest de illa voce Latina *Oblique*, posita inter hasce duas *Accurate* & *Vehementer*: & suspicatus sum primo aspectu, *Obnixe* eum scripsisse: sed quum postea cogitavi, Suidam testari, Herodotum esse usum pro ἀπατητικῶς, id est, *Fallaciter*, *Deceptorie* (si & hac uti voce licet) *Fraudulenter*, illud *Oblique* retinendum, & tantum sedem ei suam mutandam censui.

In voce χρῆμα locos aliquot, tanquam ejusdem rei exempla, affert, quum tamen non eundem in omnibus illis locis usum habeat vox ea de qua agitur. Quatuor enim exemplorum, quæ proponit, primum ei est hic locus, συὸς μέγα χρῆμα· secundum, iste, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερόν· tertium, χρῆμα πολλὸν νεῶν· quartum, χρῆμα χειμῶνος ἀφόρητον. atqui in illo secundo loco ubi dicitur, τυραννὶς, χρῆμα σφαλερὸν, non idem est usus vocabuli χρῆμα, qui in ceteris tribus: adeo ut hic χρῆμα in πρᾶγμα mutando, dici queat eodem sensu τυραννὶς, πρᾶγμα σφαλερόν· at in ceteris illis locis ubi genitivus jungitur illi nomini χρῆμα, hæc mutatio locum non habeat. Quoniam autem hujus loquendi generis nullam ille expositionem addit, ideoque lector eam se à me expectare non immerito dicturus est, oro ut meum Thesaurum consulere, & ita vicariam operam illam mihi præstare, malit: simulque diligenter eum quem ibi propono Plauti locum expendere, annon in eo Ionicam illam phrasin repræsentare, aut saltem ad eam alludere, voluerit. Simul autem inde disces, non minus Atticis quam Ionibus usitatum il-

illud loquendi genus fuisse, quum & Aristophanes eo utatur. Ac sunt certe & alia plurima quæ Attici ab Ionibus mutuari non dubitarunt.

In iis quæ parvo intervallo sequuntur (pauca enim tantum verba interjecta sunt, quibus vox φρένες exponitur: pro qua perperam scriptum esse χῆνες in editione Basiliensi, paulo ante dixi) postquam ὤρην ἔχειν, interpretatus est *Respectum habere aut curam:* subjungit, *Et*, οὐδεμίη ὤρη ἔσται, *Nihil momenti attulerit.* Quæ tamen interpretatio convenire loco non potest. Sunt enim verba illa ex hoc lib. III, 155. loco, τοῦ σεωϋτοῦ στερήσιος τοῦ οὐδεμίη ὤρη ἔσται ἀπολλυμένης. Sonant autem hæc, *Cujus amissionem nemo curabit*, vel, *De cujus amissione nihil pensi cuiquam erit.*

Sed nec ad verbi γνωσιμαχέειν interpretationem non satis attentionis attulisse videtur: atque id vel ex iis intelligere poteris quæ in meo Thesauro de verbo illo dicuntur.

Venio nunc ad aliud cujus mentionem obiter tantum feci in illa ipsa recensione, ne, si forte diutius differam, obliviscar. Id autem est de vocabulo Ἔγκοτος. Dixi enim me vix persuadere mihi posse, ἔγκοτον in duobus quos legissem Herodoti locis, pro κότον positum esse. Ideo autem à me dictum hoc est, quod vocem hanc pro adjectivo tantum nomine habeam, & nihilomagis substantivum esse nomen posse existimem quam ἔγκυκλον, aut ἔγγονον, aut ἔμπονον. Confirmant autem mihi hanc opinionem quatuor nostri scriptoris loci: quorum primus sit hic, VI, 73. δεινόν τινά σφι ἔγκοτον διὰ τὸν προπηλακισμόν ἔχων. Secundus autem hic, VI, 133. ἀτὰρ τινὰ ἔγκοτον εἶχε. Tertius sit iste, VIII, 29. ἔγκοτόν σφι ἀμφοτέρων ἔχοντες. Ad quartum autem antequam veniam, considerare te jubebo in duobus locis sequi participium ἔχων, in uno ipsum verbum εἶχε. Quid tum? dices. Quoniam dico scriptam ab Herodoto fuisse præpositionem ἐν seorsum ab illis duabus syllabis quæ sunt secunda & tertia in voce ἔγκοτον, & illam præpositionem per tmesin à participio & alibi à verbo separasse, remanente in medio voce κότον. ut perinde sit acsi scriptum esset, δεινὸν τινά σφι ἐν κότον ἔχων, pro δεινὸν τινά σφι κότον ἐνέχων. Item, ἀτὰρ τινὰ κότον ἐνεῖχε. Eodem modo in illo tertio loco κότον σφι ἀμφοτέρων ἐνέχοντες. Sed quid me in hanc suspicionem, vel potius sententiam (omnino enim illud mihi persuadeo) adducit? Locus ille qui superest ex iis quos me allaturum promiseram. Is legitur in Clio, c. 118. Ἀστυάγης δὲ, κρύπτων τόν οἱ ἐνεῖχε χόλον. Esse enim scribendum ἐνεῖχε, ut habet posterior hæc editio, non ἐνείχεε, ut in priore legebatur, (Aldinam & Basiliensem perperam sequente) luce clarius est. Quomodo enim ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Jam vero & absque adjectione dici ἐνέχειν τινὶ, Thesaurus meus docebit. Ac meminit certe hujus usus verbi ἐνέχειν Eustathius quoque: scribit enim, ἐπέχειν apud Homerum in Odyssea esse κατά τινος ἔχειν· atque hoc dici etiam ἐνέχειν. Ille autem Odysseæ locus est hic, ex libro τ,

Δαιμονίη, τί μοι ὧδ' ἐπέχεις κεκοτηότι θυμῷ;

Ubi postquam dixit idem scholiastes, ἐπέχεις (intellige tamen ἐπέχεις μοι) idem esse quod κατ' ἐμοῦ ἔχεις, & præpositione hac indicari interdum ἐναντιότητα, exemplis quibusdam docuit, tandem subjungit, simile verbo ἐνέχειν esse hoc ἐπέχειν. Hoc tantum superest nunc ut videamus an Herodotus libenter tali tmesi utatur seu dialysi seu diæresi qualem haberet illa quam apud eum repono scriptura. Sed præter unum quod habemus in eodem scholiastæ loco hujus figuræ exemplum ex historico, VI, 49. ἐπὶ σφίσιν ἔχοντας τοὺς Αἰγινήτας pro σφίσιν ἐπέχοντας (nam hoc esse dictum διαλελυμένως scribit: & alicubi διῃρημένως eadem de re dicit) alia passim apud eum occurrunt: ut ἀνά τ' ἔδραμον, pro ἀνέδραμον & ἀπὸ μὲν ἔθανε, pro ἀπέθανε· & κατὰ μὲν ἔκλεινεν, pro κατέκλεινε. Ac (ut de alia dialysi loquar quæ illi vel potius dialecto illius est peculiaris) interjicitur & vocula ὦν. ut ἀπ' ὦν ἔδωκαν· & κατ' ὦν ἐκάλυψε, pro κατεκάλυψε. Hæc autem quum ita sint, non immerito (ut opinor) vocabulum illud ἔγκοτος, quatenus quidem substantivi, non adjectivi tantum, sedem obtinebat, è Græcæ linguæ finibus procul amandatur. Nec mirum est tamen tam multis doctis viris & in Græca lingua exercitatis, ac nominatim, Joachimo Camerario, viro doctissimo & hujus linguæ peritissimo, (scribit enim Μῆνις, Κότος, Ἔγκοτος, *Vehemens ira*) non mihi tantum, vocem illam fucum fecisse, quum & Græcis lexicographis fecerit: ac potissimum Suidæ: qui eo etiam magis est reprehendendus quod ex hoc epigrammatis loco, — τίς φθόνος αἰὲν Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει, colligat, ἔγκοτος οὖν ἡ ἐπίμονος ὀργή; & non animadvertat, ἔγκοτος ut adjectivum, jungi cum substantivo φθόνος.

Libet autem eadem opera & de quibusdam aliis vocabulis te commonefacere, quæ quum ex Herodoto afferantur, ut scripta sunt in typographicis editionibus, suspicione

ta-

tamen haud carent, præsertim veteris libri autoritate (ad nonnulla quod attinet) eam augente. Ex his est verbum διαφθορέειν, in hoc lib. I, cap. 88. loco, πόλιν τε τὴν σὴν διαρπάζει, καὶ χρήματα τὰ σὰ διαφθορέει. Quamvis enim primo aspectu videri possit verbum illud διαφθορέειν admitti posse (ut ex nomine διαφθορὰ factum) tamen Herodoti sæculo in usu fuisse, vix credibile est. Huc autem accedit quod in vet. exempl. non διαφθορέει sed διαφορέει legitur. Quod siquis aliud exemplum afferat eodem è scriptore, videlicet VII, 10. extremo, διαφθορεύμενον ὑπὸ κυνῶν, is ex me audiet, ibi pariter in vet. exempl. non διαφθορεύμενον, sed διαφορεύμενον legi. Hunc autem verbi istius usum exprimere videtur voluisse Horatius Latino illi omnino respondente, quum dixit, *Post insepulta membra different lupi.*

Sic autem, quum ἀποθέμενος apud hunc scriptorem habeamus I, 107. ubi scriptum est, ἀποθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι τὸ ἐνύπνιον, non dubito quin vet. exempl. sequi oporteat, ex quibus annotatum est ὑπερθέμενος pro ἀποθέμενος, in eo qui hunc non magno intervallo c. 108. sequitur, ἰδὼν δὲ τοῦτο, καὶ ἀποθέμενος τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Nam in priori editione mea non minus hîc quam illic ὑπερθέμενος scriptum erat: sed quum hic ex vet. exempl. adscriptum margini invenirem ὑπερθέμενος, malui huic locum illius dare. Quod autem factum hic fuit non dubito quin & priore faciendum loco fuerit, scribendo, ὑπερθέμενος δὲ τῶν μάγων τοῖσι ὀνειροπόλοισι. Haud enim dubito quin haud aliunde quam ex incuria contigerit ut illi etiam præcedenti loco apposita ex iisdem veteribus libris illa lectionis diversitas non esset, eo in libro (scriptus autem & ipse erat, sed minus vetustatem præ se ferens) quem posterior in margine sibi appositum habebat. At editio Aldina in priore quidem loco ἀποθέμενος, at in posteriore ὑπερθέμενος nobis exhibet. Estque & hoc sciendum, fuisse repertum exemplar, quod vicissim pro illo ὑπερθέμενος haberet idem illud ὑποθέμενος, quod non longo intervallo præcesserat. Quorsum tam multa? ut ostendam, quam verisimile sit quædam vocabula, præsertimque verba, ob significationem quæ plerisque lectoribus insolens videbatur, ab eorum aliquo (nimirum eo qui ceteris audacior erat) mutata in alia fuisse, hunc etiam apud scriptorem. Sed quis (dices) verbo ὑπερτίθεσθαι ita unquam usus est? nimirum significare volens, communicare quidpiam alicui: eo modo quo dicimus nos communicare aliquid ei, quod ita exponimus ut simul ejus super eo consilium audire cupiamus. Ipsemet Herodotus (inquam) ita est alibi usus, non uno in loco. E duobus saltem unus quidem exstat, ἐπεί τε δὲ ὑμῖν ἀναφέρειν ἐς πλεῦνας ἐδόκεε, καὶ ἐμοὶ ὑπερέθεσθε, ἢ ποιέωμεν σήμερον, &c. Ubi interpres non omnino male vertit, *Sed quoniam statuistis ad plures referendum, & me adhibendum.* Dicens autem, non omnino male hunc locum ab eo esse redditum, hoc addo, dummodo verba ista quibus utitur, *& me adhibendum*, recte intelligantur. Significare enim voluit, *& me adhibendum in consilium.* Alioqui non dubium est quin potius, *& mihi communicandum*, dicere debuerit. Alter autem locus est hic, ex lib. III, c. 71. εἰ μὲν τοι ὑπερετίθεα τὰ ἔμελλον ποιήσειν, οὐκ ἄν με περιεῖδες· νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος, ἔπρηξα. Ubi interpres tandem animadvertit quod alibi animadvertere non potuerat: videlicet ὑπερτιθέναι (nam hic voce activa utitur, quum potius passivæ usum hunc dare soleat) esse quod Latini *communicare* dicunt. Ut autem minus mirer istum verbi ὑπερτίθεσθαι usum non tantum novum & mirum visum fuisse, sed etiam mendi suspectam scripturam habuisse, hoc facit, quod verbum quoque ἀνατίθεμαι quum apud quendam historicum significationem istam haberet, interpres *differre* vertit: quemadmodum & ὑπερτίθεσθαι hunc vulgo usum habet. Jam vero & quum apud Appianum ἀναθέσθαι τὰ κεκελευσμένα, sonaret *revocare*, seu *retractare*, interpres *differre* reddidit, ut in Annotationibus admonui. Verum, ut ad mentionem diversitatis lectionum redeam, sciendum est, sicut in præcedente loco pro ὑπερθέμενος scriptum in quibusdam fuisse dixi ὑποθέμενος, ita etiam in eo Herodoti de quo nunc agitur loco, aliam quandam ex uno manuscripto codice habemus, & eam quidem valde miram, videlicet ὑπεραίρεσθε· quam si loco huic accommodare lector velit, valde suum ingenium, & quidem frustra, fatiget.

Sunt vero & alii loci in quibus contigisse idem videmus. Nec dubito quin eorum sit è numero iste è lib. V. cap. 92: 5. καὶ διαπλώσαντος τὸν βίον εὖ. Suspicor enim è lectoribus quempiam, cui insolens valde hæc metaphora lectori videbatur, vocem illam διαπλώσαντος in hanc quam margini adscriptam vides, διαπλέξαντος, mutasse. Atqui cogitandum erat, Herodotum habere nonnulla ejusmodi, & quæ quum in aliis tantum scriptoribus versato, mira & plusquam mira videri queant, esse tamen suspecta non debeant.

Ad hoc quidem certe διαπλώσαντο quod attinet, talem ejus usum apud hunc ipsum animadvertisse mihi videor: quod si tamen nullum aliud apud eum exstaret hujus phrasis exemplum, saltem non minus admitti posse quivis concesserit quam quod alibi apud eum legitur, videlicet III, 155. πῶς οὐκ ἐξέπλωσας τῶν φρενῶν, σεωυτὸν διαφθείρας; Nam (ut dixi in recensione & interpretatione vocum Herodoti) ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν est *De statu mentis dejectum esse*: siquidem ad illud ἐξέπλωσας respiciamus. Alioqui, si præsentis significatio alicubi huic aoristo detur, significat *De statu mentis dejici*. vel brevius, *De mente exire*. vel, *è mente*. Aut elegantius, *E potestate mentis exire*. Quod si verbum verbo reddatur, *E mente enavigare*. nam ἐκπλῶσαι τῶν φρενῶν, quid aliud est? Est autem ἐκπλῶσαι pro ἐκπλεῦσαι. nec dubito quin pro illo διαπλεύσαντο Herodotus διαπλώσαντο itidem scripserit. Sed de hac apud illum scripturæ inconstantia dicendum in sequentibus erit.

Sunt autem quædam loquendi genera quibus verba adhibentur valde vicina, (præsertim ad scripturam quod attinet) & ita quidem ut modo hoc modo illud verbum iis esse adhibitum videamus, non sine dissensione exemplarium. Horum unum est ἀεικίῃ περισπεῖν cum accusativo personæ, & interdum τρηχέως περισπεῖν. Nam & περιέπειν huic loquendi generi adhibetur. Ac lib. I, c. 115. legimus quidem, τὸν τοῦδε παῖδα ἀεικίῃ τοιῇδε περισπεῖν, in Aldina etiam editione: sed paulo ante, c. præced. ubi habes itidem τρηχέως κάρτα περιέσπε, in Aldina legitur περιέπε. at περιέσπε è vet. exempl. est sumptum. Sed tamen initio libri V occurrit, περιεφθέντας πρότερον ὑπὸ Παιόνων τρηχέως. quod est à περιέπομαι. Quinetiam III, 115. extremo habemus ἄτε πολεμίους περιέφθε.

Ac sunt è diversis lectionibus nonnullæ quæ haud uno in loco annotantur. ut νομαίοισι pro νόμοισι. nam ut in hoc lib. III. c. 99. loco, νόμοισι δὲ τοιοῖσδε λέγονται χρᾶσθαι, habes ex vet. cod. νομαίοισι pro νόμοισι· sic & alibi hæc diversa lectio in iisdem libris se offert.

Sunt denique & lectiones nonnullæ margini adscriptæ, quæ germanæ esse videntur: quum illæ quæ in textu sunt, videantur esse vocabula quæ margini expositionis loco adscripta à quopiam fuerant. Exemplum nobis suggerit I, 85. ubi pro εὐθηνίη margini adscriptum est ἄριστον, nam illud εὐθηνίη fuisse adscriptum margini, ad exponendum illud ἄριστον, & ex margine (ut fit) in contextum irrepsisse verisimile est.

Sunt vero & nonnullæ lectiones, quæ quamvis merito suspectæ esse videantur, tamen eadem illa vocabula non uno in loco leguntur. Ex his est verbum προστῆναι pro προστῆναι.

Sunt denique & quædam ex illis lectionibus quæ quum per se nullo admitti modo queant, si aliquantum adjuventur (hoc autem fit aliquid in illis emendando) dignæ sunt quæ magis aut saltem non minus quam quæ in textu sunt recipiantur. Sed hoc in meis Annotationibus aliquando (deo favente) exemplis planum faciam.

Ut autem interim intelligas lector quanto accuratius in hac editione fuerit à me emendata Vallæ interpretatio, quam in priore, quæ illis typographis pro exemplari fuit: magnum majoris hujus accurationis indicium vel in prima totius libri periodo habes. Magis tamen insigne exemplum occurret, lib. I, 10. nam ibi si Vallæ interpretationem sequeris, & totum locum attente considerabis, Herodotum sibi non constare, sed aperte sibi repugnare, dicere cogeris. Hæc enim verba, in illa tam celebri historia de Candaule male merito de uxoris suæ pulchritudine, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὔτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα· οὔτε ἔδοξε μαθέειν, Laurentius Valla ita vertit, *Hæc ut didicit à viro quid actum esset, neque præ pudore exclamavit, neque visa est percepisse*. Quid (respondebunt hic plerique) peccatum à Valla dici potest? Nonne μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, significat id quod apud eum legitur? *ut didicit à viro*. sive, *ut didicit ex viro*. Certe, μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, non aliud significare potest: sed dico repugnare hoc prorsus illi tam bellæ dissimulationi ipsius, quæ his etiam verbis describitur, οὔτε ἔδοξε μαθέειν, & quam quum in ea permansisset, sequutus est is quem ex ea sperabat exitus. Sed quæ tamen alia loci illius excogitari interpretatio potest? Aliam nihilominus excogitandam esse ajo: nec tamen aliam (meo quidam judicio) excogitari posse quam hanc quæ à me margini est adscripta, *Hæc ut animadvertit quod à viro factum erat*. Sed tu (dices fortasse) ita interpretando, præpositionem ἐκ cum ποιηθὲν jungis, perinde acsi dictum esset ποιηθὲν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός. Atque plane novum in Græca lingua hoc esse arbitror. At ego, quidquid tibi & plurimis fortasse aliis in ea novum est, mihi novum esse nego: atque adeo talis usus præpositionis hujus exempla tibi jam nunc duo, duobus è locis, cedo. Unus est, ex eod. lib. I, c. 87. εἴ τί οἱ κεχαρισμένον ἐξ αὐτοῦ ἐδωρήθη. Alter autem legitur eod. lib. I, c. 114. non procul ab initio, οὐ γὰρ δὴ ἐποίησε τὸ προσταχθὲν ἐκ τοῦ Κύρου. Animadverti,

ti autem & Dionem, Herodoti imitatione, aliquoties hac præpoſitione ita eſſe uſum. Jam conſidera lector quantum errorem inducat interdum ignoratus tam parvæ particulæ extraordinarius (ut ita dicam) uſus. Sed libet obiter & aliud de iis quæ in eodem (I, 10.) ſequuntur loco addere. Quum igitur hæc ſubjungantur, ὄτε ἀνέβωσεν αἰσχυνθεῖσα, & hæc ita vertantur a Valla, *neque præ pudore exclamavit*, quaſi pudor efficere debuerit ut exclamaret: ego, qui aliam atque adeo contrariam, eſſe video mentem Herodoti, ita eam expreſſi *neque exclamavit, utpote pudore retenta.* Quinetiam, ut lectori hanc eſſe mentem Herodoti ſubindicarem, inter ἀνέβωσεν & αἰσχυνθεῖσα, interpunctionem poſui. Illa autem verba, ὄτε ἔδοξε μαθεῖν, quæ vertit, *neque viſa eſt percepiſſe*, maluiſſem ut vertiſſet, *neque viſa eſt animadvertiſſe*: aut *neque præ ſe tulit animadvertiſſe:* ut habes margini à me cum præcedentibus adſcriptum.

Alia exempla majoris in hac poſteriori editione accurationis (& quidem nonnulla haud minus fortaſſe inſignia) circa emendationes interpretationis Vallæ, ipſemet editionem hanc cum altera conferens, aut annotationes meas legens, invenies: atque in iiſdem plurimarum ejus emendationum, margini adſcriptarum (quarum pleraſque & prior editio habuit) quæ alioqui dubitationem tibi movere poſſent, reddetur. Simul vero & de quibuſdam quæ in ipſa Herodoti dictione (vulgo textum vocamus) vel emendata ſunt, vel videntur emendanda, in illis diſſeretur. De emendationibus autem loquor ſive iis quas jam prior editio exhibuit, ſive iis quas iſta nunc exhibet. Emendata porro fuerunt ex veteris quidem exemplaris autoritate plurima, vel potius veterum exemplarium (nam raro abſque duorum ſaltem conſenſu id facere ſum auſus) verum & unus interdum locus ex collatione cum aliis. Sic enim lib. I, cap. 46. ἐς Ἄβας pro ἐς Σάβας, alio è loco: & lib. II, cap. 40. pro τῇσι repoſitum τῇ Ἴσι fuit, alio itidem è loco. Dicitur autem Ἴσι pro Ἴσιδι. Verum & quædam (ac non paucæ fortaſſe) emendationes conjecturales in illis annotationibus proponentur: & quidem nonnullæ quæ nova etiam vocabula Herodoto dabunt: (nova voco quæ antea apud illum non comparebant in illis quæ uſquam comparebant exemplaribus) ex quibus ſunt ἀπογνώσας & δεσποσυνόμενον. ſed de illo quidem ἀπογνώσας vix ulla dubitatio relinquitur: at de hoc δεσποσυνόμενον relinqui mihi dubitationem fateor. Reponetur autem hoc δεσποσυνόμενον pro διεσπασμένον, quod legitur lib. I, c. 59. initio, adjunctum participio κατεχόμενον interpoſito particulæ καὶ vinculo. Jam vero ex Plutarcho atque aliis qui locos hujus ſcriptoris citant, emendationes depromentur. Horum autem in numero eſt Euſtathius ſuis tum in Homerum tum in Dionyſii de ſitu orbis poëmatium commentariis. Quinetiam ex ipſo interprete Valla nonnullæ emendationes ſumentur: quarum tales ſunt nonnullæ ut quod in noſtra lectione affirmatur, id lectio ejus neget, aut vice verſa.

Quod vero ad eam ſcripturæ inconſtantiam attinet, de qua me verba facturum promiſi, (unde nimirum fit ut eadem vocabula non ubique eam litteræ aut litterarum mutationem habeant quam dialectus Ionica poſcit aut poſcere videtur) eam inconſtantiam non Herodoto ſed librariis, dialecti qua ille utitur, ſæpe obliviſcentibus, imputandam eſſe ajo: aut certe nonnullis qui alicubi vocum quæ Ionice ſcriptæ erant ſcripturam à lingua communi receptam margini appoſuiſſent. Ut enim à mentione verbi ἐκπλῶσαι (quod ſermonis hujus occaſionem mihi præbuit) initium ſumam, quis credat Herodotum ita inconſtantem fuiſſe ut modo πλῶσαι, aut ἐκπλῶσαι, aut ἀποπλῶσαι, modo πλεῦσαι, vel ἐκπλεῦσαι, vel ἀποπλεῦσαι diceret? Atque, ut de hac ipſa littera ω loqui pergam, in ejuſdem formæ vocabulis, aut etiam iiſdem, modo litteram illam ω modo ο habemus, haud enim χρεῶν τε tantum, ſed χρεόν τε etiam legitur: itidemque ὁρέωντες & ὁρέοντες. illud III, 157. hoc, IV, 125. Ac ſcimus tamen à Corintho ſcribi, Iones ὁρέω pro ὁράω, itidemque ἐχρέοντο pro ἐχρέωντο dicere. Quinetiam modo hæc littera α, modo η, in uno eodemque verbo occurrit. nam & χρᾶσθαι & χρῆσθαι legitur. Sic ἐχρᾶτο & ἐχρῆτο. Ac quamvis θεήσασθαι & θεήσεαι pro θεάσασθαι & θεάσεαι ſcriptum ſit, cum alibi cum I, 8. itidemque θεησάμενος, non θεασάμενος, I, 59. item alibi ἀξιοθέητον pro ἀξιοθέατον· quumque in his non alia ſit mutatio quam litteræ α in η, tamen ἐθηῆτο, non ἐθεῆτο, alicubi noſtris ſe oculis offert, mutato etiam ε in η. Atque, ut in mentione mutationis litteræ α in aliam maneam, quamvis μέγαθος pro μέγεθος tot loci nobis exhibeant, eodemque modo alicubi ὑπερμεγάθεας pro ὑπερμεγέθεας legamus: tamen & μέγεθος locis aliquot ſcriptum eſt: ut I, 60. Sic etiam τάμνω dicit, pro τέμνω, vocali α locum vocalis ε tribuens: ſed ne hæc quidem mutatio ubique fit.

A vocali α ut veniam ad ε, quum hæc Ionico more auferri à principio quorundam vo-

vocabulorum dicatur, & ϰεῖνος inter illa ponatur, tanquam ϰεῖνος non ἐκεῖνος, Ionicum sit: tamen ἐκεῖνος quoque hunc apud scriptorem sæpe occurrit. Sic non solum ὥρων pro ἑώρων, sed etiam hoc ipsum ἑώρων apud eum legimus. Ac ne ὁρτὴ quidem pro ἑορτὴ constanter scriptum est. Utque loquar de iis quoque locis ubi contra inseritur hæc vocalis, præter morem linguæ communis, sciendum est, non μηχανεώμενος tantum sed μηχανώμενος etiam, itidemque μηχανῶντο legi.

Ab ε ad η transiens, mutari quidem & hanc vocalem η dico in aliam, Ionico more: sed ne hîc quidem constantiam servari. nam quum vox νηός Ionicæ dialecto assignata sit, non minus tamen νεὸς, vel νέα seu νέας· quam νῆα, seu νῆας apud eum esse scriptum videmus. Ac pro ἥσσων & ἡσσωθῆναι legimus ἕσσων & ἑσσωθῆναι multis quidem in locis, (in quorum uno ita est allucinatus Valla interpres, ut VII, 18, ex genitivo plurali ἑσσόνων, dicto pro ἡσσόνων, fecerit gentem quæ *Hessones* diceretur) sed non tamen in omnibus. Quumque pro οἰκεῖος scribi debeat οἰκήιος, tamen & illud interdum occurrit. Sic etiam μαντεῖον pro μαντήιον· nec solum ἀτρεκηίη, sed & ἀτρεκίη. Atque adeo IV, 33. ἀσφαλέης, non ἀσφαληίης, legitur.

Ad vocalem ι quod attinet, alicubi nec in ipsa lex Ionicæ dialecti servatur. Nam haud tantum εἱμὲν sed ἴσμὲν quoque apud eum habemus. Ac initio Terpsichores προκλήσεος, pro προκλήσιος, ut alibi καταστάσιος. Ac, quum ι sæpe ab Ionibus inseratur, veluti quum ξεῖνος pro ξένος dicitur, in omnibus tamen ejusmodi vocabulis id factum non videmus. Quumque vicissim in multis detrahatur ι, veluti in ἐπιτήδεος (item in ἴων, in ἐώθεσαν, atque aliis) tamen & ἐπιτήδειος legitur. Et alicubi ἀνίει, alicubi ἀνίεε legitur. Vocalem ο plerique loci habent in pronominibus ἐμέο & σέο, sed illam (tanta est scripturæ inconstantia) eadem pronomina non minus frequenter coguntur relinquere, ejus locum occupantibus ἐμεῦ & σεῦ. Eodemque modo participii ποιεόμενος locum sæpe à ποιεύμενος occupari, idemque in aliis hujusmodi participiis, quinetiam in ipsis verbis, fieri videmus.

Vocalis υ non minus habet & ipsa quod queratur. Quum enim quodam suo jure debeat cum vocali ο, ad efficiendam diphthongum, coalescere, in plerisque vocabulis, è quorum numero est οὔνομα pro ὄνομα, (quod idem juris cum ὀνομαίνω & ὀνομάζω communicat:) en tibi nihilominus ὀνομάζων, non οὐνομάζων, I, 44.

Nec melior est vocalis ω, quam aliarum conditio: quum eam ex verbo πλώω, superveniens ε sæpe expellat, ut dictum est: nec ζωὴ semper, sed plerumque ζόη, scribatur.

In ultima vocali ultimus sit meus hoc de genere inconstantiæ, qua leges Ionismi violantur, sermo: (alioqui enim, quo plura de illa dico, eo plura superesse dicenda video) donec non solum has lectiones διφασίας (ut Herodoti vocabulo utar) proferre, sed de iis judicium ferre vacet.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PROLEGOMENIS *aliis ibidem, de opera à se præstita in secunda editione, quam in nostra sequuti sumus.*

Ac primum quidem, ad eos quod attinet quibus sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione datur, id est, qui interpretis operam, tanquam χειραγωγοῦ cujusdam, non requirunt, (quamvis multo pauciores in Herodoto & Thucydide, quam aliis, eam non requirere notum satis sit) sed ceteris ad hanc lectionem adminiculis esse contenti possunt: non eas tantum quas antea diversas scripturas (ut Græci διαφόρους γραφὰς appellant) exhibui, sed numerum earum auxi: & censura adhibita, quasdam exauctoravi: non tamen ita ut amandarem, sed tantum ut loco suo motis alium minus honorificum darem. Ex ipso enim textu (ut hodie moris est vocare) in marginem transtuli. Sed quasdam vicissim majore dignas honore judicavi, ideoque eas hinc illuc transtuli. Jam vero & plerosque locos emendavi, qui tibi facessere alioqui negotium poterant: & quidem haud parum negotii nonnulli. Quorum in numero est hic qui in Euterpe cap. 40. legitur, ἐπὴν προνηστεύσωσι τῆσι, καὶ ἐπὴν κατεύξωνται, θύουσι τὴν βοῦν. Quem enim illa vocula τῆσι non torqueat? cui crucem non figat? Sed esto, verisimilem posse videri hanc emendationem, unde tamen tantum confidentiæ (dices) ut eas voculas τῇ Ἴσι margini non adscripseris, sed ipsis Herodoti verbis inserere ausis fueris? Quoniam Herodotum ex Herodoto me emendare, vel (si mavis) Herodotum esse sui ipsius emendatorem, videbam. Ita enim ille in sequentibus, eadem in Musa, paucarum paginarum inter-

tervallo, cap. 61. ἐν δὲ Βουσίρει πόλι ὡς ἀνάγουσι τῇ Ἴσι τὴν ὁρτὴν, εἴρηται πρότερον μοί. τύπτονται γὰρ δὴ μετὰ τὴν θυσίην πάντες καὶ πᾶσαι, μυρ. Sunt vero & alii loci quibus male affectis ex ipso Herodoto medicinam adhibui. Sed superesse fateor qui eandem à me aut ab alio quopiam opem exspectent. Parum autem abfuit quin & alium quendam emendare mihi permiserim: suum illi vocabulum, antiquum certe, & multorum auribus, etiam in Græca lingua valde exercitatorum, insolens futurum, restituendo. id autem est ἀλογνῶσαι. Nec dubito quin, si de hac emendatione, tanquam ex nimia fiducia proficiscente, accusatus fuissem, causæ meæ patrocinium Hesychius suscepisset. Sed (ut opinor) nec Hippocrates Ion, quum me scriptori Ioni operam præstantem vidisset, opem vicissim præstare mihi recusasset: præsertim quum eodem & ipse vocabulo utatur, paulo quidem alium sed tamen non alienum ab eo quem apud Herodotum habuisset, dans ei usum. Ut taceam, non absimile vero esse, utrumque ab illo, Hippocrate inquam, datum ei usum fuisse. Est vero & alius quidam nostri historici locus, qui vocabulum quoddam non minus Hippocrati quam Homero usitatum requirere videtur: ut in meis annotationibus (deo favente) declarabo. Immo quid obstat quominus jam nunc illam saltem libri illius portiunculam (aut siquid portiuncula minus dici potest) repræsentem? Scito igitur agi de hoc loco, quem habes lib. II, cap. 47. οἱ δὲ πένητες αὐτῶν, ὑπ' ἀσθενείης βίου σταιτίνας πλάσαντες ὗς, καὶ ὀπτήσαντες ταύτας, θύουσι. Nam quum in Aldina ista pariter & Basiliensi editione habeamus, ὑπ' ἀσθενείης βιοῦς τε τινὰς πλάσαντες ὗς, quid vetat quominus quis pro voce βιοῦς scribendum βοαῦς suspicetur? Saltem è scriptura qua nihil significari potest, aliam quæ non incommodum sensum habeat, efficiet: idque minima cum mutatione. Talem autem mutationem, id est minimam sive levissimam, quum sufficere ad quorundam locorum emendationem viderem, pro religioso superstitiosus esse nolui. Atque hinc factum est ut in hac posteriore editione (hoc exemplo contentus ero) pro ἀπίπουσι scribere ἀπιπουσι non dubitaverim, lib. II, cap. 94. quum manifestum sit ἀπιπουῦ esse quod Dioscorides ἐξιπουῦ dicit. Adscripta autem margini lectio ἀπίτουσι, quæ nihil potest significare, fieri potest ut ex alia manarit, aliis litteris scripta, sed eandem tamen pronunciationem (ut jampridem litteris diversis eadem pronunciatio dari cœpit) habente: ac audiens aliquis verbum ἀπηθοῦσι (quod esse poterat expositio illius ἀπιπουσι) non illo modo scripserit, sed hoc, ἀπίτουσι.

Jam vero & commoda quorundam locorum interpunctione magis etiam quam antea lectoribus commodasse, & labore illos levasse, ex ipsa collatione apparebit. Alicubi tamen eorum diligentiæ hoc reliqui, ut quam interpunctionem in annotatione margini adscripta sequutus essem, eam in ipsis Herodoti verbis (nisi forte à me dissentirent) sequerentur. Ac hujus etiam rei exemplum suggeret illa ipsa quæ modo proposita fuit pagina. In eadem enim, lib. II, c. 95. legitur, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ· περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον· sed tamen sequendo ea quæ margini adscripsi, post χρᾶται ponenda est τελεία στιγμή, at post κοίτῃ, tantum ὑποστιγμή. Fateor interim me simul etiam mutaturum libenter αὐτῷ in οὕτω.

Paulo post.

Ad eos autem ut veniam, quibus contra sine cortice natare in Græcorum scriptorum lectione est negatum, eos qui sine Theseo è multis illorum locis emergere non possunt, eos qui duce filo, ut in aliquo labyrintho, sua ponere vestigia necesse habent: multo plus & ipsi huic editioni, quam priori, se debere, merito fatebuntur: quum me in multo pluribus locis interpretationem Vallæ emendasse, in quibusdam in meipsum etiam, ad emendationem quod attinet, inquisivisse animadvertent. Hoc enim de quibusdam locis posse mihi videor dicere, ubi quæ me non satis tum temporis oculatum subterfugerant, à me nunc, ceu facto oculatiore, deprehensa fuerunt. De locis tamen iis non jam loquor, ubi tales erant commissi errores quales in nominum quorundam interpretatione: qui nimirum sunt eorum è genere quos μεταμορφώσεις sive μεταμορφωτικοὺς appellare soleo, quod metamorphoses, & miras quidem eas, in quibusdam scriptorum Græcorum locis interpretandis faciant. Atque horum è numero unus est ubi nomen ἥσσονες, quod sonat *inferiores*, seu *viribus minus valentes*, mutatum fuit ab interprete in nomen populi omnibus geographis, omnibus historicis incogniti: quum is ab illo vocetur *Hessones.* Locus ille est in Polymnia, c. 18. ἰδὼν τε πολλὰ καὶ μεγάλα πεσόντα πρήγματα ὑπὸ ἡσσόνων. ubi vide quæ margini adscripta sunt. Ac eodem modo eod. lib. c. 93. nomen

men vel potius pronomen relativum οἵτινες, quod respondet Latino *qui*, videbis transformatum in quendam populum. ita enim ille, *quos prius appellatos fuisse Hoetines, dictum est*: quum verba Herodoti (de Caribus loquentis) hæc sint, οὗτοι δὲ, οἵτινες πρότερον ἐκαλέοντο, εἴρηται. Sonant vero hæc, *Hi autem, quinam* (id est, quo nomine) *prius vocarentur, dictum est.* Sic lib. I, c. 176. vides, ex ἱστιέων, quod Ionica dialecto dicitur pro ἱστιῶν, ab ἱστία, (cujus nominativus singularis est ἱστίη, quo significatur *familia*) quendam populum seu quandam gentem ab interprete nobis fieri, cui nomen sit *Istiæ*. Atque his adjiciendus est mons *Hirus*, per eandem metamorphosin factus, lib. I, cap. 80. nam ibi legitur, *qui è monte Hiro matris Dindymenæ lapsus.* ubi admonitiunculam margini adscriptam vide. Quod si ad aliud genus errorum interpretis à me emendatorum veniendum sit, illi non cedens, quin potius id superans, de nullo potius hoc dici posse existimo quam de eo ubi contrarium omnino sensum verbis autoris dat interpres. Exemplum quod in mentem venit primum, est in Euterpe, cap. 167. hæc enim exhibet ista Herodoti verba, ἥκιστα δὲ Κορίνθιοι ὄνονται τοὺς χειροτέχνας, à Valla sic interpretata, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*: quum Herodotus contrarium de Corinthiis testetur, eos nequaquam minimi facere opifices, vel potius, contemptui habere. Aliunde autem non contigit tam magnus error quam ex non intellecto verbi ὄνομαι usu: sicut nec compositum ex hoc factum κατονοσθῇς intellexit Euterp. cap. 136. ubi exstat inscriptio, cujus principium hoc est, ΜΗ' ΜΕ ΚΑΤΟΝΟΣΘΗ͂Σ ΠΡΟ'Σ ΤΑ'Σ ΛΙΘΙ'ΝΑΣ ΠΥΡΑΜΙ'ΔΑΣ. nam has voces ille ita reddit, NE ME LAPIDEIS PYRAMIDIBUS COMPARES. Ubi illum videri aliud verbum quam κατονοσθῇς legisse, dixi in iis quæ margini adscripta sunt: sed quum ne illius quidem verbi ὄνονται significationem assequutus sit, facile mihi persuadeo, non aliam eum lectionem illic sequutum esse, sed idem ei in illo etiam verbo quod ex hoc compositum est usuvenisse. Quis igitur est illorum verborum sensus? Illorum regis Asychis verborum sensum (lectores enim ibi suspensos reliqui) esse hunc arbitror, NE ME CONTEMNAS PRÆ LAPIDEIS PYRAMIDIBUS. Vel, Ne me asperneris. Ceterum, ad priorem illum quod attinet locum, quem Valla ita vertit, *Corinthii quoque minimi faciunt opifices*, suam ei interpretationem vel hoc reddere suspectam debebat, quod ulla vix artificia magis celebrarentur quam quæ Κορινθιουργῆ (eo modo quo Ἀττικουργῆ, & Μιλησιουργῆ, & Ναξιουργῆ) nominabantur. Haud scio autem an ex ullo nobis clarius & certius esse id possit loco, quam ex Actorum apostolicorum capite XIX. Ibi enim quidam nomine Demetrius vel ex uno artificio procudendi templa Dianæ argentea (sive thecas templi effigie, aut scriniola, sive nummos celeberrimi illius templi formam repræsentantes, aut alias ejus imagines, intelligere oporteat) magnum artificibus præbuisse quæstum dicitur. In dubium igitur vocari non potest quin mea quam vera est, tam falsa sit illa meæ contraria interpretatio. Quod si librum hunc evolvere libeat, alios plerosque locos invenies ubi meam itidem interpretationem, & quidem alteri omnino repugnantem, propono. Taceo de locis ubi Latina ejus verba negant quod Herodotus ait, aut vice versa: sed ita ut id è lectione contraria nostræ contigerit, eique imputari debeat. Ac fateor posse alicubi, utri potius lectioni acquiescendum sit, dubitari: atque hæc, ut opinor, incidere dubitatio poterit non procul ab initio Cliûs, cap. 24. ubi de Arione legimus, καὶ Ἀρίονός ἐστι ἀνάθημα χάλκεον, οὐ μέγα, ἐπὶ Ταινάρῳ. contra enim, χάλκεον, μέγα, legisse Vallam videmus. At eod. lib. cap. 37. vicissim negationem ille habet ubi nullam habemus. nam pro ἀποχρεωμένων lectum ab illo fuit οὐκ ἀποχρεωμένων.

Verum, ut de locis in quorum interpretatione peccavit, verba pergam facere, eorum in numero nonnulli sunt ubi hoc inde contigit, quod non animadverteret verbum quodpiam usum quendam Herodoto, aut certe ejus dialecto, peculiarem habere. ut I, 45, συγγινωσκόμενος. Nam & activam vocem συγγινώσκειν longe aliud sonare passim apud hunc scriptorem, quam *ignoscere*, in recensione & expositione quorundam ejus vocabulorum à me aliquot exemplis ostensum fuit. Minus autem quis miretur fortasse illum ἐπιστολὴν reddidisse *epistolam*, lib. VI, c. 50. quum potius *mandatum* significare videatur. Ac fallitur Eustathius in eo quod credit, vocem ἐπιστολὴ, quæ apud Æschylum id sonat, pro ἐπιτολὴ positam esse, adjectione litteræ σ. quasi vero à verbo ἐπιτέλλομαι, quod Homero usitatissimum est, deduci eam necesse foret, ac non ἐπιστέλλειν quoque, & quidem in soluta etiam oratione, eum usum haberet. Qua de re siquis cum Eustathio dubitat, omnem utrique meus Thesaurus Græcæ linguæ dubitationem tollet.

Inter illa autem de quibus nunc demum in hac posteriore editione monui, est quidam usus præpositionis ἐκ, qui non animadversus fecit ut in eorum interpretatione quæ de Cambyse & Gyge

Gyge narrantur, I, 10. aliquid ſit abſurdi: ex eo quod, ubi dicitur, μαθοῦσα δὲ τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός, interpres non viderit, intelligi debere, non μαθοῦσα ἐκ τοῦ ἀνδρός, ſed τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρός· ut oſtendi in iis quæ recenſioni & expoſitioni vocabulorum hujus ſcriptoris ſubjunxi.

At eorum è numero de quibus in annotationibus agetur, eſt quod dicitur de Perſis, I, 133, μεθυσκόμενοι δὲ ἐώθασι βουλεύεσθαι τὰ σπουδαιότατα τῶν πρηγμάτων. Nec enim eos tantum facere injuriam Herodoto arbitror, qui iſta ex eo afferunt, at quæ ſubjungit tacent: ſed eos etiam qui μεθυσκόμενοι interpretantur *ebrii:* ut intelligamus, Perſas, quum jam ſunt ebrii, de rebus maxime ſeriis conſultare. Cur enim μεθυσκόμενοι pro μεθυσθέντες accipiamus, potius quam id quod proprie ſonat intelligamus? Id vero non aliud eſt quam *dum ſe inebriant.* Quantum autem ſit diſcriminis inter eum qui ad ebrietatem iter facit, eumque qui jam iter illud confecit, atque ad eam pervenit, cuilibet judicandum relinquo. Tantum certe diſcriminis eſt quantum inter eum qui urbem quampiam oppugnat, & eum qui jam expugnavit. Quæ comparatio eſt eo aptior, quod is etiam qui ſe inebriat, mentem ſuam velut oppugnat, & de ſtatu ſuo deturbare conatur: at poſtquam hoc effecit, jam dici poteſt eam expugnaſſe. Quamobrem non video quid obſtet quin participium illud μεθυσκόμενοι interpretemur (ſi verbum verbo reddere nolimus) *inter pocula*, aut ſaltem *inter larga pocula.* Quod ποιητικώτερον eſſe fateor: quamvis Livius largius vinum etiam dicat. *Largiore vino* (inquit) *uſus.* Nec vero videtur contra me facere quod ſequitur, de eo qui domui in qua ſunt præeſt, proponente poſtridie quod ipſis in ea conſultatione potatoria viſum fuit. Proponit enim tanquam iis qui è menſa (ſi tamen ea tum utebantur) tandem nonniſi ebrii ſurrexerint, ideoque illorum quæ à ſe ſtatuta fuerint, recordari haud queant. At nihil obſtat interim (meo quidem judicio) quin intelligamus illis inter larga pocula, & tamen antequam eſſent ebrii, conſultantibus, ebrietatem ſolitam ſupervenire. Sed viderit alius quiſpiam quid pro Perſis afferri poſſit, ſuper eo etiam quod ſubjungitur, & quomodo illud quoque factum oſtendi minus abſurdum queat quam prima fronte videatur: τὰ δ' ἂν νήφοντες προβουλεύσωνται, μεθυσκόμενοι ἐπιδιαγινώσκουσι.

Exhibebunt porro illæ annotationes meæ, deo favente, & quorundam locorum emendationes, ex conjectura: quandoquidem vetere exemplari (cujus etiam exſpectatio fecit ut editionem hujus ſcriptoris differrem) video me ante bellorum noſtrorum finem potiri haud poſſe. Atque ut hujus quoque operæ aliquod tibi velut γεῦμα interim præbeam, quandam loci quem habet Thalia, c. 130, proponam. Nam ibi pro ὑπολύπτουσα ſcribo ὑποκύπτουσα, levi cum mutatione, ſed ejuſmodi tamen, ut quum ex illo ὑπολύπτουσα nihil niſi ineptum elici poſſit, (præſertim ſi quis Vallæ interpretationem ſequatur) contra in ὑποκύπτουσα non dubitem quin Herodoti mentem habeamus.

Eodem in opere, eademque opera, de illa quoque ſcripturæ diverſitate agam, qua fit ut ejuſdem vocabuli ſcriptura modo dialecti Herodoti, id eſt, Ionicæ, legem ſervare, modo ab ea diſcedere videatur: & è duabus tribuſve (tot enim ſunt interdum) quam potius recipiendam arbitrer, declarabo. Interim certe adeo in hac parte nihil mutare ſum auſus, ut in ipſo etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis ſit Ἁλικαρνησσεὺς II, 4. & Ἁλικαρνησσοῦ VIII, 104. In eo quidem magna eſt conſtantia, quam valde quis mirari poſſit, quod nuſquam (ſi memoria non me fallit) genitivo Ionico, id eſt, in οιο deſinente, utatur: ſed quemadmodum prima totius operis vox eſt Ἡροδότου, non Ἡροδότοιο, ſic alibi alia virorum nomina illo non hoc ſcripta modo, & Νείλου, non Νείλοιο, ποταμοῦ itidem, non ποταμοῖο, atque adeo λόγου etiam, non λόγοιο, habeamus.

Sed quamvis de multis te monuerim, non dubito quin aliqua quæ in eorum eſſe numero debebant, mihi exciderint: quod ſi ita eſt, ſuus illis eodem in opere locus erit.

Jam vero, quoniam, ſi εἰδότι λέγειν non oportet, multo minus, ἐρῶντι λέγειν, quid attinet, quæ hæc Editio posterior adjuncta priori habeat dicere? Sed ea quidem quæ huic Herodoti libro præfixa ſunt, partim mea, partim Joachimi Camerarii, fuerunt tantum locupletata, & quidem ea in parte quæ mea eſt: at quæ ſubjuncta, De legibus et institutis tam Persicis quam Ægyptiacis, ex variis ſcriptoribus ſumpta, nunc primum adjecta ſunt. At poterant tamen (inquies) ex aliis etiam alia quædam ſumi. Poterant, fateor: ſed iis quæ præcipua videbantur, eſſe contentus volebam.

EX EJUSDEM H. STEPHANI PRÆFATIONE IN PRIMAM EDITIONEM.

Herodoteæ autem hiſtoriæ virtutes non ex ore meo, ſed Joachimi Camerarii, omni genere doctrinæ celeberrimi, accipies. Quem ego virum cum antea plurimum dilexi, (ut

(ut viciſſim ab eo plurimum me diligi animadverti) tum vero ex quo ipſum quoque vehementi amore Herodotum complecti cognovi, illa certe amoris in Herodotum noſtrum ſocietas, priſtinam illam amicitiam, quantum augeri potuit, tantum auxit. Quod ſi lectis illis Camerarii de Herodoto ſcriptis aliquid tibi ocii ſuperfuerit, meæ etiam editioni Latinæ interpretationis præfixa quædam à me ejuſdem argumenti invenies: in quibus ſatis prolixe illis reſpondeo qui mendacem eſſe Herodotum mentiuntur: adeo ut præfationem illam, apologiam Herodoti ideo inſcribendam cenſuerim. Inter alia multa ibi, miram illam hiſtoriam & quæ præ ceteris omnibus judicari fabuloſa poſſet, de Scythis ſervis qui dominis abſentibus in uxorum illorum poſſeſſionem involarant, tandemque quum juſto prœlio repelli ab armatis dominis non potuiſſent, ſolis flagellis repulſi fuerunt: illam inquam hiſtoriam annalibus poſterorum (in his enim & Moſchovitæ numerantur) teſtatam ad hunc uſque diem extare leges: detortis duntaxat (ut fit) nonnullis facti circunſtantiis. Leges item, quod de Threſſis mulieribus narrat Herodotus, eas excedentibus è vita maritis comites ſe certatim offerre, ſimili Indicarum mulierum facto (cujus teſtes oculati hodieque extant) confirmari. Quid quod illa de mulieribus Babylonicis hiſtoria, quæ viris extraneis ſemel in vita ſe proſtituere neceſſe habebant, Jeremiæ Prophetæ teſtimonio confirmatur? Quod autem ad quaſdam de rebus levioribus hiſtorias attinet, (in quibus tamen non minus fides ejus ſuſpecta eſt) eas ab aliis quoque ſcriptoribus, addito non ejus ſed aliorum teſtimonio, referri ſcimus. Cujuſmodi eſt quod de Amaſidis thorace apud hunc noſtrum hiſtoricum legimus. ab illo enim proditum eſt, unamquamque ejus ἀρπεδόνην, quamvis alioqui ἐοῦσαν λεπτὴν, habuiſſe in ſe ἀρπεδόνας τριηκοσίας καὶ ἑξήκοντα πάσας φανεράς. At Plinius nullam Herodoti mentionem faciens, certam tamen huic rei fidem affert, quum ita ſcribit, *Mirentur hoc, ignorantes in Ægyptii quondam regis (quem Amaſin vocant) thorace, in Rhodiorum inſula oſtendi in templo Minervæ* CCCLXV *filis ſingula fila conſtare. quod ſe expertum nuper Romæ prodidit Mutianus ter conſul: parvaſque jam reliquias ejus ſupereſſe, hac experientium injuria.* (Taceo inſignem errorem quem interpres hîc commiſerat, ἀρπεδόνας non *fila* ſed *venationes* interpretatus.) Hæc ego aliaque hujuſmodi mecum reputans, & mendacem tamen ſubinde vocari Herodotum audiens, hoc epigramma inter ſcribendam illam apologiam, in calumniatores illos luſi, tanquam ipſum Herodotum compellans:

Ἄφρων ὃς ψεύστην σε καλεῖ, ὅτι πεύθεται ἄλλου.
Καὶ τί γὰρ εἰ ψεύστην ψεύδεται ὅς σε καλεῖ;
Εἰ δὲ παλαιὰ λέγει δεδαηκέναι αὐτὸς ἄμεινον,
Ἄφρων καὶ ψεύστης εὐθὺς ἄλωκεν ἐών.

Huic certe potiſſimum ſcriptori id accidit quod præ quovis alio metuiſſe videmus, nimirum ne mendacis à poſteris nomen acciperet. Sed ſi quæcunque incredibilia videntur (dum ea experientia noſtra vel ſenſu noſtro ſive ingenii captu metimur) mendacii inſimulanda eſſent, quam multa in ſacris hiſtoriis, quæ tam certæ ſunt fidei, mendacii inſimularentur? Quem autem librum poſt ſacroſanctos illos habemus in quo res adeo magnæ commemorentur? in quo providentiæ potentiæque divinæ, quæ ſuperbos deprimit, tot tamque luculenta exempla conſpiciantur? ubi regum, potentiſſimorum alioqui (quorum & ipſe ſuperbiam ac veſaniam nobis ante oculos ſæpe ponit) regnorumque adeo horrendæ everſiones narrentur? Quis eſt ex quo certius ſacra chronologia cum profanis hiſtoriis conciliari poſſit? Addo etiam (quod vel maxime commendare nobis hunc ſcriptorem debet) qui religioſius de divina providentia & quidem valde ſimilibus verbis, interdum etiam iiſdem, loquatur? Omitto, priſci illius ſæculi ſimplicitatem, & humile (in quibuſdam etiam regibus) vitæ genus eodem nobis modo utrobique deſcribi. Omitto & hoc, nullum uſquam extare apud Græcos autores ſcribendi genus, quod (ut in omnino diverſa lingua) ad Hebraici brevitatem ſimplicitatemque magis accedat. Nemo certe eſt qui quum legit apud Herodotum hanc inſcriptionem, *Amaſis Polycrati ita dicit:* item, *Mardonius hæc dicit:* non poſſit uſitatum prophetis præſertim ſtylum agnoſcere, *Hæc dicit Dominus Deus.* Nemo eſt item qui quum Herodotum ita ordientem ſuam hiſtoriam audit, *Herodoti Halicarnaſſei hiſtoriæ editio hæc*: de qua interpretatione alibi dicendum erit) ſimile eſſe hoc Eſaiæ exordium faſſurus non ſit, *Viſio Eſaiæ filii Amos.* Nec non iſtud Jeremiæ, *Verba Jeremiæ filii Helciæ.* Cui ſimile eſt omnino apud prophetam Amos, *Verba Amos.*

Jam vero quod ad Homerum attinet (ut à ſacris ad profana veniamus) quiſquis lectionis illius ſtudioſus eſt, ad eam profecto neque magis compendiariam neque magis expeditam viam, quam hunc autorem pervolutando, ſternere ſibi poteſt: nec aliunde melius quæ apud Homerum Ionica ſint, & quæ non tam Ionica quam poëtica, cognoſcere. adeo ut qui ſit φιλόμηρος, cum eſſe etiam φιληρόδοτον, rationi conſentaneum ſit. ΛΕΞΙ-

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΗΡΟΔΟΤΕΙΩΝ ΛΕΞΕΩΝ.

Ex mſ. codice Melchioris Haiminsfeldii Goldaſti.

ἈΝΈΛΗ· χρήση.
Ἀναξυρίδας· τὰ βαθέα καὶ βασιλικὰ τῶν ὑποδημάτων.
Αὐλός· εἶδος ἀκολάστου ὀρχήματος.
Ἀνακῶς· ἐπιμελῶς, φυλακτικῶς.
Ἁβρόν· καλὸν, αὔθαδες, τρυφερόν.
Ἀναισιμοῦν· δαπανᾶν, ἀναλίσκειν.
Ἀνέγνωσεν· ἀνέπεισεν, ἐδίδαξεν.
Ἀντίξον· τὸ ἐναντιούμενον.
Ἀλεξομένους· ἀμυνουμένους.
Ἄρδις· φαρέτρα· καὶ τὸ βέλος.
Ἀπίτας· ἱκανώσας.
[1] Ἀφιδέας· ἀλύσεις· οἱ δὲ, ψέλλια.
[2] Ἀποφορὴν· τὴν τελουμένην τιμὴν ὑπὸ τῶν δούλων τοῖς δεσπόταις.
Ἀπολιμολέρους· ἀτίμους.
Ἀπεματαΐζεν· ἐμώρανεν.
Ἀπηλικέστερον· πρεσβύτερον.
Ἀμύσσειν· [3] ταράσσειν, ἕλκειν, ξέειν.
Ἀνδρόσφιγγα· σύνθετον ἄνθρωπος καὶ σφίγξ δημιούργημα.
Ἀτιμωρητὶ· ἤγουν καταφρονήσας.
Ἀνδρόγυνος· ἑρμαφρόδιτος.
Ἀμβολάδην· καθ' ὑπερβολήν.
Αἰγίς· ἣν Λίβυες φοροῦσι δοράν.
Ἀνθέρικας· τοὺς καυλοὺς τῶν ἀσφοδέλων.
Ἀγηλατέειν· διώκειν, φυγαδεύειν, ἐπιτάττειν, ὑβρίζειν.
[4] Ἀχαιρεσίη· τὸ πρὸς χάριν τοῖς πολλοῖς ζῆν, καὶ τὸ ἐπιδόσεις χρημάτων ποιεῖσθαι.
Ἄφλαστον· τὸ ἄκρον τῆς πρύμνης.
Ἀρθμία· φιλία.
Αἰωρηθέντες· μετεωρισθέντες.
Ἀναιρεόμενον· τὸ ἐν γαστρὶ συλλαμβανόμενον.
Ἀκανθοπλήξ· ὁ πληγσόμενος.
Ἄβιος· ὁ πολύβιος· ὡς ἄξυλος, ὁ πολύξυλος.
Βυσσός· βυθός.
Βάρις· ναῦς.
Βουπόρους· ὀβελοὺς μεγάλους.
Βαλανάγρα· κλεὶς.
Γαυλός· πλοῖον Φοινίκιον. καὶ φρέατος ἀντλητήριον, καὶ γαλακτοδόχον ἀγγεῖον.
Γεωπεῖναι· οἱ γῆς πεινῶντες καὶ ἄποροι.
Γνωσιμαχεῖν· τὸ γνῶναι τὴν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἰσχύν.
Γοργύρη· δεσμωτήριον ὑπόγειον.
Γυμνοπαιδία· ἑορτὴ ἐν Σπάρτῃ, ἐν ᾗ γυμνοὶ χοροὺς ἱστᾶσι.
Δημιοεργοί· εἰς τὸ δημόσιον κάμνοντες.
Διθύραμβος· ὕμνος εἰς Διόνυσον.
Διασφάγες· αἱ διεστῶσαι πέτραι.
Διφροφορεύμενους· φορείοις φορουμένους.
Ἐγχεῖψαι· ἐμπεσεῖν, προσπελάσαι.
Ἐσηθίσαντες· ὑλίσαντες.
Ἐνηβητήρια· ἐνδιαιτητήρια.
Ἐλόχισεν· εἰς λόχους κατέταξεν.
Εὐλέων· σκωλήκων.
Ἐπιφορήματα· τραγήματα.
Ἐπίλαμπος· καταφανής.
Ἐπάϊστος· φανερός.
Ἔπιπλα· ἡ μὴ βεβαία κτῆσις, ἀλλ' ἐπιπόλαιος. ἔπιπλα καὶ τὰ ἐπάνω τῶν στρωμάτων.
Εὔτυκτα· ῥᾳδίως εἰργασμένα.
Ἐννώσας· ἐννοήσας.
Εὐμάρεια· ἡσυχία, εὐκολία.
Ἔμβολος· χάλκωμα περιτιθέμενον περὶ τὴν πρώραν ταῖς ναυσίν.
Ἐνάρετες· οἱ ὁπλῖται.
Ἔφεδρον· ἐπίκληρον.
Ἐπίστιον· ἔποικον, κατάλυμα.
Ἔκνιζεν· ἔδακεν, ἀπὸ τοῦ πόας.
Ἐναγίζειν· χοὰς ἐπιφέρειν τοῖς κατοιχομένοις.
[5] Ἑδώλισι· ὑποστρώμασι νηός.
Ἐκύρησεν· ἔτυχεν.
Ἐπικάρσιον· πλάγιον.
Ἐπιστρεφέως· ἐπιμελῶς.
Ἐλῶν· ἐλάσας.
Ἐπαμησάμενος· ἀνακινήσας.
Ἐνωμοτία· τάξις παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς.
Ἑρμίς· ὁ κλινόπους.
Ἔλυτρον· σκέπη, δέρμα.
Εἰρὴν· παρὰ Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ πρώτῳ ἐνιαυτῷ ὁ παῖς ῥωβίδας καλεῖται, τῷ δευτέρῳ προκομιζόμενος, τῷ τρίτῳ μικιζόμενος, τῷ τετάρτῳ πρόπαις. τῷ πέμπτῳ παῖς, τῷ ἕκτῳ μελλείρην. Ἐφηβεύει δὲ παρ' αὐτοῖς ὁ παῖς ἀπὸ ἐτῶν ιδ' μέχρι καὶ κ'. Βαρυτόνως δὲ τὸ μελλείρην, ὥσπερ πυθμὴν ἀπύθμην, αὐχὴν ὑψαύχην.
Ἐπίδοξα· ἀντὶ τοῦ προσδόκιμα.
Εὐεστὴ· ἡ εὐημερία, εὐετηρία· ἡ καλλίστη τῶν ἐτῶν διαγωγή. Διογενιανὸς ἄνευ τοῦ σ γράφει.
[6] Εἰρα· μίτρα, ζώνη.
Ζύγαις· καθέδραις.
Ζώνη· πορφυροῦν ἔνδυμα.
Ζάκορος· νεωκόρος, ἱερεύς.
Ἠμεκτέων· δυσφορῶν.
Ἠβηδόν· μετ' ἰσχύος, μετ' ἀκολασίας, ἐρχηδόν.
Ἤλυσιν· ἔφοδον, πορείαν.

1. ſcr. ἀμφιδ. II, 69. 2. ſcr. ἀποφορὴν II, 109. 3. f. σπαράσσειν. III, 108. 4. ſcr. ἀρχαιρεσίη. VI, 58. 5. ſcr. ἑδωλίοισι. I, 24. 6. Scribendum puto ζειρὰ & refero ad Z. vide VII, 69, & 75.

Ἴλη· τάξις ἱππική, συστροφή.
Ἰθαγενέες· οἱ γνήσιοι παῖδες.
Ἱστία· δεῖπνα.
Ἰαχχάζουσι· λέγουσι, φλυαροῦσι.
Κνάφος· ἄκανθα ἕλκουσα ἱμάτια.
Κατατέλεα· τὰ ἀναλώματα, καὶ συνέδρια.
Κνυζημάτων· γοερῶν ἀποφθεγμάτων.
Κορύνη· ξύλον ἐπικαμπές.
Κρέξ· ὄρνεον δυσοιώνιστον τοῖς γάμοις.
Κάπτοντες· ἀποδεχόμενοι.
Καινοῦν· τὸ χρήσασθαι λόγῳ καινῷ.
Κομιδή· ἀνάσωσις, ἐπιμέλεια.
Κέρκουρος· νεὼς εἶδος.
Κληροῦχος· γεωργός.
Κρησφύγετον· καταφυγή, ὀχύρωμα.
Καταγινέων· καταλύων.
Καλλιερεῖσθαι· θύειν.
Κυματωγή· ὑπαγωγή, αἰγιαλός.
Κυρβασίας· τιάρας.
Λαύκη· πάθος περὶ ὅλον τὸ σῶμα.
Λαῦραι· ῥύμαι, ἀμφόδια.
Λίνον· λύρας χορδή, ἡ ᾠδῆς ὄνομα.
Λάξιν· λῆξιν, μερισμὸν, κλῆρον.
Λάσθη· αἰσχύνη.
Μετεξέτεροι· τινές.
Μύδρον· σίδηρον ἀργόν.
Μελεδωνοί· φροντισταί.
Μυχοί, καταδύσεις.
Νεοχμῶσαι· νεωστὶ κινῆσαι.
Ναυλόχιον· λιμήν.
Ξενίην συνεθήκατο· ὡς ξενίην ἐδωρήσατο.
Ὄρθιος νόμος· τρόπος μελῳδίας.
Οὖρον· ὁροθεσία.
Ὄχανα ἀσπίδων· πόρπακες καὶ δεσμοί.
Οὐ καταπροΐξεσθαι· προῖκα ποιῆσαι.
Ὀργίσας· μαλάξας.
Οἰσύπη· ῥυπαρὰ προβάτων ἔρια.
Οὐκ ἱκνεομένως· οὐ προσηκόντως.
Ὄνος· τὸ περὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπουν καὶ συστρεφόμενον.
Ὀρχηδόν· ἡβηδόν.
Πηκτίς· ὄργανον, ψαλτήριον.
Πεσσοί· ψῆφοι.
Πρυτανεῖον· θεσμοθέτιον, θόλος, καὶ ἡ τοῦ σίτου θήκη.
Πρόχυσις· τὸ ἀποσπεῖσαι.
Πρόπολος· νεωκόρος. μετὰ τοῦ σ, ὁ δοῦλος.
Πάταικοι· θεοὶ Φοινικικοὶ ἐν ταῖς πρύμναις ἱδρυμένοι.
Παλάθας· τὰ ἐκ τρυγὸς πλάσματα. κυρίως δὲ ἡ τῶν σύκων ἐπάλληλος θέσις.

1. ἴσ. τόρμον, IV. 72.

Περιφορητά· ἀκτά.
Πρόξεινοι· προστάται.
Πολέμαρχος· ἄρχων τῶν ξένων.
Πρόκα· εὐθύς.
Ῥηπίς· πλέγμα.
Ῥηχίης· φραγμοῦ, ἡ δέσμης τῶν φραγμῶν.
Ῥῆχος· φραγμός.
Σπερχθείς· ταραχθείς.
Σκευή· ὅπλισις καὶ στολή.
Συμψήσας· συντρίψας.
Σαγάρεις· πελέκεις.
Σχοινοτενές· μακρόν.
Συρμαΐζειν· καθαίρειν πόματι τῷ ἐκ ζειῶν καὶ ὕδατος.
Σπαδίξας· ἐκδείρας. Σπάδιξ γὰρ φλοιὸς ῥίζης πρινίνης. οἱ δὲ, φοίνικος ῥάβδον. Σπάδικες δὲ καὶ οἱ κύνες. καὶ σπάδιξ, ὄργανόν τι κιθαριστικόν.
Συρμαία· βρῶμα διὰ στέατος καὶ μέλιτος, ἡ λάχανον σελίνῳ ἐοικός.
Σκυτάλαις· ῥάβδοις.
Σῶστρα· σωτήρια, λύτρα.
Σώχουσι· τρίβουσι.
Σχοίνου συμβολεῖς· οἱ ψιαθοπλόκοι.
Στρόφος· τὸ περὶ τὴν κεφαλὴν ἔρεον.
Σταθμός· ὁδοῦ μέτρον, κατάλυμα.
Σινάμωρον· κακόσχολον.
Σαυρωτήρ· ξυστὸν, δόρυ. ἡ στύραξ ὃν ἔνιοι καλοῦσιν οὐρίαχον.
Τετρακάδας· δεῖπνα κατὰ δήμους καὶ ἀριθμοὺς ἀνδρῶν λ'.
Ταρσοὶ καλάμων· πλαίσια ἐν ᾗ ἐξήραινον τὴν πλίνθον.
Τριφάσιοι· τρίφωνοι, τριπλάσιοι.
[1] Τόρνιον· τὸ τρῆμα, καὶ τὸ ἐνιέμενον εἰς αὐτό.
Τέμπεα· τὰ στενὰ τῶν ὀρῶν, καὶ οἱ σύνδενδροι τόποι.
Ταινίαν· διάδημα.
Ταρσός· ἡ τῶν ὀρνίθων πτέρωσις.
Φαρμάκοις· βαφαῖς.
Φάλαρα· τὰ περὶ τὰς γνάθους σκεπάσματα.
Φάρσος· τρύφος, κλάσμα.
Φρενήρης· σώφρων.
Φριμάξασθαι· φρυάξασθαι, φυσῆσαι.
Φόρμος· πλέγμα, ὁ κόφινος.
Φυλάξαντες· ἐπιτηρήσαντες.
Φερέγγυος· βεβαιωτής.
Χρήματος· πράγματος.
Χοιράδες· πέτραι λεῖαι ἐν θαλάσσῃ.
Χορδεύων· τέμνων.
Ὕηνες· κωνώπια τὰ ἐν τοῖς ἐλύνθοις τοῖς ἀέρσι.

CHRO-

CHRONOLOGIA HERODOTI.

INITIUM HISTORIÆ HERODOTI.

AB hoc anno Mundi 3246. deinceps continua series annorum 240. in HERODOTO *extat, à* GYGE *Lydorum Rege, usque ad Crœsum ipsius abnepotem à Cyro Persarum Rege captum, & deinceps usque ad Xerxis & Persarum ex Græcia fugam, quæ in annum mundi 3486. incidit.*

Est autem Crœsus à Cyro captus anno mundi 3416. anno nono ante Cyri Monarchiam.

A Crœso capto, usque ad initium GYGIS, *& interfectum Candaulem, postremum ex Heraclidis Lydorum Regem, numerat Herodotus annos 170. In vulgaribus vero Chronologiis tantum 150. ponuntur.*

Cœpit igitur regnare GYGES, *anno Mundi 3246. qui est primus annus Manassis Regis Juda: cum ante 34. annos urbs Roma primum condita esset.*

Ab eo tempore, continua Annorum Series in Herodoto, usque ad 10. annum Xerxis, extat. Quam sequenti Tabella, seu Chronologia spectandam proponemus.

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
	Ezechias.		
3246	Manasses *Rex Juda annis* 55. 4. *Reg.* 21. 2 *Par.* 33.	Candaules *postremus ex Heraclidis Rex Lydorum, quo interfecto, Satelles ipsius* Gyges *regnavit annis* 38. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 2, 3.	
3256		*Cepit Colophonem: & Smyrnam ac Miletum oppugnavit, pag.* 3.	Deioces *vir sapiens, & justus, Medorum rex annis* 53. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 21.
3277			*Condidit* Egbathana. *pag.* 22.
3284		Ardys, *secundus Rex Lydorum, annis* 49. *Herodotus lib.* 1. *pag.* 3. *Cepit Prienem.*	*Hic existimatur esse Arphaxad, cujus dux fuit* Holophernes *à Juditha interfectus.*
3293	Amon *Rex Juda* 2. *annis*, 4. *Reg.* 31.	*Ardys tempore* Cimmerii *à Scythis pulsi, Asiam pervagati sunt, & Sardes ceperunt. pag.* 3.	
3301			Phraortes *annis* 22. *Herodot. lib.* 1. *pag.* 22.
3303	Josias, 31. *annis*, 4. *Reg.* 22. *Paral.* 34. 35.		
3316	Jeremias *Propheta concionari incipit. Jerem.* 1.	Nabuchodonosor *primus Babylone regnat* 35. *annis. Incipit cum Josia.*	
3331			Cyaxares *Medorum Rex, annis* 40.
3333	Joachaz *tribus mensibus.*		
3334	Joachim *rex Juda*, 11. *annis.* 4. *Reg.* 23, 24. 2 *Paral.* 36.	Sadyattes 3. *Rex Lydorum* 12. *annis, pag.* 3.	*Totam Asiam, usque ad Halym fl. Medis subjecit. Cepit Niniven, ut à Propheta Nahum erat prædictum.*
3336	Daniel *cum sociis in Babylonem abductus est. Dan.* 1.		
3338	Jeremias *prædicit captivitatem* 70. *annorum, cap.* 25. *Et dictat volumen comminationum cap.* 36. 45.	Nabuchodonosor *Magnus Chaldæorum Rex annis* 43. *Jerem.* 25.	

ÆGYPTI.

Ægypti *descriptionem accuratam, & longam Regum Ægyptiacorum seriem, quæ tamen temporum distinctione caret, Herodotus Libro secundo complexus est.*

Sethon *Sacerdos, & Rex Ægypti, sub quo Sennacherib rex Assyriorum obsidens Pelusium divinitus in fugam vertitur. existimo autem Herodotum voluisse liberationem Jerosolymæ, & Ezechiæ obsessi à Sennacherib indicare. Sed vera historia non integrè ipsi nota fuit.*

Duodecim duces Ægypti *post Sethonem, Herodot. lib.* 2. *pag.* 75.

Psammetichus *unus ex* 12. *Ducibus, solus regnat annis* 54. *Herodot. lib.* 2. *pag.* 77, 78. 45, 46. 50, 51.

Ab hoc certa series annorum & rerum in Ægypto gestarum, apud Herodotum extat.

Necho *Rex Ægypti, annis* 17. *Herodot. lib.* 2. *pag.* 78.

Interfecit Josiam Regem Juda in Mageddo. 2. *Paralip.* 35. 4. *Reg.* 23.

Duxit fossam ex Nilo in sinum Arabicum. pag. 78. 122.

Jussit circumnavigari Africam, ut Terræ ambitum, & magnitudinem exploraret. Herod. lib. 4. *pag.* 122.

GRÆCIÆ.

Archilochus *Parius Poëta Iambicus, vixit tempore Romuli, (Cicero Tuscul.* 1.) *& Gygis Lydorum regis. Herodot. lib,* 1. *pag.* 3. *Hunc ob mordacitatem Lacedæmonii ex urbe ejeeerunt.*

Battus *filius Polymnesti, & Phronimes ex Insula Thera Coloniam duxit in Lybiam, & urbem* Cyrenen *condidit, juxta fontem Apollinis, Herodot. lib.* 4. *pag.* 141, 142. *circa annum Mundi* 3300.

Cypselus *Corinthi Tyrannus, pater Periandri, Herod. lib.* 5. *pag.* 167.

Phalaris *Agrigenti Tyrannus.*

Zaleucus *Locrensium legislator. tametsi hunc ad Pythagoræ tempora aliqui referunt.*

Alcman *Lydus Poëta Lyricus.*

ROMÆ.

Urbs Roma à Romulo condita annis 34. *ante Candaulem Lydorum Regem à* Gyge *interfectum.*

2.

Numa Pompilius *regnare incipit anno* 4. *Gygis, qui est Mundi* 3250.

3.

Tullus Hostilius. *annis* 32.

4.

Ancus Martius, 24. *annis.*

Anno Mundi	REGES JUDA.	LYDIÆ.	MEDIÆ.
3345	Jechonias *Rex* 3. *mensibus, suasu Jeremiæ, dedidit se Babyloniis, anno* 8. *Nabug.* 4. *Reg.* 24. *Hic unà abductus est* Mardocheus. *Esth.* 1. Sedechias *ultimus rex Judæ, annis* 11. 4. *Reg.* 25. *Paral.* 36.	Alyattes 4. *Lydorum Rex, annis* 57. *Herod. pag.* 5. *Ejecit Cimmerios ex Asia.*	Scythæ *viginti octo annos imperium Asiæ tenuerunt. Herod. pag.* 25. 115.
3350	Ezechiel *Propheta in Babylone concionari incipit.* Jerosolyma *eversa à Nabuchodonosore.* 4. *Reg.* 24. 25. 2. *Paralip.* 36.	*Cepit Smyrnam.* *Obsedit Miletum, cujus Princeps erat* Thrasybulus, *qui Periandro consilium dat de Spicis extantibus decutiendis, Herodot. lib.* 5. *pag.* 168. *lib.* 1. *pag.* 4.	
3356	*Initium* Captivitatis Babylonicæ, *quæ duravit annos* 70. *Jer.* 25. 29. *Dan.* 9.	*Gessit bellum cum Cyaxare Medorum Rege. Herod. pag.* 15.	*Scythæ Mediam incolentes transfugiunt ad Alyattem Lydum. Inde ortum bellum sexennale. Post quod Alyattes filiam suam Aryenen, filio Cyaxaris Astyagi elocat. Herod. pag.* 15. 22.
3371			Astyages *Medorum rex, annis* 35. *Herodot. pag.* 28. *Hic fuit sororius Crœsi Regis Lydorum (pag.* 15.) *& avus Cyri maternus. Herod. lib.* 1. *pag.* 23.
3382	Jechonias *liberatur ex carcere, anno* 37. *transmigrationis.* 4. *Regum* 25.	*Fuit amicus Periandri Tyranni Corinthiorum, Herodot. lib.* 3. *pag.* 93.	
3390			*Jubet exponi* Cyrum *infantem, pag.* 23, 24.

ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
Psammys *sex annis in Æthiopia bellum gessit*, *pag.* 74.	Arion *Methymneus Musicus Delphino ex Italia Corinthum vehitur. Herodot. lib.* 1. *pag.* 5. Stesichorus *Siculus*, *Poëta Lyricus.*	5. L. *Tarquinius Priscus* 38 *annis.*
	Lacedæmonii à Tegeatis victi & capti sunt. Herod. pag. 13.	
Apries *superbus*, 35 *annis. Hujus mentionem facit Jeremias cap.* 44.	*SEPTEM SAPIENTES.*	
	Thales *Milesius prædixit Eclipsin Solis sub Cyaxare. pag.* 15. 35.	
	Bias *Prieneus*, *pag.* 5. 35.	
	Pittacus *Mityleneus. pag.* 5. Cleobulus *Lyndius.* Chilon *Lacedæmonius*, *pag.* 11.	6. *Servius Tullius*, *Cicero gentilis*, *annis* 44.
Apries *cum initio opibus*, *& potentia floruisset*, *tandem victus est à Græcis ad Cyrenen lib.* 4. *pag.* 142. *lib.* 2. *pag.* 79. *Ideo Lybies ab eo defecerunt*, *eumque strangulàrunt.*	Periander *Corinthi*, *& Corcyræ dominus. pag.* 4. 93. 94. 167. 168.	
	Solon *Atheniensium Legislator*, *cujus peregrinationum in Ægyptum*, *Cyprum*, *Asiam ad Crœsum*, *mentio fit*, *pag.* 82. 172. 6. 7. 18.	
Amasis *Ægypti Rex annis* 44. *attigit initia regni Cambysis.*	*Epimenides Cretensis.*	
	Eodem tempore Anacharsis *Scytha*, *doctrinæ*	Crœ-

Anno Mundi	LYDIÆ.	MEDIÆ.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ
				causa in Græcia peregrinatur. Herodot. libro 4. *pag.*128.123.
3403	Crœsus *Lydorum Rex annis* 14.	Harpago *proponit proprium ipsius filium comedendum. pag.* 26.	Amasis.	
3406	*Ephesum, & vicinas urbes Ionicas suo regno adjecit, Herod. pag.* 5. Colloquium Solonis, *&* Crœsi *de vita beata. Herod. lib.* 1. *pag.* 6, 7, 18. Adrastus *filius Gordii, nepos Midæ Regis Phrygum, pollutus cæde fraterna, expiatur à Crœso. pag.* 7, 8. Crœsus, *victo Astyage sororio, explorat veritatem oraculorum. Herodotus pag.* 9. *Delphis accipit oraculum*, Κροῖσος ἅλυν διαβὰς μεγάλην ἀρχὴν καταλύσει.	Astyages *Medorum rex, cui soror Crœsi Aryenis nupta fuit. (pag.* 15.*) capitur à Cyro Rege Persarum. (pag.* 28.*) Hinc sumitur initium* 29 *annorum* Cyri *regis Persarum, quorum Sacrificia, & mores describuntur, pag.* 29. *Herodoti.* PERSARUM. Cyrus *Mazaren Medum, &* Harpagum *mittit, ut Ioniam, Cariam, & Lyciam occuparent, pag.* 33, 34.	*Hujus Amasis tempore Ægyptus florentissima fuit.* Amasis. *Fuit confœderatus Crœsi, pag.* 16. *Herod.*	*Pisistratus filius Hippocratis Nisæam arcem capit & astu Tyrannidem Athenis occupat. Unde ejectus ab Alcmæonidis, Eretriæ in Eubœa* 21 *annos exulat, Herod. lib.* 1. *pag.* 11. 12.
3416	*Deinde moto adversus Cyrum bello vincitur in Cappadocia (pag.* 16.*) & statim postea Sardibus obsessus à Cyro capitur, Irus & est subito, qui modo Crœsus erat, pag.* 17, 18. *Herodoti.*	Phocenses *obsessi ab Harpago cum conjugibus, & liberis navigant in Corsicam. Inde Rhegium, & Veliam, pag.* 34. *Ab his Phocensibus Massyliam postea conditam esse, Thucydides scribit, lib.* 1. *pag.* 4.	*Amicus* Polycratis *Samiorum Tyranni felicissimi, lib.* 3. *pag.* 91, 92. Amasis.	Sappho Lesbia, *pag.* 78. 300 *Lacedæmonii cum* 300 *Argivis de Thyria pugnant. pag.*17. Alcæus *Poëta Mitylenæus, p.*168. Arganthonius *Gadium, & Beticæ Rex annis* 80. *Phocensium amicus, pag.* 34. Judæi

Anno Mundi	JUD.	PERSARUM.	ÆGYPTI.	GRÆCIÆ.	ROMÆ.
		Teji, *relicta patria, urbem Abdera in Thracia condiderunt, pag.* 35. Xanthii *in Lycia obsessi, suas conjuges, & liberos in arce inclusos ipsi comburunt, pag.* 36.	*Duxit uxorem Laodicen filiam Batti Regis*	Pythagoras *Samius.*	
3424		*CYRUS* Babylonem *cepit* (*pag.* 37. 40.) *& totius orbis terrarum Monarchiam occupavit.*	*Cyrenæorum. Herodotus pag.* 82. 142.	*Phocylides Milesius.* Theognis *Megarensis Siculus.*	
3425	Judæi *redeunt ex Babylone, Duce Zorobabel.*	Cyrus *anno primo monarchiæ, qui fuit regni* 21. *publico Edicto concedit Judæis potestatem instaurandi Templum, & Politiam.* 2. *Paral.* 36. *Esd.* 1. *Bellum contra* Massagetas: *cujus anno* 7 *Cyrus à Tomyri Regina captus, & interfectus est. Herod. lib.* 1. *p.* 42. 44.		Anaximander *Milesius.* Zeno *Eleates Dialecticus.* Parmenides *physica carmine scripsit.*	Servius *Tullius.*
3434	*Cambyses prohibet instaurationem Politiæ, & Templi,* 1. *Esd.* 4.	Cambyses *II Monarcha Persarum septem annis. pag.* 97. *Ægyptum regno Persico adjecit. lib.* 3. *p.* 83, 84, 85. Sisamni *Præsidi, quem pecunia corruptum, injuste judicasse resciverat*, pellem detrahi jussit, *eamque in tribunal expandi. Herod. lib.* 5. *pag.* 154. *Suscepit infelicem Expeditionem in Æthiopiam. lib.* 3. *pag.* 87, 88. *Reversus Apim interfecit, & fratrem Smerdim; duxit sororem conjugem, eamque deflentem fratris necem, postea interfecit, &c. p.* 89, 90. *Tandem mota seditione à Magis in Persiam properans, seipsum vulneravit. Ex quo vulnere, cum antea fratris necem miserabiliter deplorasset mortuus est. p.* 96, 97.	Amasis, *anno primo regni Cambyses moritur, l.* 3. *p.* 84. *Huic successit filius Psammenitus, qui à Cambyse victus, & tandem interfectus est. lib.* 3. *pag.* 85. 86.	Epicharmus *Siculus.* Symonides *Poëta, qui* 89 *annos vixit.* Anacreon *Poëta Polycrati familiaris. pag.* 107. Polycrates *Sami Tyrannus ab Oroete Sardium præfecto, strangulatur. pag.* 107, 108.	7. *L. Tarquinius Superbus* 25 *annis.*
3442	*Aggæus, & Zacharias.*	Darius *rex Persarum à septem Principibus eligitur, lib.* 3. *pag.* 100, 101. *Regnavit annos* 36. *lib.* 7. *p.* 199. *Distribuit regnum in* 20 *Provincias. pag.* 102, 103.			

FAMILIA ACHÆMENIDARUM.

Achæmenes
Cambyſes
Cyrus
Teiſpes
Ariaramnes
Arſamenes, *cujus mentio ſit libro* 1. *pagina* 43, 44.
Hyſtaſpes.

Gobryas *pater Mardonii*, *pag*. 180, 199, 200. ----*ſoror Darii.*	*DARIUS rex.*	Atarnes, *p.* 237.	Artaphernes, *p.* 154.	Artabanus. *p.* 130. & 201.
			Artaphernes p. 193, 211, 212.	

Mardonius *Dux adverſus Græcos*, *lib*. 6. *p*. 180. *deponitur* 189. *Inflammat Xerxem, ut inſtauret bellum. p.* 199. 220. ----*Artozoſtre.*	*Artobazanes primogenitus, cedit fratri de regno, pag.* 199.	Xerxes.	*Achæmenes Ægypto præfectus, p.* 200. 214. 239.	*Maſiſtes p.* 213. 285. 286.

PER-

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.	
3447		*Plateenses à Thebanis deficientes adjunxerunt se Athieniensibus, Thucyd. lib. 3. pag. 77.* Pisistrati *filius* Hipparchus, *ab Aristogitone, & Armodio, cujus pudicitiæ insidiatus fuerat, necatus est, Herod. lib. 5. pag. 159. Thucyd. lib. 6. p. 159. anno quarto ante ejectum Hippiam.*	Democedes *Medicus Dario familiaris, ducit filiam Milonis athletæ, lib. 3. pag.* 108, 109, 110, 111. Sylofon *frater Polycratis, in Samum reducitur, pagina* 111, 112. Sibaris *deleta à Crotoniatis. p.* 157.
3450	*Darius* Babylonem *industria & fide* Zopyri *recipit. lib. 3. pag.* 113, 114.	Dorieus *frater Cleomenis Coloniam ducit in Siciliam, sed ab Egestanis interfectus est, lib. 5. pag.* 157.	Cleomenes *Rex Spartanus Pisistrati Filios Athenis ejicere conatur, lib. 5. pag.* 161.
3352	Bellum *adversus* Scythas *à Dario infœliciter suscipitur, lib. 4. pag.* 115. *usque ad* 136. *cui expeditioni etiam Miltiades Atheniensis interfuit, pag.* 138. 180.	Hippias *frater Hipparchi propter Tyrannidem Athenis pellitur (anno 20 ante prælium Marathonium) cum Pisistratidæ 36 annos Athenis regnassent. Secesserunt autem una in Sigæum, pag.* 161.	Aryandes *Ægypti Præfectus in Lybiam copias mittit, à quibus urbs Barce capta est, & direpta. pag.* 144. 149. Consules *Romæ Regibus ejectis Remp. regunt.*
3456	Perinthus, *Thracia, Pæonia Persis subjiciuntur à Megabazo Darii capitaneo, lib. 5. pag.* 159.	*Postea* Clisthenes *Alcmeonides, Periclis avus maternus, cum Isagora de principatu Athenarum contendit: & Decem Tribus instituit, pag.* 161, 162.	Cleomenes *rursus in Atticam exercitum ducit, ut Clisthenem pelleret, sed orta dissensione cum collega Demarato, re infecta decedit.*
	Darius *mittit legatos ad Amyntam Regem Macedoniæ, qui cum immodestius attrectassent sinus mulierum in Gynecæo, interfecti sunt, lib. 5. pag.* 152, 153.	*Deinde cum Lacedæmoniis, Bæotiis, & Æginetis bellum gerunt Athenienses, pag.* 165, 166. Lacedæmonii *revocant Hippiam, & suadent sociis, ut eum restituant, pag.* 166. *Sed repugnante Sosicle Corinthio, nihil actum fuit.*	
	Byzantium, *Chalcedon, Lemnus à Persis capiuntur.*	*Hippias itaque ad Artaphernen Sardium præfectum fugit. Is Atheniensibus mandat, ut Hippiam recipiant. Quod cum recusarent Athenienses, postea se Aristagoræ Milesio contra Persas conjunxerunt, pag.* 169.	

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3458	*Expeditio in Naxum frustra suscipitur ab Aristagora Milesio & Artapherne Sardium præfecto*, *pag.* 154, 155. Aristagoras Milesius, *impulsus ab Histiæo deficit à Persis, & Ionas, & Athenienses, & Eretrienses in societatem belli attrahit, quod sex annos duravit.* Sardes *incensæ ab Aristagora, & Atheniensibus, conflagrarunt*, *pag.* 169. *Postea Ionibus ad Ephesum cæsis, Athenienses eos deserunt.* *Tandem Persæ Ionas, Cares, & Cyprios vicerunt: & Aristagoras fugiens in Thraciam, interfectus est, lib.* 5. *pag.* 173.	Miltiades *Lemnum Atheniensibus subjicit*, *pag.* 197, 198. Hecatæus *historiæ scriptor Aristagoræ familiaris*, *pag.* 156. 173. 197. Athenienses *Aristagoræ* 20 *naves auxilio mittunt*, αὗται δὲ αἱ νέες ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο Ἕλλησί τε, καὶ βαρβάροισι. *pag.* 169. Samii *hoc tempore Coloniam in Messenem Siciliæ urbem ducunt.*
3464	*Sed* Histiæus *bellum instaurat, cujus hic exitus fuit, ut Mileto capta, & direpta, Histiæus cruci affigeretur, libro* 6. *pag.* 176, 178.	Miltiades *Chersonesi Thraciæ Præfectus, cum Persæ, capta Mileto, Thraciam invaderent, Athenas fugit. pag.* 179. *ubi paulo post Persas ad Marathonem profligavit*, *pag.* 193.
3465	*Circa hæc tempora* Mardonius *gener Darii exercitum in Græciam ducit, & Thasum Insulam, & Macedoniam occupat. Sed cum ad Athon montem Naufragium fecisset, & ipse à Brygis Thracibus vulneratus esset, inglorius in Asiam rediit*, *pag.* 180, 181.	Thasii *à Dario jubentur muros demoliri. pag.* 181.
3467	Darius *legatos in Græciam mittit, petentes sibi terram & aquam dedi. pag.* 181.	Æginetæ *cum Dario terram, & aquam dedissent, à Cleomene Lacedæmoniorum rege bello petuntur. pag.* 181, 185.
3471	Datis Artaphernes, & Hippias *Pisistrati filius, à Dario ad delendam Eretriam, & Athenas mittuntur*, *pag.* 190, 191.	
3472	*Sed cum in campum Marathonium Athenis vicinum Persæ descendissent, consilio Miltiadis ab Atheniensibus profligati sunt, anno quinto ante mortem Darii.* *Hoc prælium anno* 20 *post ejectum ex Athenis Hippiam, & Pisistratidas, factum esse scribit Thucydides pag.* 160. *& decem annis ante prælium navale ad Salaminem, Plato lib.* 3. *de legibus pag.* 537.	Demaratus *Rex Spartanus à Cleomene æmulo pulsus transfugit ad Darium regem Persarum.* Empedocles *Agrigentinus Philosophus.* Anaxagoras *Clazomenius præceptor Periclis, Socratis, Thucydidis.*
3477	Darius *anno quinto post prælium ad Marathonem mortuus est, lib.* 7. *pag.* 199.	

Xer-

Anno Mundi	PERSARUM.	GRÆCIÆ.
3478	Xerxes *Dario succedit. lib.* 7. *pag.* 199. 2. *Xerxes* Ægypto, *quæ ante triennium defecerat, vi recuperatæ, præficit Achæmenem fratrem, qui post annos* 20 *ab Inaro rege Libyæ, & Atheniensibus interfectus est, lib.* 7. *pag.* 200. *& lib.* 3. *pag.* 85. *Herod.* 3. *Sapientissima Deliberatio in senatu Regni Persarum habita, de bello Græcis inferendo, quam describit Herod. lib.* 7. *p.* 200, 201, 202, 203, 204. *Decreto bello integrum quadriennium in apparatu belli, & perfodiendo monte Atho, consumit, pag.* 204.	*Aristides ab ingratis civibus in exilium ejectus.*
3483	6. *Xerxes cum exercitu pedestri ex Cappadocia movens, ad Pythium Phrygiæ Regem opulentissimum divertit, & per Colossas itinere facto, venit Sardes, ubi per hyemem commoratur, pag.* 205, 207. *Interea mittit legatos in Græciam, petentes terram & aquam, pag.* 206. *&* 220. *Et Hellespontum pontibus jungi, & flagris cædi, & mari compedes injici jubet, pag.* 206.	Græci *audita fama imminentis belli, omnes privatas simultates oblivione delent, & συγκρητισμῷ facto, mittunt Legatos, petentes auxilium à Gelone Syracusarum Rege, à Cretensibus, & Corcyræis. pag.* 223.
3484	7. *Xerxes primo vere ex Sardibus movet, pag.* 207. *& Abydi totum exercitum, navalem & terrestrem, ex sublimi conspiciens lachrymat, quod post centum annos nemo ex toto illo numero superstes futurus esset. p.* 208.	*Themistocles interpretatur oraculum de muris ligneis. pag.* 222, 223.
3484	*Postea Hellespontum transit (pag.* 210.) *& in Dorisco Thraciæ littore, ad ostium Hebri, universum exercitum numerat, usque ad pag.* 217. *Fuerunt autem eo tempore in exercitu Xerxis Homines* 3317920. *Transiens autem per Thraciam, Macedoniam, Thessaliam (pag.* 217, 219, 233.) *tandem ad* Thermopylas, *trecentos Lacedæmonios una cum rege* Leonide *trucidat. pag.* 236, 237. *Tempore Solstitii æstivi, quo Olympias* 75 *mense Maio, aut Junio celebrabatur. pag.* 234, 244. *Inde progressi Persæ per Phocaicam à Templo Delphico fulminibus depelluntur, lib.* 8. *pag.* 245, 246.	*Decreverunt aditum ad Thermopylas custodiendum, & classem ad Artemisium mittendam esse (pag.* 229, 230.) *ubi rescifcunt classem Xerxis ad Magnesiam naufragio disjectam esse. pag.* 232. Gelon *Syracusanorum Rex, frater* Hieronis *(ad quem multæ Pindari Odæ extant.) Amilcarem Carthaginensem ducem ad Himeram cum* 30000 *trucidat eadem die, qua ad Thermopylas (ut Diodorus Siculus lib.* 11 *testatur) vel qua ad Salaminem dimicatum est, ut Herod. pag.* 227, 228. *scribit.*

Anno Mundi	XERXIS PERSARUM REG.	GRÆCIÆ.
3484	*Xerxes urbem Athenas vacuam capit, & arcem incendit tertio mense, postquam ab Hellesponto discesserat, pag.* 247.	*Græci ad Artemisium Classem Persicam vincunt, lib.* 8. *pag.* 242.
	Eadem æstate circa autumnum classis Xerxis *ad* Salaminem *profligatur, pag.* 253, 255.	*Postea decernunt se ad Salaminem velle classis Persicæ impetum sustinere, pag.* 249.
	Xerxes fugiens die 45 *Hellespontum trajicit (pag.* 257, 259.) *relicto in Græcia Mardonio, qui imminente hyeme, cum* 300000 *Persarum in Thessalia hybernat, pag.* 259, 261.	*Olynthus ab Artabazo Persa expugnatur: Sed à Potidææ obsidione æstu maris depellitur. pag.* 261.
	Classis Persica fugiens, ad Cumas Æoliæ, hybernavit, pag. 261.	
3485 Ante Christum 477	8. *Mardonius Alexandrum Macedoniæ regem Legatum ad Athenienses de pace mittit, quam illi simpliciter recusant, pag.* 263, 264.	*Græci primo vere Classem ad Æginam colligunt, & ducibus Leotychide Rege Spartano, & Xantippo patre Periclis Atheniense (Nam Themistocles, propterea quod à Lacedæmoniis dona accepisse ferebatur, ducatu privatus est, ut Diodorus Siculus lib.* 11 *recitat) ad Delum navigant, pag.* 261, 262.
	Mardonius Thebas cum exercitu venit: Inde misit ad Athenienses Legatum Murichidem. Cum autem Lycidas quidam de ejus postulatis ad populum ferendum esse suaderet, lapidibus obrutus est. lib. 9. *pag.* 265. *Herod.*	*Inde à Samiis vocati in majorem Asiam navigant, pag.* 282.
	Mardonius urbem Athenarum incendit, & solo æquat. pag. 267.	Pausanias *dux Spartani exercitus ad* Platæas *cum Atheniensibus proficiscitur. pag.* 266, 267, 268. *Et Mardonio interfecto (pag.* 277.) *Persas ex tota Græcia profligavit.*
	Postea confligens cum Lacedæmoniis, & Atheniensibus ad Platæas *interficitur. pag.* 277, 278. *Mensis Augusti die* 3.	*Post prælium abstinet à captiva Coa, & non sævit in cadavera Persarum, edens hanc honestissimam vocem;* ἀπόχρᾳ μοὶ Σπαρτιήτῃσι ἀρεσκόμενον, ὅσια μὲν ποιέειν, ὅσια δὲ καὶ λέγειν. *pag.* 280.
3485	8. *Eadem die ad* Mycalen *minoris Asiæ promontorium, Græci terra & mari exercitum Persicum vicerunt (pag.* 284, 285.) *cum quidem fama victoriæ ad Platæas eadem die ex Græcia in Asiam transvolasset. pag.* 284. *Xerxes interea Sardibus amori, & nuptiis operam dat, & fratris Masistæ uxorem de adulterio solicitat, unde tristis tragœdia & calamitas totius familiæ extitit, pag.* 286.	*Ionia tota à Persis deficit, pag.* 285.
	Allato autem nuncio de Persis ad Mycalen victis in Persiam fugit.	*Athenienses Xantippo duce in Hellespontum navigant, & expugnata Sesto, Artayctem sacrilegum suspendunt, pag.* 288. *& ultima Herodoti & Thucydidis, lib.* 1. *pag.* 20.

FINIS CHRONOLOGIÆ.

VARIANTES LECTIONES ET NOTÆ BREVES AD HERODOTI HISTORIAS;

Opera & Cura THOMÆ GALE *Angli.*

Var. Lect. suppeditarunt duo codices Manuscripti; quorum alter profectus est è Bibliotheca R. P. G. Sandcroft Arch. Cant. &c. alter est Coll. Etonensis.

Ἡροδότου ἱστοριῶν πρώτη.] Cæteris omissis ita omnium librorum titulos concipit codex Archiepiscopi. Lucianus in Libro de scribenda historia, innuit Musas ab aliis, non ab ipso Herodoto, hos libros fuisse vocatos. Sane ipse Herod. libro v. & Antiquiores Scriptores fere citant Herodoti α. β. γ. δ.

Ἡροδότου Ἁλικαρ.] Exordium hoc præmisit Plesirrhous, Herodoti amasius. Quæ sequuntur post ἀλλήλοισιν, sunt verba Herodoti.

Pag. 1. *lin.* 6. Τὰ μὲν Ἕλλησι.] Etonen. MS. legit μὲν ἐν. male.

9. Περσέων μέν νυν οἱ λόγιοι.] Plutarchus in *lib.* de *Herod. Malign.* legit λόγους, hæc ipsa verba adducens; Ptolemæus Heph. vidit λογίους, hunc locum verbatim adferens. Et hæc est potior lectio.

17. Ἄργος.] Intelligit Peloponnesiacum.

25. Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου.] Vide quæ dixi ad secundum Apollodori. Vide & Parthenium c. 1. Sed Jasi filiam fuisse veri est similius. v. Strabonem, l. 14. & 16.

P. 2. *l.* 6. Οὐχ ὡς Ἕλληνες.] Vera est lectio; & confirmat Pausanias l. 2. v. lineam 6. p. 3.

9. Τῆς Φοινίκης.] Hæc omisit Valla. Vide Apollodorum sub initio III.

20. Ὑποκρίνασθαι.] Vera est lectio. Notat Eustathius ita semper loqui Homerum.

30. Προϊσχομένων.] Magis placet lectio marginalis, quam sequutus est Eustathius ad Γ. Iliados.

43. Ἐξεκλέατο.] Stesichorus, ut aliqui volunt, de hac Helena scripsit, quod, Ἑλένη ἑκοῦσα ἀπῆρε. Ob quod famosum scriptum oculos amiserit.

44. Πέρσαι.] MS. Eton. πέρσας.

P. 3. *l.* 6. Φοίνικες.] Iidem Ἐρυθραῖοι· quoniam mare rubrum accolebant, ut libro septimo scribit Herodotus. v. Hesychium in Σιδόνιοι. Plutarchus ait hoc in loco Herodotum mala fide usum esse; in citando Phœnicum testimonio.

11. Ἐθελοντήν.] Ut Εὐποιήτης, δυποιήτη· πρώθηβος, πρωθήβη· sic ἐθελοντής, ἐθελοντή. *Eustath.* vel ut πατροφόντου μητρὸς apud *Euripidem*; sic ὁ & ἡ ἐθελοντής. Ἑκοντὴς ejusdem formæ est participiale, & nonnulla alia. Vide p. 325.

25. Κροῖσος.] Hunc locum Dionysius Herodoti popularis ob σύνθεσιν plurimis laudat.

28. Σύρων & Παφλαγ.] Hos Leucosyros à Strabone, Dionysio Halic. etiam Herodoto dici constat. v. Constantinum in Them. l. 1. p. 14. Adi pag. 27, & 196, infra.

42. Καλέουσι.] Codex Eton. cum marginali lectione, ὀνομάζουσι.

44. Ἄργων.] Codd. MSS. Ἀγρῶν. recte.

P. 4. *l.* 9. Γυναικός.] Quare nomen non posuit? Herodoti παιδικὰ Plesirrhous adamabat Nyssiam, Halicarnasseam genere; repulsam passus, suspendio vitam finivit. Fuit reginæ huic nomen Nyssia; quod ideo silentio obscurare voluit Herodotus. Alii vocant Tudun, alii Clytiam, alii denique Abronem.

13. Σπουδαιέστερα.] Codd. MSS. σπουδεέστερα. Formatio est Attica & Ionica; ut Μενέλεως & Χαρίλεως, aliaque.

18. Γύγη.] Hunc locum ob elegantiam συνθέσεως, admiratur Dionysius Halicarnasseus.

30. Δεῖσθαι.] Dionysius legit, vel intellexit χρήζειν.

32. Ἀμείβεται.] Dionys. ἀμείβετο.

34. Περιωμένον.] Lectio quæ ponitur in margine, placuit Dionysio Hal. & utrique codici MSto.

40. Κοίτην.] Ita MSS. codd. & Dionysius.

43. Παρ-

43. Παρέξει.] Forte πάρεσαι, ut apud Dionysium περὶ συνθέσεως.

P. 5. *l*. 5. Ὅρμιν ἐξιόντα.] Fingunt habuisse lapidem Dracontitem; alii ajunt fuisse δίκορον.

32. Ἀποκλίναι.] Margo & Codex Eton. ἀποπλύναι. Prior vox est glossa.

49. Τοῦ ἢ ἐ.] Archilochus *Gygis* meminit: meminit & Euphorion in *chil*. ut testantur veteres Grammatici. Vide & Tatianum, qui de Archilocho hîc Herodotum sequitur. Scripsit porro Archilochus alia præter Iambica, teste Athenæo.

P. 6. *l*. 39. Δυῶν ἔτεα.] Suidas hunc locum exscripsit; & legit δυοῖν. Regnavit Olympiade XXII. ut vult Cl. Alexandrinus ex Euphorione; Olympiade XXIII. ut Cyrillus & Tatianus.

47. Ἄρδυος.] Suidas addit τὴν ἀρχὴν· quod est hîc ineptum. Lege mox δώδεκα; id enim est Ἰωνικώτερον: Itaque perpetuo scribit codex Arch. quod semel monuisse sufficiat.

P. 7. *l*. 3. Σμύρνην τε.] Suidas & MS. Arch. hîc non ὑπὸ sed ἀπὸ legunt. Vel igitur ἀπὸ Κολοφῶνος, post Colophonem: vel ὑπὸ Κολοφῶνος, n.quam Colophonii, Smyrnæis opitulantes, condiderunt: ut intelligat non veterem Smyrnam, sed posteriorem. Vide Strabonem I. 14. Vel κολοφὼν est ἀκρωτήριον quoddam. Suidas mox ἐξεῖλεν legit.

10. Ἐπολιόρκησε.] Suidas rectius, ἐπολιόρκεε. Hæc variatio sexcenties occurrit.

12. Ἐσέβαλε.] Aliter ἐσέβαλε.

13. Γυναικείη.] Ionicoterως, γυναικηΐης ἢ ἀνδρηΐης.

16. Κατέσπα.] Margo & Suidas ἀπέσπα, uti & Etonensis MS.

20. Ἐπ' ἕδρης.] Legit Suidas ἐπέδρης.

25. Ἐσβαλών.] MS. A. ἐσβαλών.

45. Ἀσησίης.] Stephanus Ἀσησὸς πόλις Μιλησίας γῆς. Καὶ Ἀσησία Ἀθηνᾶ, παρ' Ἡροδότῳ. Apud Polyænum sexto *Strateg.* male Ἀσισία dicitur.

P. 8. *l*. 20. Σιτός.] Polyænus sexto narrat hoc strategema Thrasybuli.

P. 10. *l*. 3. Ὑποκρητηρίδιον.] Plutarcho Ἐπικρατηρίδιον. Describitur apud Athenæum l. v. c. XIII. per κοιλήλον, videtur significare τὰ συνθήματα. V. Hesychium, & Plutarchum de Def. Or.

4. Θέης ἄξιον.] Schema est Ionicum. Veteres vocant διάλυσιν, vel μεταπτωσιν. Sic dicis Κενὴ δόξα pro κενοδοξία· apud Theocritum δρυὸς ἄκρα pro ἀκρόδρυα. Et Noster alibi νεκρὸς τὴν Θέης ἄξιος, i. e. ἀξιοθέατος.

9. Πρῶτοισι.] In Latinis male, *primus*. l. 40. Hæc narrat Polyænus l. I.

40. Ἵνα ὑπὲρ τ.] Mallem *super his Græcis*. Hac linea ἀρώμενοι pro ἀρχόμενος habet codex Etonensis & A. ut in margine.

P. 11. *l*. 7. Ἑλλάδος σοφιστάς.] Plutarchus vocem hanc Græcorum sapientissimis indignatur attribui. Vide eundem de Εἰ apud Delphos.

15. Αὐτοῦ.] Lectio in margine confirmatur MSS.

21. Μετὰ ἢ ἡμέρη.] Lege cum MS. A. ἡμέρην.

34. Ἐπιδείκνυον.] Codd. MS. ἐπιδείκνυσαν.

P. 12. *l*. 41. Θεῖον πᾶν ἐὸν φθονερόν.] Hausit hanc opinionem Herodotus ex Homero, Il. Γ. v. 164. Vide p. 286.

P. 13. *l*. 12. Καὶ πλούτεων.] Cod. A. & E. cum margine πλείστων. Adi Cl. Alexand.

17. Εἰ μὴ τύχη.] Codex A. E. & marg. Εἰ μὴ οἱ τύχη.

18. Ἔχοντι τελευτῆσαι.] Codex A. & Eton. εὖ τελευτῆσαι· quod postulat sententia.

P. 14. *l*. 2. Ὁρᾶν ἐκέλευε.] Codex Arch. legit ἐκέλευεν· Et perpetuo addit ν ἐφελκυστικὸν desinentibus in ι vel ε; quod semel hîc monuisse contentus ero.

19. Ἀνδρεών.] Dicitur Ἀνδρῶν & ἀνδρεών, ut χαραδρεών, κυκεών. Apud posteriores ἀνδρόδομος & τέμενος. Est hæc forma Ionica & Attica. Nam Attica ab Ionica profluxit dialectus. Vide Herod. p. 467.

25. Κατὰ νόμους.] Scholia in Homerum vide ad versum 1. libri Μ. ad v. 14. l. Π. ad v. 480. l. Ω. Iliados.

31. Ἐπίσιος.] Iones ψιλωτικοί· ἐφέσιος Attice. Mox apud Nostrum Ζεὺς καθάρσιος ἢ ἐπίσιος.

35. Ἀδελφεόν.] Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de coturnice.

P. 15. *l*. 6. Ἐξελῶμεν.] Codex Eton. ἐξελῶσιν.

41. Διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν.] Codex Arch. legit ἀκοῇ. Quod hîc probo; nam video cur quis mutare potuit ἀκοῇ in ἀκοὴν; non contra.

P. 16. *l*. 5. Μέτιμι.] Codex Arch. propius μέτημι. Alibi Noster, μετήσασθαι ἐπὶ θάλασσαν.

10. Οἰκίοισι.] Hîc & alibi sæpe Cod. Arch. habet in forma fœmin. οἰκίῃσιν.

17. Ἀπολαμπρύνεσθαι.] Codd. MSS. & margo ἀπολαμπρύνεσθαι. Quod restituendum puto in suam possessionem.

47. Ὅτι ἢ οἰκίοισι.] Codex Arch. διότι δή οἰκίῃσιν· ut fere in margine.

P. 17. *l*. 1. Εὐεστοι.] Codex Arch. ἄρκιοι.

13. Κακοῦ αἴτιος.] A. κακοῦ τούτου. Homerum σχηματίζει.

14. Ἐργάσαο.] Arch. c. ἐργάσαο.

16. Εἰκὸς τὴν τ.] Codex Arch. addit εἰκὸς τὴν θάψαι.

21. Αὐ-

21. Αὐτὸς εἶδε.] Margo ᾔδεε. Vera lectio est codicis A. ᾔιδε.

25. Ἀσυάγεω.] Codex Arch. perpetuo Ἀσυάγεω. recte.

32. Καὶ ἐν Λιβύῃ.] Codex A. ἐν Δελφοῖσι.

P. 18. l. 7. Οἶδα.] Oraculum hoc citant Eusebius v Præp. Chrysostomus, Cedrenus, Suidas in Κροῖσος.

9. Κεραιμαρῇ.] Lege κεραιομένοιο. Confirmat margo & Suidas in Κροῖσος. Versu 26 lego χαλκὸς δ' ἐπίεσαι.

34. Πάντα τελχίλια.] Interpres Latinus non intellexit hanc locutionem: verte, *trecena omnia*. Strabo, Deipnosophista, & Parthenius in Eroticis consulendi. Sane Eustathius in explicatione vocis Ἐκαλόμβη non videtur hanc phrasin recte explicasse. Vide quæ nos ad Parthenium.

P. 19. l. 20. Θεοφανίησι.] Plutarchus, Pollux, Synesius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius, IV Æneidos.

21. Θεοδώρου τοῦ Σαμίου.] Athenæus 12. c. 2.

30. Ἐπισάμενος τοὔνομα, &c.] Huic nomen fuit Æthus, ut volunt Grammatici veteres. Pro ἐπιμνήσομαι alii legunt ἐπιμνησθήσομαι.

37. Ἀρτοκόπου.] Plutarchus l. de *Pythiæ Oraculis*.

P. 20. l. 37. οὐδαμᾶ.] Rectius οὐδαμῇ, Cod. Arch.

38. Βασιλεύειν.] Codex Arch. præfert βασιλεύσειν. Et statim προσκῆσαν pro προσκήσαιτο.

47. Πολυπλάνητον.] Vide Eustathium ad *Dionys.* v. 347.

P. 21. l. 7. Πελοπόννησον.] Confer Apollodori l. 1. Cononem *Narratione* 26 & 27. Locum istum adducit Stephanus in fragmento quod edidit vir doctus Abrah. Berkelius.

8. Ἕλληνα γλῶσσαν.] Nempe quam à Patre Javane acceperant. V. Reineccium *de Familiis*.

10. Τῶν ὑπὲρ Τυρσηνῶν.] Dionysius Halicarnasseus tradit Pelasgos Latium etiam insedisse. Scholiastes Apollonii Argon. I, scribit his consona. Πελασγοὶ, ἔθνος βαρβαρικόν. & paulo post, καὶ οἱ Τυρσηνοὶ δὲ, Πελασγοί. Macrobius oraculum conservavit, quo Pelasgi jubentur quærere sedes novas prope Siciliam & Italiam, h. e. in magna Græcia. Pelasgi videntur dicti ab Atticis per opprobrium. Dodonæos & Pelasgos Halicarn. Dionysius cognatos esse vult. Dodon & Dodanim à Javane, qui & Ion. Adi Meurs. *Cecrop.* p. 13.

16. Σύνοικοι ἐγένοντο Ἀθηναίοισι.] Heracleotes Marcianus.

Ἐξῆς Ἀθηναίας φασὶν οἰκῆσαι λαβεῖν
Τὸ μὲν Πελασγοὺς πρῶτον. —— Vide Herod. v.

23. Κρησωνιῆται.] At hi longe alibi gentium. Lego Κρηστωνιῆται. Vide Dionysium Halicarnasseum, Libro I. In III. codex Arch. habet Κρηστῶνα. illud rectum.

P. 22. l. 4. Παραλίων.] Respub. Atheniensis trifariam dividebatur, cum hæc gererentur. Erant Παράλιοι, Πεδιαῖοι, & Διάκριοι, (qui & Ἐπάκριοι, & Ὑπεράκριοι & Παράκριοι dicebantur.) Vide Plutarchum *Solone*.

19. Δορυφόροι.] Hastis armati nondum erant; sed puris clavis. De numero non consentiunt Auctores. Videntur aucti κορυνηφόροι, procedente tempore, ut fit, à quinquaginta ad quadringentos.

44. Φύη.] Narrat hinc Polyænus in primo.

P. 23. l. 16. Ἀλκμαιωνιδέων.] Megacles erat filius Alcmæonis. Cylonem & socios ad Minervæ simulacrum occidit Megacles. V. p. 311. Hoc est Κυλώνειον ἄγος, ob quod Alcmæonidæ habebantur ἐναγεῖς. Thucydides, & Suidas. Plutarchus Herodotum malignitatis damnat, quod Alcmæonidas, viros probos proditionis insimulet. De tota re vide Plutarchum in *Solone*. Schol. Arist. *Equit.*

27. Ἱππίω δὲ γνώμην.] Duo codd. γνώμη. Quod melius, uti & mox χρόνῳ pro χώρῳ.

P. 24. l. 1. Βοηθέουσιν.] Mallem ad Ionicam formam, βωθέουσιν.

12. Νυκτός.] Cl. Alex. Strom. I. notat Amphilytum tempus invadendi hostes significasse.

14. Συλλαβών.] Lego συμβαλὼν τό. Qui veteres codices scriptos legunt, sæpe poni vident hæc duo pro se invicem. Tale est συμβάλλειν ἐνύπνια. Nostro infra p. 27. l. 2. p. 38. l. 22. 24. & alibi.

27. Πιθομένων τῶν Ἀθηναίων.] Polyænus in I. Strategema paulo subtilius profert.

P. 25. l. 28. Ἀνά τε ἔδραμον.] Homericum hoc, ὁ δ' ἀνέδραμεν ἔρνεϊ ἶσος. Iones dividunt præpositionem à verbo. Homerus ἀνὰ δὲ Χρυσ. καλ: βῆσε θεῷ.

35. Βαλανηφάγοι ἄνδρες ἔασιν.] Homerus Il. β.
Ἐγχέσπαλοι ἄνδρες ἔασιν.
Deinde illud, οἷσι ἐπικωλύσουσιν, est parodia ad Homeri —— οἵ με μέγα πλάζουσι ——

P. 26. l. 20. Ἔνθ' ἄνεμοι πνέουσι δύο. &c.] Ænigmatice describit officinam ferrarii fabri, folles, & incudem. Hæc duo oracula habet Stephanus in Τέγεα.

29. Λίχης.] Codex Eton. Λιχίδης. Vide Pausaniam l. III.

46. Ἐπταπήχεϊ.] Solinus, c. 5. *Ossa* (Orestis) *impleverunt longitudinem cubitorum septem*.

P. 27. *l*. 24. Δῶρά τε φ.] Cod. Arch. δωρία τε. Quod rarum.
P. 28. *l*. 6. Ἀπελήϊσαντο.] Ita quidem Cod. Arch. sed Eton. facit cum margine.
12. Ἱερεῖον.] Codex Arch. ἱερόν. male.
14. Καθάμεν νυν κρ.] Deest Cod. Arch. νυν.
29. Ἀπαιρήσεαι.] Codex Arch. ἀπαιρήσῃς.
37. Καππαδόκαι.] Ita & Dionysius Perieg. Herodotum fere sequens; Strabo autem παρὰ παροξυτόνως.
43. Ματιηνοί.] Matiani. Nam Μαντιηνοὺς cum Cod. Arch. non legerim. De Cappadocia vide Constantinum *Themate* 11. & Eustath. ad *Dionysium*.
46. Συρίους καππ.] Codex Arch. ἢ καππ. De Paphlagonibus vide Const. in *Them.*
P. 29. *l*. 4. Καὶ γῆς ἱμέρῳ.] Legit cod. Arch. γῆς ἐπιθυμῶν ἥμερον. Eam lectionem sequutus est Interpres: non accedo. Supra χώρην ἔχοντες τρηχέην. Nota autem linea 2 deesse codici Arch. ἀνδρί. v. p. 43. l. 40.
14. Κυαξάρης.] Drusius, *Axares est Assuerus, & idem* Κυαξαρες. KT *significat Dynastam.*
17. Παῖδα.] Interpres recte, παῖδας.
21. Κενῆϊςι.] Rectius & ἰωνικωτέρως κεινῇσι. Ita margo & cod. Eton.
43. Ἡμέρην.] Vide infra p. 43.
P. 30. *l*. 3. Λαβύνητος.] Josepho, Nabonnedius. Eusebio, Nabonnidochus: idem Danieli, Darius Medus.
5. Ἐπαλλαγὴν.] Ἐπιπλοκὴν. *Hesych.*
11. Ὁμοχροΐην.] Aliud legit Interpres. Lege vel ὁμαιχμίην, vel ὁμοχροΐην, τὸ αἷμα. *ut quasi concolores sint.* v. p. 243. vel ὁμοχοίην. vide Hesychium in ὁμοχέω, & in Ἀχροίην. Vel αἱμορροίην. Solinus c. 20. *haustu mutui sanguinis.* v. Vossium ad Melam.
37. Κῶς γάρ.] Scholiastes ad Nubes idem notat.
P. 31. *l*. 8. Οὐδέτεροι νικησ.] Polyænus, alios sequutus auctores, ait Crœsum fuisse victum hoc in prælio.
P. 32. *l*. 18. Ἐλλος.] Præfero Ὕλλος cum margine.
27. Ἔβησε.] Suidas legit, ut in ora, ἀνέβησε. Codex Arch. ἔβησεν, Pro ἀνεβίβασεν.
37. Εἵνεκε.] In cod. Arch. εἵνεκεν perpetuo.
42. Ἐπεῖχε ἔλαμ.] Polyænus explicat, μέγα ἐπὶ τούτοις ἐφρόνει Κροῖσος.
44. Ὠσφραντο.] Strategema hoc paulo aliter narrat Polyænus, ut & Frontinus.
P. 33. *l*. 18. Κυθηρέη.] Omnes scripti κυθηρέη. Stephanus κυθήριοι, & κυθηρία, & κυθηραία agnoscit derivata.
P. 34. *l*. 19. Πειρησάμενος.] Ambo scripti πειρησαμένης, quod & Interpres legit.
21. Μάρδος.] Codex A. Μάρδης. Enimvero Μάρδος & Ἄμαρδος inter Hyrcanos, & Persas agnoscit Ethnicographus, Isidorus & Ammianus.
44. Εὐθηνία.] In margine stat εὐεστοῖ, cujus εὐθηνία est explicatio. εὐεστώ dictio est Ionica ex Democrito aliisque nota.
47. Χρησάμενος.] Cod. A. χρησαμένους.
P. 35. *l*. 7. Ἤιε γάρ τις.] Cod. A. γὰρ τις.
8. Ἄλλον γνώσας.] Hesychius ἀλλογνώσας, ἀγνοήσας.
13. Ἄνθρωπε.] Melius Ὤνθρωπε. Hunc puerum Atyn vocat Solinus; Herodotus alium, jam mortuum, sic nominavit supra.
25. Ἀκροθίνια.] Eustathius ad Ιλ. ψ. notat in more Gallis fuisse aliquem ex captivis sacrificare tanquam ἀπαρχήν.
33. Παραστῆναι.] Cod. A. προστῆ legit.
34. Ἀνενειχάμενον.] Non recte Interpres. Vertes *resipiscentem*, *ad se reversum*, *respirantem*: ut infra p. 48. l. 33. Tale est Homericum illud, μνησάμενος δ' ἀνενείκατο φώνησέν τε, hoc est, ἀνέπνευσε.
38. Τέως.] Cod. Arch. ἕως. Quod ponitur quidem pro τέως. Ut apud Homerum, ἕως ὁ ταῦθ' ὥρμαινε κατὰ φρένα. Ita quoque hîc legit Eustathius. Ἕως μὲν σιγὴν ἔχε, i. e. πρὸς τὸ παρόν.
P. 36. *l*. 16. Ἀπόλλωνα.] Ctesias non recte finxit Apollinem templum habuisse apud Lydos.
22. Καταστεφθῆναι.] Ptolemæus Hephæstio hanc tetigerat Historiam, teste Photio. Codex Arch. legit ἢ σβεσθῆναι. Hæc aliter Ctesias. Vide Cl. Alexandrinum de Crœso.
28. Ὦ βασιλεῦ.] Hæc parum scite ab Herodoto tribui Crœso contendit Plutarchus: neque enim Cyrum tali monitore opus habuisse; & ut habuerit, Crœso istas partes non dandas fuisse. Observa autem totum hunc locum desumptum fuisse ex Homeri Iliados β. ver. 111.

Ζεύς με μέγα Κρονίδης ἄτῃ ἐνέδησε βαρείῃ.

usque ad

Οὕτω που Διῒ μέλλει ὑπερμενέϊ φίλον εἶναι.

Ctesias nullorum sermonum meminit.
P. 37. *l*. 6. Ποιεύμενοισι.] Codex Arch. πορευομένοισιν.
14. Κάτιζον.] Codex Arch. Θάρρηζον. Probo: ut sit ἐπιθάρσυνον· vel saltem θάρσεον, quod Hesychius exponit per κάθισον. Glossa sæpe ex ora in verborum contextum venit.
27. Βούλεαι.] Ionica forma postulat βούλεε. Ita habet codex Archiepiscopi. v. Etym. M. in ᾔδη.
39. Ὀνειδίσαι.] Arch. Codex ὀνειδίσῃν.
P. 38. *l*. 11. Οἷόν τε.] Cod. A. οἷός τε.

18. Ὀρ-

18. Ο'ρθῶς μέμφεται.] Vide Cl. Alex. contra hoc oraculum.

26. Εἶπε τὰ ἔπε Λοξ.] Desunt τὰ ἔπε codici Arch.

27. Τοῦτο συνέλαβε.] Ad p. 24. l. 14. dixi συνέλαβε hîc restitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.

29. Μητρὸς ἀμείνονος.] Codex Arch. ad dialectum Ionicam, ἀμείνος.

P. 39. *l.* 10. Καείρης.] Homerus γυνὴ —— Μηονὶς ἠὲ Κάειρα.

14. Τὴν δὲ οὐσίην.] Plutarchus impotenter hîc in Herodotum insurgit. Recte & juste ex more istarum gentium, istius hominis bona potuit Crœsus in ἀναθήματα sacrare.

32. Πορνευούσαι πᾶσαι.] Confer Athen. l. 12. c. III.

44. Πρῶτοι κάπηλοι.] Zenobius in Adag. Λυδὸς καπ.

45. Αὐτοὶ Λυδοί.] Xanthus Lydus dedit Herodoto ἀφορμὰς ad scribendum, inquit Athenæus; ex eo videtur hæc hausisse.

P. 40. *l.* 1. Ε'πὶ Α'τυος.] Lydorum historicos sequitur Noster, & errat cum errantibus. Nam ad Trojam aleam, & astragalos, & id genus lusus invenit Palamedes.

10. Πρὸς λιμόν.] Aliter ex nostro Dionysius Halic. l. 1. & Athenæus.

P. 42. *l.* 48. Ε'δικαίου.] Plutarchus sine ratione queritur Herodotum traduxisse Deiocem.

P. 43. *l.* 1. Συνέστρεψε.] Codex Arch. συνεστρέψατο. Ita solet loqui Herodotus.

8. Α'πεχρᾶτο.] Arch. Cod. ἰωνίζων legit ἀπεχρῆτο.

14. Α'σσυρίων τοὺς.] Cod. Α'σσυρίους τοὺς.

P. 44. *l.* 27. Χωρὶς δέ.] Hæc ex repetitione; non agnoscit Interpres.

40. Μανδάνη.] Ita eam & Valerius appellat. Quare Æliano ne fidas cui dicitur Μανδάλη. Ν & Λ in his literis sæpe permutantur.

P. 45. *l.* 2. Τρόπου δέ.] Legit Cod. Arch. ἡσύχιον.

8. Υ'περθέμενος.] Codex Arch. cum margine ὑποθέμενος· quod placet.

17. Τοιάδε.] Codex Arch. legit τάδε, & quidem perpetuo. Pro προθέω, habet προσθέω, ut in margine.

19. Παραβάλη.] *Fallas.* ἀπαλήσῃ. Hesychius.

30. Τὴν ἐπὶ θανάτῳ.] Codex Arch. θάνατον.

48. Ε'πιτηδειοτάτας.] Codex Arch. ἐπιτηδιότατα. Infra idem legit συνδέλω.

P. 46. *l.* 4. Σπακώ.] Græca est terminatio. Justino Spacos. Noster ait in eam literam terminari nomina, p. 57.

7. Ε'κβατάνων.] Codex Arch. Α'γβατ. ita & Ctesias passim. Herodianus grammaticus probabat Ε'κβατ. Horum testis nobis Stephanus.

9. Σαππείρων.] Supra Σάσπειρες. infra p. 198. Σάσπαροι. Stephano Σάπειρες. Codici Arch. Α'πείρων. Litera σ in πρὸς huc addi debet: ut sit πρὸ Σαπείρων. sic πρὸ νεῶν, *ante naves.*

21. Πᾶσαν ἡμέραν, τὸ τέκος.] Cod. Arch. *omni die partui vicina, peperit:* mox μετεπέμψατο.

P. 47. *l.* 44. Ο'φθαλμὸν βασιλῆος.] Dion. Chrysost. Orat. III. Ο' μὲν Πέρσης ἕνα τινα ἔχειν, ὀφθαλμὸν βασιλέος λεγόμενον. Ita & Hesychius. Sunt qui plures fuisse innuunt.

45. Τὰς Α'γγελίας ἐσφέρειν.] Diæresis hæc est Ionica. Α'γγελιαφόρους dixit, p. 51.

P. 48. *l.* 2. Περιέσπε.] Codex Arch. περιέσπε. Pro ἐμελέθη idem habet ἐμαστίχθη, τάχιστα, ὥστε.

4. Περιημέκτεε.] Codex Eton. glossema hîc posuit, ut sæpe, ἐδυσχέραινε.

6. Η'ντησεν.] Herodoto ἀντᾶν est in rem quamvis incidere; vel in bono, vel in malo sensu. Anglice, *with what he met.*

46. Α'νάγκας.] Codex Arch. ἀγκάλας.

P. 49. *l.* 29. Κρύπτων.] Noëma Homeri Iliad. α'. v. 80.

P. 50. *l.* 7. Τράπεζα.] Suidas hîc τράπεζαν ἐπιπλέαν παντοίων ἀγαθῶν παραθέντες. Sed propius Cod. Arch. τράπεζαι μηλείων κρεῶν.

P. 51. *l.* 15. Προσπίπτον.] Cod. Arch. προπίπτον, & paulo infra παρακελευόμεθα.

24. Τῇ σεαυτοῦ.] Codex Arch. τῆς ἑαυτοῦ δὲ μοίρης παρέης.

33. Περιεφέρετο.] Cætera sic cod. Arch. ὁ δέ σφιν ἔλεγε σφεα, πρὸ οὗ, &c.

39. Η'ν τε.] Codex Arch. & Eton. Εἴη τε ταύτην ἐπαινέων δέ.

P. 53. *l.* 3. Ε'στι δέ.] Codex Arch. ἔστι δὲ τάδε ἐξ, ὧν ὦλοι πάντες. Lego, ἐξ ὧν ὧλλοι πάντες.

4. Α'ρτεάται.] Est Α'ρταῖα primitivum. Persæ Artæos vocant antiquos homines. Herodianus Herodoti nomenclaturam sequebatur; alii ἀρταίους dixerunt. *Stephanus.*

Ibidem. Πασαργάδαι.] Interpres cum Stephano, Περσῶν, στρατόπεδον. Hoc Cyrus munivit; hinc in Astyagen movit.

Ibidem. Μεράφιοι.] Stephanus, & Codex Arch. Μαράφιοι.

5. Μάσιοι.] Stephanus legit Μάσπιοι, ut in margine. Codex Arch. legit Κάσιοι. Stephanus agnoscit Κασίους inter Persas.

9. Πανθέλαιοι.] Stephanus Πενθιάδαι legit. Idem Α'κρουσαῖοι, & Καρμάνιοι.

12. Σαγάρτιοι.] In Chersoneso prope mare Caspium isti considebant.

16. Ε'ξημερῶσαι.] Polyænus vocem retinuit. Hæc contra lectionem marginalem.

32. Βουλομένοισι δὲ, εἴσι.] Codd. A. & E. repetunt ἐμέο πείθεσθε.

49. Στρατηγὸν αὐτέων.] Codex Arch. αὐτόν.

P. 54. *l.* 4. Ὅσοι μή.] Homerus, ὅσοι μὴ βȣλῆς ἐπάκȣσαν.

14. Ἐσώθη.] Polyæn. VII. narrat Cyrum à Medis in hoc bello semel victum fuisse.

P. 55. *l.* 7. Ἀγάλματα.] Sub Artaxerxe simulacrum Veneris cœpit coli à Persis.

13. Τὸν κύκλον.] Strabo XV. τὸ ȣ̓ρανὸν ἡγȣ́μενοι Δία. v. Brisson. l. 2. De igne & aqua *Cl. Alex.* ex Dinone. Item Laërtius in *Proœmio.*

19. Μύλιττα.] Hesychius Μύλητα. Vide Seldenum de Diis. Vossius putat vocem esse Hebræam Moledeth, cujus mentio *Gen.* 48. 6.

20. Ἄλιττα.] Vide infra ad pag. 162. Videtur esse ejusdem originis cum priori; & hîc rectius, quam ibi, scribi.

Ibidem. Μίτραν.] Pro Venere sumi rarum est. Deinde Μίτρα hîc & alibi apud Nostrum scribitur, non Μίθρα. De Voce Ger. Voss. l. II. *Idol.* Scaliger, aliique.

35. Θεογονίην.] Oden πολυώνυμον & πολυχρόνιον. Arcana Beli Sacra.

36. Ἄνδυ Μάγȣ.] Marcellinus XXIII. *Erat piaculum aras adire, vel hostiam contrectare, antequam Magus conceptis precationibus, libamenta diffunderet præcursoria.*

P. 56. *l.* 7. Σπȣδαιότατα.] Athenæus totum hoc χωρίον suum fecit, legitque hîc αὐτῶν πρηγμάτων.

38. Αἰγυπτίȣς θώρηκας.] Fiebant è lino, funiculis contortuplicatis. Vide pag. 178. λινοθώρηξ, Iliad. β. Libyes gerebant ἀπολάδας, δερματίνȣς, βυρσίνȣς θώρηκας. Hesychius.

39. Πυνθανόμενοι.] Pretium ei proponebatur, qui novam aliquam Regi voluptatem excogitaret. Xenophon in Agesilao; *Persarum Regi universum terrarum orbem circumeunt perquirentes quid illi potu jucundum*, &c.

40. Ἀπ' Ἑλλήνων.] Negat Plutarchus.

P. 57. *l.* 6. Ἄσιην.] Codices nostri hîc admiserunt in ordinem βλάβην, quæ vox est alterius interpretamentum.

9. Μήτε τῶν ἄλλων.] Suspiceris deesse hîc, ἵνα. Addit cod. Arch.

33. Ἐς ποταμόν.] Nam colebant tanquam numina, fluvios. Tiridates placando Euphrati equam mactat. Tacitus VI. *Annal.* Herod. VII.

35. Τῶν πάντων.] Id est, *præ cæteris hominibus.*

49. Μάγȣς.] Cicero I. Tuscul. *Magorum mos erat, non humare corpora, nisi à feris essent ante laniata.*

P. 59. *l.* 44. Τριοπίȣ Ἀπόλλ.] Scholiastes Theocriti ad εἰδ. ιζ. Et Hesychius. Abas genuit Triopum, hic condidit Triopium Cnidi ἀκρωτήριον· ibi Δώριος ἀγὼν agebatur Neptuno & Nymphis.

P. 60. *l.* 45. Ἐν Μιλήτῳ.] Ex his conjugiis Milesios ortos innuit. Hoc ægre fert Plutarchus.

P. 61. *l.* 16. Γράμματα.] Ut Πανιώνια, sic Διονύσια, Κάρνια, Ὑακίνθια, Θαλύσια.

P. 62. *l.* 28. Ἄλειφα.] Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo scripsisse Herodotum ἔλλειφα. Λέιφαι sunt φλυαρίαι.

37. Κροῖσον ἅμα.] Ctesias ait collocatum fuisse in Barene prope Ecbatana. Tabalus is esse videtur qui Esdræ dicitur Tabeel.

38. Τὴν πρώτην εἶναι.] Locus hic mendosus est: nec adjuvant codices: non videntur multa desiderari. Forte *Hanc primam fuisse Ionum servitutem.* v. p. 67. l. 49.

P. 63. *l.* 20. Ἀναμάξας.] Desumsit ex Odyss. T. Terentius, *Mali. (quod suo fuat capiti)* Ita emendandus comicus, ex quadam Ciceronis epistola. Inepte legitur *suat.*

48. Πακτύης.] Charo Lampsacenus Herodoto antiquior, apud Plutarchum hanc rem sic narrat. Πακτύης ὡς ἐπύθετο προσελαύνοντα τὸ στρατὸν τὸ Περσικὸν, ᾤχετο φεύγων — vides eadem verba.

P. 64. *l.* 7. Ζόης.] Eustathius notat Herodoti libros emendatiores ita hanc vocem scribere.

P. 65. *l.* 8. Ἐπὶ μισθῷ.] Plutarchus iniquum Græcis hîc clamitat esse Herodotum.

47. Ὀγδώκοντα.] Tzetzes ita hîc legit. Cicero, *Arganthonius Gaditanus octoginta regnavit annos, centum viginti vixit.* Valerius Maximus ex Asinio Pollione, & Silius Italicus centum & triginta ei annos tribuunt. Strabo ex Anacreonte quinquaginta ultra centum. Arganthonius, ut bene Bochartus conjectat, significat *longævum.*

P. 66. *l.* 15. Καλιερῶσαι.] Hesychius, Θεῷ ἀναδιδόναι. Interpres aliud.

P. 67. *l.* 1. Κύρνον.] Heroa Herculis filium.

48. Ἄβδηρα.] Condidit Hercules in memoriam Abderi. Hellanicus apud Stephanum, & Apollodotus l. 2.

P. 68. *l.* 26. Νῆσον μεγίστην.] Alexis comicus apud Stephanum de Urbibus Sardiniam, inter septem insulas notas, secundam facit.

31. Θαλέω.] Plutarchus in Herodotum invehitur, quod Thaletem ad Phœnices referat. Sane Democritum & Durin Laërtius; Leandrum Cl. Alexandrinus idem prodidisse testantur.

42. Μίνω κατήκοοι.] Confer Parthenium c. I. & XI. Antonin. Liberalem c. 30.

P. 69. *l.* 1. Λογιμώτατον.] Stephanus legit δοκιμώτατον. Forte memoriæ fisus.

19. Μυλασσεῦσι.] Aliter Μυλασεῦσι. Ita Stephanus in Καρία. Æolus, Sisyphus, Glau-

Glaucus, Chrysaor, Mylasos; qui hanc gentem condidit.

38. Καλινδικῶν.] Scribe Καλυνδικῶν. l. 7. scribitur Καλυνδίων: quod rectius. in VIII Καλυνδέων· est enim Κάλυνδα Cariæ urbs.

P. 70. *l.* 15. Ἀναμνέε).] Suidas ἀνανέμετ) videtur hic legisse, quod & καταλέγειν exponit.

47. Ζεὺς γάρ.] Eusebius v. de *Præparatione.*

P. 71. *l.* 7. Μέγαν.] Interpres vidit ἱερὸν, quod glossator in μέγαν vertit.

41. Βαβυλών.] Adi Fragmenta in fine, p. 678.

P. 72. *l.* 8. Ἑλκύσαντες.] Hesychius περιορύξαντες.

11. Πλίνθου.] Codex Arch. πλίνθοις. Veteres hunc locum sic exposuere: Πλίνθους ἀσφάλτῳ δήσαντες. Diodorus & Josephus.

Ibidem. Ταρσοὺς καλάμων.] Gregorius (sive Georgius) Pardus, quem Corinthum fere vocant; (erat autem Corinthi Metropolites) ταρσοὺς explicat per περσιὰν, ὃ ξηραίνουσι πλίνθους. Hesychius, πλέγμα τῶν καλάμων, quod huc quadrat. Salmasius in Plinianis maluit, τερσιά. Et locum totum legit, διὰ τῶν ἰσοδόμων πλίνθων, sine suffragiis codicum veterum. —— Noster codex legit διὰ τριήκοντα δομῶν· est autem δόμη, τεῖχος. Vitruvius, *lateritia struentes alligant eorum alternis choris coagmenta.* Si quid libeat mutare, mallem τριήκοντα δώρων· ut sint *lateres* magni —— Aristophanes μεγάλοις πλίνθοις, ὥσπερ Βαβυλών. Hesychius videatur in Δῶρον. Interferebantur stramenta ad lateres suscipiendos, tuendosque, ne se attererent, & se mutuo sua duritie confringerent; simul, & ad conspissandum & constringendum bitumen.

12. Μονόκωλα.] An hinc tibiæ μονόκωλοι apud Pollucem?

14. Ἐνεστᾶσι.] Codex Arch. ἑστᾶσι. infra l. 40. ἑστήκεσαν.

16. Ὑπέρθυρα.] Locum hunc adducit Eustathius ad Dionysium, ita uti hic scribitur. Nam codex Arch. legit ὑπέρθυρον. Confer Diodorum. De Babylone lectu digna sunt quæ habet Ethnicographus in Βαβυλὼν, & Χαλδαῖοι· &, ad eundem illustrandum, Eustathius ad Dionysii *v.* 1005.

17. Ἴς.] Phylax quidam historicus apud Eustathium hujus meminit.

28. Ἐρυθρὴν θάλασσαν.] Sinum Persicum, θάλασσαν Περσίδα· cujus accolæ Persæ. Dionysius hæc verba fere omnia in versus conclusit.

38. Ἀγούσας.] Glossa est; nam Cod. Arch. & E. legunt ἐχούσας. Eadem est paginæ 77 lectio ad l. 20.

44. Ἀσθενέστερον.] Videtur in his Herodotus velle μεταρρυθμίζειν Berosi verba, quæ extant apud Josephum libro primo contra *Apionem*, p. 1044.

48. Διὸς Βήλου.] Retulit Belum in deos Ninus filius. Belus primus Babylonem ædificavit. Abydenus apud Eusebium, & Curtius.

P. 74. *l.* 2. Ἀσσυρίους.] Qui libri nunquam lucem viderunt.

3. Τείχεα ἐκόσμησαν.] Vide verba Berosi apud Josephum contra *Apionem.*

5. Γενεῇσι πέντε.] Semiramis antiquior non condidit, sed reparavit, & auxit Babylonem. (Fuit alia Semiramis hac longe junior, quæ & Atossa dicebatur.) Nitocris fuit uxor Nebuchodonosoris (cujus Daniel meminit, & ex Josepho Eusebius Præp. IX. c. XLI.) Cum igitur tot anni inter hanc & Semiramidem intercesserint, non πέντε γενεῇσι hic legerim, sed numerum ampliarem, si faverent codices scripti.

13. Ἀραιρημένα.] Codex Arch. ἀνῃρημένα. Interpres ita legit.

29. Παραλέλουσα.] Codex Arch. consentiente E. habet παρακλίνουσα.

P. 75. *l.* 19. Φοιτέοντες.] Scripti melius, διαφοιτέοντες.

P. 76. *l.* 3. Λαβυνήτου.] Codex Arch. male Λαβυρήτου. Darium Medum intelligit, de quo supra.

13. Γύνδη.] Tibullus, *Cyri dementia Gindes.* Fluit porro ex montibus Matienis (ita scribes) per Darrhæos (non Dardanenses) in Tigrim. Vide Stephanum in Δαραί. & p. 82.

38. Κατειλήφθησαν.] Codex Arch. & E. κατειλήθησαν, ut p. 163. & hæc est vera lectio.

P. 77. *l.* 12. Γενομένου ᾗ ὃ τοιούτου.] Codd. A. & E. semper, τούτου, quæ est lectio in margine.

24. Μεγάθεος.] Confer Jeremiæ c. LI. v. 31, 32.

28. Ὁρτήν.] Sacea festum dierum quinque hoc tempore actum fuisse est verisimile.

47. Πολεμιστηρίων.] Codex Arch. πολεμιστέων.

P. 78. *l.* 11. Κηλωνήιοισι.] *Antliis ligneis.*

17. Οἰκέαται.] Codex Arch. οἰκώκηται. alii, οἴκηται.

28. Δένδρου μέγαθος.] Codex Arch. δένδρον.

33. Φοίνικες.] Hunc locum transcripsit Athenæus l. 14. apud eum vox Ἔπλωες deest, quæ sequitur pagina proxima.

P. 79. *l.* 25. Ἐπὶ τούτῳ.] Cod. A. τοῦ. Mox χλαμύδιον. & pro ἔχουσι, εἶχον.

28. Τῇσι Βοιωτῇσι.] Codex Arch. τοῖσι Βοιώτοισι.

45. Παραθείη.] Cod. Arch. πρηθείη.

48. Βαβυλωνίων.] Nicolaus Damascenus in Catholica Historia hinc idem commemorabat.

P.80. l.5. Ἀμορφοσάτω.] Postulat Ias lingua ἀμορφεσάτω. Atque ita cod. A. Significat porro ἔμπηρος, eum qui est ἐνεχυριζόμενος, ære alieno oppressus, oppignoratus. Interpres non vidit, quæ videre oportuit. Noster paulo infra explicat se ipse —— ubi βίου σπανίζων, idem sonat.

P.81. l.7. Σχοινοτενέες.] Jeremias in Epistola hujus moris meminit. αἱ γυναῖκες περιθέμεναι σχοινία ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται.

21. Λάμψεαι.] Hinc Φοιβόλαμπτος. & in Bibliis Græcis, (quæ Alexandria, in Angliam venerunt) ἀντιλήμπτωρ, & ἀνταμείμψεις, ad eandem Asianam loquendi formam.

P.82. l.10. Μαντιηνῶν.] Codex A. Ματιηνῶν. Quod ex margine sanabis Ματιηνῶν, quemadmodum p. 76. prius emandavi.

27. Ἐὼν ὀρ.] Cod. A. ut in margine. Idem ubique Καυκάσιος.

45. Ἡ γνῶσις.] Hæc ex Isaia, c.45 illustrabis. Putat Josephus Cyrum vidisse penes Judæos captivos Prophetæ verba.

P.83. l.3. Οὐκ αὐτήν.] Cod. Arch. οὐ κατ' αὐτήν. Mox τελεόμενα an τελεύμενα, sive λεγόμενα, aut τελούμενα ex scriptis reponas, incertum.

18. Πάντως.] Cod. Arch. & reliqui πάντα.

P.84. l.39. Ἀρσάμεος.] Cod. Arch. Ἀρσάμενος. Arsames & Cambyses fratres fuere; Cyrus & Hystaspes patrueles. Achæmenes fuit pater Arsamis. Ab Achæmene genus paternum duxit Cyrus.

Stemma.

Achæmenes.

Cambyses.

Cyrus.

Cambyses,	Theispeus
Cyrus	Ariamnes
Cambyses	Arsames.
	Hystaspes
	Darius
	Xerxes.

42. Καταλέλειπτο.] Ælianus tamen in V. H. facit Cyri φαρετροφόρον.

P.85. l.28. Λειφθέντας.] Suidas legit ἀπολειφθέντας.

43. Δολώσας.] Codex Etonensis δηλώσας· an δηλήσας, quo modo dicitur φάρμακον δηλητήριον? Δολώσας Hesychio ἀπατήσας· infra ἑλὼν δόλῳ.

P.86. l.23. Ἑνὸς δέοντα λ.] Ctesias, Cl. Alexandrinus aliique tribuunt ei annos triginta. Videatur Cicero l.1. de Divin. ubi Dionysium in Persicis laudat, quem alii Deinonem vocant.

28. Σὺ μὲν ἐμεῦ.] Codex Arch. & Aquædunensis, ἐμὲ ζῶσαν & νικῶσαν.

32. Πιθανώτατος.] Diodorus scribit eam cruci suffixisse cadaver. Josephus in obscuro relinquit exitum Cyri.

P.87. l.14. Θεῶν.] Codex Eton. θεόν. Pro ἵππους Codex Arch. legit ἵπποισιν. Persæ quoque Soli equum mactant. Ovidius,

—— *Ne detur celeri victima tarda Deo.*

Nescio tamen an hoc ex Herodoto confirmari possit. Quanquam enim Xenophon & Philostratus id asserant, & Eustathius ad Homerum scribat Herodotum hoc de Persis tradidisse; video tamen Eustathium μνημονικῷ ἁμαρτήματι posuisse Persas pro Massagetis. Equos Soli sacratos non mactatos fuisse ex Herodoto constat.

AD LIBRUM SECUNDUM HERODOTI.

Pag.88. l.14. Ψαμμίτιχον.] Codex Arch. perpetuo ψαμμιήτιχον appellat. Favet huic lectioni liber impressus præ manibus; favet & Plinius, & Hieronymus qui apud Eusebium legit Psammetichus. Dictio composita est: Nam ψάμμις est regis Ægyptiaci alius nomen.

P.89. l.7. Εἰσιόντι.] Aut ἀπιόντι cum codice Arch. aut ἐσιόντι leges.

8. Βέκκος.] Scholiastes hæc Herodoti adducit ad IV Apollonii; legit tamen Βὲκ, quod puto rectum, nam ος terminatio Græca est: eadem cum Scholiaste Apollonii habet Scholiastes Aristophanis ad *Nubes*. Hesychio Βέκος, ut & Galeno II libro de *Diff.* Suidas tamen sequitur lectionem editam.

19. Πρεσβυτέρους.] Codices E. & Arch. πρώτους, quam veram puto esse lectionem, quoniam & in Suida comparet.

21. Μάταια πολλά.] Non solus de Græcorum vanitate queritur Herodotus. Hecatæus Milesius ei præivit apud Demetrium Phalereum. Queritur & Porphyrius, ut alibi à nobis dictum.

28. Αὐτέων εἵνεκεν.] Codex Arch. addit αὐτέων τούτων.

P.90.

P. 90. l. 15. Δῶρον ποταμοῦ.] Hæc ab Hecatæo sumsisse Herodotum colligas ex Arrhiani l. v.

27. Σερβωνίδος.] Codices scripti, Σελβωνίδος· ut Interpres. Sæpe in libris calamo exaratis λ & ρ similes reperiuntur.

41. Ἄνω ἰόντι.] Codex Arch. ἀνιόντι.

49. Πίσαν.] Codex Arch. Πίσαν καὶ ἐπὶ τὸ βωμὸν τοῦ Δ. & mox pro οὐδῶν, ὁδῶν.

P. 91. l. 15. Τέρματα.] Codex Arch. τέλματα. Ob similitudinem λ & ρ in MSS. ut alibi infra dictum.

40. Μενάθεες.] Inepta est hæc lectio; nec alibi reperitur. Codex Arch. μεγάθεϊ. Quod pluribus confirmari potest exemplis.

P. 92. l. 14. Μύχου.] Codex Arch. μάχου. Infra idem Αἰθιοπίην, & Συρίην recte habet.

P. 93. l. 16. Πυνθανόμενοι] Omnes lectiones marginales hujus paginæ agnoscuntur MSS. codicibus nostris.

28. Αὐξανομένη.] Codex Arch. αὐξομένη. Quæ est Ionica dictio.

41. Ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὗς.] Varro, *grege jumentorum inacto.* Plutarchus Sympos. iv. τὰς ὗς κατέβαλον. Videtur Plutarchus sumsisse ab Herodoto. Equidem vehementer vereor, ut rectè Nostrum intellexerit; & qui tantæ & tam multijugæ fuerit lectionis, potuit nonnulla (quod & alii exemplis productis ostendere) minus caute & pensitate scribere. Porro, *sues immissæ in sementem* haud dubie omne frumentum in ventres, potius quam in limum recondent. Adhuc, quis docuit sues ἀποδινεῖν (ut infra) frumentum? Alia interpretationis via ineunda est. Hesychius Ὕς, ἀλειφαρ. βοῦς. significat igitur hoc in loco vaccas, vel juvencas, quæ pedibus suis in agros missæ primo semen, molli humo inculcant, & obruunt; deinde segetem adultam suis itidem pedibus è spicis excutiunt. De hoc more serendi & triturandi scribit Varro l. I. RR. c. LIII. Et aperta sunt vestigia in Sacra pagina Esaiæ c. 28. Hoseæ 10. 11. Eadem dictio apud Hebræos significat & δάμαλιν & τροχὸν ἁμάξης. Quid de suibus senserint Ægyptii, docet Herodotus infra c. 47. Certe libenter non tractabant.

42. Τοῖς ὑσί.] Immo τῇσι. Major boum fœminarum apud Ægyptios religio, quam masculorum.

48. Ταριχείων.] Cod. Arch. Ταριχηΐων. recte.

Ibidem. Ταριχηΐων.] Putei ad salsamenta curanda: item Insulæ. v. Strabonem, & Stephanum.

P. 96. l. 38. Φεύγουσαι.] Homeri verba Γ. Iliados, initio.

P. 97. l. 11. Ἠέρος τοῦ κατ.] Cod. Arch. τὸ κ. mox ἐόντος καὶ ἀνέμων.. Cod. Arch. Οὐκ ὄντων ἀνέμων. Infra cum margine, & cod. E. etiam cod. A. ὑπολείπεσθαι.

44. Διεξιόντος.] Cod. Arch. διεξιὼν δὴ ἂν ἡμῖν δ. Hæc vidit Interpres: infra ἐστί τε, καὶ τὴν ἀρχὴν. & mox Κρωφὶ & Μωφί.

P. 98. l. 44. Τῆς διεκπλ.] Cod. Arch. τὸ δὴ ἐκπλῶσαι. ἐκ τοῦ N.

P. 100. l. 1. Ἡλίου δυσμέων.] Codici Arch. non adest ἡλίου, nec pagina sequenti l. 36. habetur.

P. 101. l. 12. Πυρρίνης.] Cod. Arch. Πυρήνης. Vide Stephani fragmentum, περὶ Ἰβηρίας.

48. Ἱερᾶται.] Codex Arch. ἱρᾶταί. Mox, κομῶσι, & ζηρῶνται· ut & sequenti pagina.

P. 102. l. 30. Χαλκέων.] Æris in Sacris usus celebratissimus est.

37. Ἐγγίνηται.] Codex Arch. legit ἐγγίνεταί σφι, θεραπεύοντες τοὺς θεούς.

40. Λαβεῖν.] Codex Arch. βαλέειν. Vestimenta linea & calceamenta papyracea sola placuere, quoniam sine cujusquam animalis nece comparantur.

45. Πεσσόμενα.] Codex Arch. πασσόμενα.

P. 103. l. 6. Ἀντικαθίσαται.] Athenagoras, p. 31.

24. Δέρουσι.] Codex Arch. δέρουσι.

27. Ἔμπορος.] Paulus 1 Cor. x. vers. 28. εἰδωλόθυτον vocat. Paulus tamen scripserat non εἰδωλόθυτον sed ἱερόθυτον, ipsorum vendentium voce usus. Atque ita legit olim Eusebius.

34. Ἐπίσπεισιν.] Codex Arch. ἐπιπάσι. Hesychius πασάτω, ῥανάτω.

45. Τῇ ὗσί.] Codex A. τῇσι, καί. male.

P. 104. l. 7. Τοὺς μέν νυν καθαροὺς.] Codex Arch. καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας, & τ. Hunc fuisse olim verborum ordinem, colligo ex Athenagora, qui sic adducit, loco citato.

P. 106. l. 11. Ἀπικόμενος.] Codex Arch. Ἀπικόμην ἢ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον. Hoc Interpres vidit.

P. 107. l. 37. Τῆς ὁρτῆς.] Codex Arch. ὁρτῆς τῆς τηδορτίης. Ita & Eton. l. 6. intellige festum Pamylitiorum. Plutarchus *Iside.*

49. Μελάμπους.] Vide Plutarchum de Herod. p. 857. Lectiones marginales confirmantur passim in hac pagina ex codd. A. & E.

P. 108. l. 40. Οὐδ᾽ ἥρωσι οὐδέν.] Codex A. & E. οὐ δὴ δρῶσιν οὐδέν.

P. 110. l. 8. Δωδωναίων.] Eustathius ad Ξ Odyss. hunc locum expendit: videatur & & Stephani fragm. de *Dodone.*

44. Ἐδόκεε.] Codex Arch. ἐδόκεον.

P. 111. l. 3. Προσαγωγάς.] Alii προσεγγίσιας vo-

vocant. Κωμαςήρια, & κωμαςικὴ τάξις apud Ægyptios hæc omnia denotat; de quibus Synesius ex Cl. Alexandrino.

19. Κομίζοντ.] Mallem κωμάζοντα. confer Cl. Alex. p. 567.

44. Τῷ δὲ τύπτοντα.] Athenagoras, τ δὲ τύπτοντα τρόπον.

P. 112. *l.* 14. Πάπρημι.] Codex Arch. pagina priori & hac & infra, cum margine legit Πατρήμι. Putant urbem hanc à Persis fuisse deletam. V. l. 3. c. 12.

P. 113. *l.* 3. Ὀρνίθων χρύσεα.] Codex Arch. τέλεα, & τεμένεσι. mox χωρὶς ἑκάςε.

P. 114. *l.* 9. Θήκησι.] Codex Arch. Θήβησι. Exod. 2. verſ. 3. Porro ἰχνεύται ſunt ἰχνεύμονες.

28. Χαυλιόδοντας.] Quaſi dicas προόδοντας. Eſt autem ὀδὼν vox Ionica: inde Ἀμφόδων & Χαλκόδων. Plinius vertit *Dentes pectinatim ſe ſtipantes.* Χαυλιόδοντας. Codex Arch. ſic. Χαυλιόδοντον. φαῖνον ἔξω. Sed Ariſtoteles conjungit Χαυλιόδοντας ὑποφαινομένες. Homerus de hujuſmodi animalibus loquens dixit, λευκὸν ὀδόντα. Solino, *Dentes aprugni.* Plinio, *adunci.* Sunt crocodili dentes non unius formæ; habet quatuor in anteriori oris parte longiuſculos; in media aliquot craſſiuſculos; alios pleroſque ſagittæ cuſpidi ſimiles, à lateribus ſerratos, undique ad acumen ſcabros; horum aliquot dum hæc ſcribo, manu teneo. Fauces utraſque in comedendo movet Crocodilus.

45. Μοίρος.] Codex A. Μύρος, & ſic apud Diodorum. Idem c. A. mox λιθωτὰ habet non λιθινά.

P. 115. *l.* 10. Κροκοδείλοισι.] Hoc eſt σαύροις. Hos Heſychius, & Ariſtoteles Χερσαίες κροκοδείλες videntur intellexiſſe.

13. Νῶτον συός.] Codex Arch. νῶτος ὑός. Recte. Nam & Ariſtoteles ita hîc legit.

31. Ἐνύδριες.] Solinus. *Enhydrus, alterum ichneumonum genus, penetrat crocodilum, eroſaque exit alvo.*

37. Ἐν τῇ γραφῇ.] Codices Arch. & E. οἱ τῇ. Interpres legit εἰ. mox non πτερῶν ſed πτερύγων. Etymologici magni auctor ait Manethonem quendam ſcripſiſſe ad Herodotum de Phœnice: vide eum in voce.

P. 116. *l.* 19. Ἐπὶ τούτων.] Codices ſcripti, ἔτι τούτων. ſic & margo. Mox καταχεύσαντα.

P. 117. *l.* 5. Ὑγιέστατοι.] Codex Arch. ὑγιέστεροι. Sophron apud Etymologicum magnum uſus eſt: nec tamen Doricum ideo eſſe ſtatuas, ſed & Ionicum.

8. Μεταβολῇσι.] Hoc Hippocrates paulo aliter effatus eſt.

11. Κυλλήστις.] Ita codex Arch. margo, κολλῆς. Athenæus in III libro Κυλλάστις. Ita & Heſychius. Athenæus X. Κυλλησίας. Pollux, Καλλιςῆς. Hecatæus, Κυλλησίας. Idem Hecatæus ubi de his egerat ſtatim addidit, uti & hîc ſequitur, τὰς δὲ κριθὰς ἐς πόλον καταλεαίνοντας. Hæc nobis inſinuat Athenæus.

15. Τεταριχευκότες.] Interpres videtur cum Noſtris legiſſe, Τεταριχευμένες.

22. Γεύονται.] Codex Arch. χρέωνται. Sane iſtud fiebat in cœnæ fine. Petronius, & Plutarchus p. 148. 357, *Moralium.*

23. Μεμιγμένον.] Codex Arch. μεμιμημένον. Aſtipulatur etiam codex Etonenſis.

29. Νόμοισι.] Non recte interpres. Nam Hymnos intelligit Herodotus, ſic dicimus Terpandri νόμες. Vide Proclum, *Chreſtom.* & Pollucem l. 4. c. 7. §. 1.

31. Καὶ δὴ καί.] Codices ſcripti melius, Καὶ δὴ καὶ ἄεισμα ἕν ἐςι, ὥσπερ ἔν τε Φοινίκῃ ἀοίδιμόν τι, καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ ἄλλῃ. Deeſt ergo vox Λῖνος. Intelligit autem Herodotus Ἀδωνιασμὲς, quos celebrabant Phœnices, Cyprii, Byblii, Alexandrini, & alii. Vide Stephanum in Ἀμαθὲς. & Seldenum 2. de *Diis, Synt.* c. 11. Pollucem l. 4. c. 7. §. 2. Bochartum l. 1. c. XLII. de *Phœnicum Col.*

37. Ἔλαβεν τοὔνομα.] Ita quidem Euſtathius: ſed codices ſcripti melius, Ἐν δὲ δὴ καὶ τὸν Λῖνον, ὁκόθεν ἔλαβον τοὔνομα. Vide Heſychium in Μανέρως. Pauſaniam in *Atticis.*

39. Μανέρως.] Dictionis prima pars eſt Μᾶν, vel Μὴν, vel Μέν. ut Μανεθὼς vel Μενεθώς. Inde Græcis Μήνης, qui primus fuit Ægyptiorum Rex. Hujus filium volunt fuiſſe Manerotem, qui acerba morte periit, adeoque ingenti luctu ab Ægyptiis per ſecula deflebatur. Hæc omnia conveniunt Adonidi ſive Thammuz. Et Oſiridi (nam & is cum iſtis coincidit) quem Hippopotamus rapuit. Vide Plutarchum de *Iſide* p. 357.

41. Ἄνωρον.] Codex Arch. & Euſtathius Ἄωρον. Iidemque mox legunt, ἀοιδήν τε αὐτὴν καὶ μούνην σφίσι γίνεσθαι. Hæc confirmant ſupra legi debere ἕν.

P. 118. *l.* 8. Ὁμολογέεσι.] Codex Arch. ὁμολογέει.

16. Τῶν Ἑλλήνων.] Interpres male omiſit. Intelligit Muſæum & Orphea.

43. Ἐπιζωσμένοι.] Codex Arch. ὑπεζωσμέναι. Infra l. 45. ἐπιζωσάμενοι, *capitibus obductis, & opertis.*

45. Κατέαται.] Codex Arch. κατατετάχαται.

P. 119. *l.* 10. Μυξωτήρων.] Scripti, μυκτήρων.

12. Παραχίσαντες.] Hinc dicti apud Ægyptios παραχίσαι.

P. 120. *l.* 21. Χέμμις.] Diodorus interpretatur Πανὸς πόλιν.

P. 121. *l.* 11. Δρέψωνῃ.] Magis placet δρέψωσι. Sic Codex Arch. Eton. & Eustathius ad Odyss. 1.

13. Ὀπτήσαντες.] Codex Arch. πτύσαντες. Lege πτίσαντες. sic quoque Plinius videtur legisse: nam vertit *siccata tundunt*. Theophrastus tamen de hac re agens, legit ὀπτήσαντες. Sed prius est pinsere, quam facere panes. Rem extra dubium ponit Eustathius, qui ad Odyss. 1. habet πτίσαντες, ex hoc ipso loco.

15. Καὶ ἐγγλυσσή.] Codex Arch. ἐγγύς εἰ. Interpres, *suavitate præstanti*. Scribe, ἐγγλύσσει, ἐπεικ. σρ. μέγαθος. κατὰ μῆλον. Intellige malum cotonium.

19. Ρίζης.] Codex Arch. ut Interpretis, γῆς.

P. 122. *l.* 19. Σιλλικύπριον.] Lege Σιλικύπριον. Sili, aliis est seseli. Apud Dioscoridem Σέσελι κύπριον.

44. Ὁμοίη.] Codices nostri ὁμοιοζώτη. Ita Interpres, ita margo.

P. 123. *l.* 2. Ἁρμονίας.] Verba hæc ferè omnia petiit ex E. Odysseæ. mox codex A. pro ἐν legit εὖ, male. Idem pro διαβαίνειν habet melius, διαδύνειν.

9. Ρίπή.] Codex Arch. ῥιπικαλάμῳ.

22. Αἰγαίῳ κόλπῳ.] Scripti omnes cum Interprete πόντῳ. Diodorus hæc transcripsit.

33. Ἐς ὑποδήματα.] Athenæus l. 1. hanc urbem εἰς ζώνας concessam scribit. V. Stephanum.

35. Ἐξ ὅσου.] Codex Arch. ἐξ ὅτου. recte.

37. Ἀρχανδρού πόλις.] Ptolemæo forte Ἀνδρούπολις. Erat Archondes inter reges Ægyptiacos.

47. Ψάμμιον.] Codex Arch. ψίμμινον.

P. 124. *l.* 23. Νίτωκρις.] Eratosthene interprete, *Minerva Victrix*. Νεῖθ Platoni Minerva.

29. Ὑπόγαιον.] Arch. codex. ὑπόγεον. & καλέσασαν.

35. Σποδοῦ.] Codex Arch. σπουδῆς.

39. Μοίριος.] Codex Arch. & Diodorus, Μύρις.

42. Περίμετρος.] Codex Arch. περίοδος.

49. Σέσωστρις.] Manethoni, Josepho, Africano Σεθώς, vel Σέθωσις. Diodoro Σεσόωσις. Sacris Scriptoribus Sesac, & Susacim. Aristoteli, aliisque multis tum Græcis tum Latinis, Sesostris. Scholiastes Apollonii, ex Decæarcho, Sesonchosin appellat.

P. 125. *l.* 3. Περὶ τὴν.] Codex Arch. & margo παρά.

18. Προσανέγραφε.] Rectius, προσενέγραφε.

23. Αἰγύπτιος στρατός.] Codex Arch. Σέσωστρις.

34. Κόλχοι.] Codex Arch. τῇ χροιῇ. Vide l. 42.

40. Ἀνήκει.] Arch. Cod. ἀφήκει.

42. Κόλχοι.] Quod Colchi Ægyptiorum ἄποικοι sint, testatur Scymnus apud Scholiastem Apollonii, l. 4. Dionysius in Perieg.

45. Καὶ αὐτοί.] Josephus contra Apionem legit οὗτοι.

46. Σύριοι.] Inter hos numera Thracicam gentem Odomantas, quos Judæos ait esse Scholiastes Aristophanis ad *Acharnenses*.

P. 126. *l.* 11. Λίνον ἐργάζονται.] Eustathius ad Dionysium ait ἀμπέχεσθαι· sed Herodotus tantum περὶ ὑφῆς loquitur.

15. Ἀπικνεύμενον.] Locum hunc codices scripti sic legunt, ἀπικνεόμενον, κ. Α. Τὰς δὲ στήλας τὰς ἵστα κατὰ τὰς χώρας —— οὐκ ἔτι ἐπιφαίνονται περ. Habeas apud Tacitum l. 2. *Ann.* 771.

19. Συρίη.] Josephus capite 3. l. 1. ubi de Sethi columnis loquitur, non disertim affirmat à Setho positas fuisse; famam sequitur. Lateritiam columnam ad sua usque tempora permansisse ait κατὰ τὴν Συριάδα.

27. Τόξον.] Codex Arch. τόξα. uti & Interpres.

32. Ἐγὼ τήνδε.] Hanc inscriptionem integriorem exhibet Diodorus. Τήνδε τὴν χώραν ὅπλοισι κατεστρέψατο τοῖς ἑαυτοῦ βασιλεὺς βασιλέων καὶ δεσπότης δεσποτῶν Σεσόωσις. Ex his corrigas, licet, Herodoti illud ὤμοισι, quod factum ex ὅπλοισι. Sane in codice Arch. legitur νόμοισι.

P. 128. *l.* 31. Λόγον μάλιστα ἄξιον.] Codex Arch. λόγου.

44. Τὸ ἱρὸν Ἑλένης.] Codex Arch. εἶναι Ἑλένης· mox ὡς ἐδιαιτήθη.

P. 129. *l.* 10. Ἐπιβάλληται.] Codex Arch. ut Interpres, ἐπιλάβηται. Eustathius tamen ἐπιβάλληται. Infra l. 23. ἐργασάμενος. l. 29. πρωΐ. λέγων. l. 31. ἀπαγάγετε.

21. Θῶνις.] Sunt Ægyptiaca Θώς & Θῶν. Habes in Μανεθῶς, & Μανεθών. Multa huc spectantia collegit Eustathius ad Odyss. Δ.

38. Τοὺς ἱκέτας.] Codex Arch. οἰκέτας. ἀνακομισθέντων δὲ πάντων, εἰρώτα. Infra linea 46. οἱ λεγόμενοι οἰκέται.

P. 130. *l.* 5. Καὶ μάλα.] Codex Arch. non agnoscit μάλα.

15. Μετορμίζεσθαι.] Codex Arch. γῆς ἄλλην τινὰ μετεωρίζεσθαι.

42. Μενέλαος.] Codex Arch. Μενέλεως. p. 131. l. 15. τὴν κρίδα γλῶ.

P. 131. *l.* 16. Μενέλεων.] Hæc apud Homerum Iliados γ.

47. Οὐκ ἐτεράπετο.] Codex Arch. confirmat lectionem marginis.

P. 132. *l.* 6. Φρενοβλαβής.] Confer Eustathium ad Odyss. Δ. p. 174. Basil. Infra 20. Codex Arch. legit, ὑπ' ἐκείνῳ, & ἀλλὰ καὶ

Ε̕κλωϱ. Deinde 30. l. ut in margine.

35. Ῥαμψίνιτον.] Codex Arch. Ῥαψίνιτον. Africano Ῥαψάκης, Eusebio Ῥάμψες, Diodoro Ῥέμψης dicitur.

40. Καλέουσι Θέρος.] Propter repetitionem hujus vocis non dubito, quin ea quæ in margine stant, omissa fuerint: nulla est ratio cur quispiam ea adderet, si non ab initio hic occurrerant.

48. Οἰκοδομέεσθαι.] Codex Arch. οἰκονομέεσθαι οἴκημα λιθινὸν, ἢ, ἢ.

P. 133. *l.* 26. Στῆσαι.] Codex Arch. hæc quæ sequuntur, habet; 1. στῆναι. 2. ἐσδῦντος. 3. ἰθέως τῇ πάγῃ ἔχεσθαι. 4. ἔχον, διαινούμενον. προσδόμενον, quod est *abiisse* apud Interpretem.

43. Καταστήσαντα.] Codex Arch. καταστῆσαι, ἐντείλασθαί τε σφι. Infra μηχανῆσαι, deinde κομίσῃ & ἀπελεῖν αὐτὴν, mox φυλάσσοντας τὴν ἴσον τὸ κρεμ.

P. 134. *l.* 9. Ποδεῶνας.] *Colla, cervices.* Apud Apollodorum 3. Ἀσκοῦ τὴν προὔχοντα ποδεῶνα μὴ λύσῃς.

21. Προσαγαγέσθαι.] Codex Arch. προσαγαγεῖν· ut Interpres.

38. Κατίσαι ἐπὶ οἰκήματος.] Verte, in *fornice, lupanari.*

P. 135. *l.* 24. Ἀΐδην.] Ægyptiis dicebatur Amenthes. Plutarchus *Iside.*

P. 136. *l.* 5. Ἑλλήνων.] Intelligit *Orphea, Thaletem, Homerum, Pythagoram.*

14. Ἐργάζεσθαι ἑαυτῷ.] Codex Arch. ἑαυτοῦ. Infra ἐγγίνεσθαι τελέ. codex A. ἐπιγινέσθαι.

25. Πυραμίδος.] Vide Pyramidographiam Joannis Gravii. Cheops ille Diodoro est Chembes.

P. 137. *l.* 26. Μνημόσυνον.] Omnes scripti μνημήιον. Mox τὸ ἐστὶ τὸ κῶλον.

34. Λέγουσι.] Codex Arch. ἔλεγον. deinde Χεφρῆνα pro Χεφρῆνα.

P. 138. *l.* 6. Φιλιτίωνος.] Cod. Arch. Φιλίτιος.

11. Λαὸν τετρυμμένον.] Codex Arch. λεὼν τετρυμμένον.

P. 139. *l.* 21. Εὐσεβὴς ὤν.] Codex Arch. Εὐσεβέων. Mox τὸ χρεὼν ἦν.

49. Λιπόντων.] Codex Arch. λειπομένων. codex Eton. ἦν λειπομένη.

P. 140. *l.* 1. Ἰάδμονος.] Suidas in Αἴσωπος, & Ῥοδῶπις· & Plutarchus in libro *de sera numinis vindicta.*

17. Πυραμίδα.] Hæc lectio solicitari non debet. Apellas Ponticus apud Suidam credidit Pyramidem ab hac constructam fuisse.

26. Βουπόρους.] Suidas in Ῥοδῶπις. Scribitur & Βουτόρους. Vide eundem in Βούτορος.

36. Ἥσσον.] Codex Arch. κρήσσων ἢ τὸ ἑτέρης περικλέες ἦν· οὗτος χαρ. δέ. Aliter legit Interpres.

39. Κατεκερτόμησέ μιν.] Nescio an fratrem; certe Rhodopin insectabatur, vocabatque Δωρίχαν, teste Suida.

45. Εὖ γεγλυμμένους.] Codex Arch. ἐγγεγλυμμένους.

P. 141. *l.* 15. Μή με κατονοθῇς.] Codex Arch. κατονομασθῇς. Mox περιέχοντο. Deinde Αἰθίοπάς τε καὶ Σάβακον. Porro οἰκεόντων pro ἀδικεόντων. Denique pro κάρτα ὑψηλαὶ, habet καὶ κάρτα, ut in margine.

43. Βούβαστις.] Redditur & αἴλουρος. *Stephan.*

P. 142. *l.* 10. Ἔστι δὲ ἔσωθεν.] Codex Arch. ἔσωθεν μὲν ἄλσος δ. μ. πεφυτευμένον. Deinde l. 17. ἄρχοντα Αἰγ. ἐκχωρήσειν.

47. Νήσῳ Ἐλβώ.] Solus Eton. Ἐλκώ.

P. 143. *l.* 5. Ἐξαιρέτους.] Codex Arch. ἐξαιρέτως. Infra, τούτοισι δή μιν, ut & margo.

37. Γενεαὶ γάρ.] Homerus in Nestoris annis pauciores aliquanto numerat.

49. Καταβῆναι.] Codex Arch. καταδῦναι.

P. 144. *l.* 4. Ἑκαταίῳ.] Historicus fuit, non fabulator, tametsi Diodoro inter eos recenseatur qui ad fabulas declinare soleant. Scripsit autem libros complures γενεαλογιῶν, in quibus suam quoque intexuit familiam. Mox ut in margine, codex Arch. Οὐ γενεαλογήσαντι. Plutarchus libro de Iside, quædam ex Hecatæo adfert de Psammeticho, unde & historias Ægyptias eum attigisse colligas. Hæc autem verba, ἑαυτὸν, καὶ ἀναδήσαντί τε, desunt codici Arch. nam infra occurrunt. Citat Hecatæum Herodotus, p. 376, 377.

21. Ἐς ὃ τοὺς.] Codex Arch. Ἐς ἑαυτούς. Pro ἀπέδεξαν, idem ponit ἀπηρίθμηζαν αὐτοὺς, Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γενόμενον.

27. Σφέας πάντας.] Codex Arch. σφ. αὐτούς. Hunc locum citat Athenagoras *Legatione*, p. 31. & legit quæ cod. Arch.

41. Λεγομένων.] Θεῶν addit codex Etonensis. Arrhianus l. II. adfert hunc locum.

P. 145. *l.* 42. Χαλκέῃ φιάλῃ.] Vide pag. 147.

48. Μοίρεος.] Codex Arch. perpetuo Μύριος.

P. 147. *l.* 4. Ἐξαπόδου.] Codex Arch. ἐξαπέδου, ut in margine.

17. Μεσόγαιαν.] Codex Arch. μεσόγεαν, & infra ὑπογέοισιν· & quidem perpetuo.

42. Φιάλας χρυσέας.] Athenæus VI. c. IV. miris modis pervertit hanc historiam.

P. 148. *l.* 30. Χαλκῷ.] Putat Eustathius ex Homerico, Ἔρκει χαλκείῳ, hoc oraculum fuisse desumtum. Diodorus ait milites Psammeticho conductos fuisse ex Caria, Ionia, & Arabia.

32. Μαθὼν τὸ χρηστήριον.] Pigres Car docuit Psammetichum suos cives primos galeis cristatis usos esse. Polyænus l. 7. c. 3. Vide

de Schol. Ariſtoph. in *Avibus*, p. 555.

42. Φανὴ ὁ Ἆπις.] Feſtum dicitur Θεοφάνια.

47. Ἔπαφος.] Æſchylus *Suppl.* Καὶ Ζεὺς γ' ἐφάπτωρ χειρὶ φυτεύει γόνον. & *Prom.* Ἐπαφῶν ἀταρβεῖ καὶ θιγὼν μόνον.

P. 149. *l.* 9. Πρὸς ὀλίγον.] Codex Arch. πρὸς θαλάσσης ὀλίγον.

42. Θωϋμαςότερον.] Codex Arch. Θωϋμαςότατον. Quæ autem hîc dicitur Inſula Chemmis, non recte ſic dicitur. Nam Chemmis & urbs & inſula alibi ponitur ab ipſo Herodoto. Adde quod codex Arch. legat Ἔχεμις, quam quidem lectionem ſecutus eſt Euſtathius ad Κ Odyſſeas. Sane Stephanus in Χέμμις ſcribit hujus inſulæ nomen per β, itaque apud Hecatæum reperiſſe ſe teſtatur. Verba Hecatæi ex Περιηγήσει Αἰγύπτου hæc ſunt: Ἐν Βούτοις, (mallem ἐν Βούτοι) περὶ τὸ ἱερόν τῆς Λητοῦς, ἐςὶ νῆσος Χέμβις ὄνομα, ἱρὴ τοῦ Ἀπόλλωνος. ἐςὶ δὲ ἡ νῆσος μεταρσίη, καὶ περιπλεῖ ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ κινεῖται ἐπὶ τοῦ ὕδατος. Vides ut alibi, ita quoque hîc, Herodotum ipſa Hecatæi verba poſuiſſe.

P. 150. *l.* 2. Ἐμπεφύκασι.] Poſtulat Ioniſmus ἐμπεφύασι, ut eſt in cod. Arch. & apud Homerum: mox συχναὶ, cod. Arch. l. 11. ὅτε δὴ πᾶν, codex Arch. Idem Ὀσίριος & Λητὼ habet.

16. Ὧρος.] Codex Arch. Ὧρος. l. 20. idem legit ποιητέων λεγομένων.

20. Δήμητρος.] Diana, Luna & Proſerpina eædem ſunt. Æſchylus in ſeptem ad *Thebas* vocat Dianam; Λητογένειαν κούραν.

26. Ἄζωτος.] Codex Arch. Ἔζωτος. Infra idem τῇ μῆκος μέν.

P. 151. *l.* 3. Ὀρύσσοντες.] Codex Arch. Ὀρύσσοντες. Infra pro ἐπίδηλοι, εἰσὶ δῆλοι.

14. Μαγδόλῳ.] Alii cum ω in penultima. Ejus mentio in Exodo, Ezechiele & Jeremia. Euſebius ait fuiſſe πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσης. Ezechiel. ἀπὸ Μαγδώλου καὶ Συήνης. Atque Mageddo urbs erat mediterranea, prope quam hoc prælium fuiſſe commiſſum Sacra Scriptura teſtatur. Joſuæ cap. 17. Mageddo dicitur Chaldæo Migdo; quod parum abeſt à Migdol, quo modo Pagninus legit Exodi 14. ubi vulgo Magdolum.

15. Κάδυτιν.] Stephanus legit Κάλυτιν. Infra p. 161. Κάνδυτις dicitur codici Arch. in Mappis vulgaribus, *Cadiſſa.* A Magdolo recta tendit Necho ad Carchemiſhum: ut 2 Chron. 35. verſ. 21. legitur. Hujus ad Euphratem ſitus arguit eam eſſe urbem, quam Ammianus vocat Cercuſium, Zoſimus Κιρκήσιον. Vide Ortelium in *Circeſſum*, & *Cadusii*. Opinor Κάδυτιν primo vocatam hanc urbem, deinde Cerchemiſhum, à clade; vox enim ſignificat *urbem deletam*. Eam poſt multa ſecula Diocletianus munivit. Vide p. 161.

P. 152. *l.* 24. Ἐλών.] Codex Arch. ἐλθών.

P. 153. *l.* 16. Διαιρέει.] Codex Arch. διήρητο. Mox Πατρημίτης, ut ſupra.

24. Σεβεννίτης.] Codex Arch. Σεβεννύτης. Codex Eton. Σενεννίτης.

25. Ὀνουφίτης.] Codex Arch. Κυφίτης· ſed Ptolemæus & Dio Pruſenſis priorem lectionem confirmant. Codex Arch. mox, Ἀνύσιος, Μιεκφορίτης.

32. Ἐκδεκόμενοι.] Codex Arch. recipit omnes lectiones, quas margo hujus paginæ habet.

49. Καλασιρίων χιλ.] Codex Arch. — ρίων δὲ χ. —

P. 154. *l.* 7. Ἐπικούρους.] Codex Arch. Κᾶρας.

35. Τοὔνομα, ἐν Σάϊ.] Athenagoras aliter, τοὔνομα. Ἐν Σάϊ. Totum locum aliter legit codex Arch. & melius quam editus, ἐχόμενοι τοίχου. Sic quoque Athenagoræ interpres legit. Mox pro ἐργασμένη, cod. Arch. ἡρμοσμένη.

46. Εὔςομα κείσθω.] Citat Plutarchus l. de defectu Oraculorum. Linea 33, cum margine ἀγνωμοσύνη codex Arch.

P. 156. *l.* 1. Ὅτε ἦν Ἰδιώτης.] Margo rectius καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης. Ita quoque codex Arch. Eandem lectionem habet Athenæus l. VI. c. XVII.

15. Ἀληθέων.] Codex Arch. cum Valla, ἀληθῶς θεῶν ἐόντων.

36. Ἅταρ ἔσωθεν.] Codex Arch. ἃ γὰρ ἔσωθεν τὸ μῆκός ἐςιν.

42. Πολλοῦ, καταχθόμενον.] Codex Arch. hæc omnia ſic leviter ſed in melius mutat, ἀχθόμενον, οἱ δὲ τίνες, διὰ τοῦτο. ἐν δὲ καὶ ἐν Μ.

P. 157. *l.* 3. Ἐςᾶσι.] Codex Arch. ἑςᾶσιν Αἰθιοπικοῦ ἐόντος λίθου.

8. Τῇ ἴσῃ τε.] Codex Arch. Λέγουσί τε τό.

P. 158. *l.* 15. Λαδίκη.] Codex Arch. Δαδίκη, perpetuo. Vide p. 197. l. 43.

32. Τετραμμένον.] Codex Arch. ἱδρυμένον. Marcellinus in *Vita* Thucydidis non vere pronunciavit, *totus II. Herodoti liber mentitur hypotheſia.*

AD LIBRUM TERTIUM HERODOTI.

Pag. 159. *l.* 7. Βουλῆς.] Codex Arch. συμβουλίης. Mox tamen συμβουλῇ.

P. 160. *l.* 2. Διαβεβλημένος.] *Deriſus.* παραλογιζόμενος. Heſychius, & Schol. *Ariſtophanis*, *Avib.*

32. Νιτῆτι.] Codex Arch. Νίκηλι. mox πρεσβύταlον.
42. Επικέρων Αμάσι@.] Codex Arch. —ρων τ Αμ. —— ὄνομα ἦ ἦ οἱ Φ.
45. Αμαζιν διαδράσκ.] Idem.
47. Οἷα ἦ ἐόντα.] Codex Arch. ὁ δε.
P. 161. l. 14. Καδύτι@.] Codex Arch. Κανδύτι@. Mox Ικνύσε. Stephanus Ιννοσ@. Infra τ Αραβ. rectius codex Arch. ἐ Αραβ. prout infra. Adhuc, ἀπὸ δὲ Ικνύσε πόλι@ Συρίων.
32. Κείμενον.] Codex Arch. κεινὸν, quod vidit Interpres.
41. Επὶ τ παλαιῶν.] Codex Arch. ἐπὶ τ παλαιόν.
44. Ελξαντες ὕδατι.] Cod. Arch. Σάξαντες ὕδατι, ἐπὶ τὸ χασά. ut pagina 162. l. 21. Recte.
47. Αραβίον.] Codex Arch. cum Interprete, legit hic βασιλέα.
P. 162. l. 7. Κροκύλω.] Codex Arch. κροκίδα.
16. Υπολρόχαλα.] Codex A. πελρόχαλα. Sic Plutarchus, ex hoc loco. Κυρίων hanc σισόlω (ex dictione Hebræa) vocant 70, Levit. c. 19. ubi vide Scholia edit. Rom. Chœrilus apud Josephum l. 1. contra Apionem. —— κορυφὰς τροχοκέρδες ——
17. Ουροτάλτ.] Codex Arch. Οραταλ. Eadem est lectio codicis Oxoniensis, uti notat optimus doctissimusque vir, Edoardus Pocockius in Notis ad *Specimen Arab.* p. 107. quem vide.
29. Ραψάμενον.] Codex Arch. ἀψάμενον. mox idem pro τέτων, τἔτον. & infra pro σώζωσι, ποτίζωσιν.
40. Τέσσαρα κ τεσσαράκοντα.] Codex Arch. tantum τεσσαράκοντα, at Diodorus ei dat annos 55.
41. Ουδὲν οἱ ἀνάρσιον.] Codex Arch. facit cum margine.
46. Υσθησαν.] Suidas ὕσθησαν γὸ τότε Θῆβαι, ἐδαμῶς πρότερον ὑσθεῖσαι.
P. 163. l. 7. Τῷ Φάνῃ.] Codex Arch. ut prius τ Φάνlω. mox ἐπ' Αἰγύπlε.
19. Περικεχυμένων.] Codex Arch. κεχυμένων. infra ξυρῶνται τὰς κεφ.
33. Φορέεσι.] Addit Codex Arch. τὰς κεφαλὰς, ita & Valla.
P. 164. l. 18. Πάρησαν.] Codex Arch. παρήεσαν. mox πρὸς τὰς παλ. & ἄλλοι πατέρες. non, πάντες.
21. Ψαμμήτιχ@.] Codex Arch. perpetuo ψαμμαίνιτ@. idem mox προσιδὼν, & παρεξελθεσέων, & ἤγοντο, reliquaque, quæ mox in margine.
43. Ποιεύμενον πᾶν.] Codex Arch. ἅπαν ἐπ' ἐκείνε ἐξ ἑκάστης ἐξόδε. Mox ἐπείρωτα.
P. 165. l. 48. Κατακαῦσαι.] Vide excerpta Ctesiana p. 653, in fine.

P. 168. l. 3. Δολερὰ κ αὐτέων.] Hæc ex Herodoto non est dedignatus mutuari Plutarchus. Bis tanquam suis usus est; semel Herodoto attribuit.
17. Σιτέμενοι κόπρον.] Julianus quadam Epistola hinc, κόπρια legit.
18. Ανέφυρον.] Codex Arch. ἀναφέρων.
43. Εξ ὕελε.] De his Herodoto contradicit Ctesias pag. 579.
P. 169. l. 16. Στραlευόμεν@.] Codex Arch. πορευόμεν@. uti & Interpres. Mox cod. Eton. pro ἥιε habet ἦγε, male.
37. Θηβέων δέ.] Cætera ad καταβὰς non agnoscit cod. Arch. neque Interpres. Pro Θηβέων idem, ut mox, legit Θηβαίων.
41. Επορεύοντο.] Hæc ex scribæ hallucinatione etiam supra ponebantur, loco non suo.
43. Οασιν.] Ægypti, vel Libyæ urbem. Duris Samius quoque μακάρων Νῆσον vocabat, teste Stephano in Αὔασις. vide eundem in Υασις. Cod. Arch. habet μακάρων νῆσοι, quod probo; sunt enim plures insulæ: imo Eustathius ad Odyss. Δ, hæc verba legit, ut cod. Arch.
P. 170. l. 5. Επαΐοντες.] Cod. Arch. ἐσαΐοντες.
13. Επιφανέος.] Diodorus videatur p. 76. Plutarchus *Iside* p. 367.
36. Σέλας.] Mela l. 1. *non coitu pecoris, ut ajunt, sed divinitus & cœlesti igne conceptus.* κατίσχειν opponitur τῷ ἀνίσχειν, verte, *descendere.* Omnia huc facientia vide apud Pignorium Mensæ Isiacæ p. 35.
39. Μέγας.] Cod. Arch. & Eton. μέλας. Mela, ubi supra, *Bos niger, certis maculis insignis:* Eusebius, τὸ μέλαν ἐ σώμαlος. *Præp. Evang.* l. 3. c. 12.
P. 171. l. 6. Εδικαιεῦντο.] Cod. Arch. ἐδικεῦντο.
22. Αρχῃ.] Ut in margine.
40. Βασιλῆϊες δικ.] Cod. Arch. καλεομένες δικ.
44. Τοῖσι.] Addit hic recte cod. Arch. Πέρσῃσι.
P. 172. l. 28. Εἴη ἀμείνων.] Cod. Arch. ἐῦσα εἴη καλλίων. mox δαῖσαν, ut in margine. & οἰκειοῦντες, ut Valla.
P. 173. l. 1. Φιλονεικίῃ.] Cod. Arch. cum Valla φιλοινίῃ.
4. Φασὶ Πέρσαι οἴνῳ προσκείσάμενον.] Cod. A. rectius, quam editur.
14. Τῇ γινομένῃ κρίσει.] Cod. Arch. melius opinor impresso.
19. Σύ νυν μάθε, εἰ.] Cod. Arch. μάθε αὐτός. mox λέγεσι ταῦτα παραφρονέοντες. ἦ μέν.
39. Ομοίως.] Cod. Arch. ὁμοίες.
45. Αγαθῶν τε πέρι.] Cod. Arch. ἀγαθόν τε.

P. 174.

P. 174. *l.* 12. Οὔτοι χαίρων.] Cod. Arch. ἔτι χαίρω. mox τὰ τόξα.

34. Παταϊκοῖσι.] Scaliger à Pathach, quod in Piel significat *insculpsit*. Ovidius dixit —— *pictos verberat unda deos*. Bochartus à Batach, *securum esse* deducit. Herodotus locat in prora; Hesychius in puppi; quod est veri similius. Vide Hesychium in Γιγνῶν & Εὐφράδης. Item Seldenum de *Diis Syris*. Videntur Pataeci fuisse dii tutelares, quos ad naufragia vitanda invocabant. Iidem Cabiri sunt & Corybantes, Magni Dii, i. e. potentes. Vide omnino Bochartum l. I. c. XII. In Samothracia ante portum duo simulacra, quibus Castor & Pollux denotabantur, stabant. His naufragio liberati vota solvebant. Pauli Apostoli navis eos habebat παράσημον. Mox περιάγουσι, *pingunt*.

41. Πανταχῆ.] Cod. Arch. πολλαχοῦ, cod. Eton. πολλαχῆ.

49. Ἄλλον.] Ita cod. Arch.

P. 175. *l.* 10. Καλλατίας.] Stephanus ex Hecataeo cum unico λ scribit. Eadem est scriptio codicis Arch.

16. Πίνδαρος.] Paulo plenius Plutarchus ad *Principem ineruditum*; Item Cl. Alex. Strom. 2. Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς, θνητῶν καὶ ἀθανάτων.

32. Ἰθύσαι.] Hoc est ὁρμῆσαι. & ἰθὺς, ἡ ὁρμή. Alibi noster παθητικῶς, ἰθύοντο στρατεύεσθαι. Mox cod. Arch. pro ἔκητο habet κέκητο.

45. Πολλῷ δέ τοι.] Cod. Arch. πολλῷ ἢ ἔτι ····· γινομένης.

48. Ὧδε λέγει.] Suidas in χαίρειν hanc formulam veterem fuisse notat.

P. 176. *l.* 2. Θεῖον φθονερόν.] Eustathius φθονεροὺς τοὺς θεοὺς ἐξ Ὁμήρου οἶδεν Ἡρόδοτος.

15. Τοι τω 'πὸ τοῦδε.] Cod. Arch. τὸ ἀπὸ τούτου ταῖς πάθαις. mox idem καὶ ἐν νόῳ λαβών.

22. Ἦν οἱ σφρηγίς.] Cod. Arch. ἦν ἡ σφ. Mox Θεοδώρου Τιμοκλέος. De hoc Theodoro apud Athenaeum, Pausaniam, & supra p. 19. Fuit & alius horum temporum nobilis δακτυλογλύφος, Pythagorae pater, Mnesarchus. Vide quae Suidas in Σμάραγδος.

25. Τάδε.] Cod. Arch. hîc & ubique pro τάδε legit τοιάδε.

P. 178. *l.* 2. Εἶχε ἑτοίμως.] Suidas haec verba laudat in Νεώσοικοι. Legit autem paulo rectius, εἶχεν ἑτοίμως. Mox cod. Arch. ἐξελαθέντες.

11. Ἔφασαν τὸ ἀλφ.] Cod. Arch. cum margine, τὸ θύλακον ἀλφ. mox περιεργάσασθαι.

16. Οὔκω τι.] Cod. Arch. οὐκ οὕτω τιμ. δεόμενοι. Locum hunc acriter vellicat Plutarchus libro contra Herodotum.

24. Εἰρίοισι ἀπὸ ξύλου.] Codex Arch. legit ζώων αἰνυφασμένων χρυσῷ καὶ ἐρίοισι, ἀπὸ ξύλου. Theophrastus novit ἐριοφόρα δένδρα. Lego etiam ἔριον ἀπὸ ξύλου dici ὀρτάριον apud Rhetorem ineditum. Haec sunt apud Indos frequentissima.

34. Κερκυραίων γάρ.] Plutarchus, l. contra *Herodotum*, haec examinat. Laërtius in *Periandro* eadem cum Herodoto tradit.

P. 179. *l.* 3. Ἐς τοῦτο.] Haec cod. Arch. sic ordinat, ἐς τοῦτο ἢ τόδε ἐγίνετο ἔτι ἐς τωυτὸν, ἐς ὃ οἱ Κ.

6. Περιάνδρου.] Petavius in Paralip. lib. de *Doctrina temporum*.

18. Μέλισσαν.] Laërtius, *Periandro* Lysiden vocat. Procles codici Arch. est Patrocles. Perinde est.

P. 180. *l.* 44. Ἀνακρίσεως.] Cod. Arch. ἀποκρίσεως.

P. 182. *l.* 29. Εὐθὺς, οὔτε.] Cod. Arch. ἰθὺς, ut & infr. l. 44.

P. 183. *l.* 4. Καπρέους.] Cod. Arch. Κυπρέους.

47. Προσερέοντας.] Cod. Arch. προελθόντες. forte προελθόντας. Mox, ἐς μέζον.

P. 184. *l.* 9. Εἶπε, Πρήξασπες.] Cod. Arch. Πρήξασπες, ἔφη, οὕτω μοι διέπρηξας τ. τ. προσε. πρῆγμα. Infra 27. ἐς ὄψιν.

34. Ἐπιθέμενον.] Cod. Arch. ἐπιθέμενον.

P. 185. *l.* 5. Μύκης.] Scholiastes Nicandri *Alex.* τὸ ἄκρον τοῦ ξίφους, τὸ καταχλεῖον τὴν θήκην.

24. Κατελελάβηκε.] Cod. Arch. κατέλαβε. Mox pro ἔκρυπτον, idem ἔπρησσον.

P. 186. *l.* 16. Μηδ' ἀνασωσαμένοισι ἀρχήν.] Cod. Arch. τὴν ἀρ. Haec non vertit Interpres.

24. Κατείρεικον.] Apud Hephaestionem de Metris, κατερρήκεσθε χιτῶνας.

P. 187. *l.* 1. Καταδήλῳ τρόπῳ.] Cod. Arch. ὡς ἦν. Ita & Interpres.

10. Φαιδύμη.] Cod. Arch. hîc & sequenti pagina Φαιδιμίη.

P. 188. *l.* 3. Μέρος ἐγίνετο.] Vide l. *Esther*, cap. 2.

10. Ἀσπαθίνην.] Cod. Arch. semper Ἀσπαθόνην.

P. 189. *l.* 5. Πάρειμεν.] Cod. Arch. τῇ, πάρειμι, φάς τε ἥκειν.

P. 190. *l.* 6. Ἐν αἴνῃ μεγίστῃ.] Alibi ἐν αἴνῃ, quasi ἐν τιμῇ. Hîc autem ἐν αἰτίῃ legit Valla; & recte vertit; aliter licet sentiat auctor Lexici Ionici. Arch. codex legit αἰτίῃ. ut libro 6.

12. Ὑποχομένου.] Cod. Arch. ut Valla, ὑποδεκομένου. consentit Etonensis.

27. Ὡς ἐς τοῦτο.] Rectius τοῦτον. Ita cod. Arch. ita Valla.

47. Οἰδεόντων.] Valla hîc nihil vidit, p. 218, eadem haec locutio recurrit. Infra τεθαρσηκότες.

P. 191. l. 35. Συνεσπίπῖε(ι.] Magis placet codicis Arch. scriptura συνεμπίπῖ. Infra ἔτι ἐσεώς. Arch. & Eton. & mox ἐσεῶτα. Tum ἔξω ἔθεον, ut Valla.

P. 192. l. 16. Ἐντὸς πέντε ἡμ.] Cod. Arch. ἐκτὸς π. ἡ. ἐγένοντο.

22. Μύναρχον.] Cod. Arch. cum margine Μύναρχον μηκέτι γίνεσθαι.

P. 194. l. 14. Μυνάρχυ.] Cod. Arch. hîc & infra μυναρχίης.

25. Ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. stabilit lectionem marginis.

34. Καὶ ἄρχε̃).] Cod. Arch. καὶ ὅτε ἄρχε̃) πλέω τοσαῦτα.

40. Ἐκάσυ ἔτυς.] Confer paginam 221.

P. 195. l. 4. Ἐχῖν τὴν βασιλ.] Cod. Arch. addit Καμβύσεω.

44. Δαρεῖ@ ὁ Ὑσάσπε@.] *A matre expositus, equæ uberibus lactatus est, ab equorum curatore Spargapiza. Idem hinnitu equi rex declaratur.* Ptol. Heph.

P. 196. l. 23. Τὰ ἑκασέρω.] Cod. Arch. προσεχέας, ἄλλοισιν ἄλλα ἑκαστέρω ἔθνεα νέμων, ἀρχὰς καὶ φόρων πρόσοδον.

44. Ἀλυσονίων.] Cod. Arch. Λασονίων. Mox pro Ὑγεννέων cod. Eton. Αὐγεννέων. cod. Arch. Αὐτενέων. Talentorum summa literis numeralibus in margine cod. Arch. ponitur, in ipso textu dictionibus integris.

48. Συρίων.] Cod. Arch. Ἀσυρίων, ἑξηκόσια καὶ τριηκόσια. Infra pro φερυρέυσαν, idem habet φορέυσαν, & ἀναισιμῦτο.

P. 197. l. 33. Ὀρθοκορυβαντίων.] Cod. Arch. cum margine; mox Παντιμαθεῖται.

36. Ἀπὸ Βακτ.] Cod. Arch. Βάκτρων δὲ μ. Αἰγλων, ἑξηκόσια καὶ τριήκοντα. Mox Πακτοικής.

P. 198. l. 5. Μαντιηνοῖσι.] Margo & cod. Arch. consentiunt, de his prius. Vide pag. 407.

7. Μαρσοῖσι.] Cod. Arch. Vossius ad Melam, p. 13.

42. Καλαντίαι.] Supra p. 175.

49. Ἔταξαν.] Cod. Arch. ἐτάξαντο. Ita Valla. Mox Καυκάσοιο.

P. 201. l. 40. Εὐπετέως.] Cod. Arch. δυσπετέως. Consule paginam proximam.

P. 202. l. 6. Ἀνηρά.] Cod. Arch. ἀνιητά. Hinc videtur Aristoteles hausisse, τὰ ἀρπακτικὰ οὐκ ἀγελαῖα.

7. Λαγωός.] Cod. Arch. ubique λαγός. Mallem λαγώς.

12. Ἀναιρέεται.] Eustath. legit ἐπαναιρέεται, hoc est, ἐπαναλαμβάνεται.

18. Αὐξανόμεν@.] Cod. Arch. αὐξόμεν@. v. p. 211. —— ἐσικνέεται καταγνάφων.

33. Ὀφίων.] Cod. Arch. Eton. ut & margo τέκνων. Valla itidem. Quod haud dubie rectum est.

P. 203. l. 6. Πεπλασμένας.] Cod. Arch. περιπεπλασμένας ἐκ πηλῦ.

12. Νεοσιέων.] Forte νεοσιῶν. mox Arch. cod. καταπλαμένας. & linea 19. ἔτι τύτων θαυμασ.

29. Τετρηχέων.] Margo & codex Arch. τριῶν πηχέων, quod quidem Ἰωνικώτερον.

43. Ἐχαλία.] Scribe Ἐχαλίαι. Vide Stephanum in Λιβύη.

P. 204. l. 3. Βαρβαρικόν.] Cod. Arch. & Valla Βάρβαρον. mox, τῦτο δὲ ὐδενός. mox cod. Eton. μοι λέγοντ@ pro μελετῶν. cod. Arch. με λέγειν.

6. Ἐχάτης.] Cod. Arch. ἐχάτυ. Alii ἐχάτων. Forte Ἐχατῶν.

22. Θωμανίων.] Cod. Eton. Θαμναίων. Cod. Arch. Θαμναίων. Mox, Ἄκις.

39. Μέλίνην.] Cod. Arch. μελίνη.

49. Χρήματα.] Darius ob hoc caupo merito dicebatur. Huc Martialis Epigramma facit.

Sit cisterna mihi quam vinea malo.

P. 205. l. 23. Οὐ συγκειμένοισι.] Cod. Arch. σὺν ἐκείνοισι. Mox κλαίεσκε & ὠδύρεσκε.

41. Περιεῖναί τοι.] Cod. Arch. elegantius & Herodoteæ phrasi vicinius, περιεῖναι, τὸ, καὶ ἀλλοτριώτατον —— κεχαρισμένον.

P. 206. l. 17. Ἀνδρὸς λόγῳ.] Cod. Arch. ἀνδρων λόγῳ.

22. Αὐτῆς.] Cod. Arch. αὐτός. mox δι' ὅν τινα.

30. Ἀνακρέοντα.] Erat Polycratis præceptor. Vide Ælianum in V. H.

36. Ὑποκρίνεσθαι.] Hinc ὑποκριτὴς Dramaticorum.

45. Θαλασσοκρατέειν.] Castor & Apollodorus in chronicis diligenter notarant θαλασσοκρατὔντας. Vestigia vides apud Eusebium. Mox pro μὲν@, cod. Arch. ἐστὶ πρῶτα ἐλπ.

P. 207. l. 19. Μαίανδρον.] Cod. Arch. Μαιάνδριον. uti infra.

24. Προσδόκιμον.] Cod. Arch. δόκιμον επ. τοιάδε.

31. Ἐσέλλετο αὐτὸς ἀπιέναι.] Non autem αὐτόσε.

P. 208. l. 21. Ἀπῃρημένυς.] Cod. Arch. παραιρημένυς. Quod melius. Τίς σὰς παρήειρε φρένας, Archilochus. Mox pro τῇ ἀρχῇ — idem c. A. ταραχῇ. Vide p. 217. l. 32.

25. Κρανάπην.] Cod. Arch. Κρανάτυς.

27. Ἀγγελιηφόρον.] Cod. Arch. Ἀγγαρήιον, multo verius.

30. Ὑπείς.] Ut & margo.

36. Οἰδαινόντων.] Cod. Arch. (quod prius dictum) hîc quoque οἰδεόντων.

43. Λογιμωτάτυς.] Cujus est interpretatio δοκιμωτάτυς.

P. 209. l. 36. Θηρῶν.] Cod. Arch. Θηρίων.

44. Ἀχυ-

44. Α᾿χρυπνίησι εἴχετο.] Hunc locum Suidas multo emendatius exscripsit, ἀγρυπνίησιν συνείχετο.

P. 210. l. 9. Ο῾ ἢ ἐνθαῦτα δὴ ὤν.] Suidas δὴ ἐν ἑαυτῷ ὤν.

12. Η῎πιάμαλα.] Codex Arch. ἤπια μετὰ τὰ ἴσχυρα —— ὕπνε μελαλαγχάνειν, Suidas. Infra δύο ζεύγεσι.

P. 211. l. 33. Αὐξανομένῳ.] Cod. Arch. αὐξομένῳ, uti prius p. 202. Quid quod Eustathius hunc locum adducat, legatque, ut dixi. L. 39. Codex Arch. lectionem in margine agnoscit.

P. 212. l. 25.] Πάντως.] Codex Arch. πάντα.

26. Καταλείπειν.] Mox Α᾿πέστελλεν.

32. Φοινίκης.] Ε᾿κ φοινίκης, ἅμα ἢ αὐτῇσι.

39. Κρησώνης.] Cod. Arch. diserte habet Κρότωνος. Hoc pacto supra legi oportere notavimus p. 21.

P. 213. l. 25. Ε᾿μπίπλεσι.] Cod. Arch. ἐκπίπλεσι, *cum navibus suis deferuntur.*

32. Δι᾿ αὐτοῦ.] Ita Valla.

41. Cod. Arch. & E. ἐστάθη.] Hujus videtur locum occupasse ἐπερήχθη.

48. Οἴδε σφι.] Nam id hic deest.

P. 214. l. 1. Συλοσῶν Αἰάκεος.] Ita omnino. Vide p. 175.

19. Πρὸς ἑαυτόν.] Cod. Arch. αὐτόν, uti & Valla. Mox ὦ ἐγώ. Infra εἰρώτων.

P. 216. l. 30. Κακῶς, περισσεμ.] Cod. Arch. πάρος, cum Valla.

P. 217. l. 23. Ε᾿ξεκήρυξαν.] Cod. Arch. ἀπέπεμπον. cod. Eton. ἐξώθησαν. Hæc autem glossemata sunt.

P. 218. l. 18.] Ι᾿δοῦσι.] Cod. Arch. δούλοισι.

31. Cod. Arch. ἄλλῳ μῶ νων, & mox ἀποχέειν.

P. 219. l. 3. Ε᾿ξέπλωσας.] Codices scripti ἐξάμβλωσας. Vide *Hesych.* in ἐξήμβλωσαν.

41. Πεπόνθεε.] Cod. Arch. ἐπεπόνθεε.

AD LIBRUM QUARTUM HERODOTI.

Pag. 222. l. 10. Πρότερον.] Supra p. 3. 7. 390. Eustathius hos peculiariter τρῆρας vocat. Videndus Geographus.

P. 223. l. 40. Γονίας.] Cod. Arch. & margo τοκέας. l. 4. Idem πιθανὰ pro πιστά.

44. Λειπόξαϊν.] Cod. Arch. Νιτόξαϊν. Non nunc primum istæ duæ literæ ab exscriptoribus confunduntur.

P. 224. l. 4. Α᾿πώσαντες.] Cod. MSS. ἀπαλλάσσαντες.

11. Τράπιοι.] Pro Τράσπιες.

49. Χώρῳ.] Cod. Arch. χρόνῳ. Probat quoque Etonensis.

P. 225. l. 9. Μιχθῆ.] Ita cod. Arch. Valla hic male omisit *Echidnam.*

18. Τρόφιες.] Apud Homerum τρόφι κῦμα. Oppianus τρόφιν habet. Ergo non recte Hesychius dixit poni pro τρόφιμον. Τρόφιες sunt τέλειοι.

29. Εἰρύσαντα.] *Educentem.* Interpres male.

P. 226. l. 14. Πρὸ πολλοῦ.] Alii codd. πρὸς πολλοὺς, quod sequitur Valla.

42. Τραφθέντες.] Cod. Arch. στραφέντες. Mox λεγόμενος pro γινόμενος.

P. 227. l. 15. Τεθνηκώς.] Cod. Arch. τεθνεώς. Mox Α᾿ρτακίης, ut Valla. Mox ἐόντι, ut Valla, non ἰόντι.

32. Μεταποντίῳ.] Valla legit, ut in margine. Ita quoque cod. Arch. Idem mox pro πόλιν habet χώρην, ut paulo infra.

36. Στῆσαι.] Ita codex Arch.

40. Εἰπάντα.] Ita codex Arch. rectius.

46. Ποιῆσαι ἐπιτελέα.] Cod. Arch. ταῦτα ἐπιτ. Deinde ἔστηκε· quod rectius.

48. Περὶ δέ.] Omnino πέρηξ. Paulo infra ἀτρεκές, est omnium scriptorum lectio.

P. 228. l. 6. Τοῦπερ.] Cod. Arch. οὐ περὶ ὀλίγου.

12. Α᾿κοῇ.] Non agnoscit Valla, nec cod. Arch.

25. Ε῎ρημον.] Arch. cod. ἔρημος, ut mox.

26. Υ῾πανις.] Cod. Arch. & quidem perpetuo.

P. 229. l. 7. Μαιητίδος.] Antiquior est lectio per Ω. eam habet cod. Arch.

19. Τούτοισι.] Cod. Arch. τούτων —— τάξιν.

27. Ι῾ύρκαι.] Mela legit Τύρκαι· sed & Plinius.

34. Τετραμμένον.] Cod. Arch. ἀποκλίνοντι, quod agnoscit margo, nec tamen vertit Valla.

P. 230. l. 3. Α᾿χυ.] Codex Arch. Α᾿γχυ.

14. Ο῝ς ἂν καταφ.] Cod. Arch. φεύγων καταφύγῃ.

16. Α᾿ργιππαῖοι.] Cod. Arch. Ο᾿ργιεμπαῖοι. Zenobius Ο᾿ργεμ. Plinius scriptus Argempheos. Mela *Arympai.*

25. Α᾿τρεκέως.] Cod. Arch. ἀτρεκές.

42. Α᾿ποχρυσοῦσι.] Cod. Arch. καταχρυσοῦσι.

P. 231. l. 1. Λέγοντες μονοφθ.] Cod. Arch. addit bene articulos τοὺς μον. & τοὺς χρυσοφ. Infra l. 7. Οὕτω δή τι. l. 11. Idem Τάφρης.

5. Α῞ρμα.] Hæc paulo aliter Eustathius ad Dionysium. Æschylo μόναμπυξ στρατός.

27. Οὐδὲ ὄνοι.] Cod. Arch. οὐδὲ οἱ ὄνοι.

38. Φύσ.] Cum Interprete Cod. Arch.

40. Προσθήκας.] Opinor ἐπεισόδια dicit, quæ in eo bene multa, sed & laudata Dion. Halicarnasseo. Ipse alibi vocat παρενθήκας. Has in eo culpat Marcellinus.

P. 232. l. 21. Ε᾿νδεδυμένα.] Cod. Arch. ἐνδεδεμένα. De his lege Pausaniam in Atticis.

cis, Porphyrium II. de Abſt. ſ. 18.
39. Περιφερέες.] Cod. Arch. περφέρες. Heſychius, πέρφερες, θεωροί.
P. 233. l. 19. Ἄργιν.] Vid. Callimachum in Hymno in Delum, & Pauſaniam.
26. Ἀγείροντας.] Forte ἐγείροντας· Dictio eſt in ſacris propria. Plutarchus de *Iſide*, ὅταν θυιάδες ἐγείρωσι τὸν Λικνίτην. & Interpretes Septuaginta ἐγέρθητι κύριε.
32. Ἀγχιστάτω.] Cod. Arch. ἀγχιστάτη.
P. 234. l. 22. Τὴν περὶ τήν.] Cod. Arch. recte omittit περὶ τήν. Paulo infra ἔρημος, quæ lectio ſupra etiam reſtituebatur.
P. 235. l. 12. Περιπλώσαντες.] Cod. Eton. πλώσαντες τὴν Λιβύην. Valla forte περίπλ. Cod. Arch. περιπλώοντες Λιβύην.
15. Τετάρτεος.] Vide p. 410. ſ41. Male Pauſaniæ τετάπιδος.
30. Παρὰ Ἡρακλ.] Cod. Arch. ἐπὶ Ἡρακλ. Mox Σολόεις, ut Eton. & margo. pro περὶ βασιλ. idem legit ἐς βασ.
37. Φάς τά.] Cod. Arch. σφέας περσώταία, & χρεωμένους.
42. Βρῶτα.] Cod. Arch. πρόβατα. Valla *pecora*. Mox pro ἔλεγε, ἐλέγετο.
P. 236. l. 4. Ἐπιλήθομαι.] Cod. Arch. ἐπιλήσομαι.
10. Σκύλακα.] Si Scylax hic ſcripſit περίπλουν, qui ſub ejus nomine extat, mirum non ſignificaſſe hoc, ut in aliis ſolet, Herodotum. Vide Suidam. Ajunt eum Dario opus inſcripſiſſe.
11. Κασπατύρῳ.] Supra, 201. p. Apud Stephanum vitioſe Κασπάπυρος.
37. Ἀσίεω.] Stephanus in Ἀσία pro Κότυος videtur mihi legiſſe Λυδοῦ. Cod. Arch. habet Βότυος. Infra Τυρίης, ut in margine, codd. Arch. & Eton. Mox itidem προβαλέεσθαι, & λόγιμον λεγόμενον.
P. 237. l. 16. Ἀρότρου.] Cod. Arch. & E. ἄρτου. Paulo infra ἔνυδρος.
36. Πόρτα.] Cod. Arch. Ταύρτα. Hinc Mela, Toreatas formavit.
41. Πρὸς ἑσπέρης.] Cod. Arch. ἑσπέρην. ut mox πρὸς Βορέην.
43. Ὀρδισσός.] Cod. Arch. Ὄρδησος. Heſiodo Ἀρδίσκος.
49. Αὔρας ἢ Τιβ.] Cod. Arch. Αὔρας ἢ Τίβισις.
P. 238. l. 1. Ἄθρυς.] Νοίας ἢ Ἄρτανις. ἐσδιδοῦσι. Cod. Arch.
8. Δέχεται.] Cod. Arch. quod præſtat.
9. Κάρμις.] Codd. ambo.
12. Ἐκ Κελτῶν.] Vide Euſtath. ad Dionyſium p. 41, 42.
13. Μετὰ Κύνητας.] Stephanus in Ἰβηρία videtur hunc locum attuliſſe.
15. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολεμιῶν.
20. Οἱ.] Utrobique omittit cod. Arch.
25. Ὀλίγον.] Τὰ πάντα χρέεται. l. 27. Cod. Arch. ut in margine.
36. Τύρης.] Melæ, Tyra. Suidæ in Σκύθαι, Τύρας.
41. Ὕπανις.] Cod. Arch. ſemper Ὕσπανις. male.
44. Μήτηρ.] Mela, ***matrem ejus accolæ appellant.***
49. Κρήνη πικρή.] Stephanus in Ὕπανις idem ex Metrodoro docet. Pro δεινῶς autem hac in linea magis ex Ionica forma habet Cod. Arch. αἰνῶς.
P. 239. l. 5. Ἐξαμπαῖος.] Mela, *ei cognomen eſt Exampeo.*
21. Κήτεά τε.] Cod. Arch. κάτηατε. De Antacæis meminit Heſychius, Ἀντάκεοι. Euſtathius ad Dionyſium locum exſcripſit.
24. Γέρρου.] Imo Γέῤῥου, ut infra l. 49. Eſt & hæc codicis Arch. lectio.
36. Ἱππολέων.] Cod. Arch. Ἱππολέω. Scribe, Ἱππόλεω. Nam Dioni eſt Ἱππολάου, in *Orat. Boryſth.*
41. Ῥέει μὲν γάρ.] Cod. Arch. ῥέει γὰρ ἢ ὅτος.
47. Ὑπάκαρις.] Cod. Arch. cum margine facit; ſed nihil muto.
P. 240. l. 9. Ὄγδοος Τάναϊς.] Tres has lineas citat Arrhianus in III. Euſtath. ad Dionyſium.
29. Παπαῖος.] Arrhianus in *Bithyn.* Βιθυνοὶ τὸν Δία καλοῦσιν Πάπαν. Euſtathius ad E. Ἰλιάδος.
30. Γῆ ἢ Ἀπία.] Cod. Arch. Ἀπί.
31. Θαμιμασάδης.] Cod. Arch. Θαγιμασά.
42. Καταρξάμενος.] Omnes ſcripti ut Valla κατευξάμενος. Quod ideo obſervat Herodotus, quoniam alius Græcis mos. Ἀπάρχας poſt hæc faciebant, ut mox infra.
P. 241. l. 12. Καὶ ταῦτα τὰ κτλ.] Cod. Arch. τὰ ἄλλα τά. Mox Ἀρχαίων, & συννέαται.
17. Ἀπεδον.] Cod. Arch. & Eton. ἐπίπεδον.
20. Ὑπονοσέει.] Cod. Vallæ videtur obtuliſſe ὑπονοσέει.
39. Νομίζουσι, οὐδέ.] Cod. Arch. νομίζουσι χρέεσθαι. Alibi ita loquitur Herodotus.
42. Ἐμπίνει.] Cod. Arch. ἐκπίνει.
44. Ἀποφέρει.] Pro ὑποδέρει. Mela, *referre.*
48. Ἐξίει.] Cod. Arch. Ἐκσεῖει. Cæterum alia hîc legit Interpres.
P. 242. l. 1. Ὀργίσας.] Cod. Arch. ὀργήσας. Vulgo ὀργάσας. Heſychio μαλάξας, ἀναδεύσας.
22. Περιχρυσώσας.] Cod. Arch. & Eton. καταχρυσώσας.
30. Ὁ νομάρχης.] Non οὐνομάρχης.
39. Ῥάβδοισι.] Scholiaſtes in Nicandri Ther. hunc locum reſpexit. Rabdomantia.
46. Οἱ ἢ Ἐνάρεες.] Supra, libro primo ἐναρέες,

ῥέες. Cod. Arch. οἱ δὲ Νάρρες οἱ ἀνδρόγυνοι.
P. 243. l. 40. Ἐπιζάμνοντες.] Hunc locum expendit Vossius ad Melam p. 112.
P. 244. l. 28. Θεραπεύοντες.] Cod. Arch. οὔτοι δὴ θεραπεύουσι.
31. Καλλισεύοντας.] Cod. Arch. non καλλίστους.
48. Ἐπ' ἵππων.] Cod. Arch. melius ἐπ' ἵππον.
P. 245. l. 3. Ἐπισήσαντες.] Cod. Arch. στείσαντες. l. 20. λινέω.
21. Ταύτῃ δὲ πολ.] Male Interpres. Cod. Arch. legit ταῦτα. Verte, *his vero longe super cannabis.* Hesychius in Κανναβὶς (Κάναβις) videatur.
34. Ὠρύοντες.] Cod. Arch. Ὠρύεται. Vox notat ἐξικμάζει ἢ πνεῦμα ἀθλέεται. Vide Hesychium in Καναβισθῆναι & Ὀρρός. Forte ἱδρόοντες.
38. Λιβάνου ξύλου.] Cod. Arch. Λιβανωτοῦ. Mox καταπλάσσοντες.
46. Διέδεξαν Ἀνάχαρσις.] Cod. Ἀνάχαρσί τε καὶ δ. αὐ. Σκύλῃ. Dixit & Homerus, καὶ εἴρετο δεύτερον αὖθις.
49. Ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τὰ Σκυθ.] Cod. Arch. ἐκομίζετο ἐς ἤθεα τ. Mox πλέων δι' Ἑλλησπόντου. Paulo infra μεγαλοπρεπῶς, & κατὰ ἑώρα.
P. 246. l. 12. Ἐκδησάμενος ἀγάλματα.] Verte, *appensis collo simulacris.* intelligit, *cymbalum & tibiam*, &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharsi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα, sensu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀθύρματα.
21. Ἐπιτρόπου.] Cod. Arch. Ἐπίτροπον εἶναι, &c. Vide Laërtium & Suidam in Anacharsi. H. St. videtur verum hîc tenuisse.
35. Ἄλλως πέπλασαι.] Cod. Arch. ἄλλως πέπαυσαι. Forte ὅλως πέπαυσαι ὑπὸ αὐτῶν Ἑλλ.
40. Ἀριαπείθεος.] Cod. Arch. semper Ἀριαπεθ. Infra Ὀπίη.
P. 247. l. 15. Οὔτε ἄλλου.] Cod. Arch. & Eton. λάου. Ita & Valla.
21. Πολλάκις.] Cod. Arch. πλεονάκις.
37. Διεπρήσσετο.] Forte διεπρήσσετο. Cod. Arch. διετοίσσεσε.
P. 248. l. 3. Τήρεω.] Sic codex Arch.
9. Σιτάλκης.] Cod. Arch. Σιδάλκης, perpetuo. Male. v. p. 423. l. 4.
18. Μήτρωα.] Cod. Arch. μήτρω Σιδάλκη.
45. Πολλῶν.] Cod. Arch. πολλόν. Ita Valla.
P. 249. l. 30. Πρότερον.] Ante Argonautarum tempora. Infra Θωυμασιώτατον.
35. Pro διηκόσιοι Cod. Arch. τετρακόσιοι, quod verum est, & ex sequentibus confirmatur pag. seq.
44. Στενότητι.] Cod. Arch. στενότατον, ut supra εὐρύτατος. l. 45. puto ἐσδιδοῖ reponendum, ut hîc & alibi habet Cod. Arch.
P. 250. l. 35. Ἐδωρήσατο παισὶ δέκα.] Cod. Arch. πᾶσα δέκα. Margo, πᾶσι. H. Stephanus putabat textum Græcum esse mendosum. Lego πᾶσι δὲ κεν. Hesychius, περὶ πάντων δὲ, *donis omnis generis*, vel *eximiis.*
36. Ζωαγραφάμενος.] Cod. Arch. ζῶα γραψάμενος, *ad vivum pingens.*
P. 251. l. 10. Κατὰ σχεδίην.] *Per pontem.*
12. Τέαρος.] Meminit in v. Item Plinius. Eustathius ad X Iliad. locum hunc in hæc verba adducit, excepto quod δυεῖν habeat pro δυῶν.
41. Κολωνοῦς.] Eustathius λόφος, βουνός. Infra.
47. Κυρμιάνας.] Cod. Arch. Σκυρμιάδας, quod accedit ad Stephani Σκυμνιάδας. Sunt apud eundem Σκύρμιοι.
Ibid. Μυψαῖοι.] Cod. Arch. Νιψαῖοι, rectissime. Stephanus Νίψα & Νιψαῖοι. Herodianum in IV pro Herodoto laudans. Ortelius in hac voce emendandus est.
P. 252. l. 1. Ἀνδρειότατοι καὶ δ.] Cod. Arch. καὶ γενναιότατοι καὶ δικ.
3. Ζάμολξιν.] Codex Ζάλμολξιν δαίμονα. Eandem lectionem tuetur margo; item Hesychius. Vide Porphyrium v. *Pythagoræ.* Hesychium, & Suidam in Ζάλμοξις. Julianus scripsit, eos libentius mortem, quam iter obire; tanta in Zamolxe fiducia.
5. Πεντετηρίδος.] Cod. Arch. & Valla πεντηρίδος. Male.
32. Ἑλλήνων.] Hellanicus apud Suidam hæc disertis verbis narrat. Fuit is Herodoto σύγχρονος, at paulo senior.
P. 253. l. 4. Δαρείου.] Deest codici Arch. nec vidit Valla.
11. Ἐρξάνδρου.] Cod. Arch. Ῥεξάνδρου.
P. 256. l. 18. Οὐδὲ δίαιτα ἡ αὐτή.] His addit cod. Arch. ἐστι τοῖς Γελωνοῖσι καὶ Βουδίνοισι.
26. Ἴδησι.] Cod. Arch. ἴδη δὲ παντοίη. Est autem ἴδη lingua Ionica δρυμῶν ὄρος, Hesychio. Didymo ὄρος. Interpres non vertit. Vide 277.
28. Ἐν δὲ ταύτῃ.] C. A. ἐκ δὲ ταύτης. Uti & Vall.
P. 257. l. 6. Μάχης.] Cod. Arch. consentit cum margine.
40. Ἐκτιλώσαντο.] *Mitigabant.* Eustathius, κτίλος, χειροήθης, ἥμερος, συνήθης.
P. 258. l. 36. Σολοικίζοντες.] Cod. Arch. αὐτοὶ α. οὐκ ἀρ. ὅτι.
P. 259. l. 37. Καὶ ἐκεῖνοι.] Cod. Arch. ἐκείνοισι.
42. Οὐκ οἰσόμεθα.] Ita legit Valla cum cod. Arch.
P. 260. l. 4. Σκώπασις.] Cod. Arch. Κώπασις.
11. Ἰνδάνθυρσος.] Cod. Arch. Ἰδάνθυρσος perpetuo. Vide Strabonem, 14.
13. Προσφερομένων, ἡμέρης.] Cod. Arch. προσφερομένης μοίρης. ut sæpe infra.
P. 261. l. 7. Λύκος.] Confer Arrhianum III.

35. Ἐμβαλεῖν.] Cod. Arch. συμβαλεῖν, quod habet hîc locum.

P. 262. l. 6. Σὺ ἢ ϛῆθι.] Cod. Arch. & margo consentiunt.

31. Σκυθέων ῥῆσις.] De hoc proverbio Suidas, Adagiographi, & Demetrius, vulgo, Phaleræus.

P. 265. l. 45. Αἰακίδης.] Cod. Arch. Αἰάκης, ut supra.

P. 266. l. 32. Πρότερον ἑαυτόν.] Suidas hîc legit ἑαυτῶν. idem pro ἤησαν ἦσαν. cod. Arch. ᾔισαν.

34. Οἴαδε. & ἀπίκαλο.] Rectius editis.

46. Ἀνελεύθερυς.] Recte. Ita & Vallæ codex.

P. 267. l. 11. Κόκκοι.] Eustathius, Β. Ἰλιάδος, ad Τοιῦτοι δέκα μοι συμφράδμονες εἶεν, adducit hunc locum.

48. Μετέχοντες.] Cod. Arch. μετέχοντας.

P. 268. l. 17. Λόγον.] Forte δόλον.

37. Μεμβλάρεω τ. Π. ἄνδρες Φοίνικες.] Stephanus *Ethn.* legit Μεμβλιάρυ. Vide Apollodorum.

P. 269. l. 13. Μάγιϛον.] Cod. Arch. Μάκιϛον· confirmat Stephanus. Idem Arch. c. Θρίξας habet pro Φρίξαν, ut Stephanus; deinde Ἔπιον, & Νύδειον.

36. Εὐθυμήδης.] Sic quidem Valla. Cod. Arch. Εὐφημήδης.

P. 270. l. 6. Συμμίϛγυσι.] Cod. Arch. συμμίσθυσι. Ita Valla. Mox Κυρώβιος.

26. Ἀκήρατον.] Cod. Arch. ἀπείρατον.

P. 272. l. 47. Τέτρηται.] Significant loci felicitatem, & ubertatem.

P. 273. l. 6. Συνοικίζοντας.] Cod. Arch. συνοικήσοντας. Recte.

P. 274. l. 26. Ἐδέετο ϛρατιᾶς.] Eustathius ad Ζ Ἰλιάδος. Forte respexit Herodotus præceptum Homericum, Ἴσόν τ' ἠλακάτην τε, —— quod infra sequitur.

P. 275. l. 23. Ἀλαζήρ.] Cod. Arch. Ἀλαζείρ.

38. Φόρυς.] Cod. Arch. φόρον, ut Valla.

39. Ἀρυάνδεω.] Polyænus l. VIII. p. 625. Cod. Arch. Ἀρυάνδεω.

49. Δαρεῖ☉.] Hesychius, Δαρεικοὶ, οἱ χρόνοι ϛατῆρες. Lege Χρυσοῖ ϛατῆρες.

P. 276. l. 28. Τὺς ἑωυτύς.] Cod. Arch. ἑωϋτῆς.

32. Ἀδυρμαχίδαι.] Apud Ptolemæum Ἀδυρμαχίται, ut Εὐεσπερίται apud Stephanum, quæ quidem terminatio his & Ægyptiis usitatior. Silio *Adyrmachidæ.* Stephano Ἀδαρχίδαι, male.

33. Πλεῦν☉.] Cod. Arch. Πλυνός. Sic Lycophron quoque.

45. Τεθριπποβάται.] V. Hesychium in Βαρκαίοις ὄχοις. Athen. 3. l. 21. c.

49. Αὐσχίσαι.] Cod. Arch. Αὐχίται. Stephanus, Αὐχίται, ἔθν☉ Λιβύης ὑπὲρ Βάρκης. Lege ὑπὲρ Βάρκης. Cæterum qui hîc Γιγάμαι, cod. Arch. Γήγαμαι, Stephano Γιλιγάμβαι.

P. 277. l. 11. Ἀτελέβυς.] Hesychius, ἀκρίδας exponit.

13. Ἔπιϛα γάλα.] Rectius cod. Arch. ἔπιϛα ἐπὶ γάλα ἐπιπ. has lacti inspergebant.

42. Γαράμαντες.] Mela, Plinius, Capella; Γαμφάσαντες.

P. 278. l. 1. Ἐν χροΐ.] Hesychius ἐν χροῒ κυρά. πρὸς τῷ χρωτί.

17. Γλυκύτη☉.] An γλυκάτα☉; Eustathius enim sic hîc legit.

P. 279. l. 1. Αὐσῆς.] Cod. Arch. Αὐσεῖς. Astipulatur Stephanus. Melæ, *Ausenses.*

47. Μεσαμβρίη τε.] Cod. Arch. μεσαμβρίης κάρτα.

P. 280. l. 3. Θερμὸν ἐς μεσ.] Cod. Arch. Θερμὸν μέσας νύκτας πελάζει.

10. Αἴγιλα.] Cod. Arch. Αὔγιλα. Sic & Stephanus.

26. Τρωγλοδύται.] Eustathius ad Dionysium p. 28. Mox Τρωγλοδ. Αἰθίοπες, & τετρίγασι habet codex Arch. cum Eustathio.

P. 282. l. 5. Αἰγίδας.] Locum istum diligenter excutit Eustathius ad Ε. Iliad.

7. Πλὴν γὰρ ὅτι.] Melius Cod. Arch. πλὴν γὰρ ἢ ὅτι.

13. Αἰγίδας.] Cod. Arch. & Eustathius Αἰγέας, uti & margo.

18. Χρέωνται καλῶς.] Codex Arch. melius χρ. αἱ Λίβυσσαι, ᾗ χρέωνται καλῶς.

P. 283. l. 4. Ζορκάδες.] Codices MSS. δορκάες. Hesychius in Ζόρ. & Callimachus *Hymno* in Dianam.

7. Πήχεες.] Illæ sunt in cithara partes quas ἀγκῶνας vocant.

18. Ζεγέριες.] Hesychio minus recte ζεγερίαι. codex Arch. Λιβύϛινον.

25. Ζαύηκες.] Cod. Arch. Ζάβηκες. quod est idem.

27. Ζύγαντες.] Bochartus distinguit inter Ζύγαντας, & Stephani Γύζαντας. Lege l. 33. Κυραυνίν. Sic Arch. c. & Stephanus.

46. Πιερικῆς.] Cod. Arch. Πιτυΐνης. Recte; Hesychius, πιτυΐνον δάκρυον, πίσσαν. Mox ἀναφέρεται non ἀναφαίνεται.

P. 284. l. 42. Ἐπ' ἑκατοϛά.] Cod. Arch. ἑκατόν.

P. 285. l. 1. Ταμίσσα.] Desunt codici Arch.

2. Βυνὺς καλέυσι.] Dictio est Libyca. κολωνὸς, λόφ☉, Hesychius & Bochartus.

18. Ἐπιχάλκῳ ἀσπίδι.] Eustathius ad Ν. Iliad.

P. 286. l. 17. Βάρης.] Supra p. 276. Βάδρης, & Μάρδης. cod. Arch. hîc Μάνδρης. alius, Βράδες. V. p. 406.

AD

AD LIBRUM QUINTUM
HERODOTI.

Pag. 287. l. 6. Δαρείυ.] Cod. Arch. Δαρείῳ. 7. Περιεφθέντας.] Hesychius ἐκδέψεται exponit per ἐκμασιγῶσαι. Alibi variant codices; aliquando περιεσπᾶν scribunt. Vide Hesychium in ἔψεται, ubi ait, ἀπὸ ἔ ἔπεσθαι.
8. Οἱ γὰρ ὤν.] Cod. Arch. Ὡς γὰρ ὤν. L. cod. Arch. ἀντικατιζομένων.
23. Πολλόντε ἐκράτησαν.] Cod. Arch. πολλῶν.
P. 288. l. 5. Δαρείῳ.] Codici Arch. & Vallæ deest.
P. 289. l. 29. Σιγύνας.] Apollonio Rhodio Σίγυννοι.
Ibidem. Συγύννας.] Cod. Arch. Hesychius, Σίγυννοι, τὰ ξυστὰ δόρατα. Eundem vide in Ζηβύνη, Ζιβύνη, Σιβύνη. Aristotelem Poët. c. 2. Schol. Apollonii p. 72.
35. Εἰκότα.] Ionismus postulat οἰκότα.
47. Ηδωνίδα.] Cod. Arch. Sic Valla.
P. 290. l. 5. Πίγρης.] Cod. Arch. Τίγρης & Μασίης. V. p. 410. Fuit & Pigres Artemisiæ frater, Poëta. Plutarchus contra Herodotum, videtur ei tribuere Βατραχομυομαχίαν.
15. Επιμελέστω.] Suidas hic videtur legisse ἐπιμέλεον.
16. Αυδικά.] Cod. Arch.
19. Φυλάξαι.] Suidas legit γνῶναι.
30. Ποταμοὶ εἶεν.] Cod. Arch.
36. Παιονίη.] Eustathius ad Periegeten, & Iliados B.
P. 291. l. 21. Οδομάντας.] Cod. Arch. Οδομάντας. prius agnoscit Thucydides II. Vide Scholiastem Aristophanis ad *Acharnenses.*
43. Τίλωνας.] Hinc forte emendandus Hesychius, cui Τίλατον est εἶδος ταρίχου.
P. 292. l. 26. Αντίας.] Cod. Arch. ἀντία. Illud porro ἀλγηδόνας ὀφθαλμῶν respexit comicus, *ut doleant ei oculi.* Usurpavit quoque Plutarchus, non agnito auctore.
48. Ανακαιομένες.] Certum est Vallam legisse ἀναγομένους, ut habet codex Arch.
P. 193. l. 28. Μακεδών.] Cod. Arch. Μακεδόνων. Vidit idem Valla.
41. Γυγαίη.] Vide l. VIII. c. 136. l. I. c. 93.
P. 294. l. 1. Ελλωοδίκαι.] Cod. Arch. Ελλαώων: ita & Eton. Codex. Nec aliter Valla. De Hellenodicis Ælianus *Var. Hist.* IX. c. XXXI.
15. Μύρκινος.] Ita paulo prius. Cod. Arch. hic Μύρκιος. Stephanus ex Parthenio cum duplici ν scribit.
20. Ἵνα ἴδη.] Cod. Arch. ἵνα ναυπ. ἐστιν ἴδη ἀφθ. κ. π. κ. ᾗ μεγάλα ἀργύρεα. Ita Valla.
25. Σὺ τοίνυν.] Melius cod. Arch. σύ νυν. Ita enim p. 300. l. 21.
P. 295. l. 35. Ανέως κακῶν.] Non est sollicitandus iste locus. Est enim ἄνεως, ἥσυχος, Hesychio. Mox πρόσχημα significat *propugnaculum.*
P. 297. l. 20. Καὶ τὸν Βασ.] Suidas & codex Arch. αὐτὸν β. ut mox.
26. Διηκοσίας τριήρεις.] Hinc Suidam emenda, apud quem ἑβδομήκοντα legis.
P. 298. l. 6. Εσπέρχετο.] Cod. Arch. ἐπέρχετο. Hoc Valla videtur sequi. Prior lectio melior, nam σπέρχεσθαι, est hoc in loco θυμοῦσθαι.
36. Εσιγμένον.] Æneas in Poliorcetico, & Polyænus l. 1. idem tradunt.
P. 299. l. 25. Εν τῷ προτέρῳ.] Haud dubie, ἐν τῷ πρώτῳ. Ibi de istis agit. Cod. Arch. confirmat, & Stephanus in Τέρμερα.
33. Τερμερέα.] Margo & codex Arch. Τερμερέα. Stephanus itidem, τερμερεύς. Cæterum in I. hos vocat noster Τερμίλας quos hic diceret Τερμερέας. Vide p. 70. Puto literarum ρ & λ aliquam fuisse etiam in sono affinitatem apud antiquos. Inde traulismus. V. Stephanum in Τέρμερα, & in Τερμίλη. ubi Τέρμερος & Τέρμιλος promiscue. Sic Τόργος & Τέλγος, Αλύμβας & Αρύβας, Ολορος & Ορολος, Κόραξ & Κόλαξ.
38. Μετεὶς.] *Adiens*, μετερχόμενος, προσήκων.
40. Cod. Arch. Ενόντες pro Εχοντες. & συναποστάντο.
P. 300. l. 34. Εξίσιος.] Eustathius ad Odyss. ἐκπεμψις, διαζύγιον.
P. 302. l. 1. Κρήσιν.] Cod. Arch. Κρῆσσαν. Sic & Stephanus.
37. Είχετο.] Cod. Arch. οἴχετο.
P. 303. l. 20. Αναξυρίδες.] Hunc locum non vertit Valla. *fœminalia*, Hesychio.
28. Κατάκειντο.] Cod. Arch. quod probo. Reliqua in hac pagina cum margine habet idem codex.
P. 304. l. 21. Ευεπέα.] Cod. Arch. δυσπετέα. Hoc accedit ad δυσπετέα. v. p. 303. l. 22.
26. Επακούσας.] Lectio marginis placet codici Arch.
32. Αρχεται.] pag. seq. l. 8. διαμείψεται mallem cum codice Arch. quam παραμείψεται.
44. Σταθμοί τε βασ.] *Mansiones.* Isiodorus Characenus scripsit σαθμοὺς Παρθικούς. Opinor hinc ἀφορμὴν sumsit. In eo legas σαθμὸν βασιλικὸν p. 185. paulo infra Μιρράδα σαθμὸς, βασιξὸς, lego σαθμὸς βασιλικός. Idem porro subinde σαθμοὺς commemorat alios, quos βασιλικοὺς fuisse certum est. De

Stathmis etiam scripsit Amyntas quidam, cujus meminit Athenæus. Hujusmodi est Hieronymi opus de *Mansionibus filiorum Israel.* Hesychius exponit στρατιωτικὴν κατάλυσιν. Talis fuit Nazianzum. Suidas in Γρηγόριος.

P. 305. *l.* 24. Ἐσβάλλοντος.] Cod. Arch. ἐσβάλλοντι, uti mox μεταβαίνοντι. Ferri potest prior lectio. Διαβάντων τὸν Εὐφράτην πόλις ἐστὶ Ἀπάμεια. Isidorus Characenus.

33. Ὁ δὲ παρασάγγης.] Vide Brissonium de *regno Pers.* item Casaubonum ad XI Strabonis, sub finem.

P. 306. *l.* 7. Κτείνουσι.] Vide Marcellinum in v *Thucydidis.* Ejus fides in his desideratur.

38. Φοινίκων γράμματα.] Vide Scaligeri digressionem ad *Eusebii Chron.*

P. 307. *l.* 35. Ἀχαιΐης.] Hesychius, ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν κόρην ἄχους.

P. 308. *l.* 9. Παρίνου.] Scribe cum codice Arch. Πωρίνου. meminit Pausanias, & Pollux, & Suidas.

P. 309. *l.* 3. Πελασγικῷ τείχει.] Murum hunc Pelasgi Atheniensibus condiderunt. V. p. 376.

4. Ἐξεῖλον.] Magna est dissensio de duratione tyrannidis Pisist. V. sc. Aristoph. p. 464.

40. Πελέοντος.] Cod. Arch. Γελέοντος, Geleontis.

P. 311. *l.* 7. Τὸν δ.] Cod. Arch. τῷ δήμῳ.

8. Πάντων πρὸς τὴν.] Cod. Arch. legit recte πάντα. & l. 12. τῷ δήμῳ. *ipse populo se adjunxit.*

28. Ἐκόμιζε.] *Efferebatur.* ἐπήρθη. Usus est & Aristophanes, hac sententia.

P. 312. *l.* 14. Ἔργα χειρῶν.] *Fortia facta, & animi vim.* λῆμα, est βούλημα, φρόνημα.

P. 313. *l.* 31. Ἰδοῦσι τοὺς Βοιωτοὺς.] Cod. Arch. Βοηθοῦντας.

39. Ἱπποβοτέων.] Vide pag. 363.

43. Ἐν πέδαις.] Cod. Arch. non ἐς πέδας.

46. Περιπεφλευσμένων.] Aristophani *Nubibus* περιφλεύει, *amburit fulmine.* Sunt, qui affirmant ignis Medici vestigia adhuc cerni in marmoreis parietibus cujusdam templi Palladis, quod Athenis extat.

P. 314. *l.* 10. Ἰσηγορίη.] Hic se suæ permiscet historiæ, μνησικακεῖ, & oblique animum suum aperit.

49. Ἐούσης πρὸς.] Cod. Arch. cum margine, ἰχούσης ἐς.

P. 315. *l.* 9. Ἀπεδίδου.] Cod. Arch. ἀνεδίδου.

11. Δαμίης.] Meminit Pausanias.

18. Ἐλαίαι.] Imo forte in luco Mycenæo. Vide Apollodorum, & quæ ibi attuli p. 70. & 222. Item Herodotum p. 477.

41. Κερτομίοισι.] Festum in harum memoriam dicebatur Λιθοβολία. quod imitabatur ἐπεσβολία.

45. Εἰσὶ δέ σφι καὶ ἄῤῥητοι ἱρουργίαι.] *Celebrant & sacra quædam arcana*, nempe, præter festum jam dictum.

P. 316. *l.* 10. Ἀστῶν τούτους.] Cod. Arch. τουτέων, οἱ πεμφθέντες.

13. Κομίσαντες.] Ita cod. Arch.

17. Ἀλλοφρονῆσαι.] Eustathius, παραφρονῆσαι, μανῆναι.

P. 317. *l.* 5. Τὸν ἕνα τουτέων.] Cod. Arch. τοῦτον. ut mox.

6. Ἀθηναῖοι δέ.] Verte, *Athenienses autem ne hunc quidem tantæ cladi supervixisse*, &c.

21. Δωρίδα.] Hesychius in Δωρίζειν.

44. Ἐπ' Αἰγινήτας.] Valla legit Αἰγίνης. consentit codex Arch.

P. 319. *l.* 38. Ὀλοίτροχον.] Nempe πέτρον. Apud Homerum N. Iliados, ὀλοοίτροχος. Herodotus infra, ὀλοιτρόχους ἀπίεσαν, *lapides molares devolvebant.*

P. 320. *l.* 47. Κυψέλην.] Plutarchus in *Symposio* hæc exscripsit. Pausanias I. Eliacωn vocat λάρνακα. Apud Hesychium varia significat.

P. 321. *l.* 13. Διαπλώσαντος.] Cod. Arch. & Eton. διαπλέξαντος. Mallem διαπλήσαντος, quod est διαπληρώσαντος.

12. Ἠπιώτερος.] Homerus, πατὴρ ὡς ἤπιος ἦεν. Vide p. 180.

21. Καὶ τὴν.] Cod. Arch. καὶ τὴν ἀπό.

23. Ἴδη.] Non ἤδη.

Ibid. Τοὺς ὑπερέχοντας τῶν ἀσταχύων.] Hæc verba Aristoteles adfert libro III. Pol. c. 9.

32. Συνόμορον.] Cod. Arch. σινόμωρον. Hesychio κακόχολον. Vide *Lex. Herod.*

P. 322. *l.* 12. Ὄρυγμα.] Homerus βόθρον vocat, ubi ista sacra sanguine fuso fiebant.

16. Τοιοῦτον ἔργον.] Cod. Arch. cum Valla, τοιούτων ἔργων.

25. Συνεόντας.] Puto Vallam ea legisse, quæ in textu.

29. Ἡμέραι αἱ κύριαι.] Cod. Arch. ἱρεῖαι. quod non capio. ἀνιᾶσθαι vexari; explicabis hæc ex verbis paginæ 318. l. 35.

P. 323. *l.* 5. Καὶ τοῖσιν.] Locum totum sic concipit codex Arch. μέτρον τῆς Ἰλ. Χω. ἢ οὐ καί σφι καὶ τοῖσιν ἄλλοισιν, ὅσοι Ἑλλήνων συνεστὰς Ε.

12. Ταῦτα δὲ Ἀλκαῖος.] Scripsit στασιωτικὰ de seditionibus Mityleneensibus. Hoc in opere multa pro patria dixit, unde & *aureum plectrum* meruit; multa pro se. Horatius,

Et te sonantem plenius aureo
Alcæe plectro.

de fuga ejus, quam tangit Herodotus, ista capio, —— *Du-*

—— *Dura navis,*
Dura fuga mala, dura belli.

Plutarchus libro contra Herodotum p. 858. gravem impingit historico nostro culpam, ob Pittaci res gestas male hic silentio obscuratas.

P. 325. *l.* 30. Κυβήβης.] Cod. Arch. Κυβίβλης. Restitue Κυβέλης. Mons in Phrygia Κύβελλον. Virgilio Cybelon, III. Æneidos,
Hinc Mater cultrix Cybeli.

Imo idem, Cybele Ovidio, Fast. IV. *Inter,* ait, *viridem Cybelen.* Hic culta, & hinc dicta Cybele, & Cybelle. Claudianus,
Thyasos spectat de more Cybelle.

41. Σιμωνίδεω.] De eo Stephanus in Ἀμοργὸς & Ἰουλὶς, inconstanter. Noster infra filium Leoprepis facit, p. 452. Scholiastes Pindari, Callimachum laudans, hæc habet,
Ὡς ὁ Κεῖος Ὑλλίχου νέπους.

unde de genere ejus aliquid amplius colligitur. Aristoteles Rhetoricor. 3. taxat hominis tum mores tum dictionem, ut qui de asinabus dixerit,
Χαίρετ' ἀελλοπόδων θύγατρες ἵππων.

Plura de eo Scholiastes Aristoph. p. 532.

P. 326. *l.* 9. Ἐθελοντί.] Hic codex Arch. & Eton. legit ἐθελοντί. Vide quæ ad p. 3. l. 11.

14. Παρηγορέατο.] Cod. Arch. παρηγορέετο.

19. Στρατιώτησι.] Ita codex Arch.

36. Τίσασθ.] Vide pag. 379.

47. Ἀναγνώσας.] Scholiastes ad Dionysium Thracem notat hanc esse locutionem Ionicam. Apud Herodotum frequens est.

49. Τοιοῦτόν τι.] Codices scripti, ut & margo, τούτων τι ἄν.

P. 327. *l.* 7. Ὅσα περ σοί.] Cod. Arch. ὅσα Πέρσῃσι.

17. Οἴκασι.] Cod. Arch. ἥκασιν. id recte.

21. Καταστήσω.] Paulo supra καταστρέψεις. & cod. Arch. hic καταστρέψω.

29. Διέβαλε.] *Decepit.* Alibi διαβεβλημένος βασιλεύς, *deceptus.* v. p. 552. l. 24.

P. 328. *l.* 8. Ἐμβαίνειν.] Scripti omnes ἐσβαίνειν. Mox codex Arch. in melius restituit —— ἔπεμψεν ἡμᾶς τὰ κοινὰ τῶν Ἰώνων φυλάξοντας.

24. Σολίων.] Cod. Arch. rectius, Σολέων ἀποδέξαντες.

28. Ἀντίσασθ.] Cod. Arch. ἵστασθαι ὀρθόν. Mox pro κάρτα idem habet πολέμια ἔργα.

32. Ἱστάμενον ὀρθόν.] Hæc confirmant codicis Arch. lectionem, l. 28.

38. Αὐτέων, δέ.] Omnino ut codex Arch. καὶ πάντως. & ut Valla.

46. Προσφερέστερον.] Et codex Arch. & margo.

P. 329. *l.* 10. Ὁ Κὰρ δέ.] Cod. Arch. non agnoscit: sed pro ὁ Κὰρ habet, ὁ ἰπάων, ut pagina præcedenti.

33. Σιωπῆσασθαι.] Cod. Arch. ἤσεσθαι.

47. Ὑμέης.] Cod. Arch. Ὑμαίης.

P. 330. *l.* 5. Περκώτην.] Cod. Arch. Olim quidem inquit Stephanus Περκώπη diceba tur quæ nunc Περκώτη.

18. Κινδυέος.] Hæc quidem est lectio codicis Arch. Est apud Strabonem l. 14. Μίνδυα, apud Scylacem Μύνδος in Caria; utcunque hic nihil muto; nam apud Polybium Κινδιὰς Ἄρτεμις legitur. Syennesis mentio est in I. libro.

21. Καταβάντα.] Cod. Arch. καταβάντα. mox συμβ. & σχόντες.

38. Στρατηγῷ.] Est enim is ταμίης πολέμοιο.

P. 331. *l.* 3. Δάσῳ.] Margo lectionem aliam profert Πηδάσῳ. Codex Arch. Λασοῖσιν. Interpres Μύλασσα. Quam forte dictionem voluit voluit indicare codex Arch. Qui insidias struxit, erat Mylassensis.

5. Ἀφιέργης.] Cod. Arch. Ἀρμόγης καὶ Συσαμάγκης —— καὶ Μύρσος. Cæterum Amorgen novit Ctesias.

15. Ἰλιάδα.] Cod. Arch. Ἐλιάδα. Vera lectio est Αἰολίδα. Sunt in Æolide Gergitha.

16. Ἀπολειφθέντας.] Cod. Arch.

41. Μίλητον.] Mirum cur Henr. Stephanus insimularet Vallam, ac si Pythagoræ hoc nomen dedisset, quod non fecit.

AD LIBRUM SEXTUM
HERODOTI.

Pag. 333. *l.* 9. Ποιεύμενος.] Valla pagina proxima vertit, *fecit literas;* mallem *opera, ministerio utens.*

P. 334. *l.* 1. Ἀλλ' ἐκ τείχεος.] Cod. Arch. habet Interpretis lectionem, ἀλλὰ τείχεα ῥύεσθαι.

8. Οἱ Λέσβιον νεμ.] Cod. Arch. & Eton.

11. Δώδεκα νηυσί.] Reliqua sic pertexit codex Arch. Πριηνέων ἢ εἶχον Τήιοι εἴκοσι νηυσί. Τηίων, &c. ita ut nulla hic sit mentio Myusiorum. Numeri autem summa sine istis constat. Puto nihilominus Myusios interfuisse ob vicinitatem. Vide p. 59. l. 5.

32. Τῶν Ἀρχαίων.] Cod. Arch. τῶν ἀρχέων. Sic & Valla.

35. Ξυγκαλέσαντες.] Cod. Arch. melius συγκαλ. longius abit codex Eton. συλλεξάμενοι.

46. Κατάρξ.] Cod. Arch.

P. 335. *l.* 11. Ἐπὶ ξυροῦ.] Homerus hoc usus est proverbio, Ἐπὶ ξυροῦ ἵσταται ἀκμῆς. Vide & Plutarchum contra Herod. p. 870. Longinus hunc locum laudat.

25. Ἑκάστοτε.] Cod. Arch. Ἕκαστε.

P. 336. l. 11. Οὐ βουλομένους.] Cod. Arch. propius ad Vallam ἀρνδυμένους.
25. Ἔνδεκα.] Cod. Arch. δέκα. Ita Valla.
P. 337. l. 7. Post Χίων codex Arch. addit οὐδέν. recte.
16. Καταδύσας.] Cod. Arch. καταλύσας.
23. Καθ' ἄκρης.] Homerica est locutio.
25. Συμπεσεῖν.] Recte. Cod. Arch.
P. 338. l. 1. Ἄμπι.] Cod. Arch. Ἄμπη. Ita & Stephanus hîc legit.
15. Μιλήτου ἅλωσις.] Drama, cujus pauci qui de Phrynicho agunt, meminerunt. Callisthenes apud Strabonem XIV. eadem scribit. Vide Longinum Sect. 21.
P. 339. l. 14. Τῆς Ἴνυκος.] Cod. Arch. Ἰνύκου. Sic Stephanus in Κάμικος. Idem tamen in Ἴνυκον aliter. Nisi forte locus sit mendosus.
P. 341. l. 47. Τὴν ἀρχὴν τοῦ Χ.] Valla & cod. Arch. ut in margine.
P. 344. l. 18. Δαρεῖος.] Marcellinus in vita Thucydidis de hac re dubitat.
P. 345. l. 18. Ἄθων.] Charon Lampsacenus scripsit, columbas albas plurimas hoc tempore visas. Ælianus V. H. l. 1. c. 15. Vide p. 362.
P. 347. l. 18. Ἀργείην.] Cod. Arch. Αἰγίνην. Vall. Αἰγίνην. Vide Apollodorum II. *Bibl.* Ibi Ἀργεία dicitur.
29. Εἴκως.] Cod. Arch. εἰκός. Ita Valla.
P. 348. l. 39. Λογάδας.] Cod. Arch. λογχάδας. Vide Scholiasten Aristophanis ad *Acharnenses* p. 422.
P. 349. l. 2. Ἐς Ἀπόλλωνος.] Cod. Arch. Ἀπόλλωνα.
17. Ἔχειν, ἰὼ μῆτερ.] Cod. Eton. cum Valla facit ἰὼ ἡ μήτηρ ἢ ὁ πατήρ.
22. Δύω ψήφους.] Thucydides l. 1, refellit vulgatam de re sententiam. Nescio an Herodotum designet.
P. 351. l. 23. Ἐπὶ δακτύλῳ.] Cod. Arch. δακτύλων. vidit Valla.
44. Ἄγιος.] Vide p. 503.
P. 352. l. 9. Κατωμοσίην.] Alii recentiores dicunt διωμοσίην.
P. 355. l. 25. Ὅκως γάρ.] Suidas hæc adducit paulo aliter, ἐνέχρανε τὸ πρόσωπον τῷ σκήπτρῳ. Codici Arch. & Eustathio deest σκῆπτρον.
28. Ἐν ξύλῳ.] *In codice Numellis.*
47. Ἐν ἀλογίῃ.] Cod. Arch. ἐν ἀπορίῃ ἐχών.
P. 356. l. 16. Σίπτα.] Cod. Arch. Σήπτα. Sic Interpres.
20. Ἐπίκοινα.] Vide pag. 337.
P. 358. l. 1. Φιγαλεύς.] Non puto alibi hoc nomen reperiri. Codices A. & E. Φιλαγεύς habent. Hinc vero lectio emicat, Φιγαλεύς, quam Stephanus in Φιγαλέα agnoscit.
P. 359. l. 48. Ληίσασθαι.] Cod. Arch. ληίσασθαι. Quartum autem versum sic legit,

Ἀλλ' ὅρκου πάϊς ἐστὶν ἀνώνυμος, οὐδ' ἔπι χεῖρες
Οὐδὲ πόδας, κραιπνὸς δὲ μετέρχεται ——

Ultimus versus, si recte memini, est Hesiodi.
P. 360. l. 31. Κνείδου.] Cod. Arch. Κνίδου.
48. Δωρεήν.] Cod. Arch. δωτίνην. Recte, nam alibi ἤγειρον δωτίνας ἐκ πολίων.
P. 361. l. 8. Ἔφερόν τε ἄγον.] *Deprædabantur.*
19. Ἐπισπαστήρων.] Aliter ἐπίσπαστρον, ῥόπτρον, κορώνη.
P. 363. l. 20. Πολεμεῦντων.] Cod. Arch. πολεμιζόντων.
26. Δαρεῖος.] Hesychio, φρόνιμος ὑπὸ Περσῶν. ὑπὸ Φρυγῶν Ἕκτωρ. forte ἕρκτωρ. Ctesias Δαρειαῖον scribit.
44. Ἱπποβοτέων.] Cod. Arch. De quibus supra jam meminit, p. 313. Nihil hîc muto.
49. Τὴν πόλιν.] Addit codex Arch. καὶ ἐλθεῖν ἐς τὰ ἄκρα. Consentit Valla.
P. 364. l. 25. Ἀπολλωνύμενοι.] Confer p. 326. l. 6. Ibi unius tantum ἱροῦ meminit combusti; hîc ἱρῶν.
29. Κατέργοντες.] Cod. Arch. κατεργάζοντες.
42. Ὁμομήτορα.] Quod rectius, Cod. Arch.
43. Τῇσιν αὐτῇσιν ἵπποισιν.] Uti & paulo infra. *idem.*
P. 367. l. 2. Τέθαπται.] In his Cimoniis sepulcris ipse Herodotus sepeliebatur. Marcellinus vit. Thucyd.
9. Μιλτιάδην.] Vide Marcellinum in *Vita Thucydidis.*
14. Ἐκπεφευγών.] Cod. Arch. ἐκπεφευγώς.
26. Φιλιππίδην.] Lucianus hæc ridet. Infra Φειδιππίδην. Cod. Arch. & hic, & ibi Φιλιππίδην. Ita & Plutarchus, contra *Herodotum.* & Isidorus Pelus. l. 4. Epist. 69.
P. 368. l. 4. Ἱσταμένου.] Ita omnino. vide autem quæ Plutarchus I contra Herodotum p. 861 adfert. confer & Justinum.
24. Ψάμμον.] Cod. Arch. γῆν. Idem lectiones marginales confirmat, in quibus ὀδών Ionicum est, & parit compositum Χαυλιόδων aliaque.
40. Ἑκατέρω.] Cod. Arch. ἑκατέρω.
P. 367. l. 12. Ταῦτα γνόντες.] Cod. Arch. ἀναγνόντες.
P. 368. l. 27. Θυσίας.] Meminit Scholiastes Aristophanis. Fiebant hæc sacra Braurone, Pollux VIII. c. IX. §. XXVI.
P. 369. l. 28. Αἰτίη, ἣ εἶχε.] Plutarchus, αἰτίην εἶχον, hîc legit.
30. Ἀναδέξασθαι.] Pagina proxima ἀναδέξαι. Atque ita Plutarchus hîc legit, & codex Arch. & pag. 371. Scutum sublatum erat proditionis signum.

P. 370.

P. 370. l. 26. Δεινὸν χέλον.] Puto Vallam vertisse *multum acerbitatis.*

P. 372. l. 15. Ἐξενεῖκαι.] Cod. Arch. ἐξενείκαι ἐσάπαξ.

P. 373. l. 6. Δάμας.] Cod. Arch. Δάμασος Ἀνύριος ἦ. Vera est lectio Ἀμύριος. *Amyris insanit* quid sit norunt paroemiographi.

11. Αἰολίδος.] Cod. Arch. Αἰτωλίδος. Valla Ætoliæ.

P. 374. l. 13. Σχήματα.] Cod. Arch. ὀρχήματα. Ambigo.

P. 375. l. 36. Χθονίων θεῶν.] *Deorum inferorum.*

P. 378. l. 16. Καταινύσας.] Codex Et. καταλύσας. sic interpres. Cod. Arch. καταστήσας.

Ad Librum Septimum HERODOTI.

Pag. 379. l. 7. Ἐς Σάρδεις.] Vide paginam 236. l. 25. & 26. πολλῷ πλέω —— παρεῖχον, Cod. Arch.

P. 380. l. 24. Βασιλεῦσαι.] Cod. Arch. ἐβασίλευσεν.

27. Ξέρξεω.] Cod. Arch. melius. Valla non vertit.

P. 381. l. 21. Ἀναβεβήκεσαν.] Cod. Arch. ἀναβεβήκεσαν τὴν ἔχθρην προκαταλυσάμενοι. Id est, *inimicitias prius deponentes.*

23. Πεισιστρατίδεω.] Puto sic scripsisse Herodotum. Ita sane cod. Arch.

25. Λάσου Ἑρμιονέος.] Cod. Arch. sed notior est Lasus Hermionensis ex Procli chrestomathia, & Tzetze ad Lycophronem, Pausania, aliisque, quam ut de eo hic dubitari possit.

27. Ἐκ τῆς Θαλάσσης.] Cod. Arch. cum margine κατὰ τῆς θαλ.

38. Ξέρξης.] Darii & Xerxis bella hæc scripsit Charon Lampsacenus Herodoto paulo senior. Item Simonides. *Suidas* & Tertullianus lib. de *Anima*, & Plutarchus, & Pausanias hoc docent.

P. 382. l. 1. Σύλλογον ἐπίκλητον.] Posteriores una voce σύγκλητον. aliquando σύγκλητος βουλή. Tragicus quidam λέσχην σύγκλητον dixit.

22. Ὑπερθέωμαι.] Omnino ὑποθέωμαι. unde apud nostrum toties ὑποθῆκαι. Sic ὑποθέμενος, τοῖς ὀνειροπόλοις τὸ ἐνύπνιον. Quanquam ibi quoque ὑπερθέμενος male scribatur. ut etiam p. 389. l. 47. ubi iterum codex Arch. ὑπερτίθεε.

P. 383. l. 4. Ἀναίτιοι ὑμεῖς.] Codex Eton. hæc interponit, ἡμεῖς μὲν τοσαῦτα ἀγαθὰ ἕξομεν. ὑμεῖς ἤ. *Nos tot bona reportabimus.* Infra codex Arch. χρὴ συμπαρεῖναι.

24. Ὑπάρξαντας ἀδικίης.] Scio alibi sic loqui Herodotum, & alios. Hic autem in codice Arch. video ἀληθέας. Puto igitur Herodotum scripsisse ἀλίτας, *peccatores.* Homerus etiam dixit τίσασθαι ἀλείτην.

P. 387. l. 5. Μετὰ δὴ βουλεύεαι.] Cod. Arch. βουλεύσεαι ὦ. 11. στρ. μὴ ἄγειν, quod rectum est. Vide l. 24.

49. Θεός ἐστι.] Cod. Arch. Θεός τις ἐστί. Ita p. 388. l. 16.

P. 388. l. 12. Φρονέειν τε εὖ.] Formavit hoc ex noto Hesiodi dicto.

38. Φανήσεται.] Cod. Arch. φανεῖται. Margo φανέτω. vide pag. seq.

49. Οὐδὲ ἐπιφοιτήσει.] Cod. Arch. & Eton. & Valla hic legerunt σὲ ἢ ἐπιφ. Postulat id sententia.

P. 389. l. 8. Νομίζων.] Scripserat ἐλπίζων. Ita legit Valla, ita codex Arch.

47. Ὑπετίθεε.] Cod. Arch. ut p. 382. l. 22.

P. 390. l. 17. Ἀνομένῳ.] Cod. Arch. ἀναισιμουμένῳ. Indubitabilis lectio.

21. Σκύθαι.] Vide paginam 3. & 6.

26. Μυσῶν τε καὶ Τεύκρων.] Vide p. 406. l. 24. Xerxes finxit Principes Græcorum sibi patriæ proditionem addixisse. Hinc tot gentes non tam ad bellum, quam spolia, confluxêre. Polyænus VII.

36. Ὕδωρ πινόμενον.] Juvenalis,

—— *epotaque flumina Medo*
Prandente ——

Inter hos fuere Onochon, sive Onochonus, Ilissus, Scamander, Melas, Lissus, Echidorus, v. p. 446.

P. 391. l. 1. Βουβάρης.] Supra Βουβάρης, ut Οἰβάρης. ita Justinus. Tzetzes falso vocat Βυρβάντην.

14. Κλεωνάς.] Erant & aliæ Cleonæ inter Argos & Corinthum.

P. 392. l. 14. Πόνον.] Puto recte se habere. Valla tamen cum codice Arch. legit πόρον. Alii χῶρον.

28. Καταῤῥήκτης.] Multa de hoc disputat Salmasius ad *Plinium.*

34. Πύθιος ὁ Ἄτυος.] Omnino contemnenda est lectio marginalis. Locum hunc adducit Eustathius ad B. Ἰλιάδος, non tamen sane.

P. 393. l. 9. Γεωπέδων.] Cod. Arch. γεωπεδίων (vel γεωπέδων) ἀρκέων ἐστὶ βίος.

44. Καλλάτηβον.] Cod. Arch. Καλλάτιον π. Forte Καλλατίαν. Nam Stephanus in Κάλλατις habet καλατία. Idem tamen hic legisse videtur Καλλάτηβος.

48. Χρυσέῳ.] Tzetzes ad Lycophronem videtur hic legisse ἐχρύσωσεν.

P. 394. l. 2. Γῆν καὶ ὕδωρ.] Vide Brissonii collectanea de *regno Persico*, l. III.

14. Μαδύτυ.] Cod. Arch. Ἀβύδυ. Vide tamen p. 553. l. 26.
31. Μασιγέας.] Cod. Arch. rectius σιγέας.
P. 395. *l.* 10. Ὄνυξι. Cod. Arch. ὄνοισι. Hoc rectum.
P. 396. *l.* 27. Τῇ ψυχῇ.] Sic legit codex Arch. non τὴν ψυχήν.
45. Νισαῖοι.] Cod. Arch. & Stephanus Νησ. Arrhianus etiam Νησαῖαι ἵπποι genere mutato. Suidas Λεονάτος, vulgatos libros sequens scribit Νισαῖοι. Vide supra, p. 201.
P. 398. *l.* 37. Οἵην συ.] Cod. Arch. οἵηνπερ.
38. Μεμνεώμεθα.] Cod. Arch.
47. Ὑπόπλεως.] Cod. Arch.
P. 399. *l.* 22. Κομίζεαι.] Cod. Arch. δεῖ κομίζεσθαι. Quæ lectio Vallæ placuit, uti & hæc ἔκων δή τοι λιμ. & l. 29. ὅσον ἂν προβαίνης ἑκατέρω.
P. 400. *l.* 40. Μεταβάλλωσι. τ.] Cod. Arch. —— λωσι γνώμας ἔχουσι, τὸ σύ τε. Valla videtur legisse amplius στράτευμα μέγιστον.
P. 401. *l.* 13. Ἐντεταμένως.] Cod. Arch. ἐντεταςμένως. *Intente.*
31. Διαχρῆσαι.] Cod. Arch. διαχρῆναι. Ita Valla.
32. Πέλαγος.] Uterque legit. ut miram ubique inter Vallæ codicem & hunc nostrum observes concordantiam.
P. 403. *l.* 15. Πλῆθος, ἑβδ.] Cod. Arch. ἐφάνη ἑβδ. De numero nimium quantum variant Auctores. Ælianus videatur l. 13. c. 3. Diodorus XI. Plinius 33. c. 10. Nepos in vita *Themistoclis*, Justinus, Isocrates *Panathenaico*. De hac expeditione scripserunt horum temporum celebres auctores cum alii tum Charon Lampsacenus, Phrynichus tragichus, quem sequebatur Æschylus in Persis, Chœrilus Samius, qui omnes gentes, teste Josepho, recensuit.
P. 404. *l.* 5. Ἀνάφης.] Cod. Arch. & Valla Ἀναφάνης.
6. Ἐσσάχαλο.] Cod. Arch. ἐτετάχατο. Vide p. 403. l. 28. 406. l. 4.
38. Ἀζάνης.] Cod. Arch. Ἀρτάνης ὁ Ἀργαίυ. Magna est in his ducibus nominum varietas. Quædam finxit Æschylus, nec satis apte, si terminationem spectes.
P. 405. *l.* 6. Παλίντονα.] Eustathius ad hunc locum respexit, cum τόξον παλίντονον exponeret κυκλοτερές, τὸ ἐπὶ θάτερα μέρη κλινόμενον.
34. Ἔσαν.] Cod. Arch. ἴσαν, ut Valla.
P. 406. *l.* 6. Φρύγας.] Conon *Narratione* I.
19. Νεβρῶν.] Cod. Arch. non νεύρων. facilis lapsus.
26. Λυκοεργέας.] Athenæus, ἐν Λυκίᾳ εἰργασμένους. l. XI. c. XI.
31. Καβηλέες.] Cod. Arch. Καμηλέες —— Λασίνιοι.
34. Μιλύαι.] De his in I dixit; eosdem & Solymos facit. Hinc Josephus cives suos esse vult, quos Chœrilus enumerarat in hoc exercitu, & tribuit iis pro galeis ἵππων δαρτὰ πρόσωπα, Herodotus διφθέρας. V. p. 405. l. 29. Cod. Arch. hîc, Μινύαι.
P. 407. *l.* 23. Τελνταταίχμης.] Cod. Arch. ut margo & Eustathius Τεταυταίχμης.
28. Ζερδομένης.] Cod. Arch. Μαστίστης, & Γέργης. V. p. 418.
34. Θανάτῳ βιασθείς.] Cod. Arch. βιωθείς. Placet μιωθείς.
P. 408. *l.* 7. Σηρῆσι.] Potius Ζειρῆσι. *Sagulis.* ut supra p. 406.
48. Ἐπτὰ ἢ διηκ.] Numerum navium variant Justinus, Tzetzes; Herodotum sequitur Diodorus.
P. 409. *l.* 9. Αἰγύπτιοι πᾶν.] Josephus adducit primo contra Apionem.
26. Ὠμοβοίης.] Eustathius hîc legit ὠμοβοΐοις.
31. Παμφύλιοι.] Cod. Arch.
P. 410. *l.* 34. Ἀχαιμένης.] Cod. Arch. —νης ὁ Δαρείυ ἐὼν ἀπ' ἀμφ. ἀδελφεών.
44. Πάπτην.] Cod. Arch. Μάπην, & Μέρβαλος, & Ὠρομέδοντος, & Γόργος, & Τιμωνᾶς. Mallem hîc pro Ἀέλιος, legere Ἀράδιος. est enim Ἄραδος insula Phœnicia.
48. Πύγρης.] Cod. Arch. Πιγρησοςὸς ὁ Σελδ. Fuit Pigres alius ab hoc. Vide & p. 289. Scribitur Tigretus, & Πίγρητος. V. Voss. de Poët. Gr.
P. 411. *l.* 9. Αυγδάμιος.] De hac vide Ptolemæum Hephæstionem l. VII.
12. Καλυδνίων.] Scribe Καλυνδέων, ut pag. 410. Ita & Stephanus. Mox ut in margine, codex Arch. Εὐδοξοτάτας.
P. 412. *l.* 13. Σύντροφος.] Hæc non recte vertit Valla. Mallem, *Paupertas quidem Græcis semper fuit indigena, virtus autem adscititia: Hanc sapientia & legibus rigidis excolunt.*
22. Δυλοσύνην.] Pagina 394. l. 2. γῆν ἢ ὕδωρ petebat. Aristoteles ait id servitutem denotare. Himerius vocat σύμβολα δουλείας. Ipse Xerxes, δούλιον ζύγον. Homerus δούλιον ἦμαρ.
31. Εἰπέ μοι, σύ.] Imo οὐ φῇς. Ita & Valla, & sententia postulat.
39. Δίζημαι.] *Postulo, conjicio.* pro ἀντάξιον codex Arch. δίκαιον. & puto sic scripsisse Herodotum, quoniam & alibi sic scripsit: ut δίκαιός ἐστι φέρεσθαι τοὔνομα. & ὑμέας δίκαιοί ἐστε ἀμυνέοντες ἰέναι. *Æquum est vos ire.* Hippocrati δίκαιος, ὅμοιος, ἀνάλογος, ἴσος. *Hesychius.* Vide p. 425. l. 21.
P. 413. *l.* 1. Ἐόντων πέντε.] Cod. Arch. ἐόντων ἐκείνων. Ita Valla.

P. 414. *l.* 2. Μεγαδόσεω.] Cod. Arch. Μεγαλόσεω.
40. Μεγαβύζȣ.] Cod. Arch.
P. 415. *l.* 37. Εἰρημένην, δεύτερ@.] Cod. Arch. χώρην δ.
P. 416. *l.* 9. Ἐννέα ὁδοί.] Amphipolis.
32. Ξέρξης.] Pro Πέρσης. Cod. Arch.
35. Ἀκέων ἤδη γινόμενον.] Addit Cod. Arch.
49. Ἐς πᾶν κακȣ̃.] Athenæus hîc legit πᾶν κακȣ̃.
P. 417. *l.* 15. Σιτόδεσκον.] Cod. Arch. Quod est Ionicum.
P. 418. *l.* 9. Τελυταλαίχμης.] Eustathius prius p. 80. l. 5. legit Τελαταιαίχμης. Vide & paginam 407. Pro Σέργις codex Arch. hîc habet Γέρτις, ibi Γέργης. Mox Σμερδομένεα.
16. Πίδωρ@.] Cod. Arch. Πίλωρ@. Ita & Stephanus. Emenda Ortelium.
P. 419. *l.* 2. Χείδωρον.] Ptolemæo Ἐχείδωρ@. Ita scribitur apud Apollodorum.
P. 421. *l.* 44. Σπερθίης.] Suidas, Σπέρχις. ut & codex Eton. pag. proxima.
P. 422. *l.* 48. Ὡς εἷλεν.] Cod. Arch. ὡς εἶχεν, ἁλίκας. Locus est depravatissimus.
P. 423. *l.* 4. Σιτάλκεω.] De Sitalce Thucydides videndus. Pro Τύρεω scribe Τήρεω. Vide p. 247.
8. Ἀρισέας.] Thucydidi Ἀρισεύς. Vide hanc rem apud eum, libro 2.
25. Οἱ Ἀθηναῖοι.] Cod. Arch. cum Valla, εἰ.
33. Προδόντες.] Cod. Arch. προδοθέντες.
46. Σωτῆρας.] Herodotus, quasi esset Atheniensium historicus, libenter eos laudat. Diyllus apud Plutarchum scribit, ob eam rem, multo auro donatum ab Atheniensibus.
P. 424. *l.* 22. Συρρηγνύς.] Cod. Arch. Ἀσιηγνὺς, quod puto esse glossema. Oraculum hoc extat apud Eusebium *Præp.* V. Suidam in Ἀνεῖλεν, Tzetzem *chil.* IX.
38. Ἱκετηρίην.] Cod. Arch. ἱκετηρίας. Ut Valla.
47. Οὐ δύναται Παλλάς.] Habes apud Aristot. *Rhet.* lib. I. Cl. Alexandrinum, Eusebium, & Suidam.
P. 425. *l.* 18. Ἀπήιζον.] Pro ἀπαλλάσσοντο, Cod. Arch. & Eton.
43. Ἔπ@.] Cod. Arch. & Eton. & Valla πάθος.
P. 427. *l.* 16. Ἐσόφιν.] Narrat Polyænus VII.
43. Ἀδικέȣσι.] Narrat Polyænus VII.
P. 428. *l.* 17. Σαώσει.] Cod. Arch. φυλάξει. Extat Oraculum apud Eusebium *Præp.* VI.
P. 429. *l.* 11. Ἡμέας εἰκός.] Cod. Arch. οἰκός. recte. mox ἔξω, ut in ora.
30. Ἐμμενέειν.] Cod. Arch. Ἐπιμένειν.
45. Ἀργείοισι.] In his expendendis multus est Plutarchus.

P. 431. *l.* 37. Ἀχαριστόταλον.] Scripti omnes ἀχαριτώταλον.
41. Λακεδαιμόνιοι.] Deest καὶ Ἀθηναῖοι. ut testatur codex Arch. & Eton.
P. 433. *l.* 19. Ἀρέσκεσθαι.] Cod. Arch. ἀρκέεσθαι.
46. Διακοσμῆσαι.] Intelligit Menesthea in *Homeri Catalogo.*
P. 434. *l.* 1. Cod. Arch. Υπιέντες. recte.
P. 435. *l.* 3. Ἀμίλκαν.] Diodorus Ἀμίλκωνα, Polyænus Ἱμιλκῶνα vocat, male. erat hic Himilcas junior.
23. Εἰκόνι χρεωμένων.] An forte εἰκότι. Vide p. 549. l. 48.
24. Ἐν τῇ Σικελίᾳ.] Desunt codici Arch.
34. Φοίνικες λέγȣσι.] Intelligit Phœnicum Annales, quos cum alibi, tum pagina 2 & 3. laudat.
P. 436. *l.* 9. Ξέρξην.] Non Πέρσην codex Arch. ut prius. De Amilcaris exitu vide Diodorum.
32. Μηνύων.] Cod. Arch. μηνίων. Cretenses non sunt ulti Minois mortem, sed Menelai injurias ulti sunt.
P. 437. *l.* 24. Ἀντὶ τȣ́τȣ.] Cod. Arch.
25. Ἐκ Κρήτης.] Omnino ut Valla & codex Arch. Τροίης.
36. Φρονεȣσέων.] Cod. Arch.
42. Ἐν.] Deest, recte.
P. 440. *l.* 4. Ἀνέμοισι.] Vide Hesychium in Βορεασμοὶ, & Herodotum p. 443.
29. Ἀσωνίδης.] Cod. Arch. Ἀσωνίδης.
44. Φόρμ@.] Cod. Arch.
P. 441. *l.* 2. Διὰ πυρσῶν.] Cod. Arch.
7. Ἐπέλαζον.] Cod. Arch. & Eton. ἐπεσάλησαν.
12. Ἐκποδών.] Mox ἐπέπλεον. Pro παρέντες videtur Valla legisse απαρέντες.
P. 442. *l.* 10. Δισμύριοι.] Cod. Arch. τρισμύριοι.
19. Καὶ τέσσαρες.] Cod. Arch. πέντε. Mox ταύτησι χιλιὰς καὶ ἑκατοντάδες ἓξ, καὶ δέκα.
29. Οὕτω πεντηκοσίας.] Sic codex Arch. ὡς συμβαίνειν γίνεσθαι πάντα τὸ στρατὸν μυρ. πεντηκ. καὶ τριάκοντα καὶ —— ἀνδρῶν τὸ ἤγαγεν, &c.
P. 443. *l.* 7. Αἱ μὲν δὴ πρ.] Cod. Arch. & Eustathius, πρὸς τὴν γῆν.
11. Ἐς Π.] Lege ἐς πόντον. Ita Suidas, Eustathius & Cod. Arch. καὶ ἐπὶ ὀκτὼ νέας. Suidas contra omnes auget numerum ad πεντήκοντα.
25. Ἐξεβράσσοντο.] Ita & Plutarchus hîc legit. Cod. Arch. ἐξεράσσοντο. male.
35. Εὐρώπης.] Cod. Arch. & Valla.
P. 444. *l.* 1. Κρητίνεω.] Plutarchus Κρητίνεω.
9. Παιδοκτόν@.] Plutarchus libro contra Herod. hæc explicat.
15. Ἔντομα.] Scholiastes Apollonii l. I. exponit

ponit τὰ σφάγια. Recurre ad p. 416. ubi σφάζοντες ἵππους λευκοὺς Μάγοι. Nisi τὰ ἔντομα intelligat τὰ ἄνορχα. Ista enim τοῖς νερτέροις mactabant.

21. Πηλῷ, εἴη τε.] Cod. Arch. καὶ ὡς εἴη.

26. Πρῶτος.] Cod. Arch.

36. Ἐστρωτὸ κῦμα.] Homerus, ἐσόρεσεν ὁ θεὸς μεγακήτεα πόντον.

P. 445. l. 20. Ἀέλδωλις.] Cod. Arch. Ἀρδωλις.

37. Ὀνόχωνος.] V. p. 390. l. 7. Tzetzes Ὀνόχων scribit.

P. 446. l. 5. Ἐσελθόντες.] Cod. Arch. pro ἐσέλθοντο.

P. 448. l. 15. Θηβαίων.] De hoc loco multa disputat Plutarchus l. contra Herodotum. L. 29. Cod. Arch. Δορύσσου, ut & margo.

P. 450. l. 18. Βραχυτέροισι.] Cod. Eton. μακροτ. Ita Valla. Cod. Arch. μικροτέροισι.

P. 453. l. 6. Κλέος μέγα.] Hæc vellicat Plutarchus.

P. 455. l. 1. Κολωνόν.] Plutarcho pro nomine proprio videtur sumi, l. contra Herod.

24. Ἀλφεός.] Eustathius legit Ἀλφεός.

27. Θαφθῆσι.] Pro ταφῆσι. Est quidem τραχυφωνία, sed quæ placuit Homero, Euripidi, & aliis. Vide Eustathium ad Ε. Iliados, ad πρώτω μὲν στρεφθέντι.

36. Πειθόμενοι νομίμοις.] Strabo. Cicero,

Dic, Hospes, Spartæ, nos te hîc vidisse jacentes,

Dum sanctis patriæ legibus obsequimur.

Diodorus aliud Simonidis epigramma citat.

P. 456. l. 40. Λεοντιάδης.] Negat Plutarchus eum fuisse ducem, sed Anaxandrum.

P. 457. l. 23. Λακεδαιμονίη.] Cod. Arch. Λακεδαίμονι. Ita & Eustathius legit.

31. Βασιλεὺς γενόμ.] Cod. Arch. βασιλεὺς τούτων γεν.

35. Λακεδαίμονα χ.] Cod. Arch.

P. 458. l. 27. Ἐπιλέγεσθαι.] Cod. Arch. ἐπιδέχεσθαι.

P. 459. l. 22. Ἔδοξε.] Cod. Arch. ἐδόκεε.

30. Ἐπίτηξε τὸ κηρόν.] Vide Vossium ad Just.

33. Ἐπὶ ὁ καὶ ἀπίκετο.] Cod. Arch.

37. Γοργώ.] Vide p. 302, 305. Meminit Plutarchus in *Laconicis.*

Ibid. Ὑπέθετο.] Cod. Arch.

40. Ἄλλοισι.] Deest Cod. Arch. deerat & Vallæ.

Ad Librum Octavum HERODOTI.

Pag. 460. l. 23. Ἑβδομήκοντα.] Nepos ccc facit.

P. 461. l. 12. περὶ τῆς.] Lege γῆς. Quamquam & τῆς ferri possit.

P. 462. l. 10. Πυρφόρον.] Interpres hîc plane hallucinatus est. Πυρφόρος sacerdos est; Sacerdotibus solet parci in præliis. Cum volunt significare cladem maximam, ajunt μηδὲ πυρφόρον, &c. deinde λόγῳ Valla vertit in λόχῳ. Diodorus Siculus rem sic extulit, μηδὲ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι.

32. Ἀλλ' οὐ γάρ.] Codex Eton. ἀλλ' οὔπω καιρὸς παρέχε. Ita Valla. Diodorus indicem hunc *Samium* facit.

P. 464. l. 35. Παρασκευασάμενοι.] Cod. Arch. παρασκευασάμενοι, ut Valla.

P. 466. l. 32. Ὥστε ἀφίστασθαι.] Cod. Arch. ἢ ὥστε μὴ ἀπίστασθαι. Quod probum.

45. Scribe Ἱστιαιεὺς cum cod. Arch. Plutarcho, & Stephano.

P. 467. l. 14. Ὀρυξάμενος.] Polyænus narrat *septimo libro.*

48. Τιγράνης.] Cod. Arch. rectissime Τελταταίχμης, ut supra.

P. 471. l. 3. Προνοίης.] Epitheton est Minervæ, *Pronœia.* Pausanias, Diodorus.

P. 474. l. 7. Τετρακοσίαι.] Cod. Arch. ὀκτὼ καὶ πεντήκοντα καὶ τετρακόσιαι. V. pag. 485.

P. 478. l. 38. Μυστικὸν Ἴακχον.] Vide Hesychium in ἅλαδε μυσταὶ & Ἴακχος. & Scholiastem Aristophanis ad Nubes, p. 142.

P. 481. l. 45. Ἑπτά.] Videtur Homerus sex tantum agnoscere. Vide ejus *Catalogum.*

P. 485. l. 47. Εὐεργέτης.] Talis Soloson supra l. III. & Mardochæus. Brissonius l. I. de *Regno Persico.*

P. 486. l. 11. Θεάσασθαι.] Sedit Xerxes sub aurea platano, aderat ei Draco Eupompi F. qui per stadia xx prospicere valuit. is Xerxi omnia narrabat. *Ptol. Hephæstio.*

48. Ἐπίσημον τῆς νηός.] Quod erat in prora, τύπος, puta, Cignus, Taurus, Tigris, Sus, unde & nomen navi. παράσημον in puppi. Sed nec hæc ubique distinguuntur.

P. 487. l. 37. Πᾶν αἰτιώμενος.] Cod. Arch. πάντας αἰτιώμενος, ut Valla.

P. 488. l. 37. Ἀδείμαντον.] Hæc finxisse de Corinthiis Herodotum ait Marcellinus. *V. Thucyd. Plutarchus,* & *Dion Chrysostomus.*

P. 496. l. 23. Πρώτους μὲν Π.] Cod. Arch. μὲν τοὺς μυρίους. ut Valla. Vide Plutarchum in *Themistocle*, ubi Σίκιννος dicitur.

P. 500. l. 4. Ἀφιδναῖος.] Cod. Arch. Ἀθηναῖος. Mox idem κατὰ μαρτυρέων. Vide Plutarchum in *Themistocle.*

17. Στρατοῦ ὅν.] Cod. Arch. melius τοῦ Μαρδ. *exercitus, quem sibi elegerat*, &c.

P. 501. l. 37. Πρῶτος.] Cod. Arch. πρῶτον.

P. 502. l. 13. Ἡγησίλεω.] Cod. Arch. ἡσίλεω. Ma-

Male. Vide Pausaniam *Lacon.* Herodotum p. 351. 452. sed in his recensendis pauci conveniunt, sive nomina sive ordinem spectes. V. *Reineccium.*

29. Στασιῶ].] Cod. Arch. στρατιῶται.

P. 503. *l.* 3. Πανταχῆ μιν χρησόμενον.] Sic cod. Arch. *ubique terrarum oracula consuleret.*

16. Ἐς Ἀμφιάρεω.] Ut Thebano nemini licuit dormire in Amphiarai æde, ita in Herculis, nemini peregrino. Plutarchus contra Herodotum.

P. 504. *l.* 30. Ὡς ῥ ἥκουε.] Codices scripti lectionem oræ agnoscunt.

47. Σὺν νόῳ.] Homerica est locutio; Νόῳ δ' ἐπέβαλλεν ἱμάσθλην.

P. 505. *l.* 18. Ἀργαῖος.] Cod. Arch. Ἀργαῖος, vel Ἀργεῖος. Ab hoc reges deinceps *Argeadæ* dicti.

35. Παρεοῦσαν.] Cod. Arch. cum margine stat; nec non & Cod. Eton. Mox καταλύσεσθε. *Idem.* V. p. 513. l. 3.

P. 507. *l.* 27. Ἀθέμιστα.] Cod. Arch. ἀθέμιτα ῥέζειν.

45. Τοῖσιν ἐργαζομένοισιν.] Cod. Arch.

P. 508. *l.* 5. Ἐοῦσαν.] Cod. Arch. ἔχουσαν.

AD LIBRUM NONUM HERODOTI.

Pag. 510. *l.* 4. Στασιωτέων.] Cod. Arch. στρατιωτέων. Non probo.

40. Καλῶ μὲν ἔλ.] Epimone, sive anaphora; quali Homerus utitur, Ἔνθ' ἔνι μὲν φιλότης, ἐνδ' ἵμερος, ἐνδ' ὀαριστύς.

P. 511. *l.* 27. Καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον.] Cod. Arch. ἀπ' ἡμέων οὕτως ἀκίβδηλον νέμεται.

38. Μηνύουσι.] Cod. Arch.

41. Ἐκδεκώμεθα.] Cod. Arch.

42. Ἐπιτηδεότατον.] Cod. Arch.

P. 512. *l.* 13. Χίλεος.] Plutarchi codices habent χείλεως.

27. Ἐπὶ τὰ περὶ ἕκαστον.] Desunt hæc Cod. A. & Vallæ, & Eton. nec hîc locum habent, nam infra pag. 520. recurrunt. Plutarchus tamen videtur hic legisse.

P. 513. *l.* 9. Ξείνους.] Hesychius, in ξένοι. Τοὺς Πέρσας.

P. 514. *l.* 24. Ἀτταγῖνος ὁ Φρ.] Athenæus libro II. Ubi Casaubonus notat in MS. esse Ἄτλαμνος. Vide infra 541. Plutarcho Ἀπαγῖνος, male.

P. 516. *l.* 28. Μακίστιον.] Cod. Arch. Μακίστιον. Ita & margo. probabilior est hæc lectio; abit Tzetzes, cui dicitur Μασίστριος.

P. 517. *l.* 20. Ὀφθαλμόν.] Cod. Arch. ὀμφαλὸν, *umbilicum.* Recte. Thorax reponebatur Athenis, in Minervæ Poliadis templo. *Pausanias.*

30. Ἀλλὰ πάντας.] Deest ἅμα. supplet codex Arch.

43. Κείροντες.] Morem multis testimoniis illustrat Brissonius. Ratio hæc subesse videtur; ἄψυχα ἀψύχοις. Vide Hesychium in αἱμακουρίαι.

P. 518. *l.* 13. Γαργαφίην.] Cod. Arch. Γαργαφίην.

23. Πολλὸς ὠθισμός.] Cod. Arch.

41. Ἐπὶ διακειμένοισι.] Interpres non cepit sententiam. Verte, *ex pacto, ex consensu.* Τὰ διακείμενα sunt ὡρισμέναι συμφωνίαι, συνθεσίαι, ὁμολογίαι, ut Diodorus loquitur. Illud nota, Herodotum ἑκατὸν ἔτεα, Diodorum πεντήκοντα ponere.

P. 519. *l.* 42. Τὰς ἀποθήκας.] Hæc dele; neque enim agnoscit codex Arch. nec Valla, nec margo.

44. Τρωικοῖσι πόνοισι.] Virgilius, *Trojæque labores.* Cod. Arch. hîc ἡρωικοῖσι.

P. 526. *l.* 26. Ἀλλὰ τὰ μέν.] Cod. Arch. τὰ δὲ μέν.

41. Προσελήλατο.] Cod. Arch. προσεληλάτο.

P. 527. *l.* 10. Ἐθέλοιμι.] Puto ita scripsisse Herodotum; habet tamen codex Arch. haud male, ἔλοιμι.

16. Καταῤῥώδηκε.] Rectius, ad normam Ionismi, καταῤῥωδήκεε. Mox pro συναχθῆτε idem cod. Arch. συλλεγῆτε. Est autem λιπαρέειν quod sequitur λίαν παρεῖναί τισι.

34. Ἀθηναίους.] Vide ut omnes scriptores in Atheniensium laudes conspirent. Plutarchus innuit Herodotum pretio ad hæc fingenda adductum fuisse.

P. 528. *l.* 14. Ἐκπαγλεομένων.] Cod. Arch. ἐκπλαγεομένων. Hanc scriptionem præfero, quoniam multis aliis in locis sic video scripsisse Herodotum.

29. Ἄρχομεν.] Cod. Arch. ἄρξομεν, *Incipiemus.*

45. Εὔποροι.] Cod. Arch. ἄποροι. Ita Valla. & res postulat: nam Persæ cominus, ut Spartani, non pugnabant.

P. 529. *l.* 9. Παρὰ τὸ δεξιόν.] Cod. Arch. & Eton. & Valla, παρὰ Παυσανίην ἐπὶ τὸ δεξιὸν κέρας. Rectissime.

15. Συμβολὴν ποιεύμενοι.] Atqui locus postulat particulam negantem μή. Supplet codex Arch. & Valla.

44. Ἠέριον.] Cod. Arch. & Valla ἱρόν. Hæc omnia Plutarchus in *Aristide* sublegit.

P. 530. *l.* 6. Πιτανητέων λόχου.] Erat Πιτάνη quidam δῆμος cujus meminerunt Pausanias, Hesychius, Thucydides, Herodotus supra, p. 181. l. 40. Ex hoc populo turma Amompharetum sequebatur, quæ quidem turma una fuerit ex turmis militaribus Spartanorum. Turmas has, seu τάγματα,

quatuor aliqui faciunt, uti legere est apud Scholiastem Aristophanis in *Acharn.* παρὰ Λακεδαιμονίοις ὑπῆρχον τέσσαρες λόχοι. Aristophanes ipse in *Lysistrata*, τέσσαρες λόχοι ἀνδρῶν μαχίμων. Alii tamen quinque fuisse volunt. Hesychius & Harpocration citant Aristotelem in *R. P. Lacedæmoniorum*. Has enumerat, opinor ex Aristotele, Scholiastes ineditus in Lysistratam, Ἔδωλος, Σίνις, Ἀρίμας, Πλόας, Μεσοάγης, vel rectius Μεσοάτης, ut apud Stephanum. Ἔδωλ meminit Hesychius. De tribus reliquis non constat. Thucydides affirmat septem fuisse: Notat hoc idem Scholiastes ad *Lysistratam*, productis Thucydidis verbis. Video alios alium numerum ponere. Negat interim Thucydides ullam fuisse apud Lacedæmonios Πιτανήτων λόχον, & Herodotum oblique tangit. Eum sequitur Hesychius, qui tamen etiam apud aliquem poëtam reperisse videtur Πιτανήτης στρατός.

P. 531. *l.* 12. Ὅπλα ἦγε.] Cod. Arch. λόχον ἦγε, rectius; erat enim λοχαγός.

P. 533. *l.* 3. Γινομένων, ἀπέβλ.] Cod. Arch. interponit χρηστῶν.

42. Ἀειμνήστου.] Cod. Arch. hîc optime Ἀριμνήστου. Sane adstipulatores habet Plutarchum & Pausaniam.

P. 535. *l.* 31. Τεῖχος, καὶ τὴν σκηνὴν.] Vide quid hîc sperabat se inventurum Polycrates Atheniensis, apud Schol. Aristophanis p. 333.

P. 536. *l.* 36. Ἀείμνηστον.] Ita & codex Arch. nam hic Platæensis alius est ab Arimnesto Spartano, de quo ad p. 533.

P. 537. *l.* 23. Ἐφόρεε ἄγκυραν.] Plenius codex Arch. ἐπίσημον ἄγκυραν.

26. Εὐρυβάτην.] Cod. Arch. Εὐρυβιάδην.

36. Φαρανδάτης.] Sic Pausanias. aliter Φερενδάτης. Vide p. 405. & 407. Hic apud Æschylum in Persis corrupte dicitur Φαρανδάκης.

46. Λῦσαι.] Placet cum codice Arch. legere ῥῦσαι.

P. 539. *l.* 41. Παυσανίη.] In ejus honorem Πανσάνια festum fuit. *Pausanias.*

P. 540. *l.* 15. Μήδων.] Athenæus hunc locum transcripsit. Legit autem ut codex Arch. & margo & Valla ἡγεμόνος.

41. Ἔθαπτον.] Cod. A. ἔθαφθεν. Ita & Valla.

P. 541. *l.* 3. Τῶν δὲ ἄλλων.] Hæc verba omisit codex Arch. sed non omisit Plutarchus, imo acerbe de iis agit cum Herodoto.

6. Κοινά.] Lege κεινά, *vacua*. κενοτάφια. Ita hîc legit Plutarchus.

P. 542. *l.* 30. Συνεκήρυξε.] Cod. Arch. συνεκύρησε, *evenit.*

P. 543. *l.* 11. Ἡγησιστράτου.] Cod. Arch. ἡγησίστρατον.

26. Ποταμὸν ὅς.] Duo sunt: oportuit nomine distinxisse. Vide Stephanum in Λάκμων.

P. 544. *l.* 42. Καλαμίσοισι.] Cod. Arch. Λαμίσοισι. N. L. Duris ἐν ὅροις Σαμίων hîc nobis usui foret.

P. 545. *l.* 15. Κτιστὴν.] Scribendum κτιστύν. ea est forma Ionica.

P. 546. *l.* 8. Οἱ Ξέρξεω.] Omnino ut codex Arch. ὑπὸ Ξέρξεω.

41. Μήκως.] Confer Ælianum in V. Hist. l. 2. c. 25. Plutarchum, *Camillo* p. 138.

P. 547. *l.* 27. Ἰθαμίτρης.] Cod. Arch. Ἰθαμίτρης. Vide p. 405. l. 1.

34. Περίλεος.] Scribe Περίλεως.

P. 548. *l.* 20. Ἀφεῖναι.] Lege ἀπεῖναι.

25. Πελοποννησίων.] Valla videtur vertisse Λακεδαιμονίων.

46. Φθάς.] Omnes scripti φρασθείς, *percipiens.*

P. 550. *l.* 14. Τυκτά.] Dictio est Persica. Xenophonti, Γενέθλια. Athenæus l. XIII. hæc adducit.

18. Χρήζει.] Habet hîc codex Arch. δέεται. puto ex interpretamento.

37. Εἰσὶ τρεῖς.] Nec Valla nec codex Arch. agnoscit.

40. Μεθέντα.] Repone cum codice Arch. μετέντα.

41. Μεγάλα ποιεῦμαι.] Cod. Arch. μέγα. Alibi μέγα ποιεύμενος ταῦτα, & μέγα ὑπερφέρουσα.

45. Ἧσσω.] Scribe ἥσσων.

49. Γῆμαι.] Cod. Arch. γυναῖκα.

P. 551. *l.* 36. Διαβάντες.] Cod. Arch. διαβαλόντες. Ita prius, διέβαλον ἐκ τῆς Χίου ἐς Νάξον.

41. Οἰόβαζος.] Cod. Arch. Οἰάβαζος, Valla. *Oebazus.*

46. Ἀρταΰκτης.] Plura Pausanias.

49. Ὑφελόμενος.] Valla *petitis*. Cod. Arch. αἰτήσας.

P. 552. *l.* 6. Διεβάλετο.] *Fefellit.* Archippus in *Philo*, γέροντα διαβαλοῦμαι τήμερον. Aristophanes *Avibus*, διαβάλλεταί σε ὁ θεός. Imo παραβάλλεταί σε apud Alcæum, & παραβλήδην ἀγορεύειν apud *Homerum*. Schol. Aristophanis horum auctor. V. p. 327. l. 29.

23. Ἀφύκτως.] Cod. Arch. ἀφυλάκτως.

P. 553. *l.* 9. Νεάπολοι.] Puto hîc Eustathium legisse ἑσπερον. Ita sane apud eum video haberi hodie in Odysseam.

17. Τίνεται.] Cod. Arch. σίνεται, nec dubito quin ita & Vallæ occurrebat. Eustathius exposuit per βλάψαι.

36. Ἀρτεμβάρης.] Cod. Arch. Ἀρτεβάρης, & quidem in l. 1, sic semel pinxit: sed male.

P. 554. *l.* 5. Μαλακοὺς γίνεται.] Cod. Arch. supplet ἄνδρας, consentit Valla.

L. S.

H*æc ſunt, Lector candide, quæ vere* κατ' ἐπιδρομὴν *ex Herodoto meo transfudi in calcem hujus editionis; poſtquam acta jam, & tranſacta erant omnia, quæ ad hanc impreſſionem concinnandam ſpectare videbantur. Multa ſciens intacta reliqui; ab aliis occupata non repoſui. In Latinis quædam denuo verti; in Græcis quamplurima emendavi. Nec arroganter hoc à me dici quiſquam exiſtimet: Nam conjecturis meis nihil, omnia vero accepta refero ſcriptis exemplaribus; quorum illud, quod mihi utendum dedit R. P. Archiepiſcopus Cantuarienſis, utramque paginam in hoc negotio fecit. Nec pœnitendum interim ſubſidium attulit alter codex MS. cujus Variantes Lectiones mihi ſubminiſtravit Johannes Roſwel, Vir humaniſſimus, & præclararum omnium artium peritiſſimus. Illud vere dicturus videor, me venam ſaltem aperuiſſe ad Herodotum ſanandum. Id certe volui, & ut conſequerer, ex Galeno, Heſychio, Georgio Pardo* Ionicarum dictionum Lexicon *auxi & locupletavi; tum etiam Herodotum non indiligenter contuli cum Athenæo, Euſtathio, Suida, aliiſque ſcriptoribus, qui ab eo quicquam fuerant mutuati. Linguæ Ionicæ canon fuit olim Herodotus; Enimvero in vulgatis libris tot occurrunt gloſſemata, tot ab ea dialecto ad alias aberrationes, ut vix trientem Ionici idiomatis nunc ſupereſſe crediderim. Infinita ſunt, quæ ex Codice Archiepiſcopi hoc in genere reſtitui poterant; ſed nunc non erat his locus. Exoriatur aliquis, ita voveo, cui otium ſit uberius & ingenium, ad perpurgandum Herodotum; Ille his noſtris & plura & elegantiora facile inveniet; Ille de optimo ſcriptore, de viris doctis, & de me etiam optime merebitur, ſi, reconditiori inſtructus eruditione, tumultuariam hanc noſtram ſcriptionem, quaſi Herodoto minime dignam, plane diſpungat.* Vale.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ
ET
OBSERVATIONES
in novem libros
HERODOTI.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ ET OBSERVATIONES
in novem libros HERODOTI.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ HERODOTI.] An recte sic edatur id nomen, ambiguum facit auctoritas eruditorum, in quibus Henr. Valesius ad Ammiani Marcellini librum XXI cap. 6. sustinuit palam notare Latinos Græca nomina fere adspirare solere, ut cum „Herodotum & Herophilen & Herodicum „scribunt, cum Erodotus & Erophile & „Erodicus emendate scribi debeant. Erodotum quidem passim in Græcis editionibus adspirari hodie videas; sed id mendum esse non dubito. Novimus hanc caussam in similibus vocibus, ut Hannibal, Homerus, sæpe tractatam fuisse, quam relinquimus, quum sufficiat nunc expromere rationem Mediceæ Bibliothecæ, & ejus longævi codicis, quem antetuli. Nam illic exstant varia exemplaria hujus voluminis & historiæ, ubi nomen istud sine dubio adspiratur. Cæterum in hoc nostro legitur Κλειὼ Α΄ Ηροδότου ἁλικαρΝησσῆος. Harum postremarum appellationum primis vocalibus nunc imposita est nota ⊢, at non aureæ repetitioni nominis Ηροδότου in fine libri primi, ubi videas ΗΡΟΔΟ΄ΤΟΥ. non in principio secundi, non tertii, non quarti, non quinti, sed sexti principio apponitur contrario ductu ⊣ (tanquam vetus illud H præponi solitum scriba hic librarius divideret: de hac autem psile & de priore aspera monuit Salmasius ad Consecrationem Regillæ p. 44 & 52, ubi plura huc pertinentia.) ut lenis sit spiritus, quum septimo imponatur similis primo, ut & nono, quum octavus liber eum ignoret. Sed & alter eodem nomine usus apud auctorem nostrum 8, 132 simili modo adspiratur in MS. Hic vero spiritus nunc aureo, nunc rubro colore inductus est. Ex quibus ante omnia præclarum & bona fide odoris verissimi plenum patet istud ἁλικαρΝησσῆος. Ita enim turpiter istud appellativum ventilatur variis velut follibus, ut Camerarius in dialecti Ionicæ speciminibus pag. hujus editionis 718 annotaverit Ἁλικαρνασσῆος pro Ἁλικαρνασσέως, & tantum hactenus; Stephanus in Prolegomenis pag. 743 [Interim certe adeo in hac parte nihil mutare sum ausus, ut in ipso etiam principio Ἁλικαρνασσῆος retinuerim, & in Ἁλικαρνησσῆος mutare noluerim: quamvis sit Ἁλικαρνησσόθεν 3,4 & Ἁλικαρνησσοῦ 8, 104] Tanquam hæc summa hæsitationis foret, quum Ἁλικαρνησσὸς etiam exstet 2, 178 & Ἁλικαρνησσόθεν 1, 144, quum in eodem libro I cap. 175 exhibeatur Ἁλικαρνασσοῦ. Hoc magnum incertum videbat Stephanus, ubi notari debet illud libri I cap. 144 Ἁλικαρνησσόθεν factum esse ab ipso Stephano, tanto indecentius, quod ibi mox ab ipso eodem relinquatur etiam Ἁλικαρνησσόν, quum Aldus & Camerarius ediderint Ἁλικαρνησσόθεν. Et hic Stephanus etiam ipsum titulum mutavit, etsi id neget, & quum Aldus & Camerarius edant Ἁλικαρνασσέως (sicut nummi, qui hodie superstites & in notitiam producti sunt, fere cusi sub Cæsaribus, habent Ἁλικαρνασσέων) ipse fecit Ἁλικαρνασσῆος; quod placuit etiam Tanaq. Fabro in Epistolis Criticis pag. 30. Nunc igitur principio hoc ad veterem & genitivam formam confirmato ex prisca fide, etiam gemino Σ, interdum uno concesso, unum illud in libri I cap. 175 Ἁλικαρνασσοῦ non pro exterricinio haberi debet, sed in quo conniverunt oculi inspicientium libros antiquos, quod meis forsan quoque contigit. Sed ab Stephano deterritus & ipse fui, quam tamen meram Empusæ hujus esse vanitatem jam declarat codex Mediceus, & omnino posthac ita mutari debet; tum ex reliquis colligas huic ipsi volumini, quum primo scriberetur, adspirationem non fuisse datam, sed postea impositam. Etiam hinc patet singulorum dein librorum titulos ab isto Stephano pro lubitu suo auctos densatosque, nempe ut omnes ad unam formam eamque satis verbosam redigerentur; quum nec Aldus nec Camerarius, nec liber certe Mediceus, unde colligo etiam de aliis, habeant illam adjectionem Ἁλικαρνασσέως: quæ an non satis est, si semel in primo conspectu & fronte exstet? Ut hoc addam, Suidas in v. Λέσχη citat epigramma Callimachi, quod notavit chirographo suo Hadr. Junius ex-

ſtare in Anthologia Epigr. 3, 399, eſſe autem Callimachi, in quo dicitur ξεῖν' Ἁλικαρνασεῦ, ut legitur in editione Baſileenſi, prout etiam exhibet MS. codex Lugdunenſis, ſed perperam Genevæ & Cantabrigiæ mutaverunt in Ἁλικαρνασσεῦ geminato ſigma ex vulgari nimirum pronunciatione. Quum autem Herodotus vel Græcia, ut fere innuit Lucianus, hiſtorias has publico Muſarum nomine inſignitis quibuſque partibus etiam numero novenario definierit, crediderim ab Gellio innui Herodotum, quum ſcripſit in præfatione *alii Muſarum inſcripſerunt*, ſicut notum quoque reddidit Suetonius Aurelii Opilii factum, qui volumina novem unius corporis variæ eruditionis ſcripſit ex numero Divarum & appellatione; videlicet ut obſervatum eſt ab aliis numerum novenarium in diviſione ſcripti & in ſerie rerum per partes digerenda ſæpe placuiſſe; etiam de Cephalæone monuit ad Græca Euſebii Scaliger & alii. His adde, quid in hoc principio cogitaverit Daniel Heinſius ad Horatium pag. 101. Nam cui bono erit inſpicere Neſſelium pag. 143 de Herodoto Viennenſi loquentem?

1, 4. Τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα.] Hæc recte dicuntur, adeoque videntur placuiſſe Philoni & Gregorio Nazianzeno, ut etiam voluerint imitari, prout patet ex verbis allegatis Henr. Stephano in Theſauro. Itaque affatim prudenter hæc Herodotus conjunxit, ſed quibus non debebant agglutinari præcedentia ἐξ ἀνθρώπων, quod tamen manifeſtiſſime videtur feciſſe interpres Valla, etiam ille ipſe qui continuis recognitionibus, ut vocat, interpretationem ejus luſtravit, Henr. Stephanus, quem occaſione loci 1, 10 μαθοῦσα τὸ ποιηθὲν ἐκ τοῦ ἀνδρὸς non tæduit ter de iſta præpoſitione ſcribere, primo in recenſione & interpretatione vocum Herodoti p. 725, ſecundo in Prolegomenis p. 738, tertio in alteris Proleg. pag. 743. Ille tamen reddebat *ex hominum memoria temporis longinquitate deleantur.* Omnino perperam, unde accidit, ut cum ſimul cum Valla aggrederetur in Epiſtolis eiſdem loco citato Tanaq. Faber, quaſi uterque exiſtimaverit poſſe dici Græce ἔργα γενόμενα ἐξίτηλα γίνεται ἐκ τῶν ἀνθρώπων. Nam ſane in tribus illis locis Stephanus ſecernit ſe ab Valla, quod debuit Faber agnoſcere, quem ſæpe fervor nimius attollit. Utique clarum eſt in voce ἐξίτηλος non ſupponi alios quam homines, & ſolam memoriam hominum interque eos uſum vox iſta reſpicit, ut illorum mentio iſtic fieri non debeat, præſertim quum agatur de hiſtoria. Jam iſta loquutio per præpoſitionem ἐκ tam frequens eſt in Herodoto, ut qui ſupponitur eum evolviſſe, doceri de ea non debeat, quum occurrant & εἰρημένῳ ἐξ Ὀτάνεω, & τούτων ἐξ ἐμοῦ ἐπιτελουμένων, & λεγομένους ἐκ τοῦ Ἀρισταγόρεω, ac ſimiliter cum aliis verbis, & ut nunc ſunt γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων, ita ποιούμενα & ποιηθέντα, ſenſuſque Herodoti eſt, ut neque illa quæ evenerunt vel facta ſunt ab hominibus, tempore exoleſcant. Hinc jam apparet quanto pejus ſit, quod quondam ex Lipſia adferebat Fridericus, *ut neque præterita res ex hominum memoria, temporis longinquitate, exoleſcant.* Nec enim attendit vel ad loquutionem Herodoteam γενόμενα ἐξ ἀνθρώπων, vel ad ſententiam plane perfectam in ὡς τῷ χρόνῳ ἐξίτηλα γένηται. Hæc ſi non ſatisfaciant, plane rem conficit Lucianus, in ſcripto de conficienda hiſtoria: Τοιούτοις προοιμίοις οἱ ἄριστοι τῶν συγγραφέων ἐχρήσαντο· Ἡρόδοτος μὲν ὡς μὴ τὰ γενόμενα ἐξίτηλα τῷ χρόνῳ γένηται, μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ὄντα &c.

1, 8. Ἐπολέμησαν ἀλλήλοισι.] Lepidum eſt, quod de his & anterioribus verbis notat Thomas Gale, *Exordium hoc præmiſit Pleſirrhous, Herodoti amaſius. Quæ ſequuntur poſt ἀλλήλοισιν, ſunt verba Herodoti.* Itaque cauſam hanc ſuam facit, & ex ſua perſona atque auctoritate ſic docet lectorem, quaſi illum quemcunque Pleſirrhoum vidiſſet hanc præfationem anteponere. Oportet unum hoc ſpecimen dari, quia ſimiliter conſulit in aliis, quæ peculiaria hic illic occultata tanquam ſua profert. Sed bonus vir talia θαύματα ab Herodoto debebat abigere, & fateri alium eſſe fundum hujus narrationis, quum ipſe auctor eſſe non poſſet, nempe Ptolemæum Hephæſtionem; ex illo enim refert Photius, ὡς Πλησίρροος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγονὼς Ἡροδότου, καὶ κληρονόμος τῆς αὐτοῦ, οὗτος ποιήσειε τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως, non addito, utrum probaverit & crediderit ipſe Ptolemæus, non etiam an firmaverit id iſte Pleſirrhous. Certe quidquid illud eſt, & qualiſcunque iſte Pleſirrhous, obſtare illi videtur Dio Chryſoſtomus in Orat. 53 de Homero. Καίτοι τῶν ἄλλων ἁπάντων, ὁπόσοι τινὰ ἔδοξαν ἔχειν δύναμιν, ἢ περὶ ποίησιν ἢ καταλογάδην συγγράφοντες, καὶ πρῶτον, καὶ τελευταῖον, τὸ ἑαυτῶν ὄνομα συγγραφόντων, πολλῶν δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς λόγοις τε καὶ ποιήμασιν ſolitorum ſcribere ſuum nomen, ὥσπερ Ἑκαταῖός τε καὶ Ἡρόδοτος καὶ Θουκυδίδης. Hujus ſane fides melior, & viciſſim ea juſte illi tribuitur. Et pari modo mox judicari debet de nomine uxoris Candaulæ, item de re-

regina conspiciente Gygen egredientem ex cubiculo in cap. 10 de dracontite lapide.

1, 19. Διατίθεσθαι τὸν φόρτον.] Consensu mirabili intellexerunt interpretes *mercimonia exposuisse*, prout id sane erat unum ex muneribus eorum, qui ibant in commercia. Sed in Græcis non est præteritum perfectum. Deinde non agitur per illam locutionem de digerendis certo loco rebus venalibus per seriem decoram ad invitandos ad spectacula & hinc emptionem prætereuntes, quod est in verbo Latino *exponere*, sed de distrahendis disponendisque accepto pretio, quod convenit per illos, qui emerunt. Recte intellexit hoc Æmilius Portus in Lexico Ionico, & adjunxit huic locum capitis 194 ex hoc ipso libro, ubi vertebant similiter *onusque exposuerunt*. Hinc mutavi vitiosa.

1, 24. Τὠυτὸ ὁ καὶ Ἕλληνες.] Sic quum exstaret in optimo codice, non rebar Ionismum interpellare, quo minus reciperem pro vulgato τὠυτὸ τὸ καὶ Ἕλλ. Nec enim sic illi adhæret noster auctor, ut non aliquando deserat; sive interdum in ejus usu aliquid offenderit, sive alia causa compulerit. Interim sicut nunc exigitur ab codice isto, sic jam editur cap. 216. Ὁ γὰρ Σκύθας φασὶ Ἕλληνες ποιέειν. Infra etiam sic MS. c. 186. Ἐν ᾧ ἐπίμπλασο τοῦτο. Etiam c. 202. Ἀνθρώπους, οἱ σιτέονται. Sic 2, 51 & 75 & 131 idem deprehendes. Etiam libro 5 cap. 108 ἄκρην, αἳ καλέονται Κληΐδες dicit, non ταί. Noli irasci, quum me vides in tenui quoque aliquid molientem: plus enim justo sumpserunt sibi ad dominandum in eis particulis. Nam & lib. 2 cap. 48 ediderunt Τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας ταὶ γυναῖκες. Satis conspicuus illic articulus ταὶ, qui nullus apparet in codice Mediceo, & hinc à me non admissus; id quod in antecessum nunc moneo.

Ibid. Ἰοῦν τὴν Ἰνάχου.] Difficile probatu erit apud Herodotum legisse videri Pausaniam non ita, sed τὴν Ἰάσου, ut affirmat doctissimus Vindingius in Hellene, in hac re concinens Th. Galeo, qui & ipse ex fabulatoribus & aliis ut Strabone ipso scribit Iasi filiam fuisse veri esse similius, ac mox Pausaniæ librum II quoque advocat. Oportet hîc cavere. Nam de Io, quem patrem habuerit, nihil profert ex Herodoto Pausanias, sed eum tradit ex sua sententia, ut nihil ista nominis proprii appellatio faciat ad Herodotum. Utrius autem verior opinio sit, id vero aliam constituit controversiam. Pausaniæ verba sunt: Ἰὼ μὲν Ἰάσου θυγάτηρ, εἴτε ὡς Ἡρόδοτος ἔγραψεν, εἴτε καθ' ὃ λέγουσιν Ἕλληνες, ἐς Αἴγυπτον ἀφικνεῖται.

2, 10. Βασιλῆος θυγατέρα Εὐρώπην.] Hujus narrationis memoriam quum ita renovavisset Eusebius ad annum XG Εὐρώπη Ἀγήνορος ὑπὸ Κρητῶν ἡρπάγη ἐμπόρων, ὥς φησιν Ἡρόδοτος. οὗ ἡ πλοῖα ταῦρος σημεῖον ἦν. Ταῦρος, in Latinis autem tria ista verba ὥς φησιν Ἡρόδοτος essent omissa ab Hieronymo, magnus Scaliger ibi notat: *Omisit vero Hieronymus Græca*, ὡς Ἡρόδοτος φησίν. *Herodotus ait; quod a Phœnicibus rapta fuerit Io, propterea Græcos hanc injuriam ulturos Europam rapuisse.* Vir maximus non cogitat Herodotum versari in narratione Persica, & Persas esse, qui sic narrent de Io; item Persas esse, qui sic narrent de Europa: nec tamen etiam Græcos injuriæ prioris ulciscendæ causa eam rapuisse dicit ista narratio, sed ipsos Persas ita compensavisse crimina; de qua interim re hi Græci, quos Herodotus conjicit fuisse Cretenses, forsan ne quidem cogitaverint. Quod quum ita sit, fortassis hinc Hieronymus omisit illa tria Græca verba, quæ memorant Herodotum, quem sciebat alia scribere.

2, 12. Ταῦτα δὴ ἴσα πρὸς ἴσα σφι γενέσθαι.] Hic ordo vocum est in libro castigatissimo, quem violant edentes ἴσα σφὶ πρὸς ἴσα, quum non videantur vel Græci vel Herodotus concessisse, ut istam repetitionem ἴσα πρὸς ἴσα interrumperet aliquid alienum: certe ex tali consideratione videtur venisse ἀλλοπρόσαλλος. Etiam lib. 7, c. 100 ἐξ ἐσχάτων ἐς ἔσχατα sic junctim ponuntur sine alio interposito; & 5, 102 ἀπ' ἄλλου ἐπ' ἄλλο & ἴσον ἴσῳ προσφέρειν est in Mnesithei fragmento. Cæterum in MS. legitur etiam ut in aliis MSStis, ταῦτα μὲν δὴ, quæ vocula inseri debet.

2, 16. Τῶν εἵνεκεν ἀπίκοντο.] Est, non est ex vena Ionicæ scriptionis, unde præterquam quod in præpositione has ipsas voces, prout cito, contulit Porti Lexicon Ionicum Herodoti, insuper verbum ἀπίκοντο separatim tractat, quum sane id jam antecessisset & sæpius sequuturum sit. Nequivi tamen hîc tolerare; nequivi credere ab Herodoto id nunc usurpatum fuisse; tanti ponderis est testimonium ab optimo codice, qui non tantum ex antiquo ævo candide producebat ἀπίκατο, sed etiam indicabat se venisse in manum recentem, quæ juris Græci parum & hodierno solum modo gustaverat, & ita violenta esse conabatur superponendo ν, quasi deberet esse ἀπίκαντο.

καντο. Sed illa ploret. Verissima venit manus vetusta, & aliquoties infra fulgebit, quoniam verbum istud est continui usus in historia, nobis per sua loca professuris aperte & sequuturis, quod proprie fuit antiquum: & Herodotus sectatur varietatem mirabiliter prorsus, ut deprehendes.

2, 30. Τῆς δὲ περιεχομένων ταῦτα, περιφέρειν σφι.] Quum sic diu sit editum in Herodoto, tandem notavit Galeus, sibi magis placere lectionem marginalem, quam sequutus est Eustathius ad Γ. Iliados. Idem opinor cogitavit Stephanus, à quo ista marginalis lectio primum exstitit, nempe περιεχομένοις. Sufficit hic scire nec codices illos duos quos Gale inspexit, nec Mediceum abire ab vulgato per Aldum: idque in dubium trahi non debet ab Herodoti studioso, quum is tantopere amet istum genitivum in participiis, ut rejiciat constructionem vulgarem. Est enim simile illi, quod exstat 3, 31. Εἰρομένου ὦν τοῦ Καμβύσεω, ὑπεκρίναντο αὐτῷ. Ibi enim poterat simpliciter dicere εἰρομένῳ δὲ αὐτῷ ὑπεκρίναντο. Quod genus loquendi tam frequens occurrit etiam in libris Sacris N.T. immo & apud Latinos, ut agnosci debeat, non mutari.

2, 34. Μέχρι μὲν ὦν τούτων.] MS. τούτου; & eo usum Herodotum ostendit satis repetitio ejusdem numeri mox sequens, τὸ δὲ ἀπὸ τούτου, quæ his verbis respondent. Accedit, quod istud τούτου in τούτων transtulerit vecors ad easdem literas inclinatio calami, ut quum præmisisset ὦν, id etiam iteraretur in τούτων. Mox dedi vocibus ordinem pristinum ex MS. ubi vulgo erat ἀνδρῶν ἀδίκων ἔργον νομίζειν εἶναι.

2,44. Ἁρπαζομένων τῶν γυναικῶν.] Sunt vestigia manus alienæ, quæ Stephano & deinceps aliis editoribus non debuerant ita placere, ut ideo manum Herodoti delerent, & terminationibus fœmininorum tam aperta exempli iteratione præcedentibus, huic constructioni non idem indulgerent. Sicut enim Aldus & Camerarius ediderunt, ita habet MS. ἁρπαζομένων. Confusio in contrarium occurret libro II. Cæterum ex tali origine videtur exstitisse lex apud Byzantios quam statuit Achilles Tatius lib. II. Νόμου γὰρ ὄντος Βυζαντίοις, εἴ τις ἁρπάσαι παρθένον, φθάσαι ποιῆσαι γυναῖκα, γάμον ἔχειν τὴν βίαν.

3, 6. Πέρσῃσιν οὕτω Φοίνικες.] MS. Πέρσῃσι οὕτως Φοίν. & sic statim λέγουσι ἀγαγεῖν, non λέγουσιν. & rursum Φοίνικες λέγουσι. ἐγὼ &c. Nam Iones non impediunt vocales concurrere.

3, 25. Λυδὸς μὲν τὸ γένος.] Sic & alii & passim quidem. Verum nunc MS. delet voculam τὸ, & vult Herodoti esse Λυδὸς μὲν γένος. Et recte, ut cap. 31. Τούτοισι γὰρ ἐστι γένος Ἀργείοισι &c. cap. 162. Ἅρπαγος γένος ἐὼν αὐτὸς ἐὼν Μῆδος. 2, 114. Ξεῖνος γένος μὲν Τεῦκρος. 4, 6. Γεγονέναι τούτους τῶν Σκυθέων, οἳ Αὐχάται γένος καλέονται. Immo lib. 9 c. 75 pallaca Pherendatis dicit εἰμὶ δὲ γένος μὲν Κῴα. Mox etiam MS. ut jam ex aliis quoque libris productum fuit, Μυρσίλον ὀνομάζουσι, non καλέουσι, ut vulgo, quum sufficiat bis illud verbum antecessisse in hac narrationis parte.

3, 44. Ἄγρων μὲν γὰρ ὁ Νίνου, τοῦ Βήλου &c.] Quantarum turbarum apud eruditos causa & fons fuit hic locus? Scaliger lib. III. Canon. Isag. p. 327 obstinatus in retinendo Ἄγρων, rogat, [quis non miretur Ninum Beli filium unum ex posteris Herculis fuisse, qui annis mille ut minimum Nino Beli filio posterior fuit: Aut est Herodoti, aut librariorum error.] Et mox Omphalen colligit fuisse Jardani ancillam. Sic quum maximus ille vir palam efferre non dubitaret scrupulum suum, mirabiliter eum ipsum fugere conati sunt, qui maxime appropinquare ausi sunt. Nam Marshamus in sæculo XVII omnes hujus narrationis partes circumrodit, Mermnadas quoque nominatim recensens, sed hanc partem negligens. Mox accesserunt & Palmerius a Grentemesnil & Tanaq. Faber in Epistola ad Petavium, & speculari maluerunt famulam Jardani, quam illa exulcerata, quum speravissem me excepturum omnia ab illis complanata. Prout editum est, ita reperi in MS. Mediceo, etiam in suis Gale. Itaque sicut suos Ninos & Belos jactavit Asia Major, ita videtur & suos narravisse Lydia, quos eximi illi ab nobis non oportet, vel hoc uno loco teste, qui sicut Agronem publice & Alcæum conspicuum præbet, detur illis quoque hæc venia, ut in Lydia quondam notos ac claros Nilum & Belum posteris exhibeant manu Herodoti. Neque multum miraberis, si intellexeris quæ dehinc scribet hic ipse auctor in Euterpe cap. 79. Ἄγρων autem confirmatur ab MS. ut etiam Ἀλκαῖος, pro quo Camerariana editio in posteriore loco edens Ἀλκμαίου multos decepit. Etiam de Jardana interpretum nuper monere lectores voluit Holstenius ad Stephani Ἰάρδανος. Interim plus æquo de conjectura sua exsultat Cl. Faber; quippe quæ Herodotum non restituit, & verum aufert. Omphalen intelligi ante eum viderunt bene multi, ut patet ex interpretatione Fride-

derici. Quæ fuerit licet uxor Jardani, an idcirco in isto imperio Asiaticis simili nequit vocari δούλη? Non cogitavit Faber, quum tamen sciret, præter solos reges omnia illic fuisse serva. Jordani filiam dixerat Palæphatus, sed Tollius restituit Ἰαρδάνου. Adde Peiresciana pag. 445, ubi & Valesius.

4, 2. Παρὰ τούτων δὲ Ἡρακλεῖδαι.] Adversativa abest a MS. quum sit certe nulli bono, & sine ea lenior incedit sermonis nexus. ac deinde ab eodem vocula μὲν interponitur: ἄρξαντες μὲν ἐπὶ δύο τε καὶ εἴκοσι, quod ipsum prorsus est Herodoti.

4, 19. Ὦτα ἀπιστότερα ὀφθαλμῶν.] Hæc respiciens scripsit Lucianus in Saltatione: Ἡροδότῳ μὲν οὖν τὰ δι' ὀμμάτων φαινόμενα, πιστότερα εἶναι τῶν ὤτων δοκεῖ.

4, 21. Ὁ δὲ μέγα ἀμβώσας.] Nihil est, quod in dubium voces, quum sic repetat 3, 38. Οἱ δὲ ἀμβώσαντες μέγα. & 7, 18. Καὶ ὃς ἀμβώσας μέγα ἀναθρώσκει. Quæ exempla annotavit & Portus. Quibus addi potest ex 2, 121 τὴν κεφαλὴν μιν κόπτεσθαι μεγάλα βοῶντα. Sed nihili illa sunt præ codice Mediceo, qui negat locum vocabulo μέγα, & habet tantum ὁ δ' ἀμβώσας. Et recte, quum ab verbo isto solo satis exprimatur impetus hoc loco adhibitus, sane diversus ab istis reliquis. Hunc clamorem audivit nemo præter Candaulen; unde ita sequutus fui. Etiam paulo ante habet MS. ποίει, non ποίεε, & infra sicut edidi, non τινὰ σκοπεῦειν, ut passim, & hinc similiter.

4, 34. Πειρώμενον λέγω λόγον.] Sic integre MS. prout Stephanus notavit ad marginem, quum sine medio verbo omnia sint male integra. Πειρώμενος, quod etiam ponitur illic ab Stephano, & Gale videtur confirmare ex gemino MS. est correctorum, sicut in hoc etiam codice mox aliqua posterior manus facere voluit νος; a qua etiam videtur esse illud τοιάδε post verbum ἀμείβετο, quum in MS. prior manus habeat τοῖσδε, illo altero suprascripto postea.

4, 36. Οὕτως ὥστε.] MS. egregie οὕτω ὥστε. ut cap. 11. Hinc & pag. seq. edidi ex eodem οὕτω ἀποθνήσκειν, ubi edunt οὕτως. sæpius reor id corruptum.

4, 44. Στείχειν ἐπὶ τὴν εὐνήν.] MS. clare στίχειν, ut sit a στιχάω. Deinde repetitio particulæ turbat, σοι, σε, quum res ultro satis pateat, & longe mitius sit, dum pro μή σε ὄψεται legit MS. μὴ ἐσόψεται ἰόντα διὰ θυρέων, non διὰ τῶν θυρέων.

4, ult. Ἐδόκεεν ὥρη.] MS. iterum abrasa consonante ν finali, ἐδόκεε. & Ἐθηεῖτο pro ἐθηῆτο. Utique sic editur cap. 68. ἐθηεῖτο σίδηρον ἐξελαυνόμενον. Nec dissimile sequetur mox cap. 11. ἐπείρωτα pro ἐπηρώτα, & c. 32. ἐπείρωτας.

5, 8. Ἐν νόῳ ἔχουσα τίσασθαι.] Cap. 73 sic occurrit τίσασθαι θέλων, sed ibi futurum est jam propius. In hoc loco MS. τίσεσθαι, ut c. 86. ἐν νόῳ ἔχων ἀκροθίνια καταγιεῖν, etsi præsens quoque usurpetur. Etiam MS. non habet μαθεῖν, sed μαθὼν, confirmans etiam ἐποίεε, quod ex aliis codicibus jam notatum fuit ab Stephano.

5, 10. Ἐς αἰσχύνην μεγ. φέρει.] Hoc est Herodoteum, & ideo a MS. probatum, quum præpositio vulgo absit, nec nisi margini credatur. Infra cap. 120. Καὶ νῦν ἐς τί ὑμῖν ταῦτα φαίνεται φέρειν; 9, 32. Οὐκ ἐς γυμνικοὺς, ἀλλ' ἐς ἀρητοὺς ἀγῶνας φέρειν τὸ μαντήιον.

5, 26. Τὸν ταῦτα βουλεύσαντα.] Ex margine hanc participii formam collegi pro vulgato βουλευσάμενον ad manum Herodoti reponendam, quia sic quoque habet MS. Mediceus, & frequentissima est in hac historia. Unde etiam admisi elisionem in verbo ἀποθωύμαζε, quod & ipsum ita sæpe novi occurrere, sanctiore scilicet codicis ejus manu, quam omnium aliorum, ut rursus cap. 30. Talia sunt & τρῶμα cap. 18. Hic vero observabis & in litera Ω & in voce τρῶμα diligenter annotari ab Æmil. Porto in Lexico Ionico pro vulgari τραῦμα, non dici tantum τρῶυμα, sed & τρῶμα: verum in verbo θαυμάζω quanquam mirabiliter scateat exemplis, tamen non nisi hanc mutationem fieri agnoscit, ut dicatur θωυμάζω addita υ, eadem litera dempta θωμάζω dici aut ignorat aut prætermisit quacunque de causa. Add. Salmasius ad statuam Regillæ pag. 36.

5, 32. Τὸν δεσπότεα ἀποκτεῖναι.] Sic tandem relata juste sibi componuntur, quod præclare huc convenit, & vile est verbum ἀποκτεῖναι, quod Herodotus non scripsit, sed captavit varietatem, unde mox tantum habet κτείνειν. Itaque sic statuo teste optimo codice, quem tuentur alii in margine Stephani, atque item Anglici apud Gale. Notatur hoc verbum ab Suida.

5, 41. Οὐ γὰρ μετίετο ὁ Γύγης.] Anxie hoc in verbo speculando versatus fuit Æm. Portus, in Lexico Ionico interpretans *Gyges negotium susceptum non dimittebat, de manibus non deponebat, de eo conficiendo non remittebat*, fere ad mentem Vallæ interpretati *nihil cunctatus est*. Quod ut in hoc potest tolerari, qui in Porto, quum is ipse notum habuerit ex capite 114 ἐπείτε ἐμετείθη τάχιστα, & verterit, *dimissus est?* Prout sane etiam reddi voluit & intelligi Stephanus, cui parui. Etiam activum eodem sensu in hoc scripto patet. Sed & il-

Hhhhh 3 lud

lud ipſum quinqueſyllabicum plane nunc quoque adhibuit Herodotus ex fide optimi codicis.

6, 5. Ἐν ὅπλοισι ἦσαν.] Non debuit hoc inſtar ſpumæ expelli ad marginem, ut pejus reciperetur in contextum, præſertim quum præter codices Stephani id probaretur ab Mediceo, ut 9, 75. Εἶναι ἐν φονῆσι. Ælianus dicit ἐν Μέσαις εἶναι, & imitati ſunt Latini.

6, 6. Οἵ τε τοῦ Γύγεω ϛρατιῶται.] Mireris unde hi exiſtant, quum novitas regni nondum paſſa fuerit eos colligi, unde nec Valla milites agnovit, ſed factionem Gygianam, hoc eſt, ϛασιώτας, quos ideo Tan. Faber ſtrepitu majore, quam par erat, reducit: exempla vocis ejus Herodotea ſatis multa monſtrat Lexicon Porti Ionicum, ſed & poſterius hoc perſpicue habet MS. unde merito reſtitui.

6, 7. Ἦν μὲν δὴ τό.] Solas voces ἣν μὲν τό habet MS. nec quidquam confert particula δή: hinc delevi. Et mox βασιλέα εἶναι Λυδῶν, non τῶν Λυδῶν.

6, 18. Ἀλλ' ὅσα &c.] Nec Valla bene vertit, & Stephanus male interponit *cum alia*. Neuter intellexit ſeparatas voces ὅσα & πλεῖϛα in conſtruendo oportere jungi. ἀλλ' ὅσα πλεῖϛα μὲν &c. *Sed plurimum quantum quidem eſt ejus donariorum argenti.*

6, 26. Οὕτω δὴ ὁ Γύγης.] Sicut in ora notatum eſt ab Stephano, οὗτος δὴ ὁ Γύγης, ita legitur in MS. & melius eſt vulgato. ut paulo ante δημοσίου, non δήμου. Vallam quidem video interpretari *Corinthii populi*, quod ſequitur Spanhemius ad Callimach. pag. 68. ut retineat δήμου, ſed id ſine reſpectu ejus, quod verum eſt, ſic ſcribebatur. Quid ſi ſenatus poſuiſſet, non foret δημόσιον? Præſtat hoc ex MS. retinere, quum plene ſe exprimat. & ſtatim τῷ Γορδίεω Φρυγίης βασ. ubi iterant τόν.

6, 34. Καλέεται Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη.] Hoc ipſum exemplum eſt, quo utitur pag. 726 in recenſione vocum Herodoti Henr. Stephanus ad probandum *præpoſitionem* ἐπὶ *cum dativo interdum poni, ubi potius moris eſt uti præpoſitione* ἀπὸ *cum ſuo genitivo, ut & nunc potius dicendum videretur, ſequendo vulgarem ſermonis formam*, ἀπὸ τοῦ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίης: Addit aliquid gravius. *Imitati autem ſunt hunc præpoſitionis hujus uſum quidam ex poſteris: quorum ideo loci mendi ſuſpecti fuerunt. Sic apud Arrianum* ὀνομασθεῖσαν ἐπὶ μιᾷ τῶν ὀπαδῶν τῆς Κυβέλης νυμφῶν. *At vero ubi hæc præpoſitio juncta huic rei ſignificandæ adhibetur, ibi certum eſt mendoſum eſſe locum.* Et hæc pro laudabilibus recoxit Th. Gale, ne patria ipſius foret exſors tantæ doctrinæ. Similiter Portus in Lexico Ionico: Ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος ἐπωνυμίη in ἐπὶ explicat, *propter cognomen, vel potius nomen illius, qui hoc dicavit*: ſed in v. Ἐπωνυμίη *ob nomen, id eſt, de nomine illius, qui hoc dicavit.* Et novimus circa tempus Galei ludos de his ortos inter alios. At hîc tamen in voce ἐπὶ cum genitivo profert ex Herodoto quatuor loca de appellando agentia, ubi non tertius caſus additur, ſed ſecundus, plane in omnibus. Itaque ſi exſtant illa verba Arriani, valeant, prout jam in hac parte oſtendi Arrianum mihi notum eſſe in illuſtrationibus, quas ei attuli lib. v. cap. I. Sed certe dubitari nequit de ejus conſtructione cum genitivo in iſta ſignificatione cognominandi, quum pateat apud omnes Græcos ſcriptores alios præter Herodotum noſtrum, qui in libro 2 cap. 42 ἀπὸ ſic uſurpat, eandem confirmari, quo ſpectant verba 5, 65. Ἐπὶ τοῦ Νέϛορος Πεισιϛράτου ποιεύμενος τὴν ἐπωνυμίην. ubi ſicut ἐπὶ removetur loco ab voce ἐπωνυμίην, ita oportet etiam in conſtructione manere ab eo remotam: & cap. 68 Ἐπὶ γὰρ ὑός τε καὶ ὄνου τὰς ἐπωνυμίας μεταθείς. Porro eſt aliquid ſingulare in hoc loco, quod excedebat captum ſcribarum, quibus Herodoti exemplaria facere commiſſum fuit, & proprium eſt diligentiæ ejus, qui exaravit codicem Mediceum, qui plane exhibet ἐπωνυμίην, ita ut hæc vox videatur abſolute & ex proprietate Græciſmi poſita, ſic conſtruendo καλέεται ἐπωνυμίην Γυγάδας ἐπὶ τοῦ ἀναθέντος, ut denotet, *quod ad cognomentum, vocatur Gygadas ab eo qui conſecravit.* Prout eſt hæc grata ſtyli nota & phraſis bene denſa in Herodoto, tum in materia noſtra 4, 182. Ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου, tum in alia quacunque, ut 1, 166. Πλοῖα ἐόντας ἀριθμὸν ἑξήκοντα. 7, 138. Νεῶν ἀριθμὸν ἀξιομάχων. 1, 172. Προσκεχωρήκασι γλῶσσαν μὲν πρὸς τὸ Καρικὸν ἔθνος. 1, 60. Πρῶτοι σοφίην. 2, 20. Ἐπίσημος σοφίην. 9, 61. Ὅμοιοι σοφίην. 3, 61. Ὅμοιοι εἶδος. 2, 7. Ὁδοὺς ἴσας μῆκος. Et c. 32, ἅπαντας τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγεθος ἴσους &c. Nec enim placuit *Gygæum*, ut Latine interpretari voluit Stephanus. Nam licet iſtud adjectivum occurrat apud Propertium, nec ego illud detrectare auſim; tamen & univerſa venuſtas appellationis perit, quum omnia ab Gyge profecta ſic appellari poſſint, nec recordatus videtur vir doctus jam antea dictam factionem Gygianam. Sed χρυσὸς hic habuit peculiare quid in appellatione, idque annotan-

tandum censuit Herodotus, & proprie additum ab Delphis.

6, 39. Τεσσαράκοντα.] MS. τεσσεράκοντα. Sic quoque perverse editum erat c. 31 & 206, quod utrobique ex MS. correxi, quum non aliter voluerit Herodotus loqui.

7, 4. Σμύρνην τε τὴν ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθ.] Quod post tot prisca exemplaria adhibita vix exspectari poterat, scito legi in optimo MS. ἀπὸ Κολ. Qua mutatione cernis egregie dispelli dubitationem Grentemesnilii, sive animadversionem vocare placet, præpositionem ὑπὸ considerantis nimium arcte, tanquam Smyrna sita sub Colophone diceretur, dum detrectat agnoscere versionem Vallæ, qui recte intellexit. Ita mihi videtur agendum. Simile ex MS. testatur Th. Gale, sed cætera non intelligo.

7, 10. Ἐπελαύνων γὰρ ἐπολιόρκησε.] MS. idem ἐπολιόρκεε, & recte, quum istud imperfectum tempus in sequentibus exacte servatum jam nunc esset inchoandum.

7, 17. Ἐά δὲ κατὰ χώρην ἐσάμψαι.] Opinor hoc esse exemplum, quod ante oculos fuit Camerario, dum varietates Ionicæ linguæ in Herodoto annotat pag. 718 hujus editionis: sed ex corrupto exemplari ab Aldo editum & alibi non usurpatum jubet hora tandem detergere, quum clare exhibeat optimus MS. ἐσάναι, quod est perpetuum in Herodoto. In præcedenti electum à me est verbum ἀπέωσα, quippe quod suppeditabat idem codex & ex suis ac Suida confirmabat Th. Gale.

7, 20. Ἐπέδρης μὴ εἶναι ἔργον.] Si fuit tale ingenium Tanaq. Fabro, nempe deditum scribendo, non inquirendo, debuit Petavius, Herodoti attentus lector, certe id castigare, quum totus iste epistolæ articulus hilum non mereatur. Quid potuit clarius fieri, quam attulit Æm. Portus [ἐπέδρη Ion. pro comm. ἐφέδρα, mora quæ ab aliquo trahitur, dum alicubi juxta aliquem locum vel personam sedet, manet, moratur, 5, 65. lib. I. c. 17 vitiose scriptum videtur ἐπ' ἕδρης pro ἐπέδρης unica voce] Item in v. Ἕδρη, quum citasset hunc locum, addit [Sed legendum arbitror unica voce ἐπέδρης ut 5, 65] Quum vero & Suidas etiam Galeo notus ipsi offerret hanc compositam vocem, certe debuit se coërcere.

7, 27. Ἔν τε Λιμενηΐῳ.] Huc tandem venimus, ut dici debeat, hic rodus hic saltus, id est, manifestum indicium præstantiæ codicis Medicei super omnes alios in Herodoti deliciis non supprimendis. Habet enim ἔντε ἐνλιμενηΐῳ. Id quod certe pereruditum & plane Ἡροδότειον; non quod vocabulum loci aliud vulgato hinc procudamus, appellemusque Enlimeneium, sed præclara præpositionis iteratione educenda Herodotum illustremus. Scilicet notavit Camerarius pag. 719 præpositiones absolute quasi adverbialiter sæpe poni, & in his ἐν δέ. Item Portus notavit istam præpositionem sine ullo casu verbis expresso poni &c. ex c. 74 Ἐν δὲ καὶ νυκτομαχίην τινὰ ἐποιήσαντο. & 185 & 192. Et sane id quidem est perfrequens, prout ab quovis lectore potest congeri: facile enim potest, & forsan infra occurret quoque nobis dicendum. Sed ut geminari contingat præpositionem istam, id vero est plane ignotum, & tamen firmabimus exemplis. Nunc igitur scribendum distinctis singulis ἔν τε ἐν Λιμενηΐῳ. ut 2, 176. Ἐν δὲ καὶ ἐν Μέμφι τὸν ὕπτιον κείμενον κολοσσὸν, quod exemplum ab nullo annotatur, etsi maxime conspicuum, ut sic in vacuum interjiciatur. Itaque ulterius jam progredi oportet, & quod beneficium præbetur ab MS. optimo, sic denuo restituimus Herodotum ex eo in hujus libri cap. 67. Ἐγὼ γὰρ ἐν τῇδε θέλων ἐν τῇ αὐλῇ φρέαρ ποιήσασθαι, ubi posterius ἐν vulgo abest. Ut egregie suspensa oratio mox demum nanciscatur plenitudinem, non tam in sententia, quam elegantia prorsus Herodotea, quæ causa est, ut cogar suspicari id genus loquendi corruptum esse in lib. 3 cap. 38. πολλοῖσι τε καὶ ἄλλοισι τεκμηρίοισι πάρεστι σταθμώσασθαι, ἐν δὲ δὴ καὶ τῷδε. Sic vulgo editur, neque ex aliis exemplaribus quidquam notavi, quum tamen prorsus videatur scripsisse, ἐν δὲ δὴ καὶ ἐν τῷδε. Atque ita repurgavi manum Herodoti & exemplari Mediceo ob fidem laudes gratesque egi. Sed an hoc solum est fulcrum, cui innixus ita de scriptoris hujus stylo arbitror? Poterat certe id solum satisfacere, quum similia specimina immensum illi robur addant. Sed veritas ex puteo protrahenda est. Quid igitur volo? Nempe hunc locum citavit etiam Suidas in v. Τρώματα, idque scivit Kusterus; sed multum abest, ut passim ille solet, ab veritate: ne quidem ex MSS. Parisiensibus quidquam adfert. Scias igitur oportet in MSto Lugdunensi absque ulla litura istic exhiberi Ἐν τοῖσι τρώματα μεγάλα διφάσια Μιλησίων ἐγένετο (non ἐγένοντο) ἔντε ἐν Λιμενηΐῳ. Quod jam castellum potest munitius exstrui, quam est hic consensus? Ita ergo habe. Cæterum quod ad bonum Suidam attinet, oportet nosse hunc ipsum locum jam antea ab eo fuisse adhibitum in voce Γύγης, ubi hanc restitutionem ex isto

isto MS. commendare non possum, quia quidquid in isto articulo legitur post verba περιπαθείσας μεγάλως, non exstat in MS. Lugdunensi, & nescio a qua male fida manu adjectum esse patet inde, quia id non pertinet ad Gygen. Nisi fallor, sic jam securus esse potes.

7, 31. Σαδυάτης ἔτος τῶ.] Hæc est series vocum in optimo codice, non ut vulgo Σαδυάτης τῶ ἔτος. Ne dubita id venisse ab Herodoto, ut hujus libri cap. 119. Σῶστρα τῦ παιδὸς τῶ μέλλω θύειν. 9, 96. Ἐπ' ἀμφότερα ἐπιλεγόμενοι τῶ παρεσκευάδατο. Hujus libri 24. Καὶ τοῖσι ἐσελθεῖν τῶ ἡδονήν. Qui locus adeo non omnibus placuit, ut possideam exemplar, quod vir doctus ita mutavit: Καὶ τοὺς μὲν (ἐσελθεῖν τῶ ἡδονήν, εἰ μέλλοιεν ἀκούσεσθαι τῦ ἀρίστου ἀνθρώπων ἀοιδοῦ) ἀναχωρῆσαι. Sed male.

8, 3. Πρὶν ἢ τὸν νηὸν ἀνορθώσουσι.] MS. ἀνορθώσωσι, sicut mavult illic istum modum subjunctivum ponere, ut infra hoc lib. c. 136 & 8, 58. Πρὶν ἢ πεντάετης γένηται. Alioqui jungit infinitivum.

8, 11. Πρὸς τὸ παρὸν.] MS. παρεὸν. Sic plane c. 156. Ἦν τὸ παρεὸν ὑπεκδράμωσι. Infra: Παρεόντων & παρεούσης, & cap. 33. Τὰ παρεόντα ἀγαθά. cap. 77. Παρεόντα στρατὸν, ut cap. 24. ἐπεών. cap. 153. Τοὺς παρεόντας οἱ Ἑλλήνων. Et quanto plura apud Portum? Immo ut ubique id retineat.

8, 24. Αὐτίκα ἔπεμπε κήρυκας.] Pro his κήρυξι infra Herodotus nominat ἀπόστολον, ubi Valla interpretabatur *Dum caduceator Miletum venit* ad singularem redacto sermone. Id videns Henr. Stephanus illic notat se vertere illa verba ὁ μὲν δὴ ἀπόστολος ἐς τὴν Μίλητον ἦν sequendo præcedentia, *dum caduceatores Miletum veniunt Thras.* Sed quæso an commodius hoc loco scribere κήρυκα, quam inferius tantopere turbare? Sane liber MS. plane κήρυκα, sed alia manus deinde superposuit ς, eodem exemplo, quo jam notavi superius, ut rem pretiosissimam scias in mala manu fuisse. Sed & Lipsiæ ab Jo. Friderico κήρυκα editum vidi. Unde singularem retinui, & voci ἀπόστολος, cujus vim & efficaciam non intellexerunt interpretes (quis enim dixit ἀπόστολον εἶναι ἐς τινα πόλιν pro *venire in aliquam urbem*?) suam veramque significationem dedi, de qua forsan alibi. Deinde MS. περιπεπυσμένος, non περιπεπυσμένος, & τὰ Ἀλυάτης μέλλοι, non μέλλει. Sed & alia, quæ ad marginem expulerant vulgo, longe veraciora quam quæ Herodoto dabantur, reposui MSto obsequutus. Habes & κήρυκα cap. 76.

9, 5. Τὸν πολλὸν τῦ χρόνου διατρίβοντα παρὰ Περιάνδρῳ.] Ita ut amicum ejus amatumque scribere potuerit Gellius 16, 19. Quod tamen quomodo cum temporis notatione & Olympiadum computo conveniat, jam notavit Scaliger in Animadvers. pag. 84. Vide etiam Jo. Meursium lib. 1. de Archontibus Atticis cap. 10. & Salmasium in Plinianis Exerc. pag. 138.

9, 21. Ἐν τοῖσι ἰδώλοισι.] Sic quum duobus plane locis exstaret in optima membrana pro vulgatis ἰδωλίοισι, quæ penitus nota fuerunt Suidæ, Stephano & Scheffero citanti lib. 1. Mil. Nav. c. 41, nequivi id pro nihilo prætermittere vel propter sinceritatem ejus ubique servatam. Jam vero quum sic viderem quoque testari viros doctos legi pag. 745 in Goldasti Lexico vocum Herodotearum, ἰδώλοισι, ὑποστρώμασι νηὸς, ubi bonus Jungermannus (cujus marginalem notam prætermisit Th. Gale) eam vocem vult fieri quinquesyllabicam, omnino pro vera lectione habendum decrevi, quum Herodotus pluribus in locis abeat ab eo, quod vulgo terebatur, utque idem nunc contigerit, quod optimus codex testatur factum 2, 77 in his μικρὰ τῶν ὀρνιθίων. Et porro huic opinioni testimonium præbetur vel ab voce ἀνάκτορον, ut 9, 64 habet MS. pro ανακτόρεον, vel ab voce ἐπωνύμιον, quod occurret 2, 112, vel ἐπιδήμιοι 2, 39. Quid si & ἄνολβον adjective dixerit, prout bis notavi in MS. legi cap. 32? Sic εἴναλος εἰνάλιος notatum Scaligero Anim. 84. Sic tum ἐπιθάνατος, tum ἐπιθανάτιος. Accedit, quod in talibus vocabulis Herodotus habuerit suum aliquid peculiare, quod produco cap. 193 in voce vulgari etiam κηλωνίοισι. Jocosum est, quod vides admitti in cap. 59, ubi quum Herodotus partem tertiam Atheniensium appellet Παράλους, & sic cum omnibus exhibeat in sua editione Th. Gale, is tamen in notis detrectat aliter illos vocare quam Παραλίους, etiam sic ante notam velut ex Herodoto citans. Quis hanc Herodoti spretionem illi invidebit? Nec ignosci potest Meursio negligentiam nimiam adhibenti & citanti Παραλίων in Pisistrato cap. 3. Recte utroque utitur Marshamus pag. 601 Chronici.

9, 30. Ἀποπλέειν ἐς τὴν Κόρινθον.] Ex tot ante & post exemplis apparet voculam τὴν profectam ab male otiosa manu, quum & optimus MS. eam non agnoscat; qui etiam vers. 39 Σῶς περὶ Ἰταλίην, omissa eadem particula. Deinde pro ἐξενεῖκαι ἐς Ταίναρον MS. idem præfert ἐξενεῖκαι ἐπὶ Ταίναρον. Id quod

quod etiam præcedens ſermo auctori noſtro vindicat.

10, 5. Γλαύκου τοῦ Χίου.] Nomen inter antiquos mire celebratum ob peritiam hujus temperaturæ vel fabricæ, ſed ut diſcordent in patria, & de Samio Glauco alii loquantur. De qua ambiguitate crediderim optime ſcripſiſſe Stephanum Byzantinum, niſi ab Hermolao vel ab tempore ſic fuiſſent correpta, quæ ille latius extulit, & tantum miſeris modis contracta ad nos veniſſent. Loca nota ſunt, quæ viri docti vel ex antiquis conduxerunt, vel in quibus ipſi aliquid huc pertinens efferre voluerunt. Addi poteſt Æm. Portus in v. Ὑποκρητηρίδιον. Sed qui Glaucum Chium venerari quoque ob hanc artem voluit, eſt Achilles Tatius lib. 2. pag. 69, ubi dicit κρατῆρα μετὰ Γλαύκου τοῦ Χίου δεύτερον. Unus Plutarchus eſt, quem video in libello de Oraculorum defectu non modo citare nomen Herodoti, ſed etiam rem immutare in Ἐπικρητηρίδιον, quod poſtremum Stephanus ponit in Indice Theſauri, ita ut ignoret ὑποκρητηρίδιον, quod ſane exiguam meretur laudem. Plutarchus depravato animo maluit ab operculo & ὕψοθεν inſultare Herodoti nomini, quam ex inferiore parte, unde neſcit quid dicat.

10, 13. Ἔστι δὲ μεταξὺ τῆς παλαιῆς πόλιος.] MS. τῆς τε παλαιῆς. Quod ſi ſciviſſet Tan. Faber, exclamaviſſet ad tam feſtivum ἕρμαιον, quippe inventis quaſi duabus literis, etſi loco ſuo emotis & in τε mutatis, quæ fuerant το. Is enim tripudians in Epiſtolis Criticis pag. 105 rogat Petavium, [Numquid dubitas, Vir Maxime, quin legendum ſit ἔστι δὲ τὸ μεταξὺ τῆς πόλιος καὶ νηοῦ, ἑπτὰ στάδιοι,] gloriaturque per hanc voculam τὸ *orationis vitium, quod a nemine animadverſum fuit, tolli.* Sed eat Faber, quo mitti debent tales alienæ denſationes. Nam primo non ſic hanc ſtructuram effert Herodotus per ſingularem ἐστὶ, ſed per pluralem εἰσὶ, ut cap. 93. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματός εἰσι στάδιοι ἓξ καὶ δύο πλέθρα. Et cap. 160. Καὶ γὰρ καὶ ἡ περίοδος τοῦ τείχεος οὐκ ὀλίγοι στάδιοι εἰσί. Præterea hîc nihil deeſt, ſi ἑπταστάδιον ſcribas una voce, quæ ſcribendi vitio diſtracta eſt in duas ἑπτὰ στάδιοι. Mox optimus codex negat Herodotum ubique ſervaſſe illud αὐτέων, ſed habet τοῖσι δὲ αὐτῶν, ut etiam cap. 29 Ἕκαστος αὐτῶν.

10, 26. Εἰρομένου δὲ Κροίσου.] Vocula δὲ rurſum hîc non eſt in MS. & debet ejici, orationque connexa legi.

10, 36. Εἰκότα ἐλπίζων.] MS. ἐοικότα, quod nequit Herodoto negari.

10, 39. Λαβεῖν ἀρώμενοι Λυδοὺς &c.] Vox media eſt per conſpicuam nimietatem omnino ſupervacua. Hinc illa jactatur & in formam diverſam collata, utique ab editionibus Stephani, nempe in ἀρᾶσθαι, prout hic infinitivus ſane ex vulgata conſtructione convenit antecedentibus τί δοκέεις εὔχεσθαι ἄλλο ἢ ἀρᾶσθαι. Sed contra MSStos hæc lucta eſt, & idcirco audax, unde Stephanus etſi præponens infinitivum, penitus tamen ſpernere non auſus participium, in margine ſignavit, quod plane legitur in optimo libro, ſervatumque fuit Aldo & Camerario. Et utique participiorum uſurpationis, quam Herodotus in deliciis habet, vix commodam alius ediderit rationem, ut illa ponat nullo innixa verbo. Vel unum vide ex 2, 127 de Chephrene: Νῆσον περιῤῥέειν, ἐν τῇ αὐτὸν λέγουσι κεῖσθαι Χέοπα. ὑποδείμας δὲ τὸ πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, τεσσεράκοντα πόδας ὑποβὰς, τῆς ἑτέρης ταὐτὸ μέγαθος, ἐχομένην τῆς μεγάλης οἰκοδομῆς. ἑστᾶσι δὲ ἐπὶ λόφου &c. quæ poſteriora nihil pertinent ad participia præmiſſa. Et hîc tamen anteceſſit ἐπύθοντο.

11, 12. Ἵνα δὴ μή τινα.] Opinor longe ſuaviorem accidere unicuique ſeriem vocum ita ex MS. digeſtam, quam inverſo vulgi modo ἵνα μὴ δή τινα.

11, 16. Τοὺς ἂν σφίσι Σόλων θῆται.] Inepte putidus fuit calamus, qui ſic abundavit, quum Herodotus una ſyllaba minus ſcripſerit, τοὺς ἄν σφι Σόλων. Sic enim MS. idque cum plurimis aliis exemplis approbetur, patiatur, oro, publica utilitas hoc loco conduci notabilia quædam exempla, quæ ſeparatim indicare eſt moleſtius. Nam ſimiliter corruperunt iidem cap. 159. Ὁ δὲ αὖτις τὸν αὐτὸν σφίσι χρησμὸν ἔφαινε. Lib. 2. cap. 2. Καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας. & cap. 13. Ὡς εἰ μὴ ἐθελήσει σφίσι ὕειν. Quibus omnibus locis MS. conſtanter ſyllabam unam deripit retinens ſolum σφι, ſed & in poſtremo, εἰ μὴ σφι θέλοι ὕειν. Quod rejici nequit propter gemina plane in lib. 3 cap. 117. Τὸν μὲν γὰρ χειμῶνα ὕει σφι ὁ Θεός. Vice tamen contraria idem hoc libro primo cap. 142. Κατὰ ταὐτὰ διαλεγόμεναι σφίσι, non σφι, ut eſt in vulgatis. Lib. 2. cap. 37 Ἐγγίνηται σφι. MS. σφίσι. & cap. 39. Ἕλληνες σφίσι ἔωσι. & cap. 121 parte tertia ἐντείλασθαι σφίσι τὸν ἂν ἴδωσι. cap. 158 Τοὺς μὴ σφίσι ὁμογλώσσους. lib. 3. cap. 71 Ἐδίδοσαν σφίσι πίστεις.

11, 30. Τῆς πολλῆς θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας.] Ante hæc verba videas in editionibus magnam bonæ lectionis copiam eje-

ctam in margines; quam quum etiam confirmaret Mediceus codex, ut genuina Herodoti recipienda judicavi, nempe Αὐτῶν δὴ ὦν τούτων .... εἵνεκεν; item ἐπεδείκνυζαν. Item θεησάμενον δέ μιν τὰ πάντα & σκεψάμενον &c. Sed quod maximi momenti est, & minime præteriri oportuit, sedet in verbis, quæ prima posui. Neque enim miror interpretes in hoc loco apte vertendo ab se invicem castigari, & rejecto Valla ab Friderico præferri versionem Stephani, *quam, utpote philosophari volens, multa videndi studio confecisti.* Sed ubi in Græcis illud *quam?* Immo illi præcipites feruntur, quia corruptis Græcis Latina quî possunt bene emendata esse, aut illis corruptis concinne respondere? Crediderunt nempe illi Herodotum ab se legi, prout credidit tantus lectorum numerus, forsan etiam ab se intelligi, quæ legerent. Sed hic dies fidem faciet inepti esse omnia velle interpretari, & relictis in vitio verbis scriptorum sententiam suam exprimere. Omnino illud ἐπελήλυθας nihili est, nisi accusativum suum videat. Igitur ut non tantum intelligatur, sed & lenitas Herodoteæ manus appareat, corrige pulcherrime ex MSto Ὡς φιλοσοφέων τὴν πολλὴν θεωρίης εἵνεκεν ἐπελήλυθας. Verto autem; *Quemadmodum philosophari cupiens plurimam mundi partem videndi studio adieris.* Ita perspicue iste codex, & miror hîc tacere Galeum. Et universa loquutio est in illis 2, 157 Ὅτε τὸ πᾶν διζήμενος ὁ Τύφων ἐπῆλθε. Solet enim sic agere Herodotus, ut voculam γῆν & χώρην sæpe reticeat, interdum retineat & exprimat, ut 4,76. Ἐπείτε γῆν πολλὴν θεωρήσας, καὶ ἀποδεξάμενος κατ᾽ αὐτὴν σοφίην πολλήν. Et cap. 171. Μίνω κατεστραμμένου γῆν πολλήν. Sed quod dixi supprimere, habes 5, 103 Καρίης τὴν πολλὴν, ut nunc quoque sub τὴν πολλὴν eadem intelligatur, nec dubito, quin ea observatio neglecta fraudis hujus fuerit origo. Sic libri primi cap. 96. Ἐν τῇ ἑωυτοῦ ἐὼν & πρότερον δόκιμος, ubi etiam a turbando absterret idem codex, quum sic quoque loquatur lib. 2 cap. 113. Nam rei ipsius exemplum est ipse noster Herodotus Solonem imitatus, ut patet ex narratione lib. 2 cap. 104, & duobus sequentibus. Immo verba Herodoti Democritus ad se transfert apud Clementem 1 Stromat. Ἐγὼ ἀνθρώπων γῆν πλείστην ἐπεπλανησάμην, ἱστορέων τὰ μήκιστα.

11, 43. Ἐς τοῦτο ἢ τοῦ βίου εὖ ἥκοντι.] Malus Græcismus ab Valla spectatus, ut interpretaretur, *quum hoc vita, quantum in nobis situm est, bene traduxisset.* Nec enim is genitivus aliunde debet pendere quam ab verbo ἥκειν. Itaque Portus in Lexico Ionico vertit (ubi etiam habes affatim exemplorum de isto genitivo verbum ἥκειν comitari solito) *Cum ad hoc usque tempus vitam feliciter traduxisset.* Sed notatio illa temporis supervacua, idque ut tibi persuadeas, liber vetus Florentiæ ignorat istud ἐς. Hinc jam manifeste patet Herodotum scripsisse Τούτῳ ἢ βίου εὖ ἥκοντι, palmaria sane correctione.

12, 7. Τούτοισι γὰρ &c.] Quam extulerint antiqui rhetores id quod sequitur, tanquam παράδειγμα διηγήσεως, & quidem petitum ἐκ τῶν πραγματικῶν, patet ex notatione Theonis Sophistæ in Progymnasm. pag. 15.

12, 10. Λέγεται ὧδε λόγος.] Rectius in MS. λέγεται ὅδε ὁ λόγος. Sed & paulo post MS. ἐκκληϊόμενοι, non ἐκκληϊζόμενοι. in quo unice firmat integritatem suam aliis labe temporum infectis, quum id prorsus Herodoti sit. cap. 182. Τότε ὦν συγκατακληΐεται. Itaque recte MS. lib. 2 cap. 121. Καὶ τοῦ οἰκήματος κεκλειμένου pro vulgato κατακεκλεισμένου. Etsi nihil notaverim ad illud 3, 117 Περικεκλεισμένον, quod exstat in medio vocum περικληΐσασι & περικλήϊον & ἀποκεκληϊμένου.

12, 18. Ἀπίκοντο ἐπὶ τὸ ἱρόν.] MS. Ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. Contra quam supra vidimus accidisse. Sed ἐπὶ non sufficit, quum jam requisitum fuisse dixerit κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν. Quinimo præclare de Herodoto nunc mereri codicem Mediceum ostendit Plutarchus in consolatione ad Apollonium, ubi referens hæc ipsa dicit non modo τῆς εἰς τὸ νεὼν ἀναβάσεως ἧκεν ὁ καιρὸς, sed etiam ἀγαγεῖν εἰς τὸ ἱερὸν, ubi quum in narratione sequenti testetur ex Pindaro se habere illam, in hac supprimit auctoris, quem sequitur, nomen, nec Herodotum agnoscit, otiose illi infestus. Utique cap. 35 iterum habes ἀπικνέεται ἐς τὰς Σάρδις.

12, 24. Ἐμακάριζον τῶν τεκνίων τὴν γνώμην.] Recta videntur hæc & ideo sine vitii suspicione ita legi placuit, perinde ut facit Ælianus de Solone 13 Var. Hist. 37. Καὶ ἐθαύμασαν αὐτοῦ τὴν γνώμην οἱ Συρακούσιοι. Attamen nec ipse nec alius opinor quisquam credet ita Herodotum instituisse; ut eosdem paulo ante vocaret νεηνίας, nunc τέκνια, versiculo uno post τέκνα: & si id factum est, utique illud τέκνα vix bene convenit. Præterea animadvertendum est ab Herodoto non modo non statim ante, sed ne deinceps quidem dicere celebratam esse γνώμην horum adolescentium; quin etiam ne

ne si habuissent adeo piam γνώμην, ut in locum jumentorum succedere & matris currum trahere vellent, id facere potuissent, nisi pares vires ipsis adfuissent. Unde etiam occasione narrationis virium in ipsis ad alteram historiam hanc venit Herodotus. Itaque si non in universa, certe in priore harum vocum parte melius ac rectius existimem legi in optimo codice ἐμακάριζον τῶν νεηνιέων τὴν ῥώμην, & utrumque probavi.

12, 44. Πολλὰ μέν ἐστι ἰδέειν.] Hæ sunt captationes & acrimoniæ ingeniorum, quum Herodotus teste membrana Medicea ediderit ἐστὶν ἰδεῖν, ut deinde παθεῖν, quibus Valla interposuit insulse *quæ nolit quispiam tolerare*. Id enim habet inclusum malum; ideo omittit Herodotus. ἰδεῖν est ambiguum & commune.

12, 47. Παρέχονται ἡμέρας.] Hoc computum quotidianum erat penes nummularios, ut quum subducerent sua in futurum lucra ex mutuis sub usurâ nummis, non in annos ea aut menses præsignarent, sed & in dies, immo & in horas infinita, ut mireris fere ab Herodoto sic introduci loquentem Solonem, idque inter Lydos, isto tempore tocullionibus uberrimos. Nihilominus recte venit quoque ad dies; nec solum perdurat dixisse annorum numerum, ut sic defungatur. Mentio dierum magis commovet audientem, quum optime sciat exiguitatem singulorum, quæ facile & celeriter circumvolvi potest: sed & dies proprie sunt intervalla, quibus actiones humanæ includuntur; ut vita per dies agi dicatur, non annos, quod constat ex scriptis antiquissimis, quæ modum vitæ humanæ terminantes aut miserantes voce dierum utuntur. Etiam in anaglyphis, ubi mortalitas per alicujus mortem & hinc solennia circa morientem exprimuntur, sæpe solem & lunam reponi pariter deprehendimus diem naturalem peragentes. Quod innuere videtur voluisse auctor cælatæ in pluribus imaginibus urnæ, quarum utrinque seriem includit hinc Luna, inde ab tergo Sol, inter horum vicissitudines vitâ actionibusque hominum provolventibus. Exstat apud Cl. Monfaucon in Diario Italico pag. 314, sed obscurior.

13, 4. Τριάκοντα.] MS. τριήκοντα. ut cap. 65 norunt τριηκάδας: & mox idem MS. πλεῦνες. item ἑξακισχιλιέων & δυσμυριέων.

13, 5. Μῆνες τριήκοντα πέντε.] Sapiens ille Sam. Petitus ad hæc notat *Imo etiam plures*, & præterea errorem Herodoto impingit, quem ego abstersurus non sum. Sed, credo, Petitus doluit, quod ad colloquium Crœsi & Solonis non fuerit admissus tertius; quam minute is hæc omnia regi proposuisset? Sic hominum sunt diversæ factiones. Cæterum his intermisceri debet, quod Herodotus annum statuat dierum 360 manifeste lib. 3 cap. 90, sicut Ægyptios ait τριηκοντημέρους egisse τοὺς δυώδεκα μῆνας 2, 4.

13, 11. Πᾶν ἐστι, ἄνθρωπος συμφορή.] Non dubitavi reponere veterem ex fidelissimo codice lectionem, præsertim quum viderem similiter legi in editionibus priscis Aldi & Camerarii, nisi quod habeant συμφορῇ. Henr. Stephanus est, qui ultra sæculum sic fascinavit sua lectione Herodotum, obtemperante illique Jungermanno; ut in eo legatur Πᾶς ἐστι ἄνθρωπος συμφορή, exigens etiam ut verteretur, *Ita igitur, ô Crœse, omnis homo est ipsa calamitas*, prout in hac parte ei obsecundavit quoque Fridericus, quum ego mirer sic ordinem verborum, quem dedit Herodotus, turbari; & ubi in illis est *ipsa?* Immo quid vult? Profecto quæsivit Stephanus amplificationem in verbis, quæ ipsam non capiunt nec continent. Nec sane quia quisque dies diversus est ab altero in rebus, quæ adducuntur, ideo omnis homo potest dici ipsa calamitas. Quid igitur dicit Herodotus? Nempe Solonem introducit dicentem Crœso *ita igitur*, *Crœse*, *universum est*, *homo calamitas*. Distinctione enim adjuvandus erat locus. Nonne enim penitus simile est, quod legimus apud Græcos eosdem ἄνθρωπος εὔελπις, & ἄνθρωπος πομφόλυξ vel bulla, ut vertit Varro. Βραχυλογία placuit. Majus corruptelæ momentum accessit ab illis, qui Herodotum ad suas opiniones meditationesque citant, plerumque licenter, ut Clemens Alexandrinus sustinuit libro 3 Stromat. p. 432 citare Πᾶς ἄνθρωπός ἐστι συμφορή, permixto jam Græcorum ordine.

13, 12. Πλουτέων μέγα φαίνεαι.] Non male ita, sed debuerunt pergere, & sequentia componere pari modo, καὶ βασιλεύων πολλῶν ἀνθρώπων aut βασιλεὺς ὤν, quum verbum quoque amet Herodotus conjungere participiis; quod illi nunc displicuisse probant ista βασιλεὺς εἶναι, ut scripsit in sequentibus, & vulgo recte legitur. Docte igitur & in præcedente parte πλουτέειν, ut mox καὶ βασιλεὺς εἶναι; in quo bene convenit codici Mediceo cum codicibus MSS. Galei.

13, 18. Εἰ μὴ ἡ τύχη ἐπίσποιτο πάντα καλὰ ἔχοντα.] Hoc quoque ad Herodoti dulcedinem acidum est. Unum tamen ex fide editores, quod in scriptis exemplaribus in-

venientes ἔχοντα, eam varietatem publicarunt, etsi tantum in margine, quum verbum ἐπίσταιτο tertio casu suo fraudari nequiret, sed ignari, quî uterentur. Nos utrumque percommodo remedio emendamus ex optimo MS. qui habet, εἰ μὴ οἱ τύχη ἐπίσποιτο πάντα καλὰ ἔχοντα τελευτῆσαι τὸν βίον. Visum enim fuit Herodoto sufficere, si verbum unum casui suo jungeretur, alter infinitivus ne sua parte careret. Sic cap. 19. Εἴτε δὲ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι περὶ τῆς νούσου. Sic quidem editur vulgo. Sed MS. plane habet πέμψαντα, cui secunda alia manus superinscripsit τι & tanquam elegans potuit prævalere genuino, quod nunc restituimus. Sic etiam cap. 53. Τοὺς δὲ Ἑλλήνων δυνατωτάτους συνεβούλευόν οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι. Æmil. Portus, quum haberet ante oculos verba ex 7, 10 Εἰ οἱ ἡ τύχη ἐπίσποιτο, in nostro tamen loco citando eum dativum ignorat. Incertos nos relinquit Galeus, quum post citata verba ἔχοντι τελευτῆσαι dicit in MSS. suis legi εὖ τελευτῆσαι, idque postulare sententiam. Utrum ergo pro participio est in illis εὖ, an ἔχοντι εὖ τελευτῆσαι? Cuperem id scire. Prave utique judicium exercet, &, quum scribit voculam εὖ postulari ab sententia, labitur, quippe cujus vis est in illis πάντα καλὰ ἔχοντα. Interim præclare idem confirmat voculam οἱ.

13, 21. Εὐτυχέες.] Hæc prima hujus vocis mentio in hac historia, de qua sic notat Camerarius in historia rei nummariæ non procul ab principio [Apud Herodotum docet Solon Crœsum, quid inter ὄλβιον & εὐτυχῆ intersit: ὄλβιον enim dici neminem oportere ante felicem vitæ finem; sed rebus secundis & fortuna prospera εὐτυχῆ. Hoc non sapienter monuisse Solonem dicit Cato in tertio Finium] Id non patitur hic ipse Herodoti locus, ubi æque εὐτυχέες dicuntur, qui mediocria habent patrimonia.

13, 29. Ἄπηρος δέ ἐστι, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν.] Quid de hoc loco muginati inter se sint Cl. viri, Joh. Georg. Grævius & Tanaquillus Faber, ignoro. Sed hic in Epistolis Criticis pag. 205. de eo testatur ad oram libri sui hæc verba adscripsisse. [Le„gi potest ἄπηρος δέ ἐστι νούσων, ἀπαθὴς κα„κῶν. Itaque, ut vides, in tanto locorum „intervallo συμφωνοῦμεν: nam utrique no„strum idem in mentem venerat.] Si hæc ita se habent, potuerant sine damno publico contineri intra privatos parietes. Nam & sancte ista edita sunt ex codicibus antiquis, & sensus cum Græcismo est plenissimus, quum procedat ab generali ad specialia, primo dicens eum esse ἄπηρον, non tentare multa & hinc etiam non discere quanta varietas sit difficultatum, etiam est ἄνουσος, etiam ἀπαθὴς κακῶν &c. Quid autem volunt illi? an ὄλβιος est ἄπηρος νούσων? Quo pignore, quo exemplo id probant? an is non circumfert corpus humanum? Certe non est ἄπηρος νούσων, sed est ἄνουσος, non ut dives luxuriosus & corrupto corpore perpetuis morbis sibi ipsi gravis. Ἄπηρος, οὐκ ἰδὼν οὐδὲ παθὼν ἃ πολλὰ παθεῖν δεῖ ἄλλους. Ἄπηρος & Ἀπαθὴς sic junguntur cap. 207, etsi in alia causa.

13, 33. Ἐπισχέειν μηδὲ καλέειν.] Sic viri docti valde anxii sunt de Ionismo. Sed cur non etiam 7, 10? Ἐν γὰρ τῷ ἐπισχεῖν ἔνεστι ἀγαθά. Agnoscis castitatem exemplaris Italici, unde hanc ipsam scripturam huic loco reddidi, ex quo præterea non οὐδεμίη mox leges, sed οὐδεμία.

13, 38. Ἂν τὰ πλεῖστα ἔχοι.] MS. ἔχῃ. Ita rursum cap. 138. Ὃς ἂν λέπρην ἔχῃ MS. ubi vulgo similiter ἔχοι, & sæpe quod ex MS. decernemus, sed & mox αὐτῶν πλεῖστα, non αὐτέων, quod est morosi.

13, 39. Ὡς δὲ ἀνθρώπου σῶμα ἓν οὐδὲν αὔταρκές.] Hunc locum imitabatur Cassius Sophista, quum scriberet: *Virgilium illa felicitas ingenii in oratione soluta reliquit, Ciceronem eloquentia sua in carminibus destituit, orationes Sallustii in honorem historiarum leguntur, Platonis oratio pro Socrate scripta nec patrono nec reo digna. Hoc non ingeniis tantum, sed corporibus videmus accidere. Illi nemo luctando par est, ille ad tollendam magni ponderis sarcinam pravalet* &c.

13, 44. Τὸ οὔνομα τοῦτο, ὡς βασιλεῦς, δίκαιός ἐστι φέρεσθαι.] Retinui editam antehac mira continentia lectionem, sed quæ doctos lectores sæpe offendit, ut vix credam fuisse quenquam vel exigua peritia, qui non correxerit ὦ βασιλεῦ. Quod etsi protulerit primus Stephanus, habeo tamen & Aldinam, cui docta manus adscripsit, sive illa sit Rudolphi Launæi, quod nomen primis in paginis signatum est, sive alterius. Id nobis nequaquam probatur, qui adhæremus antiquis libris, quos credibile non est, si hoc loco concepta fuit talis alloquutionis formula, non magis tunc eam corrupturos, quam corruperunt in principio, quod est in cap. 30. Et quare non ad illustrandum ὀλβίου decus integrum arcesseret similitudinem regis, quam Crœsus optime noverat? Hic est, qui velut omnia implet felicitatis suæ; qui perpetuo usu possessam semel obtinet felicitatem

rem omnibus amœnitatum deliciis ac votis cumulatam; qui sicut est super omnia, sic bene mortuus plane est ille, qui sub pedibus subjecta habet omnia mortalitatis discrimina. Nonne dixit jam supra? Ἐμοὶ ἢ σὺ καὶ πλουτέειν μέγα φαίνεαι, καὶ βασιλεὺς εἶναι πολλῶν ἀνθρώπων. Tale apud Palæphatum in capite de Spartis Cadmi. Κάδμος ἀφίκετο ἐς Θήβας περὶ τ ἀδελφὸν Φοίνικα ἀμφισβητησόμενος περὶ τ βασιλείας, ἔχων ἄλλα τε πολλὰ, ὅσα βασιλεὺς, ἀλλὰ δὴ καὶ ὀδόντας ἐλεφάντων. Nonne τοῖς ἐν τέλει apud Sophoclem in Antigone explicant scholia τοῖς βασιλεῦσι? ut βασίλεια sit τέλος.

14,4. Ἐκ θεῶν νέμεσις.] MS. ἐκ θεοῦ, ut semper Herodotus. 2, 13 Εἰ μὴ ἐθελήσει σφι ὕειν ὁ θεός. Et cap.64. Εἰ ὦν ἦν τῷ θεῷ τοῦτο μὴ φίλον, quum præmittat de deorum templis. 8, 13. Ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ θεοῦ, ὅκως ἂν &c. Et notabile hujus libri cap. 105. 7, 46 fin. 8,60.

14, 17. Τοιοῦτον πρῆγμα.] Sic sæpius & alii. Sed & nostro Herodoto id impingitur rursus 2, 5. Verum in hoc loco habet optimus MS. τοιοῦτο. Ut cap.93 Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐστι. cap. 185. Τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτο ἐποίησε. 2, 119. Ἐπειδὴ ἢ τοῦτο ἐπὶ πολλὸν τοιοῦτο ἦν. & 4,82.

14, 26. Καθαρσίου ἐδέετο ἐπικυρῆσαι.] Omnino & hoc alienæ liberalitatis specimen est. Et quid? an non mirari oportet Æm. Portum annotare noluisse hoc compositi exemplum, quum simplicis verbi κυρεῖν vel sex loca congesserit? Quod amplius est, Henr. Stephanus ex Herodoto confirmat hoc compositum, non declarans, utrum ex hac parte, an aliunde; etiam mirare eundem ex Hesiodo id compositum immiscentem Græco sermoni. Scias, bone lector, in Mediceo MS. deleta præpositione exhiberi ἐδέετο κυρῆσαι. Neque est necesse in hoc luxuriari exemplis, quum jam indicaverim iis abundare Lexicon Æmil. Porti, quum interim supersit 9, 87 ἀντιλογίης κυρήσειν. Deinde MS. ὤνθρωπε pro ἄνθρωπε, quomodo & filium Crœsi infra exclamasse testatur MS. idem ὤνθρωπε μὴ κτεῖνε Κροῖσον.

14,31. Ἐπίστιος ἐμοὶ ἐγένεο.] Interpretatio Latina, *domesticus mihi factus es.* Sane & hoc inest. Sed oportebat exprimi aliquid magis specificum & arctum. Itaque per gradus complures ascendit Æmil. Portus, & nescio an ad proprium hujus loci venerit *domesticus, qui apud aliquem divertit, vel, qui ad aliquem accessit supplex. Qui ad alicujus larem supplex sedet.* Sed propior venit Des. Heraldus lib. I. Digressionum cap. 26. *Eas quoque adium partes quandoque occupabant, quas existimabant sanctiores, veluti focum, ἑστίαν, ubi etiam Dii penates.* Ubi plura. Vide & ad 16,47.

14, 33. Γορδίεω μὲν τοῦ Μίδεω παῖς.] Vallam, quum interpretatur *Mida Gordio prognati filius* legisse Μίδεω μὲν τοῦ Γορδίεω, quod notat Stephanus, vel puer videat, ut ista nota non tantum sit supervacua, sed etiam inutilis. Nec enim inde affertur quidquam melius. An inspexit locum Ptolemæi Hephæstionis inter excerpta Photii, ubi scribitur Ὅτι παρ' Ἡροδότῳ, ἐν τῇ πρώτῃ τ ἱστοριῶν, ὑπὸ Ἀδράσου τ Γορδίου ἀνῃρημένος? Ut eum putet ostendendum contra Vallam, qui sufficit refutandæ illi mutationi? Quid in mente fuit Cl. Theod. Bezæ ad Πράξεις Ἀποστόλ. 7, 16 scribenti [sed subaudiri etiam interdum parentum nomen in hoc dicendi genere liquet ex his Herodoti verbis in Clio, Ἄδρηστος ὁ Γορδίεω, τοῦ Μίδεω, id est, *Adrastus nepos Gordii, qui pater fuit Mida?*] Ipse dixerit. Nihil in his est scrupuli.

14,35. Φονεύσας ἢ ἀδελφεὸν.] Cautior profecto in hac parte Grentemesnilius, traditurus alias circumstantias, quæ haberi poterant, & nomen fratris, præmittens [si fides Ptolemæo Hephæstioni apud Photium] quam Galeus, qui in hoc indicio frustra jungi huic antecessori voluit & ridicule adscribit [Fuit ei nomen Agathon. certamen erat de coturnice] quasi sua fide in eo niti lectorem vellet. Mox edidi ἐν ἡμετέρου, & ἐν Κροίσου, quod utrumque sic exstat in optimo MS. item simpliciter ἐρμώμενος ἢ ὑπὸ τοῦ ὄρεος.

14,44. Συὸς χρῆμα γίνεται μέγα.] De hoc loco jam olim ita notavit Æm. Portus in Lexico Ionico [Χρῆμα. Nomen hoc sæpe non rem, sed rei magnitudinem quandam inusitatam ac admirandam significat. μέγα συὸς χρῆμα Aper eximiæ magnitudinis p. 9, 34.] At Stephanus in Recensione pag.733 maluit exempla congerere, nihil suum dicens. Illa igitur Porti, nisi fallor, affatim sunt clara. Quid ergo habet, quod literis imputet Ezech. Spanhemius hæc ipsa Herodoti verba trahens ad Callimachi ἐλάφοιο, μέγα τι χρέος pag. 201. & mirifice illam insignem magnitudinem inculcans nulli ignoratam? Præsertim quum jam ex Budæo reddiderit Stephanus, quasi ἀντὶ τοῦ μεγέθους καὶ θαύματος dicunt per genitivum, ut χρῆμα νοῦ &c. ubi etiam habet ex Xenophonte καταβάλλει τὴν ἔλαφον καλόν τι χρῆμα καὶ μέγα. Est autem id assiduum & apud fabulatores quos λογοποιοὺς vocant, & historicos, in quibus est Antoninus Liberalis; sed magnitu-

gnitudinis ejus notatio non ſedet in vocabulo χρῆμα, verum in adjectivo quod addunt, non additurі, ſi naturaliter inhæreret voci χρῆμα.

14, 45. Τοῦ ὔρεος.] MS. ὄρεος. Et cur non cap. 43 fecerunt τὸ οὔλυμπον τὸ οὔρος, ſed retinuerunt ὄρος?

14, 47. Ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντες.] MS. ἐπ' αὐτὸν ἐξελθόντες. Id certe ad proprietatem loquendi multo aptius. Notum eſt ὡς ἐπὶ λῃστὴν ἐξεληλύθατε.

15, 15. Ἀποχρεομένων δὲ τούτοισι τῶν Μυσῶν.] Nimii hîc fuerunt viri docti. Nam quum Valla ſuſtinuiſſet vertere *Cujus verbis quum contenti non eſſent Myſii*, collegit inde Stephanus & in notis & in præfat. pag. 742 lectum ab illo fuiſſe οὐκ ἀποχρεομένων, eamque in nota ait videri veram lectionem eſſe; quomodo & alii & Ælianus 6, 8 Var. Τῷ δὲ Βαγώᾳ οὐκ ἀπέχρησε τὸ ἀποκτεῖναι τὸν Ὦχον. Itaque huic obſecutus Jo. Fridericus voculam utramque in contextum & per Græca & per Latina contulit. Sed imperite, præſertim quum jam ante illum monuiſſet Æm. Portus in Lexico, citans hunc locum, & interpretans [*Quum his contenti eſſent Myſi*, Latinus interpres vertit *Quum contenti non eſſent Myſii.* Sed male. vertendum enim, ut hic vertimus, quod aliis exemplis illuſtratum confirmabitur.] Quod ſi multitudo uſurpationis vincere poteſt, omnino prævalet hæc ſententia & explicatio Porti, qui plurima ejus exempla collegit tam in activa, quam media forma; etſi non inique interim cogitaveris, quid ſit intervenire filium, quum contenti eſſent Myſi? ubi nec ullum veſtigium ſuæ animi moleſtiæ hi Myſi præbent, ſicut neque contrarium ſibi oſtendunt valde placere reſponſum Crœſi; niſi ſi ex verbis ſuis id auctor vult colligi. An non poſſet eſſe compoſitum pro ſimplici! ut notaret, quod ſenſus requirit: *dum Myſis hoc reſponſum dabatur*, vel *quum Myſis per iſta reſponſum daretur.* Attamen placeat Portus.

15, 41. Διεφθαρμένον τὴν ἀκοήν.] Galeus Herodoto confert aliquid dimidiatum, & ex MS. profert ἀκοῇ, ſed articulum non tangit, qui quomodo legatur in MS. certe intererat ſcire. Quod etſi ille probet, ego nihil muto. Nam ſic αἰσχρὸς τὸ σῶμα apud Ælian. 10, 6. Ex Lycophrone Pollux καλεαγὴς τὸ σκάφιον πληγεὶς ξύλῳ. Noſter 1, 174 Τιτρώσκεσθαι τάτε ἄλλα τοῦ σώματος, καὶ μάλιστα τὰ περὶ τοὺς ὀφθαλμούς. 2, 111. Καμόντα τοὺς ὀφθαλμούς. 122. Καταδεδεμένον τοὺς ὀφθαλμούς.

16, 2. Ἀμείβεται Κροῖσος τοῖσδε.] Vox poſtrema non exſtat in MS. quum antea probaviſſet.

16, 8. Ἐγώ σε συμφορῇ πεπληγμένον ἀχαρί τι τοι οὐκ ὀνειδίζων ἐκάθηρα.] Hæc improbe ſpuria ſunt, & uno eodemque anhelitu nimis multa ſimul efflat. Et quid eſt, quod Valla non retinet participium, ſed parentheſi admiſſa vertit *non ingrato tibi hæc exprobro?* nec aliter Stephanus etſi corrigens & vim vocis ἀχαρί aliorſum trahens, *quod non dico ut quicquam ingratum tibi exprobrem?* Mirum erit, niſi prior legit in ſuo exemplari ὀνειδίζω. Quod ſane ita exſtat in optimo codice, ejuſque verbi ab Porto derelicti proprietas in Herodoti exemplis hæc eſt. Hujus libri cap. 90. Παραιτεόμενος ἐπεῖναί οἱ τῷ θεῷ τούτων ὀνειδίσαι. 4, 79. Σκύθαι δὲ βακχεύειν πέρι Ἕλλησι ὀνειδίζουσι. 8, 92 Ἐς τὸν Αἰγινητέων τὸν μηδισμὸν ὀνειδίζων. & 106 Ὡς δὲ οἱ ταῦτα ὠνείδιζε. 143 Ὥς τε οὐδὲν δέῃ τοῦτο γε ὀνειδίζειν. Quæ variam oſtendunt ejus uſurpationem, faciuntque, ut hæc vulgata ſordida & conſarcinata male exiſtimem (nam neque dicitur apud Græcos verbum ὀνειδίζειν junctum duobus accuſativis) præ illis, quæ in MS. leguntur, nempe: ἀχαρίτην τοι οὐκ ὀνειδίζω. & includenda parentheſi. Nam vocis hujus ἀχαρίτης ingenuitas non magis mihi ſuſpecta venit, quam alia, Ἀχάριστος in hujus libri cap. 90. vel ἀχάριτα cap. 207. prout hoc ipſum ἀχάριτος etiam modo ex uno exemplo memorant, nempe Plutarchi Solone.

16, 13. Παιδός σε τοὐμοῦ.] MS. τοῦ ἐμοῦ.

16, 22. Οἰκός ἐστι.] Sic eſt in MS. non εἰκὸς, ut eſt in anteeditis, quod ita frequentatur Herodoto, ut ſolum annotatum ſit ab Porto, vocis εἰκὸς ne mentionem quidem faciat; certe οἰκότα ter repetantur in libri 8 cap. 60. Et jam ſupra habuiſti cap. 27, ac ſæpius infra monere oportebit. Mox vocem ἀπήμονα adnexui verbo ἀπονοστήσειν, à quo per comma in omnibus editionibus ſolebat divelli, quum Valla in Latinis id jam feciſſet.

16, 31. Λογάσι τε νεηνίῃσι τε καὶ κυσί.] Hæc quum ſic confeciſſent editores, etiam verſio ſimilis procuſa eſt *viris delectis juvenibuſque & canibus.* Quo nihil naſutius; tanquam λογάδες non niſi de viris delectis intelligi deberent, & quum Thucydides aliique λογάδας dicunt, non flos militaris ætatis, ſed ſolum viri accipiendi eſſent. Nugæ prorſus. Lege ex optimo MS. deleta una ſupervacua ex copulativis, λογάσι τε νεηνίῃσι καὶ κυσί. *Et delectis juvenibus & canibus.* Quid quod ne petierunt quidem plura Myſi. Dixit paulo ante Προσδεόμεθα σεῦ τὸν παῖδα καὶ λογάδας νεηνίας καὶ κύνας συμπέμψαι ἡμῖν, prout crebrius hanc vocem uſurpari in

in hac historia docet Lexicon Æmil. Porti: & certe hic locus est, quem innuit in verbo ἐξηρτυμένοι, citans ἐξηρτυμένοι λογάσι νεηνίαις, oblitus Ionismi. Salmasius in Re militari Rom. p. 146. ex Onosandro adducit λογάδας στρατιώτας, quem vide. Sed ne turbet, quod λογάδες ex se sit fæmininum, annotavit idem ad Simmiæ Ovum pag. 172 σποράδας πόδας & plura. Diodorus Sicul. 14,67 μιγάσιν ἀνθρώποις dixit.

16,34. Ὁ ξεῖνος αὐτὸς δή.] Sic sane cap. 84 Ὁ ὦν δὴ Υροιάδης αὐτὸς ὁ Μάρδος. MS. tamen hoc loco ὁ ξεῖνος οὗτος δή. Et videtur operosior Herodotus in demonstrando Adrasto, sicut etiam vox ista intentius eum designat; ut sic repetens cap. 45. Ἄδρηστος δὲ ... οὗτος δὴ ὁ φονεύς. Et cap. 32. Οὗτος ἐκεῖνος ὃν σὺ ζητεῖς. Et c. 85. Ὁ δὲ παῖς οὗτος ὁ ἄφωνος. Et cap. 91. Ὁ Κῦρος οὗτος. Et cap. 110. Οὗτος δὴ βουκόλος. Nolo tacere in MS. etiam exstare Ὄλυμπον, non Οὔλυμπον, etsi & ante & postea sic gravet.

16,38. Ἀγγελέων τῷ Κροίσῳ.] MS. ἀγγελέων Κροίσῳ. Ipsa lectio elatior id commendat. Ac deinde ἐσήμηνε, non ἐσήμαινε: quod nemo non est probaturus, etsi statim sequatur προεσήμαινε.

16,47. Ἐπίστιον.] Sic dici pro ἐφέστιον, ut ἱστίη pro Ἑστίη, & Ἱστιαιόρον pro ἑστιαιόρον notavit bene suis locis Æmil. Portus in Lexico. Modo si quid ea res juvat literas, ista ipsa tria notavit quoque Ezech. Spanhemius ad Callimachum pag. 522, nisi quod vitiose apud Herodotum scribit dici Ἱστιαιόρον. Fruere, qui potes: sed si de voce hac aliquid placet, potius lege Porphyrii Quæstiones Homericas num. 2, ubi agit de ignibus Trojanis in poëta aliquoties occurrentibus, ubi vult intelligi ὅσοι Τρῶες αὐθιγενεῖς καὶ οὐ ξένοι, ἀλλ' ἑστίαν ἔχοντες, ὡς ἐν ἄλλοις περὶ τῶν αὐτῶν φασὶ Τρῶες μὲν λέξασθαι ἐφέστιοι ὅσσοι ἔασι, τουτέστιν, ὅσοι πῦρ καὶ ἑστίας ἔχουσιν. ὡς καὶ ἐν ἄλλοις, Ἦλθε μὲν αὐτὸς ζωὸς ἐφέστιος, ἤτοι ἐς τὴν ἑστίαν. ἑστία δὲ ὁ οἶκος. Ὁ οὖν κεκληρωμένος οἰκίαν, ἐφέστιος· ὁ δὲ ἄπολις καὶ φυγὰς, ἀφρήτωρ, ἀθέμιστος, ἀνέστιος &c. Si ullis aliis, certe his illustrantur ea, quæ scribit Herodotus 8,61 inter Themistoclem & Adimantum acta.

17,1. Φύλακα συμπέμψας αὐτῷ.] Nihil causæ est, ut nunc in loquendo tangat filium, quem modo memoravit. Invidia oneranda est in Adrastum, ut docet optimus MS. legendo αὐτὸν, quum illud αὐτῷ videatur imperite iteratum ex cap. 36. Ex eodem MS. etiam admisi ὑπέρχοι, quod alii jam ex codicibus scriptis protulerant, & postea Κροῖσος δὲ τούτων ἀκούων, non ἀκούσας.

17,7. Καθαρεύοντα.] MS. καθήμενον, quod expressi, ut infra καθήμενος.

17,16. Ὡς εἰκός.] Ne hîc quidem eam vulgari Græciæ usurpatam vocem quietam tolerat optimus MS. sed ut corruptam mutat in ὡς ἐοικός, ut & paulo ante & cap. 137 οὐ γὰρ δή φασι εἰκὸς εἶναι. Sic enim habet MS. pro εἰκὸς. Cap. 155. Ὡς οἴκασι, est in eodem MS. pro εἴκασι. Cap. 56 lib. 2 οἰκὸς & ibidem οἰκότα pro εἰκότα. Etiam 3, 38.

17,20. Παρὰ τὸ σῆμα.] Vertunt *ad sepulcrum*, & divulsa ab antecedentibus volunt jungi sequentibus. At quæ ista loquutio: *ad sepulcrum sese super bustum transfodit?* an ex altero utro non satis perspicitur mens Herodoti? Sensus erat in his clarissimus, quum dicitur super bustum fecisse quodcunque. Laudemus igitur optimum MS. qui nobis Herodoti manum pariter servavit, ac veram sententiam indicat, exhibendo περὶ τὸ σῆμα, idque non ad sequentia, sed ad præcedentia pertinet. Verte igitur mutata distinctione; *ubi silentium hominum fuit circa sepulcrum, . . . sese super bustum transfodit.* Deinde MS. αὐτὸς ἤειδε, non εἶδε, non ᾔδεε, & jam notavit Gale idem ex suorum codicum uno.

17,30. Καταβαλεῖν αὐτῶν αὐξανομένην.] Vertunt, *potentiam Persicam priusquam magna efficeretur, occupare.* At in Græco plus est, & non modo occupare designat, sed prorsus tollere & evertere. Sed & id præterquam quod nimium videtur, parum sensui convenit, quum plerumque legamus crescenti imperio aliquem resistere, invidere, & incrementa impedire, non crescentem potentiam penitus tollere, quod tam facile nequivit Crœsus sibi proponere. Nescio quid respexerit interpres. Sed MS. Florentiæ habet καταλαβεῖν, idque ad versionem accedit, quasi cuperet continere & reprimere dominationem augentem. Cap. 87 Πάντα μὲν ἄνδρα σβεννύντα τὸ πῦρ, δυναμένους δὲ οὐκέτι καταλαβεῖν, in quo loco absurde se movet Æm. Portus.

17,39. Ἀπέστειλε.] MS. ἀπέστελλε, omnino recte; nec enim id nunc cohæret cum proxime antecedenti ἀπέπεμψε, sed respicit remotius ἐπέμποντο, ἀπεπέμπετο, & hinc sequens est διέπεμπε. Nec temere à me factum reor, quum paulo ante ex MS. reposui Ἄβας τὰς Φωκέων pro τῶν; aut mox πρωτέμενος ex eodem pro προτεθέμενος.

17,47. Ἡμερολογέοντας τὸν λοιπὸν χρόνον ἑκάστον τῇ ἡμέρῃ χρῆσθαι.] Sic quidem editores loquuturos persuadeor: an vero Herodotus ita scripserit videamus. Nec vero ambigendi

gendi aliam cauſam habeo, quam ſolum codicem MS. Florentinum, quem ipſe inſpexi, aliis quid viderint celantibus, & certe lectorem non inſtruentibus: in eo autem exſtat clare ἕκαστος. Et probe ſane video vel priora vel poſteriora. Habeo quoque aliquam notitiam vulgatæ ſyntaxeos. Sed cogor indulgere tamen codicis MSti lectioni, etſi vix rationem dare queam. Sed ſuper omnia ſufficere oportet, ſi aperiat ſe Herodotus. Illius enim arbitratu, ſi pateat claris exemplis, ſtare oportet. Is ſcribit lib. 2. c. 73. Τῆς σμύρνης ᾠὸν πλάσσειν ὅσον τε δυνατὸς εἶναι φέρειν· μετὰ δὲ πειρᾶσθαι αὐτὸ φορέοντα &c. Et cap. 141. Ὀλοφυρόμενον δ' ἄρα μιν ἐπελθεῖν ὕπνον, καὶ οἱ δόξαι ἐν τῇ ὄψει ἐπιστάντα τὸν θεὸν θαρσύνειν, ὡς οὐδὲν πείσεται ἄχαρι ἀντιάζων τὸν Ἀραβίων στρατόν. ΑΥ'ΤΟ'Σ ΓΑ'Ρ ΟΙ' ΠΕ'ΜΨΕΙΝ τιμωρούς. τούτοισι μὲν δὴ πίσυνον τοῖσι ἐνυπνίοισι &c. Omnino quicunque ſcriptor dixiſſet αὐτὸν γὰρ οἱ πέμψειν &c. Rurſus eodem ſecundo libro c. 162. Παρέσεσθαι γὰρ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους ἄξειν. Nemo in his vetuiſſet Herodotum ſcribere αὐτὸν, prout hoc caſu etiam utitur, 1, 63. Ἔλεγον τὰ ἐντεταλμένα ὑπὸ Πεισιστράτου, θαρσέειν τε κελεύοντες καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωϋτοῦ. Hoc placet omnibus, at non placet MS. Mediceo, in quo legitur ἕκαστος. Lib. 3, 63. Φῆς γὰρ ἥκειν ἄγγελος. & 144. Ἔφασαν εἶναι ἑτοῖμοι. lib. 4. cap. 81. Κομισθῆναι τε δὴ χρῆμα πολλῶν ἀρδίων, καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσαντι λιπέσθαι. Ubi MS. idem ποιήσας. lib. 6. cap. 61. Τὴν δὲ πάντως κελεύειν οἱ ἐπιδεῖξαι· ὁρῶσα δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δεῖξαι τὸ παιδίον. ut indicavi exſtare in MS. ubi vulgo ὁρῶσαν. Scilicet quaſi poſt multa in accuſativo prolata reciprocans anhelitum, orationem petit ab integro, & ſtatim poſt id factum reminiſcens priorum iterat quartum caſum, quod grammatici varie appellant. Illic vide plura.

17, 48. Ἐπηρωτέοντας.] MS. ἐπειρωτῶντας. Sicut & mox ἐπειρώτων pro ἐπηρώτεον. Deinde ὅτι ποιέων τυγχάνοι, non τυγχάνει, & ἐθέσπιζε pro θεσπίσοι.

18, 10. Κρατειρῇ οἷα χελώνης.] Quum Aldus & Camerarius edidiſſent κραταιρινώοιο, neſcio quid ſequutus fuerit Stephanus, ut hac voce in margines expulſa ita inquinaret contextum, ut adeo ineptum aliquid ſupponeret, quum nihil Herodoto noceret, niſi confuſio literarum η & ι, quam ſciebat ab pronuntiatione exſtare. Mediceus MS. plane exhibet κραταιρίνοιο. Quæ vox licet ignota Lexicographis Græcis, ſed proba; & ſic legiſſe patrem meum video, qui eam vocem in Lexico Scapulæ, ſicut nec Stephanus in Theſauro annotavit, nedum ejus compilator, appoſuit. Id miror, unde Stephanus arceſſere potuerit centonem adeo inſulſis verbis conſutum, quum haberet ante oculos lectionem Suidæ, in quo edebant Ὀσμὴ δ' ἐς φρένας ἤλυθέ μοι κρατερίνοιο χελώνης, inſigni quidem ſocordia in metiendis pedibus, ſed bene intellecto ſenſu, quum Æmil. Portus ibi interpretaretur *pellem robuſtam habentis*. In quo eodem Suidæ loco jam Hadr. Junius manu ſua correxit perſpicue κραταιρίνοιο, & in MS. Lugdun. is ipſe verſus ita exhibetur Ὀσμὴ μ' ἐς φρένας ἤλυθε κρατ. propius ad veram lectionem. Sed primus publice de Herodoti hoc loco bene meritus fuit Fr. Vigerius ad Euſebii Præparationem, cujus verba hæc „ſunt: Ita Herodoti editio Græco-Lat. „Henr. Stephani: qui è regione hujus verſ. „annotat; in manuſcr. legi κραταιρήνοιο pro „κρατειρῇ οἷα. Sane vereor, ut κρατειρὸς val„de ſit in uſu pro κρατερὸς, & noſter hic „Oenomaus aliquid τοῦ κραταιρινώοιο ſimilius „probaſſe viſus eſt. Id fortaſſis erat κραται„ρίνοιο (nam & Suidas habet κρατερίνοιο) ut „enim dicunt κραταιγύαλος, κραταίπους & ſi„mil. ſic κραταίρινος dici queat, hoc eſt, „teſtæ durioris, σκληροτέρου καὶ στερροτέρου δέρ„ματος. Eſt enim ῥινὸς, δέρμα, βύρσα, im„mo & ἀσπὶς, ut notum eſt, cui non ab„ſimilis illa teſtudinis domuncula σύμφυτος. „Audi Homerum hymno in Mercur. v. 48. „ubi de teſtudine illa novam in citharam „à Mercurio conformata Πειρήνας διὰ νῶτα „διὰ ῥινοῖο χελώνης. Prope eſt, ut legen„dum putem κραταιρίνοιο. Quæ enim, aut „cujuſmodi eſt iſta conjunctio, διὰ νῶτα, „διὰ ῥινοῖο? Hæc præclara. Cæterum ſicut ſtupeas in Lexico Æmilii Porti non occurrere vocem κραταίρινος, quum occurrat tum vox οἷα, tum χελώνη, utrobique hoc ipſo loco memorato, ſed ſine mentione vocis κραταίρινος; tum non minus ſtupe ad abſurditatem Kuſteri tunc Cantabrigienſis, hoc eſt, compilationem præcedentium in voce Κροῖσος [ſed putem potius ſic ſcribendum eſſe: Ὀσμὴ δ' ἐς φρένας ἦλθε κραταιρίνοιο χελώνης. Nam κρατερίνοιο quod Suidas habet metro verſus repugnat. Eſt autem κραταίρινος χελώνη, teſtudo duro vel firmo corio tecta: à κραταιὸς firmus, & ῥινὸς corium.] Quum ante XXX annos illa præcedentia habuerim in promptu, ibi nunc ita commentantur. Poſt centum annos veniet alius Æditus, qui ſtuprum Muſæ inferat. Immo jam antea ſcripſerat Cantabrigiæ Th. Gale [Lego κραταιρίνοιο. Confirmat margo & Suidas

das

das in Κρεῖσος] Nempe ibi magnas res agunt hoc modo scribentes.

18, 10. Ἐμηχανᾶτο.] Longe decentius hoc est præ vulgato ἐμηχανήσατο.

18, 34. Ἢ ὅτι καὶ τοῦτο ἐνόμιζε μ. α. ἐκτῆσθαι *Quam quod & hoc Crœsus verax vaticinium se nactum esse existimavit.*] Sic vertunt. Sed sodes, an id dicunt Græca? An quia peregrinus explorans probavit, ideo potest dici ἐκτῆσθαι eo sensu, quo sæpissime adhiberi ab Herodoto docent exempla in Æm. Porti Lexico collecta? Ubi sane & hic locus citatur. Omnino Crœsus non possidet, non habet hoc oraculum, ut illic vertitur. Tolerabilius est Vallæ *nancisci*. Cæterum MS. τοῦτο νενόμιζε & κεκλῆσθαι. Et puto scribendum ἢ ὅτι καὶ τοῦτον ἐνόμιζε μ. α. κεκλῆσθαι: hoc est, *quam quod & illum* (nempe Amphiaraum) *verax oraculum tenere arbitratus sit.* Ad quam sententiam eximie habes 2, 172. Ὡς οὐδενὸς ἐόντι ἀξίοισι, nempe θεοῖσι, ψευδέα τε μαντήια κεκλημένοισι. Adde ad caput 95 ejusdem libri.

18, 36. Κτήνεά τε γὰρ τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυσε.] Quum Valla interpretatus esset *Immolavit lecta pecora numero ter mille*, illustrare perrexit Æmil. Portus in Lexico: [θύσιμα κτήνεα Ion. pro comm. ἱερεῖα λεκτὰ, ἃ θύειν νόμος καὶ θέμις. Pecudes victimæque lectæ, quas immolare licet, fas est, & mos permittit vel flagitat] Atque ita hactenus. Sed porro in voce Πάντα commentatur ita [Πάντα Ion. & Poët. redundans. κτήνεα τὰ θύσιμα πάντα τρισχίλια ἔθυον. *Lectas pecudes, lectas victimas numero ter mille immolavit.*] Mira sane doctrina, quum statim in isto Lexico sequatur ex 9, 80. Πανσανίῃ δὲ πάντα δέκα ἐξαιρέθη. *Pausaniæ sunt ex omnibus dena* &c. Itaque merito dixit Cl. Gale Vallam hæc non intellexisse. Sed Casaubonus non modo ad Athenæum hæc illustravit, sed etiam ad Strabonem pag. 70, ubi πάντα monet intelligi ἑκάστου γένους. Quo ipso modo agit in Mose ad Exodum 9, 6 Castalio. Vult enim Crœsum ita instauravisse sacrificium, ut ex omni genere animalium, quod lege sacrorum licebat Diis offerre, immolarentur tria millia. Nam Galeum fefellit calamus, dum in ejus nota editum vides [lege: *trecena omnia.*

18, 40. Μᾶλλον τοι τούτοισι ἀνακτήσασθαι.] MS. μᾶλλον τι τούτοισι ἀνακτήσεσθαι. Quod ad prius μᾶλλον τι, est continuum Herodoti. Cap. 74. Καὶ μᾶλλον τι ἐσπούδαζον εἰρήνην γενέσθαι. & cap. 99. Τὸ δὲ καὶ μᾶλλον τι ἐπετηδεύθη. Posterius futurum nequit illi auferri, quum participio ἐλπίζων aut id aut præsens ubique adnectat. Cap. 54 Πάγχυ τε ἐλπίσας καταλύσειν τὴν Κύρου βασιληίην. 3, 143 Ἐλπίζων δέ μιν ἀποθανέεσθαι. Etiam deinde ἐξαπάλαστα, τριπάλαστα, παλαστιαῖα. Quæ doctiora sunt, quam ut potuerint nosse editores. Habuerit reliqua Græcia diphthongum, certe vel Herodotus ex doctrina vel ex more patriæ aut alia consuetudine potest illam vitavisse. Id docet inæstimabilis bonitas codicis Medicei. Ἡμιπλίνθια video reddi Latine *semilateres*, sed Vitruvius agnoscit *semilateria*, quæ etiam expolit Salmasius in Plinianis Exercit. p. 1233.

18, ult. Τρία ἡμιτάλαντα.] Donavi Vallæ suam interpretationem, etsi haud dubie factam non ex arte: quippe patet eum pro eodem habere τρία ἡμιτάλαντα & τρίτον ἡμιτάλαντον. Illa enim nunc vertit *pondo duorum & dimidii talenti*, quum debuisset *talenti & semissis*, ut semilateria purissimi auri habuerint minus pondus, (ut semper fieri solet) quam ista λευκοῦ χρυσοῦ, quæ erant διτάλαντα. Et bene curavit maximus Casaubonus ad Theophrasti Characterem ἀπονοίας, non tamen satis providum & cautum, ut patet ex cap. 3. lib. 1 operis paterni de Pecunia Vetere.

19, 3. Λέοντος εἰκόνα χρυσοῦ.] Quo animo hunc leonem dedicaverit, aut cujus rei symbolum esset futurus, quum Herodotus plane taceat, sustinuit scribere Pignorius ad tabulam Isiacam pag. 23. [*Leonis signum in Zodiaco Ægyptii domicilium solis appellaverunt, & ideo Crœsus Delphos inter alia Anathemata leonem aureum misit.* Herod. lib. 1.] Quod si cui placet, ego non invideo.

19, 5. Κατεκαίετο ὁ ἐν Δελφοῖσι νηός.] Incendio per Pisistratidas excitato, prout ex Scholiis Pindari illustrat Scaliger in Animadversionibus p. 94.

19, 11. Μεγάθεϊ μεγάλους.] Facile sic lingua rapitur ad eandem pronunciationem, si modo in proclive trahi se siverit Herodotus. Nam optimus liber habet μεγέθεϊ, quæ ipsa ratio scribendi in eo servatur etiam cap. 70, ubi repetebant editiones illud α, quum cap. 60 retineant μέγεθος. Sic certe eripio Æm. Porto hæc duo loca ex libro 1, quibus addo ex cap. 98, (etsi illic tacuerim & reliquerim) in quibus ipse vidi & notavi ex MS. literam ε, quod in reliquis non feci, sed credo tamen exstare, ut fere nusquam Herodotus scripserit μέγαθος. Præter Portum sciat hoc etiam Camerarius, qui in propriis Dialecti Ionicæ pagina hujus editionis 719 hoc μέγαθος recensuit.

19, 18. Ἐπὶ τῆς προνηίου τῆς γωνίης.] Ambi-

 guitas

guitas sedet in his vocibus. Et Valla quidem interpretatus *suggrundam anguli templi* ostendit, quomodo construxerit, jungendo ἐπὶ τῆς προνηΐης. Sed Herodotus dicens προνήϊον, indicat suggrundam illam quamcunque non posse separari ab voce templi: unde vituperat Vallam Æm. Portus, scribens. [προνήϊον τὸ Ion. & Poët. pro com. πρόναον, templi vestibulum. Lat. interpres suggrundam vocat. Sed non videtur hæc interpretatio huic loco satis apte convenire] Inique prorsus. quum non suggrundam, sed suggrundam templi scripserit Valla, nisi Portus quoque velit genitivum *templi* ab antecedenti suo sermone hic iterum intelligi. Videtur Valla quasi προεξέδρην Xerxis ex lib. 7 huc trahere explicando. Itaque quum Latinis etiam talia composita in usu fuisse constaret, ut sunt antefixa, infranares μύσταξ, superalia ἐπενδύτης; vestibulum Romanis ædibus in historia Græca relinquens, usurpavi ex glossis præeunte Stephano vocem *antetemplum*; neque opinans ulli ναῷ posse apponi varia προνήϊα, sed unum modo unicuique, censui intelligendum ἐπὶ τῆς γωνίης τῆς προνηΐης *in angulo antetempli.* Utique angulus γωνίη nequit supponi habuisse peculiare προνήϊον, sed forma προνηΐης potest sic fuisse concepta, ut foret angulosum. Nimirum ædes sacræ veterum habebant προνάους καὶ ὀπισθοδόμους τῶν ἱερῶν, ut clare nos docet Diodorus Sicul. XIV, 42. in historia Siciliæ sub Dionysio, ubi reddunt *vestibula & postica*, quum ignorent, quales πρόναοι fuerint, & vix quidquam simile vestibulo.

19, 20. Θεοφανίῃσι.] Si Ægyptia tractaremus, poteram θεοφανίην hîc tolerare ut 2, 62 Λυχνοκαΐην in Sai. Sed verius opinor in MS. legi Θεοφανίοισι, & tam vere, ut priore expulso posterius receperim. Et satis firmum fidei pignus est MS. Mediceus, sed non est dubium, quin ita quoque exstiterit in exemplari, quo usus fuit Valla, inde vertens *Theophaniorum*, quod non convenit τῇσι θεοφανίῃσι. Deinde adest ipsa proprietas in festorum typis, prout ex Polluce & Synesio Meursius habet Θεοφάνια, qui quum omiserit Herodotum, Pet. Castellanus Græca & Latina ex eo citat, prout in editionibus habentur. Sane perperam; & juvit tamen Portum quoque in his ludere, sed prorsus absurde: & quæso quam superstitiose, dicam? an attente in Thesauro Stephanus? Ne quid omitteret, præmittens Θεοφάνια τὰ, sive Θεοφανίαι, αἱ, festum solenne, subjungit nonnisi hunc locum Herodoti. Quid autem affert Th. Gale? nempe [Θεοφανίῃσι Plutarchus, Pollux, Synesius. Delphi celebrabant Apollinis Theophania. Tangit Virgilius IV Æneidos] nullo melior antiquioribus. Sane & Θεοφάνια ab aliis memorantur ex Philostrato. Etiam 2, 171 sunt Θεσμοφόρια.

19, 29. Βελέμνῳ χαράσσεσθαι.] MS. χαρίζεσθαι.

19, 42. Ὁμοίως καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην καὶ τὸ ξυστόν.] Importunis modis in hoc loco laudi suæ eripitur Herodotus, quod etsi conniventes prætermittant viri docti, ostendunt se in parvis acutos, in majoribus cæcutire, etsi rebus probent hæc omnia affatim ab eis examinata fuisse. Quid enim fit ex fide interpretum? nempe creditur narrari Crœsum donavisse Amphiarao clypeum ex auro totum, totamque ex auro solido hastam, & xystum cum suis jaculis (pro quibus quatuor vocibus suppositæ sunt ab Stephano, *hastile cum suis spiculis*, prout quoque recepit in suum specimen Fridericus) Porto admittente *hastile*, in αἰχμαῖς non nisi *hastam* noscente. Cæterum major insidet difficultas. Nam quisquis es, qui legis, te rogo, an illa quæ annumeravi, non perspicue aut tria sunt aut pro quaternis habenda? & tamen dicit Herodotus modo τὰ ἀμφότερα, & vertunt ipsi *quæ ambo*. Quæ quomodo simplicitati scriptoris hujus conveniunt? Ubi certe non aliter agit, quam paulo post in capite sequenti, quia nunc memorantur oracula duo Delphicum & Amphiarai, ad quæ misit Crœsus dona, ideo illic rursus ponit τῶν δὲ μαντηΐων ἀμφοτέρων &c. & in libro 2 c. 164 quum nominavisset Aprien & Amasin, ἐγένοντο ἀμφότεροι. Neque enim probari potest Herodotum à voce ἀμφότερα excepisse clypeum solum vel clypeum cum hasta, & tantum eam retulisse ad postrema, hastile & spicula, aut ad hastam & hastile cum spiculis, tanquam aliquot spicula cum uno hastili reliqua manserint Thebis, aut hasta cum hastili & spiculis. Fieri nequit, quin appareat unicuique locum hunc esse fœde sordidum; nec tamen ullius ingenium polire curavit, nedum ut aggressus fuerit accusare. Ut ipse faciam, postquam prima juventus mea in hoc loco hæsit, referas acceptum oportet unico MSto Mediceo, quo arbitro delenda prorsus est altera conjunctio, etsi potius non tam delenda est, quam demittenda ad inferiorem versum, ubi eximie & concinnius locum suum tuetur. Ita enim perfectissime MS. Καὶ αἰχμὴν στερεὴν πᾶσαν χρυσέην, τὸ ξυστὸν τῇσι λόγχῃσι ἐὸν ὁμοίως χρύσεον·

τὰ

τὰ ἔτι ϰ̀ ἀμφότερα ἐς ἐμὲ ἦν κείμενα &c. *Solidamque hastam auream universam, hastile cum acuminibus similiter aureum adest, quæ utraque etiam ad meam* &c. Sunt enim partes αἰχμῆς proprie ξυστὸς & duæ ad lædendum λόγχαι, quæ alioqui dici solent σαυρωτὴρ & ἐπιδορατίς. Et in tali sensu utplurimum Herodotus usurpat particulam ϰ̀, ut optimo jure eam descendere in hunc suum locum jubeat codex optimus. Est enim cap. 92. Ταῦτα μὲν ϰ̀ ἔτι ἐς ἐμὲ ἦν περιεόντα, & sæpissime.

20, 1. Προσθεῖναι φίλον.] MS. προσθέοιτο & hîc & inferius, quod gratissimum.

20, 7. Ἐξευρημάτων.] Nihil Valla. Stephanus, *dona vestris inventis convenientia.* Et illud inventum jactat in Lexico Portus. Quod tamen nescio quomodo minus aptum, ubi sermo de oraculo, certe nimis plebejum: neque quum cap. 48 dixit ὅτι οἱ ἐξευρήκεε, τὰ αὐτὸς ἐποίησε, Valla verbum *invenire* usurpat, sed *quod comperisset, quod ipse fecerat.* Intelligit ergo, *dona digna dedit notitiæ arcanorum.*

20, 10. Οἱ μὲν ταῦτα ἐπήρωτεον.] MS. ἐπηρώτων. Et mox καταλῦσαι pro καταλύσειν, quod futurum in proxime sequentibus haberi oportet.

20, 18. Πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ Δελφοὺς, δωρέεται.] Mirifica loquendi solennitas Πυθὼ Δελφοὶ velut unius loci nomen. Magis audax & veteratoria versio *rursus mitteret Delphos ad Pythiam dona.* Male distinctus locus, & sic componendus: πέμψας αὖτις ἐς Πυθὼ, Δελφοὺς δωρέεται &c. Δελφοὺς enim notat ipsos cives Delphicos, hos donat illis muneribus.

20, 22. Ἀγγελείην.] Est lepidum nec insuave cognitu, quid viri docti speculentur in hac Herodotea quadam angelia. Probabile satis est circa ista celebria oracula sacerdotes excogitavisse varia ad causam lucri, quibus consultores exciperentur vel pro donorum pretio vel beneficiorum respectu, quæ hîc tanguntur. Æmil. Porto placet in Lexico [peculiari quodam modo apud Herodotum sumitur pro præcipua potestate renuntiandi oraculi, quod quis audivit. Delphi Crœso dederunt in oraculo renuntiando prærogativam] Quod totum scilicet est imaginarium commentum. Et tamen excogitavit Henr. Stephanus in Herodoti editione *& renunciando oraculo*, quum Valla in versione Latina id omisisset, quamvis Stephanus notet Vallam legisse ἀτελίην, quod nescio unde pro justo proferat, quum nulla vox similis in Latinis interveniat. Sed in Thesaurum ita retulit ibidem Stephanus: [Ἀγγελία pro relatione secundum quosdam, apud Herodotum lib. 1, ubi quod ille dicit προμαντηίην & ἀγγελίην, vertit interpres, *primas partes in consulendo oraculo & referendo.*] Quanto adstrictior Valla, eo copiosior; sed plena Italica interpretatio, etiam serie donorum mutata, ut προεδρίαν primam ponat: *donarno à Creso il primo luogo del tempio per sua sedia. Le prime parti della consultatione all' oracolo, perpetua essemptione.* Illa autem plerumque solet sequi Vallam, non Herodotea Græca. Unde igitur accepit ista? Ut ex his nugis igitur tandem eripiamur, beneficium est optimi codicis, in quo clare exaratum est ἀτελείην. Indulgentia & comitas solennis, qua se invicem vicinæ & amicæ urbes honorabant, aut urbes tribuebant regnis propter accepta beneficia. Sed ad Delphos unice pertinet inscriptio Whelero & Sponio tam feliciter spectata ΤΥΧΑ ΔΕΛΦΟ... ΑΝ ΠΑΤΡΩΝΑ... ΩΝΙΟ ΕΥΔΩΡΩΙ ... ΤΑΡΧΟΥ ΒΟΙΩΤΟΙΣ.. ΤΑΝΑΓΡΑΣ ΑΥΤΟΙΣ. ΕΓΓΟΝΟΙΣ. ΠΡΟΞΕΝΕΙΑΝ. ΠΡΟΜΑΝΤΕΙΑΝ. ατελειαν. ΑΣΥΛΙΑΝ. ΠΡΟΕΔΡΙΑΝ. ΠΡΟΔΙΚΙΑΝ. ΕΠΙΤΙΜΑΝ &c. Simile est inter Marmora Oxoniensia pag. 291. Εἶναι δὲ αὐτὸν πρόξενον ϰ̀ εὐεργέτην τοῦ ἱεροῦ ϰ̀ Δηλίων ϰ̀ αὐτὸν ϰ̀ ἐγγόνους· εἶναι δὲ αὐτοῖς ἀτέλειαν ἐν Δήλῳ, ϰ̀ .... αν ϰ̀ γῆς ϰ̀ οἰκίας ἔγκτησιν ϰ̀ πρόσοδον πρὸς τὴν βουλὴν, ϰ̀ τὸν δῆμον πρώτοις μετὰ τὰ ἱερὰ ϰ̀ προεδρίαν ἐν τοῖς ἀγῶσι ϰ̀ αὐτῷ ϰ̀ ἐγγόνοις ϰ̀ τὰ ἄλλα ὅσα ϰ̀ τοῖς ἄλλοις προξένοις ϰ̀ εὐεργέταις δέδοται. Similis erat προπομπεία apud alios. Dio Chrysostomus ad Nicomedienses pag. 479. Εἰ μή τι νῦν δοκεῖτε αὐτοὺς ὑπὲρ τῆς προπομπείας καλῶς ἀγωνίζεσθαι, καθάπερ ἐν μυστηρίῳ τινὶ, παίζοντας ὑπὲρ ἀλλοτρίου πράγματος. Itaque etiam libro 9, 72 Decelensibus in urbe Sparta scribitur concessa ἀτελείη τε ϰ̀ προεδρείη.

20, 38. Βασιλεύειν Μήδων.] MS. βασιλεύσειν. Quippe & sequitur παύσειν, & antea jam firmavimus.

21, 2. Ὄσσην τε ϰ̀ τὸν Οὔλυμπον.] Ut 7, 173. Μεταξὺ δὲ Οὐλύμπου τοῦ ὄρεος ἐόντα ϰ̀ τῆς Ὄσσης. Interim hoc loco mirari certe oportet, quis sibi tantum arrogaverit, ut quum Aldus & Camerarius ediderint Ὄσσαν, in mediis editionibus usque ad hanc ætatem id sic mutaret; præsertim ubi id fieret contra MSS. sicut & Mediceus codex clare habet Ὄσσαν. Non enim ad hoc quod volo roborandum sustineo adhibere citationem Stephani Byzantini ex fragmento Seguieriano in v. Δώριον, ubi etiam quidem vocat Ὄσσαν, sed ille ita citat, ut omnia

mnia signa Ionismi ex loco hoc deleret; quod quo jure aut modo fecerit Stephanus, nequaquam adsequor; nisi quod unusquisque in Herodoto voluerit stultitiam suam exercere, ut ex tot exemplis patet. Sed & Dionysius Halicarn. 1, 17 occasione Pelasgorum ita vocat. Utique lectionem, quam reposui, per vocem ὄσσαν probat Herodotus 7, 127, ubi quoniam nunc edunt ὄλυμπος, modo οὔλυμπον, debeo indicare prorsus in optimo exstare pro posteriore ὄλυμπον, quod oblivíscebar monere; sicut 2, 7 Νηὸν τοῦ Διὸς τοῦ ὀλυμπίου, ut in loco citato ex libro 7 omiserim annotare.

21, 9. Εἰ δὲ χρεών ἐστι &c.] Locus omni typographiæ tempore, quod nos scimus, habitus & intellectus pessime; cui molestiæ primam opinor occasionem natam ab versione Laur. Vallæ, quæ neque cohæret, neque illud concludit, quod ausus fuit ipse Valla adjicere in principio eandem linguam esse, qua tempore Herodoti uterentur Pelasgi Crestonenses. Sed neque ex Græcis hoc confici vult Herodotus, qui tantum indagat, utrum barbara fuerit lingua nec ne. Magnum igitur aliquid ac temerarium audendum esse judicavit Henr. Stephanus, nonnulla quidem poliens ac mitigans, sed mire transponens, quod tamen sibi placere testantur editores sequentes; imo satagunt, ut id cum laude ostentent ac proclament in Græco exemplari hunc locum valde fuisse perturbatum. Id verbum sic prolatum est ab Stephano, Jungermannus propagavit, Lipsiæ repetivit Fridericus, in Anglia Thomas Gale; Phil. Cluverius autem in Ital. Antiq. pag. 574 non dubitat hunc locum ex sententia Stephani transpositum citare, & omissis illis verbis Καὶ ὅσα ἄλλα Πελ. ε. π. τ. ο. μετέβαλε, item illo commate quod incipit ab Εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν &c. non aliter ac si ex libris MSS. sic exstaret in editionibus, palam vitiosi omnes, & vitiosiores quam Valla in eo quod quum οἴκεον vertissent per *incolere*, mox οἰκησάντων intelligant *condiderunt*, quod non sic directo adfirmavit Herodotus, & videri etiam potest in Lexico Porti. Cluverius præterea intolerandus, dum citat contra omnes codices Καὶ τοῖσι τὴν Πλακίην. Immo & fœdior est hallucinatio Friderici, qui quum ex Stephano adoptasset *Scylacen condiderunt*, adnectit cum parenthesi (*habitantes ad Hellespontum*) quod deseritur ab Stephano penitus, ab Cluverio refertur *Scylacem condiderunt apud Hellespontum.* In Aldi & Camerarii editionibus absunt illa prima εἰ δὲ, nec indicatur, unde fuerint addita in editionibus Stephani, sed neglecta in versione ejus. Sed debent addi & sunt in MSS. Argumentatio interim Herodotea rite procedit, sicut in Græcis codicibus digeritur, nec eam auctor vult alia re niti, quam conjectura sumpta ex certis & tunc haud dubie agnitis pro vero reliquiis Pelasgorum, maxime binis, tum quæ super Tyrrhenos erant in Italia, tum quæ in Hellesponto circa Placiam & Scylacen. Sed sic addit hæc bina consideranda, ut constiterit plura fuisse Pelasgorum quoque oppida, quæ interim mutaverint nomen; quod licet contigerit, tamen sermo eorum illos satis prodit etiam ab Pelasgis aliquid illic manere. Itaque ea non debuerunt ab Stephano transponi, quum palam falsum sit alias civitates Pelasgicas, quæ nomen mutarunt, mutatas fuisse in Hellenas aut suam linguam dedidicisse, quod non magis contigit aliis, quam ipsis Athenis. Interim & in illis utrisque & in aliis istis mutato nomine fuit animadversa peculiaris quædam loquela, nec plane Græca: unde colligit fuisse peregrinam, &, ut ipse vocat, barbaram & peregrinam Græcis. Athenienses vero, licet Pelasgici generis essent, sicut olim simul vixerunt, deseruisse ait eandem majorum suorum linguam mutatione quæ contigit per discessum Pelasgorum, & mox vicinia Hellenum eos illiciente, ut in horum sermone deprehenderent aliquid venustius ac blandius ac humanius. Κρηστῶνα vero & Κρηστωνιῆται defenduntur ab MS. optimo, etsi Dionysius Halic. abierit ab hac appellatione antiqua Herodoti, non ideo ista venia aut Stephano aut Cluverio mutandi in Crotonen aut Cortonam. Adde Hellena Doctissimi Er. Vindingii circa principium.

21, 29. Τῇ αὐτῇ χρέεται.] MS. τῇ αὐτῇ διαχρᾶται. Quod quidem satis notabile, quia Æm. Portus agnoscit ex Herodoto διαχρᾶσθαι, διαχρήσασθαι & διαχρῆσθαι, sed ut in verbi primi significatione violentum aliquid ad necem usque agnosceret ac nihil aliud; in secundo vituperat nescio quos post consideratam lectionem loci 7, 54: in tertio mox velis plenis citationum fertur ad probandam utendi significationem, in quarum tamen copia citat ex editione Stephanica 87, 7 Τῷ αὐτῷ τρόπῳ διαχρᾶσθαι *Eodem modo usum esse.* Sed & numerus ille pravus est, quum 88, 7 incidat in libri secundi caput 127. ubi ista verba exstant, & infinitivum istud intempestive citatur, quum pertineat ad dialectum, quam in hoc loco restituo, qua etiam utitur Herodotus

2, 13

2, 13 Αὐχμῷ διαχρᾶσθαι, quod vel ignoravit Portus, vel neglexit.

21, 31. Ἀπὸ σμικρῦ τέως τὴν ἀρχ. ὁρμ.] Quid in his loci sit vocabulo τέως, nullus opinor me docebit, nec ipse percipio. Immo nec quisquam in vertendo rationem habuit. Scribit Æmil. Portus [τέως Ionice, Poët. & com. Aliquandiu. Ad aliquod tempus 14, 4] Is est hic ipse locus. In qua igitur versione id exstat, utrum Vallæ, an Stephani, cujus versionem elegit Fridericus? Certe in neutra, quoniam nullum ea vox ibi locum habere potest, licet viri docti manum Herodoti Græcam ita passi fuerint conspurcari, ut illic exstaret. Unde illis merito exprobratur lectio sine intellectu, multo magis depulsio infanda ab notitia dulcedinis Herodoteæ. Hæc enim ut scirem atque exsecrarer, fœdissimam nescio cujus impostoris manum hic grassatam esse, indicavit mihi MS. unde pretiosissima & ad quam nullius acies unquam perventura esset, restitutione corrigo ἀπὸ σμικρῦ τεο τὴν &c. Cujus expositio etiam in margine est τινός. Hujus voculæ frequentiam in auctore nostro notavit Portus, ubi quisque potest inspicere; sed præter ista scio exstare lib. 2. 48. Ἐν πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν ἢ ἄλλο σώματος. 67 Λύκους ὀ πολλῷ τέῳ ἐόντας ἀλωπέκων μέζονας. Et c. 124. Ἔργον ἐὸν ὀ πολλῷ τέῳ ἔλασσον. 4, 47. Ποταμοὶ ὀ πολλῷ τέῳ ἀριθμὸν ἐλάσσονες. Et cap. 86. Οὐ πολλῷ τέῳ ἐλάσσω ἑαυτοῦ. Igitur eadem membrana sanat Herodotum lib. 3. cap. 65. Εἴτε ἐ σθένεϊ τέῳ καλεργασάμενοι, ubi subripiunt Herodoto literam ε, edentes σθένεϊ τῷ.

21, 35. Ὡς δὴ ὦν ἐμοίτε δοκέ.] Intellexit Valla, *quæ causa mihi videtur fuisse* &c. Quæ causa quum non satis pateret Stephano, maluit iste interpretari, *& sic quoque mihi videtur.* Idque probatum Lipsiæ. Sed utrumvis æque opportunum. Nam certe quod Hellenica gens multum increverit, causa non potest esse infirmitatis Pelasgorum: nam & hi potuerant increvisse accessione aliarum gentium. Sed neque dici potest, quemadmodum Hellenica gens multum increvit, sic videri posse Pelasgicam, cum barbara esset, non magnopere crevisse. Hoc enim nihil est nisi insipida quædam ex nescio qua similitudine collectio: & barbara quoque gens potuit magnopere crevisse. Omnino hic aliquid peculiare notat, quod non pendet ex præcedentibus, aut inde causam petit. Certissima correctio est, quam profero ex MS. Πρὸς δὴ ὦν ἐμοίτε δοκέ &c. hoc est, *præterea quoque mihi videtur.* Sunt enim duæ Herodoti opiniones de duabus gentibus, diversæ per se, non quod altera alterius sit causa. Notat enim particula ista adverbii in modum usurpata talem transitum & apud alios & apud Herodotum. Cap. 71. Πρὸς δὲ οὐκ οἶνῳ διαχρέωνται. Prout in capite XVI Supplementorum integravi Dionem Cassium, ut huic particulæ suavitas constaret.

21, 45. Χείλων δὲ.] MS. liber, cui magis erat obediendum, quam omnibus editionibus, habet recte Χίλων, perinde ut 7, 235. In multis præplacuit etiam ι, ubi requirebatur ει, notante Salmas. ad Stat. Regill. p. 64. Deinde quum vulgo legant συνεβούλευεν Ἱπποκράτεϊ non male, quoniam ita 7, 235. Εἰ μὲν δὴ συμβουλεύεαί μοι προθύμως: attamen MS. συνεβούλεε, quod refert Ionismi lenitatem.

22, 6. Τοῦ Ἀλκμαίωνος.] MS. constanter & hoc loco legit Ἀλκμέωνος & cap. 61. Ἀλκμεωνιδέων, & cap. 64. Ἀλκμεονίδεω. Certe hinc est, ut & qui in isto nomine diphthongum in scribendo servarunt, eam corripere voluerint, ut notatum eidem Salmasio ad Simmiæ Ovum pag. 167. Et deinde Ἔδωκέ οἱ, non ἔδωκέν οἱ.

22, 9. Τῶν Ὑπεραρκρίων προστάς.] Vertebat Valla *montanos.* Nec forsan valde errat, si modum regionis spectes. Nam quum hos Hyperacrios intelligant viri docti eosdem Diacriis, prout alii scriptores vocant; pars regionis quam olim habuere describitur etiamnum ab insigni Whelero pag. 387 ita: *entre les montagnes Parnes & Brauron, c'est a dire depuis le mont Pentelicus, la plaine de Marathon & les montagnes Brylessus, Lycabettus, & Parnes jusqu'a Oropus, ce qui s'appelloit autrefois Diacria.* Sed quum mentio horum incidat in historiam Pisistrati, nobilissimam illam, & sæpius ab eruditis ingeniis tractandam, ubi jam factiosi non erant extra urbem, sed intra eam, omnino rectius vertisset *Hyperacrios,* quomodo ex Herodoto jam citavit Meursius in Pisistrato cap. 3, & certe pro Diacriis poni evicit. Unde patet valde sero Grentemesnilium venisse ad quærendum, qui sint illi Hyperacrii, & perperam Vallam interpretatum esse, ita ut dixi, quum sint habitantes ὑπὲρ τὴν ἄκραν. Port. Sane Valla securius vertisset Hyperacrios, ut libro 4, 36 Ὑπερνοτίους vertit *Hypernotios.* Ὑπερακρίους vocat quoque Dionys. Halic. 1, 11. Ἀρχαϊκὸν γὰρ φιλοχωρεῖν τοῖς ὄρεσι, ὡς Ὑπεράκριοι καὶ Παράλιοι ἐν Ἀθήναις.

22, 25. Ἐπί τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε, τὴν πόλιν κοσμέων.] Quoniam salva in his est syntaxis, nemo potuit subodorari vitium.

 At

At sane sic loqueretur forsan alius, neque inconvenienter; si tamen recte ita possit intelligi. Nimis enim se extendit & vergit ad descriptionem boni ac quieti civis loquutio illa νέμειν ἐπὶ τοῖσι κατεστεῶσι, quam ut de Pisistrato tyrannidis auctore & factiosissimo capi mereatur. Nec vero Herodotus potuit esse, qui istam adeo laudabilem loquelam sic inquinaret: quippe quem non ita scripsisse testatur MS. qui habet ἔνεμε. Hanc Herodoti manum esse opinor doctiorem, quam ut minus intente editores genium hujus scriptoris advertentes observarent. Scribe igitur omissa distinctione Ἐπί τε τοῖσι κατεστεῶσι ἔνεμε τὴν πόλιν κοσμέων καλῶς τε καὶ εὖ. Est quidem verborum & νέμειν & κοσμεῖν eadem ferme hoc loco significatio, quæ nimirum ad rectores urbium & regionum pertinet, qui passim & νέμειν dicuntur eas & κοσμεῖν. Sed ea præcipua veræ lectionis fides, quippe solet auctor sic congrua & prorsus eadem jungere 1, 82. Συνέβησαν ἐς λόγους συνελθόντες. Sic abundat lib. 7 cap. 8. Πρῶτα μὲν ἐς Σάρδις ἐλθόντες ἅμα Ἀρισταγόρῃ τῷ Μιλησίῳ, δούλῳ δὲ ἡμετέρῳ, ἀπικόμενοι ἐνέπρησαν τὰ ἄλσεα. Sed nostrum νέμειν. 3, 39 Καὶ τὰ μὲν πρῶτα τριχῇ δασάμενος τὴν πόλιν τοῖσι ἀδελφοῖσι ἔνειμε. 5, 29. Ἀπέδεξαν τούτους μὲν τὴν πόλιν νέμειν, τῶν εὗρον τοὺς ἀγροὺς εὖ ἐξεργασμένους. Adde Portum. Junxit fere has voces in Ovo Simmias ἰχνίων κόσμον νέμοντι ῥυθμῷ, de quo Salmasius pag. 171.

22, 39. Ἀπεκρίθη ἐκ παλαιτέρου τὸ βάρβαρον ἔθνος τοῦ Ἑλληνικοῦ.] Mene igitur oportuit primum esse, qui inculcatum Herodoto per typos impresso ab viris doctis loquendi genus tam molliter procedens, tam syntaxi conveniens rursus expellam, & lectionem scriptam ab Henr. Stephano productam quidem, sed in oras relegatam, & qua turbatur sensus, ausus fuerim repetere auctoritate inductus codicis Medicei? Atqui unusquisque videt illa sequentia Ἐὸν καὶ δεξιώτερον &c. referri ad Græcum genus, non ad τὸ βάρβαρον ἔθνος, quo necessarie id revocat constructio, utrisque nominativum injungens. Verum scias oportet miram esse incuriam Herodoti circa præcedentia & sequentia, sed illam eruditam & non culpandam nec vitiosam, quam exempla patefacient melius. Sic 4, 50. Ἀντιτιθέμενα δὲ ταῦτα ἀντισήκωσις γίνεται, ubi alius dixisset ἀντιτιθεμένων δὲ τούτων. 8, 83 Ἠώς τε διέφαινε, καὶ οἱ σύλλογον τῶν ἐπιβατέων ποιησάμενοι. προηγόρευε εὖ ἔχοντα μὲν ἐκ πάντων Θεμιστοκλέης. 9, 57. Καὶ ὑμῖν μὲν ἐοῦσι Περσέων ἀπείροισι πολλὴ ἔκ γε ἐμεῦ ἐγίνετο συγγνώμη ἐπαινεόντων τούτους. Ubi omnino dici debuit ἐπαινοῦσι. ut pluribus jam notavit Æmil. Portus in Lexico in voce Συνηδέατο. 8, 87 Καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν . . ἔδοξε οἱ τόδε ποιῆσαι. Quibus si addatur id quod collegi in Arriani libro 1. cap. 30, jam certe non est, quod quis hæsitet in his τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἐὸν καὶ δεξιώτερον καὶ εὐηθείης ἠλιθίου ἀπηλλαγμένον μᾶλλον. Quin etiam præcipue in his lascivit Ælianus, dum vult scribere non aliter ac si narraret, quando sæpe accidit ut priorum obliviscamur, & ita subnectamus aliena ab syntaxi. Omnino unicum & invictum est, quo se probat Herodotus, in hujus libri capite 84. Κατηλόγησε τούτου, ὡς ἐὸν ἄμαχόν τε καὶ ἀπότομον, quum posset ἐόντος ἀμάχου τε καὶ ἀποτόμου.

22, 45. Ἀπὸ πηχέων τεσσάρων.] MS. ἀπὸ τεσσέρων πηχέων. Certe & in altero loco, quem notavit Portus 7, 117, ubi est eadem sententia, & pariles voces, quoque ordinat ἀπὸ πέντε πηχέων.

23, 9. Πυθόμενοι.] Neque enim vel necessum erat persuasos esse, ut interpretantur hunc locum, etiam citante Meursio in Pisistrato suo, neque etiam probabile sic temere credidisse, ut volunt, qui edunt πειθόμενοι, contra fidem codicis optimi; quum ratio doceat Pisistratum habuisse multos in civibus conscios, ad quos relaturi erant, qui audiissent quid ab præconibus clamaretur, ut rogarent, an ea res ita se haberet. Id exprimere vult Herodotus.

23, 14. Γαμέει τὴν θυγατέρα αὐτοῦ.] Quod mirum est, habet MS. γαμέει τοῦ Μεγακλέους τὴν θυγατέρα. Id mutarunt, qui repetitionem nominis aversabantur tantopere Herodoto amatam, ut quisque potest annotare. Mox iterum habet ille optimus liber plane Ἀλκμεονιδέων, quod indicare prætermisi, & tamen scire debuit lector.

23, 18. κατὰ τὸν νόμον.] Plutarchus plerumque ipsa verba Herodoti contrectans in libello, quem de ejus malignitate scripsit, inducit puellam matri loquentem, οὐ μίγνυταί μοι κατὰ νόμον Πεισίστρατος. Ecce fidem invictam MS. Medicei, dum exhibet, κατὰ νόμον. Hoc Herodoteum 6, 52. Βουλεῦσαι κατὰ νόμον βασιλῆα ποιήσασθαι. 1, 35. Κατὰ νόμους τοὺς ἐπιχωρίους. Sic & 8, 111. Κατὰ λόγον & κατὰ καιρόν. ut & postremum hoc 1, 30.

23, 29. Προειδέατο κου τι.] Difficile judicium est, utrum Herodotus intellexerit, *quæ ipsis nonnihil benevolæ erant*, quem sensum Valla illi præbet, an *ex urbibus antea sibi utcunque cognitis*, quod adfingit illi Stephanus, & Lipsiæ admisit Fridericus, & in

in hac urbe Meursius Pisistratum colligens cap. 5. quum tamen iste prætextus valere in tantum nequeat. Elegantissime prorsus MS. προσῆξε, ab eodem verbo, unde est ἄδοιμι 9, 78, idque in versione respexi. Nec ad alium fontem videtur ire nos debere in spectando verbo συνηδέαται in 9, 57, de quo multa satagit Æmil. Portus, ut referat ad συνειδεῖν vel συνειδέσθαι. Atqui inde habemus plane in Herodoto 5, 24. Συνειδώς. In iis quæ sequuntur elegi ex optimo MS. ἤτοι μὲν & πορεύεσθαι.

24, 7. Ἀμφίλυτος ὁ Ἀκαρνάν.] Non habuit in animo Herodotus, ut discederet ab sententia communi, utque Acarnaniæ ad mare Ionium donaret, quem alii scribunt fuisse Atheniensem, ut plane vocat Clemens in 1 Stromateo, haud dubie ex Platone, qui eum dicit ἡμεδαπόν, quos bene junxit Cl. Meursius in cap. v libelli de Pisistrato. Itaque quod hîc legitur Ἀκαρνάν posset accipi ex genio Ionismi, cui indulgens passim auctor dicere solet δέκεσθαι pro δέχεσθαι, ut aliquoties etiam notabitur, & infinita similia. Quod quidquid sit, certe terminatio hæc discitur ex hoc loco usurpata etiam fuisse antiquis in Attica; præsertim si accedat auctoritas Senecæ Hippolytum sic inducentis loquentem in principio ejus tragœdiæ: *Frigora mollit Durus Acharnan*, ut est in omnibus MSStis libris; ut id non debeat tentari aliqua mutatione.

24, 14. Συλλαβὼν τὸ χρηστήριον.] Ita cum aliis quoque refert membrana Medicea, nec video causam, cur voluerit mutari hanc lectionem Th. Gale in Συμβαλών, prout se legere dicit, quum quod prætexit, nihil præferat firmum. Ponantur enim hæc duo verba sæpe pro se invicem in codicibus scriptis, & dixerit Herodotus συμβάλλειν ἐνύπνια; id utrumque nullam adfert machinam justam ad vexandum hunc locum; ne dicam Herodotum non dicere συμβάλλειν ἐνύπνια, sed συμβάλλεσθαι. Sed miserrime vir egregius decipitur in citationibus quas posuit has (p. 27. l. 34. p. 39. l. 13, 15.) quæ incidunt in hujus libri caput 68, ubi legitur συνεβάλλετο & συμβαλλεόμενος, & cap. 91, ubi legitur συλλαβὼν τὸ ῥηθὲν, & οὐδὲ τοῦτο συνέλαβε, ut palam pateat ex illa varietate deceptum prorsus fuisse. Sed ne quid videamur in hoc loco hærere, scio illum locum esse ex cap. 91, ubi idem Th. Gale notare aliquid voluit, nisi eum typi delusissent. Sic enim illic editur. Τοῦτο συνέλαβε] Ad pag. 24, l. 39 dixi συνέλαβε hîc restitui oportere. Id hoc in loco habet codex Arch.] Voluit enim vir doctus illic exhiberi συνέβαλε, quod fateor etiam legi in codice Florentino, ut suo loco testabor & pro vero admittam, etsi forsan non ea sententia, quam putat Gale, qui omnino videtur nullum usum habuisse Lexici Æmil. Porti, quod certe in lectione Herodoti tuetur aliquem locum & usum; ubi multa exempla verbi συλλαμβάνεσθαι hoc sensu; sed nullum activi συμβάλλειν. Sed in verbo συλλαμβάνειν habes ex 3, 64 συλλαβὼν τὸ θεοπρόπιον, quo certissime confirmatur vetus lectio. Accedit, quod hujus responsi claritas tanta est, ut ultro pateat sensus, nec aliqua ξυμβολῆς jactatio requiratur. *Accepto responso* dicit Servius ad 2. Æneid. & mille alii.

24, 26. Καὶ ἀπιέναι ἕκαστον ἐπὶ τὰ ἑωυτοῦ.] Perquam scitu necessarium est, etiam hunc quartum in optima membrana efferri in casu primo ἕκαστος. Nec dubitavi quoque illi manum dare tum ob notata jam ad 17, 47, tum quod hic infinitivus consideratur habere efficaciam imperativi, & verba illa θαρσέειν κελεύοντες, καὶ ἀπιέναι ἕκαστος in constructione Herodotea existimantur parem habere efficaciam, ac si dixisset θαρσέετε, κελεύοντες, καὶ ἄπιτε ἕκαστος, ut cap. 60. λέγοντες τοιάδε, Ὦ Ἀθηναῖοι, δέκεσθε. Nec enim necesse est huc citare, quæ collegi ad Arriani Ἀνάβασιν. Nec dissimilia sunt 6, 97. Νῦν ὦν καὶ ἄπιτε ἐπὶ τὰ ὑμέτερα αὐτέων, καὶ τὴν νῆσον νέμεσθε.

24, 36. Καθήρας.] Cl. Meursius ex hoc ipso Herodoti loco & verbo dicit Pisistratum lustravisse Delum. Dubito an recte. Sacra forsan quædam addita fuisse videtur verisimile. Sed Herodotus utique non dicit, & ex sepulcris transferre cadavera non est lustrare. Itaque hoc sensu καθαρὸς τόπος etiam dicitur in inscriptione Thyatirena apud Whelerum & Sponium Σορὸν ἔθετο ἐπὶ τόπου καθαροῦ ὄντος πρὸ τῆς πόλεως πρὸς τῷ Σαμβαθείῳ ἐν τῷ Χαλδαίου περιβόλῳ, ut simpliciter intelligi debet inscriptio tam excelse ab aliis spectata. Sambas enim nomen est illo tempore satis usitatum in monumentis antiquis, qui Sambas fuerat avunculus ejus, & non procul inde situs erat. Porro mirare in pinguissimis illis Observationibus ad Callimachi Delum tum in v. 1, pag. 320, tum v. 277, pag. 485 Herodotum, qui primus in hac parte est, omnino supprimi.

24, 42. Τῆς οἰκίης.] MS. τῆς οἰκητίης, ut στρατιήτην cap. 71, alibi ἀνδρηΐην.

25, 8. Ἥκεις ὦ Λυκόεργε.] Sic & in fine horum versuum appellatur. Sed optimus MS.

MS. utrobique habet Λυκόοργε, quod ego accipiendum puto. Nam si vulgata lectio vere declararet pronunciationem nominis resoluti in quatuor syllabas, quod contracte trisyllabicum Λυκοῦργος editur; profecto ab aliis populis posset nominari Λυκοῦργος, non item apud Lacedæmonios, qui soliti non fuere vocales οε contrahere in ου, sed ita retinere, ut patet manifeste ex hoc ipso lib. cap. 67 Τῶν ἀγαθοεργῶν καλεομένων Σπαρτιητέων. Procul dubio enim illic innuit Herodotus sic ipsos Spartæ nominatos fuisse, non ἀγαθουργῶν, quomodo potuisset enunciare; & præterea ab oraculo eum appellari nunc, prout Laconico more solebat extendi diphthongus ου. Sane diffiteri non possum contractionem in Græca seu verbi conjugatione, seu nominis declinatione vocalium εο in ου, ut omnibus Græcis familiarem, sic quoque Laconibus fuisse usurpatam; sed ita quoque actum in positione contraria earundem vocalium id videtur negare hic codex in tam splendido nomine. Unde non tam conjectura, quam conclusio evidens sequitur, nempe etiam Λυκόοργος dictum fuisse hunc legislatorem, non Λυκοῦργος, ut fecerunt & omnibus fere historicis hanc appellationem breviorem aut tribuerunt, aut usurpare permiserunt, nempe ut in decreto Laconico contra Timotheum Musicum μῶαν dicunt Lacones, ubi Græci alii Μοῦσαν. Hujus correptionis exemplum quoque est apud Grammaticos, ὑπόοργος ὑπουργός, quod est in Favorino. Ubi Stephanus rogat, an pro ὑπόεργος?

25, 23. Τοὺς ἐφόρους καὶ γέροντας ἔστησε Λυκοῦργος.] Locus conspicuus & ideo notatus ab viris doctis, qui de Ephoris egerunt, præsertim etiam erudito illo Cragio cap. 4. libri 2. de rep. Laced. satis ample demonstrante dissensum, qui de hac re est inter Herodotum, à quo stat & Xenophon, ac Aristotelem & Plutarchum aliosque, qui ad Theopompum hos deferunt, prout in pluribus fieri contingit. Ne dicam de Scaligeri Animadversionibus ad Eusebium proponentis Chilonem ex Laërtio ut primum Ephorum. Sed quod idem aut sponte animadvertens, aut ex Cragio repetens Jo. Marshamus in Chronico Canone pag. 509, ludit, opinor, & in lusu sperat lectoribus imponere, id parum laudabile est; & ante omnia non debuit eo prolabi, ut publicaret sibi suspicionem esse vocem ἐφόρους in textum irrepsisse, prout jam ante sustinuit credere Grentemesnilius, sed fide temeraria. Si id jam ita sit, an Herodoto relinquet τοὺς καὶ γέροντας ἔστησε? Quæ in connectenda serie lenitas Herodotea? Nimis præcox fuit in hac parte. Neque enim fides ulla fieri potest hîc aliquid irrepsisse in contextum, quem tot fida monumenta purum servaverunt. Cæterum quum circa hos versus repleta esset pagina in exemplari Mediceo, in ima ora erat adscriptum manu sane etiam vetustissima hoc ipsum:

Χρησμὸς ἐν τοῖς Θησέως βίοις ἀναφερόμενος·

Ὄλβιος οὗτος ἀνὴρ, ὃς νῦν κατὰ λάϊνον οὐδὸν
Φοίβου Ἀπόλλωνος χρηστήριον εἰσαναβαίνει.
Ἤλυθεν εὐνομίην διζήμενος· αὐτὰρ ἐγώ σοι
Δώσω, τὴν οὐκ ἄλλη ἐπιχθονίων πόλις ἕξει.

25, 29. Οὐκέτι ἀπέχρη.] MS. ἀπέχρεε.

25, 46. Ὅσοι αὐτέων.] MS. αὐτῶν. Et vere, ut c. 64 Οἱ δὲ αὐτῶν.

26, 3. Ἀλαίης.] MS. Ἀλέης. Utique sic vocavit quoque lib. 9 cap. 69. Et est eadem ratio τῶν Ἀλκμεωνιδέων, de quibus ante fuit dictum. Et mox idem codex non ἐσσῶντο, sed ἑσσοῦντο, ut 3, 106. Οὗτοι γὰρ ἑσσοῦνται.

26, 16. Ἔπεμπον αὖτις ἐς τὸν θεόν.] MS. ἔπεμπον αὖτις τὴν ἐς θεόν. Nec placet eam scripturam negligere, quum proba sit intellecto vocabulo ὁδόν. Habet nempe & Herodotus suas ellipses, quæ ab librariis utique omnibus intellectæ non sunt. Sic ipse Æmil. Portus τὴν πρώτην dici agnoscit Ion. & Att. κατ' ἔλλειψιν τοῦ ὁδόν. *primum, initio, principio*, vel primo quoque tempore, confestim, ut 1, 153. Τοὺς Ἴωνας ἐν οὐδενὶ λόγῳ ποιησάμενος τὴν πρώτην εἶναι. ubi Camerarius vertebat *ut hæc prima quidem cura esset.* Sed acrior est Portus ad se defendendum in voce Λόγος, ubi simul refutat Vallam interpretantem *etiamsi primum adoriendi fuissent*, & Stephani suspicionem de mendoso isto loco. 3, 134 Ἐπὶ Σκύθας μὲν τὴν πρώτην ἰέναι ἔασον. Ita doctissimus Mercerus ad Aristænetum 1, 15 notat: τὴν πρώτην accipio ut solet τὴν ταχίστην, ἐπιρρηματικῶς. Accipere ita potest, ut tamen non male etiam spectaverit Portus. Sed ad nostram in hoc Herodoti loco brevitatem & præcisam articuli positionem non debemus oblivisci, quo unico optimè defenditur, illud vetus, Τὴν κατὰ σαυτὸν ἔλα. Opinor hoc inexspectatum ἕρμαιον restitutionis Herodoteæ tanti est, ut minuta illa, quæ & antea & postea annoto me ex eodem codice mutavisse, facile pro verissimis trahat ac persuadeat. etiam in τουτέων & ὀρέων expellendis. Deinde ἐγίνοντο pro ἐγινέατο, ne simus nimium curiosi. Sed & mox MS. habet non ἐπειρησομένους, sed ἐπειρησομένους: quomodo vox hæc ipsa occurrit 6, 35 & 7, 148.

26, 22. Καὶ τύπος ἀντίτυπος.] Quum

Val-

Valla interpretatus fuisset *Forma hostis forma*, omissa copulativa (imprudenter omnino; neque enim in his aliquid quod hostem oleat, nec ἀντὶ semper hostem exprimit) Stephanus censuit verti *Hic typus antitypus*, nec quidquam postea illi cum hoc loco fuit, ita ut noluerit in Thesauro eundem vel citare, nedum accurate inspicere; nisi quod ut promittit, deinde exposuit typum vocari malleum ictum incudi impingentem, quem quum vicissim repellat incus, antitypus vocatur quasi vicissim feriens. Atqui nec interpretatio hæc est, nec explicatio. Quomodo enim typus & antitypus illa exprimens, quum sint inde remotissimæ voces? Et quando malleus impingit ictum incudi talem? Versionem vero Stephani probat Fridericus, donec nuper in Suidæ mutilata ultra modum & fas editione iste in Anglia tenebricosus, in Gallia lucidus Kosterus reddidit: *Ictus ictui contrarius*, quo nihil immitius potest aut durius superaddi. Quod quum colligat ex ratiocinatione Stephani, nempe ex vitiosa vitiosum; aut retinet aut non in v. Διάμετρος, ubi ex Eunapio hæc citantur, Ὡς κατά τινας διαμέτρους κεραίας κεχιῶσθαι τὴν γλῶτταν ταῖς ἀντιτύποις συμβολαῖς τῶν ἀκίδων· *Ita ut lingua secundum quasdam diametros, adversis & coëuntibus spiculorum ictibus decussata esset.* Istic oblivio aut negligentia aut Nescio quo pacto eripuit illi integram vocem κεραίας. At in voce Ἠχώ, ubi propria sedes est τῶ ἀντιτύπε, in hac voce nil nisi durum agnoscit. Epigramma tractatur ab Salmasio in Exercit. p. 636. Ἀργύρεος πόλος ἦτος, ὅπῃ φαέθοντα σελήνη Δέρκεται, ἀντίτυπον πιμπλαμένη φαέων. Videntur decipi boni viri ista explicatione auctoris nostri de mentione incudis & mallei, quam arripuit quoque Suidas. Horum mentio eos trahit ad violentiam & ictum & feriendum. Atqui illa duo adsunt quidem: sed in iis non existit typus aut antitypus: tum malleus non tundit incudem, sed ferrum ignitum, quod ex ictu mallei superne τύπον, & ab altero latere ab forma incudis accipit ἀντίτυπον formam, scilicet obversam alteri typo. Hinc apud Minucium Felicem cap. 23 *tunditur malleis, incudibus figuratur.* Suavissime apud Macrobium lib. 2 Somn. Scipionis cap. 1 Pythagoras casu præterit *in publico fabros ignitum ferrum ictibus mollientes*, ut illic omnino adsit τύπος ἀντίτυπος, quum tamen nulla mentio ibi sit incudis, quam memorat Jamblichus 1 Vit. Pythag. c. 26 ἐπήκεσε ῥαιςρων σίδηρον ἐπ' ἄκμονι ῥαιόντων, sed ubi ἄκμων nullam edit repercussionem. Forma Vallæ omnino recipienda est, ut quæ congruit Græco vocabulo, & interpretandum; *Et forma cum adversa forma*, sed id in Latino minus est, quod Græca vox τύπος veniat ab τύπτω, & hinc habeat aliquid inclusum operationis fabrilis, quo destituitur Latina.

26, 38. Ἐλθὼν ἐς χαλκήϊον.] Forsan non simpliciter, ut derideretur aut repelli posset, sed ex Græcæ comitatis more, calefaciendi causa, & instar λέσχης, prout ad hanc rem talia loca illic petita fuisse constat. Mox MS. Mediceus non habet ποιεόμενος, sed ποιεύμενος.

27, 2. Ὁ μὲν δὴ ἔλεγε.] MS. plenior, Ὁ μὲν δή οἱ ἔλεγε.

27, 4. Συμβαλλόμενος & 10. Συμβαλόμενος.] Accurata distinctio codicis MSti inter duo participia, quorum prius est præsentis aut imperfecti temporis, unde in eo est geminum λλ, secundum est aoristi secundi & de præterito agit. Sic igitur & in interpretatione distinxi, quod vulgo non fit.

27, 17. Καὶ τὰ ὄρεα συλλέξας.] Quod contigit Erxidide Athenis Archonte, Olympiade octava & quinquagesima, ut ex diversis colligitur ab Meursio lib. 1. de Archontibus cap. 11. Quæ notio facit rem probabilem. Sed & post id tempus servata, ut denique doceat Servius Dianam illam Tauricam ad Laconas translatam fuisse, Orestis vero ossa ab Aricia Romam, & condita ante templum Saturni, juxta Concordiæ templum ad 2 Æneid. 116. Hæc potuit, certe debuit quoque scire Gellius, quum scriberet caput decimum libri III. Historia vero hæc similis est alteri de Phalanthi cineribus in foro Tarentino sparsis apud Justinum lib. 3. cap. 4.

27, 43. Τετέων τε ὧν εἵνεκα.] MS. τέτων τε ὧν εἵνεκεν. Et sic semper. Sed quod me præteriit, sicut supra, nunc quoque MS. habet μεγέθεϊ, non μεγάθεϊ.

28, 6. Ἀπελοίατο αὐτόν.] Sic enim ex Stephani marginibus recepi, quod ille viderat in codicibus antiquis, ad quos accedit optimus Mediceus, non ἀπεληΐσαντο, ut edidit Aldus & mox Camerarius, quo non solet uti Herodotus, sed simplici ληΐζεσθαι, quod unicuique patere potest inspicienti collectanea Porti in Lexico, eoque etiam utitur in lib. 3. cap. 47, ubi repetitur hæc historia.

28, 15. Οὕτως ἔχε.] Offero lectori, quod est in probatissimo codice; non ἔτω ἔχε, ut vulgo, & alibi maluit. Itaque quamvis

perceperim, quid interdum placeat Herodoto, nunc tamen opiner sic voluisse. Nam & cap. 76. οὕτως ἠγωνίσαντο. Cap. 176. Ξάνθιοι οὕτως ἔσχε ὁ Ἅρπαγος.

28,28. Οὐ σῦκα, οὐκ ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν.] Nempe σῦκα & σάφυλαι sunt optima teste Lucian. lib. 2 veræ hist. Itaque hic erit locus, quem notavit Julianus in Epistola ad Sarapionem num. 24. cui mittit ἰσχάδας ἑκατὸν, ubi scribit Ἡροδότῳ ἄρα τῷ συγγραφεῖ πρὸς ἐπίδειξιν ἐρημίας ἀληθοῦς ἀρκέσαι, εἰπόντι, παρ' οἷς οὔτε σῦκά ἐστιν, οὔτε ἄλλο ἀγαθὸν οὐδέν. Ubi hæreo, an non pro Imperatoria potestate ultra conetur trahere verba ista, quam Herodotus voluit, quum Persæ non sint ἔρημοι, nisi quod postrema verba id tradant, non priora.

28,30. Τοῖσι γε μή ἐστι μηδὲν]. Et hoc novit Stephanus exstare in MSS. & ut quilibet id sciret, in margine posuit, quod pro Herodoteo habendum testatur Mediceus liber.

28,40. Ὁ γὰρ οὖρος.] MS. optimus ὄρος, accurate, sed simpliciter circa spiritum, de quo quantopere vexetur Herodotus, vide apud Portum in Lexico.

28,41. Ὁ Ἅλυς ποταμὸς &c.] Exemplo hic locus est, quam incondite scripserit illa sua pinguia ad Callimachum Puteolanus vector, dum pag. 154 audet referre [Halys autem fluvius, qui Lydiam terminat, ut de eo Curtius l. IV. c. V. & pridem ante Herodotus lib. I. cap. XXXII.] Tanquam nihil nisi vitio fœdum posset scribere, & numerus falsus est, & in Herodoto sodes ubi mentio istius Lydiæ? Halys Lydiam ne quidem tangit, immo per quas gentes ille fluat, diserte recenset Herodotus, nec in his ullus Lydiæ locus. At alia res est, si fluvius dicatur imperium regionis alicujus terminare, ut nunc Lydicum & Medicum. Ita profecto jam docebit quoque Spanhemius Halyn fluvium terminare Mediam. Quid potest scribi magis ridiculum & erubescendum?

28,48. Ποταμὸς ἀποτέμνει.] MS. ἀποτάμνει. Et ut hæc mutatio admittatur, tempus est. Sic libri hujus cap. 82 exstat non tantum ἀποταμνομένη, sed etiam quum istic paulo ante edant ἀπολεμόμενοι, præclare monet MS. codex restitui debere ἀποταμόμενοι ἔχον. Sic cap. 186 ἐτάμνετο λίθους. 2, 33 τάμνων, & cap. 92 ἀποτάμνοντες. 4,70 τὰ ὅρκια ταμνομένων.

29, 2. Πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.] Hoc ipsum rursus adfirmat lib. 2 cap. 34. Quod testimonium conveniebat cum Scylacis pari numero dierum, unde illic ab If. Vossio citatur, qui de isto numero sollicitus fuit, adeo ut Herodoto, cui adsueverat, propria manu quondam adscribere non dubitaverit in nostro hoc loco [f. πέντε καὶ δέκα.] Quod non ita debuit prostitui, ut venderetur. Cæterum video Patri meo in mentem aliquando venisse, ut legeret, satis probabiliter: Οὕτω ὁ Ἅλυς ποταμὸς ἀποτέμνει σχεδὸν πάντα τῆς Ἀσίης τὰ κάτω ἐκ θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου ἐς τὸν Εὔξεινον Πόντον (ἔστι δὲ αὐχὴν οὗτος τῆς χώρης ταύτης ἁπάσης) μῆκος ὁδοῦ εὐζώνῳ ἀνδρὶ πέντε ἡμέραι ἀναισιμοῦνται.

29, 7. Τίσασθαι ἐθέλων.] MS. θέλων. Sic & ante edidi ex eo εἵνεκα & μοίρην, quæ utraque sic exhibet, non εἵνεκε, non μοίρῃ. quod ipsum recurrit cap. 75.

29, 11. Νομάδων ἴλη.] MS. εἴλη. Et infra εἰλαδὸν idem MS. Et post ἐκμαθέειν, non ἐκμαθεῖν.

29, 17. Παῖδα σφι παρέδωκε.] Ex his Græcis Latina finxi, quum nihil abiret hinc lectio antiqui libri, & fieri potuerit, ut in filio primum Scythas expertus, deinde permiserit aliorum quoque filios ob easdem causas illuc ire, aut simul intelligantur comitati fuisse ab initio regium filium. Alioquin satis probe legit Valla παῖδας, quod & Stephanus videtur probavisse. Fridericus sane sustinuit ad istam formam contextum instituere. Nec mirum, quum non aliter in hoc loco agat Dion. Petavius in citando libro 10. cap. 2, adeo ut pueros ipsis Scythica lingua & sagittandi disciplina instituendos traderet. Thomas etiam Gale testatur recte interpretem sic egisse, ut legeret παῖδας. Cernis omnes miro impetu actos, qui tamen cœcus totus est. Sed videtur succrevisse ex imitatione lib. 2 cap. 154.

29, 25. Ἀνάξια σφέων ἑωυτέων.] MS. σφέων αὐτῶν. Sic enim exhiberi oportuit, quippe quod legitur in veteri libro, similiter ac cap. 97, σήσωμεν ἡμέων αὐτῶν βασιλέα. Adde finem capitis 143. Etiam mox in illis Ταῦτα καὶ δὴ ἐγένετο vocem tertiam non agnoscit idem codex. Et statim ἐξέλαυσαν pro ἐξηλάσαντο.

29, 36. Κυαξάρεϊ.] Quum nemo æque noverit virtutes Herodoti, nemo perinde eas celebraverit, ac magnus ille & divinus Jos. Scaliger, nescio quî hæsit is in hoc loco, ut narrationem Herodoti reprehenderet. Id facit in Animadversionibus pag. 89. nec quæ ibi inamæna ei impingat, hic exscribo, quum satis graves eorum pœnas dederit, sequuto truci ultore Dion. Petavio in libro x. de doctrina temporum. Mox accessit Marshamus apud Stan-

Stanleium ad Æschyl. p. 775. Licet utrumque & tertium consulere.

29, 37. Τοῖσι Λυδοῖσι καὶ Μήδοισι.] MS. τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι. Id Herodoti esse infinita exempla evincunt. Jam supra habuimus cap. 35. Τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι. Et infra c. 141. Τοῖσι Ἴωσι καὶ τοῖσι Αἰολεῦσι. Nec dissimile est, quod sequitur: Οἱ δὲ Λυδοί τε καὶ οἱ Μῆδοι.

30, 11. Ἐς τὴν ὁμοχροίην.] Quamdiu hîc lectum fuit αἱμοῤῥοίην? Id excitabat Stephanus vertebatque, *usque dum sanguis profluat*, junctis scilicet his verbis cum praecedenti ἐπιτάμνοντες. Is tamen in Thesauro noluit hunc Herodoti locum nosse, nec quum ὁμοχροίαν tractabat, nec quum αἱμόῤῥοιαν. Nihilominus ut voluit Stephanus, ita locum hunc distinguendum & corrigendum exclamat Æm. Portus, interpretans *secuerint brachia usque ad sanguinis profluvium.* Quin & forte hoc rectius statuit in margine Fridericus, quum interim in Latinis exhibeat *brachia secuerint usque ad sanguinis eruptionem.* At Valla ὁμοχροίην spectavit, quasi designaret locum, nempe *qua brachia humeris connectuntur*, quum teste Vossio Jos. Scaliger intellexerit curvaturam brachii, qua contingunt se partes duae interiores brachii, cum angulum faciunt. At ipse Vossius succensens omnibus, statuit αἱμοῤῥοίην inepte reponi, & quia Tacitus, Valerius Maximus, Lucianus manuum aut digitorum aut pollicum mentionem faciunt, credit rectius ὁμοχροίην intelligi mutuum cutis contactum, nempe locum qua se contingebant dextrae invicem implexae & colligatae. Neque enim tanti ducit Herodotum Vossius, aut putat ad se facere, quod diserte scribat Herodotus τοὺς βραχίονας ἐπιταμόντες. Itaque nos hinc colligimus vanam esse interpretationem Vossii de dextris, & mirari me dico, cur & iste ferus Isaacus & alii viri docti velint ita Herodotum tractare. Porro an brachia possunt dici incidi, ut sanguis non profluat, vel eruptio aut profluvium sanguinis non fiat? An qui dicit τοὺς βραχίονας ἐπιταμόντες, debet adhuc mentionem facere αἱμοῤῥοίης, idque ex cerebro horum homuncionum, non ipsius Herodoti? Quale monstrum id est? Nihil itaque hîc video nodosum. Dicit auctor, quando brachia inciderint aequo modo, ut sint concoloria; nec dubitari potest, quis color intelligatur. Immo ut ab Herodoto indicari scias, pergit dicere τὸ αἷμα ἀναλ. ἀλλ. Nonne habes sic omnia perfecta? Nam Th. Gale instar ferae inclusus occaecatur, ut omnia toleret, & ambiguitatis instrumenta augeat nihil pensi habens, dum varia vocabula ad hanc similitudinem ex copiae, sed jejunissimae, scilicet cornu jaciat, quum in Indice habeat inter dictiones Ionicas, ac tandem Vossium inspici velit ad Melam. Quid infaustius?

30, 16. Ἔς τε τὰ χρῆς. ἔπεμπε, εἰ στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας εἰρωτέων.] Habe ex MS. Mediceo simul pignus fidei suae ac praestantiae, quam tempori nostro ille praebet; simul specimen suavitatis Herodoteae. Nam id quod legit huc usque eruditus orbis in hoc loco, non est Herodoti, sed nugatorum, qui cupide sua adsuunt alienis. Etenim istud participium non extat in illo MS. & insulse abundat. Quis enim ignoret ad oracula mittentem mittere consulendi caussa? Itaque est hoc elegantiae & politurae Graecae, ut subintelligant, non exprimant quid agant. Ipse noster 3, 13. Κήρυκα πέμπει βουλόμενος αὐτὸς μὲν ἐς Κέρκυραν ἥκειν *Caduceatorem mittit*, qui dicat *se quidem in Corcyram velle concedere*, ut vertit augetque Valla. Sic igitur & Diodorus Siculus 14, 113, ubi Dionysius Rhegio capto cruciat Phytonem κήρυκος συνακολουθοῦντος, ὅτι τὸν ἄνδρα Διονύσιος τιμωρεῖται, ubi interpres, *proclamante interim praecone*, nequaquam ex vero. Habent autem omnes ab fonte eruditionis Graecae. Sic enim Homerus Iliad. Γ, 116.

> Ἕκτωρ δὲ προτὶ ἄστυ δύω κήρυκας ἔπεμπε
> Καρπαλίμως, ἄρνας τε φέρειν, Πρίαμόν τε καλέσσαι.

Interpretantur; *Tum Hector ad urbem duos praecones misit celeriter, qui agnos adferrent, Priamumque vocarent.* Atqui id non est opus praeconum, sed indicare & jubere agnos ducendos & Priamum vocandum. Hinc ergo & Livius 22, 50. *Nuncium, qui in majoribus castris erant, mittunt, dum praelio fatigatos quies nocturna hostes premeret, ut ad se transirent*, omisso verbo jussurum vel indicaturum vel moniturum. Ibidem cap. 54. *Nuncium extemplo mittunt, quantae secum peditum equitumque copiae essent, sciscitatumque simul, utrum* &c. ubi posterior pars mire impletur, prior destituitur. Atque ita patet simul firmitas ejus, quod ante multos annos scripsi ad ejusdem Livii locum 4, 20.

30, 23. Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος διεβίβασε.] Longe mollior accidit haec series vocum istarum, prout exstat in MS. Mediceo, quam vulgo; Θαλῆς ὁ Μιλήσιος διεβίβασέ οἱ. etsi probe norim particulam istam ab Herodoto

rodoto interdum in fine appositam esse, ut cap. 86 & 91.

30, 36. Ἀρχαῖον ῥέεθρον.] Sic liquide legitur in MS. nec potui repugnare, etsi modo ante scripserit ἀρχαίων ῥεέθρων.

31, 1. Πέμψας κήρυκας ἐς τοὺς Ἴωνας.] Est eadem caussa, quæ occurrebat 8, 14. Nam obloquitur sibi Herodotus, quum cap. 141 ait. Ὅτι δὴ οἱ Ἴωνες πρότερον αὐτοῦ Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου ἀπίστασθαι σφέας ἀπὸ Κροίσου. Ubi unum modo nuncium ab Cyro dicit missum, quum hoc loco plures. Verum non ita immemor sui Herodotus. Immo & MS. clare profert in hoc loco κήρυκα, quod opportunum est egregie, & idcirco repositum in alterius vicem. Sed ne quid celetur, idem MS. in advocatis verbis ex cap. 141 habet δι' ἀγγέλων, ut, nisi pluribus vicibus unum misisse credatur, nihil ἀπρὶξ definire liceat.

31, 22. Ἁλίσας δὲ δή.] MS. ἁλίσας τε δή, quod hoc in loco jungit concinnius, quam vulgata lectio per adversativam.

31, 25. Φρονέων ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπέ τε κήρυκας.] Longe molliore nexu narratur in MS. φρονέων, ὡς ἀπίκετο ἐς τὰς Σάρδις, ἔπεμπε κήρυκας, unde non potui ambigere de eligendo.

31, 30. Ἐλπίσας μή κοτε ἐλάσει.] MS. ἐλάσῃ, quæ perpetua est Herodoti consuetudo.

31, 35. Φοιτέοντες.] MS. φοιτῶντες, & paulo ante φανέντων δὲ αὐτῶν, non αὐτέων. Sed & mox longe mitius ἰδόντι δὲ τοῦτο Κροίσῳ, non ἰδόντι δὲ τῷ Κροίσῳ τοῦτο. Nam ex varia lectione non potuit dubitari, quin eligerem ἔπεμπε θεοπρόπους ἐς τῶν ἐξηγητέων, quum sic legeretur in MS.

31, 46. Πολέμιόν τε εἶναι.] Aut hinc aut paulo ante expellendum videtur verbum substantivum εἶναι. Sane nihil potest hîc esse ambiguum bene consulenti, si quis modo sciverit ex hoc loco id expelli ab MS. Florentino. In priore agnosce manus male feriatas. Nam qui hoc infinitivum ita duplicavit, est ipse Stephanus, quod inde patet, quia editio tam Aldi quam Camerarii exhibet ὄφιν γῆς παῖδα, non ὄφιν εἶναι γῆς παῖδα. Quid tum? an igitur Stephanus pro arbitrio sic voluit abuti isto verbo, ut inculcaret ubi vellet, quamvis non foret necesse? Immo adest illi sua quædam excusatio, quum pateat ex dictis istud verbum ab aliis MSStis illic poni, ab aliis vero istic, ut videatur Stephanus inspexisse varios antiquos codices, unde judicavit præstare, si abundaret potius quam ex alterutro deleret. Cæterum laudetur ac superet sanctitas codicis Medicei, quam modo rursus experiemur.

32, 5. Ὅκως πρὶν ἢ τὸ δεύτερον ἁλ. τὴν τῶν Λυδῶν δυν. αὐτὸς ἐπικαταλάβοι.] Nihil quidem in his non Græcum. Hoc videlicet est Herodotum vel edere vel legere. Dices vero nihil in his occurrere molestum, quum Valla etiam commodissimo sensu sit interpretatus. Recte. Sed ubi in Herodoto deprehendes talem usum verbi istius decompositi ἐπικαταλαβεῖν? Quum iste scriptor brevius istud καταλαβεῖν toties usurpet, sed peculiari suo modo, ut collegit jam in Lexico Æm. Portus, quomodo credetur decomposito usus tam vulgarem ad modum? Immo quum adeo diligens sit Portus in annotandis decompositis ab Herodoto usurpatis, prout est ἐπικατακλύσαι, nostrum hoc ἐπικαταλαβεῖν non dignatus fuit annotare vel ex hoc nostro vel ex alio, qui nempe nullus est, loco? Non Stephanus ipse dignatur in Thesauro agnoscere Herodotum hujus verbi approbatorem. Et quo ista omnia? Nempe ut bene præparatus (etsi forent animadvertenda plura, quæ insipidam faciunt hanc densationem) discere incipias in MS. optimo nec ὅκως nec τὴν nec αὐτὸς ἐπικαταλάβοι conspici, & sine injuria ulla abesse queunt. Verti debuerat, *promovere exercitum Sardes, priusquam denuo contraherentur Lydorum copiæ.* Satis clare exponitur scopus Cyri.

32, 14. Ἡ δὲ μάχη σφέων ἦν ἀπ' ἵππων.] Nullus miror sic edi, sic legi in hoc loco, quum vix aliter sciret idiota Græcus loqui. Interim est aliquid, quod morari possit legentem. Nam cur ita nunc scribit, qui mox dicet ἀποθορόντες ἀπὸ τῶν ἵππων? Nec sane nova sector, sed auxilia quæ possumus habere veterrima, publicare & illustrare cogor. In his vel primaria est membrana Medicea, quæ intactum ab licentia servavit Herodotum, in qua plane legitur ἀφίππων una voce. Nec temere; etsi enim sciam, quomodo id adjectivum celebrent Lexicographi, novimus tamen illud ἀπὸ non esse semper privativum, etsi id solum isti in hac voce spectent, haud dubie nimis arcte coërcentes. Exemplo est, quod in Strabone notavit maximus Casaubonus ἀφιππάζεσθαι & in Diodoro Siculo ἀφιππεύειν, non desilire ab equo, & eum relinquere, sed abequitare, ut sic dicam, & in equo fugere, ut te eripias. Sic quum in isto composito ludatur, quidni simpliciter μάχη σφέων ἀφίππων dicetur pugna contemplatione dirigendi ictus demittentium plagam ab equis, eorundem sci-

ſcilicet, qui contemplatione ſedendi aliis dicuntur ἔφιπποι? Ita quidem mihi videtur.

32, 17. Ἐὸν μέγα τε καὶ ὑψηλὸν.] Contra omnem rationis ſpeciem veritas priſcæ ſcripturæ in hoc commentum abiit. Quid ineptius, quam Lydos Sardianos dicere bonos equites, & eoſdem agere in campo non ſolum ſublimi, ſed etiam fluviis interciſo, unicis equitandi impedimentis? Et quid eſt, quæſo, πεδίον ὑψηλὸν? nempe montibus collibuſque inæquale & levatum, ut cap. 110 de Mediæ parte. Ταύτῃ γὰρ πρὸς Σαππείρων ὀρεινή ἐστι κάρτα καὶ ὑψηλή τε καὶ ἴδῃσι συνηρεφής. Idem dicit Strabo de omni Media verſus Boream patente lib. 11. Ἡ πολλὴ μὲν οὖν ὑψηλή ἐστι καὶ ψυχρά. Nihil æque incommodum equis agitandis, quam hæ locorum deſcriptiones, ut quiſque poteſt comprehendere, imo novit ex Theſſalia. Quare emendatiſſime prorſus membrana Flor. καὶ ψιλὸν, hoc eſt, nudum, patulum, arboribus & vepribus curſum equorum non impediens. Egregie prorſus ſe explicat auctor Herodotus 4, 175. Ὁ δὲ λόφος οὗτος ὁ Χαρίτων δασύς ἴδῃσί ἐστι, ἐούσης τῆς ἄλλης τῆς προκαταλεχθείσης Λιβύων ψιλῆς. Eodem lib. 21. Πᾶσαν ἐοῦσαν ψιλὴν καὶ ἀγρίων καὶ ἡμέρων δενδρέων. Inſuper occurrit 2, 76 ψιλὴ τὴν κεφαλήν. Immerito vocabulum iſtud penitus omiſit Æm. Portus. Mox ex MS. dedi Τμῶλος & ὄρεος.

32, 21. Φωκίην πόλιν.] Si placet ridere, ea culpa eſt Tanaq. Fabri, ut de vulgata in editionibus ſcriptione hujus urbis deplorans in epiſtola ad Petavium, etiam neſcio quid de Sylburgio querens, quaſi à quo Φωκαίη diverſa habeatur urbs ab hac Φωκίη, certe riſum meruerit. Quænam iſta graſſatio, quæ iſta illi queſtio ſupereſt, quum jam diu Salmaſius in Exercitationibus pag. 863 ſcribat Φωκαίην, appellet *Phocæam*, teſtetur male edi Φωκίην. Has utique Petavius bene lectas habuit. Et quanto riſu debuit legiſſe hanc epiſtolæ iſtius XL partem? Utique jam olim Italica verſio *appreſſo alla terra di Phocea*. Ego remittere ſane queo, quod in modo præcedentibus ex communi dialecto retinuerunt οἰκίης, στρατίην: huic naſutiæ quis indulſerit non intelligo, ut talem urbem conderent, quum in MS. Fl. aperte & veriſſime legatur Φωκαίην? Sed ita etiam 3, 14. ἐς Πτωχίην fecerint, quum in MS. ſit Πτωχηΐην. Res eſt ſatis jocoſa. Æmil. Portus in Lexico citat tria loca, in quibus editur Ξεινίη, nec ipſe de eo aliud quid notavi. At lib. 3 cap. 39 rurſus occurrit ea vox, nec eum locum novit Portus (forſan volens, quia incidit in ambiguitatem) at illic ex MS. reponam ξεινηΐην.

32, 35. Συλλαμβανόμενος ἀμύνεσθαι.] Verbum utrumque pernotum. Nec prioris ſtatum moveo; ſed in poſteriore, quod ex vulgari modo exemplis quam plurimis firmat in hoc ſcriptore Portus, meretur notari acumen aliquod Herodoteum, cujus notitiam præbet codex optimus, dum exhibet ἀμύνηται, quam literæ ν eliſionem ſpernere nequivi; & dein τῶνδε εἵνεκεν.

32, 42. Τῷ δή τοι καὶ ἐπεῖχε.] Nullus auſit hoc culpare. Et tamen id facit MS. Mediceus, dum legere jubet τῷ δή τι καὶ, omnino meritus quorumvis obſequia etiam in hoc exiguo, ut quod vere eſt Herodoteum. 3, 12. Οὕτω δή τι ἰσχυραὶ κεφαλαί. 4, 52. Κρήνη οὕτω δή τι ἐοῦσα πικρή.

32, 43. Ἐνθαῦτα ὡς ὥσφραντο τάχιστα τῶν καμ. οἱ ἵπποι καὶ ἰδόντες αὐτὰς &c.] Eſt fractus & elumbis ſermo & importune variegatus. Nihil candidius membrana Medicea, ἐνθαῦτα ὡς ὥσφραντο τάχιστα τῶν καμ. οἱ ἵπποι, καὶ εἶδον αὐτὰς, ὀπίσω &c. Mox ex margine recepi in contextum χρόνον ἐπὶ μακρὸν eadem membrana probante.

33, 11. Τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι.] Ita ex MS. ſupplevi locum addito altero τοῖσι. Quod ſive additum legas, ſive ponas abeſſe, apparet eos qui Herodotum ediderunt, in hac parte non intellexiſſe, acquieſcentes tali verſioni *& ipſis Spartiatis inciderat*; neque enim Græciſmus patitur talem verborum ſeriem τοῖσι δὲ καὶ αὐτοῖσι Σπαρτιήτῃσι, neque iſta in eo ſenſu reperitur apud Herodotum. Sed eximie ſuccurrit optima membrana ad plenum reſtituens manum & ſententiam Herodoti, qui ſignificat Lacedæmoniis autem & ipſis Spartiatis tale quid contigiſſe. Τοῖσι δὲ nempe οὖσι ἐκ Λακεδαίμονος, καὶ αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι, nempe ex diſtinctione Herodoti, qua ſcribit lib. 7. cap. 234. Ἔστι ἐν Λακεδαίμονι Σπάρτη. Nonne ad hunc modum ſcripſit jam ſupra cap. 65? Φράσαι τὸν νῦν κατεστεῶτα κόσμον Σπαρτιήτῃσιν. Ὡς δὲ αὐτοὶ Λακεδαιμόνιοι λέγουσι &c. Et cap. 68. Καὶ ἀπελθὼν ἐς Σπάρτην ἔφραζε Λακεδαιμονίοισι non tantum civibus & incolis Spartæ, ſed qui forent in omni Laconica regione. Et jam ante cap. 65 offendes plane ſimilia. Articulus autem iſte etiam in dativo omiſſus occurret infra aliquoties; ſed bene 4, 35 Αὐτοῖσι τοῖσι θεοῖσι.

33, 18. Κύθηρα.] Equidem ſic etiam vocatur in libro VII, ſed ibi aliter loquitur, nempe ἐστι νῆσος ἐπικειμένη, τῇ οὔνομά ἐστι Κύθηρα. nunc jungit ſubjunctivo ſuo conve-

 niens

niens adjectivum, & scripsit Κυθηρίη νῆσ@, ut est in MS. non tantum Florentino, sed & utroque Britannico apud Th. Gale.

33, 24. Μηδὲ περιμένειν.] Quod nemo potuit cogitare, in tam obsequioso silentio aliorum, unus huic verbo contradicit optimus MS. in ejus locum reponens παραμένειν. Id certe eo magis mireris oportet, quia Cl. Portus utrumque verbum nullius pensi habuit neglexitque in Lexico. Sed certe Herodoti lector debuit cognitam habere differentiam, qua περιμένειν usurpatur in exspectando, ut 4, 89 Ἐνθαῦτα αὐτὸν περιμένειν ζεύγνῦντας τ̃ ποταμόν. 7, 58 Ἐς τὴν αὐτῷ προείρητο ἀπικομένῳ περιμένειν, qui sensus hinc alienus est, ubi notatur perseverare & manere, quod est in verbo παραμένειν, ut nunc restituo, & tuetur ipse Herodotus, tum mox iterando, tum perpetuis exemplis. Sic cap. 30. Καί σφι εἶδε ἅπασι τέκνα ἐκγενόμενα ἢ πάντα παραμείναντα. 3, 57. Εἰ αὐτοῖσι τὰ παρεόντα ἀγαθὰ οἷά τέ ἐστι πολὺν χρόνον παραμένειν. 7, 170 Οὐ δυναμένους ὅτε ἑλεῖν ὅτε παραμένειν. Deinde legitur in eodem optimo MS. Συνθέμενοι ταῦτα absque interjectione ὦν. Ac sane nimium brevis est hæc clausula, quam ut toleret eam particulam. Tum etiam ἑσσωμένους, non ἑσσωμένους, & ejus scripturæ plura exempla collegit Portus.

33, 30. Ἀλκίνωρ.] MS. Ἀλκήνωρ.

33, 49. Πρὶν ἂν θυρέας ἀνασώσωνται.] Credo in his voculam ἂν satis sæpe occurrere, ut lector una carere possit. Ad cujus solatium unica illa Herodoti adjutrix membrana secundam voculam testatur se non reperisse in codicibus proxime ætatem Herodoti scriptis, ideoque hinc omisit, & ego expuli rursus. Deinde eadem τὰ ἐναντία solutis & integris verbis, non τἀναντία, quod vulgare: sicut etiam ex ejus auctoritate suscepi, quæ ad oras erant ab Stephano conjecta, ἐνιστεώτων & ἥλωσαν.

34, 19. Πειρησάμεν@ τ̃ς στρατιῆς.] His nequaquam congruit interpretatio Vallæ, quæ totum hoc refert ad exercitum, quum hæc Græca referant ad Cyrum, & quidem prave, ut scio ex optimo MS. qui præstanti correctione id sanat, Πειρησαμένης, quomodo scribendum certe est, nec videtur in aliam lectionem incidisse Valla, quem defendunt quoque codices Britannici apud Th. Gale. Itaque etiam probari debet προεχώρεε, quod in eo legitur, non προσεχώρεε, quod male sic mutatum est.

34, 25. Ὁ πρότερ@ βασιλεύς.] Si is primus fuit Lydorum rex, bene est. Sed MS. Florentinus ὁ πρότερον βασιλεύς, ut plane expressit etiam Valla.

34, 38. Καὶ μετ' αὐτὸν ἄλλοι.] Opinor sic loqueretur vel ineptissimus. MS. Καὶ κατ' αὐτὸν, ut edidi & interpretatus sum. Et deinde οὕτω δὴ Σάρδιές τε, & videtur Herodotus ista secunda vocula tunc carere noluisse, ut 4, 184 Ὑψηλὸν ἢ οὕτω δή τι λέγεται. 9, 65. Οὕτω δὴ οὐκέτι τ̃ αὐτὸν κόσμον κατηγέετο.

34, 43. Ἐν τῇ ὦν παρελθούσῃ εὐθηνίᾳ.] Non miror editores harum historiarum nequivisse discedere ab voce tam benigna laudataque non in scriptis modo, sed jam quoque in nummis, ut produxit And. Morellius. Quia tamen abesse ab his Musis debet contumacia aut violentia, sustinuit Stephanus fateri, quid invenisset in libris scriptis, uno vel altero vel pluribus, nempe εὐεστοῖ, & statim mentem advertit Portus, ad vocem Εὐθηνίη scribens [ubi pro εὐθηνία scribitur ad marginem εὐεστοῖ,] quasi non unusquisque id satis videret ipso indicente. Ergo nec tacere potuit Th. Gale [In margine stat εὐεστοῖ, cujus εὐθηνία est explicatio. εὐεστὼ dictio est Ionica ex Democrito & aliis nota] Sic scribit quantum vult, non quantum potest. Potuit enim aliquid salis adspergere ex ipso Herodoto, qui reliquit 9, 84. Ἐπαισχυνομένους τῇ ἀπεστοῖ τ̃ς μάχης, eamque vocem novit Æmil. Porti Lexicon, sed loci designatione per numeros caret, cujus facti occasionem ignoro, & hinc eam retinuit Plutarchus in fine de Malignitate nostri scriptoris pag. 872. Etiam potuit addere aliquid de lectione duorum MSStorum satis bonorum; nec utique indigebat Herodotus explicatione tali. Hoc miror, cur viri boni sic destituerint Lexicon Herodotearum vocum ex codice Goldasti, ubi legitur pag. 745: Εὐεστή. ἡ εὐημερία, εὐετερία (pro εὐετηρία) ἡ καλλίστη τ̃ ἐτῶν διαγωγή. Διογενιανὸς ἀνὰ τ̃ σ γράφει. An id parvi momenti apud istos est, & nihil ad incendendos eos facere potuit mentio laudati olim Grammatici, ac sententia notabilis in eximenda litera sibilante? Scilicet spreverunt, quia εὐετή ex ipsorum sententia nihil poterat conficere bene Græcum. Hæc igitur omnia in tranquillum redigat sanctissimus codex, & Græci sermonis notitiam, prout ad nos pervenit, augeamus pulcherrima voce εὐετοῖ, prout in Herodoto legendum esse probat ille Heros ex Florentia.

34, 44. Τὸ πᾶν ἐς ἑωϋτὸν ἐπεποιήκεε.] Prout antecessit Valla, sic sequitur & Stephanus interpretando *pro viribus*, etiam Æm. Portus, & in monstrando usu voculæ ἐς citat hunc locum, ubi ἐς ἑωϋτὸν ponatur pro τὸ ἐν ἑαυτῷ, *quicquid in se erat, fecit. Omnia quæ potuit, pro viribus fecit.* An & sic

ſic cap. 86. Ἐς ἑωϋτὸν λέγων? nequaquam. Neſcio ubi talia didicerit; niſi quod nunc harioletur. Eſt enim mera corruptela, quam docet vetuſtiſſimus codex exhibendo ἐς αὐτὸν ſcilicet filium; ut εἰπεῖν ἐς πάντας 8, 26, quod illic reſtituam. Alias ſolet omittere præpoſitionem, ut 5, 97 Τρεῖς γὰρ μυριάδας Ἀθηναίων ἐποίησε τοῦτο, & notavit quoque Portus. Sed nunc in animo oportuit habere, quod anteceſſit cap. 41. Ἐμοῦ προποιήσαντος χρηστὰ ἐς σε.

34, 46. Ἐπεπόμφεε χρηστήριον.] MS. χρησομένους. Quod eſt neceſſarium. In ipſo autem oraculo MS. liber habet βούλου, non βούλον.

35, 7. Ἤιε γάρ τις Περσέων.] Hæc nempe erat Græca lingua, exercitata inter librarios, qui deſcribendo & manu quæſtum faciebant, nati ad corrumpendum, & feſtinato nimis ſcriptu implentes ſeriem membranarum ſine cuſtodia ejus, quod ſequebantur; non Herodoti, non elegantiorum, non eruditorum, qui ſibi ipſi bibliothecas deſcribebant. Ergo & ſuaviſſime MS. ἤιε γὰρ τοι τις Περσέων. Id eſt ingenuum auctoris noſtri. Sic infra cap. 109. Δεῖ μέν τοι τὸν τινα Ἀστυάγεος. Et cap. 124. Ἤντε τὸν τις δοκίμων ἄλλος Μήδων. 2, 179. Ἐς τὸν τι ἄλλο στομάτων τοῦ Νείλου. 4, 111. Τῶν τινος οἰκετέων εἶναι. 7, 143 Τῶν τις Ἀθηναίων. Et 146. Τῶν τινας δορυφόρων. Et alio modo 8, 90. Τῶν τινες Φοίνικες. Sic cap. 114. idem MS. habebat τῶν δέ κου τινὰ αὐτῶν, non τὸν δὲ; idque placitiſſimum eſt. Immo non aliter paulo ante, ἰδὼν τῇ περιεργίῃ τὸν τινα Λυδῶν: quamquam illic MS. τόν τινα Λυδῶν, quod non eſt contemnendum, ut cap. 90. Αἴτεο δόσιν τὴν τινα βούλεαι τοι γενέσθαι. Nam ſic quoque MS. non τὴν δόσιν τὴν τινα, ut vulgo. Mox liquide in MS. eodem habetur ἀλλογνώσας. Valeant igitur depravati & hæreant in ſuo ἄλλον γνώσας.

35, 13. Ἄνθρωπε, μὴ κτεῖνε.] Sic eſt. Sonitum vocis, quam edidit hic Crœſi filius, nemo aut illius ſæculi, quo vixit Stephanus, aut noſtri audivit, unde eidem Stephano major libertas fingendi aut ſumendi, quod præplaceret. Ille enim eſt, qui ſic vexavit Herodotum in edendo, quum & Aldus & Camerarius probe ſequuti priſca exemplaria dediſſent Ὤνθρωπε. An ſecurius aut politius eſt ex Gellio (qui citat hæc lib. 5 cap. 9. ut notum eſt) refingere Herodotum, quam ex antiquis ipſius Herodoti exemplaribus? Quaſi non experiremur illa Græca in Latinis iſtis libris perditiſſime ſcripta eſſe, ut difficillima ſit divinatio; & præſertim citationes illas ex Herodoto ita mutatas, ita ad communem rationem loquendi redactas, ut omne Herodoteum in eis ſit abolitum. Imo teſtor in optimo MS. exſtare ὤνθρωπε, & Th. Gale, quaſi arbitrum ſe vocatum imaginatus, dum ſcribit [Melius Ὤνθρωπε] opinor indicat in codicibus ſuis ita legi, ut id ſit purum putum Herodoteum.

35, 19. Πολιορκηθέντος κατὰ τὸ χρηστήριόν τε, καὶ καταπαύσαντος.] Ita exhibent ac diſtinguunt omnes omnino editiones ab Aldo ad hanc uſque. In quibus tamen vertendis, etſi liberiorem ſe geſſerit Valla; tamen omnes pariter eum ſequuntur, & nullus eſt, qui ut in his Græcis junguntur illa priora uſque ad copulativam καὶ, ita idem in Latinis non faciendum cenſuerit. Nonne inimica bonis auctoribus faſtidia? Immo neſciverunt ſe expedire, & Græca aſſequuti intelligendo non ſunt: ex quibus & nota diſtinctionis poni debet poſt participium πολιορκηθέντος, & vocula καὶ neceſſario ejici, quum non oraculum dixerit de XIV dierum obſidione, ſed tantum de everſione magni imperii, quod bene advertit interpres. Itaque volente & indicante MS. nos hæc ita repurgavimus.

35, 33. Μηδένα εἶναι τὸν ζώντων ὄλβιον.] Abeſt ab MS. vox εἶναι, quod expuli ut ſupervacuum pondus; & paulo ante eidem obſequutus edidi εἵνεκεν, pro vulgato εἵνεκα.

Ibidem. Ἄρχομαι προσελθεῖν τοῦτο.] Negotium eſt peculiare, & vix occurrit ſimilis narratio; unde exiſtimem magis tenendum eſſe, quod offert optimus codicum MS. προστῆναι. Id enim fere ſenſum quoque verbi alterius continet aut ſupplet. ut cap. 119. Ἄρπαγον ἐκέλευον προσάντες ἀποκαλύπτειν. Hi ſunt adſtantes. 2, 173 Οὐκ ὀρθῶς σεωϋτοῦ προέστηκας. Et legi meretur defenſio hujus verbi, quam exaravit Portus contra Stephanum in verbo Προστῆναι, & plura de hoc loco affert in vocula Ὡς. Iſtam vero præpoſitionem in eo verbo probat quoque apud Th. Gale C. A. ut vocat, ſed ex quo dimidium modo citat προστῆ.

35, 35. Ὀνομάσαι τὸ Σόλων.] Articulus ab MS. non agnoſcitur, qui etiam probat non λειποψυχίης, quod temere fingitur, ſed ἡσυχίης, ſæpe celebratæ ab Herodoto; etiam ut poſt eam vox elatior ſonet; ut in hac narratione fit, præſertim 5, 93, quem locum vide.

35, 42. Ἐπειρώτεον.] MS. ἐπειρώτων, ut & mox εἰρωτώμενον, non ἐρωτεώμενον. Etiam deinde τῇ αὐτῷ πάντα ἀποβεβήκεε οἱ τῇ περ interpoſita vocula οἱ, quæ vulgo omittitur, quia non ſatis intelligitur Herodoteæ ſua-

ſuavitatis indoles. Etſi enim dativus eſſet repletus per præcedentem vocem αὐτῷ, ut putaviſſe videntur, id non putavit Herodotus. Hinc 3, 72. Ὃς ἂν μὲν νῦν τῶν πυλωρῶν ἑκὼν παρείη, αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται. 2, 175. Ἐν Σάϊ τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θαυμάσια οἱ ἐξεποίησε. 3, 55. Καὶ οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι. 6, 68. Ἀπικομένη δὲ μητρὶ ἐσθεὶς ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων. 7, 125. Πορευομένῳ ταύτῃ λέοντές οἱ ἐπεθήκαντο τῇσι σιτοφόροισι καμήλοισι.

36, 2. Καίεσθαι τὰ περιέσχατα.] Succubui turbæ, ut cogerer ſequi, quod priores dederant, etſi forſan inutiliter & incaute. Nam omnes editiones, quas vidi, ſic exhibent, quum tamen non oporteret hîc aliter agi, quam fit lib. 5 cap. 101, ubi vides edi; Ἀπολαμφθέντες πάντοθεν, ὥστε τὰ περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρός. Sed accipe verba Stephani ex Theſauro [Περιέσχατα, pro *Extrema* affertur cum hoc exemplo adeſpoto, Περιέσχατα νεμομένου τοῦ πυρὸς, Extrema jam vaſtante incendio. Sed viderint.] Heu quam imperite!

36, 6. Πυρῇ διδοίη.] Atrocius quid requiritur. Id enim nihil eſt, & longe melius legitur in MS. πυρὶ διδοίη. Ut 7, 140. Νηοὺς μαλερῷ πυρὶ δῶσι. Vice verſa lib. 4 cap. 145, ubi editiones habent πῦρ ἀνέκαιον. MS. mutat in πυρὴν ἔκαιον, etſi ſequatur πῦρ αἴθοιεν, ſicut confuſe agitur quoque in lib. 8 cap. 19. Παραίνεέ τε προσφέρειν τοῖσι ἑαυτῶν ἑκάστους πυρὴν ἀνακαίειν, quum ſufficiat πῦρ, ut habet ſolum MS. ille optimus.

36, 9. Κελεύειν σβεννύναι &c.] Valde paratum habuit Henr. Stephanus calamum in corrigendo clam & latenter, quod Aldus & Camerarius admiſerant, vitioſe ſcilicet. Itaque quia voluit latere, etiam Germani, qui poſt acceſſere ad Herodotum edendum, tacitum prætermittunt, donum ejus accipientes, ſed forſan neſcii. Certe non Fridericus, non Sylburgius, non Jungermannus aut gratias agunt Stephano de hac correctione, aut ſcire ſe monſtrant eam ab iſto venire; immo ne quidem deliberaviſſe credo, an tolerari deberet: etiam nec Stephanus tanti habuit, ut in margine poneret cum multis aliis: in ipſo contextu graſſatus fuit, & ſine hæſitatione ſcripſit κελεύειν, pro quo duo priores habent κελεύει, quod ex judicio Stephani tam fuit fœdum & maculoſum, ut litera ν callide immiſſa ſanaret totam hujus loci connexionem. Quippe antecedunt tot accuſativi, ut aliter fieri nequeat. Recte profecto, niſi tractarent Herodotum, qui fruitur ſuo genio, nec multum curat, quid anteceſſerit. Pro teſtimonio ſint verba ex lib. 8 cap. 87 de nave Attica: καὶ ἡ οὐκ ἔχουσα διαφυγέειν, ... ἔδοξέ οἱ τόδε ποιῆσαι. Vide alterum locum 9, 57, quem verſat Portus in v. Συνηδέαται. Scito igitur ad illos codices, quos tractaverunt Aldus & Camerarius, ex quibus exhibuerunt κελεύει, accedere codicem præſtantiſſimum, etiam illum, qui Oxonii à me eſt inſpectus.

36, 20. Συνδραμεῖν ἐξαπίνης νέφεα.] Ita in MSto optimo legebam primum verbum ſine captatione dialecti ſingularis, ut vulgo συνδραμέειν. Id eo facilius eligere potui, quia videbam Ælianum ſic voluiſſe loqui deſcribentem ſine dubio hæc ipſa Herodotea & reſpicientem ad hanc hiſtoriam, etſi ſuo jure voluerit uti in nonnullis variandis. Quod quoniam ignoratur ab illis, qui Æliani fragmenta ex Suida collegerunt, & perinde novit is, qui Suidam edidit, verba Æliani hîc appono ex voce Βαθύτατα. Αἰθρίας γὰρ οὔσης καὶ πανηλίῳ ἡμέρᾳ ἄφνω τε ἀδοκήτως νέφη συνδραμεῖν οἷα δή που βαθύτατα, καὶ καταρρῆξαι πάμπολυν ὑετόν. Sicut huc ſpectare etiam partes fragmentorum itidem ex Æliano apud Suidam in vv. Ἔρκος, Προήκουσι & Τυράννοις videtur ſubodoratus fuiſſe Kuhnius, dum ea in unum feliciter jungit, etſi ab Æliano veniant illa καὶ τοῖς ἐπὶ μέγα πλούτου προήκουσι.

36, 37. Κατεῖσέ τε ἐγγὺς ἑωυτοῦ.] Quod Ælianus in Varia Hiſtoria 12, 1 dicit ἐκέλευσε πλησίον αὐτοῦ τοὺς ἀνθρώπους καθίσαι. Sed prout citavi, ita ſcribitur in MS. libro, non κάτισε, etſi mox c. 89 ſequatur κάτισον: ſed alio ſenſu. Etiam paulo ante ex eodem edidi δαίμοσί κου, non δαίμονι, ſicut Cyrum ſcripſerat auctor in cap. 86 voluiſſe εἰδέναι εἴ τις μιν δαιμόνων ῥύσεται. Nam de vocula κου nequit ulla exiſtere dubitatio, etſi in editionum marginibus oſtentetur που. Quod ſi venit ab Stephano, aberravit omnino ejus calamus.

36, 43. Κότερα λέγειν.] MS. Κότερον. Hunc etiam ſingularem exigit MS. codex in lib. 3, 32. Κότερον περιτετιλμένη ἡ θρίδαξ ἢ δασεῖα εἴη ἀμείνων, ubi plane legitur in illo κότερον, etſi Herodotus frequentia habeat iſta pluralia, & hoc ipſum κότερα mox cap. 91.

36, 44. Ἐν τῷ παρεόντι χρόνῳ.] Ita pleniſſime exſtat ſcriptum in Mediceo, quod indicare debui, quoniam quum priores omiſiſſent ſubſtantivum, Stephanus incidens in exemplaria quæ id confirmabant, ita ambigue appoſuit margini, quaſi pro participio παρεόντι ſubſtitutam eam vocem vellet. Hæc enim eſt ratio notarum ejus per margines.

36, 49.

36, 49. Τὰ σὰ διαφθορέα.] Quia Portus hunc locum in Lexico suo bis producit, incertus utrum præstaret legere διαφθορέα, quod vulgo obtinet, an διαφορέα, quod ex MS. Stephanus non modo posuit in margine, sed etiam in Prolegomenis pagina 737 hujus editionis celebrans ostentat, testor in optimo codice legi διαφορέα, quod & crebrius ita occurrit in Herodoto, & iram hostilem in turbandis omnibus exprimit acrius, ut id mereatur non sperni, etsi in ipso contextu tacuerim. Habes etiam ἐκφορέειν 2, 150.

37, 1. Χρήματα τἀμά.] Huic elisioni nulla adest venustas, & legit optimus MS. τὰ ἐμά, quam veram lectionem esse patet tum inde, quod exacte videtur voluisse, ut hæc convenirent prioribus τὴν ἐμὴν, sed vel maxime ex eo, quod mox dicat οὐδὲν γὰρ ἐμοὶ, non vero οὐδὲν γάρ μοι. Idem occurret in libro 2. Immo & deinde integrius ἔδωκαν.

37, 13. Τοῦτον προσδέχεσθαί τοι.] Nec Portus hoc verbum ita scriptum dignatus fuit referre in Lexicon, & Camerarius p. 719 notat προσδέκεο pro προσδέχου. Bene igitur legit hoc loco MS. προσδέκεσθαι. Ex eodem mox edidi αἴτιο δόσιν &c. quod lege modo, & experieris mollius, quam ut vulgo, αἴτιο τὴν δόσιν. Item χαρεῖ.

37, 49. Τοιαῦτά τε ἐπειρώτων.] MS. Ταῦτά τε. Quod quum magis sit δεικτικὸν, tum vulgatum ingrate repetitur. Etiam paulo ante non putavi rejiciendum ἤκουσε ὁ Κροῖσος, præ isto vulgari & brevi ἤκουε Κροῖσος, quum ne interpres quidem sustineat uti imperfecto.

38, 2. Λυδοῖσι λέγουσι ταῦτα δὴ ἐντεταλμ.] Quantis nugis sunt illa ipsa incrustata? quam lenis & grata simplicitas in exemplari MS.? Λυδοῖσι δὲ λέγουσι τὰ ἐντεταλμ.

38, 5. Πέμπτου γένεος ἁμαρτάδα ἐξέπλησε.] Nihil in his est, quod queamus εὐχαριστεῖν Æm. Porto. Ita nuspiam in his censuit vel vocem unam esse, quæ deceret ejus Lexicon, non ἁμαρτὰς, non γένος, non ἐξέπλησε. Stephanus quid conatus fuerit, apparet, nempe ut quum Valla dedisset *quintæ retro ætatis crimen luit, hoc est, abavi*, pro hoc postremo offerat tritavum, de qua voce nec cogitavit Herodotus; attamen ex annotatione Suidæ novit ἁμαρτάδα in Thesauro. Unus se sollicitum monstravit Fridericus, qui quum interpositionem solitam (hoc est, Gygis abavi sui) hoc loco admisisset, ad caput 13 adnotavit [Abnepos Gygis. Et de hoc dicitur infra, quod, captus a Cyro, quintæ retro ætatis, id est, Gygis abavi facinus seu crimen luerit) sic illi. Quid igitur? An γένος verti potest Latine ætas? vel an *ætas* dici possit cujusque regis in regnando tempus, quod quum diversis temporibus finiri soleat, tum in Lydorum regibus etiam non nisi XII annos duravisse invenimus? Neque tamen jam id inquiro, etsi mihi videatur vox molesta, & melius opinor eam intuebatur, qui in margine Aldini exemplaris, quo utor, adscripsit [Pœna in quintam generationem] Vides aliquid propius τῷ γένει Græco. Id certum est non solere ita loqui auctores nisi de futuris, non de præteritis, quod hic fit, & ideo interpres in Latinis *retro* interposuit: quod in Græcis omnino non legitur. Cæterum quicquid sit, facile prosternitur inopia perditissima lectionis vulgatæ ab elegantia scripturæ in membrana Medicea latentis; quæ est tum ipsa veritas & Herodoti manus, tum originis in vanissimo errore revelatio: unde omnino lege, πέμπτου γονέος ἁμαρτάδα, hoc est, *quinti progenitoris crimen*, qui fuit Gyges. Γονέα quidem variis locis celebrat auctor, ut 3, 109 & 4, 5 & alibi monumenta vetera, ut inscriptio notata Cl. Monfaucon in Diario Italico pag. 273 ὃν χαρίτων τελοσῶν πανέπρεπον εἶδος ἔχοντα Αἰνολόκων γονέων φθόνος ἥρπασεν, ubi editur Αἰνολόκων εων. Sed ita suppleri debet. Γονεὺς igitur proprie pater est, sed quum capite hujus libri 146 dicit quosdam ex Atheniensi prytaneo in Ioniam transgressos duxisse Caricas fœminas, τῶν ἐφόνευσαν τοὺς γονέας, in his nullum avum fuisse vix credas, ut γονεὺς non utique referri debeat ad primam & novissimam generationem. Quem nunc γονέα dicit, eum 8, 136 vocat γενέτορα. Τοῦ δὲ Ἀλεξάνδρου τούτου ἕβδομος γενέτωρ Περδίκκης ἐστί. Denique voluit his verbis Herodotus alludere ad verba oraculi, prout ab ipso fuerunt edita cap. 13. Ὡς Ἡρακλείδῃσι τίσις ἥξει ἐς τὸν πέμπτον ἀπόγονον Γύγεω. Huic ἀπογόνῳ est oppositus γονεύς.

38, 9. Τοὺς παῖδας τοῦ Κροίσου.] MS. τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου. quod quodammodo gravius.

38, 20. Μεγάλην ἀρχὴν καταλύσειν.] Quum Latina non aliter sint salva, nisi dicatur, *eum esse magnum imperium eversurum*, quæ res vetuit editores in Græcis id ipsum clare exprimere? Omnino requiritur μεγ. ἀρχὴν αὐτὸν καταλύσειν, ut est in optimo MS. quod etiam credo innui ab marginali nota Stephani, sed quam animadverto in omnibus editionibus prave legi ἀρχὴν αὐτὸν μετ. Quid vult ista postrema & decurtata vox? Non debuerat eam tolerare Jungermannus, multo minus Th. Gale.

38,23. Ἡ τὴν Κύρε λέγῃ ἀρχήν.] MS. λέγοι.

38, 27. Οὐδὲ τοῦτο συνέβαλε.] Accurate exprimo, quod in optimo exemplari exstare vidi, ut scilicet ita nunc legeretur, non συνέλαβε, quod vulgo in hac parte legebatur. Duo ista verba solertius ex vero distinguuntur in hac lectione. Nam prius de solvendo imperio exprobrat Crœsum nec comprehendisse nec denuo rogare voluisse; quod utrumque certe ita contigit: at posterius de mulo ne quidem tanti putavisse, ut vel menti adhiberet veritatis inquirendæ ergo, & suspicando saltem vellet assequi, quis ille mulus ab oraculo tam certo diceretur. Id etiam supra sic narravit auctor, ut prorsus acciderit. Itaque vulgata sunt maculosa.

38, 33. Δεσποίνῃ τῇ ἑαυτοῦ συνοίκεε.] Sic MS. Medic. non συνῴκεε. ut 2, 140. Νῆσον χώσας οἴκεε. Singularis enim cura Herodoti in augmento inde pellendo.

38, 35. Ἀπήγγειλαν τῷ Κροίσῳ.] Articulus non agnoscitur à MS.

38, 44. Ἐν τῷ προνηΐοισι τοῖσι ἐν Δελφοῖσι.] Hic locus est, quem innuit Æm. Porti Lexicon in v. Προνήϊον, per hunc numerum 25, 14. Is enim ex editione Stephani in paginam hanc versumque incidit; sed unde apparet eum hîc hæsisse. Et sane sermo est intricatus & inexplicabilis. Nam si fuerunt Delphis plura vestibula (prout nunc interpretabatur Valla *in vestibulis templi apud Delphos*) & unus tantum in iis clypeus à Crœso suspensus fuit; vel clypeum illum in plures partes pro vestibulorum numero divisum oportet, vel in uno tantum ex illis fuisse, plurali velut posito pro singulari. Quod si fuit, cedo, in quo tandem? Profecto sunt hæ nugæ nugacissimæ. At quam eximie membrana Medicea! Ἐν τῷ Προνηΐης τῆς ἐν Δελφοῖσι. hoc est, in fano Pronææ vel Prodomiæ Delphis: quo cognomine Minervam Delphis cultam testatur denuo ipse Herodotus lib. 8 cap. 37. in quo ter habetur ejus mentio, & quarta atque quinta accedit in cap. 39. quæ quinque loca fieri non potuit, quin recte simul viderit eximius Meursius, quum scriberet libri secundi Atticarum Lectionum caput XVII, ubi tamen modo duo Herodoti loca profert, quorum respectu laudat Vallam præ Henr. Stephano. At nunc ipse testor sic plane legi προναίης in illo optimo libro per quinque ista loca, cui præclare indicat concinere codicem Vaticanum ad restitutionem Harpocrationis. Hic autem præstantissimus adjutor Græci sermonis, quum diserte ex Herodoti libro octavo mentionem hujus προναίας illic se novisse ex annotatione ostendat, patet hanc ex libro primo verissime à nobis restitutam ei fuisse ignoratam, ut apparet, certo indicio, ipsius jam tempore corruptum & obumbratum hunc locum fuisse in nonnullis exemplaribus & iis certe, quibus ipse utebatur. Sed interest cognoscere, quam bene viri docti noverint hanc Minervam, & quam vane illa usi fuerint. Nam quum Meursius illic præter Herodotum citaret quoque Æschyli locum & Callimachi, hos duos posteriores legens Henr. Valesius adscripsit sui Harpocrationis margini cum præclaro loco Demosthenis, in quo describitur Προναίης Ἀθηνᾶς, etsi in eo adhuc siverit exstare Προνοίας; quum interim eruditus ille Stanleius Æschylum illustrans in initio Eumenidum rursus ex Callimacho id demonstrare voluerit & ex Pausania in Phocicis, quem ideo emendat, etiam locum Æschinis ab Harpocratione indigetatum. Denique prodierunt illæ densæ Observationes ad Callimachum, ubi pag. 620. octoginta post Meursium annis renovatur cantilena Ἀθηνᾶς Προναίας ex Æschylo & Callimacho, & Pausanias etiam, si Musis placet, emendatur. Nonne hoc præsegnem Ocnum ostentat? Sed & quum illic video identidem dici *ei ante ædem Delphicam sacellum & simulacrum erectum*, item *ita de Delphis hujusque Minervæ ibidem templo seu sacello agens*, apparet non bene nosse quid illic obtinuerit Minerva. Sacellum vocat. Nisi fallor, id bene conveniet cum verbis Demosthenis: Καὶ Προναίας Ἀθηνᾶς ὡς μεγάλης καὶ ἀγαθῆς Θεοῦ, ἧς παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι ἐν Δελφοῖς κάλλιστος καὶ μέγιστος νεὼς εὐθὺς εἰσιόντι εἰς τὸ ἱερόν. Ne quid ad hanc confirmationem omittatur, ipsa phrasis ἐν τῆς Προνηΐης evincit non aliunde se nisi ab Herodoto venire. Sic cap. 35. Ὁ μὲν δίαιταν εἶχε ἐν Κροίσου. Et cap. 111. κλαυθμὸν κατεστεῶτα ἐμφανέα ἐν Ἁρπάγου. Cap. 133. Στέγαρχος, ἐν οὗ ἂν ἐόντες βουλεύωνται. Ita mox in hoc ipso capite ἐς τοῦ Ἀμφιάρεω, quam locutionem sine articulo ex eodem MS. restituam auctori in libro 8 cap. 134, quippe ubi absurde corruperunt, ἐς Ἀμφιάρεω.

38, 47. Ἐν Βραγχίδῃσι τῇσι Μιλησίων.] Nullus adsequor, quemadmodum tot editiones Herodoti potuerint tacitæ in tam vitioso loco se oblectare: nam licet forsan in eo deprehenderent viri docti corruptos libros, utique tamen intererat verbo monere, ut saltem constaret ipsos bene nosse hanc labem, sed non sustinuisse mutare, quum auctoritas vetustatis intercederet. Certe ego nihil notavi ex MS. & tamen offen-

offendor hac lectione, sed nec ita mutare sustinui, quamvis cap. 158 aperte legatur ἐς τοὺς Βραγχίδας, ubi præcedit ἐν Βραγχίδῃσι, ut quidem de Herodoti manu vel sententia ambigere nullus queat. Sed locus hic est singularis & jam olim mire agitatus, quod docent Porphyrii Homericæ Quæstiones, ubi pag. 20 quæstione octava exstant hæc verba, quæ refert ab omnibus inspici Philemonis Symmicta memorantis: Φησὶ γὰρ ὅτι ἐν τῇ πρώτῃ Ἡρόδοτος τῶν ἱστοριῶν περὶ Κροίσου τοῦ Λυδοῦ πολλά τε ἄλλα διήλεγκται. καὶ μὴν ὅτι θεοσεβέστατος γένοιτο, καὶ διαπρεπῶς τιμήσοι τὰ Ἑλληνικὰ μαντεῖα, τὰ ἐν Δελφοῖς, τὰ ἐν Θήβαις, τὸ τοῦ Ἄμμωνος, τὸ τοῦ Ἀμφιάρεω. Τούτων μὲν δὴ ἄλλοις ἄλλα πέμψαι δῶρα. ἀνέθηκε δέ τινα καὶ ἐν Βραγχίσι (prave pro Βραγχίδῃσι) τῇσι Μιλησίων. Καὶ γέγραπται ἤδη κατὰ πάντα ἁπλῶς τὰ ἀντίγραφα το τῆς ἄρθρον σὺν τῷ ἰῶτα ἰσοδυναμοῦν τῷ ταῖς. Οὐδένα γε μὴν Ἑλλήνων ὑπομένω θηλυκῶς τὰς Βραγχίδας ἂν εἰπεῖν· Ἡρόδοτον δὲ μᾶλλον ἂν ἑτέρων φυλάξασθαι ἀκριβῆ τε ἐνίοτε περὶ τὰ ὀνόματα, καὶ πάνυ ἀττικῶς φροντιστικόν. Τοῦτο δὴ θεραπεύων τις οὐχ Ἡροδότου φησὶν ἁμάρτημα γεγονέναι, μᾶλλον δὲ τὸ συγγραφέα φησὶ διαμαρτεῖν παρεμβαλόντα τὸ σι· πολλὰ δὲ φέρεσθαι μέχρι νῦν ἁμαρτήματα κατὰ τὴν Ἡροδότου συγγραφήν. Unde cognoscimus litem vel obscuritatem jocosam antiquitatis, sed indignam & pertinacem, quum etiam libro 2, c. 159 exstet ἐς Βραγχίδας τὰς Μιλησίων. Sed tam tetrum nævum non æstimaverim ego majoris momenti, quam quum 2, 15 editur γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων, quum ejusdem libri cap. 18 edant τῇσι ἐμεωυτοῦ γνώμῃσι; seu eod. lib. cap. 8 ἐν τοῖσι ὁδοῖσι.

39, 6. Ἀντισασιώτας κατεστήκεε.] Quum vox prima in Aldi editione haberet ultimam syllabam nota vel compendio expressam tali ˜, eam Camerarius explicavit per τας, quasi foret accusativus pluralis, quum haud dubie Valla ex codicibus, quos in interpretando Latine ante oculos habuit, tale quid non verterit, sed id ipsum, quod & ego reperi clare in Mediceo MS. ἀντισασιώτης *repugnans*. Unde merito censebimus hoc quoque recipiendum. Neque id impedit usus verbi κατεστήκεε, quod ut non nego sensu activo sumi posse, ita pro neutro adhibuisse Herodotum quoque patet ex cap. 132. Θυσίη δὲ τοῖσι Πέρσῃσι ἥδε κατεστήκεε. cap. 178. Ἔνθα τὰ βασιλήια κατεστήκεε. cap. 197. Δεύτερος δὲ σοφίῃ ὅδε ἄλλος σφι νόμος κατεστήκεε.

39, 17. Θῶυμα δὲ γῆ.] Magnopere liberam constructionis licentiam attribuerunt Herodoto, qui sic eum præmisisse statuunt, ut sequatur οἷα τε, & non οἷόν τε. Sed bene Mediceus MS. θωύματα.

39, 32. Τοῦ γὰρ Λυδῶν δήμου αἱ θυγ. . . αὐταὶ ἑωυτάς.] Hoc integrum membrum Desid. Heraldo, ut scribit lib. 1. Adversar. cap. 10, videtur adeo non situm naturaliter, ut Herodotus illi sit pro monstro, nempe quia censet ista omnia poni debere post verbum καταπορνεύονται, ut ista corruptelæ Lydiacæ relatio sit continens nec diducatur. Mirabar equidem interpretationem Vallæ solitam grassari in talibus transpositionibus hunc locum illi residuum fecisse. Ac sane si solam contempleris, sicut solam ibi allegat Heraldus, satis concinna foret ista sic cohærens continentia. Sed alia est Herodoti mens. Quippe hanc periodum præmittit, non ut doceat fœdam Lydiæ disciplinam; sed indicet, unde puellis Lydorum tantæ opes, ut potuerint tam grande opus suscipere, & quidem ita ut ei quoque sufficerint. Id necessario statim lector scire debuit, alioquin pro falso vituperaturus, quum nuspiam ea pecuniarum copia sit penes puellas. Hoc igitur statim absolvens interponit, ac paulo post occasione legum otiose repetit, prout licuit. Nihil ergo boni est in hac Heraldina solertia.

39, 35. Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματός εἰσι στάδιοι ἕξ, καὶ δύο πλέθρα· τὸ δὲ εὖρος.] Quomodo hæc mensura intelligatur ab viris doctis, qui tam multi eam legerunt, non assequor. Utique πλέθρα nihil faciunt ad circuitum, sed ad longum aut latum ampliandum, prout vel in hoc vel in isto latere sunt posita. Sed neque quum calculus loci circumsepti incepit poni, quod ad circuitum pertinet, per stadia, nescio posse in ista parte spatium relinqui, quod per πλέθρα aut debeat aut soleat mensurari. Nec video exitum, si neges aliquid excidisse. Itaque sit satis me monuisse, docte lector, ut conferas, si quid in promptu tibi sit melius. Quod me attinet, interea legere solitus sum: Ἡ μὲν δὴ περίοδος τοῦ σήματός εἰσι στάδιοι ἕξ· καὶ δύο πλέθρα τὸ μῆκος. τὸ δ' εὖρος ἐστὶ &c.

39, 44. Ἀποικῆσαι.] Est ergo hæc manus & ingenium Henr. Stephani, quum Aldus & Camerarius ederent ἀπονικῆσαι, in quo nimis se exercuit Portus, damnans hoc postremum, Stephanum recusans nominare, ipse tamen aut ejus probans correctionem quam citavi, aut ex se offerens ἀποικίσαι, quod postremum plane legitur in codice MS. atque ideo elegi.

40, 9. Τὴν εὑρεσιν.] MS. τὴν ἐξεύρεσιν, quod compositum continuo usu antecessit. Paulo ante cur edant Καὶ ἄλλων πασέων, non

tantum omiſſo articulo τ῀, ſed cur media vox non merebatur eandem terminationem, quam poſtrema, ut pateret eſſe fœmininum ἀλλέων? Etiam in MS. non inveni geminum σ, ſed unum in voce πεσῶν, eodem luſu, qui eſt in ὅσσον & ὅσον.

40, 34. Ὑπὸ Πέρσῃσι δεδέλωντο.] MS. ἐδεδέλωντο.

40, 48. Τωὐτὸ Μήδοισι.] Habes hoc loco unum ſpecimen omiſſi articuli præpoſitivi in tertio caſu plurali, haud dubie ab illis, qui non intelligebant lenitatem Herodoti lente & tractim procedentem. Nam clare & prorſus ſuaviter Mediceus MS. Τωὐτὸ τοῖσι Μήδοισι. Sed & in proxime antecedentibus τὰ ἄλλα, non τἄλλα.

41, 1. Ἀνὴρ ἐν τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο.] Bene conſtat hæc loquutio, ut 2, 53. χρηστηρίων ἢ πέρι τῶν τε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβύῃ. Et plena manu effudit ſimilia in capite 92. Attamen particula ἐν non admittitur jam ab optimo MS. qui tantum habet Ἀνὴρ τοῖσι Μήδ. Quod nec ipſum improbæ monetæ. Immo qui poſſum temperare lætitiæ, deprehendens ab hoc inæſtimabili monumento ſic Herodotum dari adjutorem illis, quæ ad Stephanum in voce Ἄβαι, ſane etiam ex MS. produxeram, & fidejuſſione Diodori Siculi, Strabonis, Jamblichi confirmaveram? quibus ſocium ſe jungit nunc Sophocles Oedipo Tyr. 919. Τὸν Ἄβαισι ναόν. Immo & fragmentum nobile ex Farneſiana columna editum ab Cl. Sponio in Miſcellaneis pag. 49, ubi inter Herculis geſta refertur ΚΑΙ ΠΟΛΙΝ ΤΗΝ ΣΙΒΑΙΣ ΟΙΚΙΖΕΙ, quod bonus ille vir interpretatur *& urbem Sibais habitavit.* At Σίβαι dicuntur populus Indiæ, in quo populo urbem condidit, ubi intelligitur particula ἐν, aut vult dativus hic ſignificare in eorum gratiam & commodum ab Hercule id factum.

41, 6. Καὶ μᾶλλόν τε καί.] Nimia copulativæ repetitio, nec neceſſaria. Immo exigit MS. Καὶ μᾶλλόν τι καί. Id prorſus Herodoteum, ut patuit 18, 40. Nam quod præceſſit ἐν γῇ ἑωυτοῦ, debui mutare, ſecundam vocem in τῇ, ut jam in ora Stephanus, cui adſentitur MS. Italicus. Ipſa res requirit. Eadem iſta membrana mox non aliter legit quam μνώμενος, non μνεώμενος, nec ἐφοίτεον, ſed ἐφοίτων.

41, 15. Πρὸς τῶν πολιτέων.] Effugit igitur hoc ſpecimen diligentiam Æm. Porti, qui omnia loca enumerat, ubi mentio fit πολιητέων. Πολιτέων omnino obliviſcitur, tanquam qui nulli ſint in Herodoto. Equidem nec ipſe memini alio in loco eos conſpici, ut mihi imaginer, ſi Herodotus uſus fuerit vocabulo octo literarum, prorſus eum ſcripſiſſe κωμητέων.

41, 46. Ποιεῦσι δὴ ταῦτα.] MS. ποιεῦσι. Talia perſæpe in antecedentibus habuimus.

42, 8. Ἐνεστῶτα.] Recte codex MS. Ἐνεστεῶτα, qui etiam exhibet Ἀγβάτανα.

Ibid. Οὕτω τὸ τεῖχος.] MS. ſuaviſſimo procedendi tractu, οὕτω τοῦτο τὸ τεῖχος.

42, 11. Τὸ μέν κου τι.] Hæc eſt ſeries, quæ in his vocabulis placuit Herodoto, ut cap. 61. Αἵ τινές σφι προηνδέατό κου τι. 9, 13. Καὶ εἴ κου τι ὀρθὸν ἦν. Itaque hanc ſeriem probat optimus ex Italia codex, non τὸ μέν τι κου.

42, 13. Κύκλων ἐόντων τῶν συναπτόντων ἑπτά.] Video equidem ab interpretibus muros hos, nunc unum alteri veluti confines dici, nunc iſtos ambitus dici contiguos; quum Æmil. Portus hunc locum innuens ſcribat, *conjunctum eſſe, contiguum eſſe.* Id ſane an verum ſit, & quomodo muri hi ſeſe contingere potuerint, nec ipſe conjicere & intelligere, nec ex verbis Herodoti colligere queo. Unius modo hujus loci verba tale quid videntur innuere; ſed qui haud dubie vitioſus eſt. Etſi enim οἱ συνάπτοντες κύκλοι aliis fortaſſe auctoribus in modum neutrum uſurpari potuiſſe videantur, at noſter auctor ea conſtructione non utitur, niſi volueris huc trahere candem nuditatem, qua utitur 4, 8. Μελλόντων ἢ αὐτῶν συνάπτειν: ubi idem Æmil. Portus notat eſſe ἔλλειψιν nominis τὰς χεῖρας. Sed fraus eſt clariſſima cogitanti non eſſe hanc occaſionem enarrandi, quo curſu ac ductu poſiti ſint hi circuli, & utrum ſe contingant nec ne, quum tantum velit colligere numerum, & nihil aliud. Laudatiſſima ergo eſt auctoritas MS. Medicei, unde præclare reſtituo Κύκλων ἐόντων τῶν συναπάντων ἑπτά. Ita & ſententia eſt perfectiſſima & vox Herodotea. Sic cap. 134. ἦρχε τὰ ἔθνεα ἀλλήλων, συναπάντων μὲν Μῆδοι. cap. 178 οὗτοι στάδιοι τῆς περιόδου τῆς πόλιος γίνονται συνάπαντες ὀγδώκοντα καὶ τετρακόσιοι. 2, 39. Αἰγύπτῳ τῇ συναπάσῃ. Et c. 112. Ὁ χῶρος οὗτος ὁ συνάπας. Quæ colligere fas fuit, tum quia Portus vix ex uno loco aut novit aut voluit producere; tum quia emendari debet Herodotus 7, 187, ubi editur ὁ σύμπαντος στρατός, quum liquide exſtet in MS. συνάπαντος.

42, 29. Μήτε ἐσιέναι παρὰ βασιλέα μηδένα συγχωρέειν.] Verbum poſtremum non apparet in egregio MS. & puto debere abeſſe. Etſi enim commoda aliqua interpretatione adjuvari poſſit; tamen non magis credendus eſt Herodotus huic loco appoſuiſſe

fuisse, quam cap. 155 Ἀπεῖπε μέν σφι πέμψας, ὅπλα ἀρήϊα μὴ ἐκτῆσθαι. Cap. 183 Καὶ τὸ ἱρὰ ἀπέκλεινε ἀπαγορεύοντα μὴ κινέειν τὸν ἀνδριάντα. Quippe κόσμον καταστήσασθαι μηδένα ἐσιέναι, est idem quod ἀπαγορεύειν vel ἀπειπεῖν μηδένα ἐσιέναι. Κόσμος enim iste circa regem consistit in vetando, & ut ne quis eum accedat.

42, 34. Περὶ ἑωϋτὸν ποιέοντο.] Quæ hic ad marginem leguntur in editionibus ab Stephano procuratis & post illum, & re ipsa & auctoritate libri Medicei confirmantur, ut sine dubio ea pro vera lectione haberi debeant. Tantum rectius MS. ἐσέμυνυε τῶνδε εἵνεκεν, ὅκως ἂν μὴ ὁρῶντες. & reliqua prout exhibui: & deinde φλαυρότερης, non φαυλότερης. Id quoque Herodotus suum esse probat, dum cap. 86 ait, Θεησάμενος πάντα τὸν ἑωϋτοῦ ὄλβον ἀποφλαυρίσας οἱ. Sed tot paginæ occurrunt in Herodoto insignitæ hoc vocabulo, ut nec omnes possint nec quædam ex his debeant citari. Sufficit illic reperiri; sed nusquam oportet arbitrium optimi codicis inter duo ista adjectiva rejici, unde nec tacuerim in libri 1 capite 120 quum legantur ista, Ἀποσκήψαντος οὐ ἐνυπνίου ἐς φλαῦρον, ibi contraria vice in isto codice legi φαῦλον, quod & recepi securus. Denique veram esse sententiam in iis, quæ aut Stephanus posuit tenerior in margine, aut ego firmatus majore fulcro in contextu, patet ex eo, quod falsa sint omnia, si de Medis, aut eorum regibus cunctis ea accipias, & toleres interpretationem *hæc ideo faciunt apud regem.* Sed ad solum Deiocem & ejus regiminis tempus, immo fere tantum novitatem hæc respiciunt, ut est perspicuum.

42, 38. Ἀλλ' ἑτεροῖον.] Nescio utrum subintelligi velint χρῆμα, ut videtur voluisse Valla, an habeant pro accusativo. Sed utrumcunque non est melius illo, quod legitur in Mediceo MS. ἀλλ' ἑτεροῖος. Sane hoc rectum.

43, 4. Γένεα μὲν Μήδων ἐστὶ τάδε.] Non poterat Cl. Stanleius aliter citare in notis ad Æschyli Persas, ubi etiam Μάγος deprehendit esse nomen gentilicium, n. 318. quum non nisi ex editionibus ita repeteret: neque ille tunc indolem suavitatis Herodoteæ respexit. Sed rectius videtur in MS. Mediceo Γένεα μὲν δὴ Μήδων ἐστὶ τοσάδε. Repetit enim ex more perpetuo easdem voces, quas ante adhibuit.

43, 19. Δύο τε καὶ εἴκοσι.] Nihil frugiferum in isto τε, & simplicius est in optimo MS. δύο καὶ εἴκοσι.

43, 28. Μαχεσαμένου, ὅτε νὺξ ἡ ἡμέρη ἐγένετο &c.] Narrationem agnoscis bicipitem & veram quidem, sed cujus capita prorsus dilacerari & secerni volunt numeri Chronologorum, quos non placet jam attrectare.

44, 5. Ἀπολέπτι προσωτέρω.] MS. Ἀπολέπτι τοπροσωτέρω. Id quoque fert genius Herodoti, ut multis variæ naturæ vocibus has duas literas vel potius articulum hunc præfigat, ut τοπάλαι, τοανέκαθεν, τοενθεῦτεν, τολοιπὸν, τομέχρι, τοπρὶν, τοπρότερον, τοδεύτερον. 7, 58. τοπρόσω, quorum multa monstrat Lexicon Æm. Porti, aliqua omisit. Ex quo patet prave edi 3, 45. τὸ προσωτέρω, quum etiam 7, 166 liber optimus legat τόγε τοπαλαιὸν, & libro 3 cap. 133 editur ἐνέμετο πρόσω haud dubie vel pro ἐνέμε τοπρόσω vel pro ἐνέμετο τοπρόσω quum formam mediam in hoc verbo colat quoque Herodotus. Deinde etiam MS. Ἀσκάλωνι πόλι, non πόλει, certo manus Herodoteæ indicio.

44, 10. Ἐσύλησαν τὸ ἱρόν.] Hactenus igitur Herodotus. At Scaliger in Animadversionibus pag. 83 prorsus scribit incendisse. Mox bene suaviter MS. Φοίνικές εἰσιν οἱ ἱδρυσάμενοι ἐκ ταύτης τῆς Συρίης ἐόντες, non ὄντες, ut 3, 49. Εἰσὶ ἀλλήλοισι διάφοροι ἐόντες. Et deinde νοσέειν pro vulgato νοσεῖν.

44, 18. Ἐνέσκηψε ὁ θεὸς θήλειαν νοῦσον.] Quam conspectus hic locus antiquitati fuerit, apparet ex Dionysii Longini περὶ ὕψους cap. 28, ubi de postrema parte plurimum sudaverunt docti editores, ut θήλειαν νοῦσον producerent, etiam advertentes, quod festinans & nimium tribuens memoriæ Dionysius scripserit ἐνέβαλεν pro verbo ἐνέσκηψε, quod sæpe in morbos ab Græcis adhibetur. Id relinquunt, quod Dionysius non dubitet citare ἡ θεὸς, quod non exstat in MS. sed prout dixi, plane ὁ θεός. Et Æm. Portus quidem in Lexico hinc collegit exempla, ubi quum præmisisset hæc [Θεὸς ἡ Ion. & Poët. & comm. pro θεὰ quod longe frequentius] ostendit porro sic declinavisse Herodotum, τῆς θεοῦ, τῇ θεῷ, τὴν θεὸν, additis locorum & paginarum numeris, ubi tamen notari debet, id quod citat sub numero 8, 16, id incidere in 1, 31. ubi agitur de Junone Argiva, & tam ὁ θεὸς occurrere, quam τὴν θεόν. Secundum τῆς θεοῦ est ex hoc loco, ubi omittit memorare ὁ θεός. Reliqua conveniunt ejus proposito. Itaque quum pateat singulare aliquid in nostro loco esse, ista ὁ θεὸς non opinor revocanda esse ad hanc Venerem, sed prout Græci solent exprimere porrecta notione, sicut alii dicunt τὸ θεῖον, ut significet numen, perinde ut 8, 13. Ἐποιέετό τε πᾶν ὑπὸ

θεοῦ, ὅκως ἂν ἰσωθείη τῷ Ἑλληνικῷ τὸ Περσικὸν, Valla *à deo fiebat.* Sed nullus ante nominatus fuit. Rectius, *a numine fiebat.*

44, 45. Ἕκαστα ἐκμαθών.] MS. μαθών. Etsi composito utatur rursum cap. 124. Τάσε καὶ πάλαι δοκέω πάντα ἐκμεμαθηκέναι, tamen nimis sæpe in præcedentibus utitur simplici verbo, quam ut credi queat nunc jam deflexisse ad compositum. In superioribus mutavi ex optimo MS. sed quæ levia sunt.

45, 5. Ἐδόκεέ οἱ.] MS. ἐδόκεε δέ οἱ, quæ vocula necessarium præbet huic loco transitum. Deinde MS. ἐπίτοκα, quod novit nemo, non ἐπίτεκα, quod ut recta demissum ab primo casu ἐπίτεξ, quæ vox statim sequitur c. 11, norunt omnes. Sed habuit Herodotus suum aliquid, cur literam ο in multis præferret, etiam in declinando. Nonne sic vulgo creditur effecisse cum χαμόθεν ab χαμαί, ut 4, 171? Sed nos talibus non omnia parcebimus.

45, 11. Καὶ ἐκ γάρ οἱ.] Putida est hoc loco copula, ut recte MS. eam non agnoscat. Nam particula οἱ in talibus debet esse vox tertia. Hæc lex Herodoti. 5, 92. Ἐκ δέ οἱ ταύτης τῆς γυναικὸς παῖδες ἐγένοντο. 6, 63. Ἐν δέ οἱ χρόνῳ ἐλάσσονι .. τίκτει. Præterea ὅτι μέλλοι, pro μέλλει. Tum integra scriptura, Ἀντὶ ἐκείνου, non ἀντ' ἐκ.

45, 19. Μηδαμῇ προσχρήσῃ.] Mirum est hîc fluctuare Herodotum in terminatione adverbii, utrum μῇ an μᾶ, quum vetustius utroque sit μηδαμῶς. quod clare exstat in optimo libro, & supposui justa fiducia. Deinde ex his verbis ἐξ ὑστέρης σεωυτῷ περιπ. demonstrare voluit Æm. Portus in Lexico sic dicere Herodotum pro σεαυτῷ. Sed nescivit hæc esse correpta & corrupta indecenter, quum Herodotus dederit ἐξ ὑστέρης σοι ἑωυτῷ, prout scriptum exstat Florentiæ, & jubet fortius de se ipso cogitare. Præterea τῆς Μανδάνη absque vocula ἂν, quod & ipsum severius. Quod sequitur φέρε γὰρ ἐς ἑωυτοῦ, numquid manifeste vitiosum est? Id negat Æmil. Portus, ex hoc ipso loco deducens [Ἑωυτοῦ Ion. pro com. ἑαυτοῦ, hocque pro σεαυτοῦ, Tui ipsius 29, 18] Unde constabit veritas hujus tam acute inventi Ionismi? Immo id notare non potest *in tuam domum*, sed tantum si tertius quis de eo loquitur, quid de se aut de propria ejus domo fecerit, ut cap. 21. de Thrasybulo, Ὅσος ἦν ἐν τῷ ἄστεϊ σῖτος καὶ ἑωυτοῦ καὶ ἰδιωτικός. Et prout mox Herodotus narrat Harpagum φράζειν τῇ ἑωυτοῦ γυναικί. Optime vero in hac parte legit præclarus MS. ἐς σεωυτοῦ.

45, 34. Εἰ παραφρονήσειέ τε.] Hæc non conveniunt sequentibus καὶ μανεῖται, quæ sunt in indicativo, sed oportune adjuvat MS. εἰ παραφρονήσει τε.

45, 46. Ταῦτα εἴπας αὐτίκα &c.] Multo melius & ad Herodoti consuetudinem concinnius hæc ita refert MS. ταῦτα εἶπε, καὶ αὐτίκα ἄγγελον ἔπεμπε ἐπὶ τῶν βουκόλων τῶν Ἀστυάγεος, τὸν ἠπίστατο. Certe istud τῶν βουκόλον τῶν Ἀστυάγεος, τὸν &c. est bubulci sermo. Cæterum acriter in hac vicinia grassati sunt in hoc articulo præter fas immittendo vel mutando ejus genere; quæ omnia reparavi ad vetustissimum exemplar, ut apparet in imis contextus oris.

46, 18. Διατέταγμαι ἐγώ.] Inolevit in hac parte Lexici Cl. Æmil. Porti nævum, quod omnino in aliorum culpam rejici debet, ubi hæc ipsa verba Latine explicat *Ego impero.* Interim negari nequit verbum διατάττεσθαι magis convenire pluribus, quam uni; ut 7, 178. Οἱ μὲν δὴ Ἕλληνες κατὰ τάχος ἐβοήθεον διαταχθέντες. 8, 34. Τὰς γὰρ πόλις αὐτῶν ἄνδρες Μακεδόνες διατεταγμένοι ἔσωζον. Activi quoque exempla habet Portus. Hinc apparet, quam fœde corruperint hunc locum, in quo scripserat Herodotus Τέταγμαι ἐγώ, prout legitur in unica ista membrana Florentina.

46, 28. Ἅρπαγος μετεπέμψατο.] Stolida & cæca iteratio ejus quod præcessit; ubi si ea tolerari potest, sicut tanta legentium copia inficete toleravit, certe multo opportunius est, quod Herodotus scripsit, & exhibetur in optimo MS. μεταπέμψαντο. Et mox idem habet, ἐς δεσπότας τοὺς ἡμετέρους, non prout in editionibus legitur, δεσπότεας ἡμετ. quæ lectio unde exorta sit, ignoro, quum etiam cap. 112 edant, Ἀδικέων τοὺς δεσπότεας, ubi constanter MS. retinet δεσπότας, prout cap. 129 similiter jam ediderunt, Νῦν γὰρ δεσπότας, quod confirmat quoque codex Mediceus. Cæterum quod præcedit τὸ μήτε ἰδεῖν ὄφελον, Portus proscribit quasi poëticum potius quam solutæ orationis verbum. Sed notavit hunc locum Thomas magister. Ἀπαρεμφάτῳ δὲ (ὄφελον συντάσσεται) ὅτε ἀντὶ τοῦ εἴθε ἔμελλον τίθεται. Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ. μήτε ἰδεῖν ὄφελον. Sic ergo etiam 3, 65. Εἶδον ὄψιν ἐν τῷ ὕπνῳ, τὴν μηδαμᾶ ὄφελον ἰδεῖν, ait Cambyses. Cæterum hic ipse Thomas est, unde in præfatione sua Jungermannus ad 1, 117 notavit Ἐθαψάμην, quod nescio cur ille vir insignis non maluerit ocius proscribere ut plane suppositicium, quam favorabiliter producere, quasi forte alicui non displiceat ista lectio. Est enim certe alienissimum ab Herodoto, qui non utitur isto medio, sed & lib. 3 cap. 62 dicit ἔθαψά μιν, & 6, 30 de

de Histiæo τὴν κεφαλὴν ἐνετείλατο θάψαι, & 7, 117. Ξέρξεα συμφορὴν ποιησάμενον μεγάλην ἐξενεῖκαι τε αὐτὸν καὶ θάψαι.

46, 39. Τὸν τοιαῦτα ἐπιθέμ.] MS. τὸν ταῦτα ἐπιθέμ. Certe de eadem hac re dicit cap. LI3. Καὶ αὐτίκα ἐποίεε ταῦτα. Mox elegi, quod Stephanus in margine publicavit, ac mihi apparuit in veterrimo codice, non ἔνθεν γὰρ εἴη, sed ἔνθεν γε ἦν, apertissima labentis calami fraude.

46, 45. Καὶ δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι.] Hic vero longe aliter MS. Καὶ περὶ κατεδὴ κατοδὸν. Quod quum videatur merum nugis constare, literarum tamen series, etsi confuse divisa, monstrabat apertam viam ad Herodoti manum, quam inde satis vere ac perite educentes arbitramur sententiam sic absolvisse; Καὶ πρῆκά τε δὴ κατ' ὁδὸν πυνθάνομαι, hoc est, *& statim in via sciscitor* &c. scilicet, simulatque ex ædibus Harpagi egressus suspensæ & curiosæ ob tam inopinatum conspectum menti satisfacio & sciscitor ex comite, plane ut fieri solet. Exempla vocis omnino restituendæ πρῆκα ex Herodoto præbet Lexicon Æmil. Porti. Et sicut illis duobus jam novum hoc addi potest, ita quod ille omisit, scias etiam usurpari ab auctore nostro 6, 134. Καὶ πρῆκά τε φρίκης αὐτὸν ὑπελθούσης, ut tanto magis tibi constet veritas.

46, 48. Τῆς Ἀστυάγεω θυγατρός.] MS. optimus non aliter nunc declinat, quam infra, nempe Ἀστυάγεος, idque recepi, quia mox ita semper in hoc nomine, & infra cap. 114 intelliges etiam Ἀρτεμβάρεος.

47, 11. Πᾶσα γε ἀνάγκη.] Ignorat mediam particulam MS. πᾶσα ἀνάγκη. Et quæ fides eam deducet ab Herodoto? qui sic scribit 2, 90. Τούτους πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ταριχεύσαντας θάψαι. Paulo ante ex margine & Italico MS recepi ἐπιφερομένους, non κατοφερομένους.

47, 18. Οὐκ ἀπολέεσθαι.] MS. οὐκ ἀπολέει, delicatissima temporis mutatione.

47, 32. Τὸ μὲν ἐθάπτετο.] MS. ἐτέθαπτο, ut magis asseveret ita factum esse; qui codex etiam antea probabat prolatum ab Stephano φύλακον.

47, 35. Καὶ ὅτε δὴ ἦν.] MS. Καὶ ὅτε ἦν, nec locus nunc particulæ isti.

47, 44. Τὰς ἀγγελίας ἐσφέρειν.] Hi sunt illi ipsi, quorum meminit in irruptione septem Persarum libro 3 c. 77. ut de eis dicat, Ἐνέκυρσαν τοῖσι τὰς ἀγγελίας ἐσφέρουσι ἀνέχουσι. Ut mireris nec in Thesauro Henr. Stephanum, nec in Lexico Portum voluisse id compositum verbum eo respectu annotare, utpote quod plane adæquat verbum εἰσκομίζειν, quod usurpat in hac causa Ælianus lib. I Variæ H. cap. 21 de Tithrauste. Interim scire oportet huic usui eximi hunc locum debere, quippe in quo legit optimus MS. tantum φέρειν. Idque propterea omnino restituendum; atque etiam, quia hoc simplex non dubitat pariter in hoc munere usurpare, ut 3, 34. Τὸν ἐτίμα τε μάλιστα, καὶ οἱ τὰς ἀγγελίας ἐφόρεε οὗτος, quem locum attulit quoque Brissonius in regno Persarum: sed quem non attulit, quia non agit de Persis, habes cap. 53. Οὐδὲ ἀνακρίσιος ἠξίωσε τὸν φέροντα τὴν ἀγγελίην. Jam vero istud simplex huic loco videtur commodius Herodoto visum fuisse, ut tam de ferendis nunciis ad regem, quam de referendis responsis ab rege ad supplices intelligatur, hoc est, integro internuncii officio. Inde ergo etiam ἀγγελιηφόρους in hoc ipso casu appellat cap. 120 hujus libri & 3, 118 & 4, 71.

48, 31. Προσφέρεσθαι ἐδόκεε ὡς ἑωυτόν.] Notanda amplitudo interpretationis apud Vallam, ut pateat eam ab ipso non leviter effusam: *visaque est figura oris referre ac repræsentare ipsum.* An hoc dicetur προσφέρεσθαι ὡς ἑωυτόν? Immo ait Portus verbum istud [apud Herodotum interdum accipitur pro similem esse, referre, repræsentare aliquid... sui similis, vel, sibi similis esse videbatur. Ibi agitur de vultus figura] Ergo volunt Herodotum dicere nepotem avo fuisse similem. Quod si fuisset, non suffecisset Trogo (ex quo hæc ipsa verba exscripsit Justinus) *Atque ita cum & vultus similitudo & expositionis tempora convenirent.* Cur enim ista similitudo ad avum utique referetur, & non potius ad matrem, aut ad ipsum adhuc recentem à matre, ut ista lineamenta primæ vitæ inhæserint Astyagi avo, qui tunc viderat, vividius & acrius? Quidquid sit, alium his verbis sensum adesse opinatus fuit Trogus, etiam longe aliter hæc leguntur in fidelissimo MS. nempe ἐδόκεε ἐς αὐτοὺς, quod prætuli. At nulli prope præmittuntur, qui isti αὐτοὶ intelligi possunt. Immo nullus legit hæc fata Cyri pueri, quin proxime continuo in mente habeat Mandanen & Cambysen. Mox etiam ἐκθέσιος pro ἐκθέσεως.

48, 38. Ὥστε καὶ παῖδα τὸν σὸν &c.] Indignum prorsus tamdiu his insidere potuisse manifestum defectum. Indignissimum tam vitiosis calamis & libris commissa esse Herodotea. Quæ, oro, vis est in interpretatione vocis *quoque?* An vero filius graviore querela deplorabat plagas suas? Immo sane pater videtur tenerior longe fuisse in miseranda ista

ista contumelia, atque ideo is potissimum Astyagi querelam detulit, non filius. Portus in v. Επιμέμφεσθαι non alia retulit, quam ὥστε τὸν σὸν παῖδα μὴ ἐπιμέμφεσθαι. Sed documento etiam hic locus erit, quantum fide exsuperet omnes alios codex Mediceus, in quo legitur ὥς τε σε καὶ παῖδα τὸν σὸν *ut & tu & filius tuus*. Quid potest aut mollius proferri aut commodius optari?

48,42. Μουνωθέντος τάδε αὐτὸν εἴρετο.] Hæc omnibus numeris constant, & fere aliquid scrupuli moverit hic locus de existimatione optimi codicis. Nequivi tamen ne nunc quidem opinari in eo esse aliquid, quod decedere debeat aliis. Sane verbum hoc esse & probum & Herodoteum nemo ambigat, & loca etiam ab Porto diligenter notata id satis affirmaverint, pro quo cap. 209 dicitur ἀπολαβὼν μοῦνον Υ'στάσπεα. Jam vero ita intempestivum nunc est participium istud, ut locum habere non debeat, quum jam modo proximis verbis rusticus dictus fuerit ἀπολειφθεὶς μοῦνος, unde sequentia verba non sunt separata, ut idem dicendo & iterando velut per gradum ascendat, quod fit interdum. Hoc tale non est, & requirit aliquid de Astyage, qui abire omnes suos jussit. Et id vult Herodotus. Omnino codex Florentinus proscribit hoc participium, temere huc usque porrectis syllabis, quas ei voci Herodotus modo tres dederat, nimirum μουνόθεν τάδε. Quod si verum est, sicut ego quidem non habeo ullam causam secus de eo statuendi, ne mihi invidiæ sit, si discurrenti, inquirenti & sedulo laboranti aliquid occucurrerit in sermone quondam Græco usque ad hanc ætatem nostram ignoratum, etiam illis, qui nuper jactantissime eo usi fuerunt. Augeo enim notitiam ejus reparatione hujus incogniti adhuc vocabuli. Et quidni hujus vocabuli? quum nec in derivatione quidquam appareat vitii, & MS. hic liber ex tot perfectissimis indiciis debeat esse instar omnium. Et amat talia adverbia hic scriptor, ut probant vel ἀρχῆθεν vel μητρόθεν vel πέρηθεν. Denique jam olim hîc hæsitatum fuisse indicat liber Oxoniensis, unde exsignavi μουνωθέντος ἢ τάδε αὐτὸν, scilicet bis repetita eadem voce, quum litera ω impediret eos μουνόθεν aspicere.

49,2. Καὶ συγγνώμην ἑωυτῷ κελεύειν ἔχειν.] Ex omni parte melius exstat in MS. κελεύων, ut statim καλέσαντε λέγων.

49,14. Ποιήσω κατὰ νόον &c. ποιέω δὴ ὧδε.] Id sane est ex vero infuscare nitorem linguæ Herodoteæ, & dulcedinem universam, quippe fractis omnibus, expellere. Quod satis patet ex restituto per codicem scriptum utroque verbo, tum contracto, tum in eodem tempore, qui assiduus & perdulcem omnino continens repetitionem mos est hujus scriptoris in narrando, ut opus non sit per exempla fuse adstruere, quum quævis pagina id demonstret. Deinde ἄχεαι οὐ, non ἄχεις.

49,29. Τὸν οἱ ἐνεῖχε.] MS. ἐνείχεε. Quæ est infamis nota violentiæ Stephani, ut in ejus posterioribus editionibus ita exhiberetur, quum Aldus & Camerarius & ipsius prima editio jam dederint probum ἐνείχεε, nisi quod & Jungermanni culpa est, quod huc usque ea ineptia propagata fuerit; neque enim Th. Gale animum habuit emendandi Herodoti. Quin immo non aliter quam nunc reposui, citat Portus in Lexico, etsi frustra hîc operosus. Sed ne dubites, Stephanus etiam in Prolegomenis p. 736 vituperat, quod ego nunc tueor, tum Aldinam æque ac Basileensem: & nihil profert, nisi quomodo ab ἐνέχω esse ἐνείχεε possit? Roget ergo Herodotum, unde similiter habeat ἀποσεσήκεε vel κεχωρήκεε. Ac rursum καθάπερ ἤκουσε αὐτὸς πρὸς &c. quum vulgo absit αὐτός.

49,40. Πάρελθέ μοι.] MS. πάρελθέ μοι. Nam & statim dicit παρῆσαν. repetita, ut solet fieri, ejusdem verbi aliqua derivatione. & cap. 126 παρεῖναι in negotio simili.

50,4. Ε῎πειτα δὲ τῆς ὥρης.] Necessario scribendum ex MS. ἐπείτε δὲ τῆς &c. nec post vocem Α῎ρπαγος ponenda est finalis nota, sed media quædam, ut appareat omnia hæc cohærere, nec dissecanda esse, ut bene fit in Latinis. Idem vitium occurret 2,52.

50,7. Παρετιθέατο τράπεζα ἐπιπλεά.] Ab Aldo & Camerario hîc editum ἐπίπλεια. Mutavit Stephanus & ab eo sic editur, quum tamen in antiquis libris sibi lectum testetur τράπεζαν ἐπιπλέαν, ut probant ejus margines: quasi vellet indicare librarios dubitavisse de verbo, utrum id deberet pro activo haberi, an passivo, quod ad sensum & syntaxin. Portus interim, cui magna cura fuit ista resolutio per vocales εα, accepit vocem παρετιθέατο pro παρετίθεντο *apposuerunt*, ut activam, & tamen in v. ἐπιπλεος noluit aliud agnoscere quam τράπεζα ἐπιπλέα μηλίων κρεῶν, ut nihil ab eo adjuvetur hic locus, & multo rectius in interpretando se gesserit Valla, dum exponit, *mensæ appositæ sunt*, prodens nescio quomodo aliquam notam, quasi incidisset in codicem veterem, ubi legebatur παρετιθέατο τράπεζαι ἐπίπλεαι. Et sane id ipsum servatur in optimo libro, & propterea

pterea in locum reposui, præsertim quum huc quoque Cod. Arch. dirigat, sed Th. Gale dimidium dante, nempe τράπεζαν, adjectivum omittente. Nescio quidem quid velit, quum Suidam hîc citet ex alio loco τράπεζαν ἐπιπλέαν παντοίων ἀγαθῶν παραθέντες. Nec nuperus Suidæ editor scivit hæc esse Herodoti verba, nec Gale, nisi quod Suidas præponat nomen, sed sumpta illa verba ex fine libri sexti huc nihil faciunt, nisi quod sint parallela.

50,8. τοῦ ἑωυτοῦ παιδὸς πλὴν τῆς κεφ.] Rude hoc & durum. At quam suave istud ex MS. τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ πλὴν κεφαλῆς τε.

50,22. Ὅτεῳ θηρίου κρέα βεβρώκ.] Longe melius MS. βεβρώκοι. Idem dein ἔρδη, non ἔρδοι, quæ terminationes crebro fuerunt confusæ. Sed & ex margine ab Stephano productam sumpsi ταύτην ex ejusdem libri auctoritate.

50,32. Εἰ ἐπέζησε.] MS. ἐπέζωσε, quod satis probabis inspiciens collectanea Porti in v. Ζώειν.

50,44. Τῶν λογίων ἡμῶν ἔνια κεχώρηκε.] Sic sane allegat hæc quoque in Lexico Portus, & liquidiora conatur reddere interpretando *Nonnulla de nostris vaticinationibus in exigua evadunt*, id est, *exitum parum firmum certumque habent*. Id quidem crediderim; sed non video aliquid melius ab eo dici, quam ab Valla. Immo nec satis video id ab his magis dici. Omnino enim oportuit ἡμετέρων sic dici. Utinam quoque aperuisset, quasnam intelligeret vaticinationes magorum! Itaque mutavi, quum omnino λόγια sint vaticinia vel oracula. Ex his quædam cessisse in jocum & vanum & mimicum, non id quod videbantur significare, serium & meticulosum, narrant regi, ut minus mirum sit, ea quæ insomnio monstrata sunt, ad ludicrum abire, quum etiam data ab Diis oracula deprehenderint similiter, quum exspectarent maxima, in exiguum aut jocosum transiisse.

50,47. Ταύτῃ πλεῖστος τῇ γνώμῃ εἰμί.] Debui manum dare marginibus Stephani, dum illic notat omisso articulo πλεῖστος γνώμην inventum sibi in nonnullis MSS. quod plane tuetur codex Florentinus, & est haud dubie genuinum Græcismi, ut patere potest ex 5,41: etsi in libro 7 cap. 220 exstet eadem locutio, bene annotata ab Porto, sed in qua regnat dativus, etiam ex consensu exemplarium MSStorum.

51,2. Ὅμως μέν τοι.] Hæ posteriores particulæ jam sic junctæ antea occurrerunt, sed augeri vult MS. μήν γε τοι, quod edidi. Deinde idem σέο καὶ τῆς σῆς ἀρχῆς, quum vulgo σέο τε καὶ τῆς.

51,18. Καί σοι ἕτερα τοιαῦτα διακελευόμεθα.] Non Stephanus hoc verbum in Thesauro illustrare ex Herodoto, non Portus in Lexico annotare voluerunt. Recte quod ad hunc locum; ubi non solum MS. Mediceus, sed etiam Cod. Arch. apud Th. Gale habent, παρακελευόμεθα, quod propterea pro vero recipi debet. Interim tamen & in Herodoto exstat verbum Διακελεύω. Mox quoque, ἔλεγέ οἱ τάδε, non τοιάδε; & rursus μεγάλως ἀσπάζοντο, neglecto augmento, quod mire nostro placet.

52,3. Τὰς πάθας τοῦ Κύρου τῇ ἑωυτοῦ ὁμοιούμενος.] Sic est; unum modo vulnus & miserabilem casum Harpagi novimus. Sed quantas id ei calamitates aut etiam contumelias attulerit, & quidem tantas, ut velut novæ πάθαι quotidie possent censeri, id nescimus, ut hoc respectu unam modo in Harpago agnoscat vulgata Herodoti narratio, etsi nescio quomodo puerilis in repetitione articuli ad genus substantivæ vocis commutati. Hinc oportunitatem quandam vides in eo τῇσι, quod in margine publicavit Stephanus, sed integre præclaram opem accipit Herodotus, antehac publice non suus, ex optimo MS. qui perhibet τὰς πάθας τὰς Κύρου τῇσι ἑωυτοῦ. Elegantissima & historiæ integratione & articuli in eodem genere conservatione. Sed major corruptela latet in illis sequentibus, πρὸς δ' ἔτι τούτῳ τάδε οἱ κατέργαστο. Quorum interpretatio est, *præterea vero hæc ab eo facta erant*. Ex quibus intelligas præter hæc quæ sequuntur, alia adhuc citata fuisse ab Harpago, quæ nulla fuere; dona misit Cyro, sed non aperuit, quo sensu id faceret: neque enim ausus fuit. Omnia priora in animo coxit ac tenuit, nisi quod Cyrum veneratus fuit donis licitis. Nunc Cyro adulto parat cœtum, ut non *præterea* id fecerit, sed primum, quum Medos ante sollicitasset ac pellexisset. Itaque & in hoc tam minuto, sed permultas ineptias secum trahente vocum serie, Lector, vide quam venerabilis sit fides vetustissimi exemplaris, unde corrigo; Πρὸ δέ τι τούτου τάδε οἱ κατέργαστο, hoc est, aliquo tempore ante quam id Cyro indicaret, hæc ab eo facta sunt. Nam quæ quis machinatur ad efficiendum aliquid, utique is ea ante excogitat, quam illud efficitur. In exemplari quidem illo post primam vocem sunt eædem literæ quatuor ac se invicem sequentes, prout exstant in editionibus, ubi quum sic separentur δ' ἔτι, in libro MS. vergunt ad aliam separationem, nempe δέ τι, quod ideo nequivi spernere, qui didi-

ci, quam suaviter Herodotus ludat in ista vocula τι, ut etiam per merum pleonasmum interponat, ubi vix locum habere videbatur, quum in hoc loco habeat aliquam vim. 3, 12. Αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων κεφαλαὶ οὕτω δή τι ἰσχυραί. 4, 52. Κρήνη οὕτω δή τι ἐοῦσα πικρή.

52, 15. Καὶ οὐδὲν ἀποτίλας.] Valde taciturnum oportet fuisse Stephanum, qui Laur. Vallæ interpretationem non magnopere venerans *ut nihil omnino rescinderetur*, ideoque subjiciens *nihil lacerando*, nuspiam voluit patefacere, quid de isto participio Græco statueret. Eo lautius luxuriari in eo voluit Æm. Portus, ut non modo interpretationis Stephanicæ requireret auctorem, sed etiam totus laberetur ad verbum ἀποτίλλειν, & quidem per hæc verba [Ἀποτίλλειν Herodoteum verbum, ἀπό τινος τὰς τρίχας τίλλειν, ἀποσπᾶν, ἐκσπᾶν, Ab aliquo pilos detrahere, pilos evellere, vellicare, depilare, οὐδὲν ἀποτίλας τοῦ λαγοῦ, cum nullam leporis partem depilasset, pilis nudasset. Sic enim ibi legendum videtur: non autem, ut in vulgatis Herodoti codicibus legitur, ἀποτείλας, quod ab ἀποτέλλω deducitur, quod verbum non reperitur apud eos, qui Lexica varia conscripserunt] Nonne hæc singula destruunt sententiam Porti? Non usurpat Herodotus ἀποτίλλειν, nisi cum accusativo rei, quæ eximitur. 3, 16 καὶ τὰς τρίχας ἀποτίλλειν. Cur autem hinc pili detraherentur? An id solitum est fieri? Nescio quid velit in negando eum fecisse, quod fieri nunquam solet. Immo tamen id fieri, quod reor nunquam factum esse, statuens Jo. Fridericus interpretabatur: *cum leporem arte composuisset, ejusque ventrem rescidisset, nulla parte depilata*, quod est plenum joci; quum hæc narratio occurrat apud Antonin. Liber. cap. 12. ὁ δὲ φύλιος ἀναῤῥήξας τὸν λαγωὸν, καὶ τοῦ αἵματος ἑαυτὸν ἀναπλήσας ἐπὶ τῆς γῆς ἔκειτο· non etiam vellus nudavit. Sic deserunt viri docti Herodotum, certe frustra eum scriptis onerant. Mihi quum nulla apparuerit diversitas scribendi in MS. etiam succrevit inde fides de veritate vulgatæ editionis, ut nec ex supervacuo abundare aliquid in eo verbo videatur, nec defici vel litera aliqua: & quum in Græco sermone ὠτειλὴ non possim mihi imaginari venisse ab οὐτάω; ut volunt, (nec licet Homerus scribat οὐταμένας ὠτειλὰς, idcirco istud utique innuit) sed adspici debere ut vocabulum ei simile ἀπειλὴ, undecunque primum ω venerit, certe reliquum corpus videtur venisse ab hoc verbo, cujus unicum tempus nobis præbetur ab Herodoto, sive in simplici fuerit ὠτέλλω, cujus primam vocalem lenem fecerit more suo Herodotus, sive quid aliud fuerit per minus ο.

52, 16. Ἐπέθηκε βιβλίον τῷ οἱ ἐδόκεε ἐγγράψας.] Tanquam nunc eadem verba adhiberi oporteret, quæ usurpavit 3, 42. Γράφει ἐς βιβλίον πάντα τὰ ποιήσαντά μιν οἷα καταλελάβηκε· γράψας δὲ ἐς Αἴγυπτον ἐπέθηκε. Etiam ἐγγράφειν habet 4, 91. Sed nunc probe MS. ἐσέθηκε βιβλίον γράψας τά οἱ ἐδόκεε. Sic sane mox de Cyro, γράψας ἐς βιβλίον τὰ ἐβούλετο. Quod autem infra Stephanus in margine ostentat αὐτοχειρίῃ, id quum viderem quoque in MS. Mediceo, probare debui, quum etiam cap. 140 scribat μάγοι πάντα αὐτοχειρίῃ κτείνουσι.

52, 26. Θεοὶ ἐποράουσι.] Multus est in hac paralysi εω celebranda Portus in Lexico, producitque tum ὁρέων, tum ἐώρεον: hoc ipsum illic omissum affert in Ἐποράν, & prave curavit scribi ἐπωρέουσι. Sed quidquid sit, potuerat tacere. Nam id adsciticium est hoc loco, & Herodotum scripsisse testatur optimus MS. ἐπορῶσι. Et pro ἀπίκνεο statim ἀπίκευ, omisso ν, ut supra ἀμύνηται, & cap. 153. ὀμοῦντες. Terminationem quoque ut Ionici saporis monstravit Portus variis in speciminibus, sed hoc ipsum ab eo negligitur.

52, 28. Τὸν ἑωυτοῦ φονέα.] Hoc non potest aliter intelligi, quam de eo, qui se ipse interficit: quod nulla ratione huc convenit, ut c. 129. τὸ ἑωυτοῦ δεῖπνον. Sed jam similis pravitas in consideranda hac voce fatigavit nos antea. Itaque emendandum est τὸν σεωυτοῦ φονέα, quod perquam tempestive nobis suppeditat eximia membrana Medicea, & sic intelligimus, *tua necis auctorem.*

52, 38. Ἔσται τοι τὰ σὺ βούλεαι.] Potuit sic dixisse de futuro Harpagus. Cæterum MS. habet ἐστὶ τὰ σὺ βούλεαι. Quod ut est in præsenti, ita sane efficacia ejus est vehementior; & potuit sic etiam promisisse Harpagus, ut qui omnia ad voluntatem deficientis ita præparaverat, quo non tam desiderare quidquam, & pro futuro certe sibi polliceri, sed potius velut præsentibus uti posset. Et est egregium in his temporibus exemplum cap. 126. Βουλομένοισι μὲν ἐμέο πείθεσθαι, ἔσται τάδε τε καὶ ἄλλα μυρία ἀγαθὰ, οὐδένα πόνον δουλοπρεπέα ἔχουσι· μὴ βουλομένοισι δὲ, εἰσὶ ὑμῖν πόνοι τῷ χθιζῷ παραπλήσιοι ἀναρίθμητοι. Sic quidem illic vel editoribus vel ante eos aliis librariis libuit exstare, tanquam formosa esset hæc temporis variatio: quum ipsa oppositionis ratio utrique

que eundem attribuat statum., & tam volentibus rebellare stet paratus ante fores bonorum cumulus, quam desidentibus continentia hesterni laboris. Prorsus nulla in his potest reponi varietas; unde ex laudatissimo libro illic reponendum, Ἐςὶ τάδε τε καὶ ἄλλα, quasi præsentia essent, parataque, modo aperirent sinum; ut minus mirum sit in sacris libris idem usurpari.

52, 45. Εὐρήσκε ταῦτα.] MS. εὑρίσκε ταῦτα. Sed & deinde, ut pleno numero procedat acceptæ Herodoto vocis repetitio, MS. ἐποίεε δὴ ταῦτα, non τάδε.

53, 5. Ἐξ ὧν ἄλλοι πάντες.] MS. ἐξ ὧν ὦλλοι πάντες. Ne dubita, quin sit ipsum Herodoti. Jam supra sic restituimus. Sed & mox cap. 162 Οὗτος ὠνήρ. Et 173. Τὠρχαῖον. Et 199. τὠπὸ τούτου. lib. 2. cap. 36. Καὶ κριθέων ὦλλοι. Nam & ibi MS. accentu circumflexo utitur, nec novit nisi unum spiritum lenem. Quod obiter nunc annotandum censui propter illa, quæ acuta huc congerebat in Lexico Æmil. Portus, verba nempe & nihil aliud.

53, 21. Ἔθυε καὶ παρεσκεύαζε ὡς δεξιωσόμενος.] MS. ἔθυσε & δεξόμενος, non illud quod editur auctis syllabis. Certe jam habuimus c. 122 δεξάμενοι parentes Cyrum. Item ἐς λειμῶνα, non λειμῶνας. Et scriptam lectionem videtur agnovisse interpres, recte quidem, quoniam illic prata & arva immensi spatii, ut non contigerit eis per plura separari.

53, 35. Μὴ βουλομένοισι ᾖ.] An hoc loco ellipsin amaverit auctor, ita ambiguum est, ut editiones sine hæsitatione eam statuant. Sed his omnibus contradicens optimus MS. ex jam præmissis speciminum exemplis pignoratur sibi certiorem fidem, quam illæ omnes: unde etiam nunc credas licet Herodotum adjunxisse ἐμέο πείθεσθαι. Neque enim id ab facilitate & simplicitate Herodoti alienum. Dubitatur etiam? Habes igitur 4, 127. Καὶ γνώσεσθε τότε, εἴτε ὑμῖν μαχησόμεθα περὶ τῶν τάφων, εἴτε καὶ οὐ μαχησόμεθα. Immo rursus in hoc iterandi vocabuli genere adjuvabimus Herodotum 3, 12.

54, 1. Ἀπέδειξε Ἅρπαγον.] MS. ἀπέδεξε.

54, 5. Αὐτομολέειν παρὰ τοὺς Πέρσας.] Sententiæ quidem nihil interest, quin hoc pro Herodoteo cedat: adeo multa exempla hujus præpositionis παρὰ congessit Portus, & in iis quoque hunc ipsum locum, ut omnia liquida videantur. Attamen optimus MS. πρὸς τοὺς Πέρσας. Quod rejici non debuit. Pejus est, quod in editionibus Stephani contigit 2, 32. ubi editur φάναι ἐλθεῖν πότε παρ' αὐτῶν Νασαμῶνας ἄνδρας, ubi Aldus & Camerarius recte dederant παρ' αὐτὸν, nec aliter legit Valla, & hinc providere melius debuerat Jungermannus.

54, 11. Ἀνέγνωσαν μετεῖναι τὸν Κῦρον.] Nullum est hoc loco momentum Thomæ Magistri, quem observavit Jungermannus in citando eo mutasse nonnihil, nempe ut pro secundo verbo ponat με κλεῖναι, unde ipse scilicet pro vulgato isto conjicit forte legendum μὴ κλεῖναι. Vere enim suaserant ἀποπέμψαι. Alterum incertum & ignotum est. Sane non debuit vir doctus ita ratiocinari, quoniam ita citat Thomas, ideo veteres codices ita habuisse: nec enim innuit iste Thomas, se pluribus uno exemplaribus usum esse, & utique suffecit illi impensas fecisse in unum exemplar: certe veteres codices plures inspecti quoque erant ab Aldo & Stephano. Et uter ille horum est, Thomas an Jungermannus, cujus in auribus personabat clamor filii Crœsi, Lydiaco sermone usi, sed quem Herodotus more veteri Græce exprimens in fine capitis 35 protulit μὴ κλεῖνε Κροῖσον?

54, 24. Καὶ τὸ πρῆγμα δὴ &c.] Copula ista in principio turbat, ut videtur, derivata ex postrema syllaba præcedentis verbi γράψαι, ut recte non appareat in optimo MS. & debeat tolli. Sed nec particula δὴ in eodem conspicitur, & vides his omissis integerrimum esse sermonem. Quod si tamen aliquid infulcire placet, decentissime conveniet in illis statim sequentibus exhibere, δι' ἑωυτοῦ γε ἐπρήχθη, ut est in MS. quum particula tertia vulgo absit.

54, 30. Εἰ γὰρ δὴ δεῖν.] Recte MS. δέον.

54, 44. Ὀπίσω κατεστράφησαν.] MS. κατεστράφθησαν.

54, 48. Καλὸν οὐδὲν ἄλλο ποιήσας εἶχε παρ' ἑωυτῷ.] Non videntur hæc satis clara, si credimus editori Juliani, cui in hoc loco citatur in notis pag. 213 Herodotus, hoc addito judicio [non indicans, an in liberali tantum custodia, securitatis ergo, ne avitum regnum repeteret, cum retinuerit, an vero, quod ait Justinus, non tam à se victum, quam ut avum, singulari in honore ad mortem usque coluerit.] Est ergo politicum hoc arcanum & congruum in procellis Puteolanis fugienti ad vota ex Anthologia Græca. Loca quæ huc adducuntur, sæpe vidi ab aliis ante ipsum conducta. Hoc miror, ab nullo in hac parte allegari Isocratem, qui in Euagora pag. 422 scribit: Κῦρος μὲν γὰρ τὸν πατέρα τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. Sed notari debet esse Græcis & Latinis in promtu figuram extenuationis, quum ea for-

forma dicendi adhibetur, ut minus dicatur, ubi plus in intellectu relinquitur, de qua integrum caput compoſuit in Adverſariis ſuis doctiſſimus Gatakerus 1, 7, & quaſi λιτότητα, quæ ſupponit, quum dicitur nihil mali effeciſſe, intelligi plurima bona contuliſſe. Juſtinus ſcribit noluiſſe ipſum reverti in Medos; puduit illorum oculos ſubire: ergo præpoſitum fuiſſe Hyrcaniæ. Utrumque poteſt ita eſſe, utrumque poteſt Juſtinus vel magis Trogus ex probatis ſcriptoribus petiviſſe. Sive ſciverit Herodotus, ſive ignoraverit, nequit à nobis adfirmari; certe totum hoc reticet. Sed quid communius quam adſignari gubernandam provinciam primati viro, quem tamen rex jubet apud ſe manere præſentem? Utique in Juſtino non dicitur eum in iſtam provinciam iviſſe. Sed rurſus quid celebratius in Palatiis Regum, quam dierum & fortunæ diverſitas? Utique qui ſcribitur noluiſſe reverti in Medos, haberi monſtratur in honore & oblata fuiſſe iſti hæc ſatrapia.

55, 10. Οὐκ ἀνθρωποφυέας ἐνόμιζαν τοὺς θεούς.] Fieri nequivit, quin hæc Herodoti capitula aliquid Perſicum attrahentia allicerent eruditiſſimum virum Th. Stanleium, ut in notis ad Æſchyli Perſas debuerit aliquid Herodoteum dicere. Sic quum in hoc loco diſpliceret illi interpretatio Vallæ *ex hominibus ortos* (quod inſcite circumrodit Portus) intellexit potius *humana forma præditos eſſe*.

55, 11. Δία, Οὐρανίην, Ἀφροδίτην &c.] Videndus, quem dixi, Stanleius p. 762 & 769. Cæterum debet hoc loco pervulgari, quantum mendacium hinc conſuere potuerit Johannes Clericus in Artis Criticæ p. 11 S. 1. c. XIII. ita ſcribens [Quia apud Græcos, Deorum ſummus Ζεὺς vocabatur, ideo Græcorum Hiſtorici, ubi loquuntur de Numine, quod apud aliam gentem ſummum habebatur, id etiam Δία vocant. Ita Herodotus poſtquam dixit à Perſis neque ſtatuas, neque templa, neque aras Diis conſecrari, quod non crederent eos ἀνθρωποφυέας, uti Græci, ſubjicit: *Jovi ſolent ſacra facere in altiſſima montium aſcendentes, ambitum omnem cœli Jovem vocantes.* Nemo non crediderit, his lectis, Perſas eodem nomine ſummum Numen appellaſſe, quo Græci utebantur, niſi aliunde notum eſſet Linguam Perſicam nihil habuiſſe commune cum Græca &c.] Quid falſius illa Perſarum ſummi Numinis appellatione? Vel Stanleji notæ id vituperarint. Is enim in poſtrema citatione non modo notat, *Cœlum, ut Herodoto placet, ſub nomine* Διὸς *habuiſſe Perſas*, ſed mox iterum: *Maxime vero Perſis convenit hæc loquendi formula, quos Solem pro ſummo Deo habuiſſe Herodotus lib. 1.* & alii *tradiderunt*. Ita priore loco monuerat Hiſtoricos, Geographos aliosque Deorum Græcorum nomina Diis Perſicis accommodaſſe, & Δία ab Herodoto & Strabone dici, quem Agathia teſte dixerint Βῆλ. Stanleius ergo evincit mendacii eum in hac parte, prout omnia ſic conſpurcata ſunt, quæ in iſtas paginas congeſſit.

55, 15. Θύουσι δὲ Ἡλίῳ καὶ Σελήνῃ καὶ Γῇ καὶ Πυρὶ καὶ Ὕδατι καὶ Ἀνέμοισι.] Niſi inſuper deſit καὶ Ἄστροισι: nam videtur aut ex hoc loco aut ex Perſis certe habuiſſe Epicharmus, quod ex eo interpretabatur Menander hoc diſticho:

> Ὁ μὲν Ἐπίχαρμος τοὺς Θεοὺς εἶναι λέγει
> Ἀνέμους, Ἥλιον, Γῆν, Ὕδωρ, Πῦρ, Ἀστέρας.

55, 18. Καλέουσι δὲ Ἀσσύριοι τὴν Ἀφροδίτην Μύλιττα.] De hac dixeritne omnia quæ ſciverit Th. Gale, an quæ voluerit, non facile aſſequar. Cæterum ſunt valde exigua de omnibus his tribus, ex Seldeno ſcilicet ac Voſſio. Et Seldenus quidem primum pagina 249 Syntagmatis ſecundi ita ſcripſit: *Vocabant Aſſyrii Mylittam, Arabes Alilat, Perſæ Mitram, ut ſcripſit Herodotus, quem videſis in primo & tertio.* At pag. 253 citat verba Herodoti, & ſibi objicit eſſe in Herodoto Ἀλίττα: additque, *anne corrupti codices heic Herodoti, & Alilat ſubſtituendum?* Eſt ſane magna πολυπραγμοσύνη. Sed quid inde lucri fecit præclarus ille vir, niſi quod ſe oſtenderit intricatum, nec expedire potuiſſe, quantacunque etiam adfuerit peritia Aſiaticarum linguarum. Cur ſic leviter contemnit aut librarios ſcribas Herodoti, aut ipſum Herodotum; ut utique expromi debuerit ſuſpicio prorſus lapſabunda? Nec vero *Mitram* vocat Herodotus, ſed *Mitran:* quam poſteriorem literam non minus illic ſervari debere opinor, quam *a* in prioribus appellationibus, utpote in lingua Perſica perinde finalem literam utique in hac voce, ac apud Aſſyrios & Arabas litera *a*. Sic enim prorſus ſtatuo hîc agendum, ut Herodotea Μίτραν, nihil habuerit commune cum virili appellatione quam creduntur Soli attribuiſſe ſub nomine & titulo Μίθρας, ut in pleriſque locis ſcribi video, nec ego tergiverſor. Attamen id adeo mirum apparuit interpreti, immo omnibus, qui citaverunt & Latinam interpretationem addiderunt (& quis non ita fecit?) ut in Latinis dixerint *Mylittam* & *Alittam*; quod quidem interpres facit eodem jure, quo lib. 4 cap. 59 Scythicos Deos, omnes ab Herodoto poſitos

tos in nominativo, in Latinis noluit videri nisi in quarto casu. Id quod pergit facere etiam lib. 2 c. 199, ubi Græca sunt Ἐπικαλέω τοι τὴν Θεὸν Μύλιττα, & Μύλιττα δὲ καλέουσι τὴν Ἀφροδίτην Ἀσσύριοι. Nihilominus etsi liquida sit mentio τῆς Ἀφροδίτης, Cl. Sponius *dans les recherches Curieuses d'Antiquité* num. 28 non veretur producere epistolam amici, in qua scribitur *avec celuy de la Junon des Assyriens appellée Melitta*, & alteram ejusdem, in qua repetitur, *que les Assyriens representoient leur Junon appellée Melitta.* Quis id illi aperuit? Id igitur pro absurdo rejiciendum. Major molestia in eo, quod Nicol. Damascenus in Excerptis Peiresc. pag. 429 scribit: Καὶ ἐπώμοσε τόντε Βῆλον καὶ τὴν Μόλιν. οὕτως γὰρ τὴν Ἀφροδίτην καλοῦσι Βαβυλώνιοι, ubi Cl. Henr. Valesius non desiit diversitatis spectandæ causa Herodoteam appellationem adducere: utinam adjecisset potuisse Babylonios aliquam differentiam in hac appellatione habere ab reliquis Assyriis, de quibus agebat Herodotus! Nam Herodoti lectionem tot pignoribus fundatam tentare non fert animus; quodcunque etiam speciosum & probabile posset videri alicui, ut fateri jam sustinuit Seldenus in Alitta. Quod tanto stabilius in me est, quia speciem novam vel ansam conatur præbere auctor funeris Hellenisticæ linguæ, dum probans scriptores sæpe accommodare suo sermoni, quo utuntur, nomina peregrina, inter alia scribit pag. 383. [Sic Nicolao Damasceno Μόλις pro Μολίδ.] Ubi retinet bisyllabum, quod cur prætuleris Herodoteo trisyllabo, nisi quod vox illa terminet in consonantem, quam didicit & ipse & alii ex idoli Βὴλ similitudine terminavisse istos populos? Sic certe quis velit quoque Arabicam Ἀλιτ, valde congruam idolo Allatt, quod habuerunt Arabes notante Cl. Pokockio ad Abulfaraium, & in scripturâ vicinam urbi Ailat, quæ ab Hieronymo scribitur in extremis finibus Palæstinæ, juncta meridianæ solitudini & mari Rubro. Interim non debet hîc omitti, quod notatur ab Casaubono & Freinshemio; ab illo quidem ad Strabonem pag. 255. [*Quod Soli sacrificent, & Herodotus ait aliique multi: quod solem vocent Mithram, dissentit ille, qui sic Venerem à Persis vocari scribit: nisi* Μίτρην *&* Μίθρην *differre putet*] ab hoc in Indice Curtii in voce MITHREN [*Herodotus* 1, 131 *asserit* Μίτραν *apud Persas censeri Venerem. Nisi ex Theologia Physicorum idem Sol atque Venus est: causa & fons generationis.*] Sciat quisque hæc licet; nihil inde frugiferum aut Herodoto aut lectori ejus. Quibus omnibus annectenda sunt ejusdem Seldeni verba in notis ad Marmora Arondelliana, ut pateat, quantopere magnificus ille vir sua mutaverit scribens illic pag. 124. *Iis vero Uraniam hanc* Μύλιττα, *seu* Μύλιττα *dictam esse testes sunt Herodotus in Clio & Hesychius.* Μύλιττα *autem* Γενέτειραν, *seu Genetricem denotat Syris, ut* Ἀλίττα *pro eodem numine Arabibus etiam, apud Herodotum loco citato, usurpatum.*

55, 24. Τῶνδε ὡς ἑκάστῳ θύειν θέλει.] Præcedentia narrantur omnia in plurali, ut nesciam an Herodoteæ lenitatis sit transire tam leviter in singularem, quum videatur plene dedisse Τῶνδε ὥς τις ἑκάστῳ θύειν θέλει. An excidit ἕκαστος ex similitudine literarum?

55, 26. Τὴν τιάραν.] Citant hunc locum varii, sicut omnes legerunt, inter alios bona fide Casaubonus ad Strabonem p. 255. Brissonius de regno Persar. lib. 11, pag. 174, quem ita citavisse mirari non licet, quum liber iste plenus regii splendoris in gerenda τιάρᾳ ὀρθῇ Græculis plurimum, & nominatim apud Suidam Philarcho, jactatâ, mentem implevisset hoc genere. Prior potuit aliquanto diffidentior huc accedere, quum procul dubio sciverit & meminerit exstare etiam 7, 61 Τιάρας καλεομένους πίλους ἀπαγέας, ubi masculina ratio tantum momenti habet, quantum fœminea. Jam vero Musas omnes testor, in pervetusto illo Mediceo exemplari legi τὸν τιάραν, ut divinum Virgilium justa Herodoti admiratio & imitatio compulerit dicere *sacerque tiaras*, destituente illic Servium tota eruditione, quod propterea genus opportune pluribus exemplis confirmabat ad Prudentii Apotheosin v. 145 Nic. Heinsius in isto loco Prudentii unum modo reperiens Puteaneum codicem servare, quod à manu auctoris venit, corruptis reliquis, quod idem certe in Herodoto nunc etiam perspicue apparet. Neque enim Portus in Lexico aliter se gerit, quam ut lector dicat eum νοσῆσαι φρένας. Quam erudite in Hesychio conjectavit Guyetus, Ἡρόδοτος δὲ ἐν ἀρσενικῷ? Quid peti potest amplius?

55, 30. Ἐν γὰρ δὴ τοῖσι ἅπασι Πέρσῃσι καὶ αὐτὸς γίνεται.] Apparet igitur, unde hunc sensum exceperit Seneca, plane Latinus in hac parte interpres Herodoti, lib. 6 de Beneficiis cap. 19. *Primum cum cogitavit Princeps Gallis omnibus prodesse, & mihi cogitavit prodesse; eram enim Gallus, & me etiam, si non mea, publica tamen nota comprehendit.*

55, 32. Ὑποστάσας ποίην.] Non contigit mihi videre ullam editionem, quæ non ita ha-

haberet. Prout Aldus incepit, excepere Camerarius, Stephanus, Fridericus, Jungermannus, Galeus. Et nemo tamen controversiam refert interpretationi Vallæ; immo illam fovent ac retinent, adeo quidem, ut Portus hoc verbum ne quidem dignatus fuerit in Lexico tangere, ingrata austeritate, aut magis absurda, quoniam Græco ὑποσπάσας non respondet Latinum *substernens*, sed contra *subtrahens*. Agnosce igitur in publica negligentia curam ejus, a quo optimum Mediceæ Bibliothecæ exemplar conscriptum est, unde produco emendatissime ὑποπάσας. Hoc habebat sub oculis Valla interpretans. Etsi enim sit nunc velut abolitum ex memoria, sedet tamen ac viget in tam conspicuo monumento, cui etiam aliqua appropinquat illud Aristophanis in Ἱππεῦσι 99. Πάντα ταυτὶ καταπάσω βουλευμάτων. Et fragmentum comœdiæ antiquæ apud Grotium pag. 917. Ἀψινθίῳ κατέπασας Ἀττικὸν μέλι. Contrarium quid describit Palæphatus de Glauco Minois. ὃς ἰδὼν δράκοντα ἑτέρῳ δράκοντι πόαν ἐπιθέντα τεθνεῶτι, καὶ ἀναστήσαντα αὐτόν. Sed compositum καταπάσαι notum est. De nostro ὑποπάσαι quam pueriliter, quam ultra fidem imperite scripserit H. Stephanus, refert ut hîc cognoscas [Ὑποπάσσω, subinspergo. Unde ὑπόπαστον subinspersum. Ex Plut. affertur pro alia etiam signific. verum ex loco qui suspectus est.] Neque hæc ille posuit loco justo & solenni inter composita ab verbo πάσσω post istud Συμπάσσω, sed relegavit ex patria, & seposuit in indice. Nullum dubium est, quin sicut 4, 172 potuit dicere ἐμπάσσοντες γάλα, ita nunc dixerit ὑποπάσας ποίην.

55, 46. Λεπτὸν τῶν προβάτων.] Plane id ipsum, quod exprimitur in fragmento Menandri, quod superest ex comœdia Μέθη.

> Εἶτ' οὐκ ἀτοπώτατα πράττομεν καὶ θύομεν,
> Ὅπου γε τοῖς Θεοῖς μὲν ἠγορασμένον
> Δραχμῶν ἄγω προβάτιον ἀγαπητὸν δέκα.

Sed de isto pecore sic iterum Herodotus 8, 137. Ὁ μὲν ἵππους νέμων, ὁ δὲ βοῦς, ὁ δὲ νεώτατος αὐτέων Περδίκκης τὰ λεπτὰ τῶν προβάτων.

55, 48. Καὶ οὐ καλοῖσι.] MS. καλέσι. Et quamvis exemplum aliud vocis hujus non exstat, certe annotatum non est, non audeo tamen rejicere, & vel Græciam hac quotidianæ vocis nova declinatione, vel Herodotum manus suæ veritate reparata fraudare, præsertim quum adversus barbaram contumaciam, ut spero, evicerim ac Arriano restituerim πρηνὲς & πρηνής: Sic εὐρύχωρος & εὐρυχωρής, ἀέναος & ἀεναής, & quod adhuc ignotum sequetur infra ὑγιηρὸς & ὑγιηρής. Sed hactenus; & vide an non sit καὶ οὐκ ἀλέσι?

56, 7. Τὰ σπουδαιότατα.] Prout creditur scripsisse etiam 2, 87. Τὴν μὲν σπουδαιοτάτην αὐτέων. Idque nihil moror. Sed hoc loco purus ille MS. τὰ σπουδαιέστατα. Agnoscis ejusdem genii delicias, quasi quæ Herodoto nunc magis fuissent obversatæ ac placitæ, etsi hanc usurparit jam supra c. 8, ut annotavit Portus, Τῷ Γύγῃ τὰ σπουδαιέστερα τῶν πρηγμάτων ὑπερετίθετο. Quibus annecti debet superlativum, quod sequitur c. 196 ἀμορφεστάτην, ut plane etiam legitur in MS. Mediceo. Hæc enim duo adjectiva sunt, quæ hanc terminationem Græciæ considerans Eustathius ad Β Ὀδυσσείας etiam conjungit, notans ἀμορφέστατος γυνὴ παρ' Ἡροδότῳ ἐν ἀκριβεστέροις ἀντιγράφοις, in quorum idcirco numerum vel præcipue mitti meretur codex ille, cujus divina munera cummaxime publico, cui propterea nefas est obstrepere.

56, 38. Αἰγυπτίους θώρηκας.] MS. θώρηκας.

56, 41. Κουρδίους γυναῖκας.] Sicut in libro 5 c. 18 dicit auctor γυναῖκας κουρδίας, ita nunc quoque scripsit κουρδίας, prout exstat in MS. Mediceo, cui fides ista nequit negari. Plane sic inscriptio Attica apud Sponium Itiner. II p. 349 Μνῆμ' ἀλόχῳ φιλίῃ θήκατο κουρδίῃ, quam constructionem heroës illi petunt ab primævo auctore Homero.

57, 6. Μηδεμίαν ἄστην ἀηδῆ.] Quum sicut hoc loco substantivum, ita 3, 41 verbum ἀσηθείη Herodotus adhibeat, ita agunt Stephanus & Portus, ut hic in Lexico Ionico nihil voluerit agnoscere præter postremum, Stephanus in Recensione vocum Herodoti hæreat totus in illo substantivo, velut fastidio fatuo abalienati, forsan quod Portus non haberet, quo coërceret Stephanum, qui sustinebat illic projicere, *ubi videri possit necesse minime fuisse addere ἀηδῆ*, quum tamen sæpe loquutionibus addita percipiamus vocabula, quæ necesse non fuerat. Sed in Stephano ut agnoscas aliquid velut ex oraculo præceptum, facit fidelissimus codex ex Italia, unde prorsus abest istud adjectivum, nec ulla fuit causa ut pro Herodoteo haberetur aut ulterius habeatur. Insuper idem MS. μηδεμίαν, non μηδεμίην, prout etiam paulo ante auxi vocabulo τοῦτο οὕτω ποιέεται, ubi vulgo media vox non agnoscitur, nisi Stephano ad marginem, quum sit vera auctoris nostri.

57, 15. Πατέρα ἢ μητέρα.] MS. πατέρα οὐδὲ μητ. Quod valde probo, ut per æquales gradus ad utrumque parentem procedat amor ac reverentia filii, non alter alteri adhæreat.

57, 19.

57, 19. Εἰκὸς εἶναι.] Habes ergo primum exemplum veriſſimæ mutationis ex optimo MS. unde edidi οἰκὸς, quod ſupra notavi aliquoties in Herodoto corruptum legi.

Ibidem. Τόν γε ἀληθέως τοκέα.] Unde hoc? & certe ab cumulo Porti citationum vocis ἀληθέως hic locus exulat. Immerito prorſus. Nam plane MS. ἀληθέως, idque toties in Herodoto, ut fere ſit aſſiduum.

57, 20. Ἅσσα δέ σφι ποιεῖν οὐκ ἔξεσι.] Præclara veteris Herodotei calami reſtitutio, quam expulerat ſatis ſubdole explicatio ejus ὁκόσα, quod quum modo anteceſſerit, credibile eſt non placuiſſe auctori, cui ἄσσα etiam grata fuerunt c. 179, ſcilicet ex Homero repetitione facta; ut mirer pigrari voluiſſe Stephanum, quum verum haberet in manibus. Sic quoque mox recepi οὐδὲ ἄλλον οὐδένα περιορῶσι, prout legitur in MS. non, ut prodit Stephanus, περιορέουσι, quum quod vulgo ſuppoſitum legitur, ita vagum ſit & infinitum, ut terminum ignoret; quod eſt ridiculum.

57, 35. Σέβονται ποταμοὺς τῶν πάντων μάλιστα.] Intrepide igitur & Valla, verum aſtute: *ſed flumina inter omnia religioſiſſime colunt.* Neque enim τῶν πάντων μάλιστα notat *inter omnia*, idque ipſe optime noverat, qui lib. 2 cap. 37 θεοσεβέες δὲ περισσῶς ἐόντες μάλιστα πάντων ἀνθρώπων interpretatur *in Deos ſupra modum ſupraque omnes homines religioſi ſunt.* Ubi quum Herodotus præbuerit vocem quam adjectam velit voci πάντων, nimirum ἀνθρώπων, cur Valla nunc recuſat ſubintelligere, ſed πάντων vult habere pro neutro? Ineptit Valla: ſed bonus vir penetrare nequivit, quid noxæ ſubeſſet. Scito igitur duas illas voces τῶν πάντων abeſſe ab MS. quæ fideliſſima eſt admonitio.

57, 37. Ἠμέας δὲ οὔ.] Satis ruſtice & abrupte, quod non eſt Herodoti. Itaque Mediceus MS. ἡμέας μέντοι οὔ. Quod ſatis politum & ad genium auctoris. ut cap. 58. Ἀποσχισθὲν μέν τοι ἀπὸ τοῦ Πελασγικοῦ. Cap. 120. Ὅμως μέν γε τοι συμβουλεύσατέ μοι. Et mox ſequitur.

57, 39. Τελευτῶσι ἐς τωὐτὸ γράμμα.] Id non ſuſtinuit admittere ſimpliciter maximus Scaliger, ideoque obducebat quædam nomina aliam ſortem habentia: ſed repellere ea doctiſſimus Stanleius ad Æſchylum pag. 756 conatus eſt.

57, 48. Πρὶν ἂν ὑπ' ὄρνιθος . . ἑλκυσθῇ.] Quaſi facta foret hæc periodus ad tutelam loci, quem tractavi in numeris 33, 49. Alio tamen modo in hac agi oportet exigente optimo codice, etiam Valla, quum verterit *trahatur*, tranſeunte in aliud Græco tempus. Sed ejus vim apertius probat codex MS. dum pariter oſtendit verbum in fine truncatum eſſe, infinitivum uſurpans ἑλκυσθῆναι. Ea eſt æque frequens Herodoti phraſis, ſed jam ulterius indicat tractum eſſe.

58, 29. Κύρου δεηθέντος δι' ἀγγέλου.] Hærent hæc inter ipſum auctorem & interpretem, qui uno legato non ſatis honoratus reddidit *per legatos*; quam licentiam oportebat reprehendi, niſi is procul dubio ab exemplari antiquo invitatus fuiſſet ad hanc ſententiam, quum huc quoque vergat fidelitas Medicei codicis, quam probare debui.

58, 34. Ἴωνες δὲ ὡς ἤκουσαν τούτων, ἀνενειχθέντες ἐς τὰς πόλιας, τείχεά τε περιεβάλλοντο.] Sic accurate jam diſtinxit ipſe Aldus, ut iſta media ſic fluitarent inter antecedens & conſequens. Neque ſane ſcio, de quibus Ionibus loquatur, utrum de legatis, an vero de magna multitudine quadam, quæ huc excucurrerit ac novum Lydiæ regem ſpectatum iverit: nam quæ mox prædicat de urbium mœnibus firmatis, certe id non pertinet ad legatos, ſed ad populum Ionicum. Inſuper quum non diſerte numerum legatorum ab Ionibus miſſorum expediat Herodotus, ſed tantum dixerit Jonas atque Æolenſes miſiſſe ἀγγέλους παρὰ Κῦρον, æque potuerunt unum ſinguli miſiſſe quam plures. Sed hoc mitto. Potius videndum, an Græciſmus patiatur Ἴωνες ἀνενειχθέντες pro *reverſi.* Agnoſcit hunc unum locum Portus. Sed nec de Æolenſibus tale quid dicit, qui tamen etiam reverſi ſunt. Totum eſt hiulcum ac male diffiſſum, & tanto majoris pretii, ac longe magis mihi arridet, quod exſtat in unico illo MS. Ὡς ἤκουσαν τούτων ἀνενειχθέντων ἐς τὰς πόλιας. Id vere Herodoteum, & ſic participio iſti vera ſedes redditur ubique uſurpato de ipſis rumoribus aut reſponſis, quæ renunciantur. Sic cap. 158. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Κυμαῖοι. Quæ totidem apicibus repetit cap. 160. Sic lib. 2 cap. 121. Ὡς δὲ οἱ ταῦτα ἐς τὸν βασιλέα ἀνενειχθη. Lib. 5 c. 89. Ταῦτα ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι. Lib. 7 c. 169. Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν.

58, 42. Τοῦ μὲν οὔρεος ἢ τῶν οὐρέων.] Sunt eadem, per quæ Daram Parthicam celebrat Juſtinus 41, 5. *Cujus loci ea conditio eſt, ut neque munitius quidquam eſſe, neque amœnius poſſit. Ita enim & præruptis montibus undique cingitur, ut tutela loci nullis defenſoribus egeat, & ſoli circumjacentis tanta ubertas eſt, ut propriis opibus expleatur.* Alioqui tanta vicinia eſt vocum ὠρέων, οὐρέων & οὐρέων, ut poſſet ſupponi confuſio. Pro vulgato autem οὐρέων legitur cap. 172 ὀρέων, & οὔρεα quidem

dem pro ὄρεα notavit ex Ionismo Salmasius ad consecrat. Regillæ p. 36. Sed specimen Herodoteum in ὄρος, ὅ, est sub numeris 28, 40.

58, 45. Τ'ωὐτὸ ἐποιέετο Ἰωνίη.] Scilicet quia inceperat per imperfectum ἐτύγχανον ἱδρυσάμενοι, in eo debuit progredi, quum longe alterius generis sit prior pronunciatio, quam hæc, quæ amplificat præcedentia, & monstrat, unde illa nosci queant, & in quo consistat illarum urbium beatitudo. Itaque suavissimum est, quod legitur in optimo MS. τὠὐτὸ ποιέει τῇ Ἰωνίῃ. Sic patet, unde venerit istud grande ἐποιέετο. Neque enim hîc imperfectum tolerari potest. Dent veniam tot lectores.

59, 1. Ὑπὸ τοῦ θερμοῦ καὶ.] MS. ὑπὸ τοῦ θερμοῦ τε καὶ; sic quam præclare sermo respondet antecedentibus ψυχροῦ τε καὶ ὑγροῦ. Sed & deinde τέσσερας. Sic etiam seq. pag. τέσσερες. Unde etiam 1, 166 feci τεσσεράκοντα, etsi non notarim ex MS.

59, 8. Αἵδε ἐν τῇ Λυδίῃ· Ἔφεσος.] Id probare annixus fuit Vir doctissimus I. Rutgersius, unde hinc inchoavit caput primum libri secundi Variarum Lectionum.

59, 19. Ὅρκια ποιησάμενοι.] Magna oblivio præcedentium. Itaque quum sic male conspirent alii, unus ille optimus & continentior MS. reservat Ὅρκιον. quod omnino vindicandum & reducendum in sedem suam est. Nam & sic paulo ante dixit Πρὸς τούτους ὅρκιον Κῦρος ἐποιήσατο. Infra rursus cap. 169. Μιλήσιοι δὲ αὐτῷ Κύρῳ ὅρκιον ποιησάμενοι. Paulo ante etiam ex MS. edidi σφίσι δὲ ὁμοφωνέουσι, ubi vulgo, σφὶ δὲ, de quo confer annotata sub numeris 11, 16.

59, 34. Ἐπί τε σφέων αὐτέων.] Primo MS. ἐπὶ σφέων sine copula. Cæterum locus est conclamatus per speciosam medicinam Henr. Stephani, qui tam leniter videtur abstersisse totam molestiam, ut omnes posteri gratias illi agant, quum interim universam Herodoti mentem hinc expulerit. Nam Aldus & Camerarius ediderunt ἐπεί τε σφέων αὐτέων τοὔνομα. unde quum Stephanus refinxit ἐπί τε, sane molliter, creditur Herodotus, nihil aliud nisi indicare fanum quoque de suo nomine construxisse eos Panionium, (& meminerat Stephanus locutionis ἐπὶ σφέων ὄνομα θέσθαι) aucta in immensum Latina interpretatione per voces Græcis ignotas & falsas, tanquam Panioniis nomen sibi indiderint. At longe alia nunc gloriatur Herodotus de his Ionibus, nempe ausos fuisse spernere reliqua & in suis rebus lætos egisse, quod beneficentia suavissima mihi significatum ab optimo MS. nunc communico cum omnibus, dum legit diserte καὶ ἱρὸν ἱδρύσαντο ἐπὶ σφέων αὐτέων, τῷ οὔνομα ἔθεντο & *fanum construxerunt sibi peculiare*, (aut *separatim suis opibus*) *cui nomen dederunt Panionio*. Sic cap. 149. Ἀγεσκον ὁρτὴν, τῇ ἔθεντο τοὔνομα Πανιώνια.

59, 42. Τελοπικὸν ἱρόν.] Sic scripsit, quum tamen mox sequatur Τριοπίου Ἀπόλλωνος. Ita accuratus fuit Herodotus in distinguendo ethnico derivato ab possessivo, quod proinde ex eodem facit quoque Stephanus de Urbibus in v. Τελέπιον. Facit etiam studiose & laudabiliter Salmasius ad consecrationem Regillæ pag. 58, etsi inscriptio ista nonnisi gentile agnoscat. Fecit quoque Jo. Fridericus. Non facit Valla interpretans *Triopium sacrum*, non Stephanus *Triopium templum*, non Marshamus in Chronicis Herodotum citans & sequens Stephanum pag. 341, ut reddat *ad Templum Triopium*; & potest fieri, ut bene adsciverit Stephanus vocem *templum*. Sed quid frequentius apud antiquos occurrit, quam sermo de communione sacrorum (ut loquitur Holstenius ad Stephanum in v. Ἄκυφας, ubi Dorica in Græcia & altera Dorica in Asia confundi apparet, quod vitare debuerat editor) & societate, unde alios arceant, alios ad eam admittant? Nec sacri celebratio intelligitur absque templo, quod hîc adfuisse etiam clarissime patet ex sequentibus, & simile est in cap. 171. Cæterum ad illustrationem hujus antiqui moris de tripodum in locis sacris dedicatione utitur hoc loco Casaubonus ad Suetonium in Augusto c. 52.

60, 21. Καὶ Δύμη.] Sic edidi, non Δρύμη, obtemperans Casaubono rite monenti ad Strabonem pag. 167, quum jam anteivisset recte Valla in interpretando: à quo cur discesserit Jo. Fridericus, & pag. 239 ediderit *Postea Drima & Tritæenses* viderit. Certe nulla potest oriri suspicio urbem istam ita quoque fuisse appellatam, quippe quod in larga sua ἐκφράσει annotavisset Stephanus Seguierianus.

60, 25. Ὥς γε τοι μᾶλλον.] Est hoc dissolutum, ut nihil proprie afferat, quum debeat id facere, prout declarat codex MS. ὥς γε τι μᾶλλον. Sic de præsenti; mox sequitur de præterito, & utrobique debet adesse τι, non τοι.

60, 30. Μινύαι δὲ Ὀρχομένιοισι ἀναμεμίχαται.] Ut alii in suis, ita ipse reperi in codice Florentino. Inde negat Grentemesnilius emergere commodum sensum, nisi legat Ὀρχομένιοι, ut referatur ἀναμεμίχαται ad Ionas. Explicat se paulo obscurius. Si enim vult ἀναμεμίχαται bis poni eodem, & innuere tum Minyas Orchomenios mixtos fuis-

fuisse Ionibus, tum Cadmeos, Dryopas, & Phocenses mixtos fuisse iisdem Ionibus, debuit cogitare tunc solere fieri aliam seriem verborum, ut cap. 163. Ἐδίδε σφι χρήματα τεῖχ@ περιβαλέσθ τὴν πόλιν· ἐδίδε δὲ ἀφειδέως. 2, 35. Οἱ δὲ ἄνδρες κατ' οἴκες ἐόντες ὑφαίνεσι· ὑφαίνεσι δὲ οἱ μὲν ἄλλοι &c. Itidem alii. Cæterum sic agit Herodotus, quasi Minyæ fuerint tam pauci, ut pro numero populi in Ioniam trajecti nequirent haberi, nec in illa expeditione Minyæ singulatim fuerint nominati: sed Orchomenii legantur fuisse nomen justi populi, & hinc nominati lib. 8 in transitu Xerxis, quibus tamen constet fuisse intermixtos Minyas, ut fuerunt illi Argonautarum posteri etiam ex Lemno erratici, de quibus agit lib. 4. Certe Minyas nec Scylax nominat, & Ὀρχόμενον Μινύειον Græcis poëtis celebratissimum habemus, quod istam videtur habere originem. Huc pertinent quæ in Hellene collegit Cl. Erasmus Vindingius, & jam ante notavit Casaubonus ad Strabonem pag. 178.

60, 31. Φωκέες ἀποδάσμιοι.] Hoc adjectivum est, in quo Saturnalia lusisse viros doctos dicas, si cogitando recenseas, ut Valla pigratus fuerit interpretari Latine, Stephanus id notaverit, nec quidquam suum addiderit: in Thesauro reddiderit *Portionalem*, non tamen citans hunc locum: Æmil. Portus riserit tacentem Stephanum, & illud *portionalis* noluerit agnoscere nisi in Scapula, mox ἀποδάσμι@ illi visus fuerit ὁ τ̃ δασμόν τινι ἀποφέρων, vel ὁ ἀποδεδασμέν@, quæ omnia imitatus fuerit Jo. Fridericus, sed denique ambo desponderint. Maxime vero & penitus desperaverit Grentemesnilius, in hæc verba prolapsus [Phocenses Herodotus Ἀποδασμίες vocat, *Apodasmios*, qua de causa dubium, & difficile est dicere, quomodo intelligenda sit ea vox. Vide locum] Galeus suppleverit notationem Stephani clam immittendo *vectigales*. At hos quum vult innuere auctor, dicit δασμοφόρες, ut 3, 96. Sane participium ἀποδασάμεν@ usurpatur quoque ab Herodoto 2, 103. Etiam memini legisse ἀπόδασμον de turba hominum ex patriis regionibus excitorum in alium locum translata & ibi collocata, quod jam valde propinquum est. Quin etiam Phocenses certe sunt, quorum partibus contigit dividi ac separari, ut Delphos ipsos ab vicinis. Cæterum ista literis vicina sunt, sejuncta vero ab proprietate significationis, quam pono in tributo. Quippe semper existimavi designari partem Phocidos, cujus incolæ ob rupes & aspera terrarum nihil poterant conferre, ut illorum vita esset inops, & idcirco libenter potuerint ex natali solo digredi, quod hi fecerunt. Nota est ex Pausania ἡ ἀσθένειά τε ἡ ἐξ ἀρχῆς & ἡ τ̃ χρημάτων ἔνδεια, nota in aliis σπάνις ὕδατ@ θέρες ὥρᾳ, ut non nisi ab quatuor, alibi ab tribus stadiis aquam petere possent, aliam partem ψυχρὰν & ἀνεμώδη, etiam Λεδοντίες ὑπὸ ἀσθενείας ἐκλιπόντας τὴν πόλιν. Horum partem opinor innui ab Herodoto, quam nullæ patriæ illecebræ deterrebant ab Ioniæ celebratæ deliciis sectandis abstinere. Herodotus autem compositis suam quandam sententiam sæpe tribuit.

60, 45. Αὐτοῖσι συνοίκεεν.] Prout jam cap. 37 questus fuit Crœsi filius, κοίῳ δὲ ἐκείνῃ δόξει ἀνδρὶ συνοικέειν; Sed masculinum istud hoc loco intolerabile est, quod & vidit Valla, qui nimis longo circuitu dicit, *simul orbas ad concubitum violenter rapuissent:* quod non dicit Herodotus. Attamen scribe αὐτῇσι συνοίκεον, ut clare exstat in egregio MS.

61, 8. Τῆς Μυκάλης χῶρ@ ἱρὸς πρὸς ἄρκτον τετ.] Hinc ita doctrinam publicam condecorat & illustrat Ezech. Spanhemius ad Callimachum pag. 596. [Sic Panionia primum celebrata in *sacro luco* prope Mycalen juxta Herodotum lib. I cap. CXLVIII] An non oportuit illum alios reliquis hominibus habuisse oculos? In Græcis certe lucus ille nullus exstat. Debuit ergo hanc partem Herodoti Latine legisse, ut pro *loco* syllabizaret *luco*. An non egregium? Non enim potest esse dubium, quum illic agat de lucis. Nam ἱερὸς χῶρ@ potest esse admodum varius, & quidem extra lucum. Idem tamen in iisdem commentis pag. 404 aliter & rectius egit, sed male scribens [Hinc juxta Herodotum l. I c. XLVIII Ποσειδεῶνι Ἑλικονίῳ *Neptuno Heliconio* sacer ille ad Mycalen locus Panionium dictus, ubi nempe solemnis Ionum panegyris & Neptuni cultus, eo nempe delatus ex hac *Helice*] Quasi hanc antegressam scriptionem voluisset emendare per posteriorem. Certe non fuit bonæ memoriæ.

61, 14. Οὔ τι μόναι αἱ Ἰώνων.] Ubi Ionismus? at eum clare effert optimus MS. μῦναι. Et ab hoc quidem nævo nulli sunt immunes. Sed cap. 188 habet Aldus & Camerar. ἐ μένε πίνει, ubi Stephanus corrumpit tertiam vocem in μόνε, idque retinent posteriores, usque ad hanc ipsam; quis credat? quantum ludunt? Mox idem diducte ἐς τὸ αὐτὸ γράμμα τελευτῶσι, non ἐς τωὐτὸ γράμμα τελευτῶσαι, ubi etiam in præcedentibus confirmavit, quod Stephanus ad

marginem ponebat Ἐκλιώων πάντων, ut omnia nunc sint complanata.

61, 20. Τῆν⊕.] Vicinæ prorsus appellationes sunt Temnus, quæ hæc urbs est, Tenus & Telus insulæ, etiam Teus, ex 2, 178, ut non debuerint confundi, & omnes in historiam hujus auctoris conveniunt. Itaque Holstenius ad Stephanum pronunciat male sic edi in Herodoto. At tamen nec Mediceus nec alii MSS. quidquam mutant, licet Temnus Τῆμν⊕ satis constanti appellatione signetur & nota sit omnibus tum per historias, & Geographos, tum per nummos veteres. Itaque reliqui vocabulum istud certiori probationi & Holstenio, ut ipse corrigeret, measque manus abstinui, qui scio, quod & ipse cogitare debebat, lemniscos ab Latinis dici, qui sint ab ληνίσκ⊕, & πίπλημι pro πίμπλημι, & λαμφθῆναι, etiam occurrere nunc Πάπρημις, nunc Πάμπρημις, Παπρήμις 2, 71.

61, 22. Πόλιες ἀρχαῖαι.] MS. πόλιες αἱ ἀρχαῖαι, medio interposita particula, quam & Ioniæ urbibus apposuit: & similiter statim δυώδεκα αἱ ἐν τῇ ἠπείρῳ, ubi vulgo ignorant articulum αἱ.

61, 38. Αἱ ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες.] Quum in editione anni 1592 male cessisset Stephano, ac operæ typographicæ notam Stephani, qua in margine apponi volebat γρ. Αἰολίδες πόλιες, adnexuissent verbis antecedentibus αἱ ἕνδεκα πόλιες, Jungermannus defectus copia codicum MSS. huic vitio mederi nequivit, & eodem pede progredi editionem suam passus est, eo faciliore venia dignus, quod ne in Anglica quidem id corrigere conatus fuerit Th. Gale, quum supponam ex eis codicibus, quos ille ad manum habuit, certe id potuisse caveri. Nunc igitur moneo mentem Stephani eam fuisse, ut testaretur in MSS. legi ἠπειρώτιδες Αἰολίδες πόλιες. Ex quibus censeo vocem Αἰολίδες omnino esse Herodoteam, idque fide optimi codicis, & debere eam conspici hoc in loco, ubi hæc editio eam censa est.

61, 42. Ἀείσβαν ἐξηνδραπόδιζον.] Bene improbavit periodi hujus versionem ab Valla datam Erasmus Vindingius in Hellene de Lesbiis, & sic correxit: *Sextam in Lesbo civitatem everterunt Methymnæi, civesque in servitutem abstraxerunt, cum tamen ipsorum consanguinei essent.*

62, 13. Ὡς ἐμοὶ δοκέει.] Edidi ex MS. ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει.

62, 18. Πόλιν συναμωρέειν.] Joach. Camerarius hanc vocem ita scriptam probat, exponitque vastare, perdere: cui subnotavit H. Stephanus scribi etiam σιναμωρέειν. Portus postquam verbo σιναμωρεῖν dedisset suam stationem, mox locat Συνάμορ⊕ vel συνάμωρ⊕, ubi alios agnoscit per ι & ο scribendum censere, ita ut mox redeat ad prius συναμωρέειν, etiam ibi notans esse, qui σιναμωρεῖν per ι scribendum putent. Sed est purum putum vitium primo scribarum, mox typothetarum. MS. optimus ad nos transmittit clare σιναμορέειν non modo per ι, sed & per μικρὸν ο. Itaque rectius decrevit Stephanus in Thesauro, ubi perperam scribi ait συναμ. Quod debuerat in hac prorsus editione observatum fuisse, sed quo minus factum fuit, variæ interim causæ obfuerunt. Firmus autem est codex in tuendo μηδεμίαν, non μηδεμίην.

62, 28. Οὐ τὰ Ἰώνων πάθεα ἐστι ἔλεγχα.] Non intelligo, quid in hoc loco egerint viri docti. Aldus & Camerarius ediderant ἔλεγχα. Quod quum videretur nihili, Stephanus ista voce in oras expulsa reposuit ἄλεγχα, quod satis pro imperio. Et tamen in Thesauri indicem is ipse contulit [Ἔλεγχα dicuntur τὰ ἐν λέσχῃ ὄντα, quæ omnium in ore sunt & in omnium sermone versantur, vulgata Herodot. lib. 1] Quæ varietas dedecet. Portus neutrum voluit agnoscere. Sed ex Stephano Jo. Fridericus edere sustinuit ἔλεγχα, cum hac notatione [ἔλεγχα τὰ ἐν λέσχῃ ἢ λόγῳ ὄντα, quæ sunt in omnium ore & sermone. Male in cunctis pene codicib. legitur ἄλεγχα: alicubi etiam ἔλεγχα] Sublimia audis; sed lutosa, etsi agnoscas Stephanum. Postremus accedit Th. Gale, ex inopinato citans ἄλεγχα [Interpres aut aliud legit, aut vocem hanc non intellexit. Credo scripsisse Herodotum ἔλλεγχα. Λέσχαι sunt φλυαρίαι.] Adeo nihil de illis duobus codicibus MSS? Non ex ipsius fide pendet Herodotus. Itaque ut omnia posthac sint serena, scito, mi lector, in vetustissimo codice legi prorsus ἔλεγχα, unde merito hinc omnia alia abegi. Vox est clarissima, & λέσχαι nimis sæpe illustratæ.

63, 9. Ὡς εἴ τις πατέρα ἀποκλείνας &c.] Ex hoc igitur loco hausta illa doctrina est, qua posteriores tyranni calide fuerunt usi, adeo ut Philippus Persei pater quoque inde versum compositum in ore habuisse dicatur Νήπι⊕, ὃς πατέρα κλείνας υἱὸς ἀπολείπει apud Polybium in Excerptis Peirescianis pag. 118.

63. 20. Καὶ ἐγὼ κεφαλῇ ἀναμάξας φέρω.] Elegi quod erat verissimum, utpote jam ab Stephano in MSS. lectum & ideo in margine notatum, quod etiam exstare cernebam in codice optimo. Si qui exhibuerunt

runt καὶ ἐμῇ κεφαλῇ &c. adulteratam Homeri (dicentis ita σῇ κεφαλῇ) imitatione Herodoto invito ingerunt. Et quoties iſtud *capite* apud Latinos, ut apud Græcos κεφαλῇ, & quidem ſic ſolâ, in legendis antiquis occurrit? Opportune Livius 2, 52. *Duo millia æris damnato mulctam edixerunt. Ea in caput vertit.* In Phædro notiſſimum, *Ab univerſis capite eſt protruſus foras.* Etiam 2, 35 Ἐπὶ τῶν κεφαλέων φορέουσι, abſque αὐτῶν. Adde, quæ proferentur ad 2, 39.

63, 25. Μήτε δεινοί τε ἔωσι.] Ingrata plane repetitio particulæ τε & omnino inanis, quam præclara ope adjecta declarat optimus MS. unde proceſſerit, legendo: μήτε δεινοί τοι ἔωσι. quod vides egregie firmari in ſequentibus his, ὥστε οὐδὲν δεινοί τοι ἔσονται μὴ ἀποστέωσι. Sed & MS. κεκλῆσθαι, non ἐκτῆσθαι, quomodo rurſus cap. 170 ἓν βουλευτήριον Ἴωνας κεκλῆσθαι.

63, 34. Ταῦτα οἱ ὑπετίθετο.] Eleganter MS. ταῦτα τε οἱ ὑπετίθετο, nempe præterquam quod iram ejus ab Lydis conabatur avertere in ſe ipſum (quod fecerat in priori parte hujus collocutionis) hæc etiam ei monita adjecit.

63, 35. Αἱρετώτερα, ἢ ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι.] Hæc prorſus illa ipſa ſunt, quæ Romæ jactabat Fabricius Luſcinus, ut ex Ciceronis libro II de Oratore & Gellio 4, 8 diſcimus: *Nihil eſt, quod miremini; ſi malui compilari, quam venire.*

65, 1. Ἔλθοιτε ἐπὶ τὸ χρηστ.] MS. ἔλθητε.

65, 12. Ἐξ ἱρῆς Ἀθηναίης Πολιούχου.] Hæc in Chio, prout Palæphatus ſcribit Ἀργείους Πολιοῦχον αὐτοῖς τὴν Ἥραν ἡγεῖσθαι. Ita vocabulum iſtud tranſiit per civitates & Deas.

65, 47. Ὀγδώκοντα.] MS. ὀγδοήκοντα. Quod propterea nunc libentius noto, ut vetuſtas & veritas ejus vocis ac numeri perinde ac ſequentium εἴκοσι καὶ ἑκατὸν confirmetur etiam ex fide illius codicis contra amaram ſuſpicionem Grentemeſnilii, qua vitioſam memoriæ Luciani aberrationem audet præferre ſtabili auctoris ipſius lectioni; quum vel ex ipſius nota, quam habet ad caput 57 de Creſtone, conſtare illi poſſet vitioſa ratio antiquorum in alleganda aliqua parte ex hoc Herodoto, teſtante illic Dionyſio Halicarnaſſeo, quaſi popularis ejus appellaſſet incolas Κροτωνιάτας. Inprimis vero abſurdum mihi videtur in hac re citare quoque Strabonem, nec tamen conſulere Caſaubonum, qui ad illum ipſum Strabonis locum levitatem iſtam Luciani jure perſtrinxerat, quem ut nunc quoque videas, moneo.

66, 33. Ἐξέλαυνον.] MS. ſimpliciter, ἐξέλαυνον.

67, 9. Καὶ ἄγειν γὰρ ἤδη.] Ita ſane alibi Herodotus augmenti notam negligit. Nunc tamen ut opiner non ſpreviſſe, evincit fides codicis optimi, præſertim ſi conſideretur commoditas, quam ſimul huic parti affert, ubi nullus locus, nulla vis voci ἤδη. Itaque habet MS. Καὶ ἦγον γὰρ δή. Et rurſum cap. 169 Μιλήσιοι δὲ ἡσυχίαν ἦγον.

67, 29. Διάστροφα δὲ ἔμπυρα δὲ ἀπόπληκτα.] Reliqua ſane percipio: ſed quæ ſint πρόβατα vel ὑποζύγια ἔμπυρα vel, ut interpretes, animalia igne ſacro correpta, nondum ſatis potui diſcere. Certe quum id videatur nihil eſſe, longe apud me antecellit ſcriptura veteris membranæ, δὲ ἔμπηρα, eamque puto eſſe Herodoti manum; hoc eſt, debilia & ſtupida, aut quæ parte aliqua corporis capiebantur aut mutila naſcebantur. Infra cap. 196. Ἀνίστη ἂν τὴν ἀμορφοτάτην, ἢ εἴ τις αὐτέων ἔμπηρος ἦε, ubi Valla legens ἔμπορος alieniſſima Latina ediderat; ſed quibus ſuccurrerunt Stephanus & Fridericus. Mirabili ſuavitate vertit Livius 7, 4. *Ne mutas quidem beſtias minus alere ac fovere, ſi quid ex progenie parum proſperum ſit.*

67, 40. Ἥτις νῦν Ὕελη καλέεται.] Mirari oportet Stephanum illum Byzantium, tanta doctrina & lectione inſtructum, potuiſſe ſic decipi ab chirographo, quo is exaratum Herodoti exemplar habuit, ut inde produceretur ab eo Θυέλλα urbs, plane citato hoc loco, prout in præfatione obſervavit Cl. Jungermannus, quod genus erroris ex noſtris exemplaribus nequit oriri. Sicut autem citavi, plane exſtat quoque in Mediceo, ut & in aliis. Cæterum in eo, quo fuit uſus ille Stephanus, videtur ſcriptum fuiſſe ἥτις νῦν θυέλη καλέεται, vel gemino λ, pro quo ſolet dicere ἥτις δὲ νῦν Ὕελη, prorſus vitioſe pro more Herodoti.

67, 42. Κύρνον, ἥρων ἐόντα, ἀλλ' οὐ τὴν νῆσον.] Id enim vel ab ratione fabulandi promanavit in Græcam linguam, vel induſtria naturæ ac proprietate inſita comparatum eſt, ut eadem nomina regionum & urbium tradantur quoque fuiſſe ipſorum hominum, de qua re ſingularem locum captavit Stephanus Byzantius in v. Αἱμονία, quem utinam ipſum illic poſſemus legere!

67, 47. Πλέοντες ἐπὶ τῆς Θρηικίης.] Ita eſt in editionibus, nec ſcio aliter legi in MSStis. Attamen Salmaſius hæc citans in Plinianis pag. 161 ponit ἐπὶ τῆς Θρηίκης, ut Herodotus 9, 88. Ἐλῶν ἐς Θρηίκην.

68, 1. Ὑπὸ Θρηίκων ἐξελαθείς.] Ita prorſus conjugavit 3, 46. 4, 3 ἐξελαθέντες & plu-

ribus locis, ut notavit Portus. Sed prout in his concedit liber optimus, ita in hoc loco pervicax eſt ille ipſe, ut omnino inſeri velit ſibilum, ſcribendo ἐξελασθεὶς. Nec id in hoc tantum loco, ſed etiam inferius cap. 173. Λύκος Πανδίονος ἐξελασθεὶς καὶ οὗτος. Deinde MS. ὑπὸ Τηίων τῶν ἐν Ἀβδ. ubi vulgo articulum omittunt.

68, 10. Ἔμμενον κατὰ χώρην ἕκαστος.] MS. ἕκαστοι; quod verum, quum agat de populis, non de ſingulis hominibus. Sic 2, 41. Τοὺς δὲ ἔρσενας κατορύσσουσι ἕκαστοι ἐν τοῖσι προαστείοισι. Et cap. 63. Εὐχωλὰς ἐπιτελέοντες πλεῦνες χιλίων ἀνδρῶν, ἕκαστοι ἔχοντες ξύλα &c.

68, 22. Κοινῷ στόλῳ Ἴωνας ἀερθέντας. Sic fine capitis 165, & alium addit locum Portus. Nihilominus nunc legitur in optimo MS. αἱρεθέντας, & eſt differentia.

68, 32. Ἀνέκαθεν γένος.] Reparatio præclara ex MS. Mediceo, qui habet τὸ ἀνέκαθεν, quod jam ſupra vidimus placere Herodoto articulum ſic addere adverbiis; qui nunc occaſione præcedentis verbi ἐγένετο elapſus eſt. Etiam hic locus apponendus eſt illis, quæ notavimus 3, 25.

68, 37. Οὕτω μὲν δή σφι.] Apparet Vallam legiſſe οὗτοι, idque commodum foret, aliter tamen in priſcis libris.

68, 43. Τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω κατήκοοι καὶ καλ.] Tanquam ubi Herodotus & τὸ & τε interpoſuit, alterum delendum ſtatuiſſent nonnulli curioſi, ita nunc etiam ediderunt, quum legatur eximie in optimo MS. τὸ γὰρ παλαιὸν ἐόντες Μίνω τε κατήκοοι καὶ καλ.

69, 2. Καὶ μακρῷ μάλιστα.] Copula καὶ non eſt in MS. optimo, unde ferendam non putavi. Ut enim poteſt locum quendam hîc tueri & alibi, quid? an etiam Herodotus eam poſuit 2, cap. 41. Βοῦς θηλέας σέβονται προβάτων πάντων μάλιστα μακρῷ. Et c. 77. Μνήμην ἀνθρώπων πάντων ἐπασκέοντες μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ &c.?

69, 32. Ἰλαδὸν συγγίνεσθαι.] MS. εἰλαδόν. An placuit ſcribis hanc diphthongum deprimere pro arbitrio, & ubi contra libuit, oſtentare, atque ita luſum exercere? In Chilone vidimus ſupra; & ſic mox in editis legitur εἵποντο, pro quo MS. habet ἕποντο. Atqui cap. 202 edunt κατὰ εἴλας.

70, 6. Ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ.] MS. ἀδελφεοῦ. Et quomodo potuerunt aliter vel ſcribere vel edere, quum & in fine capitis 7, & toties aliis locis id uſurpetur? Etiam ante paulo Ἀθηνέων, ut 7, 6.

70, 11. Οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων.] Locus jam olim conſpicuus, adeo ut denique Portus, quum varia hujus loquelæ exempla conducturus eſſet, atque hæc ipſa vertiſſet, *cum nullis aliis hominibus conſentiunt*, ſuſtinuerit quoque efferre [Hunc locum nec Latin. interpres, nec Steph. ejus corrector ſatis fideliter eſt interpretatus] quod ipſe præſtet. Cæterum alius hic erat nodus & alia ſecuris adferenda. Primo enim an in hoc loco unum modo peculiare Lyciorum ſequitur expreſſum? an non plura? nempe de appellatione materna. Hoc prius. Alterum eſt de conjuge Lycia & ſervo. Tertium de marito Lycio & conjuge peregrina vel pallaca. Certe hæc unitatem excedunt. Accedit quod mirari oporteat tot voces ab Herodoto coacervari, ut bis idem dicat: quid enim illa ἓν τόδε ἴδιον νενομίκασι notant diverſum ab iſtis οὐδαμοῖσι ἄλλοισι συμφέρονται ἀνθρώπων? Quod vero caput eſt, legitur aperte in exemplari optimo συμφέροντα. Id vero quam variis modis queas conſiderare? ſive quum de legibus agat, ex media materia oporteat ſubintelligere νόμον, ut ſit accuſativus ſingularis: ſive quum inceperit loqui per neutrum genus, etiam nunc in eo perſeverare voluerit, nequaquam anxius vicem numeri, & quum in ſingulari præmiſerit, jubeat ſubſequi aliquid in plurali; qualia habere hunc Herodotum plura oſtendi 36, 9, in quibus recuſat ad rationem vocari, ut nunc quoque negari non deceat potuiſſe numeros ſubita mutatione diſconvenire, qui etiam dixit 1, 89. Κύρῳ δὲ ἐπιμελὲς ἐγένετο τὰ Κροῖσος εἶπε. Cæterum quæ hoc modo notantur ab Herodoto, tetigit quoque Nicolaus Damaſcenus in Peireſcianis, ubi videndæ Valeſii notæ pag. 122.

70, 14. Καὶ τῆς μητρὸς ἀναμνέεται τὰς μητέρας.] Nauſeam fere parit violenta graſſatio, quæ Herodotum ut alibi, ita nunc miſerrime vexavit. Etenim quum Aldus & Camerarius ſancte ex antiquis libris ediſſent ἀνανεμέεται, ea fuit audacia Stephani, ut in vicem ejus verbi ſubjiceret id quod poſui in citatione, & jam ultra centum annos pro Herodoteo legitur, nec tamen eſt Herodoteum. Tanto autem monſtroſior eſt hæc ſuppoſitio, quod illius ipſius Stephani eſt hæc in Theſauro animadverſio [Suidas ἀνανέμειν ab Epicharmo poni ait pro ἀναγινώσκειν. ab Herodoto autem ἀνανέμεσθαι pro καταλέγειν, id eſt, recenſere. At in v. l. affertur ex Herodoto ἀνανεμέετο τῆς μητρὸς τὰς μητέρας, quæ lectio ſuſpecta eſt] An hæc ſunt ſtudia ejuſdem viri? Hæc ingrata varietas quum ſit Stephani, quæ tandem ſuavitas eſt Æmilii Porti? Ille vero in Lexico Ionico novit ac ſuo ordine ponit verbum ἀναμνέεσθαι, explicat, citationem

tionem hujus loci addit & exsequitur explicationem, plane quasi ambiguitas nulla eum ureret, adeo ut illic ne noverit quidem verbum ἀνανέμεσϑαι. Quid igitur? Nempe hic Portus Suidam quoque delenire conatus est; unde quum in Suida ad verbum Ἀνανέμειν veniret, id quidem nec attingere voluit, sed post citationem Herodoti prave & ex Stephani corruptela factam scribit ista [Ἀναμνέεται vero dictum Ionice, pro communi ἀναμνᾶται & Attice ἀναμνᾶται. Quare Suidæ locus non caret mendi suspicione. Fortasse scribendum Ἀναμνέειν &c.] Sic denique cernimus bonum illum virum tam effrontem esse, ut à quo abstinere jubebat ipsa series literarum in isto Lexico, sustinuerit contra ipsam sic irrumpere, ut Suidam adhuc magis perderet: ut ego certe hanc unam ex infelicissimis Porto illuxisse horis existimem, quas Suidæ impendit. Atqui hanc eandem pro una probatissima ingessit lectori & commendavit Cantabrigiensis non editio, sed editio editionum, ut notam sex versibus ineptissime vitiosis conflatam integram chartæ inquinandæ descripserit, editore tunc cum Apolline suo Λοιδορίας versus Berolinum aut Amstelodamum aut Roterodamum aut denique Lutetiam ad tripodas & victorias volante, ut nesciverit QUO PACTO. Haud dubie enim vetus ille Lexicographus docte & doctius, quam aut Stephanus aut Portus aut Kusterina vanitas, ad illam priscam respexit lectionem, immerito ab illis in suspicionis nefas vocatam, cujus fides adeo est aperta. Nam vulgatum ἀναμνέεται suspectum debere esse potius ostendit vox præcedens καταλέξει. Cur enim non pergit Herodotus in eo tempore? Sed & ἀναμνᾶσϑαι aliena vox est, ut non debeat poni tanquam parallela verbo καταλέγειν. Quod volo, hoc est, ut omnino probanda fides sit illius veteris ἀνανεμέεται, vindicante eam tum ipsa ratione ac significatione, tum optima membrana Medicea, quæ perfectissime exhibet καὶ τῆς μητρὸς ἀνανεμεῖται μητέρας. Cernis facilitatem corruptionis. Nam Th. Gale bonus vir est, qui notat [Suidas ἀνανέμεται videtur hìc legisse, quod & καταλέγειν exponit] nec ulla mentio alicujus ex duobus codicibus tam dignis memorari.

70, 15. Ἦν μὲν γυνή.] Dulcius ex MS. ἦν μὲν γε γυνή.

70, 42. Ἔπεμπον ἐς Δελφοὺς ἐπειρησομένους.] MS. una voce auctior ἐς Δελφοὺς ϑεοπρόπους ἐπειρησομ. Nonne sic Herodotum sentimus, qui in cap. 67 dixit? πέμψαντες ϑεοπρόπους ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτεον. lib. 6 c. 135 dicit ϑεοπρόπους πέμπουσι ἐς Δελφούς· ἔπεμπον δὲ ἐπειρησομένους. Et multa habet Lexicon Porti.

71, 7. Ἡ ἱέρεια τῆς Ἀϑηναίης.] Confert hunc locum cum Strabone Is. Casaubonus in notis ad lib. 13 pag. 228.

71, 16. Κατειληϑέντες ἐς τὸ ἄστυ συνείλησαν.] Ac si in his paucis eadem voce usus fuerit Herodotus, & sonus diphthongi perinde accidisset auribus Herodoti, ac ipsis. Verbum συνείλησαν probum est, sed quo nunc auctor usus non fuit, sed, prout legitur in optimo MS. συνήλιζαν, quod æque probum, & nunc Herodoto præplacuit.

71, 34. Πλέω παρήσομαι.] MS. παρήσομεν. Quod quamvis sequatur singulare ἐπιμνήσομαι, tamen ne ipsum quidem male habet, aut vitiosum videri potest. Nam similiter quum soleat plerumque interjicere ὡς ἐγὼ ἀκούω, ὡς ἐμοὶ δοκέει, idem tamen sæpe quoque adhibere solet, τῷ ἡμεῖς ἴδμεν.

71, 35. Κῦρος δὲ ἐπείτε τὰ πάντα.] MS. ignorat voculam δὲ, & recte, ut prorsus in nova narratione.

71, 37. Ἔστι μέν κου καὶ ἄλλα.] MS. ἔστι τὰ μέν κου καὶ ἄλ.

71, 47. Τάφρος μὲν πρῶτα βαϑέα τε ... περιϑέει.] Nemo potest colligere in his aliquid omissum esse, quum περιϑέειν sic rursus occurrat c. 180. Attamen præter encliticam in numero secundo MS. agnoscit inter vocabula tertium & quartum alteram unisyllabicam μὲν, quam tanto cautius, quam priorem, custodiri oportuerat, quoniam utique tantum momenti adferebat, quam altera prior, in qua nihil est ullius momenti. Lib. 2, 138 dicit περιϑέει δὲ αὐτὸ αἱμασιή.

72, 11. Διὰ τριήκοντα δόμων πλίνϑου ταρσοὺς καλάμων διαστοιβάζοντες.] En verba nitida profecto & Herodotea, sed intellectu ardua, quem ingrediar forsan instar Labyrinthi, unde vix exitus sperandus. Laudabile opinor in Valla, Stephano & Porto, quod Græcorum legitime securi neque ea violanda opinantes id egerint, ut ex Latina versione verus pateret intellectus. Id displicuit Salmasio, ut in Plinianis Exercitat. p. 1230 testetur se emendare διὰ τῶν ἰσοδόμων πλίνϑων, ex ordine progrediens porro in explicando, tum τέλμα, tum inter singulos ordines laterum texta cannarum stipata fuisse, ut interpretetur *& inter ordinariam laterum structuram texta cannarum stipantes*, quæ nimis docta per majorem doctrinam insuper decorat, ita ut tandem in se collabantur. Sumantur enim texta cannarum: an illa stipaverunt inter structuram, ut stuppa stipatur in navium fabrica in-

inter juncturas tabularum? Certe ita istud textum contunderetur, nec textum maneret: cur igitur non solutas arundines? Accedit quod in Salmasiana fabrica tantum usum præbuerint ταρσοὶ καλάμων, quantum ἡ ἄσφαλτος θερμή. Quod si ita esset, jam dixisset auctor, τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ καὶ ταρσοῖς καλάμων, ἐδείμαντο. Nulla enim utriusque diversitas fuit. Sed quod amplius est, hæc mutatio tollit sublimitatem mensuræ, quæ sumta fuit ad comprimendum flumen, plane vagam in ea re cogitationem relinquens, quam Herodotus sapienter definivit. Quis ea carere velit? Certe illis nequeo uti. Post accessit Tan. Faber in eadem ista Epistola ad Petavium, & infando ictu vocem τέλματι expellit ut glossema asphalti, pro χρεώμενοι formans χριόμενοι *illinentes* vel *intingentes*, tanquam lateres asphalto ferventi illinerentur, quo tenacior esset compages & junctura murorum, qui ex tam exiguis constarent partibus; quum Herodotus clare non dicat ferventem asphaltum, etsi ita vertat quoque Valla, sed modo calentem. Quantum distat *illinere* ab *intingere?* Denique in eo quod summam spectat, fere scurriliter jocatur. Quis enim vertit *per triginta domos lateris?* quod sic exagitat & majusculis literis ostentat, haud dubie tunc febricitantis delirium, quod in aliis ridens existimat legi debere διὰ τριηκοντάδων πλίνθου. Quod jocosum est, addit Gallica, *A chaque trentiéme rang de brique.* Atqui hæc ipsa sunt verba Porti in voce Δόμος, quem tamen veretur nominare. Porro τριηκοντάδες πλίνθου non possunt habere eum sensum; sed solummodo istæ notant triginta solos lateres in ratione computandi, ubi iste numerus multiplicatus est, non laterum ordines. Nocuit viris doctis, quod non viderint vere antiquos Herodoti libros, unde didicissent reverentiam antiquitati debitam præstare, nec mutare, quod sanctum est, præsertim in designatione antiqui ædificii, quod inde solummodo fidem capit, non ex nostra fictione. τέλματι χρεώμενοι ἀσφάλτῳ θερμῇ omnino recte dicitur, & recte intelligitur *loco & vice luti utentes bitumine calido*; ubi certe est eadem appositio, quæ cap. seq. αἱ ἐπικαμπαὶ αἱμασιὴ πλίνθων. Dehinc recte sequentia vulgo leguntur, ubi δόμοι dicuntur ab verbo δέμω, quod mox subnectitur bis ab Herodoto, adeo ut ea vox auferri ei non debeat, quum suam esse evincat 2, 127. Ὑποδείμας δὲ τὸ πρῶτον δόμον λίθου Αἰθιοπικοῦ ποικίλου, ubi nescio cur Valla verterit *domum*, Stephanus *ædificium*. Ex Demetrio Phalereo servavit hanc vocem Polybius 10, 22. Καθάπερ ἐν οἰκοδομίαις, ἐὰν κατὰ μίαν πλίνθον θῇς καὶ καθ' ἕνα δεσμὸν καὶ καθ' ἕνα δόμον. Diodorus Sicul. 1, 64. Τοὺς δὲ τοίχους ἐπὶ μὲν πεντεκαίδεκα δόμους κατεσκεύαζεν ἐκ μέλανος λίθου. Et 17, 115. Εἰς τριάκοντα δὲ δόμους διελόμενος τὸν τόπον, καὶ καταστρώσας τὰς ὀροφὰς φοινίκων στελέχεσι &c. Et exemplum aliud est in citatione fragmenti anonymi apud Casaubonum ad Strabonem pag. 270. Posui ergo *compagem*; bene etiam Valla *ordinem*, nisi quod Græca vox congruat magis compagi, in qua rite facienda consistit officium τοῦ δείματος, & illic est sedes bitumini vel calci, &, quas hic admixtas dicit, ταρσοῖς καλάμων. Quas considerent alii ex lubitu, vocabula explicant *alas arundinum*, quas Valla vocavit *summitates*, quoniam in summo arundinis nascuntur, materia nempe levissima & par alis avium; quæ cur instipata fuerit, dicant periti. Salmasius dicit simpliciter accipi de textis canniciis, quæ singulis laterum ordinibus interposita erant & bitumine oblita ad continendam structuram. Primo si interposita, certe non stipata: interponuntur enim omnia leniter ad fabricam necessaria: alia ratio est stipandi. Deinde quod scribit de singulis ordinibus, est falsa illius suppositio. Porro si tam multiplex canna adfuit, eaque canna addidit tantam firmitatem structuræ, certe auctores junxissent bitumini cannam loquentes de his muris, qui tamen solum norunt bitumen. Ridiculus præsertim hac in parte est Faber, scribens [Quæ texta cum bitumine illita, immo imbuta, essent, magnum laterum numerum sua latitudine tegebant & continebant] Abjicit Salmasianam structuræ continentiam, & aliam continentiam inducit de numero laterum cum sua latitudine. Atqui ταρσοὶ istæ non illinebantur ex ipsius emendatione, sed πλίνθοι, quæ commodum præcesserunt. Sane post aliquot ordines demum adhibebantur isti ταρσοί, non per singulos; in quo lapsus est Salmasius. Quid autem erunt διὰ τριηκοντάδων δόμων vel δώρων? Hæc utraque offert Th. Gale, prius testans ex MS. alterum ex Hesychio, ut perinde ipse in hoc faciat, quod in Salmasio videtur culpare, sine suffragiis codicum veterum. Vel maxime cave illi credas in eo, quod tanquam faber addit [Interferebantur stramenta ad lateres suscipiendos, tuendosque ne se attererent, & se mutuo sua duritie confringerent; simul & ad conspissandum & constringendum bitumen] Non interferebantur, sed perstipabantur; non sunt stramen-

ta, sed καλαμοι & quidem horum ταρσοὶ, non suscipiebant lateres, sed postquam inferior ordo positus esset, illi infundebatur bitumen calidum, & stipabantur alæ arundinum, ut ταρσοὶ etiam fuerunt πτερῶν ἄκρα in avibus. Et quando saxa vel lapides coctos vidit quis se atterere & mutuo sua duritie confringere, quum in ædificando alter imponeretur alteri? Et quomodo lateres potuerunt conspissare & constringere bitumen? Sunt hæc plena ἀδυναμίας. Et quid scripsit nuper Tavernerius? Nempe tomo 1. Itinerarii pag. 238. de Bagdat, quam vicinam veteri Seleuciæ, aut ipsam volunt. *La fabrique estoit de cette maniere. Sur un lit de cannes ou roseaux concassez & meslez avec de la paille de bled de l'epaisseur d'un pouce & demi, il y a sept ordres ou rangs de ces briques les unes sur les autres, y aiant entre chacune un peu de paille. Aprés il y a un autre lit ou couche de mesmes roseaux sur lequel on met six rangs de brique & cela continuë ainsi en diminuant jusques au haut.* Hinc apparet, quo illa res pertinuerit. His addi debet, quod scribit capite sequenti: *Il y a des restes de murailles qui sont si larges qu'il y pourroit passer six carosses de front. Elles sont de brique cuite au feu, & chaque brique est de dix pieds en quarré & de trois d'epais. Les Chroniques du pais disent que ce sont les ruines de l'ancienne Babylone.*

72, 15. Οἰκήματα μουνόκωλα.] Contignationem Vallæ approbat Æmil. Portus, quum Salmasius intelligat ædificia, quæ plura membra adjuncta non habent, sed singulari structura surgunt; quibus tamen contraria dicit quæ pluribus cænaculorum contignationibus coaxata sunt, in Plinianis iisdem pag. 1006. Erant domunculæ unius conclavis, ut haberent modo unum membrum, prout 2, 126 memorat pyramidem filiæ Cleopis, τὸ ἐστι τὸ κῶλον ἕκαστον &c.

72, 33. Αἱ ἐπικαμπαὶ &c.] Absit ut possit videri in his quidquam irrepticium, quod ab Stephano projectum ostentant editiones, ut pateat nihil eas intelligere. Verte; *quod autem sequitur, curvaturæ* (vel lineæ per cubitos aut angulos flexæ) *juxta utrumque fluminis labrum maceria coctilium laterum prætexitur.* Innuit utraque extremitate muri angulos occurrere, qui solent cubiti appellari & qui ducti fuerint ad fluvium, ut inde post urbem undiquaque mœnibus inclusam flexura fieret ad interiorem murum, atque item maceriam, quæ utraque hinc initium capientia progrederentur secus amnem, maceria quidem instar loricæ, & minus emineret, altior vero foret murus. Sic diversi numeri in appositione cap. 205. Γεφύρας τε ζεύγνύων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ διάβασιν τῷ στρατῷ. Ut mirer Stephanum irrepticiam vocem causari; neque incurvæ sunt utriusque ripæ, ut scripsit Valla, quippe quas recta præter fluvium ductas supra affirmavit & ipse & Herodotus. Concedit tamen Stephano Fridericus, eum non sine causa suspicari irrepticiam [non satis enim inter se verba cohærent. Et satis alias sententia constat; quemadmodum ex adjecta interpretatione liquet.] Interpretatur autem bonus homo: *Cæterum utrique fluminis ripæ maceria è latere coctili prætexitur.* Sic nihil putat interesse, utrum ex Herodoto discamus, unde incipiat hæc maceria, an non.

72, 34. Αἱμασιὴ πλίνθων ὀπτέων.] Jam dixi in his esse epexegesin. Cæterum hujus αἱμασιᾶς mentio quæ sequitur ita ut iteretur, advocari huc debet, ut omnia conjuncta nos adjuvent. Itaque mox ait, Κατὰ ἑκάστην ὁδὸν ἐν τῇ αἱμασιῇ τῇ παρὰ τὸν ποταμὸν πυλίδες ἐπῆσαν. &c. cap. 191. Καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τὰς αἱμασιὰς ἀναβάντες τὰς παρὰ τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ ἐληλαμένας. Sic ter ejus meminit, ut affatim notitia ejus pateat. Unde apparet indecentissima oblivio Stephani, qui in neutra αἱμασιᾶς, quam sub litera H designavit, vel unam portam monstrat in icone Babylonis, quam edidit, ut nihil illic sit nisi cæca linea; quod ita conspici non debebat, præsertim quum in eadem sit alter lapsus, quod portas Babylonis concipit in summo arcuatas, quum omnis vetustas distinxerit arcus & portas, quæ simpliciter positæ non intelliguntur nisi quadratæ. Quid autem in hac parte agit Suidas ille nunc per Cantabrigiam tantopere celebratus? Ille vero ad hæc attendit, scribitque: Αἱμασιά, τὸ ἐκ χαλίκων ᾠκοδομημένον τεῖχος ἄνευ πηλοῦ παρὰ Ἡροδότῳ. ὃν τινες ἥρπαζον. οἱ Ἴωνες οὕτω χρῶνται. δηλοῖ δὲ Ἡρόδοτος ἐν τῇ πρώτῃ. Quæ quum nequeant intelligi, ecce tamen quam præclare intelligat Cantabrigiensis ille editor: *Sic apud Herodotum vocatur murus ex parvis lapidibus sine luto constructus, quem nonnulli ἥρπαζον appellant. Sic Iones vocabulum hoc accipiunt, ut declarat Herodotus libro primo.* Itaque illius plagæ aër est, qui istum æedituo nugaci simillimum interpretem docuit, esse gentem aut turbam hominum, quæ ἥρπαζον appellet talem murum. Nam tota hæc Latina interpretatio est Cantabrigiæ nata, quum Portus aliter interpretatus esset, & sic *quam* maceriam *quidam rapiebant.* Ita hanc ovem suam ista urbs lupo commisit. Venit raptus quasi ad Suidam imparatus omnino. Quippe ante XL annos jam

jam Menagius in Amœnitatibus Juris pag. 133. locum Herodoti cum Suida conferens monuerat legendum ὡν τίνες ἄρπεζον, idque probat loco Eustathii ad Odyss. Σ, ubi apparet etiam consensus Ælii Dionysii. Hæc utique cum sint notissima vel mediocriter eruditis vel qui prima labra huic poculo admoverunt, tum lepidius est, quod restat. Nam in MS. Lugdunensi clare exstat scriptum ἄρπεζον. An credibile est non item id ipsum exstare in ullo ex tribus Bibliothecæ Regiæ, unde & luscus poterat doceri? Alter locus Herodoti ab Grammaticis apud Menagium citatus exstat lib. 6 cap. 74. Vos, Menagiani manes, agitate illum turbatorem quietis Suidæ, illum nugacem in tot sacris locis & vanissimum impiumque antistitem, furiis meritis præcipitate in istam voraginem, ubi ære gravi pressus anhelet.

72, 38. Τὰς ἐπὶ τὸ ποταμὸν ἀγύσας.] Eleganter & maxime commoda ad Herodotum restitutione corrigo ex MS. ἐχύσας. Solitus est enim noster isto verbo sic uti. Ut cap. 191 de his ipsis: Πάσας τὰς ἐς τὸ ποταμὸν πυλίδας ἐχύσας. Sic 2, 17. Ἡ δὲ ἑτέρη τῶν ὁδῶν πρὸς ἑσπέρην ἔχει. Imo etiam cap. seq. Ἀνάβασις ἐς αὐτοὺς ἔχουσα. Et 4, 42 corruperunt iterum hoc Græci sermonis Herodoteum decus. Notavit quoque Stephanus in Thesauro. Itaque quum idem in Anglicis testetur Th. Gale, recte pro glossa habens illud ἀγύσας, non dubitavi reponere probabilius.

72, 41. Ὅσαιπερ λαῦραι.] MS. ὅσαιπερ αἱ λαῦραι. Omnino lenius ac politius, etsi prout alii vulgo ediderunt non aliter scivit hunc locum citare maximus Casaubonus ad Athenæum 12, 10. Ubi præclare meretur eruditissimus vir de hac Græca λαύρα, sed miris modis turbatur in verbis Athenæi ἡ Σαμίων λαύρα στενή τις ἦν γυναικῶν, neque assequi potest, quid in isto adjectivo στενὴ lateat, ut varia proferat indigna certe, quum vitium sit in scriptura & legi debeat στέγη τις. vere aliquod lupanar.

72, 48. Περιβόλῳ τε μεγάλῳ καὶ ἰσχ.] MS. accurate perfecteque περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καί. Sed insuper vitiosum est, quod præcedit ἐν δὲ φάρσεϊ ἑκατέρῳ. Nam dixit jam duo φάρσεα fuisse Babylonis: modo non id agit, ut scribat regias fuisse in ambobus illis φάρσεσι, sed in altero fuisse palatia, in altero templum Beli, ut adeo scribi debeat ἑτέρῳ. Utique sic intellexit quoque Stephanus in icone Babylonis, ponens sub litera M *la tour située de l'un des costez de la ville*, & sub altera litera N *le palais du roy assis de l'autre part*. Sed aliter prorsus agi oportet, nec error est in hac voce ἑκατέρῳ, verum in verbo ἦν. Res autem ita habet, ut scribi debeat Ἐν δὲ φάρσεϊ ἑκατέρῳ τῆς πόλιος ἐτετείχιστο ἐν μέσῳ· ἐν τῷ μὲν τὰ βασιλήϊα περιβόλῳ τε μεγάλῳ τε καὶ ἰσχυρῷ· ἐν δὲ τῷ ἑτέρῳ Διὸς Βήλου ἱερὸν &c. *In utraque autem civitatis parte exstructa sunt in medio, in una quidem palatium regis, consepto etiam tum magno, tum valido; in altera templum Jovis Beli* &c. processu narrationis æquissimo. Hoc autem Jovis templum diligenter peregit Salmasius vel ad Historiam Augustam p. 377. vel in Plinianis Exercit. p. 1235.

73, 4. Καὶ ἐπὶ τούτῳ τῷ πύργῳ ἄλλος πύργος ἐπιβ. &c.] Est ipsa forma ipsaque descriptio, ad quam postea Romani instruxerunt Cæsareum rogum, de quo sunt hæc verba Herodiani in libro IV, ubi ait esse τετράγωνόν τι καὶ ἰσόπλευρον ἐκ μόνης συμπήξεως ξύλων μεγίστων εἰς σχῆμα οἰκήματος· ἐπ' ἐκείνῳ δὲ ἕτερον σχήματι μὲν παραπλήσιον, μικρότερον δ' ἐπίκειται, τρίτον τε καὶ τέταρτον, ἀεὶ τοῦ ὑποκειμένου μεῖον, ἐς τελευταῖον βραχύτατον περαιοῦται, & hanc adjicit esse fabricam pharorum.

73, 6. Ἀνάβασις ἔξωθεν κύκλῳ περὶ πάντας &c.] Tale quid hodieque narratur in locis prope Tigrim exstare, scribente Tavernerio pag. 229. *A cinq cens pas de cette Mosquée on voit une tour fort ingenieusement bastie. Elle a deux escaliers par dehors faits en limacon, l'un desquels est plus enfoncé dans la tour que l'autre. Je remarquay seulement, qu'elle est de brique & qu'elle marque fort son antiquité. A un demis lieu de là on voit aussi trois grands portaux qui semblent avoir esté l'entrée de quelque palais. Il y a mesme de l'apparence qu'il y a eu autrefois en ce lieu-la une grande ville; car plus de trois lieües le long de fleuve on ne voit que des ruines.*

73, 11. Νηὸς ἔπεσι μέγας.] Quam bene nunc convenit Tanaquillo Fabro cum Laurentio Valla! ut quum hic omisso Græco postremam vocem reddiderit per *aliud*, ipse Græcam quoque trahat ad eandem metamorphosin, ut scribatur ἄλλος ex necessitate quadam proportionum, ut sustinuerit rogare, [si octava turris omnium minima fuerit, quî potuit in illa fuisse magnum templum?] Fallit se ipse. Cur enim in minima turri Babylonica non potuit fuisse magnum templum? Nonne magnum templum fuit, in quo poterat esse lectus & quidem magnus, potuit fuisse mensa? Quæ plura illic fuerint, non memorat; sed certe locus debuit fuisse ad apparandum hominibus. Nescit veteres νηοὶ parvi præsertim per Asiam quales fuerint. Uterque videtur

detur præcipitatus fuisse ad istam vocem ἄλλος per verba quæ mox sequuntur: Ἔςι ἢ ἔ ἐν Βαβυλῶνι ἱρῦ ἢ ἄλλος κάτω νηός, donec tandem sequatur ἄλλος βωμὸς μέγας. Ita scilicet hoc etiam in loco scripsit Herodotus, si temeritati credimus. Certe etiam Fridericus retinuit istud *aliud*. Sed subtilior Marshamus sine dubio ponit νηὸν μέγαν *fanum ingens*.

73, 13. Καὶ ἡ τράπεζα.] Sic nempe per articuli præpositionem debebat demonstrari mensa ista, & quum κλίνη illo careat, τράπεζα carere non poterat. Quid nugacius tali aut librariorum aut editorum turba? Laudatissime membrana MS. exhibet Herodoti veram manum καὶ οἱ τράπεζα, ut infra, Καὶ οἱ τράπεζα μεγάλη παρακέεται χρυσέη.]

73, 20. Καὶ ἀμπαύεσθ.] Scio & Græcis & Herodoto talia esse, ut ἀμβώσας, ἀμβολάδην, immo & paulo ante præcessisse vocem ἀμπαυςήριοι, velut ad confirmationem in antecessum vocis sequuturæ ex eadem derivatione. Attamen Mediceus MS. ἀναπαύεσθαι. Itaque probavi. Mireris forsan cur id fecerim, quum sic exigat ipsa fides.

73, 27. Οὐ γὰρ δὴ ἀεὶ ἐςι.] MS. ἐ γὰρ ὧν αἰεὶ ἐςι.

73, 28. Ἔσω ἐς τ̀ νεών.] MS. ἔσω ἐν τῷ νηῷ.

73, 32. Καὶ τὸ βάθρον.] Valla reddit *& sustentaculum*. Fero, si intellexerit. Certe βάθρον isti usui non inservit, ut foret sustentando. Commodius igitur ab Stephano redditur *scamnum*; idque accepit Fridericus, etiam in Chronicis usurpavit Marshamus pag. 550. Quod tamen cum sit vagum nimis, & βάθρον duplici usui fuerit, tum ad adscendendum in thronum, tum ad pedes sedentis, ut illi inniterentur instar ὑποποδίε, malui interpretari *gradum*.

73, 39. Χίλια τάλαντα.] Res clara est. Verterat tamen Valla *centum millia talentorum*. Eum arguit in verbo καταγίζειν Æmil. Portus, negans id esse in Græco, mira taciturnitate prætermittens Stephanum, qui Porti versionem sic fœde immutabat *quotannis libanotum ad pondus centum mill. tal. adolent*. Id correxi; neque enim opinor illis aliquam causam fuisse, ut in Græco scripserint aut suspicati fuerint δεκάκις μύρια, vel ut Fridericus ἑκατοντακισχίλια, si ita Græci modo dixerunt: nam in illo numero jam venerunt ad myriadas.

73, 43. Μέν νυν ἐκ εἶδον.] Polite explet defectum sermonem MS. μέν μιν ἐκ εἶδον. Quid vero? an istam vocem insero ex arcana lectione codicis Italici? Immo sic plene edidit Aldus, edidit Camerarius, Stephanus in culpa est, ex cujus editione anni 1592 exulare cœpit, & perseverat Germana atque item Anglica.

74, 6. Χώματα ἀνὰ τὸ πεδίον.] Quæ illustrantur ab Scaligero in Animadversion. pag. 16. Mox quod margini apposuit Stephanus ῥέοντα πρότερον ἰθὺ probat MS. Mediceus, unde excepi libens, quotiescunque etiam iteretur id verbum.

74, 15. Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα πρότερον ἰθὺν, ὅς σφι διὰ τ̃ πόλιος μέσης ῥέει &c.] Hæc sunt lenissima & ad intelligentiam bene prona. Quum Ninum recuperare nequiret, aut ad munimentum validum restituere, & ibi limites suos munire, illi urbi valere dicens magnanima Nitocris, circumspexit, quid posset excogitari ad muniendam aliam urbem & quidem caput regni, nempe Babylonem, cujus ille situs erat, ut fluvius Euphrates per mediam flueret. Unde igitur isti pio ac probo Bocharto potuit innasci tantus amor criminandi, ut citaret hunc locum & scriberet in Phaleg lib. 4 cap. 22 [Quid quod horum singuli sibi non constant, & de situ ejusdem urbis scribunt plane ἀσύςατα. Herodotus lib. 1 cap. 185 obiter de Nino loquutus, Euphratem amnem fluere scribit διὰ τ̃ πόλιος μέσης *per mediam urbem*. Sed id recantat idem his verbis cap. 193 ejusdem libri: τὸν Τίγριν παρ' ὃν Νῖνος οἰκέαται, *Tigrim ad quem Ninus habitatur*. Et rursus cap. 150 libri secundi; τὸν Τίγριν ποταμὸν παραῤῥέοντα τὴν Νῖνον *Tigrim fluvium Ninum præterfluentem*.] Mihi præ dolore excidunt lacrimæ. At vos, doctissimi Viri, tu Sarravi, tu Grentemesnili, qui cum Bocharto vixistis, & Herodotum legeratis, potuistis taciti concoquere, ut tot editionibus tam magna manus conspurcaretur? Debuit viventi Bocharto id indicari, ut verteret manum stylumque ac meliora sciens desisteret ab tam calumniosa dica scribenda. An per hæc loca reclamare etiam aliquid dicetur Herodotus, ille immo distincte variat sermonem de fluviis, & Tigrin ait præterfluere Ninum, quum Euphrates transfluat mediam Babylona. Quicunque proximus sanguine superstes es, cura ut hujus nævi memoria universa aboleatur. Herodotus major est, quam ut sic attaminetur. Sed quum talis sit Theologia, quid mirum, si Chronologia cæco furore ruens & per aërem imaginata se videre momenta temporum per Parcas cifris Ægypti, Arabiæ, Chaldææ & Persidos æternis tabulis incisa exclamet Herodotum mentiri?

74, 29. Ὥρυσσε ἔλυτρον λίμνης.] MS. λίμνη. Quod adeo temerarium non videtur, ut sic ab Herodoto scriptum opiner; nam ita rursus pag. seq. ἐπεί τε γὰρ ὤρυσσε τὸ ἔλυτρον τῇ λίμνῃ.

74, 31. Εὖρος ἦν τὸ περίμετρον &c.] Ut solet interdum Jo. Fridericus Vallam, quem in præfatione nominavit, hîc illic per notulas veterem interpretem vocare & carpere, sic & hoc loco arguit versionem ejus *latitudine vero ejus quoquo versus*, idque propterea quod sic intellexerit latitudinem vel τὸ πλάτος κατὰ διάμετρον, quum Herodotus intelligat latitudinem seu flexum circumcirca, quam versionem pro Vallensi supponit, &, quod in eadem notulâ addit, ambitum paludis & id quod mox dicit μακρὴν περίοδον τῆς λίμνης. Non opinor aliud intellexisse Vallam, etsi per istas voces dederit occasionem aliter de eo cogitandi.

74, 35. Λίθους ἀγομένη.] MS. ἀγαγομένη. Cap. 196 Ἀπαγαγέσθαι. 2, 64 Ἀγαγόμενον ἀνθρώπους. Huc pertinet, quod in fine cap. 186 restitui jubebat codex optimus Ἐκ τῆς λίμνης ἐξήγαγε pro vulgato ἐξάγαγε, ut 2, 115 ἀνήγαγε MS. habet pro vulgato ἀνῆγε.

74, 41. Περίοδος τῆς λίμνης μακρή.] MS. μακρός. Sic vicissim cap. 193 μεδίμνου Ἀττικῆς, quod notaverat jam Stephanus, ipse quoque deprehendi in MS. optimo. vide alia ad 38, 47.

74, 47. Τῶν προτέρων βασιλέων.] MS. πρότερον. Sic supra, sic infra, at 2, 140 dicit οἱ πρότεροι γενόμενοι βασιλῆες Ἀμυρταίου.

75, 7. Ἐν τῷ ἐπιμπλάσθαι τοῦτο.] MS. ἐν ᾧ. ut jam patefecisse memini. Utrum hîc notatio mutat? ut sic de tempore, sed τῷ de aliis maluerit? an quæcunque alia causa?

75, 9. Τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ κατὰ τὴν πόλιν καὶ κατὰ τὰς καταβάσιας.] Non vitupero repetitionem præpositionis κατὰ, utpote quæ repetitio etiam placet Herodoto, sed ubi placere potest, ut cap. 191. Κατά τε τὸν ποταμὸν καὶ κατὰ τὴν λίμνην. Sed magna prorsum in his residet ineptia. Nam quum dicit labra fluvii per urbem, an possunt alia ulla intelligi, quam quæ sunt prope descensus, imo quam in quibus ipsis descensus est extra portulas? Certe enim non per alias urbis partes currit flumen, ita ut quum dicatur Nitocris fluvii labra per omnem urbem lapide struxisse, id omnino intelligi debeat & tantum possit, factum circa descensus ex transversis plateis ad fluvium. Legendum procul dubio deleta altera particula κατὰ τὴν πόλιν καὶ τὰς καταβάσιας. Innuit enim Herodotus tum reliquis partibus simplicem circa fluvii ripas murum ductum, tum ipsos illos descensus ab ipsa recte concinnatos fuisse, & majore quadam impensa & mole, quam alia ripæ pars, roboratos. Jungi enim oportet τὰ χείλεα τοῦ ποταμοῦ καὶ τὰς καταβάσιας. Ignorat purissime spuriam particulam codex MS. & videtur quoque non agnovisse interpres.

75, 15. Ἐπετείνεσκε ἦν ἐπ' αὐτ.] MS. ἐπιτείνεσκε. Sic ἐσάγεσκον, πωλέεσκε, & quæ sic plura: certe ejus quoque generis est, quod sequitur ἀπαιρέεσκον, quod ut Stephanus vidit in suis, ita ipse in Mediceo id offendens reposui pro vulgato ἀπαιρέεσκον: prout etiam διαφοιτέοντες pro simplici φοιτέοντες. quæ accessio est meritissima.

75, 26. Ἡ δ' αὐτὴ βασίλεια.] MS. ἡ δὲ αὐτὴ αὕτη βασίλ. ut 2, 198. Ταυτὰ ἦν ταῦτα καὶ Ἀργεῖοι ποιεῦσι. Deinde est in eodem λαοφόρων, non λεωφόρων.

76, 2. Τοῦ πατρὸς τοῦ ἑωυτοῦ τοὔνομα Λαβυνήτου.] De hoc loco quum scripsisset Scaliger in Animadversionibus pag. 91 ita [apud Babylonios Labynitus, id est Nabonidus, & Nabuchodonosorus idem Herodoto] in Emendatione Temporum pag. 579 & hoc ipsum & alia grandiora profert, quæ videas licet.

76, 3. Στρατεύεται ἦν βασιλεύς.] MS. ἦν δὴ βασ. Erat enim hic excessus ad morem regis Persici tam novus, quam in præcedente periodo est reditus in historiæ viam, ut utrobique ista particula merito interponatur.

76, 9. Ἅμαξαι τετράκυκλοι ἡμιόνειαι.] Interpretatur Valla, *carrucæ quatuor rotarum*, quum carrucas pateat non fuisse fabricatas in hunc usum, quem colligere licet ex capite 27 libri II de re vehicularia Cl. Schefferi, qui idcirco in capite 19 ejusdem libri statuit rectius futurum *multa plaustra quatuor rot.* Recte ad differentiam, quum alioquin ἁμάξας dicat simpliciter, ut 4, 62. Attamen Gatakerus lib. 2 cap. 5 Adversar. reddiderat *petorritis multis secum inter impedimenta vehendam.* Nam de Choaspe egerunt & alii & Salmasius in Plinianis pag. 699.

76, 11. Ὅποι ἂν ἐλαύνοι.] Ubique occurrens verbum. Sed nunc MS. ὅποι ἂν ἐλαύνῃσι. Quid dicemus? utrum placet postremam syllabam σι natam ex corrupta diversa lectione οι, hærente librario priore inter voces ἐλαύνῃ & ἐλαύνοι (ut videmus hæc in MSS. mixta) ac propterea utramque postremam syllabam exprimente, quæ postea ex οι in σι depravata adhæsit ipsi verbo? an ve-

vero esse aliam hujus verbi formam, nunc quidem abolitam, sed Herodoti tempore Helladi & Herodoto usurpatam abscondi ἐλαύνημι. An non simile huic verbum κατειργνῦσι, quod exstat 4, 69, non observatum Porto, quum habeat κατέργειν *Ion. pro com.* κατείργειν, quod etiam habet hic scriptor; sicut observat alterum ἐσεργνῦσι ex 2, 86. Quae composita nec ipse Stephanus annotavit in grandi Thesauro.

76, 21. Κάρτα δὲ δή.] Id vero jam nimium quidem, nec tam adversativa ex spectatur, sed ut narrationis pars lenissime succedat. Id probat MS. κάρτα τε δή. ac mox γόνυ οὐ βρεχούσας, non γόνυ μὴ βρ. quod vani & prolationem Herodoteam non ferentes videntur sic mutavisse.

76, 31. Ἤνετο μὲν τὸ ἔργον.] Sic edidi sane non invitus, quum emendatissima membrana Medicea conspiraret cum MSStis, unde id ipsum verbum produxit Stephanus; sed adeo non curavit, ut id nunc in marginem abjiciens, in Thesauro pulcherrimum hoc exemplum annotare detrectarit, ubi tamen de hac forma istius verbi agit, & quasi ipse nesciret, sub Budaei nomine ex Herodoto citet ἀνόμενον ἔτος de exacto anno, quod scimus exstare 7, 20. Πέμπτῳ δὲ ἔτεϊ ἀνομένῳ, etsi neque Portus memorare voluerit.

76, 39. Κατειλήφθησαν ἐς τὸ ἄστυ.] Lapsum credo esse typographicum pro κατειλήθησαν. quod est in MS. & semper auctori adhibitum, plane ut in libri hujus capite 176, cujus varia exempla composuit diligenter Portus in Lexico, qui & hunc locum recte producit, ut pateat hunc errorem ignoratum prioribus, adeo ut etiam Stephanina anni 1592 ab eo sit immunis, ab Germanica incaute fuisse admissum, Anglica imitante.

76, 42. Προσάξαντο.] Nescio unde petant hoc verbum lectores, nescio unde petiverint interpretes: certe Latinum *comportaverant* proprie huc non accedit. Portus hunc locum noluit attingere, sed producit verbum προεσάξαντο ex lib. 8. cap. 20. At hoc ipsum est, quod in hoc loco adhibuit Herodotus. Sic enim planissime scriptum habet optimus MS. προεσάξαντο.

77, 2. Τῇ ἐξῆς.] MS. ἑξῆς. Et hoc verbum est, quo antea de Halye fluvio, infra de Nilo utitur auctor, ut videre est apud Portum. Mox deinde Stephanus eandem pruriginem scabit οὕτω δὲ δὴ τάξας ponens in margine, quum vulgo edatur οὕτω δὴ τάξας. Sed verum est οὕτω τε δὴ τάξας, quod profero ex MS. Mediceo.

77, 14. Κατὰ τὸ ῥέεθρον τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ ὑπονενοστηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κῃ κατὰ τοῦτο ἐσήεσαν.] Negari nequit bellos Herodoto contigisse interpretes & curatores, qui & edere ita & explicare haec omnia potuerunt. At profecto nec dictum uspiam ulli Graeco reor ἀνδρείως ἐσιέναι, ut illi jungunt in Latinis, quum palam sit in Graecis ita eos distinguere, ut verba ὑπονενοστηκότος ἀνδρείως ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κῃ separata velint esse ab reliquis. Id illi interpretari debuerunt sine tormento trajectarum vocum & Herodoti sententiam expiscari, non omnibus permixtis suam exponere. Sed & laudatio illa, quasi viriliter fecerint, intempestiva prorsus est, nec aliter etiamnum se gerunt, quam stolide audaces & quidem in perniciem suam, si adfuisset Babyloniis bona mens. Immo ut videas omnia rejicula esse (id enim certe fateberis) nisi ex utilissimo apographo sic restituantur & distinguantur, en tibi quod fero: κατὰ τὸ ῥέεθρον, τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ ὑπονενοστηκότος ἀνδρὶ ὡς ἐς μέσον μηρὸν μάλιστά κῃ, κατὰ &c. Verto. *Persae, qui ordinati erant prope alveum, postquam Euphrates fluvius subsedisset, ut transiret vir circiter medio femore tenus, illic Babylonem introierunt.* Non fallit me animus, quin egregius lector hanc unam praestantissimam emendationem clarissime causas corruptelae aperientem sit exosculaturus, adeo ut fides optimi libri dubia ulterius esse non possit. Dativus ille ἀνδρὶ plane Geographicus illustrationem accipit ex notis paternis ad Livium lib. 1. cap. 8. Ἀνδρὶ ponit pro quocunque transeunte, ut plane videas Herodotum sibi similem, ecce lib. 7 cap. 60. Αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. Sed neque dissimilia sunt 3, 22. Ὀγδώκοντα δὲ ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι. 4, 22. Ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνῃ πατήρ. Etiam ejusdem generis 4, 20 Διαβάντι, & seq. cap. Ἀποκλίναντι. 7, 198 ἰόντι. Distinguere potes, ut volueris, & voces τοῦ Εὐφρήτεω ποταμοῦ possunt perinde commode referri ad praecedens ῥέεθρον, quam ad sequentia ὑπονενοστηκότος &c. Ideo nunc aliter exhibeo, quam in contextu. Utere quo libet.

77, 36. Τοὺς τέσσαρας τρέφει μέν.] Maligni sunt & parci erga Herodotum posteriores, qui ne illa quidem ei volunt linquere, quae ipse ad copiam protulit. Hinc enim MS. τοὺς τέσσερας μούνας τρέφει μιν. Omnino rectissime.

77, 42. Τελαίχμη τῷ Ἀρταβάζου.] MS. Τελτανταίγμη. idque probum judico, ut in libro

bro 7, 82. Eſt enim idem nomen: quod ſcribo per tertiam literam, quia ſic exſtat in ſcripto libro, non per χ.

78, 11. Καὶ κηλωνίοισι.] MS. liquide refert καὶ κηλωνηίοισι. Quæ eſt illa ipſa forma, quam uſurpamus hodieque in lib. 6. cap. 119, quæ hinc quidem confirmatur eſſe veriſſima, quicquid etiam ſuſpicetur Portus. Et hinc apparet, quod ſupra occurrebat ἰδωλίοισι, non ſcriptorum fuiſſe Herodotum, ſed ἰδωληΐοισι, ſi uſus ea vocis forma fuiſſet, quod nimis facile crediderunt. Quod mireris, non aliter citat Salmaſius in Plinianis pag. 589. Hoc rectum. Sed contineat quæſo manum, & ne doceat Herodotum, quomodo Ionice pronunciari ea vox debeat. Illic etiam pag. 581 citat ſequentia Herodoti verba Ἐπὶ δ᾽ ἂν ἀείρῃ αὐτὴ ἑωυτῆς ἐνείκη, quum in editionibus exſtet ἐπεὰν δὲ ἀείρῃ. Quod miror, quoniam in MS. legebam ἐπειδ᾽ ἂν ἀείρῃ, quod & ſequutus fui, ſed δὲ invaſit male. Sed & ſequentia vides citata eſſe ab viro maximo, prout edita ſunt, quod patuit ad 74, 15. ut videatur rejeciſſe, quod Stephanus ad marginem poſuit οἴκηϊο. Quam felix fuiſſet ejus memoria, ſi univerſum locum omiſiſſet? Nec enim cognitam habuit Herodoti manum, quam nunc accipe ex MS. Mediceo, πόλις οἱ ὠικηϊο.

78, 27. Τεσσέρων εὐπετέων δακτύλων.] At quinam ſunt illi εὐπετέες δάκτυλοι, quia velut in materiariam tabernam ingreſſi culmina ad digitorum menſuras mercabimur? Dicit ergo Valla *maximorum*. At ſanctitas publica negat eſſe eaſdem juſtas menſuras vel maximas vel minimas. Non enim reſpicimus in communi uſu ad cubitos regios. Alius eſt Valla, alius Herodotus, qui ſcripſit εὐπετέως, ut præter MSS. Stephani probat inculpatus ille codex Florentiæ. Non fui igitur ſegnis in reparando auctore. Cl. Fridericus nequivit hinc abire ſine mentione variæ lectionis in hoc adverbio, & addit [ut ſic quaternûm fere digitorum latitudo ſignificetur] quum notet aut juſte impleri aut ſuperari potius hanc menſuram, & *fere* ſibi ſervare potuerit.

78, 28. Ὅσον τε δένδρου μέγαθος γίνεται.] Hoc plebeium eſt ad id quod ſcripſit Herodotus, exſtatque fideliter cuſtoditum in MS. ὅσον τε δένδρον μέγεθος γίν. ubi notabis vocem μέγεθος eſſe quarti caſus, ut addi debeat illis, quæ notavi ſub numeris 6, 34. prout etiam ſimile eſt c. 202. Λέσβῳ μεγάθεα παραπλησίας. Perinde ut 2, 32. Πάντας τοῖσι ἄγουσι τὸ μέγεθος ἴσους. Et c. 71. Immo nunquam Herodotus in his locutionibus vocem μέγεθος ulli alii junctam voluit, eſtque inprimis notabile exemplum 118, 42. ubi MS. plane δίπηχυν. Prorſus ſimile eſt quod c. 199 ſequetur: τὸ δὲ ἀργύρεον μέγεθός ἐστι ὅσον ὤν, ubi poſt tertiam vocem prave diſtinguunt.

78, 36. Τοὺς συκέων τρόπον θεραπεύουσι.] Citatur hic locus ab Salmaſio in Plinianis pag. 1334, ubi plenis follibus legi & diſtingui jubet verba, quæ vulgo non recte habeant. Ea tu ſcrutare lector. Nam quia vitioſe illic magis credo ab typis actum, huc adferre commode illa nequeo, & incommode non placet.

78, 42. Κατάπερ δὴ οἱ ὄλυνθοι.] MS. omittit particulam δή. & mox ἀπιᾶσι pro ἀπιᾶσι.

78, 48. Νομέας ἰτέης ταμόμενοι.] Hi νομέες ſæpe verſati ſunt & cæſi & in eis Valla ambuſtus. Ultimus qui acceſſit, eſt Cl. Grævius ad Solœciſtam Luciani pag. 113. Nonne ſatis tarde? nam poſt Brodeum & Leopardum popularis ipſius Fridericus jam bene correxerat pag. 321 etiam omiſſis *pecuariis*, quos cognatus ejuſdem Jungermannus, alia vitioſa bene mutans, reliquerat. Jubet videre quæ docuerit Schefferus. Vide quæſo illa, & dic mihi, an non ſint oppido macilenta? immo quæ ſint illa, quæ doceat?

79, 13. Ἐπεὰν οὖν.] MS. ἐπεὰν ὦν, quod certe Ionicum & continuum in Herodoto, ut nunc id ei eripi non debuerit.

79, 16. Ἀπεκήρυξαν.] Eſt notum verbum in jure etiam Græco, ſed non hujus loci, & ut notet abdicare & ultro abjicere, ut pro lucro habeatur ea re ſpoliatum eſſe. At hi ſane non ſic conſuluerunt in navigiis ſuis. Hinc oppido notabile eſt, quod legitur in optimo MS. ἀπινεκήρυξαν, ita ut ſuper ι habeat poſitum ε, ut etſi forte quid lateat neſciam, hactenus tamen obſervaverim, ut ediderim ἀπενεκήρυξαν, ut decompoſitum pateret, ſatis alioqui rarum, ſed ideo Herodoteum, & quod notet, ibi in urbe ſolitos ea præconio ſubjicere; quod intelligis plurimum diſtare ab iſto compoſito nimis hîc incommodo.

79, 25. Καὶ ἐπὶ τούτῳ.] MS. καὶ ἐπὶ τοῦτον. Et recte ex modo ſcribendi, nec intercedit terminatio ſic ter geminata. In qua tamen videntur offendiſſe lectores: unde enim potuit huc delabi Fridericus, ut ederet ἐπενδύνουσι, quum ante illum ab omnibus fuerit editum ἐπενδύνει. Id quidem eſt principale facinus. Sed inconſulte agitur in diſtinguendo. Nam cur in Latinis non ita diſtinguitur pænula ab calceis, ut in Græ-

Græcis? Sed ſcias oportet hic quoque ſubeſſe fallaciam, quam aperit optimus MS. legendo περιβαλλόμενος ὑποδήματα ἔχων. Sic omnia planiſſima.

79, 28. Βοιωτικῇσι.] MS. Βοιωτίῃσι, ut ex oraculo citat Βοιώτιον ἄνδρα Stephanus Byz. in v. Ἄρνη. Et 5, 88 ἐσθῆτα Δωρίδα mavult, quam Δωρικήν.

Ibidem. Κομῶντες τὰς κεφαλὰς, μίτρῃσι ἀναδέοντας.] Reliqui Herodotum arbitrio aliorum, qui conſenſu ita diſtinguunt, quum ego gnarus κομᾷν non licere homini in humeris aut brachio, crederem Herodotum junxiſſe τὰς κεφαλὰς μίτρῃσι ἀναδέοντας, ut apud Ælian. 4 Var. 22. Κορύμβους δὲ ἀναδούμενοι τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ τριχῶν.

79, 33. Μῆλον ἢ ῥόδον ἢ κρίνον ἢ αἰετός.] Hoc ſpecimen conſuetudinis Babylonicæ melius ob oculos hodie poni nequit, quam ex tabula Iſiaca, ubi talia ſceptra vel haſtæ infinitæ cum iſtis ornamentis, ut ſic quaſi Herodoto interprete diſcamus, unde ea res ad Ægyptios venerit; quippe Babylona ſtatuit quaſi originem hujus rei, & ubi præcipuus erat uſus. In cap. 198 vides aliud commune Babyloni & Ægypto.

79, 37. Ὁ μὲν σοφώτατος ὅδε, κατὰ &c.] Sic diſtinxi hunc locum obſequutus neceſſariæ, poſt deviam ab vero interpretationem Vallæ, monitioni præclari viri Jo. Friderici, quam large commendat in præfatione.

79, 45. Πρηθείῃ.] MS. πρηθείῃ. 2, 54 Ἐς Λιβύην πρηθεῖσαν. Et non diu ante legimus ἀνδραποδισθέντας πρηθῆναι.

80, 6. Ὅς τις θέλοι.] MS. θέλοι. Deinde quod ſequitur, τῷ τὸ ἐλάχιστον ἐπισαμένῳ, & vertitur, *qui minimo contentus eſſet*, ſi recte inſpicias, omnino nihil tale exprimit, & neceſſario corrigendum ὑπισαμένῳ, ut legitur in MS. donec adhæreret illi, qui in minimum conſentiret aut promitteret. ut cap. 208 ὑπίσχειν de pollicendo.

80, 15. Οὕτω ἀνάγεσθαι.] Unde locum huic compoſito ad hanc cauſam? Longe æquius legitur in MS. ἀπάγεσθαι. Deinde MS. διετέλεσε, quo inclinabant etiam codices Stephani, ſed Ioniſmo abciſo.

80, 34. Οὕτω σφι ἔξεστι.] Vox prima non eſt hujus ſententiæ, & bene MS. οὐ σφι ἔξεστι.

80, 38. Πυρὶ θυμίημα καταγιζόμενον ἵζει.] Ad iſta ſic annotavit Jo. Fridericus, quum vertiſſet *igni ſuffitum adolendo facit* [τὸ ἵζειν active hic accipio, ut ex interpretatione liquet. Valla minus accommodate ad verba *adhibito thymiamati aſſidet*. Niſi is forte (ut ſuſpicor) pro πυρὶ legit περὶ θυμίημα καταγ. ἵζει] Sic ille, addens quoque in præfatione Vallam nimis frigide vertiſſe, & ex auctoritate Herodoti & Vallæ interpretatione errorem irrepſiſſe in vulgata Lexica. Et ſane H. Stephanus in indice Theſauri exponit *adolere*, & citat ex Herodoto καταγιζόμενον πυρὶ θυμίημα, ut appareat unde iſte hæc habeat. Immo ſic obſedit eundem inſignem virum hic locus ita lectus, ut non dubitaverit ſcribere etiam in Recenſione vocum Herodoti pag. 728 hujus editionis [καταγίζειν, ut καταγίζειν πυρὶ *igni conſecrare*, Item immolare & ſacrificare Clione c. 86. & Melpomene c. 35] Scias in neutro loco exſtare vocem πυρί. Qualiacunque ea ſunt, MS. Mediceus plane habet περί. Et quod exiſtimat Fridericus de verbo ἵζειν, Herodotus pronunciat illum falli 5, 25. Ἐς τὸν ἵζων ἐδίκαζε, ubi omnino eſt *ſedens*, non *ſtatuens*, ut putabat intelligendum.

80, 40. Λέγνται ἀμφότεροι.] Vim ſuam affert, quod legitur in optimo MS. λέγνται καὶ ἀμφότεροι. ac deinde ποιεῦσι pro ποιέουσι.

81, 19. Εἴδεός τε ἐπαγμένοι.] Mire in hoc participio agunt Henr. Stephanus & Æmil. Portus. Ille enim in indice Theſauri ſui ſic notavit [Ἐπαμμένους εἶδος παῖδας, Pueros forma præditos ex Herodoto] Proculdubio alluſit ad 8, 105. At vero poſterior ſic agit in Lexico Ionico [Ἐπαγμένους Ion. pro com. ἐπηγμένος. Ad aliquid addictus. Ad aliquid progreſſus. ὅσαι γυναῖκες εἶδος ἐπαγμέναι εἰσί. Quotquot mulieres ad formam ſunt progreſſæ. 1. Quotquot ſunt formoſæ 52, 6] qui numerus innuit hunc locum. Sed & aliud ab eo projicitur [Εἶδος ἐπαμμένοι παῖδες. Herodotea locutio p. 314, 6. Pueri formoſi; q. d. Pueri, qui formam attingunt egregiam ſcil. 1. Pueri egregia forma præditi. Εἶδος enim eſt mediæ ſignificationis vocabulum.] Ergo hactenus Stephanus. Sed Porto notus fuit uterque locus. verum qua ratione comparari deberent, uterque aut neſcivit, aut detrectavit loqui & lectorem pro virili inſtruere. Sed quid aliud proferunt, quam quod valde clauſos relinquit oculos lectoris, Porto tantum in his poſtremis exiguam ſcientiam projiciente & alterum audacter diſtinguente ab altero. Quid enim aliud hic eſt, quam participium ab præſenti ἐφάπτομαι, unde quum vulgo ſit ἐφημμένος, noſter more ſuo præbet ἐπαμμένος. Ne dubita. Nam & egregia Medicea membrana prorſus habet ἐπαμμέναι, quod eſt ejuſdem prorſus monetæ illi ἀπαμμένους lib. 2 cap. 121.

81, 28. Κατεστέασι.] MS. κατεστᾶσι.

81, 37. Ὑπ' ἑωϋτὸν ποιήσασθαι.] MS. ὑπ' ἑωϋτῷ.

82, 4. Καταγιαζομένȣ.] Equidem venit hoc ab ipso Aldo. Sed est nullius momenti, quum & optimus MS. legat καταγιζομένȣ, & ipse Herodotus passim non aliter loquatur, ut notavit exempla Portus.

82, 12. Στόμασι δὲ ἐξερεύγεται τεσσεράκοντα.] Hæc verba observari oportet ad spectandum insigni exemplo, quam magnifice & ample largiti sint de Herodoteo etiam antiqui. Scribit enim claris verbis Strabo lib. XI Herodotum dicere eum εἰς τετταράκοντα ποταμȣ̀ς σχίζεσθαι, μερίζειν δὲ Σκύθας καὶ Βακτριανȣ́ς. Unde abest longe Herodotus, nec si fluvius inter montana profluens, hic illic inveniens vallem, ita ut in eam effluat aliquid aquæ, is statim fluvius novus dici debet, præsertim si ista aqua dispergatur in arenas aut paludes, ut clare de hoc Araxe testatur Herodotus. Itaque Vossius ad Melam lib. 3 cap. 5 mirabiliter circumiens in quærendo Araxe non tantum in meridiano latere Caspii maris, sed etiam boreali, & ubique eum reperiens, testatur Herodotum scribere Araxem quadraginta ostia, sive potius ἐκτροπὰς habere. Prius recte: quod cur corrigendum ita censuerit, ignoro. Non enim sunt ἐκτροπαὶ dicendæ, quippe quæ integros possunt constituere fluvios. Idem Vossius lib. 2 cap. 2 ibidem tangit quæ Herodotus de accolis Araxis scribit, eos invenisse talia quorum odore inebriarentur. Primo an iste *potus* vocari possit, viderit. Secundo non herbam aut plantam esse dicit Herodotus, uti hederam, arbutum, cyclaminum aut simile origano, sed ἐξευρῆσθαι δένδρεα καρπȣ̀ς τοιȣ́σδε τινας φέροντα. Itaque ut ludicrum exitu simile est, ita nequeunt hæc ita inter se componi, ut eadem re pariter Thraces & Araxeni fuerint usi. Quam bene dixit Herodotus ἐξερεύγεσθαι?

82, 14. Κατοικεῖσθαι.] MS. κατοικῆσθαι. An non notavit Portus ἤρινε@ dici ab Herodoto pro εἴρινε@, quum cap. 203 dicat tamen εἰρέω.

82, 20. Τὴν μὲν γὰρ Ἕλληνες ναυτίλλονται πᾶσαν.] Ita scribunt nugatores, & qui male coctum aliquid hodiernum eructant, ut nempe conveniant rite casus. Sed non οἱ χαριέστεροι. Utique pereleganter & proprie ad manum Herodoti Mediceus ille codex MS. præfert πᾶσα. Sic enim omnino scribendum. Syntaxis est, πᾶσα γὰρ, τὴν Ἕλληνες μὲν ναυτίλλονται. *Omne enim illud mare, quod quidem Græci navigant.* Sine ope istius codicis ne odorari quidem ullus potuisset hanc emeditatam profecto Herodoti loquutionem.

82, 23. Εἰρεσίῃ χρεωμένῳ.] Observari debet conditio hæc, quam ponit Herodotus, & absque qua non debet de longitudine hujus maris disputari: id quod strenue fecit Vossius ille idem ad Melam 3, 5, & ipsi quoque, quibus illic obtrectat.

82, 30. Ἐξ ὕλης ἀγρίης ζώοντα.] Rarus quidem præpositionis istius usus in hoc genere sermonis apud auctorem nostrum, ut 8, 106 ποιεύμενος ἐκ τȣτέων τὴν ζόην. Sed libentior & gratior fuit altera ἀπὸ, prout nunc quoque habet optimus MS. ἀπ' ὕλης. In fine hujus libri ἀπὸ κτηνέων ζώȣσι καὶ ἰχθύων. 2, 92, Ζῶσι ἀπὸ τῶν ἰχθύων μȣ́νων. 4, 22. ζώȣσι ἀπὸ θήρης. & 103. Ζῶσι δὲ ἀπὸ λῃΐης τε καὶ πολέμȣ. Imo & 2, 18 πίνειν ἀπὸ ποταμȣ̃. 2, 36. Ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ὦλλοι ζώȣσι.

82, 40. Πεδίον ἐκδέχεται.] MS. ἐκδέκεται, ut semper, immo non aliter habet Aldus, ut sit lapsus editionum sequentium.

82, 46. Δεύτερον δὲ.] Sic scriberet quoque alius quidam, & poterat omnino etiam scribere Herodotus, ut facit 2, 22, ubi etiam nectuntur πρῶτον, δεύτερον, τρίτον. Sed habet insuper Herodotus aliquid inexspectatum, ut quum incipiat per πρῶτον, desinat per τρίτον, medium tamen ponat in plurali, prout nunc habet optimus MS. δεύτερα δὲ. plane ut 2, 137 πρῶτον & δεύτερα, & 3, 22 δεύτερα & τρίτον. Adde 3, 65. Et mox γινομένη, non γεγινημένη.

83, 3. Τόμυρις συνεῖσα.] MS. συνιεῖσα. ut συνιεὶς τὸ ποιηθὲν 5, 92. ac statim προεχώρεε, non προσεχώρεεν.

83, 18. Εἰ μεγάλως προθύμεαι.] MS. λίην μεγ.

83, 33. Εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ἐπεί με Ζεὺς ἔδωκέ τοι &c. ἀπέτρεψαν.] Non potest in his vocibus ulla injuria animadverti; adeo apparent omnia integra, & robusti coloris ac nitentia. At vero per similes literas absorpta est vocula, quam codex MS. interpositam sic restituit legitque: εἶπον μὲν καὶ πρότερόν τοι, ὅτι ἐπεί με &c. ἀπέτρεψαν. Quod quanto est electius, suavius, atque etiam apertius? Id enim quoque Græcæ urbanitatis est, particulam ὅτι quidem immiscere, & nihilominus tamen verbi quod sequitur formam ex ea non gubernare, sed, perinde ac si admixta ipsa non esset, ex præcedenti periodo.

83, 41. Κύκλος τῶν ἀνθρωπηΐων ἐστὶ πρηγμάτων.] Quum hic locus sit, qui tantopere placuerit Latinis, ac præsertim Ciceroni toties hinc jactanti istum orbem reipublicæ esse conversum, non debet abire indictus.

ctus. Quippe qui istam loquutionem & similes in Latinis legit, & hæc Herodoti verba in numerato non habet, fieri nequit, ut is dici possit aut credi debeat intelligere ista erudita Latina. Audimus hæc in Asia dici inter duos reges, utrosque id expertos, alterum in persona sua, alterum in eis, quos subegit. Inde igitur exstitit & ortum est. Quod minime cogitans Simeo Bosius ad librum 2 epist. 9 ad Atticum nihil potest in eo nisi cæcutire, ut revera est, deducens ab ludo Græco qui diceretur κερκολασία, quum tempora horum regum adscendant ad eam vetustatem, ut tunc apud Græcos κερκολασία nec dicta fuerit nec cogitata nec peracta: certe ipse ex seris tantum temporibus profert: ne dicam ab eo videri nimis exiguam & puerilem facere originem rei maximæ, quæ universi generis humani statum & eventum exprimeret. Interpono igitur nummum Hadriani, & ab ingeniosissimo Principe cusum oculis offero ad spectandum quod ho-

mines pragmatici & ipse Cicero de volventibus rerum humanarum vicibus habuerunt in ore. Nummus hic aureus penes Occonem, illum primarium hujus doctrinæ promum condum, jam fuit, à quo dicitur pulcherrimus, qualem nunquam vidit alias. De eodem quoque scripsit Tristanus in Hadriano. Sed qui monetam publicavit, est Morellius, præ duobus illis infelix prorsus in hac eruditionis parte, nisi quod calleret opificio imitandi in charta. Sicut ostendit quoque in tabula XII^a^ Speciminis, nihil afferens, quam quod vel Occo vel Tristanus dixerunt. Sed egregie Jupiter est, qui & stat in orbe, ut divinæ majestatis præsentiam innuat; & eum tenet, ut in eo plane dominetur, etiam convertens prout vult; cujus quoque alteri parti admovet terram, alteri phœnicem, scilicet prout vult mactare gloria & aureum donare sæculum aut vicissim deprimere.

84, 30. Τὰς ἐναντιουμένους.] Hoc est unicum in Herodoto exemplum hujus sic compositi verbi; per reliqua non occurrit nisi simplex ἀντιόω. Quod quum exstet tam crebris locis, certe ista ipsa multitudine hoc debet fieri suspectum. Jam vero ut plane ab Herodoto expulsum fuisse scias, legimus in Mediceo MS. τὰς ἀντιουμένους: idque crede tam Herodoto placuisse, quam Thucydidi compositum. Præterea MS. statim Τομύρεος, non Τομύριδος, & videtur ita maluisse Herodotus, non ut pro lege aliquid in eo sequeretur, sed pro lubitu variaret. Quamvis enim libri 2 capite 41 notaverim ex MS. Ὀσίριδος, tamen cap. 156 in eodem MS. exstat Ὀσίρεος, & sic infra MS. semper Τομύρεος, sic & Ἴσιος & 2, 111 Σεσώστρεος, & c. 50 Θέμιος. Talia sunt Ῥοδώπιος, Ἀβάρεος, Ἀναχάρσιος, Αὐγδάμιος, Σαμύρεος. Sed etiam mox MS. αἰσχρὸν καὶ οὐκ ἀνασχετὸν, sine vocula τε.

84, 5. Γυναικὶ εἴξαντα ὑποχωρῆσαι τῆς μάχης.] *Detrectare pugnam* reddidit quoque interpres. In omni hac relatione vestigium nullum est prorsus, unde Crœsus hoc firmamentum & statumen argumentationis suæ potuit jure & merito hausisse, vel potius ad quæ superius narrata Herodotus his verbis queat respicere. Non in aliorum sententia; nam non ideo jubebant Tomyrin recipere in regnum suum, quod detrectaret pugnam, sed vere, ut locum pugnandi condiceret. Non in Cyri animo; quippe is ipse bellum prior inferebat, quod sine prælio confici non posse ipse satis sciebat; & qui haud dubie amavit pericula sibi tum gloriosa, tum felicia. Certissime igitur hoc spurium est, & rursus aureum purgatissimumque, quod ex optimo MS. suppono: ὑποχωρῆσαι τῆς χώρης. Id namque unum agebatur.

84, 7. Διαβάντα προελθεῖν.] Et hoc satis commode, si ad præcedentia respicias, in quibus cum solo Cyro egit, eumque alloquutus est. Nunc vero & in sequentibus agit de omni exercitu, & quid cum facere potissimum oporteat, consilium dat. Itaque videmus illic ποιεῦντας, καταλιπόντας καὶ σκευάσαντας, & si hæc ipsa quoque non minus ad Cyrum quam ad milites pertineant æque ac præcedentia. Sed Herodoto ita placuit. Aggrediamur igitur & hoc loco legere διαβάντας, ut exstat in MS. Mediceo. Etiam mox habet MS. περιγένεσθαι, non περιγίνεσθαι.

85, 6. Σὺ τοίνυν.] MS. σὺ νῦν.

85, 11. Τῷ δ' ὁ δαίμων.] MS. τῷδε οἱ ὁ δαίμων. Hoc vitium scripturæ aut ineptiam librarii vocabit iners Græcæ polituræ cultor, aut Herodoti incuriosus. Sed est exquisitum prorsus ac delicatum. Geminus da-

dativus sic junctus placet. Jam supra in cap. 34 dixit: μή τι οἱ κρεμάμενον τῷ παιδὶ ἐμπέσῃ. Et 205. 2, 89. Μή σφι οἱ ταριχεῦται μίσγωνται τῇσι γυναιξί. & ibid. 175. Τῇ Ἀθηναίῃ προπύλαια θαυμάσιά οἱ ἐξεποίησε. 3, 55. Καί οἱ τῷ πατρὶ ἔφη Σάμιον τοὔνομα τεθῆναι. 6, 68. Ἀπικομένη δὲ τῇ μητρὶ ἐς τὰς χεῖρας οἱ τῶν σπλάγχνων.

85, 13. Ἀμείβεται ὧν δή.] MS. ἀμείβεταί οἱ δὴ ὧν.

85, 48. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα σὺ ποιήσεις.] MS. εἰ δὲ ταῦτα οὐ ποιήσεις. Sed ita ut appareat negativam οὐ manifeste ex vocula σὺ immutatam esse ab eo scilicet, qui particulam μὴ in antiquissimis exemplaribus non reperiens, quum tamen requireretur negatio, intelligebat tandem in pronomine σὺ errorem admissum esse, quem recte ita abstergebat. Non magis σὺ nunc locum habet, quam in præmissis.

86, 2. Τῶν ἐπέων τούτων ἀνενειχθέντων, οὐδένα ἐποιέετο λόγον.] Quis negabit molliter fluere seriem horum verborum ita concinnatam? Universa plebs ita loqueretur. Juncta enim sunt, quæ jungi decebat, & separata, quæ erant interscindenda. Sed id non placuit semper Herodoto, qui etiam mox scribit: ἥτε δὴ πολλὴ τῆς Περσικῆς αὐτοῦ στρατιῆς ταύτῃ διεφθάρη. Atqui passim dicit αὐτοῦ ταύτῃ junctis & connexis omnino vocibus. Id nunc etiam placuerat Herodoto, ut docet præstantissimus codex servans τῶν ἐπέων οὐδένα τούτων ἀνενειχθέντων ἐποιέετο λόγον.

86, 17. Καὶ δὴ καὶ πυνθάνομαι.] Quam bene geminatæ occurrunt istæ copulæ mox καὶ δὴ καὶ αὐτὸς Κῦρος τελευτᾷ, tam nulli usui inservit, immo turbat consequentiam hujus loci penitus secunda vocula καὶ, ut omiserit quoque Valla. Et certe non exstat in optimo MS. unde omisi.

86, 26. Ἐναπῆκε αὐτοῦ τὴν κεφαλήν.] Venimus ad partem historiæ per omnia sæcula memoratam & temporis sui gloriosissimam notam. Quæ quum ideo deberet habita esse sanctissime, prout ab humano genere accepta erat ex Herodoti manu, vide, quam malevole & ingrate fuerit tractata. Neque enim sic dubitavit edere Aldus, non Camerarius, non Stephanus, capitales in hoc auctore triumviri; sed tamen postremus ita, ut margo ejus obduceret aliquid editioni vulgatæ, nempe ἐναπῆπτε. Ex quibus quid proprie expresserit Valla per hanc interpretationem *caput in utrem demisit*, non facile dixeris; nisi quod videtur respexisse Valerium Maximum, qui lib. 9 c. 10 dicit: *in utrem humano sanguine repletum demitti jussit; exprobrans illi insatiabilem cruoris sitim, simulque pœnas occisi ab eo filii sui exigens.* Valla hinc certe illud ἀπ, quod in isto decomposito est, voluit plane exprimere, quum Justinus dicat tantum *conjici.* Neque potest dici id non sufficere ad exponendam rem. Attamen Herodotus noluit usurpare verbum ἐνίημι, quod habet 8, 32. ἐς τὰς πόλις ἐνιέντες πῦρ. Itaque omnino putavit Valla exprimendum istud ἀπό. Sed quod ex illis duobus ante oculos habuit? Immo unde sic prosiluit Stephanus cum ista altera lectione? an ignorata Aldo simul & Camerario? Miror, sed res tamen indicat ita esse. Atqui neutrum verbum attingere voluit Æmil. Portus, quum Ἀπήσων, Ἀπίεσαν & Ἀπίεσθαι non præteriret, certe minoris illa momenti. Quid ergo est, quod scribere potuit Stephanus in Thesauro? [Ἀφάπτω suspendo, unde ἀπαμμένος, pro *suspensus* Herodoto ab ejus passiva voce. Idem ἐναπῆπται αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν ἐς τὸν ἀσκὸν, demisit vel afflixit in utrem cruore plenum. Ἀφάπτω idem Applico, Admoveo. Suid. Hactenus Bud.] Quid sodes hæc afferunt? Jam Budæus aliquid notavit in Herodoto, quod ejus editores nesciverunt? & quum is jam id notavisset, latuit per sæculum, donec Stephanus incondite id proferret in Thesauro, ac denique ad margines Herodoti bene aperiret? Quis cogitet narrationem æque ridiculam, aut de studiis docte & sapienter sentiat? Oportet eos, qui in Herodoto versati fuerunt, historiam hanc satis agresti modo percepisse. Quoniam hîc fuit aliquid peculiare, ideo Herodotus etiam uti voluit verbo non quotidiani cursus. Dixit ἐναπῆπτε. Ita habet quoque codex Mediceus, ut scias & Budæum potuisse id nosse, & unde id notum habuerit. Hoc verbo dicitur, non demisisse aut conjecisse caput in utrem, ut illic putresceret ac dissolveretur, sed egregie insultans alligavit superiori ejus ori, ut modo posset demittere quasi ad potandum, modo rursus attrahere, ut intermitteret, quum interim per muliebres intemperies & insaniam Scythicam aliis ludibriis id horrificaret, etiam alios contumeliæ modos in reliquum corpus similiter exserens.

86, 28. Σὺ μὲν ἐμεῦ ζώσης τε &c.] Crede hanc citationem ita progredi, ut inclusum habeat verbum κορέσω. An quisquam ex viris doctis, qui sic multi & fausti fuerunt in literis restituendis, ita se gessit, ut ostenderit se intellexisse ista verba, aut potius acrimoniam in illis abditam? Valla vertit lectionem corruptam satis accurate?

Sed

Sed nihil profert, unde appareat hoc apophthegma dignum esse quod ostentaret Herodotus: tantum enim enunciatur res, prout gesta est, ut nulla ibi sit hilaritas, nullum acumen. Nonnisi in posteriore parte notare licet aliquam venustatem in interpretatione duplici verborum ἅμαλ⊙ κρεῖν. At priora pingui modo efferuntur, sine acrimonia aut ullo sale, quæ vere acciderunt. Pejora sunt quæ sequuntur. Nam quum tot constructionum modos admittat verbum νικᾶν, non memini uspiam aut me observasse aut ab aliis observatum esse νικᾶν ἐς μάχλυ. Ipse ille Portus, à quo in præpositione Ἐς tot exempla congeruntur, ubi videtur poni pro ἐν, ab hoc tamen exemplo manum abstinet. Tetrius factum est hoc ulcus, ex quo Th. Gale in duobus codicibus fuit testatus legi ἐμὲ ζῶσαν καὶ νικῶσαν, quod ipsum quoque notavi in Oxoniensi. Sed quid proderit, quum maneat νικῶσαν ἐς μάχλυ? Satis magna equidem turba accusativorum. Itaque hæc illa margarita est, quam ab ingenio Herodoti perpolitam, sed ab sordidis tractantium manibus luto collecto, quod omnem fulgorem obnubilaret, mirabiliter fœdatum jactitare volui fidem curamque codicis Medicei, qui solus cimelium tanti temporis incorruptum servavit, exhibendo Σὺ μὲν ἐμὲ ζῶσαν τε καὶ νικῶσαν σε μάχῃ ἀπώλεσας, παῖδα τὸν ἐμὸν ἑλὼν δόλῳ. In primo audimus validissimum oxymorum & plane paradoxum, ut occisus vivam vincentemque perverterit; sed cujus clara & plana sequitur explicatio, nempe ex filio unico & successore amisso. Hæc est conquestio assidua parentum. Hinc Niobe apud Ovidium 6 Metam. *Per funera septem Efferor.* Lucianus Tyrannicid. pag. 801 inducit exclamantem patrem: Τίνι με φυλάττει διὰ σὲ τέκνον προανῃρημένον, in filii nempe morte jam antea occisum. Inscriptio apud Capaccium lib. 1 Neap. p. 351. *Crispe. fili. lepidissime. heu. heu. orcus. cum. te. voravit. delicium. mihi. omne. abstulit. baculum. exuctis. medullis. edentulæ. senectutis. secuit.* Id pluribus suspiriorum formulis hoc ἀνθρώπινον πάθ⊙ approbant Gruteri notæ nuper utiliter editæ in Publii Syri illud *Homo toties moritur, quoties amittit suos.* Nec enim tantum in propria subole id evenit, sed in omnibus caris. Hinc Propertianum illud, 1, 14.

Conjugis Euadne miseros elata per ignes
Occidit Argivæ fama pudicitiæ.

Clamat Halcyone apud Ovidium: *Et sine me me pontus habet*, nempe per submersum maritum. Josephus lib. 8 p. 275. Νομίσας αὐτὸν βεβλῆσθαι τοῖς λίθοις, οἷς τὸ ὑπηρέτην ἀπέκτεινεν αὐτοῦ τὸ πλῆθ⊙. Jam crebrum in eo est verbum Ἀπόλλυμι. Hinc Heliodorus 2 pag. 63. Ἀπολώλεκάς με τὸ ἥδιστον ἀφελόμεν⊙ θάνατον. Achilles Tatius lib. 5 p. 351. Ὦ θάλασσα, πλέοντα μέν με διέσωσας, σώσασα δὲ μᾶλλον ἀπολώλεκας. Sic cap. 45 hujus libri gemit Adrastus ὡς τὸν καθάρσαντα ἀπολωλεκὼς εἴη in filio occiso.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ ET OBSERVATIONES
in librum secundum HERODOTI.

88, 13. Ἐπλώων τὸ ἐπεκράτεε.] Sic conspirat codex Mediceus cum libris Stephani, unde is ad marginem conjecerat pro vulgato Ἔπλωας, quum nimis foret Herodoteum, substantiva voce ad casum relativi sequentis flexa.

88, 14. Πρὶν μὲν ἢ Ψαμμήτιχον σφέων βασιλεῦσαι.] MS. Ψαμμήτιχ⊙, & recte. ut 5, 24. Μέγα ποιεῦμεν⊙ βασιλέως σύμβουλ⊙ γενέσθαι.

88, 16. Ἐπειδὴ δὲ Ψαμμήτιχ⊙.] Sic legit liber citatus: quod nescio an voluerit & Stephanus, quum ad marginem ponit ἐπειδὴ pro vulgato ἐπεὶ δὲ.

88, 20. Ψαμμήτιχ⊙ γὰρ ὡς.] MS. δὲ ὡς. Est quippe principium narrationis de hoc rege & quidem isto ejus facto. Neque enim necesse est monere alios id narrare de Sesonchosi.

88, 25. Μηδένα ἀντίον αὐτέων.] Interpretatio Vallæ est, *neminem coram eis.* Sed hoc imperii genus proficeret nihil, & iste nemo est frustraneus. Etenim licet hominis nullius vocem audiant, quid si animalium alicujus? Haud dubie familiaris & creber auditus ovis balantis, sicut videtur hic pastor supponi talis pecudum generis fuisse, aut si fuerunt etiam alia, certe istorum alicujus sonitus quotidie auditus iis inculcaret similem sonum & exstingueret simplex naturæ ac propriæ indolis discrimen, quod

Psammetichus dicitur inquisivisse. Optime proinde membrana Medicea ostendit Herodotum scripsisse μηδὲν ἀντίον. Sic prorsus omnia ab eis removentur, eumque fuisse vel Psammetichi vel Herodoti sensum manifeste probant hæc sequentia ἐν ςέγῃ ἐρήμῃ ἐπ' ἑωυτῶν κέεσθαι.

88, 27. Καὶ τὴν ὥρην ἐπαγινέειν σφίσι αἶγας.] De hoc verbo ἐπαγινέειν valde solicitus fuit Portus, adeo ut in Lexico non tantum id ostentet loco, quem postulat prima syllaba, sed etiam in cognato Ἀπαγινέειν. Interim hoc est unicum exemplum ejus compositi in Herodoto, cui tam densa erat occasio sæpius adhibendi. Hinc igitur existima & quod legitur clare in optimo MS. ἐπάγειν σφι αἶγας, quod prætuli, quum & Stephanus ex suis MSS. noverit posueritque in margine. Sed illa τὴν ὥρην nec notant *in tempore*, ut Valla, nec *certis temporibus*, ut H. Stephanus interpretantur, sed proprie de vespera usurpant ac cœna. Quod est tritum.

89, 1. Πλήσαντα δὲ τοῦ γάλακτος.] Satis commoda ad intelligendum oratio, si supponere licet unum solummodo pastorem eundemque istum, cui Rex id imperaverat, curaturum puerulos per integrum biennium, ita ut nemo alius vicem ejus interdum subeat. Certe quasi id non ita facile fieri posset aut soleret, scito in optimo MS. exstare πλήσαντας, ut nunc iste, nunc ille pastor eos nutriri curaret.

89, 2. Ἐποιέετο καὶ ἐνετέλλετο.] MS. ἐποίεέ τε καὶ ἐνετ. multo rectius.

89, 8. Βέκκος.] Ante omnia poni hîc oportet verba doctissimi Maussaci in Dissertatione ad Harpocrationem pag. 358 [Quod autem Phryges panem sic vocitent, patet ex Herodoti Euterpe. Hunc consule, ut & enarratores Apollonii Rhodii ad illud lib. 4 Argonaut. Οὔτι δέ πω Δαναῶν ἱερὸν γένος ἤεν ἀκοῦσαι, Comici scholiastem ad vocem Βεκκεσέληνε, & Suidam ead. voce. Adverte vero quosdam βὲκ, quosdam βέκος vel βέκκος scribere] Hinc videat Th. Gale, quam non notet, quæ ignota sunt. Neque vero quoniam scholia ista scribunt βεκ, ideo istud vere Phrygium est, & altera syllaba Græca; quæ ipsa forsan quoniam fuit conjectura auctoris illorum scholiorum, unam modo syllabam scripsit sane temere & nimis sero, quum Herodotus testetur fuisse bisyllabicum. Cæterum in MS. Mediceo legitur βεκὸς, quod præter Hesychium habuit quoque Suidas in editione Basileensi, nec aliter legitur in MS. Exemplari hujus Bibliothecæ Academicæ, quæ mihi valida fuerunt documenta; præsertim quum & Stephanus in suis ita invenerit, ut opinor typis vitiose exprimentibus κεκός. Paulo ante legebatur ἀνοίγοντί τε τὴν θ. ubi illud τε ignorat codex optimus, & habuit Herodotus causam omittendi.

89, 28. Αὐτέων εἵνεκεν.] MS. præclare αὐτέων τουτέων εἵνεκεν, & nescio an non Valla id habuerit. Sic & antea auxi ex MS. τῶν ἱρέων τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν Μέμφι, quum posterius illud τοῦ vulgo ignoretur.

89, 31. Λέγονται Αἰγυπτίων εἶναι λογιμώτατοι.] Nescio an recte verterint, *feruntur Ægyptiorum solertissimi*. In Herodoto frequentissime occurrunt ἄνδρες λόγιμοι vel λογιμώτατοι, etiam πόλις λόγιμος, etiam ἱρὰ λόγιμα. Sed nihil in eis est hoc intellectu. Certe verbis libri 1 cap. 143. Ὅτι γὰρ μὴ Ἀθῆναι, τὴν οὐδὲν ἄλλο πόλισμα λόγιμον, nequaquam solertia applicari posset, quum agatur de potentia & robore. Itaque nec ipse Valla ibi solertiam indicari credidit, quum interpretetur *nulla urbs alia insignis erat*. Forsan rectius; sed insignis multum distat ab solerte. Iterumque hoc lib. 2 cap. 98. Τουτέων δὲ ἡ μὲν Ἄνθυλλα ἐοῦσα λογίμη (sic enim illic scribit) πόλις, *Harum urbium Anthylla quæ est insignis*. Ut ex his exemplis sane quam claris existimatio facienda sit in locis, ubi nonnihil dubia videri potest significatio. Sic lib. 1 cap. 171. Τὸ Καρικὸν ἦν ἔθνος λογιμώτατον τῶν ἐθνέων ἁπάντων, ubi vertunt *Caricæ gentis ingeniosissimæ*. Quamvis enim sequentia (ibi narrantur tria ipsorum inventa, sicut Samios alibi ait fecisse tria maxima) faciant, ut tolerari istic interpretatio illa possit; nihilominus ex aliis apparet Herodoti hanc mentem non fuisse, nec tam ad ea respexisse, quam ad omnem ejus gentis præstantiam ac famam. Similiter hoc loco tam laudata argutaque omnium Ægyptiorum ingenia obumbrare non videtur voluisse Herodotus palmam Heliopolitis solis tribuendo, quum utique in sequentibus nihil præcipuum Heliopoleos narret, sed omnium Ægyptiorum. Itaque quum ingenium omnibus Ægyptiis sit acutum, tum possunt in uno aliquo superasse reliquos Ægyptios Heliopolitæ. Quod videtur extitisse in cultu liberalium artium, ac proinde exosculari cogor, quod mihi suggessit MS. optimus, λογιώτατοι. Id enim nunc agitur, nempe de historia & cognitione antiquitatis Ægyptiacæ, ab temporibus scilicet Psammetychi; eam ait Herodotus se voluisse quoque ab Heliopolitis discere tanquam maxime in ea versatis. Λόγος quin etiam proprie Herodoto historia, unde & ipsi

ipsi cognomen λογοποιός. Unicum ad hæc omnia est, quod ait lib. 4 cap. 46 circa Euxinum habitare dicens ἔθνεα ἀμαθέστατα· οὔτε γὰρ ἔθνος τῶν ἐντὸς τοῦ Πόντου οὐδὲν ἔχομεν προβαλέσθαι σοφίης πέρι, οὔτε ἄνδρα λόγιον οἴδαμεν γενόμενον πάρεξ τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνεος καὶ Ἀναχάρσιος. Sed & hoc libro c. 77 Αἰγυπτίων μάλιστα λογιώτατοί εἰσι μακρῷ, dum vertit *longe excellentissimi*, nihil agit. Strabo lib. 13 pag. 618. Ἅπαντας μὲν γὰρ λογίους ἐποίησε τοὺς μαθητὰς Ἀριστοτέλης, λογιώτατον δὲ Θεόφραστον. Sane Jamblichus imitari Herodotum videtur in Vita Pythag. 1, 28 p. 144. ἣν ἐνέμοντο γῆν Αἰγυπτίων οἱ λόγιοι.

89, 28. Καὶ ἐς Ἡλιούπολιν.] Hæc prima mentio urbis celebratæ in Ægypto, quam toties posthac commemorabit. Sed quoniam in nulla parte etiam simul refert conditorem ejus Actinem, creditum Solis filium; ideo Tan. Faber in Epistolis Criticis num. 8. contendit satis acerbe nomen ejus excidisse exscriptorum vitio; qui sustulerint voces ὑπὸ ἀκτῖνος, quibus intelligebant *ab radio* dici, non *ab Actine*, & fortasse etiam plura. Causa primæva est, quoniam apud Hermolaum in Ἐθνικοῖς scribitur Ἡλιούπολις, πόλις Αἰγύπτου, ἣν ἔκτισεν Ἀκτὶς ὁ Ἡλίου καὶ Ῥόδης. Ἡρόδοτος ἐν δευτέρᾳ. Sed nullus in eo loco ita fatuus fuit, ut inde colligeret ab Herodoto nominari debere conditorem ejus urbis, quum abunde sufficiat illa mentio, si urbs ipsa in ista parte scripti Herodotei nominetur. Nullus ex tribus, qui nuper exstitere, Stephani fautoribus aliter dicet. Faber tamen iterat pag. 70 ejusdem voluminis.

89, 36. Ἐξαναγκαζόμενος.] Id quum viderit in MSS. Stephanus, ipse etiam in Italico, cur non opiner esse Herodoti?

89, 41. Ἐκ τῶν ἀστέρων.] Nequivit hoc ex stellis fieri. Itaque rectius in MS. ἄστρων, ut ζώδια intelligat.

89, 42. Ὡς ἐμοὶ δοκέει.] MS. ἐμοὶ δοκέειν omissa vocula priore. Et id Herodoti esse docet quælibet pagina, ut supersedeam exemplis per alios affatim annotatis.

89, 44. Τῶν ὡρέων εἵνεκεν.] Hæc in Herodoto laudat Sam. Petitus de anno Attico cap. 8, & tamen Herodotum arguit, qui annum hic non Lunarem confuderit cum Lunari: dubito an recte, quum toto isto loco nihil dicat de statu, quem ponit Herodotus, nempe quo per triennia intercalatio fit; quod videtur clarius ponere Pet. Haguelonus in Calendario Trilingui, ubi illud πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ ab Valla omissum videtur interpretari *cum quadrante*, scribens *Ægyptii vero quinos addunt dies cum quadrante.*

90, 4. Τούτων μὲν νυν.] Non est hic mollis nec Herodoteus nectendi modus. Bene MS. καὶ τούτων μὲν νυν.

90, 5. Βασιλεῦσαι δὲ πρῶτον ἀνθρώπων ἔλεγον Μῆνα.] Quod edidi δὲ πρῶτον Αἰγύπτου ἀνθρώπων, plane sic exaratum est in MS. optimo. Vide igitur quid fecerit Stephanus. Posuit ille ad marginem velut ex MSS. suis δὲ Αἰγύπτου πρῶτον. Non credo, & vereor seriem verborum ab eo mutatam esse, quoniam videbatur ea nimis involuta & fere confusa. Sed huc jam pertinet, quod notavi 86, 2. Cæterum quem editiones hoc loco appellant Μῆνα, eum vocat optimus MS. Μῖνα. Ne hoc quidem contemni decet, licet paulo ante dixerit μῆνας: ita enim plane hoc lib. cap. 82. Μείς τε καὶ ἡμέρη ἑκάστη θεῶν ὅτευ ἐστί. Et de hoc vocabulo agit etiam Casaubonus ad Strabonem pag. 228 B. Infra cap. 99, ubi repetit hoc ipsum de isto rege, continue deprehendi in MS. Μῖνα. Etiam in hac parte loquax est Etymologicum.

90, 9. Ἐνέρθε λίμνης τῆς Μύριος.] Collegit Portus varia exempla hujus adverbii, & ubique ut notaverit *infra*. Ista vidit sane & Valla. Quid est igitur, ut nunc interpretetur, *supra stagnum Myrios*. Quid igitur id differt ab istis sequentibus κατύπερθε τῆς λίμνης, quod etiam vertitur *supra stagnum*? Est sane id puerile, & minus idcirco debuerat connivere Jungermannus aut Th. Gale. Ἔνερθε τῆς λίμνης dicuntur, quæ sunt versus mare. Præterea MS. Μοίριος, non tantum hoc loco, sed etiam cap. 149, & 3, 91, ubi licet edatur Μύριος, Valla tamen retinuit *Mœridis*. Notavit de hac scribendi varietate Casaubonus ad Strabonem, tum pag. 33, tum pag. 270, in eo frustratus, quod notet apud Herodotum reperiri duplicem lectionem per υ & per οι. Et scire & notare debuerat in editionibus ita fieri: nam de bonis MSS. jam contraria intelligit lector.

90, 12. Δῆλα γὰρ δὴ καί.] Crebro sic loquitur Herodotus, quum sermo exigit *quia haud dubie*, ut interpretabatur Valla 1, 207. Tale quid in hac parte non habet locum, unde accuratam agnosce manum optimi codicis MS. quæ exhibet δῆλα γὰρ καί, quod plane, opinor, habuit Valla, dum interpretatur *manifestum enim est.*

90, 18. Ἔστι δ' ἕτερον τοιοῦτον.] Sicut præmonui ad 14, 17, MS. τοιόνδε. Nec moratur ejusdem vocis triplex repetitio.

90, 24. Αὐτῆς δὲ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ μῆκος.] Lege hunc locum quisquis es, & detestaberis arenas sine calce. Nam quid longitudo

Ægypti secus mare habet commune cum illis quæ dicta sunt de luto quod ab aquis Nili provolvitur in mare? Immo certe ego, quum in declaranda indole telluris Ægypti supra ostenderit se particulatim ire velle per numeros, atque adeo incipiat ex more suo πρῶτα μὲν, (perperam vertente Valla *Jam primum*, quasi obscurare id Herodoti propositum conaretur) sæpe solitus sum hîc circumspicere, quod secundum hujus declarationis caput esse oporteret. Expectavi aut δεύτερα δὲ, ut est 82, 46, aut simile quid & æquivocum: δεύτερα αὖτις 7, 141 junctim habet. Utrum dememinisse sui statuemus Herodotum, qui tam nitide perfecteque scripsit? An in hac quoque parte injurias ab incurioso hominum genere pati debuit? Quodcunque sit, quomodo legerunt hucusque omnes Herodotum, quum nihil intelligerent? Ipse certe nihil potui invenire, nisi postquam præclara manus antiquæ membranæ Mediceæ me docuit putidas esse has voces & infamem in modum corruptas & recisas præ veris, quas ita extendebat, Αὖτις δὲ αὐτῆς ἐστι Αἰγύπτου μῆκος, id est, *Rursus* vel *Deinde* vel *præterea ipsius Ægypti longitudo est.* Deinde MS. Πλινθινήτεω, quum edant Πλινθηνήτεω. Attamen Valla expressit nostrum istud.

90, 29. Ταύτης ὦν οἱ ἑξήκοντα σχοῖνοί εἰσι.] Nec hanc scripturam consideravisse videtur interpres, qui vertit *Itaque ab hac parte sexaginta schœni sunt*; nec quam vertit aut ipse potuit intellexisse, aut alius poterit divinare. Certe vox ταύτης non potest referri, nisi ad Σερβωνίδος λίμνης, quum alterum Αἰγύπτου sit sane remotum. Et tamen versio imperfecta est admodum, nisi de tota maritima Ægypti parte intelligatur. Has tricas nescio unde ortas dissolvit præstantissimus MS. legendo ταύτης ὦν ἄπο οἱ ἑξήκοντα σχ. *ab hac igitur* (n. palude Serbonide ad sinum Plinthinetem) *sexaginta illi schœni sunt.* Sed & in antecedentibus παρ' ἣν τὸ Κάσιον ὄρος τείνει vox postrema ab MS. ignoratur. Nam hunc locum Valla dum vertit *ad quod mons Casius usque pertingit*, facit præter elegantias suas. Et sane non ad id modo pertinet iste mons, sed ad alia quoque, quum dorsum ducat satis laxe. Immo videtur differre Herodotus verbi hujus notionem in alium historiæ suæ locum, nempe 3, 5, ubi integrans omnia scribit παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. Nunc sufficit præmonuisse juxta illam celebratissimam paludem esse montem Casium.

90, 30. Ὀργυιῇσι μεμετρήκασι τὴν χώρην.] Valla *metiuntur*, non male, nisi quod Herodotus aliter loquatur, & perfectum præteritum posuerit, idque judicavi magis convenire, quoniam consuetudo ex præteritis debet colligi; intelligit enim *metiri solent*, ut cap. 47. Διότι δὲ τοὺς ὗς ἐν μὲν τῇσι ἄλλῃσι ὁρτῇσι ἀπεστυγήκασι, ἐν δὲ ταύτῃ θύουσι. 3, 38. Ὡς δὲ οὕτω νενομίκασι τὰ περὶ τοὺς νόμους πάντες ἄνθρωποι. Sic 4, 183 Troglodytæ γλῶσσαν οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι. Non aliter infra hoc lib. c. 36. Τοῖσι μὲν ἄλλοισι ἀνθρώποισι χωρὶς θηρίων δίαιτα ἀποκέκριται, Αἰγυπτίοισι δὲ ὁμοῦ θηρίοισι ἡ δίαιτά ἐστι.

90, 38. Ἐνθεῦτεν καὶ μέχρι.] MS. ἐνθεῦτεν μὲν καὶ μέχρι. Quæ particula satis opportuna est, ut appareat nunc sermonem redire ad scopum, quem interposita nonnulla abruperunt.

90, 45. Ἐς τε Πίσσαν.] MS. ἐς τε Πεῖσαν, ut & rursum ἐς Πεῖσαν. Quæ vero Stephanus posuit in margine, nimirum τὸ διάφορον & ἴσας μῆκος εἶναι, ambo approbantur ab optimo codice, ubi vulgo edebant διαφέρον & omissa voce μῆκος.

91, 1. Καταδεῖ πεντεκαίδεκα σταδίων, ὡς μὴ εἶναι πεντακοσίων.] Potius dixisset ὡς εἶναι πεντακ. nam minus quindecim stadiis fuisse innuit mille quingentorum. Itaque deficitur tot stadiis, ut impleat alterum numerum. Sed alia ratio fuit loquutionis Herodoteæ, quum particula ὡς in MS. non existat: & omnino deleri debet. Dicit defectu quindecim stadiorum non implere numerum mille quingentorum; carens illis paucis non est MD, ἀπολείπεται alias dicunt.

91, 8. Ἐν τῷ καὶ λιθοτομίαι ἔνεισι.] *Ibi insunt & lapidicinæ*, ut industrie interpretatur Valla; tanquam & aliud illic memorandum inesse dixerit Herodotus. Quod si forsitan est, (neque enim ulla causa id vetat) at auctor id nunc non retulit, ut nec illa huc conveniant & corrigi debeat ex MS. ἐν τῷ αἱ λιθοτομίαι ἔνεισι *Ibi insunt lapidicinæ.* Vides segnitiam manus & calami corrupisse tantum auctorem, & quidem facillime, & forsan cum ratione, quod non αἱ deberet tradi, sed ταὶ, more Herodoti & Ionico. Sic autem cogitabat in hoc loco vel scriba vel malus lector, quia primum erat, non prospiciens & statim repeti illud αἱ, & altera vice sequi, ἐν τῷ αἱ πυραμίδες ἔνεισι. Cæterum error erat, quum & prorsus hæc ipsa repetantur cap. 158. Τὸ κατὰ Μέμφιν ὄρος, ἐν ᾧ αἱ λιθοτομίαι εἰσι.

91, 19. Ψάμμῳ κατειλημμένον.] Statuunt igitur viri docti montem recte dici καταλαμβάνεσθαι ψάμμῳ. Quid hoc erit? Certe Portus quum plurima collegerit de verbis

κα-

καταλαμβάνειν & καταλαβεῖν, non novit vocem κατειλημμένος, nisi ex lib. 9 c. 69, vertens *interceptus* propter lapsos muros. Mons vero an recte intelligetur *obsitus sabulo?* Nescio quî id fiat. Sed quanto conspectius & sanius est, quod legitur in MS. κατειλυμένον? Nonne hæc est ipsa & mera Homeri imitatio, quippe quem non frustra legit Herodotus: Κάδδε μιν αὐτὸν Εἰλύσω ψαμάθοισι? Sed de tanta doctrina librarii cogitare nequiverunt. Stephanum miror, qui locum Homericum bene notavit in Thesauro. Quod ipsum præcipue quidem huc idoneum ad declarandum ista lapidosa juga involuta esse arenis ac tegi, sive id naturaliter ac perpetuo ita fuerit, seu paulatim magis magisque venti illuc compulerint. Stephanus tom. 1 pag. 1126 confuse affert Lucianum & Herodotum, quæ sunt diversi thematis verba.

Ibid. Τεταμένον.] Non quæro, quid id verbi huc afferat, quidque velit; sed potius à quo sit inculcatum. Certe à MS. prorsus abest, & debet abesse; nec interpres quidquam ejus expressit, sed recte concepit ea quæ sequuntur, non narrari de processu jugi montani, sed facie, qua sibi similis est uterque hic mons super saxa gerens arenam.

91, 22. Τῶν δὲ ἱρέων.] MS. ignorat adversativam, quæ nihil huc adfert.

91, 27. Πέφυκε μὲν ὦν.] At MS. μὲν νῦν, quod particulæ genus leni huic dissertationi multo melius convenit.

91, 34. Ὅσον δὲ τῇ ἀπό.] Quid illa vocula tertia habeat muneris, nequivi intelligere; immo prorsus inducebam, quum prorsus mihi displiceret. Sed MS. ὅσον δέ τι ἀπό. Et vere: nam id interponit, ut mox cap. 11. Μακρὸς οὕτω δέ τι καὶ στεινός. Ita solet.

91, 40. Ἐδόκεε δὲ καὶ.] Recte MS. ἐδόκεε καὶ, omissa adversativa, quæ additur frustra. Etiam deinde μεταξὺ ἐφαίνετο rejecto γ': cui tamen verum locum attribuit idem MS. exhibendo mox ὥσπερ γε τὰ περὶ.

92, 3. Οὐ κατὰ τὸν Νεῖλον ἐόντες μεγάθεες.] An credam hæc lecta esse ab viris doctis, & potuisse eos sub prætextu Ionismi talem locutionem Herodoto ingerere? Imo scribit bonus Æmil. Portus Μεγάθεες ποταμοὶ *Ion. pro comm.* μεγάλοι ποταμοὶ *Magni fluvii.* Quin etiam, quod maximo tædio est, potuit hæc describere summus vir Isac. Casaubonus, & inserere notis ad Strabonem pag. 35 D. Quod quis credat? Ex qua, non dico Ionia, sed Græcia petiverunt istud adjectivum μεγάθεες? Itaque rite id rejecit Th. Gale. An non post tot annorum pœnas exclamabis macte fide istum codicem, qui tibi testabitur Herodotum scripsisse μεγάθεα, ut certe est in optimo libro, & passim iste accusativus ab hoc auctore usurpatur. Nam quod Th. Gale offert ex codice quem vidit, μεγάθεϊ, ut quod pluribus confirmari posset exemplis, vereor ne tunc longe Herodotus illi absuerit.

92, 16. Ῥηχίη δὲ ἐν αὐτῷ καὶ ἄμπωτις &c.] Etsi Valla videatur in versione largior fuisse ad verba danda potius quam sensum; ideo tamen non debuit hunc locum venditare velut gloriæ suæ datum Tanaq. Faber in epistola LXXI ad Petavium, quum Portus illam ῥαχίαν bene satis ornavisset in Lexico.

92, 18. Δοκέω γενέσθαι κου.] Particula postrema accessit nunc ex optimo codice tum eleganter, tum oportune *fuisse* nempe *aliquando.* Mox recepi ἐσέχοντα pro ἐσίχοντα quod vulgabatur, quia isti testimonium veri præbet codex optimus, qui sane penitus ita nunc repetit ἐκ τοῦ βορηίης θαλάσσης κόλπον ἐσέχοντα. Sed quod majoris momenti est, idem iste codex in præcedentibus non legit Ἕτερον τοιοῦτον κόλπον καὶ δὴ τὴν Αἴγυπτον δοκέω γενέσθαι, sed particulam δὴ ignorat, & ipsam Ægyptum in primi temporis vetustate fuisse vult nihil aliud, quam sinum.

92, 22. Ἀλλήλοισι συμπεραίνοντας τοὺς μυχούς.] Hîc vero pretium suum extendit mirabiliter codex Mediceus. Verbi hujus tres notiones contulit in Thesaurum suum magnus ille Stephanus, nempe vel *una perficio*, vel *concludo & colligo more dialectici*, vel *coitum perago.* Istarum nulla, si quid video, apte huic loco accommodari potest, ut mirari liceat diligentissimum illum Herodoti lectorem oculos nunc accurate non advertisse. Sed & quid sibi vult illud Vallæ, *prope inter se suos recessus terminant?* Sane perspicuum magis foret, si omisisset illud *inter.* Et cur sic in silentio jacet Portus? Quicquid autem sit, vox συμπεραίνειν quacunque demum notione hinc videtur expellenda, quum non *una finire*, sed potius *conjungere & una peragere* requiratur. Vult enim Herodotus eos sinus in continentem tanto impetu irrumpere, ut finibus suis vel intimis recessibus pene coëant, parva modo terræ lacinia instar isthmi interjecta & separante. Ubi jam nihil confert istud verbum, ut patet vel ex συμπεραινόμενος μεγάλου ἐνιαυτοῦ περιόδῳ, quæ sunt verba Plutarchi apud Valesium ad Euseb. p. 221, vel ex Appiani tom. 1 pag. 288. Οὕτω συμπεραίνειν τὸ μέτρον. Unde etiam συμπέρασμα in Martiano Capella p. 98. Et συμπεράσματα conclusiones Gregorio Nysseno, ut notarunt docti, & Eusebius contra Marcellum lib. 3 cap. 16. Itaque venerari libet neque secus ac cœleste munus suspicio præstantissimi codicis scripturam, ex quo rarissimi verbi & pene intermortui usum in Græcia redaugeo. Scribendum enim συντετραίνοντες. Sane quam idonea & significantissima vox, hoc est, *perforando pene commiscentes recessus suos*, quod Seneca in Medea 35 dicit Corinthus *cremata flammis*

maria committat duo, pro quo dicit 4, 52. Συνάγουσι τὰ τέρματα ὅτι Ἴυρης ἢ Ἵπανις. Portus noster agens quidem industrie collegit τέτρηται & Τετρωμένος & Διατετρηνέεις ex 3, 12 in Διατετρηνέειν. Etiam Stephanus in verbo Συντετραίνειν tenuissimus est, quod miror: quum & usurpaverit Diodorus Sic. 3, 19 Αὐλῶνας παραμήκεις καὶ πρὸς ἀλλήλους συντετρημένους. Et Strabo lib. 7 p. 317. Συντετρῆσθαι τὰ πελάγη. Adriaticum & Ægæum ut perforando & cuniculo pertuso conjungantur, ubi tamen Casaubonus destitutus hoc loco Herodoti notabat. [Imo terram potius συντετρῆσθαι, quæ est inter duo πελάγη,] non attendens, quomodo in utraque lingua loquutiones transferre amant sententiam, ut quod alteri attribui oportet, attribuatur alteri, ut quum dicunt *digito inseri annulum*, *terra mari expurgare Pœnos* apud Florum.

92, 23. Εἰ ὢν δὴ ἐθελήσει &c.] MS. codex optimus negat voculam δὴ esse Herodoti. Et sane sine ea prout nunc de Nilo loquitur, ita de terra agens dicit 7, 49. Εἰ ἐθέλει τοι μηδὲν ἀντίξοον καταστῆναι. Cæterum in illis, quæ sequuntur, difficultas est peracute, ut videtur, pungens eos, qui dum magna sibi proponunt, exigua prætereunt. Talis certe est interpretatio Vallæ. Quid enim protulit ille per multas voces? *Ego enim credo, intra decem millia annorum qui ante me natum transierunt, sicubi siccanea facta sunt, nimirum & siccaneum fieri posse, etiam multo quam hic est majorem* &c. Quis tam nugax est, ut non credat etiam suo tempore posse terras exsiccari, ut narrantur antea exsiccatæ? Si hæc quæstio foret, facile decidi posset. Sed quis Herodotum judicabit tam stolidum, ut ante suam vitam scribat effluxisse decem millia annorum? Nihil vanius. Igitur quum Stephanus quoque hunc locum ostentavisset stigmate, adscribens [Hic Græca exemplaria mendosa esse videntur] commodare ab ingenio suo cuneum robustiorem voluisse opinor viros insignes, sed tacuerunt, donec Cl. Grævius sustinuit excitare Tan. Fabrum; quorum prior quid cogitaverit, quum sit occultum, audiamus simul posterioris & judicium de eo & auxilium quod Herodoto confert ex Epistola LIX [Ad priorem autem Herodoti emendationem quod attinet, sic judico, textum scilicet, seu κείμενον, corruptum esse, id quod vel Stephano tacente liquet. Sed tuane emendatio an nostra, quæ jam ascribetur, verior sit, tute judicabis. Sic igitur ad libri oram annotaveram: Locus corruptus; lege, Ἐγὼ μὲν γὰρ ἔλπομαί γε εἰ μυρίοισι ἔτεσιν τῷ προαναισιμωμένῳ χρόνῳ πρότερον ἢ ἐμὲ γενέσθαι ἐχώσθη, ὡς ἂν κοῦ γε δὴ χωσθείη κόλπος ἢ πολλῷ μέζων &c. Id autem, si nihil aliud, certe ratiocinatio probaverit] Vellem hæc ab ipso Fabro in Latinum versa fuisse; deprehendisset saltem erronee hinc expulsam esse negativam ante verbum χωσθείη, ne quid dicam de suppositicio tempore decem millium annorum: & tota ratione sanandi, qua plus luxat & convellit, quam integrat. Maxime labitur in judicio de contextu, in quo nulla adeo corruptela est, ut sermo sit plane ὁλόκληρος, & in quo moveri nihil oportet. Contigit tantum in editione Aldina, ut omitteretur distinctio post voces χωσθῆναι ἄν. Post debuerat sequi Κοῦ γε δὴ ἐν τῷ προαναισιμωμένῳ. Nam in ratiocinando vocula ἂν est sermonis terminatrix. Sic 7, 203. Ὀφείλειν ὦν καὶ τὸν ἐπελαύνοντα, ὡς ἐόντα θνητὸν, ἀπὸ τῆς δόξης πεσέειν ἄν. Et capitis 16 fine. Porro in eodem ratiocinandi genere initium sumit ab particula κοῦ & aliis annexis 3, 6. Κοῦ δὴ τὰ ταῦτα ἀναισιμοῦται; Dicit ergo Herodotus: *quid illum prohibet fluente isto oblimari intra viginti millia annorum? Ego enim quidem opinor intra decem millia oblimatum fore: quomodo igitur in tempore consumpto antequam ego nascerer non fuisset alte* vel *denuo aggeratus sinus*, *etiam longe major isto*, *ab tanto fl.?* Nam ἀναχωσθείη, quod verbum in margine vibrat Stephanus ex suis MSS. legitur quoque in MS. Mediceo, non ἂν χωσθείη. Tum in eodem est ἔλπομαί γε ἢ μυρίων, ubi vocula καὶ vulgo omittitur omnino necessaria. Cæterum hinc vides non posse haberi illa exemplaria optimæ notæ, quæ probant omnia huic paginæ commissa ab Stephano, ut de suis judicat Th. Gale.

92, 42. Μελάγγεόν τε.] MS. μελάγγαιόν τε.

92, 44. Καταπεπειγμένην.] MS. κατειλημμένην.

93, 4. Ἀρδέεσκε.] Non sic optimus MS. sed simpliciter ἄρδεσκε.

93, 5. Καὶ Μοίρι οὔκω ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκώς.] Euge & belle, si plebeji alicujus Græculi & nihil nisi macilentam, dicam? an scabiosam syntaxeos necessitatem spectantis sermonem te habere putare potes. Totum fatuum ac spinosum, immo nihil si ad suavem sublimitatem polituramque linguæ Herodoteæ conferas. Scribe ex MS. optimo καὶ Μοίρι οὔκω ἦν ἔτεα εἰνακόσια τετελευτηκότι. Mirabilis certe reparatio, ut cap. 145. Ἡρακλέϊ μὲν δὴ ὅσα αὐτοὶ Αἰγύπτιοι φασὶ εἶναι ἔτεα ἐς Ἄμασιν. Sic cap. 124. Τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ. 4, 6. ἔτεα δέ σφι τὰ σύμπαντα λέγουσι εἶναι χιλίων οὐ πλέω. 8, 129 Ἀρταβάζῳ δὲ ἐπειδὴ πολιορκέοντι ἐγεγόνεσαν τρεῖς μῆνες. Achilles Tatius lib. 5 pag. 293. Καὶ ἤδη μοι γεγόνασι μῆνες ἕξ, καὶ τὸ πολὺ τοῦ πένθους ἤρχετο μαραίνεσθαι. Sed sciendum in MS. exstare semper Μοίρις quoque, ut dixi.

93, 9. Δοκέουσι δέ μοι.] Longe nitidior connexio in MS. δοκέουσι τέ μοι, qui etiam probabat inventum in suis ab Stephano πυθόμενοι, non πυνθανόμενοι.

93, 31. Εἰ μήτε γδύσειλαί σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διὸς μήτε ὁ ποταμὸς &c.] Hæc certiſſima eſt illorum manus, qui quum pulchre ſibi viderentur concinnaſſe verbum γδύσεται, ſimilem labro iſti lactucam comparaverunt, reperiendo τὰ ἀπὸ Διός. Neque enim hæc poſtrema aliter conſiderari oportet, quam inaniter & violente iterata, quæ videbant præceſſiſſe commodum ἐκ τοῦ Διός, quod furtum per mutatam præpoſitionem voluerunt velare. Quid vero eſt, quod vult neſcio quis, ſed primus videtur Stephanus, & conſentiunt poſtea Jungermannus ſimul cum Th. Gale, ſubnotans? [Lego autem ὕσεται pro γδύσεται.] Quod genus illud vel Græciſmi vel humani ſermonis erit εἰ μήτε ὕσειλαί σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός? Etſi tamen laudabilis hactenus conatus iſtorum, qui incredibilem tranſlationem & ab Herodoto alienam maluerunt aliquid agendo tentare, quam nimis ex ſe improbi eſſe. Sed quid ego nunc antepono conatum Stephani illis priſcis corruptoribus & centonis male ſumpti adſutoribus, quum hic locus videatur ſepoſitus fuiſſe ab Æmil. Porto, ut feriret acriter Stephanum, immodice quidem incenſus, & hinc miſerandus, ut Herodoto adtribuat *pluvias cœlitus cadentes*, ſic cavens opinor, ne quis intelligat alias: etiam arceſſens Euangelium Joannis & Epiſtolam ad Hebræos cap. 6 v. 5, ubi tacet aut pudet illum loqui de varietate conſtructionis verbi γδύεσθαι in duobus deinceps verſibus. Utique Herodotus non imitatur iſta loca; immo ille neſcit γδύεσθαι aliter conſtruere, quam cum genitivo. Sic γδύεσθαι τῶν ἀγαθῶν dicit lib. 1, non τὰ ἀγαθά, ut mendaciter fingens ſupplet Portus. Sic γδύεσθαι ἐλευθερίης lib. 6. Sic quum pateat in hoc loco nihil boni actum eſſe, ſpero me ſecurum fore, & ut opinor, eſſe poſſum, reſtituens ex fide optimi MS. εἰ μή τε γε ὕσειλαί σφι ἡ χώρη, tribus vocibus exploſis. An nocuiſſe dicam illis primis tantæ pravitatis fabris, quod ὕσεται noluerint paſſivo ſenſu intelligere, quum tamen dicat Herodotus πολιορκησόμενοι pro πολιορκηθησόμενοι, εἰρήσεται pro εἰρηθήσεται, θύσεσθαι. Nam quæ præcedunt θέλοι & παροιχομένου ab Stephano appoſita in margine laudat exemplar vetus, unde probavi & ipſe. 3, 10 dicit οὐ γὰρ δὴ ὕελαι τὰ ἄνω τῆς Αἰγύπτου τοπαράπαν· ἀλλὰ καὶ τότε ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.

93, 37. Τῶν ἄλλοι ἄνθρωποι.] MS. τῶν οἱ ἄλλοι ἀνθ. Nam quæ præcedentia habet in margine Stephanus οἷός τ᾽ ἔσαι ἐς τὰς ἀρ. item κομίζονται ἐκ γῆς, probabat idem MS. ubi omittebantur voces ἐς τὰς, & pro ultimis ſcribebatur ἐκλός. Male utrumque. Infra etiam recepi ἐπελθών.

93, 43. Τὸν ἀμητόν.] Priorem voculam ignorat MS. qui mox etiam retinet καταπατήσῃ τῇσι ὑσί.

93, 45. Γνώμῃσι τοῖσι Ἰώνων.] MS. recte τῇσι. Sed eſt vitium ex editione Jungermanni ſola, credo quia putabant typographi illud τῇσι hîc ſatis fuiſſe dominatum.

93, 48. Μέχρι ταριχέων τῶν Πηλουσιακῶν.] Quum & Stephanus & Portus ita anteceſſerint, facile fuit & mihi, indulgere tantum verſioni Vallæ, ut lucraretur *Taricheas Pelusiacas*; niſi quod agnoſcebam non bene convenire, quum ταριχευθέντες, & τεταριχευκότες, & vicina vocabula Latino ſermone decoraveris, ſi ſubſtantivum hoc non ſimiliter lectori noſcendum tradas, neque id hoc tantum loco, ſed etiam cap. 113 ἐς τὸ νῦν Κανωβικὸν στόμα τοῦ Νείλου καὶ ἐς ταριχείας, unde certe diſcimus juxta illa Nili oſtia & per Ægypti litora fuiſſe tales apparatus ad ſalſamenta condienda in copia inſigni piſcium, ut nequeat de iſta re moveri aliquid dubitationis. Attamen doctiſſimus Stanlejus ad Æſchyli Prometheum vinctum rejicit ac faſtidit has ταριχείας, & ait [Legerim βαράθρων. ſic enim loca circa Peluſium vocari ſolita ex Strabone conſtat] Mireris in hac mutandi propenſione non veniſſe viro doctiſſimo in mentem Δάφνας τὰς Πηλουσιακὰς ex cap. 107. Conſtet ſane hæc ita fieri, ut refert Stanlejus: an idcirco etiam Ταριχείαι eſſe pariter nequiverunt? Non crediderim ullam hinc neceſſitatem talem inferri. Sed & alia erant, per quæ nobile eſt Peluſium: nec ideo tamen depellendæ hinc operæ ad ſalſamenta. Paulo ante χρᾶσθαι τὰ περὶ Αἰγύπτου, atque item καλεομένης firmat codex optimus. Sicut Tyrotarichi patinam bis memorando offert ex vetuſtate alioquin perdita Tullius, quidni ſic & Peluſiotarichum hinc credimus?

94, 1. Ἐς μεσόγαιαν τείνειν αὐτήν.] MS. αὐτῶν. Alterum nullius eſt pretii. Paulo poſt codex Mediceus plane habebat περιηργάζοντο, non ut Stephanus περιειργάζοντο, non ut vulgo περιειργάζονται.

94, 13. Τίνα γλῶσσαν πρώτην ἀπύουσι.] Adducit H. Stephanus hunc locum in Theſauri magni Indice allegans ἀπύουσι, & exponit φθέγγονται; affertque illic plura ad confirmandum hoc verbum. At Portus in Lexico citat ἀπύουσι, & large exponens ἀπύειν, ut Ion. & Poët. pro com. φωνεῖν, βοᾶν, λέγειν, προφέρειν, q. ἐπύειν ab ἔπος. Neque his ego repugno, nec doctrinam invideo. Sed nec celare debeo in MS. illo tantæ fidei exſtare ἀπίησι, quod eſt verbum Herodoti alibi, & quidni etiam in hoc loco?

94, 19. Αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλέετο.] Confirmare id conatur Voſſius ad Pomponium Melam circa finem capitis noni libro primo.

94, 26. Τὴν γλῶσσαν πᾶσαν.] Etſi forſan ad rem parum faciat, tacere tamen non debeo ab optimo MS. articulum præpoſitum ignorari, ut

ut statim cap. 21. Τὸν δὲ Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν. Et deinde idem MS. Τέταρτον γὰρ σφέας δεῖ προσλογίζεσθαι, non γὰρ δὴ σφέας. Nam quid velit Stephanus posito ad marginem δή εἰ, non intelligo.

94, 38. Οἴδαμεν οὐδὲν ἐόν.] En tricas editionum. Nam quum Aldini typi verbum ita separavissent οἶδα μεν nullo accentu in tribus postremis literis, sequutus id fuit Camerarius, etiam Stephanus, sed accentu acuto signato super literas μὲν, idque admisit Jungermannus, quum interim omnes uterentur versione Vallæ *scimus*, quod certe indignum est.

94, 44. Ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ Καταδούπων.] Ad hunc modum sane mox præcessit ἀπὸ Καταδούπων τε καὶ Ἐλεφαντίνης πόλιος. Nunc tamen in MS. legitur ἀρξάμενος ἐκ τοῦ Κατ. Quod Herodoti non esse vix impune dici potest, quum sic lib. 1 cap. 174. ἀρχμένης ἐκ τῆς χερσονήσου τῆς Βυβασσίης. Lib. 2 cap. 33. Ἴστρος ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν &c. Et c. 150. ἐκ σφετέρων οἰκιῶν ἀρξάμενοι. Lib. 4 cap. 21. ἐκ τοῦ μυχοῦ ἀρξάμενοι. Et c. 99. Ἀρξάμενοι ἐκ Βρεντεσίου λιμένος ἀποταμοίατο μέχρι Τάραντος, καὶ νεμοίατο τὴν ἄκρην. ubi nescio quid cogitaverit Valla interpretans *divisa terra à Brundusio usque Tarentum, promontorium incoleret*, quorum sensum reparare debui.

94, 48. Καὶ ἡ μὲν πρὸς ἠῶ τρέπεται, καλέεται.] Imperfectus est in hoc sermone genius Herodoti, nisi ita augeas τρέπεται, τὸ καλέεται. Ita plane est in MS. Utique ad eandem formam exsequitur ea, quæ proxime junguntur. Alioqui duntaxat edidisset auctor καὶ ἡ μὲν *& qua quidem*. Sed aliter placuit.

95, 5. Παρεχόμενος ταύτῃ.] Allegatur hic locus ab Salmasio in Plinianis Exerc. pag. 477 sine ulla hæsitatione, prout editur. Utinam & vertisset! Et quanquam ista pars sit, cui adeo asperum strigilem admovit Vossius, Herodoti locum deserit. Quo autem credimus eos retulisse ταύτῃ? Valla enim quum interpretatur *huic alveo*, videtur ad ὁδὸν referre, quum proximum sit θαλάσσῃ. Sed neutrum satis oportunum, certe si conferatur cum ea concinnitate, qua testatur optimus codex Herodotum scripsisse ταύτην. Quod ideo libens probavi, restitui & in interpretatione expressi.

95, 9. Τῷ μὲν Σαϊτικὸν &c.] Vir Clarissimus Joh. Marshamus Chronici pag. 373 Latine proferens hunc locum, quum nominavisset Saïticum, in parenthesi addit *forsan Taniticum*. Et mox disputat ita: [Neque est quisquam veterum, qui *Saïtici* ostii meminerit: *Taniticum*, quod hic desideratur, agnoscunt omnes. Itaque pro Σα-- reponendum videtur Τα--. Hunc Herodoti locum Strabo respexisse videtur, cum scripserit τὸ Τανιτικὸν στόμα, ὅ τινες Σαϊτικὸν λέγουσι. Frustra quidem: *Tanis* ad ortum est, & juxta Pelusium; *Saïs* ad occasum, & juxta Canobum posita] Quæ opinor tangunt Salmasium ex loco illo Strabonis statuentem eidem ostio contigisse & Taniticum nomen & Saïticum pag. 478.

95, 12. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ.] Hæc est offensa maxime conspicua, in quam impegerunt scribæ & editores Herodoti, ut identidem delerent usum gemini dativi, quem maxime amabat iste scriptor. Ita nunc segniter sane in hoc loco legunt hodie, quum clare exhibeat optimus MS. μοι τῇ γνώμῃ, quibus plane paria corruperant 4, 29. Μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ Ὁμήρου ἔπος, etiam edentes μου. Sed jam supra produxi genium Herodoti. Quin idem codex legit & mox ὅσην ἐγὼ ἀποδείκνυμι sine voce τινά. Tum εἴργεσθαι integra scriptura, non ἔργεσθαι.

95, 22. Καὶ οὐδὲν ὁμολογέειν.] MS. tantum καὶ οὐκ ὁμολ. quod satis est. Et utrumque in libro priore antecessit.

95, 37. Τροπέων τῶν θερινῶν.] MS. θερινέων, ut statim, nec causa est mutandi. Sed est hic locus insignior per sequentia, ubi editur πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμόν. Hic enim locus quum ita in editionibus exhibeatur, citat eum & pertractat Salmasius in Plinianis Exercit. p. 436, ut hinc non Plinium modo refutet, qui diserte Herodotum citat, sed etiam Latinum interpretem Vallam. Itaque & verbum πελάζειν docte illustrat, & negat id eum dicere, quod voluit interpres, totidem cum diebus decrescere, quot increverat, sed quum in centum dierum spatio excreverit, tum retro redire ac residere: Plinium vero tradere ex Herodoto tam incrementa quam decrementa Nili centesimo die absolvi per eosdem crescendi decrescendique gradus, quinquaginta nimirum dies dare augescenti, totidemque recedenti. Verum non hanc esse mentem Herodoti: quippe qui clare dicat Nilum à solstitio incipientem, per centum dies abundare, & cum in hoc dierum spatio excreverit, tum retro redire ac residere. Etiam ferox ille, nunc vanus Harduinus accedit ad Salmasii verticem; ut patiatur se in eo circumagi. Tantum est cognosse auctores ex editionibus, non inquisivisse in bona vetustatis exemplaria, sicut in hoc loco Valla procul dubio aliter legit; legit autem prout Herodotus scripsit. Scripsit autem, quod indicat codex optimus Mediceus πέλας δ' ἐς τὸν ἀριθμὸν, non πελάσας.

95, 46. Δὴ τὰ λεγόμενα.] Hoc participio plerumque utitur Herodotus de rumore publico & quod in vulgus dicitur. Ab eo nunc mens auctoris aliena est, ut ostendit liber MS. exhibens λελεγμένα, nempe modo à me.

96, 7. Πολλάκις δὲ ἐτησίαι μὲν οὐκ ἔπν.] Citantur hæc ab Salmasio in Plinianis Exerc. pag.

pag. 428, sed nescio an illis recte utatur. Nam Herodotus hæc dicit pro causa materiæ, quam tractat rejiciens hinc efficaciam Etesiarum, per quos nonnulli statuebant alveum Nili arceri ab mari, ut hinc in eo extolleretur. Id quod aperte ita refellitur, si probetur interdum attolli Nilum vel sublatum fuisse, etsi nulli flarent Etesiæ. Hoc *interdum* vel πολλάκις non utique supponit confessionem de flatu istorum ventorum illo ipso tempore, quia istud πολλάκις intelligere licet, quantum scit ille, qui loquitur. Herodotus dicit hoc πολλάκις, & nunquam approbat contrarium evenisse; itaque istud πολλάκις est, quoties aut ipse observavit præsens, aut de eo in aliorum monumentis legit, vel etiam audivit ex sermonibus aliorum.

96, 11. Καζὰ ταυτά.] Sic contraxerunt id librarii, quum Herodotus resolverit in tres voces κατὰ τὰ αὐτὰ, si fides optimo codici, quam plenissimam meretur. Simile prorsus fuit 1, 88. Οὔτε χρήματα τὰ ἐμὰ διαρπάζει.

96, 26. Ἀπὸ τῆ θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα.] Frigidissima prorsus ratiocinatio. Itane sine ulla exceptione per eam patiatur aliquis circa Alexandriam & ubi se Nilus exonerat, vocari loca talia, quæ sint ψυχρότατα? Quis feret? aut quis ab Herodoto ita scriptum credere potuit, credatve? Est certe locus hic insignis ad noscendum, quam obnoxius habitus fuerit hic præclarus scriptor, & quas non maculas adsperserit grex librariorum. Certe moderatius longe in optimo MS. hæc leguntur ita; ἀπὸ τῆ θερμοτάτων τόπων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότερα. Vocem τόπων in editis videntur omisisse propter sequens neutrum, quasi in hoc genitivo etiam tale supponi oporteret, quum Valla in MS. videns expressam vocem τόπων etiam expresserit in Latinis: & sicut ea vox sic facili negotio omitti potuit, ita eadem deleta alterum superlativum trahere debere alterum pari stultitia opinati fuerunt.

96, 27. Ἀνδρὶ λογίζεσθαι.] MS. ἀνδρί γε λογίζεσθαι. Sed male ista vertuntur.

96, 33. Πᾶσα ἀνάγκη ἐςὶ ὕσαι ἐν πέντε ἡμέρῃσιν.] Ne hoc problema agnosceretur solummodo ab Græcis, potuit tam benignus esse Valla, ut id Latine efferens traderet aliis quoque Europæis *necesse omnino est intra quinque dies pluere.* idque pro munere venerari potuerunt Stephanus & Portus. Quis credat? donec Tan. Faber apud suum Petavium fateri potuit se equidem mirari ita scribere virum maximum, mirabilem observationem: denique id falsum esse: itaque nunquam dubitavisse, quin pro ἐν πέντε ἡμέρῃσιν legendum ἔν τισιν ἡμέρῃσι, *intra aliquot dies*, idque verum, & rationem facile posse ex Meteorologicis afferri. Quam debuit risisse catus ille Dionysius, quum talia blandimenta istius ingenii acciperet? An hoc igitur melius? Nequaquam. Non enim magis plueret intra aliquot dies, quam intra aliquot noctes. Sane solet Herodotus dicere iter vel navigationem tot dierum; sed ea alia res est, ut felicius opinor & verius in cap. 34 ab auctore dici iter ex Cilicia ad Sinopen esse πέντε ἡμερέων. Dein puerilis annotatio est in locis ubi per hiemem gelat, & ningit, ibi per æstatem pluere. Sed neque ἐν nunc notat utique *intra*, sed tantummodo in quibusdam diebus, si ita vellet. Sed vir insignis prout in vulgato falsum deprehendit, ita quod lateret verum non perspexit. Res ipsa & literæ monstrant ἐν παντὶ ἢ μέρει, *in tota* regione, *aut partibus.* Certe si ningeret, etiam accideret, ut interdum pluviæ caderent, vel universam regionem nubibus madefacientibus, vel has aut illas partes, prout contingit.

96, 35. Τρίτον δὲ.] Locutio est moris triti: sed Herodoteus libenter in his aliquid mutat, prout nunc quoque contigisse docet liber optimus exhibens τρίτα, quod prætuli. Sic c. 137. Τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ... δεύτερα δὲ &c. Et vide ad numeros 82, 46.

96, 40. Εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε δὲ οὐσονῶν.] MS. cum multo majore efficacia, εἰ τοίνυν ἐχιόνιζε, εἰ δὲ οὐσονῶν. In quo etiam statim ante legebatur χειμασίην, quod in MSS. vidit & Stephanus, non χειμαδίην, sicut & mox Mediceus MS. habebat ἦν ἂν τούτων οὐδὲν, prout testatur Stephanus de suis, ubi vocem tertiam immerito mutant cum his τι τοιοῦτον.

96, 49. Αὐτέων περὶ τῆ ἀφανέων.] Stulta manus id finxit, nec primæ vocis ullam rationem in vertendo habuit Valla. Lege ex MS. αὐτὸν περὶ. Etiam MS. πληθύεσθαι pro πληθύνεσθαι.

97, 5. Ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω.] Recte interpres *meat in superiora Africæ.* Nihil potuit fieri accuratius. Notant enim ista verba motum ipsum solis, dum in eo est, ut ad Libyæ superiora deveniat. Sic seq. pag. ἀπέρχεται ὁ ἥλιος ἐς μέσον τῆ οὐρανὸν ὀπίσω. Sed ea non videtur esse mens & sententia scribentis Herodoti, & innuentis hyberno tempore, quum ab hyeme sol ex pristino meatu ejectus jam est (ita enim vertenda erant, ex quibus nescio quid procudebat interpres, *sol abscedens subter hiemale sidus*) solem existere & versari in Libyæ superioribus. Id quum res ipsa probare videatur, tum confirmat præclare MS. ex quo scribendum remissa particula ἔρχεται τῆς Λιβύης τὰ ἄνω. hoc est, *permeat superiora Africæ.* Sed & ipse Herodotus probat cap. 26. Ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ἐκ μέσου τῆ οὐρανοῦ ὑπὸ τῆ χειμῶνος καὶ τῆ βορέω, ἤιε ἂν τὰ ἄνω τῆς Εὐρώπης, κατάπερ νῦν τὰ (MS. τῆς) Λιβύης ἔρχεται. Pro

eo dicit lib. 7 c. 121. Ἤϊε τὴν μεσόγαιαν. Egregie Seneca Hippol. 332

Qua terra salo cingitur alto,
Quaque per ipsum sidera mundum
Candida currunt.

97, 6. Τῆς γὰρ ἀγχοτάτω γε χώρης οὗτος ὁ θεός.] Defecta est oratio, nec bene cohæret, ut credere licet, edentium vitio. Unde licet Valla sufficienter reddiderit *Deum hunc, ut cuique terræ proxime accedit, ita eam maxima siti afficere credibile est*, tamen omisit totum istud καὶ καθ' ἥντινα, neque poterit dicere, unde arcessat ista *ut accedit*. Videtur omnino habuisse aliam lectionem, & fortassis illam ipsam, quæ exstat in optimo MS. τῆ γὰρ ἀγχοτάτω ἡ χώρης, *Cui enim terræ hic deus proxime appropinquat, & versus quam tendit.* Hæc simplicissima restitutio hujus loci est & inde probabilior, quod ex variis jam patuit exemplis istam encliticam particulam γε arreptam mire fuisse ab librariis vel repellendo vel adsciscendo, ut turbarent Herodotum. Sed inprimis ista medicinæ dulcedo comprimit lasciviam ingenii, quam monstravit Tan. Faber etiam arbitro Petavio, dum queritur turbatum hic esse aliquid, atque etiam excidisse videri, ut hinc corrigat ac suppleat tanquam præsenti ope Τὴν γὰρ ἀγχοτάτω χώρην οὗτος ὁ θεὸς ἐπ' καὶ κατ' ἥντινα θέει: istud postremum vero interpretatur PERCURRIT. Nihil bonum, nihil felix. Solummodo mutatæ in deterius duæ literæ.

97, 11. Αἰθρίης τε ἐόντος τοῦ ἠέρος.] Vox ἐόντος ab MS. ignoratur, nec videtur ab Herodoto venisse; qui si sequi rationem istam in replendo sermone & multiplicando illo participio nunc voluisset, haud dubie mox etiam scripsisset καὶ ἀνέμων ἐόντων ψυχρῶν. Sed & ibi omittit, & in prima parte omisit, quum sufficeret in medio positum, unde & præcedens & sequens posset ducere, quod opus erat. Neque vero ista vertenda fuerunt *omne veris tempus sit serenum*, quod ne ad rem quidem quidquam attinet, sed *quum omni tempore circa hæc loca sit aër serenus.* Aliud est ἠὴρ, aliud ἔαρ; item ἠέρος & ἔαρος.

97, 31. Πολλὸν ὑποδεέστερος.] MS. πολλῷ, ut paulo ante ex vocibus αἰθρίης τοῦ ὕδατος expellit medium articulum, ac bis refert οἰκότως, non εἰκότως. Non hæc magni momenti, sed interest legere vetustissima.

97, 34. Τούτου αἴτιον.] MS. τούτων. Sic quoque scripsisse auctorem censeo, vel propterea quod præmiserat cap. 19. τούτων ὦν πέρι.

97, 36. Διακαίων τὴν διέξοδον αὐτοῦ.] MS. αὐτῷ, quod perquam videtur ingeniosum. hoc est, sibi ipsi transitum candefaciens. Sed & paulo ante legit MS. ut notavit ex suis Stephanus, non ξηρὸν ταύτῃ, sed ξηρὸν τὸ ταύτῃ; ac denique διεξιόντα δή ἄν μιν, non διεξιόντα δέ μιν. Unde forsan particula ἂν expulsa fuit, quod eadem mox sequeretur ποιέειν ἂν τὸ ἔργον, neque conveniret eandem repeti in eadem periodo. Sed id nihil est, quum paulo ante dixerit ὁ ἥλιος ἂν ἀπελαυνόμενος ... ἤιε ἂν τὰ ἄνω &c.

97, 47. Οὐκ ἀποπνέει ἀπὸ τοῦ Νείλου.] Tria postrema verba non occurrebant in MS.

98, 6. Οὗτος δέ μοι παίζειν.] Plenior MS. δή ἐμοί γε παίζειν.

98, 22. Εἰ ἄρα ταῦτα γενόμενα ἔλεγε.] Rite has voces consideravit magnus Casaubonus, quum clauderet os Straboni inique in Herodotum invehenti lib. 17 pag. 818, quasi Herodotus ex se ista scriberet ac pro veris traderet, quum palam fateatur esse hæc ipsi audita ex alio, atque etiam subdubitans de veritate istius hominis; quum interim illa quæ narravit, illustrare conatus fuerit Salmasius in Plinianis Exercit. pag. 439 &c.

98, 23. Οἷα δὲ ἐμβαλόντος.] MS. οἷα ἐμβαλόντος, nec memini additam voculæ οἷα hanc adversativam. Ab eodem mox καταπειρητηρίην, non καταπειρητηρίην, quam scripturam ignorat quoque Portus.

98, 29. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε.] Hæc eadem sequuntur in fine capitis 31. Sed nunc MS. ἀπὸ τούτου, ut cap. 2 hujus libri. Ἀπὸ τούτου νομίζουσι. 1, 82 habes & ἀπὸ τούτου τοῦ χρόνου. quod est etiam 2, 52. & ἀπὸ τούτου. Item 2, 14.

98, 32. Διαδήσαντες.] MS. διαδήσαντας. Id mutarunt, qui nimis religiose intuiti sunt præcedens participium ἰόντι. Quod participium in isto dativo quum addatur ex more loquendi, etsi notet nihil, ac possit omitti, prout notavi 77, 14, non debuit aliquam normam præscribere huic participio, quod videtur respicere duos homines, quos requiri indicat istud ἀμφοτέρωθεν, id est, vel ab utroque latere, vel ab prora & puppi, ut quocunque modo oporteat esse duos, qui singuli funem navi alligatum teneant. Singularis numerus venit demum post enavigatam paludem ad ostium Nili, quando unusquisque incedit sibi.

98, 33. Ἵξεται φερόμενον.] Longe melius in MS. οἴχεται φερ. ut 1, 189. Οἴχετο φέρων.

98, 39. Ἀπίξεαι.] MS. ἀπίξεαι, Omnino recte; continuatur enim hoc ab præcedente verbo διεκπλῶσαι, ut sit idem illi modus, ut idcirco minor distinctio interponi debeat, quam in editionibus contigit.

99, 1. Διεξελθὼν δὲ τῇσι τεσσεράκ.] MS. δὲ ἐν τῇσι τεσσεράκ. Ut cap. 32. Διεξελθόντας δὲ χῶρον πολλὸν ψαμμώδεα, καὶ ἐν πολλῇσι ἡμέρῃσι. 4, 43. Περήσας δὲ θάλασσαν πολλὴν ἐν πολλοῖσι μησί. Ita solet hic auctor exprimere in his præpositionem. Mox in codice MS. non legebam ἔπειτα ἵξεαι, sed ἔπειτα ἥξεις.

99, 14. Τὴν μητρόπολιν τῶν Αἰθιόπ.] MS. τὴν μητρόπολιν τὴν Αἰθιόπων.

99, 15.

99, 15. Ὄνομά ἐστι Ἀσχάμ.] Sic quum præter codices ab Stephano inspectos etiam reperirem in optimo libro, non debui dubitare, quin hoc verius foret præ vulgato Ἀσμάχ. Unde etiam existimari potest, quam vitioso Herodoti codice fuerit usus Stephanus Byzantius, qui de Automolis agens novit Ἀσμάχ, etiam Ταχόμψω potuit prima syllaba mulctare. Neque vero Valla debuerat scribere *quod verbum Græca in lingua idem pollet* &c. In ea quippe lingua nihil pollet, sed dicit Herodotus eam vocem pollere, ac si Græce explicueris tales.

99, 24. Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρ.] Plane ut cap. 141. Σαναχάριβον βασιλέα Ἀραβίων τε καὶ Ἀσσυρίων. Nunc tamen legitur tantum in MS. Ἀραβίων καὶ Ἀσσ.

99, 39. Διδοῦσι σφέας αὐτοὺς.] MS. σφέας ἑωυτοὺς.

100, 3. Ἀλλὰ τάδε μὲν.] Omissis duabus literis legit optimus MS. ἀλλὰ τὰ μὲν: quod etiam exhibui, modo id possit satisfacere sensui. Certe enim quum acrius considero, videtur latere aliud & clarius, nempe ἀλλ' ἄτε μὲν, quod 1, 197 dixit ἅσσα.

100, 5. Ἀπικέατο ἐς λόγους Ἐτεάρχῳ.] Sic ingenia medii temporis formarunt Herodotum, tanquam aptiore & amœniore futura ejus historia, si amputatum foret, quod videri posset redundare. Exciderunt igitur tres voces περὶ τοῦ Νείλου ante vocem postremam, quas non servat nisi unica illa Medicea membrana. An laudabile id istorum librariorum factum? Nempe mox illæ tres voces ponuntur, ut certe videantur jam supervacuæ. Immo insana eorum cura de Herodoto; qui recte illas voces nunc statim ponit, ut significet multa alia de isto fluvio in sermone isto annotata fuisse & versata, & quum in illis aliquamdiu se exercuissent, denique accessisse quoque ad sermonem de ejus fontibus talem. Prima in colloquendo illis obvenerunt propria ejus de exundatione, de feris in eo capi solitis, de limo & quæ sunt alia ejus generis; sed deinceps quoque dixisse de fontibus, quomodo eos nemo nósceret. Quem ordinem quis negare ausit maxime esse naturalem? Cæterum quum ita prudenter rem illius temporis obscurissimam conetur illustrare Herodotus arcessendo qualiacunque narrationum auxilia, an is meritus fuit ita contumeliose excipi, prout in illo statuit Diodorus Siculus lib. 1 cap. 37 scribens? Ὅτι τὴν πρὸς τὴν ἕω τοῦ ποταμοῦ τούτου καὶ τὴν πρὸς ἑσπέραν Λιβύην ἀφορίζων Ἡρόδοτος ἀνατίθησι Λίβυσι τοῖς ὀνομαζομένοις Νασαμῶσι τὴν ἀκριβῆ θεωρίαν τοῦ ῥεῖθρου, καί φησιν ἔκ τινος λίμνης λαμβάνοντα τὴν ἀρχὴν τὸν Νεῖλον φέρεσθαι διὰ χώρας Αἰθιοπικῆς ἀμυθήτου· οὐ μὴν αὐτόθεν οὔτε τοῖς εἰποῦσι Λίβυσιν οὔτε τῷ συγγραφεῖ προσεκτέον ἀναπόδεικτα λέγουσι. Videbimus.

100, 19. Τῶν μακρότατα ἰδομένων.] MS. τὰ μακρότατα ἰδ.

100, 25. Καὶ τὴν ἐπὶ θάλασσαν κατηκόντων.] Sic vulgo creditur Herodotus scripsisse. At quæ differentia est inter eos, qui dicuntur κατὰ τὴν θάλασσαν παρήκειν, & hos, quos dicit τοὺς ἐπὶ θάλασσαν κατήκειν? nisi quod priores latius potuerint sic habitavisse, interdum quoque nequaquam. Apparet clarissime Vallam hîc ineptivisse, dum agnoscit oram maritimam omnem obtinere Libyas & eos qui ad mare incolunt. Toties enim describere per eadem verba non est Herodoti, quem docet codex Mediceus scripsisse καὶ τῶν ὑπὲρ θάλασσαν κατ. Ita clarius agit de illis, qui supra mare pertinent. Et sane sic diviserunt Africam.

100, 30. Ὕδατί τε καὶ σιτίοισι.] MS. ὕδασί τε. Et videtur Herodotus aliquid præbuisse plurali numero, unde 3, 52 dicit ἀλουσίῃσί τε καὶ ἀσιτίῃσι συμπεπτωκότα.

100, 39. Ἄνδρας μικροὺς, μετρίων ἐλάσσονας ἀνδρῶν.] Ita quum legatur summo consensu & in MSS. & in editis exemplaribus, nescio quî contigerit, ut Casaubonus ad Theophrastum in Charactere τῆς μικρολογίας pag. 239, ubi temere effundit varietates emendationum, citaverit ἄνδρες μικρὸν μετρίων ἐλάσσονες ἀνδρῶν.

100, 43. Ἄγειν τε αὐτοὺς.] MS. ἄγειν τε δὴ αὐτοὺς, ut tractim magis incedat sermo de ducendis peregrinis agens.

100, 45. Πάντας εἶναι.] MS. ἅπαντας εἶναι.

101, 12. Καὶ Πυῤῥήνης.] Maluit hanc vocem Valla describere ex usu sui temporis, quam, quum tamen verteret Herodotum, ex hujus scriptura eam exhibere duplicata litera r. In quo aberrat ab boni interpretis officio, & quam libenter Græci geminent istam caninam, ubi vulgaris usus modo usurpabat unam, docent Salmasiana in Plinianis Exercitat. pag. 707.

101, 16. Τελευτᾷ δὲ ὁ Ἴστρος &c.] Erasmus Vindingius judicat hæc non satis commode interpretari Vallam, sic reddendo: *Exonerat sese Ister, per universam Europam fluens, in Pontum Euxinum, quo in loco habitant Istriam Milesiorum coloni*, in Hellene col. 419. Non magis ita Vallam increpat, quam ipsum Herodotum, cujus verborum ordinem detrectat servare; præsertim quum istud ῥέων ita obsepserit Herodotus, ut noluerit aliis verbis conjungi, quam illis solis ἐς θάλασσαν τὴν τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Hæc istud antecedunt, hæc sequuntur, atque adeo in medio amplectuntur. Ille tamen inde eximit.

101, 24. Ἀντίη.] Etiam MS. Italicus assentiens codicibus Stephani præfert ἀντίον, quod judicavi sane recipiendum ob miram auctoris ad variandum propensionem. Ut plane sic

ista quidem conveniant. Cæterum constructio Herodotea omnino videtur intercedere; & quum gratulari nobis liceat invento errore calami librariorum, quo adjectivum posuerunt in vicem adverbii, statui oportet istud ἀντίον non in hoc loco reponi debere, sed in loco præcedente, ubi dicitur de Ægypto, τῆς ὀρεινῆς Κιλικίας ἀντίη κέεται. Illic restitui debet ἀντίον, quum in vago aberraverit aut Stephani ipsius aut typothetarum manus. Causa est, quod perpetuo Herodotus illud adverbium construit cum genitivo, quem illic vides; at adjectivum ἀντίος cum dativo. In capite 2 hujus libri. Μηδὲν ἀντίον αὐτέων μηδεμίην φωνὴν ἱέναι. 1, 72. Θαλάσσης τῆς ἀντίον Κύπρου. Adde Portum.

101, 26. Πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί.] Loco hoc jam fuit usus Vossius ad Scylacem vel illustrandum vel emendandum in capite de Cilicia. Sed Herodotea adstricta sunt certis conditionibus, quas advertere eum oportet, cui non placet assentiri Herodoto: id quod requirebam ab Scymno Chio, qui sustinuit versus suos inquinare hoc cavillo; ὁ δ' Ἡρόδοτος ἔοικεν ἀγνοεῖν λέγων, Ἐκ τῆς Κιλικίας πέντε ἡμερῶν ὁδὸν εἰς Πόντον, quum ipse statuat esse septem dierum, nulla habita commeantium, quorum gradus solet esse diversus, ratione; ut nihil sit cur isti versificatori cedat Herodoti numerus. Sed & universa hæc contemplatio Herodotea aut ludibrio exponitur, aut attenuatur vocibus inde subducendis ἡ δὲ Αἴγυπτος τῆς ὀρεινῆς Κιλικίης μάλιστά κη ἀντίη κέεται. ἐνθεῦτεν δὲ ἐς Σινώπην τὴν ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ πέντε ἡμερέων ἰθεῖα ὁδὸς εὐζώνῳ ἀνδρί. ἡ δὲ Σινώπη τῷ Ἴστρῳ ἐκδιδόντι ἐς θάλασσαν ἀντίον κέεται, & in libri 4 caput 47 transferendis ab Tan. Fabro Crit. Epist. 8, quum ei occasio esset ad id patefacta ab Ludov. Fabricio, Viro Doctissimo. Sed lepidissimus ille Faber non cogitat, quam pauca montium per Hispaniam & Galliam distincta nomina aut exstiterint etiamnum isto tempore, aut deportata fuerint in alias regiones ad notitiam peregrinorum: ut si idcirco tractum montanum ab Pyrene secus Galliam ex Alpibus ductum, & sic pariter Abnubam (haud dubie locale nomen) incluserint appellationi Pyrenes, mirari non oporteat. Porro Celtas non statuit Herodotus *ultra Herculis columnas*, ut ait pag. 28. Quid hoc est? aut quo respectu ita loquitur, quum antea dixerit *extra columnas H.* & sic dicit Herodotus, & quid significetur, optime intelligitur, perinde ut Γάδειρα ἔξω Ἡρακληίων στηλῶν dicuntur 4, 8. Sic de Celtis loqui nequibat, quia sunt remotiores, & demum sequuntur Cynesios vel Cynetas, ut non conveniat de illis dicere ἔξω Ἡρ. Sed bene ἔξω. Geographia Græca non gaudet illa divisione ultra vel citra columnas Herculis poni, sed intra vel extra. Quid igitur obscœnius Fabro, quum dicit pag. 31. *Illum quidem Herodoti locum de Celtis ultra Herculis Columnas positis fateor mirabilem esse.* Ipse mirabilem facit. Sed Herodotus suo ævo nequibat melius exprimere situm istorum. Jam vero statuere videtur severissimus Musarum Faber, quasi non liceret interdum jocari, & cogitationem undecunque ortam & qualemcunque lætabunda & familiari velut declaratione amplecti; nec concedit, ut qui comparavit Ægypti veteris sinum cum sinu Arabico, & cogitavit eum versa in illum aliqua Nili eluvie posse ita siccari & aggerari, sicut aggerata est Ægyptus, idque intra eum annorum numerum, de quo nullus se sollicitat, ut res sane sit momenti nullius. An illi non concedet eloqui, quid speculatus sit mente ociosa de Nilo & Istro? præsertim qua in parte multum conveniant? & quum sit ista ætas, qua cursum Rheni nemo forsan fuerat sequutus, in hoc hærere, ut sicut Nilus perluit omnem Africam, ita Ister universam Europam perfluat, nempe quam habitari sciebat. Hæc qui posuit, an illi non licebit etiam transire ad locum istum ornandum de situ ipso aut commoda ratione itineris ex Ægypto per litora maris circa Syriam in Asiam & hinc profectionis terrestris ex Cilicia ad Sinopen, unde per camaras recta erat vectura per Pontum ad Istri ostia? Quid vult Faber, quum Danubium ponit? Ignotum istud nomen Herodoto & illi tempori, quo consideratur similitudo Nili & Istri. Removeri hinc debet ista appellatio. Quis scripsit *hinc recta rectum iter?* Denique quod scribit illa non posse videri ipsi ab Herodoto scripta hoc quidem loco, sed ex libro 4 circa finem sectionis XXXVI & XXXVII huc transmota, peto ut quis inspiciens hæc duo capita monstret aliquam concinnitatem inserendi. Nullo modo illuc transmoveri queunt, sed aut Faber in scribendo, aut typographus in numeris ponendis deliravit. Non erat necesse duorum capitum numeros citare; quod simile his est, occurrit in fine capitis 49. Quum eximius ille in Italia codex omnino nihil mutet, nullum tantæ transpositionis indicium præbeat, non opinor aliter Herodotum scripsisse, quam prout in editionibus exhiberi solet.

101, 31. Ὅτι πλέω θωϋμάσια ἔχει ἢ ἄλλη.] MS. ὅτι πλεῖστα θωμάσια ἔχει.

101, 40. Ὑφαίνουσι οἱ μὲν.] MS. ὑφαίνουσι δὲ οἱ μέν. Quæ necessaria est particula & solita in talibus iterationibus verborum apponi, ut 1, 137. Αἰνέω μέν νυν τόνδε τὸν νόμον: αἰνέω δὲ καὶ τόνδε. Facile ignoscimus Salmasio in his verbis citandis cum vulgo particulam istam omittenti ad Flavium Vopiscum pag. 401. ubi docet quid sit ἄνω vel κάτω ὑφαίνειν.

102, 4. Ξυρεῦν.] Ita plane legitur Florentiæ, non ξυρεῦνται, quod edidit Aldus, nedum ξυρεῦνται, quod sic corrupit Stephaniana editio anni 1592 & Jungermanniana, tanto inanius, quia mox sequitur ἐξυρημένοι. Et locum hunc lumine suo illustrat Salmasius in Epistola de Coma p. 541. Mox idem codex habet simpliciter ἀπὸ πυρῶν καὶ κριθέων ἄλλοι, non πυρέων, & seq. cap. redit ξυρεῦνται, nisi & illic eodem modo habeat MS. codex, etsi annotare supersedi.

102, 29. Νόμοισι τοιοῖσδε.] MS. vere Ionicum habet, τοιοῖσι δε. Tum MS. idem διαφημῶντες, non διαφημέωντες, quod quinquesyllabicum agnoscebat Portus.

102, 36. Μήτε φθεὶρ μήτε τι ἄλλο μυσαρὸν μηδέν.] Quis locus in his particulæ τι, quum sequatur μηδέν? Huic utique illud est inclusum. Itaque recte legit optimus MS. μήτε φθεὶρ μήτε ἄλλο.

102, 41. Λοῦνται δὲ δὶς τῆς ἡμέρας ἑκάστης ὕδατι ψυχρῷ.] Proba lectio, nec potest dubia esse, quum ad lavandum aqua requiratur, unde etiam 4, 75 de Scythis: Οὐ γὰρ δὴ λοῦνται ὕδατι τοπαράπαν τὸ σῶμα. Attamen in MS. optimo non exstat vox ultimam antecedens, & possum credere eam ab Herodoto non venisse, qui forsan alludere voluit ad ψυχρολουσίαν & ψυχρολουτεῖν, atque etiam sic ut solet forsan alibi substantivum inserere, ita quoque scio interdum solitum oblivisci. Sic 1, 132 placuit ei dicere ἐς χῶρον καθαρὸν ἀγαγὼν τὸ κτῆνος, at ejusdem libri cap. 203 tantum profert διὰ καθαροῦ.

103, 4. Τῶν εἷς ἐστι ἀρχιερεύς.] An sic Ionem ostendunt Herodotum? & à quo paulo ante dicti sunt ἱρέες & mox repetetur ἱρέων, nunc illorum primus sic vocabitur? Nefas id quidem, & hinc pateat fides optimi MS. ἀρχιέρεως exhibentis. Cap. 142 dicitur ἀρχιρέας. Paulo ante probavi verbum πατέονται, quod ut traditur ab MSStis libris Stephani, ita ab Mediceo.

103, 15. Περὶ τὰ κέρεα ἑλίσσων.] MS. εἱλίσσων. & dein: ὅκου ἂν θύωσι, non θύσωσι. Recte utrumque.

Ibid. Γῆν σημαντρίδα ἐπιπλάσας.] Genus scilicet natum in Ægypto aut certe illic paratum, non advectum aliunde. Mos enim iste videtur recidere in tantam vetustatem, ut omnem peregrinationem ignoret. Salmasius tamen longe aliter sustinet intelligere scribens in Plinianis Exerc. pag. 80. [Creta signabantur olim epistolæ, de quo more nos alibi ... Ἐρετριάδα γῆν vocat Dioscorides. Herodotus σημαντρίδα γῆν appellat, qua epistolæ & res aliæ signabantur.] Non est ullo genere credibile has duas appellationes convenisse jam tunc in Ægypto uni cuidam speciei illic usurpari solitæ, & quæ illuc ex Eubœa adveheretur.

103, 22. Ἐπισπείσαντες καὶ ἐπικαλέσαντες τὸν θεόν.] Explicat ad amussim ex superstitionis illius solennitate Valerius Maximus 2, 6, 8. *Diffusis Mercurio delibamentis & invocato numine ejus.*

103, 24. Σῶμα μὲν δὴ οὐ.] Nulla hic concinnitas est voculæ δή. Itaque etiam MS. σῶμα μὲν οὐ. Tum statim MS. κεφαλῇ δὲ κείνῃ πολλὰ καταρησάμενοι, non δὲ ἐκείνῃ. Quæ necessaria est immutatio, modo sequentia adhibere & Herodotum narrantem audire volumus. Ipsa hæc verba Latina fecit poëta: *Per caput hoc juro, per quod pater ante solebat.* Huc confer, quæ dixi ad 63, 20.

103, 26. Ἐπίδημοι ἔμποροι.] Non male: nec tamen pejus est, quod exstat in optimo MS. ἐπιδήμιοι. Imo sine dubio probabilius, quum testimonium habet codicis, cujus est explorata fides, & calamo Herodoti videatur placentius ex illis, quæ allata ad 9, 21.

103, 27. Ἀπ' ὧν ἔδοντο.] Quasi media vocula foret pronomen, tum Stephanus, tum Jungermannus, tum Th. Gale ediderunt ὧν, certe perperam: sed caveri oportet ab talibus sæculum jam superantibus.

103, 42. Ἐπὴν προνηστεύσωσι τῇ Ἴσι & ἐπὴν κατεύξωνται, θύουσι τὴν βοῦν, καὶ ἀποδείραντες, κοιλίην μὲν κείνην πᾶσαν ἔξω εἷλον.] Locus hic est pars conspicua gloriæ Henr. Stephani, quam non modo abstulit, sed abstulisse gavisus fuit & venditavit ex labore & docto & ingenioso, quo is Herodotum vel universum vel in hoc potissime loco, ubi legebatur προνηστεύσωσι τῇσι καὶ, ornare annisus est & sane ornavit: ejusque tanta dedit indicia, ut nunquam possit exolescere, nedum ut ego coner exterere ullo modo aut abstergere. Verum agitur causa Herodoti, unius haud dubie ad juvanda studia validissimi scriptoris, quem omni vita veneratus sum & cummaxime salvum esse cupio. Inspicias igitur Prolegomena oportet ipsius Stephani pag. 30, quæ incurrit in hujus editionis paginam 740, & quod decus ille attulerit, ex verbis ejus discas. Nam præterquam quod non concoquerem istud τὴν βοῦν, quum ubique Herodotus non noverit nisi βοῦν, tum cur scriberet mox αὐτοῦ λείπουσι ἐν τῷ σώματι, non assequebar. An αὐτοῦ foret adverbium loci? atqui illa ἐν τῷ σώματι id explent. Johannes Fronto in Dissertatione de cultu sanctorum tantum citat, prout ante Stephanum legebantur, & intelligit *post jejunia ei preces sacrificant*, nimis quidem adstricte. Jam vero unde ista omnia processerint, difficilis sane investigatio est. Sed pro iis legebam in codice Mediceo, ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὸν βοῦν κατευξάμενοι κοιλίην μὲν ἐκείνην πᾶσαν ἐξ ὧν εἷλον. Hic quæritur, utrumnam ex iis videatur esse Herodotea manus. Et ego quidem non dubito, quin quam inepta & spu-

spuria sint retro vulgata, tam vera & eximia sint, quæ nunc ex MS. produxi. Primo quidem verosimilius est mentionem Isidis postea demum factam, ubi eam describit, ut fieri solet. Deinde quod vulgata id absurdi importent, quod bis sine causa ulla dicant idem: quid enim aliud sonant ista sequentia προνηστεύσαντες δὲ θύουσι. Ita quum θύειν Herodotus non accipiat de aliis præparatoriis, sed de sola sacrificii ante præparati missione in ignem (nam id ostendunt sequentia καιομένων τῶν ἱρῶν) non possunt priora, in quibus itidem dicitur θύουσι, Herodoti esse. Tertium est haud dubie firmissimum argumentum ex ratione phraseos ἐξ ὧν εἷλον. quam quum vulgata neglexerit, immutaveritque, merito pronunciamus eam videri degeneravisse ab simplicitate ac sinceritate genuina. Est enim id purum putum Herodoti, ut docent vel solius hujus libri exempla. Sic præter id quod modo anteiit, infra cap. 86. Παραχέοντες ἐξ ὧν εἷλον τὴν κοιλίην πᾶσαν. Cap. 96. Ἔσωθεν δὲ τὰς ἁρμονίας ἐν ὧν ἐπάκτωσαν τῇ βύβλῳ. Cap. 122. Φᾶρος ἐξυφήναντες οἱ ἱρέες κατ' ὧν ἔδησαν ἑνὸς αὐτῶν μίτρῃ τοὺς ὀφθαλμούς. Ita apte & non ineleganter invertit propositionem suam Herodotus, & quum promisisset de maxima Ægyptiorum dea, & de maximo ejus festo se narraturum, primo describit ordinem sacrificii, & tum de dea ipsa agit, sermone bene congruo ac perfecto.

104,7. Καθαροὺς ἔρσενας τῶν βοῶν.] MS. καθαροὺς βοῦς τοὺς ἔρσενας.

104,19. Τρόπον τοιόνδε.] MS. τόνδε. Item MS. σημηΐου εἵνεκεν, non εἵνεκα.

104,25. Προσωπῖτιδος καλεομένης.] MS. καλεύμενης.

104,27. Ἐν ταύτῃ δὴ ὤν.] MS. ἐν ταύτῃ ὤν, quum male moretur lectorem ista particula.

104,32. Ἐς ἄλλας πόλιας.] MS. πόλις, etsi antecesserit nominativus πόλιες.

104,35. Τ' ἄλλα κτήνεα ἀπαντῷ.] Ab MS. exulat vox postrema, neque potest ullo prætextu desiderari. Mox omnino MS. Mediceus consentit cum codicibus Stephani in Διὸς Θηβαίου ἵδρυνται ἱρόν. Nec licet tum lib. I cap. 182, tum infra cap. 54 dicat Διὸς Θηβαιέος, ideo nunc id quoque usurpandum est contra MSS.

104,38. Οὗτοι μὲν πάντες.] MS. οὗτοι μὲν νυν πάντες.

104,43. Ὅσοι μὲν δὴ τοῦ Μένδητος.] MS. ὅσοι δὴ τοῦ Μενδ. Et recte, quum sit quædam apodosis priorum ὅσοι μὲν δὴ Διὸς Θηβαίου &c.

104,49. Τέλος ἐπείτε.] MS. τέλος δὲ ἐπείτε. Sic passim, & hoc libro c. 139 ista jungit. Postea MS. ἐπιδέξαι, non ἐπιδεῖξαι: quum interim in medio rursus bene conveniat inter codices MSS. Stephani, in quibus ille reperit non προσεκθέσθαι τε, sed προσέχεσθαί τε, & exemplar Mediceum similiter exhibens, quod longe elegantius, quum verbo προσεκθέσθαι non ita utantur. I, 141. Ἀκούσας αὐτέων τὰ προσέχοντο. 2, 30.

105,7. Φανῆναι μεταξὺ ἀμφοτέρων νομίζοντες.] Hanc usurpationem verbi νομίζειν cur raram vocet Franc. Vigerus (sic enim facit in libello de idiotismis Græcæ dictionis pag. 179) non intelligo, quum in Herodoto solo eam abundare pateat exemplis ab Porto collectis.

105,18. Ἤκουσα ὡς εἴη.] MS. ἤκουσα ὅτι εἴη. Sed & MS. constanter retinet Ἡρακλέους.

105,25. Ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε.] Voluerunt replere sermonem, perinde ut meminerant sæpe occurrere in hoc scriptore ἐν δὲ δὴ καὶ τόδε. ut 3, 38. I, 185. Sed aliud in hoc loco est, & oportet νήφειν. Itaque quum MS. Mediceus tantum præbeat ἐν δὲ καὶ τόδε, libens accedo ad expellendam istam voculam δή, ut sæpe jam contigit.

106,1. Σμαράγδου λίθου.] MS. μαράγδου: de quo necesse non est, ut hic verbum proferatur, quum jam bis Salmasius in Plinianis Exerc. agens de Græcæ literaturæ hac parte, quæ licentiam dat literæ sibilanti, ut modo præponatur, modo absit, in neutro versari potuerit, quin vocis μάραγδος exemplum insereret. Utinam ille scivisset hanc Herodoti manum! Locus enim hic conspectissimus est ob notitiam istarum columnarum, unde non dubitavit Tristanus Sanctamantius tomo primo pag. 493 agens de columnis Tyri Ambrosiis tum citare, tum afferre ipsa hæc verba exscripta & interpretari *resplendissante a merveilles dans l'obscurité de la nuict.* Insuper hinc animadvertas eum lectum fuisse ab Huetio multa super columnis agitante in Propositione IV pag. 152. Sed qui suam rem agit, & columnas notat: Herodotum nisi nomine non tangit. In quo tamen asper scrupulus paulo ante offenderat Tan. Fabrum in eo quod additur ab auctore λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος, quod non potuit, certe non debuit Valla interpretari *majorem in modum.* Verum iste sic arbitro sumpto Petavio statuit [Quis dubitet, quin ibi legendum sit μεγάλως? Quamvis enim vox Ionica sit & Herodotea τὸ μέγαθος pro communi μέγεθος, tamen vitium erit in oratione, nisi legatur μεγάλως, id est, δεινῶς, σφόδρα, πάνυ. Hunc errorem typographi arbitrarer, nisi Sylburgianam editionem cum Stephanica consentientem viderem.] Sic omnes priores adorsus ille Faber negat Græca novisse. Debuerat tamen ipse etiam scrutari & scire quid actum esset. Nam hæc ipsa conscripsit in Lexico suo Æmil. Portus [Interdum μέγαθος adverbialiter poni videtur pro μεγάλως, ut λάμποντος τὰς νύκτας μέγαθος *Noctu valde splendentis*] Et ad hanc traditionem sublimi-

de

de notat Stephanus in Thesauro [Sed affertur ex Herodoto μέγαθος positum etiam adverbialiter pro *Majorem in modum.*] Nec scio an ludibrii causa; certe nihil ipse quidquam decernit. MS. Mediceus nihil mutat. Ipse cogitavi multa; sed forsan frustranea. Utique λάμποντος satis est, & toties apud auctores occurrit λάμπειν sine adverbio aut termino fulgoris, ut hinc etiam jure possit abesse: neque enim credo Fabrum dicere velle ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου. Itaque opinari quis posset excidisse rem, cui splendorem istum comparat. Id solet dicere auctor μέγεθος ὅσον ... ut 1, 199 Αργύρεον μέγαθός ἐστι ὅσον ὤν. Hujus libri c. 76. Μέγαθος ὅσον κρέξ. c. 175. Ὅσων τε τὸ μέγαθος λίθων ἐστί. 4, 177. Μέγαθος ὅσον τὸ τοῦ σχοίνου. & Μέγαθος ὅσον τε πάντη πηχυαῖον pro quo dicit in cap. 92. μέγαθος κατὰ μῆλον. Sed quum nuspiam Herodotum suum & lectorem destituat castitas Medicei libri, cur id nunc ab eo factum imaginabimur in loco tam claro? Nihil enim deest, & rectissime se habent vulgata, ἡ δὲ, μαράγδου λίθου, λάμποντος τὰς νύκτας, μέγεθος, ut aurea illa columna potuerit quomodocunque fuisse facta; at hæc altera non fuerit, nisi maragdi lapidis magnitudo, qui per noctes illic luceret. Μέγεθος ad oppositionem aureæ, quæ ex partibus fuit coagmentata; smaragdina constiterit ex uno nativo lapide, cujus tamen magnitudo celebraretur.

106, 8. Τριηκόσια δὲ διχίλια.] Hic locus quum signatus inter primarios emineret in abacis chronologorum, etiam nequivit prætermittere eminens ille Cardinalis Norisius, mihi & aliis nimium cognitus. Cupiebat enim Græca discere, ex quo Pisas venerat. Itaque Herodotum quoque inspexit & hæc verba, ut fatetur in Epochis Syromacedonum Dissertat. IV cap. 2 ubi ita scribit [Herodotus lib. 2 narrat se Tyrum eo consilio profectum, ut Herculis, cujus antiquissimum ibidem templum celebrabatur, originem ac vetustatem nosceret, sibique à sacerdotibus Tyriis responsum fuisse, urbem una cum templo exstructam: *esse autem à Tyro condita bis mille ac trecentos annos*] De his post nonnulla interposita censet more suo, quo & homines & res susque deque habens, omnia conjiciebat in risum [At fabulosam suæ urbis antiquitatem memorati sacerdotes jactaverint] In his quod scribit de origine noscenda, nihil prorsus exstat in Herodoto, ubi modo rogatur ὁκόσος χρόνος, non etiam ὅθεν: nec responderunt sacerdotes urbem una cum templo exstructam, sed templum pariter cum urbe exstructum. Interim nihil iste distinguit, utrum de Palætyro intelligat & templo Herculis in continente, an vero de insula. Cæterum mox MS. idem ἱδρυθῆναι, non ἱδρυνθῆναι.

106, 12. Απικόμενος δὲ καὶ ἐς Θάσον, εὗρον &c.] Non absurda quidem ista, sed longe melius distincta hæc disputatio & concisa lenius ad Herodoti genium in MS. ἀπικόμην δὲ ἐς Θάσον, ἐν τῇ εὗρον.

106, 14. Καὶ ταῦτα δὲ πέντε.] Hoc ipsum testatur codex optimus profectum esse ab manu Herodoti, & nihil aliud, quum vulgo posterius δὲ omittatur, quod interponi debet diversa notione. Quo jam dicit Herodotus utique quinque ætatibus anteriora esse, si non pluribus. Atque utinam hæc possint placare viros eruditos! Sed sunt asperiores, utpote chronologi. Hinc ad Harpocrationem pag. 144 scribit Maussacus ex sua conjectura re„stituendum καὶ ταῦτα δέκα γενεῇσι, impuros e„nim librarios ex ι fecisse ε, & nobis crassis„simum hunc errorem in textum purissimum „& purgatissimum Herodoti intrusisse. Ohe! Modestius Lud. Nonnius in Goltzii Græciam p. 236 ætates ac generationes fabulares recenset, Herodotum adducit ac discrepantiam proponit, secutus nempe per omnia Scaligerum in Animadversionibus pag. 37.

106, 19. Διξὰ Ηράκλεια.] Hæc lumine quodam adspergere conabatur Cornelius Tollius in notis ad Palæphatum, ex sententia Taciti, qui credebat omnia ubique magnifica in claritatem Herculis ex consensu referri, & hinc ab Herodoto cognosci Olympium & Græcum Herculem. Atqui certe Thasium Herculem pro Græco bona fide habuit Lysander, quando asylum ejus reveritus & parcens Thasiis ex factione Attica illuc refugientibus scribitur ab Polyæno dixisse ἐν Ηρακλέους πόλει τοῦ Πατρῴου, sic agnoscens patrium Spartæ numen & Thasi idem.

106, 45. Γράφουσι δὲ δή.] Connexio junctior est in MS. γράφουσί τε δή. Deinde junctim sequi vides γλύφουσι οἱ ζωγράφοι καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, τοῦ Πανὸς, κατάπερ Ελληνες, τώγαλμα αἰγοπρόσωπον. Nihil poterat legi mollius & concinnius: nam bene illud γράφειν refertur ad ζωγράφους, & γλύφειν ad ἀγαλματοποιοὺς; ut quicunque ista legeret, frueretur tam concinna convenientia. Id quod adjuvabat lenissime Stephanus per tot commatum distinctiones, ne ab aliquo ista legente cogitarentur dici ab Herodoto ζωγράφοι καὶ ἀγαλματοποιοὶ τοῦ Πανὸς, sicut in editionibus Aldi & Camerarii ista conjunguntur, ita ut sequantur κατάπερ Ελληνες τώγαλμα, αἰγοπ. quæ aliter separavit Stephanus in lectoris commodam gratiam. Neque enim quisquam hiscere sustinuit de importuna interpositione vocum κατάπερ Ελληνες inter illa quæ connecti oportuit Πανὸς τώγαλμα, quia interdum simile occurrit apud alios scriptores. Sed ridebis opinor hæc omnia, ubi intellexeris in veterrimo codice MS. pro illis tantum exhiberi γλύφουσι οἱ ζωγράφοι,

γράφοι, ὁ Πανὸς τ' ἄγαλμα κατάπερ Ἕλληνες αἰγοπ. Omnino apparet alienas manus injuriam attulisse huic loco, quasi γλύφειν cum ζωγράφοι non conveniret: unde addiderunt etiam ἀγαλματοποιοὺς tanquam opificum genus, quod proprie pertineret ad τέχνην γλυφικήν, quum nihil vetet utrumque ad ζωγράφους respicere, & sub his solis comprehendere quoscunque opifices ad effigies parandas, sicut mox pro utroque hoc verbo ponit unum γράφειν. ὅτεῦ δὲ εἵνεκα τοιοῦτον γράφουσι αὐτόν.

107, 2. Πάντας τὰς αἶγας.] Nulla ex MSto mihi notata varietas, unde oportuit relinqui. Sola Camerarii editio habet πάντες, ex industria an errore nescio; certe nulla est causa sic mutandi. Sed signavit hunc locum H. Stephanus in Thesauro.

107, 7. Τῷ Μενδησίων νομῷ.] Si modo ita scripserit Herodotus, etsi nihil possim afferre ex MS. Utique cap. 42 dicit νομοῦ τοῦ Μενδησίου. Ex hac norma deberet hîc legi τῷ Μενδησίῳ νομῷ, quod opinor ab Herodoto scriptum esse.

107, 13. Αὐτοῖσι τοῖσι ἱματίοισι ἀπιὼν ἔβαψε ἑωϋτὸν βὰς ἐς τὸν ποταμόν.] Aut non intellexerunt viri docti hunc locum, aut si id contigit & acquiescere potuerunt, debuit eis Herodotus videri stolidus scriptor, qui eandem rem sic ter exprimit. Nam dum dicit ἀπιὼν ἔβαψε, illud participium nequit explicari nisi in fluvium: sed & deinde ἔβαψε ἑωυτὸν manifeste respicit non aliam aquam, quam Nili: denique βὰς ἐς τὸν ποταμὸν, idem facit, quod ἀπιών, quod βάψας ἑαυτόν. Itaque nihil futilius vel hoc scripto, vel his lectoribus: quos inter vanissimus est Claud. Dausquejus ad Silii Italici librum 3 ita citans: ἢν τις ψαύσῃ αὐτῶν παριὼν ὑὸς αὐτοῖς, τοῖς ἱματίοισι ἐπιὼν ἔβαψε ἑωϋτὸν βὰς ἐς τ. π. Nam βὰς ἐς τὸν ποταμὸν non est *ad flumen*, aut ripam ejus, sed *in illud.* Sæpe & attente hunc locum ab Huetio lectum fuisse docet ejus Propositio quarta, ubi plurima de suilla carne profert, sed satis nota & nimis crebro dicta; verum is Græca non tangit, contentus summas rerum libavisse, & dum scopo suo inservientem Herodotum honore citationis dignatur, mutui auxilii comitatem non impertitur. Tanta fœditas ergo ut tandem abstergatur, egregium esse patet & ultra quam expectari poterat, quum pro isto insulso participio ἀπιὼν codex optimus restituit ἀπ' ὧν ἔβαψε, quod genuinum Herodoti esse patet vel ex paulo ante conscriptis. Deinde pergit ἀπ' ὧν ἔβαψε ἑωϋτὸν βὰς ἐπὶ τὸν ποταμ. Nam in fluvium intravisse continetur in verbo Ἔβαψε, quod aliter fieri nequit. Itaque dicit fore, ut eat ad fluvium, & quum venerit, in eo se mergat.

107, 19. Ἀλλ' ἐκδίδονται οἱ συβ.] Mollissimam connexionem interponit MS. ἀλλ' ἐκδίδονταί τε οἱ συβ. Quod deinde Stephanus ex MSS. suis proposuit, ἐν τῇ ἂν τὰ ἱρὰ θύωσι, firmat liber Mediceus, & probius est, quam vulgatum θύωσι.

107, 41. Πλὴν χοίρων.] Sicut duplicem fortasse sensum patiuntur apposita verba cum vicinis, & vix decernas, utrum de alio Bacchi festo, ut intellexit Valla, an potius reliquam festi ejus unius solennitatem intelligat auctor, prout intelligendum statuit Stephanus; ita sane scio hæc de porcis porcina vere & sui nominis esse. Nam sive de eodem festo accipias, id quod esse opinor verisimilius, satis Græci videbant, ex narratione, quam de porci mactatione jam fecit, Ægyptios alio ipsis modo Dionysia celebrare, ut id tam præposteræ inculcationis velut ἐπιμέτρῳ monere non deberet. Si de alio festo interpreteris, utique si in illo etiam porci mortem spectari Ægyptiis superstitio imperasset, id nullus dubito, quin Herodotus non ita negligenter transiluisset, ut tantum obiter annotaret convenire in aliis Dionysiis Græcos & Ægyptios præterquam in porco: ex qua relatione nescias à quibusnam horum mactari adsuesse porcum Herodotus innuat. Itaque aliud rursus discrimen inter Ægyptia & Græca Dionysia refertur, ut post narratam in porci mactatione cærimoniam dicat Herodotus in reliquis convenire, nisi quod in uno etiam adhuc differant. Id quale sit, præclare mihi patefecit MS. Mediceus, ex quo idem alios doceo, corrigendo πλὴν χορῶν. Nempe eadem utrisque hilaritas adest, nebrides, clamor &c. nisi quod choros non ducant Ægyptii, quum Græci præsertim in Bacchi festo eos duxerint alludente satis Propertio in prima elegia libri tertii, tum teste Dionysio Alexandrino, Καὶ μετὰ Ληναίων ἱερὸν χορὸν ἐστήσαντο &c. Sed cur in citando ad hunc hæreo, quum tota Græcia vetus id hodieque clamet, causamque hanc adeo feliciter consummaverit maximus Casaubonus in origine Satyricæ poëseos? Cæterum tales Græcas solennitates annotare solet Herodotus. Sic de Babyloniis cap. 191. Τοὺς τὸ μέσον οἰκέοντας τῶν Βαβυλωνίων, οὐ μανθάνειν ἑαλωκότας, ἀλλὰ (τυχεῖν γάρ σφι ἐοῦσαν ὁρτὴν) χορεύειν τε τοῦτον τὸν χρόνον, καὶ ἐν εὐπαθείῃσι εἶναι. Nam dum id memorat, pariter declarat choros illis usitatos fuisse. Contra de festo Ægyptiorum primario in Bubasto ait c. 60 eos crotalis, tibiis, cantu, plausu manuum, dicteriis, saltu, revelatione obscœna recreari: nil de choris. Hinc 5, 67. Τὰ πάθεα αὐτοῦ τραγικοῖσι χοροῖσι ἐγέραιρον· τὸν μὲν Διόνυσον οὐ τιμῶντες, τὸν δὲ Ἄδρηστον, ubi adde caput 83. Hoc igitur quum sit liquidum specimen, quo priscæ fidei codex arguit eos, qui ex voce genuina χορῶν simul in fœdatis membranis scripserunt, simul ediderunt

runt per typos χοίρων, certissima ab eodem aperitur via ad Æliani emendationem confirmandam, qua in libro 2 Var. Hist. 11 Holstenius similiter χορὸν restituit pro vulgato χοῖρον, ubi profert iste auctor dictum Socratis simile illis jambis, quos teste Diogene Laërtio συνεχὲς ἀνεφθέγγετο·

Τὰ δ' ἀργυρώματ' ἐςὶν ἥτε πορφύρα
Εἰς τοὺς τραγῳδοὺς χρήσιμ', οὐκ εἰς τὸν βίον.

Ad quæ tacentibus aliis scribit Menagius [Cujus sint isti Jambi, dicat alius] Absurda negligentia, quum diu jam dixerit Stobæus serm. 222 esse ex Philemonis Βουτημένῳ p. 736 in laudatione agri & ejus culturæ, nisi quod illic dicit elegantius ὤθιτα, non χρήσιμα. Sed ut dixi, obtinet Holsteniana conjectura eximiam hinc confirmationem. Non tamen in ea re agi oportet temere. Nam licet simile sit, quod tentavit in Herodiani libro III Tanaq. Faber, sicut prodit in epistola ad Patrem meum scripta, quæ est in prima ista collectione num. 76 ὡς χοίροις αὐτῷ μᾶλλον ἁρμόζειν τὸν βίον ἢ φάλαγξιν, quæ deridet quidem etiam, sed risu Sardonio & ipsius negligentiam aperienti, jocatus rem egregie comparatam *porcos & instructam aciem*, quasi non paulo post in parte secunda epist. 63 scripsisset *reges & exercituum ductores asinarii videantur*, de qua comparatione mentem quoque suam patefecit Vossius ad Melæ librum 2 de Thracia in principio. Et quid in hac parte præstant χοῖροι præ illis, qui vocantur ὄνοι? Sed Faber gravissime errat, ita vertens Herodianum: *Quis vero delicatum vivendi genus, quo utitur ille exercitus, non novit? Tale Herculе est, ut porcis magis, quam instructo exercitui, conveniat.* Atqui non loquitur illic de vita exercitus, sed de vita ipsius Albini: ea talis est, ut conveniat bene porcis, non phalangibus. Sincerus igitur ille locus est si quisquam.

108, 3. Διονύσου τοὔνομα καὶ τὴν θυσίην.] Signantior loquutio in MS. Διονύσου τό τε οὔνομα καὶ.

108, 7. Μελάμπους ἐςὶ ὁ καὶ ἡγησάμενος.] Sic enim Stephani libris convenit ac Mediceo in hoc verbum, non ἀπηγησάμενος, quod vulgo obtinet: qui etiam mavult communi modo ποιέουσι τὰ ποιέουσι, non ποιεῦσι τὰ ποιεῦσι.

108, 16. Ὁμότροπα γὰρ ἐὸν.] Auctior MS. ὁμότροπα γὰρ ἂν ἐόν. Tum quoque ἐσαγμένα, non ut vulgo, ἐσηγμένα, non ἐσηγημένα, quod in oram conjecit Stephanus.

108, 28. Ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος... καὶ τῶν ἄλλων.] Locus adhuc nihilminus quam ulla parte saltem explanatus. Nam ne de Vallæ interpretatione loquar, quæ palam & temere detruncata est; quid, oro, sententiæ aut saporis est in illa sive Henr. Stephani sive Jungermanni? *Nam præterquam Neptuni &c. Nereïdum & aliorum deorum nomina Ægyptii semper olim in sua regione habuerunt.* Quid enim illud tandem erit, quod habuerunt Ægyptii? anne nomina Ἥρης, Ἱςίης, Θέμιος? Sic videntur velle interpretes. At ea sunt pura puta Græcorum, Ægyptiis non audita, nisi quum simul Græcam linguam audiverunt. Cur vero ista magis quam Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων? quod rursum dicunt interpretes, qui istas *Neptuni & Dioscurorum* appellationes interponunt verbis Herodoti affirmantis Ægyptios ejurare agnitionem istorum vocabulorum. Profecto non possunt divelli, aut separato sensu accipi septem ista vocabula, quum sint plane sincera omnia Græca, nihil Ægyptium. Tantum ineptiæ una vocula tribus constans literis conciliare potest. Legendum: ὅτι γὰρ δὴ μὴ Ποσειδέωνος καὶ Διοσκούρων ... καὶ Ἥρης καὶ Ἱςίης καὶ Θέμιος καὶ Χαρίτων καὶ Νηρηΐδων, τῶν ἄλλων θεῶν Αἰγυπτίοισι αἰεί κοτε τὰ οὐνόματά ἐςι ἐν τῇ χώρῃ. Vertendumque: *Nam præterquam Neptuni & Castorum . . & Junonis & Vestæ & Themidis & Charitum & Nereïdum* (sc. appellationes) *reliquorum Deorum nomina Ægyptii semper olim habuerunt.* Quod quum res ipsa probet, tum qui sint hi reliqui Dii, ipse se explicans Herodotus refert non tantum mox cap. 59, ubi illis cognitas cultasque scribit Ἄρτεμιν, Δημήτερα, Ἀθηναίην, Ἥλιον, Λητώ, Ἄρεα, sed etiam cap. 83, ubi ait in Ægypto esse μαντήϊα Ἡρακλέος, Ἀπόλλωνος, Ἀθηναίης, Ἀρτέμιδος, Ἄρεος, Διός, Λητοῦς. Quæ quum ignoretur quando sint condita, colligendum est ab vetere origine illic fuisse. Sed & sequentia male distinguuntur, male intelliguntur, quum sint ea sic accipienda: Τῶν δὲ οὔ φασι θεῶν γινώσκειν τὰ οὐνόματα, οὗτοι δέ μοι δοκέουσι ὑπὸ &c. *Quorum vero Deorum negant se noscere nomina, illi mihi videntur sic ab Pelasgis nominati, præter Neptunum.* Debes hanc verissimam de prima Deorum memoria restitutionem optimæ membranæ Mediceæ.

108, 37. Οὐδαμῇ γάρ.] Hoc adverbium tumultuose hîc præmittitur, quum licet tolerari possit, deplorandum tamen sit tot egregios lectores caruisse notitia concinnitatis Herodoteæ, quam servavit unicus ille codex Florentiæ, exhibens οὐδαμοὶ γάρ, quod debuerat novisse Portus adeo in hac voce sedulus.

108, 47. Ἀθηναίοισι γὰρ δὴ τηνικαῦτα.] MS. Ἀθηναίοισι γὰρ ἤδη τηνικαῦτα, quod multo acrius.

109, 2. Ἐπιτελέουσι λαβόντες παρὰ Πελ.] Hic quoque MS. ut antea & postea παραλαβόντες παρὰ Πελ. tanquam in eo prætulerint compositum.

109, 3. Οἶδε τὰ λέγω.] MS. τὸ λέγω. Quod ipsum totidem & his ipsis literis occurrit iterum 4, 32. Hunc vero locum citat quoque Raph. Fabrettus ad Columnam Trajani cap. 3 pag. 77, non ut Græca inspiceret, nedum ea ornaret, (hæc enim extra illum & valde pro-

cul erant) sed ut Vallæ versionem describeret, & quidem ut plerumque solet, perquam vitiose. Ibi enim legas *quisquis Cabirorum sacra imitatur*; addit *novit à Pelasgis esse sumpta.* Atqui tale nihil in Græcis Herodoti, nec ibi quisquam dicitur talia novisse. Et hic tantus heros sustinuit nihilominus scribere pag. 81 Herodotum lib. 2 cap. 51 eosdem Cabiros cum Samothracibus confundere: tale quid vitiosum in Herodoti hoc loco nullus video.

109, 4. Οὗτοι τοίπερ.] Denuo præclarus ille MS. οἵπερ. Quod pertinet ad 1, 24.

109, 11. Ἔθυον δὲ καὶ πάντων πρότερον.] Ab MS. ignoratur vocula καὶ, nec video quid profuerit.

109, 17. Ἔπειτα δὲ χρόνου.] Hic locus vitiosus jam indicatus est supra. Nam MS. habet ἐπεί τε δὲ χρόνου. Sic continue suevit Herodotus agere, ut cap. 134. Ἐπεί τε γὰρ πολλάκις κηρυσσόντων τῶν Δελφῶν. 3, 25. Vide Porti Lexicon in Ἐπείτε. Mox & διεξελθόντος pro διελθόντος. Sicut etiam ἀπικόμενα clare ibi legitur, non ἀπιγμένα, non ἀπηγμένα.

109, 22. Νενόμισο.] Elusit me copia scribendorum. Neque enim aut verbum istud relinqui decebat in contextu, aut ego cessare ab stigmate in id conjiciendo, quum liquide notaverim ex MS. νενόμισαι, quod est convenientissimum.

109, 24. Ἐπεὶ ὦν ἐχρηστηριάζοντο ἐν τῇ Δωδώνῃ οἱ Πελασγοί.] Hunc locum voluit quoque ostendere se legisse Spanhemius, unde scripsit in notis ad Callimachum pag. 496 [Immo unde *Pelasgi Dodonæi*, qui Thessali olim, ut notum, aut ab iis orti, hîc à Callimacho dicuntur, & à quibus nempe fundatum primo Dodonæum oraculum tradiderunt veteres, Herodotus lib. II cap. 52] Quæ verba eum commoverint ad tale quid statuendum, ego nullus video, neque in hoc capite quidquam de Pelasgis fundatoribus illius oraculi. Pelasgi hîc ostenduntur primo nonnisi Deos coluisse sine distinctis nominibus, quæ deinde ad ipsos ex Ægypto venerunt, neque temere putarunt recipienda, sed ab oraculo isto voluerunt edoceri, an id ipsis liceret. Mox in MS. Mediceo etiam exstat, quod in suis vidit Stephanus, ἐξεδέξαντο, non ἐδέξαντο.

109, 29. Ὅθεν δὲ ἐγένετο &c.] Sic quidem credant alii recte scripsisse Herodotum & gaudeant; nos deludi sedulo eos credimus, quum auctor scripserit ἔνθεν, teste exemplari Mediceo. Hoc suum ipse vindicat, ut cap. 142. Καὶ ἔνθεν νῦν ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταδῦναι. Et cap. 177. Ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δὲ ἔνθεν τοῦ μεγάρου. 4, 38. Ἔνθεν μὲν ἡ αὐτὴ ἡ ἑτέρη ἀρξαμένη &c. Et sæpe alibi. Mox autem densavi illa εἴτε ἀεὶ ἦσαν, ubi erudite MS. immittit voculam δὲ, ut in utraque periodo adhibeatur.

109, 32. Μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές.] Genus loquendi eruditis Græcis usitatissimum, & quod jam Casaubonus ad Strabonem attendens ex Græcis & Hebræis illustrare conatur pag. 3 lib. 1. Sed ubi observat modo sic, modo τουτῷγε καὶ χθές, modo χθὲς καὶ τήμερον prolatum fuisse. Idque obiter denuo tangit ad dictos ab Persio sat. 3 *hesternos Quirites.* Certe non aliud est, quod exiit ex ore Servatoris apud Lucam 13, 32. Ἰάσεις ἐπιτελῶ σήμερον καὶ αὔριον. Et Paulus ad Hebræos 13, 8. Χθὲς καὶ σήμερον. Habent & multi, ut Fagius ad Genesin 31, 2. Grotius ad Exodum 4, 10. Interim id ipsum, quod in Herodoto legendum hoc loco dederunt, exstat apud Diodorum Siculum lib. 2 cap. 5, & Plutarchum in Amatoria, ubi sine copula editur χθὲς πρώην, sed Rhodomannus in Indice apposuit. item apud Lucianum in Hermotimo & in Saltatione. Sic nempe Herodoto cum his convenit. Sed noli credere ab ipso Herodoto etiam id provenisse. Ille enim scripsit μέχρι οὗ πρώην τε καὶ χθές. Sic habet membrana emendatissima, ut nulla sit in eo dubitandi causa. Licuit enim & sequentibus eligere istam formulam, & perinde Herodoto licuit aliter loqui, ut Græcæ vetustatis amans suspicere debeat hoc πρὶν, tanquam quod deerat notitiæ sermonis Græci, quum Herodotus dicat πρὶν καὶ χθές· sicut notante Stephano, pro isto vocabulo πρώην dixit τρίτην ἡμέραν Xenophon. Sic Herodotus voce πρὶν complecteretur & illam & vicinas.

109, 33. Τετρακοσίοισι ἔτεσι δοκέω μὲν πρεσβυτέρους.] Locus hic est perinsignis, unde fieri nequivit, quin veniret in multorum oculos tam vetusta & simplex confessio pervetusti temporis de Diis Græcis. Hinc Cyrillus διαβόητον ἱστορίαν hanc Herodoti appellans libro 3 contra Julianum describit hunc locum, sed quam vitiose? videas illic δοκέομεν, duabus vocibus in unam correptis, quasi ita Herodotus loquatur. Videas illic πλείοσιν, εἰσὶν, καὶ θεοῖσι, καὶ ἰδέαν αὐτῶν. Sic certe in eo editur, etiam in postrema cura, nescio utrum Cyrilli ipsius licentia, an aliorum. Fieri non potest, quin hinc pateat, quam misere tortus fuerit Herodotus; quid mirum si etiam in suis exemplaribus id denique contigerit? Quin immo & Athenagoras ad hunc locum curam suam contulit in Legatione pag. 16. ubi postquam recensuit priora, mox ita claudit, καὶ οὐ πλέοσι. τοὺς καὶ γένη καὶ ὀνόματα δόντας.

109, 39. Ἐμοὶ δοκέειν.] MS. cum suavi interpositione ἐμοίγε δοκέειν. Hoc sane mireris oportet. Nam quum in citatione Cyrilli tot sint corrupta, hanc libri Medicei integritatem ista ejus citatio confirmat.

109, 41. Τὰ δὲ ὕστερον.] Non est causa sic discrepandi in terminatione. Ergo recte habet MS. Τὰ δὲ ὕστερα.

109,43. Χρηστηρίων δὲ πέρι τῶντε ἐν Ἕλλησι καὶ τοῦ ἐν Λιβ.] Ita est. In Africa unum modo fuit oraculum: in Græcia & Dodonæum & Delphicum & Abis & alia complura. Sed de nullo istorum omnium nunc loquitur Herodotus, verum de uno tantum Dodonæo. Itaque licet hîc apprehendere falsarios in scribendo, qui corruperunt Herodotum: licet deridere negligentiam eorum, qui legere hæc ita & pro probis habere potuerunt. Quippe non decenter magis quam necessarie corrigo ex optimo codice τοῦτε ἐν Ἕλλησι. Lege Herodotum, & attende, an de ullo alio agat, quam de Dodonæo; immo nec potuit agere, quia tantum vult agere de vetustissimo, nec agnoscitur ullum vetustius. Sed præterea idem non agnoscit præpositionem, & solummodo habet τοῦτε Ἕλλησι. Fateor, paulo supra habuimus ἀρχαιότατον τῶν ἐν Ἕλλησι χρηστηρίων. Sed nec alterum propterea ausim rejicere. Vide quæ notavi ad simile genus pag. 41 num. 1.

110,8. Τὰ δὲ Δωδωναίων.] MS. τάδε δὲ Δωδ. Quomodo nisi scribas, parum ista bene aut potius nullo modo cohærent. Sed hoc leve est præ eo quod sequitur, ubi sub nomine Herodoti edunt πελειάδας μ... ἀναπλαμψάσας, quomodo nequaquam legitur in optimo MS. sed ἀναπτομένας, ut hinc jam possit discere Henr. Stephanus in Thesauro, unde hoc tempus in illo verbo acceperit Aristophanes in Avibus circa versum 1783, & misere hæret inter istud ac ἀναπλαμψάσας, in quod etiam Guietus detorquere voluit Hesychium, in quo habes ἀναπτομένας, etsi interpretetur ἀναπετασθείσας. Hanc vero historiam ex Herodoto commemorat Servius ad Virgilii Eclogam 9, ubi Virgilio vocante *Chaonias columbas* notat: *Chaonias autem Epiroticas. Nam in Epiro dicitur nemus fuisse, in quo responsa dabant columbæ, quod ideo fingitur, quia lingua Thessala Peliades & columbæ & vaticinatrices vocantur. Herodotus hanc columbam de Ægypto venisse ait.*

110,20. Τῇ δὲ μετ' αὐτήν.] MS. μετὰ ταύτην. Nec multo post exhibui, quod ipse ille optimus codex suppeditabat καὶ οἱ ἄλλοι, pro vulgato καὶ ἄλλοι, omisso medio pronomine: modo ex hac varietate non appareat Herodotum dixisse ὤλλοι.

110,31. Ἀμφιπολεῦσαν.] Sic omnes editi; nec male, ab verbo ἀμφιπολέω, ut solet inde eloqui ποιεῦσαν. Sed MS. ἀμφιπολεύουσαν, quasi Herodotus prætulisset id deducere ab ἀμφιπολεύω. Nec sane ratio ulla est, cur, ut δουλεύουσα præcedit, sic non credatur magis fuisse ipsi in animo id posterius. Innuit & Stephanus in Thes.

110,32. Ἔνθα ἀπίκετο.] MS. ἐνθάδ' ἀπίκετο. Id autem non debet verti *hinc processit*, sed *quo venit*, &, ubi consedit.

110,41. Ἀνθρωπίνῃ φωνῇ.] Ita jam olim fuisse lectum, sed in exemplaribus negligenter scriptis, patet ex Scholiis Sophoclis ad locum notissimum Trachiniis 175, ubi sic scribitur: Ἡρόδοτος δὲ ἐν δευτέρᾳ φησί· Πελειάδες δέ μοι δοκέουσι κεκλῆσθαι πρὸς Δωδωναίων αἱ γυναῖκες, διότι βάρβαροι ἦσαν, ἐδόκουν ὁμοίως ὄρνισι φθέγγεσθαι· μετὰ δὲ χρόνον δοκοῦσιν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ φθέγξασθαι, ἐπείπερ ἐκ Θηβῶν Αἰγυπτίων ἦσαν. Sed puriorem & à vulgo remotiorem fuisse Herodotum probat omnium codicum vetustorum purissimus, exhibendo ἀνθρωπηίῃ & hîc & statim πελειάς γε ἀνθρωπηίῃ. Sane hoc ipsum adjectivum, quod restituo, solum agnoscitur ab Porti Lexico, ut mirer, quomodo id obrepserit in hunc locum. Cap. 148 Μέζονα ἀνθρωπηίων ἔργων. 3,65. Ἐν τῇ ἀνθρωπηίῃ φύσει. Ut idcirco dubitare nequeam, quin & in capite 55, ubi leguntur ista, ἱζομένην δέ μιν ἐπὶ φηγὸν αὐδάξασθαι φωνῇ ἀνθρωπίνῃ, pro ultimo hoc vocabulo illic exstet ἀνθρωπηίῃ, sed quod, ut solet fieri, oculos meos fugerit, & ideo reliqui.

111,1. Τῶν ἱρῶν ἡ μαντική.] Vertunt; *Estque divinandi in templis ratio.* Id probent oportet, qui primi affirmare ausi sunt: non enim Herodotum ei fidei auctorem esse reor. Id quod vel inde poterat cognosci, quod nullus hîc divinationi in templis locus; sive per illam interpretis divinationem in templis intelligas arctiore notione eam, quæ incubatio Latinis dici solet, quæ nec Thebis nec Dodone obtinuisse uspiam legitur; sive ampliore quamcunque, quia Dodone non conveniunt auctores oracula in templo edita fuisse. Fagus enim dicitur à multis edidisse murmur, unde τὰ ἐκ δρυὸς μαντεύματα appellata. At fagus ista templi ædificio comprehensa non fuit, utique prima forma & simplici inopia, vel ipso Herodoto judice, qui dicit ἱδρύσασθαι ὑπὸ φηγῷ πεφυκυίῃ Διὸς ἱρόν. Sed & si tale quid auctor voluit, an non & potuit & propius fidem est voluisse quoque scribere ἐν τοῖσι ἱροῖσι? Quid igitur? nempe dissertare multa licet, sed qua ratione verum nunquam detegeretur, quod idcirco accipiendum est ab una membrana Medicea, quæ habet τῶν ἱρέων ἡ μαντική. Hæc una litera denuo adjecta omnes hos scrupulos molliet. Non enim agit ultra Herodotus de Thebis ac Dodone; sed amplificat Ægyptiorum alia inventa in sacris, ex quibus unum fuit τῶν ἱρέων ἡ μαντική, hoc est, vaticinatio sacerdotum, quod sacerdotes sciant ex certo murmure vel sono audito vel visu viso vel quo alio voluntatem divinam conjectura assequi & consulentibus edere. Quod quidem primitus Dodone etiam factum nonnulli testantur. Eustathius ad Od. ξ. Οἱ δὲ τὸ παλαιὸν μὲν ἄνδρας προφητεύειν φασίν. Sed hoc ab illo in vagum projicitur.

111,2. Πανηγύριας δέ.] MS. hoc loco πανηγύρεις,

γύρεις, infra autem πανηγύρις, ut voluerit variare. Cæterum quum fic junxerit Herodotus tria vocabula ex cerimoniis Græcorum petita, in eis duo priora fæpe occurrunt in Græcis libris, ideoque funt notiffima; pofteriora quæ intelligat per προσαγωγὰς, non ita liquet, præfertim quum Valla interpretans *conciliabula* irritaverit Henr. Stephanum, ut rejecto eo intelligeret *collocutiones cum Diis per fequeftrem & interpretem*, fatis denfa explicatione, ut ne illos προσαγωγεῖς hinc abigeret fæpe & nimis infpectos ab viris doctis, quum interim nihil tale in Thefaurum retulerit, & doctrina etiam Porti hîc ita conftiterit, ut in Lexico nec hifcere fuftinuerit. Nec fcio deinde quidquam in eo vocabulo tentatum effe, donec Johannes Fronto in Differtatione de cultu fanctorum citans hunc locum interpretaretur *cœtus & proceffiones & fupplicationes*, ex quibus duo priora relinquo ipfi, in ipfis Græcis multo clariora præ iftis Latinis. Tertium eft notabile & longe arceffitum. Certe enim & duobus primis intermixta intelligitur fupplicatio, & quum nulla pars divini cultus fine ea poteft recte peragi, non videtur recte tertia fpecies fic exprimi. Poft iftum quæ prolata funt, nimia macie intereunt, ut rationem illorum ducere ne liceat quidem. Unde quum aut nihil aut perperam viderem in eo actum effe, fimpliciter indolem vocis Græcæ declaratam in verfione videre malui, ut inde unufquifque ex fuo fenfu intelligeret. Proximæ enim ifti vocabulo funt Latinæ *adductiones* vel *oblationes*, ut 3, 24 θυσίας οἱ προσάγοντες. Sed inprimis huc pertinent Scholia Ariftophanis ad Aves verf. 854. ubi ifte fcriptor jactat Συμπαραινέσας ἔχω προσόδια μεγάλα Σεμνὰ προσιέναι θεοῖς, quæ ab illis explicantur. Οὕτω ἔλεγον τὰς προσαγομένας τοῖς θεοῖς θυσίας, καὶ προσόδια τὰ εἰς πανηγύρεις τῶν θεῶν ποιήματα, fere quafi illa comparata effent ex hoc loco, cujus tria vocabula cernimus quoque illic in unum convenire, etfi προσαγωγὰς mutatas. Hinc delatum eft id verbum quoque ad Chriftianos, quorum funt illa. Μὴ ἐξὸν ἔσω προσάγεσθαί τι ἕτερον πρὸς τὸ θυσιαστήριον: & Καὶ γὰρ ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιτελουμένη τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου τελετὴ οὐ θυσιῶν ἐστι διαφόρων προσαγωγὴ, ἀλλὰ τῆς ἅπαξ προσενηνεγμένης θυσίας ἀνάμνησις.

111, 20. Ποιεῦσι τάδε.] MS. τοιάδε. Utroque loco. Sed mox mutat verbum fcribendo ποιέουσι τάπερ εἴρηκα, non ποιεῦσι; item poftea ἑορτάζουσι, non ὀρτάζουσι.

111, 42. Τύπτονται γὰρ δή.] MS. τύπτονται μὲν γὰρ δή.

111, 44. Τῷ δὲ τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν.] Ut fuperftitio univerfa eft abfurda, fic fere efferri quoque ultra modum patitur fe doctiffimus fcriptor. Ita enim quum fcribit, fi pergas in legendo & attendas de Caribus dici eos frontes fecare machæris, videri queat nunc de Ægyptiis quoque aliquid tradere pertinens ad flagellum quo verberantur, ut fic repetat filum, quod abrupit in fine cap. 40. Et nifi fallor, id credidit interpres Valla, unde Latine reddit *quo autem verberentur*, ut paulo ante etiam *verberantur enim*. Et in talem intellectum jam olim differuit Gefnerus ad Athenagoram, cujus verba habemus in Bibliotheca Patrum pag. 33, ubi fic edunt, ac fi Athenagoras citaviffet τὸν δὲ τύπτονται τρόπον. Ad hæc ille Conradus ita notavit [Herodoti codex nofter habet τῷ δὲ τύπτονται, οὔ μοι ὅσιόν ἐστι λέγειν. Sufpicetur aliquis rem turpem & obfcœnam, quam aures honeftæ vix etiam in profanis rebus nominandam audire fuftineant. Quum Typhon inventum Ofiridis cadaver in partes XIV divifum disjeciffet, Ifis perquirendo fingulas reperit, præter pudendam, quæ in fluvium projecta mox à phagro & oxyryncho pifcibus devorata fuerat. Illius igitur loco ad ejus fimilitudinem factum τὸν φαλλὸν confecravit, cui etiam nunc diem feftum Ægyptii celebrant. Hæc Plutarchus. Hoc etiam phallo percuti folitos in facris illis exfecrandis Ægyptios probabile eft.] Sed fcire oportet aliam quoque vim effe in hac loquutione τῷ δὲ τύπτονται, nempe *cui numini verberantur*, vel in cujus numinis honorem, aut factorum memoriam, prout talis dativus fic junctus verbo, à quo faftiditur ille cafus, exftat lib. 4 cap. 34. Τῇσι δὲ παρθένοισι ταύτῃσι κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες τῶν Δηλίων. Sic Seneca in Hercule Fur. 301. *Tibi muta fide longas Eleufin tacita jactabit faces.* Troad. 117. *Tibi noftra ferit dextra lacertos*, nempe Priamo. Ita dicebatur πλήσσεσθαι τῷ θεῷ, de quo agit Cafaubonus ad Perfium pag. 201. Quod etfi forfan vel utrumque vel alterutrum perinde fententia ac vox Græca patiatur, nova tamen hîc oritur moleftia, quod difficulter decernas, utrum active, an paffive verbum intelligi oporteat. Etenim Herodotus verbum τύπτεσθαι utroque modo & intellectu folet ufurpare. Nam in activo fenfu exftat clare cap. 42. Ταῦτα δὲ ποιήσαντες τύπτονται οἱ περὶ τὸ ἱρὸν ἅπαντες τὸν κριόν. Cap. 132. Ἐπεὰν τύπτωνται οἱ Αἰγύπτιοι τὸν οὐκ ὀνομαζόμενον θεὸν ὑπ' ἐμεῦ ἐπὶ τοιούτῳ πρήγματι &c. Quum 4, 70 dicat τύψαντες ὑπέατι σμικρὸν τοῦ σώματος. 2, 70 Ταύτην τύπτει. Certe enim accufativus appofitus, quod dixi flagitat; qui ubi omiffus eft, videtur id verbum in medio & ancipiti pendere, prout vides fieri in exponendis verbis cap. 40. Καιομένων δὲ τῶν ἱρῶν τύπτονται πάντες. ἐπεὰν δὲ ἀποτύψωνται, δαῖτα προτίθενται. Interpretatur ibi, certe voluit Valla, *omnes verberantur. Pofteaquam vapulaverunt.* Stephanus vero, *Omnes fe ipfos verberant. Pofteaquam autem verberare defierunt*, qui pla-

ne vult subintelligi ἑωϋτῆς: cujus tamen accusativi reformatio ab Stephano videtur petita ex versione Vallæ 2, 85. Αὗται ἀνὰ τὴν πόλιν στρωφώμεναι τύπτονται, & mox, ἑτέρωθεν δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, *se plangunt*, *se verberant*. At cur non ex Ovidii libro 8 Met.? *scissæque capillos Planguntur matres Calydonides Eueninæ.* Qualecunque id est, certe morem firmum perpetuumque Herodoti transgreditur; & omnino potius erit, ut quemadmodum verba capitis 42 docent Ægyptios exenteratum arietem, & quibusdam partibus truncatum in sacris Thebani Jovis & Herculis verberare, propter expressum quartum casum & adnexum; ita in his sacris Isiacis omisso illo etiam non verberent aliquid, sed ipsi ab se verberentur. Neque enim omissionem illam quarti casus negligere nobis licet. & quum hæc jungi debeant cum fine capitis 40, prout ibi positum simpliciter τύπτονται accipimus passive, idem in hoc loco facere oportet. Sic & lib. 6 cap. 138. Εἴ τι τύπτοιτό τις αὐτέων ὑπ' ἐκείνων τινός. Sed quid ita disputamus? Nempe deductus fuit Gesnerus ab vulgati generis codice, ut cum aliis decreverit scribere τῷ δὲ, quum Athenagoras viderit ac servaverit veram lectionem τὸν δὲ, sed quem corruperunt alii addenda voce τρόπον, quæ præter fidem ab nugatore addita est. Id docet egregie veterrima illa membrana Medicea nihil aliud agnoscens quam τὸν δὲ τύπτονται. Quid enim hîc causæ est, ut credamus auctorem notare voluisse in flagello aliquid cerimoniæ situm fuisse? An non potius quum tacite id ab eo prætermissum fuerit in sacro Jovis Thebani & Herculis; ita in hoc etiam non fuisse causam dicimus, ut tam solenniter id animadverteret? Immo securius ex mea opinione erit, ut nec illic, ita nec hîc de flagello quidquam annotatum fuisse statuere & ad hanc rem ipsa manu ut in planctu usos fuisse; vice autem versa ut illic arietem sacrum cæsum fuisse docuit, ita nunc quoque voluisse dicere, quem respicerent illa verbera, & cujus Dei aut Deæ factorum notitia commemoraretur, ut solebant sacra illa; sed prohibitum δεισιδαιμονίᾳ maluisse declarare se scire quidem quem verberarent, sed fas velle, ut silentio pio & jusso absconderetur. Hinc præcipuas censeo gratias agendas vel vetustati vel fidei codicis Medicei, exhibentis id quod dixi, *quem autem verberentur*. Habet nempe id sermo Græcus, ut verba in communi usu more solito usurpata, si ad sacra aut solennitatem peculiarem transferantur, ubi sunt multa insolita, debeant ad insolita ista exprimenda pati aliquid alias non ferendum. Tale est, quod habet Lucas in Euangelio 8, 52. Ἔκλαιον δὲ πάντες καὶ ἐκόπτοντο αὐτήν. Quid vulgo ea verba notent, & quomodo aliter ibi sumantur, novimus. Eodem vergit Maccab. 1, 70 Ἐκόψαντο αὐτὸν κοπετὸν μέγαν, *planxerunt super eum*, ut κόψονται ἐπ' αὐτὸν Apocalyps. 1, 7.

112, 1. Ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῇσι θυσίῃσι ἐν τῇ νυκτί.] MS. ἐπεὰν συλλεχθέωσι τῇσι θυσίῃσι ἔν τινι νυκτί. Sic cap. 68 Εὑρεθέωσι. Hæc duo omisit Portus, quum in Lexico norat ΕΩ διάλυσιν, ubi habet ὁρμηθέωσι, ἐσωθέωσι, αἱρεθέωσι &c. Deinde quasi innueret, licet forsan esset anniversarium, non tamen esse statum & legitimum, sed fuisse in potestate regis aut sacerdotum statuere & eligere tempus.

112, 3. Ἐμβάφια ἔμπλεα ἁλὸς καὶ ἐλαίου.] Hæc illustravit Salmasius in Plinianis p. 375.

112, 4. Ἐπιπολῆς ἔπεσι αὐτὸ τὸ ἐλλύχνιον.] Non est credibile ita ab Aldo & primis editoribus intellectum fuisse hunc locum, prout vertit Valla *cum multo lychno*, unde recte Stephanus annotavit corrigens *Quibus superstans incumbit ipsum ellychnium.* Satis durum istud *superstare*, ac potius dixisset *supernans.* Itaque & Cl. Grævius ad Luciani Solœcistam hunc locum & alterum ex libro 1 elegit ad proprietatem Græci usus in voce ἐπιπολῆς monstrandam: cur ita, nescio, quum Porti Lexicon abundet exemplis, ac Latine reddidit *superne inest ipsum ellychnium.*

112, 13. Ἐς δὲ Ἡλίου τε πόλιν.] Admodum caute interposita hæc copulativa & nimis. Nec enim ob vocem Ἡλίου additur, sed Ἡλιούπολιν, ut magis deberet sequi ultimam partem. Verum recte omittitur ab MS. ἐς δὲ Ἡλίου πόλιν, ut scripserunt Græci hanc urbem.

112, 15. Ποιεῦσι. εὖτ' ἂν δὲ γίνηται.] MS. ποιεῦσι. εὖτ' ἂν δὴ γίνεται.

112, 18. Ἐκ ξύλων κορύνας ἔχοντες.] Hoc modo etiam loquitur alibi, ut 1, 194. Ἐκ ξύλων ποιεῦνται τὰ πλοῖα. 2, 71. Ξυστὰ ποιέεται ἐξ αὐτοῦ. Etiam Casaubonus ad Strabonem pag. 89 lib. 4 notavit scriptos habere γεφύρας τὰς μὲν ἐκ ξύλων πεποιημένας, τὰς δὲ ἐκ λίθων, ubi in libris impressis omittebatur præpositio. Attamen præpositio ab MS. in hoc loco ignoratur. Et sane ita sæpius, ut 1, 59. Ξύλων γὰρ κορύνας ἔχοντες εἵποντό οἱ ὄπισθεν in historia Pisistrati. 2, 125. Μηχανῇσι ξύλων βραχέων πεποιημένῃσι. 5, 82. Πότερα χαλκοῦ ποιέονται τὰ ἀγάλματα, ἢ λίθου; ἡ δὲ Πυθίη οὐδέτερα τούτων ἔα, ἀλλὰ ξύλου ἡμέρης ἐλαίης. Denique 7, 65. Ἀπὸ ξύλων πεποιημένα εἵματα.

112, 48. Μίσγονται ἐν ἱροῖσι.] Annotaverunt hanc Herodoti in ista parte differentiam, tum ad infamiam Commodi Isa. Casaubonus ad Lampridium pag. 98, tum Christ. Ad. Rupertus ad Valerii Maximi librum 8 cap. 15. Sed causa universa consistit in spectatione fabulosæ narrationis de Hippomene & Atalanta, quam habet Ovidius in fine libri decimi Metamorphoseon. Verba Procli sunt ad Hesiodi Ἔργα. Ἀλλὰ καὶ εἰκόνας ἀγαθῶν τινες σέβονται, καὶ ὑπ' αὐταῖς ἐκεῖσι τινα πονηρὸν πρᾶξιν πρά-

ξαι, ὡς ἡ μὴ προσιεμένη τ ἐραστὴν ἐπεῖρε δρᾶσαι τι ἄσχημον ὑπὸ τῇ Ξενοκράτους εἰκόνι ἢ σώφρονος, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ θεῶν τοῦτο χρὴ ποιεῖν.

112, 37. Ἐλθεῖν ἐξανδρωμένον.] In MS. hæc utraque vox mihi non occurrebat, nisi tantum in margine, ubi nuperus calamus eas adscripserat. Certe si placet verbum ἐλθεῖν retinere, utique altero participio possim carere.

113, 4. Ἐν τοῖς τεμένεσι.] Sic enim legit codex optimus, ubi vulgo habetur τεμένεσι. Portus quidem aliqua collegit de ista terminatione dativi οισι, sed nihil ad hoc genus. Nos interim sequimur ac probamus fidem veterrimi exemplaris. Sicut etiam deinde expressimus, quod jam Stephanus quoque in suis repererat τοιαῦτα ἐπιλέγοντες ποιεῦσι, quum ederent τοιαῦτα ποιεῦντες ἐπιλέγουσι, & τ δ εἵνεκεν, non εἵνεκα.

113, 15. Ἀναγκαίη καταλαμβανόμενος.] MS. ἀνάγκῃ, ut statim τεθνάναι ἀνάγκη.

113, 31. Ἀπολύνειν ζημίην.] Herodotus varietatem mire sectatur, quod scimus: verumtamen fieri non potest, ut approbetur in Græcismo hic infinitivus; utique nimium distat ab finali ἀνάγκη: ut prorsus legendum sit, prout est in MS. ἀπολύνει.

113, 33. Πολλῶν δ ὄντων.] Lege ex MS. δ ἐόντων. Quî potuit hoc Ionicum tamdiu latere?

113, 43. Φιλότεκνον δ.] Inepte Valla voluit jungere, quod junctim poni poterat & debebat, si tamen Herodotus voluisset; quippe qui id noluit. Ideo hunc ordinem sermoni tribuit; qui etsi confusus Vallæ & aliis, quasi hæc parenthesis debuisset sequi vocem ἐπιθυμέουσαι, tamen sæpe occurrit. Quinetiam modo succurrit vexationi huic MS. exhibens φιλότεκνον δ. Hæc particula magnopere mitigat tarditatis, quæ videri poterat inconvenientiam. Neque per ista vult auctor utique causam reddere, ut voluit Valla, quam declarare ista occasione indolem bestiæ. Sic cap. 84 interponit πάντα δ' ἰητρῶν ἐστὶ πλέα, & reddit Valla, *Itaque omnia referta sunt medicis*, quod Herodotus in animo non habuit. Paulo ante consentiebat cum Stephani lectione in scriptis libris inventa codex optimus in δατέοντα, non πατέοντα.

113, 45. Τοὺς αἰλούρους.] MS. hoc loco exhibet clare αἰελούρους & sic semper inferius etiam clare; quod addo, quoniam in superioribus similiter scriba primus fecerat, sed nescio quis vocalem istam craserat, haud dubie existimans pro diversa lectione eam appositam, ut solet sæpius αι & ε commisceri, quod in hac voce non videtur cogitandum, quamcunque ei etymologiam concinnaverit Salmasius in Plinianis. Cæterum quæ hic tam perspicue commemorat Herodotus, non potuit sibi conciliare notissimus ille Oudanius Romanæ potentiæ index in quarto colloquio pag. 179. ita interpretans vernaculo sermone, postquam in antecessum ita deploravisset [Hier tegen wijst Herodotus eenige middel aen, dogh die zoo ingewikkelt by hem gevonden word, dat 'er naulijks eenig bescheyd uyt te rapen is, ten zy dusdanig] ubi pessime intelligit attribuens masculis, quod Herodotus scribit femellarum esse; tum duo separata specimina in unum claudens, unde omnis intelligentia debuit periisse. Sic igitur vertens scribit: *datse* namentlijk *de katten*, *na datse eens geworpen hebben*, *van de manneijes afhouden*, *en zelf de jongen benemen*, *en dooden*, *waer over de katten*, *die zeer begerig na haer jongen*, *en tot de vermenging zeer verhit zijn alle weer doen om by de katers te geraken*, *dan bewaren de Egiptenaars de zelven zeer nauw*, *en leggen in haar huyzen groote vieren aan*, *daar*, *dewijlze ze alsrechts verzuymt hebben*, *uyt te dooven*, *de katten eyndelijk van verwoedheyd over en in springen*, *en alzoo om hals geraken*. Hæc ille. Nec intelligo quemadmodum homo mentis integræ queat esse tam vanus, ut simplicissime & clarissime scripta tam miris imaginationibus & somniis infuscare sustinuerit, false omnia intelligens aut miserrime commiscens, quæ Herodotus commodissimo ordine separavit. His adde imaginem Ægyptiacam αἰελούρου, prout ab illa gente coli potuit, Romæ servatam & in Diario Italico publicatam ab D. Montfauc. pag. 226, cui similis est illa cum Leonino vultu apud Pignorium in Mensæ Isiacæ Expositione pag. 35, utraque sedens, ut Osiridis stantis simulacrum edidit Al. Donatus in Roma 1, 22.

113, 49. Ἐσάλλοντο ἐς τὸ πῦρ.] Sic antea dixit ἐσβάλλει ἐς αὐτὴν ὗς. Nunc tamen MS. ἄλλοντα, & sufficit.

Ibidem. Τούτων δ γινομένων.] Non sine locupletissimo integritatis suæ testimonio optimus codex, ταῦτα δ γινόμενα. Ut enim procul dubio vulgata scriptura est librarii Grammatices & παιδικῆς συντάξεως canonibus callentis, ita vera Herodoti, universa Græcæ linguæ politura inter doctissimos florentissimi hominis, scriptura est, quam ex tam vetusto libro nunc produco. Quippe ut aliorum, sic Herodoti quoque est illas ipsas terminationes hoc genere pro absolutis casibus usurpare. Sic cap. 48. Πηχυαῖα ἀγάλματα νευρόσπαστα, τὰ περιφορέουσι κατὰ κώμας αἱ γυναῖκες, νεῦον τὸ αἰδοῖον, οὐ πολλῷ τέῳ ἔλασσον ἐὸν τ ἄλλου σώματος. Mirari licet neminem venisse, qui rescriberet νεύοντος τ αἰδοίου &c. Rursus cap. 41. Τοὺς δ ἔρσενας κατορύσσουσι, τὸ κέρας τὸ ἕτερον ἢ καὶ ἀμφότερα ὑπερέχοντα. Hic quoque potuit vel ὑπερέχοντας vel τῷ κέρατι τῷ ἑτέρῳ ἢ καὶ ἀμφοτέροις ὑπερέχουσι. Cap. 134. Ἵνα οἱ δυώδεκα ἔτεα ἀντὶ ἓξ ἐτέων γένη-

γίνηλαι, αἱ νύκλες ἡμέραι ποιεύμεναι, ipſe interpres non audet hoc in Latinis retinere, ſed vertit *diebus factis ex noctibus.* Præclare ad hunc modum Acta Martyrum Sincera pag. 147. *Proconſul juſſit eum adhuc ætate adoleſcentulum tendi in rotis, & ligna in circuitu poſita, vinculis fortiter totum corpus ejus fecit conſtringi.* Quod nequivit concoquere eruditiſſimus Ruinartus, unde vel *inter ligna* vel *lignis in c. poſitis* ait videri legendum. Nihil tale.

114, 2.] Ἐν ὀτέῃσι δ' ἂν οἰκίῃσι.] At melior MS. ἐν ὁτέοισι δ' ἂν οἰκίοισι. Hoc eſt Herodotium.

114, 10. Ἰχνεύλαι θάπλονῃ.] Poterat in hac parte ſine culpa Th. Gale omiſiſſe notam Stephani, qua *canes maſculos ferarum indagatores* explicat, quum hi Ichneutæ non aliud ſint quam ἰχνεύμονες, ut probat Salmaſius in Plinianis pag. 447, quod ut ſues ſemper roſtro quærat & inveſtiget, unde addidi hoc ſubſtantivum. Locum Heſychii & Nicandri memoratum illic Salmaſio adhibuit quoque Valeſius, quaſi apud Salmaſium non legiſſet.

114, 11. Τὰς ἢ ἴβις ἐς Ἑρμέω πόλιν.] Quum has voces perinde ut Stephanus in codicibus ſuis, ipſe in optimo Mediceo legerem, dempſi hanc contumeliam Herodoto, quem vulgo truncant & has eripiunt. Sic autem ſcribit ille codex, non Ἑρμεώπολιν. Idem crede dici de voce ταφνίας.

114, 12. Τὰς ἢ ἄρκλυς &c.] Fax ingenii Lipſiani & materia certaminis inter eruditos, quam decidit Salmaſius in eiſdem Plinianis pag. 311.

114, 16. Τὺς χειμερινωλάτυς μῆνας.] Superlativum iſtum explicuit idem in citato opere pag. 453.

114, 21. Τῆς τε αἰθρίης.] MS. τῆς αἰθρίης. Quod ſcire Salmaſius nequivit, unde in citando hoc loco duas literas iſtas retinet, explicans τὴν αἰθρίαν eſſe ſubdivum, ut quum in terra moratur, ſub dio agat, *quia noctes frigidæ ſunt, & aqua per noctem tepidior, ideo noctes in flumine degit crocodilus*; item, *quod aqua ſcilicet tepidior per noctem ſit ſubdivali ſereno.* Sic vir ille maximus ex his Herodoti verbis & alteris Ariſtotelis τὴν ἢ νύκτα ἐν τῷ ὕδατι (τὸ πλεῖστον διατρίβει) ἀλεεινότερον γὰρ. Igitur ab crocodilo τῆς αἰθρίας vult quæri teporem, qui major ſit in Nilo per noctem. Quis vel alterutrum ex his credat? An aqua Nili tepidior eſt per noctem, quia tunc ſol inde remotus eſt? Opinarer hanc cauſam eſſe majoris frigoris. Item an crocodilus ac reliqui piſces quærunt teporem? Qua de cauſa? an ut coquant ſe ipſi? Plena joci. Herodotus teſtatur per diem diſplicere crocodilis aquam, ut nimis tepidam, tepidiorem certe, quam eſt manſio ſubdivalis & roſcida: hæc tunc gratior & commodior huic animali, quam aqua, quam noctu intrat ut rurſus tunc frigidiorem. Et utique per diem extra aquas eſſe crocodilum docet quoque muſivum opus apud Ath. Kircherum in Latio 4, 4, ubi inter alia vel animalia vel opera, quibus dies deſignatur, etiam crocodilus inſiſtit inſulæ vel inſidians vel eſcam petens ex fruticibus. Interim ignoro quid voluerit Valla *calidiore aqua quam nocturno ſereno & roſcido.* Nihil iſtius *nocturni* eſt in Græcis.

114, 24. Οὐ πολλῷ μέζω.] MS. μέζονα.

114, 43. Ὁ ἢ ὠφελεόμενος.] MS. ὠφελεύμενος.

115, 1. Ἐς τὰ ὦτα ἐσθένλες.] Locutio vel frequens hujus auctoris, ut 4, 179 Ἐσθέμενον ἐς αὐτὴν (Ἀργὼ) ἄλλην ἑκατόμβην. 9, 25 Ἐς ἅμαξαν ἐσθένλες τ̃ νεκρὸν &c. 1, 164. Sic & ἔς γε τὰ ἱρὰ ἐσφέρεσθαι. Nunc tamen MS. ἐνθέντες. Habes ſane cap. 73 Τὸν πατέρα ἐς αὐτὸ ἐντιθέναι. 1, 164. Sed & paulo ante MS. habet tantum τρέφυσι pro ἐκτρέφυσι.

115, 2. Ἀμφιδέας.] Vox & olim uſurpata Græciæ, ut ex Hippocrate, Lyſia & Ariſtophane præter hunc Herodotum probant certa documenta; ſic deinde multiplicem curam per omnes fere ætates experta obſervataque Galeno, Polluci, Harpocrationi, Heſychio ac Suidæ, imo etiam Goldaſtino Lexico vocum Herodoti, tantum ut dicerent quædam convenientia locis illorum ſcriptorum vel ad ornandum, vel ad claudendas fores, idque ſequuti ſunt viri docti poſt renatas literas, in quibus vel infauſtiſſimus fuit Henr. Stephanus, dum in Theſauro excidere ſibi paſſus neſcio quomodo iſta verba [apud Herodotum ἁλύσεις catenas; nimirum ubi ait ἀμφιδέας περὶ τὺς πόδας διδόνλες. Solent enim captivorum pedes catenis circumligari, aut etiam numellis includi] Unde potuit hic illi ſenſus obvenire, ſi Herodotum inſpexiſſet? Utique non agitur hîc de captivorum pedibus coërcendis. Etiam non magis huc pertinet participium iſtud, quam præcedens ἐνθένλες, licet Stephano ſimilis ſit Portus in voce διδόνλες admovenda, ſed Caſaubonus ad Athenæum lib. 4 cap. 27 jam citatus in notis ad Heſychium omittit ſcribens tamen negligenter εἰσθένλες. In hoc autem loco non Valla tantum agnovit catenas, ut ad Suidam ſcripſit nuper ille, qui miſerrimis modis eum Cantabrigiæ conſpurcavit, ſed fere omnes etiam ipſo agnoſcente ibi Caſaubono, qui fatetur in Lyſiæ loco ſic interpretari poſſe, & hinc etiam in verbis Ariſtophanis: imo addit obſervare antiquos Grammaticos Lyſiam ἰδίως appellaſſe ἀμφιδέας iſtas catenas ferreas. Jam vero ſi liceret circulos tales intelligere, quos exiſtimat Caſaubonus, cedo quare iſtæ ἀμφιδέαι fuerint inditæ primoribus pedibus, & non etiam poſterioribus, qui utique perinde hono-

honorati. Crediderim ſane illas ἀμφιδέας, aut circumligaturas, ut vox ſonat, fuiſſe genus ſimile, quod μανιάκας alioqui vocant, iiſque adnexas fuiſſe catenulas, ut ſi feritas forſan naturalis rediret, diſcurrere nequirent impeditis prioribus pedibus, & tamen ornatis: ſicut in nummo, qui præfert *Imp. Divi f. p. p.* ab altero latere eſt crocodilus ἀμφιδέαν talem collo circumdatam gerens, cui innectitur catena, cujus extremitas altera abſconditur cacumine palmæ. Cujus nummi ſenſus videtur coloniam Nemauſenſem hoc impetraſſe, ut Ægyptum duplici victoria, nempe ab Divo Julio & ab Imperatore filio, ſubactam celebrare ludis & agonibus liceret, in quibus daretur corona & palmæ & lemniſci, idque incepiſſe tunc, quum anno V. C. 751 crocodili 36 in naumachia occiſi, & unus tunc Nemauſum devectus & monſtratus fuit incolis. Non enim ſatis ſingula deteguntur.

115, 4. Ταριχεύσαντες.] Non major cauſa eſt ſcribendi hoc participium in aoriſto, quam ſequens verbum θάπτουσι. Recte igitur MS. ταριχεύοντες.

115, 12. Ἢ δ' ὢν ἐμοίγε δοκέει.] MS. ἐμοὶ δοκέει. Dein νῶτον ὗος, non συός. Sed & in MS. Mediceo legitur θηρεύτης, prout Stephanus invenit in ſuis, non θηρεύτηρ.

115, 30. Ὥστε αὐτοῦ τῶν. ξυστὰ ποιέεται.] MS. rectiſſime ποιέεσθαι, quum hæc ipſa ſic etiam exſcripſerit Ariſtoteles, quem citat Salmaſius in Plinianis pag. 455, ubi de hoc monſtro agit.

115, 33. Καὶ τῶν ἰχθύων τὸν καλεόμενον λεπιδωτόν.] MS. καὶ πάντων ἰχθύων. Quod ſi noviſſet Valla, propius ad verba auctoris interpretationem ſuam concinnaſſet. Quamvis primo ſane nihil intereſſe appareat *piſcium genus quod vocatur ſquamoſum*, & *ex piſcibus eum qui ſquamoſus vocatur*, præſertim ſi intelligat piſcium genus ſquamoſum multiplex. Sed omnia perperam. Nam ſi genus piſcium quod vocatur ſquamoſum, foret ſacrum, jam fraudarentur menſæ Ægyptiæ nimis magna piſcium copia; nec loquitur Herodotus de genere piſcium. Nunc apparet eximi ab eo ex omnibus piſcibus eum qui proprie illic vocetur ita λεπιδωτὸς κατ' ἐξοχήν. Certe talem fuiſſe docent loca ab Henr. Stephano citata in Theſauro, & forſan hinc Lepidoton urbs Ægypti Ptolemæo. Hæc vox etiamnum exſulat inique loco ſuo depulſa ex Apologia Apuleji pag. 44, quam diligentiſſime Florentiæ inſpexi, quum alia ſint ab Pricæo deprehenſa; ſed reliquorum medelam à ſe non vult exſpectari, cum nonnulla exiſtimet corruptiora, quam ut ullatenus reſtitui poſſint, ut felicioribus ingeniis eruenda deleget. Remittamus talia. Locus autem ſic legendus ex veſtigiis antiquiſſimæ ſcripturæ: Σελάχεια, μαλάκια, μαλακόστρακα, χονδράκανθα, ὀστρακόδερμα, καρχαρόδοντα, ἀμφίβια, λεπιδωτά, φολιδωτά, δερμόπτερα, πεζά, νήποδα, μονήρη, συναγελαστικά.

115, 37. Ἐγὼ μέν μιν οὐκ εἶδον, εἰ μὴ ὅσον γραφῇ.] Ingenuitas Herodoti vel laudatiſſima; quam quoties licuit exſpectare in aliis per ſimiles occaſiones? quod fruſtra plurimum feceris. Non deſunt tamen, qui eadem fuerunt uſi. Ipſe Cicero, quum lib. 1 Divin. cap. 45 ſcripſiſſet auditos eſſe Faunos, tamen libro 3 Nat. Deor. cap. 6 *Fauni vocem equidem nunquam audivi.* Sic quum ita ample de cygni cantu & quidem interdum præſago loquutus fuiſſet Socrates in Platonis Phædone, illuc forſan reſpiciens Ælianus adeo cautam ſubjecit curæ ſuæ commendationem, ut ſcripſerit lib. 1 Ποικιλ. 14. Ἐγὼ δὲ ᾄδοντος κύκνου οὐκ ἤκουσα, ἴσως δὲ οὐδὲ ἄλλος, quod apud Lucianum in ſcripto de Electro confirmant naviculari.

115, 39. Πεντακοσίων.] Conferendus Salmaſius in Plinianis pag. 550.

115, 40. Φοιτῆν δέ τοτε.] Quum paulo ante præmittatur ἐπιφοιτᾶ, an id ita mutari oportebat? Imo optimus MS. φοιτᾶν.

115, 42. Τὰ μὲν χρυσόκομα τῶν πτερῶν.] Jam dudum pronunciaverat Salmaſius vix credendum dixiſſe Herodotum χρυσόκομα pro χρύσεα, atque ideo legendum χρυσόκοκκα, ut ſit color ex auro & cocco mixtus, quæ vox alioqui apud Græcos non uſurpata ſervetur ab Apuleio de baſilica, *florem habens chryſococcum*, ob caudam, quæ apud auctorem de Phœnice

Porrigitur fulvo diſtincta metallo,
In cujus maculis purpura mixta rubet,

ubi plane χρυσόκοκκον Herodoti expreſſum ſit, rubens purpura auro mixta chryſococcum colorem facit. Quæ ſatis ſpecioſa, tamen noluit apud Petavium ſuum agnoſcere Tanaquillus Faber, ut quaſi nulla forent, & ipſe ſolus ægrota omnia animadverteret ac ſtatim ſanaret, eodem impetu & citans & peragens in citatis jam Epiſtolis ait; [Sane legendum χρυσόχροα, quæ aurei coloris eſſent] Recte Faber, ſed hactenus, ut rear ita ruſticos circa Salmurium loquuturos fuiſſe; nam Herodotus politior eſt. Etiam ſi Herodotus hoc loco ſcripſiſſet χρυσόχροα, non eſt probabile eam vocem ab ſciolis mutatum iri, non magis quam μελάγχροες 2, 104. Præterea Salmaſiani venerabiles manes ignoſcant, ſi dixero Herodotum non eſſe occupatum in ſola cauda depingenda, ſed generaliter exhibendo τὰ πτερά, ut partim ſint χρυσόκομα, partim ἐρυθρά. Quid? an pennæ ab utroque latere quod habent leviſſimum enatum, & præſertim maxime vergens ad extremum, proprium ad captandam auram, non inſtar comarum conſiderari poteſt? Ego quidem puto non tantum poſſe,

ſed

sed etiam debere. Itaque gratiam facio utriusque conjecturæ, & quod tanta vetustate commendatum est, pro probissimo mordicus teneo. Si χρυσῖτις potuit appellari herba χρυσόκομος, quidni pennæ?

115, 43. Περιήγησιν ἐμφερέστατος.] Vocem primam docte spectat & illustrat Salmasius in Plinianis pag. 97, ubi occasione Solini, præbentis verbum *circumvehi* in describendo, considerat hanc Græcam quasi formæ circumscriptionem & voce Lucretiana circumcæsuram, unde περιηγεῖν assumserit notionem verbi ζωγράφειν. Sed vide.

115, 49. Ὅσον δυνατός ἐστι φέρειν.] MS. ὅσον τε δυνατὸς εἶναι φέρειν. Perquam polite. Vide ad 17, 47.

116, 5. Ἐγκειμένης δὲ τοῦ πατρός.] Nemo ignorat hanc quoque significationem esse hujus verbi ἐγκεῖσθαι: sed rariorem, quum frequentior sit, quæ habet violentiæ notam, ut sit urgere & instare & premere. Quidquid sit, de Herodoto elegantissimum reor, quod præbet optimus MS. ἐπικειμένης. Deinde item MS. κομίζειν μιν ἐπ' Αἰγύπτου. Exigit claritudo loquendi, ubi vulgo μὶν omittunt.

116, 9. Οὐδαμὰ δηλήμονες.] MS. οὐδαμῶς.

116, 15. Περὶ τῶν πτερωτῶν ὀφίων.] Vox πτερωτῶν in MS. non legebatur. In quo & ipso vide an non exemplum sit diligentissimæ librarii curæ in codice isto Mediceo apparando. Nam quum vulgo fama apud Græcos foret pennatos ejusmodi serpentes illic volitare, curiosa Herodoti sedulitas auctorem quoque illuc direxit, invenitque non tam esse pennatos, quam membranula instar vespertilionum instructos. Itaque inferius ubi loquitur de fama & ex ore vulgi, ait, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις πέτεσθαι, addens vocem πτερωτοὺς, plane uti narrabatur. At hîc loquens ex persona sua videtur de industria omisisse eam vocem, omnia suspendens, donec præmissa primum vulgi fabula, deinde ipse indicaret, quid veri invenisset, nempe πτερωτοὺς non esse.

116, 18. Σωροὶ δὲ ἦσαν ἀκανθέων.] MS. σωροὶ δὲ ἦσαν τῶν ἀκανθέων, & in margine adscriptum erat cum eodem hoc signo .∕. ὀστέων. Certe id præferendum vulgato, quum etiam ante Herodotus ἀδύνατα maluerit scribere, respiciens ad ὄστεα, quam ἀδυνάτους, ut referretur ad ἀκάνθας, quæ vox est propior.

116, 20. Ἐν ᾧ αἱ ἄκανθαι.] MS. ἐν τῷ αἱ. Nam paulo ante applaudebat idem codex libris Stephani exhibentibus ἐλάσσονες ἔτι τούτων, non ἐπὶ, ut vulgo.

116, 31. Τῆς ἴβιος.] MS. τὸ μὲν ἴβιος.

116, 34. Τῶν μαχομενέων.] Eodem modo, quo 5, 18 Πειθομενέων δὲ τῶν γυναικῶν, & pluribus ita in locis. Nihilominus nunc habet optimus MS. τῶν μαχομένων. Et sane quamvis illa forma Ionica alibi extendat ita istud participium, non tamen omittit alibi id retinere vulgari more prolatum & contractum, ut videre potes infra cap. 137. Ὑψηλέων ταοσομένων πολίων. 4, 124. Ἁλισκομένων δὲ τῶν πολίων.

116, 37. Ψιλὴ τὴν κεφ.] MS. ἡ ψιλὴ τὴν κ. deinde etiam καὶ τοῦ αὐχένος, item ἐκ τοῦ πυγαίου ἄκρου, in quibus vocula τοῦ negligebatur.

116, 49. Τοιῷδε διακεχρέωνται.] Tanquam librarios cepisset similitudo aliqua phrasium Herodoti, ut hinc semel lectam ubique inculcare voluerint; ita nunc id placuit, quia mox sequitur οἴνῳ διαχρέονται. At nequaquam ita egisse auctorem probat optimus MS. exhibens τοιῷδε δὴ χρέωνται. Sane in tali causa satisfecit Herodoto simplex 1, 78. Τὸ Ἑλληνικὸν γλώσσῃ μὲν ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται.

117, 2. Τὴν ὑγιείην.] MS. τὴν ὑγιείην. Deinde quoque pro ὑγιέστατοι πάντων ἀνδρῶν MS. habet ὑγιηρέστατοι πάντων ἀνθρώπων. quæ & vox est certe Herodotea & restitutio cætera necessaria. Idem tradit sic scribens libro 4, 187. Εἰσὶ γὰρ ὡς ἀληθέως οἱ Λίβυες ἀνθρώπων πάντων ὑγιηρότατοι, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ad quod sequuturum haud dubie nunc respiciebat.

117, 9. Τῶν τε ἄλλων εἵνεκα πάντων.] Agnosce fatui hominis emblema: nimirum quia statim præcessit τῶν ὡρέων εἵνεκεν, (etiam corrupta voce postrema, quam Herodotus terminaverat in κα, quod fucosi illi fartores transscripserunt in vocem insiticiam ex cap. 4 h. l.) simile quid nunc sequi debuit isto judice. At nos istud εἵνεκα longe gentium hinc exulare jubemus ex auctoritate MS. Est enim perfectissima oratio: ἐν γὰρ τῇσι μεταβολῇσι τοῖσι ἀνθρώποισι αἱ νοῦσοι μάλιστα γίνονται τῶν τε ἄλλων πάντων, καὶ δὴ ἐκ τῶν ὡρέων μάλιστα. *nam hominibus præcipue morbi exoriuntur in mutationibus tum omnium aliarum rerum, tum maxime tempestatum.* Sic enim & in MS. repetitur istud μάλιστα. & ut dico, ὡρέων εἵνεκα.

117, 11. Κολλήσις.] Quibusnam in MSS. legatur κολλῆς, quod in margine apponi ab Stephano vides, dixerint indices. Credo enim aliud voluisse virum doctum. In Oxoniensi erat clare κυλλῆ. Sed in Mediceo κυλλήσις, media syllaba signata accentu, ex dialecto Herodoti pro κυλλήσεις. Et sic scribendum apparet. Vide Casaubonum ad Athenæum 3, 29. Mox cum ejusdem Stephani MSStis legit Mediceus τεταριχευμένους, non τεταριχευκότες.

117, 17. Τὰ μικρὰ τῶν ὀρνιθίων.] MS. rursum ὀρνίθων. Et satis patet ὀρνίθια non intelligi, sed similes eis quas nominaverat, ὄρνιθας.

117, 22. Ἀπὸ δείπνου γεύωνται.] Nempe quum in Aldi editione exhiberetur γεύωνται, mutavit Camerarius in literas γεύωνται. id retinuit Stephanus mutans in formam typis nostris ignotam, unde sub Jungermanno γεύωνται exstitit. Male pro γίνωνται, ut est in MS. & solum verum.

117, 23. Μεμιγμένον ἐς ταμάλιστα.] Locus

 mire

mire administratus. Interpretes *maxime imitantem.* Legerunt igitur μεμιμημένον, quod etiam exstat in MS. & sine dubio genuinum est. Immo expressit quoque Aldus, etiam Camerarius. In Stephani editionibus perverti cœpit, ut mirer tam imprudentem fuisse Jungermannum. Quo sic decepto, ecce ut Petavio suo blandiatur, repente ingenium Tanaquilli Fabri, etiam fatentis operam ludere, qui in probando suo scilicet μεμιμημένον operam ponat. At quid juris isti Fabro accedendi ad hanc partem, in qua tamen verborum satis multorum operam lusit? quum verba hæc allegans Cl. Dausquejus ad Silii Italici librum 13 p. 554 scribat ita: πεποιημένον, μεμιμημένον [præfuit μεμιγμένον in cod. H. S.] ἐς τὰ μάλιστα. Et tamen adhuc placuit Th. Gale huc afferre *Cod. Arch.* & *Adstipulatur etiam codex Etonensis.* Et quis codex aliter haberet? Cap. 86. Παραδείγματα νεκρῶν ξύλινα τῇ γραφῇ μεμιμημένα. Cap. 132. Ὁ δὲ ἡλίου κύκλος μεμιμημένος ἔπεστι χρύσεος. Cap. 169. στύλοισι φοίνικας τὰ δένδρεα μεμιμημένοισι.

117, 25. Μέγαθος ὅσον τε πάντη πηχυαῖον ἢ δίπηχυ.] Sic vulgabatur antea, quum nos ex optimo MS. restituerimus δίπηχυν. Quidni? quum hic locus sit peculiaris efficaciæ, sed validissimæ ad monstrandam constructionem Herodoti, quam dum renatæ sunt literæ nullus vidit. Quis enim hæc vulgata non approbavit? quis hæsit? Et tamen longe aliter spectari oportet, & unica sunt hæc verba ad firmandum quod scripsi ad 78, 28.

117, 30. Τοῖσι ἄλλα τε πολλὰ ἐπάξιά ἐστι νόμιμα.] Per Euterpes dulcedinem! an nunc demum tempus est laudandi Ægyptios ob alia egregia instituta? Itaque hinc statim vides primo totum hoc esse supervacuum, quum jam præcedentia comprehendant. Deinde, si hoc loco id agere voluit Herodotus, an in ejus demonstrationem hic sceleti tralatus ad incendendam potationem adducendus fuit, vel cantilena tot locis susurrata? Tertio mirum, cur non reperiatur in Vallæ interpretatione expressum illud πολλὰ, sed tantum *quibus cum alia sunt egregia instituta.* Quarto si Herodotus tamen hoc voluit, dixisset ἄξια λόγου, ut solet perpetuo, non ἐπάξια. Nimirum interpres videtur in exemplari suo forsan legisse, ut legitur in MS. Oxoniensi τοῖσιν ἄλλα τε ἐπάξιά ἐστι. Sed sunt meræ insaniæ & delirationes ab vero. Nam post memoratas quasdam Ægyptiorum consuetudines progreditur ad describendam eorum tenacem indolem in pristinis ritibus custodiendis ac conservandis. Aureus igitur hoc loco codex Mediceus ita habet τοῖσι ἄλλα τε ἅπαξ ἅ ἐστι νόμιμα. Confice igitur præclaram sententiam: Πατρίοισι δὲ χρεώμενοι νόμοισι ἄλλον οὐδένα ἐπικτέωνται τοῖσι, ἀλλ' ἅτε ἅπαξ ἅ ἐστι νόμιμα, καὶ δὴ &c. Sic enim rescribendum modo deprehendo. *Patriis vero utentes moribus alium nullum iis adsciscunt. Sed quæcunque semel ea sunt instituta: tum sane etiam Linus cantio apud eos celebratur.* Ratio loquendi nonnisi ex solo Herodoto illustranda, cui nonnihil gemina est cap. 61. συμφοιτέωσι δὲ ὅ τι ἀνὴρ καὶ γυνή ἐστι πλὴν παιδίων.

117, 40. Βασιλεύσαντος Αἰγυπτίων.] MS. Αἰγύπτου. ut cap. 98 hujus libri. Τοῦ αἰεὶ βασιλεύοντος Αἰγύπτου. Et c. 99. Τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου. Paulo ante convenit codicibus Stephani & Mediceo in ἔλαβον pro vulgari ἔλαβε.

117, 43. Ταύτην μούνην εἶναι, καὶ πρώτην σφίσι γενέσθαι.] Formosam, credo equidem, distinctionem vocum εἶναι & γενέσθαι. Non videtur tamen ita legisse interpres, vertens *cantilenam hanc eamque solam ipsis institutam.* Quæ verba video per omnes editiones propagata, quum clare in his pateat invito ipso excidisse *primam*: deinde ex duobus infinitivis alterum modo versum per participium. Quid quæris? Immo ita ex MS. Arch. & Eustathio profert Th. Gale, ἀοιδὴν τε αὐτὴν καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι. Sed neque ita scripsit Herodotus, & majorem fidem meretur fidelissimus codex MS. ubi sic plane & integerrime legitur, ταύτην πρώτην καὶ μούνην σφίσι γενέσθαι. Quibus nihil perfectius. Etiam ex libro I sic expulimus pro supervacuo & spurio verbum εἶναι.

117, 49. Τόδε μέν τοι ἄλλο Ἑλλήνων οὐδαμοῖσι.] Et sic placuit nonnullis velut apodosin præcedentium τόδε ἄλλο concipere. Quinam illi sint, qui sic impotenter alienum inverterunt, nequit ambigi, si ordine procedas. Non enim ita edidit Aldus, non etiam Camerarius. Non etiam interpres Valla, *qua in re cum nullis aliis Græcorum conveniunt.* Res ipsa nos ducit ad Stephanum: hujus editiones fœdatæ sunt hac stultitia, unde ad ipsum remittimus has sordes; quum auctor scripserit τόδε μέντοι ἄλλοισι Ἑλλήνων &c. quem sensum, ut vides, excepit quoque interpres, & legitur Florentiæ.

118, 2. Μέχρι δὲ γούνατος.] Quum recte & simpliciter interpretatus sit Valla, Cl. Brauwnius in Vestitu sacerdotis Hebræi pag. 213 vertit *circa femina.* Morosius est quod sequitur, ubi quum interpretatio sic habeat *candida ferunt amicula linea superjecta*, in quibus *linea* per vitium typorum ponuntur pro *lanea*, ibi notavit Stephanus [*Valla*, ferunt amicula tanquam superjecta: *omittens* εἰρίνεα *id est* lanea] quum non sit mihi ad manum prima editio Vallæ, cogor acquiescere. Sed ibidem Brauwnius quoque notat [Nota Vallam omittere hoc εἰρίνεα *laneum*] sit ita; ego nescio, sed sufficiebat Stephanus unus. Interim & hoc scias, notam istam Stephani non esse in editione anni 1566, sed demum 1592. Citat hæc verba etiam Des. Heraldus ad Arnobium

bium lib. III, p. 136, ubi tangit verbum ἐπανακάμπτειν & ἐπιλιθέναι.

118, 8. Τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Βακχικοῖσι, ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι καὶ Πυθαγορείοισι.] Magna hæc fabulatio, & infiniti libri huc conferendi, si mysterium hoc explicari rite deberet. Sed illos quidem relinquimus suæ fidei, quos fere convocatos plurimos, sed ut opinor, invitos opineris illic, ubi sub Orpheo statuitur latitare Moses. Quæ nunc ex Herodoto audimus, mirifica in iis monstra; mirifica conjunctio eorum, quæ sunt alienissima ab se invicem. Quid enim est? *quæ Orphica appellantur & Bacchica, sunt autem Ægyptia & Pythagorea.* An quæ ab antiquis Bacchica orgia appellabantur, Herodotus nescio unde edoctus nunc pronunciat esse eadem Pythagoreis? Quæ duo instituta fuere unquam magis diversa? Non enim agitur de una aliqua opinione aut parte sacrorum hic aut illic enarrata ab aliquo, in qua potuerunt concordare. Sed summam sacri rem spectamus; hæc nullo genere inter ista est similis. An probari possint esse Ægyptia, illis relinquo, qui scribunt Orpheum Ægyptiacis disciplinis imbutum fuisse, quod sane refert Marshamus pag. 143 ex Tzetzæ Chiliadibus; ut vix peregrinatus illuc legatur Orpheus, nisi apud illos, qui id nesciverunt; tantum in Thracia & opposita Phrygia & itinere ad inferos celebratus. Bacchica autem solennia non exigebant vestes lineas, sed celebratissimas suas nebrides, de quibus notavit Harpocration in maximo oratore τὸ νεβρίζοντα, quem illustrat quoque Scaliger in Animadversion. pag. 33. Immo, quum cerimonias sepulturæ Ægyptias referat, quomodo convenit, quum dixerit eas esse similes certis Græcorum cerimoniis, addere Græca illa etiam esse Ægyptia? tum enim non dicis similes, sed prorsus easdem. Et unde tamen credemus hæc originem habere? non aliunde, quam ex eodem fonte, qui tot ineptissimas nugas codicibus Herodoti impegit, ut unus ille Mediceus genuina ejus scripta ad hanc ætatem servaverit, qui idcirco vel præcipue nunc meretur fidem. Nam in isto tantum legitur τοῖσι Ὀρφικοῖσι καλεομένοισι καὶ Πυθαγορείοισι. Id verum esse vel inde opinari possumus, quod passim scriptores Pythagorica tractantes citare soleant Orpheum & ejus carmina, quia videlicet ista utraque in plurimis conveniebant. Itaque illa media εἰς κακὰς κόρακας. Unde maculosi isti potuerunt sibi imaginari ab Herodoto scripta & appellata esse Βακχικὰ, qui ipsum numen Βάκχον appellet nusquam, qui in hoc ipso libro dixerit τὰ περὶ τὸν Διόνυσον ὄργια, qui Βακχεύειν tantum & Βακχεῖον ut Græca vocabula usurpet. nempe unde similes illis potuere in indicem mittere [Bacchantium ex 8, 6.] ubi agitur de mystico Iaccho. Utique ex Ægypto pleraque Græca venisse jam dixit, ut non necesse sit addere ἐοῦσι δὲ Αἰγυπτίοισι.

118, 14. Ὀτέοισι ἐγκυρήσῃ.] MS. τέοισι. Multiplex omnino & crebrum in usu Herodoti, ut patere potest ex collectaneis Porti. Sed & mox conspirat cum codicibus Stephani Florentinus in verbum ἀνδάνῃ, ita ut etiam habeat σφὶν.

118, 25. Καὶ Ἀθηναίης.] MS. Ἀθήνης, ut supra ἀνάγκης maluit. Sed hic locus acriter observatus est in honorem Minervæ fatidicæ ab Spanhemio ad Callimach. pag. 620. & Latonæ, de qua mox sequitur, in pag. 524, ubi habes & *Messenios in Achaia* & *in urbe Bubi.* Bene hanc Ἀθήνην Herodoti spectat in voce Νηϊθ Marshamus sæculo VII pag. 89. Ad Butum urbem vindicandam Latonæ instrumenta validissima præbet Epiphanius apud Pignor. Mensæ Isiacæ pagina 26.

118, 33. Οἱ δὲ τῶν καλῶν νηδύων.] MS. οἱ δὲ καλῶν νηδύων. Et sufficit: ideo *partium* ex versione delevi. Non assequor, unde Mercurialis lib. 2 Var. Lect. c. 8 hunc locum allegans scripserit οἱ δὲ τῶν καλῶν νηδὺν ἢ τῶν ἀφανέων νόσων.

118, 34. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ &c.] In ingressu hujus materiæ bonum erit audivisse verba Laur. Pignorii, quæ scribit in Expositione Mensæ Isiacæ pagina citata. *Ut suspicari liceat Herodotum de funeribus Ægyptiorum loquentem religione aliqua impeditum, Ori nomen consulto subticuisse.*

118, 38. Τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ τὸ πρόσωπον.] Ut sine distinctione affectuum unaquæque deturpare universum illud deberet, in quo ornando præcipuum decus ponunt. Rude hoc & inamœnum spectaculum, & dubites an non nimium. Nonne satis fuerit, si alterutrum ita inquinetur? Certe satis fuisse putat MS. Mediceus, qui docens omissam esse vocem leniter omnia sanat & legit τὴν κεφαλὴν πηλῷ ἢ ἢ τὸ πρόσωπον. Agnoscis credo quam sedule & accurate id scriptum fuerit; quam penitus oleat Herodoti curam; quam congruat domesticæ familiaritatis ingenio. Nunquam non ita contingit, ut diversitas sit propensionis in conjunctos, unde quo quisque cariorem amisisset, eo magis oblini solitos superstites innuit.

118, 47. Δεικνύουσι &c.] Et hic & statim MS. δεικνύασι. Adde lib. 3 cap. 119.

119, 15. Θυμιήμασι τετελμμένοισι.] Sic compulsus fui nunc edere, quum codices Stephani consensu cum Mediceo relinquerent nihil liberum; & vulgatum περιτετελμμένοισι plane non foret melius. Immo & Salmasius in citando hoc loco prætulit simplex in Plinianis pag. 1058, qui tamen in altero, quod sequitur, τῶν ἄλλων θυμιημάτων, eodem consensu probatum, deseruerit, retinens θυωμάτων,

 fine

sine ulla causæ justitia, unde nihil me fuit moratus. Hujus anatomiæ conspectum protulit Ath. Kircherus in Oedipo Ægyptiaco pag. 512.

119, 20. Ταριχεύουσι νίτρῳ.] Prout mox τὰς σάρκας καταστήκειν dicitur νίτρον, ex quo miraculum in structura pyramidum nonnullos Ægyptios narravisse scribit Diodorus Sicul. 1, 63. Interim in MS. optimo legitur λίτρῳ· nec impetro à me, ut id pro vili habeam, quum ex Athenæo ipsa hæc scriptura probetur, & sæpe in aliis literæ λ & ν commisceantur.

119, 29. Ἐν οἰκήματι θηκαίῳ.] Quod etiam illustrat Salmasius in eisdem Plinianis pag. 1208. Sed florida juventus Heinsii in notis illis politis ad Silium insuper requirebat hanc versionem: *Consanguinei effigiem ligneam fabricandam curant in hominis figuram, sculptam cavatamque, cui postea includunt mortuum, inclusumque hoc modo in reconditorio illo ad parietem erectum diligenter servant.* Velim & ipse; sed noluit Herodotus scribere de cavando, quum id posset facillime intelligi.

119, 33. Ἐπεὰν κλυστῆρας.] MS. ἐπεὰν τοὺς κλυστῆρας. Sic & postea ταριχεύουσι τὰς ἑβδομήκοντα ἡμ. ubi etiam vulgo negligunt vocem τάς.

119, 37. Ἐπιλαβόντες τὸ κλύσμα &c.] Hæc est constans antiqui temporis lectio, quam nec ex Vallæ versione nec ex sua licentia attaminare debuit Tan. Faber pag. 243 Epistol. Critic. ubi prætexens superiorum sæculorum negligentiam quædam arguere statuit, vel Vallæ lectionem revocandam, vel emendandum καὶ ἐπιβαλόντες τὸ κλύσμα διὰ τῆς ὀπίσω ὁδοῦ, *& immittentes clysma per posteriora.* Atqui id ipsum est, quod modo dixerat κατὰ τὴν ἕδρην ἐσηθήσαντες, ut necessario nunc quid aliud proferat. Et certe aliud quid profert, nempe ut non patiantur id statim rejici, sicut statim rursus evolveretur & efflueret, nisi id impedirent, quæ est significatio hujus verbi ἐπιλαβεῖν, & obturarent quocunque modo illud ostium: idque ait mox per certa temporis spatia sic conservari, donec ἐξιέασι ἐκ τῆς κοιλίης τὴν κεδρίην. Nam quod notat in lexico Herodoteo legi ἐσηθίσαντες, quod in Herodoti exemplaribus legitur ἐσηθήσαντες, jam diu notaverat quoque Stephanus in Thesauro.

120, 8. Κατεῖπαι ᾗ.] MS. κατειπεῖν ᾗ, plane ut 1, 20. Πέμψαντα ἄγγελον κατειπεῖν.

120, 17. Ἡ ἄνθρωπον νεκρόν.] MS. Mediceus legit ἢ ἀνθρώπου νεκρόν, quod longe præferendum, prout in collegio studiosorum publice olim jam monebat pater scribi debuisse apud Ælianum 4 Variæ hist. cap. 7.

120, 23. Εὐθηνέειν πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον.] MS. πᾶσαν Αἴγυπτον. Infra cap. 147. Δασάμενοι Αἴγυπτον πᾶσαν. Sed hanc Ægypti εὐθηνίαν, etsi alterius temporis, specta ex nummo Antonini Pii, apud Morellium Tab. XII.

120, 44. Αἰτίην τὴν ἦ.] MS. αἰτίην τὴν ἦ.

121, 3. Οἱ δὲ ἐν τοῖς ἕλεσι κατοικημένοι.] Notat & probat Salmasius in Plinianis p. 970. Sed quod mirum, ubi agit de illis qui circa paludes colebant, tanquam soli faba Ægyptia victitarint, de qua nihil hîc Herodotus.

121, 8. Ἐπεὰν πλήρης γίνηται ὁ ποταμός.] Probat Salmasius in Plinianis pag. 979.

121, 13. Τῇ μήκωνι.] Non aliter citavit Salmasius, nec aliter potuit: nec enim scivit legi in optimo MS. τῷ μήκωνι, & utrumque dici annotatum est ab viris doctis. Sed & claritati temporis nostri debetur, ut denique, sine metu convellendi, tandem confirmetur, quod infra perperam editur ἐγγλύσει, quum in MS. sit ἐγγλύσσει, quod ipsum diu sic non solum ex Hesychio emendatum produxit postea Salmasius in Plinianis pag. 965, ubi plenis velis evehitur ad lotum & colocasiam rite distinguendam, ut in hoc loco plurimus fuerit: sed & antea ipse Stephanus in Indice, ubi vertit *indulcat, dulcedinem ori infert.* Sed nihil ab certa veritate potuerunt præstare. Interim Salmasius quum citet illic integrum locum, prout editur, hoc tantum verbo reparato, mox pag. 977 alteram partem certe similiter vitiosam in participio ἐπλήσαντες corrigit πλύσαντες *ubi pinserunt.* Paulo ante concordia codicis Medicei & illorum quos Stephanus inspexit, mihi visa fuit exigere ὀπτήσωσι, non ὀπτήσαντες, quod vulgo obtinet.

121, 34. Ποιέουσι.] MS. ποιεῦσι.

121, 44. Καταπίνουσι ἐρχόμενοι.] MS. ἑπόμενοι, plane ut antea de femellis, ἑπόμεναι ἀνακάπτουσι. At ἐρχόμενοι est plane supervacuum, ac nihil affert; unde merito credetur ab Herodoti manu non venisse.

122, 4. Ἵνα δὴ μὴ ἁμάρτῃ.] Voculam δὴ ignorat MS. Tum quoque πίπλασθαι, non πίμπλασθαι, etsi contrarium decernatur ab Valesio ad Eusebii librum x pag. 387, sed quum vitiosam scripturam produxisset.

122, 16. Οἱ ἰχθύες οὗτοι.] Quasi vero demonstrativum quid hîc requireretur, aut de certa specie istorum natantium ageretur; quum quod tunc fit in Nilo, fieri queat, imo soleat in plerisque æstuariis, quæ hinc crebro celebrantur piscosa. Hinc pulcherrimæ notæ esse opinor, quod indicat Mediceus codex, dum voce ultima caret, quippe quæ in vacuum adjecta est. Deinde in MS. legitur περὶ μὲν τοὺς ἰχθῦς (prout mox cap. 95) οὕτω ἔχει, non περὶ τῶν ἰχθύων, ut cap. 112. ἔλεγον δέ μοι οἱ ἱρέες ἱστορέοντι τὰ περὶ Ἑλένην γενέσθαι ὧδε.

122, 19. Ἀπὸ τῶν σικυηπρείων &c.] Quum hic locus extra historicas narrationes ab Herodoto immissus fuerit ad oblectationem scrutantis talia hominum animi, etiam dense is adsumtus est ad eam causam, ut quidem præcipue

cipue Salmasius eum tractare amaverit in Plinianis, vel pag. 977, ubi vult omnino scribi σιλικυπρίων, vel pag. 1002 etiam σίλι & σιλικύπρια jactitans. Et sane undiquaque profertur illud σίλι, quod negari nequit. Neque tamen aliter in optimo exemplari scriptum utroque loco reperi, quam prout vulgo editur, cum gemino λλ, unde discedendi pudor adegit me ad venerationem ejus quoque in hac parte, sive obiter ita scripserit Herodotus, sive de industria, & ex pronuntiatione aut scriptione Græcorum, quas in Ægypto adibat. Nam quum Salmasiana probent σίλι esse vetus, quod deinde resolutum est in σέσελι, & in Plinii vetustissimis exemplaribus pro *sili* scriptum esse *sibi*, quid mirum, si & contractio ista duplicaverit literam, & in Plinio statuam illud *b* exstitisse ex gemino *ll*, cujus postrema linea correptior fuit quam prior. Neque tamen demoror alios, quin dicant more solito *sili*.

122, 22. Αἰγύπτιοι κίκι.] Cernis hæc esse innexa præcedentibus. Itaque fieri non debuit, ut in illis sedulii omitterent hanc partem adeo memorabilem, nec sine Herodoto obtinendam. Itaque plurima sunt, quæ viris primariis convehere huc placuit, ac præsertim τῷ πάνυ Salmasio ex se & ex Dioscoride ad confirmandam hanc scripturam, ut labefieri nequeat. Sed & jam antea Josepho Scaligero laboriose perspectum colligere licet ex Epistolis ejus, in quibus pag. 289 Arabicum Elkeroa censet nihil aliud esse, quam κίκι Ægyptiorum, vocans *stirpem etiam pueris notam, quæ in Syria & in Ægypto in justam ficus magnitudinem attollitur. … Quare*, addit, *omissis interpretum somniis* KIK *est verum κίκι, nomine, figura, aliisque cum illo conveniens.* Ex quibus ita rem sitam video, ut Scaliger quidem loci Herodotei non meminerit, nec de illo aliquid confirmaverit, sed tantum de ipso fructu & vocabulo. Unde interim hoc auxilii fluit, quod non tantum celebrari testetur in Ægypto, sed & aliis regionibus. Quod si est & fuit quoque jam tunc, Herodotus haud dubie id scivisset, & sic non magis ut Ægypti vocem inseruisset suo contextui, quam simul aliarum regionum, appositis quoque appellationibus, quibus illæ regiones uterentur, quum lectoris perinde interesset. At multo interius hunc penetrare non voluit nuper, sed penetravisse imaginatus est sibi, & velut non inficiandam Ægypto vocem familiariter ipse esset sequutus, denique ejus opem adscivit ad grande aliquid tentandum venenis ille truculentis obsitus Joannes Clericus, fatalis scabies ad perdendas Musas. Ars enim ista Critica pag. 135. part. 1. quum nullas uspiam habeat æqui judicii notas, sed multas, ob quas eam dixeris exsecrabilem ac nefariam, ad hunc quoque locum pervenit, ut eum citet. Sed quid? an citat tantum? immo ex hac appellatione in nugacissimis codicibus Herodoti ille prosilit ad vim inferendam Esaiæ. Quantum inverecundiæ? Quod certe antequam inciperet, debuisset primo Ægyptiam vocem noscere. At vero nihil novit. Nam quia Herodoti corrupta lectio, utique ambigua, attribuit palustribus Ægyptiis unguentum dictum Kiki, ergo Esaias debuit non scripsisse *kaukau*, ut hodie legitur, sed *kiki*. Nonne id inceptum improbum? Nam in hac re judicii non plus est, quam pag. 92 in Cebetino loco per mendacia & falsissimas suspiciones ad corrumpendum perducto. Accedit ipse Diodorus Sicul. 1, 34. Χρῶνται δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν λύχνων καῦσιν ἐπιχέοντες ἀντ' ἐλαίου τὸ ἀποθλιβόμενον ἔκ τινος φυτοῦ προσαγορευομένου κίκι. Ut quidem edunt, ubi καὶ nullam habet vim aut venerem. Sed & ille potuit decipi. Licebit igitur obstantes illos obices aut frangere aut flexu prætereuntem sine crimine publicare in illo optimo MS. exstare τίκι. Quod si contemnis aut fastidis, ede quæso, ubi aut vidisti aut audivisti memorari codicem Herodoteum pleniorem fidei?

122, 22. Τὰ γὰρ ἐν Ἕλλησι.] Mireris profecto, cui placuerit distinguere ita sermonem, ut vulgo fit: unde junguntur res impares, ut procreatio cum fructificatione. Sed id debuerunt facere propter interpositam voculam γάρ. Scias oportet eam nullam spectari in optimo MS. & tantum in eo legi, τὰ ἐν Ἕλλησι, quæ optima sunt, modo recte distinguas, ut feci.

122, 26. Ἀπορρέον αὐτοῦ.] MS. ἀπορρέον ἀπ' αὐτοῦ, quod negari Herodoto nequit. Sed de eo quod præcessit, tum verbo ἀπιποῦσι, tum de sensu loci, videndus de hoc posteriore verbo Salmasius in citati libri pagina etiam citata 977, ubi vult verti *contusum exprimunt, alii frictum excoquunt*: quod ipsum credo voluit & Stephanus, cujus in Prolegomenis sententiam de hoc ipso verbo habes bene declaratam pag. hujus edit. 741. Etiam quod mox sequitur, exhibet MS. κομιῶνται, non κομίζονται.

122, 31. Οἱ πύργοι ὠφελέουσι.] Id non aliunde clarius didiceris, quam ex conspectu musivi operis ab Kirchero editi, ubi videmus domibus additas turres paulo altiores, quæ cui commodo inservierint, non facile conjectari posset sine hac notitia ex Herodoto petita.

122, 36. Ἀμφίβληστρον ἱστᾶσι.] Quod doctrina sua decorat Isaacus Casaubonus in notis ad Historiam Augustam pag. 45 per conopea Ægyptia in satiris derisa, sed ex vero. Et nisi fallor, id quoque ad visum exprimitur in opere Musivo, quod supra citavi, apud Kircherum. Locus qui sequitur, ita debebat distingui:

τῶ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει, τὴν δὲ νύκτα αὐτῷ χρᾶται· ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον. Quod optime animadvertit & monuit Stephanus in Prolegomenis pag. 741, ut libenter etiam vocem αὐτῷ mutaverit in οὕτω. Sed certe sententia foret optima & plenissima, si utrumque istud αὐτῷ χρᾶται abesset: τῶ τῆς ἡμέρης μὲν ἰχθῦς ἀγρεύει· τὴν δὲ νύκτα, ἐν τῇ ἀναπαύεται κοίτῃ, περὶ ταύτην ἵστησι τὸ ἀμφίβληστρον. Sed, ut dicam breviter, Herodotus voluit interpositum αὐτῷ χρᾶται, tanquam *sibi utitur*, & ad corporis sui commoditatem adhibet.

122, 40. Ἐν ἱματίῳ εἱλιξάμενος.] Percommode MS. ἐνειλιξάμενος.

122, 44. Ὁμοιοτάτη τῷ Κυρηναίῳ λωτῷ.] Ita edidi, quum codicibus Stephani conspiraret Mediceus, non ὁμοίη, præsertim quum superlativum istud jam in citando usurpavisset Salmasius in Plinianis pag. 1036.

123, 1. Ζυγὰ ἐπιπολῆς τίνουσι.] Ita notabiliter scriptum hoc posterius verbum habet codex Mediceus, nec credidi ineptia scriptoris factum (quippe quæ nulla fuit, etsi infra exstet ἐκλείνειν) sed ex archetypo fideliter propagatum, præsertim quum in nostro scriptore pro ulcisci nunquam ponatur τίνειν, sed τίνεσθαι.

123, 4. Τοῦτο διὰ τοῦ τρόπου διαβαίνεται.] Devorent hoc illi, quibus tam horridæ maxillæ sunt. Tolerare quoque potuerit prior omnis ætas, tam curiosa in scrutandis Græcæ linguæ intimis gazis, & tot lexicorum ac thesaurorum confectrix. Quod quum ita factum esse animadvertamus, ut per omnia Herodotus agnitus fuerit tanquam dictator & princeps, quid causæ esse dicemus nusquam vocem διαβαίνεσθαι reperiri annotatam, nedum activa significatione, quam nunc interpretes ei affingunt? An hic locus fuit septus nebula & ab oculis eorum absconditus, ut ne semel quidem in aliquo angulo istud ignoratum διαβαίνομαι liceat nunc nobis annotatum cernere? Ita futuro διαβήσομαι daretur optatissimus comitatus, certe in hoc scriptore, qui istud futurum medium amavit, & plus vice simplici adhibuit. Ego pro meo in Græcis profectu id nunquam intelligere potui, nec etiamnum illuc perveni, ut capiam, quî fieri id queat. Utique non destiti mirari Stephanum qui cognosci hîc debet. Is enim in præcedentis commatis indecora versione adhæret ita ut scribere potuerit in Thesauro hæc ipsa: *in hoc verò Herodoti loco, quem ibidem affert* Eustathius ad Odyss. ε. πακτοῦσι τὰς ἁρμονίας βύβλῳ, *exponens* κατασφαλίζονται, *malim in prima signif. interpretari* compingunt, coagmentant. Unde patet nec loci sedem, ubi ea fuerint scripta ab Herodoto, illi cognitam fuisse, & levitas ejus in fingendo vocabulo Græco. Is igitur, quum vicinum locum sic versaverit, ab hoc cavet, & verbum adeo conspicuum transilire potuit. Dignos esse tædio interpretes eos, qui omnia in alias linguas transfundere non verentur, etiam quæ ipsi ignorant, hic locus probabit, quem illorum intellexisse neminem dico. Nec aliter affirmare possum de Th. Gale, qui ex suis libris producit διαδύνεται. Recte, quod præ vulgato quæsiit promitque aliquid commodius; sed id quod substituit, nihil habet huc aptum, ut patet ex Grammaticis, & Herodotus non usurpat nisi ἐσδύνειν, ἐνδύντας, καταδύνων. Itaque pro tenebris offert caliginem. Sic circumactus ipse ut tandem vere intelligerem, fecit codicis illius præstantissimi Medicei inspectio, unde & sensum pulcherrimum integre restituo, & Græcæ linguæ fines insignis testimonii accessione profero, corrigendo τοῦτο διὰ τοῦ τρόπου διαβύνεται. De hac voce notat ita H. Stephanus. [Διαβύνομαι trajicio, penetro. Affertur enim ex Herodoto, διαβύνονται διὰ τοῦ ἀριστερῆς οἰστοὺς, pro *sagittis dextram trajiciunt*.] Heu quanto studio ista scripta sunt! Locus Herodoti iste est lib. 4 cap. 71. Διὰ τῆς τε ἀριστερῆς χειρὸς οἰστοὺς διαβυνέονται *sinistram manum sagittis trajiciunt*. Et quid de isto loco notat Portus? nempe quum in v. Διαβυνέεσθαι, εἴσθαι citavisset διὰ τῆς ἀριστερ. χ. ὀ. διαβυνέονται. *Per sinistram manum sagittas trajiciunt*, addit: [In vulgatis Lexicis legitur διαβύνονται à διαβύνομαι. Et hic Herodoti locus nullo libro notato pro exemplo affertur. Sed utrumque bene habere potest. Nam à gravitonis circumflexa Attice & Ionice non raro deducuntur.] Quidquid sit, Herodotus certe in loco nostro nunc se agnoscit, & verbo διαβύνομαι sua sedes reddita est, &, ut hoc addam, mihi nunquam in ambiguo fuit, quin hinc deduci deberet origo vocabuli σιβύνιον. Nec enim compositum modo διαβύνομαι in usu fuit, sed & simplex βύνομαι.

123, 6. Ταῦτα ἀνὰ τὸν ποταμὸν οὐ δύναται πλέειν.] Solet enim amare Herodotus hoc ambiguum in neutris pluralibus, ut fecit modo cap. 94. Τὰ αὐτόματα ἄγρια φύεται &c. Itaque de iisdem mox sequitur & παρέλκεται & κομίζεται. Interim tamen optimus codex liquide habet δύνανται, ut placuerit præbere indicium summæ varietatis, quæ etiam Homero placuit. Mox edidi ὄπισθεν ἑλκόμενος, ut est in Mediceo & Stephani codicibus, non ὄπισθε ἐπελκόμενος.

123, 15. Ἔλκει τὴν βᾶριν.] Hunc locum reor innui ab illo omnium rerum præter veri & boni peritissimo Jano Broukhusio, dum ad Propertium 3, 9 erronee citat Herodotum, quasi & illum, non legerit, sed inspexerit, ut fabricam baridos audiret; audi quid scribat [Ex Herodoti Euterpe, sive l. 2 c. 6 colligas,

ligas, fuiſſe quidem magnorum ponderum capaces, ſed Nilo duntaxat arando idoneas] Hodie quum ſic ſcribatur, credas intelligi tanta ſaltem onera, quam onerantur in illis, quæ nunc per Hollandiæ aquas aguntur. Atque ita ſimul opineris quoque lectum ab eo fuiſſe Herodotum, ſed prudenter id intellige. Primo enim non ſciviſſet hoc, niſi edocuiſſet eum index ſolitus apponi. Tum dedit ſe decipiendum oculis per exſtantes genas ferme præcluſis & iſti indici editionis Jungermanni, ubi quia ſic exprimitur numerus 96, ut in priore præter orbem fere nihil appareat ex inferiore linea, ſitque adeo tenuis, & nigrum habeat perfuſorium ac fere exoletum, inde ſcripſit eſſe cap. 6. Jam vero πολλαὶ χιλιάδες ταλάντων quum dicuntur, quot requiſivit ille in navibus, ut eſſent magnorum ponderum capaces? Ita patet ingenio & oculis imparem fuiſſe ad aliquid nitide ſpectandum. Sed ex Herodoto potuiſſe hiſtoriolas repetere etiam ad Tibullum, ubi novit & Indiæ fœminas, & Indos Padæos, & Ginden, & devotionem Amaſis. Sic utebatur Voſſii Etymologico.

123,20. Αἱ πόλις.] MS. αἱ πόλιες; qui etiam mox habet Αἰγαίῳ πόντῳ, quod & Stephanus notavit ex ſuis, non κόλπῳ. Cap. 113 dicit tantum ἐν τῷ Αἰγαίῳ.

123,37. Ἀπὸ τοῦ Δαναοῦ γαμβροῦ Ἀρχάνδρου τοῦ Φθίου τοῦ Ἀχαιοῦ.] Interpretantur *ab Archandro Danai genero Phthii Achæi filio.* Potius *ab Archandro Danai genero*, *Phthii filio*, *Achæi nepote.* Exempla ſunt lib. 1 cap. 7. Aſpexit hunc locum Bochartus in Phaleg 1,15 verſus finem.

123,41. Ὄψις τε ἐμοὶ καὶ γνώμη.] Recte MS. ὄψις τε ἐμὴ καὶ γν.

123,43. Προσέσται δέ τοι καὶ αὐτοῖσι τι.] Quomodo ſoleat hanc formulam concipere Herodotus, patet ex collatione cap. 147. Προσέσται δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος. Quid igitur in hoc loco valet illud innexum τοι καὶ? Scias licet illas ſex literas in optimo libro non exſtare, ut tantum habeat προσέσται δὲ αὐτοῖσι τι.

123,44. Ἀπογεφυρῶσαι τὴν Μέμφιν.] Quid notetur hoc verbo, patet diſcrepare eruditos, Valla reddente *junxiſſe pontibus Nilum ad Memphin*, pro quo Stephanus mallet *aggeſſiſſe Memphin*, ut certe teſtatur in notulis ad interpretationem Vallæ, quum in Theſauro ſic agat, ut inter γεφυρόω & ἀπογεφυρόω nullam agnoſcat differentiam, notentque *ponte vel pontibus jungere fluvium.* Ex quibus ſecundum ſane iſtud eſt intolerabile. Sed & Vallæ libertas nimia eſt, ut quod Herodotus refert de Memphi, ille ad fluvium transferat; neque uſquam Nilum legimus pontibus junctum fuiſſe. Itaque quod ſupereſt, colligebam id ab eo rege curatum eſſe, ut nonniſi pontibus hæc urbs intrari poſſet, undique abciſa & per pontes adeunda. Quod certe eſt, quod per ſequentia demonſtrat. Sed inſuper habet optimus MS. ἀπογεφυρῶσαι καὶ τὴν Μέμφιν. ut oſtendat ſe præterire alia opera; ſed inter illa quum ſit quoque munitio Mempheos, de ea aliquid dicturum.

123,45. Οἱ ἱρέες ἔλεγον.] Honoris Herodoti cauſa non per hos intelligo ignobile & incertum vulgus per iſta collegia, ſed multiplici conventu ſpectatos & bene expertos, ſi recte poſſent de talibus ſcire aliquid vel pronunciare. Nec enim puer fuit Herodotus, ut quodlibet ab quolibet grata manu acciperet, ſed accurate exploravit & elegit. Hinc cap. 55 teſtatur quidem ſe audiviſſe τῶν ἐν Θήβῃσι ἱρέων, & ibidem audivit Δωδωναίων τὰς προμάντιας, & cap. 44 ἐς λόγους ἦλθε τοῖσι ἱρεῦσι θεοῦ Herculis in Tyro. Sed hinc ille Saïticus γραμματεὺς accepit teſtimonium cap. 28 παίζειν ἐδόκεε. Quod exemplum transferri debet in omnes. An verò Strabo ſic eſt integer puruſque, ut nequierit ferre in ætate Herodoti, iſtâ ignorantiâ curſus Nili, varias quaſdam narrationes, ita ut hunc debuerit criminari lib. XVII pag. 819 φλυαρεῖν ὥσπερ μέλος ἢ ῥυθμὸν ἢ ἥδυσμα τι τῷ λόγῳ τὴν τερατείαν προσφέροντα? Utique nihil apud Herodotum tam vile. Cavilletur itaque alios; cum qui melior ipſo eſt, intactum relinquens abeat. Sufficit Herodotum ſtatuere de iſto homine & narratione ejus, quod æquum erat; & pateat inde Herodotum non omnes nec omnia ſignaviſſe linea alba. Non alius Diodorus Siculus cœce invectus in meliorem.

124,10. Τοῦτο μὲν ἐν αὐτῷ πόλιν κτίσαι ταύτην.] Dum modo Nilum dicit ipſum ἀπεργμένον, modo ipſam regionem, offenſæ nonnihil eſt de ſede urbis hujus. Nec cum Valla queas agere, rudiori certe in proxime præcedentibus vertendis. Stephanus ſtatuit in ea parte à qua fluvium arcuerat, continente facta, urbem hanc conditam. At vero fluvium non arcuerat aliunde, niſi ab ſuo alveo, ut ſic in alveo Nili ſit condita hæc urbs. Quod opinor abſurdum & latius fuit porrecta. Id venit ex prava lectione. Nam iſtud ἐν αὐτῷ videntur feciſſe ex ſequenti ἐν αὐτῇ. Atqui præpoſitio ἐν nulla eſt in MS. Mediceo, ut illud αὐτῷ reſpiciat præcedens τῷ Μινί, quod pronomen ponit ex ſupervacuo quidem repetens dativum, qui illic non requirebatur, nihilominus ab Herodoto ſic iterari ſolitus, quo tot voces præcedentes colligit in unum retento caſu, quem antea dederat.

124,13. Πρὸς βορέην τε καὶ ἑσπέρην.] MS. πρὸς βορέην τε καὶ πρὸς ἑσπέρην, quod recepi.

124,23. Τόπερ τῇ Βαβυλωνίῃ.] Ut videas certius particulam ἐν luſui nonnullis fuiſſe, & hinc ablatam ad ſuperiora vectam, teſtor legi

legi in optimo MS. τόπερ ἐν τῇ Βαβυλ.

124, 34. Αὐτὴν μὲν ... ῥίψαι.] Particula μὲν nunc abundat & locum habet nullum. Emendavi igitur ex MS. αὐτὴν μὶν ... ῥίψαι *ipsam se abjecisse.* Nam paulo ante καλέσασαν ab Stephani codicibus & Mediceo firmatum amovere ulterius nequivi.

124, 36. Ῥίψαι, ὅκως ἀτιμωρητος γένηται.] Neque enim τιμωρία erat, si propria sponte sumeret mortem: sed futura erat, si traderetur ludibriis. Ergo id notat Herodotus illam in cineris copia obturavisse anhelitum. Hæc enim, ut ego intelligo, causa hujus saltus fuit. Accipe tamen, prout hanc narrationem intellexerit Joh. Marshamus sæculo VII pag. 90 ita referens: *Ipsa autem sese conjiciens in domum cinere plenam illæsa evasit.* Non opinor. Historia autem hæc habet aliquid simile fato statuariorum, quod descripsit Suidas in Διοπετὲς, etiam in Ægypto peractum.

124, 42. Τῆς ἡ περίμετρος.] MS. τῆς ἡ περίοδος. Infra cap. 149 de hac eadem palude ait τῆς τὸ περίμετρον τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι 3600. 1, 185. Ἐκδέκεται περίοδος τῆς λίμνης μακρή. 7, 109. Λίμνη ἐοῦσα ὡσεὶ τριάκοντα σταδίων τὴν περίοδον.

125, 5. Μηκέτι πλωτήν.] MS. οὐκέτι πλωτήν. & paulo ante edidi τοὺς πρὸς τὴν Ἐρυθρὴν, non περὶ, quia sic jubebat idem codex stipatus codicibus Stephani. Sed & statim restituta particula quæ periit, & tamen desideratur, scripsi ἐνθεῦτεν δὲ ὡς ὀπίσω. Sic edidit sancte Aldus, sic & Camerarius, in culpa sunt editiones Stephani, quæ nescio quomodo omiserunt, sequentibus Jungermanno & Th. Gale. Ne dubita exstare etiam in MS. integerrimo. Edunt enim ἐνθεῦτεν δὲ ὀπίσω.

125, 12. Τούτοισι μὲν στήλας ἀνίστη.] Recte MS. ἐνίστη. Tum MS. δυνάμι & τὰς πόλιας.

125, 18. Προσανέγραφε.] MS. προσενέγραφε, & ὡς εἴησαν, non ὡς ἦσαν.

125, 29. Αὐτοῦ κατέλιπε.] MS. αὐτοῦ καταλείπει, potius ad stylum Herodoti, qui ad talia mirabiliter ludit in præsentis temporis verbis.

125, 31. Ἐν τῇ πλάνῃ αὐτοῦ ἀχθεσθέντες.] Particula ἐν non exstat in MS. & omnino ut vana & supervacua deleri debet. Ipse noster cap. 173. Ἀχθεσθέντες δὲ τούτοισι οἱ φίλοι αὐτοῦ. Nec aliter usurpatur in locis ab Suida ad hoc verbum citatis. Scire imo oportet imputandam esse hanc particulam editionibus Stephani, quum nec Aldus nec Camerarius illam noverint.

125, 41. Τοῖσι δὴ μᾶλλον.] Longe plenius & mollius id extulit Herodotus, ut probat optimus MS. τοῖσι δὴ καὶ μᾶλλον.

126, 6. Τεκμήριον γίνεται.] Hoc, quod in margine monstrabat Stephanus, reperi etiam in codice Mediceo, non μαρτύριον, atque ideo probavi, ut & mox φέρε νῦν, non δή.

126, 12. Λίνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται κατὰ ταυτά.] *Hi soli atque Ægyptii linum eadem ratione operantur*, vel ut mutare placuit Stephano, *elaborant*, *apparant*. Agnosce vinculum inexplicabilis argumenti, vel potius sententiam, quæ quantum ad eruditorum hominum examen & fidem attinet, ab Herodoto tam polito & bene ratiocinari solito scriptore pronunciata fuisse creditur, ambigua & labans ultra modum puerilis ineptiæ. Colchi & Ægyptii linum eadem ratione apparant, ergo alteri ab alteris descendunt. At quæ non gentes erunt metropoles, quæ non coloniæ aliarum, si quæ in uno aut altero rei alicujus apparandæ modo conveniunt, inde dicentur repente aliæ ex aliis provenisse? Sensus profecto fatuus. Atqui Diodorus ut Atticos probet colonos ex Ægypto venisse, 1. ex nomine urbis ἄστυ, 2. ex ratione ordinum & divisione populi, 3. similitudine mysteriorum colligit, ac denique Ægyptios non recusatos duces ab Atticis p. 24 & 25. Tot documenta quum in tali ratiocinatione supponat ille antiquior, quid faciunt novelli? Nempe hinc Bochartus in Phaleg lib. 4 cap. 31, præter illa aliud observat Herodotus, quod nimirum soli Colchi & Ægyptii *linum* ἐργάζονται κατὰ ταυτὰ, *eodem modo elaborant.* His junctus Pindari scholiastes, Strabo &c. Etiam hinc ad Sæculum XIV notat Marshamus pag. 365. *Utrique linum eodem modo elaborant.* Hinc etiam Cl. Brauwnius ille, qui pag. 758 statuit credibile non esse, Herodotum, Plutarchum, aliosque auctores si qui antiquiores exstiterunt, quicquam certi scivisse ultra tempora Salomonis de rebus Ægyptiis, utut etiam nonnunquam eorum fere æternitatem crepare videantur, in Vestitu Sacerdotis Hebr. 1, 7 p. 144. *Herodotus quoque tradit libro secundo: in Ægypto linum fieri, ut in Colchide.* Neque sane ita, ut nunc Herodotum isti contemplantur, consideravit Strabo, qui haud dubie hunc Herodoti locum respiciens scribit lib. 12 pag. 498 de Colchis: ἡ δὲ λινουργία καὶ τεθρύληται· καὶ γὰρ εἰς τοὺς ἔξω τόπους ἐπεκόμιζον· καί τινες βουλόμενοι συγγένειάν τινα τοῖς Κόλχοις πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους ἐμφανίζειν, ἀπὸ τούτων πιστοῦνται. Non ulterius progreditur illic cautissimus Strabo, nec de similitudine opificii vel minimum mussat. Sed qualis ibi magnus ille Isaacus? nempe ubi Casaubonus vere Herodotum intelligi annotavit: sed perinde ac si Strabo non satis vim rationis Herodoteæ aperuisset, diserte addendum putavit *præter alia argumenta hoc quoque affert* nim. Herodotus, *quod linum soli Colchi & Ægyptii* ἐργάζονται κατὰ ταυτά. Sed per nos quidem εἰς αἰῶνας χαίρη ὁ ἥρως ὁ τοιοῦτος, & potius in eo laudibus prosequentes vel nostram vel præteriti temporis felicitatem, abhinc hoc agamus, ut

ut Herodoto inserviatur; quod spero me facere præclare auxilio membranæ Mediceæ, quæ una ad hujus loci verum intellectum, ut opinor, me duxit, ex qua scribo & locum distinguo: λῖνον μοῦνοι οὗτοί τε καὶ Αἰγύπτιοι ἐργάζονται· καὶ κατὰ ταυτὰ δὲ ἡ ζόη πᾶσα &c. *Linum soli illi & Ægyptii administrant. Sed & vita omnis pari modo* &c. Id magnum isto tempore potuit esse cognationis duorum populorum argumentum eodem modo pariter in plurimis aut magis universis negotiis & rebus agere; atque item si aliis regionibus ignotum opificium aliquod solæ duæ gentes tractare norint, ut hi linum bene conficere. Diodorus Siculus lib. 1 cap. 55 satis clare ostendit sibi hunc locum Herodoti ante oculos fuisse, sed hanc lini culturam ne quidem tangere voluit.

125, 44. Ὁμολογέουσι παρ' Αἰγυπτίων μεμαθηκέναι.] Quanto beatior fores, si quo momento has & antecedentes voces commisisti albæ Melonis paginæ, ita ungues, mi Herodote, momordisses, ut extremum digitum, qui continebat calamum, simul penitus abstulisses, & neque scribere potuisses! Quia secus fecisti, nomen nunc tuum per omnia sæcula delatum fuit, nec cessabit deferri, quia irritasti nationem, cui & tacere non placet, eademque semper iterat, & te non minus conculcat, quam tu pro nullis habuisti Hierosolyma vix ab gravi lapsu recipientia spiritum. Et prævivit formulam iste sacerdotalis Josephus, Ἡρόδοτον δὲ πάντες ψευδόμενον ἐπιδείκνυσιν. Unde qui modeste agunt, errorem tuum esse dicunt, quod Phœnices circumcisionem ab Ægyptiis habere asseras. Sic enim loquuntur. An id facis? Ego nihil aliud in te video, quam ut scribas, quid illi Phœnices & Syri in Palæstina fateantur. καὶ αὐτοὶ ὁμολογέουσι. Multum abest, ut id ex persona tua adfirmes ita se habere. An igitur hæc Herodoti culpa est? Immo quum id scripsisti, mentitus es, quia eorum qui in Palæstina sunt, soli Judæi circumciduntur, uti recte observavit idem Josephus. Itane? an quia tempore certo non circumcidebantur habitantes in Palæstina, propterea id nec usquam contigit, nec tempore posteriore, nec illo, quo vixit Herodotus, aut ullo alio ad usque Josephum, qui ita sustinuit negare, præter Judæos circumcidi suos quosdam incolas vidisse Palæstinam? Sed Josephi istam declarationem jam in arctum compulit Ill. Huetius, quod non debebat ignorari. De Ammonitis quidem palam testari Theodoretum notavit alius. Sed & quum Arabes obtinuerunt Azotum, & alia Palæstinæ emporia ad mare mediterraneum habuerunt in potestate, an tunc quoque valere potuit ista pronunciatio Josephi? Sed hallucinatus es, quod Colchos scripsisti tantum non fingens, circumcisionem ἀπ' ἀρχῆς habuisse. Etsi enim tibi illa ἀρχὴ non excedat ulterius, quam prout memoria humana tenet, quæ raro ad primam originem appropinquat, sed vel longissime demum post vera initia incipit, utique in illa gentilismi miseria publica non penetrante ad istam nimiam vetustatem; tamen nosse primæva Judæorum tempora, & omnibus gentibus, quas adieras, anteriora facta & ad ipsas veras rerum origines conferri te æquum fuit, non solum ad aliquam Salmonassaris forsan ætate peractam instituti alieni communicationem. Sed tu patere, ut sic fruantur genio suo, quum tu indulseris tuo, & forsan non pauca etiam proferre possis, cur Judæos spreveris non modo Deorum hominumque odia, sed vix resurgentes tunc ab universa rerum Judaicarum eversione, quæ paulo ante contigerat, ut per peregrinationis tuæ tempora in nullo fuerint numero. Si te hi fastidiunt, gaude Æliano tamen te esse ἱκανὸν τεκμηριῶσαι testante.

126, 24. Ἐς Φώκαιαν ἔρχεται.] Sic quum reperirem in optimo codice, non fuit causa, cur morarer compositum κατέρχεται, quod vulgo obtinet. Sed & postea MS. τῇ δὲ ἀριστερῇ τόξα, non τόξον, & videtur id verius esse, ut arcus & sagittæ simul capiantur. 3, 78. Φθάνει τὰ τόξα κατελόμενος, ὁ δὲ πρὸς τὴν αἰχμὴν ἐτράπετο. Similiter jungit 7, 64 tribuens Bactriis τόξα καλάμινα ἐπιχώρια καὶ αἰχμὰς βραχέας, ubi sæpius. Nec potest dubitari, quum sic descripserit Diodorus Siculus loco citato 1, 55. Κατεσκεύασεν εἰκόνα λιθίνην, τόξα καὶ λόγχην ἔχουσαν.

126, 25. Ἑκατέρωθεν δὲ ἀνήρ.] Et quomodo id interpretari potuit Valla *in quarum utraque*, quum notet *utrinque*, *ab utroque latere*? Videtur omnino habuisse notitiam scripturæ melioris, quam restituo ex optimo MS. ἑκατέρωθι. Sic ἑτέρωθι & statim infra & 3, 12. Sic αὐτόθι cap. 162 & 181 hujus libri. Videtur enim amare has lenes terminationes. Sic οὐδαμόθι, ἑτέρωθι mox & alibi ἄλλοθι. Paulo ante excepi, quod Stephanus in ora posuerat, jussu libri Medicei κατὰ τὰς χώρας, non ut vulgo κατὰ χώραν.

126, 39. Πολέας ἀνθρώπους.] MS. simpliciter πολλοὺς ἀνθ. & statim ἀδελφεὸν ἑωυτοῦ, non αὐτοῦ, quod exstat vulgo.

127, 4. Τρόπῳ τοιῷδε.] MS. τρόπῳ τοιούτῳ. ut cap. 137 in inscriptione pyramidis: καί με τρόπῳ τοιούτῳ ἐξεποίησαν. & mox quod eruit Stephanus ὤρυσσον, erat etiam in illo ipso, non ὤρυξαν.

127, 20. Ἔκλῃτο πόλις.] MS. ἐκλήϊστο τὰς πόλις, ut edidi.

127, 28. Ἀποφορέην ἐπιτελέειν.] Nihil frequentius in Herodoto, quam hoc verbum;

& notavit ſedulo Portus. Attamen MS. ἀποτελέειν.

127, 38. Μὲν δὴ ἐτ۞ δὴ μῦν۞.] Non intelligo hæc ſupplementa nimium repetita. MS. μὲν δὴ ἐτ۞ μῦν۞ rectiſſime.

127, 48. Στάνας ἔμπροσθεν.] MS. ἱστάναι.

128, 1. Μὴ οὐκ ὑπερβαλλόμενον τοῖσι ἐκείνε ἔργοισι.] Eſt vitioſa ſcriptura, vel ad rationem Græcæ linguæ vel ad ipſam ſententiam; nam vox ἐκείνε non minus hoc loco & verbis quæ citavi, quam præcedente verſu reſpicere debet Seſoſtrin, quum tamen ſic exprimantur opera Darii. Hinc ut Græca loqueretur, debuerat Herodotus ſcripſiſſe ἐκεῖνον, quum ſic loquantur ὑπερβάλλεσθαί τινα ἔργοις. ut cap. 175. Πολλὸν πάντας ὑπερβαλλόμεν۞ τῷ τε ὕψϵ κὶ τῷ μεγάθεϊ. Itaque vox ἐκείνε expungatur, quam nec agnoſcit MS. nec videtur habuiſſe Valla in exemplari, ad quod verſionem paravit.

128, 4. Παῖδα αὐτε Φερῶν.] Quum ita notaſſet ad marginem ex ſuis Stephanus, mihique occurreret in Mediceo, nequivi tolerare ſuppoſiticium Φέρωνα. Ita etiam mox ὡς οὐκ ἀνέβλεπε, cujus verbi eadem cauſa eſt pro ἀνέβλεψε.

128, 10. Ἀτασθαλίῃ χρησάμενον.] Citat hæc Deſ. Heraldus in Animadverſionibus ad Arnobium pag. 11, neque enim ſatisfacit interpretatio Vallæ *facinus admiſiſſe*, nec Stephani correctio *protervitate quadam ſumptum*, & Herodotus denuo uſurpat.

128, 32. Ἐξ ἑνὸς ἐόντας ἑκάτερον λίθε.] MS. ἐόντα. Sic utique ſcripſit Herodotus & naſuti ſunt plus æquo, qui id mutarunt. cap. 176. δύο κολοσσοὶ εἴκοσι ποδῶν τὸ μέγαθ۞ ἐὼν ἑκάτερ۞.

128, 33. Πηχέων ἐκαλόν, εὖρ۞ ἢ ὀκτώ.] MS. iterum auctius ὀκτὼ πηχέων, quæ eſt ſimplex facilitas Herodoti. Sed & mox κατὰ τὴν Ἑλλήνων non habet MS. ſed amplius κατὰ τὴν τῶν Ἑλλ.

128, 39. Φοίνικες Τύριοι.] Cujus abſtruſæ hiſtoriæ cauſam aliquam & tentamen ſi petis, inſpice Demonſtrationem Euangelicam Ill. Huetii Propoſit. IV pag. 88, ſi Joh. Tzetzæ Chiliades ad hoc poſſunt valere.

128, 43. Τὸ ἱρὸν Ἑλένης.] MS. τὸ ἱρὸν εἶναι Ἑλένης. Quem infinitivum apponit plerumque, ut, συνεβάλλετο εἶναι τ Νεῖλον ſupra cap. 33. Συνεβάλλετο τ Ὀρεσία τοῦτον εἶναι. 1, 68. Et ſæpius. Immo non aliter edidit plane Camerarius, quum per notam id feciſſet Aldus, ut Stephani editiones accuſandæ ſint. Tum quoque idem MS. ὡς ἐδιαιτήθη, ubi vulgo augmentum negligitur.

128, 46. Ξείνης Ἀφροδίτης ἐπώνυμόν ἐστι.] Et hic progrediamur rurſus ad augendam Græcæ eloquentiæ varietatem. Neque enim licet paſſim hæc ſcriptura occurrat, atque etiam hoc loco in omnibus aliis MSS. reperiatur, tamen vix credo ita nunc Herodotum concepiſſe, quum iſte inviolatæ bonitatis codex habeat ἐπωνυμιόν ἐστι. Nuſquam ea vox poſita ab Grammaticis memoratur: ſed ſufficit mihi ſola iſta veritas toties ſpectata, tum analogia. Eodem enim modo licet παρώνυμον recte dicatur, tamen & à Plutarcho videmus παρωνύμιον & à Platone παρωνύμι۞ uſurpatum. Adde ſimilia ad 9, 21.

128, 47. Ὅσα γὰρ ἄλλῃ ἄλλης Ἀφροδ.] MS. tantum & longe mollius ὅσα γὰρ ἄλλα Ἀφροδ. Et mox οὐδαμῶς, quod jam protulit quoque Stephanus.

129, 15. Ἵκεται ἢ ἱζόμενοι.] MS. ἱζόμενοι. Prioris non placuit Porto in adnotando rationem habere, ſed certe id quod repoſui eſt Herodoteum. 3, 11. Ἐπεὶ ἵζοντο πέλας τῶν Αἰγυπτίων.

129, 24. Ἔργον ἢ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐργασμένος.] Ita voluerunt hoc loco orationem componere quicunque fuerunt iſti ſive librarii, ſive editores; at paulo infra fecerunt iidem ἀνόσια ἐξεργασμέν۞ ξεῖνον τ ἑωυτε. Nec primâ fronte apparet hæc eſſe incongrua, quum hæc poſteriora repetantur tum 3, 30. Πρῶτα μὲν τ κακῶν ἐξεργάσατο τ ἀδελφεὸν, & 127 Πρὶν τι ὦν μέζον ἐξεργάσασθαί μιν Πέρσας κακόν. & 6, 3 κὶ κακὸν τοσοῦτον εἴη Ἴωνας ἐξεργασμέν۞. tum 7, 10. Μαρδόνιον μέγα τι κακὸν ἐξεργασάμενον Πέρσας. At contra plane hæc omnia invertuntur in MS. Mediceo, nunc exhibente ἔργον ἢ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμέν۞, mox autem ἀνόσια ἐργασμέν۞ ξεῖνον τ ἑωυτε. An vero fas eſt in his dubitare, quidnam ſit genuinum Herodoti, quid vero alienum & otioſe ludentis ac fruſtrantis calami? Vel hoc decernat, quod habeamus 6, 61. Καὶ κοινὰ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἀγαθὰ προσεργαζόμενοι, ut exſtat in unico Mediceo, ubi vulgo omittunt præpoſitionem. Ibi clare cernis expreſſam hanc ipſam locutionem ex MS. repoſitam per compoſitum.

129, 28. Ἐς γῆν τὴν σὴν ἀπενεχθείς.] MS. ἐς γῆν ταύτην ἀπενεχθείς.

129, 33. Ἵνα ἴδω τί κοτε κὶ λέξει.] Potuit curioſior fuiſſe & videre voluiſſe, quod innuunt hæc Græca. Sed optimus codex MS. legit ἵνα εἰδῶ ὅτι κοτε· & hoc decet noſſe ac ſcire quid excuſet: immo id ipſum interpretatur quoque Valla, ut debuerit ſic legiſſe. Dein etiam ἀκούσας ἢ ταῦτα ὁ Θῶνις, non cum vulgatis τοῦτο. Certe ταῦτα recte conveniunt antecedenti τάδε, ubi dixit λέγοντα τάδε.

129, 36. Αὐτόν τε τοῦτον ἀνῆγε ἐς Μέμφιν.] Non male, ſed quanto magis conſpicuus Herodotus in verbo ἀνήγαγε? quod eſt in MS.

129, 38. Ἀνακομισθέντας ἢ πάντων.] Lapſu typorum opinor pro ἀνακομισθέντων ἢ πάντων. Certe Aldina ſic habet & Camerariana. Incepit

cepit error ab Stephaninis, quas nec Jungermannus nec Gale debuerunt revereri in contextu, nedum ut quasi res demonstratione opus haberet, ex probatione Cod. Arch. reduceret genitivum iste posterior. Mox MS. Mediceus abcisam interrogationem melius proferre videtur Τίς εἴη, καὶ ὁκόθεν πλέοι, quam τίς τε εἴη, καί.

129, 47. Τέλος δέ σφι.] MS. τέλος δὲ δή σφι.

129, 48. Λέγων ὅτι εἰ μὴ περὶ π. ἡγεύμην &c.] MS. λέγων ὅτι ἐγὼ εἰ μὴ &c. Et quamvis eadem vocula repetatur inferius, opinari tamen nequeo spuriam.

130, 5. Περὶ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα τὴν ἔχων ἦλθες.] Miris modis hæc periodus turbata est, & turbat locum omnem. Vult nimirum Herodotus in hac exprobratione amplificare Paridis facinora per tres gradus, stuprum Helenæ, raptum uxoris hospitis, & furta rei familiaris. At quis iste modus, ut primo exprimat simpliciter raptum; deinde quasi meminisset ipsius stupri objiciat ei non suffecisse τὸ συγγενέσθαι αὐτῇ, & rursus redeat ad raptum? Nullo enim genere diversa sunt illa τὴν ἔχων ἦλθες & ista ἀναπτερώσας αὐτὴν οἴχεαι λαβών: ex quibus sine dubio alterum manus est indocte & ineleganter liberalis. Clarius & liquidius tum res ipsa & judicium, quod de Græcis fero, tum ineptia hujus liberalitatis patebit, si versionem Vallæ quomodocunque apparatam inspicias *à tuo ipsius hospite erepta uxore; neque his contentus cum ea abisti.* Id vere est anserem παππάζοντα audire. Et quæso, cur Stephanus non vidit unum idemque esse, *à tuo ipsius hospite erepta uxore, & sublata illa abiisti?* Has salebrosas quisquilias dissipo, & compono adlata eximia ope ex fide optimi libri, qui profitetur Herodotum scripsisse παρὰ τοῦ σεωυτοῦ ξείνου τὴν γυναῖκα ἦλθες, καὶ μάλα ταῦτα τοι οὐκ ἤρκεσε. ἀλλ' ἀναπτ. *ad tui hospitis uxorem intrasti, nec sane id satis tibi fuit* &c. Est hæc phrasis propria Herodoti, si quis alius, circumspecti in honesto rei fœdæ tegendæ sermone viri. Sic cap. 64. Martem Ægyptium ait ἐσελθεῖν παρὰ τὴν μητέρα. Cap. 66. αἰλούρων, ait, αἱ θήλεαι οὐκέτι φοιτέουσι παρὰ τοὺς ἔρσενας. Et paulo ante cap. 111. γυναικὸς, ἥτις παρὰ τὸν ἑωυτῆς ἄνδρα μοῦνον πεφοίτηκε. 3, 69. ἐπεί τε αὐτῇ μέρος ἐγίνετο τῆς ἀπίξιος παρὰ τὸν μάγον. Lib. 4 cap. 1. αἱ τῶν Σκυθέων γυναῖκες ἐφοίτεον παρὰ τοὺς δούλους. 5, 70. Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾷν παρὰ τοῦ Ἰσαγόρεω τὴν γυναῖκα. 6, 68. Κνέουσάν σε ἐκ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς οὕτω ἐλθεῖν παρὰ Ἀρίστωνα &c. Nescio quî contigerit vocem παρὰ in contextu transponi; prout citavi, fac ut habeas. In his omnibus quum ita loquatur Herodotus, & belle quidem, multo minus tolerari potest, quod editur cap. 121. Ἐσελθόντα δὲ ἐς τοῦ βασιλέος τὴν θυγατέρα, quam periodum Portus in operosa sua annotatione voculæ ἐς non tetigit. At quid illo magis obscœnum? Ubi præclare docet codex optimus Herodotum scripsisse ὡς τοῦ βασ. τὴν θυγατέρα, quam vocem constat sumi ut notet idem quod πρὸς, quomodo cap. 126 τοῦ ἐσιόντος πρὸς αὐτὴν ἑκάστου, & exempla ejusdem restitutionis occurrent tum 140, 38, tum 214, 19, vel ideo notanda, quod nihil ejus in Herodoto agnoverit Portus. Mox autem consensu suo firmat eadem Medicea membrana, quod Stephanus in suis libris inventum posuit in margine οἴχεαι ἔχων ἐκκλέψας, non οἴχου λαβών. Quæ est mirifica & Herodotea abundantia in participio ἔχων; nec fuit intellecta illis, qui mutaverunt.

130, 27. Ἔπεα ὧδε.] MS. ἔπεα οὕτω. & mox ὡς αὐτὸς, non τὰς αὐτός.

130, 42. Μενέλαος.] MS. Μενέλεως, etsi mox vulgata ratio per ω sequatur.

131, 7. Εὐαέι τε πνεύματι.] Molesta horum prolatio, quam lenies scribendo ex MS. ἐὐαέϊ πνεύματι.

131, 14. Ἐλθεῖν μὲν γὰρ.] MS. ἐλθεῖν γάρ.

131, 21. Τὰ οἴχετο κλέψας.] MS. τά οἱ οἴχετο κλέψας.

131, 47. Οὐκ ἔτι ἐτράπετο, οὐκ εἶχον.] Hoc quod edidi, certe volui edere (nam video aberrasse typos) vides ab Stephano proditum esse in margine, & id ipsum legi Florentiæ, & est emendatissimum. Sophocles in fine Antigones: Οὐδ' ἔχω, ὅπα πρὸς πότερον ἴδω, πᾷ καὶ θῶ.

132, 13. Οὐκ ἔστι ὅτε οὐ δύο.] Ita legunt omnes, quippe quod habet speciem, ut dicat nunquam non evenisse pugnam, quin duo aut tres perirent. Quod sævum & regii sanguinis effusionem nimiam supponit, ut ea mens Herodoti esse nequeat. Accedit, quod in Mediceo liquide legebam οὐκ ἔστι ὅτε ἢ δύο. Quod verissimum, dicitque, *postquam non interdum ipsius Priami vel duo vel tres vel etiam plures adhuc filii prælio conserto perirent.* sed nempe sæpius: quod posterius cogitando supplendum, ut fit interdum. Alioqui posses & prius οὐκ supprimere.

132, 14. Εἰ χρὴ τοῖσι ἐποπ.] MS. εἰ χρή τι τοῖσι.

132, 21. Καὶ πρεσβύτερος καὶ ἀνὴρ ἐκείνου μᾶλλον γ' ἐών.] Priores quatuor voces prorsus ignorantur ab MS. Et utrumque forsan suppositicium est. Quid enim desiderari potest in tali sermone? ἀλλὰ Ἕκτωρ ἐκείνου μᾶλλον γ' ἐών.

132, 25. Ἰδίῃ τε αὐτῷ καὶ τοῖσι.] MS. ἰδίῃ τε καὶ αὐτῷ καί. *& privatim quoque ipsi, & aliis.*

132, 31. Καταφανὲς τοῦτο τοῖσι ἀνθ. ποιήσωνται.] Sic quidem editur; sed quum Stephanus offerat in margine ex suis libris MSS. ποιήσωσι, nec aliter in Mediceo ipse offenderim scri-

ſcriptum eſſe, ſpurium iſtud juſſi locum dare vero; quod vel maxime facere debui in periodo capitis ſequentis partim truncata, partim ſtructuræ incongruæ, quum optime digeſtam accepiſſet jam ex membranis ſuis Stephanus, ut probat in margine, nec aliter ſcripta exſtet in optimo illo Florentino. Aliter cenſet Th. Gale, ut nullam ſtatuat eſſe rationem, cur quiſpiam ea adderet, ſi non ab initio hîc occurrerant. Mireris ſane, cur id aperiat, & non clare edat, quid in codicibus iſtis exſtiterit. Quod ſi eſt, certe non debuerat obviare arbitrio Herodoti, qui illa omnia interponi voluit. Et hoc ſufficiebat. Sed quæſo, an non progreſſus narrationis longe amœnior incedit illis interpoſitis, quam ſi ejiciantur cum vulgo codicum? Quid ingratius eſt, quam differri tamdiu appellationem ejus, quod eſt verſus auſtrum? Apparet id quod vulgo editum fuit, ab viro docto excogitatum eſſe, quum in codicibus perdita eſſent priora vocabula, emplaſtri inſtar, cui infricta illa πρὸς νότον integrarent quodammodo omnia. Certe 2, 44 columnas duas in templo Tyrii Herculis ſtatim de altera poſt alteram narrat.

132, 39. Τὸν μὲν πρὸς βορέην.] Sic loquitur cap. 148. ἐξ μὲν πρὸς βορέην, ἐξ δὲ πρὸς νότον, & lib. 4 c. 25. MS. tamen & nunc & illic legit πρὸς βορέω, & videtur habuiſſe cauſam mutandi ex concurſu accuſativi caſus. Immo ut id peragam, 3, 101 legit codex idem πρὸς ἄρκτου τε καὶ βορέω ἀνέμου κατοικημένοι, non βορέου, ut vulgo.

132, 44. Οὐδένα τῶν ὕστερον ἐπιγραφέντων βασιλέων.] Tanquam ex catalogo inſcriptos ſingulos recitaret. Itaque bonus Valla fideliter vertens ſequitur *nemo regum qui deinceps ſcripti ſunt.* Nec tamen recitat omnes, ut apparet ex cap. 144. At quidni potius maluit ἐπιλεχθέντων? Commemorat enim illos Herodotus, prout ab ſacerdotibus Ægyptiis ei relati in ſermone erant. Sed & alia multumque diverſa notio eſt vocis ἐπιγραφεὶς. Accipe igitur leniſſimi Herodoti accuratiſſimam & vere Græcam manum, quam ſervat caſtiſſimus ille Mediceus codex MS. perſpicue exhibens ἐπιτραφέντων, quomodo quin Herodotus ſcripſerit nullus dubito, nec poteſt Græca doctus dubitare, in quo ſibi placeet admodum hic ſcriptor. 1, 7. Παρὰ τούτων οἱ Ἡρακλεῖδαι ἐπιτραφθέντες ἔσχον τὴν ἀρχήν.

133, 14. Οὐκ ἐς μακρόν.] Sic Mediceus confirmans lectionem ab Stephano productam nos legere jubet, non μακρήν.

133, 21. Καταικεκλεισμένου.] Liber optimus non modo contentus eſt abacta compoſitione, ſed etiam habet κεκλειμένου, quod male expreſſum eſſe retento ſibilo patuit jam antea.

133, 22. Ἀνοίξαντι αἰεὶ ἐλάσσω φαίνεσθαι.] Ab MS. abeſt vocula αἰεὶ, quod ſatis auctoritatis eſt ad eam pellendam.

133, 28. Εὐθέως τῇ πάγῃ ἐνέχεσθαι.] MS. ἰθέως. Utique quum & ſtatim hoc ipſum iteretur, & Portus ita egerit in Lexico, ut nihil niſi hoc neſcat, unde venit illud ἰθέως?

133, 35. Φέροντα τὴν κεφαλήν.] Sic Stephani codices, ſic Mediceus, non ἀπάγοντα, quo non ita utitur Herodotus. Mox idem habet ἐνείλασθαί σφισι, non σφι.

134, 1. Διαπειλέειν αὐτῷ.] MS. αὐτὴν, quod melius convenit.

134, 3. Χαλεπῶς ἐπελαμβάνετο ἡ μήτηρ τοῦ περιεόντος.] Adhibet hunc locum maximus Caſaubonus, ut ſub ejus fiducia tentet verba Theophraſti in charactere λογοποιίας, ut inde doceat ἐπιλαμβάνεσθαι notare coarguere & reprehendere; ſed deceptus ab male ſcriptis, male editis codicibus; quum optimus MS. ſimpliciter habeat ἐλαμβάνετο. Quæ tam memorabilis mutatio nos docet verbum λαμβάνεσθαι apud primates Græcos ſumptum eſſe pro reprehendere, & objurgare, quod non potuit affirmare Stephanus. Compoſitum autem eo minus commodum huic loco eſt, quia mox pagina ſequente ſequitur, τὴν δὲ ἐπιλαβομένην, ubi notat ſimplex prehendere.

134, 9. Λύειν ἀπαμμένους.] Sic 4, 98. ἀπάψας ἄμματα, & tetigi libro 1, 199. Nunc tamen optimus MS. habet ἀφαμμένους. Et paulo poſt animadverti concordiam librorum veterum Stephani & Florentini in verbum ὑπίεσθαι pro vulgato ὑπίσχεσθαι, ut 1, 156 ὑπεὶς τῆς ὀργῆς jam dixit, & alibi.

134, 21. Ἐς γέλωτα προσαγαγέσθαι.] MS. προαγαγέσθαι. Nam hoc agitur, ut procedat laſcivia.

134, 26. Ἐπιδοῦναι αὐτοῖσι τῶν ἀσκῶν.] Hæc ſola ſunt Herodotea ex monitu optimi codicis, & quæ vulgo plura habentur καὶ ἄλλων, eſſe ab aliis aſſuta, ut credibile eſt, quia ſententia paucis illis affatim benigne exprimitur; ſic nota eſt conſtructio.

134, 38. Τὴν θυγατέρα τὴν ἑωυτοῦ.] MS. τὴν δὲ θυγ.

135, 1. Ἐσελθόντα δὲ ἐς.] Male ſic vulgo legi, & ex MS. emendari debere ὡς modo dixi ad 130, 5.

135, 7. Τοῦ ἀδελφεοῦ κρεμάμενον νέκυν.] Certe cadaver illic erat pendens. Sed πάθος non eſt in cadavere, ſed quia erat fratris. Hinc perperam ſic mutaverunt nonnulli, quum legat optimus MS. κρεμαμένου.

135, 32. Οὐ μέν τοι εἴτε δι' ἄλλο τι, εἴτε διὰ ταῦτα ὀρτάζουσι.] Prout ratio loquendi publica libenter habet geminatas illas voces εἴτε. In hoc tamen loco partem iſtam εἴτε δι' ἄλλο τι penitus ignorat membrana Medicea, ut tanto mitius agi debeat cum Valla, qui in verſione eas quoque omiſit. Sed in margine ta-

tamen appositum habet ἔτε δι' ἄλλο ὅτι. Cæterum illud εἴ τε sic semel ponit in vestiganda causa rei, de qua scripserat simpliciter, cap. 125.

135, 33. Φάρ☉ δ' αὐτημερὸν &c.] Cl. Brauwnius lib. 2 cap. 4 de vestitu sacerdotis Hebræi, quum hinc collegisset Ægyptiorum sacerdotes & pallio vestiri & mitra caput tegere & oculos velare, interpretatur Latine; *Velum autem quod uno die detexitur, sacerdotes uni illorum imponunt, & mitra oculos tegunt.*

135, 46. Δήμητρα.] Hoc elegi, & quidem auctore libro Florentino, in isto ambiguo, quo ludunt editiones exhibentes Δήμητραν. Nec enim quum aliquoties occurrat genitivus Δήμητρ☉, de quarto casu oportet dubitari. Vidit in suis MSS. quoque Stephanus.

135, 47. Αἰγύπτιοι εἰσὶ εἰπόντες.] Lectissima interpositione optimus MS. εἰσὶ οἱ εἰπόντες.

136, 3. Τὴν περιειλησιν δ' αὐτῇ γίνεσθαι.] Nota vox & propinqua origini participii, quod placuit nostro aliquoties κατειληθέντες. Cæterum quum Portus in Lexico nihil hîc nisi acquiescat, atque adeo statuat Herodotum ita loqui de Ægyptiis, forsan quasi animam per tantum spatii instar porci circumvolvi credidissent; H. Stephanus quum notasset περιειλέω circumplico, circumvolvo, & περιείλημα involucrum, subjungit [Περιείλησις circuitus, quasi dicas circumvolutio v. l.] Nescio an hunc Herodoti locum ante oculos habuerit vel ipse vel iste veteris lexici auctor. Sed hoc scio esse pertristem durumque metaphoræ transitum ab fasciis ad annos, tanquam & hi tempus circumplicent, ut istæ infantem. Quod si grassari licet (grassatos enim fuisse singulæ hæ paginæ manifestant) potius dicerem, ut ab ἀνελίττω evolvo est ἀνέλιξις evolutio & volutatio; sic fieri potuisse ab περιειλίττω vocem περιείλιξις, quæ facili negotio huc detorqueri potuerit. Sed & vulgata lectio, & ea quæ dicta sunt mera haberi debent somnia, & omnis hujus vocis gratia ab unico Mediceo codice expectanda fuit, qui sine nostra hedera rursum se hîc aperiet ad commendationem linguæ Græcæ & vocis vere Herodoteæ propagationem. Ex eo enim scribendum dico τὴν περιήλυσιν δ'. Servavit eam adhuc Hesychius, ubi etiamnum male editur περιήλησις, exponens περίοδ☉ etiam notante Stephano & interpretante *circuitus*, sed quod mirer in indice tantum magni Thesauri, velut vocem ignoratæ originis, quum in ipso thesauro ab verbo ἐλεύθω deducta habeat εἰσηλύσιον (debuit εἰσηλύσιον) & προσήλυσις προσήλυτ☉, κατήλυς & κατήλυσις, & similes. Cur non debuit huc quoque referri περιήλυσις? Jam vero esse sinceram Herodoteam quo testimonio manifestius declarabitur, quam præfixo editionibus vulgaribus Lexico τῶν Ἡροδοτείων λέξεων ex codice MS. Goldasti, in quo recensetur quoque primitivum Ἤλυσιν & explicatur ἔφοδον, πορείαν? Hinc & toties usurpata ἐξήλυσις.

136, 34. Ὀκτὼ πλέθρα.] Hæc quum alios, tum valde exercuerunt insignem virum, Marcum Velserum, ut de iis cum viris doctis per epistolas identidem egerit, ut cum Lipsio pag. 825, cum Rob. Titio pag. 859. Sed ad primum sic retulit. [Primus Herodotus maximæ pyramidi octo plethra tribuit: alius eorum qui deinde XI sequuntur, opinor, DCCCLXXXIII, aut ut quidam codices habent, & quæ meo sensu sanior lectio, DCCLXXXIII. Has ergo sententias Plinium ita confudisse existimo, ut unam ad modum areæ, alteram ad lateris mensuram imperite conferret. Cum Herodotus plethris certe latus mensus sit. Familiare autem Latinis, etiam optimi sæculi, jugera, quamvis tanto majora, pro plethris reddere. Sic enim Lucretius, Virgilius, Tibullus, Ovidius, Higinus, novem Tityi apud Homerum plethra, totidem jugera interpretantur. Mela rem propius attigit: *Maxima, tres namque sunt, quatuor fere soli jugera sua sede occupat, totidem in altitudinem erigitur.* Hero quippe Mathematicus duo plethra unum jugerum conficere scripsit, quod & ipsum tamen rotunde magis quam vere dictum] Ubi id quod attinet ad πλέθρα & jugera, centies repetitum & inculcatum: nuper tamen quoque in notis ad Callimachum pag. 252 id debuit reponi, quas ut hic quoque videas quanta cura sint scriptæ, patet ex citatione loci Liviani *ne quis plus quinquaginta jugera possideat.* Et hic ipse numerus quum ab Dionysio Halic. tribuatur Capitolio ὀκταπλέθρῳ τὴν περίοδον, διακοσίων ποδῶν ἔγγιστα τὴν πλευρὰν ἔχοντι ἑκάστην, fieri nequivit, quin jam quoque attingeret Justus Rycquius in Capitolio Rom. cap. XII. Sed & Is. Vossius tacitum ferre nequivit, quum locum Melæ sub manum haberet lib. I cap. 9, etsi eum tractaverit pessime. Nam ut monstrosum aliquid pareret, ipse prius se fecit monstrum; primo, dum liberat Melam ab imitatione Herodoti, quod facit semper; secundo, augens in infinitum magnitudinem spatii; & tertio, ut id obtineat, audens in publicum fateri, se, quum ex optimis MSS. illic proferret *jugera quæ cede occupat, quæ sede occupat, quæ cedat occupat,* (quas omnino scio esse & aliorum MSStorum lectiones) putare scripsisse Melam *quoque latere occupat.* Quæ mutatio in qua parte antiquæ lectionis conspici potest? Sed liquide satis patet scripturam Melæ fuisse *quatuor fere soli jugera æqua sede occupat.* Æquam enim sedem in pyramidibus, quæ statuuntur ἰσόπλευροι, intelligit ab quatuor pro-

prospectibus circa fundamentum ac terræ proxima pari spatio patentem, & ipsam ἰσοπλευρίαν, prout 3, 9, 6 dicit Æthiopas *æqui corporis*. Quin imo & nuper ad Ποικίλην Æliani lib. 3 cap. 1 repetita hæc video, quod facile patior; modo non scriberetur [Sed & Pyramidi maximæ Plinius octo jugera soli assignat, secus quam Mela, qui quatuor tantum jugera illi largitur.] quum Mela non sic abrupte describat, sed ut in talibus caute fieri solet, addiderit *fere*, credens ita convenire duplex Græcum πλέθρον cum Romano jugero, ut tamen aliquid discrepet, quod verum est. Porro autem quod Hesychius notat πέλεθρον esse μέρος γῆς, ὅ φασι μυρίους πόδας ἔχειν, per ea verba notat Euripidem, cujus hos habemus versiculos:

Πλέθρου σταθμήσας μῆκος εἰς δύγώνιον
Μέτρημ' ἔχουσαν τῶν μέσῳ γε μυρίων
Ποδῶν ἀριθμὸν, ὡς λέγουσιν οἱ σοφοί.

136, 42. Χαμόθεν.] Tradunt hoc & Græcum & Herodoteum omnes, & in his nominatim Henr. Stephanus & Portus in lexico, excitans alium locum ex 4, 172. Χαμόθεν ἀποδοῦ λαβόντες λείχουσι. Sit Græcum: certe non est Herodoteum; quippe tam in loco libri 4, quam in nostro libri 2 præfert optimus ille MS. χαμάθεν. quod emendari aut pulchrius tornari nequit.

136, 46. Ἐπὶ τὸ δεύτερον εἵλκετο.] MS. ἥλκετο.

137, 4. Λελέχθω γὰρ ἡμῖν.] Nulla hîc gratia vocis mediæ, nulla oportunitas, ut hinc deceat amare optimum codicem MS. in quo media vocula omittitur, ut tantum exhibeat λελέχθω ἡμῖν.

137, 10. Συρμαΐην.] Adnotatum est in margine: εἶδος πλακοῦντος καθαρτικοῦ. quo & verbum συρμαΐζειν refert Lexicon Herodoteum Goldasti. Itaque inde poterat facile concinnari versio Latina; sed valeat Valla. Diodorus Sicul. 1, 64 jungit λάχανα καὶ συρμαίαν.

137, 19. Καὶ ἄγον.] At notam augmenti exigit MS. καὶ ἦγον.

137, 26. Μνημήιον καταλιπέσθαι.] Sic restitui, quum & Stephanus ex suis libris id prompsisset substantivum, & ipse vidissem in Mediceo, non μνημοσύνην, ut cap. 135. item mox τὸ ἐστὶ τὸ κῶλον.

137, 34. Αἰγύπτιοι λέγουσι.] Non ita solet Herodotus in tali narratione scribere, sed Αἰγύπτιοι ἔλεγον. ut paulo post repetit, Βασιλεῦσαι δὲ ἔλεγον Χεφρῆνα. Itaque quum sic offenderem in optimo libro, libens adscivi.

138, 2. Πᾶσαν εἶναι κακότητα καὶ ἱερὰ κατακληϊσθέντα.] Notavit Petavius ad Synesii epistolam 58, ubi Chephrenis hujus meminit in simili Pentapoleos tyrannide.

138, 6. Ποιμένος Φιλιτίωνος.] MS. Φιλίτιος. Certe hoc est ex vero Ægyptium, quum de altero, quod vulgo obtinet, jure ambigas.

138, 11. Τὸν λαὸν τετρυμ.] MS. τὸν λεώ, quod mirificæ suavitatis donum cupide adhibui, quum Stephanus testaretur simile quodammodo in suis scriptis sibi inventum esse. Debuerat enim Herodotus quoque in simplici usurpavisse, quod bis annotatur in composito ostentavisse. Mutaverunt hoc illi, qui nimis inhæserunt præcedentibus in capite 124 τετριβομένῳ τῷ λαῷ, quasi non aliter debuisset nunc loqui.

138, 25. Θάψαι ταύτην δὴ τὴν ἀποθανοῦσαν.] Sic augeo sermonem Herodoti interposita secunda & tertia voce ex fide codicis optimi, quam videntur & ipsæ præstare ex consuetudine loquendi ab Herodoto usitata. Cæterum dubitaveris merito, an non ita distingui oporteat καὶ ἔπειτα καταχρυσώσαντά μιν ταύτην ἔσω, ἐν αὐτῇ, quum vulgo distinguatur ante ἔσω, prout interpretatio ad hunc quoque sensum relata est. Non enim vult extrinsecus eam inauratam fuisse, sed intus; quod ad externa attinet, sufficit quod dicit cap. 132 eam esse opertam strato puniceo, ita ut cervix & caput exstent, quæ sint aurata; non igitur corpus reliquum, quod colore etiam inductum fuisse non dicit. Quod monumentum quocunque casu Venetias delatum quoniam Cl. Jo. Pricæus in notis ad Apuleii Apologiam laudabiliter protulerit, sed in multis exemplaribus notarum ejus non exstet, judicavi hanc veram ejus spectaculi sedem esse, ut deberet nunc repeti Herodotea descriptione ad amussim conveniente.

138, 35. Γυμναὶ ἐργασμέναι.] Sic enim ex suis codicibus jam exhibuerat in ora Stephanus, pro vulgato κείμεναι, quod plane firmabat liber optimus, qui etiam inferius habebat ἔτι καὶ ἐς ἐμὲ, ut notaverat ex suis Stephanus, ubi vulgo omittunt καὶ, quod tamen frequentius solet auctor addere.

139, 21. Μέλλει ταχέως.] Recte MS. μέλλοι ταχ. & mox τὸ χρεὼν ἦν, quod & in suis vidit Stephanus, non εἴη.

139, 28. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντα.] MS. ταῦτα ἀκούσαντα. Nec averseris, quum ita narret 3, 141. Ταῦτα ἀκούσας Δαρεῖος &c. 4, 3. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Σκύθαι &c. Quid in præcedentibus fatigaverit virum doctissimum, non assequor; sed quum id aperuisset per literas Cl. Tanaq. Fabro, hic ita respondit in Epistolis Criticis pag. 202 partis primæ. [Altera quidem emendatio mihi sane allubescit: tamen arbitror nil mutandum, immo tuendam lectionem τὴν χρησθεῖσαν, ut Græci Magistri vocare solent, cujus sensus hic mihi esse videtur, Deorum consilium fuisse scilicet, ut Ægyptus per CL annos male vexaretur & gravissima pateretur exilia: priores autem illos reges id didicisse, Mycerinum vero minime: non esse itaque, cur Deorum judicium converti postularet:

Desi-

Desine fata Deûm flecti sperare precando, ait ille.] Non adsequor, quid aliud quisquam potuerit in hoc loco requisivisse.

139, 37. Πυραμίδα δὲ καὶ οὗτος.] MS. πυραμίδα δὲ οὗτος.

139, 40. Μετεξέτεροι φασὶ Ἑλλήνων.] Notanda verba, ut pateat varie jam ante Herodotum referri de istius nominis sive una sive pluribus fœminis, ut minus mirum sit varia scribi in illis reliquiis temporis antiqui, quæ ad nos pervenerunt, quarum auctores junctim nominavit Is. Casaubonus ad Strabonis librum XVII pag. 269.

139, 43. Οὐ γὰρ ἂν οἱ πυρ.] MS. οὐ γάρ οἱ πυρ. quomodo acrius firmat sententiam suam.

140, 13. Σαπφοῦς τῆς Μουσοποιοῦ.] Equidem non scio aliter exstare in ulla editione, aut etiam codice ante typographiam scripto. Fulv. Ursinus tamen ad carmina novem illustrium feminarum citans hunc locum pag. 23 profert μελοποιοῦ, ut opinor, lapsu calami. Quin etiam scribit illic Μυτιληναίης, ut reor, ex nummis, ubi plerumque legitur Μυτιλήνη, quod utique non sequitur ab Herodoto prælatum esse communi Græcorum consuetudini passim usurpatæ Μιτυλήνη.

140, 14. Κομίσαντός μιν.] Ut post pauca, Σαπφὼ πολλὰ κατεκερτόμησέ μιν, similiter ordinato fine ejus periodi. Sed tamen ista vocula μιν nunc ab MS. aberat, quod certe tutius sequemur cupientes Herodotum salvum habere.

140, 33. Ὡς καὶ πάντες.] MS. ὡς καὶ οἱ πάντες.

140, 38. Ἐς Μιτυλήνην.] Atqui optimus codex MS. ὡς Μιτυλήνην, an debuit hoc sperni atque ita mutari? Nihil minus: & meministi supra.

140, 41. Γενέσθαι Ἄσυχιν.] Nemo non videt in hac periodo ita ex propinquo iterari verbum γενέσθαι, ut alterum prorsus abundet neque ullo modo tolerari possit, quod fit tamen in editionibus. Utique quum optimus codex ignoret illud infinitivum, quod præmittitur nomini Ἄσυχιν, maximo jure videor illud delevisse.

141, 6. Καὶ μὴ βουλομένῳ ἀποδοῦναι.] Copulam ignorat MS. & procul abesse jubet consuetudo Herodoti.

Ibidem. Μή με καταινοσθῇς.] Ita testor legi in codice optimo.

141, 19. Κοντῷ γὰρ ἀποτύπτοντες ἐς λίμνην.] Mirum qui conceperit hoc Valla, in quo utique nulla mentio fundi est, & videtur stagnum hoc ita lutosum fuisse ac visci plenum, ut cuicunque ligno immisso statim plurimum adhæreret: id quod clare Herodotus ostendit per mentionem conti, quem si quis moveret quasi tundens stagnantem & crassum liquorem, ut non fuerit necesse ad fundum demitti. Itaque poterat mentio fundi abesse. Sed lepidius & blandius est, quo nuper ornarunt Aves Aristophanis in recenti editione. Ibi ad τὸ ἀποτύπτειν requiritur datum aliquod instrumentum fossorium; requiritur ut illud impingatur in terram, humum, vel cæmentum aliamve quamvis materiam; requiritur ut hæc eo excepta egeratur vel in vas aliquod conjiciatur; immo etiam dicitur hæc vox eo sensu occurrere apud Herodotum. Sic duo si non cœci, certe lusci ducunt se invicem. At Herodotus non exigit instrumentum fossorium, nedum latum; non exigit impingi in aliquam materiam; non exigit, ut excepta egeratur vel in vas aliquod conjiciatur. Sunt illa mendacia: quæ est enim latitudo conti? quid conto foditur? ratem subigi audivi. Quid? an ille etiam cogitavit de lato instrumento fossorio, & de impactione in materiam egerendam & cætera nugarum, qui scripsit ἀποτύπτειν διαβολήν? Adde Portum in lexico de altero ejus verbi loco apud Herodotum.

141, 27. Ἐλάσαι ἐς Αἴγυπτον.] Sed optimus MS. ἐπ' Αἴγυπτον. Accurate prorsus. Namque omnino est differentia, quam vel exempla ab Porto congesta probant, & ita ut ἐπὶ indicet vim & hostilem aditum. Sed & statim cap. 141 habes ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνειν στρατόν. Cap. 163 ὥπλιζε τοὺς ἐπικούρους, καὶ ἤλαυνε ἐπὶ τοὺς Αἰγυπτίους. Ut vix dubitem, quin etiam scribi debeat 3, 63. Ἐξ ὅτου βασιλεὺς Καμβύσης ἤλασε ἐπ' Αἴγυπτον, ubi adhuc legitur ἐς.

141, 42. Μάλιστα ἡ ἐν Βουβάστι πόλις ἐξεχ.] Quis hæc intelligit aut intellexit? Non certe Valla; nam ille interpretatur *Bubastis urbs*, *ubi præcipue terra exaggerata*. Junxit igitur vocem Βουβάστι cum voce πόλις, ut haberent utraque eundem casum. At quid lector cogitavit de illa Βουβάστι? utrum θεῷ, an νομῷ? Certe νομὸς non dicebatur nisi Βουβαστίτης aut Βουβάστιος, ut est apud Stephanum. Prius non habet hic locum. Reverere igitur codicem optimum, qui ex tam cœnosis sordibus eripit Herodotum, qui scripsit Μάλιστα μὲν Βουβάστι πόλι ἐξεχώσθη, ut edidi, & nisi fallor, Latina versione sensum in his Græcis latentem liquide declaravi. Cæterum quum hæc sedes fuit idoli, de quo mox dicet Νηὸν μέγαν, ἐν τῷ δὴ τὤγαλμα ἔνι, quod vel ipsum Romam translatum fuit, vel ad cujus similitudinem aliud elaboratum est, quod nuper Romæ effossum in rempubl. literariam protulit Cl. Montfaucon in Diarii Italici pag. 226, opinor & hic commode illam ostentatum iri.

141, 44. Μέζω μὲν γὰρ καὶ ἄλλα.] Illud καὶ huc delapsum statuit optimus codex in aliis exemplaribus, quod debebat jam antecessisse in illis ἐπὶ οὗ Αἰθίοπος κάρτα ὑψηλαὶ ἐγ. Ubi jam Stephanus in ora notavit ex codicibus suis, sed nescivit unde illud reposci deberet, quod fieri debet ex hoc loco. In qua utraque re quum

quum gnomonem fidiffimum habeam optimum codicem, utrobique ei fum obfequutus, ut & nunc ederem μέζω μὲν τῷ ἄλλα, & paulo fupra ἐπὶ Αἰθίοπ@ καὶ κάρτα ὑψηλά.

142, 9. Ἔσοπτρόν ἐστι.] Sic & interpres *templum pro fpeculo eft.* At quid velit templum pro fpeculo effe, aut quî fieri queat, parum intelligo: maxime quum ipfa hæc urbs dicatur multum fuiffe exaggerata, templum autem femper eodem modo ab principio relictum, ut haud dubie urbs altior præbuerit templo fedem altiffimam, ut & inde potuerit commode defpici, & qui in humiliore folo ad urbem accederent, egregie poffent illud contemplari extollendo in altum oculos. Quod eft contrarium fpeculo. An vero placet capere rufticorum fpeculo, id eft, aqua. Ne unus quidem omnium, qui hunc locum legerunt, etiam intellexit, quam venuftatem mihi largitus fuit codex optimus, & nunc indulget omnibus, dum exhibet ἐσοπτόν ἐστι, hoc eft, videri & confpici poteft, quod eft percommodum. Plane ut ante præmifit, κατορᾶται πάντοθεν περιϊόντι. Nifi fallor, locus hic eft clariffimus. Quis credat tamen? ex hac voce expedire fe nequivit Henr. Stephanus tantus in difciplina Græca vir: & quod magis mireris, ne omnis quidem illa turba, quæ nuper coiit ad Pollucem denfandum in onerofa volumina, qui debebat effe ad manum factus & ad ufum habilis, adeo ut nec interpretationem Latinam dignentur dare, & Stephanus indignetur, quod Pollux non explicuerit. Habes certe in hoc loco præclarum ejus vocabuli teftimonium.

142, 18. Φέρει δὲ ἐς Ἑρμέω ἱρόν.] Sic & interpres *fert ad Mercurii templum.* Et in Græcis fic occurrere patuit ad 5, 10. Et fimillime dicit lib. 1 c. 122 ὁδὸν φέρουσαν ἐς ἱρὸν Δήμητρ@. Sed & in Veronenfi infcriptione apud Gruterum 1020, 6, *Partem in porticu quæ ducit ad ludum publicum columm.* IIII *cum fuperficie & ftructura pictura, volente populo dedit.* Quam fententiam fuiffe Herodoti nullatenus mihi perfuadeo. Nam quo illam notitiam templi Mercurii, quum id folum agatur, ut pateat eam ducere ad templum Dianæ? Deinde quum auctor fic defcripferit planiffime viam illam à fauce, qua Bubaftios templum annectit reliquæ urbi, quam vocat ἔσοδον, per forum verfus orientem pergere; nihil videtur poffe ad hanc defcriptionem ulterius defiderari, atque adeo parum decori eft poft inde addere ferre eam ad Mercurii templum, quum id potuerit ftatim addi illis, in quibus ait eam pergere verfus orientem, ubi occurreret Mercurii templum. Sed neque præftantiffimus codex MS. vulgatum fenfum fcripturamve probat, habens tantum φέρει δὲ Ἑρμέω ἱρόν, abfque particula ἐς. Utrum ipfa δένδρεα ficut πέφυκε, fic & φέρει? Certe δένδρεα φέρουσι, verum non ἱρὸν, fed quidem καρποὺς & φύλλα. Ergo vetus fcriptura videri poffet indicare in ipfa via effe adhuc fanum Mercurii, ipfam infuper ferre facellum Mercurii, quod confiderandum, perinde ut apud Melam 2, 7 Cypros *nunc aliquot urbes ferat.* 3, 5 Gades *fert in altero cornu ejufdem nominis urbem opulentam.* Item Britannia *fert nemora, lacus ac prægrandia flumina.*

142, 24. Διαιρέειν.] Egregie ad Herodoti manum MS. διαιρέειν. Et mox quum Stephanus viderit in fuis MSS. prout ipfe in Mediceo ἐκχωρήσειν, id repofui pro vulgato ἐκχωρέειν.

142, 43. Ταύτην τὴν νῆσον οὐδεὶς πρότερον ἐδυνάσθη Ἀμυρταίου ἐξευρεῖν.] Hæc præmittit auctor utens propofitione perquam generali, qua ftatuit aut plurimos aut omnes iviffe quacunque caufa incenfos quæfitum hanc infulam; fed fic manfiffe abditam, ut non repererint. Immo mox addit gravius, & unde id magis exiftit mirabile, ut & reges dicat ftudiofe id egiffe, ut inquirerent, & tam multos propter fæculorum intervalla interpofita, quibus varios reges exftitiffe liquet. An hæc merentur conjici in tautologiæ crimen? Sic opinor tautologiam impegit Athenæus Herodoto 2, 133 omittens ἀνάψαντα αὐτὰ, quafi quod intelligi debeat in λυχνὰ ποιησάμενον: fruatur fuo, fed & Herodotus fruatur fuo, cui licuit fic nunc agere, ut fic cap. 144 de Diis regnatoribus Ægypti. Ὕστατον δὲ αὐτῆς βασιλεῦσαι Ὦρον τὸν Ὀσίριος παῖδα, τὸν Ἀπόλλωνα Ἕλληνες ὀνομάζουσι· τοῦτον καταπαύσαντα Τυφῶνα, βασιλεῦσαι ὕστατον Αἰγύπτου. Nam alia quæ video hîc licenter decidi, dedignor tangere.

142, 47. Μέγαθός ἐστι.] MS. μέγαθ@ δέ ἐστι.

143, 10. Ἀποδύρεσθαι.] MS. ἀποδύρεσθαι, ut folet hæc facta in præfenti tamen edere. Dein nitide MS. ἐν τῇ ὄψι, non ὄψει. Etiam mox cum Stephano & MSS. τοιοῦτοι δή μιν πίσυνον, non μὲν δή.

143, 25. Γυμνῶν ὅπλων.] Ut de Gelone Ælianus 13 Var. Hift. 37 Ἴδε τοίνυν ὑμῖν ἐν χιτωνίσκῳ γυμνὸς τῶν ὅπλων παρέστηκα. Attamen MS. γυμνῶν ἀνόπλων.

143, 39. Τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν.] Accuratiffime MS. γενέων. In reliquis nullum eft ambiguum, ut neque caufa eft, cur generationibus undecim non opinemur recte datos annos mille trecentos & quadraginta, quum fufficiat pofteriorem γενεὰν procedere & currere five ab principio, five in medio, five prope finem.

143, 49. Δὶς καταδῦναι.] Cur ita nunc maluerint, quum ftatim ante præcedat καταδύσαι, viderint; mihi ratio nulla apparet, præfertim quum & in MS. legatur καταδῦναι. Paulo ante revocavi ἀνατέλλει, quod Stephanus in

orâ posuerat & ab optimo codice servabatur, non ἀντέλλει, ut inique contrahunt editiones.

144, 4. Ἑκαταίῳ τῷ λογοποιῷ ἐν Θήβῃσι γενεηλογήσαντι.] Quæ fuit hujus viri curiosa industria perveniendi fortassis ad indagationem temporis, quod ante illum videbat processisse sine notitia recte animadversa, ut ita per generationes, quæ designari probabiliter possent, illuc adscenderet. Unde toties talium Hecatæi genealogiarum fit mentio apud eruditos grammaticos, ut Stephani exemplo docet Salmasius in Plinianis pag. 846.

144, 11. Αὐτόθι ἑστᾶ.] MS. ἵσταται. Nec aliter ἵστασθαι εἰκόνα dicitur, quam ἐστήσαντο δυώδεκα βασιλέας cap. 147. Et paulo ante exhibui τῷ γενεηλογήσαντι, quod ex Stephano cognitum probabat MS. Mediceus, non συγγενεηλογήσαντι.

144, 15. Διὰ πασέων, ἕως οὗ ἀπέδεξαν ἁπάσας αὐτάς.] Quum ex tot vocibus nihil exstet in optimo libro, cogor certe attendere, an ab hoc facto stet ratio. Sed vix attentione opus. Quid enim continent aliud hæc verba, quam quod jam dixit ἐξηριθμέον δεικνύντες κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους ὅσουσπερ εἶπον.

144, 20. Πίρωμιν ἐκ Πιρώμιος γεγ.] Hic locus est, quem respiciebat Synesius lib. 1 de Providentia pag. 93. Οὐ γὰρ ἀπιστοῦσιν Αἰγύπτιοι μυρίους καθ' ἕνα θεοὺς αὐτῶν βασιλεῦσαι, πρὶν ὑπ' ἀνθρώπων ἄρχθῆναι τὴν γῆν, καὶ γενεαλογηθῆναι τοὺς βασιλέας Πείρωμιν ἐκ Πειρώμιδος. Quod quidem non monet Petavius, nec tamen satis caute versatur in interpretandis postremis *ac regium genus à majoribus, ut Piromis à Piromide, censeretur.* Itaque Piromin considerat aliquem diversum ab regibus, quod nec Græca dicunt, nec intelligentia veri permittit.

144, 40. Τῶν πρώτων λεγομένων θεῶν εἶναι.] Vox postrema hoc loco ignoratur ab MS. & rejicitur post ista, Ἡρακλῆς δὲ τῶν δευτέρων, τῶν δυώδεκα λεγομένων εἶναι. Idque longe suavius est, ut media decurrentia ultro, claudantur in septo hujus verbi, quod in principio & exitu positum est.

145, 6. Κατὰ εἰνακόσια.] Addit MS. ἔτεα, ut solet Herodoti is mos esse.

145, 9. Κατὰ ὀκτακόσια.] MS. κατὰ τὰ ὀκτακόσια.

145, 28. Οἵ τε ἄλλοι ἄνθρωποι.] MS. tantum οἱ ἄλλοι ἄνθ. Mox miror unde potuerit fieri προσέσται δέ τι αὐτοῖς καὶ τῆς ἐμῆς ὄψιος, quum in MS. Mediceo clare exstet αὐτοῖσι, quod religiosissime retinet ubique hic auctor; pari negligentia contractum, qua mox ediderunt νόμοισι τοῖσδε, exhibente fideliter optimo codice isto τοῖσιδε.

146, 7. Πολλῶν καὶ μεγίστων ἀνταξίη.] MS. μεγάλων. Neque solet Herodotus in illis variare modos. 4, 109. Ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή. 7, 9. Ἄλλα τε ἔθνεα πολλὰ καὶ μεγάλα. 18. Ἐγὼ μὲν ὦ ἄνθρωπος ἰδὼν ἤδη πολλὰ καὶ μεγάλα πρήγματα πεσόντα ὑπὸ ἡσσόνων. 8, 144. Πολλά τε γὰρ καὶ μεγάλα ἐστὶ τὰ διακωλύοντα.

Ibidem. Ὁ δὲ δὴ Λαβύρινθος καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει.] Non possunt hæc verba fallere. Nihilominus hodie video scribi *Nihil majus & operosius in Ægypto, atque ejus historia, invenimus exstructione Pyramidum.* Hæc sunt mera falsa.

146, 13. Τὰ δὲ μετέωρα ὑπ' ἐκείνησι.] Verba satis vexata ab interpretibus, ex quibus Valla proculdubio aliam lectionem sequutus est, dum vertit *illis imposita:* neque enim hoc patiuntur Græca, etsi sequatur quoque Stephanus, tantum sollicitus, quo referat illud ἐκείνησι. Quod quum vicinum nihil habeat, retrahit è longinquo vocem αὐλαῖς, & versioni Latinam *aulis* inserit. Quod quidem satis est violentum. Quis enim cœcus non videat primo hæc domicilia non alibi ab Herodoto narrari, nisi in istis aulis? Deinde non possunt dici cubicula aulis imposita, quum aulæ istæ ex significatione sua sint loca aperta, in quorum seu rotundorum seu quadratorum circuitu solent exstrui conclavia, ut ex locis illis subdivis lumen comparent, & quamvis dicantur κατάστεγοι, tamen ita ut illis nihil sit impositum, sed circumdatæ porticibus & parietibus, quibus alia deinceps imponi possunt. Denique Græcus sermo sententiam Stephani, etsi maximi τῶν Ἑλληνιζόντων, nequit pati, atque adeo corruptissimus est. Legendum quippe ex opt. MS. μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι. Hoc enim ratio ipsa ædificandi docet, ut superiora sint imposita inferioribus vel planis vel iis, quæ sunt inferiora terris. Itaque retinendum in interpretatione *illis imposita*, sed ut non ad aulas, verum ad subterranea præcedentia referas. Plane ita dicit seq. capite: Καὶ ἐπ' ἀμφοτέραις pyramidibus ἔπεστι κολοσσός. Error hic librariorum jam alibi castigatus est.

146, 20. Τῶντε ἀρχὴν τὸν λαβύρινθον τοῦτον.] Est hoc δεικτικὸν prorsus inane, & sola vox λαβύρινθον docet satis, de quo labyrintho verba fiant: etiamsi tandem iteret non tantum τοῦ λαβυρίνθου τούτου, sed etiam ὁ δὲ λαβύρινθος οὗτος, sed postquam descriptio finita est. Hinc opinor legi recte in MS. τούτων. Hoc Herodoteum. Cap. 152. Τὸν δὲ Ψαμμίτιχον τοῦτον πρότερον φεύγοντα ... τοῦτον φεύγοντα &c.

146, 40. Στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι.] Aut ridet If. Vossius aut miratur tantam magnitudinem tribui huic paludi ab Herodoto potuisse; sed se etiam posse ostendere, Herodotum omnia Ægyptiaca longe fecisse ampliora, quam revera erant, & ipsam Ægypti longitudinem latitudinemque altero tanto majorem fecisse, quam sit. Sic ille ad Pomponium Melam 1, 9, quia scilicet optime

sui fuit conscius, inde existimat de aliis.

147,4. Ἐξαπίδευ.] Sic edidi, quod non audebat Stephanus nisi in orâ ponere: sed probat id ipsum liber optimus, ut nullum sit dubium.

147, 16. Ἐς τὴν Συρίην τὴν ἐν Λιβύῃ.] Et quis hæc posteriora requirat? aut quibus credidit Herodotus se gratificari, qui talia addebat? An credimus? immo somnium est nugatoris alicujus, qui Herodoteam scriptionem non intelligebat. Nam optimus codicum MSS. ἐς τὴν Συρίην τὴν ἐς Λιβύην. Ut cap. 152. Πέμψαντες δὲ οἱ ἐς Βουτοῦν πόλιν ἐς τὸ χρηστήριον.

147, 24. Ἕτερόν τι τοιοῦτο.] MS. ἕτερον τοιοῦτο, ut mox τοιοῦτον ἕτερον, & οὐδὲν τοιοῦτο 2, 20, sed & MS. Σαρδαναπάλλου.

147, 30. Τὸν ἐκφερόμενον.] MS. τὸν ἐκφορεύμενον.

147,47. Κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες.] Mira in particulis grassatio aliorum & in voce postrema, exhibente Mediceo MS. κυνέας γὰρ καὶ οἱ ἄλλοι ἅπαντες. Ex quibus adversativam noverat jam olim Stephanus, ut & mox Ψαμμίτιχος μὲν νυν, non ut vulgo δέ. Hæc Stephanica firmat consensu suo optimus codicum. Quod vero testatur ab regibus Ægypti gestatas fuisse tales galeas, ista notitia fidem clarissimam accipit ex monumento Mycerini, quod supra adduximus, & insuper ex egregio musivo, quod publicavit Ath. Kircherus in Latio, ubi plures reges videntur in Nili insulis festa celebrare, qui reges galeis talibus pelliceis noscuntur.

148, 13. Πατέρα Νεκῶν ἀπέκτεινε.] MS. πατέρα ἑκων ἀπέκτεινε. Quod si intelligatur de Græco ἑκών, nihil erit; nam debellatum qui occidit, non est necesse, ut sermone exprimatur, quo animo id fecerit: fecit enim certe sponte & volens. Sed neque accentum gravem agnoscebat codex optimus, quum sic referret. Existimavi igitur esse quartum casum nominis proprii. ut cap. 111. Τὸν παῖδα αὐτοῦ Φερῶν, & 141. Τῷ ὄνομα εἶναι Σεθῶν. Et videtur ad hunc locum distulisse commemorationem patris illius principis, quam alioquin ante fecisset. Ex defectu autem spiritus videtur prima litera abesse, ut majori nimirum charactere postea apponeretur ad ornamenta scripturæ more solito, & pater Psammitichi fuerit Νέκως, sicut deinde iterum in filio id nomen repetitum.

148, 17. Καταλαμβάνει μιν δ. τ. κ. φεύγειν.] Offerenti hoc postremum verbum Stephano ex antiquis libris non debui resistere, quum & liber optimus eam lectionem probaret, non φεύγοντα, & usus Herodoti per frequentiam bene cognitus id exigeret.

148, 20. Ἐπενόεε.] MS. ἐπενόει.

149, 4. Καὶ δὴ καὶ παῖδας.] MS. καὶ δὴ παῖδας.

149, 6. Ἐκμαθόντων τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν.] Vox tertia in MS. non reperitur, ut quamvis tolerari queat, non tamen debeat credi ab Herodoto venisse, etsi centum ex illis tralaticiis libris eam ostentent.

149, 13. Ἐξαναστήσας, ἐντεῦθεν κατοίκησε ἐς Μέμφιν.] Hæc distinctio continuata est ab Aldi usque editione, prorsus tamen contra mentem Herodoti, qui adverbium voluit cum participio conjungi, prout semper verbo ἐξαναστῆσαι, quacunque etiam forma, addit vel ἐξ ἠθέων, vel ἐκ τῶν νήσων, vel ἐκ τοῦ Ἰσιαιώτιδος, quem sensum nunc involvit adverbio, sed sine controversia jungendo cum participio ἐξαναστήσας. Vide Portum.

149, 20. Ἐξ ὧν γὰρ ἀνέστησαν.] MS. ἐξ ὧν γὰρ ἐξανέστησαν, accurate servato integro verbo.

149, 25. Τὸ γὰρ χρηστήριον τοῦτο τὸ ἐν Αἰγύπτῳ.] MS. τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ sine vocula τὸ; quippe qua admissa nihil nisi repetitur quod modo præcessit.

149, 35. Τῶν φανερῶν ἦν θῶυμα.] Ab MS. non agnoscitur verbum substantivum, in quo præterea scribitur θῶμα, sicut & statim ἱρόν ἐστι θωμαστότατον, non θωυμαστότατον, quod editur, de quo jam actum in libro priore.

149, 40. Ἐπικέεται.] MS. ἐπίκειται, & mox καλευμένη idem codex pro καλεομένη.

150, 5. Λόγον γὰρ τόνδε.] Ex margine recepi quod publicabat ex MSS. Stephanus, quum probaret codicum optimus, ex quo mox etiam posui Ὀσίριος, non ut vulgo Ὀσίριδος.

150, 15. Λητὼ γὰρ τροφὸν &c.] Ita scribitur non tantum in libris inspectis ab Stephano, qui id in margine notavit, sed & in optimo Mediceo, cujus scripturæ veritas notabili casu hîc confirmatur ab Athenagora, qui ita hunc locum citat in Legatione pro Christianis, ut, inquam, Λητὼ dicat, non Λητοῦν. Et agnoscis hunc locum ipsum esse, quem citat eruditus ille commentator orationum Ciceronis ab nobis olim primum ex chirographo paterno editus ad librum I in Verrem cap. 18, sed quum pro hoc nomine proprio in MS. illic exstent hæ literæ TOYCINΔE, nequit decidi, quomodo pronunciaverit. Cujus scriptum quum postea quoque sit additum in editionem Cl. Grævii, noli credere in MSto exstare vel *opinioni*, vel *persequitur*: utrobique exstat tum *opioni*, tum *persequeretur*.

150, 25. Ἐς τὸ ἐξέπλεε.] Sic est & postulat Ionismus. Sed in MS. Mediceo clare legi ἐσὸ ἐξέπλεε, quod est ἐς ὃ ἐξέπλεε, de quo dubitare nemo potest attendens ad varia exempla jam in præcedentibus prolata. Immo vicissim animadvertes pag. 151 vers. 12, ubi ὧν ἔτι οἱ ὁλκοὶ edebatur, me restituisse ex eodem MS. τῶν ἔτι.

150, 33. Ὁμοῦ ἐλαστρευμένας.] Is ipse codex MS. præfert ἐλαστρεομένας, prout hæc ipsa verba

ba iterantur 7, 24, non ignaro Porto. Etiam mox auxi ἀπὸ τῆς Κασίου ὄρεος, ut notabat articulum ex suis libris Stephanus, nec aliter in Mediceo.

151, 3. Ἐπὶ Νεκῶ βασιλῆος ὀρύσσοντος.] Nempe quia sequitur Νεκῶς ὀρύσσων. Atqui ita perit sensus. Hinc & optimus MS. ὀρύσσοντες. Id necessario reponendum; quod videntur ausi non fuisse, qui nimis & inscite attendebant ad vocem sequentem μυριάδες, quasi non sæpe sermo admitteret constructionem non ab vocabulo, quod in promtu adest, sed ab intellectu & sensu.

151, 6. Τῷ βαρβάρῳ αὐτὸν προεργάζεσθαι.] Sane ita habent editiones ab Aldo, & ad hanc ætatem propagant. Verum an credi potest ita legisse interpretem Latinum? *eum id opus barbaro præmunire.* Immo ille novit, quod vidi in optimo MS. προεργάζεσθαι. Mox habebat MS. liber μή σφισι ὁμογλώσσους, ubi vulgo σφι.

151, 22. Ἠλείων ἄνδρες ἄγγελοι.] Nec habet quidquam venusti aut sententiæ vox media, nec in MS. exstat, ut mirer, unde venerit, quam longe abesse debere fides firmissima optimi codicis, quem allegavi, probat. Si quid ad rem facit, Diodorus Sic. 1, 95 scribit: φασὶ καὶ τοὺς Ἠλείους, σπουδάζοντας περὶ τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα, πρεσβευτὰς ἀποστεῖλαι.

151, 36. Καὶ σφέων καὶ ἄλλων.] MS. καὶ τῶν ἄλλων. Paulo ante etiam edidi ex eodem optimo codice εἰ σφιν οἱ πολιῆται.

151, 41. Ἠλείων δὲ μηδενὶ ἐξεῖναι ἀγωνίζεσθαι.] Quamvis ita antecedat, nihilominus in MS. simpliciter exstat tantum εἶναι, quod ipsum ejusdem esse notionis constat & nullus ignorat.

151, 49. Ἐξεδέξατο τὴν βασιληΐην.] Postrema duo vocabula non agnoscit MS. Quid voluerunt hi jactatores copiæ suæ, ut inde aliquid deceret præberi Herodoto? Veniunt seri & nimis importuni, præsertim quum ante oculos habere potuissent 1, 103. Φραόρτεω τελευτήσαντος ἐξεδέξατο Κυαξάρης.

152, 4. Ἐπεὶ δέ οἱ ἔδεε κακῶς γενέσθαι.] Quod ab Jeremia prædictum fuit, cujus consensum cum Herodoto miratur Scaliger in Animadversionibus pag. 88.

152, 8. Στράτευμα ὁ Ἀπρίης μέγα.] Hanc ultimam vocem Latine reddendam non judicavit interpres Valla, si modo eam vidit, quod valde dubito. Etsi enim ediderit Aldus, tamen potuit exemplar, quo alter utebatur, ea caruisse, sicut testor eam non exstare in optimo MS. ut jure æquissimo usus fuerim in ea non toleranda, perinde ut jam contigit in libro priore. Deinde ἀσφαλέστερον ἄρχοι idem MS. codex, non ἄρχῃ, ut vulgo.

152, 30. Οἱ δὲ Ἀμάσιος.] Adversativam hanc quoque non habet MS. optimus, nec quidquam momenti huc affert.

152, 34. Ὑποκεκλίνασθαι.] Plane id nonnulli codices antiqui acceperunt ab correctoribus propter tot similia tempora huc coëuntia. Attamen debuit eos deterrere præcedens ἀξιοῦν, cui hoc verbum opponitur, ut laudari mereantur & Stephanus & ejus codices, ex quibus produxit in margine ὑποκεκλίνεσθαι, quod & ipse inveni in Mediceo. Eademque ratio est in iis quæ sequuntur tam τὰ πρασσόμενα, quam ἄγοντα.

153, 2. Ἄνδρας ἐπικούρους τρισμυρίους.] Vox τρισμυρίους in optimo MS. non legitur, nisi nupero calamo ad marginem adscripta; in ipso verborum ordine vetus manus eam ignoravit. Et videndum sane, numquid is numerus sit enormis: unde enim tot Cares & Iones? Etsi fatear esse eundem confirmatum à Diodoro Siculo ἠναγκάσθη καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς μισθοφόρους ὄντας ὡς τρισμυρίους. Quod si ex Herodoti sua ætate exemplaribus hausit, sub Caribus & Ionibus latet omne auxiliorum genus. Non videtur tamen Diodorus in hac historia Herodotum sequutus fuisse; nam quum hic prælium in urbe Momemphi (de qua satis dixi ad Stephanum de Urbibus) commissum referat, Diodorus 1, 69 περὶ τὴν Μαρέαν κώμην ait. Certe Apries non statim strangulatus est, ut festino cursu narrat Diodorus.

153, 8. Ἑπτὰ γένεα.] At Scaliger lib. 3 Canonum Isagog. pag. 517 sibi placet, dum redigens nescio cur illa Herodotea septem in quatuor, sub nomine Τεχνιτῶν comprehendit καπήλους & ἑρμηνέας & κυβερνήτας, & quarto numero habet βουκόλους & ποιμένας. Sed prætulerim distinctionem Herodoti.

153, 20. Ὅτε ἐπὶ πλείστους ἐγένοντο.] Ita confirmabat codex Mediceus id quod ex suis libris Stephanus monstrabat in margine, ut pro vero debuerim recipere, ejecto ficticio γενοίατο. Idem statui debet in eo quod sequitur ἐκδεκόμενος, non ἐκδεκόμενοι.

153, 36. Ἡγεομένους πολιητέων.] Si ita scripserit Herodotus, fruantur eo lectores. Sed certe alio longe sensu eadem scribit 9, 1. Τοῖσι δὲ Θεσσαλίης ἡγεομένοισι, quem locum vide. Præterea scire oportet in hoc loco exhibere codicem sanctissimum omnium ἡγημένους πολιητέων. Quid in ea lectione non infinitis modis præstat vulgato? Ex eodem etiam recepi sequens illud νομιζομένους Stephano diu indicatum.

154, 1. Καλασιρίων χίλιοι καὶ Ἑρμοτυβίων ἄλλοι.] Vox ultima ignoratur ab MS. nec meretur in hac parte ullum locum, quum & optime possit intelligi. Insuper ab Stephano adscivi ἕκαστοι, non ἕκαστον, ex auctoritate ejusdem codicis.

154, 19. Ὡς οὐ ποιεῖ.] MS. ποιοῖ.

155, 2. Διδάξασαι τὰς Πελασγιωτίδας γυναῖκας.] Et ubi quæso? Nequivit forsan dicere

Herodotus, quia potuit eveniſſe in ipſo itineris errore, ubi in aliqua parte Græciæ in eas inciderunt. Sed Ezech. Spanhemius ſcivit demonſtrare locum, ubi id acciderit ad Callimachum pag. 650 ſic ſcribens: [Accedit, quod ex Ægypto Græciam, & à Danaidibus quidem, ac proinde Argos, ubi cædem cum patre Danao dicuntur adpuliſſe, illatum primo hoc ceteris feſtum, Θεσμοφόρια à Græcis dictum, tradat Herodotus l. II c. 170.] Indue fidem aliquot ſtadia latam, & crede.

155, 10. Δημόσιον τοπρὶν ἐόντα.] Sic quum præter codices Stephani exſtaret quoque in Mediceo, non debui id faſtidire, nec quod ſequitur ἀγνωμοσύνη, quum vulgo darent πρότερον & εὐγνωμοσύνη.

155, 25. Εἰ γὰρ πρότερον εἶναι δημότης.] Sic exhibui quod jam in ſuis ſcriptis offenderat Stephanus & margini commiſerat, nec aliud ipſe videram in libro Mediceo. Id fuit hujus mutationis ſacramentum. Non enim fatigabat me conſtructio vulgatæ lectionis, quæ pro infinitivo habet ἦεν, quomodo id paſſim uſurpatur, ut potuerim relinquere. Fatigabat me raritas illius verbi in Herodoto. Fatigabat ſuaviſſima repetitio infinitivi in melioribus & vetuſtioribus libris; ut licet delicias ejus loquutionis non caperem, mirabiliter tamen me afficeret, ut ſuſpendi & conſecrari optarem eam in meliora tempora, quod facio, comparari poſſe opinatus cum his Æliani 3 Var. Hiſt. 29. Διογένης συνεχῶς ἐπέλεγεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ, ὅτι τὰς ἐκ τῆς τραγῳδίας ἀρὰς αὐτὸς ἐκπληροῖ καὶ ὑπομένοι· εἶναι γὰρ πλάνης, ἄοικος, πατρίδος ἐστερημένος, πτωχὸς, δυσείμων, βίον ἔχων τὸν ἐφήμερον.

155, 28. Ἐχρῆτο.] MS. ἐχρέετο. Quod neſcio cur hîc faſtidiverint, quum probent cap. 189. Τῇσι δὲ ἄλλῃσι γυναιξὶ ἐχρέετο. & χρέεσθαι pro χρῆσθαι Ion. quot locis monſtravit Portus? Deinde σε γὰρ ἐχρῆν, non χρῆν.

155, 42. Ἐπεὰν δὲ χρήσωνται ἐκλύουσι.] Videntur ſane hæc neceſſariam apodoſin afferre præcedentibus, ut in utramque conſummata ſint fundamenta prudentiæ quam concepit Amaſis, & quam proferre vult ad ſui patrocinium. Attamen omnia iſta ab optimo MS. codice abſunt, & nullum ex illis ibi apparet. Et quid? An non iſta nimis plena ſatietas videbitur exiſtere ex calamo ingenii plus quam opus eſt explanare cupientis, quum Herodotus ex una dictione ac periodo omnia intelligenda exiſtimaverit. Negari nequit, quin qui dicet miles intendit arcum, quum oportet uti, ſtatim præbeat ſimul intelligendum, in tempore non neceſſario eſſe arcum laxatum ac remiſſum. Hoc facit Amaſis. Hoc exprimit Herodotus. Sed & MS. ἐκτανύουσι, non ἐκτανύουσι. Quin & paulo prius ἀμείβετο τοῖσι δὲ αὐτοὺς, quod plane eſt Herodoteum, non τοῖσδε.

156, 3. Οὐδαμῶς καταπουδασμένος ἀνήρ.] Locum hunc in notis ad Arnobii librum quintum exornare & polire voluit Deſid. Heraldus, quem inſpicere licet. Sed mirum quod ſcribit. Nam quum velut ex Herodoto, ſuaviſſimo ſcriptore, attuliſſet hæc verba, ita ut daret καὶ οὐδαμῶς ἐσπουδασμένος, addit [quem locum profert Athenæus lib. VI & legit κατεσπουδασμένον ἄνδρα &c.] Atqui plane contrarium in modum ſe res habet, & quum Herodotus utatur compoſito, ipſe Athenæus etiam ſic vocat, ſed negativam particulam corripit dicendo οὐ κατεσπουδασμένος. At rurſus vice verſa, ubi antea dixit Herodotus ἔπινέ τε καὶ κατέσκωπτε τοὺς συμπότας, Athenæus ſcribit Herodotum dicere eum παιγνιήμονα ἐόντα σκώπτειν τοὺς συμπότας, hoc eſt, facit, ut qui citant antiqui Herodotum, exiſtimaverunt ſibi licere facere plane non attentis ad ſtyli Herodotei proprietatem. Statim ante edidi ex libris Stephani quibus Mediceus conſentit, λέγεται δὲ ὁ Ἄμασις καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης, quum vulgo καὶ omittatur, atque etiam deinde ἀπέφυγε, non ὑπέφυγε.

156, 10. Ἐποίησε τάδε.] MS. τοιάδε.

156, 22. Ἀνδρόσφιγγας.] Quos Portus concipit ſtatuas, quæ viri & ſphingis ſpeciem ac figuram habent. Certe Hebererus in ſervitute Ægyptiaca novit ſuo tempore vocari Ἀνδρόσφιγγα. Hoc tamen notari debet jungi ab Herodoto coloſſos, ut ſimplices ſtatuas Portus loqui non debuerit. Opinor ſic inter pyramidas fuiſſe γυναικόσφιγγα, & tales Perſepoli fuiſſe ἱππόσφιγγας.

156, 26. Πλόον εἴκοσι ἡμ.] MS. πλόον καὶ εἴκοσι ἡμ. ut majorem attentionem excitet, merito interpoſita iſta vocula. Mox adſcivi illud ἐκόμιζον ab Stephano in margine monſtratum & ab optimo codice firmatum, pro vulgato ἐκόμιζε. Recte illud ἐκόμιζε poſitum in præcedente periodo, ubi de rege dicitur; nunc agitur de ipſis operariis.

156, 38. Τὸ δὲ εὖρος, δώδεκα πήχεων.] Vix eſt, quod de his vocibus in tanta antiquitate affirmari poteſt. Valla in verſione omiſit. Et ſane quæ cauſa eſt, ut longitudo interiorum partium tribus cubitis minor ſit exteriore, atque totidem etiam altitudo (illa enim ab XXI ad XVIII, hæc ab VIII ad V decreſcit) latitudo autem modò duobus cubitis, nempe ab XIV ad XII? Et de longitudinis atque altitudinis proportione acquieſcere poſſumus, quum cauſa ſit ignota. Sed de latitudine fatigamur. Nam quum eadem denſitas muri in poſtico juſte ponatur, quæ in lateribus, certe oportebat idem ubique fieri ſpatium, & parili parte utrobique variare numerum. Quidquid ſit, utique in optimo iſto MS. ea quinque vocabula non apparent.

157, 17. Οὐδὲν βίωται.] Eximie, ut βίοι in ſcl-

ſellulariorum lucris conſiderentur pro ipſis opificiis, ut inſtrumentis vivendi. Attamen hoc loco optimus MS. habebat βεβαιῶται. Quod palmarium, vel ob verba Epiſtolæ ad Hebr. cap. 9 verſ. cod. Καλὸν γὰρ χάριτι βεβαιοῦσθαι τὴν καρδίαν, οὐ βρώμασι.

157, 27. Ἔδωκε χώρους ἐνιδρύσασθαι βωμούς.] Hæ ſunt reciſæ ſententiæ, ut verbis ſua ſubſtantiva junctim annectantur, quæ prorſus non eſt Herodotea cura, licet ſic potuerint venditare tot codicum vetuſtorum numeri, tot docti lectores Græcorum ſibi blandiri, quaſi Herodotum legerent. Quam lene igitur eſt, quam vere Græcum, quam aperte declarans originem corrumpendi, quod in MS. legitur χωρίοις, quod propterea credo prorſus eſſe Herodoti, ſicut alibi dicit ἐνιδρύεσθαι ἐν νήσῳ νηὸν καὶ βωμούς.

157, 37. Αὗται αἱ πόλιες.] Et nunc αὗται αἱ πόλις & ſtatim ἄλλαι πόλις legit optimus librorum MSS. ubi etiam vulgo iteratur πόλιες.

158, 1. Τριηκοσίων ταλάντων ἐξεργάσασθαι.] MS. ἐξεργάσθαι.

158, 7. Χίλια συντελέης τάλαντα.] At quale oro, iſtud ædificativum alumen? ut videtur innui ex modo ſcribendi; utrum firmum & concretum, an ſolutum? Quid? An mittendum erat ex Ægypto, quod affatim adfluebat in vicinia? Ælian. 13, 16. MS. ille optimus συελής. Vel hanc ignotam vocem reddi Herodoto præſtat, quam obſideri ab mendacio tum rei, tum vocabuli. Quod ut ſciamus unde veniat, per ſimilitudinem ab gelu docet Virgil. 3 Georg. 366, & Salmaſ. in Plinian. 368.

158, 8. Κυρηναίοισι δὲ ἐς ἀλλήλους Ἄμασις.] Nomen proprium nunc contemnitur ab MS. & merito; nec enim in hac parte magis conſpici & iterari oportuit, quam in duabus minimum partibus, quæ proximæ ſequuntur. Sane quid huc apportet, nullus adſequor. Mox recepi ex margine Stephani αὐτόθεν, quod firmabatur Florentiæ.

158, 18. Εἶπε δὴ ὁ Ἄμασις.] MS. εἶπε ὁ Ἄμ. omiſſa ſecunda vocula, qua etiam egere poteſt hic locus.

158, 20. Καὶ ἔστι οὐδεμία μηχανή.] Hunc credo locum eſſe, unde homines perverſi illam vocem duarum literarum ſubreptam tranſtulerunt in præcedentia, unde ab optimo MS. expelli teſtabar. Nam ille ipſe nunc auctior exhibet: καὶ ἔστι τι οὐδεμία μηχανή. At proculdubio eam dixerunt jam olim iſti ſupervacuam, & nunc etiam multi dicent, ſed non illi, qui bene legerunt Herodotum, agnoſcuntque quemadmodum ab eo ſoleat iſtud neutrum infarciri. 1, 185. Τὸν Εὐφρήτην ποταμὸν, ῥέοντα ἰθὺν, οὕτω δή τι ἐποίησε σκολιόν. 3, 12. Αἱ δὲ τῶν Αἰγυπτίων κεφαλαὶ, οὕτω δή τι ἰσχυραί. Et ſæpe.

158, 24. Εὔχετο ἐν τῷ νόῳ τῇ Ἀφροδίτῃ.] Forſan ut ille in Inſcriptione apud Gruter. *Ingratæ Veneri ſpondebam munera ſupplex Erepta conjux virginitate tibi:* aut, ut nebulo apud Petronium, timidiſſimo murmure votum facit. Sed non erat hæc Dearum Deorumve credulitas, ut ſine fidei pignore ſic cogitationi, ſanctæ licet, tamen facili ad mutationem adquieſcerent. Inſuper patet poſt infelicem ac ſterilem noctem tranſactam cum minis, per diem ſequentem contigiſſe id votum in noctem venturam; unde multum præplacet quod eſt in optimo codice ἐν τῷ νηῷ. Fuit haud dubie illic fanum Veneris, ubi talia vota ſine rubore plura ſunt concepta, & verbis planis ad Veneris aures miſſa, prorſus ut Eurydice apud Sophoclem in Antigone Παλλάδος θεᾶς ἀγμάτων προσήγορος, in ipſo templo nempe volens alloqui; immo etiam tabellis inſcripta ſuſpenſaque, prout nos aliquando vocabula in metrum coërcuimus ad conſpectum gemmæ apud clariſſimum virum & veterem amicum meum D. de Wilde.

158, 36. Ἀνέθηκε δὲ καὶ ἀναθήματα Ἄμασις πέμψας ἐς τὴν Ἑλλάδα.] Ab MS. abeſſe video participium πέμψας, & ab Herodoto id veniſſe omnino non perſuadeor, cujus perpetua phraſis eſt ἀνέθηκε ἐς τὴν Ἑλλάδα, ut perſæpe jam in ſuperioribus occurrit: ſed & mox ſequitur, ἐς μέν νυν Σάμον ἀνέθηκε.

158, 47. Ἱδρύσασθαι προσχώρους.] MS. ἱδρῦσθαι.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ ET OBSERVATIONES
in librum tertium Herodoti.

159, 12. Αἴτεε ἰητρὸν ὀφθαλμῶν.] Quod haud dubie fecit inductus celebritate peritiæ Medicorum Ægypti, unde & Darius in parte felicitatis ſuæ ſtatuit περὶ ἑωυτὸν ἔχειν Αἰγυπτίων τοὺς δοκέοντας εἶναι πρώτους τὴν ἰητρικὴν 3, 129, & hanc eorum rationem fuiſſe notavit antea lib. 2 c. 84, ut medicina eſſet διεδασμένη, & οἱ μὲν γὰρ ὀφθαλμῶν ἰητροὶ κατεστέασι. An id fecerit Cyrus, ut poſtularet ab eo, tanquam qui obſequi ſibi deberet, habeat ſibi ille, qui ſcribere ſuſtinuit, Ægyptum fere ad nihilum redigens. Nam cur id non fecit ex aliqua alia regione ſibi ſubjecta? Immo quia conſtabat non eſſe alibi meliores.

159, 22. Ἐποίησε ταῦτα.] MS. τάδε, pari mutatione, quæ plus vice simplice occurrit. Paulo ante codices Stephani adjuvat idem in voce συμβουλῇ, non συμβουλίῃ, etsi utrumque notaverit Portus. Mox quoque ἐσθῆτι τε καὶ χρυσῷ, ubi illud τε omittunt vulgo.

160, 19. Ὅτι Κασανδάνης.] MS. gemino σσ Κασσανδάνης & nunc & infra.

160, 25. Ἐσελθοῦσα.] MS. εἰσελθοῦσα.

160, 34. Τοίγαρ ὦ μῆτερ.] MS. τοί γάρ τοι ὦ μῆτερ. Mox adsumpsi ἐς τὴν ἐπιστρατηΐην ταύτην, quod ab se excitatum Stephanus relinquebat in margine, quum vox ipsa se probet dignissimam manu Herodoti, & par sit ἐπιστρατηΐῃ in libro 9 cap. 3, & certe probetur ab MS. Mediceo.

160, 44. Τὰ πολέμια.] Quæ huc non pertinent, nisi placeat ex imitatione poëtica huc intelligere πολεμήϊα ἔργα. Sed Herodotus jam 1, 4 dixit Πέρσας αἰεὶ ἡγήσασθαι τὸ Ἑλληνικὸν σφίσιν εἶναι πολέμιον. MS. τὰ πολεμικά. Recte: nam sunt diversa & bene distincta.

161, 2. Τὸν πιστότατον ἀποστείλας τελήεϊ.] Hic est sermo Græcus, quo sane opinor usuros editores Herodoti, utpote qui satisfacit regulis per Grammaticam puerilem positis. Unde occurrit 3, 44. Ἐπιλέξας τῶν ἀστῶν τοὺς .. ἀπέπεμπε τεσσαράκοντα τελήεσσι. Cæterum Herodotus sublimior jam & politior scripsit ex fide optimi codicis MS. τελήεϊ. Hæc nempe duplicatio quarti casus visa fuit illis horrida & removenda, quoniam nimis placebat Herodoto, cujus manum denuo restituit idem codex MS. libro hoc tertio cap. 52. Περίανδρος ἐξ ὀφθαλμῶν μιν ἀποπέμπεται στείλας πλοῖον ἐς Κέρκυραν, ubi vulgo etiam exhibent πλοίῳ, sed mihi aliud injunxit præstantia exemplaris Medicei, & nimis hilariter hic scriptor geminat accusativa vocabula, quam ut possit ambigi. Sic dixit 1, 163. Ἔδιδε σφι χρήματα τεῖχος περιβαλέσθαι τὴν πόλιν. 2, 116. Καὶ οὐδαμῇ ἄλλῃ ἀνεπόδισε ἑωυτὸν πλάνην τὴν Ἀλεξάνδρου.

161, 15. Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Σύρων &c.] Dedi viris doctis, qui hanc partem consideraverunt, quodcunque potui, modo corrigeretur Latina interpretatio, quam ab ordine Herodoti deducit Valla, scribendo *quæ est urbs*, quum Græca sint πόλιος ἥ ἐστι; tum augendo *eorum Assyriorum*, ubi Græca modo Σύρων. Igitur agnovi Cadytin urbem Syriæ, prout jam Stephanus Byzantinus tradidit, licet prave Δ in Λ mutans, ex Herodoti Euterpe, ubi certe Συρίης πόλιν appellavit, quod noluit sequi Ortelius, statuens circa Ægyptum esse, quod mireris, ex ipso hoc Herodoto, ita ut sibi imaginatus fuerit etiam legisse in Clio. Sed quum interim Vallæ interpretatio sustineat adeo esse libera, ut vindicet eam Assyriis, qui Palæstini vocantur, relinqui etiam quidem illi id à me potuit, sed nequaquam ut credam aut assenserim unquam. Cur enim nunc definiret eam Palæstinæ Syriæ, tanquam fateretur in loco priore aliquid ab se omissum esse, quod necessario nunc deberet suppleri. At quidquid illud est, nemo ejus rationem habere dignatus fuit, & Stephanus putavit satisfieri per solam vocem Συρίης, detrectans addere Παλαιστινῶν. Certe risum meretur Valla, apud quem primo dicatur magna Syriæ urbs; mox urbs Assyriorum Palæstinorum. Incondite etiam hinc ab Jungermanno (nam in editione Stephanica aliter legitur) in indice ponitur *Cadytis magna Syriæ vel Palæstinæ urbs.* Immo ut acrius inhærerem, exegit ipse sermo Herodoti, qui ita fluctuat, ut nequeat haberi pro integro, & defectus videtur latere in hoc membro, unde sequentia omnia dependent. Res ipsa statim patebit, ubi indicavero sic à me legi solitum hunc locum: Ἀπὸ γὰρ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος γῆ ἐστι Σύρων τῶν Παλ. *Nam ab Phœnice usque ad fines Cadytis urbis, regio est Syrorum Palæstinorum, ut vocantur.* Procede sic ordine, & vides lenissima esse Herodotea, & demonstrare tres diversitates incolarum, qui possident terras inter Syriam Phœnicen & Ægyptum; nempe primi sunt Palæstini, secundo emporia Arabum ad mare Mediterraneum, tertio rursus Syri ab Ienyso urbe ad paludem Serbonidem; hinc initium Ægypti. Ad caput 96 lib. 1 sub numeris 41, 6 jam patuit hac vitiositate correptum fuisse Herodotum ex confusione vocum γῇ & τῇ. Etiam ex abundantia supervacua inolevisse 2, 16 τὴν γῆν. Hæc olim, quibus danda est accessio propter conatus nuperos, in quibus de Cadyti & Magdolo multa verba fiunt, sed nihil promovetur. Cadytin hanc ita describit Herodotus, ut videatur sui juris fuisse, sita quidem in Syria, sed nec Palæstinis attributa, nec Arabiæ emporiis; itaque suis viribus ac legibus nixa. Hinc magna fuit. Periculosa autem conjectura est de delenda ἥ in verbis ἥ ἐστι Σύρων &c. quum ea in MSS. omnibus exstet, & deleta faciat loquutionem, cui nulla similis in Herodoto occurrit tot genitivis accumulatis sine fulcro ullo.

161, 23. Ἀπὸ ταύτης ἤδη αἰγ.] MS. ἀπὸ ταύτης δὴ αἰγ. Unde etiam antea reposui ἐμπόρια τὰ ἀπὸ θαλάσσης, ut ex suis MSS. etiam notarat Stephanus in margine, pro ἐπὶ.

161, 33. Εἰδέσθαι.] MS. ἰδέσθαι. & deinde ταῦτα ἀναισιμοῦται, non ἀναισιμοῦνται. Utrumque notæ melioris. Quin & prolatum ab Stephano Φοινίκης paulo ante probavit idem codex.

161, 41. Ἐπὶ τῶν παλαιῶν.] MS. ἐπὶ τὸ παλαιόν. Nihil simplicius, & hinc quoque nihil emendatius aut verius, quum ignorem cur sic elabatur Stephanus ad *ultra veteres*, quas dein

dein putat aliis & pluribus verbis explicandas. Omnia in Herodoto sunt nunc planissima.

161, 43. Ἐσβολῶν τ. πραγματευόμενος ἐς Αἴγυπτον.] Non sufficit hæc loquutio, nec commoda nunc est, ubi agitur de expeditione adversus eam facienda. Optime optimus MS. ἐπ' Αἴγυπτον. Jam antea id patuit, quum dixit στρατεύεσθαι ἐπ' Αἴγυπτον.

162, 7. Ἱματίῳ ἐκαλέετο κροκύδα.] Sic edidi jungens Mediceum codicem codicibus Stephani, unde is ita in margine posuerat, quam lectionem satis claram reddunt Pliniana Salmasii, quum κροκύλην vulgo hîc positam ignoret.

162, 9. Ἐπικαλέσαντος δὲ τοῦτο ταῦτα.] Et cur non maluit dicere τούτους, n. θεοὺς? an vero credimus, ut alibi usurpat τὸ θεῖον, ita nunc subintelligi velle θεὸν? Mirificæ ineptiæ, quæ tamen egregium Herodotum inquinare potuerunt. Omnino lege, ut est in MS. ἐπιτελέσαντος, quod colligere viri docti satis potuerant ex crebro auctoris usu, quem tradit Portus. Et certe turbatus fuit Valla, nihil proferens nisi *Hoc acto.* an suboluit illi?

162, 30. Ῥαψάμενον ὠμοβοέων καὶ τῶν ἄλ. δερμ. ὀχετόν.] Recte ista, neque ullus in dubium vocare poterit; adeo & simplex ῥάπτειν & compositum συρράπτειν frequenter occurrunt in historia Herodoti, & satis concinne, ut probat locus ab Porto citatus 9, 17, cui addas ex initio libri 6 ἔρραψας ὑπόδημα. Et hinc 4, 64 Συρράπτοντες κατάπερ βαίτας. Et in tempore adest Achilles Tat. p. 205. Δέρμα προβάτου λαβόντες ὡς ὅτι ῥαδινώτατον συρράψωμεν εἰς σχῆμα βαλαντίου ὅσον γαστρός. Et tamen cur nunc quoque Herodotus non adhæret suo activo? Ubique istud adhibuit, nunc trajicit se in istam formam? Nempe si Musis placet. Ego enim multo tamen prætulerim, quod reponit optimus MS. ἁψάμενον τῶν ὠμοβοέων &c. Equidem exempla, quæ de verbo ἅπτεσθαι vulgo adducuntur, maxime apparent de laqueis ac nodis & similibus: at vero Herodotus eo utitur, ut denotet sic jungere quocunque modo & nectere, ut ipsum Latinum *suere* non teneat firmius, & quod alioqui Græci dicunt ῥάπτειν. Id clarum erit, si huic exemplo jungas contrarium ex libro 2 cap. 121. Ἐπισπάσαντα τῶν ἀσκῶν δύο ἢ τρεῖς ποδεῶνας αὐτὸν, λύειν ἀπαμμένους. Rursus lib. 1 cap. 199. Εἴδεος ἐπαμμέναι καὶ μεγάθεος. Activum ἐναπῆπτε, etsi decompositum, sic occurrit circa finem libri 1.

162, 36. Διὰ ὀχετῶν τριῶν.] Si modo ita fecit. Nam MS. illud τριῶν plane non habet, & potest plures canales in tria loca conduxisse.

162, 37. Ἐστρατοπεδεύετο Ψαμμήνιτος.] Plane sic & Valla *castra habebat.* Nec hæreo, modo in locis tam arctis & difficilibus potuerint castra poni. Certe Diodorus Siculus lib. 18 καταστρατοπεδεύειν quidem dicit Perdiccam ex Syria aggressum irrumpere in Ægyptum, & post infelicem tentationem ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ἰδίαν στρατοπεδείαν; sed nuspiam tale quid attribuit Ptolemæo, qui intus erat. Similis omnino casus rerum hic videtur esse, unde legitur in MS. ἐστρατεύετο. Eadem plane ratio occurrebat mihi in Suida in v. Δαυίδ, ubi vulgo legitur Εἶτα τῶν ἀλλοφύλων κατὰ Σαοὺλ ἐστρατοπεδευκότων, καὶ τοῦ πρὸς τ ἐγγαστρίμυθον ἀπελθόντος &c. Ibi in MS. Lugdun. exstat ἐστρατευκότων, & melius est ad mentem ejus loci. Etiam videntur hoc vulgatum fecisse, ut eodem sensu foret; idque forsan ex sequente statim loco, ubi versa vice Herodotus στρατόπεδον vocat aciem confligentem. Mox Mediceus codex habet οὐδέν οἱ μέγα ἀνάρσιον πρῆγμα, ut Stephanus viderat in suis, unde id recepi.

163, 1. Ὕσθησαν αἱ Θῆβαι ψεκάσι.] MS. οἰσθησαν ψακάδι, quod videtur ex prava ignorantia mutatum esse, quum magnitudo miraculi sic augeatur, quod ubique observata eodem tempore fuerit lapsa ex aëre una gutta, & mox cessaverit, non geminando lapsu.

163, 25. Ὡς μόγις ἂν λ. π. διαρρήξειας.] MS. ignorat particulam ὡς, & deinde habet διαρρήξεις. Et profecto scribit sæpe Herodotus, ac si narraret, ut non connexa, sed rupta utatur narratione, per quam tamen sententia est integerrima; οὕτω δή τι ἰσχυραὶ, μόγις ἂν λίθῳ παίσας διαρρήξεις. Nec Herodotus solum, sed & alii. Ut Pausanias VIII, p. 483, τῶν δὲ ἐρειπίων οὐ πόρρω κρημνός ἐστιν ὑψηλὸς. οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτο ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. Potuit non frangere orationem ita ὑψηλὸς οὕτως, ὡς οὐχ. Tale est Petronii Traguriani; *Quum interim nemo curat, quid annonam mordet: non mehercules hodie buccam panis invenire potui*, ubi etiam poterat connexo sermone uti, *quid annonam mordeat, ita ut meh. hod. bu. panis invenire non potuerim.*

163, 34. Ὅτι ἀσθενέας φορέουσι.] MS. rursum apponit ὅτι ἀσθενέας φορέουσι τὰς κεφαλάς. Quæ repetitio non est alicujus extranei; imo est ipsius Herodoti sic amantis præbere integerrimum sermonem. Simile jam supra memini obvenisse ad 53, 35.

163, 35. Πίλους τιάρας τε φορέοντες.] Communis hæc sagina omnium qui tiaram vel nominare voluerunt, longo contextu enumerandi, præsertim B. Brissonii in libro II Regn. Pers. Sed etiam citat hunc locum in thesauro Stephanus, & notat; [Quum hic dicat ita, tanquam hæc separans, alibi contra tiaras genus pileorum facit in Polymnia cap. 61. Πέρσαι μὲν ὧδε ἐσκευασμένοι· περὶ μὲν τῇσι κεφαλῇσι εἶχον τιάρας καλεομένους πίλους ἀπαγέας.] Sic ille, satis infausta contemplatione inclinatus & compulsus in hæc verba. Nam profecto, etsi vulgata scriptura esset Herodoti, non

non posset continuo dici πῖλον & τιάραν ab eo separari propter interpositam copulam. Novissime etiam D. Monfaucon in Diario Italico pag. 422 non aliter potuit hanc demonstrationem Herodoti citare, ut dum Græca solitis verbis ponit, Latine addat *gestantes pilea tiarasque*, non addito, quemadmodum intelligat; quum tamen ibi allegare sustineat in præcedentibus περὶ ἢ τ ἥλιον, quum in nostris exemplaribus exstet, καὶ περὶ τ: ubi etiam quum interpretetur superiora *ossa eorum qui in acie ceciderunt cum jacerent fusa*, *& separatim posita*, vix intelligas, quum quæ fusa jacent, mixtim posita sint. Illud vero permirum est, quomodo Hesychius ita ab exemplaribus Herodoti decipi potuerit, prout certe deceptum apparet, dum ex solo libro primo auctoris nostri vidit tiaram masculino genere poni; in aliis vero partibus incertum relinquere. Locum sane libri primi sine ullo offendiculo per Medicei exemplaris claram fidem indicavimus ita, ut verum pateret Hesychium esse, in capite 132. Sed quum Herodoto sæpius de tiara scribendum fuerit, & auctor iste agat seria, debuit scivisse plura talia in eo documenta esse. Quod ut nos jam denique doctiores bene intelligamus, testificor in MS. Mediceo plane legi πίλους τιάρους φορέοντες. Itaque & masculinum est lib. 8 cap. 120: nam MS. plane τιήρει χρυσοπάστῳ. Ubi tale quid requiri, non vero cogitandum de triere, docet mos Persicus in xeniis, de quo etiam Herodotus 7, 116 in Acanthiis, ubi vestes sunt, non naves.

164, 19. Ἀνεβόωντε καὶ ἀνέκλαιον.] Minus succensendum illis, qui procudere sustinuerunt hanc lectionem ex sequentibus οὔτε ἀνέβωσας οὔτε ἀνέκλαυσας, idque insuper exemplo ipsius auctoris alibi jungentis composita verba ab eadem præpositione, ut ἐπαείροντα καὶ ἐπολρύνοντα, καλέχαιρε καὶ καλεκερλόμεε, & similia. Sed tamen ab alieno manum oportuit abstineri, quum in postremo exhibeat optimus MS. ἀντέκλαιον, quod haud dubie Herodoti est, & hinc præfero; quum etiam alterum videatur reservavisse ad locum inferiorem ἀνακλαύσας μέγα. Quod vero Stephanus ante notaverat in margine τοιάδε, postea τάδε, confirmata ab eodem codice recepi.

164, 23. Δεύτερα οἱ τ παῖδα ἐξέπεμπε.] MS. simpliciter ἔπεμπε. Sed & quod sequitur verbum ἦγον, ignoratur ab MS. & omnino non solum sine sensu est, sed etiam sine ulla constructione hic intruditur, ut omnino debeat expelli. Quippe ut antea dixit à Cambyse traductas fuisse filias servili habitu & aquam portaturas, ita nunc filios vinctos colla funibus & capistratos ora; ut etiam mox ille ipse MS. non præfert ἄγοντο, sed rectissime ἤγοντο & ἡγεόμενον.

164, 33. Τωὐτὸ ἐποίησε τὸ καὶ ἐπὶ τῇ θυγ.] Particula καὶ in MS. non exstat, quam sicut vulgus insereret huic sententiæ, Herodotus arcendam judicavit.

164, 42. Αὐτοῦ τρεῖς φύλακοι.] An credimus hunc numerum? an observationis hujus tam accuratam fidem constare voluerunt Persæ? Immo est nugaciter inculcatum istud numeri vocabulum, ut bene illud τρεῖς absit ab optimo MS. Mox prodita ab Stephano ποιεύμενα & πυνθάνεο stabilita ab eodem codice admisi, ut certe probabiliora.

165, 5. Τὸ ἢ τ ἑταίρου πάθος.] Crediderim sic plerosque loquuturos, & Herodoto etiam attributuros hoc vocabulum, quod sæpe adhibet, ut & fœmininum πάθη, quæ eandem habet intentionem. Sed quam singulare, quam purum est, quod nunc offert ex calamo Herodoti codex optimus? nempe πένθος. Nonne hoc ipsum recte ab Herodoto dicitur πένθος in amissi patrimonii damno? quum in causa simili divina Apocalypsis 18, 15. Οἱ ἔμποροι τούτων οἱ πλουτήσαντες ἀπ' αὐτῆς ἀπὸ μακρόθεν στήσονται διὰ τ φόβον τ βασανισμοῦ αὐτῆς κλαίοντες καὶ πενθοῦντες, & rursum vers. 19. Ex eodem mox posui πτωχηίην pro πτωχίην, ut notatum est 32, 21.

165, 16. Εὗρον αὐτοῦ οἱ μετιόντες.] Vocula αὐτοῦ non est in MS. & plane nihil in se habet roboris, nec in vertendo rationem ejus ullam habuit Valla.

165, 23. Ἦν καί σφεων ἀποστέωσι.] MS. εἰ καί. Ac statim ἐν ἢ καὶ τῷδε, non ἐν ἢ δὴ καὶ τῷδε, quæ tamen ipsæ voces sic repetitæ exstant cap. 38 hujus libri.

165, 27. Τῷ Λίβυος Ἰνάρω παιδί.] Primæ duæ voces non habentur in MS. & satis patriam notavit antea.

165, 32. Κακὰ πλέα.] MS. πλέω, quod hinc pro genuino habeo, etsi ista πλέα interdum quoque antea jam dixerit.

166, 1. Τὸ ὧν καλακαίειν τοὺς νεκρούς.] MS. τὸ ὧν καλακαίειν τε τοὺς νεκρούς.

166, 3. Θεῷ οὐ δίκαιον εἶναι λέγουσι.] Quid potuit fieri accommodatius ab editoribus? nempe præcedit Πέρσησι; necessario his debuit respondere casus alter; ut ne canonibus Grammaticæ injuria fieret. Quid tamen, si Herodotus aliter scripserit; nostrumne erit non eum sequi, quam potius ex nostro sensu formabimus? Sane MS. plane profert λέγοντες, nec habeo causam, cur non id etiam Herodoti esse rear, idque ex more veteris Græciæ frequenter ita variantis, neque hic modo, sed etiam 4, 132. Δαρείου μέν νυν ἡ γνώμη ἦν Σκύθας ἑωυτῷ διδόναι σφέας τε αὐτοὺς καὶ γῆν τε καὶ ὕδωρ· εἰκάζων τῇδε. Ita enim præclarus quoque MS. ubi substitutum est εἰκάζοντος. Talia sunt apud Arrianum 2 cap. 7. Λέγεται ἢ καὶ Ξενοφῶντος καὶ τ ἅμα Ξενοφῶντι μυρίων

ἐς

ἐς μνήμην ἐλθεῖν, ὡς οὐδὲν ἢ οὔτε κατὰ πλῆθος οὔτε κατὰ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν σφίσιν ἐπεοικότες. At potuit ἐπεοικότος vel ἐπεοικότων, ut vidi etiam in uno MS. At non placuit Arriano.

166, 8. Οὐδαμῶς σφί ἐστι.] MS. φησίν ἐστι. Quod ipsum quoque opinor esse Herodoti: nempe sicut post relatam opinionem Persarum addit, eos dicere non licere Deum pasci cadavere; ita post opinionem Ægyptiorum de igne traditam, addit, eos dicere non igitur licere ullo modo belluis (in his est ignis) cadaver præbere; ut non de se ipsis tantum concludant, sed generatim.

166, 15. Ἀμάσι λυμαίνεσθαι.] Recte: nam sic notat Portus ex 9, 78 λυμαίνεσθαι νεκρῷ, quod poterat habere ex libro 1 c. 214 iisdem in verbis λυμαινομένη δὲ τῷ νεκρῷ. Nec tamen hæc omnia vetant, audiri etiam ex codice MS. Ἄμασιν, & hunc accusativum placuisse nunc similiter Herodoto, sicut placuit 8, 28. Ἐσβαλοῦσαν δὲ ἐς τὴν χώρην τὴν ἵππον αὐτέων ἐλυμήναντο ἀνηκέστως. Itaque voluit in utrumque ludere.

166, 19. Ἔθαψε ἐν τῇσι θύρῃσι.] MS. ἐπὶ τῇσι, & id desideratur.

167, 8. Τὰ λέγειν χρῆν.] Pejor est hic infinitivus, quam indicativus ille, qui exstat in MS. χρῆ.

167, 16. Ἐς τοὺς ἀπέπεμψε.] Circa hunc locum perversa contigit mutatio in editionibus, ut ita nunc exhibeatur, quum legatur in optimo MS. ἀπέπεμπε, & recte. Deinde etiam νόμοισι δὲ καὶ ἄλλοισι χρᾶσθαι αὐτοὺς καὶ κεχωρισμένοισι. Vulgo abest secunda copula.

167, 27. Ἡμέας τε ἀπέπεμπε.] MS. idem contra nunc ἀπέπεμψε. Vides plane lasciviam.

167, 41. Ἐπειδὰν οὕτω.] MS. ἐπεὰν οὕτω.

167, 44. Μέχρι δὲ τούτων.] MS. τούτου.

168, 4. Τὸν χρυσὸν ἥρωτα στρεπτόν.] MS. χρυσοῦν; certe & supra vocavit χρύσεον. Sed etiam MS. & supra & nunc ψέλια. Et 4, 168. de qua scriptura egit Salmasius in Plinianis pag. 245.

168, 23. Ἔτεα μὲν ἐς εἴκοσι.] Prorsus quasi nonnisi puerile quoddam aut vulgare styli genus tanto scriptori adfuisset. At vero optimus MS. sine præpositione ἔτεα μὲν εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἀπικνέεσθαι. Quod ipsum cur non ausim Herodoto vindicare, quum & Ælianus, quanquam præmisisset εἰς Ἀρκάδας ἀφίκετο, non recusarit mox subnectere ἀφικέσθαι σφίσι τὸν ἄνδρα dativum adamans 2, 42, ubi noster quartum casum? Tale utique est lib. 2 cap. 36. Τοῖσι ἄλλοισι ἀνθρώποισι νόμος ἅμα κήδεϊ κεκάρθαι τὰς κεφαλὰς, τοὺς μάλιστα ἱκνέει.

168, 31. Ἀπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν.] Quid hoc erit? Certe nequit verti *in ea innatare*, quod tamen profert Valla, haud dubie aliam lectionem sequutus, & veram, quam nunc reposui ex optimo MS. ἐπ' αὐτοῦ.

169, 2. Δολερὸς &c.] Quam belle id repetiverit in sene Ceo Archidamus, refert Ælianus 7 Var. H. 20.

169, 6. Ἴσωσι περὶ τὴν πόλιν.] MS. ἰσᾶσι. Deinde ἐμμανής τε ἐών, ubi Herodoto invident Ionismum illic plerumque usurpatum, edentes ὤν.

169, 36. Ἐκ Θηβέων δὲ ἐπορεύοντο ἔχοντες ἀγωγοὺς, καὶ κατὰ βὰς &c.] Mira varietas numeri, ut modo exercitum, modo Cambysen spectaverit; quod tamen ferri quacunque ratione posset, nisi vel puer videret ista ἔχοντες ἀγωγοὺς inepte ex inferioribus huc esse inculcata; ut mirari oporteat Stephanum, quum Valla istas voces in interpretando omisisset, Stephanum dico illa sic integrare, *Thebis autem iter faciebant*, *itineris duces habentes*, quæ nec omisit Th. Gale, etsi cod. Arch. eum doceret illas voces non esse antiquas. Itaque quum istius codicis testimonio subscribat etiam Mediceus, & res nimium pateat, non censui ulterius pro Herodoteis jactanda, quæ ipsa clamabant se esse supposititia. Cæterum ex eodem MS. scripsi Θηβῶν, non Θηβέων, ut Jungermannus, non Θηβαίων, ut Aldus prior.

170, 7. Ἄρσον δὲ αἱρεομένοισι.] MS. ἄρσον αἱρεομένοισι, omissa adversativa, quæ prorsus nullam hic habet tutelam, sed præterea αὐτέοισι, non αὐτοῖσι.

170, 23. Θεὸς παρείη φανείς.] MS. θεὸς εἴη φανείς. Et videtur alterum temere repetitum ex præcedente versu, quum ista exprimant ultra modum, & condonandum Casaubono, quum ad Spartianum pag. 23 citat hæc verba, prout vulgo legebantur.

170, 39. Ἐὼν μέγας.] Præclare conveniunt codices Arch. & Eton. apud Thom. Gale cum Mediceo exemplari ad expellendum quod nulli bono est, & restituendum, quod certe debuit ab Herodoto notari μέλας. Et quum Stephanus testatur sua exemplaria habere μέγας, illa vero nihil nisi obstinatam produnt pervicaciam corruptelæ in vulgaribus Herodoti codicibus: recte interim ipse præfert μέλας, quod unde habeat, non aperit, & priores editi retinent μέγας. Sed male. Quare enim vocat μέγαν, quum jam dixerit esse μέσον? Nec reliqui auctores de illa magnitudine præcipua quidquam tradunt. Color vero quis in eo dominatus fuerit, annotari debuit. Præterea quod post vocem τετράγωνον sequitur verbum φορέει, ab eo abest, & videtur esse aliorum, qui sufficere non judicarunt verbum proxime antecedens ἔχει, unde tamen omnia recte dependent.

170, 47. Τοιοῦτοι θεοί.] MS. οὗτοι οἱ θεοί.

170, 49. Οὗτος ὁ θεός.] Notabili geminatione particulæ MS. οὗτος γε ὁ θεός, & mox ὁρτὴ μὲν δὴ διελέλυτο, ubi vulgo δὴ abest.

171, 15. Ὅτι τόξον.] MS. ὅτι τὸ τόξον. Et mox ὁ περὶ τοῦ Αἰ. ἤνεικαν, non τό.

171, 43. Ἐς οὗ ἀποθάνωσι, ἤν σφι μὴ παραρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τούτων.] Nihil potest di-

ei insulsius hoc Græco sermone, cui tale principium & par clausula adjungitur, quorum significatio est eadem; & hinc ista geminatio tolerari nequibat, nisi & gemina foret periodi istius argumentatio ac bipartita. Id nisi fieret, supervacua erant illa μέχρι τέτων. Debuit duntaxat deleri negativa μὴ, ut esset ἤν σφι παρανομηθῇ τι ἄδικον, μέχρι τέτων. ut doceret eos esse judices ad vitam; sin alicujus injusti convincantur, eo usque. Sed Herodoti mentem præclare ab auctore expositam depravarunt nimiæ aliorum manus, quam nunc ita ex illustri MS. Mediceo reponimus, ἐς ὃ ἀποθάνωσι, ἤ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον, μέχρι τέτων, *Donec moriantur, aut dum alicujus injusti comperiantur, eo usque.*

171, 39. Οὐκ ἐωθότα ἐπενόεε ποιήσειν.] Hæc consueta qualia sint, quum possit dubitari, idcirco Ez. Spanhemius citans hunc locum in notis ad Julianum pag. 89 sustinet opinari quod antea apud eos inusitatum, à Cambyse Cyri filio, & quidem nulla Persarum lege prohibente, primo inductum, tradere nunc Herodotum. Quod quî potuit venire illi in mentem, aut nobis erit credibile? Sane non dicitur id ab Herodoto clare, sed facile colligi potest: & ex Cambysis jocosa interrogatione, qua quærit, an sit lex quæ jubeat, ostendit se scire esse, quæ vetet. Nam ut primum exemplum det ignoti facti, an de eo sollicitum dicimus futurum fuisse Cambysen? Deinde an verba ista ἐξεῖναι ποιέειν τὰ ἂν βούληται possunt dici de ignoto? quum sit propria formula de vetitis.

171, 47. Ὑπεκρίναντο.] MS. ὑπεκρίνοντο.

172, 11. Ἔπλωες μὲν γὰρ λέγεις.] Vocula γὰρ ab MS. exulat.

172, 26. Τὴν γυναῖκα περιτῖλαι.] MS. περιτεῖλαι, quod potest referri ad 52, 15. Quin etiam Herodoto constitit ratio, ut maluerit nunc scribere κότερον περὶ. non κότερα, ut vulgo, in conjunctis tot fœmininis. Deinde MS. εἴη καλλίων, non εἴη ἀμείνων, prout in Anglicis etiam libris inveniebat Gale.

172, 29. Ταύτην μὲν δή κοτε σύ.] MS. μέντοι κότε σύ. Opinor autem hæc notanda signo interrogationis, ut vertatur: *at tu cur hanc lactucam imitatus es evulsa Cyri domo?* Nam istud κότε vel *aliquando* in exprobratione foret absonum, quum videatur id contigisse modo post factum. Et mox πολλὰ ἐώθεε, non ἔωθε. Et rursum τιμὴ δὲ καὶ αὕτη ἐ σμικρή.

173, 1. Τῇ δὲ φιλονεικίῃ.] Quis non videat male isti ambitioni locum dari, qui dicatus est φιλοινίῃ, ut notavit Stephanus de libris MSS. tacens? At quum Gale in suis duobus, ipse in Mediceo non aliter legerim, an causa ulla superest vel reminiscendi τῆς φιλονεικίας? Omnino reposui verum. Et statim MS. Mediceus τοιάδε ἀμείβεσθαι, non τοῖσδε.

173, 8. Κοῖος τις δοκέω.] MS. δοκέοι, quod penitus requiritur.

173, 17. Ἥσθη τε ταῦτα ἀκέσας.] Vox ultima in MS. non apparet; & forte non desideres: gavisus est quod ad illa. Etsi videam lib. 4 cap. 88. Ἡσθεὶς τῇ σχεδίῃ. Lib. 3 cap. 119. Ἡσθεὶς αὐτῇ. Cap. 134. τῷ ἔπεϊ. Quæ considerationem habent aliam; & recte vox ἀκούσας repellitur, quum scribat hujus libri cap. 28. Οἱ δὲ ἀκούσαντες τούτων, quæ etiam lectio confirmatur ab eodem MS.

173, 45. Ἀγαθόν τε πρ. εἶναι.] Curavi, ut Græca Latinis responderent; quæ quum sic formaverit Valla, *conducit tibi te providum esse*, certe is non legit ἀγαθῶν, quod in omnibus editis, quos ad manum habeo, extare scias, sed prout edidi. Sic & iidem inique mox conspirant in πολήτας, quum egregie legatur in optimo codice πολιήτας.

174, 7. Ἀρέξεα.] Sic iterum omnes editi, quum MS. Med. simpliciter exhibeat Ἀρέξην.

174, 12. Ἀλλ' οὔ τοι χαίρων.] MS. ἀλλ' οὔ τι χαίρων. Rursum deinde interest nosse sic legi in optimo MS. ἐπεί τοι καὶ πάλαι ἐς σε προφάσιός τευ ἐδεόμην. εἶπας ἐλάμβανε τὸ τόξον. quum vulgo post verbum ἐδεόμην addatur ἐπιλαβέσθαι, & sic inseratur quoque Ταῦτα δὲ. Quæ quum per inertiam legentium tanto tempore inquinare Herodotum potuerint, ego quoque relinquere illa ob versionem Vallæ potui. Sed ista brevitas meo judicio non tantum longe est nervosior, sed admirabilis. Quid enim volunt illa *quia olim jam debebam captare in te occasionem?* Si enim illud debebat, utique capita criminum duo ostendit se in promptu habuisse, ut quolibet momento eum corripere potuerit: certe graviora crimina committi ab Crœso nequibant, & illa jam monstrat Cambyses se bene captata habuisse, ut prorsus nunc indicat ista Cambysis ratiocinatio. Sed aliud quid ab eo profertur: nempe *quippe & olim prætextu adversus te aliquo egebam*, quem scilicet nunc opportune nactus sum, ut quum justas iræ causas mihi dedisses, noluerim tamen illis uti, sed speciosiores & recenti flagitio insignes aucupari maluerim, quo probatior foret mea vindicta. Sequentes duas voces nec Valla videtur agnovisse, sed successit Stephanus huic labori, ut centonem hunc bene consueret.

174, 20. Καὶ ἐπιζητοίη.] MS. καὶ ἐπιζητῇ. Et mox ἢν δὲ μὴ μεταμελῇ, quod est simplicius & explicatius, quam vulgatum ἢν μὲν δὴ μὴ μεταμελῆται.

174, 31. Ἐς δὲ δὴ καὶ Ἡφαίσε τὸ ἱρόν.] MS. ὡς δὲ δὴ καὶ ἐς τὸ Ἡφαίσε ἱρόν. Agnoscis jam spectatum corruptelæ genus, quo particula ἐς occupavit sedem voculæ ὡς, ut patuit ad librum secundum.

174, 36. Ἐγὼ δέ οἱ σημανέω.] MS. pro his tam

tam multis habet ista pauca, sed ad declarandum non minus, imo vel magis valida, ὧδε σημανέω.

174, 40. Ὅμοια τοῖσι τοῦ Ἡφαίστου.] Ut videtur Herodoto probatior fuisse hujus adjectivi constructio cum tertio casu, quod docent exempla apud Portum. Attamen MS. ὅμοια τοῦ Ἡφαίστου. Et est æquissima causa sic variandi. Neque enim in præcedentibus agnovit quædam ἀγάλματα τοῦ Ἡφαίστου, ad quæ referri hoc plurale τοῖσι posset, sed tantum dixit ἔστι γὰρ τοῦ Ἡφαίστου τὤγαλμα.

174, 44. Εἰ γάρ τις προθείη πᾶσι ἀ. ἐκλέξασθαι.] Sic adduco, quia reliqui intactam editionum lectionem, contentus id quod Florentiæ legeram, in ora apposuisse, ut quisque eligeret. Ne tamen interea credar ambiguus hæsisse, omnino falsum est, quod solet legi, & omnino verum, quod aperio ex Florentia. Nam προτίθεσθαι quidem in libro primo bis usurpat de apponendo cibo, etiam de exponendo puero, etiam de consultatione in concilio, ad qualem sensum respexit Valla interpretans *præbeat facultatem*, qui sermo nescio an deceat aulam Persicam, quam nunc mente concepit auctor, unde nunc quidem non obliviscitur τοῦ κελεύειν, quod plane non expressit Valla, sane perperam. Itaque sententia Herodoti est, si quis imperet vel imponat omnibus hominibus, jubens eligere. Hoc autem est προςτιθέναι, ut bene notavit Portus & est in MS.

175, 1. Γέλωτα τὰ τοιαῦτα τίθ.] MS. Γέλωτα τοιαῦτα τίθ. Et plane agnoscimus hunc esse fontem, unde apud Petronium cap. 17 mulier hausit *petoque & oro, ne nocturnas religiones jocum risumque faciatis.*

175, 6. Ἐπὶ πόσῳ ἂν χρημ.] MS. ἐπὶ κόσῳ ἂν χρ. ut 8, 85. Μέχρι κόσου ἔτι πρύμνην ἀνακρούεσθε.

175, 17. Οὕτω μὲν νῦν.] MS. οὕτω νῦν.

175, 26. Ξεινίην Ἀμάσι τῷ Αἰγυπτίων βασ. συνεθήκατο.] Voci primæ apponunt signum, ut inde notent in margine pro ξεινίην in MSS. legi quoque φιλίην, ipso etiam Gale hanc normam imitante, nec de codicibus Anglicis quidquam diversum testificante, perinde ut pro Αἰγυπτίων vulgato indicant Αἰγύπτου in eisdem legi. Quod si ita est, functi sunt officio: sed verendum est, ne manus Stephani aberraverit, quum vellet indicare utramque vocem & φιλίην & ξεινίην exstare in libris antiquis. Ecce enim quam magnifice & ample magis MS. Mediceus profert hanc manum Herodoti: ξεινητὴν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ φιλίην συνεθήκατο. Quo magis hæc & alia inspicio, certe crescit reverentia erga præclarum istud vetustatis munus, unde discimus per epenthesin hæc dici, ut intelligatur adeo arctam fidamque amicitiam inter hos constitutam fuisse, ut usque ad sanctum hospitii vinculum procederet; illud nempe, quod vix videbatur fieri posse, utpote inter principes tanto intervallo separatos, & quorum nemo videri poterat unquam peregrinaturus. Hæc clara est sententia. Quod si tamen ad vulgares formulas crediderimus propius accessisse hanc ipsam, sane facili momento persuadebitur lector Herodotum scripsisse ξεινητὴν Ἀμάσι τῷ Αἰγύπτου βασιλέϊ καὶ φιλίην συνεθήκατο. Id confirmat ipse auctor mox in Amasios epistola. Ἡδὺ μὲν πυνθάνεσθαι ἄνδρα φίλον καὶ ξεῖνον εὖ πρήσσοντα. Et sic 8, 143. Ἐόντα πρόξεινόν τε καὶ φίλον. Plutarchus de virtut. mulier. p. 255.

175, 33. Ἔκτητο δὲ πεντ.] Plane legitur in optimo MS. ἐκέκτητο.

175, 45. Πολλῷ δέ τοι πλεῦνος.] MS. πολλῷ δὲ ἔτι πλεῦνος.

176, 8. Ὅς τις ἐς τέλος οὐ κακῶς ἐτελεύτησε.] Sit hoc pulchellum aliis, qui antehac operam Herodoto dederunt. At mihi tum mirabiliter sordet, tum sententiæ nullius videtur, & prorsus indignum Herodoto. Quid enim est τελευτᾷν ἐς τέλος? quum si voluisset utique præpositione ista uti, debuisset ὅς τις τέλος οὐκ ἐς κακὸν ἐτελεύτησε, qui tandem non in malum desierit. Sic enim dicunt Græci τελευτᾷν ἐς τοῦτο τι. & sic afferunt ex hoc nostro ἐτελεύτησαν ἐς τοῦτο, idque legitur hoc libr. c. 126, ut sic ad ipsam materiam & argumentum attendatur; aut etiam retento substantivo nec converso in adverbium posuisset ὅς τις οὐκ ἐς τέλος κακὸν ἐτελεύτησε. Sed peregregie & aberrationis in scribendo origo & simplicissima restitutio debetur denuò exemplari Mediceo, in quo legitur ὅσις ἑτέρως οὐ κακῶς ἐτελ.

176, 10. Σὺ ὦν νῦν.] MS. σὺ νῦν. sed præterea verbum ποίησον in MS. non apparet, nisi in margine, ut considerandum sit, an non uno tractu scripserit auctor, σὺ νῦν ἐμοὶ πειθόμενος, πρὸς τὰς εὐτυχίας τοιάδε φροντίσας τὸ ἂν εὕρῃς &c. (nam & sic MS.) ἀπόβαλε.

176, 15. Μὴ ἐναλλὰξ ἤδη αἱ εὐτυχίαι τοι τῷ 'πὸ τοῦδε αὐτοῖσι πάθεσι.] Longe speciosiorem seriem, quam simul veriorem facit mutatio ex libris Stephani in margine notata αὐτοῖσι πάθαισι, his vocibus tam præpostere digestis & permixtis, etiam dissipatis, quas conjungi oportuerat, prout auctor conjunxerat, præbet liber MS. μὴ ἐναλλὰξ ἤδη τ' ἀπὸ τούτου αἱ εὐτυχίαι τοιαύταισι πάθαισι. Res ipsa clamat. Mox etiam MS. idem ὑπετίθετο, non ὑπετίθετο.

176, 21. Ἐπ' ᾧ ἂν μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀσηθείη.] Hic locus est, quem respiciebat in notis ad Luciani Timonem Tanaq. Faber, vir ille incertus, suspensus & præcipitans, dum spernit codices antiquos, ad insulsas conjecturas aut fidem nimis facilem, quam nunc præbuit editionibus Herodoti, ut adjuvaret scholiasten Aristophanis Διάσια satis absurde

 spre-

ſpectantem. Et Portus hinc ἀτᾶν jactitare potuit verbum Herodoti, quum is debuerit ſcire lib. 1 cap. 136 occurrere μηδεμίαν ἄτην, diverſam ſane ab ἄτη. Itaque in hoc loco Herodoti exhibebat codex optimus ἀσθενῆ. ut liceat hoc exemplum apponere locis illorum, quos Græci ſermonis Patres agnoſcimus, vel Ἡ μὲν τ' ἀζομένη κεῖται, vel γύναια σείετο ἄζη.

176, 25. Ἐποίεε τάδε.] MS. τοιάδε.

176, 27. Ἀναγαγεῖν ἐκέλευσε.] MS. ἐκέλευε, nimirum ut modo dixit ἐποίεε.

176, 49. Κεχαρηκότες.] Ut ſimilia duo exempla huc confert Portus, etſi exſtent plura. Attamen cur tacebitur legi in optimo MS. κεχαρηότες? quod quidem perinde bonum. Et ut non diſplicuiſſe pateat ſcriptori noſtro, etiam lib. 4 cap. 14 habet τεθνηκώς, ubi vulgo τεθνηκώς.

177, 8. Καὶ ὅτι ὡς οὐκ εὖ.] MS. καὶ ὅτι οὐκ εὖ. Et quid affert vocula ὡς, quam merito expellit liber optimus?

177, 18. Πέμψας δὲ κήρυκα λάθρη Σαμίων Πολυκράτης.] Quaſi vero periculum eſſet, ut crederetur tyrannus in legationibus & quidem talibus mittendis uſus fuiſſe conſilio aut conſcientia eorum, quos oppreſſerat; ideone debuit ſic cavere præmonendo Herodotus, & non quiſque facile ſuſpicetur? Vide igitur aliquid inſigne. Nam optimus ille MS. tantum habet Πολυκράτης δὲ πέμψας παρὰ Καμβύσεα. Quæ prorſus ſufficiunt.

177, 32. Ὑπὸ Πολυκράτεος.] Etiam abſunt hæ voces ab MS. & mire verboſus eſt in hac parte contextus, qui nihil memorabile exprimit.

177, 45. Ἐπίκουροί τε μισθωτοὶ καὶ τοξόται.] Etſi ita concipiat quoque hanc loquutionem c. 54, attamen nunc MS. ἐπίκουροι μισθωτοί. Et ſufficit. Mox etiam in eodem effertur ἐξελασθέντας, prout jam ſupra notavi & rurſus cap. 54. Denique ex eodem edidi τὸ θύλακον ἀλφίτων δέεσθαι ſine articulo τῶν. De defectu autem verborum in Laconico reſponſo quid dicam? niſi ſi videatur etiam nimis largum eſſe & abhorrens ab Urbis illius more, prout vulgo effertur, ut licet illud ſit ſatis decens ex ſenſu, tamen eum videatur concinnaſſe vir politior præter manum Herodoti, quum Lacones tantum reſponderint τὰ μὲν πρῶτα λεχθέντα οὐ συνιέναι, ſive primam orationis partem intelligas, ſeu præcipuum caput materiæ. Quid autem differt inter iſtud ἐπιλελῆσθαι hîc ita inculcatum, & οὐκ ἐμέμνητο, quod poſitum ab auctore in cap. 51?

178, 1. Οὔκων τι τιμωρῆσαι.] Quam facinoroſe conturbatæ ſunt literæ in hac lectione? quam egregie contra expoſitæ juxta Herodoti manum in optimo MS. οὐκ οὕτω τιμωρῆσαι?

178, 4. Ἐπ' οἷσι ἀγοίατο οἱ παῖδες.] Duas poſtremas voces non agnoſcit MS. optimus, & quis non eas proſcribat in tanta iteratione?

179, 4. Οἴχοιντο.] MS. οἴχοντο, idque ſatisfacit.

179, 13. Ἔπεμπε δέ.] MS. ἀπέπεμπεν δέ. Agnoſcis hoc ipſum compoſitum eſſe, quo jam ante de hoc facto fuit uſus, ut ſit omnino probabilius, quam ſimplex. Miror, unde Stephanus acceperit ἔπεμψε. Ex eodem libro bis recepi εἵνεκεν.

180, 1. Ἀπελαυνόμενος δ' ἄν.] Quid utile huic loco ex iſta adverſativa inſerta? Nimium conjunctus eſt ſermo, quam ut poſſit ferri; & ſane legit MS. Ἀπελαυνόμενος ἄν.

180, 4. Ὃς ἂν οἰκίοισι.] Molliter ac diſtincte MS. ὅς ἂν ἢ οἰκίοισι. Mox in oratione Periandri habebat codex ἐξεργασάμην, non ἐξεργ. Item σέλας πλοῖον, non πλοίῳ. Quæ certe non cedunt vulgatis.

180, 41. Ἐπεκάλεε τὸ Λυκοφ.] An igitur hîc factum eſt, quod in verbo ἐπικαλεῖν vulgo intelligitur? MS. ἀπεκάλεε, quod multo elegantius. Nonne exſtat 9, 20? Καὶ γυναῖκας σφέας ἀπεκάλεον.

180, 43. Οὐκ ἐνεώρα.] Utitur hoc verbo & ſic compoſito Herodotus, prout exempla collegit Portus; ſed alio quodam modo, ut illa docent. Et quod non ſperabam, hoc loco edit optimus MS. οὐκ ὤν ἑώρα, in illum prorſus non conjiciebat oculos. Et ibidem in parvo licet, tamen Herodoti cuſtos membrana Medicea retinet τὴν ἀδελφεὴν, ut ſemper auctor noſter, non ἀδελφήν.

181, 7. Τὰ πάτρια ἀπέβαλον.] Nimis aperte & ruſtice, quam ut politam Corinthum deceat. Itaque pretioſiſſimum mihi videtur, quod exſtat in optimo MS. μετέβαλον.

181, 12. Ὑποκρινόμενος.] Hoc exemplum Portus ſubnexuit multis aliis, in quibus apparet aoriſtus ἀποκρίνασθαι, quod tempus etiam nunc adhibitum fuiſſe docet optimus MS. exhibens plane ἀποκρινάμενος.

181, 41. Δήμου γὰρ τούτου ἐών.] Nequivi indulgere aut Vallæ aut Stephano corrigenti Vallam, in id conſpirantibus, ut δῆμον vertant *tribum*, quum nec vocis Græcæ natura id ferat, nec publicus illius uſus qui præcipue valuit in Attica, ut norunt omnes. In prioribus etiam volui Latina concinnare ad formam Græcorum, ſed ubi excidiſſe deprehendo vocem *nepos*, *qui Archiæ nepos*, *Samii filius*. Aliter concepit Vindingius, dubito an bene; ſcribit enim [Archiæ à Samiis publice funus factum fuit, ejuſque filius ſuo filio Samii nomen indidit, quod Archias Sami ſtrenue pugnans cecidiſſet.] quaſi ille Samius proprie appellatus eſſet nepos ejus qui in Samo cecidit.

181, 46. Ταφῆναι δημοσίῃ ὑπὸ Σαμίων εὖ.] Eadem in vocula terminat orationem cap. 82. Πατρίους νόμους μὴ λύειν ἔχοντας εὖ. Itaque hactenus

nus commode ad Herodotum. Cæterum qui δημοσίῃ apud veteres vel Græcos vel Romanos sepultus esse dicitur, facile simul & necessario intelligitur εὖ & egregie sepultus esse, ut prorsus hæc expositio sit supervacua, & idcirco quum à MS. eadem vocula abesset, cur ea inquinaret hanc editionem?

181, 49. Ἐς τὴν Πελοπόννησον.] MS. ἐς Πελοπόννησον.

182, 5. Ταύτην πρώτην στρατηλίην.] Ut solent post enarratam memorabilem expeditionem vel aliam rem, quæ deinde contigit sæpius, plerumque instar epimetri addere, ut lectorem moneant attentum esse in observando primo ejus exemplo. Cui simile occurrit in cap. 138. Id nunc vulgo creditur fieri etiam ab Herodoto. An tanti fuerit hæc expeditio, ut sequentibus in Asiam expeditionibus, & sane celeberrimis & maximi momenti, initium dederint, merito dubites. Utique non agnoscit optimus codex aliud, quam ταύτην τὴν στρατηλίην, quod sequor. Major difficultas est in eo, quod statim dicuntur Dores hanc expeditionem per Lacedæmonios fecisse, prout vertit Valla, sed nempe in obscuro apprehendens, quod ad manum venit, qualecunque esset. Etenim ille sensus plane non in Græcis affatim corruptis exprimitur: sed pulcherrimam opem adfert codex Mediceus, in quo non legitur Λακεδαιμονίοισι, sed tantum Λακεδαιμόνιοι. Et certe syllaba ista posterior σι delenda est, quum innuat Lacedæmonios Dorienses jam factos hac militia functos esse.

182, 15. Ὅμοια τοῖσι πλουσιωτάτοισι.] Citantur hæc ab Bocharto in Canaan 1, 14, sed ita ut primam vocem jubeat legere ὅμοιος, quia nimirum antecedit θησαυρός. Quæ conjectura decet eum, qui nihil in legendo attendit ad stylum scriptoris. In libro VII bis occurrit ἀνὴρ δόκιμος, ὅμοια τῷ μάλιστα. Quæ notari hodie propter nauseam vix possunt, sæculis bene cognita, nec debuit ipse ignorare.

183, 7. Πρότεροι μὲν.] Sic enim legitur in optimo codice, quod propterea testor, quia Stephanus ita agit, quasi in ipsius libris MS. legeretur quidem etiam πρότεροι, sed vocula μὲν quoque servaretur, quæ nulla est in MS.

183, 19. Βάθος ὀρώρυκται.] MS. ὤρυκται.

183, 43. Οὔνομα τωὐτὸ εἶχε Σμέρδις.] MS. Σμέρδιν. Et videtur Græcismus Herodoti exigere, ut nomen proprium efferatur in eodem casu; quo vocabulum ὄνομα. Sic enim 4, 6. Σύμπασι δὲ εἶναι οὔνομα Σκολότους. Prout sic & alii sunt loquuti.

184, 1. Καὶ δὴ καὶ ἐπ' Αἴγυπτον.] Non male, longe tamen plenior per unam literam optimus MS. Καὶ δὴ καὶ οἱ ἐπ' Αἴγ.

184, 4. Στὰς ἐν μέσοισι.] Constructio est illa ipsa, qua Arion libro I dicitur bis στὰς ἐν τοῖσι ἑδώλοισι. Unde oritur alia sententia. Mirum vero est, unde sic corruptis aliis libris exhibeat præclarus ille ab Florentia codex MS. στὰς ἐς μέσον. Id certe Herodoti esse dicit ipse, tum cap. 130. σταθέντος δὲ ἐς μέσον ἠρώτα. tum cap. 140. στάντα δὲ ἐς μέσον.

184, 13. Νεῖκός τι ἐστι.] Nonne suaviter satis jam particula τι suo loco posita est? Quid quærunt illi, qui sic repetunt? quum legatur in MS. νεῖκός τοι ἐστι.

184, 31. Οὐκ ὄπωπα.] MS. οὔκω ὄπωπα. Immo non aliter ediderat Aldus, non aliter Camerarius, Stephanus sine causa mutavit.

185, 8. Οἱ δὲ εἶπον ὅτι.] MS. εἶπαν, & certe sic varietas soni sentitur. Paulo ante mutavi ordinem, quum ederetur Τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο αὐτὸς τῇ πρότερον, antea autem Aldi & Camerarii editio distingueret Τρωματισθεὶς δὲ κατὰ τοῦτο, αὐτὸς τῇ; hanc distinctionis notam omisit editio Hervagii 1557 & Stephanus. Sed nunc multo melius.

185, 40. Σμέρδιος ὑπεραιρημένου.] Compositi illius nulla hîc opportunitas, & corriges vel ὑπαραιρημένου, ut mox ὑπαιρεθῆναι, vel ὑπεξαιρημένου. Nam ex MSto nihil notavi.

185, 46. Ἔργον ἐργασταί μοι.] MS. ἐξέργασταί μοι, ut paulo ante dixit ἐξεργασθέντος δὲ κακοῦ τοσούτου.

186, 10. Αὖτις ἐς Μήδους περιελθοῦσαν.] Citatur hic locus ab Doct. Stanleio ad Æschylum pag. 773 & 777, ut aut conetur aut sibi imaginetur penetrare acrius, quam vel Cambyses vel Herodotus credi possunt in mente habuisse, n. de Medo & Dario Medo, quum uterque modo cogitet de natione Medorum. Mox cur ediderim σθένεϊ τέῳ, ubi vulgo erat τῷ, causam dixi sub numeris 21, 31.

186, 14. Γῆ τε καρπὸν ἐκφέροι &c.] Has obtestationes vetustissimo tempore usurpatas fuisse in utramque partem libet nunc ostendere subnectendo exemplo exsecrationis, quod nuper descriptum est ex saxo Aphrodisiensi, & est in manibus Eruditissimi Massoni, quod ita habet: Κατὰ τὴν γνώμην καὶ βούλησίν μου ἔστω ἐπάρατος καὶ ἀσεβὴς καὶ τυμβώρυχος καὶ οὔτε ἡ γῆ αὐτοῦ καρπὸν ἐνέγκῃ, οὔτε ἡ θάλασσα αὐτῷ πλωτὴ γενήσεται, σπορά τε παίδων αὐτοῦ ἐξολεῖται, καὶ ἑτέρα διὰ γένους οὐ γενήσεται, καὶ ζῶντι μὲν αὐτῷ ὅσα θεοὶ κατὰ ἀνθρώπων τεθείκασιν· θανόντι δὲ οὐδὲ ἡ γῆ παρέξει αὐτῷ τάφον.

186, 15. Γυναῖκές τε καὶ ποίμνια.] Quam molliter MS. ποῖμναι.

186, 24. Καλείρεικόν τε.] Egregie MS. κατήρεικόν τε. quod propius jam accedit ad Hesychium καλῃρείκοντο κατεξίζοντο.

187, 4. Οὗτος ὢν ὁ Ὀτάνης.] MS. οὗτος ὁ Ὀτάνης. Nec solet in ista repetitione interserere particulas. 7, 123. Ἀπὸ δὲ Αἰνείης, ἐς τὴν ἐτελεύτων καταλέγων τὰς πόλις, ἀπὸ ταύτης. 4, 44. Βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι.

187, 11. Καὶ ταύτῃ συνοίκεε.] MS. καὶ ταύτῃ τε συνοίκεε. Mox videtur MS. velle παρ' αὐτοῦ τὴν θυγατέρα.

187, 25. Τῶν συγκατημένων γυναικῶν.] An Valla fuit tam putidi oris, ut potuerit hoc interpretari *mulierum eum illo cubantium*, quod Herodotus satis declarari putat ab verbo *confidentium* loquutione sumpta perquam & scita & venusta, ut quum Romani *stare* in lupanari dixerint meretrices, ille præferat verbum *sedere*, quod forsan etiam novit Herodotus in sermone Persico sic obtinuisse. Mire contemptum est hoc lepidissimum verbum ab H. Stephano, ita ut in Thesauro id inter composita verbi Κάθημαι omittat, in Indice sine notitia hujus loci jejunissime recenseat.

187, 33. Ὑποδύνειν κελεύοι.] MS. κελεύῃ. Et statim ex Stephano & MS. sic augenda oratio: ἢν γὰρ δὴ μὴ ἐστιν, unde exulat istud δή. Mox idem τὸ καταδοκέω, omisso ἄν.

187, 45. Ἀφάσσειν.] Nempe ut antecedit ἄφασσον & mox ἤφασε. Attamen optimus MS. ἀφάσσειν, & dein ὑπεδέξατο τ. τ. π. κατεργάσεσθαι, prout in aliis tot exemplis futurum illi verbo adjunxit, congestis bene ab Porto. tum δὴ αἱ γυναῖκες.

188, 14. Τοῦ Ὀτάνεω] Fateor dictum, ut Καμβύσεω, quod aliquoties præcessit, & sequentur aut præcesserunt similia. Attamen optimus MS. nunc habet Ὀτάνεω. Nec sane statim dicit Ὑστάσπεω, sed Ὑστάσπεος.

188, 17. Ὁ δὲ Γωβρύης.] MS. Γωβρύης δέ. Contra in Suida restitui in v. Ἀπογραφή.

188, 29. Καὶ αὐτοῦ τούτου εἵνεκεν.] Multo politius optimus MS. καὶ αὖ τούτου. Paulo ante erat in eodem ἐδόκεον μὲν αὐτός.

188, 44. Ὀφείλετε ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βουλόμενοι ποιέειν.] Mirifica est hîc vocis βουλόμενοι usurpatio; & magis tamen considerandus interpres, qui potuit hinc facere *qui cœperatis*. Sed nihil in eo Herodoteum esse declarat MS. Mediceus, qui eximia restitutione hunc locum juvat ἐπ' ὑμέων αὐτῶν βαλόμενοι. *debebatis in vos ipsos id recipientes exsequi.* Ut cap. 155. νῦν δ' ἐπ' ἐμεωυτοῦ βαλλόμενος ἔπρηξα. 4, 160. Καὶ ἐπ' ἑαυτῶν βαλλόμενοι ἔκτισαν πόλιν. 5, 106. Ἴσθι αὐτὸν ἐπ' ἑωυτοῦ βαλλόμενον πεπρηχέναι. Alia habet Portus.

189, 26. Καί τις μᾶλλον σφίσι ἐπιτρέπηται.] Quis hæc Græca intellexit, aut Latina Vallæ *Et alius huc, alius illuc magis propensus est*, sententiâ etsi bonâ, tamen prorsus non hujus loci? aut altera Latina emendatoris Stephani & verbosi, *Et aliquis magis ipsis convertatur*, vel *flectatur*, id est, *morigerum se præbeat* &c. Utique poterant commodius, *& illis*, nempe veritatem ita sectantibus, *plus aliquis commiserit*, qui sensus ferri poterat. Sed insuper macula est in Græcis, ut ostendit fidelissimus codex MS. in quo legitur καί τι μᾶλλον σφ. ἐπιτρ. *Et aliquid amplius illis committatur*; tanquam hi posteriores videri possint fide esse magis digni, quam priores.

189, 28. Τώυτῷ περιεχόμεθα.] Locum vides, in quo vehementer offendit Portus, ita ut quum Herodoti locutionem vocans, mox vacillans ex versione Vallæ, tandem decernat Nihil tamen mutandum. At ne Græca quidem loquutio est: & testatur optimus codex Mediceus nunc scripsisse Herodotum, ut semper τώυτοῦ περιεχ. Unde id vere genuinum. Exempla collegit Portus, in quibus est, quod paulo ante occurrit Περίανδρος δὲ περιεχόμενος τοῦ νεηνίεω. Habeo exemplar Herodoti ab viro docto usurpatum & hîc illic conscriptum, qui nunc apponit [Ego malim, Itaque eodem collimantes iisdem tenemur.]

189, 36. Κάλλιον παρέξειν.] Mireris oportet, cur hæc Græca ponant in infinitivo, quum Latina præbeant in indicativo. Atqui & optimus MS. legit παρέξει, & sic corrigendum, quum de efficacia significationis Portus affatim congesserit.

190, 8. Πίστιν τε λαβόντες καὶ ὁρκίοισι.] Quæ duo apud Græcos scriptores ita crebro juncta, & quidem huic verbo adfixa occurrunt, ut corruptoribus fieret promptior larva ad decipiendum. Sed quis dixit λαβεῖν τινας πίστιν. Id absurdum, certe præ eo, quod nunc profero ex optimo codice πίστις τε. Id vero est continuum: & temere videntur mutasse, qui eundem huic voci casum dandum putaverunt, in quo est sequens ὁρκίοισι, quum id non ad λαβόντες pertineat, sed ad προσεχέεοντο.

190, 9. Ἐξοίσειν περὶ μηδενί.] Præpositioni huic locus & justus & concinnus datus est in proxime antecedentibus verbis: in hac phrasi nihil habet. Unde optime reparo ex MS. ἐξοίσειν μηδενί.

190, 22. Συγκαταλείψαντες τοὺς Πέρσας.] Mediam vocem non habet MS. Deinde etiam ἐπὶ πύργον sine τῷ, perinde ut paulo ante.

190, 43. Στείχοντες.] MS. στίχοντες. Deinde ὑπερβαλέεσθαι pro ὑπερβαλέσθαι. Et tandem πυλουροῖσι, non πυλωροῖσι, ut jam cap. 72, & mox 79, etsi posterius quoque exstet.

191, 18. Ἐόντες ἔσω.] MS. ἐόντες τε ἔσω.

191, 26. Ἐόντων τε ἀγχοῦ αὐτῷ τῶν πολεμίων.] Diversimode construit voculam istam Herodotus. Habes enim cap. 85. περιήγαγε ἀγχοῦ τῇ ἵππῳ. Rursus cap. 111. Καὶ σφεα θεῖναι ἀγχοῦ τῶν νεοσσιέων. Cæterum hoc in loco plane abest ab MS. illud αὐτῷ.

191, 47. Ὥστε τε τὸ ἐγχειρίδιον.] Simpliciter MS. ὥστε τὸ ἐγχ.

192, 11. Ἐν αὐτῇ κοινῇ ὀρτὴν μεγάλην ἄγουσι.] Quomodo boni lectores potuerunt hoc tolerare? Atqui egregius ille MS. habet tantum ἐν αὐτῇ ὀρτὴν μεγάλην ἀνάγουσι. Utrumque vel inprimis probandum. Nam nec vox κοινῇ in hac

hac periodo nisi inepte & cum crasso tautologiæ errore iterari potest, & ἀνάγειν ὀρτὴν si negamus propriam, certe diffiteri nequimus frequentem quoque esse in Herodoto phrasin. Nam & cap. 97. Καὶ τῷ Διονύσῳ ἀνάγουσι τὰς ὀρτὰς, & 4, 76. Καὶ εὗρε γὰρ τῇ Μητρὶ τῶν Θεῶν ἀνάγοντας τοὺς Κυζικηνοὺς ὀρτὴν, & sæpius, etsi id annotandum non censuerit Portus, quum in verbo Ἄγειν cumulet exempla. Mox perspicue in MS. legebatur Μαγοφόνια, quod ut probissimum reor, ita Stephani annotationem non capio. Et simile jam tractavimus in libro primo.

192, 26. Τῇ ἔξεστι ἀνευθύνως ποιέειν.] MS. ἀνευθύνῳ, & melius est, in qua licet uni supra leges posito & sine ulla causæ dictione facere quæ vult.

192, 28. Στάντες ἐς ταύτην τὴν ἀρχὴν.] Perinde quidem est, sed tamen MS. non probat duas postremas voces; & commodissime antecessit μουναρχίῃ, ut nimia sit in his vocum coacervatio.

192, 30. Ἐνεμφύεται.] Reliqui Herodoto id verbum, prout anteriores id ausi sunt Herodoto obtrudere, non nisi ut pateret ex uno exemplo teterrimi stigmatis, quam vili loco posuerint Herodotum omnibus meliorem. Etenim quis sane & probe agens non videt rationem compositionis fatuam, quippe quæ per eandem præpositionem duplicatur? Nec tamen id verbum hîc modo conspicitur; sed inter composita ab verbo φύω refert ipse H. Stephanus in Thesauro: [Ἐνεμφύομαι innascor, ingenitus sum, dativo. v. l.] Immo crede te nihil boni videre; & error est describentium, qui egregie patet ex vetustissima illa & optima membrana Medicea, vix superanda ab ipsius auctoris, si esse posset, αὐτογράφῳ, in qua legitur ἐνφύεται, sic ut super literam secundam positum sit μ, ac si voluerit ἐμφύεται. Posteriores perperam assumpserunt utrumque. Hinc suavissimo sermoni tam putidum compositionis specimen est illatum, idque, si Musis placet, cuditur in officina exactissimi Herodoti. Quis credat? Mireris fere cur non & cap. 82 dixerint ἐνεγγίνεσθαι.

192, 49. Πάλαι μὲν γὰρ ἀρχάς.] MS. πάλαι μὲν ἀρχάς.

193, 12. Οὐδὲ ὑβριστικώτερον.] MS. ὑβριστότερον.

193, 16. Τῷ δὲ οὐδὲ γινώσκειν ἔνι.] Quum Valla vertisset *at plebi suum est*, *nihil intelligere*, unde patet οὐδὲν γινώσκειν, Stephanus mutavit, ut vellet, *& plebi nulla intelligentia est*, fere quasi illa ipsa Græca quæ citavi exprimeret. At hic Stephanus in suas editiones recepit οὐδὲ γινώσκειν, prout non modo Aldus & Camerarius ediderunt, sed etiam exhibetur in MS. Id divinum mihi videtur, & verissimum istud exprimitur, quod historia in Atticis & similibus intemperiis & acrimoniis docet, violente agi ab plebe, nec tamen scire, quid agat. Sed Latina Vallæ multo sunt efficaciora, quippe quæ dum tradunt proprium aliquid populi omnino miserrimum, etiam id quod Stephanus vult, simul trahens ut necessarium & ideo non dignum dictu. Hinc omnino Valla propior ad Herodotum, qui scripsit τῷ δὲ οὐ γινώσκει.

193, 43. Ἄχθεται ἅτε θωπείαν ἡγεύμενος.] Regie omnino exercuerunt licentiam in hoc Herodoti scriptum, ut modo patuit. Jam vero testatur idem codex Mediceus, nec participium hoc ἡγεύμενος, nec verbum ἡγέεται in modo antecedentibus esse Herodoti, utrimque abigens. Et sane tot alia sunt in vicino, unde sensum hujus verbi facile possis extrahere, ut ego neutro utar, etsi spongiam non adhibuerim.

194, 19. Αὗται περσκέατο.] Opinor vitio typorum, sed tamen per omnes editiones, pro περιεκέατο, ut accurate etiam scriptum in Mediceo.

194, 31. Τοῦτο ἐπαινέων ταῦτα συνεχώρεον.] MS. interponit particulam ὡς, sic ut videatur esse continens oratio, & mutatis distinctionibus legendum: τοῦτο ἐπαινέων ταῦτα ὡς συνεχώρεόν σφι οἱ ἐξ ἐπὶ τούτοισι, οὗτος μὲν δή σφι &c. & accommodanda his versio.

194, 33. Ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι.] Patet Vallam addere adhuc vocem, at eam nescit Aldi, nescit Camerarii editio. Sed quod mirum est, eam vocem membro suo absciderunt attribuentes alteri, cui Valla eam non attribuerat, nec Herodotus causam attribuendi dederat *exorta malitia in republica inter malos*, *non odia fiunt*. Res patet, ubi audiveris in MS. Mediceo legi Κακότητος τοίνυν ἐγγινομένης ἐς τὰ κοινὰ, ἔχθεα μὲν οὐκ ἐγγίνεται τοῖσι κακοῖσι. Agnoscis quam prave & Græca hæc & Latina sint tractata.

195, 12. Εἴ τινα ἔχοις σοφίαν.] MS. simpliciter ἔχεις.

195, 35. Προσεκύνεόν μιν τὸν Δαρεῖον.] Rident credo editores in licentia sua vexandi Herodoti, ut quasi non sufficeret modo ante dixisse ἐτελέωσέ μιν, nunc e vestigio deberet ea vocula rursus inseri, & tamen addi τὸν Δαρεῖον. Ubi audita est talis fallacia? Immo vocula μιν nec ullo genere hîc commoda est, nec ab MS. optimo agnoscitur.

195, 38. Ἔχει αὐτὴν κρύψας.] MS. ἔχοι.

196, 10. Πάντες οἱ ἐπιμπλέατο.] Nihil habeo, quod carpam, quum jam præcesserit 1, 186 ἐπίμπλατο, & in principio libri seq. exstet πίμπλασθαι, in cujus capite 72 ἐμπιπλᾶσι. Etiam citavi sub numeris 75, 7. Nunc tamen probatissimus MS. habet ἐπιπλέατο. Et dememinisse nequeo, quod notavi 61, 20. Quin etiam sodes considera, quod lib. 4 cap. 14 ἐς

ἀφισέαν-

ἀφισβασίας ἀπικνέεσθαι notavi habere membranam MS. optimam pro vulgato ἀμφισβασίας.

196, 11. Τύπον ποιησάμενος λίθινον.] Sic misere & inutiliter vexant Herodotum, & auferunt illi iſtam iterationem quarti caſus, qua tam lepide utitur, ſermonem ex maſcula gravitate detorquentes ad aliquid puerile, ut nunc fecerunt τύπον λίθινον. At eximius ille hujus Herodoteæ conſuetudinis, etiam in hoc libro ſub numeris 161, 2 cuſtos MS. exhibet λίθον. Rectiſſime, & toties jam habuimus exempla; ipſe diſtingues, prout libuerit. Cæterum quum Herodotus geminam narrationem poſuerit ab Perſis celebratam de Darii progreſſu ad regnum, & poſteriores ſcriptores, maxime Latini, priorem probaverint, poſteriore neglecta, apud Perſas contrarium videtur obtinuiſſe, ut tradiderint non ex admiſſione equæ contigiſſe, ſed ex manu Oebaris. Id hodieque videtur monſtrari poſſe ex lapide, ut ego explico & conjicio, inſculptum Darium, equum, & Oebarem, à quo manus profertur & oſtentatur Dario, item unum ex proceribus adorantem & tiaram Perſicam habente, prout ex vetuſtatis Perſepolitanæ reliquiis nuper attulit clariſſimus Aſiæ illius partis metator Cornelius de Bruyn, cujus typum hîc habe.

196, 37. Ὅτι ἤπιός τε καὶ ἀγαθά σφι πάντα ἐμηχανήσατο.] Quid igitur? an nihil dabitur adminiculi vocabulo ἤπιος, ut ſic ſola ſequentia habeant ſuum fulcrum? Cui bono inſerviat illa utraque copulativa, quum ea deleta belle omnia procedant? Securus igitur omnium citat hunc locum ille citator omnium Ezech. Spanhemius ad Julianum pag. 80. Nempe nullus hîc cognovit Herodotum, & abundat aliquid, ſed non in iſta parte, ſed prout Herodotum ſcripſiſſe monſtrat præclarus ille MS. ὅτι ἤπιός τε καὶ ἀγαθά σφι τὰ ἐμηχ. Videtur igitur vertendum: *quod & mitis ille, & ipſis utilia quæ excogitavit.* Hæc veriſſima eſſe unde clarius liquebit, quam ex ipſo Suida, qui hanc partem ex hoc loco deſcripſit, ut quiſque videt? ſed in eo editur ὅτι ἤπιός τε, καὶ ἀγαθά σφι ἐμηχανήσατο. Atqui in MS. Lugdunenſi legitur καὶ ἀγάσφι τα ἐμηχ. plane per contractionem eliſis quibuſdam literis, ſed egregie ſervatis illis τά, ut non dubitem, quin exſtet quoque in aliis antiquis exemplaribus, egregia concordia cum MS. Mediceo ad reſtitutionem Herodoti. Deinde MS. ὁ μὲν δὴ πρῶτος οὗτος οἱ νομὸς &c.

196, 45. Πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου.] Vox poſtrema abeſt ab MS. & quod mirum eſt, non agnovit eam in interpretatione Valla. Et ſufficit interdum repetiviſſe. Et deinde item τεσσεράκοντα καὶ ſine vocula μὲν. & ſtatim ἀναισιμοῦτο MS. non ἀναισιμοῦντο, ut ſupra occurriſſe memini.

197, 8. Ἐπ' οὔρεσι.] Unicus ille MS. perſpicue legebat ἐπ' οὔροισι. Hoc autem illud fuit, in quo offendit H. Stephanus, dum Laurentii interpretationem *in finibus*, certe bene ſanam notat, nempe ut in ſuſpicionem adducat, quum adminicula ejus ignoraret. Haud dubie enim in ejus exemplari, quod in vertendo ante oculos habuit, exſtitit iſta lectio, eamque reor obſervari quoque debuiſſe ſupra in capite 5 hujus libri.

197, 17. Ἐκεκοσμέατο.] Exſtat hæc forma lib. 1 cap. 101. An auctor illam ipſam penitus nunc adhibuerit, dubites. Certe optimus MS. ἐκοσμέατο. Tum ſtatim Μοῖρις, ut in verſione Laurentius.

197, 20. Καὶ τοῦ ἀπομεμετρημένου σίτου.] MS. μετρουμένου, quod & ipſum videtur agnoviſſe Valla, etſi perperam vertens *& certo frumenti numero:* neque enim debuerat hoc frumentum jungi præcedenti pecuniæ ex piſcibus, ut uterque quæſtus exciperetur. Sed difficilius eſt, quod ſequitur. Ibi exiſtimat interpres utique Valla in Albo caſtello Memphios ſediſſe vel 120 millia Perſarum; quod ipſum quis credat? quis credat ab Herodoto dici tam numeroſa præſidia Perſarum ipſorum poſita in Ægypto fuiſſe? Itaque mirabiliter & exquiſite legit optimus MS. πρὸς τοῖς δύο καὶ δέκα μυριάσι. Longe alia jam facies hujus loci eſt, alia ſententia, & quidem longe verior iſtâ vulgatâ, ut numerus ille non pertineat ad præſidiarios, ſed ad medimnos frumenti; quò etſi traherent quodammodo Græca præponendo vocabulo σίτου, id tamen vides ex verſione Latina Vallæ quò fuerit detortum. Neſciebant ſcilicet quo nudos hos numeros referrent: hinc & nonnulli Græculi vocem σίτου finxerunt, & Latini protulerunt tot millia Perſarum. Atqui ſententia eſt: *Inſuper enim*

120

120 *millia medimnorum Persis etiam in Albo castello Memphios considentibus metiuntur & eorum auxiliariis.* Consuetudo ista Græci sermonis erat in frumento & argento μυριάδας tantum exprimere, quum materia mensuræ & species nummi publice constarent.

197, 24. Σατταγύδαι.] In his populorum appellationibus discrepant nonnullæ, & aliter scribuntur in MS. Mediceo, quam in editionibus, omnino ut opinor melius. Certe hæc appellatio videtur concinnata esse ad molliorem pronunciationem, quum in antiquo libro extaret Σατγαγύδαι. Sed & statim exhibebat καὶ Δαδίκαι καὶ, quod neglexi suo loco monere.

197, 27. Νομὸς ἕβδομος οὗτος.] Sed similiter præcisa nunc recusavit Herodotus ex fide MS. qui exhibet nunc νομὸς δὲ οὗτος ἕβδομος.

197, 30. Ἀσυρίης χώρης.] Abest ab MS. vox postrema: & opinor recte, utpote ex superioribus repetita, ubi tamen Herodotus utebatur alia constructione.

197, 39. Νομὸς δυωδέκατος.] MS. δωδέκατος.

197, 42. Σαγαρτίων.] MS. Mediceus Σαργαλίων, quum videantur diversi ab Sagartiis 1, 125. Nota autem sunt, quæ huc per varios dies attulere viri docti, ut Παύσικαι à Vossio scribantur Παισίκαι, Μύκων ab Holstenio Μύκων, & Μαλιανοῖσι pro Μανιανοῖσι, pro extremis Μάρδοισι ab eodem Vossio Μαρσί.

197, 48. Διηκόσια ἀπαγίνεον.] MS. ἀγίνεον.

198, 12. Πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους.] Non notat *super cæteros omnes*, ut Valla, id enim parum foret, sed *par cæteris omnibus*, ut non fuerint in censendo benignius tractati, quam reliqui subjecti, & debuerint pro numero suo æquare summam tributi similem aliis provinciis. Est enim comparativum, ut 2, 35. Αἴγυπτος ἔργα λόγου μέζω παρέχεται πρὸς πᾶσαν χώρην.

198, 28. Οἰκεομένων.] MS. οἰκημένων. Etiam pro κεραμέους, quod sequitur, legit idem κεραμίνους. Hoc igitur quum vetustius extiterit in exemplaribus Herodoti, an debuit ab altero expelli? Ita video rem natam esse, ut ab Stephano Κεράμινος relegetur in indicem, ut ex solo Hesychio notum; non autem liceat recenseri inter propinqua vocis Κέραμος. Portus ne meminisse quidem voluerit, tantum ex vita Homeri recensens Κεραμήϊος. Quo ista vanissima judicia? An non 4, 70 Ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην? Immo sustinet scribere Stephanus [Κεραμικὴ κύλιξ Herodot.] Absurdus est totus, quum nec analogia impediat. Cur mox πλοίων καλαμίνων? Ψάμμινος in lib. 2 cap. 99? Utique ab σήσαμος dictæ σησάμιναι φάλαγγες, de quibus agit Salmasius in Plinianis 1033, ut mox apud Herodotum φάλαγγας ἐβένου.

198, 32. Αὗται μὲν νυν.] Vocula νυν non est in MS.

198, 36. Ἀγίνεον.] Satis polite & considerate MS. ἀγίεον, ut solet ludere hic scriptor in litera ν quod notari fas est.

199, 8. Ταῦτα μὲν ὦν.] Voculam postremam ignorat MS.

199, 11. Ἀπ' οὗ τὸ ψῆγμα τῷ βασιλέϊ τὸ εἰρημένον κομίζουσι.] Verbum κομίζουσι ejicit MS. nec credo esse Herodoti. Sed & deinde pro τοιῶδε κτέωνται MS. τοιῷδε δεκτῶνται. Verbum novum, sed non defectum sua analogia, etsi videatur ipse Herodotus testari, fuisse τοιῷδε δὲ κτῶνται, (ita enim edi oportuit) quum cap. 105 repetat; τὸ μὲν δὴ πλέω τοῦ χρυσοῦ οὕτω οἱ Ἰνδοὶ κτῶνται. Sic enim MS. non οὕτω.

199, 14. Τῶν καὶ πέρι ἀτρεκές τι λεγ.] MS. τῶν πέρι, omisso καὶ, quod novisse videtur Valla, sicut etiam vocabulo Ἰνδοὶ post illa ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

199, 24. Ἢν ἐπεάν.] Citat hunc locum Salmasius & ad Tertulliani Pallium, unde hausit etiam Brauwnius in Vestitu Sacerd. Hebr. pag. 324, ubi φλοιὸν uterque interpretatur junceam; sed & in Plinianis aliquoties, nec aliter, quam prout solet edi; ignarus utique ab præstantissimo codice pro testimonio efferri, quasi particula ἦν non venisset ab manu Herodoti, certe ex ipso sit omissa, quæ etiam non requiritur sane. Cæterum in illis Plinianis pag. 999 contendit intelligi debere de herba singulari, quam phleon appellat, herbam palustrem & fluviatilem, reprehendens Vallam, quod interpretetur *tegetem*. Sed habui causas, cur Glossaria & Grammaticos Græcos noluerim pro tempore spernere de libro accipientes.

199, 34. Σφίσι διαφθείρειν.] MS. διαφθείρεσθαι, sive illud in genere medio consideretur, sive in passivo, ut is est Herodoti genius αὐτὸν διαφθείρεσθαι κρέα *cum ipsis* vel *in noxam ipsorum corrumpi quod ad carnes.* Mox etiam ἀποκτείναντες, quod oportunius, quam præsens ἀποκτείνοντες.

199, 39. Ἐκ δὲ τούτου τοῦ λόγου &c.] Plane hæc verba non conveniunt. Præcedunt enim duæ rationes, propter quas ad summam senectam nulli Indorum, certe non multi, perveniant, vel quia neminem in morbum incidere sinunt occidentes eum utique isto prætextu, vel quia etiamsi qui perpetuo sani vivant, tamen augescentibus annis eos occidunt. Itaque interpolavit mirifice Latina interpres: *Ideoque cum hac de causa, tum quia omnes qui in morbum incidunt necantur, non multi sane eorum ad senectutem perveniunt.* Invertit ratiocinationem Herodoti, ut aliquam ei attribuat connexionem, ipse absurdam ratiocinationem commentus, ut morbum & senectutem temere misceat. Itaque hæc legere quemadmodum ullus potuerit, nescio, quorum nihil intellexit ullus. Sed tales nugas perpulchre

contempsit & Herodotum ostendere fategit MS. Mediceus, exhibens priscam scripturam veramque ἐς ᾗ τῦτυ λόγον ἐ πολλοί τινες αὐτέων ἀπικνέονται. In antecedentibus dixit, proximos senectuti occidi solere. Sed, addit, ad eam pauci perveniunt, in ejus rationem, numerum pauci transferuntur, quippe ante eam omnes ægrotare incipientes interficiunt. Quod in genere subnectit, quia quis unus pene sine morbis ad senectutem pervenit? Loquutio est 7, 11. Οὐκ ἦλθον ἐς τῦτον λόγον ὥστε μάχεσθαι.

199, 43. Οὔτε σπέρμα.] Non solet Herodotus ita destitutum usurpare hoc verbum, prout 4, 17 dicit σῖτον ᾗ καὶ σπείρυσι, & mox cap. 19 νομάδες νέμονται, ὔτέ τι σπείροντες ὐδὲν. Igitur & hoc loco profert optimus MS. ὔτέ τι σπείρ.

200, 15. Καὶ οἱ ἐπὶ τ̃ χρυσὸν &c.] MS. καὶ ἐπὶ τ̃ χ.

200, 19. Ἀλωπέκων.] MS. notissima terminatione ἀλωπέκεων. Deinde MS. non habet εἰσὶ γὰρ ἐξ αὐτέων, sed εἰσὶ γὰρ αὐτῶν.

200, 25. Καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι ὗτοι.] MS. Καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι, quas voces in contextu contigit male inverti.

200, 27. Σειροφόρον.] MS. σειρηφόρον.

200, 32. Δυναλώτεραι πολλῷ.] MS. πολλόν. Nec dubitare licet, quin auctor hoc loco istam captaverit varietatem, ut 8, 13. Ἡ αὐτὴ περ ἐῦσα νὺξ πολλὸν ἦν ἔτι ἀγριωτέρα. Alia habet Portus. Deinde per compositum ἐ συγγράφω, non simplex γράφω.

201, 11. Ὁμοίαν τύτῳ.] Quod ex suis codicibus in ora posuit Stephanus, id firmat codex Mediceus in voce ὔτω: sed quod plane novum est, adjectivum habet ὅμοιον, subintelligi volens μύρμηκα vel θηρίον, etsi medium inter μύρμηκας, ut hæc haberi debeat vera scriptura. *Quod ad pernicitatem*, *nulli est alii simile*, *ita ut nisi* &c.

201, 17. Ἐνδιδόναι μαλακὸν ὐδέν.] Sunt ipsa verba illa, quæ occurrebant 3, 51. Exstant eadem in Dionysio Halicarnass. Immo ab viris doctis etiam annotatus est locus Aristophanis ex Pluto, ut patet ex Stephano, ut fere studio nimio in Mediceas membranas abductus dici queam. Sed scias me non detrectare sequi. Attamen si quis velit rite considerare, satis ample hæc exprimunt, ut fere alterutrum suffecturum posset videri, quum ἐνδιδόναι τι in hoc sensu supponat μαλακότητα. Quidquid sit, utique in hoc loco optimus MS. διδόναι solum novit. Ex eo etiam mox legi ὗτοι οἱ Ἰνδοὶ, non ὕτω.

201, 24. Ὀλίγῳ πρότερον.] MS. ὀλίγον πρ. Et mox πετηνά, non πετεινά. Sed etiam τῦτο ᾗ ἐσσωῦται, sane optime, non ὗτοι γὰρ ἐος.

201, 33. Εἴρια καλλονῇ προφέροντα καὶ ἀρετῇ τῇ ἀπὸ τ̃ οἴων.] Nemo ita loquitur Græcus. Quid enim est τῇ ἀπὸ τ̃ οἴων? aut quo respicit vocula τῇ? Nequit referri nisi ad καλλονὴν aut ἀρετὴν, quum tamen de his virtutibus non agatur, sed de lanis. Itaque respicere debet εἴρια; quod ut fiat, scribe ex MS. τ̃ ἀπὸ τ̃ οἴων.

201, 37. Καὶ μύνη.] Copulativa non est in MS. Deinde etiam ταῦτα πάντα sine vocula γάρ.

201, 44. Ὄφιες ὑπόπτεροι.] Satis minute describit auctor, creditus subalatos vocavisse, quos Bochartus lib. 2 cap. 17 Phal. statuit esse eos qui habent efficaciam τ̃ ἅλλεσθαι & acontiæ dicuntur vulgo.

202, 1. Ἐπιμπλέετο.] Notavit hoc verbum & locum Portus inter circumflexa ex gravitonis formata. Attamen plane optimus MS. ἐπίμπλατο. Deinde ὅσα μὲν γὰρ ψυχήν τε, huc restituta particula γὰρ, ubi optime convenit, quam transtulerant in superiores versus. Sed & mox ἐπιλίπηται, non ἐπιλίπῃ, ut notatur ad marginem, dubites quo sensu.

202, 8. Ὑπὸ παντὸς θηρεύεται.] Id Plinius Latine interpretatus *omnium prædæ nascens* monstratur ab Salmasio in Plinianis pag. 282 ex Herodoto imitatus, etiam addente pro ἀναιρέεται apud Athenæum, qui verba illa citat Herodoti legi ἐπαναιρέεται. At longo tempore post venit Ezech. Spanhemius, & notat ad Callimachum pag. 124 [Ac unde ex Herodoto refert Athenæus l. IX p. 400 quod omnia *leporem venentur* feræ, aves, homines.] Locus nempe Herodoti exulat è memoria ejus.

202, 27. Πρὶν ἂν διαφάγῃ.] MS. πρὶν διαφάγῃ.

203, 6. Πεπλασμένας πηλῷ.] Variis locis ad hunc locum in Plinianis Exerc. respexit Salmasius, nunc ut notaret κάρφεα, nunc aves magnas non nominari, nunc incerta loca esse; sed ubi ponit ipsa hæc verba, exemit paginam 555, nec aliter citat, quam solet edi. Qua quanto perfectiorem lectionem exhibet optimus, sed productam jam ab Th. Gale, MS. προσαπεπλασμένας ἐκ πηλῦ. quam eo magis compulsus fui iterum proferre, quia in scribendo mire videtur aberravisse Stephanus, proferens quasi ex MSS. suis προσεκπεπλασμένας πηλῷ, quod posset aliquos deducere, quum aliter revera legatur in MSS. Sed auctor dicit egregie nidos esse confictos & adaptatos ex cœno, inque eos deferri ista frusta, non addens ob quam causam, quæ potuit fuisse multiplex.

203, 16. Ἐπὶ τὴν γῆν.] Ita denique utrumque arreptum est, quum forsan posterius aut non foret clare in eo, quod hi scribæ habebant primævum, exemplari scriptum, aut prius maculatum. Utique optimus MS. tantum habet ἐπὶ γῆν, eandem ita hîc hallucinationem ostendens, quam habuimus antea. Deinde

inde συμλέγειν ὄντω τὸ κινν. sine vocula μὲν.

203, 19. Ἐκ τούτου θαυμασιώτερον.] Nihil ex MS. optimo referre possum; nihil bene etiam interpretatur Valla, dum primas voces includit Latino *tamen.* Percommodum est, quod ex Arch. cod. effert Th. Gale ἔτι τούτων. Ea quæ sequuntur, citat Salmasius in Plinianis pag. 365, neque dubitat, hoc modo: τῶν γὰρ αἰγῶν καὶ τῶν τράγων, quæ copulativa in nulla est editione, quum tamen requiratur maxime. Id satis mihi fuit hic indicare.

203, 25. Θυμιαμάτων πέρι.] In MS. est θωμάτων: sed in margine etiam vetusta manus recte adscripsit θυωμάτων, ut 2, 40 λιβανωτοῦ καὶ σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων θυωμάτων.

203, 29. Τριπήχεων οὐκ ἐλάσσονας.] MS. τριπήχεας, οὐκ ἐλάσσονας. Hoc est Herodoti.

203, 43. Ἐσχαταί εἰσι.] MS. ἔσχαται εἰσι. Recte; ut in fine hujus capitis ἐξ ἐσχάτης Europæ. Nam ἐσχατιαὶ conveniunt agris & minoribus regionum partibus, ut in Europæ latere occidentali, quod ignorabant nisi parva parte, dicit περὶ δὲ τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ τῶν πρὸς ἑσπέρην ἐσχατιέων. Hinc factæ & hæ ἐσχαταί.

204, 8. Πολλῷ τοι πλεῖστος.] MS. πολλῷ πλεῖστος tantum.

204, 22. Σαραγγαίων καὶ Θαμαναίων.] Cur posteriori appellationi auferatur litera α, quæ cap. 93 illi inserta fuit, nescio. Certe in MS. erat Θαμαναίων, quo etiam declinat varia lectio apud Th. Gale; & his Grotius adsignat originem ex Geneseos cap. 36 vers. 41. Sed iste codex tertium α ignorabat in appellatione priore, quam scribebat Σαραγγέων, quod utrumque ἐθνικὸν quia commodum est, nequivi contemnere hoc posterius.

204, 32. Τῆς διεξόδου.] MS. τῆς ἐξόδου. Hæc enim modo requiritur.

205, 6. Καὶ γὰρ δὴ ὁ νόμος.] Ingeminat copulam MS. καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ νόμος.

205, 14. Ποιέει τάδε.] MS. τοιάδε.

205, 16. Ἀνείρας τὸ χαλινὸν τοῦ ἵππου.] Quum vertisset Valla: *ac lora freni equini ad cervices ipsorum alligavit, hominesque dimisit* (quod miris modis intricatum) Æmil. Portus sic hæc vertenda monuit: *cum equini freni lora nexuisset, circa cervices ipsorum (ea) ligavit*, vel, *Equini freni loris, quæ nexuerat, cervices ipsorum illaqueavit.* Quæ & ipsa, licet ampliora, tamen satis imperfecta. Quid enim est nexuisse lora? Sed & ipsa Herodotea sunt per nimiam brevitatem nonnihil ambigua. Quid enim post cervices illorum circumcinctas fecit? Dimisisse non potuit, nisi & equum freno liberaverit, quod nullo hinc indicio colligas: aut frenum utique dissecuerit; nec id dicitur. Sed nec secum duxisse potuit, quia plane dicit auctor καὶ ἀπῆκε. Nihilominus dimisit omnino & illos & frenum pariter; quod ut clarius intelligas, scribe ex MS. καὶ ἀνείρας περὶ τὸ χαλινὸν τοῦ ἵππου, περὶ τοὺς &c. *& annectens* (n. nares abscisas aurcsque) *circa frenum equi, circumdedit ipsorum cervicibus.* Patet autem ex his illum exuisse loro equum, quum non ipse crudelitatis suæ pignora circumgestare secum voluisse videatur; & facile fuit acquirere aliud frenum.

205, 18. Δεικνύοντι ἑωυτοῦς.] MS. liquide δεικνύντι, quod non debuit mutari. Sic & 2, 86. Δεικνύαντι τοῖσι κομίσαντι παραδείγματα.

205, 25. Τοὺς παῖδας.] Et scio quid sequatur, habet tamen MS. τὸ παῖδα. Unum scil. natu maximum, ut mox vocat τῶν παίδων τὸν πρεσβύτατον, & nominatu dignissimum, quo nominato apparet cæteris non abstinuisse.

205, 48. Ἐξέλεξα ταῦτα.] Id bene convenit antecedenti εἷλον. Nec tamen ita forsan scripsit auctor, quum tantum perhibeat optimus MS. ἔλεξα. Id sane interpretatus fuit Valla, & statim debuit H. Stephanus reprehendere, quum bonos codices non vidisset.

206, 23. Τοῦτο λέγεται.] MS. τοῦτο γε λέγεται.

206, 41. Οἰκεομένη] Denuo MS. οἰκημένη.

207, 2. Ταῦτα διανοεύμενον.] MS. ταῦτα μὲν διανοεῦμ. Id optime convenit.

207, 8. Ἐμοὶ μὲν γάρ.] Ut pateat quo illam trium literarum vocem modo restitutam nonnulli depulerint, ecce in hoc loco tantum agnoscit optimus MS. ἐμοὶ γάρ. Εἵνεκεν quod mox edidi, suppeditavit MS. idem, non ἕνεκα, ut vulgo.

207, 16. Τῷ ἐγὼ ἀποδέξω.] Mire in hoc hærent Valla *cui ego fidem faciam*, Stephanus *cui ego ostendam* vel *repræsentabo.* Posterius nimium; prius non explicat præpositionem ἀπό. Vallæ autem interpretatio vaga est. Portus illi tribuit Latinum *designare.* Vix scias quo te vertas. Sed bene hinc eripit nos MS. ἐπιδέξω, quod est creberrimum. Sed & paulo ante ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος, ubi vulgo articulus negligitur.

207, 19. Μαιάνδριον.] MS. Μαιάνδριον, ut legisse apparet quoque Vallam, & sic infra perpetuo, etiam cap. 142.

207, 24. Ἐποίεε τάδε.] MS. τοιάδε.

207, 30. Μαντηίων ἀπαγορευόντων.] Dubites merito, an non, si Polycrates eo de negotio ad oracula quædam miserit, an non, inquam, Herodotus id fuerit declaraturus manifestius, ut solet semper: maxime quum in ipsa insula Samo nullum magni nominis oraculum exstiterit. Sed verissime mutat MS. legens μαντίων, hoc est, augurum, & vatum, & aruspicum, quos haud dubie magno numero circum se aluit Polycrates, eosque facile potuit consulere, non utique oracula.

207, 38. Ἐπεφημίζετο.] Locum hunc & verbum annotavit Portus, Stephanus in multo discursu Thesauri neglexit. Uter melior? Certe Herodotus non fuit usus composito; cujus

jus fidei pignus est optimus ille codex Mediceus exhibens ἐφημίζετο. Vides in Hesychio φημίζεται, μαντεύεται. Sed non omitendus locus Diodori Siculi, unus utramque hanc notam roborans 17, 10. φήμαις δέ τισι μαντειῶν καὶ θειῶν σημείοις ἠπορεῖτο.

208, 2. Οἱ Συρηκοσίων γενόμενοι τύραννοι.] Sic actum est in Herodoto. Ubi videbatur sibi debere esse adfluentior, illic mutilando cum contraxit indigne ætas posterior; ubi judicavit continere, illic assuta ei sunt nescio quæ, ut in hac pericope vocabulum postremum; quippe quod non exstat in MS. illo probatissimo, nec ulla necessitas exigit.

208, 32. Ἐπεθύμησε.] Ut cap. 120. Ἐπιθυμῆσαι οὐκ ἔτω τὸ ἅπαντα ταῦτα τίσασθαι. Sic in hac historia adhibet jam illic hoc tempus. Nihilominus hinc abit codex optimus, probans imperfectum ἐπεθύμεε. Unde etiam paulo ante suscepi præsens κλείνει pro ἔκλινε, ut mox repetit ipse Darius in concilio.

208, 38. Μεγάλην τὴν ἰσχὺν.] Prima vox huic loco parum venit opportuna. Neque enim Herodotus vult aut potest dicere magnam ejus hominis esse potentiam, præsertim si ex opposito comparetur ipse Persarum rex, ut sit hoc loco. Immo ille tantum speciatim determinare voluit, ut inde appareret istum valere aliquid, nempe vim ejus hanc esse, ut mille Persæ ipsi apparerent satellites &c. Ita enim per partes enumerat, quod inertes medio tempore lectores non adsequentes immiserunt vocabulum μεγάλην, quod penitus ab MS. abest, & abesse debere censeo.

209, 20. Εἰ οἱ ἐνδεξαίατο.] Vix intelligo, cur sic edatur. Certe Portus scivit δεξαίατο apud Herodotum dici pro δέξαιντο, & in verbo Ἐνδέκεσθαι citat totum hunc locum ita ut particulam οἱ plane omittat. Atqui ista prorsus est lectio codicis optimi, εἰ ἐνδεξαίατο, nec debet aliter legi. Et mox ἔπεα τάδε, non τοιάδε.

209, 49. Οὐκ ἐδήκοτε ἀπημελημένον.] MS. optimus tantum novit οὐκ δὴ ἀπημελ.

210, 23. Ὑποτύπτουσα ἡ αὐτέων ἑκάστη, φιάλην τῷ χρυσῷ σὺν θήκῃ ἐδωρέετο τὸν Δημοκήδεα.] Verba operose tractata ab viris doctis, ut ostenderetur in eo nihil ab se intelligi. Inde sustinet in Prolegomenis pag. 173 H. Stephanus producere ad venditandum ὑποκύπτουσα, quasi in ὑποτύπτουσα nihil sit nisi ineptum, præsertim si quis Vallæ interpretationem sequatur, quum suum istud explicare non audeat vel nequeat. Portus in Vallæ quidem versione sensum bonum esse ait, sed Græca verba aliud indicare, & ὑποτύπτειν esse subverberare, succutere, leviter verberare, quatere verberando, pulsando decutere. Et quo non ille trahere conatur vim verbi ejus, ut exornet suum impetum, quo vult ab unaquaque phialæ thecam leviter verberatam & succussam, ut exciderent nonnulli aurei, addita magna continentiæ jactantia de necessitatis ademptione. Quæ omnia ignorans ante se ab his duobus acta esse Nob. Grentemesnilius ei suam quoque fiduciam admovit vel in Valla convincendo erroris vel in correctione tentanda. Quorum ut alterum successit ei felicissime, perinde ut reliquis; ita quis probet tantam libertatem in aliena manu? ut reponatur ἐπιστᾶσα ἡ αὐτέων ἑκάστη φιάλην τε χρυσέοις σὺν θήκῃ. Longe aliud cogitandum. Primo MS. habet φιάλῃ τῷ χρυσῷ. quod admittendum est, quum testante documento tam vetere & certo nequeat hinc repelli loquutio tam sæpe ab hoc scriptore usurpata, prout exempla in promptu posuit Æm. Portus in lexico. Unde paulo ante confirmatur gemina locutio auctoris, δωρέεταί μιν ὁ Δαρεῖος πεδέων χρυσέων δύο ζεύγεϊ. Quod certissimum est itaque, attingere hanc partem vir doctissimus non debuit. Sed nec in cæteris aliquid mutandum est, & modo vertendum: *tum unaquæque* pectus *subverberans*, vel reverentiæ & honoris regii causa, vel læticiæ ac pietatis, vel denique conspectu viri extranei *phiala auri cum theca Democedem donavit*. Est enim hæc pulcherrima Græci sermonis ratio, ut verbis, quibus aliqui fecisse quid in se ipsis narrantur, licet sint modi, ut loquuntur, activi, & hinc requirerent additum quartum casum, nihil addant, sed nude tantum ponant, intellectui reliqua committentes. Tale est ἀναφέρων vel ἀνενεγκὼν, quo utitur Dio de Claudio resipiscente, & in cujus exemplis longissimus est Thesaurus Stephani, non addito ἑαυτὸν. Tale istud περισείσας eleganter illustratum in notis Casauboni ad Theophrasti characterem περὶ ἀδολεσχίας. Tale ἐπαίρειν 2, 162. Ὁ δὲ Ἄμασις ἐπάρας ἀπεματάϊσε. Id quoque nihil est, nisi femora & propinqua natibus membra subintelligas. Tale istud pulcherrimum ἔχυσαν in lib. 6 cap. 41 de gravida. Tale est politum illud ἀποῤῥίψαι apud Lucam in Actis Apost. 27: 43. Ἐκέλευσέ τε τοὺς δυναμένους κολυμβᾷν ἀποῤῥίψαντας πρώτους ἐπὶ τὴν γῆν ἐξιέναι. Quod etiam nihil est, nisi vel se ipsos, vel vestimenta subintelligas. Et ita Ὑποτύπτουσα.

210, 31. Πολυκράτεϊ ὡμίλησε πατρὶ, ὃς συνείχετο &c.] Ridiculum & miserabile est hoc loco acumen Stephani in emendanda Laurentii interpretatione, *cum Polycrate patre versatus*, *quum asperam ejus iracundiam ferre non posset* &c. Quis enim ille Polycrates pater, aut cujus? certe Democedis esse nequit, quum istum jam ante Herodotus Calliphontem appellaverit. Recte ad amussim Valla; cui ut conveniant quoque Græca, deleta vocula ὃς ex auctoritate libri Medicei, qui eam ignorat,

rat, scribe omnia: Πολυκράτεϊ ὡμίλησε. Πατρὶ συνείχετο ἐν τῇ Κρότωνι &c.

210,40. Δυοῖν ταλάντοιν.] MS. δυῶν ταλάντων, ut lib.4, cap. 1. δυῶν δέοντα τεσσεράκοντα.

210,45. Κατὰ τ αὐτὸν ἢ τοῦτον χρόνον.] Vox τοῦτον exulat ab MS.

211,17. Ἐξορκοῖ μιν.] Video annotasse Stephanum [ἐξορκέω, ἐξορκίζω & ἐξορκόω, adigo ad jusjurandum, jurisjurandi verba præeo: Secundo usus est Plutarchus dicens &c. Primo Herodotus dicens ἐξορκοῖ μιν, jurejurando eum adstringit. Sic Demosthenes ὅταν ἐξορκῇ τὰς γεραίρας.] Etiam Æm. Portus in lexico ex hoc uno loco ostentat ἐξορκοῦν jurejurando adigere ad aliquid faciendum, quum deinde particulari articulo multa proferat de verbo ἐξορκοῦν. Quicquid sit, ego vero testor in optimo libro exstare ἐξορκοῖ.

211,19. Ὅσα αἰσχύνην ἐστὶ φέροντα.] Sic quilibet loqueretur, quod non est Herodoti. Elegantissime MS. ὅσα ἐς αἰσχύνην ἐστὶ φέροντα.

211,41. Λέγει ἢ Ἄτοσσα.] MS. ignorat adversativam. Deinde idem ὁρᾷ νῦν, ἐς Σκύθας, non ἐπί.

212,7. Ἅμα ἔπος τ εἶπε.] Id certe fieri contigit. Sed non est hæc scriptio (fatua satis per illud geminatum εἶπε) docti Herodoti, cujus manum sane interioribus studiis politam restituit optimus MS. ἅμα τ' ἔπος ἔφα.

212,24. Οὔ τι ἐπιδραμών, πάντως τὰ διδομ. ἐδέκ.] Sic legunt ac distinguunt editiones priores; quod quomodo legerit Valla, difficilis divinatio est ex hac versione: *tanquam fugitivum, si cuncta sibi oblata caperet.* Unde Stephanus mutat nequaquam omnia quæ dabantur percurrit, id est, recensuit, & accepit. ut legatur πάντα ex vet. cod. pro πάντως & ἐπιδραμών accusative sumatur, quasi dicat non percurrisse numerum, tanquam nihil omittere volentem. Hinc patet jam olim hunc locum varie administratum fuisse, præsertim si attendas ex Th. Gale in Arch. codice legi πάντα. Ita in omnem casum voluta fuit hæc vox; ubi omnino vincere debet ac præferri, quod est in MS. Mediceo πάντων. Ἐπιδραμών posset nunc accipi vicino quodam sensu verbi ἐπιβατεύων, cujus exempla collegit Æm. Portus, unde accipiebam pro offendere, ut caveret respectu ullius partis dare offensam, si nempe inspexisset & de diversis indicavisset utrum accipienda an rejicienda.

212,34. Ἅμα δ' αὐτοῖσι.] MS. ἅμα δ' αὐτῇσι, quod ex nescio quo etiam novit proferre Th. Gale, ut τριήρης sit fœminini generis, ut 8, 121 τριήρεας τρεῖς, Φοινίσσας, in quo temere hæserunt. Cæterum hoc loco abusus fuit scriptor Etymologici Magni, in voce Γαῦλος ita exponens: Λέγεται ἢ ἡ τριήρης γαῦλος, διὰ τὸ πλεῖστα δέχεσθαι, ὡς φησὶν Ἡρόδοτος ἐν τῇ τρίτῃ τ ἱστοριῶν. Neque enim ista confusione utitur hic noster Herodotus. Et mox περιέχοντες ἢ αὐτῆς, non αὐτῇ, quod vulgo edunt: ut forte sit distinguendum: περιέχοντες ἢ, αὐτῆς τὰ παραθαλάσσια.

213,4. Τῇσι σκυτάλῃσι.] MS. τοῖσι σκυτάλοισι. Sane hæc gemina terminatio earundem vocum in ος & η crebrior fuit, quam nos scimus. Et mox περιϋβρίσθαι, non περιϋβρίζεσθαι. Perperam tamen ad hoc verbum dativus casus refertur ab Valla, quem sequitur in Lexico Æm. Portus, in verbo Ἐκχρήσει interpretans *quomodo vobis conducet hanc injuriam Regi Dario facere*, idque probat in Thesauro Stephanus, quum tamen in Græcis nulla sit mentio τοῦ *vobis*, ut quæ perspicue dicunt, quomodo regi Dario placebit tam contumeliosa hic toleravisse?

213,10. Ἐπὶ τίνα ἢ ταύτης περιέπειν.] MS. ἐπὶ τίνα ἢ τῆσδε περιτ. Mox quoque omissa adversativa ταῦτα λέγοντες. Et deinde ἤγοντο, non ἄγοντο.

213,25. Ἐμπίπτουσι τῇσι νηυσὶ ἐς Ἰηπυγίην.] Nec Græca hæc phrasis bene habet, & multo minus Latina ei respondent *ad Japygiam in quasdam naves inciderunt.* Præclare codici Arch. accedens membrana Medicea legit ἐκπίπτουσι, hoc est, navibus suis in Japygiam ejecti sunt, ex cursu, quem tenebant, depulsi per tempestates. Passim iste usus verbi apud historicos, & nimium frequens, quam ut hic locus tanta vanitate premi debuerit. Sed & denuo noster 8, 13. Φερόμενοι τῷ πνεύματι, καὶ οὐκ εἰδότες, τῇ ἐφέροντο, ἐξέπιπτον πρὸς τὰς πέτρας.

213,48. Οἱ μὲν ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορίην στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες.] Aut perversa sunt hæc verba, aut defecta in Græcis, quæ tamen quam mollissime integra habuit Valla, aut quasi integris perfectam interpretationem præbuit. Ego ex membrana prisca notavi nihil. Th. Gale participio στρατευόμενοι præponit οἱ δὲ, additis verbis [Nam id hic deest] nulla addita mentione vetustorum codicum, an ex ingenio fecerit. Certe nequeunt conjungi κατ' ἐμπορίην στρατευόμενοι, & restitui oportebit vel οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορίην, ἢ στρατευόμενοι, οἱ δέ τινες καὶ, vel οἱ μὲν, ὡς εἰκὸς, κατ' ἐμπορίην, στρατευόμενοι δὲ οἵ τινες, καὶ αὐτῆς &c.

214,1. Συλοσῶν ὁ Αἰακέω.] MS. ὁ Αἰάκεος, ut & legit Valla, & attulit jam Th. Gale.

214,7. Ἐπεθύμησε τ χλανίδος.] Ut confessus sum, exstat in MS. Mediceo ἐπιθυμέει, unde recte confeceris ἐπεθυμέε ad mediæ conjugationis notionem passivo flexu. Nihil impedit sequens ἐπιθυμέοντα.

214,14. Ὁ μὲν ὦν Συλοσῶν.] MS. ὁ μὲν δὴ Συλοσῶν.

214,19. Βασιληίη περιεληλύθει ἐς τοῦτον τ ἄνδρα.] Ut solebant hæc legi, sed ubi codex optimus me docuit ab Herodoto scriptum fuis-

fuisse ὡς τοῦτον, ut antea aperui.

214, 23. Ἀναγγέλλειν ταῦτα ἀκ.] MS. ἀγγέλλειν. Neque enim in aula Persica Græci dicebant ἀναγγέλλειν, sed ἀγγελίας & εἰσαγγελίας.

214, 27. Ἀναβέβηκε δέ τις ἢ οὐδείς κω.] MS. δὲ ἤ τις ἢ οὐδεὶς σκω. Sic plane iterata σ.

214, 28. Ἔχω δὲ χρέος, ὡς εἰπεῖν, οὐδέν.] Voces illæ ὡς εἰπεῖν ita interpositæ vim habent eam, ut extenuent quidem, nihilominus rem aliquatenus veram esse fateantur. Id quod nunc Darius negare omnino vult, neque prorsus vel minimum debitum Græco cuiquam agnoscere. Ad hanc igitur sententiam quum pertineat ista loquutio temere huc immixta, optime restituo ex MS. omissa particula ἔχω δὲ χρέος εἰπεῖν οὐδέν.

215, 4. Ἐπιτροπεύειν.] Sic dixit in consilio Persarum ἐπιτροπεύοι ἂν ἀμωμήτως τοῦ πλήθεος. Attamen nunc MS. ἐπιτροπέειν.

215, 22. Γέρεα ἐμεωυτῷ γενέσθαι.] Hoc propagatur ab editionibus citerioribus, haud dubie per errorem typorum ex vicinia in proxime sequentibus huc attrahentium idem tempus, quum Aldus & Camerarius in utraque Hervagiana dederint γεγενῆσθαι, quasi in antecessum decerni illud voluerint, priusquam libertatis dulcedinem acciperent. Omnino id opinor reponendum, etsi ex MS. nihil notaverim & taceat Gale.

215, 33. Τελεσίαρχος.] Ab membrana Medicea nominatur Τελέσαρχος.

216, 16. Ἄξιον δεσμοῦ δῆσαι γοργύρης ἠξίωσας.] Hæc quum corrupta sint, tamen intelligere & explicare voluit Æmil. Portus, quasi per Atticam & Ionicam ellipsin ita diceretur pro ἐπὶ γοργύρης δῆσαι, Latina autem licet apud eum videre. Sed frustra omnia. Necessario δήσας, ut est in MS.

216, 27. Ἔμελλε ἀπολάμψασθαι.] Certe non recordor hæc tempora vidisse conjuncta: & omnino recte MS. ἀπολάμψεσθαι, prout passim id fit.

216, 30. Παθόντες οἱ Πέρσαι κακῶς προσεμπικραίνεσθαι &c.] Offendit ad hunc locum Th. Gale, unde notat aliquid vix intelligendum, nempe quum duo postrema verba allegavisset, [Cod. Arch. πάρος cum Valla.] At nec in Valla id apparet, nec alia in his molestia est, quam quod male vacuæ manus interposuerint adverbium κακῶς, quod testor non esse in MS. Mediceo, & quantopere in Herodoto verbum παθεῖν possit ad miserias verti, docent πάθεα, quæ toties usurpat in partem pessimam. Infra cap. 155 ὡς ὑπὸ σεῦ τάδε ἔπαθον.

216, 42. Πιεζόμενοι δὲ.] MS. πιεζεύμενοι δὲ.

216, 45. Τὰς Δαρεῖος οἱ ἀποστέλλων ἐνετέλλετο.] Vocula tertia in MS. non apparet; quæ & prorsus videtur male collocata, unde Portus in Lexico hunc locum adducens omittit participium ἀποστέλλων, ut voculam οἱ adserat suo verbo.

217, 12. Ἀπεθωύμαζε.] MS. ἐπεθώυμαζε.

217, 25. Ἔρημον ἔστω ἀνδρῶν.] Sic apparet eum velle notabiliter veritatem parœmiæ antiquæ, & hinc exortæ, patefacere, qua dicebatur ἕκητι Συλοσῶντος εὐρυχωρίη, prout est inter fragmenta Heraclidæ Pontici.

217, 36. Τὴν ἂν ἐβούλετο.] MS. sine media vocula τὴν ἐβούλετο. Nec tamen delendam esse, sed ab mala manu huc nimis festine translatam patebit ex nota sequente.

218, 3. Ἐλπίζων ἡμιόνους τεκεῖν.] MS. ἐλπίζων ἂν ἡμιόνους τεκεῖν.

218, 12. Μεγαβύζου τούτου ὅς.] MS. μεγαβύζου οὗ ὅς. Quæ duæ literæ pro geminato τούτου interdum usurpantur, ut 2, 111, de Pherone. Τὸν ἀποδέξασθαι μὲν οὐδεμίην στρατηίην.

218, 31. Ἄλλῳ μὲν γὰρ οὐκ.] MS. absque vocula γὰρ, qua hic locus bene poteft carere, ἄλλῳ μὲν οὐκ. Tum δυνατὸς εἶναι, non δυνατὸν, quod aureum est Herodoto in illis nominativis mire lascivienti. Sed & αὐτοσχεδίην nunc suppedito ex eodem codice, ubi inepte nonnulla alia adferebantur, unde & versionem concinnavi.

219, 2. Τί δὴ ὦ μάταιοι.] MS. τί ὦ μάταιε, & modo dedi ex eodem πολιορκεομένους, non πολιορκεύμενος.

219, 15. Ταύτῃ χιλίους.] Recte MS. ταύτης, nam de militum parte agitur, non de loco.

219, 41. Τὰ πεπόνθεε.] MS. simpliciter & integre, perinde ut Anglici apud Th. Gale, τὰ ἐπεπόνθεε. Deinde ἐπεί τε δὲ οὐδεὶς cum particula adversativa, quæ vulgo negligitur.

220, 23. Στρατάρχης.] MS. στρατιάρχης, & deinde ἐν τῇ ἑωυτοῦ τάξι, non τάξει. Quod quum restituam ex scriptis libris, tum ride negligentiam, quæ hoc loco invexit in editiones Διὸς Βήλου τὸ ἱερὸν, ubi Aldus & Camerarius perhibent rectissime ἱρὸν, quod reponendum.

220, 46. Γυναῖκας ἐς Βαβυλῶνα κατιστάναι &c.] Locus hic videtur pessime ab vario lectorum genere exceptus fuisse, etsi in editionibus vulgatis mire mentiatur sanitatem. Vel vocem γυναῖκας toties in tam brevi multiplicare an id est Herodoti? Certe alium novimus. Jam vero istud ἑστασθῇ plane non conspicitur in nobili isto Mediceo, quod certum est documentum eam vocem ab perito Herodotei styli viro ex alio loco sublectam esse, ut hoc, quidquid esset non sine veri specie sanaret, quæ bis in hoc libro adhibita obversabatur hinc menti ejus. Quin etiam in verbis quæ citavi, idem codex MS. non legit γυναῖκας, sed γυναῖκα, omnia huc dirigentia, ut varietatem in his ab Herodoto adhibitam & malevole suppressam per vestigia tamen quædam ostenderet. Videtur enim sic processisse manus ejus: Ἐπέταξε τοῖσι περιοίκοισι ἔθνεσι γύναια ἐς Βαβυλῶνα καθιστάναι, ἑκάστοισι ἐπιτάσσων,

τάσων, ὥςε πένλε μυειάδων τὸ κεφαλαίωμα τῶ γυναικῶν συνῆλθε. Dicit nempe Herodotus edicto injunxisse vicinis circa gentibus, ut magnam istam urbem mulieribus instruerent, ita singulis describens, ut quinquaginta millium summa fœminarum convenerit.

221, 6. Πολλάκις ἢ Δαρεῖον λέγεται.] Nomen proprium in MS. non est, & potest abesse.

221, 12. Ἄλλα πολλὰ ἀπέδωκε.] MS. ἐπέδωκε, quod vult mens Herodoti.

JACOBI GRONOVII

NOTÆ ET OBSERVATIONES

in librum quartum HERODOTI.

222, 23. Ἀμέλγεσι.] MS. ἀμέλγωσι.

223, 5. Περιστήσαντες κατὰ τὰ ἀγγήϊα τὲς τυφλὲς.] Hunc plebeji Græculi sermonem fore nullus ignorat. At Herodotus verborum exquisitior non ita scripserat, sed indicante vetere membrana περισίξαντες, tanquam acutis quibusdam ex ferro aut spina vinculis coërcuerint eos manere circa ista vasa, unde Latinæ versioni datum est verbum *compungentes*. Sed videtur latere aliquid seu commune in scriptura vetere, sed proprium Herodoteæ, in qua jam bis occurrit σίχειν pro σείχειν. Unde producit & exponit Hesychius περισίξαι, περικυκλῶσαι, περιελθεῖν, περιελάσαι, ἀπὸ τῦ σίχειν. Id deseritur ab nostris, & universa ea vel significatio vel explicatio ignota est Stephano & aliis, attamen vera, & ideo neglecta, quoniam utique volunt scribi περισείχειν & περισεῖξαι, unde idem Stephanus in verbo Στείχω adducit ex Homeri Odyss. δ. Τρὶς ἢ περισείξας κοῖλον λόχον ἀμφαφόωσα. Et tamen idem rursus in Indice [Περιστήκω idem quod περιΐσαμαι circumsto: unde participium περιστήξαντες quod exponitur etiam circumpositi.] Sed optime se exhibet Herodotus 4, 202. Τῶν δέ σφι γυναικῶν τὲς μαζὲς ἀποταμῶσα περιέσιξε ἢ τέτοισι τὸ τεῖχ. Itaque quum verba Hesychii in suis quoque notaverit Suidas, apparet, quam malevolens sit ille genius, à quo nuper illis Cantabrigiæ subnotatum sit [Malim περιστεῖξαι] Porro quod Herodotus dicit ἀπαρύσαντες, non interpreter *delibatur*, quod violente huc trahitur, sed *exantlatur*, quod proprium quodammodo illic esse docet vel Plautinum *sæpe exantlavit merum scitissime*, vel Ennianum *materno sanguine exantlando patrem ulcisci*. Non pertinet huc σίξειν.

223, 6. Ἡγέονται εἶναι.] MS. ἡγεῦνται. Deinde MS. ἡνλεῦνλο αὐτοῖσι καλεῦσι, non τοῖσι.

223, 16. Ἀντικατιζόμενοι.] Portus id habere potest Ionicum pro communi ἀντικατιζόμενος, idque pro ἀντικαθιζόμενος. Debuisset igitur monstrare locum, in quo absconderetur ἀντικατιζόμενος. Vix enim dixeris esse Græcum, unde in principio libri 5 dicit ἀντικατιζόμενοι, ubi etiam est ἀντιζομένων. Mediceus codex egregie ἀντικατιδόμενοι omissa litera.

223, 20. Αὐτοί τε ἐλάσσονες κινεόμενοι γινόμεθα.] Voces istæ αὐτοί τε in MS. non exstant. Nec certe quidquam præter sonum nudum adferunt, quum utraque periodus ad eandem partem & partis actiones pertineat, & ideo hæ voces non habeant aliquod oppositum, ubi solent adhiberi. Est autem hic locus, in quo dicitur εἷς αὐτῶν Scytharum, sive sciverit nomen & innotescere noluerit, sive ignoraverit, ἔλεξε τάδε, plane geminus illi Polybiano in Legat. 46 Ὅτε καί τις ἐκκαλεσάμενος &c. quod tam commode interpretatus est Casaubonus. Sed non est mirum malle multos ineptire.

223, 30. Ἐκπλαγέντες ἐπὶ τῷ γινομένῳ.] Præpositio ἐπὶ abest ab optimo codice, in quo vides Herodotum ex 1, 116 τέτοις ἐκπλαγείς. In eodem mox etiam recurrit ἐξελασθέντες constanti scripturæ modo, ut in præcedentibus patuit.

223, 33. Τρόπῳ τοιῷδε.] MS. τοιέτῳ.

224, 5. Ἐπελθόντι καταςβῆναι.] Habes in his exemplum ejus, quod ait in Thesauro Stephanus, quum dedisset exempla compositi κατασβέννυμι, adjungens [Item καταςβῆναι exstinctum esse tanquam à καταςβῆμι, sicut ἀπέςβην tanquam ab ἀποσβῆμι.] Sic infeliciter id relinquens, ut nullam ei auctoritatem commodet. An igitur vel ipse vel alii, unde exscripsit, ad hoc Herodoti specimen respexerunt? Exstat hîc sane, quod negari nequit. Sed tamen ratio illis debuit adesse. Nam quum hic non antecesserit vox πῦρ, sed tantum dictum sit χρυσὸν καίεσθαι & χρυσὸν καιόμενον, dubitare primo de istius verbi καίεσθαι termino significationis pandendæ oporteat, utrum ad flammæ ejectionem usque, an tantum ad ignitum tactum, & hinc etiam alterius verbi καταςβῆναι non solum de modo, sed enimvero etiam de fide ambigere debeas. Ego sane non tantum dubito, sed libens concedo optimæ membranæ, quæ testatur Herodotum scripsisse καταςῆναι, quod constat maximi, immo majoris, quam ut à nobis definiri possit, usus in Græca literatura esse.

224, 16.

224, 16. Οὕτω λέγουσι.] MS. ὧδε.

224, 49. Νεμομένας ἐν τούτῳ τῷ χώρῳ ἀφανισθῆναι.] MS. χρόνῳ, quod ex utroque Anglicano profert etiam Th. Gale: & sic tacens noluit fateri hanc lectionem videri quoque agnovisse Vallam. At is hinc vertit *interea*; sed enim ille tam miris modis Græca composuit, ut efficeret istam sententiam *equas ejus à curru pascentes divina quadam sorte motas*, quasi rem ita concepisset ita evenisse, ut non eas Hercules dormituriens videatur potius jugo exsolvisse, sed alligatas currui sic pastum misisset. Hoc reliqui quidem illi; sed haud dubium mihi prius videtur & verissimum istud χρόνῳ cum tali sensu, ut patet ex illis quæ statim sequuntur.

225, 9. Πρὶν ἢ οἱ μιχθῆναι.] Quanquam sic loquutus etiam fuerit in capite primo hujus libri, tamen ejecto ἢ nunc præbet, MS. πρὶν οἱ μιχθῆναι. Habet utrumque.

225, 33. Ζωστῆρα ἔχοντα ἐπ' ἄκρης τῆς συμβολῆς φιάλην χρυσέην.] Forte erat fibula phialam aliquo modo repræsentans, subnotat ad has voces Rev. Brauwnius in Vestitu sacerd. Hebr. 2, 3. At eam non ita exprimeret Herodotus. Dum enim agnoscit συμβολὴν, certe agnoscit in extremitatibus aliquid fuisse ad connectendum: fibula id fuerit, an globulus, an quid aliud, nostrum non est eligere. Sed in omnibus baltheis tale quid fuit. Jam vero in Scytharum baltheis intelligit Herodotus præter talem nectendi machinulam fuisse adhærentem phialam ad hauriendum subito paratam.

225, 39. Δύο μὲν οἱ τῶν παίδων.] MS. δύο μὲν τῶν παίδ.

225, 43. Τὸν δὲ νεώτερον.] Ut sæpe comparativum loco superlativi. MS. tamen νεώτατον. Et sane quum paulo ante dixerit Σκύθην δὲ νεώτατον, cur placuit aliis ab Herodoto abire?

225, 47. Ἔτι δὲ καὶ ἐς τόδε.] Particula δὲ nec tolerari hic potest, nec habetur in MS. Sed sequentia mire obscurata sunt per editiones. Nam quum Aldus & duæ deinceps Hervagianæ protulissent Τὸν δὴ μοῦνον μηχανᾶσθαι τὴν μητέρα Σκύθην, statim Stephanus edere sustinuit Τὸ δὴ μοῦνον, non admonito lectore, quum id tanto commodius facere potuisset, quia quartum verbum in margine notat γρ. μηχανήσασθαι. Id omne sic molitus fuisse videtur Stephanus ex interpretatione Vallæ *& id solum Scythæ matrem excogitasse*, ubi apparet neutrum & aoristum; sed in extremis vehementer discedit ab Græcis, in quibus quare non etiam mutaverunt τὴν μητέρα Σκύθου? Fœdum prorsus universum, & quod ita retinui, sed nequaquam assentiens; immo contra decernens debere retineri masculinum, etiam testans μηχανᾶσθαι esse in MS. Mediceo, & fatuam esse versionem opinans de matre Scythæ. Dicit enim simpliciter Herodotus, *& solum effecisse matrem Scytham*, vel ut solus esset Scytha & tantæ potentiæ princeps, artificio matris accidisse. Res clarissima.

226, 5. Πολέμῳ πιεσθέντας.] MS. more sueto πιεσθέντας. & deinde πόταμον Ἀράξην, non Ἀράξεα.

226, 14. Μηδὲ περὶ πολλοῦ δεόμενον κινδυνεύειν.] MS. δεόμενα. Et indulsi MSto, etsi locus alioquin satis intricatus ita reddatur aut reddi videatur intricatior; si interpretes quis sequatur, qui stulte δεόμενον interpretantur *oportere*, ac si idem foret τῷ δέον: deinde nescio unde apponant aliam lectionem πρὸς πολλοὺς, quod in nullo MSto reor exstare. Ego autem facilius inspexero verba & manum Herodoti, quam sententiam. Habet nempe primo id Herodotus, ut jucunde ludat in neutro plurali, ubi singularis poterat satisfacere, ut δῆλα, δεύτερα, τρίτα &c. Hinc etiam hoc loco rejici non potuit ista mutatio, sed admitti pro Herodotea. Nempe vocem μηδὲ ita ponit, ut divelli debeat, perinde ut apud Latinos *neque*. Hinc igitur scribo μηδὲ περὶ πολλοῦ δεόμενα κινδυνεύειν *& magnopere petentia non periclitari bello* &c. Ita enim loquutus fuit 1, 207. Ἤδη ὦν γνώμην ἔχω περὶ τοῦ προκειμένου πρήγματος τὰ ἔμπαλιν ἢ οὗτοι. Agnoscis neutrum plurale τὰ, quum posset τὴν. Hoc primum. Nodosius est illud πρῆγμα εἶη, quod idcirco illi, qui hanc loquutionem (est enim quoque Herodotea) illustrare voluerunt, ita per alia loca producunt, ut hunc negligant. Vide in pagina 734 circa finem in Indiculo Ionismorum Gallicorum sive Ionicorum Gallicismorum: etiam Portum in Lexico; noluit allidi ad hunc scopulum. Pessima vero est interpretatio Vallæ, ubi ἀπαλλάσσεσθαι reddit *abstinendum bello*, quod est ἀπέχεσθαι. Quid autem est *nec oportere adversus multos pugnando adire periculum?* An igitur hic populus fatuos facit omnes, qui adversus multos pugnaverunt? Num potest talis sententia concipi, & quidem circa Asiam? Italicus interpres Vallam partim secutus, partim furens ait: *parea di non tentare la battaglia con tanta moltitudine, ma di abandonare il paese conducendo via quello che portare si potesse.* Verba volunt excedere primarium esse, & jam pridem rogare non periclitari bello.

226, 19. Τὴν χώρην προδιδόντας.] MS. παραδόντας.

226, 41. Ἐς ὃ ἐσέβαλον.] MS. ἐς οὗ ἐσέβ. Sic quoque enim solet Herodotus. Cap. 30. Ἐς οὗ ἂν κυῶσι αἱ ἵπποι ἐν γαστρί.

226, 44. Γασηδέων δὲ ἀπεργοικέειν.] Adversativa non apparet in MS.

227, 11. Οὐδενὸς γένεος ἀποδεέστερον.] Recte MS. γένεος, ubi denuo vides articulum τὸ non præponi ab auctore, ut notavi sub numeris 3, 25, & esse illum eundem accusativum, qui pla-

placet auctori in voce μέγεθος, 78, 28.

227, 21. Προσηκόντως τῷ νεκρῷ.] Locum hunc descripsit Origenes lib. 2 contra Celsum, ubi videbis citari τῷ νέκυϊ & alias discrepantias non agnitas nostris exemplaribus.

227, 27. Ἀφανισθῆναι τοδεύτερον.] Posterior vox non legitur in MS. Sed & in illis vicinis Ἀριστέω τοῦ Προκοννησίου posteriores duas idem non agnoscit, quas forsan nec in exemplari suo habuit Valla, unde in interpretatione omisit: & sane tum in principio relationis hujus, tum in inscriptione statuæ sic patriam ostentari sufficit. Itaque posteriora ista expuli. Prius suo loco retinui, quia forsan nemo censuerit deleri, & per istud præmissum τὸ prorsus crediderint omnes Herodoti esse, ut solet. Attamen non dixit jam Herodotus primam vicem posse appellari ἀφανισμὸν, nec ipse sic appellat. Alia est ratio ejus, quod mox sequitur ex appellatione seu aliorum hominum, seu Metapontinorum, certe non sua.

227, 33. Μεταποντῖνοι γὰρ φασι.] Vocula γὰρ etiam non est in MS.

227, 46. Ἕστηκε ἀνδριάς.] MS. ἕστηκε. Sed scito esse cacoëthes mutationis ex editionibus Stephani, quum Aldus & Hervagianæ non aliter habeant, quam ut nunc ex MS. reposui. Rem incredibilem!

228, 6. Οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης.] Oratio hæc, non minus, quam historia quam tractat, fando inaudita, & exempli nullius. Quis enim unquam ter geminavit negativam, ut hîc fit? Non quod id contigisse negem, sed ut per eandem vocem ista tertiatio conficeret, ut jam vides οὐδὲ γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης —— οὐδὲ οὗτος &c. Certe exstant tam intentæ negationes 6, 11 & 8, 77 & alibi, sed diversis vocibus. Itaque quum id sit enorme, noli opinari hujus augmenti exemplum nunc ab Herodoto datum fuisse, sed ejus corruptoribus. Optimus enim MS. habet οὐδενὸς γὰρ οὐδὲ Ἀριστέης, non ut ad sequentia id conferatur, sed per se ut constet subintellecto tantum ac repleto ex præcedentibus αὐτόπτεω ἐδυνάσθη πυθέσθαι. Itaque vertenda omnia, *Ex nemine enim intelligere potui, qui diceret se nosse, quia ipse vidisset. Quippe neque ex tali ullo Aristeas, cujus paulo ante feci mentionem. Neque etiam iste in illis carminibus ait se progressum esse ultra Issedonas.* Ut appareat Herodotum distinguere rationes loquendi αὐτόπτεω πυθόμενον λέγειν, & ἀκοῇ πυθόμενον λέγειν: etsi revera qui per αὐτόπτην aliqua relata narrat, is narret quæ ἀκοῇ acceperit: quasi ἀκοῇ λέγειν sit proximum fabulis, etsi queat multa vera continere, ut de se modo intelligi vult auctor. Aristeas apud Issedonas fuit, ex his potuit aliquis αὐτόπτης fuisse, qui rumorem istum inter suos sparserit. At Herodotus non fuit inter Issedonas, & idcirco narrabit omnia ἀκοῇ. Sed quid agimus? an credibile est sic corrumpi auctores? Οὐδενὸς est antiqua lectio, quam videre potes in Aldo, & Hervagianis: mutilarunt Stephaninæ.

228, 10. Ἔλεγε ἀκοῇ.] Vox ultima non est in MS. Mediceo, prout de Arch. testatur Th. Gale & de Valla: ut omnino nullum ibi mereatur locum, & res ipsa id clamet.

228, 20. Καὶ σκόροδα.] MS. exquisitius σκόρδα.

228, 27. Πρὸς ἑσπέρην τοῦ Βορυσθένεος.] MS. πρὸς ἑσπέρης. Id jam probum Herodoti fecit frequentia in superioribus & varietatis desiderium. Cujus specimen pariter alterum ponere compellor, ut quum nunc dici videamus Βορυσθενεῖτας & Βορυσθενεϊτέων, & sic cap. 70 & seqq. quater aut quinquies, tamen cap. 53 dicuntur Βορυσθενῖται etiam ex causa varietatis Herodoto obortum; at Holstenius ad Stephanum pag. 71 putat perperam sic scribi.

228, 45. Ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ πλὴν τῆς Ὑλαίης.] Fero sane, tanquam Ὑλαίη proprie sit regio nominis sui, idque ei inditum sit ab lingua Græca, & ipse noster cap. 76 infra de Anacharsi, κατάδυς ἐς τὴν καλεομένην Ὑλαίην· ἡ δ᾽ ἐστὶ μὲν παρὰ τὸν Ἀχιλλήιον Δρόμον, τυγχάνει δὲ πᾶσα ἐοῦσα δενδρέων παντοίων πλέη. Et hinc omnia vicina sicut appellationem istam respuunt, ita rebus quoque probant diversam suam faciem esse, nec quidquam provenire silvarum. Sed sodes an ista exceptio Hylææ non est vana & inanis, quum ipsa appellatio semper testetur, qualis sit, nec pascua Scythica desiderant silvas? Res mira satis. Quid tamen? Optimus MS. hîc tantum agnoscit Ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη τῆς Ὑλαίης. quasi Hylæa quidem dicatur universa regio, & ista Nomadum similiter contineatur: sed tamen continue incipiat sui esse dissimilis, ubi accesseris ad pascua Nomadum, quæ etiam comprehendantur in appellatione Hylææ.

229, 4. Κατήκουσι δὲ οὗτοι.] MS. κατοικοῦσι.

229, 7. Λίμνης τῆς Μαιήτιδος.] Sicut de codice Arch. testatur Th. Gale, ita etiam Mediceus MS. Μαιώτιδος, & in eo notavi diserte etiam infra sibi constantem esse.

229, 16. Νέμονται τὰ πρὸς βορέην.] MS. τὸ πρὸς.

229, 32. Ἐπεὰν δὲ.] MS. ἐπεὰν δὲ.

229, 34. Καὶ ὁ κύων ἕπεται.] An igitur id aliud, quam ἑτοιμός ἐστι καὶ κύων? Certe ille qui ἑτοιμος, ἕπεται, & sine flagro adest. Sed & ἑτοιμος & qui ἕπεται, nihil juvat, nisi etiam ultra aliquid emoliatur. Hinc clarius lucere debet ratio haud dubie pulchra venationis: cujus quæ tandem erit felicitas, si ipse venator tantum equo feram persequatur, cane sic demum comitante? Non igitur illi sunt canes ὠκύποδες, qui equum non nisi comitantur; ut taceam in Græcis dici eum sequi. Sed nec Scythæ tam stulti sunt, ut tale

canum genus alant, nec Herodotus tam delirus, ut ita scriberet. Est enim edentium iniquitas. At priscam veramque lectionem restituo ex MS. καὶ ὁ κύων ἔχεται, sive id velis interpretari *& canis corripit*, sive *& canis proxime vestigiis feræ inhæret*. Nempe simul venator equum ascendit, simul canis jam captam feram corripit. Ita felix venationis eventus apparet, & dignus narratu.

230, 3. Τοῦτο δὲ καὶ λέγουσι.] MS. τοῦτο καὶ λέγουσι omissa adversativa, quæ non desideratur. Et statim οὐ γάρ τι σπουδαίαι νομαὶ αὐτόθι, non οὐ γάρ τοι, prout alibi exquisitum istum usum voculæ τι in Herodoto probavimus.

230, 4. Ὅς ἂν καταφύγῃ.] Hic locus est, in quo vere elegantem & proprium characterem Herodoto restituimus integrum, quem aut semirutum vix servant aut plane delent alii codices. Sed exspectanda erat inquisitio & exploranda custodia fidelissimæ membranæ, quæ nunc legit ὃς ἂν καταφεύγων καταφύγῃ. Cujus suavissimæ copiæ suæ exemplum simile auctor præbuit cap. 29. Ὀρθῶς εἰρημένον ἐν τοῖσι θερμοῖσι ταχὺ παραγίγνεσθαι τὰ κέρεα· ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχὴν, ἢ φύοντα φύειν μόγις. Potuit ex his secure omittere illud φύοντα, quod sponte satis subintelligeretur. Itaque & Eustathius hunc Herodoti locum laudans ad Odyss. Δ v. 85 eam vocem in nullo putavit habendam numero, & plane omisit, ut videlicet inde disceremus eum in plerisque citationibus suo usum esse arbitrio. Præterea video eum locum ab interpretibus converti *at in vehementibus frigoribus aut non oriuntur statim pecoribus cornua, aut si oriuntur, vix oriuntur*. In quibus nullam explico illam contrarietatem, de qua istic agit Herodotus; certe enim quæ vix oriuntur, eadem illa sunt, quæ non statim oriuntur, ut potius paria illa dici debeant, quam contraria. At plenissimo sensu statuebat Herodotus ad expositionem Homeri in vehementibus frigoribus omnino non nasci pecoribus cornua, aut nascentia nihilominus, vix nasci. Tale est 1, 67. Καλυπτέρτεροι τῷ πολέμῳ ἐγεγόνεσαν τρόπῳ τοιῷδε γενόμενοι. Infra hoc libro c. 46 φερέοικοι ἐόντες πάντες ἐοῦσι ἱπποτοξόται. 2, 7. Ἔστι ὁδὸς ἐς Αἴγυπτον ἐοῦσα πᾶσα ὑπτίη τε καὶ ἄνυδρος. Tale in hoc ipso libro c. 36. Περὶ Ἀβάριος οὐ λέγω λέγων, ὡς τὸν ὀϊστὸν περιέφερε. Apud Sophoclem sic habes in Oedipo Tyr. 1390 βλαστοῦσα ὅπως ἔβλαστε. Oed. Col. 1097 ἔχων ἔχεις. Hæc nos ad testandam fidem codicis Medicei; sed scire oportet vitium omne hic admissum debere imputari soli editioni Henr. Stephani anni 1592, quæ prima omisit, quum Aldina & Camerariana & Hervagiana sancte exhibeant. Hinc quoque judicium fieri debet laboris, quem Herodoto Thomas Gale impendit, qui sequens defectam Stephani editionem & citans vitiose ὃς ἂν καταφ. notat in cod. Arch. fuisse ὃς ἂν φεύγων καταφύγῃ, quod vix credo.

230, 16. Ἀργιππαῖοι.] Nihil diversum in eo nomine notavi ex membrana, quam inspexi. Attamen quoniam appellationes omnes, quæ occurrunt apud alios scriptores, ut Arimphæi, Aremphæi, Ὀργεμπαῖοι, habent literam *m*, Salmasius fuit ita circumactus, ut crediderit scribendum apud Herodotum Ἀργιμπαῖοι, ut fatetur in Plinianis pag. 209. Ante eum Turnebus in notis ad Ciceronem de Fato pag. 64 ex Mela Arymphæi, prout etiam agnovit Grotius ad Marcianum Capellam pag. 214. His Th. Gale ex cod. Arch. Ὀργιεμπαῖοι, mira Vossii revolutione in Appendice, ut erat instabilis. Sed unus omnia Mediceus.

230, 24. Τῶν φαλακρῶν.] Aldus hanc postremam vocem inchoavit litera majuscula Φ, quasi foret appellativa; in vicinis vero facit parvam. Camerarius etiam in hoc loco extenuavit. Stephanus denuo in grandem formam conjecit, quod sequitur & Jungermannus & Th. Gale. A quibus merito discedo; nec enim fuit hæc eorum appellatio, sed nota genitiva, ab reliquis distinguens.

230, 26. Οὐδείς σφεα ὑπερβαίνει.] Præmisit sane οὔρεα. & sic tamen MS. habet σφέας ὑπερβαίνει. Ita quidem in cap. 33 quum dixisset τὰ ἱρὰ ἐνδεδυμένα, pergit scribere τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. Ubi σφέας tam potest respicere ἱρὰ, quam ipsos vicinos.

230, 28. Αἰγίποδας ἄνδρας.] Quod miror, MS. habet ἱπποβάτας ἄνδρας, ut cap. 170 occurrunt in Africa τεθριπποβάται.

230, 30. Ἀνθρώπους εἶναι.] Nec hoc loco εἶναι, nec inferius ἀτρεκέως ab MS. confirmatur. Et sane quod ad prius, opinor expelli rectissime, ut ab Herodoto non scriptum. Nam sic intelligimus corundem montium partem quoque incoli ab his hominibus, alias videntur plane ultra vel trans montes esse. Quod ad posterius, etiam ratio evincit. Quum sic quoque in fine capitis 26 de iisdem Issedonibus hactenus tantum concludat: γινώσκονται μὲν δὴ καὶ οὗτοι, perinde ut hoc loco solum istud verbum similiter adhibuit. Utique multum foret, si Herodotus suo periculo sic adseverare auderet. Imo etiam Gale testatur de MS. Arch. ἀτρεκές, quæ varietas docet subditivum esse.

231, 2. Γρύπας εἶναι.] Etiam hinc verbum substantivum debet facessere, si credimus MSto, utpote ubi intelligitur οἰκέειν.

231, 24. Ὡς δὲ καὶ ἦν σεισμός.] MS. ὡς δὲ ἦν σεισμός. Deinde pro illis ὡς τέρας θωυμάζεται MS. tantum habet τέρας νενόμισται.

231, 30. Τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον οὐ φύειν κέρεα.] Locus miserabilem in modum interpolatus. Volunt enim Herodotum hoc loco di-

dicere omnino cornua bovino generi illic non succrescere, idque propter vicinum septentrionem & magna frigora. Quod si tam directe abrupteque id jam negavit, cur in ea pronunciatione non perstat, & in sequentibus statim tantummodo maluit dicere, ἐν δὲ τοῖσι ἰσχυροῖσι ψύχεσι ἢ οὐ φύειν κέρεα τὰ κτήνεα ἀρχὴν, & sic perseverare in firma generalique negatione, quam potius mollire deinceps adjungendo ἢ φύοντα φύειν μόγις? hoc est, ut postquam pernegasset fieri aliquidpiam, atque adeo iteravisset quoque eandem negationem, statim tamen fateretur & fieri & fieri posse. Nam & qui dicit vix nasci, utique tamen confitetur nasci, etsi raro, etsi tarde, utique tamen contingere interdum; & Herodotum id non scribere sine experientia certissime persuadeor, sive ipse viderit illinc locorum cornutum aliquo modo bovem, sive eos inveniri interdum adseveraverint ei accolæ. Pereant, qui tantam insulsitatem Herodoto inferre sustinuerunt. Quid igitur? Nempe ait H. Stephanus in Thesauro [κόλος, mutilus, truncatus, curtus, mancus, ut κόλος βοῦς apud Eustathium ὁ κεκολουσμένος τὰ κέρατα: qua signif. B. ex Herodoto affert κόλον γένος τῶν βοῶν, id est, κολοβὸν, mutilum, hoc est ἄκερον] Hæc nec unde odorari potuerit Budæus capio, (nam ab Aldo editiones omnes conveniunt in istud τοκαθόλου) nec quemadmodum quum id jam in mundo esset, editores, alioquin docti viri, potuerint esse tam sordidi, ut id voluerint contemnere & tam perversam Herodoto mentem impingere. Perfecte enim in optimo exemplari MS. legebam δοκέει δέ μοι καὶ τὸ γένος τῶν βοῶν τὸ κόλον διὰ ταῦτα. Videndus Suidas in Κόλον, qui recte illustrat.

231,32. Καὶ Ὁμήρου ἔπος.] Particula καὶ non est in MS. nec ullum ejus momentum est, unde nec Valla expressit. Quod autem antecedentia edidi μαρτυρέει δέ μοι τῇ γνώμῃ, ubi vulgo edunt leguntque μου, causam probavi sub numeris 35, 42.

231,44. Ἐκ καταφορῆς τευ.] Vox illa τετυγχαμμένος non est in MS. sed nec habet Aldus, nec Hervagianæ. An non patet nimis anxie inculcatam ab Stephano? Illi igitur reddidi.

231, 46. Προσίῃ ἡ ὥρη.] MS. περιέῃ ἡ ὥρη.

232,9. Ἀοίκητα.] Id ex pluribus locis Herodoti vulgo firmatur. Sed nunc quidem optimus MS. ἀνοίκητα.

232, 14. Οὔτε τι Σκύθαι λέγουσι οὐδέν.] Solœcum id est, ac multo minus Herodoti: sed ab mala manu compositum, quasi æque opportunum ultima vox hic locum haberet ac paulo infra. Quin non est in MS. illa οὐδὲν, quod satis fidei ad eam eradendam, quum temere per oculi fraudem ab scriptore sit repetita ex mox sequente versu.

232,17. Ὡς καὶ περὶ τῶν μουν.] Particula καὶ non est in MS.

232,20. Πολλῷ δ᾽ ἔτι πλεῖστα.] MS. πολλῷ δὴ πλεῖστα.

232, 21. Ἱρὰ ἐνδεδυμένα.] Quum Valla interpretetur, *sacra alligata*, patet cuique eum legisse ἐνδεδεμένα. Itaque sic exhibebant etiam primæ editiones, ut apud Aldum & Hervagium. Quis hæc mutaverit, ignoro, nisi quod in editione Stephani 1592 video in contextum assumi id quod nunc citavi, & alterum ἐνδεδεμένα rejectum in marginem. Salmasius itaque retinet ἐνδεδυμένα, idque explicans vocibus ab antiquitate petitis, nunc Pausania, nunc Servio præbente vocat *stipula triticea involutas*, *innexas stipula frumenti*, *occultatas in fascibus stipularum*, item *obvolutas & obtectas*, in Plinianis pag. 208. Et tamen modo ad hos Hyperboreos & ista sacra accedens quoque Ez. Spanhemius defungi nequivit, nisi locum hunc Herodoti majusculis literis ostentans ad Callimachum pag. 493 citaret ΕΝΔΕΔΕΜΕΝΑ, Latine edens ADLIGATA, nec ullo patrocinio facinus illud munit, quod idcirco sordere in republica literaria debet. Opinor tamen abreptum auctoritate cod. Arch. ex quo ἐνδεδεμένα tradit Th. Gale. Quis autem Romanus *adligata sacra* dicet, nisi in narratione funesta & mali ominis? MS. autem Mediceus omnino habet ἐνδεδυμένα, quod præclare explicuit Salmasius: recte sacra occultata, & quæ cognosci nefas, dicuntur aut quasi veste vel indumento circumdata, aut ingressa in involucrum, ut Ægyptius ἐνδὺς ὑπ᾽ ἀμφιβλήστρῳ 1, 95. Immo an non satis certa & valida confirmatio est vocis ἐνδεδυμένα, quod statim in hoc ipso capite iterari comperimus τὰ ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, ubi Stephanus omnino deserit alterum ἐνδεδεμένα, etiam primæ editiones, Aldina scil. & Hervagianæ, retinent ἐνδεδυμένα?

232,37. Ἅμα δὲ αὐτοῖσι.] Non opinor Ionismum in hoc consistere, ut & fœminina mutet in masculina, id quod hîc factum est. Cur vero non αὐτῇσι, ut est in MS. clare præferente αὐτῇσι?

232, 39. Οἳ νῦν Περφερέες καλέονται.] Hoc robuste adseverat Ez. Spanhemius ad Callimach. pag. 506, [ut iidem juvenes, & juxta eundem Herodotum Περφερέες inde appellati in grati animi exantlatique laboris memoriam juxta dictas virgines fuerint culti] Detrectavit igitur nunc aures dare Cod. Arch. ex quo Galeus proferebat Περφέρες, quum tamen antea ei obediret. Cæterum non ita modo versavit hanc vocem, sed in nota sequente citans ipsum Herodoti locum audet interpretari, *quos nunc periphereas*, (seu *circumferentes*) *vocant*. Ubi habes declinationem perinde & si-

ſignificationem ex lege penitus Græcæ vocis; tanquam tacite indicaret ſe ex Herodoto didiciſſe vim ejus vocis, & talem περφερέα fuiſſe Abarin, quem principio capitis 36 ſcribit auctor ita celebrari ὡς τὸν εἰςὸν περφερέε Sed in iſta utraque, quem debet, magnum excitat riſum. Quid enim ? an hoc eſt ingenio & Muſis operari, ut vocem mere barbaram trajicias in Græciam ? Eſt utique vox Scythica. Quum Heſychius ſcribat Περφέρες, θεωροὶ, cumque locum alleget oportune Th. Gale, cur in ea ſcriptura & explicatione non potuit acquieſcere? Sunt enim iſta veriſſima, & περφερέες ab MS. Mediceo etiam exhibentur, ut de eo dubitari non debeat, prout nec de explicatione Heſychii, & Scythis relinquantur ſua, etſi nonnullæ eorum voces habeant aliquid vicinum Græco, ut in capite 48 fluvium ſcribit Scythis Πόρατα vocari, quem Græci Πυρετόν.

233, 3. Οὐκ ἄνδυ πυρῶν καλάμης θυέσας τὰ ἱρά.] Certe operam abutitur Herodotus in minimi momenti comparatione. Quid namque facit ad ſacra Hyperboreorum, quorum ſolennitas & ſacramentum quaſi erat ſacra in ſtraminibus portare, ſi alicubi ſtramina cum ſacris fuerint combuſta & immolata ? qui mos fortaſſis non modo fœminarum Thracicarum, quas velut præcipue in hac re eminentes advocat, ſed etiam plurium aliarum fuit, ut vel integrum ignem ex ſtramine conficerent vel ſaltem eo incenderent. Quis hæc intellexit? Nos abhinc melius de Herodoto cogitemus, quem corruperunt hoc loco maleſedulæ & ingratum officioſæ manus, quum ipſe non θυέσας ſcripſerit, ſed ἐχέσας, ut eſt in MS. Nempe non ſecus ac Athenis erant in ſacris nonnullis Κανηφόροι, ſic apud Hyperboreos & Pœonas & Thracas erant Καλαμηφόροι. Deinde MS. καὶ ταῦτα δὴ οἶδα ſine vocula μὲν.

233, 10. Οἱ δὲ παῖδες.] Quantum tumultus? adeo ut ipſa Græcorum diſpoſitio, hoc eſt, ipſa mens Herodoti penitus diſplicuerit Vallæ, & in interpretatione idcirco noluerit ordinem Herodoti ſequi, tanquam iſtæ adverſativæ particulæ οἱ μὲν, οἱ δὲ non debeant tanto intervallo disjungi, ut quidem disjungit Herodotus, interponens locum ſepulchri, quod Valla inde excerptum poſtponit. An non ſatis multum iſte tribuit ſuo judicio? Monſtroſius quod Stephanus & alii id obſervare potuerint. Sed hæc omnia, tantopere ab juſto & decoro aberrantia, veniunt ex mera corruptela horum verborum, quæ MS. Mediceus exhibet ὅσοι δὲ παῖδες. Ita profecto licet ſpatium amplius interponi, nec nocet, ſi etiam deſcriptio loci, in quo ſepulchrum eſt, ſtatim ſequatur crines puellares. Itaque & in Latinis feci, ut Herodotus ſpectaretur, non Valla, arbitrii ſui indomitus laudator. Morem ipſum in ornandis per crines ſepulchris tetigit paterna Diatribe ad Statium cap. LIII.

233, 17. Λαοδίκης.] Mere Græcum, quo valde inclinant correctores. Sed quæſo an non ipſum tempus vetat? quod veſtigium Græcæ linguæ potuit fuiſſe tunc apud hos extremos populos, quum prima, ſi qua fuit, vice contingeret iſta primitiarum ſacrarum deportatio? Hinc licet Hyperoche habeat quoque omnia Græca, tamen exiſtimans conſiderandam eam appellationem ut penitus Scythicam, etiam libens hanc poſtremam vocavi, ut ſubjiciebat optimus MS. Λαοδόκην, omnino ſic reliquiſſe Herodotum credens. Porro licet toties ſint cumulata collectanea de his puellis, præſertim Opide & ſocia, nihilominus idem iſte Spanhemius ſibi arripuit privatim jus ſine fine accumulandi loca antiquorum auctorum de illis, & quidem ita, ut adderet [In quibus autem poſtremis Herodoti locis, pro Ἄργιν vel Ἄργην, omnino Ἑκαέργην legendum patet, prout hic apud Callimachum & alios adhuc auctores] & hinc in Indice habes [*Herodotus emend. pag.* 503] Et hæc ſuſtinuit mittere ad Cl. Græcium, ut Ultrajecti publicarentur. Nonne magna ſæculi infamia? Quippe univerſum hoc jam ab eruditiſſimo Leopardo in libro Emendationum 10 cap. 24 cogitatum & publicatum fuit: immo inſuper medio tempore honorifice iteratum ab magno Voſſio in libro 11 de Idololatriæ Origine cap. 29, ut plane non fuerit ea res abſtruſa. Immo & Sylburgiana hanc ingerant huic loco. Nam Stephanus quo ſenſu poſuerit eam appellationem in margine, & præpoſuerit γρ. nec intelligo nec explicuero aliis. Hoc ſciat lector, in MS. Mediceo, hoc eſt, optimo, præter iſtud Λαοδόκης, nullam exſtare varietatem in nominibus, & ego quidem Herodotum cenſeo eſſe parem Callimacho, Pauſaniæ, Servio & quicunque alii ſe ad illam phalangem adjunxerint, undecunque illam Ἑκαέργην petiverint. Suſpicio nulla poteſt eſſe mutatæ in Herodoto hujus aliquando appellationis, multo minus excidiſſe literas Εκα, quum habeatur τὴν Ἄργιν & τὴν δὲ Ἄργιν & καὶ Ἄργιν & καὶ Ἄργις nulla ſimilitudine inumbrante.

233, 43. Τὴν Ἀσίην τῇ Εὐρώπῃ ποιεῦσι ἴσην.] MS. ποιεύντων. Id ſatis apparet dictum, ut 1, 89, οἱ λεγόντων πρὸς τὰς ἐκφέροντας *qui dicant*, prout ſimilia collegit Æm. Portus in V. ὄντων ubi ex Herodoto novit ἐχόντων, κλεινέοντων, παρεόντων. 7, 235. Φοβεόντων τὰς Λακεδαιμονίας. Item Suidas in Φρονέντων. Itaque verti & intelligi debet Herodotus: *Qui & Oceanum pingunt circumfluere, & terram eſſe orbiculatam velut ab torno, Aſiam quoque Europæ faciant æqualem.* Nam ut hoc nunc ſimul fatear, verbum

γρά-

γράφειν omnino de pingendo intelligi debere opinor, non scribendo, ut intellexit Valla: nec enim tunc exstabant etiamnum tot volumina scripto explicantia cursus marium ac terrarum, sed in tabulis pingere per colores gestiebant, ut patet ex Agathemero, prout etiam *picta Manethonis astra* explicui in Paulino, quoniam quidquid ab Manethone versibus erat scriptum, solebat in eadem pagina coloribus diversis appingi, ut spectaretur conjunctio vel separatio Planetarum, & inde opera eorum; prout etiam exstare dicitur Oppianus in Biblioth. Regia cum animalium, de quibus in scripto agitur, imaginibus. Neque id eripiet mihi homo insulsus, quem nominare dedignor, & cujus humanitati bellum indixi, si sciat docere verbum pingere etiam intelligi de scribendo. Quis supponi debet illud nescire, nisi aliquis ipsi similis, plane fraterculus lente gradientis aselli, quum ante secula fuerit hæc materies Hermanni Hugonis, cui unum exemplum tunc suffecit non necessaria esse plura judicanti. Qui plura posthac adstruxerunt, eodem ineptiæ morbo laborarunt, quo hic pravus Manethonis spectator. Exarabatur enim Manetho ad rationem eorum, qui loca cœli omnia dispositis signis ornata locarunt, teste Lucretio, quod ut huic exemplari, quod Florentiæ est, non contigerit, & tantum calamo ducta sint quædam & verbis expressa, imputari debet vitio temporis, quo confectum est exemplar. Quod quum ex certo scripti antiqui indicio notum habeam, gratulor illud à me suppressum esse, ut sic ista harpyia id involare non potuerit, nihil adferens de Manethone, nisi quod à me habet, sed non jam ita ridicule ingenuus, ut in Livio & Gellio, quod satis fatuum.

233, 44. Καὶ οἵη τις ἐστί.] Valla *& quanta sint*. Rectius ad Græca Stephanus *& quales sint*. At non agit nunc de natura & qualitate regionum. Et certe quum Stephanus id in ora sustinuit apponere, debuit pariter monstrare, cujus regionis qualitatem Herodotus per sequentia demonstret; certe ab illis quæ scribit, longe alio modo illud οἷος & οἵη ab auctore adhibetur, ut in fine capitis quadragesimi. Cæterum ut scias Vallam non egisse leviter, & ut omnia conveniant, corriges ex optimo MS. καὶ ὅση τε ἐστί. Sic enim in eo legitur.

234, 3. Τὸ πρὸς ἑσπέρην.] MS. ἑσπέρης. Sic & mox τὰ ἢ πρὸς νότου, non νότον. Immo & versu 24 hujus paginæ rursum τὰ πρὸς ἑσπέρης.

234, 9. Μαριανδηνῶν.] Sic edunt omnes, & tamen in Latina volunt *Mariandyni*. & cur non ibi quoque exprimendus Herodotus? Sed vetustissimus & optimus codicum MSStorum hujus historiæ tantum habet Μαριανδύων, quod edidi, ut inde splenderet magis perspicacia Doctiss. Holstenii unice reponentis Μυριανδρηνῶν, ab Myriandro urbe ibi satis nota & celebrata. Hæc certe est palmaria restitutio, nisi codex unicus clare monstraret Μυριανδρίων.

234, 10. Πρὸς φοινίκην.] MS. φοινίκῃ, ut 3, 111 Πρὸς ἀπικνεομένοισι ὄρεσι.

234, 22. Παρὰ τε Συρίην τὴν περὶ τὴν Παλαιστίνην. Quæ erit illa Syria, quam his verbis prorsus incondite creditur describere noster auctor? Omnino apparet Vallam fuisse satis asperum in examinando, & hinc prætermittendo, quod judicabat non esse hujus ingenii. Quippe plus in his est, quam dedit Herodotus errore opinor editionum, quarum sordes abluere postea nequiverunt. Optimus MS. egregie tantum παρὰ τε Συρίην τὴν Παλαιστίνην, ut solus legit Valla, & intellexisse dicendus est.

234, 25. Τῆς Ἀσίης ἔχοντά ἐστι.] Vox ultima abest ab MS. Prorsus eadem epilogi ratione, qua statim ante αὕτη μέν νυν ἡ ἑτέρη τῶν ἀκτέων.

234, 35. Ἡ ἀκτὴ αὕτη στεινή ἐστι.] Certe non circa omnem Ægyptum angusta est; sed quia sequitur mentio στεινοῦ τούτου, debebat ejus appellatio antecedere, quasi non satis declarati in numero orgyiarum. Sed vide. Pro his in MS. legitur ἡ ἀκτὴ αὕτη ἐστὶ ἡ ἐστι. quod agnoscis qua occasione corruptum sit, & genus scribendi vere aliquid Herodoteum, & extra ineptias fallacium istorum sapientium. Nam pari locutionis modo utitur auctor cap. 50. Ἴστρος τοῦ μὲν χειμῶνος ἐστὶ ὅσοσπέρ ἐστι.

234, 49. Διώρυχα τὴν ἐκ τοῦ Νείλου διέχουσαν ἐς τὸν Ἀραβ. κόλπον.] Hic locus est quem innuebam sub numeris 72, 38. Nam quum sic edant, optimus MS. redigit hoc compositum ad simplex, & ἔχουσαν modo probat, non διέχουσαν.

235, 5. Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης.] Vox media non conspicitur in MS. & toties facta est mentio maris Rubri, etiam sine isto participio, ut eo jam opus non sit, nec minus tædii sit in legendo, quam in scribendo.

235, 12. Περιπλώοντες ἐς τὴν Λιβύην.] Particula ἐς omnino supervacua est, vel potius vitiosa; nec legitur in MS. Utique mox sequitur οὐ περιέπλωσε Λιβύην.

235, 26. Ἐς ὃ ἂν ἀφίκηται.] Sic legitur in Mediceo, tanquam voluerit Herodotus non pro parte se segregare ab Ionismo, sed prorsus eum deserere; & sicut inceperat ἐς ὃ, ita strenue progredi edendo ἀφίκηται, non ἀπίκηται.

235, 41. Καταλιπόντες τὰς πόλιας.] MS. λιπόντες.

235, 45. Οὐ δυνατὸν ἔτι εἶναι προβαίνειν.] Verbum substantivum ab MS. abest. Et deinde οὐ οἱ συγγινώσκων, non autem οἱ οὐ συγγ.

236, 10. Καὶ δὴ καὶ Σκύλακα.] MS. καὶ δὴ Σκύλακα.

236, 32. Λιβύη μὲν ἐπὶ Λιβύης λέγεται ἔχειν τὸ ὄνομα.] Quum congererem ea, quæ habentur sub numeris 6, 34, non sustinui adseverare libere, quod in Herodoto cernere nullus poterat. Nam in hoc etiam loco legebatur ἀπὸ Λιβύης, ut de eo dubitari non liceret: at abhinc exstabit, prout prima manus voluerat, & quod custoditur in codice Mediceo, quod in citatione adhibui, sicut etiam mox ἐπὶ τῆς Προμηθέως γυναικὸς, & ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τῆς Προμηθέως Ἀσίης, item ἐπὶ Ἀσίεω, non ut ἀπὸ prorsus expellat, sed mixtim poni ostendat. Id quod ita repetitum occurrere deprehendes in cap. 107. ἐπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. Ita cap. 149 vicina cernes. τῇ δὲ νήσῳ ἐπὶ τοῦ οἰκιστέω Θήρα ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο. Ἐπὶ δὲ ἔπεος τούτου τὸ οὔνομα ἐγένετο. Ἐπ' οὗ Αἰγεῖδαι καλεῦνται, perinde ut vulgo exstat in capite 184. Ἐπὶ δὲ οὔρεος τούτου ἄνθρωποι οὗτοι ἐγένοντο ἐπώνυμοι. & 7, 61 & 74. Adde & 7, 58.

236, 48. Ἐκ Κρήτης δὲ ἐς Λιβύην.] Quæ hæc arcana historia sit, quæ Europam ex Creta deinde extulisse referebat in Africam, non facile dixerim, & animadverto hunc locum ab viris doctis derelictum, quum ad vicina gustanda sane accesserint. Magis mirum est magisque arcanum, quemadmodum homines futiles Herodotum potuerint inscribere tam fictæ li historiæ, quum scirent eum scripsisse ἐς Λυκίην, prout testatur omni fide dignissimus codex Mediceus. In hoc igitur se quisque exerceat, ut ex Herodoto omnia falsariorum signa deleantur.

237, 5. Σοφίης πέρι &c.] Animadverterunt hæc viri docti, adeo ut Herodotum ex diametro pugnare cum Apulejo statuat Jo. Pricæus, qui in Apologia *Socordissimos Scythas* dixit, ut inde censeat Herodotum intellexisse unam eorum gentem ita proprie vocatam, quam Scymnus Nomadicam appellasse videatur. Ita ille pag. 75 & 76. Sequitur Alex. Morus ad quædam loca N. F. pag. 231, ubi & Herodoti hunc locum & tandem Apuleji producens, sed Pricæum ignorans, monet ἐντὸς τοῦ Πόντου verti non debuisse *circa Pontum*, quod certe non fecit Valla, σοφίαν & λογιότητα respiciens ita, ut parum serio locutus esse videatur auctor. Qualiacunque hæc. Illud mirum, quod voces ἀποφυγέειν τε μηδένα ἐπελθόντα ἐπὶ σφέας intelligat *nemo eorum qui in ipsos incidunt*, *possit effugere*, quum alludatur ad eventum Cyri, & quem mox relaturus est, Darii, dicatque neminem, qui bello eos aggrediatur, & ideo in fines eorum ausit transire, effugere.

237, 15. Ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου.] Poëticum nimis, & recte cum Stephani codicibus Mediceus MS. ζῶντες μὴ ἀπ' ἀρότου. Nec dubito id ipsum quoque exstare in cod. Arch. & E. quamvis ex eis in editione Th. Gale sit exhibitum ἀρότου. Ac dein προσμίσγειν, non προσμιγεῖν.

237, 21. Πιώδης τε καὶ εὔυδρός ἐστι.] *Uliginosa sua sponte* vertit Valla. Sed & aliæ similiter uliginosæ reperiuntur, quæ tamen tale quid non permittunt. Corrigendum est necessario ex MS. ποιώδης *herbosa*, ut hujus libri cap. 53 Σπέρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται ποίη τε. Et 58. Ἐστὶ ἐπιχυλωτάτη πασέων ποιέων. Et 120. Τὴν ποίην τε ἐκ τῆς γῆς ἐκτρίβειν.

237, 43. Διὰ μέσου τούτων ῥέοντες.] Quasi ob inopiam & tenuitatem aquæ non mererentur id verbum, testatur MS. codex Herodotum edidisse διὰ μέσου τούτων ἰόντες, à quo etiam bis appellatur Ὀρδησσὸς, non Ὀρδισσός.

237, 49. Καὶ Τίβησις.] Ita citat quoque Vossius ad Melam pag. 37, ut opinor, perperam, quum manifeste in MS. perhiberetur Τίβισις, ut statim Ἄθρυς, & Ἀρτάνης, non Ἄθρης & Ἀτάρνης.

238, 3. Μέσον σχίζων τὸν Αἷμον.] MS. μέσος, ut malunt istud adjectivum transferre in id quod facit, quam quod patitur.

238, 8. Ἴστρος διαδέκεται.] Vix capio, quo pacto notionem hujus verbi ad fluvios confluentes detulerint. Certe in hoc loco optimus MS. Ἴστρος δέκεται, qui quum ita approbet lectionem Cod. Arch. ab Th. Gale editam, qui & ipse judicabat id præstare, merito sic restitui.

238, 9. Καὶ ἄλλος Ἄλπις.] Hic quoque MS. subjungit ποταμός.

238, 10. Καὶ οὗτοι ἐσδιδοῦσι.] MS. ἐκδιδοῦσι.

238, 12. Ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μ. Κ. οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.] Citat hunc locum Ez. Spanhemius ad Callimach. pag. 436, sed ita, ut particulam τῶν neglexerit, unde interpretatur *qui in Europa ad Solis occasum extremi sunt post Cynetas*, quum Herodotus diserte scripserit, ut intelligeretur populorum in Europa extremos esse. In quo sibi constat hic scriptor, qui exhibuerat jam 2, 33. Κυνησίοισι, οἳ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. Quem locum nescio cur non citare maluerit, utpote in Herodoti lectione prius occurrentem. Sed hinc patent studia ejus viri, cui forte fortuna locus libri quarti obvenit, ut inde omitteret, quod liberet. Sed est aliquid inexspectatum in exemplari Mediceo, dum retinet πρὶν ἡλίου δυσμ.

238, 18. Ὁ Νεῖλος πλήθει ἀποκρατέει.] Forsan ita sæpius loquitur hic auctor. Verum hoc loco legit optimus MS. ἀποκρατέει. Et hoc ipsum utique compositum sic usurpatur cap. 75. Ὥς τε Ἑλληνικὴ οὐδεμίη ἂν μιν πνοιὴ ἀποκρατήσειε.

238, 20. Ἐς πλῆθος οἱ συμβάλλεταί οἱ.] Jocosum plane; & quis eos docuit ita Græce loqui? Quid dicas aliud, quam Herodotum pro nugatore habitum? Sed scias posterius

oἱ

οἱ non esse in MS. Mediceo. Non enim intelligo, quod notat Th. Gale [utrobique omittit codex Arch.] Id quippe fieri non debet.

238, 36. Ποταμῶν τοῖσι Σκύθῃσι.] In optimo MS. non est vox media. Et de Hypani deinde ὁρμᾶται ἐκ Σκυθικῆς omissa vocula μὲν. Nempe quoniam semel usurpaverat paulo ante in Tyre, nunc quoque id fecisse debuit.

239, 5. Ἐξαμπαῖος.] Quod nomen iterat cap. 81, & tum hîc, tum illic ita id confirmat certa fides codicis Medicei, ut flocci fieri debeat imperium Vossii, quum in notis ad Melam utrobique statuit rescribendum Ἐξάμπεος.

239, 9. Ποταμὸς ὅς ἐςί τε.] In MS. illud ὅς desideratur, ut pro fluvii magnitudine utatur velut abrupto sermone, qui talem materiam decet.

239, 15. Νομάς τε καλλίςας καὶ εὐνομιδεςάτας.] Quid hoc ultimum vocabuli sit, non comprehendo. Et inhæsit auctori huic ab primis editionibus, ut certus quasi Portus scribat [Herodotea locutio. Pascua pecoribus accommodatissima] Nec melius expectes ab Stephano, quippe cujus & ipsius verba sunt [Εὐνομιδεςάται νομαὶ κτήνεσι ex Herodoto affertur pro pascua accommodatissima pecoribus.] prout scripsit in Thes. Scilicet quia huic voci insunt literæ νομι, ea aurigare debent ad Græcum aliquid pascua denotans. At quæso quæ judicii sanitas tolerare vel vocem vel sensum talem potest, ubi continenter antecessit νομὰς καλλίςας, hoc est, prorsus idem. Non est hic loquendi modus, nec ulla politura ingenii. Melius de nobis meritus est Herodotus, quam qui in tantis sordibus consenescat: certe non ulterius, quoniam juvat nos codex Mediceus, testans Herodotum scripsisse εὐκομιδεςάτας, hoc est, velut cum cura cultas. Quam potuisset hinc illustrare Herodotum Stephanus, qui in Thesauro nequivit omittere Hesychium scribentem εὐκομιδής, εὐηγμένος, εὔκομιςος, ἐν ἐπιμελείᾳ? Rite vides id annotatum ab Hesychio: rite vides illustrari inde Herodotum, optimamque sententiam dari huic loco.

239, 17. Ἀέλιςυς διακεκριδὸν καὶ πλείςυς.] Copulativa in MS. non exstat.

239, 37. Ἱρὸν Δήμητρος ἐνίδρυται.] Si modo id verum est. Nam quomodo illic potest esse templum Δήμητρος, ubi ne coli quidem eandem pro Dea legimus, nec vel auditam. Ipse Herodotus mox dicet, nonnisi Vestam, Jovem, Tellurem, Apollinem, cœlestem Venerem, Martem, Herculem & Neptunum in cœlestium numero haberi apud Scythas. Quis locus igitur isti Δήμητρι? Sane etiam in MS. perspicue legitur ἱρὸν Μητρὸς ἐνίδρυται. Quid? Immo verum reor ἱρὸν Μητρὸς, id est, per excellentiam Matris Scythicæ aut Vestæ, quam vidimus nominari infra capite 127. Sed hanc utique Vestam intelligi necesse non est, quum & in singulis regionibus jam didicerimus ex inscriptionibus certis Matribus, ut appellant, divinos honores datos, unde patet palmariam hanc esse reparationem. Utique cave cogitare de Cybele, quam neglexerunt Scythæ, ut patet ex cap. 126 & seq. Posset alioquin & Tellus intelligi; sed & ab eâ est hæc Mater distincta.

239, 42. Ἀπὸ βορέω τε καὶ ἐκ λίμνης.] Particula καὶ non est in MS.

240, 17. Ἐπιχολωτάτη πασέων ποιέων.] Ut quidem exponitur in editionibus, quas vidi; quum Henr. Stephanus in Indice Thesauri sub voce Ἐπίχωλος addat [At in v. l. Aridus. Et ἐπιχωλοτάτη ποίη gramen aridissimum] ut appareat diuturnam & tetram nimis cœcitatem hîc dominatam fuisse, præsertim si adhibeatur quoque Lexicon Porti absinthia sua miro colore commendantis. Si ab vulgata lectione transivissent ad ἐπιχλοωτάτη, potuisset aliqua venia editoribus dari, quorum socordia certe restituti hujus loci palmam præbuit Tan. Fabro, ut ego quidem opinor, in Epistolarum Criticarum tertia decima, recte cogitandi, dum effert ad suum Petavium illic εὐχιλωτάτη, ut ad χιλὸν respiciatur, quod unice verum est. Sed quod præpositionem, hoc est, primam syllabam vocis mutet, id sine causa facit, quum licet εὔχιλος notum sit lexicographis, certe ἐπίχιλος perinde probari debeat, ut sic exprimens, quod confert ad chilum & succos.

240, 26. Οἱ δὲ καλεόμενοι βασιλήιοι.] Vox tertia non legitur in MS. quam nec credibile est nunc adhibitam ab auctore, qui jam ante dixit τὴν τε τῶν Νομάδων χώρην καὶ τὴν τῶν βασιληΐων Σκυθέων. Statim ὀνομάζεται habet MS. non ὀνομάζονται. Recte: non enim hoc verbum respicit nisi unam Vestam: quod sequitur, habet suum καλεόμενος.

240, 31. Ἀρτίμπασα.] Non aliter sane Hesychius, Ἀρτίμπασαν οὐρανίαν Ἀφροδίτην ὑπὸ Σκυθῶν. Ubi nescio à quo cœco auctore subnotari videas Ἀρτίμβασαν legere Herodotum, quod frustra ponitur, nec ex vero, quum nullam editionem ab vulgato cernam discedere. Attamen MS. habet Ἀργίμπασα. quod unice credo ab Scythis fuisse pronunciatum, & ab Herodoto nunc referri haud dubie ab Scythis bene auditum. atque etiam Θαμιμασάδας, non Θαμιμασάδης, etsi eadem forma cap. 80 sic editur Ὀκταμασάδης.

240, 35. Ἑρδομένη δὲ ὧδε.] MS. ἐρδομένη ὧδε. ut cap. 72 ὧδε ἀναβιβάζοντες. Et deinde ἐμπεποδισμένος τοὺς ἐμπροσθίους πόδας sine vocibus τοὺς δύο. Illa in participio mutatio, qua liber scriptus refert ἐμπεποδισμένος pro neutro ἐμπεπο-

πεπο-

πεποδισμένον, licet antecedat ἱερήιον quoque neutrum, est notabilis, & videtur relata ad intellectum βοῦς aut simile.

240, 47. Ἐπεὰν δὲ ἱσεάωσι.] MS. ἐπεὰν ἱσεάωσι.

240, 48. Λεσβίοισι κρητῆρσι.] Itane Herodotus nobis tradit istam delicatam insulam hoc habuisse, ut suo placitissimo vino proprium genus crateris invenerit, disconveniens Græcis reliquis? Id singulare ei debemus? Immo etiam in tanta peregrinatione inter crateres ubique usurpatos nonnisi Scythicum & Lesbium convenisse notavit? Curiose admodum. Vix crediderim, & aliud latet, unde admiranda bonitas libri Medicei agnoscitur, in quo est λεβίοισι. Ita patet hunc locum esse, unde Grammatici habent λέβια.

241, 27. Ἄνδρα ἕνα θύουσι.] Vox ἕνα non est in MS.

241, 37. Τῇ ἂν πέσῃ κέεται.] MS. κέαται. Sic quoque mox διακέαται.

241, 48. Λαβόμενος τῆς κεφαλῆς ἐξίει.] Sic & MS. Sed in margine ἐκσείει, quod est interpretis *excutit*.

242, 3. Τὸν ἂν αὐτὸς ἐλαύνῃ.] MS. τὸ αὐτὸς ἐλ. Et mox ἔχῃ, non ἔχοι.

242, 9. Καὶ διαλείναντες αὐτοῖσι ὄνυξι.] Quid intellexerit Herodotus per duo ista priora, nequeo dicere. Et licet; quia nec Valla, nec ejus corrector Stephanus in interpretando ausi fuerunt attingere. Etsi cur Herodotum nomino? immo illi, qui invitæ Melpomenæ ea intruserunt. Certe quum Valla id præterierit in interpretando, suspicari licet in isto codice, quo utebatur, id participium non extitisse. De quo ut minime ambigas, nunc testor in MS. Mediceo non exstare, ut laudandi sint interpretes & dedecus sit edentium, quum recte sequantur infra suo loco.

242, 16. Κεφαλὰς ἤτοι πάντων.] MS. κεφαλὰς οὔ τι πάντων.

242, 21. Ἦν δὲ πλούσιος.] MS. ἣν δὲ ἢ πλούσιος, prorsus repetens, ut præmiserat, ex more suo.

242, 24. Ἦν τις ἐπικρατήσῃ.] MS. ἣν δὲ ἐπικρατήσῃ. Hæc tria si consideres, deprehendes sic longe ex MS. venustiora.

242, 28. Ταύτην τὴν ἀνδραγαθίαν λέγεται.] Intolerabilis pravitas. Lege ex MS. λέγοντες, quomodo videtur legisse interpres. Nec obest numerorum variatio. Hoc certe participium comprehendit de variis casibus dicentes.

242, 36. Ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν.] MS. ὅσοι δὲ αὐτῶν.

242, 45. Αὕτη μέν τοι ἡ μαντικὴ πατρωΐη σφι ἐστί.] MS. αὕτη μέν σφι ἡ μαντικὴ πατρωΐη ἐστί.

242, 49. Φιλύρην τρίχα σχίσῃ.] MS. τρία.

243, 19. Ἦν δὲ οἱ ἐπελθόντες.] MS. ἢ ἣν δὲ οἱ ἐπελθ.

243, 23. Ἀποκτοῦσι δὲ αὐτούς.] MS. ἀποκτοῦσι δῆτα αὐτούς.

243, 24. Ἅμαξαν καμάρης.] Mirifice dictum. Sed in MS. vox καμάρης non apparet.

243, 34. Τοὺς δὲ ἂν ἀποκτείνοι.] MS. ἀποκτείνῃ.

243, 39. Τύψαντες ὑπεάτι ἢ ἐπιταμόντες.] Tanquam quæ duo sunt valde vicina, & certe primariæ actiones ad eliciendum sanguinem; prout etiam Valla interpretatur *percutientes cultello aut incidentes gladio*. Verum unde potuit Valla novisse vocabulum Græcum ὑπεάτι esse par Latino *cultello*? Utique statim post hinc ostendit Stephanus se offensum, & jam ante illum alii, quos testatur vocem Græcam suspectam habuisse, nec quid ipse censeat, unum verbum hiscere audet, Vossio etiam testante viros eruditos nescire quid illud sit, ideoque σπάθῃ reponere. Similiter Portus novit, quibus vocabulum hoc de mendo suspectum videatur; apud nullos enim alios ullum hujus vocis vestigium reperiri: adeo nihil auxilii ab ipso adfertur. Ita res hæsit, donec Vossius in notis ad Melam sustinuit profiteri ὀπέατι scribendum, & ὄπεας esse idem, quod in Polluce ὀπήτιον, quod quamdiu ante Vossium ediderat in Thesauro Stephanus, sed immemor Herodoti? Ita hucusque venimus. Ego tamen non mutavi vocem ὑπεάτι, tum propter fidem codicum antiquorum; tum quidquid hoc sit, nihil aliud præstitit Vossius, quam quod in Glossariis Bonav. Vulcanius ad col. 205, ubi quum legeretur *subula* ὑπήτιον, περόνη, ille corrigit ὀπήτιον, quod occurrebat pagina antecedente & hinc facile alludebat memoriæ, ut & col. 270. quum tamen Salmasius in Plinianis p. 916 non dubitet ex Veteris Grammatici capite de ferreis instrumentis citare Υπήτιον *subla*, qui pag 223 attulerat subula ὀπήτιον. Etiam quoties & illic & in aliis scriptis reperiuntur mixta ο & υ pariter in Græcis ac Latinis? Quod taceri non debet, lector hinc animadvertet ab hac manu venisse, quod in secundam editionem Etymologici Vossii additum & insertum est ad vocem Subula [Suba, Subula, ab ὀπή, ὀπέας & ὀπήτιον.]

244, 6. Τρίχας περικείροντα, βραχίονας περιταμνόμενοι.] Horum omnium nihil confirmatur ab MS. exemplari, unde universa absunt. Sane quod ad alterutrum attinet, fieri non potuit, ut brachia utraque amputarentur, ista βραχίονας περιταμνόμενοι integre intelligendo & nihilominus sinistram manum sagittis trajicerent, nempe cadaveri annexam; ita ut posterius aut certe falsum sit, aut sequentia intelligi debeant de manu sinistra ab cadavere dirempta & prope cadaver alicubi poni solita. Potuerunt interim aliquid concessisse in loquutione quam citavi. Sed satis in his mihi videtur auctoritas tanti documenti ex Etruria.

244, 38. Ἀναβιβάζουσι αὐτούς.] MS. ἀναβιβάζοντα.

244, 40.

244, 40. Ὑπέχουσι τοὺς ὤμους τοῦ ἵππων.] MS. ὑπερέχουσι.

244, 47. Ἀναβιβάζουσι ἐπ' ἵππων.] MS. ἐπὶ τὸ ἵππον.

245, 7. Ἐν ἁμάξῃσι κειμένους.] MS. ἐν ἁμάξῃ κειμ.

245, 38. Καὶ ἔπειτα ὑποβάλλουσι τὸ σπέρμα ἐπὶ τοὺς &c.] Nimium iners fuit Valla in interpretanda hac parte & proxime antecedente, quam utramque & bene distinctam ille compressit in unum & nimis arctum *sub pileis occulunt supra lapides igne perspicuos*, nec indicat ubi sint illi, qui id faciunt. Sed neque bene commorantur ὑποβάλλειν & ἐπὶ λίθους. Quin etiam supra lapides non solent res occuli. Videtur ab corruptis Græcis irritatus fuisse, ut in tenebris voluerit micare & licentia sua strenue abuti in ordine dictorum Herodoti mutando. Nam præclare subveniens optimus MS. habet ἐπιβάλλουσι, unde universa narrandi facies mutatur in clarissimum sensum, quem conatus fui exprimere, quippe verissima restitutione.

245, 39. Παχὺ ἐὸν καταπλάσσοντα.] Quod Stephanus in ora posuit καταπλάσσονται, probat quoque Mediceus codex, & accedit consensus cod. Arch. apud Th. Gale, ut id pro vero haberi debeat. Sed insuper, quod illi tacent, in optimo illo MS. interponitur vocula παχὺ ἐὸν καὶ καταπλάσσονται, non ut habeat vim copulativæ, quæ nulla requiritur, sed contrahendæ dictionis: neque enim opinabatur quisquam se auditurum biduo illis oblitam faciem & corpus geri; videbatur sufficere, si dicerentur ad momentum fricare & linere cutim. Sed non ita est: dicit ergo illud densum sane etiam inducunt per cutim corporis ac faciei.

245, 42. Τὴν καταπλαστύν.] Hinc Stephanus in Thesauro [Sed & καταπλαστὴ ex Herodoto affertur pro medicamento.] Solertior fuit Portus, qui de hac voce nihil protulit. Nos autem confisi & fide &, quam merito inde sibi spondet, auctoritate vetustissimi exemplaris legendum judicavimus καταπλαστύν, & hac quoque nunc demum renata voce Græcam linguam ampliamus. Neque enim aliter considerari potest hæc vox, quam ληϊστύς, qua utitur 5, 6. κλιστὺς alibi, utraque etiam satis rara, ut notior est ὀρχηστὺς & similia.

245, 45. Ἑλληνικοῖσι δὲ ἥκιστα.] MS. Ἑλληνικοῖσι δὲ καὶ ἥκιστα, in quo est sua vis. Deinde πλέων δὲ δι' Ἑλλησπόντου, quod est necessarium, & fortasse aliquid omissum est in relatione Th. Gale, scribentis in Cod. Arch. esse πλέων δι' Ἑλλησπόντου.

246, 12. Ἐκδησάμενος ἀγάλματα.] Quam infeliciter jactatus fuit hic locus, antequam illucesceret hæc serenitas literarum, quam heroica certe pectora elegantium virorum pepererunt? Sufficit audire notam Stephani [Legit Valla ἐκδυσάμενος, pro ἐκδησάμενος, pro quo perperam legitur in vulg. edit. ἐπιδημησάμενος.] Vidit ergo Stephanus quoque in MSStis id quo nunc utimur; sed quia id non intelligebatur, ecce duas mutationes omnino non nauci. Verum id Stephanus perinde ut priores cognoverat, ut tantundem cerneret. Portus latitat. Sed vehementer me fefellit Th. Gale, qui in splendida luce jam versans noluit plane verum perspectare, adeo ut notet [Verte, *appensis collo simulacris.* intelligit Cymbalum & tibiam &c. Vide Cl. Alexandrinum de Anacharsi. Sunt apud Herodotum Ἀγάλματα sensu latiori, ea omnia, quibus quis oblectatur, deorum ἀθύρματα] Sic dum voluit acumen If. Vossii tacite imitando ad se transferre, quod 2, 26 usurpatum inepte jactabat ad Melam 2, 1, 61, præcipitat se ex cursu, quem feliciter inceperat tenere. Et tamen diu ante jam produxerat illos primarios Galli Matris Magnæ ornatus, quos Græci vocabant προστηθίδια καὶ τύπους, excellens illud studiorum decus Henricus Valesius, quod obscure interpretatus fuit Livius *cum insignibus*. Nam & hunc adposuit Valesius, quem etsi nominet fraudulentus ille Suidæ in Cantabrigia editor, tamen & omnia, quæ habet magnus ille vir, recoquere quasi sua essent, veritus non fuit. Sed plena lux exorta est per clarissimæ & doctrinæ & peregrinationis virum Jac. Sponium, postquam in Miscellaneis Eruditæ Antiquitatis pag. 151 exhibuit publico aspectui istam Laberiam Feliciam Sacerdotem Maximam Matris Deum M. I. cum dependentibus ab humero utroque tum vittis, tum capite, plane ut videas προστηθίδιον, & serta tenentem manu sinistra, ut dextra adoleat. Id quod adeo minus mirari nos oportet, quia diu antea jam notatus fuit ab viris doctis casus Apuleji ob gestatum Mercuriolum, unde ipse scribit in Apologia: *Hiccine est sceletus? Hæccine est larva? Hoccine est quod appellitabitis Dæmonium? Magicumne istud, an solemne & commune simulacrum est?* Sicut & Matris Magnæ sacra eximie culta in ista urbe Cyzico inprimis docent nummi istius urbis, istam Deam multi præferentes, quem ex Strabone confirmant.

246, 25. Ὑπὸ τοῦ ἀδελφιδέου ἀποθανών.] Interpretes quoque *à patruele fuisse interemptum.* quod an ab Valla ipso etiam venerit, ignoro, qui primam versionis ejus editionem non habui. Sed valde hîc commoveor; quia deprehendo apud Aldum & Hervagium non legi ἀδελφιδέου, sed ἀδελφεοῦ, ut ex Stephano solo sit prognatum istud prius, nec scio utrum ex MStis nec ne; quum interim omnino sit legendum ἀδελφεοῦ. Id constat ex ipsa Herodoti genealogia, qui dicit Anacharsin fuisse πάτρων Ἰνδαθύρσου. Quod si fuit patruus Indathyrsi,

thyrſi, pater vero Indathyrſi fuerit Saulius; certe Saulius debet fuiſſe frater Anacharſidis, à quo Saulio etiam interfectus Anacharſis. Cæterum liber MS. Mediceus non vocat illum Ἰνδάθυρσον, ſed Ἰδάνθυρσον, quod tanto magis genuinum exiſtimandum puto, quanto propius accedit ad ejuſdem nominis formationem, quam alii inde conſtituerunt *Iancyrus*, omiſſa litera δ. Adde Th. Gale. Præterea idem MS. Timnem non facit tutorem τοῦ Σπαργαπίθεος, ſed τοῦ Ἀργαπείθεος, quod nomen etiam infra cuſtodit circa hiſtoriam Sculæ, qui dicitur illic ὁ Ἀργαπείθεος, & ſic per omnes caſus, quum Spargapithes tantum cognitus ſit ut Lyci pater, avus Gnuri; ac poſtea rex Agathyrſorum, interfector Ariapeitheos.

246, 28. Ὑπὸ τοῦ Σκυθ. βασιλέος.] MS. ὑπὸ τῶν Σκυθέων βασ. Recte, ſi cognoſcebatur bene ipſe ille Rex, à quo erat miſſus. Alioqui ex hac varietate videretur ſequi ὑπό τευ τῶν Σκυθέων βασιλ. *ab aliquo Scytharum rege*.

246, 32. Ἀσχόλους εἶναι πρὸς πᾶσαν.] Gregorius Nyſſenus Homil. 3 in Canticum Canticorum amat dicere ἀσχολία περὶ τὴν πλύσιν τῶν ἱματίων ἀσχολος ὤν, & πᾶσα ἡ περὶ τὴν γῆν ἀσχολία. Quum interim neutro forſan uſus fuerit Herodotus, quippe teſtatur eum ſcripſiſſe optimus MS. εἰς πᾶσαν.

246, 35. Ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.] MS. ὑπ' αὐτῶν Ἑλλ.

246, 37. Οὕτω δή τι ἔπρηξε.] Id interpretabatur Valla *& ipſe quidem ita egit*, ubi plane omittitur τι. pro quo Stephanus malebat *& huic quidem talia contigerunt*, ubi perinde negligitur. Et miror rationem horum hominum, ut magis ſolliciti ſint de verſione, quam de eo quod interpretantur, quodque prorſus demonſtrant ſe non intelligere. Omnino enim nullam habent Græciſmi rationem, qui vulgatum iſtud valent tolerare, & πρήσσειν in hoc uſu de fatali caſuum & actionum vitæ eventu nequit ferre voculam τι, ut neque ſit aliis locis, ut 2, 172. Ἤδη ὦν ἔφη λέγων ὁμοίως αὐτὸς τῷ ποδανιπτῆρι πεπρηγέναι. 3, 25. Ὁ μὲν ἐπ' Αἰθίοπας στόλος οὕτω ἔπρηξε. Sic apparet illud τι mittendum in malam rem. Et ſane tantum legitur in optimo MS. οὕτω δὴ ἔπρηξε.

247, 21. Οἰκία τε ἐδείματο.] MS. καὶ οἰκία τε ἐδείμ. Sic & mox τήντε πέριξ, ubi vulgo τὴν πέριξ. Utraque recte.

247, 32. Τουτέων εἵνεκα.] MS. certe venuſtius τούτου εἵνεκα.

247, 37. Διεπρήστευσε τῶν τις Βορ.] Hinc notat ita H. Stephanus. [Διαπρηστεύω indicium deſero. Affertur enim ex Herodoto διεπρήστευσε πρὸς τοὺς Σκύθας, pro indicium detulit Scythis, indicavit.] Non diſſimilia ſunt, quæ attulit Portus [Valla, *Scythis quidam indicium detulit*. Sed fortaſſe τὸ διαπρηστεύειν, quod à διαπρήσσειν deductum videtur, idem ſignificat. Scilicet pertranſire, percurrere. Quare locus hic ita vertetur, *Quidam ad Scythas tranſiit, profectus eſt, ivit.*] Nihil ipſe adfero. Sed iſta puerilia ſunt, & ſine damno potuerant ſupprimi. Verum MS. Mediceus habet ſimplex ἐπρήστευσε. quod mihi videtur illuſtrari poſſe per πρηστῆρος, qui inter cætera notat σφοδρὸν ἄνεμον, ut rariſſimo verbo coactus fuerit uti ad Boryſthenitæ iſtius deſiderium notandum & cupiditatem, qua ille velut vento actus feſtinavit ad Scythis exprobrandum eoſque vituperandos in rege ipſorum.

247, 38. Ἡμῖν γὰρ καταγελᾶτε.] MS. ἡμῖν γὰρ καταγελᾶτε. Quæ propria formula eſt objiciendi primo & dein tranſitum quærendi ad interrogationem. Infra cap. 27 Ἐπὶ γὰρ τῶν μέλλεις στρατεύεσθαι &c. 6, 11 incipit loqui Dionyſius Phocæenſis, Ἐπὶ ξυροῦ γὰρ τῆς ἀκμῆς ἔχεται ἡμῖν τὰ πρήγματα.

247, 41. Καὶ βακχεύει καί.] MS. καὶ βακχεύει τε καί. Et mox κάτιζε, non ἐκάτιζε.

248, 3. Τῆς Τύρεω θυγατρός.] MS. Τήρεω, quod eſt egregium, & notum in Thracia vocabulum ex ipſis fabulis Prognes & Philomelæ, videturque ita legiſſe interpres, quum male verteret *Teris*. Sic quoque hic optimus liber exhibet 7, 187 Σιτάλκεω τοῦ Τήρεω, Θρηΐκων βασιλῆος, ubi vulgo dant etiam Τύρεω.

248, 9. Μελλόντων γὰρ αὐτέων συνάπτειν.] MS. συνάψειν, ut jam ſupra.

248, 16. Πεφευγὼς τοῦτον.] Vox poſtrema non eſt in MS.

248, 16. Ἐκδοὺς γὰρ τὸν ἑωυτοῦ μήτρωα Σιτάλκην.] MS. ἐκδιδοὺς, & Σιτάλκη. quod utrumque ita bonum, ut alterum ſit maxime neceſſarium.

248, 28. Ἐστι μεταξὺ Βορ.] MS. ὡς ἐστι μετ. Βορ. Quæ conjunctio ſatis grata.

248, 33. Ἄποτον ποιέει.] MS. ποιέειν. Id quoque Herodoto vindicandum, quum omnia procedant in infinitivo.

248, 34. Μεγάθεϊ ἑξαπλήσιον.] MS. μεγάθεϊ καὶ ἑξαπλ.

248, 46. Καὶ οἱ δόξαι ἐξ αὐτέων μνημόσυνον ποιήσασθαι λιπέσθαι.] Nihil potuit effici ordinatius in comparandis legitime caſibus. Sed & Herodoti elegantia eſt, repente, quum expectes caſum præcedentibus quibuſdam reſpondentem, eum convertere & vel referre ad inſequentia, vel ſibi innitentem ſeparatim ſervare. Id nunc quoque factum docet MS. optimus, qui hoc loco agnoſcit ποιήσας, quod nemo ſuſpicari poſſet. Sic lib. 1 cap. 19. Εἴτε καὶ αὐτῷ ἔδοξε πέμψαντι τὸν θεὸν ἐπείρεσθαι. Ita quidem edi vulgo videas; ſed præclarus noſter codex illic quoque manifeſte πέμψαντα: ſed ita, ut poſt ſecunda manus acceſſerit & in medio verſuum ſpatio literas τι ſuperpoſuerit, ſatis naſute. 4, 109. Ὥρη ἂν εἴη ὑμῖν ἐκβάντας ἀπὸ τῶν νεῶν τάσσεσθαι.

249, 2. Ἀποθωυμάσαι ἄξιον, πάρεξ.] MS. ante

te poſtremam vocem inſerit particulam καὶ, ſatis tempeſtive.

249, 24. Τὰς ἐπὶ τουτέων ἐπεστεῶτας.] Vertit Valla *præpoſitos filiis Oeobazi*, Stephanus *eos, quorum id officium erat*. Debebat enim diverſa eſſe interpretatio & expoſitio eorum, quæ non alium in finem erant addita, quam ut ſcrupulum darent lectoribus ab aliquo male otioſo. Itaque mihi conſideranti indolem Herodoti, perplacet ſequi auctoritatem libri unici MSti & duas voces ἐπὶ τουτέων inducere. Etenim Herodoto οἱ ἐπεστεῶτες quum primo ſint adſtantes, tum deinde ſunt ſtipatores, ſatellites, nempe arceſſita voce ab ipſorum officio. Libro 2 cap. 148 de Labyrintho. οἱ γὰρ ἐπεστεῶτες τῶν Αἰγυπτίων δεικνῦναι αὐτὰ οὐδαμῶς ἤθελον. Ubi vides ſimiliter nihil addi. Lib. 1 cap. 59. Θύσαντος γὰρ αὐτοῦ τὰ ἱρὰ, οἱ λέβητες ἐπεστεῶτες ἔζεσαν. Lib. 7, 117. Ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς διώρυχος. Etiam paulo ante MS. ἐκέλευσε.

249, 31. Ἐθηεῖτο τὸν Πόντον.] MS. ἐθηεῖτο.

249, 48. Ἐν μακρῇ ἡμέρῃ.] Hoc nugatoris eſt; & fortaſſis ejuſdem, qui δεῖσθαι concedere Herodoto nequivit, de quo actum 34, 43, ut proprietates Græcæ loquutionis non toleraret. Non licet ambigere, quin Herodotus ſcripſerit ἐν μακρημερίῃ. Ita enim legitur in MS. & donamus id quoque nunc Græciæ ignoratum antehac, quantum ſcio, infeliciter.

250, 9. Δύο νυκτῶν πλόος.] Ita quidem antea incepit, ἡμερέων ἐννέα πλόος ἐστὶ. Id haud dubie putarunt illi, qui Herodotum curarunt, nunc quoque exſtare in eo debere, etſi forſan in vetuſtis ſcriptis aliter reperirent. Atqui præter ſpem video legi in optimo MS. πλόον, ut cohæreant omnia per epexegeſin vel acceſſionem, ut incepit dicere ἐς Θεμίσκυραν, eadem forma qua in principio ſequentis capitis dicit στήλας ἔστησε ἐνταμὼν γράμματα ἔθνεα πάντα, ὅσαπερ ἦγε. ubi videas licet Stephanum Latina augentem.

250, 14. Ὁ Πόντος οὗτος ἐκδιδοῦσαν.] Vocula tertia non eſt in MS. & patet repetitam temere ex ſuperioribus.

250, 20. Στήλας ἔστησε δύο ἐπ᾽ αὐτοῦ.] Cur non ἐπ᾽ αὐτῷ, ut 7, 226. Ὁ λίθινος λέων ἕστηκε ἐπὶ Λεωνίδῃ, ubi etiam interpretantur *ſuper Leonidem?* Immo optimus MS. ἐπ᾽ αὐτόν. Et ſane ſuper Boſporum erigere cippos neſcio an Latinus intelligat: facile vero *ad Boſporum*. Mox quoque habet idem MS. ἐς μὲν τὴν Ἀσσύρια, ſine vocabulo ἑτέρην. Certe Græci illud ἕτερος uſurpant ita demum in ſecundo membro, non primo.

250, 26. Κομίσαντες ἐς τὴν πόλιν.] Quod ſatis intelligitur tunc ab eis factum fuiſſe, quum dominium Boſpori penes illos fuit, ut certe conſtat nonnullis temporibus eam urbem in poteſtate ſua habuiſſe iſtum tractum. Cæterum de toto hoc loco & Orthoſia Diana agit docte Pet. Gyllius lib. 2 Topographiæ cap. 2, ut locum hunc citat quoque Spanhemius ad Callimachum pag. 250 non ultra docens lectorem, quam quiſque ſatis ſciebat.

250, 28. Οὗτος δὲ κατελείφθη.] MS. οὗτος κατελείφθη.

251, 16. Εἰσὶ γὰρ τούτου αἱ πηγαί.] Si hæc poteſt eſſe cauſa efficaciæ hujus fluvii in ſananda ſcabie, videri poſſet recte ſe habere. Sed etiamſi eſſet, retinenda tamen eſt manus vera Herodoti, quæ fuit εἰσὶ δὲ αὐτοῦ αἱ πηγαί. Sic bene MS. Mediceus.

251, 26. Γράμματα ἐγγράψας.] MS. γράμματα γράψας, quod etiam videtur probare auctor mox repetendo Ταῦτα δὲ ἐνθαῦτα ἐγράφη. Et jam ſimile occucurrit 52, 16.

251, 41. Κολωνοὺς μεγάλους τῶν λίθων.] Nolui præcipere judicium lectoris & poſterorum, retinens in contextu, quod antea exſtiterat, quum tamen exhiberet optimus codex μεγάλων. Prorſus recte. Etenim quum Darius quemque militem non juſſerit βάλλειν, vel συμβάλλειν, ſed τιθέναι, ſatis apparet veram eſſe ſcriptam lectionem, & non fuiſſe exiguos aut miſſiles ſilices, aut minuta fruſta. Ipſos autem hos cumulos etiam fuiſſe magnos opinor ſponte ſatis patere, etiamſi non dicatur.

251, 44. Γέτας τοὺς ἀθανατίζοντας.] Hæc eſt vetus lectio ab ipſo etiam Mediceo libro probata; quam licet Tan. Faber Epiſt. 21 gemina pronunciatione damnet ut vitioſam, tamen plura & validiora certe ſunt illi obviantia, quam eſt id geminum quod affert, tum ab Euſtathio citari Herodotum ita, ut dixerit ἀπαθανατίζοντας; tum aliud eſſe ſimplex, aliud compoſitum. Poſterius enim plane rejicitur ab Etymologo in Ζάμολξις. ἀθανατίζουσι δὲ καὶ Τέρζοι καὶ Κρόβυζοι, καὶ τοὺς ἀποθανόντας ὡς Ζάμολξιν φασὶν οἴχεσθαι. Non uſus fuit tanta libertate Henr. Stephanus, qui oſtendit in Theſauro ſatis ſe in promptu habuiſſe in hoc verbo Herodoti & Arriani locum, & ex Philone toties illud ſimplex producit, ut melius fuerit Fabro iſta inſpicere, quam illa ejicere. Porro quemadmodum ſoleat Herodotus paſſim citari, oppido multis experimentis jam ſpectatum eſt; & omitti nequit, quin præſenti alio documento id perhibeatur. Nam quum ſtatim nominentur Μυψαῖοι, ſcriptis codicibus univerſis concordibus, illi ab Stephano dicuntur Νιψαῖοι & quidem ex hoc Herodoti loco. Itaque omnis illa Stephanina cohors, Holſtenius, Berkelius, Suidas, irruit in hanc primam Herodoti literam, & ex Stephano corrigunt Herodotum, quem ab ipſorum tactu immunem faciunt tot antiquiſſima fidei inſtrumenta, quæ me corroboraverunt, ut fruſtrarer eorum impetum, quos tamen

etiam scire oportet, quidquid illi dicant & afferant, diu ante eos dixisse & protulisse Ortelium in Thesauro, sed, ut ego opinor, ex festinata Stephani in excerpendo celeritate. Interim in MS. Mediceo legebatur Ἄργησπος, non Ἄργιππος.

252, 5. Νομίζουσι γεβελεΐζιν.] MS. νομίζουσι βελεΐζιν. Quis dijudicabit? An in nonnullis codicibus videtur fuisse νομίζουσί γε Βελεΐζιν, quod alii sic corruperunt, ut particula media apponeretur voci sequenti? Etiam antea idem codex παρὰ Σάλμοξιν δαίμονα, & semper deinceps, ubi notabis idem principium esse in Σαλμυδησσός.

252, 10. Διαλαβόντες δὲ ἀποπεμπομένους] MS. τοὺς ἀποπεμπομένους. Et hoc quoque non puto ab Herodoto, mirifico in captandis duobus accusativis auctore, alienum, διαλαβόντες τοὺς ἀποπεμπομένους τὰς χεῖρας καὶ πόδας; eos qui mittuntur arripientes manus & pedes. Nec obstat numeri, qui sequitur, differentia.

252, 25. Ἐνθεῦτεν δὲ γινόμενον.] MS. ἐνθεῦτεν δὲ αὐτὸν γινόμενον.

252, 47. Ἐγὼ δὲ περὶ μὲν τούτου καὶ τοῦ καταγαίου.] Voces illæ τούτου καὶ sunt prorsus supervacuæ. Nam particulatim ordine deinceps refert, quid de hac narratione & de ipso Zamolxi credat, aut in dubium conjiciat, ut adeo ambigue decernere & pronunciare vix nunc potuerit. Certe nec in MSto habentur, nec interpres eas agnovit. Sed etiam mox elegantius legitur in MS. οὔτ' ὧν πιστεύω τι λίην.

253, 4. Ὑπὸ Δαρείου καὶ Περσέων.] MS. ignorat duo media verba.

253, 13. Ἀποδέξασθαι.] Melius ad Ionicum modum MS. ἀποδέκεσθαι. Et mox δυνεώμεθα, non δυνώμεθα, ut liceat Porto collectanea sua de εω dialysi Ionica hoc exemplo augere.

253, 28. Ἐς μέσον φέρω.] MS. ἐς μέσον φήσω, quod videntur abjecisse, qui futurum non patiebantur in eo, qui isto ipso momento peragebat.

253, 33. Ταῦτα εἴπας.] MS. ταῦτα δὲ εἴπας.

253, 41. Ἦν δὲ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ μὴ παρέω.] Particula ἐν abest ab MS. sed & idem διέλθωσι, non διεξέλθωσιν.

254, 6. Ἀρχαίη Σκυθίη.] MS. Σκυθικὴ, idque est Herodoti.

254, 22. Τοιοῦτο ἡ Ταυρικὴ ἐστί.] Sed MS. τοιοῦτον.

254, 46. Οὕτω ἂν εἴη τῆς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια.] An clausulam hujus materiæ & definitionem obliquæ & rectæ Scythiæ sic auctor contulerit in duas sectiones, merito dubites: certe una poterat commode utramque complecti, præsertim si obedias Mediceo codici longe, si quid video, præferendum aliquid suggerenti, quod tale est, οὕτω ἂν εἴη πρὸς Σκυθικῆς τὰ ἐπικάρσια τετρακισχιλίων σταδίων καὶ τὰ ὄρθια &c. ut interpretemur: *Ita sint ad Scythiam obliqua quatuor millium stadiorum, etiam recta, quæ ad mediterranea tendunt, aliorum totidem stadiorum.* Quæ est consummatissima periodus, una duas Scythiæ magnitudines considerans.

255, 2. Ἰθυμαχίῃ δηώσασθαι.] Interpretato semel Valla *prœlio repellendis*, mireris, quemadmodum posteriores id retinere potuerint, tantopere fluctuantes, quoniam id nulla ratione ex Græcis exhaurias; tamen satis nasuti & sagaces, si penetrare potuissent. Itaque refert, ut cognoscatur Portus; cujus hæc sunt verba in v. Δηοῦν [Valla & Stephanus Vallam sequutus, τὸ δηώσασθαι pro repellere sumsit. Sed si bona est eorum interpretatio, διώσασθαι legendum erit, παρὰ τὸ διωθέω. Alioqui jam cædere significat, ut ante declaratum. Verbum διωθέω habemus paulo post.] Item in v. Λόγον. [Valla & cum eo Stephanus τὸ δηώσασθαι sumit pro διώσασθαι, id est, repellere: sed vel διώσασθαι scribendum, si repellere significare velis, vel cædere, si vulgatam lectionem retineas] Satis apertos vides oculos fuisse, sed incertos quo vergerent. H. Stephanus nihil de eo scribit, nisi tantum in verbo Δηιόω [Media etiam voce hoc verbum ponitur, ut δηώσασθαι τὴν (male τ) νῆσον insulam populari apud Herodotum] Itaque sequutus hanc notionem primus interpres & retinens vulgatum mutare ita debuerat *prœlio consumendis & occidendis.* Sed nulla in hoc culpa ejus, qui proculdubio veram lectionem ante oculos habuit, legens διώσασθαι, quod percommode ad hunc locum Hesychius exponebat διωσάμενοι, ἀπωθησάμενοι, ἐκβαλόντες, sive ita accipere placuerit, sive pro disjicere, dispellere. Certe Græca ista vox ipsa Herodoti manus est, quod pignorari te posse testor ex fide præstantissimi codicis Medicei. Et quum hoc ita se habeat, an vero cunctari fas est etiam alterum, quod subnectam, æque verum esse? Habet enim quoque idem MS. ἰθυμάχῃ, etsi infra ad c. 120, ubi ponit ἰθυμαχίην, nihil notaverim.

255, 19. Τοὺς ἂν χειρώσωνται.] MS. χειρώσονται.

255, 43. Ἐς τωὐτὸ κατίστανται.] Recte satis; nisi quod per has voces intelligatur magis lupus manere & ejus formam retinere, quam rursus humanam recipere; & ideo melius credo istud optimi codicis ἐς ταὐτά.

256, 2. Ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι.] Sed edidi ex MS. ἐπ' ὧν, & causam dixi antea.

256, 21. Οὐδὲ τὴν ἰδέην ὅμοιοι.] MS. οὐδὲν ἰδέην ὅμοιοι.

256, 29. Δέρματα περὶ τὰς σισύρας.] Non capio id vestimenti genus. Nam σισύρα proprie & ipsa notat consutas pelles, ut constat ex Hesychio, παχὺ ἱμάτιον ἀπὸ αἰγείων δερμάτων, vel διφθέρα tum ad circumjiciendum, tum ad insternendum. Itaque quid erit, quorum pelles

les adſuuntur vel certæ veſti conſutæ ex pellibus vel ſtragulæ ſpiſſæ? Quod quid eſt aliud, quam intus & extra habuiſſe pelles, ut fieri poteſt, ſed id etiam commodius poterat ab Herodoto exprimi. Salmaſius igitur ad ſtatuam Regillæ pag. 106 dicit vertendum, *quorum pelles ſiſuris & veſtibus adſuuntur.* Minimum ſic dixiſſet auctor πρὸς τὰς σισύρας. Sed latebat aliud, quod perbelle MS. Mediceus offert, non modo ut hunc locum ſanet, ſed etiam ut novo exemplo doceat, quantopere litera ν in Herodoto fuerit jactata & convulſa, nimirum σισύρνας, quas idem Heſychius interpretatur & vel ex eo vel cum eo infiniti alii χιτῶνος εἶδος. & ab ſiſyris differre oſtendit, notabili convenientia cum teſtimonio Ammiani Marcellini lib. 16 c. 5 de Juliano, cum exſurrexiſſe ex tapete & ſyra, quam vulgaris ſimplicitas ſiſyrnam appellabat. Etiam Baliares σισυρνοδῦται ab Lycophrone appellati bene illuſtrantur ab Bocharto in Canaan. Itaque huc pariter conferre debeo aliam fidem codicis Medicei, dum 7, 67 etiam teſtatur Herodotum ſcripſiſſe Κάσπιοι δὲ σισύρνας τε ἐνδεδυκότες, non σισύρας, ut vulgo, atque etiam mox Πάκτυες δὲ σισυρνοφόροι τε ἔσαν, quibus non negligemus uti, quum & illic neſciantur niſi σισυροφόροι. Itaque debuit hoc bona fide reſtitui.

256, 30. Ὄρχεες αὐτέων εἰσί.] MS. αὐτοῖσι.

256, 33. Οἰόρπατα.] Ita quum proferatur hoc vocabulum in optimo MS. & pari conſtantia mox Οἰὸρ, nullam moram habui, quin id præferrem vulgatis Αἰορπατα & αἰὸρ.

256, 38. Ὅσας ἠδυναίατο.] MS. ἠδυνέατο. quod ipſum ita exſtat 9, 69. Sic & pag. ſequenti ἐδυνέατο MS. pro ἐδυναίατο.

257, 27. Πρόσω ἀπ' ἀλλ.] MS. πρόσω δὴ ἀπ' ἀλλ.

257, 33. Ἐς τὴν ὑστεραίην ἐλθεῖν.] In MS. nuſpiam legitur particula ἐς.

257, 38. Δευτέρην αὐτὸν ὑπομένουσαν.] Quum interpretatus eſſet Valla, *Amazonem expectantem ſociam*, quod ſane nihili eſt; Stephanus id voluit corrigere mutando *Amazonem alteram ipſum exſpectantem.* Sed nec hoc ulla parte melius. Non enim poterat idem juvenis, qui priſtino die adfuerat, ſibi imaginari alteram Amazonem ipſum exſpectare, quum ipſa eadem juſſiſſet alterum juvenem adduci, pollicita ſe quoque adducturam alteram Amazonem. Miſera Herodoti agitatio, cujus nulla fuit culpa in perſpicue ſcribendo, quod confirmat egregie MS. Mediceus exhibendo δευτέρην αὐτὴν ὑπομένουσαν, hoc eſt, ipſam cum alia exſpectantem. Certe niſi vidiſſem has doctorum hominum tricas, pro typorum lapſu illud αὐτὸν habuiſſem.

258, 2. Οὐδαμὰς ἄλλας.] Notavit hunc locum Portus, addiditque alium, quem non reperio. Interim licet noverimus οὐδαμοὶ, οὐδαμῶν, hac vice tamen exhibet optimus MS. οὐδαμέας ἄλλας.

259, 10. Ἢ καὶ ἐπὶ ὑμέας.] Non mirum ita legi in editionibus & in codicibus ſcriptis, unde editiones factæ ſunt, quia non aliter media plebs erat loquutura, quum ſenſus videatur impletus, qui ex more Herodoteæ loquutionis non eſt etiamnum impletus; unde ſic auget optimus MS. ἢ οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας. Quæ negativa etſi accedat ſupervacua, tamen eſt hæc manus Herodotea, quod probant verba 5, 92. Οὐδὲν μᾶλλον Αἰολεῦσι μέτεον τοῦ Ἰλιάδος χώρης, ἢ οὐ καὶ σφίσι καὶ τοῖσι Ἕλλησι.

259, 25. Ὁ μὲν γὰρ Γελωνός.] Particula γὰρ in MS. non exſtat.

259, 38. Ἡμέας δὲ οὔτε.] Adverſativa quoque non eſt in MS.

259, 41. Ἄρξητε ἀδικέων.] Peſſumdatur hîc Græcæ ſyntaxeos nitor. Unde recte MS. ἄρξη τε ἀδικέων. ut paulo ante ἄρξαντες πολέμου. Sed male diſtinguuntur Græca, quod ſic fieri oportuit: ἣν μέν τοι ἐπίῃ καὶ ἐπὶ τὴν ἡμετέρην, ἄρξῃ τε ἀδικέων.

260, 2. Διχοῦ σφέας διελόντες.] MS. διχοῦ. quod ejuſdem calami eſt, cujus eſt ὑψοῦ aliquoties in hac hiſtoria occurrens, nunc cum verbo ἐξάρα, nunc cum πέτεσθαι. Et ſane, ut hærere in hoc nequeamus, exſtat quoque τειχοῦ 7, 36.

260, 24. Ἐν τῇσι σφι διαιτᾶτο.] Recte quidem, ſed MS. ἐδιαιτᾶτο. Dein quoque τὰ πρόβατα πλὴν ὅσα omiſſo vocabulo πάντα, quod inſerebatur poſt πρόβατα. Sed & ὑπολιπόμενοι, non ἀπολιπόμενοι.

260, 30. Ταῦτα μὲν δὴ προεκομίζοντο.] MS. προεκομίζετο.

261, 9. Πανσαμένου δὲ τοῦ δρόμου.] Hæc ipſa ſic repetit cap. 126. Nunc tamen MS. Πανσαμένου. ut eod. cap. Ὡς δὲ πολλὸν τοῦτο ἐγένετο, καὶ οὐκ ἐπαύετο.

261, 21. Ἐς τὴν Σκυθικὴν ἀπίκετο, ἐς ὃ ἐνέκυρσε.] Præpoſito vocabulo liber MS. ὡς ἐς τὴν Σκ. ἀπίκετο, ἐνέκυρσε &c. omiſſis illis ἐς ὃ, quæ antecedunt verbum ἐνέκυρσε. Certe iſta quum progrediantur leniſſime, placuit tamen nonnullis videre aliquid lenius, ut ſibi imaginabantur, prout citavi, quod conſpui meretur præ illo vetuſto. Pertinebant illa ἐς ὃ ad paginam 268.

261, 47. Οὐκέτι ἀπείπαντας ἀπικνέοντο.] MS. ἀπικνέοντο.

262, 2. Ἔλεγε τάδε.] MS. λέγει τάδε.

262, 11. Ὦ Πέρσα.] MS. ὦ Πέρσαι.

262, 13. Ἔωθα ποιέειν.] MS. ἐώθεα.

262, 17. Τάχιον συμμίσγοιμεν.] Nequivit hoc ſpecimen comparativi minus Ionicum effugere acumen perſpicaciæ Grævianæ, quo minus ad Luciani Solœciſtam oſtentaretur, quum in Thalia apud eum Cambyſes dixerit

cap. 65 ἐποίησα ταχύτερα. Nec licet dicere Herodotum alienum fuisse ab istis contractionibus, quippe apud quem occurrunt, καλλίονος, αἰσχίονα & similia. Cæterum interest cognosse in hoc ipso loco perspicue & egregie exhibere optimum codicem Mediceum ταχύτερον. Quod utinam vir iste præclarus scivisset, ut saltem ex illa incertarum sordium sentina sciret ad Herodotum nihil pertinuisse.

262, 44. Αἰεὶ ἐπεκούρεε.] MS. ἂν ἐπεκούρεε. Quomodo idem sensus satis clare manet.

263, 10. Ὀρθὰ ἱςῶντες.] MS. ἱςάντες.

263, 15. Παρεόμενοι ἀνιῶντο.] MS. ἀνιώατο, quam formam notavit ex Herodoto Portus in terminatione ώατο, ubi habet πειρώατο, ὁρμώατο. Deinde ἐποίευν τοιάδε, non τοιόνδε.

263, 29. Τὸ θέλῃ.] MS. τί ἐθέλῃ. Et mox γνώμη ἦν.

263, 33. Εἰκάζοντος τῇδε.] Optimus ille MS. plane εἰκάζων τῇδε, enallage prorsus notabili, sed cujus amœnitate lætatus fuit Herodotus. Peperci tamen mutationi.

263, 43. Ἐς τὰς λίμνας ἐκπηδήσηte.] MS. ἐσπηδήσηte.

263, 45. Πέρσαι μὲν δὴ οὕτω.] Vox postrema non est in MS.

264, 22. Φαίνεται Γοβρύης εἶπαι.] MS. εἰπεῖν.

264, 29. Ἐπεὰν τάχιςα νὺξ ἐπέλθοι.] MS. ἐπὴν τάχιςα νὺξ ἔλθῃ.

264, 35. Οἷόν τε ἔςαι.] Sic quidem passim. At nunc vox ultima abest ab MS. Ceterum pessime vertitur hic locus, ut cavere oportuerit.

264, 40. Κατέλιπε αὐτοῦ ἐν τῷ ςρ.] MS. auctior κατέλιπε αὐτοῦ ταύτῃ ἐν τῷ ςρ quam vocem hîc intercidisse monstro simile est, quum toties bene servata comitetur illud suum αὐτοῦ, ut sit duntaxat dignissimum Herodoto augmentum. 1, 189. Τὴν θερείην πᾶσαν αὐτοῦ ταύτῃ διέτριψαν. Et cap. 210. Ὡς αὐτὸς μὲν τελευτήσειν αὐτοῦ ταύτῃ μέλλοι. Et passim. Infra etiam MS. bis εἵνεκεν.

264, 47. Τοῖσι ὑπολειπομένοισι.] MS. τοῖσι ὑπολελειμμένοισι.

265, 1. Οὕτω μὲν δὴ μᾶλλον.] MS. οὕτω δὴ μᾶλλον. Nec plus requiritur. Et mox χεῖρας τε περιελείνοντο, non περιέτεινον.

265, 26. Μιλτιάδεω μὲν οὖ.] MS. Μιλτιάδεω τοῦ οὖ. Cæterum quod sequitur in editionibus χερσονησιωτέων opinabar lapsum esse typorum in editionibus citimis; sed inquirens video consensu omnium inustum Herodoto stigma esse, unde testor me edidisse, quod in optimo libro deprehendebam rectum & sincerum, de quo nihil potest ambigi, quum & 6, 38 occurrant Χερσονησῖται.

265, 45. Λαοδάμας Φωκεὺς.] Reliquissem libens hoc intactum, ut inserviret notitiæ veteri, qua Φώκαια Φωκέα, & hinc Φωκαιεὺς & Φωκεὺς pro iisdem sumta esse constat, & quidem ex ipsis nummis, ut sit hoc indubitabile. Sed Herodotum hinc eximit optimus codex, in quo clare legitur Φωκαιεὺς. Quod autem mirari cogor, hoc est, quod videam hoc specimen tam eximium non fuisse excitatum ab illis, qui nuper eam causam vindicare cœperunt.

266, 18. Ὑμέων αὐτῶν.] MS. ὑμέων αὐτέων.

266, 32. Ἀπόδρησιν ποιήσασθαι.] Certe requiritur aliud tempus. Quippe si illam jam peregerunt, sera hæc consilia. Optime MS. ποιέεσθαι. Et mox φυλάσσοντες ἦσαν, ita per circumflexum signato verbo, ut innueretur duarum syllabarum esse, unde per subscriptionem τοῦ ἰῶτα edidi. Vulgo ἤσαν, non satis bene.

267, 18. Γενόμενος τῶν ἐν Βυζαντίῳ.] Hoc quidem bonum: nisi melius esset quod legitur in MS. ἐρόμενος.

267, 32. Πελασγῶν ἐκ Βραυρῶνος.] MS. optimus Πελασγῶν τῶν ἐκ Βραυρῶνος: cujus voculæ defectus induxit pravitatem distinctionis, cui voluit succurrere Grentemesnilius, nova inducenda qua nunc non egemus, & tamen omnia recte se habent ad confirmationem veritatis in hoc loco. Vide 6, 138. Sed & mox in eodem legitur ὑπὸ τούτων τῶν ἐξελαθέντες, unde omitti solet vocula tertia.

267, 36. Πυρὴν ἔκαιον.] Sic enim dixi MS. optimum exhibere, non πῦρ ἀνέκαιον.

267, 37. Ἄγγελον ἔπεμπον, πευσόμενον.] Recte. Nam haud dubie & ipse nuncius verba facit, estque solus πευσόμενος, ut simplex ratio loquendi ita bene sit custodita. Sic 7, 32. Ἀπέπεμπε κήρυκας ἐς τὴν Ἑλλάδα αἰτήσοντας &c. Dummodo usus, ille loquendi dominus, non aliud introducere potuerit; unde forsan est, quod in optimo codice manifeste exstat πευσόμενοι. Sic enim 5, 108. Κήρυκας διέπεμπε ἐς τὴν Ἰωνίην, ἐπικαλεύμενός σφεας. 6, 97. Πέμπων κήρυκα, ἠγόρευέ σφι τάδε. 5, 92. Πέμψας παρὰ Θρασύβουλον κήρυκα ἐπυνθάνετο. 3, 13. Misit Cambyses Νέα Μιτυληναίην κήρυκα ἄγουσαν ἄνδρα Πέρσην προκαλεόμενος.

267, 40. Προσχόντας τοὺς τούτους.] Pro media vocula legitur in MS. τῶν. Ne Valla quidem illud τοὺς sustinet agnosse.

268, 15. Ἐσελθεῖν ἐς τὴν ἑρκτὴν.] Multo magis efficax & Græca oratio latet in MS. qui habet ἔσω ἐλθεῖν τε ἐς. Quod mutandum non in ἔσω ἐλθεῖν, quod Stephanus posuit in margine nescio unde, sed in ἐς ὃ ἐλθεῖν τε ἐς, hoc est, eo usque, ut & intrarent in carcerem, & cum suo quæque marito in sermonem veniret.

268, 17. Οὐδένα λόγον δοκέοντες.] Quî fieri potuit, ut sic legi Græce compulsus fuerit Herodotus, quum adeo diversam, sed simul adeo pulchram interpretationem ei donavisset Valla? In Græco nihil boni est, nihil acre,

cre, ut mirari non liceat perſpicue exſtare in optimo MS. ἐδένα δόλον. Hoc enim prorſus requiritur, & agnoviſſe apparet interpretem. Sed etiam MS. ποιέοντι τοιάδε, non τάδε.

268, 23. Τρόπῳ τέτῳ.] MS. τρόπῳ τοιέτῳ.

268, 31. Τῶν ἀδελφιδῶν.] MS. τῶν ἀδελφιδέων.

268, 42. Καταλείπει ἐν τῇ νήσῳ.] MS. καταλείπει γὰρ ἐν τῇ νήσῳ. Quod non alienum incrementum, ſed veriſſima Herodoteæ manus reſtitutio, qui inprimis amat grandiori periodo, & quidem mediæ, particulam iſtam alioquin inchoativam interjicere ornamenti cauſa. Nec enim vel ad ſenſus perfectionem erat neceſſaria, & omnia mirabiliter manent uſque ad eam tamen ſuſpenſa. Plane ut 3, 105. Τὰς μὲν νυν ἔρσενας τῶν καμήλων, εἶναι γὰρ ἥσσονας θεῖν τῶν θηλέων &c. Nec diſſimile ſupra in cap. 76 hujus libri. Προσίσχει ἐς Κύζικον· καὶ εὗρε γὰρ τῇ Μητρὶ ἀνάγοντας ὁρτὴν. Et ita ſæpius.

269, 3. Βελομένων.] Si modo id jam denuo decretum fuiſſe conſtat. Moderatius certe in optimo MS. legitur βελευομένων, quod tempeſtivius.

269, 16. Ἐπὶ τῷ οἰκιςέω Θήρας ἡ ἐπωνυμίη ἐγένετο.] Ita quum reperirem in vetuſto libro, nequivi eſſe cunctator in repetendo & vindicando quod certe erat Herodoti, quum vulgo legeretur ἀπὸ τῷ, & quidem ad uſque triplam iterationem conſtanter libro vetere expellente præpoſitionem ἀπὸ, quod ſatis validum.

269, 20. Καί κως τῦτο.] MS. καί κως τὸ ὔνομα τῦτο. Quæ repetitio eſt Herodotea. Etiam paulo ante τοιγαρῶν, non τοιγαρῦν. Nam cur deleverunt Ioniſmum?

269, 35. Γένος Εὐθυμήδης.] Certe ad ſententiam Herodoti propius acceſſit Stephanus dicendo utique aliquid, quam Laurentius per ſilentium prætermittendo. Sed quid erit tamen *Euthymedes genere ex Minyis?* Eſt enim Euthymedes & re ipſa & forma nomen proprium, ut genere Euthymedes nullus ſit. Sed nec Battus Euthymedes aut dictus fuit, aut dici potuit, ex Laconum conſuetudine, qui uno tantum nomine utebantur. Etiam vetat res ipſa, ut qui dictus antea ſit nomen habuiſſe Batti, poſtea indicetur dici Euthymedes, quaſi ex genere. Certe id nihili eſt, & intellexit nullus, quod hinc patere poteſt, quia quum Caſaubonus ſcripſiſſet in notis ad Strabonem pag. 28 [Vocat Theran Callimachus Λακωνίδα, quia à Seſamo fuit condita, qui erat unus è poſteris Euphemii Lacedæmonii] adeo ut non dubitet ſubnectere quoque Herodotum; ſtatim proceſſit Grentemeſnilius, notans [lege meo periculo Εὐφημίδης ex Pindaro. Μινυέως accipe, non quod ex progenie Minyæ fuerit Battus, ſed quod Euphemus, à quo originem ducebat, fuerat unus ex Argonautis.] In his nihil eſt, cui ſi aperueris ſinum, beatior ſis futurus, etſi iſta quoque repetens adjuverit Ez. Spanhemius ad Callimach. p. 91 & 92. Sic niſi fallor patet utique non intelligi nec rite tractari hunc locum; prout nec abhinc quiſquam intelligeret, niſi clamaret præſtantiſſima illa membrana Medicea legendum eſſe Εὐθυμίδης. Scilicet inter Minyas fuit Εὔθυμος, inde πατρωνυμικὸν Euthymides. Non dubito falli Th. Gale.

269, 40. Τῶνδε τῶν νεωτέρων.] Ab MS. abeſt vox prior; & ſane poteſt ſufficere eam particulam legi ſtatim in hac ipſa pericope, prout quidem vulgo hæc projiciuntur. Sed fidelis ille codex ne ibi quidem in verbis κέλευε ποιέειν τάδε hanc poſtremam vocem tolerat, omnino ſubſtituens κέλευε ταῦτα ποιέειν. ἅμα.

270, 2. Κακὸν ἐδὲν ἦν σφι μῆκος.] Nimia foret ambiguitas. Quum per voces libri 2, cap. 81 Portus cognitum haberet ex auctore noſtro μῆχος *remedium*; de hoc tamen loco ſic ratiocinatur: [Μῆκος Ion. pro comm. & poët. μῆχος] an credibile id eſt? ut quum in Herodoto μῆκος paſſim de longitudine uſurpetur, unum ab eo locum proſtitutum fuiſſe, qui tam fatue in ambiguo penderet? Ut tranquille agas, redde Herodoto ſuum, & ſcribe omnino ex MS. Mediceo μῆχος. An credimus tantum ſtultitiæ dolum vel Herodoto vel Porto nocere potuiſſe? Immo Aldus & Hervagianæ habent ſatis expreſſe μῆχος. Stephani totus error eſt.

270, 8. Ἐς Πλάταιαν.] MS. ἐς Πλατέαν. & ſic ſemper; quomodo editores quum jam immutare auſi fuerint in capite 169, quidni opinemur in hac ſcribenda fuiſſe manum eandem? quod ſequutus ideo ſum, vel ad pertinaciam Vallæ exprobrandam, qui etiam illic utebatur diphthongo.

270, 13. Σιτία καταλιπόντες ἔσεν δύο μηνῶν.] Vix pro vero haberi debet iſte numerus, adeo eſt incongruus. Nam quum Corobius beneficio Samiorum poſt duos ſaltem menſes illos iſtuc venientium adhuc in annum ſibi proſpexerit cibariis, quis credat eum à principio nonniſi bimeſtrem penum accepiſſe, tanquam interea abitus redituſque ex Africa Theram abſolvi in iſta ſæculi & navigationis ruditate potuerit? Ea cauſa eſt ut gratiſſime admittam, & omnino admittere debui in contextum, quod habetur in MS. ὅσωνδὴ μηνῶν, hoc eſt, certorum aliquot menſium. Relinquit enim in incerto, quaſi non bene conſtiterit, quanti temporis frumentum ei conceſſerint, idque amat efferre noſter Herodotus adjectione ſyllabæ vel voculæ δὴ, ut 1, 160. Παρεσκευάζοντο ἐπὶ μισθῷ ὅσῳδὴ, & ſæpius, interdum ὁσοσδήποτε.

270, 18. Πλέεσα ἀπ' Αἰγύπτε.] Hæc quoque

memoria & monumentum est correctoris insipidissimi, quicquid conniveant interpretes. Quid enim? illi qui ab Ægypto redeunt (ita vertuntur hæ voces) possunt dici γλιχόμενοι Αἰγύπτου, ut ait post paulo Herodotus, *Ægyptum optantes?* Litora litoribus contraria. Itaque feliciter huic loco mentem & peritiam suam admovit Tanaq. Faber in Epistolis pag. 249 plane adsequutus conjectando, quod exstat in MS. Mediceo, ἐπ' Αἰγύπτου *in Ægyptum navigans.* Vicissim versu 43, ubi editur ἀδελφεὸν ἐπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν, quomodo explicari potest *fratribus inter se sortitis quis potius mitteretur?* quum revera non possit non significare *fratrem super fratrem mittere.* Sed illic quoque ex eodem MS. corrigendum ἀπ' ἀδελφεοῦ.

270, 33. Πέρηξ δὲ αὐτοῦ.] Citatur hoc exemplum in Porti lexico de voce Πέρηξ, quæ vox demonstratur istic nunc secundo casui, nunc quarto jungi. Certe Mediceus perspicue in hoc loco habet αὐτό.

270, 39. Φιλίαι μεγάλαι συνεκεράσθησαν.] Agnoscit idem Portus Herodoteam locutionem, retinens in illustrando verbum Vallæ *contrahere.* Sed est nihili, & quanto oportunius huc pertinebit verbum συγκεράω aut συγκεράννυμι? Sic enim pulcherrime exhibet Mediceus MS. συνεκρήθησαν, prout loquutus fuit idem Scriptor in loco, quem bene noverat idem Portus 7, 151. Τὴν πρὸς Ξέρξεα φιλίην συνεκεράσαντο. Cæterum ut Portus, ita etiam Stephanus in Thesauro utrumque agnovit; quid enim aliud potuit?

270, 43. Πάλῳ λαχόντα.] MS. λαγχάνοντα.

271, 9. Ἐπενείκαντά οἱ.] Haud dubie exasciatum ad normam ejus quod exstat 1, 68. Ἐκ λόγου πλάσου ἐπενείκαντες οἱ αἰτίην, quod Portus notat Ion. & Poët. in aor. 1. dictum esse ab ἐπιφέρω, pro quo Ion. & poëtæ ἐπενείκω dicunt. Fruatur illo. Membrana Medicea in hoc loco perspicue legit ἐπενειγκοῦσά οἱ. Plane sic quoque 6, 112. Μανίην τε τοῖσι Ἀθηναίοισι ἐπέφερον καὶ πάγχυ ὀλεθρίην.

271, 14. Παραλαβὼν ἐπὶ ξενίῃ.] Nempe quia sequitur, quod in nota proxima citabitur, optime sic utrobique idem vocabulum retinuit Herodotus, utique ex arbitrio editionum. Sed an sic novimus hunc scriptorem? Itaque scias oportet scriptum esse in optimo MS. ξείνια, ut 7, 135. Ξείνια προθέμενος εἱστία. Ex quo exemplo videtur etiam 5, 18 scripsisse Καί σφεας ἐπὶ ξείνια ἐκάλεε, παρασκευασάμενος δὲ δεῖπνον μεγαλοπρεπὲς &c. Alibi προθεῖναι ξείνια.

271, 19. Διαλυσάμενος τὴν ξενίην.] MS. præmittit voculam καὶ, etsi forsan non necessario requisitam, tamen ab Herodoto positam & ideo adsciscendam. Et mox MS. ἀποσιδόμενος, quum male edatur ἀποσεισάμενος, contra quod tam viriliter se exsuit optimus Portus, ut plane veritatem, quam nobis effert optimus ille Mediceus, conjectando adsequeretur prorsus laudabiliter. Item χοινίκισι, non χοίνιξι, qua eadem negligentia fuerunt usi in capite 172 edendo ὅρκοισι, ubi MS. ὁρκίοισι. quæ dissoluta socordia quantopere fraudi fuerit Herodoto, docent ea quæ notavi sub numeris 9, 21.

271, 33. Ἦν ἔχε.] An hæc est observatio Ionismi, quem in Herodoto suspexit omnis ætas? Nihil magis inde abire potuit; sed & nihil magis iterum appropinquare velut ex recidiva quadam ope, quam quod habet optimus MS. τὴν δ' ἔχε.

272, 1. Λέγων οὐ κῃ ἐπῄδε.] Non est hoc Herodoteum, sed οὐκὶ ἐπῄδε, prout eleganter legit MS. Mediceus, ut queat hoc tertium exemplum accedere illis duobus, quæ collegit Portus.

272, 3. Καθὼς ταυτὰ ἐθέσπιζέ οἱ ἡ καὶ πρότερον.] MS. ignorat particulam ἡ.

272, 26. Ἄστυ ἐμεῦ Λιβύην μηλοτρόφον &c.] Video sane interpretes reddidisse *Lanigeræ Libyes urbem.* Sed quo animo & qua fide, ipsi testentur. Si enim id voluit Pythia, cur non etiam ad hunc modum immutavit ἄστυ Λιβύης μηλοτρόφου, quod sine ulla difficultate potuit? Utique illa epexegesis tolli non merebatur in Latinis. Latet aliud. MS. αἶτυ. An non subindicat esse particulam? Αἴ τὺ ἐμεῦ Λιβύην. *Eia tu Libyam pecorigeram* &c.

272, 30. Ἀκέσαντες τούτων.] MS. ἀκέσαντες δὲ τούτων. Mox etiam τῷ οὔνομα ἦν, non τῇ: omnino recte & quidem in utroque.

272, 38. Ὡς ἀμείνονα χ. ἄξ.] MS. ὡς ἐς ἀμείνονα. quod omnino desideratur.

272, 46. Ἐνταῦθα ὑμῖν ἐπιτήδεον.] Idem codex ἐνταῦθα μὲν ἐπιτήδ.

273, 21. Ἐπὶ κρήνην Θέστιν.] Etsi forsan ad fontem non respiciens, tamen nomen istud in Africa novit, & quidem urbis, Stephanus, sed ab omnibus derelictus in hac parte, qui nuper tam densi eum erexerunt, solo Ortelio Herodotum & Stephanum conducente. Et fors fuat, ut tandem ad hunc fontem condita sit urbs isto nomine. Sed quidquid adfert Stephanus, alienum hinc est, quum optima membrana testetur ab Herodoto fontem appellari Θέστην.

273, 27. Ἀρκεσίλαος.] MS. Ἀρκησίλεως, quod etsi ita semel notaverim, feci proculdubio, quod & in sequentibus ita repererim, ut ideo etiam illic ita reformaverim.

273, 38. Ἐς ὃ ἐν Λεύκωνι.] Is modus loquendi paulo præcessit. Nunc igitur MS. ἐς οὗ ἐν Λεύκ. prout cap. 181 etiam loquitur ἐς οὗ δύεται ὁ ἥλιος, & jam sæpe antea. Quin & cap. 166 legit MS. idem ἐς οὗ ἔλαβε τὸν μισθὸν, ubi idem accidit.

273, 46. Τέτε δὲ Ἀρκεσίλεω.] Vox prior abest ab MS. Et mox MS. χωλός τε ἐών, ubi vulgo tantum χωλὸς ἐών.

274, 26. Ἀπικομένη δὲ περὶ τοῦτο.] Mira hæc pervicacia omnium editionum, quarum nulla hinc discedit, quum tamen legi debeat περὶ τοῦτον, ut cap. 164 in fine, quod etiam interpretatus fuit Valla. Ex MS. tamen nihil notavi.

274, 34. Προσελῶ δὲ οἱ καὶ εἴρ[ι]ον.] Particulam οἱ non habet MS. Recte, & eodem casu, quo aliquoties jam particulas tales suo loco motas, & vel ad priora vel ad posteriora translatas deprehendimus, sicut infra mox patebit. Et statim εἰπάσης, non ἐπειπάσης.

274, 41. Πυθίη χρᾷ τάδε.] MS. πυθίη οἱ χρᾷ τάδε. Ubi valde utilis dativus ille.

275, 18. Ἔργετο ἑκὼν τῶν Κυρηναίων πολ.] Non possunt hæc coire nec in unam pronunciationem conjungi. Verbum ἔργεσθαι non patitur ἑκόντα. Unde quam subdola meditatione usus fuit Valla interpretans *excessit ultro?* Aliud est in Græcis. Itaque illa vox ἑκὼν sine dubio est commenticia alterius, ut vicissim auro pensari mereatur, quod offert Mediceus MS. ἔργετο ἐκ τῆς τῶν Κυρηναίων πόλιος. Sic sana omnia.

275, 23. Τῇ οὔνομα ἦν Ἀλαζίρ.] MS. Ἀλαζίρ, quod certe magis Africanum, ut postea Ἄζιρις; idemque codex mox literis quidem sancte servatis, sed in scribendo transpositis Ἀλιζάρος pro Ἀλαζίρος. Sic certe notavi.

275, 24. Βαρκαῖοι τε ἄνδρες καὶ τῶν ἐκ Κυρ. φυγάδων τινές.] Vocula καὶ non exstat in MS. quasi non duplex hominum genus fuisset, sed unum, nempe Barcæi, qui Cyrenis tamen habitaverant, & nunc male tractati essent ab rege, ut ex illa urbe compulsi fuissent fugere; etsi illud τε videatur eam tueri.

275, 27. Ἐξαμαρτὼν δὲ χρησμοῦ.] Prima etiam syllaba primæ vocis non est in MS. & videtur fortuito in vulgaribus libris repetita ex sequente ejus prospectu.

275, 38. Φόρους ἐτάξατο.] MS. φόρον. Nonne hæc est continua, & usitatissima loquutio in regno Persico, ut prodidit satis ample 3, 90?

275, 39. Ἱκέτις ἵζετο.] Genus loquendi, quod codex Mediceus vindicavit Herodoto, ut dixi sub numeris 129, 15. Is vero ipse nunc perspicue habebat ἵζετο. & post non ἐπανιστάμενος, sed ἐπανιστέατο, de quo tam diligenter inquisivit Portus.

276, 10. Πρὶν δὲ ἀποστεῖλαι.] MS. πρὶν δὲ ἢ ἀποστεῖλαι.

276, 13. Αὐτὸν ὑπεδεκέατο.] Tanquam præcessisset vox θάνατος. Sed quæ nulla est, unde vitio laborat, quod vulgo editur, & præclare subvenit codex optimus præbendo αὐτοὶ, quod omnino admittendum. Sed etiam simpliciter in eo scribitur ὑπεδέκοντο.

276, 18. Ὡς ἐμοὶ δοκέει.] MS. δοκέειν. Ita jam illud *Nec dubito* summi apud Musas simii Joannis Clerici vim suam omnem amittit, quod ponere sustinuit in Arte Critica 2, 1, 10 pag. 365. *Nec dubito quin si semel aut iterum duntaxat eo usus esset Herodotus, nec alibi exstaret, id emendaturi fuissent librarii aut Critici.* Emendare vocat mutare in pejus, & statuit mutare librarios aut Criticos ea quorum usus non est frequens. Hic enim istud contigit, etsi usus exstiterit nimis frequens, quam ut casu facta videretur ista loquutio. Interim tamen vel si semel tantum exstaret, ita etiam dubitare liceret, an id mutaturi forent illi, quum toties in eo scriptore ὡς occurrat cum infinitivis variis positum, quæ infinitiva singula tantum semel occurrunt, nec tamen sunt mutata. Nimis hæc sunt illustrata, quam ut caligo istius vespertilionis intelligere ea possit. Nec apud Herodotum pronunciet occurrere anomala multa, sed in suis studiorum & artium nugis. Eandem formulam restituit MS. 5, 57.

276, 24. Οἴκων οἱ ἄλλοι.] MS. interjectione amœnissima οἴκων περ οἱ ἄλλοι. Quin & mox ex eodem rite notavi φέλιον, non cum vulgo φέλλιον, quod jam antea similiter monui.

276, 34. Γιγάμαι.] In Herodoto ita hoc nomen istius populi accidit contrahi, sicut Scylacis ætate penitus deleri. Hinc enim reor evenisse, ut nulla eorum mentio in isto periplo manserit, quum Adyrmachidæ locum suum teneant. Sed hoc trisyllabicum augetur in MS. Mediceo exhibitum nunc hac forma γιλιγάμμαι, at mox γιλιγαμμέων, unde clare ostendit qualem habeat istam primam literam. Quæ certe restitutio est pretiosissima, quum sic Stephano reddatur plena gratia, qui ex Herodoto eam gentem non aliter appellat cum mœsta agitatione omnium illorum, à quibus hæc pars Stephani tacta est, Ortelii, Holstenii, Berkelii. Nec potest illustrius præstantiæ documentum de ullo vetere scripto libro desiderari, nedum dari, ut quum omnia ejus alia exemplaria sic fallaciter devecta sint ad posteros, hoc unum vel ex tali archetypo vel ab tam sancta manu sit descriptum, ut omnes illos nævos abegerit.

276, 36. Τῷ μεταξὺ χώρου τούτου.] In his vel constructio vel sententia concinna non est. MS. τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ. Hoc verissimum, & ad quod interpretando voluit Valla accedere, sed aberravit à scopo. Nam mens est *in loco interposito*, vel intervallo quod patet inter Giligambas & insulam Aphrodisiada.

276, 38. Ἄζιρις.] Non aliter codex Florentinus. Unde opinor satisfactum à me esse commodo publico occasione notarum, quas dedi Scylacis periplo pag. 109, fere eodem tempore progressas, quo Ezech. Spanhemius scri-

scripsit ad Callimachum pag. 104, unde inter mea ista & altera illius de Africano loco arbitrari licet: certe imbecillis probatio est, utrum in Callimacho scribi debeat Α'ζιλις, an vero Α'ζιρις, ex H. Stephani editione & postrema Parisina; & tantos commentarios scribere ne ullo quidem MSto inspecto, quum tantopere per Europam vagatus fuerit.

276, 43. Α'σβύσαι.] Justa appellatio gentis Africanæ, quæ nequit ex censu illius regionis expungi, quum tot testimonia antiquitatis eam agnoscant. Verum nequeunt illi huc pertinere, si accurate egit Callimachus in fragmento, quod citat Stephanus in hoc ethnico, ubi vocat Tritonem Asbystam, qui nimium hinc remotus est. Sed potest Callimachus poëtica propagatione uti voluisse. Sed & Dionysius in Periegesi & Eustathius ponunt eos super Cyrenen, ut inde liceat decernere de Callimacho, & prius verum esse. Certe quidquid est, satis in se acquiescit membrana Medicea adminiculis incorruptis fulta, quæ nunc exhibet Α'σύνλαι, idque mox repetit, sicut etiam Α'συνλέων.

Ibidem. Οὗτοι τὸ ὑπὲρ Κυρ.] Particula τὸ non legitur in MS. nec eget ea Herodotus. & alia est ratio, quum dicitur ἔχονλαι τὸ πρὸς ἑσπέρης.

277, 9. Ε'ς Αὔγιλα.] Sic quum perspicue legerem in codice Mediceo, novum fidei ejus specimen amplecti non cunctatus sum, utpote conveniente prorsus scriptura, quam habet Stephanus, etsi auctorem proferens Apollodorum]; & Vossius in notis ad Melam pag. 45 frustratur ac ludit per ignorantiam projiciens modò *Augila vel Ægila*, modò *Libri aliquot Ptolemæi legunt hoc loco* Αὔγιλα, *uti Herodotus*. Ita utrumque parietem linit, quum nobis bibliothecam ejus recognoscentibus nequaquam patuerit ab eo inspectos fuisse aliquot libros Ptolemæi. Licet nunc nobis concludere Αἴγιλα non esse nisi aut ipsius scripturæ vitium, aut error lectionis, quum illa Αυ & Αι in antiquis libris valde sibi sint consimilia.

Ibidem. Ο'πωρίζοντες τοὺς φοίνικας.] Hæc propositi eorum descriptio, nisi fallor, quod consistit in cogendis fructibus, affatim coarctat illud quod dixit θέρος, & definit illam æstatis partem, quæ annexa est autumno, vel plene autumnum ipsum comprehendit, quippe quo tempore fructus palmarum maturescunt & carpi solent. Id Vossius adolescens & adhuc Salmasiocolax nequivit assequi, & quia Scylax quoque in loco Peripli de Nasamonibus dicit τοῦ δὲ θέρους, eodem respectu & de eadem parte intellexit. quum Scylax nullam faciat mentionem legendi fructus, sed tantummodo innuat, quid fiat propter armenta aut greges. Hinc male abreptus & gratulans sibi sustinet publicare [Si legatur, nempe in Herodoto, οἱ μεζῶ τὸ θέρος, sublata fuerit omnis difficultas] quum vulgata in Herodoto & Scylace nullam habeant difficultatem, sed ipse aperiat suam lascivam ineptiam. Nempe quum venit vera & propria æstas, transeunt in mediterranea cum pecore, ubi est aquarum dulcium copia; ubi accedit autumnus, quando solent vicina litoribus irrigari, illuc rursus trajiciunt pecora; quo facto illi relictis ibi gregibus, quia tum dactyli maturescunt, repetunt mediterranea & divitias illas colligunt. Nihil simplicius. Utique dum Cyrus scribitur ad Gynden θερείαν πᾶσαν μεῖναι, etiam tempus autumnum eo continetur lib. I.

277, 11. Τοὺς δὲ ἀτελεῖς &c.] Infausta interpretatio Vallæ post renatas literas bene incurrit in indignationem hominum doctorum, & postquam Desid. Heraldus in Adversariis 1, 10 illam reprehendit, pluribus perstrinxit, ut debuit, Æm. Portus in Lexico Ionico, ut nostro tempori non conveniat in ulcus jam coalescens & sanatum ungues mittere, quod video per summam temeritatem in quibusdam observationibus fieri, quum non deceat.

277, 16. Σκίμπωνα προσηίσωνται.] Non est, quod quis offendat, nisi dicas absurdam & fœdam esse noxam, quæ quidvis Herodoto supposuit. Nam eximius ille Mediceus MS. tanto tempore servat σκίπωνα, & nullus ex eo restituere dignatus fuit. Habes igitur in monumento illustri vocem istam positam, ut minime mireris ab Grammaticis eam omnibus annotari. Adhibeas licet Stephani Thesaurum.

277, 26. Κατεύξάμενοι ἐπικατακοιμέωνται.] Tanquam hîc quoque placuisset illa echo in iteratione præpositionis κατα, quam paulo ante habuimus in Καταφεύγων καταφύγῃ ad paginam 230. Itaque sic quoque citat Salmasius in Plinianis pag. 412. Sed eam opinionem dissipat optimus MS. exhibendo ἐπικοιμῶνται, quod probari omnino debet. Salmasius autem quam præcipitans & furens in citando fuerit, omnemque attentionem prævertens, inde cognoscitur quod habet λεγομένους γενέσθαι τῶν τύμβων ἀψάμενοι. Sed & mox τὸ δ' ἂν ἴδῃ ἐν τῇ ὄψεϊ ἐνύπνιον, non ἴδοιεν τῇ. Editores nimirum volunt videri exacti custodes numerorum, Herodotus se monstrat esse liberum, & utrumque numerum bene posse concurrere. An dubitamus, quis audiri debeat?

277, 41. Γαραμάντες.] Dausquejus ad Silium Italicum lib. 3 duravit interrogare [An Herodotus Garamantes supposuit Gamphasantibus?] Cui respondendum videtur statuisse Salmasius in Plinianis pag. 413.

277, 47. Οἱ λόφους κείρονται.] Quis horum ver-

verborum sensus sit, parum constat. Valla reddebat *qui summum capitis verticem radunt.* Nec dubitat sequi Æmil. Portus, tam in v. Κείρειν interpretans *qui summum capitis verticem tondent*, quam in v. Λόφος, ubi quidem agit uberius, & retinet vocem *radunt.* Eodem modo progreditur Salmasius in Epistola de Coma, ubi pag. 254 negat λόφους κείρεσθαι verti posse aut debere *cristas tendendo efficere*, & λόφους ibi cervices esse: ubi videtur refellere ea, quæ exstant scripta ad Maccoth pag. 124 & explicant *cristas tondendo efficiunt. Nam in medio capillos sinentes crescere, utrimque in cute raduntur.* Certe quod prætexit Salmasius, non videri Herodotum dixisse λόφους κείρεσθαι eo sensu, quo volunt illa, pro verissimo haberi debet, quia non alio sensu dicit mox τὰ δὲ ἔνθεν καὶ ἔνθεν κείροντες. Ibi profecto non est efficere aliquid tondendo, sed amputari & detonderi, ut in tanta vicinia nequeat videri lusisse in duplici notatione. Sed quod observandum erat, quamdiu ista verba sic leguntur. Videlicet nequibant ista legitime sic verti & intelligi, dum sic istud κείροντες illic repetitur. Nam quæ gratia est sic bis ponere κείροντας? Itaque tempus jam est diruendi ista palam falsissima lectionum, quæ viris excellentibus cæcitatem attulerunt; quum non correctissime tantum, sed & elegantissime optimus MS. legat κείροντες ἐν χρῷ, ut duo sint participia & omnia cohæreant, ad quem sensum modumque Latina accommodavi, ut pluribus liceat supersedere.

278, 2. Φορέουσι.] MS. φέρουσι, tanto venustius, quia statim sequetur φορέει.

278, 12. Μακέων δὲ τούτων.] MS. τουτέων.

278, 17. Ὅσον τὸ τῆς χιόνος.] MS. ὅσον τε τῆς χιόνος. Et hoc est Herodoteum. 2, 78 Μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον. Et mox τῷ λωτῷ καὶ οὗτοι, ubi vulgo omittitur articulus.

279, 9. Τὴν Ἀθηναίην καλέουσι.] Hoc vero mendacissimum est, utique si capias de tempore, quo Græcæ coloniæ nondum illic fuerint ductæ. Et quis Ἀθηναίης nominis originem ex barbaris Afris potius, quam ex uno illo domicilio omnis eloquentiæ petiturus esset? Sed nempe illud verbum poni debebat in eadem forma, qua mox in versu abhinc secundo repetitur. Nonne hæc scabies magnam corrumpendi causam attulit? Quin tu scribe omnino, prout habet pretiosissimus ille codex, καλέομεν. Sane & interpres paulo minus quam ineptit dum vertit *nominavimus.* Hoc audax; at Græcum nullus intellexit.

279, 10. Τρωυμάτων.] MS. τρωμάτων. ut in capite 160. Μετὰ δὲ τὸ τρῶμα τοῦτο, & sæpe.

279, 28. Τῶ ἂν ἥκῃ.] Notissima contentio virorum eruditorum post Vallæ aberrationem in interpretando, & pravam labem in legendo. Id evitatum fuisset, si contigisset eis incidere in Codicem Mediceum, qui clare habet οἴκῃ, quod excepit Salmasius in Plinianis p. 384 scribens [ἔοικα, Ionice οἶκα, ut οἶκε τε pro ἔοικέ τε ibidem apud Herodotum] Quæ sunt eximia. Sed ea noluit agnoscere Vossius ad Melam pag. 45, ea quæ subnectuntur ab Salmasio supervacua, carpens, quia notas ad Melam scribebat offensus Salmasio, ut ipse confessus fuit in appendice, ut sic malo animo ad istas observationes accesserit; unde non mirum est, si scribat recte legisse Vallam, sed male interpretatum esse. Unde enim hoc collegerit? ut cap. 198 οἶκε.

279, 32. Ὀφρύη ψάμμος.] Mirum est tam prudenter ab hac Camarina doctos nostræ ætatis scriptores, in aliis Herodoti locis tam sordide volutatos, abstinere potuisse, ut præter Portum & Stephanum vix ullus tetigerit. Utique nullus hæc intellexit, & ne ipsi quidem, quos citavi. Quæ enim hæc constructio? Toties de arena occurrit apud Herodotum, an & hoc epexegeseos specimen? Sic enim dicit Portus figurate dictum videri ἀντὶ τοῦ ὀφρύην ψάμμου, quod putat probari ex sequentibus διὰ τῆς ὀφρύης τῆς ψάμμου, unde nihil tale colligi potest; quod utique non consideravit Valla instar appositionis, sed vertit *supercilium sabuli*, prout genitivus ibi posterior regitur ab præcedente, qui posset alterius etiam casus esse. At Stephanus indicat esse aliquos, qui pro ψάμμος legant ψάμμου. Id quod potest fieri, si modo recte. Turbat ergo vox posterior, in qua tanto firmius defendi debet litera postrema ς, quanto magis eam expulsam volunt, utpote quæ significat hic latere aliquid. Id vero in lucem revocat codex Mediceus exhibens ψάμμης. Quippe sic legendum, voce quidem nova, sed ratione Herodoti propria, ut πάθη, ut hoc ipsum ὀφρύη.

279, 37. Ἑκάστου τῶν κολωνῶν.] MS. ἑκάστου τοῦ κολωνοῦ.

280, 3. Ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει.] Quam significationem postremo verbo viri docti, dum vel legunt ista vel interpretantur, induant, viderint; ego certe scio nullam posse, & male immutatam vocem male percipi. Certe hic locus nec vel uni intellectus fuit. Patet ex versione Vallæ, qui totum verbum omisit. Patet ex lexico Porti, qui quum duo loca verbi πελαγίζειν conferret, hunc tertium contrectare ausus non fuit. Nullus locus est vulgatæ lectioni, & mihi gratulatus fui per triginta & plures annos, cui licebat legere expuncta syllaba πελάζει, hoc est, quum magis procedit ad calorem, ad mediam noctem appropinquat. Ita plane inæstimabilis ille Mediceus MS. Ipsum verbum cum eadem constructione sic obtulit Herodotus 2, 19 de Nilo: Πελάσας δὲ ἐς τὸν ἀριθμὸν τουτέων τῶν ἡμερέων,

ρέων, quum 7, 141 in oraculo edat ἀδάμαντι πελάσσας.

280, 42. Δι' ἀπλέων δέκα ἡμερέων ὁδ8.] Sæpe hæc singula iterata sunt. At nunc vox postrema non est in MS.

280, 44. Τῷ ἔνομα Ἄτλας.] MS. τῷ ὄνομά ἐστι Ἄτλας, magis decore.

280, 46. Ὑψηλὸν δὲ ἔτω δή τι λέγεται.] Ut 1, 163. Προσφιλέες ἔτω δή τι ἐγένοντο. Nunc tamen optimus MS. ἔτω τι λέγεται, quod sane etiam est Herodoteum. Et mox τἔτο τὸ κίονα, ubi media vocula solet abesse.

281, 11. Οὐ γὰρ ἠδυναίατο.] MS. ἐ γὰρ ἂν ἠδυνέατο. Mutatio hæc jam aliquoties apparuit.

281, 22. Δικαιεῦσι παλέεσθαι.] Quum Stephani nomen in Lexico suo delerat Portus, (ad hanc enim sæculo integro vetustiorem pugnam pueriliter se exuunt alii) patet inde, quid noxæ ab eo sit illatum huic verbo, & suspectum esse scripserit; cui repugnat acriter ille, quem nominavi, Portus, quod in libro allegato videas licet. Nam quum uterque ignoraret statum hujus loci, pugnant in tenebris. Itaque ut tam gravi molestia liberemus hanc Herodoti particulam, repetimus ex vetustissimo & fidelissimo ejus exemplari MS. ἀπλέεσθαι Id enim in eo legitur, neque ulla ambigendi mihi causa est.

281, 34. Οἰσύπῃ προβάτων.] Quam licet pluribus allegationibus in Thesauro suo declaraverit Henr. Stephanus, tamen quia scripserat Th. Bartholinus de Latere Chr. aperto p. 98 [Auctorum quibus οἴσυπος de sordibus, non lana, adhibetur. Nisi pro lana acceperit Herodotus l. 4, apud quem οἰσύπῳ προβάτων venas verticales usserunt Libyæ populi infantes suos curaturi] hinc & Salmasio indicta fuit opera, ut breviter in libello de Cruce, vocem hanc & vim ejus versaret, sed ubi nonnisi οἴσυπος & οἴσυπον memoratur. Sed præter omnia memorabilis est hæc mentio Herodotea. Nam quum sicut vulgo editur, ita etiam citaretur hæc οἰσύπῃ in Lexico Goldastino pag. hujus editionis 746 cum explicatione ῥυπαρὰ προβάτων ἔρια; notes tamen licet ab hac tam valida vulgi consuetudine ausum fuisse discedere Suidam, ut memoraretur ab eo οἴσπη cum eadem explicatione, & quidem sub adminiculo unius Herodoti, quem diserte nominat, scribens Οἴσπη, ῥυπαρῶν προβάτων ἔρια. Ἡρόδοτος. An credis? Quis non perinde infamet Suidam, & hoc ipso crimine vituperet, æque ac fecit ille Cantabrigiensis editor infamia & vituperatione maxima dignus, quia Suidam edidit, quem ignorabat. Atqui hoc ipsum, quod ex tot sæculorum memoria testatur Suidas, hodie oculis conspici potest Florentiæ, ubi in Laurentianis pluteis membrana illa venerabilis plane habet expressam eam ipsam vocem. Eant jam, & afferant similia in suis scriptis. Ne autem nimium mireris, faciet simile documentum, quod monstravi sub numeris 7, 27. Non enim eo nunc ulterius, nisi quod utroque loco & ante & post in eodem libro legatur εἰπεῖν, non εἶπαι, quod editur.

282, 7. Πλὴν γὰρ ὅτι.] MS. πλὴν γὰρ ἢ ὅτι. 2, 111. Πλὴν ἢ τὸ τῷ ἔξω νηψάμενος ἀπέβλεψε.

282, 9. Οἱ θύσανοι οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇσι.] Quis sermo magis insipidus aut vilis fingi potest? Certe vel ἐκ τῶν αἰγίδων, vel αὐτῇσι debet deleri ut supervacuum: sicut tale quid cogitavit Valla vertens *pendentes ex eis fimbriæ.* Sed ille plura quam debuit, in proxime antecedentibus omisit. Hoc mihi constat interim, aliter hæc dedisse Herodotum. Unde pro voce postrema MS. optimus habet αὐτῇ εἰσί. Verbum istud substantivum etiam in aliis duobus codicibus legi, sed ut ista adesset varietas, nempe αὐτοῖς εἰσίν. Ex quibus omnibus videtur scripsisse καὶ οἱ θύσανοι, οἱ ἐκ τῶν αἰγίδων αὐτῇ εἰσί, οὐκ ὄφιες εἰσί, hoc est, *& fimbriæ, quæ ex ægidibus Palladi dependent, non sunt serpentes* &c.

282, 19. Τέσσερας ἵππες ζεύγνυναι.] MS. συζεύγνῦναι.

282, 26. Ἐξ ἀνθερίκων ἐνερμένων.] MS. ἐνειρμένων. Et cur huic verbo demunt literam ι, quum ferant in Ἐνεῖκαι, & de verbo ἐνείχεε vide Portum. Περὶ τῶν ἀνθερίκων multa satis dixit Portus ex Eustathio, & Cl. Grævius tetigit quoque in tomo primo Luciani.

282, 46. Καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι.] Absurda est hæc editorum licentia. Nam nec in ullo MS. hanc lectionem, quæ ab ipsis in contextum recepta est, conspici existimo, & contra omnem fabularem historiam est cynocephalorum oculos in pectore ponere. Rursum cynocephalos delere (quo vergit Stephanus) quæ auctoritas ipsis permittit? Nihil certius, nihil verius, quam interpretem ex MS. optimam versionem dedisse. Nam sic plane codex Mediceus καὶ οἱ κυνοκέφαλοι, καὶ οἱ ἀκέφαλοι οἱ ἐν τοῖσι στήθεσι &c.

282, 48. Ὡς δὴ λέγεταί γε.] MS. λέγονταί γε.

283, 2. Πολλὰ θηρία ἀκατάψευστα.] Nullam habui causam alicujus mutationis tentandæ, quum codex Mediceus hæc ita prodidisset ad nostram ætatem, nec Valla videretur deseruisse verum sensum. Sed nuper huc accessit Vir Eximius, & quem propter doctos labores revereor, Montfaucon in Palæographia Græca pag. 343, & testatus, ex supposito errato, quod Laur. Valla & post eum Henr. Stephanus in editis Herodoti admiserint, probans proclivitatem labendi in diuturno exscribendi & vertendi atque emendandi munere ut contingat vel nasutioribus, & vel in rebus obviis & facillimis interdum corruere; fatetur ubi primum hoc legit, risisse sane feras

ras illas haud diſſimulatas & veraces: hunc enim eſſe loci ſenſum, ſi ſtet prior lectio; & mendum ſtatim ſubodoratus legendum putavit ἀκατάψαυστα, codicesque Regios adiit, qui hanc lectionem habeant; quam veram & germanam eſſe nemo non fateatur. Vertendum itaque, *Nec non viri feminæque agreſtes, & aliæ permultæ feræ intractabiles.* Valde vereor, ne hæc ſint ſpecimina Νεογραφίας potius Ἑλληνικῆς, quam Παλαιογραφίας. Nam quod Vallæ & Stephani aliquid ridere poteſt, neſcio an hoc præſcribat formula vitæ, quam elegit, ut in viris doctis ſi quid fiat humanitus debeat ridere, quo nihil puerilius, nihil æque plebejum. Ab ipſo autem id factum eſſe non magis quis miretur, quam potuiſſe ipſum edere in Coſma pag. 124 ἔπειτα ἐν μέρει τοῦ οὐρανοῦ ἐστιν, ὡς ἐν μέρει βραχυτάτῳ οὖσα, etiam vertere. Deinde quum hoc loco ex iſtis duobus alter produxerit verſionem, alter toleraverit *feræ haud ementitæ*, an credimus illos intellexiſſe *haud diſſimulatas & veraces?* Quid? an non apud Ciceronem perinde exſtant *ementitis auſpiciis*, quam *ementitus es auſpicia?* ut tam paſſive, quam active uſurpatum iſtud Latinum fuerit. Unde Vallam opinor dixiſſe *haud ementitæ* nimirum vel ab fama vel ab quibuſdam qui peregrinati illuc ita retulerunt, vel ab vicinis, ut ille rumor eſſet. Sed non agitur de verſione Vallæ, quem admittat ſenſum; verum de Græcis credo intelligi ab viro doctiſſimo, quoniam addit, *ſi ſtet prior lectio*, ut ἀκατάψευστα θηρία dici debeant *feræ haud diſſimulatæ & veraces.* Nihil credo. Nam, ne aſperius agatur, nihil vetat, quo minus ἀκατάψευστος intelligatur paſſive, quam active, ut apud Suidam recenſentur & explicantur Ἀκατάληπτος, Ἀκατάβλητος, Ἀκαταμάχητος, Ἀκαταίτιατος, Ἀκατάδυναστος. Et quot huc alia aliunde arceſſi poſſunt? Ἀκατονόμαστος, Ἀκατάγγελτος, Ἀκατάλυτος &c. Inſpiciatur modo index Stephani. Itaque & hæc pars non procedit. Jam vero ut prodeat ἀκατάψαυστος, neſcio quî fieri poſſit, quum canalis ejus, unde commoditas derivationis conſtaret, vel inciſus ſit vel obturatus. Nam novi in ſermonis Græci uſu eſſe καταψεύδεσθαι, & καταψευστός, unde porrigi poteſt ἀκαταψευστος. At vero καταψαύομαι vel κατάψαυστος, quum vicina ψαύω & παύομαι noverint tale compoſitum, nullum habeo ab ψαύομαι, & novi nullum. Certe ego non obſervavi, nec video apud Lexicographos, ut diſcere cupiam. Codicibus Bibliothecæ Regiæ gratulor, non utor.

283, 3. Ἄλλα τάδε.] MS. ἄλλα τοιάδε.

283, 6. Τῶν κατὰ κέρεα.] Vides quomodo verſionem Vallæ *quibus ulnales palmæ* mutare voluerit Stephanus, ut κατὰ ſit poſitum ad comparationem vel æſtimationem *ad quarum cornua.* Et frequens eſt ille uſus præpoſitionis iſtius etiam in Herodoto, ut mox κατὰ βοῦν. Sed hoc tamen deprehendimus circa iſtam præpoſitionem & ſenſum ejus hæſitatum eſſe. Quod ſi inſuper licet ſecreta ſtudia ad oportunitatem publicam proferre, mercabar nuper exemplar Herodoti, editionis Hervagianæ 1557, quod Joannes à Bodeghem quæſiverat ex auctione librorum Cap. Damman habita in Curia Hollandiæ 1596, ab hoc valde conſcriptum, & in hoc loco additum [f. circa cornua, vel inſtar cornuum] Sed ut verbo abſolvam, iſtud κατὰ hoc loco tam falſum eſt, ut maximus ille Salmaſius in Plinianis pag. 223 citans hunc locum exhibuerit τὰ τὰ κέρεα. Eum illic vide. Quid dicam? teſtor plane & ſimpliciter ſic legi in MS. Mediceo τὰ τὰ κέρεα.

283, 6. Καὶ βασσάρια.] Hoc igitur reſpicitur in Etymologico magno, dum ſcribitur. Βάσσαρος ἀλώπηξ λέγεται κατὰ Ἡρόδοτον ὑπὸ Κυρηναίων.

283, 20. Οἱ δὲ ἐχῖνες.] MS. ἐχινέες.

283, 27. Τούτων δὲ Ζύγαντες ἔχονται.] In hoc etiam loco hucuſque turbatum fuit, ut videre eſt in Ortelii Lexico. Poſt eum Caſaubonus in notis ad librum ſecundum Strabonis prope finem pronunciavit [apud Herodotum in vulgatis codd. corrupte jam Stephani temporibus Γύζαντες: hodie etiam corruptius Ζύγαντες. Legendum Βύζαντες] Moderatur iſta eruditiſſime Salmaſius in Plinianis pag. 320 [Βύζαντες Græce hi populi Africæ. Herodoto Γύζαντες, quod Æolicum eſt, ut γλέφαρον &c.] Quæ noviſſima hîc adnotavit quoque Holſtenius. At quis interim fuit ille tam improbus, qui in codices Herodoti intulit Zugantas, quos Stephanus tantum haurire potuit ex Hecatæo & Eudoxo? Id plane non aſſequor. Interim in vetuſtiſſimo MS. Mediceo liquide legitur Γύζαντες, quomodo primis temporibus hîc lectum fuiſſe non bis modo monet Stephanus, ſed etiam tertia vice iterat in v. Κυραυνίς; idque ex ſignificatu vocis *gazin* i. apes, conatur firmare Bochartus: unde egregium ætatis ac fidei teſtimonium ei codici debet peti. Nec infirmius ſane videtur, quod ſequitur. nam pro voce Κύραυιν, quam inſulam illic locorum facit Herodotus, quamque vertunt *Cyranin*, ille idem MS. legit Κυραύνην, more frequentiſſimo, quo η & ι ſunt confuſa. Inde enim patet fuiſſe Κύραυϊν. At contradicit Stephanus, qui eandem inſulam addita litera vocat Κυραυνίς, idque ex libro IV Herodoti, ut proculdubio huc reſpexerit. ubi quum nullius momenti ſint Holſteniana, tum mirum quantum tricarum ſcriptoribus vetuſtis à temeritate poſterorum invectum ſit. Nec enim contradixit olim Stephanus teſte & indice MSto ejus Grammatici codice, qui Peruſiæ in Abbatia S. Petri aſſervatur; in quo totidem prorſus li-

teris deprehendi Κυραυῖς, & deinde ὁ νησιώτης Κυραυίτης. quod majoris ponderis est quam Bocharti Κύραμιν, *id est*, *Cyramis* vitium, in Chanaan 1, 26. Vide quam belle omnia & exacte concordent.

283, 49. Ὅτι δὴ ἂν ἐσπέσοι.] MS. ἐσπέση.

284, 13. Ἐκβάντας σκέψασθαι.] Mediceus σκέπτεσθαι. quod commodius; sicut Ionismus antea requirebat ἑπεξῆς, quod est in eodem libro, non ἐφεξῆς, ut ediderunt. Sic etiam mox ἀπελόμενοι, non ἀνελόμενοι.

284, 15. Ἦν ἢ μὴ ἄξιος.] Est imperfectus sermo, quem optime supplet Mediceus ἦν ἢ μὴ ἔη ἄξιος.

284, 19. Πρὶν ἂν σφι ἀπιστωθείη.] Sed MS. ille ἀπιστωθῆ.

284, 24. Τοσοῦτον δ' ἔτι.] Sane ita claudit sermonem in fine capitis 199. Ταῦτα μὲν νυν ἐπὶ τοσοῦτον εἰρήσθω, quasi ad ista jam praepararetur lector. Attamen Herodotum testatur codex idem dedisse τοσόν δε ἔτι. & satis est. Quin etiam statim νέμεται ταύτην, non αὐτήν.

284, 34. Μελάγγαιός τε.] MS. μελάγγεός τε, ut solet existere haec confusio, & postea sequi animadvertes γεωρυχέοντας.

284, 47. Ἀξίας θωύματος.] MS. θώματος. ut supra jam aliquoties notavi. Et mox τὰ ὑπερθαλασσιδίων χώρων egregie connexa voce, quam dissecabant ὑπὲρ τῶν θαλασσιδίων, tanto strenuius assumenda, quod & Stephanus in suis MSS. eam invenerit, ut docent margines.

285, 19. Προσίσχε πρὸς τὸ δάπεδον.] Prout saepe in verbo composito repetitur praepositio. Sed accuratiore manu scriptus est hic locus in optimo MS. nempe dempta litera Προΐσχε. Nam ad pavimentum urbis fuisse admotam novimus jam per praepositionem sequentem; oportet etiam nosci illud ita factum fuisse, ut ante ad istud poneretur. Itaque bis hoc repeti oportuit. Antea posui ἀπίκατο ex MS. pro ἀπίκοντο.

285, 31. Ποιεῖν τάδε.] MS. τοιάδε, omnino repetens vocem modo usurpatam. Et mox τάφρην, non τάφρον.

285, 41. Ὑποτελέειν φάναι.] Sic 1, 171. φόρον μὲν οὐδένα ὑποτελέοντες. Itaque illud notum. Sed Herodotus uti maluit aliquo vel ignoto vel minus noto, quod perhibet optimus MS. edens ὑποτελέην φάναι, ita volens indicare ὑποτελέην substantive condicere regi tributum aequum & dignum, ut ἀτελήην alibi habet; sive innuat solam subjectionem & obsequia, sive & tributariam collationem.

285, 43. Κατὰ Βαρκαίων.] MS. Βαρκαίους.

285, 48. Ἔθεον ἴσω ἐς τὸ τεῖχος.] Recte, si ita constaret scripsisse Herodotum. Nam MS. Florentinus habet clare ἔξω, ut dicat foris cucurrisse eos vel in ipsum murum, vel in castellum, ut dixit.

286, 13. Ἐξανδραποδισάμενοι.] Minus literarum in MS. ἀνδραποδισάμενοι.

286, 21. Ἐπὶ Διὸς Λυκαίου ὄχθην.] Non probat hoc postremum ille optimus MS. sed usitatius ὄχθον, sicut nec ἐπόδια, sed ἐφόδια, quum utique toties occurrat etiam ἔφοδος; nec etiam probat illud ἀπικέατο, sed simplici utitur ἀπίκοντο: quae nobis satisfacere queunt.

JACOBI GRONOVII NOTÆ ET OBSERVATIONES

in librum quintum HERODOTI.

287, 10. Ἀντιζομένων.] MS. ἀντικαλιζομένων.

287, 15. Ἐκ προκλήσεός σφι ἐγένετο.] In MS. non apparet illud σφι.

288, 5. Ἡμερόμενος βασιλέϊ Δαρείῳ.] Nomen proprium in MS. non est.

288, 8. Φρονέοντο κατὰ τωὐτό.] MS. φρονέοι. Apparet enim esse negligentem iterationem syllabae το.

288, 11. Μή κοτε ἐγγένηται.] Sane ἐγγίνεσθαι notat aliquando *licere* apud Herodotum, quod huc referri non debet, ut voluit tamen referre Valla prorsus alienans versionem suam ab Graecis ita *& nulla ratione contingere potest.* Licet enim Thracibus idem sentire, sed ipsi non possunt vel nolunt. Multo elegantius ac potius est quod legitur in MS. μή κοτε ἓν γένηται, quo sensus plene absolvitur.

288, 21. Ποιεῦσι τάδε.] MS. τοιάδε.

288, 34. Σφάζεται ἐπὶ τὸν τάφον.] MS. ἐς τὸν. non igitur ad tumulum, ut remisse Valla, sed in ipso tumulo, vel super mariti cadaver, vel ad latus. Certe Mela bene intellexit *super mortuorum virorum corpora interfici.*

288, 44. Τὸ μὲν ἑστίχθαι.] Huic verbo lumen infert Salmasius ad Fl. Vopiscum pag. 512.

288, 46. Γῆς ἐργάτην ἀτιμότατον.] Quae vesania infatuavit olim plures, ut collegit Dausquejus ad Silium Italicum pag. 128.

289, 15. Ἀλλὰ τὰ πέρην.] Vocula τὰ non est in MS. Statim quoque ἐσθῆτι δὲ χρέωμ. ubi particulam mediam ignorant editiones.

290, 2. Οὗτοι μὲν κατὰ τὰ εἴλοντο ἐτράποντο.] MS. omittit particulam τὰ.

290,6. Μαςύης.] MS. Μαλύης.

290,7. Ἐπεί τε Δαρεῖος διέβη ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐς τὴν Ἀσίαν.] An vero tot verbis egebat lector, ut hanc sententiam conficeret? & si quis in hac enarratione peregerit legendo præcedentia omnia, is adhuc necessario debebat instrui de transitu Darii ex Europa in Asiam? Utique cum Dario & Herodoto tamdiu is versatus in Europa est, ac tandem transiit in Asiam, ut quum bene intelligat de transitu Darii in Asiam (quippe quo notatur tempus, quando id contigerit, & ubi) tum non sine puerili repetitione percipiat rursus mentionem fieri Europæ, quippe quam ignorare non potuit. Omnino has voces non expressit Valla, non tam ex suo, ut opinor, arbitrio omittens, quam quod in libro suo non exstarent. Mihi certe ita videtur cognoscenti, quemadmodum antiquitus lectum fuerit in hoc loco, quum istæ voces ἐκ τῆς Εὐρώπης nullæ exstent in egregio illo Mediceo, ut per me vetentur ulterius noxam ferre Herodoto, qui vix uno versu ante posuerat illa ipsa verba, ubi merito leguntur, fatue nunc iterata.

290,14. Καὶ κλώθουσαν.] MS. κλῶσαν. sed ita ut alterum σα postea sit superscriptum à manu, sive illa sapiente & laudanda, sive invidente huic scriptori & æternæ posteritati notitiam nescio quam, unde à me illa relinquitur aliis scrutanda.

290,20. Ὅτι χρήσαιτο.] Simpliciter MS. χρήσειται.

290,30. Ποδαπὴ εἴη.] MS. ὁποδαπὴ εἴη. Non crediderim id quoque proferre voluisse Galeum, qui bis videtur destitutus fuisse atramento, nihil notans, nisi *Cod. Arch.* tum ad Λυδικά, tum ad ποῦ τοι, ut citat, quod non intelligo. Sed nostrum hoc est quantivis pretii, ut sic altero loco firmetur id quod exstat 9,19, & citatur ab Porto, sed qui perperam scribit in vulgatis Lexicis Græcol. sine ulla auctoritate id scriptum legi, quum clare Stephanus adducat verba Platonis. Et mox καὶ τί κεῖνοι, omissa vocula δὴ, ante vocem κεῖνοι interponi solita, non certe necessaria.

290,39. Ταῦτα ἕκαστα.] MS. αὐτὰ ἕκαστα, longe nervosius.

290,43. Εἵνεκα καὶ ἐποιέετο.] Particula καὶ non legitur in MS. & recte potest omitti. Quin & deinde γράφει γράμματα Μεγαβάζῳ, ubi vulgo πρὸς Μεγάβαζον.

291,6. Ἐσβαλόντας.] Sane ut mox ἐσβολὴν, & sæpius. Attamen MS. ἐμβάλλοντας.

291,8. Πυθόμενοι συναλισθέντας.] MS. συναλίζονται. Et rectius, quum videatur nunc Herodotus varietati indulsisse, quam vulgus nequit recte aspicere.

291,17. Σειροπαίονες.] Quid Vallæ in animo fuerit, ut Latine scriberet *Syropæones*, non assequor; & tamen is sæpe exprimit, quod solus sciebat in MSStis legi, unde nihil in eo mutavi, licet in Mediceo nulla occurreret differentia ab vulgato. Bene tamen & acute Holstenius arripit Stephani Σιροπαίονες in v. Σίρις, sed cave, quoniam Holstenius jam nimis se dat Stephano, interdum optimos libros sequuto, ut patuit.

291,40. Σπυρίδα κεινήν.] Non debeo supprimere in optimo exemplari prætermitti Ionismum & scriptum esse κενὴν, quæcunque causa fuerit. Interim in Marmoribus Oxoniensibus, præclaro certe monumento, pag. 127 talis cernitur lapis, quo sedet aliqua tergo spectantibus obverso (quam mulierem esse & forsan ancillam colligas ex capillis, qui perinde compositi sunt ac in marmore pag. 81.) Ea torquet fusum, ut filum deducatur ex colu sublimiore, & prope stante equo, cujus caput accepit.

292,1. Πρῶτα μὲν γὰρ.] MS. πρῶτον.

292,10. Ἐπὶ ξεινίᾳ ἐκάλεε.] Sic 9,15. Παρασκευασάμενος μεγάλως ἐκάλεε ἐπὶ ξεινίᾳ αὐτόν &c. Et simile fuit 4,154. Nihilominus nunc MS. in præsenti, ut sæpe narrationes etsi diu præteritas instituit auctor, profert καλέει. De prioribus quid mihi videretur, modo dixi ad locum citatum. Utique alias dixit ξεινίης & ξεινίην. An dativum non formaret eodem modo?

292,31. Ἀλγηδόνας ὀφθαλμῶν.] Quùm vix aliter potuerint Persæ illas describere, ut plene exprimerent, quid ad summam hilaritatem deesset; nec Herodotus sustinuerit alias substituere voces, quam quibus illos fuisse usos noverat: tamen mire se exasperat Dionysius Longinus cap. 4, ut Herodoto non ignosceret. Itaque post patrocinia etiam nonnulla ad excusandum eum excogitata decernit, quamvis ἐκ τοιούτων προσώπων, διὰ μικροψυχίαν illum statui debere ἀσχημονεῖν πρὸς τὸν αἰῶνα ἅπαντα. Quod ego magis opinor occursurum huic Dionysii judicio, quam Herodoteæ relationi. In qua non ita simul & semel formosæ mulieres, καλαὶ γυναῖκες, traducuntur, sed ab libidinosis paucis, qui abuti eis nequeunt. Quid? an aliud est in Tantalo διψαλέη ὀδύνη, ut dixit Epigramma Græcum, aut ut in Petronio, *quem sua vota premunt*, nonne ἀλγηδόνες aut χειλῶν aut ὀρχῶν recte dicerentur, dum inde accenduntur desideria?

293,1. Νεοχμῶσαι πρὸς ἄνδρας.] MS. κατ' ἄνδρας, ut alibi ista præpositio etiam occurrit in tali sensu.

293,5. Ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος.] MS. rursum in præsenti λέγει ὁ Ἀλέξ.

293,6. Πολλή ἐστι ἂν ὑμῖν εὐπετείη.] Particulam ἂν feliciter ignorat MS.

293,18. Παρῆγε ἔσω.] Quid hîc loci est illi

illi composito, quod statim demum adhibet, ubi convenit. Sed optimus MS. habet ἦγε. Verissime & justo ordine. Primo narrat ductas esse, mox prope adductas.

293, 20. Πανδαισίῃ τελέῃ ἑστιῆται.] MS. ἡστιῶτο. Quidni laudatissima restitutione? & mox ἐπιδαψιλεύμεθα, non ἐπιδαψιλευόμεθα. An non palam constat passim istam literam ο in isto plurali ab auctore supprimi?

293, 36. Ἅμα πᾶσι κείνοισι.] MS. vocem πᾶσι ignorat, omnino decentissime; quum & per αὐτοὺς & per οὗτοι & per αὐτοὶ ita perfecte notitia istorum sit tradita, ut hoc vocabulum sit nulli bono.

294, 1. Τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ διέποντες ἀγῶνα.] Plane ut 2, 160. Κάλλιστα τιθέναι τὸν ἐν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα. Sed in hoc loco MS. ignorat particulam ἐν.

294, 11. Καὶ ἐνθεῦτεν διάπερ.] Conjunctiva abest ab MS. & sine ejus ope sermo commode satis nectitur.

294, 18. Οἷόν τι χρῆμα.] Verum Herodoteum propinat optimus MS. κοῖόν τι χρ.

295, 34. Οὗτος μὲν νῦν τοσαῦτα.] Nequeo diffiteri, quin ad gustum vulgi satisfactura sit hæc loquutio. Sed Mediceus MS. οὗτος δὲ τοσαῦτα.

296, 8. Ὥσπερ καὶ τὸ σφετέρων.] Similiter ita suppletum & perfectum sermonem haberet vulgus; sed idem iste MS. non agnoscit illud καὶ.

296, 39. Προσέθεντο τῷ Ἀρισταγόρῃ.] Consideravit hunc locum Portus & quidem multa cum attentione in lexico velut Herodoteæ loquutionis specimen, pro communi συνιστάναι commendare, aut etiam alicui adhærere. Verum in MS. Mediceo legebam προσέθιζον, quod ipsum activum notatur ex 3, 62. Οὔτι μοι διεπρήξαο τό τοι προσέθηκα πρῆγμα.

296, 48. Νάξος εἴη νῆσος.] An non ridiculum hoc Geographiæ vocabulo jam uti apud virum maris Ægæi satis peritum? Non est hæc remota ab Asia, ut de Eubœa mox convenientius sit ea descriptione uti. Quidquid sit, certe vox ultima non est in MS.

297, 1. Χρήματα δὲ ἔχοι πολλά.] Nullus posset in his aliquid vel desiderare vel animadvertere; adeo lepide falsa manus se occuluit. Sed etiam nullum fore opinor, qui non velut ἄνεως spectaturus sit elegantiam & agniturus hinc fidem optimi codicis, qui pro his habet χρήματα δὲ ἔνι πολλά. Ut 1, 206. οὐδέ τοι ἐν αὐτῷ κίνδυνος ἔνι. Et alibi.

297, 7. Ταῦτα μὲν γὰρ δίκαια ἦ. τ. ἀγ. παρέχειν.] Dum nimis volunt Herodotum imitari corruptores, aperiunt suum vitium. Nempe Herodotus sæpe in neutris talibus amat pluralem, unde nunc in eum converti debuit adjectivum δίκαια. Atqui Herodotus id amat, ubi inde nequit existere ambiguum & turbidum aliquid. At quam præclarum est, quod ex optimo notavi MS. δίκαιον, addito vocabulo ἐστὶ post verbum παρέχειν? Quo nihil perfectius.

297, 18. Ἀντὶ γὰρ τὸ ἑκατὸν.] MS. ἀντὶ δὲ ἑκατὸν, ut istud τὸ etiam debeat expelli, quod me fefellit.

297, 20. Καὶ τὸ βασιλῆα.] MS. καὶ αὐτὸν βασιλῆα.

297, 22. Ἀπῄει ἐς Μίλητον.] MS. ἀπήιε. ut cap. 49. Τῷ δὴ ἐς λόγους ἤιε. Etiam ἤιε ἐς τὰ οἰκία paulo post.

297, 39. Ἐς Καύκασον.] Portio valde obscura insulæ Chii, sed ex hoc situ bene conspicua & vetustis nautis percognita, cui tamen Mediceus codex non præbet ipsum nomen Scythici montis, sed vocat Καύκαζα.

298, 7. Οὐδὲ ἀπέστειλε.] Est imperfectum hoc quidquid est. At quam leniter Valla *nonne te misit Artaphernes* &c. quod plane habuit ex codice, qui similis erat Mediceo. Ex hoc enim restituo, quod accuratissime servavit οὐ σὲ ἀπέστειλε.

298, 18. Καὶ σιτία.] At MS. καὶ σῖτα. Nonne sic cap. 65. Οἵτε Πεισιστρατίδαι σίτοισι καὶ ποτοῖσι εὖ παρεσκευάδατο. 6, 52 Τιμῶσαν τὸν πρότερον καὶ σίτοισι καὶ λουτροῖσι, etsi in alieno genere?

298, 28. Ἀπαλλάσσοντο.] MS. ἀπαλλάσσαντο.

298, 34. Βασιληΐην τῶν Μιλήτου ἀπαιρήσεσθαι.] Futurum medium sensu passivo, ut paulo ante πολιορκησόμενοι. Sed plane nunc exstat in Mediceo MS. ἀπαιρεθήσεσθαι.

299, 19. Τὴν δύναμιν τὸ Μιλ.] MS. optimus mavult repeti particulam τὴν, ut legatur τὴν δύναμιν τὴν Μιλ.

299, 40. Συναπιστέατο.] MS. συναπιστάατο, quam taceri non oportet esse ipsam conjecturam Porti. Vide Lexicon ejus in αἴατο.

300, 18. Γένος τὸ Εὐρυσθέος.] Interpres quoque *Eurysthei genus*. At nihil ad Lacedæmona aut Spartiatas genus Eurysthei, & ejus propagatio, qui Argis tantum famam dedit. Miror equidem, quemadmodum viri docti tolerare id potuerint, atque etiam nullus ex MSS. dederit meliora, quum pateat legendum prorsus ex optimo MS. Εὐρυσθένεος, de quo narrat auctor lib. 6, & inter alia habet has voces cap. 51. κατὰ πρεσβυγενείην δέ κως τετίμηται μᾶλλον ἡ Εὐρυσθένεος. Et ibidem mox cap. 52. Καὶ οἱ οὔνομα τεθῆναι Εὐρυσθένεα.

300, 21. Ἄπες, ἄλλην δὲ γῆμον.] Rude propositum; quod tamen ita videntur peregisse ex sequentibus, ubi ipse perstringit hanc absurditatem ταύτην ἀπιέναι, quasi repetens verbum ab Ephoris editum. Attamen scire licet in MS. Mediceo verbum ἄπες non existare, sive taciturnitatis honestior ratio visa fuerit, sive intellexerit Herodotus: *Tu nunc illam quidem habes uxorem; tamen quoniam non parit ex te, aliam ducito.*

300, 27.

300, 27. Γέροντες συμβεβλαστάμενοι.] MS. tantum βελλαστάμενοι.

300, 38. Οὐδαμᾶ Σπαρτιητικά.] MS. οὐδαμῶς, quod concinnius.

301, 6. Περιανηλάδεω.] MS. Περινηλάδεω.

301, 16. Αἰτήσας λαὸν Σπαρτιήτας ἄγε.] MS. αἰτήσας ληὸν Σπαρτιήτας ἦγε. Utraque mutatio perelegans.

301, 21. Καληγέοντο δέ οἱ ἄνδρες Θηβαῖοι.] Si ullus est locus in Herodoto, cui rixam excusate liceret inferri, certe hic mendacissimum aliquid legerunt & admiserunt ejus lectores. Unde enim huc Thebanos, tantopere ab Sparta remotos contemptosque, ut fiant navigationis duces illi, quos nec situs nec notitia maris nec navigandi fama aut frequentia ad eam rem instruxit? Quæ suspicio quum sit justissima, ne tamen in alicujus mentem irrepat, ocius purgemus ab ea Herodotum, quem testimonio venerabili demonstrat MS. Mediceus scripsisse Θηραῖες. Vix intelligo, quemadmodum hæc appellatio potuerit mitti in tantam corruptelam, quum totus liber quartus plenus & conspersus sit ea ipsa, & quidem ita, ut inde constaret cursum in Africam trajectu frequentissimo ab istis insulanis fuisse confectam.

301, 29. Αὐτοῦ Ἡρακλέος κλησαμένου.] Unde apud Parutam in nummis Erycinorum aut Venus consecrata est aut Hercules, quo certissimo documento monstratur opinio istius populi, quam Herodotus nunc explicat. Sed addi debet Diodorus Siculus 4, 23.

301, 47. Τὰ ἱερὰ οὐ προσεχώρεε.] Male conveniunt hæc ad sententiam componendam, longeque commodius occurrit in fine hujus capitis; ut idcirco optimum sit in MS. προεχώρεε, Ex quibus duobus prius negligenter ab Porto citatur, posterius prorsus omittitur, pro quo solet usurpare alibi γίνεσθαι.

302, 13. Εἰ συνεπελάβετο.] Annectit MS. particulam γε.

302, 22. Καὶ Αἰγεσταίων.] Hos ipsos ita rursus appellat 7, 158, unde cunctatus fui quidquam mutare, quamvis rite in MS. Mediceo exstet Καὶ Ἐγεσταίων, non illic, sed etiam in sequentibus παρὰ Ἐγεσταίων, prout apud Parutam in nummis dicuntur modo Ἐγεσταῖοι, modo Σεγεσταῖοι, aut Σαγεσταῖοι. Sed quoniam in loco libri septimi nihil annotavi, liceat hoc intactum relinqui.

302, 27. Πυθαγόρεω.] MS. Πειθαγόρεω.

303, 8. Ἔλεγε πρὸς αὐτὸν τοιάδε.] MS. τάδε.

303, 13. Προεστεῶτε.] MS. προέστατε.

303, 19. Τόξα, καὶ αἰχμὴ βραχέα.] Non erat ferendum, ut Valla per suam versionem tam inanes ludos ederet, dum exhibet *breves arcus & brevia spicula*, quum istud adjectivum semel modo occurrat in Græcis. Unde Brissonius delusus scribit lib. 3 de regno Persarum [Breves vero fuisse Persarum arcus, testis est, isque oculatus, non auritus, Aristagoras Milesius, qui apud Herodotum lib. v hæc de Persarum armatura Cleomeni renunciat.] Quibus deinde opponit locum ex lib. 7, ut arcus grandes definire debeat. Prorsus eadem videbis apud Stanleium ad Æschylum pag. 759, ut nauseare oporteat.

304, 36. Ὑπεδέδεκτο.] MS. ἀπεδέδεκτο.

305, 17. Πρῶτος μὲν Τίγρης.] Quia Stephanus in margine posuit ἐν γε. Πίγρης, hinc incredibilem in modum deduci se passus fuit Salmasius, in Plinianis pag. 695, ut quum Herodotum MStum inspexisset nullum, dicat ita scribere vetusta Herodoti exemplaria, & tres illos fluvios Πίγρητας vocari. Perinde Aldus & Camerarius fide digni, ac Stephanus. Varietas potest occurrere in hoc MSto, quæ non est in altero. Certe Mediceus codex servat primam literam T, & utique Valla in suo exemplari non agnoscit fuisse aliam.

305, 24. Ἐσβάλλοντος ἐς Ματιηνὴν στάδιοι.] MS. ἐσβάλλοντες.

305, 38. Ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι.] Apparet cuicunque, quibus hoc iter destinetur. Aristagoras id exputat & dinumerat regi Laconum, quos vult ab mari tantum abducere, non certe per otia commeantes, sed ut instructo & bene armato exercitu ad regiam illam ascendant. Ἐλόντες δὲ ταύτην τὴν πόλιν n. Susa ait cap. 49. Hæc summa est harum actionum. Et tamen scribit Ezech. Spanhemius ad Julianum pag. 176 talia centum quinquaginta stadia pro unius diei, non militum, & gravis quidem armaturæ peditum, sed viatorum itinere adnumerare Herodotum in hoc loco.

306, 31. Ἐτράποντο ἐπ' Ἀθηναίων.] MS. Ἀθηνέων, ut cap. 63 ἐξ Ἀθηνέων.

306, 39. Ὡς ἐμοὶ δοκέει.] Ut dixi, rursus legitur in MS. δοκέειν.

307, 2. Διφθέρῃσι αἰγείῃσι.] MS. αἰγέῃσι. Recte, ut 4, 189.

307, 10. Ἀμφιτρύων μ' ἀνέθηκεν.] Vides, quid huc contulerit Th. Gale, advocans Scaligeri digressionem ad Eusebii Chron. Sed mirabiliter in hac parte regnavisse Salmasium docent notæ ad consecrationem templi in agro Herodis tum pag. 35, tum pag. 54, tum pag. 229. Ille utique docet, quales Phœnicias literas concipi oporteat: ille ῥυθμὸν & μεταρρυθμίσαι exposuit de forma & literarum modulo, quum à primigenia figura descivissent, deque ipsa scriptione. In quo rythmo intelligendo scrupulosus adhuc erat Morinus, & vult respicere musicam & diversam secundum tonos modulationem, & similia alia hariolatur, quæ nauci non sunt. Sed & mate-

riam hanc tangit Nob. Grentemesnilius in Græciæ cap. 9, ubi locum Diodori simplicissime scriptum sic torquet, ut nolit intelligere. Quinimmo etiam deinceps ea contentum se fuisse ostendit Stephanus Morinus in parte secunda Exercitationum de linguis cap. 4. Quibus merito applaudimus; quum interim existant jam & alii acerbius inquirentes.

307,31. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι ἀπολειφθέντες.] Nimis frequens est hoc participium in Herodoto, quam ut scriptura ejus mereatur in crimen vocari; unde malui simpliciter interpretari. Sed post hoc participium debebat poni distinctio, quæ vetus perperam retenta est.

308,9. Παρίνου λίθου.] Nescio vel quid sit vel unde venerit; certe non placet ita allusiones captare, præsertim quum & optimus MS. plene Πωρίνου, nec aliter in editione ipsa Aldi & Basileensi exstet, servetur immo etiam adhuc in Stephanina anni 1592, ut solum Jungermannum huic α possim inscribere, quem sequitur temere Th. Gale. Notissimus utique est hic Porinus lapis, & commode ad hunc locum inspexeris Salmasium in Plinianis pag. 183.

309,26. Ἀξιόχρεω.] MS. ἀξιόχρεα.

Ibid. Πρὶν Ἰωνίην τε ἅπας.] MS. πρὶν ἢ Ἴων.

309,27. Ἐπ' ἔτεα ἓξ καὶ τριάκοντα.] De quorum annorum intellectu sollicite & docte agit Henr. Valesius ad Diodorum Sic. in Excerptis Peirescianis pag. 42.

309,31. Ἐν δὲ αὐτοῖσι.] Nimis subita generis mutatio; unde jam offendisse hîc doctos lectores persuadet exemplar, quo eorum quis utens adscripsit fœmininum. Nunc tacentibus omnibus testor legi plane in MS. Mediceo ἐν δὲ αὐτῇσι, quod reposui.

310,13. Μελάνιππον τὸν Ἀστακοῦ.] MS. Ὀστακοῦ. Sive id vere nomen fuerit, sive ita Herodoto placuerit, quum reliquis appellaretur Ἀστακὸς, eodem prorsus jure, quo bestiolæ appellationem variaverunt, Hesychio notante in v. Ὄστακος.

310,23. Ἐώθασι μεγαλωστὶ.] MS. ἐώθεσαν.

310,49. Αἰγαλέας.] Est error editionis Jungermanni, quem non debuit propagare Th. Gale. Nam & priores editiones & omnibus vetustior MS. habet plane Αἰγιαλέας.

312,13. Τιμησίθεον τὸν ἀδελφεόν.] Quam hæserit in eo editor, præsertim Stephanus, etsi celaverit, patet ex eo, quod nulli indices faciant illius mentionem, ut plane stupuerint; tanto magis, quod nullæ sint suppetiæ in MSStis, & utique Herodotus solet addere nomen ejus, cujus frater fuit, ut 1,92. 7,67. Itaque sagaciter & probabiliter excitavit Grentemesnilius τὸν Δελφόν.

312,47. Ἔμελλον μνήμην ποιήσασθαι.] MS. ποιήσεσθαι, ut jam in hoc ipso libro alibi & mox μελλόντων δὲ συνάψειν.

313,1. Κορίνθιοι μὲν πρῶτά σφι.] Nihil adfert hæc tertia vox. MS. πρῶτοι, quod procuIdubio erat ante oculos Vallæ interpretaturi. Et mox μετεβάλλοντό τε καὶ, non μετέβαλόν τε.

313,10. Παραλυομένου δὲ τούτων οὐδ' ἑτέρου.] Verbi istius hunc modum non attigit Portus, quod non assequor: sed simillima his sunt verba Polybii ex 6,31, quæ citavit H. Stephanus: αἱ δὲ τῶν τριαρχιῶν σημασίαι τῶν μὲν τῶν χιλιάρχων παραλύονται λειτουργίας. Sed non patitur hæc ita legi, nedum accipi optimus MS. exhibendo παραλυομένων. Sic παραλύεσθαι notat domi manentem ab militia vacare, ut simile exemplum citat ex Polybio Stephanus. Quid quod non aliter videtur legisse Valla; vertit enim *Et his sejunctis*. Sed quæ interpretatio nequit satisfacere, etsi plane habeat sic participium nomini conveniens. Quid ergo? Nempe Græca dicunt *Illis autem* liberis & *remissis ab altero* nempe opere, quod collega exsequitur, hoc est, bello vel expeditione. Nam οὐδ' ἑτέρου videtur in neutro poni.

313,42. Χρόνῳ δὲ ὕστερον ἔλυσαν.] Locutio hæc plena, nec commovenda, nisi appareret ex fide codicum antiquorum esse interpolatam ab alienis manibus. Nam Mediceus MS. ignorat vocem ὕστερον, & recte, ut solet, quum non determinat spatium, utrum fuerit grande, an breve, & exempla jam notavit Portus.

313,46. Περιπεφλασμένων πυρί.] Citat hunc locum Meursius in Cecropia cap. 30, ubi tantum agnoscit πεφλασμένων: præcedentia vero in capite 25, ubi male vertit *ad dextram manum*.

313,49. Ἔστηκε πρῶτα ἐσιόντι.] MS. πρῶτον. Nescio quid loci istud plurale hîc teneat.

314,5. Δεσμῷ ἐν ἀχλυόεντι.] Recte prorsus, & conveniente epitheto, nisi rarius quid Herodoto nunc incidisse testaretur liber Mediceus, exhibendo ἀχνυνθέντι. Sed ita, ut primo illic scriptum fuerit, quod indicavi, dein literæ tertiæ superpositum sit λ, nescio quo correctore imperante ut legatur ἀχλυνθέντι. Certe licet in eis quæ collecta de his vocibus sunt, densior usus sit derivationum ab ἀχλὺς & ἀχλύω, quam ab ἀχνὺς & ἄχνυμι, haud dubie tamen vetus est simplicissimum, & dolor ac tædia perinde in captivis & carcere supponi debent, quam obscuritas.

314,33. Συνεῖναι τὸ ἐθέλει λέγειν ἡμῖν τὸ χρηστήριον.] Pro iis in MS. optimo legitur συνιέναι τὸ ἐθέλει λέγειν τὸ μαντήιον, mira licentia quorundam in spernendis antiquioribus.

314,43. Αἰακίδας συμπέμπειν ἔφασαν.] Itane? ergo dum mittunt cum sociis Æacidas, Æginetæ se iis spoliant? Nequeunt credi id unquam fecisse. Nec fiebat tale quid ab gentilibus nisi ob singulares causas, ut Mater Deûm & Æsculapius ab suis populis dimissi

ita

ita Romam sunt. Quam præclara igitur est membrana Medicea, quæ docet Herodotum scripsisse συμπείθειν? Quod ipsum prorsus est, quo apud Justinum 20, 2 Spartani jubent Locrenses legatos supplices precantes auxilium petere ab Castore & Polluce. Itaque & eodem modo Thebas redierunt, quasi & Deos illos adveherent, prout faciebant ibi Locrenses. Hinc pariter sequentia sic debent intelligi, quibus scribuntur Thebani Æginetis ἀποδιδόναι τοὺς Αἰακίδας, quos in verbis & opinione locatos sicut acceperant, ita reddebant, petentes aliquid militarium virorum sibi potius tradi. Etiam in illo συμπείθειν est quasi pollicerentur se quoque oraturos, ut velint cum Thebanis ire, ut sic certe simul persuaderent.

315, 6. Μεγάλως Ἀθηναίους ἐσινέοντο.] An credibile est ita scripsisse Herodotum? ut quod ex Porto patet, alibi scribens ἐσινέατο, alibi ἐσίνοντο, alibi ἐσίναντο, nunc novam varietatem adderet, quæ & ab Porto esset omissa, & ignoraretur, quomodo illuc appropinquaret. Quod notabile est, legebam in Mediceo MS. ἐσικνέοντο. Quod fastiditum penitus iri credens nolui publicare cum cæteris: neque enim usquiam ita usurpatur; neque ansa videtur esse ulla, cur sic jure usurpetur in malam partem.

315, 8. Ἐξ ἀρχῆς τοιῆσδε.] Bene, nisi hæc probarent rudem manum, quum Mediceus MS. oppido attentissimam habeat τοιήδε, ad quod concinnavi interpretationem. Et mox rursum ἡ γῆ καρπὸν οὐδένα ἐδίδου, non ἀπεδίδου. Recte, quum ἀποδοῦναι modo antecesserit, sed alia notione.

315, 18. Λέγεται δὲ καὶ ὡς ἐλαῖαι ἦσαν ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ.] Ample satis hanc rem explanat Dausquejus ad Silium Italicum lib. 3, additque quibus ista narratio non displicuit. Etiam tangit Cl. Gatakerus in Adversariis pag. 264 confessus Herodotum id referre ex quorundam sententia; sed quod ille notat falsissimum esse constare ex sacris literis: quasi quum Herodotus scribat ἄλλοθι γῆς οὐδαμοῦ, tunc etiam supponi debeat cogitare de regionibus, quas nunquam adiit, & de quibus audivit nihil; immo etiam de scriptis, quæ nullam habuerat inspiciendi copiam, & si habuisset, sprevisset. Itaque est hæc eadem criminatio, qua invehuntur in Herodoteam chronologiam ac circumcisionem.

315, 19. Ἢ Ἀθήνῃσι.] MS. Ἢ ἐν Ἀθήναις.

315, 25. Ἡ γῆ σφι ἔφερε καρπόν.] Est omnino id ex vulgatissima ratione scribendi, qua etiam utitur auctor 6, 139. 9, 92, quum interim in hoc loco vox postrema absit ab MS. & abesse sine fraude possit.

315, 30. Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε.] MS. τότε δὲ ἀπὸ τοῦδε. Recte, nec enim postrema habent notionem temporis, sed facti & occasionis.

315, 36. Ἐκομίσαντό τε καί.] MS. ἐκομίσαντο καί.

315, 39. Ἐς εἴκοσι ἀπέχει.] Periculose sic determinat, quod mollit optimus MS. ὡς εἴκοσι ἀπέχ. mutatione sæpius occurrente.

316, 13. Ἐπειρῶντο ἐκ τῶν βάθρων ἐξανασπᾶν.] Hic contigit aliquid omnino non reticendum. Apparet enim verbum ἐπειρῶντο non sufficere vel tot accusativis qui sequuntur, vel infinitivis itidem sequentibus κρατῆσαι, ἕλκειν &c. quamvis Valla ex se addere sustinuerit *trahere tentasse*, quod postremum poterat omitti, relicto solo *traxisse*. Quid ergo? Nempe scias in optimo codice legi tantum πειρᾶν pro ἐπειρῶντο. Quorum sicut hoc sapit manum correctoris, ita illud Herodoti: cujus inter propria & priva est participium solutum ponere sine verbo cui innitatur, quod clarissime patet ex specimine libri 2 cap. 127, ut quamvis id nunc auctori non reddiderim, tamen perinde certus sim ab eo id nunc denuo factum esse.

316, 21. Ἀθηναῖοι μὲν νυν οὕτω.] Particula νυν ignoratur ab MS.

316, 43. Ἐς τὴν Αἰγινήτην.] MS. Αἰγιναίην, quod utique necessarium: & cur aut unde sic incrustatum? Mox junctim idem codex καὶ ἥκειν βοηθέοντας, non παρεῖναι.

317, 5. Τὸν ἕνα τούτων περιγενόμενον.] Hæc descriptio jam satis liquide antecessit. MS. Τὸν ἕνα τοῦτον περ. Nam demonstratio hæc rectius unam illam personam tangit.

317, 7. Κομισθεὶς δή.] Asseveratio quidem certa, sed quæ hic non exspectabatur, quum nemo contradiceret. Unde dulcissimum est, quod exhibetur ab optimo MS. κομισθεὶς ἄρα, q. d. Sane delatus iterum in patriam urbem: sed quid ei accidit? Et statim οὐκ εἴη, non οὐκ ἦν.

317, 33. Χυτρίδων ἐπιχωρίων.] MS. ἐπιχωριέων.

317, 37. Τῆς πρὸς Αἰγινήτας Ἀθηναίοισι γενομένης.] MS. ἐξ Ἀθηναίων, quod cur ita removeri placuerit, non video.

317, 45. Ἐπισχόντας ἀπὸ τῶν Αἰγινητέων αἰκίης.] Per tenuia procedebat solatium, quod ex MS. Mediceo adferre fategi huic libro quinto Herodoti. Sed debebatur aliquid illustrius, & quale quatuor antecedentium librorum primariis certe locis attuli. Et ecce habes quod optare poteram, ut adunco naso suspensos videres eruditos in admittendo, quod nihil erat, & nimium cœcos, quam ut ad verum penetrarent. Nam ut omnia habeas sub oculis, hic interpretatur Valla, *ab Æginetis lædendis abstinerent*. Unde in Thesauro Stephanus, [Hinc Αἴκιον, ου, τὸ læsio, damnum apud Herodotum B. in lex.] Et cum his duobus bene concordans Æm. Portus sic scribit in Lexico [Αἴκιον, αἰκίου, τό. N. H.

pro com. αἰκία, ας. Fœda verberatio, pulsatio, læsio. κάκωσις. Verberatio, damnum, maleficium, quo quis afficitur. Contumelia, injuria, ab Æginetarum læsione abstinentes. .i. Ab Æginetis maleficio afficiendis abstinentes] Horum partem repetit in v. Ἐπέχειν. Ferme in his ostendit se magis sollicitum Portus de Latinis, quam de Græco, quod tamen ipsius erat opus. Quid si addamus nullum ex Latinis commodum hîc esse, ubi non tam agitur de læsione, damno, verberatione & reliquis aliis, quam de ulciscendo per relationem similis facti, quam Atheniensibus intulerant? Neque quid uspiam aliud de hac voce; id quod monstro simile haberi potius oportet, ne unum quidem auctorem inveniri, qui Herodotum in ejus usurpatione sequi voluerit. Quod quidem omnino persuadeor futurum fore, si sua veritas huic loco constitisset. Cur enim & ipse noster alibi & reliqui scriptores dicunt αἰκίας? Sed magnas denuo gratias codici Mediceo, qui latentem hîc offensam unus detegit, & incomparabili ope succurrit, exhibens ἀπὸ τῆς Αἰγινητέων ἀδικίης. Vox convenientissima, & quæ unice requirebatur, quamque sic explices, *ab ultione Æginetarum injuriæ*. Ἀδίκιον enim propria vox in tribunalibus Græcis. Harpocration, Ἀδικίου, οἷον ἀδικήματος· ἐστὶ δὲ ὄνομα δίκης, additque simpli eam restitutione aboleri, si intra decimum annum reddatur; sin, duplo. Sic & Hesychius & Suidas: quorum fidei in ista voce conservanda egregias suppetias fert hic locus.

318,4. Ἀπενειχθέντα ἀκούσαν.] MS. recte ἤκουσαν.

318,22. Τοὺς ἐκτίωντο.] MS. ἐκέκτηντο.

318,29. Ἰσόρροπον τὸ ἑωϋτῶν ἂν γένοιτο.] MS. γίνοιτο, & particulam ἂν ignorat. Mox etiam μαθόντες δὲ τουτέων, unde vulgo adversativa exsulat. Omnia tria meliora illis, quæ publicabantur.

319,5. Τὰ ἀπελόμεθα.] MS. τὰ καὶ ἀπειλόμεθα.

319,8. Κορίνθιος Σωσικλέης.] Nomen sæpe posthac iteratum, sed in MSto Mediceo non agnoscitur nisi unum Σωκλῆς. Id semel dixisse interest, sed sæpius ita usu evenit: nec enim dissimile est, quod notabam in decretis Romanis apud Josephum modo Σώστρατον appellari, modo Σωσίστρατον.

319,12. Ὅτε ὑμεῖς.] MS. ὅτε γε ὑμεῖς.

320,34. Πρὸς τῇσι θύρῃσι.] MS. πρὸς αὐτῇσι τῇσι θύρ. Quod necessarium. Et mox καταχρύψει, non καταχρύπτει.

320,39. Ὑποστρέψαντες ἐς ζήτησιν ἀπικοίατο.] Posterius est nugatorium, & requiritur subjunctivum tempus. Egregie optimus MS. ἀπικνέοιντο. Sed & mox pro ἐσελθοῦσι γὰρ habet MS. ἐλθοῦσι δέ. Omnino rectius.

321,10. Τοιοῦτος δή τις ἀνὴρ ἐγένετο.] Mira suppositio, quum vetusta lectio sit in MS. τοιοῦτος δή τις ἦν ἀνήρ.

321,20. Ὄντινα τρόπον.] MS. ὄντινα ἂν τρόπον, vocula scilicet, quam præceperant ante duas paginas, huc revocanda.

321,27. Θῶκως τινὰς ἤδη τῶν ἀστῶν. ὑπερέχοντας τῶν ἄλλων.] Nescio an sit sermo integer: quod si est, erit tantum integer ex opinione Stephani, unde processit hæc lectio, quum & in Aldina, & illa Camerarii atque etiam altera Hervagiana recte exstet ἴδοι pro ἤδη, quod sic mutatur in Stephanina 1592. Certe præclarum est, quod exhibet Mediceus MS. ὅκως τινὰ ἴδοι τῶν ἀσταχύων ὑπερέχοντα, duabus postremis vocibus τῶν ἄλλων neglectis, quas ab nasuto facile credideris adjectas, sensu prorsus perfecto etiam abrasis illis.

321,39. Τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν.] MS. ὑπερόχους, ut est in versiculo vulgari.

322,2. Νεκρῷ ἐοῦσῃ Μελίσσῃ.] Elegantissime MS. νεκρῷ. hoc est Melissæ, quæ jam cadaver erat.

322,18. Ἡμέας δὲ αὐτοὺς τοὺς Κορ.] Pronomen αὐτοὺς non est in MS. nec ullam hoc loco habet vim.

322,36. Σωσικλέους ἤκουσαν εἴπαντος, ἐλευθέρως ἅπας τις αὐτέων &c.] Magnæ verborum sordes, sed speciosius collectæ; tamen rejiciendæ, si bene inspicias. Nam quum negotium sit de libertate rerum publicarum, & huc spectet γνώμη tum Soclis, tum omnium, minus digno loco ponitur istud ἐλευθέρως, nempe ubi agitur de non continendo ore, sed audendo aliquid soni proferre. Patebit melius ex reparatione. Nam videtur mirabiliter verba & sententiam Herodoti, hoc est, unius doctissimi scriptoris, concinnare MS. optimus ita exhibendo εἴπαντος ἐλευθερῶσαι, πᾶς τις αὐτέων, *jubentis*, statuentis, dicentis *liberare*. Vix necesse est, ut repetam tum hoc loco MS. Σωκλέους, tum antea habuisse constanter Σωκλῆς.

322,38. Περὶ πόλιν Ἑλληνίδα.] Sic novimus lib. 4 cap. 203. Βάρκην μοῦνην Ἑλληνίδα πόλιν. Nunc tamen MS. præferebat Ἑλλάδα. Ambigo, an habeant differentiam. Certe & lib. 7, cap. 22. Σάνη πόλις Ἑλλάς. & ibid. 115 videbis Ἄργιλον, item Στάγειρον, similiter ita vocari.

322,39. Οὕτω μὲν ταῦτα ἐπαύθη.] Recte, & conveniens Herodoto sæpe jungenti plurale nomen verbo singulari. Attamen MS. οὕτω μὲν τοῦτο ἐπ.

323,5. Καὶ τοῖσι Ἕλλησι ὅσοι.] Mire in incertum conjectus per editores locus. Nam quod sic cito, merum est Stephani, quum sit in Aldina τοῖσι ἄλλοισι Ἕλλησι ὅσοι συνεπρ. Sic quoque Cameraria. Hanc vocem ἄλλοισι omittit Stephanus in editione sæpius jam citata, & hinc ita processit Jungermannus. At optimus MS. longe aliter & quanto rotundius?

dius? Καὶ τοῖσι ἄλλοισι ὅσοι Ἑλλήνων. & deinde Μενέλεω, non Μενελάῳ.

323, 8. Παντοῖα ἐγίνετο τῇσι μάχῃσι.] Eximius ille Mediceus habet plenius ἐγίνετο ἐν τῇσι. An probanda hæc ejus interpositio? Immo Fulvius Urſinus in Illuſtrium fœminarum carminibus pag. 314 citans hunc locum plane ſic habet ſuppletum.

323, 18. Νέμεσθαι ἀμφοτέρους.] Hoc vitioſum eſt, & quomodo fieri potuit? Clariſſime MS. ἑκατέρους.

323, 44. Εἰκός σφι εἴη ῥύεσθαι δυναμένους.] Sane ſi ita hæc ſcripſit Herodotus, debuit in iſta tam vicina junctura etiam ſequentia in eundem modum concipere ῥύ. δυναμένοις. Sed male ſeduli voluerunt imitari Herodotum, & ex ipſo acumen ſuis commentis immitti; nempe ut interdum varietatem ſectatur in caſibus, quos vulgo exigunt eoſdem eſſe, ut 1, 53. Συνεβούλευον οἱ ἐξευρόντα φίλους προσθέσθαι, ubi alius diceret ἐξευρόντι. Sed Herodotus plane aliter egit, quod docet MS. optimus exhibendo οἰκός σφέας εἴη ῥύεσθαι δυναμένους.

324, 5. Ἀρχαὶ κακῶν ἐγένοντο.] MS. in ſingulari numero ἀρχή.

324, 35. Ἀθηναῖοι ἀπικέατο.] Hîc clare legitur in MS. Mediceo ἀπίκατο. In reliquis locis exhibuimus, quod ab eodem codice firmabatur, quidquid etiam in marginibus offerret Stephanus.

325, 22. Ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν ποταμόν.] Satis perſpicua narratio, & nemo in hac parte hæreat. Quin etiam pluribus in locis hunc morem teneat, ut præſertim 4, 44. Βουλόμενος Ἰνδὸν ποταμὸν, ὃς κροκοδείλους δεύτερος οὗτος π. π. παρέχεται, τοῦτον τὸν ποταμὸν εἰδέναι. Ita mavult relativum ſubjicere, quam nomen proprium iterare. Attamen teſtatur MS. nunc auctorem aliter feciſſe, & ſcripſiſſe ἐπὶ τοῦτον δὴ τὸν Πακτωλόν.

325, 28. Καὶ Σάρδιες μὲν ἐνεπρήσθησαν.] Hoc vulgi certe eſt. At optimus MS. αἱ δὲ Σάρδις ἐνεπρ.

325, 39. Εὐαλκίδεα.] MS. Εὐελκίδην.

325, 42. Οἱ δὲ αὐτέων αὐτίκα ἀπέφυγον.] Omnino male faventes & benignæ Herodoto manus huc intruſerunt vocem αὐτίκα, cum in MS. non ſit, & omnia penitus turbet. Potius antea dictum fuiſſet πολλοὺς αὐτέων αὐτίκα φονεύουσι οἱ Πέρσαι, aut rectius ſequetur aliquoties iteratum in Ionum expeditione Cypria.

325, 44. Οὐδὲν ἧσσον.] MS. auctius οὐδὲν δὴ ἧσσον.

326, 26. Ἀλούσας ἐμπρησθῆναι.] Longe lenius in MS. ἐμπεπρῆσθαι.

326, 34. Ἄνω ἐς τὸν οὐρανόν.] MS. ἄνω πρὸς τὸν οὐρ. Et ſane altera particula mox ſequitur.

326, 36. Ἐκγενέσθω μοι Ἀθηναίους τίσασθαι.] MS. ἐκγενέσθαι. Rectiſſime, quia intelligitur εὔχομαι.

327, 10. Βασιλόμενον πεπρηχέναι.] MS. πεποιηκέναι, ut miſcerentur exacte hæc verba.

327, 26. Τὸν ἔχω κιθῶνα.] MS. ἔχων, quod & neceſſarium eſt, & agnovit interpres.

327, 32. Ἀγγελίη τε περὶ τῶν Σαρδίων.] MS. præpoſitionem περὶ non agnoſcit neque antecedens τε.

328, 5. Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι.] MS. ἢ Πέρσῃσι ἢ Φοίνιξι.

328, 17. Οὐκ ἐτάχθημεν.] MS. ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν. Quod eſt valde commodum. Deinde etiam MS. πειρησόμεθα εἶναι χρηστοί, non χρηστοὶ γενέσθαι.

328, 30. Ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς γενόμενος μὲν ἐς τὰ πολέμια κάρτα δόκιμος.] Debuit exſtare in libro quinto ſpecimen ſecundum ſcriptionis Herodoti, quod legerent quidem omnes, ſed nulli in toto hoc triplo ſæculo intelligerent; ſcilicet ut ſic fides codicis Medicei toties jam ſpectata ſingulari experientiâ anteiret omnes antiquas Herodoti membranas. Attende enim modo, quod anteriores non fecerunt; & videbis voces quidem ſingulas eſſe integerrimas, & ferme periculum deberi ab illo qui auſit aliquid de illis pronunciare ſequius, & tamen ſunt corruptiſſimæ. Licet enim earum interpretationem numeris omnibus abſolutam dederit Valla, inque eam conſenſerit Stephanus; utique ridicule Aldus ſequuto Hervagio poſuit diſtinctionem poſt illa γενόμενος μὲν, quæ mirabiliter auget ridiculam & ineptam ſcripturam, quum nulla ſententia ſit ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς γενόμενος μὲν. An vero jungi voluerunt ἦν γενόμενος ex ſtylo Herodoti, quem alibi illuſtravi? Sed non fuerunt tam cati. Itaque diſtinctionem iſtam recte delevit Stephanus. Sed ubi legit Stephanus in Herodoto ἦν γὰρ οἱ ὑπασπιστὴς γενόμενος δόκιμος? Sæpiſſime enim ab Herodoto dicitur δόκιμος in variis negotiis, & nuſpiam illud γενόμενος additur. Aliud eſt quum dixit δόκιμον ἐόντα παρὰ Ξέρξῃ. Itaque ſic dum alii prave interſtinguunt, alii diſtinctionem delent, utraque pars opprimit quod verum eſt. Nam inde oritur, ut mox cap. ſeq. nullus intellexerit neque etiamnum intelligat iſtud ἐνθαῦτα ὁ Κὰρ δρεπάνῳ πλήξας. Vidit quidem Valla neceſſario Satellitem intelligi, ſed omittit Græca. Sed unde potuit ſcire per illum Κάρα intelligi ſatellitem? Callide hæc præterit Stephanus, ut denique Cl. Gale neget ὁ Κὰρ in codice Archiepiſcopi agnoſci, ſed pro ὁ Κὰρ habere ὁ ὀπάων, quod haud dubie ipſe prætulit ex pagina præcedente. An autem verum ſit, quod ita notat, ipſe viderit: neque enim extra ipſum ullus in iſto loco invenit in veteri codice ὁ ὀπάων. An Valla id quoque vidit in ſua membrana? Sed locus foret infauſtiſſimæ indolis, niſi tandem

repeteremus vera, & ipsum excitaremus Herodotum, in cujus fidelissimo codice scribitur γνῶσις μὲν καρτα τὰ πολέμια καρτα δόκιμος. Quam præclare hinc omnia bona exsistunt? ἦν γάρ οἱ ὑπασπιστὴς, γνῶσις μὲν Κὰρ, τὰ δὲ πολέμια καρτα δόκιμος.

328, 38. Αὐτῶν, καὶ πάντως τὸ ἂν ἐπιτάσσῃς.] Sic edidi, quum & plenissimæ sit sententiæ, & non aliter exstet in editionibus ulterioribus, tam Aldina quam Hervagiana. Jungermannus est, à quo editur, αὐτέων, δὲ πάντως. An credi potest? Omnino est error typorum. Et tamen sequitur Th. Gale idemque expressit. Nihil minus exspectatum. Certe cum editis prioribus consentit codex Florentinus. Tam fatuum hoc duxi, ut non notaverim in ima ora. Deinde habet MS. etiam καὶ δεύτερον, non δεύτερα.

329, 28. Ἀπεκρέμαζαν.] MS. ἀνεκρέμαζαν.

329, 35. Ἀμαθέστιοι μέν νυν ἐποίευν.] Particula νυν non est in MS.

329, 48. Καὶ Ὑμέης τε.] MS. καὶ Ὑμαίης τε. & sic semper, etiam in fine hujus libri.

329, 50. Τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους.] Plane ut cap. 122. τῶν ἐπιδιωξάντων τοὺς ἐς Σάρδις στρατευσαμένους τῶν Ἰώνων. Ubi nihil in MS. deprehendi. Sed in hoc loco exhibet ille ipse ἐν Σάρδισι, quod plane non improbo, immo & præfero, utpote dictum similiter ut paulo ante ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσαντες, ubi nasutus nimium Valla detrectabat simpliciter agere, vertendo *ad Cyprum*, quod illi nunc non indulsi, sed mutavi ad Græca. Quid enim aliud est 7, 166. Καὶ λέγουσι νικᾶν ἐν Σαλαμῖνι τοὺς Ἕλληνας τὸν Πέρσην, quod est etiam 8, 70. Notabile est 3, 45 ἐγένοντο ἐν Καρπάθῳ πλέοντες, nec fuit ausus sequi Valla, unde reddidit *in Carpathio mari*. Atqui & loquutio & intelligentia prorsus eadem apud Latinos, & est Geographica.

330, 6. Ἐπ' ἡμέρας ἑκάστης.] MS. ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ.

330, 7. Ἦλθε ἀγγελίη.] MS. ἦλθε οἱ ἀγγελίη, in qua particulæ οἱ geminatione perpetue sibi constat auctor. Capite 43 hujus libri. Ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσέ οἱ &c. κτίζειν.

330, 11. Ἐξαγγέλθη πρότερον πρὶν ἢ τὸν Δ. ἀπικέσθαι.] Similis syntaxis exstat 8, 8, ut bene locum illum notavit Portus. Sed in his utique alterutrum abundat. Quidquid sit, hoc quidem in loco Mediceus codex ignorat voculam πρὶν, & quin absit sane. Lib. 7 cap. 2. ἔσαν γὰρ Δαρείῳ καὶ πρότερον ἢ βασιλεῦσαι. Cap. 54. παντοῖ καταστρέψασθαι πρότερον ἢ ἐπὶ τέρμασι γένηται. Lib. 9 cap. 86. μὴ πρότερον ἀπανιστήναι πολιορκέοντας, πρὶν ἢ ἐξέλωσι Θήβας. Ubi similiter juncta vides, sed ita, ut idem MS. illic deleat voculam πρὶν. Sed tamen repetit eodem lib. cap. 92. οὐ πρότερον παύσεσθαι τιμωρέοντες ἐκείνῳ πρὶν ἢ δίκας δῶσι. Et lib. 7 cap. 8. οὐ πρότερον παύσομαι πρὶν ἢ ἕλω. & lib. 4 cap. 45.

330, 18. Πιξοδάρου τοῦ Μαυσώλου, ἀνδρὸς Κινδυέος.] Ita legunt editi & scripti. Quod quam displiceat viris doctis, potest patere vel ex impetu, sane Gallico, sed tamen tardo, Nob. Grentemesnilii rejicientis versionem Vallæ, quia nuspiam locorum sit ista Cindya, & hinc suo periculo jubentis legere Κνίδιος à Cnido Cariæ. Nescio utrum se consideret nunc militem, an mercatorem. Certe adest post Ortelium, qui quum suo loco *Cindyensem* ex Herodoto nominans dixisset [circa Cariam puto. Vide Mindya] mox in hac appellatione notat [Mindya pagus in Caria, circa Myndum, Strabo lib. 14 ΚΥΝΔΙΑ. Κινδύη autem legendum putat Casaubonus ex Polybio 16, ubi Cindyadis Dianæ meminit] An hæc fuerunt Grentemesnilii studia, ut istud omne ignoraverit, certe convenientius sua Cnido? Agit autem de ea Casaubonus ad Strabonem pag. 239. Omnino quum utrumque nomen sit proprium Cariæ in historia vetere, potest Casaubonianum istud sufficere. Alioqui si pateret eum nihilominus non esse Carem, sed Cilicem, est in Cilicia Anazarbus, aliquando Κυΐνδα appellata, unde potuisset scribere Κυϊνδέος. Sed omnino videtur fuisse Car.

330, 26. Δηλαδὴ ἵνα ἦν φυγή.] Hæc periodus nimio pluribus est particulis senta & squalida. MS. delet ἵνα & id debet abjici, prout evincitur simillimo exemplo 4, 135.

330, 30. Συνεβάλοντό τε.] MS. συνέβαλόν τε.

330, 35. Ἐς Λάβραυνδα.] Sic exhibui plane ex optimo MS. quem & nummis duobus Holstenio ad Stephanum citatis & Harduino cognitis tum demum, quum Addenda scriberet, præfero; immo etiam omnibus citationibus, quas habet thesaurus Brandeburgensis ad nummum Hecatomni pag. 266, in hoc non probandus, quod scribit Labram Caribus dici securim, quum Græca Plutarchi clare habeant Λάβρυν. Hinc forsan exsurgit origo literæ υ, ut aliis Λάβραν dicere contendentibus, aliis Λάβρυν, alii dixerint Λάβραυν, & hinc urbi nomen.

330, 38. Κατειληθέντες ὦν.] MS. κατειληθέντες δὲ ὦν. Et mox ὁκότερα ἢ παραδόντες σφέας, idque rectum est præ vulgari isto ὁκότερα οἱ παραδόντες &c.

331, 3. Ἐλοχήσαντο τὴν ἐν Πιδάσῳ ὁδόν.] Huic lectioni debere decedere judicavi vel quod habet Valla *via quæ in Mylassa fert*, vel quod habent editiones apud Aldum, Hervagium, Stephanum, Jungermannum, Th. Gale ἐπὶ Δάσῳ, etiam in Stephani marginibus ἐν Πηδάσῳ; quoniam hæ literæ ordine suo extabant in optimo MS. & convenit hæc appellatio cum Stephani marginibus. Est enim eadem sive per η sive per ι. Hæc autem via in agro

agro Pidasensi erat annexa Milesiæ, in montibus hanc excipiens, ut colligi potest ex 6, 20. & 8, 104.

331, 5. Σισαμάκης.] MS. Σισιμάκης, præclaro bonitatis hujus MS. argumento super reliqua exemplaria, quæ dicuntur habere σισφιάκης. Fuit enim frequens in Oriente, ut ab his syllabis propria nomina committerentur, quod patet ex Σισίνης, Σισίκοττος, Σισιμίθρης, &c.

331, 17. Αὐτὸς μὲν Υ'μέης.] MS. αὐτός τε Υ'μαίης, quod commodissimum.

331, 25. Ω'ς διεδέξε.] Pererudite de hoc verbo & sententia ejus egit Æmil. Portus in Lexico, approbante tum hic, tum alibi id quod conjectura protulit, Mediceo libro, unde id expressi, unde etiam in principio hujus periodi edidi Α'λισκομένων, ubi editiones habent Α'λισκομένων.

JACOBI GRONOVII

NOTÆ ET OBSERVATIONES

in librum sextum HERODOTI.

332, 7. Ε'ίρετο Α'ρταφ.] MS. ἤρετο Α'ρτ. Et statim δοκέοι, non δοκέῃ.

332, 14. Τοῦτο τὸ ὑπόδημα.] Festiva hæc & Asiatica criminis gravissimi objectio dicam? an extenuatio cognita satis & annotata antiquis sæculis fuit, adeo ut eam ipsam adhibeat in disceptatione, utrum Joviano culpa tot regionum trans Tigrin ereptarum Romano imperio, an Juliano dari debeat Nicephorus Callistus lib. 10 Hist. Eccles. cap. 38.

332, 23. Καταγνωσθεὶς ὑπ' αὐτέων.] MS. πρὸς αὐτέων.

333, 28. Α'πωστὸς ἐκ τῆς ἑωυτοῦ.] MS. ἀπωστὸς τῆς ἑωυτοῦ. Cui concessi, etsi sciam alioqui sine isto genitivo, & sine illa præpositione ab auctore nostro usurpari istud vocabulum ἀπωστός. Nisi quod etiam lenius est omittere solam præpositionem, quod libens nunc feci.

333, 35. Ο'σοι αὐτέων Ι'στιαίῳ.] Nempe ita fuere hoc voluerunt, ut intellectus foret facilior, & ὅσοι quidem essent ipsi navigantes, αὐτέων vero antecedens νεῶν respiceret. Insulse satis. MS. ὅσοι αὐτῷ Ι'στιαίῳ. Tum πείσεσθαι, non πείθεσθαι.

333, 45. Ε'στρατεύοντο.] MS. ἐστρατεύοντο, quod sufficit.

333, 49. Στρατὸν μηδένα συλλέγειν.] MS. tantum στρατὸν μὴ συλλέγειν, & hoc satis clarum.

334, 1. Α'λλ' ἐκ τείχεος ὡς δυνατὸν ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους. Quæ quum vertisset Valla, *sed Milesios mœnia per se ipsos pro viribus tutari*, nescio quid offensus Stephanus sic immutavit, *Sed è mœnibus Milesios hostium impetum pro viribus propulsare*. Quæ mutatio talis est, ut non videatur legisse ῥύεσθαι, quod non notat propulsare, sed ἐρύκειν vel ἐρύκεσθαι, aut aliud simile, quod ab ipso indicari debuit, quum ut dico, verbum ῥύεσθαι ita verti nequeat, sed *custodire*, *tueri*, *servare*, prout magnam copiam ex hoc Herodoto collegit Portus in Lexico, sed hunc locum præteriit, ubi hærebat forsan. Et utique hanc vim istius verbi sic cognitam habebat Stephanus, ut magis furor in eo fuerit sic bene agentem Vallam aggredi, quam voluntas bene illustrandi. Est enim haud dubie interpolata & corrupta scriptura illa, qua utuntur editiones, quum verbum ῥύεσθαι nunquam nisi modo activo vel expresso vel intellecto adhibeatur, sic ut quartum ei casum perpetuo adjungat. Inspice modo Portum. Scias igitur oportet, quod lectores Herodoteæ historiæ antehac nescivérunt, esse mirifice omnia incrustata & fere gangrænam aliquam. Habet enim diserte & magnifice liber Mediceus ἀλλὰ τὰ τείχεα ῥύεσθαι αὐτοὺς Μιλησίους. Quæ sic omnia erunt perquam sana & vere Herodotea, sive quod ad verbum solum ῥύεσθαι pertinet, sive quod ad omnem loquutionem, cui similem prorsus habes libro hoc sexto cap. 101. εἴκως δὲ διαφυλάξαιεν τὰ τείχεα, τούτου σφι ἔμελε πέρι. Jam de hac ipsa Mileto, velut probans hanc suam manum, dicit auctor cap. 18 hujus libri: ὑπερύσαντες τὰ τείχεα. Ut sic habeas integerrimam restitutionem.

334, 19. Πασέων δὲ τουτέων.] MS. πάντων δὲ τοῦτ. Et mox ἀπίκατο pro ἀπίκοντο, ut in libro antecedente.

334, 30. Ταῦτα ἐπιλεγόμενοι συλλέξαντες.] Sic vulgo amant orationem suspensam tenere & conjuncta hæc participia exspectare adminiculum illis futurum ex verbo sequuturo ἔλεγον, ita distento sermone medio, ut etiam parenthesis interponatur. Jam egi de participiis, unde non fuerat necesse in tantum habere omnia incerta. Sed eximius ille Mediceus negat hunc locum esse ejusdem generis, integerrime exhibens ταῦτα ἐπιλεγόμενοι ἔλεξαν συλλέξαντες. Omnia scilicet sunt referta suis membris, neque parenthesi opus est. Illa verbi repetitio est, ut capite 30. Α'χθη ἀγόμενος. & clarius patebit, si placuerit addere, quod numeris su-

superioribus 22, 25 notare incepi. Sic denique post præmissum integrum sermonem, quo melius instruebatur lector, revertitur ad modum loquutionis, quem inchoaverat, ut omnia sint planissima, nec moleste lectorem suspendant.

334, 35. Ἔλεγον τάδε.] MS. ἔλεγον σφὶν τάδε.

334, 37. Τοὺς γὰρ ἑωϋτοῦ ἕκαστος.] Quam implexus sermo? At is nulli bono est, & multo lenius exstat in optimo MS. τοὺς γὰρ αὐτέων ἕκαστος.

335, 4. Τὰ ἴδια ἐμπρήσειαι.] MS. ἐμπεπρήσεται. Mox etiam μὲν οὐ ποιήσουσι, ubi vulgo μὲν μὴ ποιήσουσιν.

335, 14. Ταλαιπωρίας ἐνδέκεσθαι.] Hic locus est, in quo exercet acumen suum Dionysius Longinus cap. 22 elegantissimi libelli, ubi tum alia notari merentur, tum quod & ipse non bene correcto exemplari utens sic citat hæc verba, & ipse sustinuit illa explicare νῦν καιρός ἐστιν ὑμῖν πόνους ἐπιδέχεσθαι. Quod quam sit vitiosum, ipsa Herodoti verba ostendunt mox sequentia τὸ παραχρῆμα μὲν πόνος ὑμῖν ἔσται. Rejicit pluralem, exigit singularem. Sed teterrima in eodem loco sunt vitia, vel Tollii notantis duos codices habere προσεισέβαλεν, quod falsum est, quum ipse in MSto viderim esse Προεισέβαλε, etiam cum proximarum vocum varietatibus, quibus relictis id haud dubie etiam fuit Longini verbum; vel interpretis, qui Græca ista ὡς μηδ' ἀρχὴν πρὸς τὸ ἐφεξῶς δέον προσαγορεῦσαι (vitiose editur προσαγρεῦσαι) τοὺς ἀκούοντας Latine vertit *quo minus eos in principio orationis, uti factum oportuerat, compellasset.* Adeo illic quoque ignoratur usus vocis ἀρχὴν, quem toties hæc tempora ostentaverunt, & quia librarii nonnulli etiam ignoraverunt, ideo in nonnullis MSStis exstat ἀρχὴ, mendose sane. Dicit enim *ut omnino ne alloquatur quidem audientes propter imminentem metum.* Porro horrendum istud, quod notat Tollius ὡς δραπέτησι si reddatur *tanquam fugitivis* inelegans fore & insolens, & ideo se reddidisse *acerbissimam*; habet contrarios Vallam cum omnibus, qui interpretationem ejus ediderunt, qui non ita statuunt. Sed porro an diffidebat ingenio Herodoti aut peritiæ, qua sciret quid foret elegans? An vero Græcis aliud est elegans, aliud Latinis in hac narratione? Insuper Tollius ex se id non facit, sed ex inepta imitatione Gallici interpretis, *& esclaves miserables.* Immo optime mentem Dionysii intelligebant Iones audienda servitutis ratione, quæ incumbebat fugitivis. Summa rei est, mi lector, ut scias legi in eximio illo Mediceo MS. ταλαιπωρίην δέκεσθαι. egregie & boni ominis ergo. Hæc una laboriosa sors & tempestas, quam animose dissipantes lætius agemus & securius.

335, 23. Πολλὸν ἐλασσώσεσθαι.] MS. recte ἐλασσωθήσεσθαι.

335, 40. Τωὐτὸ τοῦτο πείσεσθαι.] MS. adnectit voculam εἰσὶ, & debet adnecti.

336, 13. Παρ' ὅτεῳ.] MS. παρ' οὐ.

336, 26. Τελέεσθαι ἔχοι ἔμενον.] MS. παρέμενον, quod retinet etiam infra.

336, 37. Οἳ παρείχοντο μὲν.] MS. παρείχοντο μὲν γάρ. Certe videtur narrationem hic incepisse ab primo ovo, & propterea etiam libero prooemio eam instituere.

336, 48. Οὗτοι δὲ ὡς διωκ.] MS. αὐτοὶ δὲ ὡς.

337, 6. Ὅπως εἶχε περὶ τὴν Χίων.] MS. ὡς εἶχε περὶ τὴν Χ.

337, 11. Οὗτοι μὲν νυν.] MS. οὗτοι μὲν τοί νυν.

337, 30. Ἐς τοὺς Ἀργείους.] MS. ἐς αὐτοὺς Ἀργείους.

337, 44. Ἐν Διδύμοισι ὁ νηός τε.] Interponit MS. ἐν Διδύμοισι καὶ ὁ νηός τε, ut sensus sit; *templum vero, quod erat in Didymis, ædes perinde ac oraculum* &c.

338, 1. Ἐρυθρῇ καλεομένῃ θαλάσσῃ.] Vox media abest ab MS. & merito post toties jam citatum istud mare, & utique libro 2 c. 158 & 159 sine illo participio diu monstratum. Et videtur ipse Stephanus Byzantius indicare hanc Herodoti manum in v. Ἄμπη scribens πόλις πρὸς τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ, non addito participio. Nam & quod ad nomen urbis pertinet, plane in MS. Mediceo notavi Ἄμπῃ, non Ἄμπι, quod vulgo edebatur, & hinc eruditis dedit occasionem scribendæ notæ ad Stephanum. Potius debuissent conferre locum ex libro 1 cap. 189, ubi dicit ποταμὸν Τίγριν, ὁ δὲ παρὰ Ὦπιν πόλιν ῥέων ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν ἐκδιδοῖ.

338, 17. Ἔπεσαν τὸ θέητρον.] Non oportet affectare nimium delicias, quod videntur alii, quam Herodotus, fecisse. Nam exhibet hoc loco optimus MS. ἔπεσε. Quod est præstantissimum, & si id habuissent cognitum illi heroës ad Dionysii Longini caput 24, prout distinxerunt, quanto aliter ad id scripsissent? quanto paucioribus verbis potuerant defungi? & quidem multo melius, quam pluribus nunc efficiunt, sive Fabrum respicias, sive Tollium, utique in obscuro hariolantes. Ita ut habet MS. Mediceus, legit quoque Dionysius, qui artificium hoc non ponit in eo, ut alius sit numerus verbi, alius nominis, sed in utroque sit idem, sicut in exemplo Thucydidis Πελοπόννησος διεστήκει, ita in Herodoto ἔπεσε τὸ θέητρον. Indignum est hoc tempore edi in Longino ἔπεσαν. In dativo considerando perinfelix est Petra. Ubi vero in Græcis illud *universum*, quod tam ample debuit conspici in Latinis? Non si Thucydides dicat ἅπασα, ideo & Herodoto tale adjectivum placuit exprimere, quod sententia satis demonstrat.

338, 25. Ἀιάκεζι δȣλάσειν.] Miror potuisse istum nasutum Stephanum hic silere, ubi longe pulchrior in Græcis videtur oratio, quam in Latinis, ut nomen proprium efferatur plurali modo vel ad sævitiæ exprobrationem vel ad vilitatis, ut apud Suetonium dicebat Sulla *Julio Cæsari multos Marios inesse.* Sed hæc possunt ita videri. Omnino præstantissimus codex habet simpliciter, quod edidi, Αἰάκεϊ.

338, 32. Οἱ Σάμιοι μȣ̃νοι Ἴωνες.] MS. Ἰώνων.

338, 43. Εἶσαν ἐρήμην.] Si inspexeris collectanea Porti, non alibi in Herodoto notatur hoc adjectivum sic fœmininum per notam ultimæ syllabæ, sed ipsum ἔρημος implet quoque istud genus. Cur igitur non notavit hoc specimen? Sed & hoc loco scias legi in optimo MS. ἔρημον. Sic non modo aliquoties ἔρημος ȣ̃σα occurrit, sed & lib. 8 c. 65 ἐρήμȣ ȣ̃σης τ̃ Ἀττικῆς. Etiam alii.

339, 1. Ὡς ἀποβαλόντος τὴν πόλιν.] Vocula prima non est in MS. in qua nescio quid causæ videtur quæsivisse Valla, ut inde reliquis Græcis attribueret sensum invidiæ plenum, tanquam urbis desertori, quum urbem considerare videatur Herodotus ut unicum ejus munimentum, quod ille amiserat, & hinc in manum Hippocratis ab fato delatus.

339, 8. Ἱπποκράτεϊ λαγχάνειν.] Ignoro id genus loquendi, & habet MS. ille optimus perspicue Ἱπποκράτεα. Non aliter Herodotum loqui videbis ex Porti lexico.

339, 14. Ἐκ τ̃ Ἴνυκος ἐκδιδρήσκε.] Sic cap. 90 Ἐκδιδρήσκε ἐκ τ̃ Αἰγίνης. Atque ita sæpius. Attamen hoc loco voculæ duæ priores absunt à MS.

339, 32. Τὰς μὲν ἐθελοντί.] MS. ἐθελοντὴν.

339, 47. Ἢ πόλι ἢ ἔθνεϊ.] Prius ἢ omittit MS.

340, 3. Λοιμὸς ἀπολαβὼν ἀπήνεικε.] Attende lector; neque enim unquam participium hoc aut alia pars verbi ab Herodoto usurpatur hoc sensu: immo magis ut receptionem, non ablationem & raptum notet. Inspice modo Porti indicem. Et certe voluerunt in hoc fuisse nonnulli lepidi videri, ut nunc quoque duo verba haberent idem principium. Itaque gratulabundus excepi, quod notabam in optimo MS. legi ὑπολαβών. Hoc verum est & Græcum. Λοιμὸς enim ὑπολαβὼν, ut ποταμὸς 2, 150, ut ἄνεμος ὑπολαβὼν ἢ ἀποφέρων 4, 179.

340, 8. Προσέδεξε.] MS. rite προσέδεξε. Et mox ἐποιήσαντο, non ἐποιήσατο. nempe Histiæus cum Lesbiis.

340, 20. Πεδίȣ τ̃ Μυσῶν.] MS. πεδίȣ τὸν τ̃ Μυσῶν.

340, 49. Περιστείλαντας ἀπρεπῶς ἐνετείλατο θάψαι.] MS. περιστείλαντας εὖ ἐνετείλατο θάψαι. Quod sufficiens, credo, atque etiam sincerum Herodoti est. Libro 2 cap. 90 dicit περιστείλαντας ὡς κάλλιστα. Quod autem ad titulum pertinet, quem auctor addit, quum ab Dario Εὐεργέτης ἑαυτῷ τε ἢ Πέρσῃσι inscribitur, de eo collegit aliqua Desider. Heraldus lib. 1 Adversar. cap. 9.

341, 9. Τȣ̃τον τ̃ τρόπον.] MS. τόνδε τ̃ τρόπον. De hoc autem σαγηνεύσεως genere notat aliqua Petavius ad Juliani orationem secundam: ubi circa Eretriam idem factum docet ex hoc testimonio Platonis & descriptione non minus concinna; οἱ στρατιῶται αὐτȣ̃, ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν διαστάντες, συνάψαντες τὰς χεῖρας διῆλθον ἅπασαν τὴν χώραν &c. Nam certe quod in Herodoto est ἀνὴρ ἀνδρὸς ἁψάμενος διήκȣσι dubito an queat omnibus placere. Utique istud, quod audimus, διήκȣσι, quisque videt idem esse, quod διέχοντες sequens, ut istud nequeat hic ferri, præsertim quum & optimus ille MS. habeat διήκȣσαν, ut ad θάλασσαν νοτίην referri debeat, dicanturque viri manibus junctis ab boreali mari per litus circumdare usque ad australe continuo tactu pertinens, & ita semiorbem ducentes deinde per omnem insulam transire. Apparet autem sic in maximis imperiis placuisse illudere vocabulis, ut gravissimam miseriam quæ hominibus inferri poterat, communi privatorum hominum vocabulo gauderent efferre, ut est in piscando σαγηνεύσις, quem morem ab antiquo deductum esse docet Nemrodes ὁ θηρευτὴς, non utique ut occideret, sed tanquam in vivariis multa animalium genera isti nostri Persæ, sic ipse vetustior undiquaque, sed per vim, colligeret homines, & subjectos haberet numerosiores, sermone extenuante gravissimas ærumnas. Et mox idem MS. ἐπηπείλησαντο, non ἐπηπείλησαν.

341, 19. Ἀντὶ ἐνόρχων εἶναι εὐνȣ́χȣς.] Quod pessime sic corruperunt alii, pulcherrima conversione ita restituit optimus MS. ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνȣ́χȣς. Hoc vere Herodoteum. 7, 170. ἀντὶ δὲ ȣ̃ εἶναι νησιώτας ἠπειρώτας. Noluit dicere ἀντὶ νησιωτῶν εἶναι ἠπειρώτας, Nec dissimile est 1, 185. Ἐποίεε δὲ ἀμφότερα ταῦτα τόν τε ποταμὸν σκολιὸν, ἢ τὸ ὄρυγμα πᾶν ἕλος. Item 8, 88. οἱ ἄνδρες ἡμῖν γεγόνασι γυναῖκες· αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες. Imo cum hoc comparandum videtur istud dulcissimum ultra quam dici potest vel prophetæ Hoseæ, quod citat Paulus ad Roman. 9, 25 Καλέσω τ̃ ȣ̓ λαόν μȣ λαόν μȣ. vel Joannis in Euangelio 4, 46. Ὅπȣ ἐποίησε τὸ ὕδωρ οἶνον.

341, 24. Δὶς δὲ ἐπεξῆς.] MS. δὶς δὲ ἑξῆς. Mox εἰσὶ δὲ αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ αἵδε. interposito illo αἱ satis eleganter & inexspectato.

341, 30. Πόλιες πολέες εἰσί.] Quasi vero. Atqui longe certius MS. πόλιες συχναὶ ἔνεισι.

341, 32. Σηλυβρίη τε.] Ita agit Holstenius ad Stephanum, tanquam solus dissentiret Herodotus, eamque appellari vellet hoc modo sine litera μ, quam videt alios interponere & vocare Σηλυμβρίαν. Quid igitur cogitavit de interpretatione Vallæ, in qua dicitur *Selym-*

tria? Ut tricari desinant, testor in MS. Mediceo plane legi Σηλυμβρία, prout haud dubie Valla habuit in exemplari suo, quod expressit, de quo bene cogitare debuit Holstenius, & Florentinum illud Herodoti exemplar potuit inspicere.

341, 34. Ἀλλ' οἴχοντο φεύγοντες ἀπολιπόντες τὴν πόλιν.] In his omnia insunt ut præter rationem, ita præter Herodoti manum. Neque enim ulla catachresis defendere potest vocem postremam, quæ ut recte se haberet, duntaxat scribi debuit τὰς πόλιας. Deinde quod exemplum uspiam ita incondite geminati participii? quorum unum non modo nihil sententiæ affert, sed prorsus ab currente calamo & recordante sæpe ab Herodoto esse dictum οἴχοντο φεύγοντες inculcatum videtur. Inspice quam præclare MS. Mediceus ἀλλ' οἴχοντο ἀπολιπόντες τὴν σφετέρην ἔσω. Nam & sic habet, ut rursus in pagina sequente, non ἔσω.

341, 38. Τὰς χώρας τὰς καταλεχθείσας.] Ferri potest. Sed cur ad se Herodotus id retulerit, & non ad ipsam historiam? Utique nequivit auctor fide sua contendere nullam aliam urbem aut munitionem ab Persis esse deletam præter illas quas memoravit. Itaque multum præplacet lectio, quæ est in MS. καταλειφθείσας.

341, 42. Ὅσας προσχόντες.] MS. ὅσας πρότερον προσχ. Talis alicujus vocis rationem habuit interpres Latinus.

341, 45. Τοῦ Φοινίκων ἔστολου τούτου.] Vox postrema abest ab MS. Utique nullus non bene videt agi de hac navali expeditione Phœnicum.

342, 12. Ἐπ' Ἀθηναίων.] MS. ἐπ' Ἀθηνέων, quod necessarium est, & expressit interpres. Et mox ἀτὰρ ἐδυνάσευέ τε καὶ.

342, 36. Οἱ ἐπαγόμενοι.] MS. οἱ ἐπαγαγόμενοι. Et statim πρῶτον μὲν ἐπετείχισε, quod verum, quum ἀποτειχίζειν recte sequatur ut summa effectus.

342, 46. Οἱ Λαμψακηνοὶ οἱ λοχήσαντες.] Nimium illud quidem. Itaque posterius illud οἱ abest ab MS. & quidem necessario.

343, 3. Τί θέλει.] MS. τὸ θέλει. c. 61 ὅ, τι φέρει.

343, 10. Μετὰ δὲ ταῦτα τελευτᾷ.] Vox ταῦτα abest ab MS.

343, 29. Εἶχε κατ' οἴκους.] Exstat hæc loquutio 3, 79. Ἀλλὰ κατ' οἴκους ἑωυτοὺς οἱ μάγοι ἔχουσι τὴν ἡμέρην ταύτην. Hoc tamen loco præfert optimus MS. οἴκου.

343, 45. Ἔφευγε Χερσόνησον.] Absurdum dictum præ illo quod est in optimo MS. ἐφεύγεν ἀπὸ Χερσονήσου.

344, 24. Οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τουτέων.] MS. οὐδὲν ἐπίπλεον ἐγέν. τουτ. nihil plenum consummatumque ex illis Persis contigit ad miseriam Ionibus futurum.

344, 28. Ἐκ τῶν πολεμίων.] Si modo eo usque extendere se Artaphernis manus potuerint, ut hostes petenti ipsi, ut legatos mitterent, auscultavisse opinemur. Et vero quinam isti πολέμιοι? utrum adhuc in ipsa Asia? an vero transmarini ex Europa? Ridiculus est Valla, quid cogitaverit de accitis hostium nunciis. Omnino amare debemus emendationem Nobiliss. Grentemesnilii ἐκ τῶν πολίων, quam plenissime confirmat exemplar Mediceum.

345, 29. Πεζῷ στρατῷ στρατοπεδευομένῳ.] An pote quid ineptius hac repetitione? Itaque scias mediam vocem ab MS. abesse, quod commodissimum est ingenio per Herodoti scripta mollissime progredi & decurrere adsueto. Πεζῷ enim nihil adest, quod respiciat, nisi antecedens στρατῷ: nisi placeat neutrum esse; sicut infra, ἀπῆγε τὴν στρατιὴν ὀπίσω, ἅτε τῷ πεζῷ τε προσπταίσας καὶ τῷ ναυτικῷ.

345, 39. Ἀπηλλάχθη.] MS. ἀπαλλάχθη.

346, 17. Τὰς νέας πάσας.] MS. τὰς νέας τὰς πάσας. ut 7, 68. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας.

346, 34. Ἐπὶ σφίσι ἔχοντας.] Hæc non possunt notare *hostili in ipsos animo*, ut vertit Valla. Nam etsi habere aliquid ἐπί τινι dicatur de jure actionis ob noxam, ideo non statim est hostilis animus. Imo Mediceus MS. ἐπὶ σφίσι ἐπέχοντας. Pro quo usurpat accusativum lib. 9 cap. 58. Ἐπεῖχέ τε ἐπὶ Λακεδαιμονίους τε καὶ Τεγεήτας μούνους.

346, 42. Ἐπειρᾶτο συλλαμβάνειν.] MS. συλλαμβάνων. Sane utroque utitur. Sed fidem meretur codex optimus. Certe junctum cum participio duobus locis notavit & Portus. Sed id fit in multo pluribus.

347, 25. Ἴσων ἀμφοτέρων ἐόντων.] Vox media non est in MS. quia scilicet jam δίδυμα antecesserant, etiam τέκνα, etiam τῶν παίδων τὸ πρεσβύτερον. Quid ab alio hîc supponi potest, quam esse ἀμφοτέρους? Et melius utique sequitur eadem vox.

347, 34. Τιμᾶν δὲ μᾶλλον τὸ γεραίτερον.] Si ita dixit Pythia, supponit igitur non fuisse ὁμοίους nec ἴσους, sed uni adfuisse aliquod præ altero γέρας. Quod dubito. Certe MS. Mediceus τὸ πρεσβύτερον. Et ex sequentibus apparet Pythiam hac voce usam esse, dum scribit Lacedæmonios reperire nequivisse ne sic quidem τὸ πρεσβύτερον. Quin & in voce γεραίτερος residet aliquid, cui nunc locus nullus est.

348, 5. Τῷ δὲ νεωτέρῳ.] Et hæc ultima vox abest ab MS. Recte ut credo, quum per præcedentia is optime queat intelligi.

348, 6. Χρόνον τῆς ζόης αὐτέων.] Etiam hæc postrema vox non est in MS. quod quam sit commodum, patet ex ipsa Vallæ versione, eam plane non tangentis.

348, 9. Τάδε δὲ καταλεγόμενα.] Tanquam in his fuisset composita & descripta series quædam vel rerum vel nominum, in qua solet He-

Herodotus illud verbum καταλέγεσθαι usurpare passim; quæ nulla prorsus est, sed in alia parte narrationis sequitur, unde ibi dicit καταλεγομένους. ut id haberi prorsus debeat pro ficto & suppositicio, & unice verum legatur in Mediceo MS. τάδε δὲ κατὰ τὰ λεγόμενα. Quis neget id expressum esse ab Valla?

348, 18. Εἴρηταί μοι.] MS. εἰρέαταί μοι, quod ex aliis locis jam novit Portus.

348, 40. Ἐν τοῖσι ἐξοδίοισι.] MS. ἐν τῇσι ἐξοδίῃσι. Hanc vocem observavit Suidas, non neutrum: quod dubium foret, an pro adjectivo accipi deberet, prout illic dicuntur etiam ἐξόδιοι νόμοι. Itaque Suidam egregie confirmat hic Italicus codex. Deinde etiam cum ederetur θυσίην τις δημοτελὴς ποιέηται, quod sine sensu est, hærebam an deberet scribi θυσίη, ut verbum esset passivum; sed adjuvit me MS. exhibens egregie τὴν θυσίην τις δημοτελῆ ποιέηται, ut verbum sit medium.

348, 49. Νενεμενίας δὲ ἀνὰ πάσας.] Ita qui Herodotum ferre nequiverunt, ex vulgari Græcia suppleverunt hunc ejus locum, ut cap. 61 dixit ἐφόρεε αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν ἡμέρην & 2, 37 & 8, 65. Τὴν δὲ ὁρτὴν ταύτην ἄγουσι ἀνὰ πάντα ἔτεα. Et 1, 136 ἀνὰ πᾶν ἔτος. Sed particula ἀνὰ nunc abest ab MS. & recte. Videtur enim dictum ut sæpe τοῦτον τὸν χρόνον & cap. 123 τὸν πάντα χρόνον. Sed clarissime 1, 111 πᾶσαν ἡμέρην.

349, 5. Τούτοισι προσκέεσθαι.] Pluribus id verbum confirmavit Portus in Lexico, etiam adhibens hunc ipsum locum, interpretans *his hunc honorem tribui*, ut in dubium trahi nequeat: quum tamen perspicue legatur in optimo MS. προκέεσθαι, fere ut 3, 22. Ὀγδώκοντα ἔτεα ζόης πλήρωμα ἀνδρὶ μακρότατον προκέεσθαι.

349, 27. Λέβητας κροτέουσι.] Sic & Valla *ollas*. At Cragius *lebetes*. Cedo igitur, quot ejus generis fuerint? An in singulis plateis & vicis coactæ fœminæ pulsarunt varios? ut turbulenta esset quam maxime Sparta. Immo vero optimus MS. agnoscit tantum λέβητα. Sic clarior est sermo, ut certæ fœminæ unum constituentes cœtum pulsantes unum æs circumirent.

349, 33. Τῶν γὰρ βαρβάρων.] MS. τὸ γὰρ ὦν βαρβ. Nemo qui Herodotum novit, de eo dubitaverit.

349, 46. Ἐπεὰν δὲ θάψωσι.] Debebant nempe codicis Medicei quoque in hunc librum sextum singularia beneficia exstare. Itaque videtur ea auspicari ab hoc loco. Quem Cragius quoque sic intellexit, quasi in universum quo tempore funus fiebat Regi mortuo, decem dierum justitium indici, nec magistratuum ullum confessum fuisse habitum, sed hos dies ut funestos luctu traduci, quibus statim subnectit Heracliden corripientem intra tres dies. At vero hæ voces omnes non leguntur suo loco in MS. sed ad marginem allitæ sunt manu satis recente. Quam varietatem quum considero, vereri sane soleo ne recte abjiciantur; quippe totum hunc sermonem si spectes, ille est de ratione efferendi reges. At in hac parte nunc particulatim agit de regibus in prælio interfectis; hos ait efferri in toro magnifice strato, tum decem dierum indici justitium, non sublegi magistratus, & nihil aliud Lacedæmona nisi lugere. Ad hæc, satis sic clara, proponenda non videtur mihi ullo modo requiri ista trias. Tuum erit, mi lector, considerare & bene sapere. Ad quod quum te in tam memorabili loco excitet ille præclarus codex, nec stupide omnia admittas, opinor esse quod ei gratias agas.

349, 49. Συμφέρον δὲ ἄλλο οὔτοι.] Vox posterior in MS. non est.

350, 14. Κοινὰ τῇ Ἑλλάδι.] Ille ipse MS. interponit ἐν voculam scilicet modo datam τῇ Αἰγίνῃ, & ideo nunc omittendam, ut putarunt. At ille addit plane ostendens Herodotum ex 2, 114. Ἔργον δὲ ἀνόσιον ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐξεργασμένος.

350, 40. Ὡς παιδίον φορέει] Voluerunt nempe aliter loqui Deam, aliter nutricem; ideo mutari debuit vox. An idem fuerit Herodoti judicium, omnino dubito. Immo quum plane habeat MS. φέρει, dicendum est nugaces manus hinc removeri debuisse, & sancte genuinum retineri.

350, 44. Ὁρῶσαν δὲ τὴν γυναῖκα περὶ πολλοῦ ποιευμένην ἰδέσθαι, οὕτω δὴ τὴν τροφὸν δέξαι.] In tanta collectione accusativorum qui tamen maxima cum concinnitate se invicem amplectuntur, ut loquutio sit quam emendatissime coagulata, est tamen unum vitiosum, etsi forsan nullo lectore judice, utique tamen ipso Herodoto, cui hanc causam committere debemus, cujus fidelissimum exemplar MS. habet ὁρῶσα. Quæ mutatio si creditur non meruisse, ut laudabilis dicatur, utique est notabilis, ut patebit revisenti ad numeros 17, 47. Nec huic dissimile occurrit 8, 137. Οἱ δὲ τὸν μισθὸν ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντας οὕτω ἐξιέναι. Sed codex antiquus offensus tot accusativis scribit ἀπολαβόντες. Et vellem plura; sed satis est talium.

351, 3. Ὑπεδέκετο.] MS. ὑπεδέκετο. Et mox ἐν τὸ ἂν αὐτὸς omissa particula τι. Utrumque si non prægravans vulgatam, certe par, quum & mox verbo respondeat καταινέει.

351, 16. Ἀπιέει ἀπάγεσθαι.] Multum hîc differunt in interpretando Valla & Stephanus: ille astutus ad speciem vulgato dandam *ad eam ducendam abiit*, Stephanus *eam abducere permisit*. Unde potuit id habere iste Stephanus? non sane ex sese? & debuerat utique

causam hujus mutationis, quæ nulla in vulgato exprimitur, vel in notulis illis edidisse, vel in ora posuisse, si quid in aliquo MSto reperisset. Et hoc verum est. Sed ipse dolum fraudemque amavit. Nam clare exhibet Mediceus MS. ἀπίησι.

351, 23. τὸν χρόνον τῷ ἡγάγετο.] Nihil in eo est Græcum. Præclare MS. τὸν χρόνον ἐξ ὅτου ἠγάγ.

351, 24. Ἐπὶ δακτύλῳ.] Nempe quia mox addit τοὺς μῆνας, hos debuit computare uno digito, quoniam summa est tam exigua pro ratione numerorum, quæ digitis computabatur. Sed inepti sunt, & ad tempus maturescentis fœtus subducendum plures digiti requirebantur, ut omnino auctor scripserit ἐπὶ δακτύλων, quod integerrimum exstat in codice Mediceo; sed & apud Th. Gale in Cod. Arch.

352, 12. Οὐκ ἑωυτοῦ μιν εἶναι.] Vocula μιν non est in MS.

352, 20. Εἰ ἄρα Ἀρίστων.] MS. tantum εἰ Ἀρίστων. Tale supra jam occurrit. Nam mox ex eodem edidi ἐξέλιπε, quod ab Stephano in MSStis repertum patet in margine, firmatum ab nostro.

353, 5. Μετέρχομαι πρὸς θεῶν.] MS. μετέρχομαι τῶν θεῶν. Sic in eodem MS. eliditur præpositio supposita hac eadem voce in cap. 74 λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων τὸ Στυγὸς ὕδωρ, quum in MS. sit εἶναι τῶν Ἀρκάδων, ubi vide.

353, 26. Ὀλίγον γάρ τι πρότερον.] Sic 7, 113. Τοῦπερ ὀλίγον πρότερον τούτων λόγον ἐποιεύμην. Et contra sæpe occurrit πολλὸν ἐλάσσων, & ἀλκιμώτερος. Et 1, 56 Πολλόν τι μάλιστα πάντων. Nunc tamen optimus MS. ὀλίγῳ γάρ τι πρότερον.

353, 35. Καίτοι πατήρ ἐστι.] Nihil juvat ista secunda vox: plus longe confert optimus MS. scribendo καί σοι πατήρ ἐστι.

353, 39. Ὅτε αὐτῷ ἠγγέλθης γενόμενος.] MS. ὅτε αὐτῷ σὺ ἠγγέλθης γεγενημένος, prout lenivi, quod esse durius in scripto exaratum indicavi.

354, 1. Ἀληθείστατα πάντα ἀκήκοας.] Vox media non est in MS. quum adhuc aliquid responsi superfuisse statim ostendat.

354, 10. Ἐπιδιαβάντες τε.] Similia in Herodoto decomposita memini legisse; hoc ipsum non recordor: & sane exhibebat MS. ἐπιβάντες τε. Et statim αὐτοῦ τε ἄπλοντο, non ἄπλονται, quod non mirum irrepsisse in codices vulgares, quum & vulgaris scientia id poscat; sed aliud placuit docto Herodoto. ut ἀπαλλάσσοντο 5, 34. & 6, 75 ἄρχετο.

354, 12. Οὐδὲ γὰρ ἐξεδίδοσαν.] MS. οὐ γὰρ ἐξεδ. Elegantia etiam in exiguis effulgens, quum ad repetitionem nimis subitam illius δὲ offenset lingua.

354, 37. Τῷ Κλεομένεϊ ὑπώδώθη τὸ πρῆγμα.] Est hoc certe communis Græcismi, & ideo non miror hîc conspici verbum, quod tantopere conatur nunc illustrare Portus, & quantis molibus commentatores in epistola Pauli ad Romanos capite 1? Sed acrioris cogitationis aliquid voluisse videtur Herodotus, quod præbetur ab MS. nempe solum ὡδώθη. Neque enim necessario requiritur, ut bene addatur, quum satis sit si dicatur id negotium peregisse viam.

355, 2. Ἦγον ἄλλους τε καί.] MS. ἦγον καὶ ἄλλους καί, quod est venustius.

355, 5. Παραθήκην κατατίθενται.] Alibi usurpat simplex τίθεμαι, ut notum est: nunc præfert compositum, ut propior sit voci, quam in hac causa elegerunt Latini, *deponere?* Non sugillo; sed egregie optimus MS. παραθήκην παρατίθενται, ut & nomen & verbum sit ejusdem formæ, prout alibi πομπὴν πέμπειν, ἀρχὴν ἄρχειν. Hoc libro in fine: δίκας διδόναι ταύτας τὰς ἂν αὐτοὶ Ἀθηναῖοι δικάσωσι. Hoc enim illi in mente fuisse patet ex cap. 86, ubi bis dicit παρακαταθήκην, quo decomposito jam vitavit uti.

355, 14. Ἐξορκῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ.] Hæc bene concinnata sunt ab correctoribus, & quæ ullus adeo non sit negaturus, ut Portus in lexico potuerit pro iisdem considerare Ἐπεὶ δὲ ἐξώρκωσέ μιν & Ἐξορκῶν τὸ Στυγὸς ὕδωρ, quæ in objecto differunt maxime. Sed unde sciebat Herodotus eum in animo habere tale factum, nisi id in quibusdam exseruerit & facto declaraverit? Si enim id non ita jam patuerit, horrenda & detestabilis est hæc non jam suspicio, sed opinio. Non is est Herodotus, qui in historia sua ostendat se velle flagellare voluntatem aut cogitationem hominis destitutam omni probatione ex facto. Unde quis est, qui hunc locum intellexit? Videamus igitur. In unico illo MS. legitur non istud participium, sed ἐξόρκου. An non hinc patet Herodotum scripsisse: καὶ δὴ καὶ ἐς Νώνακριν πόλιν πρόθυμος ἦν τῶν Ἀρκάδων τοὺς προεστεῶτας ἀγινέων, ἐξορκοῦν Στυγὸς ὕδωρ. Itaque si appareat eum incepisse jam id facere & certe fecisse, recte ut historicus narrat hoc factum Cleomenis, non ut conjector dicit in animo habuisse. Unde mox etiam addit ταῦτα πρήσσοντα. Hoc verbum jam tetigi sub numeris 211, 17.

355, 16. Λέγεται εἶναι ὑπ' Ἀρκάδων.] Si solorum Arcadum hæc pronunciatio foret, alii dissentirent, posset ista scriptura habere suum locum. At non istius tantum populi hæc fides aut jactantia erat, sed ab omnibus admissa, neque quisquam prolatus est, qui id in dubium traxit, & plane legas apud Pausaniam καλοῦσι δὲ Ἕλληνες αὐτὸ ὕδωρ Στυγός. Neque ambiguum, quin & Herodotus, licet Car, idem crediderit. Omnino scripsit auctor λέγεται εἶναι τῶν Ἀρκάδων. In hac Arcadum urbe traditur esse. Ita plane habet MS. unde etiam non

mo-

modo ut commodam, sed sane pernecessariam restitutionem admittere debui.

355, 18. Ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγγος.] Quale spectaculum hîc sibi fingunt eruditi? Dicit omnium nomine Valla aquulam è petra emanantem distillare in vas quoddam, in gyrum maceria præseptum. Certe ista maceria nequit grandis fuisse, quum neque vas supponi tale possit. At quis vidit vas maceria præseptum? Debet id magnopere meruisse custodiam. Nisi fallor, universa hæc & singula sunt ineptiæ & absurditatis plena, ut merito dixerim ab nullo hæc intellecta fuisse; & tamen sustinuit hæc non modo legere Casaubonus, sed etiam citare ad Strabonem pag. 168. Verum absurditas ut magis pateat; infinita est nimirum hæc diminutio & λιτότης, qua utitur in describenda Styge Herodotus, id tamen effectura, ut hæc omnia possint prima fronte videri optime convenire; eodem sc. modo quo nunc quoque fontium quorundam per viscera rupium ad fines delapsorum scaturigines supposito excavato vase aut cavitate rupis alibi excisa excipi consuerunt, quales passim peregrinantibus per montana occurrunt. Sed quum id fiat ob certam quandam aquæ istius virtutem aut oportunitatem eamque salubrem; quæ oro ista Stygis virtus est, ut mereatur tanta custodia excipi ac in suos usus reservari: quæ adeo salubris non est, ut testimonio Pausaniæ & Plinii vel epota illico necet, vel virulentia sua omne immissum vitiet ac contundat: & nec odore nec colore in melius differat; atque etiam ipsa appellatio gratiam ejus statim exprimat. Adeo mirum videbitur, si accolæ illic de industria vas apposuerint non aquationis transeuntium vel hominum vel pecudum causa, quod circumsepta maceria has impediebat, sed conservandi causa. Sed nec de vase quidquam Pausanias, cujus verba sunt. κρημνός ἐστιν ὑψηλός. οὐχ ἕτερον ἐς τοσοῦτο ἀνήκοντα ὕψους οἶδα. καὶ ὕδωρ κατὰ τοῦ κρημνοῦ στάζει, & aliquanto post. τὸ δὲ ὕδωρ τὸ ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ τοῦ παρὰ τὴν Νώνακριν στάζον, ἐμπίπτει μὲν πρῶτον ἐς πέτραν ὑψηλὴν, διεξελθὸν δὲ διὰ τῆς πέτρας, ἐς τὸν Κρᾶθιν ποταμὸν κάτεισι. In quibus nihil quidem tale apparet de vase, sed solennis fluviorum decursionis relatio. Nihil aliud fecit Herodotus describens loci naturam, quæ talis fuit, ut Styx è summa rupe decidens in petram ab eodem latere exstantem, inde decucurrerit in vallem, aut cavam rupis partem, & ex ista petierit Crathin. Id ut habeamus, corrigendum est ex MS. optimo, ἐκ πέτρης στάζει ἐς ἄγκος. Habemus in Græcis ἄγκεα, συναγκείας præsertim in Diodoro Siculo, ut sint omnia notissima. Certe apud Suidam in utroque loco habet MS. Lugdunensis Μισγάγκεια & ξυνάγκεια, ut alii boni codices, nec γ in illis ferri possit. Mnasarchi est libro I Antholog. p. 9 Οὔ τοι πρῶνες ἔθ' ὡδ', οὐδ' ἄγκεα, πάντα δ' ἔρωτες.

355, 24. Ὑπέλαβε μανίης νοῦσος.] Sic quoque citat Suidas in v. Ἐνέχρεε, ut notum viris doctis. MS. excellenter μανίη. Ita fragmentum veteris scriptoris à Suida citatum in v. Ἀπόλεμος. Ἀπόλεμος γὰρ ἦν, καὶ ὑπὸ νόσου ποδάγρας οὔτε αἱ χεῖρες οὔτε οἱ πόδες ἐτύγχανον ἄρτιοι. Recte enim intelligunt per appositionem.

355, 41. Ἀνέγνωσε ἐς τὰ περὶ Δημ. γενόμενα λέγειν.] Nescio an acutior in hoc loco Valla non fuerit, quam quis forsan credat, aut etiam quam debuerit, in interpretando vocabulo ἐς. Confer Latina, quæ certe manere debent; sed ex Græcis ea vocula expungenda, quippe & abest ab MS. & omnino turbat ibi constructionem. Plane enim ut cap. 83 dixit auctor Οὗτος τοὺς δούλους ἀνέγνωσε ἐπιθέσθαι, ita nunc Cleomenes τὴν Πυθίην ἀνέγνωσε τὰ περὶ Δ. γ. λέγειν.

355, 42. Ὡς δὲ Ἀθηναῖοι μοῦνοι.] Et quidni infra quoque dicitur Ἀργεῖοι μοῦνοι? Sed MS. illud μοῦνοι nunc ignorat.

356, 11. Στρατηλὴν κατῆγε.] MS. κατήγαγε.

356, 21. Καὶ τοῖσι Μιλησίοισι.] Vox media non est in MS. etsi alibi reminiscar restitutam. Sed & mox legit idem codex λέγον ὧδε, non οὕτως.

356, 28. Τετράκυκλος.] MS. ἀέλικτος. Hæc nempe vox destituta erat monumentis, unde fides antiquissimæ usurpationis inter Græcos constaret, quæ nunc ei ab Florentia subministrantur, sive significatio sit privativa, ut serpentem nulla spirarum volumina colligentem notet ac recte expansum, sive valde collectum ex ambiguitate præpositi α.

357, 3. Κατὰ πεντήκοντα δ' ὤν.] Nullum locum habet ista adversativa, & quam dulce ac conveniens est in MS. κατὰ πεντ. δὴ ὤν.

Ibidem. Ἐκκαλεόμενος ὁ Κλεομένης ἀπέκτεινε.] MS. ἐκκαλεύμενος ὁ Κλεομένης ἔκτεινε.

357, 8. Ἀναβὰς ἐπὶ δένδρου.] MS. perspicue legit ἐπὶ δένδρεος, quod est melleum profecto, & semel tantum hoc loco exstans. Unde recte cum aliis censeam fieri, si deducantur posita passim δένδρεα. Habet ista loca Portus, & omnia in isto plurali: hunc locum non habet, qui est primarius, & unde manifeste suppeditatur singulare, quod iste conjectat, qui tamen proxime ante notaverat δένδρεον. Tanto autem ineptius in hoc loco est actum, quod in genitivo edant ita ut citavi.

357, 12. Ἐπείρετο τῶν αὐτομόλων.] Potuit altiore voce dixisse, quum circumstaret turba, ut sic & multi transfugæ velut rogarentur & responderint. Verum ubi legerunt docti editores hanc in Herodoto constructionem? Exempla ab Porto sunt quædam collecta in hoc verbo, sed his disconvenientia. Recte igitur

MS. τ̃ τινα αὐτομόλων. Utique sic interpretatus fuit Valla, & quam hic ordo fuerit verus Herodoti, jam patuit ex illis, quæ scripsi sub num. 37, 7. Attamen poteris multitudine numerosiore probatum habere, ut ex lib. 1 cap. 84. Τῶν ἵνα Λυδῶν. Et 187. Τῶν τις ἐμεῦ ὕστερον γινομένων βασιλέων. Et 189. Τῶν ἵς ἱρῶν ἵππων. 2, 28 Τῶν ἵς ἱρέων, prout apud Suidam in v. Καλαδαρθάνειν, apud quem simile est etiam in v. Θυμέλη. τῶν ἵς ἱερέων, ut constet ab aliis quoque eum observatum fuisse. Et 103 Τῶν τινες στρατιωτέων. Et 137 Τῶν ἵς Αἰγυπτίων. quod exstat & capite 152. Et 175 Τῶν ἵς αὐτὴν μοχλευόντων. Adde ad 35, 7.

357, 16. Ἄργος με αἱρήσειν.] Particula media non est in MS. & certe Herodoti non est, qui cum cura egit, ut ipsa repeteret verba, quæ cap. 76 præmiserat, Κλεομένεϊ μαντευομένῳ ἐν Δελφοῖσι ἐχρήσθη Ἄργος αἱρήσειν. Ibi enim quoque μιν vel αὐτὸν potuit addi. Sed utrobique casus personam notaturus omittitur.

357, 24. Ἀπαγαγόντας.] MS. ἀπάγοντας.

357, 31. Ἐπεί τε δὴ τὸ ἔ Ἄργου ἱρὸν εἷλε.] Magnifice, si in urbe Sparta sic venia regi data est attribuendi sibi id, in quo maximam partem habent milites, præsertim si citetur ad rationes reddendas. Itaque clarius etiam id ipsum significatum fuisse testatur Mediceus codex MS., in quo est εἷλον, si nempe in prima singulari persona intellectum fuerit, plane *cepi*, quo etiam dirigunt sequentia. sed malui pro plurali accipere, ut in totius exercitus opera & manus & personas transferentem Cleomenem introducat Herodotus.

357, 37. Ὡς οὐκ αἱρέει.] Mira hîc ut in vaticiniis & prædictionibus est versio, quæ per futurum incedit, quum Græca utantur præsenti. Sed pro hoc vulgato exhibet MS. ὅτι οὐκ αἱρέει.

357, 40. Ἐκ τ̃ στηθέων ἢ ἐκλάμψαντος.] MS. λάμψαντος.

357, 42. Καὶ ἀπέφυγε.] MS. ἢ διέφυγε.

357, 46. Οὗτοι ἀνακτώμενοι.] Sive illud οὗτοι adsit, sive omissum foret, res perinde clauesceret; ita tantum quod descripti sunt; nec Herodotus immiscet tam otiosa verba. Unde hoc etiam loco habet MS. οὕτω, nempe ubi robur accepere, non quiescendo, sed διὰ τὸ ἐπιβαίνειν.

358, 24. Δημαρήτῳ ἐκτίσασθαι.] MS. ἐκτίσαι, quasi non capite 79 de redemtionis pretio similiter fuisset active loquutus.

359, 7. Ἐπικυδείδεος παῖδα.] Officio non liberali fuere functi homines, qui tantum vitii Herodoto inflixerunt, existimantes quia oraculum infra dicit Γλαῦκ' Ἐπικυδείδη, ideo patris ejus nomen fuisse Ἐπικυδείδης, unde in tot editionibus fulget Latina interpretatio *Glaucum Epicydidis filium*; quum illud sit denominativum ab Ἐπικύδης, ut Τυδείδης & similia. Scribe igitur Ἐπικύδεος, quomodo habetur in MS. Nempe Ἐπικύδης ut Θεοκύδης 8, 65. Δίκαιος ὁ Θεοκύδεος, hoc est, Δίκαιος Θεοκυδείδης. 9, 17 Ἁρμοκύδης. Utique ridiculi fuerunt corruptores, quum nomen Epicydes notum satis foret ex Sicilia circa tempora Hieronymi, ubi id memorat Livius & alii historiæ Romanæ scriptores Græci. Tanto autem indignius fuit, ita hæc Græca & Latina tractari, quoniam Italica interpretatio jamdiu habuit *figlivolo di Epicyde*. Hinc ergo etiam intelligendus & corrigendus Michaël Apostolius in Proverb. centuria 3 num. 29, ubi exhibent: Τῆς Πυθίας ἡ γνώμη, ἣν εἴρηκε πρὸς Γλαῦκον τ̃ Ἐπικυδίδην Σπαρτιάτην. Latina vero; *Sententia est Pythiæ, quam apud Thucydidem Glauco Spartiatæ dixit.* Quî potuisti tacere, Pantine?

360, 8. Αὐτῷ σχεῖν.] MS. αὐτῷ ἴσχειν.

360, 24. Καὶ ἣν γὰρ δὴ τοῖσι.] Nempe statuerunt librarii, vel qui alii fuerunt, debere hunc locum constitui ex similitudine præcedentium, ubi sæpe vocula sola & sequentibus abcisa præmittitur, ut sic procedant alia. Sic prima particula ἢ addita vulgatis est, quæ tamen nulla in MS. extat, nec debet esse, quum sic quoque causas soleat auctor interponere, ut c. 99 ἐ γὰρ δή σφι. In ipso contextu error admissus est ab typis, quem ita corriges. Hoc enim verum est.

360, 32. Μεμφόμενος τοῖσι.] MS. μεμφόμενος μὲν τοῖσι, quod optime interponitur, sed hinc debuit expelli ab iisdem quos memoravi, ut conveniret antecedentibus vicinis μεμφόμενοι τοῖσι Ἀθηναίοισι.

360, 33. Πρότερον ἑωυτὸν ἐξέλασε.] Multa hic ab Valla in Latinis interponuntur, quæ nulla sunt in Græcis, & tamen affatim liquidis, prout Latine constitui. Sed quod notari debet, observavi scriptum esse in MS. optimo τετάρτην, non ut sub eo intelligerem ἡμέραν (id enim tempus videretur nimis breve esse) sed ut laxius sumeretur, perinde ut ἐξ ὑστέρης 5, 106, & similia τὴν πρώτην 1, 153 τὴν ὁμοίην, τὴν ταχίστην, τὴν ὡραίην, etsi pronomen hinc abstulerit.

361, 2. Ὑστέρῃσαν ἡμέρῃ μιῇ.] MS. ὑστέρισαν.

361, 6. Ἄλλοι τ̃ Αἰγινητέων.] MS. ἄλλοι ἐκ τ̃ Αἰγιν. Ita luserunt in addendo & tollendo has particulas.

361, 16. Ἐπὶ πεντακοσίους γὰρ ἔ δήμου.] MS. γὰρ δὴ ἔ. Et mox ἐπιλαμβανόμενος. Debet enim esse præsens, ut in præcedenti καταφεύγει, non ἐπιλαβόμενος.

361, 24. Σφέας οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο.] Et sic Valla. *Hæc quum ipsis fecissent Æginetæ.* Sed quanto urbanius ac dulcius atque etiam clarius scripsit auctor? Docet id MS. augens σφέας αὐτοὺς οἱ Αἰγινῆται ἐργάσαντο. Quod est con-

continuum ipsius, & prorsus eo sensu, prout in Æliano 3, 1 explicandum dixi, cui nihil est oppositum, nisi pravissimum & perfragile & Herodoteæ Chronologiæ par.

361, 32. Ἀπὸ Σικυωνίων ἄνδρες.] Plane Valla interponit vocem *navibus* prorsus necessariam, & licet Aldus cum Camerario & Hervagio omiserint vocem Græcam, non omittitur tamen in codice Florentino, unde restitui Σικυωνίων νεῶν.

361, 39. Διὰ δὴ ταῦτα.] MS. Διὰ δὴ ὦν σφι ταῦτα. Omnes particulæ in Herodoto paginam quamcunque ornantes. Et mox στρατηγὸς ἀνὴρ ᾧ οὔνομα Εὐρυβάτης, quod integrum expressit jam Valla.

361, 46. Τρόπῳ τοιούτῳ ἀποκλείνει.] MS. κτείνει. Simile & paulo ante præcessit, & non multo post sequitur & c. 138 & 139.

362, 20. Πεζὸν εὖ ἐσκευασμένον.] MS. πεζὸν καὶ εὖ ἐσκευασμένον. Quod plane jam agnoscit Valla, unde minus dubitabile; qui infeliciter paulo ante adspexerat Κιλικίας Ἀλήϊον πεδίον, quod quum Aldus & Camerarius majuscula litera A expresserint, ipse tamen redigebat ad ἅλα, vertens *planiciem maritimam.* Omnia Lexica illud memorant.

362, 26. Ἑξακοσίοισι τριήρεσι.] Mirum sic continuari in editionibus, quum perspicue habeat Mediceus MS. ἑξακοσίῃσι.

362, 32. Ποιεύμενοι ταύτην τὴν κομιδήν.] Non sic dicunt Græci, & MS. ταύτῃ. Longe major nitor, & passim fulgens in Herodoto. Itaque mox cap. 107 in fine idem peregregius codex non patitur vitiose Herodotum sic legi ταύτην τὴν ὄψιν συνεβάλλετο ἐξεληλυθέναι, ut fit & factum est per hæc sæcula, sed ταύτῃ, ut quæ sit vera auctoris manus.

362, 46. Πρὸς τὴν Δῆλον προσορμίζεσθαι.] Satis frequens mentio Deli; unde nunc MS. πρὸς τὴν νῆσον προσορμ. Quod idem testatur codex optimus admissum esse in verbis capitis 99 ὡς ἀπῆραν ἐκ τῆς νήσου, ubi vulgo edunt Δήλου.

363, 2. Αὐτὸς ἐπὶ τοσοῦτο γε φρονέω.] Sive hanc scripturam defendas, sive admittas id quod est in margine τοσαῦτα, tantundem refert, nisi & aliud quid tentes. Scribendum enim, ut scripsit Herodotus, αὐτὸς ἔτι τοσαῦτα φρονέω. Sic enim integre MS. & in contextu sic poni debet expulso illo enclitico γε, quod nullum in MS. legitur.

363, 12. Ὡς λέγουσι Δήλιοι.] MS. ὡς ἔλεγον Δήλιοι. Sequentia enim, quibus affirmat nec ante nec post usque ad ipsius ætatem fuisse Delum motam, agnoscit fuisse rem fere incredibilem, quam tamen Delii tunc jactaverunt pro verissima. Hinc imperfectum requiritur. Non enim anxius est auctor de eo, quid dixerint suo tempore. Quum immineret Delo & Græciæ necessitas ultima, tunc gratum est scire, quid censuerint incolæ.

363, 13. Καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα, τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σεισθεῖσα.] Quidquid interpretentur, nihil boni sensus ex hac oratione Græca potest elici; siquidem ea conservetur, prout vulgo obtinet. unde quemcunque ea nacta fuerit lectorem, longe abest, ut potuerit eam intelligere. Et nescio an hanc mendam animadvertens Valla contrariam ei versionem Latinam accommodaverit interpretans, *ad meam usque ætatem tunc & primum & postremum commota.* Ubi vides negativæ ab eo rationem esse habitam nullam. Sed licuit id Vallæ, qui potuit melioris codicis ope adjutus fuisse. An licuit etiam Ezech. Spanhemio? Is enim ostentare audet in notis ad Callimach. pag. 326 hæc Herodoti verba Καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα τὰ μέχρι ἐμέο οὐ σεισθεῖσα *ad meam usque ætatem tunc & primum & postremum commota.* Si Græca hæc & Latina consentire inter se censuit, certe patet ab eo Græca esse ignorata. Interim sic ego tetigi ipsum caput hujus improbæ corruptelæ. Nam quum particula ista non sit in MS. deleri utique necesse est. Sed & particulam τὰ ignorat idem codex; & omnia egregia erunt scribendo καὶ πρῶτα καὶ ὕστατα μέχρι ἐμεῦ σεισθεῖσα. Nam & sic MS. docens molliter, unde istud οὐ tractum sit. Quod si jam gaudes cognoscere, quam culta fuerit hæc insula propter creditos natos Apollinem & Dianam, aut juxta alios solum Apollinem, & quam sacra habita, utrumque plenis testimoniorum patinis apponet tibi idem Spanhemius in illis notis pag. 476 & 320. credo opinabatur hæc ignota esse.

363, 22. Καὶ ἐν χρησμῷ ἦν γεγραμμένον περὶ αὐτῆς ὧδε· Κινήσω καὶ Δῆλον ἀκίνητόν περ ἐοῦσαν.] Quid de hac pericope pronunciandum sit, ego quidem non satago, sed de aliis hæreo, quam tantæ vetustatis tempora videntur ita hoc loco firmavisse, ut convelli, imo nec quati posse videatur. Interim tamen incipe, lector, abhinc attendere. Certe enim quomodo Herodotus dicat aut potuerit dicere γεγραμμένον ἐν χρησμῷ vix capio, neque uspiam simili modo eum loquutum memini. Nisi fallor, habes initium validum, unde jure pateat hanc molitionem in ea verba exerceri. Γεγραμμένον de oraculis usurpat nusquam, nec potuit usurpare. Immo prorsus illa, quæ citavi, exstirpanda puto, quum non videantur Herodoti, sed studentis hominis, qui doctrinam suam ostentare voluit intempestive, quum coërcere nequiret, & ideo glossam ἀκίνητον, qua Herodotus alludebat ad hoc ipsum oraculum, explicare volens, margini adscripsit, quum id forte nuper lectum memoriæ inhæreret. Hoc sane probare videtur vox γεγραμμένον. Hanc opinionem & injecit & confirmat, quod in antiquissimo isto Mediceo

ceo codice à contextu quidem tota abeſt, ſed nuperrima manu ad oram appoſita eſt. Quod per negligentiam librarii ſcribæ accidiſſe non eſt probabile, quum hîc non occurrant pericopæ in ſimilem vocem deſinentes, ut ſæpe inde cauſa omittendi exſtitit, inque Arriano & aliis oſtendimus. Itaque patet non magis Herodoto fuiſſe cauſam adſcribendi oraculi, quam fuit Thucydidi, cujus hæc verba ſunt in lib. 2 non procul ab principio. Ἔτι δὲ Δῆλος ἐκινήθη ὀλίγῳ πρὸ τούτων, πρότερον οὔπω σεισθεῖσα, ἀφ' οὗ Ἕλληνες μέμνηνται.

363, 30. Προσίσχον.] Ita quidem & alibi Herodotus, ut colligendis locis bene declararunt docti ejus lectores. Celari tamen non oportet in hoc loco legi in MS. προσίσχοντο.

364, 13. Καταχόντες δὲ ἐς ταῦτα.] Quum modo huc anteceſſerint verba οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταῦτα, animi pendeo, ad utrum locum pertineat, quod hîc ex MS. notavi vocem ταῦτα junctim adjici voculæ δε, atque adeo mediam voculam ἐς deleri in MS. Certe ad alterutrum ea res pertinet, & opinor ad hunc locum.

364, 16. Ἐπεξελθεῖν μὲν καὶ μαχέσασθαι.] Jocoſum certe. At MS. μάχεσθαι.

364, 20. Ἔπιπλον μὲν ἐπί.] Hanc quoque particulam μὲν ignorat MS. & delenda ideo eſt ſecure, etſi videam cupide Græcos illam geminaviſſe in una periodo.

364, 23. Προδιδοῦσι τοῖσι Πέρσῃσι τὴν πόλιν.] Duas poſtremas voces non habet MS. Et ſane paulo ante ſic in conſpicuo poſitæ ſunt, ut poſſint ſine periculo abeſſe, nec adſint ſine inani iteratione.

364, 31. Τὰ καὶ τοὺς Ἐρετριέας ἐποίησαν.] Dubito an intellexerit Valla, *rati idem facturos Athenienſes, quod Eretrienſes feciſſent*, quoniam pars ultima neſcio quid ambiguum habet, ac Eretrienſes accipi poſſent tam in primo caſu, ut videtur Valla intellexiſſe, ſequente Italico interprete *ſtimando che il medeſimo doueſſero fare quegli d'Athene che fatto haueano gli Eretrieſi*, an in accuſativo, ut Græca neceſſario poſtulant, ut Perſæ dicantur ſtatuiſſe in Eretrienſes. Hinc accommodavi Latina clarius ad Græca.

Ibidem. Ὁ Μαραθών.] Quum in libro I & illis, qui hunc ſextum ſequuntur, multa ſit mentio hujus agri ob gloriam, quam nunc adipiſcitur, in illis locis non diſtinguit genus, quum nunc id faciat, & huc uſque habuerit pro maſculino. Sed optimus ille MS. non deſiit ſervare ἡ Μαραθών, etſi mox aliter occurrat. Et mox ἐξ Ἀθηνέων, ut ſæpe.

364, 41. Νίκην ἀνελομένῳ μιν.] Perſpicue MS. ἀνελομένῳ μιν, quod pono, ut præbeat aliis materiam.

364, 43. Τοῖσι αὐτοῖσι ἵπποισι.] Et hanc ô male tortam lectionem! Quis enim ſecus ſentiat, quum videamus non modo Vallam interpretari *equabus*, (unde mireris, cur capite 125 τεθριπποτροφήσας voluerit interpretari *quadrijugos equos alens*.) ſed etiam mox repeti in Herodoto eaſdem voces fœminino genere; imo etiam paulo poſt ſcribere Herodotum αἱ ἵπποι αὗται αἱ τρεῖς ὀλ. ἀνελόμεναι? Palam MS. habet τῇσι αὐτῇσι ἵπποισι, idque utroque loco, prout etiam in codice quem inſpexit, teſtatur exſtitiſſe Th. Gale. Huc pertinet 7, 57. Ἡμίονον διξὰ ἔχουσαν αἰδοῖα. Et cap. 43 χιλίας βοῦς. Et Cicero 2 Verr. 7. *Greges nobiliſſimarum equarum abactos.* Cæterum mira hîc eſt negligentiæ culpa in Latina verſione, omnia omittente de ejus reditu ab exilio, id quod tamen editiones omnes Stephaninas, Francofurtenſem Jungermanni, Londinenſem Thomæ Gale, (quid igitur illi attenderunt?) etiam omnes minoris formæ obſidet: eam expuli.

365, 11. Κίμωνι Ἀθήνησι.] Nota eſt locutio; ſed MSto nequit denegari fides, legenti ἐν Ἀθήνῃσι.

365, 14. Ἐκπεφευγώς.] MS. καὶ ἐκπεφευγώς.

365, 21. Ὑπὸ δικαστήριον αὐτὸν ἐσαγαγόντες.] Nequaquam hoc eſt Herodoteum. Certe enim iſto ſenſu adhibuiſſet compoſitum ὑπαγαγόντες. ut ad notionem hujus compoſiti citat Portus verba ſuperiora hujus libri cap. 72 ὑπὸ δικαστήριον ὑπαχθείς, & quod etiam citat ex libro 9, 92 ὑπαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον, ut vides edi vulgo, ſed ubi præclare in MSto exſtat ὑπὸ τὸ δικ. Atqui dicit Portus pro eodem dicitur ἐσάγειν ὑπὸ δικ. & nititur hoc ſolo loco. Fallitur vir optimus. Nam clare in eodem MS. legitur ἀγαγόντες. Quod quidem vel maxime Herodoteum eſt: docetque cap. 136. Ὃς θανάτου ὑπαγαγὼν ὑπὸ τὸν δῆμον. Quippe & illic MS. ἀγαγών.

365, 39. Καὶ λαμπάδι ἱλάσκοντο.] Non debuit ulterius obtinere illud Vallæ nugaciſſimum, *& ardenti candelabro ſupplicant.* quod huc uſque exſtat in omnibus editionibus, præſertim quum ita candide & fideliter id jam Meurſius notaviſſet in Græciæ Feriatæ lib. 5 in λαμπάς. Cur id non mutavit aut tetigit Th. Gale?

366, 4. Ἦν γὰρ ἱσταμένη τοῦ μηνὸς εἰνάτη.] Mirum eſt in nullo libro antiquo legi ἱσταμένου, quod idcirco Th. Gale ex ſe profert, ut dicat *Ita omnino.* Quippe & cap. 57 ita dixit νουμηνίας ἀνὰ πάσας καὶ ἑβδόμας ἱσταμένου τοῦ μηνός. Ergo & Valla interpretabatur *nonus dies inſtantis menſis*, participium intelligens pro ſimplice *ſtantis*. An placere poteſt enallage?

366, 10. Ὄψιν ἰδὼν ἐν τῷ ὕπνῳ. Quis neget etiam ſtupido lectori ſatisfeciſſe Herodotum in declarando hujus conturbantis viſus modo? quod non dubitavit facere tripliciter, ne quid ambiguum reſtet; primo ὄψιν, deinde

νυκτός,

νυκτὸς, tertio ἐν τῷ ὕπνῳ. Poteſt enim fieri noctu extra ſomnum, ut Bruto lucubranti ille malus genius. Quæ tria ſic junctim veniunt quoque 7, 12 Καλύπνωσε, καὶ δὴ κου ἐν τῇ νυκτὶ εἶδε ὄψιν. Attamen tres ultimæ voces non ſunt in MS. Nam ſane in illo ſtatu eum deprehenſum à ſomnio ſatis fatetur addita temporis nota νυκτὸς. Quam quum non apponat in capite 118, merito illic addit iſta noſtra ἐν τῷ ὕπνῳ, recte illic convenientia. Sicut etiam cap. 131. pro quo dicit 5, 55 ἰδόντα ὄψιν ἐνυπνίου.

366, 30. ταύτην τὴν ὄψιν συνεβ.] Limatius & concinnius eſſe, quod legitur in MS. ταύτῃ, dixi paulo ante.

366, 34. Πιεζόμενοι.] MS. πιεζεύμενοι.

367, 7. Μελλόντων ἢ σφέων συνάψειν.] Prorſus ut 5, 75 Μελλόντων ἢ συνάψειν τὰ στρατόπεδα ἐς μάχην. Itaque & hoc loco vocem σφέων non habet liber MS. Reliqua deinde ſic ſcribit; μελλόντων ἢ συνάπτειν, ut novimus utrumque recte dici, etiam placuiſſe Herodoto.

367, 48. Καί κως ἐς ἔτι τουτέων ἀνήκει &c.] Nullius bonæ mentis oratio hæc Græca: & quis in his inſpiciet Latina Laurentii, *quomodo ad te harum rerum arbitrium redeat?* Quod etſi tranſſiliat Stephanus per ſilentium, tamen ipſe mentitus ſibi fuit, ſi credidit Græca iſta ab ſe intelligi, quum id fieri nequeat, niſi ab illo, qui recorrigat ex optimo MS. Καί κως ἐς σέ τι τουτέων. Hæc quum videantur haud dubie adfuiſſe interpreti, unde in tantum mutata ſunt? Crebrum in Herodoto uſum hujus verbi docent Collectanea Porti, ſed unde abeſt hic locus, nempe quia procedebat ſolita conſtructio. Sic ab utroque jacuit deſertus hic locus.

368, 10. Οὔκω τι συμβολὴν ἐποιέετο.] Per literarum tranſpoſitiones, tanto magis nefarias, quanto occultiores, periit omnis ſuavitas, quæ propria eſt Herodoti; ſed quas elegantiſſima inverſione evolvit optimus MS. ὅτι κω συμβολὴν ἐποιέετο.

368, 14. Δεξιοῦ κέρεος.] MS. κέρεος.

368, 15. Ὡς ἑκάστη αὐτέων.] Nimium hic ſermo proclinat in prytaneias ipſas. Itaque melius MS. ὡς ἑκάστου αὐτῶν ἐγίνετο πρυτανηΐη.

368, 28. Ἐν τῇσι πεντετηρίσι.] Quæ ad Panathenæa reſpicere notavit Cl. Meurſius in libello de eis ſcripto cap. 26. Mire mox Valla de imitatione aciei Medicæ, quam Attica fecerit. Non ſic loquuntur Latini, ut illic ponant verbum hoc. deinde *aciem paucis confertam ordinibus* quis dixit?

368, 43. Αὐτοὺς ἐόντας ὀλίγους.] In MS. media vox non eſt, unde quis ultra deſideret?

369, 12. Συναγαγόντες τὰ κέρεα.] MS. auctior συναγαγόντες τὰ κέρεα ἀμφότερα, quod habet ſuam venerem, & neſcio unde ad hoc venerit Italus ſcribens *contraſſero ambe le corna*, quum Valla deſtituatur eo vocabulo.

369, 14. Ἐς ὃ ἐπὶ τὴν θάλασσαν.] MS. ἐς ὃ ἐς τὴν θάλ. quaſi diſplicuerit librariis repetitio voculæ ἐς.

369, 17. Ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ὁ πολέμαρχος Καλλίμαχος.] Interpretatur Valla *quo in certamine*, qualitercunque intellexerit. Italus *mori in queſta battaglia.* Sane fieri potuit, ut in iſto prælio, quod prius cum Perſis in Marathone confectum fuit, occubuerit Callimachus: at certe Cynægirum novimus non in priore commiſſione, ſed in hoc contra victores mediæ aciei Perſas, ſed retroactos, & fere apud naves conflictu occiſum eſſe; adeo ut quum & polemarchum & unum ex ducibus Herodotus jungat Cynægiro, potius videantur etiam illi & loco & tempore eodem, quo Cynægirus, mortui fuiſſe. Id ut credas verum eſſe, atque etiam Herodotum voluiſſe, corriges ex optimo libro ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ, quod eſt oppido exquiſitum, & ſæpe de parte bellici conflictus adhibitum. Clare 7, 190. Ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ νέας διαφθαρῆναι. 8, 89. Ἐν ἢ τῷ πόνῳ τούτῳ ἀπὸ μὲν ἔθανε ὁ στρατηγός. Et ſæpius. Quinetiam appellatio ipſa Καλλίμαχος non exſtat in MS. Sed neque MS. ſcribit Κυναίγειρος, ſed Κυνέγειρος.

369, 24. Τρόπῳ τοιῷδε.] MS. τρόπῳ τοιούτῳ.

369, 28. Αἰτίη δ' ἔσχε.] Sic 5, 70. Τὸν δὴ Κλεομένεα εἶχε αἰτίη φοιτᾶν παρὰ τὴν γυναῖκα. Sed hanc ipſam locutionem variat hic ſcriptor, ut in iſto ipſo loco ſtatim apparet. Itaque legitur etiam nunc in Florentino MS. αἰτίην δ' ἔσχεν. quod cur rejicias, nihil eſt. Nam infinitivus nunc ponitur pro nominativo, & conſtructio ſic fingitur Τὸ αὐτοὺς ταῦτα ἐπινοηθῆναι ἔσχε αἰτίην Ἀθηναίοισι ἐξ Ἀλκμαιωνιδέων μηχανῆς.

369, 31. Ἀναδέξαι δὲ ἀσπίδα.] MS. ἀναδέξαι. Et quid eo certius? quum etiam infra cap. 120 rurſus dicat Ἀλκμαιωνίδας ἄν κοτε ἀναδέξαι Πέρσῃσι ἐκ συνθήματος ἀσπίδα. Et rurſum cap. 123. τούτους γε ἀναδέξαι ἀσπίδα. Nam & ibi ſic MS. Ita patet bene à Valla adhibitum verbum *oſtendere*, ſed omnia ab eo confuſe acta, dum quod nunc ſcutum vertit, infra dicit parmam; & maxime quod ſcribat *Perſis adhuc apud inſulam agentibus*, non interpretans ἐοῦσι ἤδη ἐν τῇσι νηυσί, quæ ſunt verba Herodoti, ſed ἐοῦσι ἔτι ἐν τῇ νήσῳ, perperam, ut mirer prætermiſſam hanc labem ab Stephano. Cæterum phraſin hoc loco ab Herodoto adhibitam uſurpavit Dio Cocc. in Excerptis Peireſcii pag. 749. Ἀπὸ παραγγέλματος αὐτὸς τὴν ἀσπίδα ἀναδείξας, & Latine reddit Valeſius *ipſe cum clypeo agmen ducens*, quaſi ſupponeret decurſionem, quam clypeo moderabantur. At ea nulla fuit; unde debuit ex imitatione hujus loci interpretari ſimpliciter *ipſe ex compoſito clypeum tollens & oſtendens.* Sed in-

inde patet Dionem nunc quoque legisse verbum hoc Herodoti in activo. Quid quod & Plutarchus in Κακοηθείᾳ sui Herodoti non aliter habet quam ἀναδεῖξαι? En maxima & plurima fidei pignora!

369, 33. Ὡς ποδῶν εἶχονλο.] MS. ὡς ποδῶν ἤκαν. Nota est elegantia, quam huic verbo per genitivi constructionem addidere Græci, & sæpe utitur Herodotus, ut ab viris doctis passim notatum est, quæ exempla licet augeat hic locus ita ex optimo codice correctus. Adde jam prolata 11, 43.

369, 42. Ἐξακισχιλίους καὶ τετρακοσίους.] Quam conniverint nuper in hoc loco rite spectando, res ipsa dicit, & cur sic corripuerit numerum hic scriptor, notavit Berneccerus ad Justinum 2, 9.

370, 24. Ὡς προσέχον ἐς τὴν Ἀσίην πλ.] MS. προσέχον πρὸς τὴν Ἀσίην.

370, 30. Κισσίης χώρης.] De qua sedulo collegit aliqua Nob. Thom. Stanlejus ad Æschyli Persas p. 756, ideo hîc facile non prætereundus, quia & hanc mentionem Herodoti citat & viros militares ex libro 7.

370, 31. Ἀνδέρικκα.] Sic vulgo. At in MS. Mediceo plane scribitur idem nomen, quod exstat lib. 1 cap. 185, Ἀρδέρικκα, etsi non sit idem locus, ut patet ex illis, quæ de unoquoque traduntur, tamen ut in diversis regionibus duo loca exstiterint pari nomine insignia, ut sæpe contigit; sed quod de hac appellatione nequivit sibi imaginari Ortelius, ut neque Bochartus, cui cognita literarum mutatio, ut perinde illi sit per *n* an per *r* scribatur, maximam mox immisit audaciam, quam nec meam facio, nec ultra attingo. Vide eam in Phaleg 4, 16.

370, 36. Ἥμισυ ἀσκοῦ προσδέδεται.] MS. ἥμισυ ἀσκοῦ οἱ προσδ. Sic vere integra locutio.

370, 40. Συνάγουσι ἐν ἀγγείοις.] Nihil certius, quam & omnia liquida & oleum, quod profluit, excipi debere in vasa, ut Latini dicunt, ἀγγεῖα, ut Græci, omnino diversissima & multiplicia, & sic colligi. Itaque apparet verum dici ab auctore; sed id ita simplex est, ut fere sit brutum vel σαθρὸν, quum quia nunquam aliter agitur, nec agi potest, id dici non debeat. Sed omnino aliud longe & melior sensus ab Herodoto lectori inculcatus fuit. Non enim de eo agebatur, quibus rebus colligeretur oleum; sed haud dubie erat hoc oleum magnopere diversum ab oleo naturali, quod ex olivis exprimebatur. Id intererat sciri, cujus foret naturæ, & in quo distaret ab oleo vero. Itaque mirabile est, quod bonitas codicis Florentini nos docet ab Herodoto scriptum esse, videlicet tantum illa, τὸ δὲ ἔλαιον οἱ Πέρσαι καλέουσι ῥαδινάκην· ἐστὶ δὲ μέλαν, καὶ ὀδμὴν παρεχόμενον βαρέαν. Nihil satagit de vasis. Sed statim ostendit Persis id haberi singulare genus liquoris, quod similitudinem olei præ se ferat, sed tamen & colore suo & odore statim se prodat, ut hinc Persæ specifica appellatione distinxerint, & sub alio nomine venale in tabernis exstiterit. Plane igitur dimitto mentionem vasorum sine damno Herodoti vel hujus Persici olei.

370, 48. Τελέαιοι ἐκ Σπάρτης &c.] Ut opinor, bene cessit exemplari Mediceo omisisse non necessaria, patetque ea deleri debere. Sed non tantum patet mea vis, ut nunc quoque confirmem accessionem, quæ his verbis ab illo ipso codice adduntur interponendo, quod modo vix lectum est, μετὰ τὴν πανσέληνον. Nihil occurrit, cur opiner iterari debere. Et tamen quoque imaginari mihi nequeo aliquid frustra aut temere in isto MSto notatum esse. Quin tu vide, quam indefinita sit spatii & temporis mensura, post plenilunium venisse Athenas, ita festinos, ut triduo quam egressi sint è Sparta, in Atticam pervenerint. Si rogem quanto tempore post plenilunium eguerint vel usi fuerint ad armandum & copias componendas? De eo non dicit, & tamen inde etiam res pendet. Propterea ut id clare appareret, videtur repetere, quasi dicat istos Laconas post plenilunium venisse Athenas, sed ea velocitate & cupidine occurrendi ad rem gerendam, ut tertio prorsus die post plenilunium adfuerint. Quod iter non conficitur ab hemerodromo, nisi biduo. Et considera insuper tempus necessarium in comparando.

371, 15. Καλλίεω δὲ τούτου &c.] Audimus excessum historiæ, cui similem suo operi non indulsit Herodotus; neque inter tot tantosque viros, qui in eo memorantur, ullus est, quem tanta ad laudem famamque commendatio prosequatur, quum tamen certe multi sint, de quibus dici queat τούτων ἄξιον εἶναι πολλαχοῦ μνήμην πάντα τινα ἔχειν, præsertim quum quæ de hoc Callia narrantur, sint aliena ab filo historiæ, quam tractat; & præter palmas in ludis contineant tantum domestica de filiabus & largitate dotium. Quid quæris? Certe nullam literam universi hujus excessus, usque ad Καὶ οἱ Ἀλκμαιωνίδαι potui reperire in optimo codice, ut hinc dubitare nequeam, quin aliquo postea tempore ab alio adscriptum margini librarius nimium facilis receperit in contextum.

371, 38. Τοὺς ὑπολοίπους.] Mire voluerit in negotio prorsus vano declarare Herodotus, quam fuerit proclivis & acutus in non usurpandis iisdem vocibus, si nunc scripserit ὑπολοίπους, mox uno versiculo aut non multo amplius certe interposito τοὺς λοιπούς. Certe in libri sequentis capite 41, postquam dixit ἐκ τῶν λοιπῶν Περσέων, subnectere non dubitat ὁ λοιπὸς ὅμιλος. Sed scito legi etiam hoc lo-

to in MS. Mediceo τὰς λοιπὰς.

371, 44. Ἴσως ἐπιμεμφόμενοι.] MS. ἴσως τι ἐπιμεμφ. Hoc enimvero deerat, ut crebro amat illic addere adjectivum. In quo id notabile est, quod quum scribat auctor lib. 1 cap. 116 ex vulgatis editionibus Ὥστε καὶ παῖδα τὸν σὸν μηδὲν ἐπιμέμφεσθαι, Portus in Lexico citet ὥστε καὶ παῖδα τὸν σὸν μὴ ἐπιμέμφεσθαι, quum certe judicaverit Herodotus exigi ab isto verbo casum nominis.

372, 16. Ἐξενείκαι ἐσάπαξ.] Eam verbi formam aliquoties adhibet auctor. Immo illam videtur quoque in suo exemplari legisse Dio Chrysostomus, qui in fine sermonis de Avaritia 17 ad hanc narrationem respiciens scripsit: Τοσοῦτο χρυσίον αὐτοῖς ἐπιτρέπειν ἐξενεγκεῖν, ὅσον ἕκαστος ἂν δύνηται τῷ σώματι. Nihilominus jam habet MS. ἐξενείκασθαι, & istud præpono omnibus, Dionem non magis in hac parte observans, quam in opinione, quam affingit Crœso, quam certe ex Herodoto non colligas, nec Crœsi sapientia tam altum ascendit. Habet istud medium quoque Th. Gale.

372, 18. Ἐνδὺς κιθῶνα μέγαν.] An hæc descriptio sit Herodoti, deliberato opus est. Nec enim ad sinum profundum & capacissimum demittendum facit magnitudo tunicæ Græcæ. Si de Romana toga sermo esset, ibi certe aliquid magis fluxum in ipsa veste supponi posset, ut composita faceret sinum laxissimum. In tunica Græca id concipi nequit, quum nec plicaretur in rugas, nec tam laxa dependeret, ut per sinistram suspensa sinum faceret. Dicit ergo cum vestitum modo communi fuisse, & sumpsisse tunicam, sed cui adscitus foret amplissimus & spaciose extendendus sinus. Varinus Fav. intellexit τὸ ἄνω τοῦ πέπλου. Sic enim scribit in v. Κόλπος, citans hunc Herodoti locum; quale quid quis nequiret scribere. sed unde peplus ad hunc virum? Certe in MS. non est illud μέγαν.

372, 19. Κοθόρνους τοὺς εὕρισκε.] Hæc lectio statim loquitur se factam esse ab aliquo Ionismi nimium memori aut studioso. MS. κοθόρνους οὓς εὗρ.

372, 31. Καὶ πρὸς ἑτέροισί μιν δωρέεται οὐκ ἐλάσσοσι.] MS. καὶ πρὸς ἕτερα δωρέεται οὐκ ἐλάσσω. Sicut enim vulgarem constructionem alibi offendimus in Herodoto, ita & hanc posteriorem, ut fide vincat codex MS. Et similis varietas in superioribus apparuit.

372, 35. Τύραννος ἐξῆρε.] Vertit quidem Valla *extulit*, sed Portus, quum verbo ἐξαίρειν dederit duos locos, hunc noluit agnoscere. Sed est magis poëticum & Sophocli familiare. Id Ionicum non erit, nisi rescribas ἐξήειρε. Sic enim MS. Vide Portum in Ἀείρειν.

372, 37. Ἢ πρότερον ἦν] Eadem clausula 7, 101. φὰς οὐδέν οἱ ἀηδέστερον ἔσεσθαι ἢ πρότερον ἦν. At modo verbum postremum in MS. non est.

373, 11. Αἰολίδος.] Quid cogitant eruditi lectores? an ea versio convenit Græcis? Recte & Valla & Th. Gale Αἰτωλίδος. Quod quum plane ita exhibeatur in exemplari Mediceo, credidi typorum fuisse errorem, & expuli.

373, 14. Λεωκίδης.] MS. Λεωκήδης, quod præstat & plane simile illi est Δημοκήδης lib. 3. cap. 129. Itaque hactenus Herodotum purgo ultra Grentemesnilium. Reliquorum error manifeste hinc ortus fuit, quod verba τοῦ Ἀργείων τυράννου ascenderint in superiorem versum, & adjuncta sint primæ mentioni nominis Φείδωνος, quum deberent adnecti secundæ, ut sic lectio debeat progredi: Ἀπὸ δὲ Πελοποννήσου Φείδωνος παῖς Λεωκήδης, ἀπὸ Φείδωνος δὲ τοῦ Ἀργείων τυράννου, τοῦ τὰ μέτρα ποιήσαντος &c.

373, 19. Ἀζὴν ἐκ Παίου.] Satisfecisse me opinor indicando lectionem veterem Πάγου. Ortelio tantum animi fuit, ut ab eo appellaretur urbs *Paeus* Παῖος, quod vitavit Grentemesnilius, etsi nihil proferens melius, cum Herodoto conferens Pausaniam.

373, 30. Ἐκ δὲ Θεσσαλίης ἦλθε.] MS. ἦρχε pro ἤρχετο. Quum sæpe in hac historia frequentavisset verbum ἦλθε, videtur offensus tandem voluisse aliquid aliud, unde venit primo illud ἀπίκοντο, & mox nostrum ἤρχετο. Et mox ἐπύθετο, non ἀνεπύθετο.

374, 36. Τῷ δὲ Ἀλκμαίωνος Μεγακλέϊ ἐγγυῶ.] Pro his in MS. legitur tantum, Μεγακλέει δὲ ἐγγυῶ.

374, 40. Ἀμφὶ μὲν κελέει.] Ut sæpe auctor. Sed nunc habet MS. κελέσιος.

375, 17. Ἀτὰρ τινα ἔγκοτον εἶχε.] MS. ἀτὰρ τινα καὶ ἔγκοτον εἶχε.

375, 18. Διὰ Λυσαγόρην.] MS. διὰ Λυσαγόρεα.

375, 23. Ἢν μή οἱ δῶσι.] Nescio quando inceperit hæc lectio placere: habent certe eam Th. Gale, Jungermannus & Stephanus jam ab anno 1592, ut ab Stephano venisse opiner, quum ante illum habeant ἢν μή οἱ δώσειν, quod posset omnino retineri, quum alteram scripturam ne Grammaticæ quidem tirocinia ferant. Omnino lege ex MS. ἢν μιν οὐ δῶσιν, si illa non dant, prout de vocabulo μιν jam annotatum est. Sed verbum prave expressum est in contextu, quod sic repara.

375, 36. Ὑποζάκορον τῶν χθονίων Θεῶν.] Tam prava hîc erat interpretatio Vallæ, & tam importunum silentium H. Stephani, qui tamen χθονίους θεοὺς optime in Thesauro se ostendit intellexisse, ut debeam judicare indigenas prioris Deos hinc expulsos esse, quum ante sæculum non tacuerit Portus, sed recte & Ὑποζάκορον & χθονίους θεοὺς adspexerit. Nec debuit Vindingius in Hellene col. 513 illos indi-

indigenas Deos retinere. Cautior Lud. Nonnius, qui in enarratione nummorum Goltzii Medusam quoque præferentium id subterfugit. Hodie qui id tangit, aquam fert in mare.

375, 43. Ὑπερθορέοντες δ.] MS. ὑπερθορέοντες δ. Hoc enim participium præcipue amant. Cujus libri fides in hoc testimonio quam sit verax, docet nos Suidas palam ita exhibens, & ex hoc loco annotans verbum Ὑπερθορῶν, cui apponit has voces: Τῆς Δήμητρος ἐ δυνάμενος ὑπερθορεῖν τὰς θύρας. θορόντες δ' εἶναι ἐπὶ τὸ μέγαρον. Quæ sunt confusa, & quam fatue possint intelligi & Latine verti & conjecturis inquinari, docet editio Cantabrigiensis & nota Custeri ubique transilientis fores Cereris. Sed ex hoc loco Herodoti omnia rite compones.

376, 32. Οὕτω ἔχε.] MS. ὧδε ἔχε. ut 2, 139. ἴδε ἔλεγον γνώμῃ & centies.

377, 7. Ὅσον παρεὸν αὐτοῖσι.] MS. ὅσῳ, quod omnino restituendum.

377, 22. Τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς αὐτῶν.] Non aliter citat Meursius in Græcia Feriata, ubi exponit Βραυρώνια. Nec aliter editiones quod scio omnes, quum tamen vox ultima sit ab ineptissima manu, ita ut auderem suspicari, an non scripsisset auctor εὖτε ἐξεπιστάμενοι τὰς Ἀθηναίων ὁρτὰς, αὐτῶν ὁρταζόντων, πενίηκ. Ita certe concinna erat sententia, & scriptio plena. Sed nunc scias vocem illam postremam αὐτῶν ignorari penitus ab MS. quem totis velis sequutus fui.

377, 24. Οὔτε συμμίγνυσθαι.] Hoc etiam credo inter varietates Herodoti annotari debet, si modo ejus est, quum legatur in MS. συμμίσγεσθαι. Quod perpetuum Herodoti esse res ipsa docet, virique docti jam observarunt.

377, 30. Λόγυς ἔδοσαν.] MS. ἐδίδοσαν.

377, 38. Προσαπολλύουσι δ' κ̀ τὰς μητ.] MS. προσαπολλῦσι δ' σφέων κ̀ τὰς μ. ita ut sequens αὐτέων, quod in editionibus solet adnecti, ex MS. omissum sit. Mox etiam κ̀ ἐ πρότερε τούτων ὁ ἐργάσαντο, quod est perpetuum Herodoti.

377, 45. Ὁμοίως ἔτικτον ὡς κ̀ πρὸ τοῦ.] Particula ὡς in MS. non legitur, & abesse debet fide libri istius Medicei; quam ut spectatissimam licet propriis indiciis, alienis etiam notis opineris præstabilem, evincet auctoritas Salmasii & similitudo exempli, quod ab eo editur in Plinianis Exercit. pag. 832 occasione loci Strabonis, quem in eo laudat Grentemesnilius. Sic 8, 60. Ὁμοίως αὐτοῦ τε μένων προναυμαχήσεις Πελοποννήσε, κ̀ πρὸς τῷ Ἰσθμῷ. ubi imperfecte Valla, at Stephanus paulo liberior, *hic manens, pro Peloponneso & Isthmo nihilo secius pugnabis*, sed vitiose causam Peloponnesi & Isthmi in unum conjiciens. Omnino & illic subintelligitur ὡς κ̀ πρὸς &c. Verte: *hic manens æque pro Peloponneso pugnabis, ac apud Isthmum.* Et sic MS. 7, 100. Ἐπήρωτῶν τε ἑκάστας ὁμοίως, ὡς κ̀ τὸ πεζὸν, κ̀ ἀπογραφόμενος. Ibid. 115. Ἅμα ἀγόμενος τούτων ἑκάστου τῶ ἐθνέων, κ̀ τῶ περὶ τὸ Πάγγαιον ὄρος οἰκεόντων ὁμοίως, κ̀ τῶ πρότερον κατέλεξα.

378, 10. Τοῦτο εἶπαν.] Quasi post interjectionem repeteret, quæ ante illam extrema posuisset, ut solet facere. Sed nec hæc verba sunt in MS. & istud τοῦτο ita statim recurrit, ut sit invenustum. Etiam præcedentia ὑπολαβόντες εἶπαν satis validum & justum præbent his adminiculum, ut debuerint omitti.

378, 16. Ἐξ Ἐλευσῖνος.] Hoc inolevit editionibus Herodoti, in cujus historia sæpius memorari eam urbem contigit. Sed omnibus locis perperam, ut non modo ex omnibus scriptoribus eam citantibus apparet, verum & ex ipso vetustissimo codice Mediceo.

378, 22. Καὶ αὐτοὶ παρέστησαν.] MS. κ̀ ἔτει παρέσ.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ ET OBSERVATIONES
in librum septimum HERODOTI.

379, 13. Καὶ νέας τε κ̀ ἵππες κ̀ σῖτον κ̀ πλοῖα.] An hæc ita interpretari debemus, ut per νέας intelligantur majores & quas proprie longas dixerunt ac bellicas, πλοῖα vero sive minuscula, sive alia varii generis ad militem aut commeatum vehendum? Certe ita credidit Valla vertens *navigia*. Quin immo sic videtur facere Herodotus cap. 21. Οἱ μὲν γὰρ νέας παρείχοντο, οἱ δ' ἐς πεζὸν ἐτετάχατο, τοῖσι δ' ἵππος προσετέτακτο, τοῖσι δ' ἱππαγωγὰ πλοῖα. & mox rursus adjicit νέας. Certe enim Herodotus quum νέας simpliciter dicit, majores & bellicas voluit etiam ibi intellexisse; quod ut pateret clarius, ad speciem certam notandam addidit ἱππαγωγά. Idque ipsum, velut ludens in voce νέας, egregio testimonio probat ipse lib. 6 cap. 48 Κελεύων νέας τε μακρὰς κ̀ ἱππαγωγὰ πλοῖα ποιέεσθαι. Cap. 95. παρεγένοντο δ' κ̀ αἱ ἱππαγωγοὶ νέες. ἐσβαλόμενοι δ' τοὺς ἵππες ἐς ταύτας, κ̀ τὸ πεζὸν στρατὸν ἐσβιβάσαντες ἐς τὰς νέας, ἔπλεον ἑξακοσίῃσι τριήρεσι ἐς τὴν Ἰωνίην. Quidquid sit, quamvis videatur νέας aliis lo-

locis ad majores tantum naves retulisse, vix crediderim tamen id ab eo distinguendi gratia inter νέας & πλοῖα factum, ac libentius idcirco accederem ad MS. Mediceum, qui voces postremas duas ignorat.

379, 15. Ἀσίη ἐδονέετο πᾶσα.] Ut solet vox posterior sæpe addi, ubi vim significationis non implet, sed magnam partem continet. Ita nunc quoque sumi potest. Sed quid agimus? Illa vox non est in MS. Sane in capite 9 maluit dicere, ἄγοντι καὶ πλῆθος τὸ ἐκ τῆς Ἀσίης, καὶ νέας τὰς ἁπάσας.

379, 17. Τετάρτῳ ἔτεϊ.] MS. τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ, unde suspicio quædam oritur loci hujus male tractati, quem tot participia insignem faciunt, vix alibi occurrentia sic junctim. Hinc illud δὲ post vocem καταλεγομένων, ubi cassa & vana est ejus vis, transferebam post vocem τετάρτῳ. Sic optime procedunt. Τελέων δὲ περιαγγελλομένων ἡ Ἀσίη ἐδονέετο ἐπὶ τρία ἔτεα, καταλεγομένων τῶν ἀρίστων ὡς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα στρατευσομένων καὶ παρασκευαζομένων. Τετάρτῳ δὲ ἔτεϊ Αἰγύπτιοι &c. Priora sunt sui generis & diversæ materiæ, nec pertinent ad posterius.

379, 20. Καὶ μᾶλλον ὥρμητο ἐπ' ἀμφ.] MS. καὶ μᾶλλον ὥρμητο καὶ ἐπ' ἀμφοτέρους, in qua repetitione est insigne momentum, etsi nulla varietas voculæ καὶ.

380, 14. Ὁ μὲν Ἀρτοβαζάνης.] MS. ὁ μὲν γὰρ Ἀρτοβ. quod omnino recte inseritur.

380, 32. Τῷ ὑστέρῳ ἔτεϊ.] De hoc computo agit Dion. Petavius lib. 10 cap. 23.

380, 46. Ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις τάπερ &c.] Aldus distinxit: ἀλλὰ τὸ μὲν νῦν, ταῦτα πρήσσοις, τάπερ, unde priorem notam sustulit Camerarius, sequentibus aliis; Stephanus etiam posteriorem, unde similiter & Jungermannus & Th. Gale. Sed nulla parte hæc oratio scopum attingit adhortationis, quam sibi proposuit Mardonius. Quid enim sive Græca, sive Latina colligas, aliud ea suadet, nisi ut primo res Ægypti curet, deinde Græciæ? id quod sponte sua in animo habebat Xerxes. Deinde inest his negligentia quædam, qua proposito Regis obstare quidem non audet, sed nec laudat id ipsum, sed quando ita vult, patitur ut perficiat: sic enim Valla; *Tu vero quod in manibus habes perfice.* At Mardonius contrarium intendit, conatus persuadere, ut antiquiorem curam Græciæ habeat, quam Ægypti. Quod quum aperte non sustineret eloqui contra regis destinationem, latenter id innuit, ita ut tamen videatur regiæ voluntati indulgere, vocans Ægyptum quidem ἐξυβρίσασαν, ut merita sit quæ pœnas luat, sed tamen ante & post nominans Athenienses & Athenas, ut istis aures regias impleat. Egregie sane hoc omne apparebit, si ex optimo MS. rescribas in his verbis: ἀλλ' εἰ τὸ μὲν νῦν ταῦτα πρήσσοις. Sic enim illic habetur, quod mutarunt qui non advertebant particulam εἰ esse hîc optativam. *Sed utinam, ut quidem nunc est, ea perficias, quæ in manibus habes: at certe pacata Ægypto* &c. Ita blanditur Regi & præsentium propositorum felicem eventum optans vel instanter urget expeditionem contra Athenas. Ut in laudatissimis illis Excerptis Peirescianis Polybii pag. 150. Εἰ γὰρ ἐγὼ ταύτην ἴδοιμι τὴν ἡμέραν &c. Et jam est observatum aliis.

380, 49. Ἵνα λόγος σε ἔχῃ.] MS. ἵνα λόγος τέ σε ἔχῃ. Apodosis clara sequitur, ut hoc debeat anteire, ipso Latino interprete jam ostentante. Immo ita plene extulit Aldus & Hervagius. Stephanus anno 1592 negligere incepit, quod sequuti posteri.

381, 3. Τούτου δὲ τοῦ λόγου.] Hervagius in utraque omisit secundam τοῦ. Sed MS. τοῦδε δὲ τοῦ λόγου. & rursus παρενθήκην ποιέεσκε τήνδε, non ἐποιέετο, quod omnem in partem est accuratissimum, quum occurrant in Herodoto & Ἐκπέμπεσκε & ἄγεσκεν & ἔρδεσκε & ποιέεσκον & φεύγεσκον & τρέπεσκε, & ἐλάβεσκον, quæ nec ignota sunt doctis lectoribus.

381, 4. Περικαλλὴς χώρη.] Cur hæ voces minus mereantur verbum cui innitantur, quam sequentia, non video. Et certe optimus MS. habet περικαλλὴς εἴη χώρη, quod est oportunissimum, nec refert, utrum mox sequatur φέρει, an φέροι. Nam descriptio, qua mox Mardonium describit Herodotus, adsumitur ab Cl. Stanlejo ad Æschyl. pag. 772 ad probandum illum vel præcipue fuisse τῶν κακῶν ἀνδρῶν, ut eos vocat iste poëta.

381, 12. Σύμμαχα γινόμενα πρὸς τὸ πείθεσθαι.] Recte id quidem, sed cedere debet optimo MS. in quo legitur ἐς τὸ πείθεσθαι.

381, 19. Ἔτι πλέον προσωρέγοντο.] MS. ὅτι πλέον.

381, 37. Καὶ οἱ Ἀλευάδαι &c.] Est conclusio quædam sermonis ante habiti de Onomacriti & Pisistratidarum reconciliatione & consentiente suffragio apud regem Xerxem ad bellum Græciæ concitandum. Hos binos ait coram rege frequenter de hac re egisse. Itaque quid oro huc faciunt Aleuadæ, quos ante dixit non nisi nuncios mittendo multa pollicitos esse ad evocandum regem in bellum Græciæ? & de quibus sermonem absolvit tum, quum Pisistratidas retulit similes ipsis sermones habuisse. Certe non possunt Aleuadæ per omnia jungi Pisistratidis & Onomacrito, quorum hi Susis fuerunt, non illi. Nec enim ex Aleuadis quenquam ex Thessalia notavit trajecisse ad regiam Persicam, arbitratis se satisfecisse per nuncios. An vero hi nuncii sunt æquales Pisistratidis, ut coram rege Xerxe etiam dixerint sententiam cum illis? Itaque merito videor obsequuturus optimo codici ejuranti tres istas voces, quæ

Herodoti non sunt, superius loco decentissimo positæ, ut nunc iterari non oporteat. Egregium profecto agnoscis adulteratæ manus in Herodoto indicium ab illo MSto servatum.

382, 11. Τὰ μέν τοι Κῦρός τε.] MS. τὰ μέν νυν Κῦρός τε.

382, 20. Φαυλοτέρην.] At MS. clare φλαυροτέρην. Intererat hunc locum sic patefieri, quia & Portus rationem hujus vocabuli habuit ex Herodoto, non illius, quod vulgo hîc legebatur.

382, 21. Ὑμέας ἐγὼ συνελ.] MS. ὑμέας νῦν ἐγὼ συνελ.

382, 41. Εὑρίσκω ἀναλογιζόμενος.] Quis hoc loco ἀναλογισμὸς intelligatur, difficile dictu est vel inventu, nedum ut ratiocinando compertum dicat Valla. At contra legitur in optimo MS. ἀνδρίσκω λογιζόμενος. Quæ immutatio vel ideo probari debet, quod fere idem ex ore eodem proferri curat Herodotus infra cap. 28. Εὗρον λογιζόμενος. Aliud plane agitur etiam infra cap. 194, ubi exstat ἀναλογιζόμενος Δαρεῖος εὗρε οἱ πλέω ἀγαθὰ &c. ubi quod oportet dicemus. Etiam paulo ante MS. ἐπ' αὐτέους, non αὐτοὺς.

382, 46. Ὅμηρον ἔχουσαν τῇ ἡμετέρῃ.] Et quare sic mutaverit? MS. ὁμουρέουσαν.

383, 10. Νομίζετε εἶναι ἐν ἡμετέρῳ.] Quam quæsitæ hîc ambages? & unde istud postremum, quum Stephanus testetur de suis ἡμετέρα? Potuit Valla pervenire ad *in nostra domo.* Utrum aliquid ex his duobus illuc propius accedit, an vero ἡμετέρου? Proculdubio hoc postremum, præterquam quod eximium & dulcissimum. Sit etiam; atqui ita legitur in Medicea membrana, ut multis nominibus, ita certe etiam hoc ipso veneranda.

384, 9. Ἐγὼ ψευδοθείην.] MS. ἐγώ γε ψευσθείην. In verbo sequenti ὑπολεήνας versionem Vallæ non tetigi, sed debet conferri Æm. Porti explicatio satis docta in Lexico.

384, 22. Λεχθεισέων δὲ, ἐστι· ὥσπερ &c.] Sic ego distinxi hunc locum, quem vulgo male concipi in editionibus opinabar, unde etiam prave Valla interpretationem miscuit, quum Herodotus non dicat *licet tanquam aurum purum deligere.*

384, 25. Ἐγὼ δὲ πατέρα.] MS. ἐγὼ δὲ καὶ πατέρα, oportune satis.

384, 36. Καὶ δὴ συνήνεικε ἢ καὶ κατὰ γῆν.] MS. καὶ δὴ καὶ συνήνεικε ἤτοι κατὰ γῆν. Quæ necessaria particulæ iteratio, & haud dubie cognitam habuit Valla, unde usurpavit particulam *atqui*, ut bene oppositionem deprehenderit, sed in cæteris aberravit.

384, 42. Οὔκων ἀμφοτέρῃσι ἐχώρησε.] Locus putidus & insipidus. Atqui si recte interpretatus fuit Valla, *ergo non utraque in parte successit*, debuit scribi ἀμφοτέροισι, ut paulo ante quum etiam præcessissent ἢ κατὰ γῆν ἢ καὶ κατὰ θάλασσαν, subnectitur ἢ καὶ κατ' ἀμφότερα. Unde igitur ista inconcinna generis varietas? Nonnisi ex vitio scribarum. Manifeste patebit error calami, ubi intelliges veram lectionem, quam præbet optimus MS. οὔκων ἀμφοτέρῃ σφι ἐχώρησε. Hic dativus similiter turbatus fuit in loco, quem mollivi sub numeris 50, 44.

385, 7. Μηδ' ἀντιωθῇ.] In hoc verbo exsultavit Mardonius. At nunc MS. μηδ' ἠναντιώθη. Certe apparet ex sequentibus hoc verbum nunc hæsisse in memoria auctoris, ubi habes εἰ γὰρ καὶ ἐναντιωθῆναι τοι θέλοι, prorsus alio sensu, quam cui inhærebat jactabundus Mardonius. Etiam mox πρήγματος γεγονότος, non γενέσθαι. Ita sane Valla, & sensus requirit.

385, 10. Μὴ βουλεύου.] MS. μὴ βουλεύεο. & mox πείθευ, non πείθεο. item ὅταν τοι δοκῇ, non δοκέῃ.

385, 25. Ἐπισκήπτει βέλεα.] MS. ἀποσκήπτει τὰ βέλεα. Ut discamus ex Herodoto non tantum usurpari in illo genere posse verbum ἐπισκήπτειν, prout novit vulgus, sed & alterum compositum ab ἀπὸ, quod jam libro I usurpavit de exitu somnii, & ab Stephano simul Portoque annotatum; ad hunc locum pervenire nequibant.

385, 29. Δι' ὧν ἐσφάλησαν.] MS. δι' ὧν ἐφθάρησαν. Quod si non clarius, certe perfectius prodit eventum & summam ejus, ut iste error sit conjunctus cum extrema pernicie. Nihilominus contextui non inserui ob frequentem etiam usum verbi σφάλλειν in hoc scriptore.

385, 35. Εὕροι τις ἄν.] MS. ἐξεύροι τις ἄν, ut solet.

385, 45. Οὐ παρεόντων κατηγορέων.] Patuit ergo viris doctis jamdiu hîc aliquid male disponi, ut post diserte positum unum ἀδικεόμενον nunc importune discedat ad multos, & tot quot nemo potest concipere; unde sive librarios scribas sive ipsos editores cernimus ivisse in mutationem, quam non suppeditabat illis Herodotus, sed privata violentia & incontinentia. Exspectari debuit cognitio optimi exemplaris, unde restitui οὐ παρεόν τι κατηγορέων, accusans aliquid non præsens.

386, 14. Ἐξεργασάμενον Πέρσας.] MS. ἐξεργασμένον. Et hæc est forma hujus vocis, qua utitur Herodotus, ut duobus testimoniis fecit conspicuum. Et statim: εἰ μὴ ἄρα καὶ, non εἰ μὴ καὶ ἄρα καὶ.

386, 28. Ἐκ Δαρείου, τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος.] Quum sit hoc unum omnino in antiquitate, quod norim, tota monumentum, in quo series & propago generis ex Achæmene deducti recenseatur; satis patet quam dif-

difficile sit qualecunque de eo judicium. Itaque probare etiam magis possum, quam approbare conatum viri insignis, qui stemmatis ejus duplicem ordinem describi à se putavit posse, præsertim quum ne hic quidem locus manserit intactus ab venenoso calamo. Itaque proponam modo, quid mihi occucurrerit in optimo codice MS. liberis aliorum sententiis. In eo igitur sic exstat. Δαρείου τοῦ Ὑστάσπεος, τοῦ Ἀρσάμεος, τοῦ Ἀριαμνέω, τοῦ τε Τείσπεος τοῦ Κύρου τοῦ Καμβύσεω, τοῦ Τείσπεος, τοῦ Ἀχαιμένεος. In margine autem majusculis characteribus & antiquis erat notatum ita: Ἀχαιμένης, Τείσπης, Καμβύσης, Κῦρος, Τείσπης, Ἀριαμνης, Ἀρσαμένης, Ὑστάσπης, Δαρεῖος, Ξέρξης. Hæc ut sine dubitatione affirmare possum, ita pronunciare audeo securius fidem haberi huic uni MSto, quam omnibus retro aut editionibus aut jam visis MSStis aut etiam stemmatis hujus confectoribus ac debere inseri alium Teispen Achæmenis filium, quem ubique omittunt. Lætus hoc duntaxat propono.

386, 41. Τιμωρέειν ἔτι γίνεται.] MS. τιμωρέειν ἤδη γίνεται, quod plane habet interpretatio Vallæ, & necessario ad sensum requiritur, à quo particula ἔτι longe abest.

387, 6. Στράτευμα ἄγειν.] Cur hîc alio modo loquitur quam infra, ὡς ὧν μεταδεδογμένων μοι μὴ στρατεύεσθαι, addita negativa? Nulla sane causa est præter editorum incuriam. nam MS. plane habet στράτευμα μὴ ἄγειν. An ullus lector Herodoti vivere potest, qui non continue observaverit ab eo addi negativam, ubi alius forsan omitteret? Sic 1, 15. Ἀλλ' ἀπέδοξέ σφι μὴ τιμωρέειν Ἴωσι *decretumque illis est auxilium Ionibus non ferre*. At in verbo Ἀπέδοξε id ipsum jam erat. 4, 125. Ἀπηγόρευον Σκύθῃσι μὴ ἐπιβαίνειν τῶν σφετέρων οὔρων.

387, 7. Προείπας ἀλίζειν Πέρσῃσι στρατόν.] Hoc placuit correctoribus, nempe quia Xerxes consilio suo, id est, Persis imperavit supra, ut pararent se ad tempus, quo esset jussurus convenire exercitum. Sed non ita considerare placuit Herodoto, qui formulam imperii ab Xerxe dati mavult interpretari, & ideo scripsit Πέρσας, ut est in optimo libro. Formula enim imperii velut fuisse supponitur, Persæ, comparate exercitum.

387, 10. Ἐβουλεύσας ποιέειν.] MS. ἐβουλεύσαο ποι. ut mox ὑπεθήκαο. Scias hoc ipsum verbum esse, quod ab Porto omittitur in exemplis, quæ collegit de hoc αο, quum habeat istud ὑπεθήκαο.

387, 16. Συναλίσας τοὺς αὐτούς.] Voces postremæ non sunt in MS. nec requiruntur, quum integerrima sint & eandem sententiam perfectissime exprimant συναλίσας τοὺς καὶ πρότερον συνέλεξε, neque etiam desideratur tam fumosa versio *coacto eorundem Persarum quos pridie coëgerat concilio.* Sic sibi loquatur Valla. Satis est quum verba capitis 8 σύλλογον ἐπίκλητον ἐποιέετο Περσέων interpretatus fuit *in concilium vocavit.*

387, 20. Ἡ νεότης ἐπέζεσε.] MS. ἐπέξεσε. Valde vereor ne pro ἐπεξέζεσε. Habuimus supra ἐξέζεσε εὐλέων.

387, 36. Περιδεὴς γενόμενος.] MS. περιδεὴς ἐγένετο. Cui lectioni nihil obstat.

387, 38. Πέμπει ἄγγελον Ἀρτάβανον καλ.] MS. interponit præpositionem ἐπὶ ante vocem Ἀρτάβανον. Seu construere placeat πέμπει ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον mittit nuncium ad Artabanum καλέοντα vocantem & jubentem venire, seu ἄγγελον ἐπικαλέοντα Ἀρτάβανον, ut auctor utatur adsueta sua & elegantissima tmesi, ut paulo ante μετὰ δὴ βουλεύεαι, ut 5, 81 κατὰ μὲν ἔσυραν Φάληρον, κατὰ δὲ τῆς ἄλλης παραλίης πολλοὺς δήμους. & passim. Deinde MS. ἀπικομένῳ δὲ οἱ ἔλεγε, non ἀπιγμένῳ δὲ ἔλεγε, quod nihil minus quam Herodoteum.

387, 40. Οὐκ ἐσωφρόνεον.] MS. οὐκ ἐφρόνεον, & mox χρηστῆς εἵνεκα συμβουλίης pro συμβουλῆς, sicut ἀντὶ χρηστῆς συμβουλίης etiam dixit 4, 97.

388, 5. Ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι στρατηλασίην.] MS. στρατηλατέειν, quod est oppido accuratum, mutatumque ab eis qui pleonasmum Herodoteum non capiebant. Jungenda enim sunt & construenda, καὶ οἱ πάντως ἐν ἡδονῇ ἐστι γενέσθαι, nempe στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.

388, 13. Τάδε καὶ ἀμφότερα προσήκοντα.] Unde habet Valla istud *quæ ambo tibi cum adsint?* Nullum in vulgatis pronomen illud vel casus accusativus, qui in altero exemplo verbi προσήκειν, quod notavit Portus, appositus est. Itaque est lapsus idem, qui jam supra notatus est. Scribe τά σε καὶ ἀμφότερα προσήκ. Sed neque προσήκοντα ista σφάλλουσι, non sane; unde codex Mediceus habet statim ὁμιλίαι σφάλλουσι, non ὁμιλίη. Ita longe elegantius omnia cohærent, quam quæ vulgo lecta sunt & leguntur.

388, 20. Γνωμέων δύο προκειμένων.] Potuit & participium eadem flexura terminari. Certe habet optimus MS. προκειμενέων. Nec dubito ita quoque extare statim infra in MS. etsi non notaverim. Sed & mox αὐξανούσης, non αὐξούσης. Equidem id jam notavit Portus ex aliis duobus locis, quibus hunc locum annumerare non potuit.

388, 36. Τοῦτο τοιόνδε.] MS. τοῦτο τοιοῦτο. Et statim διαιρέω, non διαιρῶ. Nam intellectus verbi satis clarus est, ut docent Beza & Portus; & cui non lectus Suidas? διαιρῶν, ἀναπτύσσων, δοκιμάζων, καὶ διακρίνων τὰ πράγματα, καὶ οἷον διαίρεσιν αὐτῶν ποιῶν.

389, 1. Μαθητέον ἤδη ἐστί.] MS. ἔσται.

389, 3. Δέδοκται γίνεσθαι.] MS. δεδόκηται. Miror ab Porto in capite illo quo αὐξήσεις συλλαβικαὶ continentur, hoc genus omitti.

389, 4. Ἀλλ' ἤδη ἵημι ἐν κοίτῃ.] Ita vulgo; sed optimus MS. docet aliud subesse. Habet enim:

enim: ἀλλ' ἤδη ἢ ἐμὲ ἐν κοίτῃ. Quod explicandum, nisi si & ipse ego in tuo cubili dormiero.

389, 8. Νομίζων.] Mirum est, quum Valla sic abiret ab hoc verbo, & mallet Latine vertere *speraret*, H. Stephanum in hac ipsa parte non lætum Latinis eaque mutantem, in hoc tamen concordare, ut verbum id ipsum retineret. Duri sunt sane illi in negligendo Græco. An habuit Valla quid aliud? Certe nos abhinc legimus ex optimo MS. ἐλπίζων. Ita enim exhibet.

389, 14. Εἶπε τάδε.] Vocula postrema non est in MS. nec requiritur, & meliorem locum infra obtinet.

389, 26. Ἰδών τε πολλά.] MS. ἰδὼν ἤδη πολλά τε.

389, 31. Μεμνημένος δὲ.] Non ut commendem hoc profero, sed gustus varietatis ubique ab Herodoto adhibitæ nunc quoque immittit nescio quam suspicionem, ne opiner plane frustra & in vanum contigisse, ut legatur in optimo MS. μεμνησμένος δὲ, quum in priore faciat cum vulgatis.

390, 11. Ἐπὶ τοῖσι ἀνειρημένοισι.] MS. simpliciter εἰρημένοισι.

390, 14. Θύσσον.] Hoc nomen est monumentum futilium Isaaci Vossii in adolescentia studiorum ex nota, quam posuit ad Scylacem, ubi ex Herodoti lib. 7 novit corrigere Θύσος, ut mox dubitet, an non Θύσσος scribendum sit, ut apud Thucydidem legitur Pliniumque, quum Strabonis epitome Θύσσαν vocet. Hæc omnia tamdiu ante eum collegerat Ortelius, ut nihil sit ipsius. Sed uterque labitur in Herodoto, quippe cujus vetustissima manus consentit cum Thucydide & Plinio. Id inquirere debuerat.

390, 28. Διαβάντες ἐς τὴν Εὐρώπην.] Particula ἐς non est in MS. Certe id simile prorsus est ei quod notat Salmasius in Flori Annæi verbis 2, 2 *Serpente latius bello in Sardiniam annexamque Corsicam transit*, voculam *in* abesse omnibus libris.

390, 31. Πρὸς μεσαμβρίην.] MS. μεσαμβρίης, ut sæpe.

390, 32. Οὐδ' ἕτεραι.] MS. οὐδ' εἰ ἕτεραι.

390, 36. Πινόμενον ὕδωρ.] MS. πινόμενόν μιν ὕδωρ. Rectissime.

390, 40. Ἅμα στρατευομένοισι.] Vocula prior ut nulli lectori molestiam attulit, nec forsan allatura esset, quum & forsan alias adscripta sit, tacere tamen non debeo eam non esse in MS. Vel vide cap. 95. Οἱ δὲ λοιποὶ ἐκ τοῦ Πόντου στρατευόμενοι, παρείχοντο μὲν ἑκατὸν νέας &c.

390, 41. Τοῖσι δὲ σῖτα.] MS. τοῖσι δ' ἐς σῖτα.

390, 44. Πρὸ τελέων.] MS. ἐκ τελέων, ac junctim ἐτέων κου μάλιστα ἐς τῶν Λίθων, quod oppido egregium, & plane Herodotei genii esse probant ista. 1, 119. Ἔτεα δέκα κου μάλιστα. Et 209. Εἴκοσί κου μάλιστα. Nec mirere, quod statim exhibui Ἐλαιοῦντι, ubi vulgo depravant in Ἐλεοῦντι: sed illud exstat integrum in optimo libro.

391, 44. Νέας διαιρεῦσαι.] Quum Stephanus in antiquis Herodoti libris tam notabiliter reperiret signatum verbum διειρύσαι, ut notavit ad margines, miror unde illi non placuerit simpliciter scriptura Hesychii, ut videtur, ex hoc eodem loco istud verbum annotantis, ubi somniat poëticam epenthesin literæ ι contingere. Utique meminerat Herodotum non esse poëtam, in cujus optimo exemplari similiter ipse inveni: & quæso an id aliunde, quam ex eo quod 2, 135 πλίνθους εἴρυσαν. 3, 30. Ὅτι τόξον εἴρυσε. 4, 10. Τὸν μὲν δὴ εἰρύσαντα τῶν τόξων τὸ ἕτερον. Et hinc cap. 36. φραγμὸν παρείρυσαν?

392, 1. Οὕτω ἐποιέετο.] MS. οὕτω ἐποίεε. Et statim παρεσκευάζοντο δὲ καὶ ὅπλα, non παρεσκευάζετο, quod ferri poterat, immo requiri necessario videbatur, sed cedat genuino, quum ratio Herodoti in participiis bene jam sit inspecta.

392, 22. Οὐδὲ γὰρ ἀρχήν.] Vox media in MS. non est. Sed infelix in his intelligendis & hinc interpretandis fuit Valla.

392, 28. Τῷ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Καταρρήκτης, ὃς ἐξ αὐτῆς τῆς ἀγορῆς τῆς Κελ.] Recte factum ab Cl. Galeo, quum notulis Stephani intermiscet hoc loco supplementum, quod doctrina Salmasii huc intulit, sane necessarium, si Herodotum oportet comparari cum posterioribus, nempe ut legatur ἐὸν Μαρσύης, ὃς καταρρήκτης ἐξ αὐτῆς τῆς ἄκρης τῆς Κελ. Neque enim notum hic nomen fluvii Catarractæ, sed Marsyæ *fons ex summo montis cacumine excurrens magno strepitu aquarum cadit*, ut describit Curtius fere locum hunc Herodoti interpretans. Mira hæc codicum vetustorum concordia, quæ cui tempori vel causæ adtribuenda?

393, 12. Χρήματα μεγάλα ἐπαγγέλλεαι.] Vox media non est in MS. Et sane si adspicias, deprehendas otiosissimam.

393, 24. Κέκλησό τε αὐτὸς τάπερ ἐκλήσαο.] MS. κέκλησό τε αὐτὸς τάπερ αὐτὸς ἐκλήσαο. Quod & perdulce est, & prorsus non otiosum, ubi significatio vocis αὐτὸς etiam deflectit ad notionem Latinæ vocis *solus*.

393, 27. Οὔτε ἐς τὸ μέλλον μεταμελήσῃ.] Nemo quidquam in his vituperet, quum tamen mira violentia explicationem prætulerit glossæ & manui auctoris. Nam optimus ille MS. habet οὔτε ἐς χρόνον μεταμ. Quod est haud dubie & verum & egregium Herodoteum: immo ipsa verba iterantur 9, 88. οὐ γὰρ ὑμῖν ἐς χρόνον ταῦτα ποιεῦσι μεταμελήσει. 3, 72. Αὐτῷ οἱ ἄμεινον ἐς χρόνον ἔσται.

393, 37. Ἐς Κύδραρα πόλιν.] Quam temere

damus nos fraudi quorumcunque! Herodoti hunc locum cum Stephano junxit primus Ortelius, cujus sapiens taciturnitas debet placere, nec minus Berkelii cautissima prudentia. Sed Holstenio quid agas? Hic enim testatus [*MSS. legunt* ΚΥΔΡΑ πόλις] pronunciat [*Atque ita legendum*] quæ utraque sunt falsa, quum quæ adscripsit Salmasius ex MSS. adscripserit præcedenti Κύδραι πόλις. Habeo sub oculis chirographum ejus, & satis clare id facit distincteque. De Herodoto nihil potuit Holstenius adfirmare, quum exemplar ejus, quod procul dubio Florentiæ in manu habuit, non curaverit inspici. Manifeste ibi vidisset Κύδραρα, quod inde restitui.

393, 41. Ἐπ' ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίην φερέσης.] Lepide quidem partiuntur hunc locum inter duas præpositiones ἐπὶ & ἐπ', & quidem sic æqua portione utrique attributa, ut neutra possit queri. Dubites, utrum tantus exactor vocum fuerit vel ipse Herodotus. Certe, ut nihil aliud dicam, scias turbare codicem MS. & legere ἐς ἀριστερὴν ἐπὶ Καρίης φερέσης, quod nequaquam spreverim.

394, 21. Ἀθέμιστα ἔργα ἔρδεσκε.] MS. tantum ἀθέμιστα ἔρδεσκε. Huc usque etiam modo pergit Valla.

394, 24. Ἑπτὰ στάδια.] MS. στάδιοι.

394, 31. Καὶ μαστιγέας ἅμα τούτοισι ἀπέπεμψε στίξοντας.] Ex hoc uno loco videas probari veritatem vocis Græcæ μαστιγεύς. Sic enim notat Henr. Stephanus [μαστιγεὺς flagellator B. ex Herodoto] Scias hoc notari ab illo, à quo ignoratur στιγεὺς aliter Græcis usurpari, quam de instrumento, quo id ipsum peragitur. Attamen Stephanum sequitur Portus notans [Μαστιγεὺς, έως, ὁ. *N. H. Virgator.* q. d. flagellator. Qui flagello cædit aliquem. τοὺς μαστιγέας p. 251, 35] Quæ notatio incidit in hunc locum. Quod si omnis Græca lingua non alio fundamento niteretur, equidem jam omnis cum ipsa Polymnia decidisset in mare Ægæum. Nam certe etsi nostri carnifices iidem soleant & virgis cædere & stigmata inurere; non inde sequitur Xerxem pari ratione usum in castigando Hellesponto. Et quid in his salis est? quippe quum præcesserit de ipsis οἱ μάστιγι πληγὰς ἐπικείσοντας, num potest videri nunc Herodotus dixisse μαστιγέας ἅμα τούτοισι, hoc est, μαστιγέας ἅμα μαστιγεῦσι? Omnino perridiculum. Sed nos Herodotum liberamus, & importunum unius syllabæ donum non magis nunc admittentes, quam in capite 233 ἔστιζον στίγματα βασιλήϊα, aut 5, 6. eam syllabam remittimus auctori suo, ex MS. scribentes καὶ στιγέας. Hæc mea sunt. Sed & Th. Gale produxit ex cod. Arch. hos στιγέας, & apponit *rectius:* an eadem cogitarit, ipse dixerit. Nescio an mirari oporteat, Petrum Gyllium adeo ample sermocinantem de Darii & Xerxis ausu circa hos trajectus, bis citare locum Herodoti & mentionem facere tum flagellationis, tum compedum, sed in utraque citatione non ultra pergere, nec de stigmatibus vel meminisse. Quid illum terruerit, nescio; quum ultra processerint quondam οἱ τὰ περὶ τῶν Μάγων γράψαντες, quippe qui καταγινώσκουσιν Ἡροδότου, ut ait Diogenes Laërtius, Latino interpretante *in jus vocant mendaciique arguunt*, perinde ut alii agunt in circumcisione, alii in chronologia, tanquam in Herodoto mitius aliquid dedeceat, quam sic onerare, quum nihil nisi mentiri gravissime ab his καταγινώσκουσι sit peractum. Et gratia sit eximio Kuhnio, qui Herodotum in parte tam stolida non dereliquit. Lege interim, quæ habet Jo. Fronto de cultu sanctor. pag. 386, & Ezech. Spanhem. ad Julian. p. 195. satiaberis plus satis.

394, 34. Πικρὸν ὕδωρ καὶ ἁλμυρόν.] Duæ voces postremæ non sunt in MS. nec habuit interpres. Et quæso an non sufficit exprobratio, quæ satis dira insequitur, & quidem per hanc eandem vocem?

394, 38. Ὡς οὐδεὶς ἀνθρώπων θύει ὡς ἐόντι.] Voculam priorem aboleri debere quisque satis videt in tam vicina iteratione ejus voculæ. Itaque recte abest ab MS.

394, 46. Ἑξήκοντά τε καὶ τετρακοσίας.] Quasi obnoxius foret Herodotus, ita omne genus flagitii eum vexavit. Quis credat posthæc verba pericopen omitti, quam nihilominus recte expressam habet Valla; & tamen nec ab Aldo, nec ab Camerario, nec ab Stephano qui tamen ita accuratus fuit & ante in capite 32 & post capite 40, nec ab Th. Gale rationem ejus habitam vidi. An ita saltuatim modo Græca cum Latinis contulerunt tanti viri? Unde majore cum fiducia eam restitui, quum in MS. optimo etiam animadvertissem.

395, 6. Διέκπλοον δὲ ὑπὸ φαῦσιν κατέλιπον.] Mira destitutio Herodoti, ut nemo accedere huc ausus fuerit ad spectandum, nedum solidandum, si discesseris ab conatu Æm. Porti; qui tamen & ipse perquam est vilis, ut rejiciens Vallæ istud *relicto ad auroram transitu* velit potius dici *transitum sub auroram*, vel *sub primum diluculum reliquisse*, vel separatim scripto ὑπὸ φαῦσιν, sub diluculum. Itaque videtur existimare tempus hîc describi, quo transitus daretur. Quod prorsus non placet, quum agat de parte loci, ubi trajectus pateret, & quidem semper. Certe non oportuerat scribi de navibus antiquis, nisi ante omnia exactus fuisset hic locus, quem studiose vitaverunt. Itaque in tantum obsequutus fui Porto, ut pro vero haberem separationem ὑπὸ φαῦσιν & verti *sub lumen*, quia quum hunc triplicem transitum statuat auctor per penteconteros fuisse, credidi illic eum patuisse, ubi erant lu-

mina navium, ſicut nos docet locus Livii 29, 25. *Lumina in navibus ſingula roſtratæ, bina onerariæ haberent, in prætoria nave inſigne nocturnum trium luminum fore.* Hoc lumen Appianus vocat λαμπτῆρας lib. 2 de bello Civ. quo minus mirum eſt ab Herodoto φαῦσιν appellari. Quod lumen quum gereretur in puppi, videri poſſet indicare prope puppes penteconterorum ter interpoſitum eſſe ſpatium, per quod vulgo tranſitus daretur minoribus navibus. Auctores antiqui in fabrica navium agnoſcunt φάλκιν circa ſentinam; quæ vox prope quidem huc accedit, ſed prope illam partem tranſitus dari poſſe non videtur. Propterea quum bene perpendo, res ipſa dictat hos patentes trajectus ibi relictos, ubi maxima erat aquæ moles & inde urgentiſſimus ejus curſus, ut optime & celerrime illac poſſent trajicere, & ubi maxime proſpici deberet futura pontis ruptura. Hinc quum medici acutiſſimi in vocibus aliunde petendis ad ſuum microcoſmon, ſervaverint vocem φλύσις in actione corporis, imaginor mihi Herodotum dediſſe ὑπὸ φλύσιν prope eum locum, ubi acerrima erat agitatio fluentis aquæ propter copiam hinc vel inde exundantem.

395, 10. Στρεβλοῦντες ὄνυξι ξυλίνοισι τὰ ὅπλα.] Vertit Laurentius *contenderunt armamenta, contorquentes machinamentis ligneis.* At quæ Latinorum machinamenta contorquentia intelligi queant per Græcum ὄνυχες, dum multum cogito & inquiro, nihil invenio. Proprie quidem eo notatur unguis, deinde translatum ad rei ruſticæ inſtrumentum σιδηρὸς ὄνυξ. Sed id non torquet, ſed ὑπονίζει, ſcalpit, ut Theophraſtum interpretatur Plinius obſervante Stephano, non aliter ac ſi ungues & ungulas commiſcerent, ut notat Juretus ad Paulinum ab nonnullis factum. Et ad eandem rationem ſimilitudinemque referendæ ſunt reliquæ metaphoricæ notationes, ut ſint abſque vi torquendi. Et tamen refert Stephanus; [Ξύλινοι ὄνυχες apud Herodotum, „ubi interpretari queas *uncis*. Nam ὄνυξ pro „unco quoque ſive uncino ſumitur, ut apud „Hippocratem ὄνυξ dicitur uncus, quo fœ„tus mortuus extrahitur. Itidem ἀγκύρας ὄνυξ „dicitur ancoræ uncinus Plutarcho] Vix indignationem tempero! quid enim ad curva iſta facit hoc, quo torqueri debet, non ſcalpi, aut ſcabi, non fœtus extrahi, non unco captari, non ſtabiliri, ſed tantum ςρεβλοῦσθαι? Nihil profecto ad hunc rhombum Stephanus, nihil ad ſententiam Herodoteam iſte ὄνυξ. Attamen quam lepide & molliter agit Æmilius Portus ad ſubrependum dicam, an ridendum? Ipſo judice hic ὄνυξ [interdum accipitur pro mechanico inſtrumento ſive ferreo ſive ligneo, quod ad humanorum unguium ſimilitudinem factum eſt incurvum mediocriter ad res aliquas conſtringendas.] Debuiſſet figuram lineis exprimere; habuiſſet lector Herodoti aliquid portentoſum. Unguesne, mi Porte, adhibuiſti ad conſtringendum? Sed ſatis nugarum. Quas hactenus diſſipavit Th. Gale, ut proferret ex codice Archiep. ὄνοισι, idque judicaret rectius. Utinam & ὄνυχος veteris & ὄνου novi addidiſſet rationem? Citat hunc ipſum locum Salmaſius in Plinianis Ex. p. 765, ubi λευκόλινον illuſtrat docens eſſe linum maceratum, quia lavacro niteſcit, non quod linum album quaſi ſpecies lini ſit, ut poſſet credi interpretem cogitaviſſe; ſed bene tranquillus retinet quoque ὄνυξι ξυλίνοις, nec quidquam tangit, quum pag. 659 verſet ſane ὄνον, ſed remotus ab Herodoto. Utamur igitur non neceſſaria minus quam veriſſima & elegantiſſima correctione, ſcribendo ὄνοισι, quoniam iſtud tam præclarum habet quoque optimus Mediceus. Quippe primo dubium non eſt, quin ad hunc locum referenda ſit gloſſa ex Lexico Herodoteo Goldaſti pag. 746. Ὄνος τὸ περὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπουν καὶ συςρεφόμενον. Quod male confuſum iſte quiſquis fuit deſcripſit ex Heſychio Ὄνος τὸ περὶ τὰ τῶν ὑδάτων ἀγγεῖα πολύπουν ζῶον, καὶ συςρεφόμενον. Neceſſaria enim illic eſt diſtinctio, & duæ ſunt interpretationes, nempe & beſtiola talis multipeda, & inſtrumentum, quod torquendo & circumagendo ſeu vaſa in aquam demittit ac reducit ſurſum, ſeu ad alia adducenda torquetur. Plane ſpecies quædam ἄξονος, ut exponit Galenus apud Stephanum, ubi & convenientiſſimum exemplum habes ex Ariſtotele. Locum Suidæ in μύλη notavit Lindebrogius ad Ammianum 17, 4, ſed amplius ab Suida de eo agitur in v. Ὄνον. Et quantum ex variis ingeniis produxit ille μύλος ὀνικὸς in ſacris ſcriptis tam infeliciter citatus?

395, 15. Ἐπεὶ δὲ ἐγεφυρώθη.] MS. ἐπειδὴ δὲ ἐγεφ.

395, 17. Κόσμῳ ἐπετίθεσαν κατύπερθε.] MS. κόσμῳ ἐτίθεσαν καὶ ὕπερθε.

395, 27. Ἵνα μὴ ἐμπιπλῆται.] MS. ἵνα μὴ πίμπληται.

395, 33. Ἐπὶ νεφέων ἐόντων.] In quibus neſcio quid intelligant. Scio autem Herodoteum & perdoctum legi in MS. ἐπινεφέλων ἐόντων. Videnda modo in lexicis vox ἐπινέφελος.

395, 37. Οἱ δὲ ἔφασαν.] MS. ἔφραζον, id quod proprie magorum interpretationes ſignificat. Cap. 219. Πρῶτον μὲν ὁ μάντις ἐσιδὼν ἐς τὰ ἱρὰ ἔφραζε τὸν μέλλοντα θάνατον.

396, 11. Ἀμείβετο.] MS. ἀμείβεται. Incitati regii animi & jam parati ad reſpondendum & puniendum indicium clarius eſt hoc præſens.

396, 20. Ὑπεναντία δὲ τούτοισι.] Et hîc rurſum MS. adjiciens repetit ἀκύρας.

396, 33.

396, 33. Ποιησάντων ἢ τετέων τοῦτο.] Vox ultima non eſt in MS. Et ſane miniſterii abrupta exſequutio magis patefit.

396, 35. Οἱ σκευοφόροι τε καὶ τὰ ὑποζύγια.] Non aliter habent MSS. libri & præſertim ille optimus. Et ſequens vox τέτυς non patitur id in ſuſpicionem trahi. Quod probaturi ſatis ſunt illi, qui injuſtum militis Romani faſcem cogitabunt; ut ex ejus proportione in Aſiaticis agminibus illos σκευοφόρους portare multa potuiſſe pateat. Clare expoſuit Valla, Porto *calones* interpretante, ut utique non requirantur vehicula, ſed ſingulorum hominum vel animalium quoque terga, præſertim in itineribus, ubi nullum ſpatium vehiculis. Quid enim legimus in fragmento Suidæ in v. Ἐξήρκει. Οὐ γὰρ ἐξήρκει τὰ ὑποζύγια πρὸς τῆς ὁδοῦ χαλεπότητα, ὥστε αἰρόμενοι τὰς ἁμάξας ἐξέφερεν ἐν τῶν δυσπόρων. Et talis via videtur quoque ſupponi in narratione Æliani 9 Var. 30. In hoc quidem Xerxis agmine omnia adfuerunt.

396, 36. Σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων ἀναμὶξ, οὐ διακεκριμένοι.] Quia potuerunt huc uſque tolerare viri docti, permiſi hunc locum etiam in hac editione ſic legi. Et eſt non diſſimile in cap. 55 ὁ σύμμικτος στρατὸς παντοίων ἐθνέων. Attamen ſi attendas, nimis garrule una eademque ſententia multis coacervatis verbis exprimitur, ut tanto majorem fidem mereatur MS. liber, in quo vox prima non exſtat.

396, 39. Οὐ συνέμισγον βασιλέϊ.] Jam notaverunt viri docti frequentiſſimum hujus verbi uſum, & quidem varia notione, in his Herodoti ſcriptis. Sed nullus eſt, qui cogitavit de hac jocoſa tranſpoſitione literarum, quam affero ex optimo MS. συνέσμιγον, prout Suidas ſic habet ἀμιθρῆσαι pro ἀριθμῆσαι, Salmaſius in Plinianis p. 321 ἀμιθρὸς pro ἀριθμὸς &c. Hinc non penitus ſpernendum. Deinde MS. προηγεῦντο μὲν δὴ ἱππόται. non μὲν γὰρ, quæ particula ibi non habet locum, etſi expreſſerit quoque Valla. Sed hæc non præbent cauſam, cur vera appareant priora; ea enim fiunt per intervallum.

397, 25. Διὰ δὲ Ἀταρνέος ἐς Καρήνην.] Locum hunc proprie notavit Stephanus Byzantius in v. Καρήνη, ut ſic ipſe vel legerit in ſuo exemplari, vel corrigendum cenſuerit deſcribens eam πόλιν Μυσίας. Sed ex hodierna editionum Herodoti fide Ortelius, in Theſauro ſcribens: *Carine urbs circa Caycum fluvium in Aſia minori, Herodoto.* Ibi Herodotum agnoſcit, ut in v. Carene oſtenderet nihil ſe concedere Stephano iſti Herodotum alleganti, plane prætermittens mentionem Herodoti. Etiam de eo noluit cogitare, quum referret de Carne, quam noverat Stephano dici Æolidis urbem; quod quum notaret, bene ſciebat in qua parte mundi verſaretur, & in v. Atarneus monet eandem urbem ab aliis poni in Myſia, ab aliis in Æolide, ut debuerit hîc eſſe attentior. Hinc multæ poſterorum ſcriptiones de mutatione literarum η & ι, Holſtenio quidem agnoſcente diverſitatem ſcriptionis, ſed ita nunc tacente, ut mox ab eo Κάρνη πόλις Αἰολίδος confundatur cum Καρίνη Ἰωνίας, quod nunquam rebor cogitatum eſſe ab Stephano, Berkelio Καρίνην præferente ex fragmentis in v. Βέννα. Sed quantopere abeſt hæc Herodotea & Æolica Carne ab Ionica Carine? Bone Deus, an igitur illi legerunt Xerxen profectum eſſe per Ioniam? Ita ægrotant omnes, quia ad verum accedere nequeunt. Omnino verum nomen eſt Κάρνη, & ſic hoc loco optimus codex habebat Κάρνην. Hanc quilibet iſtic videre poteſt. Hanc tuetur Stephanus in v. Αὖλαι ab Holſtenio citatus; hanc apud eum nummus.

397, 35. Ἀπέλιπε τὸ ῥέεθρον.] MS. ἐπέλιπε, ut c. 58. Μέλανα ποταμὸν οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα. Et mox, φόβος ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσέπεσε, non ἐνέπεσε, quod video caſu prætermiſſum eſſe: ſed ἐσέπεσε eſt vera lectio.

397, 45. Γέργιθάς τε καὶ Τεύκρους.] Quod genus hoc hominum? fuitne urbs propria Teucri appellata, ut Gergis? an locus aut pagus, aut gens quædam in Trojana regione ſingularis? An Τευκρίδα intelligi oportet ex lib. 2 cap. 108 repetitam ex Menelai expeditione? Non opinor. Sane antiquitas omnis de his ſilet. Itaque nec ab Herodoto eos cognitos crediderim, etſi Heresbachius in margine monſtraverit *Gergitæ*, *Teucros urbs.* Quin tu, mi lector, mecum hæc expende, & accipe, quod ſuppeditatur ab lectiſſimo MSto Γέργιθας Τεύκρους deletis interpoſitis. Id ipſe Herodotus confirmat 5, 122. Εἷλε δὲ Γέργιθας τοὺς ὑπολειφθέντας τῶν ἀρχαίων Τεύκρων.

398, 22. Οἰκτότερα.] Fingunt ſibi viri docti varias dialectos, quarum venia poſſit litera ρ jure omitti: ſed non eſt, niſi vitium ſcripturæ in quibuſdam MSS. quum Mediceus recte integret οἰκτρότερα. Et mox μᾶλλον ἢ ζώειν MS. non ζῆν.

Ibidem. Οἴην σὺ διαιρέεαι.] MS. οἴην περ σὺ διαιρ.

399, 7. Ἀνήφεσθαι δὲ ἐκείνων.] Sic editur in exemplaribus Stephani, ſic in editione Galea. Sed ab Aldo & Camerario editum fuit λείψεσθαι, quod hîc requiritur.

399, 22. Ἐόντων τῶν λιμένων.] MS. ἐόντων τεῦ λιμένων.

399, 34. Εἰ βουλόμενος μὲν ἀρρωδέοι.] Eſt id ipſum, quod de Oreſte ſuſpicabatur chorus eum defendens adverſus querelas Electræ in hujus nominis tragœdia Sophoclea num. 323 Φιλεῖ γὰρ ὀκνεῖν πρᾶγμ' ἀνὴρ πράσσων μέγα. Quam felix viveret Europa, ſi noſtra ætate hanc do-

ctrinam Palatia habuiſſent? Utique patet audiviſſe ſimile theatra Athenienſium, qui ſatis beati fuerunt, quamdiu licuit eis hæc obſervare; ubi ab fortuna & laſciva cupidine paſſi ſunt ſe impelli verſus Siciliam, non bene perpenſis his monitis, omnia iverunt peſſum.

399, 45. Μὴ τὸ βέβαιον ἀποδέξῃς.] Neſcio quid intellexerint, neque unde id petierint, quod ponunt pro verſione, *ut quod firmum eſt infirmetur*. Nec enim ſententiam habet, nec huc pertinet, ſi intelligi poteſt. Nam innuit eum qui in conſultando vias omnes conſiliorum forſan ab aliis prolatas conatus probare invias, non ex ſe produxerit denique aliquid certum, aut indicaverit quid firmum eſſe queat, illum errare ſimiliter &c. Inde patet nihil afferri ab articulo τὸ, & præclare ſcribi in MS. optimo μήτε βέβαιον ἀποδ.

399,48. Καὶ ὁρέων δύο.] MS. auctior καὶ ὁρέων τοι δύο, etſi ambigam an non legerim in eo ὁρῶν τοι δύο.

400, 6. Γνώμῃσι ἐχρέωντο τῇσι καὶ σύ.] MS. γνώμῃσι ἐχρέωντο ὁμοίῃσι καὶ σύ. Et mox οὐκ ἄν κοτε, non πότε. Egregie, & jam Ioniſmus hic notatus eſt.

400, 10. Σφέα περιηγάγοντο.] Sæpius id exſtat in Herodoto, ut notarunt etiam viri docti. Sed in hoc loco MS. habet σφέας, mutans repente intentionem ab rebus & πρήγμασι ad ipſos Perſas. Reliqui tamen ſuo loco vulgatum, ſi quis eo magis oblectaretur: ipſe enim prorſus id faſtidio.

400, 37. Ἀμείβεται πρὸς ταῦτα.] MS. ἀμείβεται καὶ ταῦτα. Mire pulchra immutatione ad patientiam nunc regis præ ferocia alias inſani declarandam.

400,45. Ἄχαρι οὐδὲν ποιήσαντες.] Quis credat? an fieri poteſt, ut nimis integer etiam ſermo conſuatur? certe hic talis eſt, cui mala manus adjecit longum iſtud in poſtico participium, quum exhibeatur tantum in iſto venerando Mediceo MS. ἄχαρι ἢ οὐδὲν, neque ullum veſtigium eſt illius vocis ποιήσαντες, in qua ita ſollicite ſervanda ſuccedunt ſibi editiones, ſane ob eam cauſam non probatiores; prout certe mihi videtur dulciſſimum, ſi illa auferatur, quum & ſimile occurrat in capite 168 hujus libri.

400, 49. Θυμὸν ἔχων ἀγαθόν.] MS. ἔχε. Quod & ipſum videtur probandum, ut ſingula tanquam diſtincta capita annumeret, quæ ab eo fieri abhinc velit vel mente vel facto.

401,7. Ὑμέας συνέλεξα.] Accurati ſunt viri docti in his vertendis, ut quum Valla redderet *ego vos, quorum opera mihi opus eſt, contraxi*, Stephanus mutaverit *ego vos coëgi à vobis hæc requirens*, quod ſic mutari videtur ideo placuiſſe Stephano, quoniam in Vallæ Latinis ſemel tantum dicebatur *vos*, non etiam *vobis*, quod iterat Stephanus, & ne nunc quidem volui omittere. Sed res mira eſt. Nam prorſus mens Vallæ commota eſt ab lectione quæ exſtat in fideliſſimo MS. ubi vox prior nequaquam apparet. Hinc ſtatuo fruſtra repeti, quum ſenſus ſit *ego hos veſtrûm contraxi rogans*, τῶν δὴ ἐγὼ ὑμέων χρήζων συνέλεξα.

401, 12. Ἀγαθὸν σπεύδεται.] Ne nimis conſultator popularis videatur Xerxes & ſuaſor per locum ab communi bono petitum. Longe magis decorum illi eſt, quod legitur in optimo MS. σπευδέτω, ut videtur, Herodoto id nunc agnoſcente quidem activum, ſed cujus caſus quartus ὑμᾶς nonniſi ſubintellectus adhæret. Alioquin poſſet credi ſcripſiſſe auctor σπεύδετε. Certe ξυνὸν πᾶσι ἀγαθὸν σπεύδειν notat Portus in Lexico. Et ſtatim τῶνδε ἢ εἵνεκα.

401, 19. Παρεσκευάζοντο.] MS. παρεσκευάζετο, ut ad Xerxen referatur, in cujus nomine intelliguntur omnia.

401, 31. Ἀτρεκέως διαχρῆναι.] Hoc verbum fuit labor Æmilii Porti, partim ut confirmaret, partim ut publicaret conjecturam, qua ipſi videbatur legendum διακρῖναι: ſed diſcrimen facere nequivit, inops conſilii, cujus copiam bonam nobis præbet optimus MS. exhibens plane διακρῖναι, quod typos nunc fugit ocius reſtituendum.

401,32. Καθῆκε ἐς τὴν θάλασσαν.] MS. Mediceus καθῆκε ἐς τὸ πέλαγος, quomodo pro guſtu varietatis ſcripſiſſe crediderim.

402, 39. Ἐπ᾽ οὗ καὶ ὁ κόλπος . . . ἐπωνυμίην ἔχει.] Ita edidi ex MS. ubi vulgo erat ἀπ᾽ οὗ. Cauſa ſuperius dicta eſt.

403, 6. Ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηΐκη πόλις &c.] Vix decernas, utrum Græca negligentius ſint adminiſtrata, an Latina. Nam & Græca iſta ſtare aut tolerari nequeunt, & Latina video ſic edi jam ab anno 1566 in Stephani editionibus, majoribus illis, *ubi Sala urbs, Samothracia & Zona*, diſtinctione hac repetita in editione anni 1592, etiam repetente Jungermanno, quum editio Th. Gale illic ſit oblita atramento incerto & ſordido, quod tamen eſt loco diſtinctionis. Sed & in minore Francofurtina anni 1620. Quæ non tamen ſic diſtincta legit interpres Italicus, ſed pejore modo *diſcendendoſi dalla citta di Sala & di Zona che ſono in Samothracia*. Permittamus nugari, quibus ita placet. In Græcis non intelligo cur meliora ingenia potuerint pati, ut ſplendor Herodoteus tam ſordida umbra fœdaretur. Nam illud Σαμοθρηΐκη nihil eſt, & liquide codex optimus habet Σαμοθρηικίη, quod eſt neceſſarium, & hodie exprimi ſolet Σαμοθρηκίη, quod eſt gentile; quippe ſicut ab Θρῄκη etiam eſt Θρῄκιος, Θρηκίη, ita compoſito Σαμοθρῄκη negari ſimile nequit. Immo cap. 108 habes liquide Σαμοθρηΐκια τείχεα.

403, 12. Παρεῖχον πλῆθος ἀριθμόν.] Puduit quasi Vallam interpretari vocem postremam, quod vix miror, quum videatur adeo supervacua. Sed quanto elegantius est, quod habetur in veneranda ista membrana Medicea? παρεῖχον πλῆθος ἐς ἀριθμόν. Prorsus enim hæc loquutio pertinet ad id quod scripsit auctor 2, 7. Ἡ δ' ἐς Ἡλιούπολιν ὁδὸς ἀπὸ θαλάσσης πληροῖ ἐς τ ἀριθμὸν τοῦτον. Quam eandem illustrat alio Aristidæ loco doctissimus Vigerus in pagina prima notarum ad Eusebii Demonstrationem Euangelicam. Hoc modo quum suavissime restituissem Græca, curavi quo potui modo ut in Latinis exprimeretur id ipsum.

403, 15. Τὸ πλῆθος ἑβδομήκοντα.] MS. τὸ πλῆθος ἐφάνη ἑβδομήκοντα, quale quid debet inseri, sed hoc est commodissimum & Herodoteum, ut cap. 97. Συνελθόντα ἐς τ ἀριθμὸν ἐφάνη τρισχίλια. Sed etiam MS. ἐξηριθμησαν, non ἐξηριθμήθησαν, ut paulo etiam post loquitur. Quod etsi nondum admiserim, persuadeo mihi tamen longe concinnius vulgato. Nam sane videtur Herodotus hunc locum in activo exprimere voluisse, utpote proprie actiones Persicas declaraturus, non tam quid contigerit, sed quomodo illi fecerint. Item συνήγαγόν τε, non συνηγάγοντο, ut nec deinde συνάψαντες dici possit, sed συνάξαντες

403, 25. Κατὰ ἔθνεα διετάσσοντο.] MS. διέτασσον.

403, 28. Τιάρας καλεομένους, πίλους ἀπαγέας.] Mirum est, cur sic placuerit viris doctis sudare circa rem vocemque satis pronam ad intelligendum. Sed excitavit eos mira versione Laur. Valla, cujus *impenetrabiles* acriter conatus fuit tueri Portus, quo descenderet ab ἄγω, frango, κλῶ, θραύω; sed tandem accessit ad πηγνύω, verum ut prima litera α notaret intensionem aut operis elegantiam. Henr. Stephanus in Thesauro quum noverit & τιάρα & ἀπαγής, amavit ostendere, quam bene posset aliquid transilire; nam nec illic nec hîc ad Herodotum vel mutire voluit. Hoc leporis exemplum placuit etiam Barn. Brissonio in Regno (quis credat?) Persarum, libro 3 citans hunc locum pag. 298, sed nec Latine interpretans, nec de isto adjectivo quidquam proferens. At quam speciose rem totam illuminavit divinus iste Salmasius in Plinian. pag. 556? Quum Rex Persarum soleret gestare tiaras rectas, & ita fixas, ut non inclinarentur, quales ipse Herodotus in Sacis Scythis appellavit κυρβασίας πεπηγυίας; vulgus vero in Persia haberet inflexas, incurvas vel in frontem proclinantes ac veluti plicatas, recte Herodotus eas vocat ἀπαγεῖς. In quo etsi vera origo sit tectior, docet tamen clare contrarii habitus descriptio, ut in eo nihil sit cogitandum nisi verbum πήγνυμι vel πηγνύω. Nec sic tamen tacere potuit Cl. Brauwnius, sed præter hoc Salmasianum ausus cogitare de legendo ὀπαγεῖς (quod furcillis abigendum) vitiosissime citat locum Herodoti, sic distinguens τιάρας, καλεομένους πίλους, ἀπαγέας, sane ut facit quoque Brissonius, immo etiam editiones omnes, sed non etiam ita citante Salmasio, quum vox καλεομένους necessario referri debeat ad τιάρας, non ad πίλους, quum agat de Persis, à quibus dicuntur tiaræ, quum πίλοι sint in patrio Herodoti sermone. Hæc vox Græca omnino per omnia non convenit cum appellatione Persica; immo in nulla parte convenit, nisi quod notet tegumentum capitis. Hæc una similitudo fecit, ut tiaras Persarum Græci explicarent per suos πίλους. Hæc Persica tegumenta capitum non constabant ex coactilibus, quæ exprimuntur in voce Græca, unde & habet appellationem. Tiaræ omnia erant serica, si forte villis referta, utique non duratis compressisque visco aut simili materia.

404, 2. Περὶ σφέων ὧδε λέγουσι Μῆδοι.] Nempe qui Daritin regionem Arianæ contribuerunt, Medos Arios olim nominatos cogitabant, ut statuit Salmasius in Plinianis pag. 983. Quo non affatim lætus If. Vossius fabellam esse adseverat ad Melam pag. 9.

404, 9. Χάλκεά τε κράνεα καὶ πεπλεγμένα.] Vox tertia non est in MS. Et sane quum non in Persis, non Medis, non Cissiis, non Hyrcanis agnoscat galeas Herodotus, videtur mirificum, cur in his Assyriis ponat. Sane verum est solum χάλκεά τε, & falsum κράνεα. Nam aut χάλκεα κράνεα dicuntur, aut κράνεα πεπλεγμένα, ut in Paphlagonibus cap. 72 scilicet ex alia materia, non χάλκεα κράνεα πεπλεγμένα, ut tria ista concurrant.

404, 11. Τοῖσι Αἰγυπτίοισι.] MS. τῇσι Αἰγυπτίῃσι, genere relato ad longinquius & quidem remotius, eoque quod notari debet fœminino, ut ad Hebræos 3, 6 Ἐάνπερ τὴν παῤῥησίαν καὶ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέχρι τέλους βεβαίαν κατάσχωμεν. Ita Hesiodus Ἔργοις 504. Μῆνα δὲ Ληναιῶνα, κάκ' ἤματα, βούδορα πάντα, Τοῦτον ἀλεύασθαι. Sophocles Antigon. 106 Ἀκτὶς ἀελίου, τὸ κάλλιστον ἑπταπύλῳ φανὲν Θήβᾳ τῶν προτέρων φάος, ἐφάνθης ποτ' ὦ χρυσέας ἁμέρας βλέφαρον, Διρκαίων ὕπερ ῥεέθρων μολοῦσα.

404, 17. Ἀγχοτάτω.] MS. ἀγχότατα. Et statim ἐνεδεδύκεσαν, non ἐνδεδυκ.

404, 23. Καὶ ἀξίνας καὶ σαγάρεις.] Mirum erit, si ab viris doctis, præsertim qui ediderunt Herodotum, declarari possit diversitas ἀξίνην separans & σάγαριν, quam πέλεκυν exponit brevis glossa, quæ Herodoto præmitti solet. Unde admittatur potius, quod exhibet optimus MS. καὶ ἀξίνας σαγάρεις, fere scilicet eadem instrumenta, apud Græcos sic dicta, aliter apud illos, ut alibi & quidem

 ipsos

ipsos πίλους τιάρας 3, 12. Mox quoque idem offert Αἰμυργίους, non Ἀμυργίους.

404, 25. Οἱ δ' Πέρσαι.] Omnino mutandum cum MS. οἱ μὲν Πέρσαι.

404, 29. Ἔπι δ' σίδηρος ἦν.] MS. σίδηρον.

404, 31. Φαρναζάθρη.] MS. Φαρναζάθη. & mox σισύρνας atque etiam σισυρνοφόροι, perinde ut 4, 109.

404, 49. Ἀτραύνην τ Γτραμίτεω.] Non est Persicum, & duntaxat foret Ἰταμίτρεω. Sed optime optimus MS. Ἀρτύντην τ Ἰθαμάτρεω.

405, 4. Ὁ Οἰβάζου.] Quasi vellet accurate appropinquare ad Οἰβάρου. Sed præclare MS. ὁ Οἰοβάζου.

405, 7. Λεοντέας ἀνάμμενοι.] Bonus Æmilius Portus etiam docet formationem hujus participii. Sed relicto eo exhibet optimus MS. ἐναμμένοι. Quod ubi non usurpatur? at cui placuit istud ἀναμμένοι?

405, 10. Καλαμίνους οἰστοὺς μακροὺς.] Sancta sit memoria Academiæ Cadomensis, quam hoc loco ostendit Nob. Grentemesnilius sustinuisse etiam Musas Herodoti adjuvare! prorsus egregie, si eximia illa ingenia prospexissent, ut Herodotum tractarent, non qualem ad id usque tempus typi plumbei dederant, sed prout latebat in antiquis membranis. Id quod debuit ab eis fieri, quia citare audent & libros editos & codices omnes eorumque consensum proferre, quum nihil de eo inquisivissent aut scirent. Nam sicut quæ disserunt de arcu tenso, speciem habent; ita dum nolunt in Herodoto agnoscere οἰστοὺς μικροὺς, sed tantum βραχέας, monstrant se incassum captatores vocum inidoneos & Græcæ libertatis ignaros. Quid enim? quum Diodorus Siculus 14, 28 dicat tum βέλη μείζω δυοῖν πηχῶν, tum statim ibidem οὕτω μεγάλοις κεχρῆσθαι οἰστοῖς, & ita ille sæpius. Equidem quum ita vulgo loquuti fuerint Græci, nequaquam hujusmodi cavillationem ab illis expectavi. Quantopere autem nugati sunt de arcu magno vel prægrandi, quum Herodotus dicat τόξα μακρά. Hic enim mordicus debuerant adhærere isti significationi, quæ longitudinem denotat, ubi Agatharchides usurpat vocem μέγας, sed eodem prorsus sensu, & hoc μέγα vel μακρὸν τόξον imaginor mihi fuisse hac aut simili forma aut non multo majore

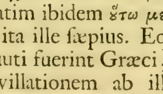

curvatura inflexum. Itaque recte μικροὺς, & sic castissima illa Medicea membrana legit.

405, 17. Ἀρσάμης.] MS. Ἀρσάνης, ut debeat id bis mutari.

405, 30. Καὶ τῇσι λοφιῇσι.] MS. καὶ τῇ λοφιῇ. Egregie: nam de auribus loquitur in plurali, quia singulis in pellibus binæ spectabantur, sed una tantum juba.

405, 36. Μασάγγην τ Ἀοῤῥίζου.] MS. Μασσάγην τ Ὀαρίζου.

405, 45. Ὁ Μεγασίδου.] MS. ὁ Μεγασίδρου.

405, 46. Γωβρύης.] Non potui non in hoc nomine tam bene noto, tam sæpe occurrente, dubius hærere, utrum accederem ad MS. Mediceum ita in principio detruncantem ejus literas, an vulgato inhærerem. Sed ex formato semel consilio dedi tantum vetustæ lectioni, ut Bryan fuisse opinarer, & sic edidi ex MS. Βρύης.

406, 1. Ἐκαλέοντο Βρίγες.] MS. Φρίγες. tanquam non in prima litera constiterit mutatio, adeo multipliciter in notis passim scriptis iterata, sed in vocali primæ syllabæ. Et deinde MS. συνοίκησαν, non συνοίκων, non σύνοικοι ἦσαν.

406, 20. Πέδιλα νεβρῶν.] Etiamsi ita ederetur, Valla tamen fraudi non patuit, sed vidit quid rei esset. Certe & ipse vidi in optimo MS. νεβρῶν.

406, 26. Βαγασάκης.] Habebant nempe primam syllabam in *Bagoas*: inde sed extendi debuit hæc appellatio, quæ in MS. optimo legitur Βαδασάκης, idque sufficit.

406, 27. Προβόλους δύο Λυκεργέας.] Quam acute in hoc loco veteres grammatici versati sunt, nempe ut quæ toto cœlo distant, moliantur in unum confundi? Hoc enim tempore quid instrumenta Lyciis usitata & in eorum regione confecta & elaborata, quid inquam illa ad Thracas, etsi Asiaticos, tamen Thracas, hoc est, bellicosiores & ferociores etiam in venando omnibus Lyciis? An hi venatui luporum inservire non poterant sine fabris Lyciæ? Nescio quid perversius cogitari queat. Λυκιεργέα vel Λυκιοεργέα relinquantur illis, qui eis utuntur. Herodoto de Thracibus loquenti illa in mentem venire non potuerunt. Abusus ille fuit lectione sua, qui recens ab Herodoto transiit ad Demosthenem, & Λυκεργέας voluit comparare cum Λυκιουργεῖς vel Λυκιουργέσι. Sunt ab se invicem aliena & maxime distantia. Est autem ita, ut citavi & edidi, scriptum in optimo codice Λυκεργέας, idque recte versum est ab Valla, non Λυκοεργέας, non Λυκιεργέας, prout Harpocrationem in eo utroque adjuvi ex antiquo codice illius scriptoris in eadem Bibliotheca Medicea, unica liberalium studiorum reparatrice. Noli in hac parte hærere, ut hæserunt post antiquos Portus, Stephanus. Si voluisset Herodotus hic indicare aliquid Lycium, nonne mox dicit εἶχον δ' αὐτέων τόξα μετεξέτεροι Λύκια? Cur id ipsum nunc quoque non posuit, quo nihil liquidius?

407, 5. Φερενδάτης.] MS. Φαρανδάτης. Ne dubita. Nam 9, 75 rursus ita eum vocavit.

407, 15. Ἐς τ πεζόν.] Plane sic scripsit rursus cap. 84 & 96 & cap. 100. Attamen nunc le-

legitur in MS. ἐς τὸ πεζὸν. Quod & opiner rectius; quum gravis hic scriptor utique nolit ludere, etsi variare gaudeat etiam in hoc masculino; & hinc statim addit substantivum ipsum.

407, 28. Ἀραβίου.] MS. Ἀράβου. Omnino ab vetustate accipiamus hæc nomina, non ipsi comminiscamur.

407, 29. Στρατηγοὶ δὲ σύμπαντος πεζοῦ.] Integre penitus legitur in optimo MS. στρατηγοὶ δὲ σύμπαντος στρατοῦ πεζοῦ.

407, 33. Ἐκαλέοντο δὲ ἀθάνατοι οἱ Πέρσαι οὗτοι ἐπὶ τοῦδε.] MS. οὗτοι διὰ τάδε ἐπὶ τοῦδε. Quas duas voces videntur ex medio isto delevisse, qui opinabantur vim earundem exprimi in sequentibus, ut idcirco vane videretur idem bis scribere. Sed non ita est. Nam διὰ τάδε respiciunt antecedens, quod essent exquisiti, ut hujus honoris ergo darent illis hoc nomen, quod illis venerat in mentem ex sublegendo assidue. Haud dubie etiam in aliis corporibus quidam perpetuo sublegebantur, ut numerus militarium virorum constaret, non tamen fruebantur hoc honorifico nomine; neque etiam ista suppletio fiebat tam accurate aut tam celeriter post alicujus excessum.

407, 34. Ἀναίρητο.] Id quo sensu huc venerit, ignoro. Copiosus certe est usus ejus in Herodoto, ut patet ex Porti collectione; sed semper alia significatione, & Portus hunc locum negligit non tantum in Ἀναιρεῖν, sed etiam in Ἀραιρημένος. Unde patet Vallam quidem recte posuisse *sufficiebatur*, sed ea vis non est in vulgato isto Græco. Legit immo ἀραίρητο, & hoc ipsum est in MS.

408, 7. Τῇσι πίσυνοι.] MS. ταύτῃσι, quod multo concinnius.

408, 12. Ἐν ἄρκεσι.] Non male, si placet retia & laqueos confundere. Certe sic plurimum inhæsit huic loco Portus, ut docet ejus Lexicon in v. Ἐμπαλάσσειν, nunc explicans *Ita illi illaqueati conficiuntur*, nunc *illi vero in laqueis impliciti* vel *involuti perduntur*, *interficiuntur*. MS. ἐν ἕρκεσι.

408, 25. Τὴν αὐτὴν καὶ ἐν τῷ πεζῷ.] MS. τὴν αὐτὴν ἰὼν καὶ.

408, 26. Ταχυτῆτι οὐ λειπομένας.] Suavissime ad Græcam rationem MS. ταχυτῆτα.

408, 29. Πάρεξ τῶν ἄλλων καμήλων.] An credimus auctorem sic voluisse cavere aliis camelis, qui propter varios usus erant præterea in exercitu, ne cum his modo relatis in numerum hunc jungerentur? Omnino eos tanti fuisse non opinor. Itaque aliud latet, quod aperit manus fidissima codicis Medicei, hinc abigentis vocem tertiam. Itaque patet Herodotum ab hoc numero eximere illos ipsos camelos, quos modo Arabibus tribuit, ut hic numerus solos contineat vere equites; non enormibus spectaculis pugnam inquinent. Et mox ἐπετετάχατο, non ἐτετάχατο. Eximie. Nec enim id vult Herodotus alios quidem equites fuisse redactos in ordines, ut vertit & intellexit Valla (ubi enim id non in acie supponitur?) sed per ordines fuisse sibi junctim appositos.

408, 37. Ἐπὶ συμφορὴν ἐνέπεσε.] MS. περιέπεσε.

408, 45. Σὺν τοῖσι γόνασι ἀπέταμον τὰ σκέλεα.] Vertit Laurentius, *crura cum genibus abjciderunt*. Opinetur lector id factum esse, & partem inferiorem femorum cum cruribus ablatam illi ita fuisse; an potuit hoc fieri ἀπὸ τῶν ἀπταμόντων? neque enim ultra progreditur sermo auctoris. Quid autem intererat, si ossium in femoribus extrema pars esset simul amputata potius, quam in ipso genuum flexu nervi amputati, ut succisis poplitibus cogeretur jacere? Hoc nempe ipsum est, quod vult indicare auctor, quem præstantissime adjuvat optimus MS. ἐν τοῖσι γόνασι ἀπέτ. hoc est, in commissura, qua femur cruribus connectitur, quæ est genu. Sic stare non poterat, & in terram collapsus mortem debebat cum cruciatu & segnitia operiri.

409, 14. Τύχους.] Huic in margine MS. adnotatum est τύχος, ὄρυξ, λιθοξοϊκὸν ἐργαλεῖον. Quæ sic insederunt Herodoto, ut nescio unde Camerarius plane hæc omnia siverit in contextum ingredi, quem acriter ita corrupit.

409, 37. Δέρματα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενα.] MS. in singulari δέρμα περὶ τοὺς ὤμους αἰωρεύμενον.

409, 44. Ἐκ Πελοποννήσου.] MS. ἀπὸ Πελοπ.

410, 10. Ἀπ' Ἀθηναίων.] MS. ἀπ' Ἀθηνέων, plane ad formam præcedentis.

410, 40. Ἱππαγωγὰ πλοῖα μικρὰ συνελθόντα.] In hoc loco nihil viderunt Valla & illi qui tolerare ejus interpretationem potuerunt; quia neque biremes hic locum habent, nec lembi nec actuaria navigia, & quam minuta reliqua intelligat, non assequor. Unde non modo Latina redigere ad simplicitatem Græcorum debui, sed etiam in Græcis corrigere μακρὰ, ut habet MS. Mediceus, unde intelligitur omnes, quarum hic ponitur numerus, fuisse naves longas, quæ remis concitarentur, nullam corbitam.

410, 43. Τετράμνηστος Ἀνύσου.] MS. Ἀνύσου.

410, 44. Μάττην Σιρώμου.] MS. Μάτην Σιρώμου, pro quo erronee venit in contextum Μάρτην *Marten*, quod emendabis. Et mox Ἀράδιος, non Ἀράδιος, quod & sponte sua vidit Grentemesnilius. Certiores nos sumus, quum id reportamus ex certa fide antiquitatis.

Ibid. Ἀρβάλου.] MS. Ἀγβάλου. Mox autem ut dixi, non aliter exhibet istud nomen Πίγρης, quam solet dici fluvius.

411, 7. Ὑπὸ λήμματός τε καὶ ἀνδρηΐης.] Quum sic

ſic tum in hoc loco, tum in Calliope cap. 61 non cura dedita forſan, ſed perfuſoria opera permiſſum fuit edi, hinc Cl. Grævii induſtriæ data fuit materia notandi ad Luciani ſolœciſtam perperam ibi in utraque voce λήμματος & λήμματι impreſſum eſſe μμ; nam λῆμμα duplici μμ lucrum, capturam, quæſtumque ſignificare, λῆμα vero ab Herodoto poni pro præſentia & præſtantia. Sed neſcio cur Porti lexicon inſpicere tergiverſatus fuerit, qui & locum utrumque citavit, & agnoſcens errorem typographicum omnino idem illi decernebat ante tot annos. Sed quum acumen ac doctrina intra hæc conſiſtat, quid fiet 5, 72 Τοῦ ἔργα χειρῶν τε καὶ λήμματος ἔχοιμ' ἂν μέγιστα καταλέξαι. Et c. 111. Τὰ δὲ πολέμια κάρτα δόκιμος, καὶ ἄλλως λήμματος πλέος. An iſta non pertinent ad Herodotum? Neſcio quo diſcrimine in Herodoteis verſati fuerint. Quum vera ſint, quæ afferant, ego nihil mutavi, ſatis mutans, ubi minime fallacem auctorem ſequor MS. Mediceum.

411, 9. Γένος δὲ ἐξ Ἁλικαρνησσοῦ.] Particulam ἐξ non habet MS.

411, 33. Ἀπαγαγόντες ὅσον τέσσερα πλέθρα.] MS. ὅσον τε τέσσερα. Itaque ſimilitudine literarum hîc aliquid intercipi non conceſſit accurate agens ſcriba, & pleniſſime enotavit, quod an fecerit etiam paulo ante, tu lector vide. Nam ubi vulgo legitur ὁμοίως ὡς καὶ τὸν πεζὸν, ibi vocula ὡς non legitur in MS.

412, 13. Αἰεί κοτε σύντροφος.] MS. tantum αἰεὶ σύντροφος. Et certe vocula illa κοτε ut hîc nihil habet roboris, ita mox bene ſequitur, ut illic legi ſufficiat.

412, 21. Οἴκως κοτε σοῦ δέξονται λόγους.] MS. οἴκως κοτε σοὺς δέξωνται λόγους.

412, 33. Πρὸς ἄνδρας δέκα μαχέσασθαι.] Eſt vitium ſcripturæ ex præcedenti propagatum per ultimam negligentiam, à qua cavens rite optimus MS. retinuit μάχεσθαι, ut legi debet.

412, 38. Σέ γε δίζημαι.] MS. σὲ δέ γε δίζημαι.

412, 48. Ἐπεί τε πλεῦνες.] MS. ἐπεί τοι πλεῦνες.

413, 2. Ἐόντων πέντε.] MS. ἐόντων ἐκείνων πέντε.

413, 7. Ἀνειμένοι δὲ ἐς τὸ ἐλεύθερον.] MS. ἐλευθέριον.

413, 11. Παρ' ἡμῖν μοῦνοι μένουσι.] Poſtremas voces duas ignorat MS., partim ex ſimilitudine ductuum ab currente penna productas, partim per fruſtraneam repetitionem ex præcedenti verſu.

413, 42. Πλῆθος ἀνδρῶν.] MS. ἀνθρώπων.

413, 43. Σὺ δὲ εἰ φαίνομαι.] MS. σοὶ δὲ εἰ φαίν. Neſcio quomodo vulgatum conſtruant, quum nominativo iſti nullus ſit locus.

413, 45. Τ' ἄλλα σιγᾶν θέλω.] Ita intelligunt, ac ſi Demaratus ſuſtinuerit injungere, ne poſthac ſe rogaret; certe etiamſi rogaretur, nihil ab ſe reſponſum iri denunciet. An talis ſenſus aut credibilis, aut nitori ſatis venuſto hujus Demarati conveniens? Porro quid volunt iſta τἄλλα, niſi τολοιπόν? Mirabile eſt, quod legitur in MS. ἅμα θέλω τολοιπόν. Pulcherrima clauſula. Si in his tibi blaterare videor, non peto in futurum auctoritatem majorem in ſermone meo, ſed videar tibi ſemper blaterare. Integra enim ſunt poſtrema θέλω τολοιπὸν φαίνεσθαι φλυέειν, ſed ſubintelligendo. Hunc ſenſum aſſecuti non ſunt, qui Herodotum tractaverunt.

413, 48. Ἐς γέλωτά τε ἐτρέψατο.] MS. ἔτρεψε. Et ſane toties iſta media forma ſequitur, ut queat videri Herodotus merito nunc noluiſſe uti.

414, 6. Τῷ μούνῳ Ξέρξης δῶρα.] Vereor ne hoc ſit nimium, in tanto Megiſtanum numero. Sane & MS. habet tantum τῷ Ξέρξης δῶρα, ſed ſine vocula μούνῳ. Utique ſufficit gloriæ, quum mox attribuit ei hoc decus, ut de illo dicat ὡς ἀρίστῳ ὄντι, quod integrum exhibet idem MS. codex, non ἀριστεύοντι, non ἀρίστῳ.

414, 11. Ὕπαρχοι ἐν τῇ Θρηΐκῃ καὶ τῷ Ἑλλησπόντῳ.] Non male, ſed tamen MS. legit καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου, qua varietate, dulciſſima certe, nequit fraudari Herodotus.

414, 48. Ἐκαλέετο Γαλαϊκή.] In tanto ſilentio & veterum & recentiorum nihil habeo nunc quod afferam, niſi me reperiſſe in libro Mediceo Γαλδαϊκή. Quod nomen ſi ſcriptum olim fuerit majuſculis literis ita ΓΑΛΔΑΙΚΗ, apparet quantis mutationibus potuerit eſſe obnoxium ex errore ſcribentium. In eodem exemplari legebatur Λίσος, & mox Λίσου. Licet his addere etiam quæ ſequuntur, ibidem ſic expreſſa eſſe Στραῦσσε καὶ κόμψαντος, tum & Πύστρος.

415, 13. Ἀπεξηρημένον.] Nihil quod reprehendas, niſi legeretur in optimo MS. ἀπεξηρασμένον. Id omnino non debuit mutari.

415, 23. Τῇσι νηυσὶ ἔπλεον.] MS. ἐν τῇσι νηυσὶ ἔπλεον. Quod ſicut plenius, & ſimul minus moleſtum, ita cogor & in ſequentibus fidem optimo codici dare. Etſi enim agnoſcam ſatis eleganter dictum πεζοὶ ἀναγκαζόμενοι ἔπλεον, tamen ita ſcribendum non judicavit Herodotus ex ipſius teſtimonio, verum πεζῇ. De qua deliberes licet, dum nunc auctori reddatur; quippe eſt vox ejus, ut cap. 115. τοὺς δ' ὑπὲρ θαλάσσης πεζῇ ἑπομένους.

415, 30. Καὶ νιφάσι συνηρεφέα.] Utramque ſpeciem idoneam ad montes συνηρεφέας faciendos, nempe ἴδας & νιφάδας accurate inſpexit Portus in Lexico, quum adjectivum tractaret. Attamen pro ſecunda profert MS. καὶ χιόνι συνηρεφέα.

415, 38. Τῷ καὶ Νιφάτης ἐστὶ οὔνομα.] Etſi ni-

nihil ex Florentia notaverim, tamen in edendo ita priores ſequi nequivi, quum tot manus in hoc lutum invaſiſſent. Nam & Holſtenius ad Stephanum pag. 338 monet apud Herodotum corrupte legi, & jubet ſcribere τ̃ ἐνὶ Φάγρης. Recte, & habuiſſet operæ pretium, niſi tot annos ante illum de vitio hoc monuiſſet Ortelius, quem mentionis honore proſequitur Grentemeſnilius, perinde in Phagrete perſpicax, laudato primo hujus vitii depulſore Leopardo in Emendationibus, quod verum eſſe docet liber 8 cap. 1. Ita nullus hic locus Hoſtenio. Nequivi autem temere aſſentiri in vocula ϗ expellenda, ut illi faciunt, neſcio utrum de induſtria, an per incuriam. Id videbis igitur reſtitutum, ut ſcripſerat Herodotus.

415, 45. Καὶ Παιόπλαι.] Populus certe montibus ſuis valde obſcuratus, ut nihil clarum de iis proferri poſſit, niſi auctoritas optimi exemplaris, quod quidem habet tantum ϗ Ὄπλαι, quod mirere.

415, 48. Ὀλίγον πρότερον.] Ut 6, 69. Ὀλίγον γάρ τι πρότερον ἐλθόντα. Attamen etiam nunc probat optimus MS. ὀλίγῳ πρότερον, ut 8, 95. Τοῦ ϗ ὀλίγῳ τι πρότερον τούτων ἐμνήσθην. Et 132. Οἱ ϗ ἐς τὴν Σπάρτην ὀλίγῳ πρότερον τούτων ἀπικόμενοι.

415, 49. Καλέεται Φυλλίς.] Notavit hanc ſcripturam Holſtenius ad Stephanum, in quo quia ſcribitur Φυλλὶς, nequivit hanc differentiam ſine nota prætergredi. Utinam ea prima ab ipſo veniſſet! Sed laudabiliter id ipſum præceperat ille diligentiſſimus Geographorum veterum ſcrutator Ortelius. An ille ab Holſtenio non habitus fuit tanti, quem tamen adeo denſe adhibuit? Quum interim omnia ſint plena ineptiarum, nec Herodotus aliter ſcripſit, quam citavit Stephanus, ut abundantiſſime perſuademur ab vetuſtiſſimo codice Mediceo, ex quo plane notavi Φυλλίς.

416, 12. Περσικὸν ἢ τὸ ζώοντας κατορύσσειν.] Horum nihil omnino eſt in MS. Neque ullam cauſam habeo, ut pro Herodoteis habeam, quod illo tempore nequaquam tale fuit creditum; immo clariſſime appareat eſſe lemma ab docto lectore adſcriptum margini ex materia, quæ illud docet, ut ſcribentis habitum accuſare nemo poſſit, qui ubique perdiligenter vigilavit. Adde ad 363, 22.

417, 21. Τίθεται πάντα.] MS. τιθέαται, ut habeat Portus jam etiam in ſimplice, quod in compoſito προτιθέαται notavit 1, 133.

417, 29. Τῇ ὑστεραίῃ.] MS. ἐν τῇ ὑστεραίῃ.

417, 36. Καὶ τ̃ λοιπῶν.] Certe hæc ſunt ſine ſenſu, & vitioſe abundant, quum τὰ λοιπὰ ſatis exprimantur per τὰ ἐπιόντα. Nec ſane aſſequor, unde Valla hanc verſionem concinnare & exprimere tam commode potuerit, niſi & ipſe legerit, prout exſtat in optimo MS. ϗ τὸ λοιπὸν, quod exhibui.

418, 4. Τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τ̃ πεζὸν στρατόν.] Meminimus alibi aliter apud hunc ſcriptorem legi. Et inde eſt, quod etiam Suidas hunc locum reſpiciens & citans in v. Δάσασθαι non dubitat his præponere voculam ἐς, idque tolerant tam in prioribus editis, quam modo Cantabrigiæ. Licuit omnino ſcribere Suidæ prout voluit; ſed non debet ad manum ejus ſolam exigi Herodotus. Nempe iſta præpoſitio nunc non eſt noſtri Herodoti, qui ſe monſtravit etiam 4, 67. Ἐπεὰν τὴν φιλύρην τρίχα σχίσῃ, prout illic indicavi in optimo MS. legi, non τρίχα, quod ſuppoſuerunt. Sed & jam antea duplex ille accuſativus annotatus eſt ad ſanandum auctorem noſtrum.

418, 9. Καὶ Σέργις.] MS. ϗ Γέργις.

418, 12. Σμερδονία.] Multo magis Perſicum ſonat, quod legitur in MS. Σμερδομένεα. In vulgato prorſus nihil eſt, unde pateat ad Perſica pertinere.

418, 14. Διέπλωσε τὴν διώρυγα.] MS. διεξέπλωσε, quod negari Herodoto nequit, quum & ſic alibi habeat.

418, 16. Σίγγος ϗ Σάργη.] Narro tibi, lector, in optima illa & tam vetere membrana clare legi Σάρτη, prout ex hoc Herodoti loco eam annotavit Stephanus de Urbibus, ut debuerit pro veriſſima reſtitui iſta appellatio, inter utramque indecenter ſatis ambigente Holſtenio. In voce Πίδωρος ſibi non ſatisfecit, quum ſuper tertiam literam inſcripſerit λ.

418, 18. Ἔπλεε ἀπικόμενος.] Ut mox viciſſim πλέων ἀπίκετο. Attamen plebejum ſatis eſſe opinor ultimum verbum, & potius de alio quocunque itinere uſurpaveris, ut ab hoc loco ſit repulſum, ſi noveris, quid Herodotus ibi ſcripſerit, omnino magis placiturum. Mihi certe videtur perfectiſſimum politiſſimumque eſſe, quod habet MS. optimus ἔπλεε ἀπιέμενος. Plane enim id exprimit illud nauticum velis immittere habenas.

418, 21. Σερμύλην.] Infeliciter hoc vocabulum turbatum ab doctiſſimo Mauſſaco, defendit Holſtenius ad Stephaniana.

418, 40. Σινδόν τε πόλιν.] Nullam mutationem repertam à me fuiſſe in optimo libro teſtari compellor propter Holſtenium adeo enixe auctori huic opponentem epitomen Stephani, in qua eſt Σινδος.

418, 45. Παρὰ Ἄξιον.] Si non commodius, certe non pejus in optimo MS. περὶ Ἄξιον. Utique tale quid interpretatur Valla.

419, 6. Καταφοιτέοντες γὰρ οἱ λέοντες.] Hunc locum jam ab Æliano animadverſum tangit Briſſonius in lib. 3 de regno Perſar. p. 315.

419, 25. Χώρην τοσόνδε.] MS. τοσήνδε, & neceſſario quidem. Forſan typorum vitium.

419, 31. Τοῖσι χώροισι.] MS. χωρίοισι.

419, 32. Ἐκ Κρηστωναίων ῥέων.] MS. ἐκ Κρηστωνίης ῥέων, pro Κρηστωναίης, quod elegi.

419, 45. Ἐς τὠυτὸ ἐσέβαινε.] MS. ἐνέβαινε.

420, 5. Συγκεκληϊσμένην.] Bene spectatum participium, & conveniens turbæ similium in Herodoto compositorum. Hoc tamen mirabar, cur Portus maluerit id reponere sub verbo κληΐω, quum præcedat κληΐζω. Jam vero eximie Mediceus MS. præfert συγκεκλημένην, cui si jota subscripseris sub octavam literam, habes præclare ab verbo κλήιω, idque admittendum censui, quum & in cap. 41 habeas συνέκλῃον. Satis antea jam dictum est.

420, 12. Ἐς αὐτὴν ἐσβαλλόντων.] Priores duæ voces non sunt in MS. Et non videtur edidisse Herodotus, quum nec Θεσσαλίην subintelligere voluerit, ut quæ non noscebatur, nec λίμνην, quoniam ea tantum in sermonibus fuit; an in re sic fuerit, non definit auctor.

420, 31. Τὰ διεστῶτα.] Merum Ionismum præbet MS. τὰ διεστεῶτα. & quidem justissime, ut ex tot locis jam per alios observatis patet.

421, 26. Ἐς φρέαρ ἐμβαλόντες.] MS. ἐσβαλόντες. Deinde MS. οὐκ ἔπεμψε, non ἀπέπεμψε.

421, 36. Ἀπόγονοι Ταλθυβίου Ταλθυβιάδαι.] Vox media non est in MS. cui in hac parte bene convenit cum Latina interpretatione, ubi etiam non reperitur iste genitivus: nec opinor ab Herodoto venisse. Ad quam caussam præclare inservit Eustathius commentans Iliad. α, ubi pag. 110. Ἡρόδοτος καὶ Ταλθυβίου ἱερὸν ἱδρῦσθαί φησιν ἐν Σπάρτῃ, καὶ ὅτι ἀπόγονοι ἐκείνου Ταλθυβιάδαι καλούμενοι plane omisso Ταλθυβίου nomine, ut certe non magis huc immitti debeat, quam cap. 106 dicit τοῖσι Μασκαμείοισι ἐκγόνοισι, quod quidem est corruptissimum.

422, 11. Δεδόξασθε.] Multum certe impetraverunt, si id jam impetraverint, ut rex regum ita de illis sentiat; qui tamen cuperet omnes illos Lacedæmonios in malam rem mitti posse. Sed nimium liberalis est hic Hydarnes, aut potius ab futili aliquo viro suppositus est Herodotus, qui induceret Hydarnen sic absurde agentem, quod ipse ex ingenio suo, non illo bene perspicaci conceperat. Satis erit si intra terminos optandi manserit Hydarnes, prout in hoc loco legit eximie codex iste Mediceus δεδόξωσθε, ita ut super ω sint positæ literæ οι, ut fiat δεδόξοισθε. futurum erit ut videamini.

423, 4. Σιτάλκεω τοῦ Τύρεω.] Hujus posterioris nominis nulla fides est in narrationibus Scythicis, quum in eisdem ubique decantetur appellatio Terei, prout optimus MS. nunc habet Τήρεω, quod lætus restitui.

423, 25. Οἱ Ἀθηναῖοι.] MS. εἰ Ἀθηναῖοι. quæ immutatio est necessaria, nec miremur quid animi fuerit Stephano vel contra duplex *an* Vallæ, vel de conditionali particula *si* ingerenda Latinis, quum in Græcis non extaret. Magnus tamen fuit in Græcis, ubi licet non exstaret, ille tamen vel vidit, vel imaginatus sibi est videre, quum ex iis absque hac sententiam non nisi imperfectam referas. Præbe igitur libro Mediceo hanc laudem Herodoti redintegrati.

423, 33. Προδόντες ἂν Λακεδαιμόνιοι.] Hoc certe non est nisi activæ ut terminationis, ita significationis. Et Valla tamen, *proditi à sociis Lacedæmonii.* At catus ille Stephanus hanc inconvenientiam animadvertens, astute invertit Latina, ita ut sententiam eandem quidem (quippe ea necessaria est prorsus) retineat, sed verbum tamen in eandem Græcis formam traducat, *ubi eos socii prodidissent.* Vide quam ludibriosi fluctus excitentur ab viris alioquin præclaris. Dum male suspicatur segnem in hoc loco fuisse Vallam, ubi forsan vel attentissimus fuit, pro vero sustinet assumere προδόντες ὑπὸ συμμάχων. Recte prorsus Valla, quem condecorat in immensum fides MSti Medicei plane habentis προδοθέντες ἂν Λακ. quod & de Cod. Arch. testatur Th. Gale. Et mox ὑπ᾽ ἀνάγκης, non ἀναγκαίης.

425, 23. Μετεξέτεροι.] MS. μετεξέτεροί τε.

425, 39. Ναυμαχίην παρεσκευασμένους.] Quod hoc vel locutionis vel sententiæ genus est, ut probari ab viris Græcæ linguæ gnaris potuerit? An hæc possunt notare *instructa classe pugna navali?* Et cur duntaxat non dicitur εἰς ναυμαχίην, ut solet Herodotus? Etiam παρηρτημένους rectius ex more Herodoti fecissent ab illo ejus παραρτέεσθαι. Sed præclare concinnat iterum optimus ille codex Mediceus παρασκευασαμένους. Hoc convenientissimum.

425, 45. Οὕτω μοι δοκέειν.] Id quidem nimis directe profertur, quasi Herodotus ipsum Themistoclem dicentem ostenderet, quod tolerari nequit. An statuerunt in illo dativo elegantiam quandam & pleonasmum, ut solet? Cur igitur non factum ἡμῖν, ut certe Valla interpretatur? Immo latet aliud satis mire occultatum, quod præclare offert ille Herodoti custos MS. οὕτω μιν δοκέειν. Et mox idem ὦ σχετλίη, non σχετλία.

426, 43. Ὁμαιχμίην συνθησ.] MS. ὁμαιχμίην τε συνθησ.

427, 43. Ἐξηρτυμένοι.] Notum & à viris doctis bene illustratum verbum & per similia loca Herodoto vindicatum, ut nulla ei lis posset evenire, nisi à veritate ipsa, quam continet liber Mediceus, præter exspectationem offerens ἐξηρτημένοι. Sane etiam bene notum est Herodoti verbum ἀρτέω cum suis

ſuis compoſitis quibuſdam, & unde exſulabat hæc forma, quam reſtitui.

428, 5. Παρήσονται παραλαμβάνοντες.] Et Valla & Stephanus præcipuam dant materiam publice gratulandi de inſpecto codice Mediceo, & manu Herodoti recepta. Diſceſſit enim, prout potuit Valla; ab corrupto, & ſenſum qualem qualem dedit *& quum accepiſſent intellexiſſentque Græcos ſeſe colligere, tentaturos Perſæ obſiſtere.* Hæc Stephanus liquide noluit aſpicere. Nam quum in his appareat verbum πειρᾷν, quantum in ipſo fuit, Stephanus inde aufugit, & ut diceret aliquid, audacter ſuſtinuit proferre ου παρήσονται, ut ſit ad verbum Græcos non omiſſuros ipſos aſſumere. Credo id traxit ex cap. 160, ubi eſt ἄλλῳ δὲ οὐδενὶ παρήσομεν ναυμαχέειν. Sed nimius eſt bonus vir, & quam egregie legit optimus MS. πειρήσονται, plane ut cap. 172. Ἡμεῖς δὲ πειρησόμεθα αὐτοί τινα σωτηρίην μηχανεώμενοι. Et ſic paſſim.

428, 16. Κάρη δὲ τὸ σῶμα σαώσῃ.] MS. Κάρα.

428, 19. Ἐσελθεῖν ἐπὶ τὸ βουλευτήριον.] MS. ἐπελθεῖν.

428, 23. Σπεισάμενοι Λακεδαιμ.] An jam fecerint & proſpexerint illud, vix dicas; & ne Valla quidem hoc proferre audet: adeo indefinitus hic aoriſtus, quo longe melius eſt futurum, quo Herodotum uſum teſtatur MS. optimus, exhibens σπεισόμενοι. Unum certe hoc eſt ex conditionibus, quas volunt præſcribere, antequam in arma conſentiant.

428, 44. Κωλύει οὐδέν.] MS. κωλύειν. Recte, quum & præcedentia & hoc reſpiciant verbum antecedens ὑποκρίνασθαι.

428, 47. Ἢ ὑπεῖξαι.] MS. ἤτι ὑπεῖξαι.

429, 13. Ἡμῖν ἀντιξόους.] Satis multa habet Portus de hoc adjectivo, ut ex Suida & Ariſtotele etiam noverit ἀντίξουν. Habuit id quoque cognitum Herodotus, ut clare nunc perhibeat MS. ἀντίξους, in quo jam confirmatur Suidas.

429, 18. Οὐδὲν ἀπαγγελλομένους μεταιτέειν.] Participii hujus nullam curam geſſit Portus, etſi locus foret perperam adminiſtratus. Certe iſtud vulgatum ſub Vallæ nomine eſt alieniſſimum. Quid enim vult *& à principio diſſimulantes quod actum eſſet nihil popoſciſſe?* Ubi reſidet iſta diſſimulatio in Græcis? aut in ipſo negotio quæ diſſimulatio intelligi hîc poteſt? Sunt meræ nugæ. Id mirum eſt, quod notat Stephanus pro vulgato etiam legi ἐπαγγελλομένους. Ubi hoc? In nullis editis hoc video: ſed vidi in optimo MS. Mediceo, unde id reſtitui.

429, 35. Ξέρξης ἀπέπεμψε.] Decenter ſatis in MS. Ξέρξης τε. Et ſtatim ἀτρεκέως εἰπεῖν. quod de induſtria nunc videtur Herodotus tenuiſſe, ut ne defereret ſuam varietatem, qua non longe infra uſurpabit iſtud εἶπαι.

429, 42. Ἐς μέσον συνενείκαιεν.] MS. συνενείκαιαν. Aliud ergo appetimus, quam Portus protulit.

430, 12. Οὐκ ἐλήφθη.] Simpliciter & Valla *aſſumptus non eſt.* At quomodo igitur illuc venit, & ex Rhodo trajecit in Siciliam? Immo id abſurdum, & unice verum legitur in optimo MS. οὐκ ἐλείφθη. quod probare me teſtor, etſi ſe ipſum ita probet, ut prius pro alieno & pravo dejiciat. Tu negabis inter colonos eum aſſumtum eſſe, & nullam aliam rationem adferes, qua ille in Sicilia vixerit ita ut etiam ejus poſteri ſacerdotes in Sicilia fuerint? Quæ ſtultitia hæc eſt? & eam Herodoto auſi fuerunt ingerere. Paulo ante edidi ex eodem libro ἀπίκατο, ubi vulgo ἀπίκοντο.

430, 31. Τοῦ Παταρέως.] Nihil facilius, quam interpretari *Patareo* cum Valla. Sed quomodo iſte è Lycia in Siciliam? an ſcire id non eſt neceſſe? Utique inter Rhodios eum fuiſſe non dixit auctor. Quid igitur cogitarunt viri docti, qui ita hucuſque legerunt in Herodoto, quaſi ille ſupponeret tyrannidas in Sicilia ſic facile patere Lyciis? Relinquamus illos ſuo genio: Herodotum noſtrum egregie ab nugis nunc redimit codex optimus, unde diſcimus eum ſcripſiſſe Πανταρέος, ut fuerit filius Pantarei.

431, 7. Εὐκλείδη τε καὶ Κλεάνδρῳ.] Satis conſtat nomina majorum ſæpe in poſteris repetita fuiſſe, ſicut potuit hic Hippocrates memoriam nominis fraterni in filio conſervare voluiſſe. Si tamen modo ita vocati fuerunt. Nam MS. optimus de poſtremo exhibet καὶ Κασσάνδρῳ.

431, 13. Κυλλυρίων.] Fæx cognita ſatis, ſed ab aliis nomine Κιλλικυρίων vocata, quum interim Italicus MS. habeat Κιλλυρίων, de quibus docte ſatis egit Henr. Valeſius ὁ πάνυ ad Peireſciana pag. 39.

431, 21. Ἀνά τ᾽ ἔδραμον καὶ ἀνέβλαστον.] Quam multa de hoc poſteriore verbo ſcripta ſunt? Ipſe Portus vir doctiſſimus recenſet verſionem ſuam, item Vallæ, item Stephani, & nullus in ea rationem ullam habet præpoſitionis ἀνά. Miraberis haud dubie, lector, intelligens legi in MS. ſimpliciter καὶ ἔβλαστον. quod eſt veriſſimum.

431, 28. Ἀειρομένους τε πόλεμον.] Longe ad præſentia commodior MS. ἀειρομένους τε.

431, 46. Μέλλει στρατηλατέειν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.] Id genus ſupra reſtituimus. Sed hîc aliter legitur in optimo MS. στρατηλατήσειν, cui eſt nunc auſcultandum. Sicut paulo ante iterum poſui ex eo ἀπίκατο, quum vulgo ſit ἀπικέατο.

432, 47. Ἡγεμονίην ἀπαραιρεῖσθαι.] MS. ἀπαραιρῆσθαι, ſpoliari cummaxime imperio.

433, 7. Ξεῖνε Σπαρτιῆτα.] Annotavit hoc judicium ſani hominis Grotius in notis ad epi-

 ſtolam

ſtolam Pauli ad Romanos 12, 21, ubi allegatur ei *Solon Syracuſarum Princeps*, idque ſic propagatur per varias editiones. Miror ab certa hominum natione Herodotum mendacem proclamari, Grotium non.

433, 33. Ναυλικῆς ἀρχῆς ἄρχειν.] Quid vanius dici queat, vix video. Vox itaque media quum non exſtaret in MS. agnovi codicem optimum, & rationem unicam emendandi Herodoti, qui ſubintellexit ϛρατιῆς vocem in antecedentibus aliquoties uſurpatam; & ſic omnia recte habent. Portus multa collegit in v. ἄρχειν, ſed hoc genus loquendi ἀρχῆς ἄρχειν prætermiſit.

434, 1. Α'ρξομένους ἐπιέτι.] MS. ἀρξομένους οὐχ ἕξειν. Id quod certe eſt acrius. Qui enim negare poteſt Gelo, Græcis quum fateatur habere qui præſint, abeſſe qui ſubſint, quum ſciret geſta ad Marathonem. Itaque debet in futuro pronunciari id, quod veretur aut denunciat; id erat jocoſe Græcos non habituros, quibus imperaturi forent. Α'ρξομένους ſumit eo ſenſu, quo ἀρχόμενοι, ut collegit Portus in v. ἄρχεσθαι.

434, 13. Μὴ οὐ δύνανται.] MS. δύνωνται.

434, 28. Α'λλ' ἀπὸ δικαιοσύνης.] MS. ἀλλ' ἀπὸ δικαιοσύνης.

434, 31. Ε'ς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαν τὸ ἄνεμα.] MS. ἐν Μεσσήνῃ.

434, 32. Καὶ τοιῷδε τρόπῳ.] MS. καὶ τοιούτῳ τρόπῳ.

435, 37. Καρχηδόνι.] Apparet unicuique Vallam optime vertiſſe. Quidni igitur & crediderunt editores Herodotum optime ſcripſiſſe? Abhinc ut id credatur, teſtor me edidiſſe, prout ſuppeditabat codex optimus; etſi vix crediderim vulgatum aliunde veniſſe, quam ex errore oculi cernentis antecedens, non hunc dativum.

436, 9. Ε'χουσι πρὸς τὸ Πέρσην λέγειν τοιάδε.] Hoc fateor ſatis ſimplex eſſe, & tale, ut etiam ſtipes rudis intelligere poſſit: multo facilius ut id ab Stephano vertatur *operam dabant, ut poſſent hæc Perſæ dicere*. Sed id eſt alienum ab elegantia & circumſpecta ſuavitate Herodoti, unde eſſe opinor, ut verbum λέγειν non ſit in MS. Hoc nempe erat, quod ſciri intererat; hoc quod ab Herodoti manu profectum erat. Hoc accedit ad dulcedinem locutionis in ſacris libris, tum alibi, tum Act. Apoſt. 24, 9 εἴ τι ἔχοιεν πρὸς με. Verba prorſus ipſa, ſed ſenſus acerbior & tetrior; ſed nihil impedit in utramque partem loquutione iſta uti.

436, 37. Λέγεται γὰρ Μίνω.] MS. Μίνεων.

437, 2. Υ'ρίην πόλιν.] Quam ejus in hoc ſcriptore mentionem commemorat Strabo lib. 6 pag. 282, quod non intactum præterit diligentia maximi Caſauboni; niſi quod indicari etiam debet in optima membrana legi Υ'ρηδίην & Υ'ρηδίης, ita vetere ſcriptura variante, unde literæ δ in primo loco ſuperpoſitum λ. Sed haud dubie innuitur Herodotus ſcripſiſſe Υ'ρίην, & Υ'ρίης.

437, 22. Μετὰ Μίνωα.] MS. μετὰ Μίνεω, & ad ultimam literam loco altiore habet additam literam ν.

437, 25. Α'πὸ τελέων δέ σφι ἀπονοςήσαντι ἐκ Κρήτης.] Hoc quidem eſſe extra oleas, & omnino in hac narratione tolerari non poſſe cui non patet? immo & cui non patuit, etſi ſileat Stephanus aliique? Valla mirabiliter *Troja reverſos*. Oportet ad hoc ſtupuiſſe omnes, etſi viderent diverſitatem in Græcis, hiſcere tamen non auſos, donec Cl. Meurſius in ſcripto de inſula Creta pag. 146 ſuſtinuit conjicere ἐς Κρήτην. Fruſtra, etſi dicat aliquid. Sed prægravat Valla, quum liquide in optimo Mediceo legatur ἀπονοςήσαντι ἐκ Τροίης, quod ideo reſtitui, adjuvante etiam Th. Gale.

438, 6. Α'χαιίης ἐς Α'λον.] De hac appellatione, quæ etiam recurrit cap. 197, ſolliciti fuerunt viri docti, Holſtenius ad Stephanum pag. 27 & Grentemeſnilius ad Strabonem pag. 321. Qui quod ſuſpicari potuerunt ex ſimili nomine ab aliis Geographis dato, ipſe vidi liquide ſcriptum in codice MS. qui eſt Florentiæ, unde nulla potuit me remorari hæſitatio ab veri reſtitutione.

438, 8. Α'πικέατο.] Nihil confert iſta mutatio, & recte MS. ἀπίκετο.

438, 15. Τῶν πολεμάρχων ἀραιρημένος.] Vacillat Græciſmus, nec loquutio eſt integra. Unde emendatiſſime profert liber MS. ἐκ τῶν πολεμάρχων ἀραιρ. Etiam Herodotus addit præpoſitionem.

438, 38. Α'πικέατο.] Hoc loco habet MS. ἀπίκατο.

438, 43. Τῆς ἐν Θεσσαλίῃ.] Sic accurate reſpondet antecedentibus ἐν Θερμοπύλῃσι. Sed nunc in eodem MS. legitur τῆς ἐς Θεσσαλίην.

439, 9. Ηʹδη τὸ Α'ρτεμίσιον ἐκδέκεσθαι.] MS. δέκεσθαι. Et ſufficit.

439, 15. Ε'ςτα ἁμαξιτὸς μούνη.] Vox prior non eſt in MS.

439, 21. Τόγε παλαιόν.] Satis omnino foret aliis: ſed non Herodoto, cui nunc placuit abundare, ut docet optimus MS. τό γε τοπαλαιόν.

439, 28. Ε'κ Θεσπρωτῶν οἰκήσοντες γῆν τὴν Αἰολίδα.] An igitur & apud Theſprotos eſt ſuboles Æolidis? aut in Theſprotis Theſſali poſſederunt Æolin? Non intelligo, quemadmodum docti lectores potuerint iſtud narrationis genus componere. Utique Valla ſic expoſuit, & opinor credere lectores huc uſque omnes, quum ſit falſiſſimum & abſurdiſſimum in Geographia. Laudabiliter itaque in optimo MS. exſtat οἰκήσαντες, quod aoriſtum

ſtum tempus intelligis ut ſuperius dixit βασιλεῦσαι & τυραννεῦσαι, ut indicentur *compotes* vel *poſſeſſores facti regionis Æolidis.*

439, 42. Εἶναι ἐφαίνοντο ἐπιτήδειοι.] MS. ἐμφαίνοντο.

440, 20. Καὶ Αἰγινέη.] MS. καὶ Αἰγιναίη, ut mox rurſus.

440, 33. Ἐς ὃ καταχρεωχρήθη ἅπας.] De hoc habes judicium illius cati Dionyſii Longini cap. 31.

441, 21. Τίωι καῦτα ἔτι (ὡς ἐγὼ συμβαλλεόμενος εὑρίσκω) τόσον.] MS. ignorat voculam proxime appoſitam ſequenti parentheſi. Quin etiam nec deinceps primam vocem, quæ interjectam eandem parentheſin ſequitur, τόσον. Nec plane ulla ex his tolerari poteſt. Sed valde ineptam ſic apparet eſſe parentheſin, quum omnia ſequentia in quarto caſu concepta & ſtructa pendeant ab verbo εὑρίσκω, quod debet eſſe liberum.

442, 1. Τοῦτο μὲν τό.] MS. τοῦτο μὲν δὴ τό.

442, 6. Δόκησιν δὲ δεῖ λέγειν.] MS. accurate ſatis δόκησιν δὲ δὴ δεῖ λέγειν.

442, 22. Σιταγωγοῖσι ἀκάτοις.] Hoc dedecet Herodotum, dedecet Ioniſmum. Immo ἀκάτοισι, ut eſt in MS.

442, 33. Τοῦ σύμπαντος στρατεύματος.] Sic jam loquutus fuit cap. 82 τοῦ σύμπαντος στρατοῦ τοῦ πεζοῦ. Attamen edidi, quod notabam in MS. legi ut præſtantius ad Herodotum, συνάπαντος. Vide ad 42, 13.

443, 17. Ὅσοι μὲν νυν αὐτέων αὐξόμενον.] MS. ὅσοι μὲν οὖν αἶξ.

443, 42. Οὐκ ἔχω εἶπαι.] MS. εἰπεῖν.

444, 2. Ἡ ναυηγίη αὕτη.] Vox poſterior non eſt in MS.

444, 6. Ἄλλα τε χρύσεα ἄφατα.] Hæc quoque poſterior vox non eſt in MS. & quidni bis poſitum πολλὰ ſufficiat ad omnia?

444, 9. Λυπεῦσα παιδοκτόνος.] MS. παιδοφόνος. Et Plutarchus in hac parte memorat παιδοφονίαν, licet in his verbis agnoſcatur ab eo παιδοκτόνος, & p. 871 repetit Ἀμεινοκλέους παιδοφονίαν.

444, 31. Ὀλίγας τινάς σφι ἀντιξόους.] Secunda vox in MS. non eſt, qui mox etiam legit ἀπὸ τούτου ἔτι, non ἀπὸ τοῦδε ἔτι.

444, 47. Ἐν τούτῳ ὢν ὅρμον.] MS. ἐπὶ τούτου.

445, 8. Ὅτι ὁ Σανδώκης &c.] Particula ὅτι non eſt in MS. nec eſſe ab Herodoto ſummopere perſuadeor, qui ſæpius ita loquitur in narrationis inchoando principio neglecta particula iſta.

445, 10. Ἀναλογιζόμενος ὁ Δαρεῖος.] Citat hunc locum bene credulus Deſid. Heraldus lib. 1 adverſarior. cap. 9. Verum ibi primo MS. tantum λογιζόμενος ὁ Δαρεῖος, plane ut cap. 3 hujus libri. Sed & quod ſtatim ſequitur πλέω εὗρε οἱ ἀγαθὰ, duas in medio voces in eo nullas reperi, & quamvis defendi illæ poſſint ex more Herodoti, quo ſolet ille verbum ſæpe aliquod præmittere, cui tunc participium mox ſubjicit, ut nunc vides inſequi εὑρὼν δὲ τοῦτο, malo tamen parere codici veteri, qui offert ipſam manum Herodoti, adſueti ex participiis connectere periodum, quod aliquis non intelligens videtur iſtas voces ingeſſiſſe egreſſus perſonam ſuam. Etiam deinde MS. ἐργασάμενος, non ἐργασμένος.

445, 30. Πεντεκαίδεκα νηῶν ὧν εἶπον.] Agnoſcis vulgarem loquendi apud Græcos fæcem, in qua primo optimus MS. ſecundam vocem non habet; & deinde reparat Herodotum, prout ipſe bona fide ſcripſit, nempe exhibens tantum πεντεκαίδεκα τῶν εἶπον. Et quis illam requirere poteſt, qui præcedentia Herodoti percucurrit? & quis alteram mutationem rejicere?

445, 43. Ἱρὸν τοῦ Ἀφλυστίου Διός.] Quum Ortelius in Theſauro mentionem faceret Laphyſtiæ, ad eum ſic ab Holſtenio annotatum accepimus: *De Laphyſtii Jovis templo extat narratio apud Herodotum lib. 7. recte enim ibi* Λαφυστίου *in margine legitur pro* Ἀφλυστίου.

446, 8. Κυτισσώρου τοῦ Φρίξου παιδός.] Quum ita clare ſit editum in Herodoto, ut & mox Κυτίσσωρος, non adſequor, quid mentis fuerit Th. Munkero ad Hygini fabulam tertiam ſcribenti: [*Majori forte jure* Κυσίσσωρον *Herodoti lib.* VII *in* Κυτίσσωρον *quomodo ſcriptum in vita Apollonii, transformes.*]

446, 22. Τῇ δὲ κάρτα στεινός.] MS. τῇ δὲ καὶ κάρτα στεινός, quæ vocula ibi tenet ſuam vim. Et ſtatim περὶ δὲ τὸ χῶρον ἔρεα, ſine vocabulo τοῦτον. Et merito omiſi ſic jubente MS. quum modo ea vox antecederet ad κόλπον ſpectans, unde inconſulte etiam revocata fuit ad vocem hanc χῶρον. Sic juſtiſſime replevi ſimul & accidi.

446, 35. Εὐρυχωρότατόν ἐστι πάσης τῆς χώρης.] Longa vox, ſed quæ nihilo plus adfert, quam brevior & exſtat in MS. εὐρύτατον. Sane abſurdum quid eſt in iſto εὐρυχωρότατον χώρης, nec certe ſtatim cap. 200 dicitur χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύχωρος, ſed εὐρύς.

446, 45. Ἀμαξιτὸς γὰρ μίη μούνη.] Eſt ſupervacue accurata deſcriptio. MS. optimus illud μίη non agnoſcit. Certe cap. 224 dicit ὡς μούνης οἱ ἐούσης ταύτης τέκνου, non addens etiam μιῆς.

447, 3. Καὶ χῶρος περὶ αὐτὴν εὐρύς.] Sic quiſque ruſticus loqueretur. at Herodotea cura ac dulcedo melius dedit, ut videtur indicare optimus MS. exhibens una litera minus αὐτῇ. Scribe καὶ χῶρος πέρι αὐτῇ εὐρύς. Noluit auctor conjuncta haberi περὶ αὐτὴν, quod notum erat cuilibet.

447, 13. Οἱ δὲ τὸ πρὸς νότον.] Neceſſario οἱ δὲ. Nec fuit tam inſcitus Valla, quin hæc pars pertineret ad Græcos. Mox etiam Τεγεητέων,

γειῖέων, non Τεγαιηῖέων. quod ἐθνικὸν exemplo est, quam inania & absurda potuerint oriri ex illa commixtione diphthongi αι cum vocali ε.

447, 18. Καὶ ἡμίσεες ἐξ ἑκατ.] Copulativa non est in MS. & abundat certe vel ipso Valla arbitro, qui in interpretationem Latinam non admisit.

447, 21. Διηκόσιοι ὁπλῖται.] Vox postrema non est in MS. cui & ipsi Valla interdicit sua parte, & rectissime, quum jam auctor non cogitet de alio genere.

447, 29. Πᾶσαν εἶεν ἡμέρην.] MS. εἰσί.

447, 45. Τοῦ Ἀλκαμένεος τοῦ Τηλέκλου.] MS. τοῦ Ἀλκαιμένεος, τοῦ Τηλέκλου.

447, 48. Τοῦ Ἡγήσιος.] Quis ille Hegesis sit, longa mora erit quærere. Vix credibile ex tot scriptis ne unum quidem exstitisse codicem, ab insulsis scribentium mutationibus immunem. Et majus portentum est viros doctissimos maluisse in tanta emendandi & mutandi dulcedine hoc ignotum & indictum nomen in isto regio stemmate relinquere, quum satis scirent quoque esse corruptum & falsum. Quisquis enim legit libri secundi caput secundum doctissimi Cragii de Lacedæmoniorum republica, scire nequit in ea urbe Eurystheni majori filio Aristodemi natum fuisse Agin, unde ista posteritas dicta est Agidarum nomine. Atqui MS. Mediceus planissime habet τοῦ Ἥγιος, ut 6, 65 Ἅγιος, quo innuitur ipse ille Agis, etsi Latini illic eum citare malint *Agidis*. Sed ab Herodoto est prima litera Ionismo donata, quod decepisse videtur certos homines, ut ab veri nominis cogitatione abducerentur. Sed & genitivos ita componit Herodotus, qui hunc ipsum locum innuit 9, 63, ut tanto magis, qui Herodoto favebant, debuerint eum ab errore immunem præstare. Vivant igitur hactenus Eurysthenidæ, sicut 8, 131 Proclidæ.

448, 15. Παραλαβὼν δὲ ἀπίκετο.] MS. ἀπῖκτο.

448, 48. Ὁκόσοι τε εἰσί.] An potuit talia imperare Xerxes? an res militaris patitur, ut isti sic numerari queant, ac pateat, quot illic essent, ut interpretatur quoque Valla. Atqui Florentiæ legit optimus MS. ὅσοι τε εἰσί. Certe id commodius, ut hactenus voluerit eos cognosci.

449, 3. Προσέλαζε ὁ ἱππεὺς ἐς τὸ στρατόπεδον.] Id quoque nimis se invergit, nec commode jungitur verbum & ista præpositio. Bene prorsus idem MS. πρὸς τὸ στρατόπεδον.

449, 13. Μαθὼν δὲ ταῦτα.] Enimvero ista sunt egregia, & digna, ob quæ explorator adeat vel periculum, ut narret quosdam milites exerceri, quosdam caput sordibus purgare. Omnino erant & alia, quæ non oportuit negligi. Itaque sapienter scripsit Herodotus teste optimo MS. πάντα. Certe hoc exprimitur ab Floro 1, 17. *Ille per noctem pastorio habitu speculatus omnia refert tutum iter.* 6, 70 dicit πυθόμενος τὰ ἐβούλετο.

449, 19. Ὡς ἀπολεύμενοι καί.] MS. ὡς ἀπολεόμενοί τε καί.

449, 24. Μαθέειν τὸ ποιεύμενον ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων.] MS. πρὸς τῶν Λακ.

449, 43. Τοσοῦτοι ἐόντες οἷοί τέ εἰσι τῇ ἑωϋτοῦ στρατιῇ μαχέσασθαι.] Habes speciosa emblemata ad extendendum sermonem satis vane. Itaque MS. optimus tribus prioribus verbis neglectis habet τῇ ἑωϋτοῦ στρατιῇ μαχέσονται. Quæ verborum paucitas longe acriorem acerbitatem effert, & haud dubie Xerxis vehementiam, qui responso ingratissimo velut stupefactus, interrogatione paucissimas voces, sed clarissimas continente percellere vult Demaratum nimia de Spartanis suis audentem.

450, 20. Πλήθεϊ χρήσασθαι.] MS. πλήθεσι, quod longe decentius ad has monstrosas turbas.

450, 45. Τῇ προτεραίῃ ἑώρων.] Non solet Herodotus ita formare hoc imperfectum, ut idcirco genuinum videri debeat, quod legi in optimo MS. ὡρῶρων.

451, 3. Τοὺς ταύτῃ ὑπομένοντας.] MS. ὑπομείναντας.

451, 20. Ἐπιλύων πυλαγόραι.] Voluerunt igitur viri docti hoc posterius esse etiam specimen varietatis Herodoteæ, ut quum genitivus Πυλαγόρων, qui præcessit, ab iis esset agnitus venire ex nominativo Πυλάγοροι (id distincte facit Portus) nunc tamen hunc nominativum ab auctore accipiant pronunciatum ut primæ declinationis. Quid quæris? est nimis captatum, & quod in aliis legerunt, cupiunt admiscere Herodoto, cujus optimus MS. plane legit πυλαγόροι, id quod retinemus.

451, 28. Ἐπεὶ οἱ ἤρεσε.] MS. ἐπεὶ ἤρεσε, & non amplius.

451, 37. Ἔκ τε τόσου δὴ κατεδέδαιτο.] Quis ille angulus est, ubi Stephanus mussitavit de hoc non intelligendo loco, ut jubeat videre, quæ alibi dixerit? Multum quæsivi, sed frustra. Sed neque vel κατεδέδαιτο vel καταδαίω aut simile in lexico Ionico novit Æmilius Portus; ut in verbo Δάσασθαι, est ἀποδάσασθαι, διαδάσασθαι; nec hujus loci verbum in Thesauro iste Henr. Stephanus. Sedent igitur hîc ingenia defixa prorsus, quæ quam fuissent gavisa, si scivissent legi in optimo MS. κατεδέδεκτο. Satis simpliciter & vere.

451, 44.] Πρὸς Μηλιέων.] MS. πρὸς τῶν Μηλιέων.

452, 19. Οὐδένα σφι.] MS. οὐδέν σφι. Validius hoc ad persuadendum adscensum; ut crediderint non modo hominem, sed nihil, quod ullo genere impediret aut discrimen eis movere posset. Nam quæ hîc in vicinia apparent

rent sub nomine Φωκαέες, de quo tamen agit Portus in v. Ἀναδραμεῖν, & sub verbo ἐνεχήρυσαν, habui errores typorum.

453, 5. Μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι.] Ita placuit viris doctis per editiones efferre locum Herodoti de Græcis ultima ausis non ad se & locum defendendum, qui commissus illis erat, quam ad mortem pro patria obeundam & ultione præsenti, quantum possent, honestandam. Quales memorandas in historia ærumnas quum Herodotus soleat stylo graviore explicare, etiam animadvertere solet Dionysius Longinus in libello περὶ ὕψους, ubi capite 3 περὶ ὑπερβολῶν hæc quoque verba citat, ut Tan. Faber ingenium suum in altum evehens fumum captaret, mire detractus ab Tollio, ineptissime adhæsuro ad illa τῇσι αὐτέων. Primo igitur mireris licet Fabrum causantem non reperiri casum verbi ἐτύγχανον, unde ad insolentes delabitur cavillationes, quum & in hoc Herodoto tot fingantur parentheses, & in Livio easdem tam crebras meminerat. Sensus erat plenus, modo sic concipiatur μαχαίρῃσι τῇσι αὐτέων (ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι) καὶ χ. Sic sensus certe erat, etsi non levis nec facilis. Itaque frui oportebat, quod Dionysius dabat ταῖ ἐτύγχανον, quando recte omnia procedunt, eamque vocem ab Dionysio datam aut simili erudito existimante Herodotum periturum, nisi ad Ionismum formaretur, persuadet nobis fides invicta codicis Medicei, in quo legitur αἳ ἐτύγχανον, & non αὐτέων, sed αὐτῶν etiam rectissime. Certe illud pronomen relativum negari nequit, quin habuerit Laur. Valla, & bene usus sit, modo in versione vocem *barbari* paululum retro movisset. Hæc enim mens est: *Hoc in loco defensantes se gladiis suis, qui adhuc supererant, & manibus & oribus, obruerunt barbari jacientes, alii quidem ex adverso urgentes, & munitionem muri congerentes, alii undique circumeuntes adstando.*

453, 7. Ἐκέχεητο γῆ.] MS. ἐκέχεητο γῆ.

453, 19. Βασιλῆα φθίμενον.] MS. βασιλῆ φθίμ.

453, 34. Τοῦτον ἅπαντα.] MS. τοῦτον εἰπάντα. Et deinde quod sequitur εἰπόντα ignorat. Tale quid habuisse Vallam, quod legerit, apparet manifeste ex ejus versione, in qua non fit aliqua mentio vocis ἅπαντα.

454, 11. Ἐς τὰ στεινότερα.] Nulla hîc sunt, neque Herodotus in præcedentibus aut gradus angustiarum fecit, aut hac vel simili comparativo usus est. Hinc optime istud vitiosum ostendit procuratque membrana Medicea ἐς τὰ στεινόπορα.

454, 22. Ῥώμης ὅσον εἶχον μέγεθος.] Facile potuit hoc ab futili manu immitti, quum sic 2, 76 & 78. 3, 26. 4, 178. Sed aliter ex testimonio optimi MS. dedit Herodotus, nempe μέγιστον, ut 3, 22 χρόνον ὁκόσον μακρότατον ζώει. Sed & εἶχον legitur in scripto libro. Deinde etiam non minus præclare ac nulla parte supprimenda MS. habet καὶ Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ, πολλοὶ δὲ καὶ οὐκ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων. At patet eum tres sortes hominum enumerasse, unde primo ait de Leonida: deinde illos ὀνομαστοὺς, sed ultra illos fuerunt adhuc inferioris ordinis non pauci, nec ambigi potest, quin adfuerint aliqui hilotæ. Hos denique triplices jungit, ubi vulgo tantum legebatur Λεωνίδης τε ἐν τούτῳ τῷ πόνῳ πίπτει, ἀνὴρ γενόμενος ἄριστος, καὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ ὀνομαστοὶ Σπαρτιητέων, nimis truculenta fraudatione Herodoteam narrationem mulctantibus aliis libris. Vocat omnes ἄνδρας ἀξίους γενομένους, & horum se nosse ait nomina. Immo non horum modo ista nomina inquisivit, qui ibi ceciderunt, sed insuper addit ultimo etiam omnium 300 nomina se didicisse.

454, 33. Ἀτάρνεω θυγατρός.] Atarne est Æolicum, aliquoties etiam in Herodoto memoratum. Optime igitur egregius ille MS. Ἀρτάνεω, & sic mox Ἀρτάνης. Nullus non dixerit id magis convenire ad Persicam rationem.

454, 40. Ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι.] Sicut supra notavit notabile momentum, quo Leonidas cecidit, nempe quum cogerentur ad gladios rem trahere, atque ita magis cominus trucidare: ita nunc duorum illustrium Persarum casus non contigit temere in pugna, prout jam aliquamdiu processerat, sed quum singularis stimulus incenderet novos impetus, nempe cadaver Leonidæ. Utinam modo manum continuisset Stephanus, qui post hæc verba interposuit comma, quod ignorat Aldina perinde ac Camerariana! Itaque id ejeci, quum ratio postulet gloriosis mortibus apponi quoque causas, ne temere videantur obitæ, & conjunxi Ἀδελφεοὶ ἐνθαῦτα πίπτουσι μαχεόμενοι ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω. An vero quinque posteriora vocabula potius apponi debeant sequenti periodo, ita ut puncti nota statuatur post participium μαχεόμενοι, quod nonnulli professi sunt se ita distinguere, nequit illi esse ambiguum, qui recte locum inspiciat. Omnino enim supervacuum foret dicere istos illic pugnantes cadere, ubi omnes tali in gestu & animo cadunt nemine nunc deside aut tergiversante. Itaque omnino indicat Herodotus his quoque stimulum ibi singularem accidisse, ut in pugnando essent promptiores & incautiores, atque ita caderent, nempe cadaver Leonidæ, quod Græci statim subducere & ludibriis eximere conati sunt, Persæ omnino sibi vindicare. Jam licet has voces adjungat quis participio μαχεόμενοι, utique tamen sequentia Περσέων τε καὶ Λακεδαιμονίων

μονίων ὠθισμὸς ἐγένετο πολλὸς nequit intelligi casu fieri, sed eodem stimulo utrosque agitante, nempe obtentione cadaveris regii, quod inde patet manifeste, quia ille ὠθισμὸς tamdiu duravit, ἐς ὃ τοῦτόν τε ἀρετῇ οἱ Ἕλληνες ὑπερεξείρυσαν. Quinetiam non solet inchoare sic abrupte suas periodos Herodotus, ut incepisse supponatur Ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ τοῦ Λεωνίδεω Περσέων τε &c. quod tamen jam olim videtur cogitavisse eruditissimus Portus in vocabulo Ὠθισμὸς scribens: *Pro Leonidæ cadavere obtinendo vehementer conflixerunt, ita ut se mutuo protruderent atque propellerent.*

454, 43. Ἕλληνες ὑπεξείρυσαν.] Nescio an istud verbum conveniat virtuti Spartanorum, sicut ipsum Latinum *subtrahere* apud Vallam, quasi furtim aliquid contigisset. Igitur prægrande meritum est optimi codicis, dum legit ὑπερεξείρυσαν. Merebatur certe gloria temporis nostri, ne istud decompositum porro lateret plane ignoratum huc usque & nulli scriptum, nisi nunc mihi, præsertim quum Græcam gloriam adeo clare circumferat. Non enim subtractum est tunc Leonidæ cadaver, sed aperte & superne quorundam humeris, & forsan scuto exceptum post aciem delatum est. Sive autem ex vulgato retineatur ὑπερεξείρυσαν, ut antea docui, seu minus, jam non agam.

455, 2. Ὁ δὲ κολωνὸς οὗτος.] Vox ultima non est in MS.

455, 12. Φασὶ εἶπαι.] MS. εἰπεῖν. Sic aliquoties mutatum.

455, 32. Ἐκ Πελοποννήσου.] Pereximie, ne quid Spartanum hinc absit & in Doricis mortibus requiratur Dorici mandati os MS. ἐκ Πελοποννάσου. Hinc existimatio facienda exactæ curæ quam adhibuit auctor, quam alii scire non potuerunt, nos plane videmus. Cæterum quod sequitur, τοῖς κείνων ῥήμασι πειθόμενοι, plane ut editur, referebat quoque codex MS. unde eadem fide crediderim descripsisse Herodotum, dum inspicit, qua prius, & hinc accuratius, quam est omnis illa varietas citationum atque etiam allusionum in vertendo, sive ille Cicero sit, sive alius quicunque, & mirer nuper pronunciatum esse in notis ad Tusculanas Ciceronis ab Herodoto vitiose eum versum relatum esse. Id est nugari & vitiose agere.

456, 9. Οὐκ ἐθελῆσαι ὁμοφρονέειν.] MS. οὐκ ἐθέλησαν ὁμοφρον. Infinitivi enim constructio jam terminata est in verbis ἀποθανέειν ἅμα τοῖσι ἄλλοισι; licet mox sequentia revertantur ad cultum infinitivi, qui præcessit. Narratio velut magna nimis est, quam ut non interstinguatur quadam varietate.

456, 17. Ἀλγήσαντα ἀπονοστῆσαι.] Hæsi unde existimarem Vallam venisse ad talem interpretationem, quæ plane non accedit ad verbum ἀλγεῖν, in qua tamen nullus aliquid statuit advertendum, quod mireris certe, quum intolerabile sit istud vulgatum, quod ex libro tantum nono cap. 22 citat Portus, hunc locum ignorans, perinde ut in v. ἀλογεῖν. Sed nimirum ille legit, prout exhibetur in optimo MS. ἀλογήσαντα ἀπιν. Nonne debuerunt huc eos deferre vel sola verba Herodoti 4, 150. ἀλογίην εἶχον τοῦ χρηστηρίου? Et mox τοῦ μὲν αὐτῶν ἀπολομένου, quod pronomen inseritur etiam ab Valla.

457, 3. Ἀνικίτιοι εἶναι.] Immo εἶεν, ut est in MS. & necessario requiritur.

457, 8. Τοὺς μὲν τινας αὐτέων.] Vox postrema non est in MS. & licet delere.

457, 23. Ἔστι ἐν Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη.] Macte laude, sapientissime Valla, qui unus potuisti retinere & adsequi manum Herodoti, omnibus post te delirantibus, donec Th. Gale ex Cod. Arch. & Eustathio proposuit quoque ἐν Λακεδαίμονι, prout exsultavi, quum non aliter legissem in Codice Mediceo. Et sane ita legit Eustathius ad Iliad. pag. 222. Jam vero cur quum Valla id interpretatur *Lacedæmone*, an rectius id effertur ab Stephano *Lacedæmonio agro?* Quid? an non Polemo apud Suidam dicitur scripsisse περὶ τῶν ἐν Λακεδαίμονι πόλεων? Non minus hic caute agunt, quam Stephanus in Herodoto, & interpretantur *de Laconicis urbibus.* Quomodo non ludibria debuit Cragius, ponens cap. 1 lib. 1? *Sed quum intelligatur Lacedæmonis nomine usitate & ut plurimum regio, sicut locus illustris Herodoti lib. 7 docet, ubi ait:* Ἔστι ἐν τῇ Λακεδαιμονίῃ Σπάρτη πόλις. Sane ex libro 1 capp. 65 & 68 idem clare apparet ex usurpatione gentilium nominum Σπαρτιῆται & Λακεδαιμόνιοι.

457, 30. Αὐτέων διεξόδους.] MS. αὐτέων τὰς διεξόδ.

457, 37. Χίλων.] MS. Χείλων, plane contraria vice, quam placuit editoribus. Vide lib. 1 cap. 59. Et mox κέρδος μέζω, non μέζον, sed super ultimam literam superscripta habet ων.

458, 42. Οὐδ' ἂν συμβουλεύομεν.] MS. efficacius οὐδὲ ἂν συμβουλεύομ.

459, 2. Λεωνίδεω πέρι ἀκηκοώς.] Vox media non est in MS. Nec refragaberis, si bene distinguas, nempe ita. Καὶ Λεωνίδεω, ἀκηκοὼς ὅτι βασιλεύς τε ἦν καὶ στρατηγὸς Λακεδαιμονίων, ἐκέλευσε ἀποταμόντας τὴν κεφαλὴν &c.

459, 8. Οὐ γὰρ ἂν κοτε.] MS. οὐ γάρ κοτε.

459, 23. Ἐν Σούσῃσι.] Emendatissime MS. ἐν Σούσοισι. Et cur id non notavit Brissonius lib. 1 Regn. Pers. p. 45? Quid quæro? quum Indici Herodoteo inserantur etiam sive ab Stephano sive ab Jungermanno *Memnoniæ Susæ.*

459, 27. Δέλτον δίπτυχον.] Hoc annotavit &

& Pollux, sed illustravit Salmasius de modo usurar. cap. 10.

459, 33. Ἐπεὶ ἢ ἀπίκετο.] MS. ἐπεὶ ἢ ἢ ἀπίκετο. Et statim ὑπέθετο, non ἐπέθετο. Et denique fini hujus libri adjicit MS. eadem verba, quæ vulgo habentur in principio libri 8, ita ut ibidem quoque retineat ac repetat MS. ταῦτα μὲν δὴ ὧτω λέγεται γενέσθαι. de qua consuetudine notavit aliqua II. Casaubonus ad finem libri 3 Strabonis.

JACOBI GRONOVII
NOTÆ ET OBSERVATIONES
in librum octavum HERODOTI.

461, 10. Μίσχει ὦ.] MS. μίσχει ὅσω.

461, 42. Τὴν νέα ἢ Ἀδειμ.] MS. τὴν νέα τὴν Ἀδειμ.

462, 6. Προσπλώειν.] MS. & nunc & semper in hac historia προσπλέειν. Paulo ante legebatur etiam in eodem ἀπίκατο, non ἀπικέατο, quod vulgo tenent.

462, 9. Εὐφρόνη καταλάβοι.] Ut c. 16 καταλάβοιεν. MS. tamen nunc καταλαμβάνη.

462, 14. Μὴ ὀφθέωσι.] MS. μὴ ὀφθείησαν.

462, 27. Δύτης ἢ τότε ἄριστος.] Digna sunt quæ inspiciantur ad hunc locum notata ab Salmasio in Plinian. Exercit. pag. 1146.

463, 12. Πολλαπλασίας.] MS. πολλαπλησίας.

463, 21. Ὅκως ἕκαστος αὐτέων πρῶτος.] At longe suavius in optimo MS. legitur ὅκως αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος. 1, 107. Παρ' αὐτέων αὐτὰ ἕκαστα μαθών.

463, 33. Αἰσχρέω.] MS. Αἰσχραίω.

463, 42. Ὡς εὐφρόνη δὲ ἐγεγόνεε.] Non placet hic ordo codici Mediceo, qui, & sane melius, habet ὡς ἢ εὐφρόνη ἐγεγ:

464, 2. Ἀναπνεῦσαί σφεας ἔκ τε ἢ ναυηγίης.] Quod in ipsis contextus paginis subduxi ab publica notitia, plane tamen supprimendum non censeo; non quia potest inducere dubitationem, sed quod totam rationem ejus codicis cognosci, puto, interest: nempe quod in codice MS. secunda manus fecerit ἀναπλεῦσαι, verbum quidem notum, sed quod nec huc convenit, nec ab Herodoto usurpari solet, amante magis ἀναπλῶσαι, ut 1, 78. Adde Portum.

464, 6. Ῥεύματα ἰσχυρὰ κατὰ θάλασσαν ὁρμημένα.] An ista verba sunt, quæ in vertendo ante oculos habuit Valla *validi in mare aquarum discursus*. Ut fieri forsan potuit, ita nonnisi cum quadam ambiguitate. Certe interpretationem ejus explicant clarius verba quæ leguntur in MS. ἐς θάλασσαν ὡρμημ.

464, 16. Ὑπὸ θεῶ.] MS. ὑπὸ ἢ θεῶ.

464, 20. Ἀτρέμας τε εἶχον τὰς νέας.] Citat hunc locum Portus & conducit cum pluribus, ubi ista adverbii illius terminatio est eadem, prout mox quoque occurrit cap. 15. Compellor tamen testari in MS. optimo legi ἀτρέμα τε

465, 24. Δρησμὸν δὴ ἐβουλεύοντο.] Recte: sed Herodoto non invidenda est sua manus MS. eam monstrante ἐβούλοντο.

465, 27. Ἀπὸ ἢ βαρβαρικῶ.] Id quidem nimis amplum laxumque & ex nimia gentium varietate constans fiat, quam ut sic uni voci posset includi. Certe MS. ἀπὸ ἢ βαρβάρου.

465, 31. Τῇ ἐλπίζει.] Sed opportunissime MS. ἐλπίζοι.

465, 38. Πυρὴν ἀνακαίειν.] An ut ei pariter omnes assiderent & vel se calefacerent, vel assarent carnes? Bene magna igitur illa esse debuit. Nec Valla ante oculos tale quid habuit, sed πῦρ ἀνακαίειν, ut est in MS.

465, 39. Ἀπικέσθαι ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα.] MS. ἐς τὴν Ἑλλάδα. & mox ἐτρέποντο pro ἐτράποντο, quod subjecerunt ex frequenti iteratione aoristi in his libris, quasi inde norma dictaretur, ut hoc loco non aliter exstaret.

465, 43. Οὔτ' ἐξεκομίσαντο οὐδέν.] MS. οὔτέ τι ἐξεκομίσαντο οὐδέν, perquam suave, quum ut οἷόν τι, πολλόν τι, ita & οὐδέν τι. Et præterea insignis ille codex non habet προεσάξαντο, quod lib. 1 cap. 190 reduxit, & nunc posset idem sensus locum habere, sed fidens sibi effert προεσεσάξαντο, ut non notet *ante importaverant*, sed semper magis magisque invexerant. Non notantur quidem decomposita ab προσες, sed non intelligo, cur non perinde probarentur ac reliqua ab προσεπι.

466, 33. Ὑπ' ἀναγκαίης.] MS. ὑπ' ἀνάγκης.

466, 42. Τῶν συμμαχιέων αὐτοὺς ἀπόσχη.] Quis ita loquutus fuit? Et quot συμμαχίας potuerunt eodem tempore habere? Inprimis si adhibeatur Latina interpretatio Vallæ, *ut à præliis navalibus summoverentur*, quam unusquisque fateri debet huc esse commodissimam, sed male congruam vulgatis Græcis, nisi ea mutentur in ἢ ναυμαχιέων, ut recte est in MS. Non enim aliud legisse Vallam mihi imaginor. Deinde etiam Θεμιστοκλέης μὲν ταῦτα, quod jam supra quoque occurrebat, castigatiore locutione, non μέν νυν ταῦτα.

466, 45. Ἀνὴρ Ἱστιεύς.] Non igitur ad amussim voluit interpretari Valla, dum reddit *vir qui-*

quidam Histiæus, voce postrema ampliata perspicue ex Græco Ἱστιαιεὺς, quod plane legitur in optimo codice, licet mox dicantur Ἱστιᾶοι, quod est secundum in isto populo gentile. Etiam Th. Gale id producit.

467, 2. Ἔπλωε ἁλής.] Diligenter Portus annotavit exempla verbi πλώειν & compositorum ejus. In eis hoc primarium illic reperio. Melius abstinuisset. Nam eximius ille ex Italia codex legit ἐπέπλεε ἁλής.

467, 6. Τῆς Ἐλλοπίης μοίρης.] Hæc Stephano negligente per Sylburgium admissa sunt in Latina, quantum scio, qui posuit in margine *Ellopiique agri & Histiææ regionis maritimos vicos.* Poterant propius explicari, ut feci. Sic quum in hoc loco agi contigerit, etiam Ortelius nullam Ellopiam ex Herodoto commemorat.

467, 40. Ἀγαγόντες δὲ τούτους.] MS. ἄγοντες. Et satis est.

467, 44. Ὡς Ὀλύμπια διάγουσιν.] MS. simpliciter ὡς Ὀλύμπια ἄγουσι.

467, 46. Ἄεθλον εἴη σφι προκείμενον.] Ut 9, 100. Ὡς σφι καὶ αἱ νῆσοι ἄεθλα προέκειντο. Nihilominus in MS. erat κείμενον. Et id potest satiare lectorem, ut cap. 93. Πρὸς δὲ καὶ ἄεθλον ἔκειτο μύρια δραχμαί.

468, 1. Πυθόμενος γάρ.] MS. πυνθανόμενος γάρ. Manere nempe voluit in tempore mox usurpato.

468, 2. Εἶπε τε πρὸς πάντας.] MS. εἶπε τε ἐς πάντας, quod debet restitui.

468, 27. Τὰς δὲ λοιπάς.] Vox ultima non est in MS. & quam bene potest abesse?

469, 21. Δωρίδος χώρης ποδεὼν στεινός.] Hunc ποδεῶνα illustrat Salmasius in Plinian. Exercit. pag. 418, quoniam vides in notulis Stephani quanta sit varietas.

469, 31. Τὰ ἄκρα τὰ Παρνησσοῦ.] MS. τὰ ἄκρα τοῦ Παρν.

469, 34. Κειμένη ὑπ' ἑωυτῆς.] Portus obduravit non tangere, etsi animadverteret omissa hæc esse in Latinis, & Stephanum non acquiesse. Atqui optimus MS. clare ἐπ' ἑωυτῆς, quomodo ex ingenio conjiciebat Stephanus vertebatque *vertex Parnassi*, *qua ad urbem Neonem vergit*, *seorsum sitam.* Sed addit, ne illius quidem lectionis sensus satisfacit. Quæ quum allegem sub nomine Stephani, non sequor Holstenium, qui in notis ad Stephanum Byzantium proponens frustra aliam conjecturam ὑπὲρ αὐτῆς, quod plane foret otiosum, & versionem & conjecturam attribuit Sylburgio, haud dubie deceptus. Equidem possideo Latinum Herodotum Francofurti editum MDCXX, in cujus fronte scribitur *Accessit in hac editione Spicilegium Frid. Sylburgii*, quod verum est. Verum hæc versio & conjectura per easdem voces prolata jam exstat in editione Stephani anni MDXCII, ab cujus fronte penitus abest mentio Sylburgii; immo jam in editione Latina MDLXVI. Quin immo Sylburgii Spicilegium exstat in editione Jungermanni pag. 627 junctim editum, ubi nihil de hoc loco; ut omnino pertineant ad Stephanum. Cui ista non satisfacere cur mirer? Quæ enim ista descriptio est, *urbs seorsum sita?* quæ non urbs talis est? Vel ipsæ Emporiæ, vel Teos & Clazomenæ debent considerari seorsum sitæ, licet junctissimæ. Itaque non tam lectio, quam explicatio & sententia Stephani, ut nec ipsi Stephano, ita nec nobis satisfacere potest, nec cuiquam. Satisfaciet autem, si distinguas, ἐπιτηδέη δέξασθαι ὅμιλον τοῦ Παρνησσοῦ ἡ κορυφή, κατὰ Νέωνα πόλιν κειμένη, ἐπ' ἑωυτῆς; & interpreteris *vertex Parnassi versus Neonem urbem vergens*, *suscipere in se potest multitudinem.* Aliud est 9, 17.

469, 46. Χαράδρην.] MS. χαράδραν, ut omnia per primam literam hîc efferantur.

470, 23. Αἰολίδων.] Quos Æolidenses cogitaverit interpres, non divinaverim. Itaque hunc Vallam in ista parte sequi noluit Grentemesnilius in Græcia antiqua bis hunc locum citans p. 639 & 675, & utrobique interpretans *Æolidum*, quæ vox apud Latinos est ambigua, & vel fæminas notans, vel contracte posita pro Æolidarum; unde nescio quid velit; sed utrobique deplorans inopiam hac in parte factam studiis, quod nullus alius mentionem fecerit. Atqui fit satis colligi posse hîc remansisse reliquias posteritatis Æoli, quæ illic tenuerunt. Unde laudabiliter eam vocem reparat optimus MS. scribendo Αἰολιδέων, ut lib. 6 Σκοπαδέων & Πεισιστρατιδέων. Et cur nobilis ille Vir non cogitat illa Plutarchi: διασώζονται γὰρ ἔνιοι μάλιστα τῆς Φωκίδος περὶ Στεῖριν αἰολίζοντες, quæ ipse citaverat pag. 646. Et mox pro ἐπορεύοντο δὲ ταύτῃ, MS. legit ταύτην. Item ἀπίκατο MS. non ἀπικέατο.

470, 47. Ὅπλα προκείμενα ἔσωθεν ἐκ τοῦ μεγάρου ἐξενηνειγμένα ἱρά.] Vindingius in Hellene col. 300 sic ista transfert in linguam Latinam: *arma Martia*, *quæ in conclavi servabantur*, *sua sponte extra delubrum proposita apparuerunt.* Præclare, si ipse historiam scriberet. Sed interpres sequi debet auctorem suum, quod opinor me fecisse, ut certe volui facere, quum etiam Stephano vulgata minus placerent.

471, 5. Τοῦ πρὶν γεγενημένου.] MS. γινομένου.

471, 19. Ἰθὺ Βοιωτῶν ἔφυγον.] MS. ἰθύ. Portus ita agit, quasi ἰθὺ nuspiam occurreret apud Herodotum, nec ab eo esset usurpatum.

471, 45. Πανδημεί.] MS. πανδημί, quod vere Ionicum.

472, 1. Ταῦτα δὴ πυνθανόμενοι οὕτω προστεδ.] Multo molliore vocum serie MS. ταῦτα πυνθανόμενοι οὕτω δὴ προσ.

472, 9. Τῷ χρηστηρίῳ τε πειθόμενοι καὶ βουλόμενοι ὑπηρετέειν.] Qui hanc lectionem concinnarunt, si Herodotum spectarunt, debuissent posteriora potius convertisse in negativam formam hoc modo, καὶ οὐ βουλόμενοι ἀναβαίνειν. Ita enim crebro procedit ejus stylus. Sed prout nunc leguntur ista, certe vel aut illa verba πειθόμενοι καὶ aut tria sequentia videri possunt, immo debent prorsus supervacua; vel ex indicio interpretis Latini omittentis sane quod spernit. Unde in eo totus eram, an non is egisset temere, & recte duo ponerentur, quorum prius pertineret ad animos, posterius ad exsequutionem, *quod persuaderentur oraculo & vellent obsequi.* Sed Latinus interpres haud dubie sequutus fuit auctoritatem majorem & veterem, & forsan ex hoc ipso MS. libro petitam, quippe qui ignorat priora duo; ad quem accessi. Certe Laurentium Vallam & hanc ejus versionem Latinam ignoravit Stephanus, qui tam libere de eo pronunciat.

472, 10. Καὶ τούτου εἵνεκα.] MS. καὶ τοῦδε εἵνεκα. Cap. 76 τῶνδε εἵνεκα.

472, 14. Ἐπιμελώια τελέουσι.] MS. ἐπιμελώια ἐπιτελέουσι. Aliquoties hanc repetitionem primæ syllabæ deprehendimus, omnino moderandam ex fide vetustatis, unde alibi non admisimus: nam nunc quidem maxime placet. Cæterum Ἐπιμελώια ista illustrantur in Cl. Meursii Græcia Feriata in Νομελώια.

472, 18. Μᾶλλόν τι οἱ Ἀθηναῖοι καὶ προθυμότερον.] Adjectivum hoc sæpe adhibet Herodotus, etiam inde oriens adverbium, ut pro bono debeat haberi, sed non hoc loco, ubi legit MS. καὶ πρότερον, & ita legi debet, quippe quo longe clarius exprimitur illa promptitudo.

472, 19. Ἀπολελοιπήης.] MS. ἀπολελοιποίης.

472, 40. Δωρικόν τε καὶ Μακεδονικὸν ἔθνος.] Infelicissima Uranie! quando tibi Mnemosyne inculcavit hanc genealogiam? Hic locus erat, ubi de mendaciis circa Herodotum loqui debebant illi, qui quod absurdissime ipsi committunt, certatim gaudent in alio accusare. Hoc enim mendacium est patentissimum, aut ullos in Peloponneso ducere originem ex Macedonia, aut Erineum & Pindum aut portionem Dryopidis attribui posse Macedoniæ aut unquam factum esse. Lege capp. 72 & 73: nihil reperies. Hoc Chronologiarum stolida, hoc Judæorum spretiones longe superat: & tamen faverunt illi lectores omnes huic mendacio, quod potuissent abolere, si id putassent opus bonorum studiorum abigere hinc inania. Sed vanitas garrire docet. Quin si discessero ab uno Erasmi Vindingii Hellene, (quod solum in eo quum cernerem, dignissimum censui, qui Thesauro antiquitatum Græcarum insereretur) nullum nominare possum, quin hoc tanto tamque aperto mendacio sit fruitus. Iste autem vir doctissimus sic scripsit column. 330. Δωρικόν τε καὶ Μακεδνικόν. Sic lego pro Μακεδονικὸν ex ipso Herodoto, cui Gens Dorica dicitur habitasse ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον, & Stephano, cui Μακεδνὸν χωρίον ἐν Πίνδῳ. Politissime profecto eximius ille vir eradit hinc literam ο, & longe aliam regionem ostendit describi, non Macedoniam nimis inde distantem. Sed oportuerat ipsum simul docuisse, unde peteret istud gentile Μακεδνικὸν, quod sciebat non modo nuspiam occurrere, sed ex indicio Stephani claro didicerat τὸ ἐθνικὸν ὁμοίως Μακεδνόν. Hîc igitur jactitet se licet illa splendida membrana Medicea libro VIII Herodoti restituto perinde ut reliquis præcedentibus, plane servans nihil aliud nisi Μακεδνὸν, ex qua jam per quadraginta annos ita solitus fui Herodotum legere. Nam verum est, quod de gentili notavit Stephanus. Sic enim Odyss. η, 106 dixit Homerus μακεδνῆς αἰγείροιο, quem locum novit & Henr. Stephanus, cum reliquo commentantium populo intelligens μακρὸν, quomodo etiam intellexit Lycophron scribens Μακεδνὰς ἀμφὶ Κιρκαίου νάπας. Sed certe Homerus potuit quoque intellexisse hoc gentile, ut innuatur populus ex Macedno agro. Certe locum illum videtur respexisse Suidas, quum ponit Μακεδνῆς. An reliqua quæ sequuntur sint ejusdem, vix dixero, nempe ἴσως Μακεδονικῆς, ἢ κατ' ἐπίτασιν λίαν κεδνῆς. Ibi prima vox etiam in aliis editionibus depravata, nuper Cantabrigiæ ex editione Mediolanensi & MSS. Parisiensibus bene restituta est, sed ab eo, qui ignorabat quid esset, unde vides illic manere Μακεδονικῆς, quæ nauci non sunt.

472, 49. Διὰ τοιόνδε τι πρῆγμα.] MS. tantum διὰ τοιόνδε πρῆγμα, & vacuum est illud τι.

473, 9. Ἐπεκλήθησαν.] MS. ἐκλήθησαν, perinde ut mox, nec est causa, cur composito nunc uteretur. Sed hic locus est, qui monet attentos esse debere lectores Herodoti & vigiles, non remissos. Audi enim, quid scribere sustinuerit præclarus ille J. Meursius in Regno Attico lib. I cap. 13. *Confundit tempora Herodotus; qui Pelasgis regionem possidentibus, Cranaos vocatos dicit, ut Cecropidas postea à rege Cecrope: cum Cranaus tamen, à quo demum Cranaos vocatos certum est, Cecrope posterior fuerit.* His subnectit ipsa verba Herodoti: in quibus, oro te, an ulla mentio est temporis vel prioris vel posterioris? Unde habet illam vocem *postea?* Nulla scintilla eam lectori ostendit. Itaque cavit ab illa aut simili strenue Eustathius in verbis ibidem ab Meursio citatis. Hujus fraudis origo & fons igitur est Marcianus Heracleota, etiam istic allegatus, qui ad metrum supplendum

dum compulſus fuit circumſpicere voculas πρῶτον & μετὰ, incaute profecto, nec ordo narrationis, quam ponit auctor, quidquam habet commune cum ordine temporis. Itaque, quod his addi debet, in ſcripto de Regibus Atticis lib. 2 cap. 11 citat eadem loca, ſed talia crimina Herodoti non diſſeminat.

473, 45. Οἱ βοηθήσαντες.] MS. οἳ ἐβοήθησαν.

474, 17. Ὡς ἣν νικηθέωσι.] MS. ὡς εἰ νικηθ.

476, 32. Ἔκ τε νηὸς ἐκβῆναι τὰ Εὐρυβιάδεα.] Duas poſtremas voces ignorat codex optimus.

476, 38. Κορίνθιος ςρατηγὸς Ἀδείμαντος.] Ingreditur ergo aliquid Herodotus, quod dubitaſſe creditur Græcia: ſed tamen valde ſera ſunt, quæ ſcribuntur ab Dione Chryſoſtomo in Corinthiaca pag. 456. Vide tamen.

477, 7. Ἀριθμὸν ἐλάσσονας.] Apparet hæc conficta eſſe ex capite 66. Οὐκ ἐλάσσονες ἐόντες ἀριθμόν. A quibus tamen hæc videntur multum diverſa, ut nequaquam conveniant; & longe antefero quod legi in optimo MS. ἐλάσσονα.

477, 11. Ἅμα τῷ ναυτικῷ ςρατῷ αὐτ. ἔψετο καὶ ὁ πεζός.] Adjungit his quoque MS. ςρατός. Nec iſta repetitio videtur offendiſſe Herodotum, cujus exemplum quoque dedit cap. 47 Τέρεα ἔτι μείζονα τοῦ πρὶν γινομένου τέρεος.

477, 13. Ἢν δὲ τὰ ἐγὼ λέγω ποιήσῃς.] MS. ποιῇς.

477, 21. Τοῦ καὶ περιέχεσθαι μάλιςα χρεών.] Macte laſcivas manus in ſupplendo, ubi quid videtur deeſſe, quia veram manum nequeunt aſſequi. Certe ſic oportebat ſcribi ad integrum ſenſum, quum jam incepiſſet Herodotus ita corrumpi, ut in eo exſtaret περιέχεσθαι. Id enim factum ex corruptela, quum legatur in optimo MS. τοῦ καὶ περιέχεσθε μάλιςα vocabulo poſtremo rejecto; quæ quidem patet ex verſione mea habere integerrimam ſententiam.

478, 8. Ὑπ' ἡμέων αὐτέων δέειν κλισθῆναι.] Quam vacat illa vox tertia? & cur Laurentius eam in verſione habuit pro nulla? quum bene poſſet proferre *à nobis ſolis*. Sed ſcias aliter eam lectori offerri, aliter eam ab Herodoto ſcriptam eſſe, ut teſtatur fideliſſimus MS. αὐτὴν, quod eſt rectiſſimum. In eodem mox legitur συμμάχων τοιῶνδε, non τοιούτων.

478, 27. Νῆα ἀπέςειλαν.] MS. ἀπέςελλον, ut reſpondeat alteri facto, quod anteceſſit ἐπεκαλέοντο.

478, 33. Ἰδεῖν κονιορτόν.] MS. ἰδεῖν δὲ κονιορτόν. Et mox μάλιςά κου, non κη.

479, 3. Καὶ τῇ κόρῃ.] MS. κούρῃ.

479, 23. Ὡς μὲν ἐμοὶ δοκέει.] MS. δοκέειν.

479, 34. Τῶν ἐπεμνήσθην.] Ita perſæpe. Attamen MS. τῶν ἐπεμνήσθημεν.

479, 38. Πάντες πλὴν Παρίων.] MS. copioſior πάντες οὗτοι πλὴν Παρ. qui etiam paulo ante legebat ἀπίκατο, non ἀπικέατο.

480, 3. Εἰ ναυμαχίην ποιέοιτο.] Suavius in MS. ποιοῖτο.

480, 7. Εἶπε μοι &c.] Mirifice hoc loco MS. in quo legitur εἰπεῖν μοι, & ſtatim κακίστην γινομένην, itemque ἀποδεξαμένην. Quod quo diutius & attentius ſpeculeris, eo amœnius & jucundius accidet, modo intellexeris aliquid, quod antiquæ linguæ crebro ad hujuſmodi infinitivos intellexerunt, ſane varium & multiplex.

480, 28. Σφέας διαφθερέας.] MS. διασκεδᾶς, ut ſæpius ſubſcriptum puncto vel penitus expreſſum confunditur.

480, 36. Προδηλήσηται.] Dum accurate conantur viri docti concinnare hujus verbi ſignificationem, probant ſe nimium quam inſipidos. Non enim qui alteri eſt exitio, ille poteſt dici προδηλεῖσθαι. Verbum enim hoc notat *ante lædere*, ut fatetur Portus, quod qui facit, ille non eſt utique auctor cladis alicujus, quam tamen idem velut ſecundam notionem attribuit, ac denique hunc locum vertit: *ne navalis exercitus accepta clade pedeſtribus copiis ſit cladis auctor*, *ſit exitio*. Senſus ſat bonus, at nequaquam convenit Græcis, quæ non patuit Porto & aliis corrupta eſſe, ſed quæ præclare reſtituit MS. προσδηλήσηται.

480, 37. Ἐς θυμὸν βάλλευ.] MS. βάλλεο.

480, 48. Φθονέοντες αὐτῇ ἅτε ἐν πρώτοισι τετιμημένῃ.] Perquam egregie MS. τετιμημένης, ut ſervetur ſermonis forma, quam inchoavit in proximis, ubi licet præmiſerit in dativo τῇ Ἀρτεμισίῃ, tamen ſubnectit ὡς πειθομένης, perinde in hoc membro. Quin etiam ſolet Herodotus ſic abſolute loqui, non obſervato, qui caſus antecedat. ut cap. 90 διέβαλλον τοὺς Ἴωνας, ὡς δι' ἐκείνους ἀπολοίατο αἱ νῆες, ὡς προδόντων. Sic & cap. 108.

481, 12. Νὺξ γὰρ ἐγένετο.] Verba Græca, ſed nec opportunitatem tuentia, & nimis quotidiana & aliter cap. 12. MS. ἐπεγένετο, quod huc proprium & unice idoneum. An non hoc imitatur Thucydides IV pag. 129? qui & pag. 123 χειμών τε ἐπιγινόμενος μείζων.

481, 32. Καὶ πλίνθοι.] Hæ geminæ voces non ſunt in optimo MS. niſi in margine, & quidem recentiſſimo calamo adſcriptæ. Et poſſunt proſcribi. Quid enim quæſo in illis momenti? Poſſunt utique vel intelligi ſub multitudine λίθων, & quum hîc tempus non fuerit coquinas lateritias inſtituendi, tamen credibile eſt ab locis, ubi copia eorum erat, advectos fuiſſe per illos, qui murum exſtruere conarentur. Particulatim vero ire per omnia ad ſtruendum idonea tempus non patitur.

482, 4. Καὶ Δωριέων μὲν.] Vocula prior abeſt ab MS. eaque exacta proceſſus ſermonis

ac

ac demonstrationis fluit distinctior.

482, 5. Αἰτωλῶν Ἦλις.] Cognita satis archæologia ex Oxylo, quam commemorant & Ubbo Emmius col. 107 tom. 4 Thesauri Antiquit. Græc. & Erasm. Vindingius ibidem tom. 11 col. 141.

482, 6. Ἑρμιόνη τε.] Nempe voces urbium Græcarum amant ita terminari more fæminino. Sed tamen & recte Herodotus nomen ejus profert scribens Ἑρμίωνῆς, ut legitur in MS. Florentino.

482, 11. Ὀρνεῆται.] MS. Ὀρνεᾶται.

482, 18. Οἱ δὲ ἐν Σαλαμῖνι Ἕλληνες.] Vox postrema non est in MS. neque opinor nunc magis Herodoto placuit subnectere, quam paulo ante agens de Græcis Isthmum obsepientibus.

482, 22. Ἀνὴρ ἀνδρὶ παραςὰς σιγῇ λόγον ἐποιέετο, θῶυμα ποιεύμενος.] MS. ποιεύμενοι.

483, 11. Πάντα τὸ προθυμόν.] MS. περὶ τὸ προθυμόν.

483, 45. Σφέας περιεκυκλεῦντο.] MS. περιεκυκλέοντο.

484, 14. Πλέω ἀγαθὰ τῇ πατρίδι ἐργάσηται.] Citat hunc locum Portus in v. Ἐργάζεσθαι, ut inde illustrem ac conspicuam faciat lectori Herodoteo istam casus varietatem inter rem & personam, ut 3, 15. Sed frustra. Nam MS. clare habet τὴν πατρίδα, & hoc est Herodoteum. 7, 5. 8, 28 & 106 & 108. Vide etiam ad 129, 24.

484, 15. Λέγω δὲ ὅτι.] MS. λέγω δέ τοι ὅτι. Particula commodissima, sed per literarum transpositionem intercepta, ut vides.

485, 8. Ἠώς τε διέφαινε.] MS. δὴ ἔφαινε. Vulgatum nimis arctum & brevis est momenti.

486, 16. Ἐπεὶ δὲ.] MS. ἐπειδὴ δὲ.

486, 46. Φάναι σαφῶς.] MS. σαφέως. Hoc certe est Herodoti, & potuit Portus reliquis exemplis apponere hujus loci numeros.

487, 5. Αἱ δὲ γυναῖκες ἄνδρες.] Habemus igitur, quem ante oculos habuerit Ennius, quum scriberet: *Vos etenim juvenes animum geritis muliebrem, Illa virago viri.* Quod nec apud Ciceronem lib. 1 Offic. 18, nec apud Ennium Columna bene vidit.

487, 27. Τοιοῦτον μισθόν.] MS. τοιόνδε, ut sæpius.

487, 29. Αἰγινέη νηῦς.] MS. Αἰγιναίη, ut c. 92.

487, 33. Ἀπέβησάν τε.] Quod nemo non videt absurdum esse. & ipse Valla vertit, quod exstat in MS. ἐπέβησάν τε.

487, 37. Πανωνιούμενος.] Aliter Valla nunc quoque, & plane id ipsum quod exstat in MS. πάντας. Id quod notatum quoque est ab Th. Gale.

489, 7. Ἀποςρέψαντες τὴν νῆα.] Ut hoc ipsum est perobscurum, ita etiam vix patet, quid in vertendo sequutus fuerit Valla, dum ambigue scribit *conversa navi*, unde nequaquam distinxeris, utrum intellexerit celocem, an vero navem Adimanti: quia tamen junguntur facto Adimanti, certe intellexit Adimantum convertisse navem suam & ad Græcos venisse. Quod plane vult codex optimus, dum exhibet ἀποςρέψαντα, omnino scilicet Adimantum.

489, 16. Οἱ πολλοὶ παρατεταχατο.] Media vox non est in MS. Quid enim huc adfert? Certe nec agnovit Valla. Immo an non satis præcessit πολλοὺς τῶν ὁπλιτέων?

489, 21. Καταρρύσαντες.] Portus plura in hoc verbo dixit, quam ut citari queant. Sed MS. κατειρύσαντες, quod addes collectaneis sub num. 391, 44.

489, 37. Ἐπελάσαντος βασιλῆος.] Quamdiu Xerxes ἐπέλασε, non tetigere remi ejus Coliadem; sed quidem nunc, hoc est, debellato, propulsato, & coacto fugere. Itaque præclare MS. ἀπελάσαντος.

489, 42. Ἀπολέσθαι κινδυνεύσαι.] Ferri nequit hæc lectio, quum sicut præcedentia verba in subjunctivo fuerunt, δείσας μὴ ὑποθῆται, aut νοήσωσι, sic quoque subnecti debet κινδυνεύση, quod liquide legitur in MS. Sed & quod junctim sequitur, scribe δρησμὸν ἐβούλευε, non ἐβούλευσε.

489, 50. Παρεσκεύαςο.] MS. παρεσκεύαςαι.

490, 9. Τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεςᾶσι κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην τεταγμένοι.] Uranie, Uranie Herodotea, qualis fuisti antehac? & qualis fores posthac, nisi ab Florentia puram tibi aquam ferrem! Patet enim hinc inopia Brissonii in libro primo regni Persarum pag. 147 hunc locum ad verba fideliter describentis, sed nihil explanantis, nec ostendentis ab se bene intelligi, tantum posita leni distinctione post verbum διεςᾶσι, quam in editionibus non video. In quo tamen propter tempus ferri ea res potest. Sed cum ipsum locum ita male descriptum ab Stanleio ad Æschyli Persas pag. 763, & Herodoto junctum Xenophontem cum Josephi iisdem verbis ac Suidæ (omnia Brissoniana) aspicere certe nauseam parat. Nec vero circa difficultatem sententiæ hæreo, sed turbor non adsequens, quî hæc adeo correpta sint. Nam quanto ad indolem Herodoti excellentius legitur hæc notatio in MS. τοσοῦτοι ἵπποι τε καὶ ἄνδρες διεςᾶσι, κατὰ ἡμερησίην ὁδὸν ἑκάστην ἵπποι τε καὶ ἀνὴρ τεταγμένος. Nullus opinor hunc locum ita intellexit; quippe ex vulgato ut & ex interpretatione nihil colligas nisi totidem equos, quot homines, per certa intervalla stationem habentes; quæ intervalla Herodotus exprimit eligitque diurna. Ergo quia singulo diurno spatio destinatus est homo unus, idcirco & equus unus citato cursu diem conficere debet. Quod nec credibile est, & si credi oportet, quoniam Herodotus in corruptis exemplaribus ita dicit, me arbitro fatue

priores editores id sibi potuerunt imaginari, præcipue Valla, tanti mendacii descriptionem adeo accurate exsequens. Miror eos, qui circumcisionem, Chronologiam & alias offucias tam perdite tractaverunt, non hîc mendacem Herodotum postulavisse. Profecto quidquid id est, de diurno spatio & equo & homine, multum imminuitur ita festinatio cursus; quæ eadem augetur contra plurimum, si homo iste diei uni datus in paucas horas mutare equum possit, plane ut nunc fieri solet. Nolo enim cogitare, quum dicitur ad diei unius viam quamque equi & vir destinatus, etiam intelligi posse vehicula, si non in omnibus, saltem in quibusdam stathmis collocata, ad quæ requiritur vir & plures equi in horas certas mutati, sed innuit equitationem nudam.

491, 26. Ἐπὶ συμβουλὴν μετάπεμπτος.] Notavit sane Portus, & hunc & sequentem locum in voce Συμβουλή, scilicet prout scire potuit. Sed nunc scias legi in optimo MS. ἐς συμβουλίην μεταπ.

491, 31. Ἀποπειρώμενος τῆς Πελοποννήσου.] Id quoque defenditur multis ab Porto exemplis, quum tamen legatur in MS. simpliciter πειρᾶσθαι.

492, 14. Τῇ συμβουλῇ.] Est hoc alterum exemplum hujus vocis: sed ut junctum priori, ita pari firmitate testatur præclarus MS. ab Herodoto scriptum esse τῇ συμβουλίῃ.

492, 20. Παῖδες οἱ συνείποντο.] MS. συνέσποντο, quod verbi istius instar adhibet ubique auctor.

492, 25. Τοιόνδε φέρεται πρῆγμα γίνεσθαι.] Truncatum Herodoteum, & egregie MS. συμφέρεται. Satis patet Æm. Portum nequivisse uti hoc exemplo in v. Συνηνείχθη, ubi colligit exempla hujus usus verbi συμφέρεσθαι infinita ex auctore nostro, ut scias ipsius esse.

492, 29. Δὶς ἤδη ἐγένετο.] Immo τρὶς, ut notavit lib. 1, quem numerum quum servet etiam Strabo lib. 13, Casaubonus jubet hoc loco corrigere τρὶς, in qua re nondum illi potui parere.

493, 7. Κομίσας τοὺς παῖδας.] MS. κομίσας τοὺς οἰκέτας. Quomodo videtur legisse interpres, nec opinor alio modo scripsisse Herodotum. Omnem enim familiam transtulit Panionius, unde πανοικίῃ cum postea περιλαβεῖν dicitur Hermotimus. Adde cap. 109.

493, 34. Διαφυλαξάσας τὰς σχεδίας προδοθῆναι βασιλῆα.] Non est hic quartus casus vitiosus, sed languidus & inamœnus; multoque robustior erit dativus βασιλεῖ, prout legebam Florentiæ, & maxime probo.

494, 10. Στρατιὴ διαφθερέεται.] Sic à vulgo formatum iri hoc tempus reor equidem; sed est adhuc aliud, nec minus probabile, nempe διαφθαρέεται, quod exstat in optimo MS. Nunc editores primam literam gravati sunt, & hinc ablatam reposuerunt in voce vers. 39 mira perversitate.

494, 18. Ἐς ὃ ἔλθῃ.] MS. ἔλθοι.

494, 34. Νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων ἀνωσάμενοι.] Quæ hîc arena sine calce? Remedium quærunt editores ab parentheseos nota, quæ tota est eorum, non Herodoti. Quid? an ille ἄνδρας vocat, quos versu antecedente dixit ἀνθρώπους? Videant hoc factum suum & exsultent. Res ipsa dicit νέφος ἀνθρώπων bono sensu dictum esse de Græcis, & exputa, quanto commodior sit sententia, si legas: Ἡμεῖς γὰρ εὕρημα γὰρ εὑρήκαμεν, ἡμέας τε αὐτοὺς καὶ τὴν Ἑλλάδα, νέφος τοσοῦτον ἀνθρώπων, ἀνασωσάμενοι, μὴ διώκ. Ut solet interdum γὰρ interius in periodum revocare. Ἀνασωσάμενοι vero clare legitur in MS.

494, 39. Ἐμπιπρείς τε] MS. ἐμπιπρεὶς τε. Cæterum citat hæc ipsa Stanlejus ad Æschylum pag. 777. Non tamen ut norit hoc participium.

494, 46. Παντελῶς ἀπελάσας.] Scilicet hoc unum deerat, ut quum congesserit Portus quatuor loca, per quæ testatur παντελέως esse verbum Herodoteum pro communi παντελῶς, hunc unum locum pergeret dejicere ad quasdam communitatis sordes. Scito, bone lector, exstare plane in optimo MS. παντελέως, quod probavi.

495, 1. Ὑποθήκην μέλλων ποιήσεσθαι ἐς τὸν Πέρσα.] Ὑποθήκη est admonitio, consilium, certe utplurimum in Herodoto (neque etiam hîc cogitare licet de pigneraticio negotio) ut inde extricare sensum verum non queas. Conatur tamen sollicitus mire Æm. Portus ita scribens [Animo sibi apud Persam subsidium comparandi. Æ. P. V. S. admonitionem facturus ad Persam .i. cum Persam de suo in cum beneficio collato monere statuisset. Hoc ex sequentibus patet. Si Vallæ versio bona est, dicemus ὑποθήκην jam vocari subsidium, quod sibi quis parat beneficio in aliquem collato, & apud ipsum quodam modo reposito, ut servetur. Quod observatione dignum, quia præter tritas significationes usurpatum] Misera prorsus. Unde acrior H. Stephanus nihil de his verbis citatis in Thesauro ponit, nisi sibi suspecta esse. Et merito. Nam omnino scribendum est ex MS. ἀποθήκην. Neque vero dubium esse potest, quin hic locus sit, unde apud Suidam concinnata sunt hæc verba: Ἀποθήκην· ἀντὶ τοῦ ἀποστροφήν. Φίλιστος. Bene, quod silent.

495, 12. Ἐς πᾶσαν βάσανον ἀπικομένοισι.] MS. ἀπικνεομένοισι. Ter ab isto verbo incipit Portus novos loculos congerere, & ter post pauca de verbo ἀπικνέομαι dicta relabitur ad derivata verbi ἀπίκομαι nescio cur? quum satis sæpe hoc ipsum ἀπικνέομαι placuerit Herodoto.

495, 33. Πειθώτε καὶ Ἀναγκαίην.] Has duas ha-

habes itidem junctas, sed ex adverso in Simmiæ Rhodii Alis.

495, 38. Γεωπείνας ἐς ταμάλιςα ἀνήκοντας.] Sic est: habet Portus diligenter comportata, unde pateat Herodoto placuisse istud ταμάλιςα. Sed an ideo non perinde bene legitur in optimo MS. ἐς τὰ μέγιςα? Sic quidem & in fine hujus libri, τοῖσι ἡμέας ἀναγκαίως ἔχει τιμωρέειν ἐς τὰ μέγιςα, vel ταμέγιςα.

495, 48. Διὰ τῶν αὐτέων ἀγγέλων χρεώμενος λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο.] Incredibile quantum infuscatus locus. Nullos enim nuncios in præcedentibus legitur ad Andrios misisse Themistocles, sed ipsum poposcisse nummos προϊσχόμενον eos sermones, quos audivimus. Deinde abundantia est longe ineptissima, ut is, qui paulo ante dixit, Themistoclem ad alias insulas misisse ἀπειλητηρίους λόγους, nunc paucissimis verbis interpositis, dicat eum χρεώμενον λόγοισι τοῖσι καὶ πρὸς Ἀνδρίους ἐχρήσατο. Quis enim tam fatuus est, ut non sponte intelligat eosdem vel certe similes adhibitos fuisse ab eo sermones in tali negotio, quod totum erat minax? Quin & vide, quantopere hinc abeat MS. in quo tamen videtur residere vera manus Herodoti. Διὰ τῶν αὐτέων ἀγγέλων χρεωμένους τοῖσι καὶ πρὸς βασιλέα ἐχρήσατο. Sic certe ipse ex eo notavi, & statim in eo maxima lux. Nulli enim fuerunt nuncii ad Andrios, & fatua manus illos huc adduxit, ubi non erant necessarii, quum omissi sint, ubi debuerant allegari, si fuissent. Eadem ista lascivia interposuit quoque vocem λόγοισι. Sed notat Herodotus Themistoclem in imperandis his pecuniis usum esse Sicino, quem in animo habebat locupletare, sicut etiam locupletavisse in superioribus dixit; ad quam rem poterat inservire hæc curatio. Itaque adhuc abundat in lectione codicis Medicei vox χρεωμένους. quâ deletâ sunt nitidissima omnia.

496, 12. Διέφυγον τὸ στράτευμα.] MS. simpliciter ἔφυγον.

496, 15. Χρήματα παρὰ νησιωτέων ἠτέετο.] Hoc vulgatum, atque ipsi Herodoto aliquoties usurpatum; non nego. Quod si nihil aliud quam exegisset Themistocles, quæ inde ad ipsum & Sicinum venissent lucra? præsertim si detrectassent dare, ut Andrii? Insuper quanto vilius ad lectionem aurei codicis MS. ἐκτέετο? Ne dubita igitur; obtinuit & possedit inde Themistocles lautitias.

496, 19. Ἀνωφελέην εἶναι.] Præclare MS. ἀνωφελέη. Neque enim verbum ἔδοξε refutat primum casum.

496, 22. Ὡς δὲ ἀπίκετο.] MS. ἀπίκατο. Et hoc melius.

496, 30. Ἐκ δὲ τῶν ἄλλων συμμάχων.] Vox quarta non est in MS. Et ipsa ineptia sua vel maxime patula ostendit in loco iniquo se ab ineptis esse positam, quia ἄλλοι nequeunt alii intelligi, quam σύμμαχοι, & σύμμαχοι non alii quam ἄλλοι, ut plane alterutram vocem facile conviceris falsi.

497, 17. Ἐπιλαβὼν δὲ λοιμὸς τότε.] Inanis prorsus & supervacua est illa in fine adposita qualiscunque notatio temporis. Itaque peroportune legitur in optimo MS. ἐπιλαβὼν δὲ λοιμός τε τὸν στρατὸν καὶ δυσεντ. Nihil pote melius.

497, 20. Ἵνα ἑκάστοτε γίνηται.] MS. γίνοιτο.

498, 2. Διεχρέετο.] MS. διεχρῆτο.

498, 10. Τελήρεϊ.] Quam ridicula hîc ejecit Stephanus! quam ignarus veri in hoc loco fuit? An non stultitiam ipse suam aperit, dum interpretationem Latinam exarans [triremi auro intertexta, vel ut alii, triremi inaurata] damnat mox dicendo [certe *intertexta* improprie hîc diceretur] Quanti commenti se reum facit, quum addit [At Valla τιάρῃ legit pro τελήρεϊ] Immo, quod dubitari nequit, iste legit τιήρεϊ, ut est scriptum in optimo illo Mediceo, quem is fortasse sub oculos habuit.

498, 16. Ἔοικε ἐμοί.] Eximie & attente optimus MS. οἶκε ἐμοί.

498, 35. Πρότερον εἴρηται.] MS. πρότερόν μοι εἴρηται.

499, 8. Ἀκροθίνια ἔπεμψαν.] MS. ἀπέπεμψαν. Et mox δυωκαίδεκα, non δυώδεκα.

499, 9. Ἀνδριάς ἔχων ἐν τῇ χειρὶ ἀκρωτήριον νηός.] An potest clarior explicatio dari talium vel statuarum vel brachiorum, quæ multiplicia occurrunt in nummis antiquis & monumentis & ipso Homericæ consecrationis ære, de quo agit Raph. Fabrettus ad Columnn. p. 347, quum & illic fingatur Ulysses consecravisse tale aplustre, memoriam suæ navigationis in exitu felicis, ubi & ipse & alii varia cogitant.

499, 21. Τοῦ Κροίσου.] MS. τοῦ Κροίσεω.

499, 25. Διενέμοντο τὰς ψήφους.] MS. διένεμον.

500, 8. Ὡς διὰ τὰς Ἀθήνας ἔχει.] Multo melius in MS. ἔχοι. Sed & statim voces duæ ἐνέκειτο καὶ absunt ab eodem libro.

500, 14. Ταῦτα μὲν νυν.] Idem MS. voculam postremam non agnoscit.

500, 17. Στρατοῦ ὃν Μαρδόνιος ἐξελέξατο.] Mirus est in vertendo Valla, quum dicit ab illo regem deductum *iis sexaginta millibus, quæ sibi Mardonius delegerat.* Ergo caruit tanto numero Mardonius ex 300 millibus. Quod quomodo probaverit? Atqui in optimo illo MS. clare scribitur στρατοῦ τοῦ Μαρδ. quod verissimum est. Ex eo exercitu, unde sua millia elegit Mardonius, erant quoque hæc sexaginta millia. Immo & Th. Gale scribit [codex Arch. melius τοῦ Μαρδ.] plane pari modo: & lætor. Sed quo sensu? Pergit scribere [*exercitus quem sibi elegerat.*]

500, 19.

500, 19. Ὡς ᾗ ὁ μὲν ἦν ἐν τῇ Ἀσίᾳ.] Verbum substantivum ignoratur ab MS. elegantissime quidem. Quid enim perfectius hac periodo? Ὡς ᾗ ὁ μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὁ ᾗ ὀπίσω πορευόμενος κατὰ τὴν Παλλήνην ἐγένετο.

500, 35. Κριτοβούλῳ Τορωναίῳ ἐπιτροπεύειν.] Vocem secundam ignorat liber MS. Sed, castissima Urania, quid deinde in tuo gremio gestavisti? An ex Herodoti manibus accepisti Κριτοβούλῳ ἐπιτροπεύειν? Hoc enim est, quod monstras accedentibus. At quæso te, an ullus qui accepit, testatus fuit se intelligere? an tu intellexisti? an hæc sunt placamenta ingenui animi, qui memoriæ rerum antiquarum operam suam præbet? Quomodo vertit Valla? *Critobulo Toronæo tradidit, à genere Chalcidensi.* Sed & in sermone Italico *la citta poi quasi deserta donò à Critobolo da Calcide, à questo modo ottennero i Calcidiesi Olyntho* &c. At quid lucri inde ad historiam, si noveris originem generis in hoc Critobulo? An ex eo dependent fata universa urbis? tum an hoc significant Græca, ut ita Vallam simul Portus, simul Stephanus tueantur? Longe aliter existimavit Ubbo Emmius V. C. in libro 5 veteris Græciæ scribens *Olynthus ab Artabazo Persa expugnata & Chalcidicis tradita* &c. Agnoscis magnam differentiam, & debuit vir ille doctissimus aliquid perspexisse veritatis fœdum in modum absconditæ; quæ quum tibi præsertim placet, revertere ad eam subsidio præstantissimi codicis Medicei, in quo legitur παραδιδοῖ Κριτοβούλῳ ἐπιτρέπειν καὶ τῷ Χαλκιδικῷ γένει *tradit eam Critobulo, ut etiam præbeat* (vel habitandam indulgeat) *Chalcidicæ nationi.* Ita sequitur commode, quod subnectit; quomodo corriges quoque interpretationem hujus editionis nimis aberrantem. Nempe Critobulus tum alios in eam recipere potest, tum particulatim monetur Chalcidensibus eam aperire.

501, 5. Παρῆν ᾗ ... συμμαχίη.] MS. παρῆσαν, quem numerum in verbis amat Herodotus collectivis nominum vocabulis apponere.

501, 32. Οὕτω ἐπρήξαν.] Hæ voces nullæ sunt in MS. Et videtur perquam commoda relationis præcedentis terminatio οὗτοι μὲν οἱ προπέμψαντες βασιλῆα, nempe tam pauci manserunt superstites, & quum nec illic manere, nec trajiciendi in Asiam haberent copiam, redire debuerunt in Thessaliam, peræque occidendi ac commilitones perierant.

501, 33. Ὁ ᾗ ναυτικὸς στρατός.] Hanc quoque vocem ultimam expellit MS. ut rursum in principio capitis proxime sequentis. & 9, 95 dicuntur οἱ ἐκ ναυτικοῦ στρατηγοί. Et toties jam in antecedentibus ὁ πεζός, etiam mox rediens. Quin etiam vox ista huc non convenit. Neque enim classiarius exercitus transfretavit alias pedestres copias, sed nautæ & classiarii.

501, 41. Συνῆρχε ᾗ τούτοισι.] MS. ᾗ τοῖσι.

502, 6. Εἴ τι δύναιντο.] MS. ἔτι δυναίατο, quam suave!

502, 17. Τοῦ Εὐρυφῶντος, τοῦ Προκλέος.] Accuratissimus Vindingius in Hellene notat hinc medium ab Herodoto omissum esse τοῦ Σόου, quem retinuit Pausanias, unde etiam eum memoravit Cragius lib. 2 cap. 2.

503, 17. Κατεκοίμιζε ἐς Ἀμφιάρεον.] Quid dici potest sordidius? Hoc tu concoquis, splendidissima Uranie? At tuum est ἐς Ἀμφιάρεω. Hoc tu in mentem dederas Herodoto. Hoc castigatissima membrana Medicea fideliter servavit. Et quid elegantius?

503, 18. Ἐκέλευε σφεας.] MS. ἐκέλευσε.

503, 31. Ἔπεσθαί οἱ.] MS. ἕπεσθαι δέ οἱ.

503, 49. Τῆς Φρυγίης ἐδόθη Ἀλάβανδα πόλις μεγάλη.] Quum Stephanus de Urbibus mentionem urbis Alabastrorum in Phrygia testatus esset se habere ex Herodoto, & Salmasius in Plinianis pag. 559 negavisset in Herodoto exstare, Holstenius eam citationem ad hunc locum referebat, ut ab Stephano olim hic lectum fuerit Ἀλάβαστρα. Ego nihil varietatis annotavi ex libro vetere, & mira sunt fata nominis auctoris nostri. Vossiano exemplari adscriptum est male Stephanum legisse videri Ἀλάβαστρα.

504, 13. Τὰ χρηστήρια ταῦτα οἱ προλέγει.] MS. προλέγοι, ut similis mutatio modi, & pariter polita, occurrebat nuper.

504, 27. Ὅκως δὲ ὡπλίσατο.] MS. ὡπλίσθη.

504, 34. Ἔφασαν δίκαιον εἶναι ἀπολαβόντας.] Sic certe scriberet quilibet circumforaneus, cui maximum Herodotum & multo ipsis meliorem varii comparaverunt. Cæterum dicit unicus codex Florentiæ eum scripsisse ἀπολαβόντες, ut non construatur cum infinitivo. Et simile acciderat libro 1, 63 & 6 in fine capitis 61, quod vide.

504, 41. Εἴπας τάδε.] MS. εἴπας τάδε ὧδε. Non inutili augmento, si distinxerimus εἴπας τάδε, Ὧδε δεκόμεθα. *Hoc modo accipimus*, ut paulo infra ὧδε ἐγεγόνεε. Sed ubi videbis fidem libri veteris 9, 28. Ἐτάσσοντο ὧδε οἱ ἐπιφοιτῶντες.

504, 44. Ἀργυσάμενος ἐκ τοῦ ἡλίου.] MS. ἀρυσάμενος τοῦ ἡλίου. An dubitas? Antoninus Liberalis cap. 19 ex Bœo ἠρύσαντο τοῦ μέλιτος τῶν μελισσῶν. Plutarchus in Oraculor. defectu de Lebadia, ἀρύσασθαι μαντικῆς. Et sæpissime alii.

504, 45. Οἱ μετ' αὐτοῦ.] MS. οἱ μετ' ἐκείνου.

505, 15. Ὧδε ἐγεγόνεε.] MS. ὧδε ἐγένετο, ut illud postea sequatur amœnius.

505, 39. Εἴπερ εὖ φρονέοιτε.] MS. εἴπερ εὖ φρονέετε.

505, 43. Ἀλλὰ καταπαύσεσθε.] MS. ἀλλὰ καταλύσασθε. Omnino recte. Sic enim solet repetere & quasi iterato studio assumere idem verbum, ut 9, 56 verbum ἀνέμενε. Habet quoque codex Arch. apud Th. Gale.

505, 48.

505, 48. Περὶ μὲν εὐνοίης τῆς πρὸς ὑμέας.] Sic quum loquatur hic Alexander, immo etiam pergat addere οὐ γὰρ ἂν νῦν πρῶτον ἐκμάθοιτε, ut sic iste potuerit tunc Atheniensibus imputare multa benevolentiæ documenta, audire vellem, quî ista intellexerit Dion. Petavius, qui locum hunc diligenter excutiens in Paralipomenis pag. 849 sustinet existimare Alexandri patrem Amyntam adhuc vivere, sed mox mori, quia nunc tantum vocat ἄνδρα Μακεδόνα, at 9, 43 στρατηγὸν καὶ βασιλέα Μακεδόνων: inter hæc ergo quæ nunc narrat, & quæ scribuntur libro nono, media intercurrit mors Amyntæ. Et quomodo igitur sic Atheniensibus coram jactitare potuit suam benevolentiam, eamque non tunc primum ab eis cognosci, sed varia data fuisse experimenta multo ante, quum nec regnaverit, nec Macedonia tanti fuerit, ut jure potuerit sic gloriari. Certe non satis ex aperto & simplici tacet non sine celandi studio, mox rursus ipsum Alexandrum illum confiteri Εἰμὶ δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδών.

506, 3. Ἐνώρων τοῦτο ἐνὸν ὑμῖν.] Et quare hoc participium ἐνὸν invidit præcedentibus, si judicavit id nunc, ubi prorsus eadem est constructio, adnecti debere? Et sanequam miror Portum in verbo Ἐνωρᾶν conduxisse utraque hæc membra, & tamen varietatem istam nullo verbo prosequi. Atqui legitur hæc pars ita in optimo MS. τοῦτο ἐν ὑμῖν. Prioris autem partis constructio est 1, 89. ὅτι οἱ ἐνορῷη ἐν τοῖσι ποιευμένοισι.

506, 5. Ἔχων λόγους τοιούσδε.] Plane hæc verba mox sequuntur c. 143. At nunc in MS. τούσδε.

506, 41. Ἄλλως τε τουτέων ἁπάντων αἰτίους.] Videtur aliquid molesti his inesse. Unde quum satis lævus in interpretando fuisset Valla, Stephanus correxit ita: *Adde quod Athenienses, qui horum omnium autores extiterunt, primos ex Græcis jugum servitutis subire, res est profecto intoleranda*, ut legerit ἡγεῖσθαι δουλοσύνης. Quod ut nulli placere potest, sic nec Ubboni Emmio, qui sic exprimit: *vos ejus præcipui auctores fuistis, & in hæc incommoda intentatamque servitutem Græcos conjecistis. Res nullo modo toleranda.* Nihil ex his satisfacit.

506, 43. Αἰεὶ κατὰ τὸ πάλαι.] Non est Græcum, & enervatus est sermo. MS. αἰεὶ καὶ τὸ πάλαι.

506, 46. Καρπῶν ἐστερήθητε.] MS. ἐστερήθητε. Id habet Latina versio.

507, 20. Τῇπερ καὶ νῦν ἔρχεται.] MS. τῇ καὶ νῦν ἔρχ.

507, 45. Τὸ Ἑλληνικὸν ὅμαιμόν τε.] MS. τὸ Ἑλληνικὸν ἐὸν ὅμαιμόν τε.

507, 48. Σὺν καὶ προδότας.] Copulativa nec locum hîc habet, nec ab MS. agnoscitur.

508, 16. Ἐς τὴν Βοιωτίην.] Post hæc etiam MS. subjungit eadem verba, quæ initium faciunt libri 9. οἱ μὲν ταῦτα ὑποκριναμένων Ἀθηναίων ἀπαλλάσσοντο ἐς Σπάρτην.

JACOBI GRONOVII

NOTÆ ET OBSERVATIONES

in librum nonum Herodoti.

509, 27. Ἅπαντα τὰ κείνων ἰσχυρὰ βουλεύματα.] Vocabulum ἰσχυρὰ, in plurimis ab Herodoto adhibitum, tamen nunc non exstat in MS. & magnopere egreditur Valla augens ad *validissima*, qui etiam nescio unde petierit verbum *occupabis*, quum Herodotus innuat, *sine labore omnia eorum consilia opprimes* & coërcebis.

510, 13. Ἐς τὴν ὑστεραίην.] Satis vexavit se in leniore hujus loci interpretatione Æm. Portus & docendo ὑστεραῖος poni, pro quo usitatius sit ὕστερος. Atqui Mediceus ille fidelissimus MS. habet clare ἐς τὴν ὑστέρην.

510, 44. Ἐς τὴν Βοιωτίην ἐλέγετο εἶναι.] Vidi similia in his libris, & aliqua notat etiam Portus. Sed an non monile hoc videri potest ex inferiore huc elevatum? Utique legit optimus MS. ἐν τῇ Βοιωτίῃ.

511, 1. Πεδιάδα ἐσβαλόντα.] MS. ἐμβαλόντα.

511, 4. Προεῖπέ τε.] Stolida orationis inclinatio, quæ ferri nequit. Nec eam secutus est Valla, sed quasi legeretur προειπόντας. At ille supinum istud collegit ex eo, quod & ipse vidit in antiquo scripto legi προεῖπαί τε, prout exstat in Mediceo.

511, 28. Τὸ μὲν ἡμέτερον οὕτω ἀκίβδηλον.] Præclare in his consummata est Græcismi concinnitas, & magis etiam, si verbum νέμεται quoque abesset. Passim quippe sic occurrit τόγε ἐμὸν & similia, in perfecto plane sensu. Hinc est, ut opiner omnino venisse ab Herodoto, quod legitur in Florentino MS. τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων οὕτω ἀκίβδηλον ἐὸν νέμεται, ut infra mox dicet τὸ παρ' Ἀθηναίων. Huc etiam declinat codex Arch. ex quo propinat Th. Gale eandem fere lectionem, nisi quod omittat ἐὸν, & ponat οὕτως, utrumque credo per negligentiam.

512,13. Χίλεος ὀνόμαλι.] Abest postrema vox ab MS.

512,15. Τῶν ἐφόρων ἕνα ἐπύθελο.] Mirari licet, cur, quum ex uno ephoro dicatur resciviſſe, cur, dico, non cum illo colloquatur. Sed ad furcas damnanda eſt vox tertia, quæ nec in MS. apparet, & ſane abſurdum quoque foret, ſi velut arcanum emanaviſſet ex uno forſan ephororum; nec eam agnovit interpres.

512,16. Ἀκέσας ϑ ταῦτα.] Hæc quoque poſtrema vox non exſtat in MS.

512,18. Ἀθηναίων ἡμῖν ἐόντων μὴ ἀρθμίων.] Notavit Portus ad Suidam hunc locum ab ipſo citari in v. Ἀρθμία, ſed ut dicat μὴ ἐόντων ἄμμιν ἀρθ. Quod reponi debet inter ſpecimina licentiæ, quam quilibet cenſuit ſibi datam eſſe formandi citationes Herodoteas ex lubitu & arbitrio.

512,24. Ἐν φρενὶ λαβόντες τὸ λόγον.] MS. ignorat voculam ἐν. Eximie. Vide Portum in φρὴν & νοός.

512,44. Ἐπὶ τῆς ἑωυτῆ ἕκαςος.] MS. ἐπὶ τὴν ἑωυτῆ ἕκαςος.

513,30. Πρὶν μέν νυν πυθέσθαι.] Voluerunt diſtare hunc locum ab illo qui mox ſequitur πρὶν ἢ .. ἐμβαλεῖν. Sed invito Herodoto, ut docet optimus MS. in quo eſt πρὶν μέν νυν ἢ πυθέσθαι, ut 6, 22 πρὶν ἢ ἀπικέσθαι, quæ utraque addi debent collectaneis Porti in v. Πρίν.

513,42. Ὡς τε καὶ ὀλίγους.] In MS. media vox non legitur.

513,45. Μαρδόνιος μὲν δὴ ὅτω.] Vox poſtrema non eſt in MS.

514,2. Ἵππος προσελθοῦσα καλέπτασαλο.] Vides ut interpretatus ſit Valla. Id non placuit Porto, qui cum eo quidem ſcribit προελθοῦσα (ex verſione enim patet Vallam ita legiſſe) ſed interpretari velit *equitatus vero progreſſus agrum Megarenſem perequitavit.* Poſtremum clare dicunt Græca. Sed equitatum non opinor ſolum vagari juſſiſſe Mardonium, ſed quum is comitaretur peditem, ſic perequitavit iſtum agrum. Certe MS. nihil mutat in verbo προσελθοῦσα, nec cauſa eſt.

514,5. Μαρδονίῳ ἦκε ἀγγελίη.] An ſuppoſitum eſt hoc verbum ab iis, qui voluerunt apparere in promptu eſſe Herodoto copiam & varietatem, ne jam uteretur eodem verbo quo tantum quod uſus fuit? Certe MS. iterum habet ἦλθε.

514,17. Ὁκοῖόν τι ἐθέλει.] Suavius in MS. ἐθέλοι.

515,17. Ἐμήδιζον γὰρ μεγάλως.] MS. ἐμήδιζον γὰρ δὴ σφόδρα.

515,21. Δοκιμώτατος.] MS. δυνατώτατος. Etiam mox ἀπίκαλο habet idem liber, non ἀπικέαλο.

515,23. Σφέας ἀπ' ἑωϋτέων.] Hic Græcus ſermo non exprimit Latinum *ſeorſum*, ſed quidem ἐπ' ἑωϋτῶν, quod ipſum legi in MS. nec aliter diximus 469,34, ubi, ut puto, citavimus & Portum in ἐπ' ἡμέων.

515,17. Νῦν ὦν ἄνδρα.] Ratiocinationis proprium & bene nectens conſequentiam ſermonis. Sed ea hîc non quæritur. Potius propoſito periculo & certiſſimo & præſentiſſimo exclamare videtur velle & edere quales debeant eſſe. Unde juſtiſſimum patet eſſe, ſi credideris vocem mediam non eſſe ab Herodoto, qui virum militarem irritatum voluit exprimere, quoniam non exſtat in optimo MS. Statim veniet locus, ubi major erit ejus commoditas, etſi inde videatur trajecta ab imperitis.

515,44. Πάνλη συςρέψανλες.] Notavit hunc locum Æm. Portus, ut doceret hîc intelligi *eum ſe ipſos conglobaſſent*, *facto globo*, quum id demum notetur per verbum ſequens πυκνώσανλες: nunc tantummodo agitur de modo, quum adverſi ſtarent, corporum ponendorum vel ad cautelam vel ad vim repellendam, nempe πάνλη σρέψανλες, ut teſtatur liber MS. quum vellent orbem volvere.

516,9. Οὐ νικήσελε ὅτε ἐμὲ.] MS. præclare ὅτε ὦν ἐμὲ. Sic in medio aut fine periodi habes eam voculam 1, 132. Ὑποπάσας ποίην .. ἐπὶ ταύτης ἔθηκε ὦν πάντα κρέα. 2,39. Οἱ δὲ φέρονλες ἐς τὴν ἀγορὴν ἀπ' ὦν ἔδονλο.

516,26. Πέμπει ἐπ' αὐτοὺς.] MS. ἐς αὐτοὺς. Nam & hæc particula habet vehementiam & iram.

517,8. Τέλος τοιόνδε ἐγένελο τῆς μάχης.] MS. ἐπὶ τῆς μάχης. In qua erudita certe loquutione eſt alluſio ad verbum ἐπιγίνεσθαι, ſed quod diſſolvit, & quum dicere debuiſſet ἐπεγένελο τῇ μάχῃ, prout loquitur 7,157 in fine, ita maluit nunc mutare.

517,18. Τύπλοντες δὲ ἐς τὸ θώρηκα αὐτοῦ.] Vox poſtrema non legitur in MS. & omnino eſt ſupervacua.

517,20. Παίει μιν ἐς τὸ ὀφθαλμὸν.] Ita interdum uſu venit, ut loquerentur ſine diſtinctione, utrum dexter, an ſiniſter foret. Suetonius Jul. cap. 68 *Scæva excuſſo oculo transfixus femore & humero.* Etiam nihil habeo, quod promam ex Florentia; forſan ideo, quod oculi tunc mei fuerunt ſopiti. Sed tamen perexcellens eſt, quod ex codice Arch. attulit Cl. Thomas Gale, nempe in eo legi ὀμφαλὸν, quippe quod valde eſt probabile, quum gladius ipſum thoracem perforare impeditus ſine dubio deſcendere conetur ad imum ventrem & partes corporis ab lorica jam non tectas, non adſcendat ad oculum; etſi id fieri quoque interdum poſſit, præſertim quum non addatur, oculum dextrum vulneraverint, an ſiniſtrum. Εὕρημα hoc eſt pretioſiſſimum me judice.

517,25. Αὐτίκα ἐπέθεσαν.] Reliqui laudem ſuam

ſuam integram doctis editoribus in hoc verbo certis jam ab Vallæ verſione, qui interpretabatur *deſideraverunt*, docte, ſed non ut opinor ex mente Herodoti; quod tamen tanto cum labore conatus fuit firmare Portus. Atqui manifeſte apparet hoc verbum ab Herodoto nunc poni in eodem ſenſu, quo antea ἔμαθον. Id plane ipſum nunc effert ἐπύθεσαν.

517, 35. Οὐκέτι οἱ ἱππόται ἐπέμψον.] Non eſt hoc verbum aciei dicatum. Itaque & optimus MS. ſervat ὑπέμψον, quod prorſus oportuit reſtitui.

518, 7. Καὶ ἐφοίτων θεησόμενοι.] Satis mira eſt verſio, quam ex his concinnabat Valla, *Quod ideo faciebant*, *quia cuncti* &c. Nec enim id ideo faciebant. Sed quum Græci cadaver veherent per ordines, ut poſſent omnes videre; id vulgo non ſuffecit, ſed inſuper ideo excurrebant, ut viderent. Abundant iſtæ voculæ. Itaque in Græcis copula recte abeſt ab MS. Ita enim ſolet Herodotus, cujus mentem opinor recte à me declaratam eſſe in verſione, quippe quam mutare compulſus fui. Etiam non intelligo, cur non Valla maluerit in antecedentibus dare: *erat autem ſpectaculo dignum.*

518, 27. Ἀξιούμεθα ταύτης τῆ στάσιος.] Probat hanc loquutionem Portus ex duobus aliis locis, quos ad vocem στάσις conduxit, nempe in hujus libri cap. 21 & 47, in quo utroque loco major aciei & prælii ratio eſt, quam ordinis in locando milite. Unde fieri nequivit, quin magis mihi arrideret vetuſta illa ſcriptura optimi MS. τάξιος.

519, 42. Ἀμαζονίδας τὰς ὑποθήκας.] Locus deſperatus, de quo forſan nihil melius conſuletur, quam prout conſuluiſſe nonnullos teſtatur Th. Gale ſcribens [Hæc dele: neque enim agnoſcit codex A. nec Valla, nec margo] Bene, ſed hactenus. Cur enim habuit codex Etonenſis? Sic enim merito interpretor ejus de illo ſilentium. Tria quæ nominantur, ſunt valde fragilia. Nam nec margo, id eſt, Stephanus, nec Valla ea agnoſcit, quoniam agnoſcere non poterant, utpote quod non intelligerent. De codice A. reverenter taceo. At plane Stephano ignoſci nequit, quum de hoc loco ne verbum quidem. Æmil. etiam Portus ἀποθήκας ne nominare quidem voluit, ſæpe ad viliora declinans. Sed & ex illo præclaro Mediceo nihil notavi; quum interim non videatur locus eſſe tam ſordidæ obſcuritatis, ut ſic ab eo ingenia ceſſare debuerint aut terrefieri toleraverint, quum manifeſtiſſimum ſit Athenienſem dixiſſe ἐς Ἀμαζονίδας τὰς ἀποθήτας, τὰς ἀπὸ Θερμώδ., tanquam furias & minime deſiderabiles fæminas, quæ eſſent crudeliſſimæ, & abominabiles, atque hinc optandæ ut longiſſime abeſſe perſeveraviſſent. Puto liquidiſſimum eſſe eas nunc per λιτότητα morem ſic appellari. Habent hanc vocem omnia lexica.

519, 46. Καὶ γὰρ χρηστοί.] MS. καὶ γὰρ ἂν χρηστοί.

520, 38. Λεπρεηταίων.] Hoc flocci feci, perinde ut iſtos Vallæ Lepræatas, quum in libro optimo animadvertiſſem ſcriptum Λεπρεητέων. Sic omnes appellant. Infra in eodem libro ſcriptum erat Λεπρεήτας.

520, 43. Τουτέων δὲ ἐχόμενοι Χαλκιδέες.] Præter varietatem loquendi, & verbi ἔχεσθαι, cujus præcipua hîc requirebatur frequentia, flexionem in varias formas, tum mira eſt auctoris cura in participio ἐχόμενοι aut uſurpando aut omittendo, ut ſubintelligatur, & ne ſemel quidem adhibita iteratio, niſi in hoc uno loco: ubi quum præmiſerit Ἑρμιονέων δὲ ἐχόμενοι, nunc tamen ita ut vides iterat, quum id non fiat in alia parte. Sed propterea ſcias oportet vocem tertiam non eſſe in MS.

522, 10. Περὶ Θεσσαλίην οἰκεομένους.] MS. οἰκημένους, ut ſæpe alibi.

522, 24. Πρότερόν μοι δεδήλωται.] Vocula μοι non eſt in MS.

522, 27. Ὡς δὲ ἀπεικάσαι ἐστί.] Verbum ſit qualecunque, ſcribis Herodoti & editoribus forſan gratum, quod tamen annotare inſuper habuit Æm. Portus. Huc nihilominus vix videtur convenire iſtud compoſitum, unde legitur in optimo MS. ἐπεικάσαι, conjecturam adhibere, quod certe jam requiritur.

523, 48. Ἱροῖσι ἐχρέετο.] Notabile eſt quod legitur in optimo MS. ἐχρέατο, quum ad id pervenire non potuerit curioſitas Æm. Porti tantopere ſe acuens & omnia ruſpans in Εατο, ſed fere pluralia, donec incideret in Παρηγορέατο.

524, 31. Κατὰ τὸ ἔχθος.] MS. κατά τε τὸ ἔχθος, quo leniſſime conciliatur hæc pars cum ſequente καὶ κατὰ τὸ κέρδος.

525, 5. Φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγίου.] Magis intendit negativam hanc locutionem optimus MS. exhibens οὐ φειδόμενοι οὔτε ὑποζυγ.

525, 20. Ἀντικατημένοισι ἀλλήλοισι.] Paulo ante ſic dixit ἡμέραι δέ σφι ἀντικατημένοισι ἤδη ἐγεγόνεσαν. Sed in eis quæ citavi, vox poſterior non eſt in MS. eamque verius eſt deleri debere, quum & verba illa priora habeant ſuam rationem, & ſane diverſam ab his, in quibus verſamur, & ex principio ipſo libri quinti appareat auctorem hoc decompoſito malle uti ſine addito dativo.

525, 39. Τοῦτο μέν νυν] Particula poſterior, etſi occurrat ſic adhibita ſæpius, non eſt in MS.

525, 45. Ἔτι πλεῦνας γίνεσθαι.] Verbum γίνεσθαι non eſt in MS. nec incommode, quum verbum εἶναι proxime antecedat interpoſito tantum verbo.

527, 7. Μή με διαφθείρητε.] MS. μή με καὶ διαφθείρ. Quæ vocula affert ſuam venuſtatem.

527, 16. Μὴ πλεῦνες συναχθῆτε.] MS. συλλεχθῆτε,

λεχθῆτε, quod convenientius Græcæ libertati, prout ἐπιῤῥέειν dixit de hac eadem re in cap. 37.

527, 23. Τοῦτο τὸ ἔργον οὕτω περίβολον.] MS. tantum οὕτω ἔργον περίβολον. Hic ordo vocum visus fuit esse confusior nonnullis, ut particulam demonstrativam requirerent proxime anteponi adjectivo: sed non ita Herodotus.

527, 38. Ἐπὶ Μαραθῶνι μαχ.] MS. liquide ἐν Μαραθῶνι μαχ. prout habuimus lib. 8 toties ἐν Σαλαμῖνι. Adhibe Porti Lexicon in ἐν cum dativo loci pro παρὰ καὶ πρός.

528, 22. Ταῦτα δὲ οὐδαμῶς.] Adversativa caret MS. Eleganter profecto, ut sit abruptior exprobratio.

528, 25. Βουλόμενοι μοῦνοι Πέρσῃσι.] Habet id quoque sensum suum, nec male huic loco convenientem. Attamen legi in optimo MS. μοῦνοισι, ut videtur ante se habuisse interpres. Unde oportet eam solam lectionem habere pro vero, quum id sit, quod exprobret, quod cum servis Persarum videantur congredi voluisse, quos pro gentis gloria decebat solos Persas eligere.

528, 32. Ἦν μὲν δοκέῃ.] Δοκέοι habet MS. & sic bis.

528, 45. Προσφέρεσθε ἄποροι.] Id notat Stephanus haberi in quibusdam vet. lib. Debuerat addere in quibus legatur εὔποροι. Sic examen institui posset. Certe MS. Mediceus habet ἄποροι. Male Valla de insuetis accepit.

529, 8. Ἐλθόντες παρὰ τὸ δεξιὸν κέρας.] MS. ἐλθόντες παρὰ Παυσανίαν ἐπὶ τὸ δεξ. Et sic quoque interpres. Cur igitur tot voces omissæ sunt? aut cujus beneficio exciderunt? Reposui igitur, præsertim quum & Th. Gale ex cod. Arch. simul & Et. & ipso Valla rectissime judicet ita suppleri.

529, 12. Ἀποκεκλέαται.] MS. ἀπεκεκλέατο.

530, 5. Λοχηγετέων.] Verbum memorabile. Id enim quum Valla reddidisset *tribunus cohortis*, quasi derivatum ab λοχηγετεῖν, hoc excepit quasi verbum Herodoti pro communi λοχαγεῖν Æmil. Portus, & decem inde versus supplet, ut dicat nihil. Ecce immo & Henr. Stephanus in tomo secundo Thesauri sine hæsitatione refert Λοχηγετέω *sum tribunus cohortis*, ut λοχαγέτης ex Euripide. Sic docemur Græca, sed quæ nunquam intra mare Ionium & Thessaliam addita sunt. Mire si ita habeant alii codices antiqui. Itaque præ hoc incerto & ex aliis inaudito præstat credere ab Herodoto venisse, quod habet optimus MS. λοχηγέων.

531, 11. Αὐτὸν ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα.] MS. αὐτὸν ἀναλαβόντας τὸν λόχον τὰ ὅπλα. Quam accessionem quum viderit Valla, & in versione communicaret, noluit admittere Æm. Portus in ἰθέῃ τέχνῃ, unde ibi ut nimis docte, sic infelicissime rem gerit. Patet lapsus, ut opus non sit monstrare.

531, 29. Θερσύδιον.] MS. Θερσυδήϊον. Omnino recte. Nam Thrasydæus apud Græcos notum nomen.

531, 31. Ὑμέας γὰρ οἱ πλησιόχωροι λέγετε.] MS. ἐλέγετε, ut agnovit interpres.

532, 3. Τῶν δὴ ἐποιήσαντο.] MS. ἐποίησαν.

533, 46. Ὡς ἐτράπησαν.] MS. ὡς ἐτράποντο. quod in fine capitis 65 & denuo 66 repetitur.

534, 1. Περὶ τοῦ Δήμητρος τὸ ἄλσος.] Atqui id sequitur in versu proximo, & quidem loco oportuno. Sed nunc MS. παρὰ τῆς, & id videtur agnovisse Valla.

534, 6. Οὐκ ἐδέξατο.] Longe melius ille aoristus convenit participio ἐμπρήσαντας, quam huic verbo, quod agit de re cummaxime instanti. Itaque etiam non admittitur ab optimo MS. sed in eo legitur οὐκ ἐδέκετο. quod magis multo est congruum. Sentiebant in animo suo Deam non dare locum.

Ibidem. Τὸ ἱρὸν τὸ ἐν Ἐλευσῖνι ἀνακτόρον.] Hoc unicum memoratur Lexicographis in hac voce exemplum. At MS. optimus hic quoque refert ἀνάκτορον, de quo ad 9, 21, ut licet in multis placuerit gemina terminatio, in hac tamen voce displicuerit etiam Herodoto.

534, 19. Ἥγε καλητήρμενος.] Lectio bene colorata, si modo venisset ab Herodoto, non ab aliis, qui nolebant ulterius differri voculam τούτους, quin haberet jam aliquid adminiculi. Sed interim optimus MS. habet ἥιε; Et quidquid aliis videatur, id mutari non debuit, quum opiner omnino sic scripsisse Herodotum, ut vocula ista præcedens τούτους quærere inferius debeat aliquid cui innitatur.

536, 12. Μετὰ δὲ τοῦτον.] Non decido inter hanc lectionem vulgatam, & alteram codicis MS. τούτων; ut non Aristodemum solum jam intellexerit. Pervicacis enim pectoris est post eum ponere omnia, quem recenti pugna fatearis in Spartana λέσχῃ creditum fuisse pro desperato ad necem cucurrisse.

536, 23. Φθόνῳ ἂν εἴποιεν.] MS. εἴποιμεν. dixerimus ex livore venisse. Tanquam fateatur auctor esse quasdam arcanas causas propensionis huc repentis, ut magis ad Aristodemum respiciat, quam ullum alium, etiam ipsum Posidonium. Nam λέσχῃ qua potuit ardere invidia adversus necatum?

536, 36. Πρὸς Ἀείμνηστον.] MS. Ἀρίμνηστον. Aëimnestum inter Spartanos alibi memoravit.

537, 21. Ἀμφισβητέων.] MS. ἀμφισβατέων.

537, 22. Ἀσπίδος πεπληθυίης.] MS. ἀσπίδος αἰεὶ πεπληθυίης. Sic demum impletur descriptio sumpta ex affirmativo, ut perfecte pleneque illi apponi possit altera adscita ex negativo.

537, 39. Ἐσθῆτι καλλίστῃ ἐκ τῆς παρεούσης.] Particulam ἐκ non habet MS. nec video ita

opus esse, ut omitti nequeat salvo sensu & modo scribendi.

537, 41. Ἔτι ἐν τῇσι φόνῃσι ἐόντας.] Vocem postremam non habet MS.

538, 2. Ὁ δὲ ἀμείβετο.] MS. ἀμείβεται.

538, 25. Αἰγινητέων τὰ πρῶτα φέρων.] Hæc quoque ultima vox non legitur in MS. ut ipse Lampon dicatur Αἰγινητέων τὰ πρῶτα. An hoc dulcedinis mellitissimæ genus potuit averti ab Herodoto? Sane factum est per tot non annos, sed sæcula. Attamen reviviscit veritas. Est enim haud dubie purum Herodoteum, ut 6, 100. Αἰσχίνης ὁ Νόθωνος, ἐὼν τῶν Ἐρετριέων τὰ πρῶτα. Non aliter dixerunt πάντα. Accedit, quod 8, 104 dicat φερόμενον οὐ τὰ δεύτερα τῶν εὐνούχων παρὰ βασιλέϊ, non φέροντα in hoc genere loquendi.

538, 27. Ἀπικόμενος δὲ σπουδῇ ἔλεγε.] Annectit MS. voculam τάδε.

539, 32. Ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ τρικαρήνου ὄφεος τοῦ χαλκέου ἑστεὼς.] Insitum his verbis sensum an possumus assequi liquidius quam ex conspectu? Itaque quum insignis Whelerus inter peregrinationis musicæ lucra Constantinopoli in has oras advexerit hanc tantæ vetustatis fabricam, non me teneo, quin huc reponam, ubi unice describitur, & castius profecto,

quam fit apud ipsum ab nonnullis, *qui prennent cette antiquité pour un Trepied d'Apollon.* Quis posset ita dicere aspectans hoc nobile monumentum? non habet tripodis maxima propria, sed ea, quæ signat Herodotus.

540, 26. Τὸ ἐπάνω τοῦ γνάθου.] Et cur in hac descriptione auctor uteretur composito? Optimus ille MS. habet τὸ ἄνω τοῦ γν.

540, 30. Ὁ νεκρὸς ἠφάνισται.] MS. ἠφάνιστο, multo probabilius.

540, 49. Πάντας ἔθαψαν ἁλέας.] Vox media non exstat in MS. & supervacua est prorsus in tot repetitionibus.

541, 5. Ἐπαισχυνομένους.] Sic se habet: verbum hoc bene notum est eis, qui vel primis labiis gustarunt hæc elementa: ideo debuit Herodoteis immisceri tam nothum & spurium, quam grande. Sed quæso, mi Valla! an qui erubescebant se à pugna abfuisse, post tumulum hunc excitatum non erubescebant? aut statim dicebant se interfuisse? Id lepidum quidem, & ipse Herodotus, quem tantopere dedistis perstringendum, vos ridet. Ille enim scripsit ἀπαισχυνομένους. Sic plane legitur in vetustissimo exemplari Florentiæ. Et notat repellere pudorem conantes, quem collegerant ex absentia ista. Non Portus, non Stephanus hoc habet. Satis est, quod habeat in decomposito eruditissimus ille Porphyrius lib. 1 Ἀποχῆς pag. 115. Τίς λοιπὸν ἀπολογία τοῖς ἀπαναισχυντεῖν πρὸς τὴν αὐτῶν ἀκρασίαν βουλομένοις;

541, 10. Κλεάδην.] Nomen Bœotium, bene notum vel ex historia citeriore Alexandri Magni. Attamen MS. Ἀλεάδην.

541, 14. Ἐδόκεε στρατεύεσθαι.] MS. στρατεύειν.

541, 27. Μὴ πρότερον ... πρὶν ἢ ἐξέλωσι.] Notavi de hoc loco ad librum quintum sub numeris 330, 11.

Ibidem. Πλέω μὴ ἀνατλήσῃ.] Frequens fuit causa hujus verbi in hac historia usurpandi, si id Herodoto fuisset gratum. Ne nunc quidem id ei placuit. Habet enim optimus MS. ἀναπλήσῃ. Hujus rei notitia defuit Æm. Porto, qui tam accommodate ad sententiam hujus loci conatur illustrare hoc verbum ex loco libri 6 cap. 12. Τίνα δαιμονίων παραβάντες τάδε ἀναπίμπλαμεν. Vide eum in verbo Ἀναπιμπλάναι.

541, 44. Ἐπεπείθεσαν διωθέεσθαι.] Magnus enimvero labor Æmil. Porti, ut post tres rivulos factos, unde deduci possit, hoc verbum deploraret ab Valla omissum: quum tamen nulli istorum adsit aqua Pegaseam Aganippen gustu exhibens. Fucata omnia. Nec ita scripsit Herodotus; sed ab eo testatur fidelissimus codex venisse ἐπεπύθεον, vel ut propius veniam ἐπεπίθεον. Hoc autem in scrinio suo fovit huc usque Calliope, ut non exierit in has luminis oras. Pulcherrimum tamen, si inspexeris, quæ notata sunt ad verba apud primarios scriptores occurrentia ἐπέπιθμεν vel πιθήσας, ut notet eos certe constituisse & hanc fiduciam fovisse.

542, 14. Κατὰ τὴν ταχίστην ἐλθεῖν ἐς Θρηΐκην.] Tanquam privatus iter faceret. Quanto verius ad Herodoti manum & elegantius in optimo MS. legitur? ἐλῶν ἐς Θρηΐκην. Hic sermo convenit sequentibus & commento hujus ducis.

542, 10. Κατὰ πόδας μϗ.] MS. κατὰ πόδας ἐμεῦ. Et statim τοῦτον καὶ ξεινίζετε καὶ. quod longe plenius.

542, 37. Τοῦ τυράννου Θεομήστορος.] Si ita appellatus fuit, nihil invideo, quin maneat. Scire tamen licet in optimo libro vocari Θεομήτορος, quo fides mea inclinat. Nam in libro 8 cap. 85 nihil notavi.

542, 43. Ἄρα ἀπομένωσι.] MS. ἄρα ἀπομείνωσι.

543, 18. Ἐκέλευε ποιέειν.] Immo πλέειν, ut recte est in MS.

543, 25. Ἐστὶ ἐν τῇ Ἀπολλωνίῃ ταύτῃ ἱρὰ ἡλίου πρόβατα.] Occæcatos vates colligens in observationibus ad Callimachum pag. 619 Ezech. Spanhemius Tiresiam & hunc Euenium, posteriorem ita describit: *Apollinis ovium apud Apolloniatas in Ionia custodis.* Qua fide credidit Ioniam vel visam ullo tempore fuisse ab hoc Euenio? Nempe quod præcedit ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ, intellexit de Ionia, & hinc satis aut doctus est, aut attentus in ista parte scribenda fuit. Rideas sane. Cæterum hæc narratio talium ovium docet Apollinem cognomento Nomium vel Nomionem fuisse, ut vocatur ab Cicerone lib. 3 de natura Deorum, qui in ista Apollonia colebatur.

543, 42. Ὑπαγαγόντες μιν ἐς τὸ δικαστήριον.] Hæc non implent vim loquutionis illius, nedum Herodoteæ. Inspice modo collectanea Æmil. Porti in v. Ὑπάγειν. Itaque etiam scriptum exstat in optimo MS. ὑπὸ δικαστήριον. Egregie. Nam hoc ipsum videbis illic esse, quod desiderat Herodotus.

544, 4. Παρεσκευάζοντο ὡς ἐς ναυμαχίην.] Particula ὡς non est in MS. nec solet ita loqui hic scriptor, verum alii.

544, 48. Ἐς δὲ τὴν ἤπειρον ἀπέπλεον.] Certe hoc verbum non congruit huic loco, quippe cui aliam longe significationem attribuit in verbis proxime antecedentibus de Phœnicum classe, ut notet remeare in patriam, quum hîc tantum de petendo litore sit sermo. Et sane verbum ultimum non est in MS. ut omnino abjici debet. Subintelligitur ex superioribus ἀνῆγον.

545, 6. Ἐπὶ τοῦτον μὲν δὴ τὸν στρατὸν.] MS. ὑπὸ τοῦτον, ut maneat in usu præpositionis ad hanc causam adhiberi solitæ.

545, 15. Ἐπισπόμενος ἐπὶ Μιλήτου κτιστὺν.] Hic locus an pro integro legi debeat, dubito. Citat enim eum Meursius de Fortuna Attica cap. 6, ubi sic edit nulla distinctione divellens participium ἐπισπόμενος ab præcedentibus, quod fit in editionibus, quantum scio, omnibus, etiam ipsa Thomæ Gale, quod nulli non patet fieri perperam. Sed idem Meursius illic jam citat κτίστην, ut nihil habeamus dicere eidem Gale aliquid monenti, nisi quod sero veniat. Quippe jam & Stephano in indice Thesauri sic citatur, quasi vulgo exstet in editis. Unde id adscivi nunc merito. Cæterum legitur in optimo MS. non ἐπισπόμενος, sed ἐπισπομένου, quasi innueret non Philistum abiisse cum Neleo, sed patrem ejus Pasiclem, cujus deinde filius illic templum statuerit. Res pertinet ad historiam, in qua non ausim decidere,

545, 33. Ἐγκελέψας τῷ αἰγιαλῷ.] MS. ἐγχελύμψας.

545, 48. Δεύτερα τάδε ἐποίευν.] MS. δεύτερα δὴ τάδε ἐπ.

546, 20. Προστήσαν περὶ τὰς βαρ.] MS. προστήσαν, ut cap. 101 περιήσαν.

547, 3. Μέχρι κατὰ τὸ ἡμίσεων.] Est inaudita loquutio, nec explicari potest; ut omnino non assequar, quemadmodum tot docti lectores eam concoquere potuerint, & ex optimo MS. corrigendum sit μέχρι κϗ τὸ ἡμ. Quippe quod non modo præstantissimum est ad mollienda Græca, sed pariter declarat originem falsæ vocis κατὰ, nempe quod illud κϗ sic involutum fuerit in scribendo, ut quasi nota fuerit præpositionis κατὰ, quum breviter & cito scribitur.

547, 8. Τῷ ἑτέρῳ κέραϊ.] MS. κέρει.

547, 20. Συνεπισπόμενοι συνέπιπτον.] MS. συνεσέπιπτον. Manifesto vulgatæ vitio. Et mox ὡς δὲ καὶ τὸ τεῖχος, ubi vocula καὶ eliditur vulgo male.

547, 27. Ἰθραμίτρης.] Etiam Florentinus MS. Ἰθαμίτρης habet, prout ex codice Arch. protulit Th. Gale.

548, 4. Ἑρμόλυκος ὁ Εὐθοίνου.] MS. Εὐθόνου.

548, 18. Ὅποι χρεὼν εἴη τὸ Ἑλλ. κατοικῆσαι.] MS. primo ὅπῃ. Item κατοικίσαι. Et utrumque genuinum. Agitur enim de loco in quem deduci Ionas conveniret; quod prius est, antequam habitarent.

548, 25. Τοῖσι ἐν τέλεσι ἐοῦσι.] Ipsa pronunciatio hujus locutionis molesta est, cui egregie occurrit optimus MS. ἐν τέλει ἐοῦσι. Sic enim scio exstare in illo prisco volumine, quod debuit in contextu hoc exprimi, ubi quid non vitii invectum est omisso participio & voce τέλεσι retenta? Etiam Herodotus se ostendit 3, 18. Τοὺς ἐν τέλει ἑκάστους ἐόντας τῶν ἀστῶν.

548, 26. Τὰ ἐμπόρια.] MS. τὰ ἐμπόλια.

548, 34. Πίσι τε καταλαβόντες.] Confusa est hîc copia copulativæ, & non toleranda vel ideo, quia legitur in MS. πίσι καταλαβόντες, ut pateat referri hoc non ad præcedentia, sed ad sequentia. Certe nec videtur Valla agnovisse.

549, 2. Δεινὰ ποιησάμενος.] MS. ποιεύμενος. Id est Herodoteum.

549, 12. Τῶν δὲ κατ' ὁδὸν πορευομένων βαρβάρων.] Vox postrema non est in MS. Sicut etiam in sequentibus istis οὐδὲν ἔτι πλέον ἐγένετο τουτέων, voce ultima MS. destituitur. Neque

ſane vel alterutra huc requiritur, ac præſertim illa prior βαρβάρων, quum tam accurate deſcripſerit, quos intelligat per iſta τ̃ κατ' ὁδὸν πορευομένων, ut ſupponat alios fuiſſe, qui non ita recederent per viam, quos in initio hujus capitis deſcripſit Τῶν δ' ἀποφυγόντων βαρβάρων.

549, 42. Εἶπαι Ξέρξῃ.] Ceſpitat conſtructio, neque ullo genere tolerari poteſt ille infinitivus; & quam commode exſtat in MS. εἶπε?

550, 14. Περσιςὶ μὲν τυκτὰ, κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, τέλειον.] Tanquam tunc vere exhilarans ſuum genium primoreſque aulæ, ut non dubitem hoc Perſicum componere cum Romanæ conſuetudinis inter patronos & clientes cœna recta & ſportula, quum cœna recta non alia ſit, quam τελείη. Sed ut evileſcat Herodotus, quid non ſuſtinent proferre viri inſignes? Scaliger in libro tertio Canonum Iſagog. ex Cteſia habet in lingua Perſica τυκτὰ, idque Perſice nihil aliud quam *thronus*. Johannes Fronto de diebus feſtivis Arabice didicerat *Tuc* ſignificare torquem, felicitatem &c. Mox adjicit & *Tucf*. Erunt ſimilia multa quæ ex vicinis linguis ad ignotam Perſicam pedibus trahi poſſunt. Sed an non hæc laſcivia eſt? Moroſiſſima quidem truculentia Iſaaci Voſſii, qua ſcripſit Herodotum ignarum linguæ Perſicæ & nullis orientis gentium inſtructum monumentis, quid niſi ſervile capiſtrum meretur? Unde enim probat hæc? An in oroſangis aberravit Herodotus? an in angariis oſtendit nec linguam Perſicam nec inſtitutorum conſuetudinem ſibi cognitam fuiſſe? Num in Satrapiis? aut aliis denique vocibus? Et unde ea facultas Voſſio, ut ille Herodotum in tale crimen vocet? Sed ille neſcivit erubeſcere. Quid enim? an alterutra ex dictis ſuperat Herodoteam? Certe non, ſi quis ita conſideret, ut modo dixi, quod neutrum ex his tribus feciſſe opinor.

550, 15. Τὴν κεφαλὴν σμᾶται.] Memorat hoc convivium Briſſonius lib. I de regn. Perſ. pag. 65, notatque eo die Regem caput comere, purgare & mundare &c. Plures alii, ſed qui nihil explicant Græcum. Verum doctiſſime Caſaubonus ad Athenæum 4, 10 inſpexit, & poſt eum Freinshemius ad Curtium 8, 9 interpretans *tunc ſolum rex caput cum cura abluitur*, (hoc alii adferunt ex Loccenio) rejecto Valla & Dalechampio, qui reddiderint κοσμεῖται *ornatur*, quo forſan etiam reſpicit Stephanus, dum notat Vallam videri ſequutum eſſe diverſam à noſtra lectionem. Denique cumulum his imponens per Græcæ linguæ nimiam notitiam Ezech. Spanhemius in denſis illis obſervationibus ad Callimachum pag. 564, quum nullum ſciat proferre locum, niſi qui ab Caſaubono ſuppeditatur ex Diodoro, tamen & Caſaubonum ſugillat & ipſe neſcit, utrum velit *defricare* an *detergere* ſeu *purgare*. Utique in rege hæc non fuit ſimplex defrictio aut deterſio; & capillorum purgationem oportet omnino frequentiorem attribui regibus Perſicis in iſta creberrima unguenti affuſione, niſi debeant ludibrium maximis ſordibus. Cur autem *defricare* potius quam *infricare*, quod elegerat Stephanus in Theſauro? Omnino prudenter exiſtimem feciſſe Vallam, dum vertit *ornare*, γενικῶς verbo iſto poſito, ita ut in quo proprie conſiſteret illud σμᾶν, non perite ſatis aſſequeretur; prout ornare ad caput & capillos & qualemcunque eorum curam in lingua Latina pertinet, & ornatrices feminæ omni & diverſiſſima cura poliebant. Habes & 4, 73 de Scythis, qui ſuos humaverunt: σμησάμενοι τὰς κεφαλὰς καὶ ἐκπλυνάμενοι. 2, 37 Sacerdotes Ægyptii ἐκ χαλκέων ποτηρίων πίνουσι διασμέωντες ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν, ubi reddit *extergentes*, unde patet Vallæ ſatis cognitum fuiſſe verbum.

550, 16. Καὶ Πέρσαις δωρέεται.] MS. Πέρσας.

550, 49. Οὔτε ἐκείνῃ ἔτι πλεῦνα χρόν.] MS. ignorat voculam ἔτι. Ita eam vocem, etiam ubi commodum videtur occupare locum, Herodotus interdum maluit omittere.

551, 42. Τὰ ἐκ τ̃ γεφυρέων ὅπλα.] Nimis ſimpliciter vertit Laurentius & nunc & cap. 120 *arma è pontibus*, quaſi dememiniſſet 7, 25 ὅπλα ἐς τὰς γεφύρας, ubi dixit *armaturam*; ſed declaravit Stephanus, prout nunc quoque fieri oportuit.

552, 8. Ἐπὶ γῆν τὴν ςρατευόμενος.] MS. ςρατευσάμενος, in quo reſidet omnis venuſtas.

552, 28. Ἀπαγάγοιεν σφέας ὀπίσω.] MS. ἀπάγοιεν, quod longe convenientius eſt, vel magis neceſſarium, quum vulgata lectio fere ſupponat id jam factum eſſe, ut cap. 113.

552, 32. Ἀμφὶ τ̃ Ἀρταΰκτεα.] Harum vocum nulla exſtat in MS. ut pateat aliquem ſic infuſcando voluiſſe jactare doctrinam. Satis eſt quod illa deſcriptio adhuc ſequatur.

552, 48. Ὑπὲρ Αἰγὸς ποταμοῦ.] At MS. ποταμῶν. Recte prorſus.

553, 9. Ἰχθύες νεάλωτοι.] Recte, ſed quadriſyllabicum porrigit optimus MS. νεοάλωτοι, quo clarius exprimitur vis ejus, ut νεοαρδέ' ἀλωὴν maluit dicere Homerus, alii νεοεργές. Et ſunt plura talia.

553, 17. Ἄποινά οἱ τάδε ἐθέλω ἐπιθεῖναι.] Quam ſub ſceleſta ſpecie averterunt limpidam illam Hippocrenen manus Herodoteæ, ut ejus Calliope æternum doleret? Unde enim hoc, quum 1, 96 uſurpetur ἐπιθέμενος? & quidem ſine tertio caſu? Sæcula licet jam adſtrinxerint hunc locum his ſordibus, non dubitabo tamen publicare legi in optimo MS. ἐπιχθῆναι. Quod quia non intelligebatur, debuit expelli, quum ſciamus tamen illud ἐφίκομαι,

&

& derivata ejus afferre tam varias notationes, & huic loco per sane congruas.

553, 23. Οἱ γὰρ Ἐλαιούντιοι.] Ita quum procedat Græcus Herodotus, id non placuit Vallæ & aliis editoribus, consensu porrigentibus id nomen *Elæuntini*. Nec video auctoritatem, quam sequantur, quum Epitome Stephani non agnoscat aliud gentile præter Ἐλαιούσιος, & in Herodoto ab Aldo usque semper editum fuerit prout citavi, quod abhinc opinor cessabit, quum pateat codex vetustissimus & fidelissimus Florentiæ, in quo perspicue legitur Ἐλαιούσιοι, ut Μυοῦς Μυούσιοι etiam Herodoto 6, 8.

554, 11. Ἄλλοισι δουλεύειν.] In his etiam vocibus finit exemplar Mediceum, subjiciens tantummodo has voces & has deinde notas

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΩΝ Θ

ΧΧΗΗΠΙ sive ad quaterniones signandos, seu quidquid etiam illud sit. Sed Tanaquillus Faber Epist. Critic. parte 1 pag. 30 desiderat hîc poni totum principium quinque versibus constans, quia Dionysius Hal. scripserit idem initium, eundem finem historiæ Herodoteæ fuisse, quod hodie aliter se habeat, ad Cn. Pompejum in Epistola: τὸ γὰρ αὐτὸ προοίμιόν τε καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐστὶ τῆς ἱστορίας, unde concludit alia etiam excidisse ex Herodoto; ut facilius obtineat potuisse nonnulla ex uno libro vel loco transponi in alium. Opinor perinde validum hoc esse specimen, ac posterius de Heliopoli, quod in libro secundo vidimus, aut quod tertium adhibet pag. 70 de Alabastris, de qua urbe didicit ex Hermolao citationem, quum tamen nil tale apud Herodotum legere meminerit. In loco autem Dionysii, qui notus bene fuit aliis, & solet præmitti in testimoniis antiquis de hoc auctore, ut ab Fabro non excitetur, etsi ille scriptus sit non oppido clare & simpliciter, aliquid animadvertere poteris ex fine notarum ad librum 7 & 8, in quibus forsan id fit etiamnum, quod Dionysius Hal. testatur. Verum ex eo non probes ex Herodoto aliqua omissa esse, quæ ad historiam ejus explendam pertinebant; sed tantum scribas censuisse nequaquam opus esse, ut repeterentur eadem verba, & quæ in fine antecedentis libri posita essent, iterarentur in principio sequentis.

An & ista mens fuerit Th. Gatakeri, nescio; sed ut scias quid scripserit ad hanc rem pertinens, in libro 11 Advers. cap. 8, quum præmisisset in argumento capitis illius *Quæ ex Herodoto Aristoteles, in ejus scriptis jam non patere*, & in loco ipso monuisset [Herodotum Aristoteles histor. animal. l. 8 c. 18 reprehendit, quod aquilam in Nini obsidione bibentem inducat, quum τὰ γαμψώνυχα ἄποτα πάμπαν existant,] in fine apponit: [Illud obiter moneo, in Herodoti scriptis, quæ supersunt, istud neutiquam reperiri, qui lib. 1. quidem Ninum ait à Cyaxare expugnatam, modumque alibi fusius narraturum pollicetur, sed in eis, quæ habemus, nusquam id præstitisse deprehenditur] Monitio illa quum sit nuda, etiam supervacua est & nulli bono; quum & alii Aristotelem ante ipsum legerint, eum componentes cum Herodoto, & sapienter tacuerint: cur enim non de unoquoque studioso id supposuerim? Et Gatakero utique satisfactum fuisse oportuit, quod eandem rem abunde annotavisset in Historicis Græcis G. J. Vossius, qui & anxietatem nimiam Theodori Gazæ in hac parte notat tamdiu editam ante Gatakerum. Sed & Marshamus in Chronico Canone sæculi XVII pag. 494 notat [Diodorus pag. 84. dicit Herodotum tradidisse Cyaxarem (qui quidem Ninum expugnavit) fuisse primum Medorum Regem, cum tamen ex ipso Herodoto constet Deiocem primum fuisse, Cyaxarem penultimum] Eat ergo, quoniam mihi via nulla alia restat, aut ad Assyriacos aut ad alios, si fuerunt, logos, ad quos toties ex Herodoto citarunt alii. Omisi etiam post librum octavum ita in optimo MS. scriptum esse

ΗΡΟΔΟΤΟΥ Η

ΧΧΗΗΗΗΔΔ ΙΙ

F I N I S.

INDEX
EORUM QUÆ APUD HERODOTUM SUNT MEMORABILIA.

Monitus esse debes, mi lector, Indicem hunc non ad paginas accommodatum esse, sed ad libros, & capita in quæ eos distribuimus, ad oram interioris paginæ semper adnotata.

ABÆ, urbs Phocensium, I, 46 VIII, 27 & 134. ubi erat Apollinis delubrum locuples VIII, 33
ibidem reddita oracula, Herodoti etiam ætate *ibidem*
Abantes Euboeæ non minima portio I, 146
Abaris ferebatur fuisse Hyperboreus IV, 36
de eo & ejus sagittâ fabula *ibid.*
Abdera, VI, 46 urbs à Teiis condita in Thracia, I, 168
eam Xerxes præterit VII, 109
cum Abderitis Xerxes hospitii fœdus iniit, & acinace aureo ac tiara auro intertexta eos donavit VIII, 120
Abrocomes & Hyperanthes, Darii filii, Xerxis fratres, super cadaver Leonidæ occumbunt VII, 224
Abronychus, Atheniensis, filius Lysiclis, speculator apud Leonidem VIII, 21
Abydus, una urbium in Hellesponto V, 117. VII, 33, 34 vicina Dardano VII, 43
ponte à Xerxe jungitur VII, 34
Abydeni prætorium quoddam Xerxi extruunt VII, 44
Acanthus urbs VI, 44
Acanthios Medica veste donat Xerxes VII, 116
Acanthiorum mare VII, 22
Accensio lucernarum, festi nomen II, 62
Accipiter inter animantes Ægyptiis sacras II, 65
eum qui necaverit apud Ægyptios, sive volens, sive nolens, morte mulctatur *ibid.*
eas aves in urbem Butum asportant sepeliendas II, 67
earum paria septem, omen sunt septem Persis III, 76
Acephali populi IV, 191
in pectoribus oculos habent *ibid.*
Aceratos, propheta in templo Delphico VIII, 37
Aces amnis III, 117
unde oriatur *ibid.*
Achæorum, qui Iones è sedibus suis exegerunt, partes duodecim I, 145
Achæi Phthiotæ suppeditant Xerxi terrestres copias VII, 185
eorum in Athamantis posteros actio VII, 197
Achaiæ Cereris templum & orgia V, 61
Achæmenes, Darii filius periit in Ægypto III, 12 Xerxis ex utroque parente germanus VII, 7, 97
Ægypti præses VII, 7
Ægyptiacæ classi præfectus VII, 97
bonum consilium Demarati invertit VII, 236
ab Inaro interfectus III, 12. VII, 7
alius auctor regiæ stirpis per Darium VII, 11
Achæmenes *alius*, Cambysis pater VII, 11
Achæmenidæ compellantur à Cambyse III, 65
eorum tribus apud Pasargadas I, 125
ab iis reges Persidæ sunt oriundi *ibid.*
Achaja VIII, 36
Achelous fluvius II, 10. VII, 126
Acheron fluvius V, 92, 7. VIII, 47
Achilleum oppidum V, 94
Achilleius cursus, locus sic dictus IV, 55, 76
Acinaces Martis, cui immolatur quotannis IV, 62
acinacem in calicem vino & sanguine plenum tingunt Scythæ in fœdere ineundo IV, 70
acinaces Persicus in Hellespontum abjectus à Xerxe VII, 54
Acræphia urbs VIII, 135
Acrisius Danaes pater VI, 53
Acrothoon urbs VII, 22
ex Aculeis jaculorum ahenum factum IV, 81
Adicran, Afrorum rex, agro à Cyrenæis exutus, Apriæ se dedit IV, 159
Adimantus Aristeæ pater VII, 137
Adimantus Ocyti filius, Corinthiorum classis dux, fugam facere vult VIII, 5
ejus dictum in Themistoclem VIII, 59
insolentia erga Themistoclem VIII, 61
ejus turpis fuga VIII, 94
Admetus Eumeli pater H, 2
Adramyttium urbs VII, 42
Adrastus Phryx Midæ filius I, 35, 45
fratris interemptor *ibid.*
à Crœso expiatus I, 35
ei custodiam filii sui ad venationem exeuntis mandat Crœsus I, 41
Crœsi filium transfodit, aprum volens transfigere I, 43
sese super bustum Atyis transfodit I, 45
Adrastus, Talai filius, Sicyonis rex V, 67. pater Ægialei V, 68
in Adrastum Clisthenis Sicyonii odium V, 67
ei honores & dies festi erepti, & Melanippo traditi *ibid.*
Adria V, 9 à Phocæensibus ostensa I, 163
Adyrmachidæ Libyes, Ægyptum versus IV, 168
eorum mores, & uxorum *ibid.*
Æa Colchis VII, 193, 197
AEaces Sylosontis & Polycratis pater III, 139, VI, 13
Æaces, Sylosontis fil. Sami tyrannus, ab Aristagora exutus tyrannide VI, 13
Samios ad defectionem à sociis solicitat *ibid.*
Samum reductus VI, 25
Æacus & Ægina VI, 35
Æacus & Æacidæ à classe Græcorum invocantur VIII, 64
Æaci fanum V, 89
Æacidæ ab Æginetis, Thebanis missi V, 80. VIII, 84
Æacides Samius IV, 138
Ædes Veneris in Cypro unde extructa I, 105
Minervæ VIII, 39
Protei, dicta Veneris hospitæ II, 112
Vulcani II, 110
deorum & hominum ligneæ IV, 108
fulmine absumptæ IV, 79
Ædificii structura, in quo repositæ erant regiæ pecuniæ II, 121
Ædificio ex urbe Elephantina afferendo triennium consumptum II, 175 & ejus ex solido saxo descriptio *ibid. & seq.*
Ædificium Zamolxis subterraneum IV, 95
Ædificia humanis operibus majora II, 148
Æga urbs VII, 122
Ægæ una ex partibus Achæorum I, 145
Ægææ civitas Æolum I, 149
Ægæum mare IV, 85
Ægaleus mons, unde Xerxes navalem pugnam spectabat VIII, 90
Ægestanorum pugna cum Spartanis ducibus V, 46
Ægeus Pandionis filius Lycum fratrem Athenis pellit I, 173
Ægeus, Oiolyci fil. unde Ægidæ IV, 149
Ægialenses, tribus Sicyonia, ab Ægialo Adrasti filio V, 68
Ægialees Pelasgi VII, 93
Ægicores Ionis filius V, 66
Ægidæ in Sparta ingens tribus, à quo dicta IV, 149
Ægila, sive Ægile, locus ad quem Nasamones veniunt ut palmulas decerpant IV, 172, 182
Ægilea, Styreorum insula VI, 107
Ægilia circa Eretriam VI, 101
Ægina & Æacus VI, 35
Ægina, (*alias* Argiva) Aristodemi uxor VI, 52
Ægina & Thebe, sorores, filiæ Asopi V, 80

Æginetæ cur Samiis infensi III, 59
Samios ut mulctarint *ibid.*
Epidauriis quondam subditi V, 83
eorum in Athenienses odii principium V, 89
terram & aquam Dario dant VI, 49
unde infensos habent Athenienses, & apud Spartam insimulantur *ibid.* contraque ejus rei autores mittitur Cleomenes VI, 50
primores ipsorum dantur obsides Atheniensibus VI, 73
eorum cum Atheniensibus simultates V, 82
undeque ortæ V, 82, 83 *&c.*
ab iis illatæ Atheniensibus injuriæ VI, 87
auxilia rogantur à Thebanis contra Athenienses V, 80, 81
ab iis statuæ repetitæ per Athenienses V, 84
circa Æginetas & Athenienses acta *ibid. & seq.*
eorum legati contra Leutychidem, Spartam missi VI, 85
eorum piaculum, maximorum eis malorum causa VI, 91
ab Atheniensibus navali prœlio victi VI, 92
præstantissimi in pugna navali contra Persam VIII, 93
aureas stellas tres quæ super malum navis æreum sunt Delphis dedicarunt VIII, 122
unde iis divitiarum principium IX, 79
iis tumulus ipsorum rogatu structus, à quo, & cur, & quando IX, 84
Æginеticum bellum cum Atheniensibus VII, 144
Ægion urbs Achæorum I, 145
Ægira urbs Achæorum I, 145
Ægiroëssa, Æolum civitas I, 149
Ægis Minervæ unde IV, 180
Ægli pop. III, 92
Ægos potami IX, 118
circa AEgrotos Babyloniorum lex I, 197
ægroti apud quosdam Indos deserti in deserto cubant III, 100
apud quosdam Indos interficiuntur & comeduntur III, 99
super ægrotos qui ad aram sunt cinis sparsus in Delo IV, 35
Ægyptus in XII portiones distincta II, 147
Ægyptus fluminis donum II, 5
Ægypti seu Ægyptiacæ regionis natura *ibid.*
ejus longitudo *ibid.*
tota est palustris: vel, (*ut Græcum verbum sonat*) palus II, 4
Ægyptus est quam Nilus irrigat II, 18
Asiæ & Africæ terminus II, 17
Africæ finitima II, 65. III, 91
unde incipiat & qua pateat in eam ingressus III, 5
in regiones (vel potius præfecturas, quæ nomoi vocantur) divisa II, 164
urbes habitari in ea mille & viginti II, 177
montanæ Ciliciæ opposita est II, 34
qualis sit qua parte Africam spectat II, 8
fossas unde tam multas habeat II, 108
propter quas inequitabilis & plaustris inhabilis effecta *ibid.*
de Ægypti magnitudine Ionum sententiæ II, 15 & Herodoti II, 17
plura mirabilia habet quàm omnis alia regio II, 35
sub Amasi rege maxime beata II, 177
Ægypto minatur interitum Cambyses circiter decem annos natus III, 3
eâ potiuntur Persæ III, 7
Persis tributaria III, 91
Ægyptia sacra II, 81
Ægyptii cum Cyri familia cognationem sibi fingunt III, 2
pleraque omnia diversa à ceteris hominibus constituerunt instituta & jura, ut cœli eorum & fluminis diversa est natura II, 35
eorum instituta & jura II, 35, 36 *&c.*
omnium hominum primos se arbitrati II, 2 Phrygas tamen esse priores concedunt *ibid.*
in septem hominum genera distributi II, 164
hominum sapientissimi II, 160
multarum rerum cognitione ceteris antecellunt II, 121
eorum inventa II, 4, 82
primi immortalitatem animarum asseverarunt II, 123
primi annum excogitarunt, & in menses duodecim distribuerunt II, 4
prodigiorum observantissimi II, 82
divinationem certis diis vindicant II, 83
ignem animal esse asserunt III, 16
suis moribus & institutis contenti II, 78 nec ullis aliis uti volunt II, 91
nihil à Græcis mutuati II, 49
eorum in Græcos dicterium II, 13
quibus potissimum inter eos sine agricultura fruges proveniant; utque jacto semine in sua rura sues immittant II, 14
vitibus carent II, 77
eorum vinum ex ordeo *ibid.*
fabis abstinent II, 37
eorum victus *ibid.*
eorum præcipui conventus II, 59
eorum cantilena II, 79
medici apud eos singulis morbis singuli II, 84
eorum sacra II, 39, 40
eorum sacerdotes II, 37 quorum unus est pontifex *ibid.* suntque rasi II, 36, 37
eorum superstitiones II, 65 & nominatim circa bestias quasdam *ibid.*
illis sacrificia sub Cheope interdicta II, 124
à Mycerino restituta II, 129
eorum circa Cererem & Rhampsinitum ceremoniæ II, 123
deorum omnia fere nomina ab iis ad Græcos pervenerunt II, 50
duodecim deorum cognomina primi in usu habuerunt II, 4
primi diis aras & simulacra & delubra statuerunt *ibid.*
quorum deorum nomina nesciant II, 50
quorum deorum oracula habeant II, 83
dii aliquando eorum principatum obtinebant II, 144
pudenda circumcidunt II, 36, 104
cum feris vescuntur II, 36
eorum victimæ II, 41, *&c.*
suem non alunt IV, 186
quo tempore sues immolent & earum carne vescantur II, 47, 48
eorum ablutiones post contactam suem II, 47
qui Thebanæ provinciæ, ab ovib. abstinent & capras immolant II, 42
contra faciunt Ægyptii Mendesiæ provinciæ *ibid. & 46*
descriptio eorum qui sunt circa partem Ægypti frumentariam II, 77
eorum qui in paludibus sunt, mores & instituta II, 92, 93
Ægyptiorum luctus & sepulturæ II, 85, 86 *&c.*
mos triplex in condiendis cadaveribus II, 86, 87, 88
eorum scripturæ & litterarum duplex usus II, 36
eorum interpretes à quibus oriundi II, 154
eorum pueri linguam Græcam edocti *ibid.*
Ægyptii maximè salubri corpore ob aërem qui est immutabilis II, 77
purgant se singulis mensibus *ibid.*
eorum capita quam firma, & cur III, 12
Ægyptii medici ceteris præstantiores III, 129
apud Ægyptios viri binas vestes habent, feminæ singulas II, 36
vestes eorum lineæ quales II, 81
unguenta II, 94
naves II, 96
eorum mysteria II, 170, 171
eorum reges II, 99, 100, 101, 102, 111, 112, 121, 124, 127, 129, 136, 137, 141, 147, 151, 158, 160, 161, 172. III, 10
eorum sub duobus regibus calamitas II, 128
Ægyptii bellatores in magno contemptu Sethoni regi suo II, 141
Ægyptii libertatem adepti duodecim sibi reges constituerunt II, 147
Ægyptii à rege Aprie cur desciverint IV, 159
eorum clades à Cyrenæis accepta *ibid.*
in fugam vertuntur à Persis III, 11
morte mulctati à Cambyse quum Apin celebrarent III, 29
à Cambyse subacti, à Persis deficiunt VII, 1

à Xerxe subacti denuo VII, 7
ipsi & Phoenices commeatus comportant exercitui Persico contra Græcos VII, 25
navali in pugna strenui VIII, 17
Ægyptius quidam vocalissimus IV, 141
Ægyptio thorace in pugna utuntur Persæ I, 135
Ægyptiacum linum II, 105
Ænea urbs VII, 123
Ænesidemus Pataici filius, satelles Hippocratis VII, 154
Ænesidemus Theronis pater VII, 165
Ænigma Hipparcho per somnium dictum V, 56
Ænigma piscatorium II, 35
Ænyra, regio VI, 47
Ænus urbs IV, 90. VII, 58
Æoles invadit Crœsus I, 26 eosque subegit I, 6, 28
Cyro se dedere volunt I, 141
Æoles & Iones hereditarii Cambysis servi II, 1
tributarii Dario II, 90
olim Pelasgi vocati VII, 95
eorum sacra & pempobola II, 37
Æoles circa oram Iliadem capti ab Hymæe V, 122
Æolenses Mitylenæi V, 94
Æolum in Xerxis classe arma VII, 95
Æoles Sestum tenentes IX, 114
Æolicæ undecim civitates I, 149
Æolicæ civitates insulares quinque I, 151
Æolicæ & Ionicæ ditionis collatio I, 149
Æolidarum oppidum incensum VIII, 35
Æolis VI, 127
Æolus Athamantis pater VII, 197
Æor apud Scythas virum significat IV, 110
Æorpata, id est, viricidæ, Amazones dictæ lingua Scythica *ibid.*
Æquabilitas, res egregia V, 78
Æquitati iniquitas invisa I, 96
Aër Ægyptiorum nunquam immutatur II, 77
Aëris mutatione existunt præcipuè morbi I, 77
Ærarium Atheniensium VII, 144
Aëropus Temeno natus VIII, 137
Aëropus Philippi filius, Alcetæ pater VIII, 139
Aëropus Echemi pater IX, 26
Æs apud Æthiopas omnium pretiosiss. & rarissimum III, 23
apud Scythas non est in usu IV, 71
ejus copia apud Massagetas I, 215
pro ære aurum mercantur Æginetæ IX, 79.
Æris alieni debitor mendacio obnoxius I, 138
Æs alienum debere, apud Persas turpe est I, 138
Æris alieni debitor cadaver patris deponit apud Ægyptios II, 136
Ære alieno liberatur apud Spartam, in regis obitu, qui aut regi aut reipublicæ sit obstrictus, VI, 59
ut & apud Persas *ibid.*
AEris fodinæ prope Prasiadem V, 17
AErei viri Psammiticho auxiliantur II, 152
AEreus Jupiter & Neptunus IX, 80
AEreum totum Mardonii præsepe IX, 69
AEsanius, Grini pater IV, 150
AEschines, Nothonis filius VI, 100
non sinit Atheniensium auxiliatorum quatuor millia secum perire *ibid.*
AEschreus, Lycomedis pater VIII, 11
AEschrionia tribus III, 26
AEschylus EUphorionis filius II, 156
AEsopus fabularum scriptor II, 134
AEstas ubi semper nubila est IV, 28
AEstatis & hiemis simulacra II, 121
AEthiopiæ regno solus Sesostris AEgypti rex potitus II, 110
AEthiopiæ situs extremus III, 114
ejus descriptio & quarum rerum ferax sit *ibid.*
AEthiopes quomodo redditi mansuetiores II, 30
pudenda circumcidunt II, 104
AEthiopes macrobii, unde tam longæ vitæ III, 23 quales homines III, 20 *&c.* eorum regis cum Ichthyophagis Cambysis legatis colloquia III, 21, 22 *&c.* adversus eos infelix Cambysis bellum III, 17, 25 *&c.*
AEthiopes alii AEgypto contermini à Cambyse subacti III, 97 eorum semen, domus *ibid.*
AEthiopes nomades II, 29
AEthiopum varia genera cum Xerxe militantium VII, 69, 79 eorumque differentia, arma, vestitus & duces *ibid.*
AEthiopum genitura nigra III, 101
AEthiopicus lapis II, 134
AEtolus Males Agaristæ procus VI, 127
germanus Titormi *ibid.*
Affines Medi & Persæ similiter colunt *ibid.*
Africæ termini II, 17
deserta II, 32
Africæ superiora æstas semper obtinet II, 26 *vide* & Libya.
Africus ventus pluviosissimus II, 25
Agæus Onomasti pater VI, 127
Agamemnon Pelopides VII, 159
Orestis pater I, 67
Agarista, Clisthenis filia, Græcorum præstantissimo destinata VI, 126
ejus proci totius Græciæ præstantissimi juvenes VI, 127
nubit Megacli VI, 130
ejus liberi VI, 131
Agarista, Hippocratis ex Agarista nati filia *ibid.*
Xanthippo nupta *ibid.*
ejus visum in somnis *ibid.*
Periclis mater *ibid.*
Agasicles, vir Halicarnasseus I, 144
legem Apollinis Triopii ausus violare *ibid.*
Agathoërgi Spartæ I, 67
Agathyrsi IV, 102, 125
eorum mores & instituta IV, 103
Agathyrsus, Herculis filius IV, 10
Agenor Cilicis Phoenicis pater VII, 91
Ager Caici VI, 28
Crestonicus, & Pæonius VII, 124
Platæensis IX, 15
Carystius IX, 104
Agricolatores contemptissimi apud Thraces V, 6
Agricultura AEgyptiorum quibusd. nulla II, 14
Agesilaus Doryagi filius VII, 204
Agesilaus Hippocratidæ filius VIII, 131
Agetus, Alcidis filius VI, 61
uxorem suam amico Aristoni collocat dolo adactus VI, 62
Agger visu mirabilis à Nitocri aggestus II, 185
Agger Samiorum III, 60
Agis Menaris pater VI, 65
Aglauriæ Cecropis filiæ templum VIII, 53
Aglomachi turris IV, 164
Agora, oppidi nomen VII, 58
Agrianes fluvius IV, 90
Agrianes pop. V, 16
Agyllenses vel Agyllæi I, 167
mala illis immissa propter Phocenses *ibid.*
Ahenum ex aculeis sagittarum factum in Scythia, ejusque descriptio IV, 81
Ahenum à Samiis factum ad exemplum crateris Argolici IV, 152
Ajax pater Philæi VI, 35
Ajax Telamonis fil. pro heroë habitus V, 66
ab Homero celebratus II, 28
à Græcorum classe invocatur VIII, 64
ab iis victoribus navis ad Salaminem ei reposita VII, 121
Aimnestus Spartiata, Mardonii interfector IX, 63
ejus interitus cum trecentis aliis *ibid.*
Alabanda urbs Phrygiæ VIII, 136
Alabandenses in Caria VII, 195
Alæ in humeris visæ I, 209
Alalia à Phocæensibus condita I, 165
Alarodii III, 94
cum Xerxe militantes VII, 79
eorum armatura & dux *ibid.*
Alazir Barcæorum rex IV, 164
ejus interitus *ibid.*
Alazones IV, 17
Albæ columnæ, sic dictus locus V, 118
Albus murus Memphiticus III, 91
Album litus, *vide* in Leuce acte.
Alcæus, Herculis filius I, 7
Alcæi poëtæ fuga V, 95
ejus arma suspenderunt in Sigeo Athenienses *ibid.*
Alcamenes Telecli filius VII, 204
Alcetes pater Amyntæ VIII, 39
Alcibiades Cliniæ pater VIII, 17
Alcides Ageti pater VI, 6
Alcimachus Euphorbi pater VI, 101
Alcimus Mentoris pater II, 7
Alcinor & Chromius Argivi I, 82
Alcmæon Megaclis filius VI, 125
ejus officium erga Lydos, & Crœsi in eum ob id munificentia *ibid.*
quomodo se auro ridiculè onerarit *ibid.*
ejus domus inde divitiæ *ibid.*
alia Crœsi in illum beneficia *ibid.*
victor in Olympicis *ibid.*
idem Megaclis pater VI, 127

Alcmæonidæ obnoxii crimine piaculari I, 61
profugi Athenis propter Pisistratum I, 64 & Pisistratidas V, 62
ipsi Persas in Athenienses excitarint necne VI, 121
tyrannorum & tyrannidis hostes maximi ibid. 123
clypeum ex composito Persis ostenderint necne VI, 115, 124
eorum laus VI, 123
per Græciam quomodo celebres facti VI, 125, 126
Alcmæonides V, 62 & 66. VI, 125
Alcmena mater Herculis II, 43, 145
Alcon Molossus è procis Agaristæ VI, 127
Aleæ ludus à Lydis inventus I, 94
Aleæ lusus Cereris & Rhampsiniti II, 122
Aleæ Minervæ templum I, 66. IX, 69
Alejus campus Ciliciæ VI, 95
Aleuæ filii VII, 130. IX, 57
Aleuadæ Thessaliæ reges VII, 6
eorum nuncii ad Xerxem missi ut succurrat contra Græcos ibid.
Thessalis invitis VII, 172
Alexander, Priami filius I, 3
Helenæ raptor I, 3. II, 113
ejus cum Helena in AEgyptum adventus &c. II, 13, 14 &c.
ex Sparta triduo Ilium pervenit II, 117
Alexander Macedo, Amyntæ filius V, 19, VII, 173. VIII, 139
ejus genus VIII, 139
vetusta origine Græcus V, 22. IX, 44
Persarum insolentem libidinem in convivio ulciscitur V, 20
ejus prudentia V, 21
in Olympia cursor primo proximus V, 22
Macedonum tyrannis quomodo ad eum pervenit VIII, 137
Athenienses hortatur ad paciscendum cum Mardonio VIII, 140
Atheniensibus Mardonii caussam prodit IX, 43, 44
aurea ejus apud Delphos statua VIII, 121
Aliarchus fratricida IV, 160
ab uxore fratris necatur ibid.
Alilat, eadem Arabibus quæ Urania III, 8
Alitta, Venus dicta ab Arabiis I, 131
Alizones pop. IV, 52
Allesus Sidonii Tetramnesti pater VII, 98
Alluvione fluminis agros decurtatos compensat AEgypti rex II, 109
in Alopecis Atticæ bustum Anchimolii V, 63
Alpeni vicus VII, 176, 177, 229
Alpenus oppidum VII, 216
Alpheus & Maron Orsiphanto geniti VII, 227
eorum virtus ad Thermopylas ib.
Alpis fluvius IV, 49
Alus, urbs Achajæ VII, 173
Alyattes, Sadyattæ successor in regno Lydiæ I, 16
ejus acta memoratu digna I, 16, 17, &c.
qua ratione Miletum obsidebat I, 17
ejus morbus I, 19
cum Thrasybulo pactiones init I, 21
donaria ab eo Delphos missa I, 25
ejus obitus ibid.
ejus sepulchrum quale, & à quibus constructum I, 93
ejus filius Pantaleon I, 92
filia Ariena I, 74
Alysonii pop. III, 90
Amasis AEgypti rex I, 30
ad eum se confert Solon ibid.
ejus cum Crœso fœdus I, 77
ejus res gestæ cum Apria, quem regno pepulit II, 162, 163, 169
ejus cum Cyrenæis amicitia II, 181
ejus res gestæ aliæ, solertia, contemptus, mores & ingenium II, 172, 173, 174
ejus opera magnifica II, 175, 176
ejus picturati thoraces III, 47
ejus litteræ ad Polycratem III, 40
cum Polycrate jus hospitii solvit propter ejus nimiam felicitatem III, 43
Græcorum amator II, 178
donaria in Græciam ab eo missa II, 182
primus Cyprum cepit & tributariam fecit ibid.
contra eum Cambysis expeditio III, 1
uxorem Cyrenæam ducit & quid ipsi acciderit II, 181
Cambysen deludit, missa Apriæ filia pro sua III, 1
Cambysis contra eum expeditio ibid.
ejus obitus III, 10
sepulcrum ibid.
in ejus cadaver Cambysæ contumelia III, 16
Amasis, vir Maraphius, dux Pers. contra Barcæos IV, 167
ejus contra Barcæos commentum dolosum IV, 201
ob Cyrenen non direptam pœnitentia ducitur IV, 203
Amathuntis obsidio V, 104, 105, 108 &c.
Amathusii V, 104
Amaxampeus fons IV, 52 locus etiam unde fluit, sic dictus ibid.
Amazones, AEorpata à Scythis appellatæ IV, 110
earum cum Græcis bellum ibid.
earum cum Sauromatis bellum, quomodoque agnitæ sunt esse feminæ IV, 110, 111
quomodo cum Scythis mixtæ IV, 113. 114
viros suos Scythas à parentibus quomodo & quo abduxerint IV, 114, 115, 116
linguam Scytharum ediscunt quum hi non possent illarum IV, 114
Amazonum filiæ expeditionem fecerunt in Atticam IX, 27
Amestris, Otanis filia VII, 61
Xerxis uxor VII, 61, 114
ejus amiculum IX, 108
crudelitas in uxorem Masistæ IX, 111
Amiantus Agaristæ procus VI, 127
Amicus solers possessio pretiosissima V, 24
amici casum flet Psammenitus, non liberorum, caussamque reddit II, 14
Amiculum Sylosontis III, 139, 140
amiculum Amestris IX, 108
Amilcar Hannonis filius VII, 165
Carthaginiensium rex & ejus res gestæ & interitus VII, 165, 166, 167
ipsi sacrificia instituta VII, 167
Aminias Palleneus, vir Atheniensis VII, 84
Artemisiam fugientem insequitur VIII, 93
ejus virtus & præstantia in pugna navali ibid.
Aminocles Cretini fil. VII, 190
è naufragio classis Persicæ dives ibid.
Amitres dux classis cum aliis à Xerxe relictus VIII, 130
Ammonis oraculum in Africa I, 46. II, 32 ejus origo II, 55
Ammon Iovem appellant AEgyptii II, 42
Ammonii populus IV, 181
AEgyptiorum & AEthiopum coloni II, 42
adversus eos Cambysis expeditio infelix III, 25, 26
Ammoniorum rex Etearchus II, 32
Amompharetus Spartiata IX, 52, 53 &c.
ejus virtus IX, 70
Amomphareti sacerdotis sepulcrum apud Lacedæmonios IX, 84
Amoribus puerorum dediti Persæ & Græci I, 135
Amores quomodo tractent Caunii I, 172
Amorgis Persarum ducis interitus V, 121
Ampa urbs VI, 20
Ampelos promontorium Toronæum VII, 122
Amphiarai oraculum I, 46. VIII, 134
verax à Crœso repertum I, 49
eique donaria à Crœso missa I, 52
Amphiaraus, Amphilochi pater III, 91
Amphiarai delubrum VIII, 134
Amphiarai expeditio in Thebas, carmen Homeri H, 9
Amphicæa urbs VIII, 33
Amphicrates Samiorum rex III, 59
Amphictyones II, 180
epigrammatis & cippis ornarunt Leonidem & alios ad Thermop. duces VII, 228
eorum sedilia VII, 200
templum quod nunc Delphis est quot talentis construendum locarint II, 180. V, 62
Amphictyonis delubrum VII, 200
Amphyctionidis Cereris templum ibid.
Amphilochus, Amphiarai filius III, 91
colonia ab eo deducta ibid.
Amphilochus Troja ejectus VII, 91
Amphilytus Acarnan ariolus I, 62
Amphimnestus procus Agaristæ VI, 127
Amphionis filia clauda V, 92
Amphissa urbs VIII, 32

Amphitryon Herculis pater dictus VI, 53 & Alcmena Herculis parentes II, 43
Amphitryonis tripus V, 59
Ampraciotæ IX, 28
Amyntas rex Maced. à Megabyzo poscitur aquam & terram V, 17
Hippiæ fautor V, 94
ejus prudentia circa Persas nuncios insolenter se gerentes V, 18, 19
Alexandri pater VII, 173. VIII, 136, 139 ut & Gygææ VIII, 136
Alcetæ filius VIII, 139
Amyntas Bubaris fil. VIII, 136
Amyrgii Scythæ VII, 64
Amyrtæus rex Ægypt. II, 140
pluribus malis Persas affecit III, 15
Amytheon Melampodis pater II, 49
Anacharsis sapiens IV, 46
ejus genus & dignitas apud reges Scytharum IV, 76
pervigilium Matri deorum agit *ibid.*
ejus de Græcis & Lacedæmoniis dictum IV, 77
ejus cædes, & causæ hujus IV, 76
eum novisse se negant Scythæ *ibid.*
Anacreon Tejus familiaris Polycrati III, 121
Anactorii IX, 28
Anaphes, Otanis filius, dux Cissiorum in Xerxis exercitu VII, 62
Anaphlystus populus Atticæ IV, 99
Anaxander Eurycratis fil. VII, 204
Anaxandrides, Leontis filius, Spartæ rex I, 67. V, 39. VII, 204
ejus duæ uxores, altera jussu Ephororum ducta, & liberi ex iis V, 39, 40, 41, 42
quatuor filii VII, 205
Anaxandrides Theopompi filius VIII, 131
Anava Phrygiæ urbs VII, 30
Anaxilaus Archidami filius VIII, 131
Anaxilaus Cretinei fil. VII, 165
in matrimonium duxit Terilli filiam *ibid.*
Rhegii tyrannus VI, 23. VII, 167
Scythis regis hostis, consilium dat Samiis Zanclam occupandi VI, 23
Anchimolius, Asteris filius, ad pellendos Pisistratidas Sparta missus V, 63
ejus interitus *ibid.*
ejus sepulcrum *ibid.*
Ancillarum opus maximum circa Alyattis sepulcrum I, 193
Ancora ferrea à Sophane gestari solita in prœlio IX, 73
Anderica regionis Cissiæ VI, 119
Andrii pecunias Themistocli dare negant VIII, 111
Androbulus Timonis pater VII, 141
Androcratis herois fanum IX, 25
Andromeda Persei uxor, Persem ex eo peperit VII, 61
Cephei filia *ibid.* & 150
Androdamas Theomestoris pater VIII, 85. IX, 89
Androphagi IV, 18, 102, 106
eorum mores & descriptio IV, 106
eorum fuga IV, 125
Androsphinges II, 175
Andrus V, 31
à Græcis obsessa, cur VIII, 111
Andrus Myronis pater VI, 126
Aneristus Sperthiei pater IV, 134
Aneristus alius, Sperthiei filius IV, 137
Angarion Persæ quid appellent VIII, 98
Angites flumen VII, 113
Angrus fl. IV, 49
Anguis ingens arcis custos in templo ab Atheniensibus observatus VIII, 41
Anguilla sacra AEgyptiis II, 72
Animalia quæ ab hominibus comeduntur, feracia & fetuosa: quæ noxia sunt, parum fetuosa III, 107
animalia in saxis primi sculpserunt AEgyptii II, 4
animalia quomodo in suis vestibus pingant qui Caucasum incolunt I, 203
animal nullum interimunt Indi quidam III, 100
animalia, tam volucres quàm quadrupedes, in India majora quàm aliis in locis III, 106 præter equos *ibid.*
Animam hominis immortalem & de corpore in corpus migrare primi dixerunt AEgyptii II, 123
quod sibi quidam Græcorum vindicarunt *ibid.*
Animus hominum habitat in auribus VII, 39
Annum primi AEgyptii compererunt & distinxerunt in menses II, 4
anni humanæ vitæ LXX. I, 32
anni vitæ AEthiopum, & Persarum III, 22, 23
annorum XV millia à Dionyso ad Amasin regem numerant AEgyptii II, 145
Annulum signatorium gestant Babylonii singuli I, 195
Annulus Polycratis signatorius III, 41
Anomia facilis inter gentes liberas I, 95
Anopæa, via & mons VII, 216
Anseres occiduntur in AEgypto II, 45
Antacæi, cete ingentia sic dicta IV. 53
Antagoras Hegetoridæ pater IX, 75
Antandrus ab Otane capta V, 26
Antandrus Pelasgis VII, 42
Anthela oppidum aut vicus VII, 176, 200
Anthemus Hippiæ oblata V, 94
Anticharès Eleonius V, 43
Anticyra urbs VII, 198
Antidorus Lemnius à Xerxe ad Græcos transfugit VIII, 11
Antiochus, Tisameni pater IX, 32
Antiophemus VII, 153
Antipater, Orgis filius VII, 118
Xerxianas ut excepit copias *ibid.*
Antrum Corycium VIII, 36
Antylla urbs II, 98
in calceamenta datur uxori ejus qui in AEgypto regnat *ibid.*
Anysis rex AEgypti, successor Asychis, cæcus II, 137
fugatur à Sabaco *ibid.*
ubi interim latuerit & ut imperium suum recuperarit II, 140
Anysis urbs II, 137
Anytia plaga II, 166
Aorizus, Masangis pater VII, 71
Aparytæ pop. II, 91
Apaturia festa I, 147, II, 29
Aper immanis Mysorum devastat opera I, 36
in Africa nullus IV, 192
Apes loca trans Istrum an obtineant V, 10
animal omnino frigoris intolerans *ibid.*
Aphetæ, loci nomen VII, 193. VIII, 6
Aphidnæ Tyndaridis proditæ IX, 72
Aphidnæus Callimachus VI, 109
Aphlystius Jupiter VII, 197
Aphrodisias insula IV, 169
Aphthitana plaga II, 166
Aphytis urbs VII, 122
Apia, Tellus dea Scythis IV, 59
Apidanus fluvius VII, 129, 196
Apios urbs II, 18
Apis AEgypt. Deus, Græcis Epaphus II, 133. III, 27, 28
ejus descriptio, signa III, 28
quum apparet, AEgyptiorum festum *ibid.*
aula ejus II, 153
illusus à Cambyse & vulneratus II, 29
moritur eo vulnere *ibid.*
Apollo, Græcorum Deus I, 90
præcipue à Crœso cultus *ibid.*
invocatus à Crœso, ignem pyræ extinguit I, 87
enumerat sua in Crœsum beneficia I, 91
Apollo Sileni Marsyæ pellem ubi suspendit VII, 26
Apollo Ismenius I, 92. VIII, 134
ejus templum V, 59. VIII, 134
Apollo Triopius I, 144
Apollinis oraculum apud AEgypt. II, 83
Apollo, Osiris apud AEgypt. seu Dionysi, & Isidis filius II, 156
à Latona nutrice occultatus *ibid.*
Apollo ad Metapontinos solos Italorum venit IV, 155
Apollo, AEgyptiacè Orus II, 156
Scythice, OEtosyrus IV, 59
Apollinis templum Buto II, 155 156
Apollinis templum à Milesiis structum II, 78
Apollinis delubrum apud Abas VIII, 33 cultus Spartæ VI, 57
Apollinis Ptoi fanum VIII, 135
Apollinis fons IV, 158
Apollinis simulacrum apud Laconicam in Thornace I, 69
Apollinis arma sponte apparentia Delphis VIII, 37
Apollonia in Ponto Euxino IV, 90
Apollonia in sinu Ionio IV, 91
ubi sacræ solis oves IX, 92
Apolloniates ager *ibid.*
Apollophanes Bisaltis pater VI, 26
Apologus Cyri ad Iones I, 141

Apries AEgypti rex, Psammis filius, regum longo tempore fortunatissimus II, 161
res ab eo gestæ ibid.
Afri Cyrenenses ad eum deficiunt IV, 159
ab eo AEgyptii descifcunt, rege electo Amasi II, 161, 162
ab Amasi prœlio victus, & vivus captus II, 169
ejus interitus & sepultura ibid.
Apsinthii Thraces VI, 34
Plesthoro indigenæ deo, OEobazum immolant IX, 118
Aqua sacrificant Persæ I, 131
aqua quomodo importetur in arida Syriæ loca III, 6
aquam in arida loca quomodo deportarit per canalem Arabum rex III, 9
aqua quædam adeo invalida, ut nihil super eam innatare possit, sed omnia vel ligno leviora in profundum eant III, 23
aqua fontana miræ apud Ammonios naturæ IV, 181 alia similis IV, 182
aqua Stygis IV, 74 perque eam jusjurandum ibid.
miro labore & impensis petita ab Samiis III, 60
Aquiminaria Delphos à Crœso missa I, 51
Ara Delphis à Chiis donata II, 135
ara Apollinis ab Aristea extrui jussa IV, 155
ara Dianæ Orthosiæ IV, 87
Jovis forensis V, 46
ara ventis statuta in Thyæ æde VII, 178
ara Herculis VII, 176
Aras non extruunt Persæ I, 131
aras primi statuere AEgyptii II, 4
aræ & delubra præterquam Marti in Scythia nulla IV, 59
Arabiæ situs & qualis ea regio III, 107
ejus jucundissimus odor III, 112
Arabiæ mons II, 8
Arabiæ humus II, 12
Arabes cum mulieribus suis ut misceantur I, 198
maximè fidem servant inter homines III, 8
fœderis apud eos ineundi mos ib.
Dario immorigeri III, 88
tributorum immunes III, 91
Cambysi aditum permisere in AEgyptum III, 9, 88
millena talenta thuris Dario pendunt III, 99
Arabum in exercitu Xerxis dux & armatura VII, 69
camelis vehuntur in bello VII, 86
Arabicus sinus II, 11. IV, 39
Aræus (Argæus) Philippi pater VIII, 139
Ararus fluvius IV, 49
Aratrum in Scythicam regionem ex cœlo demissum IV, 5
Araxes fluvius I, 202
ejus accolæ ibid.
contra solem orientem fluit IV, 40
ponte junctus à Cyro I, 205
Arbalus Nerbali pater VII, 98
Arbores fructus odore, perinde ut vinum, inebriantes I, 202
Arbores omnes in Thera præter unam aridæ factæ IV, 151
Arcades I, 146. II, 171. V, 49
Arcadas invasuri Lacedæmonii à Pythia prohibentur I, 66
Arcades glandivori ibid.
eos contra Spartam sollicitat Cleomenes VI, 74
Arcesilaus Batti filius rex Cyren. VI, 159
Arcesilaus alius Batti felicis fil. IV, 160
ejus clades ab Afris accepta ibid.
interitus à fratre strangulati ibid.
Arcesilaus alius Batti claudi fil. IV, 162
in Samum profugit ibid.
redux in patriam Cyrenen oraculi immemor, ejusque crudelia facinora IV, 164
Cambysi Cyrenen tradidit tributariam IV, 165
ejus interitus IV, 164
Archander, Danai gener, Phthii Achæi filius II, 98
Archandri urbs II, 97
Archelai, tribules Sicyone V, 68
Archelaus Agesilai filius VII, 204
Archestratidas Athenagoræ pater IX, 89
Archiæ & Lycopæ virtus ad Samum III, 55
Archias alius Samii filius ibid.
Archidamus, Zeuxidami filius VI, 71
Archidamus Anaxandridæ filius VIII, 131
Archidices nobilis meretricis fama per Græciam II, 135
Archilochus Parius I, 12
ejus jambus trimeter ibid.
Architecti: Eupalinus III, 60 Rhœcus ibid. Mandrocles Samius IV, 87
Arcu utendi Scytharum artificium I, 73
arcus ab AEthiope Persarum regi missus III, 21, 30
arcus Herculis IV, 10
arcus semper intentus rumpitur II, 173
Ardericca vicus Assyriæ I, 185
Ardys, Gygis filius, Sadyattæ pater, Sardium tyrannus, & ejus gesta I, 15
Arejus pagus Atheniensium VIII, 52
Arena aurosa III, 102
arenæ cumuli Cambysis exercitum obruunt III, 26
Argadeus, Ionis filius V, 66
Argæus (Aræus) Philippi pater, Perdiccæ filius VIII, 139
Arganthonius Tartessi rex I, 163
ejus longævitas ibid.
ejus cum Phocæensibus amicitia I, 163
Argentum apud Scythas non in usu IV, 71
nec apud Massagetas I, 215
argentum Aryandicum IV, 166
argenti ferax Lydia V, 49
Argentifodina prope Macedoniam V, 17
Argia VI, 52
Argilus urbs VII, 115
Argiopius, loci nomen IX, 56
Argippæi pop. qui eorum mores, victus &c. IV, 23
Argis & Opis virgines Hyperboreæ IV, 35
earum hymni, sepulcrum ibid.
Argo navis VII, 193 fabricata IV, 179
Argon, primus Heraclidarum, Sardium rex I, 7
Argos olim Græciæ civitates omnes antecellens I, 1
Argos viris desolatum à servis tenetur VI, 83
Argos Persis quam amicum VII, 150
ab Homero celebratum maximè II, 28
Argi lucus à Cleomene incensus VI, 80
Argivorum regio I, 75 & 76, 82
Argivi mercede à Pisistrato conducti contra Athenienses I, 61
eorum totidem cum ccc Lacedæmoniis contentio de loco Thyrea I, 82
Argivorum clades ibid.
& eorum lex ideo tonsis capitibus esse velle, donec Thyreas recuperarent, & mulieribus aurum gerere interdictum I, 82
Argivi musica præstantes inter Græcos III, 131
Argivi contra Athenienses ab AEginetis arcessuntur V, 66
multam indicunt AEginetis, & recusantibus, auxilia negant VI, 92
Argivorum clades à Cleomene VI, 87, 79
Argivorum servi res & magistratus, urbe eâ clade afflictâ suscipiunt VI, 83, & à filiis cæsorum post ejecti, Tirynthem obtinent ibid. eorumque bellum diuturnum cum dominis ibid.
Argivorum sex millia à Lacedæmoniis interempta VII, 148
cum Lacedæmoniis pacisci volunt, VII, 148 sed partem imperii à Lacedæmoniis poscunt in bello Persico ibid.
oraculum consulunt an auxilium contra Medos ferre debeant ib.
nuncii ab iis Susa missi VII, 151
Persam in Græciam arcessisse feruntur VII, 152
eorum cum Persis affinitas VII, 150
mittunt nuncium ad Mardonium IX, 12
Argivi contra Thebas cum Polynice militantes IX, 27
Argivæ feminæ à Phœnicibus raptæ I, 1
Argivarum mulierum furor & insania IX, 33
Argonautarum posteri Minyæ, à Lemno ejecti, à Lacedæmoniis recepti, & circa utrosque acta IV, 145 &c.
Ariantas rex Scytharum IV, 81
Ariazus Gergis pater VII, 82
Ariabignes, Darii filius, præfectus classi Xerxis VII, 97. VIII, 89
Xerxis frater VIII, 89 ejus interitus ibid.

Ariaramnis Persæ interitus VIII, 90
in Arida loca aquam quomodo per canalem deportarit Arabum rex III, 9
Aridolis Alabandensium tyrannus VII, 195
Ariena Alyattis filia I, 74
Astyagi nubit fœderis caussa servandi *ibid.*
Arietes Thebanis AEgyptiis sacri II, 42
Arii pop. III, 93
eorum in exercitu Xerxis armatura & dux VII, 65
Arii olim dicti Medi VII, 62
Arima Scythæ unum vocant IV, 27
Arimaspi III, 116
viri unoculi III, 116. IV, 27
qui & ubi III, 116, IV, 13
Arimaspei versus IV, 14
Arimnestus Platæensis IX, 71
Ariomardus, Artyphii germanus, Caspiorum dux VII, 67
Ariomardus, Darii & Parmyis filius VII, 78
dux Moschorum & Tibarenorum *ibid.*
Arion Methymnæus, citharœdus I, 23
primus docuit dithyrambum *ibid.*
de delphino, insidente Arione I, 24
ejus donarium apud Tænarum *ibid.*
Ariphron Xanthippi pater VI, 131, 136. VII, 33. VIII, 131
Aripithes rex Scytharum IV, 78
ejus interitus *ibid.*
Arisba Methymnæis subjecta I, 151
Aristagoras Cymæus IV, 138
Aristagoras Heraclidis filius Cymæus captus V, 37 dimissus *ibid.*
Aristagoras Cyzicenus IV, 138
Aristagoras, Molpagoræ filius, Histiæi gener, ac consobrinus V, 30
Mileti procurator *ibid.*
à Naxiis exulibus sollicitatur ad eos reducendos *ibid.*
rebellionis Ionicæ autor V, 36, 37
circa eum & Naxios acta V, 33, 34
manifesto à Dario deficit V, 37
isonomiam instituit, & tyrannos evertit, quasi ipse alienus à tyrannide V, 37, 38
Spartam missus ad societatem comparandam V, 38 & ejus cum Cleomene acta V, 49, 50, 51
Sparta frustra excedit V, 51
Athenas venit, eosque ad belli societatem inducit V, 97
Pæones ad defectionem sollicitat V, 98
expeditio ejus contra Sardis V, 99, 100. VII, 8
turbis tantis commotis, consilii inopia laborat V, 124
ejus interitus V, 126
Aristagoras Hegesistrati pater IX, 89
Aristeas Adimanti filius Corinthius VII, 137
Aristeas Proconnesius, versificator, Caustrobii filius IV, 13, 15 *ubi* de ejus præstigiis.
ejus statua IV, 15
Aristides Lysimachi filius, VIII, 79, 95
Atheniensis, in exilium à populo ejectus VIII, 79
Themistocli haud amicus *ibid.*
simultatem missam facit pro bono communi patriæ *ibid.*
vir optimus Atheniensium atque justissimus *ibid.*
nuncium affert Græcis, eos undique ad Salaminem circumventos VIII, 79, 81
Persas multos interficit VIII, 95
dux Atheniensium ad Platæas IX, 28
Aristocrates, Casambi pater VI, 73
Aristocratia III, 81, 82
Aristocyprus, Soliorum rex VI, 113
ejus interitus *ibid.*
Aristodemus pater Eurysthenis & Proclis IV, 147. VIII, 131
ejus interitus VI, 52
Aristodemus Spartiata à Leonida remissus emanet è prœlio VII, 229, 230
fugax dictus, & probro notatus VII, 231
infamiam in pugna ad Platæas delet VII, 231. IX, 70. in qua occumbens honore defunctorum caret ob detractores IX, 70
Aristodemus, Aristomachi filius VII. 204
Aristodicus, Heraclidis filius, Cymæus I, 158
oraculum ut tentarit I, 159
Aristogiton & Harmodius, Gephyræi, interfectores Hipparchi V, 55
Aristolaidis filius Lycurgus I, 59
Aristomachus Cleodæi filius VI, 52, VII, 204. VIII, 131
Ariston Byzantius IV, 138
Ariston rex Spartæ I, 67. VI, 6
circa ejus uxores duas & tertiam acta VI, 61, 62, 63
quo commento ab amico Ageto uxorem abduxit VI, 62
ejus dictum super filio nato Demarato VI, 63
ejus uxor ex heroë Astrobaco gravida VI, 69
Aristonice Pythia VII. 140
Aristonymus Clisthenis pater VI, 126
Aristophantus, Cobonis pater VI, 66
Aristophilides Tarentinorum rex III, 136
Arizanti Medorum gens I, 101
Arma sacra sponte extra templum Delphicum apparent VIII, 37
Armenii cum Xerxe militantes VII, 73
eorum armatura & dux *ibid.*
Armenii pecuarii I, 194. V, 49
Armenus mons I, 72
Arpoxais Targitai apud Scythas filius IV, 5
ab eo oriundi Scythæ IV, 6
Arsames, pater Hystaspis I, 209. VII, 11
avus Darii VII, 224
Arsames Darii filius & Artystonæ Cyri filiæ dux Arabum & Æthiopum VII, 69
Arsamenes Darii filius, Utiorum & Mycorum dux VII, 68
Artaba, mensura Persica I, 1, 2
Artabanus Hystaspis filius, Darii frater, Xerxis patruus IV, 83
bellum contra Scythas Dario dissuadet IV, 3
ejus oratio qua Xerxi dissuadet bellum Græcis inferre VII, 10, 11
ejus mirum in solio regio somnium VII, 17, 18
ejus de Xerxis expeditione, & copiis cumque Xerxe colloquium VII, 46, 47, 48, &c.
Susa à Xerxe remissus, commisso regno VII, 52, 53
Artabanus Artyphii pater VII, 66
Artabanus Bagasacis pater VII, 76
Artabates Pharnazathris pater VII, 65
Artabazus Pharnacis fil. IX. 40 Chorasmiorum & Parthorum dux VII, 66. VIII, 126
cum Mardonio remanet in Europa *ibid.*
Potidæam obsidet VIII, 127
Olynthum capit VIII, 12
ad Potidæam maris æstu & restagnatione male affligitur VIII, 129
dissuasor relinquendi in Græcia Mardonii & pugnæ contra Græcos à Mardonio suscipiendæ IX, 60, 65
ejus fuga, defuncto Mardonio IX, 65, &seq.
fuga quomodo per Thessaliam sit elapsus IX, 88
Artace urbs IV, 14. incensa VI, 33
Artachæes fossæ apud Acanthum faciendæ præfectus VII, 117
ejus statura *ibid*
interitus & funus *ibid.*
ei sacrificant Acanthii ex oraculo *ibid.*
Artachæus Artæi fil. VII, 21
Artachæus, Otaspis pater VII, 63
Artachæus Artayntæ pater VII, 130
Artæi olim, qui Persæ VII, 61
Artæus Artachæi pater VII, 21
Artæus Azanis pater VII, 66
Artanes Darii frater VII, 224
Artaphernes Darii frater, Sardibus præfectus V, 25, 30, 73
solicitatur ab Aristagora ad reducendos Naxiorum exules V, 131
una contra Ionas delectus imperator, resque gestæ V, 123
ejus ad Aristagoram dictum VI, 1
Artaphernes Artaphernis filius, contra Athenas & Eretriam missus VI, 94
idem Datis ad Marathonem collega, VII, 74
dux Lydorum & Mysorum in exercitu Xerxis *ibid.*
Artayctes, Cherasmis fil. dux Macronum & Mosynœcorum VII, 79
Sesti præses *ibid.* & IX, 115
ejus facinora nefaria VII, 33. IX, 115
obsidetur Sesti IX, 115
capitur à Græcis IX, 118
suffigitur palo ab Atheniensibus VII, 33. IX, 119

Artayctæ filius coram patre saxis obrutus IX, 119
Artaynta, Masistæ filia, Dario filio à Xerxe collocata IX, 107
eadem tamen amasia Xerxis IX, 107, 108
Artayntes Artachæi fil. dux classis à Xerxe relictæ VIII, 130 ejus fuga IX, 101
probris impetitus à Masiste, contra eum stringit acinacem IX, 106
Arteatæ Persarum genus I, 125
Artembares vir inter Medos clarus I, 114, 115, 116
Artembares avus paternus Artayctæ IX, 121 instruit Persas, qua oratione à Cyro petant meliorem regionem sibi eligere liceat *ibid.*
Artemisia contra Græcos expeditionem sequuta VII, 99
ejus genus & animi præstantia, virilitas *ibid.*
ejus Imperium *ibid.*
ejus naves post Sidonias celebratiss. *ibid.*
sententiæ inter socios optimæ *ibid.*
consilium de non tentanda ad Salaminem pugna VIII, 68
ejus facinus in pugna navali VIII, 87, 88
eam insequitur Aminias Palleneus, & ut servata VIII, 93
præmium propositum ei qui vivam cepisset, & quantum *ibid.*
in consilium à Xerxe adhibita separatim VIII, 101, 102
deducit liberos regios VIII, 103
Artemisium IV, 35. VII, 175
Artimpasa, Venus Scythice IV, 59
Artiscus amnis IV, 92
Artobazanes, Darii filius, cum Xerxe fratre de regno contendit frustra VII, 2, 3
Artochines Darii gener VII, 73
Artontes, Bagæi pater III, 128
Artontes, Mardonii filius IX, 83
Artoxerxes quid signif. VI, 98
filius Xerxis VII, 106 & 151
Artozostra Darii filia VI, 43
Artybius Persa eximius V, 108
equus ipsius bellicosus V, 111
Artyphius filius Artabani VII, 66
Artyphius Ariomardi germanus VII, 67
Artystona Cyri filia III, 88. VII, 69
Arura quid apud Ægypt. II, 168
Aryandes Ægypti prætor ejusque interitus IV, 166
Aryandicum argentum *ibid.*
Asbystæ Afri IV, 170
Ascalon Palæstinæ urbs I, 105
Aschy, liquoris genus IV, 23
Asia, Promethei uxor IV, 45
Asiæ magnitudo descripta qualis & quanta IV, 37, 38, 39, 40
unde nomen accepit IV, 45
pervestigata à Dario IV, 14
Libyæ par, præter eam quæ ad solem orientem *ibid.*
India tenus habitatur IV, 10
Asiæ termini II, 17
Asiam Persæ putant sibi necessitudine conjunctam I, 4
Asiæ superioris imperio quamdiu potiti Assyrii I, 95
Asia subacta à Phraorte I, 102
Asiæ imperium amittunt Medi, eoque Scythæ potiuntur I, 104, 105, idque quando Medi recuperarunt I, 106
Asiæ quædam planities III, 117
Asias tribus, Sardibus sic vocata IV, 45
Asina Argiva VIII, 73
Asini Armeniorum in navigiis Babylonem commeantium I, 194
asini in Scythia nulli IV, 28, 129
asinorum vocem & formam equi Scythici non ferunt IV, 129. asini cornibus præditi ubi IV, 191. asini nunquam bibentes ubi IV, 192
Asinarii cum matre Demarati concubitus falso sparsus VI, 68, 69
Asius Cotyis filius IV, 45
Asmach, quid II, 30
Asonides navarchus VII, 181
Asopii pop. IX, 15
Asopus amnis IV, 108. VII, 200. IX, 15, 29
Asopodorus, Timandri filius IX, 68
Aspathines è Persarum primoribus III, 70
in femore percussus à mago III, 78
Asphaltus Babylonica I, 179
asphaltus ubi è puteo hauritur VI, 120
Assa urbs VII, 22
Assesus, & Assesia Minerva I, 19
Assyria II, 17. IV, 39, ejus siccitas I, 193
oppida habet magna & celeberr. I, 178
Assyrii à Græcis dicti Syrii VII, 63
quamdiu Asiæ superioris imperio potiti I, 95, ab iis Medi deficiunt *ibid.* eosque subigunt I, 106 eorum bellum cum Phraorte I, 102 cum Cyaxare I, 103
eorum arma in exercitu Xerxis VII, 62
eos aggreditur Cyrus I, 177, &c.
Astacus Melanippi pater V, 67
Aster, Anchimolii pater. V, 63
Astrobaci herois conditorium VI, 69
Astyages, Medorum rex I, 46, 73, 107
avus maternus Cyri I, 34 acerbe imperat Medis I, 123 magos crucifigit I, 128 à Cyro bello victus & captus I, 75, 128, &c.
Arienam uxorem ducit I, 74, ejus somnia I, 107, 108, gesta cum filia Mandane *ibid.* Harpago filium comedendum proponit I, 119
Astyagis & Crœsi affinitas unde I, 73
Asychis rex Ægyptiorum II, 136
res ab eo gestæ & pyramis ejus *ib.*
Asylum Herculis II, 113
Atarbechis urbs II, 41
Atarne urbs VII, 42
Atarnitis regio VI, 28, 29
Atarneus ager I, 160. VII, 42. Mysiæ in dominio Chiorum VIII, 106
Atarnes fluvius IV, 19
Atarnites Hermippus VI, 4
Athamas Æoli filius inito cum Inone consilio, necem Phrixo machinatur VII, 197
Athenades Trachinius VII, 213
Athenagoras, legatus Samius IX, 29
Athenæ, Ionicarum urbium sola quondam insignis I, 143 laudatæ ab Homero II, 28
oppressæ tyrannide à Pisistrato I, 59, 60
tyrannide liberatæ V, 55, &c. 64, 65
captæ à Xerxe VIII, 151
iterum à Mardonio & incensæ IX, 13
Athenarum arx occupata à Cleomene V, 2 incensa à Persis VIII, 53
Atheniensium origo vetustiss. VII, 162
eorum diversis temporibus diversæ appellationes VIII, 44
populus 30 millium V, 97
in Ionico genere præcellunt I, 56
& Iones appellitari nolebant I, 143
Ionibus auxiliantur adversus Persas V, 97
Iones ab illis deseruntur V, 103
inter Græcos sapientia primi I, 60
eorum prudentia in bello Xerx. VIII, 3. IX, 27
eorum virtus in prœlio IX, 70, 101
laus fortitudinis ad Marathonem VI, 112, 113. IX, 27
Atheniens. trecentorum virtus IX, 21
Athen. Græciæ liberatores, & regis repulsores VII, 139
nautici necessitate facti VII, 144
eorum vires è navibus quantæ VIII, 61
Atheniensib. leges à Solone cond. I, 29
eorum uxores uxorem & liberos Lycidæ lapidibus obruerunt, post obrutum à suis maritis Lycidam IX, 5 earum vestis mutatio V, 87
Athen. uxores à Pelasgis captæ VII, 138
Atheniensium prytaneum I, 146
quando tribuum apud eos nomina fuerint immutata V, 69
Atheniensium panegyries VI, 111
nunquam solum mutarunt I, 56, VII, 161
eorum cum Mitylenæis pugna V, 94
reditus metallici ex Laureo VII, 144
sub tyrannis infirmi V, 68, 91, 7
Græcorum præstantiss. I, 56
periti in oppugnand. muris IX, 69
Tegeatis præstantiores VIII, 27, 28
cum Æginetis gesta V, 48 &c. VI, 49 &c. 87. VII, 145
in Atheniens. & Æginetarum præsidio mare contra Xerxem VII, 203
Athenienses in pugna navali præstantiss. post Æginetas VIII, 93
Græcorum præstantiss. pugna navali ad Eubœam VIII, 17
eorum prœlium cum finitimis apud Eleusinem I, 30
con-

contra Peloponnenses egrediuntur V, 74 &c.
eorum contra Carystios bellum IX, 104
Sestum obsident IX, 113
urbem suam deserunt bello contra Xerxem VIII, 41
Sardis mittunt ad contrahendam cum Persis societatem, 3 & Dario terram & aquam promittunt legati V, 73
Sardis invadunt VII, 1, 8
apud Darium insimulati VI, 94 & contra eos expeditio sumpta ibid.
in Salaminem quomodo transierint IX, 6
Atheniensium legatio Spartam missa IX, 7
Attica oppressa à Pisistrato I, 59
Atticam quater ingressi Dores V, 76
Atticæ magnam partem vastant Persæ VI, 102
Attica multo magis ad austrum vergit quam Lemnus VI, 139
Attica regio non equitabilis IX, 13
Attica gens, Pelasgica, in Hellenes transiens, linguam Pelasgorum perdidit I, 57
Atticus medimnus I, 192 medimnus farinæ, *non adjecto vocab.*
Atticus VI, 57
Atticarum mulierum cædes VI, 138
Athos mons VI, 44 & 95. VII, 21
ejus descriptio VII, 22
circa Athon jactura classis Persicæ VI, 44 & 95. VII, 21
effossus à Persarum copiis VII, 21, &c. 122
Athres fluvius IV, 49
Athribitana plaga II, 166
Atlas fluvius IV, 49
Atlas mons IV, 184
ejus descriptio ibid.
Atlantes homines innominati eorumque descriptio IV, 184 unde dicti ibid.
Atlanticum mare I, 203
Atossa, Cambysis soror & Smerdis, eadem Cambysis uxor, & magi, post Darii III, 68, 88
ejus ulcus in mamilla à Democede sanatum III, 133, 134
potentia ejus apud Darium VII, 3
Atramyttium urbs VII, 42
Atrayntes, Itramitis filius VII, 67
Atridæ VII, 20
Attaginus Mardonium convivio excipit Thebis IX, 15
cum sibi dedi volunt Græci victores IX, 85 ipse profugit IX, 87
Attica, *vide post* Athenæ *&* Athenienses.
Atys Crœsi filius, adolescens eximius I, 34, 35
ejus interitus I, 43
Atys, Lydorum rex, Manis filius, Lydi & Tyrrheni pater I, 7, 94. VII, 74
Auchatæ Scytharum genus IV, 6
Auras & Atlas fluvii ex Hæmi jugis fluentes IV, 49
Aures quid sint ad animum VII, 39
Auri majorem partem quomodo Indi sibi comparent à formicis III, 102, 103, 104, 105
aurifodinæ Thasiorum VI, 46
auri magna copia in septentrionalibus Europæ plagis III, 116
auri ramenta è Tmolo I, 93
auri ramenta è quodam lacu ut virgines è limo extrahant IV, 195
auri immensa vis à Gyge Delphis dicata nominatur Gygadas I, 14
ex auro & argento ubi primum percussi nummi I, 94
auri creber usus, in armis & ornatu equorum apud Massagetas I, 215
auro & argento constrati lecti, tentoriaque referta in exercitu Pers. Mardonii IX, 79
auro oneratus Alcmæon VI, 125
aurum sacrum Scytharum IV, 7
auro merces ut commutant Carthaginienses cum Afris IV, 196
aurum vili mercantur Æginetæ à servis Laced. IX, 79
auri thesaurismus regum Pers. III, 96
Aureus tripes apud Delphos IX, 80
aurea phiala in balteo Herculis IV, 10 aurei crateres & phialæ, & alia vasa potoria &c. in Persarum exercitu Mardonii X, 9
aurea pocula oblata sibi Cleomenes recusat accipere III, 148
aureum aratrum, jugum, securis, & phiala, cœlo delapsa in Scythiam IV, 5
aureæ compedes Democedi donatæ III, 130
aureæ compedes apud Æthiopes III, 23
aurea metalla IX, 74
aurea platanus ac vitis VII, 27
aurosa arena, quæ à formicis egeritur III, 102
Aures hominibus magis incredulæ quam oculi I, 8
aures ignominiæ causa præcisæ II, 162. III, 69, 118
aures sibi præcidit Zopyrus III, 154
in auribus animum habitare VII, 39
Auschisæ Afri IV, 171
Ausenses IV, 180
aratores IV, 191
Auster pluviosissimus ventus II, 25
Psyllos contra se bellantes arena obruit IV, 173
Autesion Tisameni fil. IV, 147. VI, 52
Autodicus Cleadis pater IX, 84
Automoli qui II, 30
Autonous & Phylacus heroes, eorumque fana VIII, 39
Auxesiæ & Damiæ simulacra V, 82, 83
Axius fluvius VII, 123
Azanes Artæi fil. Sogdorum dux VII, 66
Azen Laphanus VI, 127
Aziris, à Cyrenæis habitata IV, 169
Aziristus insula IV, 155
Azotos, Syriæ urbs, diutissime inter omnes obsidionem sustinuit II, 157

B.

Babylon urbs celeberr. & validiss. Assyriæ I, 178
ejus situs & magnitudo ibid.
ejus centum portæ I, 179
ut extructa I, 179, 180, 181, &c. ubi ejus descriptio.
primo capta à Cyro I, 191
ejus potentia, qua tertiam Asiæ partem æquat I, 192
ejus principatus sive satrapia longe maxima ibid.
secundo capta à Dario post diuturnam obsidionem III, 158
ejus muri & portæ dejectæ III, 159
Babyloniorum leges I, 196, 198, 199
eorum amictus & cultus I, 195
eorum navigia I, 194
sepulcra & luctus funebres I, 198
cum mulieribus miscendi fœdus mos I, 199
eorum tres tribus nullo alio nisi piscibus victitant I, 200
à Babyloniis Græci quæ acceperint II, 109
eorum cura erga ægrotos I, 197
eorum ablutio post coitum I, 198
eorum fœdus cum Crœso initum I, 77
eorum cum Cyro conflictus & fuga I, 190
eorum rebellio sub Dario adque bellum apparatus II, 150 obsidentur diu, III, 151, &c.
mulieres strangulant fere omnes ne rem frumentariam obsessorum absumant III, 151
eorum tria millia patibulis affixa III, 159
Babylonis reginæ duæ insignes I, 184, 185
Babylonicarum virginum auctio I, 196
Babylonicæ regionis feracitas I, 193
Babylonicum talentum quid valeat III, 89
Bacchus, Ægypt. Osiris II, 42
ejus festum, sacra, phalli I, 150. II, 48, 49
Bacchanalia Scythæ cur improbent IV, 79
Bacchantium vox VIII, 65
Bacchica & Orphica II, 81. IV, 79
Bacchiadæ apud Corinthios V, 92
Baccho dati chori V, 67
Bacidis oraculum VIII, 20, 77, 96
Bactrii in Xerxis exercitu militantes, & eorum dux & armatura VII, 64
eorum equites ibid. 86
Bactriana natio I, 153. III, 92
Bacula Assyriorum I, 195
Badres Pasargades nauticis copiis dux contra Barcæos IV, 167
Badres Hystanis filius, Cabeleum & Milyarum dux VII, 77
Bagæus, Artontis filius, ad Orœtem interimendum delectus III, 128
Bagæus Mardontis pater VII, 80
Bagasaces Artabani filius, dux Thracum VII, 76
Balteus Herculis, in extrema commissura habens phialam auream IV, 10
Barba prolixa nascens sacrificæ sec

antistitæ Minervæ, res ominosa I, 175. VIII, 104
barbara gens minus dextra quam Græca, *vel potius*, minus dexteritatis habet I, 60
barbaros potius quam Græcos in mortuum sævire decere IX, 78
barbarorum vociferatio in pugna IX, 58
Barce oppid. III, 91
ejus origo & conditores IV, 160
obsessa à Persis IV, 200
Barcæi Cambysi se dedunt III, 13
interficiunt Arcesilaum IV, 164, 167
circa eos & Persas acta IV, 201, &c.
subacti à Pheretima, Arcesilai matre, misere tractati IV, 202, 203
ad Darium transportati, vicum Bactrianæ regionis incolunt cui quoque Barce nomen IV, 204
Bares dux nauticus Pers. Cyrenen vult diripi, cui obstat Amasis IV, 203
Baris navigii nomen II, 96
Basilides Herodoti cujusdam pater VIII, 132
Bassaria feræ quædam IV, 192
Batrachomyomachia Homeri II, 24
Battus Libyca lingua rex IV, 155
Battus rex, Polymnesti filius ex Phronima concubina IV, 150, 155
ejus vitium linguæ, IV, 155
unde dictus sit Battus IV, 155
quot annos regnavit IV, 159
Battus claudus, Arcesilai successor IV, 161
Battus tertius felix appellatus IV, 159
Battiadæ inter ceteros Barcæos cur non direpti IV, 203
Beatus ante obitum nemo appellandus I, 32
beatus ex viventibus nemo I, 86
Beatorum insula, regio sic dicta III, 26
Becos, panem Phryges vocant, eaque prima vox à pueris edita in loco solo educatis II, 2
Bellarjis multis utuntur Persæ I, 133
è Bello & rapto vivere, pulchrum apud Thraces V, 6
Belus Nini pater I, 7
Belus Cephei pater VII, 61
Belides portæ Babylonis III, 155, 158
Benemeriti de rege, Orosangæ Persis dicti VIII, 85 honoresque consequuntur III, 154
Benemeriti seu benefici Spartiatarum I, 76
Bermius mons VIII, 138
Bessi vaticinantes VII, 111
Bestiæ apud Ægyptios sacræ II, 65, &c.
Bias Prienæus, I, 27
ejus saluberrimum consilium Ionibus datum I, 170
Bias Melampodis frater IX, 33
Bibli olim de pellibus V, 58
Bisaltes, Apollophanis filius, Abydenus VI, 26
Bisaltia regio VII, 115
Bisaltarum regis eximium facinus in filios qui contra Græciam militarant VIII, 116
Bisanthe urbs in Hellesponto VII, 137
Bistones pop. Thraciæ VII, 110
Bistonis lacus VII, 109
Bithyni à Crœso subacti I, 28
Bithyni, Thraces in Asia dicti VII, 75
Bitonis & Cleobis historia & beatitudo I, 31
Bœbeis palus VII, 129
Bœotia II, 49. V, 57
Bœoti ad Thermopylas VII, 202
OEnoen & Hysias occupant V, 74
Chalcidensibus auxiliantur contra Athen. V, 77
sed infeliciter *ibid.*
cum Medis universi sentientes VIII, 34
eorum equitatus quantopere juverit Mardonii milites fugientes IX, 67
Bœoticæ soleæ I, 195
Boges præfect. Eionis VII, 113
Xerxi fidelissimus VII, 107
in rogum se conjicit *ibid.*
Bolbitinum ostium II, 17
Bolissus, loci nomen H, 23, 24
Bonis hominibus usuvenit ut malos habeant servos VIII, 68
Boreas Atheniensium gener VII, 189
ab iis contra Xerxem invocatus *ibid.*
ejus uxor Orithyia *ibid.*
ejus delubrum *ibid.*
Borysthenes fluvius IV, 45, 47
ejus descriptio IV, 53
Borysthenitæ IV, 18, 53
eorum emporium IV, 17
Boryes feræ ubi gignantur IV, 192
Boves mares Ægyptii immolant; feminæ Isidi sacræ sunt II, 38, 41
boves immolandos ut explorent Ægyptii II, 38
boum sepulturæ apud Ægyptios II, 41
bos lignea inaurata Mycerini filiæ sepulcrum II, 129
bos apud Cyrenæos etiam sacra propter Isidem IV, 186
bobus ubi cornua non succrescant IV, 29
boves præpostere pascentes, cornua inflexa anterius habentes IV, 182
Boves feri prægrandibus cornibus circa Macedoniam VII, 126
Bosporus Cimmerius IV, 12 & 100
Bosporus Thracius à Dario ponte junctus IV, 83, 85, 86. *ubi &* ejus dimensio.
Bottiæi, populus VII, 185. VIII, 127
Bottiæis regio VII, 123 terminabatur per Lydiam & Haliacmona VII, 127
Branchidæ, ubi oraculum Apollinis I, 92, 157. V, 36
Brauron Atheniensium IV, 145. VI, 138
Briantica regio, ante Galaica VII, 108
Brongus fl. IV, 49
Brundusium urbs IV, 99
Bryges, qui postea dicti Phryges VII, 73
Brygi, Thraces VI, 45. VII, 185
Bubali IV, 192
Bubares Persa, Megabyzi filius V, 21. VII, 21. VIII, 136
Bubastis urbs II, 59, 137, 156
Bubastis Ægyptiace, Diana II, 137, 154 prope Pelusium II, 156
Bubastiana plaga II, 166
Bucolicum ostium Nili effossum II, 17
Budii, Medorum gens I, 101
Budini populus IV, 21, 108
eorum mores &c. IV, 108
Bulis Spartiata, Nicolai filius VII, 134
offert se sponte ad Talthybii iram placandam, una cum Sperthie: & eorum acta VII, 134, 135, 136, 137
Bura Achæorum opp. I, 145
Busæ, Medorum gens I, 101
Busiris urbs II, 59, 61
Busiritana plaga II, 165
Butacides V, 47
Butus (*vel potius* Buto) urbs Ægypti, ubi oraculum Latonæ II, 59, 63, 155
Byblesia I, 174
Byblus Ægyptiorum ejusque descriptio II, 92
Byzantium ab Ionibus subactum V, 103
Byzantii ab Otane capti V, 26

C.

Cabales gens Africæ IV, 171
Cabalii, populus III, 90
Cabelees Meones, qui & Lasonii, cum Xerxe militantes, & eorum armatura & dux VII, 77
Cabirorum sacra II, 51
eorum templum Cambyses profanat III, 37
Cadmus Agenoris fil. IV, 147. V, 58, & 59
Semeles pater II, 45
Theram appellit IV, 47
venit in Bœotiam II, 49
Cadmei I, 146
Pelasgos ejiciunt I, 56
Cadmei ab Argivis ejecti V, 57, 61
in eos expeditio Atheniensium IX, 27
Cadmeæ litteræ V, 59
Cadmea quædam victoria Phocensibus obtigit I, 166
Cadmus Cous, Scythis filius, homo justitiæ amantiss. VII, 163, 164
Cadytis, magna Syriæ urbs II, 159. III, 5
à Neco rege occupata *ibid.*
urbs non minor quam Sardis III, 5
Caici campus Mysorum VI, 28
Caicus fluvius VII, 42
Caira vestis V, 88
Calamisa IX, 95
Calamitas dimidiata est occidi ab digno V, 111
Calantiæ Indi III, 97. *vide* Callatiæ.
Calasiris vestis nomen II, 81
Calasiries Ægyptii pugnatores II, 164. IX, 31
soli arti militari operam dant, II, 166, 168 *ubi & alia.*

Calasirium plagæ II, 166
Calchas VII, 91
Calchedonia IV, 85 Calchedonii V, 26
Calculorum ludus inventus à Lydis I, 94
Callatebus urbs VII, 31
Callatiæ Indi parentibus vescuntur. III, 38 *at cap. 97. vocantur* Calantiæ.
Calliæ Phænippi filii odium in tyrannos VI, 121
solus bona Pisistrati Athenis ejecti ausus emere *ibid. ubi alia de eodem* 122.
filiabus nuptum dat ex Atheniensibus quem quæque deligat VI, 122
Callias Eleus Jamidarum unus, vaticinus V, 44, 45
Callias Hipponici filius VII, 151
Calliades summum Athenis magistratum gerit VIII, 51
Callicrates ejusque virtus & moribundi dictum IX, 71
ejus sepulcrum apud Lacedæmonios IX, 84
Callimachus Aphidnæus polemarchus VI, 109
ejus virtus & interitus VI, 114
Callipidæ populus Scythiæ: iidem & Græcoscythæ IV, 17
Callipolitani pop. VII, 154
Callista insula IV, 147
Calvi populi ab ipso natali, itidemque feminæ calvæ IV, 23
Calvi paucissimi apud Ægyptios, & cur III, 12
Calvitiem quid impediat *ibid.*
Calumnia unde in aulis III, 80
ejus propria VII, 10 §. 7
Calydnii pop. VII, 99
Calyndensium rex, & navis demersa VIII, 87
Calyndici montes I, 172
Camarina quondam Syracusanorum VII, 154
eversa à Gelone VII, 156
Cambyses, Cyri pater I, 46, 107, 111, 207. VII, 11
ei in matrimonium tradita filia Astyagis I, 107
Cambyses rex Pers. Cyri & Cassandanæ Pharnaspe genitæ filius I, 107. II, 1. III, 2
ejus genus sibi vendicant Ægyptii III, 2
regnum Cyri suscipit II, 1
ejus in Ægyptios expeditio *ibid.* & III, 1, *&c.* quidque eum præcipue moverit ad hanc expeditionem III, 1, 2, 3, 4
Ægypto potitur I, 181. III, 7 *&c.*
cum Arabum rege fœdus init III, 7, 9
ei dedunt se Afri, Cyrenæi ac Barcæi munera mittunt III, 13
triplex movet bellum III, 17
exploratores mittit ad Æthiopas III, 20
temeraria & infelix expeditio in Æthiopas III, 25
jubet Ammonios diripere & Jovis oraculum incendere *ibid.*
Cambysis insania III, 25, 29, 30, 33, 34, 38
Apim Deum vulnerat lethaliter III, 29
fratrem occidi curat ex falso somnio III, 30, 61
sororem, eandemque uxorem, interficit III, 31, 32
morbo sacro laborat ab ipsis natalibus III, 33
ejus vinolentia, & inde scelera III, 34, 35
religionis derisor III, 37
ejus fatum, & imprecationes in se III, 64, 65
ejus interitus III, 66
cur Dominus à Persis adpelletur III, 89
Cameirus civitas I, 144
Cameli I, 80. III, 103. VII, 86
cameli Indorum *ibid.*
id animal non solent invadere leones VII, 125
camelos timent equi I, 80
Camicus oppidum, ejusque obsessio VII, 169, 170
Caminus poëmation Homeri H, 32
Campsa urbs VII, 123
Campus Mæandri I, 161
Xanthius I, 175
Canæ mons VII, 42
Canales coriacei miræ longitudinis III, 9
Canastræum promontorium VII, 122
Candaules Myrsi filius, Sardium tyrannus I, 7
Myrsilus à Græcis cognominatus *ibid.*
uxorem suam conspici nudam à Gyge vult I, 8, 9, 10
uxoris & Gygis consilio & dolo interimitur I, 11, 12
Candaules alius Damasithymi pater VII, 98
Canes custodes domus H, 22
Canes Indici I, 192
Canobus II, 97
Canobicum Nili ostium II, 17, 113, 179
Caput nullam futuram habens IX, 84
è capitibus inimicorum cæsorum potant Scythæ IV, 65
capita animantium non deguſtant Ægyptii II, 39
capita Ægyptiorum cur firma, Persarum vero fragilia III, 12
Capita quercus, locus sic dictus, aliter, Tria capita IX, 38
Cappadociæ fertilitas I, 73
Cappadoces à Græcis Syrii nominati I, 72. V, 49. VII, 72
Cappadocibus bellum infert Crœsus I, 73
Capras Mendesii cur non mactent II, 42, 46
Caprarii in honore apud Mendesios II, 46
Capripedes homines IV, 25
Capreæ & bubali apud Afros IV, 192
Captivorum immolatio apud Scythas IV, 62 & apud Tauros IV, 103
Car fratres habuit Lydum & Mysum I, 171
Caria, pars Ioniæ I, 142
à Persis capitur VI, 25
Cares olim Leleges, eorumque status antiquus I, 171
eorum tria inventa *ibid.*
ajunt se aborigines *ibid.*
à Crœso subacti I, 28
subacti & ab Harpago I, 174
quidam Ægyptum incolentes II, 61, 152, 154. III, 11
eorum à Persis defectio & pugnæ V, 117, 118, 119, 120
naves & armatura in Xerxis exercitu VII, 93
Caricarum mulierum factum contra maritos I, 146
Carine urbs VII, 42
Carius Iupiter I, 171. V, 66
Carcinitis urbs IV, 55, 99
Cardamyla Laconica VIII, 73
Cardia urbs VI, 33. VII, 58. IX, 114
Carenus Euæneti pater VII, 173
Carnia festum VII, 206
Carpathium mare III, 45
Carpis fluvius IV, 49
Carthaginiensium bellum cum Phocæensibus I, 166
rex Amilcar VII, 165
iis vult bellum inferre Cambyses, sed omittit III, 17, 19
colunt imaginem Amilcaris VII, 167
Carystus opp. IV, 33 obsessa VI, 99
Carystii se dedunt Persis *ibid.*
pecuniam dant Themistocli exigenti VIII, 112
contra Athen. bellum gerunt IX, 104
eorum ager vastatur VIII, 121
Casambus, Aristocratis filius Atheniensibus traditus ab Æginetis VI, 73
Casia ubi & quomodo nascatur & metatur III, 110
Casius mons II, 6, 158. III, 5
Casmena oppidum VII, 155
Caspatyrus urbs III, 102. IV, 44
Caspii III, 92, 93
eorum armatura in exercitu Xerxis VII, 67
eorum equites VII, 86
Caspium mare I, 202, 203
Cassandane Cyri uxor, mater Cambysis II, 1. III, 2
Cassiteros, *id est, stannum* III, 115
Cassiterides insulæ *ibid.*
Castalia loci nomen VIII, 39
Casthanæa urbs VII, 183, 188
Castor & Pollux Tyndaridæ II, 43
excepti ab Euphorione domo VI, 127
Castores in quo lacu capiantur IV, 109
eorum testiculi morbis matricis auxiliantur *ibid.*
Castra Tyriorum, locus sic dictus II, 112
Castra, nomen loci Ionibus & Caribus ad habitandum in Ægypto dati II, 154
Castrobius, Aristeæ pater IV, 13
Catadupa Ægypti, II, 12
Catarractes amnis Mæandro par VII, 26

Catiari & Trafpies, Scytharum genus IV, 6
Cava Eubœæ VIII, 13
Caucafus mons I, 203, 204. III, 97
Caucones Pylii pop. I, 147, IV, 148
Cauconii I, 172
Caunus ab Harpago capta I, 176
ad Iones deficit V, 103
Caunii eorumque genus & mores I, 172
Cauftrobius Ariftex pater IV, 13
Cayftrius fl. V, 100
Cebreniorum origo H, 20
Cecrops rex VIII, 44
unde Cecropidæ dicti Athenienfes ibid.
Ceiorum cœnaculum Delphis IV, 35
Celænæ, ubi Mæandri fontes VII, 26
Celees focius Dorici V, 46
Celtæ populus I, 33
omnium extremi in Europa ad folis occafum IV, 49
Centum appellatæ infulæ I, 151
Ceos prope Athenas VIII, 76
Cephenes olim, qui Perfæ VII, 61
Cepheus Andromedæ pater VII, 61, 150
Cepheus Beli fil. VII, 61
Cephiffus Thyæ pater VII, 178
Cephiffus amnis VIII, 33
Ceramicus finus I, 174
Cercaforum urbs II, 15, 17, 97
Cercopes Homeri H, 24
Cercopωn hedræ VII, 216
Ceres, Ægyptiace Ifis II, 156
cum Cerere alea ludit Rhampfinitus rex II, 122
Ceres & Bacchus inferorum principes II, 123
Cereris matris templum in Scythia IV, 53
Cereris Eleufiniæ templum IX, 61, 96, 100. & lucus IX, 64
Amphictyonidis templum VII, 200
Achæjæ templum & orgia V, 161
Cereris legiferæ facra Thefmophoria I, 16
Cereris & Proferpinæ folemnia VIII, 65
Cervi in Africa nulli IV, 192
Chalcedonii cæci à Megabazo dicti ibid. ab Otane capti V, 26
Chalcedonii in ulteriore litore Byzantii VI, 33 vetuftiores Byzantiis IV, 144
Chalcidenfes oram Atticam populantur V, 74 vaftantur ab Athenienfibus V, 77 Olynthum obtinent VIII, 27 illis opem ferunt Milefii V, 99
Chalcidicum genus VII, 185. VIII, 127
Chaldæi VII, 63
Chaldæi inter Affyrios ibid.
Chaldæi facerdotes Jovis Dei I, 181, 183
Chaleftra urbs VII, 123
Chalybes à Crœfo fubacti I, 28
Champfæ crocodili dicti II, 69
Charadra oppidum VIII, 33
Charaxus, vir Mitylenæus, Sapphûs frater II, 135. IV, 135
Charileus Mæandrii frater III, 145
Charilus Eunomi filius VIII, 131
Charopinus Ariftagoræ frater V, 99
Chemmis infula II, 156
Chemmis oppidum grande Thebaicæ præfecturæ II, 91
Chemmitæ ibid.
Chemmitana plaga II, 165
Cheopes *vel potius* Cheops, rex Ægypti, Rhampfiniti fucceffor II, 124
ejus gefta, pyramides II, 124, 125, 126
Chephrenis regis Ægypti tyrannis, & pyramis II, 127, 128
Cherafmis Perfa VII, 78
Cherfis Gorgi pater VII, 98
Cherfis Onefili pater V, 104
Cherfonefi urbes fubactæ & everfæ à Phœnicibus VI, 33
Cherfonefi tyrannus Miltiades VI, 34
Cherfonefus quæ eft in Hellefponto VII, 33 Athenienf. ditionis fuit VI, 140
Cherfonefus, afpera IV, 99
Cherfonefitæ portas Sefti Athenienfibus aperiunt IX, 117
Cherfonefitarum primores in vincula conjecti à Miltiade, & quo aftu capti VI, 39
Chidori fluvii aqua copias Xerxis deficit VII, 127 ejus origo VII, 124
Chilei viri Tegeatæ confilium IX, 9
Chilo vir Spartæ fapientiff. VII, 235
ejus confilium Hippocrati datum I, 59
Demarmeni filius VI, 65
Chius Ionum civitas I, 142. II, 178
à Perfis capta VI, 31
Chii foli Milefiis contra Lydos opem ferunt I, 18
Chiorum tyrannus Strattis VIII, 123
Minerva Poliuchos I, 160
eorum lingua I, 142
ut Atarneum obtinuerint I, 160
eorum clades VI, 15, 16, 26 & prodigia quæ præcefferunt VI, 27
Choafpes fluvius ad Sufa I, 188. V, 49, 52
ejus aquam folam rex potat I, 188
Chœnix menfura VI, 57
Chœreatæ (*q. d. porcales*) tribus Sicyonia V, 68
Chœreæ nomen loci in Eubœa VI, 101
Chœrus Micythi pater VII, 170
Chorafmii populus III, 93
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Chori muliebres lafcivi V, 83
Chori tragici V, 67
Chorus 100 adolefcentum ex Chio miffus Delphos VI, 27
Chromius Argivus I, 82
Chutri VII, 176
Cicones gens Thraciæ VII, 59, 108, 110
Cii ex infula prope Athenas VIII, 26
Cilices II, 28, 72. V, 49, 52
eorum armatura VII, 91
eorum tributum III, 90
Cilicia II, 17, 34
Ciliciæ præfectura IX, 106
Ciliffæ naves VIII, 14
Cilix Agenoris filius, à quo dicti Cilices VII, 91
Cilla, Æolum civitas I, 49
Cimmerii I, 6, 15, 16, 103. IV, 1, 11, 12
Cimmerius Bofporus IV, 12, 28, 100
Cimmeria portoria IV, 12, 45
Cimmerii muri IV, 12
Cimon Miltiadæ pater VI, 34, 39
Cimon Stefagoræ pater VI, 38
Cimon, Miltiadis filius VII, 107
mulctam patri impofitam exolvit VI, 136
Cineas rex Theffal. V, 63
Cinnamomum ubi gignatur, & quomodo colligatur III, 111
Cinyps fluvius IV, 175. V, 42
Cinyps tellus Africæ fertilis, fluvio cognominis IV, 198
Cippus finium index VII, 30
Circumcifio Ægyptiorum II, 36 & aliorum quorundam populorum II, 104
Ciffii in exercitu Xerxis militantes VII, 62
eorum dux & armatura ibid.
eorum equitatus VII, 86
eorum tributum III, 91
Ciffia terra V, 49, 52
Ciffiæ portæ Babylonis III, 155, 158
Cithæronis radices IX, 19, 25 exitus IX, 37
Cius Myfia V, 122
Cius fluvius IV, 49
Claves Cypri, promontorium dictum V, 108
Clazomenæ Ionum civitas I, 142. II, 178
hæc invaditur ab Alyatte, qui cladem accipit I, 16
capitur ab Artapherne & Otano V, 123
eorum thefaurus I, 51
Cleades Autodici filius IX, 84
Cleanax Argivus H, 1, 2
Cleander vates, Phigafenfis VI, 83
Cleander & Euclides Hippocratis filii VII, 155
Cleander Pantarei f. Gelæ tyrannus VII, 154
Cleobis & Bitonis hiftoria & beatitudo I, 31
Cleodæus Hylli filius VI, 52. VII, 204. VIII, 131
Cleombrotus & Leonides gemini V, 41, 1. VIII, 71 Anaxandridæ filius *ibid.* & IX, 10 pater Paufaniæ IV, 81
Cleomenes Anaxandridæ filius V, 41, 64. VII, 148
inops mentis V, 42
Spartæ rex creatus, non propter fortitudinem, fed propter genus V, 39
auro corrumpi non poteft à Mæandrio, ideoque virorum juftiff. audit III, 148
difcordia inter illum & Demaratum VI, 51, 61, 73, 74
Clifthenem Athenis ejicit V, 70, 72
ejus cum Ariftagora acta V, 49, 50, 51

in-

inter Cleomenem & Argivos acta VI, 76, 77, 78, 79, 80
proficiscitur contra Pisistratidas V, 64
Achæum se esse ait, non Dorem V, 72
profugit Sparta & Arcadas sollicitat contra Spartanos VI, 74
adversus Athenienses bellum gerit V, 74, 75
ad insaniam redactus V, 75, 84
ejus interitus V, 48
Cleonæ urbs VII, 22
Cleonidæus *vel potius* Cleodæus, Hylli filius VII, 204
Clinias Alcibiadis filius Atheniensium præstantissimus in classe contra Xerxem VIII, 17
Clisthenes, Sicyonis tyrannus VI, 126
ejus odium in Adrastum V, 67
circa Clisthenem & filiam Agaristam ac procos acta VI, 126, 127, *&c.*
Clisthenes Alcmæonides Atheniensis Sicyonii Clisthenis nepos V, 66, 67. VI, 131
ejus & Isagoræ factiones V, 66, 66, 70
Clytiades Tisamenus IX, 32
Cnidus civitas I, 144, II, 178
Cnidii Lacedæmoniorum coloni I, 174
eorum cum Tarentinis amicitia III, 138
suam ditionem in insulæ formam perfodiendo tentant redigere I, 174
& isthmum perfodere volentes quomodo impediti *ibid.*
Harpago se dedunt I, 174
Cyrenæorum quosd. servant IV, 164
Cnoithus pater Nicodromi VI, 88
Cobon Aristophanti filius VI, 66
Codrus Atheniensium rex V, 65, 76
Codrus Melanthi f. I, 147
Codrus Nelei pater IX, 96
Cœla Chii VI, 26
Eubœæ VIII, 13
Cœnyrorum & Ænyrorum locus prope quem metalla Thasia VI, 47
Coës Mitylenæus Erxandri filius IV, 97. V, 11
Mitylenes tyrannidem à Dario accepit V, 11
captus ab Iatragora V, 37
à Mitylenæis lapidibus interfectus V, 38
Coitus in templis II, 64
Colæus, Samiæ navis gubernator IV, 152
Colæus nauclerus *ibid.*
Colaxais Targitai filius IV, 5
ab eo oriundi Scythæ IV, 6
triplex filiis constituit regnum IV, 7
Colchi I, 104. progenies Ægyptia II, 104. III, 97. IV, 40
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII, 79
Colchicum linum Sardonicum dictum II, 105
Collas ora Atticæ VIII, 96
Collestes, panis Ægypt. I, 77
Colophon Smyrnæ conditor I, 164
Colophon Ionum civitas I, 142. H, 8
vi capta à Gyge I, 14
Colophonii soli cur ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur I, 147
Colophoniorum profugi, Smyrnam occupant I, 150
Colossæ, oppidum Phrygiæ VII, 30
Colossi II, 130, 143, 153, 175, 176
Colossi apud Ægyptios cujusque pontificis II, 143
Columbæ Dodonææ nigræ II, 55
Columbas albas cur expellant Persæ I, 138
Columnæ albæ in Caria V, 118
Columnæ instar palmarum II, 160
Colus Bœot. IX, 15
Comam Lacedæmonii ex quo alant & Argivi non I, 82
comam ut Babylonii gerant I, 195
pectentes Lacedæmonii, VII, 208
comam ut alant & tondeant Macæ IV, 175
comam quomodo gestent Maxyes IV, 191
Combrea urbs VII, 123
Comedunt in viis Ægyptii, ventrem domi exonerant II, 35
Compsatus fluvius VII, 109
Conchylia in montibus Ægypti II, 12
Coniæus Thess. V, 63
Conos pini fructus H, 20
Consilio bono felix eventus VII, 157
Consuetudines avitæ placent genti cuique III, 38
Consultant Persæ inter pocula, & quidem de rebus etiam maxime seriis, sed ab iisdem sobriis confirmari oportet consilia quæ tum capta fuerint I, 133
consultare bene maximum est lucrum VII, 10. §. 4
Contadesdus fluvius IV, 90
Convitia irritant iram VII, 160
Copais palus VIII, 135
Corcyra à Corinthiis condita III, 49
ei imperitat Periander III, 52
Corcyræi III, 48, 49
eorum cum Corinthiis perpetua discordia III, 49
interficiunt Periandri filium III, 53
in bello Xerxiano astute neutrarum partium VII, 168
Coresus in agro Ephesio V, 100
Corinthiorum tyranni Eetion & Periander filius V, 92
Corinthii cccc adversus Persam missi VII, 200
Corinthii minime contemptui habent opifices II, 167
Corinthiorum thesaurus I, 14, 50. IV, 162
eorum & Samiorum simultates III, 48
eorum cum Corcyræis discordia III, 49
Corinthii Peloponnenses contra Athenienses deserunt V, 75
Corinthii naves nummo vendunt Atheniensibus, dono dare lege prohibiti VI, 89
eorum fuga socios deserentium in bello Persico VIII, 94
eorund. virtus IX, 101
Corinthiæ mulieres universæ exutæ à Periandro & cur V, 92
Corinthia vestis cui simillima est Doris V, 87
Corinthus felix III, 52
Cornua pecoribus ubi mature aut sero nascuntur IV, 29
Corobius purpurarius IV, 151
Corona oleagina Olympiorum præmium VIII, 26
Coronæi Thebanorum vicini V, 79
Corsica vel Cyrnus I, 16
Corycium antrum VIII, 36
Corydalus Anticyrensis VII, 214
Corys Arabiæ flumen III, 9
Cos civitas I, 144
Cos insula Tyrannos passa VII, 164
Cotys Asii pater IV, 45
Cranapes Mitrobatis filius, una cum patre ab Orœte cæsus III, 126
Cranai dicti Athenienses VIII, 44
Crastis, & Crastia Minerva V, 45
Crater, qui Crœso portabatur, interceptus & cœlatura ejus I, 70. III, 47
crater in ostio Ponti, à Pausania dedicatus IV, 81
crater Argolicus IV, 152
crateres Lesbii IV, 61
Crathis Ægarum fluvius perennis, à quo & Italicus ille vocatus est I, 145
Cremni, emporium paludis Mæotidis IV, 20
Creston urbs I, 57
Crestonæi V, 3. VII, 127
Crestoniatæ I, 57
Crestonicus ager VII, 124
Crestonicæ terræ rex VIII, 116
Creta universa à barbaris habitata I, 173
Cretenses cur auxilium non tulerint Græcis contra Persam VII, 167, 170, 171 *ubi alia* de eorum migratione & fortuna.
Cretinus Aminoclis pater VII, 190
Crex avis II, 76
Crinippus Terilli pater VII, 165
Crisæus campus VIII, 32
Cristas galeis imponere primi ostenderunt Cares I, 171
Critala in Cappadocia VII, 26
Critheis Melanopi filia H, 1
furtivo concubitu prægnans H, 2
parit Homerum H, 3
nubit Phemio H, 4
ejus mors H, 5
Crithon Ithagenis pater H, 1
Critineus (*vel potius* Cretineus) Anaxilai pater VII, 165
Critobuli filia, Amasis uxor II, 181
Critobulus Toronæus VIII, 127
Crius Polycriti filius VI, 50
circa eum & Cleomenem acta *ibid.*
Atheniensibus traditus ab Æginetis VI, 73
Crius Ægineta, Polycriti pater VIII, 92
Crobyzi Thraces IV, 49
Crocodili descriptio II, 68, 69, 70
crocodili sacri II, 69, 148
eorum sepulcra II, 148
crocodili Africæ IV, 192
Crocodilorum urbs II, 148
Crœsus rex Lydorum ejusque genus I, 6, 7, 92

Ephesios invadit I, 26
bonus vir, & religiosus, ac deorum cultor I, 87
cum Astyage affinitas I, 73
primus Græcos ad tributum pendendum adigit I, 6, 27
Iones & Æoles subigit *ibid.*
cum Ionibus insulanis hospitium contrahit I, 27
per eum aucta Lydorum potentia I, 28, 29
ejus cum Solone colloquium I, 30, 31, 32, 33
eum deorum indignatio excipit I, 34
Gygis tritavi crimen luit I, 91
ejus somnium I, 33
ejus luctus super filio interfecto I, 44
Cyrum invasurus oraculum consulit varie I, 46, 47 &c.
donaria & hostiæ ab eo consecrata & jugulatæ I, 50, 51, 52. V, 36
potentiss. Græcorum amicitiam petit I, 16, 69
crater VIII, 124
ejus expeditio contra Cyrum I, 71, 73
Halyn fl. trajicit I, 75
Pteriam expugnat I, 76
pugna cum Cyro *ibid.*
Sardis redit I, 77, 71
vincitur à Cyro & obsidetur I, 81
in observantia & amore à Cyro habetur, qui ejus consiliis utitur I, 88, 89, 90, 155, 156, 207
Pythio mittit compedes I, 90, 91
alia ejus in Græcia donaria I, 92
fratrem Pantaleontem interficit *ibid.*
Cambysem desipientem admonet, & vix mortem effugit III, 36
alia sententia Cambysi adprobata III, 34
ejus munificentia in Alcmæonem VI, 125
liberat Miltiadem VI, 37
Sardibus captis & ipse capitur, & vivus ad Cyrum perducitur I, 86
rogo impositus ab Apolline invocato servatur, immissa pluvia I, 86. 87
Crœsi filius mutus, quando vocem rupit I, 85
templi Delphici locupletator, VIII, 35
Crophi mons II, 28
Crossæa regio VII, 123
Crotoniatæ, genere Achæi VIII, 47
eorum cum Sybaritis bellum V, 44, 45
Crotonienses, *vel potius* Crotoniatæ medici dicti primi, secundi Cyrenæi III, 131
Cubiti regii mensura I, 178
cubitus Ægyptius Samio par II, 168
Cubiti mensura II, 149
Culicum vis ingens apud Ægyptios palustres & contra eos ab Ægyptiis excogitata II, 95
Cunctatio utilis VII, 10
Cupere multa malum est VII, 18
Cuphagoras Epizeli pater VI, 117
Curium urbs Cypri V, 113
Curienses, Argivorum coloni *ibid.*
Curotropho sacra Sami fiunt à feminis H, 30
Currus bellici V, 113
Currus sacer Jovis in Xerxis exercitu VII, 55
quomodo amissus VIII, 115
Cuniculi hostiles ære deprehensi IV, 20
Cyaneæ insulæ, errabundæ à Græcis existimatæ IV, 85
Cyaxares, Phraortis filius, Deiocis nepos, Medorum rex I, 73, 103
ejus res gestæ I, 103, 104, &c.
in ira peracerbus I, 73
ejus interitus & anni regni I, 107
Cybebes templum, Sardibus concrematum V, 102
Cyberniscus Lycius VII, 98
Cyclades insulæ V, 30
Cydippa, Anaxilai uxor, Terilli filia VII, 165
Cydonia in Creta condita à Samiis III, 44, 59
Cydrara oppidum VII, 30
Cyllyrii Syracusanorum quondam servi, dominos ejiciunt VII, 155
Cylon Atheniensis tyrannidis affectatæ compertus V, 71
Cyma civitas Æoliæ I, 149. VII, 194. H, 1, 2
vocata & Phriconis I, 149. H, 38
ejus origo H, 1, 2
capitur à Persis V, 123
Cymæi hiberna classis Xerxeæ VIII, 130. oraculum consulunt de reddendo Pactya I, 157, 158, 159
Pactyam in Chium deportant I, 165
tyrannum suum vivum dimittunt V, 38
spernunt inepte Homerum H, 12, 13, 14, 15
Cymæus Aristagoras IV, 138
Cynægirus, Euphorionis filius, navem adversariam prehensans, manu truncatur VI, 114
Cynesii populus II, 33
Cynetæ Celtarum accolæ in ultimis Europæ occidentalis plagis IV, 49
Cyneus Philagri pater VI, 101
Cyniscus appellatus Zeuxidamus VI, 71
Cyno, sive Spaco, Mitradatis, bubulci Astyagis, uxor I, 110
quomodo Cyrum servaverit I, 112, 113
Cyno, semper in ore Cyri I, 122
Cynocephali populi IV, 191
in Cynosarge Herculis templum VI, 116
Cynosura V, 63. VIII, 76
Cynthii, gens VIII, 46
Cynurii, soli putantur Iones, Dores effecti VIII, 73
Cypria carmina, Homeri non sunt II, 118
Cyprus primum ab Amasi capta & tributaria facta II, 182
Persis tributaria III, 91
Cypriorum lex I, 199
Cyprii se dedunt Cambysi III, 19
eorum bella & defectiones à Persis V, 104, 105, 106. &c.
in servitutem redacti V, 116
eorum armatura VII, 90
gentes variæ unde sint? *ibid.*
Cypria vox, Sigynas V, 9
Cypri claves, promontorium V, 108
Cypsela quid sit V, 92. §, 5
Cypselus, Eetionis filius I, 114. V, 92. Cypselidæ, Corinthi VI, 128
unde nomen hoc ei impositum V, 92, §, 95
Corinthiorum tyrannus, ut eos tractarit V, 92
Cypselus Miltiadæ pater VI, 35
Cyranis insula IV, 195
lacus in ea picifer *ibid.*
Cyrene circumflua IV, 164
Cyrenen, quam non diripuerant quum esset occasio, frustra adoriuntur postea Persæ IV, 203
Cyrenaicæ regionis plagæ tres miræ fecunditatis IV, 199
Cyrenæi IV, 154, 155, 159, 169, &c.
Cambysi se dedunt III, 13
eorum & Ægyptiorum conflictus III, 161. IV, 159
agros Libyum vastant IV, 159
cladem à Libybus accipiunt IV, 160
eorum amicitia cum Samiis IV, 152
oraculum consulunt IV, 161
Cyrenæi medici, secundi sunt: ut Crotoniatæ, primi III, 131
Cyrenææ feminæ bovem superstitiose observant IV, 186
Cyrmianæ Thraces IV, 93
apud Cyrnum civitas à Phocæensibus condita nomine Alalia I, 165
Cyrnus Carystiæ IX, 104
Cyrnus heros I, 167
Cyrnii VII, 165
Cyrus pater Cambysis Cyri patris I, 111
Cyrus Persa I, 120. VII, 11
ejus parentes, avus &c I, 75, 91, 107, 108, (*ubi* & ejus nativitas) I, 111
mulus oraculo (I. 55,) dictus, quia Semimedus & Semipersa I, 91
Harpago traditus interimendus, & quomodo servatus I, 109, 110, &c.
educatur ab uxore bubulci I, 113
cur à cane educatus dicatur I, 122
bubulci filius cognominatus I, 114
regalis indoles ut enituit in puero *ibid.*
ut à materno avo Astyage agnitus fuerit I, 116
pervenit ad suos veros parentes I, 122
Cyrus *laudatur* III, 89. *ubi dicitur* pater suis appellatus. *Item* III, 160 *ubi dicitur de eo*, cui comparati (*vel potius*, cui se comparare) nullus unquam Persarum dignum se (*vel* rem se dignam) existimavit. *Videtur autem hæc fuisse illorum opinio ob ea præsertim quæ dicuntur de* ejus genitura, ob quam se existimabat majus quiddam homine esse I, 204. & de ejus felicitate *ibidem. Sic vero &* I, 126. divina qua-

quadam sorte genitum se *dicit.*
Cyrus *quæ prudenter dixerit, cum alibi, tum* IX, *ult.*
Cyri *prudentia* in alienandis animis Persarum à Medis I, 125, 126, 127. *& in eo quod commentus est*, ut Persas ad rebellandum induceret I, 125 *& tamen stultè* Gyndi amni minatur I, 189
omnem Asiam adeptus I, 130
ejus cum Crœso prœlium I, 76, *&c.* ut se adversus Crœsum gesserit *in iisdem usque* 91. ut se gesserit contra rebellantes Lydos I, 154, *&c.*
ejus apologus ad Ionas I, 141
Smerdi mago aures amputat III, 69
bellum adversus Labynitem, & Babylonios, quorum urbem capit I, 188, 189, 190, 191 bellum contra Tomyrin, Massagetarum reginam I, 205, 206, *&c.* in quo occumbit I, 214 *ubi narrantur & quæ acta circa mortui caput.*
Cythera insula Argivorum ditionis I, 82 Templum habet Veneris Cœlestis ex Ascalone I, 105
eam conducibilius Lacedæmoniis obrui quam extare VII, 235
Cytissorus, Phrixo genitus VII, 197
ejus posterorum calamitas *ibid.*
Cyzicum, urbs Propontidis VI, 33
Cyziceni OEbari Persæ se dedunt *ibid.*
Cyzicenorum festum in honorem Matris deûm IV, 76

D.

DAdicæ populus III, 91
eorum in Xerxis exercitu dux & armatura VII, 66
Dædalum vestigat Minos VII, 170
Dai, Persarum genus I, 125 pecuarii *ibid.*
Damas Samyris fil. VI, 127
Damasithymus Candaulis filius, dux in classe Xerxis VII, 98
Damasithymus, Calyndensium rex VIII, 87
demersus ab Artemisia *ibid.*
Damas Sirites VI, 127
Damiæ & Auxesiæ simulacra V, 82, 83
Danaë, Acrisii filia, Persei mater I, 91. VI, 135. VII, 60, 150
Danaus & Lynceus Chemmitæ II, 91
Danaus Archandri socer II, 98
Danai filiæ Thesmophoria in Ægyptum afferunt II, 171
templum Minervæ quod Lindi est, extruxerunt filios Ægypti fugientes II, 182
Danai & Xuthi in Peloponnesum adventus VII, 94
Daphnæ Pelusiæ II, 30, 107
Daphnis Abydenus IV, 138
Dardanos urbs V, 117. contermina Abydo VII, 43
Dardanei I, 188
Daritæ populus III, 92
Darius rex, Hystaspis filius I, 183, 210. II, 110. III, 70, VI, 98. VII, 1. VII, 11
è conjuratis in magos fuit unus III, 70
Darius idem sonat quod ἑρξείης, id est, *coercitor* VI, 98
ejus uxores III, 88
Darii liberi III, 12. VII, 2, 64, 68, 69, 72, 78, 97, 224. VIII, 89. IX, 106
de Darii futuro regno Cyri visio I, 209, 210
qua arte ad adipiscendum regnum usus III, 85, 86, 87
cum Persæ ajunt fuisse κάπηλον (*id est, institorem*) quoniam omnia quæstui habebat III, 89
Darii reditus & auri thesaurus III, 95, 96
statua ejus equestris III, 88
pecuniarum spe frustratus sepulcro Nitocridis aperto I, 187
unde Græciæ infensior redditus VII, 1
ejus expeditio in Scythas IV, 1, 85, 86, *&c.*
Alia ejus facta præ aliis memoratu digna vide II, 110. III, 88. IV, 44, 88, 135. V, 11, 12. VII, 194
item quædam ejus dicta III, 160. IV, 143. V, 105
ejus cum Indathyrso colloquium per quendam equitem IV, 126, 127
ejus oratio pro monarchia III, 82
oratio ejusdem ad primores Persarum de Orœte interficiendo III, 127
oratio ad Iones de ponte ad Istrum custodiendo IV, 98
Darius quondam Cambysis satelles III, 139
bene de se meritos remunerat III, 140, V, 11
luxato pede à Democede sanatur, & acta cum eo. III, 129, 130, 131, *&c.*
Babylonem obsidet, capit, & diruit portas murosque III, 150, 151, 152, *&c.*
Indos subegit III, 44
ejus crudele factum IV, 84
à Macedonibus poscit terram & aquam V, 17, & à Græcis VI, 48. VII, 133
ejus moneta ex auro puriss. IV, 166
ejus legati à Græcis in barathrum & puteum projiciuntur VII, 133
ejus obitus VII, 4
Darius Xerxis filius Artayntam ducit IX, 107
Dascylus Gygis pater I, 8
Dascylium, urbs, III, 120, 126. VI, 33
Datis Medus contra Athenas missus à Dario VI, 94
revocat Delios metu fugientes ipsum VI, 97
visionem in somnis videt VI, 118
ejus filii VII, 88
Datus opp. IX, 74
Dauliorum oppidum incensum VIII, 35
Daurises Darii gener V, 116, adversus Cariam tendit 122. interitus 121
Decelea IX, 15
Decelus IX, 72
Decelensium circa Helenæ investigationem acta IX, 72
eorum in Sparta vectigalium immunitas & dignitas præsidendi *ibidem.*
Decelensis populus *ibid.*
Decima redemptionis captivorum conscripta V, 77
Decimæ pecuniarum ex prædis VII, 27
Decimum quemque sorte comedunt inter se Cambysis milites fame adacti III, 25
Deioces Phraortis fil. I, 16, 37, 96
vir sapiens & juris dicundi peritus I, 90.
ad tyrannidem Medorum quo commento pervenit I, 97, 98
rex Medorum declaratus I, 98
ab eo regnum obtinente acta, & quomodo severitatem in exercenda justitia exercuerit I, 98, 99, 100, 101
ejus mors & anni regni I, 102
Deiphonus Euenii filius Apolloniata IX, 91
Delphi I, 51
ad eos missa donaria à Gyge I, 14. Crœso I, 50, 51, 52
apud Delphos primus quis munera posuerit I, 14
in numerum Delphorum adscribi volenti jus perpetuum datum Lydis I, 54
Delphi oraculum pro se & Græcia consulunt VII, 178
extreme formidantes Xerxem, urbem deserunt VIII, 37
barbaros à deo suo male affectos cædunt VIII, 38
Delphicum oraculum, *infinitis locis.*
Delphicum templum sua sponte conflagravit I, 50, II, 180
aliud Amphictyones trecentis talentis construendum locarunt II, 180. & quinam conduxere V, 62
Delta Ægyptiorum II, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 179
solum Delta, Ægyptum esse ajunt Iones non recte II, 15
Delubrum Jovis Carii I, 171. Jovis Olympii II, 7. Cereris IV, 53. Bacchi IV, 87. Amphiarai VIII, 134. Laji & OEdipodis IV, 149
in fano Latonæ admirabilissimum, ex uno factum lapide II, 155
delubra primi statuere Ægyptii II, 4
delubra à Persis incensa IV, 96. VIII, 144
Delus insula IV, 33, 34, 35
expiata à Pisistrato I, 64
Delos tremit antea inconcussa VI, 98
Deliorum fuga ob Persas VI, 97
revocati à Persis & nihil passi *ibidem.*
Delium Thebanorum VI, 118
Demaratus Aristonis filius, rex Spartæ V, 75. VI, 50, 63, *&c.*
de ejus genere & procreatione

varia circumferuntur VI, 63, &c. 69
matrem sciscitatur qui verus ipsius parens VI, 68
Demarati, *id est; à populo votis petiti*, unde nomen impositum VI, 63
Cleomenem deserit in expeditione V, 75
ejus cum Cleomene simultates & odium VII, 51, 63. 64, &c.
fuga ad Persas VI, 70. VII, 3
ejus elogium VI, 70
ejus colloquia de rebus Græcorum cum Xerxe VII, 101, 102, 103, 104, 209, 234, 235, 236
ejus ingeniosa per pugillares clam nunciandi ratio VII, 239
Demarmenus V, 41. VI, 65
Democedes, Calliphontis filius, medicus, quantus vir, ejus fortuna, & in quanto honore habitus à Dario III, 124, 129, 130, 131, 132
quo astu è Persia in patriam rediit III, 132, 133, 134, &c.
Democratiam laudat Otanes III, 80. VI, 43
improbant Megabyzus & Darius III, 81, 82
ejus incommoda III, 81
eam constituit in Græcia Mardonius V, 43
Democritus, vir illustris, & Naxiorum trierarchus VII, 46
Demonax à Mantineis, Cyrenæis missus reip. constituendæ IV, 161
Demonous Penthyli pater VII, 195
Demophilus Diadromei filius VII, 222
Dens Hippiæ tussi excussus evanescit: & quid hac re portentum VI, 107
Dentes ex uno osse universi, tam molares quam ceteri, in quadam maxilla IX, 82
De deposito nihil aliud cogitandum quam ut repetenti reddatur, quidque acciderit cuidam depositum neganti VI, 86
Derusiæi, Persarum genus I, 125
Dersæi Thraciæ populus VII, 110
Descriptio temporis nunquam V, 92
Detractio res deterr. VII, 10, §. 7
Deucalion rex I, 56
Deus eminentissima gaudet deprimere VII, 10, §. 5
deum tentare, idem quod facere VI, 86, §. 3
deus quod fieri vult, nemo effugiat IX, 16
invidens vitæ humanæ spatio VII, 46
præsignificat ingentia mala orbi aut regioni ventura VI, 27
Deus Græcorum I, 90
de illo impia cogitatio Apriæ II, 169
Deos nemo latet in sceleribus VIII, 106
Deorum νέμεσις καὶ φθόνος I, 34. III, 40. VII, 10. §. 5. VIII, 106, & 109
invidiam excitant acres vindictæ IV, *ult.* VIII, 106
deus ab Ægyptiis verberatur quidam II, 132
deorum ira in nepotes etiam extenditur VII, 137
duodecim deorum cognomina ab Ægyptiis Græci sunt mutuati II, 4
sacra peragunt Athenienses VI, 108
omnia fere deorum nomina ex Ægypto in Græciam pervenerunt II, 50
Dii Arabum III, 8. Libyum, IV, 188. Scytharum IV, 59. Thracum V, 7
Græci V, 49
regales V, 106
Χθόνιοι IV, 33
deos externos exigunt Caunii I, 172
Diacœle via quædam nominata VI, 103
Diactorides pater Eurydames uxoris Leutychidis VI. 71
Diactorides Cranonius, unus è procis Agaristæ VI, 127
Diadromeus Demophili pater VII, 222
Diana Ositis seu Dionysi filia II, 156
eam Cereris filiam unde fecerit Æschylus *ibid.*
Bubastis ab Ægyptiis dicta *ibid.* & 137
Templum Buto II, 155
Dianæ festum in Ægypto II. 137
aliud apud Brauronem VI, 138
Dianæ templum maxime memorabile apud Bubastin II, 137, 138
Dianæ templum Sami III, 48
ad Trechinem VII, 176
Diana regia IV, 33
Dianæ Orthosiæ ara IV, 87
Dianæ oraculum II, 83
Dianæ urbem suam donant Ephesii obsessi I, 26
templum in Artemisio VII, 176
Dicæa urbs VII, 109
Dicæus, Theocydis filius, exul, apud Medos illustris VIII, 65
quædam sibi visa portenta narrat, Demaratum testem citans VIII, 65
Dictyes, animal IV, 192
Dictynnæ delubrum & à quibus structum III, 59
Dienecis Spartani virtus ad Thermopylas VII, 226
ejus dictum *ibidem.*
Dies, repente nox factus I, 47, 103. VII, 37
certo die non egrediuntur Lacedæmonii ad bellum VI, 106
diei natalis observatio apud Ægyptios II, 42
diei in horas distributio à quibus facta II, 4
iter IV, 101
dies varii vitæ hominum I, 32
Dindymene mater I, 82
Dinomenes Gelonis pater VII, 140
Diomedis ἀριστεία II, 116
Dion urbs VII, 26
Dionysiophanes Ephesius IX, 83
Dionysius Phocæensis, classis Ionum dux ejusque ad Iones oratio VI, 11
res ab eo gestæ *ibid.* & *seq.*
post cladem Ionum quo devenerit VI, 17
Dionysus, Apollinis & Dianæ pater II, 156
è Semele Cadmi filia à Græcis putatur genitus, II, 145
educatus in cinnamomifera III, 111
ab Jove insutus in femore II, 146
è deorum novissimis apud Græcos, non & apud Ægyptios II, 145
Ægyptiace Osiris dictus II, 144
Dionysi festum III, 97
Dionysi trieterica IV, 108
Dionysus & Urania ab Arabibus invocantur in fœdere ineundo III, 8
Arabibus Urotalt dictus *ibid.*
Dioscuri VI, 127
eorum nomen Ægyptiis ignotum II, 50
Dipæensium prœlium IX, 34
Dipodes, murium genus IV, 192
Diræ in capita II, 39
Dithyrambus Harmatidæ filius VII, 227
Dithyramborum autor quis fuerit I, 23
Divinatio Ægyptiorum II, 83. Nasamonum IV, 172. Scytharum IV, 67
divina præferenda humanis V, 63
divinum quid videatur Herodoto VII, 137
Divinitatis solers prudentia erga homines III, 108
Doberes pop. Pæoniæ V, 16. VII, 113
Dodona II, 52, 58
Dodonæum oraculum I, 46. II, 52, 55
Dodonæorum antistites II, 55
Dodonæi IV, 33
Dodonææ columbæ II, 55, 57
Dolia argentea Delphos à Crœso missa I, 51
Dolonci Thraces VI, 34
ab Absinthiis bello vexati *ibidem.*
oraculum consulunt *ibid.*
Miltiadem regem creant VI, 35, 36
Dolopes VII, 185
Domus subterraneæ Æthiopum III, 97
domos non possident Indi nonnulli III, 100
Domestica mala Psammeniti majora quam ut ea deflere possit II, 14
Domicilia subterranea pyramidis II, 148
domicilia ex micis salis IV, 185
domicilia è virgultis, & versatilia, è lentiscis suspensa IV, 190
Dona ad Æthiopes explorandi gratia missa II, 20
dona Amasis Delphis data II, 180
dona Græcorum Ægyptum incolentium ad templum Delph. instaurandum II, 180
dona Democedi medico ab rege &

& uxoribus data III, 130
dona quantum apud milites possint VIII, 4, 5
dona ei qui primus muros Sardium ascenderit pollicetur Cyrus I, 84
Donaria Alyattis Delphos missa I, 25
donaria Crœsi varia I, 92
donaria divis data à Crœso ex bonis adversarii I, 92
donaria Delphos à Crœso missa & rursus alia I, 51, 52
donaria Delphos à Gyge missa I, 14
donarium Midæ Delphos missum, regia sella I, 14
donaria in templo Delphico VIII, 35
donarium Lacedæmoniorum I, 51
donaria Amasis II, 182
donaria regis Pheronis II, 111
donaria Rhodopis Delphos missa II, 135
donarium Arionis apud Tænarum I, 25
donaria è præda Persica IX, 80
Dores Euryanactis pater IX, 10
Dores I, 144, 146
Dores à Crœso subacti I, 6, 28
eorum migratio crebra I, 56
Dores & Iones ex insulis egredientes in continenti sedes ponunt I, 171
eorum prima expeditio adversus Asiam III, 56
Dores in classe Xerxis militantes VII, 93
Dores in Atticam quarto profecti V, 76, *ubi & quando iterum ac tertio.*
Dorienses Pentapolin incolentes I, 144
Doriensium principes ex Ægypto oriundi VI, 53
Doriensium civitates multæ & insignes VIII, 73
Doriensium sacra I, 144
Dorica gens unde cognominata I, 56
Doriex tribus mutantur V, 68
Dorieus Anaxandridæ filius ex prima uxore V, 41
inter æquales excellit V, 42
nolens sibi à fratre imperari, coloniam alio ducit V, 42
ejusque fortuna V, 42, 43, 44, 45, 46
ejus mors V, 45, 46. VII, 158, 205
Doris regio incursata à Medis Thessalorum consilio & odio VIII, 31
Doris vestis V, 87
Doriscus V, 98. VII, 25, 106
Doriscus, Thraciæ litus & campus ingens, & castellum Darii VII, 59
Dorus Hellenis filius I, 56
Dorus Megasidis filius Paphlagonum & Matienorum dux VII, 72
Doryagus Leobotis fil. VII, 204
Dromos Achilleus IV, 55
Dropici, Persarum genus I, 125
Drymus oppidum VIII, 33
Dryopis regio I, 56. VIII, 31
Dryopes pop. I, 146
Dryopum civitates VIII, 73
Dyma Achæorum (*Gr.* Drime) I, 145
Dymanatæ tribus Sicyonia V, 68
Dyras amnis VII, 198
Dysorum mons V, 17
Dysenteria in Xerxis exercitu VIII, 115

E.

Ebenum ubi nascatur III, 114
Ecatonnesi I, 151
Ecbatana Syriæ I, 98. III, 62 & eorum extructio atque situs I, 98
Ecbatana Mediæ III, 65
Echecrates Eetionis pater V, 92
Echemus Aëropi filius IX, 26
Hyllum in monomachia interfecit *ibidem*
Echestratus Hegois filius VII, 204
Echinades insulæ II, 10
Echidna III, 108
Echines murium genus sic dictum IV, 192
Eclipsis solis VII, 37
Edoni pop. V, 11, & 124. VII, 110, 114. IX, 74
Eetion Echecratis filius ejusque genus V, 92
ei datum oraculum *ibid.*
Eion urbs super Strymonem VII, 25, 113, VIII, 118
Elatea urbs VIII, 33
Elbo insula II, 140
Electrum unde venire feratur III, 115
Eleonius civis V, 43
Elephantes supra modum grandes in Africa IV, 191
Elephantina urbs Ægypti II, 9, 17, 28, 29, 30, 31, 69, 175
Elæus Chersonesi VI, 140, VII, 21, 33
Elæusii Xanthippum orant de ultione Protesilai sumenda IX, 119
Eleus, Agæi filius, unus è procis Agaristæ VI, 127
Eleus quidam vates III, 132
Eleusis VIII, 65
apud Eleusinem Atheniensium prœlium I, 30
Eleusinem Cleomenes cum Peloponnensibus invadit V, 74, 75, 76
ibi fanum dearum VI, 75
Eleusine sepulti Argivi 9, 27
Eleusiniæ Cereris templum IX, 56, 100
Elis, Ætolorum colonia VIII, 73
Eleorum agonothetæ VI, 127
Eleorum justissimum ac maximum certamen II, 160. quod tamen arguunt Ægyptii *ibid.*
Elei Minyarum oppida delevere IV, 148
Elei venientes post prœlium suos duces exilio cur mulctarint IX, 76
in Eleo agro muli cur nequeant gigni IV, 30
Elisyci VII, 165
Elorus flumen VII, 154
Enagees, *id est piaculares* I, 61, V, 71
Enaries, divinationem à Venere habentes IV, 67 *at*, I, 105. Enarees.
Enchelees V, 42, IX, 61
Eneti, qui sunt ex Illyriis & eorum lex I, 196
Eneti, in Adria V, 9
Enienses VII, 185, 198
Enipeus fluvius Thessaliæ VII, 129
Enneacrunos VI, 137
Enneaodoi VII, 114
Eordi populi VII, 185
Epaphus, qui & Apis II, 153. III, 27, 28
Epaphi boves mares II, 38
Ephesus, civitas Ionum I, 42. II, 10 & 158
ex Epheso ad Sardis iter V, 54
Ephesinum templum II, 148
Ephesii obsessi à Crœso urbem suam donant Dianæ I, 26
Ephesii soli ex Ionibus ab Apaturiis festis arcentur, & cur I, 147
Ephori Spartæ IX, 6
Epialtes Eurydemi filius VII, 213
Thermopylarum proditor VII, 213, 214, &c.
ejus fuga & interitus VII, 213
Epicichlides Homeri II, 24
Epicydides Glauci pater VI, 86
Epidaurus, insula, antea OEnone dicta VIII, 46
Epidaurus expugnata III, 52
Epidauri tyrannus Procles III, 50
Epidaurii I, 146
Epidaurii oraculum consulunt, quum eorum tellus nihil produceret V, 82
Epidauriis oleas permittunt Athenienses, & inter eos pacta & acta V, 82, 83, 84
iis Æginetæ antea parentes, ab iis desciscunt, & clades inferunt V, 83
Epigoni Homeri, si modo ejus sunt IV, 32
Epigramma vatis Megistiæ VII, 228
Mandroclis Samii IV, 88
epigrammata Spartiatarum qui occubuere ad Thermopylas VII, 228
tripodum litteris Cadmeis incisa V, 59, 60, 61
Episcythison, id est, *Age Scytham:* hoc est, intemperantius bibe VI, 84
Epistrophus Amphimnesti pater VI, 127
Epium oppidum IV, 148
Epizelus Cuphagoræ filius VI, 117
cæcus in acie quomodo factus *ibidem.*
Epulæ in festis I, 31
Equa leporem enixa VII, 57
equæ tres Olympiacas victorias adeptæ, ubi sepultæ VI, 103
equæ Thessaliæ optimæ VII, 196
equis pisces pro pabulo ubi V, 16
equi colubros vorant I, 78
equi sacri candidi in Cyri exercitu I, 189
equi sacri in exercitu Xerxis VII, 55
equi fluviales Ægyptiis sacri, eorum natura, & descriptio II, 71
equos præcipue immolant Scythæ IV, 61

equi ubi Soli immolantur I, 216
equus camelum reformidat & ideo contra equos cameli instructi I, 80. VII, 87
apud Persas habebant nomina III, 88
equorum regiorum fætura I, 192
equos quadrijugos jungere Græci ab Afris didicere IV, 189
equos ad venatum in ventrem cubare edoctos ducunt Iyrcæ IV, 22
equi Sigynarum quales V, 9
equi satrapæ Babylonii I, 192
equi Indorum III, 106
equi silvestres candidi IV, 52
equorum jubæ pro cristis VII, 70
equi vim hyemis ferunt in Scythia, quam nec muli nec asini IV, 28
equi quinquaginta strangulantur ad sepulcra regum Scytharum IV, 72
equi Nisæi III, 106. VII, 40
equi albi triceni à Cilicibus Dario pendi soliti III, 90
equi hinnitu Darius quomodo regnum nactus III, 85, 86, 87
equus Masistiæ ipsum excutit IX, 22
equo crura cum genibus abscissa, quod dominum straverat VII, 88
equus Artybii in armatum erigi doctus V, 111
Equisonem regis Scythæ cum rege defuncto sepeliunt IV, 71
equisonis & equi virtute Darius ad regnum promotus III, 85, 86, 87
Equitatus Xerxis quantus VII, 84, &c.
Equitare docent liberos statim à quinto anno Persæ I, 136
Equites Spartæ VIII, 124
Erasinus fluvius VI, 76
Cleomenis de eo dictum *ibid.*
Erechtheus rex Atheniensium VIII, 44
Orithyiæ pater VII, 189
ab Homero laudatus II, 28
ei apud Athen. sacra afferunt Epidaurii V, 82
ejus templum in arce Atheniensium VIII, 55
Eresione Homeri II, 33
contra Eretriam & Athenienses, duces Persarum missi V, 94
Eretriensium & Persarum acris pugna VI, 101
Eretria & Eretrienses à Persis subacti VI, 101
Eretriensium naves Milesiis auxiliantur, ut gratiam reddant V, 99
Eretrienses Iones VIII, 46
Eretrienses Susa abducti clementer à Dario tractati VII, 119
Eridanus fluvius fabula Herodoto III, 115
Erinnyes Laii & Oedipi IV, 149
Erinnyum delubrum IV, 149
Erochus urbs VIII, 33
Error parit damna VII, 10. §. 6
Erxander, Cois pater IV, 97. V, 37
Erycis regio, Heraclidarum V, 43
Erycina regio V, 45
Erythia insula IV, 8
Ἐρυθρὴ βῶλος urbs sic dicta, *id est, rubra gleba* II, 111
Erythræ I, 142
Erythræorum cum Chiis bellum I, 18
Erythræ Bœot. IX, 15, & 19
Erythræi & Chii eandem sermonis proprietatem servant I, 142
Erythræa urbs aspera & montosa II, 18
Eryxo, Arcesilai vidua mariti interemptorem necat IV, 160
Etearchus rex Oaxi IV, 154
alius Ammoniorum rex II, 32
Eteocles Laodamantis pater V, 61
Etesias non esse causam augmenti Nili II, 20
Euænetus Careni filius VII, 173
Euagoras Laco VI, 103
Eualcides Eretriensium dux, vir illustris V, 102
Eubœa insula, magna ac beata, Cypro non inferior V, 31
ad eam prœlium Græcorum cum Persis gestum VIII, 4, &c.
Eubœenses ut tractati à Gelone VII, 156
Eubœensibus datum oraculum, quod male spernunt VIII, 20
Euboicum talentum III, 89
Euboicæ minæ III, 89
Eubœæ cava VIII, 13
Euclides & Cleander Hippocratis filii VII, 155
Euergetæ regis Persici VIII, 85
Euenius Deiphoni haruspicis pater IX, 91
sacrarum solis ovium custos IX, 92
excæcatus misere, & ultio ob id de Apolloniatis sumpta IX, 92
cæcus divinationem obtinet IX, 93
Euelthon Salaminis rex IV, 162, V, 104
ab eo thuribulum dedicatum Delphis *ibid.*
circa eum & Pheretimam acta *ibid.*
Euesperidæ bonum solum incolentes IV, 171
Eumelus Admeti fil. II, 2
Eumenes Anagyrasius Atheniensis præstantissimus in pugna navali VIII, 93
Eunomus Polydectis filius VIII, 131
Eunuchi apud Persas pretiosiores quam servi non castrati VIII, 105
Eupalinus, Naustrophi filius, architectus III, 60
Euphorbus Alcimachi, proditor Eretriæ VI, 101
Euphorion, Æschyli poetæ pater II, 156
Euphorion Cynægiri pater VI, 114
Euphorion Laphanis pater, qui Castorem & Pollucem in domum suam recepit & in omnes homines fuit hospitalis VI, 127
Euphrates flumen I, 180. V, 52
tortuosus à Nitocri redditus I, 185
Euripus V, 77. VII, 173. VIII, 15
Europa à Cretensibus rapta I, 2
Europæ filii Sarpedon & Minos I, 173
Europa Tyria an nomen Europæ dederit IV, 45
Europa longitudine Asiam & Africam, non & latitudine, assequitur IV, 42, 45
Europæ commoditates VII, 5
Europæ nomen unde impositum IV, 45
Europæ extrema ignota III, 115, 116
Euryanax Dorici filius, collega Pausaniæ IX, 10, 52, 54
Eurybates quinquertio VI, 92
ejus clades & interitus *ibid.* IX, 74
Eurybiades, Euryclidæ filius, dux classis Græcorum VIII, 12
in Eurybiade consilii inopia VIII, 74
Eurybiadæ laus VIII, 124
Euryclides VIII, 2
Eurycrates Polydori filius VII, 204
Eurycratides Anaxandri filius VII, 204
Eurydame Leutychidis uxor VI, 71
ejus genus *ibid.*
Eurydemus Epialtæ pater VII, 213
Euryleon cum Dorieo coloniæ deductor unus superstes è bello V, 46
Selinusiorum tyrannus V, 46
ejus interitus *ibid.*
Eurymachus Leontiadis pater VII, 205
Eurymachus Leontiadis filius interemptus VII, 233
Euryphron Proclis filius VIII, 131
Eurypylus frater Thoracis Larissæi IX, 57
Eurysthenes, Aristodemi filius VII, 204
Eurysthenis familia honoratior VI, 51
Eurysthenes & Procles gemini, Spartæ reges IV, 147. VI, 52
oraculum super eis consultum *ibid.*
eorum dissensio per omnem vitam *ibidem.*
circa eos & Theram avunculum pro regno acta IV, 147
Eurystheus IX, 26, 27
genus ejus nolunt labefieri Lacedæmonii V, 39
Eurytus & Aristodemus ob extremam lippitudinem è castris à Leonide remittuntur VII, 229
Euryti virtus & interitus *ibid.*
Euthœnus Hermolyci pater IX, 104
Euthymus IV, 159
Eutychides Sophanis pater IX, 72
Euxinum mare I, 6, 72
Euxini ponti nationes IV, 47
Exampæus locus inter Borysthenem & Hypanin IV, 52, & 81
Exercitu donari apud Persas, eximium IX, 108
Exitus rerum inspiciendus I, 32
cum initio non est manifestus VII, 51
cum initio non est manifestus VII, 51
Experiendo fiunt omnia VII, 9
Expiandi modus idem fere apud Lydos qui apud Græcos I, 35
expiatio Adrasti fratricidæ I, 35
expiatio Deli I, 64

F.

Fabas nec ferunt Ægyptii nec edunt II, 37
Faba in sortitionibus VI, 109
ad Famem arcendam quid Lydi excogitaverint I, 94
fames immanis in castris Cambysis II, 25
fames in Xerxis exercitu, in reditu VIII, 115
fames obsessorum Sesti IX, 117
Familia quadrigam alens VI, 35
Fanum Jovis Thebani I, 182. Jovis Beli I, 181. Jovis sub fago conditum II, 56. Protei II, 112. Veneris Uraniæ vetustissimum I, 105. Apollinis VIII, 135. Pallenidis Minervæ I, 62. Æaci V, 89. Phylaci VIII, 39. Autonoi ibid Androcratis herois IX, 25. fanum Græcum maximum & celeberrimum in Ægypto II, 178
Fato sortem destinatam deo quoque fugere impossibile I, 91
fati necessitas I, 91. III, 43, 63, V, 92
Fax Vulcani VIII, 98
Felis amantissima fœtuum II, 66
Ægyptiorum circa hoc animal superstitio ibid.
felium sepulturæ II, 67
Felicitas humana in eodem tenore non perstat I, 5
felicitas Polycratis insidiosa III, 40, &c.
Festa ad imitationem instituta III, 48
Festi celebratio, I, 191
Festinatio parit errores VII, 10. §. 6.
Ferrum ad perniciem hominum I, 68
Ferri compactionem solus omnium excogitavit Glaucus Chius I, 25
Festum Cyzicenorum, matri deorum IV, 76. festum Ægyptiorum abrogatum à Cambyse III, 29
festa Ægyptiorum, Dianæ, Isidis, Minervæ, Solis, Latonæ, Martis II, 59
festum Minervæ IV, 180
festum Dionysi II, 48. III, 97
festum Theophania I, 51. festum Persarum, μαγοφόνια dictum III, 79. festa Apaturia I, 47. festi nomen, Accensio lucernarum II, 62
Fidei dandæ modus apud Nasamones IV, 172
fides Arabum firmissima III, 8
Filios regum benigne tractant Persæ III, 15
Fibularum in veste ab fæminis periculum V, 87
Ficus non habebant Persæ I, 71
Finitimos Medi & Persæ colunt I, 134
Flamma è pectore simulacri effulget VI, 82
Fluvios inter omnia religiose colunt Persæ I, 138
fluviorum Scythiæ nomina, Ister, Tyres, Hypanis, Borysthenes, Panticapes, Hypacyris, Gerrhus, Tanais IV, 47. fluviorum Thraciæ nomina, Tearus, Contadesdus, Agrianes, Hebrus, IV, 90. Thessaliæ fl. præcipui hi quinque, Peneus, Apidanus, Onochonus, Enipeus, Pamisus. VII, 129. Penei *autem fit mentio & cap proxime praced.* Araxes qualis & quantus I, 202. Asopus IX, 15, 30. Achelous II, 10. Axius VII, 23. Corys in Arabia III, 9. Cinyps IV, 175. Crathis I, 145. Caicus VII, 21. Contadesdus IV, 90. Choaspes V, 49. Gerrhus IV, 19. Gyndes V, 52. Halys I, 72. Hypanis IV, 47. Is I, 179. Melas VII, 58. Phasis II, 103. IV, 38. Parthenius II, 104. Pirus ingens fluvius I, 145. Panticapes IV, 54. Sperchius VII, 198, 228 Thermodon II, 104. IX, 27. Tigris I, 189. Tanais IV, 20. Tyres IV, 11, 51. Triton IV, 191
Fluvii quorum aqua exercitui Xerxis defecerit VII, 42, 108, 196 *fit autem mentio hujus defectionis &c.* 21, & 187
Fœdus affinitate firmatum I, 74
fœderis ineundi ratio apud Scythas IV, 70. apud Arabes III, 8
fœdus à Babyloniis cum Crœso initum I, 74
fœdus Crœsi cum Amasi Ægyptiorum rege ibid. Polycratis cum Amasi rege III, 39
fœdus perfidum Persarum cum Barcæis IV, 201
Fœmina exuta tunica verecundiam pariter exuit I, 8
fœminæ Ægyptiæ humeris bajulant, viri capitibus onera imponunt II, 35
fœminæ apud Ægyptios negociantur ibid.
fœminæ Zavecum currus aurigantur in bellum IV, 193
fœminas Atheniensium à Braurone prædati Pelasgi IV, 145. VI, 138
fœminæ ex Asia raptæ I, 2, 3, 4
fœminarum Barcæarum mamillæ circa muros appensæ V, 302
fœminæ à Babyloniis strangulatæ ne frumentum absumerent III, 150. earum quinquaginta millia Babyloniis à Dario suppeditata, ut succresceret soboles III, 159
fœminæ colo & similibus rebus donandæ, non exercitu IV, 162
fœminas adducere, Persarum convivantium mos V, 18
fœminæ virili virtute VIII, 88
fœminæ agrestes IV, 19
fœmina virgo quæ erat semivipera IV, 9
fœmineus morbus fani Veneris spoliatoribus immissus I. 105
Fodiendi ratio ut terra effossa non prodeat II, 150
Fons Thestis IV, 159. fons Apollinis I, 118 fons Solis IV, 181. fons Gargaphie IX, 25. fontes Mæandri VII, 26. fons, in quo qui loti sunt, efficiuntur perinde atque oleo inuncti, violam olentes III, 23
fons quidam amarissimus IV, 52, 81
fontes novem aquarum, *vide* Novem fontes.
Formicæ Indicæ ubi nascantur canum magnitudine, earumque descriptio III, 102, &c. ubi ut illis Indi aurum suffurentur.
Fortunam bonam in vita & in morte experiri difficile est III, 43
fortuna consilium aliquando superat VII, 10. §. 4.
fortunati iidem semper non sunt I, 207
Forum nullum est Persis I, 153
fora Græcorum ibid.
Fratrem præ marito & liberis uxor Intaphernis salvum cupit, & sui desiderii rationem reddit III, 119
Frigoris vis apud Cimmerium Bosporum IV, 28
Fructus quarundam arborum qui jactus in ignem odore suo circumstantes inebriat I, 202
tonitrua & Fulgura in Xerxis exercitum ingruunt, & complures occidunt VII, 42
sed apud Herodotum est πρηστῆρες *quod vertit* fulgura.
Fulmen in ædes Scylæ regis delapsum IV, 79
fulmina grandes arbores aut ædificia percutiunt VII, 10
fulmina in barbaros Delphis è cœlo demissa VIII, 37
Furens homo III, 38
Fures pecuniæ Sardanapali II, 150
fures regiarum Rhampsiniti pecuniarum & eorum solertia II, 121
Fustuaria pugna apud Ægyptios in sacris II, 73

G.

Gades IV, 8
Gæson locus IX, 96
Galaica regio, ætate Herodoti Briantia VII, 108
Galea Corinthia IV, 180
Galepsus, Græca urbs VII, 122
Gamori Syracusani VII, 155
Gandarii pop. III, 91
eorum armatura & dux in Xerxis exercitu VII, 66
Garamantes pop. & eorum mores IV, 174, & 183
Gargaphie fons IX, 25, 48
Gavanes Temeno oriundus VIII, 137
Gebeleizis dæmon IV, 94
Gela à Lindiis condita VII, 153
ejus tyrannus Hippocrates VI, 23
Gela Hieroni à Gelone fratre demandata VII, 156
Gelo Siciliæ tyrannus, ejusque potentia, & opes VII, 145, 153, 157, 158
quomodo creverit & ad regnum pervenerit VII, 153, 154, 155, &c.
circa eum & legatos Græcorum acta VII, 153, 154, &c.
ejus res gestæ VII, 155, 156, 158
Gelonus Herculis filius IV, 10

Gelonus Budinorum urbs IV, 104
Geloni quondam Græci IV, 108
eorum mores IV, 109
Gelu maximum ubi IV, 28
Genitura Indorum qualis III, 101
per Generationes Computatio II, 142
Geometria unde ad Græcos venerit II, 109
Gephyræi unde oriundi V, 57
Athenas commigrant, & cur V, 57, 61
ubi templa feorfum ab eis extructa &c. V, 61
Geræftus IX, 104
Gergis Ariazi filius imperator in Xerxis exercitu VII, 82
Gergithæ VII, 43
è prifcis Teucris V, 122
Germanii, Perfarum genus I, 125
Gerra Perfarum IV, 60, 61, 98
Gerrhus locus IV, 53
Gerrhus fluvius IV, 19, 47
ejus defcriptio IV, 56
Geryonis vaccæ IV, 8
Getæ immortales à Dario fubacti IV, 93. qui dein exercitum Darii fequuntur IV, 96
eorum dæmon Zamolxis IV, 94
Gigamæ Afri & eorum defcriptio IV, 169
Gigonus urbs VII, 123
Gillus Tarentinus exul, redimit Perfas & ad Darium reportat III, 138
Darius eum fruftra per Cnidios reducere Tarentum conatur *ibid.*
Gindanes populus IV, 176
uxorum eorum fimbriæ pelliceæ in veftimentis *ibid.*
Glaucon Leagri pater IX, 74
Glaucus Chius I, 25
folus omnium compactionis ferri excogitator I, 25
Glaucus Chius caprarius H, 21, 22, 23
Glaucus Epicydis fil. VI, 86. §. 1
ejus laus *ibid.* depofitum fufcipit ab hofpite Milefio *ibid.* id poftea fufcepiffe negat VI, 86, §. 2
Pythiam confulit an jurejurando pecuniam intervertat VI, 86, §. 3
ejus genus funditus interit VI, 86, §. 4
Glaucus Hippolochi fil. I, 147
Glifantem & Tanagram Thermodon interfluit IX, 42
Gnurus Lyci filius, Anacharfidis pater IV, 76
Gnomonis inventores Babylonii II, 109
Gobryas è magi occiforibus III, 70, 73, 78
Gobryas Mardonii pater VII, 82
Gobryæ confilium de abeundo è Scythia, Dario datum IV, 132, 134
Gobryæ uxor, Darii foror VII, 5
Gobryæ filia, uxor Darii VII, 2
Gobryas Darii & Artyftonæ filius VII, 72
Gonnus urbs VII, 128, 173
Gordius, Midæ pater I, 14. VIII, 138
avus Adrafti I, 35, 55
Gorgo Cleomenis filia V, 48
patrem fcite monet ut fibi caveat ab Ariftagora V, 51
eadem Leonidæ uxor, ut Demarati tabellas aperiri monuerit VII, 239
Gorgonis caput ex Africa affert Perfeus II, 91
Gorgus Salaminis Cypriæ rex V, 104. VIII, 2. VIII, 11
fpoliatus à fratre V, 104
eam recipit V, 115
Gortus, *vel* Gorgus, Cherfis filius, dux in claffe Xerxis VII, 98
Græcia temperatiff. anni tempeftates fortita III, 106
Græcia paupertatis alumna, hofpes virtutis VII, 102
non imperatorum indiga in bello Perf. fed exercitus VII, 161
in eam primi à Dario exploratores miffi III, 135, 138
Græciæ infenfior unde redditus Darius VII, 51
in Græciam caduceatores miffi ad petendum terram & aquam VI, 48. VII, 32
Græcia à quo tempore & fub quibus plus mali paffa VI, 98
Græcorum & Perfarum in cultu deorum collatio I, 131
Græcorum cœnæ quo dicto à Perfis perftringuntur I, 133
Græcorum fefta eadem littera finiunt I, 148
Græcorum negociationes I, 153
Græcorum litteræ & calculi II, 36. V, 58
Græci ab Ægyptiis pleraque fumpfere II, 49, 50, 51, 58
Græca lingua quando primum in Ægyptum introducta II, 154
Græcorum in Ægypto negociationes, fana, urbes II, 178
Græcorum deorum ætas cum Ægyptiorum collata II, 144, 145, 146
Græcorum natalitia IV, 26
Græci in templis non coeunt, ut nec Ægyptii, ficut alii mortales II, 64
Græci veftem & ægidas Minervæ & alia ab Afris mutuati IV, 189
Græcorum & Lydorum leges prope fimiles I, 94
Græcorum ampla fora I, 153
Græci puerorum amoribus dediti I, 135
Græca gens dexterior quam barbara & ab ineptiis abhorrens I, 60
Græci virtutis certamen agunt, non pecuniæ VIII, 26
Græcos auctores injuriarum ajunt barbari I, 2, 4
univerfi ante Crœfi imperium liberi fuere I, 6
Græcorum potentiffimos fibi conciliat Crœfus I, 56
Ignorantia ante res Perficas, ut Samum & columnas Herculis æque diftare opinarentur VIII, 132
Græcis difcordiæ principium cum Perfis quod extiterit I, 5
Græcis & barbaris malorum initium V, 97
Græcorum variæ fententiæ de loco pugnæ navali conftituendo VIII, 49
Græcorum ducum diffenfus in bello Perfico VIII, 74
Græcorum concilium contra Xerxem VII, 145
Græcorum confultatio infequantur hoftes necne VIII, 108, 109
Græcorum confilium de bello Thebis inferendo IX, 85
Græcorum à Mycale profectorum confultatio IX, 113
Græcorum duces ad Pylas VII, 204
Græcorum duces ad Salaminem qui fuerint præftantiffimi & præmia iis data VII, 123, 124
Græcorum præftantiffimi Lacedæmonii I, 69
Græcorum ftrenuiffimi & civitatum & virorum contra Medos IX, 70
Græcorum præftantiffimi ad Mycalen IX, 104
Græcorum præftantiffimi in pugna navali VII, 17
Græci Ægyptum incolentes cum Cambyfe congrediuntur fanguine epoto. III, 11
contra Græcos expeditionem Xerxis quid moverit VII, 6
ubi Xerxem excipere ftatuerint VII, 177
Xerxem qui Græcorum opperiebantur ad Thermopylas VII, 202
eorum fœdus contra eos qui non adacti neceffitate cum Xerxe pepigerant VII, 132
è Græcis qui terreftres copias Xerxi præbuerint, & qui nauticas VII, 185. & alii qui fe recens adjunxerunt Xerxis exercitui VIII, 66
Græcorum exercitus contra Mardonium ad Platæas quibus & quomodo comparatus & inftructus IX, 28, 29
Græci contra Mardonium caftra ubi locarint IX, 19. quem locum permutant IX, 50, 51
Græci prædam Mardonii inter fe difpartiuntur IX, 80
Græci qui naves ad claffem Græcorum fuppeditarunt VIII, 43, 44, &c.
Græcorum prœlium ad Eubœam geftum VIII, 11, 12
Græcorum claffis ad Salaminem perftat Athenienfium rogatu VIII, 40
Græci claffem ad Samum applicant IX, 95
Græci fugam facere volentes ut à Themiftocle retenti VIII, 4
Græci Olympia agentes & alia certamina in medio bello VIII, 26
Græcofcythæ IV, 17
Gratiarum collis IV, 175
Grinus Æfanii filius, Theræ infulæ

læ rex IV, 150
Grynea urbs I, 149
Grues, plagæ Scythicæ hyemem fugientes quo se conferant II, 22
Grypes aurum servantes III, 116. IV, 13
Gygadas Delphis dictus thesaurus ab Gyge donatus I, 14
Gygæa palus, proxima Alyattis sepulcro I, 93
Gygæa, Amyntæ filia V, 21. VIII, 136
Bubari collocata à fratre Alexandro V, 21, VIII, 136
Gyges, Dascyli filius I, 8
Candaulis satelles I, 8. vel Heraclidarum I, 91
ejus circa uxorem Candaulis acta I, 8, 9, *&c.*
Candaulem obtruncat I, 12, 91
uxore Candaulis & regno potitur I, 13, 91
donaria Delphos ab eo missa I, 14
& primus barbarorum is munera apud Delphos posuit I, 14
Mileto & Smyrnæ arma infert, Colophonem vi capit I, 14
quot annos regnarit *ibid.*
ejus filius Ardys I, 15
Gyges pater Myrsi III, 122
Gymnicum certamen II, 91
Gymnopædiæ Lacedæmoniorum VI, 67
Gyndes fluvius unde oriatur, & quo inde fluat I, 189. V, 52. à Cyro in ccc. ac sexaginta rivos diductus I, 202. V, 52

H.

HÆmus mons Scythiæ, cujus è jugis tres fluvii manant IV, 49
Haliacmon amnis VII, 127
Halicarnassus civitas II, 178
cur privata sacrorum participatione I, 144
Pedasensibus vicina VIII, 104
Halizones Scythiæ populi IV, 17
Halys amnis I, 5. VII, 26
post Phrygiam V, 52
quos populos interfluat I, 72
ejus fluxum quomodo averterit Thales Milesius I, 75
intra Halym fluvium populi à Crœso subacti I, 28
Hamilcar, in Amilcar.
Hannon Amilcaris pater VII, 165
Harmamithres & Tithæus Xerxis equitatus præfecti VII, 88
Harmatideus Dithyrambi pater VII, 227
Harmocydes, Phocensium dux IX, 17
Harmodius & Aristogiton Hipparchi interfectores V, 55
liberatores Athenarum VI, 123
Harpagi Medi familiaritas & autoritas apud Astyagem I, 108
ei negotium datur interimendi Cyri *ibidem.* & domus in luctu ideo I, 111
quia jussum non exequutus, carnibus filii ab Astyage pastus I, 119
& ejus constantia in perferenda Astyagis crudelitate *ibid.*
Astyagis ulciscendi cupidus, quo pacto defectionem molitus fuit I, 123, *& seq.*
Astyagi a Cyro capto insultat I, 129
Mazari defuncto succedit I, 162
gesta ab eo adversus Ionas I, 162, 163, *& seq.*
litteræ ejus ad Cyrum scriptæ missæque occulte I, 123, 124
Harpagus alius Persa dux VI, 28
capit Histiæum vivum & in crucem agit VI, 28, 30
Haruspicina Menelai nefaria II, 119
Hebes tesseram dat Leutychides militibus IX, 97
Hebrus fluvius IV, 90. VII, 59
Hecatæus, Hegesandri filius, historiographus II, 143. V, 125. VI, 137
ejus genus, &c. II, 143, *& seq.*
bellum adversus Persas dissuadet Aristagoræ V, 36
ejusdem consilium Aristagoræ datum V, 125
Hecatonnesi I, 151
Hector natu major & virtute præstantior Alexandro III, 120
Hegesis (Agis) Eurysthenis filius VII, 204
Hegesicles & Leo Spartæ reges I, 65
Hegesander Hecatæi pater V, 125. VI, 137
Hegesipyle, Olori, regis Thracum, filia, Miltiadæ collocata VI, 39
Hegesistratus Sigei tyrannus V, 94
ejus pugna cum Mitylenæis pro Sigeo *ibid.*
Hegesistratus haruspex, Telliadarum præstantissimus, in Mardonii exercitu IX, 36
ejus audacia mira & interitus *ibid.*
Hegesistratus Aristagoræ filius, legatus Samius IX, 89, 90
Hegetoridæ, filii Antagoræ, filia IX, 75
Hegias Tisameni frater IX, 32
Helene Tyndari filia, & ejus raptus historia II, 112, *& seq.* V, 94. IX, 72
templum Therapnæ VI, 61
Helice Achæorum I, 145
Heliconius Neptunus I, 148
Heliopolis, urbs solis II, 3, 7, 8, 9, 59, 63
Heliopolitani Ægyptiorum solertissimi II, 3
Hellen, Dori pater I, 56
Hellenica gens I, 56, 57
Hellenium fanum II, 178
Hellenodicæ V, 22
Helles Athamantis filiæ sepulcrum VII, 58
Hellesponti urbes VI, 33
Hellespontus ubi angustissimus IV, 85
eum transiit Darius V, 11
Hellespontus ex Asia in Europam conjungitur à Xerxe VII, 33
denuo ponte junctus VII, 36. & priore ponte rupto, quomodo à Xerxe castigatus VII, 35
Hellesponti trajectus stadiorum septem VII, 34
Hellesponto phiala aurea datur à Xerxe, aureus crater, & gladius Persicus ejus placandi VII, 54
Hellespontii in Xerxis classe militantes VII, 95
eis pontium custodia demandata *ibidem.*
Hellespontias ventus VII, 188
Hellopiæ, VIII, 23
Helotarum ruditas in distinguendo ære ab auro IX, 79
Hephæstienses in Lemno VI, 140
Heraclea Siciliæ ab Hercule condita V, 43
Heraclidæ Jardani ancilla & Hercule geniti I, 7
eorum imperium quamdiu duraverit in Asia & ut fuerit translatum I, 7
eorum ultio in atnepotem Gygis devoluta I, 13
Heraclidæ in Peloponnesum redire conati IX, 26
Heraclides Ibanolis fil. V, 122
ejus insidiæ Persis structæ *ibid.*
Heraclides Aristodici Cymæi pater I, 158
Heraclides Aristagoræ Cymæi pater V, 37
Hercules Amphitryone & Alcmena genitus II, 43, 44, 45, 145, 146
ejus tres liberi ex Echidna IV, 10
ex Hercule & Jardani ancilla geniti Heraclidæ I, 7
Hercules Hylli pater VII, 204. VIII, 131
autor generis Leonidæ VII, 204
Hercules è deorum novissimis apud Græcos: apud Ægyptios secus II, 145
Hercules Olympius II, 44
Hercules Græcorum II, 43
Herculis templum in Cynosarge VI, 116
Herculis in Marathone templum VI, 108, 116
Herculis templum servis pro asylo II, 113
Herculis Tyri templum II, 44
Herculis Thasii templum *ibidem.*
Herculi bifaria templa cur dentur *ibidem.*
Herculis oraculum II, 83
Herculis in Scythiam adventus *&c.* IV, 8, 9
ejus arcus, baltheus IV, 10
ejus tres filii IV, 10
Scytharum deus IV, 59
ejus vestigium in petra IV, 82
Herculis ara apud Pylas VII, 176
Hercules relictus ab Argonautis VII, 193
Herculi fert opem fl. Dyras VII, 198
Herculeæ columnæ IV, 181, *&* 185
Hermeus sinus II, 2
Hermion Lasi pater VII, 6
Hermion Dryopum civitas VIII, 73
Hermionenses III, 59. VIII, 43
Hermippus Atarnites, VI, 4
Hermolycus Atheniensis, Euthœni filius, in pancratio celeber IX, 104
Hermophantus dux contra Persas ad Sardis V, 99
Hermotimus Pedasensis inter eunuchos apud regem magnæ autoritatis VIII, 104
exsectorem suum Panionium quomodo ultus VIII, 105, 106

Hermotybies, Ægyptiorum pugnatorum genus II, 164. IX, 31. quas plagas incolant II, 165. tantum rei militari vacant II, 165, 168, *ubi & alia.*
Hermus amnis I, 55, 80. V, 101, H, 9
Heroës ignoti Ægypto II, 50
Heroibus Trojanis parentatum à Xerxe VII, 43
Herodotus posterior Homero & Hesiodo annis quadringentis II, 53.
ejus ætas citra Mœrin. II, 13
ejus cautio circa ea quæ ad rem divinam pertinent II, 3, 65, 171
ejus mos in distinguendo VII, 152
ejus colloquium cum Vulcani sacerdotibus II, 3. & item cum quodam Archia III, 55
ejus sententia de Ægypto II, 15. de Nilo II, 24. de Persarum moribus I, 137. de hoc, an, si intra Ilium fuisset Helena, reddita fuisset II, 120
vidit bella Peloponnesiorum & Atheniensium VII, 137
ejus peregrinationes φιλιστορίας gratia II, 1, 2, 44
postponit Alcmæonidis Harmodium & Aristogitona VI, 123
Herodotus Basilidæ filius VIII, 132
Herophantus Parienus IV, 138
Heros conditor urbis I, 168
diversus ab immortali II, 44
Heroum Astrobaci VI, 69
Herpys Timogenidæ pater IX, 37
Hesiodus quadringentis annis extitit ante Herodotum II, 53
Hesiodus & Homerus de diis scripserunt *ibid.*
ejus mentio fit & IV, 36
Hexapolis quæ sæculo Herodoti Pentapolis dicta I, 144
Hidryas regio Cariæ V, 118
Hieron Gelonis frater VII, 156
Hieronymus Andrius IX, 32
Hilotæ septem circa unum Spartanum IX, 28
Himera Siciliæ VI, 24. VII, 165
Hippagogæ naves, quibus equi vehuntur VI, 48. VII, 97
Hipparchus, Pisistrati filius, Hippiæ frater V, 55
Onomacritum Athenis cur ejecit VII, 6
ejus somnium V, 56
ab Harmodio & Aristogitone interemptus V, 55. VI, 123
Hippias, Pisistrati filius I, 61
eum Athenas reducere volunt Lacedæmonii V, 91. sed frustra V, 93
ei visum in somnis oblatum VI, 107
ei dens tussiendo excussus *ibid.*
Hippobatarum prædia V, 77, VI, 100
Hippoclides, Tisandri filius procus Agaristæ VI, 127
ejus majores Cypseli Corinthii propinqui VI, 128
ejus laus præ ceteris procis *ibidem.*
ejus saltationes & gesticulationes propter quas excidit nuptiis VI, 130
Hippoclus Lampsacenus IV, 138
Hippocoon Scæi pater V, 60
Hippocrates Pisistrati pater, Athenarum tyranni I, 59, V, 65
Hippocrates Megaclis fil. VI, 131
Hippocrates Gelæ tyrannus, Cleandri frater VI, 23. VII, 154. à Zanclæis arcessitus, eos Samiis prodit *ibid.*
ejus interitus VII, 155
Hippocrates, Smindyridis pater VI, 127
Hippocratides Leutychidis filius VIII, 131
Hippoleon promont. IV, 53
Hippolochus Glauci pater I, 147
Hippomachus, Græcorum qui erant cum Mardonio haruspex IX, 37
Hipponicus Calliæ pater VII, 151
Hipponicus Calliæ filius VI, 121
Hippopotamus II, 71,
Hippotoxotæ IX, 48
Hircus, Ægyptiace mendes dictus II, 46
hirci urina spasmo liberant pueros suos Afri IV, 187
hircorum barbis innatum ledanum apud Arabes III, 112
hircus cum muliere coiens II, 46
Histiæa VIII, 23
Histiæi VIII, 23
Histiæotis ora I, 56. VII, 175
Histiæus Milesius, Lysagoræ filius V, 30
vir solers & industrius V, 23
ejus de ponte non deserendo sententia, qua re de Dario & Persis bene meritus IV, 137. V, 11. VI, 30. VII, 10
à Dario defectionis Ionum insimulatus V, 106
Aristagoram ad defectionem quam occulte sollicitarit V, 35
ejus ad mare fuga VI, 2
à Chiis in vincula conjectus, sed liberatus consilio ejus intellecto VI, 2
Miletum reductus, à quibus rejicitur & vulneratur VI, 5
ejus res circa Byzantium VI, 26. res gestæ contra Chios VI, 26, 27
contra Thasum contendit VI, 28
quomodo captus & interfectus VI, 29
in crucem sublatus ab Artapherne & Harpago VI, 30
ejus gratia etiam mortui apud Darium VI, 30
Histiæus Phylaci pater VIII, 85
Histiæus Tymnis filius captus V, 37
dux in classe Xerxis VII, 98
Homerus poeta VII, 161
quadringentis annis extitit ante Herodotum II, 53
veritatem cognovit de Alexandri & Helenæ erroribus II, 116
finxit nomen Oceani II, 23
Homeri loci citati *ibid.* IV, 29
Homeri carmina Argos celebrantia, & ideo summota à Clisthene V, 67
Homeri non sunt versus Cyprii II, 117. nec forte Epigoni IV, 32
Homo è deo non gignitur II, 143
homo hominem fato impendenti eripere non potest III, 43, IX, 16
in hominis natura situm non est avertere quod sit eventurum III, 64
hominem omnia consequi est impossibile I, 32
hominum injuriorum est rapere feminas: raptis ulciscendis operam dare amentium: prudentium, pro nulla habere raptarum pulchritudinem I, 4
homini satius mori quam vivere I, 31
mala multa eveniunt III, 33
homines in arbitrio fortuitorum & non contra VII, 49
homo sibi malorum autor, non deus I, 91
homines molles mollis fert regio IX, *ult.*
nunc boni in pugna, alio tempore possunt esse segnes IX, 27
homines unoculi *v.* Arimaspi
homines, viri & feminæ calvi nascentes simis naribus & ingenti mento IV, 23
homines hominibus vescentes I, 216. III, 99
homines senos menses dormientes IV, 25
homines radicibus vescentes I, 202
homines piscibus crudis victitantes *ibid.*
homo nullus sine aliquo malo VII, 203
homines capripedes in montibus IV, 25
homines excoriant Scythæ IV, 64
hominum quorumdam cum mulieribus concubitus in propatulo I, 203
cujusque mala VII, 152
Humanæ vitæ anni I, 32
humanæ vitæ brevitas, & ærumnæ VII, 46
humanis in rebus nihil stabile I, 86
humanarum rerum vicissitudo, & condicio I, 32
humanarum rerum circulus I, 207
Horarum inventio II, 109
Hoples Ionis filius V, 66
Hordei foliorum quanta latitudo apud Babylonios I, 193
Horti Midæ, Gordio geniti VIII, 138
Hotaspes in Otaspes.
Hyacinthia Lacedæmoniis solennia IX, 6, 11
Hyænæ, feræ IV, 192
Hyampeus vertex Parnassi VIII, 39
Hyampolis urbs VIII, 28, 33
Hyatæ, nomen unius è tribubus Sicyoniis: quod sonat *suales* V, 68
Hybla oppidum VII, 155
Hydrias regio V, 118
Hydarnes Persa III, 70. VI, 133
Asianæ oræ præfectus VII, 135
Hydarnes Hydarnis filius imperator in Xerxis exercitu, eorum qui im-

immortales appellabantur VII, 83, 211, 113
Hydarnes Sisamnis pater VII, 65
Hyela civitas in agro OEnotriæ à quibus possessa I, 167
Hygennenses pop. III, 90
Hylæa IV, 18, 54, 55
ejus regionis situs IV, 76
Hyllenses, nomen unius è tribubus Sicyonis V, 68
Hyllus VI, 51. Herculis filius VII, 204. VIII, 131
ab Echemo in monomachia interfectus IX, 26
Hymæes Darii gener V, 116
capit Cion Mysiam V, 122
ejus res gestæ & interitus *ibid.*
sub Hymesso regio Pelasgis data ab Atheniensibus VI, 137
Hymni in deos Homeri H, 9
ab Olene compositi IV, 35
Hypacaris fluvii descriptio IV, 55. *nisi potius scribendum est* Hypacyris, *quod legitur* IV, 47
Hypachæi qui postea Cilices dicti VII, 91
Hypanis flumen IV, 17, 18, 47
ejus descriptio IV, 52
Hypanis mater, palus IV, 52
Hyperanthes & Abrocomes Darii filii cadunt in prœlio VII, 224
Hyperborei IV, 13, 32, 33, 36
eorum sacra IV, 33
Hyperborearum puellarum historia IV, 33, 34, 35
Hypernotii IV, 36
Hyperoche & Laodice Hyperboreorum puellæ IV, 33
Hyrcanii, militantes in exercitu Xerxis VII, 62
eorum armatura & eorum dux *ibidem.*
Hyrgis fluvius IV, 57
Hyria oppidum VII, 170
Hyrœades Mardus quomodo Sardis ascenderit I, 84
Hysiæ, oppidum VI, 108. IX, 15, & 25
Hysias & OEnoën, Atticæ populos ultimos, occupant Bœotii V, 74
Hystanes, Badris pater VII, 77
Hystaspes Achæmenides, Arsamis filius, Darii pater I, 209, V, 83. VII, 224
Persis præfectus III, 70
Hystaspes Darii filius & Atossæ, dux Bactriorum & Sacarum VII, 64
Hystriches ubi gignantur IV, 192

I.

IAcchus mysticus VIII, 65
Jadmon Samius herus Æsopi II, 134
Jalyssus oppidum I, 144
Jamidæ V, 44. IX, 32
Japygia III, 138. IV, 99. VII, 170
Japyges Messapii IV, 99. VII, 170
Jardani ancilla, Herculis uxor, mater Heraclidarum I, 7
Jason in Africa IV, 179
ejus æreus tripus *ibid.*
circa Aphetas VII, 193
Jatragoras dolo capit classicos duces V, 37
Ibanolis Mylassensis V, 37
Heraclidæ pater V, 122
Iberiam Phocæenses ostenderunt I, 163
Ibis Ægyptiis sacra II, 65, 75
ejus forma, & duplex genus II, 75, 76
Icarium pelagus VI, 95, *& seq.*
Ichnæ urbs terræ Bottiæidis I, 123
Ichneutæ II, 67
Ichthyophagi III, 19, 20
Ida I, 151. VII, 42
Jejunia ante sacrificia & festus dies Isidis II, 40
Jenysus terminus Arabiæ & Syriæ. III, 5
Ignem Persæ deum arbitrantur III, 16
infamia notato non dant Spartani VII, 231
ignes in speculis VII, 182
ignis Ægyptiis animata bellua III, 16
ignis laus Homerica H, 31
ne Ignifer quidem elabatur VIII, 6
Ilia in sacrificiis non cremabant Aeoles H, 37
Ilias minor Homeri H, 16
regio ab Æoliis possessa V, 122
Iliadi Minervæ mille boves à Xerxe immolantur VII, 43
Ilium II, 10
Ilii obsidio & expugnatio I, 5, II, 118
Iliensis ager V, 94. VII, 42
Ilissus fluvius VII, 189
Illyriorum Eneti I, 196
Imbecillitatis necessitas summa VII, 172
Imbribus carentes Africæ tractus IV, 185
Imbrus capta ab Otane V, 26. VI, 41
Immortales Getæ IV, 93
immortales qui apud Persas VII, 83. & hinc Immortalis VII, 31
Imperium potens vix quiescit, I, 185
Impossibilitatis numen VIII, 111
Indus fl. fert crocodilos IV, 44
Indi in mare ostium explorat Darius *ibid.*
Inarus Afer III, 12, 15. VII, 7
Inconstantiam rerum humanarum notat Herodotus. I, 5
Indathyrsus filius Sauli, rex Scytharum IV, 76, 120
ejus responsio ad Darium IV, 127
Indi Callatiæ parentibus vescuntur III, 38
Indorum multitudo III, 94
Indi Calandiæ III, 97
Indi pecuarii & eorum mores III, 98, 99
Indici canes I, 192
eorum navigia III, 99
Indi Padæi ægrotos suos epulantur III, 99
Indorum coitus in propatulo III, 101
genitura nigra *ibid.*
Indis sol matutinus ardentissimus III, 104
Indi ut aurum colligant III, 102, 104, 105
à Dario subacti IV, 44
Indorum in Xerxis exercitu armatura VII, 65
Inimicitiarum nihil medium est VII, 11
Inopiæ & Impossibilitatis numina VIII, 111
Insanus quis III, 38
Insomniorum ludibria VII, 16
Institores primi, Lydi extitere I, 94
Institor quare Darius fuerit appellatus III, 89
Institutio Persarum puerorum I, 136
Insulæ in Araxe I, 202
insulæ OEnussæ I, 165
insula natans II, 156
insulæ Echinades II, 10
insula Chemmis II, 156
insulæ beatorum III, 26
insulæ rubri maris III, 93
insulæ Cassiterides Herodoto ignotæ III, 115
insulani Iones qui I, 142
Intaphernes unus ex septem Magi occisoribus III, 70
facinus, ejusque & domesticorum omnium interitus, præter fratrem uxoris, & filium majorem III, 118, 119
Intercalaris mensis I, 32. II, 4
intercalatio Græcorum & Ægyptiorum II, 4
Invideri melius quam miserationem habere III, 52
invidia a quo abesse debet III, 80
Inycum oppidum VI, 23, 24
Io filia Inachi regis I, 1
à Phœnicibus rapitur *ibidem.*
Io stuprata I, 5
Io ut à Græcis depingatur II, 41
Jolcon Thessali Hippiæ offerunt V, 94
Ion Xuthi filius VII, 94, VIII, 44
Ionis filii, III, 62
Ioniæ translationem impediunt Athenienses IX, 105
Ioniam Harpagus subigit I, 169
Iones à Crœso primò subacti I, 6, 28
ad Cyrum legatos mittunt, & quid Cyrus responderit I, 141
Ionum regio, Asiaticarum pulcherrima, & ejus descriptio I, 142
secunda defectio a Persis IX, 103
Ionum duodecim in Peloponneso civitates I, 143, 145, 246
Iones insulares à reliquis deficiunt: alios etiam Ionici nominis pudet I, 143
Iones qui nobilissimi: & de eorum uxoribus I, 146
Iones ab Achivis, suis sedibus pulsi I, 145
Ionum reges qua progenie oriundi I, 147
Iones veri & genuini qui I, 147
Ionum qui ab Apaturiis arceantur *ibidem.*
eorum universorum Panionium sacrum I, 148
Iones insulani Cyro se dedunt I, 169

Iones Biantis consilium spernunt I, 170
Iones secundo subacti I, 169
in Ægyptum quomodo venerint II, 152
Ionas Scythæ ut Dario transitum intercludant frustra adhortantur IV, 133, 136
Iones captas Sardis incendunt V, 101
Iones ad Ephesum vincuntur V, 102
tertio subjugati VI, 32
eorum de Ægypto sententia reprehensa II, 16
eorum tributum III, 90. VI, 42
laborum nauticorum insueti VI, 12
Ionum in Xerxis exercitu armatura VII, 94
prius Pelasgi Ægialees appellati VII, 94
Ionicæ rebellionis occasio V, 28, &c. VI, 1
Ionicarum navium catalogus VI, 8
Ionius sinus VI, 127
Ios insula ubi Homerus mortuus II, 34, 36
Iphiclus pater Protesilai IX, 115
Iphigeniæ apud Tauros cultus IV, 103
Ipni locus quidam VII, 188
Irasa locus ubi IV, 158
Is urbs & flumen I, 179
Isagoras Tisandri filius V, 66, 70, 72
Ischenus pater Pythiæ VII, 181. VIII, 92
Isis δημήτης, id est Ceres, dicta II, 59, 156
Isidi vaccæ sacræ II, 41. IV, 186
Isidis simulacrum bubula cornua habens II, 41
Isidis templum maximum in urbe Busiri II, 59
Isidis & Dionysi filii II, 156
Ismaris palus famosissima VII, 109
Ismenias Bœotus II, 2
Ismenii Apollinis templum V, 59
Isonomia, omnium pulcherrima III, 80
Issedones populus I, 201. IV, 15, 16, 26, 27
Issedonum mores ibid.
Ister ubi IV, 47, 48, &c.
semper sibi par IV, 48, 50
cum Nilo comparatus II, 33, 34. IV, 50
Istri ortus & fluxus II, 33, 34. IV, 48, &c.
Isthmus Cnidiæ I, 174
Isthmus Chersonesi muro præseptus à Miltiade VI, 36
Istiæotis locus proximus Ossæ & Olympo I, 56. v. & Histiæotis
Italiotæ IV, 15
Ithaca II, 7
Ithagenes Crithonis fil. II, 1
Itanus oppidum IV, 151
Ithamites Persa VII, 67
Judices regii apud Persas III, 14, 31
judicis corrupti justæ vindictæ exemplum V, 25
Junonis festum I, 31
Junonis duæ imagines ubi II, 182
Junonis templa IV, 90. ante urbem Platæas IX, 51, 60
templum Argis VI, 81
Juppiter expiator, hospitalis I, 44
Juppiter apud Persas cœlum I, 131
Bel apud Babylonios I, 181
Ammous II, 42
Thebanus II, 54
liberator, & ejus templum III, 142
Herceus VI, 68
Scytharum deus IV, 59
Papæus apud Scythas ibid.
Lycæus IV, 203
Carius V, 66
Lacedæmon VI, 56
cœlestis ibid.
æreus decem cubitorum ubi IX, 80
Jovi decimæ necessario redduntur I, 89
Jovis Carii fanum apud Mylassa I, 171
Jovis Beli templum & simulacrum I, 181. III, 158
Jovis Thebæensis templum I, 182 II, 42. IV, 181
Jovis simulacrum arietina facie II, 42
Jovis fanum apud Thesprotos II, 56
Jovis cultus apud Meroën II, 29
Jovis oraculum apud Ægyptios II, 83
Jupiter præcellit omnibus Diis II, 136
iter diurnum 200 stadiorum IV, 101
Jupiter Ammoniorum capite arietino IV, 181
Jovis Ammonii templum à Cambyse incendi jussum III, 25
Jovis forensis ara V, 46
Jovis militaris, ϛρατίου, templum V, 119
Jovis Olympii delubrum II, 7
Jovis sacer currus in Xerxiano exercitu VII, 40. VIII, 115
Jovis Aphlystii templum VII, 197
Jurare per aquam Stygis VI, 74
Justitia principis in deponenda tyrannide VIII, 164
Justum injusto inimicum I, 96
Justi principis officium III, 148
Jyrcæ populus Scythiæ IV, 22

K.

Klki (teki) Ægyptiorum II, 94

L.

Labda Amphionis filia & ejus historia V, 92
Labdacus Laji pater V, 59
Labranda, loci nomen V, 119
Labynetus Babyloniorum tyrannus I, 74, 77
Labynitus Assyriæ rex I, 188
Labyrinthus Ægypti II, 148
Lacedæmon de regione VI, 58
Lacedæmonii Crœso amici I, 6, 51
Græcorum potentissimi I, 56
eorum leges à Lycurgo latæ I, 65
bellum Tegeatibus inferunt I, 66
eorum compedes apud Tegeatas I, 66
quomodo Tegeatibus facti sint superiores I, 68
Laconica brevitas III, 46
eorum Argivorumque pro agro Thyrea dimicatio I, 82
Lacedæm. coma post victoriam de Argivis ibid.
eorum mandata ad Cyrum I, 153
eorum adversus Polycratem expeditio III, 44. in Samum expeditio ibid.
mos in sumendis suppliciis noctu IV, 146
de se ipsis opinio VI, 52
regum apud eos jura, funera &c. VI, 56, 57, 58
eorum observatio lunæ VI, 106
eorum oratio ad Platæenses VI, 108
ad Athenienses VIII, 142
eorum virtus bellica VII, 102, 104
gymnastico ludo se exercent, & comam pectunt VII, 208
Lacedæmoniorum ccc. ad Pylas, clades VII, 224
occisorum sepultura ad Platæas IX, 84
Lacmon mons IX, 92
Lacrines legatus ad Cyrum I, 152
Lactis emulgendi mos apud Scythas IV, 2
Lacus Tritonidis IV, 179
lacus unde pix hauritur IV, 195
lacus Stymphalius VI, 76
lacus Bœbeis VII, 129
lacus Gygæus I, 93
lacus famosissimus Ismaris &c. VII, 109
ad salem parandum VII, 30
Lada insula VI, 7
Ladice uxor Amasis, ejusque votum II, 181
Laii Erinnyum delubrum IV, 149
oracula V, 43
ejus genus V, 59
Lampito Leutychidis filia VI, 71
Lampon, Pythei filius IX, 77
ejus nefandum consilium Pausanias respuit IX, 77
Lampon Thrasyclis fil. IX, 89
Lampon Olympiodori pater IX, 21
Lamponium captum ab Otane V, 26
Lampsacus urbs V, 117
Lana arborea ubi III, 106
Laodamas Samius IV, 138
Laodamas Phocensis ibid.
Laodamas Eteoclis filius monarcha V, 61
Laodamas Sostrati pater IV, 152
Laodice Hyperborea puella IV, 35
Laphanes Euphorionis filius VI, 127
Laurei metalla VII, 144
Lapidicinæ ad pyramides Memphios II, 8
Lapis Æthiopicus ad scindendum II, 87. Porinus, & Parius V, 61
Lapis Melampygus VII, 216
Lapis acutus ad cœlanda sigilla VII, 69
Lapidum acervi à Darii copiis congesti IV, 92
Lapideus leo VII, 225
Larissa Æoliæ civitas II, 11
Lasonii pop. VII, 77
Lasus Hermionensis VII, 6

Latonæ oraculum II, 155
Laus opp. VI, 20
Leænæ partus unus in vita cur III, 108
Leager Glauconis fil. IX, 74
Lebadia VIII, 134
Lebæa urbs Macedoniæ VIII, 137
Lebedus I, 142
Lectos IX, 113
Ledanum, alias ladanum, ubi nascatur & quomodo comparetur, ejusque medica vis III, 112
Legati Darii in puteum conjecti VII, 133
legati non violandi VII, 137
Leges Atheniensium à Solone conditæ I, 29
Leitum Achæi vocant curiam VII, 197
Lemnus capta ab Otane V, 26
Lemno potitur Miltiades VI, 140
Lemnii VIII, 73
Lemnia facinora VI, 138
Leo lapideus VII, 225
Leo Sardius I, 84
Leon & Hegesicles Spartiatarum reges I, 65
Leon Eurycratidæ fil. VII, 204
Leon rex Spartæ I, 65
Leon, viri nomen VII, 180
Leonis ex auro effigies I, 50
Leonum in Macedonia natura atque loca & ubi tantum gignantur VII, 125, 126
Leobotes Spartiatarum rex *ibid.*
Echestrati fil. VII, 204
Leocedes Phidonis Argivorum tyranni filius VI, 127
Leonides rex Spart. nascitur V, 41
ejus genealogia VII, 204
ejus strenuitas ad Thermopylas & mors VII, 120 *&c.* 224
tollitur in crucem ejus cadaver à Xerxe VII, 238
ejus cædis vindicta VII, 114. IX, 63
Leontiades Eurymachi fil. VII, 205, 233
Leontini populus VII, 154
Leoprepes pater Theasidæ VI, 85 & Simonidis VII, 228
Lepreum oppidum IV, 148
Leprosos abominantur Persæ I, 138
Lepus ex equa natus VII, 57
Leporis fecunditas III, 108
Leros insula V, 125
Lesbus insula I, 160
sex urbium I, 151
à Persis capta VI, 31
quando habitari cœpta II, 38
Lesbii à Polycrate victi III, 39
Leucadii Dorica gens VIII, 45
Leucas II, 6, 7
Leuce acte VII, 25
Leucon oppidum Africæ IV, 160
Leutychides Menaris filius VI, 65. VIII, 131
ejus genealogia *ibid.*
ejus cum Demarato inimicitiæ VI, 65 *&c.*
caussæ inimicitiæ ex prærepta sibi sponsa VI, 65
jurat Demaratum non esse legitimum regem *ibid.*
ejus regis facti in locum Demarati cavillum in Demaratum spectantem gymnopædias VI, 67
Spartiatarum rex *ibid.*
ejus fuga & mors VI, 72
ejus oratio de deposito reddendo VI, 86
præfectus classis VIII, 131
ejus strategema IX, 97
Leutychides Anaxilai fil. VIII, 131. IX, 89
Lex omnium rex & domina VII, 104
Laconum ne uterque rex exeat V, 75
Liberi cultus apud Meroën II, 38
Liber Græcis Osiris dictus II, 144 v. Dionysus.
Libertas est gubernari, in quantum quis vult III, 83 auget potentiam V, 90
Libertatis gustus VI, 5
Libya unde sortita nomen IV, 45
Libyæ ambitus & magnitudo IV, 41, 42, *&c.*
arboribus nuda IV, 175
Libya theriodes IV, 181
Libyæ incolæ IV, 168, *&c.*
Libyes primi Neptuni nomen habuerunt II, 50
solis deorum omnium Soli & Lunæ sacrificant IV, 188
Ægyptiis se quidam eorum dedunt IV, 159
Cambysi se dedunt III, 13
Libyum tributum III, 91
Libyum variæ nationes IV, 168
Libyes Nomades, *id est pastoritii* IV, 181, 186, 187, 188
saluberrimo sunt corpore IV, 187
Libyum pastoritiorum sacrificia IV, 188, Libyum inventa quæ Græci didicerunt IV, 189
Libyum in Xerxis exercitu armatura VII, 71, 86
Libycus mons II, 8
Libyssarum mulierum ejulatus IV, 189
Licentia regis Persarum III, 31
Liches Spartiata unus ex benemeritis I, 67, 68
Lida mons Cariæ I, 175
Ligures supra Massiliam V, 9
Ligyum in Xerx. exercitu armatura VII, 72
Liliorum ingens vis ubi II, 92
eorum radices esui aptæ *ibid.*
Limeneion regionis Milesiorum I, 18
Lindii populus è Rhodo VII, 153
Lindos oppidum I, 144. II, 182
Linum Colchicum, Sardonicum, Ægyptiacum II, 105
in Pæonia V, 12
Linus, modulationis genus apud Ægyptios I, 79
Lipaxus urbs VII, 123
Lipoxais Targitai filius IV, 5
ab eo oriundi Scythæ IV, 6
Lipsydrium oppidum V, 62, 123
Lisæ oppidum VII, 123
Lissus fluvius VII, 108 ejus aquæ Xerx. copiis non suffecerunt VII, 109
Litteræ Histiæi proditæ VI, 4
litterarum mira occultatio VII, 239
litteræ Themistoclis ad Iones lapidi incisæ VIII, 22
litterarum per sagittam transmissio VIII, 128
litteræ capiti impressæ V, 35
Litteræ Græcorum à Phœnicibus V, 58
litteræ Cadmeæ V, 59
Phœniciæ V, 58
Litus pulchrum, ubi VI, 23
Locri Epizephyrii *ibid.*
Opuntii VII, 203. VIII, 1
Locri Ozolæ VIII, 32
Lotio muliebri visum recipit Phero II, 121
Lotos ubi plurima II, 92
loti radix esculenta *ibid.*
loti fructus descriptio IV, 177
Lotus Cyrenæa II, 96
Lotophagi populus IV, 177
Loxias IV, 163
Lucernarum accensarum festum apud Ægyptios II, 62
Lucernarum accensio, *pro crepusculo* VII, 215
Lucinæ tributum IV, 35
Lucus platanorum V, 119
Ludorum primi inventores Lydi I, 94
Ludus literarius 120 puerorum VI, 27
Luna Persarum præses VII, 37
Lunæ festum II, 47
Lupi ex hominibus effici dicuntur Nervi IV, 105
luporum sepultura II, 67
Lutræ ubi capiantur IV, 109
Ægyptiis sacræ II, 72
Luxus Persarum IX, 81
Lycæus Jupiter IV, 203
Lycaretus Mæandrii germanus V, 27
Lycia olim Milyas I, 173
Lycidas senator Athen. cum uxore & liberis lapidatur IX, 5
Lycii in potestatem Crœsi redacti I, 28
eorum è Creta origo I, 173
à Lyco nomen accepere VII, 92.
ab Harpago victi I, 176
populus Dario tributarius III, 90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 92
quondam Termilæ vocati I, 173, VII, 92
eorum nomen & leges I, 173
Lycii arcus VII, 77
Lycomedes Æschrei fil. vir strenuus VIII, 11
Lycopæ Lacedæm. strenuitas III, 55
Lycophronis Periandri filii interitus III, 53, *de eo & in præcedentibus cap.*
Lycurgus Aristolaidis filius I, 59
Lycurgus & Megacles Pisistratum ejiciunt I, 59
Lycurgus Spartiata, integerrimæ vitæ I, 65
ei oraculum à Pythia redditur *ibid.*
legumlator est apud Lacedæmonios I, 65
Leobotæ Spartiatarum regis tutor *ibid.*
Lycurgi delubrum apud Spartiatas I, 56
Lycurgus Amianti pater VI, 127
Lycus fluvius VII, 30, 123
Lycus Anacharsidis avus IV, 76

Lycus Pandionis filius VII, 92 à fratre Ægeo pellitur Athenis I, 173
Lyda mons I, 174
Lydias fluvius VII, 127
Lydia auri ramenta è Tmolo provenientia habet I, 93 argenti etiam feraciſſima V, 49
Lydi populus ante Meones vocati I, 7. VII, 74
ſtrenua gens I, 79
equitandi peritiſſima *ibid*
Lydorum mores & leges I, 93, 94
ritus ineundi fœderis idem qui apud Græcos I, 74, ut & expiandi I, 35
Lydorum filiæ omnes proſtituuntur I, 93
Lydi primi caupones inſtitoreſque I, 94
eorum partes primæ in conſulendo oraculo Delphico I, 54
eorum Medorumque fœdus I, 74
Lydorum Medorumque quinquennale bellum I, 74, 103
Lydorum cum Perſis conflictus & fuga I, 76, 80
primi omnium aurum argentumque ad utendum percuſſerunt I, 94
primi inventores ludorum *ibid.*
in Thuſciam colonias deduxerunt *ibid.*
Lydorum diviſio *ibid.*
Lydi quomodo à Cyro effeminati I, 155, 157
Lydi Caribus germani I, 171
eorum tributum III, 90
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 74
Lydus Atyis filius VII, 74
Lydus frater Caris I, 171
Lygdamis Artemiſiæ pater VII, 99
Lygdamis Naxius I, 61, 64
Lynceus Chemmita II, 91
Lyſagoras Tiſiæ fil. VI, 133
Lyſagoras Hiſtiæi pater V, 30
Lyſanias, è procis Agariſtæ VI, 127
Lyſimachus Ariſtidis pater VIII, 79, 95
Lyſiſtratus Atheniens. VIII, 96

M.

MAcæ populus Africæ IV, 175. V, 42
Macedones à Dario ſubacti VI, 44
Macedonis terra VII, 127
Macednus, locus I, 56
Machlyes populus IV, 178
Macrobii populus Æthiopiæ III, 17
Macrones pop. II, 104. III, 94. eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Mactorium urbs ſuper Gelam VII, 153
Madyes filius Protothyæ, Scyth. rex I, 103
Madytus urbs VII, 33. IX, 119
Mæander fluvius tortuoſus II, 29. III, 122. V, 118 & ejus fontes ubi VII, 26
Mæandri campus I, 18, 161. II, 10
Mæandrius Polycratis ſcriba III, 123
Sami procurator III, 142 & rex V, 27
ejus geſta cum Samiis III, 142, 143, &c.
Mæotæ IV, 123
Mæotis palus ubi I, 104. IV, 3, 45, 86, 101, 120
Magdolus oppidum ubi II, 159
Magi populus Mediæ I, 101
magi Perſarum I, 140
heroibus Ilio parentant VII, 43
magorum commentum ut Perſarum imperium occupent III, 61. &c. & eorum interitus III, 78
magorum promiſcua cædes III, 79
Magophonia Perſarum feſtum celebre III, 79
Magiſtum oppidum IV, 148
Magna negocia cum periculis ſuſcipiuntur VII, 50
Magneſia urbs I, 161. II, 1. regio VII, 176, 183
Magnetes populus III, 90
Malæ dextræ in contumeliam deraſæ II, 121
Malea regio I, 82. promontorium IV, 179
Malena in regione Atarnitidi VI, 29
Males Ætolus VI, 127
Mandane Aſtyagis filia I, 107
Cambyſi nuptum datur *ibid.*
Mandrocles Samius architectus IV, 87 monumentum ab eo poſitum IV, 88
Maneros Ægyptiis quid I, 79
Manes Lydus I, 94. IV, 45
Mantieni montes I, 189, 202
Mantinei veniunt poſt prœlium IX, 76
Mantinea urbs Arcadum IV, 161. VII, 98
Maraphii Perſarum genus I, 125
Maraphius Amaſis IV, 167
Marathon locus VI, 107
Marathonem occupat Piſiſtratus I, 62
Marathonia clades VI, 113
Mardonius Xerxis exercitus imperator VII, 82 Gobryæ fil, VI, 43. VII, 5, 82. IX, 40
vulneratur VI, 45
à præfectura ſemovetur VI, 94
ejus ad Xerxem oratio de bello Græciæ inferendo VII, 10
ejus cædes IX, 61, 63
Mardontes Perſa VII, 80. VIII, 130
Mardi pop. Perſarum genus I, 125. III, 94
Mardus Hyrœades v. Hyrœades.
Mare Sardonium ubi I, 166 Caſpium I, 202 rubrum I, 189 non patiuntur venti, ut fruatur natura ſua VII, 16 Ionium VII, 20 mare Echinadum inſularum II, 10 Thracicum VII, 176
Mares urbs II, 18, 30
Mares quam armaturam in Xerxiano exercitu tulerint VII, 79
Mari taurus immolatus VI, 76
Mariandeni populus III, 90
Mariandyni à Crœſo ſubacti I, 28
Mariandynorum in Xerxiano exercitu armatura VII, 72
Mariandynus ſinus ubi IV, 38
Maris fluvius IV, 49
Maris natura VII, 16
Maron & Alpheus, Orſiphanti fil. VII, 227
eorum ſtrenuitas ad Thermopylas *ibid.*
Maronea Græca urbs VII, 109
Marſyas fluvius V, 118
Marſyæ Sileni pellis in utrem VII, 26
Martis oraculum II, 83. VII, 76
Marti ſoli ſimulacra faciunt Scythæ IV, 59, 62
ejus delubrum apud Scythas IV, 62
Maſanges Aorizi filius dux Libyum VII, 71
Maſcames VII, 105. Ejus elogium VII, 106
Maſii, Perſarum genus I, 125
Maſiſtes Darii filius, Xerxis exercitus imperator VII 82. IX, 106
Maſiſtæ & liberorum ejus cædes IX, 112
Maſiſtius à Græcis Maciſius dictus IX, 20 ejus interitus IX, 224
Maſiſtius Siromitris fil. VII, 79
Maſſagetæ populus ferus & robuſtus I, 204, 215
eorum deus Sol I, 212, 216
eorum mores &c. I, 216
uxores communes I, 216, IV, 172
ſenes immolant I, 216
Cyrum vincunt I, 214
Maſtyes & Pigres fratres V. 12
Maternum genus paterno nobilius apud Lycios I, 173
Matieni populus I, 189, 202. III, 94. V, 49, 52
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 72
Matris Martis templum ubi II, 64
Matten Tyrius VII, 98
Maxyes Libyes IV, 191
Mazares Medus I, 156
Prienenſes ſubigit I, 161
Mæandri campum incurſat *ibid.*
ejus mors *ibid.*
Meci populus III, 93
Mecyberna Græca urbs VII, 122
Medea Colchorum regis filia I, 2. VII, 62
Medeæ raptus à Græcis I, 2
Medicæ regionis tractus I, 110
Medi IV, 40 per vicos habitantes I, 96
Medorum gentes I, 101
Medorum appellatio unde VII, 62
eorum tyrannus Cyaxares I, 73
Medorum & Lydorum mos ineundi fœderis I, 74
Medorum bellum quinquennale cum Lydis *ibid.*
Medorum & Lydorum bello dies repente nox facta *ibid.* & I, 103
Medorum ab Aſſyriis defectio I, 95
Medi Aſſyrios ſubigunt I, 106
Medorum à Dario defectio I, 190
imperium ut ad Perſas primum tranſlatum I, 130
Medorum in Xerxis exercitu armatura VII, 62, 86
Deiocem ſibi judicem conſtituunt I, 96
regi ſuo regiam ædificant I, 98
à Scythis prœlio fuſi, Aſiæ imperium amittunt I, 104
Ninum civitatem expugnant I, 106
inebriatos Scythas interimunt *ib.*
Medis canis ſpaco dicitur I, 110
Medicum imperium Halys fluvius terminat I, 72

Me-

Medicum nomen Græcis terrorem incutere solet VI, 112
Medici singuli singulorum morborum apud Ægyptios II, 84
Medicus oculorum in Ægypto III, 1
medici Crotoniatæ primi dicti, secundi Cyrenæi III, 131
Medimnus farinæ VI, 57
Medimnus Atticus I, 192
Megabates Persa V, 32
Megabazus Megabatis filius VII, 97
Megabyzus Persa unus ex VII, qui conjurant in magum III, 70
ejus oratio ad suos pro oligarchia III, 81
ejus elogium IV, 143, 144
in Pæones exercitum ducit V, 12
Xerxis exercitus imperator VII, 82
Megabyzus Zopyri fil. III, 160
dux adversus Atheniens. *ibid.*
Megacles Alcmæonis pater VI, 124
Megacles Alcmæonis filius I, 59. VI, 127, 130
Megacles & Lycurgus Pisistratum imperio Atheniensium ejiciunt I, 59, *vide de eo &* 60, 61
Clisthenis gener factus VI, 130
Megacles Hippocratis filius VI, 131
Megaclis filiam ducit Pisistratus I, 61
Megacreon Abderites VII, 120
Megadostes VII, 105
Megapanus Hyrcanorum dux VII, 62
Megarenses Siciliæ VII, 156
Megarensis plebs venundatur *ib.*
Megasides Doti pater VII, 72
Megistias vates VII, 219, 221
ejus intrepidus animus VII, 221
ejus carmen epitaphium VII, 228
Melampus Amytheonis filius II, 49
ejus postulata ab Argivis IX, 33
primus Bacchica Græcis exposuit, ut & alia ab Ægypto accepta II, 49
Melampygus lapis VII, 216
Melanchlæni populus IV, 20, 102, 106
eorum mores & nomenclatura IV, 107
eorum victus humana caro *ibid.*
Melanippus Astaci filius V, 67
Melanippus Alcæi sodalis V, 95
Melanopus Ithagenis filius H, 1
Melanthus Codri pater I, 147
rex Athen. V, 65
Melas fluvius VI, 40. VII, 198
Melas sinus & fluvius ejusdem nominis VII, 58
Meles primus rex Sardium I, 84
Melesigenes unde appellatus H, 3
Meles fluvius *ibid.*
Melibœa urbs VII, 188
Melienses VII, 196
Meliensis sinus IV, 33
Melii ex insula VIII, 46
Melis regio VII, 198
Melissa Periandri uxor III, 50. V, 92
à Periandro occisa *ibid.*
Mellis ubi maxima copia IV, 194
factio ex myrica & tritico VII, 31
Melyenses populus III, 90
Memblyares socius Cadmi IV. 147
Memnonia regia V, 53
Susa VII, 151
Memnonis urbs V, 54
Memphis urbs II, 163
à Mene primum condita II, 99
ejus situs *ibid.*
Menares Leutychidis pater VI, 65. VIII, 131
Mendacium dicere quando expediat III, 72
Menda urbs VII, 122
Mendes lingua Ægyptiaca Pan & Hircus II, 46
Mendetis templum II, 42
Mendesium ostium Nili II, 17
Mendesia provincia II, 42, 46
plaga II, 166
Mendesii cur oves immolent, capris abstinentes II, 42
capras & maxime capros venerantur II, 46
caprarios præcipuo honore afficiunt *ibid.*
Menelaus Helenam recipit II, 119
Menelaius portus IV, 169
Menes primus regnasse fertur II, 4, 99
Menestheus dux Athen. H, 28
Menius Eurydames frater VI, 71
Mensa solis III, 18, 23
Mensis intercalaris I, 32
à Græcis tertio quoque anno introductus II, 4
Mentes navicularius H, 6, 7
ubi laudatus ab Homero H, 26
Mentiri apud Persas turpissimum I, 138 & tamen fit III, 72
Mentor Ithacensis ægrum Homerum sedulo curat H, 7
vir justus & humanus *ibid.*
ab Homero ubi laudatus H, 26
Mentulæ circumgestatio apud Ægyptios II, 48
Meones Lydorum nomen assumpserunt I, 7
Mercurii statua porrectum veretrum habens II, 51
ejus templum II, 138
à quibus gentibus colatur V, 7
Meretrices Naucratiticæ II, 135
Mermnadæ I, 7
quomodo regnum Lydiæ obtinuere I, 14
Meroë, metropolis II, 29
Mesambria urbs IV, 93. VII, 108
ejus origo VI, 33
Messana olim Zancla VII, 164
Messapii pop. VII, 170
Messeniorum prælium ad Isthmum cum Lacedæmoniis IX, 34
Metalla aurea atque argentea VII, 112
de metallis aureis certamen IX, 74
metallum salis IV, 185
metalla Thasia VI, 46, 47
Metapontini populi IV, 15
Methymnæ in Lesbo I, 151
Metiochus Miltiadis filius captus VI, 41
Metrodorus Proconnesius IV, 138
Micythus Anaxilai famulus VII, 170
Midas Gordii fil. rex Phrygiæ I, 14. H, 11, apud Delphos munera posuit I, 14
ejus sella regia *ibid.*
Midæ horti VIII, 138
Midæ epigrammata epitaphia scripta ab Homero H, 11
Milesiorum cum Alyatte bellum diuturnum I, 17, 18, 19, *&c.*
Cyro confœderati I, 143
Milesiorum correctio à Pariis delectis V, 28, 29
Milesiorum & Carum fuga contra Persas prœlio V, 120
Miletus urbs Ioniæ prima I, 142
oppugnatur à Gyge I, 14
invaditur ab Ardye I, 15
capta diripitur à Persis VI, 18
Milii Babylonici proceritas I, 193
Militiæ ordine à quo primum distributi Asiani I, 103
Militum Cambysis depastio mutua ob famem III, 25
Milo Crotoniates luctator III, 137
Miltiades Cypseli filius quomodo Chersoneso potitus VI, 34, 35, 36
ejus hospitalitas VI, 35
victor in Olympia VI, 36
ejus gesta & captivitas VI, 36, 37
Crœso charus VI, 37
ejus mors VI, 38
Miltiades Cimonis filius Chersonesi tyrannus IV, 137. VI, 34
Atheniensium dux IV, 137
ut Lemnum obtinuit VI, 137, *&c.*
Parios frustra obsidet VI, 133, 134
ejus accusatio & obitus VI, 136
Milyas Asiæ regio I, 173
Milyæ Solymi dicti *ibid.*
Milyarum in Xerx. exercitu armatura VII, 77
Mimas mons H, 17
Minæ dux pretium hominis VI, 79
Minervæ Assesiæ templi deflagratio I, 19
pro eo duo ædificata I, 22
Minervæ Pallenidis fanum I, 62
Minervæ festo virginum pugna ab Ausibus instituta IV, 180
Minervæ Pedasiæ sacerdoti barba pullulat I, 175. VIII, 104
Poliuchos I, 160
Minervæ Aleæ templum apud Tegeatas I. 76. IX, 69
tutelaris apud Chios templum I, 160
Minervæ oraculum apud Ægyptios II, 83
antefores apud Saitas II, 175
inaurata statua ab Amasi Cyrenas missa II, 182
lapidea duo simulacra ab eodem Lindum *ibid.*
Minervæ parentes IV, 181
templum in Sigeo V, 95
Pronææ fanum VIII, 37
Sciradis templum VIII, 94
Minervæ ægis IV, 189
Crastiæ fanum V, 45
Minervæ in arce Athen. adytum Doriensibus accedere non licitum V, 72
Minerva πολιὰς V, 82
Minervæ Iliadi mille boves immolantur à Xerxe VII, 43
Minoa Selinusiorum colonia V, 46
Minos Cnossius III, 122

Minos & Sarpedon Europæ filii I, 173
Minois cædes VII, 169, 170
Minyæ populus I, 146. IV, 145
Minyæ commento suarum uxorum liberantur IV, 146
Mitra Venus Persis I, 131
Mitradates pastor, Cyri nutritius I, 120, 121
Mitrobates Dascylii præfectus III, 120
ab Oronte cæsus III, 126, 127
Mitylene II, 178
Mitylenæorum Sigeum V, 64
Mnesarchus Pythagoræ pater IV, 95
Mnesiphilus Atheniensis VIII, 58
Mœnia lignea Budinorum IV, 108, 123
Mœris Ægyptiorum rex II, 101
ejus præclara opera *ibid.*
Mœrios stagnum II, 4, 69, 148
ejus descriptio II, 149
ejus proventus III, 91
Mœror maximus inter homines IX, 16
Moloeis fl. IX, 56
Molossi populus I, 146. VI, 127
Molpagoras Aristagoræ pater V, 30
Monarchæ incontinentia III, 80
Mons Arabicus II, 8, 124
Mons ingens eversus indagandis metallis VI, 47
Mophi mons II, 28
Moræ utilitas VII, 10
Morbus femineus Scythas invadit I, 105
Mors optatissimum perfugium ærumnosæ vitæ VII, 46
optimum homini contingit I, 31
Mortui exemplar apud Ægyptios II, 78, 85
mortuorum apud eosdem conditu-ræ II, 85, 86, &c.
Mortui cum lætitia ubi humentur V, 4
Morum vis III, 38
Moschi populus III, 94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII, 78
Mosynœci populus III, 94
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII, 78
Mula mulum ancipitia genitalia habentem peperit VII, 57
mulæ partus III, 152
muli ubi non gignantur IV, 30
mulorum species Scythis horrenda IV, 129
Mulier exuendo tunicam & verecundiam pariter exuit I, 8
mulierum raptus illicitus I, 4
mulieris offensio vindictam quærit I, 11
mulieres mulierem prædicant I, 31
mulieris simulacrum ex argento I, 51
mulierum Babylonicarum mos fœdus I, 196
mulierum Ægyptiarum mores II, 35, 36
mulieres quæ oracula in Græciam intulerunt columbæ vocatæ II, 57
muliere pejor dux IX, 106
mulierum pudenda cippis à Sesostre inscripta II, 102
mulieris quæ cum marito suo solo concubuerat urina Pheroni visus restitutus II, 111
mulieri non committitur exercitus IV, 168
mulieres Corinthiorum denudatæ V, 92
mulier ex turpissima, formosissima facta VI, 61
convicium est IX, 20 & 106
mulierum Atticarum una cum liberis cædes VI, 138
mulieres stuprando extinctæ VIII, 33
Multum quod est creditur robustum Persis I, 136
Multos decipere facilius est quam unum V, 97
Munerum regiorum apud Persas eximium IX, 108
Munychia VIII, 76
Mures Africani IV, 192
Murium tria genera apud pastorales Libyes III, 131
murium auxilia in bello Sethonis contra Sanacharibum II, 141
Murichides Hellespontius IX, 4
Muri lignei Budinorum IV, 108, 123
murus ligneus Persarum IX, 64
& ejusdem expugnatio IX, 69
Musæus VIII, 96
Musæi sortes & earundem venditor VII, 6
Musici Argivi III, 131
Mustelæ Libycæ *ibid.*
Mycale promontorium I, 148, VII, 80
Ioniæ IX, 89
Mycenæi servos voluerunt facere Heraclidas IX, 27
Mycerinus rex Ægypti II, 129
ejus clementia & justitia *ibid.*
ejus concubinarum simulacra II, 130
ut elusit oraculum de sua morte II, 133
pyramis ejus II, 134
Mycerini filiæ mors & sepultura II, 129, 130, 131, 132
Myconus insula VI, 118
Mycorum in Xerxis exercitu armatura VII, 68
Myecphoritana plaga II, 166
Mygale II, 67
Mygdoniam à Bottiæide Axius dirimit VII, 123 & 127
Mylassa oppidum I, 171
Mylassensis Heraclides V, 122
Mylassorum fanum I, 171
Myndia navis V, 33
Mypsæi Thraces IV, 93
Mylitta Assyriis Venus appellata I, 131 & 199
Myrcinus urbs Edonum V, 11 & 23 & 124
Myriades singulæ in Persico exercitu numeratæ VII, 60
Myrina Æoliæ civitas I, 149
Myrinæi in Lemno VI, 140
Myrmex scopulus VII, 183
Myris rex II, 13
Myron avus Clisthenis VI, 126
Myrses Persarum dux V, 121
Myrsilus alias Candaules dictus I, 7
Myrsus Candaulis pater *ibid.*
Myrses Gygis filius III, 122. V, 120
Mys Europæus à Mardonio missus ad oracula consulenda VIII, 133, 134, 135
Mysi populus eorumque tributum III, 190
eorum expeditio VII, 20
Caribus germani I, 171
à Crœso subacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 74
Mysia Cios ab Hymæe capitur V, 122
Mysus frater Caris I, 171
Myus urbs Ioniæ I, 142. V, 36
Myusii populus ubi VIII, 8
Mysiam petit Xerxes VII, 42
Mytilene I, 160

N.

Naparis Scythiæ fluvius IV, 48
Nasamones populus II, 32
eorum mores IV, 172
Nascentium deploratio apud quam gentem V, 4
Natho insulæ Papremitis pars II, 165
Naturæ solertia III, 108
Naucrari V, 71
Naucratis celeberr. emporium II, 179
Naucraticæ meretrices II, 135
Naves fluviatiles miræ I, 194
Naves Ægyptiorum è spina II, 96
naves rubrica delibutæ III, 58
naves quinis drachmis venditæ VI, 89
navium Persicarum catalogus VII, 89, &c.
navibus longis qui primi usi fuerint I, 163
naviculæ Babyloniorum I, 194
naufragi ubi immolentur IV, 103
Navis Mytilenæa apud Cambysen III, 13
Navigatio diurna, quanta IV, 86
Navigandi ratio in Euphrate ex Armenia I, 192
Nauplia VI, 76
Naustrophus pater Eupalini III, 60
Naxus insula V, 31
à Pisistrato subacta I, 64
Naxii in Sicilia & eorum origo. VII, 154. VIII, 46 ejecti quidam turbas movent V, 30 &c.
urbs cum templis cremata VI, 96
Neapolis Ægypti II, 91
Necessitatis numen VIII, 111
Necus rex Ægyptiorum Psammitichi filius II, 158. IV, 42
ejus victoria contra Syros II, 159
Necyomantium Thesprotiæ V, 92, 7
Neleus Codri filius IX, 96
Neleidæ V, 65
Neon urbs VIII, 32, 33
Neptunus terræ quassator VII, 129
Afrorum deus II, 50. IV, 188
Arabice Thamimasades IV, 59
Neptuno Heliconio Panionium locus sacer I, 148
Neptuni Servatoris templum VII, 192
Neptuni templum apud Potidæatas VIII, 192
Neptuni ara VIII, 123
Neptunus æreus septem cubitorum IX, 80

Ner-

Nerbalus Aradius VII, 98
Nereidibus sacrificant magi VII, 191
Nestus fluvius VII, 109, 126
Nestor pater Pisistrati V, 65
Neuri populus & eorum mores IV, 105
Neuris regio IV, 51
Nicandra Dodonæorum sacerdos II, 55
Nicander rex Spartiat. VIII, 131
Nicodromus Cnœthi filius VI, 88
Nicolas Bulis fil. VII, 137
Niger sinus VI, 41
Nilus Ægypti fluvius IV, 50
ejus origo II, 7, 29
ejus natura & incrementum II, 19, 20, *&c.* ejus ostia II, 17
solus amnium aura caret II, 19, cur II, 27
fontes ejus ignoti II, 19, 34. IV, 53
Nilus scopulosus II, 112
Africam mediam dividit II, 33
Nili cum Istro comparatio IV, 50. II, 15
Ninus Assyriorum urbs II, 150
ejus situs I, 193
subacta à Nitocri I, 185
eam Cyaxares obsidet I, 103 & expugnat I, 106
Nissa, sacrum oppidum III, 97
Nisæa urbs I, 59
Nisæi equi III, 106
Nisæus campus VII, 40
Nitetis Apriæ regis filia III, 1
Nitocris regina Babylonis I, 185
ejus egregia monumenta *ibid.*
Ninum oppidum subegit *ibid.*
ejus sepulcrum & inscriptio I, 187
Nitocris Ægyptiorum regina II, 100
Nitri vis II, 87
Noctu exiguntur capitalia supplicia Lacedæmone IV, 146
Noës fluvius IV, 49
Nomades Scythæ I, 15
eorum seditio *ibid.*
Nomades Libyes IV, 187
Nomades Sagartii VII, 85
Νόμος omnium rex. III, 38
Nonacris oppid. VI, 74
Nothon Æschinis pater VI, 100
Notium urbs I, 149
Nova urbs oppidum in Pallena VII, 122
Novus murus, civitas Æoliæ & Cymæorum colonia I, 149. H, 9, 10
Novem fontes ubi VI, 137
Novem viæ Edonorum VII, 114
Nox pro die extitit portentose VII, 37
noctes in dies commutatæ à Mycerino rege II, 133
Nudium oppidum IV, 148
Numerus minor affert cladem II, 169
Nummi primum à Lydis percussi I, 94
Nunciorum Persicorum celeritas & ratio VIII, 98
Nymphodorus Pythei f. VII, 137

O.

OArus fluvius IV, 123
Oasis urbs ubi III, 26
Oaxus oppidum Cretæ IV, 154
Obeli, Pheronis donaria II, 111
obeli in fano Minervæ II, 170
Oceani ortus IV, 8
Oceanum fabulosum putat Herodotus fluvium II, 23
Octamasades Scylem fratrem regem Scyth. occidit IV, 80
Oculos in pectoribus gestantes IV, 191
Ocytus VIII, 5
Odomanti populus Pæoniæ V, 16. VII, 112
Odryses pop. IV, 92
OEa locus V, 83
OEbares Darii equiso III, 85
OEbares Megabazi filius VI, 33
OEbazus Siromitris pater VII, 68
OEdipus Laii fil. V, 60
ei delubrum extructum IV, 149
OEnoë demus Atticus V, 74
OEnone insula VIII, 46
OEnotriæ ager I, 167
OEnussæ insulæ I, 165
OEobazus Persa IV, 84
ejus liberorum fatum *ibid.*
OEobazus Persa in obsidione Sesti IX, 114
ejus interitus IX, 118
OEroë Asopis IX, 50
OEtæi montes ubi VII, 217
OEtosyrus Apollo apud Scythas IV, 59
Oiolycus unde appellatus IV, 149
Olbiopolitæ populus IV, 18
Olea quodam tempore sola Athenis V, 83
Olea in arce Athenienf. VIII, 55
oleagina corona Olympiorum præmium VIII, 26
Olen Lycius IV, 35
Olenus pars Achæorum I, 145
Oliatus Mylassensis V, 37
Ollas pulsandi mos VI, 58
Olophyxus urbs VII, 22
Olorus rex Traciæ VI, 39
Olympia V, 22, VIII, 26
Olympiæ oraculum VIII, 134
Olympias VII, 206
Olympieni, Mysi VII, 74
à monte Olympo dicti *ibid.*
Olympiorum institutio derisa ab Ægyptiis II, 160
Olympionices V, 47 & 71
Olympiæ certamen II, 160
Olympii Jovis delubrum II, 7
Olympiorum præmium corona oleagina VIII, 26
Olympiodorus Lamponis filius IX, 21
Olympus mons Mysiæ I, 36, 43. VII, 74
Olympus Thessaliæ mons I, 56. VII, 128, 129
Olynthus urbs VII, 122
Olynthiorum ab Artabazo obsidio & expugnatio VIII, 127
Omen in re propter panes crescentes VIII, 137
Omyretis filia H, 2
Oneatæ, tribus Sicyoniorum V, 68
Onesilus Gorgi frater V, 104
dolo fratrem Salamine excludit *ibid.*
Amathuntem obsidet V, 104, 108
Cyprios ad rebellionem inducit V, 104
ejus victi caput supra portas suspensum ab Amathusiis V, 114
ei tamen dein ut heroi Amathusii sacra faciunt solemnia *ibid.*
Onetes Phanagoræ filius VII, 214
Onochonus Thessaliæ fluvius VII, 129
Xerxis exercitui defecit VII, 196
Onomacritus sortilegus Athenis ejicitur VII, 6
Onomastus Eleus VI, 127
Onuphitana plaga II, 166
Ophrunium VII, 43
Ophryneus urbs *ibid.*
Opifices ubi ignobiles II, 167
Opis virgo Hyperborea IV, 35
Opis civitas ad ostia Tigris I, 189
Opœa uxor regis Scylis IV, 78
Opuntii Locri VII, 203
Ora inter Sestum & Madytum VII, 33
Oraculorum origo secundum sententiam Herodoti II, 54
oracula Græcorum I, 46
oracula apud Ægyptios quæ II, 83
oraculum Alyatti à Pythia redditum I, 19
oraculum Delphicum Crœso redditur I, 47 id quomodo Crœsus verum deprehendit I, 48
oraculum Lycurgo à Pythia redditur I, 65
oraculum captiosum Spartiatis redditum I, 66
oraculum Pythiæ de ossibus Orestis I, 67
oraculum Crœso redditum de muto filio I, 85
oraculi ad Crœsum excusatio I, 91
oraculum Branchidarum de Pactya I, 158
oraculum Hammonis de Ægyptiis II, 18
oraculum Dodonæum omnium vetustissimum II, 52
oraculi Hammonis origo II, 55
oraculum Pheroni regi redditum II, 111
oraculum Mycerini regis ex urbe Buto II, 136
oraculum de ærea phiala II, 151
oraculum Psammiticho datum II, 152
oraculum Batto datum IV, 155. Theræis IV, 156, 157, 159, Arcesilao IV, 163. Clistheni V, 66 Milesiis VI, 77 Glauco VI, 86 Atheniensibus VII, 140, 141
oraculum Latonæ sacrum II, 152
oraculum Siphniis redditum III, 57 Corinthiis V, 92 Argivis VI, 19. VI, 77. VII, 148 Doloncis VI, 34
oraculum Martis VII, 76 Dionysi VII, 111
oraculum datum Cretensibus VII, 169 Spartiatis VII, 220
oraculum Bacidis VIII, 20, 77, 96 Amphiarai I, 46. IX, 134
oraculum Persis à Bacide redditum IX, 42
oracula Æthiopum II, 139
Oratio Prexaspis ad Persas III, 75
Orationes de triplici statu, regio, optimatum, plebis III, 80, 81, 82
Cois Mitylenæorum præfecti IV, 97

Histiæi Milesii ad Scythas VI, 139
Aristagoræ ad Cleomenem V, 49
Sosiclis V, 92
Histiæi ad Darium V, 106
Cypriorum ad Iones V, 109
Persarum ad Ionum tyrannos VI, 9
Leutychidis de reddendo deposito VI, 86
Datis ad Delios VI, 97
Clisthenis ad procos filiæ suæ VI, 130
Xerxis de inferendo bello Græciæ VII, 8 & Mardonii VII, 9 & de bello adversus Græcos suscepto VII, 10
Xerxis ad Persas VII, 53
Harmocydis ad Phocenses IX, 17
& aliæ infinitæ.
Orbelus mons V, 16
Orbis partitio secundum Herodotum IV, 36
Orbis rerum humanarum I, 207
Orchomenii populus I, 146. VII, 24
Orchomeniorum ager VIII, 34
Ordissus Scythiæ fluvius IV, 48
Orestæ templum IX, 12
Orestes Agamemnonis filius I, 67
ejus proceritas & loculus I, 69
Orges pater Antipatri VII, 118
Orgia Cereris 5, 61
Orgyia II, 5, 149
Oricus portus IX, 92
Oricus regis Aripithis fil. IV, 78
Orithyia Boreæ uxor VII, 189
Orneatæ populus VIII, 73
Orœtes Sardium præses potentiss. III, 120, 127
indignè Polycratem suffigit cruci & ejus rei caussæ III, 120, *&c.* 125
ejus interitus III, 128
Oromedon Syennesis pater VII, 98
Oropus VI, 100
Orosangæ qui Persica lingua VIII, 85
Orphica II, 81
Orsiphantus Alphei & Maronis pater VII, 227
Orthium carmen I, 24
Orthocorybantes populus III, 92
Orus Osiris filius rex Ægypti II, 144
Græcis Apollo dicitur *ibid.*
Oryes ubi gignantur IV, 192
Osiris Ægyptiis, Bacchus & Dionysus dictus II, 144
Ossa Thessaliæ mons I, 56. VII, 128, 129
Ossa viri quinque cubitorum IX, 92
Ostenta Xerxi oblata VII, 57
ostenta Delphis quæ barbaris contigerunt VIII, 37, 38
Ostia Nili septem numero II, 17
Ostracismi exemplum VIII, 79
Otanes Pharnaspis filius III, 68
conjurationis in magum autor III, 70
oratio ejus de statu populari ad Persas III, 80
Otanes Amestris pater dux Persarum VII, 61
Otanes missus contra Samum III, 141
Otanis morbus III, 149
Otanes dux Persarum Darii gener V, 116
ejus gestæ res in Ionia & Æolia V, 123
Otanes Sisamnis fil. super pelle patris sedens judicat V, 25
Othrys mons Thessaliæ VII, 129
oves sacræ Solis ubi IX, 92
Ovium mira duo genera quæ habet Arabia III, 113
Ozolæ Locri VIII, 32
P.
PACTOLUS fluvius qui ramenta aurea è Tmolo defert V, 101
Pactyæ urbs Chersonesi VI, 36
Pactyas Lydus à Cyro deficit I, 154
Persis traditus I, 160
Pactyica regio III, 92, 102. IV, 44. lingua VII, 85
Pactyes quam armaturam in Xerxis exercitu tulerint VII, 67
Pactyicus cultus VII, 85
Pæana cantant Perinthii ante victoriam V, 1
Pæoniæ situs V, 13
Pæones V, 13, 98. VII, 113
magna pars transportati in Asiam V, 15
Pæonius ager ubi VII, 124
Pæoplæ pop. VII, 113
abducti in Asiam V, 15
Pæsus urbs Hellesponti V, 117
Pæti Thraciæ populus VII, 110
Pæum oppidum VI, 127
Pagasæ, & sinus ad illas ferens VII, 193
Palæstina Syria I, 105. & Palæstini III, 5. VII, 89
Paleenses in Cephallenia IX, 28
Palladis sacerdotis barba portentum I, 175. VIII, 104
Pallena VIII, 126
Pallena Phlegra prius appellata VII, 122
Pallenidis Minervæ templum I, 62
Palmarum Babyloniarum diversitas I, 193
palmarum spathæ VII, 69
palmæ ubi multæ IV, 172, 182
Pamisus Thessaliæ fluvius VII, 120
Pammon Scyrius VII, 183
Pamphylorum in Xerxis exercitu armatura VII, 91
Pamphyli tribules Sicyone V, 68
Pamphyli populus III, 90
à Crœso subacti I, 28
Pan unus inter VIII deos II, 46
Pan Ægyptius vetustissimus deorum II, 145
Panis templum VI, 106
Panis simulacrum II, 46
Pan quibus parentibus ortus II, 145, 146
Panætius Sosimenis filius VIII, 82
Panegyries Atheniensium VI, 111
Panes Perdiccæ dupli effecti VIII, 137
Pangæus mons V, 16. VII, 112
Panionium locus sacer I, 143, 148, 170
Panionius Chius exsector pœna se digna affectus VIII, 105, 106
Panitis Messenii consilium in discernendis geminis VI, 52
Panopeæ VIII, 34. Panopensium oppidum VIII, 35
Panos portus ubi I, 157
Pantagnotus Polycratis frater III, 39
Pantaleon Alyattis f. à Crœso fratre occisus I, 92
Pantareus pater Cleandri VII, 154
Panthelæi Persarum genus I, 125
Pantheræ Libycæ IV, 192
Panticapes fluvius VI, 18, 47
ejus fluxus IV, 54
Pantimathi populus III, 92
Pantites sese strangulat VII, 232
Papæus Jupiter apud Scythas IV, 59
Paphlagones populus I, 6, 72. III, 90
à Crœso subacti I, 28
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 72
Papraces pisces V, 16
Papremis oppidum II, 59. III, 12
Papremiticum festum II, 63
Papremitanis equi fluviales sacri II, 71
Papremitana plaga II, 165
Paralatæ Scythæ IV, 6
Parapotamii populus VIII, 33
Parasanga mensura II, 6. V, 53
Pareoratæ pop. IV, 148
Paretaceni populus Mediæ I, 101
Parii VIII, 67
Paris Alexander ad Proteum ducitur II, 115
Parion urbs VI, 117
Parius lapis V, 62
Parmys filia Smerdis filii Cyri VII, 78
Parnassus mons VIII, 27
ejus vertices duo VIII, 32
Paricanii pop. III, 94
Paroreatæ populus in Peloponneso IV, 148. VIII, 73
Parthenius fluvius II, 104
Parthenius mons ubi VI, 105
Parthi populus III, 93, 117
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Partus leænæ & viperæ cur non copiosus III, 108
partus diversa tempora decem, novem, septem menses VI, 69
Parus insula V, 31
Parus à Miltiade obsidetur frustra VI, 133, 134
Parycanii populus III, 92
Parycaniorum in Xerxis exercitu armatura VII, 68, 86
Pasargadæ Persarum genus I, 125
ex his Badres IV, 167
Pasicles Philisti pater IX, 96
Pata Scythice, pro occidere IV, 110
Pataicus Ænesidemi pater VII, 154
Pataici dii III, 37
Pataicus pater Ænesidemi VII, 154
Patara oppidum Lyciæ I, 182
Pateræ aureæ sex à Gyge apud Delphos positæ I, 14
patera aurea & argentea Delphos à Crœso missæ I, 51
pateræ aheneæ mira capacitas I, 70
Patarbemi aures nasusque præscinduntur II, 162
Paterna in opificia ubi succedant & filii VI, 60
Patiramphes Xerxiani currus auriga VII, 40
Patizithes magus III, 61, 63
Patrenses pars Achæorum I, 145
Pa-

Patumus oppidum Arabiæ II, 158
Pausanias Cleombroti filius IV, 81. V, 32. IX, 10, 63
ejus exercitus ordo permutatus IX, 46
victoria de Mardonio IX, 62
Pausaniæ præda IX, 79
ejus dictum de luxu Persico IX, 81
Pausicæ populus III, 92
Pausiris Amyrtæi filius III, 15
Pax, ejus felicitas præ bello I, 87
Pecuarii Armenii ubi I, 194
pecuarii Indi III, 99
pecuarii Persæ I, 125
Pedasensis Hermotimus VIII, 104
Pedasii populus ab Harpago expugnatus I, 175. VIII, 104
Pediculorum comestores IV, 109
eos vicissim mordent feminæ Adyrmachidarum IV, 168
Pedieæ oppidum ubi VIII, 33
Pedienses VIII, 33
Pedis mensura II, 149
Pelasgi populus I, 145, 146. II, 50. VII, 44 & eorum lingua I, 57
Lemnum & Imbrum tenent V, 26. Lemnum VI, 136, & Antandrum VII, 42
Pelasgi Ægialees prius, Iones dicti VII, 94
Pelasgi ex Attica exacti VI, 136
Pelasgicus murus Athenis V, 65
Peleus rapuit Thetin VII, 191
Pelius mons vel Pelion ubi IV, 179. VII, 129
Pella urbs Bottiæidis terræ VII, 123
Pellena Achæorum pars I, 145
Pelles ad scribendum V, 58
Pelops Phryx Persarum servus VII, 11
Pelopis Phrygis regio VII, 8
Peloponnesi gentes septem VIII, 73
Peloponnesium bellum IX, 72
Peloponnesus pleraque sub Spartanis I, 68
Pelusium ostium Nili II, 17, 154. III, 10
Πεμπτώβολα Æolum H, 37
Peneus fluvius Thessaliæ VII, 20, 128, 129, 173
Pennis oppletum aërem Scythæ narrant IV, 31
Pentapolis ante Hexapolis appellata I, 144
Penthylus dux Paphius captus VII, 195
Peræbi populus VII, 128
Percalos, Chilonis filia VI, 65
Percotes urbs V, 117
Perdiccas, Gavanes, & Aëropus fratres VII, 22. VIII, 137
Perdiccæ pueri panes dupli effecti VIII, 138
quomodo Macedoniæ tyrannus factus VIII, 137, 138
Peregrini dicti Spartanis Persæ IX, 11
Pergamum Priami VII, 43
Pergamum murorum Pierum unus VII, 112
Perialla Delphica vates VI, 66
Periander Cypseli filius Corinthiorum tyrannus I, 20. III, 48
ei maximum miraculum oblatum I, 23
uxorem necat III, 50
cum defuncta uxore concubuit V, 93
ejus filii III, 50
gesta cum minore III, 50, 51, &c.
Pericles quibus majoribus VI, 131
Perileus IX, 102
Perinetades Demarmeni filius V, 41
Perinthus urbs IV, 90. VI, 33
ejus expugnatio V, 2
Perinthii à Persis subacti V, 1
eorum cum Pæonibus singulare certamen V, 1. Thyrodiza VII, 25
Persarum origo unde VII, 150
complura genera I, 125
aspera regio I, 71. IX, *ult.*
Persæ aratores, Persæ pecuarii I, 125
præstantissimi Pasargadæ *ibid.*
institutio qualis I, 136
numina quæ & religio I, 131
ritus dum Jovi immolant *ibid.*
ritus in sacrificiis I, 132
Persarum mores varii I, 133
Persæ immunes à tributo III, 97
Persæ Uraniæ Veneri sacrificant I, 132
Persis Venus Mitra appellatur *ibid.*
Persarum natalitia I, 133
Persæ inter pocula consultant *ibid.*
Persarum necessitudo vicinitatis maxima I, 134
eorum philautia *ibid.*
externarum rerum studiosissimi I, 135
flumina religiosissime colunt I, 138
mos in sepeliendis cadaveribus defunctorum I, 140
gyrum cœli Jovem appellant I, 131
deos ex hominibus ortos esse negant *ibid.*
ignem deum arbitrantur III, 16
eorum victus habitusque priscus I, 71
victus vivendique spatium III, 22
eorum ingenium I, 89
Persarum convivia lasciva V, 18
Persarum cædes in convivio V, 20
multitudine in præliis victores V, 2 & 119
opprobrium, muliere ignavior IX, 106
Persæ Æthiopas numero vincunt III, 21
Persæ criniti VI, 19
Cephenes appellati & Artæi VII, 61
Persæ immortales qui VII, 83
Persicus luxus IX, 79, 81
Persarum uxores per vices concumbunt III, 69
Persis oraculum redditum IX, 42
Persarum tabellionum cursus & modus VIII, 98
magi I, 140
satrapeiæ III, 89
clementia I, 137. III, 15
capita cur fragilia III, 12
eorum cum Lydis conflictus I, 80
in potestatem Medorum à Phraorte redacti I, 182
Persarum ab Astyage defectio I, 27, &c.
Persarum bellica arma V, 49 cum Caribus consertum bellum V, 119, &c.
Persarum minæ Ionibus intentatæ V, 9
Persarum ornatus in Xerxiano exercitu VII, 61
Persarum equestrium copiarum numerus VII, 87
Persarum cum Lacedæmoniis congressio VII, 211
Persarum naufragium ad Eubœam VIII, 12
Persicum imperium ad Caucasum III, 97
Persicum mare IV, 39
Persici equitatus præfecti VII, 88
Persicarum copiarum apud Platæas ordo IX, 30
Perses Persei fil. VII, 61
Perseus Assyrius VI, 53 & 54
Danaës & Jovis filius II, 91. VII, 61
Persei specula II, 15
ejus templum, simulacrum, sandalium ubi II, 91
gymnicorum ludorum institutor *ibid.*
ejus profectio in Ægyptum *ibid.*
Persidæ reges I, 125
Petra tribus V, 92
Petræ Trachiniæ VII, 198
Phædyma Otanis filia III, 68 magum prodit III, 69
Phænippus Calliæ pater VI, 121
Phagres castellum Pierum VII, 112
Phalerus urbs V, 63
navale Athenienf. VI, 116. VIII, 91
Phalli in sacris II, 49
Phanagoras Onetæ pater VII, 214
Phanes Halicarnasseus III, 4
ejus astutia & effugium *ibid.*
filii in ejus conspectu mactati III, 11
Pharandates Theaspis filius VII, 79. IX, 75
Pharbætitana plaga II, 166
Pharenses pars Achæorum I, 145
Pharnaces pater Artabazi VII, 66
Pharnaspes Achæmenides III, 2
Pharnazathres dux Indorum VII, 65
Pharnazes Artabazi pater IX, 40
Pharnuches præfectura cedit infelici equi lapsu VII, 88
Phaselis urbs II, 178
Phasis I, 104. II, 103. IV, 38, 86. VI, 84
Phayllus pythionices ter VIII, 47
Phegeus Aëropi pater IX, 26
Phemius Smyrnæus Homeri præceptor H, 5
etiam pater ejusdem adoptivus H, 4
ubi laudatus ab Homero H, 26
Pheneum urbs V, 63. VI, 74
Pherendates Megabazi fil. VII, 67
Pheretime Arcesilai regis mater IV, 162
exercitum poscit ab Euelthone, & colum accipit IV, 162
in Barcæos crudelitas ejus IV, 202
ejus miseranda mors IV, 205
Pheron Ægypti rex cæcus II, 111
ei oraculum redditur *ibid.*
ejus donaria *ibid.*
Phiala in balteis Scytharum IV, 10
Phidippides Athen. VI, 105
Phidon Argivorum tyran. VI, 127

Phigasensis ex Arcadia VI, 83
Philæus Æaci filius VI, 35
Philagrus Cyneæ fil. proditor Eretriæ VI, 101
Philaon Chersis filius VIII, 11
Philes pater Rhœci III, 160
Philippus Butacidæ f. Olympionices V, 47
Philippus Macedo VIII, 139
Philistus Pasiclis fil. IX, 96
Philitio pastor II, 128
Philocyon Spartan. IX, 71, 84
Philocyprus à Solone versibus celebratus V, 113
Phirmus Atheniensis VII, 182
Phla insula IV, 178
Phlegra regio VII, 122
Phliasii IX, 28
Phlius VII, 202
Phocæa urbs I, 142. II, 106, 178
Phocæa quomodo capta I, 164
Phocaïs Homeri II, 16
Phocæenses I, 152
primi longis navibus usi sunt I, 163
Phocensium murus ibid.
eorum demigratio in Cyrnum I, 65
eorum mutua execratio nequis in patriam rediret I, 165
cum Tyrrhenis & Carthaginiensibus navale bellum I, 166
prœlio victi Cyrno secedunt ibid.
eis Cadmea victoria obtigit ibid.
in Rhegium demigrant ibid.
capti lapidantur I, 167
Phocensis I, 146
Phocensium in Thessalos eruptio VIII, 27, 28
Phocensium regio à barbaris vastatur VIII, 32
Phocia urbs I, 80
Phœbi fanum VI, 61
Phœnices II, 104
Phœnices Tyrii II, 112
Phœnices dissensionum auctores cum Græcis I, 1
Phœnices ex Palæstina Syria I, 105 Palæstini II, 104
Phœnices ad Libyam cognoscendam missi IV, 42
invenerunt aurifodinas Thasi VI, 47
Phœnices primi litteras in Græciam adtulere V, 58
Phœnicum armatura in exercitu Xerxis VII, 89
Phœnices quidam decollati jussu Xerxis VII, 90
Phœniciæ litteræ V, 58
Phœnicum aversio in lædendis colonis III, 19
Phœnix Ægypt. avis sacra II, 73
ejus descriptio ibid.
Phœnix fluvius VII, 176, 200
Phraortes filius Deiocis, rex Mediæ I, 102
ejus res gestæ & interitus ibid.
Phrataguna Darii regis uxor VII, 224
Phriconis I, 149
Phrixus VII, 197
Phronima Etearchi filia ejusque fortuna IV, 154
concubina Polymnesti IV, 155
Phryges à Crœso subacti I, 28
Phryges antiquissimi hominum II, 2
eorum in Xerxiano exercitu armatura VII, 73
Phryges Bryges dicti antea ibid.
Phrynichi comœdia VI, 21
Phrynon pater Attagini IX, 15
Phthiotis ora I, 56
Phya mulier ex tribu Pæanica I, 59
ab ea Pisistratus ut reductus ibid.
Phylacus Histiæi fil. VIII, 85
Phylacus & Autonous Delphorum heroës & eorum delubrum VIII, 39
Phyllis regio VII, 113
Pidorus urbs VII, 122
Pieria pix IV, 195
Pieres pop. VII, 112
Pierum muri VII, 112
Pigres & Mastyes fratres V, 12
Pindarus poëta III, 38
Pindus mons Thessaliæ I, 56. VII, 129
Pinus, locus II, 20
Pinus, fructus nomina ibid.
Pinus natura quæ VI, 37
Pirus, ingens fluvius I, 145
Piromis ex Piromi Ægyptiorum II, 143
Pisa urbs II, 7
Piscatores Tirynthii VII, 137
Piscatorum ænigma II, 35
Piscibus Ægyptus abstinet II, 37
piscium qui Ægypto sacri II, 72
piscium genitura in stagnis apud Ægyptios II, 93 pisces pabulum equorum ubi V, 16
Pisistratus Hippocratis filius Atheniens. tyrannus I, 59. VI, 103
ejus nobile commentum, quo Athenarum imperio potitus ibid.
Athenis ejicitur I, 59
per feminam mire reducitur I, 60
illegitime cum uxore coit I, 61
Marathonem occupat I, 62
ejus contra Athen. copiæ I, 61, 62
tertio urbe Athenis potitur I, 64
Naxum insulam subegit ibid.
Delum insulam expiat ibid.
Pisistratidæ Athenis pulsi V, 65, &c.
Pisistratus Nestoris fil. V, 65
Pistricis Crœsi effigies apud Delph. I, 51
Pitana civitas Æoliæ I, 149
Pitane tribus III, 55
Pittaci Mitylenæi responsum ad Crœsum I, 27
Pituitæ fluxus remedia IV, 187
Pix Pieria ubi IV, 195
Cyranensis & Zacynthia ibid.
Pixodarus Cindyensis V, 118
Placianorum lingua I, 57
Platæa insula Libyæ IV, 151, 153, magnitudo ejus 156, 169
Platæa urbs incenditur VIII, 50
Platæenses VI, 108
Platæensis clades IX, 52, 64, 100
Platæensis ager IX, 15
Platanus aurea atque vitis VII, 27
platanorum ingens lucus V, 119
platanus aureo monili à Xerxe donata VII, 31
Pleistorus deus IX, 118
Pleunus portus IV, 168
Plinthinetes sinus II, 6
Plistarchus Leonidæ fil. IX, 10
Pluvia nulla apud Theræos per septem annos IV, 151
pluvia apud Ægyptios portentosa III, 10
Podeon Doridis VIII, 31
Pœciles IV, 147
Pœnæ modus apud Persas I, 137
Pœni, vide supra Libyes.
Pogon Trœzeniorum portus VIII, 42
Poli & gnomonis inventio II, 109
Polichnitani Cretes VII, 170
Pollux & Castor IV, 145. v. Tyndaridæ.
Polyas Anticyrensis speculator VIII, 21
Polycratis prodigiosa fortuna III, 39, &c.
Polycratis smaragdus III, 41
ejus callidum commentum III, 56
Polycratis cædis occasio III, 120, 121
Polycratis filiæ somnium III, 124
Polycrates cruci affixus III, 125
Polycritus Ægineta ejusque strenuitas VIII, 92, 93
Polydectes rex Spart. VIII, 131
Polydorus Alcamenis fil. VII, 204
Polydorus avus Laji V, 59
Polymnestus Theræus IV, 155
Polynices IV, 147. VI, 52. IX, 27
Ponticum, genus arboris IV, 23
Pontus Euxinus IV, 46, ejus dimensio IV, 85, 86
Populus contubernium ingratissimum VII, 156
Porata fl. IV, 48
Porinus lapis V, 62
Posideium urbs III, 91
Posidoniates vir I, 167
Posidonius Spart. IX, 70, 84
Potidæa urbs VII, 122. obsidio ejus VIII, 127, 128, 129
Præda Græcorum è Persarum clade IX, 79
præda Pausaniæ IX, 80
Præsepe Mardonii totum ex ære à Græcis diripitur IX, 69
Præsii Cretes VII, 170, 171
Prasiadis paludis inhabitatores V, 16
Praxilaus Xenagoræ pater IX, 106
Praxinus navarchus Trœzen. VII, 180
Prexaspes Persa III, 34
interficit Smerdin III, 30
se præcipitem dat è turri habita ante oratione ad Persas III, 75
Prexaspes Aspathinis filius VII, 97
Priami Pergamum VII, 43
Priene urbs Ioniæ I, 142
eam Ardys expugnat I, 15
Prienenses VI, 8
à Mazare subiguntur I, 161
Primogenitus ex lege Spart. succedit in regnum VI, 52
Procles rex Spart. VIII, 131. IV, 147. vide Eurysthenes.
Procles Epidauri tyrannus III, 50. capitur III, 52
Proconnesius Aristeas IV, 13
Proconnesus incensa VI, 33

Prodi-

Prodigiorum maxima observatio apud Ægyptios II, 82
Promenea Dodonæorum sacerdos II, 55
Promethei uxor Asia IV, 45
Properare est noxium VII, 10
Propontidis dimensio IV, 85
Proserpinæ & Cereris festum VIII, 65
Prosopitis insula & ejus latitudo II, 41
ejus plaga II, 165
Proteus Pheronis in regno Ægypt. successor II, 112
Protei fanum apud Memphin *ibid.*
Protemplaris Minerva VIII, 39
Protesilai templum ubi VII, 33. IX, 115
Protothyes Madyis pater I, 103
Proverbia.
Ætheri Jovis contermina regio VII, 8
Animus in auribus habitat VII, 39
Cadmea victoria I, 166
Dolosi homines, dolosa & eorum vestimenta III, 22
Cum Jove de divitiis certare V, 49
Episcythison VI, 84
E tripode oraculum IV, 179
Hunc calceum tu quidem consuisti: Aristagoras autem induit VI, 1
Ignifer non relinquendus VIII, 6
In frigidum furnum panes ingerere V, 92
Isthmum fodere I, 174
Lemnia facinora VI, 138
Longæ regum manus VIII, 140
Molles viri ex mollibus regionibus IX, *ult.*
Mulæ partus III, 151
Muliere ignavior IX, 106
Non est istud curæ Hippoclidæ VI, 129
Ovem lupis relinquere IV, 149
Pinus in modum excidere VI, 37
Sylosontis amiculum III, 139
Ver ex anno exaruisse VII, 162
Prytanes Naucrarorum V, 71
Prytanis rex Spart. VIII, 131
Prytaneum Athen. I, 146. VI, 139. VII, 197
Psammenitus Amasis filius Ægypti rex II, 10
captus à Cambyse, ejusque captivi dicta III, 14
liberatus res novas moliens epoto taurino sanguine obiit III, 15
Psammis rex Ægypti, Neci fil. II, 159, 160
ejus mors *ibid.*
Inari pater VII, 7
Psammitichus Ægypti rex I, 105. II, 2, 28, 151, *&c.* VII, 7
Psylli, populus IV, 173
eorum expeditio infelix adversus austrum *ibid.*
Psyttalea insula VIII, 76 & 95
Pteria locus Cappadociæ munitissimus I, 76
Pteriorum urbs à Crœso expugnatur diripiturque *ibid.*
Ptoum VIII, 135
Pudenda pueris qui præcidant II, 104
pudenda Ægyptii munditiæ caussa præcidunt II, 37
Puellæ ex legibus elocantur I, 198
Pugna Sagartiorum cum restibus VII, 85
Puteus trifarias rerum species exhibens VI, 119
Pygargi IV, 292
Pygres Seldomi filius VII, 98
Pylæ VII, 201
Pylæa VII, 213
Pylagoræ VII, 213
Pylii I, 147. V, 65
Pylus locus V, 65. VII, 168
Pyramides apud Memphin II, 8
pyramides Mœris regis Ægypt. II, 101
pyramis regis Cheopis II, 124, 125
pyramis è quæstu meretricio II, 126
pyramis Chephrenis Ægypt. regis II, 127
pyramides Philitionis pastoris II, 128
pyramis Mycerini regis II, 134
pyramis Rhodopis mulieris falso credita II, 134
pyramis regis Asychis lateritia II, 136
Pyrene urbs II, 33
Pyretos fluvius Scythiæ IV, 48
Pyrgus oppidum IV, 148
Pystiros urbs, & lacus in ea salsus & piscosus VII, 109
Pythagoras Mnesarchi filius IV, 95
sophista celebris *ibid.*
Pythagoras Milesius patriæ procurator V, 126
Pythagoras monarcha Selinuntis V, 46
Pythermus Phocensis I, 152
Pythes Ischenoi f. vir strenuiss. captus VII, 181. VIII, 92
liberatus VIII, 92
Pythes Nymphodori pater VII, 137
Pytheus Lamponis pater IX, 77
Pythia corrupta V, 66
Pythiæ oraculum Lycurgo redditum I, 65
de ossibus Orestis, Lacedæmoniis redditum I, 67
ad Crœsum I, 91
de Isthmo Cnidiis datum I, 174
v. oracula.
Pythii Lacedæmone qui VI, 57
Pythius Atyis f. Lydus VII, 27
ejus ingentes facultates VII, 27, 28
ejus filius à Xerxe dissectus VII, 39
Pytho I, 54
Pythogenes in Inycum oppidum relegatur VI, 23

R.

RADINACES, Persis, instar olei VI, 119
Rasura Argivorum I, 82
Regem ubi conspici nefas I, 199
rex ubi statura maximus deligitur III, 20
Reges Saitæ in Ægypto II, 169
Regio nulla sibi præbet omnia I, 32
Regis Græci civilitas IV, 78
Regna olim pecuniæ egena VIII, 137
Regum jura apud Laconas VI, 56
Regum filios benigne tractant Persæ III, 15
Rerum humanarum inconstantia I, 5
rerum omnium inspiciendus exitus I, 32
res divinitus futuræ signis declarantur IX, 99
Restibus instructa pugna VII, 84
Rex Persarum non vincitur beneficiis VII. 39. IX, 18
Rhampsinitus rex Ægypti: & ejus simulacra II, 121
filiam prostituit *ibid.*
ejus ingentes pecuniæ *ibid.*
Rhampsiniti descensus ad infernas sedes II, 122
Rhapsodi propter Homerica carmina expulsi Sicyone V, 67
Rhegium I, 176, 177
Rheginorum maxima cædes VII, 170
Rhenæa VI, 97
Rhodi populus Lindii VII, 153
Rhodium mare ubi I, 174
Rhodope mons IV, 49
Rhodopis meretrix famosa II, 135
ejus an pyramis una II, 134, 135
ejus donarium in templo Delphico II, 135
Rhodus civitas II, 178
Rhœcus architectus III, 60
Rhœtium opp. VII, 43
Rhypes pars Achæorum I, 145
Ridere coram aliquo apud Persas indecens I, 99
Rosæ sexagenûm foliorum VIII, 138
Rubrum mare II, 8, 158, 159
Ruinæ hominibus disciplinæ sunt I, 207

S.

SABACUS rex Æthiopum II, 137, 152
Ægyptum subigit *ibid.*
ejus acta in Ægypto II, 137, 138
viso in somnis Ægyptum relinquit II, 139
Sabyllus Gelous VII, 154
Sacæ populus III, 93. VII, 9
Sacas omnes Scythas Persæ vocant VII, 63
Sacarum in Xerxiano exercitu armatura, & dux VII, 64
Sacerdotes Ægyptiorum II, 37
Sacra ante expeditionem IX, 19
Sacra & profana vulgo non discreta II, 65
Sacra Cabirorum à Pelasgis sumpta II, 51
Sacra Triopii Apollinis I, 143
Sacrificium publicum VI, 57
Sacrum Panionium I, 143
Sadyattes Ardyis fil. rex Lydiæ I, 16, 18
Sagartii, Persarum genus I, 125. III, 23. VII, 84
eorum tributum III, 93
Sagitta ad cœlum excussa à Dario V, 105
Sagittæ, Scytharum robur IV, 132
Sais urbs Ægypti II, 28, 59
Sais urbs regia Apriæ II, 163, 170
Saitana plaga II, 165
Saitanorum regum sepultura II, 169
Saiticum ostium Nili II, 17
Sal sua sponte crescens IV, 53

ex lacu VII, 30
falis colles ubi IV, 181, 182, 183
Salinarii Ægyptii concubitus cum muliere mortua II, 89
Sala urbs Samothraciæ VII, 59
Salamis Athenienfium refugium VIII, 56
Salaminii Cypri IV, 162. V, 104. H, 28
Samii à Lacedæmoniis tentati III, 47, fruftra 55
Samium templum II, 148
Samothracia VI, 47
Samothraciæ populus Pelafgi II, 51
Samothraces jaculatores VIII, 90
Samothracii muri VII, 108
Samus & Samiorum lingua I, 142
Sami everfionis per Darium caufa III, 139
Samus Sylofonti traditur III, 149
Samiorum Æfchrionia tribus III, 26
Samiorum crater IV, 152
Samii Zanclam occupant V, 23
Samiorum Apaturia H, 29
Samiorum tria miranda III, 60
Samyris fapiens VI, 127
San Dorum I, 139
ea littera Perfarum nomina terminantur *ibid.*
Sana urbs VII, 22, 122
Sanacharibus rex Arabum & Affyriorum Ægyptum invadit II, 141
fugatur *ibid.*
Sandalium Perfei II, 91
Sandanis Lydus I, 71
Sandoces Thaumafii f. cruci affigitur, & liberatus tandem capitur VII, 194
Sanguinem lingendo fœderis fit vinculum I, 74
Sapæi Thraciæ populus VII, 110
Sapientes non effe potentes, acerbum IX, 16
Sappho poëtria II, 135
Sarangæi populus III, 93, 117
Sarangarum in Xerxis exercitu armatura VII, 67
Sardanapalus rex Nini II, 150
ejus thefaurus *ibid.*
Sardena mons H, 9
Sardinia I, 170
Sardinia infula maxima V, 106 & 124
Sardis à Cimmeriis captæ I, 15
Sardis una parte faltem expugnabiles & earum expugnatio I, 84
captæ & concrematæ ab Ionibus V, 101, 105
Sardium reges Heraclidæ I, 7
Sardium primus rex Argon I, 7 Meles I, 86
Sardius Leo circumlatus ubi I, 86
Sardium expugnatio in tertium annum dilata à deo I, 91
Sardonium linum II, 105
Sardonium mare I, 166
Sarga urbs VII, 122
Sarpedon & Minos EUropæ filii I, 173
Sarpedonium promontorium VII, 58
Safpires populus III, 94
eorum armatura VII, 79
Satafpes Achæmenides IV, 43
cruci affixus *ibid.*
Satræ Thraciæ populus VIII, 110, 111
Satrapiæ Perfarum I, 192. III, 89, 90, *&c.*
Sattagydæ populus III, 91
Saulius rex Scytharum IV, 76
interficit patruelem Anacharfin IV, 76, 77
Sauromatæ Amazonibus mifcentur IV, 110, 113, 114
folœciffant lingua Scythica IV, 117
eorum uxores & conjugia IV, 116, 117
Scæus pugil V, 60
Scamander fluvius V, 65
ejus aqua exercitum Xerxis defecit VII, 42
Scamandronymus pater Charaxi II, 135
Scaptefyle VI, 46
Sceptra gerendi ratio apud Babylonios I, 195
Schœnus menfura II, 6
Sciathus infula VII, 176, VIII, 7 & 90
Scidrus oppidum VI, 20
Sciona urbs in Pallena VII, 122
Sciradis Minervæ templum VIII, 94
Scironis via in Ifthmo VIII, 71
Scholæ tectum in pueros corruens VI, 27
Scolos oppid. IX, 15
Scolopoeis IX. 96
Scolti, Scythæ, unde nominati IV, 6
Scopadæ Theffali VI, 120
Scopafis rex Scytha IV, 127
Scutum Perfis oftendiffe dicuntur Alcmæonidæ VI, 121 & Herodoti de ea re fententia VI, 123, 124
Scylace urbs I, 57
Scylax Caryandeus IV, 44
Scylacis cujufdam fupplicium V, 33
Scyles Aripithis filius rex Scytharum IV, 78
ejus interitus IV, 80
Scyllias urinator VIII, 8
Scytha Herculis filius IV, 10
Scytharum origo IV, 5
Scytharum regum origo IV, 10
Scythæ nomades pecuarii I, 73. IV, 19, 55. VI, 84
Scytharum nomadum feditio I, 73. IV, 11
Scythæ trucidatum coctumque puerum Cyaxari loco venationis offerunt I, 73
ad Alyattem confugiunt *ibid.*
in Afiam tranfeunt I, 103. IV, 12
Cimmerios ex Europa pellunt I, 103. IV, 11
Mediam occupant I, 104
eorum cum Medis ad Caucafum congreffio *ibid.*
fufis Medis Afia potiuntur I, 105
Uraniæ Veneris templum depeculantur: unde femineo morbo corripiuntur I, 105
à Medis inebriati, quum Afiam aliquandiu obtinuiffent, occiduntur I, 106
à Sefoftre fubacti II, 103, 111
Scytharum fervi cur oculis orbentur IV, 2
Scytharum ratio emulgendi lactis IV, 2
Scythæ aratores IV, 18, 19, 53, 54
Scythæ AUchatæ IV, 6
Scythæ regii IV, 57
Scytharum mores IV, 46, *&c.*
dii IV, 59
jusjurandum IV, 68
eorum mos in cædendis victimis IV, 60
in hoftes fævitia IV, 62, 64
mos ineundi fœderis IV, 70
Scyth. regum fepultura IV, 71, 72
à Scyle Scytharum defectio IV, 80
Scythæ fuorum inftitutorum obfervantiffimi IV, 76, 80
Scythis eorumque equis afinorum & mulorum vox infueta IV, 129
Scyth. munera ad Darium IV, 130
Scyth. intemperantia VI, 84
Scythæ Perfis Sacæ appellati VII, 63
Scythia vetus ubi IV, 99
Scythiæ duæ partes *ibid.*
Scythiæ flumina IV, 47
Scythia lignorum inops IV, 61
Scythicæ grues ubi hybernent II, 22
Scythicum gramen IV, 58
Scythicus exercitus contra Mediam VII, 20
Scythes Zanclæorum rex VI, 23, 24
Scythes Cadmi Coi pater VII, 163
Sebennitana plaga II, 166
Sebennyticum oftium Nili II, 17
Seditionis inteftinæ pravitas VIII, 3
Seldomus Pigris pater VII, 98
Selinufii pop. V, 46
Selymbria oppidum VI, 33. VII, 33
Semen Indicum quale III, 100
Semiramis Babyl. regina I, 184
ejus egregia monumenta *ibid.*
Senectæ maximus honos apud Ægyptios II, 80
fenes ubi mactentur III, 99
Sepias litus VII, 183, 188
Sepulcra patria Scytharum IV, 127
Sepulcrum Alyattis apud Lydos I, 93
fepulcra Babyloniorum I, 198
fepulcra vitrea III, 24
fepulcrum Helles filiæ Athamantis VII, 58
Serbonis palus II, 6. III, 5
Seriphii populus VIII, 46
Sermyla Græca urbs VII, 122
Serpentum facrorum defcriptio II, 74
ferpentum fepultura in Jovis templo *ibid.*
fterilitas III, 105
ferpentes cornuti IV, 192
ferpentes alati II, 75, 76
ferpentum alatorum generatio IV, 108, 109 thuriferas arbores obfervantes III, 107
ferpentum vis apud Neuros IV, 105
ferpentibus vefcentes IV, 183
ferpens arcis Athenarum cuftos VIII, 41
Serrium promontorium VII, 59
Servitutem averfantur Phocæenfes I, 164

Servi Scytharum cur oculis priventur IV, 2
nulli in Græcia VI, 137
servi boni interdum hominibus malis, & contra VIII, 68
servorum bellum 6, 83
Sesami Babylonici proceritas I, 193
Sesostris rex Ægypti II, 102, &c.
quas gentes subegerit II, 103
ejus cippi & inscriptiones & monumenta II, 106
Sestus urbs IV, 142. VII, 33
à Græcis obsidetur IX, 113, &c.
Sethon Ægypti rex, Vulcani sacerdos II, 141
ejus mira victoria de Assyriis *ibid.*
ejus statua II, 141
Sicinus Themistoclis VIII, 75
Sicas Cybernisci pater VII, 98
Sicania, tempore Herod. Sicilia dicta VII, 170
Sicyon V, 67
Sicyoniarum tribuum nomina V, 68
Sicyoniis & Ægyptiis irrogata multa ab Argivis VI, 92
Sidon Phœnicum urbs II, 116. III, 136
Sidonia navis Xerxis VII, 28
Sigeum & ejus occupatio per Pisistratum V, 65, 94
Sigeum in Hellesponto Troicum IV, 38
ad Scamandrum V, 65
Sigma littera Persarum nomina terminantur I, 139
Sigynæ populus ubi V, 9
sigynarum appellatio quid apud alios notet V, 10
Silenus ubinam captus fuerit VIII, 138
Sileni Marsyæ pellis in utrem formata ubi suspensa VII, 26
Sillicypria eorumque fructus pro oleo in lucernis II, 94
Silphium ubi IV, 170, 192
Simiarum comestores IV, 194
Simiarum ubi maxima vis *ibid.*
Simonides Ceus V, 102
Simonides Leoprepis f. & ejus epigrammata VII, 228
Simulacrum pistricis Crœsi I, 51
simulacra ab Ægyptiis primum diis consecrata II, 4
simulacrum Jovis arietina facie II, 45 Panis II, 46 æstatis & hyemis II, 121
simulacrum ex pelvi factum ab Amasi & cur II, 172
simulacrum Veneris in Cyrene, ob preces exauditas II, 181
simulacra Minervæ lapidea duo II, 182
simulacrum Isidis bubulis præditum cornibus II, 41
simulacrum Mercurii porrectum veretrum habens II, 51
simulacrum Darii lapideum III, 88
simulacrum Vulcani Pataicis simile III, 37
simulacra soli Marti faciunt Scythæ IV, 59
simulacra ex oleis, Damiæ & AUxesiæ V, 82
Sindus urbs VII, 123
Singus urbs VII, 122
Sinope urbs I, 76. II, 34. IV, 12
Sinus Arabici maris descriptio II, 11
Sipia, locus VI, 77
Siphnus insula dives metallis III, 57
multata à Samiis III, 58
Siphnii quas naves Salaminem miserint VIII, 46
Siris Italiæ VIII, 62
Siris Pæoniæ VIII, 115
Siromitres OEbazi f. Paricaniorum dux VII, 68
Masisti pater VII, 79
Siromus Mattenis pater VII, 98
Siromus pater Chersios Salaminii V, 104
Sisimaces dux V, 121
Sisamnes Hydarnis fil. Ariorum dux VII, 65
Sisamnes Otanis pater injuste judicans excoriatus jussu Cambysis V, 25
Sisyra genus penulæ VII, 67
Sitalces Thracum rex IV, 80. VII, 137
Sithonia regio VII, 122
Siuph urbs Ægypti II, 172
Smaragdus Polycratis III, 41
Smerdis Cambysis fr. III, 30
ejus à fratre mandata cædes perpetratur *ibid.*
occisum à se Cambyses luget III, 65
Smerdis fictitius regno potitur *ibid.*
ex auribus amputatis agnoscitur III, 69
occiditur III, 30
Smerdones Otanis fil. Xerxis exercitus dux VII, 82, 121
Smila oppidum VII, 123
Smindyrides Sybarita unus ex procis filiæ Clisthenis VI, 127
Smyrnæ origines I, 16
à Gyge oppugnata I, 14
ab Alyatte capitur I, 16
à Colophoniis condita *ibid.*
uti ab Ionibus dirempta I, 149
Smyrna Thesei uxor H, 2
Smyrna Æoliæ civitas condita eaque celeberrimum emporium H, 5
ut amissa ab Æolibus I, 149
Sobolis procreandæ præmia apud Persas I, 136
Sogdi populus III, 93
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 66
Sol Massagetarum deus I, 212 Soli Massagetæ equos immolant I, 216 Sol auctor exundationis Nili II, 25
Soleæ Bœoticæ I, 195
Solis insoliti ortus, quos referunt Ægyptii II, 142
solis vis in India III, 104
solis mensa ubi III, 18
solis fons IV, 181
solem execrantes IV, 184
solis eclipsis Xerxe movente exercitum contra Græcos VII, 37
sol Græcorum deus *ibid.*
sol pro mercede redditus VIII, 137
sol obscuratus I, 47, 103. VII, 37
solis sacræ oves ubi IX, 91
Soli urbs & ejus obsessio V, 115
Solii in Cypro V, 110
Solon legislator Athen. I, 29
ejus peregrinatio in Ægyptum I, 30
in Cyprum veniens, carminibus celebrat Philocyprum V, 113
ejus cum Crœso de beatitudine colloquium I, 20, 31, 32, 33
Solonis lex Athen. data II, 177
Soloeis promontorium II, 32. IV, 43
Solymi olim Milyæ dicti I, 173
Somnium filiæ Polycratis III, 124
Hipparchi V, 56
Somniorum natura VII, 16
Sophanes Decelensis VI, 92. Eutychidis fil. IX, 72
ejus ancora & præclara facinora IX, 73, 74
Sophistarum totius Græciæ peregrinatio I, 29
Sororem Cambyses ducit, occidit, & aliam superinducit II, 31, 32
Soror eadem & uxor III, 31
Sosiclis Corinthii de restituendo Hippia oratio V, 92
Sosimenes Panætii pater VIII, 82
Sostratus Laodamantis fil. IV, 152
Spaco Medis canis appellatur I, 110
Spargapises Tomyridis f. à Cyro capitur I, 211
seipsum interimit I, 213
Spargapithes Agathyrsorum rex IV, 76, 78
Sparta urbs Lacedæmonis VII, 234
Spartiatarum instituta à quo I, 65
Spartiatæ Lycurgum delubro ædificato colunt I, 66
non donant civitate peregrinos IX, 34
Spartiatarum cum Argivis de Thyrea agro contentio I, 82
Spartiatarum regum dignatio & jura VI, 55, &c.
eorum senatus VI, 75
de regibus V, 75
Spart. cædes ad Thermopylas VII, 224
eorumque epigrammata VII, 228
Spasini remedia IV, 187
Spathæ palmarum VII, 69
Sperchius amnis Anticyram præterlabitur VII, 198, 228
Sperthies Aneristi f. cum Bule se offert ad placandam iram Talthybii, eorumque acta VII, 134, 135, 136, 137
Sphendaleæ opp. IX, 15
Spina Ægypti & ejus gummi II, 96
Sponsa ubi dotem concubitu quærat IV, 172
Spuere apud Persas indecorum I, 99
Squamosus piscis Ægypt. sacer II, 72
Stadium, orgyia, passus, cubitus, pes II, 149
Stagirus Græca urbs VII, 115
Stathmi regii quid V, 52
Stentoris palus VII, 58
Stenyclerus IX, 63
Stesagoras Cimonis pater VI, 34, 103
Stesagoræ cædes VI, 38
Stesenor Curii tyrannus V, 113
Stesileus Thrasyli fil. VI, 114
Strattis Chiorum tyrannus IV, 138. VIII, 132
Strobilos, pini fructus H, 20
Struchates populus Mediæ I, 101

Struthi subterranei IV, 192. VI, 175, 192
Strymon fluvius I, 64. V, 113. VII, 113 ejus fontes VIII, 115
Strymonias ventus VIII, 118
Strymonii prius, qui Thraces VII, 75
Stryma Thasiorum urbs VII, 108, 109
Stymphalis palus VI, 76
Styracis usus ad thus legendum III, 107
Styreenses gens Dryopica VIII, 1, 46
Styreorum insula VI, 107. IX, 28
Styx & ejus aqua VI, 74
Sua quemque inspicere debere I, 8
Suadelæ numen VIII, 111
Subulci apud Ægyptios profani II, 47
Successionis jus apud Spartiatas VII, 3
Suniacum jugum IV, 99
Sunium VI, 87
Supplex IX, 75
Sus animal spurcum apud Ægyptios II, 47
sus hostia Lunæ & Liberi patris *ibid.*
sues apud Scythas IV, 63
sue abstinent Ægyptii II, 18. IV, 186
Susa oppidum I, 188. V, 49, 52
Memnonia VII, 151
Syagrus Lacedæmoniorum legatus ad Gelonem VII, 153, 159
Sybaris urbs capitur V, 44. VI, 21
maxime florens VI, 127
Sybaritanum bellum V, 45
Syene urbs Thebaidos II, 28
Syennesis Cilicum rex I, 74. V, 118
Syennesis Cilix, dux in classe Xerxiana VII, 98
Syleos campus VII, 115
Syloson Polycratis fr. Æaci fil. III, 39, 139, 140, *&c.* 149
Syloës promontorium IV, 43
Symæ vicinum mare ubi I, 174
Syrgis fluvius in Mæotidem influit IV, 123
Syria Ægypto contermina II, 116. III, 5
Syria Palæstina III, 91. VII, 89
Syrii circa Pteriam I, 76
Syrii Græcis Cappadoces I, 6, 72. III, 90
Syrorum prædia Crœsus devastat, eosque exterminat I, 76. V, 49
Syrorum in exercitu Xerxiano armatura VII, 72. Syrii Palæstinam incolentes VII, 89
Syrii Græcis, qui barbaris Assyrii VII, 63
Syropæones in Asiam abducti V, 15

T.

TABELLA totius orbis V, 49
Tabellionum Persarum cursus & modus VIII, 98
Tabiti Scythis Vesta IV, 59
Tachompso insula II, 29
Tænarus locus VII, 168
Talaus Adrasti pater V, 67
Talentum Babylonicum III, 89
Talthybii ira in Lacedæmonios VI, 134, 137
Talthybii templum apud Spartiatas VII, 134
Talthybius Agamemnonis præco *ibid.*
Talthybiadarum honos apud Spart. *ibid.*
Tanagra IX, 15 & 34
Tanagram præterfluit Thermodon IX, 42
Tanagræi Thebanorum vicini V, 79
Tanagricus tractus V, 57
Tanais fluvius IV, 20, 123
Tanitana plaga II, 166
Tarentum urbs III, 138. IV, 99
Tarentini III, 138
eorum maxima cædes VII, 170
Targitaus & ejus tres filii IV, 5
Tartessiacæ mustelæ IV, 192
Tartessus emporium nobile IV, 152
Tartessum Phocæenses aperiunt I, 163
Tartessiorum rex Arganthonius *ibid.*
Tauchira oppidum IV, 171
Tauri Iphigeniam Agamemnonis filiam colunt IV, 103
eorum mons *ibid.*
Taurica gens IV, 99, 103
Taurici montes IV, 3
Taurica regio IV, 99
Taxacis Scythiæ rex IV, 120
Taygetus IV, 145
Tearus fluvius, & ejus medica vis V, 90
ejus fontes partim calidi, partim frigidi *ibid.*
cippus ei à Dario erectus IV, 91
Teaspes Persa pater Pharandatis VII, 79. IX, 75
Tegea Arcadum VI, 105. VII, 170
Tegeates I, 65 & Argivi bellant cum Lacedæmoniis IX, 34
Tegeatibus à Lacedæmoniis bellum infertur I, 66. IX, 26
ubi mortuus Leutychides VI, 72
Teii demigrant in Thraciam capta sua urbe, & Abdera condunt I, 68
Telamon heros VIII, 64
Teleon Ionis filius V, 66
Teleboæ V, 59
Teleclus fil. Archelai VII, 204
Teleion Persis Tycta, id est, cœna IX, 109
Telesearchus II, 142
Telines & ejus gesta VII, 153
Telli Atheniensis historia I, 30
Telliadæ IX, 36
Tellias vaticinus VIII, 27
Tellus eadem non fert omnia I, 32
Tellus Scytharum dea, & Apia Scythis dicitur IV, 59
Telmessenses conjectores I, 78
Telus insula VII, 153
Telys Sybaritarum rex V, 44
Temeni posteritas VIII, 137, 138
Tempe locus ubi VII, 173
Templa & sacra separata V, 61
Tenedus I, 151
capta à Persis VI, 31
Tenia navis VIII, 82
Teniis honor datus Delphis *ibid.*
Tenus (Temnus) Æoliæ civitas I, 149
Tenus insula IV, 33. VI, 97
Teos nomen à Pelasgis II, 12
Teos oppidum I, 142. II, 178
capta ab Harpago I, 168
impensas adjuvit exstruendi fani in Ægypto II, 178
Terillus, Crinippi fil. Himeræ tyrannus VII, 165
Termeneus Histiæus V, 37
Termilæ vocantur Lycii Milyadæ I, 173. VII, 92
Terram & aquam poscere IV, 126. V, 18
terræ divisio tripartita II, 16
terræ motus tanquam prodigium in Scythia IV, 28
Tesserarum ludi inventores I, 94
Tethrippotrophus VI, 35
Tethronium oppidum VIII, 33
Tetramnestus Sidonius VII, 98
Teucri VII, 20 & 43
Teuthrania II, 10
Thales Milesius defectionem solaris luminis Ionibus prædixit I, 74
ejus inventum in traducendo per fluvium Crœsi exercitu I, 75
consilium Ionibus datum I, 170
ejus de incremento Nili sententia innuitur II, 20
Thamanæi populus II, 93
Thamimasades Neptunus apud Scythas IV, 59
Thannyras Inari Afri filius III, 15
Thasia metalla VI, 46, 47
Thasii subacti à Mardonio VI, 44
muros diruere jussi VI, 48
in continente possederunt Strymam VII, 108
Thasiorum urbes in continente VII, 118
Thasus & ejus conditores II, 44. VI, 47
ab Histiæo tentata VI, 28
Thaumasias Sandocis pater VII, 194
Theasides Spartiata VI, 85
Thebæ campus VII, 42
Thebæ Ægyptiæ II, 3
ibi pluviam decidisse, maximum miraculum III, 10
Thebæ olim Ægyptus vocatæ II, 15
Thebani Jovis fanum I, 182
Thebanis arietes sacrosancti II, 42
Thebana plaga II, 166
Thebanis stigmata inuruntur regia VII, 233
Thebani à Græcis obsidentur IX, 85
Thebani eligunt Amphiaraum auxiliatorem VIII, 134
Thebe, Asopi filia V, 80
Themistocles Neoclis f. VII, 143, 173
corrumpit duces, ut maneant VIII, 5
ejus strategema VIII, 22
litteræ ad Iones lapidi incisæ *ibid.*
cum Aristide simultas VIII, 79
vafrities, exactio, avaritia VIII, 75, 112
omnium Græcorum prudentiss. VIII, 110
secundas retulisse judicatur è prœlio navali contra Persas VIII, 23
ut honoratus Spartæ VIII, 124
responsum livido cuidam datum VIII, 125
Themiscyra IV, 86

The-

Themiſon Theræus IV, 154
Theocydes pater Dicæi VIII, 65
Theogoniæ cantus in ſacrificiis Perſarum I, 132
Theomeſtor Androdamantis fil. VIII, 85. IX, 89
Theophaniorum feſtum I, 51
Theopompus rex Spart. VIII, 131
Thera inſula quondam Calliſta IV, 147
à conditore Thera vocata IV, 148
ſeptem annos pluviam non ſentit IV, 151
Theræorum colonia IV, 156
Therambus in Pallena urbs VII, 123
Therapne locus VI, 61
Theres Auteſionis f. Cadmeus genere IV, 147, 148
Therma urbs VII, 123, 127
Thermæus ſinus VII, 123. VIII, 127
Thermodon fluv. II, 104. IV, 86. IX, 27, 42
Thermopylarum mons VII, 176, 219
ad eas prœlium Lacedæmoniorum & Perſarum VII, 225, &c.
Theron Agrigentinorum monarchus VII, 165
Therſander Orchomenius IX, 16
Theræ avus & Auteſionis IV, 147. VI, 52
Theſeus Theſſalus conditor Smyrnæ H, 2
raptor Helenæ IX, 72
Theſmophoria II, 171
Epheſi VI, 16
Theſpia urbs incenditur VIII, 50
Theſpienſes V, 79 adſumunt cives VIII, 75
Theſproti populus V, 92, 7. VIII, 47
Theſſali cæſi ab Phocenſibus VIII, 27 & 28
Theſſaliæ deſcriptio VII, 128, 129
equæ ibi omnium optimæ VII, 196
Theſſalus ſocius Doriei V, 46
Theſtis fons IV, 159
Theſtorides litterarum profeſſor H, 15
ejus perfidia erga Homerum H, 16
quæ illi non bene ſemper vertit H, 24
Thetidi ſacrificant magi VII, 191
Thmuitana plaga II, 166
Thoas in Lemno VI, 138
Thoës in Libya IV, 192
Thomanii populus III, 117
Thonis præfectus Canobici oſtii II, 114
Thoraces picturati Amaſis regis III, 47
Thorax Lariſſæus IX, 57
Thoricum Atticæ IV, 99
Thraces à Crœſo ſubacti I, 28
à Seſoſtre ſubjugantur II, 103
populus Aſiæ III, 90
cannabe veſtiuntur IV, 74
adverſus tonitrua ſagittas excutiunt IV, 94
Bithyni & Strymonii qui appellati VII, 75
Xerxis ſocii VII, 185
Jovis ſacrum currum cum equis abegerunt VIII, 115
Thracum ſepulturæ quales V, 8
Thracum in Xerxiano exercitu armatura VII, 75, 76
Thracia tellus deſcripta IV, 99
Thracia gens ejuſque mores V, 3, &c.
Thraciæ muri VI, 33
Thraſybuli Mileſiorum tyranni commentum I, 21, 22. aliud V, 92
Thraſycles Lamponis pater IX, 89
Thraſydeius Aleuades IX, 57
Thraſyleus Steſilei pater VI, 114
Thriaſius campus VIII, 65. IX, 7
Thrixæ oppidum IV, 148
Thus ubi & quomodo colligatur III, 107
Thyiæ Cephiſſi filiæ fanum VII, 178
Thyni à Crœſo ſubacti I, 28
Thyrea ager VI, 76, & de eo contentio I, 82. III, 59
Thyſſagetæ populus IV, 22
Thyſus urbs VII, 22
Tiaræ III, 12
Tiarantus fl. Scythiæ IV, 48
Tibareni populus III, 94
eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 78
Tibeſis fl. Scythiæ IV, 49
Tigranes Achæmenides Medorum dux VII, 62
ejus generoſa ſententia VIII, 26
Tigranis ducis ſpecies & ſtatura IX, 95
Tigris fluvius in rubrum mare infunditur I, 89. V, 52. VI, 20
Tigres tres & eorum ortus V, 52
Tigris oſtium VI, 20
Tilones piſces V, 16
Timareta antiſtes Dodonæa II, 94
Timegenides Theban. IX, 85
Timeſitheus V, 72
Timeſius Clazomenius I, 168
Timnes Spargapithis tutor IV, 76
Timo ſacrifica, Paria genere VI, 134, 135
Timodemus Aphidnæus VIII, 125
Timogenides Thebanus IX, 37
Timon Androbuli fil. Delphus VII, 141
Timonax Timagoræ filius VII, 98
Timoun fœmina ſacerdos VI, 134
Timoxenus Scionæorum imper. VIII, 128
Tiryns VI, 77, 83. VII, 137
Tirynthia regio VI, 76
Tiſamenus Græcorum aruſpex IX, 32
Tiſamenus Spart. IV, 147. VI, 12
Tiſander Hippoclidis pater VI, 127, 129
Tiſias Lyſagoræ pater VI, 133
Titacus Aphidnæus IX, 72
Tithæus Datis filius VII, 88
Tithorea Parnaſſi VIII, 32
Titormus Ætolus frater Malæ VI, 127
Tmolus I, 84, 93. V, 101
Tmolus auri ramenta profert I, 93
Tomyris Maſſagetarum regina à Cyro bello petitur I, 205, &c.
ejus magnanimitas I, 212
Cyri caput cruori immergit I, 214
Tonitrua in Xerxis exercitum ingruunt VII, 42
Tornax Laconicæ I, 69
Torona Græca urbs VII, 22, 122
Trachea Cherſoneſus IV, 99
Trachinia regio Melidis VII, 201
Trachiniæ petræ VII, 98
Trachinii VII, 175
Trachis urbs VII, 199
Trapezus Arcadiæ VI, 127
Traſpies Scythæ IV, 6
Trauſi populus Thraciæ V, 4
Travus fl. VII, 109
Tria capita, ſeu capita quercus, locus ſic dictus IX, 38
Triballicus campus IV, 49
Tribus in Sardibus IV, 45
Trintatæchmes Perſa dux VII, 82
Triopii Apollinis ſacrum atque certamen I, 144, IV, 39. VII, 153
Triopium Cnidiorum regio I, 144, 174
Triopium promontorium IV, 38
Tripodes in templo Apollinis Iſmenii V, 59 & 60 & 61
Tripus apud Tritonidem paludem IV, 179
Tritæenſes Achæorum pars I, 145
Tritæchmes Artabazi filius I, 192
Trieterica & Bacchanalia apud Gelonos IV, 108
Triteæ oppid. VIII, 33
Triton fl. & Tritonis palus IV, 178, 191
Trojana ætate tertia poſt Minoën VII, 171
Trophonium VIII, 134
Tutelaris Minervæ templum apud Chios I, 160
Tychius coriarius, Homeri hoſpes H, 9
ab Homero celebratur H, 26
Tycta, Perſicæ cœnæ regalis nomen IX, 109
Tymnes Hiſtiæi pater V, 37. VII, 98
ubi occultatus III, 5
Tyndaridarum expeditio in Atticam IX, 72
Tyndaridarum unus relinquitur in urbe Sparta V, 75
Tyndarus II, 112
Typhon II, 156. III, 5
Tyrannis lubrica res III, 53
Tyrannidis incommoda V, 92
Tyrannorum mores III, 80
Tyrannum ſecundum ejecto priore nullus admittit VI, 5
Tyres Scytha IV, 80
Tyres fl. IV, 11, 47, 51, 53, 82
Tyreus (Tereus) Sitalcis pater VII, 137
Tyritæ, Græci IV, 51
Tyrus quando extructa II, 44
Tyriorum caſtra, locus II, 112
Tyrodiza Perinthiorum VII, 25
Tyrrhenus Atyis f. colonias in Tyrrheniam ducit I, 94
Tyrrheni oppugnant Phocæenſes I, 166
Tyrrhenia ſeu Thuſcia I, 163
Tyrrheniam Phocæenſes aperiunt I, 163

V.

Vaccæ Iſidi ſacræ II, 41
Vaccinam non guſtantes IV, 186
Vates in exercitu IX, 32
Vaticini Scytharum IV, 67
Veneris Uraniæ templum à Scythis com-

compilatum I, 105
Veneris fanum apud Cyprum *ibid.*
templum apud Cythera *ibid.*
Mylitta Assyriis dicta, Arabibus Alitta, Persis Mitra I, 131
Veneris templum apud Atarbechin II, 41
Veneris hospitæ quæ Helena fuit ædes II, 112
Scytharum dea & ab iisdem Artimpasa dicta IV, 59
Vehiculum Spartæ honoratum VIII, 124
Venti etesiæ non sunt caussa exundationis Nili II, 20
ventorum ara in Thyia VII, 178
Ventus Strymonias VIII, 118
Venus Assyria & Babylonica I, 199
Veritas & mendacium ejusdem precii III, 72
Verua quina Æolum H, 37
Vesta Scytharum dea IV, 59
Vestes laneæ ubi profanæ II, 81
Vestis Ionica & Dorica V, 87
Via sacra VI, 34
Vici Medorum I, 86
Vicinos Medi & Persæ colunt I, 134
Victimæ cædendæ ritus apud Scythas IV, 60
Vinum palmeum II, 86. ex hordeo apud Ægyptios II, 77
Viperarum generatio cur rara III, 108, 109
Vir prudens in suscipiendo quid cogitet VII, 49
Virginum auctio apud Babylonios I, 196
virgines ubi devirginentur à rege IV, 168
virginum anniversarius conflictus IV, 180
Viri pauci apud Persas, homines multi VII, 210
Vita Ionica IV, 95
Vitæ humanæ brevitas & calamitas VII, 46
dies varii I, 32
Vivos defodere Persis in usu VII, 114
Ultio fratris necessaria III, 65
vehemens apud Deos invidiosa IV, 205
Ulysses H, 7, 26
Umbri pop. I, 94. IV, 49
Vocalissimus Ægyptius IV, 141
Urbana Minerva V, 82
Urbium Græciæ incrementa decrementaque I, 5
Urbes à Dario in Scythia conditæ IV, 124
Uraniæ Veneris fanum vetustissimum I, 105
ejus templum à Scythis diripitur *ibid.*
apud Persas sacrificia I, 131
Urania Venus Alilat Arabibus dicta III, 8
Urina hirci spasmi remedium IV, 187
Ursorum ac luporum sepultura II, 67
Urotalt Arabibus, Dionysus III, 8
Utii populus III, 93 & eorum in Xerxis exercitu armatura VII, 68
Vulcani sacerdotes II, 3
& maximum templum Memphi II, 99
vestibula II, 101, 121
Vulcani colossus II, 176. & fax VII, 98 Vulcani templum & statua III, 37
Vulpanseres Ægyptiis sacri II, 72
Uxor Candaulis Gygi nuda visa I, 9
uxorum mactatio ad mariti funus V, 5
uxores Athenienf. raptæ VII, 138

X.

Xanthius campus I, 176
Xanthii populus *ibid.*
Xanthippus Ariphronis f. VI, 131, 136. VII, 33. VIII, 131
Xanthippus dux Atheniensium cruci figit Artayctem IX, 119
Xanthus Samius I, 134
Xenagoras Praxilai f. Halicarnass. IX, 106
Xeni, hostes IX, 11
Xerxes Darii filius I, 183
Xerxis genealogia VII, 11
impius & scelestus VIII, 109
Xerxes quid Græcis significet VI, 98
rex Persarum declaratur VII, 3
cur bellum Græcis intulerit VII, 6, 7
copiæ Xerxis maximæ VII, 20
Xerxes Hellesponto compedes injicit VII, 35
Xerxis crudelitas VII, 39. IX, 111
Xerxis dona in Hellespontum collata VII, 54
Xerxis exercitus in Europam trajectus VII, 56
Xerxi quæ ostenta oblata sint VII, 57
Xerxes exercitum suum lustrat VII, 59
ejus copiarum catalogus & numerus VII, 60, 61, 62 *&c.* 184 *&c.*
Xerxis duces qui fuerint VII, 82, 98
Xerxis magnanimitas VII, 136
confidentia VII, 146
Xerxiana classis VII, 184
Xerxis formæ dignitas VII, 187
Xerxi naves quadringentæ submersæ VII, 190
Xerxis ad Thermopylas clades VIII, 24
Xerxis ridiculum factum *ibid.*
Xerxis impietas VIII, 109
ejus copias fames & pestis extinguit VIII, 115
ejus reditus in Asiam VIII, 117, *&c.*
Xerxis amores IX, 107. & *passim plurima de eo toto libro* VII *&* VIII.
Xuthus Ionis pater VII, 94
Xystum aureum Amphiarao donatum I, 52

Z.

Zabeces, Afri IV, 193
Zacynthii pop. III, 59. VI, 70
Zacynthus IV, 195. VI, 70
Zancla, nunc Messana dicta VII, 154 & 163
pulcherr. urbs VI, 25
Zanclæi populus VI, 22
proditi ab Hippocrate *ibid.*
Zamolxis dæmon ejusque cultus IV, 19, 95 *ubi* alia de eo.
Zegeries, murium genus in Africa IV, 192
Zeuxidamus Leutychidis f. VI, 71
Zira amiculi genus VII, 69
Zoë IV, 158
Zona urbs Samothraciæ VII, 59
Zopyrus se mutilat III, 154
ejus ad Babylonios ficta fuga III, 156
Babylonici exercitus dux declaratur III, 157
ejus præstantia III, 160
Megabyzi pater *ibid.*
Zopyri filia vitiata à Sataspe IV, 43
Zopyrus Megabyzi fil. III, 160
Zopyrus à rege deficit & Athenas fugit III, 160
Zoster locus VIII, 107
Zygantes, Afri IV, 194
simiarum comestores *ibid.*

FINIS.

I N D E X
RERUM ET LOCUTIONUM ET VOCUM,
DE QUIBUS IN NOTIS AGITUR ET QUÆ IN ILLIS PRODUCUNTUR.

Ἄβας τὰς Φωκέων 807 b
ἀγαγομένη 850 a
ἀγάλματα 929 b
Ἀγβάλης 975 b
ἀγγελιηφόροι 831 b
ἄγγελον ἐπὶ Ἀρτάβανον καλέοντα 967 b
ἀγγέλων, licet unus modo missus sit, sed pluribus vicibus 820 a
ἄγειν Ὀλύμπια 986 a
ἁγίεον 913 b
ἁγίνεον 913 a
Agis Eurysthene natus 982 a
ἄγκος 957 a
ἀγνωμοσύνη 900 a
ἀγχότατα 973 b
ἀγχοτάτω χώρης εἶναι 866 a
ἀγχοῦ εἶναι 910 b
ἀδελφεὴ 908 b
ἀδελφεὸν ἀπ' ἀδελφεοῦ πέμπειν 936 a
ἀδελφεοῦ 929 b 844 a
ἀδελφιδέων 935 a
ἀδίκιον 948 a
Ægyptus amplificata Herodoto 897 b
ædium sacrarum πρόναοι 810 a
ἄεθλον κείμενον 986 a
ἀεὶ καὶ τοπάλαι 993 b
Ælianus ex Herodoto imitatus 824 b
æqua sedes pyramidis 893 b
ἀειρόμενοι 979 b
ἀέλικτος 957 b
Ἄζιρις 937 b
ἄζω 908 a
ἀθανατίζοντες 931 b
ἀθέμιστα 969 a
Athenagoræ citatio 898 b
Ἀθήνης 883 b
Ἄθρυς 926 b
αἱ pro καὶ 860 b
Αἰάκειος Ajacis 917 b
αἱ ἀρχαῖαι πόλιες 842 a
Αἰγαίῳ πόντῳ 887 a
αἰγέησι 945 b
Αἰγὸς ποταμοὶ 999 b
αἰελούρους 878 a
αἰεὶ ἐτύγχανον ἔτι περιεοῦσαι 983 b
αἰθρίης ἠέρος 866 a
Αἰμύργιοι 974 a
Αἰολίδες πόλιες 842 a
Αἰολιδέων 986 b
αἱρεθέντας 844 a
αἰτέω δόσιν 825 a
αἰτίην ἔχειν 961 b
αἰ τὺ 936 b
Αἰτωλίδος 963 b
αἰχμῆς partes 811 a
Ἀκαρνὰν in Attica 815 a
ἀκατάψευδος 941 a
ἀκάτοισι 981 a
accusativi duo juncti 902 a
accusativus Græcus 798 b
—— duplex 977 b
—— fœmininus 958 b
ἀκοῇ λέγειν 921 a
ἀκοίτην διεφθαρμένος 806 a
Ἀλαζὶρ 937 a
ἀλγηδόνες ὀφθαλμῶν 943 b
Ἀλεάδης 997 b
Ἀλέης 816 b
ἀληθέως 839 a
Ἁλικαρνασεὺς 794 a
Ἁλικαρνησσεὺς 793 a. b
Ἀλίττα indeclinabile 836 b
Halys fl. Lydiam non terminat 818 a
Ἀλκήνωρ 822 a
Ἀλκμέων 812 b
ἀλλ' ἅτε ἅπαξ ἃ ἐστι νόμιμα 882 a
ἄλλεσθαι ἐς πῦρ 878 b
ἀλλέων πασέων 828 a
ἀλλ' ἤδη ἢ ἐμὲ 968 a
ἀλλογνώσας 823 a
ἄλλοι ἐκ τῶν Αἰγινητέων 958 b
ἄλλοισι Ἑλλήνων οὐδαμοῖσιν 882 b
ἀλογήσαντα 984 b
ἀλωπεκέων 914 a
Ἅμαξαι τετράκυκλοι 850 b
ἀμαρτὼν χρησμοῦ 937 a
ἀμβώσας 797 a
ἀμείβεται οἱ δὴ ὦν 856 a
ἀμορφεστάτη 838 b
Ἄμπη 952 b
ἀμύνεται omisso ν 821 b
Amyntæ mors 993 a
ἀμφιδέαι pedibus inditæ 880 a
ἀμφιπολεύουσαν 875 a
ἀμφὶ κρόσσιος 963 b
ἀμφισβατέων 996 b
ἀμφότερα 810 b
ἂν bis in una periodo 866 b
ἂν finale 862 b
ἀναβιβάζονται αὐτοὺς 928 b
ἀναγγέλλειν 918 a
ἀνάγειν ὀρτὴν 910 a
ἀνάγκη 878 a
ἀναδέξαι 961 b
ἀνακρεμᾶν 950 a
ἀνακτόρειον, ἀνάκτορον 800 b
ἀνάκτορον 996 b
ἀνανέμεσθαι 845 a
ἀνὰ πάσας ἡμέρας 955 a
ἀναπαύεσθαι 849 a
ἀναπλῆσαι 997 b
ἀναπνεῦσαι 985 a
ἀναπτομένας 875 a
ἀνασωσάμενοι 990 b
ἀναφέρων n. se ipsum 916 b
ἀναχωσθείη 862 b
ἀνάψας αὐτὰ 896 b
angarorum Persicorum ratio illustrata 989 b
ἄνδρα ἐς μέσον μηρὸν ἀπονενοστηκότος ποταμοῦ 851 b
ἀνδρόσφιγξ, γυναικόσφιγξ 900 b
ἀνέγνωσε λέγειν 957 b
ἀνέθηκε ἐς τὴν Ἑλλάδα 901 b
ἀνείρας περὶ τὸν χαλινὸν 915 b
ἀνευθύνῳ ποιέειν ἔξεστι 911 a
ἀνεύρηται 883 b
ἀνήγαγε 850 a. 890 b
ἀνήκοντας ἐς τὰ μέγιστα 991 a
ἀνὴρ τοῖσι Μήδοισι ἐγένετο 828 a
ἀνθέρικες 940 b
ἀνθρωπήϊος 875 b
ἄνθρωπος συμφορὴ 803 b
ἀνθρωποφυέες θεοὶ 836 a
ἀνιώϊατο 934 a
annus 360 dierum 803 b
ἀνοίκητα 923 a
ἄνολβον, ἀνόλβιον 800 b
ἀνόμενον ἔτος 851 a
ἀντὶ εἶναι ἐνόρχιας εὐνούχους 953 b
ἀντὶ ἐκείνου 830 a

ἀντικαλημένοισι 995 b
ἀντικαλιδύμενοι 919 b
ἀντικατιζόμενοι 942 a
ἀντικλαίειν 904 a
ἀντίξυς 979 a
ἀντίον τινὸς 867 b
ἀντιύμενοι 855 b
ἀξίνας σαγάρεις 973 b
Ἀνύσης 975 b
ἀνωρίη 991 a
ἀπάγειν ὀπίσω 999 b
ἀπαίρεσιον 850 b
ἀπαισχυνόμενοι 997 b
ἀπαλλάσσοντο 944 b
ἀπαλλάχθη 954 b
ἀπαμμένος 856 b
ἅπαξ ἃ ἐστι 882 a
ἀπ' ἀρότου ζῶντες 926 b
ἀπαρύσαντες 919 a
ἀπέδεξε 835 a
ἀπειλόμεθα 948 a
ἀπεῖπε μὴ ποιεῖν 829 a
ἄπειρος, ἄνουσος, ἀπαθὴς κακῶν 804 b
ἀπεκάλεε 908 b
ἀπεκεκλέατο 996 a
ἀπελάσαντος 989 b
ἀπελόατο 817 b
ἀπενειχθέντα 839 b
ἀπενεκήρυξαν 852 b
ἀπέπλεον 998 a
ἀπήιε 944 b
ἀπήσουσι γλῶσσαν 863 b
ἀπιέμενος ἔπλεε 977 b
ἀπιεῖσι 852 b
ἀπιέναι κελεύοντες 815 b
ἀπίησι ἀπάγεσθαι 956 a
ἀπίκατο 795 b
ἀπίκου 834 b
ἀπικνέοιντο 948 a
ἀπικνεόμενοι ἐς βάσανον 990 b
ἀπικόμενα 874 a
ἀπῖκτο 982 a
ἀπίξαι 866 b
ἀπιποῦσι 885 b
ἀποβαλὼν ambigue 953 a
ἀπογεφυρῶσαι ἢ Μέμφιν 887 b
ἀποδάσμιοι 841 a
ἀποδέκεσθαι 932 a
ἀποδέξω 915 b
ἀπὸ δικαιοσύνης 980 a
ἀποθήκη 990 b
ἀπόθητος 995 a
ἀποικίσαι 827 b
ἀπὸ Κολοφῶνος κτισθεῖσα Σμύρνη 799 a
ἀποκρέμασθαι 926 b
ἀπολέειν 831 a
ἀπολελοιποίης 987 a
ἀπολεόμενοι 982 b
Apollo Nomius 998 a
ἀπολῦναι 797 b
ἀποξηρασμένον 976 b
ἄποροι προσφέρεσθαι 996 a
ἀπόρρεον ἀπ' αὐτοῦ 885 b
ἀπορρίψαι 916 b
ἀποσιδύμενος 936 a
apoſiopeſis, ἄλλην δὲ γῆμον 944 b
ἀποσκήπτειν 966 b
ἀποσκῆψαι ἐνύπνιον ἐς φαῦλον 829 a
ἀπόστολος 800 a
ἀποτάμνειν 818 a
ἀποτείλας 834 a
ἀποτελέειν ἀποφορὴν 890 a
ἀπὸ τεσσέρων πηχέων 814 b
ἀπὸ τούτου 866 b. 981 a
ἄπλοντο 956 a
ἀποχρεόμενος τούτοισι 806 a
ἄπλεθρος βοῶν 940 a
Apuleii Apologia emendata 880 a
ἀπ' ὕλης ζώειν 854 b
ἀπ' ὧν ἔδοντο 869 b. 872 a
ἀπωσὸς τοῦ ἑωυτοῦ 951 a
Ἀράδιος 975 b
ἀραιρημένος 980 b
ἀραίρητο 975 a
Ἀράξην 920 b
Ἀργιππαῖοι 922 b
Ἄργις 924 b
Ἄργος αἱρήσειν oraculum 958 a
Ἀρδερίκκα 962 a
ἄρδεσκε 862 b
Ἀριαπείθεος 930 a
Ἀρίζης 975 a
ἀριθμὸν ἑξήκοντα πλοῖα 798 a
Ἀριμνῆστος 996 b
Ἀρίππασα 927 b
ἀρίστους πλείστους 927 a
Ariſtophanis Aves in voce ὑποτύπτειν perperam intellectæ 895 b
Ἀρκησίλεως 936 b
Armnes in ſtemmate Achæmenis 967 a
ἀρξάμενος ἐκ.. 864 a
ἄρξῃ ἀδικιέων 933 b
ἀρξομένους 980 a
ἁρπαζομενέων 796 a genitivus fœmininus.
ἄρπεζος 848 a
Ἀρσάνης 974 a
Ἀρτάνης 926 b. 983 b
ἀρτησκος 932 a
ἀρύσασθαι ἡλίου 992 b
ἄρχειν ναυτικῆς 980 a
ἀρχὴ κακῶν 949 a
ἀρχὴν 952 a. 968 b
ἀρχιέρεως 869 a
ἄρχοι 899 a
ὡς αὐτὸς 891 b
ἄση 838 b
ἀσθενέη 908 a
ἀσπάζοντο 833 b
ἄσσα 839 a
Ἀσσυρίης 913 a
ἄστρα 859 a
Aſtyagen ut Cyrus tractaverit 836 a
Ἀστυάγεος genitiv. 831 a
Ἀσύνται 938 a
Ἀσχὰμ 867 a
ἄσχολος εἴς τι 930 a
ἀτελέη Lydorum Delphis 811 b
ἀτιμώρητος 888 a
ἀτρέμα ἔχειν νηῦς 985 a
ἄτλα 867 a
ἀτέλεβοι 938 b
Αὔγιλα 938 a
αὐξανούσης 967 b
aures magis infidæ quam oculi 797 a
αὐταρκὲς οὐδὲν σῶμα ἐν 804 b
αὐτέοισι 905 b
αὐτέων τουτέων εἵνεκεν 858 b
αὐτῇ εἰσὶ θύσανοι ἐξ αἰγίδων 940 b
αὐτὴν μὴν ῥίψαι 888 a
αὖτις δὲ 860 a
αὐτόθεν 901 a
αὐτοῖσι 897 a
αὐτοῖσι τοῖσι Σπαρτιήτῃσι 821 b
αὐτὸν διαφθείρεσθαι κρέα 913 b
αὐτὸν συμπέμψας φύλακα 807 a
αὐτὸς δὴ 807 a
αὐτὸς ἕκαστος πρῶτος 985 a
κέκτησο Αὐτὸς ἅπερ αὐτὸς ἐκτήσαο 968 b
αὐτοῦ ταύτῃ 856 a, 934 a
ἢ Αὖ τούτου 910 a
αὐτοχειρίην 918 b
αὐτοχειρίη 834 b
αὐτῷ ad repetendum caſum 887 b
αὐτῷ διακαίων διέξοδον 866 a
αὐτῷ πάντα ἀπεβεβήκεέ οἱ 824 a
αὐτῷ χρᾶται 886 a
ἀφαμμένοι 892 b
ἀφανισθῆναι 921 a
ἀφάσσουσα 910 a
ἄφιπποι, ἀφίππων μάχη 820 b
ἀφισβασίας 912 a
ἀχαρι οὐδὲν 972 a
ἀχαρίτης 806 b
ἀχθεσθέντες πλάνῃ 888 a
ἄχθεται ἅτε θωπείαν 911 b
ἄχθη ἀγόμενος 951 b

ἀχνυνθέντι 946 b
ἄχει ὦ 832 b
ἀψάμενος ὀχέον 903 a

B.

Babylonis & Ægypti communia 853 a
βάθρον 849 a
βάλεο 988 b
βαλόμενοι ἐπ' ὑμέων 910 a
baris quam capax 886 b
βασιλεύσας Αἰγύπτε 882 b
βασιλεὺς summa felicitas 805 a
βασιλῆ accusativus 983 a
Βασσάκης 974 b
βασσάρια 941 b
βέβαιον ἀποδέξης 972 a
βεβαιοῦνται ὁπόθεν 901 a
βεβρώκοι 833 a
βεκὸς 858 a
Βελεῖζιν 932 a
Βοιωτίησι 852 a
Bocharti audax 962 a
—— vitiosus impetus in Herodotum 849 b
Βορυσθενεῖτης 921 b
βυβάσι πόλι 895 b
βυλεύεο 966 b
βυλευόμενος ἀρρωδεῖ 971 b
βυλεῦσαι 818 b
Byzantii dominium in Bosporum 931 a
βυλευσάμενοι 945 a
βυλεύσας 797 b
βύλυ 823 a
βοῦν 869 b & βοῦς τὰς ἔρσενας 870 a
Βραγχίδησι, τῇσι an τοῖσι 827 a
Βρύης 974 b

Γ.

Γαλδαϊκὴ 976 b
γὰρ in objectione 930 b
γὰρ in medio periodi 935 a
γὰρ σφέας, non γὰρ δὴ σφέας 864 a
γὰρ post duas voces. Σαδυάττης ὗτος γὰρ 800 a
δι' ἑωυτῦ Γε 835 b
γεγενημένος ἠγγέλθης 956 a
γέλωτα τοιαῦτα ποιεῖν 907 a
γενεέων 896 b
γενεηλογίαι Ἑκαταίε
γενέτωρ 825 b
genitivus in participiis, etsi sequatur nomen in alio casu 796 a
γένος Μῆδος, non τὸ γένος 796 b
gentes inter Phœnicen & Ægyptum 902 b
genus relatum ad remotius 973 b
γένων) ἀπὸ δέπυς 881 b
γεραίτερος 954 b
Γέργιθες Τεῦκροι 971 b
γεύεσθαι genitivum habet 863 a
γέφυραν διαβάσις 847 a
γῆν πᾶσαν, non τὴν γῆν π. 863 b
γῆν πολλὴν 802 a
γῆ φέρει 947 a
γιλιγάμμαι 937 b
γίνοιτο 991 b
Glaucus Chius 801 a
γλύφυσι ζωγράφοι 872 a
γονεὺς 825 b
γόνυ ὦ βρεχέσας 851 a
Γορδίεω τῦ Μίδεω παῖς 805 b
γράμματα γράψας 931 b
γράφειν pingere & scribere 925 a
γράφειν 872 a
γράφει γράμματα αὐτῷ 943 a
Grotii nota corrupte edita 980 a
Γυγάδας χρυσὸς 798 b
γυμνῶν ἀνόπλων 896 b
γύναια κατισάναι 918 b
γωνίη προνηΐυ 810 a

Δ.

Δαίμοσι 824 b
δάκτυλοι ad computandum 956 a
δάσασθαι ςρατὸν τρεῖς μοίρας 977 b
δατέονται 878 a
δὲ, non γὰρ in initio 857 a
δὲ in processu & ad declarandum 878 a
δὲ in progressu narrandi 931 b
δὲ in transitu 830 a
δὲ δή σφι 891 a
δὲ ὗτος, sine καὶ 895 a
δεδόκηται 967 b
δεδόξοιατο 978 a
δεικνύασι 883 b. 915 b
δέκεται Γῦρος 926 b
Delphici oraculi incendium 809 b
δένδρος 957 b
δεσπότας 830 b
δεύτερα, τρίτον 854 b
δευτέρη αὐτὴ ὑπομένει 933 a
δέχεσθαι, non δεξιῶσθαι 835 a
δὴ interpositum 850 b
ὁ μὲν δὴ 917 b
ἦγον γὰρ δὴ 843 b
ἣν γὰρ δὴ μή ἐςιν 910 a
γένεα μὲν δὴ 829 a
ὐδὲν δὴ δεινὸν 949 a
δὴ καὶ μᾶλλον 888 a
μὲν ῦν sine δὴ 869 b
πρόσω δὴ ἀπ' 933 a
δεύτερα δὴ τάδε 998 b
δή τι 821 b
δή τι ἰσχυρὸς 834 a
δὲ δὴ δεῖ λέγειν 981 a
πολλῷ δὴ πλεῖςα 923 b
δὴ ὧν 957 b
δῆλα γὰρ καὶ sine δὴ 859 b
δή μιν πίσυνον τύτοισι 896 b
Δήμητρα 893 a
δῆμος in Attica 908 b
δημόσιον 798 a
δημοτελὴς θυσίη 955 a
δῆτα ἀπολλῦσι 928 a
διαβάντες Εὐρώπην 968 a
διαβύνεσθαι 886 b
διαδήσαντας 866 b
διὰ δὴ ὦν σφι ταῦτα 959 a
διαιρέω 967 b
διακεῖναι 972 b
διαλαβεῖν ἀποπεμπομένυς χεῖρας 932 a
διανέμειν ψήφυς 991 b
διὰ τάδε ἐπὶ τῦδε ἐκαλέοντο 975 a
διαταμέειν 896 b
διατίθεσθαι φόρτον 795 a
διαφθαρέεται 990 a
διαφοιτέοντες 850 b
διαφορεῖν 825 a
διαφυλαξάσας βασιλεῖ 990 a
διαχρᾶται 812 b
διδόναι μαλακὸν ὐδὲν 914 a
διειρύσαι νέας 968 b
διεξελθόντος 874 a
διεξέπλωσε 977 b
dierum mentio ad vitæ vanitatem 803 a
διεςεῶτα 978 a
διετέλεσε 853 a
διεφθαρμένος ἀκοὴν 806 a
διεχρῆτο 991 b
dii veteres Ægyptii 873 b
δίκαιόν ἐςι 944 b
Diodorus Sic. infestus Herodoto 867 a
Dionis Coccejani Excerpta illustrata 961 b
Dionysius Longinus juvat Herodotum 983 a
—— illustratus 952 a & b
δὶς ἑξῆς 953 b
διχῦ διελεῖν 933 b
διώσασθαι 932 b
δοκέοι 996 a
δόκιμος πολέμια 950 a
δόλον ὐδένα 935 a
δόμος 846 a
δρέψωσι 884 b
Δύμη 840 b

δυναίατο 992 b
δυνατὸν οὐκέτι 925 b
δυνατώτατος 994 a
δυνεώμεθα 932 a
δυοκαίδεκα 912 b
δύο καὶ εἴκοσι 829 a
duplex dativus 856 a. 864 b
δύτης 985 a
δυωκαίδεκα 991 b
δυῶν ταλάντων 917 a
δωδέκατος 913 a
δωρέεται Δελφοὺς 811 a
δωρέεσθαί τινα χρυσῷ 916 b
Δωρὶς ἐσθὴς 853 a

E.

Ἔβλαστον 979 b
ἐβούλευον 985 b
ἐβουλεύσαο 967 a
ἐβούλοντο 843 a
ἐγγλύσσω 884 b
ἐγίνοντο 816 b
ἐγχρίμψας 998 b
ἐγὼ εἰ μὴ 891 a
ἐδεδούλωντο 828 a
ἐδεόμην παραφάσιός τευ 906 b
ἐδιαιτᾶτο 933 b
ἐδιαιτήθη 890 a
ἔδωλα, æque ut ἐδώλια 800 b
ἐδωλίοισι 852 a
εε in ultima syllaba 832 b
ἕζετο ἱκέτις 937 a
ἐθελοντὴν 953 a
ἐθηεῖτο 797 a. 931 a
εἰ ἄρα. sed omisso posteriore 956 a
εἰ γὰρ ταῦτα οὐ ποιήσεις 856 a
εἰ δέον 835 b
εἰδῶ ὅτι κοτε 890 b
εἰ ἐθελήσει 862 a
εἴησαν 888 a
εἰ καὶ ὁσονῶν 865 b
εἰλαδὸν 844 a
εἴλη, εἰλαδὸν 818 b
εἰλίσσων 869 a
εἰ μὴ ἄρα καὶ 966 b
εἶναι ἀγωνίζεσθαι 899 a
— δημότης 900 a
— δυνατὸς 918 b
— ἐν ὅπλοισι 798 a
— τῶν Ἀρκάδων λέγεται 956 b
εἶναι spurium 882 b
εἰνάτη ἱσταμένη τοῦ μηνὸς 960 b
εἰ optativum 965 a
εἰπάσης 937 a
εἰπεῖν μοι 988 b
εἴργεσθαι 864 b
εἰρέαται 955 a
εἰρεσίῃ χρεώμενος ad itineris notandam longitudinem 854 b
εἰρύσαι 968 b
εἷς αὐτῶν, vel τις de incerto 919 b
εἰσκομίζειν 831 b
εἴσω 954 a
εἴτε semel positum 893 a
εἴτε γὰρ ἀεὶ ἦσαν 874 a
Ἑκαέργη 924 b
ἕκαστοι 844 a
ἕκαστος ἀπιέναι 815 b
— ἡμερολογέοντας χρῆσθαι 808 a
ἑκατέρους 949 a
ἑκατέρωθι 889 b
ἐκγενέσθαι 949 a
ἐκδέκεται 854 b
ἐκδησάμενος ἀγάλματα sacerdos 929 b
ἐκδιδρήσκει πόλεως 953 a
ἐκέκτητο 907 b
ἐκέκτητο 948 a
ἔκθεσις 831 b
ἐκκληϊόμενοι 802 b
ἐκμαθέειν 818 b
ἐκ ξύλων κορύναι 877 b
ἐκοσμέατο 912 b
ἐκπίπτοντες in mari 917 b
ἐκπλαγέντες τῷ γινομένῳ 919 b
ἐκτανύουσι 900 a
ἐκτέατο χρήματα 991 a
ἐκτίσαι τινι 958 a
ἐκτρέφειν 879 b
ἐκφορεόμενος 898 a
Ἐλαιοῦντι 968 b
Ἐλαιούσιοι 1000 a
ἐλάσσονα ἀριθμὸν 988 a
ἐλάσσονες ἔτι 881 a
ἐλαύνημι 851 a
ἔλεγον 894 a
ἐλείφθη 979 b
ἐλευθέριον 976 a
ἐλευθερῶσαι 948 b
ἐλθεῖν γὰρ sine μὲν. 891 b
ἐλθεῖν τὴν ὑστεραίην 933 a
ἔλθῃ νὺξ 934 a
ἔλθοι 990 b
Elis Ætolorum 989 a
Ἑλλάδα πόλιν 948 b
ἔλλειπον 842 b
Ἑλλήνων τῶν ἐπεκράτεε 857 a
ἐλπίσας μὴ ἐλάσῃ 820 a
ἐλπίζων ἀνακλήσεσθαι 809 a
ἑλῶν ἐς Θρηΐκην 997 b
ἐμβαίνειν ἐς τίνα 978 a
ἔμελλε ἀπολάμψεσθαι 918 a
ἐμὴ ὄψις 887 a
ἐμηχανᾶτο 809 a
ἐμοὶ δοκέει 880 a
ἐμοὶ δοκέειν 859 a. 874 b
ἐμπεποδισμένος 927 b
ἐμπεπρήσεται 952 a
ἐμπεπρῆσθαι 949 a
ἔμπηρον 843 b
ἐμπιπρεὶς 990 b
ἐμπόλια 998 b
ἐμπόρια ἀπὸ θαλάσσης 902 a
ἐμφαίνοντο 981 a
ἐν Μαραθῶνι 996 b
ἐν omissum 828 a
τὸν Ὀλυμπίῃ ἀγῶνα sine ἐν 944 a
ἐν Ἀθήναις 947 a
— Ἀθήνησι 960 b
Enallage nominativi pro secundo 934 a
ἐναμμένοι 974 b
ἐναπῆπτε 856 b
ἓν γίνεσθαι 942 a
ἐν γὰρ sine casu 799 b
ἓν γὰρ καὶ τόδε 870 b
ἐν γὰρ καὶ τῷδε 904 b
ἐνδεδυμένα ἱρὰ 923 b
ἐνδεξαίατο 916 a
ἐνειρμένοι 940 b
ἔνερθε λίμνης 859 b
ἐνέχεε 832 b
ἐνελιξάμενος 886 a
ἐν Ἑλλάδι κοινὰ ἀγαθὰ προεστεργαζόμενος 955 b
ἐνέσκηψε 829 b
ἐνεστεῶτα 828 b
ἐν ἡμετέρου 805 b. 966 a
ἐνθάδε ἀπίκετο 875 a
ἐνθεῖναι ἐς ὦτα 879 b
ἔνθεν 874 a
ἔνθεν γε δὴ 831 a
ἐνιέντες 856 b
ἐνίστη στήλας 888 a
ἔνι χρήματα πολλὰ 944 a
ἐν Καρπάθῳ πλέοντες 950 a
ἐν Κύπρῳ ναυμαχήσας 950 a
ἐν Σάρδισι στρατευόμενοι 950 a
ἐν ταύτῃ ὦν sine δὴ 870 a
ἐν τέλει ἐοῦσι 998 b
ἔν τε ἐν Λιμενηΐῳ, Μέμφι 799 b
ἐν τῇ εὗρον 871 b
ἐν τῇ ἂν θύσωσι 872 b
ἐν τῇσιν ἡμέρῃσι διεξελθὼν 866 b
ἐν τῆς Προνηΐης 826 b
ἐν τῇ ὑστεραίῃ 977 a
ἓν τὸ ἂν αὐτὸς &c. 955 b
ἔν τινι νυκτὶ 877 b
ἐν τῷ 881 a
ἐμφύεσθαι 911 a
ἐνώρων 982 b
ἐνώρων ἐν ὑμῖν 993 a
ἐξαναγκαζόμενος 859 a
ἐξαναστήσας ἐντεῦθεν 898 b
ἐξ ἀνθρώπων γινόμενα, pro ἀπὸ 794 b
ἐξαπάλαστα 809 b

ἐξα-

ἐξάπεδον 898 a
ἐξεδέξατο 899 a
ἐξεδέξαντο 874 a
ἐξειργασάμην 908 b
execrandi formula 909 b
ἐξελασθεὶς 844 a
ἐξελασθέντες 908 a
ἐξελθεῖν ἐπ' αὐτὸν 806 a
ἐξενέγκασθαι 963 a
ἐξεργάσασθαί τινας καλὸν 890 b
ἐξεργᾶσθαι 901 a
ἐξεργασμένον ἔργον 899 b
ἐξέργασαι 909 b
ἐξερεύγεσθαι 854 a
ἐξεύρεσιν 827 b
ἐξευρήματα 811 a
ἐξήγαγε 850 a
ἐξήειρε 963 a
ἐξηρίθμησαν 973 a
ἐξηρτημένοι 978 b
ἐξίει 851 a
ἐξίτηλος respectu hominum 794 a
ἐξοδίησι 955 a
ἐξοίσειν μηδενὶ 910 b
ἐξορκοῖ 917 a
ἐξ ὅτου 956 a
ἔξω male intelligitur ultra 868 a
ἐξωρκοῦτο Στυγὸς ὕδωρ 956 b
εο apud Laconas 816 a
ἐοικὸς 807 b
ἐοικότα 801 a
ἐόντες 829 b
ἐόντων 878 a
ἐπαγγελλόμενοι 979 a
ἐπάγειν σφι αἶγας 858 a
Ἐπ' Αἴγυπτον ἐλάσαι 895 b 903 a
ἐπ' Αἰγύπτου 936 a
ἐπαμμένος εἴδεος 853 b
ἐπανιστέατο 937 a
ἐπάρξας 916 b
ἐπεὰν 921 b
—— οὕτω 905 a
ἐπεγένετο νὺξ 988 b
ἐπέδρης ἔργον 799 a
ἐπέδωκε πολλὰ 919 b
ἐπέζωσε 833 a
ἐπεθύμεε 916 a
ἐπεθυμέου 917 b
ἐπειδὴ ἂν 852 a
ἐπ' ἑωυτῆς δέξασθαι 986 b
ἐπεὶ δὲ καὶ 985 a
ἐπειδὴ γὰρ 989 a
ἐπειδὴ δὲ & ἐπεὶ δὲ 857 a
ἐπειδὴ δὲ 970 b
ἐπεικάσαι 995 b
ἐπειρώτα 797 b
ἐπειρωτῶντας 898 a
ἐπεί τε δὲ 832 b 918 b
—— vel γὰρ 874 a
ἐπεληλύθας τὴν πόλιν 802 a
ἐπέλιπε 971 b
ἐπενδύνει 852 b
ἐπενειγκοῦσα οἱ 936 a
ἐπεξέζεσε 967 b
ἐπεξῆς 942 a
ἐπεπόνθεε 918 b
ἐπεπύθεον 997 b
ἔπεσε τὸ θέητρον 952 b
ἐπεσεῶντες 931 a
ἐπετετάχατο 975 b
ἐπέχειν ἐπὶ σφισι 954 b
ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ 950 a
ἐπιβαίνω 989 a
ἐπιβάλλειν 929 a
ἐπιβάντες 956 a
ἐπιδαψιλευόμεθα 944 a
ἐπιδέξαι 870 a
ἐπιδήμιοι 869 b
ἐπιδήμιοι, ἐπίδημοι 800 b
ἐπιδραμὼν πάντων 917 a
ἐπιζητῇ 906 b
ἐπιθάνατος, ἐπιθανάτιος 800 b
ἐπὶ θύρῃσι 905 a
ἐπιθωϋμάζω 918 b
ἐπὶ Καρίης 969 a
ἐπικαταλαβεῖν spurium 820 b
ἐπίκειται 898 b
ἐπικοιμῶνται 938 b
ἐπὶ κόσσῳ 907 a
ἐπικρητηρίδιον 801 a
Ἐπικύδης 958 b
ἐπιλαβεῖν 884 a
ἐπιλεγόμενοι ἔλεξαν 951 b
ἐπιλέγοντες ποιεῦσι 878 a
ἐπιλίπηται 914 b
epilogus sine verbo 925 b
ἐπιμέμφεσθαί τι 963 a
ἐπιμελεῖα ἐπιτελέειν 987 a
ἐπίμπλατο 914 b
ἐπὶ Νέστορος, ὑὸς in denominando 798 b
ἐπινέφελα 970 b
ἐπὶ ξείνια παραλαβεῖν 936 a
ἐπιπλέατο 911 b
ἐπιπλέειν ἐπ' αὐτοῦ 905 a
ἐπίπλεον οὐδὲν ἐγένετο 954 a
ἐπιπολῆς 877 b
ἐπιπείσας 869 b
ἐπίσποιτο οἱ τύχῃ 804 a
ἐπίστιος 807 a
ἐπίστιος de supplice 805 a
Epistolæ ad Hebræos locutio illustrata 901 a
ἐπιστρεφέουσι 902 a
ἐπὶ σφέων αὐτέων ἱρὸν ἱδρύσασθαι 840 b
ἐπιχέειν 804 b
ἐπὶ Ταίναρον ἐξενεῖκαι 800 b
ἐπιτείνεσκε 840 b
ἐπιτειχίζειν 954 a
ἐπιτελέειν 903 a
ἐπί τινος ἔχειν τοὔνομα 926 a
ἐπίτοκα 830 a
ἐπιτραφέντες βασιλεῦς 892 a
ἐπιτροπέειν 918 a
ἐπὶ τῶν βουκόλων τοῦ ἠπίστατο 830 b
ἐπιχθίωται 999 b
ἐπίχιλος ποία 927 b
ἑπόμενοι καταπίνουσι 884 b
ἔποντο 844 a
ἐπορῶσι 834 b
ἐπ' οὗ ἐτάχθημεν 949 b
ἐποψόμενοι 831 a
ἐπταστάδιον 801 a
ἐπύθεσαν 995 a
ἐπωνυμίην καλεῦμαι Γυγάδας 798 b
ἐπωνύμιον 800 b, 890 b
ἐργάζεσθαι ἀγαθὰ τὴν πατρίδα 989 a
ἔργεσθαι ἐκ πόλιος 937 a
ἔρημος ἐοῦσα 953 a
ἔρκεσι 975 a
Hercules in nummo Erycinorum 945 a
Ἑρμέω πόλις 879 a
Ἑρμίων urbs 989 a
Hermolai epitome quid notet 859 a
ἐρόμενος 934 b
ἔρχεται τὰ ἄνω Λιβύης 865 b
ἐσαγμένα 873 a
ἐς Ἀμφιάρεω 826 b, 992 b
ἐσήμηνε 807 a
ἐς repetitum 898 a
ἐς ἀριστερὴν φερούσης 969 a
ἐς αὐτὸν πεποίηκε 823 a
ἐσέργνυμι 851 a
ἐσηθήσαντες 884 a
ἐσθεῖναι βιβλίον 834 b
ἐσικνέοντο 947 a
ἐς ἱρὸν ἀφίκεσθαι 802 b
ἐσκεῖσθαι 881 a
ἐς μακρὸν 892 a
ἐς ὃ ἀφίκηται 925 b
ἐς ὃ ἐλθεῖν 934 b
ἐς ὃ, non τὸ 898 b
ἐς ὃ ἐς τὴν θάλασσαν 961 b
ἐσόπτεσθαι 797 a
ἔσοπτος 896 a
ἐς οὗ 936 b
ἐς οὗ ἐσέβαλλον 920 b
ἐς οὗ σφι παρευρεθῇ τι ἄδικον 906 a
ἐς πάντας εἰπεῖν 986 a
ἐσπηδήσητε 934 a
ἐς σεωυτοῦ 930 a

ἐς Σκύθας ἰέναι n. bello 917 a
ἐσσῦνο 816 b
ἐσάναι κάλα χαίρειν ἔα 799 a
ἐς τὰ μέγιστα 991 a
ἔστησε στήλας ἐπ᾽ αὐτὸν 931 a
ἐστὶ ἢ ἐστὶ 925 b
ἐστὶ τὰ μὲν κου 845 b
ἐστὶ τὰ σὺ βούλεαι, præſens pro futuro 834 b
ἐς τὸν τάφον σφάζεσθαι 942 b
ἐς τοῦτο λόγον ἀπικνέεσθαι 914 a
ἐς τῶν ἐξηγητέων ἔπεμπε 820 a
ἐσχέοντα 861 b
ἐσχαλαὶ 915 a
ἐς χρόνον unquam 968 b
ἔτεα ἀπικνέεσθαι εἴκοσι 905 a
ἔτεα τὴν Μοίρην τετελευτηκότι 862 b
ἐτέθαπτο 831 a
ἑτέρας οὐκ ἐλάσσω 963 a
ἑτεροῖος 829 a
ἕτερον τοιόνδε 859 b
—— τοιοῦτο 898 a
ἔτι ἐν φόνησι 997 a
ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ 811 a 894 b
ἔτι καὶ ἐς τόδε, ſine ἦ 920 a
ἔτι τοσαῦτα φρονέω 959 a
Εὐαλκίδην 949 a
εὖ ἐσκευασμένον στρατὸν 959 a
εὐεστὼ 822 b
εὐετὼ ibid.
εὔθετα, χρήσιμα 873 a
εὐθυμίη 884 a
Εὐθύνης 998 b
εὐθὺ Βοιωτῶν 986 b
Εὐθυμίδης ab Εὔθυμος uno ex Minyis 935 b
εὐκομιδέστατος 927 a
εὖ περιεστεῖλαν 953 a
εὐπετέως τεσσέρων δακτύλων 852 a
Europe ex Creta abiit in Lyciam 926 a
εὗρος τὸ πλάτος 850 a
Εὐρυσθένεος γένος 944 b
εὐρύτατον χώρης 981 b
εὖ τ᾽ ἂν δὴ 877 b
εὐτυχέες 804 a
εὐφρονέετε 992 b
ἅμα ἔπος ἔφα 917 a
ἐφόδια 942 b
ἐφοίτων 828 a
ἔχειν ἔς τι 925 b
ἔχειν τι πρός τινα 980 a
ἔχῃ pro ἔχοι 804 b
ἔχεται ὁ κύων 922 a
ἐχινέες 941 b
ἔχουσα 916 b
ἐχρέετο 995 b
ἐχρῶντο 900 a
ἔχων ἐκκλέψας 891 b
ἐχώρησέ σφι ἀμφοτέρη 966 b
ἔχω χρέος εἰπεῖν οὐδὲν 918 a
ἑώθεα 933 b
ἑώθεε 906 a
ἑώθεσαν 946 a
ἑὼν 905 b
ἑὼν ἑκάτερος 890 a
ἑὼν in genitivo plurali 803 a
ἑωυτοῦ 830 a

Z.

Ζεὺς apud Perſas 836 a
ζωγράφοι γλύφουσι 872 a
ζώειν ἀπ᾽ ὕλης 854 b

H.

H duplicatum 908 b
η & ι confuſa 808 a
ἢ ſemel poſitum, ubi bis 953 a
ἡγημένους πολιητέων 899 b
ἦγον 894 a
ἤγοντο 904 a 917 b
ἡ δ᾽ αὐτὴ αὕτη 850 b
ἤδη ex ἴδη pro ἴδοι 948 b
ἤδη τηλικαῦτα 873 b
ἠδυνέατο 933 a
ἤειδε 807 b
ἦ, ἢ 949 b
ἤιε κατηρτισμένος 996 b
ἤκουσα ὅτι εἴη 870 b
ἥκων εὖ τοῦ βίου 802 b
ἥκειν ποδῶν 962 a
Heliopolitæ λόγιοι 858 b
Ἡλιούπολις 877 b
ἤλκετο 894 a
ἡμῖν χώρηκε 833 a
ἡμιπλίνθια 809 b
ἡμιτάλαντα τέλεα 809 b
ἣν 975 a
ἣν γνόμενος 949 b
ἣν ᾗ μὴ 906 b
ἣν καὶ 884 b
ἣν μὲν γε 845 a
ἤν μιν οὐ δῶσιν 963 b
ἠναντιώθη 966 b
ἤνετο τὸ ἔργον 851 a
ἧξεις 866 b
Heraldi ſomnium 900 b
Herodianus defenſus 873 a
Herodoti imitator Fabricius Luſcinus 843 a
—— prava excerpta 931 b
—— ſeries in narrando 827 b
Ἡρόδοτος ſine ſpiritu 793 a
Herodotum erronee citant antiqui 843 a 874 b
Herodotus temere ab Strabone vituperatur 887 b
—— narrata ab aliis ſcribit 795 b
ἦσαν 934 b
ἤδη ταῦτα 906 b
ἡσσηθεὶς 944 a
ἡσυχίης 823 b
Heſychius illuſtratus 894 a
ἤ τις ἢ οὐδείς σκω 918 a
ἤ τι ἀπεῖξαι 979 a
ἠφάνισο 997 a

Θ.

Θαμανέων 915 a
θάψαι, non θάψαντες. 830 b
θέητρον ἔπεσε 952 b
θέλων 818 b
Θεομήτωρ 998 a
θεοπρόποι 845 a
θεὸς, ἐκ θεοῦ, numen 805 a
Θεοφάνια feſtum 810 a
θέρος, θερεία 938 a
Θέστην κρήνην 936 b
Θηβαίου Διὸς 870 a
Θηβέων 905 b
Θηραῖοι 945 a
θηρευτὴρ 953 b
θηρευτὴς 880 a
θησαυρὸν 996 b
θρηϊκίης 843 b
θύειν 870 a
θύος 968 a
θυώματα 915 a
θῶμα 942 a
θῶμα, & θωμαστότατον 898 b
Thomæ magiſtri incertum 835 b
Thomas magiſter male legit Herodotum 830 b
θωμάζω 797 b
θωμάσια πλεῖστα 868 b
θώρηκας 838 b

I.

I & η confuſa 808 a
Ἰδάνθυρσος 930 a
ἴδῃ ἐν τῇ ὄψι ἐνύπνιον 938 b
ἱδρυθῆναι 871 a
ἱδρῦσθαι 901 b
ἵζειν 853 b
ἱζόμενοι ἱκέται 890 b
Ἰθαμίτρης 998 b
ἰθέως 892 b
ἰθυμάχῃ 932 b
ἵνα δὴ μή τινα 801 b
ἵνα μη ſine δὴ 884 b
Inſcriptio explicata 815 b
ἰόντες ποταμοὶ 926 b
ἱπποβάτας 922 b
ἵπποισι αὐτῆσι 960 a
ἱρέων ἡ μαντικὴ 875 b
ἱρὸν 918 b
ἴσα πρὸς ἴσα 795 b
ἴσαι μῆκος 860 b
ἱσαμένου μηνὸς 960 b

ἱστά-

ἱςάναι 890 a
ἵςασθαι εἰκόνα 892 a
ἱςᾶσι 905 b
ἴσχειν 958 b
Ἰταμάτρης 974 a
Judæi in circumcisione non memorati Herodoto 889 a
Ἰὼ ex Herodoto citata Pausaniæ, non ob patrem, sed discessum in Ægyptum 794 a
ἰχνεῦται 879 a

K.

K pro χ 815 a
K cadaver ducis calcar pugnandi 983 b
Κάδυτις urbs sui juris 902 b
καθήρηντα 807 b
καθήρας Pisistratus Delum 815 b
καὶ ἄλλοισι καὶ κεχωρισμένοισι 905 a
καὶ ἄλλως καὶ 956 b
καὶ γὰρ ἄν 995 b
καὶ γὰρ δὴ καὶ ὁ 915 a
καὶ δὴ καὶ 966 a
μή με καὶ διαφθείρητε 995 b
καὶ δὴ παῖδας sine καὶ 898 a
καὶ δὴ πυνθάνομαι 856 a
καὶ εἴκοσι ἡμέραι 900 b
καὶ ἐξαπλήσιον 930 b
καὶ ἦν ἢ οἱ ἐπελθ. 928 a
καὶ κάρτα δεινὸς 981 b
καὶ κάρτα ὑψηλὸς 896 a
καί κως ἐς σε ἀνήκει 961 a
καί κως τὸ ὄνομα τοῦτο 935 a
καὶ μᾶλλον ὡς. καὶ ἐπ' 965 a
καί οἱ δόξαι ποιήσας λιπέσθαι 930 b
καὶ ὅτε ἦν ἰδιώτης 900 b
ἐγὼ ἢ καὶ πατρὶ 966 a
καὶ ταῦτα ἀμείβεται 972 a
καὶ ταῦτα καὶ πέντε 871 b
καὶ τί δὴ 943 a
καί τι μᾶλλον 900 a
καὶ τούτων μὲν νῦν 859 b
καλουμένη 898 b
καλουμένης 870 a
calceus, in locutione politica 951 a
καλλίστη τῶν παρεουσέων 996 b
καλλίων pro ἀμείνων 906 a
capite, non suo 843 a
Καρήνη 971 b
κάρτα τε 851 a
Κασανδάνης 902 a
casus dissimiles juncti, Δαρεῖε εἰκάζων 904 b
— quartus pro primo 955 b
— substantivi ex casu sequentis relativi pendens 857 a
casuum mira varietas 930 b
καταγιζόμενος 854 a
καταδεῖ μὴ εἶναι 860 b
καταδῦναι 896 b
κατακρεουργεῖσθαι 981 a
κατακρύβει 948 a
καταλαβεῖν impedire 807 b
καταλαμβάνει φεύγειν 898 a
καταλαμβάνη εὐφρόνη 985 a
καταλειφθεῖσαι χῶραι 954 a
καταλύσασθαι 992 b
κατὰ νηδὺν ἰητροὶ 883 b
κατὰ νόμον 814 b
καταπάζω 838 a
καταπειρητηρίη 866 b
καταπλαςὺς 929 a
κατασβῶσαι 919 b
καταςῆσαι ibid.
κατὰ τὰ λεγόμενα 955 a
κατὰ ταυτὰ καὶ πρότερον 936 b
κατὰ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον 917 a
κατ' αὐτὸν 822 b
καταφεύγων καταφύγη 922 a
κατάψαυσος 941 a
κατεδέδεκτο 982 b
κατειλήθησαν 851 a
κατειλυμένον ψάμμῳ 861 a
κατειπεῖν 884 a
κατείργνυμι 851 a
κατειρύσαντες 989 a
κατεῖσε 824 b
κατενηνειγμένη 862 b
κατεςᾶσι 853 b
κατεςήκεε, neutrum 827 a
κατεςράφθησαν 835 b
κατήγαγε ςρατιὴν 957 b
κατηγησάμενος 873 a
κατήρικον 909 b
κατίςασθαι ἐς ταυτὰ 932 b
κατοικῆσαι 854 a
κατ' οἴκους ἔχειν 954 a
Καύκασα Chii 944 b
κέαται 928 a
κείρονται aliud, aliud κείροντες 939 a
κεκλιμένου 892 a
κεκτῆσθαι 843 a
κελεύειν pro infinitivo syntaxi confusa 824 b
κελεύη 910 a
κεράμινος 913 a
κέρεϊ 998 b
κεφαλῇ κείνη 869 b
—— φέρω 842 b
κεχαρηκότες 908 a
κηλωνήϊα 852 a
κηλώνια 800 b
κήρυκα mittens loquitur, non κήρυξ 934 b
κιθῶνος βαθὺς κόλπος 963 a
κίκι 885 a
Κινδυεὺς ex Caria 950 b
κλῶσαν 943 a
κοιμῶνται 885 b
κοῖον τι χρῆμα 944 a
colloquia cum simulacris Deorum 901 b
κόλον γένος βοῶν 923 a
κόλπος ὁ Αἰγύπτιος 861 b
commentarius vetus in orationes Ciceronis 898 b
κορύναι ξύλων 877 b
κόσμον καταςῆσαι 829 a
ἐπὶ Κόσῳ 907 a
κότε 972 a
κότερον 824 b. 906 b
κου 824 b. 998 b
δέκα κου μάλιςα 968 a
κούρη 988 a
κουριδίη γυνὴ 838 b
κου τι, non τι κου 828 b
κραταίελινος 808 b
Crestone in Italia 812 b
Crocodilus per diem fugit aquam tepidiorem 879 a
Κροίσεω 991 b
κροκύδα 903 a
κτιςὺς 998 a
κτῶνται Dii oracula 809 a
Κύδραρα 969 a
Κυθηρίη νῆσος 822 a
κύκλος ἀνθρωπηΐων πραγμάτων 854 b
κυλλήςις 881 b
Κυνέγειρος 961 b
Κυνέη regi Ægyptio ad caput tegendum 898 a
Κύραυις 941 b
κυρῆσαι καθαρσίου 805 a
Κῦρος ἐπεῖτε sine ἐςὶ 845 b
κωμῆται 828 b

Λ.

Λάβραυνδα 950 b
Λακεδαίμων regio, Σπάρτη urbs 984 b
λαμβάνεσθαι χαλεπῶς 892 b
λαμπάδι ἱλάσκεσθαι 960 b
λάμπειν 871 a
λαμπτὴρ 970 a
Λαοδόκη Scythicum 924 b
λαοφόρος 850 b
λέβητα κροτέειν 955 a
Λέβια 928 a
λέγω δέ τοι ὅτι 989 a
λείψεσθαι 971 b
λελεγμένα 864 b
Λεπρεητέων 995 b

Λεωκήδης 963 b
λεώ τετρυμμένον 894 b
λῆμμα & λῆμα 976 a
λῃός 945 a
Λητώ 898 b
licentia veterum in citando Herodoto 900 b
Lini cultura Colchica & Ægyptia male spectata 888 b
λίτρον nitrum 884 a
λογάδες νεηνίαι καὶ κύνες 806 b
λογιζόμενος ἀνδρείσκω 966 a
λόγιμος & λόγιος 858 b
λόγχαι 811 a
λοχηγέω 996 a
λυκεργέες πρόβολοι 974 b
Λυκοοργὸς 816 a
λυμαίνεσθαί τινα 904 a
lumina in navibus 970 a
λυσαγορέα 963 b
luto caput aut faciem oblini 883 b

M.

M interpositum aut demptum 842 a
Μαγοφόνια 911 a
μαθὼν pro ἐκμαθὼν 830 a
Μαιάνδριος 915 b
Μαιώτιδος 921 b
Μακεδνὸν 987 b
μακρὰ πλοῖα ἱππαγωγὰ 975 b
μακρημερίη 931 a
μακρῷ μάλιστα 844 a
μάλιστά κου 988 a
μᾶλλον γ' ἐκείνου ἐὼν 891 b
—— τι 809 a. 828 a
—— τι καὶ πρότερον 987 a
μανίη νόσος 957 b
μάντιες circa Polycraten 915 b
μάργαρος 870 b
Marmor Oxoniense 943 b
μαρτυρεῖ μοι τῇ γνώμῃ 864 b, 923 a
Μασσάγης 974 b
Matres in regionibus cultæ 927 b
Μάττην 975 b
μάτων 855 a
μαχομένων fæm. g. 881 a
μέγας & μέλας confusa 905 b
Μεγασίδρης 974 b
μεγάθεα ἐόντες κατὰ τὸν Νεῖλον 861 a
μέγαθος vix est Herodoti 809 b. 817 b
μέγεθος δένδρον 852 a
—— ὅσον 871 a
—— —— δίπηχυν 882 a
Medici Ægyptii in fama 901 a
μέδιμνος Ἀττικὴ 850 b
μέζονα 879 b
μέζω κέρδος 984 b
μεὶς, μεῖνα 859 a
μελάγγαιος 862 b
μέλλει στρατηλατήσειν 979 b
μέλλοντες συνάπτειν 961 a
μελλόντων συνάψειν 930 b
μεμετρήκασι metiri solent 860 b
μεμιμημένον 882 a
μεμνησμένος 968 a
ἐντεῦθεν Μὲν καὶ μέχρι 860 b
μὲν γὰρ ἄλλα sine καὶ 896 a
μὲν γὰρ δὴ 876 a
μέν γε τοι 833 a
μὲν δὴ 971 a. 905 b
μὲν δὴ οὗτος 890 a
μὲν δὴ τὸ 981 a
ἄρξαντες Μὲν ἐπὶ δύω ἔτη 797 a
μὲν νῦν 861 a. 870 a
μὲν οὐ ποιεῖν, non μὴ 952 a
μέν τοι 839 a
μέν τοι κοτὲ 906 a
μέν τοι νυν 952 b
Μενέλεως 891 b
Μενέλεω 949 a
mensis 30 dierum Ægyptiis 803 b
μέσος σχίζων 926 b
μεταβάλλειν 908 b
μεταβολαὶ ὡρέων 881 b
μετὰ τὴν τελευτὴν 954 a
μεταπέμψαιτο 830 b
μετὰ τούτων 996 b
μετεῖναι 835 b
μετέρχομαι θεῶν 956 a
μετέωρα ἐπ' ἐκείνοισι 897 b
μέχρι γένεος 882 b
—— ὅσου 985 a
—— τούτου 796 a
μὴ additum, ubi alius omitteret 967 a
μηδεμίαν 838 b. 842 b
μηδὲν ἀντίον 858 a
Μῆδοι Ἄρειοι 973 b
μὴ ἐστι μηδὲν 818 a
μῆκος ἴσαι ὁδοὶ 798 b
ὁ μήκων 884 b
μήτε ἄλλο μηδὲν, sine τὶ 869 a
Μήτηρ apud Scythas 927 a
μῆχος 935 b
μικρὰ ὀρνίθων 881 b
—— τῶν ὀρνιθίων 800 b
μικροὶ οἰστοὶ, τόξα μακρὰ 974 a
μιν ἀνελομένω 960 a
μὲν Μιν οὐκ εἶδον 849 a
κομίζειν Μιν 881 a
Μίνεων 980 a
Μινύαι Ὀρχομένιοισι ἀναμεμίχαται 840 b
μισγάγκεια 957 a
μίσγεσθαι ἐν ἱροῖς 877 b
Μίτραν indeclinabile 836 b
μίτρῃσι κεφαλὰς ἀναδεῖν 853 a
mittere nuncium, ut hoc faciant 819 b
Michaëlis Apostolii versio reprehensa 958 b
μνημήϊον 894 a
μνώμενος 828 a
μοῖραν 818 b
Μοίρεος λίμνης 859 b
Momemphis urbs 899 b
μονόκωλον οἴκημα 847 a
Morus male agit in Herodoto 926 a
μούνη ἁμάξιτος 981 b
μουνόθεν 832 a
μοῦνοι Ἰώνων 953 a
μούνοισι Πέρσῃσι 996 a
μοῦνος 841 b
Μουσοποιὸς 895 a
Μύλιττα 836 b
μυριάδες de frumento 913 a
—— ὀρύσσοντες 899 b
Μυριανδρίων 925 b
Μυψαῖοι 931 b

N.

N litera in Herodoto jactata 933 a
ν omissum ab Herodoto 834 b
ναυμαχιέων 985 b
ναυτικὸς ὁ 992 a
νεβροὶ 974 b
negationes tres 921 a
νέες μακραὶ 964 b
νεκρὸς ἀνθρώπου 884 a
νεκρῷ ἐοῦση 948 b
νέκυς 921 a
νέκυς κρεμαμένου ἀδελφεοῦ 892 b
Νέκως pater Psammetichi 898 a
νέμειν πόλιν & κοσμεῖν 814 a
νενόμισαι 874 a
νεοάλωτος 999 b
neutra Herodoti 920 b
νέφος ἀνθρώπων 990 b
νεώτατος 920 a
νῆσος pro Δῆλος 959 a
Ninus & Belus notus Lydis 796 b
νομέες ἰτέης 852 b
νομίζειν 870 b
nomina hominum eadem regionibus 843 b
nominativus absolutus 878 b
—— immixtus accusativis 808 a
—— junctus aliis casibus 814 a
— cum

—— cum infinitivo 857 a
nominis repetitio 814 b
νομὸς Μενδησίων 872 a
νοσέειν 829 b
Notæ Anglicæ ad Tusculana Ciceronis imprudenter pronunciant de Herodoto 984 a
novenarius numerus in voluminibus 794 a
Norisius licenter agit 871 a
nummus Augusti illustratus 880 a
τὰ μὲν Νυν 966 a

Ξ.

Ξεινητη 821 b
—— ξεινητὴν φιλίην συνεθήκατο 907 a
καλεῖν ἐπὶ Ξεινία 943 b
ξυρεῦνται 869 a
ξυσὸς 811 a

O.

Oάρμζος 974 b
ὀγδοήκοντα 843 a
ὅδε ὁ λόγος 802 b
ὁδὸς φέρουσα ἱρὸν 896 b
ὁδὸν, vox intellecta 816 b
ὁ θεὸς numen 829 b
οἱ geminatum 950 a
οἱ interpositum, Θαλῆς οἱ ὁ Μιλήσιος 819 b
ἐκ γὰρ Οἱ 830 a
οἶα ἐμβαλόντος 866 b
οἱ ἄλλοι 875 a
οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι 863 a
οἵην περ 937 b
οἵην περ σὺ 971 b
οἶκε ἐμοὶ 991 b
οἰκεῖν 812 a
οἰκητὴ 815 b
οἰκημένη 915 b
οἰκημένοι 995 b
οἰκημένων 913 a
οἰκήσαντες qui inceperunt habitare 981 a
οἰκία 879 a
οἰκὸς 807 b. 839 a. 949 a
οἰκός ἐστι 806 b
οἰκότως 866 a
οἰκτρότερος 971 b
τὰ Οἱ οἴχετο κλέψας 891 b
Οἰόβαζος 974 a
Οἰὸρ & Οἰορπατά 933 a
οἱ πατρὶ vel μητρὶ 824 a
οἵπερ 874 a
οἴσθησαν pro ὤσθησαν 903 b
οἴσπη 940 a
οἱ τράπεζα παρακέεται 849 a
οἴχεαι 891 b
οἴχεται φερόμενον 866 b
οἴχοντο 908 b
ὄκου δὴ 916 a
ὀλίγον πρότερον 914 a
ὀλίγῳ πρότερον 977 a
—— τι πρότερον 956 a
Holstenii error in chirographo 969 a
—— ejus emendationi in Æliano species addita 873 a
—— ejus confusio 840 b
Ὄλυμπος 807 a. 812 a
ὅμοια Ἡφαίστου 907 a
—— τοῖσι πλεῦσ. de uno viro, ut πάντα, πρῶτα 909 a
ὁμοίησι καὶ σὺ 972 a
ὁμοιοτάτη 886 a
ὁμοίως καὶ πρόσθε 964 b
—— καὶ τὸ πεζὸν 976 a
ὁμοῦντες 834 b
ὁμουρέουσαν 966 a
ὁμοχροίη 819 a
Omphale Jardani ancilla 796 b
ὀνειδίζειν construente Herodoto 806 b
ὄνομα εἶχε Σμέρδιν 909 a
ὀνομάσαι Σέλων 823 b
ὄνος 970 b
ὄπεας 928 b
ὄπη καλοικίσαι 998 b
ὁποδαπὴ 943 a
ὁ πρότερον βασιλεὺς 822 a
optativus λέγοι 826 a
ὁπλὴ 992 b
orbis reipublicæ 854 b
Ὀρδησσὸς 926 b
ordo Herodoti in narrando non attendit ad tempora 987 b
ὅρκιον ποιεῖσθαι 840 a
ὅρος 818 a
ὅρος & οὖρος Herodoti 806 a
Orphica & Pythagorea 883 a
Ortelii confusio 971 a
ὀρῶσα, οὕτω δεῖξαι 955 b
ὀρύσσειν λίμνη ἔλυτρον 850 a
ὅς, ὅ, αἵ, οἵ etiam Herodoto usurpata 791 a
ὅσα ἄλλα 890 b
—— πλεῖστα 798 a
Ὀσίρις 898 b
ὅσοι αὐτῶν 816 b
—— δὴ ὦ 870 a
—— μὲν ὦν 981 a
ὅσον μέγιστον ῥώμης ἔχον 983 b
—— τε 939 a
—— τε δυνατὸς εἶναι φέρειν 881 a
ossa alicubi sepulta ad custodiam 817 b
Ὄσσαν 811 b
Ὀστακὸς 946 a
ἔσεα piscium 881 a
ὅσις ἕτερος 907 b
ὅσανδή μίαν 935 b
Ὀτάνες 910 a
ὅτε ἦν 831 a
ὅτι ἐπεί με 854 b
ὅτι μέλλοι 830 a
ου apud Laconas non resolvitur in εο 816 a
οὐ γὰρ ἂν 940 a
οὐ γάρ κοτε 984 b
οὐ γὰρ οἱ, sine ἂν 895 a
οὐ γινώσκειν populi est 911 b
οὐδαμέας 933 b
οὐδαμοὶ 873 b
οὐδαμῶς 881 a. 945 a
Oudanius male tractans Herodotum 878 b
οὐδὲ ἓν 984 b
οὐδεμία 804 b
οὐδὲν ἀνδέστερον ἢ πρότερον 963 a
οὐδὲν ὅμοιοι ἰδέην 932 b
οὐδέν τι 985 b
ἢ Οὐ καὶ ἐπὶ ὑμέας 933 b
οὐκ ἀλέσι 838 a
οὐκ ἐδέκετο ἡ θεὸς 996 b
οὐκ ἐστὶ ὅτε 891 b
οὐκ ἐφρόνεον 967 b
οὐκ ἐωθότα 906 a
οὐκὶ 936 b
οὐκ ὁμολογέειν 864 b
οὐκ οὕτω 908 a
οὔκω ὄπωπα 909 b
οὔκων ἑώρα 908 b
οὐνομάζεται 927 b
οὐ οἱ συγγινώσκων 925 b
οὔρεα 839 b
οὔροισι 912 b
οὓς εὕρισκε κυβερνῶς 963 a
οὔτι κω 961 a
οὔ τι πάντων 928 a
οὔτι χαίρων 906 b
οὗτοι οἱ θεοὶ 905 b. 909 b
οὗτος δὴ, οὗτος ἐκεῖνος 807 a
οὕτω ἀνακλώμενοι 958 a
—— δὴ 986 b
—— δὴ μᾶλλον sine μὲν 934 a
—— δή τι 822 b
—— ἔργον παράβολον 996 a
—— μιν δοκέειν 978 b
—— νῦν sine μὲν 907 a
οὕτως ἔχε 817 b
οὕτω τε δὴ 851 a
—— τι λέγεται ὑψηλὸν 940 a
—— τοῦτο τὸ τεῖχος 828 b
—— ὥς τε 797 a
οὐ φειδόμενοι οὔτε 995 b
ὄφελον μὴ ἰδεῖν 830 b
ὄφις τετρακάρηνος 997 a
ὀχθὸς 942 b
ὄψι, dativus 896 b

ὄψιν ἰδὼν νυκτὸς 961 a

Π.

Παθεῖν in malum 803 a
παθόντες 918 a
παῖδα rex præbet, ubi plures intelligi possunt 818 b
παιδοφόνος 981 a
παλαιστιαῖα 809 b
πανδημί 986 b
πανηγύριας 876 a
πάντα κλήνεα τριχίλια 809 a
πάντα μαθὼν speculator 982 a
Πανλάρδυς 979 b
παντελέως 990 b
πάντες οὗτοι 988 b
παντὶ ἢ μέρεσιν 865 b
πάντων ἰχθύων λεπιδωτὸς 880 a
παρὰ pro πρὸς confusum 835 a
παρακελεύομαι 833 b
παραλαβόντες 873 b
Πάραλος, πάραλιος 800 b
παραλυόμενος τουτέων 946 b
παραμένειν 822 a
παρασείσας, non seipsum 916 b
παρασκευασάμενοι ναυμαχίην 978 b
παρὰ τὴν Ἐρυθρὴν 888 a
παρατίθενται παραθήκην 956 b
παρ' αὐτὸν ἐλθεῖν 835 b
παραφρονήσει 830 b
παρειμένον 952 b
parentes in filiis occisi 857 b
πάρεξ τοῦ ἀριθμοῦ 859 a
παρέξει ἡμῖν κάλλιον 910 b
παρεὸν 800 a
—— κατηγορεῖν 966 b
παρεόντι χρόνῳ 824 b
παρετίθεατο τράπεζαι 832 b
παρέχειν πλῆθος εἰς ἀριθμὸν 973 a
παρέω τούτῳ χρόνῳ 932 a
παρ' ἣν τὸ ὄρος 860 a
παρήσομεν pro παρήσομαι 845 b
παρήσομεν 979 a
πάρισθι 832 b
participia sine verbis 981 b
—— solute posita 801 b
participium ἐπιτάξας sibi nixum 968 b
πᾶσα ἀνάγκη 831 a
—— τὴν ναυτίλλονται 854 a
πᾶσαν Αἴγυπτον 884 a
πᾶσαν ἡμέρην 955 a
Patris interfector filio ne parcat 842 b
πανσαμένου δρόμου 933 b
πεζῇ ἑπόμενοι 976 b
πεζὸς, nempe στρατὸς 954 b
ὁ πεζὸς 974 b
τὸ πεζὸν 975 a
πείθω 966 b
πειρᾶν ἐξαναστᾶν 947 b
πειρᾶσθαι χώρας 990 a
πειρᾶται συλλαμβάνων 954 b
πειρησαμένης στρατιῆς 822 a
πειρήσονται ποιοῦντες 979 a
πειρώμενον λόγον λέγω 797 a
πειρώμενος 807 b
πέισαι 860 b
πελάγη συντετρῆσθαι 862 a
πελάζειν 939 b
πέλας ἐς ἀριθμὸν 864 b
Pelasgorum lingua 812 b
Πελοποννάσος 984 a
Pelusiotarichum 863 b
πέμπει εἰ στρατεύηται 819 b
πέμπειν τὴν ἐς θεὸν 816 b
πένθος in jactura bonorum. 904 b
περιήκοντά σε ἀμφοτέρως 967 b
περὶ ἄξιον 977 b
περιγενέσθαι 855 b
περιεκυκλέοντο 989 a
περιεχόμεθα τούτου 910 b
περιήγησις 881 a
περιήλυσις 893 a
περιηργάζοντο 863 b
περιθέει μιν 845 b
περὶ θυμίημα ἵζειν 853 b
— ἰχθὺς οὕτω ἔχει 884 b
περιιμένειν 822 a
περίοδος 888 a
—— εἰσὶ στάδιοι tot 801 a
—— μακρὸς 850 a
περιορῶσι 839 a
περιπεφλευσμένος 946 b
περιπίπτειν ἐπὶ συμφορὴν 975 b
περιπλώοντες Λιβύην 925 b
περιστείλαντας εὖ 953 a
περισίξαντες 919 a
περὶ τὸ σῆμα 807 b
περιυβρίσθαι 917 b
perfectum plurale notat morem 860 b
Περφερέες Scythicum 924 a
πέσοι 828 a
πετηνὰ 914 a
Petronius ex Herodoto illustratus 907 a
πιεζεύμενοι 918 a. 961 a
πικρὸν ὕδωρ 969 b
πῖλοι τιάραι 904 a
πινόμενόν μιν ὕδωρ 968 a
Πίρωμιν ἐκ Πίρωμιος 897 a
πίστι καταλαβεῖν 998 b
πίστις λαβόντες 910 b
πιστότατον ἀποστείλας τριήρη 902 a
Πλατέα 935 b
πλέθρα ad circuitum 827 b
πλεῖστος τὴν γνώμην 833 a
πλέω κακὰ 964 b
πλήθεσι χρήσασθαι 982 b
πληθύεσθαι 865 b
πλὴν ἢ ὅτι 940 b
πλινθινήτης 860 a
πλοῖα, minora 964 b
πλόον δύο νυκτῶν, ut pendeat ab ἐς Θεμίσκυραν 931 a
Plutarchus prave meritus de Herodoto 801 a
ποδεὼν χώρης 986 a
ποιεῖν ὕδωρ οἶνον 953 b
ποιέει τωυτὸ τῇ Ἰωνίῃ 840 a
ποιέσκετο 965 b
ποιεύμενος 817 b
—— δεινὰ 998 b
ποιεύντων 924 b
ποιεῦσι 828 b. 853 b. 877 b. 884 b
ποιῆς 988 a
ποιησάντων sine τοῦτο 971 a
ποιήσεσθαι ἔμελλον 946 a
ποίμναι 909 b
ποιοῖ 899 b
ποιοῖτο 988 b
ποιῶ, ποιῶ 832 a
ποιώδης 926 b
πολεμικὰ 902 a
πόλι 829 b
πόλιας 888 a
πόλιες 887 a
πολιῆται 828 a
πολιήτας 906 b
Πολιοῦχος Ἀθηναίη extra Athenas 843 a
πόλις in plurali numero 870 a. 901 a
πολλάκις 865 a
πολλαπλήσιος 985 a
πολλὸν δυνατώτερος 914 a
πολλοὺς ἀνθρώπους 889 b
πολλῷ ἢ ἔτι πλεῦνος 907 b
πολλῶν καὶ μεγάλων 897 a
πολλῷ πλεῖστος 915 a
πολλῷ ὑποδεέστερος 866 a
Pomponius Mela correctus 893 b
πόνῳ ἐν τούτῳ 961 b
præconum opus 819 b
præsens pro futuro 834 b
—— de præterito 943 b
præsidium Albi castelli Memphios 912 b
πρηθείη 853 a
πρῆξαι οὕτω 930 a
πρησδύω 930 b
Pricæus Apulejum male confert cum Herodoto 926 a

pri-

primum aliquid fieri monetur 909 *a*
πρὶν ἀνασώσων) 822 *a*
— ἂν ἑλκυσθῶσι 839 *b*
— ἀπισωθῇ 942 *a*
— γνώμης 986 *b*
— διαφάγῃ, sine ἂν 914 *b*
— ἢ ἀνορθώσωσι 800 *a*
— ἢ ἀποστῶσι 937 *a*. 946 *a*
— ἡλίου δυσμέων 926 *b*
— ἢ πυθέσθαι 994 *a*
Πριηνητάδεω 945 *a*
πρὶν οἱ μιχθῶσι sine ἢ 920 *a*
πρίν τε καὶ χθὲς 874 *b*
προαγαγέσθαι ἐς γέλωτα 892 *a*
προβάτων λεπτὰ 838 *a*
πρὸ δέ τι τούτου 833 *b*
προέδειξε 953 *a*
προείπας ἀλίζειν Πέρσας στρατὸν 967 *a*
προεκέατο 911 *b*
προεργάζεσθαι 899 *a*
προεστάξαντο 851 *a*
προέχεσθαι 870 *a*
προεχώρεε ἱερὰ 945 *a*
προηδέατο 815 *a*
προῖσχε πρὸς δάπεδον 942 *b*
προῖκα 831 *a*
προκειμένων γνωμέων 967 *b*
προκείμενον ἄεθλον 986 *a*
προκέεσθαι τούτοισι 955 *a*
προνηίη ἡ ἐν Δελφοῖσι 826 *a*
προνήιον antetemplum 810 *a*
προπεπυσμένος 800 *a*
προσαγωγαὶ 876 *a*
πρὸς, adverbium 812 *a*, *b*
— β. καὶ πρὸς ἑσπ. 887 *b*
— βορέω 892 *a*
προσδέκεσθαι 825 *a*
προσδηλέεσθαι 988 *b*
προσεγγράφειν 888 *a*
προσέλασε πρὸς στρατόπεδον 982 *a*
προσεστάξαντο 985 *b*
πρὸς ἑσπέρης, νότου 925 *a*
— ἑσπέρης 921 *b*
προσέσται οἱ αὐτοῖσι 887 *a*
προσέσχον πρὸς 962 *a*
προσῇ ἡ ὥρη 923 *a*
προσήισαν 998 *b*
προσθέοιτο 811 *a*
προσίσχοντο 960 *a*
προσμίσγειν 926 *b*
πρὸς πάντας ἄλλους 913 *a*
προσπεπλασμένας ἐκ πηλοῦ 914 *b*
προσπλέειν 985 *a*
πρὸς Σκυθικῆς 932 *a*
προστῆναι 823 *b*
προστιθέναι 907 *a*
προστιθέναι τινὶ 944 *a*
πρὸς Φοινίκην 925 *b*
προσφέρεσθαι ἐς αὐτοὺς 831 *b*
προτείνεσθαι χεῖρας 934 *a*
προτέρην 958 *b*
τῶν Προτέρων βασιλέων 850 *a*
πρότερον ἢ ἀπικέσθαι 950 *a*
—— ὀλίγον 977 *a*
πρῶτα λεχθέντα 908 *a*
πταίσαντες 884 *b*
Ptolemæi Hephæstionis dubia 794 *b*. 805 *b*
πτωχηίη 821 *a*
πτωχηίην 904 *b*
πυθόμενοι 814 *b*. 862 *b*
πυλαγόροι 982 *b*
πυληροὶ 910 *b*
πυνθανόμενος 986 *a*
Pyramidum opere aliud est majus 897 *b*
πῦρ ἀνακαίειν 824 *a*. 985 *b*
πυρὶ δοῦναι 824 *a*
Πυρρήνη 867 *b*
πυρῶν καὶ κριθέων 869 *a*
πώρινος λίθος 946 *a*

P.

Ῥέεθρον 820 *a*
ῥέοντα, ῥέει 849 *b*
repetitio τοῦ ὑφαίνουσι 868 *b*
—— vocum ἐμέο πείθεσθαι in dilemmate 835 *a*
ῥηχίη καὶ ἄμπωτις 861 *b*
ῥύεσθαι τὰ τείχεα 951 *b*
ruptus sermo gratior 903 *b*
ῥώμη νεωτέρων 803 *a*

Σ.

Σαγάρεις ἀξίνας 973 *b*
σαγηνεύσεις 953 *b*
Saiticum ostium 864 *a*
σαλμ est Thracica syllaba σάλμοξις 932 *a*
Sambas 815 *b*
Σαμοθρηικίη πόλις 972 *b*
σαραγγέων 915 *a*
Σαρδανάπαλλος 898 *a*
Σάρδις in primo casu 949 *a*
Σάρτη 977 *b*
Σατραγύδαι 913 *a*
σαφέως 989 *a*
sedes æqua pyramidum 893 *b*
σειρηφόρον 914 *a*
σειροπαίονες 943 *a*
Semilateria 809 *b*
Seneca imitator Herodoti 837 *b*
Sepulchra per crines ornata 924 *b*
series vocum insolita 856 *b*
τοῦ Σεωῦτρου φονέα 834 *b*
Σηλυμβρίη 954 *a*
σημαντρίς γῆ 869 *a*
σθένει τέῳ 909 *b*
Sibæ 828 *a*
σίδηρον in p. c. 974 *a*
σιλλικύπρια 885 *a*
σιναμωρέειν 842 *a*
Σίρωμος 975 *b*
σισαμάκης 951 *a*
σισύρνα & σισύρνας 932 *b*
σῖτα 944 *b*
σκέλεα ἐν τοῖσι γόνασι ἀπεταμῶν 975 *b*
σκιδνοφόροι 971 *a*
σκίπων 938 *b*
σκόρδα 921 *b*
σκυτάλοισι 917 *b*
σμῶν κεφαλήν 999 *b*
Σμερδομένης 977 *b*
σοι ἑωυτῷ 830 *a*
Spanhemii (Ezech.) ἀνισορησία 835 *b*
—— lucus Panionii 841 *b*
—— lectio Herodoti 926 *b*
—— studia sine fulcro 938 *a*
—— agmen armati militis iter facientis sumit ad metiendum iter viatoribus 945 *b*
—— diu dicta rapit ad se 924 *b*
—— frustra dicit aliquid inductum primo ab Cambyse 906 *a*
—— imperite sequutus Vallam in interpretatione scribit cognita 959 *b*
—— male statuit Dodonæum oraculum ab Pelasgis fundatum 874 *a*
—— Messenios ponit in Achaja 883 *b*
—— negligens est in citatione auctorum 893 *b*
—— scribit eadem aliis 931 *b*. 935 *b*. inscite captat 999 *b*
—— sordidus in Herodoto 923 *b*
—— temere citat omnia 912 *a*. 914 *b*
—— & definit 900 *a*
σπεισόμενοι 979 *a*
σπουδέτω ἀγαθὸν 972 *b*
σπουδαιέστατα 838 *b*
στάδιοι ἑπτὰ 969 *a*
στὰς ἐς μέσον 909 *b*
στασιῶται τοῦ Γύγεω 798 *a*
στεινόπορα 983 *a*
Stephani Byz. lectio firmata 937 *b*
Stephani (Henr.) error in figura Babylonis 847 *b*
σιγεύς, σιγέες 969 *a*

στίχη 797 a
στίχοντες 910 b
στόματα & ποταμοὶ diversa 854 a
στρατεύεσθαι 903 a
στρατιάρχης 918 b
στρατιῇ ἕπετο στρατός 988 a
στρέψαντες πάντη 994 b
subula 928 b
συγκαλήμεναι γυναῖκες 910 a
συγκεκλημένην 978 a
suere, ἅπτεσθαι 903 a
συζεύγνυναι 940 b
Suidas adjutus 987 b
—— emendatus 799 b. 858 a
964 a
—— firmatus 955 a
—— ex MS. restitutus 903 b
912 b
—— illustratus 824 b. 977 b.
990 b.
—— male tractatus 847 b
συλλαβὼν χρηστήριον 815 b
συλλεχθέωσι 877 b
συλλεχθῆναι 995 b
συμβαλεῖν 826 a
συμβουλή 902 a
συμβουλίη 990 a
σύμμαχα ἐς τὸ πείθεσθαι 965 b
συμμαχίη παρῆσαν 992 a
συμμίσγεσθαι 964 a
συμπείθειν 947 a
συμφέρεται 990 a
συμφέροντα οὐδαμοῖσι 844 b
συναλίσθαι 943 a
συνάξαντες 973 a
συνάπαντος 981 a
συναπάντων ἑπτὰ 828 b
συναπιστάιατο 944 b
συνδραμεῖν νέφεα 824 b
συνεβούλευε 812 b
συνεκρήθησαν φιλίαι 936 a
συνενείκαιαν 979 b
συνέσμιγον 971 a
συνεσέπιπτον 998 b
συνηδέατο 815 a
συνέσποντο 990 a
συνήλισαν 845 b
συνηρεφέα χιόσι 976 b
συνιεῖσα 854 b
συνοίκεε 826 a
συνοίκεον αὐτῇσι 841 b
συνοίκησαν 974 b
συντετραίνειν 861 b
σὺ νῦν 855 b
— νῦν sine ὦν 907 b
σύρμαίη 894 a
Susa, Susorum 984 b
συχναὶ πόλιες 953 b
σφέας αὐτοὺς 958 b
— ἑωυτοὺς 867 a
— ὑπερβαίνει ἔρεα 922 b
σφέων αὐτῶν 818 b
σφὶ & σφίσι mixta 801 b
σφόδρα μηδίζειν 994 a
σχοινίοισι 936 b
Σώκλης 948 a
Σῶος 992 b

T.

Τὰ ἄλλα 828 a
τὰ αὐτὰ, non ταυτὰ 865 a
τάδε δὲ Δώδων 875 a
— οἱ ἔλεγε 833 b
τὰ ἐμὰ, non τἀμὰ 825 a
τὰ ἐναντία 822 a
τὰ ἐν Ἕλλησι sine τῷ 885 b
ταλαιπωρίην δέκεσθαι 952 a
τ' ἄλλα κλήνεα 870 a
τὰ μακρότατα ἰδεῖν 867 a
τάμνων 818 a
τάξιος ἀξιεύμεθα 995 a
τὰ περιέχοντα 824 a
τὰ πρῶτα Αἰγινητέων 997 a
Ταριχεῖαι Πηλουσιακαὶ 863 b
ταρσοὶ καλάμων 846 b
τὰς νέας τὰς πάσας 954 b
τὰς πάθας τὰς Κύρου τῇσι ἑωυτοῦ ὁμοίας 833 b
ταῦτα ἀκούσαντα, sine vocula δε 894 b
—— ἀναισιμοῦται 902 b
—— γινόμενα pro casu secundo 878 b
—— δύναται 886 b
τὸν Ταῦτα ἐπιθ. 831 a
ταῦτα καὶ ἐγένετο 818 b
— μὲν 991 b
— οὐδαμῶς sine δὲ 996 a
—— προεκομίζετο 933 b
ταῦτά τε ἐπειρώτων 825 a
ταῦτα ubi malit quam τάδε 835 a
ταύτῃ 961 a
— ποιεύμενοι κομιδὴν 959 a
ταύτην pro ταύτῃ 864 a
— γῆν 890 b
— δὴ 894 b
— ἐπορεύοντο 986 b
tautologia non est in Herodoto 896 b
ταφῆναι δημοσίῃ 909 a
τάφρην 942 b
ταχύτερον 934 a
τε adjectum 843 a. 844 a
Teispes, filius Achæmenis 967 a
ἐποίεέ τε καὶ ἐνετέλλετο 858 a
τεκμήριον 888 a
Τελέσαρχος 918 a
τέλματι ἀσφάλτῳ appositio 846 a
τέλος δὲ ἐπεί τε 870 a
τεμένεσι 878 a
τέοισι 883 b
τέο σμικροῦ, σμικροῦ τέο 812 a
τέσσερες 840 a
τεσσεράκοντα 799 a
τέταγμαι ἐγὼ 830 b
τετελεσμένα θυμιήματα 883 b
τῇ & γῇ confusa 828 a
τήκει 885 b
Τῆμνος, Τῆνος 842 a
τὴν δ' εἶχε 936 b
τὴν ἐς θεὸν, scil. ὁδὸν 816 b
τῇ νηῷ 849 a
τὴν πρώτην εἶναι 816 b
— ὥρην 858 a
Τήρεω θυγάτηρ 930 b
Τηρεὺς 978 a
τιάραι, πῖλοι ἀπαγέες 973 a
τιάραν masculine 837 b
Tibi ferio, jacto 876 b
Τίβισις 926 b
Τίγρης 945 b
τίγρης 991 b
τιθέαται 977 a
τιθέναι λίθους 931 b
τίνειν ζυγὰ 886 a
ἐστι τι οὐδεμία μηχανὴ 901 b
τι interpositum 834 a
ὅσον δέ τι 861 a
ὥς γε τι μᾶλλον 840 b
τί οὐδὲν 985 b
οὐ γάρ τι σπουδαῖαι νομαὶ 922 a
τὸ ἄνω τῆς γνάθου 997 a
τὸ αὐτὸ 841 b
τόγε τοπαλαιὸν 980 b
τὸ μὲν ἀπ' ἡμέων 993 b
τὸ θέλει 954 a
δεινοί τοι ἴωσι 843 a
τοιάδε 900 b
—— ποιεῦσι 876 a
τοιγαρῶν 935 a
τοιοῖσιδε 869 a
τοιοῦτο 805 a
τοιοῦτον 932 a
τοιούτῳ τρόπῳ 935 a
τοιῶνδε συμμάχων 988 a
τρόπῳ τοιούτῳ 889 b. 961 b.
980 a
τοῖσδε ἀμείβετο 797 a
τοῖσιδε 897 a. 900 a
τοῖσι Λυδοῖσι καὶ τοῖσι Μήδοισι 819 a
τοιῷδε δὴ χρέωνται 881 b
τὸ καλέεται 864 a
τὸ μὲν νῦν 965 a
Τομύρεος, Ὀσίρεος 855 b
τόνδε τρόπον 870 a
— τὸν τρόπον 953 b

τό-

τόξα 889 b
τοπροσωτέρω 829 b
τοσάδε pro τάδε 829 a
τοπεὶν 900 a
τοσόνδε ἔτι 942 a
τό τε οὔνομα καὶ θυσίη 873 a
τοῦδε εἵνεκα 987 a
τοῦ Ἡφαίστου τοῦ ἐν Μέμφι 858 b
τοῦ παιδὸς τοῦ ἑωυτοῦ 833 a
τοὺς παῖδας τοὺς Κροίσου 825 b
τοῦτο ἐν Αἰγύπτῳ 898 b
— οὕτω ποιέεται 838 b
— τοιοῦτο 967 b
τοῦτον φθέγγοντα in repetendo 897 b
τούτων αἴτιον 866 a
— οὐδὲν 865 b
τρέψαι ἐς γέλωτα 976 b
τριήκοντα 803 a
τριήρης fœmininum 917 a. 959 a
τριπήχεας, οὐκ ἐλάσσονας 915 a
Τριοπικὸν ἱρὸν 840 b
tripodes in locis ſacris ibid.
τρίτα, δεύτερον 865 b
Τριτανταίχμης 851 b
τροπέων θερινέων 864 b
τρῶμα 939 a
τύπον ποιησάμενος λίθον 912 a
τύπος ἀντίτυπος 817 a
τύπτεσθαί τινα 876 b
τύχος ad lapicidas 975 b
τῷδε οἱ 855 b
τῷ μεταξὺ τούτου χώρῳ 937 b
τῶν γὰρ ὧν 955 a
τῶν τινα αὐτομόλων 958 a
τῶν τις Περσέων 823 a
τ' ὠπὸ τούτου 907 b
τὠυτὸ τὸ ἔθνι, ſine καὶ 904 b
τὠυτὸ τοῖσι Μήδοισι 828 a

Υ.

Varietas ἀνὴρ ποιεύμενοι 989 a
— Herodoti 796 a
— in longa narratione 984 a
— ſermonis Ἀρτεμισίη ὡς πεισομένης 988 b
ὑβριστότερον 911 a
ὑγιείη 881 b
ὑγιηρέστατοι ibid.
ὕδατα καὶ σιτία 867 b
ὕδατος αἰθρίου 866 a
ὕειν σφι 801 b
Ὕλη 843 b
Vindingius male vertit Herodotum 867 b
— rejectus 963 b
Hylæa non tota ſui nominis 921 b
ὑμέων αὐτέων 934 b
unus cogitatur in omnibus 837 b
Voſſii ad Melam ira in Salmaſium 939 b
— aliena ſcribit 968 a
— monſtroſus in notis ad Melam 893 b
vota in animo concepta 901 b
ὑπαγαγὼν ὑπὸ δικαστήριον 960 b
ὑπαραιρημένος 909 b
ὕπαρχοι ἐν Θρηίκῃ καὶ Ἑλλησπόντου 976 b
ὑπέαλι τύψαι 928 b
ὑπειρόχους 948 b
Ὑπεράκριοι 813 b
ὑπερβαλέσθαι 910 b
ὑπερβάλλεσθαί τινα ἔργοις 890 a
ὑπερεξέρυσαν 984 a
ὑπὲρ θάλασσαν κατήκειν 867 b
ὑπερθαλασσίδιοι χῶροι 942 a
ὑπερθορόντα 964 a
ὑπ' ἑωυτῶι 854 a
ὑπίεσθαι 892 b
ὑπισάμενος ἐλάχιστον 853 a
ὑποδέδεκτο 945 b
ὑποδέκεται 955 b
ὑπὸ δικαστήριον ὑπάγειν 998 a
ὑποκρητηρίδιον 804 a
ὑποκρινάμενος 908 b
ὑποκρίνεσθαι 899 b
ὑπολαβὼν λοιμὸς 953 a
ὑπολιπόμενοι 933 b. 934 a
ὑποπάσας 838 a
ὑποτελέειν φᾶναι 942 b
ὑπὸ τὸν στρατὸν 998 a
ὑποτύπτειν 895 a. b
ὑποτύπτουσα n. ſe ipſam 916 b
ὑπὸ φαῦσιν 969 b
ὑποφθέγγω 900 b
ὑποχωρῆσαι χώρης 855 b
Ὑρίη 980 b
ὕσεται paſſivo ſenſu 863 a
ἐς τὴν Ὑστέρην 993 a
ὑστερίζειν 958 b
ὑψηλὸν πεδίον 821 a

Φ.

Φαίνεαι μέγα πλουτέειν 803 b
— φαίνονται τρία 973 a
φάλαγγες σησάμιναι 913 a
Φαρανδάτης 974 b
Φαρναζάθης 974 a
φέρειν ἀγγελίας 831 b
— παιδίον 955 b
— ἐς αἰσχύνην 797 b
φερόμενος δεύτερα 997 a
φέροντα ἐς αἰσχύνην 917 a
Φερῶν 890 a
φέρων κεφαλὴν 892 b
φεύγειν ἀπὸ Χερσονήσου 954 a
φημίζεσθαι 916 a
φησὶν in altercatione 905 a
φήσω ἐς μέσον 932 a
φθαρῆναι 966 b
φθόνῳ ἐποιμώζων 996 b
φιάλη in Scythæ baltheo 920 a
ficuum æſtimatio 818 a
Philemoni vindicati ſui verſus 873 a
φιλῖτις paſtor 894 a
φιλοινία 906 a
φίλος καὶ ξεῖνος 907 b
φιλύρην τρία σχίσαι 928 a
φλαυροτέρην 966 a
φλαυρότερος 829 a
φλοιὸς liber 915 b
φλύσις 970 a
φοιτᾶν 880 b
φοιτῶντες 820 a
φόρον τάττειν 937 a
φράζειν de Magis 970 b
φρενὶ λαβεῖν λόγον 994 a
Φρύγες 974 b
φυγεῖν στράτευμα 991 a
Φυλλὶς 977 a
φύοντα φύειν 922 a
Φωκαίη 821 a
φωκεὺς, Φωκαιεὺς 934 b

X.

Χάλκεα, an κεράνεα 973 b
χαλκήιον ad confabulandum 817 b
χαμάθεν 894 a
χαμόθεν 830 a
χαράδραν 986 b
χαρίζεσθαι 810 b
χείλεα καὶ καταβάσιας 850 b
χειμασίην 865 b
χειρώσονται 932 b
Χερσονησῖται 934 a
χθὲς καὶ τήμερον 874 b
χθονίων θεῶν 963 b
χίλια τάλαντα 849 a
Χίλων 812 b
χοροὶ in feſto Bacchi apud Ægyptios 872 b
χρήζων τῶν ὑμέων 972 b
χρῆμα μέγα 805 b
χρησομένους πέμπειν 823 a
χρηστήριον τὸ Ἕλλησι 875 a
χρόνῳ ἔλυσαν 946 b
χρυσόκομα τῶν πτερῶν 880 b
χρυσοῦν στρεπτὸν 905 a
χωρίοις ἐνιδρύσασθαι βωμοὺς 901 a

INDEX RERUM ET LOCUTIONUM ET VOCUM.

Ψ.

Ψακάδι ὕεσθαι 903 *b*
ψάμμη, ψάμμος 939 *b*
ψέλιον 937 *b*
ψιλὸν χωρίον 821 *a*
ψυχρῷ λοῦνται 869 *a*
ψυχρότερα 865 *a*

Ω.

ἐν Ὠι 850 *a*
Ὧδε δεκόμεθα 992 *b*
ὧδε ἑβδομένη 927 *b*
— ἔσχε 964 *a*
— λέγον 957 *b*
— λέγουσι 909 *a*
— σημανέω 907 *a*
ὠδώθη τὸ πρᾶγμα 956 *b*
ὤικητο αἱ πόλις 852 *a*
ὦλλοι, ὠνήρ 835 *a*
ὦν 852 *b*
— ejectum 822 *a*
— in fine periodi 991 *b*
οὐ γὰρ ὦν αἰεὶ 849 *a*
ὤνθρωπε 805 *a*. 823 *b*
ὤρυκται 909 *a*
ὡς ab principio omissum 903 *b*
— male expulsum 820 *a*. 821 *b*
— ἡ εὐφρόνη ἐγ. 985 *a*
— ἡ ἰῶ fine καὶ 922 *b*
— εἴκοσι ἀπέχει 947 *b*
— εἰ νικηθέωσι 988 *a*
— εἶχε 952 *b*
— ἑκάστῳ 837 *b*
— ἐμοὶ δοκέειν 937 *b*
— μὲν ἐμοὶ δοκέει 842 *b*
— ἐς ἀμείνονα ἄξουσι 936 *b*
— & ἐς confusa 906 *b*
ὥς ἐστι 930 *b*
ὡς θυγατέρα εἰσελθεῖν 891 *b*. 895 *a*
— ποδῶν ἧκον 962 *a*
ὥστε ποιέεσθαι 880 *a*
ὡς τοῦτον προσελελύθει 918 *a*
ὠτειλὴ, ὠτέλλω 834 *a*
ὠφελούμενος 879 *b*

CORRIGENDA AUT INSERENDA

IN CONTEXTU GRÆCO.

Pag. 17 vers. 48 τυγχάνοι [n] ὁ & in ima ora adde [n]. τυγχάνει. 19, 46 βίων. 26, 11 ἐπειρώτων. 29, 25 σφέων αὐτῶν. 30, 7 ἀναγκαίης. 32, 36 ἀμύνηται. 40, 20 μοιρέων. 58, 42 ὀρέων. 59, 34 ἐπὶ σφέων αὐτέων τῶ. 72, 48 ἐν τῷ μετὰ τά. 82, 12 τεσσεράκοντα. 85, 14 οἱ δὴ ὦν. 91, 32 στάδιοι, Αἰγύπτου τό. 92, 12 μετὰ πλόου, ἀρξάμ. 94, 46 πόλιος ῥέει εἰς ἑὼν ὁ Νεῖλος· τὸ δὲ ἀπὸ ταύτης τῆς πόλιος σχίζεται. 113, 39 ἁρπάζοντες. 115, 20 θηρευτής. 118, 25 Ἀθήνης, 127, 2 ἐπ' ἐκείνων. 144, 9 κολοσσοὺς ξυλίνους τοσούτους. 176, 19 ὑπετίθετο. 185, 40 ὑπαραιρημένου. 199, 12 κτῶνται. 200, 24 καὶ αὐτοὶ εἶδος ὁμοιότατοι. 240, 48 ἐς λέξητας. 246, 45 Ἀελαπείθης. 361, 42 οὔνομα. 363, 2 ἔτι τοιαῦτα φρονέω. 369, 33 εἶχον. 401, 31 διαφθεῖναι. 410, 47 Γόργος. 412, 22 δέξαντες. 499, 29 ἕκαστος. 520, 41 τούτους. 548, 25 ἐν τέλει ἐοῦσι.

IN INFIMIS ORIS.

Pag. 27 dele e ὁρῶν. 58 Scribe b ἀνεστειχθέντες. c ὀρέων. d τοῦτο. 93 k μήτε γεύσεσθαί σφι ἡ χώρη τὰ ἀπὸ Διός. 108 g Νηρηΐδων καὶ τῶν ἄλλων. 156 e ἐκόμιζε. 255 c MS. ταῦτα. 360 b καὶ ἰῶ γε. 416 τῇ c. καὶ τῶν λοιπῶν σφι 517 ὑπέμενον.

IN VERSIONE LATINA.

Pag. 18, vers. 37 lecta pecora numero singula tria millia. 19, 43 hastile spiculis similiter aureum. 21, 31 excrevit, gentibus plurimis se conjungentibus illi, & aliis gentibus barbaris frequentibus. Insuper mihi videtur gens Pelasgica .. fecisse. 22, 41 ut hoc fit. 24, 36 quum præterea etiam. 27, 33 socius armorum, citra. 28, 7 istum. 43, 21 Cyaxares Phraortæ filius. 51, 31 statim tunc mortem. 56, 2 desinere esurire. 56, 4 desinere edere. 58, 15 Æolenses, postquam Lydi ab Persis subversi sunt, celerrime legatos. 59, 33 fanum construxerunt sibi peculiare, cui nomen posuerunt. 65, 11 à Mytilenæis gererentur, misso. 66, 13 oppugnabat. 78, 7 frumenti; rigatum tamen ex fl. 79, 3 orbiculata. 85, 35 reginæ. 101, 14 ultimis: sed Ister totam Eur. 103, 47 extremam coxam. 110, 33 templum, quo processit, memoriam. 114, 20 aqua subdivo sereno. 122, 24 tusum exprimunt, alii frictum excoquunt. 128, 35 longitudinis singulos, oct. 181, 40 Archiæ nepos, Samii. 184, 16 defuncti resurgunt. 184, 23 Cambysi audienti quum plac. 201, 15 resolvi extortos. 205, 49 loquuta sum. Visaque. 235, 13 circumnavigantes, &c. 235, 28 circumnavigare. 244, 18 deinde salignis ramis cont. 245, 38 conterunt cupressi & cedri & thuris ligni aliquid. 251, 10 fiunt orgyiarum trecenta. 321, 10 multos in exilium egerit, multos. 350, 2 aliquid aut regi aut reip. 350, 33 Phœbeium. 373, 30 Scopadis. 382, 12 conferuntur. 391, 4 in mare. 407, 43 habebant equitatum. 410, 47 Gorgus 415, 37 Phagreti. 427, 5 nullis non Græcis majores. 440, ult. iter per Thess. 463, 30 Gorgi. 500, 35 tradidit & generi Chalc. 503. ult. urbs Phrygiæ magna. 513, 41 evadere pot. 525, 47 extispicia.

IN

Pag. 794 *b* 24 adde: Iste autem locus tanto acrius debuit penetrari, quoniam in eo vera causa designatur, quæ Herodoti animum commovit ad temporis sui partem tali scripto impendendam, quo servarentur gesta ab hominibus, nec tempore obliterarentur. Hanc vero causam quum plenissimo ore ipse profiteatur, quid est, quod ita urget iste Theophilus ad Autolycum in principio libri III mirum in modum confuse varia questus & scripta veterum ad φλυαρίαν redigens pergit: Τί ὠφέλησεν Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην αἱ ἱστορίαι αὐτῶν; Indigne profecto, quum nulla non sæcula testata fuerint eos frui scopo, quem petierant, qui non debet alius supponi, quam quem ipsi ediderunt, ut confecerint aliquid vel gratum vel utile posteris.

797 *a* 50 ὄντων.] Sic 3, 76 ἐν τε δὴ τῇ ὁδῷ μέσῃ στείχοντες ἐγίνοντο. Sed MS. clare στίχῃ. Deinde repet.

799 *b* 38 ἐν ᾧ δὴ καὶ ἐν τῷδε, nisi locum hunc intactum vellent esse similia prorsus verba capitis 15 libri ejusdem tertii.

800 *a* 32. 8, 14.

801 *a* 44 pluralem εἰσὶ, & alio vocum ordine, ut.

803 *b* 37 placuit, quam explanat 7, 49 αἱ συμφοραὶ τῶν ἀνθρώπων ἄρχουσι καὶ οὐκὶ ὥνθρωποι τῶν συμφορέων. Majus.

805 *a* 6 πλεῦνες.

822 *b* 44 sibilante? Nequiverunt ulterius ire, quam Salmasius duxerat ad Solin. p. 250, non noscens nisi εὐεστία, εὐετηρία & εὐεστώ & tum εὐεσία. Scilicet.

831 *a* 40 θάψαι. Et cap. 22 ejusdem libri Πᾶσα ἀνάγκη ἐστὶ ὗσαι.

833 *a* 35 mutavi ex MS. prout oportuit, ἡμῖν.

836 *a* 7 contulisse. De Psammenito scribit auctor 3, 15. Ἔνθα τοῦ λοιποῦ διαιτᾶτο, ἔχων οὐδὲν βίαιον, in quo sane includitur Cambysen quoque benignum & liberalem circa eum fuisse. Justinus.

838 *b*. in principio insere:

56, 1 Πεινῶντας παύεσθαι.] Annotavit hunc locum Cl. Gatakerus in Adversariis Misc. lib. 2 cap. 6, quem parum rite ceperit Valla, vertens *Græcos pastos jam demum non esurire amplius*, quum contrarium huic plane voluerint illi, *Græcos ubi edere desierint, adhuc esurire.*

56, 7. Μεθυσκόμενοι γὰρ ἰώθασι.] Fuit hic instar loci communis, qui placuit valde Græculis, ut ubique transcriptus exstaret; prout apparet ex scholiis ad Aristophanis ἱππέας v. 91, unde propagatus fuit bis in Suidæ Lexicon, tum in v. Οἶνος πιεῖν, tum alibi. Sed præclare hinc patet, quam isti transcriptores Herodoto abusi fuerint, contra quam decebat, & bene de hoc loco meritus fuit Stephanus in Prolegomenis.

57, 12. Μέζω τὰ ἀδικήματα ἐόντα τῶν ὑπουργημάτων.] Habet igitur hæc lex hunc unum casum, ut caverit, ne ob unum delictum extrema pœna puniretur homo, sed tantum ob plura, & ut tunc tantum, si pateret crimina majora esse, quam erant ministeria vel obsequia olim ab eo præstita, liceat iræ indulgere. Quid igitur est, quod ex his verbis Herodoti colligit Desid. Heraldus lib. I Adversar. cap. 9 observasse Persas, ut hominem lege multandum, si plura bene fecisset antea, quam male postea, vel contra, suffragiis omnibus liberarent? De pluribus antea benefactis nihil habet Herodotus; ut totum id sit alienum. Adducit & hunc locum Brissonius lib. I regni Persar. p. 87 sane imperfecte, scribens: *At nec ob unum aliquod admissum in reos nocentesve facinoris convictos, animadverti moris erat: sed ita demum, si comparatis eorum inter se bene vel male factis, mala prævalere præponderareque liqueret.* Cæterum hæc lex quidem fuit, sed quando observata? quot exemplis ab historia narratis ea conculcata fuit?

838 *a* fin. ἀλέσι, ut 5, 184. ἀλέσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα.

843 *a* 2 imitationem.

850 *b* 44 ἁμάξας.

857 *b* 13 *secuit.* Et plu-

859 *b* 23 Etymologicum. Quum vero diserte id ita de hoc rege tradat Herodotus, ut dicat ἔλεγον βασιλεῦσαι, non debuit hinc scribi, ut video fieri hodie pag. 65 Ægypt. Orig. *quia, ut diserte tradit Herodotus* II, 4, *Menes primus ex hominibus regnavit*, & pag. 68 *quod Menes iste ab Herodoto dicitur primus Rex.* Certe non Menes dicitur Herodoto, sed est unisyllabicum, nec sua fide quidquam ejus generis dicit, sed eorum, ex quibus inquisivit.

864 *a* 10 sed accentu, quem gravem vocant, signato.

870 adde. 105, 40 Ὡς γὰρ αὐτοὶ λέγουσι, ἔτεά ἐστι ἑπτακισχίλια καὶ μύρια ἐς Ἄμασιν βασιλεύσαντα] Hinc scribitur in Ægyptiis Originibus pag. 17. [Nam ab Hercule, qui secundis Diis adscribitur, usque ad Amasin, XVII millia numerari tradit lib. II cap. 43] nempe Herodotus. Tanquam jactavisset se inspexisse ipsos annales, & hinc traderet numerari. Quam procul hinc distat mens Herodoti? satis patefacta per quartum verbum

bum citationis, quam præmiſi, ut certe ſcias totum hoc eſſe Ægyptium.

884 *a* 12 commiſceantur, ut notavit Salmaſius in Plinianis pag. 187, ubi ipſum hoc λίτρον pro exemplo ponit.

884 *a* 49 in Theſauro. adde. Ut ſcias quid hac nota & iſta expletione Latinorum, ex adæquatione Græcorum effecerim, ecce quid ſcripſerit Gabriel Clauderus in Methodo balſamandi cap. 4 pag. 58, [Quæ vero de ſecundi generis conditura refert, quod ſine apertione ventris, ſola ſalis vel nitri adſperſione, ac immiſſione olei cedrini in alvum per clyſterem applicatum, quod oleum poſtea reductum ſimul reducat inteſtina tabefacta, mihi ut hoc credam, perſuadere nondum valeo; ſed ſtatuo Auctorem non-Medicum quarundam adhuc neceſſario præſtandarum eſſe oblitum. Quamvis enim huic liquori balſamico per ſiphonem in inteſtina immiſſo ſua efficacia omnino concedatur, tamen quia notum eſt Medicis, pharmaca per clyſterem intruſa lethaliter decumbentibus, pedemque in cymba Charontis habentibus, ſtatim alvo rurſus effluere, partibus nervoſis hæc alias retinentibus, ſed ob ſtuporem ſpirituumque defectum non amplius operantibus, non video, quomodo hoc ſtante, in corporibus mortuis cohiberi, & operari poſtea poſſit. Vel ſi fortean vi intruderetur, ad minimum tam cito ad ſuperiora penetrare non adeo aptus eſt; Et ſi eo penetraret, ſane antequam per tabefacta (uti loquitur) inteſtina quoque tranſiret ad meſenterium, ſtomachum, imo hepar, lienem, ipſaque in Thorace contenta adſcenderet, eadem ſane putredine corrumperentur; præprimis & quod quaſi cardo rei eſt, cum illi exterius præter ſolam ſalituram nullum corruptioni reſiſtens ſuccurrat.]

885 *a* 12 quos.

889 *a* 125, 43 Φοίνικες δὲ καὶ Σύροι οἱ ἐν τῇ Παλαιστίνῃ] Hanc ſcripturam revocare debui, quamvis eadem repeterentur 7, 89 Φοίνικες μὲν σὺν Συρίοισι τοῖσι ἐν τῇ Παλαιστίνῃ, ubi fateor nihil a me annotatum eſſe, undecunque id contigerit. Attamen dico debuiſſe me ex optimo MS. nunc ſic edere, ut claro exemplo pateret appellationis diverſitas in utroque populo, quum ſequantur mox Σύριοι οἱ περὶ Θερμώδοντα καὶ Παρθένιον ποταμόν. Itaque non aliter habet Herodotus 1, 72, ubi quum etiam præmiſiſſet, Οἱ δὲ Καππαδόκαι ὑπ' Ἑλλήνων Σύριοι ὀνομάζονται, mox addit, Ἔνθεν μὲν Συρίους Καππαδόκας ἀπέργει, ἐξ εὐωνύμου δὲ Παφλαγόνας. Nec aliter egit jam in 3, 90, ubi quum dixiſſet Μαριανδυνῶν καὶ Συρίων, mox addit Κιλίκων τε καὶ Σύρων verſus Ægyptum. Itaque etiam lib. 5 cap. 49 Φρυγῶν δὲ ἔχονται Καππαδόκαι, τοὺς ἡμεῖς Συρίους καλέομεν, quæ verba citavit & Caſaubonus ad Strabonem p. 213 D. Item 2, 159. Σύροισι πεζῇ συμβαλὼν Νέκως. Sic quoque magnus ille vir ad Strabonem decreverat ſimiliter Σύρους ad mare mediterraneum ſtatuens pag. 23 B, pag. 26 C, pag. 49 B, donec in paginam 444 incideret, ubi ipſe, ut dico, pag. 213 D apponit verba Herodoti ex tribus locis, ſane fluctuantia in ambiguo, inprimis nodoſum illud ex libro 1 cap. 6 Μεταξὺ Σύρων καὶ Παφλαγόνων, quippe quod plane imitari videtur ſcholiaſtes Apollonii Rhodii ad 2, 366 notans. Ἔστι δὲ μεταξὺ Σύρων τῶν ἐν τῷ Πόντῳ καὶ Παφλαγόνων εἰς τὸν Πόντον ἐκδιδοὺς περὶ Σινώπην πόλιν. Immo quam his contraria illa 7, 63? Ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐκαλέοντο Σύριοι, ὑπὸ δὲ τῶν βαρβάρων Ἀσσύριοι, quæ citat & Grævius ad Julium Suetonii cap. 20. Inſpici magis accurate meretur optimus codex, antequam ſtatuatur aliqua Herodoti indifferentia circa iſta, quum 7, 72 omnino Syros vocet illos Ponti finitimos, & quidem ter, ut ex ipſo MS. repoſui, ubi vulgo ſemel intercurrebant ſatis indecore Σύριοι. Debuit hæc lector ſcire. Et eſt aliquoties agitatum.

896 *b* inſere ſuo loco 143, 41 Ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσεράκοντα ἔλεγον] Sunt clara verba Herodoti, de quibus ita video nuper ſcriptum eſſe in Ægyptiis Originibus pag. 17 [Herodotus denique Regibus, poſt Deos, Semideos & Heroas, tribuit lib. 11 cap. 142 annorum 11340 uſque ad Sethon &c.] At nihil tribuit Herodotus, qui modo refert, quid ex nonnullis in Ægypto audiverit.

897 *a* inſere 144, 47 Καὶ τούτῳ πεντακισχίλια καὶ μύρια λογίζονται εἶναι &c.] Nimirum Ægyptii, de quibus omnino & ſolis illic agit; immo & mox perſpicue dicit καὶ ταῦτα Αἰγύπτιοι ἀτρεκέως φασὶ ἐπίστασθαι. Attamen hinc ſcribitur in eiſdem Originibus pag. 17. [at à Dionyſo, qui inter Tertii ordinis Deos exſtitit, uſque ad eundem Amaſin computat (Herodotus) cap. 145 xv *millia*, *idque Ægyptios jactare* ait, *certo ſe ſcire*, *quum ſemper numeraverint & annotaverint annos.*] Nunquam probabitur Herodotus ſic computaviſſe. Doloſe hæc ſcripta.

900 *a* 9 hoc Cereris feſtum.

902 *b* 20 οὔρων.

909 *a* 56 per unam voculam optimus.

911 *b* 10 192, 43.

30 194, 3. Ἔχθεα.

915 *b* inſere 206, 25 Διό τιν' ἂν κακῶς ἤκουσε] Nulla varietas in MSS. nec Italicis nec Anglicis, ut id quod margini impoſuit Stephanus, δι' ὅν τινα κακ. ſtet fide ipſius Stephani, etſi id foret commodiſſimum.

Scri-

Scripti codices tantum ita non dividunt, ut fit in editionibus, sed simpliciter ut & edidi. Cæterum scribi oportuit δι' ἅ τινα κακῶς propterea quæ exprobrata illi erant, & male de se loqui homines vulgo intellexerat.

917 *a* 35 *nequaquam omnia quæ dabantur percurrit*, id est, recensuit, *& accepit.*

920 *a* 10 rem concepisset ita evenisse.

928 *a* quinto ab fine : MS. τρία, quod confirmat ipse Herodotus 7, 121. Τρεῖς μοίρας ὁ Ξέρξης δασάμενος πάντα τὸν πεζὸν στρατόν.

931 *a* insere 250,7 Ἐκ τῆς Ἰνδικῆς] Quum viderem Latine verti *è Scythica*, non debui dubitare de interpretis hallucinatione in Geographia, ut maluerit sic generale aliquid admittere, quum Herodotus indicaret speciale, & hodie satis didicerimus Sindos in illo litore habitavisse, quorum terram latere sub manca Græca voce patet cuivis. Interpretationem igitur juvi, quia Herodotum opinor scripsisse Σινδικῆς.

931 *a* 20 ἐπεστεῶτα.

938 *a* 43 aut errorem lect.

951 *b* 27. Μιλησίους. Et τείχεα ῥύεσθαι quidem notavit & Th. Gale ex Arch. Quæ

952 *a* 33 ἐφεστὸς δέος.

b 31 Ἄμπη, sicut & Th. Gale ex Arch. non.

959 *b* 50 usurpare ; nisi quum narrat θεωροὺς vel θεοπρόπους missos ad consulendum oraculum, postquam omnia peregissent, scriptum oraculum reportavisse domum, ut patria legere posset divinum responsum, nec error in pronunciando committeretur. Vide 8,135, & in legatis Crœsi 1,47 Ex quo sequitur hunc locum ab aliquo descriptum esse ex loco auctoris, qui versaretur in narratione missionis ad hoc oraculum, in quo erat scriptum de ista in hunc modum, Movebo &c. Unde prorsus apparet non esse Herodoti. Immo

965 *a* 12 ἁπάσας. Est plane ἔπεσε τὸ θέητρον, non addito πᾶν.

969 *b* 36 nec ab Jungermanno, nec ab Th.

970 *a* 30 machinamenta quibus homines contorquent intelligi.

972 *b* ult. τείχεα, & 8,90 Σαμοθρηικίη νηῦς.

974 *a* 11 Ἰθαμάτρεω. Ipsum plane, quod effertur Ἀρετύνης. 3,128. 9,83.

974 *a* insere 404, 28 Ἀπὸ ξύλων πεποιημένα] Licuit Vallæ interpretari *è lignis confecto*, quippe quod Græca vox notat. Scilicet etiam cum aliis Latinis reddere *è xylis*, quod fere magis in ea voce continetur, & notum ubique genus fili arborei vel lanæ, ut vulgo exprimimus.

982 *a* 36 abducerentur, & in Indice fulgeret Hegesis Eurysthenis filius 7,20.

b 11 optimus tertio quartoque & quinto verbis.

989 *a* 44 Offic. 18 commentatores, nec

992 *a* 41 Chalcidensibus in ea regione habitantibus eam.

996 *a* 11 ab fine: Thessaliam audita.

1000 *a* 14 Herodoto 6,8. Et 5, 104 Ἀμαθούσιοι.

F I N I S.